Digitized by Google

XIII
E
6
BIBLIOTECA NAZ
Vittorio Emanuele III
XIII
E
6
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

AVCTARIVM
OPERIS
CONCIONVM
TRIPARTITI.

AVCTARIVM
OPERIS
CONCIONVM
TRIPARTITI,
ADIECTVM
Ab eiuſdem Operis
AVTHORE R. P. MATTHIA FABRO
E Societate IESV.

PARS PRIMA DE DOMINICIS.
EDITIO QVARTA CORRECTIOR.

ANTVERPIÆ,
Apud Hieronymum & Ioan. Bapt. Verduſſen.
Anno M. DC. LXIV.

Cum Gratiâ & Priuilegio.

Digitized by Google

AMPLISSIMO
ET REVERENDO ADMODVM DOMINO,

D. AVGVSTINO WICHMANS,

CELEBERRIMI MONASTERII IN TONGERLOO,
S. ORDINIS PRÆMONSTRATENSIS

ABBATI
LONGE MERITISSIMO.

MATTHIÆ FABRI Concionum Sacrarum Opus olim Ampl. Tuæ nomini dedicatum, nunc nouo ex eâdem officina Auctario locupletatum eidem conſecrandum duximus, duas præcipuè ob cauſſas. Primùm, ne in antiquam Votorum legem peccaremus, quæ vetabat donum ſiue anathema Aræ alicui appenſum refigere, aut alteri Numini conſecrare. Deinde, ne alium à primo Patronum quærendo duplicem vno facto iniuriam admitteremus, quæ non minùs in nos quàm in nominis Tui ſplendorem redundaret: dum hâc deſultoriâ inconſtantiâ velut publicò teſtimonio conuincemur, & parum in tutela Tuâ præſidij nobis collocatum eſſe, & iam olim non accurato ſatis iudicio vnum ex omnibus huic Operi Mecænatem delegiſſe. Vt illud omittamus, quòd poſtquàm ſemel cœleſtis hic FABER tuus mancupio factus eſt, quæcumque ad res eius acceſsio fieret, eam ex optimâ lege repetere ITA VTI FAS EST, ac manu iniectâ vindicare poſsis. Huc accedit, quòd prior EDITIO nominis quidem Tui

Digitized by Google

titulum,non Sacras tamen Inſulas præferret: quæ tum quidem vertici Tuo omnium votis ac plauſibus deſtinatæ, poſteà tamen acceſſerunt. Quò maior animos noſtros cupido ſubiit, poſtquàm illis tandem exornatus fuiſti, munuſculo aliquo ex Perſarum Lege eas venerandi. Cùm autem videremus id Sapientiæ omnis humanæ magiſtram Antiquitatem obſeruaſſe, vt ea Dijs ac Heroibus ſuis tanquam omnium gratiſsima offerret, quorum ipſi auctores exſtitiſſent ac copiâ abundarent: (nam,

Sic Cereri fruges ferimus, ſua dona Lyæo)

Optimum factum putauimus, ſi hoc Opere, iam pridem tuo, nouâ acceſsione velut lemniſcis quibuſdam exornato, Dignitati Tuæ (ſi ætatem ſpectemus, non nimiùm tardè; ſi virtutem ac merita, ſerò collatæ) adgratularemur, id eſt Cōciones Sacras, maximo omnium Eccleſiaſtæ; Scriptorem optimum, ſcriptis publicè editis clariſsimo; animarum ac Diuini honoris zelatorem, Paſtori ac Præſuli ad vnguem exacto, quâ æquum eſt ſubmiſsione conſecraremus. Benignitatis porrò erit Tuæ omnibus obuiæ, cunctorum ore deprædicatæ, hoc quidquid eſt operæ & affectûs noſtri, æqui boni conſulere: dum noſtrarum partium eſſe putabimus, vt Amplit. Tuam Deus Opt. Max. diu Eccleſiæ ſuæ ac Patriæ ſeruet, aſsiduis cœlum votis pulſare.

Ampliſſ. & admodum R.[da] D. Tuæ
Deuotiſſimi Serui

HIERONYMVS & IOAN. BAPT. VERDVSSEN.

AMI-

AMICO LECTORI.

AVctarium accipe, Lector amice, ad Operis mei Tripartiti argumenta adiectum; proinde ne expecta rem valde pretioſam: Auctarium eſt, quale ferè emptoribus ad coëmptas merces pro munuſculo addi ſolet. Itaque imprimis Oratorium ſtylum hic ne require. Cauſas expoſcis? dabo. Scripſi imprimis meæ dumtaxat memoriæ (neque enim rurſum in lucem prodiiſſem, niſi voluiſſent alij, qui mandare poterant.) Scripſi hæc dum & dixi, per annos non omnino ſex: Scripſi pro ijs, qui non alta ſpeculantur, ſed humili greſſu incedentes, rudem dumtaxat inſtruunt plebem: Scripſi vt etiam illi qui leuioris literaturæ ſunt (hi enim potiſſimùm tali indigent ſubſidio) capere me poſſent. Lumen accendere volui, non aures mulcere: dare argumenta ad inſtruendum & mouendum, non ad delectandum. Breuiter dicam: Rem do, non verba. Habent eruditi ex propriâ officinâ, vnde ſibi ſermones cudant: ego in ſuppetias illorum venio, qui vel ſumptibus deſtituti altiores diſciplinas attingere non potuerunt; vel in ijs locis hærent, vbi librorum copia difficilè habetur, vel cariori pretio emitur. Sed neque iſtis etiam ignauiæ dare anſam volui; Concionum enim Themata, non Conciones præbeo, vt habeant, quod elaborent, Materiam exhibeo; tu, mi Lector, formam adijce, & quod rude eſt, expoli: ligna in focum congeſſi, tu melius diſpone & ignem ſuccende. Id certè te rogatum volo, ne ita nudè & crudè adhæreas huic ſcriptioni, vt nihil de tuo addas aut immutes; ne fortè deprehenſus, planè rerum inops, aut parum ingenio valens à literatis habearis. Quod quàm maximè obſeruandum videtur in ijs ciuitatibus, vbi plures tonant Concionatores. Fabula enim fiunt, qui in eodem loco eandem tubam inflant. Porrò quia pleraque Themata longiora ſunt, ſuadeo tibi optime Lector, vt ne totum illud dicas vnâ concione, quod ſingula proponunt: ſed inde potius ſeligas, quæ pro loco & tempore magis ad rem facient: reliqua differri in alia tempora poſſunt. Subinde opus fuit ob materiæ affinitatem quædam repetere ex Opere Concionum Tripartito; ſed obiter id plerumque facio, & ad marginem indico, vbi eadem res vel materia tractatur in Opere illo. Epilogum quandoque omiſi, ſiue quia ab Exordio, cui conſonare & velut echo reſpondere ſolet, facilè deſumi poteſt, & vtiliſſimè conficitur, ſi repetitus Concionis membris denuò inculcetur, quod in Exordio propoſitum ſeu promiſſum, & in decurſu orationis dictum eſt; ſiue quia non omnes ibi finient, vbi ego finio. Ad extremum rogo, ne pigeat quàm primum errata emendare, ex Indice Mendorum ad finem appoſito, ne vel moleſtiam creent vel in errorem ducant. Præ cæteris verò corrige quædam paulò grauiora, quæ in fine operis inter Errata primo loco poſui. In reliquo, vir optime, quidquid iſtud eſt, amore tui editum, æqui boniq; conſule: & ſi quid boni inueneris, Deo, à quo omne bonum: ſi quid mali, mihi adſcribe; qui homo ſum, paratus corrigi & corrigere, ſi quid à veritate deuium forſan ſcripſiſſem. Denique in tuis ſacris precibus & ſacrificijs mei memor eſto.

INDEX
THEMATVM
CONCIONVM

In ſingulas totius anni Dominicas.

DOMINICA PRIMA ADVENTVS.

THEMATA.

1. DIes Iudicij dies Chriſti.
2. Dies Iudicij optabilis.
3. *Sententia damnationis fulmini ſimilis.*
4. *Præſidia aduerſus fulmen Iudicij extremi.*
5. *Dulces fructus ficûs laudatæ, quæ eſt virtus.*

DOMINICA II. ADVENTVS.

1. *Quibus in rebus aliqui ſcandalizati ſint in Chriſto, vnde magis eum amare debebant.*
2. *Veſtium luxus damnis & periculis plenus.*
3. *Veſtium luxus cœlo inhabilis.*
4. *Veſtium luxus quouſque illicitus.*
5. *Pauperes à ſuâ quique ciuitate alendi.*

DOMINICA III. ADVENTVS.

1. *Quàm ſibi ipſi deplorandus peccator.*
2. *Motiua contritionis deſumpta ex perſonâ Chriſti offenſâ.*
3. *Qui potiſſimùm hoſtes in confeſſione debellandi.*
4. *Confeſſionis aliquot notabiles defectus.*
5. *Variæ pœnitentiæ varijs defectibus obnoxiæ.*

DOMINICA IV. ADVENTVS.

1. *Confeſſio non ita graue onus, vti quibuſdam apparet.*
2. *Propoſitum emendationis quî firmandum.*
3. *Præpoſterus pudor in confeſſione vt vincendus.*
4. *Turpitudo peccati conſideranda & per contritionem amouenda.*
5. *Pœnitentia fortiter agenda pro feſto natalitio.*

INFRA OCTAVAM NATIVITATIS CHRISTI.

1. *Chriſtus ſignum contradictionis.*
2. *Quibuſnam Chriſtus in ruinam ſit poſitus.*
3. *Mira de Chriſto infante præſagia.*

IN VIGILIA EPIPHANIÆ.

1. *Chriſtus Nazarenus deſideratus cunctis gentibus.*
2. *Chriſtiani Nazareni ſeu floridi.*

DOMINICA I. POST EPIPHANIAM.

1. *Ad primam Chriſti concionem inuitantur varij.*
2. *Quomodo loquendum, præſertim liberis cum parentibus.*

3. Quomodo

3. *Quomodo amittatur Chriſtus diebus feſtiuis.*
4. *Quare Chriſtus eiusq; gratia tam citò & facilè à quibuſdam perdatur.*
5. *Quid egerit Chriſtus ab anno 12. vſque ad 30.*
6. *Quare Chriſtus adoleſcentiam ſuam abſconditam voluerit.*

DOM. II. POST EPIPHANIAM.

1. *Vini potus moderandus velut ſanguinis.*
2. *Quomodo vinum lætificet DEVM & homines.*
3. *Quàm ſtultè eligant mundi ſectatores vinum bonum in hac vitâ, & in alterâ deterius.*
4. *Pia inter coniuges contentio.*
5. *Nuptiæ quî celebrandæ ex antiquis ritibus.*

DOM. III. POST EPIPHANIAM.

1. *Seruorum & dominorum mutuæ vices.*
2. *Potens oratio Centurionis.*
3. *Vnde fletus in Inferno.*
4. *Stridor dentium quid ſibi velit in Inferno.*
5. *Vanæ gloriæ damna.*

DOM. IV. POST EPIPHANIAM.

1. *Quâ ratione & quando Chriſtus obdormiat nobis.*
2. *Cauſa tempeſtatis, quia Chriſtus malè habetur à quàm multis.*
3. *Cur Eccleſiam ſuam Chriſtus tot tempeſtatibus fatiget.*
4. *Tria aſyla ſeu refugia afflictorum.*
5. *Solatia animarum purgatorij.*
6. *Quid agendum in tribulatione.*

DOM. V. POST EPIPHANIAM.

1. *Peccata cur permittat DEVS.*
2. *Cur impios DEVS toleret & proſperari ſinat.*
3. *Peccatores cur Zizania dicti.*
4. *Quænam Zizania potiſſimùm è communitate extirpanda.*
5. *Dies iudicij extremi ſimilis meſſi.*

DOM. VI. POST EPIPHANIAM.

1. *Verbum DEI ſimile grano ſinapis.*
2. *Aliquot ſinapi temperandis conuiuijs & alijs mundi gaudijs.*
3. *Via ad regnum cœlorum vnde amaritudine repleta.*
4. *Cur per aſpera & amara eundum ſit ad cœlum.*
5. *Coniugum officia inter ſe mutua.*

DOM. SEPTVAGESIMÆ.

1. *Incitamenta ad operandum in vineâ Domini.*
2. *Varij hominum ſtatus ad vineam mittuntur.*
3. *Boni patrisfamilias præſcripta.*
4. *Vini abuſus varij.*
5. *Quales operarij ſaltatores.*

DOM. SEXAGESIMÆ.

1. *Quando & quâ ratione Dæmones comedant ſemen verbi DEI.*
2. *Qui conculcent verbum Dei.*
3. *Comparantur inter ſe ſtatus Virginum, viduarum & coniugatorum.*
4. *Procraſtinatio pœnitentiæ peſſima corui vox.*

✠✠ 5. *Alea-*

5. *Alearum & charti-foliorum ludi periculoſi.*

DOM. QVINQVAGESIMÆ.

1. *Inane ſtudium eorum, qui hoc tempore ſectantur mundi gaudia.*
2. *Mundus per hos dies pietati obſtrepens non audiendus.*
3. *Cæcitas mundi per hos dies.*
4. *Conuiuium Chriſti & Diaboli.*
5. *Reprobi à ſemitâ virtutis declinantes, varijs ex cauſis miſeri & cæci.*

IN DIE CINERVM.

1. *Cineris aſperſio ad quid.*
2. *Mortis memoria paſſim in oculos incurrens.*
3. *Memoria mortis vilis.*
4. *Omnes Chriſtianos egere cineris aſperſione.*

DOM. I. QVADRAGESIMÆ.

1. *Ad ieiunandum ſtimuli.*
2. *Carnis eſus à ieiunij diebus proſcribendus.*
3. *Concupiſcentiæ triplices exterminandæ.*
4. *Dæmonum malitia in varijs beſtijs depingitur.*
5. *Vrna fortunæ per Quadrageſimam propoſita à Diabolo.*

DOM. II. QVADRAGESIMÆ.

1. *Media ad transformandum induratum hominem in alterum virum & cor emolliendum.*
2. *Quid actum in monte Thabor.*
3. *Quid in monte Thabor videri poſſit.*
4. *Quare Chriſtus in paſſione ſuâ fecerit exceſſum.*
5. *Exercitia pia per Quadrageſimam inſtituenda.*

DOM. III. QVADRAGESIMÆ.

1. *Raræ confeſſionis damna, frequentis commoda.*
2. *Militantes ſub Beelzebub quinam.*
3. *Defectus aliquot ieiunij.*
4. *Loca arida ſeu inaquoſa, quæ perambulat Dæmon.*
5. *Ratio expellendi Dæmonem per pœnitentiam.*

DOM. IV. QVADRAGESIMÆ.

1. *Stimuli ad frequentem communionem.*
2. *Præparatio ad ſanctam communionem.*
3. *Qua ratione omnes ſaturari, imò & panes ſuos multiplicare queant.*
4. *Vnde lætandum ſit Chriſtiano.*
5. *Nauigium Bacchi, ſeu ebrietatis mala.*

DOMINICA PASSIONIS.

1. *Terriculamenta pœnitentiæ.*
2. *Dies Chriſti dies Paſſionis eius. Cur?*
3. *Paſſio Chriſti variè nobis applicanda his diebus.*
4. *Quomodo Abraham viderit diem paſſionis Chriſti.*
5. *Chriſtus aries gregis, hoc eſt, Dux & caput Martyrum.*

DOMINICA PALMARVM.

1. *Quomodo introducendus in animam Chriſtus.*
2. *Proceſſio fidelium conducens Chriſtum in cœleſtem Ieroſolymam.*
3. *Quid potiſſimùm agendum in ſeptimanâ ſacrâ.*

4. *Varij rami benedicti varijs diſtribuuntur.*
5. *Præparatio ad ſacram communionem.*
6. *Cum palma obuiandum Chriſto patienti in hac ſeptimana ſacra.*

FERIA V. IN COENA DOMINI.

1. *Cur lauerit Chriſtus pedes diſcipulorum.*
2. *Quâ ratione alter alterum lauare poſſit ac debeat.*
3. *Magnitudo amoris diuini in S. Euchariſtia.*
4. *Cur à nobis ſumi per modum cibi Chriſtus in Euchariſtia voluerit.*
5. *Mirabilia quædam in Euchariſtia à nobis etiam ſuo modo patranda.*

IN DIE VENERIS SANCTO.

1. *Figuræ paſſionis, Ioſeph, Ionas, Serpens æneus, Samſon, Botrus, Paſſer.*
2. *Septem Chriſti verba, totidem doctrinæ artium liberalium.*
3. *Chriſtus ſpinis coronatus, velut ſponſus, baptizatus, victor, Rex, victima, conuiua.*
4. *Ludus coronationis Chriſti quid demonſtret.*
5. *Flores decerpendi è paſſione Domini.*

IN FESTO PASCHÆ.

1. *Sanctitas & gaudium huius diei.*
2. *Triplex reſurrectio nunciata per herbam Alleluia.*
3. *Vernum tempus reſurrectionis typus.*
4. *Ouum rubrum typus futuræ gloriæ noſtræ.*
5. *Chriſtus reſurgens ſimilis Pantheræ.*

FERIA II. PASCHÆ.

1. *Quinam eundi in Emmaus deuient à recto ſalutis tramite.*
2. *Cautelæ contra relapſum.*
3. *Reſurrectio mortuorum oſtenditur.*
4. *Sacra Euchariſtia ouum cæruleum.*
5. *Chriſtus ſolus verè, ſeu omnium maximè peregrinus in mundo.*

FERIA III. PASCHÆ.

1. *Fauus paſchalis vita Beatorum poſt reſurrectionem.*
2. *Tria ſymbola boni Chriſtiani.*
3. *Figuræ reſurrectionis Dominicæ.*
4. *Ouum album, pax varia à reſurgente Chriſto allata.*
5. *Varia pax optatur in rebus varijs.*

DOM. I. POST PASCHA.

1. *Cur ſtemus ad orationem tempore paſchali.*
2. *Cur inſufflarit in diſcipulos Dominus.*
3. *Cordis pax quomodo paranda.*
4. *Ouum aureum, poteſtas remittendi peccata.*
5. *Signa reſuſcitatorum ſecundùm animam.*

DOM. II. POST PASCHA.

1. *Quantâ prouidentiâ nutriat Deus genus humanum.*
2. *Quàm bonus Paſtor Chriſtus ſit.*
3. *Chriſtiani ſint oues.*
4. *Oues Chriſti quomodo cognoſcant paſtorem ſuum.*
5. *Quas ob cauſas Chriſtus dare pro ſuis ouibus animam voluerit.*

DOM. III. POST PASCHA.

1. *Quando gaudere poſſint de filijs parentes.*
2. *Quando parentes non gaudeant de liberis ſuis, ſed triſtentur potiùs.*
3. *Partus mulieris morti non abſimilis.*
4. *Non ſpernenda modica, è quibus naſcuntur ſæpe magna.*
5. *Iuſtos cur ſubinde ad modicum Deus deſerat, & quî requirendus.*

DOM. IV. POST PASCHA.

1. *Quomodo arguatur mundus de peccato, iuſtitiâ & iudicio.*
2. *Curſus vitæ humanæ qualis.*
3. *Quo fine miſſus homo in mundum: de eo rationem Deo redditurus.*
4. *Damna detractionis.*
5. *Quàm deceat Chriſtianos veritas, dedeceat mendacium.*

DOM. V. POST PASCHA.

1. *Ratio exorandi Deum.*
2. *Quid ſit in nomine Chriſti orare.*
3. *Quo potiſſimùm tempore ſit orandum.*
4. *Orationis potentia.*
5. *Vita Chriſti ſimilis curſui Solis.*

IN FERIIS ROGATIONVM.

1. *Modus orandi.*
2. *Orationis defectus & conditiones.*
3. *Oratio Dominica delet ſeptem peccata capitalia.*
4. *Tribulatio amicus compellens ad Deum.*
5. *Requiſita varia & commoda orationis.*

IN FESTO ASCENSIONIS CHRISTI.

1. *Gaudendum nobis de aſcenſione Chriſti.*
2. *Deſiderium aſcendendi in cœlum excitatur.*
3. *Cur aſcenſio Chriſti dicatur admirabilis.*
4. *Quatuor viæ in cœlum ex monte Oliueti.*
5. *Tribus miraculis continuis cur in monte Oliueti illuſtrare Chriſtus voluerit aſcenſionem ſuam.*

DOM. VI. POST PASCHA.

1. *Quare & quàm immeritò aliqui ſcandalizati ſint in Chriſto.*
2. *Quàm ſit graue & periculoſum præbere ſcandala.*
3. *Cur mali perſequantur & odio habeant bonos.*
4. *Ratio & modus accendendi in nobis ignem Spiritûs S.*
5. *Stimuli ad emigrandum ex hac vita cum deſiderio.*

IN FESTO PENTECOSTES.

1. *Mundus à Spiritu S. renouatus.*
2. *Spiritus S. cur in ſpiritu vehementi venerit.*
3. *Sacramenti Confirmationis fructus.*
4. *Lingua reformata à Spiritu S.*
5. *Pax Chriſti qualis ſit.*

FERIA II. PENTECOSTES.

1. *Dulcis hoſpes animæ Spiritus S. apud quos hoſpitetur.*
2. *Cur Spiritus S. in ſpecie ignis apparuerit.*
3. *Iubilæum quid ſibi velit.*

4. *Quanti*

Digitized by Google

4. *Quanti æſtimanda ſit S. Confirmatio.*
5. *Peccatum ſummo odio habendum velut tenebræ Ægyptiacæ.*

FERIA III. PENTECOSTES

1. *Septem dona Spiritûs S. à Chriſto edocta.*
2. *Cur in forma linguæ Spiritus S. apparuerit.*
3. *Quàm neceſſarius fuerit mundo aduentus Spiritûs S.*
4. *Lex Euangelica quàm ſit ſalutaris, & quomodo ſeruanda.*
5. *Qui non intrent per oſtium ad honores.*

IN FESTO SS. TRINITATIS.

1. *Summè veneranda & crebrò inuocanda SS. Trinitas.*
2. *Omnia noſtra opera in nomine SS. Trinitatis ſalubriter peragenda.*
3. *Quænam in SS[illegible]rinitate Chriſtiano imitanda.*
4. *Summa & vniuerſalis Chriſti poteſtas quid à nobis requirat.*
5. *Quid agendum vt Chriſtus ſit nobiſcum.*

DOM. II. POST PENTECOSTEN.

1. *Adinuentiones Chriſti Domini in S. Euchariſtiæ inſtitutione.*
2. *Acceſſuros ad Euchariſtiam quales eſſe deceat.*
3. *Cauſæ proceſſionis cum S. Euchariſtia.*
4. *Ad proceſſionem Corporis Chriſti vocantur cæci, claudi, debiles, pauperes.*
5. *Pompa proceſſionis, quæ fit in Feſto Corporis Chriſti, explicatur.*

DOM. III. POST PENTECOSTEN.

1. *Quanta bona conferat homini pœnitentia.*
2. *Damna peccatorum venialium.*
3. *Quare gaudeant Angeli in conuerſione peccatoris.*
4. *Quâ ratione maius ſit gaudium in cœlo de vno pœnitente, quàm de 99. iuſtis.*
5. *Quo fine Deus accenderit in nobis lucernam conſcientiæ.*

DOM. IV. POST PENTECOSTEN.

1. *Præſtantia & neceſſitas verbi Dei.*
2. *Exceptiones ob neglectum verbi Dei refelluntur.*
3. *Filij huius ſæculi quantum laborent nihil capiendo.*
4. *Stimuli ad Chriſtianam perfectionem quærendam.*
5. *Induſtriæ, quibus multa & magna merita non multo labore comparari queant.*

DOM. V. POST PENTECOSTEN.

1. *Ira immoderata quantus prædo.*
2. *In irâ quid agendum.*
3. *Reconciliatio cum inimico docetur.*
4. *Iuſtitia falſa vario ex capite.*
5. *Iræ alienæ incendio quomodo occurrendum.*

DOM. VI. POST PENTECOSTEN.

1. *Quamobrem Chriſtus miraculo multiplicârit panes.*
2. *Vulgus ſeu turba hominum commiſeratione digna.*
3. *Pœnitentia, quæ in mortis articulo fit, ſuſpecta.*
4. *Quomodo verbum Dei audiendum.*
5. *Septem media ad proficiendum.*

DOM. VII. POST PENTECOSTEN.

1. *Arbori bonæ ſimilem debere eſſe hominem.*

Digitized by Google

2. *Homines ambulantes velut arbores.*
3. *Quæ retineant peruerſos, ne conuerti & bonos fructus ferre poſſint.*
4. *Quæ retineant iuſtos, ne peccare queant.*
5. *Perfectio Chriſtiana quibus in rebus potiſſimùm conſiſtat.*

DOM. VIII. POST PENTECOSTEN.

1. *Veræ prudentiæ dictamina à villico iniquitatis accepta.*
2. *Prudentia carnalis, ſeu filiorum huius ſæculi qualis.*
3. *Eleemoſynam dandi modus & induſtriæ.*
4. *Tria ſatisfactionis opera nonnihil facilitantur.*
5. *Diuitiæ cur mammona iniquitatis appellatæ.*

DOM. IX. POST PENTECOSTEN.

1. *Mira mercatorum eiectio ex templo.*
2. *Sua quiſque vitia vt eijceat è templo animæ ſuæ, incitamenta.*
3. *Cur Dominus ſuâ manu caſtigârit nundinatores templi.*
4. *Varij effectus, quos in peccatore producit mala conſcientia.*
5. *Deploranda Iudæorum cæcitas, nec non multorum Chriſtianorum.*

DOM. X. POST PENTECOSTEN.

1. *Triumphator Phariſæi Publicanus.*
2. *Honor templo debitus à multis ignoratus.*
3. *E templo qui deteriores redeant.*
4. *Contra ſuperbiam remedia.*
5. *Damna, quæ infert vana iactantia.*

DOM. XI. POST PENTECOSTEN.

1. *Proximus omni conatu ad Chriſtum adducendus.*
2. *Surdi aliquot laude digni.*
3. *Quatuor ſurdi periculoſi.*
4. *Rectè vt loquendum ex naturâ & ſtructurâ linguæ.*
5. *Tempus tacendi & tempus loquendi.*

DOM. XII. POST PENTECOSTEN.

1. *Varij modi cœlum acquirendi.*
2. *Incitamenta ad diligendum Deum.*
3. *Chriſtus ſummè diligendus, quia Samaritanus noſter.*
4. *Ratio diligendi proximum.*
5. *Oleum conſolationis infunditur plagis afflictorum.*

DOM. XIII. POST PENTECOSTEN.

1. *Mediâ viâ quomodo incedendum.*
2. *Lepra peccati quàm deteſtabilis.*
3. *Leprâ puniti, maximè vitandi.*
4. *Tribulationis magna aliquot bona.*
5. *Gloria Deo danda gratitudine, peccati confeſſione, veritatis enunciatione, ſui abiectione.*

DOM. XIV. POST PENTECOSTEN.

1. *Volatilia cœli quàm variè ſeruiant homini, mirâ Dei prouidentiâ.*
2. *Prouidentia Dei elucet in coruis.*
3. *Homo qualis ſit, lilia oſtendunt.*
4. *Lilia ſeu flores Deum nobis monſtrant.*
5. *Seruitus diuitiarum quàm miſera.*

DOM. XV. POST PENTECOSTEN.

1. *Documenta quædam ex hodierno Euangelio.*
2. *Veræ pœnitentiæ indicia.*
3. *Ciuitas pulchra quænam.*
4. *Cœmeterium ſchola virtutis.*
5. *Omnibus etiam iuſtis, in timore Domini ſemper viuendum: ſtimuli ad hoc.*

DOM. XVI. POST PENTECOSTEN.

1. *Quomodo obſeruandi dies feſtiui.*
2. *Quid faciendum diebus Dominicis.*
3. *Ebrietas vſquequaqne mala ac ſtulta.*
4. *Cogitationes malæ ad inquiſitionem trahuntur.*
5. *Ratio comparandi ſibi humilitatem.*

DOM. XVII. POST PENTECOSTEN.

1. *Quomodo ex toto corde diligendus Deus.*
2. *Diligendus Deus ob beneficia in nos collata.*
3. *Chriſtus ſimillimus patri ſuo Dauidi.*
4. *Quales ſe filij parentibus exhibere debeant, ad exemplar Chriſti.*
5. *Præceptum diligendi proximum quî implendum.*

DOM. XVIII. POST PENTECOSTEN.

1. *Quænam ciuitas fœlix cenſenda.*
2. *Bonæ ciuitatis requiſita.*
3. *Digni pœnitentiæ fructus.*
4. *Deum omnipræſentem præ oculis ſemper habendum.*
5. *Cur expediat nos incertos eſſe de gratiâ & ſalute noſtrâ.*

DOM. XIX. POST PENTECOSTEN.

1. *Nuptiæ Chriſti triplices: cum naturâ humanâ, cum Eccleſiâ, cum animâ fideli.*
2. *Beatitudo cæleſtis ſimilis nuptijs.*
3. *Quinam potiſſimùm cæleſtes nuptias negligant.*
4. *Deum vbique præſentem eſſe, rerum omnium inſpectorem.*
5. *Documenta ex parabola.*

DOM. XX. POST PENTECOSTEN.

1. *Regulus puſillus in fide, ſpe & charitate.*
2. *Regulus Euangelicus non abſimilis regulo auiculæ.*
3. *Qua ratione Deus vbique præſens ſit, & concipi à nobis queat.*
4. *Cur Aſtrologi interdum vera prænuntient.*
5. *Amor impurus periculoſa & peſſima febris.*

DOM. XXI. POST PENTECOSTEN.

1. *A vindicta inferenda quæ retrahere debeant hominem.*
2. *Infantes & inſipientes eſſe, qui iniurias non remittunt.*
3. *Deum præſentem præ oculis non habere quàm malum.*
4. *Digniſſimæ quæ iuuentur animæ purgatorij.*
5. *Documenta Euangelica.*

DOM. XXII. POST PENTECOSTEN.

1. *Deo gloriam, proximo charitatem, nobis confuſionem deberi.*
2. *Quare Deus cor ſeu amorem ſui exigat à nobis.*
3. *Lingua quàm cautè cuſtodienda.*

4. *Veri-*

Digitized by Google

4. *Veritatem libenter audiendam eſſe.*
5. *Qui potiſſimùm DEVM periculosè tentent.*
6. *Ad ſe intuendos adducuntur aliqui ad ſpeculum.*

DOM. XXIII. POST PENTECOSTEN.

1. *Fœdo luxuriæ morbo remedia depromuntur.*
2. *Inanis gloria grandis ignominia.*
3. *Peccator ſimilis mortuo.*
4. *Qui mortui mortuos ſuos ſepeliat.*
5. *Cura parentum erga filios qualis eſſe debeat.*
6. *Purgatorij animæ iuuandæ.*

DOM. XXIV. POST PENTECOSTEN.

1. *Dies Iudicij inſtar fulguris.*
2. *Iudicium terribile reprobis. Vnde?*
3. *Electi ſimiles aquilis.*
4. *Amari fructus ficûs vetitæ, ſeu peccati.*
5. *Documenta ex ficu ad Iudicij diem pertinentia.*

IN FESTO DEDICATIONIS.

1. *Zachæus in puſillo corpore magnus.*
2. *Quare Chriſtus ſemetipſum inuitauerit ad Zachæum.*
3. *Zachæus, quia purus, iure merito Dedicationis Feſto intereſt, imò præeſt.*
4. *Quâ viâ Zachæus ſalutem & eximiam ſanctitatem conſecutus ſit.*
5. *Cur celebretur templi Dedicatio annua.*
6. *Antiqua maiorum noſtrûm Eccleſia longè pulchrior hodiernâ.*

DOMINICA
PRIMA
ADVENTVS.

Themata Concionum.

I. Dies Iudicij, dies Chriſti.
II. Dies Iudicij, optabilis electis.
III. Sententia damnationis fulmini ſimilis.
IV. Præſidia aduerſus fulmen Iudicij extremi.
V. Dulces fructus ficûs laudatæ, quæ eſt virtus.

THEMA PRIMVM.

Dies Iudicij, dies Chriſti.

1. *Quia dies oſtenſionis gloriæ eius.*
2. *Quia dies ſummi imperij eius.*
3. *Quia dies erit meſſis eius.*
4. *Quia dies rationum & ſolutionis eius.*

Tunc videbunt filium hominis venientem in nube cum poteſtate magnâ & majeſtate.
Lucæ. 21.

Dies iudicij, dies Domini, & dies Chriſti.

DIES hodierna prima eſt Aduentûs; quæ licet nos diſponat, ad primum Chriſti aduentum cum fructu ſuſcipiendum, ingerit tamen memoriam ſecundi, quem expectamus; vt patet ex Euangelio. Magna & miranda dies illa, quæ peculiari ratione *Dies Domini & dies Chriſti* appellatur Ita enim Sophonias cap. 1. ait: *Iuxta eſt dies Domini.* Et Paulus 1. Cor. 3. *Dies Domini declarabit.* Et ad Philip. 1. *Sitis ſynceri vſque in diem Chriſti.* Et S. Petrus epiſt. 2. cap. 3. *Dies Domini ſicut fur veniet.* Quid verò? nónne omnes dies Domini & Chriſti ſunt? Sunt equidem; ſed dies illa venturi ad iudicium Chriſti, ſingulari ratione ipſius eſt, vti nunc audiemus.

I. Quia dies oſtenſio nis gloriæ eius.

I. Quia dies erit oſtenſionis gloriæ eius, iuxta hodiernum Euangelium: *Tunc videbunt filium hominis venientem in nube cum poteſtate magnâ & maieſtate.* quaſi diceret: nunc quidem humilis & inglorius inter vos appareo, ſine maieſtate, ſatellitio, pompâ, &c. quia primò debui venire humilis. Sed quàm humilis veni primo, tam glorioſus veniam ſecundo aduentu, vbi velut ſponſus procedam de thalamo in decore meo. Quemadmodum enim Eſther habuit duplices dies: *dies ſilentij*, quibus donec quieuit, ſeque in humili veſtitu occultauit, & *dies oſtentationis ſuæ*, quibus cum magnâ gloriâ & apparatu regio proceſſit: (vt habetur cap. 14. v. 16.) ita Chriſtus habuit *diem ſilentij*, in primo ſuo aduentu, habetq; etiamnum, dum nobis gloriam ſuam tacitus occultat: in extremo verò iudicio habebit *diem oſtentationis ſuæ*, ad confundendos eos, qui ipſius humilitati, propter nos ſuſceptæ, detraxerunt: Galilæum, fatuum & fabri filium, hominemque ignotum appellârunt. Quis autem eam gloriam explicare queat? Planè ſicut nemo in lumen Solis intendere aciem oculorum poteſt ob fulgoris exceſſum: ita *quis poterit cogitare diem aduentus eius, aut quis ſtabit ad videndum eum?* ait Malachias c. 3. Ipſo enim præſente *erubeſcet Luna, & confundetur Sol, cum regnauerit Dominus exercituum*, ait Iſaias. c. 24. Sed quâ ratione? Ait enim c. 30. idem Propheta fore tunc lucem Lunæ ſicut lucem Solis, & lumen Solis ſeptuplò maius? Nimirũ, vti gloſſa interlinearis reſpondet: etſi tãta ſit futura lux iſtorum luminarium, nihilominùs tamen ea reſpectu ſplendoris Chriſti nihil erit, & abſcondet ſe ſicut ſtellæ aduentante Sole. Ita etiam S. Chryſoſt. in c. 24. Matth. *Sol, ait, obtenebrabitur, non quia deſtruetur, ſed quia luce illius aduentûs ſuperabitur.* Magna fuit gloria Chriſti Domini in transfiguratione, quando vultus eius ſplenduit vt Sol, veſtes ſicut nix: ita vt eâ viſâ diſcipuli corruerent, Petrus extra ſe raperetur, eâq; ſolâ contentus, totius mundi obliuiſceretur. Et tamen illa non niſi ſpecimen quoddam vnius dotis, ſcilicet claritatis, fuit: in paruo monte, coram paucis, breuî durans. Quid erit eius gloria in iudicio coram toto mundo, omnium dotium vnione ſtabilis? Itaq; gloria illa reſpectu futuræ huius quaſi nihil fuit, quod in eius typo, Ioſue, præfiguratum. Hunc enim variè quidem Deus glorificârat: in victoriâ contra Amalec, Exod. 17. in exploratione terræ ſanctæ, Num. 14. dan-

Digitized by Google

do ei partem gloriæ Moyſis, Num. 27. Attamẽ, quando is Iordanem tranſire, & populum introducere in terram promiſſionis debebat ait ei Dominus: *Hodie incipiam exaltare te coram omni Iſraël.* Ioſ. 3. quaſi diceret, gloria prior nihil fuit reſpectu iſtius. Sic ergo & Deus Pater, licet in baptiſmo & in monte Tabor glorificarit filium ſuum, & per alia miracula in terris degentem, maximè in cruce inter tot tantaq; prodigia morientem, à mortuis reſurgentem, & in cęlos aſcendentem: illa tamen gloria quaſi nihil erat reſpectu futurę, cum qua in die iudicij introducet Chriſtus electos ſuos in cęlum. De qua duplici gloria cęleſtis eius Pater videtur locutus Ioan. 12. intonans è cęlo: *Et clarificaui, & iterum clarificabo.* Conſiſtit verò ea clarificatio in corporis ſplendore, in throno nubis & Angelorum infinitorum aſſiſtentia, in voce tubę, in ſummo imperio ad cogendos & ſubiiciẽdos ſibi homines & Angelos &c. In primo aduentu Chriſti videbatur eius diuinitas planè abſorpta ab humanitate, adeò erat obſcura: in ſecundo verò eius humanitas videbitur abſorpta à diuinitate eius, ita vt non iam filius hominis, vt anteà, ſed ſimilis tantùm filio hominis appellari queat, vti Apoc. 14. v. 14. appellatur, quando Ioanni apparuit velut Iudex venturus, habens *in capite ſuo coronam auream, & in manu falcem acutam*; Quemadmodum obſeruat ibi Abbas Ioachimus.

II. Quia dies ſummi imperii eius.

II. Quia dies erit ſummi eius imperij, quo ſupremam in omnes creaturas iuriſdictionem obtinebit; ita vt omnia ad nutum eius fiant, nemo contraire queat. Tametſi enim hîc ſuam voluntatem fieri iubet, quę dicitur *voluntas ſigni* in præceptis eius contenta; ea tamen à quamplurimis nõ adimpletur. Ibi abſolutè fiet, quidquid fieri iuſſerit, quę dicitur *voluntas beneplaciti.* Tempus pręſentis ſęculi, noſtrum videtur eſſe potiùs quàm Dei, quia in eo agimus, quod volumus. Vnde ad Ieroſolymam Dominus ait: *Et quidem in hac die tuâ.* Luc. 19. Et ad cohortem in Oliueto: *Hæc eſt hora veſtra.* Luc. 22. quâ permiſit ſe ligari & illudi. Sed veniet aliquãdo etiã dies Chriſti, quâ & ipſe aget, quod volet, omniaque eius nutu ſtare compellentur. Olim penes Victores, qui Romę triumphabant, eo die ſumma imperij erat. In die iudicij veniet Chriſtus ſedens ſupra nubem, quaſi in triumphali curru; & tunc oſtendet ſe totius orbis Imperatorẽ. Quando Deus, vt ſuprà vidimus, Ioſuẽ per Iordanem in terrã promiſſam inducere voluit, dicens: *Hodie incipiã exaltare coram omni Iſraël.* Ioſ. 3. vbi Ioſue pedem in aquis poſuit, diuiſus eſt Iordanis, & pars ſiniſtra aquarũ defluxit in mare mortuum, pars autem dextra ſtetit, & exaltata eſt inſtar mõtis. Iordanis *fluuius iudicij* exponitur. Eum ita diuidet in illo die Chriſtus, vt impii deſcendant in Orcum, pij ad cælum exaltentur. Et hoc aget gladio oris ſui, pronunciando ſententiam in bonos & malos. Typus huius ſummi & abſoluti imperii fuit Adam in paradiſo, quando omnia animãtia ad eum adducta fuerint; vbi, vt Moſes Barcephas ſcribit, ſedens in alto throno, ſplendente facie, vocauit ea ad ſe, & ſingulis iuxta proprietates eorũ nomina impoſuit: illaq; demiſſo capite Imperatori ſuo ſe ſubmiſerunt & ad nutum ipſius, quò iuſſit, abierunt. *Omne quod vocauit Adam, animæ viuentis, hoc eſt nomen eius,* dicitur Gen. 2. Non diſſimili imperio ad Chriſtum adducentur omnes homines in iudicio. Et quale nomen is cuiq;, qualem ſententiam, qualẽ locum dederit, hęc ei manebunt. Ipſi etiã tunc omne genu flectetur cęleſtium, terreſtrium & infernorum. Sępiùs, vt dixi, Chriſtus à Patre glorificatus fuit, ſed non tam pleno, vniuerſali & manifeſto imperio. Aliis diebus, quibus Imp. Romanorum prodit, comitantur eum aulici in curribus & equis; ſed in die Paſchę ſolus equitat Viennę ad templum S. Stephani: omnes eius aulici pedibus incedunt, eum comitantes. Multi nunc ſceptra gerũt, & ſub Chriſto regnãt; ſed ibi omnes omnia ad eius pedes abiicient: omnes ante eũ proſtrati iacebunt: ſolus ipſe eminebit in ſummo tribunali, velut vnicus Imperat. totius mundi.

III. Quia dies erit meſſis eius.

III. Quia dies erit meſſis, quâ fructum laborum & meritorũ ſuorum plenè & copioſè metet ac congregabit in horreum ſuum; quod facturum ſe prędixit Matth. 13. *In tempore meſſis dicam meſſoribus: triticum congregate in horreum meum.* Idem vidit Ioan. Apoc. 14. Similẽ ſcilicet filio hominis ſedentem ſupra nubẽ, habentem falcem in manu ſua acutam, ad quem Angelus velut Sanctorum legatus clamat: *Mitte falcem tuam & mete, quia venit hora vt metatur, quoniam aruit meſſis terra.* Vt ergo dies meſſis, agricolarum dies ſunt, quibus laborum ſuorum mercedem capiunt: ſic iudicii dies, dies erit Chriſti. Ideò in hodierno Euangelio appellatur *æſtas.*
Tunc enim metet primò plenam & vberrimam corporis & animę ſuæ gloriam, cùm ea omnium oculis ſpectanda & collaudanda proponetur; ita vt oculis noſtris eam conſpecturi ſimus, auribus noſtris audituri &c. 1.

Secundò cum approbata & laudata tota eius vita vindicabitur ab iniuriis acceptis, & reſtituetur ei honor ablatus ab impiis, maximè Iudæis & Gentilibus; quo modo reſtitutus fuit Ioſepho, cùm è carcere diuturno, in quem innocens miſſus erat, extractus & currui regio impoſitus fuit. 2.

Tertiò cùm metet ingentes cumulos Sanctorum ſuorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apoſtolorum, Martyrum, Confeſſorum, Virginum, Viduarum, Coniugatorum. 3.

Quartò cùm eorundẽ iniurias vindicabit, & debitum eis honorẽ, nec non eorum ſanguinem requiret. Exponit agricola per decurſum anni multas pecunias in ſeruos & ancillas, in currus & aratra, in reparationes ędificiorum, in agrorũ & vinearum cultum, in annuum cenſum & operas: ſudat, laborat, cęli iniurias ſuſtinet & fert patienter; quia expectat tẽpus meſſis in quo recuperabit omnia, quę impendit, cum multiplici fœnore. Pari modo Chriſtus vſq; ad diẽ iudicij expẽdit in nos merita paſſionis & laborum ſuorũ, dat gratiã & beneficia, patitur ingratitudinẽ & iniurias noſtras, expectat nos ad pœnitentiam; ibi demùm metet fructũ laborum ſuorum, 4.

rum,

Digitized by Google

rum. Hinc Ioan. 12. poſtquam de grano frumenti (hoc eſt, de ſeipſo) priùs ſeminando & in agro (montis Caluarię) mortificando, poſteà in meſſe multum fructum allaturo, propoſuiſſet parabolam, ad extremum ſubijcit: *Et ego, ſi exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipſum.* Exaltatus primò in cruce, deinde in cęlo, vt exponit S. Chryſoſtomus; denique in die iudicij ſupra montem Oliueti, vbi pleniſſimè omnia ad ſe trahet veluti meſſem ſuam.

IV. Quia dies rationum & ſolutionis eius.

IV. Quia dies ſolutionis & rationem exigendarum. Contingit nō rarò cauponi, vt hoſpites in domo ſuâ tumultuantes, diu noctúque potitantes & epulantes, ſaltantes, cantantes, litigantes, rixantes, omnia denique ſurſum deorſum mittentes, tolerare debeat, & quidem per aliquot dies, vſque dum ſaturi omnes diſceſſerint: ad poſtremum verò & ipſe cum rationibus ſuis prodit, & ſtrictè illis computat, quidquid non ſolùm abſumpſerunt, ſed etiam fregerunt aut conſpurcarunt. Similiter in ſcholis ſæpiùs Magiſtri diſſimulant ad tempus diſcipulorū petulantiam, negligentiem, loquacitatem, oblocutiones, &c. at finito anno ſuū obtinent tempus, cùm ab aſcenſu eos reprobāt, vel à ſperato prœmio. Caphres in Monomotapa ſic venantur elephantes: Obſeruant inprimis tempus, quādo in campos egrediuntur, & in ijs liberè vagantur; deinde exeunt non minùs 150. venatum. Eorum pars notos anguſtijs calles in ſyluis inſidēt, pars per campos palati elephantorum greges abigunt, compelluntque in infeſſas à ſocijs anguſtias. Quas cùm intrare vaſtâ mole belluæ non niſi ſingulæ poſſint, vbi intrarunt, ex inſidijs coorti venatores validis ictibus aliorū alij prętereuntium poplites cędunt, ſtatimque vel poſt paulùm prægrauante etiam corpore prolapſos conficiūt. Refert Franc. Sacchinus to. 2. Annal. Soc. l. 4 nu. 220. Similes his elephātibus ſunt filij huius ſeculi & amatores mundi, qui dicunt: *Venite fruamur bonis quæ ſunt & vtamur creaturâ tanquā in iuuentute celeriter. Vino pretioſo & vnguēto nos impleamus, & nō prætereat nos flos temporis. Coronemus nos roſis, antequā marceſcant: nullum ſit pratum, quod non pertranſeat luxuria noſtra. Nemo noſtrū exors ſit luxuria noſtra. vbiq; relinquamus ſigna lætitia, quoniā hæc eſt pars noſtra, & hæc eſt ſors. Opprimamus pauperē iuſtum, & non parcamus viduæ, nec veterani vereamur canos multi tēporis, &c. Hæc cogitauerūt & errauerunt; excæcauit enim illos malitia eorum. Et neſcierūt Sacramenta Dei*, Sap. 2. Quænam illa Sacramenta? Grecè *ſecreta Dei*, ſcilicet iudicia, quibus expectat eos ad diem ſuum, diem vltionis, quo belluas illas coget intrare per anguſtias mortis ad iudiciū, vbi eos feriet gladio oris ſui, & velut in macello pro meritis conficiet. Habent illi hic diem ſuum, quemadmodū Iudęi tēpore Chriſti, quos deplorauit Chriſtus illis verbis: *Si cognouiſſes & tu! & quidem in hac die tuâ, quæ ad pacem tibi!* Luc. 19. Verùm veniet aliquando dies Chriſti, de quo Ierem. 12. dicitur: *Congrega eos* (impios) *quaſi gregem ad victimam; & ſanctifica eos in die occiſionis*, hoc eſt, conſtitue diem iuſtitiæ tuæ, in quo eos velut victimam occidas.

Itaque diem illum Domini præ oculis habeamus; nec attendamus ad dies noſtros, ſed cum eodem Ieremia c. 17. dicamus: *Diem hominis non deſideraui, tu ſcis.*

THEMA SECVNDVM.

Iudicij Dies optabilis electis.

1. *Ob conſpectum Chriſti.*
2. *Ob publicam gloriam ſuam.*
3. *Ob reſumpti corporis gloriam.*

Reſpicite & leuate capita veſtra, quoniam appropinquat redemptio veſtra. *Luc.* 21.

PRophetę Ieremię cap. 24. oſtendit Deus in viſione quadam duos calathos ficuum: in vno malas valde, in altero bonas valde. Significabant autem duos Hebręorum populos, óptimos & peſſimos; illos ſub Rege Ioachin Dei mādato morigeros: hos verò ſub Sedeciâ rebelles & immorigeros: illos optimè, hos peſſimè habēndos: illos ſeruādos, hos exſcindēdos. Audimus hodie Chriſtum comparantē diem Iudicij ficui: idē audiuimus ante octo dies. Ibi deprehendimus ficus malas valde, impios videlicet, qui in Iudicio grauatè admodum comparebunt. Hodie reperimus ficus bonas valde, electos ſcilicet, qui omninò & ſummo deſiderio comparere volent. Dę his ergo nunc dicendum, & cauſæ exponendæ, cur iudicij diem in optatis habeant. — Optata erit electis dies illa.

I. Ob conſpectum Chriſti.

I. Ob conſpectum Chriſti. Quantùm enim ab eo abhorrent inimici Chriſti, tantùm eum deſiderant amici eius. Ex parabolâ 10. Virginum ſcimus Chriſtum venturū ad iudicium tanquā ſponſum, vt omnes PP. ad literam exponunt, ſed quantùm electos concernit. Nam reprobis veniet vt exactor talentorum, quod ſeq. parabolâ Dominus expoſuit. Iam verò S. Ioannes Bapt. Ioan. 3. tale de Chriſto fert teſtimonium: *Amicus ſponſi, qui ſtat & audit eum, gaudio gaudet propter vocem ſponſi. Hoc ergo gaudium meum impletum eſt.* Si hoc Ioannes de Chriſto ſponſo, cum adhuc in formâ ſerui & mortali corpore, pauper & abiectus in mundo vixit, adeoque ſponſalia ſua ſolùm celebrauit, quid dicendum, cùm nuptias ſuas celebraturus eſt? quanto gaudio exultabunt amici eius, cùm eum cernent oculis ſuis prodeuntem in decore ſuo, velut ſponſum de thalamo ſuo?

1. Ob præſentiam ſponſi.

Ergò primò gaudebūt, quia ſtant coram ſpōſo & vident eum coram ſe in gloriâ ſuâ. Sanè Chriſtus, cum adhuc ſub formâ ſerui in mundo degeret, omnibus illis, qui odio & inuidiâ excęcati nō erant, totus ſupra modū amabilis & deſiderabilis erat, quià ſpecioſus formâ, ſermone mirè gratioſus, moribus humaniſſimus; ideò turba ei affixa erat: ideo Luc. 4. *detinebāt illum*: ideò Marci 1. dicitur: *Quia omnes quærunt te.* S. Brigitta in tribus locis teſtatur eos dixiſſe: *Eamus ad filiū Mariæ, vt tātiſper cōſolemur.* Gentiles ipſi deſiderabāt & inhiabāt, vt eum videre poſſent. Dęmoniacus ille à legione obſeſſus, poſt liberationē *cœpit illū deprecari, vt eſſet cum illo*, ait

Marcus cap.5. Sed cur hoc? quid enim ſciuit priùs de Chriſto, qui à dæmone vexatus ſemper in ſepulchris hæſit? Nimirum aduertit vel ex aſpectu, afflatu & moribus Chriſti, quàm bonum & ſuaue eſſet adhærere iſti domino. Oblitus patriam domum, adhærere voluit Chriſto, quem priùs nunquam viderat; tametſi pauperem eſſe, videre facilè poterat.

Iam ſi tunc cùm adhuc in carne tam humili forma incederet, tam amabilis erat, quid erit, cùm procedet cum maieſtate & gloria ſua? Ioannes certè, vbi vidit eum in carne mortali, gauiſus eſt: (quin etiam præ gaudio in vtero matris ad præſentiam eius, nondum viſi, exultauit) aitque inſuper ſuum gaudium impletum eſſe, quaſi diceret: Deſiderauit eum videre Abraham, Iacob, Prophetę & Reges: nemo tamen illorum vidit eum, ſicut ego: quid erit obſecro videre venientem in maieſtate regni ſui, tanquam ſponſum ornatum in decore ſuo? Petrus in monte Thabor vidit quidem eius gloriam, ſed quaſi per rimã ſolùm, obiter & breuiculè; nec tam ſibi quàm nobis, vt teſtis eius fieret. At ibi permanenter & indeſinenter videbũt eum electi, & ſibi, non alijs, de quo exultabat Iob, cùm dixit c.19. *In carne meã videbo Deum Saluatorem meum* Grecè, *Ego mihi videbo Deum.*

2. Propter vocem ſponſi.

2. Deinde propter vocem ſponſi, ait Ioannes. Sanè tunc Chriſtus nondũ ſuauia omninò & iucunda loquebatur, ſed pœnitentiam promulgabat, peccata increpabat, iudicium inculcabat, infernum minabatur. Et tamen Ioannes gaudio gaudet propter illam vocem. S.Petrus diſcedere non vult, dicens: *Quò ibimus? verba vitæ æternæ habes.* At in die illo nuptiarum nihil triſte cum ſuis amicis loquetur, ſed omnia feſtiua. Quænam verò illa? Inprimis quicumq; eum confeſſus fuerit coram hominibus, illum viciſſim confitebitur coram toto mundo. Demonſtrabit enim illi obſequia ſibi & ſeruis ſuis pręſtita, & magnificè extollet, ſicut veſtem S.Martini mẽdico donatam. Et quod de S.Martyrio dixit, qui leproſum veſte ſuâ inuolutum geſtauit in domum ſuam (erat autem Chriſtus:) *Tu me non erubuiſti ſuper terram, ego te non erubeſcã ſuper cælos.* teſte S.Gregorio hom.39. in Euang. Ex actis Apoſt.c.9. ſcimus quantâ cum Thabithæ gloriâ oſtenderint Petro pauperes & plorãtes viduę, tunicas & veſtes, quas eis Thabitha fecerat. Quid erit, cùm ipſe Chriſtus talia oſtendet toti mundo, dicens: *Nudus fui, & operuiſtis me, &c.* Hoc nimirum erit bonum illud vinum, quod ſponſus ille diſtulit ad finem conuiuij. Ioan.2. *Tu autem ſeruâſti bonum vinum vſque adhuc.* Mundus hîc bonum vinum propinat, laudat, blanditur: ſed ibi dabit acidum, vituperabit, accuſabit. Malè igitur ſibi conſulunt, qui hic modicę remunerationis, & vanæ laudis vinum ſibi propinatum bibunt, quia per hoc meliore illo, & quidem optimo, ſe priuant.

II. Ob publicam gloriam ſuã.

II. Ob publicam gloriam, quam coram mundo accipient, qui hîc viles & deſpecti fuerunt habiti. Magna inprimis gloria eſt, quando quis priùs obſcurus & contemptus ex humili loco ob merita ſua in altũ euehitur, veluti cùm Ioſephus è carcere exemptus, & currui regio impoſitus atque vndique circumductus, regio annulo inſignitus, & *Saluator mundi* dictus eſt, ob ſaluberrimum, quòd dedit Regi, conſilium. Gen.41. Similiter quando Cæleſtinus V. priùs Petrus de Morono appellatus, ex eremitorio ſuo extractus à Cardinalibus (qui per 23. dies conſultantes de Pontifice eligendo neminem tandem digniorem illo repererunt) in Papam electus fuit. Ad huius enim tam inexpectatam inaugurationem dicuntur conueniſſe Romam ducenta millia hominum; duoq; Reges, Vngarus & Siculus, ipſum aſello vectum in vrbem conduxiſſe ingenti pompâ, & omniũ applauſu, Platina & Sur. in eius vitâ. Quid erit cùm iuſti protrahentur in publicũ & totius mundi conſpectum, qui hic velut in antris obſcuri latuerunt? euehentur in thronum glorię, qui in ſterquilinio ſederunt; cùm dicetur illis: *Amice aſcẽde ſuperiùs? Tunc erit* illis *gloria coram ſimul diſcumbentibus.* Luc.14. Quam ob causã aliqui rem intelligentes, qui in hoc mundo exaltati fuerunt, in mortis articulo doluerunt, quòd non fuerint in hoc ſæculo omnium infimi; vti Henricus Card. ex Ord. Ciſter. aſſumptus, vir pius, qui dicebat moriẽs: *Vtinã in Villario meo* (monaſterio ſuo ſcilicet) *inter fratres ſemper ſcutellas abluiſſe!* Faſc. Ciſterc. SS. p.1. f.377. Cardinalis Alexandrinus, Pij V. nepos, qui dicebat, animam agẽs: *Mallem me totâ vitâ ſeruiſſe coco monaſterij mei, quàm Cardinale egiſſe.* Corn. in c.3. Apocal. Atq; hæc cauſa eſt, cur Chriſtus adeò ſępè & ſeriò iubeat nos occultare opera noſtra, nec mercedẽ vllam recipere: inuitare ad prandium eos qui nõ habent retribuere nobis; *retribuetur enim tibi*, ait, *in reſurrectione iuſtorum*, cum ingenti ſcilicet lucro & fœnore. Hîc laudaris coram vno, aut altero, ibi laudaberis coram cœlo & terrâ. Hîc recipis obolum, ibi recipies talentum.

Creſcet electorum gloria, ſi per immanem iniuriam in hoc ſæculo vexati & depreſſi fuerunt; cùm illis ablatus honor ibi reſtituetur, vti contigit Danieli, cùm è lacu leonum incolumis extractus eſt, tantò maiori gloriâ, quantò maiore priùs confuſione iniectus fuit: quando & ipſius loco accuſatores eius in lacum detruſi, & in momento à leonibus diſcerpti ſunt. Idem patet in Suſannâ, cùm ſe diuino calculo abſolutam ſuos verò criminatores duci vidit. Simile quid contigit S.Luciæ, cùm Paſchaſium Præfectum Sicilię, à quo tam iniquè habita, ad lupanar duci iuſſa, rogo cincta, demùm gladio transfixa, adhuc ſpirans vidit accuſatum à ciuibus de oppreſſâ Prouincia, vinctum & captiuum iuxta ſe abduci ad Senatum Rom. vt ibi puniretur ob rempublicam malè adminiſtratam; vt in eius vitâ Sur. 13. Dec.

Augebitur eadem gloria, cùm ipſi ſuos hoſtes ad pedes ſuos proſtratos aſpicient, ſibique palinodiam cantaotes audient. Qualis gloria Mardochæi fuit, quando Aman, hoſtis eius infenſiſſimus, ipſum in equo regio circumducere & proclamare debuit: Sic honorabitur Mardochęus, quia rex ſic vult! Simili modo dicẽt impij: *Hi ſunt, quos aliquãdo habuimus in deriſũ, &c.*

Ecce

Ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei? Sap. 5. Ecce palinodiam. Quanta ſtyli mutatio! Cōtempſerat Othocarus Bohemiæ Rex Rudolphum Habſpurgicum Imp. olim curiæ ſuę Magiſtrum, ridens eius griſeum ac vile veſtimentum; inſuper ei bellum mouit; ſed victus ab eo captuſque eſt, nec priùs regno ſuo reſtitutus, quàm publicum ei homagium genuflexus deferret, quod cum is ægrè, ſed coactus tandem ſubire quidem, priuatim tamen in inſula Kamberg inter Danubium ſub tabernaculo vellet, iamque proſtratus ad pedes Rudolphi iaceret, repente tentorium deiectum in quatuor partes diſſilijt, vt coram totis duobus exercitibus conſpiceretur Rex iacere ſupplex ad pedes Rudolphi, olim ſerui ſui. Quę certè magna Rudolphi gloria, Othocaro ignominia fuit. Dubrau. in hiſt. Bohem. & Lipſius in Montis politicis. Noluit tunc Rudolphus aliam veſtem induere niſi griſeam ſuam, dicens: *Sæpe irriſit griſeam meam veſtem, nunc mea veſtis irridebit ipſum.* Simile quid contingit electis in iudicio, quibus à Deo dicetur, quod Ioſue cap. 10. mandauit Principibus Iſraëlitici populi de captiuis Regibus: *Ite, & ponite pedes ſuper colla Regum iſtorum.*

III. Ob reſū-pti corpo-ris gloriā. III. Ob reſumpti corporis gloriam: vnde fiet, vt duplicetur eorum beatitudo, dum animâ glorificatâ Deum, corpore Chriſtum in gloria videbunt: ac ſicut pro obiecto beatitudinis ſuę habet anima Deum: ſic corpus habeat Chriſtum, velut hominem. Ibi ergo, ſi cui membrum aliquod ademptum fuit, integrum reſtituetur: ſi quis morbido & malè affecto corpore fuit, recipiet ſanum: iuxta id Iſai. 40. *Mutabunt fortitudinem, aſſument pennas ſicut aquilæ, current, & non laborabunt, volabunt & non deficient.* Quod confirmat Chriſtus Matth. 24. inquiens: *Vbi eſt corpus, ibi congregabuntur & aquilæ.* Nouas ergo quaſi pennas noui corporis accipient, delectabuntur aſpectu Solis iuſtitię, Chriſti, volabunt dote agilitatis, quaquauerſum cupient: penetrabunt omnia: fulgebunt inſtar Solis: mori & pati aliquid non poterunt. Quantum ibi ſolatium erit electis, carnem ſuam hîc in ſeruitutem redegiſſe! Qui enim ſimul laborarunt ſudarunt, alſerunt; ſimul pręmiabuntur. Hac ſpe ſolabatur ſe S. Iob c. 19. *Rurſum circumdabor pelle mea*, inquit, *& in carne mea videbo Deum Saluatorē meum.* quaſi diceret: detracta mihi quidem à Dæmone fuit pellis mea, ſed ea rurſum circumdabor: & videbo oculis meis, quod prius videre nō potui, Chriſtum. Id quod etiam auidè ſemper tota vita expectauit, vnde c. 14. ait: *Cunctis diebus quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea.* Eodē modo tertius ille ex 7. fratribus Machabęis, cū manus & pedes ei abſcinderentur, cutis capitis cum capillis abſtraheretur; iamq; linguam abſcindendā proferre poſtularetur, ait; *E cælo iſta poßideo, ſed propter Dei leges nunc hæc ipſa deſpicio; quoniam ab ipſo me ea recepturum ſpero.* 2. Mach. 7. Atque hinc dies illa vocatur à S. Petro Act. 3. *dies reſtitutionis omnium.*

Specimen huius reſtitutionis, ad nos omnes confirmandos, edere & S. Euſtachio martyri exhibere Deus voluit, cum ei rebus omnibus ſpoliato (vxorem nauta per vim abſtulerat, filium vnum leo, alterum lupa rapuerat, pecora peſtis tulerat) adeoq; iam ruſticam pauperemque vitam agenti oblata eſt occaſio à Traiano Imp. rurſum militandi & nobilem victoriam parandi: quâ partâ cùm Romam victor ingredi pararet, & iuxta vicum caſtra poneret, repetit inſperatò vxorem ſuam, mox etiam duos filios ſuos; quos ignotos in militiam ſuam conſcripſerat; ſicq; cum ingenti gaudio, opibus ac ſplendore vnà cum ijs, Romam victor ingreditur, maximo Imperatoris & vrbis applauſu, vt in eius Metaph 20. Sept. Quia verò Adrianus Traiano ſucceſſerat, qui Euſtachiū ad idola colenda cōpellebat, rurſum vir ſanctus per martyrium tauri ęnei, vita, vxore & liberis ſpoliari debuit; quò nimirū agnoſceret priorem illam fortunę rotationē ſolummodò pręludium fuiſſe illius mutationis, quæ in die Iudicij ipſum expectabat.

Quare Audit. bono animo eſtote, quidquid vobis hîc ademptum fuerit, ſcitote in die reſtitutionis omnium magno cum lucro vobis reſtituendum; ſiue famam, ſiue membrum, ſiue pecuniam, ſiue liberos aut amicos, ſiue aliud quid. Nemo indignè ferat, ſi nihil eorum hîc recipiat: retribuetur enim cum gloria immenſa & ingenti fęnore in reſurrectione iuſtorum.

Atque hę ſunt ficus illę valde bonę, electi ſcilicet, gaudiorū dulcedine replendi & obruendi in die illa; quam proinde ſummo cum deſiderio quotidie expectant, & dicunt cum Dauide Pſ. 41. *Quando veniam & apparebo ante faciem Dei?*

THEMA TERTIVM.

Sententia damnationis fulmini ſimilis.

1. *Feriet reprobos illæſis electis.*
2. *Obſtupefaciet reprobos.*
3. *Diuerſis modis ſæuiet in reprobos.*
4. *Fætorem contrahent.*
5. *Ita tanget eos, vt ſemiuiuos.*

Erunt ſigna in Sole. *Luc.* 21.

NOn ſolùm in hoc, quem videmus, Sole ſigna erunt in nouiſſimis diebus, ſed etiam in illo Sole iuſtitię, Chriſto, cùm ad iudicandū venturus eſt. Talia enim in ipſo vidit Ioannes Apoc. cap. 1. per viſionē ſibi oſtenſa: facies eius ſicut Sol erat in meridie, oculi ſicut flammæ ignis, vox tanquam aquarū multarum, & ex ore eius procedebat gladius vtraq; parte acutus, qui aliud non eſt niſi ſententia illa terribilis in impios vibranda: *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum.* Quam etiam in ſpiritu pręuidit & vaticinatus eſt Moyſes Deut. 32. illis verbis: *Si acuero vt fulgur gladiū meum, & arripuerit iudiciū manus mea, reddam vltionem hoſtibus meis, & his, qui oderunt me, retribuam. Sagittas meas inebriabo ſanguine, & gladius meus deuorabit carnes.* Diximus ante octiduum aduentum illum Chriſti fulguri ſimilem futurum. Nunc videamus eundem fulminantem, ſeu damnationis ſententiam velut fulmen in reprobos eiaculantem.

I. Feriet reprobos illæſis electis.

I. Fulmen ſæpe ferit aliquos, proximè adſtantibus prorſus illęſis. Id contigit in vitâ ſancti Malachię apud diuum Bernardum, quando impij tres cum ſuo anteſignano, qui S. Malachiæ Epiſcopi inaugurationi obſtiterant, eique æquè ac Regi ipſi necem machinabantur; repentè orta terribili tempeſtate, fulmine tacti interierunt; eorumque corpora ſemiuſta ventus abripuit, atque in denſas ramis arbores eleuata depoſuit: Malachia eiuſque ſocijs proximè aſtantibus, & ne minimùm quidem læſis. Pari modo ſententia Iudicis vniuerſalis feriet ſolos reprobos, & ſeparabit eos è medio electorum: quibus nihil mali inferet, quinimò incolumitatem præſtabit & ſalutem, iuxta id Matth. 24. *Duo erũt in agro, vnus aſſumetur & vnus relinquetur: duæ molentes in molendino, vna aſſumetur, vna relinquetur.* Et paulò poſt. *Veniet dominus eius & diuidet eum.* Et c. 25. *Separabit eos ab inuicem, ſicut paſtor ſegregat oues ab hœdis.*

Trip. Dõ. 2. Aduẽt. C. 3. C.

Sæpe ex eadem domo, menſa, lecto, vnus aſſumetur ad gloriam, alter relinquetur ad damnationem. Sub Pogiebardio Rege Bohemiæ, ex vno eodemque eius carcere educti ſunt duo fratres, Ladiſlaus & Matthias, Io. Huniadis Palatini Vngariæ filij. Quorum vnus, Ladiſlaus capite plexus, qui regnum ſperabat; alter Matthias qui necem expectabat, ad regnum Vngariæ capeſſendum dimiſſus eſt. Æn. Sylu. in Europa cap. 1. Bonfin. lib. 9. dec. 3. Idem multoties continget in iudicio: ex eodem cæmiterio vel etiam ſepulchro vnus euolabit velut aquila ad Chriſti Iudicis dexteram & palmam: alter extrahetur velut carcinoma fœtidum, & proijcietur ad ſiniſtram & gladium. Cogitatę iam quanto mœrore diuellẽtur ab inuicem chariſſimi coniuges, parẽtes à filijs, fratres à fratribus! Si enim per temporalem mortem tanto cum dolore diuelli eos videmus & in nobis experimur; quid erit ſeparari in æternum per immenſum chaos? Turci victo Michaëlis Palæologi Imp. exercitu prædam virorum ac mulierum aliarumque rerum coëgerunt, atque inter ſe diuiſerunt. Inter cætera duæ adoleſcentulæ ſorores erant, quę cùm diuellendæ eſſent, quòd non eidem domino ſorte obveniſſent, altera alteram intuens, cùm lachrymis & eiulatibus omnia impleuiſſent, in mutuo denique amplexu expirarunt; quaſi natura corpora non priùs quàm animas ſeparari pateretur, refert Gregoras libro tertio. Colligite hinc quid doloris allatura ſit in iudicio ſeparatio chariſſimorum ad tam diſparia loca, ad cælum & infernum.

II. Obſtupefaciet reprobos.

II. Fulmen eos quos tangit, communiter ſtupefacit & ſenſibus priuat. In vita S. Galli l. 2. cap. 26. legimus quendam fulmine tactum, ſurdum, mutum & cæcum factum omnique membrorum vſu deſtitutum fuiſſe. Simili modo ſententia illa attonitos reddet improbos. Et primò efficiet illos cæcos;

1. Faciet cæcos.

quia gloriam Chriſti & Sanctorum aſpicere non audebunt, ſed dicent montibus. *Cadite ſuper nos; & collibus: operite nos, à facie ſedentes ſuper thronum.* Et ſecundum Iſa. cap. 2. *introibunt in cauernas petrarum à facie formidinis Domini.* Si enim Daniel diuinis viſionibus aſſuetus cecidit in faciem coram apparente ſibi Angelo, (Dan. 10.) vt nil haberet virium: & ſi Ioannes Apoſtolus ante Chriſtum Iudicem, per typum tantummodò conſpectum, prolapſus eſt ad pedes eius velut mortuus, (Apoc. 1.) quomodo ſtabunt impij coram Chriſto infenſo ſibi Iudice?

2. Mutos.

2. Mutos; quia defendere ſe non poterunt conuicti à tot teſtibus: quo modo ille in nuptiali conuiuio deprehenſus & interrogatus: *Amice quomodo huc intrâſti?* obmutuit. Quid dicent cùm appellabit eos inimicos? quãdo multa peccatorum millia eis obijciet? Hinc exclamat Zacharias c. 2. *Sileat terra à facie Domini, quia conſurrexit de habitaculo ſancto ſuo,* ad iudicandum ſcilicet orbem. Et quidem iure; quia enim hic iniqui preſſerunt ora iuſtorum; ideò premẽda ſunt ibi ora iniquorum. Vnde Eccleſiaſtici 13. dicitur: *Diues iniuſtè egit & fremet: pauper autem læſus tacebit,* hoc eſt, diues opprimet pauperem, & inſuper ei comminabitur aut inſultabit, pauper ſilere cogetur; verùm in die iudicij vertet ſe rota, & obſtruet os diuiti, pauperi ad loquendum aperiet. Fratres Ioſephi agnito fratre ſuo tam grauiter offenſo, *non poterant ei reſpondere, nimio terrore perterriti.* Gen. 45. Viderunt enim ex vna parte eius potentiam & maieſtatem, ex altera ſuam imbecillitatem, iniquitatẽ & offenſam. Priùs ipſi fratrem minimè audierunt, cùm deprecaretur eos: tacere debuit Ioſeph; nunc ipſi obmuteſcunt fratre loquente & in eos tonante. Quid dicent mali Chriſto, quem non ſemel vendiderunt ſed centies & millies? *Diſrumpet illos inflatos ſine voce,* ait Sapiens Sap. 4. Gr. *mutos & pronos*; præ timore ac pudore, vt ait Ianſenius.

3. Surdos.

3. Surdos; quia obturabunt aures ſuas ne vocem Iudicis increpantis & beneficia collata ſibi exprobrantis, nec non voces accuſatorum ſuorum audiant. Si enim perfidi Iudæi obturauerunt aures ſuas, Stephano Chriſtum eiuſque gloriam in cęlo à ſe viſam prędicante: *Ecce video filium hominis ſtantem à dextris Dei*: quomodo impij non obſtruent aures, cùm vniuerſa cæli militia eius gloriã, & ipſorum nequitiam, proclamabit, dicens: *Iuſtus es Domine, qui es, & qui eras ſanctus, qui hæc iudicâſti: quia ſanguinem Sanctorum & Prophetarum effuderunt, & ſanguinem dediſti eis bibere: digni enim ſunt.* Apoc. 16.

4. Omninò ſtupidos.

4. Omni membrorum vſu deſtitutos, quia nec pro ſe orare, nec Sanctos inuocare, nec ampliùs quid mereri aut impetrare poterunt: multò minùs reſiſtere, aut à pœnis ſe eximere. Et hoc etiã iuſtiſſimè. *Tunc enim ligat pœna,* ait S. Greg. hom. trigeſima octaua in Euãgelium, *quos modò à bonis operibus ligauit culpa. Qui ergo nunc ſponte ligantur in vitio, tunc in ſupplicio ligantur inuitè.*

III. Diuerſis modis ſæuiet in reprobos.

III. Fulmẽ *non eodem modo omnem materiam vexat,* (ait Seneca lib. 2. nat. Quæſt. cap. 52.) *valentiora quia reſiſtunt, vehementiùs diſſipat, cedentia nonnunquam ſine iniuriâ tranſit. Cum lapide ferróque & duriſſimis quibuſque confligit: quia viam neceſſe eſt per illa impetu quærat. Itaque facit viam quâ effugiat: teneris & rarioribus parcit, quanquam & flammis opportuna videantur:*

quia

quia tranſitu patente minùs ſæuit. Loculis itaq; vt dixi integris, pecunia quæ in his fuerat, conflata reperitur: quia ignis tenuiſſimus per occulta foramina tranſcurrit. Quidquid autem in ligno ſolidum inuenit, vt contumax vincit. Non vno autem, vt dixi, modo ſæuit: ſed quid quaq; vis fecerit ex ipſo genere iniuriæ intelliges, & fulmen opere cognoſces. Interdum in eâdem materiâ multa diuerſa eiuſdem vis fulminis facit: ſicut in arbore, quod aridiſſimum eſt, vrit: quod ſolidiſſimum eſt & duriſſimum, terebrat & franget: ſummos cortices diſſipat, interiores libros interioris arboris rumpit ac ſcindit, folia pertundit ac ſtringit: vinum gelat, ferrum & æs fundit. Pari modo fulmen extremi iudicij non eandem vim exeret in omnes. Nam Sap. 6. dicitur: *Horrendè, & citò apparebit vobis, quoniam iudicium duriſſimum in his, qui præſunt, fiet. Exiguo enim* (hoc eſt, pauperi & humili) *conceditur miſericordia; potentes autem potenter tormenta patientur.* Ergo inprimis qui in vita cedere Deo eiuſq; voluntati, nec non & hominibus per manſuetudinem & humilitatem noluerunt, nihil patientur à tremendo Iudicis fulmine. Id patet in mitiſſimo illo Moyſe, quem minimè tetigit plaga dehiſcẽtis terræ, cùm viciſſim dura illa & rebellia capita, Core, Dathan & Abiron repentè deuorarit. Num. 16. Idem confirmat Eccleſiaſticus capite tertio dicens: *Cor durum habebit malè in nouiſſimo.* Tale eſt, quod nec cedit diuinæ voluntati, nec emollitur ad miſeriam & preces pauperum. Huiuſmodi cor qui habent, vt à ſuis ædibus & conſpectu diſcedere iubeant pauperes, vacuos & famelicos; audient & ipſi in iudicio: *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum. Eſuriui enim & non dediſtis mihi manducare, &c.* Matth. 25. Viciſſim qui Dei voluntati cedunt, & ad preces pauperum facilè flectuntur; non habent vnde ſibi à fulmine illo metuant. Quemadmodum enim Pontificia excommunicatio (quæ proptereà bene *fulmen* appellatur) in neminem vibratur, niſi in contumaces & refractarios: ita & ſententia Chriſti Iudicis non niſi duros & præfractos tanget. Ipſe Holofernes Dux exercitûs Nabuchodonoſoris proteſtatus eſt: *Ego nunquã nocui viro, qui voluit ſeruire Nabuchodonoſori Regi.* Iudith. 11. Pari modo fulmen illud nemini nocebit, qui Chriſto Regi ſeruire voluerit. Quos itaque tanget ac confringet? non niſi elatos & contumaces, qui contra Deum incedunt erecto collo & dicunt: *Non ſeruiam*; quemadmodum etiam tangunt ſummos fulmina montes; vti ſenſit Pharao, Saul, Achab, Antiochus, Iulianus Imp. &c.

IV. Fœtorem contrahent.

IV. Fulmine tacta corpora tetrum & ſulphureum odorem ſpirant, teſte Plinio & Seneca locis citatis. Ita fulminati ſententia Iudicis Chriſti fœtorem intolerabilem & indelebilem contrahent; (hinc reprobi ob fœtorem condemnandi in die Iudicij, appellantur à Chriſto hœdi: Matth. 25.) ita vt Deus, Angeli & electi omnes horrorem erga eos concepturi & habituri ſint per omnem æternitatem, iuxta id Iſa. 34. *Interfecti eorum proiicientur, & de cadaueribus eorum aſcendet fœtor: tabeſcent montes à ſanguine eorum.* Loquitur Propheta ad literam de conſummatione mundi & vltimo exterminio. Igitur in die iudicij erit ſtrages impiorum, quaſi immenſi alicuius exercitus: adeoque ex eorum corporibus horridis intolerabilis fœtor prodibit, ita vt ab eorum conſpectu nares, vt ſic dicam, clauſuri ſint mõtes, hoc eſt, Angeli & omnes Sancti, adeoque ipſe Deus vultum ſuum ab eis auerſurus ſit, nec vllo gratiæ aſpectu eos dignaturus ampliùs. Idem exprimit Ioan. Apoc. 14. per fumum ignis tartarei, dicens: *Fumus tormentorũ eorum aſcendet in ſæcula ſæculorum.* Non videtur in inferno verus eſſe fumus, quia nihil ibi corruptibile, vt ibi obſeruat Cornelius. Eſt ergo moralis fumus; quia vti fumus expellit habitatores ex ædibus: ita fœtor & horror damnatorũ fugabit electos, adeoq; ipſum quaſi Deum: ita videlicet, vt nulla eorũ commiſeratione tangantur per omnem æternitatem: nec Sancti pro eis rogare, nec Deus inferorum preces audire velit. Typum eorum habemus in Amane, cuius peſſimo odore percepto ex ore Eſtheris, Rex Aſſuerus ſurrexit de loco conuiuij & intrauit in hortum. Eſth. 7. ne videlicet Amanẽ aſpiceret ampliùs, aut veniã rogantẽ audiret. Similiter enim pronunciata in impios ſentẽtia Chriſtus cum electis ſuis in hortum deliciarum ſuarum diſcedet, & ab eis ſe abſcõdet; quia *mundi ſunt oculi tui, ne videas malum*, ait Habacuc. c. 1.

V. Ita tanget, eos vt ſemiuiuos.

V. Fulmen ita ſæpe ferit hominem, vt non omninò enecet, ſed miſerũ tota vita efficiat, vti memini me vidiſſe. Et hoc in ſolo homine facit: (licet ſæpe eum omninò perimat) alia animalia cùm tangit, ſemper occidit, vt ſcribit Plinius. Pari modo ſententia illa ita tanget reprobos, vt non omninò extinguat, ſed ſemiuiuos & ſemimortuos æterno igne cruciet. Mactabit enim eorum animas, vt ad vitam animæ recuperandã nullam habere ſpem queant: viuificabit eorum corpora, ita vt in pœnis perpetuò viuant & cõſecta renaſcantur. Inferet eis mortem quaſi viuentem, quæ continuò eos voret & depabuletur, teſte Pſ. 48. *Sicut oues in inferno poſiti ſunt: mors depaſcet eos.* In quem locum, *Dictum eſt hoc*, ait Innocentius Pp. c. 9. *à ſimilitudine iumentorum, quæ nõ euellunt herbas radicitùs, ſed ſolummodo ſummitates carpunt: vt iterum herba renaſcantur ad paſtum: Sic & impij quaſi morte paſti reuiuiſcẽt ad vitam &c.* Simile fulmẽ de cœlo à ſancto Vigile delatũ fuit in Regẽ Nabuchodonoſor: *Succidite arborẽ: veruntamen germen radicum eius in terra ſinite, & alligetur vinculo ferreo.* Dan. 4. indicans Regem dementiâ feriendum, & è regno eiectum in ſyluis inter feras miſerrimam vitam acturum morte ipſi diriorem.

Reliquum eſt Audit. vt ſibi quiſq; attendat omni ſolicitudine, ne extremo illo fulmine, ſerò ſapiens feriatur. Certè ſi quis coram humano Iudice cauſam capitis ſui agat, trepidare totus incipit cùm ſententia pronuncianda eſt; quia ſcilicet caput eius petit. Quid erit expectare & audire ſententiam vltimi illius ac diuini Iudicis, mortis ſupplicia nunquam finienda pronunciantem? *Tonabit Deus in voce ſua mirabiliter*, ait Eliu in l. Iob c. 37. Nec tonabit ſolùm, ſed etiam fulminabit, vti ipſe Iob c. 41. teſtatur:

Mittet contra eum fulmina;& ad alium locum non ferentur. quaſi diceret, in quemcunque ſcopum collimauerit, eum certiſſimè feriet, nec vnum pro altero tanget, vti ſolent iacula hominum ſæpe aberrare. Quantus igitur terror occupabit ibi reprobos! Scimus Anaſtaſium Imp. hęreticũ & impium, cùm ex oraculo didiciſſet pereundum ſibi fulmine; ad euitandum illud, certum ſibi ędificium conſtruxiſſe, in tempeſtatibus de cubili in cubile tremebundum commigraſſe, vti refert Zonaras l. 3. & alij. Scimus Regem Balſaſarem (ſic vocabatur: non Baltaſar, vt patet ex Chaldęo & Latinis Plantin.) ad ſcripturam tribus digitis in pariete exaratam, toto corpore contremuiſſe, expauiſſe & expalluiſſe. Dan. 5. *Quid non ſuſtinuiſſet,* inquit ſuper hoc Theodoretus, *Deo infeſtus, ſi fulmina conſpexiſſet, aut Angelos toruè intuentes?* Quid ſi non Angelos, ſed Deum ipſum mille fulmina eiaculantem? Mitiſſimus ſanè fuit Chriſtus ambulans in carne, & manſuetiſſimâ illâ voce, *Ego ſum*, obuiam prodijt cohorti: eâ tamen voce ita perculit milites, vt retrorſum acti terrę allidarentur. Ioan. 18. Ex quo facto argumentans S. Auguſtinus in Ioan ait: *Quid iudicaturus faciet, qui iudicandus hoc fecit? Quid regnaturus poterit, qui moriturus hoc potuit?* Si vox, *ego ſum*, velut fulmen proſtrauit integram cohortem: quid faciet illa vox: *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum?* Videat igitur vnuſquiſque quomodo ſe obarmet contra fulmen iſtud, dum armandi ſe tempus habet. *Saluet vnuſquiſq; animam ſuam ab irâ furoris Domini*, clamat Ieremias, cap. 51.

THEMA QVARTVM.

Præſidia aduerſus fulmen Iudicij extremi.

1. *Refugium aquilæ.*
2. *Vitulus marinus.*
3. *Laurus h.e. ſi erga miſeros miſericordes ſimus.*
4. *Specus ſubterranea h.e. Timor iudicij illius.*

His autem fieri incipientibus, reſpicite.
Lucæ 21.

QVando ſæua & procelloſa imminet tempeſtas, omnes, qui ſub dio & ſimul cauti ſunt, ſibi prouidentes, vndique circumſpiciunt, quò ſe recipere, & vbi tutari velint: alius in vicinam domum, alius ſub arborem, alius retro murum, alius aliò fugit. Qui incauti ſunt, & nimiùm præfidunt, incidunt in tempeſtatem, grandinem, imbrem, fulgura, tonitrua, fulmina, non exiguo ſuo damno. Ita factum legimus Exod. c. 9. vbi Moyſes prędixit Pharaoni horribilem tempeſtatem, à Deo immittendam Ægypto, pluuiam, grandinem, tonitrua, in pœnam pertinacię eius; adiecto tamen hoc paterno planè monito, vt vniuerſa quæ in agris haberent, ſeruos, & armenta congregarent ſub tecta, ne grandine perirent: quidquid enim eâ tactum eſſet, certò periturum. Quid ad hoc Ægyptij? *Qui timuit verbum Domini, de ſeruis Pharaonis*, inquit ſacer textus, *fecit confugere ſeruos ſuos & iumenta in domos*: (& his nihil nocitum) *qui autem neglexit ſermonem Domini, dimiſit ſeruos ſuos & iumenta in agris.* vbi & perierunt. Vaticinatur nobis Dominus noſter per duas iam Dominicas, pręcedentem & hodiernam, terribilem tempeſtatem iudicij extremi, fulgura & fulmina, grandines & tonitrua: cuiuſmodi tempeſtas non fuerit ab initio ſæculi vſq; ad id tempus; quæ certè euentura eſt, & nobis omnibus imminet. Quid igitur hîc agemus? nonne etiam latebras & refugia circumſpiciemus? Sanè qui cautus eſt, & qui timet verbum Dei, id omninò faciet, ne ſuo maximo damno ſerò nimis ſapiat, vti Ægyptij aliqui. Et certè ad hoc hortatur nos ipſe noſter Iudex & Dominus, dum partim tempeſtatem hanc nobis prænunciat, partim fugæ etiam admonet, vt de præſidijs & latebris circumſpiciamus, cum ait: *His autem fieri incipientibus, reſpicite.* q.d. circumſpicite vndiq; quò & qua ratione effugere valeatis. Hoc ergò Audit. hodie faciamus, & præſidia quæramus.

Sententia Chriſti Iudicis quaſi fulmen.

Diximus aliam ſententiã Chriſti Iudicis in reprobos fulminis inſtar vibrandam. Quid igitur facto opus? Nihilné remedij eſt ad fulmen hoc euitandum? Certè Plinius exactus naturæ inueſtigator, quatuor deprehendit, quæ fulmine non tanguntur, eaque deſcribit l. 2. hiſt. nat. c. 55. nec alibi plura reperi. Aquilam, vitulum marinum, laurum, foueas terræ.

I. Refugiũ aquilæ.

I. *Aquilam, ſolam è volucribus fulmine tangi negant, qua ob hoc armigera huius teli fingitur*, ait Plinius loco cit. & l. 10. c. 3. *Negant*, inquit, *ſolam hanc alitem fulmine exanimatam.* Iuſti ad Chriſtum Iudicem conuolabunt, velut aquilæ ad corpus ſeu eſcam, vt ex Matthæi cap. 24. audiuimus ante octiduum. Igitur à fulmine Iudicis illius immunes erimus, ſi aquilam imitati fuerimus.

1. Si nos ipſos iudicauerimus.

Qua in re? Primò aquila ſeipſam euentilat, & à vetuſtate expurgat, librando ſe in ſublime ad tertiam regionem aëris; vbi, cùm radijs Solis & calido aëre incaluerit, ita vt ferè exuri videatur, ſubitò in fontem frigidum ſe demittit, inde ad nidum reuolans ſudat, eoque ſudore veteres pennas excutit, & nouis deinde veſtitur. Ita ex Epicrate, Athenæo, Alb. M. refert Aldrou. libro primo Ornith. Hanc aquilæ induſtriam imitari poſſumus, ſi nos ipſos per exactum & frequentatum conſcientiæ examen librando ad Deum, velut Iudicem, & reos nos ſiſtendo, amore Dei incaleſcamus, deque offenſo ipſo doleamus, ac deinde nos in fontem pœnitentiæ immergamus; ibi enim veteres pennas peccatorum noſtrorum excutiemus, & per emendationis propoſitum, ſeriumque conatum, nouum hominem induemus. Sic ad Iudicem noſtrum, velut ad eſcam deſideratiſſimam, velut aquilę aduolare & ſecuri conſiſtere coram ipſo, etiam fulminante & tonante poterimus. Vbi huius promiſſi fides & aſſecuratio? vbi *ſalua*, vt vocamus, *guardia*? Apoſtolus eam exhibet 1. Cor. 11. dicens: *Si nos ipſos diiudicaremus*, (h.e. probaremus, vti præmiſit v. 28. examinaremus, diſcuteremus) *non vtique iudicaremur.* Quod etiam confirmat S. Auguſtinus in ſententijs, ſent. 210. *Ceſſat*, inquit, *vindi-*

Digitized by Google

vindicta diuina,ſi conuerſio præcurrat humana. Amat enim Deus confitentibus parcere,& eos,qui ſemetipſos iudicant,non iudicare. Et pleniùs S. Anſelmus in cit. Pauli locum: *Aſcendat homo contra ſe tribunal mentis ſuæ,& conſtituat ſe ante ſe: teſtis conſcientia,carnifex timor,inde quidam cordis ſanguis confitentis per lachrymas fluat. Denique verſetur ante oculos eius imago iudicij futuri, & quidquid in ſe viderit,quod à Iudice venturo reprehendi poßit & puniri,ipſe hîc in ſe puniat & reprehendat. Peccata enim,ſiue magna,ſiue parua, impunita eſſe non poßunt; quia aut homine puniente,aut Deo iudicante plectuntur. Ceſſat autem vindicta diuina, ſi conuerſio præcedat humana,quia,vt ait Apoſtolus,ſi nos ipſos diiudicaremus,non vtiq; à Domino iudicaremur.* Denique beatus Petrus Damiani libro quarto Ep. epiſt. decimâ quintâ: *Qui ſemetipſum,*ait, *perfectè diiudicat, iudicium non expectat. Perfectè autem ſemetipſum diiudicare eſt, & reprehendenda non agere & quæ reprehenſibiliter acta ſunt, timidè retractare.*

2. Si alios non iudicauerimus.

2. Aquila pullos ſuos ipſa non dijudicat, nec iuxta affectum ſuum vni magis quàm alteri beneuolam ſe præbet, neq; vnum præ alio è nido expellit, aut pabulo deſtituit; quemadmodum aliæ multæ aues: ſed Soli dijudicandos exhibet, & quem ille reprobarit, reuerberando eius oculos, illum cadere ſinit. Qui aquilam in hoc etiam imitatus fuerit, neminem iuxta affectum ſuum iudicando aut reprobando, ſed omne iudicium in proximum Deo permittendo; næ hic etiam egregium obtinet præſidium contra fulmen illius tremendi Iudicis: idque oſtendit nobis ipſemet Iudex & Dominus noſter Lucæ 6. cùm ait: *Nolite iudicare,& non iudicabimini.* Quid clarius dici poteſt? & quid acceptius? Euitare enim potes Iudicem ſeuerum, ſi talis alteri non fueris. Vnde S. Eligius Epiſcopus Nouiomenſis homiliâ 8. ait: *Satis delicatè nobiſcum agitur, quando in poteſtate noſtrâ datur, qualiter iudicemur.* Quis autem in ſuâ poteſtate non habet, iudicare vel non iudicare proximum? Memorabile eſt exemplum quod ſcribit S. Anaſtaſius Sinaita, Epiſcopus Antiochenus, orat. de S. Synaxi, & ex eo Baronius anno Chriſti 599. *Quidam,* inquit, *monachus,qui negligentißimè per ſummum otium vixerat,cùm ad mortem infirmaretur, eam non perhorreſcens,ſummâ cum voluntate,magnaq; cum gratiarum actione exolutus vinculis excedebat. At quem aßiſtentium patrum vnus:* Frater, inquit, *ſcimus te ſummâ negligentiâ hucuſque vixiſſe,vnde ergo tibi hæc tanta ſecuritas? Cui ille: Ita eſt, negligentißimè vixi: ſed Angeli Dei hac ipsâ horâ peccatorũ meorum ad me chirographum attulerunt; cumq; ea,quæ feciſſem poſtquã ſæculo renunciâſſem,peccata legiſſent,numquid agnoſcerẽ, rogauerunt. Quibus ego: Maximè verò, inquam, agnoſco: ſed idem ex quo renunciaui ſæculo,vitamq; inſtitui monaſticã,nec iudicaui quemquam,nec ab vllo mihi factam iniuriam meminiſſe volui. Igitur Domini verba ad me quoq; pertinere opto & oro, qui dixit: Nolite iudicare,& non iudicabimini. Et: Dimittite,& dimittetur vobis. Quæ poſtquam Angeli dixi,chirographum peccatorum meorum conſciderunt,& inde nunc ſummâ cum lætitiâ & ſecuritate proficiſcor ad Dominũ. Hoc vbi frater ille narrauit Patribus,Domino in pace ſpiritum reddidit.*

II. Vitulus marinus.

II. Vitulus marinus, de quo Plinius loco cit. *Pauidi taberna ula è pellibus beluarũ, quas vitulos appellant, tutißima* (contra fulmen) *putant, quoniam hoc ſolum animal è marinis non percutiatur.* Hinc Auguſtus Cæſar, qui *tonitrua & fulgura infirmiùs expaueſcebat, ſemper & vbique pellem vituli marini circumferebat*, inquit Suetonius in Auguſto. Sed quis huic beluæ ſimilis fulmen illud vitabit? Primò homo obediens ſuis per omnia ſuperioribus. *Vituli marini*, ait idem Plinius libr. 9. cap. 13. *accipiunt diſciplinam, vocéque pariter & viſu populum ſalutant incondito fremitu: nomine vocati reſpondent.* Quinam verò tales, niſi obedientes, niſi morigeri, qui diſciplinam accipiunt & ſub eâ degunt, vocatique reſpondent mandatis ſuperiorum? Qui hac obedientiæ pelle induti ſunt, ſecuri ab illius Iudicis fulmine ſunt; quia alienis natant brachijs, ſuorum ſuperiorum, qui pro illis rationem reddent. Vbi huius rei fides? Prou. 21. ait Sapiens? *Vir obediens loquetur victorias.* q.d. tempore iudicij cauſam ſuam lucrabitur. Vnde S. Hieron. in eum locum, hanc dat rationem: *Quia dum per obediẽtiam ſuam deſideria vincere ſatagit, per iuſtitiã Iudicis poſtmodum victoriæ palmam percipit.* Dum enim quis per omnia obedit, iam ſeipſum vicit: palmâ ergo præmiandus eſt. Accedit verbum Rebeccæ, quæ cùm iuſſiſſet filio Iacob aſſumptâ fratris Eſau perſonâ, petere à patre benedictionem, illeque metueret, ne ob impoſturam acciperet maledictionem; ipſa: *In me ſit*, ait, *iſta maledictio fili mi* Gen. 27. q.d. non habes tu quod luas, ſi matri tuæ pareas: ſi maledictionem impertiat pater, ea in me cadet, te non tanget aut concernet; itaque nil dubita: mihi tantùm obſecunda, & benedictionem patris obtinebis. Nemo cæcum ferit, qui à ductore oculato in alienam ſegetem inducitur: ductor cædendus eſt. Hinc Diogenes Cynicus, cùm aliquando puerũ conſpicatus eſſet indecenter voracem, non ipſi, ſed pædagogo plagam incuſſit, dicens: *Quare ſic inſtruis?* Cælio auctore l. 26. c. 27. Denique S. Hieronymus in Regulis Monachorum c. 6. ita ſcribit: *In obedientiâ ſumma virtutum clauſa eſt: nam ſimplici greſſu hominem ducit ad Chriſtum: & non ſolùm mens excuſatur à reddenda Deo ratione de ſubditis, ſed nec etiam obligatur reddere de ſeipsâ. O ſumma libertas, quâ obtentâ vix poßit homo peccare.*

1. Si obedierimus per omnia ſuperioribus.

2. Vitulus marinus pellem habet piloſam, *quæ etiam ipſi detracta ſenſũ æquorum retinere traditur, ſemperq; æſtu maris recedente inhorreſcit*, vt ait Plinius l. 9. c. 13. Pellis hæc piloſa quid niſi voluntariã corporis caſtigationem, cilicia, flagella, ieiunia, vigilias, & his ſimilia ſignificat? Hoc enim ſenſu Elias dicitur 4. Reg. 1. *vir piloſus*, h.e. aſperis & hirſutis pœnitentiũ veſtibus indutus, quales Apoſtolus ad Hebræos 11. deſcribit: *Circuierunt in melotis, in pellibus caprinis.* Qui hoc rigore ſe veſtierint in hac vitâ, ſecuri erunt à rigore Iudicis in alterâ. Vbi huius aſſertionis fides & *Saluaguardia*? Nahum c. 1. verſ. 9. ait:

2. Si peccata noſtra ipſi puniamus.

Non

Non conſurget duplex tribulatio. Septuaginta vertunt: *non vindicabit bis in idipſum in tribulatione.* Vnde emanauit Theologorum axioma: *Deus non punit bis in idipſum.* Quicunque ergo ſeipſos in hoc ſæculo puniunt ob peccata ſua, ſperare vtique poterunt, non puniendos ſe in alterâ. Qua de re audiamus Chryſoſtomum homiliâ 43. in Matth. *Aſſiduè*, inquit, *mentem ad hunc terrorem reuoca* (teipſum ſcilicet iudicando) *deinde ſi cauſam ſuam dicere non poſſit, ſed ſubterfugiat & detrectet: quaſi ſuperbam ancillam & fornicatione corruptam cæde, verberibus ac flagellis dilania, &c.* Et mox: *Quod ſi hæc audiens doleat, non ſubtrahas manum: non enim moritur percuſſa, ſed mortem effugiet, &c.* Et infrà: *Id ſi quotidie diligenter facies terribile futuri Iudicis tribunali latus aſſiſtes.* Certè Niniuitæ quando ſe cilicijs operuerunt & cinere conſperſerunt, Dei gladium in ſe vibratum ſuſpenderunt: ita vt quem priùs ſeuerum Iudicem expectarant, poſteà defenſorem & aduocatum contra Ionam habuerint. Hinc S. Paulinus ep. 10. *Niniuitæ*, inquit, *meruerunt denunciatum euadere excidium, quia ſe ſpontaneis luctibus cruciando diuinam ſententiam præuenerunt ſuâ.* Pari modo Achab iratum ſibi ob flagitia ſua Deum placauit, quando induit carnem ſuam cilicio, ieiunauitq; & dormiuit in ſacco, & ambulauit demiſſo capite, ita vt mutaret etiam Deus ſententiam in ipſum latam, & in eius pœnitentia complacentiam haberet. 3. Reg. 21. *Quòd ſi Achab*, inquit B. Petrus Damiani in epiſt. 8. ad Clericos Florent. libro 5. Ep. *reprobi videlicet Regis, cilicium diuina pietas non contempſit, quàm benignè, quàm miſericorditer illum deſuper aſpectare credendus eſt, qui ſe, velut in atrociſſimo crimine deprehenſum, nudum diuinis aſpectibus obtulit, accuſatorem pariter & tortorem: reum ſimul & teſtem: cenſorem nihilominùs & carnificem fecit?*

III. Laurus h. e. ij erga miſeros miſericordes ſumus.

III. *Lauri* etiam *fruticem fulmen non icit*, ait Plinius loco cit. Hinc Iulius Cæſar, *qui tonitrua præter modum expaueſcebat, turbatiore cælo nunquam non coronam lauream capite geſtauit, quòd fulmine afflari negetur id genus frondis*, ait Suetonius in Cæſare. Laurus arbor admodum ſalutifera eſt; nam & folia & fructus eius & oleum inde expreſſum varijs morbis medentur vt referunt Iſidorus, Dioſcor. Plinius l. 23. c. 8. quare hominē denotat miſericordię operibus deditum, qui inſtar Samaritani illius oleo lenit afflictorum vulnera & miſerias. Hic in die iudicij protectorē habebit ipſum Deū, teſte Eccleſiaſtico c. 3. dicente: *Deus proſpector eſt eius: qui reddit gratiam* (h. e. eleemoſynam, vti omnes exponunt) *meminit in poſterum* (factę ſcilicet eleemoſynę, *& in tempore caſûs ſui inueniet* (eleemoſynarius) *firmamentum*, quando ſcilicet cadet moriendo, eleemoſyna eum ſuſtentabit atq; eleuabit. Cùm enim eleemoſyna per manus pauperū tranſeat ad manus Chriſti, ipſius noſtri Iudicis, quis non bene ſperet de ipſo, quem gratis & deſideratis muneribus ſibi demulſit? Confirmat hoc inprimis S. Chryſoſt. ho. 33. ad pop. declamans: *Hæc* (eleemoſyna ſcilicet) *Chriſti adſtat tribunali, non tantùm patrocinans, verùm & ipſi perſuadens Iudici, vt reo patrocinium præſtet, & pro eo ſententiā ferat: &, licet millies peccauerit, coronat & victorē promulgat; ait enim: Date eleemoſynam, & omnia erunt munda.* Idem Pſ. 111. vbi dicitur: *Iucundus homo, qui miſeretur & commodat, diſponet ſermones ſuos in iudicio.* Et mox: *ab auditione malâ non timebit.* hoc eſt, à ſententiâ illa Iudicis: *Ite maledicti*; vt exponit S. Hieronymus ep. 40. Confirmatur hoc idem Pſ. 40. verbis illis: *Beatus qui intelligit ſuper egenum & pauperem: in die malâ liberabit eum Dominus.* In quem locum S. Auguſtinus ait: *Dies iudicij aderit, mala dies, ſi non intellexeris ſuper egenum & pauperem.* Et S. Petrus Chryſologus ſerm. 14. *In die malâ illi Deus liberator aſſiſtet, qui à malis pauperem liberârit &c.* In huius rei etiam maiorem fidem, exhibuit Deus pręludium aliquod in iuſto illo Loth. Gen. 19. qui quoniam peregrinos duos (erant autem Angeli) inuitauit, imò compulit vt ad domum ſuam diuerterent, idcircò imminente iam vrbis incendio, viciſſim compulſus eſt ab Angelis ad emigrandum è ciuitate, & ſaluandum ſe cum ſuis. Quâ de re S. Hildebertus Cœnomanenſis Epiſcopus ep. 6. ait: *Non leguntur alia Loth benefacta, quàm hoſpitalitas: hæc illi hoſtia fuit: hoc ſacrificio ignem & ſulphur euaſit Sodomorum: tota ſeruata eſt familia vnius meritis.* Et ep. 62. *In cœlo nulli meliùs pro reis agunt, quàm pauperes aduocati: pauperes ante ſupremum tribunal in propulſandis dilationibus obtinent principatum. Vnde fit, vt bene ſperet de iudice, quiſquis pauperem meretur interuenturum: pro quo eorum voces conualeſcunt, ſententiam non timet capitalem.* Et quodnam fuit ſolatium prudentum virginum, quando clamor factus eſt: *Ecce ſponſus venit?* Nonné oleum, quod in vaſis recōditum habuerunt, prouiſum ad conſeruandas lucernas? At oleum illud miſericordiæ opera deſignat, omnium ſententiâ. Prudentes illę fuerunt: quia *intellexerunt ſuper egenum & pauperem.* Qua ratione? Vulgò dicūt, qui opus aliquod facere detrectant: nō intelligo hanc rem. **Ich verſtehe mich nichts darauff.** Hoc ſenſu auari nō intelligunt ſuper egenos. Verùm neque Chriſtus iudex intelliget ſuper eos, cùm eis dicet: *Neſcio vos vnde ſitis.* Luc. 13.

IV. Specus ſubterraneæ h. e. Timor iudicij illius.

IV. *Fulmē nunquàm quinque altiùs pedibus deſcendit in terrā: ideo pauidi altiores ſpecus tutiſſimos putant*, ait Plin. loco cit. In ſpecus intrare ſolent pauidi, ibiq; ab inſidijs ſe tueri. Quiſquis ergo timorē Dei & iudicij extremi continuū in pectore ſuo geſſerit, ille pręſidium inuenit, vbi ſecurus erit à fulmine Iudicis terrifico. Fidē huic verbo facit Eccleſiaſt. c. 1. his verbis: *Timenti Deum bene erit in extremis: & in die defunctionis ſuæ benedicetur.* h. e. in die obitûs & iudicij ſui audiet, *Venite benedicti*, vt exponit Paulus, de Palatio & Hugo Card. Imò S. Chryſoſt. hom. 2. in 2. ad Theſſal. ſcribit: *Nemo eorū, qui gehennam ob oculos habent; in gehennā incidit: nemo gehennā cōtemnentium gehennā effugiet. Quemadmodum enim apud nos, qui quidem iudicia metuunt, iudicijs non damnabuntur; qui verò contemnunt, illi potiſſimùm in ea incidunt: ita & hîc. Niſi ſubuerſionem veriti fuiſſent Niniuitæ, vtique ſubuerſi fuiſſent. Quia verò*

illam

illam metuebant, non ſubuertebantur. Si diluuium veriti fuiſſent, qui temporibus Noë vixerunt, ſubmerſi ſane non fuiſſent. Carolus V. Imp. cùm ad prælian dû egreſſurus armaretur laminis thoracicuſque ferreis, initiò dum armis indueretur, non parum corpore horrebat, ac toto vultu albeſcebat, quaſi paueſcens: ſed armatus iam & loricatus atque galeatus, leone animoſior erat: in prælio ad bombardarum ictus nuſquam caput inclinabat, nuſquam pedem mouebat, nuſquam expalleſcebat. Guil. Zenoccarus l. 5. de vita Caroli. Hunc in modum quiſquis ante iudicium illud ſeueriſſimum, dum hîc ad ſubeundum armatur & præparatur, timet: in ipſo poſteà iudicio nihil trepidabit, ſed leone cordatior erit. Huius rei ſpecimen deprehendimus in ipſo ſummo Imperatore noſtro, Chriſto. Hic enim ad montem Oliueti pergens cœpit pauere, tædere & mœſtus eſſe; ibique ſe ad paſſionem & mortem per orationem armans, etiam dum ab Angelo confortatur & quaſi armatur, timet ac præ timore ſanguinem ſudat. At in prælio iam paſſionis ſuæ ipſáque cruce conſtitutus, nihil ampliùs trepidat, ſed quaſi extra omnem teli iactum in ſumma ſecuritate & libertate potiùs agit, prodijt obuiam cohorti, proditorem excipit oſculo, amicum vocat, cohortem proſtratam ſurgere permittit, aurem Malcho reſtituit, Petrum reprehendit, cohortem docet & redarguit, imperat vt ſuos abire ſinant: abhinc baiulans ſibi crucem, docet & ſolatur in viâ mulieres: in cruce orat pro inimicis; latroni promittit paradiſum, matri aſſignat Ioannem, &c. Aduertit hoc S. Chryſoſtomus homil. 84. in Ioan. *Conſidera*, inquit, *quomodo omnia ſine perturbatione tranſegit. Matrem diſcipulo commendauit: prophetias impleuit: latroni ſpem bonam dedit, qui antequam crucifigeretur, ſudauit, turbatus eſt, timuit.* Pari ratione, ſi ante diem illum decretorium per timorem Dei & Iudicis illius tremendi nos iam armauerimus, non erit quòd metuamus, ſed gaudeamus potiùs in conflictu illo vltimo. Id quod ſanè deprehenſum in viris iuſtis quamplurimis, vti in fratre S. Bernardi, Gerardo, qui in morte iubilabat: *Laudate Dominum de cælis, laudate eum in excelſis.* In S. Franciſco, qui morti vicinus in grauiſſimis doloribus laudes Deo canebat: dicens ſibi non licere aliter facere. In Bernardo, primo eius ſocio, qui moriens dicebat: *Nunc ſentio quid ſit in Dei timore vixiſſe. Nunc enim pro toto mundo nollem me aliam vitam inſtituiſſe. Nunc gaudeo & exulto, &c.* Vt in Chron. S. Franc. In Godefrido ex Comite Cappenbergenſi, Canonico Præmonſtrat. qui moriens gaudio perfuſus: *Iam pro toto mundo paulò diutiùs in hoc nollem morari exilio* apud Sur. 13. Ianuar. In S. Laurentio Iuſtiniano Venetorum Patriarchâ, qui, dum viueret, ſæpè in profundum ſeſe humilitatis abiiciens, pertimeſcere videbatur à ſuis iudicium diuinum. Morti verò proximus lætus fuit & hilaris, dicens ad ſuos circa ſe lachrymantes: *Abite hinc cum veſtris lachrymis; tempus lætitiæ eſt, non lachrymarum.* Rurſum iam ſacro oleo inunctus alios conſolans: *Pudeat vos*, inquit, *mortem timere, cùm Dominus noſter propter nos mori voluerit!* Sed audi cauſam huius confidentiæ & hilaritatis: *Hunc diem*, ſubdit, *ſemper ante oculos habui: tu ſcis Domine.* Ita refert Bernardus Iuſtinianus teſtis oculatus apud Sur. 8. Ianuar.

THEMA QVINTVM.

Dulces fructus ficûs laudatæ quæ eſt virtus.

1. *Virtute præditi fouentur à Deo.*
2. *Explicant ſe in altero demùm ſæculo.*
3. *Emergent è miſeriis in die illa.*
4. *Vitam hîc amaram, ibi ſuauem habent.*
5. *Stabilem in Cælo fælicitatem expectant.*

Videte ficulneam. *Luc. 21.*

ITerum ad ficum ablegamur, Auditores, in hodierno Euangelio: & quamobrem? Meâ quidem ſententiâ, vt ſi necdum ſatis abſterremur ab amaro fructu, quem afferre ſolet ficus peccatoribus prohibita (quæ eſt peccaminoſa voluptas) nunc denuò abſterreamur, viciſſim ad oppoſitam peccato virtutem incitemur, conſideratione ficûs ſalutiferæ, quæ ſuis cultoribus promittit dulciſſimos æternæ gloriæ fructus, poſt hanc vitam percipiendos. Ferunt taurum ferocem, ſi ad ficum arborem alligetur, ferociam deponere & miteſcere, auctore Plutarcho libro vigeſimo tertio, capite ſeptimo. Multi feroces tauri, qui iugum diuinæ legis reſpuunt, paſſim vagantur, nec modica damna inferunt; hos igitur conemur alligare ad virtutis ficum ſanè dulciſſimam, vt ſi nondum ſatis mitigati ſunt conſideratione peſſimorum fructuum, quos gignit ficus, ſeu veriùs caprificus peccati vetita, mitigentur ſaltem prægustu dulciſſimarum ficuum, quas gignit ficulnea virtutis. Vidimus ante octiduum fructus amaros ficûs ſilueſtris, quæ eſt peccatum, videamus nunc fructus dulces ficûs domeſticæ, quæ eſt virtus.

I Ficus propter fructuum dulcedinem valde ab omnibus colitur ac cuſtoditur. In frigidis regionibus includuntur ficulneæ aſſeribus, & fornacum beneficio fouentur calore, ne pereant; quod certè non fit aliis arboribus. Non ſecus iuſti & virtute præditi fouentur à Deo, præſertim in aduerſitatis hyeme, & corporis ægritudine. Audiamus Prophetam Pſ. 33. *Oculi Domini ſuper iuſtos*, inquit, *& aures eius ad preces eorum.* Et Pſal. 90. qui totus de protectione iuſti ſcriptus eſt: *Cum ipſo ſum in tribulatione: eripiam eum, & glorificabo eum.* Sed & alios teſtes audiamus. *In tribulatione*, ait diuinus Laurentius Iuſtinianus de triumphali Chriſti agone, cap. vigeſimo quinto; *Deus iuſtos comitatur, vt illos in præſentiarum eripiat & glorificet in futuro: comitatur ipſos in negotiis, ne delinquant: in periculis ne cadant: in dubiis, ne errent, ne huius vitæ conſolationem amittant.* Teſtis Noë, quem à diluuio: Abraham, quem à Pharaone & Abimelech: Iſaac, quem à gladio patris: Iacob, quem à furore fratris, miſſo

1. Virtute præditi fouentur à Deo.

Ange-

Angelorũ exercitu (Geneſis trigeſimo ſecundo) Ioſeph, quem à fratrum odio: Eliã, quem à furore Iezabelis: Eliſæo, quem ab hoſtium inſidijs per aciem Angelorum (4. Regum 6.) cuſtodiuit & eripuit. Id fatetur inprimis Iacob Gen. 48 illis verbis: *Angelus, qui eruit me de cunctis malis, benedicat pueris iſtis.* Quid verò dicemus de nouę legis Patribus? Ex paucis & paruis multa & magna colligamus. S. Anſelmus Archiepiſcopus Cantuar. graui morbo decumbens, cùm nihil cibi ſumeret, fatigatus diu precibus, vt quid tandem guſtare vellet, ediceret, *Fortè, ait, de perdice comederem ſi haberem.* Ergo per campos miniſtri abeunt perdicem quæſitum: ſed in caſſo labore, eodem tamen die, vnus de miniſtris per ſyluam abit aliud agens, & en occurrit ei martes, perdicem ore geſtans, quæ viſo homine prædam mox dimiſit & fugit. Quâ domum delatâ vir ſanctus inde refectus, meliùs mox habere cœpit, ſenſimq; ſanitatem recuperauit. Edinerus in vita apud Sur. 21. Apr. D. Thomas Aquinas ad Concilium Lugdunenſe proficiſcens, in via morbo, qui eius appetitum ferè omnem deiecit, correptus, ad caſtrum neptis ſuę diuertit. *Sciſcitanti verò Medico Ioanni de Guidone, num quem cibum appeteret, ille reſpondit: Si haleces poſſent obtineri, quales habentur Pariſijs, fortaſsis luberet in veſci. Sed hi piſces hîc non extant. Abeunti autem Medico quidam obuiam venit piſces ferens, quas ſardas vocant. Illas Medicus emit, & vbi attulit domum, in haleces mutati ſunt. Vbi verò ad S. Thomam recentes haleces, quæ numquam in iis locis feruntur haberi, allatæ, ille diuinam admiratus benignitatem, noluit eas in cibum ſumere, imitatus S. Dauidem Regem, qui cupitam aquam ex ciſterna Bethlehemitica hauſtam noluit bibere, ſed libauit eam Domino.* Ita in eius vita apud Sur. 7. Mar. Recentius eſt, quod de Petro Caniſio ſcribit in eius vita P. Matthæus Raderus. Is cùm morbo decumberet, & ab omni cibi appetitu perdito ſæpiùs à miniſtro vrgeretur, vt indicaret, quo cibi deſiderio teneretur, tandẽ auiculam nominauit. Sed cùm venalis nulla inueniretur, vna quædam in cubiculum eius per feneſtram ſeſe inferens, quaſi diuinitùs miſſa, facilè ſe capi permiſit, ex qua ille paratâ lautè ſe cœnaſſe dixit.

II. Virtute prædıti fouentur à Deo.

II. Ficus per hyemem quidem nullam præſefert excellentiam præ cæteris, etiam aridis, arboribus; caret folijs & fructibus, nec vlla re diſcernitur ab alijs, quaſi præſtantius aliquid in ipſa lateret. Verùm ineunte vere ſe demùm explicat, & virorem ac dulcedinem ſuam hominibus commonſtrat. Sic res habet cum viris iuſtis. Latet in hoc mundo ſanctitas ipſorum, magnâ ſaltẽ ex parte, nec facile eſt dignoſcere eos ab iniuſtis. At verò in reſurrectionis vere, de quo loquitur Chriſtus ſub parabolâ ficûs in hodierno Euangelio, ibi ſuum decorem & virtutis gloriam expandent. Ita S. Auguſt. ſer. 212. de Temp. *Tempore hyemis,* inquit, *& arbor quæ aret, & arbor quæ viget, vtraq; nuda eſt onere foliorum, vtraq; vacua onere frugum: veniet æſtas & diſcernet arbores. Viua radix folia producit, impletur fructibus: arida inanis æſtate ſicut hyeme remanebit. Itaq; illi horreum præparetur, huic ſecuris adhibeatur vt amputata in ignem mittatur. Sic æſtas noſtra Chriſti eſt aduentus, hyems noſtra Chriſti occultatio, æſtas noſtra Chriſti reuelatio.* Quod declarat illo Apoſtoli ad Col. 3. *Mortui eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo:* (en hyemem) *cum autem Chriſtus apparuerit vita veſtra;* (en æſtatem) *tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloriâ.* Herba Cynosbatus (**wantoſen**) per diem inter cęteras herbas, à quibus ne minimùm quidem differt, delitefcit, nec vllo modo agnoſcitur. Nocte verò ſtellę inſtar lucens & igneo ſplendore coruſcans, facilè in conſpectum venit. Æliande animal. l. 14. c. 27. Sic electi in hac præſentis vitę die latẽt inter reprobos: veniet nox, poſt mortem, quando diſcernentur & lucebunt velut ſtellæ in perpetuas ęternitates. Pręſagium huius ſplendoris ac viroris pręmiſit Deus in virgâ Aaronis, poſt ariditatem florum germina emittente, quaſi turgentes gemmas. Num. 17. & in arido ramuſculo, qui à S. Hartwico Epiſcopo Salisburg. in die S. Andreæ, decerptus ex arbore ſyluę [illegible] per illam tranſiret, in manu eius floruit, vt in eius vita Henr. Caniſ. apud Lipel. 14. Iun. Sic enim in die iudicij, reuireſcent ac florebunt iuſti, qui hîc ab aridis arboribus, peccatoribus videlicet, nihil videbantur diſcrepare. Vnde illis dicitur Iſai. 66. *Videbitis & gaudebit cor veſtrum, & oſſa veſtra quaſi herba germinabunt.* Dicunt Hebræi cum Rabbi Salomone hoc accidiſſe Prophetæ, qui occiſus fuit à leone 3. Reg. 13. iuſtus alioquin. Nam cùm Propheta alter fallax & malus in ipſius tumulo ſepeliri petiiſſet, ac deniq; ſepultus eſſet, factum, vt ex parte ſepulchri, quam iuſtus occupabat, ſpecioſi flores: ex altera verò, quâ iniquus iacebat, ſpinę & vrticę eruperint. Quod, ſeu verum ſeu fictum ſit, verificabitur certè in die iudicij, cùm ex eodem ſepulchro in flores germinabunt oſſa Sanctorum, in ſpinas & tribulos oſſa reproborum.

III. Emergent è miſerijs in die illâ.

III. *Lignum ficûs Aegyptiæ,* inquit S. Auguſt. l. 21. de ciuit. c. 5. *non vt ligna cætera in aquis natat, ſed mergitur; &, quod eſt mirabilius, cùm in imo aliquamdiu fuerit, inde ad aquæ ſuperficiem rurſus emergit: quando madefactum debuit humoris pondere prægrauari.* Idem contingit iuſtis. In hoc ſæculo deprimuntur & merguntur in aquis miſeriarum, calamitatum & lachrymarum: at in altero ſęculo & iudicij die emergent atq; euehentur ad ſummam dignitatem. Ecõtrà verò impij hîc quidem ſupernatant & triumphant, implenturque bonis huius ſęculi, velut ligna aquis, quibus innatant: verùm ibi; poſtquam impleti fuerint, ſubſident & mergentur in abyſſum. Iacuit humi Lazarus iuſtus ante fores diuitis, & nemo eum aſpexit aut curauit, quaſi in fundo aquarum demerſus foret: ſed viciſſim Epulo in throno & natiuit in delicijs ſuis; verùm in morte Lazarus ab Angelis elatus eſt in ſinum Abrahæ, vnde demùm enatauit ad cęleſtem gloriam: Epulo verò demerſus & ſepultus eſt in infernum. Hinc Iob cap. 12. ait: *Deridetur iuſti ſimplicitas. Lampas contempta apud cogitationes diuitum, parata ad tempus ſtatutum.* Quod explicat S. Greg. l. 10. mor. c. 17. in hunc ſenſum: *Bene iuſti ſimplicitas & lampas eſſe dicitur, & contemta Lampas,*

quia

Digitized by Google

quia interiùs lucet ; contempta, quia exteriùs non lucet. Intus ardet flamma charitatis, foris nulla gloria reſplendet decoris. Lampas ergo contempta eſt iuſtus: quia ſuperbi quique dum penſare bona ſequentia nequeunt, penè nihil æſtimant, quos non vident habere, quod amant. Statutum autem contemptæ lampadis tempus eſt, extremi iudicij prædeſtinatus dies, quo iuſtus, qui nunc deſpicitur, quantâ poteſtate fulgeat, demonſtratur. Fuit ſanè talis lampas ipſe S. Iob, cùm premeretur calamitatibus, & ſedens in ſterquilinio deſpiceretur ab amicis ipſâque vxore; verùm emerſit iterum & maximas in diuitias ac gloriam aſſurrexit. Fuit talis lampas etiã Mardochęus, priùs in aulâ Pharaonis, cuius fideliſſimus cuſtos erat neglectus & cõtemptus, ſed vſq; ad ſtatutum diem, quo in lucẽ productus & equo regio impoſitus eſt ; cùm viciſſim Aman, qui priùs ab omnibus adoratus natabat in aula Regis, poſteà inde eiectus, & cruci affixus eſt.

IV. Vitam hic amaram, ibi ſuauẽ habent.

IV. Ficus amariſſimas habet radices & ſtipitem, fructum verò dulciſſimum, teſte Plutarcho l. 6. Sympoſiaci, & quidem duplicatum (biferа ſcilicet) primum in Iunio, alterum in Septembri. Eodem modo iuſti radicem habent amaritam, vitam præſentem tribulationibus plenam; verùm in futurâ proferent fructus dulciſſimos, & in reſurrectione quidem duplicatos, glorificationem ſcilicet corporis & animę. Huius rei typũ pręmiſit Deus in Iob, cui poſt deguſtatas amariſſimas afflictiones, dulcedinem infudit, & pro amiſſis bonis reſtituit duplicia : pro ſeptem millibus ouium dedit quatuordecim millia, pro tribus millibus camelorum ſex millia, pro quingentis aſinis mille aſinos : pro decem liberis, ſeptẽ ſcilicet filijs & tribus filiabus, non quidem duplicatos (ad fœlicitatẽ enim non admodũ facit liberorum immodica multitudo ; & deinde numerus electorum, per denarium illum, velut numerum perfectum deſignatus, ſtabilis & immutabilis eſt) ſed totidem alios, ſeptem filios & tres filias, eaſque longè ſpecioſiſſimas, ita vt pares pulchritudine nullibi inuenirentur. Voluit nimirum Deus temporali hac laborum Iobianorum compenſatione mundo oſtendere, quid in altero ſæculo iuſti expectare ab eo poſſint. Idipſum pulchrè Iob in ſuarum filiarum nominibus expreſſit : Primam enim filiam appellauit Diem ; ideò, ait author Catenę, *quòd ab obſcuriſſimâ ærumnarum nocte ad felicitatem reſtitutam diuinitùs quaſi ad diei lucẽ aſpiciendam eſſet reuocatus. Secundam Caſiam appellauit, quòd iam in odore quadam ſuauitate bonorumq; voluptate frueretur. Tertiam Amalthea cornu* (noſter interpres legit Cornuſtibium) *quòd vitam deinde vixerit omni bonorum genere perafluentem.* Non multò aliter S. Iſidorus in vitâ S. Iob apud Lipel. 10. Maij. *Poſt noctis triſtitiam,* inquit, *Diem genuit: poſt fœtorẽ vlcerũ Caſia odore fragauit: ſed & poſt abiectionem cornu mundiorem regni promeruit, & ſtibium in acceptum laudis accepit.* Ad hęc quia priùs in tenebris ſtrauit lectulum ſuum (Iob 17.) & ærumnoſam duxit vitam, ſecurę fęlicitatis memor, primam filiam appellauit *Diem*; quaſi iam è tenebris ad lucem emerſiſſet. Quia in ſterquilinio inter vermes & vlcera fœtorem perceperat horribilem, ſecundam appellauit *Caſiam*, cuius odor eſt purus & gratiſſimus. Quia à vermibus corroſus & macie conſumptus atque exſanguis omnem perdiderat ſpeciem, tertiam appellauit *Cornuſtibium*, quod eſt vas candoris ac ruboris medicamento plenum, quo picta facies alienum, ſed gratum colorem induit atque oſtendit. Sic nimirum electis in altero ſæculo luctus omnis in gaudium conuertetur. Mardochæus priùs ſacco indutus, poſteà purpurâ & torque ornabitur. Dauid ante pugnam ſago paſtoritio veſtitus, poſtea pretioſis Ionathæ veſtibus induetur, Arca per deſertum pellibus cooperta, poſteà auro veſtietur, & in templum infertur.

V. Stabilem in cælo felicitatẽ expectãt.

V. Ficus quando germinat, hyemem iam præteriiſſe, nec eius frigora ampliùs pertimeſcẽda, ſed ęſtatem prę foribus eſſe nunciat. Ita S. Chryſoſtom. hom 40. in Matth. *Quare,* inquit, *non ex alijs arboribus, ſed potiùs de ficu ſumit ſimilitudinem æſtatis? Quia poſtquam aliæ arbores vernare cœperint, frequenter euenit, vt accedens frigus præcidat æſtatem, & iterum arbores indureſcant : ficus autem, quia penè poſt omnes arbores vernat, difficilè poſt ficum frigus interuenit.* Stabilem ergo ęſtatem nunciat ficus germinans. Et hęc ſumma atque immenſa iuſtorum conſolatio eſt, ſtabilis & ęterna quies ac beatitudo in cęlo, ab omni timore & triſtitiâ ſecura atque libera. De quâ Apoc. 6. Ioannes ait : *Non eſurient neque ſitient ampliùs, nec cadet ſuper illos Sol, neque vllus æſtus.* Vbi alludit ad milites, qui poſt labores, vigilias, ſtationes ſub dio, velitationes, pręlia, quiete & brauio donantur ; ſic enim iuſtos in hac vitâ certantes fortiterque tolerantes omnia aduerſa; tranſacto certamine, ab ijs omnibus fore deinceps immunes, & perpetuum triumphum acturos. Ficus olim Athletis dabantur, quòd hominem corroborent, ſecundum Iſidorum & alios. Chriſtus ſuis athletis tales dabit ficus, quæ ita eos roborabunt, vt non eſuriant, nec ſitiant, neque æſtuent ; neque frigeant in æternum. Quales & quàm dulces ficus! Sub regno Salomonis Regis pacifici, cùm iam nullus eſſet hoſtis Iudæorum, nullus Satan neque occurſus malus, eſſetque pax ex omni parte in circuitu, *habitabat Iuda & Iſraël abſque timore vllo, vnuſquiſque ſub vite ſuâ, & ſub ficu ſuâ, à Dan vſque Berſabee cunctis diebus Salomonis,* 3. Reg. 4. Qui loquendi modus ſummam pacem & ſecuritatem ab hoſtibus, latronibus, feris, ſimulque ſummam rerum abundantiam indicat; quia pax mater eſt opulentię & copiarum, deliciarum & gaudiorum. Sit continua per annos centum pax in terrâ noſtrâ, quanta, putatis, erit rerum abundantia! quanta opulentia! quis luxus & delicię! (Hac enim de causâ ſubmittit Deus ſubinde peſtẽ aut bella, ne creſcente nimis rerum copia, creſcat & malitia.) Quid igitur diuitiarum ac deliciarum non dabitur in cœlo, vbi continua pax eſt, & ſecuritas æterna? cùm ſedebit vnuſquiſque ſub ficu ſua? Quid enim ficus à Domino in hodierno Euangelio adducta aliud nunciat, niſi futurę ęſtatis in altero ſęculo vberes & dulciſſimos fructus ab electis percipiendos per omnem ęternitatem?

Quando igitur tam præclaros tamque optatos fructus gignit virtutis ficulnea, quis non excitabit in ſeipſo horum fructuum appetitum? quis non ſtrenuè pugnabit, vt his dulciſſimis ficubus ſaturari queat? Certè Perſarum Regem Xerxen, cùm aliquando ficus è Græciâ Atticas deguſtâſſet, inde accenſum ferunt vt Græciam bello peteret. Plut. in Apopht. Poſtquàm ergo & nos nonnihil delibauimus pręclaras virtutis ficus, accendamur etiam nos, vt pro ijs comparandis fortiter pugnemus, quamdiu in hoc campo ſub vexillo crucis militamus.

DOMINICA II. ADVENTVS.

Themata.

I. Quibus in rebus aliqui ſcandalizati ſint in Chriſto, vnde magis eum amare debebant.

II. Veſtium luxus damnis & periculis plenus.

III. Veſtium luxus cælo inhabilis.

IV. Veſtium luxus quouſque illicitus.

V. Pauperes à ciuitate ſuâ alendi.

THEMA PRIMVM.

Quibus in rebus aliqui in Chriſto ſcandalizati ſint, vnde magis eum amare debebant.

1. *In Conuerſatione Chriſti.*
2. *In verbis Chriſti.*
3. *In eius operibus & miraculis factis in Sabbatho.*
4. *In eius paupertate & humilitate.*
5. *In eius morte & cruce, ſed ſtultè.*

Beatus, qui non fuerit ſcandalizatus in me, *Matth.* 11.

Mirandũ homines in Chriſto ſcandalizari poſſe.

QVando quis commune & graue periculum euadit, beatum illum dicere ſolemus, v.g. qui in acri prælio vel naufragio ſaluus euaſit. Quid ergo ſibi vult, quòd Chriſtus beatũ illum dicit, qui in ipſo ſcandalizatus non fuerit? Quid enim ſcandalum, niſi lapis offenſionis ſeu offendiculum? Vnde Syrus vertit; *Fælix ille, qui non impegerit in me.* Ergóne Chriſtus, hominum Saluator, poteſt eſſe alicui lapis offenſionis? & quidem permultis, vt fælix ſit dicendus, qui in eo non impingit? Scio quidem ipſum lapidem appellari ab Iſaia c. 28. & S. Petro ep. 1. c. 2. verùm *lapidẽ ſummum, angularẽ, electum, pretioſum.* Quâ verò ratione impingas in eum lapidem, qui in ſummo ædificij eſt? quomodo in angularem, muris incluſum? quomodo in electum, à publicis vijs remotiſſimum, & ſcrinio vel aureis annulis incluſum? quomodo in pretioſum, qui nuſquam ferè maior nuce auellanâ reperitur? Verius quidem verò eſt, talẽ lapidem eſſe Chriſtum, & tamen nihilo minùs impegerunt in eum Iudæi & Gentiles multi. Sed qua tandem in re? Audiamus.

Scandalizati Iudæi & Gentiles.

I. I. In eius conuerſatione; quòd non eſſet rigidiſſima, qualis erat Ioannis Baptiſtę, ſed communis & accommodata moribus hominum conſuetis, vti Scribæ & Phariſęi in malo obſtinati, de quibus Chriſtus Matth. 11. poſt factam Ioannis legationem ſubdit: *Venit Ioannes neque mãducans neq; bibens, & dicunt: Dæmonium habet. Venit filius hominis manducans & bibens, & dicũt: Ecce homo vorax, & potator vini; publicanorum & peccatorum amicus.* Quod explicans S. Auguſt. l. 16. contra Fauſtum c. 30. ait: *Ioannes dictus eſt non manducans neq; bibens, quia illo victu, quo Iudæi vtebantur, ille non vtebatur. Hoc ergò niſi Dominus vteretur, non in eius comparatione manducãs bibensq́, diceretur.* Indicant ergo Chriſtũ vitam duxiſſe cęteris ferè communẽ & ſocialem, non auſteram valde & eremiticam, quâ de causâ ipſi magis grati & addicti eſſe debebant.

In cõuerſatione Chriſti.

Fuit ea cõmunis & ſocialis: media conditionis.

Primò, qui cum alijs cõuerſari debet, vti debuit Chriſtus, *conuenientiſſimũ eſt vt ſe eis in conuerſatione conformet, ſecundum illud Apoſtoli 1. ad Corinth. 9. Omnibus omnia factus ſum. Et ideò conuenientiſſimũ fuit, vt Chriſtus in cibo & potu communiter ſe ſicut alij haberet,* inquit D. Thomas 3. p. q. 40. art. 2. Eodẽ ſpectat quod Nicolaus Põtifex in c. Exijt qui ſeminat. de Verb. ſignif. in 6. docet, *cùm Chriſtus omnibus ſit propoſitus in exemplar virtutis decuiſſe, vt omnes, & fortes & infirmi in eo haberent, quod imitarentur; atque in illum intuentium nullus poſſet de virtute conſequenda deſperare. Quare ſummæ charitatis atq; adeo perfectionis fuit, quod omnibus omnia fieri voluit. Confirmatur ex Apoſtolo ad Hebr 2. inferente: Vnde debuit per omnia fratribus ſimilari, vt miſericors fieret & fidelis Pontifex.* hoc eſt, vt ſuam miſericordiam ſuauiùs & vberiùs in alios effunderet, munuſq; Pontificis fideliter obiret. Quare venatores & aucupes viridibus ſe veſtiunt? vt viridi pratorũ & ſyluarum, quas peruagãtur, colori ſimiles facti, feras & aues nõ abſterreant ac fugent, ſed ad ſe alliciant. Rurſum cur venator, diſpoſitis circa ſyluã omni ex parte retibus & excubitoribus, medius ipſe cum clamoribus & canibus ſyluam permeat? vt tã ijs, qui in dextrâ, quàm ijs, qui in lęuâ parte ſtant cũ venabulis, feras in retia cogat, & per totum venationis circũ exaudiatur. Eodẽ fine Chriſtus mediam viuendi viam, hoc eſt, non nimis auſterã, vti Ioannes: neq; laxam elegit, vt omnibus ſeruiret, omnes lucrifaceret. 1.

2. Vt oſtenderet, quòd *in omnibus talibus* (cibo, potu, veſtitu, &c.) *non vſus rerum, ſed libido vtentis in culpa ſit,* ait S Auguſtinus lib. 3. de doctr. Chriſti. c. 12. *Neque enim vllo modo quiſquam ſobriùs crediderit Domini pedes ita vnguento pretioſo à muliere perfuſos, vt luxurioſorum & nequam hominum ſolent, quorum talia conuiuia deteſtamur.* Ita Auguſt. Permiſit ergo Chriſtus iuxta morem patrię vnguento, non tamen immoderato, perungi pedes ſuos: quia id genti Hebręorum conſuetum, & cum tali moderamine inculpatum erat; vt diſcerent aulici non damnari eorum veſtes molliores & pretioſiores: diuites, non reprehendi eorum opes: nobiles & prælati, non vetari eis menſas lautiores; ſed poſſe eos cum illis honeſtè viuere & ſaluari; ſi moderatè & bono fine vtantur. 2.

II. In

II. In verbis Chriſti.

II. In eius verbis, quòd ſe filium Dei aſſereret. Ita Ioan.8. cùm Chriſtus ſe lucem mundi dixiſſet, obijciũt ei Phariſęi: *Tu de teipſo teſtimonium perhibes? teſtimonium tuum non eſt verũ*. hoc eſt, legitimũ, vt credi & recipi debeat. Rurſum Matth. 26. quando à Caiphâ adiuratus & interrogatus, an eſſet Chriſtus, ipſe clarè & candidè reſpondit, ſe eſſe Chriſtum; cùm ad hoc reſponſum omnes in genua procidere ipſumque adorare deberent, Caiphas ſcindit veſtem, & blaſphemâſſe eum clamat, reliqui aſſeſſores reum mortis pronuntiant. Iterum hic velut cæci in hunc lapidem impingunt. Nam, quod ad primú attinet, Chriſtus, factis potiùs, quàm verbis, Dei filium ſe oſtendit, vti in hodierno Euangelio, in quo demonſtrat per miracula à ſe patrata impletum eſſe in ipſo, quod de Chriſto vaticinatus eſt Iſaias c.35. illis verbis: *Deus ipſe veniet, & ſaluabit nos, tunc aperientur oculi cæcorum, & aures ſurdorum patebunt. Tunc ſaliet ſicut ceruus claudus, & aperta erit lingua mutorum.* Et c. 61. *Spiritus Domini ſuper me, eò quòd vnxerit Dominus me, ad annunciandum manſuetis miſit me, vt mederer contritis corde, &c.* Ad hoc enim vaticinium alludit Dominus, vel potiùs citat illud, cùm ait: *Renunciate Ioanni, quę audiſtis & vidiſtis: cæci vident, claudi ambulant, leproſi mundantur, ſurdi audiunt, mortui reſurgunt, pauperes euangelizantur.* Quomodo modeſtiùs ſimulque efficaciùs reſpondere potuiſſet, vt ſe Chriſtum eſſe comprobaret? Facta ſua conſideranda & cum Iſaiæ vaticinio componenda proponit, vt inde velut ex teſtimonio, omni exceptione maiori, veritatem indagent. Noluit Chriſtus vnquam dicere: Ego ſum Dei filius, aut Chriſtus: tum modeſtiæ cauſa, ne iactare ſe videretur; tum ne Iudęos magis irritaret, ſibi iam infenſos: ſed facta ſua oſtendit, & teſtimonium Patris ſui, qui in ipſo & per ipſum opera faciebat, qualia nullus vnquam fecerat; deinde teſtimonia Prophetarum. Falſum igitur erat, quòd ipſe de ſe ſolus teſtimonium perhiberet. Vnde Ioan. 5. ait: *Si ego de me ipſo* (ſolus ſcilicet) *teſtimonium perhibeo, teſtimonium meum non eſt verum.* (hoc eſt, legitimum) *Alius eſt, qui teſtimonium perhibet de me.* Quid agat Chriſtus Dominus? Meſſiam ſe neget, aut nullo modo aſſerat? tunc nemo in eum credet, ſicque fruſtra venit. Aſſerat clarè & apertè? blaſphemum & iactabundum clamabunt Iudęi, & timendum erat, ne & alij omnes teſtimonium illud de vana gloria ſuſpectũ haberent. Solum igitur hoc ſupererat, vt ſe alienis teſtimonijs ſolidiſſimis, & factis irrefragabilibus Meſſiam demonſtraret: id quod ipſe abundè pręſtitit. Hinc ergò tantum abeſt, vt ſcandalum ſumere poſſimus, vt vel maximè potiùs inde ędificari, accendi & confirmari in fide & amore eius debeamus. Sic enim ſe oſtendit & videndum præbuit Sponſæ ſuæ Eccleſiæ, quaſi proſpiciens per cancellos, vti loquitur & agnoſcit Sponſa Cant.2. nimirum modeſtè & diſcretè, ne ſeipſum prædicare velle videretur. In iudicio tamen à Caipha iuridicè interrogatus, apertè ſe aſſerere Chriſtum debuit, tum vt reuerentiam diuino nomini, per quod adiurabatur, exhiberet; tum vt eo reſponſo omnium excuſationem tolleret, ne quis dicere poſſet, eum iuridicè interrogatum tacuiſſe, vel ambiguè reſpondiſſe. Quare propter hoc tam clarum reſponſum obligamus ei omnes multò maximè, quia per id certi & ſecuri de Chriſti Domini aduentu facti ſumus.

III. In eius operibus & miraculis factis in Sabbatho.

1. Stultè & impiè.

III. In eius operibus & miraculis, quorum aliqua in ſabbathis faciebat. Hinc enim dicebãt Ioan. 9. *Non eſt hic homo à Deo, qui Sabbathum non cuſtodit.* Verùm ſtultè & impiè. Nam primò lex ſabbathi prohibebat tantùm opus ſeruile, non liberale; multò minùs diuinum; ſiquidem & Deus in ſabbatho operatur conſeruando & gubernando omnia. Miracula autem facere erat opus liberale, imò diuinum, juxta id Ioan.5. *Pater meus vſque modo operatur, & ego operor.* Secundò non prohibebat quę ſunt de neceſſitate ſalutis, ſeu corporis, ſeu animæ. Hinc enim conuincit Dominus ipſos Iudæos, quod in ſabbathis ducerent aſinos & boues ſuos adaquatum, Luc. 13. eriperent lapſos in puteum, Luc. 14. Quo ex capite licebat Chriſti diſcipulis ſabbatho fricare ſpicas ad comedendum, nõ ſecus ac Dauidi & ſocijs edere panes propoſitionis, laicis alioquin vetitos. Matth. 12. Tertiò non prohibebat ea quę ad Dei cultum pertinẽt, ſed iubebat potiùs. Vnde ipſimet Hebræi circumciſionem in ſabbatho adminiſtrabant. Hinc ergò poterat etiam paralyticus ille ſanatus à Chriſto, lectum ſuum tollere ſabbatho & portare in domum ſuam; quia ad gloriam Dei ſpectabat, manifeſtare miraculum. Denique his ẽtis miraculis demonſtrauit Chriſtus ſe à Deo veniſſe adeoque Dominum eſſe ſabbathi, qui in eo diſpenſare & quidlibet facere poſſet? vti intellexit & inſinuauit Iudæis vel paralyticus ille, cùm dixit: *Qui me ſanum fecit, ille mihi dixit. Tolle grabatum tuum.* Ioan. 5. quaſi diceret: ſi potuit me diuina virtute ſanare, potuit etiam in ſabbatho diſpenſare, velut vir diuinus, qui nihil aget, quod Deo diſpliceat.

IV. In eius paupertate & humilitate.

IV. In eius paupertate & humilitate. Hic erat primarius lapis, in quo impingebant carnales Iudęi; quia expectabant Meſſiam cum ingenti apparatu, gloria & diuitijs aduenturum, pluſquam Salomonem: Chriſtum autem videbant eſſe pauperem & humilem: filium, vt putabãt, fabri: à vili oppido Nazareth oriundum &c. Impingebant & Platonici, ad quos S. Auguſtinus 10. de ciuit. c. 29. *Quid cauſæ eſt*, inquit, *cur Chriſtiani eſſe nolitis, niſi quia Chriſtus humiliter venit, & vos ſuperbi eſtis?* Humi iacebat hic lapis offenſionis, ideò in illum incurrebãt: in ſublimi poſitum optabant. Typus Chriſti hac in re fuit Rex Saul; quãdo multis clamoribus petierant Hebręi, & impetrarunt tandem Regem; cumq; eis datus eſſet Saul, corporis proceritate & decore inſignis quidẽ, *altior vniuerſo populo ab humero & ſurſum*: conditione tamen ruſticus, & ex minimâ tribu natus, proceres inprimis Iudęorũ, deinde multi ex plebe, filij Belial, diſceſſerunt ab eo, & deſpexerunt eum dicẽtes: *Num ſaluare poterit nos iſte?* neq; attulerunt ei munera 1. Reg. 10. Ita prorſus Iudęi, poſtquam Meſſiam tamdiu expectiuerant tandemq; acceperunt, proceres inprimis gẽtis & diuites cum maiore par-

te populi, videntes quidem eum ſanctitate, ſapientia & miraculorũ virtute omnibus Prophetis longè ſuperiorem, interim tamen pauperem & in vili habitu: noluerunt agnoſcere, ſed abierunt & deſpexerunt eum. At verò quàm ſtultè & quàm temerè? Tantò enim magis eum amare debebant, quantò pro ipſorum ſalute pauperior & humilior venit; ſicut S. Auguſtinus ho. 36. ex 50. ait: *Sponſus quantò magis deformis nobis commendatur, tantò charior, tanto dulcior factus ſponſæ: propter quod & auertit ſe. Auertit ſe, ne illum intelligerent illi, qui eum crucifigebant.* Et S. Bernar. ſerm. 1. de Epiph *Quantò pro me vilior, tantò mihi charior.*

1. Venit pauper propter nos. Quòd enim tali conditione pauper, & non inſtar Salomonis opulentus venerit, noſtro bono fecit: Primò quia in hunc mundũ venit, vt nos doceret viam ſalutis, iuxta id Pſ. 2. *Ego autem conſtitutus ſum Rex ab eo ſuper Sion, montē ſanctum eius, prædicans præceptum eius.* Et Iſai. 30. *Erunt oculi tui vidētes præceptorē tuum.* Quomodo autē munere iſto rectè fungi poſſet, ſi bonis temporalibus onuſtus, & curis terrenis intẽtus fuiſſet? quomodo ad pauperes, miſeros, fractos, humiles, ruſticos mẽdicos, paruulos docendos, decenter ſe demittere, & cum eis agere, regiâ in pompâ & ſplẽdore? quomodo alijs paupertatē, humilitatē, contemptum, obedientiam ſuaderet, ab his omnibus longiſſimè remotus? quomodo nõ prędicatio eius cupiditati adſcriberetur, ſi diuitias admitteret? Quare ſicut Moyſes velare debuit faciem ſuam, quando legē populo promulgabat, quòd ſplendor vultus eius audientium oculos perſtringeret & terreret, ne ad eũ propè accedere auderet. Exod. 34. v. vlt. ita etiam Chriſtus, vt cum omnibus agere, & verbum Dei auribus hominum ſuauiter inſtillare poſſet, voluit, quin & debuit, non ſolùm dotes corporis ſui, ſibi alioquin debitas, velare & abſcondere, verùm etiam ſplendorem & maieſtatem, opes & pompam à ſe amoliri. Quis non videt quantùm ipſi propter hoc obligemur?

2. Secundò, quia venit, vt dux viæ nobis eſſet ad vitam ęternum. iuxta id Matth. 2. *Ex te exiet Dux, qui regat populum meum Iſrael.* Debebat ergo pręire etiam exemplo ſuo, vt animaret ſectatores ſuos ad ſequendum ſe. Via verò cęli ſecuriſſima eſt paupertatis, humilitatis, patientiæ, obedientiæ. Quomodo per hanc promouiſſet homines per ſe ad faſtum & cupiditatem, voluptatem & libertatem propenſos, ſi ipſe exemplo ſuo non præiuiſſet? Quomodo tres animæ noſtræ hoſtes potentiſſimos, concupiſcentiam oculorum, concupiſcentiam carnis, & ſuperbiam vitę debellaſſet, niſi per oppoſitas virtutes, paupertatem, patientiam, humilitatem? Adhæc cùm hominis felicitas, etiam iuxta antiquos Philoſophos multos, in contemplatione & amore ſummi boni conſiſtat, quomodo Chriſtus ea aſſumeret, quæ hominem à fine illo beatiſſimo magnoperè impediunt?

3. Tertiò venit vt ſua paſſione homines redimeret. Qua verò ratione id poterat perficere, conſtitutus in maieſtate, potentia, opibus, honoribus? Quis in tali ſtatu illi non pareret? quis inuadere auderet? quis ſuperare poſſet? vt taceam, quod ſponte, non coactè pati debuit. Quare ſicut Codrus Athenienſum Rex, ex Apollinis oraculo, ſeruare Athenas non poterat; niſi ipſe hoſtili gladio occumberet: occumbere autem (publicato iam oraculo, & hoſtium edicto, ne quis Codrum occideret) non poterat, niſi veſtem mutaret; quo facto velut gregarius miles ab hoſte occiſus eſt, teſte Val. l. 5. c. 6. Trip. lēt, 2. Pent. C. 5. C. Ita etiam Chriſtus, ſi regiam Meſſiæ maieſtatem præ ſetuliſſet; neque dæmones ei mortem machinati fuiſſent, neque Iudæi intuliſſent: ſic redempti non eſſemus.

4. Quartò, venit vt mundum planè iam peruerſum reformaret, & ſibi ſubijceret: quod vt opus diuinum, non humanum appareret, nouis & miris armis aggredi debuit. Vnde Theodotus Ancyranus Epiſcopus in orat. de Natiuit. ait: *Si gloriâ ſtipatus fuiſſet, & diuitijs multis circumamictus accederet, dicerent vtiq; infideles, quoniam diuitiarum largitas mutationē orbis terrarum fuiſſet operata. Si maximam Romanam elegiſſet ciuitatē, potentium ciuium, mutationem orbis terrarum putarent. Si filius fuiſſet imperantis, poteſtati vtilitatē adſcriberent. Sed quid fecit? omnia paupera & vilia elegit, omnia mediocria & plurimùm obſcura; vt diuinitas ſola cognoſceretur orbē transformâſſe terrarum.* Hinc de ipſo dixit Iſaias c. 53. *Aſcendet ſicut virgultum, & ſicut radix de terra ſitienti:* (hoc eſt, de matre pauperculâ paruulus pauper naſcetur) *non eſt ſpecies ei neque decor*, quia decor eius latebat ſicut radix in terrâ; vnde tamen progignitur arbor pulchra, vmbroſa, fœcunda, hoc eſt, Eccleſia per totum orbem diffuſa, vt exponit S. Auguſtin. ſerm. 36. ex 50.

V. In eius morte & cruce, ſed ſtultè. V. In eius morte & cruce, quę *Iudæis quidem ſcandalum, Gentibus autem ſtultitia fuit.* 1. Cor. 1. Sed prorſus ſtultè & abſque vlla cauſa. *Inde contra auctorem vitæ homo ſcandalum ſumpſit, vnde ei ampliùs debitor fieri debuit. Nam tantò Deus ab hominibus dignius honorãdus eſt, quantò pro hominibus & indigna ſuſcepit*, ait S. Greg. ho. 6. quę eſt in hod. Euangelium.

1. Primò enim hoc egit diuino conſilio, vt charitatem ſuam erga nos demonſtraret, & vel hac ratione, quos alijs vijs fruſtrà ſæpe tentarat, ſibi nos conciliaret; dum mortem nobis decretam in ſe ſuſcipere voluit. Quis in tantùm amatorem non viciſſim amore mutuo rapiatur? Quis enim alius facilè pro altero vitam ſuam ponit, & quidem per tot ignominias ac cruciatus? Obtulerat quidem ſe Petrus ad moriendum pro Chriſto: (*Animam meam pro te ponam,*) ſed temerè & euanidè, neſciens quanta res, & quàm arduum id eſſet; vnde audijt: *Animã tuam pro me pones?* q. d. *Itáne facies pro me, quod ego nondum pro te? præire potes, quò ſequi nõ potes? audi quid ſis: nõ cantabit gallus, donec ter me neges;* ait S. Auguſtinus tract. 66. in Ioan. 13. Repertus quidem & Samſon fuit, qui, vt Philiſthinorũ hoſtilē exercitum à gente ſua amoliretur, paſſus eſt ſe vinciri à ſuis, vt traderetur hoſtibus, ne tota gens ab illis extrema pateretur. Inſeruit ergo Samſon valida illa brachia, forteſque manus ſuas in funes & vincula amore patrię ſuę. Verùm cum in conſpectũ hoſtiũ expoſitus eſſet, illiq; cũ ingenti furore ac clamore

in

Digitized by Google

in eum velut capitalem hoſtem ſuum incurſarent, tantum furorem in ſe graſſantem non ſuſtinuit, ſed ruptis vinculis ſe defendere, hoſteſque ipſos cædere, quàm ab ipſis cædi maluit. Iudic. 15. Samſon ergo, cùm adhuc liber, ſanus & integer corpore eſſet, (poſteà enim captus & cæcatus libens pro ſuis mortem oppetijt,) mori pro gente ſua timuit: Chriſtus Dei Filius pro ſeruis ſuis ſanus, vegetus ac iuuenis minimè dubitauit. Quis hunc liberatorem non toto corde amet?

2. Secundò vt peccati grauitatem, & in eo puniendo diuinę iuſtitię ſeueritatem, quam homines nequaquam ſatis apprehendunt, ſuâ morte tam dirâ & ignominiosâ declararet. Quis enim videns plecti à Rege filium vnicum diro ſupplicio, propterea ſolùm, quòd pro captiuis dimiſſis vadem ſe exhibuerit, non animaduertit maximorum ſcelerum illos fuiſſe reos, & capitales patris hoſtes? Quando Saul audijt Naas Regis Ammonitarum in viros Iabes Galaad, homines gentis ſuæ, tyrannidem, quâ omnium oculos dextros eruere parabat, adeoque vitam eorum petebat, zelo & indignatione correptus par boum ſuorum in fruſta concidit, & diſſectas partes per omnes Iſraëlitarum terminos miſit, cum interminatiône, quòd niſi cum Rege ſuo ad vltionem de hoſtibus ſumendam ſe armarent, idem bobus ipſorum futurum eſſet. Nec potuit alio potentiore modo ſubditorum accendere animas *Inuaſit enim timor Domini populum, & egreſſi ſunt quaſi vir vnus*, ad pugnandum ſcilicet contra Ammonitas, & plectendam eorum tyrannidē, 1. Reg. 11. Non diſſimili modo Deus, vt mundo demonſtraret quantâ tyrannide premeret homines Naas, hoc eſt, ſerpens (id enim ſonat Naas) ille tortuoſus, peccatum (quod homines ſpoliare ſolet oculo dextro, viſionis beatificę ſcilicet, ſeu, vt ibi S. Gregorius M. ait *intuitu æternæ claritatis.*) ac proinde eos ad execrandum & plectendum in ſe hoſtem illum excitaret, quid egit? Zelo planè inaudito filium ſuum vnicum innocentiſſimum, flagellis concidit, & crucifigi fecit, adeoque morte turpiſſimâ & acerbiſſimâ quaſi dilaniauit. Quodnam aliud, obſecro, potentius atque efficacius excogitare poterat medium ad inflammandos homines odio peccati?

3. Tertiò vt per crucis ſcandalum & ſtultitiam confunderet mundi gloriam & ſapientiam. Quemadmodum enim Samſon ille fortiſſimus poſt tam multa heroica ſua facinora & victorias de Philiſthæis obtentas, permiſit quidem ſe à ſuis ligari & tradi Philiſthęis: ſuſtulit tamen illicò probrum illud, quando fortia illa vincula & funes velut ſtupam rupit, inuentâque aſini maxillâ ſtrauit mille Philiſthæos, Iudic. 15. ſicque ad oculum demonſtrauit, ſe pluſquam humanis, adeoque diuinis viribus pollere. ita etiam Chriſtus, licet poſt tot argumenta ſuę diuinitatis, Iudęis oſtenſa, permiſerit ſe ab eis ligari, & tradi Gentibus ad crucifigendum, mox tamen ſuſtulit totum illud crucis probrum, quando vincula mortis diſrumpens, *& ſolutis doloribus inferni.* (Hebr. & Syr. *ſolutis funibus inferorum*) reſurrexit à mortuis, & eâ, quæ mundo ſtultitia eſt, cruce, velut aſini mandibulâ ſtrauit & proſtrauit omnes Gentiles cum eorum fanis & Idolis. Quâ quidem inauditâ pugnandi ratione pluſquam hominem, adeoque Deum ſe ſatis ſuperque demonſtrauit. Quamobrem bene Apoſtolus 1. Corinth. 1. dixit; *Prædicamus Chriſtum crucifixum Iudæis quidem ſcandalum, Gentibus autem ſtultitiam: ipſis autem vocatis Iudæis atque Græcis Chriſtum Dei virtutem* (hoc eſt, potentiam) *Dei ſapientiam.* Quia, vt explicat S. Hieronymus, *intelligebant quidem credentes Iudæi & Gentes virtutem Dei eſſe, quæ deuicta morte hominem reuocauit ad vitam: & ſapientiam, quæ nos à dominatione Diaboli liberauit, quod antè per incredulitatem intelligere nō valebant.* Et in proœm. ad 3. l. Comm. ad Galat. *Philoſophi, qui ſapientiam venditabant, nihil hominibus perſuadere potuerunt: at Apoſtoli crucem, ſcandali petram, imbecillitatis atque ignominiæ ſignum, prædicantes, totum orbem ſubiugauerunt.*

Quartò denique vt, quandoquidem ipſe humanam naturam induere voluit, humanas noſtras miſerias, extra ſolum peccatum, per omnia deguſtaret; quò nos querulos & impatientes ad eas faciliùs perferendas ſuo exemplo ſtimularet. Sic prudens belli Dux, vt milites ſuos animet ad erigenda valla, & excauandas foſſas, & ipſe in foſſam deſcendit, ac ligonem apprehendit, vnà cum eis fodiens: ſic amans ægri Medicus, vt venæ ſectionem refugienti perſuadeat, & ipſe in conſpectu eius venam ſibi ſecari patitur. Itaque *tam peſſimā mortem*, ait S. Anſelmus in Epiſt. ad Philip. c. 2. *Saluator elegit, vt omnem mortem occideret.* Et S. Auguſtinus in Pſ. 140. *vt diſcipuli eius* (quin & omnes Chriſtiani) *mortem non modò non timerent, ſed nec genus mortis horreſcerent.* Crux enim vel ſola manus pedeſque ſecat vt gladius, corpus diſtendit vt eculeus, lacerat vt vngula, laniat vt beſtię, vrit cruciatque vt focus, adeoque lento quaſi igne conſumit. Quemadmodum ergo S. Xauerius nuſquam miſit Patrem aliquem Societatis, vbi ipſe priùs non fuiſſet: ita Chriſtus Dominus omnis generis dolores priùs deguſtauit, quàm eas propinaret Martyribus, & alijs miſeris atque oppreſſis; ne quis cogitaret eos non ad vitam & ſalutem, ſed ad mortem & perditionem tendere atque terminare. Quod idem S. Auguſtinus bene aduertit l. de agone Chriſt. cap. 11. *Nolite,* inquit, *timere cōtumelias & cruces & mortem, quia ſi nocerent homini, non ea pateretur homo, quem ſuſcepit filius Dei.* Tantum igitur abeſt, vt ſcandalum alicui crux eſſe poſſit aut debeat, vt potiùs calcar aureum & ſtimulus ſit vehementiſſimus ad amplectendam crucem & omnem tribulationem. Non enim eſt diſcipulus ſupra Magiſtrū, nec poteſt iam quiſquā dicere, ſe plus pati aut laborare, quàm paſſus ſit Dux noſter: *nec habemus Pontificem, qui non poſſit cōpati infirmitatibus noſtris, tentatū autem per omnia pro ſimilitudine abſq; peccata*, vt ait Apoſtolus ad Hebr. 4.

Vidimus quàm immeritò, quàm temerè & ſtultè impegerint in Chriſtum Iudęi & Gentiles; qui cùm lapidem illum angularē, ambos ipſos in vnam Eccleſiam conuocantē ac demùm in cæleſtem beatitudinem euocantem, non audire

dire tantùm, ſed obuijs etiam vlnis amplecti & exoſculari debuiſſent, ſuis pedibus truſerunt, & à ſe repulerunt, adeoq́; effecerũt, vt gemma precioſiſſima fieret eis petra ſcandali & lapis offenſionis, à quo côtererentur. Nos verò qui petram hanc agnoſcimus eſſe lapidem angularem ſummum, electum, pretioſum, vnicum munimentum & ornamentum noſtrum, quantò plus à Iudæis ſpretum eſſe nouimus, tantò maiore deſiderio & amore complectamur; & quantò is amore noſtri, & pro ſalute noſtrâ vilior factus eſt, tantò nobis charior ſit.

THEMA SECVNDVM.

Veſtium luxus damnis & periculis plenus.

1. *Plurimò conſtat.*
2. *Tempus male conſumit.*
3. *Subditos premit & pauperes negligit.*
4. *Multa animæ pericula continet.*

Qui mollibus veſtiuntur, in domibus Regum ſunt. *Matth.* 11.

Aula perniciosa & periculoſa, vti & veſtitu mollis.

NOn obſcurè Saluator noſter taxat vitam aulicam velut cęlo parum ſimilem, adeoq́; pernicie & periculis plenam, dum Ioannẽ aſperis indutum negat in aulis morari; vbi non morantur, niſi qui mollibus veſtiuntur. In aulam Aſſueri nemini licebat ſacco indutum ingredi. Eſth. 4. at in aulam Chriſti nemini conceſſum molli veſtitu ingredi; qui verò ſacco pœnitentiæ & amictu aſpero induuntur, locum ibi inueniunt. Ergo veſtitus mollis, aulę quidam partus eſt, adeoq́; aulicum quid. *Quod* enim *natum eſt ex carne, caro eſt*, ait Dominus Ioan. 3. & quod ex aula natum, aulicum eſt. Hinc nos Germani ſuperbiam appellamus Hoffart / voce deriuata ab aula, q.d. Hoffart/ hoc eſt, aulicus veſtiendi modus. Quare ſicuti partus vterum ſequitur, ita & veſtium luxus aulæ conditionem. In aulis verò Regum quid non malorum, quid non periculorum hoſpitatur? Quod in matre cernitur, idem in filia eius, ſuperbia, quę mollibus veſtitur, apparet; vti hîc oſtendemus.

I. Plurimò conſtat.

I. In Regum aulis plurimi ſumptus fiunt inutiles & inanes in pompas, ludos, choreas, ſpectacula, cõuiuia: qui alioquin maximo Reipub. bono fieri poſſent in pauperes, ſtipendiarios milites, ſeruos bene meritos, &c. Pari modo in veſtitum pretioſum & ſuperfluum pecunię plurimum expenditur, nullo prorſus fructu, ſed magno potiùs damno. Illud teſtatur Ieremias c. 4. dicẽs: *Cùm veſtieris te coccino, cùm ornata fueris monili aureo, & pinxeris ſtibio oculos tuos fruſtra componeris: contempſerunt te amatores tui, animam tuam quærent.* Alludit Propheta ad Iezabelem, quę intrante Iehu hoſte in Samariam, *depinxit oculos ſuos ſtibio, & ornauit caput ſuum*; vt in ſui amorem illiceret Regem Iehu, ſed fruſtrà; nam Iehu quęrebat eius animam & regnum, vnde & præcipitari eam iuſſit. 4. Reg. 9. Fruſtrà etiam ſumptus in pretioſas veſtes faciunt & ſe componunt comptuli, quia nec Deo, nec hominibus, ſaltem intelligentibus, placent, ſed multò maximè diſplicent Deo; quia eius imaginem corrigere pręſumunt. *Si quis pingendi artifex* ait S. Cyprianus l. de habitu Virginum, *vultum alicuius & ſpeciem & corporis qualitatẽ æmulo colore ſignaſſet, & ſignato iam conſummatoque ſimulachro manus alius afferret, vt iam formata, iam picta, quaſi peritior reformaret, grauis prioris artificis iniuria & iuſta indignatio videretur. Tu te exiſtimas impunè laturã tantæ temeritatis audaciam, Dei artificis offenſum? Etſi enim impudica circa homines, & inceſta fucis lenocinantibus non ſis, corruptis tamẽ violatiſq́; quæ Dei sũt, peior adultera detineris.* Sic ille. Angelis etiã diſplicent, quia imaginẽ Dei, quâ illis cognati ſunt, vano & animali habitu, à brutis ferè deſumpto, conſpurcant magis quàm ornant. Notũ ex S. Antonino illud Angeli factũ, qui cum Eremicola ambulans, nares ſuas clauſit ad occurſus iuuenis ſuperbè adornati, cùm Eremicola priùs ſuas occluſiſſet ad fœtorẽ cadaueris. Diſplicẽt etiam coniugibus, quãdo alter nimio luxu dotẽ & labores alterius diſſipat, & fortè alienos quoq; venatur amores. Multi mariti nunquã è debitis ad opes emergũt, quin & ſubinde ad incitas rediguntur ob inſatiabilẽ vxorum ſuarum luxum. *Multæ etiam ineptæ matronæ,* inquit S. Iſidorus Peluſiota l. 5. ep. 25. *hunc veſtigantes ornatũ, inuiſæ atq́; odioſæ cõiugibus redditæ. At animi ornatus, qui è virtute naſcitur, & coniuctus deſideriũ excitat, ac mutuæ eſt beneuolentiæ philtrũ.* Diſplicet & alijs, qui nõ ſenſibus, vt pecora, ſed ratione ducuntur, nec nõ ęmulis quoque, quos ad obtrectandũ prouocat. Vnde B. Petrus Damiani Apolog. 15. *Cùm nitor,* inquit, *indumenti ad intuendũ ſe oculos prouocat, linguas etiã ad carpendũ hunc, qui induitur, derogationum ſpiculis armat. Quæ enim ſit mẽs, ex veſte colligitur, & iuxta exteriorẽ cultum, quæ ſit interioris ſpecies, indicatur.* Sed audiamus etiam Chryſoſt. l. de virginit. c. 61. *Quid lucri eſt,* inquit, *in multis aureis ornamentis? nihil aliud omninò, niſi inuidia, niſi cura, niſi formido nõ mediocris. Neque enim tũ, cùm ea ornamẽta in arcâ collocarint, neq; cùm nocte opprimũtur, tantùm ſolicitudine cõmouentur, ſed, cùm illis luce etiam exornantur, eandẽ, vel grauiorẽ potiùs habent moleſtiã. Etenim in baluen & in cœtibus præſto sũt mulieres, quæ furta faciunt, atque, vt illæ nõ adſint, impellũtur in turbâ, & vrgentur ornatæ auro, vt nihil illis ſentiẽtibus aureũ interdũ aliquod ornamentum excidat, itaq; multæ nõ iſta modò, ſed quæ maioris etiã pretij erãt facta ex pretioſis gẽmis, auulſa ac delapſa monilia perdiderunt. Sed fac eſſe, vt nihil eiuſmodi ſit timẽdũ, & vt huius rei cura tollatur. Eſt inquit, eũ aſpectũ quiſpiã admiratus at nõ eius eſt admiratio, quæ ornatũ geſtat, ſed ornamẽtorũ, cui ſæpe etiã id vitio verſũ eſt, quòd præter dignitatẽ eũ haberet ornatũ, nam ſi formoſa fuerit, naturalis nitor offenditur, quòd ille nimius ornatus maximã partem adimens venuſtatis, ipſam formæ veritatẽ elucere nõ ſinit, ſin etiã deformis illa, turpiſq́; fuerit, eo turpiorẽ reddit ornatũ. Deformitas enim ſemper, quantacunq; eſt, per ſe modò eminet, & apparet: cũ verò vel gemmarũ ſplẽdor, vel cuiuſuis alterius rei pulchritudo acceſſit, sũ magis etiã ea turpitudo deformatur.*

II. Tempus malè conſumit.

II. In Regũ aulis temporis pars magna malè perdi ſolet confabulationibus, ludis, venationibus, conuiuijs, ſomno & his ſimilibus. Sic & in ornatu corporis; vt nihil aliud mali fieret, pretioſi ſaltẽ temporis magna pars conteritur, iux-

ta

tã id Comici: *Dum moliuntur, dum comuntur, annus eſt.* Vnde enim fit, vt nobiles & magnates, communiter ferè omnes, tam ſerò ad rem diuinam accedant, aut etiã eam negligant, niſi quia domi ſeſe comendo, pectendo, veſtiendo, in ſpeculis contemplando, totũ penè tempus matutinũ inſumunt? Quid autem hac iacturâ perniciosius? Ælianus homo Ethnicus taxat Myrmeadem Mileſium & Callicratem Lacedæmoniũ, quòd *quadrigas fecerint, quæ ſub muſca poſſent abſcondi, & in ſeſamo (* Flax Dotter Damẽ/*) elegoium litteris aureis inſcripſerint*, illis verbis: *Quorum ſanè neutrum, meâ ſententiâ, laudauerit ſapiens. Quid enim hæc aliud ſunt, quàm vana temporis iactura?* l. 1. var. hiſt. c. 17. At hi ingenium ſaltẽ nullius damno excoluerunt: qui verò ornando corpori horas & dies impendunt, nihil interim aut vix aliquid poliendæ animæ dant, nónne magis culpãdi ſunt? Sanctus ille Nõnus, Epiſcopus Hierapoli, vidẽs Pelagiã, Antiochenã meretricẽ, fortè in platea tranſeuntem, vſq; adeò comptã & ornatam, vt nihil præter aurum, margaritas & gemmas in eius veſtibus cerneretur, ad aſtantes dixit: *Quid putatis? quantas horas fecit in cubiculo ſuo hæc mulier, lauans & componẽs ſe, cũ omni ſolicitudine animi & intentione ad ſpeculũ ornans ſe, vt corporali pulchritudini & ornatus nihil deeſſet, quatenus omnibus placeret; ne turpis videretur ſuis amatoribus, qui hodie ſunt & craſtino nõ ſunt?* Pòſt ingreſſus cubiculum ſuum iactauit ſe in pauimentum percutienſq; pectus ſuum cum lachrymis dicebat: *Domine IESV Chriſte ignoſce mihi, quia vnius diei ornatus meretricis ſuperuenit ornatum animæ meæ.* Ita Iac. Diaconus in eius vita apud Roſweid. & Sur. 8. Oct.

III. Subditos premit & pauperes negligit.

III. In Regum aulis ſubditi premuntur exactionibus & laboribus; pauperes negligũtur. De poſteriore hoc nemo dubitat; de priore habemus teſtimonium ex ore Dei, 1. Reg. 8. loquentis per Samuelem: *Hoc erit ius Regis, qui imperaturus eſt vobis: Filios veſtros tollet & ponet in curribus ſuis, facietq; ſibi equites & præcurſores quadrigarum ſuarum, &c. Agros quoq; veſtros & vineas & oliueta optima tollet, & dabit ſeruis ſuis, &c.* Vnde enim aulici viuunt niſi èx ſudoribus ſubditorũ & ruſticorum? Horum ſyluas, agros, prata, vaſtant ſuis venationibus, feris, vecturis & ſimilibus. Idẽ agunt illi, qui in luxũ veſtium nimiùm profuſi ſunt. Vt enim ipſi ſplendeant in auro & argẽto, gemmis & holoſerico, vnà cum familia ſua, quantis exactionibus premunt ſuos ſubditos? Ita enim de illis Ierem. 2. ait: *In alis tuis inuentus eſt ſanguis animarum pauperum.* Alas vocat veſtium oras; veluti fimbrias pretioſas, vel manicas dependentes & ſimiles ſuperfluitates, ad ſolum ornatum excogitatas, miniméque neceſſarias, vti etiam plumas caput adornantes. Has cruentant ſanguine pauperum, qui inde ſe adornant; quo modo aquilæ vel accipitres, dum minores aues roſtro & vnguibus lacerant, earum cruore ſuas alas aſpergunt. Horum enim ornatuũm pretium à pauperibus extorquẽt, vel mercatoribus & ſartoribus adhuc debent, vel per iniuſtitias conquiſierunt. Rectè huiuſmodi veſtes alæ vocantur, tum quia lacinioſo ambitu latè panduntur; tum vel maximè, quia veſtibus, vti alis volucres, in altum ſeſe efferunt, & in publicum ad ſe oſtendendum prodeunt, qui aliàs domi ſe continerent, vti fœminæ præſertim. Hinc Clemens Alexand. 3. pædagogi c. 11. *Ea*, inquit, *quæ à fœminis ad luxum comparantur, ab eis tanquam pennæ detrahenda ſunt, vt quæ inſtabilem ſuperbiã ac mollitiem inaneſq; voluptates procreent: quibus excitata & quodammodo alata ſæpe à matrimonio reſiliunt: quocirca fœmina honeſtè ornanda, & pudico pudore aſtringenda ſunt, ne à veritate propter mollitiem diffluant.* Sic ille veriſſimè; nam his varicoloribus & fulgentibus alis in alienas domos quaſi euolant, vt ſe ſpectandas præbeant; vnde ſæpe in accipitrum manus incidunt. Has igitur alas niſi mariti eis euellant, iure cum illis pœnas aliquãdo dabũt, quod exemplo illius debitoris, qui vnà cũ vxore & liberis vẽdi iuſſus eſt in parabola, (Matth. 18.) diſcere poſſunt. Id obſeruat Oleaſter in c. 32. Iſaiæ ad illud: *Mulieres opulentæ ſurgite* ait enim: *Arguit & meritò hic Vates opulentas fœminas, quoniã nouit viros propter eas multa mala cõmittere. Quis diceret nunc quot furta, extorſiones, homicidia & mala viri operãtur ad alendas vxores cũ liberis? & quid ad alendas dico? dicã meliùs, ad ornãdas & pingendas rebus ſuperfluis? Hac de cauſa arbitror Regem illum, cuius Matthæus meminit, ſerui ſui, qui ille nõ ſoluendo fuit, vxorem & liberos vendere præcepiſſe, quoniã nouerat horũ gratiâ eum tot furta & debita contraxiſſe.* Accedit etiam quòd hoc luxu parando & conſeruando pauperes defraudentur ſuis eleemoſynis, vtque ornatus ille ſuperfluus ſuperbis non deſit, pauperibus neceſſaria deſint. Vnde S. Hieronym. ep. 22. lamentatur. *Inficiuntur mẽbrana purpureo colore, aurũ liqueſcit in litteras, gemmis codices veſtiuntur, & nudus ante fores eorum moritur Chriſtus.* Quod ille ſcribit de ornatu codicum, intellige tu de ornatu veſtium.

IV. Multa animæ pericula cõtinet.

IV. In aulis Regum plurima animæ pericula ſunt, vti notum omnibus, etiam gentilibus, è quibus Lucanus 8. Pharſal. canit: *Exeat aulâ, qui vult eſſe pius.* In luxu etiam veſtium multæ animorũ ſyrtes & ſcopuli reperiuntur. Nam in primis hominem emollit, & facilè ad luxuriam trahit, vnde forſan luxus appellatus, quaſi mater luxuriæ. Hinc etiam à Chriſto *mollia* vocantur: *Qui mollibus veſtiuntur &c.* In quæ verba S. Bernardus ſer. ad ſororẽ. *Veſtimenta mollia ſunt, quæ mollem efficiunt animum.* Et S. Chryſoſt. hom. 26. in Ep. ad Heb. *Molle*, inquit, *veſtimentum etiã fortẽ diſſoluit & frangit animum ac diſſoluit.* Quid verò de hoc Sapiens? *Circulus aureus in naribus ſuis*, inquit Prou. 11. *mulier pulchra & fatua.* Circulus aureus quid niſi veſtes aureæ & fulgidæ? Atqui circulo naribus inſerto trahuntur beſtiæ, vti bubuli inprimis, quin & porci aliæque quæcunque volueris: itidem & mulieres ad ſpectaculum ornatæ, quaſi in foro vendendæ. Vitulus ille aureus, Idololatriæ luxuriæ parens, vnde quæſo prodijt? nónne ex inauribus aureis mulierum Hebræarum earumque filiorum ac filiarum? Ita enim loquitur Aaron: *proieci illud* (aurum ſcilicet inaurium) *in ignem, egreſſuſq; eſt hic vitulus.* Gen. 32. q. d. non efformaui illum ſed ita ex igne prodijt. Hoc igitur eſt, quod nullo omninò negotio, ſed naturali quaſi conſequentia prodit ex ſuperbo ornatu, vitulus laſciuiæ.

1. Hominem effœminat.

Deinde ad faſtum & arrogantiam

Digitized by Google

2. In Superbiam effert.

animum extollit. Quis enim in veſte ſplendida, præſertim ſi laudetur aut ſuſpiciatur, ſeipſum non miratur & circumſpicit, indeque alios, qui vilioribus ſordent, non contemnit? Ipſi equi phaleris ornati faſtum præſeferunt quod inprimis de Bucephalo, qui regio inſtratus ornatu neminem in ſedem recepit, præter Alexandrum, teſtatur Plin. l. 9. c. 42. Huiuſmodi equus fuit Herodes Agrippa, de quo Ioſephus l. 19. Antiq. c. 7. ſcribit: *Peruenit in vrbem Caſaream, vbi ſolemnes ludos celebrauit pro ſalute Caſaris: ad quam feſtiuitatem magna multitudo nobilium ac procerum conuenerat ex totâ prouinciâ. Eius ſolemnitatis die ſecūdâ pro eſſit manè in theatrum amictus veſte totâ ex argento mirabili opere contexta, qua radijs exorientis Solis perculſa, vt diuinum quendam ſplendorem emittens, venerationem cum horrore excutiebat ſpectantibus: móxque adulatores pernicioſi acclamantes* DEVM *conſalutabant, rogantes vt faueret propitius; haſtenus eum vt hominem veneritos, nunc agnoſcere & fateri in eo quiddam mortali naturâ excellentius. Hanc impiam adulationem illè nec caſtigauit nec repulit: pauloq́; pòſt ſuſpiciens vidit ſupra caput ſuum bubonem funi extento inſidentem; moxq́; ſecuta ſunt ventris tormina &c.* Nam, vt Act. 12. dicitur, *percuſſit eum Angelus Domini, eò quòd non dediſſet honorem* DEO, *& conſumptus à vermibus expirauit.*

3. Inſidiis exponit.

Denique inſidijs homines exponit, ſeu iuuenes, ſeu fæminas. Alexius Comnenus Imp. Orientis, vti refert Nicetas l. 1. in Feſto Natalis Chriſti cupiens legatis Cæſaris Henrici VI. terrorē ſuo luxu inijcere, & à petitione tributi 50. auri centenariorum, eos deterrere, gemmatam veſtem induit, & reliquos ſuos omnes auratis veſtiuit. Quo ſpectaculo Alemanni adeò non obſtupuerunt, vt eorum cupiditas illo ſplendore magis etiam inflammaretur, & Græcos, vt ignauos homines, & ſeruilibus delicijs deditos, quamprimùm oppugnandi occaſionem optarent. Nihilò magis ſapiunt, qui ſeipſos comunt, & ad ſpectaculum adornant, mulieres pręſertim; viros enim & iuuenes adeò non abſterrent à commercio ſuo, vt vehementer incitent ad inſidias ſibi ſtruendas; vt quæ molles ſeſe & quaſi vęnales oſtendant.

V. Inſidiatur pudicitiæ.

V. In aulis Regum plurimi inſidiatores ſunt, qui alios honoribus & officijs deturbare, aliarum pudicitiam expugnare, alios Principum fauore exuere conantur. Idem videre eſt in veſtium luxu, qui nihil aliud eſt, quàm aureus ille calix meretricis auro & byſſo adornatę, propinatus ad bibendum hominibus, plenus immunditia & fornicatione eius, Apoc. 17. Iam verò *dic mihi*, inquit S. Chryſoſtomus ſer. Quòd regulares fęminę to. 5. *quos puniunt Iudices? num eos, qui bibunt mortifera venena, an miſcentes calicem? &c. Tu autem miſera & calamitoſa miſcuiſti calicem hunc pernicioſum & præbuiſti: & ille, qui bibit perijt, & defenſam te credis, quia tu nō bibiſti &c.* Miſcent hoc venenum viris fæminę, dum inſolentiùs ſe adornant. Hinc Euripides ait mulierem ornatam *foris aliquid mali quærere*. Et Pythagoras Crotonienſem populum in luxuriā collapſum, hac vna arte facilè retraxit, dum mulieres ſuos fucos & ornatum deponere iuſſit, vt Iuſtinus l. 20. refert. Pręceptum legimus Exo. 21. *Si quis aperuerit ciſternam & foderit, & non operuerit eam, cecideritq́; bos aut aſinus in eam, reddet dominus ciſternæ pretium iumentorū.* Ciſterna quędam eſt mulier, teſte Sapiēte Prou. 5. vbi viro de vxore dicitur: *Bibe aquam de ciſternâ tuâ.* h. e. vxore tuâ contentus eſto. *Sed talis ciſterna* (inquit S. Bernardinus Senēſis ſer. 46. Quadrag. to. 1.) *incautè aperitur, quādo mulier cultu meretricio exornatur. In illam vtiq; non opertam bos vel aſinus cadit, quando occaſione indebita vanitatis aliquis per concupiſcentiā ruit. In quo caſu eius anima de mulieris vana manibus requiretur, cùm det ad hoc efficacem cauſam.* Aperitur, inquam, incautè ciſterna, cùm partes corporis tegendę nudantur potiùs quàm veſtiuntur, dum tenuiſſima & pellucida ſindone obducuntur; quod extremę dementię atque impudicitię eſt. Ac licet in huiuſmodi ciſternam nemo incidat, non tamen is, qui aperuit, à peccato immunis erit, vti ſcribit S. Iſidorus Peluſiota. l. 2. epiſt. 289. *Mulier ornandi corporis ſtudioſa*, inquit, *atque ob eam cauſam in forum ſe conferens, aut per feneſtras proſpiciens, vt iuuenes irretiat, etiamſi à conatu ſuo excidat, tamē perinde ac ſi eos irretiſſet, condemnatur. Id enim omne, quod in ipſius poteſtate erat, effecit, vt qui & venenū miſcuerit, & retia expanderit, & laqueos omni ſtudio ac diligētiâ ſtatuerit.* Idemque de viro pronunciat ſubdens: *Quòd ſi vir ob eandem cauſam laſciuius, quàm virùm deceat, ſe ornauit, ipſe quoq; acerbiſſimas pœnas omninò pendet, tametſi etiam nulla reperiatur, quæ poculum bibat.*

Quando igitur vidimus pernicioſę matris pernicioſam filiam, ſupereſt vt eam toto pectore vitemus. Quando ad Aquileiam milites Maximinum Imp. occiderunt, etiam filium eius peremerunt, dicentes: *ex peſſimo genere nec catulum retinendum.* Cuſpinian. Peſſima parens aula Regum plerumquè eſt: peſſima eius filia eſt veſtium ſuperbia. Hanc ergo mactate, ne ipſa vos mactet, ex peſſimo genere peſſimus catulus.

THEMA TERTIVM.

Veſtium luxus cœlo inhabilis.

1. *Quia qui luxu veſtiū delectantur, immundi ſunt.*
2. *Abominationem faciunt.*
3. *Faciunt mendacium.*
4. *Non ſunt ſcripti in libro vitæ.*

Quid exiſtis (in deſertum) videre? hominem mollibus veſtitum? *Matth.* 11.

AVdimus in hodierno Euangelio, mollibus veſtitos in deſerto non reperiri. Si in deſerto non reperiuntur, neç in cælo locum habent: ſiquidem & cælum quoddam deſertum eſt, vti diſcimus ex parabola de oue perdita, quàm requiſiuit bonus paſtor relictis in deſerto reliquis nonaginta nouem ouibus. Hæ enim (vt exponit S. Gregorius hom. 34. in Euang. S. Ambroſius & V. Beda in Lucam) ſunt Angeli in cęlo. Nec malè à Chriſto cęlum appellatur deſertum, quia inſtar deſerti nobis in terra degentibus eſt incognitum atque imperuium. — Cœlum quoddam deſertum.

peruium. Rurſum quia *deſertum dicitur derelictum*, inquit Haymo in eum locum. *Et quare cælum dicitur derelictum? quia tunc homo deſeruit cælum, cùm peccauit. Niſi enim peccaſſet, ſine morte corporis, ſine infirmitate, ſine ſenectute, completo numero electorum, de paradiſo terreno tranſiret ad paradiſum cæleſtem.* Denique deſertum appellari poteſt, quia à maiore hominum parte deſeritur & ſpernitur, mundoque huic poſtponitur, vti patet ex parabolis cœnæ magnæ & conuiuij nuptialis, ab inuitatis ſpreti ac neglecti. De hoc etiam deſerto bene intelligere poſſumus, quod ait Dominus: *Quid exiſtis* (in deſertum) *videre? Hominem mollibus veſtitum?* quaſi dicat, nequaquam huiuſmodi homines in cælo viſuntur, quia veſtium mollities & luxus cęlo inhabilis eſt. *Qui mollibus veſtiuntur, in domibus Regũ ſunt*, ait: *Qui verò talia veſtimenta non habent in cælis ſunt*; ait S. Chryſoſtomus hom 29. in Epiſt. ad Hebr. & S. Gregorius ho 6. in Euang. *Quid eſt*, inquit, *dicere: Ecce qui mollibus veſtiuntur, in domibus Regum ſunt: niſi apertâ ſententiâ demonſtrare, quia non cæleſti, ſed terreno Regi militant ij qui pro Deo perpeti aſpera fugiunt, & delectationem quærunt? Nemo ergo exiſtimet in luxu atq; ſtudio pretioſarum veſtium peccatum deeſſe: quia ſi hoc culpa non eſſet, nullo modo Ioannẽ Dominus de veſtimenti ſui aſperitate laudaſſet. Si hoc culpa non eſſet, nequaquam Petrus Apoſtolus per Epiſtolam fœminas à pretioſarum veſtium appetitu compeſceret, dicens: Non in veſte pretioſa. Penſate ergo quæ culpa ſit, hoc etiam viros appetere, à quo curauit Paſtor Eccleſiæ & fœminas prohibere.* Ita S. Gregorius. Porrò nunc videndum, cur huiuſmodi homines cælo ſint inhabiles. S. Ioannes Apoſtolus cùm Apoc. 21. vidiſſet ac deſcri-
Exulant è cælo, qui mollibus veſtiuntur. pſiſſet cæleſtem ciuitatem, in fine ſubdit: *Non intrabit in eam aliquod coinquinatum, aut abominationem faciens & mendacium, niſi qui ſcripti ſũt in libro vitæ Agni.* At verò qui mollibus veſtiuntur, ſeu luxu veſtium delectantur, reuerà tales ſunt; non ergo intrabunt in cæleſtem illam Ieruſalem.

I. Coinquinati animo & immundi ſunt.
1. Quia immundi ſunt. Teſtatur id inprimis S. Bernardus ſerm. ſuper Miſſus eſt: *Veſtium curioſitas*, inquit, *deformitatis mentium & morum indicium eſt.* Et iterum de conſider. 3. *Quantò ampliùs corpus foris propter vanam gloriam componitur atque ornatur, tantò interiùs anima fœdatur & ſordidatur.* Rurſum in Apolog. ad Guil. Abb. ſub finem: *Mollia indumenta animi indicant mollitiem: non enim tanto curaretur corporis cultus, niſi priùs neglecta fuiſſet mens, virtutibus inculta.* Conſentit S. Cyprianus lib. de habitu Virg. *Si tu te*, inquit, *ſumptuoſiùs comas, & per publicum notabiliter incedas, oculos in te iuuentutis illicias, ſuſpiria adoleſcentum poſt te trahas, concupiſcendi libidinem nutrias, peccandi fomitem ſuccendas, vt, & ſi ipſa non pereas, alios tamen perdas, & velut gladium & venenum videntibus te præbeas, excuſare non potes, quaſi mente caſta ſis & pudica; redarguit te cultus improbus, & impudicus ornatus, &c.* Accedit S. Ephrem Syrus ſer. de vita & exerc. Monach. *Ornatus veſtium*, inquit, *non ſapere terrena ſignificat, veſtiſq; accuratè compoſita verâ illa gloria nudos eſſe teſtatur.* Et S. Chryſoſt. ho. 18. in 1. ad Corinth. *Difficile eſt enim, difficile, ô dilecti, fortaſſe autem etiam fieri non poteſt, vt ſic ornato corpore ſimul quoq; ornetur anima: ſed neceſſe eſt, vt ſi alterum curetur, alterum negligatur.* Et in orat. Calendis habitâ to. 5. *Eouſque mollitia*, inquit, *vſu delapſi ſunt homines, vt & calceos exornent, & omni ex parte (æquè enim ac faciem ſuam nonnulli cõponunt) variare ſoleant: quod animæ impuræ ac deprauatæ ſignum eſt. Licet enim perexiguum hoc eſſe videatur, tamen tum in viris, tum in fœminis magnum perditæ mentis argumentum & ſignificatio eſt; ingreſſu enim & amictu nos Deum gloriâ afficere poſſe, cognoſce ex eo, quòd olim ſapiens quidam* (Eccleſiaſt. c. 19.) *dixit: Veſtitus viri, & riſus oris, & inceſſus pedum indicant hominem.* Neque ſolùm SS. Patres hoc iudicium tulêre de inſolenti veſtium luxu, ſed etiam Gentiles. Notum id, quod de Iulio Cæſare ſcribit Suetonius, vſum lato clauo (veſte ſenatoriâ ſpectabili) ad manus fimbriato, ita vt nunquam aliter quàm ſuper eum cingeretur & quidem fluxiore cinctura: vnde emanaſſe Syllę dictum conſtat, optimates ſępiùs admonentis, *vt malè præcinctum puerum cauerent*; malam eius indolem & animum ex inſolito veſtitu colligentis. Eiuſdem in imperio ſucceſſor Auguſtus dicere ſolitus eſt: *Veſtitus inſignis ac mollis ſuperbiæ vexillum eſt, niduſq; luxuriæ*, eod. auct. Ad vexillum confluunt milites, ad nidum aues: ita ad luxum veſtium ſuperbia & luxuria. Audite S. Gregorium hom. vlt. ſuper Euang. *Quòd pro ſola*, inquit, *inani gloria veſtimentum pretioſiùs quæritur, res ipſa teſtatur, cùm nemo velit ibi pretioſis veſtibus indui, vbi ab alijs non poſſit videri.*

II. Abominationem faciunt 1. dum ſe velut II. Quia abominationẽ faciunt.
Idolum adornant & quaſi adorandos alijs proponunt. (Idolum enim in ſcriptura Hebr. vocatur *Sckkutzim*, id eſt, *abominationes*, ſeu res ſummè abominabiles) Vitulus ille Idololatricus,
quem coluerũt in deſerto Hebręi, ex inauribus 1. Velut Idola ſe proponũt.
Hebręarum mulierum conflatus fuit. Exod. 32. Et quid aliud mulier ad faſtum compoſita, niſi huiuſmodi vitulus aureus? Vituli illi, ſeu, vt alij volunt, vitulæ aureæ, quas erexit Ieroboam in Bethel & Dan, facilè ad ſui cultum attraxêre maiorem Hebræorum partem, vti relicto Deo & templo Ieroſolymitano ad eas concurrerent. 3. Reg. 12. Idem ferè efficiunt meretricio cultu adornatæ fœminæ; trahunt ad ſe viros, ſtultos præſertim iuuenes, vt integris horis ac penè diebus coram ipſis veluti Idolis, venerabundi ſtent, quin & genua flectant, earum curribus adequitent, velut mancipia inſeruiant, Deo omnium creatore relicto & poſthabito. Nemo facilè templum ingreſſus, in eius angulos oculum conuertit, quòd plerumque ſordibus ſcateant: niſi fortè in eis ſtatuæ affabrè factæ ſcitè collocentur; tunc enim neglecto altari omnes ad ſtatuas illas contemplandas ſeſe conferunt. Mundus hic templum quoddam eſt ſanctiſſimum, in quo Deum in creaturis ſuis contemplari poſſumus ac debemus. Verùm adornet ſe vna mulier ad inſtar vnius ſtatuæ aut Idoli; mox ſtulti quàm plurimi à Deo auertent oculos, & in ſordidiſſimum mundi angu-

lum

lum ad mulierem illam ſeſe conuertent. Quò videtur reſpexiſſe Pſalmiſta Pſ. 143. v. 12. *Filiæ eorũ compoſitæ, circumornatæ vt ſimilitudo templi.* Hieronymus & Auguſtinus in ſpeculo legũt: *Filiæ noſtræ quaſi anguli ornati ad ſimilitudinẽ tẽpli.*

2. Dæmoně valdè inuitant.

2. Dum ad ſua commercia ipſum dęmonem, omnium abominabilem maximè abominabilẽ, inuitant & alliciunt; vt qui huiuſmodi comptulis promptiſſimè adeſſe ſolet. Teſtẽ adduco B. Petrum Damiani, qui ep. 14. ad Mainardum Abb. l. 6. Epiſt. ſcribit: *Babylonem ſanè diabolus, Hieruſalem inhabitat Chriſtus. Ille luxurientis amictûs varietate reficitur; hic aſperis & humilibus, ſi cordis non deſit humilitas, delectatur. Auctorem porro ſuperbiæ ſæpe nitor veſtium prouocat; aſperitas autem Chriſtum, vt humiliato cuilibet miſereatur, inuitat.* Inter ornamenta muliebria numeratur murænula, Cant. 1. v. 11. & Ophis, vt ſcribit Pollux l. 5. c. 16. quòd illa murænæ ſimilitudinem, vario flexu ad ornandum collum affabrè facta; hęc verò ſerpentis ſimilitudinem habeat: bene certè vtrumq; monile ſic appellatum. Muręna ad amplexus viperã admittit, teſte D. Baſilio ho. 7. Hexam. Dęmon quoque ſe immiſcet laſciuis ornamentis. Ophis ſerpentẽ ſignificat, & rectè ornamento fœmineo tribuitur hoc nomẽ; *Quemadmodum enim Euam,* inquit Clemens Alexandr. l. Pędag. c. 12. *ſerpens decepit: ita & alias mulieres mundus muliebris aureus, eſcâ vtens ſerpẽtis figurâ in probra impellit, nempe murænulas quaſdam aureas & ſerpentes ad decorem effingens.* Serpens nudum non aggreditur, ſed veſtitum, teſte Auguſtino in pſ. 9. Iſidoro l. 12. c. 4. Dęmõ inuadit ſuperbè adornatos: non qui modeſtè induti ſunt. Hinc S. Paulinus ep. 4. ad Seuerum: *Intelligant,* (mulieres) inquit: *cur illas Apoſtolus prolixiori capitis velamẽto tegi iuſſerit: propter Angelos, inquit, illos videlicet ad ſeductionem paratos, de quibus ſancti iudicabunt. Hi enim petulantiùs infirmiora vaſa pertentant, ſicut non Adam ſed Euam coluber aggreſſus.* Exemplo id oſtẽdit Godſchalcus Holen celebris Concionator in F. Dedicationis, in quadam dominâ, quæ famulæ præcepit vt manè ſe excitaret, & ad feſtum diem impenſiùs ornaret. Summo mane venit ancillæ loco Diabolus, dominamque excitat & ornare incipit. Verùm non modò non exornauit, ſed turpiſſimè potiùs deformauit. Venit poſteà ancilla, ſtupet, horret, fugitque quaſi aſpectò Dæmone, fœtorem inſuper ſentiens intolerabilem. Igitur domina ad ſpeculum accurrit, ſuique aſpectu adeò terretur, vt retrorſum cadens præ horrore extincta ſit.

III. Faciunt mendacium.

1. Dum alienam ſpeciem ſibi affingunt.

III. Faciunt & mendacium. 1. dum alienam fucatamque pulchritudinem ſibi affingunt. Hoc enim quid eſt aliud, niſi pulchrum ſe mẽtiri? Deriſa ab antiquis fuit Terpſichea, quæ cùm eſſet toto corpore deformis; imaginem ſibi venuſtiſſimam fieri curauit; oris ſui turpitudinem falſis ſcabulæ pigmentis honeſtare cupiens. Theoph. in ep. Græcis. At hoc agunt etiam, qui ex alienis coloribus pulchritudinem, quam à naturâ non habent, mutuò deſumunt. *Cùm quidam ætate provectus venit Lacedæmonem: quum verò & aliàs turgeret ſuperbiâ, & ſenectutis ſuæ canos pudores, canos occulere conabatur tincturâ. Itaque quum in conſpectum Lacedæmoniorum produſſet oſtẽſo tali capite, expoſuit quorũ gratiâ venerat. Conſurgens itaq; Archidamus Rex Lacedæmoniorũ: Quid, inquit, hic ſani diceret, qui non animum tantum gerit mendacem, ſed etiam caput?* Ita Ælianus l. 7. var. hiſt. c. 20. Hoc idem dici poteſt ijs, qui elegantiâ ſibi affingunt ab alieno cultu. Quid autem honoris accedere illis poteſt ex veſtibus, quę foris ſolùm adhærent, & ferè è brutorum pellibus aut laboribus conſtant? *Stultus eſt,* inquit Seneca l. 2. epiſt. c. 47. *qui empturus equum, non ipſum inſpicit, ſed ſtratum eius: ſic ſtultiſſimus, qui hominem ex veſte æſtimat.* Quare demonax ſuperbienti cuidam de eleganti veſte: *Heus tu,* inquit, *hoc ante dum geſtabat ouis, ouis erat.* Adhęc pretioſus ornatus hominem non tam pulchrum, quàm diuitem oſtendit. *Apelles pictor,* inquit Clemens Alexandr. l. 2. pædagogi c. 12. *cum vidiſſet quendam ex ſuis diſcipulis pinxiſſe Helenam multo auro ornatam: ô adoleſcens,* inquit, *cùm non poſſes pingere pulchram, feciſti diuitem. Tales ſunt Helenæ, quæ nunc ſunt mulieres, non verè pulchræ, ſed multis effictæ & ornatæ diuitijs.* Fictio hęc non DEI opus, ſed diaboli potiùs eſt, ſi antiquiſſimum Tertullianum audimus l. de cultu fęmin. *Quod naſcitur,* inquit, *opus Dei eſt; ergo quod fingitur, diaboli negotium eſt: quòd ſi diabolus omnia fucata excogitauit, diuino operi Satanæ ingenia ſuperducere quàm ſceleſtum eſt?*

2. Dum foris oſtendunt decorem, intùs gerũt fœditatem.

2. Dum foris oſtendunt ſe quidem pulchros & ornatos corpore, intùs verò animum gerunt faſtu, arrogantiâ, & communiter impudicitiâ ac ſtultitiâ deformatum. Quam ob cauſam prędictus Clemens l. 3. pędag. c. 2. comparat huiuſmodi fœminas Ægyptiorum templis iuxta id Pſ. 133. *Filiæ eorum compoſitæ, circumornatæ vt ſimilitudo templi,* ita ſcribens: *Apud Aegyptios templa, eorumq́ porticus, veſtibula ac luci magnificè inſtructi, eorumq́ atria multis colũnis cincta ſunt. Parietes autẽ lapidibus externis, & artificioſè depictis, reſplendent, ita vt nihil deſit: ædes autem auro argẽto & electro collucent, & ex India ac Aegypto varijs fulgentibus lapillis: adyta verò intextis auro obumbrantur peplis. Sed ſi penetralia templi ambitus ſubieris, & ad eius quod eſt præſtãtius ſpectaculũ properans, imaginẽ, quæ templum habitat, quæſieris, ſacerdos quiſpiã ex ijs, qui in templo ſacrificant, graui & venerando vultu aſpiciens, & Aegyptiorũ lingua pæanem concinens, cum veli aliquantũ contraxerit, tanquam DEVM oſtenſurus, abundè nobis ſuppeditat occaſionem irridendi numinis, neq; enim intus inuenietur DEVS, qui quærebatur ad quem feſtinabamus, ſed felis, vel crocodilus, vel ſerpens indigena, vel aliqua eiuſmodi bellua, quæ quidem templo eſt indigna, ſed antro ſpeluncæ ac cœno magis congruit. Apparet DEVS Aegyptiorum, bellua, quæ ſuper veſtem ſtragulam purpuream volutatur. Ita etiã mihi fœminæ videntur, quæ aurum geſtant, & in criſpandis crinibus exercentur, & in genis vngẽdis, oculiſq; pingẽdis & pilis tingẽdis verſantur, & aliã mollitiem arte improbè perſequuntur, carnale ambitum ornantes, & verè Aegyptios imitantes, infelices amatores attrahere. Sed ſi quis veli templum aperuerit, vitam, inquam, veſtem, aurum, fucum, tincturam, & quæ ei intrita & incruſtata ſunt, hoc eſt, velamentum, quod ei contextum eſt, tanquam*

illic

Digitized by Google

illic verā inuenturus pulchritudinem, rectè ſcio eum eſſe abominaturum. Neque enim Dei imaginem intus inueniet habitātem, quam eſt conſentaneum: ſed loco eius fornicatrix & adultera anima occupauit adytum, & vera eſſe beſtia conuincetur, fuco ſcilicet intrita & incruſtata ſimia: & ſeductor ille ſerpens, mentis excedens intelligentiam, per gloria cupiditatē pro ſpelunca habet animā, & cùm omnia exitialibus venenis impleuerit, & erroris ſui virus eructauerit; mulieres in meretrices trāsformat hic Draco fungēs lenonis officio: non eſt enim mulieris, ſed meretricis illud nimium ſui ornandi ſtudium. Optimè igitur S. Auguſtinus epiſt. 73. ad Poſſidium: *Verus,* ait, *ornatus maximè Chriſtianorum & Chriſtianarum, nō tantùm nullus fucus mendax, verùm ne auri quidem veſtiſque pompa, ſed mores boni ſunt.*

IV. Non ſunt ſcripti in libro vitæ.

IV. Non ſunt ſcripti in libro vitæ Agni, vt cui ſe aduerſari ſuo cultu oſtendunt; quod inprimis teſtatur S. Cyprianus l. de diſcipl. & habitu Virginū: *Redarguit te cultus improbus,* ait, *& impudicus ornatus, nec cōputari iam potes inter puellas & virgines Chriſti, quæ ſic viuis vt poſſis adamari.* Exemplo Regis Achab id oſtēdit Petrus Damiani ep. 14. ad Mainardū Abb. 6. Ep. *Sicut ſacra,* inquit, *Regum teſtatur hiſtoria* (3 Reg. 22.) *Rex Iſrael* (Achab) *& Ioſaphat Rex Iuda, ſedebat vnuſquiſque in ſolio ſuo, veſtiti cultu regio in area; iuxta portā Samariæ, & vniuerſi Prophetæ in eorum conſpectu mendacia prophetabāt. Auctor quippe mēdacij fucati cultus delectabatur illecebris, & adumbrati decoris aſpectu per ora prophetantium officinas fabricauerat falſitatis. At contrà cum idem Achab comminantis Eliæ dura, prout dignus erat, verba perciperet ac impendentem ſuis ceruicibus diuini furoris gladiū territus formidaret, ſcriptura teſte, ſcidit veſtem ſuam, & operuit cilicio carnem ſuā, ieiunauitq́; & dormiuit in ſacco, & ambulabat dimiſſo capite. Factuſque eſt ſermo Domini ad Eliā Theſbiten dicens: Nōnne, vidiſti Achab humiliatum coram me? Quia igitur humiliatus eſt mei causā, non inducam malū in diebus eius. Ecce, Achab imperiali purpura decoratur; & reprobo ſpiritu fallente decipitur: cilicium induit; & gladium diuini furoris auertit; regalibus inſulis redimitus, laqueo deceptionis impingitur; ſacco contentus, dilata vltionis indulgentiam promeretur.* Patet igitur non placere Deo, adeoque nec inſcribi eius libro, niſi qui depoſito carnis ornatu, humilitatē ampleсtuntur; quod etiā à præuaricatoribus Hebræis petijt Exod. 33. *Iam nunc depone ornatū tuum, vt ſciam quid faciam tibi.* Intellexerunt & Niniuitæ, qui non niſi exuti veſtibus pretioſis, & induti ſaccis ipſum placarunt: intellexit meretrix illa in Euangelio, vt ait S. Hieronymus ep. 10. c. 2. *Quæ baptizata lachrymis ſuis, & crine, quo multos antè deceperat, pedes Domini tergens, non habuit criſpantes mitras, nec ſtridentes calceolos, nec oculos ſtibio fuliginatos: ſed quantò fœdior, tātò pulchrior.* Hoc enim habitu Domino placuit, & in librum vitæ Agni inſcripta fuit, quæ in ornatu diſplicuiſſet, & è libro illo expuncta fuiſſet. *Horret humilis veſtis,* inquit S. Ambroſ. l. de pœnit. c. 15. *ſed hoc valde decet, quod Deo nō diſplicet.* Arridet viciſſim ambitioſa veſtis; ſed quid hoc prodeſt, quod Deo non placet? Alexander Walachiæ Palatinus poſt malè adminiſtratam prouinciam, Conſtantinopoli iuſſu regio in ſplēdidiſſimo veſtitu laqueo enectus eſt anno D. 1597. ipsâ Palmarum Dominicâ, auct. Nic. Reuſnero in narrat. hiſt. Et quid hoc eum iuuit? nónne maior ipſi infamia fuit, perire tam infami ſupplicio in tam ſplendido ornatu? *Bonum tibi eſt,* inquit Dominus Matth. 18. *ad vitam ingredi debilem vel claudum, quàm duas manus vel duos pedes habentem mitti in ignem æternum.* Pari modo præſtat in mendici centone vnà cum Lazaro illo ingredi ad vitam, quàm in purpura & byſſo vnà cum Epulone ſepeliri in infernum.

THEMA QVARTVM.

Veſtium ornatus quouſque illicitus.

1. *Non adhibendus fucus.*
2. *Non introducendæ nouitates.*
3. *Non excedat facultates.*
4. *Non excedat ſtatus dignitatem.*
5. *Non ſit contra honeſtatem.*

Qui mollibus veſtiuntur, in domibus Regum ſunt. *Matth.* 11.

Luxus veſtium proſcriptus.

SAnctus Laurentius Iuſtinianus, ſanctitate & doctrina illuſtris, primus Venetorum Patriarcha, vbi ad Epiſcopalem dignitatem à Papa Eugenio euectus aſcendit, mox ad reformandos ſuorum ſubditorum mores animum adiecit, interque alia decretum edidit, de mulierum ornatu, vxorijs maritis vehementer ingratum. Vnde Dux ipſe Venetorum libertati ſæculari metuens, indignabundus eum accerſijt, verbiſq́; durioribus increpitum, rationem expoſcit. At Laurentius pro ſua inſita grauitate & manſuetudine, tale ei reſpōſū dedit, vt Dux lachrymis perfuſus ad aſtantes dixerit: *Angelus nō homo locutus eſt. Fungere Pater officio tuo.* Ita eius nepos Bern. Iuſtinianus in eius vita, apud Sur. 8. Ian. Ingratū etiam eſt comptulis & ſuperbis verbū Chriſti Domini in hodierno Euangelio: *Qui mollibus veſtiuntur, in domibus Regū ſunt.* Indicat enim tales nequaquam S. Ioannis Baptiſtæ ſimiles, ſed è diametro contrarios, & mundi, nō cœli, aulicos eſſe. Sed quid volumus? Non homo, nec Angelus, ſed Dei filius hoc locutus eſt: qui dū proſcribit è cœlo ſuperbū veſtitum, fungitur officio ſuo. Quis igitur prohibeat, ne & ego fungar meo? Placuit Deo Laurentij decretū, & diuinitùs approbatū eſt vel ab inuito Duce. Placeat etiam vobis audire decreta aliquot, diuina veriùs quàm humana, circa veſtitum illum.

I. Non adhibendus fucus.

I. Non vult Deus fucum corpori adhiberi. Ita enim Ierem. 4. ait: *Cùm pinxeris ſtibio oculos tuos, fruſtra componeris.* alludens ad Iezabel, quæ ad ingreſſum Regis Iehu in vrbem, depinxit oculos ſuos ſtibio. 4. Reg. 9. at non modò ei non placuit per hoc, aut eius gratiam venata fuit, ſed maximè diſplicuit, & præcipitari ab eo iuſſa eſt. Quantò magis diſplicebit Deo, ſi ipſius opus vario fuco deſtruatur? Audite quid Iſaias cap. 3. dicat: *Pro eo quòd eleuatæ ſunt filiæ Sion, & nutibus oculorum* (Chald. *ſtibio linitis oculis*) *ibant, &c. decaluabit Dominus verticem filiarum Sion, & Dominus crinem*

nem eorum nudabit. Plane eo modo, quo Gulielmus Lugdunenſis Epiſcopus refert cuidam nobili fœminæ ceruſſatæ, eunti cum publica proceſſione, è proxima officina ſimiam in hùmerum inſiliſſe, ac capitis ornamento detracto, deformitatem fuco ementitam detexiſſe. Vnde incredibili pudore ac dolore affecta fuit. Cùm ergo tibi comptule fucum & laruam detrahet Deus, quid ſenties? Num te ſuam agnoſcet creaturam, ſic deprauatam? Olim rubro colore pingebant fœminæ capillos, quod mali ominis eſſe dicebant SS. Patres, nimirum colore illo igneo prodere ſe mulieres, quòd de gehennâ ſint. Ita Sanctus Hieronymus epiſt. 7. ad Lætam: *Mulier Chriſtiana caue, ne caput filiæ gemmis ornes, aut collum auro premas, nec capillum irrufes, ne ſic aliquid de gehenna ignibus auſpiceris.* Et Sanctus Cyprianus de habitu Virg. *Audaci conatu & ſacrilego contemptu tuos inficis crines, ô fœmina, malo præſagio futurorum, capillos iam tibi flammeos auſpicaris.* Refert Theodoretus in Philotheo matrem ſuam aliquando defectu oculi laborantem adiiſſe Petrum Eremitã famâ ſanctitatis eius permotam. *Habebat autem inaures, catenas & torques & alia aurea, quæ ſibi induerat, & veſtem variã ex ſericis filis contextam; nondum enim virtutem guſtârat perfectiorem. Tum ſanctus nimij ornatus morbum in eâ curare volens: Dic mihi, filia,* inquit, *ſi quis pictor in arte bene exercitatus, aliquam pinxiſſet imaginem, vt præcepit lex artis & eam propoſuiſſet videre volentibus, veniret autem aliquis alius artẽ nõ ſciens perfectè & accuratè, temereque & inconſultè, vt ſibi videtur, vellet contra pingere, ſtatimde illã artificioſam reprehendere picturam. ſuperciliis quidem & ciliis lineas adderet longiores faciem autem efficeret albiorem; & genis rubrum adderet colorem: non tibi videtur prior ille pictor iure ſuccẽſurus quòd & ars eius probro eſſet, & contumeliâ affecta, & eorum, quibus opus non erat, additamentum à manu indoctâ accepiſſet? Ergo vniuerſorum quoque,* inquit, *opificem & noſtra naturæ effectorem & pictorem iure iraſci credits, quòd illam, quæ verbis explicari non poteſt, naturam & ſapientiam accuſetis inſcitia. Non enim rubrum & album & nigrum colorẽ vobis infunderetis; ſi non exiſtimaretis eſſe vobis opus hac additione. His autem corpus egere arbitrantes, imbecillitatis damnatis creatorem?* Hęc audiens fœmina ſtatim reti huius Petri capta, & ornatum ſuum deteſtata eſt: cumque ab eo ſanata eſſet, domum reuerſa, omnem ornatum abiecit, & deinceps auerſata eſt, licet adhuc iuuencula, 23. ſcilicet annorum.

II. Non introducendæ nouitates.

II. Non vult nouitates ſeu peregrinas veſtes introduci. Ita enim Soph. 1. ait Deus: *In die hoſtiæ Domini* (quando velut hoſtias mactabo Ieroſolymitanos) *viſitabo ſuper omnes, qui induti ſunt veſte peregrinâ*, ſcilicet Ægyptiâ, Tyriâ, Ammoniticâ, &c. Cùm harum enim gentium Idolis aſſumpſerant etiam habitum & veſtitum illarum, ſicut cum peregrinis veſtibus inducuntur & peregrini mores. Fuerunt olim Germani conſtantiſſimi in ſuo habitu: verùm admiſſis peregrinis doctrinis hæreticorum, admiſerunt etiam peregrinos habitus, vt quemadmodum iam in doctrina fluctuant; & fidem cum fide mutant, ſic inſtar Chamæleontum ſingulis ferè annis mutent, & veſtitum. Signum hoc leuis, inconſtantis, inflati & inſipientis animi eſt, quem taxauit in Romanis Auguſtus, cùm perorans vidit multos Græco pallio indutos: *En Romanos rerum dominos gentemq́; togatam:* In Carolo Caluo ſugillârunt Franci, adeo vt nec Principem deceat peregrinus habitus. Lacedæmonij Timothei Mileſij cytharam ſuſpenderunt ad ſciadem; eundem mulctantes, quòd ſeptem lyrę fidibus quatuor addidiſſet. Pauſan. in Lacon. Non diſſimili honore affecit non ita pridem magnus quidam Princeps habitum, vt appellant, allemodicum, nouiter introductum. Cùm enim in huiuſmodi hominẽ ſic veſtitum incidiſſet, quaſi admirabundus habitum illum approbaret, interrogauit, an & quanti eum ſibi vendere vellet. Ille mox promptiſſimo animo obtulit veſtem Principi, ſi alium eius loco reciperet. Allata & data eſt illi veſtis alia, & gloriatur homo ſe tam bono loco apud Principem eſſe. Verùm non Principem veſtiuit, ſed ſtramen. Princeps enim faſce ſtramineo veſtem illam farciri, & feneſtratam in feneſtrato palatio, patibulo ſcilicet ſuſpendi iuſſit: quò nimirum inſolitus ille & leuiſſimus habitus, veluti infamis, exoſus omnibus fieret. Refert P. Georg. Steng. Labyr. p. 2. c. 3. Chriſtophorus Dux Wirtenberg. cùm follicantes caligæ ſuo tempore valde inualeſcerent, carnificem eo habitu incedere voluit, vt ne alij imitarentur. Ierem. Mederi. hypomnem. Verùm ſicut Eccleſiaſtes c. 12. ait: *Faciendi plures libros nullus eſt finis*: ita excogitandi nouos veſtitus nullus eſt finis.

III. Non excedat facultates.

III. Non vult vt veſtitus excedat facultates: ne liberi patiantur & portione ſuâ ſpolientur: ne ſubditi premantur: ne viri opes exhauriantur aut vxoris. Ita Iſa. 3. legimus: *Populum meum exactores ſui ſpoliauerunt, & mulieres dominatæ ſunt eis*, quaſi diceret: mulieres in causâ erãt, cur ſubditi exactionibus ſpoliarentur à viris. Sed quomodo? Id mox indicat: *Pro eo quòd eleuatæ ſunt filiæ veſtræ & ambulauerunt extento collo, &c.* quaſi diceret: vt pretiosè ſe ornarent fœminæ, viros fecerunt exactores pauperum: vt ibi explicat Corn. à Lap. At inprimis: *Quis pudor eſt cenſus corpore ferre ſuos?* ait Ouidius l. 3. de arte amandi. Seneca etiam l. 7. de benef. cap. 9. indignum cenſet, quòd mulieres aliquæ in ſingulis vnionibus ſingula patrimonia circum ferant. Sed dico, quòd etiam ſanguinem pauperum, iuxta id Ier. 2. *In alis tuis inuentus eſt ſanguis animarum pauperum.* Quemadmodum enim aues rapaces, dum iugulant captas, aſpergunt earum ſanguine alas ſuas: ita expilatores pauperum, ſanguine eorum tingunt veſtes ſuas, vxorum & liberorum. Quanta enim, putatis, conſtat vna pluma ſtruthionis volitans in pileo? quot paupereculi ruſtici contribuere debent ſuum peculiolum, ſanguine ſuo partum, donec ſoluant filio domini ſui talem plumam? Quot vt filiæ vnionem vel armillam auream? Et quid proſunt iſta? imò quî nõ obſunt? Quis ditior Salomone fuit, cui tanta priùs erat argẽti abundantia, quanta & lapidum? 3. Reg. 10.

Et

Et hic tamen ad extremum ita ſuum exhauſit cenſum, vt ſubditos ſuos grauiſſimis premere exactionibus cogeretur. Id teſtātur ipſi ſubditi 3.Reg.12. *Pater tuus duriſſimum iugum impoſuit nobis.* Viderunt enim quòd delirus ſenex omnes ſuas opes expenderet in fæminas, quarum 700. habuit reginas, 300. concubinas, vt inſatiabili earum appetitui & luxui ſatisfaceret. Quantum pauperum ſanguinem putatis meretrices iſtas circumtuliſſe in alis, pennis & veſtimentis ſuis?

IV. Non excedat ſtatus dignitatem.

IV. Non excedat ſtatum & dignitatem cuiuſque. Diſcrimē enim veſtium inter nobiles & ignobiles habendum indicat Dominus in hodierno Euangelio, cùm ait? *Qui mollibus veſtiuntur, in domibus regum ſunt.* Nec reprehendit talē in aulicis veſtitum; quem tamen alibi taxat in diuite Epulone, quòd indueretur purpurâ & byſſo. Luc. 16. id quod Regū tantùm & Principum eſt. Diues autem ille homo priuatus fuit: neque enim nobilis appellatur. Vtinam veſtes molles, purpura & byſſus intra ſepta domorum Regum ac Principum manerent! at hoc peruerſo tempore ferè nullum diſcrimen obſerues: & quiſque pro facultate & libidine ſe veſtit, prout vult. Audiant iſti S. Gregorium ſuper Euang. ho.4. *Sunt*, inquit, *nonnulli, qui cultum ſubtilium pretioſarumq́; veſtiū non putant eſſe peccatum. Quod ſi videlicet culpa nō eſſet, nequaquam ſermo Dei tā vigilanter exprimeret, quòd diues qui torquebatur apud inferos byſſo & purpurâ indutus fuiſſet*; ſupra ſtatum ſcilicet ſuum. Si enim Rex aut Princeps fuiſſet, ſuccenſendum ei non fuiſſet. Vnde ab Impp. Valentiniano, Gratiano, Theodoſio, auratę & ſericę veſtes olim aulæ Imp. officialibus, non alijs, conceſſæ fuerunt. Theodoſius vetuit purpuram, vt ſoli Principi debitam, & ſerica omnia. in C. cap. 11. tit. 8. Rurſum multæ leges circa ſingulorum ſtatuum veſtitus latæ à Maximiliano 1. Auguſto anno 1500. Et ſub Carolo V. anno 1530. Sed malum! nullis contineri finibus luxus diu potuit, quamobrem neceſſe fuit, vt diuino tandem flagello Germania plecteretur. Nimium vtique & ſupra ſtatum fuit, quòd Lollia nobilis Romana in communibus feſtis geſtaret habitum, qui millionem integrum conſtabat, teſte Plin. l.9. c.35. Nimium quòd filia vnius Conſulis in ciuitate quadam Imperiali crepidas geſtaret, quæ conſtabant 600. florenos, apud Drex. in ſpec. Virt. mon. 18. Quid verò de talibus S. Chryſoſtomus? Miratur horum inſaniam in ſerm. habito in Calendis, to.5. *Sed & ad imos*, inquit, *vſque calceos demittere hunc morem licet. Eouſque enim mollitiei luxuſq; delapſi ſunt homines, vt & calceos exornent, & ex omni parte, aquè ac faciem ſuam alij componunt, variare ſoleant: quod animæ impuræ ac deprauatæ ſignum eſt.*

V. Non ſit contra honeſtatem.

V. Non ſit contra honeſtatem & modeſtiam. Ita præcipiunt Principes Apoſtolorum. 1. S. Petrus ep. 1. c. 3. *Quarum non ſit extrinſecùs capillatura* (id eſt, implicatio capillorum) *aut circumdatio auri &c.* Deinde S. Paulus. 1. Tim. 2. *Mulieres in habitu ornate* (Græcus habet [illegible] id eſt, mundo ſeu honeſto: Vatablus modeſto: Syrus caſto) *cum verecundiâ & ſobrietate ornātes ſe.* Dicuntur etiam Iſa. 3. auferenda à Deo mulierum linteamina (70: Laconica pellucida; id eſt; tunicæ Laconum pellucidæ; per quas fęmora, earum apparebant) & ſindones. Huiuſmodi enim veſtitus non niſi meretricum eſt. Laudat Clemens Alexandrin. lib. 2. pędag. cap. 10. ciuitatem Lacedæmoniorum, quæ ſolis meretricibus floridas veſtes & aureum mundum geſtare permiſit: vt ſic à probis mulieribus ornatus ſtudium auferretur. Sic etiam meretrix magna demonſtratur in Apoc. 17. *circumdata purpura & coccino, & inaurata auro, & lapide pretioſo, & margaritis.* Refert Æneas Syluius. l.2. Comment. in Panormit. hanc hiſtoriolam: *Leonorā Auguſtam è Piſis iubente Friderico Cæſare Senas deducebamus ante diē cinerum, cùm ſolent inſanire populi. Offendimus apud S. Miniatum Teutonicū, in agro Florentino, choream agreſtium puellarum, quæ ſæpe ſaltantes nudarent genua, cruraq; oſtentarent. Quod cùm animaduertiſſet Imperatrix: Eamus, inquit, meretricum hic ludus eſt, non virginū.* Quid aliud dicamus, quando tam leuiculè veſtitæ comparent mulieres? Et putatis, quòd ſi quis de talibus tā inhoneſtè veſtitis diceret: Hę non ſunt virgines, ſed meretricis; illis faceret iniuriam? Ad extremum audiamus, quid ſcribat B. P. Damiani lib. 5. Epiſt. ep. ad Landulphum Clericum. *Clericus quidam*, inquit, *Zeuzolinus nomine, pellicem ſuam iuxta meum habebat hoſpitium, vt aiunt, aſpectu lubricam, & inhoneſto ſatu decore venuſtā. Hic itaque nitidulus, & ſemper ornatus, atque conſpicuus incedebat, ita vt caput eius nunquam niſi gebellinica pellis obtegeret, indumēta carbaſina, atq; niuentia ſiligo per artem fullonis inficeret, calceus poſtrema ad aquilini roſtri ſpeciē non falleret. Erat illi præterea vox gentilis, ſuauis ac tinnula, ideò vt in Eccleſia medulās audientium corda mulceret, & aſtantium in ſe plebis ora conuerteret: quotidie cachinnis inuicem, atq; ludibriis, oculorum nutibus, & ſcurrilitatis illecebris feſtiuis applaudebāt. His ergo furijs ac perditis moribus, quia corpore contiguus aderam, mente longinquus eſſe nō poterā. Quid dicam? quia dū hæc cernerē titillantis luxuriæ moleſtias pertuli, cùm etiam, poſtquā ad Eremum veni, eiuſdē lenocinij memoria me ſæpiùs colaphizare non deſtitit; ſæpè, fateor, mihi malignus hoſtis hoc ſchema propoſuit: & illos eſſe fælices ac beatiſſimos, qui tam iucundè viuerent, perſuadere tentauit. Sed huius beatitudinis initiū diximus, conſequenter etiā quo fine concluſerint attexamus. Nā dum per quinque ferè annorum luſtra in hac luxurioſa voluptate vixiſſent, ante annum, cùm cōmune ipſius vrbis flagraret incendium, in vna domo reperti, vterq; ſimul igne conſumpti ſunt. Sic, ſic nimirū flamma libidinis ignem meruit combuſtionis: & quid dulcis vita contulerit amarus, proh, dolor, exitus demonſtrauit.*

Examinet iam ſe vnuſquiſque, an contra hęc decreta forſitan delinquat, & ſe emendet, vt ſic non in domibus Regum, ſed in domo Regis cœleſtis habitare mereatur.

THEMA QVINTVM.

Pauperes à ciuitate ſuâ alendi.

1. *Quia ſunt membra ciuitatis.*
2. *Quia plerique in ſeruitijs diuitum fracti ſunt.*

3. *Quia pauperes facti in gratiam diuitum.*
4. *Quia pauperum precibus firmantur ciuitates.*
5. *Quia alioquin coguntur extrema tentare.*

Pauperes euangelizantur. *Matth.* 11.

Alendi ſunt à ſuâ ciuitate pauperes.

RArò, Audit. adfero grata vobis & optata noua;plerumque fero ingrata. Hodie bona nuncio; & quidem cum hodierno Euangelio,vbi legimus: *Pauperes euangelizantur.* Quid enim Euangelium niſi bonum nuncium? Quodnam verò illud? Iura Cęſarea ſtatuerunt, vt vnaquæque ciuitas ſuos alat pauperes. Ita enim habetur in Carolingis, Caroli M. ſcilicet & Succeſſorum conſtitutionibus: *Suos pauperes quæque ciuitas alito.* Gaudete,ergo pauperes;nec in poſterum ſoliciti de pane eſtote,veſtra enim vos ciuitas alet. Verùm quemadmodum Chriſti aduentus recreauit quidem pauperes paſtores, turbauit autem viciſſim Herodem & Iudæorum Pontifices, quaſi de ſolijs ſuis deturbandi eſſent:ita vereor ego, ne, dum hodie bona nunciare volo pauperibus, mala & ingrata nunciem diuitibus, adeoq́ue hos perturbem, dum illos exhilarare ſtudeo. Timeo quidē hoc de auaris, ſed bene ſpero de cæteris:qui ſi me audierint, fortè ſimul omnes gaudebunt.

I. Quia ſunt membra ciuitatis.

I. Alere igitur pauperes ſuos quæque ciuitas debet. Quia ſunt membra ciuitatis, adeoq́ue filij illius, tametſi miſeri & fortè inutiles. Nemo abſcindit membrum affectum, niſi alijs membris obſit. Quis enim ideò reſecat pedem aut brachium quia curuum eſt? Parentes non niſi barbari prorſus & inhumani, quales erant Pomeranæ matres in paganiſmo (vt habetur in vita S. Ottonis Epiſcopi Bamberg. 2. Iulij.)& Iaponēſes, (vt in vita S. Xauerij)necare ſolent filios ſuos, quando alere nequeunt. Atqui deſerere vel expellere pauperes ſuos, quid aliud eſt quàm enecare? *Si non paviſti, occidiſti*; ait S. Ambroſius. Dedecus eſt hero, ſi domeſtici eius de fame conquerantur: & dedecus eſt ciuitati ac diuitibus, ſi deſeri ſe lamententur pauperes. Ita enim expreſsè docet S. Chryſoſtomus in Pſalm. 95. vbi laudans ciuium ſuorum beneficentiam,ait:*Depuliſti à foro mendicitatis probrum, proceſſit eleemoſyna,& extinxit dedecus: dedecus enim diuitum eſt clamor pauperum.* Dedecus ciuitatis eſt,ſi plateæ lutoſæ ſint; hinc ſaltem vnuſquiſque prę foribus ſuis lutum auerrit,aut certè ſolidum è lapidibus ſternit pauimentum. Non minus eſt ciuitati dedecus clamor mendicorum prę foribus ciuium,vndique panē exigentium. Quod huic malo remedium? Verrat vnuſquiſque ante domum ſuam, celeri eleemoſynâ obſtruat os clamantibus:ſic *proceſſit eleemoſyna & extinxit dedecus.*

II. Quia plerique in ſeruitijs diuitum fracti ſunt.

II. Quia plerique laboribus & ſeruitijs diuitum fracti vel exhauſti & debilitati ſunt, vel in ijs conſenuerunt, iuſtum igitur eſt, vt ab illis ſuſtententur ac ſubleuentur. Alexander Albanię Dux à Scotorum Rege Iacobo III. in carcere detentus cum periculo capitis, ex lodice funem texuit, vt in eo ſe demitteret. Priùs tamen experturus funis longitudinem ac robur, puerum vnum, quem ſecum habuit, per eum demiſit. Is cùm iuſto breuior eſſet, puer in ſcopulum decidit & crura fregit: humi igitur iacens monuit ſubmiſſa voce Ducem, vt funem prolongaret; prolongato fune, vbi Dux ſe quoque demiſit, puerum in humeros ſuſtulit, vtpote ſui gratia fractum, ac per duo ferè milliaria geſtauit, donec in tutum euaderet. Vt in appendice Chron. Scot. Quàm multi in hac ciuitate in ſeruitijs dominorum & opulentorum fracti aut eneruati, iam ſuis inſiſtere pedibus,ſuis ſe alere manibus nequeunt? Alij enim bello, alij incendio, ruinâ, morbis, ſenio, diuitum oppreſſione parentum orbitate, alióue triſti caſu ad inopiam redacti ſunt: alij in ſeruitijs conſenuerunt. Debent ergo illi ſuſtentari ac geſtari humeris ditiorum. Quid? Nónne Dux quidam Sileſiæ, ſi Æneæ Syluio lib. 4. in Panorm. cap. 6. credimus, egregiam domum ædificari iuſſit canibus venaticis ſenio confectis, qui aliquando vtilis venationi fuiſſent, à ſuis relictis heris, deſignatis ad eam rem annuis prouentibus? Deliráſſe dicetis Ducem illum. Non abnuo. At nónne maior longè ratio hominum habenda quàm canum? Et ſi multi canibus & equis bene de ſe meritis aut catellis charis dant victum, etiam cùm iam inutiles ſunt, dum viuunt: quantò magis hoc debetur hominibus bene meritis; ne alioquin ingratis exprobrent cum fabuloſo cane illo venatico: *Iuuenem amaſti, ſenem odiſti?*

III. Quia pauperes facti in gratiam diuitum.

III. Quia pauperes & miſeri, cæci, claudi, hernici, epileptici, muti, &c. tales Dei prouidentiâ facti ſunt in gratiam diuitum, vt charitatem opemq́ue impendendo miſeris ſalutem acquirant. Hoc indicare voluit Sapiens, cùm dixit Prou. 22. *Diues & pauper obuiauerunt ſibi: vtriuſque operator eſt Dominus.* Quid enim illa obuiatio, niſi mutuum auxilium, quo ſe iuuare debent: diues egenum pane, egenus diuitem oratione? Diuiti ergò mittit Deus obuium pauperem velut baiulum, vt per eum in cælum geſtetur. Audiamus S. Chryſoſtomum ho. 34. in Gen. *Hac de causâ reliquit illum inopiâ vexari* (pauperem ſcilicet)*vt & ipſe patientiâ multum mercedis acquireret,& tu per eleemoſynam tibi fiduciæ materiā illuc premitteres. Itaque dum cogitas,quòd propter te,& propter tuam vtilitatē ille cum inopiâ conflictans fame perit, ne abſq; miſericordiâ tranſeas,ſed eſto fidelis eorum, quæ tibi à Domino conceſſa ſunt,bonorū diſpenſator, vt adiutus illius penuriâ tibi ſupernam concilies gratiam.* Pulchrum huius rei documentum dedit nobis Chriſtus Ioan. 9. quando cæcum natum ſanauit. Cùm enim dixiſſet: *Neque hic peccauit* (vt cæcus ſcilicet naſceretur)*nec parentes eius; ſed vt manifeſtentur opera Dei in illo.* hoc eſt, vt ego per ipſum manifeſter & glorificer, tanquam filius Dei, miſſus à patre. Ergo, quia propter Chriſti gloriam & manifeſtationem miſer ille lumine orbatus fuit, noluit Chriſtus Ipſum pertranſire ac negligere, ſed vltrò, non rogatus, viſum ei contulit. Videant iam diuites; propter ipſos iſte cæcus, ille claudus, alius mutus, alius mancus factus, alius à Deo inſanabili morbo percuſſus eſt; vt per opem eis impenſam & eleemoſynam (quia vix alias ſalutis vias vnquam ingrediuntur) parent ſibi

ſalu-

Digitized by Google

ſalutem. Quomodo igitur committere poſſunt, vt miſeros illos pertranſeant & non iuuent? quomodo expectare clamores eorum audent? Sanè milites, qui pro patria noſtra pugnantes grauiter vulnerati ſunt, quando ſua vulnera nobis oſtendunt, nónne iure meritiſſimo non ſolùm eis condolendum, ſed & damnum pro viribus reſarciendum exiſtimamus? En omnes afflicti pauperes pro ſalute & bono diuitum afflictiones ſuas ferunt; videant ergo diuites, an ipſis obligati non ſint. Zopyrus è 7. militiæ Darij Ducibus vnus, vt domino ſuo vrbem Babylonem 20. menſibus obſeſſam acquireret, flagellari ſe fecit, naſo quoque & auribus ac labijs truncari; ſicque ad hoſtem pergens finxit ſe à Dario tam crudeliter habitum. Ergo ab hoſte in Ducem acceptus, ciuitatem Dario tradidit. Vnde Darius eum 100. Babylonibus prętulit, & honorificentiſſima quæque munera ei in Perſia dedit. Iuſtin. l.5. Herodot. l.4. Quod ille ſponte paſſus eſt pro Dario, hoc pauperes & miſeri neceſſitate patiuntur propter diuites: (vnus priuatur oculis, alius auribus, alius lingua, alius pedibus) vt cęlum eis acquirant. Sanè ob hanc cauſam videtur Lazarus fuiſſe proiectus (vt eſt in Gr.) ad fores Epulonis, vt ſuis vlceribus ſanaret in Epulone vlcera animę, & cęlum ei pararet. Conſentit eius nomen Hebr. *Lazar*, hoc eſt, *ad adiuuandum*, dictus, quia ad adiuuandum Epulonem eò proiectus erat, Dei prouidentiâ, vt eſſet animæ eius medicus. Ideò coram eo ſua vlcera explicauit, ad eaque delingenda canes aduocauit, vt vel exemplo canum diues ad miſericordiam flecteretur, ſicque ad ſalutem prǽpararetur.

III. Quia pauperes facti in gratiam diuitum.

IV. Quia pauperum precibus firmantur ciuitates.

IV. Quia pauperum precibus maximè ſtant & firmantur ciuitates. Iebuſæus arci Sion impoſuerat cęcos & claudos, non vt defenderent ciuitatem, ſed vt irriderent Dauidem oppugnantem eam, quaſi à naturâ ita munita eſſet, vt à cæcis & claudis defendi poſſet. 2. Reg. 5. Sed cepit arcem Dauid, quando cæci & claudi ei inſultarunt, non orarunt. Defendent ciuitatem pauperes, cæci & claudi; ſed ſi orent, non rideant & præſumant. Ita S. Chryſoſtomus hom. 33. ad pop. Antioch. ciuibus ſibi obijcientibus, quòd debeant dare tributa pro militia contra barbaros, proinde nequeant dare pauperibus, ita reſpõdet: *Si milites mihi dicas, pro te barbaris repugnantes, ſunt & hîc caſtra pauperũ & bellum, in quo pro te pauperes pugnant. Cùm enim ſtipendium acceperint, orantes tibi Deum faciunt propitium: propitium autem facientes pro barbaris dæmonum inſidias repellũt, neque ſinunt vehemẽter infeſtũ eſſe malignum, neque ſemper irruere, ſed ipſius ſoluunt potentiam. Hos itaque conſpiciens milites quotidie pro te cum diabolo precibus & orationibus pugnantes, à temetipſo pulchrũ iſtud tributum exige, illorum alimenta.* Sic Chryſoſtomus. S. Paulus Romam captiuus nauigans, cùm videret in naufragij periculo nautas in ſcapham deſcendere, & fugam moliri, dixit Centurioni militum: *Niſi hi in naui manſerint, vos ſalui fieri non poteſtis.* Act. 27. quia ſcilicet *in nauigij periculo,* ait, Beda, *magis nautarum ſcientia, qui erant gnari maris, quam militum arma prodeſſe valebant.* Quod nautæ ſunt naui, hoc ſunt pauperes ciuitati: hi enim cùm attentiùs & feruentiùs orare ſciant, quàm diuites, plus efficient orando pro ciuitate, quàm diuites pugnando, vel etiam in milites tributa erogando. Scimus enim ex libro Exodi cap. 17. plus effeciſſe Moyſen orando, quàm Ioſuen pugnando contra Amalecitas.

Adhæc cùm diuitibus detur opulentia, ad hoc vt ſuſtentent pauperes: ſicut matri copia lactis, vt alat prolem; Deus etiam diuitibus ſuppeditabit frugum abundantiam, vt nutrire egenos poſſint. Quòd ſi eos alere deſinant, deſinet etiam Deus opulentis ſuppeditare: ſicque fugiet *frater Dabitur*, quia fugatus eſt *frater Date*, iuxta notam illam hiſtoriolam.

V. Quia alioquin coguntur extrema tentare.

V. Quia alioquin cogent eos extrema tentare, corpus proſtituere, mentiri, furari (quanquam ſi quis extrema neceſſitate coactus furetur neceſſaria, non erit propriè furtum, adeóque nec peccatum, vt docet D. Thomas 2.2. q. 66. ar. 7.) & quandoque latrocinari, ad minus varios excogitare dolos, vti vulnera ſibi infligere, morbos fingere, quibus corda diuitum emolliant, & aquam quaſi ex petra eliciant. Hinc Sapiens Prou. 30. mendicitatem deprecatur, ne compulſus neceſſitate furetur aut periuret; proni enim ſunt mendici ad mendacia & furta, cùm venter auribus caret. Audiamus S. Chryſoſtomum hom. 37. ad pop. *Etſi ſimulat* (pauper tremorem & infirmitatem) *ex ne ceſſitate ſimulat & egeſtate propter ſæuitiã & inhumanitatẽ tuam, quæ talibus perſonis ſupplicantibus ad miſericordiam non flectitur. Quis enim tam miſer & ærumnoſus, vt nullâ premente neceſſitate pro ſolo pane velit ita deturpari & plangere, talemq́ue pœnã ſuſtinere? Igitur illius ſimulatio fertur inhumanitatis tuæ pretio.* Addit deinde, quòd aliqui excęcent ſuos paruulos, vt ſtipem acquirant, quaſi melius ſit lumine carere, quàm fame premi; alij nudi in frigore hyemis incedant. Quæ iterum inculcat hom. 21. in 1. Cor. 9. & miratur, quòd non fulmen cadat in eos, qui hæc in mendicis carpunt, interim genio ſuo & ventri indulgent. Alij ingenioſos excogitant aſtus, compulſi neceſſitate, vt aliquid acquirant, veluti is qui ad Alphonſum Aragoniæ Regem veniens, conqueri cœpit: *Aere alieno opprimor, ô Rex, iam inde à parẽtibus in me deriuato. Creditoris rapaciſſimi & inſolentiſſimi exactionibus atteror quotidianis,* Rege id deteſtãte, & vindictã exactori minante. *Venter hic meus eſt,* inquit. *Atque vt tu quoque ô Rex, eius tyrãnidi obnoxius ſis, at cùm maior tibi ſit cenſûs expenſa, pro magnificentiâ inopiã meã ſubleua.* Delectatus hominis ingenio Rex, non indonatum eum dimiſit. Corozettus de dict. & fact. memorab. Alius quidam in Germania, cùm liberos ſuos alere nõ poſſet, memor pietatis ciconiarum, ſtultitiam ſimulans, eos in nidum ciconiarum impoſuit, tanquam ab ipſis nutriendos. Quo viſo, & ſimul inopiâ eius animaduerſâ, annonâ à Magiſtratu donatus eſt. Refert Ornithologus apud Aldrou. lib. 20. de ciconi. Duritia ergo diuitũ cogit miſeros pauperes huiuſmodi excogitare aſtus, imò extrema quęque facere, liberos ſuos cęcare, vulnera ſibi infligere, & purulenta conſeruare, quò vitam tueantur.

Quando igitur tam ęquum eſt, vt pauperes alantur à ſua ciuitate, euangelizate illis vos ô diuites,& dicite: *venite ad me omnes qui laboratis,& onerati eſtis: & ego reficiam vos* Venite, *comedite & bibite amici, & inebriamini chariſſimi.* Hoc gaudium illorum in vos redundabit: illis dabitis nummum,& vos capietis cælum. Quo facto & ego vobis bona nuncia feram;& qualia niſi illa: *Venite benedicti patris mei, poßidete paratum vobis regnum. Eſuriui enim & dediſtis mihi manducare, &c.*

DOMINICA III.
ADVENTVS.

Themata.

I. Quàm ſibi ipſi deplorandus peccator.

II. Motiua contritionis, deſumpta ex perſonâ Chriſti offensâ.

III. Qui potiſſimùm hoſtes in confeſſione debellandi.

IV. Confeſſionis aliquot notabiles defectus.

V. Variæ pœnitentiæ varijs defectibus obnoxiæ.

THEMA PRIMVM.
Quàm ſibi ipſi deplorandus ſit peccator.

1. *In hunc finem cogitet peccator quàm temerarius fuerit.*
2. *Quàm iniquus in Deum ſit.*
3. *Quàm ingratus Deo.*
4. *Quàm ſtultus.*
5. *Quot gehennas meritus.*

Tu quis es? *Ioan.* 1.

BOnifacius Papa V. ad Edelburgē Reginam Eduini Angliæ Regis neophyti coniugem ſcribens, ſub finem addit: *Benedictionem etiam protectoris noſtri B. Petri ad vos direximus, ſpeculum ſcilicet argenteum, & pectinem eburneum inauratum.* Refert Ven. Beda Angli. hiſt. l. 8. an. 625. Sur. in vita S. Paulini Eborac. Epiſcopi 10. Octob. Non arbitror ſine cauſa adeoque ſine myſterio hęc duo, leuia alioquin dona ad Reginam à ſummo Pontifice miſſa eſſe. Videtur enim mihi Bonifacius inſinuare, duo hęc Chriſtiano magnoperè neceſſaria eſſe, vnum vt ſe contempletur in ſpeculo,& videat næuos ac peccata ſua: alterum vt pectine purget caput ſuum, ſalutari pœnitentiâ? Quoniam ergo nos ad inſtantia feſta paratos eſſe decet. (Sic enim monet irmónás hodie Eccleſia: *Propè eſt iam Dominus, venite adoremus.* Et Ioannes: *Parate viam Domini*) video hæc duo nobis valde expetenda eſſe. Sanè aulici, qui corā Principe apparere volunt, vti & multi alij mūditię ſtudioſi, quotidie manè vtuntur ſpeculo & pectine; multò igitur ęquius eſt, vt nos vel hoc tēpore, quo obuiamus Chriſto Regi noſtro, idem faciamus animabus noſtris. Hodie ergo accipiemus ſpeculū (poſt octiduum pectinem) & quęremus ex nobis ipſis, quod ex Ioanne quęſierunt Iudęi: *Tu quis es?*

I. Homo nimis audax & temerarius es, qui auſus es te opponere Deo eiuſque iram in te prouocare. Quid enim aliud egiſti, dum peccare attentaſti? perinde enim eſt ac ſi de eo dixiſſes, cum ciuibus illis Luc. 19. *Nolumus hunc regnare ſuper nos*; vel id quod Ier. 2. dixit quidam: *Non ſeruiam.* Grauiſſima reputatur & ſeueriſſimè punitur rebellio erga Principem: quātò verò grauiùs eſt abijcere Deum, eiuſq; voluntatē ſpernere? Et nónne in manu Dei es ac pendes veluti vas figuli, quod dimiſſum mox in fruſta concidit? Audi loquentem per Ierem. cap. 18. *Numquid ſicut figulus iſte non potero vobis facere domus Iſrael? ait Dominus: Ecce ſicut lutum in manu figuli, ſic vos in manu meâ.* Et tamen vaſa iſta (paulò inferiùs, ſub typo Ieremię) Deo audent dicere: *Venite percutiamus eum linguâ & non attendamus ad vniuerſos ſermones eius.* Magna fuit temeritas cuiuſdā Poloni nobilis, qui cùm eius pileum ad Leonis caueam aliqui proieciſſent, dicentes vt eum tolleret, ſi vir eſſet: ſine morâ ingreſſus eſt, & leonem comedentem in os percuſſit, dicens: *Dimitte offam canis*, ſicque cibum ei eripuit, leone immoto; in Aulâ Matthię Regis Vngarię. Propter hoc enim homo temerarius ab aulâ remotus eſt, vt qui nihil non auderet, teſte Olao lib. 5. c. 21. At millies millenies tu audacior es peccator, qui Deo te opponere tuâ prauâ voluntate & colaphum quaſi impingere, animamque tuam à manu eius eripere, pro pileo, pro re fluxâ & inani auſus es. Et non miraris, quòd Deus hominem tam temerarium in mundo ſuo toleret? Leo de tribu Iuda eſt Chriſtus: *quis ſuſcitabit eum*? Gen. 94. quis bello laceſſere & ad irā prouocare audeat, qui aliquando rugitu ſuo totum mundum tremefaciet, venturus ad iudicium, imò etiam tremefecit, cùm in cruce penderet?

I. Cogitet peccator quàm temerarius fuerit.

II. Homo nimis iniquus es, qui Dominum tuum è ſuâ domo & poſſeſſione eijcere nequiter attentaſti; non ſecus ac vinitores illi, qui filium domini ſui ad ſe miſſum eiecerunt extra vineam & occiderunt. Matth. 21. Sic enim & tu Dei filium, qui per gratiam ſuam ad te velut in domum ſuam deſcēdit,& in te habitare voluit per peccatum admittendo dæmonem, eieciſti,& quantū in te eſt, occidiſti: dum cauſam eius neci dediſti: nec non pretium redemptionis tuę, quod pro te dedit, conculcaſti. A re parua iterum magnā ęſtimemus. In vita S. Norberti Epiſcopi Magdeburg. ſcribit Hugo eius ſucceſſor in Abbatia Præmonſtratenſ. quòd cū is electus in Epiſcopum Magdeburgenſem ad vrbem & ſedem ſuam Archiepiſcopalē capeſſendam, intraręt Reſidentiam, nudipes & paupere habitu (quem foris à primo vrbis aſpectu humilitatis cauſa aſſumpſerat:) à ianitore palatij non agnitus, repulſus ſit cum indignatione, dicēte, vt hinc faceſſeret: iam ſatis multos pauperes intromiſſos eſſe, dominum ſuum Epiſcopum expectari: non decere vt alij ſordidi palatium pręoccupent. Reclamāt comites Epiſcopi, quid ageręt inſanus? eſſe hunc Epiſcopum & dominum ſuum. Perterritus ea voce ianitor, fugit illicò pręmetu,& ſe in latibulum abſcondit, vultum domini ſui metuens. Sed quæſitus

II. Quàm iniquus in Deum ſit.

& te-

Digitized by Google

& retractus, ab eo non difficilè veniam accepit, Sur. 6. Iunij. Iam vide quid tu egeris. Paſtor & Epiſcopus animarum noſtrarum Chriſtus eſt 1. Petr. 2. hunc tu è domo ſua repuliſti, quia in animam tuam, ſanguine eius emptam, peccatum admiſiſti, capitalem eius hoſtem. Non igitur tibi metues? non dolebis? Sanè quando Iudęi poſt datum manna in Ægyptum reuerti ad priſtinam ſeruitutem voluerunt, grauiſſimè id exprobrans Hebręis Deus pœnam minatus eſt ea de cauſa: *Eò quòd repuleritis Dominũ, qui in medio veſtri eſt*, Num. 11. quia ſcilicet manna meũ ſpreuiſtis, & carnes petiſtis: voluiſtis etiam redire in Ægyptum ad Pharaonem, ſicque me inter vos habitantem repuliſtis; ideò dabo vobis carnem ad nauſeam, ſed in veſtrum interitum. Repellunt à ſe Dominum, qui illicita concupiſcunt, & ad mundum, carnem, Dæmonem iter ſuum dirigunt, dum hoſtem Dei in cor admittunt; ſic enim ipſo facto Deum excludunt; cùm nequaquam ſimul ſtent Dagon & Arca. Corruit ſemel iterumque Dagon coram Arcâ fœderis, quia Dæmon ſtare nequit ſimul cum Deo: & tu nihilominùs iterum ſtatuis Dagõ in corde tuo, vt cogatur Deus abire. Quanta hæc impudentia! quanta Dei iniuria! quam pœnam non merebitur!

III. Quàm ingratus Deo.

III. Homo ingratus nimis, quia *dereliquiſti Deum factorem tuum. Nunquid non ipſe eſt pater tuus qui poſſedit & fecit & creauit te?* Deut. 32. Immane ſcelus eſt parentes verberare, qui ſunt quaſi creatores noſtri. Et ſi quis inſcius etiam patrem occidiſſet, quem dolorem non conciperet? Vltimo Othonis I. Imperatoris prælio aduerſus Vitellium apud Bebriacum poſteà Binã appellatum Iulius manſuetus Hiſpanus pro Othone in pręlio pugnabat. Filius eius domi relictus in aduerſâ parte conſcriptus, contra Othonem dimicabat, eoque in pręlio, oblatum fortè patrem, vulnere ſtrauit, hoſtẽ eſſe ratus. Aſt vbi ſemianimem ſcrutatur ac ſpoliat, agnoſcit eſſe patrẽ ſuum: incredibili igitur animi dolore morientẽ amplexatur, flebilique voce cum lachrymis precatur patris manes, ne ſe vt patricidam inſectari velint. Corn. Tacitus & Fulg. l. 9. cap. 9. Ecce homo Gentilis tantũ concipit dolorem ob necatum patrẽ: & non dolebit Chriſtianus, ob offenſum Deum, à quo omnia accepit, quæcumq; habet? Quod hic fecit, neſciẽs fecit: quid diceremus de eo, ſi ſciens feciſſet? Tu agnoſcis Deum eſſe patrem tuum: creatorem & redemptorem tuum, teq; ab eo nutriri, veſtiri, conſeruari; & impugnas? Si quod telũ eſſet, quod Deũ necare poſſet, peccatum eſſet, quare perinde agis ac ſi gladiũ in Deum ſtringas ac vibres, incaſſo tamen ictu, gladio vel non ſcindente vel declinante in alium. Quis non hîc exclamet te reum læſæ diuinæ maieſtatis? Alexander Magnus quòd Clytum, qui Roſacis, Alexandro feralem ictum intentantis, manum abſciderat, ebrius occidiſſet, altero die tantoperè doluit, vt ſibi necem inferre eodem telo, quo ſeruatorem ſuum transfixerat, pararet. Quintus Curtius lib. 8. cap. 4. Vide iam peccator, quid tu peccandi libidine ebrius commiſeris in Deum, ſummum benefactorem & ſeruatorem tuum.

IV. Quàm ſtultus.

IV. Homo ſtultus nimis, qui pro exigua voluptate vendidiſti ęternam hęreditatem tuam. Nota eſt ſtultitia Eſau, qui videns fratrem coquere rubrum lentis edulium, tam auidè id appetijt, vt pro eo venderet ipſi hæreditatem ſuam, Gen. 25. Quod quidem is paruipendit, quaſi nolens ſeruare contractum: ſed vbi vidit ſe reipſa ex patris ſententia iure ſuo priuatum, *irrugijt clamore magno*, Gen. 27. Qui & propterea à colluſoribus ſuis in deriſum vocatus eſt *Edom*, id eſt, *rufus*: quemadmodum & ipſius terra Idumęa. Hoc idem verò agere peccatores queritur Deus, Ezech. 13. *Violabant me propter pugillum hordei, & fragmen panis, vt interficerent animas*, ſuas ſcilicet & alienas. Pari igitur ludibrio excipientur in inferno à cęteris inferis & dęmonibus, & in confuſionem vocabuntur *rufi* vel *rubicones* aut *Lentuli*, quòd pro exiguis voluptatum lentibus famem caninam ęternam: pro rufa coctione ruſum & tartareum ignem ſibi compararint. En, dicent, iſti vno bolo deuorarunt hęreditatẽ ſuam, & cęleſte patrimonium. Nos quidem pro cęlo acquiſiuimus & aliquandiu poſſedimus multas opes, delicias, honores, quę ſuam inter homines ęſtimationem habent: at iſti pro vno lentis edulio, pro re modiciſſima commutarunt regnum cęlorum. O Lentuli! ô Idumæi! ô rubicones!

V. Quot gehennas meritus.

V. Homo es peccatorum onere grauatus, tot meritus gehennas, quot peccata mortalia commiſiſti. Si enim vni mortali debetur infernus, ex omnium DD. ſententia, quid debebitur ſceleribus 30. vel 40. nónne totidem inferni? Quemadmodum ergo Nabuchodonoſor Dan. 3. c. cùm audiuit tres pueros creſcere ſemper in conſtantia fidei, & ipſe creuit iracundiâ, iuſſitq; fornacem ſuccendi in ſeptuplum, ita vt aſcenderet flamma cubitus 49. quę priùs ad ſeptem duntaxat aſcẽdebat: pari modo quò plura mortifera peccata tu addideris, eò plures tibi addẽtur inferni, ſeu totidẽ gradibus magis & magis accendetur infernus. Id inſinuat Iſaias c. 3. vbi à clade Senacherib, quę combuſſit vna nocte 185000. milites, ſermonem vertit ad alios peccatores, vt illorum exemplo & incendio temporali reſipiſcant & caueant ſibi ab igne & incendijs ſempiternis. Ait ergo: *Quis poterit ex vobis habitare cum igne deuorante? quis habitabit ex vobis cum ardoribus ſempiternis?* Cur ait, cum igne deuorante? quia nimirũ vehementiſſimus & voraciſſimus ignis erit: multò magis quàm ille, qui 185000. vna nocte deuorauit. Et cur non ait cum ardore, ſed cum ardoribus? quia ſcilicet peccatori, quò plura intulerit peccata mortifera, eò plures deſtinati ſunt ardores & inferni.

Vide iam ſi vel vnicum incendium tibi paratum ſcires, quid ſentires? qua in anguſtia eſſes? quid non molireris, quid non promitteres, vt euadere poſſes? Certè magnus ille debitor decem millium talentorum nihil non promiſit ſe facturum, etiam vltra vires ſuas, vt ne venumdaretur cum ſuis, & tota cum ſubſtantia mergeretur: *Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi*, ait. Sed quî reddes tantam ſummam? Nimirum ad omnia ſe paratum exhibebat, ad laborandum vſque eò, donec ſanguis ex

vnguibus efflueret: ad omnia pericula, ad omnes moleſtias deuorandas: Idem fac tu peccator & dic Deo; Quòd ſi nec ſic reddere quiuero, veniam rogabo, ad pedes tuos iacebo: *Lauabo per ſingulas noctes lectum meum, lachrymis ſtratum meum rigabo*: in ferijs natalitijs accidam ad pedes ſacerdotis, & lachrymis delebo peccata mea: interim *Patientiam habe in me, &c.*

THEMA SECVNDVM.

Motiua contritionis, deſumpta ex perſonâ Chriſti offenſâ.

1. *Cogitet peccator, quantum Dominum offenderit.*
2. *Quòd agnum innocentiſſimum.*
3. *Quòd ſuum iudicem.*
4. *Quòd ſponſum ſuum.*

Medius autem veſtrûm ſtetit, quem vos neſcitis. *Ioan.* 1.

CONtingit Chriſti Saluatori noſtro heu ſępiùs id, quod contigit Hebræorum Duci Ioſue, qui & ipſe Saluatoris nomen ac typum geſſit. Venit is in terram promiſſam, cum Hebręis ingreſſurus ciuitatem Iericho, Ioſ. c. 6. Verùm vndique clauſam, timore filiorum Iſraël inuenit. Igitur Dei mandato conſtituit ſacerdotes, qui circumirent vrbem, & ſimul tubas inflarent. Factum vt imperatum, & ad ſonitum tubarum corruerunt muri, cepitque vrbem Ioſue. Ciues Ierichuntini peccatores ſunt, qui Chriſto Ioſue ac Saluatori ad ſe ingredi, hoc inprimis tempore, cupienti, portas cordis peccatis occluſas tenent per impœnitentiam. Quid igitur Chriſtus? Iubet ſacerdotes vndique tubas ſuas inflare, & portas peccatorum muroſque deijcere, quo introitus ipſi paretur. Hinc per Aduentum ſæpiùs auditur Ioannes ille præco Chriſti conſtanter intonãs: *Vox clamatis in deſerto: parate viam Domini.* quaſi dicat: Aperite portas Chriſto Saluatori veſtro, quia iam adeſt in medio veſtrûm, ingredi ad vos cupiens. Supereſt ergo vt ego quoq; tubam meam inflem, & partes meas agam. At quæ illa tuba, quâ muros peccatorum lapideos ſubruemus? Subminiſtrat eam Ioannes in hodierno Euangelio extollens vocem ad turbam & clamans: *Medius veſtrûm ſtetit, quem vos neſcitis.* Hunc ergo, quem ipſi neſciunt, nunc eis demonſtrabo.

I. Cogitet peccator, quantum Dominũ offenderit. I. Neſcitis, ô miſeri peccatores, eſſe Deum & Dominum veſtrum, ſummæ maieſtatis & potentiæ, cuius iram & indignationem in vos prouocâſtis. Dic ergo illis Ioannes. Qualis & quantus eſt? *Hic eſt*, inquit, *cuius non ſum dignus, vt ſoluam corrigiam calceamentorum eius.* quaſi diceret: indignus ſum, vt inter infima eius mancipia ſim. Quid? neſcis Ioannes te magnum coram Domino & pluſquam Prophetam? neſcis te ſanctiorem omnibus natis mulierum? neſcis te pręcurſorẽ & Baptiſtam Domini? neſcis te Angelum eſſe, & quidem Chriſti teſtimonio? Scio hæc, dicet. ſed ſcio etiam illum, qui de cęlo venit, adeò ſuper omnes eſſe, vt ego & alij nihil ſimus. Quod vilius officium, quàm induere & extrahere domino calceos? Hoc tamen munere ſe indignum clamat; neque ait ſe indignum, qui calceos ei liget quando ſunt mundi & iam purgati: Sed qui exuat illos, vel corrigiam ſoluendo, quando luto ſunt obducti: neque qui ſtans agat, ſed iacens & procumbens. Certè nos, ſi Ioannes pręſens eſſet, omnes hoc diceremus ipſi Ioanni, quod ipſe dixit Chriſto. Quãta ergo maieſtas ipſius Chriſti eſt? Quòd ſi Ioannes illum vel in minimo offendiſſet, quid dicturus fuiſſet? num adrepere ad ipſum auſus fuiſſet? Minimè gentium. Quem ergo ſanctiſſimus iſte iuuenis tangere vel in calceo non audet, quomodo vos peccatores auſi eſtis offendere, ſpernere, ridere, perſequi, vęnundare? Scimus capitale eſſe Regem vel leuiter offendere, quia peccati enormitas creſcit ex magnitudine perſonæ offenſæ. Tale apud Perſas erat, Regem adire niſi quis vocatus eſſet (ideò ſpiculatores Regem circumſtabant, vt huiuſmodi reum actutùm plecterent) Eſth. 4. & apud Ioſephum eo loco. Regis pellicẽ aſpicere vel coniugem, teſte Diodor. l. 11. feram in venatione ante ipſum telo petere, auct. Xenoph. & Plut. in ſellâ Regis ſedere, Diodor. auct. l. 17. eiuſdem veſtem laceram licet ac donatam induere, apud Plut. in Artaxerxe: manibus extra manicas exertis Regi occurrere, apud Xenoph. l. 2. Cyripęd. Hęc igitur capitalia ſint, in hominem leuiſſima delicta; quid erit in Deum grauiſſimè delinquere, eiuſque mandata iuſtiſſima contemnere? Magnus etiam coram Deo fuit Iſaias; hic tamen quando vidit maieſtatem Dei, & coram eo Seraphim velantes facies & pedes ſuos, quaſi indignos, qui aſpicerent vultũ illius, cœpit venire in cognitionem enormitatis peccati, adeoque etiam ſui, licet alioquin exigui, idque deplorare dicens: *Væ mihi, quia tacui*, (quia ſcilicet peccata populi non inſectatus ſum, prout debui) *quia vir pollutus labijs ego ſum &c. quia Regem Dominum exercituum vidi oculis meis.* Iſai. 6. Non grande id peccatum erat; eccur igitur illud adeo deplorat? quia aſpiciens puritatem, ſanctitatem, & maieſtatem diuinam, quam nec Seraphini audebant intueri, deprehendit, quàm impurus & fœdus eſſet coram Deo. Ecce ſub Chriſto *curuantur, qui portant orbem*, (Iob. 9.) precibus & ſanctitate ſuâ: & peccator non curuabitur? non procidet ad petendam veniam?

II. Quid agnum innocẽtiſſimum. II. Neſcitis agnum pro vobis immolatum, prorſus innocentiſſimum; quem vos offendiſtis. Hunc vobis agnoſcendum adeoque *re*clamandum proponit etiam præcurſor Chriſti, (vti immediatè ſubijcit hodierno Euangelio Ioannes Euangeliſta.) quando ſcilicet ambulantem Chriſtum monſtrauit ſuis diſcipulis dicẽs: *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccatũ mundi.* Agnũ Dei appellat, quia agni, id eſt, humilis, pauperis, inermis hominis formam induens ſe obtulit in victimam Deo patri pro ſalute generis humani. Hic eſt agnus ille ſeu aries, qui vepribus adhęrens, Iſaaco immolando ſe ſubſtituit & pro ipſo immolatus eſt ab Abrahamo. Gen. 22. Iſaac genus humanum pro peccatis ſuis mactandum ſignificat: aries Chriſtum eius loco immolatũ, vt docet S. Auguſt. l. 16. de ciuit. c. 32. Innocentiſſi-

centiſſi-

Digitized by Google

centiſſimus igitur agnus pro nocētiſſimis oblatus eſt: & fieri ne poterat, vt eum in re aliquâ homines offenderent? Quid enim non deberes illi, qui, dum in te vibratur enſis, ſuum pro te caput ictui ſubijceret? Perpendite peccatores, quantum ſit hoc beneficium. Venit hoſtilis exercitus & arctiſſimè cingit noſtram ciuitatem, nec inde vult recedere, donec tradantur ei ciues ad internecionem, à quibus eſt offenſus. Si iam aliquis innocens ſe pro tuendâ ciuitate hoſtiũ furori obijceret, vt eorum iracundiã ſuo cruore extingueret, quid non deberent ei ciues vniuerſi? Quis non obſtrictiſſimum ſe ei fateretur? Hac de causâ S. Franciſcus adeo diligebat agnos, vt cùm ad macellum ducerentur, ſæpe eos redimeret: cumque aliquando agnellum mordicùs apprehenſum à porcâ necari cerneret, porcam malediceret, (vnde tabe perijt) quia ſcilicet agnellus Chriſtum pro nobis immolatum in mentem ei reuocabat. Iam ergo quomodo non dolebunt peccatores agnum illum Dei pro ſe occiſum, à ſe grauiter offenſum & velut porci dentibus fœdè eſſe laceratum?

II. Quòd agnum innocentiſſimum.

III. Quòd ſuum Iudicem.

III. Neſcitis eũ veſtrum Iudicem, eumq; ſeuerissimum & æquiſſimum. Hoc idem Ioannes in ſuâ concione Iudęis inculcauit dicens: *Cuius ventilabrum in manu ſuâ? & permundabit arcam ſuam: & congregabit triticum ſuum in horreum, paleas autem comburet igni inextinguibili.* Matth. 3. Vidēs Ioannes parum moueri Iudęos ad pœnitentiam & fidem, hunc fortiorē malleum adhibet. Quis enim nō compungantur, cùm audit ſtatutum eſſe diem in quo Chriſtus Eccleſiam ſuam expurgabit velut areã, in quâ malos velut paleas leues, viles, inanes, inutiles ſeparabit à tritico, hoc eſt ab electis, vētilabro iudicij: & paleas quidem proijciet in ignē inextinguibilē, qui ęternùm eos vret, nec tamē cōburet? Rurſum cùm audit hoc ventilabrum iam in manu eius agitari, & quotidie hoc officium tremendi Iudicis exercere? Cogitet ergo peccator quiſq;: Quid ſi ego palea ſim? Certè me virtutibus inanem, ad peccandum facilem video & pronum, hominibus non modò inutilē, ſed etiam pernicioſum. Igitur aliquando vētilandus in iudicio ſum. Et quid ſi hodie? quid ſi cras? nónne igitur ſeparandus ab electis? nónne in ignē perpetuũ proijciendus? Et quomodo habitare potero cũ ardoribus ſempiternis? Quid enim ſi in me ſententia ferretur, vt in rogum dumtaxat tranſitorium vel calcariam fornacē inijcerer? quis mihi foret animus? quantus horror? quãtis lachrymis fatigarem Iudicē & amicos, vt hoc periculum euaderem? quid emendationis non promitterē? At hoc ſuppliciũ nihil eſt reſpectu ęterni, neq; Iudex noſter procul eſt: iam ventilabrum manu tenet, iam ſententiã ſcribit. Ergo incipiam nunc extinguere lachrymis ignem illum, & cōciliare mihi Iudicem meum. Quis enim audiens Regē aliquem venire contra ſe cum duplo maiori exercitu, cui nullo pacto reſiſtere queat; nō ſtatim legationē mittens, rogat ea, quę pacis ſunt? Luc. 14. Rex iſte Chriſtus eſt, Iudex eſt, inquit S. Greg. hom. 37. qui cum ingenti exercitu examinis omnium noſtrarum cogitationũ, verborum, operum, omiſſionum, quorum omniũ nos vix mediam partem perſpectam habebimus, adeoque purgare poterimus aut defendere; nos adorietur, cui, *ſi voluerit homo contendere cum eo, non reſpondebit vnum pro mille*, ait Iob c. 9. Quid igitur ſupereſt, niſi vt mittēs eis lachrymas, preces, ſacrificia, eleemoſynas, rogem ea, quæ pacis ſunt? Ita fratres Ioſephi, cùm viderunt eũ Principem, ſeque ipſi ſubiectos, eius gratiâ viuere, quē olim adeò oderant & vendiderant; ad preces & lachrymas fugerunt. Viderunt enim ſceptrũ in manu eius quaſi ventilabrum, vnde dixerunt: *Oramus vt ſeruis Dei patris tui dimittas iniquitatē hanc.* Et proni adorãtes in terrã dixerunt: *Serui tui ſumus.* Gen. 50. addit Philo l. de Ioſeph: *cum vxoribus ac liberis ſupplices petierunt veniam.* Viderũt eum Iudicem ſuum, cuius gratiâ iam viuerent, ſe verò velut paleas, mortis reos ob eundem grauiter offenſum; vnde nō audebãt ſe appellare eius fratres, ſeruos tantùm dicebant. Quid ergo facient peccatores coram Deo Iudice? Hic enim, licet ſit frater noſter, tamen & Iudex & Rex noſter eſt, noſque ſerui eius. Eò pertinet, quòd Heli inſinuauit præuaricantibus filijs ſuis: *Si peccauerit vir in virum, placari ei poteſt Deus. Si autem in Dominum peccauerit vir, quis orabit pro eo?* 1. Regum 2. Qui in ipſum Iudicem ſuum peccauit, quem patronum, cauſæ ſuæ inueniet?

IV. Quòd ſponſum ſuum.

IV. Neſcitis denique eum eſſe ſponſum veſtrum, in quem grauiter deliquiſtis. Dicat id Ioannes. Hic cùm quererentur eius diſcipuli, quòd eo relicto omnes ad Chriſtum venirent, dixit: *Qui habet ſponſam, ſponſus eſt*; loquens de Chriſto, Ioan. 3. quaſi diceret: Quid mirum ſi me relicto omnes ad ipſum veniant? Ipſe enim eorum ſponſus eſt, non ego. Deſpondit ergo Deus pater filio ſuo Eccleſiam, adeoque omnium credentiũ animas. Sed quid agunt peccatores? Chriſto ſponſo abducunt ſponſam, ſuas ſaltem animas; ſi non etiam alienas, prauis nimirum exemplis, monitis aut imperijs: ſponſam illam, quam ſibi de cęlo in terram deſcendens quæſiuit, tot laboribus deſpondit, ſuo ſanguine emit atque abluit, abducunt, inquam, & inimico eius peſſimo, Dæmoni ſubſternunt. Conſiderate quid exprobrarit Nathan Dauidi, poſtquam is Vriæ coniugem dilectã abſtulerat. Pauper quidã habebat ouiculam vnam, quam emit & nutriuit. Ea ipſi erat ſicut filia, de manu eius bibēs & comedēs, & in ſinu eius dormiēs. Venit autem diues, & abſtulit illi ouem atque mactauit, ac peregrino abſumendam oppoſuit. Quid ad hęc Dauid? *Viuit Dominus*, inquit, *quia filius mortis eſt, qui fecit hoc.* Et Nathan: *Tu es ille vir.* 2. Regum 12. Et quid aliud quiuis peccator facit? Animam ſuam, quam Chriſtus ſibi emit ſanguine ſuo, nutrit ſacrâ Euchariſtiâ, fouet in gremio gratię ſuæ velut filiam; hanc ipſi aufert, & occidit per peccatum, & peregrino Dæmoni tradit abſorbendam. Hoccíne non indignum? non deplorandum tibi? nónne filius mortis es, mille mortes meritus? Sed induamus alteri veſtem tuam, quod fecit Nathan Dauidi. Quid ſi tibi alius dilectiſſimam tuam filiam aut coniugem raperet, conſtupraret vel occideret? Quam tu in illum ſententiam ferres? Tu hoc

Chriſto feciſti & te reum non agnoſcis,nec deploras? Vide brutum animal. In vitâ S. Norberti Epiſcopi Magdeburgenſis narratur eius fratres aliquando foris deprehendiſſe lupum, qui ceperat capreolum,& accubans depaſcebat. Ille clamoribus abacto rapuerunt capreolum, & tulerunt domum. Lupus inſequitur,& prę foribus monaſterij ſedēs;querulus quaſi repetebat prædam ſuam. Auditus ab incolis, & clamoribus obiurgatus non ſe mouet, ſed canis inſtar domeſtici,reflexo capite prædam quaſi precabundus expectat. Nunciatum id ſancto Norberto, & quo pacto ſpolium ei ereptum eſſet à fratribus,qui idcircò cum timore veniam petebaut. Iuſſit igitur ſanctus capreolum ei reſtitui,dicēs, non debere eum ſuâ ſpoliari prędâ ab ijs, qui eam non ceperunt. Quâ acceptâ lupus mox repetijt ſyluam,nemine prorſus lęſo. Cur putatis huc à Deo inditum fuiſſe huic ferę,vt venationis ſuę fructum tali modo repeteret,niſi vt diſceremus indignum planè eſſe alterum ſpoliare eo,quod ſibi ſuo ſudore peperit? Ergo beſtia lamentatur ob prędam ſibi ereptam, quam ſuo labore ſibi quæſiuit, ab ijs, qui non ceperunt eam:& Chriſtus non queretur ob arreptam ſibi animam?non repetet eandem? tu verò non timebis, nec veniam poſtulabis? Sane queritur Chriſtus hac de re Pſ. 49. dicens: *Pretium meum cogitauerunt repellere. Cucurri in ſiti*, quaſi dicat: prædam, quam cum ſiti & curſu tamdiu perſecutus ſum, conantur mihi eripere. Stat ille ad oſtium cordis tui querulus & pulſat. (Apoc. 3.) ac repetit animam tuam,imò verò ſuam. Non eam ipſi reſtitues? Tu perditionem non dolebis, nec veniam ſupplex petes? Ergo aperi ſponſo tuo, & redde ei ouem, ſponſam & ciuitatem ſuam. *Si quis* enim *aperuerit mihi*, ait, *intrabo ad eum, & cœnabo cum eo, & ipſe mecum.*

THEMA TERTIVM.

Qui potiſſimùm hoſtes in confeſſione debellandi.

1. *Pharao, ſeu affectus peccandi.*
2. *Amalech deuorans ſeu tacens aliquod peccatum.*
3. *Edom accuſator aliorum.*
4. *Chananaus quarens ſibi confeſſarium inutilem.*
5. *Sehon examinator conſcientia.*

Ego vox clamantis in deſerto: Dirigite viam Domini. *Ioan.* 1.

Hoſtes Confeſſionis ijdem, qui Hebræorum in itinere ad terram promiſſionis.

NOſtis Audit. filios Iſraël de Ægypto eiuſq; ſeruitute exeuntes;vt in terram ſibi promiſſam, lacte & melle manantem peruenirent,per deſertum ire, intereaque cum non paucis hoſtibus confligere debuiſſe,aut eos declinare. Perſecutus eſt eos Pharao vſque in deſertum, & ad mare rubrum, vt retraheret in ſeruitutem. Poſt tranſitum maris oppoſuit ſe Rex Amalec, deinde Rex Edom, poſteà Rex Chananęus Arad, poſt hunc Sehon Rex Amorrhæorum, denique Og Rex Baſan, quouſque peruenirent ad Iordanem & ingreſſum Palæſtinæ. Pergimus & nos per hos dies ad terram lacte & melle manantem: in Bethlehem videlicet, ad Saluatorem noſtrum, in domum panis ſacrę Euchariſtię, melle ſuauioris. Verùm priùs nobis ſolitudo tranſeunda eſt. Quænam verò illa? Demonſtrat Ioannes in hodierno Euangelio: *Dirigite viam Domini*, id eſt, pœnitentiam agite, vti paulò ante explicuit. Eam verò conſiſtere in confeſſione ex eo patet, quòd ipſe baptizaret Iudæos ad ſe vndique venientes, & *confitentes peccata ſua*, vt habet Marcus c. 1. Confeſſio hęc quaſi ſolitudo eſt, quia ſoli fit Confeſſario in conſcientiæ arcano. At verò non deſunt hoſtes, qui in hac via ſe nobis opponunt. Inſequitur Pharao, opponit ſe Amalec, Edom, Chananæus, Sehon & Og. Cum his pugnandum eſt priùs, quàm bona terræ promiſſę deguſtemus. Nunc ergo cum quinque prioribus decertemus, ſextum velut omnium fortiſſimum poſt octiduum aggrediemur.

I. Primus eſt Pharao Rex Ægypti, qui initio quidem nulla ratione dimittere Hebræos, poſteà dimiſſos vi retrahere voluit, inſecutus vſque ad mare rubrum. Exo. 14. Quis verò hic Pharao niſi affectus peccandi, qui non rarò inſequitur confitentes, vt quaſi inuiti ac coacti veniant ad confeſſionem, ſine propoſito emendationis, quemadmodum & Hebræi, qui viſo aduentante Pharaone clamârunt ad Moyſen: *Nónne iſte eſt ſermo, quem loquebamur ad te in Aegypto: Recede à nobis vt ſeruiamus Aegyptiis? Multò enim melius erat ſeruire eis, quàm mori in ſolitudine.* Sequitur hic affectus plurimos, qui non ex animo & ſpiritu bono ſed profano, ob metum & inſtantiam ſuperiorū, vel ne videantur alijs peiores, &c. confitentur: interim Ægyptum cogitāt & velut canis cum catenâ à confeſſione diſcedunt; quare per catenam illam affectûs mali ad ſeruitutem priſtinā facilè retrahuntur, viſo iterum Pharaone, Venere, Baccho, Mammona vel altera creatura, cui priùs adhæſerunt: nihilò conſtātiores, quàm fures captiui, qui fortè precibus liberati, promiſſione factâ non furandi ampliùs, mox eodem die rurſum clepere incipiunt: quodque intolerabilius eſt, eodem die, quo ad menſam Domini accubuerunt, in cœnum ſuum redeunt. Tales lamento ſuo deplorat Ieremias Thren. 4. dicens: *Qui nutriebantur in croceis, amplexati ſunt ſtercora.* Manè cum Imperatore pranſi, cœnant veſperi cum porcis: tollentes membra Chriſti, faciunt membra meretricis; vti 1. Corinth. 6. ait Apoſtolus. Sanctus Bernardus verò declam. de bonis deſerti; *Praſtantiſſimum ſaculi pretium in ſterquilinium proijcimus.* Demergendus eſt hic affectus cum Pharaone in profundum maris, ita vt non appareat ampliùs vir.

I. Pharao ſeu affectus peccandi.

II. Secundus fuit Amalec, Rex Amalecitarum, qui primus in deſerto occurrit Hebræis & pugnauit contra eos. Exod. 17. Sed oratione Moyſis & gladio Ioſue deletus eſt. Amalec *populus lingēs* aut *deuorans* exponitur ſecundùm Hieron. in Iſai. nec malè, quia poſtremos agminis cecidit, & quaſi deuorauit, Deuter. 25. & ſignificat eos, qui in confeſſione iamiam enunciaturi aliquod peccatum graue, quod ferè ad finem confeſſionis differunt, (vnde conſultius eſt grauiora præmittere) quaſi lingendo reſorbent, deuorant & tacent. Nota eſt

II. Amalech deuorans ſeu tacens aliquod peccatum.

hiſtoria

hiſtoria ex Ioanne Iuniore Dominicani Ord. de muliere, quę eiectis in confeſſione bufonibus ad finem maiorem omnium reſorbuit, vnde cęteri per eius os regreſſi omnes ſunt. Et ſcimus ex Act. 5. morte ſubita plexos diuinitùs Ananiam & Saphiram, qui partem agri venditi tacuerunt ſibique reſeruarunt. Quos S. Auguſtinus ſerm. 27. de verbis Apoſtoli, & S. Baſilius ſerm. 1. de inſtit. Mon. putant vitam ſimul & ſalutem perdidiſſe; ac licet alij ſaluatos velint, ſatis tamen terribile eſt, quòd morte interierint dubiâ & ſubitâ. Certè hoc timorem omnibus incuſſit, vt ibi dicitur. Refert Cyrillus Ieroſolymitanus in epiſtola, (quę eſt inter Epiſtolas S. Auguſt. & Marulus l. 6. c. 14.) de ſe ipſo, quòd dum aliquando mœſtus oraret; petens indicari ſibi à Deo ſtatum Ruffi nepotis ſui nuper defuncti, primò ſenſerit fœtorem maximum, qui naribus etiam compreſſis intolerabilis eſſet, tum ipſum Ruffum conſpexerit catenis ferreis candentibus cinctum, flammas euomentem & toto corpore ſcintillantem. Territus ergò ac miratus iuuenem, moribus integrum habitum, ſic torqueri, quærit cur his pœnis addictus eſſet. Cui Ruffus, nil aliud ſibi crimini datum, pręter aleę luſionem, quâ frequenter vſus, nullum id vel leue peccatum ducens, ſacerdoti confiteri neglexit. Quem non terreat hoc exemplum? Et quot putatis, ſunt, qui ex craſſâ vel affectatâ ignorantiâ ſimilia peccata non confitentur? Quàm multi fœdè abutuntur matrimonio, rati ſibi in coniuges, quiduis licere? non aduertentes quod B. Ægidius S. Franciſci Socius cuidam glorianti, quòd præter vxorem, nullam tetigiſſet, reſpondit: *Ne glorieris, poteſt enim quis nō minùs è proprio vaſe, quàm alieno inebriari.* Quàm multi bona ſua prodigunt, rati ſibi licere de illis diſponere quomodocumque? Quot ſunt, qui, cùm poſſent reſtituere aliena & ſoluere ſua debita, differunt tamen cum damno creditorum: nec tamen id pro peccato habent, adeoque nec confitentur?

Cędendus igitur eſt hic Amalec; ſiquidem iuſſit Deus ſcribi in libro nequitiam Amalec: *Memento quæ fecerit tibi Amalec, &c. Caue ne obliuiſcaris.* Deut. 25. & poſt aliquot ſecula à Saule omninò eum deleri. Inſcribenda ſunt memorię peccata pręterita & delenda in confeſſione vſque ad internecionem: nec parcendum pinguioribus, hoc eſt, peccatis grauioribus, quemadmodum pepercit Saul in ea executione, maximo ſuo damno.

III. Edom accuſator aliorum.

III. Tertius eſt Edom Rex Idumæorum, qui requiſitus, vt concederet tranſitum, noluit: *Non tranſibis per me,* inquit, *alioquin armatus occurrā tibi.* Num. 20. Edomitę poſteri Eſau erāt, adeoq; fratres Hebræorum, quare noluit Deus, vt cum iis pugnarent, & regionem eorum tranſirent; ſed iuſſit eos deflectere ad aliam viam, & iuxta fines Idumæorum pergere. Edom ſignificat quemuis fratrem aut proximum noſtrum, per quem tranſire non debemus in confeſſione, neque fines eius tangere accuſando, vel in ipſum culpam deuoluendo. Deliquerunt hac in re primi parētes noſtri, qui requiſiti de tranſgreſſione ſua, reiecerunt culpam alter in alterum, Adam in vxorem, (cuius tamen amore priùs peccarat, poſt crudeliter illam ream fecit) Eua in ſerpentem, & vterque obliquè in Deū. Bene proinde pręſignatum eſt, quòd conſuerint folia ficûs, vt nuditatem ſuam velarent. Quid enim conſuere folia ficûs ad ſe veſtiendum, niſi excogitare vanas excuſationes, & peccata palliare? vt aduertit S. Gregor. l. 22. mor. c. 13. Hunc morbum hęreditario quaſi iure deriuarunt in ſe homines, præſertim coniugati, qui in confeſſione ſæpiùs ſe mutuò accuſant. Duplex hoc peccatum eſt, quia peccatum proprium negatur, & alienum contra ius & fas aperitur. Comparauit quiſpiam tales crumenicidis, qui in templo miſcent ſe & intrudūt in confertam multitudinem: vbi, quaſi orarent, fictas manus iungunt atque eleuant, interim veris ſuis manibus aliorum ſaccos rimantur, vel crumenas abſcindunt. Flectunt iſti genua in confeſſione quaſi ſe accuſaturi, & veniam precaturi, interim alios famæ ſurreptione lædunt. Verùm ſicut protoplaſti fruſtra ſe palliarunt & *potiùs*, vt ait S. Greg. ibidem, *ſibi Deum quàm ſe Deo abſconderunt*: ita iſti non abſcondunt Deo, omnia videnti; ſed Deum ſibi vt ipſum inuenire eiuſque gratiam nequeant.

Ergo declinandus eſt Rex Edom, non tranſeundem per fratres noſtros, nec illorum acta noſtris pedibus calcanda; pręterquam cùm quis aliter ſuum peccatum aperire nequit, niſi complice indicato. Tunc enim complex ſibi id imputet, vt docent Theologi morales.

IV. Chananæus quærens ſibi confeſſarium inutilem.

IV. Arad Rex Chananęus, qui in prima quidem congreſſione victor exiſtens prædâ ab Iſraele tulit, in ſecunda verò victus & deletus eſt. Num. 21. Chananæus mercatorem ſignificat (vnde & Chananæi ferè omnes mercatores erāt ob vicinum mare) & ſignificat eos, qui vt latere & perſeuerare in peccatis ſuis poſſint, quærunt ſibi Confeſſarios ad hoc idoneos, eo ferè modo, quo mercator aliquis circuit per nundinas, & quęrit ſibi emptorem nummatum vel ſimplicem, cui imponat. Sic enim aliqui.

1. Indocti.

1. Primò quærunt ſimplices & parum doctos Confeſſarios, qui *ab hoc & ab hac* abſoluāt: contra id Eccleſiaſtici 4. *Ne ſubycias te omni homini pro peccato,* id eſt, omni confeſſario, vt explicant Lyranus & Olcot. Multi enim ſtipites & truncos conſulunt, de quibus dici poſſit id Oſe. 4. *Populus meus in ligno ſuo interrogauit, & baculus eius annunciauit ei.* Quis in periculoſo morbo non præſtantiſſimum quærit medicum? quis in magni momenti litigio non peritiſſimum Iuriſconſultum? quis per mare iturus non nauarchum peritum? Imò quis non exoptat eligitque optimum ſartorem, optimum ſutorem? At quę dementia eſt, in rebus fluxis ſibi quàm optimè conſulere, in ſalute verò animæ de æternis bonis ſibi minimè proſpicere?

2. Ignotum.

2. Alij, vt ferè nobiles ſolent, grauiora confitentur alicui extraordinario, rudi vel ignoto ac peregrino; leuiora verò ordinario, graui, perdocto ac religioſo viro, vt hac ratione ſe ſapientiſſimum Confeſſarium habere, gloriari poſſint; quod nil aliud eſt, quàm maligno morbo, vti laterum dolori, ſtultum, ignotum & imperi-

imperitum quærere Medicum, qui neſciat ægri complexionem, leui autem, vt catharro, tuſſi, vel dolori capitis notum & peritiſſimum. Poteſt quidem ſubinde abſque culpâ Confeſſarius mutari, cùm tamen ex prædicta cauſa fit, ſignum eſt abiecti animi & tendentis ad interitum, iamque penè à dæmone victi. Signum etiam manifeſtum hypocritæ, bonam opinionem quærentis apud Confeſſarium, qui ipſius vitia ſanare debet. Sanè *paupetem ſuperbum* odit Ecclesiaſticus cap. 25.

3. Varios. 3. Alij iiſdem peccatis immerſi mutant ſemper Confeſſarios de vno ad alium currentes, vt ne tot illorum relapſus deprehendantur, ſicque à curſu ſuo, qui ad infernum tendit, impediantur. Qui ſanè aliud nō agunt, quàm quòd mutatis crebrò equis celeriter, ac *per poſtam*, vt aiunt, ad infernum eant. Sicut enim equus neſcit quò te ducat, licet tu ad præcipitium tendas: ita & Confeſſarius; qui relapſus tuos ignorat, neſciens te ſcientem ducit ad interitum. Similes hi ſunt Caino, qui formidine parridicij ſui agitatus, nullo certo loco conſiſtere potuit, ſed profugus in terra, ne alicui notus fieret, de loco in locum migrauit, ſceleris ſui carnificem ſemper ſecum gerens. Nec alia de cauſa peccata tales euomunt per confeſſionem, niſi vt iterum ſe ingurgitent.

V. Sehon examinator conſcientiæ. V. Quintus, Rex Amorrhæorum Sehon, qui tranſitum dare Hebręis nolens & obſiſtens, ad internecionem cęſus eſt. Nūmer. 21. Sehon *eradicatio*, Amorrhæi *amari* exponuntur. Ea verò eradicatio quid niſi examē conſcientiæ, quod vel ipſe confitens ſecum, vel Confeſſarius cum ipſo inſtituit. Id enim eradicat vitiorum amaritudines. Hinc bene Amorrhæi cęſi dicuntur in ore gladij, quia per examen & interrogatoria à Confeſſarij ore deprompta, mactantur & euelluntur peccata, velut herbæ peſtiferę ex horto. Rem certè tibi pergratam vtique faceret hortulanus peritus, qui noxias herbas ex horto tuo euelleret, & ſalutares implantaret: nec non qui domum tuam emundaret ab omni ſpurcitie, vel fures inibi latentes peruestigaret. Hoc facit Cōfeſſarius, vel, quod melius, tu ipſe ſcrutādo teipſum. Hoſtis tibi videtur hęc examinatio, ſed reuerà amicus eſt, non minùs quàm ſolers Medicus, qui potione tibi data noxios humores expellit è tuo corpore. Intolerabiles verò prorſus & peruerſi illi ſunt, qui Confeſſarios traducunt, & deriſui habent, quòd varijs quęſtionibus eorum conſcientias ſcrutentur. Quis enim ridet vel infamat Medicum, quòd ægrorum affectus & paroxiſmos indaget, vrinam & excrementa inſpiciat? Nónne propter hanc ſolertiam, charitatem ac demiſſionem, magis diligendus atque honorandus eſt? Idem pręſtat animę Confeſſarius, quod corpori exhibet Medicus.

Eandem ab cauſam libenter acceptandę ſunt ſatisfactiones iniunctę, licet aliquantùm amaræ & difficiles ſint; quia per illas radicitùs euelluntur herbę noxię, cùm per examen & confeſſionem abſcindantur ſolùm, radicibus adhuc animo inhærentibus. Acceptandæ etiam correptiones; nam, vti S. Anſelmus dicere ſolebat: *vbi non eſt correptio, ibi eſt corruptio.* Quàm profuit Dauidi reprehenſio Nathan Prophetę; ſine quâ ſerò valde vel nunquam reſipuiſſet? Id agnouit Dauid, nec iniquè tulit ſe grauiter obiurgari. 2. Reg. 12. Rex hic fuit; quid faciat homo priuatus? Econtrà non tulit correptionem Ioannis Rex Herodes, ſed incluſit eum in carcere, ac denique decollauit, quia eius conſcientiā momordit. Quem ergo placebit imitari magis? Herodem potiùs quàm Dauidem? Canes, equi & ſimiles beſtiæ morſu & calcibus petunt eos, à quibus medelam accipiunt: quia neſciunt, quid circa ſe fiat. Hoc fecerunt Iudęi Chriſto in cruce pendenti, qui dum eis pharmacum pararet è ſuo ſanguine, ipſi multâ parenesi pleni inſaniebant in Medicum ſuum. Vnde Chriſtus pro eis rogans, ait: *Pater dimitte illis, quia neſciunt quid faciunt.* Sed hi malitioſè & craſsâ ignorantiâ plerique quid agerent, neſciebant: beſtiæ non poſſunt noſcere ſuum Medicum.

Quando ergo iam agnoſcimus hoſtes, qui iter noſtrum præpediunt, ſupereſt vt armemus nos contra illos. Magna ſpes victorię eſt, hoſtes ſuos nouiſſe & eorum potentiam & arma perſpectâ habere. Ergo *dirigite viam Domini*, perrumpite hoſtes iſtos, vt ad terram lacte & melle manantem in S. communione perueniatis.

THEMA QVARTVM.

Confeſſionis aliquot notabiles defectus.

1. *Aliqui ſe prophetas dicunt.*
2. *Alij Eliam ſe dicunt.*
3. *Aliqui ſe Chriſtum eſſe aſſerere videntur.*

Quid dicis de teipſo? *Ioan. 1.*

PEriculoſa res eſt, Audit. alterius perſonam ſibi affingere, Principis præſertim aliúſue Magnatis. Senſerunt iſtud aliqui maximò ſuo malo & crudeli ſupplicio. Vidit hoc & ſapuit miles quidam, nomine Conradus Stich, patriâ Oxenfurtenſis, faber opificio, qui cùm in Italiâ militaret, & Conradino Sueuo, exercitûs Duce, capto, & Neapoli, iuſſu Caroli Andegauenſis decollato, prouocaretur ab exercitu, vt ſe Conradinum Ducem aſſereret, quòd facie ipſi ſimillimus eſſet, iamque pro tali proclamaretur, ipſe ſibi conſulens, & periculum proſpiciens, è caſtris profugit in patriam, & pro Ducali ſceptro fabrilem malleum arripuit, vt quem olim tractare didicerat. Auctor recens refert in Theat. hiſt. Trag. Vidit etiam hoc periculum noſter Baptiſta in hodierno Euangelio. Cùm enim optarent Iudæi, vt ſe Chriſtum affirmaret, aut ſaltē Eliā vel Prophetam; Ioannes toto pectore fictionem hanc refugit, ac publicè proteſtatus eſt: *Non ſum, non ſum, non ſum. Qui cùm tanta virtutis eſſet*, ait S. Gregor. in hom 7. *vt Chriſtus credi potuiſſet, elegit ſolidè ſubſiſtere in ſe, ne humanâ opinione raperetur inaniter ſuper ſe.* Et quidem iure merito decet omnes eſſe tales, ſynceros & apertos. Reperire tamen eſt aliquos adeò vecordes, vt fateri videantur, non ore quidē, ſed opere, & actione, ſe eſſe Prophetas, Eliam & Chriſtum; quodque magis mirandum, in ipſo exomologeſi, Periculoſum eſt fingere ſe alium.

mologeſi, in qua ſe vel maximè agnoſcere peccatores debent homines. Id verò qua ratione contingat, nunc videbimus.

I. Aliqui ſe Prophetas dicût.

1. Obſcurè ſe. accuſando.

I. Aliqui ſe Prophetas dicere videntur. Quo verò modo? Primò, Prophetæ ſua vaticinia ferè ęnigmaticè & obſcurè proponunt, vt non facilè omnibus pateant, donec impleta fuerint. Sic confitentes aliqui peccata ſua obſcurè proponunt, vt à Confeſſarijs difficulter intelligantur: accuſant ſe in genere tantùm, de habitibus vitioſis, ſub dubio, verbi gratiâ, ſolet hoc vel illud contingere, vt quis inebrietur, iniquum accipiat lucrum; vel, non ſum omninò immunis ab hoc peccato, &c. Et quid cum his aget Medicus ſpiritualis, qui vulnera non oſtendunt? *Quod enim medicina ignorat, non curat*, ait Concilium Tridentinum, ſeſſione 14. capite 5. Similiter & Iudex qualem feret ſententiam, ſi cauſam non perſpiciat? Ipſe Pilatus vidit, ſe non poſſe ferre in Chriſtum ſententiam ex eo præcisè quòd diceretur malefactor, niſi in lucem promerent, quid tandem mali feciſſet. Hinc Dauid non quomodocunque ſe confeſſum dicit, ſed: *Delictum meum cognitum tibi feci*, inquit Pſalm. 31. *& iniuſtitiam meam non abſcondi*. Vbi ſanctus Gregorius in eum Pſalm. *Plus eſt*, inquit, *delictum cognitum facere, quàm manifeſtare. Ille enim delictum cognitum facit, qui non ſolùm quod fecit, annunciat, ſed etiam peccati cauſam & originem narrat. Qui non ſuperficietenùs peccatum loquitur, ſed & quando & vbi & quomodo, & ſi vel ignorantiâ, vel caſu, vel ſtudio deliquerit, confitetur.*

2. Alios accuſando.

2. Prophetæ ſolent ſaltus facere ab vna perſona ad aliam, v. g. à propria ad Chriſtum, à Lucifero vel impio Rege ad Anti-Chriſtum: ab excidio Ieroſolymæ ad excidium mundi, &c. Quod etiam imitantur aliqui confitentes, dum à ſua perſona ſaltant ad alias, vxores ad maritos, & è contrà, alij ad ſuos complices vel ſeductores, parentes, domeſticos. Huiuſmodi ſaltum edidit Rex Saul, quando in præuaricatione deprehenſus à Samuele, negare iam non potuit, ſe peperciſſe melioribus in excidio Amalec, itaque culpam reiecit in populum ſuum dicens: *Pepercit populus melioribus ouibus & armentis, vt immolarentur Domino Deo.* 1. Regum 15. quaſi verò ſtudia populi non probarit, dum illorum gregum causâ tardiùs progreſſus, & partem populi diuelli ad greges paſſus eſt. Vnde bene in eum locum S. Gregorius ait: *Quando reprobi arguuntur, culpas aliquando negando tegunt, aliquando in alios transferunt. Tegunt quidē negando, cùm latère poſſunt, ſed dum quaſi in aperto deprehenſi tenentur, quod negare nequeunt, alijs adſcribunt.* Dic ergo mi pœnitentes, quicunq; tandem es: *Non ſum Propheta*, nec talis eſſe volo. Prauos etiam ſaltus edunt quidā alij, qui cùm in eodem vitiorum cęno diu valde hęreant, & crebrò in id recidant, fugiunt conſuetos ſuos Confeſſarios, & tranſiliunt ad alios; quò minùs impediti pergant ludere ludum ſuū, & incidant in gehennam. Quibus conuenit, quod Deus Iſaię c. 6. ait: *Excæca cor populi huius, & aures eius aggraua, & oculos eius claude: ne fortè videat oculis ſuis, & auribus ſuis audiat, & corde ſuo intelligat & conuertatur* & ſanentur eum. Sed qua ratione dices, facit iſta Deus? Facit permittendo, & quidem in pœnam illorum, qui hoc ipſum quærunt, dum fugiunt datâ operâ ſuam curationem, & peritos Medicos, quęruntque imperitos, morbi ſui ignaros, ne fortè conuertantur ab eis & ſanentur. O fulmen! ô maledictio omnium peſſima! interim à ſtultis ſtudio quæſita!

II. Alij Eliā ſe dicunt.

1. Qui obiter volunt expediri à confeſſario.

II. Videntur alij dicere, ſe eſſe Eliam. Qua ratione? Primò, quia ſicut Elias per turbinem raptus eſt in cælum, vt dicitur 4. Regum 2. ita volunt aliqui in confeſſione ſtatim expediri ac dimitti, adeoque velut per turbinem rapi in cælum, abſque vlla Confeſſarij admonitione, conſilio, reprehenſione, dehortatione, accuratiore examine. Verùm iſti ſcire debent, Confeſſariū ſuſtinere duas perſonas, Iudicis & Medici. Vt Iudex cauſam rei cognoſcere: vt Medicus plagas ſanare debet. Hoc autem fieri nequit, niſi ſalutari conſilio, velut medicina ad ſanandū morbum, & relapſum cauendum. Quare ſicut Elię, dum turbo eum afflaret, dictum eſt: *Non in turbine Dominus*, ſed *in ſibilo auræ tenuis* demùm ad ipſum venit Dominus 3. Reg. 19. ita iudicandum de confeſſione, quę ſi turbinis inſtar expediatur, perfectam animę ſanitatem non afferet; ſed *in ſibilo auræ tenuis*, hoc eſt, in ſalutaribus & paternis conſilijs, & diligēti examine. Deſiderat Naaman leproſus, vt Eliſæus ad ipſum egrederetur, & non ſolùm preces ſuper ipſum funderet, verùm etiam plagam tangeret. 4. Regum 5. Verùm id in morbo corporis, diuinitùs ſanando, neceſſarium non erat. In morbo verò animę, cùm ob conſenſum liberi arbitrij requiſiti, valde neceſſe ſit tangere plagas, & exaggerare grauia peccata, reperiuntur aliqui, Naamane illo longè delicatiores, qui tangi non volunt neque reprehendi: quod aliud non eſt, niſi poſtulare; vt plaga non ex radice & ſolidè ſanetur, ſed vt cicatris ſolùm vulneri obducatur: quòd quidem citiùs fit, ſed cum ſanandi damno: vti & ſecari nolunt, vt ſolidè ſanentur. De his ait B. Dauid de Auguſta in Opuſculo. *Multi ſunt, qui nunquam fecerunt confeſſionem ſuam niſi tranſitoriè, ſcilicet currendo & tranſeundo, quaſi gallus ſuper prunas, quàm citiùs poſſunt.* Sed videant ne, dum prunas fugiunt, incidant in ignem, ſi non æternum, ſaltem tranſitorium illum.

2. Qui à confeſſario ſolùm examinari volunt.

2. Elias in curru & equis euectus eſt in cælum, hoc eſt, aëris regionem aliquam. Hunc in modum aliqui euehi in cælum per currum & equos, per ſcrutinium videlicet à ſolo confeſſario inſtitutum; non euolare ſuis alis proprij examinis volunt. Non reijcio quidem priorem illum confitendi modum, ſed aſſero poſteriorem eſſe multò meliorem; quia magis ſecurus, magis liber & ſpontaneus. Scimus in ſcriptura ſacra celebrari *myrrham primam* ſeu electam, vti Exodi 30. vbi ad oleum vnctionis conficiendum iubetur ſumi *myrrha prima*, ſeu (vt habent 70.) *libera*. Ea verò eſt, quæ ſuapte ſponte fluit ex frutice myrrhæ: altera, quæ ſecunda dicitur, non niſi ex cortice inciſo, priore multò vilior. Confeſſio quædam

myrrha

Digitized by Google

myrrha eſt, quia pretioſa res, tametſi amaritudinem habet. Vis facere bonam confeſſionem? fac vt ſponte ex ore tuo deſtillet, non expecta vt cultro Confeſſarij incidatur. Illa eſt myrrha prima & electa, de qua Iob capite 10. dicit: *Dimittam aduersùm me eloquium meum: loquar in amaritudine animæ meæ.* En myrrhæ amaritudinem vltrò fluentem. Hanc requirebat ab Adamo Deus, cùm quæſiuit: *Adam vbi es?* Et à Cain, cùm dixit: *Vbi eſt Abel frater tuus?* Sed quia ſponte non ſunt confeſſi, cultro & inciſione eguerunt: itaque à Deo redarguti & conuicti demum culpam agnouerunt, ideoque pœnas dederunt, quas euadere poterant, ſi ſe priores accuſaſſent. Ita enim ſcribit de Adamo S. Auguſtinus ſerm. 19. de Sanctis: *Si Adam humiliter ſe accuſâſſet & in auctorem ſuam culpam non retorſiſſet, à paradiſo non exulâſſet.* De Caino verò ſanctus Ambroſius orat. 5. aduerſus Iudęos; eum, licet tandem confeſſus ſit, maiorem ſcilicet eſſe iniquitatem ſuam, quàm vt veniam mereretur, non abluiſſe tamen peccatum ſuum; quia *non ſimpliciter dixit Propheta:* (Iſaias cap. 43.) *Dic tu iniquitates tuas, vt iuſtificeris. Quod quæritur, hoc eſt: non ſimpliciter eſſe dicendas, ſed priùs eſſe dicendas, non expectandam redargutionē accuſantis. Hic autem non dixit prior; ſed expectauit donec redargueretur à Deo; quin potiùs illo redarguente negauit.*

3. Qui fictā confeſſionem faciunt.

3. Elias non vero curru nec equis verè igneis, ſed ex aëre fictis ac rutilantibus, euectus eſt in cęlum, nō verum & empyreum, ſed in aëreum duntaxat, & inde in ſecretam aliquā terrę regionem, vt ait S. Gregor. hom. 29. in Euang. Hunc in modum aliqui, velut alter Elias, per fictam & ſimulatā confeſſionē, quaſi in fictitio curru, putant ſe in cælum veriſſimum euehendos: decipiuntur tamen, quia non habent verum & igneum currum contritionis, qui duos requirit equos igne charitatis ardentes: dolorē de peccatis ſupernaturalem, cum ſyncero emendationis propoſito. Audiant hi S. Bernardū de interiori domo c. 37. *Simulata confeſſio,* inquit, *non eſt confeſſio, ſed duplex confuſio. Excludit enim miſerationem Dei, miſeria ſimulatie: nec dignatio locum habet, vbi fuerit dignitatis præſumptio.* Talē porrò confeſſionem alibi deſcribit (gradu 9. de gradib. humil.) his verbis: *Vultus demittit, proſternit corpus, aliquas ſibi lachrymas extorquet, vocem ſuſpirijs, verba gemitibus interrumpit; nec ſolùm obiecta nō excuſat, ſed ipſā quoq; culpā exaggerat, vt dū impoſſibile aliquid aut incredibile culpæ ſuæ ore ipſius additum audis, etiā illud, quod ratum putabas, diſcredere poſſis, & ex eo, quod falsū eſſe nō dubitas, dum confitetur, in dubium veniat, quod quaſi certū eſſe tenebatur.* Sic transfigurant ſe miſeri & ſordidi *in Angelum lucis,* (2. Cor. 11.) & cōuertuntur *in arcum prauum* (Pſ. 77.) ita vt à cælo, quò iaculari volunt, longiſſimè aberrent.

4. Qui palliatè confitentur.

4. Elias dum tolleretur, pallium quidem reliquit in manibus Eliſæi, ſe ipſum verò abſtulit. Ita etiam aliqui, ex ijs pręſertim, qui ex præcepto confitentur, pallium tantùm & vmbram confeſſionis afferunt ac relinquunt in manibus Confeſſarij: ſchedam ſcilicet confeſſionis ſuæ, in teſtimonium, quòd ſatisfecerint præcepto & ſuperioribus, vel ne videantur exleges & impij: vnde ſolùm pro formâ confitentur aliqua leuiora, & tacent grauiora: ſicque relicto confeſſionis pallio ſeipſos ſubtrahunt Medico ſuo, adeoque diuinæ gratię. Sic luſit Saul Rex, quando iuſſus à Deo interficere quidquid erat in Amalec, pepercit pulchris, pretioſis & pinguibus: vilia ſolùm demolitus eſt; & tamen interim dicere Samueli non dubitauit: *Impleui verbum Domini.* Cumque à Samuele velut pręuaricator argueretur: *Imò,* inquit, *audiui vocem Domini, & ambulaui in viâ, per quam miſit me Dominus.* 1. Reg. 15. Pallium ergo ſuum Samueli reliquit, ſeipſum ſubtraxit. Vilia & macilenta mactat, precioſa verò ac pinguia reſeruat, qui leuiora peccata confitetur, grauiora tacet. Non difficilè credi poteſt, quod ſcribit Poggius in facetijs, de paſtore Neapolitano, qui ſuo Confeſſario pro graui delicto confeſſus eſt, ſed dum premeret caſeum in die ieiunij, exilientes in os guttas aliquot lactis ſorbuiſſe contra legem ieiunij. Rogatus an cum alijs paſtoribus nullum vnquam viatorem ſpoliaſſet aut peremiſſet; is nihil moratus, ſæpiùs id quidem ſe feciſſe ait, ſed pro re grandi non habuiſſe, quòd id loci conſuetum eſſet. Dic ergo mi confitens: Non ſum Elias: non ſic inſtituam meam confeſſionem.

III. Aliqui ſe Chriſtum eſſe aſſerere videntur.

III. Videntur aliqui aſſerere, ſe eſſe Chriſtum, quod in prima interrogatione negauit de ſe Ioannes: *Non ſum ergo Chriſtus.* Quinam verò illi, qui ſe Chriſtum dicunt in confeſſione?

1. Qui non ferunt Confeſſarium inſtructorem.

Primò, qui ſe omnia ad ſalutem ſibi neceſſaria ſcire exiſtimant, ideoque Confeſſarium cordis ſui arcana rimantem ægrè ferunt. Chriſtus quidem is fuit, qui omnia ſciuit, adeoque fruſtrà interrogabatur, quaſi de re, quam neſciret. Vnde Ioan. 16. dicunt diſcipuli: *Nunc ſcimus, quia ſcis omnia, & nō opus eſt tibi, vt quis te interroget.* Similiter & Phariſæi, cùm non poſſent reſpondere ei, *non auſus fuit quiſquam ex illâ die eum ampliùs interrogare.* Matt. 22. At quis præter Chriſtum talis, qui non poſſit doceri, quod neſciat? Prudentes Confeſſarij non rimantur conſcientias confitentium, cùm vident eas ſibi bene conſtare, & officium facere. At cùm vident eos vel præ verecundia aut cæcitate, vel defectu examinis præmiſſi & cognitionis ſui, hærere in ſalebris, ſolent ac tenentur eos iuuare. Sic Chriſtus Dominus adfuit diſcipulis laborantibus in remigando. Marci 6. Eodem modo Petrus, & qui cum eo erant, cùm trahere non poſſent rete præ multitudine piſcium, annuerunt ſocijs, vt manum auxiliarem porrigerent. Lucæ 5. Hos imitantur, qui ſapiunt, confitentes: rogant enim Confeſſarios ſuos, vt iuuent laborantes in extrahendo reti ſuorum peccatorum, vel ſponte ſuccurrentes grato animo accipiunt. Quis enim auriga in luto hęrens non gaudeat, ſi quis eius equis ſuos adiungat, vt extrahere currum queat, & via ſua pergere?

2. Qui ſibi innocentes videntur.

2. Qui omninò innocentes & impollutos ſe inſinuant, dum nulla in re accuſant, quaſi nihil reliquerint. Chriſto ergo ſimiles eſſe volunt, de quo Apoſtolus ad Hebr. 7. ait: *Talis decebat vt nobis eſſet Pontifex, ſanctus, innocens, impollutus,*

Digitized by Google

impollutus, ſegregatus à peccatoribus & excelſior cælis factus. Tales eſſe ſe videntur tacitè aſſerere, qui licet à multo tempore non ſint confeſſi, nullam tamen adferunt ſui accuſationem, quaſi nihil vnquam deliquerint. Chriſtus igitur erunt, ſancti, innocentes, impolluti, ſegregati ab omnibus peccatoribus, & cælo excelſiores. Sed timendum ne hi veriùs pſeudo-Chriſti ſint & mentiantur, non homini Confeſſario, ſed Deo. Scimus Ananiam & Saphiram ſubita morte punitos, quòd mentiti eſſent coram Petro, ſe nihil defraudaſſe. Act. 5. Nec rarò euenit, vt grauiter etiam puniretur, qui in confeſſione innocentes ſe aſſeruerunt, cùm eſſent rei: vel etiam reticuerunt ſolùm peccata ſua. Religioſus quidam Frederiſius Amalphitanus dum confiteri culpas ſuas in ægritudine erubuit, corpus Dominicum ſæpiùs ſibi oblatum, ſumere nòn potuit, donec fratrum hortatu tandem Abbati ſe, qualis erat, oſtendit: vt habetur in vita Petri Abbatis Cauenſis, apud Sur. 4. Martij. Aliud ſimile recenſet Petrus Ven. Abbas Cluniacenſis libro primo illuſtrium mirac. cap. 3. de quodam iuuene Teutonico, qui cùm infamiâ turpis amoris erga quandam fœminam laboraret, in extremis conſtitutus, cætera quidem peccata confeſſus eſt, illius tamen fœdi amoris reum ſe negauit, dicens: *Sic hoc Domini corpus, quod attuliſti ad ſalutem ſuſcipere merear, ſicut huius rei, quæ mihi obijcitur, aliquando culpam non incurri. Hac presbyter reſponſione credulus redditus, Dominicã ei communionem, iam ſecurus tradidit. Quâ ore ſuſceptâ, gluttiendi virtus ægro protinus ablata eſt. Nam cùm paulò ante quibuſlibet etiam groſsioribus cibis facilis eſſet ad ima deſcenſus, hoc paruiſſimũ corporis Chriſti fragmen, non dicã ſtomachum, ſed necetiã guttur vel paululùm attingere potuit. Hoc ſentiens ille, niti quantum potuit cœpit, vt illud glutire valeret. Quod dum multoties conaretur, & fruſtrari ſemper ſuos conatus cerneret, coactus ipſâ gluttiendi impotentiâ iuxta lectũ, quo decumbebat, illud exſpuẽdo proiecit. Cuius rei euentu valde territus presbyterũ, qui diſceſſerat, ad ſe reuocari rogauit. Rediјt ergo presbyter & infirmum reuiſens, cur ſe reuocaſſet, quæſiuit. At ille ſpiritu Dei cõpunctus confeſſus eſt ſe malè egiſſe, ſe Deo mentitũ fuiſſe, verumq́, quod antè negauerat, eſſe. Quem cum multo gemitu pœnitentem & ſatiſfacientem, is qui aduenerat presbyter intuens, compaſſus confitenti & mærore confecto, eum vt moris eſt, abſoluit atque rurſum Dominico corpore refecit. Quo ſuſcepto cũtãtâ illud libertate glutiuit, vt verè tunc appareret, non caſu, ſed virtute diuinâ, ne ante hoc ſuſcipere poſſet, prohibitum fuiſſe. Poſt hanc igitur reatus confeſsionẽ & corporis Chriſti perceptionẽ paululùm ſuperuiuens in pace quieuit. Hoc non à duobus aut tribus teſtibus tantũ didici, ſed à Priore iã dicti loci, honeſto & fide digno viro & fratribus eiuſdẽ monaſterij ac multis alijs, quorum quidam ſe hoc vidiſſe, alij à presbytero ſe audiuiſſe teſtati ſunt.* Dic ergo mi confitens: *Non ſum ego Chriſtus,* non ſum ſanctus, innocens & impollutus, non ſum, non ſum. Sed quid tandem reſpondebimus noſtris Confeſſarijs, ſi nec Propheta, nec Elias, nec Chriſtus ſumus? Reſpondeamus, quod Ioannes dixit. Quid ille dixit? *Ego vox clamantis.* Sed quid clamandum? Illud Dauidis 2. Regum vltimo. *Ego ſum, qui peccaui: ego iniquè egi.* Non committamus vt ipſum veneni antidotum fit nobis venenum, pœnitentia peccatum. *Debemus cauere*, ait ſanctus Ambroſius libro primo de pœnitentiâ capite decimo ſeptimo: *ne remediũ noſtrum fiat Diaboli triumphus.* Et lib. ſecundo, capite vndecimo, *ne in ipſâ pœnitentiâ fiat, quod poſteà indigeat pœnitentia.* De Cicuta herba venenoſa (Wütterich) ſcribit Plinius lib. vigeſimo primo capite decimo tertio: *Cicuta venenum eſt, publica Athenienſium pœna inuiſa.* (quia eam propinare damnatis ad mortem ſolebant,) *Remedio autem eſt, priuſquam perueniatur ad vitalia, vini natura excalefactoria: ſed in vino pota irremediabilis eſt.* Eſt quidem confeſſio præclarum remedium pellendis peccatis in cor admiſſis, at ſi ipſi confeſſioni peccatum admiſceatur: quis medebitur huic malo? Nemo igitur noſtrum mentiatur & affingat ſibi perſonam alienam: nemo ſe Prophetam, nemo Eliam, multò minus Chriſtum aſſerere præſumat; ſed potiùs cum Ioanne, non ſum; non ſum talis, & cum Dauide, *peccaui*, dicat, & ſyncerè ſe accuſet; vt à Chriſto non ſolùm excuſari, ſed & laudari mereatur.

Trip. Do. 21. poſt. Pent. C. 2. B.

THEMA QVINTVM.

Variæ pœnitentiæ variis defectibus obnoxiæ.

Quid ſit dirigere viam Domini.

1. *Paratur via deuia & erronea ab hæreticis.*
2. *Via voraginoſa ab ijs quos pœnitet non peccaſſe.*
3. *Nimis anguſta ab ijs, qui non dolent de peccato, velut ſummo malo.*
4. *Ab alijs nimis profunda, qui naturali ſolùm pœnitentia ducuntur.*
5. *Ab alijs ſubdola & fallax, qui fictè pœnitent.*
6. *Ab alijs ſcopuloſa, qui in deſperationem cadunt.*

Dirigite viam Domini, ſicut dixit Iſaias Propheta. *Ioan. 1.*

OBſcurum nonnihil apparet hoc Ioannis reſponſum: *Dirigite viam Domini.* Quærere enim poſſet aliquis, quorſum & quâ ratione dirigenda eſt via Domini? Quare ne cui daret errandi occaſionem ad Iſaiam nos ablegat: *ſicut dixit Iſaias Propheta.* Quid verò Iſaias? *Parate viam Domini,* inquit, *rectas facite in ſolitudine ſemitas Dei noſtri.* Pro *parate* in Hebr. eſt *pannu*, quod ſententiam declarat; ſignificat enim primò: *Date faciem,* hoc eſt, ſpeciem viæ Domini; q. d. curate ne quid habeat ſordium, inæqualitatis, aſperitatis, aut indecentiæ hæc via: ſed vt nitida & ſpecioſa ſit. Significat deinde: ad angulum & perpendiculum dirigite hanc viam, æquate & complanate; prout ſubdit Iſaias: *Rectas facite in ſolitudine ſemitas Dei noſtri.* Denique exponitur ab alijs: *expurgate viam Domini,* & ab oculis amouete, quidquid in eâ indecorum eſt. Quæ omnia tandem eò collimant, idque inculcant, quod Ioannes primùm Matthæi 3.

Quid ſit dirigere viam Domini.

thei 3. deinde etiam Chriſtus initio prædicationis ſuę mundo propoſuerunt: *Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnum cælorum.* Matthæi 4. Verùm quemadmodum viæ & ſemitæ variæ admodum ſunt, & variè parantur: ita etiam pœnitentia varia deprehenditur in varijs hominibus, & multoties non inutilis ſolùm, ſed etiam damnoſa & exitioſa: id quod nunc explicabimus.

1. Paratur via deuia & erronea ab hæreticis. Seducit ea:

I. Parant aliqui viam Domini, ſed deuiam & erroneam, à cælo abducentem; ſuntque hæretici noſtri temporis, qui pœnitentiam aliam non requirunt, præter inchoationem nouæ vitæ: abſque omni deteſtatione prioris, ſeu peccatorum admiſſorum. Seducit via hæc, nec Domino paratur.

1. Quia cōtra rationem eſt.

1. Quia rationi contraria. Cur enim noua inſtitui vita debet, niſi quia prior mala fuit? & cui noua placet, niſi prior diſplicuerit? Quis poteſt nouum induere hominem, niſi priùs veterem exuerit? quis Chriſtum introducere in domum ſuam, niſi Dæmonem expulerit & oderit, priorem ſui incolam? *Quæ enim ſocietas luci ad tenebras?* 2. Corinth. 6. Nec poteſt quis duobus contrarijs dominis ſeruire: ſed neceſſe eſt, ſi vnum amet, alterum odio habeat. Deinde ius naturale apud omnes etiam barbaras nationes hoc exigit, vt facti noſtri nos pœniteat, ſi in eius, quem offendimus, redire velimus gratiam: neque reconciliari cuipiam poſſumus, niſi offenſa, quam ei intulimus, nobis diſpliceat. Quâ igitur fronte aliquis Dei gratiam ambiat, quo pudore ad eum reuerti poſtulet; ſi non priùs acerbum & amarum ei ſit, reliquiſſe Deum ſuum? ipſi extitiſſe perfidum & ingratum? Vnde ſanctus Auguſtinus lib. de pœnitentiâ ait: *Nemo poteſt nouam vitam inchoare, niſi eum ſuperioris vitæ pœniteat.*

2. Contra ſcripturā.

2. Quia contraria S. Scripturæ, quæ paſſim dolorem de præteritis peccatis eorumque deteſtationem requirit, vti Iſai. 38. in pœnitentiâ Ezechię: *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.* Iere. 2. *Scito & vide, quia malum & amarū eſt reliquiſſe te Dominum Deum tuum.* Ezech. 6. *Diſplicebunt ſibimet ſuper malis quæ fecerunt in vniuerſis abominationibus ſuis.* Ioëlis cap. 2. *Conuertimini ad me in ieiunio & fletu, & planctu, & ſcindite corda veſtra, & conuertimini ad Dominum Deum veſtrum.* Pſalmo etiam 50. dicitur: *Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus, cor contritum,* &c. Denique vt alia prætercam, clarè Apoſtolus 2. Cor. 7. ait: *Gaudeo quia contriſtati eſtis ad pœnitentiam,* cuius pœnitentię miros ſubdit effectus. Idem clariſſimè docent Patres, è quibus vnum audiamus Tertullianum antiquiſſimum lib. de pœnitentiâ cap. 9. *Exomologeſis eſt proſternēdi & humilificandi hominis diſciplina, conuerſationem iniungens miſericordiæ illicē: de ipſo quoque habitu & victu mandat ſacco & cineri incubare, corpus ſordibus obſcurare, animum mæroribus deijcere: illa, quæ peccauit, triſti mactatione mutare,* &c. *ingemiſcere & lachrymari & mugire dies noctesq́, ad Dominum,* &c.

II. Via voraginoſa ab ijs, quos pœnitet non peccaſſe.

II. Aliqui inueniuntur, qui non Domino, ſed Diabolo potiùs parant viam ſuâ pœnitentiâ, viam voraginibus plenam; quos pœnitet non peccaſſe. Huiuſmodi fuit Gabrinus Fundulus Cremonénſium tyrãnus à Philippo Mediolanenſium Vicecomite aſtu captus, productuſque in forum Mediolani capite plectendus, cùm ad pœnitentiam malefactorum admoneretur, hoc vnum ſe dolere dixit, quod Ioannem 23. Pontificem & Sigiſmundum Imp. hoſpitio exceptos, ad immortalem ſuam famam, è ſuâ turri altiſſimâ non præcipitarit. Iouius in Philippo, & Fulgoſius lib. 9. cap. 11. Paulò modeſtiores Prigniſſæ milites, latrocinijs nobiles, qui propterea ſe pœnitere dicebant, quòd mari congelato, occaſionem neglexiſſent excurrendi Magnopoli in Daniam, ad rapienda & abigenda illinc pecora. Cranzius lib. 5. Saxon. cap. 10. Huiuſmodi pœnitentes ſæpe ſunt auari, iracundi & vindictę cupidi, qui pœnitentiâ ducuntur, non quòd mala fecerint, ſed quòd non peiora fecerint: digna inferno pœnitentia: qualem etiam dæmones agunt, quòd non plura & grauiora, quemadmodum cupiunt, damna humano generi inferre à Deo permittantur.

III. Nimis anguſta ab ijs, qui non dolēt de peccato, velut ſummo malo.

III. Parant alij viam Domino, ſed nimis arctam: quales illi imprimis, qui non dolent magis appretiatiuè, non intenſiuè, de peccatis admiſſis, quàm de alijs malis admiſſis vel acceptis damnis; quorum pœnitentia non ſufficit ad delenda peccata, non enim agnoſcunt peccatum eſſe malum omnium maximum ſuper omnia mala: nec diligunt Deum, quem offenderunt ſuper omnia, neque videntur agnoſcere ipſum eſſe ſummum bonum ſuum. Debent ergo pœnitentes magis deteſtari peccata ſua, quàm vlla alia mala; ſaltem appretiatiuè, vt nullum malum ijs præſeferant aut æquent; adeoq́ue nec totum mundum vellent accipere ea conditione, vt Deum aliquando offendiſſent.

1.

Deinde minùs latam parant viam, qui de aliquibus tantùm peccatis lethalibus, non de omnibus dolent, ſaltem in generali; ſed ad vnum vel alterum retinent adhuc affectum & complacentiam Tales enim non dolent, quia Deum offenderunt, ſummum bonum, alioquin non de vno vel altero tantùm, ſed de omnibus dolerent; cùm omnibus eum offenderint, ſed ob alias rationes; quod non ſufficit ad pœnitentiam. Quin etiam ſi diſplicerent omnia admiſſa peccata, quatenùs Dei offenſa ſunt; non diſplicerent tamen ipſi actus, qui offenſa fuerunt: ſed ob aliquem effectum bonum vel acceptum placerent, non ſufficeret hic dolor ad conſequendam gratiam v. g. ſi quis fornicator doleret quòd offendiſſet Deum; ſed gauderet aut placeret ſibi ob perceptam illicitam voluptatem, vel deceptam nobilem virginem, vel ob natum ſibi ex fornicatione filium, aut ſi quis homicida doleret ſe offendiſſe Deum, gauderet tamen quòd inimicū ſuum homicidio illo ſuſtuliſſet: illuſor hic & non pœnitens foret: quia non doleret ſe offendiſſe Deum, ſed nollet Deum talem ſtatuiſſe legem, vt illis ſuis iniquitatibus offenderetur; alioquin diſpliceret ei etiam actus, quo Deum offendit. Vnde S. Auguſtinus ſer. 7. de temp. ait: *Pœnitentiam certam non facit niſi odium peccati, & amor Dei. Quando ſic pœnites vt*

tibi

tibi amarum ſapiat in animo, quod antè dulce fuit in vitâ; & quod te prius oblectabat in corpore ipſum te cruciat in mente: tam tunc bene ingenuiſces ad Deum & dicis: Tibi ſoli peccaui.

IV. Ab alijs nimis profunda, qui naturali ſolùm pœnitentiâ ducuntur.

IV. Parant alij viam nimis profundam, **ein Holweeg**, qui pœnitentiâ ſolùm naturali ducuntur, dolentes v.g. quia per peccata ſua incurrerunt infamiam, vel pœnas legibus debitas, vel alia damna temporalia, quorum pœnitentia humi repit & merè naturalis eſt & inuenitur etiam in peſſimis hominibus, peccatis adhuc vſque ad aures inhęrentibus. Imò etiam illi, qui ſupernaturali quidem dolore pœnitent, ſed imperfecto (qui attritio vocatur) pręcisè quia cælo exciderunt, vel gehennę reos ſe fecerant, humi adhuc repunt, vnde nec aduentum gratiæ expectent, niſi Sacramentum accedat, quia amore potiùs ſui quàm Dei offenſi dolent de peccatis, per quæ tantum incurrere damnum: velut ſi quis doleret, quòd alterum tranſfigendo ſeipſum interim grauiter lęſiſſet aut cruentaſſet: vel qui doleret ideò, quòd dum incendit alterius domum, ignis etiam propriam domum inuaſiſſet, qui profectò ſe, non proximum, cui damnum intulit, diligere cõuincitur. Multi hic ſe decipiunt, qui ſe pœnitentiam agere eaque ad cœlum euolare putant, cùm adhuc in profundo hæreant. Talis fuit Saul, qui increpatus à Samuele propter inobedientiam, dixit quidẽ: *Peccaui*; ſed ne vilis haberetur & è regno excideret; vti explicat verbis illis: *Sed nunc honora me coram ſenioribus populi mei & coram Iſrael.* 1. Reg. 15. Simili dolore afficiebatur Rex Antiochus, qui dolebat memor malorum, quę fecerat in Ieruſalem, quia ideò putabat inflictum ſibi morbum, & inſtare mortem; 1. Mach. 6. Quorum dolor merè naturalis adeoque inutilis fuit; qualis etiam in Alexandro Imp. qui cùm B. Martinam Virginem nobilem poſt varia & dira ſupplicia iuſſiſſet decollari, viſis ab ea multis miraculis, eâdem die percuſſus eſt dolore cordis & carnes ſuas comedebat gemens ac dicens: *Miſerere mei Deus Chriſtianorum, quia nomẽ tuũ perſecutus ſum: ſicut feci, mihi reddidiſti.* Mart. Polonus an. 236. Non ita Dauid, qui dicendo: *Peccaui*, gratiam Dei recepit, quia præcisè ob Deum offenſum doluit. Vnde S. Baſilius in pſ. 56. verba illa exponens ait: *Tibi ſoli peccaui. Cùm multis ac magnis donis tuis ſim potitus, contraria tamẽ rependi. Non enim hoc dicit, quòd in Vriam nõ deliquerit: deliquit quidẽ & in illum & in vxorem eius; verùm maxima hæc præuaricatio aduerſus Deũ præcipuè fuerat commiſſa, qui ipſum elegerat & Regem conſtituerat.* Non doluit ob infamiam, nõ ob moriturum filium, non ob vxorum proſtitutionem, ſed quia Deum offenderat.

Trip. Do. 4. Adu. C. 5.

V. Ab alijs ſubdola & fallax, qui ficté pœnitent.

V. Parant alij viam ſubdolam & tectam, quæque in ceſpite graminoſo ſuprà apparet iucunda & ſecura, ſubtùs verò eſt paludoſa, ſolido carens fundo. Hanc Deo parant, qui fictam agunt & pręſeferunt pœnitentiam: cùm in corde nullo modo pœniteant: qui veſtimenta quidem ſcindunt, cor autem minimè ſcindunt; quibus Ioël cap. 2. ait: *Scindite corda veſtra & non veſtimenta veſtra.* De talibus ita ſcribit S. Bernardus de gradibus humilit. gr. 9. *Eſt qui nequiter humiliat ſe* (Eccli. 19.) *& poſteriora eius plena ſunt dolo. Vultus demittitur, proſternitur corpus, aliquas ſibi lachrymulas extorquent, ſi poſſunt, vocem ſuſpirijs, verba gemitibus interrumpunt, nec ſolùm qui eiuſmodi eſt, obiecta non excuſat, ſed ipſe quoq; culpam exaggerat, vt dum impoſſibile aliquid aut incredibile culpæ ſuæ ore ipſius auditum audis, etiam illud quod ratũ putabas, diſcredere poſſis,* &c. Similes hi ſunt Gabaonitis; qui ſaccos veteres aſinis imponentes & induti veteribus veſtimentis pacem à Ioſue emendicârunt: quaſi procul diſſiti, cùm in propinquo habitarent. Ioſ. 9. Fingunt, qui ſic pœnitent, ſe procul abeſſe à peccandi affectu, cùm ei viciniſſimi ſint & addictiſſimi. Tali modo pœnituiſſe Achab, quando ad increpationem Elię *ſcidit veſtimẽta ſua & operuit cilicio carnem ſuam.* (3. Reg. 21.) ſentiunt non pauci, & indicat S. Gregorius homil. 19. ſuper Ezech. *In quibus Domini verbis*, inquit, *penſandum eſt, quomodo ei in electis ſuis mœror amaritudinis placeat qui amittere Deũ, ſi ſic ei & reprobi pœnitentia placuit; quia timebat perdere præſens ſæculum*, &c. indicans etiam imaginem & externã pœnitentiæ ſpeciem gratis Dei oculis aſpici, quo modo amicorum abſentium intuemur effigiem cum voluptate, etiam ſi immenſo à nobis diſtent interuallo, vt ait ibi Sanctius. Verùm vt ea pœnitentiæ imago Deum aliquantum lenierit, certè non niſi temporalem aliquam pœnæ relaxationem Achabo impetrauit, Deum non reconciliauit. Vana enim prorſus eſt illa pœnitentia, quæ veſtimenta conſcindit, pectus tundit, conſpergit cinere caput, cibos adimit abundantes & dulces, adhibetque inſuaues & parcos; ſi cor relinquit intactum & integrum, neque exuit antiquam intemperantiam, non deponit odia & ſtudium vindictæ, non reſtituit, quæ per vim & fraudem ablata ſunt, nihil denique mutat interiùs in animo; cùm tamen mutet ea, quæ ad externam ſpeciem & habitum pertinent. Huiuſmodi pœnitentis ſimulachrum fuit Achab ille, qui neque reſtituit vineam, quam iniquè poſſedit; neque honorem Nabotho, qui ipſo conſcio & non inuito velut blaſphemus lapidatus fuit, cùm tamen pro ſuo munere tam crudele facinus impedire debuiſſet: neque è vinculis exemit innocentẽ Michęam, quem in carcerem detruſerat; neque ſimulachra confregit, quę ad vxoris vota in fines Iſraëliticos introduxerat. Similis fuit fucus & ſimulachrum pœnitentiæ in Henrico VIII. Angliæ Rege peruerſiſſimo, qui in extremis humilitatem quidẽ in ſumptione ſacri viatici oſtendit, & poſt euerſa tot centena imò millia monaſteria & templa, templum vnicum reſtitui iuſſit, quaſi per hoc expiaturus tot aliorum templorum direptiones, totque innocentum cędes; vt videre eſt apud Sanderum de ſchiſmate Angl. & Florim. Remundum lib. 6 de ortu hęreſis.

VI. Parant alij viam ſcopuloſam ad pręcipitia ducentem, qui nimiâ & immoderatâ pœnitentiâ acti in deſperationem ſe pręcipitant, vnde in omnia ſcelera ſe immergunt, nec vlla conſilia admittunt, quaſi iam de ipſis actum ſit; cuiuſmodi erat Cain, qui à Deo reprehenſus in deſperationem incidit dicẽs: *Maior eſt iniquitas*

VI. Ab alijs ſcopuloſa, qui in deſperationem ducunt.

mea, quàm vt veniam merear. Gen. 4. q. d. maior, quàm vt vllâ pœnitentiâ poſſim veniam impetrare; ſeu vt S. Proſper l. 3. de vitâ contempl. exponit: *indulgeri mihi nō peto, quia peccatorū meorum magnitudine indulgentia tua vincitur magnitudo.* Quem ſecutus Iudas traditor, qui & ipſe *pœnitentiâ*, ſed immoderatâ & irrationabili *ductus*, prę venię deſperatione & nimiâ animi triſtitiâ abiens laqueo ſe ſuſpendit, Matth. 27. Quâ deſperatione grauiùs offenderunt Deum, quàm Cain parricidio, Iudas proditione, teſte S. Hieronymo in pſ. 108. *Pro clementiâ*, inquit, *Domini hoc dico, quia magis ex hoc Iudas offendit Dominum, quia ſe ſuſpendit, quàm quòd Dominum prodidit.* Quæ eſt enim hęc hominis temeritas, ponere limites infinitæ Dei miſericordiæ & clementiæ? Adhæc *non tam graue eſt caſus*, ait S. Chryſoſtomus hom. 8. in 1. Corinth. *quàm poſt caſum iacere, neq; tam graue, vulnus accipere, quàm nolle acceptum curare.* Vermis conſciētię Iudam ſuffocauit priùs quàm ſuffocaret laqueus; quòd ſi ipſe prior vermem illum ſuffocaſſet per veram pœnitentiam & venię ſpem, à verme ſuffocatus non fuiſſet, vt loquitur S. Bernardus ſerm. de conuerſione ad Clericos cap. 6. *Optimum*, inquit, *eſt ſentiri tunc vermem, cùm poſſit etiā ſuffocari: itaque mordeat nunc vt moriatur & paulatim deſinat mordere.* Leo Armenius Imp. quia Michaëlem Balbum, comitem excubitorum, inſidiatorem vitæ ſuæ, non occidit, ſed ad preces vxoris vitâ donauit, poſteà ab eo occiſus eſt, Zonara auctore. Idem contigit Iudæ cum verme conſcientiæ; quem certè mactare poterat, ſi cogitaſſet Chriſtum Dominum & magiſtrum ſuum, pro ſalute generis humani, adeoque etiam ipſius vermem effectum; ſicuti fatetur pſal. 21. *Ego autem ſum vermis & non homo: opprobrium hominum & abiectio plebis.* Certè vermi ſimilis factus eſt in cruce, teneriimus ligni vermiculus. Itaque nemo dicat: Deus in cœlo ſublimis regnat in cœleſtibus, ego autem terrę vermiculus ſum, qui offendi ipſum; quia ille quidem *ſublimis in regno, ſed ſuauis in cruce*, ait S. Bern. ſerm. 61. in Cant. *Petra refugium erinaceis* (ait ibidem) *dicitur pſ. 103. Et reuerà vbi tuta firmaq; infirmis ſecuritas & requies, niſi in vulneribus Saluatoris?* &c. Quod ſi inſtet peccator multitudine peccatorum prægrauatus & animo ſuccumbat, quòd Deo non ſit ſoluendo, huic reſpondet S. Ambroſius lib. 2. de pœnitent. cap. 8. *Plura ſoluendi habet ſubſidia, qui Deo, quàm is, qui homini debet. Deus affectum exigit, qui in tuâ poteſtate eſt. Nemo pauper eſt, qui Deo debet, niſi qui ſeipſum pauperem fecerit. Et ſi non habet, quæ vendat: habet quæ ſoluat. Oratio, lachryma, ieiunia debitoris boni cenſus eſt.* Sic ille.

Vidimus ergo quanto conſilio & quantâ diſcretione iuſſerit Ioannes dirigi viam Domini: non quomodocumque ſcilicet, ſed ita vt fiat recta, plana, lata, ſecura, nitida, &c. Magnus nimis eſt Deus, cui debetur via ex omni parte recta, quique ait Prou. 8. *Viam prauam & os bilingue deteſtor.* Auferte igitur à facie Dei vias, quas deſcripſimus, prauas & peruerſas: & rectas facite ſemitas Dei noſtri.

DOMINICA QVARTA ADVENTVS.

Themata.

I. Confeſſio non ita graue onus, vti quibuſdam apparet.
II. Propoſitum emendationis quî firmandum.
III. Præpoſterus pudor in Confeſſione vt vincendus.
IV. Turpitudo peccati cōſideranda & per contritionem amouenda.
V. Pœnitentia fortiter agenda pro feſto natalitio.

THEMA PRIMVM.

Confeſſio non ita graue onus, vti quibuſdam apparet.

Confeſſio pectini benè comparatur.

1. *Confeſſio pecten eſt, non ſtrigilis.*
2. *Pecten eſt eburneus, pulcher & ſalutaris.*
3. *Pecten eſt inauratus reſpectu gehennæ.*

Omnis mons & collis humiliabitur. *Luc. 3.*

NIHIL vſitatius, quàm vt homines, vbi in ſpeculo viderunt malè concinnum ſibi eſſe capillum, pectinem arripiant, eoque comam pectant, Ex dono Bonifacij V. PP. Edelburgę Reginæ Angliæ miſſo, vidimus ante octiduum in ſpeculo, quàm malè cohęreat noſter capillus, quàm ſcabioſum & malè comptum ſit noſtrum caput: ſupereſt nunc, vt pectinem eburneum (qui erat alterum donum) arripiamus ad concinnandam comam: quo nimirum apparere cum decentiâ coram Chriſto nato valeamus. Quinam verò ille niſi confeſſio? Hęc enim vermes capiti detrahit, hęc capillos ordinat, hęc ſanitatem menti adfert: hęc denique iuxta hodiernum Euangelium mōtes & colles humiliat & omnia praua & aſpera corrigit. Sed videor mihi iam videre aliquos, qui ab hoc pectine abhorreant, non ſecus atque filiolus, qui ſcabioſo laborat capite. Dixi, filiolus; quia reuerà paruuli & infantes ſunt, qui neceſſarium hoc tamque ſalutare remedium fugiunt. Si enim verè ſaperent, vtique dicerent: ô gratum! ô eburneum! ô aureum pectinem! Quod vt manu palpemus, audiamus.

Diximus hunc pectinem Edelburgæ à Bonifacio tranſmiſſum, fuiſſe eburneum & inauratum. Igitur,

I. Cogita confeſſionem eſſe pectinem, quo homines: non ſtrigilem, quâ equi: nec vngues ferreos, quibus malefici pectuntur. Sanè ſi Princeps, poſtquam rei alicuius ſcelera iam ipſi innotuiſſent I. Confeſſio pectē eſt, non ſtrigilis.

notuiſſent

Digitized by Google

notuiſſent, nil aliud ei pro pœnâ iniungeret, quàm vt ea ſuo ſecretario eique muto vel alteri ſeruo (ſub ſigillo arcani) in aurẽ diceret; nónne inſipiens foret, qui hoc facere detrectaret, vel difficile aſſereret? Hinc Athenienſes, qui impunes dimittebant eos, qui culpam vltrò faſſi eſſent, cùm id Socrates facere nollet, eum morte condemnarunt, non tam ob delictum, quàm ob contumaciam, teſte Alex. ab Alex. l. 3. c. 5. Iam verò Deus nouit omnia peccata tua melius quàm tu ipſe, ſiue ea fatearis ſiue neges: vult tamen partim in pœnam, partim in bonum tuum, vt eius ſecretario ea aperias, qui ſub grauiſſimâ pœnâ illa reuelare nequit, adeoque plus quàm mutus eſt, & hac lege tibi promittit, ſe omnia remiſſurum. Quis hanc clementiam Dei non omni laude extollat? Aſpice iam pectines ſeu potiùs ſtrigiles Gentilium & Iudæorum. Apud Lacedæmones qui grauiter deliquiſſent, ipſi cantilenam in ſe componere, & circum aram cantare debebant, teſte Plutarcho in Lacon. Si hoc à nobis exigeretur, quæ confuſio nos opprimeret? Alij etiam filios immolare à ſacrificulis cogebantur: Iudæi pro certis peccatis certas hoſtias offerre, & pro grauiori meliores ac maiores; quin & peccata ſua ſacerdoti indicare. Hinc Leuit. 5. dicitur: *Agat pœnitentiam pro peccato ſuo.* Heb. & Chald. *cõfiteatur peccatum ſuum.* Quòd ſi iam & nos pecora noſtra afferre vnaque peccata noſtra indicare cogeremur, quid diceremus?

Trip. Do. 3. poſt Epiph. Vide vngues ferreos, quibus vtuntur fori tribunalia ad eliciendam reorum cõfeſſionem, & poſtquam elicuerint, eadem punienda. Illa vi extorquent: & ſi ſponte fatearis nihilominùs adhuc vitam tibi extorquebunt. At in Confeſſionis tribunali, ſi te ipſum accuſaueris, nõ tantùm abſolueris, ſed inſuper in catalogum electorum inſcriberis, & corona te expectat. Non meum eſt hoc, ſed Chryſoſtomi ho. 3. de Verb. Iſaiæ: *In mundanis,* inquit, *ac forenſibus iudicijs poſt accuſationẽ & confeßionem criminum, reſtat mors. Cæterùm apud diuinum tribunal, poſt accuſationem & confeßionem criminum datur corona.* Accedit quòd Magiſtratus ſæcularis crimina quidem punit, ſed non emendat: velut ſi cùm dens ac caput tibi doleat, non dolorem aliquis ſedet; ſed caput tibi abſcindat. At in confeſſione tollitur peccatum, ſed non deſtruitur peccator.

II. Pecten eſt eburneus, pulcher, & ſalutaris. II. Cogita eſſe pectinem (vt vidimus) eburneum, adeoque pulchrum & nitidum, nec non ſalutarem; vnde Germ. vocatur Helffenbain/ (ſiue ab elephante, ſiue à iuuando & medicâ virtute) quia ex oſſe ſeu dente elephantis medicinali factus.

1. Purgat caput à ſordibus. 1. Igitur à ſordibus & pulueribus peccatorũ caput purgat nitidumque efficiet. Quo videtur reſpexiſſe Dauid pſ. 95. cùm ait: *Confeßio & pulchritudo in conſpectu eius.* quaſi pulchritudo naſcatur è confeſſione. Vnde S. Auguſtinus in eum Locum ait: *Fœdus eras, ſed confitere vt ſis pulcher.* Et S. Bernard. ep. 113. *Bonum animæ ornamentum confeßio, quæ & peccatorẽ purgat & iuſtum reddit purgatiorem.* Exemplo eſt S. Pelagia, cuius vitam & conuerſionẽ ſcribit Iacobus Diaconus Heliopoleos. Ea temporibus Theodoſij iunioris Antiochiæ inter mulierculas Bacchas ſacras paſſis crinibus circumcurſantes ingenti ornatu & pompâ S. Nonno Epiſcopo Edeſſeno occurrit. Cuius vanitatem cùm is deploraſſet, vnàque ſuam negligentiã, quòd numquam ita ſtuduiſſet placere Deo, ſicut illa ſeculo, accuſaſſet: die dominico poſt horas nocturnas vidit in ſomnis ſtans ad altare columbam nigerrimam & ſordibus pleniſſimam inſtar atri corui; quam proinde ex indignatione arreptam proiecit in vas aquâ plenum iuxta poſitum: in qua ſordibus abſterſa prodijt mox inſtar niuis candida atque in ſublime euolans euanuit. Hæc cùm Diacono ſuo retuliſſet, prodijt ad Eccleſiam & concionem de vanitatibus ſæculi orditus eſt. Aderat fortè & Pelagia, eaque concione compuncta venit ad pedes Nonni, aſſerens ſe pelagus omnium vitiorum, monitaque ad faciendam integram oris confeſſionem, mutata eſt in columbam per pœnitentiam & baptiſmum, ac deinceps ſupra montem Oliueti in anguſtiſſimâ cellulâ ſe incluſit, egitque tam ſeueram pœnitentiam, vt inter Sanctos numerari meruerit. Apud Sur. 9. Octob. Quando igitur confeſſio coruum tam atrum in columbam nitidiſſimã conuertit, quomodo non obuijs vlnis amplectenda eſt? Maximum beneficium præſtitit arca Noe etiam beſtijs, dum eas in vita ſeruauit: ſed nequaquam tam eximium quàm confeſſio præſtat hominibus. Ibi enim qui lupus vel coruus ingreſſus eſt, iterum lupus vel coruus egreſſus eſt. At hîc in Eccleſiâ qui lupus ingreditur ad confeſſionem, ouis egreditur: qui coruus, columba.

2. Vermiculos rodentes conſcientiam detrahit. 2. Vermiculos qui ex pædore & ſordibus capitis naſcuntur, detrahit. Quid verò illi niſi vermes conſcientiæ, qui quot peccata tot numero ſunt, hominemque perpetuò rodunt ac lancinant? vt planè dolor ille longè grauior & intolerabilior æſtimari debeat, quàm pudor confeſſionis, ſeu quis alius cruciatus. His vexatus Dauid ob commiſſum adulterium & homicidium Vriæ pſ 37. fatetur de ſe, *Non eſt pax oſſibus meis à facie peccatorum meorum.* Cur? *Quoniã iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput meum.* quaſi pediculi ſcilicet caput rodentes: *Et ſicut onus graue grauatæ ſunt ſuper me. Putruerunt & corruptæ sũt cicatrices meæ,* id eſt, plagæ non ſanatæ, ſed obliuione quadam violentâ ſolùm obductæ, pus cõtraxerunt & reputruerunt, vti Hebræus clariùs habet. Vnde *miſer factus ſum & curuatus ſum vſque in finem.* Putabat enim ſe continuò in dorſo vel capite geſtare cadauer Vriæ, quẽ occidi innocentem iuſſit: ſicq; per nouem menſes miſerè onuſtus inceſſit, donec à Nathan Propheta correptus peccatum expuit dicens: *Peccaui Domino.* Accidit Dauidi & ferè omnibus peccatoribus, grauium peccatorum reis, quod peregrino illi in vitâ S. Walpurgæ (auctore Wolfhardo Monacho Herrenriedano) qui cùm alium peregrinantem ad S. Walpurgam famis tempore in vitâ occidiſſet ſpolij causâ, defunctumque brachijs complexum in humeros ſuſtuliſſet, proximâ in ſiluâ ſepeliendum aut abſcondendum, contigit Dei nutu, vt cadauer à ſe abijcere ampliùs non poſſet, ſed cum eo per aliquot dies continuos circumire cogeretur, donec tandem

ad Rhenum veniens, ſe quaſi deſperabundus Rheno inieciſ vnà cum ſarcina; à quâ quidem liberatus, ſed cum illa eiectus, ad S. Walpurgæ monaſterium veniens rem ordine narrauit. Tale onus eſt, quod peccator geſtat; ſic enim Num. 23. ait Dominus: *Scitote quoniã peccatum veſtrum app ehendet vos.* Quare ſi ab onere iſto liberari velis, aliud non ſupereſt, niſi vt proijcias te in lauacrum pœnitentiæ & confeſſionis. Vnde S. Chryſoſt. hom. 15. in 2. ad Cor. ait: *Quomodo licet adulterium exuere? poteſt, inquam, & quidem facile: Si quis legibus ſe ſubmittat. Balneum enim ſpirituale eſt Eccleſia non corporis ſpurcitiem ſed animæ labes varijs pœnitentia modis abſtergens.*

3. Capillos cogitationum cõponit.

3. Capillos implexos ac perturbatos componit, pulchreque in ordinem redigit. Capilli cogitationes ſunt, quia de capite prodeunt. Hæ autem in mente peccatoribus admodum impexæ & turbatæ ſunt, ſecumque ipſæ pugnant. Ecce aiunt cum prodigo filio, quàm longè à Deo patre meo receſſi! Quorſum & in quam duram peccatorum ſeruitutem deueni! Quàm nudus omni virtute, & gratiâ Dei exutus! Quot ſordibus & pediculis admiſſorum ſcelerum fœdatus? Quàm infamis coram cælitibus & hominibus! Quâ in ſocietate dego? Dæmonum & hominum reproborum ſcilicet. Quinam cibi mei? nónne ſurfures & ſiliquę fœdiſſimarum ac beſtialium voluptatum? Quanti alij boni paſſim in domo patris mei viuunt in ſancta pace & lętitiâ ſpiritûs? Et quid tandẽ erit mecum? Nónne hîc fame pereo? Et quid ſi ęternum peream? Et quid ſi repente, hac die vel nocte? Redibo ad patrem meum? ſed quomodo me recipiet? Et quid dicet mundus? quid cogitabit Confeſſarius, videns vndique me tam lacerum? Hunc in modum implectunt hominem hi capilli, & affigunt laqueo Dæmonis velut alterum Abſalonem. Et quò is diutiùs differt pectinem, eò difficilior fit depexio, quemadmodum in ruſtico qui capillum ſuum toto anno numquam pectit. At vbi ſemel te viceris, dicens: *Surgam & ibo ad patrem meum:* vbi pectinem apprehenderis, tum videbis repente componi cogitationes tuas, redire animo ſerenitatem & lætitiam; vti expertus etiam eſt prodigus in do nũ patris reuerſus. Huiuſmodi capillos acquiſierat ſuperbus ille Rex Nabuchodonoſor, ad beſtias damnatus; ſimiles videlicet pilis ſeu plumis aquilarum denſos, nigros, prolixos, horridos & criſpatos. Qui tamen vbi Deum & peccata ſua agnoſcere & confiteri cœpit, reſtitutus eſt illi ſenſus & forma humana regnique decor. Dan. 4. Iam verò ſi hanc tantam ſanitatem mentis exhibet confeſſio, quis eam oderit aut metuat? Quid non expendunt & tolerant à Medicis ægri, vt ab infirmitate conualeſcant? Primò amaras potiones ſumunt, ſcindi & vri non detrectant. Deinde euẽtus incertus eſt. Tertiò multo plerumque tempore in curâ detinentur. Quartò in Medicos & Pharmacopolas quid non expendunt? Nónne Hemorrhoiſſa illa per 12. annos multa à compluribus Medicis perpeſſa eſt, & prætereà in eos erogauit omnem ſubſtantiam ſuam? Et tamen nihil profecit, *ſed magis deterius habuit*, vt omnia enucleatè ſcribit Mar. cap. 5. Nihil horum in confeſſione timendum. Non eſt quod ibi patiaris, niſi breuem coram vno homine muto, Deique ſeruo, tui explicationem: euentus curæ certus eſt, nec diu expectandus; illicò enim ſequitur ad duo ſacerdotis verba, neque eſt quod expendas. Et hanc curam fugies?

III. Cogita hunc pectinem eſſe inauratum. Sed quâ ratione? Eadem quâ Deus per Zachariam dixit c. 11. *Aſſumpſi mihi duas virgas, vnam vocaui Decorem,* (id eſt, ſuauem & iucundam, quaſi diceret aureum ſceptrum) *& alteram vocaui funiculum.* Sic ego video duos pectines peccatori propoſitos, vnus eſt iucundus & ſuauis adeoque aureus, alter [illegible]us & horribilis. Priore vti potes tu in hoc ſæculo, mediante confeſſione: altero vtetur Deus in die Iudicij, interuentu Diaboli, quando ille te accuſando pectet, cuius reſpectu alter ille planè aureus eſt, quo modo loqui ſolemus: **Er iſt guldin darneben.** Qui ſeipſũ pectit, ſuauiter id facit, nec capillos ſibi euellit: at ſi ruſticanus tonſor fortè eum inuadit duro ſuo pectine & craſſis manibus, non abſque dolore ipſi pilos è barbâ vel ceruice extrahat. Iam ergò ſi teipſum confeſſione tuâ comas, nullo tuo id damno facies. Quòd ſi nolis veniet tibi ruſticanus tonſor, qui etiam cutem tibi detrahet, Dæmon, inquam, qui ſaltem in die iudicij tui particularis de omnibus te accuſabit. Vnde Amos 5. dicitur: *Væ deſiderãtibus diẽ Domini. Ad quid eam vobis? Dies Domini iſta, tenebræ & non lux Quomodo ſi fugiat vir à facie leonis & occurrat illi vrſus.* Leo enim proſtratis parcit, ſed vrſus ſuis vnguibus pellem hominis capiti detrahit. **Das iſt ein grober tampler.** Sic pexuit Theodebertum Galliç Regem in vitâ S. Nicetij 1. Oct. apud Sur. Is enim cùm grauibus peccatis implicatus cum ſuis aulicis cõtra anathema templum ingreſſus eſſet, noluit Epiſcopus pergere in officio diuino: venitque iuuenis obſeſſus in templum, exclamans Epiſcopum eſſe ſanctum & bonum? at Regem eſſe adulterum, inceſtuoſum, homicidam: nec compeſci potuit; & cùm in columnam templi inſiliſſet, inde nec à decem hominibus (cùm id iuberet Theodebertus) abſtrahi, donec factâ clam ab Epiſcopo cruce decidit, & extractus nuſquam apparuit. Idem egit malignus hoſtis in alio obſeſſo Traiecti, quem S. Norbertus expulit, vt in eius vita 6. Iun. apud Sur. *Cùm enim circumſtaret Clerus & populus, alij pro curioſitate, alij pro pietate, peſſimus dæmon per os inuaſi hominis multorum flagitioſam vitam & fornicationes cœpit detegere, & quidquid confeſſione tectum non erat, malitioſo ore propalare. Hac audientes cœperũt omnes hac illacꝗ diffugere, paucis cum Patre Norberto remanẽtibus.* Iam eligite quod vultis, Audit. vel ipſi confiteri, vel veſtro nomine confitentem audire Diabolum. Diabolus ſecundum nomen ſuum, criminator & calumniator eſt: Satan aduerſarius eſt, qui nihil non effutiet contra vos in die iudicij ſeu falſa ſeu vera: Confeſſarius veſter pater, idemque velut mutus eſt, imò pluſquam mutus; poteſt enim mutus prodere vos per nutus: Confeſſarius autem nullo modo. Hinc monet Iſaias c. 43. *Narra ſi quid habes* (70. vertunt)

III. Pecten eſt inauratus, reſpectu gehennæ.

Dic tu iniquitates tuas primò, vt iuſtificeris. In quem locum S. Chryſoſtomus hom. 20. in Gen. ait: *Ne expectes te arguentem, ne præſtoleris actorem. Ipſe præueni & rape ſermonis principium, vt accuſatoris linguam muteſcere facias.* Dicamus ergo cum Dauide pſal. 47. *Confitebimur tibi Deus, confitebimur & inuocabimus nomen tuum.*

THEMA SECVNDVM.

Propoſitum emendationis quî firmandum.

Muri Iericho deiecti non reædificandi.

1. *Quia id præcepit Chriſtus.*
2. *Quia interminatio adiecta.*
3. *Quia iuſtè præcepit.*
4. *Quia incerta & damnoſa reparatio.*
5. *Quia reparatio placet diabolo.*
6. *Quia reparatio laborem habet.*

Vox clamantis in deſerto: Parate viam Domini. *Luc. 3.*

Muri Iericho deiecti non reædificandi.

OPpugnauimus ante octiduum ciuitatem Iericho tubâ præcurſoris: neſcio an expugnauerimus. Tametſi verò credimus in multorum cordibus muros iniquitatis, qui obſtabant Chriſto, deiectos eſſe: necdum tamen plena victoria obtenta eſt. Quid enim ſi quis deiectos muros iterum ædificet vel ædificare cogitet? quid proderit deieciſſe? *Vnus ædificans*, inquit Eccleſiaſticus c. 30. *& vnus deſtruens: quid prodeſt illis niſi labor?* Dicam ego: Vnus peccatum deſtruens, & alter ædificans, quid prodeſt? Duo enim ſunt officia contritionis, vt contritus doleat de admiſſis peccatis, & de cauẽdis in poſterum firmum decretũ habeat. Quamobrem vbi Ioſue muros Iericho lapſos vidit & ciuitatem vaſtauit, addicit edictum, ne quis eam impoſterum reædificaret: *Maledictus vir coram Domino, qui ſuſcitauerit & ædificauerit ciuitatẽ Iericho.* Et hoc eſt, quod à nobis etiam requiritur: firmum, inquam, propoſitum peccata dimiſſa non repetendi. Quod enim Chriſtus Satanæ puerum obſidenti dixit Marci 9. *Exi ab eo & ne ampliùs introeas in eum*: hoc peccatis noſtris vtique dicere voluit, idque etiam efficere, ne vnquam ad nos redeant; ſi ipſi conſentiamus. Sed quâ ratione tale propoſitum in nobis excitabimus? Eâ quæ abſterruit Hebræos à ſuſcitandâ Iericho, vti videbimus.

I. Quia id præcepit Chriſtus.

I. Quia præcepit Ioſue populo ne ſuſcitarent Iericho. Pari ratione Chriſtus præcepit nobis, ne dimiſſa peccata repetamus, vti imprimis languido illi ad piſcinam: *Noli ampliùs peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.* Ioan. 5. Rurſum adulteræ abſolutæ. *Vade & iã ampliùs noli peccare.* Ioan. 8. Non coniurauit quidem nos Dominus, vti ſuos Ioſue; ſed manſuetiſſi nè mãdauit: *Noli peccare*; quia omne Dei mandatum vim iuriſiurandi habet. Si enim, vt dixit Alphõſus Aragonum Rex ſapientiſſimus, *tantũ valere debet ſimplex verbum Principum, quantũ priuatorum hominum iuſiurandum* (apud Panorm. l. 1. Comment. de rebus Alphonſi c. 58.) multò magis Dei verbum ſeu mandatum. Iam videte quid Hebræi poſt edictum illud Ioſue fecerint: nemo vnus eorum auſus eſt Ierichuntem reædificare. Poſt 530. annos primùm venit Hiel à Bethel, (vbi erectus erat vitulus aureus: vtiq; ergo Idololatra) qui eam reparauit. Simile eſt quod legimus 1. Reg. 14. In fugam & terrorem compulerat Philiſthæos Ionathas; Saul vt hac occaſione vteretur ad hoſtes perſequendos adiurauit populum ſub maledictione, ne quis aliquid comederet vſque ad veſperam, donec vlciſceretur ſe de inimicis. Et quid egerunt illi? Non manducauit vniuerſus populus panem, ac licet videret in ſaltu mel ſylueſtre, in conſpectu ſuo fluere, nullus tamen ex tanto numero (præter vnum Ionatham, qui edictũ patris ignorauerat) inde vel minimum quid guſtauit, timore iuramenti regij Si potuit hoc efficere mandatum Regis in tanto populo, non poſſit plus mandatum Dei? Præcipit is vt in poſterum abſtineatis voluptatibus huius ſæculi melleis, vſq; dum hoſtẽ iam fugientem ad internecionem deleatis. Et Deo non parebitis? Dauid cùm exercitũ ſuum mitteret contra rebellem filium Abſalonẽ, præcepit Ducibus militum audiente populo: *Seruate mihi puerum Abſalon.* Cumque miles quidam vidiſſet pendulũ è quercu Abſalonem idq; Duci Ioab nuntiaſſet, Ioab expoſtulare cœpit, quod eum non occidiſſet. At verò ille: *Si appenderes in manu meâ mille argenteos, nequaquam mitterem manum meam in filiũ Regis, audientibus enim nobis præcepit Rex tibi & Abiſai & Ethai duc ẽs: Cuſtodite mihi puerum Abſalon.* 2. Reg 18. Ecce miles hic præceptum non habuit, ſed voluntatem tantùm Regis inſinuatam ducibus nouerat, & tam obfirmato nihilo minùs animo voluntati Regis ſe accommodat. An nõ decet igitur vt nos multò firmiùs Dei voluntati inſiſtamus? præcipit is nè deinceps non rebellem, vt erat Abſalon, ſed obedientiſſimum ſibi filium, Chriſtum offendamus; & tam facilè ſeducimur, vt pro pugillo hordei rurſum eum vendamus? Abſit, abſit. Si totus mundus nobis offeratur & in manu noſtrâ appendatur, numquam id faciemus. Itaque cùm Cõfeſſarius pœnitenti ait: *Vade & ampliùs noli peccare*; ſciat is pro certo, ſibi id à Deo, non ab homine dictum, quia & abſolutio à Confeſſario, non tamquam ab homine, ſed tamquam à Deo datur.

II. Quia interminatio adiecta.

II. Quia Ioſue interminationem addidit: *Maledictus vir coram Domino: qui ſuſcitauerit & ædificauerit ciuitatẽ Iericho. In primogenito ſuo fundamenta eius iaciat & in nouiſſimo liberorum ponat portas eius.* Idque impletum eſt in Hiel, qui tempore Achab reſtaurauit Iericho, homo infidelis, qui pro nihilo duxit maledictionem Ioſue, nec fidem ei habuit. Sed vltionem expertus eſt. *In Abiram primogenito ſuo fundauit eam, & in Segub nouiſſimo ſuo poſuit portas eius, iuxta verbum Domini.* 3. Reg. 16. Quãdo ergo cœpit fodere muri fundamentum, tunc fodit filio ſuo primogenito ſepulchrum, & dum perrexit muros extruere, perrexit filios ſuos deſtruere, perdendo paulatim vnum poſt alterum; cumque abſolueret muros, perficiendo portas; ſepeliuit vltimum filium ſuum, vt ſcribit Rupertus in Ioſuen. Sicque dum ſibi & familiæ ſuæ muros ſtruit, ſe &

illam deſtruit; nec habet, cui ſtructuram ſuam relinquat. Idem ferè contingit ijs, qui in condonata ſibi à Deo peccata recidunt; grauiores enim pœnas merentur & incurrunt, quod & languido illi ad piſcinā comminatus eſt Chriſtus, dicēs: *Noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.* Fuerat ſanè lāguor illius grauis, vt non poſſet ſe mouere: nec non diuturnos, per 38. annos durans: & tamen multò grauior pœna relapſuro denunciatur, & quæ alia niſi dira mors! Sic enim & recidiua ęgritudo mortis eſt ſępè nuncia. Magiſtratus etiam relapſos in priora ſcelera grauiùs punit. v. g. fures primò deprehenſos virgis cędit, ſecundò auribus truncat: at ſi rurſum furentur, laqueo extinguit aut gladio. Hoc idem minatur Deus relapſis quibuſcumque in peccata grauia, Eccleſiaſtici 26. *In duobus contriſtatū eſt cor meum, & in tertio iracundia mihi venit.* Quòd verò hoc tertium? *Qui tranſgreditur* (non qui cadit ex infirmitate, ſed qui tranſgreditur velut transfuga) *à iuſtitiâ ad peccatū. Deus parauit eum ad rhomphaam*: illā ſcilicet bis acutam, quam Ioannes vidit Apoc. 1. egredientem de ore Chriſti Iudicis, quæ corpus & animam necat temporali & æternâ morte. Hoc igitur ſi quis cogitet, quomodo non firmiſſimè ſtatuet abſtinere deinceps à peccatis ſibi remiſſis? quomodo & illa non diligentiſſimè cauebit? Sane Balaam ille improbus alioquin propheta, poſtquam audijt Deum prohibentem & vidit Angelum in viā euaginato gladio ſibi obſiſtentem ac dehortantem ne malediceret Iſraëli, tam firmum obſequendi concepit propoſitum, vt diceret Regi Balac: *Si dederit mihi Balac plenam domum ſuam argenti & auri, non potero immutare verbum Domini Dei mei, vt plus vel minus loquar*: quàm ſcilicet præcepit. Num. 22. & 24. Cur igitur nos non idipſum facimus? Itáne impio homine magis impij erimus? Abſit.

III. Quia iuſtè præcepit.

III. Quia iuſtum & æquum erat iureiurando & ſub eā pœnā adſtringere populum, vt nō repararetur ea ciuitas ab hominibus, quam non homines ſed Deus deſtruxit. Sicut enim dixit Chriſtus: *Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet*: ſic etiam dico: Quod Deus deſtruxit, homo nō ædificet. Pari ergo ratione iuſtum eſt, vt tu non repetas dimiſſa tibi peccata; Deus enim, non tui muros peccatorum tuorum ſubruit, qui per merita paſſionis ſuę ea tibi remiſit, nec ſolummodò tubā prædicationis orbem circumiuit, ſed etiam ſudore & ſanguine ſuo expugnauit, quiq; mercedis loco nihil aliud petit, quàm vt imposterum ipſum ampliùs non offendas. Tali argumentò perpicit Ionathas patris ſui obſtinatiſſimi alióquin in perſequendo Dauide animum, vt iuraret ſe deinceps non futurum ei infeſtum. Propoſuit enim ipſi merita Dauidis, quibus communem & potentiſſimum hoſtem Goliathum deuicit, eaque victoriā ſalutem Hebręorū populo vniuerſo peperit: *Ne pecces Rex*, inquit, *in ſeruum tuū Dauid, quia nō peccauit tibi, & opera eius bona ſunt tibi valdè: & poſuit animā ſuam in manu ſuā & percuſſit Philiſtæum & fecit Dominus ſalutem magnam vniuerſo Iſraeli: vidiſti & lætatus es. Quare ergo peccas in ſāguine innoxio interficiens Dauid, qui eſt abſque culpa? Quod cùm audiſſet Saul placatus voce Ionatha, iurauit: Viuit Dominus, quia non occidetur.* 1. Reg. 19. Ecce obfirmatum Saulis animum flexit hæc oratio, vt iuramento Saul promitteret vindictæ obliuionem: & non potuerit hoc efficere in corde noſtro beneficium à Chriſto acceptum, quo is animam ſuam poſuit, debellando acerbiſſimum hoſtem Dęmonem, vt ne ampliùs ipſum perſequamur? Parum ab ęgro peteret Medicus pro curā ipſi impenſā & valetudine reſtitutā ex lethali morbo, ſi nihil aliud poſtularet, quàm vt ſanatus caueret ſibi impoſterum ab eā intemperantiā, verbi gratiā ebrietate aut libidine, quę ipſi morbum conciliauit. Et hoc vnum petijt Chriſtus ab infirmis, quos curauit: nec plus à peccatore requirit, dum à peccatis eum abſoluit in Confeſſione. Quid igitur? hoccine ei non præſtabis? hoc tibi durum erit?

IV. Quia incerta & damnoſa reparatio.

IV. Non fruſtra memorat Scriptura 3. Reg. 16. quòd Hiel de Bethel fuerit is, qui reędificauit Iericho, quia Bethel domum Dei ſignificat, indicans Hielem de domo Dei deſcendiſſe in Iericho, vt eam inſtauraret, idque fieri cùm quis iuſtificatus recidit in peccatum. Contingit enim ei, quod illi, qui ab Ieruſalem deſcendit in Iericho per viam, quæ infeſta erat & obſeſſa à latronibus, vnde incidit in latrones maximo ſuo damno & bonorum omnium iacturā. Lucæ 10. At quis ſanæ mentis de ſtatu gratiæ ſe pręcipitet in ſtatum peccati? de cœlo in infernum? de Ieruſalem ſeu viſione pacis in Iericho & ſyluam latronū? Audiamus Sponſam Cant. 5. *Laui pedes meos: quomodo inquinabo illos?* Lauiſti peccator animam tuam, nō ſine difficultate per pœnitentiam abluiſti à fœdiſſimis ſordibus, & ornaſti eam pretioſâ gratiæ veſte; talem ergo veſtem in tam fœdum lutum rurſum proijcies? Si ſordes quidem illæ aliæ non eſſent, niſi quales adhærent pedibus aut induſio, non magni æſtimarem, ſi rurſum eam collutulares: quia in promptu habere lauacrum poſſes, cùm paſſim reperiatur aqua. At verò aqua gratiæ, quâ lauanda eſt anima, in tuâ poteſtate non eſt, nec ad manum ſemper: quid ſi poſteà tibi negetur?

V. Quia reparatio placet Diabolo.

V. Quia quod impius Hiel fecit, fecit (ex multorum coniecturâ) vt placeret impio Regi Achab, qui Deum contempſerat & vitulos colebat ac Sidoniorum Deo templum & aras extruxerat. At tu Chriſtiane ſi iterū ſuſcitaueris deſtructa in te peccata, placebis certè Diabolo & obſequium ei præſtabis. Hoccine verò facies? Dæmoni ciuitatem & habitaculum in te eriges? Dęmoni vt placeas, Deo diſplicebis? Abſit, abſit. Nónne in baptiſmo Satanę abrenūciaſti, & irreconciliabile odium atque immortale bellum indixiſti? nónne Deus inter nos & ſerpentem illum Diabolicum perpetuam antipathiam ſtatuit? Quid enim is niſi perditionem noſtram quærit, vt ex conſortio noſtro aliquale ſolatium habeat, & ſeductos dirè ſubſannet? nónne audimus D. Petrum epiſt. 1. cap. 5. dicentem: *Fratres ſobrij eſtote & vigilate, quia aduerſarius veſter Diabolus tanquā leo rugiēs circuit quærens quem deuoret?* Ecce quid quærit Dæmon? te deuorare, hic illius cibus eſt. Et tu ereptam huic leoni animam tuam iterum obijcies?

cies?Sed dices:iterum ex eius dentibus me liberabo,& fugiam ad Chriſtum. At quàm hoc difficile & periculoſum,præſertim ſi toties relabaris?Quis effugiet leonem vndiq; circumeuntem,qui toties ei obuiam it?Hinc Phariſæos & Sadducæos videns Ioannes Baptiſta venire ad ſuum baptiſmum increpauit, dicens: *Progenies viperarum,quis vobis demonſtrauit fugere à ventura ira*?Matth. 3.quaſi diceret:quis vobis perſuaſit, quòd gehennam effugietis? Hoc enim ſenſu Chriſtus etiam, quaſi explicans Ioannem, ait Scribis & Phariſęis,Matth.23. *Genimina viperarum quomodo fugietis à iudicio gehennæ*? Progenies viperarum appellat Ioannes Phariſęos,quia ficto animo ſuſcipiebant eius baptiſmum,& ſimulabant aut promittebant pœnitentiam,mox relapſuri:ſicut vipera cùm ad aquas vadit, venenum deponit,ſed poſteà mox reſumit. Quomodo verò tales toties relabentes effugient laqueos Dæmonis?

VI. Quia reparatio laborem habet.

VI. Quia ædificare rurſum labor erat: non ædificare non eſt labor. Ita repetere priſtina vitia labor eſt,relinquere verò minimè.Quid non laboris ſuſcipiendum,vt alterum defraudes,vel bonis ſuis ſpolies?vt alteri coniugem aut filiam ſeducas?aut vindictam de inimico ſumas?Quid enim ſi Confeſſarius præciperet tibi,vt alterum è throno & dignitate ſuâ deijcias?vt noctu alienis ædibus inſidieris eaſque expiles, ita tamen clam,vt non deprehendaris?vt amore nummorum parum valde comedas?viliſſimo vino,pauperculâ menſâ victites? vt viatoribus inſidias ponas eoſque exſpolies? vt alterius vxorem vities,adeò tamen cautè, vt maritus alijque non aduertant?vt te quotidie inebries vſque ad vomitum,nec abſtineas,licet quotidie ſentias vertiginẽ & dolorem capitis?vt per maria nauiges ad quęrendas fraudibus opes,&c.?Certè fatentur impij quantũ laboris ſuſceperint dum peccarent,Sap.5. *Laſſati ſumus in via iniquitatis,ambulauimus vias difficiles.* Stulti! quis coëgit vos ambulare vias difficiles illas, cùm haberetis faciles? Sed dicite,quęſo:quid laboraſtis,vt tam laſſi fieretis?Pro vanâ,inquiunt, gloriâ certauimus & pugnauimus: pro lucro iniquo parando libros euoluimus,mendacia confinximus:pro ſeducendis alienis vxoribus maxima pericula adiuimus: pro leui contumeliâ vel probro vindicando gladios diſtrinximus & manus conſeruimus: pro amicitiâ confirmanda diu noctuque potauimus,ſaltauimus,luſimus.Et quis vos coëgit ad hos labores? nónne facilius erat his omnibus abſtinere?Bene igitur dicũt:*Nos inſenſati*, ſi enim ſenſum habuiſſent, tam inutiles & pernicioſos labores numquam ſuſcepiſſent.

Quando igitur tot rationes vrgent ne maledictam Iericho iterum ædificemus,ſuperſedeamus,quæſo,hoc peſſimo & pœnitendo labore, ac ſciamus pro certo, ſi rurſum ædificemus eam, ad extremum à Deo in morte & iudicio noſtro rurſum deſtruendam; quemadmodum & Iericho ab Hiel reparata, poſtea cum excidio Ieroſolymę à Romanis iterum deſtructa eſt. *Si enim dixerit Idumæa: Reuertẽtes ædificabimus,quæ deſtructa ſunt. Hæc dicit Dominus exercituum: iſti ædificabunt & ego deſtruam:& vocabuntur termini impietatis, & populus, cui iratus eſt Dominus in æternum.* Malach.1. Vbi Remigius: quòd ſi impudens malitia ea,quę ſunt deſtructa, rurſus ædificare conetur, Dominus iterum deſtructurum ſe profitetur. Quod facit duobus modis,ſiue dum corriguntur peccatores,ſiue cùm pertinaciter peccantes iuſtâ vltione damnantur. Ibi Dei ira & indignatio veluti duo folles perpetua in eos euoment flammarum incendia, quibus eos cremabit in ęternum. Væ igitur inſtauratoribus vrbis Iericho! væ, væ, væ.

THEMA TERTIVM.

Præpoſterus pudor in confeſſione vt vincendus.

Rex Baſan eſt confuſio prohibens confeſſionem.

1. *Sed non eſt tantus, quantus fingitur.*
2. *Gloria magnâ vincitur.*
3. *Magno noſtro fructu vincitur.*

Vox clamantis in deſerto: Parate viam Domini. *Lucæ 3.*

Rex Baſan eſt confuſio prohibens confeſſionem.

DImicauimus ante octiduum contra quinque hoſtes,qui impediunt iter noſtrum in terram ſanctam, ſacram, inquam,confeſſionem. Supereſt adhuc vnus, iſque maximè terribilis, Og de giganteâ ſtirpe, cuius regio Baſan adiacebat Iordani, adeoque oſtio terrę promiſſæ. Quantę is ſtaturę & fortitudinis eſſet, colligi ex c.3. Deut. poteſt,vbi dicitur lectus eius ferreus mõſtrari 9.cubitis longus,& 4.latus.Quis non timeat hunc hoſtẽ? Verùm Deus Moyſen animaturus:*Ne timeas eum*,inquit, *quia in manu tua traditus eſt*, quis eſt iſte Og? Abulenſis in Deut. 3.Og,ait,*Hebr.idem eſt,quòd coacernans,& ſignat peccatorẽ,qui peccata peccatis ſuperaddit,donec veniat in profundum.* Regio ipſius *Baſan interpretatur confuſio*,ait S.Aug.pſ.67.*Dixit Dominus:Ex Baſan conuertam.Quid eſt ergo*,inquit,*cõuertam ex confuſione,niſi quia confunditur ex peccatis ſuis,qui pro eis dimittendis precatur miſericordiam Dei? Inde eſt quòd ille Publicanus nec oculos ad cœlum audebat leuare,ita ſe conſiderans confundebatur,ſed deſcendit iuſtificatus,quia dixit Dominus:ex Baſan conuertam.* Sic Auguſt. Occurrit autem pœnitenti hoſtis iſte communiter cùm iam ad oſtium Iordanis,ad tribunal Confeſſionis venit,eumq; valdè oppugnat.Quare occurrendum illi,nec timendus hoſtis eſt,quia in manu & poteſtate noſtra eſt,poſſumus vincere modò velimus. Sed quibus armis audiamus.

I. Non eſt tantus, quantus fingitur.

I. Non eſt tantus iſte Gigas,atque fingitur à quibuſdam. Fabulantur Iudæi more ſuo lectum illius Og 9. cubitorum, fuiſſe tantùm cunas illius.Ipſum ergo aduenientibus Hebręis eradicaſſe montem trium milliarium & in caput ſuſtuliſſe,vt eo totum Hebræorum exercitum opprimeret, ſed Deum miſiſſe formicas, quę perforarent montem,ita vt in humeros debiſceret,inde creuiſſe ei in monte duos longos dẽtes, quibus impeditus montem à ſe abijcere non potuerit, ſicque à Moyſe occiſum eſſe. Hunc in modum fingunt multi confuſionem,

quæ

quæ ſit in confeſſione, eſſe immenſam, cùm reuerà exigua ſit.

Trip. Do. 3. quadr. C. 63.

1. Confeſſio ſit vni tantùm.

Primò enim confeſſio ſit vnico homini: cùm ſępè coram pluribus multi peccare non erubeſcant. Vnde S. Auguſtinus l. 2. de Viſit. infirm. ait: *Non te pudeat corā vno dicere, quod te non pudet forſitan corā multis & cum multis facere. Humanum eſt peccare: Chriſtianum à peccato deſiſtere: diabolicum perſeuerare.* Sed nimirum Dæmon reddit illis pudorem in pœnitendo, quem abſtulit in peccando monetam peſſimam pro optimâ? Multi *peccatum ſuum quaſi Sodoma prædicauerũt, nec abſconderunt*, vt dicitur Iſai. 3. Smindyrides Sybarita iactabat ſe, quòd intra 20. annos numquam vidiſſet orientem aut occidentem Solem, quòd eo nimirum tempore ſemper affixus lecto fuiſſet; apud Athenæum lib. 6. Dipnoſoph. ex Chamæl. Pontico. lib. de voluptate. Zabulus aleæ inuentor ſtatuam ſibi poſuit, cuius in gremio tabula eſſet luſoria: voluitque priùs ſibi ſacrificari à luſoribus, priuſquam ludum aggrederentur, teſte S. Cypriano libello de aleatoribus. Multi gloriantur ſe plurimas pecunias aleâ perdidiſſe, ingentia pocula exhauſiſſe: alios decepiſſe, &c. quæ tamen confiteri erubeſcunt. Videtis miſeri quomodo Diabolus illudat vobis?

2. Fit peccatori à peccatore.

Secundò fit peccatori à peccatore. Audi iterum Auguſtinum in pſ. 66. *Quid erubeſcis ô homo confiteri? peccator ſum ſicut & tu. Confitere ergo homo homini: peccator homo homini peccatori. Quid times confiteri? homo ſum, humani nihil à me alienum puto.*

3 Fit ſub ſigillo arcani.

Tertiò fit ſub ſigillo ſilentij arctiſſimi. Vnde ſubdit citato loco Auguſtinus. *Quid times cõfiteri? Id quod per confeſſionem ſcio, minùs ſcio, quam id, quod neſcio, Confiteri times, qui nõ confitendo, nõ potes eſſe occultus. Elige quod vis Si non confeſſus lates, incõfeſſus damnaberis.* Hęc Aug. ad hoc ſtabiliendum audite miram hiſtoriam, quam refert P. Ferdinandus in c. 3. Gen. ſect. 22. cuius in Cęſario l. 3. hiſt. & miraculorum c. 21. vt ait, ſpirituali, mentio fit. *Vehebantur naui complures vtriuſque ſexus: ſubitâ coorta tẽpeſtate naufragium in oculis vita iam nulla ſpes, ſola de ſalute animæ cura erat. Sacerdos ſimul aderat. Ergo omnes iam de vita deſperabundi, ſua quiſq; peccata omnia etiã grauiſſima publicitus contenta voce confiteri. Cœlum diuinitùs intereà ſerenauit tempeſtas; nauis portum ſecura & incolumis tenuit. Egreſſi omnes ſalui vectores. Deus bone! nulla omnino de peccatis in naui confeſſis memoria relicta eſt. Recordabantur quidem ſe confeſſionem eamq; publicam feciſſe & audiſſe, quid verò peccati dictum vel auditum ſit, numquam in mentẽ rediyt.* Idem propemodum contingit Confeſſarijs, qui adeò nõ curant, quę audierunt ſub ſigillo, vt vix vmquam recordentur, (quod & vitare debent) ſed ea quaſi ſepulta habẽt. Vbi enunciata peccata à iudicibus publicãtur, è numellis promulgantur, ridentur, puniuntur; ibi horridum & periculoſum eſt prodere ſe ipſum: at nihil tale pertimeſcendũ in confeſſione. Videtur hoc inſinuaſſe Dominus, cùm Ioan. 8. audiens accuſari à Iudęis adulteram, in flagitio deprehenſam, inclinans ſe digito in terrã ſcripſit, characteres efformans in pauimẽto lapideo (vt obſeruat Corn. à Lap. ibi) quos nemo legere poſſet. Sic enim pœnitens deſcribit Confeſſario peccata ſua, quaſi in lapide ſcriberet ea digito. Dum narrat, audiuntur, pòſt obliterantur.

II. Gloriâ magnâ vinceris.

II. Glorioſa eſt hęc victoria tantum abeſt vt ignominiam contineat, ſuperaſſe hunc Gigantem. Teſtatur id Eccleſiaſtic. c. 4. *In animâ tuâ ne cõfundaris dicere verũ: Eſt enim cõfuſio adducens peccatum: & eſt cõfuſio adducẽs gloriã & gratiam.* Nam imprimis vincis Diabolum; immanem illum Gigantem; ita vt confuſus recedere, & obliuiſci cogatur peccatorum tuorum: Typum

1. Confitendo vincis Diabolũ.

eius victorię videtur exhibuiſſe Dauid, quando fundâ lapidẽ iactum infixit fronti Goliath, ex quo ictu ille pronus in faciẽ corruit. 1. Reg. 17. Eccur verò in fronte tactus, & pronus in terram corruit, cùm ſupinus potiùs deberet? Frons pudoris ſedes eſt; ibi tangitur dæmon, cùm pudor noxius in confeſſione expugnatur, ibique cadit in faciem dæmon, quia confuſione peccatoris machinatio illius confunditur & ſternitur, fraudes deteguntur, & peccata in incentoris faciem expuuntur. Sic proſtrauit Dæmonem latro quidam conuerſus apud Ioan. Climachum Abb. Montis Sinæ, quo demorante in quodam Cœnobio venit ille, monaſticam vitam acturus. Incluſus ergo per octiduum, iuſſus eſt ab Abbate priùs ſua ſcelera coram fratribus publicè confiteri, aſſenſumque libens dedit, adeò vt etiam in medio vrbis Alexandrinę ſe paratum ad hanc confeſſionem diceret. Ergo Dominicâ die poſt lectum Euangelium introductus in templum, cilicio indutus, & à quibuſdam fratribus modicè verberatus, repente in limine ab Abbate iuſſus eſt ſubſiſtere velut indignus ingreſſu Eccleſię, poſtmodum admiſſus omnia ſua ſcelera eaq; grauiſſima cum lachrymis pronunciat coram 230. fratribus. Intereà videt vnus illorum virum procerum terribilemq; toties delere peccatum è libello, quoties latro aliquod confeſſus fuerat. Climachus in Scalâ paradiſi gr. 4.

2. Vincis teipſum.

2. Vincis teipsũ & cupiditates tuas quod eſt virtutis, teſte S. Chryſoſtomo ſer. de pœnit. & confeſſione cùm ait: *Non eſt confeſſio accuſare ſua peccata, ſed iuſtitia & virtus, nam ſi nõ eſſet virtus, non illi mercedem poſuiſſet Deus.* Eſt enim iuſti, humilis, pœnitentis & magnanimi viri ſua peccata fateri: ex quo Confeſſarius præclaram de confitente concipit opinionem, eoque magis, quia ſigna pœnitentiæ & virtutis in eo coram cernit; ea verò, quæ narrantur peccata auribus ſolùm percipit, adeoque tantùm credit. Nihil Iudę Patriarchæ de famâ detractum eſt, cùm faſſus eſt ſuam fornicationem, dicens Thamarem cum qua peccarat, ſe iuſtiorem eſſe. Gen. 38. Imò poſteà Iacob eum benedicens ait: *Iuda,* (id eſt, Confeſſio) *te laudabunt fratres tui*: Gen. 49. Nihil obfuit Dauidi, cùm Nathan Prophetę faſſus eſt: *Peccaui Domino.* 2. Reg. 12. adeò vt Semei non auſus fuerit ei obijcere peccata iam delata. Nihil latroni demptum, cùm dixit: *Nos digna factis recipimus.* Nihil obeſt Paulo, qui fatetur ſe perſecutum eſſe Eccleſiam. Laudem potiùs & coronam iſti promeruerunt. Gloria eſt militi, qui accepto graui vulnere ſe colligit & hoſtem adhuc conficit: cur non & illi, qui

pudore-

pudore poſthabito Satanam, à quo vulneratus fuit, cõfeſſione ſuâ vincit? Glorioſum fuit Helueto militi, qui inter cæſos iacens vulneratus & ſemiuiuus, videns hoſtem cadaueribus cæſorum inequitantem & inſultantem erexit ſe in genua & lapidem in frontem eius coniecit tam fortiter, vt de equo eum deiecerit ideoque enecarit; apud Stumſium in Chron. At ſimillimum huic facinus deſignat, qui ſemel à dæmone proſtratus rurſum ſeſe erigit & peccata ſua ipſi in faciem proijcit, quod agit, dum ſe ingenuè accuſat in confeſſione. Quis neget etiam Amlethum Iutiæ Regem magnâ ſuâ gloriâ triumphaſſe de Britannis, quando ab illis cæſus, primùm, poſtera die interfectos ſuos erexit in pedes, affigẽdo eos palis tanto numero & ordine, vt Britanni eis conſpectis exiſtimarent noua auxilia Amletho veniſſe, ideoque omnes fugam darent? (Saxo. lib. 4.) At hoc confitentes agunt, ſuis enim vulneribus quæ à Dæmone acceperunt, cædunt fugantque eundem Dæmonem, dum ea in lucem producunt & Confeſſario demonſtrant: ſic ergo ſuorum peccatorum cadaueribus ipſummet victorem ſuum vincunt.

III. Magno noſtro fructu vincitur.

III. Etſi aliquantum horridus eſt hic gigas, eius tamen victoria perquam nobis ſalutaris eſt, iuxta id Eccleſiaſtici 4. cit. *Eſt confuſio adducens gratiam.*

I. Sic abſcõduntur peccata.

Nam primò ſicut Hebræi ceperunt omnes ciuitates Regis Og, quę altiſſimis muris portiſque & vectibus munitę erant, in quibus ſe defendere & latere poterant. Deut. 3. ita deuicto hoc pudore latebis quaſi in fortiſſimâ munitione, ſeu in ciuitate refugij tutiſſimâ, & abſcondentur peccata tua, dum ea Confeſſario tuo manifeſtas; neque enim diabolus te ampliùs de illis accuſare poterit. Audi Auguſtinum ſer. 66. de Temp. *Qui ſeipſum accuſat*, inquit, *in peccatis ſuis, hunc diabolus non habet iterum accuſare in die iudicij.* Iam verò, vt idem Aug. l. 2 de viſit. infir. cap. 5. ait, *melius eſt coram vno aliquantum ruboris tolerare, quàm in die iudicij corã tot millibus hominum graui repulsâ denotatũ tabeſcere. Cogita ergo Confeſſariũ fore vnum ex illis, qui iudicio illo intererunt: nec erubeſcas nunc ei magno tuo commodo manifeſtare, quod tunc apertè cognoſcet, cum inſigni adeò pudore & contemptu tuo.* Quanto pretio & labore redimeret vir honeſtus ſuã confuſionẽ, qui ob maleficium aliquod promulgatur reus & publicâ ignominiâ afficitur in ciuitate vel coram paucis pręſentibus? Et quàm durum erit confundi ab ipſomet Deo? Sane Palatinus Podolię, cùm ſemel turpi fugâ hoſti terga dediſſet, & propterea à Boleſlao III. Polonię Rege, Domino ſuo pellem leporis, colum & fuſum pro dono in confuſionem accepiſſet, adeò pudore occupatus fuit, vt ſuſpẽdio vitam finierit. Cromer. l. 6. Voluit eo munere Rex effœminatum animum Palatino exprobrare, qui nihil videbatur mordacius. At qui præ pudore peccatum aliquod reticent in confeſſione, nónne effœminati ſunt, qui à viliſſima honoris ſui æſtimatione ſuperantur, vt incurrant nõ momentaneum, ſed æternum dedecus, non coram vnico homine, ſed coram toto mundo?

2. Sic para-

2. Sicut Hebręi capto regno Baſan, hoc ipſo habuerunt tranſitum Iordanis liberum & apertum, vtpote adiacentis, in terrâ ſibi promiſſam, lacte & melle manantem: ſic qui pudorem illum ſuperat, hoc ipſo aditum ſibi ad gratiam & animę ſanitatem, lætitiam cordis & ad vitam beatam patefacit. Qui erubeſcat ianuã ingredi paradiſi, ſiquidem *Confeſſio eſt porta, per quã intrant anima ad paradiſũ*, ait Alb. Magnus ſer. in die Cinerum. Nónne videmus, quomodo miſeri, mẽdici vlcera ſua detegunt & tranſeuntibus oſtẽdunt, vt ad miſericordiam eos flectant, & vulnerum clamore obtineant ſuſtentationem vitæ ſuę, licet miſerę & breuis, quam linguâ nõ poſſunt? Sic *qui prudentes ſunt*, ait S. Bernardus ſer. de verb. Abac. ſuper cuſtodiam, &c. *non operiunt vulnera ſua, ſed detegũt & confitentur Domino peccata ſua.* Pauperes illi exiguam ſtipẽ accipiunt, ſæpe etiam ſpe ſuâ fruſtrantur: at qui peccata ſua aperiunt Confeſſario, maximam ſemper recipiunt ſtipem, vitam animę, gratiam: abeuntque ſanati. Rurſum nónne ęgroti vt vitam ſeruent, aperiunt. Medico fidenter cauſas morborum ſuorum, v. g. nimias ingurgitationes, compotationes, repletiones ſimileſque exceſſus? Et tamẽ ibi adhuc amarę potiones ſumendę, Medico & Pharmacopolæ ſatisfaciendum, tametſi curatio prorſus certa non eſt. Quòd ſi Medicus ęgro ſanitatem polliceretur, dummodò cauſam morbi ſui ipſemet explicaret, nec aliud ſupereſſet faciendũ: nónne ſtultus foret, qui parere nollet?

aper-tur via ad Dei gratiam.

Econtrà plurimum nocet vinci illo pudore. S. Antoninus in Sũmâ tit. 9. c. 9. §. 3. refert nobilem mulierem famæ optimę, cùm incidiſſet in fornicationem, intraſſe pœnitentiæ causâ in monaſterium & ibidem addixiſſe ſe operibus abſtinentiæ, vigiliarum, orationum, &c numquam tamẽ peccatum illud confiteri auſam prę verecundiâ. Facta porrò Abbatiſſa eſt ob virtutum ſpecimina. Verùm poſt mortem apparuit vni ſorori ex monialibus ſibi familiari, tota turpis & triſtis, dicens ſe dãmnatam. Cui ſoror: *Quis ergo poterit ſaluus fieri, ſi tu nõ ſaluata es, tãti exempli monialis?* Cui illa? *Vnâ de causâ perij, quia peccatũ carnis in ſæculo commiſſum, confiteri erubui.* Cogitate hic, quantâ confuſione & quot ſibilis excepta ſit hęc ſtulta monialis in inferno? O ſtultiſſimam fęminam, credo, aiebant, quę vitato momentaneo & leui pudore coram vno homine incidit in æternum probrum coram omnibus nobis! Timuit hęc pruinam, & incidit in niuem. Nos delicias quęſiuimus, theſauros conquiſiuimus, dignitates nobis comparauimus, honores publicos quęſiuimus. Hęc aliquid ſunt in mundo. At tu, monialis, Abbatiſſa, leuiſſimo pudore confitendi tam exiguo his Gehennæ miſerias legiſti? Quis vnquam tam ſtultus fuit?

Nos ergo ne in talem confuſionem incidamus aliquando, confuſionem iſtam modicam minimè timeamus. In manu noſtrâ eſt Rex Baſan, ne timeamus eum, ſed fortiter vincamus. Sic tandẽ patebit nobis liber & ſecurus tranſitus in terram promiſſam, in Bethlehem domum panis, ad S. communionem, denique terram viuentium lacte & melle cœleſti perpetuò manantem.

TH

THEMA QVARTVM.

Turpitudo peccati conſideranda & per contritionem amouenda.

1. Turpitudo peccati ex ipſa eius natura cognoſcitur.
2. Ex Dei offenſa & contemptu.
3. Ex viliſſima hominis conditione.
4. Ex incarnatione & paſſione Dei.

Vox clamantis in deſerto: Parate viam Domini. *Lucæ 3.*

Viâ mundâ excipiendus Chriſtus.

MOs antiquis fuit, vt aduentanti Regi vel Imperatori ſubditi detractas ſibi veſtes ſternerent in viâ, quâ iturus erat; vt fœditatem luti ab oculis eius tollerent, ipſumque quàm poſſent ornatiſſimè exciperent. Ita fecerunt milites Romani Catoni Vticenſi, prouinciâ abeunti, *ſternentes veſtes per ea loca, quibus ipſe pedibus iturus erat, manuſq; oſculantes, quod genus honoris nõ niſi Imperatoribus, idq; perpaucis eo tempore tribuebatur*, inquit Plutarchus in vitâ Catonis. Idem fecerunt Hebræi electo in Regem Iehu: *vnuſquiſque tollens pallium ſuum, poſuerunt ſub pedibus eius.* 4. Reg. 9. Denique Ieroſolymitani aduentanti in vrbem Chriſto ſuper aſello, ſubſtrauerunt veſtes ſuas; quaſi non deceret eum lutoſam viam vel contingere vel aſpicere. Matth. 21. Expectamus, Audit. ſummum Regem & Imperatorem noſtrum, Chriſtum, propediem ad nos venturum. Iuſtum igitur eſt vt ab eius conſpectu remoueamus lutum, quod eius offendit oculos: nec aliud eſt, niſi fœdorum omnium fœdiſſimum peccatum. Et hoc eſt, quod edicto ſuo proclamat Chriſti præco & viæ parator in hodierno Euangelio: *Parate viam Domini.* Quod declarat ex Hebræo Vatablus & Forerius, dum vertunt: *Repurgate viam Domini.* quaſi diceret, iterum iterumque purgate, & à luto expurgate. Cauſam ſubdit Ioannes, dicens: *Et* (hoc eſt, nam) *videbit omnis caro ſalutare Dei*, ſeu, vt eſt in Iſaia cap. 40. *reuelabitur gloria Domini.* quaſi diceret: æquiſſimum eſt, vt Dei filius non niſi munda inueniat corda, & omne lutum peccati à Dei gloriâ quàm longiſſimè auferatur. Igitur exuat vnuſquiſque veſtem hominis veteris, & ſubſternat Chriſto Domino, vt ſublato luto mundam ei viam & habitaculum paret. Verum videre mihi videor aliquos, qui fœditatem luti huius, peccati ſcilicet, necdum perſpiciunt; vnde fit vt eo infixi hæreant. Quare lutum hoc ponemus ſuper oculos eorum (quo modo Chriſtus egit cum cæco nato Ioan. 9.) & turpitudinem peccati oſtendemus.

I. Turpitudo peccati ex ipſâ eius naturâ cognoſcitur.

I. Turpitudo peccati ex ipſa eius naturâ dignoſcitur, quæ nihil aliud eſt, quàm priuatio rectitudinis debitæ ineſſe actui humano. Quare ſicut cœcitas, curuitas, gibbus & ſimiles corporis defectus hominem deturpant: ita peccatum actiones humanas. S. Chryſoſtomus hom. 28. in 2. ad Cor. ait: *Nihil virtute purius, nihil malitiâ impurius. Nam illa quidem Sole fulgidior, hæc verò luto fœtidior. Idq; teſtantur etiã hi, qui in luto volutantur, & qui in tenebris verſantur, quando ſcilicet quis illos vel parũ reſpicere fecerit. Etenim quamdiu ſuo more egerint, affectionibus ebrij, quaſi in tenebris verſantes, magna cu turpitudine ſæde iacent, & nec ſentiunt quidem ſatis, vbi ſint. Vbi verò viderint aliquem virtute præditum ſe redarguentem vel etiam comparantẽ ſolùm, tunc manifeſtiùs ſuam miſeriam dignoſcunt quaſi fulgore immiſſo: ſic & ſuã fœditatẽ emendant & conſcios erubeſcunt, licet ille quidẽ ſeruus ſit, & ipſe liber; & ipſe quidẽ rex, ille autem ſubditus. Sic Heliâ viſo Achab confundebatur, & quamuis ille nihil adhuc dixiſſet, ſolo tamẽ aſpectu illius confuſus, & ſilente accuſatore, condemnantẽ ſe tulit ſententiã, loquens ſicut hi, qui capti ſunt, ac dicẽs: Inueniſti me inimice meus* (ſeu vt nos legimus, *inimicum tibi?*) 3. Reg. 21. Hæc Chryſoſt. ſubditque aliud exemplum Herodis, qui in Ioannis voce & caſtitate ſuam intuens fœditatẽ & obſcœnitatẽ, ferre illum non potuit, ſed lucernam illam extinguere conatus eſt lucifugus, ponendo eum in tenebras carceris. Vnde addit: *Furi lux inimica eſt, moleſtus eſt iuſtus peccantibus etiã ſolùm apparens; grauis etiam ſi vel ſpectetur, non enim ferunt illius radios ſicut nec Solis iubar, qui oculorum morbo tenentur.* Sic elephas bibiturus turbat aquam limpidam, ne videat in eâ gibbũ ſuum: ſic mulier deformis horret ſpeculum: ſic lucifuga animalia oderunt lucem. Hinc qui malè agunt, quærunt tenebras: quia ſcilicet peccatum omne ex ſuâ naturâ fœdum & abominabile eſt: hinc hypocriſi velatur & palliatur: hinc poſtquam admiſſum eſt, tanto ſtudio occultatur, negatur, in confeſſione tacetur, aut ſaltem cum pudore reuelatur.

II. Ex Dei offensâ & contemptu.

II. Ex grauiſſimâ Dei offensâ & contemptu tanti benefactoris. Omne quidem vitium in ſe fœdum eſt, fœdiſſima autem præ omnibus vitijs ingratitudo, vtpote quam ipſæ quoque beſtiæ pleræque ſaltem ignorant. Hinc ingratos Deo Hebræos arguit Iſaias ex brutis: *Cognouit bos poſſeſſorẽ ſuum & aſinus præſepe Domini ſui: Iſrael autem me non cognouit.* Iſai. 1. Iam verò primò fecit Deus hominẽ ad imaginem ſuam, vt ipſe ad prototypum ſe reflecteret, & Deum velut filius patrem redamaret. Deinde iterum genuit & reformauit eum per baptiſmum & gratiam ſuam, vt ita bis genitus fortiùs patrem amaret. Vnde Deut. 32. dicitur? *Nunquid nõ ipſe eſt pater tuus?* At quid agit peccator? A patre ſe auertit, & ad hoſtem eius profugiens, contra patrem arma ſumit. Quàm fœdum & abominabile facinus admiſit Abſalõ, cùm optimo patri ſuo rebellis factus, coronæ eius inſidiatus eſt, arreptis armis! Certè ipſæ creaturæ ratione carentes ſcelus illud vltæ ſunt. Mulus eum rapuit ſubter quercum; quercus ſuis ramis velut manibus corripuit ac tenuit, donec lanceis cõfoderetur. Hebræi cumulum lapidum ſuper eius cadauer congeſſerunt: ne in lucem ampliùs veniret, hodieque Turcæ, cùm illuc tranſeunt lapides eò mittunt dicẽtes: *Maledictus ſit parricida Abſalon, & quicumq; parẽtes ſuos iniuſtè perſequuntur, maledicti ſunt in æternũ*, apud Sanctiũ l. 2. Reg. c. 18. Hinc tametſi peſſimâ maledictione (vt ait Dauid 3. Reg. 2.) maledicebat Semei Dauidi ſubditus regi ſuo, quãdo eum exulantẽ appellauit *virum ſanguinũ, virum Belial* & regni inuaſorem

1. A quo creatus eſt.

insuper

inſuper & lapides mittebat contra eum: hanc tamen tantam licèt iniuriam parui æſtimauit, imò vix ſenſit Dauid, dum in mentem ei venit, quòd Abſalon filius eius proprius tam dilectus arma contra patrem gereret: *Ecce filius meus*, inquit, *qui egreſſus eſt de vtero meo, quærit animam meam: quantò magis nunc filius Iemini?* 2. Reg. 16. quaſi diceret: paruni eſt, quod hic agit contra me, ſi cum filij mei rebellione comparetur. Vide iam peccator, quid egeris dum *Deum, qui te genuit, dereliquiſti, & oblitus es Domini creatoris tui.* Non adeò dolet Deo, ſi offendatur à barbaris, Turcis, Iudæis: quia nunquam eius filij per baptiſmi gratiam facti ſunt, adeoque ſerui tantùm & mancipia ſunt. At verò ſi offendatur à Chriſtiano, qui filius eius dilectus, & quaſi alter Abſalon blandiſſimè habitus fuit; id verò vnicè dolet. Abſalon egreſſus eſt de vtero patris: Chriſtianus de latere & ſanguine Chriſti in baptiſmo. Abſalon quæſiuit animam patris, hoc eſt, vitam & ruinam imperij; peccator quærit ruinam Dei, quantum in ipſo eſt.

2. A quo tot beneficijs ornatus.

2. Tot beneficijs hominem ornauit adeoque onerauit, vt eum ſibi addictum & deuotum redderet, & inſuper amicitiam ſuam obtulit; & tamen ingratus homo peccando Deum à ſe repellit, reſpuit ac fugat; imò quantùm in ipſo eſt, perſequitur ac perdit, regnumque eius inuadit. Mirum huius rei ſpecimen edidit ingratiſſimus quidam alumnus, quem adhuc puerulum, ab omnibus deſtitutum, fortè inuenit Anſigiſus Dux, gener Pipini, coniux B. Beggæ, & ſacro fonte ſuſceptum aluit, adoptauit inſuper in filium atque hæredem, mireque exaltauit. Ingratus autem hic cuculus dominum ſuum, à quo de ſtercore erectus fuit, in venatione crudeliter occidit, propter appetitum honorem; quem tamen impius conſecutus non eſt: vt ſcribit Stephanus Abbas Leodien. in vitâ S. Modoaldi apud Sur. 12. Maij. Quid ſimilius reperiri poteſt peccatoris ingratitudini? Deſtitutus ipſe bonis omnibus, expulſus è paradiſo, & expoſitus omnibus miſeriis à miſericorde Deo inuentus, ſuſceptuſque in filium, baptiſmo ablutus, omnibuſque gratiis præuentus, adiutus & promotus eſt, ita vt hæres aliquando regni eius fieret. Sed quid agit peccatoris nequitia? Patrem ſuum amantiſſimum varijs peccatorum armis crudeliter inuadit & exturbare nititur, dum ei quaſi renuncians, alium ſibi Deum conſtituit, creaturam ſcilicet vilem; tametſi finem ſuum nullatenus aſſequitur. Quis non excandeſcat in tam ingratum animal?

3. A quo imperium in creaturas accepit.

3. Creaturas omnes, quæ ſub cœlo ſunt, hominis causà fecit, eique ſubiecit, vt ipſi homo ſeruiret, velut ephebus nobilis in ipſius aulâ: & quid agit peccator? Creatore ac Domino ſuo ſpreto, adhæret creaturis, ſeruis ſuis, totumque amorem ſuum, quem domino ſuo debet, impendit ſuis mancipiis. Quod æquè fœdum ac ſtultum eſt, ac præmiſſos ſibi à Rege miniſtros omni honoris & obſequiorum ſtudio colere ac venerari, ipſum verò Regem ſubſequentem nec reſpicere, nec curare. Adhæret enim peccator & intenſiſſimo amore affigit ſe creaturis, omnia ſua ſtudia & cogitationes in eas dirigendo velut in Deum ſuum: non ſecus ac Gentiles, qui adorant Idola ſua, beſtias & Dæmonem: aut Iudæi, quando pro Deo ſuo adorârunt vitulum, Exod. 32. dicentes. *Hi ſunt Dij tui, qui eduxerunt te de terra Aegypti.* Fortè quia boues traxerunt eorum currus & impedimenta, idcircò eos conſtituerunt ſibi in Deos. Quod profectò indigniſſimum eſt: abuti nimirum creaturis, in obſequium ſibi à creatore conceſſis, ad iniuriam creatoris: armis, pecuniâ, commeatu, militibus à Rege ſibi concreditis pugnare contra Regem ſuum. Magnum Dei beneficium fuit ſerpens æneus, Hebræis à Deo datus, vt eius aſpectu ſanarentur à morſibus ignitorum ſerpentum in deſerto. At verò ipſi quid tandem fecerunt? Quia poſteri audierant aſpectu eius ſanatos homines, cœperunt, non Deum, à quo ſerpenti ea vis data fuit, ſed ipſum æneum & inanimem ſerpentem pro Deo colere, eique velut Deo incenſum adolere. Quæ res fœdiſſima ſimul & indigniſſima mouit Ezechiam Regem, vt ſerpentem illum confringeret, ita vt in æs conflatus nihil de priori formâ retineret, 4 Reg. 17. Idem quod Hebræi illi, agit peccator: Deus illi ſuas creaturas dedit in obſequium, aliàs vt eum alant, aliàs vt veſtiant, aliàs vt infirmum ſanent, aliàs vt mœſtum recreent, aliàs vt rudem doceant. At peccator amorem ſuum, quem creatori ſuo & datori bonorum omnium debet, impertit creaturis illis. Hinc iure meritiſſimo indignatur Deus non ſolùm peccatori, ſed etiam ipſis creaturis, quas idcircò in fine mundi omnes confringet & deſtruet igne conflagrationis, atque in cinerem rediget, velut ſi vir legitimus peſſundet adulteros, quibus adhæſit vxor eius. Peccatum ergo lutum non eſt? abominabile non eſt, cùm ipſius odio Deus vaſtaturus ſit totam hanc mundi machinam, tam pulchram, tam ſpecioſam? adeoque mactaturus etiam creaturas, quæ omni culpâ carent?

III. Ex viliſſimâ hominis conditione.

III. Ex viliſſimâ hominis conditione, qui ſe Deo opponere non veretur, & infinitam eius maieſtatem, cùm ipſe ſit fœdiſſimum lutum, ſpernere & repudiare. Scimus ex l. Eſth. c. 3. quàm indignè acceperit Aman, primus in Aſſueri aulâ Princeps, ſibi genua flexa non eſſe à Mardochæo, excubitore Iudæo; adeò vt propter illum vnius hominis contemptum, (ſicut ipſe interpretabatur,) decreuerit omne genus Hebræorum delere ipſumque Mardochæum in altiſſimâ cruce ſuſpendere. Petiit ſuperbiſſimus homo honorem ſibi non debitum, nempè diuinum; aut certè regium, ſi politicam ſolùm adorationem petiit. At Deo debetur honor diuinus adeoque tantus, quantus excogitari poteſt. Non erit igitur maxima Deo iniuria maximuſque contemptus, ſeruum eius viliſſimum, qui ad oſtium eius excubat, extremo loco poſitus, qualis eſt homo, legi & voluntati eius contraire? debitam ei venerationem & ſubiectionem negare velle ſui, non Dei iuris eſſe? Certè hoc valde exe[illegible]

exaggerat Eliphaz, amicus Iob,cap. 15.cùm de peccatore ait: *Tetendit aduersùs Deum manum ſuam,& contra omnipotentem roboratus eſt. Cucurrit aduersùs eum erecto collo* (inſtar tauri ferocis & liberi) *& pingui ceruice armatus eſt*, hoc eſt, aruinâ, (inſt. tinetn Spoch 6.aiſ3) quæ contemnit verbera & vulnera. Huiuſmodi taurus erat Nabal ille *ſecundùm nomen ſuum ſtultus*, faſtu inflatus, qui rogatus à Dauide humaniſſimè, vt ſibi & militibus ſuis aliquid de annonâ daret,pro accepto cuſtoditorum gregum beneficio,ſuperbè eum adiectis probris repulit, nec vel minimâ re iuuit. Cuius improbitate exacerbatus Dauid ſtatuit eum perdere cum omni domo ſuâ. Verùm prudentiâ vxoris eius permotus,mutauit ſententiam & pepercit. Manè vbi crapulâ edormitâ experrectus Nabal audijt ab vxore,quanto in periculo fuiſſet ipſe,& tota domus eius,*emortuum eſt cor eius intrinſecùs,& factus eſt quaſi lapis*. 1.Reg. 25. Agnouit enim quàm potentem Ducem offenderit,à quo mox deleri & quidem ebrius, cum domo ſuâ totâ poterat: agnouit ſtultitiam ſuam vel ex nomine,qui tam potentem Principem verbis contumelioſis prouocârit ad iracundiam: agnouit ſe non mortis tantùm, ſed inferni etiam pòrtis proximum fuiſſe.Hinc ille eius ſtupor,& in lapidem metamorphoſis. At iam vade mecum ô peccator, & vide an non tu ipſe quoque hunc ludum cum Deo ludas Iuſtiſſima petenti, tuaque omnia tibi ſeruanti temerariè te opponi.; & cui? Deo potentiſſimo, qui & animam & corpus tuum mittere in gehennam poteſt. Et quis tu? Nabal, ſtultus, homo ab humo dictus, quid niſi terra? Et quid ſi Deus te in ipſâ furioſâ ſceleris ebrietate & flagrante delicto corripiat,atque in infernum deturbet? Quis hîc præ ſtupore ac timore non lapideſcat? Quantus enim eſt ille Deus,qui *aperit & nemo claudit? claudit & nemo aperit*? Ipſe etiam Saul Rex,quando audiuit à Dauide ſe in manu eius fuiſſe, adeoque occidi potuiſſe, parſum tamen ſibi eſſe, eleuatâ voce fleuit(quod alioquin non ſolent Reges;) cogitans nimirum in quàm præſenti periculo, non temporalis tantùm mortis,ſed ęternę etiam fuiſſet, 1.Reg.24.Cogita hoc & tu.

IV. Ex incarnatione & paſſione filij Dei.

IV. Ex incarnatione filij Dei eiuſque paſſione, qui poſtquam ea iam peracta eſt, grauiùs longè fert peccata Chriſtianorum, qui per eum redempti & abluti à peccatis, iterum ijs ſe coinquinant,adeoque omnem Chriſti laborem, ſudorem & paſſionem irritam & inanem reddunt, quantùm in ipſis. Scimus Salomonem dixiſſe Eccli.2. *Deteſtatus ſum omnem induſtriam meam,habiturus poſt me hæredem,quem ignoro,ſapiens an ſtultus futurus ſit*, hoc eſt: ſobriéne ac prudenter,an prodigè ac ſtultè bonis ſibi à me paratis vſurus ſit. Et nactus eſt certè filium ſtultum ſimul & prodigum, Roboamum, qui per ſuam ſtultitiam mox regnum dilacerauit, decem tribus à ſe alienando:& quinto ab obitu patris anno theſauros regios perdidit, 3.Reg. 14. Sed quærere licet ex Salomone, quomodo ipſe ſub Sole ſtudioſiſſimè laborârit? Num aratro terram vertit? num ligone fodit? num flagello fruges triturauit? num ſudauit & alſit? Nihil horum.Sed iuſſit tantùm fieri hortos,vineas,piſcinas,palatia:cenſus regios in theſaurum reponi.Et tamen ipſe tanti ſuum ęſtimat laborem, quaſi ſub Sole toſtus plurimo ſudore & labore ſua filio paráſſet.Quid iam dicat Dei filius,qui nobis ſua merita & ſalutaria Sacramenta tot ſudoribus acquiſiuit? Nónne ipſe poſt continuas diſcurſationes & labores in docendis rudibus,poſt deuoratas oblocutiones & contumelias, ſanguinem & ſudauit & toties effudit vſque ad vltimam guttam? nónne ipſam denique vitam dedit?Quomodo igitur non debeat deteſtari labores ſuos,quos videt ab hæredibus ſuis ſperni & conculcari? Iſti enim vt Apoſtolus ad Hebr. 10. ait, *filium Dei conculcant & ſanguinem eius pollutum ducunt*,hoc eſt quaſi immundum & communem ſanguinem hircorum effundunt atque irritum faciunt. Salomon labores ſuos execratus eſt, quia ignorauit qualem hæredem habiturus eſſet. Quid ſi ſciuiſſet ſe ſtultum & diſſipatorem habiturum, ſicut poſteà habuit? At Chriſtus ſcit & videt indies ſe habere tales hæredes, ſtultos & ingratos, qui theſaurum meritorum eius pedibus proculcant, ſanguinem & ſudorem eius effundunt velut aquam. Et hoc ille quibus oculis aſpiciet?

Quare cùm tam fœdum & deteſtabile lutum ſit peccatum; *lauamini*, ait Iſaias, *mundi eſtote, auferte malum cogitationum veſtrarum ab oculis meis*. Iſa.1.His verbis motus peccator quidam, qui velut Æthiops templum ingreſſus fuerat, compunctus, niue candidior egreſſus eſſe viſus eſt à Paulo Simplice, S.Antonij diſcipulo. (In vitis PP. refert Ruffinus.) Vtinam ergo & faxit Deus, vt omnes illi, qui nigri ingrediuntur modò templum, poſt feſta natalitia albi & mundi egrediantur! vtinam veſtes ſuas ocyùs ſibi detrahant & Chriſti pedibus ſubſternant, ne peccati lutum in ipſis intueri,adeoque lutoſâ viâ incedere cogatur,quando in S.Euchariſtiâ, quaſi in nouâ natiuitate, ad eos venturus eſt! Satis nobis ſit, ſemel filium Dei noſtri amore in ſtabulo natum eſſe,inter pecora iacuiſſe, in fœtoribus fuiſſe. Non intrudamus eum iterum in catabulum, ne iuſtiſſimo Dei iudicio detrudamur in infernum.

THEMA QVINTVM.

Pœnitentia fortiter agenda pro feſto natalitio.

1. *Contritio armanda gladio.*
2. *Confeſſio armanda ariete.*
3. *Satiſfactio ligone armanda.*

Vox clamantis in deſerto: Parate viam Domini. *Luc.* 3.

MAgnâ aliquando ſiti æſtuabat vir ſecundum cor Dei, Dauid,cùm à Philiſthæis, hoſti-

Aquam ſitiens è ciſterna Bethlehē tres viri fortes ſignant; tres pœnitentiæ partes ſtrenuè pugnantes.

hoſtibus ſuis, obſeſſam cerneret patriam ſuam, Bethlehem; neque alius ei potus ſapiebat, niſi potus aquæ, ex patriâ ciſterna, quæ erat ad portam Bethlehem. 2. Reg. 23 *O ſi quis mihi daret potum aquæ*, exclamat, *de ciſterna, quæ eſt in Bethlehem ad portam!* Audierunt hoc tres viri fortes ex eius militibus, & irruerunt per caſtra Philiſthæorum ad ciſternam illam, & tulerunt Regi aquam; quam tamen oblatam noluit bibere, ſed effuſam libauit Domino. Quærunt hîc interpretes, cur ex ciſterna Bethlehemitica deſiderarit potum. Quidam reſpondent, quòd ſapidior eſſet aqua illa, vel ſaltem videretur eſſe Dauidi, velut ex ciſternâ patriâ: alij optaſſe dicunt liberatam ab hoſtibus patriam ſuam, & ſibi reſtitutam, verùm S. Ambroſius in Apologiâ Dauid c. 7. altiùs aſcendit, ad ſenſum allegoricum dicens: *Quid ſi altiùs velis ſpectare & introſpicere myſterium: Sitiebat Dauid non aquam fluminis, ſed potum gratiæ ſpiritualis: hoc eſt, non aquarum ſitiebat elementum; ſed ſanguinem Chriſti.* Ita Ambroſius, prorſus appoſitè. Etenim ad portam Bethlehemiticam præſepe fuit Chriſti, quem deſiderauit Dauid, velut aquam pluuiæ cæleſtis, quam ſitiebant olim Patres legis veteris, orantes: *Rorate cæli deſuper, & nubes pluant iuſtum.* Iſai. 45. Ciſterna porrò, quę hanc cæleſtem excepit pluuiam, quę alia niſi mater Chriſti fuit, quæque ad Bethlehemiticam portam mundo aquam hanc propoſuit; & primò quidem paſtoribus, paulò poſt tribus Regibus delibandam dedit? Exiſtimo Audit. vos omnes teneri eodem deſiderio, quo tenebatur Dauid, & deſiderare toto pectore potum aquæ ex ciſterna illa, potum, inquam, gratiæ ſpiritualis, corporis item & ſanguinis Domini, ſuſpiciendi in Natali Chriſti die, prę foribus exiſtēte. Laudo deſiderium, ſed ſcire interim debetis, dulciſſimam hanc aquam ab hoſtibus obſideri, & nobis denegari, ſi in peccatis exiſtentes, Dei hoſtes fuerimus. Fortes ergo viri à nobis emittendi ſunt, qui caſtra hoſtilia perrumpant, & potum nobis afferant. Hi verò non ſunt alij, niſi tres pœnitentiæ partes, Contritio, Confeſſio & Satisfactio, quę ſi fortes & ſtrenuę fuerint, vtique deſideratam aquam non difficilè nobis ſiſtent, proinde eas nunc armemus & emittamus.

1. Contritio armanda gladio.

I. Contritio gladio accingenda, & armanda eſt ad ſcindendum cor & peccata conterenda. Audimus enim Ioëlem cap. 2. clamantem; *Scindite corda veſtra & non veſtimenta veſtra.* Iudæi ad deteſtandum ſcelus aliquod graue veſtes ſcindebant, merâ ſæpè cæremoniâ, ſine cordis dolore; non ita nos Chriſtiani: corda noſtra ſcindamus, deteſtando ſcelera noſtra, & affligendo cor dolore, quod ea perpetrauit; ſcindamus, inquam, gladio ſeriæ contritionis.

1. Dolore de peccatis.

Porrò gladius hic duplex eſt, dolor de admiſſis peccatis eorumque deteſtatio, & propoſitum emendationis, ne in futurum admittantur. *Lectulum Salomonis ſexaginta fortes ambiebant ex fortiſſimis Iſrael: omnes tenentes gladios & ad bella doctiſſimi vniuſcuiuſque enſis ſuper femur ſuum propter timores nocturnos.* Cant. 3. Singuli ergo gladium vnum manu euaginatum tenebant, ad præſentem neceſſitatem: alterum ſuper femur vaginæ incluſum, ad futuram paratum. Prior eſt dolor de peccatis eorumque deteſtatio, conciſio & contritio: alter eſt propoſitum ad pugnandum impoſterum contra occurſura ſcelera. Prior adhibendus ad conterendam cordis duritiem, quòd ſe Deo oppoſuerat; quo modo fulmen conterit ea ſolùm, quæ ſibi reſiſtunt, dura: non quæ cedunt, mollia: & quo modo Henricus auceps Imp. Troiæ, Italiæ ciuitati in deditionem receptæ imperauit, vt eam mœnium partem, quæ ipſius bellicis molibus obiecta reſtiterat, ad terram vſque demolirentur, vt ſcribit Glaber. Scimus quid mandarit Deus Hebræis, quando vel vnicus Achan prædam ex anathemate furatus contra Dei pręceptum, totum exercitum turbauit: *Non ero vltra vobiſcum*, inquit, *donec conteratis eum, qui huius ſceleris reus eſt.* Ioſuæ 7. Lapidato itaque Achan & combuſto cum ſuis, Deus Iſraëli reconciliatus eſt. Quamdiu vel vnum graue peccatum intra te hoſpitatur, ô homo; Deus vltra tecum non erit, donec conteras illud, & per contritionem igne amoris diuini in te excitato id comburas. Nec difficile erit ignem illum excitare, ſi memineris quem & quantum Dominum, patrem & amatorem tuum, quantulus & quàm vilis tu, quàm temerè & periculosè, quàm grauiter & quàm ſæpè rebellione tua offenderis. Hæc eſt illa Dauidis meditatio, de quâ Pſalmus 38. ait: *In meditatione meâ exardeſcet ignis.* Quæ verba ita exponit S. Ambroſius: *Lapis ſi ad lapidem teratur, ignem excutit. Ita etiam bona conſcientiâ pudore ſuffunditur, ſi renouetur ei ſuorum recordatio delictorum.* Magis exardeſcet hic ignis, ſi peccati enormitatem & fœditatem expenderimus. Multâ ſtrage Ioſue debacchatus eſt in Reges impios & barbaros, Deo verò refractarios & exoſos (Ioſue 10. cap. & ſeq. videre eſt.) *non crudelitatem docens*, inquit Origenes homiliâ 11. *ſed Sacramenta deſignans*; vt nimirum indicaret peccata ſic tractanda eſſe, quo modo Ioſue quinque Reges eiuſmodi captos produci & proſterni iuſſit, imperans principibus exercitus: *Ponite pedes ſuper colla Regum iſtorum.* Ioſue 10. Olim Tyranni cùm exigerent à Chriſtianis, vt Chriſtum abnegarent, inſtabant vt crucem Chriſti, in ſignum negationis pedibus calcarent. Impiè quidem illi & tyrannicè, at piè & iuſtè Deus exigit à peccatore, vt peccata deteſtetur & pedibus quaſi calcet, quò ſuum in illa odium & ſentiat & oſtendat.

Alter gladius adhibendus ad præcidenda in poſterum peccata, per emendationis propoſitum, tum quidem adhuc in vaginâ conditus, ſed datâ occaſione euaginandus & vibrandus in hoſtes. Non ſatis eſt hoſtem ictu proſternere, niſi proſtratum opprimamus & iugulemus, ne reſumptis viribus ſurgat, iterumque nos inuadat. Hinc Dauid cum iactu lapidis frontem Goliatho fregiſſet adeoque eum ſtrauiſſet, non reliquit ei ſpatium, vt reſurgeret, ſed *cucurrit & ſtetit ſuper Philiſthæum & tulit*

2. Propoſito emendationis.

& tulit gladium eius & eduxit eum de vaginâ ſuâ: & interfecit eum, præciditq́; caput eius. 1. Reg. 17. Frangit Dæmoni caput, qui fundâ doloris & deteſtationis cor ſuum percutit, proſtratum verò in terra premit, qui firmiter conſtituit non relabi ampliùs: caput præcidit, qui etiam peccandi occaſiones cauere proponit. Hunc gladium excuſſit Dauid, quando dixit: *Iuraui & ſtatui cuſtodire iudicia iuſtitiæ tuæ.* Qui non tollit caput Goliatho, fruſtrà eſt, victor non euadit, ſed ſuccumbit: vti Canonicus ille Pariſienſis (apud Lucam Finellum l. 1. de alt. vit. cap. 5.) gulæ, & delitijs deditus, qui cùm Sacramentis ſalutaribus munitus obijſſet, poſt mortem vni amicorum apparuit ſeq́ue damnatum dixit. Miratus alter: *Nónne ſalutis*, inquit, *remedia ante mortem recepiſti?* *Recepi*, inquit, *ſed mero mortis metu, ſine emendationis propoſito: & ſi ſuperuixiſſem, iterum ad priſtinas delicias reuerſus fuiſſem.* ô ignauum militem, qui hoſtem quidē proſtratum capite non truncauit, ſed vitâ donauit?

II. Confeſſio armanda ariete. II. Confeſſio ariete opus habet, quo occluſas hoſtium portas perfringat & aperiat. Portæ hæ labiâ ſunt hominum, quæ occludere ſolent mutum illud dæmonium, de quo Luc. 11. ne prodant in confeſſione peccata ſua; Dæmon enim velut adulter in corde peccatoris latet, cum animâ eius colludens; ac proinde ne prodatur & eijciatur, oſtium oris obſerat, quantis poteſt viribus. Vnde Rupertus Abbas in illa verba Gen. 2. *Abſconderunt ſe in medio ligni*, ait: *Rectè quiſq; in eo vitio dicitur abſconditus, quo delectatus per confeſſionis ianuas nuſquam egreditur, cubante cum illo, deceptore ſuo Diabolo; de quo Iob 40. Sub vmbrâ dormit, in ſecreto calami, in locis humentibus.* Sic ille. Ergo Chriſtianus pœnitens magnanimum ſe militem hîc oſtendere debet, vt oſtium hoc perfringat. Typum huius magnanimitatis prælusit ſtrenuiſſimus ille Dux, Iudas Machabæus 1. Mach. 5. à verſ. 46. quando venit ad ciuitatem Ephron, munitam valde & mediâ in viâ conſtitutam adeoq́ue indeclinabilem. Ibi incluſerunt ſe, qui erant in ciuitate & obſtruxerunt portas lapidibus; nec tranſitum concedere Iudæ voluerunt, tametſi promittenti omnem indemnitatem: *Nemo vobis nocebit: tantùm pedibus tranſibimus.* Quare Iudas applicuit viros virtutis & oppugnauit ciuitatem, adeoq́ue expugnauit, & peremit omnem maſculum & eradicauit eam, ſicq́; tranſiuit ſuper cadauera occiſorum. Iudas confeſſionem: Ephron autem puluerem ſignificat; hominem

1. deſignans, qui puluis eſt & in puluerem reuertetur. Deſiderat confeſſio, inſtigante ſyndereſi, tranſire per os hominis in confeſſione, abſque omni nocumento; (quid enim obeſt homini peccatorum confeſſio, factâ ſacerdoti ſub ſigillo ſecreti?) At qui peccatorem inhabitat, Dæmon adulter, tranſitū hunc negat & occludit oſtium peccatoris varijs lapidibus, pudore confuſionis, timore pœnitentiæ, amore delectationis in peccato, &c. Quid hîc agendum? applicandi viri virtutis, ſumendus animus virilis & perrumpendum oſtium. Perrumpendo enim non te, ſed Dæmonem, qui te ſeduxit, feris, prodis hoſtem & expellis atq; confundis; velut incentorem & auctorē peccatorum tuorum, vt oſtēdit S. Ambroſ. epiſt. 18. Adhęc *peccator erubeſcet perpetuam vitam* (inquit B. Pacianus Parænes. 2.
de pœnit.) *præſenti pudore mercari? & offerenti manus Domino vulnera male tecta ſubducet? & habet aliquid, quod in illo erubeſcat, qui Dominum læſit?* &c. Sanguis in purulento vulnere incluſus magis longè affligit, quàm ſi rupto vulnere foras educitur. Eadem ratio eſt peccati: occultatum enim torquet, proditum verò releuat. Hinc exclamat Dauid: *Libera me de ſanguinibus Deus, Deus ſalutis meæ*, q. d. Medicus meus. Accedit S. Cyrillus Hieroſol. catech. 2. *Graue malum eſt*, inquit, *peccatum, ſed non incurabile: graue retinenti, ſed leue per pœnitentiam abijcienti.* Hinc, vt vult S. Auguſtinus l. 12. contra Fauſtum c. 22. vetuit Deus Gen. 9. carnem cum ſanguine manducare, iuſſitq́ue effundi ſanguinem è pecore, dum mactâtur; *ne vita priſtina*; inquit Auguſtinus, *quaſi ſuffocata in conſcientiâ teneatur, ſed habeat tanquam effuſionem per confeſſionem.* Denique 3.
quò diutius differtur peccati confeſſio, obſtante pudore, eò fit difficilior; quemadmodum & partus Ericij, qui dū à matre detinetur ob pariendi difficultatem ex ſpinoſo fœtu, creſcit magis & cum eo aculei, maiore cum parentis dolore & præſentiore periculo tandem emittendus. Quò ſpectat id Oſee 13. v. 12. *Colligata eſt iniquitas Ephraim abſconditum peccatum eius: dolores parturientis venient ei* maximè in iudicij die, cùm toti mundo patefiant ipſius peccata. Vnde S. Greg. Nazianz. orat. in S. Baptiſma: *ne peccatū tuum*, inquit, *confiteri grauerîs: vt per huius vitæ pudorē futuri ſæculi pudorē ignominiamq́, fugias (nam hoc quoque ſempiterni illius ſupplicij pars eſt) ac perſpicuum facias te ſeriò atq; ex animo peccatū odiſſe, dum illud tamquā contumeliâ dignū traducis ac velut ludibrio exponis, de eoq́, triūphū agis.*

III. Satisfactio ligone armanda. III. Satisfactio ligone armanda eſt ad complanandos montes & valles, quod mandat in hod. Euangelio Ioannes: h. e. ad tollendos pœnæ reatus, qui ab ingreſſu cæli pœnitentes arcent, donec exſoluantur. Vulgata eſt definitio ſatisfactionis, data à S. Anſelmo: *Satisfactio eſt recompenſatio offenſæ commiſſæ ad æqualitatē iuſtitiæ.* Caſſianus collat. 23. cap. 15. ait: *Quiſquis poſt baptiſmum & ſcientiam Dei in illud mortis corpus incurrerit, h. e in aliquod capitale crimen: ſciat ſe nō quotidianâ gratiâ Dei, id eſt, facili remiſſione, quam momētis ſingulis exoratus Dominus noſter erroribus noſtris donare conſueuit, ſed aut diuturnâ afflictione pœnitudinis ac pœnali dolore purgandum, aut certè pro his in futurū æterni ignis ſupplicijs addicendum.* Vocat autem æternum, ignem purgatorij; non quòd æternum duret, ſed quod eiuſdem ſpeciei & virtutis ſit cum igne inferni. Vnde non dixit: æternis ſupplicijs, ſed *æterni ignis*. Ratio huius doctrinæ eſt, quia non decet, nec ratio admittit, vt ſit par omninò conditio eius, qui aliquando deliquit, & eius, qui numquam. v. g. ſerui, qui domino infideliter ſeruiuit (licet pœnitens in gratiam recipiatur) & eius, qui officium ſuum fideliter executus eſt. Itaque prior pro delicto caſtigandus eſt. In veteri lege qui

à leprâ

à leprâ mundatus fuiſſet, vt hominum communioni reſtitueretur, priùs à ſacerdotibus expiandus erat oblato ſacrificio duorum paſſerum, quorum vnus in agrum liber auolare permittebatur, alter immolari debebat. *Paſſer, qui immolatur corpus eſt* inquit Euſebius Emiſſenus in cap. 8. Matth. *Hic eſt igitur rectus pœnitentiæ ordo, vt qui vmque mundandus ad Deum venit, priùs ſeipſum totum offerat: carnem, quâ peccauerat, in ſeruitutem redigat & affligat: animam verò iam libertate donatam ad cæleſtia contemplanda volare dimittat.* Sic ille. Ergo qui peccati lepram in confeſſione depoſuit, ſupereſt vt Deo pro culpis aliquâ ex parte ſatisfaciat, & corpus, in quo & cuius gratiâ potiſſimùm deliquit, ſeueriore caſtigatione affligat. Iuſtum enim eſt, vt qui iuſtitiam in æqualitate violauit, æqualitate reſtauret: qui in corpore deliquit, in corpore patiatur; & qui Deum ac proximum offendit, pœnas non ſolùm det, ſed etiam à ſe exigat, ſicque præueniat illas, quas meritò ſibi à Deo vel Magiſtratu paratas intelligit. Virum ergo fortem ſe quiſque in hoc oſtendat, neque parcat, ſi à Deo ſibi parci vult. Talem ſe poſt dimiſſum peccatum exhibuit imprimis Dauid, qui toties lectum ſuum lachrymis rigauit, corpus quoque velut peccati ſui receptaculum variis modis afflixit, vti in hâc ipſâ, de quâ diximus, legatione, quando aquam adeò concupitam ſibique allatam, ne delibauit quidem, ſed effudit. *Quia enim,* inquit S. Gregorius hom. 34. in Euangel. *ſe illicita perpetraſſe meminerat, contra ſemetipſum iam rigidus, etiam à licitis abſtinebat. Sic agamus pœnitentiam, vt ea, quæ commiſimus, perfectè perfleamus.* Quæ res tam rationi & iuſtitiæ conſona eſt, vt etiam Gentiles id deprehenderint, & delicta grauia in ſe ipſi caſtigârint. M. Popilius ob quoſdam Tiberij Gracchi amicos ſine iudicii formâ condemnatos, extorrem ſe extra Italiam conſtituit; apud Liuium l. 15. Calixenes Athenienſis ſibi ipſi vulnera intulit, eò quòd ſimiliter ſine formâ iudicij cōdemnaſſet decem Duces, qui obtentâ contra Lacedæmones victoriâ, militum ſuorum ſepulturam, ſæuitiâ maris interpellante neglexerant; vt ſcribit Pauſanias. Mutius Scæuola Rom. dexteram ſuam, quòd in Porſenâ Hetruſcorum Rege, vrbem premente, feriendo aberraſſet, & ſatellitem pro Rege percuſſiſſet, in foco exuſſit. Liu. lib. 2. dec. 1. Valer. M. lib. 3. cap. 3. Non expectarunt iſti Iudices alios, ſed agnitâ in ſe culpâ ſe ipſos mulctauerunt; quod ſanè viri fortis & vitia abominantis eſt. Nec dubium quin huiuſmodi pœnæ, quas à ſeipſo quiſque exigit, faciliùs Deum placent culpamque diluant. Seruus qui poſt delictum vltrò carceri ſe mancipat, citiùs obtinet veniam, quàm ſi ab hero incluſus fuiſſet. Famoſiſſimus ille Hiſpaniæ latro Corocotta cùm audiſſet Auguſtum Imp. 10000. Philippeorum promiſiſſe ei, qui caput eius afferret, ipſemet ſe ſtitit dicens: *En ipſe caput meum affero & mercedem ſpero:* ſicque immunitatem vnaque pecuniam accepit. Dion. in Auguſto. Similiter Themiſtocles Athenienſis Dux, cùm Perſarum Rex Xerxes ducenta talenta in eius caput pronunciaſſet, patria pulſus ipſemet ad Xerxem venit, benigneque ab ipſo exceptus ducenta talenta accepit. Plut. in Themiſtocle. Dederat huiuſmodi conſilium admodum ſalubre Daniel Nabuchodonoſori ad conciliandam ſibi Dei gratiam & clementiam: *Quamobrem Rex conſilium meum placeat tibi, & peccata tua eleemoſynis redime, & iniquitates tuas miſericordiis pauperum: forſitan ignoſcet delictis tuis.* Dan. 4. Sed quia id non fecit (nihil enim meminit de hoc Scriptura) ideò eiectus è regno incidit in manus Dei irati, & in ſyluis fœnū ſicut bos vorare coactus eſt, rori & iniuriis cæli expoſitus, & in beſtiam degenerans reptare, mugire inter feras. Vtrum putatis, leuius fuiſſet, dare eleëmoſynas, an ad beſtias euci toto ſeptennio? Vtrum eſt facilius, in igne an in aquâ manus lauare? Atqui Deus *appoſuit tibi ignem & aquam,* ait Eccl. c. 15. *ad quod volueris porrige manum.* Quis malit igne quàm aquâ expiari? Accidit in ſcholis quandoq;, vt puer aliquis in gymnaſium illotis ingrediatur manibus. Quod obſeruans Ludimagiſter obiurgat eum dicens: Eccur tu manè ſurgens non lauiſti manus? Itaque nunc laua; & interim cædit manus eius ferulâ. Sic ſe geret Deus: qui hîc culpas ſuas leuibus pœnitentiis negligunt eluere, igne purgatorij eos lauabunt. Quare Audit. ruminate in mentibus veſtris conſilium Eccleſiaſtis c. 9. *Quodcumque facere poteſt manus tua, inſtanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec ſapientia, nec ſcientia eſt apud inferos, quò tu properas.*

DOMINICA INF. OCTAVAM NATIVITATIS CHRISTI.

Themata.

I. Chriſtus ſignum contradictionis.
II. Quibuſnam Chriſtus in ruinam ſit poſitus.
III. Mira de Chriſto infante præſagia.

Fabri Auctarium de Dominicis.

THEMA PRIMVM.

Chriſtus ſignum contradictionis.

Chriſto veluti Dauidi coram Arcâ ſaltanti aliqui inſultant & contradicunt.

1. *Qui ipſum profitentur, interim terrena ambiunt.*

2. *Qui hos ſacros dies conſumunt in luxu.*
3. *Qui his ſacris diebus ſuperſtitiones miſcent.*
4. *Qui ad ſingulare certamen deſcendunt.*

Ecce poſitus eſt hic in ſignum, cui contradicetur. *Luc. 2.*

Chriſto velut Dauidi corā Arca ſaltanti aliqui inſultant & contradicunt.

Libro 2. Regum c. 6. legimus Dauidem Regem, introducturum Arcam fœderis in ciuitatē ſuam, inſtituiſſe ſolemnem quandam proceſſionem, in qua ipſe depoſito regio ornatu veſtiuit ſe Ephod, ſeu tunicâ anguſtâ lineâ; ſaltauitque toto pectore præ gaudio inter Leuitas. Spectans id ex feneſtrâ Michol, eius coniux (ſiquidem proceſſionem hanc comitata non erat) deſpexit eum, & pòſt occurrens Regi, reprehendit ac deriſit dicens: *Quàm glorioſus fuit hodie Rex Iſrael, diſcooperiens ſe ante ancillas ſeruorum ſuorum, & nudatus eſt, quaſi ſi nudetur vnus de ſcurris?* Verùm ſuâ deriſione hoc promeruit, vt ſterilis maneret toto vitæ ſuæ tempore, non exigua tùnc temporis, præſertim in Reginâ, pœna ac contumelia. Dauid Chriſti typus fuit, vti Arca Eccleſię. Hanc introducturus in ciuitatem ſuam cęleſtem Filius Dei, exuit ſe veſtimentis glorię ſuę, cùm in formâ Dei exiſtens induit formam ſerui; veſtiens ſe lineis & pauperculis faſcijs, quibus in pręſepi inuolutus iacuit, cœpitq́; ante Eccleſiam ſuam, penè nudus omnibuſq; rebus exutus, pręgaudio ſaltus edere, iam ad mōtana adhuc in vtero matris, iam inde in Nazareth, hinc in Bethlehem, abhinc in Ieruſalem, inde rurſum in Nazareth, ex hac in Ægyptum, ex Ægypto in Galilęam. Reliqua eius vita perpetua quaſi ſaltatio & curſus de loco in locum fuit. Vnde ſponſa & dilecto ſuo canit: *Ecce iſte venit ſaliens in montibus, tranſiliens colles.* Cantic. 2. At verò ſunt non pauci, qui quaſi de feneſtrâ ſpectant hanc Chriſti nuditatem & choream, eamq́; reprehendunt ac derident, ſi non verbo ſaltem opere; dum contraria omnia faciunt, adeoque Chriſto contradicunt, quaſi ipſi meliùs ſapiant, dum Chriſti humilitatem, patientiam & paupertatem auerſantur & contemnunt, vti videbimus.

I. Qui ipſum profitentur, interim terrena ambiunt.

I. Contradicunt Chriſto, qui eum per omnia humilem, pauperem, abiectum, iacentem in pręſepio, pendentem in Cruce adorant, velut Dominum ac Deum ſuum: interim toto pectore quęrunt & meditantur ſemper excellentias, opes, delicias, libertatem; ac pręcupiditate harum rerum penè inſaniunt. Chriſtus in præſepi & cruce vltimum ac deſpectiſſimum locum ſibi delegit: iſti ſupremum quęrunt. Chriſtus pauperculos parentes habere voluit, viuere ex eleēmoſynis, naſci & ſepeliri in alieno loco: iſti paupertatem abominantur, opibus inſidiantur. Chriſtus pati frigora, famem, ſitim, contumelias, probra, tormenta & crucem voluit: iſti cane peius hęc oderunt: delicijs affluere & circumfluere volunt. Chriſtus ligari, legibus patris ſe ſubiicere & ex eius voluntate mori non refugit: iſti legibus arctari nolunt, libertatem quærunt, viam ſpatioſam, quaquauerſum placet, ambulare quærunt. Scimus ex Gen. 27. Iacobum à matre ſubornatum, vt benedictionem patris impetraret & fratri præriperet, ſibi timuiſſe, quòd ipſe lęuis eſſet, adeoq; valde diſſimilis fratri Eſau primogenito, vtpote piloſo. Quare vbi manus ſaltē ſuas obduxit hœdi pelliculis, tum demùm benedictionem & petere auſus eſt & obtinuit, *quia piloſæ manus ſimilitudinem maioris expreſſerant.* Deus pater non benedicet nobis, niſi filio eius, qui eſt frater noſter primogenitus, aliquatenùs aſſimilemur. Ideò dixit: *Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui: ipſum audite.* Matth. 17. Quare cùm ipſe aſperam virtutibus duxerit vitam, ſi nos ſuauem, mollem & blandam duxerimus, quam benedictionem obtinebimus? Certè in die iudicij non curabit vocem illam: Chriſtianus ſum: ſed examinabit manus & opera, an Chriſto conformes fuerimus. Auguſtus Cęſar, ſub quo natus Chriſtus, habitu & veſtibus non niſi domi ſuę factis modeſtiſſimis vtebatur; qui cum filiam ſuam Iuliā ſuperbo veſtium luxu vehementer addictam cerneret, odio proptereà habuit ac corripuit nō ſemel, vt vel Auguſtę, quę & ipſa modeſtiſſimè ſe veſtiebat, aſpectu erubeſceret; at cùm nihil proficeret, ſed filiam ſibi prorſus diſſimilem videret, à ſe relegatam in Inſulam Pandateriam miſit, nec non teſtamento cauit, ne poſt mortem paterno inferretur ſepulchro: nolens vel poſt mortem etiam communem cum ea tumulum habere. Suet. Dio. Tacitus. Videant nunc illi, qui humilitati, paupertati & patientiæ Chriſti è diametro ſe opponunt, quam gratiam ab illo expectare poſſint: quid cum illo in altera vita commune habituri ſint.

II. Qui hos ſacros dies cōſumunt in luxu.

II. Qui hos ſacros dies, in quibus cœpit Chriſtus operari noſtram ſalutem, conſumunt in voluptatibus, luſibus, conuiuijs, otio, ſomno: & operantur ſuam perditionem. Scribit Petrus Ven. Abbat Cluniac. l. 1. mirac. c. 15. vidiſſe aliquādo S. Hugonem eiuſdem cœnobij Abbatem in vigiliâ Natiuitatis Chriſti, quomodo malignus humani generis hoſtis tentauerit varios cuniculos ad intrandum in cœnobium & turbandam pietatem ac deuotionem religioſorum in ſanctis illis ferijs; non tamen effeciſſe aliquid. Sed quod inter religioſos non obtinuit, facilè obtinet in mundo apud eius ſectatores, quos vt à re diuinâ auocet, contrarijs pietati Chriſtianæ operibus occupare nititur. Bene ergò monet Sapiens Prou. 5. *Ne des alienis honorem tuum & annos tuos crudeli.* Cultum & honorem Deo dare oportet, his pręſertim diebus, quibus Dei filius noſtri causâ incarnatus, circūciſus, oblatus fuit, vt eum debitâ obſeruantiâ excipiamus & veneremur. At quid agunt multi, qui ſe dicunt Chriſtianos? Honorem, quem Deo debēt, dant mundo, Baccho, Veneri, Diis verè alienis, quos colūt modo planè contrario, quàm coli à Religioſis ſolet Chriſtus. Hunc enim illi colunt ſeptē horarum precibus: mundi amatores ſimili modo ſeptē etiam horis litāt diabolo. Manè ſurgētes poſcunt ientaculū & dulce vinum: hæc illorum Prima eſt. Inde comunt & contuentur ſe in ſpeculo; & hęc eſt hora tertia. Poſteà audiūt ſacrū,

ita

ita tamen vt ſerò veniant & totum ſerè miſſæ tempus confabulatione tranſigant ſimulque alios turbent; atque hæc eſt Sexta. Exinde aliud colloquium inſtituunt, quandoque etiam in templo de nugis & profanis rebus, quomodo dormierint, quid ſomniârint, vbi prandere, quid agere velint: ſic tranſit Nona. Poſt trium horarum prandium ludere incipiunt, loco Veſperarum. A ludo expatiantur curru vel rhedâ; & ſic claudunt diem Completorio. Poſt cœnam inſtituunt compotationem vſque in multam noctem, & hoc eſt nocturnum. Matutinum, Quid videtur vobis? non hoc eſt Chriſto contradicere & dies atque annos ſuos ſubtrahere Domino ſuo legitimo, & impendere alieno? Et quo iure iſti dicere poſſunt ſe Chriſtianos, & mercedem à Chriſto petere, cùm non ipſi, ſed alieno domino, ſibi & ventri ſuo ſeruiant? Sane Balthaſar, qui feſtum diem Beli, Dei ſui ſupremi, conuiuiis, ludis, ſpectaculis inſolenter agebat, & interim Deo Hebræorum inſultabat vſque ad multam noctem; eâ ipsâ nocte à Cyro captâ Babylone obrutus & occiſus eſt. Herodot. l. 1. Xenoph. & alij. Non ita impendit dies & annos ſuos Dauid, licet aulicis negotiis diſtentus. Hic enim Deo dixit: *Septies in die laudem dixi tibi.* Pſal. 118. Tibi Deus, non mundo.

III. Qui his ſacris diebus ſuperſtitiones miſcent.

III. Verùm enormiùs adhuc Chriſto contradicunt; qui in ſacris his diebus miſcent ſuperſtitiones, quibus neſcio quæ futura inueſtigant & ſciſcitantur ex Diabolo: ſicque dies iſtos Chriſto conſecratos deuouent dæmonibus, & dant *annos ſuos crudeli*, vt ex Sapiēte audiuimus. Dies hi ſacratiſſimi ſunt panis filiorum Dei, quo nunc reficiunt & ſaginant ſpiritum ſuum. At iſti panem hunc filiorum mittunt canibus: nec aliter agunt ac quondam Donatiſtæ, qui ſacram hoſtiam ſuis obiecerant canibus; ſed in gratiarum actionem ab iiſdem dilacerati ſunt, teſte S. Optato Mileuitano lib. 2. contra Parmen. Similem ergo mercedem reddent illis aliquando canes tartarei. Imitantur & ingratiſſimos Iudæos, qui dum Chriſtus ipſis totiq; generi humano prouidit panem vitæ, inſtituendo S. Euchariſtiam in vltimâ cœnâ: ipſi interim parabant ei crucem & machinabantur tormenta diriſſimamq; necem. Quid enim egit his diebus Chriſtus? nónne ipſe de cælô deſcendit, vt eſſet panis noſter, ideoq; in Bethlehem, id eſt, in domo panis naſci voluit, vt vitam nobis æternam daret? At iſti mittunt lignum in panem eius, & conſpirando cum diabolo ſummâ iniuriâ afficiunt Chriſtum. Imitantur & Iudæos illos, apud Ezech. c. 8. qui, vt oſtendit Ezechieli Dominus, ſtantes inter veſtibulum & altare, ſeu in templo, dorſa verterunt Arcæ Domini, & facie conuersâ ad orientem, more Gentilium adorabant Solem. De quibus ait Dominus: *Numquid leue eſt hoc domui Iuda. vt facerent abominationes iſtas, quas fecerunt hic?* ſubditque: *Et ego faciam in furore meo: non parcet oculus meus nec miſerebor: & cùm clamauerint ad aures meas voce magnâ, non exaudiam eos.* Dum enim iſti Chriſtianos ſe fatentur, vtiq; in templo Chriſti ſtant, & interim, Chriſto dorſū vertunt, negligendo ipſum, & faciem non ad Solem, ſed quod peius eſt, ad ipſum dæmonem conuertuntur, atque ab ipſo opem ac conſilium poſtulant. Hoccine non eſt Chriſto contradicere? Accedit quòd contradicant fidei Chriſto datę in baptiſmo, in quo renunciârūt Satanę, & Chriſto ſe mancipârunt. Nónne hęc eſt abominatio omnium *peſſima*, vt ibi appellatur à Deo? Quid magis impium, quàm quod Iulianus Imp. egit, quando Apoſtata factus, ſanguine victimarū diabolicarū S. chriſma à fronte extergere & diluere baptiſmū conatus eſt teſte S. Greg. Naz. orat. in Iulian. At iſti nónne quid ſimillimum agunt?

IV. Qui ad ſingulare certamen deſcendunt.

IV. Qui ad ſingulare certamen prouocant, aut prouocati comparent. Contradicunt enim hi Chriſto, qui Herodis furorem fugit infans; & Iudęorum ſęuitię non ſemel ceſſit adultus, & verbo idipſum docuit: *Ego autem dico vobis; non reſiſtere malo.* Matth. 5. Quid igitur illi, qui Chriſtianos ſe fatentur, & duella recuſanda negant? Nónne Chriſtum ipſam Dei ſapientiam vanitatis & erroris arguunt? At videant illi, quàm enormiter errent. Imprimis cauſę ęquitas per eiuſmodi certamen minimè declaratur, cùm ordinariè vincat is, qui fortior aut pugnandi peritior eſt, non qui ęquiorem cauſam habet. Hinc in c. *ſignificantibus* de purgat. vulgari, deſcribitur talis caſus; Duos, quorum vnus alterum accuſabat furti, inter ſe probationis causâ pugnâſſe duello; & iuſtum interemptum eſſe; furtum enim inuentum fuiſſe apud alterum. Quare in Iure Canon. hoc certamē grauiter interdictum eſt. Deinde hęc duella nihil generoſitatis habēt, cùm ferè ſint viliſſimorum hominum tantùm; & quò quiſq; vilior eſt, eò audaciùs vitam ſuam proſtituat. Vnde olim nonniſi ſerui & abiecti homines talia inibant certamina, qui *animam ſuam venalem* habent; quia nihil fermè perdere poſſunt: vnde nō de pari corio ludunt cum alio honeſto viro. Accedit nihil ibi virtutis eſſe, cùm timore tantùm dedecoris pudore tales ad arma ſtimulentur, velut ſi Capitaneus retrò militem ſtans haſta intentatâ pugnare eum cogat. Hinc Auguſtus Cęſar ſapientiſſimus prouocanti ſe ad duellum M. Antonio, clarè denunciari iuſſit, ſe vbi rerum ſuarum deſperatione coactus fuerit odio habere vitam ſuam, alias moriendi vias inuenturum, honeſtiores illo cruento furore. Cauſſin. in Aulâ S. Et vter illorum generoſior? Certè Auguſtus imperium diutiſſimè tenuit & ſtans mortuus eſt: Antonius verò victus primò ab Auguſto ad Actium prælio nauali, deinde Alexandrię ab eodem obſeſſus, gladio ſpōte incubuit, & in brachiis fœminę obiit. Plut. in eius vitâ. At mūdus hoc pro dedecore habet, ais. Reſpondeo, mundus peruerſus & iudicio euerſus eſt, cui ſi tu vitam & ſanguinem obſtrinxiſti, miſerrimum es mancipium. Quid igitur cōſilii? Quod egregius Doctor Dominicus Bannes dedit, nimirum ne te abdas in tenebras, ſed ambules in publico exporrectâ & interitâ frōte, & ſi forſan aduerſarii te adoriri vellent, ſac vt paratum te inueniant, ad vim vi repellendā, quod lex naturæ permittit. Sic incedit leo coram [illegible] bus

tibùs & venatoribus lento gradu, & ſubinde veſtitans, quaſi eos contemnens; ſic terret aduerſarios. At hoc non capiunt homines; ſinite eos, cæci ſunt & cæcorum duces.

Vidimus contradictores Chriſti aliquos. Sed quid his contradictoribus continget aliquando? Michol ſterilitate punita fuit propter viri deriſionem, conſequenter & à ſpe regiæ ſucceſſionis, per filios obtinendæ, prorſus deiecta, inſuper & quinque ſororis ſuæ Merob filios, quos adoptârat, in crucem actos cernere debuit. Idem eueniet illis, qui Chriſto contradicunt & contradicendo illudunt: ſteriles manebunt ab omni bonorum operum fructu, & velut arbores infrugiferæ è cæleſti regno exſcindentur. Ad hæc praua eorum opera in crucem gehennæ agentur. Sunt enim velut ſterilis illa ficus, quę folia tantùm protulit, non fructus; vnde quia locum in vineâ fruſtrà occupabat, excidi demùm iuſſa eſt; quod à nobis auertat Deus.

THEMA SECVNDVM.

Quibuſnam Chriſtus in ruinam ſit poſitus.

1. *Iis, qui velut cæci in Chriſtum impingunt.*
2. *Iis, qui nimis acutùm videre volunt.*
3. *Iis, qui in eius clementiam delinquunt.*
4. *Qui nolunt vti remedijs à Chriſto ſibi paratis.*
5. *Iis, qui inſtrumenta ſalutis vertunt ſibi in perniciem.*
6. *Iis, qui Chriſti menſâ abutuntur.*
7. *Carnalibus, qui feſta Chriſti cõuertunt in luxum.*
8. *Superſtitioſis, qui ſacra ad cultum dæmonis applicant.*

Ecce poſitus eſt hic in ruinã & in reſurrectionem multorum in Iſraël. *Luc. 2.*

Seuera hæc prædicatio eſt, inquit Stella in hunc locum Lucę citatum, *quam omnes, qui Chriſtiani ſumus ſæpe contemplari debemus, vt videamus quid in nobis operetur agnitio Chriſti: an ad meliora pergamus, an verò in deteriora ruamus.* Audite enim horribile eſt, quòd Chriſtus in ruinam futurus ſit: horribiliſſimum; quòd non vni vel alteri, ſed multis: & longè horribilius, quòd ipſum non ſimpliciter de malis hominibus aut Gentilibus, ſed de Iſraël dicitur, hoc eſt, de his in quos nullam eius rei ſuſpicionem propemodùm cadere poſſe aliquis arbitretur. Nec hoc ſolùm Simeon dicit, vir iuſtus & Spiritu S. afflatus: dictum quoque anteà fuit ab Iſaiâ, cuius verba ſunt cap. 8. *Erit Dominus in lapidem offenſionis & in petram ſcandali duabus domibus Iſrael: in laqueum & ruinam habitantibus Ieruſalē. Et offendent ex eis plurimi, & cadent & conterētur, & irretientur & capientur.* Ita ille. Sed quid hoc eſt, Auditores? Quomodo Chriſtus, Saluator dictus, in ruinam venit? Non ſuâ intentione, ſed hominum malitiâ. Gentiles illum ſpernebant, quòd in Cruce moreretur: Idolorum cultores, quòd Idola damnaret: Phariſæi, quòd eorum hypocriſin taxaret: præpotentes, quòd timerent ſe per eum ab imperio deiiciendos: alij, quòd eorum vitia reprehenderet. His omnibus in ruinam & ſcandalum factus eſt, & fit hodieque, vti nunc audiemus.

I. Iis, qui cæcorum inſtar impingunt in Chriſtum, quia oculos claudunt. Stat in viâ publica columna vel crux, quæ viam tibi monſtrat: tu verò non attendens, incurris in eam & corruis. Quis in causá, niſi tu? Chriſtus in mundum venit, vt nobis cæli viam monſtret. Tu auertis oculos, audire docentem non vis, conciones fugis: hinc grauiùs impingis, quàm qui de Chriſto nihil audierunt; fitque tibi adeò Chriſtus in ruinam. Ita enim ad Iudæos loquitur *ſi non veniſſem & locutus fuiſſem eis, peccatum non haberent, nunc autem excuſationem non habent.* Ioan. 15. Prædixit Dominus Matth. 10. tolerabilius fore terræ Sodomorum, quàm ijs, qui non receperunt ſeruos Dei, verbumque eius. Tales autem ſunt imprimis infideles, qui Chriſtum blaſphemant & contemnunt. His proximi ſunt politici, qui credere ſe dicunt, cùm vix Chriſtiani appellandi ſint; quia claudunt oculos verbo Dei, rident conciones, leuiculè & dubitanter loquuntur de rebus fidei. Damnabuntur iſti vel ideò, quia oderunt lucem ſibi à Deo accenſam. Lux hæc comburet eos: ſicut lumen candelæ papiliones, qui inuolant in illud. Cui adſcribent cauſam? num Chriſto, qui velut lux ad tenebras mundi illuminandas venit? imò ſuæ cæcitati, quâ velut noctuæ & veſpertiliones lucem oderunt & extinguere conati ſunt. I. Iis, qui velut cæci in Chriſtum impingũt.

II. Qui nimis acutùm videre, & Chriſti arcana rimari volunt. S. Winoco Abbati mola, diuinitùs mota, farinam dabat: at eius fratri, qui curioſè per foramen inſpiciebat, indagare volens, quomodo mola verteretur, cæcitatem attulit, & ſtetit. Vt in eius vitâ 7. Nou. Lipel. Anſeres ſcribit Plinius lib. 10. cap. 59. dum radices morſu nituntur euellere, colla ſua interim quandoque abrumpunt. Idem ferè contingit illis, qui profunda fidei myſteria ſuo ingenio temerè conantur eruere. Tales autem imprimis ſunt hæretici, qui nihil credere volunt, niſi quod palpare aut intellectu ſuo capere poſſunt, v. g. an & quomodo Chriſtus in Euchariſtiá ſit, & ſimilia. Nouimus Arcam fœderis quæ alioquin vnicum ferè Iudæorum præſidium fuit, Bethſamitis Hebræis internecionem 50000. hominum de plebe attuliſſe, quòd eam contra Dei præceptum detracto integumento nudam & curioſiùs eſſent intuiti; quam tamen Philiſthæi tectam illis tranſmiſerant. 1. Reg. 6. Non miremur ergo ſi tot millia hominum permiſit Deus labi in hæreſim, quia fidem non tam Deo, quàm ſuo capiti habent. II. Iis, qui nimis acutùm videre volunt.

III. Qui in eius miſericordiam & bonitatem peccant. Hi enim dum miſericordiam ab eo extorquere volunt, hoc ipſo ſe indignos eâ conſtituunt. Præfiſi Hebræi temerè nimis in ſolâ Arcæ præſentiâ fuerunt, quando ob peccata ſua à Philiſthæis cæſi clamarunt: *Afferamus ad nos Arcam fœderis, vt ſaluet nos de manu inimicorum noſtrorum.* 1. Reg. 4. Verùm nihil effecerunt; III. Iis, qui in eius clementiam delinquunt.

Digitized by Google

effecerunt ; rurſum enim cæſi ſunt , & ſimul Arca capta fuit à Philiſthæis. Putarunt enim ſatis eſſe habere legem Dei præſentem in Arcâ cuſtoditam; cùm ipſi non curaſſent eam cuſtodire in corde ſuo;quin & illi ipſi ſacerdotes,filij Heli duo,qui eam adduxerant,eſſent impuri & improbi. Itaque ex præſentia Arcæ plus damni paſſi ſunt , quàm ex abſentia. In priori enim prælio 4000. hominum tantùm perdiderunt;in poſteriore verò præſente Arca 30000. *plagâ magnâ nimis*,vt dicitur. 1. Reg.4.

IV. Qui nolunt vti remedijs à Chriſto ſibi paratis.

IV. Qui velut deſperabundi & ignaui nolunt vti remedijs à Chriſto comparatis. Illa enim diffidentia de Dei miſericordiâ & bonitate erit illis in ruinam & damnationem ; vti indicat Dominus in parabola talentorum Matthæus 25.Cùm enim ſeruus piger dixiſſet domino ſuo:*Domine ſcio, quia homo durus es, metis vbi non ſeminâſti,& congregas,vbi non ſparſiſti:& timens abij & abſcondi talentum tuum in terrâ* ; audiit enim à Domino : *Serue male & piger , ſciebas,quia meto vbi non ſemino : oportuit ergo te &c. Tollite ergo talentum ab eo & ſeruum inutilem mittite in tenebras exteriores.* Videntur hi ſentire cum impijs illis militibus , qui Chriſto illuſerunt arundine & ſpineâ coronâ,quaſi eius regnum eſſet arundineum, inane & ſpineũ:cùm tamen ex illis ipſis Chriſti ludibrijs,pro nobis ſuſceptis,aſſurgere ad ſpem deberent & cogitare è ſpinis illis prodituras roſas & ſalutem noſtram. Quod ergo bonis eſt in reſurrectionem, hoc eſt malis in ruinam: quo modo Arca Bethſamitas occidit,Cariathiarenos ſeruauit:Ozam interfecit,Obededom domum benedixit:Palæſtinos magnis cladibus oppreſſit,Hebræos præſidijs defendit.

V. Iis, qui inſtrumẽta ſalutis vertunt ſibi in perniciẽ.

V. Qui inſtrumenta ſalutis, vti Sacramenta vertunt ſibi in perniciem, ea blaſphemando & execrando. Scimus ex Daniele cap.5.vaſa ſacra templi Ieroſolymitani, quæ ad Dei cultum & hominum deuotionem erant fabricata,Balthaſari interitum attuliſſe, dum ipſe iam temulentus iuſſit ea afferri ad menſam ſuam,& bibit ex illis ipſe & optimates , reginæ & concubinæ eius. In eadem enim horâ quâ iuſſit afferri vaſa illa, Deus illi præſcripſit necem in pariete, eademq; nocte interfectus eſt.Idem prorſus contingit illis, qui Sacramenta quæ ſunt ſacratiſſima vaſa,ad Dei cultum & ſalutem noſtram inſtituta, impio ore prophanant, traducunt, execrantur & deludunt paſſim in menſis & compitis. Talibus enim fiunt in ruinam & damnationem , quæ à Chriſto inſtituta ſunt ad omnium ſalutem. Theogenis ſtatuam quidam eius obtrectator ſingulis penè noctibus tamdiu flagris cæcidit,donec tandem ſuper ipſum corruit eumq; oppreſſit.Pauſan. in Eliacis.Sic iſti,quia Sacramenta ſalutis ſuæ , monumenta Chriſti Domini ſalutaria,quæ alioquin ad ſalutem noſtram erecta ſunt, blaſphemijs cædunt , ab ipſis opprimuntur Vnde Chriſtus appellat ſe *lapidem offenſionis*, qui conteret eum,in quem ceciderit. Hæc ſunt vaſa illa,quibus oleum cæleſte nobis ſubminiſtratur.Iam verò qui hæc vaſa confringit,nónne in ruinam ſuam frangit ?

VI. Iis, qui Chriſti menſâ abutuntur.

VI. Qui Chriſti menſâ abutuntur ; Vti primò qui ad S.Euchariſtiam indignè accedunt : talibus enim cedit in ruinam.S.Cyprianus ſer. 5.de lapſis ſcribit de fœminâ quadam indignè communicante : *Non cibum ſed gladium ſibi ſumens, & velut quædam venena lethalia, palpitans & trepidans concidit : & quæ fefellerat hominem, Deum ſenſit vltorem.* Sic menſa Eſtheris & Aſſueri mortem attulit Aman;vbi gloriam & honorem ſe acquiſiturum ſperabat, quia hoſtili animo ad eam acceſſit.Ante Arcam ſaltat & ludit Dauid & benedicitur Obededom: Oza verò tangens eam ſine debitâ reuerentia occiditur 2.Reg.6.Ruffinus in vitis PP. l.2. Macarium ſcribit vidiſſe in communione alios accipere carbonem pro hoſtia,quem Æthiops incorum manus imponeret, hoſtiamq; ad altare rediſſe: alios autem ſumere verùm corpus Chriſti,refugientibus dæmonijs.Illos exurebat, hos verò toto corpore illuminabat,apud Roſweid. l.6.de vit.PP. libello 10.& alibi.

1. Indignâ communione.

Mel dulciſſimum ac cœleſte donum eſt, è rore cœli confectum; id quidem ſenibus & phlegmaticis frigidæque complexionis hominibus ſalutare eſt ; pueris vero ac cholericis & quicumque calidæ complexionis ſunt, noxium dicitur à Galeno. Manna Hebræis de cœlo datum coriandri ſpeciem habuit,Exod.16.Coriander autem hominibus conducit , canibus venenum eſt, ſecundùm Iſid. & Plinium l.20. nat. hiſtoriæ c.20. Pari modo S.Thomas in Hymno Euchariſtico canit de Euchariſtia : *Mors eſt malis, vita bonis:vide paris ſumptionis,quàm ſit diſpar exitus.* & pòſt:*Ecce panis Angelorum,verè panis filiorum,non mittendus canibus.*Qui ergo ſicut pueri non dijudicantes corpus Domini:vel cholerici, cum odio & rancore : vel vt canes immundi cibum vitæ ſumunt,mortem ſibi comedunt.

VII. Carnalibus, qui feſta Chriſti natalitia conuertunt in luxum.

VII. Carnalibus, qui feſta Chriſti natalitia & his ſimilia cõuertunt in luxum.Inſtituti ſunt hi ſacri dies, vt in illis ſpiritum noſtrum, à laboribus corporis dimiſſi,foueamus,& vt Chriſto debitum cultum deferamus.At quàm multi his diebus corpus tantùm curant , animum negligunt,imò grauiùs, quàm vnquam aliàs ſauciãt & occidunt,& quaſi denuò in ſeipſis Chriſtum crucifigunt! Iudæi certè cum in feſto crucifigere noluerunt : *Non in die feſto*,aiunt : imò nec ſuſpenſorum corpora ſabbatho in crucibus relinquere. At quàm multis his ſacris diebus relinquerunt pendere animas ſuas in cruce peccati ! quàm multi adeò etiam Chriſtum denuò crucifixerunt.

VIII. Superſtitioſis, qui ſacra ad cultum Dæmonis applicant.

VIII.Superſtitioſis,qui diebus,locis & rebus ſacris abutuntur ad ſuperſtitiones, adeoque ad obſequium Dæmonis, quod ferè hoc tempore contingit. Sic Hebræi ſerpentem æneum,cuius aſpectus admorſis à ſerpentibus ſalutem attulerat , conuerterunt ſibi in perniciem & venenum , dum propoſuerunt adorandum velut Deum , eiq; incenſum adoleuerunt , quem idcircò confregit Ezechias Rex & appellauit eum *nohestan* , id eſt, *ærulum* ſeu *paruum* æs. 4. Reg. 18. Debebant Hebræi inde excitari ad memoriam antiqui beneficij & gratiarum actionem

ctionem, at verterunt illum ſibi in venenum. Quæ autem eſt ingratitudo & ſtultitia, poſtquam à Diaboli illuſionibus, quibus Gentiles decepit, liberati & ad lumen deducti ſumus, iterum velle in eius ſeruitutem & Ægypti tenebras redire cum Hebræis illis, quibus propterea Deus adeò iratus olim fuit? Hoc cùm in quibuſdam rebus facerent Galatę, obſeruantes dies & mēſes, & tempora & annos: ſeueram eis epiſtolam ſcripſit S. Paulus, in qua inter alia cap. 3. ait: *O inſenſati Galatæ, quis vos faſcinauit, non obedire veritati?*

Videat nunc vnuſquiſque quid in ipſo operetur agnitio Chriſti, num ſurſum ad meliora tendat, & in reſurrectionem: an deorſum ad peiora, & in ruinam. In vobis hoc eſt poſitum: cauete ruinam, conamini potiùs aſſurgere ad reſurrectionem hîc per gratiam, & ibi per cæleſtem gloriam.

THEMA TERTIVM.

Mira de Chriſto infante præſagia.

Magna eſſe debent, quæ de infante IESV *dicta ſunt.*

1. *Quæ Iſaias dixit.*
2. *Quæ Angelus Gabriel dixit.*
3. *Quæ Simeon ſemper dixit.*

Erant pater & mater eius mirantes ſuper his quæ dicebantur de illo. *Luc.* 2.

Magna eſſe debent, quæ de Infante IESV dicta ſunt.

MAgna valde debent eſſe, quæ intelligentibus & ſapientibus admirationi ſunt. Hinc enim Cyrum Perſarum Regem nihil mirari ſolitum eſſe, ſcribit in Cyripædiâ Xenophon, quòd admodum ſapiens & magnanimus eſſet. Sapientiſſima erat Virgo Deipara, vt nemini dubitandum, à Deo ipſo edocta: poſt ipſam ſponſus eius magnâ etiam diuinarum rerum cognitione prędítus fuit, vtpote vel à ſpōsâ ſuá in plurimis dubio procul eruditus. Et tamen hi parentes Chriſti mirati eſſe dicuntur, quæ de filio dicebantur. Magna ergo neceſſe eſt ea fuiſſe & admiratione digniſſima, nec mirum, quia & à magnis dicta, ab Iſaiâ imprimis Prophetâ, deinde ab Archangelo Gabriele, demum à S. Simeone, diuinitus illuſtrato. Iure igitur cum Dauide exclamamus pſal. 118. *Mirabilia teſtimonia tua, ideò ſcrutata eſt ea anima mea.* Itaque & nos cum illo ſcrutemur pro exiguitate noſtrâ ea teſtimonia.

I. Quæ Iſaias dixit.

I. Iſaias de eo prędixit c. 7. *Vocabitur nomen eius Emmanuel.* Et, *Butyrum & mel comedet, vt ſciat reprobare malum & eligere bonum.* Mira ſunt profectò iſta & obſcura. Quomodo enim *Emmanuel* vocatus? Reſpondęo ad litteram, quia fuit Emmanuel, id eſt, *nobiſcum Deus*, vt exponit Ioſepho Angelus, per Hebraiſmum vocari, idem eſt quod eſſe. Fuit autem *Emmanuel*, quia nobiſcum in carne humanâ cœpit habitare, primò viſibiliter per annos 33. deinde inuiſibiliter in S. Euchariſtiâ. Indicat

1. Vocandum Emmanuelē.

ergo hoc verbo eum eſſe verum Deum: ſequenti, eſſe verum hominem. Indicat etiam ſenſu morali id nomen primò, quod prior nos quęſiuerit; veniens ad nos, licet reos & inimicos, cùm nos debuiſſemus ipſum quęrere. *Nobiſcum* enim *Deus* appellatur, non nos cum Deo, vt aduertit ibi Corn. Venit etiam quærens homines, cùm eſſent moribus corruptiſſimi, & penè omninò Dei ſui obliti: cùm eſſent in medijs ignorantiæ tenebris: quamobrem media nocte naſci voluit, vt noctem ignorantiæ humanæ ſuâ luce illuſtraret. *Quando venit plenitudo temporis*, hoc eſt, *quando plenitudo & abundantia temporalium obliuionem & inopiam fecerat æternorum* (ait S. Bernardus ſerm. 1. de Aduentu) *miſit Deus filium ſuum in mundum*; inquit S. Paulus ad Galat. 4. Quando igitur minimè dignus erat mundus, venit ad eum Deus, ipſum ſibi reconciliaturus. Et tu non dignaberis prior adire inimicum tuum, eumque tibi conciliare?

Qui prior nos quæſierit.

2. Quòd ipſe quidem ſemper adeſſe ſuo auxilio paratus ſit: nos verò ſæpe cum ipſo eſſe nolumus, nec cum auxilio eius cooperari: ſed fugimus ab illo, & excitantem audire nolumus, immerſi voluptatibus vel iiſdem inhiantes. Ipſe ſtat ad oſtium cordis noſtri & pulſat, Apoc. 2. nos ipſum ſępe excludimus. Propoſuit aliquando Baduradus Epiſcopus Paderbornenſis in familiari colloquio circumſtantibus hanc quæſtionem; quid ſibi vellent ea Saluatoris verba: *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos: filius autem hominis non habet, vbi caput ſuum reclinet?* Cui quidam ex eis reſpondit S. Meinulpho Diacono Epiſcopi audiente: *Chriſtus filius hominis cordis noſtri domicilium ſibi expetit, ſed peccata noſtra eum inde excludunt.* Quod reſponſum ab Epiſcopo approbatum Meinulphi animum tanto Chriſtum in pectoris ſui hoſpitio recipiendi accendit deſiderio, vt non ſolùm ei pectus ſuum parare atque offerre, verùm etiam templum materiale conſtruere cogitarit. Vt in vitâ S. Meinulphi ſcribit Gobelinus Perſona, apud Sur. 5. Oct. Huius igitur exemplo, cùm audimus per hos dies Chriſtum diuerſorio excluſum, non habuiſſe vbi reclinaret caput, niſi in præſepi boum, quomodo non ei reſerare cor noſtrum & pro hoſpitio offerre poſſumus?

Qui ſemper nobis adeſſe paratus ſit.

Sed quomodo butyrum & mel comedit? Reſpōdeo eâ phraſi ad litteram indicare Iſaiam 1. quòd Dei filius verus homo futurus & quidem infans more aliorum infantium infantilibus cibis paſcendus ſit, ad tollendam omnem ſuſpicionem, ne homo tantùm phantaſticus, vti Manichæi finxerunt, eſſe putaretur. Indicat ſimul ſenſu morali, Primò Chriſtum communi hominum victu, vili & vulgari adeoque minimè exquiſito vel peregrino, ſed paupere vſurum. Tanta enim erat abundantia lactis & mellis in Palæſtinâ, vt eſſet cibus pauperum, velut paſſim obuius, vt eod. cap. Iſaiæ verſ. 22. indicatur. Ergo qui Chriſtiani eſſe volunt eius imitatores ſint oportet. Si enim Ethnicus Imp. Auguſtus, ſub quo Chriſtus natus eſt, præter omnium Principum conſuetudinē, mores ſuos ac vitam ad temperantiâ compoſuit: Nam conuiuijs cæniſq;

2. Comeſturum mel & butyrum.

Hoc eſt, futurum pauperem.

niſq;

Google

niſq; vtebatur moderatis, ſine nimio ſumptu: minimique cibi erat & vulgaris tantùm, vini quoque parciſſimus & diu rarenter bibebat: ſi tamen ſitis vrgeret, perfuſum aquâ panem aut fructus aliquos edebat. Veſte non temerè aliâ, quàm domeſticâ vſus eſt, ab vxore, ſorore, filiâ neptibuſque confectâ: togis neque reſtrictis neque fuſis: clauo nec lato nec anguſto: omnibus nimirum ad mediocritatem redactis: Dominum deniq́ue ſe appellari, &, ſi Oroſio l. 6. c. 22 credimus, eâdem die, quâ Chriſtus natus eſt, vetuit, velut diuinans alium iam adeſſe Dominum, cui aliquando rationem adminiſtrati imperij reddere deberet, teſte Cuſpiniano & Suetonio, in Aug.) nónne manifeſtè videmus maximopere incumbere Chriſtianis, vt exemplo Chriſti ad modeſtiam & mediocritatem ſe componant? Si enim fœmina circumdedit & conſtrinxit panniculis *virum*, Deum immenſum: *vſquequo tu delicijs diſſolueris filia vaga?* vaga per alienas regiones, inveſtigans peregrinas veſtes, delicias, cupedias ad ſatiandam libidinem?

2. Et amaturum candidos.

2. Chriſtum puerum electurum dulcia, qualia mel & butyrum, & reprobaturum amara; ſecundum Iſidorum Clarium, Delrium in Adag. & alios. Qui ſunt autem dulces, niſi ſuaues, placidi, affabiles, manſueti, benefici, ſynceri? Qui amari, niſi aſperi, acidi, iracundi, immites, fellei, doloſi? Illos amat Euangelium, hos reſpuit; aut ſi habet, expuit. Vnde olim recens baptizatis dabatur cum veſte candidâ lac & mel, teſte Tertull. lib contra Marcion. c. 14. Hieron. in c. 55. Iſa. vt intelligerent ſibi lacteos, ſuaues & candidos mores aſſumendos. Hinc Chriſtus vocauit ad præſepe ſuum paſtores & Magos, homines candidos & pacificos: non vocauit nec admiſit furioſum & turbulentum Herodem, neque hypocritas Legiſperitos: expuit etiam Simonem Magum, qui, ſuſcepto baptiſmo, cùm pecuniâ vellet emere donum impoſitionis manuum, diceretque ſe eſſe quendam magnum, audijt à S. Petro: *Pecunia tua tecum ſit in perditionem &c. in felle enim amaritudinis video te eſſe*, &c. Act. 8. Fel quoad colorem ſimile eſt melli, ſed ſapore & virtute diſſimillimum: ſic hypocriſis ſimilis virtuti paret, nihil tamen virtutis habet, ſed plena iniquitate eſt.

II. Quæ Angelus Gabriel dixit.

1. Accepturum ſedē Dauid.

II. Gabriel Angelus de eo prædixit: *Dabit illi Dominus Deus ſedem Dauid patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternum.* Luc. 1. Mira etiam ſunt iſta. Quomodo enim occupauit ſedem Dauid? & quomodò regnauit in domo Iacob? Reſpondeo ad litteram ſedem Dauid typum fuiſſe ſupremæ ſedis in Eccleſia, adeoque Pontificiæ, quam primus Pontifex Chriſtus in nouo obtinuit teſtamento, & adhuc obtinet, in cœlo inuiſibiliter, viſibiliter in terrâ per vicarium ſuum Pontificem. Domus Iacob Eccleſiæ typus fuit, Primò, quia ſicut domus Iacob per 12. eius filios ſemine carnali propagata & dilatata fuit, vt impleret totam Paleſtinam: ita Eccleſia Chriſti per 12. Apoſtolos eius, mediante ſemine verbi Dei, propagata & diffuſa eſt per vniuerſum orbem. Secundò quia domus Iacob omnes poſteros fideles habuit: non ſic domus Abrahæ, quæ Iſmaëlitas infideles: nec domus Iſaac, quæ Idumæos. In Eccleſiâ autem non niſi fideles ſunt. Ergo Chriſtus veram, non typicam Dauidis ſedem accepit, & in verâ, non typicâ, Iacobi domo regnauit. Conſtantinus magnus anno 336. diuiſurus tribus filijs regna ſua, duxit illos ad tabulam Geographicam; & huic hanc, alteri aliam aſſignauit regionem, non vt depictas illas regiones poſſiderent, ſed vt veras. Sic Angelus in ſede Dauid in domo Iacob, veluti in tabulâ deſignat regnum Chriſti verum. Morali ſenſu indicatur Chriſtum per labores & perſecutiones aſcenſurum ad regiam ſuam in cœlo ſedem & imperium. Quemadmodum enim Dauid duplicem habuit ſedem, primam in ſpeluncâ Odollam, cùm exul fugeret Saulem. Tunc enim conuenerunt ad ipſum omnes, qui erant in anguſtiâ conſtituti & oppreſſi ære alieno, & amaro erant animo, & factus eſt eorum princeps, fueruntque cum eo 400. viri, vt habetur 1. Reg. 22. Acceſſerunt deinde ad eum de filijs Gad, viri robuſtiſſimi, & omnes bellatores, vt habetur 1. Paral. 12. Poſteà mortuo Saüle euectus eſt ad regnum Iſraël. Eodem modo Chriſtus in hoc mundo, quaſi in exilio, habuit quidem ſedem regiam, ſed pauperem, qualem Dauid in ſpeluncâ; fuit enim princeps, defenſor & refugium omnium miſerorum, & qui peccatorum debitis premebantur, vti Magdalenæ, Matthæi, Zachæi, diſcipulorum, &c. Vnde ait: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis &c.* Ipſe eorum princeps ſuſtinuit perſecutiones, contemptus, irriſiones, cruciatus ac mortem denique: ſic aſcendit ad ſedem alteram Dauidis, id eſt, ſummam in cœlo dignitatem ac imperium. Igitur & nos Chriſtiani, ſi cum Duce noſtro aſcendere volumus, hîc priùs in mundo velut exules ſimus.

Per labores comparandā.

2. Regnaturum in domo Iacob.

2. Regnaturum Chriſtum in Eccleſiâ, velut in domo Iacob, Iacob *ſupplantator* exponitur, ſicque appellatus eſt, quia fratris Eſau plantam, dum naſcerentur, tenuit, in præſagium quòd eum aliquando ſupplantaturus & ſibi ſubiecturus eſſet. Qui enim plantam luctatoris tenet, vtique victor eſt. Igitur vult Chriſtus in Eccleſiâ ſuâ habere luctatores, qui ſupplantent ſubiiciantque ſibi mundum per contemptum ipſius. Sic Iuſtinus Præfectus Excubitorum Anaſtaſij Imp. caſu aliquando calcans paludamentum Anaſtaſij, prædicitur ab eo futurus in imperio ſucceſſor: vti & factum, apud Cauſſinum in Politico Chriſtiano. Qui ergo per contemptum calcant faſtum mundi, ad regiam in cœlo aſcendent dignitatem: ſic ſupplantabunt mundum. Hinc Apoc. 12. viſa eſt Ioanni Eccleſia velut mulier Lunam habens ſub pedibus, quaſi calcans mundi inſtabilitatem; quod proinde facere debent filij huius mulieris, omnes Chriſtiani.

III. Simeon in hodierno Euangelio etiam valdè miranda de ipſo dicit. Primum

Ecce poſitus eſt hic in ruinam & reſurrectionem multorum in Iſraël. Quomodo hoc? nónne Chriſtus ipſe dixit: *Filius hominis, non venit perdere animas, ſed ſaluare?* Reſpondetur eſſe poſitum in reſurrectionem directè & ex intentione: in ruinam indirectè & præter intentionem, ex euentu & prauitate malorum, qui Chriſtum rebelles ſpernunt, quem amare deberent. Sic in domo ſcalæ fiunt, vt per eas pateat aſcenſus in ſuperiores contignationes, non vt per eas quis decidat, & ſibi crus aut collum frangat. Quòd ſi cæcus aut ebrius quis per eas decidens damnum ferat, non ſcalis profectò, quæ bono domûs factæ; ſed ſibi imputare debet.

1. Poſitum in ruinam & reſurrectionem multorum.

Typus huius diuerſitatis viſus eſt in reſurrectione Chriſti, vbi ad eius conſpectum piæ mulieres recreatæ & quaſi viuificatæ ſunt, impij verò cuſtodes ſepulchri, facti ſunt velut mortui. Sic Iudæi, quia Chriſtum pauperem, humilem, morientem pro Meſſiâ agnoſcere noluerunt, quem optabant, (vtpote carnales) & expectabant diuitem, potentem, pompoſum inſtar Salomonis; in Chriſto ſcandalizati ſunt, vnde ei magis obligati, debitores & grati fieri debebant. Contrà gentes quæ in ipſum crediderunt, per eum ex infidelitate reſurrexerunt ad fidem, gratiam & gloriam. Sic etiamnum homines carnales, mundo & voluptatibus dediti, quia vident Chriſti vitam & legem ſuis voluptatibus aduerſari, fidem abiiciunt: quo modo & hæretici, vt carnis libertate potiantur, ſummum Pontificem, quia ipſis aduerſatur, oderunt, & fidem Catholicam reſpuunt, quia libertatem carnis impugnat. At quæ hæc nequitia eſt, inde ſibi exitium parare, vnde ſalutem oportebat? nimirum araneæ ſunt: ex flore etiam venenum ſugunt, vnde apes mel.

2. Poſitum eſſe in ſignum cui contradicetur.

2. Secundum: *Poſitus eſt in ſignum, cui contradicetur.* Quâ ratione? Reſpondeo. Quia Chriſti incarnatio, natiuitas, paſſio, reſurrectio, præſentia in Euchariſtiâ, myſteria ſunt tam profunda & recondita: vita quoque eius tam ſublimis: mandata & conſilia tam perfecta, vt eis multi aduerſentur; ſiue quia intellectum ſuum captiuare nolunt; ſiue quia vitę & mādatis eius carni contrarijs, voluntatē ſuam ſubiicere detrectant.

Iudæi inprimis contradicunt eius vitæ & miraculis, quia Meſſiam opulentum expectant & pompoſum delicijs affluentem. Sed nónne Chriſtus conſtitutus eſt prædicator præceptorum Dei iuxta Pſ. 2. Quomodo autem perſuaſiſſet hominibus humilitatem, paupertatem, patientiam, ſi talis fuiſſet, qualem ipſi requirunt?

Gentiles contradicunt eius morti, quaſi non deceret Dei filium in cruce mori. Sed cogitare deberent, crucem ſponte ab eo electam, vt inde peccatorum noſtrorum enormitas, ipſius erga nos amor & miſericordia pateret; ipſeque compati infirmitatibus noſtris, & conſolationem, tanquam grauiora paſſus, dare valeret.

Hæretici eius myſterijs, incarnationi, natiuitati, iuſtificationi, Sacramentis, totique SS. Trinitati; qui ex arrogantiâ captiuare intellectum ſuum detrectant; & pluſquam Eccleſia ſapere volunt. Sed illi cogitent illud Apoſtoli ad Rom. 12. *Dico vobis: non plus ſapere quàm oportet, ſed ſapere ad ſobrietatem.* Catholici mali contradicunt eius præceptis, dum longè aliter viuunt ac credunt & audiunt à Legiſlatore ſuo: quia ſcilicet terrenarum amore rerum ineſcati, præſentibus inhærere miſeri malunt, quàm futura bona inquirere. Quid igitur putatis, audiēt aliquando tales à Chriſto Iudice? Vtique illud: *Neſcio vos, non noui vos,* quia mihi diſſimiles & contrarij eſtis. Veſpaſianus iuuenem petentem præfecturam, eâ ſolâ de causâ repulit, quòd moſchum redoleret, dicens: *Mallem allium oluiſſes.* Solebat enim ipſe luxum & delicias auerſari, vili habitu & ferè gregario incedere, vti alijs etiam in rebus temperans valdè eſſe. Suet. in Veſp. Simile, quid audient à Chriſto delicati ſectatores mundi: Quid vos à me poſtulatis, mihi tam diſſimiles, imò contradicentes & repugnantes? Apagite vos comptuli, blanduli, delicatuli. Mallem allium oluiſſetis, mallem vnà mecum inter bouem & aſinum in ſtabulo iacuiſſetis: Meam humilitatem, paupertatem, patientiam, temperantiam, obedientiam imitari debebatis; vel ſi non imitari prorſus, ſaltem non aduerſari, nec vitia eis contraria tam perfidè conſectari. Diſcedite degeneres, mihique tam diſſimiles, ad regnum Luciferi, regno meo cœleſti è diametro contrarium.

IN VIGILIA EPIPHANIÆ.

Themata.

I. Chriſtus Nazaræus, deſideratus cunctis gentibus.
II. Chriſtiani Nazaræni ſeu floridi.

THEMA PRIMVM.

Chriſtus Nazaræus, deſideratus cunctis gentibus.

1. *Velut admirabilis.*
2. *Velut Conſiliarius.*
3. *Velut Deus.*
4. *Velut fortis.*
5. *Velut pater.*
6. *Velut princeps pacis.*

Quoniam Nazaræus vocabitur. *Matt. 2.*

QVando longa hyems frigore & ſterilitate ſua valde nos affligit, Solem vernum deſideramus, & cùm primos intuemur flores, ſublati frigoris nuncios, omnes recreamur. Sterilis & aſpera fuit lex vetus ſub Iudæorum Synagogâ, de quâ teſtatur Apoſtolus ad Hebr. 7. *Nihil ad perfectum adduxit lex.* Externam enim duntaxat ſanctificationem conferebat; corpus abluebat, animam non mundabat: iuſtitiam internam non tribuebat; vnde nec ad beatitudinem, quæ ſumma eſt hominis perfectio,

per

perducebat. Lex noua eſt, quæ vernum tempus & frugiferam æſtatem nobis adduxit, omniaque ad maturitatem, ad gratiam & gloriam denique perducit. Et ecce vobis nuncium ſimul & latorem huius iucundi veris & fertilis æſtatis, *Ieſum Nazaræum*, h.e. *floridum* ſeu *florem*, qui aſperam legis veteris hyemem tranſiſſe nunciat, & ver gratiæ adfert. Teſtem audiamus S. Ambroſium ſerm. 6. in Pſal. 118. *Ante aduentum*, inquit, *Chriſti; hyems erat; venit Chriſtus, fecit æſtatem. Tunc omnia erant florum indiga, nuda virtutum. Paſſus eſt Chriſtus, & omnia cœperunt noua gratiæ fecundari germinibus. Imber abijt luxuria profluentis, & nubila tetra atra flagitijs, æſtiuâ iam puræ conſcientiæ ſerenitate laxantur.* Proinde ſubdit mox Apoſtolus loco cit. *Introductio verò melioris ſpei*, (ſupple, fit vel, facta eſt per Chriſtum) *per quam approximamus ad Deum*. q. d. Per Chriſtum intrauit maior & præſtantior ſpes iuſtitiæ & ſalutis, quia induxit noua ſacrificia, Sacramenta, leges & promiſſiones noui Teſtamenti, quibus Dei gratiam ac poſtremùm gloriam conſequi poſſimus. Hunc florem, hunc Nazaræum, veris huius nuncium & auctorem, per tot ſæcula deſiderârunt antiqui illi Patres, in quorum personâ loquens ſponſa dixit: *Manè ſurgamus ad vineas: videamus ſi floruit vinea, ſi flores fructus parturiunt: ſi floruerunt mala punica.* Cant. 7. Hinc illa tot tantaque illorum Patrum ſuſpiria: *Rorate cæli deſuper & nubes pluant iuſtum: aperiatur terra & germinet Saluatorem.* Iſaiæ 45. Et iterum: *Vtinam dirumperes cælos & deſcenderes!* Iſaiæ 64. Rurſum Moyſes; *Mitte quem miſſurus es.* Exod. 4. Chriſtum videlicet. Qui proptereà appellatur, *Deſiderium collium æternorum*. Geneſ. 49. &, *Deſideratus cunctis gentibus*. Agg. 2. Cauſas huius tanti deſiderij videtur exprimere Iſaias c. 9. cùm ſex nominum appellationes tribuit Saluatori: *Vocabitur nomen eius, Admirabilis, Conſiliarius, Deus, Fortis, Pater futuri ſæculi, Princeps pacis.* Phraſi ſcilicet Hebrȩâ aſſerens eum talem futurum; qualem certè expectauimus: Admirabilem, Conſiliarium, Deum, Fortem, Patrem alterius ſæculi, Principem pacis, vti nunc videbimus.

I. Velut admirabilis. I. Primò enim deſiderauimus videre Deum oculis noſtris, qui tot ſæculis priùs in conclaui cœli latebat, nobis abſconditus; vt ſciremus qualiſnam tandem eſſet, quæ eius proprietates & perfectiones; quemadmodum indicat ſponſa Cant. 8. ſuo illo ſuſpirio: *Quis mihi det te fratrem, ſugentem vbera matris meæ, vt inueniam te foris, &c.* q. d. Deprehendo te quidem in creaturis tuis & in beneficijs quotidianis mihi collatis, ſed non video te oculis meis ſimilem mei in humanâ carne, vt te cognoſcam qualis ſis. Igitur en adeſt creator tuus viſibili ſpecie, & vide Deum tuum. Primò admirabilem profectò. Admirabilem in ſapientiâ, qui omnem S. Scripturam nouit & memoriâ tenet, (1. In ſapientiâ.) omnes ſcientias callet & quidem à ſeipſo, nemine docente: nouit quid in toto mundo vbiuis terrarum fieret: quidquid futurum eſſet: nouit omnium hominum corda, cogitationes, intentiones & arcana, nouit vno verbo omnem mundi ſapientiam eludere & confundere. Admirabilem in potentiâ, (2. In potentiâ.) quia ecce imperat ventis & mari: & obediunt ad nutum eius: imperat ſpiritibus malis, & tremunt ante ipſum: imperat morbis quibuſcunque, & fugiunt actutùm: imperat mortuis, & reſurgunt: imperat piſcibus maris, & mox ſe capiendos præbent: vnico verbo, *Ego ſum*, ſternit armatam cohortem: paucis funiculis expellit è templo maximam hominum multitudinem: moriens & reſurgens commouet cœlum & terram: ſeipſum à morte ſuſcitat: propria virtute & agilitate cœlos aſcendit. Admirabilem in bonitate, quia pertranſijt mundum benefaciendo omnibus, (3. In bonitate.) ſanando omnes ægros, ſolando omnes afflictos, paſcendo famelicos, recipiendo peccatores, plorando in contumaces & impœnitentes, conuerſando cum miſeris & errantibus, docendo ignorantes, denique à ſe neminem repellendo. Admirabilem in iuſtitiâ, (4. In iuſtitiâ.) quia latronem pœnitentem & gratiam implorantem regni ſui conſortem fecit, blaſphemantem & impœnitentem, deſeruit. Petrum poſt lapſum flentem in gratiam recepit: Iudam econtrà, electum & dilectum aliquando diſcipulum poſteà perduellem factum in æternum abiecit, cruciandum in gehennâ: humiles & abiectos in protectionem ſuam ſuſcepit, ſuperbos & potentes ſpreuit & abiecit: gentem ſuam obſtinatam & ſynagogam repudiauit, depreſſit & bonis omnibus ſpoliauit: Gentiles viciſſim ad obſequium fidei faciles & promptos, luce & gratiâ ſuâ perfudit atque in filios ſuſcepit.

II. Velut Conſiliarius. II. Deſiderauimus Conſiliarium & Doctorem, qui ſummam noſtram fælicitatem, & media ad eam perueniendi, hoc eſt, viam veritatis, viam Dei & cœli, nos doceret, adeoque ſuis conſilijs, quid agendum, quid fugiendum, nos dirigeret. De hoc locuta eſt Samaritana cum Chriſto, quando edoceri cupijt vtrum Ieroſolymis, an verò in monte Garizim adorandus eſſet Deus: *Scio*, inquit, *quia Meßias venit; cùm ergo venerit ille, nobis annunciabit omnia.* Ioannis 4. Alij increduli multi clamârunt: *Quis oſtendit nobis bona?* Pſalm. 4. quaſi dicerent: quis fuit aliquando in cœlo? quis inde ad nos deſcendit, & dixit quî viuendum nobis ſit, &c.? Prophetæ homines fuit, & errare poſſunt: ipſum ergo Deum audiamus. En adeſt igitur Conſiliarius tamdiu deſideratus, qui viam Dei in veritate doceat. Moyſes & Prophetæ legem dumtaxat & voluntatem Dei hominibus propoſuerunt; viam verò ſalutis, pœnitentiæ, iuſtificationis, ſanctitatis & perfectionis non niſi obiter & obſcurè per figuras tradiderunt: Chriſtus omnia hæc & quamplurima alia ad ſalutem neceſſaria atque vtilia copiosè & dilucidè explanauit, vti teſtatur Ioannes Baptiſta Ioan. 1. *Lex per Moyſen data eſt, gratia & veritas per IESVM Chriſtum facta eſt. Deum nemo vidit vnquam: vnigenitus filius, qui eſt in ſinu patris, ipſe enarrauit,* ... *declarauit.* Aperuit ex parte & oſtendit in monte Thabor theſaurum bonorum

ſtium, in ſuâ transfiguratione; vti & in ſermonibus ſuis ac parabolis: demonſtrauit etiam pœnas geheunę varijs metaphoris, eaſque æternas: docuit quid credendum, quid ſectandum, quid fugiendum: expoſuit viam perfectionis & conſiliorum Euangelicorum, admodum ſecuram: non tacuit mundi pericula, ſcopulos & ſyrtes cautè vitandas; quid, quid deniq; ad ſalutem conſequendam ſcitu vel factu neceſſarium eſt. Quod ſi ergo priùs Dei ſeruis credere dubitauimus, certè ipſi Deo iam diffidere non poſſumus.

III. Velut Deus. III. Deſiderauimus Deum, qui efficaci & inculpabili vitæ exemplo per omnia nos præcederet, vt ſequi non dubitaremus. Non enim Iudæi ſoli, ſed etiam Gentiles olim talem deſiderabant vitæ ducem, qui ſeducere non poſſet; vnde inter 7. Sapientum dicta celebre illud erat: *Sequere Deum*; teſte S. Ambroſio lib. 1. de Abraham cap. 2. Ratio eſt, quia ſolus Deus poteſt eſſe perfectum virtutum exemplar, quod ſecurè & ſine omni periculo imitari poteramus. Omnis enim homo mendax, labilis & inſtabilis, qui errare poteſt, & errat ſubinde, leuiter ſaltem & venialiter. Deus ſolus errare non poteſt. Bene ergo S. Auguſtinus ſerm. 26. de Temp. ait: *Deus ſequendus erat, qui videri non poterat. Vt ergo exhiberetur in homine, & qui ab homine videretur, & quem homo ſequeretur, Deus homo factus eſt.* Atque hic eſt ille Propheta ab Hebræis deſideratus, & à Deo ipſis promiſſus Deut. 18. verbis illis: *Prophetam ſuſcitabo eis de medio fratrum ſuorum, ſimilem tui* (Moyſis) vt non verbo ſolùm videlicet, ſed exemplo etiam velut fratres ſuos educeret è vitiorum ſeruitute in libertatem filiorum, & per viam virtutum in cœlum induceret. Subditi cupiunt videre Regem ſuum in ſuę nationis veſtitu, vti Vngari in Vngarico, Germani in Germanico: talis nobis factus eſt Deus, pauper, humilis, patiens, obediens, ſobrius &c. quia tales requirit viatores regnum cœlorum.

IV. Velut fortis. IV. Deſiderauimus virum fortem, qui præterea nos confractos & debiles in viâ cęli confortaret. Licet enim viam edocti ſimus, licet præeuntem nobis Deum videamus, manet tamen adhuc & retrahit nos naturæ noſtræ corruptæ infirmitas; quare indigebamus baculo, quo nixi aſcenderemus per arduam virtutis viam. Et en adeſt nobis deſideratus ille fortis, qui gratiæ ſuæ adminiculum velut baculum nobis præbet, quo nitamur in hoc aſcenſu. Moyſes & Prophetę alij legem Dei hominibus duntaxat promulgabant, explanabant & inculcabant, ſed gratiam ad eam ſeruandam non dabant, neque dare poterant. Chriſto ergo opus fuit, qui gratiam ad implenda mandata pręſtaret; quod per ipſum eſſe præſtitum teſtatur eius præcurſor Ioan. 1. dicens: *Lex per Moyſen data eſt, gratia & veritas per IESVM Chriſtum facta eſt.* Hanc verò gratiam confert varijs modis & ad varias functiones in Sacramentis. Sine gratiæ auxilio ſimiles ſumus languido illi ad piſcinam, qui dixit: *Hominem non habeo, qui me mittat in piſcinam.* Ioan. 5. Chriſtus nobis huiuſmodi homo factus eſt, qui nos in piſcinas baptiſmi & pœnitentiæ immitteret & in eis perſanaret: in alijs Sacramentis gratiâ ſuâ corroboraret.

V. Deſiderauimus Patrem, qui nobis pro alterâ vitâ futuri ſæculi proſpiceret & hæreditatem compararet. Parentes huius ſæculi gignunt & inducunt liberos in vitam hanc miſeram & mortalem: in alteram illam beatam & immortalem inducere non poſſunt. Theſaurizant etiam illis, ſed theſauros corruptibiles, Patriarchis illis antiquis eorumque ſoboli promiſſa quidem fuit & tandem collata terra lacte & melle manans. Sed quid erat hoc, lacte & melle affluere ad exiguum vitæ ſpatium? Patres igitur erant præſentis ſæculi: de patriâ futuri ſæculi, fælicíſſimi & æterni, prouidere ſuis non poterant. En igitur adeſt nobis *Pater futuri ſæculi*, qui in vitam alteram nos inducat in eaque beet. Adam genuit nos tempori, Chriſtus æternitati: Adam genuit nos morti, Chriſtus reſurrectioni: Adam genuit nos terrę, Chriſtus cœlo. Hinc appoſitè factum, vt Chriſto naſcente deſcriberetur ab Auguſto vniuerſus orbis, quo *apertè monſtratur*, inquit S. Gregorius hom. 8. in Euang. *quòd ille apparebat in carne, qui electos ſuos aſcriberet in æternitate.* V. Velut pater futuri ſæculi.

VI. Velut princeps pacis. VI. Deſiderauimus Pacificatorem & liberatorem à compluribus exactoribus & inimicis noſtris. Exigebat enim à nobis Dei inprimis iuſtitia pœnas pro peccatis noſtris admiſſis, ſemper occinens illud: *Redde quod debes*, cui tamen ſoluendo non eramus, & vnum id ſupererat, vt vęnundari iuberemur cum omnibus noſtris bonis; Vexabat nos ex alterâ parte Dæmon, cuius ſeruituti nos addixeramus, qui & premebat nos velut Pharao fœdis luti operibus, de peccato impellendo in peccatum; ita vt reſiſtere ei difficillimum foret. Accedebant homines improbi & efferati, qui robore & potentiâ ſuâ alios debiliores opprimebant, exoſſibāt, occidebant ſine causâ, ſiue ſubditos, ſiue alienos, quod queritur per Iſaiam Deus cap. 52. *Ablatus eſt populus gratis: dominatores eius iniquè agunt, dicit Dominus &c.* id quod tam in Iudęis, quàm in Gentilibus fiebat. Vnde ſubdit Deus: *Propter hoc ſciet populus meus nomen meum in die illâ: quia ego ipſe, qui loquebar, ecce adſum.* Denique exagitabantur peccatores à propriâ conſcientiâ, cum quâ continuò quaſi bellum gerebant. Itaque venit, quem deſiderârunt, *Princeps pacis*, qui parietem illum diuidentem homines à Deo inprimis, diruit & ſuſtulit, reconcilians ima ſummis. Deinde alligauit fortem, qui nos premebat, Dæmonem, & vaſa eius tulit, ipſum exarmans & nobis illudendum exhibens. Adhæc edomuit Tyrannos & iniquos orbis dominatores, vt Chriſtianam edocti manſuetudinem dimitterent in libertatem mancipia, iuſtitiam colerent & adminiſtrarent, ad ſacerdotum pedes ſe abijcerent, pauperes & deſolatos alerent ac defenderent, adeoque impleretur, quod hinc futurum prędixit Iſaias c. 11. *Habitabit lupus cum agno, & pardus cum hœdo accubabit:*

Digitized by Google

accubabit : vitulus & ouis & leo ſimul paſcentur &c. h.c. potentes & feroces manſueſcent & patientur iuxta ſe viuere pauperes & humiles ſummâ concordiâ. Denique pacificauit etiam conſcientias, dum per abſolutionem ſacerdotalem eos expedit à peccatorum ſarcinis & gratię reſtituit; quod experiuntur omnes, qui ritè confeſſi & abſoluti ſunt.

Hæc ſunt nomina, hæ functiones Saluatoris noſtri, denunciatæ nobis vocabulo *Nazaræi*, floris ſc. illius, de quo Iſaias cap. 11. vaticinatus eſt; *Egredietur virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcendet*, Chriſtus de Mariâ, vt exponit S. Hieronymus cum alijs. Odorem huius floris ſenſerunt imprimis Paſtores, & agnouerunt eum *admirabilem*, vbi *cognouerunt de verbo hoc*; præcones quoque eius facti in admirationem traxerunt ſuos auditores. Senſerunt deinde Magi, & fragrantiâ eius perfuſi, agnouerunt *Conſiliarium*, à quo in ſomnis edocti, repudiatâ Herodis via & nequitiâ, ſpretis etiam & proculcatis idolis, *per aliam viam reuerſi ſunt in regionem ſuam*: per viam verę fidei & Chriſtianę pietatis in patriam ſuam cœleſtem. Senſit etiam Simeon & agnouit *Deum*, ſuâ morte & paſſione nos ad gloriam pręceſſurum, & mox ipſe quoq; petijt dimitti & mori in pace. Senſit Anna propheteſſa, & agnouit *Fortem*, ſeſe corroborantem ad ſeruiendum Deo in grandæuâ ſuâ ætate, ad Deum non laudandum modò, ſed & alijs prædicandum, eorumq; animos in fide confortandos. Senſerunt Innocentes pro Chriſto occiſi, & agnouerunt eum *Patrem futuri ſæculi*, à quo & per quem aſſumpti ſunt ad cœleſtem hęreditatem, velut à patre filij. Senſerunt denique Ægyptij, ad quos confugit, & agnouerunt *Principem pacis*, dum proſtratis vndiq; Idolis intelligere cœperunt adeſſe liberatorē ſuum, qui iugum oneris & ſceptrum exactoris, dęmonis, ab eis excuteret, adeoq; ab hoſte peſſimo redemptos in pacis ac lucis regione ipſos conſtitueret; quod & nobis omnibus apprecor.

THEMA SECVNDVM.

Chriſtiani Nazareni, hoc eſt, floridi.

1. *Quia in cœlo conuerſationem ſuam habent.*
2. *Quia nitent moribus candidis.*
3. *Quia bona fama odorem ſpargunt.*
4. *Quia melleum ſaporē fratribus communicant.*
5. *Manſueti & patientes ſunt.*
6. *Quia ſuauiter moriuntur.*

Dictum eſt per prophetas : quoniam Nazaræus vocabitur: *Matth.* 2.

Glorioſum nomen Nazareni, etſi ſpretum à Iudæis.

CONtingit interdum, Audit. vt quis proprio enſe ab alio vulneretur, aut etiam mactetur. Certè id Goliatho contigit, qui proprio gladio à Dauide decollatus eſt : quin etiam, gladius ille funeſtus in necem Dauidis paratus, poſteà à Dauide Deo ſacratus eſt, ac deinde ad hoſtium cædem adhibitus. Ita contigit Iudæis. Volebant illi Chriſti nomen deprimere & exoſum reddere appellando eum *Nazarenum*, quaſi vili loco natum. Sed hoc ipſum Chriſto ceſſit ad magnam eius gloriam, quoniam Prophetæ prædixerunt eum ſic appellandum, adeoque fore Meſſiam, & florem illum prædictum ab Iſaia cap. 11. *Egredietur virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcendet.* Sic ſuo gladio Iudæi iugulati ſunt, & nomen quod ipſi reddere contemptum cupiebant, ſanctum & honorabile factum eſt. Idem contigit eis cum Chriſtianis, quos etiam per contemptum appellârunt *Nazarenos*, vti Tertullus S. Pauli accuſator Act. 24. Sed nos iſto nomine potiùs gloriamur; tum quia Dominus noſter ita appellatus fuit; tum quia pulcherrimam ſignificationem habet; ſignificat enim floridum ac demonſtrat Chriſtianorum gloriam, qui reuerà floridi ſunt : vt videbimus.

I. Flores arborum non in terrâ vt flores alij, ſed in alto viuunt : ita conuerſatio Chriſtianorum in cœlis eſt. ad Philip. 3. Mundi ſectatores, inimici crucis Chriſti, terrena ſapiunt & quærunt, vt ibidem Paulus præmittit, adeoque flores terræ affixi & è terrâ nati ſunt : at non ita Chriſtiani, qui omnem ſuam ſpem reponunt in cælo, ibique velut in ſperato termino mentem & cogitationem ſuam figunt. Qui in aliquo conuiuio cum dilecto amico dulciter conuerſatur, cæteros conuiuas negligit, nec ad cibum & potum multùm attendit; quia corpore cum alijs, ſed mente ſolùm cum vno eſt. Ita Chriſtiani etſi in hac mundi menſâ & conuiuio ſedent, mente tamen in cœlo cum Chriſto conuerſantur. Græcum *πολίτευμα* quod interpres noſter vertit *conuerſatio*, ciuile ſtudium ſignificat, quaſi diceret S. Paulus : ciues cœli ſumus, non ruſtici. Tertullianus in lib. de coronâ militis, verba Apoſtoli prædicta ſic legit : *Municipatus noſter in cœlo eſt.* Bene etiam hoc indicat Chriſtianos non debere ſibi in mundo quærere quaſi ſtabilia bona, quia hic peregrini ſunt & exules. Sicut nemo in remotâ ciuitate, vbi municipatum ſuum non habet, emit ſibi domos aut hortos & ſimilia; ſed ibi, vbi ciuis eſt, emit ſibi bona ſtabilia, fundos, ædes. Vnde addit ibi Tertullianus : *Dominus Ieruſalem ingredi voluit nec aſinum habuit priuatum*, id eſt, non proprium, ſed communem; vt ſcilicet doceret nihil nobis tamquam proprium in terrâ poſſidendum : natus eſt in alieno ſtabulo, ſepultus in alieno ſepulchro, &c.

I. Quia in cœlo conuerſationem ſuam habent.

II. Candorem habent eximium ac planè niueum; ſicque oculos recreant. Ita Chriſtiani nitere debent primò candore puritatis & conſcientiæ bonę iuxta monitum Eccleſiaſtis cap. 9. *Omni tempore ſint veſtimenta tua candida.* In quem locum ſcribit Cyrillus Alexandr. lib. 14. de adorat. in Spiritu : *Puto & quidem rectè, nunquam virum ſapientiſſimum Salomonem ad has nugas peruenturum fuiſſe, vt ſuaderet nobis* veſtium *ſplendore pueriliter oblectari, ſed vita ſplendidæ* veſtem *velut ablutam & ob omnibus ſordibus* liberam *comparat : ſic præcipi nobis vt induamus* Dominum IESVM

II. Quia nitent moribus candidis.

1. Candore puritatis.

Fabri Auctarium de Dominicis.

IESVM Chriſtum & nouum hominem exuto vetere. Vult ergo vt candorem puritatis in baptiſmo acceptum conſeruemus:in cuius rei indiciū & memoriale veſte albá induti fuimus & calceis albis; vt explicat eum locum alter Cyrillus Ieroſolymitanus Catech. 4. Ea veſtis per octiduum ferebatur & fertur adhuc ab adultis baptizatis, vt moneamur totá vitá illam conſeruare. Octaua enim dies, quia integram ſeptimanam claudit & nouam inchoat, totum vitæ noſtræ decurſum indicat. Erat hoc puritatis decus primorum maximè Chriſtianorum, quibus varia quidem ſcelera affingebantur ab Ethnicis, ſed probari non poterant. Vnde S. Blandina dum totá die variè excruciaretur, vt conficta in Chriſtianos ſcelera fateretur, reſpondit: *Chriſtiana ſum:& nihil apud nos admittitur ſceleris.* Sur. in Actis 2. Iunij. Poſſunt autem cenſeri ſemper candida veſtimenta gerere etiam ij, qui per crebram pœnitentiam ſe lauant à quotidianis peccatis, & à maioribus ſibi cauent;ac ſi in ea inciderunt,mox ſe abluere ſatagunt, vt docet Philo Carpathius in Cantica. At qui hoc non faciunt,ſimiles ſunt Nazaręis in captiuitate per famem denigratis, quos lamentatur Ieremias Thr. 4. *Candidiores Nazaręi eius niue,nitidiores lacte &c. Denigrata eſt ſuper carbones facies eorum,& nō ſunt cogniti in plateis.* Abiecta enim gratię veſte in Dæmonis captiuitate degunt, vbi atro eius colore denigrantur vt carbones.

2. Candore ſynceritatis. 2. Candor enim excedens vti florum aut niuis, etiam in tenebris ſplendet & abſcondere ſe nequit. Hinc equi albi & columbę candidę longiùs cęteris videntur. Sic ergo Chriſtiani ab omni dolo, fictione, mendacio & hypocriſi abhorrere debent. S. Anſelmus Archiepiſ. Cantuarienſis, cùm omnis doli & fictionis expers eſſet, putabat omnes ſibi ſimiles eſſe, domeſtici tamen eius ſæpe ipſi imponebant, ſuamque burſam ex domini bonis perfidè augebant. Quá de re cùm à Balduino alijſque fidelibus ſuis moneretur; nimięq; ſimplicitatis argueretur, reſpondebat: *Quid eſt hoc? Nónne Chriſtiani ſunt? Et ſi Chriſtiani, num alicuius commodi cauſa vellent contra fidem ſuam ſcienter mentiri? Nihil eſt.* Cumque illi dicerent, ipſos ei ſimiles non eſſe. *Eſto,* inquit, *malo tamen decipi quàm credere ſiniſtrum aliquid de ipſis, quod necdum verè probatum eſt.* Ita Edmerus in eius vitá 21. Apr. apud Sur. Filij nî degeneres ſint parentē ſequi debent. Chriſtus Pâter noſter lux eſt, *& in eo tenebræ nō ſunt vllæ.* Et vos *lux* eſtis *in domino, vt filij lucis ambulate*, ait Paulus ad Epheſ. 5.

III. Quia bonæ famæ odorem ſpargunt. III. Odorem quoque gratum habent: ſicque odoratum etiam recreant. Chriſtiani quoque odorem bonę famę & bonorum exemplorum ſpargere de ſe debent, quod videre erat in primis Chriſtianis, teſte Apoſtolo 2. Cor. 2. dicente: *Deo gratias, qui odorem notitiæ ſuæ manifeſtat per nos in omni loco; quia Chriſti bonus odor ſumus in ijs, qui ſalui fiunt, & in ijs, qui pereunt.* Et 2. Cor. 8. *Prouidemus bona non ſolum coram Deo, ſed etiam coram hominibus.* Eapropter illos admirati ſunt Gentiles & ad fidem amplectendam vehementur incitati, vti inprimis Iuſtinus Philoſophus, qui cùm eos omni culpá vacuos & innocentes ſummo gaudio ſubire martyria, imò ambire vidit, cogitauit fieri non poſſe, vt vitijs & voluptatibus addicti ſint; apud Sur. 31. Apr. Pacomius etiam miles Gentilis ſub Conſtantino Magno viſâ eorum liberalitate, quàm maximâ charitate, exhibuerũt & ipſi & alijs Gentilibus, ad fidem attractus fuit. Teſtatur etiam ipſe Iulianus Imperator Apoſtata & lamentatur in Epiſtolâ ad Arſacium idolorum Pontificem, (apud Baron. an. 362.) cauſam incrementi Chriſtianorum eſſe ac fuiſſe *benignitatem in peregrinos, curam in mortuis ſepeliendis, ſanctimoniam vitæ*; eaque à ſuis imitanda præcipit, vt Gentiliſmus promoueatur. Nimirum ſicut columbę cicures vnguento quodam odorifero delibutæ alias columbas odore ſuo pelliciunt & ad columbaria ſua trahunt, teſte S. Baſilio epiſt. 175. ita pij Chriſtiani ſuis virtutum exemplis alios ad imitandum alliciunt. Vnde miratur eos Iſaias c. 60. *Qui ſunt iſti quaſi columbæ ad feneſtras ſuas?* Quàm multi ſequerentur bonorum operũ ſtudium, ſi alij, primates pręſertim, pręirent exemplo! Sed eò iam deuentum, vt pudeat aliquos pręferre facem virtutis ac lucis. Corpus quidem & veſtes multi imbuunt odoribus, vt odore alios permulceant, & in eo gloriam captent: animam verò virtutum odore imbuere pudori ſibi ducunt, ô cæcitas.

Trip. Dom. 6. poſt Epiph. 6. C 4. B.

IV. Saporem etiam & cibum gratiſſimum dant apibus, rorem ſcilicet dulcem ac melleum. Ita & Chriſtianorum eſt melleum charitatis & miſericordiæ rorem ſuis potiſſimùm fratribus Chriſtianis communicare. Hoc enim eſt mandatum illud nouum, quod Chriſtus tam impensè commendauit, vt diligamus inuicem; non quomodocumque, velut proximos tantùm, ſed velut fratres. Id quod primis Chriſtianis profundè inſculptum in cor erat, adeò vt omnibus hoſpitalitatem exhiberent, abeuntes comitarentur, captiuos ſuis epulis vbertim ſouerent, ac cùm poſſent, multis pecunijs redimerent. Id quod mirabantur Gentiles, quod videlicet perſuaſi à Chriſto ſuo reputent ſe omnes eſſe fratres vterinos. Dicebant enim: *Vide vt Chriſtiani ſe inuicem amant! & pro alterutro mori ſunt parati!* vt ex vno patre & matre nati videantur, quos nec natio, nec fortuna, nec lingua diuidit. Refert antiquiſſimus Tertullianus in apolog. cap. 39. Patuit idem ſub S. Dionyſio Epiſcopo Alexandriæ, vbi peſtis tempore Chriſtiani ſuis ægrotis ſummâ charitate adſtiterunt & eorum causâ vitam prodegerunt: cùm econtrà Gentiles ibidem ſuos infectos etiam amiciſſimos ædibus extruſerint, in plateas ſemiuiuos proiecerint, & canibus laniando reliquerint eorum cadauera. Et in vitâ eius Euſebius, Surius octauo April. Certè Imperator Iulianus in epiſtolâ ſuprà citatâ ad Arſacium ſcribit: *Turpe profectò eſt, cùm nemo ex Iudæis mendicet & impij Galilæi non ſuos modò, ſed noſtros quoque alant, vt noſtri auxilio, quòd à nobis ferri ipſis debeat, deſtituti videantur*; iuſſitque Arſacium

Quia melleum ſaporem fratribus communicant.

Arſacium paſſim erigere Xenodochia in morem Chriſtianorum. Denique tanta erat charitas Chriſtianorum erga ſuos pauperes, peregrinos & captiuos, vt templorum fores ſtiparētur pauperibus, carceres implerentur epulis, & Gentilis quidam impoſtor ſe Chriſtianum fingeret, quin etiam captiuari ſe faceret, vt Chriſtianorum eleemoſynis ditaretur, ac redemptus eorum pecunijs ſuffarcinatus argento abiret. Baron. an. 75. Hos maiores noſtros imitentur Chriſtiani moderni, cogitent ſe flores eſſe & rorem è cœlo accepiſſe, hilariter proinde communicent apiculis pauperibus; qui profectò ipſis conficient inde fauum mellis in cœlo. Ad hæc ſicut flori & fructui nihil deperit, licet apes inde rorem exſugant: ita nemo ex eleemoſynâ facilè depauperabitur. Certè S. Medardus adhuc puer, cùm equos cuſtodiens, vnum indigenti dediſſet ex commiſeratione, poſteà cùm equus vnus ab eo requireretur, recenſens omnes equos, nullum de numero deſideratum vidit. In vitâ Sur. 8. Iunij.

V. Manſueti & patientes ſunt.

V. Lenitate & mollitie ſuâ tactui cedunt, nihil habentes aſperi aut duri. Vnde nimis delicatus fuit Smindyrides ille Sybarita, qui in florum folijs iacens de duritie lecti conqueſtus fuit; apud Ælian. l. 9. var. c. 24. Chriſtianorum eſt manſuetudine & patientia ſuperare iniurias & preſſuras omnes, quemadmodum à Chriſto edocti ſumus; id quod obiecit Chriſtianis acerbiùs irriſor Iulianus, quando ei conqueſti ſunt, quòd ab eius officialibus vexarentur: *Veſtrûm eſt pati*, aiebat, *cùm affictamini. Hoc enim eſt Dei veſtri mandatum*, apud Socratem l. 3. hiſt. Eccl. Malignè quidem, ſed verè; quia Chriſtus dixit: *Beati eritis cùm oderint vos homines &c. gaudete in illa die &c.* Luc. 6. Vnde Philo Carpathius in c. 1. Cant. ait: *Bene facere & mala pati, Chriſtianorum eſt.* Demonſtrant hoc infiniti martyres, qui ſuis perſecutoribus bona pro malis retribuere nunquam autem ſe vindicauere; quòd hoc Chriſtianum non eſſet. Quare S. Fulgentius Ruſpenſis Epiſcopus ab Ariano Preſbytero flagellatus & ad extremum decaluatus, cùm quis eam iniuriam vlciſci vellet, dixit: *Non licet in hoc ſaeculo vindictam quærere Chriſtiano. Nouit Deus quomodo ſeruorum defendat iniurias.* Sur. 1. Ianu. Non intelligunt hoc ſectatores mūdi, qui dedecus eſſe reputant non ſe vindicare: nec ferre patienter iniurias nôrunt. Audi Senecam l. de conſtantiâ l. 2. c. 17. *In ſenatu flentem vidimus Fidum Cornelium Naſonis generum, cùm illum Corbula Struthiocamelum depilatum dixiſſet.* At Fulgentius noſter non appellari depilatus, ſed depilari æquo animo tulit. Et certè quiuis Chriſtianus Struthiocameli ſtomachum (Ein Straussen magen) habere deberet, quo nimirum etiam ferrum & quaſcumque iniurias concoquere poſſet.

VI. Quia ſuauiter moriuntur.

VI. Quando ex arbòre decidunt, volando ſuauiſſimè in terram ſe deponunt; vtpotè nullo pondere graues. Ita & Chriſtiani ex hac vitâ diſcedunt placidè, & quaſi ſuauiter volando cadunt; ad cœlum enim euolant, ſi innocentes aut expiati ſint. Vnde à Chriſto & Apoſtolis dormire & obdormire dicuntur, vti S. Stephanus, qui etiam inter lapides *obdormiuit in domino.* In quæ verba Gregorius Nyſſenus orat. de S. Stephano ait: *Veluti teneris floribus vel rore quodam leni circumfuſus in dulcem ſimul ac beatum ſomnum delapſus eſt.* Refert S. Damaſcenus in vitâ Ioſaphat, duos Monachos Abennir Regi mortem eis minitanti, reſpondiſſe intrepidè: *Mortem metuunt ac refugiunt, qui fluxis rebus inhærēt, & in alterâ vitâ nihil ſperant; at nos, qui terrenis valediximus, & futurorum deſiderio tenemur, nec mortis metu, nec præſentium rerum cupiditate afficimur.* Non diſſimiliter reſpondit Henrico 8. Angliæ Regi Cardinalis Reginaldus Polus, cùm audiſſet ſibi à Rege inſidias magnis impenſis paratas. Dicebat enim mirari ſe, quòd Rex tantâ curâ & impenſâ mortem ipſius expeteret, quam ipſemet optaret, proinde Regem *nihil aliud agere, quàm ſi quis dormitum ire cupiēti veſtes ipſas exuere velit.* Sanderus in ſchiſm. Angl.

Vidimus aliquatenùs quid ſit eſſe Nazarenum, & quàm deceat eſſe tales omnes Chriſtianos. Supereſt vt hoc nomen & amemus & cordi noſtro inſcribamus. Scimus ex vitâ S. Edmundi, Epiſcopi Cantuarienſis Chriſtum ipſi adhuc puero apparuiſſe gerentem in fronte ſuâ ſcriptum: IESVS *Nazarenus*, eumq; monuiſſe vt hoc nomē cordi ſuo imprimeret, ſingulis quoq; noctibus in fronte pingeret, fore id antidotum contra mortem ſubitaneam. Vtinam & nos nomen Nazareni nobis pari modo imprimeremus, & verè flores ac floridi eſſemus! certè à malâ & improuisâ morte ſecuri exiſteremus, adeoq; hoc nomine velut gladio Goliathum illum ſtygium nullo negotio mactaremus.

DOMINICA PRIMA POST EPIPHANIAM.

Themata.

I. Ad Primam Chriſti concionem inuitantur varij.

II. Quomodo loquendum, præſertim liberis cum parentibus.

III. Quomodo amittatur Chriſtus in diebus feſtiuis.

IV. Quare Chriſtus eiuſq; gratia tam citò & facilè à quibuſdam perdatur.

V. Quid egerit Chriſtus ab anno 12. vſque ad 30.

VI. Quare Chriſtus adoleſcentiam ſuam abſconditam voluerit.

THEMA PRIMVM.

Ad primam Chriſti concionem inuitantur varij.

1. *Quia docet rudes & paruulos, audire Catecheſim & DEI verbum.*
2. *Docet eruditos & ſenes, non reſpuere alios docentes.*

3. *Docet agricolas ne metuant rebus domeſticis, dum adſunt res diuinæ.*
4. *Docet ciues, vbi & in quorum ædibus quærendus ſit.*
5. *Docet filios & filias, plus obligari eos* DEO, *quàm parentibus.*
6. *Docet patres & matres bono exemplo liberis ſuis præire.*
7. *Docet ſubditos & ſeruos parere ſuis dominis & ſtudere eorum commodis.*
8. *Docet dominos & Magnates ſubijcere ſe Eccleſiæ eiuſque Prælatis.*

Quid eſt quòd me quærebatis? Neſciebatis quia in his, quæ patris mei ſunt, oportet me eſſe? *Lucæ* 2.

SAcerdotes Neomyſtę, quando primum ſacrificium DEO offerre cogitant, ſolent per Concionatores id denunciare & ad ſuas, vt vocant, primitias populum inuitare. Si ad primum ſacrificium decet conuocare populum, cur non etiam deceat ad primum alicuius Concionatoris ſermonem? Et ecce vobis hodie nouum, quamquam admodum iuuenculum, reuerà tamen ſapientiſſimum & regium Concionatorem, Chriſtum IESVM, quem hodie in templo Ieroſolymitano primum ſuum ſermonem edidiſſe audimus in hodierno Euangelio. Hic ille prędicator eſt, qui Pſ. 2. per os Prophetę vaticinatus eſt; *Ego autem conſtitutus ſum Rex ab eo ſuper Sion montem ſanctum eius, prædicans præceptum eius.* Sermo verò illius primus hic eſt; *Quid eſt, quòd me quærebatis? neſciebatis quia in his, quæ patris mei ſunt, oportet me eſſe?* breuis quidem & ſuccinctus, ſed potens ac ſalutaris, doctrinarum pondere prægnans. Ad huius ergo noui & diuini Concionatoris primam & diuinam concionem vos nunc inuito, Auditores. Adeſte parui & rudes, adeſte litterati & ſenes, agricolæ & ciues, liberi & parentes, domini & ſerui; quia omnibus vobis & ſingulis doctrinam offert.

I. Docet rudes & paruulos, audire Catecheſin & DEI verbum.

I. Venite rudes & paruuli, audite Concionatorem hunc nouum. Quid verò concionabitur vobis? Monet vt verbi Dei audiendi causâ templum ſedulò frequentetis, imò & quaſi ei affixi adhæreatis, ſi filij DEI eſſe cupitis. Auditis enim dicentem: *Neſciebatis, quia in his, quæ patris mei ſunt, oportet me eſſe?* hoc eſt, in templo. Sed cur in templo eſſe debebat? Vt nimirùm Doctores & audiret & interrogaret, quod feciſſe eum ait Lucas, non quòd ipſe inſtructore egeret, qui omnes Doctores inſtruit, ſed vt vos, qui indigetis, templum velut ſcholam verbi DEI frequentetis. Quid cœco magis optabile magiſque neceſſarium, quàm lumen oculorum? Et quid voluit ſibi cœcus ille ab Iericho, tam conſtanter vociferans: IESV *fili Dauid miſerere mei?* Adductus quidem ad Chriſtum optionem accepit petendi quod vellet: *Quid tibi vis faciam?* (Matthęus ait fuiſſe duos.) Et quid tandem petijt? nil aliud niſi viſum: *Domine vt videam.* Luc. 18. Et iuxta Matthęum c. 20. *Domine vt aperiantur oculi noſtri.* Quid enim eſt cęcitas niſi quædam mors & mœror continuus? Adhæc *quàm deformes ſunt oculi cæcorum?* ait S. Ambroſius l. de Noë & Arcâ c. 7. *Et quid mirum ſi vultus hominis abſque oculis deformis eſt, quando ipſum cœlum ſine Sole non habet ſuum decorem? Triſtes ſine Sole ducimus dies, noctes ſine Lunâ non placent. Ipſi enim ſunt quidam mundi oculi. Detrahe ſtellarum lumina, & quædam eſt in cœlo ipſo cæcitatis deformitas.* Neque tamen adhuc ęquat hęc corporalis deformitas illam, quæ eſt in animo, ignorantiam rerum cœleſtium. Qui enim hoc lumine caret, longè miſerior & deformior eſt quàm omnes, qui in toto mundo oculis capti ſunt. Atqui hoc lumen non præſtat niſi Verbum DEI, iuxta id Pſal. 118. *Lucerna pedibus meis verbum tuum & lumen ſemitis meis.* At Verbum DEI vbi auditur niſi in templo? Vnde S. Chryſoſtomus hom. 10. ad pop. ait: *Vbinam alibi audies, quæ hic meditaris! ſi in forum ieris, rixa ibi & pugnæ: ſi in curiam, ciuilium rerum curæ: ſi domum priuatarum rerum ſolicitudo vndique affligit: ſi in fori conuenticula & conſeſſus, omnia & illic terrena & corruptibilia: vel enim de venalibus, vel de tributis, vel de lautâ menſâ, vel de agrorum venditione, vel de alijs contractibus, vel de teſtamentis, vel de hæreditatibus, vel de alijs talibus à cunctis eò conuenientibus ſermones habentur. Et ſi in ipſas veneris regias, illic rurſum omnes differentes audies de potentiâ, de gloriâ: quæ hic honoratur: ſpiritnale verò nihil. Hic verò contrarium totum, de his, quæ in cœlo ſunt, rebus, de animâ, de vitâ noſtrâ, & quare facti ſumus, & quare hic tantum temporis commoramur, & ad quæ hinc migramus, & quid poſthac nos ſuſcipiet, & quâ de re nobis corpus luteum, & quæ mortis natura, quid tandem eſt præſens vita, & quæ futura: & nihil prorſus terreum, ſed omnes de ſpiritualibus nobis ſermones habentur.* Sic ille.

II. Docet eruditos & ſenes, non reſpuere alios docentes.

II. Venite docti & ſenes, & audite Concionatorem paruum ætate, ſed maximum ſapientiâ, qui, cùm eſſet ipſa Dei ſapientia, tamen aſſerit debuiſſe ſe morari in ijs, quæ patris eius ſunt, hoc eſt, audire & interrogare Doctores. Quis iam quantumcumque ſapiens & eruditus detrectabit amplius aliquid diſcere & audire etiam ſe iuniores minuſque eruditos? Certè ſapientiſſimus Salomon initio ſtatim Prouerbiorum ſuorum cap. 1. ait: *Audiens ſapiens ſapientior erit, & intelligens gubernacula poſſidebit.* Qui clauum nauigij tenet, etiamſi ſit peritiſſimus artis nauticæ, libenter tamen alios audit nauarchos, qui ventos, ſcopulos, & periculoſa maris loca indicant, vt in arte ſuâ peritior fiat, & nauim ſecuriùs dirigat. Hoc eſt, quod ait Salomon: *Gubernacula poſſidebit;* quaſi diceret, poſſidebit artem gubernandi nauim quaquauerſùm per omnes vias. Dictio Hebræa ſignificat *conſilia*, quæ quò plura, eò meliora ſunt. Prouidus enim nauarchus non vnum tantùm ſed plura habet gubernacula: vt vno fracto vel amiſſo, ſubſtituat alterum: & nauigium pręgrande pluribus anchoris & funibus munit, vt rupto vno reliqui teneant. In alto mari nauigamus, multa vndi-

que

que pericula ſunt, etiam ſenibus & doctis nondum perſpecta: multâ ergo arte rerumque cognitione omnes indigemus, vt nullibi impingamus. Audi Senec. ep. 77. vbi ait: *Tamdiu audiendum & diſcendum eſt, quamdiu neſcias, & ſi prouerbio credimus, quamdiu viuas.* Alphonſus Arag. Rex ſapientiſſimus lectioni Theologicæ in ſcholis tradi ſolitæ, ſæpiùs interfuit: *non pallio & crepidulis inambulans in gymnaſio, vt Scipio ille, ſed attentiſſimo animo, & toto, vt aiunt, pectore incumbens, quodq́; & doctis imitandum, & ignauis rudibuſq́; pudori ſit, pedes etſi ſatis longè diſtaret auditorium, ad lectionem venire non dubitauit.* Ita de ipſo Panormitanus l. 1. dict. & fact. eius c. 39. Carolus IV. Imper. ad quatuor horas Magiſtros in ſcholis Pragenſibus audiuit; cumque id purpurati ægrè ferrent, ſuggererentque horam cœnæ effluxiſſe: *Mihi*, inquit, *minimè effluxit: nam cœna hac mea eſt.* Æn. Sylu. lior. quarto Comment. Quinimò M. Antoninus Imp. Sextij Philoſophi domum cum libro adiſſe ſcribitur. Cui cùm Lucius vir ſapiens obuiâſſet & rogâſſet quonam aut cur pergeret? reſpondit: *Pulchrum etiam ſeneſcenti diſcere. Peto Philoſophum Sextium percepturus, quæ necdum didici.* Ad hoc Lucius: *ô Iupiter! Romanus Imperator iam appetente ſenio geſtans librum, qui pueris mos eſt, præceptorem adit!* Cæl. Rhodig. lib. 20. capite 26. Quid igitur erubeſcant homines priuati diſcere in templo, ſi tanti Principes, & iam ſenes, diſcere in ſchulâ minimè erubuerunt? Porrò S. Baſilius homiliâ 12. in cit. Prouerb. locum ait triplex eſſe mare nobis tranſeundum, ſæculum hoc nequam, deinde cor noſtrum æſtuans varijs concupiſcentijs; denique viam cœli obſeſſam à pyratis dæmonibus. Vnde patet multâ opus eſſe cognitione ad percurrenda iſta maria, nec quemquam nimis doctum in arte hac euadere.

III. Docet agricolas ne metuāt rebus domeſticis, dū adſunt rei diuinæ.

III. Venite huc agricolæ, audite Concionatorem nouum, qui ſecuros vos eſſe iubet, dum rei diuinæ vacatis; nec quidquam timendum, ne interim res veſtræ pereant. *Quid eſt*, inquit, ad parentes, *quòd me quærebatis*? quaſi dicat: non potui perire, qui in domo & negotio patris occupatus fui; neque erat, vt pro me anxij eſſetis, ne perderer, qui cauſâ piæ peregrinationis Ieroſolymam me adduxiſtis. Videtur illis in memoriam reducere, quod Exod. 34 promiſerat Hebræis, ex lege ter in anno aſcendentibus Ieroſolymam ad offerendum: *nullus inſidiabitur terræ tuæ, aſcendente te & apparente in conſpectu Domini DEI tui ter in anno*, quaſi dicat: ego ero ſolicitus pro te & rebus tuis, dum tu ſolicitus es pro me: nihil interim rerum tuarum perdes in terrâ tuâ, vel vti dixit Chriſtus ſanctę Catharinę Senenſi: *Cogita de me & ego cogitabo de te.* Non poterat ergo perdi à parentibus filius, ad DEI obſequium adductus Ieroſolymam. Idem vos cogitate agricolę, qui plerumque à templo longè abeſtis, & pagos ac domos veſtras immunitas habetis. Nihil vobis peribit pergentibus ad templum, & vacantibus rei diuinę. In vitâ ſancti Maclouij Epiſcopi refert Sigebertus apud Sur. 15. Nouemb. S. Antoninus p. hiſt. lib. 12. c. 8. §. 5. & alij eum nauigâſſe tempore paſchali, & cùm rem diuinam die ſacro Paſchatis facere deſideraret, apparuiſſe quaſi paruam inſulam. (Erat autem ingens balæna inſtar magnæ rupis) in illam exſcendiſſe cum ſocijs 189. & miſſam peregiſſe, interim motâ beluâ omnes conſternatos ad nauim fugiſſe, ſanctum verò, Ionæ recordatum, ſacrificium abſoluiſſe; poſt vbi nauim omnes inſcenderunt, molem illam depreſſam in vndas; ſicque patuiſſe non rupem, ſed balænam fuiſſe. Suſtinuit ergo immanis belua tot homines in dorſo; quia DEO vacabant, in documentum alijs, ne dum diuinis rebus interſunt, de humanis ambigant. Addo, quod in vitâ Mariani Eremitæ ſcribit S. Gregorius Turonenſis de gloriâ Confeſſ. c. 81. his verbis: *Alterius hominis malitia furis boues abſtulerat, qui apprehenſo veſtigio, & inter infuſos aquâ viarum tramites, ad profundas luti voragines perdito, ad ſancti recurrit ſepulchrum, fuſaque oratione, dum de baſilicâ fuiſſet egreſſus, aduertit hominem per aggerem publicum venientem, qui boues illos ante ſe cum caballo ex itinere laſſum proſequens adducebat. Turbatus enim fuerat à viâ, & quaſi amens factus in illam partem, de quâ egreſſus fuerat, mente turbatâ redibat. Cognoſcitq́; vir ille boues, quos perdiderat, hos recipiens, hominem abſque calumniâ redire permiſit, quia cognouit hoc ſibi per virtutem S. Mariani præſtitum, cùm in illâ horâ ſibi reperit perditum, quâ eius adiuit plenus fide ſepulchrum: quæ poſtquam geſta ſunt, diligentiore curâ confeſſorem DEI plebs cœpit excolere Biturgia.*

IV. Docet ciues, vbi & in quorū ædibus quærendus ſit.

IV. Adeſte & vos ciues, & diſcite à Concionatore iſto, vbi & in quorum ędibus quærendus & inueniendus ſit. *Neſciebatis*, inquit, *quia in his, quæ patris mei ſunt, oportet me eſſe?* Quæ verba ſic exponit Euſebius Emiſſenus (ſi tamen is eſt auctor) in hod. Euang. *Quid eſt, quòd me in comitatu infidelium & extra Eccleſiam eſſe putabatis? Hic eram, hîc me quærat, qui quærere vult. An neſciebatis, quia in his, quæ patris mei ſunt (& inter illos, qui patris mei voluntatem faciunt) oportet me eſſe?* Vult ergo dicere Chriſtus, ſe non in domo Herodis aut Pilati, nec in turbulentis diuerſorijs, nec in ciuium profanis ædibus eſſe quærendum, ſed in domo patris ſui, & in ijs locis, vbi Deus colitur, & animæ ſalus, non perditio: cælum, non terra quęritur; & vbi duo vel tres in nomine eius congregati ſunt. Videtur huc ſpectare viſio, quam exhibuit Deus Eliæ 3. Reg. 19. quem in monte ſtare iuſſit, & ecce; *Spiritus grandis & fortis, ſubuertens montes & conterens petras antè Dominum: non in Spiritu Dominus; & poſt hac commotio: non in commotione Dominus; & poſt commotionem ignis: non in igne Dominus; & poſt ignem ſibilus auræ tenuis*, & in hoc demum erat & allocutus eſt Dominus Eliam. Rectè, meo iudicio, ſpiritus grandis ſuperbiam vitæ, commotio terræ auaritiam, ſeu concupiſcentiam oculorum, ignis verò concupiſcentiam carnis, gulam & libidinem inſinuat; tres primarios animarum prædones. Ergo vbi ſpiritus

ſuperbiæ, & qui inde naſcitur turbo iracundiæ graſſatur in aliquâ domo: non eſt ibi dominus: ſimiliter vbi terra, hoc eſt, aurum & argentum commouetur, numeratur & coaceruatur, vbi opum deſiderio terra vertitur, foditur & perfoditur: non eſt ibi Dominus: deniq; vbi ignis luxuriæ dominatur, vel ignis culinarius perpetuò ardet gratia conuiuiorum: non eſt ibi Dominus. Vbi igitur inuenitur? in ſibilo auræ tenuis, hoc eſt, in pace & trãquillitate; vt explicatur à Macario hom. 6. In ſibilo, inquam, ſpiritus ſancti afflantis, & inſpirationis ſibilo regentis hominum corda; vbi & pax regnat; quia *factus eſt in pace locus eius*. Pſal. 75.

V. Docet filios & filias, plus obligari eos Deo quàm parentibus.

V. Adeſte filij & filiæ huic primæ concioni, quia & vos tangit. Auditis enim Chriſtum proteſtari coram parentibus ſuis ſecundum carnem: ſe plus obligari patri ſuo cæleſti, quàm ipſis; ideoque eis inconſultis remanſiſſe in domo patris ſui æterni, quòd voluntas patris id ſuaſiſſet, & zelus animarum, quę per ipſum in templo ędificabantur. Quando igitur vocamini hinc quidem à Deo ad pietatem, illinc verò à parentibus ad terrenum finem: Quid in hoc biuio agendum? Per calcatum pergite patrem, per calcatam pergite matrem, & ad Dei voluntatem vexillumque Crucis euolate ſiccis oculis, vt ait S. Hieronymus. *Qui enim amat patrem aut matrem plus quàm me, non eſt me dignus*, ait Dominus Matth. 10. Senſit vtique & ſciuit Chriſtus dolores & ſingultus matris ſuę chariſſimæ, nec non & Ioſephi, verùm quia patris ſui cęleſtis voluntati affixus hęrebat, & potior ratio habenda erat profectûs animarum ſpiritualis, quàm curę parentum carnalis, ideò lamenta eorum non audijt. Præclarum huius generoſę virtutis ſpęcimen prębuit etiam Moyſes, adhuc adoleſcens, qui cùm ex oraculo diuino (quod eius patri Amramæ datum eſſe, filium ſcilicet Moyſen fore liberatorem populi de ſeruitute Ægyptiacâ, ſcribit Ioſeph l. 2. Antiq. c. 5. idque Moyſi perſpectum & peruulgatum fuiſſe indicat S. Stephanus Act. 7.) didiciſſet Dei voluntatem, quâ educere aliquando Hebræos ex Ægypto deberet, *fide*, inquit Apoſt. ad Heb. c. 11. (illius ſcilic. oraculi) *grandis factus negauit ſe eſſe filium filiæ Pharaonis*. Potiorem igitur diuinæ vocationis, quàm terrenæ, licet regiæ dignitatis, (quam expectare ſaltem, velut nepos Regis habitus, poterat) rationem habendam eſſe dixit, maluitque Hebræis ſe iungere quàm Pharaonis aulæ. Regiam ſucceſſionem poſthabuit hic adoleſcens diuinæ vocationi, quid ni idem faciant filij, qui tam amplam fortunam à parentibus ſuis minimè expectant?

VI. Docet patres & matres bono exemplo liberis ſuis præire.

VI. Adeſte & vos patres atque matres: audite quid nouus hic Concionator dicat: *Neſciebatis*, inquit, *quia in his, quæ patris mei ſunt, oportet me eſſe?* quaſi dicat: nónne filius ſolet tractare negotia patris ſui, eius officinam tenere, ſtudia ſectari? Qualia enim vos exempla liberis veſtris demonſtratis, tales aliquando conſtitutos videbitis. Vt enim proles communiter referunt vultum, inceſſum & geſtus parentum: ita etiam amant & ſectantur eorum ſtudia, vti docet experientia. Verùm multò id frequentiùs cõtingit in viuendi ratione & moribus; quod enim vident in parentibus liberi, id pro regulâ acceptant, quaſi pulchrum & ęquum honeſtumque. Cernere id erat in Rachele, quæ cum marito ſuo Iacob diſcedens è paterna domo, nihil aliud ſibi ſurripuit ſecumq; abſtulit, pręterquam Idola patris ſui; cùm alia tam multa & vtiliora ſuffurari potuiſſet è prędiuite domo. Geneſ. 31. Nimirùm vidit ipſa à teneris, quantò in honore & pretio ſemper Idola illa, quantamq; in illis ſpem habuiſſet pater: hinc illa eorundẽ amore ineſcata, velut rem pretioſiſſimam, ſibique chariſſimam, ex omnibus patris bonis ſublegit, eaq; cùm inquirerentur, mordicùs retinuit, ſuper illa ſedendo & ſtramẽta inijciendo. Eodẽ prorſus modo, ſi non ſemper, ſaltem vt plurimùm mores parentum imitantur filij, ſiue bonos ſiue malos, & firmiſſimè adhærent paterno vel materno ingenio. Viderunt eos auerſos à Catholicâ fide? auerſionem & ipſi concipiunt & retinent. Viderunt aleis & poculis addictos? idem faciunt. Auaritię ſtuduiſſe? eidem operam dant. Impudicos fuiſſe? & ipſi Venerem colunt. Hinc tam ſeriò Devs pręcepit Hebręis, Gentiũ regiones ingreſſuris Exod. 34. *Nec vxorem de filiabus eorum accipies filijs tuis: ne poſtquam ipſæ fuerint fornicatæ* (per Idololatriam) *fornicari faciant & filios tuos in* DEOS *ſuos*. Saltant enim filij, ſicut à parentibus cani audiunt.

VII. Docet ſubditos & ſeruos parere ſuis dominis & ſtudere eorum commodis.

VII. Venite ſubditi & ſerui. Quid vobis puer hic diuinus prędicat? Monet vt faciatis voluntatem veſtrorum dominorum: & verſemini in ijs, quę ipſorum ſunt, commodis ac honori eorum pro viribus ſtudendo. Ait enim: *Neſciebatis, quia in his, quæ patris mei ſunt oportet me eſſe?* hoc eſt, facerę opera patris mei, docere, animas lucrari, orare, domum eius ſeruare & ab immundițijs expurgare? Sunt etiam domini veſtri modo aliquo parentes veſtri, quia ſuſtentant, defendunt & amant vos, velut domeſticos & familiares adeoq; amicos ſuos. Hinc ſerui Naamanis, non dominum, ſed *patrem* appellant herum ſuum, 4. Reg. 5. Et qui familię præeſt, *paterfamilias* vocatur. Vult igitur diuinus hic Concionator, vt etiam vos faciatis opera dominorum veſtrorum, illorum bono & profectui, non veſtro aut veſtrorum propinquorum vel amicorum ſtudeatis, domus eorum ſeruetis & defendatis ab omni iniuria &c. quod vel ipſum vocabulum (Ehehalten/ quaſi dicas, ſeruatores coniugij) indicat. Sunt enim ſerui ex ſententiâ Ariſtotelis, inſtrumenta dominorum velut baculus viatoris, quo ſe & ſuſtentat & defendit. Vti ergo baculus id præſtat homini, ad quod ab eo applicatur: ſic & ſerui herorum exequi mandata & agere negotia debent fortiter ac fideliter, etiam cum neglectu rerum propriarum & ſuorum propinquorum; quod ſanè docuit Chriſtus, dum etiam matrem ſuam deſeruit, & lugere permiſit, ne domum patris ſui & negotium ſibi ab eo demandatum negligeret. Præclarum huius erga domi-

dominum fidelitatis exemplum edidit Alphõſus Petrus Guſmannus, cùm Tariffæ vrbi Sanctij IV. Caſtulon. Regis nomine præfectus eſſet, atque in eà Maurorum obſidione premeretur. Cùm enim in eorum numero eſſet etiam filius Guſmanni, produxit hoſtis ad muros filium præfecti, mox eum mactaturus in conſpectu patris, ni is deditionem faceret. Verùm tantùm abeſt, vt ob hoc ciuitatem domini ſui hoſti traderet Guſmannus, vt etiam è muris ei enſem deijceret ad obtruncandum filium, dicens: nolle ſe, vt ei modus ad occidendum filium deeſſet. Itaque filium ſuum eâdem animi conſtantiâ, quâ gladium porrexerat, coram ſe occidi vidit; raro profectò fidelitatis exemplo. Fulgoſ. lib. 4. cap. 7.

VIII. Docet dominos & Magnates ſubijcere ſe Eccleſiæ eiuſq; Prælatis.

VIII. Ad clauſulam concionis, (quod ferè ſolent) veniant Domini & Magnates, & vel parum ſecum auferant ex Chriſti concione; qui ſanè eos docet ſubmittere ſe Eccleſiæ eiuſque Prælatis, vt interrogati de vitæ ratione, præceptorum obſeruatione ſuæque conſcientiæ conſtitutione, non tergiuerſentur, ſed rationem reddant, ſeque aut excuſent aut accuſent. Neque enim maiores ſunt Dei filio, qui à matre interpellatus, cur parentes ſuos inconſultos deſeruiſſet, humiliter reſpondit ſeque ob vrgentiorem cæleſtis patris voluntatem excuſauit. Nimirum Chriſtus Dominus & filius erat Dei, & filius erat hominis. Quà filius Dei in actionibus ſuis theandricis independens erat à parentibus carnalibus: non autem quà filius hominis, in actionibus merè humanis. Hunc in modum Principes & Magnates duas quaſi perſonas ſuſtinent; vnam, quâ gubernant populum: alteram, quâ gubernantur ab Eccleſiâ, velut oues. Quanticumque enim ſint, interim oues Eccleſiæ ſunt. Quare ſi Eccleſia eos interroget! *Fili, quid feciſti nobis ſic?* tranſgrediendo præcepta Dei vel Eccleſiæ? negligendo toties rem diuinam, ſtatuta ieiunia, dies feſtos, paſchalem communionem &c.? tenentur reſponſum & rationem dare. Cogitent quid acciderit Regi Oziæ; qui cùm adolendo incenſum, ſacerdotum munus inuaſiſſet, & ab ijs redargutus, non reſpondiſſet, ſed minatus inſuper eſſet, ſtatim in fronte correptus leprâ, illicoq; è templo profugus, regno etiam depoſitus, totâque vitâ ſuâ ſolitarius & quaſi exul fuit 2. Par. 26. Addit Ioſephus lib. 9. Antiq. cap. 11. ſimul terram vehementer concuſſam eſſe, fiſſoque supernè templo radium Solis os Regis improbum feriiſſe.

Supereſt nunc vt Concionatori huic diuino cor aperiamus, ne fruſtrà ſe laboraſſe iure conqueri poſſit. Neomyſtis ſolent ad altare munera offerri: Concionatori noſtro quid offeremus? *Fili præbe cor tuum mihi*, ait Prou. 23. Aperite ei corda veſtra ad excipiendam eius doctrinam, & magnum munus obtuliſtis.

THEMA SECVNDVM.

Quomodo loquendum, præſertim liberis cum parentibus.

1. *Loquantur ſuauiter & modeſtè.*
2. *Loquantur veraciter.*
3. *Parce ſeu paucis.*
4. *Tardè & conſideratè.*
5. *Obſequenter.*
6. *Sedatè.*

Quid eſt quod me quærebatis? neſciebatis, quia in his quæ patris mei ſunt, oportet me eſſe. *Luc.* 2.

Lingua delicatum organum, ſerò perficitur & difficilè.

QVid eſt, Audit. quòd tam ſerò audiamus Chriſtum Dominum loquentem, anno ſcilicet ætatis duodecimo? Numquid ante hanc ætatem ſemper mutus fuit? Vel cur non ſunt ſcripta, quæ priùs locutus eſt? Non dubium quin priùs plurima locutus ſit, ſed more puerili, ætati illi conueniente: anno primùm duodecimo ſapienter incipit loqui, & talia effari, quæ conſcribi voluit ad inſtructionem noſtram. Voluit enim indicare Dominus, linguæ perfectionem, quæ eſt complementum vitæ ſpiritualis, multo labore & ſerò comparari. Quemadmodum enim lingua in embrione poſtrema animatur, & ad bene loquendum vltimò perficitur: (ante triennium enim raró infantes loquuntur, cùm tamen alias functiones, ſentire, comedere, ambulare citiùs addiſcant: raró etiam lingua ita perficitur, vt omni næuo careat: alius enim blæſus, alius balbus, alius raucus eſt &c.) ſic etiam in moribus linguæ perfectio vltima & difficillima eſt, adeò vt ſanctus Iacobus dicat: *Si quis in verbo non offendit, hic perfectus eſt vir.* Iacobi 3. Quare cùm Chriſtus Doctorem linguæ ſe hodie, iuuenibus maximè, exhibere voluerit, diſtulit verba ſua nobis aperire vſque ad hanc ætatem. Nunc docentem audiamus. Loquantur ergo.

I. Loquantur ſuauiter & modeſtè.

I. Suauiter & modeſtè, non ad contriſtandum, ſed erigendum & conſolandum auditorem. Ita Chriſtus in hoc verbo audiens propter ſe amiſſum contriſtatos fuiſſe ac ſolicitos parentes, quaſi ipſorum culpâ periiſſet, triſtitiam & ſolicitudinem eorum abſterſurus: *Quid eſt*, inquit, *quòd me quærebatis?* quaſi dicat: nulla eſt culpa veſtra, quòd me amiſeritis; nec erat, quòd ſoliciti propterea eſſetis, quia non ex veſtra incuria, ſed ex voluntate patris mei cæleſtis ego retrò manſi; quare omnem mœrorem ponite. Non ita Iacob patri ſuo locuti ſunt filij, quando monſtrantes ei cruentam Ioſephi tunicam dixerunt: *Vide an tunica filij tui ſit.* Gen. 37. Non ita Iulia Auguſtò Imp. patri ſuo, quando ab eo reprehenſa ob conuerſationem cum laſciuis adoleſcentibus, reſpondit: *Et iſti mecum ſeneſcent:* quaſi diceret: vbi ſenuerimus ſicut tu, tunc etiam alios mores induemus. Macrob. auct.

II. Vera-

II. Loquantur veraciter.

II. Veraciter. Ita enim Chriſtus reſpondet parentibus, id quod res erat, nimirum ſe manſiſſe ideò in templo, quia magis obſtrictus eſſet patri cæleſti, quàm terrenis parentibus; nolens blandiri eis cum veritatis oppreſſione. Iam licet ſemper turpe & peccatum ſit alijs mentiri, magis tamen parentibus, quibus mentem ſuam ſynceriùs aperire tenentur filij, velut ab ijs dirigendi: & nequaquam illudere. Mendaces filij & parentum directioni ſe ſubducere volunt, & ipſos item illudunt, quod vel ipsâ naturâ inſtructrice vidit & horruit Iacob adhuc puer, quando edoctus à matre vt ſe fingeret Eſau, ſicque benedictionem patris furaretur, renuit primò dicens: *Timeo ne putet me ſibi voluiſſe illudere & inducam ſuper me maledictionem pro benedictione.* Gen. 27. Id quod certè ex parte fratris contigit. Nam perſuaſus à matre mentitus eſt patri ſe eſſe Eſau, licet veniali tantùm & officioſo mendacio; eo ipſo tamen odium non quidem patris, ſed fratris incurrit, capitale & perpetuum, ita vt fugere eum cogeretur, nec facilè ampliùs in conſpectum eius venire auderet; quod odium etiam deriuatum eſt in vtriuſque poſteros. Ita nimirum modica mendacij ſcintilla maximum excitat incendium, & grauiſſimum malum. Vnum enim mendacium de domo vel familiâ, præſertim religioſá, ſparſum, quantum damnum facit? quot à multi eorum applaudendo, alij indignando, imprecando alij grauiter delinquunt? Parum niuis pede commouit auicula quędam in ſummo Deſrinorum montium vertice, quæ deorſum ſenſim deſcendens & in pilę formam ſe reuoluens ſemper aucta in tantam creuit amplitudinem, rotata vſque in imum montis, vt oppida deſtruxerit maximâ ſuâ mole, teſte Olao Magno lib. 2. c. 13. Nix fuit mendacium Iacobi, & quot oppida pòſt deſtruxit inter Iſraëlitas & Idumęos? Vnde bene monet Eccleſiaſt. c. 7. *Noli velle mentiri omne mendacium, aſſiduitas enim illius non eſt bona.*

III. Parcè ſeu paucis.

III. Parcè ſeu paucis. Ita Chriſtus paucis verbis ſe purgauit, & nullum verbum vltrà addit. Paucis enim ita ſatisfecit & tam multa dixit, vt haberent parentes, quod accuratiùs expenderent. Sic ergo parcè & ſolidè loquendum, maximè liberis, ne videantur velle eſſe prudentiores parentibus eoſque docere; quod ſtultitiæ ſignum eſt & meritò ægrè fertur à parentibus. Ne ſint velut porticus illa ſeptiuoca quæ vnâ voce acceptâ reddebat ſeptem, apud Lycoſt. f. 115. in ſimilit. Qui enim multa loquuntur, videntur cauſæ ſuæ diffidere, & cum primis parentibus turpitudinem ſuam folijs verborum velare velle; vnde facilè capiuntur in ſermone, ſicut purpura dum acutam & longam ſuam linguam extendit ad piſcandum, & perforat cætera conchylia, eâ apprehenſi capiuntur à piſcatoribus. Pier. l. 28. Plin. 9. c. 36. Ariſt. de nat. anim. lib. 7. c. 34. iuxta id Prou. 10. verſ. 10. *ſtultus labijs verberabitur.* Chald. *capietur.* Sed à quo capietur? A ſeipſo primùm, dum ſępe ſui immemor cōtra ſeipſum, vel contraria loquetur. Deinde ab ipſo dęmone, qui & auctor eſt garrulitatis ac vaniloquentiæ ſimul & accuſator. Id pręſtitit in quodam Franco de Germaniâ, vt ſcribit S. Hieron. in vitâ S. Hilarionis, qui Conſtantij Imp. Candidatus ab ætate tenerâ à Dæmone obſeſſus, Gazam ductus ad S. Hilarionem multa & Syrâ & Græca linguâ quarum neutram didicerat, garriebat, & quo ordine intrâſſet, Abbati exponebat. Verùm Sanctus: *Non*, inquit, *curo, quomodo intraueris, ſed vt exeas, impero.* Sicque expulſus eſt. Viderint ergo qualem Magiſtrum habeant garruli & vaniloqui. Quibus garrientibus etiam dici poſſet: non curo quomodo hoc vel illud garrias, ſed vt taceas, volo.

IV. Tardè & conſideratè.

IV. Tardè & conſideratè. Sic enim Chriſtus, cùm duo ipſi proponeret mater: *Quid feciſti nobis ſic?* Et *pater tuus, &c.* non reſpondit ſtatim ad primum, nec interrupit ſermonem matris; ſed expectauit donec abſolueret, priùs audiens, poſteà loquens. Hunc in modum non præcipitanter & inconſideratè, ſed cunctanter & præuiâ conſideratione loquendum. Hoc eſt quod docuit Eccleſiaſticus cap. 32. *Adoleſcens loquere in cauſâ tuâ vix,* (ęgrè & tardè ſc.) *Si bis interrogatus fueris habeat caput* (id eſt, ſummam vel rationem) *reſponſum tuum.* quaſi dicat: priùs bene pondera, quid reſpondeas, poſteà reſponde ſuccinctè & cum ratione. Idcircò enim natura duas aures & vnum os ac linguam dedit homini, vt bis audiret, priuſquam ſemel loqueretur: nec docere, antequam diſcat, audeat. Hinc Deus dicitur Ezechieli c. 16. verſ. 12. dediſſe inaurem ſuper os eius: *Dedi inaurem ſuper os tuum.* Sed quid inauris ori ſeruit? quia priùs audiendum quàm loquendum. Ergo permittit Deus comptulis vt gerant inaures, ſed in ore, non in auribus: hoc illorum ornamentum eſt. Euagrius à quodam ſene dogma ſalutis petens, hoc reſponſum tulit. *Si vis ſaluari, quando ad aliquem vadis, non priùs loquaris, antequam te ille inquirat.* In vitis PP. lib. 5. cap. 19. de diſcretione. Fac hoc mi adoleſcens, & quicunque alius: & multum id tibi proderit ad ſalutem comparandam.

V. Obſequēter.

V. Obſequenter; ita nimirum, vt reſpondeas cùm interrogatus fueris: non malitioſè taceas. Ita Chriſtus, ſui licet plenam poteſtatem habens, interrogatus cur ſolus remanſiſſet, non abnegat reſponſum: ſed velut morigerus filius reſpondet ac rationem reddit; qui cùm Deus eſſet & iam tum inter Doctores in honore & admiratione foret, non dedignatur reſpondere parentibus & ſubijcere ſe illis. Contra hoc agunt illi, qui ex perfricta fronte vel maleuolentiâ interrogati non reſpondent; vti Cain, qui à Deo rogatus: *Quare iratus es, & cur concidit facies tua?* ex contumaciâ & contemptu ne verbum quidem reſpondit, tegens iram ſuam; iterum interrogatus: *nónne ſi bene egeris, recipies? ſin autem malè, ſtatim in foribus peccatum aderit?* needum reſpondet vel vnum verbum. Ad extremum interpellatus: *Vbi eſt Abel frater tuus?* reſpondit nequiter: *neſcio*: tùm tamen ipſum occidiſſet, & occiſum abſcondiſſet. Ei non abſimiles fuere Phariſæi, Luc. 14. Interrogati enim à Chriſto: *Si licet ſabbatho curare?*

maleuolè tacuerunt, parantes accuſationem & clàm indignantes, ſimiles canibus doloſis, qui non allatrant aduenas, ſed incautos mordent. Non reſpondere filios parentibus nec loqui, cùm iubentur, eos eſt deſpicere, & imperium illorum floccipendere. Scimus autem quid dicat Sapiens Prou. 30. *Oculum qui ſubſannat patrem, effodiant eum corui de torrentibus*. Doctor huius ſilentij eſt Dæmon, vt oſtendit B. Petrus Damianus in ep. 21. ad Damianum Monachum lib. 6. Epiſt. de quodam Mariano Monacho, qui à Dæmone in forma *Angeli lucis* ſibi apparente edoctus, ne, qui cum Angelis loqui conſueuiſſet, deinceps loqueretur cum hominibus, protinùs ſilentium ſibi indixit, vt nec cum fratribus, nec cũ ſuperiore ſuo loqui vellet ampliùs. Quare Abbas in cellulam eius vi irrumpẽs, flagris eum cecedit, vſq; dum loqui compelleret; ſicque delirantem ad ſanam mentem reduxit. Neque melius remedium parentes adhibere poſſunt ad cõtumaces filios, ex malitiâ ſilentes, vt loqui eos doceant, cùm loquendum eſt.

VI. Sedatè. VI. Sedatè; vti Chriſtus, dum per modum neſcientis vel dubitantis interrogat: *Quid eſt quòd me quærebatis: neſciebatis, &c.* non ait: non debebatis me quærere: ſed cogitare potiùs &c. non ſic, ſed quaſi dubitando, vel potiùs ex humilitate mirando, cur pro ipſo tam ſoliciti eſſent, eò quòd in cuſtodiâ ſui patris eſſet. Sic etiam inter Doctores loquebatur: interrogans nimirum & interrogando humiliter eos erudiens. Ergo boni filij, quando parentibus aliquid inſinuare volunt, etiam quando ipſi errarent, modeſtè id faciant, per modum interrogationis vel ſupplicationis, non reprehenſionis aut obiurgationis. Sic Ionathas iratum patrem facilè placauit loquendo pro Dauide: *Ne pecces Rex in Dauid ſeruum tuum, quia non peccauit tibi, & opera eius bona ſunt tibi valde*. Quod cùm audiſſet Saul, placatus voce Ionathæ iurauit: *Viuit Dominus, quia non occidetur*. 1. Reg 19. Contrà quando poſteà c. ſeq. acerbiùs patri dixit: *Quare morietur? quid fecit?* iram patris in ſe deriuauit atque armauit, ita vt Saul arriperet lanceam, volẽs percutere eum. Bene igitur Sapiens Prouerb. 15. ait: *reſponſio mollis frangit iram: Sermo durus ſuſcitat furorem*. Sic Philippum I. Chriſtianum Imp. in ludis publicis indecentiùs cachinantem Philippus filius vultu auerſo tantùm notauit. Aurel. Vict. in Philippo apud Baron. an. 249. Impegit econtrà in hoc grauiter adoleſcens quidam nobilis, Flexiæ in Galliâ natus, quod ex recenti memoriâ & teſte oculato P. Henrico Compegio Soc. noſtræ ſcribit Philip. Doultreman pag. 1. pædag. Chriſt. cap. 8. §. 3. *Hic cùm à parentibus tantũ pecuniæ, quantum petierat, non accepiſſet, litteras, ad eos dedit diris conuitijs ac maledictis plenas. Sed eas vix miſerat, cùm ſubitò ita omni audiendi facultate ſpoliatus eſt, ne vt vel tormenti bellici fragorem perciperet. Malo iſti diu quæſita per Galliam remedia, ſed fruſtra. Statuit ergo adoleſcẽs è cælo petere, quod in terrâ negabatur. Eam ob rem Lauretum, ad miſericordiæ matrẽ properat, vbi poſitis ritè anteactè vitæ maculis, indictiſq; ſibi nouemdialibus, in ſacrâ B. Virginis æde precibus, Deum per matrẽ placare aggreditur. Proximè aderat dies, quo eiuſdem S. Virginis in cælos Aſſumpta memoria colitur ſolemniter, cùm in eiuſdẽ diei peruigilio, ſecundùm quietem nocte, videre ſibi viſus eſt Matronam auguſtâ ſpecie cum vtroq; parente cubiculi ingredientem & ab his percunctantem: Eſſétne iſte eorum filius? Quibus annuentibus, acceſſiſſe ad lectum, immiſſoq́; in aurem digito, chartam eduxiſſe; & explicatam legendã propoſuiſſe: legiſſe verò ipſa illa impietatis ſua carmina: quæ nuper parentibus exaraſſet. Super quæ, euaneſcente viſo, expergefactus Adoleſcens, reſtituto in integrum auditu ad P. Compegium ſibi à confeſſionibus accurrit, & in ipſa ſacra Virginis Matris æde iureiurando rẽ ſibi euenisse teſtatur an. 1613.* Diogenes in quemdam, qui patrem ſuum deſpiciebat, ait: *Non te pudet contemnere eum; cui debes hoc ipſum quod tibi places?* Laërt. lib. 5. Et Plato videns quemdam apud patrem ſuum faſtuoſiùs agere ac loqui: *Non deſines adoleſcens*, inquit, *illum contemnere, cuius gratiâ altum ſapere vis?* Stobæus ſerm. 33. Parentes præſertim ſenes maximam ſentiunt conſolationem ex modeſtis & dulcibus filiorum alloquijs. Et ſicut fructus arboris vitæ in paradiſo prorogaſſet vitam hominibus: ſic liberorum humiles ſermones prorogant quaſi vitam parentibus. Vnde Prouerb. 15. dicitur: *Lingua placabilis lignum vitæ*.

Audiuimus Magiſtrum eloquentiæ Chriſtum, vidimus etiam artis huius non paruam difficultatem. Quare imprimis iuuenes incipiant tempeſtiuè & à teneris artem hanc addiſcere, poſteà in adultâ ætate vix ampliùs comparandam. Sententia eſt antiquorum, infantes, qui exacto trienno non loquuntur, poſteà linguâ præpeditos fore; vnde ſilentium picturi, ſcribebant numerum 1095. (tot enim ſunt dies in triennio) in Hor. Hierogl. Pari modo, qui in pueritiâ & iuuentute bene loqui non addiſcit, reliquâ vitâ malè loquetur: *Puer autem centum annorum morietur*, inquit Iſaias cap. 65.

THEMA TERTIVM.

Quomodo amittatur Chriſtus in diebus feſtiuis.

1. *Amittitur labore ſeruili.*
2. *Nundinatione & ſimili negotiatione.*
3. *Compotationibus & conuiuijs.*
4. *Veſtium luxu.*
5. *Ludis & choreis.*
6. *Otio & ignauia.*

Remanſit puer IESVS in Ieruſalem & nõ cognouerunt parentes eius. *Luc. 2.*

Mira res! Aud. in ſolemni Paſchatis Feſto Chriſtus amittitur. Nónne ſi toto anno perditus fuiſſet, in Paſchate, vbi omnis Iudæorum populus Ieroſolymam confluebat, ibi reperiendus crederetur? Et tamen ibi perditus fuit. Quod autem contigit ibi Chriſto ſemel abſque parentum culpâ, hoc idem & ſæpiſſimè

piſſimè quidem contigit ei adhuc, ſed Chriſtianorum culpâ. Hi namque in diebus feſtis amittunt Chriſtum eiuſque gratiam, in quibus eum inuenire, ſi perdidiſſent, deberẽt. Vnde S. Chryſoſtomus hom. 1. de Lazaro ait: *Accepiſti Sabbatum, vt animam tuam liberares à vitijs; tu verò tum magis illa committis.* Grauiter aliqui, ſed hęretici, accuſant B. Virginem, quòd amiſerit Chriſtum: impiè & immeritò. Nos accuſandi ſumus, qui per noſtram culpam ijs ipſis ſacris diebus, quibus Chriſti gratiam inuenire oporteret, perdere ſolemus. Sed quomodo, inquis, factum eſt, vt Chriſtum parentes perderent? Facilè hoc contingere potuit, Chriſto ſe ſubducente, quando manere in Ieruſalem voluit. Quæramus potiùs nos, quomodo contingat, vt Chriſtum nos perdamus in feſtiuis diebus.

I. Amittitur labore ſeruili.

I. Perdimus eum labore ſeruili, non neceſſario & diutiùs protracto. Licet autem, ſi neceſſarius ſit vel breuis valde, peccatum graue non inducat; facilè tamen contingit, vt quis amore proximo cæcatus neceſſarium iudicet, qui neceſſarius non eſt: vel diutiùs protrahat quem citiùs expedire intendit. Sanè in vitâ S. Aichardi Abbatis Gimeſienſis ſcribit Fulbertus, cùm is aliquando negotijs diſtentus ſub noctem imminentis diei Dominicę curaret capillum ſibi attonderi, Dæmonem ab eo viſum, capillos detonſos colligentem ac numerantem, vt eos principi ſuo Lucifero deferret; apud Sur. 15. Sept. Ita omninò ſępè exiſtimamus fieri die feſtiuo aliquid debere, quod bene in alium diẽ differri poſſet, vel anteuerti; vnde fit vt coram Deo tranſgreſſores efficiamur. Quàm multi diebus non feſtiuis otiantur, ſedent in tabernis vel ad aleas, qui poſteà aduentante Dominicâ die ex neceſſitate ſibi laborandum exiſtimant!

Alij ſeruos ſaltem ſuos aut ſubditos occupant laboribus per feſtiuos dies; non multò mitiores Pharaone, qui laboribus oppreſſit Hebræos, vt non poſſent cogitare de ſacrificio faciendo. *Ite ad onera veſtra*, aiebat, *vacatis otio & idcircò dicitis: Eamus & ſacrificemus Domino. Ite ergo & operamini.* Exod. 5. Ponit alijs Diabolus nunc hoc, nunc illud obſtaculum adeundi templi, donec Miſſæ tempus elapſum ſit, eò ferè modo, quo dicitur aliquando Nathan Prophetam retraxiſſe à propoſito ſanctiſſimo maximeque neceſſario. Cùm enim intellexiſſet Nathan, vt ſcribunt Epiphanius, Dorotheus & Chronicon Alexandrinum (quantâ auctoritate, neſcio) Dauidem inclinare ad grauiſſimum adulterij lapſum: illicò è patriâ Ieroſolymam aduolauit, vt lapſum eius anteuerteret. Sed Diabolus in viâ obiecit illi corpus exanime, quod ille, dum ſepulturæ, ne à feris laceraretur, traderet, tempus interim extraxit, quò minùs tempeſtiuè ad ſeruandum Dauidem adueniret: ſicque vbi prophetico ſpiritu intellexit, crimen à Dauide iam admiſſum eſſe, mœrens domum reuerſus eſt. Ita ſæpe Dæmon obijcere ſolet hominibus pia quædam opera, ſed non neceſſaria, nec præcepta, vt illos occupatos & detentos retrahat à neceſſarijs & præceptis.

II. Nundinatione & ſimili negotiatione.

II. Nundinatione vel ſimili negotiatione, dum ad nundinas hinc inde diſcurrunt, nec rem diuinam curant: vel domi cauponariam exercent, Miſsâ neglectâ, vt nummos venentur. Itaque pecuniam curæ animæ ſuæ & præcepto Eccleſiæ preferunt. Quâ de re Eccleſiaſt. c. 10. ait: *Nihil eſt iniquius, quàm amare pecuniam: hic enim & animam ſuam venalem habet, quia in vitâ ſuâ proiecit intima ſua.* quaſi diceret: non ſolùm merces & vinum ſuum, ſed etiam animam ſuam amore lucri vendit: & effundit viſcera ſua, committens ſe nauigationibus, periculoſis itineribus, vigilijs & laboribus continuis: ſimulque rem diuinam diebus feſtiuis negligens. Adhæc, tales nundinas ſæpe iniuſtitiæ comitantur. Quemadmodum enim filiæ Madianitarum Num. 25 propoſuerunt initio decipiendis Hebræis cibos tantùm Idolothytos, poſteà pellexerunt eos etiam ad libidinem, denique ad idololatriam: ſic initio mercimonia proferuntur; tum periuria, denique iniuſtitię & doli innumeri committuntur. Atqui hæc talia pluſquam ſeruilia opera ſunt, (*qui enim facit peccatum ſeruus eſt peccati.* Ioan. 8.) feſtiuis diebus magis infeſta quàm labores. In vitâ S. Eduardi Angliæ Regis apud Sur. 5. Ian. legimus S. Petrum piſcatori cuidam promiſiſſe copiam piſcaturæ abundantem, quoad viueret eius progenies, modò ne vltrà piſcari auderent in Dominicis diebus, idque euentus probauit. Similem benedictionem expectare poſſunt à Deo, quicunque eius feſta ſedulò obſeruant.

III. Compotationibus & conuiuiis.

III. Compotationibus & conuiuijs, quæ feſtiuis potiſſimùm diebus ſolent inſtitui. Quæ quidem ſi intra limites temperantiæ ſe continerent; tolerari poſſent, ſed in eis tamen ſæpe Chriſtus perditur.

1\. 1. dum diu nimis protrahuntur: ex quo feſtum Dei fit feſtum Bacchi & ventris; de quo Malach. 2. Deus indignabundus ait: *Diſpergam ſuper vultum veſtrum ſtercus* (70 legunt *ventriculum*) *ſolemnitatum veſtrarum.* quaſi dicat: vos habetis feſta ventris tantùm & vertitis ea in ſtercus, ſicut ventriculus cibos. Eo vos aſperſus in confuſionem dabo.

2\. 2. Secundò dum aliqui ſaltem ob ſocietatem & in gratiam aliorum ſe inebriant: vnde quemadmodum ab Amalec, qui populus lambens vel lingens exponitur, poſtremi agminis Iſraëlitici cæſi ſunt, Deut. 25. ita qui poſtremi à conuiuijs vel compotationibus ſurgunt, ferè faucij à vino & ebrij ſemper diſcedunt. Fit etiam communiter vt alter alterũ retineat, *quia ſicut ſpinæ ſe inuicem complectuntur: ſic conuiuium eorum pariter potantium*, ait Nahum cap. 1.

3\. 3. Tertiò dum in talibus conuiuijs miſcentur detractiones, turpiloquia, deriſiones, clamores, iurgia, &c. Vnde fit ad extremum conuiuium Herodis, quod in natalis eius honorẽ inſtitutũ, primò quidem hilare & iucundum fuit: poſt, vbi eius iuramẽto & iniquiſſimo mandato caput Ioannis abſciſſum & in diſco allatum fuit, factum eſt ferale, crudele & anthropophagicum.

4\. 4. Quartò dum tot tamque diuturnis conuiuijs occupantur coqui & coquæ, imò ferè omnes domeſtici: ita vt nec manè ſacrum, nec

veſperi

veſperi concionem audire queant, magno ſalutis ipſorum detrimento, quod etiam in dominos recidit. Sicque contingit ferè id, quod apud Gentiles olim, & in nouo orbe adhuc fit, vt mortuo & in rogum depoſito domino, etiam ſerui cum ipſo comburantur.

IV. Veſtium luxu.

IV. Veſtium inſolenti ac nimio ornatu. Etſi enim honeſtior habitus ad decorem feſti geſtatus laudandus eſt; vbi tamen à ſcopo iſto aberrat, in perniciem propriam & alienam cedit. Qui ad honorem feſti decentiùs ſe veſtiunt, id faciunt etiam quando in publicum non prodeunt; vti Thomas Morus Angliæ Cancellarius, qui etiam in carcere pro tuendâ Eccleſiâ detentus, honeſtiùs ſe veſtiebat in Dominicis & feſtiuis alijs diebus, præcisè ad honorem feſti. Sed non ſic alij omnes. Multi in ijs diebus expandunt retia ſua contexta multo labore, veluti araneæ, vt muſcas capiant, vanos ſcilicet rumuſculos, quo videantur ab hominibus inſtar pauonum, qui cùm laudantur & ſpectatores habent, expandunt ſtellatum orbem ſuum: cùm negliguntur aut vituperantur, abſcôdunt. Rurſum dum comuntur & poliuntur ſuaque retia texunt, rem diuinam ſæpe negligunt; ſicque cum fatuis illis virginibus, dum eunt emptum oleum pro ornatu lampadum & diutiùs morantur, aduentum ſponſi negligunt.

Denique ſuo illo ornatu machinantur alijs perditionem, non ſecus ac mulier illa fornicaria in Apoc. 17. quæ prodijt in Dominicâ die (tali enim die vidit in ſpiritu Ioannes ſuam Apocalypſin Apoc. 1.) *circumdata purpurâ & coccino & inaurata auro & lapide pretioſo & margaritis, habens poculum aureum in manu ſuâ* (alliciendis ſcilicet ad bibendum hominibus) *plenum abominatione & immunditiâ fornicationis eius*. Quod hoc aureum poculum niſi voluptas carnis, plena veneno?

V. Ludis & choreis.

V. Ludis ac choreis. Etiamſi enim honeſta animi relaxatio vetita non eſt in ſacris diebus, facilè tamen contingit, vt per exceſſum perdatur Chriſtus. Primò, quia dum quis ludo multũ perdit, facilè iraſcitur, execratur & blaſphemat: quin & interdum in deſperationem actus furatur, rapit, occidit. Hinc S. Baſilius Archiepiſcopus Cæſareæ Cappadociæ ſanctiſſimus ſubinde diutius detinebat ſuos in concione feſtiuis diebus, ne mox ad ludos abirẽt. Sic enim ait hom. 8. in Hexam. *Si longiuſculo tempore vos detineo, non inutile profectò fuerit. Quid enim agat aliud quiſquam veſtrûm ab vſq; tempore hoc ad Salem vſq; cadentem? &c.* Et mox: *Si vos dimiſera & concilium hoc diſſoluera, ſunt qui protinùs ad teſſeras aleaſq́; ſeſe conferent. Iuramenta ſunt illic contentiueſq́; pergraues ac auaritia partim, ſpiritus malignus aſſiſtit, furorem punctis aſſibus illis ludentium inſaniamq́; accendens. Eaſdem ille pecunias nunc ad hunc, nunc ad alterum transfert. Atque modò hunc victoriâ effert, illum victũ mœſtitiâ premit: modò contrà illum elatum hunc dimiſſum oſtendit.* Itaque ex illius ſanctiſſimi viri ſententiâ Diabolus cum luſoribus velut pilâ ludit: nunc in in ſublime faſtûs & lætitiæ eos efferens, nunc in profundum abiectionis, mœſtitiæ & deſperationis deprimens. Exemplo ſint duo Angli iuuenes: *Ioannes Stuardus Angliæ Regis cognatus, & maior natu filius Baronis Warthonis. Hic cùm Stuardum in luſu mendacij argüiſſet, colaphum ab illo accepit.* Hinc contentione ortâ prope Londinum duello inſtituto mutuis ſe vulneribus ambo confecerunt, anno 1609. refert Emmanuel de Mettern. lib. 29. hiſt. Belg. Deinde, quia frequenti ludo inardeſcit ludendi cupiditas, vt abſtinendi vix ſit modus, Vnde Plato dicitur adoleſcẽtẽ reprehendiſſ. ludentẽ; cumque is, parum eſſe pro re non magnâ ludere, diceret: *At non parum eſt, ait, aſſueſcere.*

VI. Otio & ignauiâ.

VI. Otio & ignauiâ. Ad quietem quidem corporis conceſſi ſunt feſtiui dies; ſed non ad otium & ignauiam: hæc enim ſunt puluinar Dæmonis. Vnde S. Chryſoſtomus conc. 1. de Lazaro ait: *Quòd ſabbatum, non otij, ſed ſpiritualis actionis materia ſit, dilucidum eſt ex ipſis rebus. Nã ſacerdos ea die duplum fecit operis, qui quotidie non niſi vnicam hoſtiam offerre ſolitus, ſabbatho iubetur offerre geminam.* Itaque pia vel honeſta ſaltem occupatio quærenda eſt. Dormire eouſque, quoad miſſa negligatur, duplex peccatum eſt: ſpectare perpetuò è feneſtrâ homines, periculoſum eſt: quia id Dauidem euertit. Nihil omninò agere, tempus perdit & docet malè agere. Vt enim lapides molares, ſi vacui currant, non affuſo frumento ſeipſos atterunt, quin & molendinum, excitato per affrictum vehementem igne, incendunt: ita mens hominis vigilantis, quia ſemper in aliquo motu & cogitatione eſt, niſi rei honeſtæ obiecto ſeſe occupet, ſeipſam otio perdet & ignem variæ concupiſcentiæ in ſeipsâ & annexâ carne excitabit.

Ita demùm fit, vt feſta non iam Dei feſta, ſed noſtra fiant; dum ferè totum diem ad noſtras voluptates trahimus. Vnde Iſaiæ 1. ait: *Calendas veſtras & ſolemnitates veſtras odiuit anima mea: facta ſunt mihi moleſta: laboraui ſuſtinens.* Impletuŕq; in Dæmone vel ſaltem in mundo, quod dicitur de Nabuchodonoſore, Habac. 1. *Totum in hamo ſubleuauit. Super hac lætabitur & exultabit.* Vel certè quod Amos 3. dicitur: *Quomodo ſi eruat paſtor duo crura de ore leonis, aut extremum auriculæ: ſic eruentur filij Iſrael.* Duo crura, duo ſunt pedes, quibus ad audiendã miſſam, itur, extremũ auriculæ eſt particula cõcionis auditæ. Hæ ſolùm modò portiunculæ in Dei manu remanent: totum reliquum feſtiuitatis tempus aufert ſecum Diabolus, in multis ſaltem hominibus, quandoque etiam totum feſtum diem ſubleuat in hamo, videlicet in illis, qui nec ad rem diuinã accedũt. En quot modis & quàm facilè perdamus Dominum IESVM! Et non dolebimus nec præcauebimus tantam iacturam? Conſiderate quantùm doluerint B. Virgo & Ioſeph ob amiſſum IESVM, tametſi eum ſecundum corporalẽ tantùm præſentiã & ad breue tempus nullâ ſuâ culpâ perdiderant. Quanto plùs dolendum ſi quis eius gratiam ſuâ culpâ perdat? Heli cùm audiuit Arcam fœderis ab Iſraëlitis perditam, & ab hoſte captam, præ dolore cecidit de ſellâ retrorsùm & fractis ceruicibus mortuus eſt. Nurus eius ſimiliter præ dolore pariens extincta eſt. 1. Reg. 4. Longè malus damnum facimus ac patimur, cùm Chri-

ſtum eiuſque gratiam per peccatum perdimus. Doleamus ergo ſi hoc fecimus; ſi non fecimus, caueamus; ne cum dolore eum requirere cogamur, forſan non inuenturi.

THEMA QVARTVM.

Quare Chriſtus eiuſque gratia tam citò & facilè à quibuſdam perdatur.

A Multis poſt has ferias iterum perditur Chriſtus.
1. *Cùm diſcedimus & remittimus à cõcepto feruore.*
2. *Cùm propoſiti noſtri obliuiſcimur.*
3. *Cùm turbis malarum ſocietatum nos miſcemus.*
4. *Cùm non curamus vitare peccata venialia.*
5. *Cùm priorum peccatorum dulcedinem in memoriam reuocamus.*
6. *Cùm Dei gratiam acceptam non æſtimamus; quanti æſtimanda eſt.*
7. *Cùm temere putamus non eſſe periculum, vbi tamen eſt.*

Remanſit puer IESVS in Ieruſalem: & non cognouerunt parentes eius. *Lucæ 2.*

A multis poſt has ferias iterum perditur Chriſtus.

BEne dixit Sapiens Prou. 14. *Extrema gaudij luctus occupat.* Gauiſi ſumus per hos dies, quando Chriſtum Saluatorem inuenimus cum paſtoribus, & rurſum cum tribus Regibus. Sed en quàm breue gaudium! Hodie, quem inuenimus, iterum perdidimus. Quanquam luctus iſte non diuturnus fuit, nam poſt diem tertium rurſum inuenimus eum. Magis dolendum eſt, quòd multi Chriſtiani, poſtquam his diebus inuenerunt Chriſtum & in corde ſuo repoſuerunt, iterum deperdant, longè maiori damno ſuo, quàm perdiderint eum parentes eius. Et quomodo tandem fit hoc? cuius culpâ & incuriâ? *Non cognouerunt parentes eius,* ait S. textus de Chriſti amiſſione. Puto idem multis contingere, neſcire ſe quomodo perdant Chriſtum. Videamus igitur nunc, quomodo id contingat.

I. Cùm deſcendimus & remittimus à concepto feruore.

I. Chriſtus fuit perditus in deſcenſu parentum ex Ieruſalem, non in aſcenſu. Simili modo contingit vt Chriſtum amittamus, cùm deſcendimus à concepto feruore & relaxamus pia opera, quæ in aſcenſu ad pœnitentiam facere incepimus. Nouimus enim ex Domini verbo, Diabolum ſemel eiectum, quando inuenit domum, è quâ pulſus eſt, vacantem, à bonis ſcilicet operibus, reditum moliri & facilè inuenire.

Sed dices: Si domus ſcopis mundata & ornata eſt, quomodo Dæmoni parata? Reſpondeo mundari ſcopis domum non ſolùm ab induſtriâ matreſfamilias, quæ à ſordibus eam purgat; ſed etiam ab otioſâ & prodiga, quæ ſuâ inertiâ & prodigalitate paulatim ſupellectilem omnem ipſamque domum exhaurit, oppignorat aut vendit: tunc enim domum ſuam adornat & emundat, non ſibi ſed creditori. Ita qui cor ſuum virtutibus euacuat & bonis operibus deſtituit, peccata venialia ſine metu committit, is parat & expurgat eam ad habitandum Dæmoni. Amalecitæ poſt peractam & abactam prædam ex Siceleg, in campo diſcumbentes, comedentes & bibentes, dum ſecuri iam quaſi feſtũ celebrant inermes, à Dauide eiuſque militibus obruuntur & cæduntur, prædaque ſpoliantur. 1. Reg. 30. Sic fortaſſe iam dicent aliqui, ſpoliauimus infernum, dum his ſacris diebus per confeſſionem & communionem aſcendimus ad Deum: ergo iam comedamus & bibamus, *iam non eſt Satan neque occurſus malus.* Interim dum remittimus nonnihil à cõcepto feruore & ſpiritu intepeſcimus, ac pericula peccandi rurſum adimus, pia opera intermittimus, repẽtè obruit nos malignus hoſtis & deſpoliat atque in priſtinã ſeruitutem retrahit.

II. Cùm propoſiti noſtri obliuiſcimur.

II. Forſan ideò Chriſtus perditus fuit, quia parentes ſubinde occupati alijs negotijs, eius quaſi obliti non ſemper ad ipſum reſpexerunt. Ita poſt peractam pœnitentiam & acquiſitam Dei gratiam, rurſum aliqui perdunt Chriſtum, quia propoſitum emendandæ vitæ, cum quo ad Deum aſcenderunt, poſtea obliti, non curant renouare. Certè ex hac causâ videtur lapſus Petrus & Chriſtum abnegaſſe, qui prædictionis Chriſti, & ſui, quod conceperat, propoſiti (ſe Chriſtum minimè negaturum, tametſi omnes alij negarent) memor eſſe deſijt: quomodo enim aliàs, ſi recordarus fuiſſet monentis Magiſtri & ſuæ tam cordatæ promiſſionis, negare potuiſſet? Patet ergo quantum obſit obliuio propoſiti priùs concepti. Hinc Anna illa mater Samuelis, vt memor eſſet voti ſui, quo filium à Deo acceptum ei deuouerat, appellauit eum *Samuel,* id eſt, *poſitum* ſeu *datum à Deo:* & cum eo educauit vitulũ, vt poſt triennium oblatura filium, in aſpectu vituli, voti ſui memor eſſet, vt vult Theodoretus, 1. Regum 1. ex 70. Interpretibus, qui legunt *cum triennali vitulo,* vbi non, *cum tribus vitulis.* Antiqui Chriſtiani candentibus notis nomen IESV vel crucis carni ſuæ inſcribebant, vt earum intuitu crebrò inſtaurarent memoriam baptiſmi & voti ſui, teſte Procopio in cap. 44. Iſaiæ. Vtinam nos modò noſtra bona propoſita fortiter inprimeremus ſaltem memoriæ!

III. Cum turbis malarum ſocietatum nos miſcemus.

III. Forſan ideò Chriſtus amiſſus fuit, quia parentes eius vnà cum ipſo in turbam hominum inciderunt, quæ tunc multa Ieroſolymis congregata fuit. Ex hoc etiam capite multi in lapſus recidunt, quia turbis ſe immiſcent malarum ſocietatum, vel ad ſæcularia negotia, verba & cogitationes rurſum ſe effundunt, timore Dei abiecto. Sic prodigus ille deſertâ patriâ, dum abijt in regiones exteras prauas ſectatus ſocietates, omnia ſua diſſipauit, imò ſe ipſum perdidit: (Inde appellamus eum Den verlohrnen Sohn / hoc eſt, perditum filium) qui domi omnia ſeruaſſet. In Africâ excelſus mons porrigitur in longitudinem 200. ſtadiorum, quinque milliaribus Germanicis, qui ſylueſtribus abundat felibus; quo fit, vt nullæ omninò aues ibi, neque in arboribus neque in vallibus, nidos extruant, ob periculum amittendi pullos. Diodor. libro vigeſimo. Par periculũ imminet ijs, qui in turbâ viuunt, ne iterum Chriſtum perdant: mundus enim eſt talium felium & inſidiatorum plenus; non dico fugiendos homines, mundum deſerendum, in

religionem

religionem intrandum; ſed in mundo non nidificandum, non contrahendam cum diſſolutis familiaritatem, non manuſcula danda aut accipienda, non adhærendum malis. Magi non hæſerunt Ieroſolymis, non dederunt munera Herodi, ſed citò tranſierunt: ſic impunes fuerunt. Ergo auiculæ ſciunt ſibi & ſuis pullis cauere: & homo neſcit? Magi Gentiles norunt ſe extrahere ex inſidijs Herodis: & non ſcient Chriſtiani?

IV. Cùm non curamus vitare peccata venialia.

IV. Quid ſi ideò perditus, quia cum coæuis ſibi pueris conuerſationis gratiâ ſinimet relictus eſt? Quidquid de hoc ſit, illud certum eſt, multos iterum labi mox in peccata mortalia, quia non cauent venialia: quæ ſunt quaſi pueri, reſpectu mortalium: quæ ſunt quaſi viri, vt docet Sanctus Thomas 1.2.q. 88. articulo ſexto ad 1. cùm ait: *Veniale differt à mortali ſicut imperfectum à perfecto, vt puer à viro: ſic autem ex puero vir, &c.* Peccata venialia quaſi parui ſunt furunculi, qui vbi per foramen domûs ingreſſi ſunt, oſtium aperiunt magnis furibus. Par ratio eſt de proximis peccandi occaſionibus, à quibus ad peccatum facillimus eſt lapſus. Occaſiones illæ quaſi pueri ſunt, è quibus tamen viri fiunt. Hinc Nazaræis olim, qui votum non bibendi vinum fecerant, vuas etiam non modò recentes, ſed etiam paſſas edere prohibitum fuit, Numer. 6. quia vuæ vino cognatæ ſunt, & ex vuarum comeſtione facilis eſt tranſitus ad vini potum. Eâdem de causâ prohibuit Deus inire fœdera & connubia cum Gentilibus, Deuter. 7. quia vt dicitur 3. Regum 11. *Non ingrediemini ad eas, neque de illis ingredientur ad veſtras (filias): certiſſimè enim auertent corda veſtra, vt ſequamini Deos earum.* Ecce etiam ingreſſum prohibet Hebræis ad filias Gentiles, quia ex ingreſſu ſequitur colloquium & conuerſatio, ex hac amor & luxuria. Par periculum eſt in conuiuijs & compotationibus, quæ quia adijt Holofernes, Amnon, Simon & alij, hinc inebriati & pòſt occiſi ſunt. Par ratio de ſpectaculis obſcœnis, quæ, vt ſcribit Sanctus Auguſtinus lib. 6. Confeſſion. cap. 8. illaqueârunt quendam contubernalem ſuum Alipium, qui cùm primò auerſaretur ſanguinaria ſpectacula, tandem aliquando à ſuis condiſcipulis quaſi violenter ad ea adductus eſt; qui tamen ne caperetur illorum vanitate, ſtatuit intereà claudere oculos; idque fecit. Verùm cùm repente ingens clamor populi ortus eſſet ob vnius caſum, aperuit oculos & grauiùs cecidit, quàm qui proſtratus fuerat. Vidit enim ſanguinem, & captus eſt voluptate cruenti ſpectaculi, & iam ſocijs ſimilis factus. *Quid plura?* inquit ibi Auguſtinus; *ſpectauit, clamauit, exarſit, abſtulit inde ſecum inſaniam, quâ ſtimularetur redire non tantùm cum illis, à quibus abſtractus eſt, ſed etiam præ illis & alios trahens.*

V. Cùm priorum peccatorũ dulcedinẽ in memoriam reuocamus.

V. Forſan amiſſus eſt, quia remiſerunt eum parentes ad comitatum; cum quo priùs aſcenderat, à quo tamen poſteà ſe ſubduxit. Multi poſt peractam pœnitentiam remittunt cogitationem & memoriam ſuam ad priſtina peccata, carnis præſertim; & dum ea mente reuoluunt, etiam bonâ intentione, ſæpe inèſcantur hærentque vt auiculæ in viſco moroſæ delectationis, & ita per conſenſum ſiue expreſſum, ſiue tacitum recidunt in peccatum: ſicut quidam è puteo extractus & interrogatus; quomodo incidiſſet, dum monſtrat geſtibus lapſum ſuum minùs tamen cautè, rurſum in eundem delapſus eſſe dicitur. Hac de causâ non ſuaderem dimiſſa carnis peccata ſæpiùs (etiam pœnitentiæ causâ) reducere in memoriam, vel in confeſſione generali crebriùs repetere, quia recogitantem facilè inuiſcant. Hinc, opinor, Angelus familiæ Loth prohibuit, vt ne retrò reſpicerent, exeuntes è Sodomis; quid enim impuriſſimæ Sodomæ incendium, niſi ardor libidinis? ita S. Gregorius 3. p. paſtor. admon. 28. *Ardentem Sodomam fugere*, inquit, *eſt illicita carnis incendia declinare.* Quid verò eſt reſpicere ad incendium Sodomæ, niſi cogitationem ad peccata carnis reflectere? Et quia vxor eius mandatum hoc tranſgreſſa eſt, in ſtatuam ſalis mutata eſt. Gen. 19. Cur in ſtatuam? vt pœnam daret ſuæ leuitatis & inſtabilitatis. Cur in ſtatuam ſalis? pro condimento aliorum: vel in memoriam peccati eius, quo retroſpexit; quia ſicut ſal ex aquâ fit, & ſi aquam tangat, iterum in aquam mutatur ac liqueſcit, ita qui vel cogitatione moroſâ ad priſtina peccata ſe conuertit, facilè ad ea redit, vti expertus eſt ciuis ille Comenſis, qui eiectam, ſed redeuntem ad ſe pellicem moriens cùm aſpiceret, iterum eius amore, ſolâ licet cogitatione, captus obijt & in tartarum ruit. In pædagogo Chriſt. refert Philippus Doltreman.

VI. Cùm Dei gratiam acceptam non æſtimamus, quanti æſtimanda eſt.

VI. Quid ſi inter comites ideò forſan amiſſus fuit, quia ipſi non magnam eius curam habuerunt: non æſtimantes ipſum eſſe Deum ſed hominem præcisè, pauperum parentum filium? Ita eos tunc ſenſiſſe de puero IESV nullum mihi dubium eſt. Hac ſanè de causâ plurimi facilè nimis poſt actam pœnitentiam perdunt Chriſtum eiuſque gratiam, quia eam non tanti æſtimant ac debent: neſciunt pretium eius; quemadmodum & Iudas neſcijt pretium Magiſtri ſui; vnde eum 30. argenteorum viliſſimo pretio vendidit. *Decorum pretium* id appellatur à Deo, Zachar. 11. & proijci iubetur ad ſtatuarium. Nihilo pluris æſtimant Chriſtum ij, qui pro vno grandi poculo, pro vnius floreni furto, pro vno turpi oſculo aut contactu Chriſtum vendendo perdunt. *Quid enim eſt perdere? alienare*, inquit S. Bernardus ſerm. 1. in cœnâ Domini. *Dominum vendit, qui à ſe Dominum alienat.* Vnde cit. loco Zachariæ in plurali dicitur, *Appenderunt mercedem meam 30. argenteos.* Ergone plures vendunt Chriſtũ, non Iudas ſolus? vtique; qui videlicet pro leuiſſimo lucro, voluptate aut puncto honoris eum à ſe alienant. Non ſic nos, Audit. Dicamus potiùs quod pius ille Naboth impio Achabo vineam eius emere deſideranti dixit: *Propitius mihi ſit Dominus, ne dem hæreditatem patrum meorum tibi.* 3. Regum. 21.

VII. Cùm temerè putamus.

VII. Ideò amiſſum reor, quia parentes eius exiſtimabant eum eſſe in comitatu, vt indicat Euangelium. Putabant enim illum præ-

non eſſe periculum, vbi tamen eſt.

ceſſiſſe cum cognatis & vicinis, cum quibus probabiliter etiam aſcenderat. Vel ſecundùm Haymonem in homil. hod. quia viri & mulieres ſeparatim ibant, pueri autem cum patre aut matre, putabat mater eum eſſe cum viris: Ioſeph eſſe cum matre. Hinc etiam eſt communis ſcopulus, in quo impingunt plurimi, & perdunt Chriſtum: putant enim non eſſe periculum, vbi maximum eſt. Putant virum aut iuuenem hunc modeſtum eſſe, conuiuium & ſaltum honeſtum, lucrum & contractum tolerabilem, hauſtus liberaliores ſibi non nocituros, vindictam eſſe iuſtam &c. & dum ſibi ac cauſæ ſuæ nimiùm fauent ac præfidunt, ambulantes in glacie, quam fortiter induratam exiſtimant, decipiuntur ac ruptâ glacie merguntur. *Ante annum in non longinqua ab hac regione villâ*, ait B. Petrus Damiani in ep. ad ſummos Pontifices lib. 1. Epiſt. *contigiſſe dicitur, quod quidam agricola vix erumpente crepuſculo maturè ſurrexit, & enormis draconem magnitudinis vidit, quem quia lignum putauit, mox ſe ſuper eum ad ſedendum quaſi in trabe compoſuit. Commota protinùs beſtia caput attollit, hominem cruento ore peruadit, ſicque viuentem ſub momento rabidâ voracitate deglutit.* Draco hic quieſcens & forſan dormiens trabem referebat. Quis hîc periculum vidiſſet? quis in ſpecie trabis Draconem quæſiſſet? Ita prorſus multi, dum ſe verſari inter bonos & ſedere ſuper trabem credunt, ſedent ſuper draconem, quemadmodum Dina illa egreſſa paulò longiùs, vt videret filias regionis Sichimorum, viſa eſt à iuuene Sichem & per raptum violata. Geneſ. 34. Non putauit illa in puellarum ſocietate eſſe iuuenem & latere prædonem vnum.

Quid igitur faciendum? *Indicabo tibi ô homo, quid ſit bonum*, ait Michæas cap. 6. *ſolicitum ambulare cum Deo tuo.* Noli à conſpectu Dei longiùs recedere, ſemper illum præ oculis habe, ſemper cum illo ambula. Sic ambulauit cum Deo Henoch, Geneſ. 5. Sic cum Deo ambulauit Noë, Geneſ. 6. Sic Deum non amiſerunt: ſic ipſi non perierunt: ſic amici Dei conſtanter permanſerunt.

THEMA QVINTVM.

Quid egerit Chriſtus ab anno duodecimo vſque ad trigeſimum.

1. *Vixit ſicut aquila in ſublimi contemplationis ſtudio.*
2. *Vixit ſicut coluber in terra, per exercitium humilitatis.*
3. *Fuit velut nauis in medio mari, per exercitium obedientiæ.*
4. *Vixit ſicut vir in adoleſcentia per morum grauitatem.*

Deſcendit cum eis & venit Nazareth, & erat ſubditus illis. *Luc. 2.*

SApientiſſimus Rex Salomon, qui rerum omnium naturalium ſcientiam callebat, tria ſibi fatetur ſcitu fuiſſe difficilia, quartum verò ſe penitùs ignorare. Prou. 30. Tria difficilia aſſerit, *viam aquilæ in cælo, viam colubri ſuper petram, viam nauis in medio mari.* Quartum verò ait, *viam viri in adoleſcentiâ.* De quo vltimo S. Ambroſius in lib. de Salomone cap. *Chriſtus*, inquit, *eſt vir, cuius via cognoſci in iuuentute non poſſunt. Quis enim æſtimare animo poſſit aut capere, quanta ille opera exercuerit &c.* Tacuerunt certè vitam Chriſti ab anno 12. vſque ad 30. ætatis eius Euangeliſtæ, videtur tamen Salomon non in quarto dumtaxat difficili, ſed etiã in tribus alijs nonnihil adumbraſſe, & quaſi in ænigmate nobis indicaſſe, qualia fuerint exercitia Saluatoris noſtri in eius adoleſcentiâ; quæ hic expendemus.

I. Vixit ſicut aquila in ſublimi contemplationis ſtudio.

I. Fuit quaſi *aquila in cælo*, per ſtudium orationis & contemplationis aſſiduum. Putant recentiores aliqui, Caietanus, Abulenſis, Dionyſius Carthuſ. eum mechanicam artem fabrilem vnà cum S. Ioſepho exercuiſſe. S. Iuſtinus in Dial. cum Tryph. aratra & iuga feciſſe, eò quòd à Iudæis vocaretur faber. Verùm S. Auguſt. lib. 2. de conſenſu Euang. cap. 42. ideò fabrum ſolùm appellatum vult, quòd putarent fabri filium. Et Paulus Burgen. Epiſcopus in cap. 6. Marci arbitratur magis Chriſtum contemplationi vacaſſe, ſicut præcurſor eius Ioannes, adeoque vitam alicuius religioſi duxiſſe. Quod omninò credibilius eique conuenientius, tametſi fortè ſe domi occupabat etiam actione aliquâ fabrili, qualem S. Iuſtinus meminit. Ergo inſtar aquilæ in cælo vt plurimùm volabat, & Solem Diuinitatis contemplabatur, verſabaturque cum ephebis ſuis, Angelis, ibi delitiabatur, vt ſimul etiam nos ad ſtudium orationis prouocaret; iuxta id Deut. 32. *Sicut aquila prouocans ad volandum pullos ſuos.* Tametſi verò ita continuò cum ipſo in cælo verſari non poſſumus, vult tamen vt ſubinde velut pulli plumeſcentes è nido paulùm euolemus: ſicut aquila pullos nido adhærentes adeoque euolare metuentes ſuo volatu prouocat; ac niſi egrediantur, inediâ conficit, demum etiam roſtro pungit eijcitque, teſte Pierio, Plinio, & alijs. Quid enim eſt Chriſtianus niſi imitator Chriſti? *Religionis ſumma eſt, imitari quem colis*, ait S. Auguſtinus lib. 8. de Ciu. cap. 17. Ergo ſaltem aliquid temporis meditationi & orationi dandum, vt miſſa quotidiana, lectio ſpiritualis, vti vitæ Chriſti & SS. roſarium, conſideratio nouiſſimorum.

At verò plerique Chriſtiani, quod dolendum, non vt aquilæ in cælo, ſed potiùs velut anſeres in terra ſemper hærent. Vt enim anſeres de ſtramine ad gramen, de gramine ad flumen, de flumine ad gramen, inde iterum ad ſtramen redeunt: ſic plurimi in lecto vſque ad 8. horam, in menſa duabus vel tribus horis, reliquo tempore ad ludum ſedent. De lecto ad fornacem, de hac ad feneſtram, de feneſtrâ ad menſam, de menſa ad luſum, de luſu ad lectum redeunt. Et quid mirum ſi tam inertes pullos caſtiget ſubinde is, qui vt aquila exemplo ſuo prouocauit eos ad volandum?

II. Fuit

II. Vixit ſicut coluber in petra, per exercitiū humilitatis.

II. Fuit *coluber ſuper petram*, per exercitium humilitatis. Nam & Chriſtus ſeipſum ſerpenti comparat Ioann.3. quia formam ſerpentis, id eſt, peccatoris induit, etſi à veneno peccati immunis. Coluber dicitur ſerpens, quia vmbras colit. Talis erat Chriſtus in ſuà adoleſcentiá, quia profundiſſimâ humilitate humi repens in petra Nazarethana (ſuprà petram extructâ, vt Beda, Adricom. & alij referunt) colebat vmbras; quia in vili oppido & humili caſâ latebat. Vnde bene dicitur Lucæ 2. à Ieruſalem deſcendiſſe & veniſſe in Nazareth, à quâ nihil magni aut boni expectabant Iudæi. Itaque multum ibi fecit, dum obſcurus tamdiu latens ſuamque Diuinitatem abſcondens, nullum miraculum fecit. Hoc ipſum enim erat multò maximum miraculum. Quis namque non vritur dum ignotus alieno loco, eruditione interim vel genere clarus, vilis reputatur? quàm ægrè talis ſe continet, quò minùs doctrinam ſuam & genus oſtendat? Cogitate Alexium, quid ſentire debuerit in paterna domo ignotus, ideoque velut mendicus ab omnibus contemptus & neglectus? Interim tamen ſicut ſerpens ſine pedibus & ſcalis, gradiens in pectore & per anguſta foramina, tandē ad verticem montis adrepit: ita etiam Chriſtus per hanc ſui deſpicientiam & depreſſionem aſcendit ad ſummam æſtimationem & Iudæorum admirationem; adeò vt dicerent: *Quomodo hic litteras ſcit, cùm non didicerit? Vnde huic ſapientia hæc? vnde huic hæc omnia?* quaſi dicerent: nihil in eo magni anteà vidimus, qui neque ſcholas adijt, neque literatos parentes habuit. Qui ergo ad honoris apicem contendit, hanc viam tenere debet, cum Chriſto ſe deprimere & abſcondere, humi repere, in vmbra latere. Proinde errant illi, qui contrariam ineuntes viam, per faſtum, pompam, potentiam, ad gloriam nituntur. Refert Iuſtinus hiſtoricus lib. 18. de ſeruis Tirijs, quòd cùm heris ſuis ſub iugum actis imperium Tyri capeſſerent, ſtatuerint è ſuo numero eum Regem eligere, qui orientem Solem primus vidiſſet. Omnes igitur ad orientem vultus conuertebant, vnus dumtaxat à priore domino ſuo edoctus, ad occidentem oculos direxit, vbi incidentes in montium cacumina radij ſolem ipſi primo oſtenderunt. Sic iſte Rex electus eſt. Quid agunt plerique homines vt magni euadant? Ad orientem ſe conuertunt, honores ambiunt, magnates prehenſant, munera offerunt, ſplendida conuiuia inſtituunt, pompam famulorum adſciſcunt, veſtiū apparatum adhibent; interim reuerà parum aut nihil efficiunt, & coram Deo ſerui manent. Quare tu ſi regiam cæli dignitatem conſequi velis, non ad honores ſeculi, ſed ad deſpectum: non ad ortum, ſed occaſum te conuerte. Sanè Alphonſus Rex Aragonum cùm eſſet multis Neapolitanorum proceribus inuiſus & potiſſimùm Andegauenſi factioni, tum demum diligi cœptus eſt, poſteaquam deprehenſus in venatione adiuuiſſe ſuâ manu Carbonarium, in ſubleuando aſino è profundo luto. Panormit. in eius geſtis. Hac viâ Carolomannus è Regia Francorum ſtirpe, dum in S. Benedicti religione, paſtorem ouium egit: Sancta Eliſabetha Vngariæ Regis filia, dum leproſis ſeruijt & vlceroſos lauit, maiorem ſibi gloriam, non ſolùm in cælo, ſed etiam in hoc mundo, compararunt, quàm qui armis & victorijs regna acquiſierunt aut ea dilatarunt.

III. Fuit velut nauis in medio mari per exercitiū obedientiæ.

III. Fuit *nauis in medio mari*, per exercitium obedientiæ. Quemadmodum enim nauis, ingens licet, vnâ manu temonem vertente regitur & vertitur ad nutum: ita Chriſtus cùm eſſet Deus immenſus, ſub manu tamen & imperio parentum ſummâ in obedientia vixit, vt aſſerit Lucas illis verbis: *Et erat ſubditus illis.* Nauis certè fuit pretioſiſſimis non ſolùm mercibus onuſta, ſed præterea etiam ſapientiſſima, ſeipſam dirigere ſciens & omnes vias circumſpiciens, nihilominùs ſe nauarchis Ioſepho & matri permiſit gubernandum. Poſſet quis non immeritò dubitare, cuinam competeret directio familiæ Ioſephi: Chriſto? poterat is quidem ac debebat velut Deus, ſed cùm eſſet filius in domo, reſpuebat. B. Virgini? ſed erat ſponſa Ioſephi, ei ſubiecta, & ſimul filia filij ſui. Ioſepho? debebatur ſanè ei velut capiti familiæ, ſed quomodo rudis opifex imperaret Deo & ſapientiſſimæ matri eius? Chriſtus Sol, Deipara Luna, Ioſephus quaſi ſtella erat. Tres Domini & tres ſerui. Quis eorum imperabit? quis ſeruiet? Nimirum qui in omnibus virtutibus primas ſemper tenuit; hic etiam vincere debet. Sol ergo Lunæ & ſtellæ ſe ſubijcit. Quis hîc non ſtupeſcat? Ipſa Dei ſapientia regitur à fabro eiuſque coniuge! Credibile eſt Ioſephum quædam imperaſſe velut hominem mechanicum, minus ſapienter; vti indicat ipſe Chriſtus in hodierno Euangelio: *Neſciebatis &c.* obedijt tamen Chriſtus *& erat ſubditus illis.* At quamdiu ſubditus fuit? Ab anno 11. vſque ad 18. quando adoleſcentes iam criſtas ſuas erigunt. Ab anno 18 vſque ad 24. quando iam temeraria conſilia capiunt, militiæ aut matrimonio ſe implicant. Ab anno 24. vſque ad 30. quando iam emancipati omnes, liberi ab imperio parentum & ſui iuris eſſe volunt. Denique in qua re? In omnibus. Cùm enim paupercula Ioſephi familia famulum alere non poſſet, domeſtica quæque officia obijſſe Chriſtum Dominum nemo dubitabit.

Iam verò ſi hæc Dei filius, non ſubmittemus nos vermiculi terræ ductoribus noſtris, fratribus, Magiſtratibus, præceptoribus? Nos velut fragiles naukulæ in medio mari periclitamur, vnde nauarcho indigemus, ſine quo peribimus. Viderunt hoc Sancti aliquot. Ideò S. Franciſcus fratrem vnum conſtituit, qui ipſum errantem liberrimè corrigeret. S. Carolus Borromæus duos Clericos in eundem aluit finem. S. Eliſabetha Corando Confeſſario ſuo totam ſe ſubiecit gubernandam, edito etiam ad hoc voto; S. Margareta Scotiæ Regina, ne qua peccati macula in ipſa reſideret, crebrò ſuum admonebat Confeſſarium, vt quidquid in ipſius dictis aut factis reprehenſione dignum inueniret, id ſecretò indicare non dubitaret. Quod cùm ille rariùs & remiſſiùs, quàm ipſa

vellet, faceret, importunam ſe illi ingerebat: ſomnolentum illum & ſuæ ſalutis incurioſum ac negligentem vocitans. Ita Lipelous in eius vita 10. Iunij.

IV. Vixit ſicut vir in adoleſcentia per morum grauitatem.

IV. Fuit *vir in adoleſcentiâ*, per morum grauitatem, modeſtiam & maturitatem. Idcircò enim inter alias cauſas, humanam carnem induit, vt in eâ diuinam viuendi rationem exprimeret: quemadmodum & Angeli in aſſumptis corporibus mores oſtendunt Angelicos. Regiæ perſonæ etiam ſub laceris centonibus regios animos produnt; & agnoſcentur ex ſuis moribus. Ergo vel ſolus Chriſti aſpectus concio quædam fuit: quo fine etiam S. Franciſcus ibat per vrbem cum fratre ſuo, vt ſolâ modeſtiâ ſuâ erudirent homines, dicebatque: *Eamus concionatum.*

Fuit igitur vir in adoleſcentiâ multò magis, quàm Tobias ſenior, de quo dicitur in eius lib. cap. 1. *Cùm eſſet iunior omnibus in tribu Nephtali, nihil tamen puerile geſſit in opere. Denique cùm irent omnes ad vitulos aureos, quos Ieroboam fecerat Rex Iſrael, hic ſolus conſortia omnium fugiebat, ſed pergebat in Ieruſalem ad Templum Domini & ibi adorabat Dominum.* Si hoc Tobias, quid egiſſe putamus Chriſtum? Ergo ô adoleſcentes, quando alij eunt ad vitulos aureos, ad ludos, ad choreas, ad tabernas, ad gynecæa, ad ſphæriſteria: vos ad officinam, ad Muſæum, ad oratorium pergitote, quia hæc virilia ſunt, illa puerilia: hæc ſeria ludicra.

Fuit vir longè magis quàm S. Bernardinus Senen. Ord. S. Franciſci, quo, teſte eius profeſſore Ioanne Spoletano, nullus ſcolaſticus viſus integrior magiſque pudicus, vt in vitâ 20. Maij apud Sur. adeò vt eius condiſcipuli, ſi quid minus pudicum loquerentur, eo aduentante dicerent: *Tacete, Bernardinus venit.* Et ſi quis eo præſente tale quid dixiſſet, ita rubore perfundebatur, ac ſi in faciem cæſus eſſet. Ciuem etiam tale quid loquentem ſub mento grauiter percuſſit & ad compunctionem perduxit. Alium quendam nefarium quid ab eo petentem, iunctis ſibi condiſcipulis, lapidibus impetijt. Non dubium eſſe poteſt, quin etiam ad præſentiam Chriſti pueri vel iuuenculi, fuerint & Iudæi ad modeſtiam compoſiti & à leuitatibus abſterriti.

Fuit vir longè magis quàm S, Sabas Abbas, qui ob morum grauitatem & modeſtiam in monaſterio S. Euthymij, *puer ſenex* ab ipſo eſt appellatus. Quis enim ſenior illo, qui ab æterno fuit? Et hic tamen puer fuit, ſed ſenili prudentiâ, ſenili grauitate, imò plus quàm ſenili, nimirum diuinâ. Hanc prudentiam & grauitatem iam per radios ſaltem aliquos demonſtrare cœpit in patriâ ſuâ, vt viam ſibi pararet per vitæ ſanctitatem ad lucrandas animas.

Quando igitur tanta nobis exempla contemplationis, humilitatis, obedientiæ modeſtiæ in ſe depinxit Chriſtus eo tempore, quo latuit in Nazareth, ſat multum profectò fecit. Habemus enim exemplar veri Chriſtiani, quod ſi imitari volumus, nihil aliud à nobis magnoperè exigetur. Claudo itaque cum D. Auguſtino in pſalm. 112. *Sit ſenectus veſtra puerilis, & ſit pueritia ſenilis, id eſt, vt nec ſapientia veſtra ſit cum ſuperbiâ, nec humilitas ſine ſapientiâ, vt laudetis Dominum ex hoc nunc in ſæculum.*

THEMA SEXTVM.

Quare Chriſtus adoleſcentiam ſuam abſconditam voluerit.

1. *Ne ab inuidis Iudæis ante tempus occideretur.*
2. *Vt maiorem ſuæ miſſioni fidem conciliaret apud Iudæos.*
3. *Vt doceret teneram ætatem ſeduló cuſtodiendam.*
4. *Vt doceret iuuenes rationem ſe tuendi contra tot pericula.*
5. *Vt nos informaret, qua ratione in mundo conuerſari abſque ſalutis periculo poſſimus.*

Deſcendit cum eis & venit Nazareth. *Lucæ 2.*

MAgno deſiderio tenebatur aliquando Moyſes videndi faciem Dei. Exod. 33. *Si inueni*, inquit ad Deum, *gratiam in conſpectu tuo, oſtende mihi faciem tuam.* Sed reſpondit ei Dominus: *Videbis poſteriora mea, faciem autem meam videre non poteris.* Itaque vidit tranſeuntem coram ſe Deum, ſed à tergo, non à facie. Quid hoc in figurâ? Tranſeuntem per hunc mundum vidimus Dei filium: ſed qua ratione? Poſteriorem vitæ eius periodum vidimus, priorem non vidimus: quid ab anno 30. ætatis vſque ad mortem egerit, ſcimus: quid ab ineunte ætate & anno 12. vſque ad trigeſimum fecerit, neſcimus. Tergum igitur vidimus, faciem non vidimus. Sed cur ita Domine? cur faciem tuam abſcondis? oſtende nobis & faciem tuam: quid in iuuentute tuâ egeris, aperi nobis. Ad hoc reſpondet ſicut Moyſi: *poſteriora mea videbis: faciem autem meam videre non poteris.* Deſcendit enim in Nazareth, h. e. in *ſeparatam* (ſi per Zain ſcribatur) in domum obſcuram, vt obſcurus ibi degeret vſque ad virilem ætatem. Quæ verò cauſa huius tantæ rei? Cur mater eius non aperuit Apoſtolis? cur ipſe non reuelauit Euangeliſtis? Profundum eſt hoc myſterium, & magnæ eius rei cauſæ eſſe debent, quas hîc, quantum noſtrâ tenuitate poſſumus, inquirere conabimur.

I. Latere videtur voluiſſe, ne, ſi ante iuſtam ætatem diuinitatis ſuæ indicia demonſtraret, Iudæorum contra ſe inuidiam extimularet & occaſionem neci, ante debitum tempus ſibi inferendæ, præberet, Iudæi enim plerique præſertim Magiſtratus filij tenebrarum erant & tenebras amabant, vti Dominus Nicodemo expoſuit Ioan. 3. verſ. 19. ideoque lucem veritatis, veluti lucifugæ citiùs extinxiſſent. Quod ex eo imprimis colligere licet, quia Chriſtus miracula ſua primo maximè anno patrata, ſolerter taceri præcepit, ne

I. Ne ab inuidis Iudæis ante tempus occideretur.

propalata

propalata inuidiam ei crearent, odiumq́ue concitarent, adeoq́ue ante conſtitutum tempus mortem accelerarent: deinde ex eo, quòd vix ad triennium ſuſtineri à maleuolis potuit, quin ocyùs ad necem quæreretur & rapeteretur. Quomodò verò toleraſſent concionantem 20. annis, quem vix tribus tolerarunt? At non conueniebat, vt neci daretur Dominus ante perfectam ætatem, ne eius repulſa & condemnatio imprudentiæ aut temeritati ipſius poſſet adſcribi. Quemadmodum ergo Iacob, vt effugeret odium fratris ſui Eſau & mortem, quam ipſi machinabatur, ſeceſſit in Meſopotamiam & ibi paſtorculum agens fratris iram euaſit. Geneſ. 27. ita Chriſtus Dominus ſeceſſit in Nazareth, & obſcurus ibi latuit, donec inde iam maturus prælio in aciem prodiret, cum mundo & Dæmone pugnaturus. Scimus etiam Moyſen, qui & ipſe Chriſti typus fuit, cùm incurriſſet iram Pharaonis, fugiſſe in Madian, & ibi per 40. annos paſtorem egiſſe, & vt Philo notat, interim ſe exercuiſſe in ſapientiâ & philoſophiæ ſtudio, virtutum exercitio, oratione & contemplatione, quò præpararetur à Deo ad regimen Hebræorum: poſteà his armis reuerſum in Ægyptum, vt inde educeret ſuum populum, deuicto Pharaone, Exod. 3. Non abſimili modo Seruator noſter, vt Scribarum & Phariſæorum odium fugeret, recepit ſe in Nazareth ibiq́ue partim opificio fabri, partim contemplationi vacans ſeſe exercuit in loco obſcuro, vt inde ſuo tempore prodiret in Iudæam velut ſponſus de thalamo ſuo, ornatus omni decore ex obſcuro loco, & ſuâ ſapientiâ ac miraculis mundum ad ſe traheret, Dæmoniq́ue abſtraheret. Futurum autem Chriſtum ſimilem Moyſi prædixit Dominus eidem Deut. 18. *Prophetam ſuſcitabo eis de medio fratrum ſuorum ſimilem tui.* Quod de Chriſto intelligendum eſſe patet ex Act. 3. verſ. 22. Act. 7. verſ. 37. Ioan. 1. cap. 45.

II. Vt maiorem ſuæ miſſioni fidem cõciliaret apud Iudæos.

II. Vt maiorem ſibi fidem miſſionis ſuæ cæleſtis & authoritatem apud homines compararet, prodituras aliquando ad munus ſuum, quod erat docere & reformare mundum ex humili loco cum ſapientiâ non humanâ ſed diuinâ. Eodem Deus conſilio Moyſen ex paſtore ouium in Ducem populi è deſerto euocauit in Ægyptum: Eliſæum ab aratro ſuſtulit & vnxit in Prophetam 3. Reg. 19. Dauidem quoque ab ouibus abſtraxit 1. Reg. 16. Amos ſimiliter à cuſtodiâ armentorum; Amos 7. qui & ſuæ vocationis cauſam exponit dicens: *Non ſum Propheta & non ſum filius Prophetæ, ſed armentarius ego ſum, vellicans ſycomoros.* q. d. non habeo meam prophetiam ex arte, ingenio vel inſtitutione, ſed ſum pauper bubulcus, à Deo ad prophetandum raptus; atque hoc ipſo mihi prophetanti credere firmiùs debetis. Eandem viam inijt Chriſtus, dum in paruulo tugurio latere & cum patre fabrilem artem voluit tractare, indeq́ue immediatè prodire ad erudiendum mundum cæleſtibus diſciplinis. Quare cùm Nazarethani aliquando in patriâ, ſtupendâ cum ſapientiâ & gratiâ prædicanti obtrectarent dicendo: *Nónne hic eſt filius fabri? & fratres eius & ſorores eius omnes nónne apud nos ſunt?* Matth. 13. ſeipſos cædebant. Hinc enim colligere debebant ſapientiam eius non humanam, ſed diuinam eſſe. Vnde S. Chryſoſtomus in eum locum homil. 49. ſuper Matth. *Nónne fratres eius, inquiunt, ille atque ille ſunt? Quod hoc ſibi vult? Hinc enim magis in fidem induci deberent.* Et paulò ſuprà: *Nonne hic eſt fabri filius? quare miraculum maius & ſtupor multò amplior.* Simili ſtupore Ioan. 7. dicebant: *Quomodo hic litteras ſcit, cùm non didicerit?* Sciebant eum per omnem iuuentutem in Nazareth latuiſſe, nullum gymnaſium adijſſe, nec cum Legiſperitis, ſed cum fabris tantùm à pueritia conuerſatum eſſe, & interim totam legem exactiſſimè ſcire. Hoc ipſum igitur erat, quo permoueri eos ad fidem oportebat. Vnde Chryſoſtomus in eum Ioannis textum hom. 49. *Eos* inquit, *mouebat admiratio; vnde id ſciret: cùm potiùs hinc cognoſcere debuiſſent, nihil humani in eo eſſe.* Quis enim inter fabros addiſcat Theologiam? Quando Arithmetici volunt oſtendere artem ſuam, dicunt ſe demonſtraturos hominum arcana, verbi gratiâ, quis quid abſconderit, quot nummos in loculis habeat, quis annulum, in quo digito, &c. ac ne videantur ab alijs id expiſcari, vel clanculum intueri, abſcedunt in aliquem angulum, poſteà prodeunt, omniaq́ue indicant, cum omnium admiratione. Ita egit Chriſtus. E fabrili officinâ voluit prodire & cæleſtia arcana mundo aperire, cogitationes hominum manifeſtare, ſcripturas reconditas exponere, futura indicare, mira patrare. Eodem conſilio Chriſtus homines rudes in Apoſtolos elegit, vt cùm repentè à Spiritu S. edocti prædicare inciperent, maiorem apud homines fidem obtinerent, velut homines non ab hominibus ſed à Deo edocti. Vnde Sanctus Auguſtinus ſerm. 59. de verbis Domini ait: *Da mihi, inquit Chriſtus, priùs iſtum piſcatorem. Veni tu pauper, ſequere me, nihil habet, nihil noſti, ſequere me. Idiota pauper ſequere me.* Ad montenſe Styriæ noſtræ celeberrimum monaſterium hac occaſione extructum refert P. Matth. Raderus vol. 2. Bauariæ S. Vouerat S Gebhardus Epiſcopus Salisburg. fundationem monaſterij, & locum in amœnâ valle montibus vndique cinctâ ad hoc elegit, ſed dum difficultates inferendi neceſſaria ad ſtructuram triduo ieiunans expendit, inſperatò adſtat ei inter alios quidam mutus ſimul & ſurdus, qui repentè fari cœpit, & hæc ſola verba protulit: *Hem tu tuum eſt inchoare: Dei eſt conſummare.* Satis hoc oraculum S. Gebhardo fuit: Dei vocem in elingui ruſtico agnouit & monaſterij ſtructuram aggreſſus, fæliciter perfecit. Poterant & Iudæi, ſi voluiſſent facilè deprehendere Chriſti ſapientiam non humanam, ſed diuinam eſſe, vtpote ab hominibus nequaquam acceptam (neque enim minus eſt eum docere, qui nil didicit, quàm elinguem fari) ſed, vt aduertit Sanctus Chryſoſtomus loco cit. inuidia excæcauit eos.

III. Vt doceret teneram

III. Vt documentum nobis daret quantâ diligentiâ cuſtodiri ætas tenera debeat. Non

ætatem ſuam à cuſtodiendam.

eguit magiſterio magiſter omnis ſanctitatis; etiam in teneris: ſed egent adoleſcentes alij, quos proinde in parentum & magiſtrorum, diſciplinâ contineri voluit, quo modo ſub parentum curâ tot annis ipſe perſtitit. Nulla hominis ætas pluribus expoſita eſt periculis, quàm adoleſcentia. Eſt enim ætas D. Ambroſio teſte de interpel. cap. 7. *inualida viribus, infirma conſilijs vitio calens; faſtidioſa monitoribus, illecebroſa delicijs.* Viget in eá lex membrorum & ætatis: caret prudentiá, quam pariunt experimenta: nouus & hoſpes mundum ingreditur, vnde omnia miratur & auidè perluſtrat, nihil non concupiſcit: velut nouitius accedit ad viam virtutis: imò conſtitutus in biuio pronior ad eam, quæ vitiorum eſt, præcipitat. Vnde dixit Salomon *viam viri in adoleſcentiâ* ſibi ignotam eſſe, Prouerb. 30. Et Sanctus Chryſoſtomus epiſt. ad Olimp. *In adoleſcentibus maius eſt naturæ incendium, maior concupiſcentiæ tempeſtas, infirmiora conſilia; ratio, quæ vitia gubernet, infirmior.* q. d. nauis in periculoſo tranſitu, gubernatore carens. Hinc grauiſſima quæque ſcelera SS. litteris plerumque à iuuenibus patrata inuenimus. Quis primum homicidium fecit? nónne Cain adhuc iuuenis? Quinam diluuio cauſam dederunt? *filij Dei*, h. e. iuuenes, formâ, nobilitate, robore præſtantes, *ingreſſi ad filias hominum.* q. d. carnis voluptatibus abſque fræno ſe tradentes. Geneſis 6. Quis primum fœminæ raptum fecit, & ſtupro fœdauit? Sichem iuuenis, filius Hemor. Geneſis 34. Quis primus inceſtauit vxorem patris ſui? Ruben primogenitus Iacobi, ætate iuuenis. Geneſis 35. Quis præ cæteris legitur mendacia confinxiſſe & alios decepiſſe? Adoleſcens Amalecites 2. Regum 1. Quis ſororem ſuam primus compreſſiſſe? Amnon iuuenis 2. Regum 13. Quis occidit Amnon, niſi Abſalon iuuenis per ſeruos ſuos. Qui primi violaſſe ſcribuntur mulieres Deo ſacras? filij Heli, iuuenes 1. Regum 2. Quinam peruerterunt Regem Roboam niſi iuuenes? 3. Regum 12. Denique ſicut ex toto Saülis exercitu nemo guſtauit mel in agro fluens contra edictum Saülis, præter adoleſcentem Ionatham. 1. Regum 14. Ita nemo pronius & faciliùs mundi dulcedine ineſcatur quàm iuuenes. Itaque hæc ætas maximè fræno & cuſtodiâ opus habet, quæ autem melior cuſtodia, quàm ſi domi ſub curâ parentum vel Magiſtrorum in ſcholis contineantur? Quis neſcit teneras arbuſculas & primas veris plantulas, primos quoque flores facilè à pruinâ & frigore lædi? Idcirco enim noctu contegi ſolent, vſque dum Sol incaleſcat: per hyemem verò in ſubterranea loca reponit. Hinc ſanctus Gregorius Nyſſenus lib. de creat. hom. capit. 25. iuuenem appellet *florem*, qui facilè marceſcit. Vel ipſa enim aura vti ſæpe nocet flori, ita etiam iuueni. Clarè id oſtendit parabola filij prodigi, qui ſi domi ſub cuſtodiâ parentum remanſiſſet, in miſerias illas & diſſolutam vitam minimè incidiſſet. Quid enim tale accidit fratri eius, qui in domo paternâ manſit? Lucæ 16. Ioſeph adoleſcentulus 16. annorum, quando à patre ſolus ſine duce & pædagogo miſſus eſt foras ad quærendos fratres, ſtatim per auia & deuia errare cœpit in agro & à viro obuio directus eſt in Dothain; quod ſignificat *defectum*; vbi à fratribus peſſimè habitus ac denique venditus eſt. Geneſis 37. Et vbi Abel occiſus eſt à fratre niſi foris in agro; ad quem fratris hortatu egreſſus eſt? Geneſis 3. Septuaginta habent Cain dixiſſe: *Tranſeamus in campum.* Vbi Auguſtinus: *Campus eſt via lata, quæ ducit ad interitum, & in campo Abel occiditur.* Nihil aliud expectent parentes à filijs, quando eos à curâ vel ſuâ vel Magiſtrorum aut Præfectorum liberos dimittunt, vel in exteras regiones mittunt: prodigos enim ac peruerſos recipient varijs defectibus & vitijs deprauatos, vel omninò perdent.

IV. Vt doceret iuuenes quomodo ſe tueri in periculoſo illo ſtatu poſſint. Tria verò potiſſimùm documenta ſuo exemplo tradidit: obedientiam, quia erat ſubditus parentibus: humilitatem, quia nullum eo tempore diuinitatis ſuæ ſpecimen edidit, nec vllum miraculum patrauit: ſilentium; quia nec ſapientiam ſuam docendo aliquos prodidit; nihil enim de his ſcriptum. Præclara certè ſunt iſta iuuentutis ornamenta ſimul & munimenta contra hoſtium inſidias, quas patitur quamplurimas.

IV. Vt doceret iuuenes rationem ſe tuendi contra tot pericula.

Obedientia inprimis, quia cùm teſte Ariſtotele ſint tabulæ raſæ, fruſtrà litteris exornantur, niſi manui ſcribentis pareant. Veteres pinxêre iuuenem hoc emblemate. Oculos habebat velatos: manum dexteram ligatam; ſiniſtram verò ſolutam. Indicabant eâ picturâ iuuenes carere adhuc rerum experientiâ adeoque ductore opus habere: deinde pronos eſſe ad malè agendum, difficiles ad bene agendum, adeoque nihil dextrè & conſideratè, ſed omnia ſiniſtrè & perturbatè agere. Quis autem dubitat tales tendere ad interitum, niſi oculato duce regantur? Iter aggreſſurus, maximè ad initium viæ, indiget ductore, ſi viæ ignarus ſit: alioquin longiſſimè aberrabit. Tales autem viatores ſunt adoleſcentes: curſum vitæ ſuæ primùm inchoantes. Vnde Pſalmo 118. obedientia eis præſcribitur *In quo corrigit adoleſcentior viam ſuam? in cuſtodiendo ſermones tuos.*

1. Obedientiâ.

Æquè neceſſaria eis eſt humilitas; quia ſi à teneris inſoleſcere incipiant, vbi adoleuerint, prorſùs intolerabiles erunt. Hinc præſagium ſumpſit de Iuliano Imp. Apoſtatâ Sanctus Gregorius Nazianzenus, qui Athenis cum eo litteris operam dabat, fore eum peſtem Romani Imperij, vti ipſe teſtatur oratione 2. in Iulianum. *Neque enim*, inquit, *boni mihi quicquam ſignificare atque ominari videbantur, ceruix non ſtata, humeri ſubſultantes & ad æquilibrium ſubinde agitati, oculus inſolens & vagus furioſeq; intuens, pedes inſtabiles & titubantes, naſus contumeliam & contemptum ſpirans, &c. Vt hæc conſpexi, ſtatim prolocutus ſum. Quale malum Romanorum terra nutrit!* Idem intellexit Demetrius Phalereus, qui adoleſcentum faſtuoſorum ſublimitatem dicebat in educatione

2. Humilitate.

3. Taciturnitate.

tione amputandã eſſe;apud Laërt. libro quinto capite quinto. Nihilominùs decet nos taciturnitas ſeu loquendi parcitas, cùm neſciant adhuc ſapienter loqui, quod tacendo imprimis diſcere & meditando proferenda debent. Hinc monet Eccleſiaſticus capit. 32. *Adoleſceus loquere in tua cauſa vix* (hoc eſt, ægrè, *ſi bis interrogatus fueris, habeat caput reſponſum tuum.* h.e. paucis & ſummariter reſponde. Certè Pythagoras, teſte Laërtio libro octauo aſtringebat ſnos diſcipulos quinquennii ſilentio, priuſquam in ſchola loqui ac diſcurrere poſſent: quo tempore audiendis Magiſtri placitis iiſque memoriæ mandandi vacare eos volebat, vt ſapientiam ſuo tempore cum modeſtia profiterentur.

V. Vt nos informaret quâ ratione in mundo conuerſari abſque ſalutis periculo poſſimus.

1. Separando nos à mundi tumultibus.

V. Vt nos omnes informaret quâ ratione conuerſari in hoc mundo debeamus; ita videlicet 1. vt quantum poſſumus ab eius tumultibus nos ſeparemus, & in ſolitudine cordis latere ſtudeamus: quemadmodum & ipſe, cùm totius mundi dominus eſſet, exiguum tantummodò mundi angulum, paruulam caſam in parua & ignobili ciuitate elegit, vbi per annos ferè 30. procul à mundi ſtrepitu habitaret: cumque neceſſitas eum cogeret aliquando cum mundo agere, triennio ſolùm & paulò plus cum eo conuerſatus eſt. Quando Moyſes vltionem de vituli cultoribus ſumi præcepit, non mandauit vt Leuitæ ſceleris vindices tentoria intrarent, & ibi homines iugularent, ſed vt per vias publicas irent, & noxios interficerent: vt obſeruat Caietanus Exod. capite 32. *Ite & redite*, inquit Moyſes, *de portâ vſque ad portam per medium caſtrorum &c.* Sic omninò in periculo perditionis ſunt, qui foras ad mundum prodeunt eiuſque tumultibus ſe miſcent: non ita, qui ſe abſtrahunt quantum poſſunt, & domi ſuæ affixi, ſolitudinem cordis quærunt. Erat apud Epheſios adhuc Gentiles dies feſtus, qui ab eis vocabatur Contagogium. In eo perſonati aliqui ex incolis prodibant in ciuitatem clauas gerentes & ſimulachra in manibus tenentes, ſicque inſigniores ciuitatis plateas obibant, quædam carmina decantantes, interim obuios quoſque viros ac mulieres more prædonum inuadebant, magnamque cædem faciebant, exiſtimantes & aliis perſuadentes, quòd hac ratione ſuum honorarent Deum ſeu Dæmonem, nec non illos honore quoque afficerent, quos ſic mactarent. Quæ diabolica Bacchanalia cùm prohibere vellet S. Timotheus Epheſiorum Epiſcopus, & ipſe à graſſatoribus illis inuaſus, clauis contuſus & per terram raptatus, itaque velut mortuus derelictus eſt. Ita habetur in eius vita 24. Ianuarij apud Sur. Inſanus iſte ludus & execrandi Dæmonis cultus ad amuſſim oſtendit mundi peruerſitatem, qui ſimili violentiâ vanâque perſuaſione adoritur mortales, contundit & occidit, quotquot ipſi obuiant & in publicum prodeunt, h.e. mundi tumultibus ſe miſcent. Qui igitur ab his prædonibus ſalui eſſe volunt, domi ſe contineant, mundo ſe non miſceant, ſed quantum poſſunt ſubducant. Hoc vt faceret B. *Arſenius in aula Imperat. Theodoſij verſatus inter vitæ pericula vocem Dei audiit. Arſeni fuge tumultus mundi, ſi vis ſalutem conſequi*; vt in eius vitâ. Secundo, Vt mundo quidem vtamur ad neceſſitatem, ſed non abutamur. Quidquid diuitiarum, quidquid deliciarum erat in mundo, habere poterat Chriſtus, ſi voluiſſet? at nihil ab eo ſumpſit, niſi purè neceſſaria, anguſtiſſimum domicilium, tenuiſſimum victum, viliſſimum veſtitum: nihil omninò ſuperfluum. Sic viuendum nobis, vt mundo hoc vtamur, ſed non abutamur, prout monet Apoſtolus 1. Corinth. 2. *Qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur.* In Græcis meliùs dicitur: *tanquam non abutentes.*

2. Vtendo, non abutendo rebus mundi.

Abutuntur rebus mundi, qui non ad neceſſitatem ſed ad cupiditatem, libidinem & ſuperfluitatem vtuntur, v.g. qui vinum non ſolùm potant, ſed etiam effundunt aut eo ſe ingurgitant. Abutuntur qui rebus fluxis non obiter & fluxè, ſed firmiter & perpetuò inhærere cupiunt. *Non debet ea mulier*, inquit Cicero in Topicis, *cui vir bonorum ſuorum vſum legauit, cellis vinariis plenis relictis, putare id ad ſe pertinere: vſus enim non abuſus legatus eſt.* Pari modo quibus huius mundi vſus à Deo conceſſus eſt, non exiſtiment ſibi mundum à Deo legatum, vt eo ſemper & ſtabiliter perfruantur & quidquid libido dictat, cum bonis eius agant, prodigant, diſperdant: vſus enim mundi, non abuſus eius conceſſus eſt. Non ſine egregio documento Cantic. 5. dicuntur oculi ſponſi Chriſti, *ſicut columba ſuper riuulos aquarum; quæ reſident iuxta fluenta pleniſſima.* Tales enim oculos habuit, talis fuit columba Chriſtus, dum in Nazareth & maternâ domunculâ habitaret, quaſi iuxta mundum, non quaſi in mundo. Aues aliquæ ſunt, quæ in alto ſolùm verſantur, nihil cum aquis negotij habent: aliæ contrà perpetuò in aquis hærent, iiſque ſe immergunt, vti merguli, anates, cygni: aliæ denique ſunt, quæ nec aquas omninò fugiunt, nec ingrediuntur, ſed iuxta illas vel habitant vel ſæpè verſantur, vti columbæ, quò nimirum inde bibant & in iis hoſtes ſuos ſpeculentur. Primi generis ſunt religioſi: ſecundi ſæculares, mundo innatantes: tertij ſunt illi, qui in mundo quidem, ſed non cum mundo viuunt, & ab eo ſolùm neceſſaria accipiunt. Tertio, Vt prouideat ſibi vnuſquiſque vitæ ſuæ moderatorem & conſcientiæ arbitrum, cuius directione & conſilio vitam ſuam inſtituat. Fuit Chriſtus in ipſa etiam infantiâ omni cæleſti ſapientiâ plenus æquè ac in virili ætate, voluit nihilominùs vſque ad 30. ætatis annum ſubditus eſſe parentibus ad doctrinam noſtram, vt nos quantumuis adulti, ſeu viri ſeu ſenes directorem ſpiritualem nobis adſciſceremus, cuius prudentiâ & conſiliis in rebus ſalutis noſtræ ſtaremus. Fecêre hoc plerique omnes Principes Chriſtiani, & mandat imprimis S. Ludouicus Franciæ Rex, moriens filio ſuo: *Delige tibi ſapientes Confeſſarios, qui te poſſunt inſtituere & docere, quid agere, quid vitare te oporteat: & coram illis ita te compares, vt audeant, te ſyn-*

3. Adhibendo directorem conſcientiæ.

certè reprehendere & vitia tua indicare tibi. Vt in eius vita 25. Auguſti apud Sur. S. Eliſabetha Turingiæ Princeps ſuæ conſcientiæ directo-ctori, Conrado, etiam votum obedientiæ præſtitit, quo per omnia ad eius nutum ſe gubernandam ipſi obtulit. Nec tacendus Imperat. Maximilianus I. qui cum Welſam ſuperioris Auſtriæ è Tyroli deueniſſet, ibique morbo correptus eſſet, euocauit ad ſe Friburgo antiquum Confeſſarium ſuum Gregorium Carthuſianum, virum religioſiſſimum ſimul & doctiſſimum; quem venientem lecto decubans, cùm aſpexiſſet, animo exhilaratus, leuato capite: *Hic*, inquit, *viam mihi in cœlum præmonſtrabit*, Cuſpiano teſte.

Quando igitur vidimus magno ſalutis noſtræ bono Saluatorem noſtrum abſcondiſſe à nobis faciem ſuam ad virilem vſque ætatem, laudemus Deum noſtrum, & rogemus vt ſicut hîc in terris oſtendit nobis tergum ſuum: ita demum ibi in cœlis oſtendat quoque faciem ſuam.

DOMINICA SECVNDA POST EPIPHANIAM.

THEMATA.

I. Vini potus moderandus velut ſanguinis.
II. Quomodo vinum lætificet Deum & homines.
III. Quàm ſtultè eligant mundi ſectatores vinum bonum in hac vitâ, & in altera deterius.
IV. Pia inter coniuges contentio.
V. Nuptiæ quî celebrandæ ex antiquis ritibus.

THEMA PRIMVM.

Vini potus moderandus, velut ſanguinis.

Moderandus vini potus, quia vinum ſanguis.
1. *Bibis ſanguinem terræ.*
2. *Bibis ſanguinem pauperum.*
3. *Bibis ſæpe ſanguinem proximi.*
4. *Bibis quandoque ſanguinem tuum.*
5. *Bibis proprium ſanguinem.*

Tu autem ſeruaſti bonum vinvm vſque adhuc. *Ioan. 2.*

QVÆ tandem cauſa eſſe debet, cur Deus hominibus vinum non mox à creatis vitibus, ſed ſeriùs multò pòſt diluuium primùm conceſſerit? Non permiſit inueniri, confici & bibi, niſi poſt annos 1657. demùm à mundo condito, per induſtriam Noë. In hodierno etiam Euangelio niſi ad finem conuiuij, nec niſi ad matris preces vinum Chriſtus ſuppeditauit. Quæ huius moræ cauſa? Nimirum vidit vinum eſſe quemdam *vuarum ſanguinem*, quo nomine appellatur ferè ſemper in SS. litteris, vti Geneſ. 49. Deuter. 32. & alibi crebrò. (Vnde etiam colligitur, quod & hiſtorici teſtantur, in Iudæa omne vinum fuiſſe rubrum.) Vidit etiam Dominus, quàm ſeuerè prohibuerit in veteri lege potum & eſum ſanguinis, etiam pecudum alioquin mundarum, vti Geneſ. 9. *Carnem cum ſanguine non comedetis.* Et Leuit. 17. *Homo quilibet de domo Iſrael & de aduenis ſi comederit ſanguinem, obfirmabo faciem meam contra animam illius, & diſperdam eam de populo ſuo.* Iam ergo ſi Deus voluit, vt Hebræi adeo cautè vitarent ſanguinis eſum, quo nimirum à ſanguinis humani effuſione, quàm maximè abhorrerent, quid mirum ſi vini potum, quod ſpeciem & nomen habebat ſanguinis tardè eis indulſit? Neque verò idcirco vini vſum interdicere voluit, ſed abuſum tantum, quem præuidit fore hominibus admodum communem. Ergo quiſquis vinum intemperanter bibis, memento te ſanguinem bibere. Quâ verò ratione, audi. Moderandus vini potus, quia vinū ſanguis.

I. Scito te cùm vinum bibis, bibere ſanguinem terræ. Sic enim expreſſis verbis dixit & ſuaſit cogitandum Androcides vir ſapiens Alexandro Magno vinolento: *Vinum potaturus Rex memento te ſanguinem terræ bibere*; teſte Plutarch. quaſi diceret, nobiliſſimum terræ humorem ac fructum magno Dei beneficio & naturæ operatione homini prouiſum ac comparatum. Vt enim ſanguis humanus è cibo & potu variè præparato, maſticato, digeſto gignitur in hepate, & inde in totum corpus diuiditur: ita vinum è pluuijs de nube expreſſis & diſtillantibus in terram, ibique à vite quaſi ab hepate hauſtis & digeſtis progignitur non abſque Solis cooperatione & hominum labore: indeque diuiditur in genus humanum ad vires, ſolatium & lætitiam I. Bibis ſanguinem terræ.

titiam ei tribuendum. Vide quot creaturæ collaborent in conficiendo vino. Sanguinis ergo loco haberi velut pretioſiſſimus liquor debet, & parcè cum gratitudine accipi. Ita ſuaſit filio ſuo Salomoni, iam licet Regi, Bethſabea Prouerb. 31. *Cum conſilio bibe vinum*; vti legunt 70. vbi nos: *Noli Regibus dare vinum*, id eſt, noli bibere vinum Rex: intellige, ſine conſilio & modo. Regibus igitur hoc præcipitur, cur non potiùs vulgo? Rudis enim plebs vini pretium non cogitat, ideò communiter magis quàm Principes vino ſe ingurgitat. Taxauit hanc vini profuſionem in conuiuiis ſuis, vrbis optimatibus, quidam Gallicus Regulus, apud Æn. Syluium libro primo in Parnorm. *Conuiuium illi cùm optimatibus ſuis fuit apparatum in horto, æſtate mediâ, ſub opacâ vlmo, circa quam prouolitantium muſcarum agmina in dapes ac vina prouoluebantur. Conuiua, quibus animantis fœditas ſtomachum moueret, mox vt muſca in poculum cecidit, vinum ſimul atque animal effudêre. Ægrè id cernere princeps, iacturamq́; vini tacitus indignari. Nam queri palam inter magnos, qui aderant proceres, non eſt auſus. Sed quos arguere verbo veritus eſt, exemplo admonuit. Puerum qui ſe coram flabello muſcas abigebat, ventulumq́; faciebat, ceſſare paululùm iubet. Intereà & in craterem ſuum grandior muſca incidit, tum lætus princeps duobus digitis dextram alitis alam apprehendit, & aliquamdiu craterem ſupra excutiens, ne quid vini ſecum deferret, in terram proiecit, exemplum conuiuæ omnes ſecuti*; nec impoſterum tam temerè & prodigè vinum effuderunt, vtpote terræ ſanguinem.

II. Bibis ſanguinem pauperũ. 1. Subditorum agricolarum.

II. Scito te bibere ſanguinem pauperum. Primò ſubditorum, qui in excolendis vineis laborant vſque ad ſudorem & ferè vſque ad ſanguinem, Scimus quid 2. Regum 23. Dauid egerit dixeritq́ue, quando ſitienti aquam de ciſternâ Bethlehem, cæteris vtique meliorem adeoque deſideratam, tres eius milites per hoſtium caſtra præſentiſſimo vitæ ſuæ periculo & fortè non ſine vulneribus irrumpentes attulerunt. Noluit enim bibere, ſed effudit & libauit eam Domino dicens: *Propitius ſit mihi Dominus, ne faciam hoc; num ſanguinem iſtorum & periculum animarum bibam?* Cogitauit enim quaſi pœnitens de ſua concupiſcentia, non eſſe æquum vt bibat aquam tantâ difficultate & periculo trium virorum paratam. Quid verò viticolarum ſudor? nònne eorum ſanguis? Quàm multi agricolæ & viticolæ continuò laborant, vt vel vnius heluonis gulam exſatient? quot labores perrumpunt? quot ſuſpiria ſundunt? quoties ipſam vitam impendunt?

2. Pauperũ aliorum, quibus detrahitur.

Secundò, Pauperum aliorum, quibus debetur ſuperfluum, quod tu bibis. Ita enim Sanctus Bernardus in Epiſtol. 42. ad Archiepiſcopum Senonen. ait pauperes clamare: *Noſtrum eſt quod effunditis, nobis crudeliter ſubtrahitur, quod vos inaniter expenditis.* Quot enim pauperes paſci, quot ægri refocillari, quot captiui recreari poſſent eo vino, quod tu profundis inutiliter & cum damno tuo? In recentibus Anglicanorum martyrum hiſtorijs quidam in carcere pro fide Catholicâ captiuus tantâ ſiti premebatur, vt per feneſtellæ clathra pileo cauáque manu pluuiæ ſtillas captaret, id refert Nic. Serarius in cap. 15. Iudith: & dum huiuſmodi miſeri pluuiam de cælo mendicant, tu abſque ſiti potes, & vino te proluis? Cur implentur nubes aquis, niſi vt agros & vineas noſtras rigent? Vnde Eccleſiaſtes cap. 11. ait: *Si repletæ fuerint nubes, imbrem ſuper terram effundent.* Nubes vino impleta eſt cellarium tuum, vt in pauperes ſe effundat. Accedit quod Bethſabea filium Salomonem monet, vt vino abſtineat, quia vinolenti ſæpe cauſas pauperum peruertunt, ita enim ait: *Noli Regibus dare vinum. ne fortè mutent cauſam filiorum pauperis.* Prouerb. 31. Quod ſi contingeret, nemo inficias ibit, aliud id non fore, quàm pauperum ſanguinem bibere.

III. Quid ſi etiam ſanguinem proximi tui bibas? Facilè id contingere poteſt & ſæpiſſimè contingit, quia vinum immoderatum inflammat ad iracundiam & prouocat ad rixas, denique ad cædes. Docet hoc quotidiana experientia, compotationes ſcilicet & ſympoſia deſinere in cædes & ſanguinem. Hinc vinum à vi dictum ſecundum Varronem: & Baccho cornua appicta à Gentilibus, quia vinolenti fiunt furioſi, & vini flammam ſanguine volunt extinguere. Hinc etiam in noſtra lingua potare & pugnare Rauffen vnnd Sauffen vnicâ littera differunt. Sic denique teſtatur Eccleſiaſticus capit. 31. *Vinum multum potatum irritationem & iram & ruinas multas facit.* Et Sapiens Prouerb. 23. *Cui væ? cuius patri væ? cui rixa? cui fouea? cui ſine causâ vulnera? nónne his qui commorantur in vino & ſtudent calicibus epotandis?* Vbi Sanctus Chryſoſtomus à Cornelio in eum locum citatus: *Sicut oleum*, inquit, *lucernam, ſic vinum iram inflammat, velut conuenienti nomine appellentur pocula amicitiæ.* Vino ſanciunt fraternitates, & eo ipſo incitantur ad odia, inimicitias & pugnas. Pulchra amicitiæ pocula. Exempla in promptu ſunt Alexander Magnus Clytum ſibi amiciſſimum ad poma græca viſenda & conuiuium vocatus, vbi mero incaluit, leuiculâ de causâ haſtâ confodit; vnde poſt decoctam crapulam ita doluit, vt ſeipſum interficere vellet. Trebell. Pollione auctore. Nudiuſtertius ſpectaſtis iuuenem, qui epoto nimio vino ebrius occidit innocentem, capite truncatum in hac Græcenſi ciuitate. Sed cur putatis gladium carnificis oberrantem in os rei intraſſe idq́ue medium diſſecuiſſe? nimirum quia ab ore bibulo & compotatione homicidium illud originem ſumpſit, in ore eius punitum fuit. Quare ſicut Mario tyranno, priùs enſium fabro, miles, qui in arte fabrili ei deſeruierat, confodiens eum dixit: *Hic eſt gladius, quem ipſe feciſti.* Sic videtur iuſtus Deus huic homicidæ voluiſſe dicere pro inſtructione noſtra: Hic eſt gladius ori tuo immerſus, quem ore tuo ipſe feciſti. Huc etiam ſpectat, quod ſanctus Auguſtinus ſermon. 33. ad fratres in Eremo ſcribit: *Accidit hodie*, inquit, *terribilis caſus, vt omnes audiſtis, propter quem ad Eccleſiam Hipponenſem etiam fœminas & infantes congregari præcepi.*

III. Bibis ſæpe ſanguinem proximi.

cepi. Ecce præclariſſimus ciuis noſter & ferè dilectus ab omnibus; Cyrillus, filium habebat, vt ſcitis, ecce hodie ebrietatem perpeſſus matrem prægnantem nequiter oppreſſit, ſororem violare voluit, patrem occidit, & duas ſorores vulnerauit ad mortem. Hoccine non eſt vnà cum epoto vino ſanguinem proximorum bibere? Bene Sanctus Ambroſius de Eleëmoſyna & ieiunio cap. 12. *De ebrietate*, inquit, *ad arma conſurgunt, calicibus tela ſuccedunt, pro vino ſanguis effunditur & ipſum ſanguinem vina fuderunt.*

IV. Bibis quandoq; ſanguinem tuorum.

IV. Vide etiam ne bibas ſanguinem domeſticorum propriorumque liberorum tuorum, & contingat tibi, quod hoſtibus Eccleſiæ euenturum prædicit Iſaias capite 49. *Quaſi muſto ſanguine ſuo inebriabuntur*, hoc eſt, occident ſeipſos mutuis cædibus & bibent ſanguinem fratrum & filiorũ ſuorum; quod fit, quando nimiâ ingurgitatione dilapidantur res domeſticæ, vt coniux & liberi famere & perire cogantur vel deſperare. Bene igitur S. Chryſoſtomus homil. 54. ad pop. Antioch. comparat ebrietatem hoſti vrbem obſeſſam inuadenti & perruptis portis ac muris irrumpenti, qui obuios quoſque ſternit, omnia tumultibus implet, omnia diripit & ſanguine fuſo aſpergit. Sic enim & vinum nimiâ vi & ingurgitatione corpori infuſum furias accendit & inuadit ipſummet imprimis potatorem, qui deinde domum reuerſus inuadit vxorem & liberos, tonat, fulminat, cædit, vulnerat; omnemque domum tumultu replet: interim etiam peculium ſuis exhaurit ſæpe, vt miſeri nihil iam quod rodant, habeant; *Sicut hoſtibus vrbem ſubeuntibus*, inquit Chryſoſtomus citat. homil. *& obſidione factâ perturbatione multis efficitur tumultus: ita fit & in animâ, ſubrepente vino cum delicijs.* Vidimus alibi ebrioſum qui potu abſumens rem domeſticam internecionem toti domui ſuæ intulit.

Trip. hoc Dom. C. 6. E.

V. Bibis proprium ſanguinem.

V. Scito te etiam proprium ſanguinem bibere, & crebris ac nimijs potationibus tibi ipſi vitam abrumpere, quia veriſſimum id Eccleſiaſtici 38. *Propter crapulam multi obierunt: qui autem abſtinens eſt, adjiciet vitam.* Quid non faciunt aliqui, vt nudiuſtertiùs quidam epilepticus hauſit ſanguinem decollati homicidæ, de quo ſuprà diximus, in morbi ſui remedium quàm id horridum eſt? At tu vinum hauriendo ſanguinem proprium (vita enim in ſanguine conſeruatur) exhauris, quàm hoc immane eſt? quæ enim beſtia reperitur, quæ ſeipſam voret? Sanctus Chryſoſtomus homil. de ingluuie & ebrietate ait: *Hinc vel maximè ſtupeſcat quis amentiam eorum, qui ebrietati addicti ſunt, quòd ne tantum quidem iſti ſibi ipſis parcere volunt, quantum alij parcunt vtribus. Nam hos quidem vini venditores non patiuntur plus æquo capere, vt ne rumpantur: iſti verò miſerum ventrem ne hac quidem prouiſione dignantur: ſed cùm eum impleuerint ac diſruperint, vſque ad aures, vſque ad nares, vſque ad fauces ipſas replent omnia per anguſtum meatum ſpiritus, qua vis animal gubernat, inde comparantes.* Et mox. *Neque enim ita vis rapidorum fluminum ripas excedere & ſubruere ſolet, vt luxuria deliciaq; omnes ſanitatis noſtræ munitiones facilè ſubuertunt.* Ergo vt rapidum flumen vorat & haurit ripas ſuas: ita bibulus vires, carnem & ſanguinem ſuum.

Quando igitur vidimus vinum intemperanter potatum, re bene conſideratâ, aliud non eſſe niſi ſanguinis potum, quis iam, quæſo, non cauebit ſibi ab huiuſmodi intemperantiâ? Sanè Hunni iure meritò abominandi fuerunt Germanis, quando Germaniam depopulati humanis veſci & ſanguinem bibere viſi ſunt, teſte Luitprando. Quid ni etiam abominandi erunt, qui in vino ſanguinem, non terræ ſolùm, ſed etiam hominum bibunt? Horreamus ergo & dicamus cum Dauide: *Propitius ſit mihi Dominus vt non faciam hoc. Num ſanguinem* terræ *bibam?* num ſanguinem pauperum? proximi? filiorum? proprium? Abſit: ſiti potiùs peribo. Liba vinum domino, pauperibus, ægris, captiuis: quòd ſi occaſio non ferat, effunde in terram potiùs: præſtat enim vt pereat, quàm vt te perdat.

THEMA SECVNDVM.

Quomodo vinum lætificet Deum & homines.

Vinum dicitur lætificare etiam Deum.

1. *Quando eo abſtinemus ex voto, mortificatione vel obedientia.*
2. *Quando vinolentiæ ſtrenuè reſiſtimus, contra incentores.*
3. *Quando id diſſuademus vinolentis, vel eos corrigimus.*
4. *Cùm id pauperibus aut mœrentibus elargimur.*
5. *Quando id moderatè ad conſeruandam valetudinem bibimus.*
6. *Cùm ad exhilarandum etiam animum temperatè bibitur.*

Tu autem ſeruaſti bonum vinum vſque adhuc, *Ioan.* 2.

SOlebant antiqui in nuptialibus maximè conuiuijs proponere ænigmata aut doctas alias quæſtiones ad recreandos conuiuarum animos: non tantùm Ethnici, teſte Athenæo libro decimo capite decimoſeptimo, Gellio libro decimo octauo capite ſecundo, ſed etiam Hebræi. Ex his Samſon in conuiuio ſuo nuptiali propoſuit Philiſthæis ænigma hoc: *De comedente exiuit cibus & de forti egreſſa eſt dulcedo.* Iudicum decimoquinto. Proponamus etiam nos in gratiam hodier. nuptiarum iucundum aliquod problema. Recenſetur Iudic. 9. apologus à Ioathan, fratre Abimelechi, de lignis, (ſub typo Hebræorum) quæ iuerunt vt vngerent ſibi regem. Venerunt ergo ad vitem & dixerunt ei: *Veni & impera nobis.* Quæ reſpondit eis: *Numquid poſſum deſerere vinum meum, quod lætificat Deum & homines?* Quid audiamus Auditores? Itáne vinum lætificat etiam Deum? Quid

Vinum dicitur lætificare etiam Deum.

Quid mirum, ſi ex vino lætificantur homines, quando Deus etiam è vino lætitiam accipit? Ergo bibamus ſtrenuè, dicent forſan aliqui, homines enim ſumus (non anſeres quibus aqua tantùm creata eſt) ad imaginem Dei facti. Ergo vnà cum ipſo lætitiam è vino hauriamus. Verùm iſti audiant, quod ait Apoſtolus 2. Corinth. 3. *Litera occidit, ſpiritus autem viuificat.* Præterquam quòd ſententia illa non eſt Spiritus ſancti, ſed priuati hominis, poteſt tamen ea ſenſu myſtico variè approbari, vt veriſſima, vti audiemus.

I. Quando eo abſtinemus ex voto, mortificatione, vel obedientiâ.

I. Lætificat Deum, quando eo abſtinemus ex voto, vel mortificationis ſtudio, aut ex obedientiâ.

Primâ ex causâ abſtinuerunt vino olim Nazaræi, de quibus Num. 6. agitur. ij verò duplices erant: alij contemplantes, qui vt legi & meditationi rerum diuinarum liberiùs vacarent, vino abſtinebant: alij pœnitentes, vt qui priùs profuſiùs vino & delitijs vſi fuiſſent, poſteà abſtinerent, ad caſtigandum corpus. Vtrique vel ad tempus libitum, vti Paulus Actorum decimo octauo & vigeſimo primo, vel in perpetuum, vti Samſon, Iudicū 13. Poſſent etiam hoc modo ac deberent meritò lætificare Deum vino, qui vbi ſemel grauiter exceſſerunt eius potu, deinceps abſtinerent quaſi ex voto, ſaltem ad tempus pro pœnitentiâ. Id certè monet Sanctus Auguſtinus ſerm. 3. de Natiuitate. *Si quis*, inquit, *vino nimiùm eſt deditus, ſobrietatem voueat. Sic offertis Deo votum placitum, & quaſi remuneratis Chriſtum.* Si enim Iudæi non comederunt ampliùs neruum, ex quo eorum pater Iacob in neruo læſus fuit, Geneſis 32. Si Sacerdotes Dagon non calcarunt ampliùs limen templi, ex quo tempore eorum Dagon fregit in eo caput & manus. 1. Regum 5. nónne æquum erit, vt etiam ij, qui à vino grauiter læſi ſunt, vino deinceps abſtineant? Et qui in tabernis caput vino grauarunt ac tantùm non fuperunt, poſthac earum limina non terant? Gaudium hoc foret Deo & Angelis, qui ſuper vno peccatore pœnitentiam agente iubilant in cœlo. Ex ſecundâ causâ S. Iacobus minor vino abſtinuit. Euſeb. lib. 2. hiſt. cap. 22. vti & S. Ioannes Baptiſta. Ex tertiâ Rechabitæ Ierem. 35. qui ſolâ inſtitutione & hortatu patris Ionadab, vino perpetuum vale dixerunt. Idque placitum fuiſſe Deo patet ex eo, quòd meriti ſint audire ab eo: *Non deficiet vir de ſtirpe Ionadab, filij Rechab, ſtans in conſpectu meo cunctis diebus.* quibus verbis eis promittitur ſtirps non extinguenda, & ſingulari Dei protectione fouenda.

II. Quando vinolentiæ ſtrenuè reſiſtimus, contra incentores.

1. Cùm effundimus ne noceat.

II. Quando vinolentiæ & ebrietati contra inuitatores ſtrenuè reſiſtimus. Et primò cùm effundimus potiùs ac perdimus, quàm vt nos inebriemus. Cuius exemplum præbet vel Ethnicus ille Diogenes, qui cùm in conuiuio quodam multum vini dono accepiſſet, id effudit. Indignantibus alijs, reſpondit: *Si vinum hoc omne biberem, non tam vinum quàm me ipſum perderem.* Stob. auctor. Paradoxum quidem eſt hoc, ſed rationi conſentaneum: *Præſtat vt pereat quàm vt perdat.* In veteri lege ſacrificium conſummabatur effuſione vini ſuper altare in odorem diuinum ſuauitatis, vt habetur Numer. 28. verſic. 14. & Eccleſiaſtici 50. verſic. 15. 16. 17. Erit ergo talis effuſio diuinus & ſuauiſſimus Deo odor & ſacrificium conſummatum ac gratiſſimum. Sanè cùm in menſâ vinum euertitur & ſericas veſtes inquinat, non dolemus de vino effuſo, ſed de veſtibus ſolùm vino perfuſis indeque maculam contracturis. At cur non potiùs de inquinatâ animâ labe peccati, & corpore vitiato dolemus?

2. Cùm aquâ diluitur.

2. Quando vinum, ne obſit, aquâ diluimus. Præſtat enim corrumpere vinum quàm animum. Sanctus Radbodus Vltraiectenſis Epiſcopus cæteris conuiuis vinum, ſibi in vaſe de onyche, auro ornato, aquam apponere ſolebat. Quòd aduertens quidam ſæcularis ex eo bibere petijt: ſed non permiſſus, clam vas arripuit: videns id vir ſanctus ſuſpirauit; ad hoc ſuſpirium, aquam ille in vinum mutatam reperit. *Sur.* 29. Nouemb. in vitâ. Lætificauit ergo Deum hoc vinum, factum ex aquâ ad tuendam Sancti humilitatem.

3. Cùm varijs artibus pocula grandia recuſamus.

3. Quando varijs artibus & modis pocula grandia recuſamus; velut ille, qui ad immodicos hauſtus ſtimulatus, ſe excuſans dixit: pecuniam ſibi non eſſe, quam det Medico, ſi ex potu infirmus fiat: eâ ſibi ad alia opus eſſe. Alius, qui ſe à beſtiâ parum abeſſe dixit: timere ſe poculum Circes, ne omninò brutum fiat. Alius, ſe metuere ne à cane pudefiat, qui ſatur iam quieſcit, nec cibum requirit; apud Serar. in Iudith. capit. 25. Placere Deo hoc certamen non eſt dubium. Sicut enim Sancto Antonio pugnanti contra Dæmonem ſe tentantem ac cædentem, adfuit dicens: *Antoni hic eram, ſed expectabam videre certamen tuum*: ita aderit etiam illis, qui contra huiuſmodi tentatores ſtrenuè pugnauerint: eorumque certamine delectabitur.

III. Quando id diſſuademus violentis, vel eos corrigimus.

III. Quando id diſſuademus vel ſubtrahimus ijs, quibus nocet, vel quando corrigimus eos, qui eo abutuntur. Huc pertinet Bethſabee, quæ dum filio Salomoni vinum diſſuadet Prouerb. 31. *Noli ò Lamuel* (Lamuel exponunt *cum quo*, vel *cui eſt Deus*: Dat ergo filio mater hîc peculiare hoc nomen, vt indicet filium Deo ſingulariter placiturum, & Deum illi adſuturum, ſi à vino ſibi temperet.) *noli Regibus dare vinum*; hoc eſt, noli bibere vinum Rex factus, haud dubiè Deum lætificauit: quemadmodum & decrepita illa, quæ Sanctæ Monicæ à teneris prohibuit extra menſam bibere vinum, imò & aquam; ne adulta fieret meribibula, nec non ancilla, quæ eandem iam puellari ætate cùm vidiſſet furtim vinum bibere, in contentione appellauit *meribibulam*. Vnde rubore ſuffuſa puella deinceps ſeduló cauit vini potum. Auguſtinus libro nono Confeſſ. capite octauo Alphonſus Rex Aragoniæ, vino vix aut dilutiſſimo vtens traxit in eandem conſuetudinem pleroſque aulicos. Panormit. libro ſecundo. Quis dubitat etiam hoc placuiſſe Deo.

IV. Cùm id pauperibus aut mœrentibus elargimur.

IV. Cùm id pauperibus & mœrentibus elargimur, iuxta id Prouerb. 31. *Date ſiceram mœrentibus & vinum his, qui amara ſunt corde: bibant & obliuiſcantur egeſtatis ſuæ* (Chald. *detritarum veſtium*) *& doloris ſui.* Ad hoc enim Deus poſt diluuium docuit Noën inuenire vinum, vt eius & filiorum, ob inductum mundi diluuium & rerum omnium exterminium, conceptum mœrorem hilaritate vini temperaret, vt vult Sanctus Chryſoſtomus homilia 29. in Gen. Pari ergo ratione iuſtum eſt vt diuites pauperum & ægrotorum mœrorem & languorem, vini hilaritate atque efficacia abſtergant. Ita Chriſtus vino pauperem ſponſum lætificauit & à confuſione liberauit. Quòd ſi calix aquæ frigidæ datus pauperi mercedem habet, Matthæi decimo, quantò magis vini? Vnde Auguſtinus ſermo. 231. ait: *Quod in ebrietate periturum erat, in pauperum refectionem proficiat.* Quàm multos ægros & captiuos lætificare potes vino tuo? Quando ſitienti terræ nubes imbrem infundunt, tota terra lætificatur. Pari modo pauperes recreare poteſt, vt miſeriarum ſuarum obliuiſcantur, qui vino eos ſolari voluerit. Et hoc meo iudicio inſinuauit etiam Deus Num. 28. cùm in fine ſacrificij iuſſit pedem altaris vino perfundi. Altare enim Chriſtum, pedes eius pauperes ſignificant. Hi ergo ſi vino, quod in fine menſæ ſupereſt, ſitibondi perfunderentur, Deus vtique lætificaretur; id quod ſæpe oſtendit, miraculoſè refundendo vinum pauperibus erogatum. Sancta Franciſca Pontiana, cùm eius ſocer vas præſtantioris vini ſibi in cellâ reponi iuſſiſſet, illa id paulatim pauperibus diſtribuit. Iouentum ab illo vas vacuum, & nurus obiurgata quemadmodum & à marito Laurentio. Sed ipſa ad cellam reuerſa & genuflexa orat Dominum, vt non iam aquam, vt olim in Cana, ſed aërem dolij velit in vinum mutare, ne impoſterum prohibeatur ab eleemoſynis. Moxque impetrauit vt vas illud nobiliori longè vino repleretur. Ita Vrſinus in eius vitâ.

Sanctus Homobonus, *cùm prædiolum cæteris diuenditis & in egenes erogatis, ſibi pauperibuſq; ſeruaſſet, iſq; foſſoribus vinum aliquando ferret, occurrere ei mendici aliquot ab eo potum petentes: quibus vir ſanctus ſummâ cum animi hilaritate & frontis lætitiâ porrexit. Sed cùm exhauſti ferè eſſent canthari, nec propter vxoris acerbitatem auderet domum reuerti, eos aquâ repleuit ac benedixit. Vinitores autem ſe nihil vnquam ſuauius guſtaſſe aſſerentes quærebant, vnde tam bonum vinum habuiſſet, Vir Dei, qui optimè ſciret, quid feciſſet, arbitratus ſe detideri, bibit & ipſe incomparabilis bonitatis vinum; gratiaſq; Deo, cuius eſſet illud opus, maximas egit. nec tamen vitandæ inanis gloriæ cauſâ, quæ imprudentium hominum omnem rectè factorum mercedem furtim prædatur, quod factum fuerat, cuiquam dicebat, nec exire, atque in vulgus emanare patiebatur. Sed qui eum viderant, dum aquam in vaſa infunderet, cùm & ipſi vinum guſtaſſent, hoc miraculum cæteris prædicauerunt.* Ita in eius vitâ apud Sur. 19. Nou.

V. Quando id moderatè ad conſeruandam valetudinem bibimus.

V. Quando debili ſtomacho præditi ad conſeruandam valetudinem & vires roborandas modicum potamus: id quod ſuaſit S. Paulus Timotheo: *Noli adhuc aquam bibere, ſed modico vino vtere propter ſtomachum tuum & frequentes infirmitates tuas.* 1. Tim. 5. Quia nimirum, vt ait S. Ambroſius, *vult Deus prudenter ſibi ſeruire, ne nimietate* (laboris vel abſtinentiæ) *debiles efficiamur & poſteà Medicorum ſuffragia requiramus.* Cæterùm ad neceſſitatem, non ad voluptatem id concedit Paulus; vnde ait: *vtere*, non frueré, eoque modico. Pulchrè S. Gregorius 20. mor. cap. 21. *Penſandum eſt*, inquit, *quòd chorda in cithara ſi minùs tenditur, non ſonat: ſi ampliùs, raucum ſonat: Sic virtus abſtinentiæ aut omninò nulla eſt, ſi tantum quiſque corpus non edomat, quantum valet: aut valde inordinata eſt, ſi corpus atterit, pluſquam valet.* Sed quid ad hæc Lutherus? Pulchrè ex illâ Pauli conceſſione argumentatur: Apoſtolus modicum vini, puta cyathos aliquot præſcripſit Timotheo velut infirmo, qui plus vini non ferebat: nobis verò vtpote ſanis & ſtomacho valentibus multo vtendum eſt, puta, non cyathis, ſed amphoris. At bone vir, Timotheus cùm ſanus eſſet, aquam bibit, vtique Apoſtolo probante, ac niſi infirmus factus eſſet, vinum ei ſuaſum non eſſet. Sed talem prophetam talis gloſſa decebat. Niſi ergo corpori aliquid ſubtrahamus, nullum gratum Deo ſonum edet: ſi plus æquo ſubtraheremus, corpus rumperemus: mediocriter ergo tensâ chordâ Deum lætificabimus. Porrò immodicum ægros extinguit, quod inter alios plurimos contigit Henrico Luſitano, cui febricitanti Romæ ſuadet Chriſtophorus Fiſcherus, vt ne medicum audiret, ſed bonum potiùs vinum biberet, ſimulque iuſſit adferri vinum creticum quadrimi, propinauitque ægro, iubens eſſe bono animo. Verùm vt ille perſuaſus hauſit, mox intercluſo ſpiritu cœpit animam agere. Eraſ. in Adag.

VI. Cùm ad exhilarandum etiam animum temperatè bibitur.

VI. Denique cùm ad exhilarandum etiam animum moderatè potatur. Ad hunc enim finē etiam à Deo eſt creatum, vt de Noë dixi, eoque ſpectat id Eccleſiaſtici cap. 31. *Exultatio animæ, & cordis vinum moderatè ſumptum.* Optimè Athenæus l. 11. cap. 21 ſic aliquando Socratem dixiſſe refert: *Videntur mihi virorum corpora pati, quod plantæ, quæ in terrâ natæ fuerint. Illæ ſiquidem vbi cœli nimijs imbribus irrigatæ ſunt, nullo ſe pacto poſſunt erigere, neque auris perflantur. Verum vbi quantum ſufficit, biberunt, & rectè & feliciter ſurgunt. Sic nos etiam ſumus affecti. Nam ſi potum frequentiorem hauriamus, ſtatim & mens & corpora noſtra ab æquitate declinant, ac ne reſpirare, nedum dicere quidquam poſſumus. Quòd ſi nobis pueri in minora pocula irrorauerint, ſi vino non coacti ebrij fieri, verùm leuiter commoti comitatem lætitiamq; conuertimur.* Idem inſinuatur pſ. 103. cùm dicitur vinum creatum, *vt lætificet cor hominis.* In Hebr. ee. habetur: *Cor Enes*, hoc eſt, cor afflicti & mœſti.

Hoc ſenſu facilè mihi perſuadeo lætificaſſe vinum in hodiernis nuptijs non modò homines ſed etiam Chriſtum, quia non dubito bibiſſe omnes cum moderamine & hilaritate. At verò quando ad ebrietatem vſque bibitur, quando grandioribus poculis certatur, quando

bibendi

Digitized by Google

bibendi finis non eſt, jam hominem non lætificat, ſed mœſtificat, morbificat, mortificat. Nam primò nónne moleſtia eſt bibere cùm non ſitias, imò abhorreas? Deinde nónne hinc capitis grauedines, ventriculi cruditates, neruorum contractiones, podagra, morbi, plurimæque ocyſſimæ mortes? nónne hinc peccata plurima, pœnitentiâ, luctu pœniſque expianda? nónne ebrietas ipſa culpa luctifica & lethifera eſt? Lætificet igitur nos & Deum, non luctu triſtitiaque afficiat. Nemo inuitus, nemo plus æquo bibat, aut propinet alteri, aut neceſſariò propinandum putet, nec ad temulentiam vſque compotet.

Denique vel maximè Deum lætificat, quando vnà cum moderamine adiungitur Dei laus & gratiarum actio. Hinc Hebræi in Tractatu Beracoth capite ſexto, hanc tradunt cauſam, cur vino lætetur Deus, quia ad vini potum debent homines Deum laudare, ita vt ibidem dicat R. Ionathan hæreticos eſſe, qui non dicunt *Schirah* ſeu ſpalmum *baiain*, id eſt, ſuper vino.

Non dubito conuiuas his in nuptijs vnà cùm Architriclino laudaſſe Chriſtum, pro tam bono vino, ſibi propinato, idque Chriſto gaudium cordis fuiſſe, ſicut econtra, cùm Dei dona ſine Dei commemoratione ac laude quaſi pecudes abſumimus, dolorem ei creamus. Quiſquis ergo vino Deum lætificare cupit, hæc, quæ diximus, obſeruet; *vt & qui ſeminat, ſimul gaudeat, & qui metit*. Ioan. 4.

THEMA TERTIVM.

Quàm ſtultè eligant mundi ſectatores vinum bonum in hac vitâ, & in alterâ deterius.

1. *Quia ſpretis melioribus eligunt deteriora.*
2. *Quia mercedem eligunt ante laborem.*
3. *Quia pro modica dulcedine eligunt ſibi dolores incomparabiles.*
4. *Quia pro breuiſſima delectatione emunt æternos cruciatus.*
5. *Quia ſobrij & intelligentes de ſumma felicitate ad ſummam miſeriam ſe præcipitant.*

Omnis homo primum bonum vinum ponit: & cùm inebriati fuerint, tunc id, quod deterius eſt. *Ioan.* 2.

SApientiſſimus ille Rex Salomon Prou. 23. ſapientiſſimum nobis dat conſilium: *Cùm ſederis, vt comedas cum Principe, diligenter attende; quæ poſita ſunt ante faciem tuam: & ſtatue cultrum in gutture tuo.* Princeps iſte Deus eſt, qui menſam nobis in hac vitâ præparauit opiparam & varijs ciborum generibus, additis etiam cupedijs & delicijs, quia omnia propter nos & in vſum noſtrum creauit: interim tamen obſeruat nos, quomodo in hac menſâ conuerſemur, quanto moderamine, quâ diſcretione eâ fruamur; num potiùs voluptatem, an honeſtatem, cum noſtra ſalute & Dei gloriâ quæramus. Atque hic eſt culter ſtatuendus in noſtro gutture, diſcretio videlicet & prudentia, quâ attendamus, quâ ratione fruamur bonis illis. Si enim inuolemus in prima ſtatim & quæ videntur optima præſentis vitæ fercula & vina, tum ad finem menſæ, & initium alterius vitæ apponetur id, quod deterius eſt. Sin autem parcè & moderatè illis vtamur, tunc depromet Chriſtus Sympoſiarcha noſter vinum illud bonum, quod eouſque ſeruauit. Statuendus ergo culter eſt, non in quadrâ, ſed in gulâ, vt ei præſcindat & prohibeat præuia mundi fercula & carnis oblectamenta. At verò quid contingit? Plerique mortales inuolant in præſentia hæc & viliſſima bona, non expectantes futura. Id quod Architriclinus indicat, cùm ait; *Omnis homo primùm bonum vinum ponit. Sed* quid ad finem *tunc id quod deterius eſt.* Contrarium nos Chriſtus docet, ipſa Dei ſapientia, qui ad finem conuiuij ſuum illud vinum omnium nobiliſſimum depromſit; vt nos doceret ſtatuere cultrum in gulâ, & differre appetitum noſtrum vſque ad alteram vitam. Inſanit ergo mundus eiuſque ſectatores, dum præſentia eligunt, futura verò in poſtremis habent: quod hic oſtendemus.

I. Quia eligunt hîc meliora deliciarum vina, ſpretis, quæ in altero ſæculo ſequentur, longè melioribus. Solet enim Chriſtus, vt ex hodierno Euangelio colligitur, priùs dare vilius vinum, melius reſeruare ad finẽ, vitæ ſcilicet huius, ſeu in alterum ſæculum. Mos hic etiam cõmuniter ſeruatur in conuiuijs, vt initio, dum homines fament, viliora, quæ famem ſaturent, apponantur, vti caro bubula aut vitulina, poſtcà primùm delicatiora & rariora. Quare ſicut is, qui famis impatiens, primis ſtatim ferculis ſe implet, & exſaturat, poſteà vbi meliora ſequi videt, dolet ſe, jam ſaturum, veſci his cupedijs, longè melioribus non poſſe: ſic contingit mundi amatoribus, qui nimia ſæcularium bonorum cupiditate æſtuantes inuolant in illa, ſeſeque ingurgitant; deteriora enim eligunt, vt futurorum bonorum, centies millies meliorum, incapaces fiant. Si viator æſtuans & ſitis impatiens antequam ad hoſpitium veniat, bibat è lacunâ, dolet poſteà ſe tam vili & inſipido potu ſitim ſedaſſe, cùm jam poſſet optimo vino. Ita ferè accidit guloſo illi Eſau, qui tam calido appetitu ferebatur ergò rufam illam pultem, quam coxerat Iacob, vt pro eâ daret ius primogenituræ ſuæ, quò nimirum ingluuiem ſuam mox ſatiaret. Vnde ſecundum Hebr. textum dixit: *Imple me de rufo iſto.* vbi nos: *Da mihi coctionem hanc rufam.* Verùm in malum ſuum impleuit ſe. Sic enim lentis viliſſimo edulio repletus incapacem ſeſe reddidit paternæ benedictionis, maioratus & multorum bonorum, quæ præripuit ei Iacob. Gen. 25. Nõ dedit Deus manna Hebræis, quamdiu ex farinâ Ægypti viuebant: nec oleum Eliſæi potuit implere vaſa illa viduæ, quæ iam rebus alijs

Fabri auctuarium de Dominicis.

vilioribus plena erant. Nullo modo credendum aut exiſtimandum eſt, voluiſſe Deum hominibus præbere in hac vitâ præſtantiorem menſam, & ibi viliorem; hîc enim gratis alit nos, tam malos quàm bonos: ibi paſcet tantùm bene meritos: multò igitur lautiùs. Vnde in oratione Dominicâ præcisè petere iuſſit panem quotidianum. De alterius vitæ menſâ longè aliter loquitur per Iſaiam cap. 24. *Faciet Dominus exercituum omnibus populis* (electis) *in monte hoc conuiuium pinguium, conuiuium vindemiæ, conuiuium pinguium medullatorum, vindemiæ defæcatæ.* Opulentum quidem & opiparum ſatis conuiuium apparauit Deus hominibus, etiam in hoc ſæculo: mundum, inquam, variâ amœnitate, delectatione & rerum copiâ inſtructum; ſed partim ad oſtendendam ſuam opulentiam & liberalitatem, quâ poſſit ac paratus ſit longè plura ac meliora dare bene meritis, qui hæc exhibet immeritis: partim ad exercitium noſtrum, vt probet noſtram virtutem, fidem, ſpem, charitatem, temperantiam; quid ea poſſit aduersùs mundi oblectamenta: an credamus in Deum hîc exercentem ſeruos ſuos, ibi remunerantem? an ipſius bona velut ſerui fideles non prodigere & diſſipare, ſed parcè & modeſtè cum gratiarum actione delibare potiùs, quàm deuorare velimus? an ipſius amori hæc omnia poſtponere & propter illum deſpicere? an denique hæc terrena cœleſtibus eius bonis præferre? Ergo ſicut bene morigerati hoſpites, inuitati ad menſam Magnatis alicuius opiparam, non inuolant in cibos, nec ſeſe ingurgitant, ſed modeſtiæ memores eos potiùs delibant, aut parcè ſaltem quæ apponuntur comedunt: ita nos ſedere in hoc mundi conuiuio decet. At licet hæc præſentia appareant magna & miranda; quia ſcilicet oculis noſtris admota ſunt: cogitandum tamen, reuerà exigua & nulla eſſe reſpectu futurorum; quæ quia hinc longè abſunt, parua eſſe putantur: ſicut globum terræ, quia præ oculis eſt, magnum æſtimamus: Solem verò, quia longè abeſt, paruum, cùm ſit centies ſexagies maior totâ terrâ. De illis enim bonis ait Apoſtolus. *Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparauit Deus diligentibus ſe.* 1. Cor. 2. verſ. 9. Non æſtimauit Eſau ius primogenituræ, quando illud vendidit: *Quid mihi proderunt primogenita?* inquit. Verùm ad extremum, cùm pater moriturus benedictionem ei ſubtraxit: tunc agnoſcere cœpit ſuam inſipientiam, cùm irrugijt clamore magno.

II. Quia eliguot prandium & mercedem antequam laborent; quò fit vt poſt labores careant, fameſcant & incœnati abeant. Sic egit filius prodigus patri dicens: *Da mihi portionem ſubſtantiæ, quæ me contingit;* quâ diſſipatâ eſurire cœpit; & ne porcorum quidem ſiliquas habere potuit, periiſſetque fame prorsùs, niſi reſipuiſſet. Idem agunt ſerui illi prodigi, qui ante finem anni ſuum ſtipendium ſeu ſimul ſeu per partes exigunt ab heris, & acceptum diſſipant: poſteà exacto laboribus anno vident alios conſeruos, qui meliùs ſapuerunt ſua accipere ſtipendia: ipſi verò cum dolore recepiſſe ſe iam mercedem audiunt, cùm eo maximè egerent ad comparandas ſibi veſtes aliaque neceſſaria. Horum ſimiles mundi ſectatores præripiunt ſibi in hoc mundo partem ſuam, quam in altero primùm ſæculo accipere deberent, dicuntque cum diſſolutis illis Sap. 2. *Coronemus nos roſis antequam marceſcant: nullum pratum ſit, quod non pertranſeat luxuria noſtra: nemo noſtrûm exſors ſit luxuriæ noſtræ, vbique relinquamus ſigna lætitiæ, quoniam hæc eſt pars noſtra, & hæc eſt ſors noſtra.* quaſi dicant: quia poſt mortem nullam aliam partem aut mercedem expectamus. Vident ergo iſti ſibi in altero ſæculo nihil ampliùs ſperandum, & verum quidem dicunt, ſed quàm id aliquando ſentient? Vnde cap. 5. poſteà exclamant: *Ergo errauimus, nos inſenſati,* &c. Sapuit econtrà ille qui dixit: *Portio mea in terrâ viuentium.* Pſalm. 141. Accipiunt hîc munera ſolùm, vti filij concubinarum ab Abraham. Gen. 25. Fundi ſtabiles & plena hæreditas dantur Iſaaco. Vbi S. Iſidorus ait: *Dantur munera filijs concubinarum, id eſt, carnalium, ſed non perueniunt ad Regnum promiſſum, quia carnalia lucra ſequuntur, ſolus Iſaac eſt hæres.* Qui prouidi & prudentes ſunt, parcunt ſuperfluis ſumptibus, dum iuuenes & robuſti ſunt, detrahunt ſubinde ſibi aliquid in victu & veſtitu, quò peculiū aliquod colligant pro futurâ ſenectute, vt habeant vnde viuant, cùm iam lucrari nihil poſſunt. Idque à teneris docentur filij à parentibus, ſuum vt theſauriolum ſibi reponant (in Sparbüchs.) Qui hoc non faciunt, incidunt multoties cùm ſenuerunt, in extremam calamitatem ipſamque mendicitatem; non ſolùm maximo ſuo dolore, ſed etiam confuſione. Idem expectare debent filij huius ſæculi, iuxta id Prou. 11. *Qui congregat in meſſe, filius ſapiens eſt; qui autem ſtertit æſtate, filius confuſionis.*

II. Quia mercedem eligunt ante laborem.

III. Quia pro hauſtu vini dulcis emunt ſibi fel & dolores, quos inde contrahunt, incomparabiles. Compertum habent ebrioſi, quam mercedem eis rependat vinum immoderatè hauſtum, præſertim dulce & potens. Inde enim dolores capitis, membrorum tremor, nauſea ciborum, vomitus, &c. Sed nihil hæc ad eos dolores, qui conſequuntur filios huius ſæculi, his tranſitorijs bonis & mundi voluptatibus ebrios. Hi ſunt vermis cõſcientiæ & cruciatus inexplicabiles ipſius gehennæ, reſpectu quorum præcedens illa voluptas non eſt niſi gutta reſpectu maris, punctum reſpectu cœli. Prædicit illis hanc miſerabilem ſequelam imprimis S. Scriptura plurimis in locis; vti Prou. 23. *Ne intuearis vinum, quando flaueſcit; cùm ſplenduerit in vitro color eius: ingreditur blandè, ſed in nouiſſimo mordebit vt coluber, & ſicut regulus venena diffundet.* Vtique illud Deut. 32. *Fel draconum vinum eorum, & venenum aſpidum inſanabile,* & hoc eſt vinum illud deterius. Deinde ipſum etiam naturæ lumen & propria cõſcientia. Teſtis inprimis Fridericus Imp. de quo Æneas Syluius lib. 4. Comment. cap. 37. ita ſcribit: *In terrâ Auſtriâ cùm obijſſet vnus ex primoribus annos natus tres & nonaginta, qui vitam inter voluptates illecebraſque nulla vnquam valetudine offenſam duxiſſet,*

III. Quia pro modicâ dulcedine eligunt ſibi dolores incomparabiles.

ignotaq́, illi omnis calamitas, omnis mæſtitia fuiſſet, idq́, Friderico Cæſari narraretur. Et hinc, inquit ille, immortales animas cėſere licet. Namque ſi Deus eſt, qui hunc mundum gubernat, vt Philoſophi & Theologi docent, eumq́, iuſtum eſſe nemo negat, profectò alia loca ſunt, ad quæ poſt mortem animæ migrant, ibiq́, pro factu aut mercedem aut pœnam accipiunt. Nam neque hic bonis ſua præmia, neque malis ſua ſupplicia reddi videmus. Senſit hoc epulo ille, quando ſe in tormentis & flammis conſtitutũ vidit propter immodicas illas delicias, quas habuit in vitâ: audijtque ab Abrahamo meritas ſe pœnas dare; *quia recepiſti bona in vitâ tuâ, & Lazarus ſimiliter mala; nunc autem hic conſolatur, tu verò cruciaris.* quaſi iuſtitia exigat iſtam commutationem, vt qui hîc ſecundum carnem bene habent, illic crucientur: & qui hîc malè, illic ſolatijs perfundantur. Hoc nimirum ſignificabat illa manuum commutatio in Patriarchâ Iacob, quando dexteram poſuit ſuper Ephraim, natu minorem: ſiniſtram ſuper Manaſſen, maiorem: commutatis decuſſatim manibus, Gen. 48. cùm tamen hunc ad dexteram, illum verò ad ſiniſtram patris collocaſſet Ioſeph, optans vt maior præferretur minori. Id enim Dei nutu factum ad indicandum, quòd ij, qui hîc cum Lazaro patiuntur, & abiecti à mundo viuunt, ibi delectationes in dexterâ Dei reperient: alij, qui cum Epulone recipiunt bona in vita ſua, ad ſiniſtram Iudicis inter hœdos & damnatos ſtabunt. Rem tali ſimilitudine declarat Didacus Stella in cap. 16. Lucæ. Dentes quamdiu ſani ſunt, delicatè fouentur, lauantur quotidie, purgantur à ſordibus, teguntur labris, recreantur cibo & potu; at vbi putreſcere aut vermẽ alere adeoque cauari incipiunt, tum exoſi ſunt, appellantur dentes nequam, (ein Schelmen Zahn/) ex ore exturbantur & abijciuntur. Contra pedes, dum vegeti ſunt, peſſimè habentur, totam enim corporis molem ſuſtinere, currere hàc illac, ſurſum deorſum, per aquas & lutum, per aſpera & lubrica pergere coguntur, at ſi caſu aliquo deficiant, frangantur, aut luxentur, vel podagrâ infeſtentur, tunc molli lecto & calore fouentur, emplaſtris, medicamentis, recreantur, omniq́ue labore eximuntur, ita vt vix terrâ tangere permittantur. Sic ergo filij huius ſæculi cum Epulone bene quidem habent & habentur, quamdiu hîc in diuitijs viuunt: at vbi mortis vermis eos apprehendit, excauat & putredine occupat: tum è mundo extrahũtur, tũ maximo ſuo dolore (iuxta id Eccleſiaſtici 41. *O mors, quàm amara eſt memoria tua homini pacẽ habenti in ſubſtantijs ſuis! viro quieto & adhuc valenti accipere cibũ!*) & à Deo in altero ſæculo abijciuntur in gehennam. Viciſſim ſerui Dei, qui hîc velut pedes vexantur, onerantur, laboribus premuntur & in cœnum abijciuntur; cùm in morte deficiunt, dum ſolatijs recreantur, & ab Angelis deportantur ad conſortiũ beatorũ cum beato illo Lazaro. Vnde ſubdit ibi Eccleſiaſticus: *O mors bonũ eſt iudicium tuũ homini indigenti & qui minoratur viribus.*

IV. Quia pro breuiſſimâ delectatione emunt ſempiternos cruciatus: pro breui deliciarum merenda, cœnam miſeriarum interminabilem: *pro vnâ mellis guttâ fauces tranſeunte, mare felle plenum inexhauſtum.* O cæcitatem hominum! S. Cæſarius Diaconus & martyr Tarracinæ in Campaniæ ciuitate magnam deprehendit Gentilium cæcitatẽ. Vidit enim in eâ, egregiâ ſpecie iuuenem, nomine Lucianum, ſplendidè ornatum, delicijs affluentem & laſciuijs vacantẽ, magno ab omnibus in honore habitum. Cæſarius ergo ex Africâ eò delatus ſciſcitatur quid ſibi vellet ille luxus adoleſcentis. Cui reſponſum, quòd deſtinatus ſit ad Calendas Ianuarias in Deorum hoſtiam pro expiandâ patriâ; quem in finem ad ſex vel octo menſes genio priùs indulgeat, & quidquid lubet, agat: quidquid deſiderat, ad manum habeat, ijs verò elapſis cataphractus cum phalerato equo ex præalto monte præcipitem ſe in mare daturus ſit pro ſalute Reipub. vt in eius actis 1. Nou. apud Sur. & Baron. Quid videtur vobis de hoc iuuene? num aliquis veſtrûm eſt, qui eius aleam ſubire vellet? neminẽ exiſtimo adeò inſanire. Et tamẽ interim hoc agunt, quotquot vitam ſuam delicijs huius mundi & voluptatibus addicũt. Cùm enim ſciant ſibi imminere præcipitium in abyſſum, eligunt nihilominùs ad paucos vitæ huius annos genio indulgere, delicijs, diuitijs, honoribus circumfluere, ſicque demũ ad mare tormentorum inexhauſtum & ſempiternum deſilire, vnde numquam emergant. Nam, vt S. Chryſoſtomus hom. 1. in Geneſ. ait: *Voluptas breuis & temporaria: dolor autem perpetuus & fine carens.* Quod bene inſinuauit Epuloni Abrahã cùm dixit: *Recepiſti bona in vitâ tuâ: nunc autem cruciaris.* non ait: cruciatus es, ſicut ait: *recepiſti* ſed *cruciaris*, quia voluptas trãſijt, cruciatus autem manet ſine fine. Vnde Chryſoſtomus concione 1. de Lazaro: *Quot annis,* inquit, *vis illum* (epulonem) *hîc pecunijs fuiſſe fruitum? vis ponamus centum? Ego verò etiam ducentos pono, pono* 300. *pono bis tantũ, & ſi vis mille, quod ſanè fieri non potuit,* &c. *Age igitur, cedo, ſi quis in annis centum vidiſſet per vnam noctem ſuaue ſomnium, multisq́, delicijs per ſomnium fruitus eſſet, centum annis puniretur: num is de hoc dicere poſſet, vnicam noctem, quâ ſomniauit centum annis æquiparari? Dictu abſurdum. Nam quod eſt ſomnium vnum ad annos centum, hoc eſt præſens vita ad vitã futuram, imò potiùs multò minus. Quod eſt exigua gutta ad pelagus immenſum, hoc ſunt anni mille ad futuram illam fruitionem.* Atque hoc eſt vinum illud, de quo pſal. 74. dicitur: *Fæx eius nõ eſt exinanita: bibent omnes peccatores terræ.*

V. Quia non inebriati, (quod fit tantùm in conuiuijs potatorum) ſed ſobrij intelligentes poſt vinum dulce bibent acetoſum & amarum; dum ſentiẽt acerrimè ſe à delicijs ad dolores, è diuitijs ad mendicitatẽ, ex honoribus ad infamiam, è ſummâ fælicitate ad ſummam miſeriam, & calamitatem tranſmigrare, adeoq́; cum Luciano dicto, de ſummitate montis in abyſsũ præcipitari. Nemo enim neſcit, grauiori caſu ad terram allidi eum, qui ex alto cadit, quàm qui ex humili: & lõgè calamitoſius eſſe de honoribus & ſceptris detrudi ad ſtiuam aut carcerem, de magnis opibus & delicijs, ad mendicabulũ & famem: quàm in his miſerijs natũ, enutritum

IV. Quia pro breuiſſimâ delectatione

Fabri Auctuarium de Dominicis.

ſemperque verſatum eſſe. Hinc Dionyſius iunior à potentiſſimo Siciliæ regno ob ignauiam deiectus & Corinthi vitam priuatam agens, imò planè ad ſtipem redactus, ita vt metragyrtam agens, tympana pulſando & tibijs modulando, vt ſcribit Æ lianus lib. 9. var. Hiſt. cap. 8. ſecundùm alios etiam, pueros docendo, vitam toleraret: ſi quis ipſi moleſtus eſſet, dicebat: *Quàm beati ſunt, qui à puero infælices fuerunt?* Stob. ſerm. 106. de inſper. euent. Non adeò ſentiunt ſuas miſerias, qui ſemper miſeri fuerunt: vri ſentiunt illi, qui aliquando fælices erant. Cùm æſtuaret Ionas, hedera ſubitò exorta vmbraculum ei fecit, quo facto lætatus eſt lætitiâ magnâ, ait ſacer textus Ion. 3. at vbi die poſtero exaruit hedera, maiori triſtitiâ correptus eſt, quàm priùs, cùm nullam haberet vmbram, adeò vt indignaretur & anguſtiaretur, mortem ſibi imprecans præ impatientiâ nimij æſtus dicens: *Melius eſt mihi mors, quàm viuere.* Ita nimirum poſt habitas delicias acrius ſentitur & ægriùs toleratur miſeria. Sentient hoc ſuo tempore ſectatores huius mundi & deliciarum, vbi eis ſpoliabuntur & redigentur ad extremas illas miſerias, dicentque ô vtinam numquam fælix, numquam diues, numquam princeps fuiſſem! Senſêre certè hoc viri, qui in magnis dignitatibus vitam alioquin bonam duxere, ſibi metuentes, ne qui hic delitijs, etiã ſtatui ipſorum conceſſis atque licitis, perfruiti, vinum bonum præbiberunt, ibi cogerentur bibere deterius. Paulus tertius Pontifex animã agens dicebat: *Mallem me ſubieciſſe coquo familiæ Capucinorum, quàm hanc Deo proximam, ſed & decem annorum curriculo dignitatem ſuſtinuiſſe.* apud Paul. Iouium in eius vitâ. Card. Alexandrinus Pij V. nepos iam moriturus, *Quàm*, inquit, *in hac horâ optarem totam vitam in religione mea* (fuerat enim Dominicanus, æquè ac Pius V.) *tranſegiſſe! Sanè iam mallem me totâ vitâ ſeruiſſe coco monaſterij mei, quàm Cardinalem egiſſe.* refert Corn. in cap. 3. Apoc. Similiter Conradus Cardinalis ex Ciſtercienſi familiâ aſſumptus, moriens aiebat: *Vtinam in Villario meo* (monaſterio Ciſterc. Ord.) *inter fratres ſemper ſcutellas abluiſſem!* refert Chryſoſt. Henriq. in Faſcic. Ciſterc. Ord. p. 1. Noui quendam, ait noſter Octauianus de Tuſo in cap. 7. Eccleſiaſtici, qui è Dominicanorum familiâ tyro eductus, ingentem honoris cathedram conſcendit, & morti proximus dixit: *Quàm libentiùs morerer ianitor religioſæ illius familiæ?* Quibus addo Reges etiam, & inprimis Dauidem, qui priori non abſimile votum edidit Pſal. 83. dicens: *Elegi abiectus eſſe in domo Dei mei* (Hebr. *tanquam ianitor ad portam ſedere*) *magis, quàm habitare in tabernaculis peccatorum.* Noſtro demum ſæculo Philippus tertius, Rex Hiſpaniarum, moriens inter alia eruditionis plena verba dixit: *Ne vnam quidem ſicuti valet eſſe in mundo Regem, nec Imperatorem. O vtinam ego ne vno quidem die Rex fuiſſem!* Et ad Confeſſarium è Soc. noſtrâ conuerſus: *Conteſtare meo nomine mortalibus fuiſſe Regum, atque Imperatorem ad nihil aliud inſeruire, quàm ad terrorem, quàm ad tormentum in hac horâ, quod fuerit. Felicius mihi contigiſſet totos 22. annos in ipſâ Thebaide Anachoretam tranſegiſſe. Sum quidem (heu me!) periculo æternæ mortis proximus.* Refert Bened. Fernandus in caput trigeſimum quintum Geneſeos ſect. duodecimâ. Hæc ille ex magnâ animi demiſſione.

Videat igitur nunc vnuſquiſque noſtrûm, quid in re tanti momenti eligat: vinum ad initium menſæ dulce & pòſt quod deterius eſt: an econtrà amarum in præſenti, & dulce in altero ſæculo?

THEMA QVARTVM.

Pia inter Coniuges contentio.

Certare inter ſe Coniuges de virtute debent.

1. *Certent amore.*
2. *Certent honore.*
3. *Patientia & ſupportatione mutua.*
4. *Pietate & probitate.*

Quid mihi & tibi eſt mulier?

Ioan. 2.

ÆLianus Romanus hiſtoricus lib. 12. c. 38. ſcribit: *Apud Sacas ſiquis puellam vxorem ducere cupit, pugnam cum eâ ſuſcipit: & ſi illa ſuperior ſit, captiuum abducit atque imperium in eum tenet ſin inferior, regitur ab ipſo. Certant autem non de vita, ſed de victoriâ.* Optarem Audit. vt Chriſtiani coniuges tali vel ſimili modo inter ſe certarent, de victoriâ, non de vitâ, de meritis & virtutibus, non de fragili imperio: denique de coronâ gloriæ cæleſtis, non de gloriâ humanâ. Optarem vt certarent quo modo in hodierno Euangelio videntur certaſſe Chriſtus Dominus eiuſque ſanctiſſima mater de amore videlicet. Vidit mater defectum vini, ergo ne confunderentur noui coniuges, vinum illis petijt. Chriſtus autem præter hoc vidit etiam in diſcipulis ſuis alijſque conuiuis fidei defectum; ergo vt ſuam gloriam & diuinitatem illis manifeſtaret, differre adhuc miraculum voluit, donec vini defectus pluribus pateret. Non fuit igitur Chriſti verbum, licet acrius ad ſpeciem, niſi amica concertatio cum amantiſſimâ matre de tuendo honore proximorum, & promouendâ gloriâ Dei. Tale cuperem eſſe certamen inter coniuges. Sed quibus de rebus potiſſimùm? Audiamus. *Certare inter ſe coniuges de virtute debent.*

I. Certare inter ſe deberent Amore, & magnâ vi contendere, vt alter alterum vincat. Ita mẽbra vnius corporis ſe inuicem diligunt, & quaſi dilectione certant. Si enim pedes ligati ſint, conantur manus eos exſoluere: ſi manus ligatæ, dentes vincula lacerare, vel pedes fugâ ſalutem quærere, vel pro manibus pugnare. Manus ictui ſe obijcit prò capite vel latere. Iam autẽ coniuges ſunt duo in carne vna, ſeu vna caro, ideoque Deus Adamum & Euam non ſeorſim, vti alia animalium paria, ſed Euam ex Adami latere, & quidem ſiniſtro, quâ parte cor eſt fecit, vt vir vxorem velut coſtam & compartẽ ſuam, viciſſim vxor virum velut commembrũ ſuum diligeret. Vnde Apoſtolus ad Epheſ. 5. ait: I. Certent amore.

Qui

Qui ſuam vxorem diligit, ſeipſum diligit. Nemo enim vnquam carnem ſuam odio habuit, ſed fouet & nutrit eam, ſicut Chriſtus Eccleſiam, qui, vt paulò antè dixit, *ſemetipſum tradidit pro eâ.* Huiuſmodi amorem cernere erat in Patriarchâ Iacob, qui obuiam pergens Eſau fratri, non de ſe, ſed de ſuis coniugibus tantùm ſolicitus erat. *Valdè eum timeo*, inquit, *ne fortè veniens percutiat matrem cum filijs.* Geneſ. 32. Viciſſim Michol pro Dauide, viro ſuo, quando aduertens eum quæri ad necem, & cuſtodiri domum ſuam; dimiſit eum per feneſtram, vt fugeret, eiuſque loco ſtatuam in lecto poſuit, ad cuſtodes eludendos; adeoque ſe pro ipſo Regis iræ ac furori obiecit, vt virum ſaluaret. 1. Reg. 19.

Pulcherrimum hoc certamen eſt, in quo victricem ſe oſtendit Sanctia coniux Comitis Caſtellæ, quæ, incarcerato à Legionenſium Rege, marito, eò perrexit, & impetratâ licentiâ cum eo loquendi, viro dimiſſo eius loco in carcere remanſit: ſicque tandem & ipſa, laudata à Rege dimiſſa eſt. Ioan. Vaſæo auct. in Chron. Hiſp. ad an. 932. Viciſſim agricola Lentiſcolnenſis in regno Neap. cùm domo abſens vxorem perdidiſſet, & procul nauim piraticam in anchoris hærentem vidiſſet, ratus in eâ eſſe vxorem, adnatauit, & ſe concaptiuum vltrò propter vxorem ad triremes tradidit, mirantibus barbaris. Vnde in Africam abductus, propter eam fidem à Tunetenſium Rege libertati eſt reſtitutus. Fulg. lib. 4. cap. 7. Cæterùm in hoc amore mutuam ſibi vicem reddant, & alter alterum vincere ſtudeat. Non ita egit mulier illa viro ſuo ingrata, de quâ B Petrus Damiani Epiſt. 15. ad Alexandrum Pp. lib. 1. Epiſt. ait: *Noui planè virum, dum illatam vxori vleiſci conaretur iniuriam, gladijs interemptum, quæ tamen ad ſecundas migraſſe nuptias dicitur, antequam anni circulus impleretur.*

II. Honore. II. Honore, vt alter alterum magis, quàm ſe honoret. Docet id S. Petrus epiſt. 1. 3. Viros quidem, dum ait: *Viri ſimiliter cohabitantes, ſecundum ſcientiam, quaſi infirmiori vaſculo muliebri honorem impartientes: tanquam cohæredibus gratiæ vitæ.* Vxores verò dum præmittit exemplum Saræ, quæ Abrahamum, maritum appellabat *dominum ſuum*; qui viciſſim vxorem appellauit *dominam ſuam*. Sarai enim idem eſt, quod *domina mea.* Ei etiam honorem exhibuit, vt ad eius petitionem mox eijceret ancillam, quæ dominæ illudebat. Bene autem ratiocinatur S. Petrus, vxorem à viro honorandam, tanquam infirmius vaſculum & tanquam cohæredem gratiæ vitæ: nam vaſa cryſtallina & vitrea cautiùs tractamus, quàm argentea; quia fragiliora, etſi viliora. Et quia cæli cohæredes ſunt, fortè ad altiores coronas & ſedes euehendæ. Hanc ob cauſam Deus aliquot prærogatiuis honorauit virum, aliquot & mulierem in creatione. Adam prior formatus eſt, ſed ex puluere: Eua ex coſtâ viri. Adam viribus, ſapientiâ & imperio ſuperior, ſed extra paradiſum formatus eſt: Eua intra ipſum. Adamo Eua adducta; non econtrà; ſed Eua ſingulari decore ornata & ædificata fuit.

Vultis huius certaminis exemplum? Ioſeph, vt audiuimus ante octiduum, honorem detulit coniugi ſuæ Mariæ, dum non ipſe repertum alloqui filium voluit, ſed eum honorem coniugi, velut ſoli veræ parenti permiſit. Viciſſim Deipara in ea collocutione ſponſum ſibi præfert, dicens: *Pater tuus & ego dolentes quærebamus te.*

Hunc porrò honorem imprimis ſibi inuicem exhibeant in vſu matrimonij, vt indicat S. Petrus, cohabitando ſecundum ſcientiam, vt ne alteruter impediatur in oratione, deuotione, communione, & vt honeſtas ſeruetur ac verecundia: ne alteri contumelia inferatur.

Deinde ne indecoris nominibus ſe dehoneſtent, multò minùs verberibus. Hoc enim parum imprimis honorificum eſt viro, qui in vas fragile iram ſuam exerit. Sunt enim mulieres naturâ ſuâ timidæ, verecundæ, puſillanimes; quare eis parcendum eſt, non ſecus ac generoſi canes parcunt catellis, etiam ſibi oblatrantibus. Deinde, *Qui vxorem ſuam diligit, ſemetipſum diligit*, ait Apoſtolus ad Epheſ. 5. ergo qui eam indignè tractat verbis aut verberibus, ſeipſum cædit. *Nemo enim vnquam carnem ſuam odio habuit*; addit Apoſtolus. Inſanus habetur, qui ſeipſum pugnis verberat ex iracundiâ, vti feciſſet obſeſſus ille Marci 5. *ſeipſum lapidibus concidens*, vel qui proprias feneſtras aut fornacem domi ſuæ confringit: Nihilo plus ſapit, qui in vxorem ſuam exerit virus ſuum. Ludouicus Craſſus Galliæ Rex Richardam coniugem caſtiſſimam appellauit adulteram, quod cùm probare nequiret, ab omnibus deſertus, & demùm victum emendicare ab Arnolpho Bauaro coactus eſt, vt dixi alibi.

III. Patientiâ & ſupportatione mutuâ. Si enim Apoſtolus ad Eph. 4. omnibus Chriſtianis præcepit: *Cum patientiâ ſupportantes inuicem*, & ad Gal. 6 *Alter alterius onera portate*: multò magis coniugibus, eidem iugo alligatis. Sic enim videmus boues ſub eodem iugo, vno cadente vel ad quietem procumbente, ſiſtere vel etiam procumbere in eius gratiam alterum. Vnde S. Chryſoſtomus Homil. 26. in 1. ad Corinth. ait: *Quòd ſi inuicem onera ferenda ſunt, multò magis vxoris. Et ſi pauper ſit, noli exprobrare, & ſi ſtulta, noli ei inſultare, ſed eſto modeſtior, etiam eiuis membrum eſt, & caro vna facta eſtis. Sed ſtulta eſt, ebria, iracunda. Igitur dolendum eſt, non iraſcendum: & Deo ſupplicandum, & ipſa admonenda eſt & adiuuanda conſilio*, &c. Quòd ſi alter infirmus eſt, vel ſenio confectus, certent inter ſe patientiâ, vt infirmus quidem aut ſenex patientiſſimè ferat moleſtiam ſuam, & coniugis defectus ſeu neglectus: alter verò ſanus cum patientiâ ſuſtineat ac ſubleuet infirmi miſeriam & impatientiam; ſiquidem & in brutis huiuſmodi amorem cernere eſt. Alcyon; marina auis, coniugi ſemper adhæret, eumque iam annis grauem & ægrè ſequentem, fouet nuſquam deſtituens, quin & dorſo impoſitum geſtat, teſte Plutarcho, in comment. de ſolertiâ animalium. Idem præſtitit marito ſuo Guelpho Bauariæ Duci vxor, cùm ex obſeſſâ vrbe in

Digitized by Google

Trip.in hac Dom. C.3.C.

dorſo eum ſuo extulit, vt dixi alibi. Placet hoc imprimis Deo, nam ita dicitur Eccleſiaſtici 25. *In tribus placitum eſt ſpiritui meo: Concordia fratrum, & amor proximorum, & vir & mulier bene ſibi conſentientes.* Græcè, *mutuò vnà circumferentes.* Spectabilis in hoc etiam fuit vxor Eduardi Anglorum Regis filij: qui cùm itinere ad S. ſepulchrum ſuſcepto inſanabilem plagam venenato Mauri gladio inflictam accepiſſet, pia coniux Hiſpaniarum Regis filia, manantem quotidie ex vlcere mariti purulentum humorem lingebat, ſolius amoris melle conditum: vnde illi ſanitatem, ſibi immortalem ex amore coniugali gloriam peperit, vt ait Cauſſinus lib. 6. ſymb. ex Rod. Sanct. part. 10 t. Hiſt. Hiſpan. cap. 4. Similiter cùm alter durus, aſper, capitoſus aut ferox eſt; vincat illum alter patientiâ, ſilentio & manſuetudine. Sic vicit S. Monica virum ſuum Patricium, immitē valdè & aſperum. Nam & mitigauit & ad veram fidem perduxit; vt habet S. Auguſtinus lib. 9. Confeſſ. cap. 9.

IV. Pietate & probitate.

IV. Pietate & probitate. Videre erat hoc certamen inter S. Ioachim & Annam, parentes Deiparæ, quorum ille precabatur foris in monte, velut paſtor: hæc verò domi in horto ſuo: vt ſcribit S. Epiphanius ſermone de laudibus B. V. Ita inter ſe certarunt B. Borgias Dux Gandiæ (poſteà Societatis noſtræ Generalis) & Leonora coniux. Cùm enim ipſa ſimpliciore veſte vteretur, interrogata de hoc à nobiliſſimâ quadam matronâ, reſpondit: *Méne byſſinis, ſericis aut purpureis induam, cùm Dominum meum* (Borgiam maritum) *cilicium geſtare ſciam?* Ribad. in vita Borg. lib. 1. cap. 12.

Eodem ſpectat ſi inter ſe contendant, vt alter alterutrum inſtruat ignorantem, errantem reducat & lucretur Deo. Ita S. Cæcilia ad fidem perduxit ſponſum Valerianum: Clotildis Clodoueum Francorum Regem: ad caſtitatem ſeruandam Dalphina S. Elzearium Comitem Ariani, & alij plures. Rurſum correxit Iob & Tobias vxorem: Abigail virum ſuum Nabal; cùm deflecterent ab æquo & recto.

Malè econtrà agunt, qui diſſimulant peccata coniugum, præſertim cùm id faciunt, vt ipſi liberiùs peccent, vti Ottocarus Bohemiæ Rex, qui de coniugis impudicitiâ monitus: *Lex naturæ eſt*, inquit: *Cornua qui faciunt, ne cornua ferre recuſent*, quaſi violante ipſo fidem coniugalem, liceat eandē violare vxori. Æn. Sylu. lib. 3. Comment. de reb. Alph. Pertinax Imperator perditè amauit Cornificiam, nec curauit, quòd eius vxor Liuia adamaret publicè quendam citharœdum. apud Cuſpinian. At hoc nihil aliud eſt quàm contendere, vter coniugum prior eat ad infernum, & alterum ſecum trahat. Pij & Chriſtiani coniuges certent inter ſe amore, honore, patientiâ, pietate. Sic exhibebunt iucundum Deo ſpectaculum: in quo qui vicerit, dabitur ei edere de ligno vitæ. Apoc. 2.

THEMA QVINTVM.

Nuptiæ quî celebrandæ ex antiquis ritibus.

1. *Matrimonium incipiendum oratione.*
2. *Abſque luxu veſtium immoderato.*
3. *Mutuum ſibi honorem deferant.*
4. *Purâ intentione contrahant.*
5. *Conſenſu ſpontaneo.*
6. *Ad extraneos oculum non adijciant.*
7. *Non ad otium, ſed ad laborem.*
8. *In facie Eccleſiæ contrahant.*
9. *Sint virtute prædití.*
10. *Cum amore mutuo.*
11. *Cum fide & cuſtodiâ thori.*
12. *Cum collata poteſtate adminiſtrationis.*
13. *Cum vxoris ſubleuamine.*
14. *Cum mutua aſſiſtentia in omni fortuna.*
15. *Cum abdicatione nugarum & rerum pueriſium.*

Nuptiæ factæ ſunt in Canâ Galileæ. *Ioan. 2.*

EXperimur Audit. ſubinde fieri nuptias parum fælices, in quibus deeſt vinum conſolationis & amoris: neque aliud bibitur niſi aqua lachrymarum, gemituum, miſeriarum, deſolationum. Cauſa ferè vnica eſt, quia in ſuas nuptias incauti irruerunt. Quid igitur his remedij? fierine poteſt, vt ex aqua vinum pro iſtis faciamus? Quid tentare nocet? Ritus nuptiarum, Gentilibus conſueti, non niſi aqua erant, inſulſa & inſipida; quia ſuperſtitioſi. Attamen & aqua potus eſt ac ſitim ſedat: & ritus illi Gentilium, præſertim Romanorum, ex ratione & naturæ lumine deprompti fuerunt, ita vt deſponſatis lumen aliquod accenderent, qui ſuas inſtituere nuptias deberent. Nos ergo aquam iſtam inſipidam conuertamus in bonum vinum, in doctrinam Chriſtianam, ſanctam & ſalutarem. Neque eſt, quòd nobis aliquis hæc ſuccenſeat; ſcimus enim & Moyſen aurum, argentum & veſtimenta, quæ Hebræi ab Ægyptijs mutuò acceperunt & ſecum inde extulerunt, Exod. 10. vſurpaſſe & inde Domino tabernaculum fabricaſſe, vt obſeruat B. Petrus Damiani in ſermone de S. Eleuchadio. Ergo guſtemus aquam gentium, & vinum inde hauriamus.

I. Apud Gentiles primò nuptiæ non niſi priùs captatis augurijs fiebant teſte Valerio Max. libro ſecundo capite primo. Fuerunt illa auguria mera ſuperſtitio, ex auium cantu aut volatu ſtultiſſimè deſumpta. Viderunt tamen antiqui ſtatum matrimonij velut admodum difficilem non ſine afflatu numinis inchoandum eſſe. Id quod multò magis neceſſe eſt in matrimonio Chriſtianorum, quod eſt vnius cum vna indiſſolubilis coniunctio: quæ ſanè I. Matrimonium incipiendum oratione.

Dei

Dei gratiâ indiget. Vidit hoc imprimis Iſaac, qui dum expectaret ſponſam ſibi adducendam, egreſſus eſt *ad meditandum in agro.* Geneſ. 2. Chald. *ad orandum in agro.* Nimirum ſanctus & prudens iuuenis firmum matrimonij fundamentum iacturus, auſpicandum ſibi putauit ab oratione, non à conuiuijs, luſibus, choreis, tibijs, obſcœnitatibus, vt faciunt multi. Et bene in agro voluit orare, quia intellexit matrimonij incrementum ac ſucceſſum bonum non ſecus ac ſeminis in agrum iacti, à Deo exſpectandum. Vnde Theodoretus in 1. Regum 1. de Annæ illius benedictione ab Heli ſacerdote acceptâ ait: *Agricolæ eſt proprium, ſemina deijcere, Dei autem deiecta perficere. Ita matrimonij quidem eſt propria coniunctio: Dei autem eſt proprium annuere naturæ vt effingat & formet animal. Hoc cùm apertè ſciret Anna, (nam longo tempore cum viro habitans fructum non produxit) confugit ad opificem & intensâ oratione & lachrymis mutilatam curauit matricem & clauſam aperuit.* Et paulò pòſt: *Pontificalem aſſecuta eſt benedictionem. Audiuit enim: Vade in pace: Dominus Deus Iſrael det tibi omnem petitionem tuam,* &c. Certè etiam Iſaac per 20. annos ſterilem habuit coniugem, poſtquam verò deprecatus eſt Dominum; & quidem, vt vult S. Chryſoſtomus, totis illis 20. annis, tum primùm accepit proles, Geneſ. 25. Quibus periculoſum iter agendum eſt, illi non fidicines & ſcurras vocant, ſed anxiè ſe Deo commendant. At quis neſcit, quàm periculoſum iter ſit coniugium? Deo igitur auſpice ineundum eſt.

II. Abſque luxu veſtium immoderato.

II. Haſtâ, quæ in corpore gladiatoris occiſi ſtetiſſet, nubentis caput comebatur, vt tradit Sextus Pompeius apud Auct. antiq. Româ. lib. 5. cap. 37. Cauſam quærit Plut. in quæſt. Roman. quæſt. 87. *Cur nuptarum comam,* inquit, *diſcriminant haſta cuſpide? Monentur nuptæ, quia bellicoſis iungantur maritis, debere ipſas ornatu vti ſimplici & à luxu ac mollitie alieno, quemadmodum Lycurgus fores & veſtibula ædium iubens ſerra & ſecuri; nullo alio adhibito inſtrumento, fabricari, omnem luxum ſuperuacaneamq́ operã præcidit.* Præclarum hoc Gentilium documentum, vtinam Chriſtiani obſeruarent. At modò communiter in nuptialium veſtium luxum tantæ impenſæ & exceſſus fiunt, vt quandoque media pars dotis in eum inſumatur, maximo nubentium damno, quod poſteà primùm ſentiunt, cùm ſoluere coguntur non abſque difficultate, ipſiſque nuptiarum veſtibus vix ampliùs vtuntur. Haſtâ igitur, non eburneo pectine coma diſcriminetur: hoc eſt, ſimplici, non faſtuoſo, ſed honeſto tamen habitu, qui virtutem ſpiret, non ſuperbiam, nuptiæ condecorentur. Hoc ſit veſtibulum coniugij, ſimplex & rectum.

Sed cur haſta illa in corpore occiſi ſtare debuit? An vt inchoantibus coniugium memoria mortis, quâ iterum ſeiungentur, in mentem reducatur, & ita vinum deliciarum coniugalium, mortis quaſi aquæ admixtione temperetur, ne in perniciem cedat? Ita mihi videtur. Audio enim & in regno Mogor nouo coniuges (non Chriſtianos, ſed Gentiles) inſtante nuptiarum die, priùs ſepulchra obire & reſerare ſeduloque contemplari, vt ita finem vitæ ſuæ expendant, priuſquam liberis vitæ initium dent: vt ſcribit Hieron. Xauier in Lit. Annuis anno 1598.

III. Mutuum ſibi honorem deferant.

III. Corona redimiri noua nupta à ſponſo, & viciſſim ſponſus à ſponſa ſolebat, teſte Tertul. de cor. mil. Id quod etiam nunc fieri conſueuit, & cur, niſi vt hoc ſymbolo mutuum ſibi honorem etiam deferant, & in poſterum deferendum polliceantur? Meminerit ſponſus Euam Dei manu ædificatam & Adamo fuiſſe adductam velut à paranympho: meminerit ſponſa Adamum formatum à Deo ante Euam, nec Adamum adductum ad Euam, ſed contrà Euam ad Adamum velut ad caput ſuum. Cogitet ergo ſponſus ſe non ducere vxorem, quæ ſit eius mancipium & ancilla, ſed velut ſoror, vt eam vocat Tobias iunior, & ſponſus in Canticis, ſeu vt manus altera & *adiutorium ſimile ſibi:* ſimile, inquam, ſibi & eiuſdem naturæ. Vnde apud Romanos pro ſceleratis habebantur, non ſolùm qui Deorum templa violaſſent, ſed etiam qui violentas manus vxoribus intuliſſent, teſte Alexandro libro quarto capite octauo.

IV. Purâ intentione contrahatur.

IV. Tunicâ etiam rectâ induebantur, qualem prima Caia Cæcilia texuit, teſte Plinio libro 8. cap. 48. Quid hæc niſi recta & pura intentio in contrahendo matrimonio? Recta verò eſt, quam habuit & exponit iunior Tobias capite octauo his: *Domine tu ſcis, quia non luxuriæ causâ accipio ſororem meam coniugem, ſed ſolâ poſteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen tuum in ſæcula ſæculorum.* Qui hanc intentionem non habent, ſed voluptatem, opes aut honores quærunt; non rectam ſed plicatam tunicam habent; & ſicut veſtium plicæ gignunt ſciſſuras: ita diſtorta intentio gignit diſcordias & miſerum coniugium, infæliceméque exitum; quod teſtatur Raphael Angelus Tobiæ capite ſexto. *Qui coniugium ita ſuſcipiunt, vt Deum à ſe & mente ſuâ excludant & ſuæ libidini vacent, ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus, habet poteſtatem Dæmonium ſuper eos.* Et habuit ſanè ſuper ſeptem viros Saræ; quia velut muli prauâ intentione eam acceperant; vt ibi inſinuatur, & docet experientia, maleficia libidinoſis ſæpiùs nocere quàm alijs peccatoribus.

Intellexerunt etiam Gentiles rectam illam matrimonij intentionem & approbarunt. Scribit enim Plato libro ſexto de legibus, idcircò ineunda matrimonia, vt relinquat quis liberos, qui *Deo ſeruiant pro ſe.* Et paulò pòſt: *Oportet parentes gignere & educare liberos, qui vitam tamquam lampadem poſteris tradant, vt ſint ſemper aliqui Deum colentes iuxta legem.*

V. Conſenſu ſpontaneo.

V. Cingulo ex lanâ ouis facto cingebatur nupta, teſte Sex. Pompeio citato. Cingulum conſenſus eſt, neceſſarius ad ſponſum vel ſponſam acceptandam, & ſe tradendum. Id non ex corio boum, aliorumve animalium, ſed ex lanâ ouis textum eſſe debet; liber, inquam, & ſpontaneus conſenſus. Solæ enim oues hoc habent, vt ſponte ſequantur paſtorem, educentem eos ad paſcua, vel in caulas reducentem: reliqua Pecora agi & compelli ſcuticâ debent. Nemo

Digitized by Google

ergo ad nuptias trahatur aut compellatur ſeu vi ſeu dolo; quia matrimonium ſeruitus quædam eſt, & dura quidem, quam ſola mors ſoluit: homo autem naturâ ſuâ liber eſt, non ſolùm ſecundùm animum, ſed etiam ſecundùm ea, quæ ad naturam corporis pertinent; vt docet B. Thomas 2. 2. quæſt. 104. articul. 5. *quia omnes homines naturâ ſuâ pares ſunt, puta in his, quæ pertinent ad corporis ſuſtentationem & prolis generationem. Vnde non tenetur nec ſeruus domino, nec filij parentibus obedire in matrimonio contrahendo vel virginitate ſeruandâ, aut aliquo huiuſmodi. Sed in his, quæ pertinent ad diſpoſitionem actuum & rerum humanarum tenetur ſubditus ſuo ſuperiori obedire ſecundùm rationem ſuperioritatis.*

VI. Ad extraneos oculum non adijciant.

VI. Velo nouæ nuptæ operiebant vultum, cùm ad virum deduceretur: idque *flammeum* appellabatur, teſte Tertulliano lib. de virgin. veland. eratque præcipuum ſponſarum inſigne; vnde nubere dicebantur à nubibus ſecundum aliquos, quæ cœli amœnitatem nobis velant. Seruatur etiam hic mos adhuc in Italiâ, vt quo tempore aliqua deſponſata manet, non niſi velatâ facie incedat. Et cur hoc, niſi vt demonſtret ſponſa, ſe iam nemini alteri, niſi ſponſo ſuo patere ac placere velle? Quando quis mercator merces ſuas vendidit, claudit officinam, quam ſoli emptori aperuit. Pari modo cùm ſe virgo alteri deſpondit, iam non alijs ſe conſpicuam faciat aut familiarem; quia alteri ſe deuouit. Dicat de ſuo ſponſo, quod ſponſa illa Cantic. 2. *Sicut malus inter ligna ſyluarum: ſic dilectus meus inter ſpinas, ſic amica mea inter filias.* Omnes alij iuuenes ac viri ſint ſponſæ contemptui, velut ſi eſſent arbores ſylueſtres, ſponſus ſolus ſit malus: Omnes aliæ mulieres ſint ſponſo velut ſpinæ, ſola ſponſa ſit roſa & lilium.

VII. Non ad otium, ſed ad laborē.

VII. Cùm in domum ſponſi duceretur præferebatur ei colus & fuſum, teſte Plut. in quæſt. Roman. quæſt. 31. quo nimirum intelligeret, ſe non ad otium & delicias duci, ſed ad laborem ſibi congruum, qualis eſt potiſſimùm, linum & lanam tractare, nere, filare. His enim dum diu multumque occupantur, otium vitant, & familiæ veſtes parant, & honeſtatem caſtitatémque ſuam tuentur. Hinc laudatur ſapiens illa mulier Prouerb. 31. quia *quæſiuit lanam & linum.* Et paulò pòſt: *Manum ſuam miſit ad fortia, & digiti eius apprehenderunt fuſum*, quaſi diceret? Hæc ſunt fortia arma mulierum, ad otium vitandum & tuendam pudicitiam ac virtutem. Quare etiam nobiliſſimæ quæque fœminæ lanificio & linificio ſeſe occupare minimè erubuerunt, vel Caia Cæcilia, Tarquinij Priſci Rom. Regis vxor apud Plin. lib. 8. cap. 48. ſorores Alexandri M. apud Curtium lib. 5. Filia & neptes Auguſti Imp. apud Tranquillum. Filiæ Caroli M. Imp. apud Eginhardum.

VIII. In facie Eccleſiæ contrahant.

VIII. Ducebatur cum accenſis facibus veſpere ingruentibus iam tenebris; quò nimirum alijs conſpicuæ fierent. Faces Chriſtianorum ſponſalitiæ ſunt facies Eccleſiæ, in qua contrahere debent, poſt Concilium Tridentinum quod clandeſtina matrimonia iure meritò irritauit; quia ex illorum permiſſione multa incommoda fiebant, quibus legitimæ coniuges repudiabantur, & aliæ inducebantur, adeóque vxorum pluralitas inuehebatur; & qui legitimi eſſent filij vel illegitimi, deprehendi non poterant.

IX. Sint virtute prædicti.

IX. Præ foribus ſponſi interrogabantur nubentes, quænam eſſent: & reſpondebant ſe eſſe Caias, hoc eſt, bonas matresfamilias, qualis fuit Caia, vt dixi. Hoc ergo quærendum in ſponſo ac ſponſâ vt ſint virtute prædjti: non forma fugax, non diuitiæ imperioſæ. Vnde S. Ambroſius libro primo de Abraham capite duodecimo ait: *Quaſi ſuauitatem quærit coniugij, non ſuperiorem cenſu ambiat, non monilibus ornatam, ſed moribus.* Vt enim ſpeculum non illud bonum exiſtimamus, quod auro gemmiſque nitens ſit, ſed quod terſum eſt & pellucidum, nihil depreſſi & prominentis in ſe continens: ſic vxor non auro gemmiſque, ſed quæ virtute præfulgeat, optima cenſenda eſt, vt ait Plut. Par ratio eſt de ſponſo. Vnde eodem Plut. teſte quæſt. 30. ſponſa interroganti ſponſo reſpondebat. *Vbi tu Caius, ego Caia.*

X. Cum amore mutuo.

X. Poſtes ianuæ in domo ſponſi oleo vel adipe vngi & oblini conſueuerant. Plin. l. 29. cap. 2. Quid hæc vnctio niſi amor eſt? Vnge cardines ianuæ, & facilè mouebitur, nec ſtridorem edet. Vbi amor, ibi omnia facilè & ſine murmure fiunt. Tres amoris Deas, ſeu Charites finxit antiquitas, quas nuptijs intereſſe debere contendit Plutarchus apud Stob. & tum demum eas fælices fore. Aliqui amorem præmittunt nuptijs, ſed mox remittunt; his vna Charis adfuit. Alij poſt nuptias ſenſim intepeſcunt, & hi alteram habent. Denique alij conſtanter amant, & hi tertiam quoque poſſident. Huc referri poteſt quod Prouerb. 18. dicitur: *Qui inuenit mulierem bonam, inuenit bonum*, 70. vertunt, *Charites*. Porrò ad hoc requiritur, vt virtus in coniuge ametur, non fugax pulchritudo aut diuitiæ.

XI. Cum fide & cuſtodiâ thori.

XI. Peractâ vnctione ſponſa limen tranſiliebat, vel ſublata tranſportabatur, teſte Plut. quæſt. 29. & hoc ex ſuperſtitione, quâ limen ſacrum reputabant, vel ad hoc edocti à naturâ; lepores enim & vrſi ſaltu intrant in cubilia ſua, ne ex veſtigijs deprehenſi, venatorum inſidias patiantur. Sic ergo intrent, cubile ſuum ambo contrahentes, vt nulli extraneo acceſſum ad ſuum thorum patefaciant, vel vllâ occaſione aperiant, portas ſenſuum ſuorum erga alios omnes clauſas habeant. Ita demum intrent, quaſi viam ad exeundum neſciant.

XII. Cum collatâ poteſtate adminiſtrationis.

XII. Ingreſſa domum nupta claues à viro accipiebat, vt rerum omnium domeſticarum, quæ clauibus concludi ſolent, curam ac cuſtodiam, totam denique domum ac rei familiaris adminiſtrationem diſpenſationemque ſibi permitti intelligeret. Cùm enim inter eos communio ſit corporum, cur non magis facultatum temporalium?

XIII. Cum vxoris ſubleuamine.

XIII. In pelle lanatâ ſtatuebatur, ſiue ob lanificium, vt iam dixi: ſiue vt norit maritus vxori ſuæ eſſe parcendum eamque ſubleuan-

dam ac

dam ac velut vas fragilius à grauioribus oneribus eximendam, blanditiis fouendam. Hinc enim mandauit Deus non arandum in boue & aſino, Deut. 22. ob virium imparitatem. Num de boue & aſino Deo cura? de coniugibus ergo intelligenda lex videtur.

XIV. Cum mutua aſſiſtentia in omni fortuna.

XIV. Aquâ & igni excipiebatur, teſte Plut. quæſt. 1. vt ſciret ſibi eum viro ſuo viuendum, tametſi prætet aquam & ignem nihil ſuppeteret, vel licet aquâ & igni interdicerentur, adeoque in exilium pellerentur; quæ erat pœna Rom. ciuium capitalis. Mirum huius fidelitatis præbuit exemplum Herodias illa, cæteroqui impia fœmina. Cùm enim Caius Imp. Herodem Lugdunum Galliæ ad perpetuum exilium condemnaſſet, eius Herodiadi in Agrippæ fratris gratiam ſe illi parſurum promiſit. At illa ad hæc: *Tu quidem Imperator, vt tuâ maieſtate dignum eſt loqueris, ſed mihi coniugalis amor impedimento eſt, quo minus fruar hac indulgentiâ: non enim æquum cenſeo, vt cui ſecundæ fortunæ fui ſocia, eum nunc in aduerſa deſeram.* ſicque vnà cum Herode perrexit in exilium. Ioſeph. libro decimo octauo Antiq. c. 9.

XV. Cum abdicatione nugarum & rerum puerilium.

XV. Denique nuces iaciebantur & ſpargebantur pueris, vt ſe puerilibus omnibus ludis renunciare, & iuuenilia cuncta ludicra relinquere teſtarentur noui coniuges. Virgil. Eclogâ 9. Plin. lib. 15. cap. 22.

Aquam vidimus Gentilium cæremoniarum in celebrandis nuptiis, ſed & rationem conuertendi eam in vinum & doctrinam ſalutarem ac Chriſtianam. Ergo aqua illa ſpernenda, vinum bibendum eſt, quod fiet, ſi obſeruent Chriſtiani coniuges, quod illis per Gentilium ritus demonſtratum eſt.

DOMINICA TERTIA
POST EPIPHANIAM.

THEMATA.

I. Seruorum & dominorum mutuæ vices.
II. Potens oratio Centurionis
III. Vnde fletus in Inferno.
IV. Stridor dentium quid ſibi velit in Inferno.
V. Vanæ gloriæ damna.

THEMA PRIMVM.

Seruorum & dominorum mutuæ vices.

1. *Serui liberè & ſpontè ſuum officium peragant.*
2. *Sint patientes laborum & iniuriarum.*
3. *Serui ſint fideles dominis ſuis.*
4. *Serui ſint expediti ad imperia exequenda.*
5. *Serui ſint laborioſi.*

Dico ſeruo meo: fac hoc; & facit. *Matth. 8.*

COMMVNIS & antiqua eſt querela dominorum & dominarum contra ſeruos & ancillas: & viciſſim horum contra illos, quòd officio ſuo deſint; nec facile eſt reperire aliquos, qui hac in re nihil prorſus habeant querelæ. Hodie, Deo laus ſit, arbitror me reperiſſe talem herum & talem ſeruum, qui contra ſeſe inuicem nullas habeant querelas: Centurionem videlicet, eiuſque ſeruum ægrum. Queri contra ſeruum Centurio non poterat; quia vt ait S. Lucas capite ſeptimo *erat illi pretioſus*. Queri etiam contra herum ſeruus non poterat; quia de ipſius ſalute herus, patris inſtar, ſolicitus, Chriſto tam demiſſè tamque impensè ſupplicauit. Habent ergo ſerui, habent & domini præclarum hîc exemplar, vt ſibi mutuas vices reddant. Cuius rei typum nos hîc exponemus.

Emblema boni ſerui.

Ab antiquis pingebatur ſeruus bonus hoc ſchemate. Pileum in capite gerebat rubrum, aures habebat aſininas, dexteram manum explicatam, pedes ceruinos, interulâ veſtitus.

I. Serui liberè & ſpontè ſuum officium peragant.

I. Pingebatur rubro pileo, quo monebatur liberali eſſe ingenio, nil facere coactè, & ex timore, ſed ex amore liberè & ſponte. Pileus antiquis libertatis inſigne erat, vnde ad pileum vocare, erat ad libertatem vocare, & ſerui manumiſſi raſo capite pileum geſtabant. Auctor. antiq. Rom. lib. 1. cap. 20. Serui Chriſtiani non iam ſunt mancipia, qualia fuerunt apud Gentiles; ſponte enim & mercede conducti ſeruiunt; non ergo cogi minis & verberibus eos decet, neque id eis expedit. Sibi enim tales & hero moleſti ſunt. Hero, quia ipſi faſtidioſum eſt omnia minis extorquere. Quid enim capiat venator canibus inuitis? nulli agri tam malè coluntur, quàm qui coactis ſubditorum operis coluntur. Sibi, quia heros irritant & plagas ſibi accerſunt; quod maximè eſt ſtultitiæ. Vnde Philo apud Cornel. in Eccleſ. cap. 29. ait: *Nemo tam inſanit, quàm qui ſeruus cùm ſit, domino aduerſatur.* Cogitur enim plagis idipſum

idipſum agere; quod poterat ſine plagis. Hinc Hebræorum præfecti flagellati ſunt à Pharone, quia negligenter, vtpote inuiti & coacti, vrgebant fratres ſuos ad labores. Exod. 5. Contrà qui prompto & liberali animo ſeruiunt, & ſibi & hero conſulunt. Tales erant illi 318. vernaculi Abrahæ, Geneſ. 14. *expediti*, vt vocat eos S. textus, quos recenſuit Abraham, ad perſequendas 4. Regum copias; quas etiam licet numero longè ſuperiores fugauit, & prædis ſuis ſpoliauit. Non delegit in pugnam exteros, ſed ſolùm domeſticos, vt ſpontè ac beneuolè pergerent ad pugnam, vtpote pro domino ſuo certantes; vt obſeruat ibi Chryſ.

Domini fideliter ſeruis ſtipendia ſua numerent.

Verùm vt habeant domini expeditos tales ſeruos, debent etiam ipſi expediti eſſe ad remuneranda eorum ſeruitia, ad ſoluenda ſtipendia, aliaque humanitatis obſequia ægrotis & ſenio confectis exhibenda. Inſinuauit hoc quidam domino ſuo, apud Plut. in vita Periclis, ægrè ferens ſe à Rege nec gratiâ nec beneficijs foueri, cui ſemper aderat à conſilijs. In lecto enim decubuit, ac Pericli percontanti, quid opus haberet, addidit: *Lucernam oleo quidem affatim infuſo ali oportere*, nimirum bonum conſiliarium, qui lucernæ inſtar Regi ſuo luceret: gratiâ, beneficijs & cenſu, alijſque officijs nutriendum eſſe.

Iam verò ſunt quandoque domini, qui ſeruorum quidem, dum ſani & vegeti ſunt, obſequijs vtuntur ſtrenuè: ægrotos verò aut ſenio confectos expellunt aut deſerunt, vti ille Amalecita 1. Regum 30. qui dereliquit ſeruum ſuum in agro, quia ægrotare cœperat. Similes vnguentario ſeu pharmacopolæ, qui herbas quidem contundit, aut ex illis admoto igne ſtillatitium humorem exprimit, poſteà exſuccos & arefactos in ſterquilinium abijcit. Vtuntur ſeruis velut pilâ, quam perpetuò iactant, excutiunt, repercutiunt, mittunt per aërem & remittunt, verſant, reuerſant, donec rumpatur, poſteà eam abijciunt. Sic luſit cum Iacob Laban. Geneſ. 3. Poſtquam eius operâ ad paſcendos diu noctuque greges per 20. annos vſus & ditatus eſt, poſteà obliquè eum aſpicere, perſequi & obiurgare cœpit.

II. Sit patiens laborum & iniuriarum.

II. Cum auribus aſininis, quibus monebatur, vt eſſet patiens laborum, increpationum, minarum, ac verberum: audiret etiam multum & parum loqueretur, nihil obloqueretur, iuxta id Philonis: *Serui audire potiùs quàm loqui debent, ad quos nimirum dicitur: Tace & audi.* Sic enim & aſinus patientiſſimum eſt animal, tum verberum, tum onerum. Hinc aſino comparatur ſeruus Eccleſiaſtici 33. *Cibaria & onus & virga aſino: panis & diſciplina & opus ſeruo*, quaſi diceret, debet ſeruus exiſtimare ſe eſſe heri ſui aſinum, itaque pane ſeu exiguo pabulo contentus eſſe, nec onera recuſare, nec contra verba calcitrare aut obmurmurare. Beatus ille ſeruus, qui ſe talem aſinum hero ſuo exhibet, illum enim ego cum Franc. Coſtero viro percelebri, in Concione huius Dominicæ pro cœnobitâ quodam ſeculari cenſendum arbitror. Abbas Neſtero intrans monaſterium ſibi dixit: *Poſthac tu & aſinus vnum eſtote*; indicans religioſum debere eſſe inſtar aſini, patientiſſimum, ſimiliter ego ſeruis dico: Eſtote ſicut aſini, & eritis quaſi religioſi. Communiter enim ſerui ſunt pauperrimi: ſunt & plerumque cælibes; quòd ſi etiam obedientes ſint, quid niſi tria quaſi religioſorum vota habent? Hinc etiam viri quidam ſancti in ſeruitutem vendiderunt ſeipſos, vti S. Paulinus Epiſcopus Nolanus & Petrus Teloniarius. Quare ſi in tam fœlici & ſublimi, ſecuroque ſtatu ſunt, nónne ſibi gratulari debent? & quomodo non omnia libenter pati ac deuorare poterunt, ſi ſe religioſis perſimiles eſſe intelligant? Cogitent ergo cùm ab heris audiunt omnis generis contumelias & imprecationes, ſe veluti aſinos eas nõ intelligere, ſed audire ac ferre omnia debere.

Domini non abutantur ſeruorum patientia.

Verùm decet vt viciſſim heri non abutantur nimiâ ſeruorum patientiâ, nec contemptè eos tractent. Cogitare enim debent ipſos ſibi naturâ & fide, cœliq́ue hæreditate æquales eſſe, & vt iure eis timendum, meritò & cœleſti mercede fortè ſuperiores. Longè enim operoſius eſt obedire & ad omnes dominorum nutus ſe accommodare, quæuis onera ſufferre, contumelias & verbera tolerare, quàm imperare & ſeruos obiurgare. Contigit quandoque, vt heri ſubijcerentur ſeruis ſuis. Audi Senecam Epiſt. 47. *Stare ante limen Calliſti dominum ſuum vidi, & alijs intrantibus excludi.* Si hoc in terra factum, cur non fieri queat in cœlo? Decet etiam vt ſeruorum auribus, plerumque rudibus adeoq́ue aſininis herus inſtillet diſciplinam eos erudiendo in rebus præſertim ad ſalutem pertinentibus, quod feciſſe Abrahamum ſeruis, Saram verò eius coniugem ancillis, Hebræorum traditio eſt, quæ indicatur Geneſis duodecimo verſiculo quinto, vbi Abrahã dicitur *feciſſe animas*, Chaldaicè, *legi ſubieciſſe*, ſeruos ſcilicet ſuos in Gentilitate ad veri Dei cultum conuertiſſe. Certè Gentilis etiam Craſſus ipſe docendis inſtruendiſque ſeruis præerat, dicens, *domino maximè conuenire curam ſeruorum, qui rei domeſtica animata ſunt inſtrumenta*, teſte Plut.

III. Serui ſint fideles dominis ſuis.

III. Dexteram manum explicatam habens, ad indicandum fidelitatem, quam hero præſtare debet. Nihil eſt quod magis ſeruum domino commendet & amabilem reddat, quàm fidelitas. Ob hanc in Ioſepho animaduerſam Putiphar eius dominus credidit ipſi vniuerſam domum & ſubſtantiam ſuam, ita, vt nihil curaret aut nôſſet in domo ſuâ præter menſam. Et rurſum vbi Ioſeph per calumniam in carcerem detruſus eſt, cuſtos carceris viſâ eius fidelitate, credidit ei clauas carceris & vinctos omnes, omnemq́ue adminiſtrationem. Geneſ. 39. Quæ ſanè maxima laus Ioſephi eſt, quâ promeruit, vt herus haberet ſibi addictiſſimos. Poterat vtique Ioſephus ſeipſum è carcere eximere, cui poteſtas ſuper alios vinctos data eſt; ſed ne herum ſuum, ſi ipſe fugeret, diſcrimini vitæ exponeret, maluit in carcere hærere. Magnam etiam laudem promeritus fuit Goſwaldus ſeruus Remoaldi Regis obſeſſi in vrbe Beneuento à Conſtantino Imp. a. hæretico. Is ab hero miſſus ad patrem Grimoaldum Longobardorum

gobardorum Regem pro auxiliaribus compa-randis copijs, in via redux ab hoſte interceptus eſt. Qui cùm reſponſum ferret, patrem filio cum exercitu ad ſuccurrendum venire, iuſſus eſt ab hoſte, ſub interminatione mortis, filio Remoaldo, domino ſuo contrarium nunciare. Verùm ille ductus ad murum vrbis, euocato domino ſuo rei veritatem, lætum ſcilicet aduentantis ſuccurſum patris fideliſſimè retulit; licet ſciret ſe propterea mox mactandum eſſe, vti factum. Hector Pintus Dial. 1. de tranquillitate vitæ cap. 20. Fulgoſ. l. 3. cap. 8.

Domini viciſſim ſeruis beneuolos ſe exhibeát.

Debent viciſſim domini vt fideles habeant ſeruos, ſe ipſis comes & beneuolos exhibere, vti fecit Putiphar, & cuſtos carceris Ioſepho. Et quo honore accepit Aſſuerus Rex Perſarum ſeruum ſuum Mardochæum pro fidelitate ſibi præſtitâ, quâ duos inſidiatores Regis ei detexit? nónne diademate ornatum, regio equo imponi, & à primario Principe per vrbẽ circumduci, eumque velut ſemetipſum honorari iuſſit? Eſth. 7. nónne id obſequium ſerui in Annales regios relatum fuit? Bene ergo docuit Eccleſiaſticus cap. 33. *Si eſt tibi ſeruus fidelis, ſit tibi quaſi anima tua: quaſi fratrem tuum ſic tracta illum; quoniam in ſanguine animæ comparáſti eum,* (hoc eſt, quoniam tanquam animâ tua indigebis eo, vt explicant Græci.) *Si læſeris eum iniuſtè, in fugam conuertetur.* Quin imò multi ſerui ob herorum in ſe ſæuitiam, vel hero vel ſibi ipſis deſperabundi grauiſſima damna inferunt. *Luctuoſum hoc anno in Hiſpaniâ factum audiuimus,* inquit P. Cornelius in eum locum Eccleſiaſtici: *ſeruus durè ab hero tractatus, hero abſente, proles eius omnes paruulas in ſolarium abduxit, foreſq; domûs occluſit: hero domum redeunte foreſq; pulſante, minanteq; ſeruo, quòd aperire tardaret, ſeruum per feneſtram prolem vnam illi oſtentans: Quid mihi, inquit, dabis pro prole hac tua? Indignante hero & frendente, ſeruus prolem ex alto præcipitauit & occidit. Idem fecit ſecundæ, tertiæ & cæteris (fruſtrà iam precante hero & omnia pollicente, vt ijs parceret) ac tandem ſeipſum præcipitem dedit. Diſce, inquit, benignè ſeruos tuos tractare.*

IV. Serui ſint expediti ad imperia exequenda.

IV. Pedes habens ceruinos, vt ſit celer & expeditus in exequendis heri mandatis. Tam conueniens eſt hæc ſeruo virtus, vt ſerui *currentium* nomine appellentur. 3. Reg. 1. vbi dicitur Adonias feciſſe ſibi currus & equites & 50. viros, qui ante eum *currerent*, hoc eſt, famulos. Plerumque etiam ſerui & ancillæ quoque currentes inducuntur in SS. litteris; vti puer Moyſis Num. 11. puer Heli 1. Reg. 3. puer Ionathæ, 1. Reg. 20. Giezi puer Eliſæi. 4. Reg. 5. puer Suſannæ Dan. 13. puella matris Marci Act. 12. Gloriatur etiam de hoc dono ſibi à Deo collato Dauid Pſalm. 17. dicens: *Qui perfecit pedes meos tanquam ceruorum, & ſuper excelſa ſtatuens me.* Quando ſcilicet cucurrit aduerſum Philiſthæum & occidit illum; ex quo facto in tantam exiſtimationem euectus eſt, vt tandem in throno regio collocatus ſit. Hocque eſt, quod Prou. 22. dicitur: *Vidiſti virum velocem in opere ſuo? Coram Regibus ſtabit, nec erit inter ignobiles.* Viciſſim verò domini currentibus & promptis famulis calcar aut ſcuticam non debent admouere. Diuus Auguſtinus libro primo de ſermone Domini in monte cap. 36. ait: *Non oportet Chriſtianum ſic poſſidere ſeruum, quomodo equum: quamuis fieri poſſit, vt maiori pretio valeat equus quam ſeruus.*

Domini currentibus ſeruis calcar nõ addant.

Quin apud Germanos verberare ſeruum aut vinculis coërcere nefas exiſtimatum eſt, teſte Tacito lib. 1. de moribus Germ. Hadrianus etiam Imp. Vmbriciam matronam in quinquennium exilio mulctauit, quod nimis crudeliter ſæuiret in ancillas, apud Octau. Tuſo in Eccleſiaſticum cap 7. Crediderunt quoque Ethnici peſtem Romæ graſſatam, quòd pater quidam familias ſeruum ſub furcâ cæſum medio egiſſet circo, tùm cùm ludi magni pararentur. Liu. dec. 1. lib. 2.

V. Serui ſint laborioſi.

V. Eleganti veſtitus interulâ, quæ indicabat ſeruum debere laborioſum eſſe. Laborantes enim vel ſolâ induti interulâ ſeſe calefaciunt, magiſque ad laborem apti & expediti ſunt: veſtibus onuſti ignauos ſe demonſtrant. Scimus id Apoſtoli 2. ad Coloſſenſes 3. *Si quis non vult operari, non manducet,* quod maximè in ſeruos quadrat. Laudem in hoc meruit ſeruus ille Abrahæ miſſus in Meſopotamiam, qui ibidem hoſpitio exceptus in domo Rebeccæ, appoſitum ſibi panem non priùs attingere voluit, quàm negotium domini ſui, propter quod miſſus fuerat, exponeret. Geneſis 24.

Domini viciſſim victum neceſſarium ſeruis ſubminiſtrent. vnà cum mercede.

Tenentur viciſſim heri ſeruis ſuis victum neceſſarium ſubminiſtrare vnà cum mercede iuſtâ. Si enim in V. T. Leuit. 25. præcepit Deus, vt os boui trituranti non ligaretur; quo nimirum dum laborat, ſumere pabulum queat; multò magis hoc præceptum voluit hominibus, ne heri ſeruis ſuis neceſſarium victum detraherent. Vnde Tertullianus lib. 2. contra Marcion. cap. 17. ait: *Boui terenti vincula oris remittuntur ad fructum præſentis laboris: quo facilius in pecudibus præmeditata humanitas in hominum refrigeria erudiretur.* Tenentur etiam laboribus non nimiùm premere ſeruos, ſed permittere eis ſubinde ſuas reſpirationes, ac tempus vacandi Deo & orationi; ne ſimiles fiant Pharaoni, ſimilemque ſortiantur exitum; ac ne cogant ſeruos rapere ſibi non ſolùm quæ ipſis debentur, ſed etiam quæ non debentur; vti contigit Ægyptijs, quorum vaſa aurea & argentea, quaſi mutuò accepta, abſtulerunt ſecum Hebræi ex Dei donatione & iuſtâ Ægyptiorum punitione. Fuit talis Pharaoniſſa erga ſeruos coniux S. Gummari, viri prænobilis & ſancti, Præfecti Rhemenſis ſub Pipino Rege, nomine Guimaria, quæ eductos ad meſſem domeſticos, cùm in Solis ardore ſiti æſtuarent, non permiſit vel pauliſper abire, vt ardorem ſitis reſtinguerent; ſed mulier crudelis delaſſatos vrgebat ad labores. Aduentans S. Gummarus, vbi querelas laborantium audiuit, coniugem obiurgauit, baculoque terram fodit, vnde fons prorupit, qui recreauit æſtuantes. Porrò vxor domum regreſſa mox talionem ſenſit, & intolerandâ ſiti cruciari cœpit, nec potuit ardorem eius aqua ex-

tinguere, quin potiùs aqua potata ſitim magis accendit & nutriuit. Sentiens ergo mortem ſibi imminere, viri opem inuocauit. Qui ſigno crucis quidem eam corpore ſanauit, animum tamen ſanare non pótuit; vt in eius vitâ. 11. Oct. apud Sur.

Hæ ſunt Audit. virtutes principales tam boni ſerui, quàm boni domini. Neque dubito tales fuiſſe Centurionẽm velut dominum, eiuſque ſeruum in hodierno Euangelio. Erat enim ſeruus æger *ipſi pretioſus*, vt ait Lucas cap. 7. ac proinde in ſuo munere exactus ac præſtans: dominus viciſſim præſtitit ſe ipſi non tam herum, quàm patrem, dum pro eius ſalute tam ſolicitus, miſit ad Chriſtum legatos, ipſeque demùm ſupplex venit ac rogauit. Quæ duæ res abſque dubio mouerunt inter alia Chriſtum Dominum, vt eorum preces exaudiret; quod vtique etiam alijs contingeret tam ſeruis, quàm heris, ſi veſtigijs illorum inſiſterent, &c.

THEMA SECVNDVM.

Potens oratio Centurionis.

1. *Per internuncios, Chriſti amicos, poſtulat.*
2. *Maximâ cum fide orat.*
3. *Maximâ cum humilitate.*
4. *Cum conſilio & modo.*

Domine puer meus iacet in domo paralyticus & malè torquetur. *Matth. 8.*

QVi exire ad prælìandum volunt Ducem aliquem, quem ſequantur, habere debent. Hinc Hebræi præliaturi contra Chananæum, mortuo Ioſue, interrogant Dominum? *Quis aſcendet ante nos contra Chananeum, & erit Dux belli?* Quibus reſpondet dominus, *Iudas aſcendet*. Iudic. 1. Nos quando communes aliquas preces & ſupplicationes inſtituimus, quaſi cum exercitu & potentiâ cælum expugnare volumus. Vt ergo fæliciter præliemur, Duce indigemus. Quis verò ille erit? opportunè offertur nobis Centurio in hodierno Euangelio, homo militaris & Capitaneus, qui & ipſe tamen non gladio aut haſtâ, ſed inſigni oratione Chriſti pectus expugnauit, ſeruoque ſuo paralyſis diſceſſum ſalutemque impetrauit. Hunc ergo Ducem nos iure merito amplectimur & ſequimur. Neque dicat aliquis ſe ipſum ſequi non poſſe; homo enim adhuc Gentilis fuit; & quî non poſſit Chriſtianus eo modo orare quo Gentilis homo, iſque militaris orauit? Quare videamus orando nos præeuntem.

I. Per internuncios, Chriſti amicos, poſtulat.

I. Videte ſtratagema, quod Centurio excogitauit. Cùm eſſet homo Gentilis, non auſus accedere ad Chriſtum, tantæ ſanctitatis Prophetam; mittit ad eum priùs ſeniores Iudæorum. Deinde cùm audiret Chriſtum ad ſe deſcendere, mittit ei amicos rogans ne ſe fatigaret vlteriori progreſſu: ſed verbo tantùm ſanaret filium; vti ſcribit S. Lucas. Ac cùm Chriſtus vlteriùs pergeret, occurrit ei demum & ipſe rogans idipſum, quod habet Matthæus, ſicque exponunt probabiliùs Græci, Chryſoſtomus, Theophylactus, Euthymius. Docet ergo nos inprimis agnoſcere noſtram vilitatem & præmittere loco noſtro ad Deum Sanctos, iam in gloriâ exiſtentes, eò quòd reputemus nos indignos, qui cum Deo loquamur, egere itaque mediatoribus Deo coniunctis, quod ſanè Deo diſplicere non poterit, vti fingunt hæretici. Cuculi, quòd volatu parum valeant, miluorum ſcapulis ſuſcepti vtpote miluis non valde abſimiles, vt ſcribit ſanctus Iſidorus libro duodecimo Etymol. capite ſeptimo, ad nos tranſuolant. Ita & nos precum vigore & proprijs meritis, quemadmodum & orationis cantu, parum validi & inſtructi, quid mirum ſi in alas Sanctorum inſcendamus, & ad Chriſti faciem perueniamus? *Debent* tamen *illi in nobis aliquid de ſuis virtutibus recognoſcere, vt pro nobis dignentur Domino ſupplicare.* (ait ſanctus Auguſtinus ſerm. 30. de Sanctis) adeoque in alas ſuas nos ſuſcipere: ſicut recognouerunt in Centurione Iudæi dicentes: *Diligit enim gentem noſtram & ſynagogam ipſe ædificauit nobis.* quaſi dicerent: etſi Iudæus non eſt, amicus tamen noſter & non abſimilis nobis eſt, in Dei cultu & amore ſeruorum eius. Si ergo diligamus Sanctos, ſi eorum templa amemus, ornemus, frequentemus, ædificemus; erunt abſque dubio noſtri Aduocati.

Quis credat etiam aues Sanctorum oratione fuiſſe adiutas? Teſtatur ſanè id Cæſarius ex Ord. Ciſterc. in ſuis hiſtorijs lib. 10. capite 56. *Matrona quedam* inquit, *beatum Thomam Cantuarienſem plurimùm diligens, aſſiduis infirmitatibus laborabat & cùm doloribus angeretur, eundem martyrem his verbis inuocabat: Sancte, inquit, Thoma adiuua me. Habebat autem neſcio cuius generis auiculam, quæ ex aſſiduitate audiendi, eandem abſolutè ſatis proferre didicerat orationem. Die quadam miluus extra domunculam eam videns, rapuit & auolauit: in ipſo raptu, dum vnguibus illius auis premeretur, cunctis, qui aderant audientibus clamauit de aere: Sancte Thoma adiuua me. Vt autem mirabilis Deus, Martyris ſui merita glorioſa demonſtraret, miluo vt auiculam dimitteret, præcepit: quæ ſtatim cum multâ alacritate rediyt ad dominam, & ille rapina ſua pœnam luens, mortuus cecidit in terram.* Audiuit nimirum S. Thomas non tam verba pſittaci, quàm pium affectum dominæ. Pari modo facilè credo plus ſæpe apud Deum poſſe Sanctorum interceſſionem, quàm inſulſam noſtram orationem, quâ inſtar pſittacorum ſæpenumerò quid oremus, neſcimus.

Deinde ipſe etiam Centurio humanitate Chriſti prouocatus acceſſit, qui priùs non ex faſtu aut ignauiâ, ſed ex humilitate adire Chriſtum non audebat. Docet igitur homo adhuc Gentilis nos Chriſtianos, vt ne ſolis internuncijs

ternuncijs & alienis precibus contenti rem confectam exiſtimemus: ſed vt nos ipſos etiam Chriſto ſiſtamus noſtris precibus. *Humilia enim reſpicit, & alta à longè cognoſcit.* Pſal. 173. Vnde colligit Auguſtinus in eum Pſalmum, Centurionem ſua humilitate citiùs perueniſſe ad Chriſtum, quàm pedibus peruenirent eius internuncij. *Fideliſſimâ humilitate magis ipſe acceſſit, quàm illi, quos miſit*, ait Iudas Machabæus commiſſurus prælium contra Gorgiam ait: *Clamemus in cælum & miſerebitur noſtri Deus noſter.* Collatiſque ſignis contritæ ſunt gentes. Contra Lyſiam dimicaturus orauit, & victoriâ potitus eſt. 1. Mach. 4. In duobus autem præcipuis bellis non legitur oraſſe: vno ſcilicet contra Regem Antiochum Eupatorem, quo non vicit, ſed diuertit: altero contra Bacchidem & Alchimum quo perijt, primo Machab. ſexto & nono. Et tamen negari non poteſt, quin intereà orarent pro eo totoque populo Onias ſacerdos & Ieremias Propheta iam defunctus, vt habetur 2. Mach. 15. Vnde cernimus non ſufficere præcisè Sanctorum preces, niſi noſtras adiungamus, ſaltem quoad poſſumus. Denique acreſſit corpore & animo ad orandum Chriſtum: fide, humilitate, reuerentiâ roborando orationem ſuam, cuiuſmodi comites & noſtra requirit oratio.

II. Maximâ cum fide orat.

II. Videte eius fidem, tantam ſcilicet, vt etiam Chriſtus miratus ſit dicens: *Non inueni tantam fidem in Iſrael.* Non enim exiſtimauit neceſſarium eſſe, vt imponeret ſeruo manum, vel ab eo tangeretur: ſed abſentis etiam verbum vnum credidit eſſe ad hoc ſufficiens. Magna fides & fiducia, nobis imitanda. *Quantum vas fiduciæ capacius afferimus*, ait ſanctus Cyprianus epiſtolâ ad Donatum, *tantum gloria mundantis haurimus.* Menſura fidei eſt menſura gratiæ, quod indicat Chriſtus cùm ait Centurioni: *Vade & ſicut credidiſti, fiat tibi*; quaſi diceret: ſtatim verbo ſano, quia ſic credidiſti. Multi dum deſperatè nimis de ſucceſſu belli & ſalute Reipublicæ Cath. loquuntur, Deum magis irritant, & videntur optare, quod vaticinantur. Talibus indignata Iudith, qui poſt quintum diem volebant tradere ciuitatem Bethuliam, increpat eos grauiter, quòd nimirum tentent Deum & leges ei imponant: accinxit ſe proinde ad Holofernem decollandum, ac licet gladium non acceperit, peram tamen accepit, in quâ caput eius reconderet, quaſi certa de euentu proſpero & optato. Quare omnia ad nutum effecit, & gladium reperit ad lectum Holofernis. Quanquam etiam ſe in diuinam prouidentiam proiecit orans, vt faceret Deus ſecundum diuinam voluntatem ſuam cum illis. Modò igitur piè & iuſtè viuamus, non eſt quod timeamus, quidquid Deus fecerit aut permiſerit. Iudas Machabæus dum Deo fidens pugnabat, ſemper triumphabat; vbi verò fœdus cum Romanis iniens fidere in humanis præſidijs cœpit, nunc ſuccubuit. 1. Mach. 8.

III. Maximâ humilitate.

III. Videte eius humilitatem. Tametſi enim vir bonus, & in dignitate conſtitutus erat, gentem Hebræorum amabat, ſynagogam eis ædificârat, ideoque ab ijs dignus prædicabatur, cui talis gratia fieret, ipſe tamen ait: *Domine non ſum dignus; vt vel ſub tectum meum intres.* Tectum appellat domum ſuam, procul dubio licet ſplendidam: nec reputat ſe dignum, qui appareat in conſpectu Chriſti. Ecce vobis inſignem orationis comitem, ad impetrandum efficacem, humilitatem, quæ quò maior fuerit, eò potentiùs penetrabit cœlum, adinſtar arcus, qui quò magis deorſum tractus tenditur, eò altiùs eiaculatur ſagittam. Vnde Eccleſiaſtici 25. dicitur: *Oratio humiliantis ſe nubes penetrabit.* Ad Henricum VII. Imperatorem venerant Spiram Argentinenſes aliqui ſelecti ciues, priuilegiorum ſuorum confirmationem petentes ac ſe miſſos à Dominis Argentinenſibus longo verborum ambitu narrabant. Eos deriſit Imperator nullâ reſponſione dignatus, quaſi ignoraret, quinam eſſent illi Domini Argentinenſes; donec ſe ſubmitterent ac ſe non dominos ſed ciues Argentinenſes teſtarentur. Cuſpinian. Non ſatis profundè traxerunt iſti cordam arcûs ſui, vnde non penetrârunt cor Imperatoris. Iam verò ſi homo non facilè gratiam concedit alteri, qui ſe dominum appellat, vel quouis modo exaltat: humilianti verò ſe facilè offert: quantò magis Deum id facere decet? Non ergo ſperent gratiam & protectionem à Deo ſuperbi, qui ſe ad ſupplicationes publicas humiliter obeundas demittere dedignantur. Non penetrabunt hi cœlum ſagittis ſuis, nec reſponſum accipient. *Ego Dominus, & non eſt alius*, inquit, Iſaiæ 45.

IV. Denique videte eius diſcurſum, quo modum orandi docet: *Habeo ſub me milites*, inquit, *& dico huic: vade, & vadit; & alij: veni & venit; & ſeruo meo: fac hoc, & facit.* Tres ſeruos habemus, quibus imperare in oratione debemus: domus noſtra, corpus, & anima. *Vade* dicendum domui & curis temporalibus, cùm ad rem diuinam imus: quo modo Chriſtus Petro cupienti impedire eius paſſionem dixit: *Vade poſt me Satana: ſcandalum es mihi.* Matth. 16. Domus noſtra eiuſque curæ impediunt plerumque & interturbant orationem. Huic ergo dicendum: *Vade Satana*, Non ſimus domiportæ, vt teſtudines, quando ad templum imus. Sed cum B. Bernardo, templum ingreſſuri ad limen ſubſiſtentes dicamus: *Manete hic curæ, donec ad vos reuertar.* Quod videtur didiciſſe à Magiſtro ſuo Stephano, Abbate, à quo in ordinem Ciſterc. ſuſceptus fuit. Is enim ingrediens in templum, oſtium fortiter tenens, curas domeſticas ſimili modo foras manere iubebat, quouſque egrediens eas reſumeret, vt refert Chryſ. Henriquez in Faſcic. Ciſterc. Ord. illuſtr. virorum pag. 1. diſt. 2. cap. 4.

IV. Cum conſilio & modo.

Veni dicendum corpori; veni, inquam, ad templum, ibi adora; vbi ob loci ſanctificationem maiora ad deuotionem viſuntur incitamenta, & ſecurius eſt præſidium contra Dæmonum tentamenta. Tametſi enim ſpiritus eſt Deus & in ſpiritu adorandus, adeoque vbiuis locorum adorari poteſt; locus tamen ad

orandum ordinariè ab eo deputatus eſt templum, vbi etiam propter multitudinem & concentum orantium potentiores fiunt preces. Accedunt Sanctorum lipſana, quæ ibidem aſſeruantur, & adiuuant orationes noſtras. Quare ſi Iudæi tanto cum feruore pergebant in Hebron, ibique vota ſoluebant, quòd ibi multi illorum Sancti Patriarchæ ſepulti eſſent, vt patet ex 2. Regum 5. verſic. 7. Item in Galgala, vbi duodecim lapides erecti erant, vt habetur, 1. Regum 11. verſic. 14. Denique in templum Ieroſolymitanum ter minimùm in anno, quòd Arca in eo collocata eſſet: cur non potiùs pergant Chriſtiani ad templa, in quibus tot Sanctorum reliquias & ipſum Chriſtum Redemptorem reipsâ præſentem inueniunt? Perſuaſio Dæmonis eſt, quòd æquè bonum Deoque gratum ſit domi orare ac in templo; quâ perſuaſione decepit Ieroboam populum Hebræum, ne irent Ieroſolymam: *Viri populares*, inquit, *notum vobis exiſtimo, quòd nullus locus Deo eſt vacuus, & quòd is nullo certo loco includitur: ſed vbique vota exaudit, vbique cultores ſuos reſpicit. Quare non placet mihi, hoc tempore vos Ieroſolymam, vrbem infenſam, longo itinere proficiſci religionis ergo. Homo illud templum ſtatuit, quemadmodum & ego duas aureas vitulas conſecraui, alteram in Bethel, alteram in Dana, vt pro locorum opportunitate ex propinquioribus oppidis ad eas confluentes, illic Deum ritè adoretis*; vti refert Ioſephus libro octauo Antiq. capite tertio. Sic eos traxit ad cultum vitularum ſuarum. Multæ in domo ſunt vitulæ, ad quarum obſequium facilè pertrahitur, qui templum inuitus adit.

Denique *Fac hoc* dicendum animæ, vt inter orandum ad ſolum Deum attendat, id quod etiam Gentiles ſacrificantibus inculcabant, clamante præcone: *Hoc age, hoc age*, teſte Plut. in vit. Coriol. quaſi dicerent: ad hoc vnum attende, nec interim aliud age. Quomodo diſcipuli recitant in ſcholis ſuas lectiones coram ſuis Magiſtris? Colligunt omnes ſenſus, claudunt oculos, ad ſolam recitationem & nihil aliud attendunt. Quomodo perorant coram Regibus Legati? Eodem planè modo: ſummâ collectione & attentione ad vnam dictionem ſuam. Quomodo ſe gerunt, qui in ſtadio currunt? ab omnibus ſe abſtinent, ad ſolam metam oculos dirigunt. Quid agunt illi, qui in medio inimicorum & æmulorum ſuorum ſedent in conuiuio? hoc agunt, vt omnes geſtus ad modeſtiam componant, & ſingula verba ſua exactiſſimè ponderent, ne habeant aduerſarij, quo ipſos accuſent. Sic etiam orandum coram Deo: ibi ſtamus & peroramus: curſu ibi contendimus pro coronâ cœleſti: verſamur inter inimicos, Dæmones, cui omnes noſtros geſtus & verba obſeruant. Cuius rei exemplum recitat de ſene quodam Abbas Paulus in Prato Spirit. capite 160. *Cùm die quadam ſederem in cellula mea, operarerque manibus meis (tenebam autem caniſtrum, & pſalmos repetebam) ecce per feneſtram ingreſſus eſt quaſi puer Aethiops, & ſtans coram me ſaltare cœpit, pſallensque mihi dixit: Senex nunquid bene ſalto? Ego autem nihil reſpondi. Rurſus ait mihi: Non tibi placet hæc ſaltatio mea? Nihil autem reſpondenti mihi ait: Ecce putas te, male ſenex magnum aliquid agere. Dico tibi, quia & in ſexageſimo quinto & ſexageſimo ſexto pſalmo errâſti. Tunc ſurgens ego procubui ad orationem, & ille euanuit.*

THEMA TERTIVM.

Vnde fletus in Inferno.

1. *Oritur ex priuatione cæleſtis hæreditatis.*
2. *Ex ſeparatione è medio iuſtorum.*
3. *Ex conſideratione tam vilium voluptatum, pro quibus perdiderunt cælum.*
4. *Ex defectu vnius ſolùm requiſiti.*
5. *Ex tot laborum fruſtranea ſuſceptione.*
6. *Ex neglectu tanti lucri, quod parare ſibi poterant.*
7. *Ex recordatione prioris fælicitatis.*

Ibi erit fletus. *Matth.* 8.

ECcleſiaſtes capite ſeptimo ait: *Melius eſt ire ad domum luctûs, quàm ad domum conuiuij* (in das Weinhauſʒ als ins Weinhauſʒ; in das Klaghauſʒ als ins Gaſthauſʒ;) *in illâ enim finis cunctorum admonetur hominũ, & viuens cogitat quid futurum ſit.* quaſi diceret: in conuiuijs auocatur animus à ſalutaribus conſilijs: in domo luctûs ad ea reuocatur. Solent hoc tempore ferè conuiuia frequentari: ſed vellem etiam memoriam fieri fletûs & luctûs, de quo toties Dominus loquitur dicens: *Ibi erit fletus & ſtridor dentium*; ſexies in Matthæo & ſemel in Luca, diuerſis occaſionibus. Primò, Matthæi octauo in hodierno Euangelio, de filijs regni eijciendis. 2. Matthæi 13. de malis piſcibus foras proijciendis, tertio eodem capite de zizanijs ſeparandis à tritico & comburendis. 4. Matthæi 22. de homine non induto veſte nuptiali, eiecto in tenebras exteriores. 5. Matthæi 24. de ſeruo ebrioſo & negligente. 6. Matthæi 25. de ſeruo inutili, qui talentum ſuum defodit; ſeptimo denique Lucæ 13. de operarijs iniquitatis. Neque verò hæc ſententia multâ expoſitione indiget. Clarum enim eſt, vbi fletus eſt, ibi miſerias & calamitates eſſe non exiguas. Manifeſtè ergo indicant incomparabile damnum, quod incurrunt damnati, vel ob ſolam beatitudinis priuationem, vt nil dicam de pœna ſenſûs: proinde hoc vnum ſupereſſe videtur, vt oſtendamus, quibus de cauſis fletus ille oriatur in damnatis.

Sæpe inculcat Chriſtus ea verba: *Ibi erit fletus & ſtridor dentium.*

Id verò nobis indicat Saluator & quaſi digito notat, dum varijs occaſionibus verba illa ſepties repetit.

I. Oritur ex priuatione cœleſtis hæreditatis.

I. Matthæi 8. in hodierno Euangelio de filijs regni eijciendis in tenebras. Quinam verò filij regni, niſi filij dilecti & magnis Dei

beneficijs præuenti? Tales olim erant Iudæi? nunc verò ſunt Chriſtiani Catholici; præ cæteris exaltati, hæredes cæli ſcripti & filij adoptati, menſâ Angelorum paſti; qui ſi à tantâ gloriâ; fælicitate & hæreditate, & quidem merâ ſuâ petulantiâ exciderint, quomodo non amariſſimè flebunt? Quis enim ſenſus foret filio Regis, qui priùs amantiſſimè & blandiſſimè à patre educatus habituſque, ob offenſum patrem ab eo non ſolùm exhæredaretur, ſed etiam à conſpectu eius longè propulſus in exilium perpetuum & carcerem truderetur? Certè Abſalon priùs patri tam dilectus, pòſt ab aulâ patris excluſus, occidi potiùs optauit, quàm eo exilio cruciari & patris aſpectu prohiberi, ſecundo Regum decimo quarto. Vaſco adhuc puer Comitis Foſſeij filius & Caroli ſexti Franciæ Regis ex ſorore nepos, ex falsâ accuſatione à patre in tetrum carcerem condem natus, ibique maceratus, non ferens pœnam; licet blandiente patre, vt cibum ſumeret, noluit, ſed inediâ ſeipſum confecit. Sabell. libro quinto capite octauo. Sanè ſi talis filius reuocet in memoriam beneficia & fauores olim à patre ſibi collatos, iam verò omnes extinctos & in ſummum odium conuerſos: quid non ſentiet doloris? Gentiles poſſunt ibi cogitare, ſe de regno Chriſti nihil ſciuiſſe: nec habuiſſe ea media ſalutis, quæ habuerunt Chriſtiani: ſicque minùs quàm illi, ſentient ſuam eiectionem. At verò Chriſtiani, qui tot media habuerunt, vt filij regni fierent, iamque eius hæredes conſcripti fuerunt, incredibili planè ſenſu iacturam eius ferent. Quod ſi præterea filius ille cogitet loco ſuo alium quendam ignotum & plebeium puerum à patre ſuo adoptatum & Regem conſtitutum, nónne adhuc magis flebit? Certè pungere debebat & quidem acriter Iudæos, quando audierunt ipſos quidem eijciendos è regno in tenebras: eorum verò loco Gentiles recubituros cum Abraham in cælo. Vidit aliquando ſancta Aldegundis Abbatiſſa de ſtirpe regiâ oriunda (circa annum 640.) Dæmonem diriſſimè plorantem, cauſamque ipſi interroganti hanc audijt reddentem, quòd illuc Adæ filios conſpiceret aſcendere, vnde ipſe cum ſuis ſemper exulare cogeretur. Huchbald. Elnonen. in vitâ 30. Ioannes apud Lipel. Longè magis plorabunt reprobati Chriſtiani quòd Chriſti ſanguine redempti exciderint è regno Dei, & eorum coronas alij à mundo abiecti rapuerint, rudes Doctorum, ſæculares religioſorum, pauperes Magnatum, ſubditi dominorum.

II. Ex ſeparatione è medio iuſtorum.

II. Matth. 13. in parabolâ de Zizanijs ſeparandis à tritico: illis quidem colligandis ad comburendum, hoc verò congregando in horreum. Zizania quid niſi reprobi? qui quidem in eodem agro creſcunt, quo triticum (hoc eſt, probi) eique ſæpe ita ſimilia ſunt, vt non facilè internoſcantur: denique tritico ſæpè ſe implectunt, vt vix ſeparari queant. Sic ergo bonis mali permixti, non ſolùm in eâdem Eccleſiâ, ſed etiam in eâdem vrbe, pago, domo, familiâ, videntur ſæpe moribus eſſe ſimiles, amantque ſe inuicem. At ibi videbunt reprobi ſe ab amicis ſuis quamplurimis in æternum ſeparandos, nec vnquam eorum conſpectu ampliùs fruituros per omnem æternitatem. Noua hîc fletûs cauſa. Sanè quando duæ illæ ſorores Orpha & Ruth ſeparari à Noëmi ſocru ſuâ, vnicâ ſpe & ſolatio ſuo eamque diſceſſuram deſerere debebant, ſemel iterumque eleuatâ voce fleuerunt, quia tenerè eam amabant. Ruth capite primo Noëmi ſignificat *pulchram, ſuauem, amœnam*; ſeu vt Ioſephus exponit *felicitatem*; adeoque denotat beatitudinem cæleſtem. Ab hac ſeparari quantus erit dolor; quis fletus? quæ lachrymæ? Cùm filij efferunt matrem, quantus ibi ploratus? quis clamor? quæ deſolatio? At nihil hoc ad illam æternam ſeparationem.

III. Ex conſiderationa tam viliũ voluptatum, pro quibus perdiderunt cælum.

III. Eodem Matthæi capite repetitur in parabola de piſcibus malis, h. e. reprobis, foras mittendis & proijciendis in caminum ignis. Quinam verò illi piſces niſi voluptuarij, qui quidem in hac breui vitâ innatant mundi delicijs, quaſi dulcibus aquis, quique viliſſimis voluptatibus, veluti vermiculis hamo infixis ineſcantur & capiuntur? Quando igitur ex his aquis aliquando extrahentur & mittentur in caminum ignis, ſeu vt Apocalypſis 19. dicitur, *in ſtagnum ignis ardentis ſulphure*, quot quantoſque ploratus edent, quòd tam fluxis ac momentaneis vilibuſque delectatiunculis, rumuſculis, lucellis, dolores & probra æterna ſibi comparârint; An neſcimus quantùm fleuerit quamque irrugierit Eſau, quando vidit ſe priuatum benedictione & hæreditate paternâ, venditâ à ſe pro vno lentis edulio? Lyſimachus Helleſponti Rex in Thracia cum exercitu ſiti affligebatur & idcirco ſe ſuumque exercitum hoſti Dromecheti tradidit: poſteà cùm bibiſſet ſiti ſedatâ ingemiſcens: *O Dij*, inquit, *quàm puſillæ voluptatis gratiâ in ſeruitutem me ex tanto Rege conieci?* Cælius libro nono capite decimo tertio antiquarum lection. Idem dicent inferi & perpetuò repetent: In quantas calamitates, ob quàm leues voluptates, me ex tanta fælicitate conieci! Piſces, quando in aquis cæleſtia ſidera reſplendent, ad earum imagines recurrunt quaſi ad eſcam, vt ſcribit Sanctus Gregorius Nazianzenus in carm. ad Virgi. Similiter ad ignem noctu accenſum, eius ſplendore delectati adnatant, interim dum inani prædæ ſpe lactantur, retibus cinguntur: ſic & peccatores vanâ & inani rerum, quas ſibi velut cæleſtes & ſolidas imaginantur, imagine capiuntur, quomodo ergo non dirè plorabunt, ſuamque veſaniam deplorabunt, quòd tam inanes vmbras conſectati, in tantas miſerias inciderint? Si regna & imperia, ſi montes aureos, ſi mille annorum delicias mundus eis obtuliſſet, eſſent hæc forſan aliquid: Sed cùm niſi momentaneam vnam voluptatem lucrum, honorem dederit; quomodo non lamentabuntur?

IV. Matth. 22. in parabola de homine re- IV.

Ex defectu vnius ſolius requiſiti.

perto ſine veſte nuptiali & in tenebras eiecto. Qui quidem ad regias nuptias inuitatus & de triuio euocatus fuit, inſuper ad eas venit, quin etiam cum alijs diſcubuit: Amicus quoque à Rege appellatus eſt. Vnicum ei defuit, veſtis nuptialis, ideoque eiectus eſt. Deſignat autem reprobum, qui ad fidem & Eccleſiam vocatus, iamque eam ingreſſus eſt: iam fide & ſpe & fortè etiam aliquamdiu charitate præditus cum cæteris Chriſtianis diſcubuit, ſacramentis Eccleſiæ & verbo Dei paſtus: verùm ad finem vitæ primùm ſine charitate deprehenſus ideoque eiectus eſt. Hoc nónne fletibus & quidem ſanguineis erit dignum? multò ſanè magis, quàm ſi ad nuptias ſiue Eccleſiam nunquam vocatus fuiſſet. Iam pedem vnum in cælo habuit, iam eius nomen cælo inſcriptum erat, iam corona & thronus ei deſtinatus. Vnico defectu, & vltimo in paſſu totum, quod habuit, perdidit. Cogitate Amanem illum, qui à Rege Aſſuero ſuper omnes exaltatus fuit in ſulâ, acceptoque Regis annulo ingentium opum promiſſionem habuit, ipſius etiam Regis conuiua erat: vbi tamen in conuiuio hoſtis, cuius crudelitas redundaret in Regem ipſum, accuſatus & repertus eſt, obſtupuit & corruit ſuper lectulum Reginæ. Eſth. 7. Cogitate Radbodum Friſiæ Ducem, qui cùm pedem vnum in baptiſterio iam haberet, ex ſtultâ perſuaſione iterum retraxit; ideoque damnatus eſt; quantus eum nunc lachrymarum oceanus in gehennâ obruiturus ſit. Quantum alij gement, quando cogitabunt, ſe nuptialem veſtem iam habitam temerè abieciſſe & rurſum toties oblatam repudiâſſe? fuiſſe inter tot bonos, vidiſſe tot virtutum exempla, nec inde ſe emendâſſe? Hinc dicent: Fruſtra ergo baptizatus ſum, fruſtra confirmatus, fruſtra tot Sacramentis munitus, fruſtra tot opera bona multo labore comparaui.

V. Ex tot laborum fruſtraneâ ſuſceptione.

V. Matth. 24. in parabolâ de ſeruo ebrioſo & deſidioſo, qui non obſeruans aduentum domini ſui cœpit percutere conſeruos ſuos, manducare & bibere cum ebrioſis; ideo diuiſus eſt per medium & cum hypocritis eiectus. Quis verò hic niſi reprobus, qui mundo potiùs & carni, quàm Deo ſeruiit adeoque crudeli domino? contra monitum Sapientis Prouerb. 5. *Ne des annos tuos crudeli*, mundo ſcilicet, carni & Dæmoni, quia mercedem dant, qualem Hebræis Pharao. Certè ſi quis dominus iniungeret ſeruis ſuis; vt noctu vagarentur per plateas, digladiarentur, ad duella prouocarent, cum ebrioſis conſiderent, ſe ingurgitarent, clamarent, vomerent, humi deinde porcorum inſtar pernoctarent ſub dio, more ebrioſorum: nónne de domino ſuo tamquam duro & tyrannico iure quererentur? nónne etiam grandi propoſitâ mercede vix ad hæc induci poſſent? Poſtquam ergo hæc omnia ſponte & ex mera libidine feciſſent contra voluntatem domini; ſi pòſt ab hero includerentur in perpetuum carcerem & duriſſimè haberentur, nónne hi ſuam ſtultitiam meritiſſimè deplorarent. Hinc certè damnatorum illorum lamentationes Sapient. 5. *Laſſati ſumus in viâ iniquitatis, ambulauimus vias difficiles &c.* Sapient. 5. Sed dicite, quid laboráſtis vt ita laſſaremini? num diu multumque oráſtis, ieiunáſtis, eleëmoſynas feciſtis? num Deo ſeruiſtis? Minimè gentium, aiunt: Sed Pharaoni & Dæmoni ſeruiuimus, grandia pocula exhauſimus, rixas & pugnas concitauimus, in amaſiæ gratiam nocte totâ cum fidibus per vrbem vagati ſumus: dies noctéſque curis & ſolicitudinibus tranſegimus, & ferè non in noſtram ſed aliorum gratiam, vt vxoribus placeremus; vt liberis proſpiceremus, dominorum fauorem captaremus. Ideò trans maria nauigauimus, infeſta latronibus itinera confecimus, vix ſomni & cibi capiendi tempus habuimus. Summa: ambulauimus vias difficiles.

VI. Ex neglectu tanti lucri, quod parare ſibi poterant.

VI. Matth. 25. in parabolâ de ſeruo inutili, qui defodit talentum ſuum, quod debebat & poterat dare ad menſam, adeoque leuiſſimo labore lucrum ſibi parare. Hoc enim agit reprobus, qui tot bonas occaſiones redimendi tempus, ſalutem operandi & lucra parandi in huius vitæ æſtate negligit: propter quod gemet aliquando in hyeme. Scimus ad quas anguſtias, lacrymas & calamitates deuenerint Ægyptij, qui in annis fertilibus non prouiderunt ſibi pro ſterilibus; quàm lamentati ſint coram Ioſepho, clamantes: *Da nobis panes, quare morimur coram te? &c.* eoque miſeriarum redacti, vt omnia ſua & ſeipſos tandem vendere Pharaoni coacti ſint. Gen. 47. Non putatis ingemuiſſe illos, quòd Ioſepho non crediderint, & ſibi non proſpexerint, cùm tam facilè poſſent? Sic etiam inferi cogitabunt: Quoties hoc mihi prædictum fuit? quoties monuerunt parentes, magiſtri, Confeſſarij, Concionatores? & ego aures clauſi. Vidi Ioſeph, vidi plurimos alios ſibi conſulentes, & in futurum prouidentes, nihil tamen hoc me mouit. O me ſtolidum! Fames illa ſeptem annorum tantùm fuit: at fames inferorum æterna eſt. Ibi remedium, etſi difficile, erat; hîc nullum prorſus erit.

VII. Ex recordatione prioris fælicitatis.

VII. Denique Lucæ 13. in ſermone de ijs, qui ſe Chriſto bene notos & amicos aſſerunt: *Manducauimus coram te & bibimus & in plateis noſtris docuiſti. Et dicet illis: Neſcio vos vnde ſitis: diſcedite à me omnes operarij iniquitatis. Ibi erit fletus & ſtridor dentium: cùm videritis Abraham & Iſaac & Iacob & omnes Prophetas in regno Dei: vos autem expelli foras.* Tales autem ſunt, qui aliquando fælices & quaſi Deo familiares, vel in dignitatibus conſtituti fuerunt, & perſonam Chriſti ſuſtinuerunt. Quanta verò miſeria, fuiſſe aliquando felicem, nunc eſſe infælicem? olim dominum nunc ſeruum? Id oſtendit inprimis Iob cap. 16. poſtquam è ſummis opibus ad ſummam calamitatem & pauperiem redactus erat: *Ego ille quondam opulentus, repente contritus ſum &c.* tametſi ea contritio breuis tantùm & in rebus fluxis fuit. Multò acerbiùs impius ille Rex Antiochus, qui grauiſſimâ infirmitate percuſſus & vermium ſqualore fœtens, vt à nemine tolerari poſſet, morte imminente ſic lamentatur: *Dixi in corde meo: In quantam tribulationem deueni, & in quos fluctus*

triſtitiæ

triſtitiæ, in quâ nunc ſum: qui iucundus eram & dilectus in poteſtate meâ! 1. Mach. 6. Hoc ſtimulo pupugit Abraham epulonem: *Fili recordare, quia recepiſti bona in vita tua.* Quid iam prodeſt illis fuiſſe diuites? accepiſſe honores? *Quid profuit nobis ſuperbia aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? Tranſierunt omnia ſicut vmbra*: gemunt Sapient. 5. cap. Augebitur hic luctus ex eo, quòd ſubdit Christus: *Cùm videritis omnes Prophetas in regno Dei, vos autem expelli foras.* Quando vidit Aman ſe Mardochæi ſeruum factum, ita vt eum per vrbem per aliquot horas circumducere in regio equo deberet, & clamare: *Sic honorabitur, quemcumque vult Rex honorari*; quem honorem ipſemet ſibi dandum ſpe iam deuorârat, tantum inde doloris concepit, vt feſtinârit ire in domum ſuam lugens & operto capite, Eſth. 6. Pudore nimirum ſuffuſus à nemine iam videri volebat, neminem aſpicere audebat. O quantum hoc modeſtiſſimo Mardochæo decus! quantum arrogantiſſimo Amani dedecus erat! At nihil hoc eſt reſpectu illius ignominiæ, quæ corripiet damnatos, qui aliquando tam in mundo honorati & fælices erant. Hoc eſt, quod ſanctus ille Abbas Alexander in Prato ſpirit. ca. 168. præ oculis habuit, identidem ſibi dicens: *Væ tibi Alexander, quanta erit confuſio tua, quando cæteri coronabuntur!* te videl. prætermiſſo & eiecto.

Huc, huc, Auditores, potiùs eamus: quàm ad conuiuia. Si enim domum illam luctuoſam meditatione noſtrâ crebrò adeamus, eam in perſona noſtra ibi non intrabimus.

THEMA QVARTVM.

Stridor dentium quid ſibi velit in Inferno.

1. *Indicat famem & ſitim inexplicabilem.*
2. *Rabidam inuidentiam.*
3. *Perpetuam ruminationem præteritorum.*
4. *Perpetuam maledictionem, quam in ſeipſos tonabunt.*
5. *Sempiternum opprobrium.*

Ibi erit fletus & ſtridor dentium. *Matth.* 8.

Petra Iectehel in inferno ſeu ſtridor dentium.

Libro quarto Regum capite decimoquarto & libro ſecundo Paralip. cap. legimus Amaſiam Regem abijſſe in vallem ſalinarum, & ibi cæſis decem millibus Idumæorum, alia decem millia eorum cepiſſe & ex prærupto petræ in ſubiectam vallem præcipitâſſe; indeque nomen Petræ dediſſe. *Iectehel*, h. e. *ſtridor dentium* (id enim ſonat Hebr. vt ibi teſtatur Sanctius) quia ſcilicet Idumæi in illa deiectione & præcipitio ſtridorem dentium paſſi ſunt, ſeu horrorem & animi anguſtiam inexplicabilem. Vallis illa ſalinarum à tot Idumæorum cædibus (vt videre etiam eſt 2. Regum 8.) nec non à vicino mari mortuo, ſalſo & fumoſo infamis quid niſi infernum repræſentat, vallem, inquam, fumo & fœtore refertiſſimam? In eâ reperitur prærupta quædam petra, quam Christus in hodierno Euangelio appellat *ſtridorem dentium*, adeoque *Iectehel*: *Ibi erit fletus*, inquit, *& ſtridor dentium.* Ex hac rupe miſeri damnati præcipitantur in pœnas varias, maximo horrore animique anguſtiâ; quas ex ipſo *Iectehel* vocabulo inueſtigare conabimur; vt immane hoc præcipitium toto pectore horreamus & velis remiſque fugiamus.

I. Videtur indicare famem intolerabilem, quam patientur inferi, nec non & ſitim; quâ ſe cruciari ſaſſus eſt epulo Lucæ decimoſexto. Cupiunt enim exſaturare inediam ſuam, vnde parant quaſi & acuunt atque collidunt dentes, vt manducent; ſed nil eis dabitur, ne mica vel gutta quidem. Simili vel potiùs eâdem phraſi percellit Deus Iſraëlitas per Amos Prophetam capite quarto dicens: *Dedi vobis ſtuporem dentium in cunctis vrbibus veſtris, & indigentiam panum in omnibus locis veſtris, & non eſtis reuerſi ad me, dicit Dominus.* Longa enim fames contrahit gingiuas, itaque hebetat & ſtupefacit dentes. Quid ergo faciet in inferno fames continua & æterna? De hac loquitur Pſalmiſta pſ. 28. cùm ait: *Conuertentur ad veſperam & famem patientur vt canes.* Exiſtimat Nyſſenus tract. 2. in pſalm. cap. vltim. quaſi reprobi ad veſperam, h. e. ſerò nimis, iam damnati velint conuerti, ſed fruſtrà; *famem* enim *patientur vt canes*, h. e. penuriam omnium bonorum, eò quòd ſalutis viaticum repulerint; *qualis*, inquit, *diuitis ibi eſuriei & ſitis inter flammas fuit.* Canes ſamelicos videmus inuadere putrida cadauera & ſordes quaſuis fœtidiſſimas. Has inuaderent damnati, velut epulas lautiſſimas & cupedias ſapidiſſimas, modò eis darentur: quo modo etiam prodigus ſaturari cupiebat è ſiliquis Lucæ decimoquinto. Solet cadauerum ac ſordium fœtor dentes offendere, vti deprehenſum in caſtro Carolſtain Regni Bohemiæ, quando Huſſitæ id obſidentes vaſa circiter bis millena, cadaueribus & humano excremento plena, in arcem immiſêre. Tantum enim ea fœtorem obſeſſis attulêre, vt omnibus infectis dentes aut deciderent aut nutarent: vti refert Æneas Syluius cap. 44. hiſt. Bohem. Credibile eſt poſt iudicij diem omnes mundi ſordes ac fœtores in infernum confluxuros. Qualis hinc inferorum cibus! qualis hinc mephitis eos afflictabit! quid patientur eorum dentes? nónne obſtupeſcent? nónne ſtridebunt? Nim. quia in hac vita dentibus ſuis carnem ſaginârunt, vel etiam innocentes mordere conſueuerunt: ibi dentibus ſtridebunt, & famem omnium bonorum patientur vt canes.

I. Indicat famem & ſitim inexplicabilem.

II. Rabidam quandam inuidentiam & rancorem erga Beatos, eos præcipuè, quos in vitâ oderant. Hoc enim ſenſu pſalm. 36. de peccatore dicitur: *Obſeruabit peccator iuſtum & ſtridebit ſuper eũ dẽtibus ſuis*, quomodo videlicet Act. 7. impij Iudæi ſuper Stephanum *diſſecabantur cordibus ſuis & ſtridebant dentibus in eum.* Quæ huius ſtridoris cauſa? Vtique quia intuentes eũ

II. Rabidam inuidentiam.

omnes, qui ſedebant in Concilio, viderunt faciem eius tamquam faciem Angeli, vt inquit Lucas Act. 6. In quem locum S. Hilarius Arelatenſis homil. de S. Stephano ait: *Facies Stephani aſſumpſit ſpeciem reſurgentiū, aduerſarijs ad pœnam peccati, & tormentum inuidiæ & exprobrationem impietatis & teſtimonium criminis.* Ergo Stephani gloria maleuolorum erat tormentum, vt in eum dentes ſaltem acuerent, cui diuinum ſplēdorem detrahere non poterant. Vnde S. Auguſtinus ſermone ſexto de Sanctis, ſic eos introducit ſtridentes: *Quid vult ſibi iſte homo & iuuenis & pulcher & eloquentiſsimus & ſapientiſsimus homo? Nam ſigna magna & mirabilia facit iſte homo &c.* Et infrà ait Stephanum tam glorioſum, verſum ipſis eſſe in colubrum, qui ſtridere eos fecerit: *Super martyrem Stephanum*, inquit, *dentibus colubrinis ſtridebant, quem quaſi ſerpentem in corde habebant.* Colubri quid niſi venenum poſſunt euomere? Et hoc euomunt inuidi; ita enim Sanctus Gregorius Nazianzenus orat. 27. affectum inuidiæ appellat venenum inuidi ſimul & nequiſſimum, *illud*, inquit, *quia bonis omnibus infeſtum eſt: hoc, quia dominos ſuos exeſt & conficit.* B. Petrus Chryſologus ſermone 172. eandem inuidiam hoſpitum ſuorum vocat carnificem, *Hanc, qui receperit*, inquit, *ſua ſuſtinet ſine fine ſupplicia, quia in ſe domeſticum ſemper diligit habere tortorem.* Quod veriſſimum eſt in inferis, quibus gloria Dei & Beatorum perpetuus eſt carnifex, quia eam, ſed à longè, miſeri intueri coguntur in æternum, vt ſemper inde crucientur, ſemper ad hoc victuri. Videri poſſet alicui Deus mitigâſſe condemnationis ſententiam, prolatam in Heli, ſummum Sacerdotem, quando dixit? *Præcidam brachium tuum & brachium domûs patris tui, vt non ſit ſenex in domo tuâ &c. Verumtamen non auferam penitus virum ex te ab altari meo: ſed vt deficiant oculi & tabeſcat anima tua.* 1. Regum 2. At non ita eſt; ſed auxit illi potiùs hac appendice pœnam; promittit enim ipſi ſemen, ſed quod coram oculis ſuis perpetuò aſpiciat alium ſedentem in ſede patris ſui ſummum ſacerdotem, cui ipſum ſubeſſe & parere flectereque genua debeat, ſine vllâ ſpe recuperandi ſedem illam. Maximum id erat filijs Heli tormentum; ſiquidem *Inuidia Siculi non inuenēre Tyranni Maius tormentum*, ait Horatius epiſt. 1. Eandem ob cauſam B. Petrus, cùm oratione ſuâ Simonem Magum ex aëre volantem deieciſſet, petijt à Domino, vt ad ſuum tormentum non omninò contereretur lapſus, ſed aliquamdiu ſuperſtes eſſet: *Decidat, Domine*, inquit, *ſic tamen, vt nihil ſe potuiſſe viuens recognoſcat.* Vt Egeſippus libro capite de excidio Ieroſol. refert. Itaque damnati ad hoc viuunt, vt veluti canes alligati ad catenam, videant ſe iam nihil aduerſus Deum & Beatos poſſe: itaque dentibus fremant, & tabeſcant & ſeipſos vorent: gloriam Sanctorum & ſuam confuſionem cum ſtridore aſpiciant.

III. Perpetuã ruminationem præteritorum.

III. Perpetuam quaſi ruminationem & recordationem præteritorum ſuorum ſcelêrum & inſaniarum: nec non & deliciarum olim habitarum; quibus ſe incauti præcipitârunt in eas gehennæ calamitates: quomodo boues ſamelici pabulum iam depaſtum reuocant in os è ſtomacho & dentibus ſuis ruminant. Id teſtatur Sapiens Sap. 4. *Venient in cogitatione peccatorum ſuorum timidi & traducent illos ex aduerſo iniquitates eorum.* Hac de cauſa Abraham reuocauit epuloni in memoriam priſtinas delicias ad ipſius maius tormentum: *Memento fili, quia recepiſti bona in vita tua*, Lucæ decimoſexto. Ipſe etiam Dæmon cuidam auaro morienti in Diœceſi Colonienſi pecunias identidem in os ingerebat, quas ille maſticaret. Hic enim interrogatus, cur ita dentibus ſtrideret & quid manderet: *Pecunias*, inquit, *meas iniuſtè comparatas maſtico & deuoro, quas ingerit mihi Diabolus*; vti refert Diſcipulus in Promptuario, Valentinus Leuchrius in horto regio. Simili quadam ratione ex eiuſdem Dæmonis molitione dicebant perfidi illi Hebræi: *Recordamur piſcium, quos comedebamus in Aegypto gratis: in mentem nobis veniunt cucumeres & pepones &c.* Num. 11. Habebant illi ſapidiſſimum manna, nec tamen eô contenti ſuſpirabant ad priores carnium, piſcium & frugum cupedias; quis ſenſus erit damnatis, quando omnibus deſtituti recordabuntur habitorum olim bonorum? quàm eis prurient dentes? quanto eorum ſtridore ſua ruminabunt conuiuia olim inſtructa lautiſſimè? Omnes hæ lautitiæ conuertentur eis in amaritudines, iuxta verbum Iſaiæ cap. 14. factum ad Balſaſarem ſplendidè conuiuantem: *Detracta eſt ad inferos ſuperbia tua: concidit cadauer tuum.* (70. habent, *multa lætitia tua:* Chaldæus; *ſonitus laudis muſicæ tua*) *ſubter te ſternetur tinea &c.* q. d. tua gloria, tuæ epulæ & conuiuia, ô Balſaſar, in quibus muſicâ te recreabas defecerunt, & ad inferos detracta ſunt; vt ibi exponit Cornelius. Sed cur addit Propheta tineam mortuo ſubſternendam? Vtique quia tinea veſtem continuò rodit, tametſi occultè: ita vermis conſcientiæ ſine intermiſſione, tametſi in corde ſolùm damnatos corrodit & arguit: Cur ô ſtolidiſſime, animam tuam tam pretioſam, cœlo natam & vnicam tam vili pretio (pro argento, epulis, vanâ gloriâ, momentaneâ carnis voluptate) Dæmoni vendidiſti & inferno mancipâſti numquam redimendam? Poteras ijs bene vti & cœlum lucrari: ſed gehennam potiùs mercari voluiſti. Quid iam tibi comparâſti? Nihil, nihil: omnia perdidiſti. Magna Iobo afflictio eſſe debuit, quando nuntius (quē S. Chryſoſtomus homil. 1. de Pat. Iob, Diabolum fuiſſe exiſtimat) ſuper nuntium venit, & clades acceptas ei nunciauit, modò abductos boues & aſinos; modò tactas fulmine oues; modò camelos abactos; modò liberos in conuiuio ruinâ oppreſſos. Potuit tamen Iob ſeſe conſolari ſpe bonorum cœleſtium, quin & terrenorum ſibi fortè reſtituendorum. At verò damnati & talibus continuò opprimuntur nuncijs, & interim nihil habent, quod ſperare poſſint. Solus iſte nuncius incolumis euadit, ſublatis omnibus alijs, vt clades illatas eis denunciet & perpetuò ingeminet. Non longè à regiâ ciuitate Holmenſi in Sueciâ locus eſt, quatuor

dentium

dentium mons (*bietzahn*) appellatus, eò quòd Rex Daniæ Chriſtiernus primus infæliciter pugnans, quatuor dentes ictu bombardæ illic amiſerit. Refert Olaus libro ſeptimo capite decimoquinto. Locus hic in memoriam refricauit Regi infœlicem pugnam & amiſſos in ea dentes. Petra etiam *Iectebel*, ſeu *ſtridor dentium* in memoriam reuocabit miſeris damnatis infælicem cladem, quam in mundo paſſi ſunt, & amiſſos dentes, quibus dulcia vina & lautas epulas olim hauriebant, & iucunda colloquia cum amicis miſcebant: ſed heu quanto eorum dolore?

IV. Perpetuã maledictionem, quâ in ſe ipſos tonabunt.

IV. Perpetuam maledictionem, quâ in ſe mutuò deſæuient & ringentur velut canes, qui cauſam damnationis alter alteri dederunt: vel etiam dum in viuis eſſent, ſe inuicem oderunt. Ita enim de damnatis Pſalm. 58. vbi vulgata legit; *famem patientur vt canes*; Hebraicè habetur: *tumultuabuntur vt canes*; vnde S. Hieronymus vertit: *Latrant vt canes*: Id verò de inferis intelligit Nyſſenus, vt ſuprad. nec immeritò; ſi enim nunc multoties audimus maledicere filios parentibus, quòd ab ipſis neglecti vel malè educati, vel damnatis natalibus per inceſtum aut fornicationem procreati ſint, indeque in ſcelera, contemptum, paupertatem & quandoque in manus carnificis inciderint: quid facient in inferno, quando ſe per illorum conſilia, instructiones, praua exempla ad extremam & æternam calamitatem detruſos videbunt? Ita eſſe luculentè imprimis confirmauit mulier illa, quam teſtatur in ſuis Reuelationibus lib. 6. cap. 52. à ſe conſpectam eſſe, ſanctitate celebris illa Brigitta, velut è caliginoſo lacu prodeuntem luridi vultûs vmbram, ſine corde horridè truncam labijs, exeſo miſerabiliter naſo, oculis in genas proliné propendentibus exedentibus funeſtis pectus vermibus, de filia ſuperſtite, tamquam ſi coram adeſſet, miſerandum in modum conquerentem: *Eheu filia, non filia, ſed lacerta veneno fœtidiſſima! miſeram me, quæ te genui! miſerrimam, quæ te exemplo meo peccare docui! quoties enim peſſimos meos imitata mores etiamnum peccas, toties hæc inferni quæ propter te patior, tormenta, nouis additibus recrudeſcunt.* Confirmat idipſum, quod ſcribit Dionyſius Carthuſianus libro de quatuor nouiſſimis articul. 42. *Vidit* enim quiſpiam, Angelo bono duce, miſerandum ſpectaculum: Patrem filio. & hunc patri in medijs ignibus acerbiſſimè identidem occlamantem: *Maledicte fili, quòd me miſeriarum adduxiſti, iuſtis iniuſtiſq́; artibus vtentem, vt tu multarum opum haberem ſucceſſorem?* Econtrà filius: *Quin imò tu me, tu me tua indulgentia, tuus tui nimius amor ab religioſa vita deſiderio abſtractum præcipitauit, deteſtande pater.* Quis dubitet etiam illos, qui in continuo odio & inimicitiâ vixerunt, neque reconciliati obierunt, ſe mutuò in inferno cum ſtridore dentium, cum latratibus & morſibus, velut rabidi ſolent canes, inuaſuros ac dilaniaturos? Comprobatur id exemplo, quod ſcribit Cæſarius libro vndecimo mirac. cap. 56. de duobus ruſticis ſibi mutuò infenſis, in Colon. Epiſcopatu mortuis eodemque ſepulchro tumulatis, qui in ipſo tumulo, capitibus, calcibus, & dorſis inter ſe colliſis acerrimè pugnarunt, ita vt alter eijci debuerit. Frequentiſſima ſunt fraterna odia & quidem acerrima atque implacabilia, ferè propter hæreditaria bona malè diuiſa; & his odijs fratres ſæpè immoriuntur. Quid hi agent in inferno? nónne velut canes os vnum rodentes in ſe inuicem dentes exerent, fremem & ringentur? Quò videtur ſpectare, quod Oſeas capite decimotertio de inferno ait: *Ipſe inter fratres diuidet.* Quomodo verò diuidet? vt velut diuiſæ duæ acies inter ſe concurrant & in ſe inuicem arietent, nè vllo vnquam tempore in vnum conueniant, iuxta id Pſalm. 54. *Diuiſi ſunt ab ira vultus tui.*

V. Sempiternum opprobrium.

V. Sempiternum opprobrium, in pœnam cachinnorum & ſtridoris dentium, quo in viuis exiſtentes excepêre & deriſêre ſanctos vti fatentur ipſi Sapient. 5. dicentes: *Hi ſunt, quos habuimus aliquando in deriſum & in ſimilitudinem improperij. Nos inſenſati vitam illorum æſtimabamus inſaniam &c.* Riſus & deriſio dentibus adſcribitur, vti Eccleſiaſtici cap. 19. verſic. 27. *riſus dentium &c.* Ergo riſus dentium, quo Sanctos deriſerunt improbi, iuſtè quaſi lege talionis caſtigatur dentium ſtridore, vt veluti ridiculi perpetuò rideantur, iuxta id Prouerb. 3. *Ipſe deludet illuſores.* Hebr. dicitur: *deridebit deriſores.* Matthiæ Coruini, Hungariæ Regis tonſor Regi pergratus, Aragonio Card. Legato, vxoris eius fratri, poſteriores veſtium partes per iocum mutilauerat; cauſamque eius facti rogatus exprimere, ridens Regi faſſus eſt. Itaque Rex ei naſum & labra deſecuit in pœnam, vt qui in maleficio ridebat, ſemper exertis dentibus, etiam cùm fleret, ridere videretur. Fulg. lib. 6. cap. 3. Quid ni etiam improbi, qui iuſtos hîc derident & deriſui exponunt, ita puniantur in gehennâ vt exertis dentibus & diducto ore ſtridentes, ſemper ridere aut cachinnari videantur? *Qui* enim *ſpernis*, *nónne & ipſe ſperneris*? Iſa. 33. Veſtimenta tineas generant & ligna vermes: interim per eoſdem & ligna corrumpuntur & veſtes: ſic fiet iuſto Dei iudicio, vt qui deriſione alios læſuri, quaſi vermem è corde ſuo progenerârunt, per eandem & ipſi æternum rideantur. Vnde Iſa. 51. dicitur: *Nolite timere opprobrium hominum* (h. e. irriſionem) *& blaſphemias eorum ne metuatis. Sicut enim veſtimentum* (ſupple, ex ſe generat tineam, quæ id corrodat & abſumat) *ſic comedet eos vermis: & ſicut lanam, ſic deuorabit eos tinea.*

THEMA

THEMA QVINTVM.

Vanæ gloriæ damna.

1. *Vana gloria deſtruit opus bonum.*
2. *Perdit mercedem operis, vel cum viliſſima commutat.*
3. *Confuſionem metit pro gloria.*
4. *Meretur iram Dei.*

Vide nemini dixeris. *Matth.* 8.

SAluator noſter cùm in vltima cœna diſcipulis valedicens pacem dediſſet, ſubiunxit: *Non quomodo mundus dat, ego do vobis.* Ioann. 14. Mundus enim dat, vt pro dono ſuo aliud recipiat, ſiue id ſit argentum, ſiue honor, ſiue delitiæ, ſiue aliud quidpiam. Exempli cauſâ: Chirurgus aliquis circumforaneus eximit alicui calculum & ſanauit eum; an hoc gratis fecit? minimè gentium. Præter argentum copioſum, calculoſum depingi curat & in publicis nundinis imaginem eius oſtentat, vt ſanati hominis aſpectu lucra ampliora faciat. Ita mundus dat; ſed non ita Chriſtus. Contulit is ſanitatem homini leproſo (qualem nemo facilè Medicus ſanare nouit) & quid ab eo pretij accepit? Nihil omninò, adeò vt nec ſciri id voluerit, ac ſiquid ab eo mercedis loco petijt, hoc vnum petijt: *Vide nemini dixeris*; idque adeò feriò ipſi commendauit, vt S. Marcus dicat, ipſi comminatum eſſe, h. e. ſeuero & minaci vultu mandâſſe. Sed cur ipſe dat hoc modo, & non quomodo mundus, Medici & chirurgi dant? cur pro tanto beneficio vel imaginem non exigit hominis ſanati, quam publicè proponat? An forſan hoc fuiſſet beneficium deſtruere? mercedem euacuare? minus pro maiori accipere? confuſionem metere? verbera accerſere? Ita omninò; hoc & nil aliud feciſſet, ſi vanam gloriam exegiſſet vel etiam acceptâſſet: vti nunc oſtendemus.

I. Vana gloria deſtruit opus bonum.

I. Vana gloria deſtruit opus bonum. Agar videns ſe concepiſſe, adeoque intuens tumeſcentem vterum ſuum, ſtatim incipit deſpicere dominam ſuam; & quid tandem genuit? Iſmaëlem, ferum hominem: *manus eius contra omnes, & manus omnium contra ipſum.* Geneſ. 16. Ita ſi oculus tuus aſpiciat opera tua, inſoleſcere incipies & paries vanam gloriam, virtutum omnium hoſtem & interfectricem. Alia enim vitia ſingula ſingularum virtutum hoſtes ſunt: vana gloria eſt omnium hoſtis communis, omnes enecuans. Aſpexit Phariſæus ille, in templo orans, opera ſua: *Ieiuno bis in ſabbatho &c.* atque hoc aſpectu omnia deſtruxit & vacuus domum redijt qui onuſtus bonis operibus aſcenderat in templum. Lucæ 18. Idem accidiſſe Samſoni vult S. Ambroſius epiſt. 70. Is enim poſt inauditam victoriam & ſtragem mille virorum, ſibi applaudens dixit: *In maxilla aſini, in mandibula pulli aſinarum deleui eos & percuſſi mille viros.* Cumque hæc verba canens compleſſet, proiecit mandibulam de manu & vocauit nomen loci illius *Ramathlechi, quod interpretatur, eleuatio maxillæ.* Sed continuò æſtuare ſiti cœpit aitque: *En ſiti morior, incidamque in manus incircumciſorum.* Iudic. 15. Et quidem veritatem ſibi ipſi vaticinatus eſt; poſteà enim miſer à Philiſthæis captus & exoculatus eſt. Ex cur exoculatus? an quia oculo vanæ gloriæ aſpexit victoriam ſuam & ſuum *Ramathlechi*? Quare ſenior ille Tobias bene & cautè filium ſuum monuit, cap. 4. verſ. 7. *Ex ſubſtantiâ fac eleëmoſynam &* (vt addunt 70. Interpretes) *non videat oculus tuus in faciendo te eleëmoſynam.* Quod optimè concordat cum illo, quod ait Dominus Matt. 6. *Te faciente eleëmoſynam, neſciat ſiniſtra tua, quid facit dextera tua.* h. e. tuipſe, quoad fieri poteſt, neſcias, nullâque ratione inſpicias; quia *quò vana gloria intrat, omnia quæ intùs ſunt, inſenſibiliter aufert*; ait S. Chryſoſtomus. *Sed quomodo, inquit*, ait idem hom. 3. in Matth. *poſſumus ignorare, quod nouimus? Quid ais tu, cùm quotidie offendas Dominum, nihilominùs deliciaris, rides, nec te peccâſſe noſti, obliuioni cuncta tradendo, ſolam verò non potes rectè factorum obijcere memoriam?* Neque ſolùm proprius oculus, ſed alienus etiam deſtuit opera bona, ſi ipſi videnda exponantur, non ſecus ac baſiliſci oculus, qui aſpectu ſolo venenum homini afflare dicitur, ita vt occidat, teſte Plinio lib. 8. cap. 21. & lib. 29. cap. 4. Quod S. Bernardus in pſalm. 90. verſ. 13. accommodat illis Chriſti verbis Matth. 6. *Attendite ne iuſtitiam veſtram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis.* Ita enim videri, eſt videri à baſiliſco & occidi. Putatiſne fruſtra præcipiſſe Deum Deut. 15. verſ. 19. *Non tondebis primogenita ouium?* Non certe, ſed voluit ad literam quidem primogenita ouium offerri ſacerdoti vnà cum lanâ; ſenſu tamen tropologico, primariò intento, voluit ne opera noſtra, perfecta præſertim, denudaremus; alioquin peritura, ſi ea oſtentemus. Ita S. Gregor. 8. moral. cap. 34. *Ouium primogenita tondere eſt occultationis ſuæ tegmine humanis oculis inchoantia opera bona denudare. Cùm ergo vita noſtra ſimplex quid atque innocuum inchoat, dignũ eſt, vt ſecreti ſui velamina non relinquat, ne nudum hoc humanis oculis quaſi ſubducto vellere oſtendat.* Quæ cauſa etiam eſt, cur Dominus conſuluerit in ſecreto orandum, Matth. 6. *Tu autem cùm oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauſo oſtio ora patrem tuum in abſcondito.* Cauſam enim dat Bernardus ſermone 68. in Cant. *Ne coram orantibus*, inquit, *laus humana orationis furetur fructum, fruſtretur effectum.*

II. Perdit mercedem operis; vel cum viliſſimâ commutat.

II. Perdit mercedem ſuam, vel ad ſummum cum viliſſimâ commutat. Quod teſtatur ipſe Dominus Matth. 6. verſ. 2. *Amen dico vobis, receperunt mercedem ſuam.* In quæ verba S. Hieronymus: *At non Dei mercedem, ait, ſed ſuam receperunt, qui laudati ſunt ab hominibus, quorum cauſâ exercuere virtutes.* Plumbeam ergo mercedem pro aurea accipiunt: ſiliquis porcorum ventrem ſuum implent, non expectato regio conuiuio, quod eleganter S. Chryſoſt. homil.

36. ad pop.

36. ad pop. exponit his verbis. *Sicut guloſi & honeſtatis expertes ad regalè conuiuium vocati, nec congruam horam expectantes, paruulorum inſaniã more ſuam corrumpunt lætitiã præuenientes & vilioribus ſeipſos cibis ſaturantes: ita & hi mercedem hîc acquirentes & accipientes ſuturã diminuunt.* Idem aliâ ſimilitudine declarat Iſidorus Clarius orat. 105. tom. 2. *Fingite quempiam veſtrum eſſe, cui regnum Italiæ totius hodie offeratur decennio poſsidendum, tamen ſi per hoſce decẽ annos priuatam agere vitam velit, futurum vt 50. iuſtos annos totius Europæ imperio potiatur, non cenſetis hũc conditionem iſtam lubentiſsimè accepturum, facileq́; atque adeò ſummâ cum lætitiâ toleraturum, toto illo decennio vitam agere priuatiſsimam atque humillimã, & tamen illud, quod ſperaret, quinquaginta annorum ſpatium nôſtis quàm veloci curſu eſſet finiendũ. Quòd ſi in re momentaneâ tam ſumus circumſpecti, cur non vel par ſtudium adhibemus ad adipiſcendam æternitatem, & hanc totam vitam, quæ ne momentum quidem eſt, ſi cum illa conferatur: in gloriaq; libenter viuimus, vt incomprehensâ illâ ac infinitâ gloriâ tandem potiamur?* Stultum iure dixeris illum Architectum, qui pro duarum inſignium columnarum erectione in foro S. Marci Venetijs, non aliam petijt mercedem, quàm vt luſoribus quibuſcumque fieret libertas ſub eã ludendi quocumque modo, vti refert Munſterus fol. 263. quaſi huius rei memoria & monumentum pro mercede ei ſatis eſſet. Nihilo plus ſapuit Wenceſlaus Imp. VI. ignauus dictus, qui Norimbergenſibus pro lytro redemptionis à iuramento, viginti millia aureorum offerentibus, petijt ſolùm quatuor currus vino onuſtos, homo ſcilicet vinoſus, aliud nihil curãs. Æneas Sylu. libr. 2. in Panorm. Longè amentiores ſunt, qui pro immenſa, quam Deus illis offert, gloriâ in cœlo, humanam & euanidam accipiunt in terra. Quid enim vilius gloriâ iſtâ; *Nã ideircò*, inquit D. Chryſoſtomus hom. 22. in Geneſ. *vana dicitur, quia euanida eſt, & nihil habet ſtabile neque firmũ, ſed ſolum eſt oculorum deceptio, & priuſquam apparet, auolat.* Et hom. 43. ad pop. *Dic mihi*, ait, *ſi paruorum videas puerorum multitudinem lactentium duce, nunquid ab eis gloriam concupiſces? ſic erga cunctos homines diſponaris propter gloriam. Ideircò cenodoxia (vacua ſeu vana gloria) dicitur. Nónne vides perſonas, quas in ſcena verſantes, induuntur, quàm ſint pulchræ quidem, quàm verò ſplendidæ, quàm ad extremam pulchritudinis perfectionem effictæ? Potes mihi talem aſpectum in veritate monſtrare? nequaquam. Numquid vnquam earum amore captus es? Non. Quare? Quia vacuæ ſunt & imitantur pulchritudinem, pulchritudo tamen non ſunt.* Diximus paulò antè non tondenda ouium primogenita; addo nunc oues quaſlibet in hyeme non tondendas, ſed in æſtate vti etiam fit. Qui enim in hyeme eas lanâ ſpoliaret, & parum lanæ acciperet, & ſimul oues perderet. Vnde Stephanus Cantuarienſis in illum Deut. 15. locum: *Oues*, inquit, *non tondentur in hyeme ſed in æſtate, ne aſperitate hyemis opprimantur. Hyems eſt vita præſens, æſtas verò futura. Oues in hyeme tondet, qui causâ inanis gloriæ opera ſua oſtentat: in æſtate verò, qui pro vita æterna laborat.* Noluit in hyeme oues ſuas tondere S. Hilarion Abbas, qui ob frequentia miracula, ſanitatis præſertim reſtitutæ malè habentibus, vbique celebris factus & à populo requiſitus, vndique profugit de eremo in eremum, de regione in regionem, flebatq́ue ſuam religionem periculo vanæ gloriæ expoſitam, dicens: *Rurſum ad ſæculum redij & recepi mercedem meam in hac vita. En homines Palæſtinæ & vicinæ prouinciæ exiſtimant me alicuius eſſe momenti, & ego ſub prætextu monaſterij ad diſpenſationem fratrum, vilem ſupellectilem habeo.* S. Hieron. in vita.

III. Confuſionem & ignominiam pro gloriâ metit & accipit. Finis quidem inanis gloriæ eſt manifeſtatio propriæ excellentiæ, vt ait S. Thomas 2. 2. quæſt. 132. articul. 5. ſed nihil minus aſſequitur gloriæ venator; nam irriſionem potiùs ſortitur & contemptum, velut homo vanus: *Quoniam enim tui amici*, inquit D. Chryſoſtomus hom. 4. in cap. 1. Matth. *qui te glorificare certatim ſtudent, clarumq́; te monſtrare, propter hoc teipſum rurſus irrident, quòd gloriam ab ipſis requiras: quomodo non tibi in contrarium huiuſmodi ſtudia vertuntur?* Et homil. 63. *Quinam ridiculoſi ſunt, dic, quæſo? Nónne qui omnia faciunt, vt multitudinis auram adipiſcantur?* Et hom. 72. in eundem Matth. *Tu quidem maximè cupis, vt te admirans: ille miſericors, ille humanus, ille benignus, dicat, ipſe autem iſtud non dicet, ſed ille inanis gloriæ cupidus, prædicabit; ille, qui omnibus quouis modo hominibus placere ſtudet, cæteraq́; his deteriora.* Et hom. 22. ad pop. *Si vanæ ſeruies gloriæ, propter hoc ipſum eris ignobilior? ipſi enim te glorificantes per hoc ipſum te ridebunt; quoniã ab eis gloriam aucuparis. Quid igitur rem attrahis, ex qua tibi contrarium proueniet ſi vis ergo glorificari, gloriã contemne, & eris clariſsimus.* Denique hom. 17. in Epiſt. ad Romanos: *Quemadmodum pueri ludentes*, ait, *ex fœno coronas inuicem imponunt, coronatum autem ſæpenumero eius rei ignarum, poſt tergum irrideunt: ita ſanè & nunc qui te in faciem prædicant, apud ſeipſos clanculùm ſubſannant, atque ita quid aliud fit, quàm quòd & nobis inuicem fœnum coronantes imponimus. Et vtinam nihil aliud quàm fœnum.* Cõtigit hoc imprimis clariſſimo illi Oratori, Demoſtheni, quẽ, licet in Græca eloquentia primas tulerit, Cicero tamen lib. 5. Tuſcul. *leuiculum* appellauit, quòd illo ſuſurro delectari ſe diceret, aquam ferentis mulierculæ, inſurrantiſque alteri: *Hic eſt ille Demoſthenes.* Antiſthenem philoſophum videns aliquando Socrates mediâ hyeme, pallio & veſtibus diſciſſis in platea frigoribus rigente ad popularem auram captandam, obambulantem, ſic eum falsè affatus eſt: *Per ſciſſuram pallij tui inanitatem tuam video.* Laërt. Notatus etiam ac derideculo fuit Actius Poëta, qui cùm breuis admodum ſtaturæ eſſet, maximam formâ ſtatuam in Camœnarum æde ſibi poſuit, apud Plinium lib. 34. ca. 5. Quod & alijs contingit, qui cùm exigui ſint, magni haberi affectant. Magnus quidem ac potens Rex coram mundo erat Nabuchodonoſor, ſed tamen iudicio ſuo, ſtulto & peruerſo, longè ſibi maior viſus, erexit ſibi ſtatuam 60. cubitorum, in qua velut Deus coleretur & ab omnibus adoraretur. Verùm à tribus pueris ſpretus & nequaquam adoratus eſt. *Nunc verò idipſum,*

III. Confuſionem metit pro gloriâ.

ſum, (ait S. Chryſoſtomus homil. 4. in Matth. hominem gloriæ cupidum alloquens) *pateris omninò, quod Nabuchodonoſor legimus pertuliſſe. Nam ille ſtatuam quondam erexit, à ligno & mortua corporis imagine magnam ſcilicet famam aucupaturus ac viuus a re non viua claritatem mutuaturus. O ingentem inſaniam quo ſe honorare eſt viſus, deridendum prabuit. Nam qui re mortua maxime magis quam ſeipſo & mentis ſuæ viribus, lignũ ſupra ſe dignatur, qui non ſibi ille (obſecro) riſu maxime dignus, non à moribus ſed à tabulis & aſſeribus commendari volens? Vt ſi aliquis de magnitudine ac pulchritudine domûs, de ſcalis potius gradibuſque marmoreis ſe eſſe honorabiliore putet, quàm qui homo genitus & rationis nobilitate donatus eſt. Hunc itaque plurimi etiam inueniuntur nunc imitari. Vt enim ille tunc de imagine aureâ, ſic modò alij de veſte pretioſâ, de equis alij vel curribus, de amplitudine columnarum, quæ ſunt in ædibus & pictura parietum, opinantur ſe eſſe meliores. Quia enim quod erant homines, perdiderunt, ſolicitè huc illucq; circumeunt, aliunde ſibi gloriam colligentes, omni ſane irriſione digniſſimam.*

IV. Meretur iram Dei. IV. Meretur iram Dei, vt quæ gloriam ipſi ſoli debitam, velut primario auctori & fonti bonorum operum, ſibi impudenter arrogat; quod non minus eſt, quàm Regi coronam detrahere & ſibi imponere. Quâ de re Oſeas c. 8. ſic loquitur: *Ventum ſeminabunt & turbinem metent.* Ventum ſeminant, qui vanam gloriam ſectantur (quid enim ea niſi ventus leuis afflans hominem?) & hi turbinem metent, de quo Ier. 23 dicitur: *Ecce turbo indignationis Dominica egredietur & tempeſtas erumpens ſuper caput impiorum veniet.* Et Iſa. 28. *Væ coronæ ſuperbiæ, ebrijs Ephraim & flori decidenti, gloriæ exultationis eius &c.* Samariam intelligit, metropolim Ephraim, ſuperbientem in munitione & coronâ mœnium ſuorum, in modum coronæ ſtructorum, & montium circumiacentium. Et quid ei vaticinatur? *Ecce validus & fortis Dominus, ſicut impetus grandinis; turbo confringens &c. pedibus conculcabitur corona ſuperbiæ.* Quod factum, quando Salmanaſar venit in Samariam & abduxit inde decem tribus, ſeu Ephraim in captiuitatem; eò quòd Rex illorum Oſee annuum tributum ſubtrahere ei niteretur. 4. Regum 17. Tributum, quod debemus Deo, eſt eius gloria; quam alteri non dabit, Iſa. 42. Iſtos tales ergo, qui gloriam ipſi debitam ſurripere conantur, turbinem indignationis ſuæ immittet; vti ſenſit imprímis ſuperba illa Samaria; deinde faſtuoſus etiam ille Nabuchodonoſor, qui & ipſe ob ampliſſimam & munitiſſimam ſuam ciuitatem Babylon inſoleſcens, cùm in Dei contemptum prorumperet, dicens: *Nónne hæc eſt Babylon magna, quam ego ædificaui in domum Regni &c.* repente etiam ſenſit turbinem indignationis Dominicæ. Statim enim *vox de cælo ruit; Tibi dicitur Nabuchodonoſor Rex: Regnum tuum tranſibit à te.* Dan. 4. Quod ita factum eſt, vt velut amens è regno ad beſtias in ſyluas eiectus, ſeptennio oberraret, velut bos fœnum comedens. Sic nimirum Deus ſuperbos humiliare nouit & de ſolio deponere. Tremendum etiam iure merito ſemper habitum eſt ſupplicium & repentinum Dei fulmen, quo plexus eſt Ananias cum vxore. Act. 5. Sed quæ eius ſupplicij cauſa fuit? Agnoſcit in profeſſione & voto eius vanæ gloriæ admixtionem S. Hieronymus Epiſt. 150. ad Hedibiam, & S. Baſilius ſermone 1. de Inſtitut. Monachorum: *Licebat initio,* inquit Baſilius, *Ananiæ poſſeſſiunculam ſuam Deo non polliceri ac vouere: ſed poſtquàm humana gloriæ cupiditate inductus, quidquid in bonis habebat, per profeſſionem Deo conſecrauit, quo videlicet egregio iſtiuſmodi facto hominum de ſe admirationem excitaret, de pretio autem, callidè poſteà neſcio quid interuerterit, eiuſmodi aduerſum ſe indignationem Dei prouocauit, cuius Petrus miniſter fuit vt ne ad pœnitentiam aditum inuenire potuerit.* Iam verò ſcimus ad vocem illam Petri; *Non es mentitus hominibus ſed Deo;* veluti ad fulmen, illicò corruiſſe & expiraſſe Ananiam primò, deinde vxorem eius. Quis hîc non cohorreſcat? Tanti nimirum eſt gloriam Deo debitam ſibi arrogare, quanti æſtimatur apud homines, coronam Regi detrahere & ſibi imponere, & quidem tantò plus, quantò maior eſt Rex cæli & terræ morituris terræ Regulis.

His ergo tantis vanæ gloriæ damnis perſpectis, quis iam pro bono opere tam vile, imò tam pernicioſum pretium, non dico exigere, ſed etiam oblatum audeat accipere? Abſit, abſit procul à nobis merces tam damnabilis; & dicamus potiùs cum Magiſtro & Domino noſtro, quotieſcumque boni aliquid alteri præſtiterimus: *Vide nemini dixeris.*

DOMI-

DOMINICA QVARTA POST EPIPHANIAM.

THEMATA.

I. Quâ ratione & quando Chriſtus obdormiat nobis
II. Cauſa tempeſtatis, quia Chriſtus malè habetur à quammultis.
III. Cur Eccleſiam ſuam Chriſtus tot tempeſtatibus fatiget.
IV. Tria aſyla ſeu refugia afflictorum.
V. Solatia animarum purgatorij.
VI. Quid agendum in tribulatione.

THEMA PRIMVM.

Quâ ratione & quando Chriſtus obdormiat nobis.

Dormit ſæpe in nobis Chriſtus.
1. *Quando intepeſcimus in bonis operibus.*
2. *Quando iuſti in tentationibus ad tempus non adiuuantur.*
3. *Quando permittit frænum peruerſis, vt magis timeant poſteà puniendi.*
4. *Quando obliuiſcimur doctrinæ Chriſti.*
5. *Quando in graue peccatum labimur.*

Ipſe verò dormiebat. *Matth.* 8.

ANTIQVISSIMVS ille & doctiſſimus Origenes ſtupet & miratur ſomnum Chriſti Domini in hod. Euangelio: *O res mirabilis & ſtupenda*, inquit, *is qui nunquam obdormit, dormit? is qui cœlum & terram gubernat, dormit: is qui nunquam dormit neque dormitat, ipſe dormire dicitur?* Neque id immeritò, miramur enim illa, quorum cauſas ignoramus, quis autem nobis exponet cauſam, cur qui nunquam dormit, hodiè obdormiat? Ad hoc inter alios bene, meo iudicio, reſpondet Euthymius: *Dormiebat diſpenſatoriè*, inquit, *vt vehementer timerent Apoſtoli. Nam ſi vigilaſſet, aut nullo modo timuiſſent, aut parum territi fuiſſent. Oportebat autem eos magnum timoris ſenſum concipere, vt etiam ad magnum potentiæ illius ſenſum peruenirent, & maiorem de eo fidem conciperent.* Ita ille. Neque

Dormit ſæpe & in nobis Chriſtus.

verò vt Apoſtoli ſoli timerent, dormiſſe eum arbitror, ſed vt nos quoque timeremus. Audimus enim ad Chriſti ſomnum mox coortam tempeſtatem, deſolatos quaſi diſcipulos in ſummam anguſtiam ac in ipſam penè deſperationem coniecisse. At nihilo minus etiam nobis contingit, quando in cordibus noſtris Chriſtus obdormiſcit. Æquè enim iactamur, æquè periclitamur, niſi ipſe ſurgat & imperet ventis & fluctibus, quibus obruimur. Quare vt has tempeſtates auertere poſſimus, nunc inquiremus, quando & quâ ratione dormiat nobis Dominus.

I. Quando intepeſcimus in bonis operibus.

I. *Dormit in nobis Dominus* (inquit Gloſſa in hunc textum) *id eſt, fides Domini, cùm negligentius agimus, & ideò tempeſtas: Si verò fides reſurgit, imperat ventis & fluctibus.* Dormit ergo in nobis Dominus, quando nos obdormiſcimus vel ſaltem dormitamus, intepeſcimus & languemus in fide, ſpe, charitate, oratione alijſque pijs operibus; tunc enim Deus etiam quaſi dormiens, vel dormitans, languidè nos protegit, adiuuat, exaudit. Scriptum enim eſt pſal. 32. v. 22. *Fiat miſericordia tua Domine ſuper nos, quemadmodum ſperauimus in te.* Accedit Eccleſiaſticus cap. 2. vbi ait: *Væ diſſolutis corde, qui non credunt Deo, & ideo non proteguntur à Deo.* In Græco habetur: *Væ corde remiſſo.* Quando igitur in fide, ſpe, alijſque pijs exercitijs remiſſi & languidi ſumus, tunc obdormit nobis Deus, dum nihil aut parum valde gratiæ nobis impertit. Sicut enim citharœdus imperito ſaltatori, qui ad numerum ſaltare neſcit, cantilenam accommodat; & languidè ſaltanti languidum aliquid canit: ita etiam Deus nobis ſe conformat. Hac de cauſa Moyſes in prima petræ percuſſione non obtinuit aquam, Numer. 20. quia de Dei bonitate & beneficentia erga tam ingratum populum nonnihil diffidebat: at vbi in ſecundo ictu fiduciam aſſumpſit & ſpem ac fidem corroborauit, tum profluxit aqua. Quod videtur etiam accidiſſe Eliſæo, quando non in prima, ſed ſecunda primùm percuſſione diuiſit Iordanem pallio Eliæ, 4. Regum 2. In primo igitur ictu dormiuit in illis Chriſtus, non audiendo poſtulata eorum, quia etiam in ipſis dormiebat & languebat fides ac ſpes. Ioſeph ille innocentiſſimus per duos integros annos poſt expoſitum pincernæ ſomnium in carcere detentus eſt. Rationem reddit S. Auguſtinus ſermone 82. de temp. quia nonnullam in pincerna, cui ſomnium explanarat, ſpem repoſuerat, *Quia nondum ſcriptum erat: Bonum eſt ſperare in Domino, quàm ſperare in homine: cùm in omnibus Dei gratiam meruiſſet, ſurreptũ eſt illi; vt ab homine auxilium peteret. Pro qua re additi ſunt duo anni, quibus adhuc teneretur in carcere, tamquã diceret ei Dominus: Ego tibi oſtendo vt magis à me quàm ab homine debeas auxiliũ poſtulare.* Sic ille. Iudas Machabæus cũ paucis militibus

habuit illuſtres de Antiocho eiuſque maximis copijs victorias, quamdiu ſcilicet in Deum fortiter ſperauit. At in vltimo prælio, quando videns ſuos dilabi, *confractum eſt corde, quia non habebat tempus eos congregandi & diſſolutus eſt*, dixitque hæſitanter: *Eamus contra aduerſarios noſtros, ſi pugnare poterimus contra eos:* Ideò tunc ſuccubuit atque occubuit. 1. Mach. 9. verſ. 8. Denique ex Euangelio idipſum manifeſtè colligimus. Petijt Iairus à Chriſto, in domum eius veniret & manum mortuæ filiæ imponeret, id egit Chriſtus, & non plus. Matth. 9. Plus fidei in ipſum habuit Hæmorrhoiſſa, quæ ſolo tactu fimbriæ credidit ſe ſanandam; & hoc etiam obtinuit. Plus adhuc Centurio, qui, *tantùm dic verbo*, inquit, *& ſanabitur puer meus*, vnde & verbo vno puer ſanatur: *Vade & ſicut credidiſti fiat tibi.* Sicut credidiſti, inquit, fiat; quia fides eſt menſura gratiarum: vigilat fides, ſpes, charitas, oratio: vigilabit tibi & Dominus. Dormiunt illa: dormiet & Dominus; idque indicat cùm ait in hod. Euangelio: *Quid timidi eſtis modicæ fidei?* q. d. quòd dormiens non vos iuuem, modicæ veſtræ fidei adſcribite. *Mare quaſi aiebat*, inquit Druthmarus in eum locum, *ille dormit, in quo vos habetis fiduciam. Non credidistis, quia vigilet diuinitate: propterea mittemus vos in timorem. Si ſic perfecti fuiſſent, ſicut poſteà fuerunt, dixiſſent: non timemus, quia non audetis mergere Dominum & Creatorem veſtrum.*

II. Quando iuſti in tentationibus ad tempus non adiuuantur.

II. *Dormire videtur paſtor* (inquit Euſebius in hunc locum) *quando lupi in ouem ſæuiunt, quando fures rapiunt, & non eſt, qui eripiat. Sic igitur & Ieſus, quamuis non dormiat, dormire tamen videtur, quando Tyranni ſæuiunt, quando lupi in bonos inſurgunt, quando boni vincuntur, & mali vincunt. Non dormit quidem, ſed prælium intuetur, & certaminis ſimul finem, & bellantium finem expectat.* Ita planè dormiuit S. Antonio, quando eum permiſit flagellari & confodi à Dæmonibus, nullum ipſi auxilium porrigens, niſi finito certamine; cùm is radio lucis diuinitùs apparente præſentiam Domini ſentiens dixit: *Vbi eras bone IESV? vbi eras? Quare non à principio affuiſti, vt ſanares vulnera mea? Et vox ad eum facta eſt: Antoni, hic eram, ſed expectabam videre certamen tuum. Nunc autem quia dimicando viriliter non ceſſiſti, ſemper auxiliabor tibi, & faciam te in omni orbe nominari. His auditis exſurgens in tantum roboratus orauit, vt intelligeret ſe plus recepiſſe nunc virium, quàm antè perdiderat.* Ita S. Athanaſius in eius vitâ cap. 8. Dormit ergo Dominus, cùm obruimur tentationibus, cùm anxij nobis ipſis relinquimur: euigilat verò cùm ſubinde nos conſolatur, cùm nobis ſuccurrit. Hoc ſenſu dormijt Noanæ familiæ, cùm eam anno integro incluſam in arcâ natare & fluctuare permiſit: euigilauit verò quando diluuio obſiſtens, eam è carcere illo eripuit. Idem agit cum Eccleſiâ, cuius typum geſſit Arca Noë, quemadmodum & nauicula in hod. Euangelio. Vnde Tertullianus lib. de baptiſmo cap. 12. *Nauicula*, inquit, *figuram Eccleſiæ præferebat, quòd in mari, id eſt, ſæculi fluctibus, id eſt, perſecutionibus & tentationibus inquietatur, Domino per patientiam velut dormiente, donec orationibus Sanctorum in vltimis ſuſcitatus compeſcat ſæculum & tranquillitatem ſuis reddat.* Orationes illas deſcribit Propheta Pſal. 43. in hunc modum: *Quoniam propter te mortificamur totâ die, æſtimati ſumus ſicut oues occiſionis. Exurge, quare obdormis Domine? exurge & ne repellas in finem. Quare faciem tuam auertis? obliuiſceris inopiæ noſtræ & tribulationis noſtræ?* Vbi Sanctus Hieronymus: *Dixeras Domine, quòd miſſurus nos eſſes tanquam oues in medio luporum. Nunc autem quia ab his tentationibus elongatus es, & tanquam ſi in naui dormiens, non nos à tempeſtate defendis, excitamus te confeſſione ſupplici deprecantes: Exurge &c.* Idipſum in particulari nemo non ſubinde experitur, quando in tentatione deſeritur deſtitutus omni ſolatio, in manibus inimicorum relinquitur, morbo diuturno vexandus permittitur, ab inopiâ tantùm non deuoratur. Quæ tunc lamenta non audiuntur? *Domine nihil ad te pertinet, quia perimus?* inquiunt cum Apoſtolis Marci cap. 4. Nónne filij & ſerui tui ſumus? Dormit eis Dominus, ſed in tempore euigilabit, & liberabit eós. Affligebantur Hebræi veri Dei cultores ab impijs Ægyptijs per annos ferè centum, & ingemiſcebant miſeri ſub grauiſſimo iugo, nec tamen videbantur à Deo exaudiri, quaſi is planè obdormiſſet profundiſſimo lethargo, illorumque penitus oblitus fuiſſet. Verùm non ita erat, tandem enim *audiuit gemitum eorum ac recordatus eſt fœderis, quod pepigit cum Abraham, Iſaac & Iacob & reſpexit Dominus filios Iſrael & cognouit eos.* Exod. 2. Quibus verbis inculcat Moyſes paternam Dei prouidentiam & curam de ſuis, quos ad tempus quidem derelinquit & non audit, ſicut pia mater non audit clamorem filij, quando is manu medici aut chirurgi ligatus ſcinditur vel vritur valetudinis recuperandæ gratiâ, tandem tamen euigilat & manum auxiliarem adfert.

III. *Dormit, vt timoris cauſa ipſis* (diſcipulis) *maior præberetur*; inquit S. Chryſoſtomus homilia 29. in Matth. exiſtimantibus nimirum illis, quòd ſopitus ſomno periculum non videret. Permiſit ergo ſomno ſuo Chriſtus diſcipulos ſibi ipſis & infirmitati ſuæ: permiſit & ventis inſolentiam & ſæuitiam ſuam, ſuo tempore Apoſtolos reprehenſurus de modicâ eorum fide; & ventos increpaturus de nimiâ inſolentiâ. Hunc in modum dormit Dominus malis & peruerſis hominibus, quando fræna laxant ſuæ petulantiæ & libidini ad peccandum; tacet enim & conniuet quaſi dormiret, non vt inſolentiæ, ſed vt timoris cauſam maiorem eis præbeat, velut qui idcircò tanto tempore differat vindictam, vt abutentes ſuâ patientiâ grauiùs puniat, iuxta id Apoſtoli ad Rom. 2. *An diuitias bonitatis eius & patientiæ & longanimitatis contemnis? ignoras quoniã benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? ſecundum autẽ duritiam tuam & impœnitens cor theſaurizas tibi irã in die iræ.* Debet ergo ſomnus ille, hoc eſt, conniuentia & longanimitas Dei peruerſis meritò ſuſpecta eſſe, velut immaniùs aliquando in eos ſæuitura, niſi ſe emendent. Hinc ira Dei ſiue vltio arcui comparatur pſal. 7. *Niſi conuerſi fueritis, gladium ſuum vibrabit, arcũ ſuum tetendit*

III. Quando iuſti in tentationibus ad tempus non adiuuantur.

& pa-

& parauit illum. Quia *ſicut*, inquit D. Hieronymus in illam Pauli ſententiam, *qui paulatim arcum intendit, tempus dat alteri vt fugiat, qui ſi fugere nolit, tantò fortiùs ſagittâ emiſſâ configitur, quantò maiori tempore arcûs intenſio fuit facta: ſic Deus, qui laneos habet pedes, ſed ferreas manus, tarditatem ſupplicij grauitate compenſat.* Plutarcho etiam Ethnico homini, de ſera Numinis vind. ira Dei eſt velut amnes, qui repente ſe condunt ſubterram, & nihilominùs eò perferuntur, quò tendunt: quod etiam Nilo contingit, qui ſæpe condit ſe, rurſum erumpens; cumque longè abeſſe videri poteſt, caput exerens; terram obruit diruitque, teſte Plin. lib. 5. cap. 9. Baſil. hom. 3. in Hexam. Ita quoque Dei ira & animaduerſio in peccatores ſæpe ſe occultat; vt videatur quaſi dormire Deus; ſed tandem maiori impetu prorumpit & irruit in eos. Ita minatur eis Amos 8. verſ. 7. *Iurauit Dominus in ſuperbiam Iacob: ſi oblitus fuero vſque in finem omnia opera eorum, &c. Et aſcendet quaſi fluuius vniuerſi & defluet quaſi riuus Aegypti.* h. e. Nilus. Simile quiddam egit aliquando Clodoueus Rex Francorum, quando ex prædâ militari ſuorum militum petijt argenteum vrceum, ab Eccleſiâ S. Remigij ablatum, eidem reſtitui ad preces S. Remigij; quod tamen vnus militum cum furore abnuens, vrceum bipenni ſecuit. Diſſimulauit enim iniuriam Rex, quoad anno tranſacto delectum militum habiturus, vires & arma ſingulorum luſtraret. Tum aggreſſus militem illum: Quid tu, inquit, ſolus hîc armis adeò incultis ac ſordidis appares? Neque clypeus, neque lancea, neque bipennis vtilis eſt; ſimulque arreptam eius bipennem proiecit in terram; quam dum ille tolleret, Rex bipennem ſuam valido ictu capiti eius infixit, addens: *Quod tu anno ſuperiori vrceo feciſti, hoc & tibi iam facio.* Vt eſt in vitâ S. Remigij 1. Octob. Diſſimulat etiam Deus per huius vitæ curſum inſolentias reproborum; ſed vbi ſuo tempore inſtituerit armiluſtrium, in quo ſingulorum acta dijudicabit, ibi rompheam ſuam exeret in illos, iuxta id pſalm. 77. *Excitatus eſt tanquam dormiens Dominus, tanquam potens crapulatus à vino: & percuſſit inimicos ſuos in poſteriora: opprobrium ſempiternum dedit illis:* velut Noë ſcilicet, qui edormitâ crapulâ maledixit Cham. Gen. 7.

IV. Quando obliuiſcimur doctrinæ Christi.

IV. *Dormit in te Chriſtus,* (ait S. Auguſtinus hom. in hod. Euangelium, quæ eſt tertia in 17. homilijs) *Quid eſt, dormit in te Chriſtus? Oblitus es Chriſtum. Excita ergo Chriſtum, recordare Chriſtum. Euigilet in te Chriſtus. Conſidera illum: Quid volebat? Vindicari. Excidit tibi, quia ipſe cùm crucifigeretur, dixit: Pater ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt? Qui dormiebat in corde tuo, noluit vindicari. Excita illum, recole illum. Memoria ipſius, verbum ipſius: Memoria ipſius, iuſſio ipſius. Et dices apud te: Qualis ego homo, qui volo vindicari? Qui ſum ego, qui in hominem exero comminationes?* Hic ille: Similia habet in enarrat. in pſal. 54. *Fortè* inquit, *nauis tua ideò turbatur, quia ille in te dormit. Saeuiebat mare, turbabatur nauicula, in quâ diſcipuli nauigabant, Chriſtus autem dormiebat. Tandem aliquando viſum eſt illis, quia inter illos dormiebat ventorum Imperator & creator. Acceſſerunt & excitauerunt Chriſtum, imperauit ventis & facta eſt tranquillitas magna. Meritò ergo fortè turbatur cor tuum, quia excidit tibi in quem credideris. Intolerabiliter pateris, quia non venit tibi in mentem quid pro te pertulerit Chriſtus: ſi in mentē non venit tibi Chriſtus, dormit. Excita Chriſtum, recole fidem. Tunc enim in te dormit Chriſtus, ſi verum illum filium Dei abnegas eſſe, ſi oblitus fueris paſſionis Chriſti. Tunc in te vigilat Chriſtus, ſi memineris paſſionis Chriſti. Cùm autem pleno corde intuitus fueris quid ille fuerit paſſus, nónne æquo animo & tu tolerabis? Et fortaſſis gaudes, quia inuentus es in aliquâ ſimilitudine paſſionum Regis tui. Cùm ergo iſta cogitans conſolari & gaudere cœperis, ille ſurrexit, ille ventis imperauit, ideò facta eſt tranquillitas.* Maxima eſt hæc hominis miſeria, damnabilis culpa & culpabile damnum, ſi in corde ſuo permittat hac ratione Chriſtum dormire. Quemadmodum enim ad ſomnum Chriſti mox tempeſtas orta eſt, turbatio in mari & aëre, ac periculum ſalutis in nauigantibus: ita vbi obliuio Dei & beneficiorum ac mandatorum eius obrepit, ibi omnia turbantur & extrema metuenda ſunt. Primum Adami malum (vti appellat Diuus Thomas opuſc. 51. cap. 1. fuit obliuio præcepti ſibi dati; & quid inde non mali ortum? Hinc homo *enos* Hebr. dictus, h. e. *obliuioſus*; & deriuatum in nos eſt malum illud. Petrus oblitus eſt verbi Domini IESV, quòd eum negaturus eſſet; & hinc eius lapſus prodijt. Hinc ergo Deus toties inculcat memoriam ſui, præceptorum ac beneficiorum ſuorum, vti Deut. 8. *Obſerua & caue, ne quando obliuiſcaris Domini Dei tui: ne poſtquam comederis & ſatiatus fueris, &c. eleuetur cor tuum, & non reminiſcaris Dei tui, qui eduxit te de terrâ Aegypti, &c.* Hinc tam ſæpè nos flagellat, vt ſimus eius memores; vti Abſalon Ioabum 2. Reg. 14. *Nolebat*; inquit Oleaſt. in cap. 26. Iſaiæ, *loqui ad Regem pro Abſalom, neque pro eo preces fundere; qui ſeruis ſuis præcepit agrum eius incendere, vt incendio agri commotus, pro eo apud Regem intenderet. Sic Dominus ſanctos ſuos ſui memores facit, cùm corpora incendit, bona ſubtrahit & mala immittit.* Ita Philiſthæis & Chananæis tradidit Hebræos, quia *obliti ſunt Dei ſui.* Iudic. 3. verſ. 7. Rurſum *obliti ſunt Domini Dei ſui, & tradidit eos in manum Siſara*, ait Samuel. 1. Reg. 12. Idem nos experimur hoc calamitoſo tempore, quo à tot hoſtibus tamdiu vndique impetimur. Itaque ſtemus ſimul & ſuſcitemus Chriſtum, per memoriam ipſius præceptorum & beneficiorum eius, fietque tranquillitas.

V. *Dormiebat*, inquit Origenes hom. 6. in diuerſos noui Teſtamenti, *vt Apoſtolos faceret vigilare, & ne omnes nos vnquã animo obdormiamus.* — V. Quando in graue peccatum labimur.
Obdormimus autem animo, quando in graue peccatum, quod abſit, incidimus; & tunc obdormit in nobis Chriſtus, ſed ſomno lethali, deſerendo nos. Metuendus eſt hic ſomnus ſuper omnia terribilia; quæ enim tempeſtas, quæ turbatio, quod periculum non orietur ex hoc ſomno: Mortem Chriſti in cruce quæ ſecuta ſint prodigia, quæ mundi turbatio callemus. Nam inprimis Sol retraxit radios ſuos,

petræ ſciſſæ ſunt, terra mota eſt, monumenta aperta ſunt, velum templi ſciſſum eſt. Non ſunt diſſimilia, quæ contingunt homini, in quo Chriſtus obdormit, ſeu moritur in animo eius. Chriſtus enim lux mundi retrahit ab eo lumen gratiæ ſuæ; nec non intelligentiæ, vt miſer neſciat vbi ſit, in quàm miſero & periculoſo ſtatu, vnde Adamum lapſum interrogauit: *Adam vbi es?* quaſi dicat, inquit D. Gregorius 2. moral. cap. 9. *quin te in luce, quâ poſui, non inuenio, demonſtra vbi te poſuiſti? Vnuſquiſque enim per peccatum proijcitur, ibi occultatur, & quaſi perditus, vbi ſit neſcitur, quando iuſtitiæ lucem, in quâ eum Deus poſuit, derelinquit.* Deinde petræ h.e. Angeli SS. in Dei gratiâ ſolidiſſimi & immobiles dolent & triſtantur, nullius alioquin triſtitiæ capaces. Ita enim Iſaiæ 33. dicitur: *Angeli pacis amarè flebunt*; quod de Angelis cæleſtibus intelligit Hieronymus, quia priuentur maximo gaudio, cùm quis labitur in peccatum; quod aliàs haberent, ſi non laberetur. Adhæc terra mouetur, quando ipſe peccator, qui ſanè terra eſt, tremore & remorſu concutitur ob Deum offenſum eiuſque iram ineuitabilem ſibi impendentem; qualem in membris etiam non in corde ſolùm ſenſit Cain parricida. Quid hoc tremore, quid hoc cõſcientiæ carnifice ſæuius? quid intolerabilius? Mundus eis anguſtior eſt, homines vrſi & leones fiunt, nox in diem vertitur, adeò nuſquam ſe latere poſſe exiſtimant. Rurſum monumenta illis aperiuntur, quia infernus, quem meruêre aperit fauces ſuas ad deglutiendum eos. Si enim peccantes Angeli rudentibus inferni de cælo detracti ſunt in tartarum, quomodo illi ſibi non metuent in terrâ, ne & ipſi detrahantur, qui ſimiliter deliquerunt? Tanti enim ponderis eſt peccatum, vt niſi Dei miſericordia ſuſtentaret peccatorem, continuò in abyſſum ſuâ mole deuolueretur.

Denique in templo velum ſacrum quaſi ſcinditur, quia ſacta ipſi cæleſtis hæreditatis promiſſio reſcinditur, caſſatur & laceratur, adeoque nomen eius ex libro vitæ exterminatur. O tremendam mortem! ô lethalem ſomnum! Ergo ſiquis forſan cauſam ſuo peccato dedit, vt hoc pacto Chriſtus in ipſo obdormiſceret adeoque moreretur, quamprimum extollat vocem & clamet cum Apoſtolis: *Domine ſalua nos, perimus. Exurge Domine adiuua nos & libera nos propter nomen tuum. Exurge, quare obdormis Domine? exurge & ne repellas in finem*; vt redeunte tranquillitate te laudemus & glorificemus in ſæcula.

THEMA SECVNDVM.

Cauſa tempeſtatis, quia Chriſtus malè habetur à quammultis.

1. *Ab ijs, qui nomen Dei & IESV in vanum aſſumunt.*
2. *Qui verbum Dei auditum vel lectum tractant leuiculè.*
3. *Ab ijs, qui nullâ aut exiguâ reuerentiâ ſumunt eum in Euchariſtiâ.*
4. *Ab ijs, qui pauperes & mendicos negligent.*
5. *Ab ijs, qui ſeruos Chriſti indignè habent.*

Ecce motus magnus factus eſt in mari. *Matth.* 8.

VArias Sancti Patres indagant cauſas motæ tempeſtatis, de quâ audimus in hod. Euangelio. Sed cur ad riuulos imus, ſi ex fonte bibere poſſumus? Videtur, enim S. Marcus (qui quæ Matthæus præterit, adimplere ſolet) cauſam, ſi non principem, nonnullam tamen inſinuare, quando ait cap. 4. *Aſſumunt eum diſcipuli, ita vt erat in naui*; ad transfretandum ſcilicet, quaſi dicat; ſine cibo & commeatu, ſine thoro, ſine tapete omnique ornamento, prout in nauiculâ priùs concionabatur, ita eum abducunt, velut alium quemuis remigem. At videtur hoc parum decuiſſe mundi creatorem, ideoque elementa, mare inprimis & venti contra hoc murmuraſſe, quòd communis eorum Dominus non maiore in reſpectu & honore haberetur. Quemadmodum enim Deus Ægyptios, quando filios Iſraël, ſeruos euis humaniter acceperunt & beneuolè habuerunt, beneficijs cumulauit; quando verò ipſos peſſimè tractare & laboribus opprimere cœperunt; tum & ipſe varijs plagis eos flagellauit: ita etiam licebit alicui cogitare, fauiſſe elementa Chriſti diſcipulis, quando honore debito ipſi ſeruierunt; nunc verò rebellâſſe & tempeſtatem excitaſſe, quando ad eius reuerentiam minùs attenderunt. Verùm quidquid de hoc ſit (quod non fruſtrà Marcum arbitror ſcripſiſſe) certò mihi perſuadeo, multos exagitari varijs tempeſtatibus, quòd ſine reuerentiâ & debito honore Chriſtum aſſumant, accipiant & tractent. Hos igitur nunc videamus.

Chriſtus ſine curâ & apparatu aſſumptus in naui.

Sic parùm reuerenter aſſumitur à multis.

I. Malè & irreuerenter habetur ab ijs, qui aſſumunt nomen Dei, & præſertim nomen IESV in vanum, & pronuntiant abſque vllâ reuerentiâ. De hoc habemus ſecundum Decalogi præceptum Exod. 20. *Non aſſumes nomen Domini Dei tui in vanum; nec enim habebit inſontem Dominus eum, qui aſſumpſerit nomen Dei ſui fruſtrà.* Repræſentat enim nomen Dei ipſum Deum non ſecus ac imago Chriſti refert Chriſtum. Vnde in SS. litteris nomẽ ſumitur pro re ipsâ, & vocari eſt idem quod eſſe; vt cùm dicitur Ezech. 48. *Nomen ciuitatis, Dominus ibidem*, h.e. Do-

I. Ab ijs, qui nomen Dei & IESV in vanum aſſumunt.

h. e. Dominus erit ibidem. Et cum Iſaiæ 9. dicitur Chriſtus vocandus *conſiliarius*, *admirabilis*, *&c.* Et Matth. 1. *Emmanuel*, *&c.* Notum eſt quanto in honore eſſet Dei nomen tetragrammaton apud Hebræos; in tanto nimirum vt diceretur ineffabile, quod non niſi ſacerdotibus ſiue Pontificibus, cùm ſacrificarent & in ſancta ſanctorum introirent, enunciare liceret, velut nomen Dei primarium, proprium & eſſentiale: Laici verò, dum ab illis pronunciaretur, proſtrati in terram maximâ cum reuerentiâ audirent, ideoque quoties id nomen in ſcriptura occurreret, eius loco legerent *Adonai* vel *Elohim*; vti etiam Chriſtus & Apoſtoli, qui cùm citant ſcripturam Hebræam, in quâ habetur illud nomen, pro eo ſubſtituunt nomen *Dominus*. Adhæc Iudæi moderni cùm iurare coguntur per nomen Dei, non aliter iurant, quàm pronuntiando quatuor eius literas: Iuro per Iod, he, vau & Iod. Rurſum ſiquis in ſuo nomine haberet tres aut quatuor literas ex illo Dei nomine, reuerentiæ gratiâ non eum proprio, ſed alio vocabant; vt ſi *Iuda* nomen haberet, *Leonem* vocarent, propter id Geneſ. 49. *Catulus leonis Iuda*. Quâ de causâ Iudam Thaddæum dictum volunt *Lebbæum* ſeu *leoninum*, à *Labi*, quod eſt *Leo*, docti aliqui. Denique id nomen tam venerabile erat Hebræis, vt ſummus Pontifex id in fronte, inſcriptum aureæ laminæ geſtaret, ab omnibus adorandum; quod & Alexandrum M. in Iaddo Pontifice adoraſſe, cùm Ieroſolymam ingreſſus eſt, ſcribit Ioſephus lib. 11. Antiq. cap. vlt. Ex quibus omnibus diſcimus malè agere & peccare eos, qui identidem & quauis in re leuiculâ Dei nomen effutiunt, & in teſtem vocant, omnia confirmando & iurando per Deum; cùm vel ipſe Ariſtoteles 1. Metaph. ca. 3. dicat iuramentum eſſe ſummo honóre dignum; nec parua Deo iniuria ſit paſſim & ſine vrgente causâ ipſum vocare in teſtem; cùm hoc Princeps nullus facilè toleraret. Multò verò grauior maiorque irreuerentia eſt aſſumere nomen Dei in teſtimonium rei falſæ, quod eſt peierare, vti patet, id enim aliud non eſt, quàm ipſum facere velle mendacij auctorem; & protectorem quæ tanta eſt Dei iniuria, vt propter vnius periurium punita ſit interdũ tota reſpublica. Sanè ob periurium Saulis, quo contra fidem datam à Ioſue, occidit Gabaonitas, fame triennali afflictus eſt omnis Iſraëliticus populus; nec ceſſauit calamitas, donec poſteri Saulis eis traditi ab eiſque crucifixi ſunt. 2. Reg. 21. Ob periurium, ſeu violatum iuramentum, Dei nomine interpoſito factum, Sedeciæ Regis, & ipſe captus atque exoculatus, & filij coram eo occiſi, & Iudæa euerſa, & incolæ in captiuitatem ducti ſunt. 4. Reg. 24. & 25. & Ezech. 17. Quanta tempeſtas orta eſt, ob vnicam nominis Dei irreuerentiam! Grauiſſima & omnium maxima diuini nominis irreuerentia eſt blaſphemia, adeò vt ſacræ litteræ vel ipſum blaſphemiæ nomen horreant, & pro eo benedictionem reponant, cùm eius mentio fit, vti Iob cap. 1. verſ. 5. & 11. & 3. Reg. 21. verſ. 10. *Benedixit Deum* (Naboth) *& Regem: & educite eum & lapidate.* In quem locum S. Ambroſius lib. de Naboth cap. 11. ſcribit: *Ne diuitem maledicti nomen offendat, & ſermonis ipſo lædatur ſono, benedictum pro maledicto vocatur.* Scimus ob blaſphemiam Sennacherib Regis, totum eius exercitum fuiſſe vnâ nocte ab Angelo interfectum. 4. Reg. 19. Impegit etiam in hanc Dei irreuerentiam grauiter iuuenili temeritate, Alphonſus X. Aſturiæ Rex & deſignatus Cæſar, qui ore blaſphemo palam dicebat: ſi à principio creationis humanæ Dei altiſſimi conſilio interfuiſſet, nonnulla melius ordinatiuſque condita fuiſſe. O vana, ô funeſta, ô ſuperba atque inutilia verba! ſed non caruerunt diuinâ vltione. Eâ enim nocte miſit Deus tam horribiles & inſolitas tempeſtates & ſpiritus procellarum, tot denique tonitrua, tot fulgura, tot coruſcationes & fulmina, vt cælum cadere putaretur, ſed & in cubiculo Regis ſagitta fulminea viſa eſt, veſtes Regis atque Reginæ comburens. Rex verò attonitus cubicularios cuſtodeſque monet; vt illicò Eremitam (qui illum hac de re admonuerat) adducant. Quem vt Rex vidit, procidens ad pedes eius: *Ego*, inquit, *ſum, qui peccaui.* Eremita verò ad eum ait: O vtinam Rex memor fuiſſes verborũ Regis ſapientiſſimi Salomonis: *Vanitatem & verba mendacij aliena fac à me.* His igitur verbis Rex ipſe; ſimul & metu inſtantis mortis cum magno animi mœrore eidem Eremitæ confeſſus eſt; & publicè verba neſanda retractauit. Cùm itaque lachrymis plurimis pectus cõtereret, incipiebat ceſſare tẽpeſtas. Quin imò quantò arctius dolebat, tantò tranquillior ſerenitas cernebatur. Itaque meruit humilitate conſequi, quod ſuperbâ ſui præſũptione demeruerat. Roderic. Santius 4. p. hiſt. Hiſp. c. 5. ex Annal. Hiſp.

II. Ab ijs, qui verbum Dei ſiue auditum in concione, ſiue lectum in SS. litteris ſine reuerentiâ accipiunt, leuiculè tractant, ad iocos transferunt, & ad profanos vſus applicant. Vidimus alibi ex lib. 50. hom. Sancti Auguſtini, Verbum Dei nihilo minùs honorandum æſtimandumque atque ipſum Chriſti corpus, ideoque olim in templis Sacram Scripturam è regione Ven. Eucharistiæ in ſimili ſecretario cum eo, quod Venerabile continebat, aſſeruari ſolebat, vt teſtatur Sanctus Paulinus epiſt. 12. ad Seuèrum. Quantam ergo irreuerentiam Chriſto inferret, qui ſacrum eius corpus in terram cadere permitteret, tantam inferret, qui eius verbum lectum vel prædicatum vilipenderet ac negligeret. Grauiùs adhuc longè; qui per contemptum in terram abijceret, quod profectò fit, quando ſpernitur, ridetur & ad iocos adhibetur. Scimus ex Daniele cap. 5. Regem Balſaſar ex regno & vitâ exutum, ciuitatemque eius potentiſſimam, Babylonem, à Cyro occupatam & gladio vaſtatam in pœnam eius irreuerentiæ, quam exhibuit ſacris vaſis, è templo Ieroſolymitano ſublatis, quando iam temulentus iuſſit ea in conuiuium adferri, bibitque ex ijs cum Optimatibus, vxoribus & concubinis ſuis; adeoque *dicata Deo vaſa*, inquit ibi Theodoretus, *quæ Nabuchodonoſor* (pater eius) *in honore habuerat, & ab humanis vſibus ſeparauerat, ea*

II. Qui verbum Dei auditum vel lectũ tractant leuiculè.

Balſaſar(ſic legendus, non Baltaſar; vt patet ex Chaldæo & latinis Plantin.)*vt communia & profana impurè tractare auſus eſt.* At quis neget æquè magnæ imò maioris dignitatis eſſe Sacram Scripturam & Dei verbum, quàm ſint vaſa ſacra? Quid mirum ergo ſi ob illius profanationem ſæuiat ira Dei & tempeſtas oriatur, non ſolùm ad puniendum contemptorem, ſed & alios, qui cùm audiunt, non corrigunt? Certè quando Ioakim Rex ſermones Iſaiæ ſibi prælectos ſcalpello conſcidit & in ignem coniecit, *non timuerunt neque ſciderunt veſtimenta ſua omnes ſerui eius*, (vt exprobrat eis Ieremias)*qui audierunt vniuerſos ſermones iſtos*. Ier. 3. Quare minatus eſt eis Deus, aduentum Regis Babylonis & excidium: *Viſitabo contra eum & contra ſemen eius & contra ſeruos eius iniquitates ſuas, & adducam ſuper eos & ſuper habitatores Ieruſalem & ſuper viros Iuda omne malum, quod locutus ſum, &c.*

III. Ab ijs, qui nullâ aut exiguâ reuerentiâ ſumunt eum in Euchariſtiâ.

III. Ab ijs, qui nullâ aut exiguâ nimis reuerentiâ Chriſtum in Euchariſtiâ ſumunt. In ſacrâ communione Chriſtum excipimus in cor noſtrum, vti Petrus eum excepit in cymbam ſuam. Iam verò ſicut Petrus nullo prorſus apparatu, nullis tapetibus, nullis ſedilibus, nullo lecto in quo requieſceret, (quia pauper ſcilicet nihil horum habuit) ſed ita vt erat in naui, ſitû concionantis aſſumpſit & auexit ſecum in mare: ita non pauci nullâ ferè præparatione, nullâ reuerentiâ & deuotione eum ſumunt in communione, & mox è templo egreſſi ſecum auferunt in domum, redeuntque ad priſtina negotia ſæcularia, confabulationes, nugas. At hi certè inprimis non aduertunt Chriſtum ad conficiendam & inſtituendam Euchariſtiam elegiſſe *cœnaculum grande, ſtratum*, vt ſcribit Marcus cap. 14. ſtratum, hoc eſt, inſtructum menſis, thoris, tapetibus, frondibus adornatum; vt huic pluſquam regali conuiuio loci dignitas non deeſſet. *Si enim*, ait Philo Hebræus lib. de Cherubim, *quoties Reges excipiendi ſunt, magnificentiùs excolimus ædes proprias, nihil negligendo, quod ad ornatum pertineat; ſed omnia benignè ac liberaliter adhibemus, vt hoſpitium quàm iucundiſſimum reſpondeat dignitati hoſpitis: Regi Regum & huius mundi rectori, comitatis atque humanitatis causâ dignato ſuam creaturam inuiſere; & à ſummo cælo ad terram, vt generi humano beneficia ſua conferret digreſſo, qualem tandem domum oportet inſtrui? Abſit enim vt lapideam ligneamve, quod vel dictu nefas eſt. Nam etiamſi tota terra aurum, aut ſiquid auro pretioſius, repente fieret: ne ſandalium quidem eius pedibus poſſet fieri.* Nimis igitur craſſi & prorſus inurbani ſunt, qui Regem cæli & terræ ſine reuerentia ſuſcipiunt. Qui certè meminiſſe deberent, quid acciderit Ozæ, qui quòd nullâ neceſſitate, & ſine reuerentiâ (vti ſentit Sanctus Gregorius lib. 5. moral. cap. 10. & Abulenſis) Arcam fœderis tetigiſſet, ſubitâ morte plexus, Dauidem & omnem populum in terrorem coniecit. 2. Regum 6. At quis neſcit Arcam illam meram Euchariſtiæ vmbram fuiſſe? Quantò igitur grauius & culpabilius erit, ipſum Dei filium ſine veneratione, non dico ſolùm tangere, ſed & manducare & cordi ſuo includere? Et ſanè ſicut vnius Ozæ temeritas omnes terruit: ita vnicus Iudas indignè & irreuerenter aſſidens ſacræ menſæ ipſum Chriſtum & omnes eius diſcipulos perturbauit. Perſarum Regi qui exertis extra manicas manibus occurriſſet, vel Regis ſellâ ſediſſet, vel eius veſtem donatam, laceram licet & detritam, induiſſet; mortis ſententiam incurrebat, vt referunt Xenophon lib. 2. Cyrop. Diodorus lib. 7. Curtius. lib. 8. Quid non merebitur; qui Regem cælorum ſine reuerentiâ ori ſuo ingerit? Legimus Matth. 9. Hemorrhoiſſam quidem Chriſtum tetigiſſe in ſolâ veſtis fimbriâ, & ſanitatem recepiſſe; turbam verò incompoſitam eodem tempore Chriſtum compreſſiſſe, interim nihil prorſus gratiæ retuliſſe. Eccur verò? vtique quia illa cum maximâ veneratione; hæc verò cum impudentiâ & irreuerentiâ Saluatorem tetigit. Iure igitur in tales inſurgere elementa poſſent, quòd abſque debito cultu Creatorem ſibi communem aſſumant in nauiculam cordis ſui, & cum eo mox ſe proripiant, veluti ſi lupus ouiculam aſportaret. Et certè vindicem ac carnificem huius ſceleris fuiſſe mare, & quidem clade publicâ propter vnius hominis delictum refert Nauclerus volum. 2. gener. 4. anno 1220 *Friſo quidam pugil in prouinciâ Friſia extitit: qui quoties de tabernâ ebrius redijt, toties vxorem verberibus & plagis ſatis tribulauit. Tempore quodam timore mariti infirmitatem ſimulans, ne ſimulatio eadem poſſet notari, corpus Domini ſibi darè poſtulauit. Venienti ſacerdoti pugil cum ſcypho cereuiſiæ ebrius occurrens bibere monuit: & cùm ille reſponderet: Corpus Domini porto, non modò bibam; iratus Friſo cum ſcypho pixidem percuſſit, & omnes hoſtias de illâ excuſſit, ita vt per pauimentum diſpergerentur. Matronæ verò, quæ conſolationis gratiâ cõuenerant, ſuper ſingulas hoſtias tanquam ſtellas radiantes viderunt: quas ſacerdos gemens ac dolens in pixidem recollegit & abijt. Friſo verò à Decano prouinciæ citatus, excommunicatus eſt, ſed non curauit. Qui tandem ad hoc compulſus eſt, vt cruce pro tanto ſacrilegio ſignatus cum iam dicto ſacerdote etiam cruce ſignato veniret Romam. Cui Dominus Honorius Papa culpam confitenti pro pœnitentiâ iniunxit, vt mare tranſiret, ibiq́; tribus annis in armis Chriſto ſeruiret. Quid plura? Mare tranſierunt ambo, & ante Damiatam mortui ſunt ambo. Quibus defunctis, cùm anno eodem Dominus prouinciam terribiliter plagaſſet, & cauſa plagæ populum lateret, matronæ cuidam valde religioſæ, Domino in orationibus, ieiunijs, vigilijs & eleemoſynis ſeruienti, matertera videlicet VVimboldi Abbatis ſancti Bernardi, beata Dei genitrix Maria lachrymis eius mota, populiq́; miſerta, apparens ſic ait: Propter iniuriam filij mei in Sacramentum corporis eius factam ſubmerſa eſt Friſia, & adhuc amplius plagabitur, ſi condigna pœnitentia non fuerit ſubſecuta.* Extant vſque hodie turres oppidorum & pagorum depreſſorum è mari prominentes, in monumentum & vltionem tam diri ſceleris.

IV. Ab ijs, q̄ pauperes & mendicos negligunt.

IV. Ab ijs, qui pauperes & mendicos negligunt & poſtremo loco habent, parum etiam aut nihil iuuant, vel certè peſſima quæque eis adijciunt. Pluſquam ſatis nouimus Chriſtū

fieri,

fieri, quod pauperibus amore eius fit; adeoque ipſum in eis latere. Qui ergo pauperes malè habet, certò ſciat ſe nihilo melius Chriſtum habere. Quin etiam videtur Chriſtus non obſcurè deſiderare, vt potiùs pauperibus exhibeantur officia pietatis, quàm ſibi ipſi; quod ex eo colligit S. Bernardus ſerm. 12. in Cant. quia ſanctarum illarum mulierum, quæ cum vnguentis ad ſepulchrum iuerant, aduentum anteuerterit, vt vnguentum illud non ſuo corpori impenderent, ſed egenis Eccleſiæ membris ſeruarent. Quod etiam SS. Patres obſeruarunt, quando ad iuuandos pauperes & redimendus captiuos, vaſa etiam ſacra vendenda & conflanda cenſuerunt, vti S. Exuperius Toloſæ Epiſcopus, de quo S. Hieronymus ep. ad Ruſticum Monachū ait: *Omnem ſubſtantiam Chriſti viſceribus erogauit. Nihil illo ditius, qui corpus Domini caniſtro viminee, ſanguinē portat in vitro.* Vult dicere eum aurum & argentum Chriſti corpori ſubtraxiſſe, vt elargiretur in pauperes. Hinc igitur colligite, quantà reuerentiâ, humanitate & beneuolentiá pauperes excipiēdi ſint; quamque Chriſtus doleat, ſi deſpiciantur, & negligantur. Sanè Eccleſiaſticus cap. 17. ait: *Qui deſpicit pauperem, exprobrat factori eius.* Cauſam ſubdit auctor Catenæ Græcæ: *Quia deridet ſapientem Dei gubernationem, qua fecit hunc pauperem & afflictum, vt tu illi condoleres, in illumque miſericordiam exerceres. Quis ergo ita inhumanus omniſq; humanitatis ita oblitus fuerit, vt eum ludibrio habeat, cui compati omni iure debebat?* Sic ille. Hinc nō rarò Deus grauiter puniuit deluſores pauperum. Hedio nobilis fæmina, quia egenis eſurientibus dicere ſolebat, vt fimum & ſterquilinium comederent, ita punita eſt, vt famem exſaturare non poſſet, niſi fimo & terrâ; ſicque inſaniens occumberet anno 1541. authore Fincelio. Margaretam Hollandiæ comitiſſam, quæ pauperculam duas in vlnis proles geſtantem probro excepit, quaſi duobus viris conſueſſet, ad imprecationem fæminæ tot edidiſſe proles, quot in anno dies ſunt, notum ſatis eſt & alibi relatum. Carolum M. quoque, qui ad honorem 12. Apoſtolorum 12. alebat pauperes, minùs tamen honeſto victu & veſtitu, redargutum ab Aigolando, Saracenorum Principe, erroremque emendaſſe, alibi etiam retulimus ex Turpino. Neque ſemper hæc pœna ſtetit in ſolis delinquentibus; ſed vt ſuprà indicauimus, triennali fame percuſſit Deus populum Hebræorum, propter iniuriam, quam irrogauit Saul pauperibus Gabaonitis. 2. Reg. 21. Et quot plagis percuſſit Ægyptum ob pauperes Hebræos à Pharaone oppreſſos & indignè habitos?

V. Ab ijs, qui ſeruos Chriſti indignè habent.

V. Ab ijs, qui ſeruos Chriſti & vicarios eius, Prælatos & Superiores, in quibus etiam ipſe latet, indignè tractant. Scimus eius verbum: *Qui vos ſpernit, me ſpernit.* Luc. 10. & Zach. 2. *Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei.* Et pſalm. 104. *Nolite tangere Chriſtos meos.* Non ait: nolite calumniari, deridere, percutere, occidere; ſed *Nolite tangere*; adeò vult ipſos haberi in honore. Oſtendit id imprimis in B. Maria, Oigniacenſi, quæ dum ipſius manum militaris quidam amicus eius, ſpirituali affectu, etſi non abſque motu aliquo carnis primo & inculpato, arctiùs ſtringeret, vocem ab excelſo audiuit: *Noli me tangere*: Quam cùm amico aperuiſſet, cautiorem eum reddidit: vt in eius vita Iacobus Cardinalis à Vitriaco apud Sur. 23. Iun. Quod ſi ſponſam ſuam Chriſtus tangi non voluit, quomodo ſuſtinebit alios ſeruos & ſponſas ſuas ſperni & vilipendi? In S. Auitum Abbatem quidam ciuis luſit, quando in eius feſtiuitate, ad vineam operaturus perrexit, & à quibuſdam de hoc increpitus dixit: *Et hic quem colitis, operarius fuit.* Verùm vbi ingreſſus vineam primo ictu terram aperuit, mox retortâ ceruice, facies ei in tergum conuerſa eſt, refert S. Gregorius Turonenſis de Gloriâ Confeſſ. capit 99. In S. Anſelmi infirmi valetudinem alius ſcomma coniecit; & mox vnà cum equo, cui inſidebat, per deuexum montem longo rotatu præcipitatur; vt in eius vitâ apud Sur. 21. April. Sancto Bernardino Senenſi equitanti cum Sigiſmundo Imper. ab Aquila ciuitate Romam verſus, quidam murarius tector è tecto ogganijt per iocum: *Quoniam iter habet noſter Pontifex?* ſtatimque magno excitato vento decidit è tecto in terram, non mediocriter læſo & quaſſato corpore, à Sancto tamen cruce ſignatus, iterum conualuit. In vita 29. Maij apud Sur. Miles, Arnoldus nomine, S. Engelberti ſanctitati detrahens ad inſaniam redactus & furibundus obijt; in vita 7. Nouembr. Incolæ Strodi, pagi Anglicani, dum apud ipſos, diuina celebraret Sanctus Thomas Cantuar. Epiſcopus, in ludibrium equo eius caudam abſciderunt: inde eorum poſteri omnes diuinâ vltione, cum cauda equina naſcuntur vſque in hodiernum, vt refert Gulielmus Paradinus in deſcript. Angliæ capit. 4. Mulus S. Thomæ Aquinatis, dum poſt eius obitum à fabro calceatur, & faber interim ſcomma in ſanctum iacit, dicens: quid is miraculi feciſſet, quòd ſanctus appelletur? illicò in os fabri calces impingit, docens eum aliter venerari Sanctos. Refert Pet. Sanchez lib. de regno Dei. Omitto alia his ſimilia quamplurima. Parem Deus rationem habet Prælatorum & Superiorum noſtrorum, qui & ipſi Deum repræſentant, vti Legati Principem aut Regem ſuum. Hinc virga Moyſis dicitur etiam virga Dei. Exod. 17. *Cras ſtabo in vertice collis, habens virgam Dei in manu meâ.* Gladius Gedeonis Hebræorum Ducis, dicitur *gladius Dei*, Iudic. 7. Debito igitur in honore & ipſi ab omnibus habendi ſunt, niſi Dei iram in ſe concitare velint; vti ſenſerunt Hebræi ſub Sedeciá Rege. *Mittebat Dominum Deus patrum ſuorum ad illos per manum nunciorum ſuorum &c. At illi ſubſannabant nuntios Dei, & paruipendebant ſermones eorum, illudebantq; Prophetis, donec aſcenderet furor Domini in populum eius, & eſſet nulla curatio: Adduxit enim ſuper eos Regem Chaldaeorū, & interfecit iuuenes eorū gladio in domo ſanctuarij ſui: nō eſt miſertus adoleſcentis & virginis & ſenis, nec decrepiti quidem, ſed omnes tradidit in manibus eorum:* vt abducerentur ſcilicet in captiuitatem Babylonicam. 2. Paral. vlt. Neque hoc tam

graue ſupplicium mirum eſſe debet. Si enim Dauid tam ſeuerè vltus eſt iniuriam, quam in ſuis Legatis acceperat ab Hanon Rege Ammonitarum (decurtatis namque veſtibus & ſemirasâ barbâ eos remiſerat) vt collecto exercitu eum inuaſerit, & de eius exercitu 4000. equitum & rurſum 58000. aliorum ceciderit, 2. Regum 10. quid mirũ ſi etiam Deus puniat Legatorum ſuorum iniurias publicis aliquando cladibus & flagello vniuerſali?

Quare attendat vnuſquiſque quomodo & quo honore aſſumat Chriſtum Dominum ſiue in cymbam cordis, ſiue in cymbam oris ſui; ita videlicet & tam reuerenter, vt tantum Dominum & Regem cœlorum decet; ne & ipſe alioquin tempeſtatem in ſe concitet, & non ſolùm venti & mare, ſed omnes creaturæ in eum inſurgant, veluti in communis creatoris contemptorem.

THEMA TERTIVM.

Cur Eccleſiam ſuam Deus tot tempeſtatibus fatiget.

1. *Fatigat propter fictos & falſos Chriſtianos.*
2. *Propter falſos fratres & malos Chriſtianos.*
3. *Propter alios fideles vt ad preces & bona opera confugiant.*
4. *Propter nos nimium ſecuros.*

Ecce motus magnus factus eſt in mari. *Matth.8.*

QVærunt SS. Patres & DD. vndénam orta ſit hæc tempeſtas contra nauim Chriſti? Et reſpondent plerique omnes, à Chriſto ipſo excitatam. Ita Gl. ord. hîc: ita Origenes (vel quis alius) hom. 6. in diuerſos: ita Ven. Beda, Dionyſius Carth. & Abulenſis, qui ait communiter ſic exiſtimari. Sed hinc exurgit alia quæſtio: quamobrem Chriſtus contra ſuam & diſcipulorum ſuorum nauiculam talem excitarit tempeſtatem. Et quia hæc nauicula Eccleſiam Chriſti deſignat, quam & experimur tot tempeſtatibus, preſſuris & calamitatibus fatigari, fluctuque vno ſuper alterum agitari, quæ tandem huius rei cauſa eſſe poteſt? Num & illas Chriſtus excitat? Certè permittit. Sed cur non potiùs in Turciam & barbarorum vel hæreticorum terram illas deriuat? Id enim orauit aliquando & Dauid Pſal. 78. *Vſquequo Domine iraſceris* (nobis) *in finem? Effunde iram tuam in gentes, quæ te non nouerunt; & in regna, quæ nomen tuum non inuocauerunt.* Sed quis Conſiliarius Dei fuit? Quia igitur Deus omnia ſapientiſſimè & iuſtiſſimè facit, indagemus cauſas harum tempeſtatum. Quæ cauſæ eſſe potuerunt Chriſto excitandi hanc tempeſtatem, eædem mihi videntur procellarum Eccleſiæ. Excitauit igitur eam.

I. Propter alias naues, quæ vt Marcus ſcribit comitabantur nauim Chriſti. Qui in illis nauigabant, nondum credebant Chriſtum eſſe Dei filium; quod inde colligitur, quia Matthæus ait homines miratos eſſe dicentes: *Quis eſt hic?* Apoſtoli autem nunquam in Euangelio appellantur *homines*, ſed honorificentiùs; deinde ipſi mirati non eſſent Chriſti potentiâ, nec dixiſſent: *Quis eſt hic?* quia nouerant eum Dei filium, eiuſque potentiam. Fuerunt ergo homines in alijs nauibus Chriſtum comitantibus, qui mirati ſunt & dubitarunt, vt rectè ſentit Ianſenius. Credo igitur Chriſtũ propter hos imprimis excitaſſe tempeſtatem, quia nondum credebant, vt ad fidem erigerentur. Nec dubito quin etiam Eccleſiam exagitet, quia aliqui adhuc non tam in eius naui ſunt, quàm eam comitantur in alijs nauibus. Sunt autem ij, qui inter Catholicos degunt, & Catholicos ſe fatentur ac fingunt, reuerà tamen adhuc non credunt, ſed hæreſin in pectore fouent. Propter iſtos arbitror imprimis excitari tot tempeſtates. Sic enim teſtatur Eliu apud Iob cap. 36. *Simulatores & callidi prouocant iram Dei, neque clamabunt cùm vincti fuerint; morietur in tempeſtate anima eorum.* Prouocant iram Dei, quia non prouocant miſericordiam, cùm ſe reos fateri & ſubiicere, adeoque clamare ad Deum ſuppliciter pro veniâ nolunt, dum in peccatis vincti ſunt: quare Deus quia tales tolerare nequit, excitare propter eos tempeſtatem debet, vt vel ad cor redeant, vel pereant. Quid igitur mirum ſi Deus nauſeam propter iſtos patiatur, adeoque euertat Eccleſiæ ſtomachũ, & magnâ licet difficultate exoneret euomatque per procellas famis, belli, peſtis. Exemplo id confirmemus. In vita S. Porphyrij Epiſcopi Gazæ ſcribit eius miniſter ac familiaris Marcus, oculatus & fidiſſimus ſcriptor, ſe cum Porphyrio nauigâſſe Conſtantinopoli Gazam, cumque Rhodum tranſiiſſent, *repente exorta tempeſtas, ventiq; & fulgura & tonitrua: in altum tollebantur fluctus inſtar montium, & tollebatur nauis, vt nos exiſtimaremus eam nubes tangere. Erant autem clamores & lachrymæ & oratio ad Deum: implorabamus quoque preces S. Procopij Anachoretæ &c. Dum ergo S. Porphyrius ex multa afflictione parum dormitaret, videt in ſomno S. Procopium ei dicentem: Naucleruм catechiſmo inſtruito & obſignato (eſt enim ex execrandâ hæreſi Arrij) & efficite vt ipſe anathemate notet Arrium & malam eius fidem, & ſtatim ceſſabit tanta tempeſtas. Propterea enim quod ſit ipſe ex dicta hæreſi, non conceſſit vobis, vt ad me veniretis. Vocatus ergo nauclerus miratus, cùm nemini conſtare potuerit ipſum eſſe Arrianũ, ſuamq; perfidiam in corde texerit: ſtatim ſe à Deo deprehenſum & propter ſe ortam tempeſtatem videns, manus dedit, hæreſim abnegauit: interim ceſſarunt fluctus, & veſpere rediit tranquillitas.* Ita in vita S. Porphyrij Marcus Diaconus, eius miniſter, apud Sur. 26. Febr. Giſulphũ Longobard. Regem, quia Arrianis etiam in regno ſuo, ſtudio pacis, Eccleſias conceſſit, Caianus Auarũ Rex, nullâ laceſſitus iniuriâ cum exercitu deleuit: vxorem Romildã palo affixit: viros & adoleſcentes interfecit, mulieres & puellas vendidit: ciui-

dit: ciuitates & oppida, inter quæ Forumiulium celeberrimum, euertit. Paul. Diac. lib. 4. ca. 12. de Longob. Et quis neſcit Germaniam vſque hodie tempeſtatibus vexari, ex quo hæreſin admiſit? Hinc cruciatur Rebecca (Eccleſia) quia Iacob & Eſau colliduntur in eius vtero: nec cruciari deſinet, donec Eſau eijciatur.

II. Propter falſos fratres & malos Chriſtianos.

II. Propter Iudam, qui in naui Chriſti erat. Ita enim ſentit S. Ambroſius Lucæ 5. *Etſi multa illic*, inquit, *diſcipulorum merita nauigabant, tamen eam adhuc perfidia proditoris agitabat.* Cum eodem conſentit Beda. Licet vero Iudas tunc nondum animum prodendi Chriſtum haberet, vt plerique volunt, fur tamen & depeculator marſupij Chriſti erat, Ioan. 12. Quare ſicut ipſe vnicus proditor in vltima cœna turbauit ſuâ præſentiâ totam menſam: ita modò velut vnicus fur huius tempeſtatis cauſa fuit. Nec mirum: nónne enim aqua tepida ſtomacho nauſeam creat & ad vomitum prouocat, non ſine difficultate ac dolore? Chriſtiani etiam Catholici mali, aqua tepida ſunt, de qua Chriſtus per Ioannem Apoc. 3. Epiſcopo Laodiciæ ſcribit: *Vtinam frigidus eſſes aut calidus, ſed quia tepidus es, incipiam te euomere.* Sic enim S. Ambroſius homil. 2. in Pſalm. 118. per frigidos intelligit, qui peccant per ignorantiam: per tepidos Chriſtianos peccatores. Patet ſanè in Iona, quem alioqui Dei ſeruum & Prophetam, ab eo tamen profugum & inobedientem, nauis non ſuſtinuit: ſed ne piſcis quidem, qui eum poſt triduum, velut indigeſtibilem, iterum *euomuit*; vt ſcriptura loquitur: quaſi ex nauſeâ eiecisſet eum. Simile exemplum refertur in Prato ſpirituali capite 76. de fœmina parricida, quæ cùm duos filios peremiſſet, nauis, quâ vehebatur, dies quindecim immota ſtetit, cæteris ſocijs nauibus vento ſecundo progreſſis. Gubernator ergo nauis ad opem Dei recurrens reſponſum audijt diuinum, eijciendam mulierem, cui Mariæ nomen. Accitam igitur rogat, vt aperiat cauſam, ob quam cæteri omnes paterentur: illa ſe duos filios peremiſſe, vt ſibi ad ſecundas nuptias viam aperiret, ac nec ſic inueniſſe reſpondet. Tunc gubernator mulierem in ſcapham deſcendere iuſſit. Mirum, ſcapha mox quinquies in gyrum agitata in imum cum muliere demerſa eſt. Nauis autem poſt hoc tantâ velocitate iter peregit, vt triduo abſoluerit, quod quindecim diebus debuiſſet. Iam ſi propter vnum Ionam refractarium, propter vnam impudicam & parricidam mulierem omnes cum eis nauigantes plexi ſunt, & à creaturis oppugnati: quid miramur ſi nauis Eccleſiæ fluctibus variis agitetur, in qua tot mali vehuntur? Scimus totum Iſraëliticum populum punitum, vt non poſſet ſtare contra hoſtes, propter vnum Achan, furem, Ioſ. 7. Num vnicum tantùm Achan in Eccleſiâ eſſe putamus?

III. Propter alios fideles, vt ad preces & bona opera confugiant.

III. Propter diſcipulos, vt timore compulſi ad Chriſtum accurrerent & orarent: erepti è periculo magis grati eſſent, & in fide roborarentur. Ita Origenes homil. cit. Gl. ordinaria, & Theophylactus. Vulgò dicimus: *Qui neſcit orare, eat ad mare.* Quod expertus imprimis Ionas, qui priùs fugerat à facie Domini, pòſt eiectus in mare & videns rictum immanis belluæ ſibi obuiantem ad ſe glutiendum, confugit ad Dominum & orauit: *Clamaui de tribulatione meá ad Dominum*; pergitque feruentiſſimè orare in ventre ceti; cùm paulò antè in naui dormiuiſſet. Ion. 2. Clamauit nimirum territus aſpectu & rictu iam immanis beluæ, vt notat Sanctus Hieronymus. Sic nimirum & nos niſi calamitate perterrefacti non currimus per preces, piaque opera ad Deum. In vitâ Sancti Amandi Epiſcopi Traiecto. ſcribit Milo Monachus cœnobij S. Amandi, apud Sur. 6. Feb. nauigâſſe eum aliquando, & Verbo Dei nautas (qui ordinariè peruerſi & non niſi coacti orant) informâſſe; inter hæc ſubitò apparuiſſe magnum piſcem, quem nautæ miſſo in mare reti ceperunt. Cumque eum coxiſſent & epularentur mutuiſque plauſibus exultarent, ſubitò inopinata orta eſt tempeſtas, quæ omne eorum gaudium in luctum conuertit. Cœperunt ergo omnia, quæ in naui habebant, tam quæ ad cibum pertinebant, quàm reliqua ſubſidia vniuerſa, vel etiam ornamenta in pelagus proiicere, & labori inſiſtere, vt ad terram appellerent. Sed fruſtrà erant; itaque demum ad S. Amandum confugere coacti, ſalutem inuenerunt. Ita nimirum & nos mortales agimus, cùm ſecunda fortuna nobis arridet, cùm piſcem alicuius lucri, honoris, voluptatis ſeſe nobis offerentem cernimus, cum verbum Dei & curam ſalutis deponimus, moxque epulari & immergere nos in præſentia bona incipimus, Deique obliuiſcimur. Quid igitur agit Deus? tempeſtatem nobis inopinatam immittit, hoſtium incurſum, qui omnia noſtra diripiant: vel diuturnum morbum, quo ſubſtantiam noſtram abſumamus, peſtem, famem &c. vt vel ſic à præſentibus bonis animam abducamus, nauim conſcientiæ à peccatis exoneremus, & ad precandum Deum, ſalutemque animæ quærendam excitemur.

IV. Propter nos nimiû ſecuros.

IV. Propter nos, nimiùm ſecuros. Cùm enim ſomno non egeret Dominus, præſertim tali loco & tempore, videtur propter nos dormiſſe, vt intelligeremus ſocordiam & temeritatem noſtram, qui in fluctuanti huius mundi mari componimus nos ad quietem, voluptates, delicias, & quod plus eſt, in peccatis altùm obdormimus, quaſi hîc eſſet locus ſtabilis, ſecurus, quietus, cùm nequaquam ſit. Videtur ergo dicere nobis: Vos eſtis qui in hoc fluctuanti mundi mari componitis vos ad ſomnum & quietem, nihil ſoliciti de naufragio ſalutis veſtræ, ducitis in bonis dies veſtros, & in puncto ad inferna deſcenditis. Itaque debeo excitare vos immittendo tempeſtatem famis, belli; peſtis, morbi, hoſtium &c. Similes ſumus gliribus montanis in Valleſiâ, qui totam ferè ſub niue dormiunt hyemem, itaque dormientes è nidis & cubilibus ſuis, quæ in autumno infixis perticis priùs notantur, à ruſticis extrahuntur, & ad forum portati venduntur, inſcij quid ſecum agatur. Aſt vbi in calidum

locum

locum delati euigilant, ſeſe in manibus hominum inueniunt, & iam cultrum vident iugulo appoſitum, ſicque miſeri ſerò nimis agnoſcunt quantò illis conſtiterit dormiuiſſe. Refert noſter Georg. Steng. in Labyr. fraud. cap. 17. nū. 28. Tales ſunt quamplurimi homines qui in voluptatibus ſuis obdormiſcunt, ſuæ ſalutis obliti: interim capiuntur & illaqueantur vitija; ſicque improuisâ ſæpe obruuntur morte, & priùs ſe in inferno poſitos vident, quàm ſe captos intelligant. Sic Lucas de Epulone ait, quòd eleuârit oculos ſuos cùm eſſet in tormentis capit. 15. qui viuens in delicijs ſuis ita altum obdormierat, vt ad Lazarum clamantem & præ foribus iacentem nunquam eos eleuarit. Quando ergo in proſperis & pace huius mundi ſic obdormiunt homines, vt ſalutem ſuam negligant, quid mirum ſi excitentur varijs tempeſtatibus à Chriſto, qui neminem vult perire, quantum ſtat per ipſum.

Quoniam igitur tanto, vt vidimus, iure excitata eſt à Chriſto hæc tempeſtas, & excitatur adhuc crebrò in Eccleſiæ naui, mirari deſinamus. Credamus potiùs in Deum, qui propter incredulos nos punit: fugiamus peccata, quando propterea nos punit: fugiamus per orationem & pia opera ad eum, quia ad hoc nos punit: timeamus & amemus eum, qui à ſomno nos excitat: laudemus denique eum, qui ad extremum tranquillitatem facit.

THEMA QVARTVM.

Tria aſyla ſeu refugia afflictorum.

Tria refugia Chriſti, nauis, deſertum, mons.
1. *Nauis h.e. conformitas cum Dei voluntate.*
2. *Deſertum h.e. conſcientia bona.*
3. *Mons h.e. Spes.*

Aſcendente Iesv in nauiculam, ſecuti ſunt diſcipuli. *Matth.* 8.

NAuigantem hodie cernimus Saluatorem noſtrum. Sed quæ cauſa fuit huius nauigationis? Eam nobis exponit S. Matthæus cap. 8. dicens: *Videns autem IESVS turbas multas circum ſe, iuſsit ire trans fretum.* Poſteà interiectis quibuſdam, quæ interea Chriſtus dicebat & agebat, ſubijcit ipſius inſcenſionem in nauiculam. Turbæ igitur confluentes & Chriſtum obruentes cauſa fuerunt, quæ in nauim coëgit Dominum. Fuit proinde nauis aſylum Chriſto Domino contra importunam turbam, non tamen ſola.

Tria refugia Chriſti nauis, mons, deſertum.

Tria enim collegit ſanctus Remigius Antiſiodorenſis in Matthæum (vt refert D. Thomas 3. p. qu. 40. art. 1.) ipſius refugia: nauim, montem, & deſertum ad quorum aliquod, quotieſcumque à turbis comprimebatur, ſe recipiebat: ad nauim in hodierno Euangelio: in montem fugit Ioan. c. 6. quando eum rapere & Regem facere populus cogitabat: in deſertum ſeceſſit ad orandum, Lucæ 5. quando ad eum conuenerunt, *turba multa, vt audirent & curarentur ab infirmitatibus ſuis.* Neque verò exiſtimandum, tria hæc refugia nullo ſiue myſterio ſiue noſtro documento à Chriſto, qui nec paſſum vnum fruſtrà fecit, fuiſſe delecta.

Denotant tria aſyla afflictorū.

Quid igitur hæc aſyla Chriſti, niſi tria præſentiſſima & ſecuriſſima afflictorum & miſerorum, iuſtorū tamen, refugia demonſtrant? Quid nauis ſeu mare, niſi recurſus ad diuinam voluntatem, cui ſe illi committunt & permittunt, ſicut naui & mari nauigantes? Quid deſertum ſeu ſolitudo, niſi bona & ſecura conſcientia, in receſſu cordis latens? Quid mons, niſi eleuatio mentis in cælum & ſpes partim opis & prouidentiæ diuinæ; partim futuræ gloriæ, iuſtis pro modico tribulationis eorum in cælo præparatæ? Hæc ergo tria aſyla in ſolatium piorum, qui hîc affliguntur, nunc inſpiciamus.

I. Nauis h. e. conformitas cum Dei voluntate.

I. Eſt nauis, hoc eſt, recurſus ad diuinam voluntatem, & conformitas cum illa. Vt enim nauis & qui in ea vehuntur, vento & mari ſe committunt, & dicunt quodammodo cum Iob capite ſeptimo *Memento* Domine, *quia ventus eſt vita* noſtra: ita etiam qui in Dei voluntatem totos ſe proijciunt, eique ſe per omnia regendos, gyrandos & ſuſque deque vertendos trahunt, tanquam fideliſſimo & peritiſſimo gubernatori. Quod imprimis fecit S. Chryſoſtomus, qui ab Auguſtâ in exilium pulſus ſic locutus eſt hom. 11. ex varijs to. 5. *Chriſtus mecum eſt, quem timebo? etiam ſi fluctus inſurgant, etiam ſi totum pelagus aduerſus me conturbetur, etiam ſi Principum furor: omnia mihi illa aranea erunt, & araneis fragiliora, & niſi propter fragilitatem veſtram hodie non dubitarem ire, quò vellent: ſemper enim dico: Domine voluntas tua fiat, non quod ille vult, vel ille, ſed quod tu vis; tua voluntas mihi turris fortiſſima & petra ſtabilis & baculus fidus, ſi tu vis permanere mecum, hic habeo gratiam: ſi non vis ſimilem refero gratiam.* Qui in terra infeſtantur ab hoſtibus vel beſtijs, in mare ſe recipiunt: vti fecerunt accolæ maris Adriatici, qui Attillâ Italiam vaſtante, confugerunt ad piſcatorum caſas in eo mari tunc ſitas; (vnde ortas volunt Venetias vel adauctas ſaltem; vti Blondus libro 3. hiſt. & alij) ibique aſylum repeterunt. Qui in afflictione ſunt, melius refugium non facilè inuenient, quàm ſi Dei voluntati & gubernationi ſe committant; ſic enim faciliùs eum flectent ad miſericordiam & mitigandam afflictionem, quàm ſi per impatientiam ei reſiſtant & ſubtrahere ſe velint. Intellexit hoc Dauid, quando optione datâ, ad vnam è tribus plagis eligendam, famem ſeptem annorum aut trium menſium hoſtilitatem, aut trium dierum peſtem; hanc vltimam elegit cauſam, afferens: *melius eſt vt incidam in manus Domini (multa enim miſericordia eius ſunt) quàm in manus hominum.* 2. Regum 24. Ad hoſtium incurſum iam præuiſum, ſimiliter ad famem euitandam prouidere ſibi poterat. Sed maluit ſe Deo committere, vt patri. Citiùs enim Deus lachrymis & pœnitentiâ mouetur ad miſericordiam,

quàm

quàm homines; & remiſiſſe Deum aliquid de conſtitutâ peſtis vindictâ non obſcurè indicat Scriptura, dum refert edoctum à Prophetâ Gad Dauidem, quî plagam illam ſopire poſſet. Quid quod etiam Principes, cùm rei alicuius delecti ſe ipſorum ſceptro ſponte puniendos ad eorum nutum ſubmittunt, plerumque gratiam impendunt? Quantò magis à Deo hoc ſperandum, cuius, vt ait Dauid, multæ hoc eſt, multò maiores ſunt miſericordiæ?

Deinde ſi committimus nos Dei voluntati, faciet Deus id, quod pro nobis erit, imò & quod volumus, ſecundum Deum tamen. Expertus eſt hoc in ſe ſanctus Anſelmus Cantuarienſis Archiepiſcopus, qui cùm regno Angliæ à Rege ſibi infenſo exire coactus, nauim emigraturus inſcendiſſet, venti ei contrarij ſeſe oppoſuerunt, ita vt nautæ concluderent, eò ſibi, vnde ſoluerant, remeandum eſſe. *Ingemuit Anſelmus ad iſta & ait: Si omnipotentis Dei iudicio placet me magis redire ad priſtinas miſerias quàm liberatum ab illis, tendere ad id, quod ipſe nouit me animo propoſuiſſe, ipſe videat, ipſe diſpenſet: ego voluntatis eius obſequi paratus ſum; nec enim meus ſed ipſius ſum. Dixit & ſuffuſis in lacrymas oculis eius, illico ventus ex alio latere ſurgens, velum percuſſit & nautas iam velo reſlexo, terram petentes, ad priorem curſum reuerti coëgit.* Ita Edinerus in eius vitâ 21. April. apud Sur. Ecce ad reſignationem Anſelmi Dei voluntatem venti mutantur ducuntque eum, quò intenderat: & nauis perforata aquam non admittit. Adhæc certus eſto, propter Dei voluntatem nihil aduerſi tibi euenire poſſe, quidquid machinentur homines aut creaturæ aliæ. Quid magis nocere nobis poteſt aut cupit quàm maligni ſpiritus? At hi tamen nihil poſſunt niſi Dei permiſſu. Exprobrauit id Dæmonibus ſanctus Antonius, & ligatam eorum in ſe poteſtatem deridebat adeoque prouocabat. *Si aliqua*, dicebat ad beſtiarum greges circa ſe congregatas, *à Domino in me vobis eſt tributa licentia, deuorate conceſſum. Sin autem Dæmonum huc veniſtis impulſu, quantocyùs abite, quia Chriſti famulus ſum. Ita factum eſt, & ad iubentis vocem omnis belluarum multitudo, quaſi maieſtatis verbere caderetur, aufugit.* Ita ſanctus Athanaſius in eius vitâ capit. 25. Idem expertus eſt eius diſcipulus, S. Hilarion; qui vt famæ ſuæ celebritatem fugeret, mari ſe commiſit, aliò nauigaturus. In ea nauigatione occurrunt ei piratæ in duobus myoparonibus, iiſ, qui cum Hilario erant, maximum terrorem incutientes. *Quos ille procul intuens, ſubriſit & conuerſus ad diſcipulos dixit: Modicæ fidei quare trepidatis? numquid plures ſunt hi quàm Pharaonis exercitus? tamen omnes, Deo volente ſubmerſi ſunt. Loquebatur hic, & nihilominus ſpumantibus roſtris hoſtiles turbæ imminebant iactu tantùm lapidis medio. Stetit ergo in prorâ nauis, & porrectâ contra venientes manu. Hucuſque, ait, veniſſe ſufficiat. O mira rerum fides, ſtatim reſiluere nauicula, & impellentibus contra remis, ad puppim impetus redit. Mirabantur piratæ, poſt tergum ſe redire nolentes; totoq; corporis nixu vt ad nauigium perperam laborantes, velociùs multò quàm venerant ad littus ferebantur.* Ita ſanctus Hieronymus in eius vitâ. Ad extremum cogita euenturum circa te id, quod Deus vult, ſiue tu volueris, ſiue non, adeoque longè vtilius eſſe conformare ſe voluntati eius, & quidquid ipſe immiſerit, æquo & hilari animo accipere, quàm ægro & moleſto: quod aliud non eſſet quàm aggrauare ſibi iugum, velut ſiquis militem iuſſus in hoſpitium ſuum accipere, reluctetur; poſteà à Magiſtratu ad hoc cogatur, quo caſu habebit hoſpitem ſibi inimicum, quem ſi lubens primò acceptâſſet, amicum & beneuolum haberet. Alphonſus IV. Legionis in Hiſpaniâ Rex, cùm quinto anno poſt ſumpta imperij inſignia regno abiiſſet, & monaſterium ingreſſus, Ramiro II. fratri (vel vt alij, Ramiri germano) dimiſiſſe, poſteà facti pœnitens abiecto religioſo habitu, reſumere regnum tentauit. Verùm à fratre captus, erutis oculis in monaſterium, quod deſeruerat, retruſus eſt; vbi poſtea cæcus & nolens permanere, qui videns & volens noluit, vſque ad mortem compulſus fuit. Fulgoſ. libr. 1. capit. 2. Ritius Neapolit. libr. 2. de Regib. Hiſpan. Idem propemodùm contingit ei, qui ſuam voluntatem diuinæ opponit; quod enim ab ipſo ſibi immiſſum non accepeat volens, ſuſtinebit nolens.

II. Eſt deſertum, h.e. conſcientia inculpata, ſita in receſſu cordis, veluti deſertum aliquod in quo quis ſolus cum ſolo Deo agit & habitat. In hanc ſe recepit Dauid, qui Pſalm. 54. dixit: *Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo & requieſcam? Ecce elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine: expectabam eum, qui ſaluum me fecit à puſillanimitate ſpiritûs & tempeſtate.* Negat D. Gregorius in Pſalm. 6. pœnitent. Dauidem, tanto populo imperantem, habitâſſe aliquando in deſerto; loqui igitur ipſum ait de ſolitudine cordis, in qua tumultus populares effugerit. Quod verum exiſtimo, ſaltem de tempore, quo imperauit, & de ſtabili manſione; nam in fuga Abſalonis quæſiuiſſe eum latebras in campeſtribus deſerti, legimus 2. Regum 15. Refugium ergo Dauidis in tempeſtate & perſecutione hoſtili fuit bona eius conſcientia. Vnde S. Hieronymus in eum locum ſcribit: *Columba fugit à conuerſatione humanâ, & ſancti fugiunt à conſortio hominum, non corporaliter, ſed ſpiritualiter, h.e. in conſcientiâ: quia cogitant quomodo ſe contra ſuggeſtionem Diaboli vel hæreticorum defendere debeant.* Similiter & S. Auguſtinus in eundem pſalmi textum ſcribit: Manſi in deſerto. *In quo deſerto? Si fortè in conſcientia, quò nullus hominum intrat, vbi nemo tecum eſt, vbi tu & Deus eſt?* Et mox: *Manſi in deſerto. Fortè iſte, vt dixi, fugerat ad conſcientiam ſuam, ibi aliquantum deſertum inuenerat, vbi requieſceret.* Sed cur ad conſcientiam Dauid potiſſimùm confugit in ſuis tribulationibus?

II. Deſertum hæ, conſcientia bona.

Cauſa eſt 1. quia ibi inuenitur teſtis propriæ innocentiæ. Eſt enim conſcientia quaſi cordis ſcientia, vt inquit Hugo de anima l. 2. cap. 12. quæ velut irrefragabilis teſtis tuetur ſuam cauſam, & conteſtatur puritatem, etiam coram diuino

1. Quia ibi inuenitur teſtis propriæ innocentiæ.

diuino tribunali, quaſi murus quidã aheneus, omnes hoſtium ictus ridens & excludens. Eò confugit & prouocauit Dauid, quando ad Saülem deprehenſum & impunè dimiſſum dixit: *Iudicet Dominus inter me & te, & vleiſcatur me Dominus ex te: manus autem mea non ſit in te.* 1. Regum 24. Eodem confugit Paulus, quando Act. 23. in Concilio ſacerdotum velut inter latrantes canes conſtitutus, defendere ſe cœpit: *Ego*, inquit, *omni conſcientiâ bonâ conuerſatus ſum ante Deum vſque in hodiernum diem.* Vult dicere, vt exponit Chryſoſtomus: *Non ſum mihi conſcius, quòd vos læſerim: nihil dignum hiſce vinculis commiſi.* Et hoc dixit *intendens in Concilium*, ait Lucas, ſeu, vt ſonat vox Græcè ἀτενίσας *fixis oculis intuens*, quaſi dicas: animo intrepido; qui enim timent, rei præſertim in Concilio accuſati, oculos ſuos deijciunt, nec intueri fixo obtutu Iudices audent. Innocentia ergo Paulo hanc audaciam præſtitit, & aſylum fuit. Ita & alij Martyres omnes infracto prorſus animo ſtetêre ante Præſides. Inter eos S. Tiburtius iuſſus à Fabiano Præfecto ocyùs Chriſtum negare, aut tormenta experiri: *Decerne*, inquit, *quod lubet, omnis nobis vilis eſt pœna, vbi pura eſt comes conſcientia.* In vita S. Sebaſtiani apud Sur. 20. Ian.

2\. Quia ibi inuenit bona ſua opera.

2\. Ibi inueniuntur bona & laudabilia opera, quæ non ſolùm à pœnis eximunt & contra accuſatores defendunt, verùm etiam laudem & præmia exigunt. Hæc inuenit Rex Ezechias, cùm lethali infirmitate tactus, confugit ad aſylum conſcientiæ ſuæ. Conuertens enim faciem ad parietem orauit: *Obſecro, Domine, memento, quæſo, quomodo ambulauerim coram te in veritate & in corde perfecto, & quod bonum eſt in oculis tuis fecerim.* Iſa. 38. *Non gloriæ*, ait S. Chryſoſtomus hom. 63. ad pop. *non regni, non opiparæ meminit menſæ, ſed iuſtitiæ*, quâ ratione videlicet Idola exterminârit, vaſa Baal confregerit, ſerpentem æneum pro Numine adoratum comminuerit & conflârit & ſimilia. Hæc mercedem expoſtulant non pœnas. Vnde in eum locum S. Hieronymus: *Felix conſcientia*, inquit, *quæ afflictionis tempore bonorum operũ recordatur.* Et S. Cyprianus ſermone de opere & eleemoſ. *Præclara*, ait, *& diuina res ſalutaris operatio, ſolatium grande credentium, ſecuritatis noſtræ ſalubre præſidium, munimentum ſpei, medela peccati.* At cur Ezechias in ea oratione conuertit faciem ad parietem? An forſan vt ab hominibus faciem auertendo ad ſolitudinem conſcientiæ ſuæ ſe conuerteret? Ita mihi videtur: ibi enim iuſtus reperit aſylum ſuum, cùm non mala ſed bona deprehendit opera & bene merita ſua.

3\. Quia ibi inuenit Deum.

3\. Ibi inuenitur Deus, tanquam conſolator innocentium & vindex tyrannorum, qui eos perſequuntur. Teſtem aduoco S. Chryſoſtomum, qui homil. 61. in Geneſin ſcribit: *Quando quis mundâ fuerit conſcientiâ, & ab omni liber maculâ, poterit Dominum vniuerſi habere inhabitantem. Beati enim, dicit, mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. Quòd ſi quis illum inhabitatorem habere meretur, quaſi ſimpliciter & ſine impedimento corpore veſtitus eſſet, ita poſteà efficietur, & humanarum rerum vmbram facilè contemnet.* Moyſes & Aaron, quando contra eos tumultuari cœpit populus, fugerunt ad tabernaculum. Num. 16. Ibi inueniebant Deum, ſui defenſorem, in ligneo, inquam, & mobili illo tabernaculo, quod ſecum per omnia loca ferebant. Huiuſmodi aſylum eſt pura conſcientia, quam circumferimus vndique nobiſcum & in qua reperimus Deum, defenſorem noſtrum: vbi enim anima à peccato libera eſt, ibi Deum in ſe habet, qui vtique domum ſuam tuebitur; iuxta id Exod. 14. v. 14. *Dominus pugnabit pro vobis, & vos tacebitis*, contra Pharaonem ſcilicet, vt factum.

III. Mons h. e. Spes.

1\. Auxilij & prouidentiæ diuinæ.

III. Eſt mons, hoc eſt, ſpes 1. auxilij & prouidentiæ diuinæ: ad quam confugit imprimis Dauid, quando dixit Pſalm. 120. *Leuaui oculos meos in montes, vnde veniet auxilium mihi.* Montes intelligit, in quibus ſita erat Ieruſalem, templum & arca. Eò reſpexit etiam & confugit Abraham, quando filium Dei iuſſu immolaturus aſcendit cum eo in montem, ipſique interroganti: *vbi eſt victima holocauſti?* reſpondit: *Deus prouidebit ſibi victimam holocauſti fili mi*, credens *in ſpem contra ſpem* (ad Rom. 4.) Deum ſibi in tribulatione adfuturum, ſiue in reſuſcitando ad vitam filio, ſiue in ſubſtituenda alia victima, vti factum, quando manus ferientis ab Angelo inhibita & aries pro filio immolandus ei demonſtratus eſt. Ex quo mons ille nomen accepit, *Dominus videbit*, ſeu *Dominus prouidebit*, Geneſ. 22. *Hoc autem*, inquit ibi D. Hieronymus, *apud Hebræos exiuit in prouerbium, vt ſi quando in anguſtia conſtituti ſunt, & Domini optant auxilio ſubleuari, dicant, in monte Dominus videbit, hoc eſt, ſicut Abrahæ miſertus eſt Dominus, ita miſerebitur noſtri.* Eodem prouerbio nos Chriſtiani & multò quidem magis vti ad ſolatium noſtrum poſſumus, cùm in tribulatione ſumus: & qui Abrahamo in ea anguſtia manum auxiliarem porrexit, ſuppeditando ei aliam pro filio ſuo victimam: idem porriget & nobis. In hunc montem leuauit oculos Suſanna, quando ex falsâ delatione iniuſtè condemnata *flens ſuſpexit in cælum?* à Deo auxilium poſtulans, quod inter homines non inuenit. Nec fruſtrà; excitauit enim Deus illicò ſpiritum Danielis, qui detexit innocentiam eius & vitam ſeruauit. Dan. 13.

2\. Spes futuræ retributionis.

2\. Spes ſaltem futuræ retributionis & gloriæ cœleſtis, quæ expectat patientiam iuſtorum; de quo dicitur Exod. 15. *Introduces eos & plantabis in monte hæreditatis tuæ, firmiſſimo habitaculo tuo.* Vbi enim hæreditas noſtra, vbi firmiſſimum habitaculum, niſi in cœlo? In hunc montem direxit Chriſtus ſuos diſcipulos, quando poſt prædictionem crucis & multorum laborum, ab ipſis aliquando ferendorum, duxit eorum tres in montem Thabor, vt aliquod gloriæ ſpecimen eis oſtenderet, quo aliquando recogitato in ſuis perſecutionibus, animos reſumerent, fugerentque ad montem, & ſpem gloriæ. Etenim ſi Petrus in illa ſpeculatione vnius tantùm dotis corporis Domini, claritatis ſcilicet, tantâ ſuauitate perfuſus, & quaſi inebriatus fuit, vt ſui oblitus, nihil iam in mundo a-

liud

liud deſideraret, quid erit torrente voluptatis potari in cœlo? Neque eſt, quod metuat quis, ne ſpolietur à mercede, ſi ipſe ſibi fidelis cuſtos ſit; quia repoſita eſt in manu Dei. Sed neque diu valde merces illa expectanda, quia *cùm dederit dilectis ſuis ſomnum, ecce hæreditas Domini, filij merces.* Quiſquis ergo in afflictione eſt, ad hunc montem ſe recipiat, & aſylum inueniet. Eò ſe recipere ſolebat Dauid, cùm in tribulatione eſſet; vt indicat Pſalm. 17. illis verbis: *Perfecit pedes meos tanquam ceruorum, & ſuper excelſa ſtatuens me.* Cerui cùm fugiunt venatores in celſos montes properant, & ibi tuti conſiſtunt, vt ait Euthymius in ſimilem textum Habac. 3. verſ. 19. At vbi vel quando Dauid ceruorum celeritatem aſſecutus ad mõtes cucurrit; Quando ſpe cœleſtis gloriæ celerrimis cogitationibus ad cœlum ſe librauit, & ibi refugium ſuum inuenit. Vnde Sanctus Gregorius libro 26. moral. capite decimo ait: *Electorum mentes cerui dicuntur, dum quæque in hoc mundo obuiantia obſiſtere ſibi conſpiciunt, contemplationis ſaltu tranſcendunt, & more ceruorum deſpectu terrenarum rerum ſenſibus, in ſuprema, id eſt, æterna ſe euehunt.* Fuit etiam in huiuſmodi venatione nimiùm quantùm agitatus Sanctus ille Iob, ita vt vndique circumſpiciens nullum reperiret locum, in quo cadentem erigeret animum; vti lamentatur capite decimo nono: *Venerunt latrones eius & fecerunt ſibi viam per me, & obſederunt in gyro tabernaculum meum. Fratres meos longè fecit à me, & noti mei quaſi alieni receſſerunt à me. Dereliquerunt me propinqui mei, & qui nouerant me, obliti ſunt mei Inquilini domûs meæ & ancillæ meæ ſicut alienum habuerunt me, & quaſi peregrinus fui in oculis eorum. Seruum meum vocaui & non reſpondit, ore proprio deprecabar illum. Halitum meum exhorruit vxor mea, & orabam filios vteri mei. Stulti quoque deſpiciebant me, & cùm ab eis receſſiſſem, detrahebant mihi. Abominati ſunt me quondam conſiliarij mei, & quem maximè diligebam, auerſatus eſt me.* Quæ, obſecro, eſſe poteſt maior deſolatio? At vide ad extremum, quò hic ceruus ſe recipiat: *Scio* (ſubdit paucis interiectis) *quòd redemptor meus viuit & in nouiſsimo die de terrâ ſurrecturus ſum: & rurſum circumdabor pelle meâ & in carne meâ videbo Deum meum, &c. Repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo,* q. d. hanc ſpem velut rem mihi omnium chariſſimam ſecuro loco repoſui, vbi eam nemo auferet mihi: nec obliuio ſepeliet. Hunc ſanctum & magnanimum virum imitemur nos Audit. *Affecit te aliquis ignominiâ*, inquit S. Baſilius hom. 4 de gratiarum actione; *quin tu ad eam ſuſpice gloriam, quæ repoſita in cœlis eſt, tibi paranda merito patientiæ. Iacturam rerum tuarum adijſti? oculos imprime fixiùs cœleſtibus diuitijs & theſauro incomparabili, quem tibi bonorum operum pretio ſepoſuiſti. Patriône ſolo excluſus es? & patriam habes cæleſtem illam Ieruſalem. Ad eum modum ſi ijs, quæ moleſtiam tibi tunc pariunt, oppoſueris, quæ ſperantur bona, animam tuam ab omni anxietate ſeruabis, ad quod nos inuitat ſanctio legis Apoſtolicæ: ſemper gaudere,* ad Philip. 4.

Hac viâ ſequemur Chriſtum, à tumultuante turbâ ad nauim ſe recipientem: quo modo eum ſecuti dicuntur eius diſcipuli in hodierno Euangelio. Sequamur eum vnà cum illis: quia propter nos ad aſyla illa, cùm ipſe neceſſe non haberet, ſe recepit; vt quemadmodum ceruа docet hinnulum ſuum confugere ad ſyluas, montes, petras, ante eum currendo, ita & ipſe nos inſtrueret; quò confugere debeamus in periculis & neceſſitatibus noſtris. Sequamur ergo parentem noſtrum, & quacunque tandem inſtante neceſſitate recurramus ad aſyla à Chriſto demonſtrata: ad nauiculam inprimis, conformando nos per omnia Dei voluntati: ad deſertum, ingrediendo ſecuram conſcientiam: ad montem, expectando Dei opem; & ſi hæc non ſuppetat, in futuro ſaltem mercedem copioſam.

THEMA QVINTVM.

Solatia animarum purgatorij.

Animæ purgantes iactatæ in tempeſtate, quieſcunt interim.

1. *Quieſcunt ſuper ceruicali gratiæ.*
2. *Sunt ſecuræ de perſeuerantia in gratia.*
3. *Sciunt ſibi à patre amantiſſimo pœnam infligi.*
4. *Bonâ ſocietate gaudent.*

Ecce motus magnus factus eſt in mari, ita vt nauicula operiretur fluctibus: ipſe verò dormiebat. *Matth.* 8.

Animæ purgantes iactatæ in tempeſtate, quieſcunt interim.

INtueri mihi videor in fluctuante hac nauiculà & maris tempeſtate imaginem purgatorij, in quo detentæ animæ iactantur & torquentur grauiſſimâ tempeſtate plurimorum cruciatuum. Chriſtus Dominus mare traiecturus in tempeſtatem incidit, horridam & immanem: interim tamen dormit, quaſi nihil ſentiens; cùm tamen iactationem illam vtique ſentiret. Conſcenderunt etiam animæ fidelium, à corporibus ſolutæ, cymbam mortis, traiecturæ ad alteram vitam & portum æternæ fælicitatis. Sed enim in traiectu pleræque interceptæ ſunt ab immani tempeſtate ignis purgatorij. Hinc clamores & lamenta ad nos viuentes: *Miſeremini* noſtri, *miſeremini* noſtri, *ſaltem vos amici* noſtri. Interim tamen negari non poteſt; ipſas etiam dormire in eâ tempeſtate, quaſi in molli culcitrâ. Neque enim fruſtrà toties apppecatur eis Eccleſia, & nos cum eâ, quando dicimus: *Requieſcant in pace.* Quieſcunt igitur animæ illæ, ſed nondum in pace, quod illis precamur. Quando verò hoc non parum facit ad ſolatium noſtrum, qui & ipſi pertimeſcimus nimiùm quantùm ſæpe tempeſtatem illam, videamus, & ex ſomno Chriſti,

Chriſti, illarum quietem inueſtigemus.

I. Quieſcũt ſuper ceruicali gratiæ.

I. In mediâ hac tempeſtate Chriſtus dórmiebat *ſuper ceruical*, vt ait Marcus cap. 4. Suauiter autem dormit, qui in ceruicali dormit: durè & grauatè, qui ſine ceruicali. Ceruical hoc eſt gratia Dei, in qua ſe conſtitutas nôrunt animæ purgantes, nôrunt, inquam, partim ex particulari ſuo iudicio, partim ex motu amoris in Deum, partim ex alijs argumentis; & quidem certò. Quàm ſuaue eſt hoc ceruical! certè tam ſuaue, vt non commutarent id, iunctum etiam pœnis, quas patiuntur, cum quouis molliſſimo thoro peccatorum huius mundi. Beata Chriſtina virgo mirabilis & illuminatiſſima dicebat: *Ego vel apud inferos mallem eſſe cum Deo, quàm in cælo cum Angelis ſine Deo.* In vitâ S. Lutgardis refert Thom. Cantiprat. 16. Iun. apud Sur. Vnde planè à potiori conſequitur animas illas purgantes centuplo libentiùs eſſe in purgatorio, quàm hîc vel ad vnam noctem dormire in peccato. Habent enim ibi Deum ſecum, quo hîc carent peccatores. Exemplo nobis ſit ſanctus Laurentius, qui in craticulâ ſemitoſtus medijs in cruciatibus gaudio perfundebatur & inſultabat Tyranno. Vnde verò hoc, niſi quia ſciebat ſe Deum ſecum habere? *Segnior fuit ignis, qui foris vſſit, quàm qui intùs accendit*; inquit ſanctus Leo in ſerm. de ipſius natali. Ex vnâ quidem corporis parte vrebatur Laurentius & vehementer cruciabatur: ex alterâ tamen non vrebatur, ſed refrigerio mulcebatur: ita purgantes animæ tametſi ex parte vnâ dira patiuntur, ex alterâ tamen mirè recreantur, ob gratiæ refrigerium Deique præſentiam. In lacu Aſphaltite ſeu mari mortuo, viua animalia innatant, mortua in imum deſcendunt: lucernæ ardentes ſuperferuntur, extinctæ merguntur, vti refert Pauſanias & alij. Animæ illæ quia in Deo viuunt, aquis illis funeſtis licet affligantur, non tamen merguntur; vti illi, qui ad inferos deſcendunt: ſed ſupernatant & aurâ gratiæ perfruuntur. Sunt etiam animæ illæ ab omni culpâ expeditæ, tametſi pœnis adhuc obnoxiæ. Docet enim Sanctus Thomas. Quæſt. de peccato veniali art. 11. morientes in ſtatu gratiæ elicere actum charitatis in Deum, & ſi à morte præuentæ vel vſu rationis deſtitutæ ſunt, ſtatim poſt mortem; qui per modum impedimenti deleat culpas veniales, quo modo Solis lumen exhaurit humores terræ. Habent ergo conſcientias ab omni labe immunes, quod non parum auget prius illud ſolatium. *Secura enim mens quaſi iuge conuiuium*, ait Sapiens Prou. 15. verſ. 15. Et ſanctus Ambroſius libro 2. Offic. capite primo. *Vitam beatam*, inquit, *efficiunt tranquillitas conſcientiæ & ſecuritas innocentiæ.* Quare poſſident & animæ illæ ſuam quandam beatitudinem, ſed inchoatam & doloribus mixtam.

II. Sunt ſecuræ de perſeuerantia in gratia.

II. Dormiebat in puppi; vti etiam S. Marcus adnotauit. Puppis eſt poſterior nauis pars, vti prora anterior. Animæ purgantes requieſcunt in puppi, hoc eſt, in vitæ termino, adeóque ſunt ſecuræ de perſeuerantiâ in gratiâ; quia iam in termino conſtitutæ, vbi nec mereri ampliùs nec demereri quidquam poſſunt. Qui hîc in ſtatu gratiæ viuunt, dormiunt in prôra nondum in puppi; quia adhuc excidere queunt. Vnde monet Apoſtolus 1. Cor. 10. *Qui ſtat, videat ne cadat.* Scimus ſtatuam Nabuchodonoſoris fuiſſe auream, ſed deſijſſe in pedes luteos; vnde exiguus lapis in eam decidens, totam machinam ſubruit. Dan. 2. Multi in capite aurei ſunt, ſed in pedibus lutei: optimè incipiunt, peſſimè autem finiunt, atque ita totum perdunt. Saul quaſi filius vnius anni erat, hoc eſt, innocentiſſimus, cùm regnare cœpit: peccator autem multorum annorum, cùm viuere deſijt. Non ſunt tales animæ purgantes, ſed qualis deſcribitur Sponſus Cant. quinto, *Caput eius aurum optimum: & crura eius columnæ marmoreæ, quæ fundata ſunt ſuper baſes aureas*; quia in gratiâ confirmatæ ſunt. Hinc igitur nouum prodit eis ſolatium & gaudium, quia nôrunt eſſe ſe de numero electorum, nec vllis tentationum fluctibus mergi poſſe. Maximum eſſe ſolatium debuit illorum, qui cum ſancto Paulo in maris tempeſtate iactati quaſi in ſingula momenta expectabant naufragium, quando eis Paulus ex diuinâ reuelatione prædixit: *Amiſſio nullius animæ erit ex vobis: propter quod bono animo eſtote* viri, Act. 27. At quantò maius erit ſolatium purgantium & inter pœnas lamentantium animarum, quando ex diuinâ reuelatione cognoſcent, nullam ex ipſis perituram? Hinc teſte Bloſio in monili capite 13. malunt ibi pati quàm ad nos redire & viuere cum periculo ſalutis ſuæ. Confirmatur id exemplo Petri, equitis Poloni, Petrauini pagi domini, qui ſuſcitatus precibus ſancti Stanislai ad reddendum veritati teſtimonium, poſteà ab eodem ad ſepulchrum reductus, cùm ab eo rogaretur, an vellet remanere in vitâ hac, renuit & rogauit potiùs, vt pro ipſo orarent, quò citiùs è purgatorio liberaretur. *Ego pater ſancte*, inquit, *nolim in hac permanere vita quam ego rectiùs mortem appellandam ſentio: ſed illam peto ferè beatam, in quâ videtur præſens Dei vultus. Nam tametſi iuſſu Dei iudicio hactenus purgatorij pœnas perpeſſus ſum, attamen ſpero me breuì ad ſuperos commigraturum. Tu, quæſo, pater ora pro me, vt citò id fiat, aut ſi iuſtitia non permittit, aliquid de ſupplicij tempore diminuatur. Sicq; ad ſepulchrum redijt.* Ita Ioannes Longinus Canonicus Cracou. in vitâ S. Stanislai Epiſcopi Cracou.

III. Sciunt ſibi à patre amantiſſimo pœnam infligi.

III. Tempeſtatem iſtam non concitauit natura aut Diabolus, ſed Deus, vt teſtatur Origenes homiliâ ſextâ in diuerſos. *Tempeſtas*, inquit, *nõ ex ſe orta eſt: ſed poteſtati paruit imperantis eius qui educit ventos de theſauris ſuis, &c.* Item: *Ingreſſus Dominus in naniculam fecit turbari mare, commouit ventos, concitauit fluctus. Corpore dormiebat, diuinitate verò concitabat mare.* Quid mirum ergo ſi Dominus in hac tempeſtate ſecurus dormiebat, ſi eam Pater eius, imò ipſemet faciebat? Id ſi Apoſtoli ſciuiſſent, perturbati non fuiſſent. At verò animæ illæ norunt tempeſtatem afflictionum, in qua verſantur, non à

Diabolo

Diabolo excitatam, ſed à Deo, patre ſuo amantiſſimo, ad extergendas labes, quas in viuis contraxerunt. Non eodem animo tolerantur vſtiones, ſectiones & punctiones, quæ à chirurgo infliguntur malè affectis, & quæ maleficis à carnifice: Illas ferunt infirmi animo pacato, quin etiam grato; quia in bonum eorum cedunt: has verò rei ferunt ægro valde animo & perturbato; quia ad interitum eorum tendunt. Priori modo vruntur & ſecantur animæ in purgatorio, ad ſalutem: poſteriori verò inferi, ad internecionem. Hinc igitur nouum accedit purgatorio ſolatium, quòd ſciant tempeſtatem & medelam illam, quantumuis aſperam, à Deo velut Medico peritiſſimo & amantiſſimo ſibi deſtinatam. Quæ cauſa eſt, cur Dauid tam æquo & pacato animo ſuſtinuit opprobria & lapides in ſe proiectos à peſſimo illo Semei, adeò vt ſuis diceret: *Dimittite eum vt maledicat Dauid?* Cauſam ipſe mox ſubiecit: *Dominus enim præcepit ei, vt maledicat Dauid; & quis eſt, qui audeat dicere, quare ſic fecerit?* 2. Regum 16. Multa quidem calicem paſſionis Chriſto reddidere non ſolùm tolerabilem, ſed & amabilem; idcircò enim *calicem* appellat, mundi ſcilicet redemptio, ruina Angelorum reparatio, beatitudo prædeſtinatorum, gloria incomparabilis ſibi decreta &c. ſed quaſi horum oblitus, ſolius meminit decreti paterni, à quo calicem illum accepit: *Calicem*, inquit, *quem dedit mihi pater, non vis vt bibam illum?* Ioan. 18. Calix amariſſimus fuit, adeò vt ſola eius memoria ſanguineum ſudorem Chriſto expreſſerit; quia tamen à patre ipſi decretus & oblatus; ideò tam acceptus fuit, vt pro eo exhauriendo quaſi decertaret & cum Petro expoſtularet, neque eum appellauit calicem Herodis aut Pilati, ſed Patris, qui ſuâ propinatione hauſtum illum, amarum licet, optabilem ſibi fecerit. Subijcit etiam Dauid loco cit. aliam cauſam ſuæ æquanimitatis: *Si fortè reſpiciat Dominus afflictionem meam, & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac hodiernâ*, vt videlicet remittat ei pœnas, quas contraxit ſuis peccatis. Vnde S. Gregorius lib. 31. moral. cap. 17. de ipſo ait: *Contumelioſa verba non tam conuitia quàm adiutoria credidit, quibus ſe purgari ſibiq; miſereri poſſe iudicauit.* Vident inſuper animæ purgantes tormenta quæ patiuntur, ſibi adiumenta eſſe, quibus expurgatæ à ſuis maculis ad Dei miſericordiam & conſpectum promoueantur. Quin imò, cùm ſciant nihil coinquinatum admitti ad conſpectum Dei, malunt ſic purgari, quàm cum maculâ vel leuiſſimâ cœlum intrare. Cuius rei exemplum refert Bloſius ſuprac. in Monili cap. 13. de quadam moniali, quæ ex monaſterio S. Gertrudis adhuc iuuencula obijt. Hanc vidit S. Gertrudis in veſtitu aureo præſentari Chriſti conſpectui, quæ tamen verecundiam quandam præſeferens nitebatur vultum abſcondere, Gertrudis hoc admirans affatur Chriſtum: *Benigniſſime Domine cur hanc filiam tuam in dulciſſimos amplexus tuos non admittis?* Audito hoc Chriſtus protendit brachia ſua quaſi daturus amplexum: at illa ſe retrahebat ſummâ cum humilitate: quod Gertrudis magis admirans: cur, ad animam, tam dulces Domini amplexus refugis? *Quia, necdum*, ait illa, *tota pulchra ſum, ſed adhuc in me ſunt maculæ, quæ me illis amplexibus indignam faciunt. Et verò ſcito me, ſi liber in cælum aditus daretur, ſponte, ne quidquam iuſtitiæ derogem, ſubituram: cùm ſciam indignum eſſe, vt tali ſponſo talis ſponſa copuletur.* Porrò qui purgantium animarum maculas intueri cupit, audiat, quid ſcribat B. Petrus Damiani Card. lib. 7. Epiſt. epiſt. 7. de quodam presbytero, Ramerio, cui S. Benedictus purgatorij loca oſtendit: vbi inter alia vidit horrendum quendam fluuium, tetrum, piceum ſulphureum. *Videbantur autem in præfato flumio innumerabiles volucres quaſi columba, variâ plumarum diuerſitate conſperſa: vt hinc albi, illinc nigri diſcolor ſpecies videretur, omnesq; velut mœſtæ nimis ac lugubres quaſi præ dolore roſtra extorquebant ad pennulas. Inquiſitas itaque Comes, quid illæ volucres eſſent, reſpondit: Illæ ſunt, inquit, animæ diuerſis in hoc gurgite purgatorijs depuratæ, quæ videlicet ſicut non ex toto ſunt albæ, ſed interfuſâ ſparſim nigredine variatæ, ſic & ex parte iam purificatæ, & ex parte adhuc ſunt peccatis obnoxiæ. Nam quantò ſpatioſior albedo cernitur in varietate plumarum, tantò maior intelligitur facta abolitio peccatorum; in quantum verò nigredo remanſiſſe conſpicitur, in tantum adhuc peccatorum maculis aſperguntur.* Hinc oritur magna æquanimitas, cum quâ pœnas ſuas ferunt, quando intelligunt eas ſibi debitas iure diuino, ob ſua peccata inter viuos admiſſa. Latronem illum pœnitentem æquiore animo pertuliſſe crucem non difficilè colligimus ex eo, quòd agnouerit iuſtè ſe puniri. *Nos quidem iuſtè*, inquit, *nam digna factis recipimus.* Contrà impœnitentem alterum duplicaſſe ſibi pœnam, quòd agnoſcere non videretur, ſe eam promeruiſſe. Vidimus etiam alibi Comitem illum, qui Sanctum Engelbertum Archiepiſcopum Colonienſem interemit; quando ob id ſcelus rotæ ſupplicio addictus fuit, magnâ cum animi promptitudine ſupplicium ſuſtinuiſſe; adeò vt carnifici ſponte ſingula membra obtulerit confringenda, quia delicti ſui grauitatem, vti debuit, expendit, reum ſe proclamauit & omnibus tormentis dignum iudicauit; vt ex vitâ Sancti Engelberti apud Surium. 7. Nov. conſtat. Multò adhuc æquiore lance peccata ſua olim patrata ponderant animæ illæ; ideoque debitam ſatisfactionem pro eis perlibenter & acceptant & exſoluunt.

IV. Denique dormit Chriſtus inter diſcipulos remigantes & ſolicitos de ſeruandâ naue & ſuperandâ tempeſtate. Ita animæ illæ pro ſolatio habent inprimis animas quamplurimas, charitate ſibi iunctas; deinde Angelos Sanctos, cuſtodem maximè, à quibus conſolationem accipiunt, nuntia precum & ſuffragiorum, quæ pro ipſis fiunt (vt teſtatur Sanctus Auguſtinus lib. de curâ pro mortuis cap. 15.) deque inſtante ſuâ liberatione audiunt: quo modo à Raphaële Angelo ſolatium accepit Tobias illis verbis: [illegible] in proximo eſt, vt à Deo cureris.

cureris, Tob.5. Crediderim etiam, quòd ſe inuicem animent & hortentur, ſicut 40. illi milites ſub Licinio in præfrigidum lacum demiſſi. Maximè verò recreantur cùm audiunt & ſentiunt viuentes pro ipſis liberandis ſtrenuè laborare ac quaſi remigare. Equilinus Epiſcopus in Catal. Sanctorum lib. 20. cap.1. refert Cuſtodem S.Petri Romæ, dum altaria noctu viſitaret, ductum ad quendam locum vbi animas purgantes cerneret, ibique vidiſſe alias quidem iucundas, vtpote bene & lautè epulantes: alias autem triſtes; vtpote fame preſſas: illas eſſe, pro quibus multa ſuffragia à viuentibus fierent: has verò pro quibus nulla. Quare monitus vt hoc Papæ indicaret, effecit, vt Commemoratio animarum inſtitueretur pro ijs maximè, quæ ſuffragijs deſtitutæ ſunt.

Dormiunt igitur & requieſcunt animæ illæ in mediâ tormentorum tempeſtate: ſed tamen nondum in pace, nos igitur oremus vt requieſcant in pace. *Nauta*, inquit S. Chryſoſtomus homilia de habenda cura ſalutis proximi, *licet nauis ſecundo vento feratur, cùm tamen vident alios vel à longè naufragium facere, non ad propriam ſpectantes vtilitatem, illorum contemnunt calamitatem, ſed ſiſtunt nauem, detrahunt vela, eyciunt anchoram, eyciunt funes, proijciunt tabulas, vt ille, qui à fluctibus mergitur, fortè aliquo illorum arrepto emergat.* Hoc faciunt nautæ, craſſi alioquin & ſatis inhumani homines, & nos non faciemus hoc animabus in purgatorio natantibus? non ſimus, quæſo, inhumaniores nautis: proijciamus ad eos funes roſariorum, tabulas eleemoſynarum & ieiuniorum, &c.

THEMA SEXTVM.

Quid agendum in tribulatione.

1. *Vela contrahenda liberioris vitæ.*
2. *Onera peccatorum eijcienda.*
3. *Ad Deum clamandum feruenti oratione.*
4. *Patientia habenda.*
5. *Spes velut anchora in Deo figenda.*

Domine ſalua nos, perimus. *Matth.* 8.

NOn eſt quòd adeò miremur, ſi videamus noſtro æuo toties & tamdiu iactari nauiculam Eccleſiæ. Propterea enim Dominus permiſit tempeſtatem cieri in hod. Euangelio & periclitari nauim ſuam, vt ſciremus idem euenturum ſæpiùs Eccleſiæ ſuæ. Quemadmodum verò ipſe tunc dormiuit, vt à diſcipulis excitaretur ad ſedandos fluctus: ita etiam modò videtur obdormiſſe: ne nos dormiremus, ſed vt ipſum ſuſcitaremus ad componendos fluctus. Quid verò in huiuſmodi tempeſtatibus agendum nobis ſit, nunc videndum eſt, idque nos docebunt artis nauticæ periti. Quid igitur hi moliuntur ſæuiente tempeſtate?

I. Vela contrahunt, ne ſæuiente vento nauim abripiant, rotent & demergant. Tali modo qui in tribulatione ſunt, contrahant licentiorem viuendi rationem, ſplendorem conuiuiorum, apparatum veſtium, pompam, vanitates, ludos, choreas, ſimilia. Solent enim hæc quaſi vela nimiùm expanſa homines abripere in ſcopulos rotare & demergere; adeò vt propterea ſæpe veniat ira Dei & flagellum inundans. Itaque tempore calamitatis contrariâ eundum eſt viâ, vt incolumes euadamus: quo modo Sanctus Athanaſius, cùm à ſatellitibus ad necem quæreretur; quâ fugiebat nauiculâ, conuerſa in contrariam fluminis partem ijs, qui ſe inſequebantur, ex induſtriâ occurrit; ſicque euaſit & contrarium tenens curſum effugit. Quòd ſi igitur vos, qui ſecundo flumine deſcendiſtis ad libertatem carnis, naui iam inuerſâ per ieiunium & alias carnis caſtigationes aſcendere aduerſo flumine conemini: ſpes eſt fore, vt, quæ vos perſequitur tribulatio, nihil vobis noceat. Populus Hebræorum, qui Deum irritârat in adoratione vituli, ſplendidiore inſoleſcens ornatu, tum demum eum placauit, poſtquam eius iuſſu depoſuit ornatum ſuum. Exod. 33. quaſi alioquin indignus veniâ & miſericordiâ. Et quid mirum? Ratio ipſa hoc dictat. Non præceperat Ionas Regi Niniue, vt abiecto regio veſtitu & conuiuiorum luxu, indueret ſaccum & ieiunaret, id tamen Rex ſolius rationis dictamine fecit. Et mulier illa Thecuitis, vt miſericordiam Regi impetraret, lugubrem induit habitum, quaſi alioquin nihil obtentura. 2. Reg.14. I. Vela contrahenda liberioris vitæ.

II. Vaſa, armamenta, merces, quas tantis itineribus ac periculis ſibi comparârunt proijciunt in mare, vt alleuient nauim. Pari ratione comprehenſi in tribulatiõne onera eijciant, quæ nauim cordis prægrauant, nec aliud niſi peccata ſunt. Opinio S.Ambroſij eſt exortam maris tempeſtatem propter Iudam, qui, vt videtur, iam tunc depeculator crumenæ Chriſti fuit. Sed quidquid de hoc ſit, ſcimus mare intumuiſſe propter Ionam fugitiuum à mandato Dei, nec furorem poſuiſſe, donec Ionas eijceretur. Ionæ 1. Quid aliud peccator niſi ſeruus Dei fugitiuus? Fugit ſed non effugit; quia mare tribulationis eum comprehendit. Quid igitur factu opus? eijciendus eſt peccator, vt reſurgat iuſtus & obediens Deo. Et quî eijciatur niſi per pœnitentiam, vt guſtet amaritiem maris, peccatorum, inquam, ſuorum, & videat quàm amarum ſit reliquiſſe ac fugiſſe Dominum ſuum? Cæterùm hic Ionas ita eijciatur, vt planè dimittatur & fluctibus hauriatur: nec ad nauim retrahatur. Feruntur enim nautæ (apud Ariam in Ionam ex Eleazaro Hebr.) prius varia tentâſſe priuſquam eijcerent Ionam: primò ſcilicet immerſiſſe vſque ad collum iterumque retraxiſſe, nec tamen mare ceſsâſſe à II. Onera peccatorum eijcienda.

furore ſuo, donec qui reus erat, prorſus eijceretur. Sic res habet cum peccatore: omnino ſe abdicare voluntate peccandi debet, totumque ſe immergere in contritionis mare; alioquin ne miremur ſi non ceſſet tempeſtas. Audite Diuum Chryſoſtomum hom. 3. ad populum: *Poteſt Deus*, inquit, *omnia grauia ſoluere, ſed donec viderit conuerſionem, non diſſoluet tribulationem. Etenim Artifex donec aurum bene purgatum viderit, de conflatorio non extrahet: ſic & Deus non abducet tribulationem, donec emendemur.* Non perſequitur nos tribulatio, ſaltem publica & vt plurimùm, niſi ob peccata & peccatores: quemadmodum & Rex Syriæ pugnans contra Hebræos, non quæſiuit niſi vitam Achab, Regis impij & peruerſi; vnde mandauit ſuis: *Non pugnabitis contra maiorem neque contra minorem quempiam, niſi contra Regem Iſraël ſolum.* 3. Regum. 22. quia ſolus ille bellum ſine causâ legitimâ mouerat Regi Syriæ. Vulnerato & occiſo Achab, finem habuit bellum. Sic omninò tribulatio non petit niſi peccatores, vt eos per pœnitentiam mortificet, & Deo reconciliet.

III. Ad Deum clamandum feruenti oratione.

III. Nautæ in altum mare ſeſe recipiunt, ne hinc inde iactati in ſcopulos impingant. Quid agendum in tribulatione? Ad Deum confugiendum per ardentem orationem. Ipſa hoc neceſſitas docet, & docuit etiam nautas illos Gentiles, qui vexerunt Ionam: docuit ipſum Ionam in ventre ceti clamare ad Deum: docuit Dauidem Pſalm. 119. *Ad Dominum cùm tribularer, clamaui.* Neque dubium videtur, quin etiam diſcipuli clamorem adhibuerint, cùm excitârunt Dominum, ob præſens vitæ diſcrimen. Non videtur premi calamitate, qui non feruenter orat: nec ſentire verbera puer, qui non vociferatur. Imò aliquando obſtinatæ cuiuſdam duritiæ eſt: non exponere querimonias ſuas Deo. Vnde apud Iobum reprehenditur impius, qui à Deo flagellatus indureſcit ad verbera, velut contumax mancipium, & non deponit ad Deum querelas ſuas: *Non dixit*, inquit, *vbi eſt Deus, qui fecit me, qui dedit carmina in nocte?* q. d. non eſt conqueſtus de Deo dicens: Vbi eſt Deus noſter, qui conſolatur nos in tribulationis nocte? Iob 35. verſ. 11. Adhæc non vnus tantùm aut alter diſcipulus Chriſtum inuocauit, ſed omnes ſimul, quia commune periculum erat. Ita par eſt vt in tribulatione ſimul omnes vocem extollamus ad Deum. Alioquin *vnus ædificans*, inquit Eccleſiaſticus cap. 35. *& vnus deſtruens: quid prodeſt illis niſi labor? vnus maledicens: cuius vocem exaudiet Deus?* Corroborârunt etiam preces ſuas interponendo cauſam Domini: *Magiſter non ad te pertinet, quia perimus?* Marci 4. q. d. nónne tua res agitur, ſi pereamus? efficax hoc impetrandi medium eſt, petere ad Dei gloriam, vt ipſe glorificetur in noſtrâ liberatione: non vt nobis bene ſit. Ita orabat Pſalmiſta Pſal. 78. *Adiuua nos Deus ſalutaris noſter, & propter gloriam nominis tui libera nos, & propitius eſto peccatis propter nomen tuum. Ne fortè dicant in gentibus: Vbi eſt Deus eorum?* Idem etiam allegauit Ioſue: *Quid facies magno nomini tuo?* Ioſue ſeptimo.

IV. Patientia habenda.

IV. Cùm tempeſtas nimiùm ſæuit, vt nemo ei obſiſtere queat, recipiunt ſe omnes ad interiora nauis, eamque deſuper claudunt, committunt ſe Deo & fluctibus, iactationem nauis ſuſtinendo patienter. Idem agendum in tribulatione, quando eam precibus noſtris tollere non poſſumus: ad quietem cordis & ad patientiam nos recipiamus, nos committentes Dei voluntati & flagellum eius humiliter excipientes. Ita Sanctus Auguſtinus in Pſalm. 34. *Nullum maius*, inquit, *nullum melius negotium eſt in tribulatione, quàm recedere ab eo ſtrepitu, qui foris eſt: & ire in interiora mentis ſecreta: ibi Deum inuocare, vbi nemo videt gementem & ſubuenientem.* Et B. Humbertus de malis impatientiæ cap 44. *Cùm tribulatio, inquit, quædam ſit raſura, talis quiſque quando per hunc modum raditur, quietus ſedeat; ne ſi ſub raſorio inſolenter ſe moueret, peius malum per impatientiam ſic incurrat.* Ita monet etiam Eccleſiaſticus cap. 2. *Suſtine ſuſtentationes Dei: coniungere Deo & ſuſtine vt creſcat in nouiſſimo vita tua.* Liranus & Dionyſius Carth. ita exponunt: Patientiam habe in tuis calamitatibus, quas cùm ſuſtines, eodem tempore, in iiſdem à Deo ſuſtentaris, ne cadas aut mergaris. Etenim Deus nos per tribulationes quidem ventilat & velut nauiculam in mari hinc inde iactat, interim tamen dum patienter ſuſtinemus, velut vnda nos ſuſtentat, nec abſorberi patitur: quo modo Chriſtus in hodierno Euangelio ipſe excitatâ à ſe tempeſtate nauiculam iactauit, interim tamen ne mergeretur, ſuſtentauit. Qui, dum iter pedibus agunt, baculo vtuntur, ſuſtinent quidem baculum manibuſque geſtant, interim tamen ab eodem ſuſtentantur ne cadant. Non ſecus tribulationes ſuſtinebunt nos, ſi eas viciſſim cum patientiâ ſuſtineamus. Hinc Pſalm. 22. dicitur, *Etſi ambulauero in medio vmbra mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es. Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt.* Virga ad percuſſionem, baculus ad ſuſtentationem pertinet, Virgâ ergo dum caſtigat Deus, baculo interim ſuſtentat. Hinc Epiſcopo Philadelphiæ ſcribit per Ioannem Chriſtus Apocal. 3. *Quoniam ſeruâſti verbum patientiæ meæ, & ego ſeruabo te ab horâ tentationis.* Quem talis virga & baculus non conſoletur? quis ea non ſuſtineat, imò exoſculetur ſummâ cum patientiâ & æquanimitate? Audite quid de Turcarũ patientiâ ſcribat Augerius Busbequius in Legatione ſuâ Turcicâ epiſtolâ 3. *Eſt*, inquit, *cumprimis admirabilis Turcarum in accipiendâ caſtigatione patientia: in furiis, in soleis, in natibus, ſæpe vltra centum plagas excipiunt, vt plures cornei fuſtes nonnunquam confringantur, & illo identidem ſit opus: Cede alterum, ac tametſi in promptu ſint remedia, ſit tamen aliquando, vt plures libræ vitiatæ carnis è locis illis contuſis ferro circumcidenda ſint. Nihilominùs adire eum cuius iuſſu cæſi ſunt, & manum deoſculari & gratias agere coguntur, & lictori*

lictori pro ſingulis verberibus certam mercedem ſoluere. Nam fuſtem quidem illi, quo caſtigantur, ſacrum habent, nec dubitant primum delapſum cælo credere, non minùs quàm Romani ſua ancilia. Hæc ille, Deus bone! Barbari tantâ cum tolerantiâ tantas ſuſtinent plagas ab iniquis ſæpe Iudicibus, certè barbaris & immanibus: & non ſuſtineant Chriſtiani virgam Dei, patris amantiſſimi; virgam non enecantem ſed ſuſtentantem? Turcarum Præſides feriunt ſicut tauri, qui cornua habent ſupra oculos, & feriendo claudunt eos, adeoque neſciunt, cur, quomodo & quid feriant. Non ita Chriſtus Deus noſter, qui ferit ſicut vnicornis & Rhinoceros, qui cornua habet infra oculos, ac proinde videt quem, cur & quâ ratione percutiat. Vnde de eo in figura Ioſephi dicitur Deut. 33. *Cornua Rhinocerotis cornua eius*, vt exponit S. Ambroſius libro de benedict. Patriarch. Et Pſalm. 28. *Dilectus quemadmodum filius vnicornium* appellatur, quod de Chriſto exponit S. Hieronymus, Auguſtinus, Caſſiodorus.

V. Spes velut anchora in Deo figenda.

V. Denique anchoras eijciunt, quibus firmant nauim, ne à ventis abripiatur in littora aut ſcopulos, aut procul ſitas terras. Anchora ſpem & confidentiam ſignificat, cuius præſidio Apoſtolus vſus in tribulatione fuit, ad Hebr. 6. ſcribens: *Confugimus ad tenendam propoſitam ſpem, quam ſicut anchoram habemus animæ tutam ac firmam.* Syrus vertit: *Quæ retinet animam noſtram ne commoueatur.* Anchora in fundum maris inijcitur, ſpes in cœlo & Deo figitur. Quamdiu non perdunt anchoras nautæ, bene de ſua incolumitate ſperant: illis perditis omni præſidio deſtituti ſunt. Sic omninò attendendum nobis ne in tribulatione ſpem abijciamus; vti monet idem Apoſtolus ad Hebr. 10. *Nolite itaque*, inquit, *amittere confidentiam veſtram.* Hoc egregiè præſtitit S. Iob, qui licet omnia perdidiſſet, poſſeſſiones, liberos, valetudinem haberet etiam aduerſantes amicos & vxorem, adeò vt in rebus humanis planè deſperaret, nec aliud præter mortem expectâret, ſpem tamen non amiſit; quin imò *etiamſi occiderit me* inquit, capite decimotertio, *in ipſo ſperabo*, vnde mox ſubiicit orans: *Parce mihi Domine*, qui certè non oraret, niſi ſperaret. Perdidit econtrà hanc fiduciam Petrus, cùm ambulans ſupra aquas ſibi timeret; vnde & mergi cœpit. Matth. 14. Quapropter S. Xauerius tot maria pernauigans, tot pericula, nihil aliud timuit, præterquam diffidentiam de Deo, ne aliquando in eam incideret; ſecurum ſe exiſtimans, quamdiu anchoram ſpei ſecum retineret.

Ac licet Deus rem eò deuenire ſinat, vt planè deſperata videatur; non tamen deſerit nos, ſi hanc anchoram teneamus. Dicitur enim in Pſalm. 9. *adiutor in opportunitatibus in tribulatione*: quando ſcilicet opportunum & neceſſarium eſt auxilium. Sic non niſi deficiente vino ſuppeditauit nouum: non niſi vibrato iam ictu in Iſaacum, continuit manum patris: non niſi iam eductâ ad lapidationem Suſannâ miſit Danielem ad eripiendum eam: Dauidem, quando iam in modum coronæ cinctus erat ab hoſtibus, ſaluauit: Danielem iam inter ora leonum poſitum, tres pueros in fornacem coniectos adiuuit: Petrum iam morti addictum & facto manè ducendum è carcere eripuit, quia tempora illa opportuna erant ad Dei gloriam oſtendendam. Hæc ſunt exercitia, quibus occupari nos decet in tempeſtate & anguſtia &c.

DOMINICA QVINTA
POST EPIPHANIAM.

THEMATA.

I. Peccata cur permittat Deus.
II. Cur impios Deus toleret & proſperari ſinat.
III. Peccatores cur Zizania dicti.
IV. Quænam Zizania potiſſimùm è communitate extirpanda.
V. Dies iudicij extremi ſimilis meſſi.

THEMA PRIMVM.

Peccata cur permittat Deus.

1. *Permittit ob bonum ipſorum peccantium.*
2. *Ad bonum aliorum non peccantium.*
3. *Ad bonum vniuerſi.*
4. *Ad maiorem Dei gloriam.*

Domine nónne bonum ſemen ſeminaſti in agro tuo? vnde ergo habet zizania? *Matth.* 13.

IVSTA & æqua conſideratione digna eſt hæc ſeruorum interrogatio: *Vnde ergo ager habet zizania?* vnde in mundo peccata? Tametſi verò audimus reſpondentem Patremfamilias: *Inimicus homo hoc fecit*; nondum tamen videtur omninò ſatisfactum propoſitæ quæſtioni. Poſſunt enim (vt obſeruat S. Petrus Chryſologus Epiſcopus Rauennas ſermone ſecundo in hodiernum Euangelium) ſerui dicere Patrifamilias: *Et tu quare hoc, cùm videres, Domine permiſiſti?* Id profectò obiecit Deo Habacuc Propheta, quaſi amicè expoſtulans cùm dixit cap. 1. *Quare reſpicis ſuper iniqua agentes & taces deuorante impio iuſtiorem ſe? Et facies homines quaſi piſces maris* (quorum vnus alterum deuorat, maior minorem, fortior debiliorem) *& quaſi reptile non habens principem?* Verùm huic obiectioni occurrit Petrus Chryſologus loco citato mox ſubiungens: *Quare* inquit, hoc nimirum permittit cæleſtis paterfamilias? *Quia timere fraudes non poteſt, cui nil poteſt deperire: & quia plus eſt myſtica diſcernere, quàm prohibere myſterium: maius eſt reparare perdita, quàm illæſa reſeruare, ſimul quia oportet zizania eſſe, vt qui probati ſunt, manifeſti fiant.* Magnæ & profundæ ſunt hæ rationes, quas hîc vnà cum pluribus alijs paulò exactiùs exponemus.

I. Permittit peccata ob bonum ipſorum peccantium, & 1. vt cognoſcant ſeipſos, ſuamque fragilitatem, vilitatem, inopiam, cæcitatem & miſeriam. Accidit quandoque vt lapſus corporalis cadenti ſit ſalutaris, cuiuſmodi exemplum legimus in vita S. Athanaſij Epiſcopi Neapolitani, cuius corpus ab obitu delatum eſt ad montem Caſſinum. Erat in eo collegio S. Benedicti homo cæcus, bonus alioqui, frequens prætereà in templo eſſe conſueuerat; is dum more ſuo templum oraturus eſſet ingreſſus, vt cæcis euenire ſolet, ſeu Deo ſic volente, offendit, lapſus incurrit in S. Athanaſij ſepulchrum, cadenſque illud attigit, quo tacto acerrimum oculorum viſum è veſtigio aſſecutus; ampliùs eo non caruit. Quod cæco huic in corpore euenit, plurimis alijs contingit in mente. Cæci planè erant primi noſtri parentes, qui contra Dei præceptum & mortis comminationem crediderunt potiùs ſerpenti, ſe non morituros. Itaque lapſi in peccatum ſunt: & ilicò poſt lapſum *aperti ſunt oculi amborum.* Viderunt enim ſe iam nudos, & concupiſcentiæ motu fœdos: viderunt ſe deceptos, Deum fuiſſe veracem, ſerpentem verò mendacem: viderunt ſe incurriſſe remorſum conſcientiæ & reatum pœnæ ſubeundæ, deiectos ſe ex beato in infælicem ſtatum: cognouerunt quàm amarum ſit Deum offendiſſe tantum benefactorem, quamque bonum ſit Deo credere & adhærere. Quæ omnia antè lapſum minimè cognouerunt, vel certè non expenderunt: poſteà agnouerunt, indeque pœnitentes è delicto educti ſunt, Sapientiæ decimo verſiculo ſecundo. Eandem ob cauſam ſuperbi maximè & præſumptuoſi permittuntur labi in peccatum, vt addiſcant humilitatem. Ita docet S. Auguſtinus libro decimoquarto de ciuitate capite decimotertio, *Audio dicere*, inquit, *ſuperbis eſſe vtile cadere in aliquod apertum manifeſtumq́; peccatum: vnde ſibi diſpliceant, qui iam ſibi placendo ceciderant. Salubriùs enim Petrus ſibi diſplicuit quãdo fleuit; quàm ſibi placuit, quando præſumpſit.* Hoc dicit & ſanctus pſalmus: *Imple facies eorum ignominiâ, & quærent nomen tuum Domine, id eſt, vt tu eis placeas quærentibus nomen tuum, qui ſibi placuerant quærendo ſuum.* Enaſcuntur in venis ceruorum vermes, qui eos maximè cruciant, ei malo cerui pro medicinâ ſerpentes ſorbent; à quibus perimuntur

1. Permittit peccata ob bonum ipſorum peccantium.

1. Vt agnoſcant ſeipſos.

muntur quidem vermes prædicti; interim tamen cerui malum maius & periculum mortis incurrunt, cui medentur recurrentes ad fontem. Refert Mizeldus Cent.1.num.7. Vermes illi ſunt cogitationes præſumptuoſæ & ſuperbæ, cæcitas, fidei tepiditas, animi leuitas, curioſitas, concupiſcentiæ malæ & ſimiles corruptæ naturæ affectiones, quibus vt occurratur, permittit Deus, vt qui talibus ſcatent vermibus deuorent ſerpentes, h. c. vt incidant in grauia aliqua peccata, indeque crucientur remorſu conſcientiæ, patiantur confuſionem, agnoſcant gehennæ reatum, quem incurrerunt; ſicque ad fontem miſericordiæ recurrant ex integro ſanandi.

2. Vt ſanent aliud grauius peccatum.

2. Vt cadendo in leuius aliquod peccatum, ſanent aliud grauius, Collegit hoc S. Thomas in 2. Corinth. 12. ex illo carnis ſtimulo & Angelo ſatanæ collaphizante Apoſtolum, quo repelleretur ſuperbia, & conſeruaretur eius humilitas; probatque exemplo medicorum, qui febrem excitant, vt ſtupori medeantur. *Sic etiam Chriſtus Dominus*, inquit, *veluti Medicus animarum ſummus, ad curandum graues animæ morbos, permittit electos ſuos in morbis corporum grauiter affligi. Et quod plus eſt, ad curandum maiora crimina, permittit incidere in minora, etiam mortalia.* Aſſentitur huic ad amuſſim D. Damaſcenus libro 2. Orthod. fidei ca. 29. *Sinitur denique aliquis*, inquit *in fœdum etiam atque obſcœnum facinus interdum prorruere, vt hac ratione grauius aliquod vitium depellatur. Exempli cauſâ: ſit aliquis cui virtutes ſuæ ad rectè facta animos attollant: ſinit hunc Deus in ſtuprum incidere, vt per huiuſmodi lapſum imbecillitatem ſuam agnoſcens, criſtas demittat, atque ad Dominum accedens culpam ſuam confiteatur.* Facit eò illud Iobi 12. verſ. decimo octauo. *Baltheum Regum diſſoluit & præcingit fune renes eorum.* In quem locum Sanctus Gregorius: *Baltheum*, ait, *Regum diſſoluit, quando in his, qui bene regere ſua membra videbantur propter elationis culpam, caſtitatis cingulum deſtruit. h. e. permiſit vt caderent luxuriam, ne extollerentur in ſuperbiam.*

3. Vt reſurgant fortiores.

3. Vt ex lapſu ſurgant humiliores & cautiores atque ad bona opera promptiores atque alacriores. Patet in S. Petro, qui poſt negatum Chriſtum, fortior in eius confeſſione & amore factus eſt: quemadmodum & Magdalena eò plus poſt ſuum lapſum dilexit Chriſtum, quò plus ei dimiſſum erat; id quod in parabola duorum debitorum oſtendit Chriſtus Lucæ 7. cum ſcilicet plus diligere, cui plus remiſſum eſt, vnde planè ſequitur lapſus graues ſæpe cedere in maius bonum labentium.

II. Ad bonũ aliorum non peccantium.

II. Ad bonum aliorum non peccantium.

1. Vt viſis aliorum lapſibus cautiores fiant.

1. vt viſis aliorum lapſibus ipſi cautiùs incedant & firmiùs Deo adhæreant. *Sic enim naturâ comparatum eſt*, ait Damaſcenus loco ſuprà citato, *vt cùm aliquos malè mulctatos cernimus, animum contrahamus ac demittamus.* Quando Hebræi viderunt Core, Dathan & Abiron cum ſuis adhærentibus dehiſcere & abſorberi à terrâ, omnes quotquot per gyrum adſtabant, fugerunt ad clamorem pereuntium, dicentes: *Ne fortè & nos terra deglutiat.* Num. 16. Pari ratione cùm audimus & videmus alios, præſertim magnæ dignitatis aut virtutis homines, in grauia aliqua ſcelera lapſos eſſe, perterremur & formidamus, nobiſque attendimus, à ſimilibus peccatis refugimus, & ad Dei opem implorandam inardeſcimus; ne & nos ſimiliter cadamus. Caſus Luciferi ortus ex ſuperbia multos confirmauit & perfecit in humilitate, Angelos imprimis bonos; poſteà etiam homines. De Angelis teſtem habemus Iobum cap. 41. vbi de lucifero ſub nomine Leuiathan ait: *Cùm ſublatus fuerit, timebunt Angeli & territi turbabuntur.* In quem locum Sanctus Gregorius libr. 34. moral. cap. 7. *Huius lapſus* inquit, *eos terruit, ne conditorem ſuperbè deſpicerent.* Et Anſelmus in Elucidario: *Cùm mali Angeli ceciderunt, boni firmiùs ſteterunt.* Lapſus Dauidis ex impuro aſpectu cauſatus multos permouit, vt pangerent fœdus cum oculis ſuis, & ne cogitarent quidem de virgine, adeoque euaderent quidam Angeli, continentiâ & caſtitate. Lapſus Lothi, Holofernis, Alexandri M. & aliorum in ebrietatem, non paucis perſuaſit, vt nunquam biberent vinum niſi dilutum, quemadmodum fecit Alphonſus Aragonum Rex; qui cauſam illam afferebat: *Ne me inebriet Scio namque quantum Macedonis Alexandri gloria obfuerit ebrietas*, Panormit. de eius geſtis libro ſecundo. Ergo lapſus aliquorum, & pœna eum conſequens vtilis eſt alijs, docens eos cauere ſibi. Vnde Auguſtinus contra aduerſ. legis & prophet. cap. 14. ait: *Hoc Deus voluit, quod homo non erat ſeruaturus, iubere: quia pœna contemptoris docuit alios obedire.*

2. Vt per reprobos exerceantur.

2. Vt per nequitiam reproborum magis exerceantur, à minutis peccatis expurgentur, & fortiùs propellantur ad cæleſtia. Vnde S. Gregorius libr. 16. cap. 9. ait: *Reproborum nequitia triturat modò electorum vitam quaſi grana à paleis ſeparans premit & purgat. Mali verè bonos magis ab huius mundi deſiderijs expediunt dum affligunt: quia dum multa eis hîc violenta ingerunt, feſtinare illos ad ſuperna compellunt Quod bene de Iſraëlitico populo vocante Moyſe, & Pharaone Rege ſæuiente ſignatum eſt. Tunc namque Moyſes ad vocandum miſſus eſt, cùm iam Pharao duris operibus ad opprimendum fuerat excitatus; vt Iſraëlitarum mentes Aegypto deformiter inhærentes, alius dum vocaret: quaſi traheret, alius quaſi impelleret: & plebs in ſeruitio turpiter fixa vel prouocata bonis, vel malis impulſa moueretur*, In hunc ſenſum S. Ignatius M. in Epiſtol. ad Roman. ſcribit de impijs ſatellitibus, à quibus cuſtodiebatur, & durè habebatur: *Iniquitas eorum mea doctrina eſt.* Pij enim ab impijs vexati, quaſi per antiperiſtaſin colligunt omnes vires ſuas ad reſiſtendum impietati eorum, adeoque ad vincendum, vti patet ex actis & reſponſis Martyrum; quò magis laniabantur corpore, eò magis corroborati mente inſultabant tyrannis.

3. Vt eorum virtus magis eniteſcat.

3. Vt eorum virtus magis eniteſcat, comparatione eorum, qui in peccatum labuntur; cùm & ipſi voluiſſent, potuiſſent non labi. Hinc

enim

enim Eccleſiaſtici cap. 31. laudatur diues, qui non peccauit, cùm plurimas haberet peccandi occaſiones & illecebras: *Beatus*, inquit, *diues, qui inuentus eſt ſine maculâ, & qui poſt aurum non abijt, nec ſperauit in pecunia & theſauris: quis eſt hic? & laudabimus eum, fecit enim mirabilia in vita ſua. Qui probatus eſt in illo* (auro) *& perfectus eſt, erit illi gloria æterna.* Gloriã hanc quomodo ſibi paráſſet, niſi diuitijs abuti & peccare potuiſſet? Vnde ſequitur: *Qui potuit tranſgredi non eſt tranſgreſſus: facere mala, & non fecit: ideò ſtabilia ſunt bona illius in Domino &c.* hoc eſt, ideo ſtabilem à Deo & Eccleſia tam militante quàm triumphante laudem obtinebit. *Quid enim mirabilius*, inquit, Hugo ibi, *quàm inter epulas eſurire, inter veſtes algere, paupertate premi inter diuitias, quas oſtendit mundus, quas offert malignus, quas deſiderat noſter appetitus? Mirabile eſt ignem tangere & non vri: ſpinas colligere, & non pungi: lapides portare, & non lædi. Et diuitia ignis ſunt, & ſpina & lapides.* Si peccare non permitteret Deus homines, peccare vtique non poſſent; at excellentius quid eſt & plus laudis meretur, non velle peccare, cùm poſſis: quàm non peccare, cùm non poſſis; illud enim virtutis, hoc neceſſitatis eſt. Nihil habet laudis, qui generoſum equum agitat, alligatus ad ephippium, ita vt excidere nequeat. Par ratio foret ſi peccare non poſſemus in liberis actionibus. Tolleretur itaque bonis occaſio laudis & coronarum materia excuteretur; ſi triumphare de peccato non poſſent. *Sed non omnes* (obijcit Sanctus Chryſoſtomus orat. de prouid. tom. 5. in perſona illorum, qui de poteſtate Dæmoni ad nos tentandum conceſsâ queruntur) *erunt illo ſuperiores.* Et reſpondet: *Generoſos tamen eſt multò iuſtius occaſiones habere, in quibus inſtitutum probent; ac eos, qui tales non ſunt, puniri de propria ſocordia, quàm propter hos, illos affici damno. Malus enim etſi patitur iniuriam, non tamen ab aduerſario, ſed à ſuâ ſegnitie, quod multitudò vincentium declarat. Verùm tunc eſſent læſi à malis boni, ſi non haberent, vbi fortitudinem exercerent.*

III. Ad bonũ vniuerſi. 1. Vt ſit perfectius.

III. Ad bonum vniuerſi. 1. quia ſic vniuerſum eſt perfectius, ſi detur etiam creatura, quæ poſſit peccare & non peccare; eſto melior ſit illa, quæ non poteſt & omninò non vult peccare. Non enim quia aliqua creatura excellentior eſt, non debet poni in vniuerſo alia minùs excellens. *Quis enim hos audiret*, inquit D. Auguſtinus libro vndecimo de Geneſ. ad lit. *ſi dicerent: quoniam excellentior ſenſus eſt videndi quàm audiendi; quatuor oculi eſſent, & aures non eſſent?* Accedit S. Thomas 1. part. quæſt. 22. articul. 2. ad 2. *Cùm Deus*, inquit, *ſit vniuerſalis prouiſor totius entis ad ipſius prouidentiam pertinet, vt permittat quoſdam defectus eſſe, in aliquibus particularibus rebus, ne impediatur bonum vniuerſi perfectum. Si enim omnia mala impedirentur, multa bona deeſſent vniuerſo, non eſſet vitâ leonis ſi non eſſet occiſio animalium: nec eſſet patientiã martyrum, ſi non eſſet perſecutio tyrannorum.* Vnde dicit Auguſtinus in Enchiridio capite vndecimo, *Deus omnipotens nullo modo ſineret malum aliquod eſſe in operibus ſuis, niſi vſque adeò eſſet omnipotens & bonus, vt benefaceret etiam de malo.* Certè ſi peccatum Iudæorum, Chriſtum ad necem condemnantium, non fuiſſet, vnde haberemus opus redemptionis noſtræ? Si peccatum Adæ nõ fuiſſet, vnde haberemus opus incarnationis Chriſti? Et ſi hæc defuiſſet, defuiſſet & Deipara; & abundantiora gratiæ dona, per Chriſtum nobis collata, vt vbi abundauit delictum, ſuperabundaret gratia. Hinc illa S. Gregorij, & poſt illum Eccleſiæ exclamatio: *ô felix culpa, quæ talem ac tantum meruit habere redemptorem!*

2. Vt ex oppoſito peccatorum magis elucẽſcant virtutes bonorum.

2. Quia ex oppoſitis malorum hominum peccatis, magis innoteſcunt mundo virtutes bonorum. Hinc S. Anſelmus in Elucidario col. 4. de malis Angelis ita loquitur: *Cùm Deus praſciret eos tales futuros, quare creauit eos? Propter ornatum ſui operis. Vt enim pictor nigrum colorem ſubſternit, vt albus vel rubeus pretioſior ſit: ſic collatione malorum iuſti clariores fiunt.* Hinc Eccleſiaſtici 33. dicitur: *Contra malum bonum eſt, & contra mortem vita: ſic & contra virum iuſtum peccator.* Dum ergo ex oppoſitione vitioſorum magis ſplendeſcunt homines virtuoſi; hinc alij tantò magis incitantur ad amorem virtutis & odium peccati; ſic magis ornatur mundus & glorificatur Deus.

IV. Ad maiorem gloriam.

IV. Ad maiorem Dei gloriam & oſtenſionem attributorum ac perfectionum illius. *Quemadmodum enim vitreum ſpeculum,* (ait P. Didacus Ruiz in 1. part. D. Thomas tract. de prouidentia Dei) *ſtanno terminatum & opacatum perfectius eſt in ratione ſpeculi, quàm foret argenteum vel aureum ſpeculum etiam pretioſis lapidibus ornatum; idq́ non obſtante viliori pretio vitri & ſtanni: ſic etiam vniuerſum, quoniam eſſentialiter atque potiſſimum eſt deſtinatum vt ſit ſpeculum diuinarum perfectionum, tantò perfectius eſt, quantò meliùs earum ſimilitudines reddit humanis mentibus. At multò meliùs eas reddit, quatenus vmbra peccatorum terminat & opacat creaturarum virtutes capaces luminis & ſplendoris. Inprimis enim occaſione peccatorum Deus meliùs oſtendit ſupremum dominium ſuorum donorum, debilitatem humanarum virium, gratiam ſummoperè gratuitam, eximiam miſericordiam, patientiam, longanimitatem, clementiam, amorem virtutis, odium peccati &c.*

1. Ad oſtendendam eius maieſtatem.

Speciatim verò oſtenditur hac promiſſione Dei imprimis ſumma maieſtas, quæ vel vno peccato offenſa reum facit hominem æternæ damnationis. Regum Perſiæ tanta erat maieſtas, vt qui feram ante Regem telo petijſſet, reus mortis fieret; quaſi gloriam illam Regi præripuiſſet, auct. Xenoph. in Cyrop. libr. 2. & Plut. in Artax. At qui Deo gloriam vel vno peccato præripit, mortis æternæ reus fit. Quanta hæc maieſtas Dei eſſe debet?

2. Bonitatem & iuſtitiam.

2. Deinde oſtenditur bonitas & iuſtitia Dei. Bonitas dum tam grandes offenſas clementer remittit, miſericorditer condonat: iuſtitiam dum ab ipſo ſpõte recedentes pro meritis punit. Non quidem creauit homines Deus ad puniendum illos ſed ſaluandos omnes: vbi tamen noſtrâ ipſorum culpâ à naturali noſtrâ perfectione deflectimus, & vltrò relinquimus bonum,

bonum, tunc ipſe vt æquus iudex infligit pœnam: quomodo pater filium non gignit, vt hæreditate ſpoliet, ſed vt potiùs ditet: at ſi contumacem viderit, iuſtè exhæredabit. Sic leges ſanciuntur à Magiſtratu, vt ciues earum obſeruatione boni euadant: at ſiqui eas tranſgrediantur, incidunt in pœnas. Sic agricola plantat arbores, vt fructum afferant; quæ tamen ſi ſterileſcant, meritò exſcinduntur.

3. Potentiam. 3. Oſtenditur Dei potentia, qui quoſcumque & quantoſcumque præuaricatores potenter plectere nouit; Pharaonem, Antiochum, Herodem, alioſque: ipſe verò à nemine quantumuis malitioſo, blaſphemo, virulento inimico nihil damni accipere, nihil pati poteſt, quantumcumque peccent. *Sagitta* enim *paruulorum factæ ſunt plagæ eorum.* Pſalm. 63. Solem Æthiopes aliqui tam orientem quàm occidentem, quòd vehementiùs eos vrat, diris imprecationibus proſequuntur, vt ſcribit Plinius libro quinto capite octauo; Perſæ econtrà, vt Strabo libro decimoquinto teſtatur, Solem tanquam Deum coluerunt, illique equos mactârunt: neque tamen vel propter iſtos ſol lucentior, vel propter illos obſcurior, frigidior aut languidior factus eſt. Pari modo ſicut Deo nihil addimus, ipſum colendo & glorificando: ita nihil officere poſſunt, eum offendendo & blaſphemando, peccatores.

4. Sapientiam. 4. Oſtenditur Dei ſapientia pleniùs & perfectiùs, quia ex peccatis etiam, tametſi malis peſſimis, nouit elicere bona. Vnde S. Auguſtinus in Enchiridio cap. 27. ait: *melius iudicauit Deus ex malis bona facere, quàm mala nulla eſſe permittere.* Quemadmodum enim ex veneno ſerpentis arte Medicorum fit theriaca, antidotum veneni; ita ex peccatis elicit Deus antidotum peccati; veluti ex peccato Adami, elicuit occaſionem patrandi opus incarnationis, quo peccatum id extingueretur: ex odio Iudæorum & proditione Iudæ redemptionem generis humani per paſſionem ſuam &c. Quin & hoc effecit, vt ex ipſis peccatis noſtris, ſi de ijs conteramur & confiteamur, conficere nobis electuariũ poſſimus, quo peccata delemus. Huiuſmodi electuarium parauit ſibi Magdalena, ex illis ipſis inſtrumentis, quibus mundo priùs ſeruierat; vt oſtendit B. Petrus Damiani in ſermone de ipſâ. *Sanè*, ait, *pretioſum vnguentum, quo non ſolùm terrena domus, ſed etiam cæleſtis aſpergitur. Viliſſima autem ſunt ſpecies, de quibus conficitur, & magna eorum copia intra noſtros hortulos poterit inueniri. Peccata igitur noſtra plantata in conſcientijs noſtris, quorum numeroſitas præ multitudine numerari non poteſt, ſpecies eius ſunt. Ipſa igitur in mortariolo pœnitentiæ macerationis piſtillo contuſa, & reſperſa diſcretionis oleo, doloris igne ſuppoſito & in aheno diſciplinæ concocta, vnguentum exhibent pretioſum, & acceptum pedibus Saluatoris. Compendioſè autem illud conficimus ſapienter rerum occaſionem penitus relinquentes. Et licet materia videatur indignior, interim tamen bonum eſt vnguentum iſtud, quod domum replet, penetrat cœlos, Angelos lætificat, & beata ciuitati lætitiam refundit & gaudium. Hoc eſt ſacrificium iuſtitiæ, quia ſacrificium Deo ſpiritus contribulatus.*

Ergo ſicut aqua, alioquin hominem mergere & ſuffocare ſolita, fit eam verberanti & brachia agitanti vehiculum: ſic etiam peccata, quæ alioquin hominem mergunt in interitum, ſi pœnitentiæ pugnis cædantur, ſi confuſione confeſſionis puniantur, ſi odio habeantur, & quæ delectabilia erant, execrabilia fiant; tum ad cœlum hominem tollunt, quæ aliàs ad infernum vſque depreſſiſſent.

THEMA SECVNDVM.

Cur impios Deus toleret & proſperari ſinat.

1. *Tolerat quia & ipſi creaturæ eius ſunt.*
2. *Quia conuerti poſſunt.*
3. *Quia ſæpe proſunt bonis.*
4. *Quia demonſtrant Dei bonitatem & iuſtitiam.*
5. *Quia aliquam ſaltem in terris mercedem merentur.*

Sinite vtraque creſcere vſque ad meſſem. *Matth.* 13.

MAgna & mira eſt hæc Domini ſententia: *Sinite vtraque creſcere*; zizania ſcilicet & triticum. De tritico nil mirum: de zizanijs verò mirati ſunt non ſolùm Ethnici, ſed etiam Iudæi. Ex illis ſapientiſſimus Cato dixit, *in rebus diuinis multum eſſe obſcuritatis, eò quòd Pompeio præter fas res ſuas promouenti omnia proſperè, iuſtam verò reip. cauſam tuenti ſiniſtrè omnia euenirent.* Ex his verò Ieremias Propheta capite duodecimo ſic ad Deum loquitur *Quare via impiorum proſperatur: bene eſt omnibus, qui præuaricantur & iniquè agunt? Plantâſti eos, & radicem miſerunt: proficiunt & faciunt fructum.* At verò hic rem intelligens, myſterium hoc aperit dum mox addit: *Congrega eos quaſi gregem ad victimam & ſanctifica eos in die occiſionis.* h.e. occide eos quaſi victimas: & immola tuæ iuſtitiæ, vt ex illorum punitione ad extremum lauderis & ſanctificeris. Errant igitur imprimis Turcæ qui ex armorum ſuorum robore & victorijs, regnoque dilatato Deum ſibi addictum fingunt. Errant hæretici, qui ex eo quòd pace & opibus à Deo cumulentur, inde ſe veram habere fidem coniectant. Errant reprobi Chriſtiani, qui Dei ſeruos, pauperes & humiles Deo curæ non eſſe exiſtimant, quòd malè hîc habeantur. Non eſt Dei, ſimul Legislatoris, regimen, quale eſt politicum, vt in præſenti vitâ omnia ſcelera puniat, & virtutes remuneret. Ad futuram iſtud differt. Cur ergo hîc in agro Eccleſiæ ſuæ toleret ad tempus reprobos ſeu zizania, nunc inueſtigare conamur.

I. Tolerat hæc zizania; quia & ipſa creaturæ eius ſunt, quas non vt mox perderet ſed vt ſtabi- I. Tolerat quia & ipſi

creaturæ eius ſunt. vt ſtabiliret, quantum paterentur, creauit. Qui domum ſibi ſtruxit, non ſtatim eam deſtruit, quando ruinam minatur, vel ex parte aliquâ labefactatur; ſed ſolidare eam conatur fulcris, pilis, ſubſtructionibus, vt ſtet quouſque ſaltem poteſt, quia ſtructura ipſius eſt. Quid mirum ſi hoc idem Deus cum impijs hominibus agat, quos ipſe creauit, & quidem in habitaculum ſuum, quantum in ipſo eſt. Pulchrè hoc oſtendit Deus Ionæ Prophetæ; qui iuxta vaticinium ſuum expectabat in horas ſingulas ſubuerſionem Niniue, peruerſæ ciuitatis. Excitauit enim ipſi dum in Sole æſtuaret, tuguriolum ex cucurbitâ in vmbraculum, idemque die ſequenti vermiculi miniſterio iterum deſtruxit. Malè id habuit Ionam & bilem ipſi mouit, cùm deſtitutus vmbraculo ſuo rurſum æſtuare cœpit. Ibi vox Dei ad ipſum: *Putáſne bene iraſceris tu ſuper hedera?* Affirmante illo rurſum Deus: *Tu doles ſuper hederam, in qua non laboraſti, neque feciſti vt creſceret, quæ ſub vna nocte nata eſt, & ſub vna nocte perijt: & ego non parcam Niniue ciuitati magnæ?* q.d. vis tu vt mox perdam tantum populum, quem ego creaui & non priùs varia media tentem ad ipſum mihi ſeruandum, qui tam vile & fragile tuguriolum tuum, quod tu non ſtruxiſti, tibi euerti doles? Egregiè Sanctus Ephrem ſermone de Iona hoc exaggerat: *Cucurbita*, inquit, *tibi nunc loco Magiſtri efficitur, ex qua ſapientiam & prudentiam addiſce, ac quanta ſit vis diuinæ clementiæ. Tu parcis cucurbitæ, & ego ciuitati. Tugurium tuum ſit ſpeculum ciuitatis. Tugurium abiectum quæris, & vrbem funditùs euertis? vbi rectum iudicium tuum ô Iona! Cucurbitam ciuitate potiorem ducis? ſuper vili cucurbitâ commiſerationis affectum oſtendis, & in ciuitatem duriſſimum ac ſeueriſſimum te exhibes?*

II. Quia conuerti poſſunt. II. *Quia fieri poteſt*, inquit Diuus Auguſtinus ſerm.46. de diuerſis, *vt qui hodie zizania, cras ſint frumentum.* Et Sanctus Petrus Chryſologus ſerm.97. *Si zizanijs non ſubueniret Dei potentia, nec Matthæum de Publicano Euangeliſtam, nec Paulum de perſecutore Apoſtolum Eccleſia poſſideret.* Quæ corruptiora zizania facilè inueniemus, quàm erant Niniuitæ ſub Rege Sardanapalo (quod ex Chronologia deducit P. Cornelius præfat. in Ionam) corruptiſſimo & eſfœminatiſſimo; quos proinde iuſtiſſimus Deus ſimul omnes perdere cogitârat? At hi tamen ad prædicationem Ionæ, *reſipiſcentes*, inquit S. Ephrem ſermone de Iona, *adorabant eum ac munera cum decimis ſuis offerebant. Aperuit Rex theſauros & obtulit illi dona valdè honorifica; vno omnium ore celebratus eſt Ionas, ingreſſuſq́; in curru regio concedit.* Deinde addit Regem miſiſſe viros, qui Ionam in Ieruſalem honorificè reducerent, & per hoſpitia commodè tractarent. Ciues verò vnà cum Rege induti ſunt ſaccis & ieiunauerunt à maiore vſque ad minorem & clamauerunt ad Dominum. Quid magis admirandum, quàm agrum Niniuiticum tot zizanijs repletum adeò repente in bonum triticum fuiſſe commutatum? Non minorem admirationem habet, quod in vita S. Ludouici Franciæ Regis refertur de Arſacida Aſſaſſinorum Rege, qui diris inuidiæ ſtimulis concitatus miſit in Franciam Legatos, quouis auſu temerario præditos, qui Regem optimum quocumque modo occiderent. Verùm paulò pòſt animi pœnitudine ductus, alios ſummâ feſtinatione deſtinauit qui Ludouicum Regem admonerent, vt à prioribus Legatis diligenter ſibi caueret. Itaque illi prudenter intercepti vnâ cum poſterioribus domum incolumes & cum muneribus à Ludouico remiſſi ſunt. Lipel. in vita S. Ludouici 25. Auguſt. Quis talem & tam ſubitam in melius commutationem expectâſſet à Rege barbaro? Nihilo minùs ſtupendum, quod in vitâ S. Antonij de Padua habetur de Notario quodam lubrico carni & mundo dedito; quem S. Antonius quoties tranſibat, genu flexo & nudato capite ſalutabat veſut martyrem. Quod cùm is pro deriſu duceret & indignè ferret, tandem rei euentu comprobatum eſt, quando Ieroſolymam profectus coram Saracenis Chriſtum ingenti zelo prædicare non extimuit, ideoq́ue à Saracenis varijs ſupplicijs excruciatus pro Chriſto martyr occubuit. Sur. 13. Iun. Alia his ſimilia exempla innumera paſſim inuenire eſt, propter quæ Pſalmiſta Eccleſiam ad laudes Deo canendas hunc in modum inuitat Pſalm. 147. *Lauda Ieruſalem Dominum, lauda Deum tuum Sion. Qui dat niuem ſicut lanam, nebulam ſicut cinerem ſpargit, mittit cryſtallum ſuam ſicut buccellas.* Niuem dat quaſi lanam, quando frigidiſſimi peccatores eius gratiâ aſpirante induunt lanam ouium, vt & alios calefaciant. Vnde S. Auguſtinus in eum locum: *Quid eſt*, inquit, *ex niue veſtem laneam efficere, quam de iſtis adhuc incredulis & frigidis ſpiritu veſtem charitatis & pœnitentiæ alijs efficere?* Nebulam, quæ peccati typus eſt, dat in cinerem, quando ipſis reproborum peccatis impinguat (id enim cinis præſtat meliùs, quàm fimus iumentorum teſte Plinio libro decimoſeptimo capite nono,) agrum Eccleſiæ, ita vt per illorum reſipiſcentiam alij ad frugem perducantur, v.g. per Paulum, factum ex perſecutore prædicatorem. Cryſtallum ſicut buccellas, quando eoſdem peccatores multo annorum ſpatio induratos conuertit in fruſta panis, ad paſcendos alios fideles; vt idem Auguſtinus exemplo Pauli explicat. Quod ergo mandauit aliquando Dauid Ducibus ſuis cum Abſalone præliaturis: *Seruate mihi puerum Abſalom.* 2. Reg. 18. quaſi expectans ab eo, pro nunc puerili & inſipiente, aliquando meliorem mentem ac reſipiſcentiam: id videtur mandâſſe in hod. Euangelio cœleſtis Paterfamilias Angelis ſuis, cùm dixit, *ſinite vtraque creſcere*; forſan reſipiſcent, vbi ad maiorem ætatem venerint: vel mente collegerint. Cuius reſipiſcentiæ egregium exemplum deſcribitur in vita B. Simeoni Stylitæ; de quodam viro, nomine Gelaſio, qui Simeonem è columnâ, in quâ ſtationem continuam fuerat aggreſſus, exturbare conatus eſt, quòd illius loci dominus eſſet. Sed Chriſto famulum ſuum protegente, cùm mira eſſet cœli ſerenitas, repentina im-

na imbrium ac grandinis exorta tempeſtas hominem quidem nonnihil exterruit, ſed amentis ſtultitiam nequaquam extinxit. Itaque columnæ iam propinquior factus, Danielem inclamans mandauit vt feſtinus deſcenderet. Cumque admotis ſcalis, vir ſanctus pedes tumidos & vlceribus atque vulneribus præ diurnâ nocturnâque ſtatione plenos proferret, Gelaſius eo ſpectaculo miſericordiâ motus, temerarij ſui facti veniam petijt, & in ea columna manendi non ſolùm poteſtatem fecit, ſed aliam quoque excelliorem firmioremque ſuis ſumptibus viro ſancto ſtruxit.

III. Quia ſæpe proſunt bonis.

III. Quia zizania illa ſi non proſunt, ſibi, proſunt tamen ſæpe bonis, dum in patientia eos exercent, & ita ad coronas proueunt. Si enim nullus eſſet perſecutor, nullus eſſet martyr: ſi non eſſet vexatio, non eſſet patientia. Zizania terræ ſuccum dum ad ſe trahunt, nocent tritico: impij etiam terrena bona attrahere ad ſe laborant & pijs auferre: ſed per hoc illis proſunt magis, dum à terræ ſarcinis expeditos promouent ad cœleſtia. Effigiem horum expreſſit Eſau, qui à fratre quidem extorſit lentis edulium, ſed in bonum fratris, & malum ſuum. Quid enim ipſi lentes niſi ſomnia horribilia (ea enim cauſare ſolent) h.e. cordis triſtitiam & melancholiam poterant conferre? At primogenitura tulit Iacobo patris benedictionem. Sic Ioſepho profuére fratres, vt Princeps in Ægypto fieret, dum eum illuc vendiderunt, ne ipſorum dominus fieret: hoc ipſo enim effecerunt, quod impedire ſtuduerunt. Sic & Iudæi Chriſti gloriam amplificârunt, dum per infamem crucem obſcurare voluerunt. Ex eodem zizaniorum genere fuit non poſtremus, Apoſtata Iulianus, qui in decreto ſuo, quo Chriſtianorum bona fiſco ſuo adiudicauit, etiam cauſam illam inſeruit, quòd Chriſtiani ex præſcripto Euangelij ſui nequaquam affluere diuitijs, ſed eas potiùs petentibus erogare & perfectionis adipiſcendæ gratiâ relinquere deberent, vti refertur in vita SS. Ioannis & Pauli apud Sur. 26. Iunij. Profuit hoc lolium Ioanni & Paulo alijſque innumeris, qui detractis ſibi opibus ad martyrium aptati & animati fuère. Adhuc dum perſequuntur & vexant bonos mali, in timore Domini & pietate magis eos conſeruant, non ſecus ac gluma ſeu folliculus grani triticei ſeruat id à morſibus & rapinis auium. Hinc appoſitè Pſalm. 1. *gluma* appellantur in Hebr. vbi latinè habemus: *Non ſic impij, non ſic, ſed tanquam puluis &c.* Hebr. *gluma; quæ cùm tegit granum*, inquit Cardinal. Caietanus in eum locum, *vtilis eſt. Aſſimilantur in hac vita impij glumæ vtili quidem non ſibi, ſed alijs, quia reprobi in hac vita ſunt non propter ſe, ſed propter electos.* Cæterùm ſunt quidem in eadem ſpicâ ſimul granum & gluma, eodemque humore aluntur, at cùm venerit ille, cuius ventilabrum in manu eius: granum quidem in Chriſti horreum inſeretur, gluma verò auolabit in ignem: ſicut etiam *ſeges* inquit S. Auguſtinus in Pſalm. 32. *Eccleſia, etſi cum zizanijs interim communem bibens pluuiam, ſed tamen horreum non habitura commune. Tolera zizania, ſi triticum es.*

IV. Quia demonſtrant Dei bonitatem & iuſtitiam.

IV. Quia demonſtrant Dei bonitatem ſimul & iuſtitiam. Bonitatem dum impios tamdiu expectat ad pœnitentiam, quamdiu ſpes aliqua emendationis eorum ſupereſt; iuſtitiam verò dum punit iam planè incurabiles. Expreſſit hoc Saluator noſter in parabolâ illâ ficûs, quæ triennio ſterilis iuſſa eſt exſcindi é vineâ, precibus tamen vinicolæ dilata eſt ad annum, ſi forſan exculta fructum afferret, ſin minùs poſteà exſcinderetur, velut incurabilis. Lucæ 13. In hunc ergo modum Deus vtitur ſuâ miſericordiâ erga ſteriles peccatores prorogans eis vitam; at ſi ſpes fructum nullum præbeat, tandem vtitur iuſtitiâ, & ſecuri ſuâ exſcindit eos. Vidit hoc Gentilis ille, doctiſſimus tamen Plutarchus, qui libro de ſera Numinis vindicta ſcribit: *Deum credibile eſt, quamcumque vitio captam animam iuſto iudicio aggreditur, eius motus perſpicere, ſicubi ad pœnitentiam inflectuntur, tempuſque correctionis largiri ijs, quorum non extrema & incurabilis nequitia.* Subiungitque elegantem ſimilitudinem: *Legem Aegyptiam videntur rectè quidam Græcorum deſcripſiſſe, quæ iubet grauidam, ſi morti fuerit damnata, aſſeruari donec pariat. Quòd ſi prægnans aliqua non ſit, ſed progreſſu temporis actionem aut conſilium arcanum in lucem poſſit producere, aut occulti alicuius mali indicium deferre, vel ſalutaris fieri auctor conſilij, aut neceſſarij vſus inuentor, nónne rectiùs facit, qui dilato ſupplicio eam vtilitatem operitur, quàm qui maturè eum interficiat*; Cenſendum profectò videtur idem de ſupremo Numine, expectante ſalutaris pœnitentiæ partum à peccatoribus, dum, vt dixi ſpes aliqua eius affulget; quæ cùm non apparet, & fruſtra mora trahitur, ibi iuſtitiam Deus exerit & pro merito eos plectit; vt agnoſcatur in eis iuſtus, qui clemens & miſericors agnoſci non potuit. In hanc ferè ſententiam reſpondit S. Acathius, Centurio Chriſtianus, Bibiano præſidi Gentili, ab eo interrogatus, cur Chriſtus ipſius non puniret Imperatores, ſibi & ſuis infeſtos, *facilè* enim aiebat, *Imperatores punire poteſt ſi eſt Deus verè potēs.* Cui Acathius: *Ex hoc ipſo eum ac eius bonitatē & potentiam cognoſcere potes, quòd cùm iniuria illi fiant, non ſtatim pœnas vobis refert, ſed diutiùs expectat, vt vos Græcos pœniteat, qui cultum & venerationem Deo congruentem, Dæmonibus aſſertis: Adhæc & ſeruorum, qui ei grati ſunt, electionem ac progreſſum hoc modo complere vult. Itaque hac prouidentiâ vtitur. Nam ſi ſtatim vobis pœnam inferre vellet, & vos ipſi in perpetuum perijſſetis, & ipſius ſerui manifeſti non fierent: quin etiam gratia ipſius potentia otioſa permanſiſſet. Quomodo enim Dominus noſter glorioſè laudari poſſet, niſi diuturnâ in veſtris ſceleribus puniendis vteretur patientiâ? Nunc verò hæc ita fieri permittit, vt & vos, qui non reſipiſcitis, ſed diuturnam ipſius patientiam reſpuentes, in veſtrâ ſæuitia perſiſtitis, & ab eo magis magiſque diſciſcentes, ad interitū properatis, veſtrâ culpâ condemnemini: & nos, qui eius imperium agnouimus, perpetuò cum illo viuamus. Quin etiam ipſius gloria in illis hominibus manifeſtior fiet, qui ſcelera ſua recognoſcentes, vitam emendauerint.* Hæc ille

adeò

adeò ſapienter, vt præſes ipſe miraretur; vnde hoc tam ſapiens reſponſum deprompſerit, nec haberet quod martyri reſponderet. In actis eius apud Metaphr. & Sur. 8. Maij. Atque hoc eſt quod Apoſtolus ad Rom. 2. ait: *Ignoras, quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit: ſecundum autem duritiam tuam & impœnitens cor theſaurizas tibi iram, &c.* Olla rimoſa non mox in aquas mergitur, ſed ſenſim impletur, & cùm plena fuerit, repente ſubſidit. Idem peccatoribus accidit: expectat Deus menſuram peccandi, quam præfixit; ac tum demergit eos, cùm eam impleuerint, iuxta id Saluatoris Matth. 23. *Implete menſuram patrum veſtrorum.*

V. Quia aliquam ſaltem in terris mercedem merentur.

V. Quia bonis quibuſdam ſuis operibus, tametſi extra gratiæ ſtatum factis, adeoque cœlo indignis, ſuſtinent ad tempus ſaltem Dei manum, ne continuò extermineutur, donec aliquam in terris ſaltem mercedem eorum receperint. Hac, vt reor, de causâ Cain parricida non mox, vti alioquin homicidæ ſolent, à Deo occiſus, ſed diu viuere, quin & nuptias celebrare, & filios procreare, & ciuitatem Henoch ſtruere, & in ea habitare permiſſus eſt, quia & ipſe Deo obtulit munera & ſacrificia ſua, tametſi non optima, nec forſan rectâ intentione; vt taceam, quòd eius poſteri multi futuri erant boni & electi. Verùm ea Caini ſælicitas & poſteritas non fuit diuturna, in ſeptima enim generatione tota eius progenies deſijt & in diluuio demerſa eſt. Abigail precata eſt Dauid, vt anima inimicorum eius rotaretur impetu *quaſi in circulo funda* 1. Reg. 25. Contingit hoc inimicis Dei, quando non ſtatim vt peccârunt, eijciuntur ex hac vitâ in abyſſum, ſed gyrantur priùs aliquamdiu velut lapis in funda; tamen non diu, & tunc maximo emittuntur impetu. De hoc gyro impiorum pſal. 11. dicitur: *In circuitu impij ambulant.* Quomodo in circuitu? Quomodo illi, qui poſſeſſionem occupant, circumire apud M. Tullium. lib. 8. famil. epiſt. 11. & pedem ponere in alieno fundo dicuntur, Occupant enim reprobi ſæpe præter fas & æquum poſſeſſiones iuſtorum. Quomodo in Circuitu: Quomodo Satan dixit: *Circuiui terram & perambulaui eam* Iob 1. velut leo nimirum rugiens, quærens quem deuoret. Sic ad tempus permittuntur impij vexare pios, opprimere, ſpoliare. Quomodo in circuitu? ſicut iuuenes illi diſſoluti, qui dixerunt, *Nullum ſit pratum quod non pertranſeat luxuria noſtra: vbique relinquamus ſigna lætitiæ, quoniam hæc eſt pars noſtra.* Sap. 2. Quomodo in circuitu? Sicut qui choreas ducunt, circumeundo ſaltant, quales deſcribuntur in lib. Iob cap. 21. *Tenent tympanum & citharam & gaudent ad ſonitum organi: ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt.*

THEMA TERTIVM.

Peccatores cur zizania dicti.

1. *Mali volunt videri boni.*
2. *In vita florent, in morte ſordent.*
3. *Rarò diu viuere permittuntur.*
4. *Bona terra ad ſe trahunt.*
5. *Conantur etiam bonos peruertere.*
6. *Creant bonis dolorem & triſtitiam.*
7. *Igni adiudicantur velut barba inutiles.*

Tunc apparuerunt & zizania. *Matth. 13.*

LIbro 4. Reg. cap. 4. legimus Eliſæi diſcipulum exijſſe ad colligendas herbas, & collegiſſe coloquintidas ſeu ſylueſtres cucurbitas, quaſi vitem ſylueſtrem, amaras & peſtiferas. Quas cùm in olla coxiſſent, exclamârunt ad Eliſæum: *Mors in olla vir Dei*, quia deprehenderunt eſſe amariſſimas ac proinde mortiferas. Eliſæus farinam iniecit ollæ & correxit herbas, vt fierent ſalutares. Exierunt etiam in hodierno Euangelio ſerui patrisfamilias ad videndum agrum & deprehenderunt in eo zizania. Quis zizania comedat? *Mors in olla, mors in olla.* Verùm, quia bonâ farinâ corrigi & bonæ herbæ fieri poſſunt, non mox eradicanda, ſed ad tempus toleranda ſunt. Nunc verò oſtendamus quàm malæ herbæ quamque verè zizania ſint homines mali huius ſæculi.

I. Zizania etſi inutilia & pernicioſa ſunt, varios tamen eoſque non ingratos colores præſeferunt: ita peccatores licet mali ſint, boni tamen videri volunt, ac virtutis ſpeciem præſeferunt. Tam deforme enim eſt peccatum, vt niſi palliatum prodire non audeat, quòd omnibus horrori ſit. Patet in Henrico VIII. Angliæ Rege, qui vt iniquiſſimum legitimæ coniugis repudium ſuamque libidinem palliaret, primarios regni viros muneribus & dignitatibus oblatis corrumpere conatus eſt, vti inprimis Thomam Morum, cuius maximam ſciebat eſſe auctoritatem; deinde Academias varijs in orbis partibus ad ſuam ſententiam pertrahere: ipſum etiam ſummum Pontificem oblatione 4000. equitum ad eius inclinare defenſionem: denique iuratus proteſtari; quòd non odio coniugis, ſed ſcrupulo conſcientiæ motus eam repudiaret velut illegitimam diſpenſatione Papæ ſibi traditam, mendaciſſimo animo. Sander. in ſchiſm. Angl. Quòd ſi colorem vitijs peccatores inducere nequeunt, ſaltem id occultare ſolent quibus poſſunt modis, quomodo & zizania multa ſub tritico ſe abſcondunt. Id feciſſe Dauidem integendo ſuo adulterio. Vriam inebriando, & remittendo in domum ſuam; denique vbi id non ſucceſſit, exponendo eum gladijs hoſtium & è medio tollendo, clarum eſt ex 2. Regum 11. Verùm

Verùm fruſtrà ſunt, nec poſſunt Deum fallere; nec Dei ſeruos, quin deprehendantur; vti expertus eſt Dauid, miſſo ad ſe Nathan Prophetâ dicente: *Tu es ille vir: tu feciſti abſconditè, ego autem faciam in oculis Solis huius*. Sic & Henrici adulterium ac libido turpiſſima cum ſummâ eius ignominiâ & infælicitate toti orbi patuit. Herodes quoque Ioannem decollauit, ne proclamaret eius inceſtum per Iudæam; ſed inde factum vt poſtea per totum orbem latiùs pateret.

Pueris quidem placent zizania florida & variegata, ſed agricolis diſplicent. Similiter peccatores virtutum colore fucati coram mundo in æſtimatione ſunt, coram Deo verò & ſeruis eius abominatio ſunt. Tales enim Chriſtus ait ſe non nôſſe; vnde eorum nomina tacet, vti epulonis, Lucæ decimoſexto, & diuitis illius Lucæ duodecimo, cum tamen nominetur Lazarus mendicus. Statuam illam Beli æream & inauratam reputabant Balſaſar Rex & Babylonij Deum eſſe viuentem, bibentem & comedentem, maximâque in veneratione habebant. Sed omnibus ſapientior Daniel eum deſpexit, dicens: *Ne erres Rex: iſte enim intrinſecùs luteus eſt & forinſecùs areus*; ideoque à Daniele euerſus. Danielis 14. Omnes aulici Regis Aſſueri Amanem flexo genu venerati ſunt, ſolus pius Mardochæus omnibus oculatior ſuperbiſſimum non honorauit hominem, quem Deo mortuum nôrat. Eſth. 4. Et meritò; cùm tales præter externum ſplendorem & fauorem humanum nihil prorſus habeant, ſintque meriſſima zizania.

II. In vita florent, in morte ſordent.

II. Zizania etſi tritico ſæpe ſimilia ſunt in herba, vti lolium, (**Erdtwatz**) dum in agro ſunt: ad extremum tamen in molendino diſſimillima deprehenduntur: nigram enim farinam dant, cùm triticum det albam. Pari modo reprobi licet hîc à probis difficilè dignoſcantur, licet ſplendeant & dominentur, atque in ſummo honore ſint, ad extremum tamen in mortem ignominioſam aut ſaltem obſcuram & ignobilem deſinunt. Propterea Sapiens Prouerb. 10. ait: *Nomen impiorum putreſcet*. Ibidem comparat eos nubibus tonantibus & fulgurantibus: *Quaſi tempeſtas tranſiens non erit impius*; inquit. Nubes enim in tempeſtate ſuis bombis & coruſcationibus nemini non terrorem inijciunt. Verùm paulò pòſt reſoluuntur in pluuiam, decidunt ac quieſcunt, nec ſupereſt ex illis niſi lutum ac ſordes: ſic filij huius ſæculi dum viuunt, honorum, opum, pomparum ſtrepitu reboant & omnes in admirationem ac terrorem rapiunt. Cæterùm mortuis ac ſepultis, omnis illorum faſtus & memoria ſepelitur, nec ſupereſt niſi ignominia, deriſio, imprecatio, obliuio. Ita inter plurimos Antiochus ille Epiphanes Iudæorum hoſtis, qui videbatur ſibi fluctibus maris imperare & montium altitudines in ſtatera appendere, eratque terror plebis, è curru excuſſus in terram, proſtratus ac colliſus cœpit vermibus ſcatere ac fœtore ſuo totum exercitum grauare: *& qui paulò antea ſidera cæli contingere ſe arbitrabatur, cum nemo poterat præ intolerantiâ fœtoris portare*. 2. Mach. 9. Hic exitus & hic odor illius, quem ob ſummam vnguentorũ affluentiam vocabat quidam beatum, apud Athenæum. Vnde bene de eo prædixit Mathathias, 1. Mach. 2. *A verbis viri peccatoris ne timueritis, quia gloria eius ſtercus & vermis eſt*. Sic omnes Principes huius ſæculi impij in tenebras ierunt, ac per orbem vndique traducuntur aut certè neſciuntur. Sic qui viuunt in ſplendore, ſepeliuntur ſine honore.

III. Ratiò diu viuere permittuntur.

III. Zizania licet in tritico creſcant, non tam altè tamen, ſicut triticum excreſcunt. Ita etiam impij vitam ſuam ordinariè non producunt ad metam piorum, ſed citiùs hinc auferuntur immaturâ morte, ſeu propter eorum intemperantiam, ſeu ob temeritatem, quâ ſe in mortis pericula, pugnando, equitando, venando, alios perſequendo, conijciunt, ſeu quia ob demerita Deus citò eos morte punit, & excidit velut ſteriles ac pernicioſas arbores, terram fruſtrà occupantes, aut etiam prementes. Ita teſtatur Sapiens loco paulò ante cit. dicens: *Anni impiorum breuiabuntur*. Propter cauſam primam quidem breuiantur, quia *propter crapulam multi perierunt*. Eccli. 37. Ob ſecundam, quia *qui amat periculum, peribit in illo*: Eccleſiaſtici 3. Propter tertiam, quia ſcimus ficum ſterilem poſt triennium excidi iuſſam: & de ſeruo illo malo dici Matth 24. *Si dixerit ſeruus ille malus: moram facit dominus meus venire, & cœperit percutere conſeruos ſuos, manducet autem & bibat cum ebrioſis; veniet dominus in die, in qua non ſperat, & hora quâ ignorat & diuidet eum*, (id eſt, diſſociabit) *& ponet partem eius cum hypocritis*. Matth. 24. Ob quartá cauſam ait Iob cap 24. de illis: *Eleuati ſunt ad modicum & non ſubſiſtent: & ſicut ſummitates ſpicarum conterentur*. Nimirum ſicut Tarquinius ſuperbus conſuluit filio, vt tolleret ſuprema Gabinorum capita (in horto decapitans ſumma papauera) quæ ſubditos poſt ſe trahebant, exemplo aut conſilio vel iuſſu, teſte Liuio: ſic cum impiorum capitibus procedit ferè Deus. At licet interdum contingat, vt longæuam vitam ducant, ea tamen reſpectu mortis æternæ, quæ eos expectat, breuiſſima & momentanea eſt. Vnde inferi illi Sap. 5. aiunt dies ſuos præteruolâſſe ſicut auem, nauim, curſorem, ſagittam, ſeque natos continuò deſijſſe eſſe.

IV. Bono terræ ad ſe trahunt.

IV. Zizania trahunt ad ſe ſuccum terræ, eumque tritico auferunt, non ſecus ac fuci mel furantur apibus. Ita etiam reprobi honores, dignitates, prouentus, beneficia pinguia, fundos meliores ad ſuos trahunt vſus non ſine aliorum ſæpe iniuriá. Ratio eſt, quia pleni ſunt amore proprio, vacui charitate proximi. Patet hoc inter alios exemplo Neronis; qui teſte Martiali totam Romam compulit ſuis cupiditatibus ſeruire, tantumque ſpatium Vrbi ad palatium ſibi ſtruendum abripuit, vt vulgò diceretur: *Roma domus fiet, Veios migrate coloni: Si non & Veios occupet iſta domus*. Patet in Achab Rege Samariæ, qui vineam Naboth palatio ſuo adhærentem violenter ad ſe rapuit, & cùm ipſi negata fuiſſet, in mœrorem

incidit,

incidit. 3. Reg. 21. Patet denique quotidianâ experientiâ: omnia enim commoda, meliora prædia, pinguiores præbendas rapiunt ad ſe filij huius ſæculi, & abſtrahunt iuſtis longè dignioribus. Quæ ſanè maxima eſt iniquitas, ita vt Dauid talem diuitem, qui ſuis gregibus, parcens, pauperi vnicam ouiculam rapuiſſe dicebatur *filium mortis* pronunciârit. 2. Reg. 12. Et minatur Deus talibus damnationem Iſa. 4. *Væ qui coniungitis domum ad domum & agrum agro copulatis vſque ad terminum loci: nunquid habitabitis vos ſoli in medio terræ?*

Permittit verò hoc Deus, quia mali aliam in altera vita mercedem non habent. Vnde dicunt Sap. 2. *Nullum ſit pratum, quod non pertranſeat luxuria noſtra, &c. quoniam hæc eſt pars noſtra & hæc eſt ſors.* Permittit, inquam, illis, prata omnia & aliena ſæpe depaſcere, quia pergunt ad macellum damnationis; quo modo oues ad macellum deſtinatæ, priùs ad pinguia prata ducuntur, iuxta id Oſee 4. *Paſcet eos Dominus, quaſi agnum in latitudine.* hoc eſt, permittet Iſraëlem quaſi agnos in ſpatioſis & vberrimis campis delicijs affluere, vt fiant præda Aſſyriorum: ſic etiam filios huius ſæculi, futuros prædam Dæmonis & victimam inferni.

V. Conantur etiam bonos peruertere.

V. Zizania multa tritico ſe implectunt ac circumuoluunt, idque in terram deprimunt nec aſſurgere patiuntur. Sic reprobi conantur etiam probos peruertere & à bono vitæ propoſito ad terram & perditionem ſuam pertrahere inuidentque eis gloriam, quam ipſis ex virtute accedere vident. Sic Iſmael adhuc puer conatus eſt fratrem Iſaac iuniorem euertere ludo, hoc eſt, vt volunt Liranus & quidam alij, faciendis imaginibus idolorum: ſecundum alios, vexauit, irriſit & perſecutus eſt. Eſau cogitauit interficere Iacobum. Ioſepho inuidebant fratres, quòd à parente plus quàm ipſi amaretur, & quòd videretur ipſis dominaturus aliquando, vnde aiunt: *Nunquid rex noſter eris, aut ſeruiemus tibi?* ideò eum vendiderunt. Ægyptij depreſſerunt Hebræos, videntes eos creſcere nimis ac proſperari. Iudæi videntes per Apoſtolorum prædicationem conuerti ad Chriſtum Principes ac populos Gentiles, miſſis Legatis ad ſynagogas & Principes exteros, auertere eos conati ſunt à Chriſti fide, vt teſtatur S. Iuſtinus in Dial. cum Tryphone. Apoſtata Iulianus nihil non excogitauit vt Chriſtianos à fide ad gentiliſmum exemplo ſuo traheret. Hinc ſacra Gentilium accommodauit ad ritus Chriſtianorum, fecit labara cum imaginibus falſorum Deorum ad ſimilitudinem labari Chriſtiani à Conſtantino M. erecti. Ambroſium Virgo Ariana de ſede ſuâ Epiſcopali detrahere conata eſt, vt verberibus mulctandum furioſis exhiberet. In eius vitâ. Denique priore ſæculo impius ille Henricus 8. de quo ſuprà, etiam ad ſchiſma & hæreſin delapſus, non ſolùm ſubditos ſuos peruertit ſecum, ſed & S. Thomam Cantuar. Epiſcopum & Martyrem iam à 400. annis declaratum ſanctum, de cœlo detrahere conatus eſt, dum in ius vo-

cauit & cauſam dicere præcepit, nec non perduellionis condemnatum inter Diuos ampliùs cenſeri vetuit; imò capitale eſſe iuſſit, ſiquis eum vel inuocaret, vel diem eius feſtum celebraret. Florim. lib. 6. de Origine hær. cap. 4. Sanderus in ſchiſm. Angl. Didicerunt illi hæc à patre & ſeminatore ſuo Satanâ, inimico hominis, cuius ſemen ſunt, ſiquidem & ipſe cœlum nobis inuidet, & quibus poteſt modis ſurripere molitur.

VI. Creant bonis dolorem & triſtitiam.

VI. Zizania panibus admiſta capiti dolorem, oculis caliginem adferunt, inquit Leuinus Lemnius in ſimilitud. Parab. Biblic. cap. 46. Non aliter peruerſi homines creant bonis & Deum amantibus dolorem & triſtitiam. Primò, quia boni, præſertim parentes & propinqui contriſtantur, dum vident malos tendere ad perditionem & innocentes ab ipſis affligi. Secundò, quia ſæpe ipſorum exemplo boni peruertuntur vel offenduntur. Tertiò quia propter paucos impios ſæpe etiam innocentes puniuntur, tametſi in temporalibus ſolùm.

Oculos etiam offendunt, hoc eſt, Eccleſiæ Prælatos, quorum filios quaſi in vtero eorum collidunt & côturbant. Caput etiam affligunt, Magiſtratum, inquam, cuius regimen harmonicum deſtruunt, curis etiam ac moleſtijs onerant. Quemadmodum enim vnicus hircus in ouium grege plus fatigat paſtorem, quàm totus ouium grex: ita vnum zizanium, vnus peruerſus & inquietus homo plus curæ & laboris creat Magiſtratui, quàm tota ciuitas. Hinc inuiti & cum lachrymis ſæpe coguntur eos plectere & ſupplicio afficere: hinc parentes optant nunquam genuiſſe filios, & maledicunt illis; quemadmodum Auguſtus Imp. nullâ re infæliciorem ſe dictitabat, quàm quòd haberet liberos tam degeneres ac deprauatos; hocque vno ſe infælicem dicebat, quòd tales genuiſſet, quos & vomicas ac carcinomata appellabat, & ob flagitia in exilium relegauit, vetuitque inferri in ſepulchrum paternum. Suet. Quos dolores non creârunt Dauidi filij peruerſi, Amnon & Abſalom!

VII. Igni adiudicantur velut herbæ inutiles.

VII. Denique zizania velut herbæ inutiles igni adiudicantur. Sic etiam mors peccatorum peſſima, ab igne inferni tandem excipitur. Quæ enim non ſolùm inutilia ſed etiam pernicioſa ſunt, ignibus traduntur, vt omninò tollantur. Senſerunt infernalem hunc ignem aliqua zizania etiam in vita, necdum prorſus euulſa, vti Conſtantinus Copronymus Iconomachus & Eccleſiæ vaſtator, qui moriens dicebat: *Viuens adhuc igni inextinguibili ſum traditus.* Eius quoque cadauer ab Irene, eius nuru, refoſſum & concrematum fuit. Cuſpinian. Similiter *funeſtâ morte ex hac vitâ abreptus eſt Nantinus Comes* Engoliſmenſis, inquit Sanctus Gregorius. Turon. lib. 5. Franc. hiſt. cap. 36. *Qui cùm in ſancta loca Deiq; miniſtros multa mala patrâſſet, a morbo corripitur: in quo nimiâ exuſtus febre clamaute dicens: Heu, heu ab Heraclio Antiſtite exuror, ab illo crucior, ab illo ad iudicium vocor. Cognoſco facinus, reminiſcor iniuſtè iniurias me intuliſſe Pontifici: mortem deprecor, ne diutius*

diutiùs crucier hoc tormento. Hac cùm maximâ in febri clamaret, deficiente robore corporis, infœlicem animam fudit, indubia relinquens veſtigia, hoc ei ad vltionem beati viri veniſſe: nam exanimum corpus ita nigredinem duxit, vt putares eum prunis ſuperpoſitum fuiſſe combuſtum. Similiter Theodoricus Gothus Rex Rom. ob necatos Ioannem Pp. & Symmachum territus capite piſcis in menſam allati, quaſi id eſſet caput Symmachi ad ſe deuorandum os aperiens: inde mox decubuit & clamare non deſijt ſe à Symmacho torqueri. Qui & moriens viſus eſt Eremitæ in ollam bullientem proijci in Inſulâ Laparitanâ.

Vidimus igitur quinam & quales ſint filij huius ſæculi, zizania nimirum, hoc eſt, adeò deformes, vt ſe fucare debeant, homines in confuſionem & ignominiam deſinentes, homines longiore vitâ indigni, homines rapaces, inſidiatores, omnibus moleſti atque oneroſi, ignis æterni rei.

THEMA QVARTVM.

Quænam zizania potiſſimùm è communitate extirpanda.

Iuxta mentem Chriſti zizania vocantur:
1. *Vſurarij & monopolæ.*
2. *Seditioſi & turbatores pacis.*
3. *Magicarum artium ſtudioſi.*
4. *Scandaloſi.*
5. *Scorta & meretriculæ.*
6. *Blaſphemi.*
7. *Hæretici, ſi turbulenti ſint.*
8. *Otioſi.*

Colligite primùm zizania & alligate ea in faſciculos ad comburendum. *Matth.* 13.

SCimus, Audit. primis noſtris parentibus nihil profuiſſe conatum ſuum, quo iam rei transgreſſionis inter denſas paradiſi arbores abſcondere ſe moliti ſunt. Mox enim à Deo deprehenſi & in lucem protracti, è paradiſo eiecti ſunt. Gen. 3. Seductos illos parentes ſequuntur praui aliqui filij, qui cùm grauiter deliquerint, conantur ſe abſcondere ſub hod. Euangelio, vbi Chriſtus prohibet colligere ex tritico zizania & eradicare. Sed fruſtrà laborant. Non enim vetat Chriſtus Magiſtratui & patribusfamilias eliminare filios nequam, qui alijs nocent; ſed loquitur de ſua gubernatione, quâ velut ſupremus Legiſlator non vult ſtatim eliminari omnes tales, ſed permittit agere vſque ad tempus, quod conſtituit; vt vel emendentur, vel iuſtiùs condemnentur. Deinde non vetat eradicare zizania, niſi cùm periculum eſt, ne ſimul eradicetur & triticum ſeu boni; cùm ſcilicet non dignoſcuntur. Denique non vult vt omnes prorſus eliminentur, quod nunquam fiet. Alibi proinde manifeſtè præcipit, ne malefici permittantur viuere. Exod. 22. Debent igitur zizania eradicari & foras proijci à Magiſtratibus, cùm noſcuntur. Qui verò iuxta mentem Chriſti talia zizania ſint, videamus.

Eradicanda ſunt è reip. zizania ſeu peruerſi.

Iuxta mentem Chriſti in parabolâ hod. illi duntaxat zizania vocantur, qui publicè & inſigniter mali ſunt, in perniciem aliorum, qualia ſunt zizania tritico: ideoque in explicatione parabolæ vocat eos Chriſtus *filios nequam*, Gr. *filios Diaboli*. Tales autem ſunt.

Qui tamen publicè mali & alijs pernicioſi ſunt.

I. Vſurarij & monopolæ.

I. Primò qui in bonis fortunæ nocent Reip. vti vſurarij & monopolæ. Hi enim bona communia trahunt ad ſeſe ſolos, ita vt ſi poſſent, omnes exſugerent; quò ipſi ſoli omnia poſſiderent. Grauis eſt hic morbus in Repub. non ſecus ac in homine, quando vnum membrum totum ferè alimentum ad ſe trahit, vnde alia membra neceſſario alimento deſtituuntur; vt cùm vnus pes malè affectus intumeſcit nimis, alter deſtitutus neceſſario ſibi pabulo conſequenter exareſcit. Sunt ergo ciuitati, quod ſunt zizania tritico: quod tubera corpori: quod lucij alijs piſcibus in viuario: quod vermis pomo, qui clam & ſine ſenſu tandem totum erodit. Sanctus Ambroſius *pauperum ſepulchra* eos appellat; quia vt ſepulchrum cadauera deuorat ac conſumit: ita illi egenos. Sed audiant iſti quid per Amos dicat Deus cap. 8. *Audite hoc qui conteritis pauperem & deficere facitis egenos terræ dicentes: Quando tranſibit meſſis & venundabimus merces: & ſabbathum, & aperiemus frumentum: vt imminuamus menſuram & augeamus ſiclum & ſupponamus ſtateras doloſas, vt poſſideamus in argento egenos & pauperes pro calceamentis* (h. e. artibus & fraudibus redigamus eos ad inopiam, vt fiant mancipia noſtra & ſeruiant nobis quaſi iumenta, & quidem pro minimo pretio, v. g. pro pari calceamentorum) *& quiſquilias frumenti vendamus?* (pro puro ſcilicet frumento) Sed quid ad iſta Deus? ſequitur: *Iurauit Dominus in ſuperbiam Iacob: ſi oblitus fuero vſque ad finem omnia opera eorum? Nunquid ſuper iſto non commouebitur terra & lugebit omnis habitator eius? & aſcendet quaſi fluuius vniuerſus, & eijcietur & defluet quaſi riuus Aegypti?* Quod ſic declarat Paraphraſtes Chald. *Irruet in eam Rex* (Aſſyriorum) *cum exercitu ſuo maximo, ſicut aqua fluuij, & eluet eam omnem, expelletq; habitatores eius, vt fluuius Aegypti,* q. d. mittam illis prædonibus alios prædones, qui & ipſos expilent. *Sunt piſces*, ait S. Ambroſius lib. 5. Hexam. cap. 5. *qui inuicē ſe deuorent: minor apud illos eſca maioris eſt: rurſus ipſe maior à validiore inuaditur & fit eſca alterius prædator alieni. Itaque in ſignum facti ſunt; vt in his noſtrorum morum vitia videremus & exempla caueremus; ne quis potentior inferiorem inuaderet.* Et paulò pòſt: *Quid intereſt inter diuitem abſorbentem infirmorum patrimonia, & ſilurum, minorum piſcium viſceribus aluum replentem?* Quare ſicut ſiluri, lucij & ſimiles piſcium heluones, quamprimùm poſſunt, præ alijs capiuntur à piſcatoribus, perpetuò eis inſidiantibus: ita multò magis pauperum

perum prædones exterminari è communitate debent à Magiſtratibus.

II. Seditioſi & turbatores pacis.

II. Qui pacem turbant, homines ſeditioſi. De quibus intelligo, quod Apoſtolus ad Gal. 5. ait: *Vtinam & abſcindantur, qui vos conturbant.* B. Petrus Damiani lib. 6. Epiſt. epiſt. 2. ad Monachos Caſſinates ſcribit fuiſſe fabrum in regione, quæ Pilonicum dicitur, qui non rebus vtenſilibus ad pacem, ſed armis tantùm, vti gladijs & lanceis ad pugnas & cædes cudendis delectabatur: ita vt non pauci per eius gladios in certamine corruerint. Hic cùm aliquando non grauiter ſauciatus in pectore cecidiſſet, in alienâ domo, quia procul à proprijs erat, receptus decubuit, & curatus conualuit. Sed en dum miſſo ab vxore vehiculo, vt domum rediret, lætus è lectulo ſurgit, totum brachium in lecto quaſi reſectum, abſque ſenſu tamen, relinquit à corpore auulſum. Iuſto vtique Dei iudicio, vt repente brachium perderet, quo repentinæ mortis tela miniſtra fecerat. Sic reſecatur membrum affectum, ne alia membra inficiat. Quare meritò Apoſtolus dixit: *Vtinam abſcindantur, qui vos conturbant*, ad Gal. quinto. Quòd ſi is, qui inſtrumenta ſolùm diſcordiarum fecerat, ita punitus eſt; quantò magis pœnâ dignus, qui ſeditionum ac diſcordiarum auctor eſt? Anno 1290. fuit nobilis Venetus Baiamontius Teupolus, qui contra Magiſtratum ſeditionem excitauit, & dum contra aduerſantes pugnat in plateâ Mercenâ dictâ, mulietcula in vicinâ æde, de ſuperiore contignatione feneſtram aperit, tumultum ſpectatura, & aperiendo deijcit caſu vas terrâ impletum, in quo erant cariophylla (ein Nagelſcherben/) ante feneſtram poſitum. Cadit id in caput illius Teupoli eumque occidit. In eius rei memoriam ſolebat ibi in die Sancti Viti vexillum ex æde ſuſpendi, in quo depictus eſt hic caſus. Refert Petrus Iuſtinianus in hiſtoria Veneta lib. Roſſet. & alij: Nunquid caſu factum dicemus, quòd ſeditioſus ille tali modo enectus eſt? Minimè gentium; nihil enim caſu fit reſpectu Dei. *Si erit malum in ciuitate, quod Dominus non fecerit!* ait Amos capite tertio. Nimirum qui direxit fragmen molæ, è turri à muliere deiectam, in caput ſanguinarij illius Abimelech, vt mulieris manu ignominioſè caderet, Iudicum nono; idem direxit vas illud teſteum in caput Teupoli: caſu quidem à muliere deiectum, ſed ex Dei conſilio in turbatorem pacis delatum.

III. Magicarum artium ſtudioſi.

III. Qui contra fidem Chriſtianam magicas artes exercent. Hi enim non ſibi tantùm, ſed & alijs peſtem affricant, quibus ſeruiunt. Fluxu quidem bona nobis dare aut ſeruare volent, ſed animæ ſalutem interim rapiunt. Ita legimus in vita SS. Ioannis & Pauli (apud Sur. 26. Iun.) Dæmones cuſtodiſſe domos & bona Gallicani, viri Chriſtiani, & inuaſores bonorum eius obſediſſe, ab eis tamen exire noluiſſe, niſi Gallicanus cogeretur ſacrificare Dijs. Ecce Gallicano domos & prouentus cuſtodiunt, interim ei Chriſtum rapere ſatagunt. Quare Innocentius Papa cùm obſeſsâ ab Alarico Româ Magi quidam ab Ethnicis è Thuſcia euocati promitterent ſe præſtigijs ſuis vrbem ab obſidione liberaturos, vrbe eos expelli iuſſit, dicens præſtare vrbem ab hoſte capi, quàm magicis artibus ſeruari; ſicut ſe Larnam oppidum eripuiſſe gloriabantur. Sozom. lib. 9. cap. 7. & Soſymus lib. 5. Hinc tam ſeriò præcipit Deus Leuit. 19. *Non declinetis ad magos, nec ab ariolis aliquid ſciſcitemini.* Et cap. ſequenti minatur talibus mortem: *Anima, quæ declinauerit ad magos & ariolos & fornicata fuerit* (adhærendo eis eorumque Magiſtro, Dæmoni, velut adultera, me ſponſo eius derelicto) *cum eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi ſui.* Id enim ſcelus quoddam adulterij eſt; quo fidelis anima Deo repudiato, Dæmoni ſe proſtituit; ſcelus, inquam, adeò ex natura ſua deteſtandum, vt nulla bona intentione cohoneſtari aut excuſari poſſit. Refert Cæſarius lib. 12. hiſt. & miracul. cap. 27. exemplum de muliere, quæ vt maritum ab adulterijs auerteret & ſibi conciliaret, magicâ arte vſa fuit, ideoque in tormentis viſa maximis à S. moniali: vnde tamen, quia ex ignorantia id fecerat, redimi poſſet.

IV. Scandaloſi.

IV. Qui publica ſcandala præbent. Hos enim ad literam & primariò appellat Chriſtus zizania, in hod. parabolæ explicatione, cùm ait: *ſicut ergo colliguntur zizania & igni comburuntur ſic erit in conſummatione ſaculi: Mittet filius hominis Angelos ſuos & colligent de regno eius omnia ſcandala.* h. e. homines ſcandaloſos, qui non permittunt creſcere triticum, ſeu proficere bonos, ſed ad terram & infernum eos detrahunt. His quidem mundus plenus eſt. Sed videamus paucos. Tales ergo ſunt 1. Qui ſub re diuinâ feſtiuis diebus, ſedent & bibunt in tabernis, aut obambulant in ciuitate & mercantur. Scandalizantur hinc non Catholici tantùm, ſed & hæretici, qui multis in locis hæc non tolerant. Laudatur 1. Mach. 2. Mathathias, qui Iudæum publicè Idolis, ſummo Hebræorum ſcandalo immolantem, trucidauit ſuper aram, vnâ cum eo, qui immolare compulit. Eandem in cœlo & Eccleſiá laudem obtinebunt Magiſtratus, qui zelo angelico ſcandala ſuſtulerint. Deinde qui diebus Veneris carnes publicè vendunt, vtique ſequenti ſabbatho comedendas, ex quo offenduntur etiam, qui cibos vetitos olfaciunt in plateis, tempore interdicto. Multùm hi confunduntur à Iudæis, qui ante Chriſtum natum necari potiùs acerbiſſimis ſupplicijs, quàm vetitas ſibi carnes cum aliorum ſcandalo edere voluerunt, vti ſeptem fratres & Eleazarus, qui nec fingere quidem comeſtionem talem voluit ad redimendam vitam, ne alios ſcandalizaret. 2. Mach. 6. Confunduntur ab illis 40. ruſticis, qui & ipſi gladijs Longobardorum occumbere maluerunt, quàm carnes immolatitias ſibi obtruſas deguſtare, apud Sanctum Gregorium lib. 3. Dial. cap. 27.

V. Scorta & meretriculæ.

V. Qui ſuis illecebris aut leuitate alios ad lapſum impellunt, vti ſcorta publica & leuiculæ in priuatis ædibus mulierculæ. Illa euel-

lere Magiſtratûs eſt, has patrum & matrum familias. Velut enim zizania implectunt ſe tritico, idq́ue exſugunt facultatibus, corpore & animâ, & ad inferos ſecum trahunt. Audiant Magiſtratus, quod Exod. 21. Deus mandauit. *Si quis aperuerit ciſternam & foderit, & non operuerit eam, cecideritq́; bos aut aſinus in eam, reddet Dominus ciſternæ pretium iumentorum.* Quantò magis pretium animæ, ſiqua per ipſorum incuriam ceciderit in infernum? At verò quid ſunt aliud tales mulierculæ niſi foueæ & ciſternæ poſitæ ad lapſum iuuenum? Etenim *fouea profunda meretrix*, ait Sapiens Prouerb. decimotertio. Certè ſiquis in ciuitate hinc inde foueas effoderet ad capiendos homines, Magiſtratus id nec vellet, nec poſſet impune relinquere. At quanto iuuenum damno faciunt hoc meretrices? Patresfamilias idem in ſuis ædibus procurent: in quorum commonitionem Epiſcopo Thyatiræ ſcribit Chriſtus per Ioannem Apocal. 2. *Habeo aduerſus te pauca, quia permittis mulierem Iezabel ſeducere ſeruos meos fornicari & manducare de Idolothytis.* Hoc idem ſibi dictum ſciant Patresfamilias, ſi talia monſtra domi ſuæ alant.

VI. Blaſphemi.

VI. Blaſphemi; hi enim ob peccati enormitatem videntur totam communitatem polluere & reos facere, quotquot eos blaſphemare audiunt, & non caſtigant, zelando honorem Dei. Idcircò Hebræi, qui audierunt blaſphemum, iubentur educere eum extra caſtra, & manus ſuper caput eius ponere, ſeq́ue hoc pacto purgare quaſi nequaquam ei conſentientes; & mox debebat eum lapidare populus vniuerſus: vt omnes ſe exhiberent vindices adeoq́ue hoſtes huius tanti ſceleris. Leuit. 24. Nec in domo tales toleret paterfamilias exemplo Dauidis, qui dicebat Pſalm. 100. *Non habitabit in medio domûs meæ, qui loquitur iniqua.* Si enim extra caſtra educi Deus blaſphemum iuſſit (vtique ne pollueret ea) vt lapidaretur: itáne intra priuatas ædes tolerandus erit? Reprehenduntur à Ieremia cap. 36. & grauiter quidem ſerui Ioakim Regis, quòd non timuerint, nec ſciderint veſtimenta ſua, quando Rex ſcidit & combuſſit librum Ieremiæ. At quantò grauius eſt linguâ blaſphemâ lacerare ipſum Deum?

Trip. Do. 18 poſt Pent. C. 1. G.

VII. Hæretici, ſi turbulenti ſint.

VII. Hæretici, ſi turbulenti ſint, ſacra noſtra derideant vel calumnientur, vel alios deprauent. Epiſcopo Pergami exprobrat Deus per Ioann. Apocal. 2. quòd habeat in grege ſuo aliquos Nicolaitas hæreticos, qui ſeducunt alios & docent fornicari; iubetq́ue eum de hoc agere pœnitentiam: *Si quo minùs*, inquit, *veniam tibi citò.* Dent ergo operam Magiſtratus & patresfamilias, vt tales vel conuertant vel expellant. Nautæ omnis quidem generis homines recipiunt in naues: ſed vbi vnum turbulentum vident, ad littus aliquod appellunt, eumq́ue exponunt ac deſerunt. Imminebat hoc periculum Sancto Patri noſtro Ignatio Ieroſolymam nauiganti, licet immeritò, cùm quorundam nauigantium flagitia grauiter ferret & magnâ ſpiritûs & orationis libertate inſectaretur, conſilium enim ceperunt nautæ, vt illum in Inſula quadam deſertâ exponerent. Sed cùm nauis ferè appulſa eſſet, ſubitò vehementi vento repulſa eſt, vt meditatum facinus perpetrare non poſſent. lib. 1. vitæ cap. 10.

VIII. Otioſi. Trip. Do. Septuag. C. 2. H.

VIII. Otioſi, quia hi non ſolùm panem aliorum laborantium gratis deuorant, ſed etiam ex otio plurima vitia gignunt & communitati inſerunt. Hinc otioſi à Romanis olim ad operas publicas condemnati à Florentinis exturbati: hodieq́ue à Sinenſibus pelluntur. Et quia communitati nocent, dicitur Eccleſiaſtici 22. *De ſtercore boum lapidatus eſt piger.* Boues enim etſi lenti & naturâ pigri, laborioſi tamen ſunt, quin & ſtercora eorum ſeruiunt agris ad proferendas fruges; cùm econtrà pigri non modò reipublicæ nihil proſint, ſed inſuper dedecori ſint. Pigri ergo digni cenſentur & quaſi Dei decreto ad hoc condemnati, vt omnium manibus lapidentur, & quidem luto ac ſordibus: quia inutiles terræ glebæ & ſordes ſunt, omnibus oneroſæ ſimul & odioſæ.

Quando igitur vidimus quinam in republica potiſſimùm ſint zizania, videant imprimis qui eiuſcemodi ſunt, vt in triticum ſe conuertant, niſi in ignem abijci malint. Videant & illi, quorum officium eſt zizania hæc extirpare, vt in tempore hoc agant, & angelico hoc munere ſtrenuè fungantur, ne & ipſi alioquin cum zizanijs alligentur in faſciculos ad comburendum.

THEMA QVINTVM.

Dies iudicij extremi ſimilis meſſi.

1. *Mortis falce ante iudicium omnes ſternentur.*
2. *Iudici omnes ſubijcientur proſtrati.*
3. *Omnia ibi patula & aperta erunt.*
4. *Præſcindetur omnis ſpes reſipiſcentiæ & gratiæ.*
5. *Omnes ſtabunt ante tribunal Chriſti.*
6. *Separabuntur mali à bonis.*
7. *Colligabuntur in faſciculos.*
8. *Arctè conſtringentur.*
9. *Promiſcuè confundentur.*
10. *Sententiam irreuocabilem accipient.*
11. *Electi ſtabunt in ſublimi, reprobi iacebunt.*
12. *Horum executores erunt Angeli boni.*

In tempore meſſis dicam meſſoribus: Colligite primùm zizania.
Matth. 13.

GEntilium alter veluti Moyſes Pythagoras inter alia ſapientiæ ſuæ ſymbola, & hoc proferebat: *Duorum maximè temporum habendam rationem, matutini & veſpertini*; vti refert S. Hieronymus libro tertio contra Ruffinum. Per matutinum videtur intellexiſſe tempus vi-

pus vitæ huius præſens, per veſpertinum futurum. Video homines pleroſque magnam habere rationem temporis præſentis; v. g. qualem habituri ſint hoc anno meſſem, qualem vindemiam; & ſi aduerſæ tempeſtates ingruant, illicò lamentari & conqueri, quaſi actum ſit de meſſe aut vindemiâ: nihil verò cogitationis ſuſcipere de futuro. Audimus certè in hodierno Euangelio loquentem Saluatorem de mirabili meſſe, poſt hanc vitam faciendâ; nemo verò de illa facilè loqui auditur, qualis ea ſibi euentura ſit, fælix an infælix; cùm tamen ex hac meſſe omnis noſtra ſalus & fortuna pendeat. Quare nunc omiſsâ illâ huius temporis meſſe, omnem noſtram cogitationem conuertamus ad futuram illam alteram, & videamus qualis ea futura ſit.

I. Mortis falce ante iudicium omnes ſternentur.

I. In meſſe quidquid frugum eſt in agris, falcibus demetitur, adeò vt nec vna ſpica reſidua remaneat, quæ ſalcem effugiat. Pari modo tempore extremi iudicij primò mortis ſalce ſternentur omnes homines, vt ne vnus quidem ſuperſit viuens, iuxta id Apocal. 20. verſ. 12. *Vidi mortuos magnos & puſillos, ſtantes in conſpectu throni.* Et capite decimoquarto, vidit Ioannes Chriſtum Iudicem prodeuntem ad iudicium cum ſalce meſſoriâ acutâ, cui ab Angelo acclamatum: *Mitte ſalcem tuam & mete, quia venit hora vt metatur: quoniam aruit meſſis terra.* Areſcet meſſis terræ, quando implebitur numerus electorum; & complebitur malitia reproborum. Falx poteſtas Chriſti iudiciaria eſt, plena & vniuerſalis in omnes teſte D. Gregor. libr. 33. Moral. cap. 10. *Poteſtas diuini iudicij,* inquit, *quia intra ſe omnia incidendo complectitur, falcis appellatione deſignatur. In ſalce enim quidquid inciditur, quaquauerſum flectatur, intus cadit. Et quia poteſtas superni iudicij nullatenùs euitatur, (intra ipſam quippe ſumus, quolibet ſugere conemur) rectè cùm venturus iudex oſtenditur, ſalcem tenere perhibetur: quia cùm potenter ad omnia obuiat, incidenter circumdat.* Itaque nullus falcem iſtam poterit effugere, tametſi conabuntur reprobi introire in ſpeluncas & voragines terræ, (Iſa. 2. & montibus dicent: *Cadite ſuper nos: & collibus, operite nos.* Apoc. 6. In iudicijs humanis per aſtum vel potentiam effugere poſſunt aliqui: at ibi ne quidē vnus. Vnde S. Hieronymus in Epiſt. ad Heliodorum: *Iudicaturo Domino lugubre mundus immugiet, & tribus ad tribus pectora ferient. Potentiſſimi quondam Reges nudo latere palpitabunt: adducetur cum ſuis ſtultus Plato diſcipulis &c.*

II. Iudici omnes ſubijcientur proſtrati.

II. In agro demeſſo, iacent humi omnes ſpicæ inter ſe commixtæ, tam altæ quàm humiles, tam triticum quàm zizania: ita in iudicio congregabuntur omnes ad vallem Ioſaphat, & proſternentur ac ſubijcientur Chriſto, vt impleatur, quod Apoſtolus ad Philip. 2. dixit: *In nomine Ieſu omne genu flectatur, &c.* Et illud Pſal. 109. *Ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum.* Et illud Pſalm. 8. *Omnia ſubiecisti ſub pedibus eius;* vti exponit Apoſtolus 1. Corinth. 15. dicens: *Oportent autem illum regnare, donec ponat omnes inimicos ſub pedibus eius*, ad inſtar ſcilicet victoris, ad cuius pedes adducuntur & proſternuntur victi, præſertim rebelles & arrogantes vt ſe victos agnoſcant & ſubiectos. Sic Ioſue fugatos quinque Reges & in ſpeluncâ latentes iuſſit produci & proſterni, eorumque colla à principibus ſui exercitûs calcari. Ioſue decimo. Sic Carolo V. Imp. captus Ioann. Fredericus Saxo ſupplex factus honorem & maieſtatis Imperatoriæ titulum, quem priùs ipſi abſtulerat appellando eum non aliter, quàm Carolum de Gandauo, coactus reſtituit, non ſine exprobratione Caroli, ipſius verò confuſione maximâ. Pugnant hîc rebelles peccatores & oppugnant Chriſtum, nec eum pro Domino ſuo agnoſcere volunt; at ibi ad hoc cogentur, cùm proſtrati, ante eum iacebunt. Quanta erit hæc ignominia! Reges aliqui ſe ipſos enecârunt; ne Victoris ſui vultum aſpicere compellerentur, vti Saul & alij. At hoc ibi nemini licebit: quia, vt ait Apoſtolus ibidem, etiam *inimica mors* ibi deſtructa erit, ita vt nemo ampliùs mori queat, nec per mortem effugere pœnam.

III. Omnia ibi patula & aperta erunt.

III. Demeſſis frugibus, omnia in agris patent latiſſimo vndique proſpectu, cùm priùs altitudo ſegetum proſpectum impediret, & multa in eis laterent ſeu feræ, ſeu prædones & graſſatores. Pari modo in die iudicij omnia omnibus manifeſta erunt; cùm priùs obſcura eſſent. Quis explicare queat, quantus pudor tunc impios inuaſurus ſit? Si enim primi parentes ad vocem Dei tam placidè eos vocantis, vnius tantùm peccati conſcij, ſeſe abſconderūt; quid agent impij tot ſcelerum rei ad vocem tonantis in iudicio? S. Chryſoſtomus hom. 5. in Epiſt. ad Romanos ait: *Si noſtrûm cuiuſquam occultum crimen aliquod hoc ipſo die in medio delatum huic modò conſeſſui innoteſceret, nónne fieret, vt ille interire ac terram ſibi potiùs dehiſcere, quàm tam multos peccati ſui teſtes habere mallet? quid igitur nobis tum fiet miſeris, cùm omnia orbi vniuerſo palam facta in tam aperto tanq; illuſtri theatro hominum nobis partim cognitorum, partim incognitorum oculis ſubijcientur?*

IV. Præſcindetur omnis ſpes reſipiſcentiæ & gratiæ.

IV. Demeſſâ ſegete nulla ex eis renaſcuntur germina. Ita in iudicij die præſcindetur omnis ſpes reſipiſcentiæ & gratiæ. Quando exciduntur arbores, ſolent repullulare germina, quæ arborem quaſi reſtituunt? vti contigit arbori illi ſymbolicæ, Nabuchodonoſorem deſignanti, cuius germen radicitùs in terrâ relictum fuit, vt regerminare poſſet per pœnitentiam, quod & fecit, Daniel. 4. Non ita erit in iudicio; quia vt habetur Apoc. 10. tunc Angelus *iurabit per viuentem in ſecula ſeculorum: Quia tempus non erit ampliùs.* Et ſic adimplebitur, quod ait Malachias capite quarto, *Inflammabit eos dies veniens, quæ non derelinquet eis radicem & germen*, hoc eſt, ſpem redeundi ad priorem gloriam, opes, delicias &c. ſimiliter ad pœnitentiam, Dei gratiam & miſericordiam conſequendam, imò & remiſſionem vel vnius pœnæ.

V. Omnes ſtabunt ante tribunal Chriſti.

V. Seges demeſſa Soli exponitur, & coram eo quaſi expanditur, tam triticum quàm zizania. Sic in die iudicij omnes ſtabunt ante tribunal Chriſti, qui erit Sol iuſtitiæ omnibus

Digitized by Google

æquiſſimus,ſine acceptione perſonarũ, quemadmodum Sol oritur & ſplendet tam malis quàm bonis. Et ſic fiet, quod eitato loco Malach. additur: *Et orietur vobis timentibus nomen meum Sol iuſtitiæ*; quia nimirum vt pſalm. 95. dicitur: *iudicabit orbem terræ in æquitate*. Sed cur ait Solem hunc oriturum timentibus Deum, quaſi ijs ſolis? Quia ſolis ipſis afferet gaudium & gloriam; cæteris dolorem & confuſionem. Sicut enim Sol triticum demeſſum in agro nitidum candidumque reddit: zizania verò & inutiles herbas denigrat: ita iuſti illi à Sole illo iuſtitiæ glorioſis corporibus veſtientur, impij verò ſqualidi & abominabiles efficientur. Et ſicut Sol aquilarum oculos delectat & vegetat, veſpertilionum verò offendit & cœcat: ita aſpectus Chriſti Iudicis exhilarabit iuſtos, contriſtabit iniuſtos. Præmiſerat Malachias aliquorum obiectionem, qui dicebant: *Vanus eſt, qui ſeruit Deo*; quaſi nullum diſcrimen foret inter bonos & malos, quoad remunerationem. Quibus reſpondet, vt expectent diem iudicij: *Ecce enim dies veniet ſuccenſa quaſi caminus, & erunt omnes ſuperbi, & omnes facientes impietatem ſtipula &c. Et orietur vobis timentibus nomen meum Sol iuſtitiæ.*

VI. Separantur mali à bonis.

VI. Poſteà colligitur ſeges demeſſa, & ſeparatur à zizanijs. Continget idem in iudicio, cùm *mittet filius hominis Angelos ſuos, & colligent de regno eius omnia ſcandala* (hoc eſt, qui alios ſcandalizârunt) *& eos, qui faciunt iniquitatem*; vti exponit Dominus hodiernam parabolam. Et rurſum infrà: *Exibunt Angeli & ſeparabunt malos de medio iuſtorum*. Nunc quidem in oculis hominum latent zizania, vt non facilè ſeparari queant, ideoque magnâ ex parte ſibi relinquenda ſint. At ibi ſeparabuntur ab inuicem & tunc luce clariùs patebunt. Difficilè quidem ſeparantur zizania à tritico, quia ſeſe implectunt & affigunt ijs tam pertinaciter, vt vi diuelli debeant. Quantò violentiùs atque ægriùs ſeparabuntur mali ab electis, quando illi euehentur ad gloriam, illi verò ad gehennam abripientur? Scribit Nicephorus libro duodecimo capit. 40. milites à Theodoſio Imper. in cædem Theſſalonicenſium immiſſos, veniſſe in ea ciuium ſtrage, ad domum diuitis mercatoris, eiuſque duos filios ad necem rapuiſſe. Parens chariſſima pignora vt redimeret, obtulit imprimis ſeipſum ad necem. Milites non contenti vno, duos necandos eſſe dicebant ad implendum conſtitutum numerum: vnum proinde è filijs eligeret, cui vitam donarent. Pater mœſtiſſimus dum ambos reſpectans, amboſque ſeruare cupiens, fluctuans hæſitat, vtroque ſpoliatur, & ambo occiduntur. Quis hic luctus, putatis, fuit patri, ita ſeparari ab vnicâ ſpe domûs ſuæ! Ah, quid erit tandem ſeparari à chariſſimis in omnem æternitatem?

VII. Colligabuntur in faſciculos.

VII. Alligatur in diuerſos faſciculos. Sic imprimis zizania ſeu reprobi colligabuntur in manipulos. Primò ſecundum D. Auguſtinum ſermon. 29. de Sanctis & D. Gregorius libr. 9. Moral. cap. 39. Pares cum paribus; homicidæ cum homicidis, auari cum auaris, iracundi cum iracundis, falſi teſtes cum falſis teſtibus, fures cum furibus, ait Auguſt. Secundò ſecundum Euthymium, ij, *qui in eodem peccato communicant, etiam in ſupplicio communicaturi ſunt eodem ſimulq́; vltionem ſuſtinebunt*. Iniuſti Iudices cum ſuis Aduocatis, procuratoribus, ſcribis, aſſeſſoribus, teſtibus, miniſtris. Vſurarij cum vxore, liberis, famulis, confeſſarijs cæteriſque complicibus. Superbæ & phaleratæ puppæ cum patre, qui ſumptus dedit: matre, quæ inſtruxit: ancillâ, quæ ornauit: iuuene, qui aſpexit: ſartore, qui nouum luxum excogitauit: Concionatore, qui non reprehendit. Scortator cum meretricibus, lenis & lenonibus: parentibus, qui non impedierunt: Magiſtratibus, qui non puniuerunt. Ebrioſi cum cauponibus applaudentibus, fidicinibus accinentibus, pædagogis vel parentibus conniuentibus aut etiam ſumptus dantibus, paraſitis, coquis: Medici infideles cum chirurgis & pharmacopolis, qui malè officium adminiſtrârunt. Luſores cum parentibus, qui dederunt nummos: artificibus, qui fecerunt aleas & chartas luſorias: ſocijs, qui ſpectârunt. Duellantes cum ſuis, vt appellant, patrinis, inſtigatoribus, Magiſtratu conniuente, famulis arma ſubminiſtrantibus, principibus qui non impediunt ac puniunt.

Cauſa 1.

Cauſa huius colligationis eſt primò, *vt quos ſimilis culpa inquinat, par etiam pœna conſtringat*, ait S. Gregorius loco citato. Priùs in vita dicebant: *Sortem mitte nobiſcum, marſupium vnum ſit omnium noſtrûm &c.* Prouerb. 1. ſimul ergo & in pœnis ſint. Secundò vt ex eo conſortio acriùs puniantur, qui priùs in vitâ ſimul habuêre ſua illicita commercia, erexerunt factiones, conſpirationes, fraternitates, ad nocendum, potandum, fraudandum, quo impuniùs peccarent magiſque in rebus peſſimis exultarent. Quis enim dubitet magis confundi adulterum, ſi præ foribus Eccleſiæ ad eius latus ſtatuatur adultera, cum virgâ & candelâ, quàm ſi ſolus in cippo ſtet? magis puniri parentes ſacrilegos, ſi vnà cum ipſis comburantur eorum liberi, quàm ſi ipſi ſoli? Hinc enim Epulo ille rogauit ne quinque eius fratres in idem tormentum venirent; idemque in lingua potiſſimùm paſſus eſt, quâ plures delectationes perceperat. Lucæ 16. Viciſſim verò electi colligabuntur velut triticum in faſciculos viuentium, quod optauit Abigail Dauidi 1. Regum 25. verſ. 29. Cuiuſmodi faſciculi erant congregatio illa tot millium Virginum, quam vidit S. Ioannes in cœlo ſimul gradientium & canentium, Apocal. 14. & illa tot millium martyrum Apoc. 7. 2.

VIII. Arctè conſtringentur.

VIII. Vinculis faſciculi arctè conſtringuntur. Ita reprobi in iudicio ſimul colligati vincientur, vt nec veniam petere, nec quidquam boni agere ampliùs ad ſe extricandos queant, quia tunc iam illa nox erit, de qua Dominus ait: *Venit nox, quando nemo poteſt operari*. Ioan. 9. deinde vt ex compreſſione magis torqueantur ac puniantur, quia & ipſi pios hîc preſſerunt oneribus, iniurijs, calumnijs; vexârunt, exhauſerunt. *Nihil autem amarius, quàm id ipſum*

pati,

pati, quod feceris alijs, ait Tertullianus libro ſecundo contra Marcion. Erunt igitur ſicut carbones carbonibus cadauera cadaueribus iuncta. Sic Madianitæ, qui oppreſſerunt Hebræos, velut zizania triticum; ita plexi ſunt, vt in ſe ipſos mutuá cæde debaccharentur, velut canes rabidi. Iudic. 6. & 7. Quid ſentient ibi faſtuoſi & iracundi, qui hîc iuxta ſe neminem ferre poſſunt, & quaſi ſoli habitare in terrâ volunt?

IX. Promi-ſcuè con-funden-tur.

IX. Promiſcuè colligantur zizania, lolium, vrtica, conuoluolus, & quæcunque herbæ inutiles, ſiue illæ floridæ & ſpecioſæ ſint ſiue non. Pari modo in Iudicio nulla habebitur ratio nobilium, diuitum, ordinum & ſtatuum, Epiſcoporum, Regum, officialium; ſed cum paribus peccatoribus colligabuntur & comprimentur, quia Chriſtus *iudicabit orbem terræ in æquitate*. pſalm. 95. ſicut mercatores eadem vlnâ metiuntur pannum ſericum & laneum. Sentiunt aliqui Patres (S. Hieronymus, Chryſoſtomus, Euthymius) noctu venturum Chriſtum ad iudicium; ſiquidem Matth. 25. dicitur: *Mediâ nocte clamor factus eſt: Ecce ſponſus venit &c.* Verùm id incertum eſt; & locus ille commodè intelligitur de inſperato Chriſti aduentu. Nox ergo veriùs tunc erit, quia velut in nocte non attendetur ad rationem ſtatûs, dignitatis, opum & ſimilium; ſed dicetur impijs: *Neſcio vos.* Interdiu diſcrimen inter nobiles & ignobiles, diuites & pauperes facimus; honorando illos, negligendo iſtos: noctu non diſtinguimus. Sic erit in Iudicio. Quid agent ibi delicati, qui modò pauperes, vlceroſos, pannoſos vix aſpicere dignantur, nedum iuuant aut ſolantur; quando ibi in faſciculum fœtentium cadauerum quorumcunque compingentur?

X. Sententiam irre-uocabi-lem acci-pient.

X. Faſciculis ligatis ſolent plerunque meſſores nodum vinculi ictu aliquo mit den Bindt-nagel /) claudere & verbere addito quaſi firmare. Clauſula hæc in Iudicio & nodus inſolubilis eſt ſententia Iudicis irreuocabilis, quæ *claudit & nemo aperit*. Perſarum & Medorum leges adeò immutabiles eſſe diſcimus ex l. Dan. cap. 9. vt nec Regibus quidem mutare eas licitum foret. Hinc cùm decretum à Rege fuiſſet, vt qui præter ipſum inuocaret alium ſiue hominem pro re aliqua, mitteretur in lacum leonum; cumque Daniel huius legis transgreſſor accuſatus eſſet, Rex licet conaretur ſeruare Danielem, nullo tamen modo poterat, Satrapis clamantibus, Decretum Perſarum immutabile eſſe. Multò minùs cogitandum, fore vt Deus, qui naturâ ſuâ immutabilis eſt, mutet aliquando quod ſemel ſtatuit. Actum igitur eſt de ſolutione huius vinculi: nec gladius Alexandri, nec gladij Angelorum nodum hunc ſecare poſſunt.

XI. Electi ſta-bunt in ſublimi: reprobi iacebunt.

XI. Colligatis eo modo faſciculis, aliqui ex illis ſubinde eriguntur ad Solis radios, & ita erecti ſtant in agro: alijs humi iacentibus. Simili modo electi ſtabunt in Iudicio erecti iuxta Chriſtum in aëre, reprobi verò in valle Ioſaphat depreſſi iacebunt, neglecti, contempti, maledicti. Atque ita fiet, quod Ioſeph in ſomnio ſuo vidit: *Putabā, inquit, nos ligare manipulos in agro: & quaſi conſurgere manipulum meum & ſtare, veſtroſq; manipulos circumſtantes adorare manipulum meum* Gen. 37. Quod quidē in ſæculo fuiſſe impletum ſcimus ad litteram, cùm Ioſephi fratres ipſum poſtrati adorârunt, factum in Ægypto Principē, ſenſu tamen anagogico implebitur in Iudicio, cùm impij cogentur venerari & quaſi adorare, quos hîc ſpreuerant, oderant & vexârant, electos. *Tunc enim ſtabunt iuſti*, ait Sapiens Sap. 5. *in magnâ conſtantia aduerſus eos, qui ſe anguſtiauerunt, &c.* Reprobi verò *videntes timore horribili turbabuntur & mirabuntur in ſubitatione inſperatæ ſalutis* (electorum) *dicentes intra ſe, &c. Hi ſunt quos habuimus aliquando in deriſum & in ſimilitudinem improperij, &c. Ecce quomodo cōputati ſunt inter filios Dei, & inter Sanctos ſors illorum eſt.* Ægrè audierunt fratres Ioſephi, quòd ipſum aliquando adorare deberent, ideoque mortem ei machinati ſunt. Quàm ergo durum erit reprobis aſpicere ibi electos, velut dominos ſuos reuerà conſtitutos in gloriæ maieſtate! Vidimus alibi quanto pudore Ottocarus Rex Bohemiæ flexerit genua corā Rudolpho Imperatore olim miniſtro ſuo. Id cōtinget ibi multis magnatibus & Regibus.

XII. Denique meſſores & horum omnium executores erunt Angeli non mali (quia & ipſi iudicandi & de nouo damnandi erunt) ſed boni, &, vt credibile, illi ipſi, qui cuſtodes fuerūt. Etenim in hodierno Euangelio mandatur hoc officium Angelis, qui zelo honoris diuini & ſalutis animarum eradicare volebant zizania. Gerent illi inprimis falces ſuas, veluti meſſores; qualem vnum poſt Chriſtum Iudicem vidit prodeuntem ad iudicium Ioannes, Apoc. 14. Apud Ezechielem verò cap 9. dicitur de illis: *Vnuſquiſq; vas interfectionis habet in manu ſuâ.* Hoc inſtrumentum, hæc falx erit ignis conflagrationis, quo abſumentur non modò omnes homines, qui extremo tempore viuent, ſed & mixta omnia, quia eorum nullus ampliùs erit vſus, extinctis eorum dominis, quibus ſeruiebant. Quemadmodum enim ante oppreſſionem Piuris, ciuitatis in Valle Telinâ factam anno 1618. 4. Sept. duo examina apum ita furioſè inter ſe pugnârunt, vt omnes vtrinque mortuę conciderint, quaſi præſenſiſſent ſe non habituros deinceps poſſeſſores: (vt refert Corn. in cap. 6. Apoc.) ita ante iudicium omnes creaturæ, quæ ſeruierunt hominibus, præter cœlos & elementa, partim ſe inuicem abſument, partim igne illo abſumentur. Deinde ignem illum veluti leonem prædas expectantem immittent in damnatos, poſt latam ſententiam, ſicque eos rurſum demetent è terra & detrudent in abyſſum. Terribile ſpectaculum ſuper omnia terribilia, hinc terribilius, quod ij, qui ab Angelis tantâ olim charitate & beneuolentiâ quaſi educati, defenſi & ad omne bonum ſtimulati fuerunt, ab iiſdem tam atroci pœnâ mulctandi & mactandi atque exturbandi ſint.

XII. Horum executo-res erunt Angeli boni.

Quare Audit. attendamus nobis, ne zizania ſimus, ſi cum zizanijs non volumus comburi. Dum dormirent homines, creuerunt zizania, qui

qui ſi vigilaſſent, zizania inimicus homo non ſuperſeminâſſet. Vigilemus itaque, quod toties mónet in Euangelio Dominus: *Quod vobis dico, omnibus dico: Vigilate.*

DOMINICA SEXTA
POST EPIPHANIAM.

THEMATA.

I. Verbum Dei ſimile grano ſynapis.
II. Aliquot ſynapi temperandis conuiuijs & aliis mundi gaudijs.
III. Via ad regnum cœlorum vnde amaritudine repleta.
IV. Cur per aſpera & amara eundum ſit ad cœlum.
V. Coniugum officia inter ſe mutua.

THEMA PRIMVM.

Verbum Dei ſimile grano ſynapis.

1. *Quia acrimoniam habet & mordet.*
2. *Quia non niſi ruminatum exerit vires.*
3. *Semel bene cordi impreſſum difficilè extirpatur.*
4. *Admodum ſalutare.*
5. *Vtiliſſimum interim apud multos eſt.*

Simile eſt regnum cœlorum, grano ſynapis. *Matth.* 13.

MAGNA & cordi humano bene inſculpenda eſt D. Hieronymi ſententia de grano ſynapis, quo doctrinam Euangelicam ſeu verbum Dei deſignari docuit. Ita enim in hodier. Euangelium: *Quis eſt iſte*, inquit, *qui ſeminat niſi ſenſus noſter, & animus, qui ſuſcipiens granum prædicationis, & fouens ſementem humore fidei, facit in agro ſui pectoris pullulare?* Iam ſi verbum Dei granum ſynapis eſt, ergo & regnum cœlorum? Profectò hoc conſequitur ex hodier. Euangelio, quod aſſerit grano ſynapis ſimile eſſe regnum cœlorum. Nec malè. Sicut enim ſemen aut granum ſynapis continet vim quandam generatiuam, ex qua poſt actas radices, emiſſis frondibus folijs & floribus, tandem fructus prodit: ſic & Dei verbum ſatum in corde humano, primò radices agit, deinde virtutibus roboratum, flores bonorum operum, denique fructum vitæ æternæ gignit. Quare vti in ſemine ſeu grano ſynapis continetur ipſa arbor & fructus: ita in verbo Dei vita æterna & regnum cœlorum. Quâ de causâ appellatur ſæpiùs in ſacris litteris *verbum vitæ* Act. 7. Ad Philipp. 2. *verbum ſalutis*, Act. 12. &c. Magnum hoc eſt ſolatium noſtrum; quis enim Dei verbum audire non poteſt? Supereſt tamen vt videamus, quàm bene & congruenter verbum Dei comparetur grano ſynapis. Quod hîc exponemus.

Verbum Dei quomodo regnum cœlorum.

Et granum ſynapis.

I. Granum ſynapis acrimoniam habet, quâ linguam & os mordicat & vrit quaſi ignitum foret. Idem habet Dei verbum: acre eſt & ingratum; ſed ſenſualitati, non rationi. Idcirco enim 1. Corinth. 1. verſic. 18. appellatur *verbum crucis*. Quis autem neget crucem carni & ſenſui contrariam eſſe? Omnes pæne medicinæ acres & inſuaues ſunt, interim tamen ſalubres & ſeruandæ vitæ neceſſariæ. *Quocirca ipſe* (Chriſtus) inquit Clemens Alexandr. lib. 1. pædagogi cap. 11. *ſeipſum pulcherrimè exponens, grano ſinapis aſſimilauit: & verbi, quod ſeminatur, quod in eo ineſt ſpiritale, & reprehenſionis mordacitatem & repurgandi facultatem eſſe vtilem propter acrimoniam ſignificans.* Quare ſicut ſinapi licet acre ſit, amatur tamen ab apibus, quæ ipſius floribus inſident, cùm tamen flores oleæ fugiant, teſte Plinio lib. 21. cap. 12. Sic nimirum caſtæ & argumentoſæ apes: animæ, inquam, Deo ſeruientes amant Dei verbum, tametſi carni inamœnum & aduerſum ſit, quia nôrunt eſſe vtile ad fauum æternæ fœlicitatis ſibi conficiendum. Qui peccatis immerſi hærent, fugiunt Dei verbum, quia ab eo redarguuntur: quomodo qui adulterinum aurum habent, fugiunt Lydium lapidem. Dulcia & mollea audire deſiderant ſibique placentia; verùm damno ſuo. Nam vt bene Clemens Alexandr. loc. cit. ſubdit: *mel quidem cùm ſit dulciſſimũ, bilem generat: ſinapi autem & bilem diminuit, hoc eſt, iram: phlegma exſcindit, hoc eſt, faſtum ac ſuperbiam. Ex quo verbo vera animæ ſanitas æternaq; bona temperaturo accedit.* Bene igitur Pſalmiſta dixit pſalm. 108. *Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua ſuper mel ori meo!* malens videlicet acre Dei verbum audire, quàm melleum. Cæterum ſenſualitati tantùm & carni, vt dixi, acre eſt, non rationi; vti inſinuauit Angelus Ioanni Apoſtolo Apocal. 10. quando ei porrexit librum

I. Quia acrimoniam habet & mordet.

Digitized by Google

brum comedendum, dicens: *Accipe librum & deuora illum; & faciet amaricari ventrem tuum, ſed in ore tuo erit dulce tanquam mel.* Venter eſt ſenſualitas, os animæ eſt intellectus & ratio. Itaque verbum Dei dulce quidem ori ſeu rationi, amarum verò eſt ventri ſeu ſenſualitati, vt exponit & ait eo loco D. Thomas Aquinas; quia nimirum rationi veritatem aperit & viam cœli oſtendit: carnis verò petulantiam coërcet, deprauatæque naturæ licentiam comprimit. Itaque Dei verbum ſimile eſt pilulæ inauratæ & ſaccaro obductæ: rationi dulce, carni amatum; cuiuſmodi medicinam porrexit Angelus Ioanni. Quò etiam videntur ſpectare verba Zachariæ cap. 9. dicentis: *Onus verbi Domini in terrâ Hadrach.* Hadrach Cæleſyriæ oppidum, à *Chad*, quod eſt *acre*: & *rach*, quod eſt *molle*, compoſitum, quid aliud ſignificat niſi populum, cui Dei verbum partim dulce eſt, partim acre? dulce iuſtis, acre iniuſtis: dulce ratione vtentibus, acre ventris mancipiis.

II. Quia non niſi ruminatum exerit vires.

II. Granum ſinapis non exerit virtutem ſuam niſi contritum & maſticatum: ſic & Dei verbum niſi meditatione & ruminatione conteratur, non patefacit vim ſuam. Ita imprimis S. Chryſoſtomus hom 41. Op. imperf. in Matth. *Sicut*, inquit, *non prodeſt cibus, niſi cùm fuerit maſticatus & in ſtomachum deſcenderit: ſic non proficit ad ſalutem verbum, niſi cùm fuerit intellectum & memoria mandatum. Cibus ergo qui in ſtomacho ſtat, ille confortat: & ſermo, qui in memoriâ manet, ille ſaluat. Vnde & apud Iudæos illa animalia ſunt munda, quæ reuocant cibum & ruminant &c.* Leuit. 11. Atqui *ruminant animal*, inquit Theodoretus quæſt. 11. in Leuit. *innuit diuinorum eloquiorum meditationem.* Reprobantur ergo illi, qui audiunt quidem Dei verbum, ſed non retinent nec ruminant; quia ſcilicet vilipendunt. Non prodeſt cibus ſaltem durior, imò neque ſapit, niſi maſticetur, hinc qui dentibus carent, diu viuere non poſſe perhibentur: par ratio de verbô Dei: non proderit nec ſapiet, niſi retineatur & coquatur. *Theſaurus deſiderabilis*, ait Sapiens Prouerb. 21. verſic. 20. ſecundum 70. *requieſcit in ore ſapientis, imprudentes autem viri deuorabunt illum.* Sanctus Auguſtinus ſerm. 26. de diuerſis legit cum Syro: *deglutiet illum* additque: *Qui ergo audit & negligentiâ fit obliuioſus, quaſi glutit, quod audit, vt iam in ore non ſapiat, auditionem ipſam obliuione ſepeliens. Qui autem in lege Domini meditatur die ac nocte, quaſi ruminat &c.* Parum profuit Petro audiſſe verbum Domini de imminenti ſibi negationis periculo; quia id deglutijt. Vnde libro quarto Reuelat. S. Brigittæ cap. 5. legitur apparuiſſe Beatæ illi & dixiſſe cauſam lapsûs ſui fuiſſe obliuionem ſui propoſiti & promiſſionis Chriſto factæ, adeoque verbi Domini.

III. Semel benè cordi impreſſum difficilè extirpatur.

III. Semel in agro ſatum, non facilè extirpatur: *vix eſt ſato ſemel eo liberare locum*, inquit Plinius libro decimonono, capite octauo. Idem habet Dei verbum: ſemel enim cordi inſitum, non facilè eradicatur. Tametſi enim ad tempus videtur obliuione aliquâ, velut ſemen in agrum proiectum, emortuum & ſepultum; veriùs tamen ſopitum eſt tantummodò, & ſuo tempore pro datâ occaſione prodit, & hominem vel redarguit, vel inſtruit, vel conſolatur & confortat. Vnde ab Apoſtolo ad Hebr. 4. appellatur *viuus Dei ſermo & efficax & penetrabilior omni gladio ancipiti &c. Omne verbum*, inquit Chryſoſtomus homil. 47. Op. imperfect. *quod non habet in ſe veritatem Dei mortuum eſt, quemadmodum ſine ſanguine corpus. Propterea omnia verba diuina, quamuis ruſtica ſint & incompoſita, viua ſunt, quoniam intus in ſenſibus ſuis habent poſitam veritatem Dei; quaſi ſanguinem in venis incluſum, & ideo viuificant audientem, ſicut teſtatur Petrus ad Chriſtum dicens: Quò ibimus? verba viua habes. Omnia autem verba ſæcularia, quoniam non habent in ſe virtutem Dei & quamuis ſint compoſita & ingenioſa, mortua ſunt, quoniam in venis ſenſuum ſuorum non habent virtutem Dei: propterea nec audientem ſaluant.* Iam ergo quia verbum Dei infallibiliter continet veritatē, ſemel bene imbibitum difficilè euellitur, velut ſemen ſinapis, viuens in terra. Oblitus quidem ad tempus fuerat Petrus verbi, quod audierat à Chriſto, de nimia ſua præfidentià & lapſu imminente; at quando eueniſſe vidit, quod prædictum ſibi fuerat, tunc recordatus eſt verbi Ieſu, quod dixerat: *Priuſquam gallus cantet, ter me negabis.* Matth. 26 *Galli cantu*, ait Victor Antiochenus in capit. 14. Marci, *admonitus, quaſi à graui ſomno excitatus, ad ſe reuerſus, comperit ſe in illud ipſum malum ac probrum decidiſſe, in quod Dominus ipſum prolapſurum paulo ante denunciauerat.* Gallus ille prædicatores verbi Dei deſignauit, teſte D. Gregorio 30. moral. cap. 4. quorum cantus & admonitio tametſi non quamprimùm cor hominis mouet; mouebit tamen ſuo tempore, accedente noua Dei gratiâ excitante. Sic enim & gallus ille ſuo licet iterato cantu non excitauit ſtatim Petrum ad cognitionem erroris ſui, excitauit tamen poſteà, vbi aſpectus Chriſti acceſſit, & deinceps per totum vitæ decurſum quoties cantare gallus à Petro auditus eſt, toties ad lachrymas eum permouit; vti refert S. Clemens eius diſcipulus. Hanc ob cauſam verbum Dei ſagittæ comparatur ſæpiùs in SS. litteris, vti pſalm. 44. *Sagittæ tuæ acutæ, populi ſub te cadent, in corda inimicorum Regis.* Accidit ſæpe vt ceruus ſagittâ vel globo venatoris ictus non ſtatim cadat, ſed procul adhuc fugit, non dolet tamen ob id venator, quia eum tandem alicubi caſurum & inueniendum nouit. Sic Magdalena cum à 7. dæmonijs liberata per Chriſtum fuiſſet, eius vtique verbo, ſimul & beneficio quaſi iaculo ſauciata erat, verùm non niſi in domo Phariſæi primùm ad pedes Chriſti concidit & in lachrymas prorupit. Quaſi enim cerua ſagittata à Chriſto telo verbi & amoris huc illuc cucurrit quærens medelam, donec cognouit, quòd in domo Phariſæi, ſibi noti, diſcubuit. Lucæ ſeptimo. Plures alios, qui conſimili modo ſemel confixi telo verbi diuini, requiem non habuerunt, donec ad ſalutis fontem & pœnitentiam recurrerunt, alibi recenſitos prætereo.

IV. Admodum ſalubre eſt, quod teſtatur Plinius libro 20. cap. 22. *Sinapi*, inquit, *Pythagoras iudicauit principatū habere ex iis, quorum in*

ſublime

ſublimie vis feratur: Quoniam non aliud magis in nares & cerebrum penetret. Ad ſerpentum ictus & ſcorpionum tritum cum aceta illinitur. Contra pituitam tenetur in ore: ad dentium dolorem manditur, ſtomacho vtiliſſimum contra omnia vitia &c. Eaſdem vtilitates, ſed ſpirituales inueniemus in verbo Dei. Nam imprimis *qui in verbis veritatis*, inquit Clemens Alexandr. lib. 1. ſtrom. *germanè & ſyncerè ſunt educati. accepto vitæ æternæ viatico, ſublimes in cœlum feruntur.* q. d. ſpreto mundanarum voluptatum cæno, in quo alij velut ſues (vt ibidem explicat) volutantur, ad cœleſtia bona toto pectore aſpirant & euehuntur. Deinde in nares penetrat, intellectum illuſtrando; iuxta id Pſalm. 118. *Declaratio ſermonum tuorum illuminat & intellectum dat paruulis.* In alijs ſcientijs non omnes proficiunt, quia non omnes ſunt omnium capaces. v. g. pueri & ruſtici Theologiæ aut Philoſophiæ; at verbum Dei omnes capiunt, parui, magni, mulieres & viri, ruſtici & nobiles: omnes ab eo lumen accipiunt, & quo fine; vt in his mundi tenebris & infinitis pæne laqueis non errent, nec illaqueentur. Vnde eodem pſalmo dicitur: *Lucerna pedibus meis verbum tuum.* Detegit enim laqueos linguæ, auribus, oculis, ori, manibus & pedibus poſitos, vt ne indecens quid loquamur, audiamus, aſpiciamus, cogitemus, agamus, adeamus. Docet in aduerſis eſſe patientes, in proſperis humiles, in periculis cautos, in agendis prudentes, in delicijs moderatos, in diuitijs pauperes ſpiritu, in proximorum miſerijs miſericordes, in diuino officio feruentes. Penetrat & in cerebrum, voluntatem expurgando, (quomodo & ſinapi cerebrum repurgat, excitando ſternutationes.) Id teſtatur Dominus Ioan. 15. *Iam vos mundi eſtis propter ſermonem, quem locutus ſum vobis.* De ſermone vltimæ cænæ loquitur, in quo purgauit cerebrum Petro nimiùm ſibi fidenti, quaſi eum ſequi ad mortem poſſet: Thomæ neſcienti quò vaderet: Philippo neſcienti patrem eius; expurgauit omnes ab affectũ inordinato, à puſillanimitate & diffidentiâ. Simili modo & nos purgat Dei verbum à quibuſcumque vitijs & erroribus noſtris; ſi tamen id admittamus in cor noſtrum, quin etiam ad inſtar ſinapis lachrymas pœnitentibus exprimit, quibus eluant peccata ſua, vti expreſſit Iudæis illis, qui in die Pentecoſtes ad prædicationem Petri compuncti ſunt corde. Act. 2. Seruit etiam ad vitandos & arcendos ſcorpionum ac ſerpentum ictus, non minùs quàm ſinapi. Quorum verò ſerpentum; niſi eorum de quibus Lucæ decimo dixit Dominus: *Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones*, hoc eſt, ſuper Dæmones, vt exponit S. Athanaſius in Pſalm. 23. & alij. Hoc enim vnico antidoto expugnauit & fugauit tentatorem in deſerto, verbo, inquam, Dei, è ſcripturis allegato: *Scriptum eſt: Non in ſola pane &c. Scriptum eſt: Non tentabis Dominum Deum. Scriptum eſt: Dominum Deum adorabis.* Quam ob cauſam, vti Philiſthæi ſummo ſtudio cauerũt, ne Hebræi arma haberent, quibus impugnari ab eis poſſent. 1. Regum 13. ita & Dæmones ſpoliare verbo Dei Chriſtianos nituntur. Verùm tanto impenſiùs arma hæc comparanda, Deique verbum & audiendum & prædicandum eſt. *Opportunè importunè*, inquit, Sanctus Hieronymus in capite vndecimo Eccleſiaſtis, *ſuo tenere Dei ſermo eſt prædicandus, nec fidei tempore aduerſarum nubium conſideranda tempeſtas &c.*

V. Viliſſimum interim apud multos eſt.

V. Quamuis tam virtuoſum ſit hoc granum, interim tamen minimum & tam vile eſt, vt nec à terrâ quis eleuare id dignetur; neque etiam gratum ſaporem, nec colorem nec odorem præſtat. Pari modo verbum Dei tantâ licet virtute præditum; apud plurimos mortales vile & contemptui habetur, quia nimirum reprobis communem reſurrectionem, extremum iudicium & gehennam perpetuò inculcat. Nimirum *vti ſues roſas proijciunt & lutum quærunt: perdices & bellaria reſpuunt, & glandibus agreſtibus atque immunditijs auidiſſimè paſcuntur: ſic amentes homines verborum Dei guſtum non habent & ad mundi opes incertas aſpirant*, vt ait Hector Pintus in cap. 3. Ezech. *Sues dicuntur vnguento præfocari*, inquit D. Chryſoſtomus hom. 5. in 2. ad Corinth. Atqui vnguentum eſt Dei verbum, de quo Apoſtolus 2. Corinth. 5. *Alijs quidem, ait, odor mortis in mortem, alijs autem odor vitæ in vitam.* Odor vitæ erant Apoſtoli Gentibus, Dei verbum ſuſcipientibus, odor mortis Iudæis, id reſpuentibus; quibus dixit idẽ Apoſtolus Act. 1. *Vobis oportebat primùm loqui verbũ Dei: ſed quoniam repellitis illud & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes.* Præuidit hanc mirabilem commutationem Iſaias capit. 28. cùm dixit *Quem docebit ſcientiã? & quem intelligere faciet auditum? Ablactatos à lacte, auulſos ab vberibus.* h. e. eos, qui inſtar paruulorum, nuper à lacte ſubtractorum, recipiunt diſciplinam & patiuntur ſeſe inſtrui; quales erant Gentiles, rudes & ignari rerum diuinarum. At verò de Iudæis, qui Dei verbum tamquam naſuti irriſerunt & repulerunt, ſubdit: *Et erit eis verbum Domini: Manda, remanda, manda remanda, expecta reexpecta, expecta reexpecta, modicum ibi, modicum ibi, vt vadant & cadant retrorſum, & conterantur & illaqueentur & capiantur*, quaſi diceret, quia toties verbum meum fruſtra ad eos miſi; tamque diu ipſos, vt audirent illud, ſuſtinui; debebunt iam & ipſi me expectare, ſed ad ſuam perditionẽ, vt cadant non prorſum, quò ſe ſubleuent; ſed retrorſum, quò ceruicem frangant ad inſtar illius Heli, quia & ipſe ſermones Domini proiecerat retrorſum & magis honorauerat filios ſuos, quàm Deum. 1. Reg. 4. Qui in faciem cadunt, vident quò cadant, atque ad reſurgendũ facilè ſe iuuare poſſunt: non ita qui in dorſum corruunt. Certè taurus, cùm reſupinus in tergum cadit, adeò terræ affixus hæret, vt pueris ludibrio fiat, teſte Sanctio in locũ illum Iſaiæ. Sic Iudæi ceciderunt, de quibus Pſalm. 21. ait Propheta in perſona Chriſti: *Tauri pingues obſederunt me.* Iacent iam tot ſæculis vſque in hodiernũ reſupini illi tauri & miſeri Iudæi, & deriſui ſunt vel pueris. Iacent confracti *velut vas figuli, quod non poteſt vltrà inſtaurari.* Ier. 19. Iacent illaqueati ſuis erroribus & ſuperſtitionibus, captiui in ſuis

ſceleri-

ſceleribus,rei mortis æternæ. Vos ergo Chriſtiani ne in ſimilem maledictionem incidatis, amate verbum Dei, & hoc ſinapis grano omnes veſtros cibos,omnia opera condite.

THEMA SECVNDVM.

Aliquot ſinapi temperandis conuiuijs & alijs mundi gaudijs.

1. *Dei omnipræſentia.*
2. *Mundi fugacitas.*
3. *Mortis memoria.*
4. *Memoria iudicij.*

Simile eſt Regnum cœlorum grano ſinapis. *Matth.* 13.

Sinapi nunc in menſis.

NIhil ferè vſitatius,quàm hoc tempore ad menſas & conuiuia præſertim inter alia ciborum condimenta, etiam ſynapi apponere in paruis ſcutellis. Mirari hoc quis poſſet,cùm liquor illé ſinapis & aſpectui inamœnus,& guſtui ſit acerrimus, adeò vt immodicè ſumptus lachrymas excutiat. Verùm re ponderabitur ad hoc, ſinapi ad menſam poni, non quia colore aut ſapore gratum ſit, ſed quia ſalutare; ſiquidem purget caput, ſtomachum quoque iuuet ad dirigendos crudiores cibos, denique dulciores acrimoniâ ſuâ temperet. Bene eſt, acquieſco. Iam verò quam ob cauſam conqueruntur aliqui, quod plerumque Concionatores ingrata multa prædicent, triſtia quoque & amara ſuis concionibus inſerant, quæ & aures feriant,& corda contriſtent? His enim reſpondeo cum S.Hieronymo in hodierno Euangelio,prædicationem Euangelij eſſe granum ſinapis, de quo hîc loquitur Chriſtus; quare eam inſtar ſinapis ingratam quidem, valde tamen ſalubrem eſſe; vt quæ intellectum ab erroribus expurget, voluntatem quoque ad dura quæque & aſpera concoquenda & perferenda confortet,denique huius mundi delitias ac voluptates ſuâ aſperitate temperet, ne illis cæci mortales nimiùm ſe immergant & in ijs pereant. Quoniam igitur hoc hyemali tempore plurima conuiuia paſſim celebrari & collectæ fruges ſæpe immoderatè prodigi nimio epularum luxu ſolent, apponemus illis hodie aliquot patellas paruulas,ſinapi refertas.

I. Dei omnipræſentia.

I. Primùm. *Dominus videt.* Hoc nomine appellauit Abraham montem, in quo iuſſus fuerat immolare filium ſuum, Geneſ. 22. Hebr. *Moria*,id eſt,*viſio*, quia ſcilicet viſio ſeu oculus Dei ſemper vigilans compulit ipſum patrare facinus omni æuo admirandum, vtpote difficillimum & naturæ humanæ repugnantiſſimum,vt mactaret filium ſuum vnicum & dilectiſſimum. Itaque accepto illo Dei mandato Abraham cum filio de nocte ſurrexit ſtrauitque aſinum ſuum & perrexit ad montem ſacrificio deſtinatum,vt ibi exequeretur Dei mandatum. Quare non potiùs fugit ſicut Ionas? Quia *Dominus videt*. Quare non occidit filium, vt fugâ ſibi ipſe conſulat? Quia *Dominus videt*. Quare non ſubſtituit Iſmaelem vel alienum filium pro Iſaaco ſuo? quia *Dominus videt*. Quare non mandat executionem alteri? Quia *Dominus videt*. Dominus, inquam, qui hoc mandauit, qui vel morigerum præmiabit, vel immorigerum damnabit. En quò non adegit Abrahamum oculus Dei,ipſi attendens, ipſi inuigilans! Ad hunc ergo & tu quicumque es, attende mi homo, cùm in conuiuio ſedes,cùm inter mundi gaudia & delicias verſaris, & cogita quia *Dominus videt*. Videt quid agas, quid loquaris,quomodo edas & bibas;vt vel coronam tibi vel gehennam paret. Scito totum mundum eſſe vnum montem *Moria*, ſeu *viſionis Dei*: vbicumque es, in oculis Dei es: *ſpeculator adſtat deſuper, qui nos diebus omnibus actuſque noſtros proſpicit à luce primâ in veſperum.* Vnde Dauid Pſalm.62. ait: *In terra deſerta, inuia & inaquoſa: ſic in ſancto apparui tibi*(Hebr. *vidi te.*) Ad litteram: Ita in deſertis locis habitaui,ac ſi in ſanctuario eſſem. Admonet huius rei conuiuas Eccleſiaſticus capite nono his verbis: *Viri iuſti ſint tibi conuiuæ,& in timore Dei ſit tibi gloriatio, & in ſenſu ſit tibi cogitatio Dei, & omnis enarratio tua in præceptis altiſſimi.* Ad quid in conuiuio cogitatio de Deo? inquies. Ad hoc vt attendas tibi quid loquaris, agas, cogites, quia *Dominus videt* & adeſt. Iam ſi iuberes ſeruum menſæ miniſtrantem potitare vel de epulis quid furari: mox tibi is reſponderet, quia *Dominus videt*. Rurſum ſi pueri aduertant vel etiam ſuſpicentur præſentem eſſe pædagogum vel Magiſtrum, qui per cancellos cœnaculi eorum acta dictaque omnia notet & obſeruet, abſtinent profectò ab ijs, quæ non decent: cur non idem agimus omnes, cùm ſciamus ipſum Deum nobis vndique attendere? *En ipſe ſtat poſt parietem noſtrum,reſpiciens per feneſtras, proſpiciens per cancellos.* Cant. 2. vbi Sanctus Bernardus. *Praſto*, inquit, *eſt oculus, cui omnia patent, etſi non patet: ipſe vereor aſpectum exploratoris illius, qui poſt parietem ſtat quem pro acumine viſus capreæ aſſimilauit Scriptura. Hunc ego vereor occultum occultorum exploratorem.* Vigilem metueres, qui te ſub dio in horto prandentem è turri contemplaretur: & non vereamur Deum è cœlo nos contuentem? Carolus V. Imperator rari artificij horologium habebat,quod in frequenti turbâ aulicorum à quodam ſurreptum fuit. Verùm dum is fortè cœnanti adſtat Imperatori,horologium in ſinu furis tinnitu ſuo ſe prodit,& furem Cæſari indicat, ſimulque metu & rubore tantùm non exanimat. Qui mox ad pedes Imperatoris cadens veniam impetrauit, id ſolùm ab ipſo audiens: *timorem ſpe longè vehementiorem eſſe affectum.* Refert Ant. Callimachus in Epigram. Quòd ſi auris & oculus Imperatoris adeò conſternare potuit hominem, qui in furto vno læſit ſuum dominum: quantò plus poterit oculus & auris Dei, ne ipſum offendamus? Certè conterruit Dauidem, ſemel in furto alienæ vxoris à Deo deprehenſum & per Nathan Prophetam, verbo illo: *Tu*

es ille vir, quaſi per tinnitum horologij manifeſtatum & confuſum, adeò vt ſupplex veniam precaretur dicens: *Peccaui Domino*. Poſthac etiam continuit eum, ne impoſterum tale quid ampliùs committeret; vnde dixit Pſ. 15. *Prouidebam Dominum in conſpectu meo ſemper, quoniam à dextris eſt mihi, ne commouear*. Alij legunt: *Non commouebor*; q.d. hoc mihi frænum impoſui, ne deinceps peccem: propoſui me videre Deum à dextris mihi aſſiſtentem: ſicut filius ſeuerum patrem ad menſam ſibi aſſidentem aſpicit continuò, nec audet ſe commouere: **darff ſich nicht rühren.**

II. Mundi fugacitas.

II. *Mundus tranſit*. Hoc ſynapi apponit nobis S. Ioannes in ep. 1. cap. 1. qui cùm dixiſſet: *Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo ſunt*, &c. ſubijcit cauſam: *Quoniam mundus tranſit & concupiſcentia eius*. Audijt aliquando ſanctus Nicolaus Tolentinas, cùm eſſet adhuc Canonicus, prædicantem in Platea Priorem Ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini, & inter alia hanc Ioannis ſententiam allegantem. *Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo ſunt: tranſit enim mundus & concupiſcentia eius*. Quæ ſententia adeò mentem iuuenis penetrauit, adeoque imflammauit, vt mox à concione fratrem illum obnixè rogaret, vellet ipſum in ſuam ſodalitatem & ordinem recipere, mundum iam deſerere cupientem: vti & factum. Ita habet auctor vitæ eius apud Sur. 10. Septemb. Neque adeò mirum eſt, tantum potuiſſe hanc ſcripturam in corde Nicolai, quis enim valde afficiatur aut delectetur eâ re, quâtumuis pretioſâ & delectabili, quam in ſingula momenta eripiendam ſibi nouit? Quantò plus enim lætatur in eius acquiſitione, tantò plus triſtatur in eius amiſſione. Quis autem diuturnam triſtitiam breui amat gaudio? Projicit ſe quiſpiam feruente Sole ſub arbore in vmbram, & ſentit refrigerium adeoque obdormit. Verùm poſt vnam alterámve horam recedit ab eo vmbra, & torretur à Sole miſer; qui cùm euigilarit, vmbram abijſſe videt & dolorem in capite ſentit, vti ſenſit Ionas, qui ſicuti exortâ hederâ, vmbram exhibente, valde gauiſus eſt, ita ad repentinum eius interitum maximoperè triſtatus & penè exanimatus fuit. Ionæ 4. Sic ſe habent mundi gaudia: vnâ alterâve horâ durant, & poſteà relinquunt triſtitiam in animo, remorſum in conſcientia, ob malè perditum tempus, ac ſæpenumerò etiam dolorem in corpore. Vnde Dauid in Pſalm. 101. ait: *Dies mei ſicut vmbra declinauerunt, & ego ſicut fœnum arui*. Fœnum iam demeſſum quàm citò perdit virorem ſuum? *Hodie eſt, & cras in clibanum mittitur*, ait Dominus Matth. 6. Ac propterea ſentit D. Chryſoſtomus homil. 50. in Matth. Chriſtum inſtituiſſe illud conuiuium, quo pauit 5000. hominum eo loco, vbi multũ fœni erat, vt diſcumbere conuiuæ ſuper viride fœnum poſſent; *ad ſublimiorem Philoſophiam eos inſtituens*, inquit; *nec enim corporibus ſolùm, verùm etiam animis alimenta præbere volebat*. Quódnam verò hoc alimentum? vtique id quod Iſaias cap. 40. edixit: *Omnis caro fœnum*, &c. quò intelligerent gaudium illius conuiuij, vti & alia in mundo omnia, inſtabilia & momentanea eſſe, nec poſt ſe relinquere niſi ariditatem ſpiritus, & afflictionem animi. Senſit hoc nobilis & copioſus vir, Rolandus nomine, quem PP. Dominicanorum hiſtoriæ referunt, cùm feſtũ diem totum ſolemnibus epulis, luſibus & choreis & reliqua eius generis vanitate conſumpſiſſet, ipſe inſuper nouis veſtibus ornatus ſplendidis ac ſumptuoſis, tandem veſpere ad ſe reuerſum, ita cogitaſſe. *Hem vbi nunc eſt feſtum, quod egimus? vbi tota huius diei lætitia, quæ iam abijt?* Itaque perpendens ſecum, vt dies ille tranſierat, ſic tranſituros & reliquos, vitamque omnem cum ſuâ fælicitate, nihilque permanſurum præter pœnitentiam & dolorem: poſtero die religionem ingreſſus eſt, in qua deinceps multis annis militauit clarus ſanctitate & doctrinâ. Refert noſter Platus de bono ſtatu relig. lib. 3. cap. vlt. Idem dicere quiſque poteſt ac verò etiam deberet de præteritæ diei gaudio vel conuiuio. Vbi nunc conuiuæ, amici, conuerſatio iucunda, ioci, riſus, muſica, propinationes, moriones, gaudiũ, voluptas? Euanuerunt omnia, nec remanet niſi triſtis deſolatio, memoria amiſſi boni, vermis rodens, valetudo afflicta. Heliogabalus Imp. folles vento diſtentos pro ſubſellis ponebat conuiuis quibuſdam amicis; quos prandentibus illis reflabat, vt concidentibus repentè follibus plerumque ſub menſis repente inuenirentur conuiuæ: refert Cælius lib. 28. cap. 8. Ita mundus ludit cum conuiuis ſuis, & ſic olim luſit cum Balſaſare & mille optimatibus eius, qui dum biberent è vaſis templi ſacris & laudarẽt Deos ſuos, à Cyro, Babylonem noctu occupante, repentè oppreſſi & occiſi ſunt. Dan. 5. quos idcircò deridet Iſaias cap. 21. verbis illis: *Pone menſã, contemplare in ſpeculâ comedentes & bibentes Surgite Principes, arripite clypeum*. q. d. fruſtrà ſpeculatores ponitis, fruſtra iam vos ad reſiſtendũ armatis: ſerò nimis aſpicitis, ſerò vos armatis: moriendum vobis eſt: hoſtis intra mœnia eſt.

III. Mortis memoria.

III. *Mors non tardat*. Monitum hoc eſt Eccleſiaſtici cap. 14. dicentis: *Memor eſto, quoniam mors non tardat*. De tabellarijs & curſoribus, qui paſſim in via diuertunt ad hoſpitia & moras nectunt, ideoque feriùs redire ſolent, dicimus vulgò, bonos fore curſores pro aduocandâ morte. Itaque & mortem optamus claudicantem, & quæ moras trahat in aduentu ſuo; quales illi, qui dicunt Iſa. 28. *Percuſſimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum*, q.d. Securi adhuc ſumus, nondum moriemur: iuuenes ſumus: viri robuſti ſumus, ſenes adhuc vegeti ſumus. *Nihil enim ita decipit genus humanum*, ait S. Hieronymus in epiſt. ad Cyprianum, *quàm quòd dum ignorant ſpatia vitæ ſuæ, longiorem ſibi ſæculi huius poſſeſſionem repromittunt: vnde & illud egregiè dictum eſt, nullum tam ſenem eſſe & ſic decrepitæ ætatis, vt non ſe adhuc vno plus anno viuere ſuſpicetur*. Verùm ſeducũtur miſeri mortales; quia *mors non tardat*, & plerumque citiùs quàm expectabant, aduenit. Vnde toties audimus dicere morientes: Si hoc ſciuiſſem aut præuidiſſem, benè hunc morbũ præcauiſſem. Sed objicient iſti: hoc ipſo, quòd ſciamus breuì adfuturam,

futuram mortem, nobis iam gaudendum, epulandum, bibendum & lurcandum eſt: & quidem hodie, quia cras fortè in ſepulchro erimus, nec habebimus quod rodamus. Ita ſanè loquuntur lurcones & ganeones quidam Iſa. 22. *Comedamus & bibamus; cras enim moriemur.* Verùm inſana prorſus & ſtulta eſt hæc ratiocinatio, vti docet S. Auguſtinus in Pſal. 70. *Quid aut* inquit, *repeto Manducemus, inquit, & bibamus. Age quid poſteà dixiſti? cras enim moriemur. Terruiſti, non ſeduxiſti planè hoc ipſo, quod poſteà dixiſti, & præceſſit, comedamus & bibamus; cùm enim dixiſſes: manducemus & bibamus, adiunxiſti: cras enim moriemur. Audi contrà à me: imò ieiunemus & oremus, cras enim moriemur.* Videmus certè vinctos in carceribus, qui craſtino educendi ſunt ad ſupplicium, nihil ferè comedere aut certè nullo guſtu, tametſi lauta & opipara eis apponantur: mortis enim imminentis memoria, acerrimum hoc ſynapi, omnes eis epulas deſtruit omnemque appetitum tollit. Idem accidit, ſi D. Ambroſium audimus, Dauidi minimè licet vincto, quando aquam è ciſternâ Bethlehē à tribus ſtrenuis militibus per maxima vitæ pericula allatam noluit bibere, ſed effudit in terram, 2. Reg. 23. verſ. 16. *eò quòd*, inquit Ambroſius in Apol. 1. de Dauid cap. 7 *aqua tot virorum quæſita ſanguine, ſuauitatem bibendi habere non poſſet, quæ propoſita mortis horrore conſtaret.* Quali placere non potuiſſet aquæ voluptas Regi, vitæ breuitatem præ oculis habenti. Et quid mirum? Tria tantùm grana huiuſmodi ſynapis, tria, inquam, verba ſolùm appoſita fuere ad menſam Regis Balſaſaris, conuiuantis cum optimatibus ſuis, *Mane, thecel, phares*; ſcripta ad parietem, mortis omen Regi & aulæ eius denunciantia; & totum conuiuium diſturbarunt, vt iam nemini quidquam ſaperet, ſed præ horrore & metu omnes conturbati tremiſcerent. Dan. 5. Recentius eſt, quod ſcribit Philip. Doultreman in pædag. Chriſtiano p. 1. cap. 3. §. 6. (ex P. Cotono ſerm. de morte) de quadam nobili domicellâ vanitati & libertati in tantum addictâ, vt nullam grauiorem pœnitentiā à Confeſſario admittere vellet. Ad extremum tamen, vbi ille hanc vnam ei impoſuit, vt quoties manus lauaret, ſibi ipſi diceret: *Hæc caro vermium eſca erit*, eam admiſit & peregit. Inde paulò pòſt adeò immutata fuit, vt firmiter cōſtituerit, ſaltem animam ſaluare, ne & ipſa vnà cum carne vermium eſca fieret, atque exinde inculpatā vitam duxerit. Viderunt hoc vel ipſi Gentiles Ægyptij, qui in conuiuijs ſuis, quo temperantiæ & modeſtiæ memores eſſent, proponebant ligneum cadauer, dicentes alter alteri: *In hunc intuens bibe & oblecta te; talis poſt mortem futurus*; auctore Herodoto lib. 3. Quid videtur vobis? nónne iſti ſurgent in iudicio & Chriſtianos accuſabunt, qui in ſuis conuiuijs omnem piam cogitationem quàm longiſſimè à ſe arcent?

IV. Memoria iudicij. IV. *Redde rationem.* Vltimum hoc ſynapi eſt, quod claudere ſolet conuiuium; ſymbola hoſpiti ſoluenda pro menſâ lautè inſtructâ. Id enim neceſſariò præſtandum eſſe teſtatur Eccleſiaſtes cap. 11. qui cùm dixiſſet: *Si annis* [illegible] *multũ vixerit homo, & in his omnibus lætatus fuerit, meminiſſe debet tenebroſi temporis & dierum multorum: qui cùm venerint, vanitatis arguentur præterita.* Quàm pauci viuunt annis multis? quantò pauciores in ijs omnibus lætantur? Sed eſto demus iuuenibus tot taleſque annos. Quid tum? *Lætare ergo iuuenis*, addit, *in adoleſcentia tuâ: & in bono ſit cor tuum in diebus iuuentutis tuæ: & ambula in vijs cordis tui, & in intuitu oculorum tuorum: & ſcito quod pro omnibus his adducet te Deus in iudicium.* Amarum eſt hoc ſynapi, amara Ironia, quaſi dicat hoſpes potatoribus: Læti & hilares eſtote, comeſſamini, inebriamini, quia tandem ad rationes vocabo, & caro ſoluetis pretio, quæ abliguriſtis. Nota eſt inuentio Dionyſij Tyranni, quâ Damoclem aſſentatorem ſuum, à quo beatus prædicabatur, regio in conuiuio aſſidere fecit, nudato tamen gladio ſupra caput eius tenui filo ſuſpenſo; quo viſo aſſentator ne guſtare quidem delicias, tametſi admoneretur varijs illecebris, vlla ratione potuit, quia gladius ipſi imminens omne gaudium interturbauit. Et quid aliud eſt conuiuium & qualecumque gaudium mundanorum hominum? Numquid enim timor iudicij diuini ſtrictiſſimi eis non impendet? numquid non de omni verbo otioſo, de omni bolo & hauſtu ſuperfluo, de luxu non neceſſario, de proiectis micis & pauperi ſubtractis rationem reddent? Numquid horam neſciunt, quâ is gladius in ſe caſurus ſit? Bene ergo ſanctus Nilus monuit in paræneſi ſcribens: *Luge peccatorem fælicem; gladius enim iuſtitiæ ipſi imminet.* Quod Dionyſius gladij aſpectû inſinuauit aſſentatori, hoc Deus olim populo ſuo inculcauit tubæ ſonitu ad eorum epulas edendo. num. 10. vbi inprimis inflari tubas iubet, exeuntes ad prælium, deinde ſedentes ad conuiuium: *Si quando habebitis epulum & dies feſtos & calendas, canetis tubis ſuper holocauſtis & pacificis victimis, vt ſint in recordationem Dei veſtri. Ego Dominus Deus veſter.* Cauſam adfert Rabanus. *Id factum*, inquit, *vt in proſperis & aduerſis eadem ſemper ſolicitudo pulſet animum noſtrum, & ita nobis in ſumma rerum proſperitate ſciamus formidandum ſicut timore etiam in bello fortiſſimi & prudentiſſimi conſueuêre.* Sed cur in rebus proſperis formidandum? ad quid ibi tuba, niſi quia tuba iudicij diuini ſemper in auribus noſtris reſonare debet? abſque enim timore illius iudicij eſſemus, quid metuere poſſumus? Illi ergo ſonitus condire epulas debet & luxum cohibere; vti monet D. Hieronymus in Regula Monach. tit. de timore vltimi iudicij: *Siue leges, ait, ſiue dormies ſiue ſcribes, ſiue vigilabis, Amos ſemper tibi buccina in auribus ſonet.* Quænam illa buccina Amos? Illa vtique de qua ipſe c. 2. v. 2. vaticinatur in perſona Dei: *Mittam ignem in Moab* (ignem conflagrationis in mundum carnalem & impium) *& deuorabit ædes Carioth* (hoc eſt, *vrbium*) *& morietur in ſonitu Moab, in clangore tubæ*; illius intelligo, quæ euocabit homines ad iudicium. Sonet igitur hæc tuba etiam in auribus veſtris Audit. Præſertim cùm in conuiuijs eritis. Condiant hæc 4. ſinapi omnes cibos veſtros & nihil vobis nocebunt.

THEMA TERTIVM.

Via ad regnum cœlorum vnde amaritudine repleta.

1. *Prouenit ex conſideratione præſentis exilij.*
2. *Ex impiorum perſecutione.*
3. *Ex natura noſtra corrupta.*
4. *Ex peccatis proprÿs & alienis.*
5. *Ex ærumnis huius vitæ.*

Simile eſt regnum cœlorum grano ſinapis. *Matth.* 13.

Regnum cœlorum eſt via ad illud, vita ſc. Chriſtiana.

POſſet hodiernum Euangelium non ſine causâ aliquos terrere, & à regni cœlorum deſiderio etiam absterrere, ſi vt ſonant verba, crudè intelligeretur. Quis enim laborabit pro illo regno, ſi nil aliud niſi ſinapi & fermentum eſt? Illud enim aſperam acrimoniam, hoc etiam amaritudinem continet. Verùm non tam craſsè tractandum eſt hoc Euangelium. Per regnū enim cœlorum Chriſtus hic intelligit viam ad cœlum, quæ eſt vita Chriſtiana ad normam Euangelij inſtituta. Non eſt inſuetus, etiam vulgo, hic loquendi modus, accipiendi viam pro termino. Mediolanenſi in ciuitate porta, quæ Romam ducit, appellatur Romana: Viennæ, porta, quæ ad Carinthos ducit, vocatur Carinthiaca. Neque tamen illa Romæ, nec iſta eſt in Carinthiâ, quin imò multi & præalti muntes ſuperandi tibi ſunt, donec Mediolano Romam, & Viennâ venias in Carinthiam. Pari ratione licet vita Chriſtiana vocetur regnum cœlorum, quia eò ducit, multa tamen amaritudo deguſtanda eſt, priuſquam eò venias. Quare nunc videndum vnde potiſſimùm proueniat illa amaritudo, quæ deprehenditur in via cœli.

Ea eſt amara ſeu ſinapi.

I. Prouenit ex conſideratione præſentis exilij.

I. Prouenit hæc amaritudo primò ex conſideratione præſentis exilij, & abſentis patriæ. Quis enim neſcit dulcem eſſe patriam, & peregrinum extra illam eſſe quaſi piſcem extra aquam, auiculam in cauea incluſam, brachium luxatum, quibus bene eſſe non poteſt, donec loco ſuo natiuo reſtituantur? Adad ille Idumæus armis Dauidis pulſus è patriâ & in Ægyptum profugus, tametſi ibidem à Rege Ægypti blandiſſimè haberetur, & ſororem Reginæ accepiſſet in vxorem, vbi intellexit mortuo Salomone patere ſibi reditum in patriam, nil niſi patriam cogitabat; eamque repetebat dicens Regi: *Dimitte me vt vadam in terram meam.* Et cùm Pharao reſponderet: *Quâ enim te apud me indiges, vt quæras ire in terrā tuam?* *Nulla*, inquit, *ſed obſecro te vt dimittas me.* 3. Reg. 11. Erat Idumæa tota aſpera montoſa regio, quia tamen patria Adadi erat, ideò tantoperè ab ipſo expetita fuit. Quid igitur ſolatij, imò quid non amaritudinis habeat peregrinus, qui in exilio malè habetur & à fœliciſſimâ terrâ exulat? Huiuſmodi patria beata eſt cœlum, terra verò exilium plenum miſerijs, morbis, paupertate, querelis. Quomodo igitur hîc bene erit ijs, qui ad cœlum contendunt? Omnia, quæ in terra ſunt, etiam ſibi propria, velut aliena aſpiciunt: & vt S. Chryſoſtomus hom. 24. in Epiſt. ad Hebr. ait, *ab eis pendent tamquam ab externis:* vti peregrini ab aliena domo, fonte, arboris vmbra, &c. vnde pro illis nec altercantur, nec ſolliciti ſunt, nec pecunias colligunt. Ita Iacob in Ægypto peregrinatur apud filium Ioſephum, moriens mandauit vt ipſius oſſa transferrentur in terram promiſſionis, ne vel mortuus quieſceret extra patriam ſuam. Geneſ. 47. Quin non deliciarum habuit vel ſaltem habere potuit in regno ſuo Dauid Rex? Cuius enim ſunt optima quæque niſi Regum? Et tamen ipſe ait Pſalm. 38. *Lachrymas meas ne ſileas, quoniam aduena ſum apud te & peregrinus, ſicut omnes patres mei.* Et rurſum quaſi non haberet in terra propriam domum, Pſalm. 118. *Incola ego ſum in terrâ.* Tales denique Hebræi ducti in Babylonem, qui iuſſi canere carmina ſua, præ mœrore non poterant. Pſalm. 136. velut auiculæ recèns captæ & caueis incluſæ. Sumus quidem omnes peregrini in terra, & patriam habemus cœlum, verùm ſicut Hebræi in Babylone exules, plerique in exilio conſtituêre ſibi patriam, ducentes ibi vxores alienigenas, ementes fundos & domos, ideoque factâ redeundi in Iudæam licentiâ, in Babylone remanſerunt: duæ tantùm tribus, Iuda & Beniamin cum ſacerdotibus & Leuitis reuerſæ ſunt. 1. Eſd. 1. ita contingit in hoc miſeræ terræ exilio: plerique ſe hîc affigunt, & ciues mundi fiunt, ideoque ad patriam ſuam non ſuſpirant, cui iam quaſi valedixerunt. Alij licet ad patriam cœleſtem anhelent, quia tamen Deum minùs feruenter amant, blanditijs quibuſdam deliniti (inſtar Dinæ Geneſ. 34.) licet cum aliquo tædio, hîc vtcumque libenter hærent, ideò exilij huius amaritudinem minùs ſentiunt.

II. Ex impiorum perſecutione.

II. Ex impiorum perſecutione, in quorum medio habitant, qui ad cœlum contendunt. Mundus ex contrarijs elementis, elementa ex contrarijs qualitatibus conſtant, hinc inter ea pugnæ, tempeſtates, terræ motus, diluuia, incendia; quia leuia ſurſum, grauiora volunt ire deorſum. Par ratio inter cœli & terræ ciues. Cùm enim iuſti in cœlùm velut in patriam tendant, mali verò in Babylone huius mundi patriam ſibi deligant, hinc inter vtroſque (præſertim amicos & cognatos) odium & perſecutio, quia quod illi oderunt, hoc iſti amant, & econtrà. Hebræi in Ægypto mactabant & ſacrificabant oues, quas Ægyprij colebant velut quid diuinum, adeoque mactari nolebant: hinc inter eos mutuum odium. Vnde Moyſes: *Abominationes Aegyptiorum immolabimus Domino Deo noſtro; quòd ſi mactauerimus ea, quæ colunt Aegyptÿ coram eis, lapidibus nos obruent.* Exod. 8. Ita etiam iuſti mactant & contemnunt ea, quæ huius mundi ſectatores amant & colunt velut numina, opes, voluptates honores, &c. Quæ iſti abominantur, vti ieiunia, cilicia, humiliationem, perſecutiones, labores, contemptum, paupertatem, &c. illi amant & ſectantur. Hinc Cain contra Abel, Iſmaël contra Iſaac,

Iſaac, Eſau contra Iacob, Agar contra Saram, fratres contra Ioſephum, Saul contra Dauidem. Quamdiu Magdalena cum mundo ſentiebat, mundo ſe comebat (licet ei offendiculum eſſet) nihil prorſus conuitij à mundo patiebatur. At vbi ſtylum vertit, & calcato mundi faſtu ad pietatem ſe compoſuit; ſtatim aduerſarium & cenſorem ſenſit Pharisæum; deinde Iudam, & poſtremò mundum totum. Saulus dum adhuc ſentiret cum incredulis Iudæis & Chriſti perſecutoribus, nihil ab eis aduerſi tulit; at vbi ſe Chriſtianis iunxit & Chriſtum prædicauit, hinc innumeræ tempeſtates in eum detonuerunt. Ergo pij hîc inter prædones & ſcorpiones ambulant; quid mirum ſi hæc via fiat ipſis amara? Non ſine varijs prælijs potuère filij Iſrael intrare promiſſionis terram: nec ad cœlum iuſti ſine perſecutionibus peruenient.

III. Ex natura noſtra corrupta. III. Ex natura noſtra corrupta, cuius cupiditates neceſſariò frænari & mortificari debent, ſi ad cœlum euolare velimus; id verò ſine difficultate & amaritudine fieri nequit. Eſt enim homo compoſitus ex anima rationali & corpore, quaſi ex Angelo & bruto, v.g. equo, admodum inter ſe oppoſitis, cùm anima inclinet ad bona ſpiritualia, corpus ad ſenſibilia: illa ſurſum, hoc deorſum tendat. Adhæc cùm anima rationalis carni mortali inſerta ſit, nec niſi per ſenſus rerum formas apprehendat, hinc ſenſibilia & præſentia clarè & perfectè, ſpiritualia verò & bona vitæ futuræ, velut abſentia, obſcurè & confusè apprehendit, & quod hinc ſequitur, fortiùs trahitur & fertur in amorem ſenſibilium, quàm ſpiritualium. Quibus accedit quòd natura humana per peccatum ſit non ſolùm ſibi & ſuis cupiditatibus relicta, ſed inſupèr valde corrupta & deprauata, factuſque equus petulans, quaſi & effrænis. Hinc illa difficultas in refrænanda carne eiuſque cupiditatibus, in quas tam potenter fertur. Frænum equo inijciendum, pabulum minuendum, voluptas prohibenda, flagra addenda, ne in perniciem nos trahat. Equa Baiazetis Imp. Turcarum, quâ curſu celerrimo fugit Tamarlanem, cùm in fuga tranſiens fluuium æſtuanſque ſiti largiùs bibiſſet, inde grauior facta, herum hoſti inſequenti prodidit, à quo miſer poſteà in caueam ferream compactus eſt, auct. Chalcondylâ libro 3. Sic continget nobis; ſi carni noſtræ indulgeamus, quas deſiderat voluptates; perdet enim nos & in hoſtium manus tradet, iuxta id Eccleſiaſtici 18. *Si præſtes animæ tuæ concupiſcentias eius, faciet te in gaudium inimicis tuis.* At verò dilectam coniugem ita durè accipere & cupitis prohibere delicijs, quis non amarum eſſe videt? Sic enim Adam in ſtatu naturæ adhuc integræ noluit contriſtare Euam ſuam, quin eius voluntati parceret: quid mirùm ſi hoc in ſtatu naturæ corruptæ difficultatem habeat? Durum abſque dubio atque amarum fuit Abrahæ, quando iuſſus fuit primò quidem circumcidere filium ſuum Iſaac, hoc eſt, *riſum* (id enim ſonat Iſaac) & gaudium vnicumque ſolatium ſuum: ac multò magis quando poſteà etiam immolare. Nihilo mitius videtur propriæ carni præcidere appetitus ſuos eamque mortificare, vt ſectetur; quæ non placent, fugiat, quæ placent. Nihil enim hoc aliud eſt, quàm docere canem, vt naturam ſuam exuat, panem ori appoſitum non tangat, retrò ſolùm incedat non præcurrat, latratum cohibeat, aliaque ferè humana obſequia ad nutum homini præſtet: quod non minùs mirum ac laborioſum eſt.

IV. Ex peccatis proprijs & alienis. IV. Ex peccatis partim proprijs, partim alienis. Cùm enim à peccatis omnibus immunes eſſe etiam iuſti nequeant, eaſque luendas ibi pœnas habeant, niſi hîc expientur, hinc exiſtit noua amaritudo, lachrymarum ſcilicet & pœnitentiæ, partim ob offenſum ſummum bonũ, partim ob reatus pœnæ contractos; hinc ſibi dicunt illud Ier. 2. *Scito & vide quia malum & amarum eſt reliquiſſe te Dominum Deum tuum.* Ac licet iuſti ſolùm peccata leuia admittant, ea tamẽ in ſe grauiter redarguunt & multis lachrymis expianda ſibi exiſtimant. Sanctus Pachomius Abbas iniuriâ affectus, nonnihil inde commotus fuit, ab omni tamen verborum iniuriâ abſtinuit, ſequente verò nocte eam commotionem tantis lachrymis deplorauit, quaſi grauiſſimorum ſcelerum reus foret, vt in eius vitâ 14. Maij. Lipel. Sancta Catharina Senenſis verbum vnum, non ex animi ſententiâ, ſed per iocum aliquid aſſerendo protulit, quod poſteà per tres dies atque noctes continuo dolore lugere non ceſſauit. Vt in vita 29. Apr. id. Cogitant enim non quanto ſed quantum offenderint. Vnde diuus Ambroſius in pſalmum quinquageſimũ: *Inſipiens, ait, delectatur erroribus ſuis, & nouis vetera obumbrando peccatis, ſe exiſtimat adiuuari. At verò ſapiens aduerſum ſe iudicat eſſe delictum ſuum, & tanquam hoſtiles acies, ita lapſus culparum ſuarum, aduerſantium modo ſibi arbitratur obſiſtere. Quidquid perſonuerit, quidquid increpuerit, culpa ei propria ſemper recurrit: quidquid fuerit dictum aut lectum, in ſe dictum putat,* &c. Iure autẽ hoc fit, quia peccata tribulatione velut nitro & lixiuio eluenda atque expianda ſunt. Neque minùs ſentiunt, ſed æquè amaro animo peccata aliena. *Mos enim eſt,* ait ſanctus Chryſoſtomus hom. vigeſimâ nonâ in Gen. *Prophetarũ & iuſtorũ omnium, non ſolùm pro his duntaxat dolere, qui ſibi proximi ſunt, ſed etiã pro reliquis omnibus.* Quod exemplis Iſaiæ, Ieremiæ, Ezechielis aliorumque declarat. Satis nobis ſit Dauid, qui ait Pſalm. 118. *Vidi præuaricantes & tabeſcebã; quia eloquia tua non cuſtodierunt.* Vidit inter alios præuaricantẽ & pereuntem rebellẽ filium Abſalom, & calidiſſimis lachrymis ei parentauit, quemadmodũ & Sauli. Viderunt etiã filij eius fratrẽ Abſalonem immani parricidio ſæuientẽ in Ammonem, idque nuntiantes patri, *leuauerunt vocem ſuam & fleuerunt. Sed & Rex & omnes ſerui eius fleuerunt ploratu magno nimis.* 2. Regũ 13. Vnius ergo peccatum multos affligit. Vnde ſanctus Auguſtinus in ſententijs num. 122. ait: *Magnus bonorũ labor eſt, mores tolerare contrarios: quibus qui non offenditur, parum proficit. Tantum enim torquet iuſtum alieni peccati iniquitas, quantum à ſuâ recedit.* Hæc enim eſt vis zeli & charitatis, vt inſtar ignis etiã proximos inflammet.

V. V. Ex ærumnis, miſerijs, plagis & calamitatibus

Ex ærumnis huius vitæ.

tibus huius vitæ, quæ ferè peccatum conſequuntur, partim originale, partim actuale & proprium & à nemine euitari queunt. Quocirca Ptolemæus, vt habetur in præfatione Almagesti, inter alias regulas, hanc tradidit. *Qui in mundo permanere voluerit, cor patiens aduerſitatibus præparet.* Et Menander; *Neceſſe eſt mortalem multa perpeti mala.* Et Seneca libro de beata vita capite decimo quinto: *Ad hoc ſacramentum adacti ſumus, ferre mortalia, nec perturbari his, quæ vitare noſtræ poteſtatis non eſt.* Denique Solon Crœſo Regi ditiſſimo beatum ſe æſtimanti dixit: *O Crœſe, homo eſt quædam grauis calamitas. Quare ante mortem nemo beatus cenſendus eſt.* ægrè hoc audijt Crœſus, ſed id demùm agnouit, quando captus à Cyro & rogo adiudicatus exclamauit: *Solon! Solon! quàm vera dixiſti!* Herodot. libro primo. Teſtatur id ipſum vel elingues infantuli fletu ſuo, velut primâ voce, cùm naſcuntur. Vnde Auguſtinus libro vigeſimo primo de Ciuit. *Infans non à riſu*, inquit, *ſed à fletu orditur hanc lucem, quia quid malorum ingreſſus ſit, neſciens prophetat quodammodo.* Vnus tantùm Zoraſtes, Bactrianus Rex, quando natus eſt, riſiſſe fertur, ſed infauſto omine; à Nino enim Aſſyriorum Rege bello victus & tandem regno pulſus eſt. Plin. libro ſexto capite decimo ſexto. Solin. libro quarto polyhiſt. Econtrà infans alius quatuordecim diebus antequam naſceretur, plorare in vtero matris auditus eſt. Maiol. in diebus canic. coll. 4. Alius Sagunti, quo anno ab Hannibale deletum eſt, natus in vterum matris protinus reuerſus eſt. Plin. libro ſeptimo, capite tertio. Quid, quod Iacob & Eſau pugnabant inter ſe, in vtero matris ſuæ, velut futuri ſibi ſemper contrarij. Gen. 25. Ad hæc ſanctus Auguſtinus. 1. Confeſſ. cap. 7. *Vidi ego & expertus ſum*, inquit, *zelantem paruulum: nondum loquebatur & intuebatur pallidus amaro aſpectu collactaneum ſuum.* Sed hæ miſeriæ communes ſunt iuſtis & iniuſtis. Nunc de iuſtis ſolùm agimus, qui præter communes illas plagas experiuntur communiter peculiares alias, quibus à Deo exercentur. Ad illos ſpectat Pſalmus ille 83. *Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum!* de cœleſti beatitudine tractans, titulũ gerit, *pro torcularibus*, hoc eſt, tribulationibus, per quas ad illam patriam aſcendant. Quod expendens diuus Auguſtinus ad eũ locum: *Vua*, inquit, *& oliua quamdiu pendent in frutetis ſuis, libero aere perfruuntur, & nec vua vinum eſt, nec oliua oleum ante preſſuram. Sic ſunt & homines, quos prædeſtinauit Deus. Antequam accedant ad ſeruitutem Dei, fruuntur in hoc ſæculo tanquam delitioſâ libertate; velut vuæ aut oliuæ pendentes. Sed accedens quiſque ad ſeruitutem Dei, ad torcularia ſe veniſſe cognoſcat: contribulabitur, conteretur, comprimetur, non vt in hoc ſæculo pereat; ſed vt in apothecas defluat.* Quaſi vna ſcilicet tribulationis via certiſſima ſit ad beatitudinem acquirendam; inprimis verò terenda viris iuſtis & Deũ timentibus. Iob *vir ſimplex & rectus ac timens Deum & recedens à malo*, quantis calamitatibus velut in torculari preſſus eſt, vbi ſeriò Deo ſeruire cœpit? Tobiæ nónne poſtquam pijs operibus grauiter incubuit, & ſpretis Regis minis mortuos ſepeliuit, fatigatus quoque à ſepulturâ domum aliquando rediens tectauit ſe iuxta parietem & obdormijt, ecce hirundinum ſtercora incidunt in oculos eius ipſumque excæcant? Tob. 2. Hæccine, diceret aliquis, merces erat iam piorum operum? tam ſanctæ laſſitudinis? Nimirum vua & oliua erat, premi itaque debuit, vt velut vinum pretioſum in apothecam Dei deflueret.

Vidimus Audit. qualenam ſit regnum cœlorum, quod in hodierno Euangelio proponit nobis Chriſtus: via, inquam, non terminus, & quidem via dura, ſinapi & fermentum. Non ergo exiſtimemus, nos iam in regno cœlorum eſſe, vbi Chriſtiani eſſe cœpimus: in porta adhuc hæremus, via adhuc longa & aſpera emetienda ſupereſt. Ludouicus duodecimus Francorum Rex dicere ſolebat: *Ne viſis templorum pinnis, iter te confeciſſe dicas*, apud Delrium in Adagial. ſſ. adag. 206. q. d. *Ne glorietur accinctus æquè ac diſcinctus.* 3. Reg. 20. Diu adhuc pugnandum, multum adhuc ſinapis & fermenti deuorandum, quia *grandis adhuc reſtat via*, quæ tamen ſi in ea fortiter perrexerimus, ducet nos ad regnum cœlorum, quod eſt beata illa & cœleſtis patria noſtra.

THEMA QVARTVM.

Cur per aſpera & amara eundum ſit in cœlum.

Per ſinapi & fermentum ad cœlum eundum.

1. *Ne viatores ex hoc exilio patriam ſibi faciant.*
2. *Vt cœlo digni fiant.*
3. *Vt cœlum meritis obtineant & poſſideant velut ſuum.*
4. *Vt dulcior iis fiat gloria cæleſtis.*

Simile eſt Regnum cœlorum fermento. *Matth. 13.*

Per ſinapi & fermentum ad cœlum eundum.

Mira olim fuit conſuetudo apud Perſas, teſte Plutarcho in Artaxerxe, quà illorum Rex iam inaugurandus calicem haurire lactis acidi debebat; poſteà primùm Regiam ſtolam & ſceptrum capeſſebat. Ex hodierno Euangelio manifeſtum fit, quòd ſimilem ritum ſeruet Chriſtus cum illis, quos in cœlo exaltare & Reges vult creare. Aſſerit enim Regnum cœlorum ſimile eſſe grano ſinapis & fermento, hoc eſt, parandum eſſe delibatione grani ſinapis & fermenti. Quæ duo ſecundum D. Hieronymum, Ambroſium, Bedam & alios, ſignificant doctrinam Euangelicam, magnâ ex parte certè acrem & amaram. Quid acrius grano ſinapis, quod hominem accendit & lachrymas extorquet: quid amarius fermento, quod vel ideò noſtrâ linguâ appellamus maſſam acidam, Ein Saurtaig? Non voluit Dominus noſter, imitari morem cauponum, qui pretioſa quidem vina promittũt & offerunt, pretium verò grande occultant, vſque dum rationes & quidem rigidas

gidas exigant cum terrore potatorum; ſed è contrà primò pretium cœli indicat, amarum id eſſe aſſerens, velut eſt ſinapi & fermentum: quæ tamen amaritudo abundè compenſetur cœleſtis regni dulcedine. Sed iam interrogare libet quænam cauſa ſit, quòd per aſpera & amara cœlum comparandum ſit. Ergo cauſas indicemus.

I. Ne viatores ex hoc exilio patriam etiam ſibi faciant.

I. Ne viatores ex hoc exilio facilè nimis patriam ſibi effingant. Cùm enim magis præſentibus quàm futuris bonis alliciamur, & malimus paſſerem in manu, quàm aquilam in tecto; ſi præſens vita amaritie careret, pauci eâ ſpretâ ad futuram anhelarent. Quòd ſi adhuc tam multi ſunt, qui mundi huius illecebris, tanto licet felle perfuſis, ineſcati eligunt præſentia potiùs quàm futura, exilium quàm patriã; quid fieret, ſi mundus omni felle careret? Quare vt homo carni addictus ab hoc lacte auocaretur, ac ſolidos melioreſque cibos alterius ſæculi requireret, ærumnarum ac miſeriarum felle Deus id permiſcuit. *Faciunt hoc*, inquit Sanctus Auguſtinus conc. 2. in Pſalm. 30. *nutrices mammotreptis* (diu ſugentibus) *vt aliqua amara ponant in papillis ſuis, quibus offenſi paruuli ab vbere reſiliant & ad menſam tranſeant.* Ita etiam Deus vt electos ſuos ab vberibus voluptatum huius mundi abducat, perungit ea miſerijs & calamitatibus. Quâ in re *notandum eſt*, inquit Procopius in cap. 21. Geneſ. *nullibi de impijs dici: ablactati ſunt.* Et *plures filios*, inquit S. Ambroſius ſermon. 19. in Pſalm. 118. *habuit Abraham: nullum ablactauit aliũ, quàm Iſaac.* Deſignant ergo ablactati electos, qui à ſæculi voluptatibus velut ab vberibus abſtrahũtur, vt cœleſti menſæ inhient, iuxta id Iſaiæ 28. *Quem docebit ſcientiam? & quem intelligere faciet auditum? ablactatos à lacte, auulſos ab vberibus*, hoc eſt, à puerilibus delitijs, à vitâ imperfectâ & carnali auulſos; hos ſolos docebit ſapientiam cœleſtem. Simili ratione eduxit Deus Iacob è diuinâ ſeruitute in terra peregrina & reduxit ad patriam. Seruierat iam ſocero Iacob annis 20. & ditatus erat, ac tum dixit illi Deus: *Reuertere in terram patrum tuorum eroq́; tecum.* Gen. 31. Huic igitur voci, ne aures ille occluderet, immiſit ei Deus canes, qui eum expellerent filios imprimis Laban, qui ei obtrectarẽt opes, quas à patre ſuo tuliſſet, indeq́ue potens euaſiſſet: deinde ipſum Laban, qui non ita vt priùs, æquis oculis eum aſpiceret. Quæ cùm Iacob animaduertiſſet, conuaſauit ſua & ſubduxit ſe quamprimum, redijtq́ue in patrium ſolum. Hunc in modum Deus premit ſuos in hac mundi ſeruitute & exilio, perſecutionibus & calamitatibus, vt ſpreti & vexati à mundi aſſeclis, eo derelicto & contempto anhelent ad cœleſtem patriam.

II. Vt cœlo digni fiant.

II. Vt cœlo digni fiant, idq́ue non otiando aut molliter cubando, ſed laboribus ſibi comparent. Nimis magna res eſt Regnum cœlorum: Dei aula & Angelorum habitaculum eſt, non hominum mortalium, ſicut aër auium, non hominum: terra hominum non piſcium regio eſt. Magnis ergo & heroicis virtutibus homini cõparandum eſt, ſudandum, algendũ, pugnandum: ſi homo Angelus fieri, & terrenum animal inhabitare cœlum velit. Quemadmodum enim Dauid, priuſquam è paſtorculo fieret gener Regis, multa ſuſtinere multaq́ue inire certamina, primùm cum Goliatho, deinde cum Philiſthæis, eorumq́ue centum capita afferre: deinceps etiam plurimas perſecutiones pati debuit: ita qui Dei filius & hæres, cœli ciuis, & Angelorum conciuis eſſe cupit tanto ſe bono dignum reddat, multa ardua pro Deo & tali ſponsâ ſuâ agẽdo & patiendo. *In Bœotiâ*, inquit Plutarchus de coniugal. præcept. *ſponſam aſpharagoniâ coronant. Hæc enim planta dulciſſimum ex aſperrimâ ſpinâ fructum edit: & ſponſa non fugienti aut aſpernanti quòd primò inſuauem ſe & difficilem ipſa præbet, manſuetam ac dulcem vitæ ſociam ſe præbet. Qui verò primas virginum diſſenſiones non faſtidiunt, nihilo ſauiores ijs ſunt, qui immatura offenſi vua ſapore, maturas alijs relinquunt.* Sponſa Dauidis regia tulit ſanè ipſi ſpinas initiò aſperrimas: cur eas ſuſtinuit? vt poſteà coronam Regiam ſibi imponeret. Magnum nimis eſt fieri Regem in cœlo ex terræ homuncione. Per ſpinas igitur tribulationum dulcis illa corona comparanda eſt. Propterea Satan non cõtentus externis Iobi bonis, ipſam etiam pellem eius exegit, eiq́ue detraxit, velut pretium illius veſtis, quam in cœlo expectabat Iob.

III. Vt cœlũ meritis obtineant & poſſideant velut ſuum.

III. Vt cœlum promereantur & tanquam ſuum poſſideant. Non datur merces operario, niſi priùs laborarit: nec præda militi, niſi pugnarit. Hinc Seuerus Imp. ſuis militibus hoc ſymbolum dedit, *Laboremus.* Pertinax verò Imperator ſuis: *Militemus.* Æl. Spartian. & Iul. Capitol. in Pertinace. Non debet cenſeri noſtrum, quod labore noſtro non comparauimus. Indicauit hoc ſubtili penicillo Deus, Exod. 3. verſ. 17. cùm ait: *Dixi vt educam vos de afflictione Aegypti, in terram Chananæi & Hethæi & Amorrhæi & Pherezæi & Heuæi & Iebuſæi, ad terram fluentem lacte & melle.* Sed cur omittit Gergeſæos, quorum terram etiam tradidit Hebræis? Reſpondent Hebræi, quòd hi ſponte ceſſerint ſuis domicilijs, nihilq́ue in eorum acquiſitione laborarint Hebræi, vti in cæteris. Eandem ob cauſam non permiſit Eliſæus, vt Rex Iſraël percuteret Syros, cæcitate diuinitus immiſſâ perductos in Samariam, eò quòd non cepiſſet eos gladio ſuo & arcu, 4 Regum 6. Quin & hoc ipſum Deus clarè oſtendit, quando ſpolia vrbis Hai permiſit Hebræis, Ioſ. 8. vrbis verò Iericho nequaquam: ſed anathemate ſubiecit. Ioſ. 6. Cauſa eſt, quia ſuis armis vrbẽ Hai expugnarunt; non Iericho, cuius muros Deus euertit, Hebræis ſolùm buccinantibus & ſepties eam circumeuntibus. Non ergo buccinantibus & choreas ducentibus, ſed pugnantibus & vulnera excipientibus cœlum in prædam datur.

IV. Vt dulcior fiat gloria cœleſtis.

IV. Vt dulcior ipſis fiat gloria cœleſtis, poſt guſtatas amaritudines. Nemo enim ſatis æſtimat dulcia, quantum ſapiant, niſi qui expertus eſt, quàm deſipiant amara. Poſt laborem quies, poſt famem ac ſitim cibus & potus, poſt hyemem æſtas gratior eſt. Hinc Chriſtus *fauos poſt fella guſtauit*, ait Tertullianus libro de corona mili-

militis cap. 14. Certè etiam Laban noluit tradere ſeruo ſuo Iacob filiam Rachelem, quam vnam is exp.tierat, valde ſpecioſam, priuſquam acciperet Liam, lippam & deformem. Vnde ait: *Non eſt in loco noſtro conſuetudinis, vt minores antè tradamus ad nuptias.* Geneſ. 29. Non eſt etiam in cœlo conſ etudinis, vt gloriæ pulchrido detur ante laboris fœditatem. Imò nec in mundo viget conſ ietudo, vt præmia ante pugnam, merces ante laborem detur. Hinc illud Poëticum: *Dulcia non meruit, qui non guſtauit amara.* Caupones qui decipere moliuntur hoſpites, initio apponunt vinum optimum: *cùm inebriati fuerint, tum id quod deterius eſt*; vt ait Architriclinus Ioan. 2. At non ita Chriſtus, nec viri honorati ſic agunt cum hoſpitibus, ſed in finem ſeruant vinum optimum & honoratiũ. Mundus cauponum obſeruat ſtylum: hîc delicias, ibi pœnas apponit; contrà Chriſtus hîc crucem, ibi gloriam: hîc abſtinentiam, ibi refectionem: hîc abſynthium, ibi nectar ſuauiſſimum; & quò magis aliquem diligit, eò magis illi prohibet & remouet huius mundi delicias, vt tantò magis delicietur & gaudeat futuris. Præclarum huius rei exemplum eſt S. Hermannus, qui & Ioſephus ob ſingularem B. Virginis amorem ab Angelo appellatus eſt, de quo familiaris quidam eius amicus, in vita apud Sur. 7. April. ita ſcribit: *Multigena et Dominus flagella adhibuit, vt omnigenis poſtea in cœlo gaudijs afficeretur. Multis & quotidianis ac pane continuis vexabatur morbis, debilitate ſtomachi, doloribus capitis, defectione cordis creberrimâ: demptis alijs ſæpè ſuperuenientibus ægritudinibus. Afflixit etiam eum Dominus non permittendo, vt corporis commodis, cibo, potu, equo aliquo profecturus, molli ſtrato vteretur, ita vt ſæpe eſuriret & ſitiret, nec tamen liceret ei ſumere cibum illum & potum, quem expetebat. Erat ſanè omnibus non mediocri admirationi, quòd viderent eũm fame & ſiti laborare, nec tamen capere cibum & potum, quem ordo ſiue inſtitutum permittebat. Interdum fatigatum illum ex labore, extra monaſterium agentem, amici eius molliori lectulo fouere volebant, ſed ille reiecto lectulo bene compoſito, in ſolis ſtraminibus debilis cubabat. Rogatus quãdoque quid cauſa eſſet, quòd cibos lautiores & lectos molles tam imbecillus corpore non admitteret, paucis reſpondebat: Ieſus prohibuit; vel: Ieſus non permittit. Equo vel curru annis propè duodecim vſus non fuit, neque in niue, neque in pluuia, non in æſtu aut frigore. ſed quamuis difficilia itinera pedes conficiebat, exiguo ſcipione imbecillia membra ſuſtentans. Feciſſe autem id eum voluntate diuinâ, eiuſmodi exemplo didicimus. Ibat aliquando ad cortes Eccleſiæ noſtræ aſſumpto fratre, ei valdè familiari. Habebant autem duo vnum duntaxat equum, quem manibus ducebant. Cumq́; paululũ progreſſi eſſent, ait Ioſeph: Vix poſſum vltra progredi, adeò laſſus ſum. Hortante eum fratre, vt equum aſcenderet, reſpondit: Non poſſum. Attamen à fratre importunè agente, tandem equum aſcendit: ſed paulò pòſt tam grauiter equus offendit, vt ægrè poſſet à caſu tueri. Itaque ait fratri: Nónne dixi tibi, non poſſe me equo ſubuehi? Tum frater: Quæſo, inquit, denuo tentemus. Aſcendit Ioſeph ſed equus multò etiam grauiùs impegit, ita vt fratri diceret Ioſeph: Sine me ab equo deſcendere, ne deteriùs corruam. Admirans frater, & tamen quid ageretur ignorans: Etiam tertiò, ait, in nomine Domini periculum faciamus. Ego ſuſtentabo te, ne poſſis ex caſu detrimentum accipere. Vix ille verba finierat: & cùm equus vellet procedere, totus corruit, & ſeſſor, licet fratre ſuſtentante, vix illæſus euaſit. Tum frater cernens ſe toties voto ſuo fruſtrari, obnixè rogauit eum, vt quid ſibi hoc vellet, explicaret. Et Ioſeph: Crede mihi, inquit, Dominus Ieſus prohibuit. Alioquin putas me non perinde vt alios, vſurum cibo, potu, equo, niſi Dominus vetuiſſet? Illo ergo iubente hos ego peculiariter ſuſtineo labores. Sic ille ad mortem vſque Domini Ieſu fuit conſtrictus legibus, vt eius exemplo nec equis, nec curribus veheretur.*

Fruſtrà igitur ſunt, qui per bonos dies ad cœlum aſpirant. Sinapi & fermentum priùs deguſtare debent, per acidi lactis hauſtum peruenitur ad cœli regnum. Verùm vti fermentum panem, & ſinapi cibos facit ſapidos: ita amaritudo huius exilij dulciſſimam nobis efficit cœleſtem refectionem. *Malum eſt, malum eſt, dicit omnis emptor: & cùm receſſerit, tunc gloriabitur;* ait Sapiens Prou. 20. Sic & iuſti hoc exilium eiuſq́ue ærumnas accuſant de amaritie; verùm vbi aliquando inſpicient patriam illam, his ærumnis emptam, tunc gloriabuntur & applaudent ſibi: quod & nobis largiatur Deus benedictus.

THEMA QVINTVM.

Coniugum officia inter ſe mutua.

Vir ſeminans, vxor pinſens adducitur, vt officium vtriuſque indicetur.

1. *Vir quæ foris ſunt, peragat: vxor, quæ domi ſunt, curet.*
2. *Vir ad colendum agrum & alia valdè manè ſurgat.*
3. *Occupet ſe labori honeſto.*
4. *Diſciplinam in domo conſeruet.*
5. *Vir alat coniugem & familiam.*
6. *Sint concordes.*
7. *Vir grauiora onera ferat, leuiora vxori relinquat.*

Simile eſt Regnum cœlorum grano ſinapis. *Matth.* 13.

DVas parabolas ad eandem demonſtrationem proponit hodie Chriſtus, vnam de viro, alteram de muliere; vt per vtramque oſtendat quantum creuerit Eccleſia per Dei verbum ex minimis initijs. Hoc autem ſicut aliàs ſæpiùs (vti Luc. 15. de viro, qui perdidit ouem: & muliere quæ drachmã: rursũ Matth. 24. *Erunt duo in agro, &c. Erũt duæ in molendino.*) ita etiam hic fecit abſque dubio ad honorem matrimonij, ne ſepararet, quos pater coniunxit; vti obſeruat Petrus Rauennas. Sed nec ſine causâ introduxit virum ſeminantem & mulierem pinſentem, nõ ciuem aut nobilem. Voluit enim

Vir ſeminans, vxor pinſens adducitur, vt officium vtriuſque indicetur.

enim inſinuare coniuges tunc habituros regnum cœlorum, ſi vir in agro ſeminet, vxor domi panem pinſat, hoc eſt, ſi quiſque ſuum officium faciat, quod hîc exponemus.

I. *Vir quæ foris ſunt, peragat: vxor, quæ domi ſunt, curet.*

I. Vir foris in agro eſt, cùm ſeminat: mulier verò domi, cùm farinam miſcet, & panes parat. Hunc in modum vir, quæ foris ſunt. grauiora negotia curare: mulier verò, quæ domi ſunt, minutiora debet, vtpote ſexus infirmior: quod docet Ariſtoteles lib. 2. Oecon. c. 1. Hinc Galenus 11. de vſu partium, ait viro barbam ſeu pilos à naturâ in facie datos, non item mulieri; quia illum foris agere & cœli iniurias ſuſtinere, hanc domi manere decet. Ita Abraham ſedit in oſtio tabernaculi ſui, Sara manſit intùs in tabernaculo, quando excepit hoſpites Angelos, Geneſ. 18. Idem inſinuatur Prouerb. 31. cùm de marito dicitur. *Nobilis in portis vir eius*, hoc eſt, in cauſis & negotijs forenſibus, de vxore: *Conſiderauit* (Heb. *circumluſtrauit*) *ſemitas domus ſuæ & panem otioſa non comedit.* Non ſunt ergo mulieres exemptæ à laboribus, vti putant aliquæ, ſed debent manum viro porrigere, & quæ domi ſaltem ſunt curare. Idcircò viri *adiutorium* vocatur. Quare formicæ inſtar omnes luſtrent domus, angulos, mores & actiones domeſticorum obſeruent: num otio torpeſcant, num crapulæ aut contentionibus vacent, num ſuum quiſque officium faciat, vt redeunti domum vir orationem familiæ reddere queant. Tantum in hac re ſitum eſt, vt Sapiens dicat Prouerb. 14. *Sapiens mulier ædificat domum, inſipiens extructam quoque manibus deſtruet.* Exemplo eſt Anna Gandala, quæ Vladiſlao Regi Bohemiæ & Vngariæ coniugi, ſuâ induſtria abacum totum aureum inſtruxit, ſupellectilemque omnem ex auro & argento præparauit. Dubrau. lib. 23. Contrarium de Ægyptijs ſcribit Pomp. Mela, nempe mulieres foris agere negotia & forum frequentare, viros intra domum penſa ducere: illas humero, viros in capite onera portare; quod quàm abſurdum ſit, nemo eſt qui non videat.

II. *Vir ad colendum agrum & alia, valdè manè ſurgat.*

II. Vir ad colendum agrum valde manè ſurgat, vt det equis aut bobus pabulum, vt aratro eos iungat & ad labores educat: exemplo illius Patrisfamilias, qui *exijt primo manè conducere operarios in vineam ſuam.* Matth. 20. Multò magis mulier; quia dum pinſit panes, vigilare, & quando is ſubigendus, quando in furnum mittendus, quando eximendus, continuò quaſi attendere debet. Sapiens etiam illa mulier Prouerb. 31. *De nocte ſurrexit deditq́ prædam domeſticis ſuis & cibaria ancillis ſuis.* Hoc verò ob tres potiſſimùm cauſas. Primò ob corporis valetudinem, quæ nimio ſomno læditur, dum vitioſi humores, qui vigiliâ & exercitatione diſſipantur, augentur. Secundò ob temporis iacturam, & quidem pretioſiſſimi, quale eſt matutinum ad res omnes peragendas. Tertiò ob commoditatem & ſtudium orationis, quâ Deum manè ſalutare iubentur Chriſtiani, ne viuant inſtar belluarum. Hinc manna olim orto Sole liquefiebat, quare ante ortum Solis colligi debuit, *vt notum omnibus eſſet, quoniam oportet præuenire Solem ad benedictionem tuam, & ad ortum Solis te adorare*, ait Sapiens, Sap. 16. Sic Iob conſurgens diluculò offerebat holocauſta, Iob. 1. Dauid: *Manè aſtabo tibi & videbo*, ait Pſalm. 5. Tandem *ſapiens cor ſuum tradet ad vigilandum diluculò ad Dominum qui fecit illum & in conſpectu altiſſimi deprecabitur. Aperiet os ſuum in oratione & pro delictis ſuis deprecabitur.* Eccl. 36. Neque ſolùm pro delictis ſuis; ſed pro tota etiam familia, quemadmodum Iob fecit.

III. *Occupet ſe labori honeſto.*

III. Vir occupet ſe labori honeſto ſimul & lucroſo, qualis eſt agricultura. Per hanc enim magis innocenter & ſine aliorum iniuriâ, paratur victus. Vnde antiquis Patribus ferè in vſu erat: per quam ex terra omnibus communi eruimus victualia noſtra & in penum noſtram deuehimus. Taceo ſpiritualem fructum, quem inde metimus, dum in mundo hoc quaſi in libro, beneficio creaturarum velut literarium, cognoſcimus ac legimus, quodammodo Dei potentiam, ſapientiam, bonitatem, iuxta id Iob 12. *Interroga iumenta & docebunt te, & volatilia cœli, & indicabunt tibi, & loquere terræ & reſpondebit tibi & narrabunt piſces maris.* Quem in finem Iſaac egreſſus eſt ad meditandum in agro. Geneſ. 24. Videmus enim omnes creaturas ſeruire nobis, boues arare, oues vellera ferre, apes mellificare, aues canere & nidificare; terram fructificare, &c. Videmus diuitias bonitatis diuinæ, noſtram verò indigentiam. Videmus ſapientiſſimum architectũ hæc omnia feciſſe & mirè conſeruare. Videmus Dei pulchritudinem in tam pretioſis creaturis. Nõ ergo occupet ſe rebus inutilibus, vti luſu, cõuiuijs, confabulatione, nec merè ex cenſibus viuat, multò minùs ex vſuris. Vxor etiam non inutilibus & nugatorijs aut curioſis actionibus ſe & filias applicet, ſed vtilibus ac honeſtis: vti lini & lanificio, acu & colu ac ſimilibus; exemplo prædicti ſapientis, quæ, vt ibidem dicitur, *quæſiuit lanam & linum & operata eſt conſilio manuum ſuarum*; conſilio, id eſt, prudenti electione. Sanè etiam Principum coniuges ac filiæ olim in lana ac lino ſeſe occupabant, vti Auguſti Imp. filia ac neptis, iuſſu parentis, qui nec alia veſte niſi domi ſuæ factâ ab vxore, ſorore, filiâ ac neptibus temerè vtebatur. Idem iuſſit ſuas facere Carolus M. tum vt otium vitarent: tum vt, ſi fortè ad paupertatem redigerentur, eo labore ſe ſuſtentarent. Eodem ſe nutrijt, nec non pauperes multos S. Eliſabetha vidua.

IV. *Diſciplinam in domo conſeruent.*

IV. Vir conſerat agrum familiæ ſuæ, (nam ſerui ſolent arare & occare, ſed agri dominus cõmuniter ſerere, velut magiſter) & à ſentibus ac lapidibus expurget. Seminet autem granum ſynapi, hoc eſt, ſeueram in domo diſciplinam conſeruet, exemplo Dauidis dicentis: *Non habitabit in medio domus meæ, qui facit ſuperbiam, qui loquitur iniqua*, &c. Pſalm. 100. Porrò granum vnum ſeminare ſufficit, vnum ſcilicet verbum obiurgatorium; non multa nimis effundere decet: multò minùs execrationes mille. Vxor verò, ſi vir nimium de ſynapi ſpargat, ſi aſpera nimis verba effundat, farinam aſpergat & panes coquat, h. e. viri auſteritatem mitiget ſuâ ſuauitate eiuſque iram placet: ſicut Dauid ſuâ citharâ leniuit melancholiam & ſpiritum mali-

gnum

gnum Saulis: vel ſicut Abigail ſuâ prudentiâ & modeſtiâ iram Dauidis. Sic Eſther blandâ oratione mitigauit furorem Aſſueri: ſic B. Monica temperauit æſtus & impetus ſui mariti, aſperi & iracundi, eumque prorſus in alium virum mutauit, teſte Auguſt. l. 9. Confeſſ. cap. 9.

Denique mores eius quantumuis aſperos ferat, nec iram eius exaſperet; quemadmodum de ſapiente illâ muliere dicitur Prou. 31. *Reddet ei bonum & non malum omnibus diebus vitæ ſuæ*; viro ſcilicet ſuo, licet acerbo & iracundo. Sciat virum eſſe in domo, quaſi in citharâ infimam & grauiſſimam cordam, ad cuius tonum omnes aliæ minores cordæ attemperari debeant. Vnde Prou. 19. dicitur in 70. *A Domino aptatur* (Græcè *ἁρμόζεται attemperatur*) *mulier viro.*

V. Vir alat coniugem & familiã.

V. Vir alat coniugem & familiam; eique de omni neceſſitate prouideat, ſicuti agricola; qui propterea agrum excolit, ſeminat & cœli iniurias tolerat. Etenim mulier de coſta viri facta eſt, vt vir eam nutriret velut membrum ſuum ac defenderet. Si quis te in latus ferire velit, brachium mox obijcies. Mulier è latere viri eſt, ab eo igitur defendenda eſt. Non ſint velut Batauî, qui totâ die in tabernis ſedent ac potitant, & relinquunt ſuas coniuges mercimonia tractare. Cæterùm vxor etiam viro manum porrigat, vt de ipſa dici poſſit: Panem otioſa non comedit.

VI. Sint concordes.

VI. Vir granum ſinapi, amarum: mulier fermentum, etiam amarum: ille ſemen, hæc farinam tractet: quorum vnumquodque idem in propoſito ſignificat: ambo occupentur circa panem parandum: ille ſemen in agrum, hæc panes in furnum mittat, ſicque inter ſe concordes ſint. Inter alia, quæ Deo maximè placere dicuntur Eccleſiaſtici 25. eſt *vir & mulier bene conſentientes.* Inſinuatum hoc illis etiam à Gentilibus dum in nuptijs ſemper impari numero faces accenderent; quia ſcilicet impar numerus diuidi non poteſt, niſi alter alterum excedat; teſte Plut. in problem. Celebrantur inter Ethnicos, Albutius, qui cum vxore Terentianâ 25. annis: & Rubrius Celer, qui cum Caiâ vxore annis 43. ſummâ concordiâ ſine vllo iurgio vixerunt. Quod ſi hoc poterant Ethnici, cur non poſſint Chriſtiani, peculiari gratiâ adiuti? Laudanda etiam concordia Zachariæ & Eliſabethæ; in idem nomen filij pulchrè conſpirantium: *Ioannes eſt nomen eius.* Lucæ 1.

Conſpirent etiam ambo in audiendo Dei verbo, quod indicat non obſcurè Dominus tam viro quàm mulieri eſſe neceſſarium, ſi cœlorum regnum adipiſci velint; ſiquidẽ vtrique ſuam parabolam proponit. Hinc ni fallor, cùm Samaritana petiiſſet à Chriſto, *Domine da mihi hanc aquam*; Chriſtus reſpondit: *Voca virum tuum.* Ioann. 4. quaſi æquum ſit, vt mulier non ſine viro cæleſtem doctrinæ aquam accipiat, cùm ſint vna caro. Quis nõ eget ſemente? quis non fermentato pane? At hæc ipſa ſunt, quæ denotant Dei verbum, omnibus neceſſarium.

VII. Vir grauiora onera ferat, leuiora vxori relinquat.

VII. Vir aratro graui terram, mulier farinam manibus ſubigat. Vir ergo quæ ſunt maioris laboris onera, in ſe ſuſcipiat: quæ ſunt leuiora, vxori relinquat, ſiquidem hæc à ſiniſtro adeoque infirmiore latere Adæ formata creditur; propter cordis vicinitatem, in quo amor ſedem habet; vt docet Pererius in Geneſ. Stultus & crudelis foret, qui maius pondus imponeret in debiliorem equum, minus in fortiorem: vel etiam in parem. Vnde præceptum olim: *Non arabis in boue & aſino.* Nihilo meliùs ſaperet maritus, ſi ipſe ſanus in aſino ſederet, mulierem pedibus iter facere cogeret. Contrarium fecit abſq; dubio, ſicut & pingitur S. Ioſeph fugiens cum ſanctiſſimâ coniuge in Ægyptum. Similiter etiam Abrahã, qui diuertentibus ad ſe Angelis, vxorem miſit ad culinam, vt tria ſata farinæ miſceret & panes inde coqueret: ipſe cucurrit foras ad armentum, & tulit inde vitulum, deditque puero ad coquendum, Geneſ. 18.

Habetis igitur Coniuges breue quidẽ Euangelium in Dominica hodierna, ſed doctrinis prolixum, in veſtri gratiam à Saluatore propoſitum. Supereſt vt inde ſuam quiſque partem ſumat & vir quidem ſeminatori grani ſinapis, mulier verò piſtrici panum ſimilem ſe exhibeat. Sic erit eorum coniugium ſimile regno cœlorum; neque hoc dumtaxat, ſed perducet eos etiam ad ipſum regnum cœlorum, nõ quod hîc iam militat, ſed quod ibi triumphat

DOMI-

DOMINICA SEPTVAGESIMÆ.

THEMATA.

I. Incitamenta ad operandum in vinea Domini.
II. Varij hominum ſtatus ad vineam mittuntur.
III. Boni Patrisfamilias præſcripta.
IV. Vini abuſus varij.
V. Quales operarij ſaltatores.

THEMA PRIMVM.

Incitamenta ad operandum in vinea Domini.

1. *Quia nulla hîc cauſa otiandi.*
2. *Quia hîc locus operandi.*
3. *Quia otium culpabile.*
4. *Quia tempus pretioſum.*
5. *Quia otium pernicioſum.*

Quid hîc ſtatis totâ die otioſi?
Matth. 20.

ISAIAS poſtquam cap. 11. deſcripſit Chriſtum Dominum varijs Spiritus Sancti donis repletum, addit hoc, ad donum fortitudinis eius ſpectans: *Et percutiet terram virgâ oris ſui.* Eccur verò terram? linguâ enim aërem, non terram verberamus. Mihi ſanè videtur in terræ vocabulo contemplatus eſſe homines ignauos atque otioſos. Sola enim terra è quatuor elementis, ſuo ſemper loco velut ignaua ſtat immobilis. Aquæ fluunt, aër ventis agitatur, ignis inquietus ſemper altũ petit: terra ſola ſe non mouet; otioſi ergo hominis ſpeciem repræſentat. Hanc terram, vt prædixit Iſaias c. 22. dicens: *Terra, terra, terra audi ſermonem Domini*. percutit Chriſtus Dominus virgâ oris ſui, cum in perſona Patrisfamilias increpat otioſos dicens: *Quid hîc ſtatis totâ die otioſi?* Quot verba, tot ſunt verberi, & ſtimuli ad operandum incitantes otioſos, quos hîc expendemus.

I. Quia nulla hîc cauſa otiandi. 1.

I. *Quid?* hoc eſt, ob quam cauſam? quaſi diceret, nullam prætendere poteſtis. Operarij alij reſpondere poſſent primò: *nemo nos conduxit?* non inuenimus dominum, libenter operaturi, ſiquis nos conduceret, vnde gratulantur ſibi cùm habent ſtabilem dominum, cui laborent. At nos hoc dicere non poſſumus, Dominum habemus Deum, à quo conducti ſumus, ex quo per baptiſmum ingreſſi Eccleſiam ſumus: de mercede cum eo pacti ſumus. S. Anſelmus adhuc puerulus per viſum aſcendere ſibi in cœlum, quaſi montis cacumini incumbens; viſus, in aſcenſu cernens meſſores Regis cœleſtis nimis remiſsè rem facere, minatus eſt ſe eos coram Rege accuſaturum, quòd tanto ſcilicet domino tam negligenter laborarent. Vt in eius vitâ Sur. 21. Apr. Quæ viſio indicabat induſtriam eius indolem, otio inimicam & cœli Regi, Deo, gnauiter ſeruire cupientem, interim docet ex ore infantis quàm ſolerter nos laborare & ſeruire tanto Domino & remuneratori debeamus; iureque meritiſſimo increpandos, qui hoc non præſtant.

2. Iuſtam ſibi mercedem non offerri. Neque hoc valet, quia quidquid fructus labore noſtro paramus, id totum noſtrum eſt. Quis dominus hoc pro mercede dat operario? Merces eſt denarius, id eſt, ſtatus omnium bonorum aggregatione perfectus, ſicut denarius numerus eſt perfectus. Is rotundus eſt, quia merces infinita. Imaginem Principis continet, quia viſio ac fruitio Dei. Diurnus eſt, quia breui labore comparatur. Neque enim 800. aut 900. annis viuimus, vt homines ante diluuium. Currunt operarij multorum dierum itineribus ad regiones, vbi magna merces datur; vbi verò maiorem mercedem inueniemus, quàm apud Deum? 2.

3. Multis ſibi diebus, v.g. per hyemem aut in diebus ſaltem feſtiuis laborandi occaſionem non eſſe. Neque hoc. Omni enim tempore laborare & lucrari cœlum ac parare merita poſſumus. Fælices illi reputantur, qui toto anno & ſingulis diebus lucrum facere queunt: quomodo enim non diteſcant? Nobis hoc conceſſum eſt. Quid non darent inferi aut etiam purgantes animæ, vt iam operari & redimere pœnas ſuas labore poſſent? Hoc eſt, quod dixit Dominus. Luc. 17. *Venient dies, quando deſideretis videre vnum diem filij hominis, & non videbitis?* Quâ ratione? *Dies enim iſte dies operationis eſt: dies autem ille, qui ſequitur, dies eſt feriarum:* vt ait S. Chryſ. hom. 34. op. imperf. in hoc Euangelium. 3.

II. Quia hîc locus operandi. 1.

II. *Hîc* Primò *hîc* in foro, & loco negotiationis: Forum enim à ferendo dictum, vbi aut afferunt aut auferunt aliquid homines, ſicut & formicæ à ferendis micis dictæ. Adam in paradiſo operari debuit, (ita enim dicitur Geneſis 2. *Poſuit eum in paradiſo voluptatis, vt operaretur & cuſtodiret illum,*) quantò magis nos in exilio? Ergo Adam, quia otioſus erat, eiectus eſt è paradiſo: econtra Paulus: quia in laboribus & ærumnis degebat, in paradiſum raptus eſt; vt aduertit S. Chryſ. hom. 1. ad pop. Porrò exul è paradiſo Adam, Imperator orbis erat, & tamen laborare debuit. Adhæc ipſe eiuſque poſteri in pœnâ peccati ad labores, quaſi ad metalla damnati ſunt: *In laboribus comedes ex eâ* (terra) *cunctis diebus vitæ tuæ.* Item: *In ſudore vultus tui veſceris pane tuo.* Quare filium Adæ ſe videtur negare, qui recuſat laborare. Audiamus S. Bernardum, ſerm. de Sapientiâ & prudentiâ: *Cùm legatur,* inquit, *Adam in loco voluptatis ab initio poſitus, vt operaretur, quis ſanus ſapiens, filios eius in loco afflictionis ad feriandum poſitos arbitretur?*

2. *Hîc* in foro, vbi varia hominum colluuies, vbi alter alteri laqueos tendit, & prouocat ad potandum, ludendum, ſupplantandum. *In medio laqueorũ ingredieris,* ait Eccleſiaſticus c. 9. de eo, qui in oculis Principum verſatur. Idem etiam de alijs, qui in huius mundi foro ſtãt, rectè dici poteſt; præſertim ſi otioſi ſint: nam priſcorum 2.

Mo-

Monachorum hæc erat ſententia: *Operans vno Dæmone, otioſi multis pulſantur.* teſtis eſt Caſſianus lib.10. Inſtit. cap. 23. Hinc S. Antonius à Deo audiuit: *Antoni, quæris Deo placere: ora & dum orare non poteris, manibus labora & ſemper aliquid facito.* Quamdiu Dauid exercuit ſe in militia, non inſultauit illi luxuria: ſed poſtquã otiolus in domo remanſit, laborauit adulterio, & homicidium commiſit. Samſon dum contrà Philiſthæos bellauit, non potuit capi ab hoſtibus, ſed poſtquam dormiuit in ſinu fæminæ, & otioſus cum eâ remanſit, mox capitur & cæcatur ab hoſtibus. Salomon dum occupatus eſſet in ædificatione templi, non ſenſit libidinem: ſed quamprimùm vacauit ab opere, ſenſit inſultum luxuriæ & adorauit Deos alienos.

3. 3. *Hic*, in Eccleſia & horto Chriſti, vbi non niſi frugiferæ arbores eſſe debent. Scimus enim quale iudicium tulerit Deus ſuper ficum triennio in vineâ toleratam, nec tamen fructus dantem: *Succide illam*, ait, *vt quid etiam terram occupat?* Lucæ 13. quaſi diceret: non eſt digna vt vel terram occupet in vinea mea. Onus ergo terræ ſunt otioſi, eamque fruſtra occupant, adeoque nec vitâ digni. Vacent otio illi, qui extra vineam Eccleſiæ ſunt, Gentiles, Turcæ, Iudæi, Hæretici, Schiſmatici, vbi parum aut nihil lucri ſperandum: ſteriles ſint arbores, quæ in ſyluis ſunt: in Eccleſia verò Dei, vbi plurima lucrandi occaſio eſt, tales eſſe non decet.

III. Quia otium culpabile. 1. III. *Statis*. Primò ad veſtram damnationem, qui pedes non tam ad ſtandum quàm ad ambulandum: manus ad laborandum, ſicut auis alas ad volandum, accepiſtis, vti dicitur Iob 5. *Homo naſcitur ad laborem & auis ad volatum.* Accedit S. Baſilius, qui in Reg. fuſior. reg. 27. ait: *Deus qui nobis vires idoneas ad laborandum ſuppeditauit, is in die iudicij parem quoque à nobis in laborando induſtriam repoſcet.* Quis enim dominus non requiret cenſum à ſubdito agricolâ, cui ad colendam vineam neceſſaria omnia dedit?

2. 2. Ad veſtram perniciem. Terra niſi excolatur, ſpinas gignit. Aer non agitatus fit peſtilens. Domus non habitata corruit. Via non trita obliteratur: inſtrumenta muſica non pulſata deſtruuntur, arma non tractata æruginant: equus ſtatione nimiâ fit inutilis ad greſſum: (Trip. hac. Dom. C. 2. F.) ſtagnans aqua fœtet & vermes gignit: euſis vaginæ ſemper adhærens rubiginem contrahit extrahique nequit: veſtes in ciſta à tineis corroduntur. Sic otioſi quoque ignauiâ corrumpuntur & vitijs obſordeſcunt. Themiſtocles adoleſcens dum otioſus eſſet, compotationibus & libidini vacabat, ita vt pater eum abdicarit, mater ob eius turpitudinem ſe ſuſpenderit. Val. Max. l. 6. c. 11. At vbi militiæ laboribus aſſueuit, adeò mores mutauit, vt à nemine vnquam viſus ſit aliquid præter decorum agere. Cauſam ipſe adſcripſit occupationi militari. Plut. in eius vitâ.

3. 3. Ad veſtram moleſtiam. Labor & occupatio recreat & tempus iucundè tranſigit: otium parit tædium & quodam pondere grauat, vnde etiam diu ſtare moleſtius eſt quàm ambulare. Laboranti meliùs ſapit cibus quàm otioſo. Econtrà *otium eſt viui hominis ſepulchrum*, aiebat Themiſtocles ille, quem dixi, experientiâ propriâ edoctus. Quæ autem delectatio habitare in ſepulchro?

IV. *Totâ die*. Primò, die tam pretioſâ, quâ Deus Solem tibi accendit & quaſi lucernam ardentem præfert tenetque, vt tu laborare poſſis. Qui nundinari non vult, quamdiu expoſitum in foro pendet vexillum, poſteà facultatem non habebit. M. Cato, Gentilis homo, doluit, ſi vel vnus dies inanis ei præteriſſet. Plut. in vita. Carolus V. Imp. cùm adoleſcens ad armorum & equorum tractationem magis quàm ad litteras auocaretur, iiſque citiùs valediceret; Hadrianus eius præceptor (poſtcà Pp.) dixit ei, fore vt eum aliquando huius negligentiæ pœniteret. Poſtcà iam Imperator cum Genuæ ornatâ valde oratione exciperetur, eamque minùs intelligeret, ſuſpirans dixit: *Iam ſentio præceptoris mei Hadriani diuina monita, quæ prædixit mihi fore, vt me aliquando pœniteret mei neglectus.* Iouius in Hadriano. IV. Quia tempus pretioſum. 1.

2. Die, id eſt, vitâ tam breui, quæ quaſi vna tantum dies citiſſimè auolat. Ite pigri ad falcones Noruegiæ. Hi enim nobiliſſimi & ad prædam celerrimi ſunt: quia in Noruegiâ dies valdè breues ſunt, trium aut quatuor horarum, noctes verò perlongæ; ideò dum dies eſt pernici admodum volatu prædantur. Audite lamentantem Iob cap. 9. *Dies mei* (non annos ſed dies appellat) *velociores fuerunt curſore: fugerunt & non viderunt bonum: pertranſierunt quaſi naues poma portantes, ſicut aquila volans ad eſcam.* Cùm ergo tam celeriter auolent dies noſtri, nónne rario monet, vt eo impenſiùs laboremus? Ipſe Diabolus *deſcendit cum irâ magnâ, ſciens quia modicum tempus habet*, Apoc. 12. tres ſcilicet annos cum dimidio, quibus prædas in mundo aget vltimas, tempore Antichriſti. Et non prædabimur nos induſtriè ad ſalutem noſtrã: cùm ſic ille prædaturus ſit ad perditionem alienam? 2.

3. *Totâ die*, cùm Eccleſiaſticus cap. 14. dicat: *Non defrauderis à die bono, & particula boni doni non te prætereat*; quaſi dicat: dies bonus eſt donum bonum; ne ergo vel particulam eius negligas; cùm in quauis lucrari cœlum poſſis. Vnde Bernardus ſerm. de triplici cuſtod. ait. *Non aduertit inſipiens, quid amittat. Libet confabulari, aiunt, donec hora prætereat, O donec hora prætereat, quam tibi ad agendam pœnitentiam, ad obtinendam veniam, ad acquirendam gratiam, ad gloriam promerendam miſeratio conditoris indulget!* &c. Nónne videmus quomodo aurifabri minima etiam auri ramenta diligenter conquirunt & reſeruant? at quanto pretioſius eſt tempus ſcobe illâ modicâ? 3.

V. *Otioſi*. Primò, ergo nec comeſturi; quia *ſiquis non vult operari, non manducet*. 2. Theſſal. 3. Sic Probus Imp. nefas eſſe dicebat, vt gratuitam annonam miluus comedat, apud Fl. Vopiſcum. Angelotrus Cardinalis S. Marci, vir admodum facetus, cùm eius familia deducendi domini gratiâ (ſicut mos eſt) ad pulſati tintinnabuli ſignum non conueniret: ad horam poſteà menſæ vulpinâ caudâ, ne ſentirentur, æra percuti mandabat, ſicque factum V. Quia otium pernicioſum.

vt

vt pauci admodum præſentes diſcumberent, reliqui impranſi manerent. Volat. libr. 23. Anthrop. Qui non audit pulſum ad ſeruitium, non audiat pulſum ad menſam. Apud Gymnoſophiſtas nemo adoleſcentum ad menſam admittebatur, niſi priùs magiſtro penſum laboris ſui monſtraſſet. Cælius lib. 11. cap. 1. Simillimum quid facit Porphyrio auis, quæ non priùs cibum capit, quàm commodum ſibi locum nactus, aliquantiſper ambularit. Aldrou. lib. 20. Ornithol. cap. 28. Vade piger ad aues: bruta te coarguunt.

2. 2. Ergo nec mercedem accepturi. Ita enim paterfamilias in hodierno Euangelio: *Voca operarios*, inquit, (non otioſos) *& redde illis mercedem.* Antigonus Macedo Rex videns milites ſuos aliquot, armis ferreis & galeis indútos, ſphærâ ludere, eo ſpectaculo delectatus, vocauit eorum Duces, vt coram ijs milites laudaret. Verùm cùm ei nunciatum eſſet, Duces ſedere & compotare: præfecturas illis ademit, & ludentibus militibus contulit. Plut. in Apophr. Sic in Euangelio Dominus ignauo illi ſeruo, qui abſcondit talentum ſuum, adimit & dat ei, qui operatus fuit quàm diligentiſſimè, lucrando quinque ſuis talentis totidem alia. Matth. 25.

3. 3. Ergo etiam increpandi: *Quid ſtatis otioſi?* & præterea mulctandi. Quemadmodum enim ſeruus ille, qui nihil lucratus eſt cum talento ſuo, tametſi id non perdidit, miſſus eſt nihilominùs in tenebras exteriores: & hero nequaquam ſatis eſt, ſi ſeruus dicat ſe nihil mali feciſſe; ſed vult inſuper vt quid boni operis faciat: nec paterfamilias fuiſſet contentus, ſi dixiſſent operarij, ſe neminem turbaſſe, nihil in vinea deſtruxiſſe, nihil conculcaſſe &c. niſi etiam laborem culturæ adhibuiſſent: ita nec Deo ſatis eſt, ſi nil mali agamus: puniet enim hoc ipſo quod nihil fecerimus.

Athenienſes olim, teſte Valer. Max. lib. 2. c. 5. examinabant eos, qui per vrbem otioſi ambulabant, ac ſiquidem opificium aliquod ſe noſſe dicerent, manus eorum inſpiciebant, quæ ſi calloſæ non eſſent; tanquam homines otioſi eijciebantur ex vrbe. Idem ſentient in diuino examine otioſi. Sanè teſte Euſebio lib. 5. hiſt. cap. 15. *fratres Domini*, hoc eſt, propinqui Chriſti apud Domitianum quaſi nouarum rerum ſtudioſi accuſati, cùm producerent manus calloſas & laboribus laceratas, ab omni ſuſpicione liberi ſunt abſoluti. Quiſquis ergo in examine illo manus callo obductas & laboribus attritas poterit demonſtrare, næ is bonus & fidelis ſeruus audiet, nec ſolùm ab omni ſuſpicione & reatu abſoluetur, ſed condignam inſuper mercedem, velut genuinus frater Domini accipiet.

THEMA SECVNDVM.

Varij hominum ſtatus ad vineam mittuntur.

1. *Pauperes fodiant laborando manibus.*
2. *Diuites ſtercorent, dando eleemoſynas.*
3. *Pampinare debent filij.*
4. *Parentes putent, reſecando quæ nocent filijs.*
5. *Mulieres alligent vites ad palum, ſeipſas cuſtodiendo domi.*
6. *Adoleſcentes & pueri efferant ruditatem ſeu lapides.*
7. *Speculator ſit Magiſtratus.*

Ite & vos in vineam meam.
Matth. 20.

DVo loca reperio in hodierno Euangelio, admodum diſparia: ad vnum ferè omnes compelli debent, ad alterum omnes vltrò & confertim accurrunt. Prior eſt vinea, alter eſt domus patrisfamilias. Ad hanc omnes operarij expeditè conuenerunt, quin etiam in eâ litigârunt, quis plus mercedis accipere deberet: ad illam conuenerunt valde lentè & frigidè, nec de labore lis inter eos fuit. Sed quid vos Auditores? Nunquid non etiam ad mercedis domum ibitis? imò verò, dicetis; & quid ni? At neceſſe eſt vt priùs diuertatis ad laborandum in vineam. Neque enim dicat mihi aliquis, ſe non eſſe operarium, nec habere quod in vineâ agat aut operari poſſit; dabo enim omnibus & ſingulis ſuum proprium & conuenientem laborem: Pergamus igitur alacriter ad vineam Domini.

I. Fodere debent pauperes, vti agricolæ & opifices, iuſto nimirum labore victum ſibi parare: non otio ſe dare: neque etiam mendicare, ſi poſſint laborare. Qui laborare voluerit, non egebit, teſte Sap. Prouerb. 6. *Paululùm conſeres manus tuas vt dormias, & veniet tibi quaſi viator egeſtas, & pauperies quaſi vir armatus,* (quaſi dicat: expilabit te pigritia ſicut miles domui tuæ immiſſus, vel apparitor, qui omnia tua effert & ſub haſtâ vendit: nec permittet te aliquid emere, quia nummis carebis) *Si autem impiger fueris, veniet vt fons meſſis tua, & egeſtas longè fugiet à te.* Deinde labores ſuos ſancto fine cohoneſtent, offerendo eos Deo, vt ſic meritum etiam in cœlo parent. Maximinus Imp. qui quandoque vno ſudore lixas 16. vicerat luctando, item ex militibus 6. fortiſſimos; ſudores ſuos excipiebat in phialam miſſos, vt ſextarios implerent duos, nonnumquam & tres. Cœl. lib. 6. cap. 4. Vos etiam operarij non ſinite ſudores veſtros cadere in terram, ſed offerte illos Deo: ſic eos colligetis quaſi in auream phialam, vt pro his mercedem in cœlo accipiatis: certè eos excipient Angeli & monſtrabunt Deo.

I. Pauperes fodiant laborando manibus.

II. Stercorare vineam diuitum eſt. Quâ ratione? quia illi ſolent ſtercorare agros, qui fimeta habent: ea verò diuites habent, non pauperes, quod probatur ex Boëtio viro conſulari & clariſſimo, qui l. de Conſolatione ſcribit,

II. Diuites ſtercorent, dando eleemoſynas.

bit, *diuitias eſſe fimum, qui in aceruum congeſtus fœtet diſperſus autem per agros, eos impinguat.* Appoſita ſanè comparatio. Nam primò vti fimus eſt congeries ſordium à pecoribus eiectarum: ita diuitiæ cumulus pecuniarum à ſubditis ferè vel emptoribus magnâ difficultate expreſſarum. Secundò vti viri nobiles & ciuiles non patiuntur fimeta prope ædes ſuas, ſed procul ea remouent: ita viri ingenui ac liberales amouent à ſe adminiſtrationem pecuniarum; vti imprimis Chriſtus Dominus; qui Iudæ proditori loculos commiſit. Maximilianus, I. Imp. licet ingens quotidie ſumma pecuniarum ad eum adferretur, nunquam eas admiſit in palatium, ſed ad quæſtorem ſemper deferri iuſſit, dicens ſe regendis hominibus, non adminiſtrandis pecunijs Imperatorem factum. Refert Scholiaſtes in Comment. Æn. Syluij. Tertiò, quia vt fimetum ſemper tetrum odorem exhalat: ita diuitiæ magnæ ſemper infamiâ iniquitatis laborant, vnde à Domino *mammona iniquitatis* appellantur. Quartò, quia vt fimetum, niſi in agros diſpergatur, nihil omninò prodeſt, niſi vt in eo porci ſe volutent: in agros autem diſperſum plurimùm conducit ſegetibus: ita diuitiæ non vtiliter erogatæ, fomentum tantùm ſunt gulæ, libidinis & inſolentiæ: at verò in aridos & famelicos pauperum ſtomachos diſperſæ ingentem in cœlo fructum ferunt.

III. Pampinare debent filij.

III. Pampinare debent filij. Pampini ſunt folia ſeu ſarmenta vitium ſuperflua, quæ ſuccum earum exhauriunt, & Solem ab vuis arcent. Hæc verò quid in filijs niſi ſubnaſcentia, vitia, verborum imprimis, vti mendacia, oblocutiones, vaniloquia, garrulitas? (folia enim verba, fructus ſunt opera. Hæc decerpenda ſunt, quia multi illi pampini fructum exilem promittunt, niſi tollantur. Vnde Oſe. 10. *Vitis frondoſa Iſraël, fructus adaquatus eſt ei.* h. e. fructus nullus vel exiguus, non melior folijs verborum inanibus & futilibus. Communiter fit, vt filij, qui ſe in nimiam garrulitatem effundunt, adultâ ætate deſipiant. Vnde ibi, pro *frondoſa*, Hebraicè habetur *bokes*, id eſt, *euacuans*; quia dum nimis præmaturè euacuant ſe in multiloquij pampinos, poſteà defectu humoris intellectûs deſipiunt. Econtrà taciturni promittunt multum ſapientiæ fructum; vt patet exemplo S. Thomæ Aquinatis, qui in ſcholis adoleſcens adeò ſilentium coluit, vt à condiſcipulis bos mutus appellaretur. Verùm Magiſter eius Albertus M. dicebat. *Bos iſte mutus talem aliquando edet boatum, vt vocem eius totus mundus auditurus ſit.* Vt in eius vitâ.

Deinde ſicut pauca loqui, ita multa audire debent, adeoque Solem ſapientiæ ſibi à parentibus & præceptoribus inſtillatæ admittere, vt matureſcant. Patrem eſſe in domo quaſi Solem, matrem quaſi lunam, diſcimus ex Geneſ. 37. vbi Ioſeph vidit ſe adorari à Sole & lunâ, h. e. à patre & matre, vt rectè expoſuit Iacob. Horum igitur lumen, doctrinam & diſciplinam libenter admittant, vt maturi botri fiant, dulces non agreſtes. Ita ſanè monet Sapiens Prouerb. 1. *Audi fili mi diſciplinam patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ, vt addatur gratia,* 70. habent, *corona gratiarum, capiti tuo & torques collo tuo.* Non tantùm legem matris, quæ dulciùs amat, ideoque blandiùs agit cum filijs: (nam *lunæ radijs non matureſcit botrus*, vulgari prouerbio) ſed etiam diſciplinam & correptionē patris, qui fortiùs amat: quemadmodum & ſolis lumen fortius eſt lumine lunæ. Itaque licet patris diſciplina vrat & terreat, libenter eam filij admittant, quia inde matureſcunt.

IV. Parentes putent, reſecando quæ nocent filijs.

VI. Putare debent parentes, & qui parentum loco ſunt Magiſtri & præceptores; reſecare videlicet à palmitibus, quod ſuperfluum eiſque noxium eſt, luxuriantes ſurculos, falce correptionis & diſciplinæ, ſintque adeò ſimiles cæleſti illi agricolæ, de quo Chriſtus: *Pater meus agricola eſt, omnem palmitem, qui fert fructum purgabit* (h. e. putabit) *eum, vt fructum plus afferat.* Ioan. cap. 15. Solent quidem putati palmites lachrymas quaſi fundere aliquamdiu (vnde dicuntur flere, **Wainen**) ſed nihil id eis obeſt. Pari modo liberi parui licet fleant ſub diſciplinâ, nihil id curandum; vti monet Sapiens Prouerb. cap. 23. *Noli ſubtrahere à puero diſciplinam: ſi enim percuſſeris eum virgâ non morietur: tu virgâ percuties eum, & animam eius ab inferno liberabis.* Mira & horrenda res, quòd etiam ipſis pueris imminere infernus dicitur; quod certè docet exemplum illud notiſſimum ex Dial. S. Gregorij libro quarto capite decimo octauo de puero quinquenni, execrationibus aſſueto, nec à parētibus correcto, ideoque in patris brachijs ſuffocato à Diabolo. Itaque viderint parentes quid potiùs dare velint filiolis immorigeris, virgam an gehennam. Si virgam non dant, gehennam dant. Hiſcne eſt amor, nónne hoc eſſet dare eis lapidem pro pane? ſcorpionem pro ouo? ſerpentem pro piſce? Virga diſciplinæ, ſi ab inferno liberos eripit, panis eſt, ouum eſt, piſcis eſt: nimia verò indulgentia quid niſi lapis, ſcorpio & ſerpens eſt, ſi ad infernum promouet? Quot filij in adultâ ætate queruntur de parentibus, quòd non curauerint eos informari bonis literis vel artibus? Quot queruntur in inferno de iiſdem, quòd ab ijs non caſtigati aut ſeueræ diſciplinæ commendati ſint? Communis multorum querela eſt de malis ac deprauatis hominum etiam clericorum moribus, ſed quæ cauſa, niſi quia in pueritiâ à parentibus non ſunt putati? non correcti? Parentum ergo hæc culpa, non filiorum & Clericorum eſt; vel certè potior.

V. Mulieres alligent vites ad palum, ſeipſas cuſtodiendo domi.

V. Alligare debent mulieres, vites ſcilicet ad palum, partim ſeipſas, partim filias ſuas. Clarum eſt vites per humum diffuſas putreſcere, ideoque alligandas eſſe. Obſeruatum etiam vitibus obeſſe vicinas braſſicas & raphanos: vnde naturali quodam odio vites abſtrahere ab eis dicuntur palmites ſuos, teſte Plinio lib. 20. cap. 9. Sic etiam fœmineus ſexus ſeipſum cuſtodire, nec paſſim vagari debet, quod apertè docet Apoſtolus 1. Timoth. 5. *Otioſa*, inquit, *diſcunt circuire domos; nec ſolùm otioſa ſed & curioſa.* Præſertim verò ſe

abſtrahant

abſtrahant à braſſicis & raphanis, id eſt, ab impudicis & malè moratis hominibus, niſi computreſcere & perire velint. Cui verò alligabunt ſeſe? roſario, colui, acui, domui. Sanè Ariſtotelis 5. Politicorum aſſerit ſuo tempore in vrbibus creatum fuiſſe Præfectum, qui mulieribus intenderet, ne vagarentur, ſed domi ſe continerent. Et apud Sinas, etiam hodie neruus pedis eliditur puellis, ne domo exeant. Domiportæ igitur eſſe debent, rarò è domo prodire, & non procul ire, nec niſi tempore pluuioſo, (vti ſolent limaces, quia cùm ſint teneri valde, timent conculcari ab hominibus; in pluuijs autem homines ſe domi continent, nec facilè iter agunt) ſeu tempore, quo pauci homines ſunt in publico. Talis fuit imprimia vidua illa Iudith, quæ in ſuperiore parte domûs fecit ſibi ſecretum cubiculum, vbi cum puellis manſit clauſa, Iud. 8

VI. Adoleſcentes & pueri ſi auferant ruditatem ſeu lapides.

VI. Adoleſcentes & pueri è vineâ auferant lapides, ruditatem, inquam, & inſcitiam, lapidi quàm ſimillimam. Ariſtippus Philoſophus à quodam interrogatus, quam ob cauſam filium ſuum ad politiora ſtudia mitteret; nihilo enim per illa meliorem futurum, reſpondit: *Vt nihil aliud, certè in theatro non ſedebit lapis ſuper lapidem.* Laërt. lib. 1. cap. 8. Cenſuit ergo Philoſophus iuuenem indoctum non eſſe niſi lapidem: ac ſi talis inſideat lapidi, tunc inſidere lapidem lapidi. Non bene in horto lapis iacet, vnde ſolemus dicere: (Jch will dir ein Stein in Garten werffen/) mittam tibi lapidem in hortum: nec honeſtè ſedet rudis & indoctus in ſenatu vel conſilio. Lapis quidem nihil valet pro legatione: valet tamen aliquid pro iaculatione. Verùm rudis adoleſcens nec valet ad legandum, nec ad iaculandum, iuxta noſtrã parœmiam: (Er iſt weder zuſchicken/ noch zu werffen.) Igitur hi lapides eijciendi ſunt è vineâ; & eorum loco inferendi homines, culti & eruditi. Et quid fiet ex his lapidibus hoc modo eiectis & in homines conuerſis, pulchrâ metamorphoſi? vtique maceria ad cuſtodiendam vineam. Fiant Magiſtratus & cuſtodes reip. & defenſores patriæ, ad eam gubernandam, informandam, conſeruandam.

VII. Speculator ſit Magiſtratus.

VII. Magiſtratus eſt, in ſpecula ſedere & cuſtodire vineam, clamoribus arcere fures; deinde increpare otioſos, qui in vinea non laborant. De primo ſeuerè ſcribit Ezechiel cap. 33. *Si ſpeculator viderit gladium* (id eſt, hoſtes) *venientem & non inſonuerit buccinâ: & populus ſe non cuſtodierit, veneritq́; gladius & tulerit de eis animam: ſanguinem eius de manu ſpeculatoris requiram*, quaſi nimirum ipſi homicidæ fuiſſent. De ſecundo Ælianus lib. 2. var. hiſt. cap. 5. hæc ſcribit: *Lacedæmonij temporis parſimoniam magnoperè putauerunt habendam, impendentes ipſum ſedulò ad ſeria negotia, neque cuiquam ciuium permittentes, vt vel in otio vel in ludicris illud conſumeret: vt ne rebus extra virtutem poſitis tributum fruſtrà perderetur. Huius teſtimonium cum cæteris etiam illud eſt. Quum nunciatum eſſet Ephoris* (h. e. Magiſtratibus,) *Lacedæmoniorum, eos qui Deceliam occupauerant, deambulationibus vti pomeridianis, mandatum dederunt ad eos: Ne deambuletis: tamquam voluptatem ſectarentur illi potiùs, quàm corpus exercerent. Nam oportere Lacedæmonios non deambulationibus ſed exercitijs bonam valetudinem parare & tueri.* In vtroque parum cautus ſpeculator Vladiſlaus Rex Bohemiæ & Vngariæ fuit. Hic enim molitiones procerum diſſimulauit aut contempſit tanto ſilentio, vt difficile eſſet diuinare, quid ſecum cogitaret; vnde à quibuſdam mutum idolum appellabatur, eò quòd aliud non loqueretur niſi ad Bohemos, dobre dobre: ad Vngaros, quorum linguam neſciebat, bene, bene. Interim illi ſibi bene, Regi malè conſulebant. Itaque per hæc duo verba idem ſignificantia miſerè afflictũ eſt vtrumque regnum; oppida, arces, vectigalia plurima amiſit, ita, vt in Morauiâ nihil, in Bohemia tenuiſſimum cenſum retineret. Dubran. lib. 32. Clamare nimirum debuiſſet & buccinam inflare contra gladium venientem.

Videtis iam Audit. habere vnumquemque quod in vineâ Domini agat. Quare faciat quiſque ſtrenuè officium ſuum, vt ſic tandem vnà omnes à loco laboris vocemur ad locum mercedis, è vineâ ad domum cæleſtis noſtri Patrisfamilias.

THEMA TERTIVM.

Boni patrisfamilias præſcripta.

Depingitur bonus paterfamilias.

1. *Summo manè ſurgat.*
2. *Res ſuas ipſe curet.*
3. *Familiæ & operarijs iuſtam det mercedem.*
4. *Non patiatur in domo ſua otioſos.*
5. *Det ſuis bona verba.*
6. *Contentiones ſedet.*
7. *Bono exemplo familiæ præluceat.*

Simile eſt regnum cœlorum homini patrifamilias. *Matth.* 20.

PLutarchus in Conuiuio 7. ſapientum refert vnum ex eorum numero, Periandrum, propoſuiſſe quæſtionem: Quæ domus ſeu familia eſſet fœliciſſima? Alijs alia reſpondentibus, Chilon vltimus ſuam ſententiam dixit in hæc verba: *Ea eſt fœliciſſima, quæ ſimilis eſt vrbi, in qua ſapiens Rex imperat.* Meo quidem iudicio, rem hic acu tetigit. Solemus enim vulgò dicere: *Qualis Rex, talis grex.* Ergo ſi paterfamilias fuerit in domo ſua velut ſapiens Rex, non dubium quin familia tota ſimilis ipſi futura ſit, adeoque fœliciſſima. Patet in Salomone, qui cùm Rex ſapientiſſimus imperaret, non ſolùm eius familia optimè compoſita, concinna & ordinata ad ſtuporem Reginæ Sabæ fuit, ita vt exclamaret: *Beati viri tui & beati ſerui tui, qui ſtant coram te ſemper, & audiunt ſapientiam tuam.* 3. Reg. 10. ſed regnum quoque totum in pace & tranquillitate ſtetit.

In hod. Euangelio depingitur bonus paterfamilias.

ſtetit. *Sedit vnuſquiſque ſub vite ſuâ & ſub ficu ſuâ*. 3. Regum 4. Sed vbi, dicit aliquis, tales Salomones? vbi tales patresfamilias? In hodierno Euangelio proponit nobis Chriſtus quaſi in tabula depictum, qualem deſideramus. Ergo contemplemur eum.

I. Summo mane ſurgat. I. Bonus Paterfamilias, ſummo mane ſurgit, quemadmodum & in hodierno Euangelio primo mane ſurrexit. Ita docuit Ariſtoteles in Oeconomicis, Cato de re ruſticâ capite quinto, Cicero libro ſecundo de diuin. qui hoc præceptum ei dant: *Primus cubitu ſurgat, poſtremus cubitum eat*. Idem de matrefamilias prædicat Sapiens Prouerb. 31. *De nocte ſurrexit, deditque prædam domeſticis ſuis*. Neque exiſtimet aliquis, dici hoc ſolis agricolis & opificibus. Seruarunt enim eam legem ipſi etiam Perſarum Reges, delicijs alioquin vſque ad aures deditiſſimi. Nam vt refert Plutarchus libro ad imperitum Principem: *quotidie cubiculariorum vnus eam ad rem conſtitutus, manè intrans Regis cubiculum clamabat: Surge ô Rex & negotia cura, quæ te Meſoromaſdes* (i.e. Sol) *curare iubet*. Quis dubitat cum Rege vel ante ipſum Regem ſurrexiſſe totam aulam? Certè cùm Aſſuero, Perſarum Regi, inſomni legerentur Annales, ſummo mane iam foris in atrio ſtabat Aman, primus aulæ Princeps. Eſther. 4. Sic nimirum cum patrefamilias manè ſurgente ſurget & familia; cum dormiente dormiet & familia. *Milites*, inquit S. Chryſoſtomus hom. 5. ad pop. *Ducem ſuum lecto detentum cernentes, ſegniores ſiunt & ad pugnam tardiores*. Voluit etiam Deus Hebræorum patres & matresfamilias, ſummos æquè ac infimos, eodem cubiculario Sole primo manè excitare, dum eis manna, cibum quotidianum, matutino tempore adeò tempeſtiuè circa caſtra populi ſparſit, vt niſi ante exortum Solis id colligerent, iam euanuiſſe deprehenderent, *ſtatim enim ab exiguo radio Solis calefactum tabeſcebat, vt notum omnibus eſſet, quoniam oportet præuenire Solem ad benedictionem tuam, & ad ortum lucis te adorare*; ait Sapiens Sap. 16. quaſi dicat: Oportebat primo mane ſurgere patremfamilias, ſiquis voluit eo die cum ſuis comedere: oportebat & priùs orare, quàm cibum colligere. Quod idem faciendum patrifamilias (vt indicat hod. Parabola) qui horas orationis Hebræis vſitatas, primam, tertiam, ſextam, nonam, veſpertinam in exeundo obſeruauit.

II. Res ſuas ipſe curet. II. Ipſemet res ſuas curat ac viſitat; quemadmodum in hodierno Euangelio exijt in forum quærere & conducere operarios: non commiſit hoc negotium ſeruis aut procuratori vineæ; idque non ſemel ſed quinquies in die vnâ, ſtatis horis. Primus Perſarum Rex dictus eſt *Cyrus*, id eſt, *Sol*, in lingua Perſica, vt ſcribit Plut. in Artaxerxe, quia nimirum bonus Rex & paterfamilias Soli eſſe ſimilis debet. Quâ de causâ etiam Ioſeph in ſomnio ſuo vidit Solem, Lunam, & ſtellas, id eſt, patrem, matrem & fratres ſuos ſibi proſtratos. Geneſ. capit. 37. Pater ergo quaſi Sol, materfamilias quaſi Luna, filij quaſi ſtellæ ſunt. Iam verò Sol ſuâ luce & præſentiâ totum quotidie perambulat, calefacit, fouet ac illuſtrat orbem & ſucceſſiuè ſingulas regiones, hic omnia vegetantur & ſuo tempore fiunt, creſcunt, matureſcunt, multiplicantur ac conſeruantur: paucæ verò illæ, quas ſub vtroque polo ſitas perluſtrare nequit, frigidæ & ſteriles manent. Ita domus illa bene regetur & conſeruabitur, quam oculus Domini ſæpe perluſtrat: quemadmodum & ager ille optimè omnium impinguabitur, in quem herus fimum deferet in ſuis calceamentis. Commendatur ab hac diligentia etiam mulier illa Sapiens Prouerb. 31. his verbis: *Conſiderauit ſemitas domûs ſuæ & panem otioſa non comedit*. Hebr. *panem incuriæ non comedit*. Hunc incuriæ panem comedunt, qui quæ domûs ſuæ ſunt, non curant. Verùm diu non comedent: adinſtar locuſtæ, quæ in æſtate panem in otio cantillando comedit, vnde in hyeme fame perit; cùm econtrà formica omnia percurrens & perluſtrans, victum in æſtate parat pro hyeme; ad quam alludit etiam Sapiens.

Deinde ſicut Sol, in ſuo quaſi curru perambulans orbem, fugat tenebras & feras, imò & fures atque adulteros, alioſque ſceleſtos; qui velut lucifugæ ſe abſcondunt fugiuntque Solem, prædari ac nocere deſinunt: ita herus ſuâ præſentiâ ac viſitatione purgabit domum à negligentiâ, otio & peccatis domeſticorum, pelletque tenebriones, iuxta id Prouerb. 20. *Rex qui ſedet in ſolio iudicij, diſſipat omne malum intuitu ſuo*.

III. Familiæ & operarijs suis iuſtam pro- III. Familiæ & operarijs iuſtam det mercedem.
mittit mercedem, & debito tempore perſoluit. Sic iſte in hodierno Euangelio conuenit cum operarijs de denario diurno, qui ſcilicet iuſtè compenſaret opus diurnum. Vnde ait: *Quod iuſtum fuerit, dabo vobis*; quaſi dicat: ad veſtram ſatisfactionem: & veſpere eodem die ſoluit. Seuerè hoc præcipitur varijs ſcripturæ locis, vti Leuit. 19. *Non morabitur opus mercenarij apud te vſque manè*. Et Deut. 24. *Eodem die reddes ei mercedem laboris ſui ante Solis occaſum, quia pauper eſt & ex eo ſuſtentat animam ſuam: ne clamet contra te ad Dominum & reputetur tibi in peccatum*. Cuius legis tenax ſenior Tobias, mandat filio ſuo Tob. 4. *Quicumque tibi aliquid operatus fuerit, ſtatim ei mercedem reſtitue, & merces mercenarij tui apud te omnino non remaneat*. Idem ipſe quoque egit, quoniam reduci ductori filij ſui mercedem mox numerare voluit; Tob. capit. 12. Ratio eſt, quia operarij ex mercede ſuâ in diem viuunt: vnde opus illorum mercede defraudatum clamat in cœlum, teſte Iacobo capite quinto, & Deum inuocat vindicem. Quàm enim indignum eſt, quòd diuites pauperum labores deuorent! *Agrum non ſuum demetunt*, inquit Iob capite 24. *& vineam eius, quem vi oppreſſerunt, vindemiant*. Sanè contra diuitem illum, qui parcens gregibus ſuis, comedit ouiculam pauperis, exclamauit Dauid: *Viuit Dominus, quoniam filius mortis eſt vir, qui fecit hoc*. 2. Regum 12. At quid aliud agit diues, qui laborem pauperum comedit & non ſoluit prout debet? Clamat ergo hoc peccatum in cœlum, & facit excla-

mare

Digitized by Google

mare Deum quaſi contra talem diuitem, velut reum mittis. Adhæc niſi iuſtam & æquam mercedem famulantibus & operarijs perſoluant, dant eis cauſam rapiendi aut ſuffurandi res dominorum, vti dedit Laban Iacobo, promittendo ei pro mercede fœtus ouium varicolores, interim ſeparando à grege omnes matres varicolores, & dando ei ſolùm vnicolores. Quare coactus Iacob fraudem excogitauit, quâ fœtus diuerſicolores quamplurimi naſcerentur, qui in ſortem eius cederent. Gen. 30. Addendum potiùs eſt operarijs ſupra mercedem collorarium aliquod, (quale accepit vxor Tobiæ, hædum ſcilicet vltra mercedem, vt colligitur ex Græc. textu cap. 2. verſ. 20.) quàm detrahendum aliquid.

IV. Non patiatur in domo ſuâ, ſed increpat otioſos & mittit ad labores aut expellit, vt apes fucos. Ita paterfamilias hodierni Euangelij, reperiens in foro otioſos: *Quid hîc ſtatis totâ die otioſi?* inquit, *Ite & vos in vineam meam.* Quid dixiſſet ſi non in foro, ſed in domo ſuâ reperiſſet otiantes? Audimus enim Eccleſiaſticum cap. 33. dicentem: *Mitte ſeruum in operationem, ne vacet: Multam enim malitiam docuit otioſitas.* Nemo ſanus in domo ſuâ toleraret pædagogum, qui filios doceret artes magicas & ſimilia ſcelera: at otium & otioſi nil niſi vitia diſcunt ac docent. Sara quando vidit Iſmaëlem, filium Agar ancillæ ſuæ, ludentem cum filio ſuo Iſaac, continuò petijt à marito vt eijceret matrem cum filio. Gen. 21. Audite rationem. De Iſmaële dixit Angelus Gen. 16. *Hic erit ferus homo:* (Hebr. *pere.* h. e. *onager*) *manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum.* Onager efferum & iugi impatiens animal eſt; Iſmael ergo onager & otioſi hominis typus eſt, qui labores omnes fugit ac detrectat. Et videtur ſanè talis etiam fuiſſe, quando iam 18. aut 20. annos natus luſit cum Iſaac. (Quid enim ludere, niſi negotium otioſorum eſt?) docens vtique ludere fratrem puerulum. Ex luſu autem quid non mali? nónne contentiones, execrationes, mendacia, deceptiones, pugnæ, furta, bonorum diſſipatio, &c. Quia ergo hic onager docuit tam malum ludum Iſmaëlem, iure meritò è domo expulſus eſt. Talis eſt enim otioſus, vt manus eius ſint contra omnes, & manus omnium contra eum: quia omnibus eſt moleſtus, oneroſus & pernicioſus. Vnde S. Chryſoſtomus hom. 25. in Acta de otioſo domeſtico loquens ait: *Quomodo non omnes talem condemnabunt, & amici & domeſtici & cognati? Quis autem non iuſtè dicat: Onus hic terræ? fruſtrà aduenit in mundum talis: imò non fruſtrà, ſed in malum ſui capitis, in damnum proprium in detrimentum aliorum?* Quemadmodum enim lapides molares vento vel aquâ rotati, ſi non habeant, quod molant, in ſeipſos agunt, & non modò ſemet atterunt, ſed & ignem excitant, eoque molendinum totum incendunt ac conſumunt: ita otioſi & ſeipſos perdunt atque inquinant, & alios deprauant; cùm malè agere incipiant, qui bene nihil agunt. Tenetur ergo paterfamilias huiuſmodi lapidibus præbere, quod molant, negotia ſc.

IV. Non patiatur in domo ſuâ otioſos.

V. Bona & pacifica verba omnibus det, etiam iratis & murmurantibus; quemadmodum & ille in hodierno Euangelio, qui obmurmuranti non iraſcitur, ſed: *amice*, inquit, *non facio tibi iniuriam: tolle quod tuum eſt, & vade.* Fuit certè talis paterfamilias in domo ſuâ Chriſtus, qui Iudæ proditorium oſculum ſibi infigenti nequaquam iratus aut indignatus eſt, ſed: *amice*, inquit, *ad quid veniſti?* Quid mali poſſunt agere domeſtici, quod cùm hac Iudæ proditione comparari poſſit? Eccur ergo patres & matresfamilias non pari manſuetudine vtantur erga domeſticos, etiam delinquentes? Et quid dicent coram Chriſto agno manſuetiſſimo, qui ob res leuiſſimas rugiunt vt leones & omnia perturbant? Audiant Eccleſiaſticum cap. 4. *Noli eſſe ſicut leo in domo tuâ, euertens domeſticos tuos & opprimens ſubiectos tibi.* Leo ſuo rugitu perterret & aneruat omnes alias feras, & tantùm non exanimat, vt eas in prædam rapiat: ſic aliqui patresfamilias ſuis rugitibus, obiurgationibus & execrationibus, clamoribus & minis terrefaciunt omnes domeſticos, etiam innocentes, vt non ſciant præ timore, quid faciant, nec niſi verbera expectent. Sed quid tandem efficiunt? euertunt illos, vt quem amare deberent, oderint, execrentur, vel certè animum abijcientes nihil cum amore & ſtudio agant, ſed cum murmure & indignatione omnia; vindictam denique ſumant, quocumque modo poſſunt, vel hero vltimum vale dicant. Vnde Sapiens Prouerb. 22. ait: *Qui conturbat domum ſuam, poſſidebit ventos.* h. e. faciet domeſticos ſuos fugam moliri & auolare velut ventum, ſicque ipſe domi ſuæ poſſidebit ventum, h. e. nihil.

V. Det ſuis bona verba.

VI. Contentiones, æmulationes & diſcordias ſedat & è medio tollit; ſicut iſte Euangelicus murmurantibus operarijs: *Hi nouiſſimi vnâ horâ fecerunt & pares illos nobis feciſti*, os occludit non vnâ ſed multis rationibus: *Amice, non facio tibi iniuriam. Nónne ex denario conueniſti mecum?* Ita Chriſtus Dominus è domo & collegio ſuo gliſcentes inter diſcipulos diſcordiarum igniculos mox in cinere ſuffocauit. Ita olim Abraham Gen. 13. audiens oriri diſcordiam in domo ſuâ inter paſtores ſuos & Loth nepotis ſui, mox eam compoſuit, dando optionem nepoti, vt in quam vellet regionem ſecederet. Id quod ei abundè Deus compenſauit, donando totam terram Chanaan. Argumentum, quo ſopiuit Abraham diſcordiam, erat, quia ſcilicet fratres eſſent, h. e. cognati. Qui in eadem familia ſunt, vnius corporis membra, adeoque fratres inter ſe ſunt, vnde eorum caput *patremfamilias* antiqui nominare voluerunt. Quis autem vidit membra aliquando inter ſe contendere? Et ſi humorum quædam intemperies contingat, afferens ægritudinem, nónne mox laborat homo, vt per medicinam vel diætam eos iterum componat? Quod eſt morbus homini, hoc eſt diſcordia & diſſidium domui. Præclarum boni patrisfamilias exemplum exhibet gallus gallinaceus, qui noctu pro familiâ ſuâ vigilat, primus è ſtrato exilit, cibum illi procurat, comedenti

VI. Contentiones ſedet.

inſpector & quaſi defeoſor adſtat,&c.inter alia etiam hoc aduerti, quòd rixantibus inter ſe gallinis mox accurrat, eaſque iratâ quaſi voce obiurget & ab inuicem dipeſcat. Hæc ſpectant quotidie patresſamilias; & cur non imitantur?

VII. Bono exemplo familiæ præluceat.

VII. Præit toti familiæ bonó exemplo ſuo, vnde ipſum familia non difficilè ſequitur. Sic enim paterfamilias hodierni Euangelij miratur quomodo fieri poſſit vt vnus operariorum malus ſit, ſe exiſtente bono: *An oculus tuus nequam eſt*, inquit, *quia ego bonus ſum?* Quaſi dicat: quia ego charitatem in alterum effudi, fieríne poteſt, vt ei inuideas? Exemplar familiæ eſt paterfamilias: ei ſe accommodant membra familiæ. Diximus ſuprà ipſum Soli comparatum in ſomno Ioſephi. Iam ſicut flores quidam & herbæ ad Solis motum ſe conuertunt: ſic domeſtici patrisſamilias, populares Principis ſe moribus conformant. Et quemadmodum Sol perexiguo & breui ſuo defectu magnum affert orbi humano nocumentum: ita patrisſamilias defectus & prauitas deprauat familiam, ſibíque reddit ſimilem. Hinc Apoc. 16. vbi quartus Angelus effudit phialam ſuam in Solem, *æſtuauerunt homines æſtu magno & blaſphemauerunt nomen Dei.* Contrà præeunte illo ad bonum, ſequentur eum domeſtici. Talis erat Iacob Geneſ. 25. qui à Deo iuſſus aſcendere in Bethel & erigere altare, conuocatâ omni domo ſuâ dixit: *Surgite & aſcendamus in Bethel, vt faciamus altare Deo.* Non ait: Surgite & aſcendite, ſed *Surgite & aſcendamus*, moxque omnes eum ſecuti ſunt.

Atque hoc eſt, quod initio diximus: ſi fuerit paterfamilias inſtar Regis ſapientis, facem ſuis præferens, habebit abſque dubio, familiam qualis ipſe eſt, adeoque fœliciſſimam; quam ipſis precor à Deo optimo maximo.

THEMA QVARTVM.

Vini abuſus varij.

1. *Qui in propriam perniciem cedit.*
2. *Qui in proximorum iniuriam.*
3. *Qui ad Dei iniuriam cedit.*

Ite & vos in vineam meam.
Matth. 20.

MIrari aliquis poſſet, quamobrem cæleſtis Paterfamilias tantum curæ & ſolicitudinis in ſe ſuſcipiat pro culturâ vineæ. Etenim primo manè ſurgit & exit ad conducendos operarios: exit rurſum horâ 3.6.9.& 11. denique dat liberalem mercedem; tantam ijs, qui vnâ horâ, quantam ijs, qui totâ die laborarunt. An neſcijt quàm obfuerit iuſto Noë vinea, quam primus ipſe plantauit? Quàm nocuerit vinum Loth aliiſque multis ſacrâ in ſcripturâ? Certè Lycurgus Thraciæ Rex, cùm multos ex vino inſanientes videret, circumiens vites ſecuri excidit, teſte Platone lib. 6. de Legibus. Cur ergo noſter Rex & paterfamilias tam ſedulò excolit vineam, tot malorum fontem. Exiſtimo ſanè eum minimè hoc facturum, ſi de vinea vera & naturali loqueretur. Ergo vinea, de qua loquitur, ſpiritualis eſt, Eccleſia videlicet, quæ vinum tale gignit, quod nemini obeſt, omnibus prodeſt. Vnde homines miror, qui tam ſolicitè colunt vineas ſuas, tamque curioſè quærunt, quot vaſa tulerit hæc vel illa vinea; non item quot ſaccos frumenti hic vel ille ager; cùm tamen manifeſtum ſit, quàm malè vtantur vino: frumento non item. An forſitan non aduertunt, tam multiplices vini abuſus? Hi ergo neceſſariò ante oculos eorum ponendi ſunt.

I. Primus abuſus tendit in perniciem propriam. Quantum enim prodeſt, ſi modicè ſumatur, tantum obeſt, ſi immodicè. Vnde S. Auguſtinus epiſt. ad ſacr. Virg. *Vinum potatum moderatè eſt medicamentum: plus iuſto ſumptum, venenum eſſe dignoſcitur.* Quis autem neſcit medicinas moderatè ſumendas eſſe? De Georgio Clarentiæ Duce refert Polydorus lib. 24. cùm ei mors à fratre Eduardo IV. Rege Anglorum indicta eſſet, elegiſſe ſibi demerſionem in vas, vino Cretico plenum. Stulte, quid tibi profuit mergi in vino potiùs quàm in fluuio? Nihilo meliùs ſapiunt, qui vino immodico vitam ſibi præſcindunt, niſi quòd lentiùs demergantur; de cætero ſibi ipſis planè vitam eripiunt. Vnde bene Athenæus lib. 11. grandia bibulorum pocula *argenteos* appellauit *puteos*, in quos demergunt, dum ijs ſeſe proluunt. Antiqui vina vænalia ſuſpensâ pro foribus hederâ propoſuerunt, forſan in cautelam & moderaminis documentum. Solet enim hedera proprium, cui inniti ſolet, fulcrum ſeu arborem deſtruere atque exedere. Idem porrò vinum ait, ſuum potatorem necat. Et verò nónne Deus omnia diſpoſuit in numero, pondere & menſura? Sap. 11. Et quis herus non præſcripſit ſeruis ſuis certum ſalarium? certum vini poculum in menſâ? imò quis non equis ſuis certam menſuram auenæ? & ſi ſerui menſuram illam tranſgrediantur, nónne ſtatim ab irato hero reprehenduntur, vel etiam caſtigantur? Et tamen ſerui æquè ac equi Domino ſuo cōedunt & bibunt. Quod ergo in ſeruis & iumentis tuis non pateris, hoc tibi concedi debet? hoc Deus in te pati, cuius tu ſeruus es? *Velim tamen ſcire*, ait S. Auguſtinus ſerm. 232. de temp. *cùm Dominus habet plures ſeruos, ſi vel vnum ex illis velit fieri ebrioſum. Sine dubio nullus tam malus, qui hoc voluerit aliquando aut velit. Et quâ fronte, quâ conſcientiâ, qui ſeruum non vult habere ebrioſum, ipſe vult ebrioſus fieri?* Si ſemel in anno ſeruus ſe inebriet, ſtatim obiurgatur aut etiam vapulat: at ſi herus ipſe ſingulis diebus pleniſſimè ſe ingurgitet, ſine crimine eſt, nemo increpare audet. Accedit quòd quamplurimi etiam non ſitientes bibunt, ſolùm in gratiam propinantium vel in ſanitatem amicorum aut magnatum. Qui grauiſſimus eſt abuſus; nam & illi non proſunt in cuius ſanitatem bibunt; & ſibi valde nocent, cùm immoderatè Herculeanos ſcyphos hauriunt, in animo ſimul & corpore.

I. Qui in propriam perniciem cedit.

Stoma-

Stomachabatur aliquando Diogenes in eos, qui bonæ valetudinis gratiâ Dijs munera offerrent, & intereà in ipſo ſacro obruentes ſe voluptatibus valetudinem ſuam perderent, apud Laërt. l. 6. de vita Philoſ. Quid verò aliud hi faciunt, qui pro aliorum valetudine pocula aqualiculo ſuo offerunt, & ſuam interim perdunt? & illi, cui propinant amicitiæ gratiâ, quaſi venenum miſcent?

Trip. Do. 6. poſt Pent. C. 4. C.

II. Qui in proximorum iniuriam.

II. Secundus concernit iniuriam proximorum. Primò enim multi prouocant alios & incitant, quin & aliquando cogunt ad bibendum. Quod ſanè in magno illo Aſſueri & lautiſſimo tot Satraparum conuiuio non fuit: *non erat qui cogeret nolentes*; tametſi priùs contraria conſuetudo viguit apud Perſas. Audiatur S. Auguſtinus ſermone 231. de temp. *Qui alterum cogit, vt ſe plus quàm opus eſt, bibendo inebriet, minus malum ei erat, ſi carnem eius vulneraret gladio, quam animam eius per ebrietatem necaret.* Pater Neronis fuit, Domitius videlicet, omni parte vitæ deteſtabilis, tali filio non impar, qui libertum ſuum occidit, quòd potare, quantum iubebatur, recuſarat, ideò ex cohorte amicorum dimiſſus, auct. Sueton. At teſte Auguſtino grauiùs longè vulnerant, qui ad bibendum cogunt: Domitio igitur peiores. Adhæc, *ſi tu alium inebriaueris*, ait eodem ſermone Auguſtinus, *habebis hominem amicum, habebis Deum inimicum. Et ideo ſapienter conſidera, ſi iuſtum ſit vt te à Deo ſepares, dum te ebrioſo coniungis.* His perſimiles illi domini, qui ſubditos ſuos cogunt à ſe coëmpta vina aut vendere aut ebibere. Empedocli Philoſopho in conuiuio præſcripſit conuiuij præfectus, vt aut biberet, aut vinum in eius caput effunderetur. Quam rem tam indignè tulit Empedocles, vt poſtridie coacto Concilio, & inuitatorem, cuius operâ id erat factum, & ſympoſiarcham reum peregerit, damnarique curarit. Laërt. Parem huic tyrannidem videntur exercere in ſuos ſubditos, qui præcipiunt, vt aut vina à ſe emant ebibantque, aut ijs perfundantur & inebrientur, ſiue nolint, ſiue velint. Et facilè tolerarent pauperes vino ſe perfundi, ſi non & ſoluere deberent.

2. 2. Alij vina ſua effundunt, in quos non deberent, paraſitos, ſcurras, lurcones, heluones, mimos, vel in ſplendida conuiuia: negligunt verò pauperes & ægros. Non fit hoc imprimis iuxta conſilium Chriſti, quod dedit hoſpiti ſuo Lucæ 14. *Cùm facis prandium aut cœnam, noli vocare amicos tuos, neque fratres tuos, neque cognatos, neque vicinos diuites: ne fortè te & ipſi reinuitent & fiat tibi retributio: ſed cùm facis conuiuium, voca pauperes, debiles, claudos & cæcos, & beatus eris, quia non habent retribuere tibi: retribuetur enim tibi in reſurrectione iuſtorum.* Deinde grauiter inuehitur S. Auguſtinus ſerm. 231. citat. in eos, qui contrarium agunt. *O infœlicitas generis humani!* inquit, *quàm multi inueniuntur, qui ebrioſos, & luxurioſos ampliùs, quàm oportet, cogunt bibere & ante oſtium pauperibus petentibus vel vnum calicem diſſimulant dare: nec attendunt, quia illud, quod luxurioſis videntur ingerere, Chriſtus in pauperibus deberet accipere!* Similes ſunt hi fluminibus, quæ aquas ſuas in mare effundunt, terras autem ſitientes minimè rigant. Conſiderent an æquum ſit pro inani gloriâ tanta bona perdere, quibus tot ægri & egentes refocillari poterant.

III. Qui ad Dei iniuriam cedit.

III. Tertius concernit Dei iniuriam. Nam primò frequenter accidit, vt ebrioſi grauiora peccata committant; Deique penitus obliuiſcantur, ſacra omnia rideant ac conculcent, imò Numen ipſum blaſphement. Cuiuſmodi
exemplum recēſet Gabriel Prateolus in Chronic. anno Domini 1580. de quodam, qui cum ſocio tabernam intrauit, & poſt varias propinationes & cachinnos: Cui nunc præbibam? inquit. Alter ſtupidus es, Deo præbibe, tum videbis, quid reſponſurus ſit. Hic verò, de quo infundam, de horno an de veteri? Alter: vtrolibet vis. Infundam ergo de horno ait, quia licet ſit crudum, ſed tamen ipſi bonum eſt. Tunc elato ſcypho: Tibi Deus: reſponde. Mirum ſi tibi arriſerit; ſi enim hoc anno feciſſes melius, melius bibiſſes. Hoc dicto irriguit toto corpore, omni ſenſu expers. Et quamuis oculos modò clauderet, modò aperiret, loqui tamen non potuit. Territus ſocius fugit: alij præſentes eum loco mouere tentant, ſed immobilem reperiunt. Rem ergo Scabinis indicant, qui hominem funibus ligatum ne tribus quidem equis extrahere poſſunt; vt manifeſtè Dei potentia & vindicta appareret. Demum allatus eſt ignis, vt vnà cum domo, Dei contemptor combureretur: ſed fruſtrà. Stetit itaque miſer ille tamdiu, non loquens, nec bibens, nec manducans, donec à quāplurimis videretur, velut exemplū diuinæ vindictæ. Ita & paulò fuſiùs Prateolus to. 2. Chrō. an. cit. 24. Iulij. 1.

2. Præterea non poteſt non offendere Deum, cùm non hominum ſed beſtiarum modo bibitur ex induſtria ad omnem libidinem & ſpurcitiam per integras noctes, ſine omni modo & honeſtate, vt Deus ad iracundiam prouocetur. Cuiuſmodi compotationem deſcribit Io. Frid. Mattenesius libro primo de ritu bibendi in ſanit. capite vndecimo quæ non ita pridem in celebri ciuitate Imperij habita fuit, eâ lege, vt omnes combibones non niſi grandibus poculis biberent: vt vno tractu eadem exhaurirentur: vt ea de manibus numquam deponerentur: vt per totam noctem nemo diſcederet, antequam Sol oriretur: denique vt ſiquis ſe exonerare vellet, ſupra menſam faceret. Quis, quæſo, porcorum haram vnquam ſpurciorem vidit? Et nónne hoc eſt omnem humanitatem exuere & Dei imaginem quàm fœdiſſimè deformare? Atque vtinam ſimiles ſpurcitiæ non & alibi crebriùs fierent! Bene huc quadrat, quod dixit Iſaias cap. 28. *Omnes menſæ repletæ ſunt vomitu ſordiumq;.* Alij vertunt: *Vomitu & ſtercore.* Et miramur adhuc, ſi frequenter Deus vineas grandine, pruinâ, frigore, pluuiâ flagellet? ſi vina in cellarijs pereant? ſi immaturâ ætate multi extinguantur? Inſania potantium, furor ebriorum, ſpurcities lurconum, horum malorum cauſa eſt. Dedit nobis quidem Deus vineas pro ſolatio & bono noſtro; ſed expectat inde fructus

bonos temperantiæ, gratiarum actionis, liberalitatis erga pauperes. At quia fruſtrà aliquando expectauit uvas, & accepit labruſcas, audite quid de vinea ſua dicat Iſa. 5. *Et nunc oſtendam vobis, quid ego faciam vinea mea: Auferam ſepem eius, & erit in direptionem: diruam maceriam eius & erit in conculcationem. Et ponam eam deſertam: non putabitur & non fodietur: & aſcendent vepres & ſpinæ: & nubibus mandabo deſuper, ne pluant ſuper eam imbrem.* Permittit enim tandem, vt deſertæ iaceant vineæ cultoribus deſtitutæ, vel occupentur ab hoſtibus, exſcindantur à Turcis &c.

Quare ne quid tale nobis contingat, vtamur Dei dono cum debito moderamine, vt ne pœniteat eum dati beneficij; & ne poſt fœdam & intolerabilem ingluuiem deueniamus ad æternam ſitim: ſed potiùs vt per moderatum vſum & debitam gratiarum actionem mereamur non ſolùm in hac vitâ vinum à Deo accipere, verùm etiam in altera nouum illud cum Chriſto Domino noſtro bibere.

THEMA QVINTVM.

Quales operarij Saltatores.

1. *Saltatorum paterfamilias Diabolus.*
2. *Labores eorum quales Samſonis molam vertentis.*
3. *Merces eorum mors eſt & infernus.*

Ite & vos in vineam meam.
Matth. 20.

DVces, qui hoſtili odio flagrant inter ſe mutuo, hoc obſeruare ſolent, vt ſi videat vnus hoſtem ſuum tympana pulſare & milites conſcribere, mox alter quoque claſſicum canat, & milite conſcripto contra hoſtem ſe obarmet. Prodit in hodierno Euangelio cœleſtis paterfamilias, conducturus operarios in vineam ſuam, vt pijs virtutum operibus occupet, & poſt exactos labores in cœlo præmiet. Videt hoc Dei & humani generis hoſtis, Diabolus; & quia cœlum nobis inuidet, prodit etiam ipſe, vt in ſuam vineam operarios conſcribat, & laboribus afflictos ad extremum perdat. Reperit autem quoſdam valde ſibi idoneos, triplicis conditionis: ſaltatores, luſores, conuiuatores. Omnes hos fatigat ſaltando, ludendo, conuiuando; periculoſo prorſus labore, ſed & peſſimâ mercede. De primis hodie loquemur, ſequentibus duabus Dominicis dicturi de alijs duobus.

Non incongruè ſaltatores ad vineam Diaboli conduci dicuntur; ſiquidem olim in vineis ferè ſaltationes ad honorem Bacchi fiebant. Vnde Græci ὀρχῆσθαι, id eſt, *ſaltare*, deduxerunt ab ὄρχων, id eſt, à ſulcis aut foueis ſeu ordinibus vinearum, in quibus ſaltitabant. Sed videamus iam labores horum operariorum.

I. Quis illorum herus ſeu paterfamilias, quis conduxit illos? Reſpondeo Diabolus. Hic enim in Apin Ægypti Deaſtrum ſe immittens varios hinc inde motus ciens, primus Coriphæus, choreas ducens, ſaltare homines docuit, qui adſtabant. Ita docet Auguſtinus lib. 18. de ciuit. cap. 5. & Abulenſis in cap. 32. Exodi quæſt. 11. Non dubium ergo adeſſe cum choreis & maximè lætari, cùm tam bene ſibi ceſſiſſe ſuam inuentionem videt: adhortari etiam & incitare eos ad continuandum laborem: ſicut patresfamilias ſolent ſtimulare ad operandum operarios. Accedit S. Chryſoſtomus hom. 49. in Matth. *Vbi*, inquit, *ſaltus laſciuus, ibi Diabolus certè adeſt*. Et S. Ephrem tom. 1. ſermone quod ludi. abſt. ſit: *Vbi cithara & chori, ibi Angelorum triſtitia, & Diaboli feſtum.* Et lib. Interrog. & Reſponſ. *Quis talia Chriſtianos edocuit? Draco antiquus docuit, magiſter omnis impuritatis &c.* Imò inter eos ipſi etiam Dæmones ſaltant teſte Iſaia cap. 13. *Piloſi ſaltabunt ibi* (Chald. *Dæmones*) *& reſpondebunt ibi vlulæ* (iuuenes & viri) *in ædibus eius, & Sirenes* (ſaltatrices & cantatrices) *in delubris voluptatis*. Vatablus vertit *in palatijs voluptuoſis*; quæ ſunt delubra & templa Dæmonum. In quæ verba Sanctus Baſilius ait: *Dæmonia geſticulari dicuntur & multifariam ſaltitare, dum nobis cooperantur ad peccandum &c.* Videant iam iuuenes, videant puellæ, vbi ſint, quibuſcum agant, dum choreas agunt: cum Dæmonibus verſantur, Dæmonibus laborant. Eccleſiaſticus cap. 9. dehortans hominem à commercio tyrannorum, ait: *Communionem mortis ſcito* (h. e. ſcito te cum morte communicare) *quoniam in medio laqueorum ingrederis.* Plurimi enim ibi laquei, quibus Dæmon velut venator cingit & capit tam ſaltantes, quàm ſpectantes. Quando Alexander ſextus Scotorum Rex in tertiis ſuis nuptijs choreas inſtituit, dum ſpectaret illas, vidit in fine ſaltantium mortem eâ, quâ pingitur, figurâ oſſeâ, agmen claudere ſaltantem: ſtatim ergo choreas & omnem lætitiam nuptialem ſuſtulit, quòd malum id omen crederet, vti reuerà erat; cùm eo anno mortuus ſit, vt refert Hector Boëthius in Chronic. Scot.

I. Saltatorum paterfamilias Diabolus.

II. Quinam illorum labores? Quales erant Samſonis à Philiſthæis capti & excæcati, qui in carcerem coniectus molam vertere & in gyrum trahere coactus fuit: quemadmodum & iuuenes Hebræorum à Chaldæis in captiuitate Babylonicâ ad molendinum vertendum rapti ſunt, vt lamentatur Ieremias Thre. 5. verſ. 13. in text. Hebr. qui habet: *iuuenes ad molendum rapuerunt*. De his intelligunt aliqui, quod pſal. 11. dicitur: *In circuitu impij ambulant.* Impios voco ſaltatores, quia *vbi tympana ſonant, tibia clamitat, lyra garrit, cymbalum concrepat; quis ibi timor Dei?* inquit S. Hieronymus contra Heluidium. Igitur,

II. Labores eorum quales Samſonis molam vertentis.

1. Hi in circuitu ambulant, vt honeſtiſſimè ſaltent, tempus tamen inutiliter terunt, ſicut qui in gyrum vertuntur, velut rota molendini (Wie ein Dappiſch Kalb /) nullum progreſſum faciunt, nec ad vnum quidem paſſum, licet ad ſudorem vſque toto die ſe fati- 5.

ſe fatigent. Quot milleni alij, religioſi & pij homines eo tempore Deum laudant & cælum diripiunt quo ſaltatores nugas ſectantur! quot milleni alij gemunt in ſuis miſerijs partim in hac vita, partim in altero dum purgantur, quibus illi interim ſuccurrere poſſent, dum inani illo labore ſe conficiunt!

2. 2. Dum ita in gyrum ſaltant, in vertiginem facilè aguntur. Vertigo autem, quæ homini cerebrum euertit, inſania eſt. Et talis eſt ſaltatio omnium ferè ſententiâ tam Ethnicorum, quàm Chriſtianorum. Ex illis prudentiſſimus Cicero in defenſinne Murenæ ait: *Nemo ferè ſaltat ſobrius, niſi fortè inſanit.* Ex his ſapientiſſimus ille Alphonſus Aragonum Rex dicebat: *Saltatorem ab inſano nihil differre exiſtimo, niſi quòd hic dum ſaltat, ille dum viuit, inſanus eſt.* Panorm. in Comment. lib. 1. de reb. eius geſtis. Cumque mulierem aliquando impudentiùs ſaltantem videret: *Expectate*, inquit, *mox Sibylla edet oraculum*, quaſi dicat, inſaniæ ſpeciem. Id. lib. 2. Et cùm ipſe aliquando in aduentu Frederici III. Imp. pro honore eius ſaltaret, non aliter excuſare potuit, quàm *quòd magnis viris interdum inſanire liceret.* Ibidem. Quòd ſi modeſtiſſima illa ſaltatio non caruit aliquâ inſaniâ, quis alias excuſabit leuiculas? Quæ poterat eſſe honeſtior ſaltatio, quàm illa Dauidis coram arcâ, ex mera pietate profecta: Et tamen illam in Rege deriſit vxor eius Michol, quaſi actionem ex natura ſua ſcurrilem & Rege indignam. Quis igitur probabit ſaltationes inhoneſtas?

3. 3. Vbi ita in gyrum acti ſunt, facilè tandem collabuntur: ſicut pueri, dum ſe gyrant. Senſim enim capiuntur ſtulto amore conſaltantium, & inde in fœdæ libidinis ignem, ſi non opere, cogitatione ſaltem & deſiderio collabuntur, & quaſi in febrim incidunt, vt indicauit Fredericus III. Imper. qui dicebat: *Malim febribus in lecto detineri, quàm minimam ſaltationi operam dare*; teſte Æn. Siluio libro primo Comment. in Panorm. ſentiens ipſum ſaltandi ſtudium febrim eſſe quamdam & quidem fœdam maximeque periculoſam. Quî enim fieri poſſit, vt ignis paleæ innctus, non excitet incendium, ſal aquæ iunctus non in aquam diffluat? Hinc enim monet Eccleſiaſticus capite nono: *Cum ſaltatrice ne aſſiduus ſis, ne fortè pereas in efficacia illius.* Græcè habetur, *cum pſaltrice.* Saltus enim puellarum & accedens cantus ſeu Muſica efficaciſſima ſunt retia ad illaqueandos iuuenum animos; Nónne ſaltatio Herodiadis rapuit Herodem, vt promitteret ei dimidium regni, imò caput Ioannis; quem tamen, vt colligitur ex triſtitia eius, pluris æſtimauit? quid huiuſmodi ſaltatrices non impetrabunt ab alijs? Et ſi vni hoſti difficile eſt reſiſtere, multò magis quatuor aut quinque. At ibi quot hoſtes ſimul concurrunt? Inprimis ſaturitas cibi & potus; nemo enim facilè ſaltat ſobrius, ſed poſt epulas & pocula. Accedit aſpectus mutuus, riſus & corriſus, nictus oculorum; deinde contactus omnium maximè viſcoſus, amplexus & quandoque fœda oſcula: accedit concentûs Muſici lenocinium; cantilenæ leues & inhoneſtæ, ſuauiter in aures & mentem influentes: odorum delinimenta; ita vt nulli ſenſus ſuis lenis careant. Deus bone! ſancti olim Eremicolæ in ſumma corporis afflictione, ieiunio, vigilijs, humicubationibus, ſolitudine & orationibus difficulter reſtiterunt ſpiritui fornicationis: & iſti inter tot laqueos conſtituti, puritatem conſeruabunt?

4. Dum ita miſeri laborant, nequaquam 4.
ſibi, ſed Dæmoni laborant, cui venantur animas etiam circumſtantium. Non enim illi ſolùm, qui ſaltant, ſed & ſpectatores eorum in naſſam Dæmonis communiter pertrahuntur, non ſecus ac paſtinacæ, (Goff Roth/) piſces. Hæ enim, dum piſcatores in littore ſaltationes inſtituunt & cantant, cantu ſaltuque oblectatæ ad littus adnatant, ſicque piſcatoribus ſenſim recedentibus, à tergo retibus iam extenſis includuntur & capiuntur. Quin etiam, cùm piſcator in nauicula ſaltare & cantare aliquid incipit, ſenſim ad ſummam aquam efferuntur, & facilè interim circumuentæ comprehenduntur, auct. Aldrou. lib. 3. cap. 46. & lib. 17. cap. 18. de piſcibus. Piſces ergo choreis decipiuntur, & non decipiantur homines? Miſeri verò illi piſcatores ſunt, qui choreas ducunt, quia non ſibi ſed Diabolo piſcantur.

III. Quæ illorum merces? Mors ſæpe ſubitanea: deinde inferni barathrum. Sic enim Iob 21. dicitur: *Tenent tympanum & citharam & gaudent ad ſonitum organi. Ducunt in bonis dies ſuos & in puncto ad inferna deſcendunt.* Multa huius rei exempla paſſim inuenimus. Vnum recenſet Cæſarius Monachus Ciſterc. lib. 4. cap. 11. Hiſtor. de procaci vetulâ, qui in feſto SS. Petri & Pauli cum alijs choros agens, parocho propè concionanti inſultabat, ideoque intra triduum ſubitò extincta eſt. Aliud Albertus Cranzius lib. 13. Wandal. hiſtor. cap. 14. de Qualenſibus nuptijs in Lubica, in quibus aderat frequentiſſima virorum & mulierum multitudo choreas ducens, repente verò incendium domus exortum abſumpſit ex illis 180. vtriuſque ſexûs, ſoli ſponſus & ſponſa è lecto euaſere incolumes. Vnde prouerbium ortum: *Nuptiæ Qualenſes.* Aliud refert de Marchione Miſnenſi in oppido Caluen ſaltante, domûs ruinâ oppreſſo lib. 10. Metrop. cap. 23. & lib. 10. Saxon. cap. 5. Aliud de ſaltantibus in ponte ferè 200. hominibus, rupto ponte ſubmerſis, Aliud Thomas Cantiprat. lib. 2. Apum, de quibuſdam in Gallia ſuper ponte choreas ducentibus, qui ſubitò derupto ponte fortiſſimo in aquis validis, Pharaones effecti, ſunt demerſi. Addit & puellam ſe præſente poſt choreas ſubitaneâ morte percuſſam expiràſſe. Aliud de muliere ſaltante, quæ elapſu baculi è manu ludentis pilâ, enecta eſt; eodem libro. Et quid talium hominum mortem ſequi poteſt niſi infernus? Vbi enim præparatio ad mortem? vbi præuia pœnitentia? Et ſi teſte Diuo

III. Merces eorum mors eſt & infernus.

Auguſtino

Auguſtino *omnis motus & ſaltus petulantiæ eſt ſaltus in profundum cloacæ:* quantò magis chorea impudica & frequentata? Experta eſt hoc ſaltatrix illa filia Herodiadis, quæ, vt ſcribit Nicephorus lib. 1. ca. 20. & Lucius Dexter in Chronico anno Chriſti 34. cùm ſuper Sicorim flumen Ilerdæ concretum hyemali tempore pedibus tranſiret, ruptâ glacie in profundum non aquæ tantùm, ſed inferni etiam deſcendit in momento. Atque vt ſciretur ſaltationi eius hoc ſupplicium illatum fuiſſe, caput eius glacie reſectum poſteà ſupra glaciem ſaltus dedit.

Qualis iſte ſaltus fuit? de glacie in aquæ fundum, de aqua in inferni profundum? Refert Herodotus lib. 6. Cliſthenem Sicyoniorum Tyrannum varios & nobiliſſimos adoleſcentes procos ex varijs ciuitatibus conuocaſſe eo fine, vt eorum vni quem digniſſimum reperiret, vnicam filiam ſuam Agariſtiam nobiliſſimam ditiſſimamque deſponſaret. Cumque præ cæteris ei placeret Hippoclides, Atheníenſis iuuenis, vbi poſteà vidit eum nimis leuiculè & geſticulatoriè ſaltâſſe, mutauit voluntatem & dixit ei: *Fili Tiſandri* (ita enim vocabatur eius pater) *matrimonium deſaltaſti*. Vobis hoc dicitur adoléſcentes. Vobis cupit Deus deſpondere regnum ſuum, ſi vos dignos ſanctis moribus probaueritis. At ſi leuiculas ſaltationes ſectati fueritis, fruſtra eritis: matrimonium deſaltaſtis, in infernum deſiliiſtis.

Cogitent igitur ſaltatores & ſaltatrices qualem aliquando ſaltum ex hoc ſæculo in alterum facturi ſint. Cogitent tubam illam terribilem, quæ eos euocabit ad tribunal Iudicis. Quid ſi & ipſi in profundum inferni debeant ſaltare? Qualis erit ſaltus ille? Abſit igitur à vobis, vt ad has diaboli operas conduci vos patiamini. Eamus potiùs ad vineam Chriſti & ſeruiamus Deo, vbi merces noſtra magna nimis ipſe Deus Deorum eſt & regnum cœlorum.

DOMINICA SEXAGESIMÆ.

THEMATA.

I. Quando & quâ ratione Dæmones comedant ſemen verbi Dei.

II. Qui conculcent verbum Dei.

III. Comparantur inter ſe ſtatus virginum, viduarum, & coniugatorũ.

IV. Procraſtinatio pœnitentiæ peſſima corui vox.

V. Alearum & chartiſoliorum ludi periculoſi.

THEMA PRIMVM.

Quando & quâ ratione Dæmones comedant verbum Dei.

1. *Quando homines negligunt malè conciones.*
2. *Quando præſentes ad concionem non attendunt.*
3. *Quando in concione ſola oblectamenta quæruntur.*
4. *Quando auribus quidem audiunt, ſed corde non apprehendunt.*
5. *Quando verbi Dei auditi mox iterum obliuiſcuntur.*

Aliud cecidit ſecus viam, & volucres cœli comederunt illud.
Luc. 8.

INTER alia mira & paradoxa huius parabolæ, illud etiam cenſendum videtur, quod ait Dominus volucres cœli, hoc eſt, Dæmones (vt ipſe explicat) venire & rapere ſemen verbi Dei, quod ſecus viam cecidit. Quid enim, dicet aliquis, Diabolo cum verbo Dei? quid verbo Dei cum Diabolo? quid hoc illum iuuat? nónne id execratur cane peius & angue? Ad hoc vt reſpondeamus, reuocemus in memoriam, quod aliàs dixiſſe me memini ex S. Gregorio Turonenſi de Gloriâ Confeſſ. capite vltimo de mercatore quodam Gallo, qui nauigans in Arari flumine, depoſuerat marſupium ſuum fortè in proram nauis, pelle phœniceâ coopertum, & quaſi ſecuro loco neglectum. Quod ex alto conſpicatus miluus, leporem aut quid ſimile ratus, id abripuit, vbi tamen nihil pinguedinis aut alimenti in eo deprehendit, in flumen deiecit. Hic modus, hæc ratio eſt, quâ ſemen verbi Dei rapit Diabolus. Videt id à multis negligi & procul à tergo reponi; itaque ipſe rapit, quia pretioſum eſſe nouit, non ſibi, ſed hominibus. Nihil illa diues burſa profuit miluo rapta, obfuit tamen plurimùm mercatori abrepta. Neque Dæmonem iuuat deuoratum Dei verbum, nobis autem ereptum maxima damna infert. Satis eſt hoc Diabolo, ſi nos ſpoliauit cæleſti theſauro. Ergo Audit. attendendum nobis eſt, ne pretioſum iſtud ſemen ſecus viam cordis noſtri cadere patiamur, vbi id ſtygius ille miluus deuoret in malum noſtrum. Quî verò iſtud actitent multi malè cauti Chriſtiani, audiamus.

I. Quando homines ex contemptu vel merâ negligentiâ alijs negotijs, non neceſſarijs, detenti, conciones negligunt. Quod vt fiat omnibus modis adlaborant Dæmones, & imitantur in hoc peſſimum illum Ieroboam, qui cùm à decem tribubus, quæ diſceſſerant à Roboam, electus eſſet in Regem, vt regnum ſibi ſtabiliret, erexit aureos vitulos in Iudææ finibus, vnum in Dan; alterum in Bethel, quò nimirum populũ auocaret à templo Ieroſolymitano, quod erat in poteſtate Roboami. Eò enim ſi

I. Quando homines negligunt malè conciones.

pergeret

Digitized by Google

pergeret populus, facilè rurſum ſeſe amore templi, ſeu Sacerdotum monitis retrahi poterat ad Roboamum, priorem & legitimum Regem ſuum. Ergo duas aras cum vitulis erexit in locis illis, quæ leuiori moleſtia, vtpote vicina, poterant adiri, nôrat enim difficile eſſe populo ter in anno aſcendere Ieroſolymam quantocumque ſpatio diſtarent. Et certè ſtultus ille populus, non attendens quàm grauiter puniti fuerint eius maiores in deſerto ob adoratum vitulum, ſeduci ſe permiſit, & à templo Deique cultu abduci. 3. Regum 12. Ieroboam exponitur *impugnans populum*, & Dæmonem repræſentat, qui populum Chriſto alioquin ſubiectum impugnare & euertere non deſinit. Is ergo velut capitalis Chriſti hoſtis & rex impiorum, vt populum Chriſti ad ſe trahat, aut pertractum fortiùs ſibi ſubijciat, & à Chriſto abalienet hoc potiſſimùm molitur, vt à templo, in quo Dei verbum docetur, retrahat & auertat: ſciens quanta vis ſit verbi diuini ad reuocandum à peccatis populum. Erigit igitur vitulos aureos, hoc eſt, objicit varia impedimenta, itinera, negotiationes, curas domeſticas: proponit difficultates primo manè ſurgendi, tam procul ad templum eundi, rei diuinæ & concionis prolixitatem, aliaque innumera. Sic efficit, vt ſemen verbi diuini ſecus viam cadat, dum non auditur, interim id ipſe colligit & quodammodò deuorat, retinendo in memoria, vt ſuo tempore depromat ad eos accuſandos & perdendos, quos aſtu ſuo ſeduxit. Hinc fit vt quemadmodum decem tribus Hebræorum pergebant ad vitulos, & vix duæ ibant in templum ad Dei veri cultum: ſic etiam ad Dei verbum audiendum vix quinta fidelium pars (atque vtinam vel quinta!) veniat in templum. Contingit itaque verbi Dei præconibus ſæpiùs id, quod citharœdo illi Iaſſio apud Strab. lib. 14. qui dum citharâ ſuâ populum in foro demulceret, tantiſper auditus eſt, donec tintinnabulo ſignum venditionis piſcium daretur: eo audito vniuerſi ad negotiationem piſcium diſceſſerunt, vno excepto ſurdaſtro, qui tintinnabulum non audierat. Clamant prædicatores & campanæ pulſu conuocant fideles ad citharam verbi Dei, ſed viciſſim Diabolus pulſat tintinnabulum ſuum & auocat homines ad alias ſæculares negotiationes, voluptates, curas & corporis commoditates: & en plerique omnes præconem hunc ſequuntur, ipſique obſecundant, relicto Concionatore & cithara verbi diuini. Pauci aliqui & ferè ſimpliciores, atque ex illis vtinam non ſurdaſtri multi, audiunt concionem. Verùm quemadmodum neglectus ille templi, & vitulorum cultus cauſa fuit Iudæis, cur poſteà vaſtarentur & abducerentur in Babyloniem, vti fatetur Ioſephus lib. 7. Antiq. cap. 3. ita metuendum Chriſtianis, ne & ipſi aliquando ob neglectum verbi Dei, in manus hoſtium tradantur.

II. Quando præſentes ad concionem non attendũt.

II. Quando præſentes ſub concione ſomno ſopiti, aut aliàs diſtracti non attendunt. Naaman ille Syrus Princeps, ſanatus iam à lepra & ad Deum verum conuerſus, reuerſurus in Syriam, onus terræ ſacræ quantum duo burdones ferre poſſent, ex Iſrael ſecum abſtulit, ſiue vt inde altare strueret, ſiue vt eam in Idolorum templo, & loco ſtationis ſuæ, quando Regi miniſter adeſſe debebat, ſibi ſubſterneret, quò mentem ab Idolis ad Deum Iſraël auocaret, & ſibi videretur eſſe non in execrando Syrorum ſolo, aut in eo ſacrificare, ſed in religioſo & ſacro, electi à Deo populi, vt ait P. Sanctius in capite quinto libri quarti Regum. Præclaram hanc induſtriam inuertunt hoc tempore deprauati homines; quia enim pudoris causâ templum Deique verbum fugere prorſus nequeunt, ſecum afferunt in templum terram profanam, quantum duo muli ferre poſſunt, vt ijs inſiſtendo, mentem à concione ad profana ſtudia auocent, cogitentque ſe non eſſe in templo Dei & ſub concione, ſed domi in cellario vel conuiuio, aut foris in prædio, in ſuo theſauro, choreis aut ſphæriſterio: vel dormiunt aut occupant ſe colloquijs, lectione, vel imaginum luſtratione; nugantur, cum catellis, quos inferunt in templum, vel legunt epiſtolia, aut quæ ſcribuntur noua. Hæc ſunt terra illa, nugæ, inquam, & curæ profanæ ac terrenæ, quas inferunt in templum duo muli, mundus ſcilicet & caro. Ille curas ſæculares, hæc nugas & curioſitates affert. Cùm econtrà pij fideles templum adituri aſinos iſtos foris relinquant, quemadmodum docuit Abraham aſcenſurus in montem ad ſacrificandum; quando dixit ſamulis ad radicem montis: *Expectate hic cum aſino*, Geneſis 22. His accedunt Dæmones, qui præterea varia eis obiecta proponunt, quibus diſtrahantur; cient ſtrepitus & garritus, ſeros aliorum ingreſſus, aliorum intempeſtiuos egreſſus, quibus Auditores impediantur, quò minus concionem audiant. Imitari mihi videntur in hoc ſacrificulos Ammonitarum, qui dum infantes cremarent & ſacrificarent Idolo Moloch, interim tympanum pulſabant in Tophet (quod idcircò à Toph, hoc eſt, tympano ſic appellatum) ne vſtorum eiulatus parentes exaudirent, adeoque ab immani ſacrificio abhorrerent ac ceſſarent, vt docent cum Lirano & Hebræis Cornelius in capite ſeptimo Ierem. & alibi cum alijs paſſim. Ita nimirum Diabolus, ne peccatores in concione audiant perſtringi ſuos infælices fœtus, vitia & ſcelera, indeque ad pœnitentiam & lachrymas commoti, reſipiſcant & abhorreant à peccando, quid agit? excitat in animis eorum aliarum ſæcularium cogitationum ſtrepitus, obtundit ſenſus ſomno & euagationibus, diſtrahit fabulis & nugis. Hoc verò quid aliud eſt, quàm deuorare ſemen bonum, quod non in aures hominum, ſed ſecus viam cecidit? Alijs ſub concione ſomnus obrepit, interim ſemen verbi Dei, quia ſecus viam cadit, à volucribus ſtygijs rapitur: contingitque illis, quod illi tabellario, qui ex Sicilia miſſus in Italiam ad Dionyſium Siciliæ Regem fuit, vt reuocaret Regem ad tutandum ab inuaſore regnum ſuum.

ſuum. Is enim quia carnem pro viatico emptam peræque ſuæ alligatam, in via paulum dormiturus ſepoſuit, lupus odoratus carnem, ipſo dormiente abſtulit vnà cum perâ, cui incluſæ erant litteræ Regi ferendæ. Sic ipſe carnem ſibi, & Regi ſuo regnum perdidit. Plut. in Dione. Planè in hunc modum, quando tu dormis, neglectis ijs, quæ in concione dicuntur, adſunt volucres illæ & rapiunt verbum Dei, quibus annexa eſt Dei Epiſtola, nuncians tibi ſalutem tuam.

III. Quando in concione ſola oblectamenta quæruntur.

III. Quando ex concione ea tantùm notantur & quæruntur, quæ animum oblectant, non quæ ædificant. Hi enim corticem nucum aut pomorum mirantur & comedunt, nucleum abijciunt, quem proinde colligit & comedit Diabolus. Similes hi ſunt militi cuidam gregario, qui ſub Maximiano Imp. militans, occupato quodam Perſarum vallo, in ſpoliorum direptione ſcutum reperit Parthicum, in quo ſeriatim collucentes viſebantur margaritæ. Ipſe verò per rei inſcitiam gemmis abiectis, ſolo abijt pellis nitore contentus. Cæl. Rhodigin. libro decimo octauo capite primo A. L. Similiter cùm Heluetij anno 1476. Carolum Burgundum ad Grancelum caſtris exuiſſent, vnus inter opimam Ducis 100000. aureorum ſupellectilem, reperit carbunculum eximiæ magnitudinis, quem lapilli ſplendore delectatus ſuſtulit & cuidam peregrino pro medio floreno conceſſit. Beyrl. in Theatro. Nihil aliud faciunt, qui ex concione non niſi ea retinent, quæ ad delectationem faciunt, non ad profectum. Gemmas enim abijciunt, & nitens ſcuti corium ſibi reſeruant. Doctrinæ Concionatorum gemmæ ſunt, quæ cum quodam orationis ornatu quaſi in pelle nitidâ varijs coloribus ornatâ proponuntur, ad faſtidium pellendum & Auditorem alliciendum. Non ſimus velut illi, qui cùm corruptum cupedijs ſtomachum habeant, nauſeant ſolidos cibos & ſola appetunt bellaria & condimenta. Signum enim id eſt hominis carnalis, & ſecundum ſpiritum corrupti. De talibus dicitur Pſalm. 106. *Omnem eſcam abominata eſt anima eorum: appropinquauerunt vſque ad portas mortis.*

IV. Quando auribus quidem audiunt, ſed corde non apprehendunt.

IV. Quando audiunt & attendunt quidem, ſed quæ dicuntur corde non apprehendunt: audiunt ex conſuetudine, vel quia aliud quod agant, non habent; putantque ſatis eſſe, quòd interfuerint concioni, quocunque tandem euentu. Hi ſemen verbi Dei in ſuperficie, non in corde terræ recipiunt; vnde nigræ illæ volucres facilè id deprehendunt atque deuorant. Hac ratione dicitur Deus Num. 23. poſuiſſe *in ore Balaam*, mali illius Prophetæ, verbum illud: *Reuertere ad Balac & hac loqueris.* At cur non potiùs dicitur poſuiſſe in eius corde: Reſpondet Origenes optimè homilia decima quarta in Num. *Quoniam*, inquit, *in corde eius mercedis deſiderium erat & cupiditas pecuniæ: verbum Dei non in corde, ſed in ore eius ponitur.* Placuit ſuprà modum huic Prophetæ populus Hebræorum à Balac ipſi oſtenſus, ita vt ſatis mirari non poſſet; & exclamaret: *Quàm pulchra tabernacula tua Iacob! &c.* Num. 24. peteret etiam cum illis mori: *Moriatur anima mea morte iuſtorum, & fiant nouiſſima mea horum ſimilia.* Numer. 23. Interim tamen non curauit emendare malignitatem & auaritiam ſuam, quâ captus & illaqueatus iam tunc promiſit Balaco, daturum ſe ei conſilium contra Hebræos, promiſſo excæcatus munere. Ita nimirum multi Chriſtiani, qui viuunt in concubinatu, odijs, ebrioſitate, detentione alienorum bonorum; cùm veniunt ad concionem, mouentur nonnihil & mirantur Dei verbum, ſapientiam, bonitatem, longanimitatem, &c. ipſumque Concionatorem: deſiderant etiam tales eſſe, quales prædicat & ſequendos proponit Eccleſiaſtes? mox tamen à concione repetunt eadem ſtudia ſua, redeuntque ad antiqua ſtabula. Cuiuſmodi homines in typo quodam videtur aſpexiſſe cæcus ille nondum plenè illuminatus, quando ait: *Video homines velut arbores ambulantes.* Marci 8. Quomodo ambulant arbores? certè non ſecundum radicem, quâ ſemper fixæ hærent: ſed ambulant parumper, aut ſaltem ambulare videntur, ſecundum apicem, quando à vento agitantur.

Hoc modo ambulant hi, de quibus dixi. Agitant caput in concione, quaſi admirabundi cum Balaamo, nec non ad conuerſioſionem iam diſpoſiti. Sed quia radices in ſuis vitijs nimis altas egerunt, adeoque affixi hærent, ideò nec paſſum vnum diſcedunt à priore vitâ. Patuit in Nabuchodonoſore eiuſque filio Balſaſare, quibus Daniel imminentem cladem ex Dei ore prædixit, & ſomnia expoſuit. Ipſi tamen licet admirati & Danielem remunerati, nihil tamen emendati ſunt. Audiunt conciones ſicut multi audiunt Muſicam in templo; non vt inde ad deuotionem & deſiderium cœleſtis patriæ, ſeu diuinæ venerationem accendantur, (qui tamen fines illius ſymphoniæ ſunt) ſed vt aures recreent. Laudant igitur voces cantantium, laudant cantandi artem, ipſaſque cantiones doctè & ſuauiter compoſitas: nihil tamen inde fructûs pro animâ ſuâ reportant. Teſtatur id ipſe Deus ad Ezechielem de ipſius concionibus cap. 32. dicens: *Es eis quaſi carmen muſicum, quod ſuaui dulciq; ſono canitur: & audiunt verba tua, & non faciunt ea.* quaſi diceret: audiunt te voluptatis & delectationis ergo, non doctrinæ, vt vitam corrigant: quaſi audirent te ſcitè pulſantem inſtrumentum muſicum, ſolo concentu delectati; vt exponit ibi Cornelius.

V. Quando verbi Dei auditi mox iterum obliuiſcuntur.

V. Quando Dei verbum corde quidem exceperunt, mox tamen obliuiſcuntur. Angelus B. Arſenio Eremicolæ demonſtraturus opera hominum, inter alia hauſit aquam in canalem perforatum: quæ ex altera canalis parte continuò effluxit, vt eſt in eius vitâ apud Sur. 19. Iun. Id verò vbi magis contingit, quàm in verbi Dei auditoribus, quando id per vnam aurem influit, & per alteram

efluit? Arguit ea obliuio contemptum aliquem verbi Dei, aut non magnam ſaltem æſtimationem; quid mirum ergo, ſi id Satan colligat & velut neglectum deuoret? Vas confractum nec liquorem retinet, nec ſonum niſi hiulcum & ingratum edit: vnde abijcitur & confringitur. Huiuſmodi eſt obliuioſus rerum diuinarum. Nam *cor fatui quaſi vas confractum, omnem ſapientiam non tenebit*, ait Eccleſiaſticus cap. 21. Chartæ iraſci ſolemus, ſi vel minimâ ſui parte perflua ſit: & non iraſcetur nobis Deus, ſi vndique perflui, nullam prorſus ſapientiam infuſam retineamus? Hebræi ſuæ legis præcepta non ſcribunt in charta, quæ vel vnum foramen habet, vt teſtatur Oleaſter in caput decimum tertium Exodi, & quid vnum chartæ foramen ad hominem rimarum plenum, qui nihil ferè omninò retinet ex verbo Dei ſibi per Concionatorem inſcripto? Habent ergo meritò cur tales ſibi timeant, ob tam culpabilem iacturam verbi diuini. Neque verò in hoc poſſumus accuſare Diabolum, quia vt S. Chryſoſtomus homil. 31. Op. imperf. in hodiernum Euangelium ait: *Ille latro eſt, qui parietem perforat, in ſecretâ domus parte ingreditur: qui autem inuenit foris impoſitum & proiectum, quomodo quaſi latro culpetur? Sic & Diabolus, ſi poterat introire in ſecreta pectoris tui, vt à te nolente raperet verbum, bene culparetur, nunc autem quod à te neglectum eſt & contemptum, hoc ille diripit.* Viciſſim verò ipſe accuſabit iuſtiſſimè eos, qui verbum Dei ſpreuerunt. Suo enim tempore, cùm te iudicandum accuſabit, depromet è ſuo gutture omnia illa ſemina, quæ tu neglexiſti, vt te illis iugulet; & propterea adeſt in concione cum plurimâ ſuâ cohorte, vt colligat, quæ tu negligis. Præter Chriſti Domini certiſſimū teſtimonium, audiamus Barth. Faium, regium Conſiliarium, in ſuo Energum. & Alexicaco apud Tim. Bredenbachium lib. 7. collat. ca. 36. qui ſcribit Dæmonem ex matronâ Nicolâ, adactum exorciſmis Epiſcopi Laudunenſis, poſtquam in præſentia 4000. circiter hominum plurima arcana prodidiſſet, & multorum nomina & conditiones edixiſſet, cuidam aſtantium magnâ voce exclamando dixiſſe, ipſum iam trigeſimum interfuiſſe concioni Caluiniſticæ, quæ paulò ante Creſpij Laudunenſium fuerat habita. Nec is diffitebatur, ſed addebat ſibi adſuiſſe quendam viridi veſtitu ignotum. Cui Dæmon. *Ego ille fui.* Itaque adſunt etiam Dæmones concioni nec ſolùm adſunt, ſed numerant etiam quot conciones frequentemus, & quot negligamus: procul dubio etiam quomodo attendamus, vt hæc omnia ſuo tempore depromant coram Iudice noſtro Chriſto, ac niſi nos emendauerimus, euoment hi milui conciones, quas deuorarunt, vnà cum vanis auditoribus in locum horroris & vaſtæ ſolitudinis; quod à nobis auertat Deus.

THEMA SECVNDVM.

Qui conculcent Dei verbum.

1. *Conculcant auari.*
2. *Libidinoſi.*
3. *Score & naſuti.*
4. *Magnates ferè & potentes.*
5. *Increduli.*

Aliud cecidit ſecus viam & conculcatum eſt. *Luc.* 8.

QVid audimus in hodierno Euangelio? Semen bonum, quod multiplicem fructum in agro facere debebat, pedibus conculcatum eſſe. Quid minus habet ſemen quàm ipſe panis? Et nónne hanc reuerentiam pani habemus, vt, ſi vel mica in terram cadat, eam colligamus & verò oſculemur aut comedamus, ne pedibus fortè caſu ab aliquo calcetur? Quid igitur, ſi quis ſtudio & deditâ operâ panem conculcaret? nónne indignaremur? At verò ſemen verbi Dei millies adhuc præſtantius eſt ſemine vel pane materiali. Et erit aliquis tam perfrictæ frontis, vt pedibus id calcare audeat? Quare ego non hominum, ſed beſtiarum tantùm pedibus conculcari poſſe hoc ſemen puto. Quemadmodum enim Iacob Patriarcha cùm vidit ſanguinolentam Ioſeph filij ſui veſtem, mactati filij indicem, non poterat ſibi vllâ ratione perſuadere, quòd fratres alijve homines innocentiſſimum & gratioſiſſimum puerum mactaſſent; ſed *fera peſſima*, inquit, *comedit eum, beſtia deuorauit Ioſeph.* Geneſ. 37. Pari modo ego credere vix poſſum, reperiri homines, qui conculcent Dei verbum, omni acceptione digniſſimū. Beſtiæ igitur eſſe debent, qui id faciunt. Quod vt clariùs videatis, eas nunc deſcribam.

I. Conculcant id auari; qui cùm ſe Deum quaſi omnipotentem in arca poſſidere exiſtiment, ſpernunt omnes inferni minas & fœlicitatem cœli, quæ de futuro eis proponitur. Non enim attollunt oculos ad cœlum, ſed proni ſemper in terram & terrena aſpiciunt inſtar porcorum, qui roſtro terrâ affixo rimantur ſordes & latrinas: ac ſi caſu fortè ad cœlum ſurſum aſpiciant, admirabundi hærent (quo modo & diuites, ſi quid aliquando de cœlo audiunt) moxque ad ſuum pabulum inquirendum redeunt. Hinc Dominus Matth. 7. dixit diſcipulis ſuis: *Ne mittatis margaritas veſtras ante porcos, ne fortè conculcent eas pedibus ſuis & conuerſi dirumpant vos.* Margaritæ ſunt doctrinæ Euangelicæ, contentæ in ore Concionatoris, latentes in mari Sacræ ſcripturæ: quarum pretium non agnoſcunt diuites, quia ſuas opes longè eis præferunt; vnde ſpernunt & derident verbum Dei, adeoque conculcant, iuxta id Sapientis Prouerb. 27. *Anima ſaturata calcabit fauum.* Qui ſaturatus eſt ruſticanis cibis, repudiabit etiam regias dapes. E contrà, *anima eſuriens* (addit Sapiens ibidem) I. Conculcant auari.

etiam amarum pro dulci ſumet. Sic Hebræis ſitientibus ita ſapuit aqua de petra, quaſi eſſet mel; vnde dicuntur ſuxiſſe *mel de petra:* quibus tamen ſaturatis dulciſſimum manna deſipuit. Tales erant Phariſæi illi Luc. 16. qui Chriſtum de eleëmoſynâ & auaritiâ diſſerentem, contracto naſo ſubſannabant, vt explicat vox græca ἐξεμυκτήριζον vbi latinus noſter textus habet: *Audiebant omnia hæc Phariſæi, qui erant auari & deridebant eum.* Vnde ſubijcit Chriſtus mox hiſtoriam epulonis. Qui rogans pro quinque fratribus ſuis, vt mitteretur ad eos Lazarus, audijt: *Habent Moyſen & Prophetas.*

II. Libidinoſi. II. Libidinoſi, qui de turpitudine ſuâ ſibi conſcij, fugiunt Dei verbum, ne in ipſo velut in ſpeculo ſuam fœditatem intueri cogantur. Habent hoc animalia quædam horridi vultus, vt reſpuant bibere ex aqua limpida, ne faciei ſuæ deformitatem in ea conſpiciant; quare pedibus eam calcando turbidam & limoſam reddunt, vti Elephantes, apud Ælian. l. 17. cap. 7. de animal. Et Camelus, apud Plinium libr. 8. cap. 18. videt enim hic in limpidâ aures ſuas truncas, collum recuruum, & gibbum deformem: elephas verò capitis ſui caluitiem, aurium vaſtitatem, pedum craſſitiem, cutem depilatam, &c. Idem agunt vitioſi, calcant Dei verbum ac contemnunt, quia in eo ſi ſe inſpicerent, fœditatem ſuam cernerent. Fuit huiuſmodi Camelus Herodes, qui in cæteris, quæ ipſius turpitudinem & libidinem non tangebant, libenter audiebat Ioannem, & multa faciebat; at vbi ipſius vulnus tactum à Ioanne fuit, ibi iam non modò aures ſuas, ſed etiam Ioanni os occluſit, miſitque eum in carcerem. Dicebat, opinor, Ioannes Herodi: Sereniſſime Rex, in tali & tali domo cõueniunt potatores & luſores, qui rem domeſticã filijs decoquunt & iurgia cient, inebriantur, blaſphemant. Mox Herodes: Bene mones: corripiam illos & non fiet ampliùs. In aliâ domo aluntur ſcorta, quæ ſeducunt Hebræos: Bene, inquit, diruam lupanar. In carceribus detinentur aliqui innocentes, quorum cauſa non examinatur ſed differtur: iube eos expediri. Mox Herodes: Fiat, ſicut mones: At verò etiam tu Rex peſſimo exemplo rempublicam peruertis, detinendo vxorem fratris tui. Hîc Rex. Tace de hac re, ne loquaris ampliùs: apage in vincula & temeritatis pœnas lue. Hic nimirum fuit lapis Herodis, in quo ſemen aruit: hoc vlcus, quod Medicum ſuum repulit; quomodo equi ſauciati, in alijs quidem corporis partibus palpari ſe patiuntur, at vbi in membro vel parte ſauciâ tanguntur, ibi calcibus ferire incipiunt tangentem ſe chirurgum. Sed quàm ſibi malè conſulunt? quid enim ſi chirurgum pellat, qui ad mortem ſaucius eſt? quid niſi mortem quærit?

III. Scioli & naſuti. III. Scioli, & naſuti, qui videntur ſibi ſatis per ſe ſapere & viam cœli callere: vnde raró audiunt conciones. Tales erant Legiſperiti & Phariſæi, qui ſoli Ioannis Baptiſtæ concionem ſpreuerunt & baptiſmum reſpuerunt; cùm turbæ, publicani & milites ad eum venirent, conſilium ab eo peterent & baptiſmum acciperent, Lucæ 3. Ita enim idèm Lucas cap. 7. ait: *Omnis populus audiens* (Ioannem ſcilicet) *& publicani iuſtificauerunt Deum, baptizati baptiſmo Ioannis, Phariſæi autem legiſperiti conſilium Dei ſpreuerunt in ſemetipſos, non baptizati ab eo.* Venerũt quidem & Phariſæi aliqui ac Sadducæi ad Ioannem, vt habetur Matth. ca. 3. ſed vel non ſuſceperunt baptiſmum eius, vel fictè ſuſceperunt. Itaque ſpreuerunt eum *in ſemetipſos*, hoc eſt, in propriam condemnationem, dum ipſi cæteris oculatiores lucem aſpernati ſunt. Idem Chriſto fecerunt, vnde dicunt Ioan. 7. *Numquid ex Principibus aliquis credidit in eum aut ex Phariſæis?* Id ipſum videre poſteà fuit in Philoſophis & literatis Athenienſibus, Epicuræis & Stoicis, qui Paulum prædicantem irridebant ac dicebant: *Quid vult ſeminiuerbius iſte?* Græcè σπερμολόγος, quæ eſt auis contempta è genere graculorum. Vocant igitur eum graculum. Vnde nullâ in ciuitate pauciores conuertit Paulus, quàm Athenis. Act. 17. Sed aliud eſt ſapientia huius ſæculi, aliud ſapientia Dei. At quemadmodum Medici, quantumuis artis ſuæ periti, proprijs infirmitatibus mederi non debent, ſed alteri Medico ſe ſubiicere: ſic etiam eruditi & Doctores non ſibi ipſis ſapere. Piſces multi licet in aquis naſcantur & innatent, præter ſuas tamen natiuas quaſi aquas, indigent cœleſti aquâ & pluuiis; vt viuere poſſint & nutriri, teſte Ariſtotele lib. 8. hiſt. animal. cap. 19. Igitur & ſapientes, licet in ſapientiæ aquis verſentur & quaſi innatent, ſciant tamen nihilominùs cœleſtis ſapientiæ aquis opus ſibi eſſe. Vnde Prouerb. 18. ſapientum Magiſter ait: *Auris ſapientium quærit doctrinam*, & cap. 1. *Audiens ſapiens ſapientior erit.* Non ſolùm caput hominis aures habet, ſed etiam cor illius. Quare ſi aures capitis non egent fortè verbo Dei, quia ſcilicet iam ſciunt, quid faciendum ſit: certè egent aures cordis, vt nimirum moueantur ad faciendum, quod faciendum norunt.

IV. Magnates ferè & potentes. IV. Magnates ferè & potentes; quod inde clarum ſit, quia raró audiunt conciones: & ſi audiant, breues eſſe volunt: inſuper ad eas parum attendunt, ſed interim alia tractant & colloquuntur inter ſe. Teſtantur id etiam Pontifices ac Phariſæi cap. 7. Ioan. citat. *Numquid ex principibus*, aiunt, *aliquis credidit in eum?* (Chriſtum.) *Sed turba hæc*, &c. quæ vt ait Marcus cap. 12. *libenter eum audiuit.* Cauſam huius rei edixit Diogenes apud Laert. lib. 6. quia magnates & nobiles liberos ſe natos arbitrantur, vnde leges non facilè accipiunt; ſed quidquid lubet, agere volunt. Veriſſimè igitur de illis dictum credas à Sophar, Iob 11. *Vir vanus in ſuperbiam erigitur, & tanquam pullum onagri ſe liberum natum putat.* Onager enim per ſyluas & montes, quacumque vult, vagatur, quia in illis natus eſt; vnde capi ſe non patitur, ac ſub iugum mitti. Miratur quidem accedentem ad ſe hominem & moratur, donec planè vicinus ſit: at vbi quis manum extendere eumque apprehendere tentat, celerrimè cum clamore & calcitratione proripit ſe, nec quiſquam eum ob velocitatem aſſequi poteſt, Auct. Scalig. exercit. 205. Planè in hunc modum nobiles multi adeunt quandoque & mirantur conciones; at ſi

concio-

concionatores manum eis aut frænum ioijcere velint, diffugiunt, nec ampliùs in concione compareut; quin & in concionatorem recalcitrant & ſcommata effundunt. Porrò Rabbi Salomon apud Corn. à Lap. in Ierem. cap. 2. ait onagros vno menſe anni dormire, & tunc quando dormiunt, capi poſſe. Quod ſi verum eſt, certè quadrat huiuſmodi hominibus, qui niſi in ſomno mortifero & lethali ægritudine vix capi & conuerti poſſunt. Denique *venatio leonis onager*, ait Eccleſiaſticus cap. 13. pari modo qui libertatem carnis amant, venatio & tandem præda fiunt tartarei leonis.

V. Increduli. V. Increduli, qui verbo Dei fidem non habent, quales etiam hodie reperiri, nec paucos; ſatis compertum eſt. At verò Dei verbum, quod in ſcripturis continetur & à Concionatoribus prædicatur, veriſſimum Dei verbum eſſe paucis oſtenditur.

Verbi Dei auctoritas comprobatur.

Primò ex librorum auctoribus, qui vel boni fuerunt, vel mali. Si boni, quomodo potueruot ſibi attribuere ea verba & doctrinas, quæ Dei ſunt? quomodo mentiti, cùm toties tamque
1. acriter mendacium damnent? Si mali, quomodo tam ſeriò commendant bonum & prohibent malum? Item vel ſacri libri ſunt illorum auctorũ, qui feruntur, vel aliorum; ſi primùm, cùm fuerint viri ſancti, quomodo mentiti ſunt? vel ſi dicas deceptos fuiſſe, quomodo non temerarij? Si ſecundum, pari ratione omnes librorum antiquorum auctores vel Chriſtiani fuerunt, vel non. Si Chriſtiani quomodo mentiti? cur aliorum potiùs nomina quàm ſua poſteritati commendarunt? ſi non, quomodo Chriſtianam religionem adeò commendant, ſuam verò reprobant?

2. Secundò, ex materiâ, quæ etſi multa ſupra rationis humanæ captum continet, nihil tamen ei contrarium, nihil etiam non ſanctum & pium tradit. Habet etiam plurima vaticinia, quæ temporis progreſſu verificata ſunt, vti in V. T. de regno tribus Iudæ Geneſ. 49. De Cyro Rege Iſa. 45. &c. in nouo Teſtamento de excidio Ieroſolymæ & Iudæorum, de mundi totius conuerſione, de martyrio Petri, Ioannis verò naturali morte, &c.

3. Tertiò, ex Eccleſiæ & totius orbis ſenſu & conſenſu, qui libris SS. diuinam ſemper auctoritatem tribuit, alijs abnegauit: tot ſæculis eos illibatos conſeruauit: per libros illos conuerſus eſt. At licet fuerint, qui aliqua in ijs velut abſurda calumniati ſunt, vti Porphyrius & Iulianus, à nullo tamen quidquam falſitatis redargutum, multò minùs conuictum eſt, ne à Iudæis quidem, qui Apoſtolorum & Scriptorum illorum tempore vixerunt, tam acres alioquin, Chriſtianæ religionis hoſtes, quod maximum eſt argumentum. Multi etiam excruciari & necari maluerunt, quàm libros illos Tyrannis exurendos tradere.

4. Quartò, ex miraculis, quibus eorum auctoritatem comprobauit Deus. Eorum primum eſt, ſeptuaginta duorum interpretum, qui Hebræa Biblia in Græcam linguam verterunt ſub Ptolemæo Philadelpho in Ægypto, mirus conſenſus. Secundum illud, quod refert Ioſephus lib. 12. Antiq. cap. 2. de Gentilium Scriptorũ, Theopompi & Theodectæ ſupplicijs, quorum ille amentiâ, hic oculorum glaucomate punitus ob S. Scripturam irreuerenter habitam. Tertium apud Caton. Vticenſem lib. 3. de perſec. Wand. quando SS. Biblia Magiſtratus ſacrilegus voluit comburere, mox tamen ſereno cœlo imber lapſus ignem extinxit. Huic ſimile accidit Aluini tempore Diocletiani, apud Baronium to. 2. Quartum apud Theodorum Lectorem cùm ingens incendium Conſtantinopoli obiectu Euangeliorum extinctum eſt. Quintum, quod recitat Zonaras 3. parte Annal. de Ruſſis ad fidem conuerſis, cùm Euangeliorum librum in flammas coniectum non ardere viderunt. Sextum in vita S. Edmundi cap. 16. quando eo dormiente Biblia igne correpta arſerunt diu abſque læſione. Septimum apud Soranzum in ſuo Ottomanno cap. 104. de iuuene Turcâ, qui in Amurathis aulâ ex lectione S. Scripturæ conuerſus & præſtantiſſimus martyr factus eſt. Refert Nicol. Serarius in proleg. Bibl. c. 4. q. 10. Quibus addes, quod in vita S. Bonifacij Archiepiſcopi Mog. & martyris ſcribitur de libro Euangeliorum, qui gladio ſicarij à ſancto obiectus, ab eo per medium ſectus eſt, nullà tamen illius litteræ inciſione l. 2. vitæ ca. 21. apud Sur. 5. Iunij: quaſi hoc miraculo Chriſtus confirmare voluerit verbum illud ſuum: *Iota vnum aut vnus apex non præteribit à lege.* Matt. 5. Alia, quæ in concionibus dicuntur cum ſcripturâ S. conueniunt, eiuſque doctrinam confirmant & explicant, deſumpta ex probatis & ferè ſanctis Scriptoribus ac patribus, quibus fidem negare non minima foret temeritas. Sed nimirum qui libertatem carnis amant & voluptatibus immerſi ſunt verbo Dei fidem abnegant, quia ab eo reprehenduntur.

Itaque cœlum & elementa venerata ſunt Dei verbum, idque propugnarunt, & erit aliquis homo, qui fidem ei abnegare, idque ſpernere & conculcare audeat? Timeo ſanè ne talis & ipſe ſpernatur & conculcetur, quemadmodum accidit principi illi in aula Regis Samariæ, qui prædictioni Eliſæi fidem abnegauit, dicens fieri nullo modo poſſe, quam prædixerat Propheta, in craſtinum annonæ copiam & vilitatem (ſcilicet modium ſimilæ ſtatere vno, id eſt, 10. paceis; duos hordei totidem vendendos) *etiamſi Deus cataractas in cœlo fecerit*, q. d. etiamſi plueret panes de cœlo, ſicut olim manna. Cui Propheta: *Videbis oculis tuis & inde non comedes.* Id quod euenit. Dum enim populus effunditur per portam vrbis in Syrorum caſtra, quæ deſeruerant, diripienda, ipſe in porta à turba conculcatus eſt 4. Regum 7. Ita ergo qui conculcauit verbum Dei, viciſſim conculcatus eſt. Vos autem Audit. cum huiuſmodi beſtiis nihil commune habete, ſed econtra potiùs ſemen bonum recondite & ſeminate in cordibus veſtris, vt fructum afferat triceſimum, ſexageſimum, centeſimum.

THEMA TERTIVM.

Comparantur inter ſe ſtatus Virginum, Viduarum, Coniugum.

1. *Quoad libertatem, coniugium eſt captiuitas.*
2. *Quoad Dei protectionem, coniugati ſunt velut ancilla.*
3. *Quantum ad dignitatem, coniugati ſunt quaſi ſtella.*
4. *Quantum ad meritum, coniugati ſunt quaſi pauperes.*
5. *Quantum ad Dei amicitiam, coniuges ſunt quaſi as.*

Aliud cecidit in terram bonam, & ortum fecit fructum centuplum, *Luc.* 8.

QVid ſibi vult Audit. quòd S. Lucas aſſerit, ſemen, quod in terram bonam cecidit, fructum attuliſſe centuplum, & tacet, quod Matthæus & Marcus addit, aliud attuliſſe fructum vt 30. aliud vt 60. S. Hieronymus in ca. 13. Matth. explicans hanc parabolam, ait per hos trinarios fructus indicari tres Eccleſiæ ſtatus, Coniugatorum, Viduarum ac Virginum, & *Centeſimum*, inquit, *fructum virginibus, ſexageſimum viduis & continentibus, triceſimum caſto matrimonio deputamus.* Idem admittit S. Auguſtinus lib. de virginibus cap. 45. Igitur quia Virginum ſtatus velut numerus centeſimus magnopere excedit triceſimum & ſexageſimum, duos iſtos voluit Lucas prorſus tacere; quòd à virginitatis gloriâ quaſi abſorbeantur, ad eum ferè modum, quo ſtellarum & Lunæ ſplendor abſorbetur à ſplendore Solis, vt eo præſente non appareant. Bene eſt. Quia tamen Marcus & Matthæus etiam viduis & coniugibus ſuam dant menſuram fructus, videamus etiam iſtos & cum Virginibus conferamus.

S. Aldhelmus occidentalium Saxonum Epiſcopus (qui vixit ſub annum D. 680.) in libello de laudibus virginit. tom. 3. Bibl. Pp. ſcribit: *Cùm tres ſint ſtatus in Eccleſia, Virginitas, cœlibatus & coniugium, ex reuelatione angelicâ didicimus, ſi meritorum ratio habenda eſt, eum has inter virtutes conſtituendum eſſe ordinem, vt ſit virginitas aurum, cœlibatus argentum, coniugium æramentum: virginitas diuitia, cœlibatus mediocritas, coniugium paupertas: virginitas pax, cœlibatus redemptio, coniugium captiuitas: virginitas Sol, cœlibatus lucerna, coniugium tenebra: virginitas regina, cœlibatus domina, iugalitas ancilla.* Quinque igitur conſiderare poſſumus in his tribus ſtatibus 1. animi libertatem. 2. Dei protectionem. 3. dignitatem. 4. meritum. 5. Dei amicitiam.

I. Quoad libertatem, Coniugium eſt captiuitas.

I. Quod attinet ad libertatem, Coniugium eſt captiuitas, ſeu dura quædam ſeruitus. Imprimis enim alligat hominem coniugi, qualiſcumque ei contigerit, & quidem vſque ad mortem alterutrius. Alendus is eſt, audiendæ eius querelæ, annuendum eius poſtulatis, ferenda moroſitas aliaque vitia, diſſimulanda turpitudo & rugoſa ſenectus, cuſtodienda ſpecioſa iuuentus, committendum domus regimen, aſſidendum ægrotanti & coægrotandum, cum parturiente gemendum, cum migrante commigrandum, cum hærente hærendum, plurimæque commoditates propter ipſum negligendæ. Quid de ijs moleſtijs dicam, quas liberorum educatio, ploratus, infirmitas, inſtructio, peruerſio, dotatio, amiſſio cauſare ſolent? Nimirum coniuges quaſi duo boues colligati eidem iugo adhærent, quòd olim Germani inſinuabant, cùm nouæ nuptæ par boum iugo alligatum donabant; apud Tacit. de morib. Germ. cap. 1. Vnus ſine altero nequit ire pabulatum, vno trahente alter quoque trahat neceſſe eſt, vno cadente aſſiſtat alter, &c. Bene igitur Metellus offerenti ſibi Mario filiam formâ opibus, genere præſtantem, reſpondit: *Probo equidem hac omnia, ſed malo eſſe meus, quàm ſuus.* Cui Marius: *Imò ipſa erit tua.* At ille. *Mos alius eſt, virum vxoris eſſe oportet, ſi diu cum vxore vult eſſe.* Sunt ergo coniuges captiui, ſeu incluſio in certam domum, vt intus quidem deambulare, foras autem prodire non poſſint.

Viduitas redemptio.

Iam verò viduorum ac viduarum ſtatus multo maiori libertate gaudent, cùm ab illis coniugij oneribus abſolutus ſit, habet tamen adhuc quaſi lictorem à tergo ſequentem, qui elapſum à vinculis retrahere laborat, eſtque ſimilis captiuo, qui à vinculis ſolutus eſt, catenam tamen adhuc in pede gerit, quâ non difficile rurſum capi poteſt. Similis eſt equo, cui onus quidem à dorſo ſublatũ eſt, hærent tamen vlcera in dorſo, à ſarcinis inflicta. Ea ſunt vel liberi adhuc ſuperſtites, vel turba affinium, vel amor demortui coniugis, vel tentationes carnis. Ergo hic ſtatus quaſi redemptorum eſt; & ſicut redempti à Barbaris ſtigma adhuc prioris ſeruitutis gerunt: ſic etiam qui à coniugio abſoluti ſunt.

Virginitas pax & ſecuritas.

At verò virginum ſtatus pax & ſecuritas ſummaque libertas eſt, vt quæ neſciunt iugum ſeruitutis coniugalis, vnde ſine impedimento liberè in Deum & Chriſtum ſponſum feruntur, quomodo vaccæ illæ, quibus nullum fuit impoſitum iugum, recto itinere perrexerunt cum Arca in *Bethſames*, hoc eſt, *in domum Solis.* 1. Regum 6. Quare iucundo Veri ſimilis earum ſtatus eſt, iuxta id Cant. 2. *Iam hyems tranſiit, imber abijt & receſſit, flores apparuerunt in terra noſtra.* Matrimonij ſtatus inſtar hyemis eſt, vidualis velut imber, virginalis velut flos ſeu ver. Primus tribulationem carnis habet. 1. Cor. 7. Secundus tribulationem ſpiritus, ob tentationes, tertius vtroque caret, eſtque inſtar Olympi, in quo ſumma quies, continua ſerenitas, nulla tempeſtas, litteræ ſabulo inſcriptæ non delentur.

II. Quoad Dei protectioné. Coniugati ſunt velut ancilla.

II. Quod attinet ad Dei protectionem, omnes quidem tres illi ſtatus ſub protectione Dei ſunt, ſed non ſine diſcrimine: Coniugatorum velut ancilla, Viduarum ſeu cœlibum velut Domina, Virginum velut Regina: quomodo Rex in aula ſua protegit ancillas, magis verò gynecæum; maximè Reginam, Coniugatos

pro-

protegit Deus & vehementer quidẽ. Sic enim Abrahamo dixit: *Ego protector tuus ſum.* Gen. 15. Idque expertus eſt Abraham Geneſ. 12. quando Saram ab inſidijs Pharaonis, & Gen. 20. quando eandem ab Abimelech recepit mirâ Dei protectione. Item Suſanna, quam defendit Deus à calumniâ. Dan. 13.

Viduæ velut domina.

Porrò viduarum maiorem Deus ſolicitudinẽ gerit, vt ſæpe ſcriptura fatetur, velut Exod. 22. *Viduæ & pupillo non nocebitis*, &c. Pſalm. 145. *Pupillum & viduam ſuſcipiet.* Proprium enim eſt Dei diuinum præſtare auxilium, cùm deeſt humanum, adeoque orphanorum curam in ſe ſuſcipere, iuxta Pſalm. 9. *Orphano tu eris adiutor.* S. Ambroſius in l. de Viduis addit duas alias cauſas: prima, quia referunt Eccleſiam, Chriſto ſponſo ſuo nunc in terra orbatam. Secunda, vt primo matrimonio contentæ ſint.

Virgines velut Regina.

Verùm ſupra omnes maximo quaſi zelo protegit ac defendit Virgines velut Reginas, quæ regio ſatellitio ſtipatæ ſolent incedere. Notum ex lib. Eſther, quàm indignè tulerit Aſſuerus quòd Aman ſuper lectulum Reginæ corruerit, gratiam poſtulaturus: *Etiam Reginam vult opprimere?* inquit, iuſſitque eum mox ſuſpendi. Eſth. 7. ſimili modo Deus grauiſſimè puniuit eos, qui virginibus vim inferre tentarunt. Quare Iſa. 56. ait Dominus de Virginibus: *Dabo eis in domo meâ & in muris meis locum.* Quaſi dicat, in aulâ meâ: Hebr. *dabo eis manum*, h.e. auxilium & defenſionem. Expertæ id ſunt quando in proſtibula miſſæ, quarũ nulla vmquam violata eſt, Deo protegente. Vel enim eò trahi non potuerunt, vti S. Lucia, vel ibi ab Angelis defenſæ ſunt, vti S. Agnes, aliæ à leone defenſæ, vt Malchus monachus, aliæ ab igne illæſæ fuerunt, vti S. Cunigundis. Denique de ipſis intelligit S. Ambroſius l. 1. de viginit. in Pſalm. 44: *Aſtitit Regina à dextris tuis. Intellige ô Virgo*, inquit, *quantum tibi ſpiritus S. ſcripturæ diuina teſtificatione detulerit*, &c. *non captiua haberis, ſed quaſi Regina dominaris.* Et ibidem: *Cuſtodit Dominus virgines grandi curâ.* Audiamus S. Cæciliam ſponſo loquentem: *Ego Valeriano in Angeli tutelâ ſum, qui virginitatem meam cuſtodit: quare ne quid in me committas, quo ira Dei in te concitetur.* Ratio eſt, quia ipſæ nullum vmquam alium ſponſum præter Chriſtum elegere: ipſi ſoli ſeruant fidem, ipſi ſoli totá ſe deuotione cõmittũt, vt dicebat de ſe B. Agnes; ab ipſo igitur ſolo velut ſponſæ à ſponſo protectionẽ expectãt.

III. Quantũ ad dignitatem Cõiuges ſunt quaſi ſtellæ.

III. Quantum ad dignitatem, Coniuges (S. Aldhelmus vocat tenebras: nos tamen vocemus ſtellas: Viduas, quas ille lucernas, nos Lunam) ſunt quàſi ſtella, Viduæ quaſi Luna, Virgines inſtar Solis. Habet ſanè coniugium ſuum decus & ſplendorem; honorarum à Deo in paradiſo, vbi ipſe quaſi paranymphus Euæ duxit eam ad Adam: ipſe velut Parochus copulauit eos; & velut pater veſtijt: ipſe poſteà Noën & filios benedixit: *Creſcite & multiplicamini.* Geneſ. 9. Chriſtus item Dei filius, ad patris imitationem coniugium honorauit, ſuâ præſentiâ cohoneſtando nuptias, nec non primo miraculo; adhæc matrimonum fecit ſacramentum, ſuâ gratiâ id dotans. Laudantur paſſim caſti coniuges, qui vt fidem datam coniugi fallerent, nullis machinis adduci potuère; tum in SS. litteris; vti Suſanna; tũ in profanis, vti Lucretia, aliæque. Verùm ſicut ſplendor Lunæ ſuperat ſtellarum lucem: ita viduarum decus, coniugũ honorem. Audimus Ioachim Pontificem cum vniuerſis ſacerdotibus prorumpentem in laudem Iudithæ: *Tu gloria Ieruſalẽ, tu lætitia Iſraël, tu honorificentia populi noſtri*, &c. *eò quòd caſtitatem amaueris & poſt virum tuum alterum neſcieris.* Iudith 15. Audimus & Apoſtolum ſcribentẽ Timotheo Epiſcopo: *Viduas honora*, 1. Tim. 5. Eſt enim viduitas virginitatis æmula & obducit cicatricem plagæ acceptæ; vnde S. Clemens Alexand. lib. 7. ſtrom. viduam ait *eſſe rurſus virginem per temperantiam.* Recuperant enim ab hoſte arcem pudoris ſui tametſi damnis affectam.

Viduæ quaſi Luna.

Porrò virginitas in tantum ſuo ſplendore viduas excellit, in quantum Sol Lunam. Ita enim Ioannes Apoc. 14. vidit cuneum virginũ ſupra montem Sion, habentium nomen agni & patris eius ſcriptum in frontibus ſuis. *Quia in altiſſimo virtutum culmine poſita eſt virginitas, cum Deo potiùs in cælo viuens, quàm hominibus in terra*; ait S. Gregorius lib. 5. in I. Reg. cap. 3. Cantabant illæ Canticum nouum, quod nemo alius poterat canere, & ſequebãtur agnum, quocumque ierat; quia ſcilicet habent in cælo peculiarem ſplendorem ac dignitatem, quam nec vidui nec coniugati vmquam aſſequentur. Hinc Chriſtus virginitatem noluit vlli præcipere, ſed quaſi lauream in alto ſuſpendit in certamen ſaltatorum, vt eam rapiat, qui poteſt. Vnde de câ dixit: *Qui poteſt capere, capiat.*

Virginitas velut Sol.

Trip. in F. S. Catharinæ C. I. B.

IV. Quantum ad meritum.

IV. Quantum ad meritum. Coniugati ſunt quaſi in vrbe pauperes vti ſunt operarij: continentes ſeu viduati, quaſi mediocres, vti ſunt artifices & opifices: Virgines ſunt diuites, vti nobiles & opulenti mercatores.

Coniugati ſunt quaſi pauperes.

Habent ergo primò quandam meritorum ſuorum ſupellectilem coniugati, quia, licet ex electione, iugum tamen graue ducunt, vti ſuprà diximus. Debẽt etiam fidem ſibi mutuò ſeruare, & ſe continere intra fines thalami ſui: multum etiam merentur bene educando liberos ſuos, ferendo orbitatem, mutuas moleſtias: ſuffurando tempus ad inſeruiendum Deo & vacandum orationi, &c.

Viduæ quaſi mediocres.

Superantur tamen illi non parum à continentibus ſeu viduis, teſtante Apoſtolo 1. Corinth. 7 *Beatior autem erit* (de vidua loquitur) *ſi ſic permanſerit ſecundùm meum conſilium.* Quomodo beatior? quia vtique plus merebitur frænando carnem, cui ſemel laxatum frænum fuit, quàm frænum iterum, etſi licitum, laxando; illud enim maioris difficultàtis eſt, in virente præſertim iuuentâ. Caro noſtra inſtar equi eſt, qui vbi ſemel diuertit in hoſpitio aliquo, poſteà illud tranſiens iterũ vult diuertere, nec niſi verberibus retrahitur. Quare vidualis caſtitas appellatur ab aliquibus martyrium quoddam.

Virgines quaſi diuites.

Verùm omnibus antellat virginitas velut præpotens quidam nobilis, habens ſub ſe pauperes & mediocres. Ea deſignata fuit per ſupremum cubiculũ inter tria, quæ erant circa templum Salomonis deſcriptum Ezechielis 41. vti

exponunt Beda lib. de Tabernaculo cap.7. & Ribera lib.1.de templo cap.24.*Tres*,inquiunt, *ordines cellarum circa domum ædificati, tres vitæ rationes ſignificant,quæ omnes bonæ ſunt, & ad Ecleſiam pertinent. Prima eſt Coniugatorum, ſecunda continentium, tertia virginum. Et quia quælibet harum multos recipit, ac proinde multa in eis diuitiæ domus Dei ſeruantur, rectè cellæ dicũtur ſiue domicilia Primus ordo (coniugatorum) ſtrictior eſt, quia minorem habuerunt latitudinem animi atque ſpei coniugati, putantes ſe aut nullo modo aut difficillimè in caſtitate poſſe permanere, & illud Pauli auſcultantes*, 1. Cor. 7. *Quòd ſi non ſe continent, nubant. Hac latitudo maior eſt, in continentibus, quia poſtquam matrimonij ſelleam dulcedinem & ſplendidam miſeriam experti ſunt, animum ſumpſerunt, vt reliquo ſaltem tempore conſiderent in Domino ſe in carne extra carnem poſſe habitare. Maxima verò eſt in virginibus quæ totas ſe ab initio ſtatim proiecerunt in ſinum Domini, magnanimiter ſperantes, quòd omnes carnis illecebras Deo adiuuante eſſent ſuperaturæ.* Atque hac de cauſa SS. Patres non ſolùm comparant eas Angelis, ſed etiam præferunt, vt S. Hieronymus & S. Bernardus,eò quòd *Angelum eſſe fœlicitatis eſt, virginem virtutis.* Magna enim res eſt in carne habitare & carnis appetitum non ſequi, ſed frænare. Nam vt docet B. Baſilius lib. de verâ virginitate ſub initium: *Sicut ferrum trahit Magnes, ſic maſculũ ſua trahit Agnes.* Atque hac de cauſa docent Theologi deberi virginitati peculiarẽ quandam in cœlo aureolam, ob ſingularem carnis victoriam in perpetua pugna. Ac licet Coniugatorum ſeruitus ſit durior, viduarum continentia ex aliquo capite difficilior, abſolutè tamen Virginum victoria eſt perfectior: perfectiſſimum enim genus victoriæ eſt & pulcherrimum, hoſti numquam ceſſiſſe: corona autem non debetur pugnæ, ſed victoriæ de pugna, vt dicitur in ſupplẽ. D. Tho. quæſt. 96. art. 5. ad 1.

V. Quantum ad Dei amicitiam. Coniuges ſunt quaſi æs.

V. Si quæramus, quinam ſtatus Deo ſit acceptior: coniugium eſt inſtar æris, viduitas inſtar argenti, virginitas inſtar auri.

Accepti ſunt Deo coniuges boni, abſque dubio: nam & Abraham amicus Dei appellatur, Iudith 8. & Tobias ab Angelo dicitur fuiſſe acceptus Deo, Tob. 12. quia gerunt ſtatum à Deo inſtitutum, bonum & laudabilem. Vnde & Chriſtus Dominus matrem elegit matrimonio ligatam.

Viduæ quaſi argentum.

Cedere tamen debent viduis, vidualem ſtatum eligentibus. Hi enim quaſi argentum ſunt, reſpectu coniugatorum, habentes nitorem puritatis longè maiorem, & clangorem famæ atque exiſtimationis multò clariorẽ. Vnde olim in primitiua Eccleſia eligebantur in Diaconiſſas, vt eſſent præfectæ & Magiſtræ mulierum aliarum. Admittuntur quoque alicubi in monaſteria. Elegit Deus etiã ſæpè ad res magnas non niſi viduas, vti illam, quæ paſceret Eliam 3. Reg. 17. Iuditham ad necandum Holofernem, Annam ad ferendum Chriſto teſtimonium & prophetandum Lucæ 2. Ratio eſt, quia vidui ac viduæ ſaltem poſtliminiò conantur conformare ſe diuinæ puritati. Amor ſimilitudinem quærit, & quia Deus eſt puriſſimus ſpiritus, quò magis quis à carnis contagione recedit, eò vicinior & ſimilior fit Deo, adeoque etiam charior, iuxta id Sap. 16. *Incorruptio facit proximum eſſe Deo.*

Virgines ſicut aurum.

Hinc ergo Virginum ſtatus vt aurum puriſſimum, chariſſimus eſt Deo, quia præ cæteris maximè ſimilis, & à carne remotiſſimus. Hac de causâ Chriſtus, quia & ipſe virginum omnium flos & exemplar fuit, matrem non niſi virginem elegit, eandem non niſi virgini Ioſepho deſponderi voluit: non niſi virgini Ioanni commendauit moriens. Imò ad indicandũ, quàm amaret intactam puritatem, ingrediens Ieroſolymam pullum inſedit, in quo priùs nemo ſediſſet: mortuus ſepulchrum elegit, in quo nemo conditus fuiſſet: ſindonem quoque mũdam, & ipſam vtique nouam: veſtes quas geſtauit, nemo priùs geſtauit, vt probabiliſſimum eſt. Adhæc Chriſtus ſicut in cœlo adoratur ab Angelis, ita in terris nouam ſibi familiam virginum inſtituit, vt ab illis coleretur in terris velut à terreſtribus Angelis, vt ſcribit S. Hieron. ep. de virg. ad Euſtochium. Hinc etiam Apoc. 14. dicuntur *empti ex hominibus, primitiæ Deo & Agno.* Primitiæ autem ſunt gratiſſimi & selectiſſimi fructus. Et ratio eſt, quia virgines cogitant quomodo Deo placeant; habent ergo puriſſimas cogitationes adeoque aureas nulli alteri metallo commixtas, ac proinde cœleſtes. Vnde rectè deſignantur per ſupremum Arcæ operculum, quod erat de pellibus ianthinis, cærulei nimirum ac cœleſtis coloris; medium de pellibus rubricatis, quæ notat ſtatum viduitatis; infimum de ſtragulis cilicinis, quæ ſignificant ſtatum coniugalem. Exod. 26. Omnes hi tres ſtatus Deum grato quodam conuiuio excipiunt: ſed cõiuges in vaſis ſtanneis vel æneis eum tractant, Viduæ argenteis, Virgines verò aureis. Coniuges velut ciuem, Viduæ velut Comitem, Virgines velut Imperatorem. Omnes tres coronant Chriſtum: Coniuges imponunt Chriſto ferream coronam, vti Modoëtienſes in Lombardia: Viduæ argenteam, vti Aquiſgranenſes: Virgines auream, vti Francofordienſes. Ex dictis iam opinor poſſumus intelligere diſcrimen ſeminis iacti, cuius vna pars fructum fecit 30. alia 60. alia 100. Omnes hi fructus boni ſunt & cœlis inferendi, ſi bene ſtatum ſuum gerant, ſed alter altero melior. Qui ergo Deo nequit aurum exhibere, exhibeat argentum, ſi nec argentum, det æs vel ſtannum. Qui non poteſt habere diuitias, ſeruet mediocritatem, vel certè ſeruiat Deo in paupertate. Qui nec Solis neque Lunæ ſplendorem poteſt habere, habeat lucem ſtellæ, &c. vt ita omnes in ſuo gradu, ſicut ornant nunc Eccleſiam militantem, ita ornent in cœlo triumphantem.

THEMA

THEMA QVARTVM.

Procraſtinatio pœnitentiæ peſſima corui vox.

1. *Quia procraſtinatio furatur homini tempus.*
2. *Fidem fallit & decipit.*
3. *Stultè agit & impingit.*
4. *Præſagit malam mortem.*

Aliud cecidit ſecus viam, & volucres cœli comederunt illud. *Lucæ* 8.

QVales ſunt iſtæ volucres, quæ ſemen bonum ſecus viam deuorant? Colligere hoc poſſumus ex ſomnio piſtoris, Regis Pharaonis: ſomniauit enim ſe tria caniſtra farinæ geſtaſſe ſupra caput, indeque aues cœli comediſſe. Geneſ. 40. Ioſeph illud explicans, ait, eum poſt triduum in cruce ſuſpendendum & ab auibus cœli lacerandum, videlicet à coruis. Corui igitur ſunt aues illæ, quæ vti comederunt farinam piſtoris, ita ſemen quoque in via ſparſum rapiunt: vnde & arantibus vel ſerentibus agricolis plerumque corui in agris pabulantur. Iam intelligo cur corui ſemen illud deuorent; quia nimirum occinunt multis auditoribus ſuum illud: cras cras. Ita enim exponunt corui vocem communiter SS. Patres alijque. Author. lib. de natura rerum: *Coruus auis clamoſa*, inquit, *nihil aliud ſonare nouit niſi cras cras.* S. Auguſtinus ſerm. 16. de Verb. Domini: *cras cras corui vox:* Alcuinus lib. de virt. & vit. *Fortè reſpondes cras cras. O vox coruina!* Et alij. Quæ vox ſi vnquam auditur, hoc tempore auditur, quando in feſtis Bacchi genio indulgendum putatur, pœnitentiam verò & pia opera differenda eſſe in Quadrigeſimam. Hinc iam mundus talibus coruis plenus cernitur, qui ni ſemen bonum ex agro prorſus auferant, procul eas arcere neceſſe eſt. Quod vt vigilantiùs agamus, eas hîc deſcribemus.

I. Quia procraſtinatio furatur homini tempus. I. Coruus eſt auis furax; vnde & Germanis, **Rab à Raub** / h. e. à præda videtur appellatus. Sæpiùs in hoc deprehenſi corui S. Columbano Abbati chirothecam ſepoſitam coruus rapuit, Abbati Corbeienſi in Annal. Ciſt. a. 1440. annulum, cumque in nidũ ſuum tranſtulit. Matthiæ Coruino Vng. Regi annulum cum ſmaragdo, digito detractum; quem tamẽ Rex, coruo ſclopeti ictu deiecto, recuperauit. In Annal. Siles. Erfordiæ coruus cicur de menſa nummos vſque ad 6. fl. ſenſim abſtulit & ſub lapide abſcondit; apud Aldrou. in Ornith. Huiuſmodi coruus eſt procraſtinatio: furatur enim tibi vnum diem poſt alterum, donec ſenſim ſubducat tempus præſens ſpe futuri, adeoque totam ætatem, adinſtar infidi alicuius Adoocati, qui lactat ſimplicem ruſticellum ſpe lucrandæ adeoque vrgendæ cauſæ, donec cauſam vel perdat vel deſerere cogatur. Deinde vnà cum ætate furator illi & animam, eo ferè modo, quo Leuitæ illius ſocer, detinendo de die in diem generum, perdidit eius coniugem, Iudic. 19. Cùm enim Leuita poſt triduum diſcedere in domum ſuam, ex Bethlehem in Ieruſalem, cum coniuge ſuâ vellet, tenuit eum ſocer dicens: *Guſta priùs pauxillum panis & conforta ſtomachũ: & ſic proficiſceris*, ſederuntque ſimul & comederunt. Cumque ille vellet proficiſci, tenuit eum ſocer & apud ſe manere fecit. Mane facto parabat Leuites iter. Cui ſocer rurſum: *Oro te vt paulum cibi capias*, &c. Comederunt ergo ſimul, ſurrexitque Leuites vt pergeret. Cui rurſum ſocer: *Conſidera quòd dies ad occaſum declinior ſit & propinquat ad veſperam, mane apud me etiam hodie, & duc lætum diem, & cras proficiſceris.* Itaque tandem profectus antequam veniret in Ieruſalem, *occubuit ei Sol*, ait ſcriptura: ſicque factum vt vxorem eius ciues Gabaa rapuerint & conſtuprarint vſque ad mortem. Simillimum quid accidit ijs, qui patiuntur ſibi perſuadere procraſtinationem pœnitentiæ de die in diem; nam & ipſis occidit Sol, antequam veniant in Ieruſalem, h. e. *Viſionem pacis*, ſeu ſtatum gratiæ (**die fruh Batteleu/ vnd ſpaht brot außzetten**) & quamplurimis interim peccatis fœdatur & perimitur eorum anima.

II. Est auis perfida & mendax. Nam emiſſus à Noë ad nuntiandum diluuij ſtatum, non redijt. Vnde Alcuinus loco cit. *Fortè reſpondes cras cras. O vox coruina, coruus non redijt ad arcam, columba redijt.* Pari modo procraſtinatores communiter fidem fallunt, quia ferè numquam efficaciter volunt: ſicut Aceſſeus nauta, qui omnes Lunas cauſabatur eſſe infauſtas; & ſic nomquam nauigabat, ſemper in ſtatione fuit. Videtur quidem coruus Noë ad arcam rediſſe ſubinde, ſed ad tectum tantùm, vt Pererius ex Chaldæo: (*egrediebatur & reuertebatur*) colligit. Sic procraſtinatores veniunt ſubinde ad templum, ſed non ad confeſſionis tribunal, vel ſi eouſque accedant, nõ permittunt ſeſe à confeſſario tangi, vbi dolent, adeoque nec in gratiæ ſtatum inſeri: quo modo coruus non eſt paſſus apprehendi ſe à Noë & in arcam reponi: cadauera enim peccatorum ſuorum ſemel deguſtata adhuc animo voluunt: ideoque grauiora aliqua tacent; & in aliud tempus differunt, vel contritione aut emendationis propoſito carent. **Iſt ihnen nit ernſt.** Adhæc imminente pluuiâ tempeſtuoſâ clamat coruus reſorbendo vocem & quaſi pronuntiando verbum, **klag klag** / linguâ noſtrâ: accuſa accuſa; quaſi dicat; accuſa te apud Iudicem tuum; vel aperi morbum tuum Medico; vti obſeruamus ſæpe, & ſcribit Aldrou. lib. 12. Ornith. Multi etiam inſtante feſto aut iubilæo, vrgente morbo, vel territi in concione aut exemplo aliquo terribili, lectione, &c. cùm nimirum aduertunt ſibi imminere grauem tempeſtatem reddendæ rationis Deo, ſtimulati à conſcientia, quòd periculoſè laborent, clamant in ſecreto cordis: **klag klag dem Beichtvatter:** tua vulnera medico monſtra, ſed poſt tempeſtatem redeunt ad ſuum cras, quemadmodum & corui, iuxta id: *Dæmon languebat, Monachus tunc eſſe volebat: Aſt vbi conualuit, manſit vt ante fuit.* Exemplo eſt II. Fidem fallit & decipit.

Otto III. Imp. qui occiſo Creſcentio Rom. Conſule contra datam fidem, imperio ſe abdicaturum, & Monachum ſuturum ſpopondit S. Romualdo. A quo deinde monitus de promiſſione, promiſit ſe facturum, ſed nondum: priùs Romam ſibi expugnandam aſſerens. Iuit & ibi Creſcentij viduam ſibi accepit in coniugem vel potiùs pellicem. Quæ videns recedere à ſe Imperatorem, chirothecas veneno illitas quaſi in ſignum amoris ei donauit, ſicque miſer occubuit. Baron. anno 1001. & 1002. Pari perfidiâ multi promittunt & volunt conuerti, ſed nondum; adeoque numquam, donec miſeri pereant.

III. Stultè agit & impingit.

III. Eſt auis ſtulta. Scribit enim Plinius lib. 35. cap. 4. coruos ad pictam domum tegularum ſimilitudine deceptos aduolaſſe & dum quaſi in tecto conſidere vellent, capita impegiſſe. Idem faciunt procraſtinatores, conſidere & quieſcere volunt certo aliquo tempore ad pœnitendum, quod ſibi fingunt & nondum eſt, nec forſan erit, ad minimum eſt incertum. *Forſitan enim*, ait S. Ambroſius lib. de pœnit. cap. 28. *hoc quod aut primum putatur, aut medium, imminentis occidui meta iam limitat, eſtq; debitus ſuis indignatitu Domini ex conuerſionis tarditate vocatio. Subitò enim veniet ira illius*, ait Eccleſiaſticus cap. 5.

Nónne verò ſtultum eſt determinare aliquid & diſponere in te, quæ tuæ poteſtatis non eſt? Quid enim illud Domini: *Non eſt veſtrûm noſſe tempora vel momenta, qua pater in ſua poſuit poteſtate?* Actor. 1. Aman in craſtinum inuitatus à Regina, fingebat ſibi in animo magnificentiſſimum & iucundiſſimum conuiuium cum Rege peragendum; iactans inſuper ſe: *Apud quam etiam cras pranſurus ſum.* Eſther. 5. Sed ibi contra omnem expectationem ſuam Regis iratum vultum vidit & furcam reperit. Hinc ille, qui in annos plurimos ſe victurum ad fruendum bonis ſuis dictitabat, ſequente nocte audijt: *Stulte hac nocte animam tuam repetunt à te.* Lucæ 12. Deinde nónne ſtultum eſt, cùm poſſis hoſtem hodie eijcere, velle cras eijcere? Sic deſipuit Pharao cùm vexatus vndique à ranis & interrogatus quando ab his inſectis vellet liberari, reſpondit, *cras*. Exod. 8. Stulte tantum fœtorem, horrorem, clamorem ranarum non vis tolli ſtatim? *Hodie ſi vocem eius audieritis*, Pſalm. 49. dicitur, *nolite obdurare corda veſtra.* Denique quis non velut ſtultum arguat eum, qui cùm faſcem lignorum oppido grauem attollere in humeros nequeat, ligna plura ad faſcem addit? Huiuſmodi hominem inter alia monſtrauit Angelus Arſenio, & addidit idipſum agere mortales, qui oneri peccatorum ſuorum importabili noua indies adijciunt peccata, vt in eius vitâ.

IV. Præſagit malam mortem.

IV. Eſt auis funeſta, quia cadauera amat & patibula. Patet idem ex ſomnio Ioſephi prædicto, in quo crucem piſtori, pabulantes in eius capite corui denunciabant. Significat ergo procraſtinatorem prope deſperatum & morti æternæ propinquum. Funeſto huiuſmodi vaticinio indicabat coruus ciuitati Niniue interitum & ruinam, Soph. 2. eò quòd vilipenderet & irrideret Dei comminationes: *Vox cantantis in feneſtra: coruus in ſuperliminari: quoniam attenuabo robur eius.* q. d. deſtruam eam per Chaldæos, ita vt corui ibi habitent, vel quod corui iam ibi crocitantes illi denunciant. Horum inſtar, qui cantando cras, cras, emendationem vitæ & ſana conſilia procraſtinant & de die in diem differunt, funeſtum interitus non aliorum, ſed in iudicium præbent, de quibus ſanctus Auguſtinus ſermone 16. de verbis Domini ait: *Ipſa res eſt, qua multos occidit, cùm dicunt cras cras, & ſubitò oſtium clauditur. Remanſit foris cum voce cornina, quia non habuit gemitum columbinum.* Qui ſemel incidit in Iudæos creditores, proximus eſt ſtipi, quia quò diutiùs Iudæo non ſoluit, eò difficiliùs; ſiquidem etiam vſuras vſurarum ſoluere, ſicque tandem omninò bona ſua cedere ei cogitur. Ita qui diu in peccatis hæret, ſemper auget debitum & reddit ſe indigniorem remiſſione, Deumque magis & magis irritat. Demum velut aranea captam muſcam multoties gyrãdo filis ſuis implicat. Habitus peccandi augetur, vti clauus tot ictibus magis magiſque parieti infigitur. Huius rei terribile exemplum ſcribit in vita ſanctæ Burgundoforæ Abbatiſſæ in monaſterio Euoriacas Ven. Beda tom. 3. his verbis: *Aggreſſus deinceps duas eiuſdem cœnobij ſorores antiquus hoſtis, quas nouiores ac multò imbecilliores conuerſatio reddebat, primùm ad hoc impulit, vt nulla hora veram depromerent confeſſionem. Erat enim conſuetudinis monaſterij & regula, vt ter in die per confeſſionem vnaquaque earum mentem purgaret, & qualemcumque rugam mens per fragilitatem attraxiſſet, pia proditio ablueret. In talem igitur labem mentes prædictarũ puellarum diabolus merſerat, vt nulla confeſſio vera prodiret ab ore, ſeu eorum, qua in ſeculo commiſerant, ſeu qua quotidiana fragilitas attrahebat, in cogitatione, in ſermone vel operatione; cumq; lethifer anguis paulatim corda obdurando virus ſuæ malignitatis infudiſſet, & mentes earum in omnibus parere comperiſſet, tunc ſuggeſſit eis, vt quadam nocte extra ſepta monaſterij progreſſa ſugam arriperent & ad propria remearent. Hoc itaque apud ſe deliberato, cùm per denſam noctẽ abirent, nec prorſus pro denſitate caliginis viam tenere quiuiſſent, aſtitit ad lauam Diabolus, ac lumen in modum lucernæ arte, quâ valuit, aſſimilans tergiuerſationi vires auxit, monſtrans reducem ad ſæculum viam. Poſtquam autem peruenerunt ad locũ deſtinatum, ſubſequentibus inquiſitionibus ad cœnobiũ ſuum rugatâ fronte regreſſæ ſunt: vbi dum à matre monaſterij B. Burgundoforâ alijſq; ſororibus diligenti ſcrutamine percontarentur, quæ cauſa coegiſſet eas diſcedere, reſpondent ſe telis Diaboli fuiſſe ſtimulatas, & ideò mentes nequaquam habere poſſe directas. Cùm itaque multum ab omni congregatione obiurgarentur, nec tamen aliquid huiuſmodi proficeret in eis obiurgatio, diuinæ vltionis gladio percuſſæ ambæ meritas pœnas perſoluere; de tanti verò euentus lue vehementer anxia mater monaſterij, hortatur eas indeſinenter, vt vel adhuc inter ſupremas horas conſtitutæ facinus ſuum pandant humili confeſſione: ſed obdurata corda nihil remedij capere valentia, inter flagella clamare cœperunt: Suſtinete paululùm, ſuſtinete,*

Google

ſtinete, nec prorſus expectantes argüite. Inquirentibus ergo quæ aderant ſororibus, à quibus ſuſtinere rogarunt, aiunt illæ: non aſpicitis turbas Aethiopum aduentantium, quæ nos rapere & abducere volunt? Inter hæc auditus eſt fragor maximus ſupra cellulas & tegumenta perſonans, oſtiumq́ue cellulæ vi patefactum eſt, ita vt nigreſcentes vmbras aſtantes cernerent, & clamantes eas nomina febricitantium ſororum audirent, adeò vt vix, quæ aderant ſigno crucis armatæ, & pſallendi officio detentæ valerent aſtare. Tanti doloris ac mœroris euentu anxia mater Burgundofora vrget in extremo conſtitutas, vt vel adhuc per confeſſionem pandantur vitia & ſacramento Chriſti corporis animæ roborentur. At illæ vt infælices, & à Diabolo penitus poſſeſſæ auditâ ſacri corporis mentione garrire, dentibuſq́ue frendere cœperunt, & ridentes dicere, Cras, cras: & iterum ſupradictam vocem repetere: Expectate, ſuſtinete paululum, ſuſtinete. Inter quas voces extremum halitum dimiſerunt. Quas cùm in collegio cæterarum ſepelire mater monaſterij Beata Burgundiſora nequaquam ratum duceret, ſegregatim humandas, ac in extremo loco cœmiterij ſepeliendas fore iubet: ſuper quarum tumulum globus ignis in modum clypei intra triennium crebrò apparuit, maximè Quadrageſimæ diebus vſque ad aduentum S. Paſchæ vel etiam ante vigiliam natalis Domini ſerventiùs apparebat, ſimulq́ue voces tumultuantis turbæ multæ perſonabant. Inter quas duæ vlulantes erumpebant velut in tormentis reſonare ſolent. Væ mihi, væ mihi, væ mihi. Cernens itaque prædictæ mater monaſterij ſententiam à iuſto iudice ſuper iniuſtas animas illatam, manifeſtiùs damnatarum ſententiam eſt aggreſſa comperire, accedenſq́ue ad tumulum experimento quærit, ſi cadauera quamuis putredine corrupta in ſepulchro maneant. Iam menſis, ex quo defuncta corpora fuerant condita, præterierat: & ecce reperit interius ſepulchrum igne exuſtum, nec quidquam ſupereſſe cadaueris præter fauillæ veſtigium. Manſit ergo per triennium illata ſententiæ tanta ſeueritas, vt error damnatarum, timorem præberet ſodalium remanentium, eſſetq́ue correptio viuentium illata pœna mortuarum & ex negligentia imò duritiâ mentis pereuntium, ſalus propagaretur ſuperſtitum.

Quare Auditores, cùm videamus quàm noxiæ ac periculoſæ ſint hæ volucres, ſeruate diligenter in corde veſtro ſemen propoſitorum & inſtinctuum bonorum. Ac ſi illæ aduolare velint, imitamini Abrahamum, qui aues ad ſacrificium ſuum, (id erat victima animalium, ad ſanciendum fœdus cum Deo, mactatorum) aduolantes abigebat. Gen. 15. Erant illæ proculdubio etiam corui, quia ipſi potiſſimùm & præ cæteris auibus inſidiantur carnibus enectis & conciſis. Baculum igitur apprehendite firmiſſimi ſtatuti, hodie pœnitendi, hodie inchoandi vitæ emendationem.

THEMA QVINTVM.

Alearum & chartifoliorum ludi periculoſi.

1. *Quia luſores cadunt ſecus viam.*
2. *Cadunt ſupra petram, & exareſcunt.*
3. *Cadunt in ſpinas.*

Exijt, qui ſeminat, ſeminare ſemen ſuum. *Lucæ* 8.

DOctorum ſententia eſt Satanam eſſe Dei Simiam: quod oſtendere quidem ex multis poſſumus: ſed vnum nunc ſufficiat nobis. Marci 5. interrogat Chriſtus Dæmonem in obſeſſo homine: *Quod tibi nomen eſt?* Cui Dæmon: *Legio mihi nomen eſt, quia multi ſumus.* Legio continet milites 6666. Nimirum nouerat Dæmon Deum appellatum Dominum exercituum; idcircò etiam ipſe producere vult exercitus. Et quemadmodum Deus educit ſuos Angelorum & hominum piorum exercitus ad euertendum regnum Satanæ: ita ſimia illa, ſuo etiam, quo poteſt, modulo educit ſuos exercitus, Dæmonum aliorum & impiorum hominum ad ſubuertendum regnum Chriſti. Vidimus ante octiduum quo modo mittente Deo operarios in vineam ſuam, mittat etiam ipſe ſuos operarios, ſaltatores ſcilicet, in Sodomiticam vineam ſuam. Vidimus paulò antè, quomodo ſeminante Deo bonum ſemen in agro ſuo, ſuperuenerit etiam ipſe, & ſeminarit zizania in medio tritici. Non dubitandum ergo, quando audimus hodie cœleſtem illum agricolam, ſeminare in agro ſuo ſemen bonum ſeu homines bonos: prodire etiam Satanam maximè hoc tempore inſanientis mundi, & ſeminare in ſuo agro; & quid niſi zizania & ſemen malum? Quinam verò iſti? Inter alios, quos iam retulimus vel adhuc referamus, certè ſunt aleatores; qui & ipſi Magiſtrum ſuum ſedulò imitantur. Seminant enim plenis manibus pecunias ad aleas & luſorias chartas, qui fortè in ſinum pauperis non ſeminarent duobus digitis. Mali ſeminatores, malum & ipſi ſemen. Incidunt enim non in terram bonam, ſed in viam, petras & ſpinas, vt videbimus.

Sciendum eſt inprimis non damnari omnes ludos. Ac 1. non damnantur liberales, qui ad exercitium corporis, aut honeſtam recreationem non pro lucro fiunt. Quales lib. 3. C. de Aleatoribus recenſentur, hi ſunt, curſus, ſaltus, vibratio, quintiana (id eſt, haſtiludium abſque ſpiculo) lucta & hippodromus. *Qui ludi non damnabiles ſint.*

2. Non damnantur qui plus artis & ingenij, quàm fortunæ habent, quia tales inſtituuntur pro ingenij exercitio, non pro lucro. Sed illi qui plus fortunâ, quàm arte reguntur, qui communi nomine aleæ appellantur, damnati olim fuerunt. Vnde patet, quantò meliores fuerint mores illius æui, quàm nunc ſint. Iam per contrariam conſuetudinem obligatio illa ceſſauit.

3. Non

3. 3. Non damnantur nunc, ſaltem communiter, etiam fortunæ ludi, ſi ad recreationem mẽtis pro modicâ re fiant, cuius lucrum vel perditio neutri multum prodeſt aut obeſt; modò hæ tres conditiones adſint: vt ludentes liberam habeant diſpoſitionem rei, quam in ludum deponunt; & alter alterum fraude, minis, conuitijs ad ludum non pertraxerit: & non vtantur fraudibus contra leges ludi.

4. 4. Si non diu nimis continuetur. *Parum delectationis ſufficit ad vitam, ſicut parum ſalis ſufficit ad condimentum cibi*, ait Ariſtoteles 4. Eth. cap. 2.

5. 5. Si non nimis frequentetur: alioquin enim ineſcabit & capiet hominem, vt nil niſi ludos cogitet; quod graue malum foret. In hanc rem Cicero lib. 1. Offic. ait: *Ludo & ioco vti quidem licet, ſed ſicut ſomno & quietibus cæteris.* Non multum indulgendum ſomno, multò minus ludo.

His igitur exceptis, aleatores alios meritò damnamus & arguimus.

I. Luſores cadunt ſecus viam. I. Primo enim tales ſeminant, ſeu, vt explicat Dominus, ſeminantur ſecus viam, quando non tam pecunia, pro quâ luditur, quàm luſores ipſi cadunt, conculcantur & deuorantur.

1. In peccata cadunt. Cadunt communiter in peccata, quemadmodum aues ex arboribus cadunt in ſubſtratam aream, vbi latente reti ab aucupe capiuntur. Cadunt ſæpe in fraudes & dolos. Sicut enim loquaces & garruli labuntur ſæpe in mendacio: ita luſores ſæpe in dolos & fraudes. Hoſtes namque ſunt colluſores mutuæ pecuniæ; atqui *dolus an virtus, quis in hoſte requirat?* Cadunt in mendacia & periuria; quia ſæpe incidunt controuerſiæ, dubia, obliuiones verborum aut iactuum, mutationes foliorum. Vnde mendacia & periuria neceſſariò ſequuntur. Id quod frequentiſſimè faciebat C. Caligula Imp. nequiſſimus, & ſic auctoritate ſuâ oppreſſit colluſores, vt plus mendacio atque periurio, quàm arte lucraretur, teſte Suetonio. Cadunt in iniurias, dum iniquo lucro parta non reſtituunt, vel perdita, quæ ſpoponderunt, non exhibent, ſaltem integrè, vel ex alieno & rapina perſoluunt, quemadmodum de Samſone legimus Iudic. 14 Hic enim cùm ſodalibus ænigma propoſitum ſoluentibus promiſiſſet 30. ſindones, & totidem ſtolas ſeu tunicas; illique id ſoluiſſent, percuſſit ex ipſis 30. viros, & accepit veſtimenta eorum, deditque ſtolas ijs, qui ſoluerant problema (vt habent 70. Interpret.) En ex cæde & rapina diſſoluit Samſon debitum; & non niſi ſtolas: ſindones non ſoluit.

2. Conculcantur ab hominibus. 2. Conculcantur ab hominibus, quia fiunt contempti & infames eiuſmodi luſores; vnde appellatur (Spitgurgn.) Videat qui luſores in publicis foris aut ædibus luſorijs, non inueniet niſi caculas & vulgi fæcem, perditos & infimæ ſortis homines. At ludunt etiam honeſti viri inter priuatos parietes? hoc ipſum ſignum eſt, non eſſe rem valde honeſtam ludere eos ludos, qui abiectæ plebi vſitati ſunt. Ipſa hoc natura docet. Deprehendat enim pater ludentes aleis filios, Magiſter diſcipulos, Dominus ſeruos; ſtatim illi ſuffuſione aliquâ corripientur & ceſſabunt. Soli inuerecundi, vti milites & ſimiles, non erubeſcunt. Id quod bene notauit S. Ioannes, cùm ſcribit ſortem miſſam fuiſſe ſupra Chriſti tunicam non niſi à militibus. *Et milites quidem hæc fecerunt*, ait, quaſi dicat: honeſti viri hoc non fecerunt, vt crucifixo adderent hanc contumeliam, ſed impudentes milites. Tales deſcribit S. Ambroſius lib. de Tobia, fuiſſe Hunnos, qui arma tantùm & aleas geſtabant, eiſque victum quærebant. Quod rapiebant, aleis ſubijciebant: quòd ſi id perdidiſſent, iterum rapiebant. Chilon Lacedæmonius iungendæ ſocietatis causâ Corinthum miſſus, cùm Principes ciuitatis in alea occupatos inueniſſet, ſtatim infecto negotio redijt, dicens; nolle ſe gloriam Spartanorum, tum quidem clareſcentem, eâ maculare infamiâ, vt diceretur Spartanos cum aleatoribus ſocietatem inijſſe. Platina lib. 1. de optimo ciue.

3. Deuorantur à volucribus cœli. Hæ ex Chriſti interpretatione ſunt dæmones. Qui ſanè deuorant luſores, quando eos ludendi cupiditate captos & occupatos quaſi abſorbent & mancipia ſua faciunt. Si enim *omnis, qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati*, multò maximè id verum eſt in luſore iſto poſtquam in aſſuetudinem tranſijt. Vnde Plato adoleſcentem aleâ ludentem grauiter increpauit. Cumque is dixiſſet: *Sic obiurgas ob rem paruam?* At *parum non eſt*, inquit, *aſſueſcere*. Laërt. lib. 2. Certè tantum eſt, vt etiam inſtante morte non niſi aleas & ludos cogitent. *Noui quendam virum nobilem* (inquit Mart. Delrio 1. parte Adagialium adag. 444.) *& dignitate conſpicuum, luſorem totâ vitâ, ad extremum vſque ſpiritum iuſſiſſe chartas luſorias adferri, vt cùm ipſe iam nequiret, alios ludentes aſpiceret.* Fruſtrà ergo aut temerè ſaltem dicunt tales ſe morte inſtante pœnitentiam acturos. Quod enim nunc agunt, id tunc agitabunt. Quando deberent dicere: Vocate ſacerdotes; dicent: Vocate luſores. Pro pio libello charras, pro communione aleas petent. Quin etiã poſt mortem, ſi fieri poſſet, adhuc ludere vellent, vt patet exemplo illius Architecti, ludis dediti, qui pro erectione columnarum in foro S. Marci Venetijs aliud munus non petijt, niſi vt inter eas liceret ludere quibuſcumque, ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè; ſi tamen fides danda erranti in fide Munſtero in Coſmogr. Nequior adhuc fuit aleator ille moriens, qui (quaſi parum fuiſſet vitam luſibus tranſegiſſe) teſtamento religioſè cauit, vt detraheretur mortuo ſibi pellis, & ex oſſibus eius teſſeræ fierent, ex cute verò menſa luſoria, alueolus & fritilla (Spilbiſch vnd Trachter) quantâ fieri poſſet diligentiâ; Paſchaſio Iuſto auctore lib. 1. de alea. Nónne quod de ebrioſis dicit Iſaias cap. 28 *Abſorpti ſunt à vino*; dici poteſt de his: abſorpti ſunt à ludo? 3. Deuorantur à volucribus.

II. Seminantur & cadunt ſuper petram, & in ea ob defectum humoris exareſcunt. 1. quando ipſi luſores incidunt in paupertatem; ſic enim pro pane, quem quærebant ludo, lapidem inueniunt & famem in domo ſuâ. Siue lucrentur ſiue perdant, ſatiari nequeunt, & ita tandem nouercante fortunâ exuuntur rebus ſuis, & quod II. Cadunt ſupra petram, & exareſcunt. 1. Incidunt in inopiã

quod intolerabile, ſæpe vſque ad veſtes: dum ſpe mutandæ fortunæ aſſurgere rurſum ſperant, Mediolani quidam alea exhauſtus, cùm non aliud niſi domum ruſticam haberet, nec eam quiuis ob ſoli ſterilitatem emere vellet, tegulas diuendidit, & domum pluuijs peruiam reliquit, quo luſum continuare poſſet. Auctor Paſchaſius cir. ib. Nónne igitur ſatius eſt in prædones, quàm in luſores incidere? Illi enim ſaltem veſtes aliquas ſpoliato ſolent relinquere, non iſti. Quin imò ſanctus Bernardinus Senenſis ſerm. 42. Quadr. ait: *Didici à fide digno relatore, quemdam dum cætera amiſiſſet in ludo quodam, luſiſſe & perdidiſſe dentes, atque ſibi extrahi cum patientiâ ſuſtuliſſe. Alium quoque his in ludo luſiſſe & perdidiſſe vxorem: illam quoque voluiſſe tradere vincenti, niſi cuſtodita fuiſſet à quibuſdam mulieribus timore Dei.* En quàm radix omnium malorum ſit cupiditas. 1. Tim. 6. Imò ad extremum ſuam libertatem aleæ committunt, & victi ad triremes eunt, vt teſtatur idem Paſchaſius. Ita olim etiam Germani, qui libertatem ſuam aleis exponebant, victi ſe ligari & vendi patiebantur. Alex. lib. 3. cap. 21.

2. In furta & rapinas.

2. Inde ſæpe ad furta, ad rapinas conuertuntur; tanta eſt huius cupiditatis tyrannis. C. Caligula Imp. aleâ ludens quodam tempore, proximo colluſori demandatâ vice ſuâ progreſſus in atrium domus, cùm prætereuntes duos equites Romanos locupletes vidiſſet, ſine mora corripi confiſcarique iuſſit, tum exultabundus ad colluſores redijt, glorians ſe numquam proſperiore aleâ luſiſſe. Sueton. De priuatis hominibus frequentia ſunt exempla. Vnum vide in Virid. Regio Val. Leuchtij lib. de mirac. hiſt. 64. de ſtudioſo Bambergenſi nomine Simone, qui cùm luſu etiam veſtes perdidiſſet, operâ Dæmonis S. Euchariſtiæ, (quam ad ægrum deferri caſu vidit & concupiuit) pyxidem è templo S. Martini rapuit. Quo facto Forchemium veniens à canibus infeſtatur & mordetur, donec reum ſe prodat, vnde Bambergam reductus per ciuitatem raptatus, pòſt ad ſcalam in foro ligatus, tertio die pœnitens expirauit. Anno 1314.

3. Quandoque etiam in deſperationem.

3. Sæpe etiam ad extremum in deſperationem aguntur. De quo audiamus iterum S. Bernardinum ſer. cit. *Quot*, inquit, *audiuimus ex ludo etiam noſtris temporibus deſperatos? In Mutina, quæ eſt ciuitas Lombardiæ, tria miracula audiui à quodam fide dignô ſacerdote, qui hæc omnia per experientiam nouit. Retulit enim mihi nouiſſe virum vnum, qui ex illa amiſſione denariorum in ludo ter ſemetipſum ſuſpendit, ſed primis duabus vicibus, quibuſdam ſibi ſuccurrentibus mortem euadens, in tertia ſuſpenſione damnatus eſt. Alium quoque ſe vidiſſe ait, qui ex eadem cauſa deſperatus miſit de ſero vxorem dormitum cum filijs & filiabus ſuis, demumque in inferioribus domus ſuæ lignorum multitudinem congregans poſuit ignem vt vxorem & filios & filias, & omnem ſubſtantiam domus ſuæ atque ſe cum eis ſimul incremaret, ſicut demum confeſſus eſt. Quod & factum fuiſſet niſi à caſu, viro quodam tranſeunte per viam ad remedium totam viciniam conuocante contra ignem diuina miſericordia ſuccurriſſet. De alio quoque dixi, quòd cùm ex deſperatione conſilij caſu animam Diabolo tradidiſſet*, &c. *cum manu ciuitatis ad excubias aſcenderet; ſubitò adeſt ei Dæmon in Gryphonis effigie atque terribili inſultu arripiens eius ſcapulam, eam crudelibus vnguibus transforauit*, &c. qui tamen Dei miſericordiam implorans dimiſſus, abijt ad ſacerdotem; (qui hæc S. Bernardino narrauit) eique vulneratam ſcapulam ac terribiliter fœtentem oſtendit; & facta peccatorum confeſſione poſt biduum è vita exceſſit.

III. Cadunt in ſpinas.

1. Incidunt in iram & inſaniam.

III. Seminantur & cadunt inter ſpinas, quia communiter dum fortuna illis aduerſatur, incidunt 1. in iram & inſaniam, adeò vt chartas dentibus lacerent, & quaſi canes in lapides morſum infigant. Perdere enim amarum eſt. Vnde in perpetuis ſpinis ſedent, dum ludunt, metuentes rerum ſuarum iacturam, adeoque planè ſtulti ſunt, dum anxiam vitam eligunt, cùm poſſint habere quietam.

2. In rixas & contentiones.

2. Incidunt in rixas & contentiones, leui verbo prouocati, dum in feruore ſunt, & maximè cùm ſiniſtro euentu ludunt. Exempla ſunt tam frequentia, vt non opus ſit adducere. Anno 1609. in Anglia filius Baronis Warthonis Ioannem Stuardum Angliæ Regis cognatum in luſu mendacij arguit, ideòque à Stuardo colaphum accepit. Tum prope Londinum ad duellum ſe prouocarunt, in quo ambo mutuis vulneribus confecti & poſt in eodem ſepulchro conditi ſunt iuſſu Regis. Hic exitus tam nobilium iuuenum. Eman. de Mettern. lib. 29. hiſt. Belg.

3. In blaſphemias.

3. Incidunt ad extremum non raro in blaſphemias & conſequentem Dei correptionem. Notum puto illud, quod M. Fritſchius in Meteoris ſcribit de duobus aleatoribus, qui Budæ Pannoniæ vrbe conuenerant, vt alter in Dei, alter in diaboli nomine luderet. Qui in Dei nomine luſit, pecuniam omnem vnà cum veſtibus amiſit. Noctu igitur domum rediens per cæmiterium, ſaxum arreptum in imaginem crucifixi coniecit & in frontem illiſit, vnde & ſanguis mox profluxit. Eo facto vicinus quidam lanio podagricus monitus ter in ſomno, vt ſurgeret & obuium proximum confoderet. Paruit tandẽ & ſurgens ſanatũ ſe deprehendit, cultro itur laniario armatus foras prodit, & aleatorem ſibi obuiam factum cultro confixit. Mox rem Magiſtratui indicat, quo adueniente dæmones cadauer aleatoris in præſentia aſtantiũ cum vlulatu in ſublime raptum abſtulerunt. Quæ res propter vulnus Crucifixo inflictum lanium à periculo liberauit. Videtis qualẽ tandem ludum ludat cum luſoribus ſuis Dæmon? tartarũ eos euehit, & ibi quomodo cũ eis ludet?

Quid igitur, ſi tam periculoſus eſt hic ludus, quid agendum? Seminandum in terrã bonam: pecunia in pauperes potiùs, quàm in aleas ſpargenda eſt; vbi fructum faciet triceſimum, ſexageſimum, centeſimum. *Qui enim ſeminat in benedictionibus* (id eſt, largiter) *de benedictionibus & metet*, ait Apoſtolus. Qui dant malis, 30. qui bonis, 60. qui optimis, religioſis ſcilicet pauperibus centeſimum metent. Quòd ſi tamen omninò ſeminare etiam in ludos volunt, eâ ratione poſſunt, ſi lucrum omne non in ſuum marſupium recondant,

recondant, ſed pauperibus deputent ac diſtribuant; quo pacto non difficile permitterem eis luſum qualemcumque tandem. Hoc enim ludo, niſi aliunde vetitus eſſet, ſperarem eos lucraturos regnum cœlorum, quod & ipſis & vobis omnibus opto.

DOMINICA QVINQVAGES.

THEMATA.

I. Inane ſtudium eorũ, qui hoc tempore ſectantur mundi gaudia.
II. Mundus per hos dies pietati obſtrepens non audiendus.
III. Cæcitas mundi per hos dies.
IV. Conuiuium Chriſti & Diaboli.
V. Reprobi à ſemitâ virtutis declinantes, varijs ex cauſis miſeri & cæci.

THEMA PRIMVM.

Inane ſtudium eorum, qui hoc tempore ſectantur mundi gaudia.

1. *Quia lucrantur inane marſupium.*
2. *Laborem inanem.*
3. *Laſam & perturbatam conſcientiam.*
4. *Finem in aſtum & funeſtum.*

Quid tibi vis faciam? Domine vt videam. *Lucæ* 18.

SANCTVS Antoninus 2. p. ſum. hiſt. tit. 17. c. 5. §. 3. refert S. Bernardum Abb. habuiſſe inter ſuos monachum, qui in ſæculo fuerat luſor & homo diſſolutus, eumque maligno ſtimulatum ſpiritu redire ad ſæculum petiiſſe. *Cùm autem B. Bernardus retinere non poſſet, interrogauit eum, vnde victurus eſſet. Qui reſpondit. At taxillo ludere ſcio & inde viuere potero. Et ille: Si tibi capitale commiſero, vis ſingulis annis ad me redire & lucrum meum mecũ diuidere? Quod ille audiens gauiſus eſt, & libenter ſe ſic acturũ promiſit. Viginti quinque igitur ſolidos ei dari præcepit, & ille cum illis abijt. Hoc autem faciebat vir ſanctus, vt eum iterum reuocare poſſet, ſicut poſtmodum factum eſt. Ille igitur abiens totum perdidit, & ad portam confuſus monaſterij redijt. Quo audito vir Dei lætus ad eum exiuit extenditq́ gremium, vt ſimul diuideret lucrum. Cui ille: Nihil lucratus ſum pater, ſed etiam capitali veſtro nudatus ſum: ſi vultis pro veſtro capitali me recipere. Cui Bernardus benignè reſpondit: Si ita eſt, inquit, melius eſt vt te recipiã, quam ſimul vtrumque perdã.* Ita Antoninus. Videntur huic luſori perſimiles eſſe ij, qui his diebus cum mundo & mundi ſectatoribus ſeſe oblectare, ludere, ſaltare, potitare, ſtulteſcere & inſanire volunt. Petunt hi non cum cæco hodierno: *Domine vt videam*: ſed cum luſore illo: dimitte me abire in mundum, vt perſonam induam, & in eâ ludam, ſaltem, potem, adeoq́ue Baccho ſeruiam. Stulti! quid eſt quod petitis? *neſcitis quid petatis*, ſed quoniam ita vultis, itote, & poſt triduum iſtud, quidquid lucrati fueritis, mecum diuidite. Video iam lucrum veſtrũ, quale nimirum retulit luſor ille ad Bernardum. Omnia perdetis, & magnâ confuſione veſtrâ ad crucem poſtremùm iterum abrepetis. Imò verò lucrabimini, ſed quid? Audite.

I. Inane marſupium profuſis malè nummis, in veſtes, conuiuia, ludos, equos, pompam, &c. quibus veſtire tot pauperes, & lucrari tut in cœlo præmia poteratis. Xerxen Perſarum Regem ridet Ælianus lib. 2. var. hiſt. capit. 14. qui platanum procerâ vmbræ gratiâ amauit quaſi amaſiam ſuam, diem ibi commoratus cum exercitu ſuo, leuis & breuis vmbræ gratiâ, vnde & multiplicem ac pretioſum ornatum chlamydum, annulurum, armillarum in ea ſuſpendit, iure meritiſſimo ab omnibus deridendus. Quo enim fine aut fructu hæc in arbore? & arbore ſylueſtri, infrugiferâ? Nihilo plus ſapiunt, qui in pompam ſtultitiæ plurima expendunt: in pretioſas veſtes ad fictitias Faunorum, Nympharum, ſtultorum perſonas introducendas. Quo enim fructu tantæ impenſæ ad fictitium vnius diei ſpectaculum? Quantò vtiliùs in arbores frugiferas, in pauperes, inquam, hæc expenderent, vnde in articulo mortis & die retributionis fructum immenſum ſperare poſſent. Ibi Chriſtus veſtes illas indueret ac cælitibus oſtenderet, vti veſtem S. Martini. Ibi pauperes eas producerent, & Deo ac mundo demonſtrarent, ſicut viduæ S. Petro veſtes à Tabithâ ſibi factas & donatas. Quantò ſalubriùs iſti opes, vires, ingenium, non platano vmbroſæ, ſed cruci Chriſti affigerent ac dicarent!

I. Lucrantur inane marſupium.

Sed vmbram tamen aliquam & delectationem qualemcumq; præbet illa platanus. O breuem & leuem vmbram! Procumbis miſer ſub arbore vt dormias ſub vmbrâ eius. Sed poſt vnam aut alteram horam vmbra te fugit & Soli vrendum exponit. Vnde ſurgis inflammato & dolente capite. Idem tibi continget ſub hac voluptate, quæ inſtar hederæ illius, ſub quâ Ionas vmbram captauit, vno die durauit, poſteà exaruit, & Ionam ardori Solis expoſuit, adeò vt pro æſtu diceret: *Melius eſt mihi mori, quàm viuere*, Ion. 4. In Hebr. de hedera illâ dicitur: *Filia noctis erat & filia noctis perijt*, h. e. vnâ nocte nata eſt, alterâ nocte perijt. Quid, non dico triduum, ſed tota iſta vita niſi dies vna? Et quid ſentient Bacchanaliſtæ ſub iſtâ hederâ, cùm euigilabunt, & in altero ſæculo percutientur à Sole iuſtitiæ? Mortẽ vtique ſibi potiùs, quàm vitam optabunt: ſed tunc fugiet mors ab illis, & interim tamen ſemper viuent in morte.

II. Labor inanis & fruſtraneus, quo tempus pretioſum nullo fructu conſumptum eſt. Quâ de re Salomon Sap. 3. ait: *Vacua eſt ſpes illorum & labores ſine fructu, & inutilia opera eorum.* Expertus loquitur, vnde Eccleſiaſtis 2. non ſemel deteſtatur labores ſuos, in quibus fruſtrà ſuda-

II. Laborem inanem.

ſudauerat. Inter alia ibidem: *Extruxi mihi piſcinas aquarum, vt irrigarem ſyluam lignorum germinantium.* In quem locum Sanctus Ambroſius libro de Iſaia & anima capite quarto ait: *Sicut piſcina non niſi aſsiduo labore multoq́; ſudore implentur, & eadem, quâ implentur die ad hortos irrigandos exhauriuntur: ita profectò mortalium ſpes & deſideria non niſi multis exantlatis laboribus quandoque implentur, ſed vixdum impleta ſunt, exhauriuntur & omnino intereunt.* Sic nimirum miſeri iſti luſores lucrantur, & mox perdunt, implentur, & mox exhauriuntur: ingerunt, & mox egerunt. Labor eorum inanis quid niſi inanem mercedem promeretur? Quidam multo ſtudio aſſecutus erat, vt nunquam fallente ictu per anguſtum foramen ciceris granum trajceret. Id cùm in conſpectu Alexandri M. præſtitiſſet, atque ingens præmium aliquod expectaret, ciceris modio donatus eſt, vt haberet ſtultus, quod iacularetur, ſicq́ue inane ſtudium inani præmio damnare voluit Alexander, refert Tuſo in capite tertio Eccleſiaſtici. Huius farinæ ſunt mundi ſectatores, qui cùm inania ſtudia ſectentur; donat illis Deus modium cicerum, hoc eſt, bona fluxa & inania, opes, delicias, honores, fauores, vt habeant, quod trajiciant per os in ventrem ſuum quibus, tamen minimè replentur aut ſatiantur; quia mittunt ea in canalem perforatum & ciſternam diſſipatam. Quid quod etiam labor inanis ob tempus malè impenſum, vires quoque ad laborandum datas malè conſumptas, meretur pœnam? Scimus militem illum, qui occiſo, vt aiebat, Saule, diadema eius attulit Dauidi, fauſta ſe nunciare exiſtimans, non modò mercedem nullam pro labore ſuo accepiſſe, ſed pœnas etiam dediſſe & mactatum eſſe. 2. Regum 1. Idem ſentient aliquando, qui laborant mundo: cùm mercedem pro labore expectabunt, verbera accipient. Quantum putamus obſtupuiſſe hominem illum, cùm ſibi mortem denunciari audijt, quando ampliſſimum præmium ſpe iam deuoratum mente agitabat! Sic obſtupeſcent etiam operarij iniquitatis, *videntes turbabuntur timore horribili & mirabuntur in ſubitatione inſperatæ ſalutis*; quàm ſcilicet ipſi amiſerunt, iuſti verò adepti ſunt. Sap. 5.

III. Læſam & perturbatam conſcientiam.

III. Læſa & perturbata conſcientia, pudore ſuffuſa & cor lancinans atque accuſans. Quid lucrantur piſces, poſt deuoratum vermem, hamo affixum! non aliud niſi vncum eos retinentem ſimul & inteſtina lacerantem, quoad mortem extrahuntur. Hinc Eccleſiaſtes cap. 9. ait: *Sicut piſces capiuntur hamo: ſic capiantur homines in tempore malo.* Quodnam illud *tempus malum*, niſi dies iſti, carnis libertati & omni malitiæ expoſiti, in quibus homines velut piſces in aquis ludunt, & quaquauerſum vagabundi diſcurrunt ſine lege & ſine rege? Hamum ergo voluptatum certatim nunc arripiunt, ſed quo lucro? Dicat Auguſtinus: *Gaudet piſcis*, inquit lib. de agone Chriſtiano cap. 7. *quando hamum non videns eſcam deuorat, ſed cùm piſcator eum adducere cœpit, viſcera eius torquentur primò,*

deinde ab omni lætitiâ ſuâ per ipſam eſcam, de qua lætatus eſt, ad conſumptionem trahitur. Sic ſunt omnes, qui de bonis temporalibus beatos ſe eſſe putant: hamum enim acceperunt & cum illo ſibi vagantur. Veniet tempus vt ſentiant quanta tormenta cum auiditate deuorauerint. Noui ludionem periucundum & facetum, qui in triduo hoc Bacchanalium Monachij; poſteà etiam anno 1613. in Comitijs Ratiſponæ præſente Matthiâ Imp. propoſuit in publico vrnam fortunæ ſortilegam, adornato abaco, varijs armis, veſtibus, vaſis & ſimilibus. Aderat multus populus, fortunæ vrnam experturus. Sed ô ſpes inanes! Qui immergebant manum in vrnam, vt ſchedas extraherent, dum eas rimabantur, deprehenderunt ericium ſeu echinum, mille aculeis rigentem atque ferientem; à quo icti, & in manu dolorem, & in fronte ruborem; nil aliud extraxerunt: ſic dum quiſque dolorem ſuum diſſimulabat, ne à circumſtantibus rideretur, alij poſt alios eâ ſutelâ ludificabantur. Refert hoc etiam P. Georg. Steng. in Labyrintho mundi cap. 8. Simili technâ Diabolus ludificat hoc tempore ſtultos & inſanientes Bacchi alumnos: proponit illis neſcio quas voluptates, lucra & vanitates: ſed dum ipſi eas conſectantur & captant, nihil aliud niſi echinum & conſcientiæ vermem, ſtimulis & morſibus cor exagitantem, deprehendunt. Quò ſpectat id, quod de vaſtatâ Babylone prophetat Iſaias cap. 13. *Reſpondebunt ibi vlulæ in ædibus eius* (Babylonis) *& Sirenes in delubris voluptatis.* Babylonem, mundi peruerſi typum eſſe ſcimus: cuius ciues inhabitatores ſunt mundi ſectatores. Quid verò in ipſis vlulæ, niſi funeſti gemitus & querelæ conſcientiæ mordentis eoſque accuſantis in ſecreto cordis? Idem indicant Sirenes, pro quibus 70. Interpretes vertunt, *ericij*. Ergo vbi priùs Sirenes ſuauiter canebant in delubris voluptatis poſtea inuenientur ericij, vndique cor pungentes; & ſimul etiam pudor, quo ſuffundentur, ita vt ſeipſos ægrè aſpicere queant; quod ſanè patet in primis noſtris parentibus, qui vbi manum in lignum vetitum, quaſi in vrnam fortunæ iniecerunt; quid niſi ericium & remorſum conſcientiæ, iunctum pudori ac dolori, deprehenderunt! Hinc enim timuerunt ſeſeq́ue præ pudore inter arbores abſconderunt, licet præter ipſos nemo in paradiſo eſſet. Qui pudor magis creſcit, cùm admiſſa peccata in confeſſione explicanda ſunt: ſicut creuit in Adamo, quando è latebrâ euocatus prodire in conſpectum Dei debuit. Tunc enim ait: *Timui eò quòd nudus eſſem.* Quam ob cauſam multi grauiora peccata reticent, & erubeſcunt cum Adamo dicere, quod non erubuerunt coram Deo facere. Atque hoc eſt lucrum illud, de quo Apoſtolus ad Rom. 6. ait: *Quem fructum habuiſtis tunc in illis* (peccatis) *in quibus nunc erubeſcitis? Nam finis illorum mors eſt.* Ad Romanos iam conuerſos loquitur, qui dum adhuc Gentiles eſſent, perpetua quaſi bacchanalia agebant in luxu, ebrietate, libidine, omnique turpitudine, ob quam poſteà erubuerunt, vbi ad Chriſtum conuerſi ſuæ ſtultitiæ recordati fuerunt. Quid non delicia-

rum præparauit ſibi Salomon: *Feci mihi cantores & cantatrices & delicias filiorum hominum*, & quæ recenſet in Eccleſiaſte cap. 2. Sed quid tandem ex hac vrnâ extraxit? quid inuenit? nil niſi ericium vndique aculeatum: *Vidi in omnibus vanitatem & afflictionem animi*, inquit.

IV. Finem mœſtum & funeſtum.

IV. Finis mœſtus & funeſtus, in quem gaudia iſta breuiſſima deſinunt, iuxta id Prou. decimo quarto: *Extrema gaudij luctus occupat:* eò magis dirus & acerbus, quò magis præcedentia gaudia fuere ſuauia & iucunda, quò enim maius erat bonum, priùs poſſeſſum, eò maiór ſequitur dolor, quando eſt amiſſum, nunquam recuperandum. Mare Tiberiadis antiquitùs vocabatur *mare Cenereth*, vt habetur Num. trigeſimo quarto, Deut. tertio, Ioſue decimo tertio; quia citharæ & teſtudinis (quod ſonat Cenereth) figuram referebat; vti notat Magalianus in Ioſue. Porrò hoc mare ſeu lacus Cenereth per Iordanis amœniſſimi amnis fluxum deſinit in mare mortuum & funeſtum, perditque dulces aquas ſuas in fœtidis illis & amaris. Quid omnia mundi gaudia niſi huiuſmodi cithara & teſtudo? Eius chordæ quid niſi quinque ſenſus? pulſatio chordarum oblectatio ſenſuum eſt. Cithara hæc ſonat ſuauiter, fluxit gratioſè; ſed quorſum? in mare mortuum & fœtidum. Hinc Iſaiæ 5. dicitur: *Cithara & lyra & tympanum & tibia & vinum in conuiuijs veſtris, & opus Domini non reſpicitis.* Quò verò iſta terminantur? *Propterea* (ait poſt pauca) *dilatauit infernus animam ſuam, & aperuit os ſuum abſque vllo termino: & deſcendent fortes eius & populus eius & ſublimes glorioſique eius ad eum.* Triduo durant Bacchanalia & mox deſinunt in triſtem Quadrageſimam 40. dierum: mundi gaudia breuiſſima, in æternam deſolationem & luctum. Quid quòd vix vllum gaudium hominum ſyncerum perſeuerat tres dies? Aiunt Græcos mortuis iuſta ter perſoluere: (in Cruſij Turcogræciâ) die Tertiâ, Nonâ, Quadrageſimâ. *Tertiâ quòd mortuus die tertiâ immutatur, agnitione faciei amiſſâ: Nonâ, quòd nono die totum corpus diffluit præter cor: Quadrageſimâ, quòd quadrageſimo die ipſum cor quoque perit.* Ita gaudia humana vana & ſæcularia durant quaſi ad vnum triduum, & habent triplices exequias. Tertio die ſtatim vultum mutant & ſaturant: nono in nauſeam & moleſtiam vertuntur: quadrageſimo cor hoc eſt, amor etiam illorum perit & in luctum deſinit. Quis tam inconſtantia & fugacia gaudia quærat? Maximam Iobo afflictionem ſerebat nuncius ille, quoties reuerſus nunciabat ei cladem aliquam acceptam, aſſerens omnia perijſſe, boues & aſinos, oues, camelos, liberos denique; ſe ſolum aiebat euaſiſſe. Iob 1. Quis verò iſte, qui euaſit ſolus, niſi funeſta recordatio præteritorum gaudiorum? Omnia enim pereunt, ſola habitorum bonorum memoria remanet, quæ ſpoliato iam poſſeſſori triſte nuncium affert, omnia extincta eſſe, citharam in luctum verſam eſſe. Hoc tam triſte nuncium & funeſtum lucrum attulit ille nuncius Henrico VIII. Angliæ Regi peſſimo & ſchiſmatico, poſtquam ſuam libidinem & furorem in Eccleſiam expleuit; quando iam in extremis conſtitutus & deſperatâ vitâ ac ſalute, pateram vini accipiens præbibit ſuis proceribus dicens: *Amici omnia perdidimus.* Vt refert Florim. lib. 6. hæreſ. Omnia enim perdiderat, Eccleſiæ communionem, vxores, liberos, honorem & famam, opes & ærarium, regnum, vitam, gratiam, gloriam. O luſorem infælicem! ô funeſtum lucrum! Quantò meliùs ſapiunt, qui infauſto hoc ludo abſtinent & in ſinu gratiæ diuinæ quieſcentes, ſeruiunt Deo! Ergo ne & nobis aliquando hoc contingat, vt dicere cogamur: *Omnia perdidimus*, abſtineamus, quæſo, à periculoſo ludo, quem hoc tempore ludunt, qui Chriſto illudunt: ne alioquin illudamur iudicij die coram toto mundo.

THEMA SECVNDVM.

Mundus pietati per hos dies obſtrepens, non audiendus.

Non audiendi, qui nunc obſtrepunt pietati:

1. *Quia ferè ſunt fæx populi.*
2. *Quia Chriſto tergum vertunt.*
3. *Quia in Iericho, ad ſtultitia lunam eunt & vacant.*
4. *Quia conantur nos abſtrahere à lumine gloriæ.*

Qui præibant, increpabant eum, vt taceret. *Luca* 18.

Non audiendi, qui nunc obſtrepunt pietati.

NOtum eſt litteratis, quod Poëtæ ſcribunt aut fingunt de Vlyſſe Duce, prætervectum aliquando Sirenum inſulam, ne illarum cantu cum socijs illectus & attractus periret, excogitaſſe hoc ſtratagema, vt ſociorum aures cerâ obturaret, ipſe verò ab eis ad malum nauis erectus alligaretur. Periculoſum tempus eſt hoc triduum, quo peſſimæ Sirenes ſuaui ſuo cantu homines illicere & decipere, adeoque in abyſſum mergere laborant. Quare, Audit. nobis attendendum, & aures obturandæ ſunt; quod docemur in hodierno Euangelio vel ab homine cæco, qui cùm audiſſet IESVM pertranſire, clamans inuocare cœpit; cumque Sirenes aliquæ ipſi obſtreperent, vt taceret, ipſe obturatis ſuis auribus multò fortiùs clamauit. Quid aliud nunc mundus agit, quàm quòd ijs oggannit, qui hoc tempore Deo vacare, & animæ ſuæ ſalutem quærere deſiderant? Itaque his Sirenibus aures occludendæ ſunt; ſed quâ cerâ? Docebit nos hodiernum Euangelium, vt videbimus.

Quatuor cauſas conſiderare poſſumus, ob quas iure merito cæcus neglexit ac ſpreuit obiurgatores ſuos.

I. Quia ferè ſunt fæx populi.

I. Quia non Chriſtus, nec diſcipuli eius, nec honeſtiores viri, ſed turba tantùm erat, quæ increpabat cæcum, teſte Matthæo cap. 20. *Turba autē increpabat eos*, cæcos videlicet (duos enim ille ponit.) Si interrogemus, quinam

per

per hos dies obſtrepant pietati per inſanias ſuas, deprehendemus non eſſe niſi turbam & viliſſimâ de plebe homunciones, neminem honeſtum. At quis neſcit turbam ſeu plebem plerumque delirare, rarò bene conſulere? Antiquū Pythagoræ pronunciatum eſt: *Per viam publicam non eundum.* Dei quoque mandatum erat Exod. 23. *Non ſequeris turbam ad faciendum malum, nec in iudicio plurimorum acquieſces ſententiæ.* Quid enim turba niſi errare & delirare nouit? nónne ea, quâ plures eunt, via lata eſt, quæ ducit ad perditionem? Neque refert, quòd multi & plures fortè ſint, qui hoc tempore inſaniunt; quis enim tam ſtultus eſſe volet, vti Radbodus ille Friſonum Dux? Hic iam alterum in baptiſmatis fonte pedem habens, interroganſque Epiſcopum, ſanctum Wulfrannum: vbinam maiorem ſuorum anteceſſorum numerum, in paradiſo an in inferno eſſe putaret: illoque reſpondente, in inferno, quòd fide caruiſſent; pedem retraxit, dicens: eò ſe proficiſci velle, vbi ſui maiores eſſent, malleque eos, qui plures eſſent, quàm pauciores ſequi. Ludificatus autem à Dæmone illuſoriâ viſione, poſt triduum ſubitâ & æternâ morte perijt. Sigebertus in Chron. Bergomenſi anno 729. Stulto huic ſimillimi ſunt, qui in rebus malis turbam ſequuntur & multitudinem. Sapientes contrà, qui legem Dei & paucos in ea ambulantes. Miſit aliquando Achab Rex eunuchum, ſeruum ſuum, ad Michæam Prophetam, conſultum an pergere ad bellum deberet. 3. Regum 22. Eunuchus ergo ad Michæam: *Ecce ſermones Prophetarum* (quadringentorum, ſed reuerà Pſeudoprophetarum viliſſimorum) *ore vno Regi bona prædicant: ſit ergo ſermo tuus ſimilis eorum: & loquere bona,* quaſi dicat: loquere Regi placentia. Verùm non attendit Michæas ad multitudinem Prophetarum, ſed: *Viuit Dominus, quia quodcumque dixerit mihi Dominus, hoc loquar.* Itaque infauſta atque ingrata Regi prædixit, quæ & euenerunt. Multi nunc Eunuchi tales, qui turbam eſſe ſequendam ſuadent, tametſi deuiantem ac mentientem: Quid tu hoc tempore vis orare, confiteri, triſtari, quo omnes alij bacchantur & lætantur? ſis ergo ſimilis eorum, & inſani cum inſanis, lurcare cum lurconibus. At tu Chriſtiane ſi ſapis, ſequere Deum, & quodcumque dixerit Dominus, hoc fac; quia regula noſtrorum morum non eſt vulgi opinio, ſed lex Dei. Vnde Tertullianus lib. de veland. virg. cap. 1. ait: *Dominus noſter Ieſus Chriſtus veritatem ſe, non conſuetudinem nominauit.* Mundus non erit Iudex noſter, ſed Chriſtus. Turba illa quæ præibat, lumen dare cæco non poterat, vnde nec audiri ab eo merebatur. Chriſtus ei mederi poterat: huius igitur mandatum iure expectabat.

II. Quia Chriſto tergum vertunt.

II. Quia præibant Chriſtum, ponè ſequentem, adeoque ipſi Chriſtum minimè auferebant. Secus fuiſſet, ſi, qui ſequebantur Chriſtum, cæcum increpâſſent; hi enim quaſi abſtuliſſent ei Chriſtum, & aditum ad eundem intercluſiſſent. Pari ratione, non eſt quod audiant pij mundum his diebus inſanientem, quia is non ſequitur Chriſtum, ſed præit, tergumque ei vertit. Sic enim Ezech. 8. monſtrauit Deus Ezechieli impios eo indicio, quòd dorſa haberent contra templum Domini & Arcam. Qui verò tales ſunt, nequaquam audiendi, ſed fugiendi & ſpernēdi ſunt; tametſi fortè dignitate, nobilitate, opibus alios omnes præcedant, vti monet Eccleſiaſticus cap. 10. *Noli magnificare hominem peccatorem diuitem.* Si enim Chriſti ſectator non eſt, pauper & nullus eſt; quia coram Deo abiectus eſt. Nemo vnquam magnificauit viperam aut ſcorpium, quia aureo vel cryſtallino ſcrinio incluſus eſt: ſic neque improbi magnifaciendi ſunt, tametſi auro & honoribus incluſi coruſcent. Cuncti ſerui Regis Aſſueri, adorabant Amanem, diuinos ei honores impendendo, & quidem ex mandato Regis: ſolus Mardochæus non adorauit; neque genua flexit. Eſther 3. Non mouit eum exemplum & increpatio aulicorum, nec mandatum Regis, quia vidit rem ſacrilegam à ſacrilego poſtulari; diuinum ſcilicet honorem. Chaldæus aſſerit Amanem habuiſſe in veſte ſuâ depictas Deorum inanium imagines, iure igitur à Deo deſpectum fuiſſe. Quid his diebus gerunt mundani, niſi ſtultiſſimorum & vaniſſimorum Deorum imagines, Bacchi, Veneris, Martis? Quis ergo illos non contemnat? ſequantur mundum, adorent mundum, qui de mundo ſunt, qui mundo ſeruiunt: at qui de mundo non ſunt, ſed Deum colunt, auerſentur impios, nec curent increpantes ſe ac dicentes: Tu ſolus non adoras? Qui enim Deo ſeruiunt, non ad initia, ſed ad finem attendunt. Initium & decurſus vitæ Amanis glorioſus fuit, ſed finis turpiſſimus, cùm in altiſſimo patibulo ſuſpenſus, & quidem ſuggeſtione eorum, qui priùs ipſum adorauerant. Quàm putatis confuſi poſteà fuerunt aulici, quando viderunt eum, quem Numinis inſtar coluerunt, pendere in patibulo! ſic tandem confundentur omnes, qui mundum adorant & ſequuntur. Venit aliquando Ioram impius Rex Iſraël, filius Achabi, cum Ioſaphato Rege Iuda ad Prophetam Eliſæum conſilium petiturus. Cui Eliſæus contempsim: *Vade ad Prophetas patris tui & matris tuæ.* h. e. ad pſeudoprophetas tuos, quos audis. Et mox: *Viuit Dominus: quòd ſi non vultum Ioſaphat Regis Iudæ erubeſcerem, non attendiſſem quidem te, nec reſpexiſſem.* 4. Reg. 3. Ecce Eliſæus Regem impium nec aſpectu vult dignari, nec attendere. Et cur ſerui Dei curent viliſſimos ſeruos Dæmonis?

III. Quia in Iericho, ad ſtultitiæ Lunam eunt & vocant.

III. Quia in Iericho ibant. Iericho Lunam ſignificat, quia illa ciuitas formam habebat Lunæ, vt ait Corn. à Lap. Matth. 20. verſ. 29. Luna autem ob ſuam mutabilitatem ſtultitiæ typus eſt, teſte Eccleſiaſtico cap. 27. *Stultus vt Luna mutatur.* Nemo facilè ſe pro ſtulto haberi & traduci patitur. Durum eſt ſtudioſis, quando de ponendis, vt aiunt, cornibus per horam vnam aut alteram intra priuatos parietes vexantur, dedolantur, depalmantur, cornibus impoſitis fœdantur more ſtultorum. Quis ferat hoc ad longum tempus & in loco publico? At qui te inuitant, vt per hos dies laruas in-

duas: choreas, ludos, compotationes frequentes: quorſum te vocant, niſi vt cum ipſis ſtultus fias? Mirè quidem ſplendet Luna in plenilunio, & videtur eſſe quidam Sol nocturnus. Verùm quamdiu? deficit quotidie magis & magis, die ſeptimo dimidiatur, poſteà cornua induit, decimoquarto die omninò obſcuratur. Sic habent mundi gaudia. Primo die ſplendent, ſecundo die ſatutant, tertio etiam faſtidium pariunt, quarto die omninò ceſſant, & pariunt mœrorem, poſtquam tranſierunt, denique cum illis & memoria eorum extinguitur. Sunt ergo Bacchanalia feſtum Neomeniæ, quale celebrant Hebræi io ſingulis nouilunijs: feſtum inſtabilitatis & ſtultitiæ.

2. Deinde ſcimus ex Euangelio vrbem Iericho non adiri ſine periculo; ſiquidem is qui deſcendit de Ieruſalem in Iericho, incidit in latrones; quia prope Iericho, erat locus *infamis latrocinijs, aſpectu terribilis & valde periculoſus, quemq́; ſine conductu nemo temerè tranſeat*; inquit Adricomius in deſcript. Beniam. Ad huiuſmodi locum inuitat & ducit mundus his diebus ſectatores ſuos: ad latrocinia & latronum latibula, qui non corpora, ſed animas deſpoliant ac iugulant, poſteà relictis ijs abeunt. Latrones dicuntur, quia latenter, vel quia à latere viatorem adoriuntur. Solent enim ſe velut viæ comites viatoribus adiungere, & vbi in deſertum locum venerint, eos inuadere, ſpoliare & mactare. Tales ſunt ſocij mali, qui prætextu amicitiæ alijs ſe aſſociant, vt ad peccata eos impellant. Vnde monet Sapiens Prou. 1. *Fili mi, ſi te lactauerint peccatores, ne acquieſcas eis, ſi dixerint: Veni nobiſcum, inſidiemur ſanguini &c. fili mi, ne ambules cum eis: prohibe pedem tuum à ſemitis eorum.* Pedem, inquit, non pedes, quaſi dicat, ne vel vnum pedem eleues, ne vel vnum paſſum ambules cum eis; quia alioquin pedem vix reuocare poteris. Quemadmodum enim lupi veſtigia tam ſunt peſtilentia, vt etiam equo vel calcata torporem afferant; teſte Plinio lib. 28. cap. 10. ita veſtigia improborum ſociorum, vel parum trita, potenter hominem eneruant & ad interitum trahunt. Et ſicut probroſum ac periculo plenum eſt, vel paululùm agere cum latronibus: ita etiam cum ſocijs malis. Vnde ſubdit Sapiens: *Pedes enim illorum ad malum currunt & feſtinant vt effundant ſanguinem.*

3. Denique Iericho ciuitas à Ioſue maledicta & anathemati fuit ſubiecta, ita vt igne comburi debuerit cum omnibus, quæ in ea erant; adeoq́ue ciuitas illa facta eſt quaſi caminus quidam ingens. Ioſ. 6. Idem prorſus eſt terminus mundi amatorum: tartarus nimirum à Deo maledictus igne accenſus æterno. *Mittet filius hominis Angelos ſuos & colligent de regno eius omnia ſcandala, & eos, qui faciunt iniquitatem, & mittent eos in caminum ignis.* Matth. 13. Hic eſt terminus viæ, quem terunt mundi aſſeclæ; qui tamen de hoc termino nil prorſus audire volunt, ſed in delicijs & vitijs degentes ſperant & expectant beatum vitæ finem. Quis hoc capere poteſt? Ferunt quendam ſapientem nundinas luſtrâſſe, in quibus aſini vendebantur, quaſi emendi aſini gratiâ. Qui cùm alios & alios adduci iuſſiſſet, omnes reprobauit, aſſerens non reperiri, qualem ipſe cuperet aſinum. Mirabantur omnes, quòd nullus ei placeret in tanto aſinorum numero. Nullus mihi placet, inquit ille, quia non habetis, qualem ego deſidero. Et qualis tandem eſſe aſinus debet, inquiunt illi, qui tibi placeat: Tum is: Aſinum volo, qui caudam pauonis habeat, pulcherrimis ſpeculis illuſtrem. Ad hoc illi effuſiſſimè ridere & irridere, & quis tibi ſtulte, aiunt, talem aſinum dabit, niſi fortè pictor aliquis? Tum ille: Me quidem vos ridetis: vos ipſi multò magis ridendi. Vultis enim vitam ducere ſicut aſini, brutam, laſciuam, ſordidam: quæ tamen habeat caudam pauonis, h. e. finem & mortem beatam, ſanctã, pulchram, angelicam. Quod nihilo magis obtineri poteſt, quàm aſinus cum pauonis caudâ. Quin potiùs mittemini ad molam aſinariam, in caminum ignis, in tenebras exteriores.

IV. Quia cæcum maximo bono, lumine ſc. oculorum ſuorum, quod ſperabat, & iam quaſi manibus apprehenderat, priuare conabantur. Clamauit ergo quantum poterat miſer, non curans obiurgatores, quia ipſe nouerat miſeriam cæcitatis ſuæ, quantumq́ue bonum eſſet lumen oculorum. Quid quærit mundus niſi vt amatores in tenebris & cæcitate conſtrictos teneat, & à lumine cæleſtis gloriæ abducat atque impediat? Quis ergo ipſum audiat? Nónne videmus canes venaticos, quando iam à longè conſpectam feram inſequuntur, nullis ampliùs clamoribus à curſu reuocari poſſe, ſed toto impetu in illam ferri, quidquid venatores vociferentur? Audierat hic cæcus tranſire Saluatorem & medicum ſuum, & ſperabat ſe per eum conſecuturum eſſe lumen; quid mirum ſi coërceri à clamoribus non poſſet? Et tamen quid tandem eſt hoc lumen, quod cum muſcis nobis commune eſt, reſpectu cœleſtis illius luminis, quo ſoli beati perfruuntur? Poſt illud nos iam currimus, id iam per ſpem quaſi præ manibus habemus: & patiemur nos tam vanis & fluxis mundi illecebris retrahi ab illo? Puer quidam, (ita ſcribit Ælianus libr. 5. var. hiſt. cap. 16.) auream laminam, quæ ex Dianæ coronâ ceciderat, ſuſtulit; idq́ue non latuit. Iudices igitur crepundia, & talos, ſimulq́ue laminam auream propoſuerunt puero. At is ſpretis crepundijs iterum manum ad laminam auream conuertit, vnde velut ſacrilegus damnatus eſt, vt qui pretium auri bene intellexerit. Ecce puer ſpernit pueriles nugas, & particulam aureæ coronæ ſemel prehenſam non vult deſerere: eccur homo intelligens tam veſanus erit, vt pro cœleſtis gloriæ coronâ ſibi propoſitâ & deſtinatâ patiatur ſibi obtrudi puerilia mundanorum gaudia? puer nouit aurum præponere nugis, & nos neſciamus cœlum terræ anteferre? Puer quidem iſte ætate paruulus fuit, ſed malitiâ magnus fuit, quia aurum concupiuit: vos, Auditores, ad altiorem gradum aſcendite, adeoq́ue etiam aurum & quidquid mundus exhibet, quantumuis ſplendidum & delectabile, velut talos & crepundia ſpernite.

IV. Quia conantur non abſtrahere à lumine gloriæ.

Ita

Ita enim monet Apoſtolus 1. Cor. 14. *Nolite pueri effici ſenſibus, ſed malitiâ paruuli eſtote.* Nolite magis incauti eſſe quàm Vlyſſes fuit. Ille ne audiret Sirenes, ſociorum obturauit aures, & ad malum ſe alligari iuſſit: num ad peiores longè Sirenes, quæ mergunt in abyſſum, adhauriget Chriſtianus? Nolite ad extremum magis eſſe cæci, quàm qui in hod. Euangelio vobis proponitur. Non attendit ille ad obſtreperos clamores, ſed potiùs ad miſeriã ſuam & Saluatorem IESVM: ſic obtinuit lumen. Hoc idem & vos agite, & videbitis & gaudebit cor veſtrum.

THEMA TERTIVM.

Cæcitas Mundi per hos dies.

Mundus hoc tempore neſcit ſe eſſe cæcum, cùm maximè ſit.

1. *Neſciunt ſe Chriſtianos conformari Gentilibus.*
2. *Neſciunt ſe inchoare tempus pœnitentiæ & paſſionis Domini.*
3. *Neſciunt ſe ligare Deum, præſumendo de eius bonitate.*
4. *Neſciunt pericula huius temporis.*

Domine vt videam. *Lucæ.* 8.

Mundus hoc tempore neſcit ſe eſſe cæcum, cùm maximè ſit.

ROmanus ille Seneca in epiſtola 51. ſcribit ad Lucilium: *Harpaſten vxoris meæ fatuam ſcis hæreditarium onus in domo meâ remanſiſſe, Hæc fatua ſubitò deſijt videre. Incredibilem tibi narro rem, ſed veram: neſcit eſſe ſe cæcam: ſubinde pædagogum ſuum rogat, vt migret: ait domum tenebroſam eſſe. Hoc quod in illa ridemuſ, omnibus nobis accidere liqueat tibi. Nemo ſe auarum eſſe intelligit, nemo cupidum. Cæci tamen ducem quærunt: nos ſine duce erramus, &c.* Ita Sapiens ille, appoſitè ad hæc noſtra tempora; in quibus cæcorum hominum infinitus penè eſt numerus; qui tamen ſe cæcos eſſe neſciunt; ideò nec clamant cum hodierno cæco, vt illuminentur, ſed potiùs pædagogos ſuos concionatores abire & faceſſere iubent, vt in ſuâ cæcitate liberiùs errare & in præcipitia ire queant. Noſtri tamen officij eſt, nequaquam tacere, ſed potiùs exaltare vocem & multò fortiùs clamare contra cæcos iſtos, eorumque cæcitatem palpabilem demonſtrare, quod hîc faciemus.

Quis dubitat illum eſſe cæcum, qui non videt vnde veniat, quò eat, quid faciat, vbi ſit? Tales autem ſunt Bacchanaliſtæ, non vident vnde veniant: non vident, quò eant: non vident, quid agant: non vident, vbi ſint: nónne igitur cæci?

I. Neſciunt ſe Chriſtianos conformari Gentilibus.

I. Nónne magna cæcitas eſt, quòd Chriſtiani poſt tot ſæcula extincti gentiliſmi videntur adhuc imitari Gentilium ſuperſtitiones & ſtultitias? Nónne Chriſtiani omnium gentium ſapientiſſimi ſunt, qui ſecundum rationem & legem diuinam ambulare norint? Non audimus Apoſtolum ad Epheſ. 5. *Videte fratres quomodo cautè ambuletis, non quaſi inſipientes, ſed vt ſapientes?* Nónne paſſim ait nos eſſe *filios lucis, non tenebrarum*: proinde ſicut *in luce honeſtè* debere ambulare? nónne vult nos abſtinere à Gentilium communione & ritibus dicens: *Nolite iugum ducere cum infidelibus.* 2. Cor. 6. At verò Bacchanalia à Gentilibus mutuata eſſe nimis clarum eſt; quorum tamen ſuperſtitiones vt extingueret Chriſtus, in hunc mundũ venit. In veteri lege præcepit Deus Exod. 22. *Viri ſancti eritis mihi. Carnem quæ à beſtijs fuerit prægustata nõ comedetis.* Nunquid de hac carne cura erat Deo, & non potiùs de Gentilium ſuperſtitionibus, à quibus nos fideles debeamus abhorrere nihilque cum eis commune habere? Et quomodo viros ſanctos nos ſibi eſſe vult, per abſtinentiam à talibus carnibus; niſi quia myſtico ſenſu vult nos viuere ſecundum rationem & legem diuinam Chriſtianam: non ſecundum ritum Gentilium, qui barbaris & ferinis viuebant moribus? Ideò à Paulo omnes Chriſtiani vocantur *ſancti*, quia ad ſanctitatem vocati. Rom. 15. verſ. 7. Iam verò qui inſaniunt hoc tempore, vino ſe ingurgitant, in ſtercore voluptatum volutantur, nónne barbaros, & Ethnicos imitantur? nónne eſcam malorum à Gentilibus admorſam vorant? Grauiſſimè puniuit Deus, qui Gentilium ſuperſtitionem imitati ſunt, Iudæos, quando vitulum aureum ad imitationem Apis Ægyptij erexerunt, ingentemque, inter illos ſtragem edidit, clamante Moyſe ex mandato Domini: *occidat vnuſquiſque fratrem & amicum & proximum ſuum*; cecideruntque 23. millia virorum. Et cur Romam Deus ſub Chriſtianis iam Imp. Honorio & Theodoſio puniuit incendio & gladio per Alaricum, Gothum & Arianum Regem, niſi propter reliquias Idololatriæ, quas ditiores toties moniti deſerere noluerunt? Teſtabatur enim Alaricus ſe ſtimulari à Deo ad puniendam Romam; certè propter illam cauſam; & quia non ſatis acriter puniuit, ideò morte ſubitâ punitus eſt. Baron. an. 409.

II. Neſciunt ſe inchoare tempus præſentiæ & paſſionis Domini.

II. Nónne magna cæcitas eſt, paſſionis Domini memoriam, tempus ieiunij & pœnitentiæ inchoare à ſtultitiâ, gulâ, laſciuiâ, ſcurrilibus nugamentis? Magdalena à lachrymis, dum alij pranderent, ad pedes Domini fuſis ſuam inchoauit conuerſionem: Paulus à triduano ieiunio, quando ductus Damaſcum, tribus ibi diebus non manducauit neque bibit Actor. 9. Quo iure ergo Chriſtiani à profanâ lætitiâ & triduanâ ingurgitatione ſuam inchoant pœnitentiam? S. Baſilius hom. 1. de ieiunio ait: *Non eſt per temulentiam* (Bacchanalium ſcilicet) *aditus ad ieiunium, quemadmodum nec ad iuſtitiam iter eſt per fraudationem, &c. Aliud oſtium eſt ad ieiunium. Ebrietas ad laſciuiam inducit, ad ieiunium frugalitas. Athleta ante certamen exercetur: ieiunator ad ieiunandum temperantiâ præparatur. Ne velut vlciſcens ieiunij dies neu veluti fucũ facturus legis auctori, in hos quinque dies crapulæ theſaurum reponito. Stultè ſiquidem facis, ſi corpus quidem conficis, nec tamen ſolatiũ eſuritioni admenes.* Chriſtus paſſionem ſuam ab hymno poſt cœnam dicto, & longâ concione ad diſcipulos habitâ poſt à mœrore & triſtitia incepit: nónne igitur decet vt & nos Chriſtiani, eius commemorationem à ſimili ordiamur? Sanè quando Chriſtus ad paſſionem ſuam aſcendens Ieroſolymam, prædixit eam diſcipulis, ſicut in hod. Euangelio legimus: *Ecce aſcendimus Ieroſolymam &c.* acceſſit ad

ſit ad eum mater filiorum Zebedæi cum filijs ſuis petens eis primos honores in regno eius; vt Matth.20.habetur. Sed quid reſponſi tulerunt? *Neſcitis quid petatis. Poteſtis bibere calicem quem ego bibiturus ſum?* q.d. ego de paſſione meâ ago & ad eam pergo, & vos de honoribus cogitatis? Cogitate potiùs an meum calicem bibere & mecum pati velitis. Quid ſi dixiſſent diſcipuli illi, Domine quia ad paſſionem & mortem pergis & nos citò deſeris,ſimus priùs læti, inſtituamus conuiuia, choreas,ludos,iocos, antequam ab inuicem diuidamur; quid reſpondiſſet Dominus? Sed nimirum mundus nihil horum intelligit, & eſt verbum hoc abſconditum ab eo, nec intelligit quod dicitur; quemadmodum & de diſcipulis ait Lucas in hodierno Euangelio.

III. Neſciunt ſe ligare Deum, præſumēdo de eius bonitate.

III. Nónne magna cæcitas eſt, quæ hoc tempore multos occupat, liberaliùs per hos dies indulgere genio, & leges Dei violare,eò quòd propinquum ſit remiſſionis tempus,quo Deum ſibi rurſum conciliare & peccata omnia vno confeſſionis ſibilo exſuſſlare queant? Quæ enim maior eſſe cæcitas poteſt, quàm velle Deum iniurijs afficere propterea, quia nota ſit tibi clementia eius,à quo veniam non difficilè poſſis impetrare? Nónne hoc pacto ligas Chriſtum,ne poſſit manum tibi auxiliarem & medicam porrigere? Nónne hoc ipſo te indignum veniâ reddis,cogiſque offenſum,vt iure ſuo tecum agat? Sed promiſit Deus veniam ſe daturum pœnitentibus,ais. Stulte,hæc promiſſio ad eos ſpectat,qui ex aliqua infirmitate & inſcitia cadunt. De ijs autem,qui in Spiritum S.peccant,adeoque ex præſumptione miſericordiæ diuinæ cadunt,nónne audis, quòd non remittentur eis peccata, neque in hoc,neque in altero ſæculo,id eſt, rariſſimè & ægerrimè? Nonne cæcus fuit Pharao quando poſt Hebræos ingreſſus eſt alueum maris rubri cum exercitu, ſperans ſibi muros illos aqueos æquè tranſitum daturos, atque Iudæis dederant? Quomodo enim ipſe cum ſuis,hoc tam grande & miraculoſum beneficium, ſolis Dei ſeruis conceſſum, expectare poterat à Deo, cuius capitalis hoſtis erat? Non ſtant muri aquei impijs in præſidium,ſed in retia, vti feris, vt capiantur & illaqueentur & cadant retrorſum, nec remiſſionis tempus promiſſum eſt præſumptuoſis, ſed ira & vindicta talibus debetur.

Trip. Do. Septuag. G.5.C.

Fuit apud Gentiles auctore Gellio lib. 20. cap. 5. homo improbus L. Neratius, qui pro delectamento habuit hominum liberorum ora palmis percutere. Et quia lex 12. Tabularum pro alapâ numerari mulctam 25. aſſium iubebat,ſeruus eum ſequebatur,crumenam plenam aſſibus geſtans: & quemcunque depalmauerat, ei numerari ſtatim ex leg. 12. Tabul. 25. aſſes iuſſit. Auditâ hac inſolentiâ Prætores legem hanc abolefcere & relinqui conſuerunt, iniurijſque æſtimandis pro qualitate perſonarum & facti, recuperatores dederunt. Eâdem nequitiâ vtuntur illi, qui ex præſumptione peccant, quia enim paratum peccatis remedium confeſſionem norunt: liberrimè delinquunt, quaſi vnâ confeſſione, vel vno *Miſerere* omnia compenſaturi. Sed falluntur miſeri. Graue nimis eſt Deum percutere, præſertim ex nequitiâ: infinitæ dignitatis perſona eſt. Non ergo concedet eis ordinarium pœnitentiæ remedium,ſed retrahet manum ſuam,vt timendum.

IV. Neſciunt pericula huius temporis.

IV. Nónne ingens cæcitas eſt ludere,ridere,iocari,pergræcari,conuiuari,ſtulteſcere imminente clade hoſtili? Sanè L. Fuluium Argentarium Senatus Rom. quòd ſecundo bello Punico à feneſtris per meridiem in forum roſeo ſerto (quod lætitiæ ſignum erat) coronatus ſpectaſſet, carceri per omne tempus eius belli damnauit, vt intempeſtiuum gaudium, quo laborante patriâ vſus erat, carceris moleſtiâ corrigeretur; teſte Plinio lib. 21. cap. 3. Magna etiam fuit cæcitas & temeritas Balſaſaris Regis Babylonis,qui dum Cyrus Perſarum Rex vrbem obſidet & Euphraten in minimos alueos diuidit; ipſe domi ſuæ conuiuium celebrat cum ſuis optimatibus bibens in poculis aureis & argenteis, è templo Ieroſolymitano ablatis? neque deſiſtit etiam,poſtquam vidit in pariete ſcripturam minitantem ſibi exterminium; quod eâdem nocte illum oppreſſit. Id quod præuidens Iſaias, arguit & ridet eum cap.21. *Pone menſam,contemplare in ſpeculo edentes & bibentes.* Sed mox aduentum atque ingreſſum hoſtium ei denuntians ſubdit: *Surgite Principes,arripite clypeum,* q.d.parare potiùs vos & concurrere ad arma,quàm ad conuiuia debebatis. Iam verò & nos quoque hoſtibus circumdamur, partim viſibilibus, qui hoc tempore, inſaniunt,& ſcelerum ſuorum ſocios vndique ad ſe trahunt: partim inuiſibilibus, qui & ipſi his diebus circumeuns tanquam leones quærentes, quem deuorent. Syri illi latrones ad preces Eliſæi percuſſi cæcitate deducti ſunt in medium terræ hoſtilis & forum vrbis Samariæ. Tum orante Eliſæo: *Domine aperi oculos iſtorum;* vident ſe in ciuitate hoſtili vndique concluſos, proinde in præſenti vitæ diſcrimine,non ſine ingenti metu conſtitutos. 4.Reg.6. Cæci ſunt Bacchanaliſtæ; ſed quod peſſimum eſt,neſciunt ſe cæcos eſſe; tantò igitur magis deplorandi, quia in medio hoſtium tartareorum,qui eos varijs laqueis conſtrictos tenent ac circumducunt de peccatis in peccata. Quoniam igitur ipſi non vident cæcitatem ſuam,ideoque nec orant pro ſe ipſis, vt illuminentur, imò nolunt illuminari: Eccleſia autem videt; hinc pro ipſis clamat cum Eliſæo: *Domine aperi oculos iſtorum:* Domine vt videant vnde veniant, & quàm Chriſtiano nomini indecorum ſit, Gentilium ſtultitias imitari: vt videant,quò eant; ad paſſionem Chriſti ſcilicet rememorandam: vt videant, quid agant;peccando in præſumptionem miſericordiæ diuinæ: vt videant, vbi ſint, in hoſtium videlicet inſidijs, vt ſic tandem cum hodierno cæco oculos aperiant,& relictis mundi vanitatibus & cæcitatibus ſequantur Chriſtum & glorificent Deum.

THEMA

THEMA QVARTVM.

Conuiuium Chriſti & Diaboli.

1. *In conuiuio Chriſti præcedit oratio.*
2. *In conuiuio Chriſti viget temperantia.*
3. *In conuiuio Chriſti viget modeſtia & timor Dei.*
4. *In conuiuio Chriſti pia & honeſta colloquia fiunt.*
5. *In conuiuio Chriſti non diu ſedetur.*

Ecce aſcendimus Ieroſolymam, & conſummabuntur omnia.
Luc. 18.

PRopheta Iſaias inter alia, quæ exprobrat populo Hebræo, eſt etiam hoc: *Vocabit Dominus Deus exercituum in die illâ ad fletum & ad planctum, ad caluitium & ad cingulum ſacci: & ecce gaudium & lætitia, occidere vitulos & iugulare arietes, comedere carnes & bibere vinum: Comedamus & bibamus, cras enim moriemur.* Videtur in his verbis præuidiſſe Iſaias & notare voluiſſe Chriſtianorum Bacchanalia. Vocat enim Deus hoc tempore Chriſtianos ad fletum, pœnitentiam & ieiunium, ad memoriam paſſionis Chriſti: ſed quid ipſi? inſtituunt conuiuia, agunt Bacchanalia; *comedamus & bibamus.* Quid igitur? conuiuiane abolenda ſunt? ſicut diximus de choreis & ludis vetitis? non hoc dico Audit. ſed conſiderandum eſt duplicia eſſe conuiuia: alia Chriſti, alia Diaboli, vti S. Paulus docet 1. Cor. 10. *Non poteſtis menſæ Chriſti participes eſſe & menſæ dæmoniorum.* Quemadmodũ enim Chriſtus in ſuo itinere ad paſſionem, de quo in hodierno Euangelio, primò cum honore & beneuolentiâ exceptus eſt in Iericho à Zachæo, imò & alijs ciuibus, qui Zachæo tantum hoſpitem inuidebant: deinde Ieroſolymis, ſed ab impijs cum ignominiâ venditus, illuſus, flagellatus, conſputus, crucifixus: ita ſunt conuiuia quædam honeſta & pia, in quibus Chriſtus bene & honorificè habetur: alia ſunt impia, in quibus traditur, illuditur, flagellatur, conſpuitur, crucifigitur. Hæc vitanda dico, illa verò minimè. Qualia verò & illa & iſta ſint, videamus.

I. In conuiuio Chriſti præcedit oratio. I. Conuiuium Chriſti eſt, vbi fit initium ab oratione & benedictione menſæ, finis à gratiarum actione. Docuit hoc Chriſtus, qui à benedictione, oculos ad cœlum leuans conuiuium incepit, & hymno dicto finijt. Idque iuxta piam Iudæorum conſuetudinem, quæ colligitur ex 1. Reg. 9. vbi dicitur non comeſturus populus, donec veniat Samuel, qui priùs benedicat hoſtiæ. Nunc etiam Iudæi, vt ex eorum rituali libro conſtat, cibum & potum benedicunt; imò quoties aliquis nouus cibus aut potus in menſam affertur, toties benedictio iteratur, dicendo: *Benedictus ſis Domine Deus noſter Creator, qui bonus es & benefacis omnibus, qui creaſti hoc ſapidum vinum, hæc aromata, hos fructus &c.* Idem antiqui Chriſtiani omnes obſeruabant teſte Tertulliano in apolog. c. 39. *Non priùs diſcumbitur, quàm oratio ad Deum præguſtetur.* Et mox: *Aequè oratio conuiuium dirimit.* Quin imò & Gentiles multi facere id conſueuerunt primum vini poculum Dijs ſuis libando, teſte Macrobio lib. 3. c. 3. Vnde illud Heſiodi carmen: *Ne comede ex illa, quæ non benedicta patella eſt.* Idque nunc etiam Turcæ faciunt. Ac iure quidem; vnde enim nobis cibus & potus niſi à Deo? Cogitare ergo debemus, hoc eſſe noſtrum manna, quod de cœlo nobis depluit Deus. Et ſi pauperi aliquid de menſâ noſtrâ mittamus nónne gratias nobis aget? & ſi non ageret, nónne indignè ferremus? Et cur idem nos non agamus Deo, qui menſam nobis parat?

Non ita in conuiuio Diaboli. At verò conuiuium Diaboli eſt, vbi ſine omni oratione conuiuæ menſam inuadunt & in cibos inuolant, quomodo cohors militum in Chriſtum ſibi à Iudâ traditum. Quemadmodum enim illi irruerunt in Saluatorem ſine omni timore & reuerentiâ, imò maximâ cum irreuerentiâ: alius in manus, alius in togam, alius in capillos, alius in barbam impijs manibus inuolauit, ſicque manſuetiſſimum agnum velut lupi rapuerunt, in Cruce poſteà deſeruerunt, nec vllam cogitationem de eius ſepulturâ ſuſceperunt: ita aliqui Chriſtiani in conuiuijs Diaboli irruunt in menſam, inuolant in patinas & cibos diripiunt; poſt menſam verò ſine omni gratiarum actione ſurgunt ad ludendum vel ſaltandum: ſicut improbi illi Hebræi Exod. 32. de quibus dicitur: *Sedit populus manducare & bibere, & ſurrexerunt ludere.* q. d. (Vergelts GOTT. Narren her.) Quos quidem S. Chryſ. hom. 33. in Matth. porcis comparat, qui numquam attollunt oculos ad eum, qui glandes ijs decutit ab arboribus, nec in fine gratias agunt. *Quaſi porci,* inquit, *cùm iam comederint, euersâ calcibus menſâ temulenti conſurgunt, cùm agere gratias debeant.* Hanc Chriſtianorum impietatem ſi viderent Gentiles, Turcæ, hæretici, Iudæi, nónne deriderent nos & vnà Chriſtum Dominum noſtrum, qui tales habeat Chriſtianos, Iudæis & Gentilibus deteriores? ſic nimirum traditur Chriſtus gentibus illudendus etiam à Chriſtianis. Ibi traditur & capitur Chriſtus.

II. In conuiuio Chriſti viget temperantia. II. Conuiuium Chriſti eſt vbi viget temperantia. Neque enim delicata valde & lauta quæruntur (panes ſolùm & piſces ſemper Chriſtus appoſuit: turbæ in deſerto bis: ad mare Tiberiadis, diſcipulis ſemel) neque immoderatè editur aut bibitur (ſemper enim reliquiæ ſupererant, non omnia abſumpta fuerunt) & ſurgunt omnes ſobrij. Viguit hæc parſimonia in Patribus veteris legis. Abraham non niſi vitulo, lacte & butyro tres Angelos excepit. Geneſ. 18. Samuel Sauli, denunciato iam à ſe Regi, nõ niſi armum de vitulo appoſuit. 1. Reg. 9. Dauid lautiſſimum populo conuiuium apparauit ex torta panis, parte aſſæ carnis bubulæ, & frixâ oleo ſimilâ. 1. Par. 16. Sic etiam de primis Chriſtianis Tertull. loco citat. *Editur quantum eſurientes cupiunt: bibitur quantum pudicis eſt vtile: ita ſaturantur, vt qui meminerint etiam per noctem adorandum ſibi Deum eſſe.* Quin & Gentiles plurimi in conuiuijs parci admodum

Digitized by Google

dum erat. In conuiuio Aſſueri lex erat, vt ne quis alterum ad bibendum cogeret. Auguſtus cœnam ternis ferculis tantùm, aut cùm abundantiſſimè, ſenis præbebat. Sueton. in vita. Didius Imp. ſæpe ſolis oleribus abſque carnibus cœnabat, teſte Ælio Spartiano in vita eius. Ad extremum imperari cœptum apud illos, vt non niſi patentibus ianuis veſcerentur, ne ſuis occultata tenebris ingluuies depudeſceret, ſed potiùs ſpectantium oculis frænaretur. Et verò meritiſſimò vtendum parcè eſt conceſſis à Deo donis, tum modeſtiæ causâ, tum charitatis, vt alijs fratribus noſtris cætera relinquamus.

Non ita in conuiuio Dæmonis. At verò conuiuium Dæmonis eſt, vbi exulat temperantia: nec ſolùm lautiſſima & exquiſitiſſima quæque maximis ſumptibus parantur, ſed modus etiam in edendo & bibendo exceditur.

Ibi illuditur Chriſtus. Ita Chriſtus ibi illuditur. Quâ ratione? Quia quemadmodum Iudæi Chriſto illuſerunt faciem eius velando & alapis verberando ac dicendo: *Prophetiza, quis te percuſſit?* Et quomodo Herodes induendo eum veſte albâ, velut inſanum deriſit: ita iſti Dei imaginem in ſeipſis obnubunt per ebrietatem, vt iam nihil prorſus videant; adeoque velatâ & ſopitâ ratione etiam Chriſtum in ſeipſis illudunt & alapizant, dum modò in furorem & iracundiam, modò in impudicitiam, modò in clamores, modò in ſtultos ploratus aliaſque inſanias concitantur. Induunt ſibi veſtem albam ſeu ſtultitiam, vt velut ſtulti ab omnibus etiã pueris rideantur & explodantur, neque agnoſcantur ampliùs, ſibi prorſus diſſimiles. Rurſum Chriſtum alapizant, dum alter alterum ad immodicos hauſtus prouocant, quod maius malũ eſſe, quàm ſi gladio quem vulnerarent, teſtatur S. Auguſtinus ſermon. 231. de tempore.

III. In conuiuio Chriſti viget modeſtia & timor Dei. III. Conuiuium Chriſti eſt, vbi modeſtia & timor Dei viget. Quando Chriſtus rediuiuus ad mare Tiberiadis inuitauit diſcipulos ſuos poſt piſcationem ad prandium; *nemo audebat diſcumbentium interrogare eum: Tu quis es? ſcientes quia Dominus eſt*, Ioan. 21. Quare non audebant? propter reuerentiam & maieſtatem Chriſti præſentis, quæ vetabat eos etiam vel otioſum verbum proferre, & interrogare id, quod iam ſciebant. Bone Deus, ſi nec otioſum verbum proferre auſi ſunt in menſa, quomodo turpe vel impudicum? Idem videre erat apud pios olim Hebræos. In nuptijs Tobiæ iunioris *cum timore Domini nuptiarum conuiuium celebrabant*. Tob. 9. Audi ſuper hoc Chryſoſtomũ homil. 56. in Geneſ. *Num in his nuptijs Tobiæ aut cymbala aut chorea diabolica?* Eadem modeſtia viguit olim inter Chriſtianos, vt ex Concilio Laodiceno, habito 364. cap. 53. patet, vbi ſancitur, vt Chriſtiani in nuptijs imprimis abſque choreis caſtè cœnent vel prandeant, ſicut decet Chriſtianos. Adhuc hodie ruſtici dum ad menſam aſſident, aperto capite comedunt. Sic & olim apud Gentiles menſa ſacra habita. Vnde illud Taciti: *Inter ſacra menſæ!* quo exaggerat perfidiam Neronis in occiſione Britannici. Ægyptij argenteam cadaueris imagunculam in conuiuijs circumferebant, vt conuiuas mortis imagine intra modeſtiæ limites continerent. Dicebat enim miniſter: *Cùm ederis, biberis, atque oblectatus fueris, in hanc figuram reſpice: ſimilis enim illi eris*. Herodotus lib. 2. De eadem Petronius in ſatyrico ait: *Potantibus nobis laruam argenteam attulit nobis ſeruus*. Eâ conſpectâ quid dixerunt? *Heu heu nos miſeros, quàm totus homuncio nil eſt!* O quoties ſurgent Ethnici & accuſabunt Chriſtianos, qui nihil minùs quàm de morte in conuiuijs cogitant!

Non ita in conuiuio Diaboli. Econtrà verò conuiuium Diaboli eſt, vbi nulla honeſtas, nulla pudicitia, ſed laſciuia, riſus, choreæ, cantilenæ obſcœnæ, tactus impudici, oſcula, vomitus, turpitudo: vbi conſtituuntur ſæpe moriones, qui non niſi ſpurcitias euomant: vbi viri non ſuis fœminis, iuuenes puellis aſſident promiſcuè. Ibi flagellatur Chriſtus. Ibi flagellatur Chriſtus. Quâ ratione? Dum carnem ſuam vel aliorum, Chriſto in baptiſmo ſacratam, & carni Chriſti congeneam ſtimulis libidinis feriunt atque ad turpitudinem prouocant, potu, iocis, aſpectu, tactu, cantilenis. Qui flagellârunt Chriſtum, ſanctiſſimam eius carnem denudârunt & pudore ſuffuderunt: iſti verò denudant ſuam turpitudinem ad Chriſti contumeliam. Chriſtus flagellatus per os Dauidis dixit: Pſalm. 128. *Supra dorſum meum fabricauerunt peccatores*. Idem fit in his conuiuijs. Vnus incipit velut fabrorum Magiſter aliquam petulantiam, mox alij velut ſocij ſequuntur, & idem ferrum ſimul tundunt: conuiuas vino calefactos flectunt in omnes formas, quas deſiderant, velut emollitum igne ferrum. Vnde etiam fit ſcintillæ prouolantes in circumſtantes inſiliant, quaſi ignita quædam tela vel ſagittæ vulnerantes eorum animos.

IV. In conuiuio Chriſti pia & honeſta colloquia fiunt. IV. Conuiuium Chriſti eſt, vbi pia vel honeſta ſaltem colloquia fiunt, vt patet ex conuiuijs quibus Chriſtus aderat; ſemper enim ea pio ſermone condijt, ſiue apud Phariſæos, ſiue in domo Marthæ, ſiue alibi. Idem olim pij Hebræi faciebant, vti Tobiæ 7. *epulati ſunt benedicentes Deum*. Similiter primi Chriſtiani. *Ita fabulantur* (in menſâ) *vt qui ſciant Dominum audire*: inquit Tertullianus loco ſuprà citat. Et S. Damaſcenus lib. 2 Paral. c. 5. *vt conſentaneum eſt ante epulas Deum vniuerſorum benedicere: ſic etiam conuenit inter pocula laudes ipſi celebrare. Menſa in qua nulla Dei memoria adhibetur, à brutorum ſtabulo nil differt*. Quin & Gentiles in conuiuijs ſuorum Deorum laudes canebant, vt patet Dan. cap. 5. in conuiuijs Balſaſaris: *Bibebant vinum & laudabant Deos ſuos aureos & argenteos, æreos, ferreos ligneoſq; & lapideos*. Athenæus etiam lib. 14 refert in Veterum conuiuijs Deorum laudes decantari ſolitas fuiſſe.

Non ita in conuiuio Diaboli. At verò Conuiuium Diaboli eſt, vbi fiunt detractiones, deriſiones, ſtultiloquia, ſcurrilitates. Ita Chriſtus ibi conſpuitur, ſicut à cohorte, dum ſpinis coronaretur, ſputis oneratus fuit. Quâ ratione? Quia ſputo detractoriæ linguæ proximorum facies, h. e. fama bona conſpurcatur & fœdatur. Ibi Chriſtus conſpuitur. Et quemadmodum is, qui alterum conſpuit ſuo fœtido ſputo, è ſuo pectore deprompto, alterum fœdat: ita ferè de-

rè detractores ſuiſmet ſceleribus alios commaculant, illis impingendo quæ ipſimet agunt. *Frequenter ſpuere & violentiùs excreare & emungere in conuiuio vitandum eſt*, inquit Clemens Alexand. lib. 2. pædag. cap. 7. quantò magis in aliorum faciem ſpuere? Samſonem excæcatum conuiuantes Philiſthæi ſannis ac ludibrijs, forſitan & ſputis fœdè conſpurcârunt; ſed magno id eis conſtitit, ſiquidem Samſon receptis viribus totam domũ in eos deiecit. Iudic. 16. Adduntur hîc ſæpe ſpineæ coronæ & alia ludibria, quibus configuntur & illuduntur Chriſti ſerui, religioſi, Clerici, Prælati; quorum coronæ cæduntur cauâ arundine fictarum criminationũ.

V. In conuiuio Chriſti non diu ſedetur.

V. Conuiuium Chriſti eſt, vbi pretioſi temporis habetur reſpectus, ita ſcilicet vt non nimis diu conuiuæ menſæ affixi hæreant, ſed refecto corpore ſurgant & mentem honeſtè recreent, rurſum vt ſacris diebus pœnitentiæ addictis à conuiuijs abſtineant.

Contrarium fit in conuiuio Diaboli. Ibi Chriſtus cruci affigitur.

2.

At verò Dæmonis conuiuium eſt, vbi temporis pretioſi & ſacri nulla habetur ratio, & ita Chriſtus crucifigitur, 1. quia clauis quibuſdam affigitur, dum ipſius fideles menſis affiguntur ad multas horas, adeoque in multam ſæpe noctem. Claui affixorum tres ſunt: conuerſatio iucunda, pocula ſanitatum, hoſpitis, qui inuitauit inſtantia. His affiguntur, de quo videtur Malach. 3. conqueri Deus: *Si affiget homo Deum? quia vos me configitis*. q. d. iuſtúmne eſt vt homo Deum affigat & crucifigat? At vos hoc facitis. Vos, inquam, conuiuæ, qui alios vobiſcum detinetis in potationibus & comeſſationibus nocturnis, donec animas Chriſti ſanguine emptas prorſus enecetis, per ebrietatem & intemperantiam. A meridie vſque ad occidentem ferè Solem ſupra 3. horas pependit in Cruce Chriſtus. Raro citiùs nunc diſceditur à conuiuijs, quin & vltrà perſiſtitur, donec vino ſomnoque conuiuæ ſepeliantur. De his Nahum ca. 1. dicitur: *Sicut ſpinæ ſe inuicem complectuntur: ſic conuiuium eorum pariter potantium*. Quis autem neſcit; quàm tenaciter ſibi cohæreant ſpinæ ſe inuicem complexæ? Quis abſque læſione eas diuellet? Quis, inquam, niſi ignis? Et hoc eſt quod ſibi ſubijcit: *Conſumentur ſicut ſtipula ariditate plena*. Conſumentur nimirum igne. Hic diremit Hebræos illos, qui obtentis à Deo coturnicum carnibus, intemperanter & diu nimis ſeſe ingurgitabant, vt indicat ſacer textus Numer. 11. cùm ait: *Adhuc carnes erant in dentibus eorum: & furor Domini concitatus in populum, percuſſit eum plagâ magnâ nimis*. Igne videlicet; ideò enim locus ille vocatus eſt *Incenſio*, vt ibidem dicitur verſic. 3. Sed cur punijt illos Deus, cùm ipſe miſerit eis carnes illas? Vtique quia nimis diu & intemperanter epulabantur, vt indicatur Pſalm. 77. *Manducauerunt & ſaturati ſunt nimis*. Nimis diu, nimis guloſè. Ad extremum in luctu Hebræi abſtinebant conuiuijs Ezech. 24. verſic. 17. Quâ in re fœdè impegit quidam Epiſcopus Cluſinus, quia in die Cinerum conuiuium ſumptuoſum ſuis nobilibus inſtruxit: repentè enim paralyſis eum corripuit & vultum eius fœdè diſtorſit. Vti refert B. Petrus Damiani ep. 16. lib. 5. Epiſt.

Itaque Audit. non prohibentur nobis conuiuia, ſed conuiuia tantùm Diaboli. Præcedat oratio, ſequatur gratiarum actio: ſit modus edendi & bibendi: ſit honeſtas & pietas: abſint colloquia praua: habeatur ratio temporis, & licebit vobis adeſſe & gaudere ſimul in conuiuijs.

THEMA QVINTVM.

Reprobi à ſemitâ virtutis declinantes, varijs ex cauſis miſeri & cæci.

1. *Quia tales in difficiliorem incidunt viam.*
2. *Quia via lutosâ & turpi eunt.*
3. *Quia alijs damnoſi.*
4. *Quia in dolores & moleſtias incidunt.*
5. *Quia facilè aberrant, & procul quidem.*

Cæcus quidam ſedebat ſecus viam. *Luc.* 18.

ASceſurus Chriſtus Dominus Ieroſolymam ad paſſionem ſuam conuocauit duodecim diſcipulos ſuos & aſſumpſit ſecum; non ſanè vt paſſionis ſuæ ſocios haberet, qui torcular crucis calcaturus erat ſolus, Iſai. 63. ſed vt haberet partim certaminis ſui ſpectatores, partim aliquando imitatores; quoad extremum haberet etiam regni ſui conſortes. Ad huius regni conſortium & aſcenſum multi quidem Chriſto ſe adiungere volunt: ſed Ieroſolymam ad paſſionem eunti, qui ſe aſſociare velint, pauci reperiuntur. Via ducens ad cæleſtem Ieroſolymam & Chriſti regnum, eſt virtus & obſeruatio mandatorum Dei; quæ ſemita terenda eſt omnibus omninò eò contendentibus. Plurimi tamen, atque vtinam non plerique, deflectunt ab hac via & abeunt per deuia, per viam vetitæ voluptatis; nec abeunt tantùm, ſed & perſiſtunt atque ſedent cum hodierno cæco ſecus viam, quæ ad cœlum ducit. Quod ſi vnquam aliàs, hoc præſertim contigit tempore, quo Iericho tranſeunda, ſtulta, inquam, & toties anathemate percuſſa Bacchanalia, quorum typus non obſcurus eſt Iericho, luna, inquam, varia & mutabilis, quam ſignificat. Quare vt ad virtutis tramitem reuocemus Chriſti exemplo, (is enim cæcum extra viam ſedentem iuſſit ad ſe adduci) cæcum & aberrantem mundum: videbimus eorum cæcitatem & miſeriam, qui virtutis viâ derelictâ ambulant in peccatis.

I. Quia tales in difficiliorem incidunt viam.

I. Qui à viâ regiâ vel à ſemitâ declinant, in difficiliorem & aſperiorem incidunt. Semita enim plurimorum pedibus quaſi dedolata adeoque complanata eſt: extra eam lapides, ſaxa, paludes, foueæ occurrunt, quæ difficiliorem reddunt greſſum. Id apertè teſtantur reprobi illi Sap. 5. *Laſſati ſumus in viâ iniquitatis & perditionis & ambulauimus vias difficiles*. Tametſi enim via virtutis videatur ipſis eſſe lõgè difficilior,

lior, id tamen ex eorum ignorantiâ contingit; quo modo via incognita apprehenditur multò longior, quàm ſi foret cognita; quia hæc ſcitur eſſe finita adeoque tanta & non maior: illa verò quia neſcitur quanta ſit, apprehenditur quaſi termino careat, vti docet Ariſtoteles problem. 25. Quia igitur virtutis viam reprobi experti non ſunt, hinc velut nimis difficilem ſibi imaginantur, imò inſuperabilem, adeò vt libidinoſus putet neminem eſſe caſtum, auarus neminem liberalem. Hallucinantur igitur & dum virtutis viam aſperam quidem initiò fugiunt, incunt longè difficiliorem. Hinc Auctor Op. imperf. hom. 28. in Matth. *Putas*, inquit, *quòd peccatores iſtius mundi non laborent? Verè enim maiores labores & ſolicitudines habent, quàm ſerui Dei, dicente Propheta: Contritio & infælicitas in vijs eorum, & viam pacis non cognouerunt.* Et paulò pòſt: *Ergo laborant multum & conteruntur in ſæculo, ſed laborem nō ſentiunt. Spiritus enim, qui ſeducit eos, ipſo delectat in malo, &c.* Aliā eius rei cauſam eſſe nimiam eorum cupiditatem aſſerit S. Gregorius lib. 20. moral. cap. 16. in id Ierem. 3. *Inebriauit me abſynthio.* Quomodo enim quis inebrietur tam amaro potu? Nimirum *amarum eſt, quod bibit*, inquit, *ſed quia hoc nimis inhianter ſumpſit, eiuſdem amaritudinis malum diſcernere iam præ ipsâ ebrietate non ſufficit.* Nimirum vti fœtidam putridamque aquam ſummo guſtu bibit Artaxerxes, quia vehementiſſimè ſitiebat, apud Plutarch. in eius vitâ: ita & peccatores non ſentiunt labores ſuos, cæcitate cupiditatis. Interim hæc eorum cupiditas inſatiabilis, quâ nunc hoc, nunc illud appetunt, maximè eos affligit, præſertim quando eam explere nequeunt. Scimus quantum cruciatus fuerit Achab, donec acquireret vineam Naboth. 3. Reg. 21. quantum doluerit Aman, quòd honorem à Mardochæo, quem appetebat, non acciperet. Eſther 3. & 5. quàm acerbè ſenſerit Mardochæum in ſperato honore ſibi prælatum cap. 6. quanta molitus ſit Dauid, vt tegeret adulterium ſuum. 2. Regum 11. quàm perturbatus fuerit Antiochus cùm ſpe ſuâ excidit. 1. Machab. 6. quid non pertulerit Amnon, adeò vt ægrotarit propter amorem ſororis, donec eâ potiri poſſet. 2. Regum 13. quantum laborârit Abſalom, vt regnum patris inuaderet. 2. Regum 15. quàm confecerit inuidia Cainum, adeò vt facies eius planè conciderit, Geneſ. 4. Denique S. Auguſtinus lib. de patientia. *Intueamur*, inquit, *chariſſimi, quanta in laboribus & doloribus homines dura ſuſtineant, pro rebus, quas vitiosè diligunt, & quantò ſe his fœliciores fieri putant, tantò infœlicius concupiſcunt. Quanta pro falſis diuitijs, quanta pro vanis honoribus, quanta pro ludricis affectionibus perículoſiſſima & moleſtiſſima patientiſſimè tolerantur? &c.* Sed cur hæc talia patiuntur, inquis? cur non viam virtutis potiùs ingrediuntur? quia nimirum cæci ſunt, vti exponit S. Hieron. lib. 2. in cap. 3. Ierem. *Amara ſunt*, inquit, *quæ pro huius vitæ amore tolerant, & tamen eandem amaritudinem cæcitate cupiditatis quaſi inſenſibilitate ebrij ignorant.*

II. II. Qui extra ſemitam eunt, facilè in lutum incidunt. Nemo enim neſcit mundiorem eſſe ſemitam ac nitidiorem; vtpote iam tritam ac conſolidatam, quàm ſi terra circumiecta. Non ſecùs illi, qui vitiorum viam gradiuntur, luto ſe contaminant, tanto fœdiore, quanto turpiores ſunt labes animi, quàm corporis. Inprimis enim immergunt ſe in res terrenas & infimas, quæ non ſunt niſi lutum & quidem fœtidiſſimum, vti ſunt præcipuè aurum & argentum, quæ nil niſi terræ glebæ ſunt. *Quid ſunt aurum & argentum?* inquit S. Bernardus ſerm. 4. de Aduentu, *nónne terra rubra & alba, quam ſolus hominum error facit (aut magis reputat) pretioſum? quid ſunt gemmæ niſi lapides terræ? quid byſſus, niſi vermium, puta, bombycum fila? quid vniones niſi excrementa concharum?* Hinc meritò ab Habacuc cap. 2. appellantur *denſum lutum.* In quam ſententiam S. Gregorius 3. p. paſtor. cap. 21. ait: *Per lutum deſiderium ſordida voluptatis exprimitur, ſicut Pſalmiſta deprecans ait Pſalm. 68. Eripe me de luto, vt non inhæream. Luto quippe inhærere eſt ſordidis deſiderijs concupiſcentiæ carnalis inquinari.* Lutum & ſordes ſunt carnis voluptates, quas ſequuntur pecudes, ſpernere debent homines, vtpote viliſſimas & animo humano indignas. Quare qui ad eas declinant, quaſi ab hominum habitaculis & ædibus ad haras & ſtabula beſtiarum migrant; vt inter eas vitam ducant, vti atteſtatur Ioël cap. 1. *Computruerunt iumenta in ſtercore ſuo.* Quod inprimis verum de luxurioſis, teſte S. Gregorio lib. 24. moral. cap. 6. *Iumenta in ſtercore ſuo computreſcere eſt carnales homines in fœtore luxuriæ vitam finire. Non enim eſſe homines ſed iumenta declarantur, de quibus per Prophetam* (Ierem. cap. 5.) *dicitur: Vnuſquiſque ad vxorem proximi ſui hinniebat. Et de quibus Propheta alius* (Ezechiel cap. 23.) *dicit: Vt carnes aſinorum, carnes eorum.* Deinde gulæ & ebrietatis mancipijs, quod teſtatur S. Hieronymus in eum locum; *Computreſcit*, inquit, *in ſtercore, cuius Deus venter eſt, & qui dicit: Manducemus & bibamus, cras enim moriemur.* Quibus conuenit verſio Chaldaica, quæ habet: *Computruerunt dolia vini*, h. e. ebrioſi, quorum venter dolium eſt. Neque verò ſolùm computreſcunt pecudes iſtæ in animo, ſed etiam plerumque in corpore, luxurioſi in morbo gallico & ſimilibus, qui libidinem conſequuntur: guloſi in phlegmonibus, vomitu & ſordibus ſuis. Bene igitur de his Diuus Chryſoſtomus in pſalm. 48. ait: *Sicut bruta vixerunt, ſicut bruta pereunt.* Quod inſigniter exprimitur in grege illo porcorum, quos inuaſerunt Dæmones & mox in mare præcipitârunt. Lucæ 8. vbi etiam expendendum quàm cæci ſint peccatores. Multum enim dedecoris & ingens ſupplicium intuliſſe dæmonibus Chriſtus videretur, ſi ſuo imperio in tam immunda animalia ipſos naturâ ſuâ tam nobiles adegiſſet: & tamen hoc ipſi ſponte eligunt & quidem ſummis precibus impetrant. Et quid aliud agunt peccatores? Certatim in vitiorum cloacas ruunt, & inter ſe contendunt, quis prior deſcendat, idque multis ſæpe precibus extorquent. Pro magno ſupplicio & ingenti dedecore condemnauit S. Marcellum Pp. Maxentius Imp. in cacabulum,

Quinviā lutosā & turpi eunt.

Digitized by Google

lum, vt inter beſtias degeret & quaſi computreſceret. At hoc illi ſponte ſuâ ſtultiſſimè ſibi eligunt. Porrò luti illius fœtor ſæpe tantus eſt, vt in publicum erumpat, & infamiam eis aſpergat. Neque enim diu latere magna improbitas poteſt. Quid autem inter res humanas famâ pretioſius? quid infamiâ fœdius & pernicioſius?

III. Quia alijs damnoſi.

III. Qui à ſemitâ deflectunt, ſæpe alijs damna dant, proterendo in agris ſegetes, vel in pratis gramen. Propterea enim ruſtici agrorum limites ſpinis, & prata ſepibus vel erectis perticis munire ſolent, ne quis viam regiam deſerere, & in eorum agros aut campos ingredi præſumat. Qui à virtutis viâ ad vitia declinant, grauia damna inferunt tum alijs, iura eorum violando, mala exempla vel conſilia dando; tum ſibi; atque imprimis toti nonnumquã communitati, quæ ob vnius ſcelus punitur, vt patet ex furto Achan, quod vniuerſum Hebræorum populum diuino auxilio ſpoliauit, adeò vt iam ſtare coram hoſtibus ſuis non poſſet. Ioſue 7. Id quod iure miratur S. Chryſoſtomus hom. 1. de verb. Iſa. *Vidi Dominum*; vbi & hanc rationem affert: *Lues quædam, inquit, eſt peccatum; per vltionem euulgetur ac traducatur apud omnes, ne corrumpat omnes, vt vbi cognôrint quantas mina vna peperit transgreßio, fugiant vltionem de multis alioquin ſumendam æternam vindictam.* Deinde fit peccator vnus ſcandalum & laqueus alteri, ſi non hortatu & conſilio, ſaltem prauo exemplo: nemo enim libenter ſolus eſt malus, ſed ſocios ſibi quærit, quò audaciùs delinquat cõtra aduerſantes ſe communiat. Hinc offenditur, quicumque cum peccatore verſatur; vel enim ei conſentiet, & ſimilis eius efficitur: vel in aliquo diſſentiet, & erit neceſſariò inquietus; cogitur enim ipſum redarguere aut ſaltem ſuſtinere, non modico profectus ſui impedimento. Hinc S. Ephrem de rectâ viuendi ratione: *Quamprimùm, inquit, capta à Dæmone fuerit anima, ad alias decipiendas fit quaſi laqueus, ſicut perdix comprehenſa pro eſcâ illis proponitur, quæ nondum laqueo captæ ſunt, circa illam auceps laqueos figit, vt voce ſuâ perdix reliquas circumuolitantes ad eaſdem pelliciat.* Huiuſmodi aues illices deſcribuntur Sap. 2. vbi incluſæ in cauea Dæmonis ſic cantillant: *Venite fruamur bonis, quæ ſunt &c.* Optimè hoc conſonat cum Sapiente Prouerb. 22 verſ. 5. qui ait: *Arma & gladij* (Hebr. *laquei*) *in via peruerſi: cuſtos autem animæ ſuæ longè recedit ab eis.* Conatur enim reprobus ſiue vi & armis, ſiue aſtu & laqueis alios peruertere, vt cum ipſo Dæmonis mancipia fiant eique aſſimilentur. Lamentatur hoc & Michæas cap. 7. his verbis: *Omnes in ſanguine inſidiantur: vir fratrem ad mortem venatur.* Sed, quæ maxima cæcitas eſt, nocent etiam peccantes ſibi ipſis, & quidem præ omnibus, dum in Dæmonis laqueos velut cæci incurrunt. Qui per interdicta loca, v.g. per agros aut prata cum equis & curribus ingrediuntur, pœnis ſubijciuntur: & qui à virtutis tramite deflectentes, per vetitas peccatorũ vias incedunt, in Diaboli laqueos & mulctationes incidunt, proque exiguo lucro aut voluptate æterni ſupplicij rei fiunt. Ridendos eſſe, qui aureo hamo piſcarentur, dicebat Octauius Auguſtus, h. e. qui minima commoda maximo damno captarent, apud Sueton. in Auguſto. Quis enim pro tam exili prædâ, qualis eſt vnius piſciculi, iacturã faciat hami aurei, quod ſæpiùs contingit? At pretioſior eſt anima hamo aureo? Eam tamen peccatores proſtituunt Diabolo pro exiguâ voluptate vel lucro.

IV. Quia in dolores & moleſtias incidunt.

IV. Qui viam regiam deſerunt & alias non tritas ambulant, à iucundâ ad iniucundam, tetricam & moroſam tranſeunt; ſiquidem in vijs regijs ſemper occurrunt aliqui viatores, qui moleſtiam viæ detrahunt & hilaritatem inſpergunt; quâ carent ij, qui per auia & deuia pergunt. Idem experiuntur, qui virtutis ſemitâ relictâ, vitia ſectantur: per ſolitudines enim vagantur cum pauore & tremore, quem cauſat ſauciata eorum conſcientia. Teſtes præter experientiam habemus inferos apud Sapientem citato Sap. c. 5. vbi dicunt in Græcâ verſione: *Ambulauimus* ἀβάτους h. e. *deſerta, inuia & inacceſſa*: quod alij vertunt, *Eremos*: alij *ſolitudines*. Quis autem neſcit itinera per ſolitudines & deſerta plena eſſe metu & formidine? Primò ex timore occurrentium beſtiarum & monſtrorum, tametſi nulla occurrant. 1. Idem experitur peccatoris conſcientia, vt patet in Adamo qui cùm poſt lapſum audiſſet vocem alicuius deambulantis in paradiſo, ſtatim cogitauit eſſe vocem ipſius Dei, iudicis ſui, quem offendiſſet, ideoque mox abſcondit ſe; vt aduertit S. Chryſoſtomus hom. 8. ad pop. *Vnde cogitauit, inquit, quod Deus deambulabat? Talis eſt peccantiũ conſuetudo omnia ſuſpecta habent, vmbras tremunt, omnem ſtrepitum timent, & quæcumque putant contra ſe venire.* Ita filius eius Cain, quaſi in deſerto foret, vbique incurſiones ſiue hominum, ſiue beſtiarum metuebat & ſibi ipſe fingebat. Quam etiam ob cauſam, ni fallor, Dauid appellat ſe *nycticoracem*, Pſalm. 101. (*Factus ſum ſicut nycticorax in domicilio,*) quaſi propter peccatum ſuum omnibus exoſum redditum & opprobrium hominum, qualis eſt noctua vel nycticorax inter aues: tametſi non foris inter homines, ſed domi ſuæ verſaretur.

Deinde ex deſolatione & deſtitutione omnis auxilij; ſiquid aduerſi alicui contingeret. 2. Quis enim in deſerto ſperet opem alienam? Pari modo peccatores vident ſe derelictos à Deo & hominibus: illum iuuare non velle, velut offenſum: iſtos non poſſe. Iuſtus cùm humanâ ope deſtituitur, ad Deum recurrit, & ibi reperit opem. At hoc ſolatio carent peccatores, cùm Deũ ſibi offenſum ſciant & iure infenſum. Vnde optimè dixit S. Chryſoſtomus homil. 5. de prouidentia tom. 5. *Nihil eſt peccante pauperius.* Iuſtus cùm foris premitur, recurrit ad conſcientiam ſuam, & ibi inuenit aſylum: at verò peccatores carent hoc refugio, quia in conſcientia ſua inueniunt tortorem. Vnde Auguſtinus in Pſal. 53. poſt initium: *Quomodo, inquit, nolunt intrare domos, qui malas habent vxores; intraturi enim ſunt ad tædia, ad murmura, ad amaritudines, ad euerſiones, quia non eſt domus compoſita: vbi inter virum & vxorem pax nulla eſt. Et melius eſt illis foris circuire. Si ergo miſeri ſunt, qui*

redeunt

redeunt ad parietes ſuos, timent ne aliquibus ſuorum perturbationibus euertantur, quantò ſunt miſeriores, qui ad conſcientiam ſuam, redire nolunt, ne ibi litibus peccatorum euertantur? Denique ex difficultate emergendi è tam vaſtâ ſolitudine naſcitur formido euntibus per deſerta: & ſimiliter peccatoribus, quando ſe reflectunt, quomodo
3. aliquando rationem Deo reddituri, ſeque extricaturi ſint tot accuſatoribus coram Dei tribunali. Hæc enim cogitatio eorum viam, alioquin latã & ſpatioſam, reddit anguſtã & difficilem, nec ſinit eos frui pacificè ſuis delectationibus, nimio hoc ſale planè deſtructis.

V. Quia facilè aberrant & procul quidem.

V. Qui à viâ regiâ ad alias deflectunt, facilè aberrant, vt multo labore compenſare ſuum errorem cogantur. Allicit multoties loci amœnitas, vt viator à tritâ viâ ad illum declinet; ſed vbi ſpatio longiore proceſſerit, videt ſe deceptum, & vel eſſe incluſum, vel in deuia delatum, vt neſciat vbi ſit & quò tendat. Talis eſt via peccantium, vti docet Sapiens Prouerb. 14. *Eſt via, quæ videtur homini iuſta; nouiſſima autem eius deducunt ad mortem.* Septuaginta vertunt: *Eſt via, quæ apud homines recta videtur, interim nouiſſima eius ad inferorum fundum deducunt.* Quænam verò illa? *Via hoc loco*, ait Auctor Catenæ Græcæ, *eſt mens aut voluntas humana libidine occæcata, quæ bonis veris apparentia, ſtabilibus fluxa, semperanea ſempiternis anteponit.* Videtur hæc via recta, quia eſt plana, amœna, ſpatioſa: ſed ad finem ſeducit, dum ad latrones vel præcipitia ducit; quod alijs etiam verbis explanat Eccleſiaſticus cap. 21. *Via peccantium complanata lapidibus, & in fine illorum inferi & tenebræ & pœna.* Fidâ relatione accepi in quadam celebri Italiæ ciuitate ſic expediri aliquos reos capitis intra priuatos parietes: deduci eos à duobus viris in aulam ſpatioſam & ornatam, quaſi deambulatum; ita tamen vt reus tandem veniat ad aſſerem doloſum in pauimento ſtratum, qui cùm ad eius terminum reus pertigerit, repente ſe ad muſcipulæ modum inuertat & miſerum in mille ſubtus occultos gladios concidendum deijciat. Doloſam etiam huiuſmodi ſcalam Romæ olim conſtructam, in qua gradus vnus fallax, pede preſſus, cedebat & hominem in ſictitij draconis dentes, gladios, inquam, mille acutiſſimos deijciebat, deſcripſimus alibi, ex Proſpero Aquitan. de prædict. p. 3. cap. 36. Ad viuum iſtæ machinæ depingunt impiorum viam, quæ ſequitur concupiſcentiam planam, iucundam, amœnam ingredientibus, quæ tamen ad extremum aliam oſtendit faciem & ſeſe conuertens hominem deuoluat in interitum. Hac viâ ſeductus fuit Pharao cum exercitu ſuo. Putabant Ægyptij, cùm mare ſunt ingreſſi, viam eſſe tutiſſimam, vtpote iam tritam & ſuperatam à Iudæis maximo cum plauſu; prætereà gratioſam inter aqueos parietes, ſibi paratam ad agendas ex Hebræis prædas; videbatur via ſtrata & complanata lapidibus, & ad ſpolia expedita: *Perſequar & comprehendam*, aiebat, *diuidam ſpolia, implebitur anima mea.* At in fine viæ deluſos ſe viderunt, cùm aquæ corruentes velut aucupum retia omnes operuerunt. Ibi quidem illi clamare & vociferari: *Fugiamus Iſraëlem*, ſed in vanum & ſerò nimis.

Poſtquam igitur vidimus quàm periculoſum ſit à virtutum ſemitâ deflectere ad viam erronum veutam, videat iam quiſque quâ viâ inſiſtere velit. Certè enim hæc res tanta eſt, vt ipſe Deus querulâ vocem Ierem. 18. doleat ſuper errones illos, dicens: *Oblitus eſt mei populus meus, fruſtrà libantes & impingentes in vijs ſuis & in ſemitis ſæculi, vt ambularent per eas in itinere non trito.* q. d. deflectentes à viâ cœli regiâ. Itemque rurſum Iſa. 65. *Expandi*, inquit, *manus meas totâ die ad populum incredulum, qui graditur in viâ non bonâ poſt cogitationes ſuas.* Ex S. Hieronymi ſententiá in eum locum ſignificant hæ expanſæ manus, *patris clementiam filios ſuos in ſinum recipere geſtientis*; nec non & Chriſtum in cruce manus pandentem ad nos reuocandos à periculosâ illâ viâ. Deflet illos & Apoſtolus ad Philip. 3. *Multi ambulant*, ait, *quos ſæpe dicebam vobis (nunc autem & flens dico) inimicos crucis Chriſti; quorum finis interitus &c.* Et nos improbi adhuc pergemus ire viâ nō bonâ? viâ difficili? viâ lutosâ? viâ damnosâ? viâ moleſtâ? viâ fallaci? Abſit, abſit. *Reuertere, reuertere Sunamitis, reuertere*, & redi ad viam Domini, ad viam ſalutis, quæ ducit in Ieruſalem, pacis viſionem.

DOMI-

IN DIE CINERVM.

THEMATA.

I. Cineris aſperſio ad quid.
II. Mortis memoria paſſim in oculos incurrens.
III. Memoria mortis vtilis.
IV. Omnes Chriſtianos egere cineris aſperſione.

THEMA PRIMVM.

Cineris aſperſio ad quid.

Cinerum ſacrorum aſperſio vtilis.
1. *Superbiam domat.*
2. *Extinguit concupiſcentiam.*
3. *Inimicitias & odia conciliat.*
4. *Pœnitentiæ lachrymas parat.*

Memento homo, quia puluis es & in puluerem reuerteris.

Cinerum ſacrorum aſperſio vtilis.

RES prorſus inutilis videtur eſſe cinis, ac ne res quidem; cùm ignis omnia alia deuorans, ſolum ex ijs relinquat cinerem, tamquam rem nullius momenti. Et tamen interim cinis ſuas etiam operationes habet & commoda. Quare non video cur aliquis quantuſcumque ſit, refugere SS. cineres debeat. Quoties enim magni domini calamum ſcriptorium ſuis auribus imponunt? Et tamen ipſe calamus penna non niſi anſerina eſt. Sed nimirum ad ſcribendum vtilis eſt, ſi manu ſcitè ducatur. Pari modo cineres videntur eſſe inutiles, ſed ſi pia cum meditatione capiti imponantur, multum homini proderunt; vti nunc videbimus:

I. Superbiam domat.

I. Cinis contegit & ſepelit quaſi ſplendorem ignis: Similiter mentis elationem ſopit mortis memoria ſeu cinis. Videmus pauonem explicare flabellum ſuum & ſeipſum in eo contemplari ac quaſi demirari, oſtentare etiam ſe aſpicientibus, quaſi laudari gauderet; at cùm fœdos & cinericij coloris pedes ſuos aſpicit, illicò flabellum demittere præ erubeſcentia pennaſque ſuas pulcherrimas abſcondere. Pennæ tales in homine ſunt forma corporis, doctrina, nobilitas, dignitas, opes, quæ plerumque hominem inflant faciuntque inſolentem, iactabundum, honoris & laudis cupidum. Verùm ſi aſpiceret homo in pedes ſuos luteos, h.e. in cinerem, in quem reſoluetur ac deſinet omnis ille ſplendor & ornatus; vtique mox flabellum demitteret & faſtum, ſuæque fragilitatis ac mortis memor erubeſceret. Pauo talis fuit Nabuchodonoſor eiuſque ſtatua, quam in ſomnis vidit; quæ cùm ex auro, argento, ære & ferro eſſet conflata, pedes interim luteos haberet, ad vnius lapidis ictum diſſoluta eſt. Non tetigit lapis aurum vel argentum, æs aut ferrum, ſed luteos tantùm pedes, & tamen omnia illa ſimul corruerunt, quia ſupra lutum ædificata fuerunt: ſicque omnia pariter redacta quaſi in fauillam ſunt. Daniel. 2. Pari modo omnia, quæ in hoc mundo ſplendent, diuitiæ quaſi aurum, forma quaſi argentum, ſcientia quaſi æs, potentia & robur quaſi ferrum; ſupra lutum extructa ſunt, de quo homo factus eſt. Quid ergo extolleris de iſtis, cùm omnia tam fragili fundamento nitantur? Tangit mors hoc lutum, & cum eo omnia concidunt, atque in cinerem rediguntur.

II. Extinguit concupiſcentiam.

II. Cinis hirudinum ingluuiem & ſugendi ſanguinis appetentiam extinguit. *Parum cineris aſſume*, ait Vincentius Bellouacenſis libro 20. ſpec. maior. cap. 155. *& pulueriza ſuper os hirudinis, ſtatim ſe contrahit & ab appetendo ceſſat.* Idem teſtatur Galenus tomo quinto claſſe 6. cap. 1. Quinam tales hirudines? *Sanguiſuga duæ filiæ, dicentes affer, affer*; ait Sapiens Prouerb. 30. Duæ nimirum illæ concupiſcentiæ, notatæ à Ioanne 1. Epiſt. cap. 2. *concupiſcentia carnis & concupiſcentia oculorum.* Sanguiſuga ita ſanguinis auida eſt vt hauſtum euomat, quò recentem ſugat auidiùs, teſte Iſidoro libro duodecimo Etymol. capite quinto, ſic guloſi vomunt vt bibant, bibunt vt vomant. At verò ſi cinerem eſſe ſe, & vermibus nutrire carnem ſuam perpendant; num adhuc ſugere volent? Si opes quas tot ſtudijs & curis quærunt, cogitent ſibi relinquendas in morte, & præter vnam ſindonem nihil hinc elaturos, num adhuc ſugere pergent? Certè Eſau conſiderans ſe moriturum aliquando, ius primogenituræ ſuæ pro vili lentis edulio vendidit. *En morior*, inquit, *quid mihi proderunt primogenita?* Geneſ. 25. Pharao nullâ aliâ plagâ permoueri potuit vt dimitteret populum Hebræorum ſibi ſubiectum, niſi aſpectu mortis primogenitorum: hic contemnere eum fecit tam numeroſum populum. Neque hoc in ſolo Rege operata eſt mortis cogitatio, ſed & in populo Ægyptio, vt non grauatè darent & permitterent Hebræis vaſa aurea & argentea; imò vrgerent eorum diſceſſum, dicentes: *Omnes moriemur.* Exod. 12. Achab impius Rex cùm vineam à Naboth per vim & cædem eius extorſiſſet, ſurrexit & deſcendit in vineam Naboth, vt eam poſſideret, ſibique pro animi ſui relaxatione excoleret & aptaret. Verùm in via occurrit illi Elias, & denuntiat ſententiam mortis: *In loco hoc, quo linxerunt canes ſanguinem Naboth, lambent quoque ſanguinem tuum.* Quo audito mox relicta vinea & molitione ſua domum redijt, *& operuit cilicio carnem ſuam ieiunauitque, & dormiuit in ſacco & ambulauit demiſſo capite.* 3. Regum 21. Stultum enim reputauit rem morti adiudicatum, non de morte, ſed de hortis, palatijs, recreationibus cogitare. Quid agunt plerique in mundo? Perpetuò cogitant, quomodo emant, vendant,

ædificent, plantent, recreatinnes & conuiuia inſtituant, denique inſaniant. Hodie denuntiatur illis mortis ſententia à ſacerdote aſſerente, eos ſi minùs, vti Nàboth à canibus, certè à vermibus deuorandos eſſe. Quis hæc audiens non referat pedem à mundi delicijs, intretq́ue domum cordis ſui, vt lachrymis & pœnitentiæ operibus ſe ad mortem paret?

III. Inimicitias & odia conciliat.

III. Cinis ſeu puluis inimicitiam & contentionē inter apes diſſoluit. Sic enim ſcribit Virgilius in Georg. qui vbi deſcripſiſſet apum inter ſe certantium agmen, ſubdit: *Hi motus animorum, atque hæc certamina tanta pulueris exigui iactu compreſſa quieſcunt.* Poterit ergo puluis etiam contentiones hominum componere, ſi mortem cogitare velint. Certè antequam ciuitas Piurenſis anno 1618. montis ruinà opprimeretur, præceſſit quaſi omen, pugna inter duo apum examina tam vehemēs, vt vtrimque omnes mortuæ conciderint. Igitur in puluere ſaltem pacem inierunt, dum in puluere ſepultæ ſunt. Non caret myſterio, quod Gen. 31. legimus de Laban & Iacob, qui cùm acri contentione verborum inter ſe certarent, tandem cedente Laban erexerunt tumulum & comederunt ſuper eo, ſanxeruntq́ue amicitiam, appellantes eum *tumulum teſtimonij*. Tumulus ille ſepulchri typus eſt, quod etiam *tumulum* appellamus. Ergo ſi inter nos aliquando non poſſumus conuenire, erigamus, quæſo, cogitatione noſtra tumulum, & ſuper eo conſideamus ac comedamus: cogitemus nos in tumulo omnes ad pacem componendos; ſic ſperanda eſt concordia. Optima hæc menſa eſt, teſtis mortalitatis noſtræ.

IV. Pœnitentiæ lachrymas parat.

IV. Cinis lixiuium nobis parat ad eluendas ſordes idoneum. Non diſſimiliter cinis ſacer capitibus noſtris inſperſus parat acres & amaras lachrymas pœnitentiæ ad expianda peccata. Quâ ratione? Quando cogitamus ſententiam mortis à Deo in nos latam eſſe ea voce. *Puluis es & in puluerem reuerteris.* Quis enim non terreatur tali audito nuntio? certè Saul quando à Samuele iam defuncto audiuit: *Cras tu & filij tui mecum eritis*; perterritus cecidit porrectus in terram, diuq́ue quaſi extra ſe iacuit in terra, nec voluit comedere. 1. Reg. 28. In vita S. Greg. M. quidam ſpiritu prophetico motus nuntiat Epiſcopo, nomine Lucido, qui è prandio Papæ domum redierat, inſtare ei mortem poſt ſex dies obeundam. Eo audito Lucidus continuò expalluit atque contremuit, deinde in vatem frenduit, perq́ue cubicula vagus diſcurrit, tum malè iam valere incipiens ad monaſterium recurrit & monachus factus ad mortem bene ſe diſpoſuit. Et verò quis poſt talem ſententiam non fugiat ad pœnitentiam? Sanè rei capitis poſt denunciatum ſibi mortis ſupplicium, nihil aliud tractant niſi de pœnitentia & præparatione ad mortem. Iobum audiamus cap. 10. *Numquid non paucitas dierum meorum finietur breui? dimitte me ergo vt plangam paululùm dolorem meum, antequam vadam & non reuertar ad terram tenebroſam & opertam mortis caligine.* Cùm filia illius Ducis Iephte, (Iudic. 11.) mortem ſibi à patre indici audiuit, mox facultatem petijt diſcedendi in ſolitudinem, vt ibi gemere & prematuram ſuam mortem deplorare poſſet per 2. menſes. Antequam ei mors denunciaretur, obuiarat patri ſuo *cum tympanis & choris*, ſcilicet ipſa pulſabat tympanum & ducebat choros puellarum. At vbi ſe morti deſtinatam audijt: vultus eius concidit, concentum in gemitum, choreas in lachrymas mutauit, & reliquum vitæ in luctu & ſqualore duxit. Sic antequam homo de morte cogitet, quid mirum ſi tympana pulſet; ſplendidè ſe veſtiat, choreas inſtituat? At nunc quando Eccleſia mortem nobis denunciat, quis erit, qui lætari queat? imò qui non ad ſuſpiria & lachrymas, ad pœnitentiam confugiat?

Quare ſicut ſedulæ mulieres non abijciunt cinerem, ſed diligenter aſſeruant, ſcientes quia multum ipſis ſeruit: ita & nos non abijciamus, non ſpernamus cinerem benedictum, quia ſuperbiam premit, gulam compeſcit, iracundiam ſedat, ad pœnitentiam diſponit, per hanc deinde ad gratiam ac denique ad gloriam perducit.

THEMA SECVNDVM.

Mortis memoria paſſim in oculos incurrens.

1. *Occurrit in aſpectu cæli.*
2. *In quatuor temporibus.*
3. *In quatuor elementis igne.*
4. *In corpore noſtro.*
5. *In habitaculis noſtris.*
6. *In feſtiuis hominum gaudijs.*

Memento homo, quia puluis es.

CElebris eſt hiſtoria, à S. Ioan. Damaſceno ſcripta de Ioſaphat & Barlaam, quæ refert Regem Ethnicum, Abenner, in partibus Indiæ, cùm ei filius ſpecioſiſſimus, Ioſaphat, natus eſſet, omni cura adlaboraſſe, vt filius, quem vates Chriſtianum futurum ei prædixerat, in omnibus ac meris educaretur delicijs; ac ne vmquam ei ſpecies alicuius rei triſtis obijceretur, in palatio incluſus inter aulæ gaudia perpetuò verſaretur. Verùm cùm hæc ipſa tam arcta & diuturna quaſi captiuitas mœrorem filio inijceret, permiſſum illi à patre eſt, vt ſubinde etiam foras cum miniſtris egrederetur; ſic tamen, vt interim eius animus non niſi iucundis ſermonibus & ſpectaculis occuparetur. Factum id quidem eſt, ſed non poterat præcaueri, ne quandoque triſte aliquid in iuuenis oculos incurreret. Igitur obuius ei fit primò cæcus, mox leproſus. Miratus ille tam fœdam ac miſerabilem hominum ſpeciem: rogat miniſtros, quid hoc mali ſit, & an certis tantùm hominibus id contingere ſoleat, audienſq́ue poſſe quibuſcumque; non parum contriſtatus eſt. Rurſum egreſſus ſenem canitie oppletum, edentulum, incuruum, rugoſum aſpicit, & quid hoc monſtri ſit, quærit: hominem ætate confectum, morti proximum audit. Miratur homines eò

miſeriæ

miſeriæ venire & ad extremum mortis prædā fieri. Quare mortis memoriam ſemper in mente voluens, non acquieuit, donec nactus hominem Chriſtianum, à quo in fide inſtrueretur, Chriſtianus tandem & Eremicola ſanctus euaſit. Multi ſunt Chriſtiani, qui nihil minus quàm de morte audire ac cogitare volunt, vnde nec SS. cineres ſuſcipiunt, cùm tamen eis vndique memoria mortis in oculos alioſque ſenſus incurrat. Quare oſtendamus eis paſſim mortis ſimulachra, tam ſalutaria & neceſſaria.

I. Occurrit in aſpectu cœli. I. Aſpice cœlum & in eo videbis mortis imaginem. Vides enim interdiu Solem, noctu Lunam & ſtellas naſci quaſi in oriente, viuere ſupra horizontē, mori in occidente. Vides aſtra ſibi ſuccedere, ſeriùs oriri aut citiùs, ſimiliter & occidere, iam hoc, iam illud: at hoc modo nos quoque ſeriùs aut citiùs metam properamus ad vnam; iam hic naſcitur, ille moritur. Omnes breui tempore, dum in vita, quaſi ſupra horizontem ſumus, ſplendemus & diſcurrimus; interim velociſſimè ad occaſum mortis properamus, licet ſtare nobis videamur, quemadmodū & Solē & aſtra ſtare arbitramur. Verùm mundi amatores orientē quidē vitam aſpiciunt, occidenti verò terga vertūt, vt illi 25. viri Ezech. 8. quia mortem poſt tergū abijciunt. Taceo quòd ipſe Sol & aſtra ſæpe nos percutiunt & mortē, peſtem, famem cauſant, vt ita gladium mortis ſupra nos, ſemper capiti noſtro imminentē habeamus: vti paraſitus ille Dionyſij, Damocles.

II. In IV. anni temporibus. II. Quatuor anni tempora, à Solis obliquo curſu cauſata, imago vitæ & mortis noſtræ ſūt. Ver infantiam & puerilem ætatem, æſtas ferventem iuuentutem, autumnus virilem ætatē, frugiferam, hyems triſtem ſenectam, ipſamque adeò mortem, quæ hyemis inſtar ſepelit homines, luce clariùs indicat. Mutatur homo cum his tēporibus, in vere infantiæ & pueritiæ imberbis, decorus & floridus eſt: in æſtate iuuentutis barbam acquirit & feruet, in autumno virilis ætatis cōſiſtentiam roboris habet: in hyeme ſenectutis caneſcit, corrugatur, dentes & ſpiritum amittit, ſicque ſenſim omnino deficit. Et tamen miſeri mortales ſe ad mortem currere non aduertunt. Quare ſi rectè nos inſpicere velimus, ſimiles inueniemur candelabro illi magno, quod in ſeptimanæ S. nocturnis tenebroſis plenum cādelis ardentibus proponitur, de quo poſt ſingulos pſalmos & lectiones candela vna extinguitur, ſicque alias extinctas, alias adhuc ardentes ſuſtinet. Hunc in modum vita noſtra, quot ætates, imò quot dies, tot quaſi candelas ardentes gerit, quæ dum paulatim aliæ poſt alias extinguuntur, ſupereſt vt partim mortui ſimus, partim adhuc viuamus. Extincta iuuenibus eſt pueritia, viris etiam iuuentus, ſenibus etiam virilis ætas, & ſic vltima ſolùm eis candela ſupereſt, triſtis ſenecta.

III. In IV. Elementis. Igne. III. Quatuor elementa mortem nobis ante oculos ponunt. Ignis in lucerna oleo ſubtracto ſtatim euaneſcit: ita vita noſtra ſubtracto humido radicali perit. Vnde Democritus & Hipparchus apud Ariſtotelem lib. 1. de anima, exiſtimârunt animam hominis eſſe ignem. Quare Sap. 2. vita noſtra vel calor vitalis appellatur, *ſermo ſcintilla, ad commouendum cor noſtrum, quâ extinctâ cinis erit cor noſtrum.* Quoties ergo ad lampadem vel candelam ſedemus, vitæ noſtræ fragilis ſemper typum habemus: quoties emungimus, vitæ noſtræ decrementum; quoties extinguimus, mortis imaginem videmus. Hinc de moriente ſolemus dicere, extinctum eſſe ſicut lumen in lampade. Ex igne nil remanet niſi cinis, tota alia materia viſibilis abit in fumum: Sic & vita hominis non niſi cinerem poſt ſe relinquit: quidquid aliud habuit terreni, in fumum tranſit.

Aëre. Aër & ventus quàm celeriter auolat, tam & vita noſtra. Vnde dixit Iob cap. 7. *Memento quia ventus eſt vita mea.* Quid potentius & impetuoſius vento, dum viget? quid non mouet ac ſternit? interim quid inanius ac fugacius? Adhæc cùm fugit, non reuertitur. Denique à vento & aëre, hoc eſt, à reſpiratione pendet vita noſtra. Si ſpiritum præcluſeris vel ad modicum, cōfeſtim extinguemur. Sic ergo vita noſtra tametſi inquieta & imperioſa, citò ſuum curſum peragit: nec reuocari amiſſa poteſt: tenuiſſimo denique in filo pendet reſpirationis. Quoties igitur aerem attrahimus, toties mortalitatis noſtræ admonemur.

Aquâ. Aquæ ſimiliter tranſeuntes mortem nobis proponunt. Sic enim illa Thecuitis 2. Reg. 14. ait: *Omnes morimur & quaſi aqua dilabimur in terram, quæ non reuertuntur.* Aqua fluminis per decliuem locum ſemper decurrit, nunquam ſtat, donec ad commune aquarum receptaculum, pelagus perueniat: ita vita noſtra nuſquam hæret, ſed continuò verſus commune hominum diuerſorium, ſepulchrum tendit. Vnde ſolemus dicere de capulari ſene, quòd iam pedem vnum in ſepulchro habeat. Flumina cùm in mare ſe exonerant, amittunt ſua nomina, quantacunque illa ſint, & dulcem aquam ſuam perdunt in amara. Ita nos mortales, quantumuis in vita celebres & nominati, perdimus in morte, eheu valde amarâ, omnem huius vitæ dulcedinem, gloriam & potentiam.

In terra. Terra quid niſi ſpeculum mortis, imò mater & gremium mortuorum eſt: Genuit illa homines, & rurſum in ſinum ſuum recipit. Ab Adamâ Adā, & ab humo dictus eſt homo: *quia terra es & in terram redibis*, ait Dominus iuxta Septuaginta.

IV. In corpore noſtro. IV. In corpore noſtro mortem non modò aſpicimus, ſed & circumferimus quotidie. Nam primò ex ipſo corpore noſtro naſcuntur putredines, quæ per varia oſtiola debent expelli & exonerari, per nares, os, aures, oculos, &c. Vnde Iſaiæ 50. dicitur: *Ecce omnes ſicut veſtimentum conterentur, tinea comedet eos.* Vt enim è veſte naſcitur tinea, quæ eandem inaduertenter corrodit: ſic è corpore noſtro putredines, pediculi, noxij humores, qui furtim quaſi nos conſiciunt. Et cur ſanguinem educimus per cucurbitas & veniſectionem, niſi quia mortem nobis minatur? Cur putridos dentes extrahimus? cur membra infecta ſcindimus, niſi ob mortis minas? Et ſic contingit nobis, quod turdo, de quo Plautus dixit: *Ipſa ſibi auis mortem creat*; viſcum ſcilicet.

2\. 2. Aduertimus in pulſu cordis noſtri motum, & (ſi noctu in quiete aures arrigimus) quaſi duos homines arborem ſerrâ ſecantes. Arbores nos ſumus, ſiſtole & diaſtole duo ſectores ſunt, qui tamdiu ſecant, donec arbor cadat. Et hi ſunt duo illi mures, niger & albus, h. e. nox & dies, vt dixit Barlaam Ioſaphato qui perpetuò rodunt arborem, de qua pendet homo, qui fugiens vnicornem incidit in ſcrobem, apud Damaſcenum.

3\. 3. Ipſæ quoque veſtes noſtræ mortis memoriam nobis ingerunt. Quid enim pleræque veſtes niſi pelles mortuorum animalium ſunt? Nec aliâ de cauſa Deus primis noſtris parentibus poſtquam deliquerunt, pelliceas induit tunicas, niſi vt earum aſpectu mortis, quam incurrerant meminiſſent; vt ſcribit S. Auguſtinus in Pſal. 103. Ipſæ etiam veſtes dum ſenſim inueteraſcunt & denique lacerantur, ſimilis fragilitatis ipſos quoque homines admonent.

4\. 4. Arma quæ geſtantur, vt hominem defendant nónne eum morti paſſim obuiæ clamant obnoxium? Qui enim nullum vitæ ſuæ periculum metuit, ad quid ipſi arma? Ergo qui armatus incedit & alijs terrorem mortis incutit, & ipſe mortem ſibi inferendam metuit. Vnde arma in SS. literis *vaſa mortis* appellantur Pſal. 7. Braſili in Paraquaria ex oſſibus mortuorum hominum ſagittas ſibi conficiunt: ſicque mortem ex morte cudunt.

V. In habitaculis noſtris. V. In habitaculis noſtris quid niſi vndique mortis imago? Interroga 1. domum tuam, à quibus extructa fuerit: à quibus primùm inhabitata. Nónne reſponderet, ſi loqui poſſet, eos dudum eſſe mortuos, ac magno quidem numero? Quot ea iam dominos, quod incolas ſepeliuit? itaque te propediem ſimiliter ſepeliet. S. Amatus Presbyter & Abbas Romaricũ virum nobilem vnicâ hac voce ad meliorem vitam mundique contemptum perduxit: *Quot, putas, habuit dominos ſeu poſſeſſores diſcus hic tuus argenteus, in menſa appoſitus? Hunc eundem tu quoque reſignabis alteri, & ille rurſum alij: quare vnus iſte diſcus quot dominos ſepeliuit?* In vita 13. Sept.

1\. In dominibus.

2\. In domorum rudetibus. 2. Quot hinc inde cernimus corruiſſe ædificia, olim ſplendida, & vt putabatur, fortiſſima? imò oppida & vrbes potentiſſimas? Quantò citiùs cadent homines; ſi hæc cadere potuerunt? Mouit hæc ruinarum ſpecies vel Ethnicum Sulpitium, qui apud Ciceronem lib. 4. Epiſt. ait: *Ex Aſiâ rediens cùm ab Aegina Megaram versùs nauigarem, cœpi regiones circùmcirca proſpicere. Poſt me erat Aegina, antè Megara, dextra Pyræus, ſiniſtrâ Corinthus; quæ oppida quodam tempore florentiſſima fuerunt, nunc proſtrata & diruta ante oculos iacent. Cœpi egomet mecum ſic cogitare: Hem nos homunculi indignamur, ſiquis noſtrûm interijt, aut occiſus eſt, quorum vita breuior eſſe debet, cùm vno loco tot oppidorum cadauera proſtrata iaceant.*

3\. Præ mœnibus ciuitatum. 3. Ante ingreſſum ciuitatum occurrunt viatoribus furcæ, rotæ & loca ſuppliciorum, triſtia ſanè mortis ſpectacula, quæ oſtendunt, quid ſint hominum corpora ab anima deſtituta: quàm horrida & fœtida, quàm abominanda: vt quicunque ea loca tranſeunt, claudant nares & oculos: corpora, inquam, quæ in vita tam delicatè nutriunt, fouent, lauant, comunt, ornant & exoſculantur homines, poſteà præ horrore aſpicere non audent. Occurrunt deinde plerumque cœmiteria & oſſuaria quæ oſtendunt nobis quales & vbi poſt mortem futuri ſimus in tumulo ſcilicet mortuorum, per omnia ipſis ſimiles. Erant illorum plurimi olim celebres ſapientiâ & eloquentiâ dignitate conſpicui, nobilitate inſignes, ſplendidè ornati: nunc oſſa & cadauera ſunt. Occurrunt & ante ingreſſum templi & in ipſis templis paſſim ſepulchra maiorum noſtrorum & Epitaphia: per ea tranſimus, ſuper ea ſtamus hîc & ſedemus; quomodo ergo fieri poteſt, vt mortis aliquando immemores eſſe poſſimus? Ethnici olim mortuos ſuos è conſpectu hominum auerruncabant, comburebant aut beſtijs obijciebant; aſtu ſcilicet Diaboli, ne memoriâ mortis territi, vitam ad modeſtiam & honeſtatem componerent. Non ita nos Chriſtiani.

4\. Ipſe lectus noſter, quid niſi ſepulchri imago eſt? Nónne veſtes exuunt, qui in lectum conſcendunt? Et nónne omnibus ſpoliatur, qui ſepulchro infertur? Adhæc ſomnus ſenſuum omnium conſopitio, tametſi breuis eſt; vnde conſanguineus & frater mortis appellatur; iuxta id lethargo morientis. *Iam frater fratrem amplectitur*. Ita Siſara ille Dux in ſomno enectus, *ſoporem morti ſocians defecit & mortuus eſt*. Iudicum 4. Denique ipſum ſepulchrum lecti nomine appellamus **ein Ruhe Bethlein/** lectulum quietis. 4. In lectis noſtris.

VI. In ipſis feſtiuis hominum gaudijs mortis abeſſe memoria non poteſt. 1. in natalitio feſto. Natus infans apud Gentiles olim mox in terram deponebatur, velut breui in terram rediturus, adeoque terræ filius. Adhæc prima natorum vox ploratus eſt. Vnicus Zoroaſtes riſit mox natus. Deinde in baptiſmo immergitur in aquam, ad memoriam ſepulti Chriſti, cui conſepeliri debeat: accipit & cereum ardentem in manu, quemadmodum & morientes, vt diſcamus mori, & ſciamus ita nos hinc abituros, ſicut ingredimur in mundum. In ipſo natalitio conuiuio, quod inſtituerunt non niſi duo, Pharao & Herodes, mors abeſſe non potuit. Nam ſub illo Pharao piſtorem ſuum in furcam egit, & Herodes Ioanni Baptiſtæ caput abſtulit. VI. In feſtiuis hominum gaudijs. 1. In natalitio.

2\. In nuptijs cùm formantur tabulæ contractûs, inter alia & hoc inſeritur: Qui prior coniugum è viuis exceſſerit, relinquet ſuperſtiti hoc aut illud. Si liberos genuerint, primogenitus ſit hæres, eo mortuo ſecundò genitus &c. Ecce nondum celebratæ ſunt contrahentium nuptiæ, nondum nati filij, & iam agitur de morte tam filiorum quàm parentum. Bene ergo in regno Mogor pridie nuptiarum viſitant ſepulchra maiorum, qui eas celebraturi ſunt, vt alibi dixi. 2. In nuptijs.

3\. In Regum inaugurationem quoque mors ſe inſinuat. Antiquitùs creato Imperatore ſtatim quærebatur ab eo ex quo marmore vellet ſepulchrum habere, inquit Liranus in Iob 34. 3. In Regũ inauguratione.

Noſtri

Noſtri Reges & Imperatores dum inaugurantur, ſpargunt in plebem pecunias, ſua effigie inſignitas. Et quid eâ pecuniâ fugacius? cùm enim rotundæ ſit figuræ dum numeratur in menſa, iam hic, iam ille nummus incipit rotari & niſi retineatur celeri manu, deuoluitur è menſa in terram: denique omnes monetæ vbi adnumeratæ ſunt, conglomerantur & imponuntur in vnum locum. Sic nimirum tranſit gloria mundi, & homines in hunc mundum à Deo inducti: repente iterum vnus poſt alterum diffluit & delabitur in terram, vnde prodierunt. Pauci aliqui ad tempus retinentur à Medicis, ſed pòſt. iterum concidunt. Hinc Apoſtolus: *Qui vtuntur hoc mundo tanquam non vtantur: præterit enim figura huius mundi.* Olim fuére aliqui populi, qui nummis ex oſſibus mortuorum confectis vterentur, apud Senecam in Gauſſino lib. 12. cap. 3. forſan vt potentiùs memoriam ſibi mortis infigerent.

4. Et ſummi Ro. Pontificis. 4. In ſummi Pontificis inauguratione mortis memoria ei inculcatur: primò dum ſtupa coram eo accenſa dicitur: *Sic tranſit gloria mundi.* ſecundò dum eidem ſuggeritur, quòd annos Petri. 25. ſcilicet non videbit.

5. In conuiuijs. 5. In conuiuiis quoque adeſt non vna mortis effigies. Quid enim plerique cibi niſi carnes mactatæ & emortuæ? Ad conuiuium Balthaſaris acceſſit mortis non tantùm memoria, ſed & ipſa mors, quãdo eo conuiuante conſcripta ipſi in pariete mortis eſt ſententia, & eadem nocte executioni mandata. D. 5. Ad conuiuium Theodorici Regis Rom. penetrauit mors, quando appoſito ſibi piſcis grandi capite perterritus; caput Symmachi; per iniuriam à ſe decollati, ſe videre exiſtimans, in mœrorem & atram bilem actus perijt. Sed nihil ſupra conuiuium, quod inſtruxit Domitianus Imp. primoribus Senatorum & equeſtrium. Apparauit ædes omni parte nigerrimas. Erant enim atra laquearia, parietes ac pauimentum, in eoque ſedes nudæ eo modo collocatæ erant. Quibus paratis eos introduci iubet, abſque comitibus, ac primum omnium iuxta vnumquemque columnam collocat, factã inſtar ſepulchri, in qua nomen eius ſcriptum erat, pendebatque de ea lychnuchus paruus vt aſſolet in monumentis. Tum nudi pueri atramentoque obliti tanquam ſpectra quædam ingrediuntur, eoſque horribili ſaltatione circumeunt, eoque facto ante ipſorum ædes conſiſtunt: ad extremum omnia, quæ in exequijs mortuorum adhiberi ſolent, in vaſis eodem modo eis appoſita fuerunt. Cœna interim peragebatur magno omnium ſilentio, vt qui timore pæne exanimati eſſent: Domitiano inſuper ſermonem, de ijs, quæ ad mortes & funera pertinerent, ſuper menſam ingerente. Auct. Xiphilino in Domitiano. Notum etiam Ægyptios in cõuiuijs ſtatuiſſe & circumduxiſſe laruam mobilem mortis ſpecie, vt bibituri in illam intenderent, ex Herodoto lib. 2. Noſtri in conuiuijs eius loco vitra ſtatuunt & circumferunt; at nónne ea mortem ponunt ante oculos? Bobadilla noſter ex primis decẽ vnus, in ſtirpe cuiuſdam menſâ, fracto per quendam ſcypho cryſtallino pretioſè æſtimato, di- . *Fabri auctarium de Dominicis.*

luturus frangentis culpam & iraſcentis her impetum cohibiturus: *Res*, inquit, *tanti ſteterat, tamq; caduca fuit?* Sic motum heri ſedauit. Cogitent hæc ij, qui conuiuijs vacant & poculis.

Quid igitur faciendum nobis, cùm videamus vndique mortis imaginem nobis propoſitam & necem intentantem? Non eſt effugij locus: vndique circumuallati ſumus: vndique ad necem quærimur: manus ergo dandæ, & ad moriendum animus comparandus eſt. Diſcite conſilium vel à latrone. Coracotta inſignis in Hiſpania latro fuit, quem vndique requiri Imperator iuſſit, ſpondens 10000. aureorum ei, qui caput ipſius attuliſſet. Id vbi intellexit Coracotta, ipſe ſe & caput ſuum Imperatori ſtitit, poſtulans promiſſam pecuniam, quam & obtinuit vnà cum libertate. Dion in Auguſto. Quærit etiam Deus vitam & caput noſtrum, morte vndique nobis inſidiante, væ nobis ſi ab ipſa fuerimus intercepti. Itaque nos ipſos ſiſtamus Deo; mortem frequenter meditando, & ad eam nos vltrò ac libenter offerendo ac parando. Sic placabitur nobis Deus, & non tantùm vitâ nos donabit, ſed etiam beatitudine.

THEMA TERTIVM.

Memoria mortis vtilis.

1. *Quia valet contra mortem acerbam.*
2. *Valet contra malam mortem.*
3. *Valet contra venenum intemperantiæ.*

Memento homo quia puluis es & in puluerem reuerteris.

MIrantur aliqui, maximè hæretici, quid ſibi velit puluis hac die Chriſtianis aſpergi ſolitus. Sed quid neceſſe habent mirari? Nónne ſciunt Medicos, maximè Chymicos, parare & dare medicinam è pulueribus ijs, qui aliquo exceſſu afflixerunt valetudinem, vt iterum conualeſcant, eductis malis humoribus? Nihil aliud agit Eccleſia. Afflixerunt multi per hos Liberalium liberiores dies animæ valetudinem, quid mirum ſi illis Eccleſia ſalutarem præbeat puluerem, quò rurſum conualeſcant? Quare non omninò vanè Turcicus ille Legatus in Gallia ſibi perſuaſit Chriſtianos poſtquam triduo inſanierunt, accepto iſto puluere rurſum ad ſanam mentem redire. Hoc ipſum enim eſt, quod Eccleſia intendit, nimirum iſto puluere ad ſanitatem mentis reducere ſuos filios. At verò quâ ratione hoc præſtet puluis ſacer, videamus. Ad quid hodie ſacer cinis, ſeu puluis.

I. Puluis iſte valet contra mortem acerbam; quia meditatio mortis frequens hominem diſponit, vt quotidie mori poſſit; nec horreat laruam illam, quam toties præ oculis habuit. Eques quidam Rhodius (auct. Hieronymo Poſio) cùm inſulam ingens Draco affligeret, hac arte eum confecit. Moloſſus duos equo I. Valet contra mortem acerbam.

inſidens in fictum draconem, viuo ſimilem, crebro exercitio incitauit & aſſuefecit, vt eum animosè aggrederentur ac dilaniarent: ſicque aſſuefactos in viuum Draconem eduxit, eumque feliciter ſuperauit atque extinxit. Canes noſtri, potentiæ & paſſiones animæ noſtræ ſunt, eas crebrò exercere in mortis ſimulachro, præ oculis noſtris poſito, ſi voluerimus, aduentantem non metuemus, ſed cordatè & confidenter amplectemur: ſic mortem conficiemus. Ita egit beatus Godefridus ex Comite Cappenbergenſi Monachus Præmonſtratenſis, qui *frequenter ſocijs in itinere quolibet reſidendo pauſantibus, ipſe quemadmodum in exequijs mortuorum membra componi ſolent, manus & brachia ſua compoſuit ſupinus, dicens clamore intimo gemituque vehementiſſimo: O ſi veniat hora illa noſtri tranſitûs! ô ſi ad hanc horam optare & præparare me digneris Domine Deus meus!* ſic effecit vt venientem mortem magnâ confidentiâ intrepidus imò vehementer exultans exciperet, conſolans ipſe fratrem ſuum germanum, mœrentem ijs verbis: *Ideircò mi frater, vniuerſa propter Deum abdicauimus, quia nos ad huius horæ neceſſitatem peruenturos, hoc eſt, morituros certiſſimè noueramus, præoptantes atque ſatagentes, ne huius nos procella diſcriminis obruat imparatos. Amplectamur ergo hanc à corpore peregrinationem, faciamus de neceſſitate virtutem gaudentes & gratias agentes, quod de labore ad requiem, de miſeriâ ad beatitudinem transmigramus.* Apud Sur. 13. Ian.

II. Valet contra malam mortem.

II. Valet contra malam mortem. Malè enim plerumque moritur, qui priùs mortem non præuidit; ſiquidem ad eam ſe minimè diſpoſuit. Philiſthæos imitatur Dæmon. Illi cauerunt ne vllus faber ſupereſſet in terra Iſraël, ne poſſent arma habere; quibus pugnarent contra ſe; vnde poſteà inermes adorti ſunt. 1. Reg. 13 ita molitur Dæmon, vt omnis de morte cogitatio ab hominibus longiſſimè remoueatur, ne memoria illa mortis arma illis fabricet, quibus ipſe fugetur. Sic certè luſit cum primis noſtris parentibus. Cùm enim illis Deus mortem ob oculos poſuiſſet, vt eſſet illorum cuſtos & pædagogus, eiſque velut faber arma contra peccatum cuderet: *Quocumque die comederis ex eo, morte morieris*; Dæmon contrà videns eis hunc fabrum arma ſubminiſtraturum, remouere conatur: *Nequaquam moriemini; ſcit enim Deus &c.* q. d. inuidit vobis Deus tantum bonum, quantum prodibit vobis ex hoc ligno deguſtato. Deprehenſi igitur miſeri ſine armis, à Dæmone victi & in mortem corporis & animæ impulſi ſunt. Quid igitur hîc remedij? Quod Amlethus Daniæ & Iutiæ Rex contra Britannos excogitauit, cùm ei in prælio maiorem copiarum partem occidiſſent. Amlethus enim die poſtero ad augendam multitudinis militum ſuorum ſpeciem, cæſorum cadauera, partim ſubiectis ſtipitibus fulta, partim propinquis lapidibus affixa, alia viuentium more equis impoſita, in aciem digeſſit, vt ipſæ extinctorum imagines laceſſentibus Solis radijs immenſi agminis ſpeciem darent. Quo aſpectu quaſi nouis copijs hoſti adiunctis territi Britanni fugam dederunt, ſicque à mortuis ſuperati ſunt, quos viuos oppreſſerant. Britennorum Rex dum ſegniùs fugam intendit, ab imminentibus Danis occiſus fuit. Saxo l. 4. Sic ergo nos quoque Dæmonem, qui nequitiâ ſuâ ad mortem nos impulit, eâdem ſuperabimus, ſi eam ipſam, quam ipſius aſtu incurrimus mortem, quaſi viuam & præſentem præ oculis ſtatuamus, eaque velut milite armato contra ipſum pugnemus.

III. Valet contra venenum intemperantiæ.

III. Valet contra venenum, in cibo aut potu propinatum. Numquid non venenum eſt intemperantia cibi & potûs? Sanè Cyrus cùm apud auium Aſtyagem Perſarum Regem pincernam ageret, vinum guſtare noluit, quòd venenum ſubeſſe diceret. Cauſam rogatus, reſpondit; ſe nuper in conuiuio natalitio vidiſſe Aſtyagem vnà cum amicis poculis dementatum à Sacâ pincerna, vtpote animo & corpore titubantem. Xenoph. Cyropæd. l. 1. Huic igitur veneno remedium eſt cinis; quis enim mortem cogitans ſibi imminentem; effundere ſe in voluptates queat? Hinc Sanctus Auguſtinus in Pſalmo 70. ſtultitiæ redaguit impios, qui cum peruerſis illis Iſa. 22. dicunt: *Comedamus & bibamus, cras enim moriemur. Terruiſti*, inquit, *non ſeduxiſti. Cùm enim dixiſſet, manducemus & bibamus; adiunxiſti, cras enim moriemur. Audi contrà à me: imò ieiunemus & oremus, cras enim moriemur.*

Hoc veneno multi dementati indulgent voluptatibus quaſi perpetuò victuri; alij bellicâ virtute ſe iactant, & Hercules aut gigantes videri volunt: alij ex opibus aut honoribus intumeſcunt: alij alijs ſucceſſibus eleuati extra ſe & ſanam mentem rapiuntur. Quod his remedium? Cinis vtique qui oſtendit eos breuî morituros & cæteris mortalibus ſimiles futuros. Contingit ſæpe vt qui febre diuturnâ laborant, nullâ medicorum aut pharmacorum ope reſtitui ſanitati queant. Quare ad extremum mittuntur ad auram patriam, vt vel ibi, vbi nati ſunt, ex cognata ſibi aura recipiant ſanitatem. Simili ratione contingit permultos febri ſuperbiæ adeò grauiter laborare, vt modus non ſit illos corrigendi ac ſanandi. Quare nil melius, quàm vt mittantur ad terram patriam, vnde nati ſunt: ad puluerem videlicet, è quo formati ſunt, vt eundem contemplentur velut matrem ſuam, in eum mox redituri. Ita S. Chryſoſtomus in Pſ. 116. *Quemadmodum qui febre laborant*, inquit, *poſtquam febre liberati ſunt puro aëre indigent: ita etiam, quos animi perturbationes ad inſaniam adigunt, ſi ad monumentum acceſſerint, tamquam qui in prædium ſaluberrimum deuenerint, multas expellunt ægritudines.* Ita Saul Rex humiliaturus Dauidem, quem aſſumpſerat in aulam & ab omnibus æſtimari viderat, per contemptum appellat *filium Iſai*, quaſi remittens eum ad originem ſuam paſtoritiam. Sic remittit hodie Eccleſia vnumquemque ad originem ſuam, terram. q. d. *Quid ſuperbis terra & cinis?* Eccleſiaſtici 10. Hoc idem ſuperbis optabat Dauid Pſalm. 9. *Conſtitue Domine legiſlatorem.* (Hebr. *more*, id eſt, *Doctorem*, vel vt vertit Hieronymus, *terrorem*, adeoque intelligit Doctorem terribilem ſeu iudicem) *ſuper eos, vt*

ſciant

ſciant gentes, quoniam homines ſunt. Multi eouſque efferuntur, vt videantur ignorare quòd homines ſint morituri, & alijs ſimiles. Cinis iſte Doctor terribilis eſt, eos corripiens.

Poteſt ergo cinis ille ſacer ſic applicatus ſanare homines adeoque etiam ex dementibus facere ſapientes. Sit proinde puluis iſte medicina nobis acceptiſſima: ſit collyrium, quod ſuaſit S. Ioannes Epiſcopo Laodiceæ, qui ſeipſum ignorans dicebat: *Diues ſum & locupletatus & nullius egeo.* Cui Ioannes: *Et neſcis, quia tu es miſer & miſerabilis & pauper & cæcus & nudus. Collyrio inunge oculos tuos, vt videas.* Apoc. 3. Medicina oculorum eſt collyrium, & quid magis illuminat oculos, terrenâ cupiditate cæcatos, quàm mortis cogitatio? *Quid enim ſuperbit terra & cinis?* quid ornas, cùm te gemmis, auro & argento oneras? nónne cinerem ornas? quid ſaginas; dum cupedijs vndique conquiſitis carnem tuam ſaturas? nónne cinerem ſaginas? Ergo ſacros cineres iſtos capitibus veſtris inſpergite, & pulſa cæcitate ac dementia ad ſanam mentem reſipiſcite. *Mementote iſtud,* clamat Iſaias cap. 46. *& confundamini: redite præuaricatores ad cor.*

THEMA QVARTVM.

Omnes Chriſtianos egere cineris aſperſione.

1. *Egent Reges & Reginæ.*
2. *Egent Prælati & Superiores.*
3. *Egent diuites.*
4. *Egent pauperes.*
5. *Egent Senes.*
6. *Egent iuuenes.*
7. *Egent mulieres.*
8. *Egent Ciues.*

Memento homo, quia puluis es & in puluerem reuerteris.

COnuocat hodie mater Eccleſia filios ſuos, vt eorum capita cinere conſpergat. Sed quid eſt Audit. quòd non omnes vocem matris audiant & cineres accipiant? Nunquid non vocantur omnes? nónne Eccleſia ait: *Memento homo?* Si diceret: Memento pauper, memento Petre, memento Paule; videretur ſanè non omnes, ſed aliquos tantùm vocare. Verùm ait: *memento homo*; ergo omnes vocat, quia nimirum omnes iſto cinere, ſeu mortis inculcatione indigere nouit. Quod nunc oſtẽdemus.

I. Egent Reges & Reginæ. I. Cinere indigent Reges & Reginæ. Inter Reges occurrit Rex Niniuitarum, ſedens in cinere, Ion. 3. Inter Reginas Heſther Regina, quæ aſperſit cinere caput, Heſt. 4. Sed cur iſti? Vt ſciant ſe eſſe filios Adæ, adeoque mortales, ex eadem argillâ factos, ex qua infimi; ſciant ſe Dei gratiâ conſtitutos Reges, vti & ſcribere ſolent; vnde Tertullianus in apolog. *Inde eſt Imperator,* ait, *vnde & homo antequam Imperator.* Liranus in cap. 34. Iob num. 15. ſcribit: *Antiquitùs Imperatore creato, ſtatim quærebatur ab eo, quo marmore vellet ſepulchrum habere.* quaſi nihil ſit regno vicinius quàm ſepulchrũ. Reuocauit hoc in memoriã Theodoſio Imp. S. Ambroſius, quando poſt imperatam innocentum Theſſalonicenſium cædem, cupienti intrare templum, extra Eccleſiæ veſtibula obuians dixit: *Eſt veriſimile, imperator, te ignorare cædis à te perpetratæ magnitudinem, neque poſt ſedatam iracundiam peruidere ratione admiſſum facinus. Nam Imperatorum fortaſſe principatus peccatum agnoſcere non ſinit, ſed poteſtas offundit rationi caliginem. Verùm qua ſit natura noſtra & quam fragilis ac fluxa, conſiderandum eſt, & in puluerem, ex quo orti ſumus, & in quem ſumus recaſuri, acies mentis eſt intendenda, neque ipſo ſplendore purpuræ deceptus, corporis purpurâ operti imbecillitatem ignorare debes.* Ita Theodoretus lib. 5. Eccleſiaſt. hiſtor. cap. 17. *Apud Græcos,* ait Petrus Damiani Card. Epiſtola 17. Ad Alexandrum Pp. lib. 1. Epiſtolar. *hæc teneri conſuetudo perhibetur, vt cùm Imperator quis in dignitate creatur, mox vt Imperialibus fuerit Inſulis redimitus, corona ſimul ac ſceptri gloriâ decoratus, cùm denique procerum vallatur obſequijs, cùm excipitur modulantibus pſallentium choris, quidam ſibi præſto ſit obuius, qui videlicet vnâ manu vaſculum plenum mortuorum oſſibus ac pulueribus offerat, in alia ſtupàm lini ſubtiliter pexam ac pilis penſilibus molliter demolitam, cui protinùs ignis adhibetur & repente in ictu oculi flammâ ſubitò vorante conſumitur; vt in altero debeat conſiderare quod eſt, in altero valeat videre quod habet;* ſe videlicet eſſe mortalem, & regnum quod habet, eſſe tranſitorium.

II. Prælati & Superiores. His enim dicitur Ier. 25. *Vlulate paſtores & clamate, & aſpergite vos cinere optimates gregis.* Indigent hi legiſlatores alio legiſlatore, qui eis imperet; hic autem eſt ſolus cinis, iuxta id Pſal. 9. *Conſtitue Domine legiſlatorem ſuper eos;* (Chald. *incute eis terrorem*) *vt ſciant gentes, quoniam homines ſunt.* Quia enim iudices vocantur in SS. literis Dij, & ſunt quaſi Dij quidam terreſtres, hinc facilè obliuiſcuntur ſe homines eſſe; putantque ſibi omnia in omnes licere, vti impius Imperator ille Caius Caligula ſenſit. Qui in alto periculosè ambulant, ad terram, non ad cœlum aſpiciunt, ne cadant. In ſublimi & periculoſo ſtatu ambulant Magiſtratus, & qui in dignitate conſtituti. Cadent, ſi inſoleſcant & ſuperbiant: ad terram igitur, ad cinerem & ſepulchrum oculos deijciant ne corruant. Nauta qui bene vult gubernare nauim, in puppi ſtat, non in prora: ita qui rectè & ſine ſuo interitu cupit gubernare alios, non ad dignitatis ſuæ exordia glorioſa & ſpecioſa, in quibus omnes ei blandiuntur & applaudunt: ſed ad finem potiùs attendat; quomodo ad extremum reddet rationem de officio adminiſtrato: & qua ratione in morte ab omnibus deſeretur, à quibus priùs ſtipabatur. Statua illa Nabuchodonoſoris habuit quidem aureum caput, argenteum pectus, æreum ventrem, fictiles tamen pedes, in quos cadens de monte lapis vnus, ſine manibus abſciſſus, totam euertit ſtatuam. Ita licet Magi- II. Prælati & Superiores.

ſtratus habeant aureum caput gloriæ & dignitatis: argenteum pectus ſcientiæ: æreum ventrem poteſtatis & iuriſdictionis; habent tamen pedes luteos, eandem cum alijs hominibus naturæ fragilitatem & moriendi neceſſitatem; communiter etiam ex incognita cauſa celerem nimis incurrunt mortem, præterquàm ſperabant.

III. Diuites. Trip. hic C.5.F. III. Diuites: quales erant illi mercatores, Tyrum verſus nauigantes, de quibus Ezech. cap. 27. *Superiacient puluerem capitibus ſuis & cinere conſpergentur.* Oleum incendiarium non niſi iactu pulueris extinguitur: ſic cupiditas diuitiarum non ſopitur efficaciùs, quàm mortis memoriâ. Hoc medio Conſtantinus M. auaritiam cuiuſdam è ſuis diuitibus extinguere conatus eſt, deſignando virgâ ſpatium ſepulcbri eius, ac dicendo: *Quouſque tandem inexplebilem hanc auaritiam cumulamus? omnes vita diuitias & totius orbis opes ſi habeteſ, tamen plus hoc à me circumſcripto loculo non poſſidebis, & ſi illud fortaſſe poſſederis?* Euſebius in vita Conſtantini lib. 4. cap. 29. & 30.

IV. Pauperes. IV. Pauperes, è quorum numero Iob iam omnibus rebus exutus cap. 16. ait: *Operui cinere carnem meam.* Ad quid? cùm aliàs miſer totus in ſterquilinio ſederet? Nimirum 1. ad

1. conſolationem ſuam, quòd cinis ſuis miſerijs finem eſſet daturus. Idcircò dies afflictionis ſuæ appellat *dies mercenarij* cap. 7. & 14. quia ſicut mercenarius poſt vnius diei laborem ſperat mercedem: ita etiam pauperes aſpiciendo cinerem, ſciant ſe mercenarios eſſe & poſt breues vnius quaſi diei labores & miſerias mercedem accepturos: *donec optata veniat ſicut mercenarij dies eius.* Iob 14. Cinis itaque ſit conſolatio eorum in miſerijs; quia cinis eſt earum finis.

2. 2. Vt oſtenderet ſe miſerias & plagas ſuas non grauatè ferre; quas addito cilicio & cinere ſponte exaſperaret, & quaſi condimento magis acerbas redderet.

V. Senes. V. Senes. Tales erant illi, de quibus dicitur Thren. 2. *Conticuerunt ſenes filiæ Sion, conſperſerunt cinere capita ſua.* Ratio eſt, quia vti cinis calidus conſeruat ignem: ita frigidus extinguit. Latet autem in ſenibus adhuc & ſeruatur ignis quaſi ſub doloſis cineribus ſepultus, non tamen ſopitus: eſtque ebrioſitas & auaritia, vt teſtatur S. Auguſtinus ſer. 246. de tēp. *An fortè ſenectus*, inquit, *excepta eſt, & in carne iam vicinâ cadaueri ſanguis ac membra illicita concupiſcentia friguerunt, & à ſeſſo ac propè mortuo iam corpore materies tentationis emarcuit? Imò verò tantùs eſt in malis ſenibus plerumque gurges auiditatis & inſatiabilis vorago ventris & gutturis, vt quantâ boni ſenes prudentiâ ſorenant, tantâ iſti vinolentiâ ſepeliantur, quaſi ab hoc in eis arida viſcera & ſucco exhauſta curuentur, vt ad vigorem priſtinum reparandum ebrietatis inundatione riganda ſint. Quid auaritia, quæ radix eſt omnium malorum? Nónne in frigidis ſenibus tantò ad acquirendum feruentiùs inardeſcit, quantò citiùs relictura eſt, quod acquirit, mirabili ſanè dementiâ? Grauioribus enim ſumptibus ſe onerare feſtinat, cùm iam perueuerit quò tendebat.*

Quando igitur & in ſenibus reperitur adhuc ignis vorax, qui eorum animas peſſimo incendio depaſcit: laborandum etiam ipſis, omni quo poſſunt conatu, vt ignem hunc extinguant. Seruiet eis ad hoc frigidus iſte cinis, quem hodie Eccleſia inſpergit filijs ſuis, ſi nimirum in huius ſuſceptione meminerint, quàm cineri & ſepulchro ſint propinqui; vt veriſſimè dicere poſſint cum illis Sap. 2. *Sermo ſcintilla ad commouendum cor noſtrum* (h. e. vita noſtra eſt quaſi vna ſcintilla adhuc ſuperſtes) *quâ extinctâ cinis erit cor noſtrum.*

VI. Iuuenes, vti Daniel adoleſcens, qui ait Dan. 9. *Poſui faciem meam ad Dominum meum rogare & deprecari in ieiunio, ſacco & cinere.* Quia & ipſi, quaſi à morte longè remoti, mortem minimè cogitant, interim tamen incauti ſæpiſſimè incurrunt, cùm minimè expectârunt. In more habuit Socrates adducere ad ſpeculum adoleſcentes, qui formæ ſuæ immemores indecorum quid egiſſent. Frequens eſt hoc in iuuenibus, vt ſui obliuiſcantur, ſuæque fragilitatis, quaſi ærei & immortales eſſent; quare Eccleſia hodie adducit eos ad ſpeculum, vt in cinere ſibi impoſito ſeipſos contemplentur, vnde venerint & quò vadant. *Omnis enim caro fœnum* (inquit S. Auguſtinus ſer. 246. cit. ad iuuenes habito) *& claritas hominis vt flores fœni. Quid ergo facietis, cùm fœnum aruerit? flos deciderit? Verbum autem Domini, quod manet in æternum, cineres veſtros non facilè inuenturum putetis, quod nunc ſuperbâ ætatis viriditate contemnitis.* VI. Iuuenes.

VII. Mulieres: Viduæ, vti Iudith cap. 9. quæ *poſuit cinerem ſuper caput ſuum.* Virgines vti Thren. 2. *conſperſerunt cinere capita ſua virgines Ieruſalem.* Nihil frequentius mulieribus, quàm in ſpeculo ſe tueri. Ecce ſpeculum ſynceriſſimum, quod ita ad amuſſim eas repræſentat, quales reuerà ſunt: cinis, inquam, & eſca vermium. Videant ergo quibuſnam amaſiis ſeſe adornent: vermibus nimirum; hi enim illas expectant in ſepulchro non tam deoſculandas quàm deuorandas. VII. Mulieres.

VIII. Ciues, vti Bethulienſes, qui videntes contra ſe venire hoſtium multitudinem duce Holoferne (Iudith. 7.) *proſtrauerunt ſe coram Domino mittentes cinerem ſuper capita ſua*, & hoc medio impetrârunt à Deo ciuitati ſuæ ſalutem, hoſti verò interitum. Venit ſubinde Deus cum exercitibus ſuis contra ciuitates ad puniendum illas, propter eorum peccata; vti Dominus indicat in parabolâ nuptiarum, ad quas vocati aliqui tenuerunt ſeruos Regis & contumelijs affectos occiderunt. *Rex enim iratus miſſis exercitibus ſuis perdidit homicidas illos & ciuitatem illorum ſuccendit.* Regis exercitus dici poſſunt Dæmonis incurſus. Contra hos optimè nos armamus, proſternendo nos humiliter coram Deo & cinerem mortis ac fragilitatis noſtræ præ oculis habendo, noſque humiliando. Pulchrū huius rei typum habemus in libro Ioſue cap. 11. vbi Ioſue in terra Chanaan dicitur percuſſiſſe & incendiſſe omnes vrbes, præter eas, quæ in collibus & tumulis ſitæ erant. Hebr. *quæ ſtabant ſuper tumulos ſuos.* Chald. *quæ ſtabant ſuper fortitudine ſuâ.* Tumuli ſunt colliculi, ſic dicti quaſi *tumens tellus*; & indicant ſepulchra, VIII. Ciues.

pulchra, quæ à tumore terræ etiam tumuli appellantur. Igitur ſi ciues ſtent ſuper tumulos & ſepulchra ſua per mortis contemplationem, ſuæque humilitatis cognitionem ac coram Deo ſe humilient, ſtabunt ſuper fortitudine ſuâ, ſtabunt, inquam, ſalui atque incolumes à Dæmonum incurſibus. *Itaque ſic ſtate in Domino chariſſimi*; ad Phil. 4. quomodo & Propheta Habacuc, qui dixit ca. 2. *Super cuſtodiam meam ſtabo, & figam gradum ſuper munitionem, & contemplabor, vt videam quid dicatur mihi, & quid reſpondeam ad arguentem me.* Cuſtodia noſtra ſepulchrum eſt, ſpecula noſtra cinis eſt, munitio noſtra tumulus eſt. In hac munitione ſtemus & figamus gradum: contemplemur vt videamus quid dicatur nobis, dum à ſacerdote dicitur: Memento homo quia puluis es & in puluerem reuerteris; & quid poſt mortem reſponſuri ſimus arguenti nos ſeuero Iudici. Sic ſtabimus inuicti quaſi in munitione firmâ.

DOMINICA PRIMA QVADRAGESIMÆ.

THEMATA.

I. Ad ieiunandum ſtimuli.
II. Carnis eſus à ieiunij diebus proſcribendus.
III. Concupiſcentiæ triplices exterminandæ.
IV. Dæmonum malitia in varijs beſtijs depingitur.
V. Vrna fortunæ per Quadrageſimã propoſita à Diabolo.

THEMA PRIMVM.

Ad ieiunandum ſtimuli.

1. *Non eſt tam dura lex ieiunij, vti quibuſdam apparet.*
2. *Ieiunij lex valde vtilis.*
3. *Ieiunij lex ſumma authoritatis.*

Cùm ieiunâſſet 40. diebus & 40. noctibus, poſteà eſurijt. *Matth.* 4.

NON eſt inutilis nec curioſa quæſtio, quidnam egerit Chriſtus in deſerto per dies 40. Ad hoc verò reſpondet S. Marcus cap. 1. *Erat cum beſtijs*. Sed quid cum illis egit? Dicitur Dei ſapientia ſeu filius, Prouerb. 8. *ludere* in creaturis ſuis creandis & conſeruandis *omni tempore. Delectabar per ſingulos dies, ludens coram eo omni tempore, ludens in orbe terrarum.* Videtur ergo Chriſtus ſubinde in deſerto luſiſſe etiam & delectâſſe ſe cum beſtijs, creaturis ſuis. Iam verò *ſi gloria magna eſt ſequi Dominum*, vt ait Eccleſiaſticus cap. 23. ludamus & nos cum beſtijs per hanc Quadrageſimam. Quænam verò illæ? Ieiunium, veteris hominis renouatio, crebra confeſſio, frequens communio. Beſtiæ hæ videntur forſitan aliquibus: & horrorem incutient, ſed nequaquam timendæ ſunt; ludere cum ijs poſſumus, quemadmodum & Chriſtus ludere cum feris quaſi cum catellis poterat in deſerto. Et quia quadruplex beſtiarum genus eſt, aliæ natatiles, aliæ reptiles, aliæ quadrupedes, aliæ volatiles, è ſingulis vnam quaſi regem aliarum ad luſum prouocemus. Aggrediamur primò piſcem. Ex hiſtoria Tobiæ cap. 6. ſcimus Tobiam iuniorem miſſum peregrinatum cum Angelo, primo die itineris exiſſe ad flumen Tigris, vt lauaret pedes. Ibi mox immanis piſcis pronatat & rictum ſuum aperit quaſi iuuenem deuoraturus. Exclamat ergo Tobias: *Domine inuadit me.* Sed Angelus animoſè iubet apprehendere piſcem atque extrahere. Forſan etiam piſcis hic aliquos terrebit, qui inchoato ieiunio timent, ne ab eo deuorentur: ſed non eſt quod metuant. Nam

I. Piſcis hic tam grandis & robuſtus non eſt, vt nos deuorare queat. Fluuiatilis ſolùm eſt, nõ marinus, adeoque non deglutiet nos. Quare id vnum neceſſe vt animoſè apprehendatur iuxta adhortationem Raphaëlis: *Apprehende branchiam eius & trahe eum ad te.* Quod vbi Tobias fecit, piſcis mox *palpitare cæpit ante pedes eius.* Hunc in modum magno animo amplectendum eſt ieiunium, quaſi in branchia vna, & mox apparebit tam aſperum non eſſe, quàm fingitur aut putatur. Permittitur imprimis vna in die refectio, eaque paulò liberalior: veſperè item conſeruandæ valetudini boli aliquot: non prohibetur potus, excipiuntur dies Dominici, eximuntur qui ob certas cauſas ieiunium ſuſtinere nequeunt: quales ſunt pueri, ſenes, pauperes, laboratores, iter agentes, prægnantes, ægri; nemo obligatur cum graui ſuo damno. I. Non eſt tam dura lex ieiunij, vti quibuſdam apparet.

Quàm multi toto anno numquam cœnant ex mera electione, vel ob ſanitatem, vel ob faſtidium? Et quàm multi olim Gentiles ſemel tantùm in die ſaturi fiebant? Antiqui etiam Chriſtiani multò quàm nos rigidiùs ieiunârunt. Nos nihil omninò poterimus? Sed murmurabit ſtomachus, concidet vultus, deficient vires, & infirmabor, inquis. Reſpondeo tibi; quod Daniel reſpondit principi Eunuchorum: *Tenta nos, obſecro, ſeruos tuos diebus 10. & dentur nobis legumina ad veſcendum & aqua ad bibendum.* Daniel. 1. Proba per dies 10. an poſſis ieiunare. Quare vnuſquiſque ſaltem quantum præſtare poteſt & vires patiuntur, ieiunare ſatagat. Tali moderamine Leuit. 12. præcepit Deus pro filio primogenito offerri agnum. Quem ſi parentes ob paupertatem dare nequirent, offerri ſaltem duos turtures; ac ſi nec hos poſſent; duos ſaltem pullos columbarum Trip. hat Dom. C. 5. C. 2.

barum. Neque ita inſtitui debet ieiunium & menſa apparari, vt nihil omninò famis aut moleſtiæ ſentiatur; alioquin ieiunium non erit. Vnde Sanctus Laurentius Iuſtinianus dicebat: *Non ſimul ac corpus fuerit extenuatum, de abſtinentia recedendum eſt; imò propterea eſt abſtinendum.* Quare ſicut Caligula Imperator ſi quem malâ morte interire iuſſit, dicebat lictori: *Sic feri, vt ſentiat ſe mori.* apud Suet. ita tu ieiuna ſic, vt ſentias te eſurire. Quis etenim parum famis non libenter ferat, ſi Chriſtum 40. diebus amore ſui ieiunâſſe cogitet? ac licet non niſi ijs exactis dicatur eſuriſſe, probabile tamen eſt eum intereà etiam aliquid famis ſenſiſſe, ad maius ſuum meritum & exemplum fidelium, etſi non tantam vt cibum requireret; vti obſeruat Franciſcus Lucas in hodiernum Euangelium. Adhæc abſtinuit intereà ab omni cibo, qui bene comedere cum guſtu quidquid luberet, poterat. Inſuper ſub dio ſemper hyemali & frigida tempeſtate, à baptiſmo ſcilicet ſuo, ſeu à 6. Ian. vſque ad 15. Febr. manſit: vbi non niſi in dura humo cubuit, pernoctans in orationibus.

II. Ieiunij lex valde vtilis. II. Piſcis ille valde ſalutaris Tobiæ fuit, quia partim alimentum, partim medicinam præſtitit. Ita ieiunium corpori prodeſt & animæ. Tria bona ex piſce illo habuit Tobias; eius enim beneficio depulit Dæmonem à ſpōſa
1, ſa ſua, ſanauit cæcum parentem ſuum, & carnibus eius in via ſe ſuſtentauit. Eadem ſuo modo præſtat ieiunium. Dæmonem eiuſque infeſtationes depellit à carne noſtra. Subtrahit enim illi arma, quibus nos expugnat, gulam & ingluuiem, quâ caro ad laſciuiam prouocatur. Ideò Chriſtus ante Dæmonis tentationem ad doctrinam noſtram ieiunare voluit. Cur in Bulla cœnæ Domini præcipitur ſub grauiſſimâ excommunicationis pœnâ, ne Chriſtiani ferrum & arma Turcis ſubminiſtrent? vtique propterea, ne ijs nos oppugnent. Arma Dæmonis ſunt intemperantia noſtra, & plenus venter eius armamentarium. Hæc ei ſi ſubtrahamus, inermis erit. Cur, quæſo, Dauid Sauli dormienti in tentorio haſtam ſuffuratus eſt? 1. Regum 26. quia Saul eâ Dauidem aliquando configere conatus erat, & conari rurſum poterat. 1. Regum 18. Nos per ieiunium auferimus lanceam Dæmoni, quâ nos conficere ſolet. Quare ridendi eſſe videntur; qui carnem ſe domare aut Dæmoni nos tentanti reſiſtere poſſe negant: cùm penes ipſos ſit, arma ei negare.

2\. 2. Sanitatem corpori etiam tribuit & conſeruat. Medicorum omnium ſententiam plerique morbi ex repletione ſtomachi, ciborum intemperantiâ varietateque gignuntur. Ieiunium hanc tollit: *mater* ergo *ſanitatis* iure appellatur à S. Baſilio ſer. 1. de ieiun. & S. Hieron. vti viciſſim gula mater *ægritudinis.* Quin & Eccleſiaſticus cap. 37. teſtatur: *In multis eſcis erit infirmitas: qui autem abſtinens eſt, adijciet vitam.* Bene etiam alius quidam ſapiens dixit, penè omnes homines mori gulâ. Viuunt ergo temperantiâ. Galenus præſtantiſſimus Medicus Traiani & Antoninj Imp. ait: *Abſtinētia ſumma eſt medicina*; apud S. Bernardinum ſer. 5. in die Cin. vbi addit exemplum *de prælato, qui non poterat curari medicinâ: ſed factus Monachus, propter ieiunia & abſtinentiam curatus eſt. Qui ad tempus cùm viſitaretur à Medico, dum comederet fabas, interrogatus quomodo ſanus factus eſſet; reſpondit: fame & fabis.* Moxque: *Legimus quoſdam morbo articulari & podagra humoribus laborantes proſcriptione bonorum ad ſimplicem menſam & pauperes cibos redactos conualuiſſe.* Trip. ſer. 3. Cin. C/ 1. C. a.

3\. Alimentum præbet. Quâ ratione? inquis. Quia ſi ſæpe ieiunes, habebis diu vnde viuas; ſi autem gulæ & ebrietati ſtudeas, citò ad pauperiem redigeris. *Numera*, inquit S. Baſilius, *quæ domi habes hodie & numera poſteà: nihil penitus per ieiunium minuetur: at ſi conuiuia exercere incipias, nihil breui habebis.* Præter hoc lucratur tibi vitam æternam. Iam *qui ieiunaret qualibet die pro lucrando florenum: nec poſſe ieiunare ſe diceret pro lucrando cœlum: manifeſtè declarat, quòd ampliùs diligit nummum quàm Deum;* ait. S. Bernardin. ſer. cit. 3.

III. Angeli, ductoris optimi præceptum Tobiam animauit ad piſcem apprehendendum per branchiam. *Angelus magni conſilij* Chriſtus eſt, qui à tempore Apoſtolorum ieiunium hoc inceptum, poſteà præcepto ſtabiliuit. Branchia eſt quaſi aris piſcium; vnde obedientiam ſignificat, de qua dicitur: *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus.* Matth. 18. Sanè Satrapæ Darij eâ vnâ ratione perpulerunt Darium, vt mitteret Danielem in lacum leonum, *quia lex Medorum & Perſarum eſt, vt omne decretum quod conſtituerit Rex, non liceat immutari*; tametſi Rex pro Daniele liberando valde laborarat. Dan. 6. Atqui lex Quadrageſimalis ieiunij lex vniuerſalis Eccleſiæ eſt per ſummum Pontificem promulgata: ſtrictè igitur ſeruanda. Nónne ſæpiùs videmus, quòd & canes doceantur abſtinere à cibis, etiam in os ingeſtis, metu dominorum? & non curet Chriſtianus præceptum Domini ſui? Mirum certè, quòd totus Saulis exercitus ad vnam ſtultam & inutilem Regis adiurationem, cùm videret mel ad manum fluens, famelicus licet & fatigatus, abſtinuerit vſque ad veſperam; quod iure miratur S. Chryſoſtomus homilia 14. ad populum. Et ſi Ionathas, qui decretum patris neſciens guſtauit mel, morti à patre adiudicatus fuit: quid fiet ei, qui præceptum Eccleſiæ adeoque etiam Chriſti, per Eccleſiam nos gubernantis, ſciens volens ſpernit? Certè S. Auguſt. ſer. 62. de tēp. ait: *In Quadrageſima qui non ieiunat, ſentiet pœnā.* Senſit diues epulo in inferno, qui cùm Iudæus eſſet, nulla obſeruauit ieiunia (quorum tamen multa Iudæis præcepta erāt vt patet, ex Zach. 8. verſ. 19. & aliunde) ſiquidē expulabatur quotidie ſplendidè. Si quotidie, ergo nunquā abſtinuit, nunquam ieiunauit. S. Baſilius orat. 2. de ieiunio ait, ieiuniū Quadrageſimæ violare periculoſius eſſe, quàm ſi *miles abiecto ſcuto ad aciem inimicorum transfugiat.* Quis autem neſcit hoc militibus capitale eſſe? Idem in ſer. in Veſpera Quadrag. ait Angelos in Eccleſia circuire, & catalogo inſcribere Chriſti ieiunantes. Quare

III. Ieiunij lex ſummæ authoritatis.

videas

videat vnuſquiſque ne è numero ieiunantium ſe eximat, adeoque transfuga fiat: cuiuſmodi fuit is, qui è numero 40. militum martyrum frigidum ſtagnum deſeruit, & in vicinum balneum deſilijt, vbi & in pœnam perfidiæ ſtatim diſſoluto corpore perijt; vt idem S. Baſilius ſcribit hom. in 40. Martyres.

Nos cum reliquis illis militibus ſtemus ſimul, quot quot hoc ſtadium Quadrageſimæ ingreſſi ſumus, vt totidem coronis donemur: ne vnus quidem huic numero deſit; ne vel vni deſit corona.

THEMA SECVNDVM.

Carnis Eſus à ieiunij diebus proſcribendus.

1. *Quia mater Eccleſia prohibet.*
2. *Quia magnâ ratione prohibet.*
3. *Quia lex ieiunij difficilis non eſt.*
4. *Quia tranſgreſſio abſtinentia à carnibus ſapit hæreſin in homine latentem.*

Si filius Dei es, dic vt lapides iſti panes fiant. *Matth.* 4.

De mœchâ quadam canit Auſonius Poëta, quòd cùm virum enecare vellet, propinarit ei venenum, atque vt efficacius eſſet, addiderit argentum viuum. Sic factum planè contra intentionem fœminæ; vt vir incolumis eſſet, dum venena inter ſe pugnantia ſe mutuò eneruârunt, adeoque mixta innoxia fuerunt, quæ diuiſa mortem viro attuliſſent. Videtur mihi Satanas ſimiles inſidias Chriſto Domino poſuiſſe. Venenum ei propinat adulter & fœdiſſimus angelus, dum ad ieiunium ſoluendum & famem ſaturandam inuitat: *Dic vt lapides iſti panes fiant.* Verùm ſtultè & infœliciter, quia huic ipſi veneno contrarium aliud admiſcuit, quod primum illud elidit, nimirum: *Si filius Dei es.* Si enim ô ſtulte Satan, filius Dei eſt, ergo nihil faciet aut creabit ſine voluntate & iuſſu patris ſui. Si filius Dei eſt, ergo non ſolo pane, ſed & alijs cibis, imò ſolo Dei verbo viuere poteſt. Si filius Dei eſt ergo ſatis virium habet ad ieiunium ſuperandum, & abſtinentiam ferendam. Si deniq̃ue Dei filius eſt, ergo tuo ſaltem hortatu comedere non debet, nec tibi in re aliquâ parere, aut quidquam tecum commune habere. Videtis igitur vno propinato veneno alterum eneruarj à ſtultiſſimo Satanâ. Quod Chriſto Domino, Duci noſtro, molitus eſt, hoc etiam nunc militibus eius molitur. Inuitat eos hoc tempore maximè, vt ex piſcibus ſeu eſurialibus cibis carnes ſibi faciant. Sed quâ ratione? *Si filius Dei*, ſi bonus Chriſtianus es. At hoc venenum perimit illud primum. Si enim talis es; nequaquam decet carnes ieiunij tempore te comedere. Itaque hoc eſt præſentiſſimum antidotum contra tentationem illam; ſic Goliathum proprio enſe conficiemus, quod nunc meliùs exponemus.

I. *Si filius Dei* adoptiuus, ſi bonus Chriſtianus es, ergo etiam filius obediens Eccleſiæ es, ergo matri prohibenti tibi carnem hoc tempore, non grauatè obedies. Notum eſt vel paruulis ex catecheſi illud S. Cypriani Martyris. *Non habebit Deum patrem, qui Eccleſiam noluerit habere matrem:* multo magis terribile illud fulmen Chriſti Matth. 18. *Si Eccleſiam non audieris, ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus.* Laudantur in ſacra Scripturâ Ier. 35. & peruicacibus Hebræis proponuntur in exemplum Rechabitæ, qui ad præceptum patris ſui Ionadab vino abſtinuerunt vnà cum poſteris ſuis per omnem vitam ſuam. Poſuit enim Ieremias iuſſu Dei ante Rechabitas ſcyphos plenos vino & calices, & dixit ad eos: *Bibite vinum*, ſed illi mox reſponderunt: *Non bibemus vinum quia Ionadab filius Rechab, pater noſter præcepit nobis dicens: Non bibetis vinum vos & filij veſtri vſque in ſempiternum.* Poſteà ſic argumentatur Deus per Ieremiam contra Iudæos: *Numquid non recipietis diſciplinam vt obediatis verbis meis, dicit Dominus? Prævaluerunt ſermones Ionadab, filij Rechab, quos præcepit filijs ſuis vt non biberent vinum, & non biberunt vſque ad diem hanc, quia obedierunt præcepto patris ſui: ego autem locutus ſum ad vos de manè conſurgens & loquens, & non obediſtis mihi.* Eodem prorſus modo arguet nos, ſi non audierimus præceptum matris noſtræ Eccleſiæ, quæ de manè à tempore Apoſtolorum ſcilicet vſque ad diem hanc præcipit & inculcat nobis per Epiſcopos & paſtores ieiunium Quadrageſimale & abſtinentiam à carnibus. Quid igitur ſupereſt, niſi vt Rechabitæ illi immorigeros Eccleſiæ filios accuſent & condemnent? Præceptum illud Ionadab non fuit ſtrictum, ſub aliquâ comminatione vel pœnâ iniunctum, ſed vel volentibus filijs impoſitum vel conſilium tantùm, (quia durum erat valde poſteros obligare ad omnem vini abſtinentiam per totam vitam; vt ibi notat Corn. à Lap.) annexam habens promiſſionem longæ vitæ: *vt viuatis multis diebus ſuper faciem terræ*; quia ſcilicet filijs honorantibus parentes promittitur longiturnitas vitæ, Exod. 20. At præceptum ieiunij ſtrictum eſt, quia nec durum: per paucos tantùm dies ab vnico prohibens cibi genere: & annexam habet comminationem pœnæ. Eius rei ſpecimen edidit ſanctus Godefridus Epiſcopus Ambienſis in ſuis ſubditis, qui eo in Carthuſiâ degente Quadrageſimam carnium eſu violârant; ſuſpendendo eos ab Euchariſtiæ menſâ vſque ad ſecundam paſchatis feriam. Cumque vnus eorum ſpreto eius mandato muliebrem ſexum mentiens, communioni ſe ingeſſiſſet, repente tanto viſcerum dolore correptus eſt, vt humi ſtratus & ſpumas cruentas eijciens, Euchariſtiam cum multo ſanguine euomere coactus ſit, vt in eius vita Nicolaus Monachus Sueſſion. apud Lipel. 8. Dec. Denique Innocentius III. ad Brachar. Archiepiſcopum, de obſeruatione ieiunij cap. *conſilium noſtrum*, vult vt etiam pro ijs, quibus ex vrgente causâ conceditur licentia veſcendi carnibus, oretur; quaſi etiam illi pœnâ aliquâ compenſare licentiam illam debeant.

I. Quia mater Eccleſia prohibet.

Trip. Do. 4. Quad. C. 7. C.

Quem-

Quem non terreat hoc verbum ſummi Eccleſiæ paſtoris?

II. Quia magna ratione prohibet.

1.

II. *Si Dei filius* & bonus Chriſtianus es, non potes dubitare Eccleſiam matrem ſapientiſſimam rationabili de cauſa permotam, carnis eſum præ alijs cibis nobis prohibere. Ipſe enim Apoſtolus ad Rom. 14. ait: *Bonum eſt non manducare carnem.* Bene ergo & conſultò præcepit id Eccleſia, 1. ad noſtram mortificationem & pœnitentiam, vt quia ab omnibus cibis iuxta exemplum Chriſti abſtinere non poſſumus, ſaltem ab aliquo eoque magis delectabili abſtineremus. Cuius rei ſpecimen nobis dedit Dauid, quando concupitam aquam è ciſterna Bethlehem, vtique cæteris meliorem, ſibi allatam effudit, vt ſuam concupiſcentiam caſtigaret. 2. Regum 23. Parum aut nihil eſt à vilioribus abſtinere, interim ſe lautioribus replere.

2.

2. Vt per carnis abſtinentiam præparemus vaſa noſtra ac mundemus ad Euchariſtiæ ſumptionem. Caro enim carnalium cogitationum & concupiſcentiarum ſeminarium quoddam eſt, magis quàm alij cibi; itaque cum carne Chriſti virgineâ & ſanctiſſimâ eſuriales cibi meliùs cohærent. Certè Hebræi neruum non ederunt, ex quo illorum Patriarcha Iacob in neruo femoris ab Angelo inciſus fuit, Gen. 32. Neruus malarum concupiſcentiarum non minimus eſt carnis eſus; quid mirum ſi interdum ſaltem incidaturà & menſa excludatur? præſertim quia ſimul etiam meminiſſe poſſumus Domini noſtri, cuius caro in paſſione miſerè propter nos laniata & cruentata fuit.

3.

3. Vt noſtra exerceatur obedientia erga Chriſtum & Eccleſiam. Hanc etiam ob cauſam arbor ſcientiæ boni & mali poſita fuit in paradiſo, in ſe bona & optima, optimiſque veſtita fructibus (omnia enim quæ fecit Deus, bona valde erant) ad probandam in ea primorum parentum obedientiam. Ideoque diuinâ deſtinatione & euentu à Deo præuiſo, appellata eſt *lignum ſcientiæ boni & mali:* quòd in ea deprehendendi eſſent. Si obedirent & abſtinerent ab ea, boni; ſi non, mali futuri: vt docet ſanctus Auguſtinus 14. de Ciuit. cap. 17. Sanctus etiam Baſilius homil. 9. *Quod Deus non ſit author malorum*, id expreſſè docet. *Cur*, inquit, *lignum hoc in paradiſo fuit, per quod nos Diabolus tentaturus erat? Si enim deceptionis eſcam ac materiam non habuiſſet, quonam modo nos ſibi obtemperando ad mortem deduxiſſet? Quoniam mandatum eſſe oportuit, vt noſtram erga Deum probaret obedientiam: Ideò planta pulcherrimis fuit floribus ſcatens, vt in abſtinentia voluptatis animi continentiæ virtutem oſtendentes, patientiæ coronam promererentur.* Sic ille. Iam verò idipſum facit Deus per Eccleſiam in eſu carnis. Itaque certò ſibi perſuadeant homines illos bonos eſſe, qui huic Eccleſiæ præcepto obediunt, malos qui non obediunt, temerè ſcilicet & abſque rationabili cauſa.

III. Quia lex ieiunij difficilis non eſt.

III. *Si filius Dei* & bonus Chriſtianus es, vtique tam cordatus ac robuſtus eris, vt vnico illo cibo abſtinere poſſis, quo carere poterant imprimis homines à creatione mundi vſque ad diluuium per annos 1656. & ampliùs. Priùs enim legitur Deus herbas tantùm homini dediſſe in eſcam, poſtea autem & animantia. Gen. 1. & 9. Et quàm illi interim ſani fuerunt! quanto tempore vixerunt? Tu non poteris ad breue tempus carnibus abſtinere? Accuſant multi primos parentes, quòd vna arbore vetita, alijs omnibus conceſſis, non abſtinuerint: & cur filij Adæ carnibus ad tempus, permiſſis alijs eſculentis, abſtinere nequeunt; quibus tamen abſtinuit Adam, cùm totius orbis monarcha eſſet? Sed quid Machabæi ſeptem adoleſcentes? Nónne diriſſimis tormentis excruciari ac mori maluerunt, quàm porcinam guſtare, quam lex non naturalis, ſed cæremonialis tantùm eis prohibuit? 2. Mach. 7. Quàm modica differentia inter vitulinam & porcinam? & tamen cùm illam ederent, hanc priuſquam guſtarent, laniari maluerunt. Cumque amici Eleazaro de primoribus Scribarum ſuaderent, vt ſimularet comeſtionem: & afferrent carnes ſimiles porcinis, noluit vel ſimulare vetitam comeſtionem, & mori præoptauit in atrocibus tormentis 2. Mach. 6. Quid commemorem 40. illos ruſticos, qui cùm à Longobardis immolatitias carnes comedere cogerentur? ij, vt recenſet S. Gregorius lib. 3. dial. cap. 27. ne vetitum comedendo conditorem ſuum offenderent, elegerunt gladijs vitam finire.

Quid noſtræ ætatis & è ſcholis noſtris puerum decennem Viennenſem, qui anno 1561. cùm Iubilæi causâ triduo præſcripto ieiunare vellet, à parentibus tamen Lutheranis prohibitus domoque expulſus ad auiam Catholicam profugit, ibique ieiunia peregit? In 2. To. Annal. Soc. nu. 168. Tu ergo non poteris quod iſti pueri & ruſtici?

IV. Quia transgreſſio abſtinentiæ à carnibus ſapit hæreſin in homine latentem.

IV. *Si filius Dei*, & bonus Chriſtianus es, nihil habeto commune cum Dæmone & eius aſſeclis. Atqui carnem tibi tali tempore offert Satan & miniſtri eius hæretici; quia nimirum eius comeſtionem in odium SS. Canonum, præcipuè ſuadet hæreſis. Vnde qui non abſtinent; parum Catholici habentur, imò cum hæreticis ſentire putantur. At verò quid filio Dei & Eccleſiæ cum hæreticis? *quæ conuentio Chriſti & Belial*, id eſt, hominis exlegis? Hæretici deſtinatâ operâ deuorant carnes his diebus, vt nobis inſultent; & lætantur cùm malè faciunt, vt quid non etiam nos inſultamus ipſis rigidâ abſtinentiâ, & lætamur cùm bene facimus? Hinc enim vetuit ieiunare Melchiades Pp. diebus dominicis & ferijs quintis in odium Gentilium & hæreticorum, qui id ex ſuperſtitione faciebant! vt alibi retulimus.

Denique æſtus Dæmonis totum hoc molitur, vt vnà cum buccella intret in os hominis, ſicuti in Iudam, & denique accuſet eum ac prodat, ſicut prodidit primos parẽtes, poſt lapſum eos ſecutus cùm ſe abſconderent fugientes. Ibi enim deprehenſus & damnatus fuit ſerpens, vbi & Adamus: ergo vſque ad medium ligni, ſeu denſarum arborum, ſecutus erat reum. Quis verò aures præbeat tali conſiliario, qui præbenti proditor & carnifex efficitur? Quare ſicut improbi illi apud Iſa. c. 22. non tam alliciunt, quã repellunt, dum aiunt: *Comedamus & bibamus;*

cras

cras enim moriemur : ita etiam Satan ſuâ carnis illecebrâ magis terret, quàm inuitat. *Terruiſti non ſeduxiſti*, (ait ſanctus Auguſtinus in Pſ.70. explicans illum Iſaiæ locum) *planè hoc ipſo, quòd poſteà dixiſti, cras enim moriemur. Audi contra à me: imò ieiunemus & oremus; cras enim moriemur.* Idipſum etiam nos reſpondeamus Satanæ: *Terruiſti, non ſeduxiſti, planè hoc ipſo, quòd dixiſti: Si filius Dei es, dic vt lapides iſti panes* (vel, vt panes iſti carnes) *fiant.* Audi contrà à me: imò ieiunemus & à carnibus nunc abſtineamus, quia Dei filij & boni Chriſtiani ſumus & manere volumus. Vade igitur Satana? & accedite ad nos Angeli Dei, vt veſtro ſaginati cibo, qui ieiunium & abſtinentia eſt; tandem in veſtrum adſciſcamur numerum, & vnà vobiſcum ſtemus ante Deum, miniſtrantes & laudes ei canentes per infinita ſæcula.

THEMA TERTIVM.

Concupiſcentiæ triplices exterminandæ.

1. *Concupiſcentia oculorum ſeu auaritia.*
2. *Concupiſcentia carun.*
3. *Superbia.*

Vade Satana. *Matth.* 4.

TRibus armis inſtructus venit Goliath contra Dauidem, gladio, haſtà, clypeo. Ita enim Dauid ad ipſum: *Tu venis ad me cum gladio & haſtâ & clypeo: ego autem venio ad te in nomine Domini.* 1. Reg. 17. Tribus etiam armis oppugnat Satanas Chriſtū in hodierno Euangelio, gulâ, auaritiâ & ſuperbiâ. Gulâ, offerendo ei lapidem in panem vertendum: auaritiâ, oſtendendo & promittendo omnia regna mundi: ſuperbiâ, deferendo obſequium Angelorū. Nimirum hæc illa triplicia Dæmonis tela ſunt, quæ edicit S. Ioannes 1. Io. 2. *Omne quod eſt in mundo, concupiſcentia carnis eſt & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ.* His armis aggreſſus eſt & ſtrauit primos parentes noſtros. Concupiſcentiâ carnis, perſuadendo eis lignum vetitum; concupiſcentia oculorum, dicendo: *Aperientur oculi veſtri*; Superbiâ vitæ dicendo: *Eritis ſicut Dij.* His tribus telis retinuit & abſtraxit à cœna illa magna inuitatos, alios emptâ villâ, quæ eſt ſuperbia vitæ: alios emptis bobus, quæ eſt concupiſcentia oculorum: alios vxore ductâ, quæ eſt concupiſcentia carnis. Denique hæc tria eiecit è templo Chriſtus, cùm primâ vice venit Ieroſolymam prædicaturus: concupiſcentiam carnis in bobus & ouibus: concupiſcentiam oculorum in menſis nummulariorum: ſuperbiam vitæ in columbis. Nos Audit. cùm Quadrageſimam inchoauimus, pugnam cum Dæmone incepimus. Itaque contra hæc tria eius tela armare nos debemus, & conari, vt illum è corde noſtro prorſus eijciamus.

1. I. *Concupiſcentia oculorum*, cuius obiectum ſunt aurum, argentum, gemmæ, prædia, domus, res curioſæ. Sunt certè diuitiæ, ſi amentur, magnum impedimentum tendentibus ad cœlum (quò per hos Quadrageſimæ præſertim dies tendimus) non ſecus ac quadrigæ in militiâ, quæ idcircò vocantur *impedimenta:* non ſecus ac ſarcinæ & ponderoſæ veſtes; quales Athanatos vir robuſtus geſtâſſe ſcribitur à Plinio libr. 7. capit. 20. (quem ſe vidiſſe ait) prodigioſæ oſtentationis, qui thorace plumbeo quingenario indutus, cothurniſque quingentorum pondo calceatus per ſcenam ingreſſus eſt: non ſecus ac mures illi apud Phædrum, cæteris grandiores, & duces, qui capitibus ſuis alligârant cornua; vt reliquis vexillum præferrent, ingruentibus autem repente muſtelis fugientes ad foramina hæſere in portis. Ita enim diuitiæ cùm amantur ac cupidè quæruntur, impediunt progredientes ad cœlum, tradantque eos in manus Dæmonum: Vnde Paulus 1. Tim. 6. ait: *Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & in laqueum Diaboli* (S. Cyprianus legit *in muſcipulā*) *& deſideria multa inutilia & nociua, quæ mergunt homines ad interitum.* Non ait, qui diuites ſunt; ſed, *qui volunt diuites fieri.* Non enim diuitiæ damnant, ſed cupiditas & amor earum; quem ſequitur nimia cura, ambitio, ſuperbia, Dei contemptus &c. Concupiſcentia oculorum ſeu auaritia.

Quid igitur factu opus? Expellendus eſt hic latro animæ noſtræ. Quâ ratione? Primò contrario pharmaco, largiùs effundendæ opes in pauperes & pios vſus, quæ priùs impenſiùs cōquirebantur. Sic parum ſanguinis, qui nos grauat, emittendo, ſæpe recuperamus valetudinem. Quod ergo ori nunc per ieiunium detrahitur, pauperibus donetur, ne videamur non Deo ſed burſæ noſtræ ieiunare. Nemo proinde iam dicat: Non habeo quod dem pauperibus. Sume namque mutuò à te ipſo, detrahendo quidpiam ori tuo, & da illud. Deinde affectus à diuitijs & poſſeſſionibus remouendus eſt, iuxta id Pſ. 61. *Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere.* 1. Cor, id eſt, amorem, quomodo ſcilicet Ramiſes Rex Ægypti erecturus maximum obeliſcum, labore 20000. hominum, filium ſuum cacumini eius alligauit, quò cautior eſſet Architectus in illo erigendo. Plin. lib. 36. c. 9. pluris obeliſcum quàm filium æſtimans. Non ita apponamus ſeu alligemus cor diuitijs, vt ipſis cadentibus ſimul cadat, in deſolationem, impatientiam, iracundiam, puſillanimitatem, diffidentiam, deſperationem. Pereant potiùs diuitiæ millies, quàm cor noſtrum ſemel. Eliminada. 1. Liberalitate in pauperes effuſione.

2. Cor, id eſt, cogitationes & curas: quomodo Principes negotia minora, quale eſt alendæ familiæ, cenſuum accipiendorum & ſimilia, committunt præfectis ſuis, ipſi de vita ſua & honore conſeruando ſummiſque rebus ſoliciti ſunt: vti Putiphar, qui negotium militiæ gerendæ & ſuum exercitum curabat; rem verò domeſticam committebat Ioſepho Geneſ. 39. 2.

3. Cor, id eſt, intentionem ſuam dirigendo non ad terram & terrenas opes, ſed ad cœlum: quomodo viator tendens ad deſtinatam ſibi vrbem omnes pagos & oppida, quæ in via occurrunt à latere tantùm aſpicit, non ingreditur, 3.

ditur, nec curioſè contemplatur. Ita S. Gregorius hom. 36. ait: *Sit res temporalis in itinere, deſiderentur æterna in peruentione. Quaſi ex latere aſpiciatur, quidquid in hoc mundo agitur.* Eò pertinet quod Eccleſiaſt. ca. 31. ait: *Beatus diues, qui poſt aurum non abijt*, ibi ſcilicet figens intentionem & terminum ſuum.

II. Concupiſcentia carnis.

II. *Concupiſcentia carnis*, eaquè duplex. Prior eſt fœdæ libidinis. Quæ nimium quantum hominem repellit à ſeruitio & conſpectu Dei, fontis omnis puritatis; eoq; indigniſſimũ reddit. Sũt enim homines obſcœni velut immundi canes, qui vbique è templis expelluntur fuſtibus ac flagellis. Vnde clamat S. Ioannes Apoc. vlt. *Foris canes & impudici* B. Petrus Damiani Card. ep. 14 ad Nicolaum 2. Pp. l. 1. ep. ſcribit caniculam prægnantem, cùm Romæ cryptã S. Gregorij in monaſterio eius ad Cliuũ Scauri, (vbi fons eſt; vnde bibebat ipſe; cùm per æſtatem ibi degeret) caſu ingreſſa eſſet; vt biberet vel pareret, mox vt lectulo S. Gregorij appropinquauit, ſubitò mortuam corruiſſe. Vnde ſcribit: *Quantâ ergò formidine penſanda ſunt homini diuina iudicia, quando etiam in animalia ratione carentia tam terribilem Deus exerit diſciplinam: Si enim ne ſimplicem quidem aquam licet ſancti loci noluit omnipotens Deus, vt inſons canicula tangeret; quã putamus moleſtiã tolerat, cùm peruerſus quilibet ad percipiendum corpus eius & ſanguinem ſacris altaribus appropinquat?* Scimus Ægyptiacam illam Mariam, cùm adhuc impudica eſſet, ter ab ingreſſu templi Ieroſolymis, vbi Crux Chriſti aſſeruabatur, diuinâ vi repulſam; nec admiſſam fuiſſe; priuſquam animũ ſuum ab impudica vita firmo propoſito auocaret. Quantò magis repelli meretur ab ingreſſu ad ipſam communionem corporis Chriſti, qui immundus eſt? Quis enim talis audeat ad puriſſimum ſanctitatis fontem & amatorem caſtitatis accedere? Si Rex Nabuchodonoſor non niſi nobiliſſimos ephebos, in quibus nulla eſſet macula, decoros formâ, nec niſi triennio regijs cibis nutritos & omnibus diſciplinis excultos voluit ſtare in conſpectu ſuo, Dan. 1. Et ſi Rex Aſſuerus coniugem Eſther ſpecioſiſſimam non priùs quàm anno integro præparatam voluit admittere ad regium thalamum. Eſther 2. Si hoc, inquam mortales homines fecerunt, quomodo audebit apparere in conſpectu Regis Regum Chriſti, homo ſpurcus & immũdus? quomodo carnẽ ſuam hirco fœtidiorẽ vnire carni Chriſti virgineæ, tẽplo Spiritûs ſancti? Nonne hoc eſt ipſam Chriſti carnem mergere in latrinam? tunicã Ioſeph polymitam tingere ſanguine hirci?

2. Gula.

Poſterior eſt gulæ, quæ vbi hominem occupauit, vehementer à ſeruitio Dei auocat; cùm perpetuò cibum potumq́ue eructet. Quemadmodum enim qui in pelle gulonis (quod animal eſt voraciſſimum, & in Suecia ſeptentrionali capitur) dormit, illius animalis guloſitatem quaſi induit & perpetuò de voracitate ſomniat: teſte Olao M. libro decimo octauo capite octauo. Ita qui gulæ aſſueuit, adeoq́ue in ſua ipſius gulonis pelle dormit, non niſi patinas & pocula cogitat; vti ille Prouerb. 23. qui ſomnians dicebat: *Quando euigilabo & rurſus vina reperiam?* Quid igitur faciendum? 1. Carni de cibo & potu aliquid detrahendum per ieiunij ſedulam obſeruationem. Ad hoc enim inſtituta eſt Quadrageſima. Pellis vetuſta & pertinaciter adhærens, longâ inediâ laxanda eſt, vt de ſerpente ſcribit S. Hieronymus in ep. ad Præſidium, quòd in eum finẽ 40. diebus ieiunet, quò laxatam pellem exuat & nouam induat. Ciuitas valdè munita diu & continuâ obſidione premenda eſt, ne recepto commeatu fortiùs ſe opponat. Veterem hominem & diu aſſuetum vitium exuere, multi temporis eſt.

Edomanda. 1.

Deinde *carnis curam ne feceritis in deſiderijs*, ait Apoſtolus ad Roman. 13. Non prohibet carnis curam moderatam, ſed curam in deſiderijs. 1. vt ne nimio deſiderio in cibum qualemcumque velut bruta animalia rapiamur; quam ob cauſam puniti fuerunt Hebræi plagâ ignis, Numer. 11. vnde locus ille *Incenſio, & ſepulchra concupiſcentiæ* appellatus; quia flagrabant deſiderio carnium. Ergo vt medicamentum, non vt oblectamentum ſumendus cibus & potus; vt egit ſanctus Auguſtinus libro decimo Confeſſ. 2. Ne ob cibi expectationem impatientes fiamus. In quo grauiter deliquit inſignis ganeo Henricus Goritiæ Comes, *quando abſente eo, qui cellæ vinariæ clãues habebat, ſitibundus oſtium calcibus inuaſit; arguenteq́; eum Phœbo de Turri, qui ſecum nutritus erat, vtq́; ſe ſineret frangere repagulum, orante: Tace, inquit; me ſitis, non te cruciat*, vt Æn. Syluius l. 2. Comment. nu. 36. refert.

2. 1.

Ne delicata & peregrina vina & eſculenta deſideremus, ad inſtar Hebræorum, qui carnes expetebant, & manna licet optimum faſtidiebant; quia color, odor, forma & figura ſemper eadem erat; ideòque puniti ſunt, vt ſuprà dixi. non etiam exactam nimis ciborum præparationem; ob quam cauſam reprehenſi & demum morte plexi ſunt filij Heli; qui carnes non coctas ab offerentibus, ſed crudas exigebant, quas ad ſuum guſtum ſtudioſiùs coquerent. 1. Reg. 2.

2.

III. Superbia.

III. *Superbia vitæ.* Mirum etiam in modum ſuperbia impedit hominem à via cœli, & conſpectu Chriſti, qui ad nos humilis venit, indignos reddit. Senſit certè Heraclius Imperator regio indutus apparatu, auro & gemmis ornatus ſe retardari in via, nec ampliùs progredi poſſe cum S. Cruce, quam geſtabat, in Caluariæ montem reponendam, exemplo Chriſti. In portâ enim vrbis ſiſtere coactus eſt; vbi verò monitu Zachariæ Epiſcopi habitum Regis depoſuit, &, vt ſimilior Chriſti fieret, plebeium induit, reliquum viæ facilè confecit.

Eliminanda. 1.

Quid igitur factu opus? 1. de ornatu corporis aliquid detrahendum hoc pœnitentiæ tempore. Decet enim vt filij ac filiæ matrem ſuam ſequantur. Mater autem noſtra Eccleſia nunc cæruleis, deinde vltimis duabus ſeptimanis, nigris paramentis ſe veſtit, vt pœnitentiæ habitum & Chriſti mortem lugendam ſuis commendet. Mos eſt nautis, vt qui paruis nauibus occurrunt maioribus, antennas demittãt honoris causâ, & nauigare deſinant, vt ſcribit Bembus lib. 4. hiſt. Venet. Quanto æquius eſt,

vt nos

vt nos infimi terræ vermiculi, occurrenti nobis Dei filio eundem honorem præſtemus? vela & antennas ſuperbiæ demittamus? *Qui tu mons magne coram Zorobabel?* (Chriſto) *In planum.* Zach. 4. q. d. humilia te coram tanto Prin-
2. cipe. Deinde ſi ob cauſam honeſtam & rationabilem veſtiantur aliqui ſplendidiùs, placere tamen hominibus non cupiant, ſed ſibi ipſis diſpliceant? atque vt monet S. Auguſt. in epiſt. 199. ad Ecdiciam *in ſuperbo ornatu habeant cor humile.* Ita egit ſancta illa Eſther, quæ vt flecteret Aſſuerum ad iuſtitiam & clementiam erga gentem Hebræorum, ipſum allocutura ſe adornare debuit regio cultu, interim tamen ad Deum orans dicebat: *Tu ſcis neceßitatem meam, quòd abominer ſignum ſuperbiæ, quod eſt ſuper caput meum in diebus oſtentationis meæ, & deteſter illud, quaſi pannum menſtruatæ.* Apud Gorionidem: *ſicut vir odit veſtem muliebrem.* Atquî vir in veſte muliebri non facilè ſuperbit. Talis ſancta Editha Virgo filia Edgari Regis Anglorum, quam cùm B. Ethelwoldus Epiſcopus die quodam incedere ornatiori habitu vidiſſet ac dixiſſet: *Non his filia mea indumentis itur ad Chriſti thalamum;* reſpondit: *Crede mihi pater, nequaquam deterior mens, Deo aſpirante, ſub hoc tegmine deget, quàm ſub pelle caprinâ*, geſtabat enim cilicium ſub ea veſte. Sur. 16. Sept.

Ergo Audit. faciamus ex hac concione flagellum & eijciamus è corde noſtro Satanam, exemplo Chriſti, vt ipſo nos deſerente accedant ad nos Angeli SS. & miniſtrent nobis.

THEMA QVARTVM.

Dæmonum malitia in varijs beſtijs depingitur.

Dæmones hoc tempore magis inſidiantur nobis, quia

1. *Sunt ſerpentes.*
2. *Sunt ſcorpiones.*
3. *Sunt leones.*
4. *Sunt pardi.*
5. *Sunt lupi.*
6. *Sunt Vulpeculæ.*
7. *Sunt apri.*

Ductus eſt Ieſus in deſertum à ſpiritu, vt tentaretur à Diabolo. *Matth. 4.*

Dæmones hoc tempore magis inſidiantur nobis.

QVadraginta dierum ieiunium, quod confecit Chriſtus, & nos aliquatenùs imitando nunc inchoamus, in memoriam nobis refricat & modo aliquo exprimit iter Hebræorum, quod annis 40. confecêre per deſertum, donec eo emenſo ad terram ſibi promiſſam peruenirent. Quemadmodum ergo in illo itinere Hebræi inciderunt in ſerpentes ignitos, à quibus icti plurimi fuerunt: ita etiam Chriſto Domino noſtro in deſerto ieiunanti occurrit ſerpens ille antiquus, inſidias ei tendens: neque dubitandum idipſum actitare cum Chriſti ſeruis, qui ſuo hoc ieiunio ſequi Dominum ſuum volunt. Videt enim nos hac via tendere in terram lacte & melle manantem, adeòque ad ſedes illas & cœleſtes arces, quæ ipſi paratæ erant; hinc inuidiæ ſtimulo miſer agitatus, omnibus quibus poteſt modis impedire iter & progreſſus noſtros adlaborat, & cum cohorte ſua ſæuarum inſtar belluarum vias noſtras obſidet. Nos ergo vt circumſpectè proſequamur iter noſtrum, priùs hoſtes illos conſiderare volumus, quo cautiùs euitemus ac ſuperemus.

I. Sunt ſerpentes; ita enim in ſcriptura fre- I. Sunt ſerpentes.
quentiſſimè vocantur, vti *ſerpens antiquus.* Apoc. 12. quia ab initio primos noſtros parentes per ſerpentem decepit, & ab eo tempore vſque hodie impugnat genus humanum.

Cauſæ ſunt. Prima ſecundum ſanctum Cy- 1.
prianum tr. 3. de Prælat. ſimpl. *Diabolus*, ait *dictus eſt ſerpens; quia cùm latenter obrepit, cùm per pacis imaginem fallens, occultis acceßibus ſerpit (vnde nomen ſerpentis accepit) ea eſt eius aſtutia, ea circumueniendi homines cæca & latebroſa fallacia, vt aſſerere videatur noctem pro die, venenum pro ſalute, deſperationem ſub obtentu ſpei, perfidiam ſub prætextu fidei, Antichriſtum ſub vocabulo Chriſti, vt dũ veriſimilia mentitur, veritatem ſubtilitate fruſtretur.* Sic in hodierno Euangelio Chriſtum quaſi eſurientem pane tentauit, velut neceſſariâ refectione ei, qui ieiunio vites ſuas planè fregiſſet; ne ſibi ipſi necem inferret, vel certè ad alia Dei obſequia inutilem redderet, &c. Pari aſtu conatur homines retrahere à ieiunio: mulieres prætextu ſexûs infirmi, iuuenes ratione incrementi, ſenes ob virium debilitatem, viros ob labores vel itinera, ad carnium eſum inuitat. &c. Ita ſancto Franciſco oranti occinebat: *Franciſce, Franciſce, Franciſce: Nullus eſt in mundo peccator, cui, ſi conuerſus fuerit, non indulgeat Deus. Sed quicumque pœnitentiâ durâ ſe necauerit, miſericordiam non inueniet in æternum.* Sed vir ſanctus aſtum eius cognoſcens, orare perrexit feruentiùs. Vt in eius vita.

Secunda, quia ſerpentes inſidiantur dor- 2.
mientibus, halituque eorum calido allecti in eos quandoque ingrediuntur. Non aliter Dæmones inuadunt otioſos & ſomnolentos. Vnde ad vigilantiam excitamur per Quadrageſimam. Facilè etiam ingrediuntur eos, quos calere aliquâ concupiſcentiâ aduertunt.

Tertia, quia vti ſerpentes ferè in ſpinis: ita 3.
Dæmones in diuitiarum cupiditate, & voluptatibus habitant. Audiatur ſanctus Chryſoſtomus homilia octaua in Epiſt. ad Rom. *Veluti ſerpens*, inquit, *ſpinis occultatur: intra diuitiarum impoſturam aßiduè latitans, qui ſi ſpinas inciderit, facilè aufugiet, timidus redditur.* Hinc etiam vti ſerpentes timent hominem nudum, & inſiliunt in veſtitum, & ſputo hominis ieiuni enecantur velut veneno, teſte Pierio lib. 14. Berchorio in Reductorio lib. 10. cap. 89. ita Dæmones metuunt cõtemptorem rerum temporalium, inſiliunt in amatorẽ, iuxta id Apoſtoli 1. Timoth. 6. *Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & laqueum Diaboli.* Hinc, vt arbitror, Iobum o-

pulentum inuaſit & afflixit, nudatum verò & inopem non eſt auſus aggredi, niſi, vt quidam volunt, per vxorem. *Quidam renunciauerat ſaculo*, ait ſanctus Antoninus in hiſtor. parte. tit. 15. cap. 3. *ſed non perfectè, quia quadam adhuc ſibi retinebat. Venienti ergo ad Antonium* (Abbatem) *pro inſtructione ſua ſalutis, dixit ei Antonius: vade & eme carnes, & cum eis ad me reuertaris. Quod cùm feciſſet, & eas ſecum portaret, canes in via eum infeſtabant multùm & lacerabant propter illam. Et cùm veniſſet ad Antonium, declarauit moleſtiam, quam paſſus fuerat à canibus in via propter carnes. Tunc Antonius ait: ſic qui ſaculo renunciant & retinent ſibi pecunias, impugnantur à Damonibus & diſcerpuntur.* Viderint etiam illi, qui nunc carnes deuorant, quos comites ſecum trahant. Dæmonum etiam vires eliduntur per ieiunium, quam ob cauſam Chriſtus ad doctrinam noſtram armauit ſe ieiunio contra tentationem. Si accedat etiam ſputum, hoc eſt, contemptus cacodæmonum magis adhuc fugabuntur, non ferentes confuſionem.

II. Sunt ſcorpiones. II. Sunt ſcorpiones teſte Domino Lucæ 10. *Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones*, hoc eſt, Dæmones, vt cenſet Sanctus Athanaſius in Pſal. 28. Theophyl. Beda.

1. Ratio eſt primò, quia vti ſcorpiones ſpiculum ſuum ſemper exertum, velut gladium euaginatum & ſtrictum, gerunt, vbique ad nocendum parati, teſte Plinio libro vndecimo capite vigeſimo quinto: ita Dæmones hominibus nunquam non inſidias ſtruunt & nocere machinantur: nam etiam dormientibus nobis ipſi nunquam dormiunt, ſed vbiuis & quandocunque nocendi occaſionem captant. Hinc Apoc. 12. Draco viſus à Ioanne, ſtabat ante mulierẽ, Eccleſiam, ore vtique hiante, ſingulis momentis expectans eius partum, vt deuoraret.

2. 2. Scorpio ferit obliquo ictu & flexu, vt ait Plinius, incedit quoque obliquo greſſu, vt feriat ex improuiſo. Idem agunt Dæmones: prætendunt quandoque rem bonam & piam, periculo tamen expoſitam; & ſub eius prætextu inducunt ad lapſum. Sic ille, qui ſuaſit Eremicolæ egredi è cella ad vicinum monaſterium pro ſacrâ communione, vbi detentum in prandio & regreſſum induxit ad reuiſendã patriam & adeundam (fictam ſolùm) hæreditatem: ſicque eum ſæculo affixit & in fornicationem impulit. Vt Roſweidus in vitis PP. lib. 5. libello 7. refert. Simile eſt quod recenſet S. Bernardus ſer. 64. in Cant. de Monacho, qui abijt è monaſterio parentes conuerſurus, ſed ipſos non conuertit, & ſeipſum perdidit.

3. 3. Cùm aliàs corporis partes pungat, volam tamen manus lædere non poteſt, teſte Plinio; quod etiam ſe experientiâ comperiſſe ſcribit Bercorius lib. 2. Reduct. cap. 25. Vola manûs percutere & alapas dare ſolemus. Eos igitur, qui Dæmonem feriunt eique animosè reſiſtunt, non facilè vulnerabit. Vnde S. Iacobus cap. 4. ait: *Reſiſtite Diabolo & fugiet à vobis.* Eſt enim inſtar fœminæ procacis, quæ viro timido impotenter dominatur: audacem verò timet, eique ſilens ſe ſubmittit. Hinc S. Gregorius lib. 3. mor. cap. 17. ait eum eſſe myrmicoleontem (de quo Iob. cap. 4. v. 11. ſecundum 70. dicitur: *Myrmicoleon perijt*, hoc eſt, *formica leo*,) eſſe eum formicam audacibus, qui ſe ipſi opponunt: leonem verò timidis. Formica fuit Chriſto in hodierno Euangelio; dum vno verbo *Vade* fugatus eſt: & S. Antonio, qui eum ad certamẽ prouocans: *Si habes poteſtatem*, inquit, *à Deo in me, exere, ecce ego: ſi non habes, quid fruſtrà conaris?* Vnde S. Gregorius lib. 5. mor. 17. ait: *Antiquus hoſtis ſicut contra conſentientes fortis eſt: ita contra reſiſtentes debilis. Si enim eius ſuggeſtionibus aſſenſus prabetur, quaſi leo tolerari nequaquam poteſt; ſi autem reſiſtitur, quaſi formica atteritur.*

III. Sunt leones, teſte S. Petro 1. Pet. 5. *Sobrij eſtote*, ait, *& vigilate, quia aduerſarius veſter Diabolus tanquam leo rugiens circuit quarens quem deuoret, cui reſiſtite fortes in fide.* III. Sunt leones.

Ratio eſt primò, quia vti leo grandia & fortia animalia aggreditur, parua & vilia aſpernatur; nec comedit niſi quod viuum reperit, teſte Æliano lib. 2. cap. 3. Sic etiam Diaboli *cibus electus* (vt dicitur Habac. c. 1.) ſunt meliores & ſanctiores, quos aggreditur fortiùs multò, quàm alios, qui communi duntaxat mandatorum via incedunt, adeoque paruæ perfectionis ſunt. Hinc teſte Caſſiano collat. 21. cap. 28. tempore Quadrageſimæ, cùm fideles carnem macerant & pietati ſe addicunt, magis eos tentat, quàm alijs temporibus. Tunc enim potiſſimùm irritatur & vulneratur, adeoque vindictam quærit. 1.

2. Leo cùm infirmatur, ſimias quærit & deuorat eorumque ſanguine ſibi medetur. Ita etiam Dæmon cùm pietate fidelium ſauciatur ac frangitur, tum quærit ſibi ſimias, hoc eſt, hypocritas, ſtimulando pios, vt opera virtutum faciant ad applauſum & vanam gloriam: vel impios, vt ſimulent & imitentur opera pietatis: quo modo ſimiæ nõ abſimiles hominibus imitantur hominum acta, cùm tamen nec homines ſint, nec vera opera humana edant. Sic medetur ſuæ ingluviei Dæmon. 2.

3. *Leonis rotarum orbes circumacti, curruſque inanes & gallinaceorum criſta cantuſque, etiam magis terrent, ſed maximè ignes*, ait Plinius libro 8. cap. 16. Hunc in modum: *Mihi credite*, aiebat S. Antonius, *pertimeſcit Satanas piorum vigilias, orationes, ieiunia, voluntariam paupertatem, miſericordiam & humilitatem, maximè verò ardentem amorem in Chriſtum Dominum, cuius vnico ſanctiſſima Crucis ſigno debilitatus aufugit.* Quid in ſpeciem vilius cruce? quid inuocato nomine Iesv? hoc tamen quaſi galli cantu fugatur. Quid roſarij globulis oratione rotatis; his tamen terretur. 3.

IV. Sunt Pardi, de quibus Ier. 5. dicitur: *Percuſſit eos leo de ſylua, lupus ad veſperam vaſtauit eos, pardus vigilans ſuper ciuitates eorum.* Ad literam quidem Chaldæi Iudæos punituri, per has ſæuas beſtias: tropologicè verò Dæmones intelliguntur. IV. Sunt pardi.

Primò Pardus fera ſæua vt leo, pellem habẽs reſperſam maculis, frondibus ſe occultat, & odorem gratum emittit, quo dorcades, capreas aliaſque beſtias ad ſe allicit, arripit, lacerat, teſte Plin. lib. 8. cap. 16. Ælian. lib. 5. 1.

cap. 4.

ca. 4. Dæmonem ergo ſignificat, qui obiectis odoriferis carnis delicijs, fucatâ pulchritudine, illecebrarum varietate incautos decipit. Alios trahit ad frangendum ieiunium, proponendo eis cibos vetitos, ſed valde optatos, ſapidos, raros, varia coctione pictos & odoriferos; quomodo traxit illum Eſau coctione rufa ad deuorandum ſuum patrimonium, Geneſ. 27. S. Antonio in Eremo obiecit diſcum argenteum; alia vice magnam auri maſſam.

2. 2. Pardalis vbi nouit ſimiarum copiam eſſe; ſternit ſe ſupinam ſub ramis ac porrectis cruribus mortuam ſe fingit. Eâ viſa ex arboribus ſimiæ deſcendunt & veluti hoſti ſuo enecto variè illudunt, circumſaliando; poſtremò pedibus calcando donec delaſſentur; tum repente exurgit, quaſi reuiuiſcens, & feſſas corripit; laniat, deartuat. Refert collector adagiorum Cent. 4. adag. 66. quod tamen immeritò fabuloſum putat. Simili dolo dæmones quandoque ſe ſuperatos ac planè mortuos fingunt, cùm hominem impugnare deſinunt; vt ita iam ſecurum & incautû obruant ac proſternant. Scimus Amnonem à fratre Abſalone inuaſum & occiſum, quando velut amiciſſimus ad conuiuium ab eo vocatus fuerat. 2. Regum 14. Similiter Simeonem à Ptolemæo. 1. Mach. 16. Suſpectas igitur habeat vir pius has inducias cum Dæmone, & ſe ad acrius certamen paret. Sic Dauid Saüli ſibi reconciliato & amicitiam iuranti, nequaquam fiſus eſt, ſed recepit ſe ad tutiora loca, ſciens inconſtans & verſatile ingenium Saulis, eiuſque hoſtilem animum non immutandum. 1. Regum 24. vt enim Hannibal Carthaginenſium Dux, pede puluerem excitans dixit: *numquam fore pacem Carthaginenſibus cum Romanis, donec alterutri in puluerem redigantur*: ſic neque Chriſtianis erit cum Dæmonibus.

3. 3. *Vidi ego iam*, ait S. Baſilius hom. in aliquot Script. loca, *partim audiui, res certa eſt, inter animalia hominibus inimiciſſima, pardalim quandoque in ſtadijs hominis oculos præ irâ inuadentem. Qui fera deludere furorem quærunt, hominis imaginem ei ex chartâ oſtendunt. Illa ſtatim furibunda concerpit atque dilacerat: hoc argumento ſatis oſtendens, quanta ſit eius aduerſus hominem inimicitia. Sic item Diabolus in Dei imagine, quo ſit erga Deum odio, oſtendit, quando Deum ipſum attingere nequit.* Sic Baſilius. Satis hoc oſtendit Dæmon Matth. 8. quando eijciendus ex homine petijt intrare in porcos. Sed cur in porcos ſpiritus naturâ ſuâ nobiliſſimus? Vtique hominum odio; vt ſi homini nocere in perſona non poſſet, ſaltem in bonis eius: vel etiam in animali ei non abſimili (aiunt enim periti ſuem eſſe animal homini ſimillimum in ſtructura corporis) quaſi in imagine noceret. Nos ergo tantò cautiores ſimus, quantò ille nobis eſt inſenſior. Obijciamus ei in confeſſione veterem hominem exutum vt in illum ſæuiat, nos ſalui euadamus.

V. Sunt lupi. 1. V. Sunt lupi rapaces, ſeu *veſpertini*, vt ſuprà audiuimus, hoc eſt, noctu maxima fame & rabie graſſantes. Ratio eſt, primò, quia vti lupi cùm infantem rapuerunt, priùs cum eo ludunt, poſteà eum laniant ac deuorant; vt refert ex Iſidoro Bercorius libr. 10. Reduct. cap. 63. Ita Dæmon ſeruos ſuos primò quidem exhilarat, & cum eis ludit, obijciendo eis vanas delectationes in hoc ſæculo; ſed ad extremum eos accuſat, abſorbet & affligit: cùm econtrà Chriſtus ſuos priùs labore & triſtitia exerceat, poſteà gaudijs perfundat.

2. *Lupus*, ait S. Ambroſius 6. Hexam. cap. 4. *ſi priùs hominem viderit, vocem eripit & deſpicit eum tamquam victor vocis ablata. Idem ſi ſe prævisum ſenſerit, deponit ferociam, non poteſt currere.* Sic etiam Diabolus, ſi cuius animum præoccupat in confeſſione; inijciendo ei pudorem; ille in confeſſione muteſcet: at ſi quis ipſum præueniens firmiter ſtatuat apud ſe ſuperare pudorem illum, tunc ipſe vires perdet. 2.

3. Non prædatur in vicinia, vbi nutrit catulos ſuos, vt ex Phyſiologo Bercorius loco citato. Ita etiam Dæmon non inſidiatur ijs, quos quaſi vicinos ſuos iam ſibi addictos & damnationi propinquos nouit; infidelibus, hæreticis, magis, ſagis & inueteratis peccatoribus: quia iam quaſi captos retinet. Simili modo Holofernes Iudithæ, quæ ſua ſponte in eius caſtra tranſierat, nequaquam ſe hoſtilem, ſed blandum ac beneuolum exhibuit, addens cauſam: *Quoniam ego*, inquam, *numquam nocui viro, qui voluit ſeruire Nabuchodonoſor Regi.* Iudith 11. illis tantùm Hebræis malû ſe machinari oſtendit, qui rebelles ipſi eſſent. 3.

VI. Sunt aſturæ vulpes, iuxta id Pſalm. 62. *Partes vulpium erunt*; hoc eſt, Dæmonum, vt exponit Origenes hom. vlt. in Cant. illud 2. *Capite nobis vulpes paruulas.* Primò Vulpes *in Ponto ſic otidas (Trappen) venantur, vt & ſeſe auertens & caput in terram abijciens, tanquam auis collum, ſic caudam extendat: ea autem hac inſidiarum inſtructione ſeducta, ad illam tamquam ad ſuã gregalem, accedunt, illa verò ſe vertens nullo negotio capiat.* Ita Ælianus libro quinto de animal. cap. 24. Pari modo Dæmon ſimulat ſe amicum & transformat in Angelum lucis, vt capiat incautos. Sic apparuit in ſpecie Angeli Simeoni Stylitæ, dicens: *Miſit me Dominus Angelum ſuum cum curru igneo & equis igneis, vt rapiam te quomodo rapui Eliam &c.* Simeon pedem vnum iam eleuans, vt aſcenderet currum; crucem, dum efformat, currum & aurigam euanuiſſe vidit, vt in eius vita Antonius eius diſcipulus. Probabile etiam eſt Dæmonem in hodierno Euangelio aſſumpſiſſe habitum vnius Eremicolæ in eodem deſerto habitantis, vt Chriſtum deciperet. VI. Sunt vulpeculæ. 1.

2. Vulpes *cùm veſparium refertum eſſe animaduerterit, retrorſum eò accedit, atque tota à veſpeto auerſa ab aculeorum ſanè vulneribus declinans, in cellas veſparias immiſſâ hirſutâ caudâ eademq́; bene prolixâ, veſpas concutit. Cùm autem veſparum circumueſtitam ſpiſsis pilis caudam impetentium referta eſt, tum eam ipſam vel ad arborem, vel ad parietẽ ad maceriemve allidit. Itaque multâ cauda attritione his extinctis, in reliquas inuadit, proindeque eas vt primas interimit. Tandem ſic omnibus deletis omnia ſibi tuta experiens, nullo iam murmure turbãda nullos iam metuens aculeos, ore in veſparium fauum immittens vorat*, ſic Ælianus lib. 4. de anim. cap. 2.

per Quadrageſimam, quòd ſibi eos noxios & mortiferos eſſe fingant, ſicque Dæmoni, truculentiſſimo hoſti, oſtium aperiunt ad capiendas eorum animas. Audiant hi S. Athanaſium in lib. de Virginitate ſeruandâ: *Si accedant aliqui*, inquit; *& dicant tibi: ne frequenter ieiunes, ne imbecillior fias; nec illis credas, nec auſcultes; iſtos enim Diabolus ſubornaunt.* Experientia ſæpe oſtendit tales, qui metu infirmitatis veſcuntur carnibus in ieiunio, æquè aut magis infirmari, quàm ſi abſtineant: ſola quædam perſuaſio eos, qui ieiunium experti non ſunt, deijcit & dementat. In Siciliæ lapicidinis vaſtiſſimis homines habitabant, quorũ filij inibi educati nullos vnquam equos videbant. Quare ſi quando in ciuitatem Syracuſas veniſſent, & vidiſſent equos currui iunctos, adeò perterrebãtur, vt cum clamore vociferationeque aufugerent, teſte Æliano lib. 12. var. hiſtor. cap. 44. Pari modo aliqui nobiles delicati, quia ab ætate tenerâ nullis aſſueuêre ieiunijs, adeò vel eorum ſolo nomine terrentur, vt primo Quadrageſimæ conſpectu perterriti refugiant, & ad medicos ac parochos pro diſpenſatione currãt, ô pueri!

II. Oua, qui etiam eſurialibus cibis intemperantiùs veſcuntur.

II. Alij oua, qui cibis etiam eſurialibus intemperantiùs vel nimiâ cupiditate veſcuntur. Legimus & oua mortem attuliſſe hominibus. Appium Sauſeium refert Plinius lib. 7. cap. 53. dum ouum ſorberet intercluſo ſpiritu, à morte occupatum. Alius mendicans cùm in Feſto paſchatis collecta à ſe oua ad ſaturitatem ediſſet, aſtricto ventre, vt neque clyſteribus neque medicamentis cederet; interijt, teſte Braſauolo apud Aldrou. lib. 14. Ornith. ca. 1. Poſſunt etiã ſecundum animam cibi eſuriales hominem necare. Vulgò dicimus, nouem dedecora ſeu errores incurri poſſe in oui comeſtione: pari ratione & in Quadrageſimalibus cibis nouem errores committi poſſunt. Primus, ſi nimio deſiderij æſtu ſumantur. Vnde S. Gregorius lib. 3. mor. cap. 25. ait: *Antiquus hoſtis, quia non cibum, ſed cibi concupiſcentiam eſſe cauſam damnationis intelligit, & primum ſibi hominem non carne, ſed pomo ſubdidit, & ſecundum nõ carne, ſed pane tentauit, hinc eſt, quòd plerumque culpa committitur, etiam cùm abiecta & vilia ſumuntur.* Scimus Eſau ſua primogenita vendidiſſe pro vili lentis edulio, quia nimirum eius incredibili cupiditate trahebatur, Gen. 25. Secundus, ſi intemperantiùs ſumantur: quâ de causâ videntur puniti fuiſſe plagâ ignis Hebræi, qui conceſſis ſibi coturnicum carnibus gulosè nimis ſe ingurgitarunt. Num. 11. Tertius, ſi nimis tempeſtiuè, ante conſuetum ſcilicet tempus; hoc enim eſt cõtra antiquam & receptam Eccleſiæ cõſuetudinem, quæ vim legis obtinet. Quartus, ſi quis in die ſæpiùs quàm ſemel refectionem ſumat: hoc namque ieiunij rationem tollit. Quintus, ſi veſperè in paruâ refectiunculâ excedat ſe ſatiando. Sextus, ſi refectio meridiana nimis diu producatur & continuetur. v.g. vſque ad tempus cænulæ. Septimus, ſi nimiæ lautitiæ quærantur, de quibus S. Auguſtinus ſerm. 157. de tempore ait: *Sunt quidam obſeruatores Quadrageſimæ delitioſi potiùs, quàm religioſi, exquirentes nouas vanitates magis, quàm veteres concupiſcentias caſtigantes, qui pretioſis copioſiſq; apparatibus fructuum diuerſorum quorumlibet varietates & ſapores ſuperare contendunt.* Sic ille veriſſimè. Octauus, ſi cibi abſtinentia vini ingurgitatione compenſetur. Nonus, ſi in ipſo ieiunio modus & diſcretio non ſeruetur, ſed valetudo lædatur, quod tamen in paucis timendum.

III. Muſcæ, qui inconſtanter ieiunant.

III. Alij muſcas, qui poſtquam ad tempus ieiunârunt poſteà in medio ac fine deficiunt & tædio affecti impatientes fiunt. Muſcæ inconſtantem volatum habent, quia caudâ carent, vt ratiocinatur Aldrou. l. de Exſang. anim. Similes ergo ſunt illis, qui bene quidem incipiunt ieiunium aliaque pœnitentiæ opera, ſed ad finem opus corrumpunt, ceſſatione vel impatientia. Quâ de re intelligere poſſumus, quod ait Eccleſiaſtes cap. 10. *Muſcæ morientes perdunt ſuauitatem vnguenti.* Suaue vnguentum eſt ieiuniũ, animabus corporibuſque curandis ab Eccleſia ſalubriter inſtitutum. Quò facit id, quod Dominus Matth. 6. ait: *Cùm ieiunas, vnge caput tuum.* h. e. hilarem te oſtende; conſeruat enim ſpiritũ à multis peccatis, quin etiam ipſum corpus. Hoc verò vitiatur à muſcis incidentibus ac cum morte ibi luctantibus, quando incipimus in ieiunij tolerantiâ deficere; idque impatienter ferre, quaſi moriendum nobis ſit. Sic perditur vnguentũ noſtri ieiunij alioqui pretioſum, vt nauſeam Deo creet. Contigit ſimile quid Hebræis in deſerto, quibus manna initiò valde ſapiebat, verùm poſt annos aliquot nauſea fuit adeò vt clamarent (Num. 21.) *Anima noſtra iam nauſeat ſuper cibo iſto leuiſſimo.* Obtinuerunt ergo carnes ſed in perniciem & interitum ſuum, vt ibi refertur. Audiamus hac de re S. Chryſoſt. in illa verba: *Vidi Dominum.* hom. 3. *Initio quidem non egemus multa exhortatione. Cur ita tandẽ? Eò quòd quilibet homo, etiamſi fuerit omnium pigerrimus, aggreſſurus negotium, plurimã in principio adhibet diligentiam, dumq; animi vigent, alacritas & vires integræ ſunt ac recentes, facilè ad id, quod propoſitum eſt, pertingit: cæterùm vbi maior pars viæ peracta eſt nobis, iamq; alacritatis vigor euanuit, vireſq; noſtræ defecerũt, nec aliud ſupereſt, quàm vt decidamus: tunc nobis in tẽpore adeſt Propheta veluti pro baculo quopiã alloquium ſuum nobis porrigens ac dicens: In fine ne corrumpas. Tunc enim Diabolus ſpirat vehementiùs. Et quemadmodũ pyratæ, qui mare nauigijs infeſtant, non tum, vbi conſpexerint naues è portu exeuntes inuadũt, (quid enim hinc fructûs caperent, ſi ſcaphã manem demergerent?) ſed vbi redierint onuſtæ plenæq; ſarcinis, tum demũ omnes expediunt artes: ita ſceleratus ille Dæmon ſimulat & videt aliquos multa collegiſſe, videlicet ieiunia, preces, eleemoſynam, caſtitatem, &c. tunc irrumpit vndiquè theſaurum perfodiens, vt in ipſis portûs oſtijs ſcapham demergat, &c.*

IV. Glires, qui ſomnolentiæ ſe dant.

IV. Glires alij, qui nimirum ſomno & ſomnolentiæ hoc tempore mancipantur. Notum eſt de glitibus, quod per hyemem totam dormiant, & in vere primùm euigilẽt. Hos imitantur, s. qui ſacro Quadrageſimæ tempore, quod corpori per abſtinentiam detrahunt, compenſant per ſomnolentiam: non aduertentes quod Eccleſia per Quadrageſimam ſingulis diebus initio Matutinæ horæ ad vigilantiam nos hor-

tetur. *Non ſit vobis vanum manè ſurgere ante lucem, quia promiſit Dominus coronam vigilantibus.* Ratio eſt, quia in ſomno plus homini inſidiatur & nocere poteſt Dæmon, ſopitis ex parte ſenſibus; præſertim ſi ex pigritia prolongetur & hoc ſacro tempore; teſte S. Leone ſer. 2. de Quadrag. *Semper tibi, ô anima Chriſtiana*, inquit, *vigilandum contra ſalutis tuæ aduerſarium fuit, ſed modò tibi maior cautio & ſolicitior aſſumenda prudẽtia eſt, quando idem hoſtis tuus acrior ſæuit inuidiâ.*

2\. 2. Qui hoc ſacro tempore dormiunt in peccatis, nondum expiatâ conſcientiâ, adeoque priuant ſe merito ieiunij aliorumque bonorũ operum, quæ per Quadrageſimam faciunt. Niſi enim in ſtatu gratiæ ſint, mereri nihil poſſunt. Suadeo igitur ipſis, vt initio mox Quadrageſimæ per Confeſſionem ſe Deo reconcilient. *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis*, canit eis Eccleſia. Videant ne contingat eis ſicut gliribus montanis in Valleſia, qui dum hyeme ſub niuibus dormiunt in cauernis ſuis, à ruſticis, qui priùs eorum cubilia obſeruarunt, eximuntur & dormientes adhuc in forum vendendi geſtantur, nec priùs euigilant, quàm venditi ad culinam, cultrum iugulo ſuo appoſitum ſentiant, (vt alibi retuli.) Hoc enim ſæpe contingit iis, qui profundè in peccatis dormiunt, nec excitari etiam ſacris temporibus queunt, vt vænondati & relicti in lethargo peccatorũ ſuorum priùs ſentiant cultrọ mortis iugulum ſuum à Dæmone peti, quàm euigilare cœperint; vti Zeno Imperator ebrietati deditus, qui poſtquam à coniuge fruſtrà ſæpe reprehenſus fuit, tandem ab eadem crapulam edormiens, ſepulchro incluſus ac deſertus eſt; ac licet poſt euigilans terribiliter clamaret & omnia ſponderet, auditus tamen non eſt; vt dixi alibi.

Trip. Do. 19. poſt Pent. C. 3. H.

V. Vrſos, qui cum murmure & impatientia ieiunant.

V. Alij extrahunt Vrſos, qui videlicet hoc ieiunij & pœnitentiæ tempus peragunt coacti & cum murmure atque impatientiâ. Sic enim & vrſus in principio hyemis per 15. dies, vel vt Ariſt. 8. l. animal. c. 17. vult, per dies 40. latitans in cauerna ſua ieiunat, & pedes tantùm ſuos ſugit, ſed cum murmure continuo, vt ſcribit Alexander apud Geſner. in Vrſo. Cui ſimillimi ſunt, qui per Quadrageſimam abſtinent à carnibus, delicijs, choreis, conuiuijs, nuptijs, aleis &c. non tamen ſine murmure, execratione, impatientiâ. Neque iſti Deo placent, ſcimus enim Chriſtum non admiſiſſe niſi voluntaria obſequia. Venit aliquando in terram Geraſenorum & liberauit ibi à Dæmone duos obſeſſos, verùm quia Geraſeni ægrè eum ſuſtinentes, rogauerunt vt diſcederet, mox ab eis receſſit Lucæ. 8. Similiter in ciuitatem Samaritanorum, quia ipſum velut Iudæum recipere nolebant, noluit intrare, nec ab inuitis obſequium petere vel accipere Lucæ 9. Poterat etiam in hodierno Euangelio Dæmonem compellere, vt ſibi miniſtraret, ſed quia id cum murmure & coactus feciſſet, maluit SS. Angelos admittere, qui cum gaudio id faciebant. Et verò nunc ieiunij lex tam eſt moderata, vt nemo iure conqueri de auſteritate poſſit. In primitiua Eccleſia & deinceps per aliquot ſæcula ieiunabant Chriſtiani vſque ad veſperam, vt patet ex Tertulliano, qui eorum refectionẽ, appellat *feras eſcas.* lib. de cultu fœm. cap. 9. Hieronymo in vita S. Hilarionis, Paulino in vita S. Ambroſij, Auguſt. epiſt. 86. Concilio Chalcedonenſi, S. Bernardo & alijs. Abſtinebant non ſolùm à carnibus, ſed etiam à lacticinijs, ouis, caſeo, vino. Neſciebant refectiunculam veſpertinam, quæ poſteà ob creſcentem ſenſim naturæ humanæ infirmitatẽ admiſſa eſt. Eodẽ modo pœnitentiæ pro peccatis iniungendæ magnoperè mitigatæ ſunt, vt aliàs oſtendimus: indulgentiæ frequenter offerũtur, nec magno labore parari poſſunt.

VI. Alij Camelos, qui per hos pœnitentiæ dies non tam Eccleſiæ ductum quàm propriã voluntatem ſequuntur, aut vulgi conſuetudinem. Cameli vltra conſuetum viæ ſpatium nõ procedunt, nec plus inſtituto onere recipiunt, teſte Plinio l. 8. c. 18. Ingeniculati excipiunt ſarcinas, & vbi ſatis impoſitum eſſe ipſis videtur, exurgunt: fruſtrà ad maiores grauioreſque coguntur, teſte Iulio Scaligero contra Cardan. exerci. 209. n. 2. Adhæc qui ſunt vnius ſocietatis, ſemper volunt ſimul comedere, & ſi vnus ex iis edere nolit, aut non poſſit, ſolent cum eo cæteri quoque ieiunare, vt ait Petrus Alphonſi apud Bercorium in Reduct. l. 10. c. 17. Hunc in modum aliqui ieiunare quidem volunt & ſuſcipere onus pœnitentiæ, ſed iuxta ſuum placitum, non iuxta Eccleſiæ præceptum aut ſuperiorum directionem: vel ſequuntur vulgum, cum eo comedunt & ieiunant præcisè ob ſocietatem. Parum hoc Deo placet, vti diſcimus ex Iſaia cap. 53. vbi tales conquerentes; *Quare ieiunauimus & non aſpexiſti: humiliauimus animas noſtras* (ad onus pœnitentiæ excipiendum) *& neſciſti?* audiunt: *Ecce in die ieiunij veſtri, inuenitur voluntas veſtra.* Sanè SS. Patres, vti S. Leo ſer. 4. de Quadrag. aliique maius virtutum & pietatis ſtudium requirunt à fidelibus in quadrageſima, quàm alijs temporibus ob ſacramentum paſſionis dominicæ iuxta antiquam Chriſtianorum conſuetudinem, à quorum veſtigijs diſcedere nos non decet.

VI. Camelos, qui iuxta placitum ſuum ieiunare volunt.

VII. Alij totidem auri pondo extrahunt, qui per hos dies non de lucris ſpiritualibus, ſed de burſæ lucris cogitant; quid in proximis nundinis Quadrageſimalibus vendant aut emant: animæ verò negotium ad finem Quadrageſimæ reijciunt; id quod Iſaias præcit. loco taxat: *Ecce in die ieiunij veſtri omnes debitores veſtres repetitis.* Quid autem abſurdius eſſe poteſt, quàm eo tẽpore debitores ſuos ad ſoluendum cogere, quo quis à peccatorum debitis cupit liberari diuinâ miſericordiâ? lucrum animæ ſuæ negligere, & lucrũ pecuniolæ captare? Iure ſanè his dicet Chriſtus: Nolite tempus ſalutis animarũ facere tempus nundinarũ, quo modo mercantibus in templo dixit: *Nolite facere domum patris mei domũ negotiationis.* Ioan. 2. Paris enim delicti eſt, tempus ſacrum dare profanis rebus & nundinis, ac locum ſacrum, idemque flagellum meretur: nempe vt moriens obliuiſcatur ſui, qui viuens oblitus eſt Dei & ſalutis ſuæ. *Fuit vnus huiuſmodi*, inquit S. Bernardinus. Fer. 5. poſt Dom. 4. Quadr. to. 4. *diues mercator, auarus, ſenex & ſine filijs, qui dũ eſſet grauiter*

VII. Aurum, qui per hos dies lucra quærunt.

niter inſtrique, vxor hortabatur eum vt confiteretur: & ipſe reſpondebat: Venerunt noua de Galais Flandria, & vxor dicit: Dimittatis Galaas, & cogitetis de factis animæ. Et ille dicit: Quantum valet piper? aſcendit vel deſcendit eius pretium? Et illa dicit: Amore Dei dimittatis iſta; nunc ecce frater confiteamini. Et ille repellit vxorem & omnes dicentes, quòd confiteretur, dicens: Vos facitis me mori ante horam, refricando mihi talia. Et ſic dicendo de ſuis mercantijs animam Diabolo commendauit. Ita ille.

Quare Audit. cauete, quæſo, ne in ollam iſtius Heliogabali manum immittatis, decipit enim impoſtor & mortem in olla ſua proponit; nec aliud quærit, quàm vt tempus Quadrageſimæ, quod debemus Deo, ipſi impendatis, adeoque eum quodammodo cadentes adoretis. Abſit à vobis hæc inſania. Dicite ei cum Chriſto, *Vade Satana.* Veniant ſancti Angeli, qui miniſtrent vobis dona cœleſtia & cibos animæ: Dei verbum, Sacramenta ſalutaria pœnitentiæ & Euchariſtiæ, orationem, mortificationem appetituum carnalium, corporis caſtigationem, miſericordiam erga pauperes. Hi ſi veſcimini & viuetis.

DOMINICA SECVNDA QVADRAGESIMÆ.

THEMATA.

I. Media ad transformandum induratum hominem in alterum virum, & cor emolliendum.
II. Quid actum in monte Thabor.
III. Quid in monte Thabor videri poſſit.
IV. Quare Chriſtus in paſſione ſuâ fecerit exceſſum.
V. Exercitia pia per Quadrageſimam inſtituenda.

THEMA PRIMVM.

Media ad transformandum induratum peccatorem in virum alterum & cor emolliendum.

1. *Verbi Dei frequens auditio.*
2. *Aſſidua oratio.*
3. *Conatus ſerius.*
4. *Aſſuefactio ad oppoſitum.*

Duxit illos in montem excelſum ſeorſum & transfiguratus eſt ante eos. *Matth.* 17.

CONDVXIMVS ante octiduum quòd velimus per hos dies ad exemplum Chriſti verſari cum beſtijs. Piſcem ex natatilibus iam vidimus, nunc agemus cum reptilibus. Puto enim & iſta adrepſiſſe ad pedes Chriſti degentis in deſerto. Horum princeps eſt ſerpens: qui etſi veneno plenus, præclarum tamen nobis tradit documentum. Nam vt ſcribit S. Hieronymus in epiſt. ad Præſidium, cùm præ ſenio caligare incipit, tum veterem exuit pellem; ſed 40. diebus priùs ieiunat, & tum anguſtum foramen inquirit; per quod eluctando laxatam ieiunio exuit cutem vnaque ſenectam. Nihil æquè neceſſarium peccatoribus; quàm vt hoc præſertim tempore, vetuſtam peccatorum pellem & inolita vitia exuant: vti auaritiam, gulam, ſuperbiam, luxuriam, iracundiam & huiuſmodi. Horruit quidem Moyſes & fugit, quando abijciens virgam, vidit eam conuerſam in ſerpentem. Exod. 4. Sed vbi Dei iuſſu illam apprehendit, vidit ſerpentem illum iterum conuerſum eſſe in virgam, quâ deinceps mira plurima patrauit. Pari modo horrebunt, opinor, peccatores præſertim inueterati ſerpentem illum, qui veterem exuat hominem & amplectatur nouum. Verùm non eſt quod abhorreant; virga erit, non ſerpens. Atque hoc etiam eſt, quod docemur in hod. Euangelio, ſcilicet vnà cum Chriſto transfigurari in alium hominem. Media ſuppetit Chriſtus in hac ipſa ſua mira metamorphoſi, quæ nunc expendemus.

I. Chriſtus accepit ſecum 3. diſcipulos, Petrum, Iacobum & Ioannem. Poſteriores duos Boanerges, id eſt, filios tonitrui, appellârat, quòd eſſent eximij & feruentes concionatores futuri: quibus bene iungitur Petrus, & ipſe ſummus verbi Dei præco, ipſe quoque tonans contra Iudæos, verbis illis: *Quem vos crucifixiſtis; auctorem vitæ interfeciſtis; quem vos interemiſtis &c.* Act. 2. 3. 4. & 5. Igitur qui transfigurari & in alterum virum è peruerſo mutari vult, verbi Dei præcones frequenter & libenter audiat. *Numquid non verba mea ſunt quaſi ignis; dicit Dominus, & quaſi malleus conterens petram?* Ierem. 23. Mirum quid de Germanico, viro clariſſimo, C. Caligulæ Imper. patre, ſcribit Plinius libro vndecimo capite 37. Suetonius in Calig. cap. 1. & 5. eius defuncti corpus rogo quidem abſumptum fuiſſe, cor au-

1. *Verbi Dei frequens auditio.*

tem

tem ſolum ab igne comburi non potuiſſe, ob venenum à Tiberio ei propinatum. Verùm vbi id de conſilio Medicorum theriacâ probatiſſimâ perfuſum fuit, mox combuſtum eſt. Theriaca fit è carnibus viperæ, iunctis alijs ſimplicibus: & concio verbi Dei ferè fit è peccatis hominum, quæ committunt, vt ea perſtricta corrigant. Ergo ſi cuius cor veneno vitiorum ita obfirmatum eſt, vt igni Spiritûs S. reſiſtat, perfundatur crebrâ verbi Dei auditione, & tandem ſuperabitur ac cedet imperanti Deo. Ita enim dicitur Sap. 16. *ſermo Dei ſanare omnia.* Exemplum habemus apud Ruffinum libro tertio nu. 167. Roſweid. libro ſeptimo, de vitis PP. de Paulo ſimplice, diſcipulo S. Antonij, qui ingredientes in templum ſpectans vidit pleroſque hilari vultu & animo ingredi cum Angelis cuſtodibus, ſimiliter lætantibus. Vnum tantùm inter eos vidit nigrum & nebuloſum corpus habentem, & Dæmones hinc inde trahentes eum miſſo in naribus frœno, Angelumq́ue eius à longè ſequentẽ triſti vultu. Eundem porrò egredientem vidit clarâ facie & candido corpore, Angelum eius mirè exultantem, Dæmones à longè ſequentes. Itaque Paulus templum ingreſſus in altiorem locum aſcendens turbæ explicuit conuocatæ, quod vidit, petens ab illo, quem vidit, vt ſe manifeſtaret cauſamq́ue ſuæ mutationis exponeret. Mox ille coram omnibus aperuit, quomodo multo tempore fornicationi fuiſſet deditus, ingreſſus verò templum audiſſet prædicari id Iſa. 1. *Mundi eſtote & tollite malitias de animabus veſtris antè conſpectum oculorum meorum &c.* eoq́ue audito compunctus promiſerit Deo emendationem renuncians prioribus vitijs: ſicq́ue eo propoſito firmatus exierit è templo. Quo audito omnes Deum laudârunt, atque intellexerunt verbo Dei hominem iſtum ſic fuiſſe immutatum. In vita S. Philippi Nerei ſcribit Ant. Gallonius iuuenem quendam ſæculo & leuitati deditum, ſæpe eius conciones frequentare quidem, ſed tantùm deridere ſolitum. Vnde aliqui eijciendum putabant: ſed Sanctus eũ tolerandum dicebat, fore vt ſuo tempore caperetur Dei verbo. Idq́ue tandem factum eſt inſperatò, ita vt mundo valedicens ordinem S. Benedicti ingreſſus ſit. Abbas Paſtor hac ratione demonſtrabat duritiam frangi Dei verbo: *Natura aqua mollis eſt, lapidis autem dura eſt: & ſi vas aquâ plenum pendeat ſupra lapidem, ex quo aſſiduè ſtillans gutta cadat in lapidem, tandem perforat eum: ita & ſermo diuinus lenis, cor autem noſtrum durum eſt: audiens ergo homo frequenter ſermonem diuinum, aperitur cor eius ad timendum Deum.* Ita vita PP. l 6. libello 18. nu. 16. Ratio eſt, quia in concione non ſolùm oſtenditur tibi deformitas tua, vt teipſum agnoſcas & horreas, ſed mouetur etiam cor, vt te emendes.

II. Aſſidua. oratio.

II. Chriſtus orauit, & *dum oraret; facta eſt ſpecies vultûs eius altera;* ait S. Lucas. Idem faciat qui duro eſt corde, inſtet orationibus, & ſic, vt ſperandum, dum orando perſeuerat, mutabitur in virum alterum. Ratio eſt, quia homo facilè induit mores eorum, quibuſcum crebrò conuerſatur & loquitur: velut qui cum vnguentario diu moratur aut cum homine aulico cuius veſtes ſuaui odore redolent, eodem odore imbutus diſcedit: qui cum Cæſare frequenter & familiariter agit, ſenſim graues induit mores, magnarumq́ue rerum ſcientiam ſibi comparat, gratiamq́ue imperatoris. Ita *ex conſortio ſermonis Domini* Moyſes poſtquã 40. diebus cum Deo in monte Sinai commoratus fuit, ſplendorẽ in vultu contraxit adeò radiantem, vt Hebræi non poſſent in eum intendere, niſi vultum velaret, Exod. 34. Vnde S. Chryſ. lib. 1. de orando Deum, ait: *Sicut fieri nequit, vt qui Solis radijs fruitur, non effugiat tenebras: ita fieri nequit, quin ille, qui cum Deo conſuetudinẽ agit, deſinat eſſe mortalis. Et qui cum Cæſare miſcent ſermones familiariterq́; cum eo verſantur, non poſſunt eſſe pauperes: multo minùs fieri poteſt, vt qui Deum deprecantur, familiariter cũ eo colloquentes animas habeant mortales. Nã mors animæ eſt impietas ac vita pugnans cum lege diuinâ.* Certè Auguſtinus ante conuerſionẽ ſuam, cùm putaret ſibi impoſſibile eſſe à cõſueto illegitimo thoro ſeſe cõtinere, ad orationẽ conuerſus, feruenter & frequẽter orabat: *Domine da quod iubes & iube quod vis.* Tandẽ exauditus & voce ſenſibili iuſſus legere ſcripturæ ſacræ Codicẽ: legit & abrupit vincula omnia; atque tũc: *Quàm ſuaue mihi ſubitò factũ eſt,* inquit l. 9. Confeſſ. ca. 1. *carere vanitatibus nugarũ? quas amittere metus fuerat, iam dimittere gaudium erat.*

Adhæc oratio tam potens eſt, vt omnia impetrare poſſit, ſi aſſidua ſit & conſtans. Ita enim S. Iacobus c. 1. ait: *Siquis veſtrûm indiget ſapientiâ, poſtulet à Deo, qui dat omnibus affluenter.* Hinc S. Auguſtinus ſer. 22. ad fratr. in Eremo. *O quàm grandis eſt ipſius orationis cauſa? Oratione Saulus efficitur Paulus & Doctor gentium: Ieremias confortatur in carcere: Daniel inter Leones exultat: Iob in ſterquilinio nudus triumphat: Suſanna inter ſenes defenditur: Paradiſum de cruce latro inuenit: Stephanus de torrente in cœlum ſuſcipitur & inter lapidantes pro Saulo exauditur.* Quo vltimo exemplo habemus induratos emolliri etiam poſſe precibus alienis, vti Saulum oratione S. Stephani. Si ergo alterius oratio impetrare poteſt inueterato peccatori emendationem, quanto magis propria? Et ſi propria nil impetrat, adhibeatur & aliena. Sanè quod protomartyr Stephanus obtinuit Saulo, ſectæ ſuæ pertinaci defenſori, hoc etiam alter quidam Stephanus Abbas, Grandimontenſis Ordinis inſtitutor, dum montis Moreti eremum in Aquitaniâ incoleret, militi cuidam ſeu nobili, vt flagitium, in quo obſtinatior hærebat, dimitteret precibus impetrauit. Vnde is, qui priùs neque ab eo ſe deſiſtere poſſe, neque ſi poſſet, velle dixerat, repente mutatus, peccatum ſuum fleuit, vitamq́ue correxit. Maiol. l. 2. c. 2.

III. Conatus ſerius.

III. Chriſtus aſcendit in montem, in eo transfigurandus. Adhibe & tu conatum ac ſeriò te reſolue, quòd velis aliam inire viam. Audi Senecã. l. 2. de ira c. 12. *Quodcumque ſibi imperauit animus, obtinuit. Quidam ne vmquam riderent, conſecuti ſunt. Vino quidam, alij Venere, quidam omni humore interdixêre corporibus. Didicerũt alij in funibus ambulare, immania onera portare, mergi in profundo nec reſpirare.* Delphos Sophiſta quidam

profectus

profectus fuiſſe fingitur (in Fab. Æſopi) vt periculum faceret de Apollinis ſcientiâ & veritate oraculorum. Paſſerculo igitur manu comprehenſo, eoque veſte contecto, prope tripodem aſtitit, dixitque: *O Apollo, quod manibus fero, vivumne eſt an mortuum?* ſi dixiſſet, mortuum; vivum oſtenſurus erat paſſerem; Si viuum, ſtatim compreſſum ſuffocaſſet & mortuum protuliſſet. Quid igitur oraculum? *vtrum vis, heus tu, facere, facito: penes te enim eſt illud facere: ſiue mortuum ſiue viuum oſtendere.* Sic omninò reliquit Deus hominem in manu conſilij ſui (Eccleſiaſtici 15.) ſi vult eſſe viuus & bonus, poteſt, ſin mortuus & malus, æquè poteſt: in manu eius eſt vita & mors, poſſe & non poſſe beati. Merâ itaque electione improbus eſt & manet. Hinc S. Thomas Aquinas à ſorore interrogatus, qui ſaluari poſſet. *Volendo*, reſpondet apud Ferdin. Caſtigl. in hiſt. S. Dominici. At conatus, inquis; magnus adhibendus & mons virtutis conſcendendus eſt, qui non parum difficultatis habet. Quid ni pro regno cœlorum laborare deceat? Nonne homines quidam Ethnici, pro terreno lucro vel inani gloriâ naturam in ſeipſis tandem correxerunt, cum maximo labore? Demoſthenes ille Græcorum orator cùm linguâ blæſus eſſet vt litteram R. pronunciare poſſet, lapillo in os ſumpto perorare didicit: laterum quoque infirmitatem labore emendauit: vocis exilitatem & aſperitatem exercitatione continuâ: vndoſis etiam littoribus inſiſtens declamationes fluctuũ fragoribus obluctantibus edebat, vt ad fremitus concitatarũ concionum aures aſſuefaceret: domi magnum habebat ſpeculum, cuius ex aduerſo ſtans perorare ſolebat, vt ſuam actionem inſpiceret: lapillis in os inſertis aliquã diu declamabat, vt poſt ore vacuo expeditiùs loqueretur. Valer. Max. l. 8. c. 7. Plut. in eius vitâ. Et hæc iſti omnia ſeu quæſtûs ſeu vani honoris gratiâ. Non poſſit ergo vel non velit Chriſtianus vitia ſua reſecare propter æternam in cœlo gloriam? Credite mihi ſurget in iudicio Demoſthenes; ſurgent Gentiles & condemnabunt tales.

Et verò res tanti laboris non eſſet: modò manum aratro admoueremus: leuior enim mox appareret, vel exercitio ſaltem fieret. At verò multi in luto ſemper hærent, quia nunquam eluctari tentant: velut ignauæ ancillæ, quæ colum vndique circumferunt, & nihil operis faciunt: quia fuſum nunquam apprehendunt; contra quàm dicitur de muliere illâ ſapiente Prou. 31. *Manum ſuam miſit ad fortia & digiti eius apprehenderunt fuſum.* Non magno labore ſtrauit Goliathum Dauid, quia magno animo cucurrit ad certamen & miſit manum in perã, & tulit inde lapidem &c. 1. Reg. 17. Pari facilitate & nos ſterneremus noſtra vitia inolita, modò conari & mittere manum ad opus vellemus.

IV. Aſſuefactio ad oppoſitum.

IV. Paulatim aſcendit Chriſtus ad transfigurationẽ. Nam in Cæſarea Philippi promiſit ſe aliquibus diſcipulis breuî oſtenſurum gloriam ſuam. Inde perrexit ad montem Thabor, diſtantem à Cæſarea 20. leucis ſeu horis, teſte P. Corn. Matth. 17. adeoque cõſumpſit in itinere 6. dies, cùm in tribus eò venire poſſet; quia nimirum paulatim progreſſus intereà in Caſtellis prædicauit. Hunc in modum ſenſim aſſuefacte ad contrariam vitio tuo virtutem & paulatim eradicabis illud: quia conſuetudo conſuetudine vincitur. *Sic gutta cauat lapidem, non bis ſed ſæpe cadendo.* Diſputantibus aliquando Philoſophis de virtutis difficultate, proſiliens Antiſthenes: *Virtus*, inquit, *aſsiduitate & ſtudio diſci poteſt.* Inter eremicolas veteres frater quidam fuit, vt eſt in Vitis PP. l. 5. apud Roſweid. libello 8. qui cùm ſemel ab obſeruantia regulæ excidiſſet, viſâ difficultate emendationis mœſtus dicebat: *Quando habeo me inuenire ſicut aliquando eram?* Cui ſenior quidam narrauit apologum de patre, qui miſit filium ad expurgandũ agrũ à ſentibus & tribulis; quẽ cùm aſpexiſſet filius plenum vndique ſpinis & vrticis, de profectu laboris deſperans decubuit in agro & dormiuit. Interim venit pater viſurus quid profeciſſet filius. At hic fruſtraneum prætendens laborem; nihil ſe molitum ait; ſed in agro dormiuiſſe. Cui pater: *Fili ad menſuram latitudinis, quam iacens in terrâ occupas, per ſingulos dies operare, & ita paulatim proficiet opus tuum.* Quòd cùm filius feciſſet, breui tempore totum agrum excoluit. Hunc in modum egit cum quodam nobili, ſeu; vt habet S. Bernard. ſer. 21. Quadr. cum quodã Cardinali certo alicui vitio aſſueto S. Bernardus. Cùm enim illum ad pœnitentiam inuitaret, nec ille acquieſceret, ait: *Si non vis pacem facere cum Deo, ſaltem cum eo treugam ſeu inducias fac. At ille. Quamdiu? Cui B. Bernardus: Abſtine tribus diebus pro Dei amore ab omni illicito. Acquieuit ille: & Bernardus: Tribus alijs diebus abſtine amore virginis glorioſæ; quod etiam fecit. Demũ addit nunc iterum abſtineas amore aliorum Sanctorum; quod itidem fecit. Cumq; Bernardus ſuaderet hoc denuò inchoari, reſpõdit ille: Nolo amodò cum Deo treugam facere ſed continuam pacem. Facile enim mihi nunc eſt abſtinere à malo.* Ita ferè Bernardinus. Ad extremũ nônne beſtiæ multa mira & naturæ ſuæ planè contraria facere docentur? Quid magis horret lepus, quàm tympani ſonitum? Hinc enim prouerbium: Lepus ad tympanum: **Er bleibt wie ein Haaſz bey der Trummel.** Et tamen viſus eſt lepus pedibus ſuis pulſare ſuper tympanum. Et quid non addiſcunt canes? cibum ori ingeſtum licet famelici retinent eouſque donec ab hero licentiã edendi obtineant, & ſimilia. Vidi ipſe aſinum ad numeros ſaltantem, & per circulum inoffenſo pede tranſilientem: capram ſupra funes dexterrimè ambulantem. Et hæc beſtiæ diſcunt ſolo pabuli deſiderio ſtimulatæ: quid non conari debeat homo, tanta prouocatus mercede, in cœlo obtinenda? Quid? quàm multi, putatis, deſueſcerẽt à iuramentis, ſi pro ſingulis eorum omiſſionibus offerretur illis aureus vnus? Cogita ergo tibi decretas in cœlo tot coronas, quot ictus prauæ tuæ conſuetudinis intermiſeris.

Quare euigilemus Audit. & aggrediamur opus, *abijciamus opera tenebrarum & induamur arma lucis.* Etenim ſi vnquam aliàs, nunc tempus eſt acceptabile ad exuendum veterem hominẽ: Nunc ieiunij tempus, nunc frequentes conciones, nunc crebriores comprecationes, nunc

dies

dies pœnitentiæ. Vtamur his ſalutaribus pharmacis, vt ita demum cum Saluatore noſtro transfigurati, ſeu in homines alios mutati, audiamus & ipſi vocē Patris noſtri cœleſtis: *Hic eſt filius meus dilectus.*

THEMA SECVNDVM.

Quid actum in monte Thabor.

1. *Per laborem perueniendum ad gloriam.*
2. *Beatitudo in cœlo quarenda, non in terra.*
3. *In omni actione conſiderandus finis.*
4. *Vigilandum illis, qui videre Dei gloriam volunt.*
5. *Chriſtus audiendus ab omnibus, quia clarificatus à patre.*
6. *Paſſio ab omnibus Chriſtianis recogitanda.*

Ecce apparuerunt eis Moyſes & Elias cum eo loquentes.
Matth. 17.

QVando electores Imperij ad Comitia conueniunt, magna iure merito tractari per eos creduntur, nec erit facile, qui eorum decretis ac ſtatutis contraire auſit. Venit hodie ſummus cœli & terræ Imperator, Deus Pater in montem Thabor quaſi ad comitiorum locum vnà cum filio Rege Regum: & comparent ibi Elias quaſi Enſifer, Moyſes quaſi Dapiſer, tres primarij Apoſtoli quaſi tres Electores Eccleſiaſtici & orbis Archiepiſcopi. Magna ergo eſſe debent, quæ ibi tractata & conſtituta ſunt. Quænam verò illa Audiamus.

I. Per laborem perueniendum ad gloriam.

I. Concluſum per laborem eſſe ad gloriam perueniendum. 1. Quia poſt dies ſex, ſcilicet laborioſos, itum eſt ad ſabbathum transfigurationis glorioſum. Deinde, quia per aſcenſum deuentū in montem excelſum ad ſpectandam Chriſti gloriam. Priùs ergo laborandum quàm quieſcendum: priùs pugnandum, quàm ſpolia diuidenda ſunt. Quæ cauſa eſt, cur Deus non conceſſerit Hebræis ſpolia vrbis Iericho Ioſuæ 7. conceſſerit autem paulò pòſt ſpolia vrbis Hai cap. 8.? quia ſcilicet hanc manu ſua expugnârunt: illam non item, ſed Deus ſubruit muros eorum, præciſè ad ſonitum buccinantium, quem Deus pro labore non reputauit. Quare cùm Achan ſpolium inde ſuſtuliſſet, iuſſit eum deleri ac comburi.

Multi quidem intereſſe ſpectaculo beatitudinis volunt, ſed laborare, & aſcendere nolunt: multi cum Achan ſpolia auſerre licet immeriti deſiderant, de quibus Prouerb. 13. dicitur: *Vult & non vult piger.* Vbi S. Hieron. *Rectè pigri vocabulo denotatur, qui vult regnare cum Domino, non tamen pati pro eo: delectant præmia cùm pollicentur, deterrent verò certamina, cùm iubentur.* Regnare vis? Volo, ais, ſed vis iniuſta reſtituere? nolo, ais. Famam? non audeo. Vis inimico ignoſcere? non poſſum. Vis pellicem abijcere? modò non, ſed aliquando. Hoc eſt: Vult & non vult piger.

II. Beatitudo in cœlo quærenda, non in terra.

II. Non eſſe in terra beatitudinem quærendam, ſed in cœlo. Siquidem Petrus, qui id facere optabat dicens: *Faciamus hîc tria tabernacula;* minimè auditus eſt, ſed ſurgere & deſcendere cum Chriſto iuſſus. Terra enim non eſt locus triumphi, ſed certaminis. Duces Romani alibi pugnabant, non niſi Romæ triumphabant: in terra locus pugnæ, in cœlo locus coronæ eſt. Adhæc nimis exigua ſunt huius mundi bona ad cor hominis exſatiandum: vnde in hoc transfigurationis ſpectaculo, vna tantùm gutta beatitudinis propinabatur Apoſtolis, claritas corporis glorioſi, non alia quamplurima bona. Mundus hic *terra Chabul*, id eſt, *vilis & lutoſa eſt*, nec digna retributio pro cedris, quam dedit Salomon Regi Hiram; qui proinde, vbi egreſſus eam vidit, contempſit: *Haccine,* inquit, *ſunt ciuitates, quas dediſti mihi frater?* 3. Regum 9. Vtinam etiam mundi amatores egrederentur & viderent quàm vilis ſit gloria & merces, quam pro laboribus dat mundus! Aſpiciant cœlum quàm pulchrum & quàm vaſtum ſit. *O Iſrael quàm magna eſt domus Domini & ingens locus poſſeſſionis eius!* Baruch 3. Rectè dixit Eccleſiaſtes cap. 2. *Sapientis oculi in capite eius: ſtultus in tenebris ambulat.* quia ſcilicet hic oculos in pedibus habet, adeoque terram ſolummodò intuetur & quærit: ille verò cœlum. Grauiter reprehenſæ ſunt à Moyſe tribus Gad & Ruben, quòd in terram promiſſam, lacte & melle manantem ingredi propter pecora ſua detrectarent & in paſcuis cis Iordanem remanere vellent. Num. 32. Multò magis reprehenſione digni, qui cœlo neglecto in terra, vbi animales homines paſcuntur, requiem ſuam quærunt. Latro malus in terra requiem quæſiuit, ideò illam perdidit & in terra & in cœlo: Latro bonus cœlum deſiderauit, ideoque mox inuenit. Ille oculos in pedibus, hic in capite habuit: ille ſtultus, hic ſapiens fuit.

III. In omni actione conſiderandus finis.

III. In omni actione reſpiciendum eſſe finem. Multi multa incipiunt, ſed ad finem non reſpiciunt. Contra hoc eſt, quod in hac transfiguratione ſermocinatio fit de exitu ſeu fine vitæ Chriſti. Cùm Leopoldus I. Auſtriacus cogitaret de inuadendis Suicenſibus & de ingreſſu deliberaret cum ſuis, Io. Stok, eius morio, exclamat: *De ingreſſu cogitatis omnes, nemo de egreſſu.* Stumpſius in Chron. anno 1315. Euentus conſilium comprobauit, nam eius equitatus interceptus & cæſus eſt, ipſe vix euaſit. Sic Iudas quærebat, quomodo opportunè Chriſtum traderet, Marci 14. ſed non quæſiuit, quomodo ipſe laqueum euaderet: ideò pœnitentiâ ductus, à Iudæis repulſus eſt cum ludibrio: inde fugit ad templum, reſtituitque pretium; ſed nec ibi effugium reperit: cucurrit ergo ad laqueum, vbi omninò perijt. Quæſiuit opportunitatem, quomodo in ſcelus intraret, ſed non quomodo exiret: vnde factum, vt vbique impingeret, & tandem in arbore caput confringeret.

Facilè quis homicidium committit, ſed difficulter expiat. Facilè item in aſylum poſt homicidiū cōfugit, ſed difficulter inde exit quantæ id molis & ſolicitudinis? quanti laboris eſt?

Vigilan-

IV. Vigilandum illis, qui videre Dei gloriam volunt.

IV. Vigilandum eſſe illis, qui videre Dei gloriam volunt. Etenim Apoſtoli quia initio transfigurationis dormierunt, initium non viderunt; vt habet Lucas; at niſi excitati fuiſſent, nec medium nec finem vidiſſent: ita multi dum ſe ſomno tradunt, Chriſtum negligunt. Quam ob cauſam tam conſtanter excubiæ in noſtra arce fiunt, cùm ſciamus hoſtem procul hinc abeſſe? quia nimirum ſemel ex improuiſo aduentare & nos adoriri poſſet. Hac de cauſâ S. Henricus Imperat. cùm ad ſepulchrum ſui Magiſtri D. Wolfgangi Ratisbonæ orans vidiſſet Sanctum demonſtrantem ſibi in pariete ſcripturam: *Poſt ſex*; diem ſibi ſextum fatalem prædici exiſtimans, quamprimùm eleemoſynis & pijs operibus parat ſe ad mortem. At vbi illum ſupervixit, parat ſe in ſextum menſem: poſteà in ſextum annum, quo exacto Imperator renunciatus eſt. Refert Adelbodus, apud Raderum in Bau. S. parte 1. Ita nimirum ſi nos de hora in diem, de die in hebdomadem, de hebdomade in menſem, de menſe in annum pararemus ad mortem, tunc ſanè ad transfigurationem cœleſtem velut futuri in cœlo Imperatores fœliciter pergeremus. Quare S. Matthæus non ſine myſterio ait Chriſtum poſt ſex dies, à prædictione ſcilicet transfigurationis ſuæ, aſcendiſſe in montem, vbi transfiguraretur. Idem Dominus cùm morti appropinquaret veniſſetque Bethaniam, iterum repetuntur ſex dies: *Ante ſex dies Paſchæ*. Joan. 13. Sex hi dies ſunt laboris, quos ſabbathum ſubſequitur. Tota ergo vita noſtra vigilia & labor eſſe debet, mortiſque meditatio, vt ad ſabbathum illud gloriæ tandem perueniamus.

V. Chriſtus audiendus ab omnibus, quia clarificatus à patre.

V. Chriſtum audiendum eiuſque religionem amplectendam ab omnibus, qui non volunt perire. Eum enim Deus pater clarificauit & demonſtrauit eſſe filium ſuum adeoque audiendum ab omnibus. Clarificauit autem primò per ſcripturam, maximè per Euangelium, quod tot ſeculis pro vero & diuino habitum, à nullo

1\. ſiue Iudæo ſiue Gentili refutatum aut falſitatis redargutum eſt, quod vtique feciſſent Iudæi, qui tempore Chriſti & Apoſtolorum vixerunt Chriſto infenſi ſi potuiſſent.

2\. Secundò per Iudæorum diſperſionē & exilium tam diutinum, qui velut vas figuli confracti ſparſim iacent, nec vnquam coire poſſunt. Nimirum in pœnam occiſi Chriſti ſupplicium hoc luunt, iuxta verbum Chriſti; adinſtar illius Cain, ob fratris necem profugi. Multos SS. Prophetas occiderunt Iudæi, nunquam tamen adeò puniti ſunt atque ob Chriſti necem.

3\. Tertiò per Idololatriæ euerſionem & mundi ad Chriſtum conuerſionem. Quantum enim & quamdiu reſtiterre ei Tyranni ac Gentilium tot nationes? cedere tamen debuerunt, non gladijs, ſed verbo Dei & miraculis Sanctorum. Vel enim mundus conuerſus eſt per miracula Chriſtianorum: & habemus Chriſtum eſſe audiendum: vel ſine miraculis; & hoc ipſum eſt maximum Chriſti miraculum.

4\. Quartò ſi non Chriſtus eiuſque doctrina & religio audienda; quę alia ſectanda; quę alia tam rationi humanę conueniens, tam iuſta, ſancta, ſecura? Adhæc vel audies Chriſtum; vel non audies. Si audies, nihil tibi oberit audiuiſſe, etiamſi non ſit Deus & Iudex mundi. Si non audies, væ tibi, ſi ſit Dei filius & Iudex tuus. Rurſum vel vera eſt eius doctrina & religio, vel falſa, nihil eſt ſaltem quod metuas, ſi eam ſequaris, quia ad virtutem & honeſtatem ducit, ob quam nemo vnquam puniri timuit. Si vera, væ tibi, ſi eam non ſequaris. Cur ergo in hoc dubio non eligis viam ſecuriorem? Quòd ſi de re parui momenti quæſtio foret, non multum intereſſet, hanc vel illam viam inire, v.g. ſi de pilei aut pallij amiſſione tantùm ageretur. At ſi de vita tua & rerum ſummâ agitur, vti hîc, nónne obligaris ipſo rationis dictamine eligere viam tutiorem, quæ periculis & latrocinijs expoſita non eſt? Ipſum ergo audite, Atheos autem & infideles ſinite; quia cæci ſunt & duces cæcorum.

VI. Paſſionem Domini noſtri omnibus Chriſtianis ſedulò meditandam ac pro eâ gratias agendas, maximè hoc tempore Quadrageſimali. Id ſtatuerunt Moyſes & Elias duo magni Legiſlatores, qui de eius *exceſſu*, id eſt, paſſione verba faciebant, appellantes vtique eam exceſſum amoris, humilitatis, liberalitatis, patientiæ, conſideratâ eius dignitate, hominum verò indignitate & ingratitudine. Aſſuerus Rex operâ Mardochæi ſeruatus ab inſidijs duorum Eunuchorum, qui necem ei moliebantur, iuſſit vtrúmque ſuſpendi, & obſequium Mardochæi referri in Annales, eoſque ſibi prælegi. Tum interrogauit an quid præmij pro hac fide Mardochæus accepiſſet, intelleĉtoque nihil accepiſſe, iuſſit eum imponi equo ſuo & per vrbem circumduci ſummo cum honore. Eſther 6. Iam ſi Rex in Annales refert & relegit obſequium ſerui, nónne iuſtius eſt, vt ipſe ſeruus meminerit beneficij, à Rege ſibi præſtiti? Chriſtus à morte nos eripuit, quam machinati ſunt nobis Dæmones; hoc igitur in Annales cordis noſtri inſcribendum, imò inſculpendum eſt, vt nunquam è memoriâ excidat. Quod etiam inſinuauit ipſe Dominus Lucę 9. cùm ad diſcipulos dixit: *Ponite vos in cordibus veſtris ſermones iſtos: Filius enim hominis futurum eſt vt tradatur in manus hominum*. q.d. inſcribite hoc in corda veſtra. Ab Ethnico homine ad brutum animal deſcendamus. Scribit Oppianus in Ixeuticis, apud Geſner. ciconiam in Italia, cùm per biennium aduerteret pullos ſuos à ſerpente, ſub tecto hoſpitante, laniari, ſe abſente & ad paſcua auolante; tertio anno adduxit auem peregrinam ſecum, acuto armatam roſtro paulò ſe breuiorem; que excluſos pullos abſente ciconiâ cuſtodiret. Hęc itaque auis cum ſerpente conflixit, eumque crebris morſibus tandem occidit: ſed viciſſim in certamine ita vulnerata & deplumata eſt, vt nuda prorſus fieret. Quid actum? quia adueniente autumno nondum illi pennæ ſuccreuerant, manſit in eius gratiam ciconia vltra conſuetum migrationis tempus, donec ea pennis veſtiretur & ad auolandum vires ſumeret, tunc vnà cum illâ diſceſſit. Quis hîc plùs miretur, an peregrinę auis beneficentiam?

VI. Paſſio ab omnibus Chriſtianis recogitanda.

an ciconiæ gratitudinem? Iam vide Dei filium, qui cùm videret nos miſeros Adami filios à ſtygio ſerpente deuorari, è cœlo aduolauit & cum ſerpente illo conflixit: licet eum confecerit, miſerrimè tamen & vulneratus, imò & enectus eſt. Recolimus hoc beneficium maximè per Quadrageſimam. Nónne igitur decet, vt tantiſper tanto ſeruatori aſſiſtamus & condoleamus, donec in reſurrectione reſumat quaſi pennas gloriæ ſuę? Expenderunt & fecerunt hoc non pauci: miles ille apud Tertull. de corona militis, Godefridus Bullionius, S. Ludouicus, S. Eliſabethá; qui ob memoriam paſſionis Dominicæ coronas, lætitiam referentes, geſtare in capite renuerunt, quòd eorum Dominus in ſuo ſpineam geſtâſſet. Expendit S. Brigitta, ſingulis ferijs ſextis amarum aliquid maſticare ob amaram Chriſti paſſionem ſolita eſt; expenderunt alij varijs alijs modis, vti ſuo loco dicemus. Expendamus igitur & nos portando hîc cum Domino noſtro ſpineam coronam, vt portare ibi mereamur roſeam.

THEMA TERTIVM.

Quid in monte Thabor videri poſſit.

1. *Videmus ibi Gloriam Chriſti.*
2. *Gloriam noſtram in cœlo.*
3. *Videmus regna mundi & gloriam eorum.*
4. *Videmus in valle Ioſaphat ſpecimen futuri iudicij.*

Duxit illos in montem excelſum ſeorſum & transfiguratus eſt ante eos. *Matth.* 17.

QVid procul videre & multa vndique circumſpicere deſiderat, in prææltum montem aſcendit: quemadmodum hîc æſtiuo tempore in vicinum Græcio montem Schökel, eâ ſolâ cauſâ aliqui aſcendunt, vt ex alto circumſpiciant latiſſimam regionem. Hoc etiam fine iuſſit Deus Moyſen aſcendere in montem *Abarim*, hoc eſt, *tranſituum*, & cacumen eius Nebo, vt inde ei oſtenderet promiſſam terram Chanaan, iam in conſpectu ſitam: *Aſcende in montem iſtum Abarim*, inquit, *& vide terram Chanaan, quam ego tradam filijs Iſraël obtinẽdam, & morere in monte.* Deut. 32. Aſcendit Moyſes & monſtrauit illi Deus totam regionem, vt habetur Deut. 34. In hodierno Euangelio mons quidam excelſus nobis demonſtratur, mons, inquam, Thabor, è quo quaquauerſùm latiſſimus eſt proſpectus & mira cerni poſſunt, etiam remotiſſima & hominum oculis imperuia. In hunc igitur montem hodie aſcendamus & vndique circumſpiciamus.

I. *Videmus ibi gloria Chriſti.* I. Videmus quaſi cum Stephano cœlum apertum, ibique diuitias & gloriam Domini ac Ducis noſtri Chriſti. Inuitârat ille ad ſequelam & militiam ſuam vniuerſos, quando Matth. 16. dixit: *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum & tollat crucem ſuam & ſequatur me.* Quia verò diſcipuli eius & præſentes alij dicere poterant: Quomodo rem tantam, crucem & contemptum, hominibus perſuadebis, vt tuam ſequantur, cùm ſis homo pauper, ne vnum quidem ceſpitem poſſidens in terrâ? Vbi tuæ diuitiæ & potentia? Vnde tuis militibus numeres ſtipendia, & refundas mercedem? Idcirco mox ſubiecit: *Amen dico vobis, ſunt quidam de hic ſtantibus, qui non guſtabunt mortem, donec videant filium hominis venientem in regno ſuo*: hoc eſt, *in regia charitate*, vt ait Sanctus Leo ſermone de Transf. quam vobis in ſpecimine & breui quodam compendio demonſtrabo. Exinde cœpit pergere verſus montem Thabor, diſtantem ad 20. leucas ſeu horas à Cęſareâ Philippi, vbi tunc erat Chriſtus, cùm hoc promitteret, & poſt ſex dies ſenſim progrediendo, per villas nimirum & oppida prædicando, peruenit ad montem illum, vbi maieſtatis, gloriæ & potentiæ ſuæ ſpecimen edidit, quo nos omnes inuitaret ad ſectandam eius militiam & amplectendam crucem; quando tam glorioſum, potentem & opulentum ſe oſtendit Ducem ac remuneratorem. Imprimis enim in vultu, Solis inſtar radiante, demonſtrauit incomparabilem ſplendorem ſuæ diuinitatis: in veſte, niuis inſtar candidiſſimæ, dotes glorioſi corporis & animæ, omnem creatum ornatum longiſſimè ſuperantes: in præſentiâ Moyſis & Eliæ, ſocietatem & conuerſationem iucundiſſimam: in eorum adductione, poteſtatem in viuos & mortuos: in monte excelſo, cœlum empyreum ſereniſſimum, puriſſimum, ſecuriſſimum, ſpatioſiſſimum: quemadmodum ſupra montes prææltos perpetua eſt aëris ſerenitas, puritas & tranquillitas, ſpatiaque viſuntur ampliſſima: in nube vmbroſâ & lucidâ perpetuam cœli diem, omnes tenebras excludentem, nec non ſtabile refrigerium ab omni æſtu & moleſtiâ defendens: in ecſtaſi & voce Petri delicias: gaudium fœlicitatem ſuæ beatitudinis incomprehenſibilem: in voce Patris, certitudinem & aſſecurationem huius gloriæ: in tribus denique diſcipulis ſuis primarijs, teſtes huius ſpectaculi & oſtenſionis ſuæ. Quis iam hæc talia audiens non det fidem & manum ad ſequendum Ducem iſtum ac amplectendam eius crucem? ſectandam militiam? Aſſuerus vt oſtenderet diuitias gloriæ regni ſui, ac proinde ſubditos ſibi magis deuinciret, ſemeſtre conuiuium ſuis Satrapis & Suſaniſciuibus præbuit, ſplendidum quidem & magnificum; ſed magis Epicureum, quàm regio animo dignum. *Non eſt* enim *regnum Dei eſca & potus*, ait Apoſtolus ad Roman. 14. Chriſtus oſtendit regnum ſuum non eſſe terrenum & carnale, ſed cœleſte & ſpirituale, quale ipſum Deum docet ac delectat. In Perſidis regno tyrannus quidam Alaodim, ſenex de montanis dictus, Muletam regionem occupauit, & multos ſicarios (quos vulgo Aſſaſſinos dixêre) ſibi adiunxit, eoſque ad maxima facinora patranda obedientiſſimos reddidit, tali aſtu.

In valle

In valle quadam amœniſſima & prçruptis cincta montibus paradiſum omni deliciarum genere (qualem impius Mahumetes ſuis ſectatoribus propoſuit) inſtruxit, in faucibus, per quas ſolas patebat aditus, arcem extruxit muniti ſſimam, ne cui accedendi poteſtas eſſet præterquam conſcijs. Affirmabat interim, claues ſe Mahumetici paradiſi habere; & cùm libitum eſſet, potione ſoporiferâ, quibus vellet clam oblatâ, dormientes in eum locum deferendos curabat. Experrecti cùm omnibus delicijs affatim fruerentur, reuerà ſe in paradiſo eſſe credebant. At præſtigiator illâ captatâ opportunitate medicato poculo ſopitos rurſus extra paradiſum efferebat. Cùm euigilaſſent, ſummo mœrore voluptates, quas perceperant, ſecum repetebant: & earum deſiderio mortem exoptabant, vitam floccipendebant, & ad omnia quæ tyranno placerent patranda ſeſe paratiſſimos offerebant, de paradiſi gaudijs, ſi Principi ſuo obedirent, ſecuriſſimi. Itaque Chriſtianis contra Sultanos bellum gerentibus, multa intulere mala, nec paucos Chriſtianorum Principum inſidijs circumuentos trucidauére, de ſalute ſuâ minimè curioſi, modò hoſtibus damnum inferrent. Hac demum arte multas gentes ſibi tributarias fecit tyrannus iſte, cùm Aſſaſſinorum inſaniæ religioſæ nemo reſiſtere poſſet. Cæterùm anno Domini, 1262. Allau Rex Tartarorum ſenem hunc in paradiſo triennali obſidione cinctum; inopiâ alimentorum, deditionem facere coëgit, locum aboleuit, aſſeclas omnes interemit. refert Marcus Paulus Venetus libro 1. capite 29. Orient. hiſtor. Potuit hic impoſtor ficto & Epicureo ſuo paradiſo parare ſibi milites & ad quæuis adeunda pericula expeditos reddere; quid non poſſit in Chriſtianos veriſſimi paradiſi & regni Chriſti veriſſima exhibita ſpecies.

II. Gloriam noſtram in cœlo. II. Videmus etiam gloriam & decorem noſtrum, quo in cælo induemur. Aſſuetus Rex oſtendere volens, quâ gloriâ honorandus eſſet fidelis ſeruus, quem vellet ipſe honorare, præcepit vt Mardochæus ſynceriſſimus eius ſeruus veſte regiâ indutus & diademate coronatus, equum regium inſcenderet, & vt Princeps Aman eum prçcedens clamaret: *Sic honorabitur, quemcunq; voluerit Rex honorare*. Eſther 6. Eâdem ratione voluit Deus Pater filium ſuum in monte Thabor honorare, gloriâ & honore coronare, eique acclamare: *Hic eſt filius meus dilectus*, vt ſciamus ſimili modo honorandos eſſe in cœlo alios quoque Sanctos, fideles Dei ſeruos: Ita enim S. Paulus ait ad Philip. 3. *Saluatorē expectamus Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ*. Pro verbo, *reformabit*, græcè eſt, *transfigurabit*. Ergo ſicut Chriſti corpus & veſtimenta, vilia tunc temporis & corruptibilia, transfigurata ſunt in gloriam & ſplendorem: ita beatorum corpora, nunc terrena, transformabuntur & mutabuntur in cœleſtia, radiabuntque vti Chriſtus in transfiguratione. Hoc ipſum ex noctilucis vermiculis confirmat Cyrillus Ieroſolymitanus Catech. 18. dum ait: *Iuſti ſplendebunt vt Sol & tanquā Luna, ſicut & ſplendor firmamenti: & prævidens iſtam hominum incredulitatē Deus, vermibus paruis lucidum dedit corpus, vt eo ſplenderent, vt ex apparentibus crederetur id quod expectamus: qui enim partem potuit præſtare, poterit & totum: & qui fecit vt vermis lumine ſplenderet, multò magis hominem iuſtum ſplendidum efficiet*. Sic ille. Miratur hoc Chryſoſtomus homiliá decima tertiâ in eum locum, cùm ait: *Si ergo totus orbis lachrymis ſumptis eos defleret, qui ab iſtâ ſpe deciderunt, num dignè collachrymarentur, quòd cùm promiſſio nobis ſit facta, corpus noſtrum futurum ita glorioſo Chriſti corpori conforme, illi cū dæmonibus abeant?* Et S. Bernardus ſer. 2. de verbis Iſaiæ increpat carnem, quòd remurmeret ſi caſtigetur, cùm eius maximè interſit; ſiquidem poſtea adeò fulgebit vnà cum animâ: nec inuidendum ijs, qui corpus hîc ſplendidè veſtiunt, cùm ibi iuſti longè ſplendidiùs veſtiendi ſint. Brennus Dux Gallos ducens in Græciam cum Delphis aureas ſtatuas conſpexiſſet (quas tamen non ex ſolido auro, ſed ex ferro, auro leuiter aſperſo factas eſſe intellexit) ſuis Ducibus renunciauit & per illos militibus: incomparabilis pretij ſtatuas ex ſolido auro fuſas eſſe in ciuitate; ſicque ad oppugnandam furtiter ciuitatem ſpe ingentium theſaurorùm eos animauit. auct. Polyæno libro. 7. Nobis tres primarij Apoſtoli Petrus, Iacobus & Ioannes renunciant ſe vidiſſe ſuis oculis Chriſtum cum Moyſe & Eliâ, omnes in maieſtate pluſquam regia, quibus nos etiam ſimiles fieri poſſimus, ſi pugnare modò velimus. Quid igitur dubitabimus viriliter certare vt eis aſſimilemur, & his ſpolijs ditemur, ſolido auro refertiſſimis? Iſaias accepturus arduam & odioſam à Deo commiſſionem ad redarguendos Iudæos imò & denunciandum eorum exterminium; ex qua ſibi extrema quæque patienda eſſe facilè poterat intelligere: vbi ad hoc priùs mirá illâ diuinæ maieſtatis viſione confortatus eſt, iam non difficulter conmiſſionem illam in ſe ſuſcepit; quin imò ſeipſum obtulit: *Ecce ego, mitte me*. Iſaiæ 6. Iuit & quod iuſſus eſt, prædicauit, ac pro mercede à Iudçis ſerrâ ligneâ diſſectus fortiter occubuit. Quid ergo non faciat, non patiatur Chriſtianus ſpectatâ iam coronâ, quam in cælo obtinebit?

III. Videmus omnia regna mundi & gloriam eorum, hoc eſt, ſchema aliquod mundanæ fælicitatis. Auditur enim vox patris, filius apparet glorioſus, adſunt boni amici, obumbrat triclinium nubes lucida, veluti aulæa & periſtromata: lætantur ſpectatores, & exclamat vnus quaſi iam falerno ebrius: *Bonum eſt nos hîc eſſe*. Quis non dicat in eo monte celebrari conuiuium Aſſueri omnibus delicijs refertum? Vel id, de quo Iſaias cap. 25. ait: *Faciet Dominus in monte hoc conuiuium pinguium, conuiuium vindemiæ &c.*? Et tamen hæc tanta lætitia breuiſſimè durauit & repentè euanuit. Viſum eſt quidem Petro hoc ſpectaculum tam iucundum; vt omnium oblitus, illic perpetuò manere vellet, ipſo quoque cœlo neglecto; errauit tamen plurimum, *neſciens* III. Videmus regna mundi & gloriam eorum.

1. *quid diceret.* Tametſi enim iucundiſſimum illud ſpectaculum erat, ſupra omnes mundi delicias, fluxum tamen & terrenum erat, adeoque nihil prorſus reſpectu cœleſtis glorię; ſed terrenæ beatitudini ſimilius. Nam primo mixtum fuit mœrori, quia in eo fit ſermo de morte Chriſti. Atqui mortis memoria omnia gaudia turbat, vt patet in conuiuio Balſaſaris, Dan. 5. In gaudio Achabi, quando deſcendit in vineam Naboth, vt eam poſſideret & pro ſuis delicijs exornaret; audiens enim in via ſententiam mortis in ſe latam, mox re infecta triſtis domum redijt & ſacco ſe operuit. 3. Regum 21.

2. 2. Breue fuit, & repentè diſparuit: ita omnis mundi gloria & lætitia, quemadmodum etiam nupera transfiguratio Bacchanaliſtarum poſt triduum euanuit. Notus eſt Sardanapali, Aſſyriorum Regis, luxus & libido; hic tamen quod in vita malè docuit, in morte dedocuit; ſiquidem in eius monumento ſtatua quædam conſertis digitis ſonum editura videbatur, teſte Athenæo lib. 14. Strabone lib. 14. Quo Symbolo aiunt nihil aliud ſignificatum, quàm humana omnia eſſe id, quod S. Gregorius Nazianzenus in odis ait, *ſtrepitum manus plaudentis.* Sic nimirum perijt memoria eorum cum ſonitu (Pſalm. 9.) qui mundo ſeruierunt. Dicant Bacchi Salij, quid iam ſuperſit ipſis de gaudijs ſuis, conuiuijs, ſtultitijs. Non plus quàm ſtrepitus vnus.

3. 3. Sublato ſpectaculo glorioſo, Moyſe atque Eliâ in maieſtate viſis, nube inſuper pellucidâ, remanſit ſolus IESVS: *Leuantes enim oculos neminem viderunt diſcipuli niſi ſolum IESVM*, ait Matthæus. Ita mundus deſerit ſuos demum, quos ad tempus coluit; cùm ſcilicet gloria illorum deſinit, veluti in morte, exilio, aduersâ fortunâ, &c. Apparuit hoc inter alios, etiam in Prorege Indiæ (ſuperiore ſæculo, anno 1569.) Franciſco Cotinio, Comite de Redondo, qui elatus ad ſepulchrum cum magno comitatu & iam ad ſepulchrum depoſitus, dum interim Io. Mendoza, præſens funeri, ſucceſſor eius declaratur, repente verſâ populi gratulatione ad nouum Proregem, deſeritur ab omnibus: nec remanſit ad ſepulchrum niſi vile mancipium, quod eum inhumaret. Fr. Sacchinus in Lainio lib. 8. num. 169.

Et tamen miſeri & ebrij mortales cupiunt in hoc mundi tam exiguo ſpectaculo perpetuò manere, & quaſi cum Petro exclamant: *Bonum eſt nos hîc eſſe.* Vident Ruben & Gad bona paſcua cis Iordanem, pro iumentis & pecoribus ſuis: & renunciant poſſeſſioni ſuæ, quam obtinere poterant in terra promiſſa, iure merito propter hoc increpati à Moyſe. Num. 21. Vident etiam filij huius ſęculi bona quædam paſcua, pro iumento corporis ſui ac ſuorum; quibus illecti valedicunt portioni ſuæ, in cœlo poſſidendæ. Miſeri & deplorandi. Fuit hæc transfiguratio vnus tantùm prægustus cæleſtis beatitudinis & hauſtus quidam illius ambroſiæ quâ in cœlo fruentur beati ſine fine. Miſeri peccatores vnicum talem hauſtum nectaris terreni præferunt oceano & torrenti voluptati æternæ.

IV. IV. Videmus vſque in vallem Ioſaphat, & ibi ſpecimen aliquod futurę reſurrectionis, teſte D. Gregor. lib. 32. Moral. cap. 7. *In transfiguratione quid aliud, quàm reſurrectionis vltima gloria nunciatur?* inquit. Nam in transfiguratione primò ſeparatio diſcipulorum facta eſt,

Videmus in valle Ioſaphat ſpecimen futuri iudicij.

1. tres aſſumpti à Chriſto in montem, reliqui nouem inferiùs relicti ſunt: ſic electi rapientur obuiam Chriſto in aëra: reliqui & quidem longè maiore numero relinquentur in terra: quia hi terram, illi cœlum dilexerunt.

2. 2. Diſcipuli poſtquam è ſomno euigilârunt, viderunt maieſtatem Chriſti in nube, inter Moyſen & Eliam, vt Lucas cap. 9. habet: ſic poſtquam omnes mortales obdormierint, tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus cœli cum maieſtate inter Sanctos & Angelos; quo modo etiam virgines illæ decem, poſtquam dormierunt omnes, repente excitatæ ſponſum audierunt aduentare.

3. 3. In transfiguratione Chriſtus alteram ſpeciem induit, glorioſam ſcilicet, & reſplenduit facies eius ſicut Sol: veſtimenta eius ſicut nix: ita in reſurrectione formam Iudicis induet ſeueram: aſſumet faciem, Solis inſtar omnia perluſtrantem, omnia peruldentem: prodibit niueo cum candore Apoſtolorum & aliorum, qui proximè ei adhærebunt & cum eo ſimul iudicabunt, h. e. approbabunt eius iudicium. Sol oculo ſano gratus eſt, affecto moleſtus: ita Chriſtus Iudex bonis optatus, malis infeſtus erit.

4. 4. In transfiguratione Moyſes & Elias loquebantur de morte Chriſti; Petrus autem exclamabat: *Bonum eſt nos hîc eſſe*: Ita in die iudicij repræſentabitur impijs crux Chriſti & beneficium redemptionis ad eorum confuſionem: electi autem ſibi gratulabuntur: *Bonum eſt nos hîc eſſe*, præ gaudio exclamabunt.

5. 5. In transfiguratione Pater intonuit: *Hic eſt filius meus dilectus.* In die iudicij intonabit Chriſtus ſuper electos primò: *Venite benedicti*; ſuper reprobos: *Ite maledicti*: Iam ſi diſcipuli ad vocem patris territi corruerunt in facies ſuas: quomodo ſtabunt ibi peccatores? *Leo rugiet, quis non pauebit?* ait Amos cap. 3.

6. 6. In transfiguratione Chriſtus inter Moyſen virum mitiſſimum, & Eliam virum zelo iuſtitiæ ardentiſſimum, qui impios gladio & igne perdidit, apparuit: in Iudicio Chriſtus ex vna parte ſe mitiſſimum exhibebit electis ſuis: igneum verò & terribilem proſcriptis.

Quando igitur hęc tam mira, tamque longè poſita ſpectauimus in hoc monte, non ſit nobis ſatis ſemel eum aſcendiſſe; quin potiùs ſæpiſſimè eò conſcendamus piâ meditatione: videamus gloriam & diuitias cœleſtis noſtri Ducis, nec non etiam noſtras in cœlo repoſitas: conſideremus vanitatem mundanæ fælicitatis: denique illum totius mundi mirabilem conuentum in valle Ioſaphat. Speculemur ex hoc monte, quæ ibi nos expectet domus, quæ regio, qui conciues, quod ſæculum, quæ æternitas: in hac contemplatione moriamur cum Moyſe, vt diſcamus mori & tranſire ex hac miſerâ ad beatam illam vitam.

THEMA QVARTVM.

Quare Chriſtus in Paſſione ſua fecerit exceſſum.

1. *Exceſſit vt oſtenderet, quantum malum ſit peccatum.*
2. *Vt oſtenderet nobis amorem ſuum.*
3. *Vt exceſſus noſtros malos ſuo bono compenſaret.*
4. *Vt defectus noſtos ſuis exceſſibus compenſaret.*

Apparuerunt eis Moyſes & Elias cum eo loquentes. *Matth. 17.*

QVid cum Chriſto transfigurato locuti ſint Moyſes & Elias, exponit Sanctus Lucas iis verbis: *Dicebant exceſſum, quam completurus erat in Ieruſalem.* Quis hic exceſſus? vtique eius paſſio completa in Ieruſalem. Ea verò *exceſſus* ab interprete noſtro meritò appellatur, quia in ea Chriſtus ſatisfaciendi modum pro peccatis noſtris magnoperè excellit. Qui enim nos vnâ ſanguinis guttâ, imò vnâ oratione, velut opere infiniti pretij, (loquendo abſolutè) redimere potuiſſet, ecce quid non fecit? Effudit omnem ſanguinem, paſſus eſt in omnibus membris & animæ viribus, paſſus eſt omnis ferè generis cruciatus, paſſus eſt ſine omni conſolatione, omnis generis cõtumelias; dedit quidquid habuit, vſque ad nuditatem. Adhæc in particulari vbique exceſſum paſſus eſt. In monte Oliueti, dum fuſtibus & armis velut latro caperetur & vinciretur, nónne exceſſus fuit? Dum vltra ſtatutum verberum numerum flagellis cęſus eſt, nónne exceſſus fuit? Dum homicidæ Barabbæ poſthaberetur, dũ ſpinis coronaretur, nónne exceſſus fuit? Dum ſupra vires trunco crucis oneraretur, vt ſæpiùs corrueret, & proptereà crux in alterius dorſum transferri deberet, nónne exceſſus fuit? Dum in crucem actus, etiam ſannis acerbiſſimis in ſumma afflictione pungeretur, nónne exceſſus fuit? Dum poſt mortem etiam lanceâ vulneratur, quis non exceſſum dicat? Igitur videndum cur ſic excedere voluerit.

I. Exceſſit vt oſtenderet, quantum malum ſit peccatum.

I. Exceſſit vt oſtenderet nobis quantum malum ſit peccatum. Tametſi enim vna ſanguinis gutta ſuffeciſſet ad totum mundum, imò plures mundos redimendos propter infinitatem pretij oblati & perſonæ offerentis; quia tamen plebs rudis infinitatem hanc non capit aut expendit, inde parui æſtimâſſent viuus guttæ ſanguineæ effuſionem, ac conſequenter peccati grauitatem; velut ſi vnâ ſimplici herbâ curaretur periculoſus morbus: non tam efficaciæ herbæ, quàm morbi leuitati cura adſcriberetur à vulgo. Quare voluit Chriſtus tale tamq́ue copioſum pretium dare, omnemq́ue adeò ſanguinem effundere, omnis generis tormenta, in omnibus viribus animę & corpôris perferre, vt iam omnes videant ac palpent, quantum malum ſit peccatum, quod tanto pretio rédimi debuerit: quamque periculoſus fuerit noſter morbus, cui tollendo tanta phlebotomia abhibita eſt. Dicite enim, quæſo, ſiquis veſtrûm in ciuitatem regiam veniret & videret in foro ciuitatis theatrum tragicum erectum, totamq́ue ciuitatem in luctu, & cauſam inquirens audiret; quendam ex aula Regis famulum deliquiſſe in Regem, ideoq́ue in vincula coniectum, vt ſupplicio plecteretur: filium porrò Regis vnicum & dilectiſſimum, quia famulum diligebat, carcerem clam intrâſſe, commutatiſque cum famulo veſtibus, eum dimiſiſſe, ipſum verò eius loco in carcere manſiſſe: propter iſtud factum Regem filio iratum, velle eum hodie ſupplicio afficere, nec vno ſed varijs tormentis enecare. Videret poſteà produci filium, primò alapis cædi, diriſſimè dein flagellari ad ſanguinem vſque toto corpore profluentem, pro regia corona ſpinea redimiri: cum latronibus duci & cruci affigi, donec ibi expiret ſummis in doloribus; inſuper poſt mortem ejus, lanceâ eum configi; quid, quæſo, diceret ſpectator? Quod eſt illud facinus, diceret, quod in Regem admiſit famulus? quantum ſcelus eſſe debuit? Deinde ſi hoc ita plexum eſt in filio, qui facinus non patrauit, nónne, multò atrociùs ſæuiiſſet Rex in famulum, ſi is è carcere emiſſus non eſſet? Aër in Paſſione Domini obſcuratur, elementa dolent, terra concutitur, cur? Homines ſunt, qui in Deum peccârant, ideò conſtricti erant & ſeruati ad ſupplicium. Sed Dei filius amans homines, eorum reatum in ſe ſuſcepit; vnde factum, vt pater in filium adeò ſæuiret, tot varijs tormentis. Quantum putatis nunc fuiſſe ſcelus hominum? Multum fuiſſet, ſi pater filium à cõſpectu ſuo remouiſſet, vti relegauit Abſalonem Dauid, quòd is fratrem occidiſſet. Sed tamen peccati grauitatem pauci ex hoc agnouiſſent. Iam ergo dum filius vnicus & dilectiſſimus tot pœnis affectus eſt ob alienum illud peccatum: quantum putatis illud fuiſſe? Et ſi homo reus ipſe plecti debuiſſet, nónne ſinguli peccatores, ſi clementiſſimè cum eis procederetur, ob ſingula peccata lethalia ita mulctari debuiſſent, ſicut Chriſtus eſt mulctatus? Si enim in viridi ligno & pretioſo hoc factum eſt, quid fiet in arido & inutili? Cogitet ergo quiuis peccator ſe, niſi Chriſtus pro eo paſſus eſſet, ita cruciandum fuiſſe ad minimum, ſicut Chriſtus cruciatus fuit, & quidem ſine fine.

II. Vt oſtenderet nobis amorẽ ſuum.

II. Vt indicaret nobis, quanti nos amarit, qui non contentus iuſtum dare pretium, etiam ſuperabundans pro nobis exhibere voluit; quomodo pia mater vt filium, quem amat, ſeductum & captiuum, à ſupplicio redimat, non ſolùm cymelia ſua vendit, ſed veſtes etiam de collo detrahit & ſupellectilem diuendit. Quòd ſi diues quis mercatur captiuum à Turca redimeret, datâ omni ſuâ ſubſtantiâ; quis amorem eius ſatis prædicare poſſet? Pulcherrimum eius rei exemplum habemus in S. Remberto Epiſcopo Bremenſi apud Sur. 4. Febr. Qui cùm veniſſet aliquãdo ad partes Sclauorum in Sleſwicum, vbi recens conuerſam habebat Eccleſiam, *vidit multitudinem captiuorum in catenis captiuam teneri:*

teneri: inter quas Virgo quadã Deo ſacrata, vt eminùs illum conſpexit, tam genu flectendo quàm caput crebrò inclinando, tum honorem illi exhibere, tum eius miſericordiam pro ſui liberatione implorare videbatur; atq; vt ipſam intelligeret eſſe Chriſtianam, ſublatâ altiùs voce: cœpit cantare Pſalmos. Tum Epiſcopus miſeratione commotus, cum lachrymis rogabat Deum, vt ipſi opitularetur, ad cuius preces mox dirupta eſt catena, quâ ad collum vincta tenebatur: ne tamẽ poſſet effugere, facilè impediebant eam gentiles illi, inter quorum manus habebatur. At Epiſcopus pro eius receptione anxius, detinẽtibus eam paganis, complura diuerſi generis pretia pro illâ obtulit: verùm illi nullam accipiebant conditionem, niſi eam ſolam, vt equum ſuum, quo ipſe ſedere conſueuerat, ipſis daret. Quod ille vir pius & miſericors non detrectans, & repẽte de equo deſiliens, totum illum cum omnibus ad eum pertinẽtibus pro captiuâ dedit, redemptamq́; libertate donauit; poteſtatem illi faciens, quò vellet, abeundi. Simillimũ quid Chriſtus egit. Captiuum fuit humanum genus, quod amare cœpit Chriſtus, quia ſaltem præuidit futuros ex illo innumeros, qui poſterioribus ſæculis, laudes eius celebraturi & gratias acturi eſſent: itaque nihil non obtulit pretij pro illis, orationes, ieiunia, cruciatus innumeros, denique cùm iuſtiſſima Dei vindicta contenta eſſet nollet, niſi equum, id eſt, corpus & vitam pro ijs daret, libens ac volens dedit, iuxta id Iſa. 50. *Corpus meum dedi percutientibus*. Et Iſa. 53. *Si poſuerit pro peccato animam ſuam.* Sicq́ue eos in libertatem vindicauit. Videte nunc Chriſtiani, quomodo amârit vos. Iudæi, qui ſuſcitationi Lazari aderant, cùm viderunt Chriſtum plorantem eius mortem, dicebant; *Ecce quomodo amabat eum!* Nos cùm audimus eum amore noſtri ſanguinem fudiſſe, nónne potiori iure dicemus: *Ecce quomodo amabat nos!*

III. Vt exceſſus noſtros malos ſuo bono cõpenſaret.

III. Vt exceſſus noſtros malos, quos indies committimus ſuo bono compenſaret exceſſu. Si enim *pro menſura peccati erit & plagarum modus*; Deut. 15. pro exceſſu peccatorum faciendus erat etiam exceſſus pœnarum. Interrogate Magiſtratum ciuilem, an non pro enormibus ſceleribus etiam enormia ſupplicia rependat: quomodo Aman peſſimus regni hoſtis in altiorem longè furcam ſuſpenſus eſt, quàm alij. Quia ergo venerat Chriſtus ſatisfacere pro enormitate exceſſuum noſtrorum, quid mirum ſi in ſupplicio peccati ſuſtinere exceſſum voluit? Dux Henricus Brunſwicenſis cùm audiſſet, quòd in memorabili illo prælio inter Mauritium Saxonem Electorem, & Albertum Brandeburgicum anno 1543. habito, filius eius natu minor occubuiſſet, nihil commotus dixit. **Alſo muſʒ man den Jungen das Gelbe vom Schnabel wiſchen.** ſic oportet iuuenum ora purgare. At vbi dictum fuit, quod etiam alter eius filius natu maior, ſerius ac ſeuerus magnæque ſpei iuuenis, in campo interfectus repertus eſſet, ſublachrymans dixit: **Ey das iſt zuviel** / hoc nimium eſt. Zeil. in hiſt. trag. 8. Nihil communius hominibus, quàm peccando pugnare cum Deo. Tolerat is plerumque communes hominum lapſus, qui aut ex infirmitate aut ignorantia contingunt: memor fragilitatis noſtræ, iuxta id Pſalm. 102. *Miſertus eſt Dominus timentibus ſe, quoniam ipſe cognouit figmentum noſtrum.* At verò quamplurimi nimiũ quantùm excedũt limites omnes ex merâ malitiâ peccantes. Graue quidem, ſed modo aliquo condonandum eſſet, ſuperbè vltra facultatem & ſtatum ſe veſtire: ſed inſuper nouas quotidie veſtium inſolentias excogitare, **Ey das iſt zuviel** / hoc nimium & exceſſus eſt. Ideo Chriſtus non ſolùm ludicrâ in purpurâ derideri voluit, ſed etiam nouo ludibrio à Diabolo excogitato, geſtare ſpineam coronam. Satis ſuperbiæ eſſet corpus nouo in dies luxu onerare & ornare; ſed ita etiam veſtire, vt eius nuditas appareat; id profectò nimium eſt. Ideò Chriſtus non ſolùm in veſte albâ velut ſtultus illudi & in fictâ purpurâ voluit, ſed etiam nudari & nudus in crucem affigi. Satis auaritiæ foret pauperibus nihil dare, ſed probra loco eleëmoſynæ in eos iacere, id nimium eſt; ideò Chriſtus non ſolùm ſperni & repudiari à Iudæis voluit, ſed etiam illudi. Satis auaritiæ foret, pauperes & pupillos ſpoliare; ſed inſuper ſpolia illa luxu & aleis perdere, id ſanè nimium eſt; ideò Chriſtus non ſolùm veſtibus ſpoliari voluit, ſed ſuſtinere inſuper, vt pro iis luderetur in conſpectu eius. Satis libidinis foret ſcortari vel adulterari; ſed verò contra naturam peccare, & inceſtus admittere, prôh id nimium eſt; ideò Chriſtus non ſolùm naturali modo per flagella ſanguinem ſuum fundere voluit, ſed etiam contra naturam ſanguinem ſudare. Sat libidinis foret, carnem à laſciuiâ non frænare, at verò etiam irritare cibo, potu, medicamentis aliiſque illecebris, id ſanè nimium eſt; ideò Chriſtus non ſolùm decreta ſibi à Pilato ſupplicia ferre voluit, ſed etiam non decreta & merâ militum libidine vel Iudæorum inſtigatione ſibi inflicta. Satis gulæ foret inebriari vſque ad ôs; ſed inſuper vomere vt rurſum inebrieris, nónne nimium eſt? Ideò Chriſtus non ſolùm ſitim ferre voluit, ſed etiam aceto, quod ſitim auget, potari. Satis gulę foret, non ieiunare in Quadrageſimâ, cùm poſſis: at verò etiam carnes vorare, cùm non indigeas, nónne nimium eſt? Ideò Chriſtus non ſolùm ſiti cruciatus eſt, ſed etiam felle potatus. Satis inſaniæ foret per Sacramenta execrari: at verò excogitare diras & inauditas Sacramentorum execrationes; nónne nimium eſt? Ideò Chriſtus non ſolùm contumelias, ſed etiam beneficiorum ſuorum exprobrationes debuit audire. Satis furiæ eſſet, probris, contumelijs, ſannis alios excipere; ſed inſuper gladijs & ſclopis petere, id nimium eſt; ideò Chriſtus non tantùm probris affici in cruce, ſed etiam clauis & lanceâ transfigi voluit. Hinc iure Chriſtus queritur. Iſa. 43. *Præbuiſti mihi laborem in iniquitatibus tuis.* **Du haſt mir ein Arbeit gemacht.**

Trip. hoc Dam. C. 5. E.

IV. Vt defectus noſtros ſuis exceſſibus compenſaret.

IV. Vt in altero extremo defectus noſtros nimios ſuo exceſſu ſatisfactionis compenſaret. Plurimi certè ſunt, qui etiam res paruas difficulter Deo dant, & priùs examinant ac diſputant, vtrum dare oporteat; vti mulier illa Samaritana, quæ petenti hauſtum aquæ Chriſto non dedit, ſed cum eo potiùs contendit; quòd ipſi velut Iudęo nõ liceret ab ea petere hauſtum, vt-

pote

pote à Samaritana, quę gens Iudęis exoſa eſſet; cùm tamẽ debuiſſet ſibi potiùs gratulari, quòd homo Iudæus eam non auerſaretur, ipſaque nullâ lege prohiberetur communicare cum Iudæis. Huius ergo exemplo plurimi quærunt effugia vana, vt Deo parum aut nihil dent: pauperes examinant; nec ſolùm inanes dimittunt, ſed etiam obiurgant velut ignauos, improbos, vagos, **Ey das iſt zuwenig**. Nimis parum hoc eſt. Quotidie comedere & vix menſæ micas pauperibus ſeruare; nimis parum eſt. Tota ſeptimanâ in Quadrageſima cum prandio cænare, ſolo die Veneris cœnâ abſtinere: nimis parum eſt. Toto anno negotijs ſæculi occupari, & ſemel tantùm in Paſchate cum Deo verſari & communicare; nimis parum eſt. Ieiunij diebus à carnibus tantùm abſtinere, cùm non ſint labores, nec inualetudo; nimis parum eſt. Integrum peccatorum plauſtrum afferre ad confeſſionem, & non niſi modicam admittere pœnitentiam velle, certè nimis parum eſt. In Quadrageſima non ſæpiùs frequentare templum & audire Dei verbum, quàm diebus feſtiuis: nimis parum eſt.

Nimis parum rependit ſeruatori ſuo remigi Alphonſus ſecundus Rex Neapolitanus, qui in mari è nauicula lapſus, & eius operâ liberatus, non plus ei meriti gratiâ, quàm 12. vncias h. e. 16. florenos annuos ex ærario ſuo perſoluiſſe iuſſit. Chauaſſ. de prud. lib. 4. cap. 4. **Ey das war zuwenig**. Nimis parum id erat pro tantò beneficio ſeruatæ vitæ. Cogitemus iam quid præſtiterit nobis Chriſtus. Prolapſi eramus è nauicula gratię diuinæ in mare perditionis, vtique mergendi, niſi Dei filius de cœlo in hunc mundum, nudus & pauper ſe demiſiſſet, & vt nos eriperet, nobis quaſi adnatando vitam ſeruâſſet. Quid tanto liberatori dignum rependemus? ſi nos ipſos millies demus, parum aut nihil erit. Quare ſi in piis operibus tam parci erga ipſum ſumus, **Ey das iſt zuwenig**; id verò nimis parum eſt.

Hoc expendentes primi illi ſancti Chriſtiani, quidquid pro Deo agerent, minus eſſe putabant. Martyres non vnum, ſed varia tormenta ſuſtinere geſtiebant: Anachoretę totam vitam in eremis & miſerijs, vigilijs & ieiunijs, orationibus & mortificationibus conſumpſerunt: Monachi & Moniales in Monaſteria velut in perpetuos carceres ſeſe incluſerunt: Epiſcopi & Confeſſores in lucrandis & curandis animabus diu noctuque deſudârunt: cæteri ſub Chriſti iugo ſtrenuiſſimè militârunt. Ceſſet igitur iam querela, quaſi nimis multa exigat à nobis Chriſtus & Eccleſia, quaſi nimis multa patiâmur. Si enim quotidie pro eo moriamur, qui nos adeò amauit, nihil condignum reddemus.

THEMA QVINTVM.

Exercitia pia per Quadrageſimam inſtituenda.

1. *Ieiunij exercitium.*
2. *Orationis exercitium.*
3. *Exercitium conuerſionis.*
4. *Verbi Dei frequens vſus.*
5. *Memoria Paßionis Chriſti.*
6. *Indulgentiarum lucrandarum exercitium.*

Duxit illos in montem excelſum ſeorſum & transfiguratus eſt ante eos. *Matth.* 17.

Contingit ferè in nundinis, vt hiſtriones & circumforanei & qui vilibus mercibus venantur pecunias, primi ſint ad forum: mercatores autem celebres, qui pretioſas afferunt merces, ſeriùs adueniant, confiſi nimirum mercium ſuarum bonitati & valori. Idem mihi videre videor in ſpiritualibus hiſce Quadrageſimæ nundinis. Primus ad eas Satan venit, vti ante octo dies vidimus, merces ſuas explicans, quæ tamen ipſius non erant, omnia regna mundi & gloriam eorum oſtendens: venit tamquam circulator & impoſtor ollam ſortilegam, verè ollam mortis, proponens, vt homines per hos ſacros dies ſpirituali fructu ſpoliet. Hodie videmus aduentare meliorem Mercatorem, Chriſtum Dominum, merces ſuas, gloriam ſcilicet regni ſui explicantem, ollam, inquam, ſpei noſtrę, vnde merces vtiliſſimas per hanc Quadrageſimam extrahere poſſimus. Quid verò ea nobis exhibeat, nunc videndum.

I. Exhibet Moyſen & Eliam, & in his I. Ieiunij exercitium.
rationem ieiunandi, per 40. nimirum dies, adeoque per totam Quadrageſimam. Sic enim ieiunarunt Moyſes & Elias, quemadmodum & Chriſtus. Moyſes quando in monte Synai cum Deo loquens accipiebat legem, Exod. 34. Elias quando Iezabelem fugiens pergebat ad montem Oreb, qui idem eſt cum monte Sinai. 3. Regum 19. Sacer ergo eſt hic ieiunij numerus, à Chriſto ſupremo Legiſlatore, Moyſe eiuſdem promulgatore, Eliâ Zelatore ſanctificatus; iure proinde à Chriſtianis obſeruandus: illo etiam ex capite, quia eſt decima pars anni, ſuperadditis quatuor diebus; non videtur autem iuſtum, vt decimas frugum demus Dei ſeruis, decimas verò temporis negemus ipſi Deo. Habemus etiam animalia, quæ totidem diebus dicuntur ieiunare, vti vrſa per 40. dies non niſi linctu pedis viuens, teſte Ariſtotele libro 6. animal. capite 30. & libro 8. capite 17. in remedium morbi inteſtinorum. Similiter & ſerpens, cuius prudentiam commendat nobis Dominus in

Euangelio, quando ſenuit, vt antiquam pellem exuat, dicitur priùs ieiunare per 40. dies, ſicque mediâ laxatam pellem per anguſtum intrans foramen, ſibi detrahere, vt dixi ex ſancto Hieronymo epiſt. ad Præſidium & Cyrillo Dom. 1. Quadr. Conc. 7. E. Quis autem morbus noſter inteſtinus, niſi vitia animi? quid pellis noſtra antiqua, niſi vetus homo carnali concupiſcentiæ deditus? Hunc curare morbum, hanc exuere pellem in Quadrageſimâ oportet, vti monet ſanctus Chryſoſtomus hom. 73. ad populum, quę alioquin *non modò nil prodeſſet, ſed maioris occaſio dănationis fieret nobis, cū tantum inuenientes ſolicitudinis ijdem permaneamus, nec iracundus mitis efficiatur, nec animoſus mutetur in manſuetum, nec in benignitatem inuidus ſe reducat, neq; pecuniarū captus inſaniâ, à vitio deſiſtens, ad miſericordiā & pauperum ſe transferat ſuſtentationem: nec impudicus continēs euadet &c.* Meritò ſanè hęc Chryſoſtomus. Quis enim è balneo non exiit mundior? quis è ſcholis non doctior? Atqui tempus Quadrageſimæ balneum eſt pœnitentiæ, ſchola diſciplinæ. Celebramus in Quadrageſimâ die 9. Martij feſtum 40. Martyrum, qui Licinio Imp. ad Sebaſten, Armeniæ vrbem; hyemali ac frigidiſſimo tempore nudi ſub dio pernoctare iuſſi, ſic orabant: *Quadraginta in ſtadium ingreſſi ſumus, 40. itidem, Domine, coronis donemur, ne vna quidem huic numero deſit. Eſt in honore hic numerus, quem tu 40. dierum ieiunio decoraſti, per quē diuina lex ingreſſa eſt in orbem terrarum. Elias 40. dierum ieiunio Deum quærens, eius viſionem conſecutus eſt.* Hanc orationem Deus exaudiuit. Cùm enim vnus ex eorum numero defeciſſet, in vicinum tepefactum balneum deſiliens, eius loco alium quēdam, ianitorem Ethnicum; qui ſub noctem vidit 39. coronas de cœlo eis ſubmitti, ſubſtituens; vti refert Breuiar. & Sanctus Baſilius hom. in 4. Martyres. Non dubium quin eos, qui per 40. dies ieiunant, maneat corona ſua. Si enim Moyſes poſt 40. dierum ieiunium ſplendidam acquiſiuit faciem: ſi Elias Dei viſionem & colloquium meruit: ſi Chriſto Domino eodem ieiunij tempore exacto Angeli miniſtrarunt; cur non ſimilem mercedem & alij expectent? Quare impleamus, quæſo, hunc 40. dierum numerum in ieiunio: ne vnicus quidem dies deſit huic ſacro numero, ne deſit corona.

II. Orationis exercitium.

II. Tres Chriſti diſcipulos, Petrum, Ioannem & Iacobum, transfigurationis ſpectatores; & per hos rationem orandi. Cùm enim teſte Lucâ cap. 9. Chriſtus in monte Thabor inter orandum transfiguratus ſit, non dubium quin hi quoque diſcipuli cum Magiſtro ſuo orârint. Porrò Quadrageſima tempus eſt accommodum & deſtinatum orationi. Nunc enim Eccleſia preces auget, & profanas ſæculi lætitias inhibet, & paſſionis Dominicæ arma proponit. Igitur vt bona efficax ſit oratio, tres iſtos comites Chriſtianus aſſumat, quos & Chriſtus ad orationem ſuam in hortum Oliueti aſſumpſit.

1. Comite Ioanne.

1. Ioannem, diſcipulum Chriſti dilectum, qui & *Gratia* vel *Gratioſus* exponitur, vt orans ſit Dei amicus adeoque in Dei gratiâ. Quid enim prodeſt opem voce implorare, ſi manum retrahas ab auxiliatore? Quod Ambroſiaſter in c. 4. Apoc. hac ſimilitudine declarat: *Homo quidā vſque ad collum defixus in limo tenebatur, cumq; vidiſſet quendam prætereuntem, extendens manum, clamabat dicens: Miſerere mei & extrahe me ab hoc luto. Cumq; manum porrigeret, vt iſtum extraheret, iſte manum, quam extenderat, ſub lutum demerſit. Dumq; crebriùs hoc faceret, ille iratus dixit: Cur petis, vt eruaris, cùm in tuo periculo perſiſtere velis? & quia interitum tuum diligis, poſſide quod elegiſti. Similiter iſti Deum deprecantur aſſiduè, vt à vitijs eruantur, & tamen iſta vitia ita amplectuntur, vt ab eis nullo modo diuelli poſſint.* Proptereà Salomon 3. Reg. 8. dixit: *Siquis cognouerit plagā cordis ſui, & expāderit manus ſuas in domo hac, tu exaudies de cœlo & repropitiaberis.* Debet ergo peccator ſi audiri velit, agnoſcere peccata ſua, dimittere affectum erga illa, & cupere eripi ab illis; alioquin verum eſt, quod cæcus dixit: *Scimus quia peccatores Deus non audit.* Ioa. 9.

2. Comite Petro.

2. Petrum à petrâ ſic appellatum, hoc eſt, fiduciam, quę ſit firma ſeu roborata fides, quam Chriſtus in oratione vehementer requirit, vti Marci vndecimo. *Omnia quæcumque orantes petitis, credite, quia accipietis & euenient vobis.* Eſt enim hæc fiducia quaſi pecunia, quâ emimus à Deo poſtulata, dum per illam extollimus & prædicamus Dei potentiam, bonitatem, fidelitatem, prouidentiam, liberalitatem. Hæc eſt illa emptio Iſa. 55. *Venite emite abſque argento vinum & lac.* Huius pecuniæ quò plus Deo dederis, eò plus gratiarum in oratione accipies.

3. Comite Iacobo.

3. Iacobum, qui calcaneus & planta pedis exponitur, & membrum infimum eſt, ſignificat ergo perſeuerantiam in oratione, quam etiam Chriſtus magnoperè requirit: *Petite & accipietis, quærite & inuenietis, pulſate & aperietur vobis.* Lucæ vndecimo. De quo & Eccleſiaſtes cap. 7. *Melior eſt finis orationis, quàm principium:* Nam *quomodo certaminis brauium non aſſequitur*, inquit ſanctus Laurentius Iuſtinianus in Lig. vit. c. 9. *qui antequam ad metas attingat, deficit, ſic orationis fructu priuatur, quiſquis in illâ non extiterit importunus.* Imitandus Iacob Patriarcha luctans cum Angelo vſque manè; cui cùm diceret ille: *Dimitte me, aurora eſt,* reſpondit Iacob: *non dimittam te niſi benedixeris mihi. Et benedixit ei in eodem loco.* Geneſ. 32. Pari modo ſi orantes conſtanter cum Deo luctemur, nec dimittamus eum, donec benedicat nobis, audiemur ad extremum ſine dubio.

III. Exercitium Confeſſionis. 1. Per confeſſionem.

III. Chriſtum; & 1. Veſtimenta Chriſti alba inſtar niuis. Hæc induenda in Quadrageſimâ mediante pœnitentiâ ac confeſſione, quæ eſt artificium quaſi fullonis, maculas tergentis & nitorem primæ innocentiæ peccatori reſtituentis. Requirit autem Deus dealbationem animæ, quæ ſit inſtar niuis, vt videre eſt Iſa. 1. *Si fuerint peccata veſtra, vt coccinum: quaſi nix dealbabuntur, & ſi fuerint rubra quaſi vermiculus, velut lana alba erunt.* Et Pſalm. 65. *Nune dealbabuntur in Selmon*, hoc eſt, in Eccleſiâ, monte ſcilicet *pingui & coagulato*. & Pſalm.

Pſalm. 50. Dauid de ſe peccatore loquens: *Lauabis me & ſuper niuem dealbabor.* Ratio eſt, quia ſunt res quædam albæ foris tantùm, non intus, vti *ſepulchra dealbata*, qualia erant conſcientiæ Phariſæorum, Matth. 23. & *paries dealbatus*, qualem appellat Paulus Ananiam principem ſacerdotum, Act. 23. At verò nix & lana alba, extrà & intimè candent. Iam verò quia peccatum non ſolùm à Deo, ſed etiam ad creaturam conuertit & ad amorem eius inclinat, (quę inclinatio difficilè eraditur) fit ſæpenumerò vt confitens diſcedat ex confeſſione velut *paries dealbatus*, cruſtà ſolùm candoris obducta: aut velut *ſepulchrum dealbatum*, intus plenū oſſibus mortuorum; dum adhuc peccata placent, nec animus eſt ea prorſus deſerendi, peccandique, occaſiones fugiendi aut remouendi. His dici poſſet id, quod Paulus Ananiæ dixit: *Percutiet te Deus paries dealbate.* Vt enim Deus cygnum, qui pennas quidem candidas, carnem tamen habet nigram, pro immundo declarauit, Leuit. 11. ſic reprobabit etiam tales pœnitentes fictos.

2. Per S. communionem.

2. Faciem eius reſplendentem inſtar Solis. Hæc quoque in Quadrageſima nobis ſi non induenda, ſaltem imitanda eſt, quando ad ſacram communionem pergimus. Non enim tanti Sacramenti dignitati ſatis eſt veſtimentum conſcientiæ candidum & immaculatum; alioquin enim & infantes admitterentur ac ſtulti; ſed requiritur inſuper facies inſtar Solis rutilans, varios virtutum radios, præcipuè amoris Dei, ex ſe emittens. Nónne enim ſponſa ad ſponſum adducenda, ipſi ſe adornat & pro viribus aſſimilat? Certè ſanctus Chryſoſtomus hom. 60. ad populum ait: *Quod ſolari radio non oportet eſſe ſplendidiorem manum, carnem hanc diuidentem? os quod igne ſpirituali repletur?* Et in orat. de beato Philogonio: *An neſcitis quòd hæc menſa plena eſt igni ſpirituali? Et quemadmodum fontes aquæ vim exundant: ita hæc flammam quãdam habet arcanam. Neque igitur acceſſeris ſtipulã adferens, non ligna, non fœnum, ne augeas incendium, exuratq́, animam ad communionem accedentem: ſed accede ferens lapides pretioſos, aurũ, argentum, quò puriorẽ reddas materiam, multoq́, cum lucro diſcedas.* Et mox: *Regem enim excepturus es per communionem: cùm autem Rex ingreditur animam, oportet magnam eſſe tranquillitatẽ multumq́, ſilentium, profundam cogitationum quietem.* Cogita iam quid faceres, ſi quis Rex in domum tuam veniret. Fac hoc ſaltem & cœli Regi. Quòd ſi olim manna ſeruabatur in vrnâ, teſte Apoſtolo ad Hebr. 9. multò magis decet, vt manna noſtrum cœleſte, Deus ipſe, in aureâ ſuſcipiatur animâ.

IV. Verbi Dei frequens vſus.

IV. Deum patrem in voce cœleſti: *Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui; ipſum audite.* Quæ vox dirigit nos ad audiendum Dei verbum; cuius occaſio paſſim obuia & commodiſſima eſt in Quadrageſimâ. Nullo modo enim cogitandum eſt, ſolis illis tribus diſcipulis mandatum eſſe vt audirent Chriſtum; ſed per eos toti mundo. Quiſquis igitur Dei verbum audire contemnit, Deum patrem eiuſque filium contemnit, ipſumque vltorem ſentiet; quemadmodum & Moyſi, ac per eum populo Hebræorum prædixit Deus, Deut. 18. *Prophetam ſuſcitabo eis de medio fratrũ ſuorum ſimilem tui &c. Qui autem verba eius, quæ loquetur in nomine meo, audire noluerit; ego vltor exiſtam.* Quæ vltima verba ſic declarat S. Petrus Actor. 3. *Exterminabitur de plebe;* ſeu *internecione delebitur* (vt habetur Græcè) vtique è libro vitæ. Cuius rei etiam figuram præmiſit Exod. 13. quando primogenita pecorum ſibi afferri præcepit, ſolùm aſinæ primogenitum reſpuit, idque iubet oue redimi: *Primogenitum aſini redimes oue. Quod ſi non redemeris interficies.* Et cur hoc? Aſini ſunt, qui de rebus ad ſalutem neceſſariis nihil ſciunt, neque ſcire aliquid cupiunt. *Numquid aſinis dabo regnum meum?* ait in perſona Chriſti ſanctus Bernardus ſermone de dilig. Deo. Hos ergo Deus vult redimi & commutari cum oue, vt nimirum, ex ſtupidis aſinis & idiotis fiant oues Chriſti de quibus ipſe dixit: *Oues meæ vocem meam audiunt.* Ioa. 10. Quòd ſi hanc redemptionem facere, ex aſino ouis fieri, & audire vocem Chriſti quis noluerit, interficietur & exterminabitur ex albo electorum: (quorum typus ſunt primitiæ fructuum, & pecorum) quod alibi claris verbis minatur eis Chriſtus: *Qui vos ſpernit, me ſpernit.* Et: *propterea vos non auditis, quia ex Deo non eſtis &c.*

V. Colloquium Chriſti cum Moyſe & Eliâ quod erat de exceſſu, hoc eſt, de morte & paſſione Chriſti. Decet etiam Chriſtianos ſi vmquam aliâs certè per Quadrageſimam ſubinde conuerſari, loqui aut meditari de paſſione Domini, ne tam immenſum beneficium è memoria noſtrâ vmquam deleatur. Scimus quid mandârit Deus Ioſue, quando per Iordanem ſiccato alueo traduxit populum in terram promiſſionis. Ioſue 4. Iuſſit enim 12. lapides è Iordanis medio tolli, & humeris totidem Principum portari vſque in Galgala (ſignificat *rotam* ſeu *reuolutionem*; quaſi deberet eius beneficij perpetua ibi reuolutio fieri in Hebræorum memoriâ.) ibique ad perpetuum beneficij monumentum erigi; vt cùm poſteri interrogarent, quid ſibi vellent lapides illi, reſponderent ſeniores: *Per arentem alueum tranſiuit Iſraël Iordanem iſtum, ſiccante Domino Deo veſtro aquas eius in conſpectu veſtro, donec tranſiretis.* Terrenum fuit hoc beneficium, quia in terram dumtaxat, quamuis optimam, induxit. Paſſio Chriſti, quæ velut Arca fœderis diuiſit Iordanem, iudicij diuini (*Iordan* enim exponitur *fluuius iudicij*) & traduxit nos in patriam cœleſtem, cœleſte eſt beneficium; quod magno ſanè conſtitit Chriſto, cùm ipſe molem aquarum, hoc eſt, debitarum nobis pœnarum ſuſtinere debuit, ne in nos deuolueretur. Hoc ergo vt ſemper meminerimus, ſubinde ſaltem de eo loqui cum alijs ſeu nobiſcum decet, ac dicere perpetuâ quadam reuolutione: Quid ſibi volunt arma paſſionis Chriſti paſſim erecta? quid columnæ tot in viis publicis? quid in templis cruces? quid altaria? quid horæ diurnę? quid habitus ſacrificantium? quid velata nunc altaria?

V. Memoriâ paſſionis Chriſti.

taria?

taria ? quid aliæ cæremoniæ in hebdomadâ ſacrâ ? Monumenta ſunt charitatis & paſſionis, quâ Chriſtus nos redemit. Notandum etiam, quòd non ſolùm in terra ſcilicet in Galgalis, ſed etiam in ipſo Iordanis alueo, per quem tranſierunt filij Iſraël, erigi ſimiliter Deus duodecim lapides voluit, quo nimirum Hebræi vbicumque eſſent, ſiue in terra, ſiue in aquâ, eius beneficij numquam obliuiſcerentur. Quid igitur nos, putatis, facere oportet ?

VI. Indulgẽtiarum lucrandarum exercitium.

VI. Nubem lucidam obumbrantem Chriſti diſcipulos Sanctus Ioannes Damaſcenus orat. de Transfigurat. & ex eo Toletus exiſtimant, nubem hanc adductam, vt fulgorem faciei Chriſti oculos diſcipulorum perſtringentem, vmbrâ ſuâ interiectâ temperaret. Bene igitur nubes hæc repræſentat nobis blandiſſimum Indulgentiarum vmbraculum, quo protegi in morte à iuſtitiæ Sole poſſumus, ne in altero ſæculo graues aliquando luere pœnas cogamur. Solis certè illius aduentantis ſpeciem deſcribens Ioannes Apoc. 1. ait : *Et facies eius ſicut Sol lucet in virtute ſuâ.* quaſi dicat, cùm Sol maximè feruet & vrit ; quia veniet tamquam ſeueriſſimus Iudex, nihil peccati impune relicturus. Quid tunc exoptare poſſumus niſi nubem aliquam nos protegentem à rigore illo ? Tunc enim multi *dicent montibus & petris : Cadite ſuper nos & abſcondite nos à facie ſedẽtis ſuper thronum & ab irâ Agni.* Apoc. 6. Sed quid ſi ſerò nimis & fruſtrà ? Quòd ſi vmbraculum deſideramus pro illo tempore, lucremur Indulgentias; hę enim delent pœnas peccatis noſtris debitas, Hebræorum caſtra obumbrabat nubes Sap. 19. ſeu columna nubis, quæ non modò Solis æſtum temperabat per diem, ſed etiam eos defendit à Pharaone inſequente, Exod. 14. Sic protegent nos Indulgentiæ in horâ mortis noſtrę. Hæ nunc potiſſimùm quaſi in foro vęnales proſtant ſingulis diebus, qui totidem ſtationes & Indulgentiarum lucra leuiſſimo pretio comparanda proponunt per totam Quadrageſimam. Nimirum quemadmodum in fine nundinarum merces viliori pretio emuntur, quia emptores videntur iam ſaturati mercibus, & nummis exhauſti : ita nunc fit, vt Indulgentię & crebriùs dentur & leuiori labore comparentur. Saturi videmur, & meritis proprijs parum diuites ſumus, ad laborandum verò languidi. Vt ergo languidus ille ad piſcinam, quia proprijs viribus non poterat ſe mergere in piſcinam, egebat alienis : ſic & nos in hoc mundi fine, qui admodum debiles ad bene operandum ſumus, indigemus meritis alienis, quibus abluamur à pœnarum reatu.

Quare cùm videamus tantum & tot bonorum theſaurum hac Quadrageſimâ nobis propoſitum, non patiamur nobis elabi tam præclaram lucri occaſionem. *Veniet dies*, inquit Dominus Luc. 18. *quando deſideretis videre vnum diem filij hominis, & non videbitis.* Quæ eſt iſta dies, filij hominis, niſi dies, quâ remiſſionem & indulgentiam peccatorum, quâ gratiam Dei mercari licet ? Cogitate virgines fatuas, quæ ſerò nimis iuerunt emere oleum, & excluſæ ſunt ; & date operam, quantam poteſtis maximam, ne in illarum numero vos aliquando deprehendatis.

DOMI-

DOMINICA TERTIA QVADRAGESIMÆ.

Themata.

I. Raræ confeſſionis damna, frequentis commoda.
II. Militantes ſub Beelzebub quinam.
III. Defectus aliquot ieiunij.
IV. Loca arida ſeu inaquoſa, quæ perambulat Dæmon.
V. Ratio expellendi Dæmonem per pœnitentiam.

THEMA PRIMVM.

Rare Confeſſionis damna, frequentis commoda.

1. *Vbi rara confeſſio, ibi multa ſordes, & è contrà.*
2. *Vbi rara confeſſio, ibi multa Dæmonis machinationes, & viciſſim.*
3. *Vbi rara confeſſio, ibi faciles lapſus ad grauiora.*
4. *Vbi rara confeſſio, ibi facilè prodimur dæmoni.*
5. *Vbi rara confeſſio, ibi difficilis confeſſio & econtrà.*

Cùm venerit, inuenit eam ſcopis mundatam. *Luc.* 11.

HODIERNVM Euangelium de ſcopis nobis loquitur, quibus euerri & purgari domus ſolet. Accommodatè ad hoc tempus, quo Chriſtiani incipiunt euerrere conſcientias ſuas pro S. Paſchali tempore. Sed quia conſtituimus cum beſtijs verſari per hoc tempus, vbi inueniemus beſtiam, quæ cum Chriſto fuerit in deſerto & vtatur ſcopis? Non difficilè Audit. Scribunt de leone Ælianus libro de animal. alijque, quòd oblongâ caudâ ſuâ, quæ in extremitate floccum piloſum ſcopis non abſimilem habet, veſtigia ſua arenæ vel molli terræ impreſſa obliteret, per terram eam trahendo in modum verrentis, ne ex eius veſtigijs antrum adeoque etiam catuli eius deprehendantur. Crediderim ad Chriſtum in deſertum etiam acceſſiſſe leones, non infrequentes Syriæ, vt obſequium ei præſtarent. Cum his ergo nunc verſabimur, ab eiſque diſcemus ſcopis confeſſionis peccata noſtra, non ſemel tantùm in anno, ſed frequenter obliterare: vel, quod eodem tendit, cum hodierno Euangelio domum noſtram verrere. Nemo terreatur ab hoc leone. *Catulus Leonis Iuda*, ait Iacob filio ſuo Iudę; qui confeſſio exponitur, Geneſ. 49. Catulus eſt, facilè ſuperabilis, qualem dilacerauit in fruſta Samſon, *nihil omninò habens in manu*; Iudic. 14. Videamus ergo commoda frequentis confeſſionis, raræ quoque damna.

I. Vbi raro domus verritur, ibi multæ ſordes: vbi frequenter, ibi munditia. Aſpicite aulas vel conclauia nobilium, ſemper terſa inuenietis, quia quotidie purgantur. Contrà in tabernis publicis vel tugurijs ruſticanis omnia ſordida, quia rarò mundantur. Par ratio de confeſſione. Ea enim ſi frequens ſit, expurgat omnem labem, etiam paruam: delet inſuper magnam partem pœnarum, propter pudorem confitendi, vim cõtritionis & abſolutionis ſacramentalis, pœnitentiamque iniunctam. Naaman ſepties lotus tenellam acquiſiuit carnem velut pueri paruuli. 4. Regum 5. Qui ergo crebrò confitentur, nitidam valdè ac delicatam & quaſi infantilem acquirunt conſcientiam, ita vt paruas etiam maculas fugiant horreantque. Septuplicē lotionem Naamani præcepit Eliſęus, ſed quâ de causâ? an quia ſciuit etiam Dauidem ſeptuplici peccatorum confeſſione perfectè lotum & ſuper niuem dealbatum? Ita enim ipſe in Pſalmo ſuo pœnitentiali ſepties confitetur: ſemel quidem, dicens: *Dele iniquitatem meam.* Iterum: *ampliùs laua me ab iniquitate meâ.* Tertiò, *& à peccato meo munda me.* Quartò, *quoniam iniquitatem meam ego cognoſco.* Quintò, *& peccatum meum contra me eſt ſemper.* Sextò, *Tibi ſoli peccaui.* Septimò, *Et malum coram te feci.* Pſalm. 50. Septies ergo, hoc eſt, frequentiſſimè peccati ſui confeſſionem repetebat, quia hanc vnam medicinam ſuo morbo præſentiſſimam iudicabat. Vnde demum ſubdit: *Lauabis me & ſuper niuem dealbabor.* Propterea Pſalm. 95, rectè confeſſioni adiungitur pulchritudo: *Confeſſio & pulchritudo in conſpectu eius*, quia frequentem confeſſionem ſequitur animę pulchritudo. Audi Bernardum epiſt. 113. ad Virginem Sophiam: *Ama confeſſionem, ſi affectas decorem. Confeſſioni iungitur decor, iungitur pulchritudo: Confeſſionem & decorem induiſti.* Pſal. 103. Et ſicut nitida domus allicit trahitque ad ſe hoſpites: ita munda conſcientia Deum ad inhabitandum inuitat. I. Vbi rara confeſſio, ibi multæ ſordes, & econtrà.

At dices in hodierno Euangelio, ad domum ornatam & ſcopis mundatam allectum fuiſſe Dæmonem. Reſpondeo ibi ſermonem eſſe de ſcopis reproborum malis, qualis eſt Dei obliuio, incredulitas, præſumptio &c. quibus euerrunt reprobi bonas inſpirationes, admonitiones & cogitationes è corde ſuo, præparantque domum ſuam Dæmoni. Scopæ bonorum confeſſio eſt, quæ peccata eijcit & domum Deo adornat. Vt ergo Dæmon auet intrare in domum ſibi inſtructam: ita viciſſim etiam Deus in domum ſibi paratam. Hinc 1. Reg. 7. ait Samuel. *Præparate corda veſtra Domino & ſeruite ei ſoli.*

II. Vbi raræ in domo ſcopæ, ibi multæ aranearum telæ: nullæ aut raræ araneæ, vbi domum euerrunt frequenter ſcopæ; vnde in diuitum cubiculis non facilè texunt retia ſua. Pari ratione ſi rara ſit confeſſio, Dæmon II. Vbi rara confeſſio, ibi multæ Dæmonis machinationes & viciſſim.

multa mala per ſuggeſtiones machinatur in homine, praua deſideria, concupiſcentiam carnis & oculorum. Frequens confeſſio ea ſtatim deijcit, dum Confeſſario tentationes & ſuggeſtiones Dæmonis detegit. Quis autem belli Dux non facilè ſuperabitur aut fugabitur, ſiquis omnia eius conſilia ſtatim hoſti prodat? Scimus Regem Syriæ nihil potuiſſe in Regem Iſraël, quamdiu Propheta Eliſæus Regi Iſraël omnia eius conſilia detexit. 4. Regum 6. ita nihil poterit machinari Dæmon contra nos, ſi per crebram confeſſionem omnia eius machinamenta, quæ in nos molitur, detegamus mox confeſſario.

Trip. Do. 4. Quadr. C. 4. B.

III. Vbi rara confeſſio, ibi facilis lapſus ad grauiora.

III. Vbi raræ ſcopæ, ibi gignuntur è ſordibus variæ beſtiolæ, cimices, pulices, mures &c. non item vbi crebræ: ſic vbi peccata diu hærent & coaceruantur in homine, ibi facilis lapſus ad grauiora. Coria, quæ diu non pectitur, induſia, quæ diu non lauantur, vermiculos gignunt. Patet in Dauide, cuius peccatum primum; adulterium, quia non mox eiectum eſt, peperit alia plura, inde enim Dauid Vriam inebriauit, poſteà hoſti cædendum obiecit. Denique gignit rara confeſſio magnum peccatorum pondus, quod hominem tandem deprimit & penè ad deſperationem agit. Typum habemus in Abſalone, cuius cæſaries; quia ſemel in anno tantùm tondebatur, grauabat eum, & tandem ramo arboris implexum ſuſpendit, 2. Regum 18. Quem verò non grauaret onus peccatorum per totum annum non depoſitum? Cur enim peccata à Prophetis appellãtur *onera? Onus Babylonis, onus Nınıve &c.* & à noſtris Germanis **Laſter**? vnde niſi à **Laſt** ſeu onere? Idcircò forſan Abſalonis mulus robuſtiſſimus alioquin ad portanda onera, quaſi ſeſſorem ſuum velut grauiſſimum onus ferre diutiùs non poſſet, ingreſſus eſt cum eo ſubter vnam quercum, vt ibi appenſo hero ſe exoneraret. Non enim eò ductus dicitur ab Abſalone, ſed ingreſſus, quaſi deſtinato ad caſtigandum Abſalonem. Eò igitur ſæpe tales inducuntur, vt cogitationibus ſuis quaſi capillis impliciti deſperent de emendatione, nec vnquam rectè confiteantur. Dicito enim mihi: Quis faciliùs ſe à debitis expedit: Qui ſingulis menſibus quæ contraxit, exſoluit; an qui poſt annum? nónne tandem ita augetur onus debitorum, vt deſperare de ſolutione debitor, itaque venundari cum omni ſuâ familiâ debeat? Sanè de Sodomitis dicitur Geneſ. 18. *Peccatum eorum aggrauatum eſt nimis.* Vnde factum vt vnà cum ciuitate ſua, omnique familiâ, vxoribus & liberis igni traderentur. Audi de hoc Chryſoſtomum hom. de Sodomitis to. 1. *Tale eſt peccatorum debitum,* inquit, *vt ſi ſoliciti ſimus ad ſoluendum, leue ſit: ſin negligentes erit grauiſſimum: totam enim ſimul mergit debentium ſubſtantiam Non curabant Sodomitæ debita neglexerunt, quotidiè neglectu creſcẽte creuit debitum, &c. non erant ſoluendo, imperauit Dominus debiti, vt igni traderentur & mulieres eorum & filij eorum, & omnia quæ habuerunt, in ſatisfactionem cederent.* ſic ille. Sed quàm mira res! ſani & ſancti homines frequentiſſimè vtuntur hac medicinâ: ægri & mali, qui magnoperè indigent, rariſſimè.

IV. Vbi rara confeſſio ibi facilè prodimur Dæmoni.

IV. Vbi raræ ſcopæ, ibi veſtigia pulueribus impreſſa remanent, quæ hominem produnt; non item vbi frequentes. Impoſtorum illorum ſacerdotum Bel, veſtigia nónne in cinere pauimẽti ſparſo deprehenſa fuerunt? Dan. vltimo. Quamdiu pauimentum nitidum fuit, deprehendi non potuerunt. Idcircò & Leo, vt diximus, veſtigia ſua obliterat. Relinquunt peccata in homine peſſima veſtigia, & fœdas maculas, è quibus nos deprehendit dæmon, vt grauiùs affligat, ac demùm accuſet. At quis neſcit quantum noceat vrbi obſeſſæ, ſi hoſtis nórit eius defectus, penurias in annona, aquâ, armis, pyrio puluere? nónne omni ſtudio conantur obſeſſi eos ſupprimere? nónne fingunt ſe prædiuites & ab omni re neceſſaria abundè inſtructos.

V. Vbi rara confeſſio ibi difficilis confeſſio, & contrà.

V. Vbi ſæpe domus verritur, facilis fit verſio: difficilis & multi laboris vbi rara eſt. Ibi raſtro opus, quo adhærens ſolo lutum defricetur. Simili modo confeſſio peccatorum, quando raró fit, difficulter fit: facilè, quando crebrò. Ad cubile euerrendum, vbi pulueres tantùm ſunt; ſcopæ ſufficiunt: ad ſtabulum repurgandum furcæ & palæ ac ligones requiruntur. Conſcientia eorum, qui frequentant confeſſionem, quaſi cubile eſt; at illorum, qui vix ſemel in anno ſe expiant, ſtabulum eſt equorum; vbi penè computreſcunt iumenta in ſtercore ſuo: nec modico labore opus, vt ſentina exhauriatur: Hinc fit vt vix poſſint malè mori, qui crebrò per confeſſionem expurgant conſcientiam, quia ſemper excubias agunt; vix etiam bene, qui raró valde; quia ſui curam non habent, & cùm repente à morbis obruuntur, difficulter admodum bene & exactè confitentur. Rem hanc aliâ ſimilitudine ſic explicat Hector Pintus in Ezech. capite 21. *Sunt nonnulli, qui cùm vident gladium rubigine aliquâ affectum, illum ſtatim exacuunt & perpoliunt, alij ſemel in anno, alij nunquam niſi ſint in extrema neceſsitate conſtituti, & tunc accidit ſæpe, vt non poſsint gladium è vaginâ educere, ex quo efficitur, vt enſis cum vaginâ in ſterquilinium mittatur: ſic ſunt nonnulli, cùm intelligunt animam eſſe crimine aliquo contaminatam, confeſtim ſe conferunt ad expolitorem, vt eam excolant & perpurgent, hoc eſt, ad Confeſſarium, ad ſanctum pœnitentiæ Sacramentum, vbi anima expietur & perpoliatur. Præclarè illi quidem, qui illicò ad confeſsionem lauacrum confugiunt. Alij ſemel in anno, minùs pij Chriſtiani tamen. Alij nunquam niſi fortè cùm iam habent mortem in viſceribus conceptam.* Sic ille, appoſitè ad id, quod accidit Regi Balſaſar, qui cum principibus ſuis comedebat ac bibebat, licet hoſtem Darium præ mœnibus eſſe ſciret. Quare vbi is repente ciuitatem inuaſit, neſcierunt quomodo ei reſiſterent. Vnde Iſaias capite vigeſimo primo illudit eis: *Pone menſam, contemplare è ſpeculâ comedentes & bibentes; ſurgite principes, arripite arma* Heb. *vngite clypeos.* Arabicè: *tergite & lucida facite arma.* ironicè nimirum q. d. iam cùm tempus eſt pugnandi, vultis primò expolire & expedire arma: fruſtra eſtis, priùs factum oportuit. Vnde Rex acinacem quidem manu arripuit, ſed pugnare non potuit, ſic eum manu

manu tenens occiſus eſt, ſic periêre cum Rege ſuo principes, & capta eſt tota Babylon, vti ſcribit Xenophon libro ſeptimo. Nimirum Regis exemplum ſecuti ſunt ſubditi & cum eo conuiuantes in vtramque aurem dormierunt. Capita ſi non præeunt frequenti exomologeſi, nec membra ſequuntur: alioquin præeuntibus illis, facilè ſecutura. Scribit Origenes tract. 13. in Matth. & Plinius libro nono, capite trigeſimo quinto, inter conchylia eſſe vnum quoddam maximum & pulchritudine margaritæ intra ſe reconditæ præſtantiſſimum, quod quaſi ducem conchylia alia turmatim ſequantur. Igitur vrinatores illud maximum ſtudio peculiari venantur; eo enim capto vnà capiunt facilè reliquum totum agmen, omneſque in eo incluſas margaritas. Quàm multas pretioſas margaritas, quàm multas nobiles animas poſſent ſecum trahere in cœlum Principes & Magiſtratus, ſi ipſi præire vellent! trahere ad frequentem confeſſionem, ſi exemplo prælucere! Nónne quando Dauid Abſalonem fugiens, habitu pœnitentis, nudis pedibus & operto capite flens aſcendit montem Oliuarum, omnis populus ſimiliter plorans & operto capite ipſum ſecutus fuit? 1. Regum 15. Non erubeſcant ergo nobiles etiam perſonæ, ſi aliud Principum ſuorum exemplum non vident, ſaltem Dauidis exemplum ſequi. Si enim ſecuti ſunt errantem, ſequantur & pœnitentem, quemadmodum dicebat Theodoſio Imperatori ſanctus Ambroſius. Dauid à Prophetâ Nathan de peccato ſuo reprehenſus compoſuit pſalmum quinquageſimum, in quo ſunt tot grauiſſimi doloris affectus & indicia, quot ſunt pæne verba. Addit hiſtoria Scholaſtica, quòd admodum credibile eſt, mox ab eâ reprehenſione deſcendiſſe eum de throno, ſediſſe in terra, neque erubuiſſe in omnium conſpectu confiteri ſuum peccatum. Addit ſanctus Chryſoſtomus homil. in Pſalm. illum 50. aliud argumentum, dum ait nullâ excuſatione Dauidem eleuaſſe culpam, ſed quaſi vnum de plebe caput regium demiſiſſe. *Ille*, inquit, *velociter rediens ad conſcientiam tamquam fidelis & idoneus ſeruus culpam ſimpliciter confitetur & dicit: Peccaui Domino. Vides & in dolore ingenuitatem animi. Nec dixit ad eum: O ille tu, cur non conſideras fragilitatem humanam, cur non temetipſum carnalem intelligis? Aut neſcis me in culmine conſtitutum eſſe regali? Cur mihi audacter impegiſti crimen? Sed quid dicit? Peccaui Domino.* Regem ergo ſequantur, qui non ſunt Reges; quin imò & qui ſunt Reges.

THEMA SECVNDVM.

Militantes ſub Beelzebub quinam.

1. *Qui diuinatores conſulunt.*
2. *Qui alios vexant & moleſtant.*
3. *Curioſi.*
4. *Libertini & exleges.*
5. *Gulones & paraſiti.*
6. *Detractores.*
7. *Otioſi.*

In Beelzebub, principe Dæmoniorum eiicit Dæmonia. *Luc. 11.*

Sanctus Bernardus Abbas Claræ-vall. dedicaturus Oratorium in agro Laudunenſi, reperit illud à muſcarum incredibili multitudine adeò occupatum, vt earum ſonitus improbuſque diſcurſus grauem nimis introeuntibus moleſtiam generaret. Nullo ergo ſuccurrente remedio, dixit Sanctus: *Excommunico eas*; dixit, effecit; ſiquidem manè omnes mortuas inuenerunt: cumque pauimentum operuiſſent, palis eas eiecerunt, atque ita demum Baſilicam mundauerunt. Refert in eius vita l. 1. c. 11. Guilielmus Abbas. Non minùs Quadrageſima, quā quodcumq; templum, Dei cultui ſacrata eſt, & conantur pij omnes eam bonis & ſanctis operibus Deo dedicare; ſed ecce vobis Beelzebub, Deum & principem muſcarum, in hodierno Euangelio cum ſuo agmine obſtantem & pia opera impedientem. Quid igitur agendum? Excommunicemus iſtas muſcas; atque vtinam tam efficaci verbo quàm fuit id Bernardi! Cupio, inquam, vt hæ muſcæ omnes extinguantur atq; eliminentur, fiantque ex immundis & ſordidis beſtiolis munda animalia templo & cœlo digna. Quare vt hoc ipſi ſuapte ſponte faciant, deſcribamus aliquos Beelzebubi aſſeclas.

I. Tales cenſeo qui ad diuinatores & ariolos abeunt conſultum de rebus perditis recuperandis, futuris euentibus cognoſcendis, morbis ſanandis &c. Beelzebub enim multorum ſententiâ à muſcis circumſeptus, ob carnes ei ſacrificatas & in muſcę formam effictus reſponſa quærentibus dabat, ad eumque miſit in Accaron Ochozias Rex ægrotans, interrogatum an recepturus eſſet valetudinem: propter hoc correptus ab Eliâ denuntiante ei mortem propter illam impietatem. 4. Regum 1. Et ſanè ingens pudor erat Regem Hebræum relicto Deo vero mittere ad muſcam & conſulere eam de vita ſua. Et quid aliud ſunt arioli & diuinatores niſi muſcæ, viliſſimique homunciones, aniculæ & ruſticelli delirantes? Muſcis igitur viliores cenſendi ſunt, qui conſilium ab illis muſcis petunt vel expectant. I. *Qui diuinatores conſulunt.*

Non diffiteor per muſcas illas vera interdum prædici, vel opem petitam obtineri, non ideò tamen licitum vti earum conſilio vel operâ; ſiquidem & Beelzebub contra muſcarum multitudinem ac noxam inuocabatur & ſubinde

ſubinde opem ferebat, vnde *Myagrum* & *Myodem* h.e. muſcarum venatorem & interemptorem appellabant eum Gentiles, teſte Pauſaniâ in Arcadicis, Plinio l.8.c.28.& alijs, interim tamen inuocantes eum Idololatriæ grauiſſimum ſcelus admittebant. Quis non indignatur, quando audit Chriſtianum aliquem Principem implorare Turcarum auxilium contra Chriſtianos, hoſtes ſuos? Quis enim neſcit Turcam non tam Chriſtianis, quàm ſibi militare, cùm in aciem prodit, nec vnquam reſtituere, quas Chriſtianorum terras occupat? Quantò verò indignius atque intolerabilius eſt videre Chriſtianos currere ad Dæmones pro ope vel conſilio? Quid enim ipſi quęrunt niſi ruinam noſtram?

II. Qui alios vexant & moleſtant. II. Inquieti homines, qui alios diuexant atque infeſtant; id quod muſcarum adeò proprium ac ſolemne eſt, vt hunc in finem naſci videantur, quò patientiam hominum exerceant. Reperiri autem huiuſmodi homines teſtatur Apoſtolus ad Gal. 1. *Sunt aliqui, qui vos conturbant*, inquit, *& volunt conuertere Euangeliũ Chriſti*, hoc eſt, trahere ad Iudaiſmum, vt Euangelium famulari debeat & ſubeſſe legi Moyſis. Huiuſmodi muſcæ infeſtiſſimæ ſunt imprimis hæretici, non antiqui ſolùm, quos ſanctus Auguſtinus libro contra Fulg. Donat. capite 14. comparat muſcis ex varijs rationibus; ſed etiam noſtri temporis, qui cùm elegerint ſibi Euangelium recens, quod libertatem carnis eis concedit, & ab omni iugo abſoluit, trahunt Euangelium Chriſti ad ſuum illud, & ſeligunt inde ſcripturas, quæ videntur eis ſeruire ad ſtabiliendam & tuendam libertatem ſuam: ſimiles Procruſti, teterrimo latroni, qui viatores ſuo lectulo applicare ſolebat, & ſiquidem proceriores eſſent, amputatione pedum decurtare: ſi contrà breuiores, neruorum extenſione lacerare, teſte Plut. in Theſeo. Sic omninò hæretici, vt ad modum prauæ mentis & defenſionem libertatis ſuæ ſacras ſcripturas fingant, nunc demunt, nunc de ſuo addunt, nunc ſenſum peruertunt, & hoc ipſum ex Spiritûs ſancti dictamine facere ſe iactant. Addidit Lutherus S. Paulo particulam *Solam*, ſcribenti: *Arbitramur iuſtificari hominem per fidem*. Roman. 3. Dempſit Petro verba illa: *per bona opera* 2. Petr. 1. verſic. 10. Alias ſcripturas trahunt ad ſuum ſenſum maximâ violentiâ & temeritate, vti traxit in Conuentu Baſileenſi Lutherus ea verba Chriſti: *Non veni pacem mittere, ſed gladium*, quaſi bellum ſuaderet, non pacem. Et illa Pauli: *Si dormierit vir eius, liberata eſt*. 1. Cor. 7. quaſi vxor dormiente viro poſſit alteri conſueſcere. Et illum ad Timotheum: *noli adhuc aquam bibere*, ep. 1. c. 5. quaſi vinum Epiſcopis pręcipiat. Nati etiam ad hoc videntur hęretici, vt Eccleſiam exerceant, & in humilitate ac timore oues Chriſti contineant. Vnde ſanctus Auguſtinus epiſt. 105. ait: *Hæreticorum inquietudine, vt ſcripturas vigilantiùs perſcrutemur, vnde, ne ouili Chriſti noceant, poſſit eis occurri, tamquam de ſomno ignauia noſtra excitatur induſtria*. Eâdẽ ratione Iſaias capite ſeptimo, Ægyptios appellat *muſcas*, quòd ſuâ infeſtatione punirent, excitarent & in officio continerent Hebręos: *Sibilabit Dominus muſca*, hoc eſt, Ægyptiis, qui ob calidiſſimam regionem & inſuetas pluuias muſcis abundabant. Denique ſicut muſcæ non viuunt diu, ita & hæreſes parum durant. Inter artificum Norimbergenſium Regiomontani Mathematis eruditorum delicias erat muſcam ferream ex artificis manu velut egreſſam conuiuas circumuolitare, tandemque veluti defeſſam in domini manum reuerti. Petr. Ram. libro ſecundo procem. Mathematis. Muſca talis Lutherus fuit, à Dæmone fabrefacta & è manu eius emiſſa; ferrea, quia ferro, vt ipſe ſuprà dixit, propagata, circumuolauit ea Germaniam: verùm iam defeſſa manifeſtè cernitur deficere, breui reditura in orcum, vnde prodiit.

III. Curioſi. Muſcæ omnia rimantur & nihil ferè clam ipſis haberi poteſt, quò non penetrent. Eo ſenſu Plautus dixit in Mercat. Act. 2. ſection. 3. *Muſca eſt pater meus, nihil poteſt clam haberi illum; nec ſacrum nec profanum eſt, quin adſit ibi illicò*. Notiſſimum etiam muſcas ſuâ curioſitate capi, dum per anguſta vitrorum foramina ingrediuntur in muſcipulas ſuas, & ibi cùm exitum non inueniant merguntur maximo numero. Aliæ dum in dulces liquores vel inuolant, vel ſe immergunt, inuiſcatæ & merſæ pereunt. Idem agunt curioſi, qui dum omnia rimantur, nihilque non penetrare volunt, ſcripturas etiam ſacras, quas non didicerunt, ſcrutari & exponere; ſæpe illaqueantur, inuiſcantur & merguntur, vti ſuperiore ſæculo experti ſumus in nouatoribus, qui è ſcripturis ſibi incognitis abſurdiſſima dogmata ad ſuam & aliorum perditionem eruerunt. Vaſtum nimis flumen, imò mare eſt ſcriptura ſacra, *in quo agnus ambulat, Elephas natat*; vt ait ſanctus Gregorius in procem. Moral. Multę enim in eâ ſententię videntur ignorantibus, qui phraſin Scripturæ & modos loquendi neſciunt, eſſe ſibi contrarię: multa ſunt adeò ſtupenda, vt incredibilia videantur. Sufficit indoctis audire à Doctoribus, quę ad bene beateque viuendũ faciũt: nihil opus eis in ſcripturas & arcana Dei cognoſcenda ſe immergere. Vnde Fr. Ægidius, comes ſancti Franciſci cuidam de inſcrutabili prædeſtinationis myſterio multa inquirenti dixit: *Sufficit ripa maris ad lauandum pedes, manus & totum corpus: ſtultus eſt qui altum petit. Sufficit ſcientia bene beateque viuendi*. Vt in eius vitâ, append. de ſent. eius. Sanctus Auguſtinus tra. 1. in Ioan. refert curioſum huiuſmodi Catholicum à quodam Manichæo ad ipſius hæreſim, occaſione vnius muſcæ facillimè perductum. *Nam neſcio quis*, inquit, *tædium patiebatur à muſcis, inuenit illum Manichæus tædio affectum, & cùm diceret ſe non poſſe pati muſcas & odiſſe vehementer illas, ſtatim ille: Quis fecit has? inquit. Et quia tædio affectus eſt, & quia oderat illas, non auſus eſt dicere Deus illas fecit: erat autem Catholicus. Ille ſtatim ſubiecit: Si Deus illas non fecit, quis illas fecit? Planè, ait ille, ego credo, quia Diabolus fecit muſcas. Et ille ſtatim: ſi muſcas fecit Diabolus, ſicut te video confiteri, quia prudenter intelligis, apem quis fecit, quæ paulo amplior eſt muſcâ? non auſus eſt dicere, quia Deus fecit apem, & muſcam non fecit, quia res erat proxima.*

proxima. Ab ape duxit ad locuſtam, à locuſtâ ad lacertam, à lacertâ ad auem, ab aue duxit ad pecus, inde ad bouem, inde ad elephantem, poſtremò ad hominem, & perſuaſit homini quia nō à Deo factus eſt homo. Ita ille miſer cùm tadium paſſus eſt à muſ. n, muſca factus eſt quem diabolus poſſideret, Beelzebub quippe interpretatū dicitur princeps muſcarum. Sic Aug. Facilè hoc contingit languidis Catholicis, præſertim ſi auerſionem habeant à ſacris.

IV. Libertini & exleges. IV. Libertini & exleges. Tales enim videmus eſſe muſcas, quæ licet hominum conſortio perpetuò vtantur, nunquam tamen edomantur, vt illis obediant. Vnde Plutarchus libro octauo Sympoſ. q. 7. duo eſſe animantia, ait, quæ neceſſariò hominum conſortio vtuntur, nullà tamen arte cicurantur ad hominis obſequium, muſcam & hirundinem. Similes ergo his muſcis ſunt illi, qui cùm in Eccleſia inter fideles commorentur, nullas tamen leges ab Eccleſia recipere, ſed ſuo viuere arbitrio volunt: quemàdmodum Rex Saul, qui Samuelis mandatis poſthabitis ſuum ſenſum ſequi maluit, quod adeò exaggerauit Samuel, vt eam agendi libertatem & inobedientiam *peccatum ariolandi*, ſeu Idololatrię appellaret; nec immeritò: *quia velut contempto diuino altari*, ait S. Gregorius eo loco, *ad aras Dæmonum reſponſa percipiunt, dum cordis ſui præſtigioſis ac ſuperbis adinuentionibus credunt, & ſalubribus prælatorum conſilijs contraria ſentiēdo refragantur.* Ergo ſicut Ochozias, Deo vero præterito, miſit ad conſulendum Beelzebub, eoque ipſo ſtatuit ſibi Idolum in Deum. 4. Regum 1. ita & exleges iſti, ſpreto vero Deo, qui per Eccleſiæ prælatos eis loquitur, erigunt ſibi Idolum capitis ſui ac proprij iudicij, idque in rebus agendis conſulunt. Quâ in re videntur etiam grauiùs delinquere, quàm Idololatræ, quia iſti nec oraculum nec tabernaculum habent, quod in rebus ambiguis adeant: Chriſtiani ſuum oraculum in Prælatis ſuis adeoque ad manum habent.

V. Gulones & paraſiti. V. Gulones & paraſiti, menſarum aſſeclæ; cuiuſmodi ſunt & muſcæ iuxta notum illum verſum:

Muſca, canes, mimi ſunt ad conuiuia primi,
Non inuitati veniunt prandere parati.

Hinc Paraſitus apud Athenæum lib. 6. cap. 9. *muſcam* ſe vocat, quòd non inuitatus ad cœnam ierit; & Alexander M. queſtus eſt ſe morderi ab his muſcis ib. cap. 6. Nec deſunt, qui Beelzebub ſic appellatum volunt ob multitudinem muſcarum, quæ in eius Phano ſacrificia ſectabantur, indeque paſcebantur, & quòd totum ipſum Idolum aſperſum victimarum ſanguine, inſidentibus muſcis plenum foret, vt noſter Maldon. & Pererius ſentiunt. Muſcæ auerſantur oleum velut ſibi lethale, interim alia pinguia amant, vnde expreſſi paraſitorum & lurconum typi ſunt. Hi enim nil niſi epulas & conuiuia cogitant, ieiunia & oleum oderunt: carnibus ſaturari, non ſalpis & halecibus volunt. Denique vbi non editur & bibitur, ibi non hærent facilè, veluti in templo: popinis verò & culinis perpetuò affixi ſunt. Sed quemadmodum muſcæ, dum inſidiantur epulis, præſertim liquidis & viſcoſis, quale eſt mel, facilè merguntur aut inuiſcantur adeoque pereunt: ſic ferè contingit epulonibus ac heluonibus; incidunt in morbos, egeſtatem, rixas & contentiones. Audiamus Eccleſiaſticum capite 37. *In multis eſcis erit infirmitas: & auiditas appropinquabit vſq; ad choleram. Propter crapulam multi perierunt: qui autem abſtinens eſt, adijciet vitam.* Quid niſi gula & vinum occidit Simonem illum principem Iudæorum cum duobus filijs ſuis, dum inuitatus ad conuiuium à Ptolemęo genero, inebriatus & interfectus eſt? 1. Mach. vlt. Quid Odoacrem Herulorum Regem & iam ferè totius Italiæ principem, niſi ſimile conuiuium Theodorici Gothi, ad quod inuitatus & bene potus, ab eo inuaſus & miſerè cum ſuis excarnificatus eſt? Cuſpinian. in Zenone. Denique *qui diligit epulas in egeſtate erit: qui amat vinum & pinguia, non ditabitur*, ait Sapiens Prou. 21. non modò in ſubſtantia, ſed in anima etiam, quam expoliat per gulam: dum enim incraſſat carnem, ſpiritum extenuat, exſpoliatque vitâ gratiæ; & cum Ionathâ dum guſtat parum mellis, mortis æternæ periculo ſe exponit; quæ inſania? 1. Regum 14.

VI. Detractores. VI. Detractores. Muſcæ enim inprimis ad vlcera magis & carnem affectam conuolant eamque aculeis ſuis pungunt, lacerant & deuorant, quàm ad partes ſanas: Idem faciunt detractores: quæ ſana & laude digna in altero conſpiciunt, tacitè prętereunt; quæ verò vlceroſa & reprehenſibilia ſunt aut videntur, ea linguis ſuis ſodicant, mordent, lacerant: cruentæ & exoſæ beſtiæ, quæ cruore tantùm gaudent & ſaturantur, de quibus Ezech. vigeſimo ſecundo dicitur: *Viri detractores fuerunt in te, ad effundendum ſanguinem.* Septuaginta vertunt: *Viri latrones*; quia vti latrones præter pecunias vitam etiam viatoribus auferunt: ita detractores, cui famam eripiunt, ſanguinem quodammodo & vitam ciuilem eripiunt, quæ longè præſtantior eſt auro & argento, iuxta id Prouerb. 22. *Melius eſt bonum nomen, quàm diuitiæ multæ.* quia vt Eccleſiaſticus c. 41. ait: *Magis permanebit tibi* (bonum nomen) *quàm mille theſauri pretioſi & magni.* 1.

2. Muſcæ etiam ſanis membris & rebus candidis inſident ac nitidis, eas tamen maculis frequentibus & nigerrimis, quæ vix eluuntur, inquinant, conſpurcantque. Pari modo detractores etiam virtutes & facta aliorum laudabilia dum malignè referunt, truncant vel in dubium reuocant, fœdant & collutulant, adeò vt maculę illæ audientium auribus tenaciter adhęreant, & vix vnquam obliuioni dentur. Et quis facilè auditur reſtituere famam alteri ablatam? Bene Eccleſiaſtes capite 10. ait: *Muſcæ morientes perdunt ſuauitatem vnguenti.* hoc eſt, virtutes aliorum etiam nobiliſſimas vt omnem ſaporem perdant. Atqui *melius eſt nomen bonum, quàm vnguenta pretioſa*, ait idem Eccleſiaſtes cap. 7. 2.

3. Muſcæ impudenter in quoſcunque inſident, in homines, leones, elephantes, & in quæcunque corporis membra inuolant, in 3.

ſaciem, os, oculos, nullo habito reſpectu. Non diſſimiliter detractores omnes aggrediuntur, infimos, ſupremos, laicos, Eccleſiaſticos, ſubditos, Prælatos. Phariſæi certè in hodierno Euangelio ipſi Chriſto, miſerorum ſeruatori & Dæmonum domitori, auſi ſunt detrahere, & ipſius beneſacta peſſimè interpretari, quaſi forent dæmoniaca.

VII. Otioſi.

VII. Otioſi. Vt enim muſcæ deuorant alienos labores, vti lac, quod dant pecora; mel, quod apes conficiunt; cibos, quos coqui condiunt; interim ipſæ nihil prorſus pro ſe vel alijs laborant: ita & otioſi. Quam ob cauſam S. Franciſcus: *ſi quem cernebat otioſum & vagum, aliorum velle manducare labores, fratrem muſcam nominandum cenſebat, eò quòd talis nihil boni faciẽs, ſed benefacta inficiens, vilem & abominabilem ſe omnibus reddat.* Ita S. Bonauentura in eius vitâ cap. 5.

Altè hoc imbiberat frater eius B. Ægidius, qui memor verbi Magiſtri ſui non volebat veſci panibus niſi labore comparatis, etiam in ædibus Cardinalis Tuſculani conſtitutus; dicebat enim illud propheticum: *Labores manuum tuarum, quia manducabis, beatus es, & bene tibi erit. Impeditus aliquando fuit vi imbrium, ne extra Cardinalis ædes poſſet ire ad labores. Cùm verò Cardinalis exhilaratus: Iam inquit, veſceris cibis meis. Sed Aegidius nihil illi reſpõdit, aliud ſecum meditãs. Contulit autem ſe in culinam dixitq́; coco: Quid ita pateris ſordidam eſſe culinam? Dicente illo, neminem ſe in præſens habere, qui eam purgaret, Aegidius ait: Da mihi pro labore meo quod edam, & ego ſordes euerram. Quod cùm vtrimq́; factũ eſſet, Aegidius ad Cardinalis menſam iturus, duos ſecum panes attulit, quos labore ſuo acquiſierat. Itaq́; Cardinalis mirabatur tam eum ſui propoſiti tenacẽ eſſe. Sed perſeuerante etiam poſtridie pluuiâ, cùm nemo vellet vti Aegidij operâ conductitiâ, Cardinalis gratulabundus ait ad eum: Profectò nunc meos edes panes. At Aegidius tacitus officinas perluſtrabat, inueniensq́; duos rubiginoſos cultros, illos accuratè repurgauit. Accepit autẽ pro labore panes duos, quos ad Cardinalis menſam intulit, qui dolebat ſẽper ſe fruſtare ſpe & expectatione ſuâ.* Et quid mirum Chriſtianos deteſtari otium, quãdo etiam Gentiles ferre id non potuerunt, veluti turpiſſimum & homini pernicioſum? Probus Imp. ſtatuit annonam gratuitam militem comedere non debere, vnde nec otioſum eſſe patiebatur, teſte Flauio Vopiſco. Lacedæmonij nulli ciuium permittebant, vt vel in otio vel in ludicris tempus conſumeret; quin & Ephoris ſeu Magiſtratibus ſuis mandatum dederunt, nè deambulationibus vterentur pomeridianis; tamquam voluptatem ſectarentur illi potiùs quàm corpus exercerent. Ælian. lib. 2. var. cap. 5. Neſcio an hoc loco etiam ponendus ſit Domitianus Imperator, qui inter initia principâtus quotidie ſecretum ſibi horarium ſumere ſolebat, nec quidquam amplius quàm muſcas captare ac ſtylo præacuto configere ſolebat, teſte Suet. in Domit. cap. 3. Vnâ enim ex parte videbatur inſinuare, otioſos velut muſcas ſtylo configendos ac puniendos: ex altera ſibi ipſi contradicebat, tam leuiculo & indigno ſtudio tempus terens. Quare non illi tantùm inter muſcas & Beelzebubianos recenſendi ſunt, qui nihil agunt: ſed etiam qui nugatoria, inania, ludicra, & puerilia agunt.

Atque hæ ſunt muſcæ, Audit. à nobis excommunicandæ, enecandæ & eijciendæ; ne, quod abſit, nos à Deo excommunicemur atque è Sanctorum conſortio eijciamur ad Beelzebuli & conſortes eius.

THEMA TERTIVM.

Defectus aliquot ieiunij.

1. *Impetrare non rationabiles diſpenſationes.*
2. *Non Deo ſed ſibi & alijs ieiunare.*
3. *Cum impatientia ieiunare.*
4. *Defectum alterius refectionis compenſare.*
5. *Non ſanctè & perfectè ieiunare.*

Cùm immundus ſpiritus exierit ab homine, ambulat per loca inaquoſa, quærens requiem & non inueniens. *Luc.* 11.

DE S. Aldegunde, ex regiâ proſapia Abbatiſſa Malbodienſi, refertur in eius vitâ 30. Ian. apud Lipeloum, quod reuelante Domino viderit aliquando humani generis hoſtem dirè lamentantem & ſuam ſortem deplorantem. Cauſam à Sanctâ rogatus, dixit, *ideò ſe triſtari, quòd cerneret filios Adæ in eas cœli ſedes magno numero aſcendere, vnde ipſe eum ſuis exularet.* Si vllum tempus in anno eſt, quod cauſam lamentandi eapropter dat Dæmonibus, eſt tempus Quadrageſimale. Hoc enim illud tempus eſt, quo, vt ait Dominus in hodierno Euangelio, eiectus è domicilio ſuo immundus ſpiritus ambulat per loca arida, & quærens requiem, non inuenit. Eat nunc is ad domos ſaltatorias, nullum inueniet ſaltantem: pergat ad luſorum tabernas, neminem inueniet ludentem: ac culinas & popinas; nullas reperiet carnes, nulla conuiuia. Viciſſim verò reperiet homines iam in templis vacantes pietati, domi ieiunijs, foris eleemoſynis. O miſer & infælix ſpiritus, qui nunc inſtar canis famelici circuis ciuitatem, & non inuenis quod rodas. Verùm licet hoc ita ſe habere bene in Domino confidam, non debemus tamen Auditores nimiùm præfidere. Dæmon omnia rimatur, acutum & ſubtile caput habet, per anguſtum foramen intrat. Certè in hod. Euang. inuenit tandem domum ſibi adornatam, quam intrauit. Videamus ergo ne etiam in ieiunio noſtro locum aliquem inueniat.

I. Impetrare non rationabiles diſpenſationes.

Locum ei aperiunt I. Qui ſibi nimiùm indulgentes impetrant vel extorquent diſpenſationes ad comedendas carnes & ieiunium frangen-

Digitized by Google

frangendum. Comedunt ergo non quia opus habent, ſed quia appetitu calent. *Quare ieiunauimus*, inquiunt, *& non aſpexiſti? humiliauimus animas noſtras* (petendo diſpenſationem) *& neſciſti?* h.e. non curaſti? Quid ad hoc Dominus, *Ecce in die ieiunij veſtri*, inquit per Iſaiam cap. 8. *inuenitur voluntas veſtra*. q.d. ieiunatis quãdo & quomodo vultis: non quomodo ego pręcipio. Hi ſanè ſub prętextu diſpenſationis ſeipſos decipiunt ac iugulant: ſimiles Cleopatræ Reginæ Ægypti, quæ in cuſtodia ab Antonio detenta curauit ſibi afferri ciſtulam ficubus refertam & ſub eis latentem aſpidem, vt cuſtodias deciperet: quę cùm ficus non difficile ei permiſiſſent, neſciæ ſub eis latere ſerpentem; illa aſpidem corpori admouit & mortem ſibi cõſciuit. Plut. in Antonio. Hunc in modum delicatuli poſtulant permitti ſibi carnium eſum ſub prætextu indigentię: latet tamen anguis in herba, propria voluntas & philautia animam ſuam necant, quia ſic volunt & cibos eſuriales faſtidio habent. Hic eſt ille ſerpens, qui blandis illis verbis: *Nequaquam moriemini; ſcit enim Deus, quia quocumq; die comederitis, aperientur oculi veſtri.* Euam decepit pellexitque ad edendum de ligno vetito; quæ poſteà blandiens viro ſuo, ad eandem eſcam facilè eum traxit, coniugis amore dulciter ineſcatum. Sic nimirum Dæmon inprimis irritat carnem deſideriis cibi vetiti: caro deinde nimis indulgenter habita & à ſpiritu amata pellicit etiam ſpiritum. Ita miſer homo excidit à gratiâ.

Pari in periculo verſantur, qui ſibi ipſis nimiùm creduli ſecum diſpenſant, ſibique aut carnes indulgent aut binam refectionem. Non permittitur Medicis, vt in graui morbo ſibi ipſis medeantur, quia amore ſui exceſſum in cura facilè admitterent. Multò minùs hoc concedendum alicui in cura animæ, præſertim imperito. Certè Saul diſplicuit Deo & reprobatus eſt à regno, quòd ſecum ipſe diſpenſârit, ſacrificium offerendo. 1.Reg. 13. & parcendo Amalec, 1.Reg.15. non expectato & conſulto Samuele.

II. Non Deo, ſed ſibi & alijs ieiunare. Trip. Fer. 4. Cin C. 2. D.

II. Qui nõ rectâ intentione, ſicque non Deo, ſed ſibi aut alijs ieiunant. Teſtatur hoc per Zachariã c.7. Deus. *Cùm ieiunaretis & lugeretis, nunquid ieiuniũ ieiunâſtis mihi?* Vult dicere: cùm in captiuitate Babylonicâ ieiunâſtis, ob penuriam victûs ieiunâſtis, non ex voluntate; adeòque non mihi, ſed potiùs Babyloni, quæ nihil vobis dedit. Itaque aliqui ieiunant coquis tantùm, qui ideò abſtinent, quia coqui eis nihil apponunt. Hoc ieiunium non ieiunanti, ſed ſoli coquo prodeſt, qui labore eximitur. Hoc fructu & aſini ieiunant, quando nihil eis comedendum apponitur. Atqui Deus volentibus, non inuitis & aſinis, vult dare regnum ſuum, vt ait S. Bernardus ſer. de diligendo Deo. *Si inuitum coëgero*, ait in perſona Dei, *aſinum habeo, non hominem; quoniam quidem nõ libens veniet nec ſpontaneus, vt poſſit dicere: Voluntariè ſacrificabo tibi. Nunquid aſinis dabo regnum meum?* ſic ille.

Alij ſuis dominis ieiunant, quibus placere per ieiunium, & fauorem captare volunt; ſimiles ſtultis illis Prophetis Baal, qui cultris & lanceolis ſeſe incidebant & vulnerabant, vt ignem cœlitùs ſuo ſacrificio impetrarent. Sed ſurdo Deo locuti fuerunt: 3.Reg. 18. Sic enim hi carnem ſuam ſtultè macerant & conficiunt, vt gratiam ſibi parent apud heros ſuos.

Alij ventri ſuo, vt ſequenti die auidiùs vorent. Ieiunat ſic & vultur: ieiunant ſic & Turcæ, qui in ſuis ieiunijs toto die abſtinent, donec ad finem diei ſtellæ oriantur, poſteà abſtinentiam ſuam liberaliter compenſant, pergræcando totâ nocte. De qua re S. Gregorius hom. 16. in Euang. ait in prædicta Zachariæ verba: *Sibi quis ieiunat, ſi ea, quæ ad tempus ſibi ſubtrahit, non pauperibus tribuit, ſed ventri poſtmodum offerenda cuſtodit.*

Alij burſæ ſuæ, vt ſumptibus parcant; quod ſpeciem idololatrię habet. Nã vt Gentiles aliqui in gratiam Deorum ſuorum ieiunijs & vini abſtinentiâ ſe macerabant, teſte Alexandro l.6.c.2. Apuleio l. 11. ita iſti fament in gratiam burſæ ſuæ. Vnde ſpeciatim auaritia appellatur *Idolorum ſeruitus* ab Apoſtolo ad Epheſ.5. Crudeles fuerunt, qui Idolis ſuis proprias immolârunt proles, ſed nónne crudeliores ſunt, qui propriam carnem immolant?

III. Qui cum murmure & impatientia. De quo Chriſtum audiamus Matth. 6. *Cùm ieiunatis, nolite fieri ſicut hypocritæ, triſtes.* Et mox: *Tu autem cùm ieiunas, vnge caput tuũ & faciẽ tuã laua.* Quâ phraſi, Palæſtinis notâ, feſtiuam hilaritatem commendant in ieiunio. Nam Palæſtini feſtis diebus vngi oleo & lauari contra æſtum & ſudorem ſolebant. Vult igitur nos in ieiunio eſſe hilares, non tetricos, impatientes, murmurantes. Et meritò: *Abſurdum enim fuerit* inquit S. Baſilius ſerm. 1. de laudibus ieiunij, *ſi ob cibos ſubtractos contriſtemur, ac non potiùs ſuper animæ ſanctitate lætemur; ſicq; videamur plus tribuere voluptati ventris, quàm curæ mentis.* Prou. 20. dicitur: *Pondus & pondus abominabile eſt apud Deum.* q.d. qui pondus addit ponderi, abominabilis eſt apud Deum. Quis verò ille? qui ponderi ieiunij ſuperaddit pondus impatientię & murmuris. Hic enim duplicat ſibi pondus. Quo morbo videntur laborâſſe primi illi operarij in vineam Domini miſſi. Matth. 20. quórum vnus murmurans, quod non plus mercedis acciperet, quàm poſtremi, ait procuratori: *Pares illos nobis feciſti, qui portauimus pondus diei & æſtûs.* Ecce duplex pondus ſe portâſſe ait, pondus diei & pondus æſtûs; quaſi verò hæc duo diſtincta pondera, & non vnum pondus fuiſſent: non enim licet ſeparare æſtum à die. Itaque ſignum eſt, quòd cum murmure & ſocordia primi laborârint, dum labores ſuos queruli amplificârunt; ſicque iure meritò poſterioribus, qui gnauiter & patienter opus fecerunt, poſtpoſiti ſunt. Murmurans etiam reprehenſus eſt de oculo nequam. Vnde aliqui ipſius mercedem ſic explicant: *Tolle quod tuum eſt*; primò tuam damnationem, *& vade*, ſcilicet in infernum. Non habemus nos cauſam murmurandi de ieiunij auſteritate contra primos Eccleſiæ operarios; longè enim ſeueriùs ieiunârunt illi, quàm nos modò. Ieiunabant vſque ad veſperam, nec poſteà quidquam ſumpſerunt:

III. Cum impatientia ieiunare.

runt abſtinebant etiam ab ouis, caſeo, lacticinijs, vino, quin & aquâ extra tempus, teſte S. Ambroſio ſer. 39. Pauci eximebantur.

IV. *Defectum alterius refectionis cõpenſare.* IV. Qui defectum alterius refectionis compenſant. Primo vnius cœnæ lautitiâ & prolongatione, vel ſerotinæ, vt appellant, collationis nimio exceſſu; quod eſt ieiunium hypochriticum. Contra quod Dominus, vbi ſuprà ait: *Cùm ieiunatis nolite fieri ſicut hypochritæ.* Qui Græcis *hypochritæ*, Latinis *hiſtriones* appellantur. Notũ autem hiſtriones varijs artibus imponere hominibus. Dant alicui ruſtico nummum aut nucem in manus aut ſaccum, interim clanculum rurſus ſurripiunt, & monſtrant in ſuis manibus. Videntur dare & nihil dant. Ita cum Deo ludunt, qui ſic ieiunant: quod duabus refectionibus ſumerẽt, in vnâ comedunt; videntur ergo dare Deo aliquid & nihil dant: putantur ieiunâſſe & cœnam Deo dediſſe, cùm eam iam deuorârint in prandio. Bene igitur S. Hieronymus in Ep. ad Euſtochium ait: *Nihil prodeſt biduo triduove tranſmiſſo vacuum portare ventrem, ſi pariter obruatur, ſi compenſetur ſaturitate ieiunium.*

1\.

2\. 2. Clanculariâ comeſtione; quaſi Deum omnia videntem fallere poſſunt: quæ inſignis & ſtultitia & Dei iniuria eſt; qualem Dæmon intulit hodierno muto, quando eum reddidit etiam cæcum, ſecundum Matthæum. Sed eijciet Chriſtus aliquod Dæmones iſtos cæcos vel cęcantes potiùs. *Bernardinum Senenſem*, ait Æn. Syluius lib. 2. Comment. in Panorm. n. 31. *quem Cælicolarum numero Nicolaus V. Põtifex maximus deſcripſit, inter concionandũ fabulam huiuſmodi referentẽ audiuimus. Accepit ex villico matrona quædam nobilis recentia ceraſa, quæ in thalamũ recluſa, maiori ex parte cum oſsibus ore auido atque hianti manipulatim vorauit. Corã viro deinde allatu, quæ reſidua fuerat ceraſis priùs quàm vnum comederet, terq; quaterq; momordit: quærẽs ex villico, quomodo ceraſa ruri ederentur. Cui … icus, qui per rimulam vorantẽ fœminã contemplatus eſſet: Quo tu, inquit, mulier paulò anteà in thalamo.* (cõfertim ſcilicet Hcyipelweis) *Erubuit mulier. Bernardinus eos bene viuere aiebat, qui quæcumq; agerent aperta Deo atque hominibus eſſe putarent.* Et quomodo putatis, confundentur aliquando coram toto mundo & SS. Angelis, qui hîc clanculum vorant & interim ieiunantes videri volunt? An neſciunt Deum introſpicere ad ipſos per foramen ſeræ?

V. *Non ſanctè & perfectè ieiunare.* V. Qui non ſanctè & perfectè ieiunant, contra id Ioël. 1. *Sanctificate ieiunium.* In quę verba S. Greg. loco ait: *Ieiunium ſanctificare eſt adiunctis bonis alijs dignã Deo abſtinentiã carnis oſtendere: Ceſſet ira, ſopiantur iurgia. Incaſſum enim caro atteritur, ſi à prauis voluptatibus animus non refrænetur.* Serui qui dominis ſuis vitrum porrigunt, mundum vt dent, ſatagunt; qui fercula apponunt, vt eas immundis manibus non contaminent, nec digitos immergãt. Ita Leuit. 15. pręcipit Deus vas fictile, quod immundus attigerit, confringi. Nõ decet Deo, fonti omnis puritatis, ex impuro vaſe aliquid offerre: quare nec ieiunium peccatis contaminandum eſt. *Sanctificate ieiunium*, ſicut iubet Deus ſanctificari ſibi diem ſabbathi, h. e. in ſanctis & pijs operibus tranſigi. Quemadmodũ ergo profanatur ſabbathum ſeruilibus operibus, ita & ieiunium, ſi peccatis interum ſeruiatur. Sabbathum per ſe quies dumtaxat eſt ab operibus ſeruilibus; necdum ſanctum eſt, niſi quies illa impendatur pijs operibus: ſic res habet cum ieiunio.

Sanctificate ieiunium, h. e. condite illud virtutibus: ſicut eſcæ vt ſapidæ fiant condiuntur aromatibus & ſale. Cibus ſale non aſperſus deſipit; multi etiam delicati, cibum niſi aromatibus & bellarijs bene præparatum nauſeant. Quid mirum ſi & Deus ieiunium, quod animæ cibus eſt, ſapidum requirat?

Quare cuſtodiat vnuſquiſque quàm poteſt ſolertiſſimè atrium & domum ſuam, ne Dæmon aditum ad eam inueniat. Studeamus nos ieiunio ita vallare, vt hoſtis ille quærens requiem & non inueniens, cogatur plorare. Qui ſanè ploratus riſum & gaudium creabit SS. Angelis, nobis verò coronam.

THEMA QVARTVM.

Loca inaquoſa, quæ perambulat Dæmon.

1. *Sunt incipientes & tenellæ plantæ.*
2. *Sunt perfecti & ſancti.*
3. *Adoleſcentes.*
4. *Virgines.*
5. *Iracundi.*
6. *Otioſi & ignaui, timidi & melancholici.*
7. *Moribundi.*

Cùm immundus ſpiritus exierît ab homine, ambulat per loca inaquoſa, quærens requiem.

Lucæ 11.

QVid eſt, Audit. quòd per Quadrageſimam toties audimus mentionem fieri Cacodæmonis in ſacro Euangelio? In prima eius Dominica, velut tentator Chriſtum aggreſſus eſt. In hodierna ſeu tertia poſſidet mutum & expellitur. In quintâ accuſatur à Iudæis Chriſtus tamquam habens dæmonium. Feriâ quinta in cœnâ Domini adducitur velut inſpirator Iudę. Vix per totum annum toties prodit Diabolus, quoties in Quadrageſimâ. Quæ huius rei cauſa? Mihi hæc occurrit, quia tempore Quadrageſimę plus hominibus inſidiatur, quam alijs temporibus; quod teſtantur SS. Patres, vti S. Leo ſer. 2. de Quadr. *Modò tibi maior cautio,* inquit, *& ſollicitior adſumẽda prudẽtia eſt, quando idem hoſtis tuus acriori ſæuit inuidiâ.* Idem teſtatur S. Bernardus ſerm. 3. de ieiunio Quadrag. Denique Caſſianus Collat. 21. cap. 28. fatetur Monachos ſui temporis per decurſum Quadrageſimæ maximè impugnari & ad tranſmigrandũ de ſuis ſedibus acriùs perurgeri, non ſecus ac Hebræi, quando parabant diſceſſum ex Ægypti ſeruitute, violẽtiùs opprimebãtur. Quãdo igitur res ita habet, magis vnuſquiſque ſibi attendere nunc debet. Et quia audimus in hodierno Euãgelio immundum ſpiritum perambulare loca inaquoſa ſeu arida, eaque potiſſimùm tentare;

videa-

videamus quænam illa ſint, vt reſiſtere tentanti omni ex parte poſſimus.

I. Sunt incipientes & tenellæ plantæ.

I. Arida loca ſunt incipientes & teneri adeoque quaſi adhuc aridi in virtute; quos Dæmon velut infirmos faciliùs ſe ſuperaturum ſperat. Quam ob cauſam Herodes Chriſtum adhuc infantem occidere parabat, ne adultus vires caperet & contra ſe aliquando arma apprehenderet. Pharao infantes Hebræorum occidi iuſſit ab obſtetricibus, quia adultos opprimere laboribus non poterat, Exod. 1. ita & Diabolus, quia ſolidatos in virtute difficulter vincere poteſt, teneros & incipientes enecare tentat. Obſtetrices illę erant duæ, Sephora & Phua. Sephora exponitur *pulchra*, Phua *rubens aut verecunda* ſecundum Origenem in 1. caput Exod. Et quid hæ niſi caro & mundus: Caro pulchritudinem ſuam ab incipiente tyrone deſeriam: mundus erubeſcentiam, ſed malam & vanam ingerit, v. g. quid dicent de te homines, ſi te videant tam vilem ſectari vitam, religioſorum ſimilem &c. Maria Ægyptiaca per annos 17. tentabatur in ſolitudine memoriâ prioris luxûs, quo in ſæculo circumfluxerat. Bene igitur monet Eccleſiaſticus c. 2. *Fili accedens ad ſeruitutem Dei, ſta in iuſtitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationẽ.* Talem enim inſectatur Dęmon velut ſeruum à ſe profugum, vt apprehenſum ad ſę retrahat. Inſectantur & prioris vitæ inolita vitia, quæ alliciunt eum, vt redeat ad guſtatas ſemel voluptates. Ciuitas quę iugum Tyranni recenter excuſſit; ſtare in cuſtodiâ ſeque munire debet, quia abſque dubio Tyranni inſultus patietur. Hoc eſt, quod ait Siracides: *Sta in iuſtitiâ & timore: & præpara animam tuam ad tentationem.* Eccleſ. 2. quaſi miles ſcilicet. Exemplum dedit Chriſtus, qui poſt baptiſmum ſuum causâ inſtructionis noſtræ, non neceſſitatis ſuæ, præparauit ſe ad pugnam tentationis contra Dęmonem, intrando ſolitudinem; ieiunando & orando. Vnde Tertullianus libro de baptiſmo ait: *Ipſum Dominum poſt lauacrum ſtatim tentationes circumſteterunt, 40. dierum ieiuniis perfunctum.*

II. Sunt perfecti & ſancti.

II. Sunt perfecti & ſancti; teſte S. Gregorio 33. moral. cap. 3. *quia per diſciplinæ fortitudinem ab omnis carnalis concupiſcentiæ humore ſiccantur.* Et quidẽ his fortiores ponit inſidias, quia ſunt *cibus eius electus.* Habac. 1. Quò enim quis ſanctior eſt, eò magis illi inuidet & inſidiatur, velut latro diuiti mercatori. Quâ de re Deus ad Iob cap. 40. ait. *Ecce Behemoth, quem feci tecum, fœnum vt bos comedet.* S. Greg. 32. Moral. c. 10. aſſerit per Behemoth Dæmonem intelligi, quia monſtrum eſt horrendum. Sed cur fœnum ſicut bos, non ſicut equus dicitur comedere? Reſpondet Gregorius: quia *equi fœnum quamuis ſordidum comedunt boues autem fœno non niſi mundo veſcuntur. Neq; Behemoth iſte ſe eos rapere gaudet, quos prauis & ſordidis actionibus implicatos in vnu ſecum reſpicit voluntariè iacere, fœnum ergo comedere ſicut bos appetit, quia ſuggeſtionis ſuæ dente conterere mundam vitam ſpiritualium quærit.* Vult ergo dicere Iobo Deus: Caue tibi à Behemoth aduerſario tuo, quia inſidiatur tibi velut viro perfecto, & meritis opulento. Ad idem tendit, quod paulò pòſt ſubijcit eit. loco Dominus de eodem Behemoth: *Ecce abſorbebit fluuium & non mirabitur, & habet fiduciam quòd influat Iordanis in os eius.* Fluuius, vt exponit S. Gregorius 33. moral. cap. 28. quia impuras & inſuaues habet aquas, populum ſæculo deditum ſignificat: Iordanis, qui puras, ſuaues & laudatas aquas habet, teſte Plinio, & præterea terrâ ſanctã interluit Chriſtiq; cõtactu ſanctificatus eſt, ſanctos perfectos notat. Spem igitur habet abſorbendi etiam iuſtos, quaſi de aliorum perditione parum delectetur. Sanè anno 1559. cùm quidam prædicans (vt colligitur ex hiſtoriæ narratione) in pago Loën, Iuliæ Ducatûs Dæmonem ex obſeſsâ puellâ, nomine Helenâ, expellere conaretur nec poſſet, tandemque indignabundus in hæc verba erumperet: *Si quam habes poteſtatẽ migrandi in Chriſtianum, migra ex illa in me.* Cui dęmon: *Quem pleno iure in poſtremo die poſſidebo quid opus eſt illum tentare?* Refert Vierus lib. 4. de præſtig. dæm. ca. 21. Syrię ſerpentes non lędunt niſi peregrinos, ſi Plinio credimus lib. 8. cap. 9. pari modo Dęmon alienos ſolùm perſequitur, non ſuos.

III. Adoleſcẽtes.

III. Sunt adoleſcentes, & ipſi quoque aridi ſed viribus, vnde necdum ſatis armati ad reſiſtendum Dæmoni. Nam *adoleſcentia ſola eſt inualida viribus, infirma cõſiliis, vitio calens, faſtidioſa monitoribus, illecebroſa deliciis,* ait D. Ambroſius libro 1. de Interp. Iob cap. 7. Solet autem hoſtis ciuitatem expugnaturus infirmiorem eius partem aggredi. Fuerunt aliquando Iſraëlitę vexati valde à Madianitis & Amalecitis Iudic. 6. *Cùm enim ſeuiſſet Iſraël, aſcendebat Madian & Amalec cæteriq; orientalium nationum, & ſicut erant in herbis, omnia vaſtabant:* Quid herbæ ſementis iam in ſegetem excreſcentes niſi adoleſcentes? His inſidiantur, hos in herbâ & flore iuuentutis perdere conantur Dæmones: *Madian* hoc eſt, *litigans:* & *Amalec* hoc eſt, *lambens* (hoc enim ſignificant) duo ſunt peſſimi adoleſcentum hoſtes, quorum alter per iracundiam ſtimulat eos ad lites & contentiones, alter per gulam & ebrietatem ad intemperantiam & vitia quamplurima. Prudenter quidam vir ſapiens, ait apud Cornel. à Lapide in Prou. c. 22. *Quatuor de cauſis Dæmon adoleſcẽtes maximè venatur. Primò quia ſcit à Deo pios adoleſcẽtes maximè amari & expeti: ideò hunc florem ætatis gaudet Deo præripere* Scimus Ioannem Apoſtolum propter florem iuuentutis Chriſto maximè dilectum fuiſſe: ſcimus & in V. T. idem indicandum, pro oblatione ferè agnos tantùm & vitulos, ac pullos columbarum fuiſſe à Deo petitos. *Secundò quia ſic viã ſternit ad ſequẽtis vitæ peccata.* Notum enim illud Prou. 22. *Adoleſcens iuxta viam ſuã ambulans, etiã cùm ſenuerit, non recedet ab eâ.* Nôrunt Venatores conſuetum eſſe feris, vt per eaſdem ſemitas reuertantur ad ſyluam & latibula ſua, per quas egreſſæ ſunt: nec niſi rariſſimè alias ſibi non tritas tenere; vnde eas obſeruant & ibi intercipiunt laqueis diſpoſitis. Nouit etiam Venator ſtygius iuuenes à viâ ſibi tritâ rarò diſcedere, vnde eam obſeruat & peruertere conatur. *Tertiò quia adoleſcẽtes facilè falli, ſed difficilè ſe expedire ex*

Diaboli vinculis poſſunt. Patet hoc etiam in vulpibus. Annoſa vulpes è medio canum non difficilè ſe explicat: iuuencula non item, quia necdum ſat aſtuta eſt. Vnde Cant. 2. dicitur: *Capite nobis vulpes paruulas*, quia captu faciliores ſunt. *Quartò, quia dum peccat, impotenter peccant.* Idcircò *quatuor ſunt adoleſcentibus in omnẽ vitam profutura: Primò Deum pluris omnibus aſtimare, animamq́, omnibus poſt Deum rebus pretioſiorẽ eſſe, ſcire Se. undò Beatam Virginẽ Mariam ex toto corde. vt filij Dei matrem amare, & aliquid in eius honorem facere. Tertiò nunquam peccatum mortale in conſcientia ſuſtinere, ſed ſingulis diebus de peccatis dolere & ea quamprimùm confiteri. Quartò quòd morituri ſint breui, crebrò cogitare, quodq́, poſt mortem aut in aeternum in inferno cum Diabolo ſint arſuri, aut in aeternum Deo & Angelis in cœlo feliciſſimè frrituri.* Sic ille ſapienter admonens:

IV. Virgines. IV. Virgines. Cùm enim Chriſtus Dominus virginitatẽ maximè amet (quâ de causâ etiam Ioannem prę cęteris diſcipulis diligebat) & alia ex parte virgines theſaurum hunc portent in vaſis fictilibus ac fragilibus, ſtruit eis inſidias magis Dæmon quàm alijs. Teſtatur id S. Hieronymus Epiſtolâ 22. *Ezechias*, inquit, *theſaurum Dei monſtrat Aſſyrijs, qui non debuerunt videre; quod cuperent. Frequentibus bellis Iudaa conuulſa, vaſa Domini primùm capta atq; tranſlata ſunt: & quia palma vitiorum eſt, honeſta polluere, Baltazar potat in phialis: Oza attingens arcam ſubitâ morte proſtratus eſt. Neq; vas aureum & argẽteum tam charum Deo fuit, quàm templum corporis virginalis. Praceſſit vmbra, nunc veritas eſt.* Hæc Hieronymus. Qui etiam in Epiſt. ad Demetriadem ait: *Diuitia tua virginitas tua: theſaurus tuus eſt.* Quemadmodum ergo SS. vaſis & theſauris templi maximè inſidiabantur hoſtes, vti Aſſyrij, Nabuchodonoſor, Antiochus 2. Mach. 3. ſic etiam Satan laqueos tendit illis inprimis, qui ſacratum Deo virginitatis theſaurum gerunt. Euam adhuc virginem ſerpens inuaſit, & colloquio ſuo cepit; fugiant ergo virgines colloquia ſerpentina, fugiant ſerpentes. Veterum hiſtoriæ tradunt virgines ad balnea euntes, ſæpiùs à Dæmone correptas & poſſeſſas eſſe, apud Baron. an. 713. & alios. Par periculum in alijs labendi occaſionibus eſt.

V. Iracundi. V. Iracundi, qui cùm perturbato ſint animo facilè à Dæmone quaſi cæci capiuntur, & in cædes, blaſphemias, rebelliones, aliaque immania ſcelera deuoluuntur. Hinc Apoſtolus ad Epheſ. 4. cùm dixiſſet: *Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram.* ſubdit mox: *Nolite locum dare Diabolo.* Ipſe enim bilioſis cogitationibus facillimè ſe inſinuat, ſuggerens iracundo vindictam & cædes machinanti vias & media, ligna quoque igni adijciens; ſic in aqua turbida facilè piſces capit. Senſit hoc inprimis Saul Rex, qui cùm ægrè ferens laudem Dauidis, iratus eſſet nimis, ſtatim poſt diem alteram inuaſit eum ſpiritus malus (1. Regum 18.) qui & impulit eum, vt arriperet lanceam & configere conaretur Dauidem. Cui ſimile refert B. Petrus Damiani, de irato presbytero, cui Dæmon ſpecie viri nobilis ſibi noti, obuians, facilè obtinuit vt eius ſe ſubditum futurũ promitteret. in Epiſt. 17. l. 4. Epiſt. Aliud de Moyſe Abbate, qui ob iracundam reprehenſionem Dęmoni traditus cœpit excrementa rabido ore vomere, refert l. Caſſian. lib. 7. coll. 27. cap.

VI. Otioſi & ignaui, timidi & melãcholici. VI. Otioſi & ignaui, timidi ac melancholici. Hi enim velut aues ignauę & quieſcentes nullo negotio ab aucupe intercipiuntur, & iaculis deijciuntur. Alexander M. bellum gerens imperabat Ducibus, vt barbas Macedonum raderent, ne facilem anſam hoſti ad retinendum & capiendum ſe pręberent, teſte Polyęno lib. 4. Otium & delidia prolixa quaſi barba eſt, qua comprehendit homines Diabolus. Vnde Gog, h.e. exercitus Satanę & Anti-Chriſti, Ezech. 38. ait; *Aſcendam ad terram abſq́, muro, veniam ad quieſcentes, habitanteſq; ſecurè.* Similiter & Amalec poſtremos agminis Iſraëlitici feſſos cecìdit; Deut. 25. Confirmat hoc exemplo S. Gregorius Turonenſis lib. 8. hiſt. cap. 34. Anatolius Burdegalenſis cuiuſdam negociatoris famulus, annos natus duodecim, cùm vidiſſet ibi cryptam ſpecioſam & in ea angulum quendam anguſtũ, vix vnius hominis capacem, quadris lapidibus extructum, captus loci ſpecie, in cellam illam arctè ſe concluſit, tenui victu contentus, degitque in ea annos circiter octo. Poſteà neſcio quo pauore correptus, murum diſiecit adiuuante Dæmone, à quo & occupatus clamabat ſe vri à Sanctis, S. Martino maximè, indeque eductus eſt Turonos ad S. Martini reliquias: quoniam in turpe & ignauum otium ſe contulerat. Et quando Dauid comprehenſus fuit à Dæmone & in fœdam libidinem proſtratus, niſi quando domi otioſus ſurrexit de ſtrato ſuo poſt meridiem (cùm interdiu dormiſſet) & deambulauit in ſolario domûs Regiæ? 2. Regum 11. Nihil ei tale contigit dum militiæ intentus, & ab hoſtibus ſuis exagitatus fuit. Quare benè S. Hieronymus in Epiſt. ad Ruſticum ſcribit: *Si tibi ipſi attendere à libidine optas iuxta Tobia praceptum, ſemper aliquid boni operis facito, vt te Diabolus inueniat occupatum.* Sic ambulans per locum aridum, non inueniet requiem. *Neque enim*, vt ait S. Thomas de Regim. Princip. lib. 7. cap. 2. *facilè capitur à tentatore, qui bono vacat exercitio.*

VII. Moribundi. VII. Moribundi. Hi enim cum viribus deſtituti ſunt & anguſtijs vndique cincti, habent ſanè quòd timeant inſidiatorem Dæmonem, velut in vltimo conflictu, in quo de ſumma rerum agitur. Hoc ſenſu vult S. Hieronymus in Pſal. 55. & Alcuinus dictum eſſe ſerpẽti Gen. 3. *Et tu inſidiaberis calcaneo eius:* Eug ſcil. *Per calcaneum* ait Hieronym. *intellige finem vita.* Qui in vrbibus Italiæ varias merces coëmunt ſibimet permittuntur, nec impediuntur; ſed cùm eas efferre volunt, in portis ciuitatis obruuntur à cuſtodibus & excutiũtur atque exagitantur, vt telonia ſoluant; vel etiam pœnas dent, ſiquid prohibitum efferre voluerint. Idem faciunt moribundis Dęmones: obijciunt eis præterita peccata: bona, quæ deſerere debent: morbi dolores: iudicij ſeueritatem. Sic fiunt illis *coluber in via & ceraſtes in ſemita, mordẽs vngulas equi, vt cadat aſcenſor eius retro;* quod filio ſuo Dan dixit Iacob, Geneſ. 49. Equus noſter caro eſt & corpus: hoc mordet & dolori-

doloribus affligit Dæmon in extremis, vt homo non niſi de morbo pellendo, medicinis inquirendis, de doloribus leniendis, de ſalute verò animæ parum ſit ſollicitus. Sic admorsâ vngulâ equi, & perturbato vitæ fine, cadit eques retrò, non præuiſâ morte, non adhibitis animæ remedijs. Bene igitur monuit S. Iulianus Anachoreta, referente S. Ephrem & ex eo Surio 9. Iun. in eius vitâ, vt non tam de via, quàm de viæ & vitæ noſtræ termino ſoliciti ſimus. *Via ſimilis eſt humana vita*, inquit, *& ideò magis conſideranda nobis ſunt, nō quæ in itinere occurrunt, ſed quæ poſt viam confectam nobis euentura ſunt.* Quare Eccleſia ſciens aduerſarium noſtrum Diabolum tanquam Leonem circuire hoc potiſſimùm Quadrageſimæ tempore, vt quærat, quem deuoret, ſolicitè nos ad vigiliam & cuſtodiam cordis noſtri hortatur, additque in hunc finem angelici præſidij continuam implorationem dum bis in die recitat verſiculum: *Angelis ſuis Deus mandauit de te*; Denique cum S. Petro monet nos quotidie in Completorio: *Fratres ſobrij eſtote & vigilate, quia aduerſarius veſter Diabolus tamquam leo rugiens circuit quærēs quem deuoret, cui reſiſtite fortes in fide.*

THEMA QVINTVM.

Ratio expellendi Dæmonem per pœnitentiam.

Quinque digitis Dæmon expellendus.

1. *Præuio examine conſcientiæ.*
2. *Excitatâ contritione.*
3. *Adiuncto emendationis ſolido propoſito.*
4. *Accedente Confeſſione.*
5. *Non prætermiſsâ ſatisfactione.*

Si digito Dei eijcio Dæmonia, profectò peruenit in vos regnum Dei.

Luc. 11.

NEquiſſimus Diabolus eſſe debuit iſte, qui obſeſſum reddidit mutum, atque, vt vox græca indicat, etiam ſurdum: denique, quod Matthæus addit, etiam cæcum. Quis verò hic niſi inimicus pœnitentiæ, qui peccatorem nititur facere cæcum, ne agnoſcat ſua peccata, adeoque abominetur? mutum, ne confiteatur? ſurdum, ne audiat Confeſſarium, pœnas iniungentem? Quia ergo hoc potiſſimùm tempore talia machinatur, quo expelli ſolet ac debet; nos exemplo Chriſti aggrediemur hoſtem illum, peſſimumque hoſpitem è nido ſuo exturbare conabimur. Sed quâ ratione? *Digito Dei.* Verùm, quia nos digitum illum tam potentem non habemus, quemadmodum habuit Chriſtus, idcircò omnes quinque adhibebimus, adeoque manum totam.

Quinque digitis Dēmō expellendus.

I. Præuio examine conſcientiæ.

I. Minimus digitus indicat examen conſcientiæ præmittendum confeſſioni; quia vt ille aures terebrat & terebrando ſordes extrahit, ſeque expurgat: (vnde *auricularis* dicitur) ita examen conſcientiam. Eſt enim inſtar catelli, qui ingreditur cauernas eijcitque vulpes quæ demoliuntur vineam & deſpoliant domum cordis tui; de quibus dicitur Cantic. 2. *Capite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas.* Indagandæ quidem imprimis vulpes magnæ, & grauiora peccata: ſed expedit etiam inueſtigare leuiora. Quod quidem Cantic. 5. inſinuatur illis verbis: *Expoliaui me tunicâ meâ: laui pedes meos* Illud ad grauia peccata, hoc ad leuia refert S. Gregorius Nyſſenus ibid. Porrò minimus adhibetur digitus expurgandis auribus, vt penitiùs ac profundiùs ſe immergat: Pari ratione diligens & quantum fieri poteſt, accuratum conſcientiæ adhibendum eſt ſcrutinium, vt omnia præſertim mortalia inueſtigentur, quo magis excitari de illis dolor & contritio queat. Id quod etiam indicatum Ezechieli per myſterium, dicente Deo: *Fili hominis fode parietem. Et cùm fodiſſem parietem, apparuit oſtium vnum. Et dixit ad me: Ingredere & vide abominationes peſſimas quas iſti faciunt hîc.* Ezech. 8. In quem locum S. Gregorius 2. p. paſtoral. cap. 10. *Quid eſt*, inquit, *parietem fodere, niſi acutis inquiſitionibus duritiam cordis aperire?* Acuta igitur inquiſitio adhibenda, quæ etiam interna & cordis peccata, cogitationes & intentiones malas rimetur. Neque dicas velim cum ignauo illo villico: *fodere non valeo.* Nam imprimis fac quod potes, & inhære paulisper huic foſſioni ſeu ſcrutinio, & offeret ſe oſtium ac lumen, quod oſtendet tibi abominationes tuas: (quo modo is, qui ex luminoſo in obſcurum locum eſt ingreſſus, paulatim incipit plus & plus videre;) præſertim ſi hoc lumen priùs petieris à Deo. Deinde mirum eſt, ſi noſtros errores deprehendere non poſſumus, qui tamen alienos tam facilè deprehendimus. Contingit ſæpe, vt quis alteri obijciat peccatum aliquod aut etiam plura, quæ videbantur latuiſſe. Miratur alter & interrogat: Quis tibi hoc de me dixit? Tum hic ſolet reſpondere: Minimus meus digitus mihi hoc dixit: **Mein kleins Fingerle hat mirs gſagt.** Ita enim prouerbio loquimur, q. d. diligenti inquiſitione hoc cognoui: Iam ergo ſi minimus noſter digitus poteſt nobis dicere, quæ alij mala fecerunt: dicat etiam nobis, quæ nos ipſi fecimus. Neque eſt quòd laborem huius foſſionis detrectet Chriſtianus, quem ſuſcepêre in ſe Reges Hebræi; vti Dauid, qui Pſalm. 76. ait: *Exercitabar & ſcopebam ſpiritum meum.* Et Ezechias Rex, qui Iſaiæ 38. ait: *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.* Quin & Gentiles aliqui, vti Pyrrho Philoſophus Elidenſis qui ſolus ſecum loquens ac vitæ à ſe rationem expoſcens, cùm interrogaretur, quid ageret: *Meditor bonus vt ſim*, reſpondit, vti refert Laërtius. Taceo Sextium apud Senecam lib. 3. de ira cap. 36. & alios.

II. Annularis (**Der Goldtfinger**) ſic dictus, quia inſigniri ſolet annulo. Vocatur & *Medicus*, qui Medici & Pharmacopolæ eo intincto guſtant pharmaca, quæ parârunt. Hic verò quid niſi contritio? hæc enim guſtare facit amaritiem peccati, quam tibimet intriuiſti, iuxta id Ier. 2. *Vide quia malum & amarum eſt reliquiſſe te Dominum Deum tuum.* Hanc ob cauſam Moyſes vitulum, quem conflârant

II. Excitatâ contritione.

Hebræi

Hebræi ex inauribus vxorum, filiorum & filiarum ſuarum contriuit in puluerem eumque in præterlabentem fluuium ſparſit, indeque eis potum dedit. Exod. 32. vt guſtarent amaritiem peccati ſui; quin & Deus ſuum vitulum ſcilicet in puluerem redactum, & inaures ſuarum vxorum & liberorum, tanti ab eis æſtimatas, iam contritas aſpicerent, & deuorare cogerentur. Apud Ægyptios patres qui filios occidiſſent, tribus diebus & noctibus ſtare ante cadauer occiſi compellebantur, eumque intueri indeſinenter, quò acriùs facti pœnitentiâ cruciarentur. Diodoro teſte libro 1. cap. 6. Vide & tu peccata tua, quibus Deum, proximum, animam tuam vulneráſti, imò occidiſti. Quid putatis ſenſiſſe Adamum & Euam, quando viderunt filium Abelem extinctum, primum ſc. fructum ſuæ inobedientiæ, quâ filium non quidem gladio, ſed præuaricatione ſuâ occiderunt? Quis explicet quantum eo aſpectu conſternati ſint? quàm ſeipſos increpârint dicentes. En fructum ligni noſtri? Videbatur id eſſe bonum ad comedendum & pulchrum oculis, aſpectuque delectabile: & en quàm amarum eſt & quàm horridum in cadauere filij noſtri? Thaiſis ex Ægyptia meretrice pœnitens incluſa in cellula tribus annis à Paphnutio, poſteà educta dixit: *Teſtor Deum, quia ex quo huc ingreſſa ſum, omnia peccata mea velut ſarcinam ſtatui ante oculos meos, & ſicut nō recedit halitus à naribus meis, ita nec vno momento vſque ad hanc horā peccata mea receſſerunt à me, ſed flebam ſemper illa conſpiciens.* Cui Abbas: *Non propter pœnitentiam tuam remiſit tibi Deus, ſed quia horū cogitationem ſemper habuiſti in animo.* Menæa Græc. Solet porrò hic digitus annulo inſigniri, vnde *annularis* dicitur. Annulus eſt amor Dei ſuper omnia, ex quo procedere debet contritio, vt ſit vera; adeoque aureus annulus: argenteus eſt attritio; quæ accedente confeſſione ſacramentali ſufficit ad obtinendam peccatorum remiſſionem. Laborandum tamen pro viribus vnicuique, vt ex argenteo ad aureum annulum, ex imperfecta ad perfectam contritionem aſcendat, qua ob Deum ſummè dilectum peccata deteſtetur.

III. Adiuncto emendationis ſolido propoſito. III. Medius, emendationis propoſitum demonſtrat. Nam is 1. eſt omnium fortiſſimus, quemadmodum & propoſitum neceſſe eſt vt ſit firmiſſimum, quiduis patiendi potiùs quàm vt iterum Deum offendas. Alioquin enim nondum perfectè cognoſcis peccati grauitatem & Dei maieſtatem; cùm eum perdere malis, quàm aliquid creatum. Sit ergo tale, quale Dauidis Pſalm. 119. *Iuraui & ſtatui cuſtodire iudicia tua*, id eſt, legem tuam. Cùm aliquid ſeriò deteſtaris ob damnum aliquod acceptum, ſoles iuramento te adſtringere, v. g. non bibiturum vinum, non luſurum aleis, non ſaltaturum ampliùs: & tunc memor iuramenti tui vt plurimùm ſtas promiſſis. Cogita ergo te ſimiliter iuramento adſtrictum eſſe ne iterum pecces. Sit tale, quale habuit Balaam Num. 22. *Si dederit mihi Balac plenā domum ſuam argenti & auri, non potero immutare verbū Domini Dei mei.* Sit tale, quale habuit miles ille Dauidici exercitûs, qui reprehenſus à Ioab, quòd non occidiſſet Abſalon pendentem è quercu, reſpondit: *Si appenderes in manibus meis mille argenteos, nequaquam mitterem manum meam in filium Regis, quia Rex præcepit: Cuſtodite mihi puerum Abſalon.* 2. Regum 18.

2. Eſt longiſſimus omnium; ſic propoſitum illud debet ſe extendere ad omnia peccata, vt nullum velis repetere; & ad omnia tempora, vt nunquam. Ita ſtatuit Dauid Pſalm. citat. *Inclinaui cor meum ad faciēdas iuſtificationes tuas in æternum.* q. d. ſi æternùm viuerem, æternùm cuſtodire vellem legem tuam. Tametſi enim voluntas humana ſemper libera & flexilis eſt ad malum æquè ac bonum; poteſt tamen ſe cum Dei auxilio ita obfirmare contra malum, vt nullis Diaboli machinis ſuperari queat, dicens cum Apoſtolo ad Rom. 8. *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti, &c.?* Hoc ſibi voluerunt Hebræi, quando hortatu Samuelis abiecerunt Idola & in ſignum veræ pœnitentiæ *hauſerunt aquam & effuderunt in conſpectu Domini.* 1. Regum 7. quo indicabant, *vt ſicut aqua effuſa non redit: ſic nec ipſi redirent ad Idololatriā*, inquit ibi gloſſa. Et rurſum; vt quemadmodum aqua effuſa non relinquit in vaſe ſiue ſui odorem, ſiue ſaporem, ſiue colorem: ſic abijcienda eſſe peccata, vt nullus etiam affectus ad ea repetenda, vel amanda remaneat in corde pœnitentis.

IV. Index eſt Confeſſio, quæ indicat Medico ſpirituali vulnera animæ: index enim ad monſtrandas res aptiſſimus eſt, quia ſolus ſine adminiculo aliorum digitorum ſe extendit commodè, adeoque diſtinctè rem oſtendit, quod in confeſſione auriculari requiritur, vt ſolus pœnitens clarè & ſoli ſe aperiat confeſſario. Debet autem 1. indicare abſcondita vulnera, ſicut & index præ foribus ſuſpenſus tabernæ, vinum in cella prodit. Niſi per indicem proſtituas, vinum non vendes: & niſi vulnera per confeſſionem prodas, non ſanaberis. Quis autem, niſi inſaniat, vulnus lethiferum abſcondet Medico? Sanè Plinius lib. 8. cap. 16. ſcribit Mentori Syracuſano, cùm in Syria iter faceret, leonem pede ſaucium obuiaſſe & quacunque ille refugeret, ſe ei oppoſuiſſe, & pedem, cui ſpinam intriuerat; ſaucium ac tumidum curandum præbuiſſe. Beſtiæ igitur immanes quærunt Medicum & monſtrant ei vulnera ſua: homo hoc non faciat? At fecit certè Rex Dauid Pſ. 31. *Conuerſus ſum in ærumna mea* (q. d. huc illuc cucurri) *dum configitur ſpina*: (70. habēt: *dum adurit me ſpina.*) Quid igitur? cur non oſtendis Medico vulnus? ſequitur mox: *Delictum meum cognitum tibi feci & iniuſtitiam meam non abſcondi. Dixi, Confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam Domino*, (en quàm ſyncerè & apertè prodit ſe) *& tu remiſiſti impietatem peccati mei.* IV. Accedente Confeſſione.

2. Debet etiam indicare ſpeciem & numerum ſicut index manûs clarè omnia diſtinguit ac demonſtrat: & vt index horologij indicat matutinum & veſpertinum tempus, item horas vtriuſque ſingulas. Contra hoc agunt illi, qui nimis obſcurè ſua proponunt: vt à Con-

feſſario

ſeſſario non intelligantur. **Man wais nit wie vils geſchlagen hat.** Quando Chriſtus Dominus ex obſeſſis dæmones eiecit, ſemper omnes ſimul eiecit. Quid enim profuiſſet miſeris, ab aliquibus liberari, ſi vel ab vno adhuc vexati fuiſſent? Remanet in corde Dęmon vnus, ſi vel vnum lethale peccatum ſtudio taceatur in confeſſione. Bene ergo Zacharias cecinit: *Locutus eſt Deus per os Sanctorum ſalutem* (h. e. promiſit liberationem) *ex inimicis noſtris, & de manu omnium, qui oderunt nos.* Luc. 1. *De manu omnium,* inquit, *inimicorum noſtrorum.* Liberauit ſeſe Iudas proditor ab vno quidem inimico & Dæmone, cùm dixit: *Peccaui tradens ſanguinem iuſtum.* Sed non ab omnibus; quia vt aduertit S. Ambroſius non omnia confeſſus eſt. Tacuit corpus Chriſti à ſe ſacrilegè ſumptum & proditum: tacuit furta & murmur ſuum. Facit huc quod in vita S. Sebaſtiani apud Sur. & Lipel. 20. Ian. legimus de Chromatio vrbis præfecto, qui podagræ doloribus vexatus, audiit à S. Sebaſtiano, ſi Idola ſua omnia confringeret; ſanitatem recuperaturum. Obtulit ergo ad 200. Idola Sebaſtiano confringenda: nec tamen conualuit. Collegit inde Sebaſtianus adhuc Idolum aliquod ab eo abſconſum eſſe; addens niſi & id depromat, eum non conualiturum. Itaque digito oſtendit ei cubiculum vitreo opere affabrè factum, in quo ſtellarum erat diſciplina, ipſi vehementer amata, ex quâ diuinabat de futuris, pretio 200. auri pondo. Eâ igitur proditâ & confractâ ſubitò conualuit. Pari modo ni tu omnia Idola ſcelerum tuorum, quę in conclaui cordis geris, demonſtres Medico tuo ſpirituali, non recipies ſanitatem animæ tuæ.

V. Non prætermiſsâ ſatisfactione.

V. Pollex, dictus vel à robore & pollendo, vel à pollicendo, notat ſatisfactionem aliquam, quâ promittis Confeſſario compenſationem aliquam & mulctam pro peccatorum reatu exſoluendam & ſtrenuè exſoluis.

1. Ergo 1. ſatisfactio iniuncta fideliter exſoluenda eſt, quia pro redemptione pœnarum à pœnitente promiſſa & ſuſcepta. Manet is adhuc obligatus Deo, donec redimat ab eo ſuum quaſi chirographum, ac niſi id repetat, nouum inſuper committit peccatum, quia parte integrante Sacramentum pœnitentiæ truncat. Quid profuit ſeruo illi debitori decem millium talentorum cõdonata fuiſſe debita, ſi poſteà ob nouum delictum retractus fuit ad priorem obligationem & maiores pœnas? Taceo quòd ſtultum ſit non velle ſe redimere aureo vno, qui centum aureos debet. Pœnitentia in confeſſione iniuncta, quia pars Sacramenti eſt, longè efficacior eſt ad ſoluendum pœnæ reatum, quàm quæ ſponte aſſumitur.

2. Sit pollens ſeu fortis pro qualitate peccatorum. Ita enim præcipit Ioan. Baptiſta Lu. 3. *Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ & ne cœperitis dicere: Patrem habemus Abraham.* Nimirum Ioannes, vt aduertit S. Chryſoſtomus in Op. imperf. hom. 3. intellexit paſſiones Iudæorum ad ſe venientium, ſicut Medicus ægrotum ex colore: quaſi cogitarent: Confiteamur peccata noſtra: iuſtitias à nobis non requiret, nec reſtitutiones, nec emendationem vitę, nullum laborem imponet: baptizabimur tantùm & indulgentiam conſecuti ſumus. Sed Ioannes contrà: Non ſufficit hoc aſpergillum aquæ: ſanguinis neceſſarium eſt, vti præceptum Leuit. 4. v. 5. Digni pœnitentiæ fructus neceſſarij ſunt. Paruâ ab arbore pauci fructus, à magnâ multi exiguntur: pari modo ab exiguo peccatore exigua petitur ſatisfactio: à grandi verò grandis, lachrymæ, ieiunia, cilicia, flagella, reſtitutiones: & ſi arbor peccati multos tulit fructus malos, arbor viciſſim pœnitentiæ totidem ferat fructus bonos: exemplo Dauidis, qui adulterio adiecerat cædem Vriæ, & cum eo plurimorum innocentum: poſteà tamen correptus à Nathan peccata ſua agnouit & defleuit diris & cõtinuis pęne lachrymis, caſtigauitque afflictionibus; vti ipſe confitetur tot verbis & locis: *Lauabo per ſingulas noctes lectũ meum &c. Rugiebam à gemitu cordis mei. Genua mea infirmata ſunt à ieiunio. Cinerẽ tamquam panem manducabam. Poſui veſtimentum meum cilicium.* Dauidem errantem vti ſecutus fuerat Theodoſius Imp. ſenior in cæde plurimorum innocentum, ita ſecutus eſt etiam pœnitentem. Nam ab Ambroſio templo excluſus humiliter acquieuit, & peccatum ſuum agnoſcens, octo luxit menſibus, quo pœnitentiæ curriculo impleto, ad templum poſteà cum lachrymis rediit, Domino ſupplicans, non ſtans, nec genu flectens, ſed in terram pronum ſe proſternens, ac cum Dauide orans: *Adhæſit pauimento anima mea. Viuifica me Domine, ſecundum verbum tuum.* Surgens verò manibus barbam & capillos euulſit, frontem cecîdit & pauimentum lachrymis ſuis conſperſit. Ac veniam tandem petens, receptus ab Ambroſio eſt; populo pro eo deprecante.

Hi ſunt digiti, hæc manus, quæ expellere poteſt Dæmonem; ſi tamen eo, quo dixi, modo applicata fuerit; quod factu vti non difficile, ita in manu veſtrâ eſt &c.

DOMI-

DOMINICA QVARTA QVADRAGESIMÆ.

Themata.

I. Stimuli ad frequentem communionem.
II. Præparatio ad S. communionem.
III. Qua ratione omnes ſaturari, imò & panes ſuos multiplicare queāt.
IV. Vnde lætandum ſit Chriſtiano.
V. Nauigium Bacchi, ſeu ebrietatis mala.

THEMA PRIMVM.

Stimuli ad frequētem communionem.

1. *Primus, Chriſti inſtitutio.*
2. *Secundus, noſtra indigentia.*
3. *Tertius, fructus maximus.*

Colligite, quæ ſuperauerunt fragmenta, ne pereant. *Ioan. 6.*

VIDIMVS hactenus triplices beſtias è diuerſis ſpeciebus Chriſto ſeruientes; quarta adhuc deſideratur, eſtque Volucrum. Hæc nobis afferre panem debet pro hodierno Euangelio. Sed vbi talis auis? Non reperio niſi coruum, qui ſicut Eliæ Prophetæ & Paulo Eremitæ quotidie panem attulit: ita nobis afferet panem Euchariſticum. Illis, vt dixi, quotidie terrenum panem attulit: vtinam nos vel ſingulis menſibus de pane cœleſti participaremus! Sed quid mihi cum coruo? inquis, quid cum tam frequenti communione? Neſcis miſer famem & inediam animæ tuæ: neſcis huius panis vtilitatem & præſtantiam; alioquin hoc non diceres. Certè panes illos, quos in hodierno Euangelio Chriſtus appoſuit, mirum in modum ſapidos neceſſe eſt fuiſſe; ſiquidem conuiuæ rapere ſuum hoſpitem & conſtituere Regem voluerunt. Multò præſtantior eſt panis, quo nos cibat Dominus in S. Euchariſtiâ. Tria autem fuerunt illius condimenta, quemadmodum etiam tria præcipuè ſunt, quæ nos ad frequentem communionem inuitant.

I. Primus, Chriſti inſtitutio. I. Primum eſt Chriſti inſtitutio, qui 1. *deſiderio deſiderauit hoc Paſcha manducare* nobiſcum; reliquitque nobis ſeipſum in hoc Sacramento, in ſignum amoris erga nos, quo auet non modò nobiſcum & inter nos habitare, ſed nobis etiam intimè vniri & incorporari, vt quaſi vna caro & vna anima cum ipſo fiamus. Et quia amans non vult cogere, ſed ſuauiter allicere, ideò comiter nos inuitat: *Hoc facite, quotieſcumque bibetis in meam commemorationem*, quaſi dicat, non mando quidem; placet tamen, ſi multoties id faciatis. Cùm amâſſet Ionathas Dauidem ſicut animam ſuam, ex parte autem Dauidis non videretur amor iſte futurus ſtabilis, cùm ipſe eſſet vilis paſtorculus, Ionathas autem filius Regis, quid egit? expoliauit ſe veſtimentis & armis ſuis, etiam vſque ad militare cingulum ſeu baltheum, induitque eis Dauidem 1. Regum 18. Quis hîc dubitat quin Dauid in eo ſibi veſtitu vehementer placuerit, eumque magno in honore habuerit, adeoque crebrò induerit, quaſi eſſet alter Ionathas? At Chriſtus ad conteſtandum nobis amorem ſuum, ſeipſum nobis dedit, vt ipſo quaſi induti alter ipſe quaſi appareamus: & ſicut priùs in incarnatione ſe noſtri amore exinaniuit ſeruuſque factus eſt: ita ſe in hoc ſacramento rurſum exinanire voluit, vt nos exaltaret ſibique vniret & in ſe quaſi transformaret. In vita S. Eliſabethæ 19. Nou. legimus, cùm ipſa ex Vngaria ad Ludouicum Thuringiæ Principem euocata fuiſſet, vt fieret ei ſponſa, quoſdam aulicos de eius erga ſponſam amore cœpiſſe dubitare, an vellet eam ducere. Eo intellecto Princeps Walthero de Watgilâ dixit ſe plus quàm vicinum montem, ſi totus aureus eſſet, diligere Eliſabetam ſponſam. Et Waltherus: *Peto Domine, vt hoc ei poſſim nunciare.* At ille dulciter: *Dic ei*, inquit, *& pro ſigno, quod ſibi tranſmiſero præſentato*, proferenſque de burſá ſuâ dedit nobili illi, quod apud ſe habebat, ſpeculum duplex æneis incluſum ſedibus, vnâ parte ſimplex vitrum, & in alterâ imaginem præferens Crucifixi. Id à nobili S. Virgo ſuſcepit cautè & iucundo cum riſu gaudium inde conceptum propalauit. Poteramus nos multò magis dubitare, an reuerà velut ſponſas ſuas diligeret nos Chriſtus, ſibi aliquando deſponſandas, quia nos peccatores eramus, ille Sanctus Sanctorum erat. Quare ne dubitaremus, ecce reliquit & donauit nobis admirandum idque duplex ſpeculum, ſpecies panis & vini, in quibus ipſum non intueri tantùm, ſed reuerà etiam habere præſentem & ſumere poſſemus in iiſque memoriam paſſionis & crucis eius contemplari. Quando igitur à tam charâ manu tam nobilis ſponſi noſtri donatum eſt nobis hoc monile, nónne noſtrarum eſt partium, eo frequenter vti? ſicut dubium non eſt Eliſabetham in eo ſpeculo non ſe, ſed ſponſum ſuum, ſimulque Crucifixi imaginem ſæpiſſimè contemplatam eſſe? Quòd ſi hoc memoriali rarò admodum vtamur, quomodo Chriſtum amamus? *Quomodo dicis quod amas me, cùm animus tuus non ſit mecum?* ait Dalila Samſoni Iudic. 16. Quomodo non amamus eum qui amore noſtri crucifigi voluit?

2. Dedit

2. Dedit illud nobis in memoriam paſſionis ſuæ aliarumque gratiarum, quas contulit, vt quoties id ſumimus, earum memores ſimus. At nónne æquiſſimum eſt, vt qui magnum aliquod beneficium accepit, crebrò id meminerit, imò commemoret & gratias agat? Quid fecerunt Ægyptij, vt gratos ſe exhiberent Ioſepho, qui eis præſagio boum pinguium & totidem ſterilium prædixit venturam annonæ vilitatem & caritatem, prouiditque Ægyptijs vt famis tempore viuere poſſent? Multi ſunt, qui tradunt coluiſſe eos Ioſephum poſt eius mortem, velut Deum ſub nomine Seraphis, eiuſque in memoriam bouem vnum albis maculis diſtinctum velut ſacrum & diuinum aluiſſe & delicatiſſimè quidem, eique mortuo alium ſemper ſubſtituiſſe, vt refert Corn. à Lap. Geneſ. 41. Iidem Ægyptij, quia Sole ſignum Leonis tranſeunte inundat Nilus & totam pęne Ægyptum fœcundat; (deficientibus nimirum pluuijs) Leoni id beneficium acceptum referentes, omnes canales, tubos, ſiphones, qui aquam per terebrata foramina eructant, in leonina capita efformari, fundi & ſculpi fecerunt, vt quoties homines inde aquam biberent; toties beneficij inundationis Nili, adeoque auctoris Leonis, memores gratoſque ſe exhiberent. Sidon. ep. 1. At quanto maiora beneficia accepimus à Chriſto, & accipimus quotidie ſumendo eius corpus & ſanguinem? Frequenter igitur oportet ex fonte hoc ſalutis aquam haurire, quia eſt memoriale paſſionis Domini; vnde Euchariſtia, id eſt, *gratiarum actio* appellatur.

II. Secundus, noſtra indigentia. 1.

II. Secundum indigentia noſtra. Primò ob continuum animæ noſtræ decrementum. Sine pane materiali corpus, & ſine hoc pane anima diu non ſubſiſtet, ſed breui contabeſcet, ac viribus deſtituta cadet in varia nec parua peccata. Quamobrem hunc potiùs quàm illum panem petere nos iubet Chriſtus in oratione Dominicâ, tamquam magis neceſſarium, vt vult S. Cyprianus in expoſit. orat. Dom. ideoque à Matthæo cap. 6. *ſuperſubſtantialis*, qui à Luca cap. 11. *quotidianus* appellatur; è quo ſequitur panem illum ſuperſubſtantialem nobis quotidianum eſſe debere. Vnde S. Ambroſius libro 5. de ſacramento cap. 4. ait: *Si quotidianus eſt panis, cur poſt annum illum ſumis?* Eâdem de causâ *panis indigentia* appellatur à Seuero Patriarchâ Alexand. lib. de ritibus Baptiſmi. In hunc ſenſum accipiunt Patres aliqui etiam locum illum Pſalm. 101. *Percuſſus ſum vt fœnum, & aruit cor meum quia oblitus ſum comedere panē meum.* Quis propriè panis meus vel noſter niſi Euchariſticus? Materialis enim panis non eſt ita noſter, vt non ſit etiam Gentilium, Iudæorum, imò etiam brutorum animalium, vti canum, murium &c. Vnde Cyprianus ibi ait: *Panis vita Chriſtus eſt, & panis hic omnium non eſt; ſed noſter eſt; & quomodo dicimus, Pater noſter, quia intelligentium & credentium pater eſt: ſic & panem noſtrum vocamus, quia Chriſtus noſter, quia corpus eius contingimus, panis noſter eſt.* Iam ſicut fœnum ſeu gramē exareſcit, ſi per multos dies pluuiam de cœlo non bibat, Solis interim radijs frequenter vratur: ita & anima noſtra, niſi ſubinde reficiatur pane ſuo, æſtu concupiſcentię identidem vexata ſenſim contabeſcit, aret & in peccatum concidit. Mirum quid ſcribit Palladiùs Ægyptius Epiſcopus Helenopolios in hiſt. Lauſiacâ cap. 19. de quodam libidinis mancipio, Ægyptio, qui cùm non poſſet frui vxore alienâ eaque caſtâ, per præſtigiatores effecit, vt marito ſuo videretur eſſe equa. Sic ergo transformata ad ſpeciem, cum toto triduo nil comediſſet neque panem neque fœnum, ducta eſt à marito ad S. Macarium Ægyptium, qui ſtatim eam eſſe mulierem agnouit, & aſperſam aquâ benedictâ reſtituit ſibi, vt ab omnibus noſceretur eſſe fœmina. Cumque eam dimiſiſſet, admonuit eam: *Numquam Eccleſiā Dei deſeras, numquam abſtineas à communione Chriſti Sacramentorum. Hæc enim tibi acciderunt, quòd iam quinque hebdomadis non acceſſiſti ad intemerata noſtri Seruatoris Sacramēta.* Eodē ferè modo contingit, vt qui diu valde à S. communione abſtinent, tandem beſtiales mores induant, & Chriſtiani imò homines eſſe deſinant. Pius & frequens vſus S. Euchariſtię corrigit hoc malum. *Sedat enim cùm in nobis maneat Chriſtus, ſæuientem membrorum noſtrorum legem*, ait Cyrillus lib. 4. in Ioan. 17. Hinc bene Chriſtus inſcendens in nauiculam poſt hodiernam refectionem, de nocte ſuper mare ambulans, ſedauit tempeſtatem maris; quia cùm idem per S. communionem, crebrò præſertim ſumptam, ingreditur cor noſtrum, compeſcet & in nobis concupiſcentiæ malæ fluctus.

2. Ob continuos conflictus cum Dæmone, mundo, carne. *Eſt in India finibus*, ait B. Petrus Damiani 2. Epiſt. ep. 18. *arbor quæ Græcè pridexion vocatur, cuius vtique fructus nimis eſt dulcis & valde ſuauis. In huius igitur arboris ramis columbæ non modicè delectantur, cuius nimirum eas & fructus reficit & vmbra defendit. Teterrimus enim Draco ferali eas immanitate perſequitur & cruenti gutturis barathro inhiantes abſorbere molitur. Sed ſicut columba Draconē: ita nihilo minùs Draco formidat eam, quam prædiximus arborē, ſed præcipuè timet vmbrā, ita vt ſi vmbra fuerit à parte arboris dextrâ, ille licet procul fugiat ad ſiniſtram: quòd ſi vmbra cernitur in ſiniſtra, ille vertitur ad dextram. Donec ergo colūba ſub arboris illius vmbraculo fuerint commoratæ nullis eas crudelis illa beſtia valet inſidijs lædere: alioquin ſi procul eas inuenerit, ſine vllo contradictionis obſtaculo repentinus inuadit.* Talis arbor Chriſtus eſt in cœlo quidem fixa, quę tamē vmbram ſuam, vt ſic dicam, in terram proijcit in S. Euchariſtiâ, in quâ occultè & quaſi in vmbrâ latet. Draco ille ſtygius continuò nobis inſidias tendit, nec alibi tutius aſylum reperimus, quàm in vmbrâ iſtâ, ad quam accedere non audet. Nos ergo ſi ſalui eſſe volumus, procul ab hac vmbrâ ne diſcedamus, ſed frequenter ad eam recurramus. Dicamus, quod illi Thr. 4. *Spiritus oris noſtri Chriſtus Dominus; cui diximus: In vmbra tua viuemus.* 2.

Nihil videtur facere contra hoſtes menſa: ſimiliter & panis cum gladio commune nihil habere. Quis enim non rideretur, ſi hoſte ingruente vellet ſedere ad menſam, vel panem arripere pro gladio? Et tamen pſal. 22. audimus: *Paraſti in conſpectu meo menſam aduerſus eos, qui tribu-*

tribulant me. Et Iudic. 7. Panis deuolutus videtur euertere caſtra Madianitarum; de eo namque dicitur; *non eſt hic aliud niſi gladius Gedeonis*; quia nimirum menſa illa & panis ille Euchariſtiam deſignabant, euertentem caſtra hoſtium noſtrorum & in nihilum redigentem. Sed quæ eſt hominum miſeria! Qui minùs indigent hoc pane, frequentiùs eum ſumunt ac requirunt: qui maximè egent, rariſſimè accipiunt.

III. Tertius, fructus maximus.

III. Tertium, eſt maximus fructus, quem inde habemus. Nam primò ſenſim hominem perficit & in ipſum Chriſtum quaſi mutat. Clarum eſt eos, qui delicatis cibis aluntur, delica-
1. tum acquirere ſanguinem & corporis complexionem. Inde Nabuchodonoſor Ephebis ſuis decreuit cibos regios à menſâ ſuâ Dan. 1. Oues & boues in nobilioribus paſcuis nobiliores acquirunt carnes: par ratio de ſpiritu. Quid nî igitur illi, qui nobiliſſimo hoc cibo conſtanter aluntur, acquirant etiam conſcientiam & animam teterrimam, nobiliſſimam? Hinc primi Chriſtiani tam ſancti, tam à grauibus peccatis alieni, tam ad martyria parati & inuicti; quia vel quotidie vel frequentiſſimè ſaltem communicabant: cùm nos iam tam fragiles ſimus; quia in hac menſâ rari. Adhæc quemadmodum vir præpotens qui diuertit ad domum pauperis, non facilè diſcedet, quin gratiam aut munus aliquod pauperi impertiat: ita multò minùs diſcedet à nobis ſine munere Dominus noſter ditiſſimus & munificentiſſimus. Vbi enim is aliquando domum ingreſſus eſt ſine aliquo munere? vbi non vel ægros curauit, vel peccata condonauit, vel præclaram inſtructionem dedit? Porrò domum Marthæ, vbi frequenter diuertit, omninò ſanctam effecit, ita vt Martha, Magdalena ſoror, & frater earum Lazarus omnes eximiam ſanctitatem acquirerent. Certum quoque videtur digna ſumptione Sacramenti deleri peccata venialia & quandoque mortalia ex accidenti, ſi quę confitenti in mentem non venerunt: condonari etiam pœnas aliquas, præſeruari hominem à grauioribus lapſibus aut crebrioribus, augeri gratiam &c. Adhæc quis non crebrò inuitaret eum, à quo ſe aliquando iudicandum ſciret, vt eum ſibi amicum faceret? quis non humaniſſimè tractaret? *En adeſt Iudex tuus*, ait S. Bernardus, S. Euchariſtiam monſtrans Comiti Guilielmo, priùs refractario, tunc verò eâ terribili increpatione conſternato & ad pœnitentiam diſpoſito.

2. 2. Præclarum ſubſidium eſt ad perſeuerandum in gratia; vnde frequens vſus Euchariſtiæ ſignum aliquod electionis eſt: quâ de causâ, teſte S. Hieronymo vocatur à Zacharia c. 8. *frumentum electorum*. Celebrat Plinius l. 24. c. 17. herbam nomine Theombrotion, quæ & Semnion à potentiæ maieſtate appellatur. Ea pauonis picturis ſimilis, odore eximio à Perſarum Regibus comeditur aut bibitur contra omnia corporum incommoda inſtabilitatemque mentis. Talis herba Euchariſtia eſt, omni pulchritudine & ſuaueolentiâ plena: ea cibus Regum eſt, quia Reges facit, potentes ad ſubiiciendum ſibi carnem, mundum, Dæmonem, ſi tamen frequens ſit. Vnde meritò de illâ in ſpiritu vaticinatus putatur Iacob in benedictione Aſer filij ſui: *Aſer pinguis panis eius, & præbebit delicias Regibus*. Geneſ. 49. Valet etiam contra omnia animæ incommoda mentiſque inſtabilitatem, ſenſim confirmans eam in gratiâ. Vnde Rupertus ibi: *Præbebit delicias Regibus Aſer, id eſt, eis, qui ſemetipſos ſtudent regere, vt ſint digni menſâ regalis cœnæ: delicias præbebit regalis alimonia Euchariſtiam porrigendo*.

3. Lignum vitæ typus Euchariſtię fuit. Ex eo qui ediſſent, mortem non incurriſſent, ſed vires debilitatas reparaſſent, quoties guſtaſſent; debeant tamen, vt immortales eſſent, ſæpiùs inde comedere, de veriore ſententiâ; quia vis eius naturalis adeoque limitata erat. Pari modo Euchariſtia reparat vires animæ, & immortalitatem ac moralem impeccabilitatem tribuit, ſed frequenter ſumpta. Manna itidem typus Euchariſtiæ fuit, quo effectum inter alia, vt veſtes Hebræorum non veteraſcerent, nec attererentur. Deut. 8. quo apertè ſignificatum, per manna Euchariſticum tribui nobis gratiæ & gloriæ ſtabilitatem; verùm vti manna quotidie (Sabbatho dempto) colligi & ſumi debuit: ita Euchariſtia crebrò digneque ſumenda eſt, ſi eo fructu gaudere volumus. Mithridatico poſtquam quotidiano eſu aſſueuit Rex Ponti Mithridates, adeò naturam ſuam contra venenum armauit, vt ſine noxâ id tandem biberet; & cùm in poteſtatem Romanorum veniſſet, eo ſe occidere non poſſet; ſi Plinio credimus lib. 25. capite 2. Talis eſt Euchariſtia, ſic muniens contra peccatum, vt in mediis peccandi occaſionibus conſtitutus aliquis minimè inficiatur; imò moraliter loquendo peccare nequeat, tametſi illum occidere velles, vel integro regno donare. 3.

Iam verò quis non conſideret eſſe filius Regis? non eſſe inuulnerabilis? nō cupiat immortalitatem? Ecce tibi hęc in frequenti vſu S. Euchariſtiæ. Sed finem volumus, media nolumus: parati ſumus metere, ſed non ſeminare: pira comedere, ſed arborem non aſcendere. Dicunt omnes cum Balaam: *Moriatur anima mea morte iuſtorum &c.* Et cum illo diſcumbentes. *Beatus qui manducabit panem in regno cœlorum*. Sed cur non viuimus & communicamus cum iuſtis? cur panem illum nobis non efficimus quotidianum? Veniat igitur coruus, veniat Dei miniſter è cuius manu panem illum frequenter accipiamus, ſingulis ſaltem menſibus, vt eo confortati peruenire poſſimus ad panem Beatorum.

THEMA SECVNDVM.

Præparatio ad S. Communionem.

1. *Recordatio paſsionis Domini.*
2. *Præuia pœnitentia*
3. *Fuga vitiorum & exercitium virtutum.*
4. *Pia præmeditatio.*

Erat autem proximum Paſcha, dies feſtus Iudæorum, *Ioan.* 6.

SApientiſſimo conſilio præmiſit Chriſtus hoc miraculum tempori paſchali, vti ſcribit Ioannes. Debet enim typus ipſam, cuius typus eſt, rem præcedere. Refectio autem iſta typus fuit S. cœnæ vltimæ, vti docet Origenes c. 14. in Matth. ideoque paulò ante paſcha à Chriſto exhibita eſt. Demonſtrat idipſum primò ſimilis conficiendi ritus; ſecundò materia, quæ ex alio mixto vel elemento conuerſa eſt in panes; tertiò integritas, dum poſt omnium ſatietatem ſuperfuerunt cophini 12. quartò ſufficientia vnius ſpeciei, panis ſcilicet, qui potum suppleuit; quintò fructus, quo turbę Dominum agnouerunt & Regem facere voluerunt; denique præuia diſpoſitio, quæ cum ſubtili penicillo depingatur, eam nos declarare conabimur, velut maximè ſcitu neceſſariam.

I. Recordatio paſſionis Domini.

I. Abiit trans mare Chriſtus, & ſequebatur eum multitudo magna, mare, quia amarum & vaſtum, paſſionis Dominicæ typus eſt, Mare ergo traiicimus, cùm paſſionem Domini rememoramur, quod ſanè in S. communione facimus, iuxta id 1. Cor. 11. *Quotieſcumque manducabitis panem hunc mortem Domini annunciabitis;* facto ipſo ſcilicet, dum S. cœnam ab eo in memoriam paſſionis inſtitutam cum verâ fide & gratiarum actione participamus. Ergo omnes Chriſtiani tempore imprimis paſchali hoc mare tranſire debent; quemadmodum & Hebræi *omnes mare tranſierunt*, 1. Cor. 10. rubrum ſcilicet; quod ipſum typus erat ſanguinis Chriſti, effundendi ſuper nos; ac ſi quis id non tranſiſſet, abſque dubio in gladium Pharaonis incidiſſet periiſſetque. In memoriam illius trāſitùs vult S. Auguſtinus Tr. 55. in Ioan. præceptum fuiſſe Iudæis Phaſe à Deo comedendum paſchali tempore. Iam verò Phaſe etiam ab omnibus Iſraëlitis, qui in itinere non fuiſſent, abſentibus comedendum erat. Exod. 12. *Omnis cætus filiorum Iſraël offeret illud.* Intermittere capitale erat, quia Num. 9. dicitur: *Exterminabitur anima illa de populis ſuis, quia ſacrificium Domino non obtulit tempore ſuo: ipſe peccatum ſuum portabit.* Bone Deus, ſi tanti erat figuram noſtri paſchatis annuatim celebrare, & beneficium, quo Hebræi per mare rubrum euaſerunt Pharaonem, recolere: nónne longè magis exterminandi & damnandi erimus, ſi memoriam paſſionis Domini; per quam è Diaboli laqueis liberati ſumus; & agni immaculati, pro nobis immolati, memoriam non celebremus eo tempore, quo & immolatus eſt, & à Chriſto in cœnam datus & ab Eccleſia ſumi iuſſus eſt?

De diſcumbentibus ad hanc refectionem dicunt tres Euangeliſtæ, Matthæus, Marcus, Lucas: *Manducauerunt omnes & ſaturati ſunt:* idem nunc dicatur de Chriſtianis ſuum paſcha celebrantibus? *Manducauerunt omnes*: ne vnus quidem defuit.

II. Præuia pœnitentia.

II. Priùs curauit languidos, qui erant in turbâ, vt habet Matthæus cap. 14. & Lucas cap. 9. vt doceret priùs ſanandos eſſe peccatores per pœnitentiam, quàm ad menſam Domini accedant; ſiquidem hoc ſacramentum viuorum & bene valentium eſt, non mortuorum aut languidorum. Et ſicut cibus ſanorum nocet ægris: ita Euchariſtia malis. *Ideò inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi*, ait Apoſtolus 1. Corinth. 11. Vnde enim fit vt plerique poſt S. communionem adhuc tam infirmi, tepidi, fragiles ſint? cur cibo illo non impinguantur & roborantur? cur non velut Leones ignem ſpirantes & Diabolo terribiles, vt requirit S. Chryſoſtomus homil. 61. ad populum, recedunt, niſi quia languidi cibum validorum comederunt? Confeſſionem obiter fecerunt & neglectim, ſine accurato examine, ſine dolore ſerio, qui eſt contritio: ſine firmo propoſito emendationis? Confeſſariorum conſilijs non acquieſcunt? peccandi occaſiones non vitant? Manna Hebręorum, quod fuit typus Euchariſtiæ, *panis Angelorum* appellatur Pſalm. 77. Hebr. *panis Abarim*, hoc eſt, *fortium*, Ergo Angelorum inſtar puri & fortes eſſe debent, qui cum fructu ſumere manna noſtrum volunt.

III. Fuga vitiorum & exercitiū virtutum.

III. Subiit in montem, vt habet Ioannes: quo indicaret, altiùs adhuc aſcendendum nobis eſſe, ſi dignè & fructuosè communicare velimus; nimirum eò ad laborandum, vt defectus etiam veniales per pœnitentiam expurgemus & ante communionem vitemus, operaq; inſuper pietatis & ſatisfactionis addamus. Tametſi enim venialia peccata non excludant totum fructum communionis, nec omninò indignos reddunt: copiam tamen gratiarum valde reſtringunt: feruorem etiam charitatis imminuunt, & deuotionem digno acceſſui conſentaneam tepefaciunt. Hoc nobis etiam Chriſtus ante inſtitutionem S. cœnæ inaudito humilitatis exemplo inſinuauit, dum priùs diſcipulorum pedes lauit, tametſi eos lotos iam eſſe non diffiteretur: *Qui lotus eſt, non indiget niſi vt pedes lauet*, indicans etiam errata, quæ non ſunt ad mortem, abſtergenda, vt interpretatur S. Bernardus ſerm. de cœna Domini. *Lotus eſt, qui grauia peccata non habet, cuius caput, id eſt, intētio & manus, id eſt, operatio mūda eſt: ſed pedes qui ſunt animæ affectiones, dū in hoc puluere gradimur, ex toto mundi eſſe nō poſſunt,* &c. Adhæc poſt confeſſionis lotionem facilè iterum inquinamus puluere aliquo pedes noſtros.

Itaque ſi grauis inquinatio ſit, iterum lotio adhibenda: ſin leuis, deteſtatio ſaltem illarum noxarum leuium & dolor. Denique abſterſio ſatisfactionis addenda pro qualitate delictorum, vti lachrymarum & operum pœnalium. Quomodo enim alioquin pedes ſordidiſſimi perfunctoriâ lotione purgentur leuique ſatisfactione expientur? Scire vellem, cur in numero diſcumbentium viri tantùm cenſeantur ab Euangeliſtis? Sic enim Ioannes ait: *Diſcubuerunt viri quaſi quinque millia.* Matthæus expreſsè excipit mulieres & paruulos: *exceptis mulieribus & paruulis*, ait. Cur hoc? Debiles ſunt mulieres & paruuli, itaque ſignificant ad hanc cœnam inidoneos eſſe, qui delicati nimis & debiles ſunt ad abſtergendas peccatorum ſordes per opera pœnitentiæ. In mentem hîc venit, quod ſcribit Gregorius Cedrenus de Regina Saba, quæ vt experiretur Salomonis ſapientiam, propoſuit ei aliquot ephebos, partim pueros, partim puellas; virili omnes habitu, vt eos diſcerneret. Salomon iuſſit eos lauare faciem: aduertens interim quinam ambabus manibus fortiter ſe abſtergerent quique delicatè & ſubtiliter: illos agnouit mares, hos autem fæminas. Quando ergo viri eſſe debent, qui ad hâc menſam ſedere volunt; videat vnuſquiſque, vt accuratè & fortiter ſe lauet in confeſſione, abſtergatque ſatisfactione. *Quàm magna deliquimus, tam granditer defleamus*, ait S. Cyprianus ſer. de lapſ. *alto vulneri diligens & longa medicina non deſit pœnitentia crimine minor nõ ſit.* Virum ſe, non mulierem præbuit S. Margareta virgo, Regis Hungarorum filia, quæ pridie communionis ieiunare in pane & aqua ſolebat, totaque nocte in oratione pernoctare. Vt in eius vita Fr. Garinus Ordin. Prædic. apud Sur. 28. Ian. Quòd ſi hoc non placet, aliam tibi mortificationem indicito, v. g. refrænationem linguæ, abſtinentiam à riſu vno vel altero cibo, actum humilitatis vel miſericordiæ. Neque enim ſatis eſſe videtur ad dignam communionem, à ſordibus abſterſum eſſe, ſed ornatus animæ inſuper adhibendus, vt ſponſo noſtro placeamus.

Trip. in F. Purifi. C. 1. D.

IV. Pia præmeditatio.

IV. Seceſſit in deſertũ locum, vt requieſceret puſillum, vt habet Marcus cap. 6. quo indicaret poſt confeſſionem non illicò currendum ad S. communionem ſine præuiâ aliâ præparatione & cogitatione quaſi ad communẽ aliam menſam; hoc enim vetat Apoſtolus ſub graui interminatione, ſi non diſcernamus menſam Chriſti à communi. Ergo ſecedendum in deſertum cordis & paululùm quieſcendum, ac cogitandum quò iturus ſis & quomodò. Certè neque manna, quod typus ſolùm Euchariſtiæ erat, datum niſi in deſerto eſt, & poſt conſumptam Ægypti farinam. Exod. 16. quemadmodum & Dominus in hodierno Euangelio, non priùs prouidit panes, quàm turba ſuos aſſumpſiſſet. Quare ſi guſtum S. menſæ volumus percipere, abſtrahere nos pauliſper à mundo eiuſque illecebris debemus. Sed quid cogitandum? Sapien. Prou. 23. ait: *Quando ſederis vt comedas cum Principe, diligẽter attẽde quæ appoſita ſunt ante faciem tuam, & ſtatue cultrum in gutture tuo.* S. Auguſt. tr. 47. & 48. in Ioan. *Quæ mẽſa eſt potentis*, inquit, *niſi vnde ſumitur corpus & ſanguis eius, qui animam ſuam poſuit pro nobis? & quid eſt ad eam ſedere niſi humiliter accedere? & quid eſt conſiderare & intelligere quæ apponuntur tibi, niſi dignè tantam gratiam cogitare?* Hebræi accepto manna dicebãt: *Manhu! quid eſt hoc?* Dic hoc & tu Chriſtiane maiori admiratione cogita te fore conuiuam Chriſti & ſeſſurum ad eius cænam vltimã cum diſcipulis, quibuſcum mãducare deſiderio deſiderabat; quique ſummè te dilexit; ita vt tui redimendi & exaltandi gratia de cœlo venerit, ſeruilem formam induerit, vadem ſe pro te in diuinæ iuſtitiæ carcere conſtituerit, pœnam etiam mortis pro te ſuſtinuerit, vt tu liber eſſes. Quo igitur non amore excipies talem hoſpitẽ? Habes hic memoriale paſſionis eius: qui a ſic ſeipſum morti quaſi in eſcam tradidit, ſicut nũc ſe tibi tradit. Dat inſuper tibi pignus ſalutis, & arrham gloriæ, in cœlo tibi communicandæ.

1. Accede cũ amore.

Deinde veniet ad te iuuenis ille cæleſtis, gratiſſimus & ſpecioſiſſimus, à cuius aſpectu & ſermone auelli non poterant fideles: qui ſanabat omnes oppreſſos, benefaciebat omnibus ſe inuocantibus, conſolabatur omnes mœſtos: cuius aſpectu recreantur Angeli & beati. Quot nunc dicunt: ô ſi potuiſſem Chriſtum videre, eum habere præſentem, tangere, alloqui? Ecce habes, tange, alloquere, contuere, ſicque cum gaudio eum ſuſcipe. 2. Cum gaudio.

Deinde veniet ad te mortis triumphator, cui pater omnia dedit in manus; qui ſalutem, vitam & omnem tuam fortunam in manu ſuâ habet, quique te ab omnibus malis tueri, omnibus bonis cumulare, & æternùm beare poteſt. Pete iam ab eo quod vis: effunde corã eo cor tuum: propitium tibi redde. Adeſt qui te iuuare vult & poteſt in omnibus neceſſitatibus tuis. Sic eum ſuſcipe cum ſpe & timore. 3. Cum ſpe & timore.

Veniet ad te, qui te viciſſim vult manducare & in ſe conuertere, te ſibi vnire & agglutinare, velut membrum viuum, & in gloriam ſuam transferre. Statue ergo cultrum in gutture tuo, hoc eſt, para te quaſi ad mortem, & deſidera poſt communionem mori & viuere deinceps cum Chriſto, ſicut petijt Simeon: *Nunc dimittis Domine* &c. Immola te viciſſim Chriſto per affectum & animi præparationẽ, velut etiam pro ipſo moriturus. Sic cũ deſiderio eum ſuſcipies. 4. Cum deſiderio.

Denique cogita fortè hanc futurã vltimam tuam communionem. Sanè Chriſtus quando prædixit diſcipulis eam cænam fore vltimam nec ampliùs ſe cum eis cænaturum, donec in cœlo conuenirent, haud dubiè magno amoris vulnere eorum animos ſauciauit. Tu ergo ſi ſcires hanc tuam communionem fore vltimam, vtique maximâ cum deuotione eam perageres; quemadmodum factum audimus à Sanctis morituris & adhuc fieri cernimus à pijs ægrotis in vltima communione. Sic eum igitur ſuſcipe quaſi cras moriturus. 5. Cum deuotione.

Ad extremum rape eum & Regem tuum conſtitue: præſta ei homagium ac iuramentum, pone eum ſuper cor tuum, vt te impoſterum regat, defendat, ſeruet. Neque timendum tibi ne fugiat eam dignitatem Chriſtus, ſicut fugit 6. Cum traditione voluntatis.

tempo-

temporalem; quin imò obuiam tibi ibit, ſicut pater filij prodigi, libenterque tecum manebit, imò introducet te in regnum ſuum, vbi cum eo epuleris & læteris per omnem æternitatem.

THEMA TERTIVM.

Quâ ratione omnes ſaturari, imò & panes ſuos multiplicare poſſint.

1. *Si Laborent.*
2. *Si fiduciam in Deum habeant.*
3. *Si pro acceptis beneficijs gratias agant.*
4. *Si Dei beneficia laudent, quantumuis modica.*
5. *Sint temperantes.*
6. *Si liberales ſint erga pauperes.*

Impleti ſunt. *Ioan. 6.*

ITa ferè comparati ſunt omnes, vt eas maximè artes libentiùs addiſcant, quæ de pane lucrando & comparandis ſunt diuitijs. Videmus etiam illos ſæpe indigere & ſuam egeſtatem miſerè deplorare, qui artes parum lucroſas in iuuentute didicerunt. Artem quæſtuoſiſſimam demonſtrauit hodie Chriſtus, quando ſuâ benedictione quinque panes ita multiplicauit, vt quinque millibus hominum ſufficerent, quin & redundarent: quo imprimis id effecit, vt qui panes illos guſtârunt, rapere eum vellent & Regem conſtituere. Placet hoc artificium, dicet fortè aliquis: & cuperem id addiſcere, ſi modus addiſcendi foret. Non eſt hoc impoſſibile, & videtur ipſe Magiſter noſter Chriſtus, dum hoc ageret, modum inſinuaſſe, quomodo id ipſum conſequi fideles quâdam ratione poſſint, dum plures adhibuit ritus ad patrandum hoc miraculum: accepit panes in manus, aſpexit in cœlum, gratias egit, benedixit, fregit, diſtribuit. Quæ omnia ſi & nos facere velimus, poterimus & ipſi quid ſimile præſtare, vti nunc videbimus.

I. Si laborent. I. *Accepit Ieſus* quinque *panes* in manus ſuas & in illis multiplicauit eos, quaſi ſementem in agro adaugens in meſſem copioſam. Qui vult ſaturari pane, accipiat & ipſe ſementem panis in manus ſuas, laborem, inquam, qui eſt ſemen panum, iuxta id Pſalm. 127. *Labores manuum tuarum, quia manducabis beatus es & bene tibi erit.* Quomodo labores manducantur, niſi quia ipſi ſemen ſunt frugum, quæ manducantur? Ergo qui metere & eâ meſſe vult ſatiari, ſementem priùs iaciat manibus ſuis, laborem videlicet. Ita mulier illa ſapiens Prouerb. 31. *manum ſuam miſit ad fortia, & digiti eius apprehenderunt fuſum.* Et quid effecit? *Non timebit domui ſuæ à frigoribus niuis; omnes enim domeſtici eius veſtiti ſunt duplicibus.* En quid poſſit colus! duplices parat veſtes omnibus domeſticis ſed in manu ſapientis & induſtriæ matrisfamilias.

Confirmat hoc idem Sapiens Prouerb. 28. dicens: *Qui operatur terram ſuam ſaturabitur panibus: qui autem ſectatur otium, replebitur egeſtate.* Idem paulò aliter dixerat capite duodecimo, his verbis: *Qui operatur terram ſuam ſatiabitur panibus: qui autem ſectatur otium ſtultiſſimus eſt.* Quare ſtultiſſimus? Quia metere vult, cùm non ieceerit ſemen: comedere & ſaturari cùm non laborârit. De his Oſeas capite octauo ait: *Ventum ſeminabunt & turbinem metent*, h. e. ex otio egeſtatem & calamitatem. Iarchas Brachmanum Antiſtes dicitur menſas ſtruxiſſe, quæ ſuâ ſponte incederent & conuiuis obuiarent: itaque cùm Regem inuitâſſet, ſubitò eas dapibus inſtructas Regi obuiam proceſſiſſe. Philoſtr. Apoll. libro tertio capite octauo. Verùm hoc minimè expectandum, vt menſa iam parata otiantibus occurrat. Poſſumus tamen ſi laborare velimus, id efficere, vt domi noſtræ menſam ſemper inſtructam & quaſi nobis obuiantem inueniamus, cùm edendum eſt. *Vt ſementem feceris, ita metes*, ait Horatius ſat. 9. libro primo. *Nil ſine magno vita labore dedit mortalibus.* Hac viâ auxit ſuam ſubſtantiolam Patriarcha Iacob, induſtriâ ſcilicet & labore, quo ſeruiit Labano. Ita enim ait Geneſ. 32. *In baculo meo tranſiui Iordanem iſtum, & nunc cum duabus turmis regredior*, pecorum ſcilicet & filiorum. Quin imò iubemur omnes talenta nobis credita duplicare & augere noſtrâ induſtriâ, niſi cum ſeruo illo pigro eijci velimus.

II. *Reſpexit in cœlum*; vt habet Lucas, Marcus & Matthæus. Idem faciat, qui ſaturari vult. Si enim videt labores ſuos irritos eſſe aut victui comparando inſufficientes, nec aliud humanum præſidium reperit, tum oculos in cœlum tollat, & ad Deum confugiat, omnem ſuam fiduciam in eo reponendo. Docet hoc imprimis Ioſaphat Rex pius, qui hoſtium inſidijs circumuentus, cùm humanis viribus reſiſtere non poſſet, ita orauit ad Dominum: *In nobis quidem non eſt tanta fortitudo, vt poſſimus huic multitudini reſiſtere, quæ irruit ſuper nos. Sed cùm ignoremus, quid agere debeamus, hoc ſolum habemus reſidui, vt oculos noſtros dirigamus ad te.* 2. Par. 20. Hac viâ auxit rem familiarem vidua illa 4. Regum 4. quæ cùm non poſſet ſatisfacere creditoribus ſuis, & in periculo eſſet, ne tollerentur ei duo filij ad ſeruiendum illis, ſuam neceſſitatem Eliſæo expoſuit, opem eius implorans. Ille nihil diffiſus quærit, quid in domo habeat; Ipſa, *non niſi parum olei*; ait, *quo vngar*, hoc eſt, quantum ſufficeret vnctioni vultus. Itaque iuſſit eam Propheta petere vaſa mutua, & ex modico illo oleo fundere in illa: quo facto omnia impleta ſunt, nec priùs ſtetit oleum, quàm vaſcula deficerent; quaſi plura adhuc impleturum, ſi plura ſuperfuiſſent. Potuit hoc ſtupendum olei augmentum impetrare mulier à Prophetâ, conſtituta in neceſſitate; quid non poterimus nos Chriſtiani impetrare à Deo, ſi pari cum fiduciâ ad ipſum recurramus? Alia plurima paſſim in hiſtorijs Sanctorum reperiuntur huius prouidentiæ oſtenta, quibus Deus ſeruis ſuis in ſummâ neceſſitate conſtitutis, & in ſeruitio eius detentis — II. Si fiduciã in Deum habeãt.

detentis miro modo ſuccurrit, vt in vita S. Ioannis Eleëmoſynarij, in vita S. Benedicti, Dominici, Franciſci & Catharinæ Senenſis, Ignatij S. P. N. Ioſephi Anchietę &c. Vnum id refero, quod Germanis in prouerbio non tamen omnibus perſpectum eſt, de lagenula S. Othmari Abbatis Sangallenſis (**St. Othmars Lagele**) Cùm enim Sancti defuncti corpus fratres eius vndecim ad monaſterium per Rhenum transferrent, & *ex nimia remigandi inſtantiâ feſsi adueniente refectionis horâ, ad recuperandas alimento corporeo vires laudibus Domino præmiſsis conſediſſent, tandemque fœlici conuiuio intermiſſeri potûs ſolatia commouerent, vnus miniſtrorum intulit, nil ibi iam potuum ſupereſſe, præter quod in flaſcone paruo ſeruabatur, vnde vix vnicuique quippiam ad guſtandum potiùs, quàm ad bibendum præberi potuiſſet. Illi verò miraculorum Domini, quomodo paucis panibus multitudinem hominum pauerit numeroſam facientes mentionem, ex eodem paruo, quod habebant, cunctis, qui aderant, cum charitate diſtribui fecerunt. Et mirum in modum cœpit in eodē vaſculo liquoris hauſtus creſcere, vt continua effuſione nihil minus videretur, quoadusque bibentes poculorum copiâ vincerentur. Ergo pro rei nouitate obſtupefacti, largitori omniū bonorum Domino, qui eis tam mirabiliter ſufficientem præbuit hauſtum debitas gratiarum actiones cum laudibus perſoluerunt.*

III. Si pro receptis beneficijs gratias agant.

III. *Gratias egit.* Optimum hoc medium Dei in nos beneficia continuo fluxu conſeruandi, imò & augendi eſt, ſi ipſi pro acceptis gratias ſemper agamus ſic nunquam egebimus, ac proinde ſatiabimur. *Menſa namque ab oratione ſumens initium, & in orationem deſinens nunquam deficiet, ſed fonte largiùs omnia nobis afferet bona,* ait Diuus Chryſoſtomus homilia 39. ad pop. Idem oſtendit ſimilitudine deductâ à ludo pilæ, alibi. (apud Corn. à Lap. & Salazar in capite 16. Prouerb. verſ. 3.) *Opera noſtra bona,* inquit, *in Deum referre debemus, quemadmodum in ſphera ludo iacit vnus, alter verò refert pilam, tamdiuque eleganter ludus producitur, quamdiu inter vtriuſque manus iacta & reciprocata ſphara nō excidit.* Eò videtur reſpexiſſe Sapiens Prouerb. 16. cùm ait: *Reuela Domino opera tua & dirigentur cogitationes tuæ.* Hebraicè: *Volue ad Dominum opera tua & firmabuntur cogitationes tuæ.* quaſi dicat, opera tua Domino accepta refer, & ſtabiliet te. Ita luſit Ioſeph cum ſuis fratribus quando pretium frumenti ab eis acceptum iterum clam repoſuit in ſaccos eorum, quia cùm eſſet ditiſſimus, eo non egebat: & dando potiùs eis, quàm accipiendo delectabatur, Geneſis 42. Ita luſit Eua, quæ cùm primùm filium obtinuiſſet, Deo acceptum retulit dicens: *Poſſedi hominem per Deum,* & appellauit eum *Cain,* h. e. *poſſeſsio.* Ergo rurſus, quaſi in mercedem gratitudinis, peperit filium Abelem. In quem locum S. Chryſoſtomus homilia 18. in Geneſ. *Quia,* inquit, *pro nato puero gratia fuit & prius beneficium agnouit, aſſecuta eſt aliud. Talis eſt Dominus noſter, quando imprimis gratitudinem declaramus, largiùs nobis ſua dona erogat.* Ita luſit Anna coniux Elcanæ, quæ vbi acceptum à Deo filium appellauit *Samuelem* h. e. *à Deo datum,* in gratiarum actionem, ipſique redonauit, meruit pro eo quinque alias proles accipere: tres filios & duas filias. 1. Regum 2. Ita luſit Rachel, quę nacta à Deo filium vocauit eum Ioſeph, h. e. augmentum, dicens: *Addat mihi Dominus ſemen aliud,* Geneſis 30. quod & factum. Eandem remunerationem non dubitauit Sanctus Hieronymus in Epiſt. ad Lætam, ipſi promittere, quòd filiam ſuam Paulam Deo conſecraſſet: *Fidens loquor,* ait, *accepturam te filios, quæ primum fœtum Domino reddidiſti.* Par ratio de alijs bonis ad vitam corporis & animæ ſpectantibus. Multis abundaremus, paucis egeremus, ſi grati ſemper Deo pro acceptis bonis eſſemus; vt enim ingratus exſiccat, ita gratus inundat fontem miſericordiæ.

IV. Si Dei beneficia laudent, quantumuis modica.

IV. *Benedixit* quinque panes (quod addunt tres alij Euangeliſtę.) Satiari etiam poterit, qui benedixerit panem, ſibi à Deo miſſum, tametſi nigrum, rancidum & inſipidum. Si enim laudes Dei beneficium, quantumuis appareat modicum, eâ ipsâ laude & benedictione tuâ impetrabis alia plura & maiora. Experimur id in cauponibus, Italiæ præſertim. Si quis enim primum, quod apponunt vinum licet vile & ignobile, commendet velut gratum & excellēs, permouebit hoſpitem, vt aliud & aliud præſtantius apponat: quod experientiâ compertum. E contra ſi quis id vituperet; non modò non excellentius, ſed vilius ſemper afferri ſibi experietur. Neſcio quo iure faciant id caupones, qui vina ſua pretio vendunt: ſcio tamen Deum, qui dona ſua gratis dat, facere id poſſe iure meritiſſimo, & verò id conſueuiſſe. Id videre eſt in Iſaaco Gen. 26. Hic enim cùm in Palęſtina puteum fodiſſet, quo ſine contentione frui in pace poterat. Deo laudem dans, appellauit eum, *latitudinem* ſeu *latifundium* (vt exponit S. Chryſoſtomus,) dicens: *Nunc dilatauit nos Dominus & fecit creſcere ſuper terram.* Poſt hæc aſcendens in Berſabee, iterum reperit alium puteum priore meliorem, & appellauit eum *Berſabee,* h. e. *puteum ſaturitatis,* ſeu, vt vertit noſter interpres, *abundantiam.* Idem accidit Dauidi, qui cùm laudâſſet Deum ob ſuam in regium thronum prouectionem: *Quis ego ſum Domine Deus, quia adduxiſti me hucuſque, &c.* 2. Regum 7. *Factum eſt poſt hæc,* (completa ſcil. illâ Dauidis oratione) *percuſſit Dauid Philiſthyim & humiliauit eos.* Percuſſit & Moab, percuſſit Adarezer, omneſque Iſraëlis hoſtes mirâ celeritate debellauit & quidquid ſpectabat ad poſſeſſionem Iſraëlis, acquiſiuit, quod nullus ante ipſum efficere potuit; itaque pacatum reddidit totum regnum ſuum, vt habetur c. 8. ſeq. Iob quoque quia pro acido tribulationis vino Deum benedixit: *Sit nomen Domini benedictum*; meruit omnia bona ſua perdita in duplo recipere.

V. Sint temperantes.

V. *Fregit,* vt habent cæteri Euangeliſtæ, & in ipſa fractione panes multiplicauit: volens interim inſinuare, parcè & moderatè cibum ſumendum, vt pluribus ſufficiat. Duo tantùm fercula panes & piſces appoſuit, eoſque non integros, ſed in fruſta diuiſos, effecit tamen benedictio Domini, vt omnes ſatiarentur. Multi poſ-

ti poſſent ſatiri eſſe, imò abundare & multiplicare victum ſuum, ſi vellent temperantes eſſe; & victum non ſuperfluum ſed neceſſarium ſibi & familiæ ſuæ admetiri: quomodo Deus Hebræis in deſerto ſingulis familijs ſuum mannæ gomor præſcripſit, ita omnibus ſufficiens, vt nemo egeret, nemo abundaret. Idem faciunt nauigantes, cùm in alto mari detenti annonæ defectu laborare incipiunt: & milites in obſidione: ſingulis enim ſuas admetiuntur menſuras, quò diutiùs perdurent. Citiùs ſatiatur ſtomachus, quàm appetitus. Ageſilaus Lacedæmoniorum Dux, ſi conuiuis ſuis modicum præparaſſet vinum cunctis id ex æquo iuſſit diſtribui: ſic omnes ſatiauit. Laërt. lib. 2. *Philippum Regem Macedonum rure quiſpiam inuitârat ad cœnam, paucos habere ſecū comites opinatus: cùm autem modicè apparatam ad cœnam Philippus plures adduceret, perturbabatur: quod vt ſenſit Philippus, ad ſingulos amicorū ſubmiſit, qui moneret, vt locum placentæ relinquerent, ita amicis obtemperantibus placentamque exſpectantibus, ac ideò parcius veſcentibus appoſitis cibis, omnibus cœna ea ſuffecit. Sic ergo præparare nos debemus ad neceſſarias iſtas inuitationes, vt obſonio, bellarijs locum relinquamus in corpore, nonnumque ad ea & paratum adferamus appetitum.* Ita ſcribit Plutarchus Tr. de tuenda valetudine. Sic nimirum ſi moderatè veſceremur, æquè ſaturi & magis ſani è menſâ ſurgeremus, victus quotidianus vix vmquam nos deficeret, & poſtremò grande meritum, (quę vltima, quam expectamus placenta eſt, de qua Pſ. 16. ait Pſalmiſta: *Satiabor cùm apparuerit gloria tua*) nobis acquireremus. Quia verò multi vno prandio multorum dierum labores deuorant, quid mirum ſi pòſt fameant, & raro ſaturentur.

VI. Si liberales ſunt erga pauperes.

VI. *Diſtribuit diſcumbentibus*, vt ait Ioannes. Præclarum etiam hoc medium comparandi ſibi victum ad ſaturitatem, ſua diſtribuere vel ſaltem communicare eſurientibus. Id promittit expreſsè Apoſtolus 2. Cor. 9. illis verbis: *Qui ſeminat in benedictionibus* (eleëmoſynam) *de benedictionibus & metet*. Et mox: *Qui autē adminiſtrat ſemē ſeminanti, & panem ad manducandum præſtabit, & multiplicabit ſemē veſtrum.* h. e. bona temporalia: *Sicut enim ſemen*, ait S. Baſilius hom. 13. de eleëmoſynâ, *in terram iactum fructum fert centuplum: ita & eleemoſyna data pauperi. Si ergo vnus tantùm tibi ſit panis, & ad fores rogatur, deprome illum & tollens manus in cœlum dic: De modico do fratri & tu Domine da mihi periclitanti: ne dubita, quia panis, quem in hac dabis penuriâ, agricultura ſemen ad copiā miniſtrabit.* Sic ille. Idem S. Baſilius hom. 6. ait: *Dediſti Eſurienti, tibi conſuluiſti: quod dediſti ad te cum auctario reuertetur; quemadmodum enim frumentum in terrā cadens lucrum projicienti parit; ſic & panis in eſurientem proiectus multam in poſterum tibi reddet vtilitatem.* Hæc Baſilius. Oſtendit hoc imprimis vidua illa quæ non habens niſi pugillum farinæ, cùm eam tempore famis eſurienti impendiſſet Eliæ, non defecit eius hydria farinæ; donec fames datâ pluuiâ ſublata eſſet. 3. Reg. 17. Oſtendit Eliſæus, qui cùm 20. panes ſibi allatos diſtribui & apponi iuſſiſſet populo, centum viros pauit; & ſuperfuit, 4. Reg. 4. Similia non ſemel exhibuit eaque cumulata beneficia largis in pauperes; vt B. Ludwinæ, virgini Hollandicę, quę cùm eſſet pauper, ſtudioſè tamen egenis ſuccurrebat, cumque paucos in burſâ haberet nummos, dum eos liberaliter erogabat, aſſiduè alij cælitùs ei ſubrogabantur; ita vt numquam deficerent, ſed creſcerent potiùs, ideoque *burſa Ieſu* appellata fuerit. Sur. in vita. Hadrianus II. PP. adhuc priuatus exiſtens Sergio II. Pontifici familiaris fuit. A quo cùm aliquando denarios quadraginta dono accepiſſet, donum rediens diſpenſatori mandauit, vt eos peregrinis & pauperibus, qui in veſtibulo domus ſuæ ſtabant erogaret. Facere ille mandata conatus, cùm videret ne minimæ quidem parti tantulâ re ſatisfieri poſſe, ad Hadrianum rediēs rem ipſam expoſuit. Tum Hadrianus acceptâ pecuniâ ad pauperes veniens & ternos denarios ſingulis præſtitit, & totidem ſibi, rei familiari ſatisfacturus, reſeruauit, attonito diſpenſatore miraculo rei. Cui Hadrianus: *Vides*, inquit, *quàm benignus & largus ſit Dominus, his præſertim, qui liberales ſunt in pauperes? Platina & S. Antoninus Titul.* 16. *cap.* 1. §. 10. Aliud præclarum huius benedictionis exemplum habetur in vitâ B. Iordani, apud Sur. 13. Febr. num. 6.

Videmus igitur non deeſſe nobis modos ac rationes multiplicandi panes aliaque Dei beneficia. Diſcitote ergo lucroſum hoc artificium, nec difficile videatur vobis exercere illud. Quis enim non poteſt laborare & labores ſuos Deo offerre? vel ſi quis laborare nequit, quomodò non poteſt orare? quis non Deo gratias agere pro acceptis beneficijs? quis ea non laudare? quis non temperanter viuere? quis non aliquid ſaltem in egenos diſtribuere? Sic fit multiplicatio.

THEMA QVARTVM.

Vnde lætandum ſit Chriſtiano.

1. *Quòd ſimus membra Eccleſiæ Catholicæ.*
2. *Quòd ſimus adhuc in ſtatu merendi.*
3. *Quia tribulationes noſtræ præſentes ſemen ſunt gloriæ.*
4. *Quòd bonam habeas conſcientiam.*
5. *Quòd ſperemus beatam Reſurrectionem.*

Lætare Ieruſalem. *Introit hod. Miſſæ.*

Lætari etiam in quadrageſima poſſumus.

NOſſe vos arbitror, quod Tob. 5. legimus Tobiam ſeniorem in cæcitate ſuâ ſalutatum eſſe à Raphaële verbis illis: *Gaudium tibi ſit ſemper* eique reſpondiſſe: *Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris ſedeo & lumen cœli non video?* Raphaëlem imitatur hodie Eccleſia; quæ filios ſuos ſolatura ſalutat illâ voce, quâ & officium miſſæ inchoat: *Lætare Ieruſalem* h. e. ciues

Eccleſiæ militantes. Sed quale gaudium nobis, reſpondebunt aliqui, tempore ieiunij? tempore pœnitentiæ? quale gaudium nobis, qui in hac lachrymarum valle, & in tenebris ſedemus, nec lumen cœleſtis beatitudinis videmus? Verùm iſti ſciant inprimis, gaudium noſtrum in hoc ſæculo non eſſe carnale ſed ſpirituale: quod ſolum eſt verum ac ſolidum: non ſecus ac Pilato Chriſtus dixit, Regnum ſuum non eſſe de hoc mundo. Deinde reperiri etiam gaudium in Eccleſia militante, non in ſola triumphante. Et hoc ipſum eſt, ad quod hortatur nos Eccleſia die hodierna; quod nunc intelligemus.

Quinque *Lætare* inuenio in SS. litteris, quę nos excitare ad lætitiam ſpiritualem poſſunt, imò etiam debent.

I. Quod ſimus membra Eccleſiæ Catholicæ.

I. Primùm ad Galatas 4. ait Apoſtolus: *Lætare ſterilis, quæ non paris, erumpe & clama, quæ non parturis, quia multi filij deſertæ: magis quàm eius quæ habet virum.* Alloquitur Apoſtolus Eccleſiam noſtram, collectam ex gentibus, quæ olim ſub gentiliſmo erat ſterilis, nullos habens fideles adeoque electos: nunc autem per Chriſtum adeò fœcunda eſt, vt longè plures habeat filios ſpirituales Deo charos, quàm olim habuerit ſynagoga. Magna ſanè nobis hæc lætitiæ cauſa eſt, quòd ſimus in Eccleſia Chriſtiana, eaque Catholica, in qua tot ſalutis ſunt præſidia & hortamenta, tot ſanctorum patrocinia, tot piorum exempla, quæ etiam faciunt nobis ſpem non leuem, maiorem ſaltem partem fidelium fore ſaluam. Ad quid enim alioquin toties ad lætitiam excitat nos ſcriptura S. ob præſentiam Saluatoris noſtri, iam incarnati, ſi poſt eius aduentum non plures mul... beandi forent, quàm priùs bearentur? Si enim Princeps noſter denunciaret nobis feſtiuum & ſolemne gaudium, eò quòd breuì ſuâ nos præſentiâ dignari & exhilarare vellet, poſteà vrbem ingreſſus, pleroſque duci ad ſupplicia iuberet, quæ hîc lætitia foret? Nos in arca Noë ſumus, vbi nemo perit, niſi qui ex arca temerè & ſtultè præcipitare ſe in aquas velit. Cogitate quantâ cum lætitiâ, tametſi non abſque ſancto pauore aliquo, octo illæ animæ natârint in arca, videntes alios, qui foris erant, circumcirca ſubmergi. Doleant & vlulent, qui ex arca Eccleſiæ ſtultè exſcenderunt, & malè compactæ hæreſeos nauiculæ ſeſe crediderunt. Quemadmodum enim nulla alia nauis, tametſi abſque dubio plurimæ paſſim aliæ in diluuio natabant & homines alios vehebant, incolumis euaſit: quia à Noë fabricatæ & gubernatæ non erant: ita præter Eccleſiam Catholicam nulla alia ſalutem ſperet; quia à Chriſto erectæ & directæ non ſunt. Quàm putamus lætatos fuiſſe eos, qui in domo Rahab ſecuri de vita & ſalute habitârunt, quando Ioſue vrbem Iericho vaſtauit in ore gladij! Nos in hac domo ſumus, extra quam non eſt ſalus. Gemant illi, qui foris ſunt, Turcæ & Iudæi, & qui eam deſeruerunt, Heretici. Ac licet in domo iſtâ quoque pereant nonnulli, quia ſe hoſtili exponunt gladio eorum tamen numerum pauciorem numero electorum fore, ſuadet præter alia multa magiſtra experientia, quæ oſtendit pleroſque in articulo mortis ſaltem expiari, expiatoſque hinc diſcedere. Ita ex Sylueſtro Suarez de Deo trino & vno lib. 6. cap. 3. Nihilominùs tamen ſicut Noë cum familia ſuâ non abſque timore ferebatur in arca, vt quæ omni gubernaculo, remis & velis deſtituta erat, ne fortè ipſe à Deo ob peccatum aliquod deſtitueretur: ita decet nos in timore incolatûs noſtri tempore conuerſari; ne fortè ſimus ex paucioribus, qui peribunt, ſcimus enim & ex octo illis, qui in arca Noë fuerunt, vnum poſtea maledictum fuiſſe, qui patri illuſerat, Cham videlicet. Gen. 9.

II. Quod ſimus adhuc in ſtatu merendi.

II. Deut. 33. vbi Moyſes moriturus benedixit tribum Zabulon & Iſſachar, his verbis: *Lætare Zabulon in exitu tuo, & Iſſachar in tabernaculis tuis.* Præuidit enim in ſpiritu has duas tribus valde ditandas ex terræ ſibi obuenturæ commoditate: Zabulon ex nauigatione & mercimonijs, quia in littore maris habitabat in ſtatione nauium, Gen. 49. h. e. iuxta mare Tiberiadis & Mediterraneum: Iſſachar verò ex agricultura in terra optima, vini, frumenti, & olei fertiliſſimâ; ideoque ſuppoſiturum humeros velut aſinum fortem ad ferenda onera ruſtica. Ait igitur: *Lætare Zabulon*, quia ex mari per mercimonia: *Iſſachar*, quia ex fœcundâ & amœnâ terrâ per agriculturam, parare tibi magnas poteris diuitias. Magis autem videtur reſpexiſſe Moyſes ad ſpirituales opes tempore Chriſti comparandas; quia in tribu Zabulon erat Nazareth, mons Thabor, ciuitas Capharnaum, in quibus Chriſtus educatus, transfiguratus, concionatus eſt & mira patrauit. Multò adhuc veriùs ſpectat hoc *Lætare* ad nos Chriſtianos, quia verſamur nunc in terra fertiliſſimâ cœleſtium bonorum, habitamus in emporio & ad mare gratiarum, vbi emittere ad cœlum naues noſtras poſſumus, meritorum theſauris onuſtas, quas hîc implere licet, ſi bene operari velimus & humeros ſupponere. S. Auguſtinus lib. 13. de Ciuit. c. 3. ſcribit quendam hiſtrionem in frequenti foro theatrum conſcendiſſe ac dixiſſe, ſe omnium quotquot in foro adeſſent, cogitationes ac vota ſcire atque enuntiare velle. Omnibus igitur auidè exſpectantibus clamauit: *Vultis carò vendere, vili vultis emere, hæc omnium veſtrûm meus eſt.* Non dubium quin veſtrum quoque, Auditores, commune hoc ſit votum & deſiderium. Atqui nunc & tempus & locum habetis, vbi caro pretio vendere & vili poteſtis emere: paruâ eleëmoſynâ peccata veſtra redimere, & theſaurum in cœlis comparare; idem dico de alijs bonis operibus. Remittite iniurias veſtras exiguas, & remittet vobis Deus immania veſtra debita. Da potum aut cibum inimico tuo, Deus dabit tibi menſam regni ſui ſemper in omnem æternitatem. Videre eſt in nundinis maiorem quandam lætitiam inter homines quàm alijs temporibus: audiuntur paſſim ſymphoniæ & inſtrumenta muſica, confluunt vndique aduenæ, bibunt, epulantur, multi ebrij diſcedunt, omnes lucrum aliquod captant aut expectant, gaudent libertate dum vexillum aut pertica, libertatis index, erecta

erecta eſt. Quid ni lætemur & nos in nundinis ſpiritualibus? *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis*: clamat Apoſtolus 2. Corinth. 6. *Acceptabile* h. e. omni gaudio acceptandum, quia quidquid olim in paradiſo perdidimus, nunc recuperare & longè plura poſſumus, pretio non tam noſtro quàm alieno ſanguinis Chriſti. *Quare negligitis*? (ait Iacob fame preſſus ad filios) *Audiui quod triticum vanundetur in Aegypto: deſcendite & emite nobis neceſſaria, vt viuere poßimus & non conſumamur inopiâ*. Gen. 42. Non eſt nobis neceſſe deſcẽdere in Ægyptum, tam longo itinere: præ foribus noſtris occaſio emendi eſt. Cogitate quàm gauderent inferi, imò & animæ purgantes, ſaltem pleræque, ſi permitterentur egredi ad has nundinas, vt redimere poſſent pœnas ſuas & dies illos malos, quos iam agunt? In vita B. Ægidij Minoritæ, ſocij S. Franciſci, refert Surius 23. Apr. eum aliquando in ſpiritu eleuatum exclamâſſe: *O vos inferi dicite mihi, quid paratι eſſetis facere pœnitentiæ, quo poſſetis redire in Dei gratiam?* Et reſpõdit ipſorum nomine: *Libenter totam orbis terrarum humum ſenſim effodiendo egeremus; ſi poſſemus euadere pœnas iſtas, non habituras finem.* Nihil verius.

III. Quia tribulationes noſtræ præſentes ſemẽ ſunt gloriæ.

III. Tertium Zachariæ cap. 2. *Lætare filia Siõ, quia ecce ego venio & habitabo in medio tui, ait Dominus.* Loquitur hoc Propheta ad populum Hebræorum in tribulatione magnâ poſitum, videlicet in captiuitate Babylonicâ exulantem. Et quomodo ille populus lætari in captiuitate queat? quale gaudium ei nunciat Propheta? quod videlicet exacto captiuitatis tempore rediturus ſit in patriam ſuam, reſtauraturus quoque templum & ciuitatem Ieroſolymam maiore & auguſtiore formâ. Eadem quoque nobis cauſa lætandi eſt, cùm in tribulatione ſumus; *quia poſt tempeſtatem tranquillum facis, & poſt lachrymationẽ & fletum exultationem infundis*, ait Tobias capite tertio. Videmus agricolas, dum arant & ſerunt: fabros ferrarios & ſerarios ſummo manè inter labores ſuos hilariter cantare, tametſi ad tempus expectare meſſem & mercedem habeant nec omninò de ea certi ſint; (fallit enim interdum ſperata meſſis, fallit ſubinde & expectata merces) Nec vnquam audiui lamentantem opificem, quòd nimijs obruatur expediendis laboribus, v. g. ſartores, quòd multæ nimis veſtes conficiendæ ſibi offerantur: vel agricolas, quòd nimis multas habeant vineas aut agros colendos; imò hoc ſuum lucrum & diuitiás iure merito arbitrantur. Iam verò tribulationes quid niſi ſemen & lucri materia ſunt? quid niſi vineæ & agri? Ferent enim ingentem tibi in cœlo fructum. Idcircò S. Iacobus Apoſtolus ad fideles in diſperſione & tribulatione poſitos ſcribens ita orditur: *Omne gaudiũ exiſtimate fratres cùm in varias tentationes incideritis, ſcientes quòd probatio fidei veſtra patientiam operatur. Patientia autem opus perfectum habet.* capite primo. En parere ſolùm, quæ offertur tibi, tribulationem, & opus perfectum habes, quòd ſi opus tibi creditum perfectum habes, ſicut ſartor veſtes iam confectas, quid niſi merces tibi ſupereſt? Didicit hoc Iacobus à Chriſto, qui dixit: *Beati eritis, cùm vos oderint homines &c. gaudete in illa die* (quâ ſcilicet perſecutiones patiemini) *& exultate; ecce enim merces veſtra multa eſt in cœlo.* Lucæ ſexto. Athenais Leontij Athenienſis filia formâ & litteraturâ ornatiſſima, à patre exhæredata & pòſt à duobus fratribus paternâ domo eiecta eſt. Quam ob cauſam abijt Conſtantinopolim; vt de iniuriâ ſibi factâ quereretur Imperatori. Interim Theodoſius iunior Imperat. intellectis eius dotibus & illatâ ipſi iniuriâ, eam ſibi in coniugem delegit, fecitque Imperatricem, Eudociamque appellauit; quę poſteà fratribus ſuis maximas egit gratias, imò & contulit Magiſtratus, quòd ſe domo expuliſſent; ſiquidem per hoc ad regni ſolium aſcenderit, quò alioquin totâ vitâ ſuâ numquam perueniſſet. Refert Cuſpinianus in Theodoſio. Tribulationes nobis huiuſmodi gradus ſunt ad cœleſtis regni thronum: igitur & Deo gratias agamus, cùm eas nobis immittit; illę enim rectà dirigũt nos ad Deum, & dum in anguſtijs poſiti ad eum confugimus, maiora bona accipimus quàm priùs perdiderimus.

IV. Quòd bonam habeas conſcientiam.

IV. Quartum Sophoniæ capite tertio, *Lætare & exulta in omni corde filia Ieruſalem. Abſtulit Dominus iudicium tuum, auertit inimicos tuos: Rex Iſrael Dominus in medio tui: non timebis malum vltrà.* Conſolatur his verbis Propheta Eccleſiam eiuſque filios, iuſtos, quos gaudere iubet, quod remiſerit eis peccata, quibus iudicium & pœnas fuerant commeriti; inſuper abſtulerit ab eis iugum Dæmonis; iamque Chriſtus in illorum cordibus habitet; & ita nixi conſcientiâ bonâ non habeant vltrà quod timeant. Tangit hoc *Lætare* bonam conſcientiam, quæ ingerit homini teſtimonium expulſi Dæmonis ac peccata, & inhabitantis in ſe Chriſti per diuinam gratiam; vnde iam nihil timet; imò cœlum quaſi in terrâ habet, quia Chriſtum in corde ſuo & eum eo omnia. Ita enim S. Ambroſius libro 2. Offic. cap. 1. ait: *Vitam beatam efficiunt tranquillitas conſcientia & ſecuritas innocentia.* Coſroas Perſarum Rex diuinos ſibi honores arrogans, vt in terra cœlum ſibi aliquod fabricaret, turrim argenteam ſibi extruxit, illuceſcentibus lapillis exornatam: Solem quoque & Lunam cum ſtellarum varietate confinxit, conſtruxitque thronum, demiſſos hinc inde imbres, & tonitrua fulminaque mentitus. Rex ipſe in throno ſedebat, radios ſuper caput intuens, ſub pedibus ſtrepitum & colliſionem quaſi tonitrua audiens teſte Cedreno in Compend. hiſt. & Bonfinio libr. 8. Dec. 1. Sed vaniſſimi Regis vaniſſimum hoc cœlum fuit. Quòd ſi ergo cœli aliqua ſpecies in hac vitâ haberi poteſt, in bona conſcientia poteſt. Ibi enim Deus eſt, quem nemo ipſi auferre, nemo interuertere, ſemper homo adire omniaque impetrare poteſt. Ibi videt ſupra ſe lumina cœleſtia, quæ oſtendunt ipſi Deum, & quæ in cœlo bona ſunt: infra ſe verò contemnit omnes tumultus ſæculi, omneſque hoſtes ſuos deridet. Bene igitur Eccleſiaſticus c. 30. dixit: *Non*

eſt

eſt oblectamentum ſuper cordis gaudium; in terris videlicet; quia cœleſtis gaudij eſt ſpecimen. Et Sapiens Prouerb. 15. *Secura mens quaſi iuge conuiuium.* Quis autem neſcit in conuiuijs adhiberi omnis generis oblectamenta? At conuiuia breui durant: conuiuium bonæ conſcientię iuge & perenne eſt.

V. Quòd ſperemus beatam reſurrectionem.

V. Quintum Ioëlis cap. 2. *Exulta & lætare; quoniã magnificauit Dominus vt faceret.* q.d. quia magna faciet tibi Deus. Quibus verbis promittit Deus Hebræis poſt reditum è Babilone omnem proſperitatem & abundantiam frugum, quibus priùs ad tempus priuati fuerant. Vnde ſequitur: *Reddam vobis annos, quos comedit locuſta, bruchus & rubigo & eruca* &c. Sed quomodo reddet fruges iam à vermibus comeſtas. In reſurrectione; quando corpora, membra ac ſenſus, & quidquid per mortem perditum fuit, cum fœnore reſtituet. Hinc prodit gaudium noſtrum omnium maximum. Quis enim non gaudeat ſi nôrit theſaurum, qui ſibi auſertur, breuî reſtituendum in centuplum? Romanus quidam Trapezites, primis vrbis proceribus conuiuio exceptis, magnificum exhibiturus ſpectaculum, quoties noua menſa apponebatur, toties priorem cum omnibus vaſis argenteis è feneſtra in preterfluentem Tiberim proiici iuſſit. Vt quid hæc perditio? dices, ſed audi. Rete priùs latiſſimum Tiberino in flumine expandit, quod omnem illum menſæ apparatum proiectum excepit, & poſtea retractum domino ſuo reſtituit. Quid huic reti ſimilius quam carnis reſurrectio? Ea enim refundet & quidem magno fœnore, quidquid hîc amittimus. Atque huc potiſſimùm reſpicit Eccleſia in hod. *Lætare* In cuius rei indicium & piorum conſolationem ſolet hac die ſummus Pontifex benedicere Roſam auream, muſco & balſamo imbutam, & pro munere ſpirituali tranſmittere magno alicui Principi, hanc cum Alexander Papa III. an. 1177. vt Baronius refert, mitteret Francorum Regi, expoſuit in adiectis litteris myſterium huius Roſæ; aſſerens aurum Roſæ deſignare Regem noſtrum Chriſtum, cuius opes cœleſtes ac diuinitatem etiam tres Magi auro oblato indicârunt: Ruborem, quo tingi ſolet Roſa illa, ſignificare, paſſionem Chriſti & ſanguinem, quo redempti ſumus; odorem verò, quo ex muſco & balſamo imbuta eſt, reſurrectionis gloriam, quæ velut odor amœniſſimus totum aſperſit ac peruaſit orbem adeoq́ue ad Chriſtum attraxit, vt omnes terræ Principes currerent in odorem vnguentorum eius. Peruenit quoque ad nos odor iſte, vnde currimus & ipſi in ſpem iſtius reſurrectionis; exultemus igitur & lętemur, quia prope terminum ſumus.

Video tamen non paucos ab hoc curſu impediri ac retineri per aliud quoddam *Lætare*, quod exhibet Eccleſiaſtes cap. 11. *Lætare iuuenis in adoleſcentiâ tuâ, & in bono ſit cor tuum in diebus iuuentutis tuæ & ambula in vijs cordis tui.* Cui ſimile eſt alterum, quod habet Ieremias Thre. 4. *Gaude & lætare filia, Edom, quæ habitas in terra Hus.* Vult dicere: Gaudete iam Idumæi ob ſpolia & prædas, quas vobis rapuiſtis, dum vnà cum Chaldæis Ieroſolymam euertiſtis. Verùm hoc *Lætare* magno nimis conſtat. Priori enim *Lætare* addit Eccleſiaſtes: *Et ſcito, quòd pro omnibus his adducet te Deus in iudicium.* Poſteriori verò Ieremias: *Ad te quoque perueniet calix, inebriaberis atque nudaberis.* Calix nimirum furoris diuini, quo impleberis & velut ebrius tu quoque ſpoliaberis. Hic finis, hæc coronis mundani illius *Lætare* eſt; quod nemo niſi inſanus quæret. Vult ergo dicere Salomon & Ieremias: Non lætare, non gaude; quia hanc lætitiam caro nimis pretio ſolues: poſtquam huijs gaudij extrema luctus occupabit. Cùm Maſſilienſes pęſte laborarent, vnus è pauperibus ſeſe offerebat alendum anno integro cibis optimis & delicijs varijs, quaſcumque optaret. Finito anno coronis & ſacris veſtibus ornatus circumducebatur per vrbem cum innumeris execrationibus & imprecationibus; poſteà mactabatur, vel in aquas demergendus proijciebatur, vt ſuâ morte expiaret ciuitatem. Refert Corn. in 1. Cor. 4. Quis, quæſo, huius pauperis perſonam ſuſtinere vellet? quis ita inſanire? Eum tamen imitantur, quotquot mundi *Lætarę* per annum quaſi vnum, huius ſcilicet vitæ curriculum, ſtultè amplectuntur; qui vbi in delicijs paucos dies egerint, ad finem cum mille execrationibus ducuntur ad macellum & proijciuntur in infernum. Noſtrum ergo *Lætare* non ſit de hoc mundo: ſed de Deo, de tribulationibus, de bonâ conſcientiâ, de ſpe gloriæ æternæ.

THEMA QVINTVM.

Nauigium Bacchi, ſeu ebrietatis mala.

1. *In prora eſt Panthera.*
2. *In puppi tigris.*
3. *Hinc inde hedera & muſica inſtrumenta.*
4. *In Medio canalis vini.*
5. *Nauis ipſa, velis remis & gubernatore caret.*

Abijt Ieſus trans mare Galilææ, quod eſt Tiberiadis. *Ioan.* 6.

POlyænus libro 1. ſcribit de celeberrimo illo bibulorum patrono, Baccho, quòd cùm aduerſus Indos expeditionem faceret, vt à ciuitatibus in Regem reciperetur, perſpicuis ac manifeſtis armis exercitum non armârit, ſed hoſtes vino inebrians ad ſaltationem prouocârit atque impulerit, ſicq́ue illorum dominus & Rex euaſerit. Aſtutia hæc Dæmonis eſt, qui cùm manifeſtis inſidijs homines ſibi ſubijcere nequit, tentat vinolentiâ. Et ſi aliàs vmquam certè hoc tempore, quaſi defectus ciborum compenſari debeat potatione & ebrietate. Non ita Chriſtus Dominus in hod. Euangel.. qui nauim conſcendit & traiicit in deſertum, vbi maximæ hominum multitudini non ſanè vinum offert, ſed eſuriales potiùs cibos, panem & pau-

cos

cos piſces in potum non niſi aquam ex proximis riuis aut fontibus. Et nihilominus id obtinet vt in Regem eligendus tantùm non rapiatur, raptuſque fuiſſet, niſi fugâ gloriam hanc declinaſſet. Itaque longè alia hæc eſt nauigatio Chriſti à nauigatione Bacchi. Quod vt meliùs videamus, nauim & mores Bacchi videamus.

Philoſtrato auctore apud Carnead. lib. 3. de imag. Bacchum conuiuiorum præſidem nauigio vehi finxerunt, in cuius prorâ panthera, in puppi tigris, hinc inde hederæ, & muſica inſtrumenta, in medio canalis vino æſtuans; nulli in nauigio remi, nullum velum, gubernator nullus. Sic nimirum nauigatur, vbi naufragia ſunt virtutis & morum corruptelæ.

1. In prora eſt Panthera. I. In prorâ erat Panthera 1. quia vini amantiſſimum animal, vnde à vinoſis fontibus dicitur diſponere canales vſque ad cubile ſuum: nec ferè niſi ebriæ capiuntur. Pier lib. 11. Quid aliud ebrioſus, qui meliora vina perquirit & ad ſe è varijs cellarijs deriuat, vti notus ille Germanus, qui in Italiam proficiſcens, famulum præmiſit qui meliora in hoſpitijs vina inueſtigaret, & domui inſcriberet verbo, *Eſt*. Sed miſeri hoc laqueo facilè citoque capiuntur, mente & corpore, vitaque longiore ſe ſpoliant. Quod expertus Amnon, Balthaſar, Holofernes, Alexander M. Simon Dux, Attila, alijque innumeri, qui in temulentia vel occiſi ſunt, vel aliter perierunt. Dalila Samſonem, quem nullis alijs blanditijs vincere poterat ad indicandum ſibi arcanum, tandem vino ſopitum (*bene potum*, ait Ioſephus) vicit, vt ſcribit idem Ioſephus libro quinto capite decimo conſentit S. Ambroſius epiſt. 7. ſanctus Baſilius orat. 2. de ieiunio.

2. 2. Quia Panthera diuinam hominum effigiem deteſtatur & oblatam lacerat. De quo ſic ſcribit S. Baſilius orat. 10. de inuidia & odio. *Panthera naturalem quandam habent aduerſus hominem irã, & ſolent vel maximè in oculos inſilire. Hinc qui inſana illi beſtiæ illudunt, ex chartâ imaginem quaſi hominem ipſi oſtentant: illa verò nimio impetu ac nulla conſideratione factâ eſſe hominẽ autumans, chartam veluti hominẽ concerpit, atque hinc quanto ſit in hominem odio oſtendit.* Ebrietas hæc beſtia eſt, homini maximè infenſa, & oculos rationis eruens: adeoque imaginem Dei in eo dilanians ac diſperdens. Vnde Iſaiæ 28. dicitur: *Abſorpti ſunt à vino, errauerũt præ ebrietate, neſcierunt videntẽ.* Hebr. *hallucinati ſunt videndo*. Poſt hoc vti Sampſon erutis oculis velut aſinus molam vertere coactus eſt: ita qui ebrietate cæcati ſunt, in varias beſtialitates facilè præcipitantur; ille, de quo S. Auguſt. ſerm. 33. ad fratres in Eremo: *Accidit hodie terribilis caſus. Ecce praclariſſimus ciuis noſter Cyrillus filium habebat, qui hodie ebrietatẽ perpeſſus, matrem prægnantem nequiter oppreſſit, ſororem violare voluit, patrem occidit, duas ſorores vulnerauit ad mortem.* Ita nimirum iſte vino excæcatus fuit, vt ſuos parentes & ſorores non agnoſceret.

3. 3. Panthera occultam odoris ſuauitatem olet, gratam cæteris feris; quare ferociam ſpirans caput ſub frondibus abſcondit, ſicque latens hinnulos, capreas & capras ſylueſtres aliaque animalia, odoris ſui illecebra ad ſe trahit, accedentes verò è latebrâ exſiliens corripit ac comprehendit. Ælian de animalibus libro 4. c. 40. Sic omninò ebrietas delicias & voluptates præſefert, iiſque velut illecebris allectos in ſocietatem plures trahit, tumque in eos rabiem ſuam exſerit. Vnde S. Baſilius hom. contra ebrietatem ait: *Vocas ad cœnam amicum, poſteà eijcis vt cadauer, animâ eius extinctâ.* Sæpe etiam contingit, vt qui initiò compotantes optimè inter ſe conuenerunt, poſteà inebriati fiant inimici & contendere incipiant, vti Alexander M. & Clytus ab eo interfectus: eò quòd in conuiuio Alexandri laudes obtereret, Philippi acta extolleret. Curt. libro. 8.

II. In puppi tigris. II. In puppi tigris. 1. quia vti tigris in Braſiliâ famelicæ horribili velocitate ſunt, viribuſque tremendis: paſtæ verò tantâ ignauia dicuntur eſſe vt à gregarijs etiam canibus confeſtim in fugam agantur, auth. Maffeio in hiſt. Ind. lib. 2. Ita prorſus ebrioſi, ante prandium ac ſobrij mirâ ſæpe ingenij fælicitate mira & magna præſtant, ratiocinando, conſulendo, diſputando, perorando: aſt à prandio, vbi bene paſti & poti ſunt, prorſus ignaui ſunt, facileque Dæmonis præda fiunt, & in grauia peccata impelluntur. Patet in Lotho, qui ſobrius quidem legem Dei obſeruauit & vitam etiam inter nefarios Sodomitas duxit inculpatam, vino verò ſopitus commiſit inceſtum, & quidem iteratò. Gen. 19. Patet in Holoferne, qui ſobrius terror orbis fuit; & omnes vrbes Principes & Reges prouinciarum Nabuchodonoſori ſubiecit: ebrius verò ab vna muliere proprio gladio occiſus eſt. Vnde S. Ambroſius de eleemoſyna & ieiunio cap. 13. ait: *Quos manè inſignes armis ſpectaueras, vultu minaces: eoſdem etiam veſperi cernes à pueris rideri, ſine ferro vulneratos, ſine pugna interfectos, ſine ſenectute tremulos.* Qui priùs moeſti & conſopiti erant, poſteà impudentes fiunt: qui ſobrij Doctores erant, inebriati inſaniunt: qui priùs ſtrenui & inuicti milites, poſteà à puero ſuperari & proſterni poſſunt: qui priùs venerationi erant, poſteà conculcantur & ludibrio fiunt.

2. Tigres ſuis catulis ita ſpoliant venatores; quippe ſphæras vitreas obijciunt inſequentibus matribus: quas illæ intuentes, imagine ſui in illis conſpectâ deceptæ catulos ſubeſſe putant, præſertim dum mouentur ab iiſdem. Sed cùm pedibus eas frangunt, ſpe deluſæ pergunt inſequi venatores: illi autem ſubinde alias ſphæras obiectant, donec tutò ad naues vel vrbes euadant. Refert Sanctus Ambroſius lib. 6. hexam. cap. 6. Pari modo ebrioſis à dæmonibus illuditur. Vitra phalerno plena proponunt ac propinant ebrioſis, quorum ſplendore ac ſuauitate ineſcatos detinent, ſubinde alia & alia pocula propinando: interim eos deſpoliant gratia, mente, honeſtate, valetudine ac bonis penè omnibus. Hinc monet Sapiens Prou. 23. *Ne intuearis vinũ quando flaueſcit, cùm ſplenduerit in vitro color eius. Ingreditur blandè, ſed in nouiſſimo mordebit vt coluber.* Blandè ingreditur, quia ſenſim & inaduertenter hominem in pec- 2.

Digitized by Google

in peccatum trahit, dum bibens vnum poculum poſt alterum, dulcedine eius & ſocietate compotantium illectus, ſuiſque viribus confidens, neſcius quaſi inebriatur; quod in alijs peccatis non fit.

Talia vitra ſunt, quæ deſcribit S. Ambroſius de Elia cap. 17. *Bibamus inquiunt, pro ſalute Imperatorum, & qui non biberit ſit reus in deuotione. Videtur enim non amare Imperatorē, qui pro eius ſalute non biberit, ô piæ deuotionis obſequium! Bibamus pro ſalute exercituū, pro comitum virtute, pro filiorum ſanitate!* Nunquid me ſanabit, ait quidam, ſi ægrotâro, is pro cuius ſanitate bibo? Et nónne melius foret cadere in bello pro Imperatore, quàm domi ex vino?

III. Hinc inde hedera & muſica inſtrumēta.

III. III. Hinc inde hedera (Epheu/) & muſica inſtrumenta. Quid hæc? Hedera ab edendo, quaſi *edera* dicta, quia muris & arboribus adhæreſcens, eas exedit & corrodit ac multoties ſecum ad terram trahit atque proſternit.
1. Nónne & hoc vinum facit? nónne vires bibenti adimit? nónne exhaurit & eneruat, ac ſecum cadere facit? Hinc enim vinum *doloſus luctator* dicitur, *quia primùm pedes capit*. Quid, quæſo, Alexandrum M. tot gentium victorē vicit & in flore iuuentutis proſtrauit niſi vinum.

2. Deinde ſicut hedera per ſe ſtare nequit, ſuſtentaculo eget, arbore aut muro: ita ebrioſi quoque neſciunt ſtare, vacillant greſſu, ſubitò corruunt: numerare neſciunt, omnia duplicia vident. Vnde Amphitryon Rex tunc Baccho recto delubrum extruxiſſe dictus eſt, cùm docuit Thebanos aquâ vinum mixtum bibere; quòd tunc nimirum homines minimè titubēt, cadantque, teſte Athenæo lib. 4. Gymnoſoph. Muſica verò inſtrumenta, quid niſi inſolentias & leuitates, clamores & cantus ebriorum indicant? Quemadmodum ergo onocrotalus vbi guttur ſuum, quod vteri ſpeciem refert, impleuit voraciſſima auis, tunc aſini vocem (à quo nomen habet) promere, & altùm vociferari ſolet: teſte Plinio l. 10. c. 47. vnde onocrotali **Kropffuogel** vel **Eſel lappetle/** id eſt, *crepitus aſini* dicti. Ita ebrioſi vbi vino incaluerunt, clamare, cantare, ſaltare, contendere & pugnare incipiunt. In Hebræis id experti ſunt Moyſes & Ioſue Exod. 32. Cùm enim populus Hebræorum, abſente Moyſe in monte Sinai, cœpiſſet epulari & ludere, deſcendenti de monte Moyſi obuius Ioſue audiens tumultum populi vociferantis ait: *Vlulatus pugnæ auditur in caſtris.* Contrà Moyſes: *non eſt clamor adhortantium neq; vociferatio compellentium ad fugam; ſed vocē cantantium ego audio. Cumq; appropinquâſſet ad caſtra, vidit vitulum & choros.* Ecce clamantes bibuli longiùs audiuntur, quàm videntur. Deinde clamor eorum eſt promiſcuus & tumultuoſus, quaſi variarum beſtiarum: neſcitur an ſit pugnantium, lugentium aut cantantium: an ſit ſaltus, an funus, an pugna, an ſynagoga Iudæorum; quia alij iubilant, alij flent, alij contendunt & diſputant, alij pugnant. Denique cùm propè quis accedit, non reperit niſi vitulos meros, mero æſtuantes.

IV. In medio canalis vini.

IV. IV. In medio canalis vino exundans. Nihilne aliud Bacchus in naui ſuâ vehit, niſi canalem vini? nihil prorſus. Et quid ebrioſus agit, quid in ore, quid in mēte gerit niſi vinum? Incendium alicubi ortum audiui, cùm omnes vociferarentur: aquam, aquam: reſtinguendo ſcilicet incendio, tum ebrius in foro iacens & aquam peti audiens: *mihi verò vinum*, clamat. Sic in perſona ebrij Sapiens Prouerb. 23. ait: *Traxerunt me & ego nō ſenſi. Quando euigilabo & rurſus vina reperiam?* Vinum enim amat, vinum ſomniat, vnde euigilare deſiderat, vt rurſum bibat. In Suecia ſeptentrionali gulo, animal voraciſſimum, capitur. Pellis eius pretioſiſſima dormientibus. Sub harum pellium tegumentis euenire iacentibus ſolent ſomnia, quaſi eius animalis vitæ naturæque conformia, quibus appetunt inſatiabiliter vorare, vt ſcribit Olaus l. 18. c. 8. Non aliter accidit ebrioſis, qui edormitâ crapulâ manè rurſum ſitiunt. Cauſa eſt, quia vt S. Baſilius hom. de ebrietate aſſerit, vinum vtpote calidum, ardores excitat, ardores ſitim. Sic Charybdis ſeu fretum anguſtum inter Italiam & Siciliam ter in die erigit fluctus & ter abſorbet, teſte Plinio l. 13. c. 18. ſic iſti bibunt vt vomant, vomunt vt bibant. Talis vini vector & ſomniator fuit Wenceſlaus ille Bohemiæ Rex & Imperator VI. immanis lurco, qui vt Cuſpinianus de eo ait: *nihil vnquam boni nec fecit nec cogitauit.* Hic enim inter purpuratos ſuos crebrò dicere ſolebat: *Ego, ſi me diripiendis vrbibus Italiæ ſors præſentem dederit, cæterarum rerum prædam militibus impertiar, vini tantum apud me ſpolia reſeruabo.* Refert Æn. Syluius lib. Comment. in Panorm. Norimbergenſes idem à iuramento fidelitatis abſoluere voluit, ſi 4. currus onuſtos vino Bacharacenſi ei mitterent. Id. ibidem. De eodem ſcribit Cromerus lib. 16. cum eius arx aliqua incendio conflagraſſet, interrogaſſe ſolum, an cella etiam vinaria perijſſet: cætera non curaſſe. Nihil ergo iſte niſi vinum in corde geſſit.

Fit etiam vt vinolentiæ nimium aſſueti, parum omninò edere poſſint, & nihil ſere eis ſapiat, niſi vinum: quod ſolùm ſemper appetunt, donec hecticâ vel hydrope vel phtiſi confecti immaturâ morte pereant. Vinum enim ardores excitat, ardor ſitim; ſic vitalia comburuntur, ipſique exareſcunt in ætatis flore.

V. Nauis ipſa velis ac remis ipſoque gubernatore deſtituta erat. Quid hoc niſi quod Sapiens cap. 23. Prou. ait de ebrioſis; *Et eris ſicut dormiens in medio maris & quaſi ſopitus gubernator.* Et quod S. Baſilius hom. de ebrietate ait: *Quod nauigium ita gubernatore deſtitutum, ita fluctibus exagitatum & concuſſum, quod nō ſit ſecurius ebrio?* pro grauiſſimo ſupplicio ſancti aliqui Confeſſores nauigijs impoſiti ſunt, remis, velis ac nauta deſtitutis, vti S. Magdalena cum ſorore & Maximino S. Quod vult Deus alijque. Quod ergo his in ſupplicium decretum eſt, hoc ebrioſi ſponte ſibi irrogant, ô inſani! V. Nauis ipſa velis, remis & gubernatore caret.

1. Sine remis enim ac remige nauigant, quia rationis vſu corporiſque viribus deſtituti exponunt ſe periculis corporis & animæ. Quomodo enim ſe defendent non dico contra Dæmones, ſed vel contra pueros? In quæ ſcelera impelli non facilè poſſunt, qui vel armis carent 1. Remis carent.

rent ſpiritualibus, vel certè vti nequeunt? Scimus Balſaſarem in conuiuio inter pocula à Cyro inuaſum & enectum, ex Dan. 5. Addit Xenophon Perſas captâ Babylone in regiam irrupiſſe & Balſaſarem diſtricto acinace ſtantem reperiſſe ac trucidâſſe l. 7. Cyrop. Bene ſtantem, non pugnantem; quia temulentus qui pugnâſſet?

2. Nauarcho. 2. Sine nauarcho, quia nauarchus ebrius, quaſi non nauarchus eſt; & *ſicut ebrius omnia inuertit, ſiue nauim, ſiue currum, ſiue exercitum, ſiue quamcumque rem ſuæ fidei commiſſam*, ait Stobæus ſerm. 16. *ſic ebrius quidquid agit euertit.* Taurus eſt furioſus, excuſſo iugo diſcurrens, quod notauit ſanctâ illa Anna 1. Reg. 1: quę cùm vinolentiæ argueretur ab Heli, *Ne reputes*, inquit, *ancillam tuam quaſi vnam de filiabus Belial.* Belial *abſque iugo* exponitur, & tales ſunt vinolêti, qui nullam legem, nullius imperium aut conſilium audiunt vel curant.

3. Velis. 3. Denique ſine velo nauigant, hoc eſt, ſine omni pudore & verecundiâ. Scimus enim Noën in ebrietate nudatum & à filio deriſum, quod viro alioquin ſancto contingere permiſit Deus, non vt illius exemplo noſtra flagitia excuſemus, ſed vt turpitudinem ebrietatis, vtpote multorum dedecorum cauſam deteſtemur. Vnde S. Ephrem ſermone de Virgin. tom. 1. ait: *Timeto vinum ne ebrietate vincaris & virtutibus nuderis, quemadmodum antiquus ille iuſtus nudatus eſt veſtibus.* Similiter S. Chryſoſtomus homil. 29. in Geneſ. monet: *Si quis ebrietate vincitur, ne euulgetur, ſed à ſuis contegatur, & non ſit omnibus riſui & turpitudinis argumentum: ne videlicet tam beſtialis in homine deformitas aut indignantium oculis aut irridentium ſibilis exponatur.* Et quorſum talis nauis tendit niſi in profundum abyſſi & infernum?

Nos igitur nauim Bacchi fugiamus, ne per vinum ei ſubiugemur. Inſcendamus econtrà nauim Chriſti, quæ non ad vinolentiam, ſed eſuriales cibos ducit. Hunc eligamus nobis in Regem, quia ipſi ſeruire regnare eſt, ſic cum ipſo & nos regnabimus.

DOMINICA PASSIONIS.

Themata.

I. Terriculamenta pœnitentiæ.
II. Dies Chriſti dies Paſſionis eius.
III. Paſſio Chriſti variè nobis applicanda his diebus.
IV. Quomodo Abraham viderit diem paſſionis Chriſti.
V. Chriſtus aries gregis, hoc eſt, Dux & caput Martyrum.

THEMA PRIMVM.

Terriculamenta pœnitentiæ.

1. *Cura & negotia ſecularia.*
2. *Procraſtinatio.*
3. *Difficultas confitendi.*
4. *Fuga peritorum Confeſſariorum.*
5. *Deſperatio emendationis.*

Tulerunt ergo lapides, vt iacerent in eum. *Ioan.* 8.

NON iniuriâ dicet mihi aliquis, vidiſſe nos quidem per hanc Quadrageſimam beſtias complures, quibuſcum in ſolitudine ſuâ Chriſtus conuerſatus ſit: omiſſam tamen vnam eamque omnium maximam, Satanam videlicet, qui & ipſe in deſerto cum Chriſto verſatus eſt, quaſi eſurienti panem miniſtraturus, ex lapidibus vel vno verbo conficiendum. Verum eſt, Audit. rectè monetis; huius enim beſtiæ pæne oblitus fuiſſem, quę etiam in ſacra Scriptura (Iob 40.) appellatur *Behemoth*, hoc eſt, *beſtia beſtiarum*, ſeu, vt alij vertunt, elephas, quadrupedum beſtiarum maxima. Verùm hæc non eodem fine, quo aliæ ad Chriſtum in deſertum venit. Illæ enim vt eum recrearent: hæc vt tentaret & in præcipitium ageret, venit. Quod egit tunc in ſua perſona, hoc agit in hodierno Euangelio in perſona Iudæorum, quos haud dubiè impulit, vt arriperent lapides ad Chriſtum lapidandum. Id quod etiam nunc molitur volentibus conuerti hoc ſacro tempore. Tollit enim lapides & minatur eis atrocia quæque, quò magis ipſi conantur ab eius laqueis ſe expedire. Sed quemadmodum Iudæorum lapides tenti ſunt à Chriſto, ita tenebuntur etiam molimina illius Behemoth. Quare vt ne terreamur, eorum aliquos ſaltem videamus.

I. Curæ & negotia ſecularia. I. Quoſdam nequiter opprimit curis & negotijs ſęcularibus, ne animæ ſalutem procurent: ſicut conturbauit & eliſit in terram puerum illum, cùm ſe expellendum cerneret à Chriſto, Marci 9. Imitatur in hac re aſtum cancri marini, qui videns oſtrea ſe expandere & aperire ad capiendum Solem, lapillum inter conchas inſerit, vt cùm volunt ſe claudere, nequeant; ſicque carnes eorum exſugit ac deuorat, vt ſcribit ſanctus Ambroſius libro quinto, Hexam. capite octauo. Ita enim Dæmon in quamplurimis, qui mundanis curis cor apertum habent, hoc potiſſimùm tempore impedimentum aliquod ponit, velut inimicitiam, lites, itinera &c. ne cor ſuum mundo claudere & in Deum colligere, ac pœnitentiâ & communione paſchali inſtaurare queant: ſicque eos deuorat, in peccatum inobedientiæ pertrahendo, eorum-

ſeſſario cœnâſſet, ſubitò extinguitur: ſub idem autem tempus Dæmones duo, ſamulorum habitu, monaſterio adſunt, pulſatiſque foribus religioſum euocant aſtitutum agenti, vt aiebant, animam. Non eſt ille tergiuerſatus, ſequitur cum ſocio non ſegniter. Ventum erat ad forum & ecce cernitur nobilis in herili togâ obambulare, cumque religioſus iam in famulos, quòd ab ijs deluſum ſe crederet, bilem acueret, adeſt triſtis vmbra, aitque inter mortuos ſe eſſe & iam æternis vri ignibus, quod tam turpi in vita deditus lucro ſacra toties profanare auſus eſſet: *Et te quidem*, ait, *ſacerdos perditiſſimè, à quo ex officio corripiendus eſſem, conniuente: quapropter eris mihi merito tuo pænæ ſocius, qui ſceleris fuiſti approbator.* Hoc dicto, duo illi ficto habitu famuli, ſinguli ſingulos Nobilem ac ſacerdotem ſecum ad inferos abripiunt: ſacerdotis ſocio præ timore pæne exanimato, qui deinde reuocato animo ſolus ad Monaſterium redijt & funeſtum ſacerdotis exitum remque totam, vt geſta erat, enarrauit. Ita Philip. Doultreman in Pædag. Chriſt. pag. 2. capite decimoquinto §. ſecundo. Quare bene Eccleſiaſticus capite ſexto ait: *Conſiliarius ſit tibi vnus de mille.* Quis autem magis Conſiliarius quàm Confeſſarius? Quia verò non omnes ſunt charitate, doctrinâ & prudentiâ inſtructi, ideò cautè eligendi, nam ſi vel vnum ex requiſitis illis deſideretur, res periculo non caret. Quare ſapientiſſimè Sanctus Ludouicus Galliarum Rex hoc ſupremum è vitâ migraturus filio conſilium dedit: *Fac idoneus tibi ſit conſcientiæ arbiter, cuius prudentiâ doctrinâque in omnibus ſemper tutus ſis.* Pædag. ibid.

V. Deſperatio emendationis.

V. Alios omnino ingenti lapide deſperationis opprimere conatur; quaſi nulla ſit ſpes eos erigendi ad ſalutem. Sicut enim tibicines illi Matth. 9. plangebant (interim gratulabantur ſibi ob lucrum) mortem filiæ Iairi, ſuiſque cantibus illam quaſi ſepeliebant, ac *Requiem* cantabant, dicentes eſſe mortuam, irridentes inſuper Chriſtum, qui aiebat eam dormire: ita Dæmones deſperationis laqueo iniecto conantur peccatores inueteratos omnino ſuffocare, conclamando certam eorum damnationem. Fecerunt hoc Iudæ proditori, cui initio facilè ſuaſerunt proditionem, poſteà exaggerarunt, & omnes ei veniæ ianuas occluſerunt, vt neque apud principes, neque in templo effugium inueniret: ad Chriſtum verò cùm accedere erubeſceret inde ad laqueum cucurrit. Eo modò & Dalila Samſoni facilè perſuaſit, vt in eius ſinu obdormiret: at vbi eum totondit & viribus ſpoliauit, repulit à ſe eique inſultauit: *Philiſthiim ſuper te Samſon* Iudic. 16. Hic eſt ludus, quem ludunt cum peccatoribus Dæmones. Sed reſpondendum illis cum Chriſto *Recedite: non eſt enim mortua puella, ſed dormit.* Si nobis mortua eſt, dormit tamen Chriſto, qui mox eam ſuſcitare poteſt.

Quid igitur ad extremum factu opus inter has lapidum minas? Imitare Chriſtum & abſconde te; vbi verò niſi in vulneribus Chriſti? *Veni columba mea, in foraminibus petræ*, ait Sponſus Chriſtus Cantic. 2. q. d. abſconde te à tartareo accipitre in meis vulneribus & meritis paſſionis meæ. Denique ne terreamur his lapidum minis: minari nobis Dæmon poteſt, iaculari non poteſt, niſi Deo permittente.

THEMA SECVNDVM.

Dies Chriſti dies paſſionis eius.

1. *Quia dies deſponſationis eius.*
2. *Quia dies redemptionis generis humani.*
3. *Quia dies commotionis, quâ cælum & terram mouit.*
4. *Quia dies oſtenſionis quâ diuinitatem ſuam oſtendit:*
5. *Quia dies prælij eius cum mundi huius principe.*
6. *Quia dies victoriæ eius.*

Abraham pater veſter exultauit vt videret diem meum. *Ioan.* 8.

Communis multorum Patrum ſententia eſt, Chriſtum Dominum quando in hodier. Euang. dixit Abrahamum exultâſſe, vt videret diem ipſius, de die paſſionis ſuæ locutum; quem quidem viderit Abraham in ſpiritu & typo, quando filium litare volenti oblatus eſt aries inter vepres hærens. Ita enim imprimis Sanctus Ambroſius libro primo, de Abraham capite octauo, *Hunc* (exaltatum ſcilicet in cruce Chriſtũ ait) *vidit Abraham in illo ſacrificio, huius paſſionem proſpexit, & ideò ipſe Dominus de eo dixit: Abraham vidit diem meum: vidit & gauiſus eſt. Quam etiam ob cauſam vocauit Abrahã nomen loci illius: Dominus videt; vt dicatur hodie: Dominus in monte apparuit.* Similiter Sanctus Chryſoſtomus hom. 54. in Ioan. *Diem autem meum*, inquit, *hoc in loco crucem mihi ſignificare videtur, quam in arietis oblatione & in Iſaac præfigurauit.* Conſentiunt ibid. Leontius, Theophylactus, Euthymius, Proſper. libro de prædict. pag. 1. cap. 17. alijque. Sed quâ ratione dicet aliquis illum diem appellat *ſuum*? Omnes dies quidem fecit, adeoque ſuos dicere poterat; verùm quis neſcit ea nos peculiari ratione noſtra dicere, quæ præ cæteris amamus vel æſtimamus? ſuum equum, ſuum lectum, ſuum cochlear Dominus appellat, quo ſolus ipſe vtitur aut delectatur. Ita ſponſus diem nuptiarum ſuarum *ſuum* vocat, agricola diem meſſis, mercator diem ſolutionis, victor diem victoriæ ſuę &c. Pari ergo ratione quia dies paſſionis Chriſti à rebus in eâ geſtis nobilis atque inſignis fuit, iure diem ſuum appellare potuit; & quidem varijs rationibus, vt videbimus.

I. Quia dies deſponſationis eius.

I. Fuit dies deſponſationis eius cum Eccleſiâ per ſanguinis effuſionem ipſi deſponsâ. Ita loquitur Sponſa de ipſo Cant. 3. *Egredimini filiæ Sion & videte Regem Salomonem in diademate, quo coronauit illum mater ſua in die deſponſationis illius, & in die lætitiæ cordis illius.* Nuſquam legitur Salomon coronatus eſſe à matre ſuâ, proinde non ad ipſum, ſed ad Chriſtum hæc referenda ſunt. Ergo ſicut ſpõſalia præcedunt ipſam deſponſationem & nuptias: ita Chriſtus in die incarnationis ſuæ deſpondit quidem ſibi Eccleſiam, ſed (quod olim moris erat) nondum parato pretio coemit ac duxit. Anno igitur 34. ab incarnatione, & vltimo vitæ ſuæ, redeunte eadem 25. die Martij (quâ ante 34. annos carnem aſſumpſerat, vti docet Sanctus Auguſtinus libro quarto de Trinit. capite quarto. Epiphanius hær. 78. & 79. coronatus eſt à matre ſuâ Synagogâ, à Iudæis videlicet, ſpineâ coronâ; vbi & moriens in cruce ſoluit pretium redemptionis noſtræ, tumque Eccleſiam, id eſt, nos fideles in actu quaſi perfecto ſibi coemit & copulauit. Non ſanè vulgaris fuit hæc deſponſatio & annexa illi celebritas nuptialis. Sponſus enim erat Dei filius, ſpecioſus formâ præ filijs hominum: Sponſa verò genus humanum velut Æthiopiſſa nigra & deformis, cuius perſonam quaſi geſſit velut procurator, latro in cruce conuerſus & Chriſto in paradiſi thalamo copulatus: pretium emptionis erat mors ſponſi: paranymphi carnifices: menſa nuptialis conuiuij crux: cibus & potus, fel & acetum, iuxta id Pſalm. 68. *Dederunt in eſcam meam fel, & in ſiti meâ potauerunt me aceto:* Muſica erant contumeliæ & opprobria, quibus in cruce deriſus eſt: veſtis purpurea erat ſanguis ſponſi, totum corpus eius perfundens: annuli erant claui, manibus infixi: ſertum nuptiale corona ſpinea. Quis vnquam tales nuptias vidit? Nónne meritò Chriſtus dicere potuit, diem hunc deſponſationis *ſuum* fuiſſe? Quis enim alius tales contraxit vel contraheret nuptias? Et tamen his non defuit ſua & quidem ingens lætitia, vt meritò etiam appellatę ſint *dies lætitiæ eius*; quia hac ſuâ miſerâ quidem & miſerabili deſponſatione, ſponſam ſuam priùs nigram, rugoſam, fœdam ac deformem vbi ſanguine ſuo abluit, reddidit atque exhibuit ſibi non ſolùm mundam, ſed etiam *glorioſam, non habentem maculam aut rugam aut aliquid huiuſmodi, ſed vt eſſet ſancta & immaculata*; vt ait Apoſtolus ad Eph. 5. Quæ etiam cauſa eſt, cur dixerit Dominus Abraham exultâſſe, vt videret diem hunc, vidiſſe & gauiſum eſſe: non ob dolores ſponſi ſcilicet, ſed ob ſalutem ſponſæ per illos comparatam.

II. Quia dies redẽptionis generis humani.

II. Fuit dies redemptionis, in quâ Chriſtus emit ac redemit captiuum genus humanum. Quo ſenſu loquitur Apoſtolus ad Epheſ. 4. cùm ait: *In quo* (Spiritu S.) *ſignati eſtis in diem* (ſeu vt aliqui legunt,) *in die redemptionis.* In baptiſmo ſcilicet, velut die redemptionis cuiuſq; particulari: nam dies redemptionis vniuerſalis & radicalis fuit dies paſſionis Chriſti, quo ipſe Patri numerauit lytrum redemptionis pro captiuo homine, è poteſtate Dęmonis, velut miniſtri iuſtitiæ diuinæ vltricis, liberato, perferens in corpore ſuo pœnas nobis debitas. Porrò, quia pœna correſpondere & proportionari culpę debet, vt puniatur reus in eo, in quo deliquit, hoc etiam Chriſtus ſubijt, deliquerunt primi noſtri parentes eorumque poſteri per ſuperbiam: ideò voluit Chriſtus cùm eſſet Dei filius, ab hominibus, Angelis, & creaturis adorandus, fieri deſpectus & *quaſi leproſus ac nouiſſimus virorum*, hoc eſt, contemptiſſimus, vt prædixit Iſaias capite 53. Voluerunt noſtri parentes ſimiles eſſe Deo: ergo Chriſtus voluit reprobari, velut peior homicidâ Barabbâ & latronibus, in eorumque medio velut malefactorum anteſignanus crucifigi, in cruce derideri & ſubſannari. Deliquerunt & delinquunt homines auaritiâ, affigendo cor diuitijs, concupiſcendo & rapiendo aliena: ideò Chriſtus voluit exinanire ſemetipſum, fieri omnium pauperrimus, ſpoliari etiam veſtibus, & nudus in crucem tolli, nec habere vbi patiens & moriens caput reclinaret. Delinquunt homines luxuriâ & carnis voluptate, quâ ſine omni verecundiâ peccant in corpus ſuum; proinde voluit Chriſtus toto ſuo corpore flagellis concidi, ſpinis & clauis configi, per omnia ſua membra doloribus cruciari & ſanguine cruentari. Delinquunt inuidiâ & iracundiâ; voluit ergo in ſummis iniurijs, falſis accuſationibus & cruciatibus, quaſi agnus obmuteſcere, iniuſtiſſimam mortis ſententiam ſilens excipere & iudicium ſuſtinere: inſuper iniurias remittere, pro inimicis ſuis orare gratiam & regnum ſuum offerre, & verò etiam communicare pœnitentibus. Delinquunt gulâ & ebrietate; quate ipſe voluit ſaturari opprobrijs, ſputis & alapis: felle & aceto potari, intolerabilem ſitim pati. Delinquunt acediâ & pigritiâ: vnde voluit ipſe crucem ſibi baiulare in cruce, continuò orare, inimicis ſuis patrocinari, afflictos ſolari, vſque al vltimum vitæ ſpiritum. Quis vnquam tale lytrum vel pro ſuâ vel aliorum redemptione dedit? Et hoc eſt, quod Apoſtolus ad Hebr. 9. ait: *Oblatus eſt ad multorum* (hoc eſt, omnium) *exhauriendа peccata.* Calicem enim illum, plenum ſpinis, flagellis, ſputis, alapis, clauis, felle, aceto, cruore, nobis alioquin debitum, ipſe exhauſit.

III. Fuit dies commotionis, qualem meminit Amos capite primo, vbi Dominus excidium Ammonitis minitans ait: *Succendam ignem in muro Rabba* (metropoli Ammonitarum) *& deuorabit ædes eius in vlulatu in die belli & in turbine, in die commotionis.* Dies commotionis fuit dies paſſionis Chriſti, quia in eâ commouit cœlum & terram, nec non & mare (hoc enim vnum cum terrâ globum efficit: proinde hac concuſsâ, & ipſum exæſtuare, furere, & exundare debuit) denique mortalium omnium corda per eclipſim vniuerſalem & ſupernaturalem, cæteraque prodigia, iuxta prædictionem Aggęi capite ſecundo dicentis: *Hæc dixit Dominus exerci-*

III. Quia d[ies] commotionis, q[uia] cœlum terram mouit.

exercituum: Adhuc vnum modicum eſt, & ego commouebo cœlum & terram, & mare & aridam, & mouebo omnes gentes. In quæ verba ſanctus Ambroſius ſub finem tomi ſecundi ait: *Mouit* (Deus cœlum & terram) *in paſsione Domini Ieſu, quando cœlum tenebris obductum, Sol refugit, petra ſciſſæ, tumuli aperti, mortui reſuſcitati, Draco victus in fluctibus ſuis vidit piſcatores hominum non ſolùm nauigantes in mari, ſed etiam ambulantes ſine periculo. Deſertum quoque motum, quando infructuoſus nationum populus in meſſem cœpit deuotionis & fidei flaueſcere* &c. Adde Iudæos, tum qui in ciuitate erant, quando velum templi ſciſſum viderunt; tùm qui adſtabant cruci Domini, *& percutientes pectora ſua reuertebantur.* Lucæ vigeſimo tertio. Centurionem quoque Gentilem, & qui cum eo erant, Matth. vigeſimo ſeptimo. Latronem etiam alterum; quorum omnium corda viſis prodigijs commota & perterrita, multa etiam omninò conuerſa & ad pœnitentiam ſciſſa ſunt: aliquorum autem poſteà primùm poſt miſſionem Spiritûs ſancti, vbi maximo numero compuncti & conterriti dicebant Apoſtolis: *Viri fratres quid faciemus?* Act. 2. Denique exteras etiam longeque diſſitas nationes illâ partim eclipſi, partim terræ motu concuſſas ac tremefactas eſſe, oſtendit ſuâ confeſſione ſanctus Dionyſius, qui viſâ miraculoſâ & inſolitâ Solis defectione dicitur exclamaſſe: *Aut Deus naturæ, mundi auctor, patitur, aut mundi machina diſſoluetur*: Phlegon Gentilis hiſtoricus, qui præter eclipſin illam horribilem (quâ ſtellas cœli ſub meridiem apparuiſſe ait) etiam terræ motum in Nicæâ Bithyniæ multas ædes ſubuertiſſe ſcribit, apud Euſebium in Chron. ad annum trigeſimum tertium. Videtur ergo ignis ille, quem dixit Amos immittendum Rabbæ, Ammonitarum Metropoli, ad ſubuertendas eius ædes, præludium & typus fuiſſe huius commotionis factæ inter Gentiles. Sic enim & Lucæ duodecimo prædixit Dominus: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, niſi vt accendatur?* Quid enim illa prodigia, niſi quidam ignis erant terrore homines corripiens & ad pœnitentiam inflammans? Narratur equus ferox & indomitus cum leone commiſſus, capite in angulum abdito, calcibus rugientem in ſe leonem proſtrauiſſe quidem & occidiſſe: aſpectu tamen & rugitu leonis in duello illo perterritus ferociam poſuiſſe, ac deinceps fræna & ſeſſorem admiſiſſe refert P. Cornelius in capite 22. Prouerb. Equo huic ſimiles erant Iudæi, qui calcibus impetiére & occidére Chriſtum, in eo tamen duello rugitu & prodigijs eius territi ac compuncti ſunt non pauci, dederuntque tandem manus Chriſto.

IV. Quia dies oſtenſionis quâ diuinitatem ſuam oſtendit.

IV. Fuit dies oſtenſionis, quâ mundo oſtendit diuinitatem & potentiam ſuam; quâ ratione ſanctus Lucas capite primo, ait Ioannem fuiſſe in deſertis *vſque ad diem oſtenſionis ſuæ*; quâ ſcilicet prodiret è deſerto & oſtenderet ſuâ ſanctitate & ſapientiâ diuinitùs ſibi traditâ ſe eſſe Prophetam & præcurſorem Chriſti, quaſi Angelum ipſi præmiſſum. Conſimili enim modo Chriſtus, qui priùs nullũ de cœlo ſignum edere voluit, nec apertè omnibus manifeſtare ſuam diuinitatem, id in paſſione & morte ac præſertim conſequente eam reſurrectione clarè & efficaciter oſtendit. Vnde Ioan. octauo dixit eis: *Cùm exaltaueritis filium hominis, tunc cognoſcetis, quia ego ſum*; Meſſias ſcilicet & Dei filius. In Chriſti enim morte viſis tot miraculis ac prodigijs in cœlo, terra & inferis ac ſepulchris, quæ mortalium nemo edere poteſt, clariùs quàm vnquam agnoſcere cœperunt, pluſquam hominem fuiſſe; vnde aliqui dicebant: *Verè filius Dei erat iſte.* Antequam exaltaretur Chriſtus in crucem, erat quaſi lucerna humi vel inter homines vel ſub lecto poſita, nec adeò manifeſtum dabat diuinitatis ſuæ ſplendorem; at in cruce velut in candelabro poſitus, quando ipſum Solem ſuâ potentiâ offuſcauit, toti orbi innoteſcere cœpit. Oſtenſâ verò iam diuinitate ſuâ, oſtendit conſequenter immenſam gloriam in ipſâ ſummâ abiectione, quòd videlicet non coactus, ſed ſponte ſuâ pateretur & quidem pro illis etiam, à quibus patiebatur. Vnde ſanctus Chryſoſtomus homilia vndecima in id Ioannis: *Vidimus gloriam eius*, ait: *Neque miraculorum gratiâ Chriſtum dumtaxat admiramur, ſed & paſsionis, cum affixus eſt cruci, flagellis & alapis caſus & inſputus ab his, de quibus tam bene merebatur. Siquidem in his ipſis, quæ probri & ignominia plena eſſe videbantur, ipſum rurſus Verbum clariſsimum apparuit: hoc Ioannes gloriam appellauit. Non enim charitatis ſolùm & amoris fuerat, ſed immenſæ etiam virtutis. Tunc enim mors abolita eſt, maledictum periję, Dæmones confuſi ſunt, & de his triumphatum eſt, & chirographum cruci affixum.* Sic ille. Illuſtrat hanc Dei gloriam immenſa eius bonitas, quâ ob amorem hominum tanta & tam indigna pati, cùm eſſet Deus, voluit, vt nemo eam vnquam ſatis admirari queat. Magnopere miratus fuit Moyſes, quando vidit Deum in monte Sinai deſcendentem & humana voce cum hominibus agentem: idque admirabundus populo expoſuit dicens: *Interroga de diebus antiquis* &c. *ſi facta eſt huiuſmodi res, aut vnquam cognitum eſt, vt audiret populus vocem Domini Dei loquentis de medio ignis, ſicut tu audiſti & vidiſti.* Deut. 4. At quantò plus eſt Deum, non in ſplendore, ſed in ſummâ humilitate deſcendere ad ignominiam & ſqualorem crucis hominum causâ? Maximi fecit Deus, quòd Abraham amore ipſius filium vnigenitum immolare paratus eſſet; Gen. 22. *Quia feciſti hanc rem & non peperciſti filio tuo vnigenito propter me, benedicam tibi & multiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas cœli.* At quid hoc reſpectu facti illius, quo nõ ſeruus in gratiã Dei & Domini ſui, ſed Deus in gratiam ſeruorum ſuorum filium ſuum vnigenitum immolare voluit, imò immolauit & quidem morte tam crudeli?

V. Fuit dies prælij, qualis refertur Oſeæ decimo, quando Gedeon deleuit prælio Madianitas

V. Quia dies prælij eius

cum mundi huius principe.

dianitas cum Duce eorum Salmana. *Sicut vaſtatus eſt Salmana à domo eius, qui iudicauit Baal in die prælij.* hoc eſt, ſicut Gedeon cecidit Salmana Idololatram & Principem Madianitarum, hoſtem populi Dei: ita Salmanaſar cædet Iſraelem, ob Idola, quæ coluit in Bethel. Porrò prælium Gedeonis cum Madian typum fuiſſe prælij, quod cum hoſte generis humani Chriſtus in paſſione iniit, teſtis eſt Iſaias capite nono: *Sceptrum exactoris eius,* inquit, *ſuperaſti ſicut in die Madian.* Gedeon ſuperauit Madian, confringendo fictilem lagenam ſuam, eaque confractâ demonſtrando lampadem in ea latentem atque ardentem: tubam denique inflando. Chriſtus ſuperauit Dæmonem, quando lagenam corporis ſui confringendam obtulit Iudæis, interim oſtendit admirandam & pluſquam humanam patientiam, quâ velut agnus coram tondente ſe obmutuit, nec vlla ratione ad ſe defendendum, aut vindictam de hoſtibus ſumendam, vel prouocandum ad Cæſarem, aut mortem ſuam amoliendam, permoueri potuit. Non ergo alijs armis, niſi patientiâ & ſilentio Chriſtus pugnauit ac triumphauit. Si enim ſe defendiſſet, ſi impatientem ſe monſtrâſſet, ſi mortem ſuam impediſſet, ſalutem noſtram perdidiſſet, & Dæmon triumphâſſet; qui propterea ipſum velut ſanctum Iob varijs modis & iniurijs aggreſſus eſt, vt ad impatientiam aut verbum ſaltem aliquod maledicum prouocaret. Subſtantiam quidem terrenam, quam auferret, non habebat: veſtes tamen abſtraxit, vt nudum ludibrio exponeret, deinde percuſſit eum flagris ac ſpinis, quaſi vlcere peſſimo, ita vt in toto eius corpore nihil eſſet vacuum à dolore; ideoque *vir dolorum* appellaretur ab Iſaia capite 52. Denique vbi hac via nihil profecit, Principum & ſacerdotum aliorumque obtrectatorum probris, calumnijs, obtrectationibus, improperijs, ſubſannationibus (quod genus telorum omnium acutiſſimum eſt) in cruce pendentem inuaſit, &, quod vnicè optabat, ad deſcendendum de cruce prouocauit; quomodo etiam Iobum per vxorem denique ad blaſphemiam, aut certè impatientiam inuitârat. Verùm his omnibus longè ſuperior Chriſtus *cum malediceretur, non maledicebat: cùm pateretur, non comminabatur: tradebat autem iudicanti ſe iniuſtè,* ait ſanctus Petrus epiſtol. prima capite ſecundo. Quod per Iſaiam capite 50. prædixit ijs verbis: *Corpus meum dedi percutientibus, genas meas vellentibus, faciem meam non auerti ab increpantibus & conſpuentibus in me.* Et mox: *Poſui faciem meam vt petram duriſſimam.* Idemque repetit capite 53. cùm ait: *Sicut ouis ad occiſionem ducetur, & quaſi agnus coram tondente ſe obmuteſcet.* His armis, patientiâ & ſilentio Dæmonem proſtrauit. Vnde ſanctus Auguſtinus in Pſalm. 131. *Rex noſter,* ait *manſuetudine vicit diabolum. Sæuiebat ille, iſte ſufferebat. Victus eſt, qui ſæuiebat; vicit, qui ſufferebat.* Mirandum hoc duellum; vbi vincit qui cæditur ac patitur: vincitur qui cædit.

VI. Qualis dies victoriæ eius.

VI. Fuit dies victoriæ, qualis fuiſſe dicitur ille, quo cæſo Holoferne triumphârunt Hebræi, quemque annuâ feſtiuitate poſteà celebrârunt; Iudith 16. & meritò, quia non ſolùm ab hoſte truculentiſſimo liberati erant, ſed etiam opimis eius ſpolijs mirum in modum onuſtati ac ditati. In die etiam paſſionis ſuæ Chriſtus Dominus non modò hoſtem noſtrum crudeliſſimum, Dæmonem debellauit, ſed etiam ingentem ex eo prædam tulit, quâ nos omnes onuſtauit, & de qua ipſe Dominus Ioan. 12. dixerat: *Si exaltatus fuero à terrâ, omnia traham ad meipſum.* Quænam illa omnia? Omnes totius mundi gentes, quę in ipſum credere voluerunt ac volunt. Abſtraxit autem ab inferis & Dæmonis poteſtate, Deoque reconciliauit, filios Dei & hęredes cœli effecit, gratiâ ornauit & gloriâ ditauit. Hanc victoriam Cant. 5. comparauit meſſi copioſæ: *Meſſui myrrham meam,* inquit, *cum aromatibus meis.* Quomodo myrrham cum aromatibus? quia iam tunc patiendo & myrrham ſibi propinatam cum innumeris doloribus guſtando quaſi metere aromata pretioſa, animas ſcilicet innumerabiles, gratiâ & gloriâ ornandas meſſemque colligere ſibi videbatur. Addit deinde: *Comedi fauum cum melle meo: bibi vinum meum cum lacte meo: comedite amici & bibite, & inebriamini chariſſimi.* Fauus reſurrectionis gloria eſt, per Chriſti myrrheam paſſionem nobis comparata, quā ob cauſam in die reſurrectionis ſuę fauum guſtare voluit. Vrſus fauo mellis inhians contemnit apū aculeos: Chriſtus fauum glorioſæ & melleæ reſurrectionis in cruce iam diripiens ſpreuit Iudæorum (de quibus Pſ. 117. ait, *Circumdederunt me ſicut apes*) ictus & aculeatas deriſiones. Vinum Chriſti quodnam aliud, niſi illud, de quo in vltimâ cœnâ dixit: *Non bibā de hoc genimine vitis vſque in diem illum, cùm illud bibā vobiſcum nouum in regno patris mei?* Matth. 26. Quo vino inebriati vnà cum ipſo omnium præteritorum obliuiſcemur laborum & dolorum, omnique cœleſti ſuauitate obruemur & abſorbebimur, iuxta id Pſal. 35. *Inebriabuntur ab vbertate domûs tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos.*

Iure igitur merito diem hunc paſſionis appellauit Chriſtus *ſuum*; quia maxima & miranda in eo partim egit, partim obtinuit. Quamquam videtur potiùs dicendus *dies noſter* fuiſſe, quia non tam ſibi, quàm nobis ea peregit. Et ſanè ita eſt: *dies noſter eſt,* quo ipſi deſponſati, ab ipſo redempti & ſalubriter compuncti, denique cohæredes eius facti ſumus. Diem igitur hunc iure meritiſſimo, velut *diem noſtrum,* pectori noſtro & memoriæ inſculpimus. Quando Perſarum Reges è graui aliquo periculo vel erepti vel præſeruati fuerunt, de hoc admonebatur Rex verbo illo: *Memento diei huius ô Rex*; teſte Plut. in Artaxerxe. Solebat etiam dies ille referri in Commentarios, vti relatus ille, quo Rex per Mardochæum ſeruatus eſt, Eſth. 2. & 12. ne in obliuione eſſet. Quod maius beneficium conferri nobis poteſt, quàm quo in die paſſionis Chriſti ſeruati ſumus?

Itaque

Itaque, ô homo, memento iſtius diei, memento beneficij: ſcribe id in corde tuo iuxta Sponſi deſiderium: *Pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum, vt ſignaculum ſuper brachium tuum.* Cant. vlt.

THEMA TERTIVM.

Paſſio Chriſti variè nobis applicanda his diebus.

1. *Per deuotam meditationem.*
2. *Per compaßionem.*
3. *Per imitationem.*
4. *Per Pœnitentiam.*
5. *Per fiduciam, ſperando veniam peccatorum.*

Abraham pater veſter exultauit vt videret diem meum.
Ioan. 8.

DE Ægeo Athenienſium Rege refert Plutarchus in Theſeo, quòd cum filium ſuum Theſeum è Cretâ reducem è bello victorem exſpectaret, vbi nauim, quâ filius vehebatur, procul intuitus, non candida, quæ lætitiam & victoriam filijque incolumitatem nunciarent, ſed nigra vela habere conſpexit, Theſeum perijſſe ratus, præ triſtitiâ ex alta ſpecula in ſubiectum pelagus ſe præcipitarit. Expectauit etiam Abraham, magnus ille pater, filium ſuum IESVM (hunc enim *filium Abrahæ,* hoc eſt, nepotem appellat Matthæus capite 1.) è cœlo aduentantem, magno cum deſiderio: imò *exultauit vt videret diem eius*, vti audimus in hodierno Euangelio: *& vidit & gauiſus eſt.* Sed quomodo gauiſus? En tibi aduentantem hodie cum vexillis nigris, atris velaminibus in cruce coopertum, & Eccleſiam lugubre accinentem: *Vexilla Regis prodeunt, fulget crucis myſterium,* &c. Sed nimirum Abraham in limbo conſtitutus vidit eum tunc nondum præliantem, nondum in paſſionis conflictu occumbentem, ſed præcisè, vt vult S. Irenæus lib. 4. cap. 15. incarnatum & miracula facientem. Nondum vidit vela nigra ſed candida pro tempore. Quid ſi nigra aſpexiſſet, & mortuum audiſſet? Nos iam audimus, nos iam aſpicimus. Quid igitur faciemus? Præcipitabimus nos in mare Dominicę paſſionis, ſed meliore ratione, quàm Ægeum feciſſe diximus: immergendo cogitationes noſtras in prædictum mare, pro ſalute noſtrâ.

Non eſt ſatis infirmo habitare iuxta pharmacopolium vel medicinales thermas, niſi vtatur medicinis & foueatur aquis medicis. Scimus enim languidum illum 38. annis laboraſſe infirmitate ſuâ, &, vt ſentit D. Chryſoſt. hom. 35. in Ioan. toto eo tempore ſediſſe ad piſcinam, nec tamen curatum fuiſſe; quia in eam non deſcendit, vtpote viribus & auxiliatore deſtitutus. Ioan. 5. Pari modo Chriſti paſſio præſtantiſſimum quidem pharmacopolium eſt thermæque ſaluberrimæ; at niſi eam nobis applicemus, nihil nobis proderit.

I. Applicamus autem inter alios plurimos modos, quos hîc prætermus, primò per deuotam meditationem & admirationem tanti beneficij, quo Dei filius ſeſe patri ſuo æterno obtulit vadem & ſatisfactorem pro delictis ſubditorum & creaturarum ſuarũ, ita vt victima pro illis fieret cruenta, miris ac diris exagitata cruciatibus, in mortem turpiſſimam condemnata. Quâ de re hortatur nos Apoſtolus ad Hebr. 12. *Recogitate eum, qui talẽ ſuſtinuit à peccatoribus aduerſum ſemetipſum cõtradictionẽ.* Recogitate, hoc eſt, iterum iterumque cogitate atque expẽdite. Qualis verò ea contradictio? qualem immediatè præmiſit: quod *confuſione contemptâ ſuſtinuit crucem, qui in dextera ſedis Dei ſedet.* Prôh qualis hęc contradictio! pendere in cruce eum, qui ad dexteram Dei in omni gloriâ & honore ſedet? Quis hîc non obſtupeſcat? Vnde ſanctus Bernardus ſerm. de paſſione Domini exclamat: *O nouiſſimum & altiſſimum! ô humilem & ſublimem! ô opprobrium hominum & gloriã Angelorum!* Quare Iſaias c. 53. deſcripturus Chriſti paſſionem à ſe in ſpiritu præuiſam, non tam vt Propheta, quàm vt Euangeliſta, ita incipit: *Quis credidit auditui noſtro? & brachium Domini* (Dei filius) *cui reuelatum eſt?* q.d. talia loquar de Meſſiâ pro humano genere paſſuro, vt quamplurimi eam credituri non ſint. Narrauerat priùs mira de diuinâ gloriâ & maieſtate, deque myſterio Trinitatis cap. 6. nec tamen ibi dubitauit, an illa credituri eſſent homines: quia quę maieſtatis ſunt, facilè & iure de Deo creduntur. At vbi iam quę humilitatis & contemptûs ſunt, de Deo enarrat, ibi dubitare incipit de audientium fide. Certè nõ capiebant ipſi Chriſti diſcipuli, cùm aſcendens Ieroſolymam ad patiendum Dominus prædiceret eis, quæ paſſurus erat. Vnde ait Lucas capite 18. *Ipſi autem nihil horum intellexerunt; & erat verbum hoc abſconditum ab oculis eorum, & non intelligebant, quæ dicebantur.* Non enim poterant ſibi perſuadere eum, quem ex tot tantiſque ſignis cognôrant eſſe Dei filium, abiecturum ſe vſque ad tam infame mortis ſupplicium & cruciatus, quos prædixerat. Pari difficultate laborabant poſteà alij quamplurimi, Iudæi & Gentiles, de quibus Apoſtolus 1. Cor. 1. ait: *Prædicamus Chriſtum crucifixum, Iudæis quidem ſcandalum, Gentibus autem ſtultitiam.* Quia *ſtultum hominibus viſum eſt, vt pro hominibus auctor vitæ moreretur, & inde cõtra eum ſcandalũ homo ſumpſit, vnde ei ampliùs debitor fieri debuit;* ait ſanctus Gregorius. Nos verò qui hoc fide tenemus, ſæpiùs cum admiratione diuinę bonitatis ruminare & meditari debemus. Sanè pia illa mulier ſanguinis fluxum paſſa & à Chriſto curata, ne tanti beneficij obliuiſceretur, ſtatuam Chriſti æream præ foribus domûs ſuæ erexit, ſuam quoque effigiem ad Chriſti pedes abiectam, vt ſiue domo egrediens ſiue ingrediens aſſiduò ſibi in memoriam refricaret acceptam à Saluatore ſanitatem, teſte Euſebio lib. 7. Eccleſ. hiſt. Nicep. lib. 6. cap. 15. At quantò plus eſt Deum ſanguine ſuo nos redimere, quàm ſolo tactu ſanguinem ſiſtere?

I. Per deuotam meditationem.

II. Per compaſſionē.

II. Per compaſſionem, iuxta id Apoſtoli ad Philip. 2. *Hoc enim ſentite in vobis, quod & in Chriſto Ieſu, qui ſemetipſum exinaniuit, &c.* Per hanc ſuſcipimus in nos ex parte, in corde ſcilicet ſaltem, paſſionem & crucem Chriſti, ad modum Simonis Cyrenenſis; ſed liberè, non coactè; & quo modo poſſumus, ſubleuamus Chriſti dolores. Si ergo ſic compaſſi fuerimus, etiam conregnabimus. Sanè omnes, qui Crucifixo condolentes adfuerunt, ſpeciales obtinuêre gratias: Mater diſcipulum, quem diligebat Ieſus: Ioannes Chriſti matrem: Magdalena primam apparitionem: deuotæ mulieres ſecundam: latro pœnitens paradiſum: Centurio fidem: populus compunctionem. Denique nec Simon quidem ille, licet compulſus, crucem Chriſti gratis vel cum Chriſto, vel poſt eum tulit. Traditio enim eſt, eum vnà cum filijs Alexandro & Rufo, pro mercede, ad fidem vocatum & virum ſanctum euaſiſſe, vt ex S. Marco colligitur, & habet Lucius Dexter in Chron. anno Chriſti 312. alijque. Prætereà fideles illi, qui cum compaſſione Chriſto crucifixo adſtitêre, martyrium aliud non ſubiêre: vti Deipara, Ioannes, Magdalena; quia ſola illa compaſſio ſuffecit eis pro martyrio. Et verò quis tam durus erit, vt Dei filio innocentiſſimo, qui ſe amore noſtrî, pro nobis victimam obtulit, non condolere poſſit? Nam ſi te in carcere poſitum & ad mortem condemnatum amicus viſitaret & amore tui veſtes tecum commutaret, ac te dimiſſo, pro te in carcere remaneret, nónne ſi pòſt eum pro te torqueri & ſupplicio affici videres, lachrymas tibi excuteret & ad commiſerandum te inflecteret? At hæc egit pro te Chriſtus. Hinc ergo Eccleſia Chriſto compatiens in hodierno hymno vel ipſam crucem rogat, vt rigorem ſuum remittat & dolorem Chriſto mitigat: *Flecte ramos arbor alta tenſa laxa viſcera, & rigor lenteſcat ille; quem dedit natiuitas, vt ſuperni membra Regis, miti tendas ſtipite.* Et quid mirum? Si enim cœlum & elementa, templum & limbus patrum defunctorum ſenſerunt Chriſti mortem & ſuo modo compaſſa ſunt: ſi ſol in luctu fuit, terra tremuit, rupes fiſſæ ſunt, ſepulchra reſerata, velum templi ſciſſum, ob mortem creatoris ſui; quantò magis lugere, tremere, reſerari, & ſcindi ad pœnitentiam homines debent.

III. Per imitationem.

III. Per imitationem, quantùm fieri poteſt. De quâ re S. Petrus epiſt. 1. c. 4. ait: *Chriſto igitur in carne paſſo, & vos eâdem cogitatione armamini.* Scimus ſanè binos Chriſti diſcipulos, & quidem ſecundum carnem etiam cognatos, Iacobum & Ioannem inuitatos eſſe à Chriſto ad bibẽdum paſſionis eius calicem; quâ re indicauit Dominus ſe ita bibiturum calicem ſuum, vt ſuis præſertim dilectis etiam fidelibus delibandum ſaltem relinqueret. Philippus Auguſtus Francorum Rex anno ſalutis 1214. contra Othonem Imp. pugnaturus in patera aurea buccellas panis vino intinctas Ducibus ſuis propinans: *Bibite ex hoc omnes*; exclamauit. *Commune hoc aut victoriæ aut glorioſæ mortis poculum erit.* Quâ voce animati Franci, hoſtes mirâ alacritate aggreſſi ſunt atque ſuperârunt. Refert Ægidius Corozettus de dictis & factis memorabilibus. Idem fecit pridem Chriſtus in vltimâ cœnâ, diſcipulis ſuis longè nobiliori ratione calicem Euchariſtiæ ſimul & paſſionis ſuæ propinans, certamque victoriam promittens priùs tamen ipſe totum exhauriens. Quid verò calix iſte niſi Crux, quâ nos armari vult S. Petrus? Hanc enim non ad religioſos tantùm, ſed ad omnes Chriſtianos ſpectare docet Caſſianus lib. 4. Inſtitut. cap. 34. & 35. Ergo primò ſicut Crucifixus non poteſt pro libito & quà vult manus ac membra extendere, quia ligno affixa habet: ita etiam Chriſtianus non poteſt ad illicitas voluptates, honores, lucra, ſe ſuaque membra extendere; quia affixa legi diuinæ habet. Secundò ſicut cruci affixus aſſiduè cruciatur ſuâ extenſione & infixis clauis: ita Chriſtianus clauis timoris Dei confixus aſſiduè carnem cruciat, vtpote eius deſiderijs & concupiſcentijs repugnans. Tertiò crucifixus nihil iam in mundo curat, ſiue homines tranſeuntes ſiue agros & vineas, ſiue vrbes & regiones, ſiue delicias aut pecunias: de ſolâ morte ſuâ cogitans, vt in altero ſæculo gratiam inueniat: ita Chriſtianus toti mundo mori, & ea tantùm cogitare debet, ad quę paulò pòſt migraturum ſe ſpetat.

Neque ſolùm in animo, ſed etiam in corpore decet Chriſtianum delibare Chriſti calicem. Qui enim nullas expertus eſt miſerias ac dolores, miſeris ac dolentibus credere non poteſt, nec compati ſicut decet. Volet certè corpus etiam præmiari in die iudicij & particeps eſſe gloriæ: ſit ergo priùs particeps & crucis.

IV. Per pœnitentiam. 1. Per contritionē.

IV. Per pœnitentiam; & primò per contritionem & peccatorum deteſtationem, ideò conceptam, quia Chriſto Domino cauſam tantorum cruciatuum ac probroſæ mortis fuerunt. Per hanc ea demergimus in mare paſſionis Chriſti. Terribile iudicium inſtituit Deus cum hominibus, quando omne genus humanum ob peccata ſua diluuio ſubmerſit, præter 8. perſonas; nec ſolùm peccatores, ſed etiam innocentes & innumerabiles infantes, bruta quoque animalia: ſtrauit inſuper omnes arbores aliaſque plantas: vaſtauit vrbes & hortos, vineas & agros & quidquid in mundo pulchrum erat, nimirum vt eo ſupplicio recogitato abhorrerent homines deinceps à peccatis, eaque cane peius & angue odiſſent, vt quæ tantam tamque miſerabilem ſtragem orbi induxiſſent.

Atqui longè terribilius diuinæ vindictæ, ſupplicium eſt, quod ſumpſit Deus non de fictili mundi vaſculo, ſed de vnico filio ſuo quando aperuit non cataractas cœli, ſed venas omnes corporis eius immaculati, vt copioſum ſanguinis imbrem vndique deſtillarent ad peccatum ſubmergendum. Deteſtamur brutum carens ratione, quod hominem occidit, & eiuſmodi bos in veteri lege iubetur lapidibus obrui, Exodi 21. quantò magis oportet peccatum deteſtari, quod Dei filium occidit, cuius vnius vita pretioſior eſt, quàm vita omnium hominum, quotquot fuerunt, ſunt, & erunt?

2. Secundò

2. *Per emẽdationis propoſitum.* 2. Secundò, per firmum propoſitum peccata omnia cauendi. Si enim Deus filio ſuo propter aliena, quæ in ſe ſuſcepit, peccata, non pepercit, nec ictum vnum remiſit: quomodo parcet ijs, qui poſt tam liberalem remiſſionem propria committunt? Appoſitè hoc explicat parabola S. Vincentij Ord. prædicat. in hunc modum: *Quatuor adoleſcẽtes in quadam ciuitate furta exercere cœperunt: in cuius introitu equitem quendam in cruce malâ ſuſpenſum viderunt, optimis veſtimentis indutum & ornatum. Cuius aſpectum admirati (iuuenis enim & pulchri aſpectus erat) hominem quendam propè ſtantem interrogârunt, quid illud eſſet. Hic, inquit; quem videtis, filius eſt gubernatoris ciuitatis huius & vnicus ac dilectiſſimus patri. Quam igitur ob cauſam, aiunt illi, aut à quo ſuſpendi iuſſus eſt? A patre, inquit. Cauſa autem hæc eſt: Furtum fecit famulus eius: pro famulo autem fideiuſſor interceßit hic filius prætoris; fideiuſſorem admiſit pater; fugit famulus, & in tutum ſe recepit locum: Pater autem qui iuſtißimus iudex eſt ſententiam in filium protulit, & ſuſpendi ſic illum iußit, prout vos ipſi videtis. Recedunt mirantes latrones & inter ſe dicentes: Terribilis eſt prætor iſte, non expedit nobis in hac ciuitate furta committere; quia ſi filio proprio non pepercit, quomodo parcet nobis?* Quid ſibi velit parabola, facilè quiuis agnoſcit. Adam ſeruus Dei furtum commiſit, pro ſeruo ſpopondit filius Dei; fugit ſeruus in ſinum miſericordię diuinę. Pater ergo in filium tulit ſententiam, & cruci eum affigi decreuit. Quid igitur nos dicemus? ſi proprio filio non pepercit, quomodo nobis parcet, ſi reos nos deprehenderit in iudicio? Non expedit igitur; non expedit nobis ſub tali prætore delinquere; niſi in immenſum grauiùs velimus condemnari.

V. *Per fiduciam, ſperando veniam peccatorum.* V. Per fiduciam, ſperando ex tam copioſâ redemptione & ſatisfactione veniam peccatorum noſtrorum, quandoquidem ea commiſſa ſunt: quotcumque & quantacumque ea ſint. Per hanc enim proijcimus peccata noſtra in immenſum pelagus meritorum Chriſti, quibus ea Chriſtus ſanguine ſuo abluit, iuxta id Michael. 7. *Proijciet in profundum maris omnia peccata noſtra.* Solent Indi Gentiles peccata ſua literis exarata vel alio ſymbolo expreſſa in flumen iactare, vt per id delicta in mare æternâ obliuione ſepeliantur, teſte Acoſta in deſcript. noui orbis lib. 5. cap. 25. Simia Chriſti, Diabolus, hoc vtique eos docuit, vt vanâ perſuaſione decipiat. Nos Chriſtiani per Chriſtum habemus, quo peccata noſtra per Confeſſionis flumen, in oceanum ſanguinis Chriſti mittamus mergenda & abolenda. Quid enim? Si legalia ſacrificia, præſertim holocauſta, dicuntur oblatio ſuauiſſimi odoris, quæ tamen non niſi typus Chriſti, pro humano genere immolandi erant, Leuit. 1. nónne infinities magis placebit Deo ſacrificium filij ſui? Et ſi ſanguis agni paſchalis poſtibus illitus, gladium Angeli cædentis à domibus Hebræorum arcuit, Exod. 12. non poterit ſanguis Chriſti nobis applicatus ſeruare nos à gladio furoris Dei? Adhæc ſi immania illa ſcelera, quæ in ipſius Chriſti perſonam patier ſunt à Iudæis & Gentilibus, charitatem eius extinguere non potuerunt, quò minùs ea liberaliſſimè remitteret omnibus pœnitentibus: adeoque illo ipſo ſanguine, quem fuderunt, eos ſanaret; quis de remiſſione deſperare poterit? Etenim colligimus ex Actis Apoſtolorum cap. 2. vt aduertit ibi S. Chryſoſtomus, multos ex ijs, qui Chriſtum morti adiudicârunt, clamando: *Crucifige,* in Pentecoſte ad Chriſtum conuerſos eiuſque ſanguine ablutos & baptizatos eſſe; nec dubium videtur de Gentilibus aliquot qui ipſum crucifixerunt; ait enim ibi Petrus: *quem vos crucifixiſtis.* Sanè Centurio, & qui cum eo erant cuſtodes Chriſti, Dei filium confeſſi ſunt. Longinus miles dum lanceâ eum percuſſit, indeque ſanguine eius aſperſus eſt (teſte Bedâ in martyrol.) credidit & ipſe, illo ſanguine ſaluatus, quem effudit. Vxor Pilati procula & fidem amplexa eſt, &, ſi verum eſt, quod Tertullianus in Apolog. capite 21. (qui Pilatum *in conſcientiâ Chriſtianum* appellat) & S. Auguſtinus ſerm. 3. de Epiphan. ſentire videtur, etiam Pilatum ad eandem perduxit. Quanquam hoc incertum eſt, cùm alij referant eum Viennam Galliæ in exilium miſſum ſuâ ſe manu tranſuerberaſſe. Quod tamen fieri poterat, etiam ſi Chriſti fidem ſuſcepiſſet. His accedit latro pœnitens & turba circumſtantium percutiens pectora ſua. Quin & paulò pòſt multa turba ſacerdotum, qui, vt ſentit S. Chryſoſtomus in Actis cap. 6. priùs Chriſto in cruce illuſerant, obedierunt Euangelio. Actor. 6. Quis iam veniam à Chriſto non ſperet, ſi hanc illi conſecuti ſunt, qui in ipſum paulò antè tam immaniter ſæuierunt? Neque dicas Chriſtum tunc temporis, cùm pateretur, fuiſſe liberaliorem, quàm nunc eſſe velit. Infiniti enim valoris eſt ſanguis eius; quem propterea etiam poſt mortem è latere ſuo effundere voluit, vt intelligeremus in eo adhuc viuere pro nobis miſericordiam ad peccata expianda, etiamſi ea repetamus.

Quare Audit. proijciamus nos in mare iſtud inexhauſtum amariſſimæ paſſionis Domini, non ſubmerget, ſed lauabit nos & ſuper niuem dealbabit, vt ita de illorum numero ſimus, de quibus dicitur Apoc. 7. *Hi ſunt, qui lauerunt ſtolas ſuas & dealbauerunt eas in ſanguine Agni. Ideò ſunt ante thronum Dei.*

THEMA

THEMA QVARTVM.

Quomodo Abraham viderit diem paſſionis Chriſti.

1. *Vidit Dei filium ſe ad patiendum offerentem.*
2. *Vidit montem Caluariæ in monte Moria.*
3. *Vidit baiulantem crucem.*
4. *Vidit ſpinis coronatum.*
5. *Vidit crucifixum.*
6. *Vidit morientem & immolatum ſecundum humanitatem.*
7. *Vidit reſurgentem.*

Abraham pater veſter exultauit vt videret diem meum, vidit & gauiſus eſt. *Ioan.* 8.

NOn pauci Patres volunt diem Chriſti, quem in ſpiritu & typo vidit ac præuidit Abraham, eſſe diem paſſionis eius, vti Chryſoſtomus, Ambroſius, Proſper. Audiamus S. Chryſoſtomum hom. 47. in cap. 22. Geneſ. *Quomodo vidit*, inquit, *qui temporibus præceſſit? per figuram, per vmbram. Sicut enim hic ouis oblata eſt pro Iſaac: ita etiam rationalis agnus oblatus eſt pro mundo. Oportebat enim in vmbra deſcribi & præſignari antea veritatem.* Ita ille. Cùm enim myſteriũ Dei hominis crucifixi, neceſſariũ quidem hominum generi, arduum tamen ac difficile eſſet, futurum Iudæis ſcandalum, Gentibus autem ſtultitia; neceſſarium fuit vt per præuias figuras ac vaticinia mitigatâ quaſi eius difficultate, via ſterneretur ad eius fidem. Quam ob cauſam hanc Iſaaci, lignum portantis, figuram præmiſſam inter alias, vt Chriſti paſſio faciliùs crederetur, vult Tertullianus libro tertio aduerſus Marcion. cap. 18. Mirandum hoc ſpectaculum vt videret Abraham, exultauit & gauiſus eſt, non ſanè, propter initium & medium, quæ triſtiſſima fuerunt; ſed ob lætiſſimum finem, qui fuit gloria reſuſcitati Chriſti, & redemptio ac ſalus noſtra. Quid verò potiſſimùm de paſſione illâ viderit, nunc inquiramus.

I. Vidit Dei filium ſe ad patiendum offerentem. I. Vidit Dei filium ſe ex voluntate patris ad mortem offerentem. Et vbi hoc vidit? Quando ducens filium ad locum ſacrificij, ferens vnâ manu ignem, ad ſuccendendum rogum: alterâ gladium, ad mactandum filium audijt filium ſibi dicentem: *Pater mi, ecce ignis & ligna; vbi eſt victima holocauſti?* Et quando filius à patre ſe ligari paſſus eſt, (cùm bene poſſet fugere) & veluti agnus obmutuit: Et quando intelligens ſe fore victimam, lubens volens obtulit ſe ad mortem, etiamſi non Deus ſed pater ſolus id mandaret, vt ſcribit Ioſephus lib. 1. Antiq. c. 13. Gladius denotabat Dei patris iuſtitiam, quæ peccata hominum plecti poſtulauit: ignis verò amorem illum, quo *ſic dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret* in pretium pro redemptione hominũ: & quo acceptare pretium illud voluit à nihil ſibi debente filio. Pugnabant in corde Abrahæ affectus erga filium, & præceptum Dei vrgens: amor Dei & amor carnis pugnabant etiam in Deo iuſtitia & miſericordia: Ita erga peccatum, & amor erga homines; vnde vtrique ſuus locus datus eſt. Verùm vmbram tantùm vidit Abraham, quia magnum nimis diſcrimen eſt inter filium Dei & filium hominis. Quid mirum ſi ſeruus offerat Deo vitam, à quo eam accepit? at filium Dei ſe offerre pro ſeruis, quàm ſtupendum & quantum hoc eſt? adhęc Iſaac acceptauit quidem libens Dei & patris voluntatem: at Dei filius ſe ad mortem ſponte obtulit; *exultauit* enim *vt gigas ad currendam viam*, qui cùm iniquiſſimè accuſaretur, non aperuit os ſuum: cùm pateretur, non comminabatur. Denique cum deſiderio pati deſiderauit, vti indicauit verbis illis: *Baptiſmo habeo baptizari, & quomodo coarctor donec perficiatur!*

II. Vidit montem Caluariæ in monte Moria. II. Vidit montem Caluariæ velut locum ſupplicij funeſtum. Vbi? Quando *eleuatis oculis vidit locum procul*, vbi filium immolare debebat; qui exinde appellatus eſt: *Dominus videbit*, vti Gen. 22. dicitur. Vidit, inquam, in ſpiritu, ibi ſupplicium ſumendum de ſecundo Adamo, vbi primus ſepultus erat. Etenim Mons Moria plures colliculos habet, qui omnes vno *Moria* nomine comprehenditur; in vno extructum eſt templum, in altero qui eſt Caluariæ, crucifixus eſt Dominus, vbi & Adam ſepultus. Cæterùm in aſpectu huius montis deprocul ſolus Abraham territus & nouo enſe transfixus fuit; non Iſaac, qui neſciebat ſe immolandum. At verò Chriſtus vidit locum ſui ſupplicij, montem Caluariæ magis adhuc procul, in totâ ſc. ſuâ vitâ; ſed è vicino in monte Oliueti, vbi eius aſpectu pauefactus copioſum ſanguinem fudit. Bene ergo dictus eſt is locus: *Dominus videbit*. Vidit enim ibi clarè & diſtinctè omnia tormenta ſua, alapas, ſputa, contumelias, deriſiones, flagella, ſpinas, veſtem albam & coccineam, crucem, clauos, ſitim, fel, acetum, probra, mortem acerbiſſimam; eaque viſio tam tremenda fuit, vt coegerit Chriſti ſanguinem ebullire & fugere è ſede ſuâ ac membra omnia perrumpere; quem tamen fugientem retinuit, vt ab alijs funderetur; quod indicauit in illâ oratione: *Tranſeat à me calix iſte; verumtamen non mea, ſed tua voluntas fiat.*

III. Vidit baiulantem crucem. III. Vidit filium Dei vnicum, dilectiſſimum, innocentiſſimum, ſanctiſſimum, ob alienam culpam, noſtram ſcilicet, crucem in ſe ſuſcipientem, ducique eâ onuſtum ad Caluariæ montem, crucifigendum. Qualis viſio iſta? Et vbi hoc vidit? Quando ipſe accepto Dei mandato, ligna holocauſti impoſuit filio ſuo Iſaac, vnigenito, dilecto, & duxit eum ad montem Moria immolandum. Iſaac ſignificat *riſum*, ob riſum & gaudium patris, cùm ei promiſſus à Deo fuit; Geneſ. 17. & notat Dei filium, qui fuit *riſus & gaudium vniuerſæ terræ*, ait Rupertus. Fuit Iſaac vnigenitus ex Sara, patri dilectiſſimus, innocentiſſimus; Chriſtus filius Dei patris vnicè dilectus, fons omnis ſanctitatis. Oneratur Iſaac faſce lignorum & ducitur ad montem Moria, ac, ſicut Liranus ibi ſcribit, ligna

ligna, quæ priùs aſinus geſtârat, à dorſo aſini transfert Abraham in dorſum filij, ſic Dei filius oneratur alieno peccatorum onere ferendo in dorſo ſuo. peccatis ſcilicet aſini, hoc eſt, Adami ſeu hominis, de quo Pſal. 48. dicitur: *Homo cum in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis*; iuxta id Iſa. 53. *Et poſuit in eo iniquitates omnium noſtrûm.* Nimirum tam graue pondus id erat, vt non niſi Dei filius robuſtiſſimus id geſtare poſſet; quin & ipſum Dei filium depreſſit in Oliueto, & dum crucem efferret, ter proſtrauit, vt ſcribit Adrichomius in deſcript. terræ ſanctæ, adhæc ligna illa multa erant ad rogum extruendum, quia & peccata hominum innumera: ligna erant ſyluestria, infrugifera, ad ignem nata; & peccata quid niſi ignem merebantur? Ergo vt Iſaac, ita & Dei filius ductus eſt ad immolandum; quia tam grauis offenſa & læſæ maieſtatis diuinæ crimen, non niſi pretioſiſſimo, quod habet homo, vitâ ſcilicet & ſanguine luendum erat, Iſaac duos ſeruos ſuos ad montis radicem hærere cum aſino iuſſit, nec ad oneris partem ferendam vocauit: ſic Dei filius torcula calcauit ſolus; homines reos liberos dimiſit: ſolus etiam ipſe morti ſeſe obtulit, quando in Oliueto ſolus prodijt obuiam cohorti, addens: *Si ergo me quæritis, ſinite hos* (diſcipulos) *abire*; vti factum. Verùm circa iſtud parum vidit Abraham: non enim vidit Chriſtum ſub ponderoſâ cruce ſæpiùs collabentem, non crucem in coronam ſpineam multoties impactam, non vidit vnà cum latronibus ad mortem adductum, non vidit hinc inde truſum & impulſum, non percuſſum & ſtimulatum, non felle & myrrhâ potatum, non obuiantem lachrymanti matri, non coram tantâ ſpectatorum multitudine. Denique Iſaac neſciebat ſe portare ligna in quibus immolandus eſſet, Chriſtus id ſciebat. Iſaac robuſtus erat, Chriſtus debilitatis & penè exſanguis. Iſaac cum maximâ patris commiſeratione eductus eſt: Chriſtus cum maximâ inimicorum inſultatione.

IV. Vidit ſpinis coronatum.

IV. Vidit etiam Chriſtum ſpinis coronatum. Vbi? Quando vidit arietem inter vepres cornibus hærentem, ſeu vt eſt in Hebræo, *in implexu veprium ad arborē Sabec*, (vt habent 70. & Hieronymus) quę vox ſignificat *remiſsionem*. Vepres ſpineam coronam, quæ Chriſti capiti implexa & impoſita fuit, manifeſtè exprimebant. Verùm parum vidit Abraham. Non vidit flagellatum, non vidit oculos ſanguine defluente perfuſos, ita vt non niſi compreſſis priùs oculis matrem intueri poſſet, vt ait S. Brigitta. Adhæc vepres illi caput arietis non penetrarunt, ſed cornibus tantùm adhæſerunt; at verò Chriſti caput vulnerarunt, penetrarunt & dirè cruciarunt. Non vidit Abraham ignominiam, quâ ſpinæ in formam coronæ pro ludibrio capiti Chriſti impoſitæ, non veſtem coccineam, non deriſionem & fictam adorationem, non alapas & ſputa.

V. Vidit crucifixum.

V. Vidit Chriſtum Crucifixum, quando filium ſuum alligauit poſuitque ſuper ſtruem lignorum. Ibi enim Chriſtum aſpexit per figuram, in crucem poſitum ibique alligatum & à patre derelictum. Magna virtus & ſtupenda obedientia Iſaaci, qui patitur ſe ligari inſtar ouis & poni ſuper ſtruem immolandum, nec contra quidquam mutit. Maior filij Dei, qui patitur ſe in crucem affigi & ibi à patre omnique ſolatio deſtitui. Iſaac alligatur à compatiente patre: Chriſtus ab improbis militibus cum furiâ deijcitur in crucem. Iſaac alligatur, Chriſtus clauis affigitur. Iſaac vnum gladij expectat ictum: Chriſtus verò plurimos & ſentit & præſentit. Qualis ictus probra Iudæorum & deriſiones? qualis militum pro veſte eius ludentium! qualis matris præſentia & deſolatio! qualis ſitis! qualis Solis æſtus vulnera eius diducens, & muſcis denuò configenda exponens?

VI. Vidit morientem & immolatum ſecundum humanitatem.

VI. Vidit morientem Dei filium & immolatum, ſecundum humanitatem intactâ diuinitate. Vbi? Quando iuſſu Angeli ſeruauit Iſaacum eiuſque loco arietem mactauit. Iſaac hoc loco diuinam Chriſti naturam, aries humanam innocentiſſimam notauit: Rurſum ouis Chriſtum, Iſaac mundum. Ouis innocens mori debuit, vt homo nocens, qui quaſi per riſum (quod ſignificat Iſaac) peccat, ſaluus fiat. Quomodo ſine dolore & lachrymis ferat hoc peccator? Dauid videns populum ſuum plecti morte & peſte ob peccata ſua, exclamat: *Ego ſum qui peccaui: illi, qui oues ſunt, quid fecerunt?* Iam ſi S. Gregorius Nyſſenus aſpiciens imaginem Abrahæ filium immolantis continere lachrymas non potuit, vti fatetur ipſe in Orat. de Deitate filij & Spiritus S. nos aſpicientes imaginem Dei patris immolantis filium à fletu temperabimus? Quid enim plus eſt immolari filium hominis, an immolari filium Dei? Abraham vidit morientem arietem, non vidit morientem filium ſuum: contentus fuit Deus pronâ voluntate Abrahæ & filij eius; vnde filium ei donauit. Sed non ita Deus egit cum filio ſuo, qui poſt tot tantoſq; cruciatus mori denique debuit. O qualis morbus eſt peccatum, quod non niſi morte filij Dei potuit deleri! Medici & chirurgi extrema quæque tentant, antequam pedem aut brachium reſecent affecto. Quid non tentatum vt peccatum ſanaretur! ſed nil profectum, abſcindi ipſum caput debuit. Denique Abraham non niſi per vmbram vidit morientem Dei filium. Non audiuit cum clamore orantem: *Pater in manus tuas commendo ſpiritum meum*: non vidit inclinantem caput; non vidit clauſa illa lumina, quæ mundo lucem dabant: non pallentem faciem: non rigentia membra.

VII. Vidit reſurgentem.

VII. Vidit Chriſtum reſurgentem & quidem cum ingenti lucro & ſobole ſuæ poſteritatis. Vbi? Quando Iſaacum ſibi reſtituendum in ſpiritu præuidit, non dubitans eum à morte reſuſcitandum; ob quam cauſam ad ſeruos dixit; *Ego & puer illuc properantes, poſtquam adorauerimus, reuertemur ad vos.* Quomodo puer, ſi immolandus erat? quia nimirum credidit, *quia & à mortuis reſuſcitare potens eſt Deus*, vt ait Apoſtolus ad Hebr. 11. Promiſerat enim ipſi ſemen longæuum ex Iſaac. Vidit ergo rediuiuum Chriſtum, cùm vidit Iſaacum, quem

iam

iam pro mortuo habuit, ſeruatum, ſibiq́ue incolumen à Deo redditū. Vidit rediuiuum cum ingenti gaudio & cumulo electorum è limbo eductorum, partim vnà cum ipſo reſurgentium; partim ſuo tempore reſuſcitandorum ad ęternam vitam, quando audiit à Deo ibidem: *Quia feciſti hanc rem & non peperciſti filio tuo vnigenito propter me, benedicā tibi & multiplicabo ſemen tuū ſicut ſtellas cæli, & velut arenam, quæ eſt in littore maris: poßidebit ſemē tuum portas inimicorum ſuorum; & benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terræ.* Quę omnia in Chriſto impleta sūt, vti etiam pręd ixit Iſaias cap. 53. *Si poſuerit pro peccato animam ſuam, videbit ſemen longæuum.*

Atque hinc proceſſit gaudium Abrahæ ex Chriſti, inquam, reſurrectione præuiſâ in filio ſuo, ſibi quaſi ab inferis reſtituto. Verùm antequam ad hoc gaudium veniret, priùs viam mœſtitiæ ambulare debuit, cùm in montem Moria aſcenderet filium immolaturus. Sic igitur & nos priùs per hos dies Chriſto compatiamur & paſſionem eius cum mœrore recolentes pergamus cum eo in montem Caluariæ. Sic fiet vt in paſchate rediuiuum recipiamus, exultemus & gaudeamus, dicentes: *Hæc dies, quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in eâ.*

THEMA QVINTVM.

Chriſtus aries gregis, hoc eſt Dux & caput Martyrum.

1. *Quia præcellit omnes Martyres ob perſonæ excellentiam.*
2. *Præcellit paßionis duratione.*
3. *Paßionis acerbitate.*
4. *Præcellit causâ.*
5. *Præcellit effectu.*

Abraham pater veſter exultauit vt videret diem meum: vidit, & gauiſus eſt. *Ioan.* 8.

Videre aliquem dicimur non ſolùm cùm in propria perſona ipſum intuemur, ſed etiā cùm in aliquo ſimili, imagine vel figurâ. Non vidit Abraham Chriſtum modo priore, ſed hoc poſteriore, & quidem tunc, quando inhibitus ab immolatione filij, *poſt tergum vidit arietem inter vepres cornibus hærentem*, quem loco filij mactauit, Gen. 22. Ita enim S. Auguſtinus ſer. 71. de temp. *Aries ille*, inquit, *qui inter ſpinas tenebatur, & ipſe typum Domini habuiſſe videtur.* Nā *& Chriſtus quaſi cornibus inter ſpinas hærebat, quando ad crucis cornua clauorū confixione pendebat.* Sed hîc quęſtio occurrit, cur aries, non alia de grege ouis, Abrahę obiectus eſt? Ouis certè eſt aries, de qua Iſa. 53. dicitur: *Sicut ouis ad occiſionē ducetur*, non tamen pręcisè ouis, ſed ouium dux & præceſſor; quod apertè exponitur Ier. 11. vbi habetur: *Ego quaſi agnus manſuetus, qui portatur ad victimam.* in Hebr. *Ego quaſi agnus dux reliquorum*; vti Blaſius Viegas aduertit in c. 12. Apoc. Martyres ſunt oues teſte Apoſtolo ad Rom. 8. *Aeſtimati ſumus ſicut oues occiſionis.* Horum ergo dux Chriſtus eſt velut aries, gregis ductor; qui proinde à S. Auguſtino appellatur *caput martyrum*, vt ſer. 2. de S. Stephano: *Chriſtus ergo caput martyrum prior paſſus eſt.* Non quidem ita prior, vt nullus eum martyr tempore præceſſerit (fuere enim & in V. T. martyres) ſed prior in nouo Teſtamento, & ita prior, vt nullius paſſio ſiue in noua ſiue in veteri lege, paſſioni eius cōparari queat: ſed omnes quotquot erunt & fuerunt martyres, palmam ei cedere & quidem infinitis paraſangis debeant. Veriſſimè enim S. Ambroſius lib. 10. in cap. 22. Lucæ: *Paßio Domini*, inquit, *æmulos habet, pares non habet.* Nunc ergo videamus, quantum Chriſti paſſio pręcellat paſſiones quorumcumque Martyrum.

I. Quia præcellit omnes Martyres ob perſonæ excellentiam.

I. Præcellit perſonæ excellentiâ, quia paſſio ipſius Dei fuit, reliquæ hominum fuére. Vnde S. Auguſtinus ſent. 275. ait: *Chriſti paßio omnes ſuperat paßiones, quia cum autore vniuerſitatis nulla cuiuſquam eſt comparatio creaturæ.* Homines paſſioni ac morti obnoxij ſunt, rei pręſertim, Deus verò à morte & paſſione alieniſſimus eſt; qui nec mori poteſt, niſi aſſumptâ aliquâ naturâ mortali, quod fecit Dei filius; & præfiguratum eſt in Iſaac & ariete. Aries mactari & immolari debuit, quia oues ad macellum ſpectant: non Iſaac, innocentiſſimus filius. Homines quaſi oues ſunt, & quaſi oues errârunt omnes (Iſa. 53.) Chriſtus Dei filius erat, cuius natura mortem excludit, & innocentia non commeruit. Non de pari corio luditur, quando vile aliquod mancipium prouocat Regem ad duellum: nec paris miraculi eſt, cùm ſe homo ad mortem offert, & cùm Deus. Quantò excelſior eſt perſona, tantò maior eſt depreſſio, cùm ſe ad crucem vſque demittit: quis autem Deo excelſior? Hinc veriſſimè Dei filius per os Prophetę dixit Pſalm. 87. *Poſuerunt me in lacu inferiori, in tenebroſis & in vmbrâ mortis* ſiue *in lacu infimo*, vt Hebræi & Græci legunt. *Quis eſt autem*, inquit S. Auguſtinus in eum locum, *lacus infimus, niſi profundiſsima miſeria, quâ non ſit profundior? Vnde alibi dixit: Eduxiſti me de lacu miſeriæ*, Pſalm. 39. Nec enim vllus vmquam hominum tam naturâ & nobilitate ſublimis, tamq́ue moribus innocens patibulum ſubiit, aut tam indigna paſſus eſt, vti Chriſtus Dominus.

Adhæc ipſe poſuit animam ſuam tamquam Dominus vitæ ſuæ: non ita Martyres, qui dederunt Deo vitam, quam ab eo acceptam, iure merito reſtituere eidem debebant. Vnde Machabæorum Martyrum tertius, linguam & manus poſtulatus vt extenderet, ait: *E cælo iſta poßideo, ſed propter Dei leges nunc hæc ipſa deſpicio.* 2. Mach. 7. q. d. reſtituo Deo, quod accepi ab eo. Itaque Martyres vitam aliquando morituri neceſſariò Deo reddituri erant, ſolùm anticipatione aliquâ obtulerunt: velut ſi ſubditus fundum cedat domino ſuo viuens, quem cedere debet moriens. Magis Deo ſubiecti ſumus, quàm ſint bruta nobis. Ea verò

ad vſum

Digitized by Google

ad vſum & delectationem noſtram, capimus, vexamus, agitamus, mactamus. Quid mirum ſi eodem iure agat in nos Deus? Chriſtus autem nemini mortalium ſubiectus fuit; in cuius proinde poteſtate erat ponere animam ſuam. Martyres ad hoc vel à Tyrannis coacti ſunt, vel certè cogi poterant. Quis autem cogat Deum? nónne ipſe vnico verbo, *Ego ſum*, proſtrauit armatam in Oliueto cohortem? Hinc Dominus Ioan 10. *Nemo tollit eam* (animam meam) *à me, ſed ego pono eam à meipſo.*

II. Præcellit paſſionis duratione. II. Præcellit paſſionis duratione; adeò vt à S. Ioanne Apoc. 13. dicatur *agnus occiſus ab origine mundi.* Quâ ratione verò? Primò quidem per figuras varias, vt minori ſcandalo eſſet & magis fidem mereretur (vti notat Tertullianus lib. contra Iudæos capite 10.) ab initio mundi prænuntiatus eſt. 1. in ſacrificio Abelis, qui ouium primogenita obtulit Deo, deinde ipſemet à fratre quaſi agnus innocens occiſus & victima Deo factus eſt. Geneſ. 4. 2. in ſacrificio Abrahæ, quando loco filij immolauit arietē Gen. 22.3. in agno paſchali Exod. 12.4 in iugi ſacrificio, ſeu agno quotidiè manè & veſpere offerendo. Exod. 29. Verùm hæ figuræ nihil doloris attulere Chriſto. Secundò igitur occiſus eſt ab origine mundi, & adhuc occiditur vſque ad finem illius, dum in omnibus ſeruis & membris ſuis præſertim Martyribus, & ipſe paſſus & occiſus eſt, patitur & occiditur velut Dominus & caput eorum. Ita ſcribit S. Paulinus ep. 27. ad Aprum: *Ab initio*, inquit, *ſæculorum Chriſtus in ſuis patitur & triumphat in Abel occiſus eſt à fratre: in Noë irriſus à filio: in Abraham peregrinatus: in Ioſeph venditus: in Moſe expoſitus & fugatus: in Prophetis lapidatus & ſectus: in Apoſtolis terrâ marique iactatus: in Martyribus toties & tam variè occiſus. Ipſe & in te patitur opprobria, & ipſum in ſe odit hic mundus: ſed gratias ipſi, quòd vincit, cùm iudicatur & triumphat in nobis.* Similiter loquitur S. Cyprianus l. de laude martyrij: *Martyr in illâ crudelitate carnificum, plus pro quo patitur Chriſtus, quàm ipſe patiatur*, inquit Confirmari hoc ex eo poteſt, quod in vita S. Franciſci Xauerij l. 6. c. 4. ſcribit Turſellinus in Xauerio caſtello, adeoque in ipſâ natali Franciſci domo ligneam Chriſti crucifixi effigiem, *quoties Xauerius graniùs aliquid pateretur in Indiâ (quod ex eius literis domeſtici collatis temporibus compererunt) haud dubio ſudore fluxiſſe: porrò eo ipſo anno, quo Xauerius extinctus eſt, ferijs ſextis deinceps omnibus per annum totum ſudâſſe ſanguine.* Quemadmodum igitur Arca fœderis toto tempore, quo per Iordanem tranſiere Hebræi, in medio Iordanis alueo ſtetit & impetum aquarum ſuſtinuit, Ioſuë 3 ita veriſſima fœderis Arca Chriſtus omnium membrorum ſuorum paſſiones & ipſe quaſi pertulit, in medio tribulationis cum ipſis exiſtens. Hinc Matth. 25. ait: *In carcere eram & viſitaſtis me.* vtique in SS. martyribus & alijs iuſtis, in quibus & ipſe quaſi pugnat, iuxta id Cypriani: *Chriſtus ſummus fuit martyr, hodieque pugnat & vincit in Martyribus.* tr. de dupl. martyrio. Accedit S. Auguſtinus in pſalm. 142. ſcribens: *Niſi Chriſtus & in membris ſuis, h.e. fidelibus ſuis preſſuram ipſe pateretur, Saulus in terrâ, Chriſtum in cœlo ſedentem non perſequeretur.* Denique paſſio Chriſti non vno aut altero die, ſed totâ eius vitâ durauit; ſiquidem eam diſtinctiſſimè per omnia præuiſam præ oculis ſemper habuit: cuius proinde toties mentionem fecit. Et hinc eſt, quod Marci 10. ad diſcipulos duos dixit: *Calicem quidem, quem ego bibo bibetis: & baptiſmo quo ego baptizor, baptizabimini.* Quomodo iam tunc calicem paſſionis bibit & baptizatus eſt ſuo ſanguine, cùm necdum pateretur, ſed aſcenderet primùm Ieroſolymam ad patiendum? vtique per præuiſionem, quâ calicem illum menti ſuæ obuerſantem continuò quaſi hauriebat.

III. Paſſionis acerbitate. III. Paſſionis acerbitate. Nam inprimis alij Martyres ſubinde recreati fuêre cœleſti conſolatione & quaſi rore aliquo in æſtu tormentorum aſperſi, vti plurimi teſtati ſunt: at non ita Chriſtus, qui omni prorſus ſolatio in paſſione deſtitutus fuit, quod indicauit eo verbo: *Deus meus, Deus meus quare me dereliquiſti?* Et iterum quando ad montem Olíueti pergens, breui capiendus dixit: *Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem.* Luc. 22. Priuata nimirum omni conſolatione, quam in parte inferiore ſentiret: *ſequeſtratâ delectatione diuinitatis æterna: tædio meæ infirmitatis afficitur*, inquit ibi S. Ambroſius Luculentiùs Laur. Iuſtinianus l. de agone Chriſti c. 1. *Deus*, ait, *in puris naturalibus ſenſibilē partem reliquit. Fluenta enim æterna voluptatis continuit, ne impetu quo ſolebant, emanarēt in ipſum.* Diuinitas ergo Verbi vires quidem ad patiendum humanitati dabat: non tamen delectationem aliquam ex beatitudine animæ ſenſitiuæ eius parti communicabat, quâ aſperitas paſſionis aliquantulùm mitigaretur. Merum igitur & purū fel ſine omni mellis admixtione hauſit Dominus, quia pro omnibus patiebatur, iuxta id pſal. 74. *Calix in manu Domini vini meri plenus mixto.* Quomodo merum ſi mixtum? vtique merum ipſi Domino, mixtum alijs conſolatione aliquâ. Quam ob cauſam videtur reſpuiſſe vinum myrrhatum, porrectum ſibi ante crucifixionem, ne conſopitis inde ſenſibus dolores minùs perſentiſceret. Quod vt Hebræis etiam modo aliquo inſinuaretur, quò ſuo Redemptori gratiores ſe exhiberent, præceptum eis eſt, ne mel ſacrificijs ſuis adderent, Leuit. 2. quia videlicet Chriſtus ſine omni conſolationis melle peccata eorum expiaturus eſſet.

Deinde quia à propriæ gentis hominibus paſſus eſt, nec non à proprio diſcipulo traditus; vti queritur Pſ. 54. *Quoniā ſi inimicus meus maledixiſſet mihi, ſuſtinuiſſē vtiq; &c. tu verò homo vnanimis, dux meus & notus meus, qui ſimul mecū dulces capiebas cibos &c.* q.d. vt exponit Theod. *Ea quæ ab inimicis fiunt, toleranda & ferēda cenſemus: omnium moleſtiſſimum mihi videtur virum familiarem & concordē meum ſodalem & conuictorem factum, & diuinarum & humanarum rerum mecum conſcium res inimicas & hoſtiles facere.* Hinc Dominus aſcendens Ieroſolymam ad patiendum, quaſi ad feſtiua gaudia iret, præcedebat ſuos diſcipulos, ita vt ipſi ſtuperent magnâ animi alacritate, Marci 10. At quando eis in cœnâ

expoſuit, quid ab vno diſcipulo paſſurus eſſet, *turbatus eſt ſpiritu & dixit: Amen, amen dico vobis, quia vnus ex vobis tradet me.* Quaſi ſolam diſcipuli perfidiam ſentiret ac doleret. Omnes ad extremum, à quibus paſſus eſt, fuerunt creaturæ & ſerui eius. Quid autem atrocius, quàm à proprijs mancipijs vexari, opprimi, cruciari?

Denique quia ſupra vires humanas patiebatur, ſi D. Laurentio Iuſtiniano ſuprà citat. cap. 19. credimus. *Etenim,* inquit, *ſanè ſupra naturam erat, vt homo in tantis corporis doloribus conſtitutus viueret. Viuificabat ergo prorſus ſeipſum, vt ad tam diuerſa perferenda ſupplicia habilis fieret. Nam abſque diſpenſatione agi non potuit vt mortalis caro in paſſionis vegetaretur igne & in tribulationum non abſorberetur pelago.*

IV. Præcellit causâ. IV. Præcellit causâ. Nam imprimis Chriſtus paſſus eſt pro bono & ſalute hominum, non ita Martyres, qui ſuâ paſſione non poterant hominibus parere ſalutem, quam ipſimet expectare à Deo debebant: itaque ſibi tantùm & ſuæ ſaluti conſulebant, ſibi coronas parabant: dum in ſtadio pugnabant. Ipſi fuderunt ſanguinẽ ad inſtar ægrorum, qui ſecant venam, vt ſanitatem recipiant: Chriſtus vſquequaque ſaniſſimus venas ſuas aperuit, vt ſalutem ægro generi humano compararet, idque mero & gratuito amore, nihil à nobis mercedis expectans, vti Zacharias canit; *Per viſcera miſericordiæ Dei noſtri viſitauit nos oriens ex alto, illuminare his, qui in tenebris & in vmbra mortis ſedent.* Lucæ 1. Quòd ſi Martyres pro accepto redemptionis beneficio vitam Chriſto offerebant, eam non tam dabant quàm reddebant. Audiamus Saluianum lib. 4. de prouid. *Prima,* inquit, *hæc retributio eſt, vt mortem pro morte reddamus, ac pro eo, quòd mortuus pro nobis eſt, pro nobis nos moriamur omnes: tametſi minoris multo pretij mors noſtra eſt quàm ſua. Quo fit vt etiam mortem ſuſcipiamus, debita tamen non exſoluamus* &c. Deinde cauſa, propter quam à Iudæis ad tam dira tormenta tamque infamem mortem condemnatus eſt, fuit iniquiſſima, ſummæ ingratitudini coniuncta. Nemo vnquam talia & tanta beneficia mundo contulit, nemo conferre potuit, quanta Chriſtus impertijt: nemo igitur vnquam tam iniquam mercedem accepit: nullius igitur martyrium paſſioni eius comparandum, nedum præferendum. Eam ingratitudinem inſinuauit Dominus Iudæis Ioan. 10. *Multa bona opera,* inquit, *oſtendi vobis ex Patre meo, propter quod eorum opus me lapidatis?* Et Pſalm. 34. *Retribuebant mihi mala pro bonis, ſterilitatem animæ meæ:* vt nimirum labor, conatus, opera, poſteritas, nomen memoria mea extingueretur, laborabant. Quanta hæc ingratitudo! quantum ea vrit homines præſertim ſapientes! quantum infigit aculeum! Cuculi ingratitudo in prouerbium abijt, quòd ab aliena matre fotus, excluſus, alitus & quidem præ ceteris liberaliùs, tamquam maior alijs pullis, ſummeque adamatus, tandem deuoret altricem ſuam apud Aldrou. libro quinto Ornith. capite decimoſeptimo. Ad hoc idem rependit ſynagoga ſummo benefactori & nutricio ſuo Chriſto.

V. Præcellit effectu. Suo enim ductu & exemplo traxit hic aries poſt ſe innumerabilem gregem Martyrum, qui omnes velut oues occiſionis ſponte ſuâ perrexerunt imò anhelârunt ad macellum, vt Duci ſuo in paſſione, quoad poſſent, conformes fierent. Sicut ergo *aſcendente Domino in nauiculã, ſecuti ſunt eum diſcipuli eius.* Matth. 8. ita aſcendente eo in crucem, ſecuti ſunt eum Martyres ſine numero. Vnde S. Ambroſius in cap. 23. Luc. ait: *Vnius diei triumphus fecit omnes propè iam homines triumphatores.* Proptereà Tyrannus quidam, teſte D. Chryſoſtomo ſerm. in Iuuentinum & Maximum tom. 3. bellum mouere Chriſtianis manifeſtè nolebat: *Omnes enim,* dicebat, *ad martyrium quaſi ad aluearium apes volabunt. Hæc autem non à ſemetipſo habebat, ſed à progenitoribus ſuis didicerat.* Fuit itaque ſanguis Chriſti quaſi modicum fermenti, quod peruaſit, viuificauit & roborauit orbis maſſam vniuerſam. V. Præcellit effectu.

Deinde à paſſione Chriſti deſumpſére ſuas ad patiendum vires quicumque alij Martyres, vt teſtatur Ioannes Baptiſta Ioan. 1. *De plenitudine eius* (Chriſti) *omnes nos accepimus.* Quod videtur indicâſſe Dominus, quando in die reſurrectionis ſuæ oblatum ſibi piſcem comedit, & reliquias dedit diſcipulis, Luc. 24. Ipſe enim in cruce totus igne amoris quaſi piſcis aſſus fuit, cuius guſtu roborati diſcipuli alijque innumeri ad martyria proſilierunt.

Iam verò poſtquam Ducem & caput Martyrum vidimus, ſupereſt vt nos etiam cum capite velut membra patiamur in hoc mundo, ſi cum ipſo glorificari cupimus in cœlo. *Pudeat,* inquit S. Bernardus ſerm. 5. de omnibus SS. *ſectari gloriam membra, quibus caput ſuum tam ingloriam exhibetur. Pudeat ſub ſpinoſo capite membrum fieri delicatum.*

DOMI-

DOMINICA PALMARVM.

Themata.

I. Quomodo introducendus in animam Chriſtus.

II. Proceſſio fidelium conducens Chriſtum in cœleſtem Ieroſolymam.

III. Quid potiſſimum agendum in ſeptimana S.

IV. Varij rami benedicti varijs diſtribuuntur.

V. Præparatio ad S. Communionem.

VI. Cum palma obuiandum Chriſto patienti in hac ſeptimana S.

THEMA PRIMVM.

Quomodo introducendus in animam Chriſtus.

1. *Aſina ſoluenda, anima peccatrix.*
2. *Adducenda Chriſto anima in S. communione.*
3. *Chriſtus ſuſcipiendus & modo debito.*
4. *Luxus veſtium deponendus.*
5. *Habitus vitioſi exuendi.*
6. *Chriſto gratia agenda.*

Dicite filiæ Sion: Ecce Rex tuus venit tibi manſuetus, ſedens ſuper aſinam. *Matth. 21.*

SANCTVS Chryſoſtomus hom. 30. in Geneſ. ita concionari circa hoc tempus incipit: *Ecce tandem ad finem S. Quadrageſimæ venimus & ieiunij nauigationem perfecimus appulimusq́; Dei gratiâ in portum: Verùm non ideò negligentes ſimus, ſed hac de cauſa iterũ maius ſtudium, maiorem diligentiam maioremq; vigilantiam exhibeamus. Nam & naucleri cùm per multa maria tranſierint, & plenis velis oneratiſque mercibus in portum ingreſſuri ſunt, tunc maximã curam & ſolicitudinẽ gerunt, ne in ſcopulum vel petram quandã impingant, quæ omnes priores labores ſimul diſperdat. Et curſores quoque ita faciunt: cùm enim ad finẽ ſtadiorum perueniunt, vehementiorẽ ſeruant curſum, vt metam attingant & præmium mereantur. Athleta quoq; poſt plurima certamina & victorias, cùm pro corona certandũ eſt, maiori niſu omnia faciunt, vt coronati abeant. Itaque quemadmodũ naucleri, curſores & athleta, vbi ad finẽ veniunt, magis enituntur & vigilant, eodem modo & nos facere oportet. Quia in magnam hanc hebdomadã peruenimus Dei gratiâ, nunc maximè & ieiunij curſus intendendus, & magis continuandæ ſunt preces, faciẽdaque diligens & pura peccatorum confeſſio, & in bonis operibus ſedulitas, eleëmoſyna larga, æquitas, manſuetudo, aliæque virtutes: vt talibus ornati virtutibus, vbi in diem dominicum venerimus, domini liberalitate fruamur.* Vidimus ſuperioribus Dominicis quid per Quadrageſimam agẽdum nobis eſſet; nunc videndum ſupereſt, quid per hanc ſeptimanam agẽdum. Nec occurrit quid accommodatius, quàm id quod diſcipuli & turbę præſtiterunt Chriſto in hodierno ingreſſu. Nõ dubito enim vos omnes & ſingulos, ſi huic triumpho Chriſto interfuiſſetis, idẽ omninò facturos fuiſſe ad obſequium Chriſti, quod fecerunt diſcipuli & turbę. Ego, diceretis, adduxiſſem illi aſinum; ego arbores conſcẽdiſſem & ramos pręcidiſſem, ego veſtes exuiſſem eique ſubſtrauiſſẽ: ego denique acclamâſſem: *Oſanna Benedictus, qui venit &c.* Bene eſt, faciamus ergo hęc per iſtam ſeptimanam. Sed quî? audiamus.

I. Ad imperium Chriſti ierunt duo in Caſtellum, quod erat contra eos, & inuentã aſinã cum pullo ſoluerunt à pręſepio. Quid aſina niſi peccatrix anima? Sic enim Pſ. 47. dicitur: *Homo cùm in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt iumẽtis inſipientibus & ſimilis factus eſt illis.* Aſini communiter crucem lineis nigris in dorſo notatam habent: Chriſtiani cruce inſigniti, adeóque ſeruitio Chriſti deputati ſunt; verùm abripiuntur per peccatum in caſtellum, quod eſt contra eos, h. e. in ergaſtulum Dæmonis, qui diligenter eos cuſtodit & alligat ad ſtabulum ſuum, mundum ſcilicet ſordidis voluptatibus repletum, iuxta id Ioëlis 1. *Computruerunt iumẽta* (Hebr. *mula*) *in ſtercore ſuo*, Caſtellum illud & ſtabulum contra ipſos eſt; quia carcer eſt, ſeruans reos ad interitum eorum. Et tales quidem diu quęrere non eſt opus, ſtatim inuenientur, quia plerique tales; & vnuſquiſque ſi vel paulum velit in ſe ipſum inquirere, ſtatim inueniet talem aſinam. I. Aſina ſoluenda, anima peccatrix.

Hæc imprimis ſoluenda eſt à præſepio, cui alligata eſt, vinculo in nodum contorto. Vinculum quid niſi peccatum? nodus eſt eiuſdem peccati abſconſio ſeu reticentia. Soluitur hoc vinculum, cùm Confeſſario aperitur peccatum. Aperuiſti ex integro peccata? certus eſto, ſoluiſti nodum. Expuiſti venenũ? ſaluus & liber eris. Hîc multi ſeſe torquent, in ſoluendo nodo, in peccato aperiendo. At nónne ſtultum eſt, neſcire ſoluere nodum? non velle tam pernicioſum? non velle & è Turcę ergaſtulo ſeſe liberare, nónne multò adhuc ſtultius? Sed reclamat caro: Cur ſoluis aſinam? cur deſeris voluptates tuas? ſic occinebat Auguſtino conuerſionem meditanti: *Dimittíſne nos? & à momento iſto non erimus tecũ in æternum? & à momento iſto non licebit tibi hoc & illud in æternum?* libro octauo, Confeſſion. capite vndecimo. Obſiſtet tibi mundus & praui ſocij: Diabolus abſterrebit. Verùm dic; quia Dominus id iuſſit, & te opus habet, qui clamat, Iſa. 58. *Diſſolue colligationes impietatis.* Idem per Eccleſiam præcipit. Væ ergo tibi ni nodum iſtum ſoluas, quia confuſio æterna te expectat, cùm à Deo aliquando ſoluetur, ſicut nodus Gordius in loro Gordij ruſtici Phrygis factus nexu inſolubili, ab Alexandro M. enſe diſſectus. Audi Oſeam capite decimotertio. *Colligata eſt iniquitas Ephraim, abſconditum peccatum eius* (en quid eſt colligare? abſcondere peccatum) Quid igitur illi fiet?

dolores parturientis venient ei. Sicut enim prægnans puella,quæ ex ſtupro concepit,ſæpe, vt peccatum tegat, vterum ligat & conſtringit, ſed tandem partûs dolor ſimul & ignominia maior illam obruit. Sic accidet peccatori peccatum abſcondenti in die ſaltem iudicij,ſi non & in hac vitâ;quod ſæpe tamen fit,& expertus eſt Rex Dauid,qui adulterium ſuum omnibus modis celare conatus eſt,ſed fruſtrà;quia id reuelatum eſt Prophetæ Nathan, à quo & Dauidi exprobratum, & pòſt vndique publicatum, adeoque in ſcripturas ſacras inſertum, totique mundo manifeſtatum, denique multis modis punitum eſt,morte filij, nec Amnon, rebellione Abſalom: proinde quia ipſe ſponte non aperuit peccatum ſuum, gladio diſſectus eſt nodus, dicente Nathan: *Quamobrem non recedet gladius de domo tuâ vſque in ſempiternum,eò quòd deſpexeris me.* 2. Reg. 12.

II. Adducenda Chriſto anima in S.communione.

II. Adduxerunt iumenta & Chriſto impoſuerunt veſtimenta ſua ſuper ea,vt mitiùs & commodiùs in eis ſederet. Hunc in modum adducenda ad Chriſtum in S. communione anima,ſed cum præparatione debitâ,adeoque inſternenda & ornanda eſt certis virtutum actibus, qui tantum ſeſſorem decent, & ſuauiter, vt ſic loquar,in eâ ſedere faciant. Tales autem ſunt inprimis munditia corporis & animæ: vt non modò à peccato graui, ſed & à contaminatione carnis, etiam quæ in legitimo thoro fit,libera ſit. Scimus corruiſſe Dagon,(Veneris idolum, ſecundum Serarium & alios) quando arca fœderis in eius templum illata fuit ab Azotijs 1.Reg.5.Non timeat pollutus adducere in corpus ſuum filium Dei & virginis puriſſimum? Azotij poſt illud factum fœdo morbo puniti ſunt, quia ſcil. ad fœdum idolum induxerunt arcam. Et quid illis expectandum qui impuro ore ſuſceperunt Dei filium? Quanto ſæpe labore mulieres ſe ornant, vt placeant viris ſuis, vel etiam alienis aut iuuenibus laſciuis? quid ergo non laboris adhibere decet animam,vt placeat ſponſo ſuo Chriſto? Pelagia illa peccatrix Antiochiæ in aſello ſedens cum incredibili pompâ prodibat, compta & ornata vndique auro & gemmis, in ipſis adeò ſandalijs & pedibus: vnguentis & odoribus ſuis aërem perfundens ſtipata puellis & iuuenibus. Eam Nonnus Epiſcopus Edeſſenus ibi tum præſens, alijs Epiſcopis vultum auertentibus, intentis aſpiciebat oculis,pòſt facie in ſudarium depoſitâ altis ſuſpirijs tractis & largo lachrymarum imbre effuſo ait: *Ecce Deus ex hac feminâ nos indicaturus eſt.Quot enim horas ea conſumpſit in corpore ſuo comendo & ornando,quantum & quos ſumptus impendit vt placeret iuuenibus,et as forſan morituris: & nos habentes ſponſum immortalem, in quem deſiderant Angeli proſpicere, cuius pulchritudinem Sol & Luna mirantur, ampliſſima reponentem præmia fidem ipſi ſeruantibus, nihil ſtudemus ornandis miſeris animabus noſtris maculiſque abſtergendis, vt ei placeamus.* Moxque abijt in cubiculum ſuum manu diaconi ſui prehenſâ, ibique proſtratus cum lachrymis orauit: *Ignoſce mihi Chriſti ſocordiā meam. Ecce enim vnius diei ornatus in hac fæmina ſuperat omnem ornatū animæ meæ. Væ mihi miſero, qui aſſiſto ad S. altare tuum, nec exhibeo tibi pulchram, ſicut expetis, animam meam, &c.* vt ſcribit Iacobus Diaconus Heliopoleos in vitâ S. Pelagiæ 8. Oct. Lipel. Cogita hoc & tu acceſſurus ad Menſam Chriſti.

III. Chriſtus ſuſcipiendus & modo debito.

III. Chriſtum deſuper ſedere fecerunt. Nos etiam hoc inprimis tempore Chriſtum in nos per S.communionē ſuſcipiamus,ita vt deſuper nos ſedeat,velut Rex & ductor noſter.Nemo noſtrûm ſit, qui Chriſtum non ſuſcipiat, quia venit nobis, non ſibi: *Ecce Rex tuus venit tibi.* Iapones & Indi eâ demum de cauſâ ſuſceperunt S.Xauerium eiuſque fidem,quia viderunt eum propter ſe per tot maria & terrarum immenſa ſpatia veniſſe in terram ſuam. Chriſtus tibi de cœlo venit in S. communione & non admittes eum? non impones animæ tuæ? Verùm ita imponendus eſt, vt non infrà,ſed deſuper ſedeat,velut Rex & Dominus noſter, vt nos illi totos committamus gubernandos,ſicut ciuitas ſe tradit aduentanti ſuo Principi. Non ergo ampliùs eas quò tu vis, ſed quò te ducet Chriſtus verbo ſuo. Adhæc portemus etiam hac ſeptimanâ Chriſtum, delibando eius paſſionem & cum ipſo aliquid patiendo ſicut monet S.Paulus ad Heb.13.*Exeamus igitur ad eum extra caſtra,improperium eius portantes.*

IV. Luxus veſtium deponendus.

IV. Cædebant ramos ex arboribus & ſternebant in viâ,quâ iturus erat Dominus. Quinam iſti rami? *Palmarum*, ait S. Ioannes. Palma ſpecioſa valde arbor eſt, his terris incognita, quæ vno ſtipite præalto, recto & quaſi ſquamato conſtat, ſupernè prælonga ſua dilatat folia ſeu ramos, gladij formam referentes, veluti comas. Et quid deſignat niſi veſtitum luxuriantem,& ornatum corporis inſolentem, qui etſi toto anno, hoc tamen præſertim tempore,quo Chriſtus venit humilis,ſedens in aſinâ, præcidendus ac deponendus eſt? Ita enim Sanctus Bernardus ſer. 4.hebdom pœnoſæ: *Vniuerſi Chriſtiani hac ſeptimanâ humilitatē ſectantur præ ſolito ac præter ſolitum. Quis tam inſolens* vt (hoc tempore) *non humilietur?* Hinc Pontifex & Epiſcopi, Reges multi ac Principes hac hebdomade gloriam ſuam abijciunt ad pedes pauperum. S. Eliſabetha per hos dies nullum ſibi à gynecæo & ancillis honorem impertiri voluit, vt in eius vitâ. Sed difficile eſt,dicent aliqui,palmam aſcendere ad cædendos eius ramos, quia truncus eius, columnæ inſtar rectus, internodijs caret: difficile & nobilibus pompam veſtium abijcere. Agnoſco hoc & agnouit etiam Aaron, quando inſtantiâ impatientis populi iuſſus conflare vitulum, petijt ad conflandum omnium inaures, exiſtimans id populum minimè facturum, vti aſſerit S. Auguſtinus q. 141. in Exod. Et tamen amor ficti & bruti Dei,capitis, inquam, vituli, peruicit adoleſcentes etiam ac mulieres, vt in eius figmentum inaures ſibi detraherent. Igitur amore veri Dei non velint Chriſtiani deponere ornatum ſuum hoc ſacro tempore? Iudæi ramos vnà cum veſtibus ſuis ſubſtrauerunt Chriſti pedibus. Pedes hi ſunt pauperes, in lu-

in luto & ſqualore degentes, teſte Auguſtino Pſ. 51. In hos nunc impende, quod alioquin inſumeres in ornatum ſuperfluum & vanum.

V. Habitus vitioſi exuendi.

V. Exuebant veſtimenta ſua & ſternebant in via, vt ſuper illis incederet Dominus. Veſtimenta ſignificant habitus vitioſos, ob eorum quotidianum vſum & firmam adhęſionem; vnde etiam veſtitus dicitur *habitus*. Docet autem vt cum Chriſto reſurgente noui homines, nouo veſtiti modo viuendi reſurgamus. Vnde & antiquitus Catechumeni tempore paſchali habitum mutabant & album induebant vſque ad Dominicam in Albis, vbi iterum deponębant. Tunc enim Chriſtus Dominus velut ſponſus proceſſit de thalamo ſepulchri ſui, adſerens ſecum ſponſam, Patres è limbo ereptos, nouo habitu, gloriâ & honore circumdatus & glorioſi corporis dotibus ornatus; decet igitur vt amici ſponſi & qui ad nuptias inuitati ſunt, cum veſtibus itidem nouis & nuptialibus prodeant: ne cum homine illo non veſtito nuptialiter eiiciantur in tenebras. Igitur deponenda odia inueterata & inimicitiæ, reſtituenda bona aliena, eiiciendæ pellices & libri prohibiti: vitanda ebrietas & iracundia, vti monet S. Paulus ad Coloſſ. 3. qui cùm dixiſſet: *Si reſurrexiſtis cum Chriſto quæ ſurſum ſunt quærite*; ſubdit: *Nunc autem deponite vos omnia iram, indignationem, malitiam, blaſphemiam, turpem ſermonem de ore veſtro.* Omnia ergo hęc in lutum abijcienda & conculcanda ſunt, ita vt non reſumantur ampliùs, iuxta id ſponſæ Cantic. 5. *Expoliaui me tunicâ meâ, quomodo induar illâ? Laui pedes meos, quomodo inquinabo illos?* Sic enim & Chriſtus reſurgens non reſumpſit veſtes ſuas, quas priùs habuit; nec linteamina, quibus ſepultus fuit; ſed in ſepulchro ea reliquit. Et quis, quæſo, ſine horrore & ſuo & aliorum reinduere poſſet veſtem, dudum à ſe in ſterquilinium abiectam? Quis non auerſatur Iudęos, qui reſumptis, vt videtur, veſtibus ſuis, quem hodie, vt Regem exceperunt & honorârunt, poſt quinque verò dies vt hoſtem & malefactorem eiecerunt ac crucifixerunt?

VI. Chriſto gratiæ agendæ.

VI. Clamarunt dicentes: *Oſanna filio Dauid, Benedictus qui venit in nomine Domini: Oſanna in altiſſimis.* Hunc in modum Chriſto in Euchariſtia ſuſcepto laudes canendæ & gratiæ agendæ, cumque eo aliquamdiu commorandum in pia meditatione ſuæ paſſionis, gratiæ alicuius petitione, ſui ipſius oblatione, ſubſequente honeſtâ & graui conuerſatione; ita vt commoueatur totus homo, quemadmodum hodie ingrediente Ieroſolymam Chriſto *commota eſt vniuerſa ciuitas, dicens: Quis eſt hic?* Sic enim & Hebręi delapſo ad ſe manna dicebant; *Manhu! quid eſt hoc?* Hoc etiam prophetico ſpiritu præuidit & requirit Pſalmiſta Pſalm. 21. illis verbis: *Edent pauperes & ſaturabuntur & laudabunt Dominum, qui requirunt eum: viuent corda eorum in ſeculum ſeculi.* Sed hoc non faciunt, niſi pauperes & famelici, qui requirunt Dominum: cæteri mox ad ollas carnium Ægyptiarum reuertuntur: nec maiori fructu communicant, quàm Iudas, qui accepta buccella *continuò exiuit*, vt ait Ioannes c. 13. vtiq; ad proditionem faciendã. Aliter ſanè Chriſtus nos inſtruit Ioan. 6. *Qui manducat meam carnem & bibit meum ſanguinem, in me manet & ego in eo.* Priùs tu cum Chriſto mane in ſancta conuerſatione, & tum ille apud te quoque manebit.

THEMA SECVNDVM.

Proceſſio fidelium conducens Chriſtum in cæleſtem Ieroſolymam.

1. *Magnates ſoluant aſinos.*
2. *Docti & illuminati rudes inſtruendo, aſinos Chriſto adducant.*
3. *Diuites ſuis veſtibus aſinos inſternant, pauperes eleëmoſynis.*
4. *Sacerdotes imponant Chriſtum aſino, fideles in Dei gratiam.*
5. *Pij ac perfecti ſuas virtutes Chriſti pedibus ſubſternant.*
6. *Peccatores cædant ramos vitiorum ſuorum & ſternant in vias ac lutum.*
7. *Fœlices ſecundum præſens ſeculum cantent laudes Deo.*
8. *Subditi & afflicti portent onus ſuum ſibi impoſitum.*

Turbæ autem, quæ præcedebant & quæ ſequebantur, clamabant dicentes: O ſanna filio Dauid.
Matth. 21.

INſtituitur hodiernâ die proceſſio in Eccleſia cum palmarum ramis, ad imitationem illius, quâ, deductus fuit Chriſtus Dominus, hoc die à turba & diſcipulis in ciuitatem Ieruſalẽ. Ieroſolyma noſtra cœlum eſt, eò nos peregrinamur & quidem Chriſto ductore. Cum illo & per illum ingredi debemus in *viſionem pacis*, quã ſignificat Ieruſalem. Huic proceſſioni qui non vult intereſſe cœlum ingredi non vult. Sed neque otioſi & ſpectatores tantùm ad eam admittuntur. Omnes, quotquot adfuerunt illi proceſſioni inſtitutæ in Ieruſalem, aliquid agebant. Alij ſoluerunt & adduxerunt aſinos: alij inſtrauerunt veſtibus: alij Saluatorem in eos ſuſtulerunt: alij viam publicam veſtibus ſtrauerunt, alij de arboribus ramos abſciderunt: alij cantarunt: aſelli denique & ipſi ſuum munus executi ſunt geſtando Creatorem ſuum. Pari modo & nos præſtare aliqua obſequia Chriſto oportet, vt glorię ipſius participes fiamus. Ea verò grauia non ſunt; vti nunc videbimus,

I. Soluerunt quidam aſinos; diſcipuli duo ſcilicet à Chriſto ad hoc miſſi. Faciant hoc Magnates & Domini. Habent illi primò plerumque debitores ſibi obæratos, ſubditos ex cenſu annuo ſibi obligatos qui non ſunt ſoluendo. Quid hi niſi aſelli miſeri, funibus alligati? ſoluant igitur eos & à debitis abſoluant, bonâ ſaltem ex parte, ſi gratum Chriſto obſequium præſtare & cum eo glorioſè ingredi in cœleſtem

I. Magnates ſoluant aſinos.

I. Debitores.

ſtem Ieroſolymam volunt. Quòd ſi me audire nolunt audiant Iſaiam cap. 58. *Ecce*, inquit, *in die ieiunij veſtri inuenitur voluntas veſtra,& omnes debitores veſtros repetitis.* Et mox: *Nónne hoc eſt magis ieiunium,quod elegi? diſſolue colligationes impietatis,ſolue faſciculos deprimētes.* h.e.ſyngrapha & chirographa obligationum, violentas cautiones de ſoluendis debitis,vſuris,cenſibus,&c. Neque hoc graue illis videatur, quoniam & ipſi volunt ſibi à Deo remitti ſua debita,longè grauiora. Vnde Sanctus Gregorius hom. 16. in Euang. ait: *Dignum eſt,vt quiſquis ſe pœnitentiâ maceret, etiā hoc,quod ſibi iuſtè competit,interdicat. Sic ſic nobis afflictis & pœnitentibus à Deo demittitur,quod iniuſtè egimus, ſi pro amore illius & hoc quod nobis iuſtè competit,relaxemus.* Ita fecit Mitzlaus Princeps in Pomeraniâ,Wolgaſti à S.Ottone Epiſcopo Bamberg.conuerſus & baptizatus,qui vt remitterentur ipſi peccata ſua à Deo, dimiſit omnes vinctos & debitores ſuos licet maximos, in vinculis detentos, vt habetur in vita S. Ottonis 2.Iulij.

2. Vinctos & inimicos.

2. Habent ſæpe captiuos,ob non magna ſcelera conſtrictos in carceribus; vel ſi tales non habent,habebunt forſan inimicos, quibus necdum reconciliati ſunt aut iniurias cōdonârunt. Soluant eos hoc tempore;ſiquidem & ipſi condonari ſibi nunc à Chriſto iniurias deſiderant. Nôrunt Hebræorum conſuetudinem,quâ tempore paſchali vinctum vnum dimittebant, in memoriam liberationis ſuæ quâ è ſeruitute Ægyptiacâ olim eodem tempore dimiſſi ſunt; faciant hoc Chriſtiani quoque modo Chriſtiano. Fecit certè nobilis quidam Carinthus, Glaneker nomine, Vôlkenmarki reſidens; qui cùm foris obequitans haſtâ retrò à quodam ſuo perfidè transfixus fuiſſet, moriens noluit indicare eum, nec vt in eum inquireretur permittere: *Deus auertat*, inquiens, *vt mei causâ quis patiatur; quin potiùs ignoſco ei libens,vt mihi iam morituro Deus quoque ignoſcat peccata mea.* Gerard. de Roo lib.2.hiſt.Auſtriacæ. Audiant S. Clementem lib.2.Apoſt.Conſtit. cap.53.Si Chriſtianus eſſe vis,*ſequere legem Domini,diſſolue omne vinculum iniquitatis: in te enim poſuit Dominus poteſtatem remittendi peccata in te commiſſa.* Sic ille.

3. Famulos ad rem diuinam.

3. Habent denique famulos & ancillas, ſeruitijs ſuis obligatos; ſoluant & dimittant eos hoc tempore à laboribus conſuetis, vt & ipſi conſcientiæ ſuæ proſpicere & ſaluti queant conſulere. Dimittant ad rem diuinam,participanda ſacramenta; non ſint inſtar Pharaonis, qui nec iter trium dierum concedere Hebræis voluit, vt liberi à laboribus immolare Deo poſſent. Exod. 3. & 5.

II. Docti & illuminati rudes inſtruendo, aſinos Chriſto adducant.

II. Diſcipuli ijdem adduxerunt Chriſto aſinos. Faciant hoc docti & illuminati: adducant ad Chriſtum rudes, à fide & viâ virtutis aberrantes, verbo & exemplo. Hoc idem inſinuauit Dominus, quando Luc. 18. iuſſit cæcum adduci ad ſe. Non miſit ad hos cæcos,ſed videntes; voluit ergo à doctis & prudentibus adduci ad ſe cæcutientes & rudes. Neque dicat aliquis: Quid ad me illi? Ad quid enim Dominus ait: *Nemo accendit lucernā & in abſcōdito ponit,neque ſub modio:ſed ſuper candelabrum, vt qui ingrediuntur lumen videant?* Luc. 11. Et cur hanc eandem ſententiam toties, tribus ſcilicet diuerſis in concionibus, repetijt: nimirum in ſermone habito in monte, Matth. 5. Rurſum in ſermone de parabolâ ſeminis, Luc. 8. Denique in ſermone poſt eiectionem Dæmonis muti habito, Luc. 11. niſi quia hoc præceptum, illuminandi rudes ſeriò commendare voluit ijs, quibus lumen ſcientiæ & ſapientiæ à Deo collatum eſt? Et nónne hoc natura docet? Oculus enim non ſibi tantùm, ſed omnibus commembris adeoque etiam pedibus videt eorumque ductor eſt. Sumus autem & nos membra vnius corporis. Quare ſicut Ioſeph noluit impertire fratribus ſuis frumentum & gratiam ſuam, niſi adducerent ſecum fratrem ſuum minimum,Gen.48.dicens: *Non videbitis faciem meam, niſi adduxeritis fratrem veſtrum minimum:* ita niſi quis eruditus conetur ſaltem ſeu verbo ſeu exemplo, cùm ad hoc vires habet & occaſionem, adducere ad Deum etiam minimum fratrem ſuum non videbit gloriam Dei.

III. Alij veſtimenta ſua impoſuerunt ſuper aſinos, tum ad ornatum & pompam, tum vt in ijs Chriſtus commodiùs ſederet. Obſequium hoc Chriſto diuites exhibeant, ſi cum eo ingredi in ciuitatem ſanctam volunt. Certè S.Laurentij Iuſtiniani Patriarchæ grauis ſententia eſt,*diuites niſi eleemoſynis dandis ſaluari nō poſſe*; (vt habetur in eius vitâ c.9.apud Sur. 8. Ian.) ad hoc enim illis datæ ſunt diuitiæ. Eò etiam remittit diuites Iſaias ſuprà c. 58. *Frange*,inquit,*eſurienti panem tuum & egenos vagoſq; induc in domū tuam: cùm videris nudum,operi eum, & carnem tuam ne deſpexeris.* Quâ ſententiâ, vt S. Auguſtinus ſerm. 62. de tempore aduertit, vrget ad eleemoſynam non ſolùm diuites, ſed etiam pauperes. *Non dixit*, inquit, *vt integrum daret,cùm fortè pauper ille alium non haberet: ſed, frange*,inquit,*hoc eſt dicere*: Etiamſi tanta *paupertas tibi eſt,vt non habeas niſi vnum panem, ex ipſo tamen frange & pauperi tribue.* Qualis certè fuit liberalitas Macedonum in ſummâ eorum paupertate,ſeu *altiſſimâ*,vt appellat eam & prædicat Apoſtolus 2.Cor.8.erga pauperes Neophytos. Certè nec diſcipuli Chriſti ſuperflua habuere veſtimenta; attamen aliquid ſibi detraxerunt veſtium,quo nudum veſtirent aſinum ad honorem Domini ſui. Vrget deinde alterum eleemoſynę opus: *Egenos vagoſque induc in domum tuam.* q. d. (vt obſeruat ibidem Auguſtinus) *Si aliquis ita pauper eſt,vt non habeat vnde tribuat pauperi cibū;vel in vno angulo domûs ſuæ peregrino præparet lectulum.* Vrget etiam tertium: *Si videris nudum,operi eum & carnem tuam ne deſpexeris.* q.d. Sicut carnem tuam non deſpicis, ſed cooperis contra frigus ac foues bonis veſtibus: ita fac & nudo; quia frater & caro tua eſt; ac ſiquidem operire eum veſte tuâ non potes, operi eum ſuâ, operi eum ſtramine.

III. Diuites ſuis veſtibus aſinos inſternant, pauperes eleemoſynis.

IV. Sacerdotes imponāt Chriſtum aſino, fidelibus in Dei gratiam.

IV. Alij Chriſtum in iumentum ſuſtulerunt & *deſuper ſedere fecerunt.* Munus hoc ſacerdotū eſt, qui in ſacramento pœnitentiæ & Euchariſtiæ potiſſimùm Chriſtum eiuſque gratiam imponunt fidelibus, vt in eis ſuauiter equitet

eoſque

Digitized by Google

eoſque regat ac gubernet. Qui cùm ſuum officium procul dubio faciant, non eſt quod eis dicam. Adhortor ſolùm Laicos fideles, vt in hac ſacerdotum functione ſe illis obſequentes præbeant, Chriſtumque ſibi imponi ſinant, non refugiant, nec recalcitrent, ſed veluti manſueti aſelli ſuaue onus non recuſent. Magnum præſtitiſſet beneficium languido illi, ad piſcinam per tot annos iacenti, ſi quis eum ad motum aquæ intuliſſet in piſcinam. At hoc beneficium, imò longè maius ſacerdotes exhibent pœnitentibus, cùm abſoluunt eos & corpore Domini cibant.

V. Pij ac perfecti ſuas virtutes Chriſti pedibus ſubſternant.

V. ***Plurima turba ſtrauerunt veſtimenta ſua in viâ.*** Piorum ac perfectorum, qui in ſancta conuerſatione & bonorum operum ſtudio aſſiduò ſe exercent, officium iſtud eſt. Hi veſtiti & ornati ſunt virtutibus & meritis, ſed ne per vanã gloriam ſpolientur hoc ornatu, ſubſternant eum pedibus Chriſti, eique acceptum ferant, ac ne pedibus quidem eius ſatis dignum exiſtiment. Docent hoc 24. Seniores, qui in cœlo à Ioanne (Apoc. 4.) viſi ſunt procidere ante ſedentem in throno Deum, & mittere coronas ſuas ante thronum dicentes: ***Dignus es Domine Deus noſter accipere gloriam & honorẽ & virtutem &c.*** Idem docent primi Chriſtiani, qui venditarum poſſeſſionum ſuarum pretia afferebant & ponebant ad pedes Apoſtolorum, Act. 4. ne ex eo tam ſtrenuo licet opere ſibi quidquam arrogarent, ſed vt totum Deo adſcriberent, vti & poſſeſſiones ſuas earumque pretia, non à ſe, ſed à Deo ſe accepiſſe eique accepta ferre teſtarentur, vt ibi obſeruat Sanctus Chryſoſtomus. Hoc denique docuit Magdalena, quæ poſtquam à ſeptem Dæmonibus per Chriſtum liberata fuit, poſteà ſemper ad eius pedes ſe abiecit, ibique conſedit, vt totam ſe, quanta quanta erit, adeoque ſuam conuerſionem, liberationem, gratiam, ſalutem ad ipſum referret, eiuſque pedibus ſubſterneret.

VI. Peccatores cędant ramos vitiorum ſuorum & ſternant in vias ac lutum.

VI. ***Alij cedebant ramos de arboribus & ſternebant in via.*** Peccatorum, ſed pœnitentium, hoc obſequium eſſe debet, ſi cum Chriſto ingredi Ieroſolymam ſeu *viſionẽ pacis* volunt. Quid ſũt rami arborum, nõ ſurſum erecti, ſed latera diffuſi, niſi prauæ cupiditates & terrena deſideria, deuiantia à Deo & declinantia ad creaturas? Quomodo talis arbor onuſta talibus ramis per anguſtam cœli ingredietur ianuam? Dicam: ſi homo conſtanter laboret, vt ſecuri pœnitentiæ eos reſecet, & velut res abominabiles in vias & lutum abiiciat. Quid agunt hortulani, vt à zizanijs areolas, & à prauis germinibus expurgent arbores ſuas? Aſſiduè cum palâ & falce circumeunt hortum ſuum, quibus herbas inutiles & vitulamina exterminant; atque ita fructum ex hortis ſuis colligunt. Idem faciant illi, qui ſæpiùs labuntur: fodiant crebro conſcientiam ſuam examine, & per frequentem confeſſionem ac propoſitum emendationis exſcindant noxia germina, & abiiciant in lutum, quaſi rem deteſtabilem & fœdam, non reſumendam in æternum. Quid egit Abraham, quando ad eius ſacrificium aduolabant aues? Geneſis decimoquinto. Continuò abigebat eas. Quòd ſi iterum aduolarent, iterum abigebat. Quid egit Iſaac, quando paſtores Geraræ obſtruxerunt puteos, quos ipſe ſibi foderat? Abijt in alium locum, & effodit ſibi nouos. At verò pro iſtis etiam rixari cœperunt; quid faceret ergo Iſaac? Abiit ab eis & fodit ſibi alios ſic tandem ipſe euicit effecitque vt poſtremùm rixæ ceſſarent. Geneſ. 26. Fac tu hoc Chriſtiane. Dæmon te infeſtat? accipe flabellum pœnitentiæ & fuga eum. Obſtruit tibi puteos, quos fodiſti tibi, bonorum propoſitum? abi & aperi tibi nouos.

VII. Fœlices ſecundum præſens ſæculum cantent laudes Deo.

VII. ***Alij cantabant & clamabant dicentes: Hoſanna filio Dauid.*** Hoc faciant illi; qui ſani & ſecundum præſens ſæculum fœlices ſunt, qui nulla ferè tempeſtate aduerſitatis pulſantur, ſed tranquillo mari nauigant. Periculoſa quidem eſt longa malicia, & tam tranquilla in diuitijs & delicijs vita. Verùm ipſi quoque ingredi in beatam ciuitatem poterunt, ſi bona, quibus fruuntur, Deo accepta referant, & pro ijs ſedulò gratias agant, prout monet Apoſtolus ad Eph. 5. ***Cantantes & pſallentes in cordibus veſtris Domino, gratias agentes ſemper pro omnibus, in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, Deo & patri.*** Sic enim Angelis ſanctis non obfuit fœlicitas ſtatus, in qua creati ſunt; quia nimirum ſimul ac creati ſunt, cœperunt Deo laudes canere & gratias agere pro accepto beneficio, vti teſtatur Deus Iob cap. 38. ***Vbi eras, cùm me laudarent ſimul aſtra matutina & iubilarent omnes filij Dei?*** Propter hanc namque laudẽ confirmati ſunt in gratiâ & fœlicitate ſuâ, gloriamque acceperunt. Eandẽ ob cauſam SS. Patriarchæ, cùm omnibus rebus abundarent, à ſalute tamen non exciderunt, quia omnem ſuam fortunam, proſperitatem & rerum abundantiam Deo acceptam ferebant, quotieſcumque ea commemorabant. Ita Noë, qui ſaluatus à diluuio, ***ædificauit altare Domino.*** Geneſ. octauo, Abraham acceptâ promiſſione terræ S. ***ædificauit altare Domino.*** Geneſis decimotertio. Idem fecit Iſaac acceptâ promiſſione ſeminis. Gen. 26. Similiter & Iacob liberatus à metu fratris Eſau. Gen. 33. Iidem cùm commemorarent bona ſua, appellabant ea dona Dei, vti Iacob filios ſuos. Gen. 33. nec non pecora ſua ibid. Sic & Ioſeph filios ſuos. Gen. 48. Hos ſi imitari velint, qui proſpero hic vento nauigant, ſi Deo laudes canant; non difficilè portum ſalutis attingent.

VIII. Subditi & afflicti portent onus ſuum ſibi impoſitum.

VIII. Denique & aſinus aderat huic proceſſioni. Et quid ipſe? portabat Chriſtum, ſuaue onus; vtique cautè, patienter & cum ſilentio, Creatori ſuo morem gerens & quem poterat honorẽ exhibẽs. Hoc obſequium eſt ſubditorũ ægrorum, afflictorum, famulorum & famularum. Portare iſti debent preſſuras & miſerias, quia premuntur vel à paupertate, vel ab ægritudine, vel à ſeruitute. Quid agent miſeri? Taceant cum aſino & patienter onus ſuum ferant, nõ recalcitrent nec fugam moliantur, ſicut aſina Balaami, conqueſta de ſuo domino: ſi vnà cum Chriſto ingredi cœlum volunt. Ingratus & abſurdus valde eſt cantus ſeu ruditus aſini, ac ſiquidem aſellus Chriſti in ea pro-

Digitized by Google

ceſſione rudere cœpiſſet, procul dubio totam Muſicam peruertiſſet. Pari modo ſubditi, ſerui, ægri, laborantes & onerati, ſi murmurare, indignari, maledicere, blaſphemare, rebelles ſc oſtendere vellent, quid niſi ruditum aſinorum ederent, eoque omnem harmoniam corrumperent? His ergo dicendum, quod Iſaias capit. 30. dixit Hebræis, fugam in Ægyptum molientibus: *Si reuertamini & quieſcatis, ſalui eritis. In ſilentio & ſpe erit fortitudo veſtra.* Qui ſub onere ſuo gemunt impaticates, murmurantes & maledicentes, fugere miſerias ſuas conantur; ſed in grauiores incidunt, vti contigit Iudæis illis, qui contra verbum Iſaiæ: vt diximus, prophetantis, & Ieremiæ cap. 42. eos dehortantis fugerunt in Ægyptum, vbi à Nabuchodonoſore partim occiſi, partim abducti ſunt in Babylonem. Incidunt enim in gladium & captiuitatem dæmonis; ſicque illis contingit, quod fabuloſo Æſopi aſino, qui de hortulani ſæuitiâ querulus Ioui ſupplicabat alium dari herum. Audiit Iupiter & dedit tegularium. Vbi cùm tegulas & grauiora pondera vectare cogeretur, rurſum orat dari mitiorem herum. Ridens Iupiter, & dat ei coriarium, qui ipſam etiam pellem aſino detraxit. Accidit hoc illis, qui onera ſibi impoſita excutere laborant; grauiora enim incurrunt plerumque, ſi non ſemper.

Nos ergo pergamus cum Saluatore noſtro, in ſuo quiſque obſequio, cum ſpe & ſilentio; ibi apparebit fortitudo noſtra; & ſic itur in Ieruſalem. Nemo iam queratur, quòd ſit ipſi difficile acquirere ſalutem; videmus enim omnibus facilem patêre viam, magnatibus, litteratis, diuitibus, peccatoribus, proſperâ fortunâ vtentibus & aduersâ. Stemus ergo ſimul, nemo noſtrûm ſubtrahat ſe ab hac proceſſione, ne ſubtrahat ſe à cœlo.

THEMA TERTIVM.

Quid potiſſimùm agendum in ſeptimana S.

1. *Corpus edomandum.*
2. *Peccata deflenda.*
3. *Templum frequentandum.*
4. *Obſeruandæ ſacræ cæremoniæ horum dierum.*
5. *Confeſſio & communio ex obedientia facienda.*
6. *Peccata eorumq́; fibra tollenda.*
7. *Iuuandi pauperes.*
8. *Chriſto patienti compatiendum.*
9. *Peccatis moriendum.*

Dicite filiæ Sion: Ecce rex tuus venit tibi. *Matth. 21.*

RVdolphus Imper. I. quando pro Ducatu Auſtriæ cum Ottocaro Bohemorum Rege decertabat, contigit vt ipſe cum exercitu ſuo ſiti laboraret. Ferunt tunc agreſti cuidam, qui meſſoribus potum ferebat, ablatam hydriã ficerâ plenam atque Imperatori oblatam, quam cùm ille vidiſſet: *Reddite*, inquit, *homini vaſculum ſuum, nam ego exercitus, non mihi ſitiebã.* Quâ ſuâ abſtinentia totum exercitum in ſitis tolerantiâ confortauit & quaſi refocillauit. Æn. Syluius lib. 3. Comment. in Pamorm. Summus Imperator noſter Chriſtus Dominus multa hodiernâ & ſequentibus huius S. ſeptimanæ diebus egit: Sedit in aſino, fleuit ſuper Ieruſalem, intrauit templum, omnia circumſpexit, veſpere rediit in Bethaniam, ſequenti die reuerſus in Templum eiecit inde mercatores, poſt ſanauit cœcos & claudos, denique paſſus eſt & mortuus. Hæc omnia cur fecerit, ſi quæreremus; reſponderet nobis: Non mihi, ſed vobis omnia hæc egi. Vobis primò, quia ad ſalutem veſtram; deinde vobis ad exemplum; iuxta id: *Exemplum dedi vobis &c.* Teſtem aduoco Sanctum Petrum, qui ait 1. Pet. 2. *Chriſtus paſſus eſt pro nobis vobis relinquens exemplum vt ſequamini veſtigia eius.* Atque hoc indicare vult Matthæus in hod. Euangelio, cùm ait ex Zacharia: *Ecce Rex tuus venit tibi.* Quare, ſi, vt decet, hanc ſeptimanam piè tranſigere volumus, non poterimus meliùs quàm hæc Chriſti facta imitando. Quo verò modo id poſſimus, nunc videndum.

I. Corpus edomandum.

I. Chriſtus Dominus hac hebdomade & quidem hodierno die aſinam aſcendit eâque Ieroſolymam inuectus eſt, quod numquam aliàs feciſſe legitur. Quâ ratione ipſum in hoc imitabimur? Interrogemus S. Franciſcum, & dicet nobis corpus noſtrum eſſe aſinum; ſic enim ille corpus ſuum compellabat. Hunc ſi vmquam certè nunc aſcendere & premere, nobiſque ſubiicere decet; quomodo & S. Paulus 1. Cor. 9. ait: *Caſtigo corpus meum & in ſeruitutem redigo.* Græcè ὑπωπιάζω id eſt, ſubigo, coërceo, contundo, ſcil. per ieiunia, cilicia, flagella, humiliationes, vigilias &c. Æquum verò eſt vt Chriſto patienti modo aliquo nos conformemus. *Non enim decet membrum delicatum eſſe ſub ſpinoſo capite*, vt ait S. Bernardus ſerm. ſuper id: *Ego ſum vitis vera.* Scimus ex 2. Reg. 15. quãdo Dauid Rex fugit Abſalonẽ lugens operto capite, & pedibus iiſque nudis egrediens Ieroſolymâ aſcendit montem oliuarum, totam eius aulã ſimili modo (licet plerique molliter educati, teneri & delicati eſſent, vti filij & vxores aliique) ipſum ſubſecutum. Cumque moneret Rex Ethai, exterum Ducem, qui nuper ad eius aulam venerat, vt reuerteretur, renuit ille dixitque: *Viuit Dominus & viuit Dominus meus Rex quoniam in quocumq; loco fueris Domine mi Rex, ſiue in morte, ſiue in vita, ibi erit ſeruus tuus.* Quid faciant ergo Chriſtiani, videntes Regem ſuum egredi Ieroſolymâ, primò mœſtum in montem Oliueti, deinde onuſtum cruce cum maximâ confuſione ad montẽ Caluariæ? non & ipſi ſequentur Regem ſuum?

II. Peccata deflenda.

II. Fleuit ac defleuit peccata Iudæorũ, qui ſua non fleuerant, cùm deſcendens ex Oliueto vidit Ieroſolymã. Iã ſi is aliena peccata fleuit, an non magis decet, vt defleamus propria? Id certè indicauit Dominus in illo ipſo fletu dicẽs: *Quia ſi cognouiſſes & tu* q. d. vtique fleres. Idemque poſteà

poſteà clarè edixit ad mulieres plorantes cùm ad mortẽ educeretur: *Filiæ Ieruſalem nolite flere ſuper me, ſed ſuper vos ipſas flete & ſuper filios veſtroſ &c.* h. e. magis quàm ſuper me; quia grauius ſupplicium imminet filijs veſtris, quàm mihi, quod ſi vellent lachrymis delere, nõ difficilè poſſent: obſidionem, inquam, illam arctiſſimam Titi, & denique gehennam. Flet filius, quia audijt à patre condemnatum ſeruum ad mortem. Videt ſeruus flentem ſui causâ filium & ipſe non flebit?

III. Templum frequentandum.

III. Poſt ingreſſum vrbis mox intrauit in templũ, idq; repetijt ſequentibus diebus huius hebdomadis, vſque ad paſſionẽ ſuam, diſſerens cum Iudæis: & quidem ex Bethaniâ, quæ 15. ſtadijs, h. e. 1875. paſſibus diſtabat Ieroſolymis. Non tam longè abſumus nos à tẽplo, quod certè hoc paſſionis tempore crebriùs & quotidie meritò adeundum. Si enim ciues Ieroſólymitani Chriſto aduentanti extra vrbem obuiã ierunt cum iubilo & pompâ, propterea quòd nuperrimè in Bethaniâ Lazarum ſuſcitaſſet: quantò magis decet vt nos cum omni deuotione occurramus ei, qui non vnum Lazarum, ſed nos omnes & vniuerſum mundum his diebus à morte ad vitam reuocauit? Ita argumentatur S. Chryſoſtomus hom. in hebd. S. tom. 5 Græcè edit. Acriter ſenſit Dauid Rex, quando in fuga ſua non ſecutus eſt eum Miphiboſeth, cui menſam ſuam regiam fecerat communem, vnde quaſi in magnæ ingratitudinis reum animaduertẽs, eius bona alteri donauit, eumq́ue poſteà grauiter obiurgauit: *Quare non veniſti mecum Miphiboſeth?* 2. Reg. 19. q. d. Ad menſam quidẽ venire ſedulò conſueueras, me verò in tribulatione conſtitutum comitari non voluiſti, quãquam Miphiboſethum ſine culpâ fuiſſe poſteà intellexit. Quid dicturum putamus Chriſtum, ſi eum per hos dies in paſſione ſuâ nobis ob oculos poſitum contueri & comitari renuamus, qui tamen eius menſâ & beneficio fruimur quotidie? præſertim ſi die, quo ſalutem noſtrã operatus eſt, à re diuinâ nos abſentemus?

IV. Obſeruãdæ ſacræ cæremoniæ horũ dierum.

IV. Veſpere in templo omnia circumſpexit, vt habet Marcus c. 11. an omnia videlicet eſſent munda & ſuo loco, quod indicat textus Græcus πάντα περιβλεψάμενος h. e. cùm omnia circumſpexiſſet: non, vtrum quis eum inuitaturus & hoſpitio excepturus eſſet, vti aliqui perperam exponunt. Pari modo decet nunc fideles reſpicere ad cæremonias, quæ his diebus in tẽplo fiunt, eaſq; intelligere & expendere. Imprimis hodie Crux velatur; & in paraſceue iterũ reuelatur; quia Chriſti gloria & diuinitas in paſſione obſcurata fuit, dum latronis inſtar habitus nullo miraculo ſe defendit vt Deum ſe oſtenderet: in morte demum per prodigia reſerata eſt. *Gloria patri* eandem ob cauſam in Miſſa & reſponſorijs omittitur, quia ſecunda perſona SS. Trinitatis capta & per mortem humanæ eius naturæ, oculis ſubtracta fuit. Simile eſt, quod 1. Reg. 4. habetur, quãdo captâ à Philiſthæis Arcâ nurus Heli enixa puerum, appellauit eum *Ichabod.* h. e. *vbi gloria*! Arca ſcilicet gloria Iſraël? Tria tenebroſa matutina peraguntur quaſi exequiæ Chriſti ad memoriam tenebrarum, quæ tribus horis durarunt in eius paſſione nec non tridui mortis eius. In illis cãdelæ plures, vna poſt aliã per ſingulos pſalmos, extinguuntur, vltima retro altare abſconditur, & paulò pòſt rurſum producitur; tum quia cœli luminaria in paſſione Chriſti quaſi extincta fuère: tum quia Prophetæ ſucceſſiuè à Iudæis, vbi ſuum officium impleuerunt, occiſi: vltimus Chriſtus potiùs abſcõditus, quàm occiſus fuit, quia poſt triduum reſurrexit. Strepitus in eorum fine editur, vt terræ motus moriente Domino factus repræſentetur. Campanæ ad tertiũ diem, vſque dum reſuſcitati Domini nunciũ venit, ſilent; quia diſcipuli Chriſti eo tempore ſe abſconderant & conticuerant, quando eo relicto fugerunt; audita Chriſti reſurrectione rurſum prodierunt. Altaria nudantur, quia Chriſtus veſtimẽtis ſuis, imò gloriâ & honore ſuo, in paſſione fuit ſpoliatus. Miſſa in die Veneris S. non fit, quia eo die ſummus ſacerdos noſter ſummum illud & vnicum mortis ſuæ cruentum ſacrificium, cui incruenta omnia cedere debẽt, obtulit. Die Iouis S. vnica tantùm celebratur, quia idem eo die ſolos miſſam primã celebrauit, quando Euchariſtiam inſtituit, & Apoſtolos ſuos in ſacerdotes conſecrauit.

V. Confeſſio & cõmunio ex obedientiâ facienda.

V. Redijt in Bethaniam, id eſt, *domum obedientiæ*. Sic decet nos hoc imprimis paſchali tẽpore ſingulos ad ſuam Bethaniam, id eſt, parochiam conferre, vt ibi peractâ confeſſione ſuã communionẽ percipiant. In Bethaniâ ſuſcitatur Lazarus & cum Chriſto diſcumbit: vt ſciamus neque confeſſionem ſacramentalem; quâ reſurgimus à peccatis; nec ſacram communionem, quâ cum ipſo diſcumbimus, ipſi gratã eſſe, niſi fiat in Bethaniâ, in *domo* nimirum *obedientiæ*, quæ eſt Eccleſia.

VI. Peccata eorumq́ue fibræ tollendæ.

VI. Manè iterum redijt Ieroſólymam in templum & eiecit inde ementes & vendentes vnà cum mercibùs ſuis. Ita oportet & nos hoc tẽpore non modò merces malas, quæ ſunt peccata, eiicere è corde noſtro per confeſſionem, ſed etiam ipſos mercatores h. e. radices peccatorum, quantũ fieri poteſt, eliminare, vt rei diuinæ meliùs operam dare poſſimus. Expellantur oues & boues, id eſt, cõcupiſcentiæ carnalium voluptatũ, vti & ſolicitudo comparandi carnes pro paſchate, earumq́ue deſiderium: eiiciantur columbæ, quæ ſunt ſuperbia in veſtitu & ambitu; euertantur menſæ nummulariorum, quæ ſunt auaritia & quæſtus: quoniam hæc tria potiſſimùm templũ Dei violant, concupiſcentia carnis, concupiſcentia oculorum & ſuperbiæ vitæ. 1. Ioa. 2.

VII. Iuuandi pauperes.

VII. Sanauit poſteà claudos & cæcos ad ſe accedentes. Idem decet nunc facere Chriſtianos: Sed quâ ratione? Sicut fecit Iob, cùm dixit: *Oculus fui cæco & pes claudo.* c. 29. Cæci ſunt non ſolũ ignorantes & errantes, ſed etiã quiuis pauperes, qui in domo & menſâ ſuâ nihil vident, quia nihil habent. Claudi, qui nec parare ſibi neceſſaria poſſunt, quia vel fracti & læſi vel infirmi aut ſenes ſunt. Poſſunt ergò Chriſtiani facere quaſi miracula, ſi miſeros iſtos iuuent; ſi eleëmoſynã eis ferant vel in domũ mittant, ſi hoſpitalia viſitent, ſi familias ſuas inſtruant &

ad rem

ad rem diuinam ablegent. Quanta hæc illis gloria!

VIII. Chriſto patienti compatiēdum.

VIII. Chriſtus hac ſeptimana paſſus eſt. Nos eidem compati decet. In Feſto Expiationis, quo ſummus ſacerdos poſt immolationem vituli intrauit in Sancta ſanctorum, debebant Hebræi affligere animas ſuas Leuit. 16. adeò vt Leuit. 23. dicatur: *Omnis anima quæ afflicta nō fuerit in die hac peribit de populis ſuis.* Et quid illud Feſtū niſi figura dumtaxat fuit diei paſſionis Chriſti, quâ ipſe per immolationem vituli humanitatis ſuæ, adeoque per proprium ſanguinem introiuit in Sancta, & expiauit peccata noſtra? Multò igitur æquius eſt, vt nos Chriſtiani nunc affligamus animas noſtras, Chriſto compatiendo & improperium eius portando; qui quanta propter nos paſſus eſt, longè meliùs nouimus, quàm Iudæi illi, quibus omnia in figurâ ſolùm monſtrabantur & contingebant. Scribit B. Brigitta omnes homines tempore paſſionis interno dolore ac pauore tactos fuiſſe, tametſi cauſam neſcirent. Fit hoc probabile ex eclipſi Solis factâ ſuper vniuerſam terram; quæ miraculoſa & terribilis fuit, quia in plenilunio, cùm Luna à Sole remotiſſima eſt: durauit per 3. horas, quod aliàs numquam contingere poteſt; adhæc Luna obduxit totum Solem; tanta fuit, vt ſtellæ in cœlo apparerent, teſte Phlegonte, liberto Adriani Imp. Inde obſtupefactus Heliopoli in Ægypto S. Dionyſius exclamauit: *Aut Deus naturæ auctor patitur, aut mūdi machina diſſoluetur.* Compatiebantur ergo Chriſto gentes, quæ non nouerant eum: & non compatiantur Chriſtiani? Compatiebantur Chriſto lapides, terra, cœlum, mortui: non compatiantur homines? creaturæ creatori ſuo.

IX. Peccatis moriendum.

IX. Chriſtus hac ſeptimana mortuus eſt, & quidem peccato, vt ait Apoſtolus ad Rom. 6. *Peccato mortuus eſt ſemel,* intellige effectivè, quia peccatum occidit ſuâ morte, ſicut cadēs elephas opprimit draconem. Decet igitur vt & nos peccato moriamur, non effectiuè, quod Chriſtus tantùm potuit; ſed ſubiectivè vt peccato mortui fiamus; vti argumentatur ibidem Apoſtolus ſubdens: *Ita & vos exiſtimate vos mortuos quidem eſſe peccato, viuentes autem Deo.* Quid eſt mori peccato, ait S. Proſper l. de vita contempl. c. 21. *niſi damnandis operibus omninò non viuere, nihil concupiſcere carnaliter, nihil ambire? ſicut qui mortuus eſt carne, nulli iam detrahit, nullum auerſatur &c.* Quemadmodum enim religioſi mortui debent eſſe mundo, vt non delectentur nec miſceant ſe rebus mundanis, nil poſſint nec velint habere proprium, non ducere vxorem, nōn portare gladium &c. ita Chriſtiani mortui debent eſſe peccato. Dicamus ergo deinceps, poſtquam peccato mortui ſumus, id quod ibidem Apoſtolus ait: *Qui mortui ſumus peccato, quomodo adhuc viuemus in illo?*

Sic ſic viuendum in hac ſeptimana ſancta, ſanctè ad exemplum Chriſti, qui quæ in eâ egit, nobis egit, vt ſequamur veſtigia eius, ne fruſtrà nobis venerit & tanta propter nos egerit, ſi tamen etiam ſequi aſcendentem ad cœlum aliquando volumus.

THEMA QVARTVM.

Varij rami benedicti varijs diſtribuuntur.

1. *Clero ramus perſica.*
2. *Magnatibus ramus cupreſſi.*
3. *Parentibus ramus vitis.*
4. *Filijs ramus oliuæ.*
5. *Senibus ramus fraxini.*
6. *Iuuenibus ramus amygdali.*
7. *Diuitibus ramus Sycomori.*
8. *Pauperibus ramus palmarum.*
9. *Literatis ramus arboris Muſa.*
10. *Coniugatis ramus caſtanea.*
11. *Virginibus & viduis ramus arboris agni.*

Alij autem cædebant ramos de arboribus, & ſternebant in via. *Matth.* 21.

SAcrâ & ſolemni cæremoniâ diſtribuit hodie Romæ ſummus Pontifex Palmarū ramos priùs à ſe benedictos, primùm Clero, deinde præſenti populo: id quod etiam agunt in ſuis Eccleſijs Prælati alij & presbyteri. Idem nos faciemus in hac concione: ramos, inquam, dabimus, non in manus quidem, ſed in corda veſtra. Quales verò ramos? Palmarum ramos aſſerit Ioannes prætuliſſe turbam Chriſto, Matthæus verò cecidiſſe ramos de arboribus; varijs videlicet, palmarum, olearum & aliarum (quarum mons Olineti plenus erat) vt ait S. Hieronymus. Varios ergo ramos pro ſtatuum & conditionum varietate nunc diſtribuemus.

I. Clero ramus Perſicæ.

I. Clericis præ alijs ſolent à Pontifice vel Presbytero tradi rami benedicti. Et his offero ramum Perſicæ, quæ teſte Pierio lib. 54. Hierogl. fructum habet cordis ſpecie, folium verò linguæ. Typus eſt hæc arbor hominis Deo dicati, qui pectore & linguâ totus in diuinas laudes debet effundi, ſolâque Dei contemplatione quaſi pabulo inebriari, eum corde meditari & ore prædicare. Vt huic officio ſuo ſolique Deo magis intenti eſſent, noluit Deus Leuitis & Sacerdotibus dare poſſeſſiones in terra, ſed voluit vt ipſi ab alijs ſuſtentarentur ex decimis & oblationibus. Num. 33. & 35. Deut. 14. & 18. & Ioſ. 13. vbi cauſa additur: *Tribui autem Leui non dedit poſſeſſionem: quoniam Dominus Deus Iſraël ipſe eſt poſſeſſio eius.* Sanctus Ambroſius in exhort. ad Virg. ait: *Moyſes non diuiſit Leuitis terram, quorum non erat terrenus ſed ſuperior incolatus: ſed ijs ſine labore terreno ſacri ſtipendia miniſterij deputauit.* Perſica in Perſide, patriâ terrâ, venenum eſt: in exteris terris ſalubris eſt, ita communiter verum eſt in Eccleſiaſticis; quod ait Dominus: *Nemo Propheta acceptus eſt in patria ſuâ*: extra illam in honore eſt.

II. Me-

II. Magnatibus ramus cupreſſi. II. Magnatibus offerimus ramum Cupreſſi. Olim enim Heroum vti ſimulacra, ita & ſarcophagi ex cupreſſo fiebant, tum ob perpetuitatem, quòd cariem non admitterent vel tineam, tum ob ſuaueolentiam, teſte Plinio lib.16.cap.7. Monet ergo proceres cupreſſus, vt mortales ſe agnoſcant, & ſi deſiderant à vermibus & vitiorum tineis, quæ animum corrodunt, liberi eſſe, ac poſt mortem ſemper viuere, mortis memoriâ, quæ vermes illos extinguit, ſe obarment, & quaſi feretro ſe includant. Hanc ingeſſit Æthiops quidam, cupreſſeâ redimitus coronâ, Seuero Imp. obuiam factus ac dicens: *Totum fuiſti, totum viciſti, iam Deus eſto victor*. Paucis verò poſt diebus extinctus eſt. Pier.l.52.Hierogl.c.5. Deinde velut cupreſſus odorem bonæ vitæ ac famæ ſuæ ſpargant in vulgus: ſic æternùm viuent, ab omni carie liberi ipſi inter homines ſunt velut primogenitus inter fratres. Is autem veſtem gerebat ſuaueolentem, vnguento aut moſcho perunctam, vt patet ex veſte Eſau Gen. 27. Ferant ergo & ipſi odorem vitæ in ſuis moribus, vt ſe honore ſuo dignos & venerandos exhibeant.

III. Parentibus ramus vitis. III. Parentibus quid offeram niſi ramum vitis? Scimus enim Pſal. 127. patrisfamilias dictum de coniuge: *Vxor tua ſicut vitis abundans in lateribus domûs tuæ.* Itaque vitis etiam maritus erit, iuxta id Eccleſiaſtici 24. *Ego quaſi vitis fructificaui ſuauitatem odoris: & flores mei fructus honoris & honeſtatis.* Quare liberos ſuos ita forment atque educent, vt ſint fructus honoris & ſuauitatis ac honeſtatis, tam ſibi quàm parentibus. Quemadmodum enim vitis non ſolùm flores habet odoriferos, ſed etiam fructus dulciſſimos: ita parentes aduigilare debent, vt eorum filij & in tenerâ ætate floreant, virtutibus, & in adultâ proſint Reip. Chriſtianæ: Vitis nullum in ſe decorem habet, ſed in botris ſuis permaximum. Ita etiam parentes quærant decorem ſuum in filijs ſuis. Aduertit hoc Gentilis illa Cornelia Gracchorum mater, apud Valer. Max. lib.4.cap.4. *quæ cùm Campana matrona apud illã hoſpita, ornamenta ſua pulcherrimæ ſaculi illius ei oſtenderet, traxit eam ſermone, quouſque è ſcholâ redirent liberi: Et hæc* inquit, *ornamenta mea ſunt.*

IV. Filijs ramus oliuæ. IV. Filijs ramum oleæ, cuius fructibus, oliuis nimirum, comparantur Pſ. ſupracit. *Filij tui ſicut nouella oliuarum in circuitu menſæ tuæ.* Mater, vti vidimus, appellatur vitis, cur ergo filij nouellæ oliuarum? Quia palmites vitis, abſcinduntur, cùm putatur: oleæ non item. Igitur viuant filij, vt ſint longæui velut palmites olearum neque exſcindantur præmaturâ morte, vti palmites vitium. Olea vitiatur & emoritur ex vicinitate glycyrrizæ **Suſſ holz** (vt ſcribit Auctor, hiſt. plant.) contrà ſale & aceto macerata fit ex agreſti inſipidâ edulis & ſapidatiâ: filij conſuetudine fæminarum & diſſolutorum fiunt effeminati & diſſoluti: conuerſatione ſeriorum & ſapientum ſerij & ſapientes. Vnde olim parentes, nobiles maximè ſuos filios ad monaſteria mittebant, educandos & erudiendos inter viros religioſos. Denique oliuæ, vt fundât oleum, multis piſtilli ictibus contundi debent: ſciant etiam filij ferenda ſibi parentum & Magiſtrorum verbera & obiurgationes, ad hoc, vt ſapientiâ & virtutes pretioſæ ab illis exprimantur, amurca ruditatis & vitiorum expellatur. Vnde Sapiens Prou. 22. ait: *Stultitia colligata eſt in corde pueri: & virga diſciplinæ fugabit eam.* Sicut farina ſacco, ita adhæret pueris ſtultitia & leuitas pronitaſque ad vitia; virgam ergo diſciplinæ, quâ excutiantur, libenter admittant.

V. Senibus ramus fraxini. V. Senibus ramum fraxini (**Eſchenbaum**) conuenire exiſtimo. Ea enim arbor primò ſerpentibus infeſta eſt: ita vt malint in ignem intrare, quàm in eius folia. Ita ſenes ſuâ morum ſeueritate terreant adeoque fugent improbos ac coërceant. Deinde fraxinus priùs producit flores quàm folia, vt refert Berchorius in Reduct. lib. 12. cap. 56. Senes, quia iuuenum inſtructores &, vt quidam dixit, Medici ciuitatum ſunt priùs exemplo ſuo quàm verbo doceant iuniores. Flores ſunt exempla, folia ſunt verba. Ita egit Chriſtus qui teſte S.Luca Act. 1. *cœpit facere & docere*: priùs facere quàm docere. Nihil enim docuit, quod priùs non fecerit. De S. Franciſco Xauerio ſcribit in eius vitâ Turſellinus, nullum ab eo patrem miſſum eſſe ad locum aliquem barbarorum gentium, in quo ipſe priùs non fuiſſet. Priùs curauit Deus marem quàm fæminam. Atqui, *fatti ſon maſci, le parole ſon femine*, dicunt Itali: Facta ſunt mares, verba ſunt fœminę. Priùs ergo facere quàm docere vel dicere decet ſenes.

VI. Iuuenibus ramus amygdali. VI. Iuuenibus ramum amygdali, quæ prima omnium arborum floret, velut typus iuuentutis floridę, frugum prouentum nunciant. Fert amygdalus fructum dulcem & nutritiuum valdè, ſed duplici incluſum tunicæ ſeu cortici; quorum extimus admodum durus eſt, qui fortiſſimis etiam iuuenum dentibus difficilè frangitur: alter amarus eſt. Ita nimirùm iuuenes, ſi prædulcem virtutibus fructum deguſtare volunt, debent priùs frangere corticem amarum laboris & diſciplinæ. Vnde Apoſtolus ad Heb. 12. ait: *Omnis diſciplina in præſenti quidem non eſſe videtur gaudij, ſed mœroris: poſteà autem fructum pacatiſſimum exercitatis per eã reddet iuſtitiæ*, h.e. ſanctitatem ac iuſtitiam, ac denique in cœlo gloriam. Amygdala, præſertim amara, reſiſtunt ebrietati. Quamobrem Antonius Muſa præſtantiſſimus Medicus germanos bibaciſſimos potando ſuperâſſe ſcribitur hoc aſtu; quinque amara prægustauit amygdala, ne ebrius fieri poſſet: ſine illis ne minimè quidem potui ſufficiebat, Athen l.2.c.11.Cel.l.11. cap.13. Quando vident iuuenes verſari ſe inter potatores cum periculo ebrietatis, prægustent quinque amara Chriſti vulnera piè cogitando: itáne ergo vino me perdam, quem Deus emit, ſanguine ſuo? Deus propter me effudit ſanguinem ſuum, & ego ad iniuriam eius infundam in me vinum? Ipſe in ſiti ſua potatus eſt felle & aceto: & ego dulci vino ad nauſeam me proluam?

VII. Diuitibus ramus Sycomori. VII. Diuitibus ramum ſycomori. Ea enim arbor pauperibus tantùm fructum gignit, ficus nimirum viliores & inſipidiores, quæ à ſolis

à ſolis pauperibus colliguntur & eduntur: qualem ſe fatetur Amos c. 7. *Armentarius ego ſum, vellicans ſycomoros.* Vt ibi Corn. & alij Interpret. Propterea arbor illa velut hortis indigna, in publicis tantùm vijs, quaſi in prædam pauperum ſerebatur. Tales eſſe diuites debent; non includere, ſed exponere panem ſuum egenis; non expendere ſuas opes in pompam & ludos, ſed in pauperes potiùs: ad prandium vocare non amicos & diuites, ſed egenos & famelicos. *Deriuentur fontes tui foras*, ait Sapiens Prou. 5. *& in plateis aquas tuas diuide*: Panem, inquam, & vinum tuum pauperibus. Zachæus ex ſycomoro vidit & agnouit ac deuinxit ſibi Chriſtum, ſuæque domui ſalutem comparauit. Diuites ſi Chriſtum ſibi deuincire, & in cœlo volunt videre, aſcendant in ſycomorum; ſint ipſimet, inquam, ſycomorus pauperibus, ſerendo illis panem, quod & Zachæus ſecit dimidium bonorum ſuorum dando pauperibus.

VIII. Pauperibus ramus palmarũ. VIII. Pauperibus ramum palmarum. Palmæ caudex inferior tenuis & corticis ſcabritie aſper atque iniucundus: ſuperior verò pars viſenda eſt, vbi trunci craſſitie & ramorũ amplitudine amænâque pulchritudine viriditatis expanditur. Ita pauperes in terra tenues, ſcabri, laceri, viles & contempti ſunt; non ideò tamen animum ſuum deſpondere, ſorti ſuæ indignari aut lamentari debent; quia ſi miſerias ſuas velut à Deo ſibi miſſas patienter ferant, supernè in cœlo locupletes & ſpecioſi ſunt. *Beati* enim *pauperes*, ait Dominus Luc. 6. *quia veſtrum eſt regnum Dei.* Deinde ſicut palma pondere ſibi impoſito adeò non frangitur aut deprimitur, vt contra id aſſurgat potiùs: ita decet pauperes non frangi pondere egeſtatis, à Deo ſibi impoſito: ſed gaudere magis & gratulari ſibi, quòd occaſionem habeant glorioſæ victoriæ, de ſpretis huius mundi bonis ſibi comparandæ.

IX. Literatis ramus arboris Muſæ. IX. Literatis & ſtudioſis ramum arboris muſæ; ex palmarum genere in Ægypto, Cypro, Syriâ prouenientе. Ea fructus, parui cucumeris magnitudine, gignit; qui principio guſtantibus inſipidi eſſe videntur, certè non adeò ſuaues: ſed qui ijs veſci perſeuerant, magis ac magis indies oblectantur, ſaporis ſuauitate ita allecti, vt numquam ijs ſaturari ſe poſſe exiſtiment. Eius meminit Auicenna li. 2. c. 84. Cauſſin. lib. 10. ſymb. ca. 10. Tales ſunt literæ ſacræ, quę primo aſpectu inſipidę videntur imperitis, progreſſu tamen adeò ſuaues fiunt, vt amatores ſuos ſine ſatietate oblectent, ſolidiſſimeque nutriant. His ergo literis potiſſimùm operam dare literati deberent, quia immortalitatis alimoniam inde haurire poſſunt.

X. Coniugatis ramus caſtaneæ. X. Coniugatis offero ramum caſtaneæ. Eius enim fructus vt plurimùm duas ſinguli nuces habent, in theca vna, ſpinoſa & aſpera, incluſas, ita vt ſine læſione vix tangi queant: (vnde forſan à caſtimoniâ dictę ſunt caſtaneæ, quia tangi nolunt) intus autem pelle ſubnigrâ coopertas, dulces alioquin & nutriendi vi præditas. Præclarus fructus eſt coniugalis caſtitas, quæ vt conſeruetur thoro ſpinoſo includenda eſt, ita videlicet vt ab alijs tangi refugiat, alienis coniugibus nequaquam blandam ſed aſperam & auerſam ſeſe exhibeat. Lectulum Salomonis, quando adhuc, vt opinor, caſtè viuebat in coniugio, ſexaginta fortes ambiebant, omnes armati gladijs Cant. 3. Ita thorus coniugum vndequaque ſpinis armatus & gladijs eſſe cinctus debet, vt ſeruetur immaculatus.

XI. Virginibus & viduis ramum agni, quæ eſt arbor à caſtitate nomen habens; (**Keuſchbaum / & Schaafmüllen/**) quòd non modò ſerpentes fuget, ſed etiam caſtitati conſeruandę & Veneri extinguendę ſeruiat; vnde eius folia aut etiam ſemen Atticę mulieres, amantes caſtitatis; lectulis ſuis ſubſternebant. Matthiol. lib. 1. cap. 55. Cauſſin. lib. 10. ſymb. capit. 3. At virgines viduæque Chriſtianæ cubilia ſua agno illo caſtiſſimo, Virginis, inquam, filio, communiant; ſiquidem agnus ille virginens omnis impuritatis hoſtis & eliminator eſt, vti & ſerpentum omnium tartareorum, qui caſtitati inſidiantur, fortiſſimus debellator. **XI. Virginibus & viduis ramus arboris agni.**

Supereſt iam vt ramos hos in domos veſtras deferatis, &, vt fieri ſolet, cum palmarum ramis benedictis conſpicuo in loco ſtatuatis, quo illorum memores, recurrente aliquâ tentationis tempeſtate, velut armaturâ ſpirituali tueri vos poſſitis.

THEMA QVINTVM.

Pręparatio ad S. communionem.

1. *Deſiderandus & appetendus Euchariſtiæ panis.*
2. *Firma fide accedendum.*
3. *Odia deponenda & inimicitiæ.*
4. *Humiliter accedendum.*
5. *Cum firmo propoſito adhærendi* Chriſto.

Ecce Rex tuus venit tibi manſuetus, ſedens ſuper aſinam & pullum.
Matth. 21.

SOlemne eſt hodie paruulis palmarem, vt appellant, aſinum conſcendere & cum Chriſti Dn. effigie circumuectari. Sed cur paruulis dumtaxat & non adultis quoque? Sanè hi, quia de menſa Domini participant, fiunt quodammodo aſini Chriſti; eius igitur conſortio longè plus gaudere quàm paruuli deberent. Quare S. Bernardus ſerm. 7. in Pſal. *Qui habitat*, inuidet quaſi aſino illi, qui portauit Chriſtum, tam pretioſum onus, additque, *Vt iumentum igitur eſto.* Non refugit hoc Dauid Pſal. 72. dicens: *Vt iumentum factus ſum apud te.* In quem pſalmum ait S. Hieronymus: *O ſi nos eſſemus iumenta Dei, & ſuper nos dignaretur Deus aſcendere!* Similiter Sanctus Auguſtinus in pſal. 33. *Iumenta manſueta vult habere Dominus, Eſto iumentum Domini, id eſt, eſto manſuetus* &c.

Et pau-

Digitized by Google

Et paulò poſt: *Dicent mihi*, inquit, *aliqui ſuperbi & elati: Ecce aſinos nos fecit. Sit aſinus Domini quicunque hoc dicit, ne ſit equus & mulus, quibus non eſt intellectus.* Quare relinquamus paruulis ligneam aſini figuram: nos myſticum aſcendamus, vel potiùs ab aſino diſcamus fieri boni Chriſti aſini, præcipuè eo tempore, quo per ſacram communionem Chriſtum ad nos introducimus.

I. Deſiderãdus & appetendus Euchariſtiæ panis.

I. Forſan erunt aliqui carnales parum abſtinentes & ollas Ægyptias potiùs quàm manna deſiderantes. Hi ponantur ad os aſini. Sunt homines qui non quærunt alium cibum niſi corporalem: ſpiritualem animæ nec quærunt nec deſiderant, poſſunt ſine eo lætos dies agere & manere totis annis. Mira eſt hæc ſtoliditas, & caſtigatur ab ipſo aſino. Habemus enim in vita S. Antonij de Padua (12. Iunij, diſputantis cum hæretico Bonouillo de veritate Euchariſtiæ, aſinum poſt triduanam inediam; propoſito ſibi pabulo & S. Euchariſtiâ, priùs iuiſſe adoratum flexis genibus S. Euchariſtiam, quàm ad ſuum pabulum. Itaque magis neceſſarius magisque honorandus eſt ſacer iſte panis quàm corporis alimentum. Quam etiam ob cauſam præcipit Eccleſia communicaturi prorſus ieiuni accedant, tum ad honorem tanti Sacramenti: tum vt famem quandam ſpiritualem ad eam afferendam eſſe intelligant. Vnde S. Auguſtinus in epiſt. ad Ian. ait: *Placuit Spiritui S. vt in honorem tanti Sacramenti, in os Chriſtiani prius Dominicum corpus intraret quàm exteri cibi.* Quæ res tanti in Eccleſiâ ſemper æſtimata fuit, vt S. Chryſoſtomus epiſt. ad Cyriacum Epiſcopum ex ilem, & ipſe exul ſcribat: *Multa quidem aduerſus me confinxerunt & dixerunt, quòd ad communionem non ieiunos receperim. Et ſiquidem hoc feci, expungatur nomen meum ex albo Epiſcoporum, & non ſcribatur in libro orthodoxæ fidei: quoniam ſi tale aliquid admiſi, abijciat me etiam Chriſtus è regno ſuo.* Quod ſi alij Epiſcopi propter hoc confictum peccatum putarunt eum exilio dignum: cur non & eos, qui non ieiuni acceſſiſſent? Quapropter non ieiuni tantùm, ſed & magno cum appetitu ad hoc animæ pabulum tam ſalutare accedamus, iuxta illud Domini Ioa. 6. *Operamini non cibum, qui perit, ſed qui permanet in vitam æternam, quem filius hominis daturus eſt vobis.* Vtique Euchariſtiam. Quo appetitu comediſſemus in paradiſo lignum vitæ contra mortem? At pluſquam lignum vitæ habemus in Euchariſtiâ, quia fontem vitæ æternæ.

II. Firma fide accedendum.

II. Fortè inueniuntur aliqui modicæ fidei, adeoque ſenſuales omnia ſenſibus metientes, & quia ſenſibus non deprehendunt Chriſtum in Euchariſtiâ præſentem, parum firmiter credentes. Ponamus hos ad aures aſini. Eas ſanè prælongas accepit à naturâ ad ſuam defenſionem. Etenim coruus aſino infeſtus pugnat contra eum & morſu impedit oculos eos, ſecundum Ariſtot. & Auicen. apud Geminian. l. 4. de rer. ſimilit. c. 61. ſed aſinum iuuat profunditas oculorum & longitudo aurium, quibus ſe defendit. Quare ſi tibi ſtygius coruus oculos impugnat, quòd non videas Chriſtum in Euchariſtiâ præſentem: tu obijce ei aures, quibus percepiſti fide diuinâ, quæ fallere non poteſt, Chriſtum ibi adeſſe. Si dicat rationem hoc non poſſe capere: dic tu credendum eſſe, quod ratio non comprehendit. Sanè Abraham quando poſt acceptam Dei promiſſionē de poſteritate ex filio ſuo Iſaac oritura, audijt mandatum Dei; vt immolaret Iſaacum, Gen. 22. grauiter tentatus eſt à Deo circa fidem; ſed Abraham defendit ſe cum auribus; credens nihilominùs etiam mactatum filium à Deo ſuſcitandum vel aliter ſeruandum; quia audierat à Deo promiſſam ſibi ex Iſaac poſterorum ſobolem innumerabilem. Vnde ait famulis: *Expectate hic cum aſino: ego & puer illuc vſque prope ātes, poſtquam adorauerimus; reuertemur ad vos.* Vide hic cæcam ſed ex eiſdem Abrahæ fidem. Igitur & nos cùm pergimus ad S. Communionem, ducamus nobiſcum aſinum iſtum, profundis quidem & lippis oculis, longis tamē auribus prædiium, cæcutientem ſed bene auritum, pal. bicþ fieiſ an die Oſtn. Hinc ante communionem priùs cantatur in Miſſa: *Credò in Deum patrem omnipotentem.* Hinc in orientali Eccleſia communicaturi recitabant priùs ſymbolum fidei. Quem morem etiam in Hiſpania introduci petijt in Conc. Toletano Reccaredus Rex, apud Baron. anno 589.

III. Odia deponenda & inimicitiæ.

III. Forſan aliqui adhuc odium & inimicitias atque iras in pectore coquunt. Hos imponamus in collum aſini. Conſtat enim aſinum manſuetiſſimè incedere, non erecto collo, ſed humili & depreſſo. Sunt etiam aſini (aſinæ præſertim, qualem elegit Dominus) inter ſe pacifici, non ſe inuicem inuadunt aut cædunt, vt feroces equi: ſunt patientes verberum magis quàm alia bruta. Ergo qui ad S. menſam venire volunt, cum aſini manſuetudine veniant, iras, contentiones, inimicitias deponant. Eſt enim ibi Sacramentum vnionis, ideoque communio dicta, in quâ vnum & eundem numero cibum omnes ſumimus, & in eo vnum efficimur è multis fidelibus ſicut vnus panis fit è multis granis, vt Apoſtolus 1. Cor. 10. docet. Hinc in ſacrâ miſsâ miniſtri altaris ante communionem oſculum pacis ſibi mutuò porrigunt: quod & olim in primitiuâ Eccleſiâ Chriſtiani omnes faciebant in ſignum reconciliationis. (Trip. Dō. Pent. C. 7. D.) Ideò Chriſtus hodie intrauit Ieruſalem manſuetus in mitiſſimo animali, aſinâ videlicet, iuxta Zachariæ prædictionem: *Dicite filiæ Sion: Ecce Rex tuus venit tibi manſuetus ſedens ſuper aſinam & pullum.* Expectabant Iudæi Meſſiam bellatorem, armatum cum ingenti exercitu, omnibus terribilem. At contrario modo venit Dominus, quia mites & manſuetos quærit; ideò hoc nunciari filiæ Sion, ſeu fidelibus iubet, vt eandem induti māſuetudinem ad menſam Domini veniant, quo modo Regem ſuum imitantur aulici in veſtibus & moribus. At cur non quibuſcumque, ſed filiæ Sion id nunciari iubet? num quia de filiabus Sion ait Iſaias cap. 3 *Eleuatæ ſunt filiæ Sion & ambulauerunt extento collo?* An quia ſæpe nobiliſſimi quique, qui cæteris plus ſapere deberent, maximas inimicitias gerunt? An quia fœminæ maximè implacabilia odia gerunt? Vobis hoc iudicium relinquo.

IV. Humiliter accedendum.

IV. Forſan aliqui inflati ſunt & altos gerũt ſpiritus, nec libenter ſe humiliant, publicè præſertim in templo; & cum ad S. menſam accedendum, difficulter flectunt genua. Ponantur hi ad genua aſini. Et cur? ipſe enim vt ſuprà iam vidimus, nouit flectere genua coram S. Euchariſtia. Accedit exemplum alterum, quod anno 1537. in agri Taruiſini pago, Salzano, contigit in grege aſinorum, qui S. Euchariſtiam ad ægroti domum ſimul comitati, vti alibi diximus. Nónne hîc exclamabimus cum Iſaia c. 1. *Cognouit bos poſſeſſorem ſuum & aſinus præſepe Domini ſui: Iſraël autem me non cognouit & populus meus non intellexit?*

Trip. in hac Dom. C. 2. E.

V. Cum firmo propoſito adhærendi Chriſto.

V. Fortè erunt aliqui debiles & inconſtantes, qui ſatis bene quidem parati accedunt, ſed poſteà ſtatim in priores infirmitates relabuntur, nec tentationibus reſiſtunt; quaſi nihil virium, nihil roboris in S. menſa accepiſſent. Hos ponamus ad aſini calces. Aſini enim licet alioquin mites, pugnant tamen calcibus & acriter quidem contra lupos, hoſtes ſuos capitales, & quidem calcibus atque auerſo vultu, vt Aldrouandus ſcribit. Exemplum refertur in vita S. Solæ Abbatis, non procul Eyſtadio in monaſterio, quod adhuc extat nomine ab ipſo tracto, Solenhouen degentis ſub Carolo M. circa annum D. 760. Hic vt ſcribit Ermenoldus Diaconus & Monachus in eius vita, dum iter ageret cum aſello ſuo, in paſcua deuenit, vbi grex ouium paſcebat, deſertus fortè à paſtoribus. Quo propriùs accedente aſellus offenſis pedibus aures arrigere & caudâ eleuatâ decliuis per auia currere. Territus Abbas repentè deſilit & cruce ſe ſignat, & ecce lupum videt ouibus inſidiantem. Tum aſino in nomine Domini præcipit, vt lupum inſectetur atque inuadat. Paret mox aſellus iam intrepidus, qui priùs vel aſpectu lupi territus fugerat: & conuerſo curſu inuadit lupum, miro duello diu obluctantem & conficit calcibus, accurrentibus interim id ſpectantibus paſtoribus. Tales vtinam aſini nos eſſemus omnes in tentationibus, cùm lupus ille ſtygius inſidiatur nobis aut proximis noſtris. Sanè Chryſoſtomus hom. 61. ad pop. Antioch. ait: *Tamquam leones ignem ſpirantes ab illa menſa recedamus, facti Diabolo terribiles &c.* Tales aſinos, imò tales leones deſcribit & ex India Occidentali, Prouincia Paraquariæ, ad nos ſcribit Nicolaus Duram, S. N. Paraquariæ Præpoſitus Prouincialis in lit. annuis, anni 1626. & 1627. Antuerpiæ impreſſis anno 1626. in Reduct. Lauret. in hæc verba: *Inda quadam, quæ ſacramenta frequentare conſueuerat, ab Indo ad flagitium prouocata, vbi ei in mentem venit ſe communionis ſchedulam penes ſe geſtare, incredibili ei conſtantiâ reſtitit: adeò vt cùm aliter non poſſet euadere, caſti etiam Ioſephi virtutem ſuperârit; nam togâ ruptâ impudici manibus relictâ, nuda omninò ab ea profugit. Altera item in ſimili caſu, in ſibi blandientem acerrimè inuecta, multa in eum congerere cœpit, atque inter cætera ei dixit, ſignum eſſe infallibile, quòd diuini verbi prædicationi haud intereſſe ſolere, quandoquidem tam fœda cogitationes mentẽ eius ſubirent. Sed longè ſe alio modo alia geſſit: hac caſtum Indum verborum lenocinijs ac precibus multo tempore de caſto ſuo propoſito deturbare conata fuerat. Is tandẽ importunis eius precibus ad indignationem prouocatus, ita repente quadam vice exarſit, vt eã flagellis bene cæſam ad maritum remiſerit, aſſerens eum, qui toties ad puritatis fontem accederet, ab omni impudicitiâ alienum eſſe oportere.*

Hic eſt modus Audit. pius & laudabilis in aſinu ſedendi, quem ſi tenuerimus, non dubitandum, aſinum ſuo tempore vnà cum Domino intraturum triumphali pompâ in Ieruſalem cœleſtem.

THEMA SEXTVM.

Cum palmâ obuiandum Chriſto patienti in hac ſeptimanâ ſanctâ.

Hebdomas ſancta phœnix hebdomadum.
1. *Anima nunc ſaginanda.*
2. *Corpus affligendum.*
3. *Bonis operibus vacandum.*
4. *Recta intentio adhibenda.*
5. *Opera pœnitentialia augenda.*
6. *Chriſto commoriendum.*

Alij cædebant ramos de arboribus & ſternebant in via. *Matth. 21.*

DOminica hodierna *Palmarum Dominica* dicitur, quia videlicet, vt S. Ioannes ſcribit, Hebræi Chriſto Ieroſolymam ingredienti cum palmarum ramis obuiârunt. Porrò Palma Græcis *Phœnix* appellatur, quòd longæuitate & ſpecioſitate aliiſque proprietatibus ſingularis ſit & cæteras arbores vincat. Similiter ſacra hæc hebdomada, quæ à die palmarum incipit, omnium ſacratiſſima eſt & quaſi phœnix hebdomadarum. Hanc igitur ſingulari deuotione celebrare decet; quemadmodum & palma ſingulares aliquot proprietates & mirandas habet, vt videbimus.

Hebdomas ſancta phœnix hebdomadum.

I. Anima nunc ſaginanda.

I. Palma arbor eſt infrà ad ſtipitem gracilis, ſuprà verò craſſa, contrà naturam aliarum arborum. Inferior pars, ſeu caudex, corticis ſcabritie minimè iucunda eſt: ſuperior verò pars ramorum amplitudine & viriditate amœna. Homo arbori ſimilis eſt, ſed alius à palma. Inferior eius pars, quæ eſt corpus, pleriſque in amoribus eſt, bene curatur, fouetur, ſaginatur, in delicijs enutritur; ſuperior, quæ eſt anima, tenuis & macra eſt, negligitur, vilipenditur. Non decet hoc Chriſtianum, qui ſimilis eſſe palmæ debet, iuxta id Pſ. 91. *Iuſtus vt palma florebit.* Non decet ancillam in domo foueri, & dominam eijci aut negligi. *Eijce ancillam,* clamat Sara ad Abraham, ne ipſa fugere cogatur. Ergo ſaltem hoc ſacro tempore anima ſpiritualibus cibis incraſſanda eſt, corpus verò nonnihil extenuandum. Neque enim ambo ſimul impinguari queunt. Quando ros Gedeoni miſſus cecidit in vellus idque madore ſuo cœleſti perfudit, area circumiacens remãſit ſicca & arida. Si area rore perfuſa fuit, ſiccũ remanſit vellus Iudic. 6. Impinguatur ſpiritus

ſumere & pati debet corpus. Impinguatur corpus? macreſcet ſpiritus. Vtri verò priùs menſa apparanda: domino, an ſeruo: *Para quod cœnem*, ait Dominus ſeruo: *poſt hac tu manducabis* Lucæ 17.

II. Corpus affligendum.

II. Palma arbor ſcabra & quaſi ſpinoſa, velut ſquamis vndique veſtita eſt, vnde & aſcenſu difficilis. Quam ob cauſam comparatur à SS. Patribus Cruci Chriſti (quæ ſanè Chriſto Domino perdifficilis aſcenſu fuit) iuxta id Cant. 7. *Aſcendam in palmam & apprehendam fructus eius.* Hos quoque hac hebdomadâ vitam amplecti aſperam & ſpinoſam decet, vt Chriſto patienti nos conformemus. Quod ſanè præſtiterunt multæ principes perſonæ. S. Brigitta in memoriam diei Veneris S. ſingulis ferijs ſextis amaram herbam in ore geſtabat & feruentis ceræ guttas manui ſuperfundebat. Sur. in vitâ tom. 4. S. Ludouicus Galliæ Rex per Quadrageſimam non edebat piſces neque fructus, ſed inuitabat pauperes, interim cilicio ſe affligebat, nec permiſit vt filij Ludouicus & Philippus geſtarent coronas de floribus in die Veneris, quâ nimirum Chriſtus coronatus fuit ſpinis. Bellarm. L. de offic. princ. Chriſt. Ioannes ſecundus Rex Portugalliæ decimus quartus in hebdomade S. viſitabat loca ſacra, & aliquot diebus ante V. Sacramentum manebat ſolitarius. Ferdinandus filius Ioannis I. Regis Portug tribus vltimis diebus diu noctuq; ie manſit in templo, & ſolo interim pane & aquâ exiguâ viuebat. ex Annal. Vaſconcell. Ioanna Principiſſa filia Alphonſi V. totam hebdomadam S. ſilentio tranſigebat, vixque vnum verbum de rebus neceſſarijs proferebat, vltimis tribus diebus nullum omninò: ſemper in templo manens vix guſtabat cibum, neque dormiebat, tota in orationibus & lachrymis perſeuerans: die Iouis S. 12. paupercullis & ſordidis mulieribus lauabat pedes ſeruili veſtitu, tergebat, oſculabatur, denique cum veſtibus & eleëmoſyna eos dimittebat. S. Margareta V. filia Regis Vngarorum triduo ante paſcha ſine cibo & potu perdurabat, lectum non intrabat, acriter ſe flagellis vſque ad ſanguinem cædebat, Sur. 28. Ian. Denique S. Gregorius lib. 3. Dial. cap. 33. ſcribit quòd olim etiam pueri parui in ſabbatho S. ieiunare conſueuerint.

III. Bonis operibus vacãdum.

III. Palma fert fructus cum folijs pari æquilibrio, teſte Pierio l. 50. hierogl. Sic quãtum quiſq; per decurſum anni malorum & inanium operum fecit, tantum nunc ferat bonorum. Scimus Chriſtum in hac ſeptimana, altero die poſt ingreſſum ſuum triumphalem, regreſſum ex Bethania in Ieruſalem, quæſiuiſſe ficus in arbore, & cùm non inueniret, maledixiſſe ficui, non niſi folia habenti, Matth. 21. Deſignabat ea ficus populum Hebræum & ciues Ieroſolymitanos, qui legem quidem iactabant, ſed interim non ſeruabant: cæremonijs ſuis intenti erant, bona & ſolida & pietatis opera non quærebant; quales etiam multi Chriſtiani, qui ſufficere ſibi rati, quòd Chriſtiani ſunt, toto anno aliud non agunt niſi ſtudere rebus politicis, œconomicis, vel iudicialibus; quomodo ædificent, plantent, cauſas ſuas defendant, familiam alant, liberos promoueant, &c. Folia ſunt iſta: vbi fructus? Hoc ergo ſaltem tempore compenſetur pondus terrenarum occupationum pondere cœleſtium & piarum operationũ.

IV. Recta intentio adhibenda.

IV. Palma ſtaturam habet rectam. In bonis etiam operibus diligenter videndum vt intentio ſit bona & ad Deum erecta. S. Auguſtinus tr. 28. in Ioan. ait: *Quando boni aliquid agis te laudas, quando mali aliquid pateris, Deum accuſas. Hoc eſt cor tortum & non rectum. Conuerſo corde & directo laudabis Deum in bonis tuis, accuſabis te in malis tuis. Iſti ſunt recto corde.* Debet ergo Chriſtianus bona ſua, ſeu quæ habet, ſeu quæ facit, Deo adſcribere, ſibi verò mala. Debet totum ſtipitem, totam ſuam vitam dirigere ad cœlum, h. e. ad Dei gloriam & ſalutem ſuam æternam. Verùm in palma non ſolus ſtipes rectus & cœlum verſùs erectus eſt, ſed etiam eius folia oblonga ſeu rami. Hinc enim putat Ruper. Cant. 5. & S. Iſidorus in Etym. appellari eos *elatas palmarum*, quòd ad cœlum inſtar pyramidis aſſurgant. Quàre ſimili ratione Chriſtiano adlaborandum videtur, vt non modo totum vitæ ſuæ decurſum, ſed etiam ſingulas ſuas actiones bonas, imò & indifferentes Deo ad honorem eius offerat, iuxta monitum Apoſtoli 1. Cor. 10. *Siue manducatis, ſiue bibitis, ſiue aliud quid facitis: omnia in gloriam Dei facite.* Certè Tertullianus in L. de coronâ militis, & S. Hieronymus ad Euſtochium aſſerunt, moris olim fuiſſe apud Chriſtianos, vt initio operis cuiuſque ſe ſignarent ſigno crucis, quaſi dicerent: Hoc opus fiat ad gloriam Dei in nomine Patris & Filij & Spiritus S. Idem maiores noſtri Germani faciebant, & faciunt adhuc multi, quando ad initium operis cuiuſque dicunt: **das walt Got.** Deus ſecundet.

V. Opera pœnitentialia augenda.

V. Palma ponderi non cedit, ſed contra id inſurget; quod mirandum refert Ariſtoteles 7. problem. & Plut. 7. Sympoſ. Tales ſe nunc exhibere pœnitentes, ſi ſaperent, deberent; pœnitentias, inquam, ſeu ſatisfactionis opera ſibi à confeſſarijs pro peccatis impoſita augere & conduplicare. Timent Confeſſarij, ne ſi pro meritis condignam ſatisfactionem pœnitentibus iniungant, ipſi frangantur & ſpretâ vel omiſſa ſatisfactione grauiter Deum offendant. Quamobrem leues ordinariè, imò ſæpe leuiſſimas præſcribunt. Verùm, tu Chriſtiane, palmæ inſtar, non modò non cede, aut perturbare ob præſcripta tibi opera, ſed contrà audentior ito, & contra onus ſurſum nitere, itaque grauiora tibi imponi poſtula, vel ipſe tibi imponito.

VI. Chriſto commoriendum.

VI. Vnica in Chorâ palma eſſe dicitur, quæ cum phœnice aue & moritur & renaſcitur ex ſeipſa, vnde palmam appellatam phœnicem Græci exiſtimant, apud Plinium l. 13. c. 4. Phœnix noſter vnicus Saluator Chriſtus eſt. Ipſi morienti videbantur omnia commori, cœlum, terra, aër, ſaxa, templum, diſcipuli eius. Cùm eodem reſurgente omnia reſurrexerunt ac recreata ſunt. Eamus ergo & nos his ſacris diebus & moriamur cum Chriſto, vt cum eodem in paſchate reſurgamus. Moriamur, inquam, carni & concupiſcentijs eius, moriamur vitijs & peccatis, vt viuamus Deo.

FERIA QVINTA IN COENA DOMINI.

THEMATA.

I. Cur lauerit Chriſtus pedes diſcipulorum.
II. Qua ratione alter alterum lauare poſſit ac debeat.
III. Magnitudo amoris diuini in S. Euchariſtia.
IV. Cur à nobis ſumi per modum cibi Chriſtus in Euchariſtiâ voluerit.
V. Mirabilia quædam in Euchariſtia, à nobis etiam ſuo modo patranda.

THEMA PRIMVM.

Cur lauerit Chriſtus pedes diſcipulorum.

1. *Propter Iudam vt obſtinatum emolliret.*
2. *Propter alios diſcipulos.*
3. *Propter nos.*
4. *Propter ſe.*

Scitis quid fecerim vobis?
Ioan. 13.

MIRVM quidem ſpectaculum vidit Roma, quando celeberrimum & ſanctiſſimum ac verè magnum Pp. Gregorium, in medio foro, conſpecto Ioanne Abbate Perſá, notæ ſanctitatis viro ad ſe honorandum accurrẽte, vidit præuenire & ad genua eius accidere, nec priùs ſurgere velle, quàm à Ioanne eleuaretur, vt teſtatur ipſe coram Deo, in Prato ſpirit. capite 151. Verùm longè mirabilius & centies millies maius vidit Ieroſolyma, quando Regem cœli & terræ procumbentem vidit hodie ad pedes diſcipulorum ſuorum, eos denudantem, lauantem, abſtergentem. Hoc enim viſo Petrus quaſi extra ſe raptus ſtupuit, tantam demiſſionem capere non valens: id quod iure etiam merito nos omnes miramur & ſuſpicimus vſque in hodiernum diem. Quia ergo tam ſtupendum humanitatis exemplum non ſine magnis cauſis à Dei Sapientiâ exhibitum nobis eſt, eas inueſtigemus. Hoc igitur edidit,

I. Propter Iudam, vt hoc amoris philtro & artificio eum auocaret à concepto ſcelere ad reſipiſcentiam & reciprocum amorem. Hoc indicat imprimis Chriſtus ipsâ lotione pedum, cuius rationem reddens, ait Petro: *Et vos mundi eſtis, ſed non omnes.* q. d. Iudâ excepto, propter quem vos quoque lauo; deinde Ioannes cùm facit mentionem proditoris ante lotionis huius deſcriptionem, quaſi propter ipſum potiſſimum facta ſit dicens: *Cùm Diabolus miſiſſet in cor, vt traderet eum Iudas &c.* q. d. voluit eius odium hoc amoris lauacro extinguere, adeoque pedes eius apprehendere & quaſi demulcere, ne currerent ad conceptum ſcelus. Mirum de Lycurgo Lacedæmonio, Ethnico homine, ſcribit Plutarchus in Lycurgo, qui in ſeditionem retroſpiciens, fuſte ab Alexandro iuuene exoculatus fuit. Iuuenis malitioſus ei ad ſupplicium datus, adeò non eſt malè acceptus, vt etiam pulcherrimis diſciplinis imbutus & humaniſſimè habitus ſit, indeque prouerbium natum: *Vindicta Lycurgi.* Similis modo Chriſtus, *ſciens quia omnia dedit ei pater in manus*, ait Ioannes, adeoque etiam Iudam, quem nouerat futurum proditorem ſuum, vt cum eo ageret, quod vellet; ecce quid fecit Dominus? Ad cœnam corporis ſui adhibuit, pedes eius proſtratus nudauit, lauit, abſterſit, vt vel hoc amoris obſequio eum ſibi deuinciret. Sed quæ duritia Iudæ, quæ tanto cuneo frangi non potuit? Ecce tibi ficum illam ſterilem per triennium (Lucæ decimotertio) quo in diſciplina Chriſti fuit, tamdiu toleratam in domini vinea, & nunc vineæ cultorem circa eum fodientem dum ei variis modis & tropis inſinuat & circumſcribit ſcelus, quod in animo gerebat, modò dicens: *Manus tradentis me mecum eſt: va autem homini illi* Modò: *Tu dixiſti* Rurſum: *quod facis, fac citiùs.* Vide denique adhibentem ſtercora correctionis in Oliueto: *O Iuda! oſculo filium hominis tradis?* ſtercora amoris in lotione & S. communione. Sed quia hæc omnia reſpuit, quid mirum ſi ficus ſterilis in ficu ſe ſuſpendit? Quæ proinde velut teſtis iuſtitiæ diuinæ multis poſteà ſæculis ad exemplum aliorum ſtetit, vt Iuuencus preſb. hiſt. Euang. lib. 4. & Beda de loc. ſanct. capite quarto tradunt.

I. Propter Iudam vt obſtinatũ emolliret.

Quã ergo metuenda eſt obſtinatio in malo! vt enim maris amarities tot dulcibus fluminibus in id continuò influentibus non emendatur: ita obſtinatus in malo animus Iudæ tot dulcibus amoris obſequiis non eſt correctus.

In li-

In lacum Aſphaltiten ſeu mare mortuum ingentem viui dulcis aquæ continuò infert Iordanes, & tamen mare nequaquam dulciùs euadit, ſed potiùs dulces aquas vertit in amaras, tetras & fœtentes; vnde Numer. 34. appellatur *mare ſalſiſſimum.* Et vulgò *mare Diaboli*, ob infanda ſcelera ibi patrata, vt teſtatur Abul. Tale mare fuit cor Iudæ: dulciſſimi Iordanis Chriſti aquas abſorbuit, nec tamen inde melior factus eſt; quod & alijs obſtinatis plerumque contingit. O malum metuendum!

II. Propter alios diſcipulos.

1. Vt hoc humilitatis monumentum eis neceſſarium relinqueret.

II. Propter diſcipulos 1. vt hoc monumentum humilitatis velut fundamentalis virtutis eis relinqueret, apprimè eis neceſſarium, tamquam futuris aliquando rectoribus animarum. Hanc cauſam indicat Ioannes apertè illis verbis: *Sciens Ieſus quia venit hora, vt tranſeat ex hoc mundo ad patrem.* q.d. memoriale amoris ſui relinquere ſuis voluit. Et Chriſtus: *Exemplum dedi vobis.* Viderat enim eos ſæpiùs de honore contendere, vti etiam in illa ipſa cœna; quam proinde contentionem exemplo ſuæ humilitatis compeſcuit. *Nam quis maior*, inquit, *qui recũbit, an qui miniſtrat? Nónne qui recumbit? Ego autem in medio veſtrùm ſum ſicut qui miniſtrat?* Lucæ 22. Hunc in modum Carolus V. Imp. poſtremo ſuo ex Germania diſceſſu, Vliſſingæ cum Seldio Ferdinandi fratris legato ad multam noctem conuerſatus, cùm famuli ſomno ſepulti non venirent, ipſe candelam Seldio per gradus plurimùm renitenti prætulit ad eius cubiculum, dicẽs: *Hoc tibi monumentum Cæſaris illius Caroli habeto, Seldi, tot exercitibus & ſatellitibus olim ſtipati; quem nunc ſolum & a familiá etiam deſertum vides; & cui tu tot annis ſeruiſti, ille tibi ſeruijt & lumen prætulit.* Cythr. Orat. de Carolo V. Ita prorſus Chriſtus ſeruis ſuis ſeruire voluit, ſed maiori longè abiectione; vnáque ipſis & alijs orbis rectoribus lumen præferre, quò inter ſummos honores memores ſint humilitatis. Quod exemplum poſteà ſecuti ſunt tot Imp. & Reges, Pontifices & Epiſcopi. Idem ſuadet nobilibus S. Auguſtinus ſerm. 1. in cœnâ Domini, nec admittit eorum excuſationem, quòd habeant delicatas manus & natalium prærogatiuam. *Mala nobilitas*, ait, *quæ ſe per ſuperbiam reddit apud Deum ignobilem.*

2. Vt eos diſponeret ad ferendum crucis ſuæ ſcandalum.

2. Vt eos diſponeret ad ferendum ſine offenſione crucis ſuæ ſcandalum: ne mirarentur quòd voluerit ſe humiliare vſque ad mortem crucis, qui priùs ſe humiliauit vſque ad lotionem pedum eorum. Reuerà enim ipſi cœlo res obſtupeſcenda eſt Dei filium pro aliena culpa eouſque ſe demittere & ſubire crucem voluiſſe. Ac ne quis exiſtimaret, quòd illam demiſſionem coactus in ſe ſuſcepiſſet, voluit priùs hanc ſpontaneam abiectionem admirandam etiam, illi alteri præmittere. Non potuit capere olim Petrus Chriſtum ſubire velle crucem: *Abſit à te Domine, non erit tibi hoc*, ait. Itaque eum iam diſponit ad hoc credendum Dominus per lotionem pedum, quam vix ſeruulus è mediaſtinis aliquis faceret. Quamquam ſi & hanc demiſſionem non potuit capere Petrus exclamans. *Domine tu mihi lauas pedes?* quid mirum ſi nec illam longè maiorem?

III. Propter nos.

1. Vt indicaret nos omnes eius ſanguine abluendos.

III. Propter nos 1. vt indicaret nos omnes eius ſanguine abluendos eſſe, ſicut teſtatur Ioannes Apocal. 1. *Dilexit nos & lauit nos in ſanguine ſuo*, conformiter cum eo, quod idem in hod. Euang. ſcribit: *Cùm dilexiſſet ſuos &c.* Idque indicat Dominus cùm ait Petro: *Niſi lauero te, non habebis partem mecum*, quod vtique de lotione ſanguinis præcipuè dixit. In hac ergo poſuit veſtimenta ſua & linteo ſe præcinxit, cùm abſcondens gloriam Deitatis ſuæ induit formam ſerui, factuſque homo in mundum venit. Miſit aquam in peluim, cùm ſanguinem ſuum effudit in ſacramenta. Lauit, cùm eum Patri obtulit pro nobis; lauatque hodie applicando ſacramenta. Extersit linteo, dum peccatorum noſtrorum ſordes & reatus in ſuam nitidiſſimam humanitatem tranſtulit, indeque adeò deformatus fuit, vt vix agnoſceretur, ſed pro leproſo haberetur, vti prædixit Iſaias cap. 53. *Verè languores noſtros ipſe tulit &c. putauimus eum leproſum & percuſſum a Deo.* Hinc tam crebræ olim lotiones Iudæis & aſperſiones, factæ ſanguine victimarum, vt nôſſent ſe per ſanguinem Chriſti demum à peccatis mundandos.

2. Vt doceret nos præuiam diſpoſitionem ad S. communionem.

2. Vt doceret nos præuiam diſpoſitionem ad S. Euchariſtiam ſuſcipiendam: alioquin non habituros in ea partem ſeu fructum. Hoc indicat, cùm ait Petro: *Quod facio, tu neſcis modò ſcies autem poſteà*, quando ſcilicet porrigam vobis corpus meum. Vnde mox ipſorum conſcientias conuenit: *vnus veſtrûm me traditurus eſt.*

Quare & tu Chriſtiane ſurge imprimis à menſâ, in quâ ſedet tecum Iudas & Diabolus. Deinde pone veſtimenta & præcinge te linteo, per contritionem, deteſtando peccata admiſſa & conſtringendo te firmo emendationis propoſito. Mitte etiam lachrymas in peluim cordis tui, laua pedes in confeſſione, non retrahe nec abſconde. Exterge linteo ſatisfactionis. Hac lotione præuiâ niſi abluerimus fœtorem peccatorum noſtrorum, in odium & iram ſponſi noſtri certiſſimò incidemus. Ciconia quædam fœmella cùm in quodam Bauariæ pago, Dengen appellato, ſæpe adulterium commiſiſſet, & poſteà mox in lacuna vicina ſeſe abluiſſet, ne fœtorem mas olfaceret; ſemel eam ruſticus prohibuit à lotione, vbi id aduertit. Itaque mas ex odore vtique deprehenſam aliquantiſper deſeruit, ipſique ſoli proles alendas reliquit; pòſt, cùm migrandum eſſet, adduxit alias ciconias, quæ adulteram dilacerârunt. Mich. Neander in ſua Phyſicâ, ex Auentino. Olfecit ſanè Iudam adulterum Chriſtus, ideò pro eo lotionem inſtituit, quem ſi manifeſtâſſet diſcipulis, in fruſta forſan diſcerpſiſſent, vti putat S. Chryſoſtomus.

IV. Propter ſe.

IV. Propter ſe. Quia enim paulò pòſt ad dexteram patris & ſummum cœli faſtigium aſcenſurus erat, ideò priùs ad imum terræ & pedes ſeruorum ſuorum ſe abiicere voluit. Hanc cauſam indicat Ioannes iis verbis: *Sciens quia à Deo exiuit & ad Deum vadit.* Hanc igitur eſſe viam ad cœlum docet, ſcilicet humilitatem: & quò altiùs vis in cœlo aſcendere, eò magis

te hîc deprimere debes: ſicut qui prælatum edere ſaltum vult, priùs profundè ſe dimittit: & pila quò fortiùs terræ fuerit alliſa, eò altiùs ſubſiliet. Sanctus Bernardus ſerm. 45. in Cant. Chriſti ſponſi humilitatem laudari exiſtimat, dum eius oculi, columbarum oculis comparantur: *Oculi eius ſicut columbæ ſuper riuulos aquarum.* Bibentes enim columbæ priùs caput & oculos in flumen demergunt, poſteà attollunt, cœlum intuendo, & ſimul aquam ſorbent. Sic Chriſtus hac in lotione ad aquam lauacri ſordidi ſeſe inclinauit, moxque ad crucis torrentem demiſit: poſteà exaltauit caput vſque ad ſummum cœli verticem; iuxta id Pſal. 109. ad litteram de eo ſcripti: *De torrente in via bibet, propterea exaltabit caput.* Quare qui optat ſibi pennas ſicut columbæ vt volet & requieſcat, iuxta Dauidicum illud: *Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ & volabo & requieſcam?* prius cum ea & Chriſto bibat de torrente, per ſui contemptum & abiectionem.

Errant igitur quicumque aliam viam præter humilitatem ad gloriam & exaltationem quærunt. Si enim Chriſtus ipſe per hanc viam intrauit in gloriam ſuam: quo iure nos quærimus aliam, vt intremus in gloriam alienam? Sanè Rudolphus, Habſpurgenſis Comes, per humilitatem ſuam videtur aſcendiſſe ad imperialem dignitatem. In caſtris enim antequam Rex fieret, veſtes conſuebat, vt milites ipſum æmularentur; dicebat enim *non eſſe indignum artificis aſſumere prouinciam, vbi artifex deeſſet*, idemque vili habitu & griſeâ tunicâ vti ſolebat: proptereà à quibuſdam ſpretus; denique S. Euchariſtiam ad ægrum delatam pedes ſecutus eſt, dato equo ſacerdoti. Quare Aſtrologus Cæſaris cùm eum præ cæteris maximè veneraretur, rogatus à Cæſare, cur pauperem illum Comitem adeò honoraret: reſpondit, quòd is, qui nunc humilis pleriſque apparet, poſt ipſum Cæſar eſſet futurus. Cuſpin. in Rodulpho. Quiſquis ergo in cœlo exaltari vult, hanc viam ineat neceſſe eſt. Quam qui tenuerit, ei non vanè vaticinabor & ego, fore eum ſublimem in cœlo, qui in terra ſtuduerit eſſe humilis.

Viſis igitur his tantis tantæ demiſſionis cauſis, agamus Chriſto gratias, qui eo exemplo docuit nos tractare inimicos noſtros, humilitate præuenire amicos, oſtendit nobis amorem ſuum, docuit viam cœli per humilitatem: quam ſi ſecuti fuerimus; ſpes eſt cum ipſo nos quoque aſcenſuros ad ipſius regnum.

THEMA SECVNDVM.

Quâ ratione alter alteri lauare pedes poſſit ac debeat.

1. *Cùm alter alterum corrigit errantem.*
2. *Cùm alter alterum inſtruit ignorantem.*
3. *Cùm alter alteri remittit iniurias.*
4. *Cùm alter alterius lapſum excuſat.*
5. *Cùm alter alterum conſolatur in mœrore.*
6. *Cùm alter alterum quomodocumque iuuat.*
7. *Cùm alter pro altero oramus.*

Et vos debetis alter alterius lauare pedes. *Ioan.* 13.

DVbitare aliquis poſſet, vtrum hæc Chriſti verba contineant præceptum, vt alter alteri lauet pedes; ſiquidem id videtur ſibi velle. Quapropter in antiqua Eccleſia mos ille diu viguit, teſte Auguſtino tract. 58. *Eſt apud pleroſque conſuetudo*, inquit, *huius humilitatis.* Seruatur adhuc eadem in monaſteriis & Eccleſiis Collegiatis, vbi ſaltem hodie lauant Prælati pedes ſuis ſubditis: quemadmodum & Pontifex Romæ 12. pauperibus, quaſi totidem Chriſti diſcipulis: quin & Reges aliquot ac Principes, vti olim S. Ludouicus Franciæ Rex, S. Eliſabetha Haſſiæ Landgrauia, S. Hedwigis Duciſſa Poloniæ, S. Brigitta, aliique plures. Verùm Eccleſia, optima Magiſtra, nullum in his verbis agnoſcit præceptum, ſi ad litteram intelligantur, ſed conſilium tantùm, adeoque inſinuatur nobis ſaltem animi præparatio, vt, cùm charitas id requirit, hoc & ſimilia humilitatis opera minimè detrectemus: deinde ſuadetur nobis velut opus pium & laudabile, decens imprimis eos, qui in dignitatibus conſtituti ſunt. Cæterùm Chriſtus Dominus, qui in ſuis monitis ad ſpiritum magis reſpicere, quàm ad externa opera conſueuit: (cuius etiam verba ſpiritus & vita ſunt, Ioan. 6.) videtur in his verbis commendare nobis multò impenſius lotionem pedum ſpiritualem, quàm corporalem, velut magis neceſſariam & vtilem, vti indicat Theophylactus, qui verba illa: *Vos debetis alter alterius lauare pedes*, ſic explicat: *Hoc neceſſarium eſt, vt omni miniſterio vobis inuicem ſeruiatis. Id enim vult per lotionem pedum, quæ eſt miniſteriorum infima, vt & alia longè honeſtiora non detrectemus &c.* Eodem modo Caietanus & Ianſenius: *ſynecdoche*, inquit, *eſt, vt ex eo, quod ſeruiliſſimum videtur & abiectiſſimum, omnia officia intelligantur.* Quare SS. PP. & DD. varijs modis id fieri iuxta mentem Chriſti, adeoque ipſi ſatisfieri abundè poſſe indicant; quos hîc exponemus.

I. Cùm alter alterum errantem corrigit, monet, dehortatur aut paternè punit; hoc enim faciendo ſordes animi à pedibus, hoc eſt, prauis animi affectibus, abluit & abſtergit, adeoque è ſordido I. Cùm alter alterum corrigit errantem.

è ſordido mundum facit, quando ab errore ad viam veritatis reducit: quo modo & nos Germani, quando aliquem obiurgare volumus, dicere ſolemus: **Ich will ihn waſchen**: lauabo illum. Hac ratione Iſaias lauit Hebræos in peccatorum fæcibus vſque ad aures infixos, acri reprehenſione cap. 1. tonans: *Væ genti peccatrici, populo graui corde, ſemini nequam, filijs ſceleratis; dereliquerunt Dominum, blaſphemauerunt ſanctum Iſrael, abalienati ſunt retrorſum. Super quo percutiam vos vltrà, addentes præuaricationem? omne caput languidum, & omne cor mœrens: à planta pedis vſque ad verticem non eſt in eo ſanitas.* Et paulò pòſt: *Lauamini, mundi eſtote, auferte malum cogitationum veſtrarum.* Sic lauit Dauidem ſordibus adulterij fœdè aſperſum Nathan Propheta 2. Reg. 12. quando poſt recenſita Dei beneficia ipſi collata, ait: *Quare ergo contempſiſti verbum Domini vt faceres malum in conſpectu meo? Vriam Hethæum percuſſiſti gladio, & vxorem illius accepiſti in vxorem tibi, & interfeciſti eum gladio filiorum Ammon. Quamobrem non recedet gladius de domo tuâ vſque in ſempiternum, &c.* Fuit hoc lauacrum Dauidi adeò ſalutare, vt mox abſterſerit ei totum lutum peccatorum. Agnouit enim errorem Dauid & confeſſus eſt; moxque Nathan ſubdit: *Dominus quoque tranſtulit peccatum tuum: non morieris.* Verùm, quia hac lotione culpa quidem & pœna æterna, non temporalis, ipſi abſterſa fuit; ideò in Pſal. 50. petijt à Domino: *Amplius laua me ab iniquitate mea*; ſcilicet à pœnis etiam temporalibus: & poſt: *Lauabis me & ſuper niuem dealbabor.* Sic lauit Abigail maritum ſuum Nabal, poſtquam ipſe edormiſſet crapulam, vtique increpando eius duritiam, ingratitudinem, ebrietatem; ita vt attonitus ſenſum penè omnem amiſerit. 2. Regum 25. Sic Maximum Imp. lauit S. Martinus, nolens menſam eius adire, quòd duos Imp. vnum vitâ, alterum regno ſpoliâſſet. Vt in vitâ. Sancta & ſalutaris eſt hæc ablutio, quam commendat nobis Eccleſiaſticus cap. 4. dicens: *Ne reuerearis proximum in caſu ſuo.* h. e. non timeas corripere eum, cùm in errorem labitur aut lapſus eſt. Quis non porrigit manum proximo, cùm videt eum in puteum labi? vel quis lapſo non fert auxilium, vt extrahat eum? Aſino hoc præſtamus; & non præſtemus homini? At hoc agit, qui errantem corrigit, licet corrigendo eum affligat, pungat & contriſtet: à gehennâ enim eripit. Atque in hunc ſenſum explicat D. Cyprianus in tract. de ablutione pedum, monitum illud Chriſti: *Quotieſcumque*, inquit, *ijs, qui Pharaoni in luto & latere famulati ſunt, perſuademus, vt exeant de Ægypto, &c. toties inhærens lutum peccatorum, quâ poſſumus ſollicitudine lauamus; non quòd noſtra ablutio ex nobis ſufficiat, niſi ad lauandum omni tempore nos pius Magiſter accedat.*

II. Cùm alter alterum inſtruit ignorantem. III. Cùm alter alterum rudem & ignorantem inſtruit, in rebus præſertim ad ſalutem pertinentibus. Quemadmodum enim peccata ſunt ſordes adhærentes voluntati: ita ignorantia lutum eſt adhærens intellectui. Quiſquis ergo rudes in fide & pietate informat, pedes eorum abluit, dum ignorantiæ tenebras abſtergit; quod inſigne beneficium eſt, non illi tantùm qui eruditur, ſed alijs etiam, quibus alioquin obeſſe rudis & dux perditionis fieri poſſet. Præſentiſſimo in ſalutis diſcrimine fuit Maximilianus I. Imp. cum tota aulâ ſuâ, dum armarium cuiuſdam arcis Tyrolenſis luſtraret; tunc enim ſtultus quidam ipſius, quem in delicijs habuit, ab aulicis per iocum inſtigatus vt proſpiceret tormentis ſuis; ſiquidem illa Maximilianus cuncta auecturus eſſet: candelam laternæ impoſitam ſub veſte clam cunctis infert, eamque in cadum pyrio puluere plenum iam iam immiſſurus erat, cum ſplendore conſpecto Maximilianus vix eam violenter ſtulti excuſſit manibus. Quod ni factum foret, ſtultus vnà ſecum Cæſarem eiuſque comitatum cum arce perdidiſſet. Ita Scribit ipſe Maximilianus in ſuo poëmate **Dewrdanck**. Ruditas & ignorantia eiuſmodi fax eſt in manu ſtulti, præſertim in regimine conſtituti, quâ & ſe & alios perdit. Quare qui hanc illi excutit, profectò à maximo gehennæ periculo ſæpè & ipſum & alios liberat. Laborabat aliquâ ignorantiâ in gubernando populo ipſe Moyſes Hebræorum dux, dum omnia negotia ſuo vnius dorſo gerenda imponebat; quem proinde edocuit ſocer eius Iethro, licet Gentilis ſacerdos, dicens ei: *Non bonam rem facis, ſtulto labore conſumeris & populus iſte, qui tecum eſt: vltra vires tuas eſt negotium, ſolus illud non poteris ſuſtinere.* Suaſitque vt Iudices ſibi adſciſceret, quibus iudicialia & minora munia committeret, ipſe maiora obiret: ſalubri prorſus conſilio, quod & Moyſes amplexus eſt. Exod. 18. Sæpè igitur & à rudibus, nec non ab ijs, qui putantur mali, bona conſilia dantur; quod etiam homicida quidam præſtitit cuidam Monacho, in Prato ſpirit. cap. 11. Cùm enim *reus ille duceretur extra ciuitatem ſex millibus paſſuum (illic enim etiam perpetrârat homicidium) Monachus quidam retrò ſequebatur, vt illum decollari conſpiceret; qui autem ad decollandum ducebatur, cum vidiſſet Monachum ſequentem, ait ille: Numquid Abba non habes cellulam, & opus manuum? Reſpondit Monachus: Parce mihi frater, & cellam enim, & opus habeo. Qui reſpondens ait illi: Quare ergo non reſides in cella, & defles peccata tua? Dixit ei Monachus: Verè, frater mi, valdè me ipſum negligo, compunctionemque anima mea non habet; & idcirco venio, vt aſpiciam te, dum morieris, vt vel ſic in compunctionem veniam. Tunc ait ille reus: Vade frater, per Dominum, ſede in cella tua & gratias age Saluatori noſtro IESV Chriſto. Ex quo enim ille homo factus eſt, & pro nobis peccatoribus mortuus eſt, homo non iam moritur.* Egregiè & ſalubriter ablutus eſt hic religioſus, & (quis crediđiſſet;) ab homicidâ. Benè ergo Eccleſiaſticus cap. 27. ait: *Vnguento & odoribus delectabitur cor: & bonis amici conſilijs anima dulcorabitur.*

III. Cùm alter alteri iniurias remittit. Ita exponit verba Chriſti myſtico ſenſu V. Beda, *vt ſicut Dominus nobis peccata pœnitentibus dimittere conſueuit, ita etiam nos peccantibus in nos fratribus dimittere feſtinemus.* Ille qui nos offendit & iniuriam intulit, labem peccati & **III. Cùm alter alteri remittit iniurias.**

Digitized by Google

reatum pœnæ contraxit: quem ſi ei remittamus, nónne eum abluimus? Præclariſſimum & ſanctiſſimum eſt hoc officium, centies magis quàm ablutio pedum. Id cùm exhibuiſſet Sauli Dauid, non ſolùm parcendo ipſi deprehenſo in ſpeluncâ, ſed etiam à ſuorum gladijs defendendo: ita immutauit eius animum, vt ad lachrymas prouocaret & filius ab eo compellaretur. 1. Reg. 24. Iacobus maior Apoſtolus ei, à quo ad iudicium fuerat adductus, veniam petenti oſculum infixit & infigendo animum ad martyrium ſubeundum roborauit. Euſeb. lib. 2. hiſtor. Eccleſ. cap. 8. Quantum porrò hoc obſequium placeat Deo, quantique meriti ſit, colligere poſſumus ex mirâ hiſtoriâ, quam ſcribit Petrus Damiani lib. 4. Epiſt. ep. 17. ad Epiſcopos, in hæc verba: *Vir quidam, vt dicitur, potentiorem ſe hominem interfecit, à cuius etiam filio, more ſaculi, non legibus Euangelij, multas bellorum moleſtias pertulit? paternis ſcilicet vltor interitûs, & ſtrages anhelabat hominum, & frequentium reportabat manubias rapinarum. Inter has igitur homicida deprehenſus anguſtias, imperiale decreuit adire faſtigium, ſi quod fortè tot calamitatibus poſſet reperire ſolatium. Quo comperto paterni ſanguinis vltor inſequitur, eumque ſiue, vt tribunalium lege obſtringat, ſiue, vt repente gladijs opprimat, impiger comitatur. In Teutonicis verò partibus tunc Imperator agebat. Cùm itaque pracedens modeſtè quaſi ſecurus incederet, ſubſequens autem celeriùs properaret, tandem contigit, vt ſibimet inuicem propinquantes in mutuos vterque duceretur aſpectus. Sed cùm is, qui homicidij reus erat, vix quatuor vel quinque comitum fulciretur auxilio; interfecti verò filius triginta fermè cingeretur obſequiis armatorum, quaternionem ſuum cohortatur, vt fugiat. Ille ſe conſpiciens de perſequentium manibus auolare non poſſe, animæ patrocinium petijt, ad humilitatis vmbraculum confugium fecit. Proiectis igitur armis, brachijs etiam in modum crucis extenſis, ſolo proſternitur, & vel miſerentium veniam, vel ictus ferientium praſtolatur. At ille iam victor ad reuerentiam Crucis manum reprimendo compeſcuit, vltro etiam ne ab aliquo feriretur, inhibuit: poſtremò pacem integram faciens, ad honorem ſanctæ viuificæ Crucis non modò vitam, ſed & paternæ necis donauit offenſam. Hac igitur inſigni peractâ victoriâ, quum ſcilicet non tam alterius, quàm ſui: & vt ita fatear, non tam hoſtis quàm proprij cordis victor exſtiterat, ad Regis curiam, quia non procul erat, acceſſit; ſed mox vt Eccleſiam oraturus ingreditur, res mira nimiumque ſtupenda, Saluatoris imago, quæ in cruce videbatur expreſſa, tribus eum vicibus inclinato capite viſa eſt ſalutare. O quàm glorioſum & inſigne præconium, vt ab auctore miſericordiæ mereretur reuerenter accipi, qui propter eius reuerentiam omiſerat vindicari: & ab eo reciperet ſalutationis honorem, pro quo ſaluti contrariam poſtpoſuit vltionem. Quod protinus Imperator audiens, honorificâ eum, & affectuoſâ, prout decebat, affabilitate ſuſcepit, & copioſâ munerum liberalitate ditauit.* Eandem aut certè ſimilem hiſtoriam refert Cantiprat. libro 2. apum cap. 18.

IV. Cùm alter alterius lapſum excuſat & ſi non omninò defendere poteſt, ſaltem extenuat; quod aliud non eſt, quàm eluere maculam, quâ alter ſe aſperſit. Ita ſuadet ſanctus Bernardus ſerm. 4. in Cant. *Excuſa*, inquit, *intentionem, ſi opus non potes. Puta ignorantiam, puta ſubreptionem, puta caſum. Quòd ſi omnem omninò diſſimulationem rei certitudo recuſat, ſuade nihilominus ipſe tibi* (imò & alijs) *& dicito apud temetipſum: Vehemens fuit tentatio, &c.* Sic eluere conatus eſt Ioſeph grauiſſimum licet ſcelus fratrum, quod in ipſum admiſerant, adſcribendo ſuam venditionem prouidentiæ diuinæ: *Nolite pauere neque vobis durum videatur, quod vendidiſtis me in his regionibus: pro ſalute enim veſtra miſit me Deus ante vos in Ægyptum.* Sic pudorem ac formidinem eorum mitigauit & abſterſit. Adhæc *oſculabatur ſingulos*, ait Sanctus Auguſtinus ſerm. 83. de temp. *& per ſingulos flebat & irriguis fletibus pauentium colla perfudit; odium fratrum charitatis lachrymis abluebat.* Ex quo exemplo colligit hanc doctrinam ſanctus Chryſoſtomus hom. 64. in Gen. *Hac imitemur & ita ſolemur eos, qui nos afflixêre, non imputantes eis, quæ in nos admiſerunt, & omnia magnâ ferentes beneuolentiâ, ſicut iſte admirandus Ioſeph.* Rectè *admirandus, qui hoc fecit ante Euangelium, quod poſt Euangelium omnes didicimus & ſeruare non poſſumus*; ait ſanctus Ambroſius lib. de Ioſepho cap. 1. Simili ferè modo lauit Iudæorum ſcelus admiſſum in Chriſtum ſanctus Petrus Actor. 3. (cùm ipſi vehementer ſibi timerent) ne videlicet deſperarent: *Fratres*, inquit, *ſcio quia per ignorantiam feciſtis, ſicut & Principes veſtri.* Addens ſecundum Dei prædictionem Chriſtum ita pati debuiſſe. Quod egregiè etiam præſtitit cuidam pauperculæ, ſibi licet ingratæ, Alphonſus Rex Aragoniæ, qui cùm aliquando V. Euchariſtiam reuerendiſſimè comitaretur, *tandem ductus eſt in vetulæ cuiuſdam pauperrimæ domum, ſanguinis profluuio penè exanimata, cumq; ægritudinis cauſam cognouiſſet, gemmam ineſtimabilem morbo illi mirificè accommodam, afferri iuſſit, anuſque illius digito aptari; ſimul & corpus Regum Regis in templum, vnde profectum erat, ſummâ veneratione reduxit. Paucis verò poſt diebus anus illa cùm reualuiſſet: egit quidem pro recuperatâ ſalute Regi gratias, quales potuit. Sed gemmam, quam maieſtatem dicerent eius ſibi penè mortuæ commiſiſſe, aiebat, ſibi ne viſam quidem perdidiſſe. Stomachari qui aderant cœpere, aniculam execrationibus & maledictis propalam inceſſentes. Rex verò ſubridens: Abi, inquit, mea mater, & cura tu valetudinem tuam: quoniam ſtulti quidem iſti, vt vides, parum ſanitatem ſuam curant.* Ita refert Panormitanus lib. 1. rerum eius geſtarum.

IV. Cùm alter alterius lapſum excuſat.

V. Cùm alter alterum in mœrore & puſillanimitate conſtitutum conſolatur. Ita exponit Chriſti verba diuus Cyprianus loco cit. *Quoties cum infirmis infirmamur*, inquit, *& cum his qui ſcandalum ferunt, vrimur: quoties cum afflictis gemimus, toties inhærens lutum peccatorum, quâ poſſumus ſolicitudine lauamus.* Quemadmodum enim aqua calida non modò abſtergit

V. Cùm alter alterum conſolatur in mœrore.

lutum è pedibus, ſed tollit etiam laſſitudinem, & lenit dolorem: ita qui dolenti condolet & lachrymanti collachrymatur, lachrymas ei abſtergit & quodammodò exſiccat: quomodo pluuia in Narnienſi agro dicitur non tam madorem quàm ariditatem afferre, à Cicerone lib. de admirandis & Plin. libro trigeſimo primo, capite quarto. Optimè ſanctus Chryſoſtomus hom. 50. in Matth. *Sicut pluuia*, inquit, *ſemper bona eſt, maximè tamen grata eſt tempore ſiccitatis: ita & viſitatio amicorum ſemper quidem ſuauis eſt, multo tamen ſuauior in tempore luctus.* Hoc eſt, quod commendat Eccleſiaſticus capite ſeptimo: *Non deſis plorantibus in conſolatione, & cum lugentibus ambula.* Quod imprimis egregiè præſtitit Chriſtus viduæ filij vnici mortem lugentis, cum eius gratia à Canâ in Naim perrexit eique obuians dixit: *Noli flere*: adeoquè etiam filium rediuiuum reſtituit. Lucæ 7. rurſum cum ſe duobus diſcipulis in Emmaus tendentibus, mœſtis ac deſolatis iunxit mœroremque omnem ſuâ conſolatione abſterſit & in gaudium conuertit. Lucæ 24. Idem lauacrum exhibuit mœrentibus etiam ſanctus Iob, qui capite trigeſimo ait: *Flebam quondam ſuper eo, qui afflictus erat & compatiebatur anima mea pauperi.* Quę quidem compaſſio quandoque gratior eſt pauperi & perfectior ipsâ eleëmoſynâ & largitione, quia vt Diuus Gregorius libro vigeſimo moral. capite vigeſimo ſexto ait: *Ille perfectè tribuit, qui cum eo, quod afflicto porrigit, afflicti quoque in ſe animum ſumit, vt prius in ſe dolentis paſſionem transferat & tunc contra dolorem ipſius per miniſterium concurrat.* Et mox: *Exteriora largiens rem extra ſemetipſum præbuit: qui autem fletum & compaſſionem proximo tribuit, aliquid de ſemetipſo dedit.*

VI. Cùm alter alterum quomodocumque iuuat.

VI. Cùm alter alterum quomodocumque iuuamus. Ita exponit verba Chriſti auctor incertus in Biblioth. Homiliarum. *Hoc eſt fortaſſe*, inquit, *quod Apoſtolus ait; hæc eſt forſitan illa lex, quam nos adimplere præcepit, quando dixit: Alter alterius onera portate & ſic adimplebitis legem Chriſti, hoc eſt, mandatum Chriſti.* Qui feſſo pedes lauat, expeditiorem ad ambulandum reddit: & quid aliud agit, qui alterius onera in ſe ſuſcipit? Lauat ergo pedes alteri, qui cibum, potum, veſtem & quidquid talium eſt, liberaliter ſuppeditat egenti: qui vtique ſine tali auxilio ſuccumberet, eo verò adiutus ſuſtentare vitam poteſt. Præſtitit hoc imprimis ſanctus Martinus, cùm adhuc miles eſſet, ſeruo ſuo, cui per vices ſeruiit. Præſtitêre duo ſancti fratres Wilibaldus & Wunibaldus, qui alternatim ægrotantes, alter alteri inſeruierunt, vt in eorum vitâ. Nec non Sanctus Leo Pp. nonus, (auct. Wiberto) qui noctu cum puero ambulans præuio lumine in palatio ſuo *vidit in angulo iacentem leproſum ſciſſis panniculis ac vlceribus obſitum, luridâ putredine tabidum, qui nimia preſſus ægritudine nequibat greſſum mouere, vixque poterat ex effœto corpore verba proferre. Cui venerandus Pater genibus affixis diu eſt familiariter loquutus & propriis veſtibus ſuis inuolutum intulit humeris ad lectum, qui ſibi Pontificali more fuerat præparatus. Intrinſecuſque ianuis obſeratis, ac miniſtro ſoporato, ipſe ſolita inſiſtit pſalmodia in vicino oratorio. Demum poſt diutinam horam aſſueto vſu humi cubaturus redit, leproſum quem extructo locauerat thoro minimè reperit, excitatum puerum interrogat, quorſum pauper abierit. Ille attonitus cunctos circuit angulos domus oſtiorum ſollicite tentat aditus, ſed omnia inueniens obſerata cum ſumma admiratione regreditur. Hoc ergo facto ſtupefactus dominus Apoſtolicus dat feſſa ſoporifera quieti membra, & neſcio quid diuini in ſomnis cernens, mane puero cum terrifica admiratione imperat, ne cui quoad viueret, vllo modo panderet, quod actum fuerat.*

VII. Cùm alter pro altero oramus.

VII. Denique *pro noſtris delictis inuicem oremus, atque ita quodammodo inuicem pedes noſtros lauemus*, ait ſanctus Auguſtinus tract. 58. in Ioann. Hoc modo lauit imprimis Moyſes populum ſuum, quando pro venia peccati impetrandâ tam feruenter Deum orauit, vt mallet priuari ſuâ beatitudine, quàm videre populum mori in peccato & perire. Exod. 32. Ita quoque Samuel pro ſuis ſubditis, tametſi ab eis repudium accepiſſet, ſenſit ſe nihilominus obligatum ad orandum vti prius: *Abſit à me hoc peccatum in Dominum*, inquit, *vt ceſſem orare pro vobis.* Regum 12. Putabat enim ſe ex charitate ſaltem obſtrictum ad orandum etiam pro ingratis & inimicis. Non diſſimili ratione Iob lauit oratione filios imprimis ſuos, conuiuia per ordinem agentes, vt eorum labes, quibus interim ſe commacularent, oratione abſtergeret, capite primo. Deinde amicos etiam ſuos, à quibus non exiguam contradictionem & probra ſuſtinuerat, reconciliauit Deo ſuis ſacrificiis & precibus c. vlt.

Quando igitur vidimus quâ ratione vnuſquiſque lauare alterum poſſit, non materiali ſolùm, ſed myſtico quoque lauacro, magis pretioſo magiſque ſalutari, ad intentionem Chriſti propiùs accedente: ſupereſt vt hoc obſequium tam ſtupendo ſimul exemplo & mandato nobis propoſitum nullatenus negligamus, ſed quibus poſſumus modis adimplere ſtudeamus

THEMA TERTIVM.

Magnitudo amoris diuini in Sancta Euchariſtia.

1. *Sublimitas amoris in Euchariſtia.*
2. *Profunditas amoris.*
3. *Latitudo Charitatis.*
4. *Longitudo Charitatis.*

Dum dilexiſſet ſuos, in finem dilexit eos. *Ioan.* 13.

NOs Germani, quando eximium alicuius amorem erga alterum enunciare volumus

mus

mus: dicimus: **Er hat ihn ohn ein End**/ vel **an ein End lieb**/hoc eſt, abſque fine, vel in finem diligit. Huiuſmodi amore dilexit Chriſtus ſuos, vt in hodierno Euangelio aſſerit Ioannes: *in finem dilexit eos*; quando ſcilicet non ſolùm lauit pedes diſcipulorum ſuorum,ſed & multò maximè, quando eos pauit corpore & ſanguine ſuo. Sed quis nobis iam exponet, quid ſit diligere in finem? Certè ſanctus Paulus ad Eph. 3. ait charitatem Chriſti ſupereminere omni ſcientiæ, adeoque explicari non poſſe. *Vt poßitis ſcire*, inquit, *ſupereminentem ſcientiæ charitatem Chriſti.* Eam tamen ibidem obſcuris verbis explicat,cùm præmittit: *Huius rei gratiâ flecto genua mea ad patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt poßitis comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ ſit latitudo & longitudo & ſublimitas & profundum.* Cuius verò rei?charitatis Chriſti, vt mox ſubdit: *Scire etiam ſupereminentem ſcientiæ charitatem Chriſti.* Iam verò ſi vllibi hæ quatuor dimenſiones ſupereminentes charitatis Chriſti clareſcunt, clarent in Sacramento Euchariſtiæ. Et hoc igitur eſt, quod Ioannes ait, *in finem dilexit eos.* h.e. tam altè, tam profundè,tam latè,tam longè vt non poſſet magis,vt videbimus.

I. Sublimitas amoris in Euchariſtiâ.

I. Sublimitas amoris apparet in excellentiâ huius doni: (Altum enim appellamus, quod ſuperat noſtram conditionem, dignitatem, vires,) quia ſummum quod habuit nobis dedit, & quidem in cibum, ſummâ coniunctione. Maximum amorem erga Dauidem oſtendit Ionathas, quando exuit ſe veſtibus ſuis vſque ad baltheum & induit eis Dauidem. 1. Regum 18. Magnum & Elias oſtendit Eliſæo, cùm raptus curru igneo reliquit ei pallium ſuum. 4. Regum 2. Multum omnino dediſſet nobis Chriſtus ſi modo conſimili in memoriam ſui reliquiſſet nobis pallium, imò filum vnicum pallij ſui. Id enim maximo honore aſſeruaremus, publicâ pompâ per vicos & plateas circumgeſtaremus & iure meritiſſimo: quomodo gloriabatur Sanctus Antonius pallio ſancti Pauli, Paulus Athanaſij. Sed plus vltrà amor eius perrexit: corpus ſuum dedit nobis. Reperti ſunt quidem aliqui, qui pro dilecto ſeipſos tradere in ſeruitutem voluerunt, vti Iudas pro fratre Beniamino. Geneſ. 44. Sanctus Paulinus Epiſcopus Nolanus pro filio viduæ. Sed quis alteri ſe in cibum vnquam dare voluit? Scribit Philippus Boſquier è ſancti Franciſci familiâ in Scipione claudicantium conc. ſexta rem inauditam, certâ tamen, vt ait, fide ſibi perſpectam. Ludebant in Montibus Hannoniæ viri aliquot pilâ palmariâ reflexis, vt fit, ad cubitum manicis. Fortè mulier vtârum ferens & ibidem tranſiens ſubſtitit, & repente velut Antropophaga carnem brachij vnius è luſoribus appetijt. Confeſſa morbum ſuum, teneri ſe deſiderio ſummo carnis humanæ. Luſor & matris & prolis miſeratus, arrepto cultello carnis particulam exſcindit è brachio ſuo & porrigit. Quâ auidè deuoratâ, rurſus mulier alteram petit. Exſcindit ille & ex altero brachio carnis partem. Necdum ſatura tertiam petit; ſed ille comiter: Mea vt video liberalitas nimio mihi conſtabit; non ſum ferendo vt tertium bolum porrigam. Itaque aut priore beneuolentiâ contenta eſto & rem Deo committe, aut à ſociis meis pete vt tantumdem charitatis tibi exhibeant. Magna erat hæc, (quis negare poteſt?) & inaudita charitas; non tamen adæquat charitatem Chriſti, qui ſe in S. Euchariſtia totum quantum toties quoties volumus, in cibum nobis offert. Ac licet iam in hac oblatione nullum damnum ſentiat nec dolorem; ſenſit tamen cùm ſe pro nobis ſemel in manus impiorum flagris concidendum, ſpinis vulnerandum, clauis crucifigendum dedit; quam cruentam oblationem in memoriam refricat, cùm ſe nobis in Euchariſtia dat.

Multum dediſſet nobis, ſi in ſpecie gemmæ alicuius corpus ſuum in terra reliquiſſet, colendum & adorandum, ſed altiùs aſcendit: comedendum dedit. Multum dediſſet, ſi menſam ſuã regiam alicubi communem nobis feciſſet, vt Dauid Miphiboſetho. Quis enim non pro ſummo amoris ſigno acceptaret, ſi ad menſam Imperatoris vocatus iuxta ipſum collocaretur? Nónne Aman ille primus in aula Aſſueri Princeps pro maximo ſibi duxit honore, quòd apud Reginam cum Rege pranſurus eſſet? Inde ſibi gratulans ait: *Apud quam etiam cras cum Rege pranſurus ſum.* Eſth. 5. Sed quantò maius eſt, quòd cœli & terræ Rex non ſolùm nos ad menſam ſuam iuxta ſe ponat, ſed quòd etiam cibus noſter eſſe velit? Vide ergo quàm altè aſcendit amor Chriſti.

II. Profunditas amoris.

II. Profunditas apparet in eo, quod cùm ſit immenſus Deus, in paruæ tamen hoſtiæ ſpeciẽ ſe includit, imò in quamuis eius minimam particulam & punctum (profundum enim appellamus, quod ad infima ſe extendit.) Petrus certè quando agnouit Chriſtum Deum ex captura piſcium, ingreſſum ſuam pauperem cymbam, coram eo procidit, dicens: *Exi à me, quia homo peccator ſum, Domine,* Lucæ quinto. Sed quis non magis ſtupeat, voluiſſe nunc eundem Dei filium ingredi corpora noſtra lutea, miſera, immunda? Quàm profunda eſſet illa humilitas quâ Rex potentiſſimus ſe demitteret ad ædiculam pauperis mendici, quam non niſi profundè inclinatus poſſet intrare, vt ægrotantem ſolaretur & inuiſeret! Sed quantò plus eſt, quòd Deus amore noſtri in tam anguſtam hoſtiam de cœlo ſe demittat? Nónne hîc exinaniuit ſemetipſum, & pluſquam in incarnatione? Hinc bene de ſe in Euchariſtia comprehenſo dixit Ioan. 6. *Hic eſt panis de cœlo deſcendens*, de ſummo ſcilicet ad infimum, de maximo ad minimum locum. Et per Oſeam cap. 11. *Declinaui ad eum* (hominem) *vt veſceretur*, quomodo ſcilicet mater inclinat ſe ſuper infantem in cunis iacentem, vt vbera ei præbeat; quia nimirum infans ad matrem erigere ſe non poteſt: vti nec nos ad Deum. Deinde cùm ſit cœli & terræ Monarcha, cuius ſolium cœlum, ſcabellum terra eſt, cui omnes infinito pænè numero Angeli ſeruiunt, deſcẽdit ad hominem, qui non niſi pul-

uis

Digitized by Google

nis & putredo eſt. Magnum beneficium & amoris indicium eſt, ſi rex quiſpiam ſtabulario ſuo ægrotanti mittat pretioſam medicinam, aut delicatum cibum de menſa ſua, ſed multò plus & ferè inauditum foret, ſi ipſemet de menſa aut throno ſuo ſurgeret & ſeruo cibum aut ſalutiferum poculum afferret ac miſceret. Sat multum amoris diuini fuiſſet, ſi Chriſtus pani & vino virtutem ſanctificandi nos contuliſſet ſicut contulit aquæ baptiſmi, chariſmati & oleo ſacro; eaque per ſacerdotes nobis miſiſſet. At quòd ipſe ſuâ præſentiâ ad nos venire & medicinam porrigere velit, quis hoc ſatis miretur.

Quid, quòd etiam in templis loco ſolitario & obſcuro ac ſæpe malè accommodato exeubat pro nobis, maximè ægrotis, vbi quandoque putredine aut mucore fœdatur, præſertim cùm negligentes ſunt ſacerdotes: à fidelibus venerationis causâ raró inuiſitur: per plateas geſtatus ad ægros, deſeritur, & vix à paucis ſalutatur; ita vt verò obijcere nobis poſſit id, quod dicet in Iudicio reprobis: *In carcere eram & non viſitaſtis me?* Bone Deus! Lectulum Salomonis 60. fortes ambiebant: (Cant. 3.) & lectulo Chriſti ſæpe nemo adeſt.

Intrat denique ad humillima tuguria pauperum, ad ſordidos & fœtentes ægros, ad leproſos, ad maleficos cras ſuſpendendos, &c. *Quid eſt homo, quòd memor es eius, aut quid apponis erga eum cor tuum?* Corpus adamantem, ſaphirum, carbunculum pulchritudine ſuperans cum fœtido iungis cadauere.

III. Latitudo charitatis.

III. Latitudo apparet in eo, quòd ſe abſque vllo diſcrimine omnibus communicat & communicare deſiderat: ſummis, infimis: diuitibus pauperibus: plebeis & ſacerdotibus. Latum enim appellamus quod ad plurima ſe extendit. In veteri teſtamento meliores partes ſacerdotibus, viliores plebi de ſacrificijs dabantur. Ad menſas Regum non quiuis admittuntur, ſed qui de regio ſanguine aut magni Principes ſunt. Potentes & diuites ſui ſimiles inuitant. Aſſuerus Rex conuiuium ſuum non niſi Principibus & inclytis ſuis, ſummis ſcilicet aulicis & præfectis prouinciarum exhibuit. Non ita Chriſtus, qui neminem excludit, nec eos quidem, qui in carceribus poſiti, ſupplicio afficiendi ſunt; quos alijs tangere etiam horror eſt. Hoc indicauit Dominus, quandò ad cœnam magnam inuitauit non ſolùm diuites ſed etiam dixit ſeruo: *Exi in plateas & vicos ciuitatis, & pauperes ac debiles, & cæcos & claudos introduc huc.* Lucæ. 14.

Præterea ad illos etiam venit, qui nullo amore reciproci igne accenſi, ſed frigidi & indiſpoſiti, abſque debita reuerentia eum ſuſcipiunt. Si omnes illum ſuſciperent maximo cum deſiderio, ſicuti Zachæus: cum gaudio & charitate, quemadmodum S. Franciſcus & S. Catharina Senenſis alijque, qui à corporeis ſenſibus abrepti in eius amorem & admirationem velut Angeli euolarunt, mirari forſitan deſineremus. Sed quamplurimi eum ſuſcipiunt velut Phariſæus ille; qui eius maieſtatem minimè expendunt, nec oſculum illi præbent, nec vnguento caput eius vngunt, nec aquam pedibus dant: fert tamen id patienter.

Et quid dico de reuerentia? Etiam ab indignis cum maxima reuerentia in fœtentia ſceleribus pectora permittit ſeſe recipi. De quibus iure quæritur Pſalm. 21. *Aperuerunt ſuper me os ſuum, ſicut leo rapiens & rugiens.* Et Pſal. 16. *Suſceperunt me ſicut leo paratus ad prædam.* Quis autem non indignè ferret, ſi videret infantem obijci leoni?

IV. Longitudo charitatis.

IV. Longitudo apparet in eo, quòd nobiſcum perſeueret in Euchariſtia (Longum enim dicitur quod diu durat) & in nos amorẽ ſuum effundit, quamdiu? 1. vſque ad finem mundi. 1.
Ita enim fas eſt intelligere id, quod dixit aſcendens in cœlum: *Ecce ego vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſæculi.* Et confirmatur ex Dan. capite 12. qui aſſerit ab Anti-Chriſto primùm tollendum iuge ſacrificium; publicum ſcilicet Euchariſtiæ cultum. Quemadmodum enim columna ignis duxit Hebræos quadraginta annis per deſertum, vſque dum venirent ad terram promiſſam: *Numquam defuit columna nubis per diem & columna ignis per noctem coram populo.* Exod. 13. ita in ſacra Euchariſtia Chriſtus numquàm deſeret Eccleſiam, ſed eam ſemper ducet ac ſuſtentabit, illuminabit & tuebitur vſque ad finem mundi. Ac licet in hoc mundo partim à Iudæis & Hæreticis, partim ab ipſis Catholicis multas patiatur contumelias, deſpectus, ruſticitates, neglectus, peccata grauia, non ideo tamen Eccleſiam ſuam deſeret, adeo illam amat. In qua re, vt in alijs multis, typus eius fuit Samſon, qui licet à ſua Dalila varias & graues ſuſtinuerit iniurias, eam tamen amare non deſtitit, quando & caput ſuum in ſinu eius poſuit. Iudic. 16. Multi ſacerdotes ſceleribus obnoxij indignè eum tractant, ſuſtinet tamen; modò per manus eorum, etiam indignas, perueniat ad dilectos ſuos; qui eum valdè exſpectant, & cum honore ſuſcipiunt, quo modo S. Franciſcus Xauerius nihil penſi habuit etiam pyratæ nauim conſcendere, vt in Chinam deueniret & Chriſtum annunciaret, adeo amabat ſalutem animarum.

2. Deinde vſque ad finem vitæ cuiuſque. 2.
Tametſi enim aliqui tota vitâ ſuâ S. Euchariſtiam negligunt, & fortè etiam contemnunt: ſi vel in fine vitæ reſipiſcant, eamque pœnitentes deſiderent, non repudiabit illos, ſed mox aduolabit & ſalutem eis impertiet. Quod ſanè immenſi & inſuperabilis amoris eſt argumentum. Quis enim vir adulteram, à qua ſpretus & deſertus longo tempore fuit, cùm viderit eam poſteà in neceſſitate conſtitutam, recipiet in gratiam, licet ipſa ſe coram eo humiliet, & veniam precetur? Attamen hoc Chriſtus facit: vti teſtatur per Ieremiam cap. 3. cùm ait: *Vulgo dicitur: ſi dimiſerit vir vxorem ſuam, & recedens ab eo duxerit virum alterum, numquid reuertetur ad eam vltra? Numquid non polluta & contaminata erit mulier illa? Tu autem fornicatus es cum amatoribus multis: tamen reuertere ad me dicit Dominus, & ego ſuſcipiam te.* Plurimi Chriſtiani poſtquam per peccatum à

Chriſto

Chriſto receſſerunt; fornicantur cum mundo, carne, Dæmone, nec vllam Chriſti eiuſque ſanctiſſimi Sacramenti curam aut rationem habent. In morte reſipiſcunt, & tum ſacerdotem aduocant, reconciliari Chriſto volunt & S. Euchariſtiam expetunt. Quid Chriſtus? non repellit eos, ſed mox ad eos aduolat: quia in finem diligit: iuxta id Ierem 31. *In charitate perpetuâ dilexi te; ideò attraxi te miſerans tui.* Oſtendite mihi aliam tam conſtantem noſtri amatorem. Quadrat huc quod Barlaam Ioſaphato in parabola propoſuit, de homine, qui habuit tres amicos, quorum duos vehementer diligebat, ita vt pro illis etiam ad mortem dimicare paratus eſſet, tertium negligebat nec vllo honore aut beneuolentiâ proſequebatur. Contigit vt repente à militibus inuaſus ad Regem traheretur, redditurus rationem decem millium talentorum. Ergo in anguſtiam redactus adit primò amicum dilectiſſimum, opem eius implorans. Sed is reſpondens, ait, ſe ipſum non nouiſſe, habere ſe amicos alios, quibus obligatus ad ſeruiendum ſit: nec aliud niſi duo cilicia ad iter donat. Alterum ergo adit ſimiliter dilectum, qui & ipſe per negotia ſe excuſat, quin opem ferre queat, ſpondet tamen ad breue viæ ſpatium ſe comitem illi futurum. Coactus itaque ad tertium, quem neglexerat, amicum pergit: & deiecto ac verecundo vultu opem eius (licet immeritus) implorat. Ille hilari facie eum ſuſcipiens, ſpondet operam ſuam, & cum amico pergit, vadem ſe Regi pro amico offerens, atque ſatisfaciens. Amicus primus eſt abundantia diuitiarum, quæ licet tanto ſtudio culta, morienti, nil niſi duos pannos, quibus inuoluitur, donat. Alter ſunt vxor, liberi, familiares, amici, qui nil aliud opis ferunt, quàm quod mortuum ad ſepulchrum comitentur. Tertius quis niſi Chriſtus, qui licet totâ vitâ neglectus, ſi in fine vitæ ſeriò inuocetur, non deſtituit hominem: ſed cum ſalutis pignore domum eius ingreditur, & defendit eum in tremendo iudicio? Hoccíne non eſt diligere vſque in finem? Senſit hoc ſaucius iſte Iudæus, qui à duobus itidem Iudæis, Sacerdote & Leuitâ neglectus, curatus eſt à Samaritano, alienigenâ, quem priùs aduerſatus fuerat Lucæ 10. quæ parabola haud dubiè ex vera hiſtoria deſumpta eſt, vt obſeruat ibi Corn. à Lap.

Et quid iam nos tanto amori rependemus? vtique diligemus eum, ſicut nos dilexit, altiſſimè, profundiſſimè, latiſſimè, longiſſimè.

THEMA QVARTVM.

Cur à nobis ſumi per modum cibi Chriſtus in Euchariſtia voluerit?

1. *Vt ea ratione maximè nobis vniretur.*
2. *Vt eſſet memoriale paſſionis ſuæ indelebile.*
3. *Vt velut medicina morbum animi debito modo applicaretur.*
4. *Vt debito eum honore, quantum poſſumus, afficeremus.*
5. *Vt tutiſſimo loco nobiſcum maneret.*
6. *Vt ſumeretur velut panis nobis neceſſarius.*

Cùm dilexiſſet ſuos, in finem dilexit eos. *Ioan.* 13.

DE fortiſſimo illo monſtrorum domitore Hercule ſcribunt veteres eum vbi rebus ſuis præclarè geſtis ad Oceanum perueniſſet, in extremâ terrarum orâ duas erexiſſe columnas, eiſque inſcripſiſſe: *Non plus vltrà.* Sabell. lib. 5. Ennead. 1. Carolus V. tamen Imperator, quando vltra fines illos, vſque in Indiam videlicet, ſuum porrexit imperium, ſymbolo ſuo inſcribi *plus vltra* voluit. Videtur ſanè Chriſtus ad vltimum dilectionis & humilitatis ſuæ terminum deueniſſe, quando ſe ad pedes diſcipulorum ſuorum lauandos demiſit. Ita enim de hac amoris extenſione loquitur Ioannes, quaſi extremum feciſſet, & vlteriùs pergere non poſſet, quando dixit; *Cùm dilexiſſet ſuos, in finem dilexit eos,* quaſi dicat, *non plus vltrà* potuit ſe deprimere, poſtquam ſe abiecit ad ſuorum pedes. Verùm necdum attigerat extremum dilectionis terminum. *Plus vltrà* enim perrexit, quando ſeipſum paulò pòſt in cibum & potum ſuis dedit. Iam ſi Petrus capere non potuit, quòd videret Dominum & Creatorem ſuum iacere ad pedes ſuos, quantò magis obſtupeſcendum eſt, quòd in fragilia corpora noſtra ingredi, & in nobis habitare voluerit? Ac licet huius rei cauſas mens humana perueſtigare nequeat, conabimur tamen aliquas ſaltem congruentias adferre.

I. Inſtituit Chriſtus Euchariſtiã ad demonſtrandum erga nos amorem ſuum, quo ſe nobis vnire voluit, quàm poſſet coniunctiſſimè: non poterat autem magis & arctiùs vniri nobis quàm ſi vnũ quoddam corpus fieret nobiſcum. Hoc autem fit in comeſtione, in qua cibus cõuertitur in comedentem: quòd cùm in Euchariſtia fieri nequeat, cùm cibus hic longè fortior potentiorque ſit ipſo comedente, ideò ibi Chriſtus conuertit, nos in ſe, vt vnum quoddam cum ipſo fiamus. Diligebat Ionathas Dauidem, ſicut animam ſuam: quare vt ipſe fieret alter quaſi Dauid, quid fecit? expoliauit ſe veſtibus ſuis, & induit eas Dauidi, vt ita in Dauide ſeipſum quaſi intueretur, adeoque Dauid exuiſſe videretur perſonam ſuam paſtoritiam, & induiſſe Ionatham Principem. 1. Regum 18. Verùm nondum omninò arctiſſima erat iſta vnio; quia ſpecies Ionathæ in veſtibus quidem apparebat, — 1. Vt ea ratione maximè nobis vniretur.

bat; non tamen ipſe Ionathas. Vnde Dauid expoliatus veſtibus illis, etiam ſpecie Ionathæ exutus fuiſſet. At verò Chriſtus in Euchariſtiâ ita ſe nobis vnit, noſque in ſe transformat; vt anima Chriſti realiter animabus noſtris conglutinetur adeoque nos in ipſum ſenſim transformemur, vt iam non ipſi, ſed Chriſtus in nobis viuat, iuxta id Apoſtoli: *Viuo ego iam non ego: viuit verò in me Chriſtus*, ad Gal. 2. De Ionatha dicitur 1. Reg. 18. animam eius *conglutinatam* fuiſſe cum animâ Dauidis: at de Chriſto Domino dici poteſt ac debet, non ſolùm animam, ſed etiam corpus eius conglutinari corporibus noſtris. Eò vſque nimirum progreſſus eſt amor eius, vt plus vltrà non poſſet. Vnde S. Chryſoſtomus hom. 61. ad pop. ait: *Propterea ſemetipſum nobis immiſcuit & corpus ſuum in nos cõtemperauit, vt vnum quid efficiamur, tanquam corpus capite coaptatum: ardenter enim amantium hoc eſt.*

II. Vt eſſet memoriale paſſionis ſuæ indelebile.

II. Vt haberemus memoriale paſſionis eius perenne & indelebile. Non poterat autem hunc in finem dari meliori modo, quàm ſi in cibum & potum daretur. Cùm enim alia omnia facilè obliuiſcamur, cibi tamen & potûs obliuiſci diu non poſſumus. Nôrunt cibum & potum ſuo modo petere etiam infantes elingues, quin imò & pecora, balatu, latratu, ſtrepitu, hinnitu, boatu. Nihil ergo homini magis in votis eſt, quàm panis materialis: nihil magis neceſſarium quàm panis ſpiritualis; quare ſicut panis materialis indigentia quotidie nos meminiſſe Dei & ad eum recurrere cogit: ita panis Euchariſticus reuocat in mentem paſſionem Domini, cuius memoriale eſt. Adhæc cùm is, qui manducat illum panem, viuat in Chriſto, & Chriſtus in illo; quomodo fieri poteſt, vt homo Chriſti obliuiſcatur, niſi & obliuiſcatur ſui; ſiquidem vnum quid efficiunt?

III. Vt velut medicina morborũ animi debito modo applicaretur.

III. Vt eſſet medicina morborum noſtrorum ſpiritualium. Ergo ſumi à nobis debuit, quia morbi noſtri intus in anima latent & ex corde prodeunt, velut ex officina omnis mali & boni, Matth. 15. Quemadmodum enim à ſtomacho malè diſpoſito penè omnes morbi oriuntur, ita à corde prauo omnia peccata. Bene igitur inſtituit Dominus, vt medicina peccatorum ſumatur inſtar cibi & potûs, vt ita cordi applicata, efficaciùs id ſanet atque immutet. Legimus communiter Dominum tetigiſſe affecta malè habentium membra, velut linguam muti, oculos cæci, aures ſurdi, leproſam corporis partem, &c. tum vt contactu carnis ſuæ viuificæ morbos ſanaret; tum vt appareret ab eius contactu ſanitatem ægris impertitam eſſe. Pari ratione voluit nobis prouidere tale pharmacum, quod fonti morborum, cordi applicaretur, vt ſanitatem animæ per id obtentam ipſi adſcribendam intelligeremus. Dixit Salomon Prou. 14 *Omni cuſtodiâ ſerua cor tuum; quia ex ipſo vita procedit.* Ex corde naturali vita pendet naturalis: ex corde morali, quod eſt mens & voluntas, vita moralis. Indigebat ergo cor noſtrum tali electuario, quoniam ex eo tota hominis vita & ſalus dependet. Dixit quidam ſenior in Prato ſpirituali cap. 110. *Eſto ianitor cordis tui, ne intret peregrinus; dicens: Noſter es, an aduerſariorum?* ſed communiter nos mali cuſtodes cordis noſtri ſumus, & propter amorem proprium hoſtes intromittimus; quâ ratione etiam nemo cenſetur bonus ſui ipſius Medicus. Itaque alius & ſyncerior cuſtos cordi noſtro adhibendus fuit, & quis melior, ſapientior & noſtri amantior quàm Chriſtus? Ipſum igitur ſe cuſtodem nobis Chriſtus dedit, iuxta id Cant. vlt. *Pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum.*

IV. Vt debito eum honore, quâ tum poſſumus, afficeremus.

IV. Vt quemadmodum in cœlo colitur & adoratur ab Eccleſiâ triumphante: ſic etiam ſuâ præſentiâ extimularet militantem ad ſimilem ipſius cultum ac venerationem; eò quòd nobis hoc plurimùm conducat. Vt ergo cælites Chriſtum omni, quo poſſunt, modo ſemper venerantur & honorant: ita & nobis connitendum in terrâ, vt quàm honorificentiſſimo loco habeamus & collocemus eum, qui ſe amore noſtri vltimo ſemper in loco collocauit, in præſepio & cruce. Non habemus autem locum honoratiorem & partem corporis mundiorem quàm os & linguam noſtram. Cæteris enim membris immunda ſæpe corpora contingimus: reliquis etiam ſenſuum organis impuras ſæpe rerum ſpecies haurimus, tum auribus, tum oculis, tum naribus; at verò in os noſtrum nihil immundi admittimus, ſimiliter & linguâ noſtrâ nihil fœdum & abominabile tangere volumus. Vnde Petrus in viſione iuſſus comedere immunda quadrupedia & ſerpentia terræ: *Abſit Domine*, inquit, *quia nunquam manducaui omne commune & immundum.* Act. 10. Dum ergo per os & linguam inuehimus Chriſtum in cor noſtrum, veluti per portam templi magis ſpecioſam, & equo nitidiore ad nos introducimus, ſic quo poſſumus meliore modo ipſum honoramus. Quò videtur alluſiſſe S. Paulus 1. Cor. 6. dicens: *Glorificate & portate Deum in corpore veſtro.* Sanè in pullo aſinæ, in quo nullus hominum ſederat, inuehi Dominus voluit Ieroſolymam: ſepeliri etiam in ſepulchro mundo, in quo nemo priùs ſepultus fuit, adeoque ab omni fœtore immuni: ſindone quoque mundâ inuolui: ad noſtrum documentum, vt corpus eius in Euchariſtiâ omni quâ poſſumus reuerentiâ & munditiâ excipiamus. Quare ſicut os noſtrum præ alijs membris maximè mundum conſeruamus: ſic etiam admonemur vt mundo corde in S. communione Chriſtum ſumamus.

V. Vt tutiſſimo loco nobiſcum maneret.

V. Vt nobiſcum perſeueraret, ita vt nobis nolentibus à nemine tolli poſſet, ſicque velut ſummus theſaurus noſter loco tutiſſimo à nobis conſeruaretur. Non poſſumus autem meliùs aliquid cuſtodire, quàm ſi id comedamus. Scribit de Hebræis in Ieroſolymitanâ Titi obſidione preſſis Ioſephus lib. 6. de bello c. 15. quòd tempore obſidionis, cùm è ciuitate plurimi fugiſſent & aurum primò in veſtibus occultâſſent, Romani eos ceperint & aurum deprehenderint ac rapuerint. Itaque fugitiui Hebræi aureas monetas cœperunt deglutire; eò quòd hac ratione putarent ſecuriſſimè cuſtodi-

vultum ſuum, coram Abimelech) aſſerit hoc Chriſtum egiſſe, quando Euchariſtiam inſtituit. Quemadmodum enim Dauid coram Achis immutauit faciem ſuam, collabebatur inter manus aliorum, impingebat in oſtia velut ebrius aut inſanus: ita Chriſtus in Euchariſtiâ ſeſe transformauit in ſpecies panis & vini, in quibus etiam ſeipſum ſuis in cibum & potum dedit, ſeipſum in ſuis manibus geſtauit; ita quoque comedendum dedit vt minimè abſumeretur, aliaque quæ inde conſequuntur mirabilia patrauit, vt verè de eo prædictum ſit pſ. 110. *Memoriam fecit mirabilium ſuorum miſericors & miſerator Dominus, eſcam dedit timentibus ſe.* Aduertit etiam S. Auguſtinus cit. Pſal. 33. non abſque myſterio Dauidē immutâſſe vultum ſuum coram Achis; ſiquidem *Achis* exponitur: *Quomodo eſt?* Sic enim iure merito interroget aliquis de S. Euchariſtia à Chriſto inſtitutâ: *Quomodo eſt?* quomodo verum eſt, quod de ea diximus? Hoc modo etiam Capharnaitæ dicebant de Domino quando hac de re ſermonem ad eos habuit: *Quomodo poteſt hic nobis carnem ſuam dare ad manducandum? Arreptitium putabant Dominum*, inquit Auguſtinus, *& neſcire quid loqueretur, & inſanire.* Igitur interrogemus etiam nos, qualia & quanta mirabilia fecerit Dominus & exhibeat nobis in S. Euchariſtiâ.

Prouerb. 23. monuit Sapiens: *Quando ſederis vt comedas cum Principe, diligenter attende quæ appoſita ſunt antè faciem tuam & ſtatue cultrum in gutture tuo.* Septuaginta addunt, *ſciens quoniam talia te oportet præparare.* Quod explicans S. Auguſtinus tr. 84. in Ioan. *Quæ menſa eſt potentis*, inquit, *niſi vnde ſumitur corpus & ſanguis eius, qui animam ſuam poſuit pro nobis? Et quid eſt conſiderare & intelligere, quæ apponuntur tibi, niſi dignè tantam gratiam cogitare? Et quid eſt ſic mittere manum, vt ſcias quia talia te oportet præparare, niſi quia ſicut pro nobis Chriſtus animam ſuam poſuit, ſic & nos debemus animas pro fratribus ponere? Sic enim ait etiam Apoſtolus Petrus: Chriſtus pro nobis paſſus eſt relinquens nobis exemplum, vt ſequamur veſtigia eius. Hoc eſt talia præparare. Hoc beati Martyres ardenti dilectione fecerunt, quorum ſi non inaniter memorias celebramus, atque in conuiuio, quo & ipſi ſaturati ſunt, ad menſam Domini accedimus, oportet vt quemadmodum ipſe & nos talia præparemus.* Quâ ratione verò id facere poſſimus, hìc videbimus.

I. Ibi Chriſtus immutauit vultum, tegens ſe panis ſpecie.

I. In ſacrâ Euchariſtâ Chriſtus tranſubſtantiato pane in corpus ſuum, ſubſtituit ſe loco panis, adeoque immutat vultum ſuum, tegendo ſpeciem ſuam glorioſam, & induendo ſpeciem panis, humilem, paruam, ingloriam. In cuius figuram Iacob indutus veſte alienâ, & contectis pelle hœdinâ manibus & collo, proceſſit ad patrem; qui manus quidem deprehendit eſſe manus Eſau, vocem verò Iacob. Gen. 27. ſic enim & oculi noſtri falluntur in Euchariſtiâ: auditus verò minimè, quia ex fide deprehendit ibi eſſe Chriſtum, non panem. Quemadmodum valde amantes ſolent ſe interdum vili & alieno veſtire habitu, vt ſub eo latentes amicam aut ſponſam ſine arbitris liberiùs conuenire & cum ijs conuerſari, vel etiam amorem eorum reciprocum experiri poſſint: ita voluit Chriſtus noſtri amore, vt nobis intimè & ſæpiſſimè poſſet vniri, tectâ ſpecie ſuâ glorioſâ ſub ſpecie panis nobis communiſſimi, ad nos venire & nobiſcum agere. Sic apparuit Magdalenæ ſpecie hortulani: duobus euntibus in Emmaus ſpecie peregrini; vt experiretur amorem illorum, & deſiderium & virtutem acueret. Certè Magdalena licet pauperem aſpiceret, nihilominùs tamen Dominum vocauit: & duo illi increpationem Domini æquo animo acceperunt, ſimul etiam in amorem eius exarſerunt. Quid igitur nos viciſſim Domino præparamus? Vtique ſicut ipſe transformat ſe propter nos, ita conuenit vt acceſſuri ad eius menſam, aliam etiam induamus perſonam, exuto veteri homine, & perſona peccatoris hominiſque carnalis; ſicque tranſubſtantiemur quodammodo in Angelum, ſeu hominem ſpiritualem & ſanctum: qui fuit ſuperbus, guloſus, libidinoſus, &c. fiat humilis, ſobrius, caſtus, iuxta id Apoſtoli ad Epheſ. 4. *Induite nouum hominem qui ſecundùm Deum creatus eſt in iuſtitia & ſanctitate veritatis.* Sic erit quidem ſpecies externa, qualis anteà fuit, ſed interior erit altera & noua, in ipſum Chriſtum quodammodo conuerſa. Certè Sanctus Chryſoſtomus hom. 61. ad pop. vult vt *tanquam leones ignem ſpirantes ab illâ menſâ recedamus, facti Diabolo terribiles.* Denique qui extra S. communionem pomposi incedebant, decet vt in communione humiles appareant, accommodantes ſe Regi gloriæ, venienti ad nos in humili ſpecie panis.

Immutemur & nos acceſſuri ad menſam Domini.

II. Ibi Chriſtus geſtauit ſeipſum in ſuis manibus.

II. Chriſtus in S. cœnâ geſtauit ſeipſum in ſuis manibus; quid hac re mirabilius? De Dauide dicitur 1. Reg. 21. quòd collapſus fuerit inter manus eorum, Gethæorum ſcilicet, quaſi mentis impos. Id alij ſic legunt: *Et ferebatur in manibus ſuis*; vti legit Sanctus Auguſtinus in Pſalm 33. vbi ait: *Hos verò fratres, quomodo poſſet fieri in homine, quis intelligat? Quis enim portatur in manibus ſuis? Manibus aliorum poteſt portari homo: manibus ſuis nemo portatur. Quomodo intelligatur in ipſo Dauid ſecundum literam non inuenimus, in Chriſto autem inuenimus. Ferebatur enim Chriſtus in manibus ſuis, quando commendans ipſum corpus ſuum, ait: Hoc eſt corpus meum. Ferebat Chriſtus in manibus ſuis illud corpus.* Ita Auguſtinus. Ferebat Chriſtus eo tempore corpus ſuum in manibus ſuis, quia ad mortem & cruciatus perferendos noſtrî cauſâ id offerebat; vnde ait: *Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis datur.* Lucæ 22. ſeu, vt Sanctus Paulus 1. Cor. 11. habet, *tradetur*; quia iamiam expectabat ſuos interemptores. Quâ verò ratione nos præparabimus tale quid noſtro Saluatori? Vtique ſi & nos corpus & animam noſtram geſtemus in noſtris manibus, offerendo nos ipſi totos quantos ad ferendam ignominiam, crucem, mortem, præſertim quando accedimus ad ipſum in S. communione, decet enim nos eo temporis articulo ita conſtitutos eſſe, vt offeramus ei vitam noſtram, corpus & animam ad omnem eius voluntatem,

Geſtemus & nos corpus noſtrum.

ita vt inſtar ſenum capularium, qui portare dicuntur animam ſuam in manibus ſuis, tunc parati ſimus ad ipſum emigrare ex hoc ſæculo, velut nullo iam præpediti vinculo, ſed ab omni potiùs creaturâ huius mundi liberi & expediti; quo modo conſtitutum fuiſſe Dauidem, non eſt dubium, quando dixit: *Anima mea in manibus meis ſemper.* Pſalm. 118. Ad hoc inſinuandum, præceptum fuit Hebræis; vt agnum paſchalem comederent habitu peregrinantium, iam ad iter accinctorum, lumbis præcincti, tenentes baculos in manibus, quaſi mox emigraturi; vt obſeruauit Auctor. Op. Imperf. hom. 52. in Matth. *Propterea, inquit Iudæi exituri de Ægypto* (Exod. 12.) *expediti & præcincti agnum iuſſi ſunt manducare & ad exeundum parati, oſtendentes nobis, quomodo quicumque noſtri agni Euchariſtiam manducant, ita debent ſemper eſſe expediti, quaſi quotidie exituri de mundo.*

III.
Ibi ſpecies panis & vini ſubſiſtunt ſine ſuis ſubſtantijs. Ita tenemus nos in ſeruitio & amore Dei, etiāſi tēporalia nobis ſubtrahantur.

III. Species panis & vini ſubſiſtunt ſine ſuis ſubſtantijs: remanet enim color, odor, ſapor, vigor alendi, nutriendi, ſatiandi, quem habuit priùs, panis & vinum, quamuis ipſa iam ſubtracta ſint. Quâ re quid mirabilius? *Accidentia enim ſine ſubiecto in eodem* (ſacramento) *exiſtunt, vt fides locum habeat*, ait S. Thomas Aquin. in Opuſc. 57. Poſſumúſne tale quid viciſſim Deo reddere? Omnino; ſi ita affecti ſimus, vt velimus ſtare in fide & ſeruitio Dei, etiamſi nobis auferatur panis & vinum; omniſque noſtra ſubſtantia. Multi quidem ſtare in pietate & fide poſſunt, quamdiu bene fundati & firmati ſunt proſperis ſucceſſibus & ſubſtantiâ terrenâ: at verò eâ ſublatâ cadunt, ad inſtar ſtatuæ Nabuchodonoſoris, quæ in pedibus quidem ferreis, ſed terrâ mixtis ſtabat quamdiu tacta non fuit: at vbi lapis de monte decidit in pedes eius (qui partim fictiles partim ferrei erant) tota ſtatua corruit. Dan. 2. Talem ſtatuam eſſe Iobum perſuaſerat ſibi Dæmon, qui conſiderans eius innocentiam & religionem in maximis diuitijs, honoribus & proſperitatibus; ſuſpectum eum habuit de pedibus non ſynceris, ſed fictilibus & fucatis. Vnde ad Deum dicere auſus eſt: *Numquid Iob fruſtrà timet Deum? nónne tu vallaſti eum ac domum eius vniuerſamq́; ſubſtantiam, &c. Sed extēde paululùm manum tuam & tange cuncta quæ poſſidet, niſi in faciem benedixerit tibi.* Itaque obtinuit poteſtatem affligendi eum, tollendique omnem ſubſtantiam & ſanitatem eius; verùm fruſtrà fuit: deprehendit enim pedes eius non fictiles vllâ ex parte, ſed ferreos prorſus, adeoq́ue ipſum Iob talem heroem, qui etiam tactus non corrueret, & ſubtractâ etiam omnī ſubſtantiâ ſuâ adhuc firmiter conſiſteret. Iob 1. Simillimo imò, meo iudicio, maiori miraculo conſtantiæ in fide & pietate, perſiſtebant tres illi adoleſcentes, qui inuitati ad Idololatriam ſub pœnâ fornacis incenſæ, reſponderunt Nabuchodonóſori: *Ecce Deus noſter, quem colimus, poteſt eripere nos de camino ignis ardētis & de manibus tuis ô Rex liberare. Quòd ſi noluerit,* (ecce magnanimitatem) *notum ſit tibi Rex, quia Deos tuos non colimus, & ſtatuam, quam erexiſti, non adoramus.* Dan. 3. Perſtituri in Dei veri cultu, etiamſi vita eis auferretur atrociſſimo incendio, quaſi dicant, inquit Theodoretus: *Nos pro mercede aliquâ Domino noſtro non ſeruimus, ſed amore eius omnibus viribus cultum eius præferimus, &c.* Idem quamplurimi martyres, teneræ etiam virgunculæ Tyrannis reſponderunt. *Hoc eſt robur virtutis & fidei*, inquit D. Cyprianus epiſt. 56. ad Thibaritanos, *mortem non timere, nec cedere, vt probari fides fortius poſſit.*

IV. Paſtor ſe comedendum præbet ſuis ouibus, cùm alij paſtores comedant ſuas oues. Miratur hoc S. Chryſoſtomus hom. 83. in Matth. *Quis, inquit, loquetur potentias Domini, auditas faciet omnes laudes eius? Quis paſtor oues proprio paſcit cruore? ſed ipſe nos proprio ſanguine paſcit & per omnia nos ſibi coagmentat.* Quid verò nos pro hoc miraculoſo ferculo viciſſim parabimus Deo; Corpora etiam noſtra offeramus ei in cibum & hoſtiam, quod inſtanter obſecrat Apoſtolus ad Rom 12. dicens: *Obſecro vos, fratres, per miſericordiam Dei, vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuentem, ſanctam, Deo placentem.* q. d. nō peto vt occidatis corpora veſtra, ſicut victimæ cædi ſolent, ſed vt vitâ eis conſeruatâ mortificetis carnis concupiſcentias, per continentiam, abſtinentiam, patientiam, &c. *Si ſuperbiam tui corporis vincas & reſeces, immolas Deo vitulum: ſi iracundiam, arietem: ſi libidinem, hircum: ſi vagos & lubricos cogitationum volatus, columbam & turturem*; inquit Origenes in c. 12. Ep. ad Rom.

IV.
Ibi Paſtor ſe comedendum præbuit ac præbet ſuis ouibus.

Offeramus etiam nos Chriſto.

Hunc cibum ſe appetere oſtendit Dominus, quando dixit: *Meus cibus eſt, vt faciam voluntatem patris mei.* Ioan. 14. h. e. vt paſcam me animarum lucro & ſalute, veluti Samaritanæ, cum quâ tunc egerat, & conciuium eius, cum quibus mox acturus erat. Vnde Chryſoſtomus in Ioan. ait: *Hominum ſalutem Chriſtus cibum appellat: vt quantâ ſalutis noſtræ curâ & deſiderio teneatur, oſtendat.* S. Ignatius Martyr, vt panis Deo gratus fieret, optabat dentibus leonum moli & confringi. *Frumentum Chriſti ſum*, inquit, *dentibus beſtiarum molar.* Ita Chriſtianus quiſque pro pane vitæ, quem accipit in Euchariſtiâ, viciſſim ſe Chriſto offerat in panem. Talis verò vt euadat, frangat duritiam cordis ſui, & conterat carnis concupiſcentias, coquatq́ue in camino amoris Dei.

V.
Ibi cibus manet integer, patina abſumitur.

V. Species panis & vini ſacramentales à communicante quidem abſumuntur, quod autem ſub ijs eſt corpus Domini minimè abſumitur; ſed illæſum & integrum perſeuerat; quod perinde eſt, ac ſi à prandente patina cum cibo comedatur, & patina quidem conſumatur, cibus verò minimè: vel ſi nucis cortex comeſtus digeratur, nucleo illæſo. Quis hoc non miretur! Cauſa porrò eſt, quia cibus ille, qui eſt corpus Chriſti, potentior longè eſt quàm ſit manducans: quemadmodum medicina, quia potentior eſt natiuis humoribus corporis, non immutatur ab eis, ſed eos immutat & ad ſuam naturam trahit. Quid putamus Domino pro hoc ferculo præparandum? Aliquid non abſimile: *rationabile obſequium* (cap. 12. ad Rom. cit.) quo carnē noſtrā atterimus & quaſi conſumimus varijs mortificationibus, ſed ita, vt anima non lædatur. Animas noſtras velut

cibum

cibum ſuum appetit Dominus noſter; corpus huius cibi vaſculum & quaſi patina eſt. Abſumatur igitur vaſculum, iuxta id Apoſtoli ad Coloſ. 3. *Mortificate membra veſtra, quæ ſunt ſuper terram.* Viuunt enim in membris noſtris praui motus & concupiſcentiæ carnales, quas enecare & atterere neceſſe eſt, vt fiant hoſtia Deo placens; vt dixi: verùm hæc mortificatio & obſequium ſit rationabile, vti adiungit Apoſtolus loco cit: *Exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuentem, ſanctam, Deo placentem, rationabile obſequium veſtrum.* Nam vt S. Bernardus ſer. 19. in Cant. eum locum citans; ſcribit: *alioquin facillimè zelo tuo ſpiritus illudet erroris, ſi ſcientiam negligas. Nec habet callidus hoſtis machinamentum efficacius ad tollendam de corde dilectionem, quàm ſi efficere poſsis, vt in eâ incautè & non cum ratione ambuletur.* Et ſer. 3. de Circumiſ. Dom. *Qui nimius eſt, fructum boni operis abſcidit; non circumcidit: qui tepidus eſt, minus facit. Qui ergo in diſcretione verſatur, ſuam ipſius ſalutem operatur.* Idem obſeruandum cum proximo, quem errantem vel iam lapſum in peccatum ita corrigere oportet, vt corpus caſtigetur, ſpiritus non lædatur; quo modo Apoſtolus inceſtuoſum iuſſit *tradi in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus fiat.* 1. Cor. 5. v. 5. vt videlicet à Dæmone vexetur verberibus aut ægritudine alijſve modis (inſtar Iobi, quem in carne affligendum Satanæ permiſit Deus, intactâ tamen eius animâ ſeu vitâ) vt anima eius hac pœnâ reſipiſcens ſaluetur. Sic & alibi (ad Eph. 6.) præcipit parentibus: *Vos patres nolite ad iracundiam prouocare filios veſtros, ſed educate illos in diſciplinâ & correptione Domini.* q. d. ita caſtigate eorum corpora, vt animas non impellatis in peccatum & gehennam; quo ſenſu etiam capere poſſumus, quod dixit Ruben de Ioſepho: *Non interficiatis animam eius*, ne ſcilicet in deſperationem incidat aut vobis maledicat. Gen. 37.

VI. Ita ibi & in terris eſt, vt tamen cœlum non deſerat.

VI. Chriſtus ita in Euchariſtiâ eſt, vt cœlum interim non deſerat, tametſi in infinitis conſecratis hoſtijs maneat nobiſcum in terris. In cœlo oblectat ſuo aſpectu glorioſo beatos: in terrâ paſcit ſuos fideles corpore & ſanguine ſuo: vt Eccleſiæ tam militanti quàm triumphanti hoc pacto ſatisfaciat, ſeque totum vtrique impendat. Quid iam ſimile nos ipſi refundamus? Cor noſtrum partim in terrâ partim in cœlo degens. Quòd hoc fieri poſſit, imò & Chriſtianis conueniat, docet Apoſtolus ad Philip. 3 cùm ait: *Noſtra autem conuerſatio in cœlis eſt.* Corpore quidem in terrâ cogimur morari:, mente tamen in cœlo interim verſari, & ſic vtrobique eſſe poſſumus. Nam *ſicut domus*, inquit S. Gregorius 8. moral. cap. 31. *exterioris conuerſationis eſt ædificium, quod inhabitat corpus, ita domus noſtra cogitationis eſt res qualibet, quam per dilectionem inhabitat animus. Vnde Paulus, qui in ſupernis cor fixerat, in terra quidem poſitus, ſed tamen à terrâ extraneus dicebat: Noſtra conuerſatio in cœlis eſt.* Dum ergo in terrà incumbimus neceſſitatibus corporalibus, poſſumus interim verſari cum Deo & beatis, de cœleſtibus cogitando, loquendo, cò ſuſpirando frequenter & toto pectore tendendo. Talem fuiſſe Nonnam, matrem S. Gregorij Nazianzeni, totam in domeſticis, ſolicitudine curandæ familiæ: & totam in diuinis, ſolicitudine procurandæ ſalutis, ſcribit ipſe in orat. de funere patris: *Rem familiarem induſtriâ & ſolertiâ iuxta leges mulieri forti à Salomone præſcriptas, ita auxit quaſi pietatem colere neſciret: Deo rurſus diuiniſq́; rebus ita ſe totam adiunxit, tamquam à rerum domeſticarum procuratione plurimum obeſſet: neque ab alterutra horum quidquam impedita eſt, quò minùs alterum impleret, quin potius vtrumque alterius ope fulciuit & confirmauit.*

VII. Ibi Chriſtus ſe coëxtendit toti hoſtiæ; ſine membrorum tamen confuſione.

VII. Corpus Chriſti licet in Euchariſtia ſe coëxtendat toti hoſtiæ, quantæcumque & cuiuſcumque figuræ ſit, nullam tamen interim partium membrorumq́ue confuſionem aut commixtionem acquirit: eſto omnes ſimul & in eodem puncto ſint: quodlibet enim membrum retinet ſuum ordinem & connexionem, quælibet pars ſuam cum alijs proportionem, ſitum, vnionemq́: caput adhæret collo, non ventri aut pedibus, femora tibijs, tibiæ pedibus, &c. Poſſumúſne nos tale quid præparare & Deo rependere? Poſſumus ſi ita affecti ſimus, vt quocunque in ſtatu & conditione; quacunque in fortunâ ponamur, ſemper in agendo ſtrenui ſimus & decorum ſeruemus, diſcretè, prudenter & fortiter omnia peragamus, iuxta id Eccleſiaſtici 33. *In omnibus operibus tuis præcellens eſto.* Ita inprimis quocunque in ſtatu, munere & exercitio, ſeu magno ſeu paruo virtuoſum ſe & inuictum exhibuit Dauid. Poſitus eſt ad cauſam, ouibus paſcendis? Ibi leones & vrſos, ouium prædones inuaſit & eripuit eis prædam. Poſitus eſt In aulam, vt luderet coram Saüle? ita ſuauiter, doctè & præclarè luſit, vt melancholiam Regis pelleret & Dæmonem ab eo fugaret. Miſſus eſt in militiam vaſtum illum Goliathum adortus eſt & ſtrauit, Philiſthæos paſſim fortiter aggreſſus, fugauit, mactauit. 4. Reg. 16. 17. &c.

Idem videre erat in Ioſepho; qui in domo paternâ inter fratres omnium innocentiſſimus fratrum ſcelus auerſatus detulit ad patrem, patri per omnia morigerus. Venditus hero Ægytiaco, omnia proſperè, ſtrenuè & prudenter agebat, ita vt herus ipſi totius domùs adminiſtrationem committeret. Compactus iniuriâ dominæ in carcerem, etiam ibidem inuenit gratiam coram carceris præfecto, ita vt acciperet ab eo poteſtatem in omnes vinctos, & quidquid ageretur, ſub eius poteſtate eſſet. Gen. 39. Aſſumptus in aulam Pharaonis talem ſeſe præſtitit Regis conſiliarium, vt totius regni gubernatio ipſi crederetur. Semper idem, ſemper ſui ſimillimus: in libertate & domo patris, in ſeruitute & domo heri, in carcere, in aulâ; adeò virtus ſemper viret & ſplendet, quocunque in loco aut ſtatu ſit. Nimirum ſicut is qui bonum habet ſtomachũ, omnia alimenta concoquit & in bonum ſanguinem conuertit: ita iuſtus & virtuoſus omnia in bonũ ſuum trahit, qualiacunque ei contingant.

IN DIE VENERIS SANCTO.

THEMATA.

I. Figuræ paſſionis, Ioſeph, Ionas, Serpens æneus, Samſon, Botrus, Paſſer.

II. Septem Chriſti verba, totidem doctrinæ artium liberalium.

III. Chriſtus ſpinis coronatus, velut ſponſus, baptizatus, victor, Rex, victima, conuiua.

IV. Ludus coronationis Chriſti quid demonſtret.

V. Flores decerpendi è paſſione Domini.

THEMA PRIMVM.

FIGVRA PRIMA PASSIONIS DOMINI, IOSEPH.

1. *Chriſtus offert ſe ad patiendum patri.*
2. *Capitur & ſpoliatur veſtibus.*
3. *Venditur.*
4. *Latronem vnum eligit, alterum reprobat.*
5. *Reſuſcitatus ſit rerum omnium Dominus.*

Vendiderunt eum Iſmaelitis 20. argenteis. *Geneſ. 37.*

SÆPE quidem prædixit diſcipulis ſuis Chriſtus ſuam paſſionem, in ſcripturis V. T. præfiguratam, vti in Dom. Quinquageſimæ etiam audiuimus: *Ecce aſcendimus Ieroſolymam &c. Ipſi tamen nihil horum intellexerunt*; quia velum templi nondum ſciſſum erat, ſed adhuc oculos eorum velabat. Nunc autem ecce velum ſciſſum. Ecce tibi Ioſephum, ecce Ionam, ecce ſerpentem æneum, ecce Samſonem, ecce botrum, ecce paſſerem immolatitium in Chriſto declaratum. Quia tamen hæ ipſæ figuræ multa in ſe myſteria continent, quæ necdum fidelibus omnibus patent, ea nunc explanabimus.

I. Christus offert ſe ad patiendum patri.

I. Ioſeph à patre ſolicito de filiis ſuis, pecora paſcentibus, ne fortè à Sichimitis, per eos olim offenſus, aliquid paterentur aduerſi, miſſus eſt ad fratres, viſum quid circa illos ageretur; qui mox *præſto ſum*, inquit: miraque alacritate ſe offert: licet noſſet fratres ſibi admodum infenſos. Ita Dei filius miſſus eſt à Patre ad homines, pecora, id eſt, cupiditates ſuas paſcentes, adeoque Dæmonis inſidiis vndique expoſitos. Pater de peccatoribus ſolicitus dicebat: *Quem mittam & quis ibit nobis?* mox ſe ad currendum obtulit filius dicens: *Ecce ego, mitte me.* Iſa. 6. Et hoc quamuis ſciret ſe ab hominibus malè excipiendum adeoque crucifigendum. Neronis mater intellecto ſe, ſi filius eius Imperator fieret, ab eo occidendam: *occidat modò imperet*, inquit, Chriſtus etiam præſciuit ſe à Iudæis crucifigendum, ſi ad eos mitteretur, non tamen hoc penſi habuit, quin pro ſalute noſtrâ deſcenderet in terram.

II. Capitur ſpoliatur veſtibus.

II. Ioſeph à fratribus captus & exutus eſt veſte ſuâ polymitâ. Chriſtus à Iudæis captus, omni ſuâ gloriâ, quam habuit in mundo apud homines, ob doctrinam, miracula, ſanctitatem, eſt ſpoliatus, dum latronis inſtar comprehenſus; ad tribunalia tractus, homicidæ poſtpoſitus, & cum iniquis reputatus, inter latrones ſuſpenſus fuit. Qui enim priùs appellabatur Chriſtus, Rex, propheta magnus, Doctor veritatis, Dei filius: iam nec Chriſtus, nec Rex, nec Propheta: ſed malefactor ab eis compellatur & punitur. O ſpecioſe Ioſeph! vbi veſtis illa tua multicolor? Ecce in ſanguine hirci intincta patri tuo demonſtratur, in forma fœtentis malefactoris. Vide cœleſtis Pater, an hæc tunica filij tui ſit, an non?

III. Venditur.

III. Ioſeph à ſuis fratribus venditus eſt. 1. Iuda inſtigante? ita Chriſtus à Iudâ, vno de fratribus ſuis, venditus eſt. Cur? vt pateret Iudæis Chriſti innocentia. Si quid enim mali vmquam Chriſtus egiſſet, id vtique Iudas, ei familiaris & conſcius actorum Chriſti, Iudæis prodidiſſet. At nihil contra ipſum, ſed bene pro ipſo dixit: *Peccaui tradens ſanguinem iuſtū.* 2. Ad incrementum doloris & paſſionis Domini; *quoniam ſi inimicus meus* perſecutus me fuiſſet, *ſuſtinuiſſem vtiq́. Tu verò homo vnanimis & Dux meus &c.* Ita Iulius Cæſar maximè ſenſit, quòd amicus eius M. Brutus inter coniuratos in ipſum inſurgeret. *Et tu quoque Marce fili!* nō ergo fidamus nimiùm, etiam domeſticis & amicis. 3. Venditus eſt Ioſeph Iſmaëlitis & Madianitis mercatoribus, ab his poſteà Putiphari in Ægypto: Chriſtus impijs Iudæis; ab his eſt Pilato Gentili traditus. 3.

4. Viginti argenteis venditus eſt Ioſeph, Chriſtus triginta. Cur verò cariùs? quia hic Dominus, ille ſeruus: hic vir, ille puer: hic ad Crucem, ille ad ſeruitutem tantùm emptus. Quibus conſideratis viliori pretio venditus eſt Chriſtus, quàm Ioſephus. Sed cur tam vili? Vt diſcamus ab ipſo humilitatem. Quis enim noſtrûm ita parui aliquando æſtimatus eſt? Deinde quia & nos viliſſimo pretio ſæpe eum vendimus. Sed cur vendi voluit? 1. quia & nos in paradiſo pro vno pomo vendidimus nos ipſos Dæmoni in ſeruitutem. 2. vt oſtenderet nobis amorem ſuum, qui cùm non haberet aurum & argentum, ſeipſum dedit & vendidit ad nos redimendos. Cuius charitatem imitatus eſt S. Paulinus Epiſcopus Nolanus, cùm iam opibus expoliatus, ſeipſum viduæ donauit, vendendum in Africam pro redimendo eius filio. 4.

IV. Latronem vnum eligit, alterum reprobat.

IV. Ioſeph à coniuge Putipharis falsò accuſatus, in carcerem innocens concluſus, duobus concaptiuis ſomniantibus, prædicit vni, pincernæ ſcilicet, reſtitutionem priſtinæ digni-

ratis:

Digitized by Google

tatis: alteri, piſtori, ſuſpendium. Chriſtus innocens inter latrones cruci affixus, promittit vni pœnitenti paradiſum; alterum blaſphemum relinquit ad pœnam, & in liorum typo denunciat Gentili populo gratiam, Iudaico damnationem. Ioſeph cum Pincerna ad aulam Regis aſſumitur: piſtor ad crucem abripitur. Chriſtus pœnitentem latronem in paradiſum ſecum ducit, alterum impœnitentem deſerit, puniendum in inferno. Nemo ergo ſibi blandiatur ex eo, quòd religioſus, cum Chriſto crucifixus, aut Chriſtianus ſit Catholicus, ſi enim Chriſtum non colat & confiteatur, ſed potiùs inhonoret, relinquetur ad gehennam.

V. Resuſcitatus fit rerū omnium Dominus.

V. Ioſeph è ciſternâ, in quâ non erat aqua, & demum è carcere ereptus, fit in aula Regis Princeps & *Saluator mundi* appellatur. Ita verificatum Ioſephi ſomniū adoratus eſt à fratribus, Sol à ſtellis, manipulus ſtans à deiectis, vellent nollent fratres. Chriſtus è ſepulchro, in quo nemo priùs ſepultus erat, & è cuſtodiâ illius, inter mortuos liber, ereptus, reſuſcitatus & in cœlum aſſumptus fit rerum omnium Dominus, & *Saluator mundi* dicitur. Ioſeph Princeps factus fratres ſuos, qui in ipſum deliquerant, beneuolentiſſimè recepit in gratiam, & inſuper magnis donis effecit. Ita & Chriſtus Dominus poſt ſuam in cœlum exaltationem recepit, in gratiam Iudæos pœnitentes, miſſo ſuper eos Spiritu S. à quibus etiam poſteà velut eorum Deus adoratus eſt.

FIGVRA SECVNDA PASSIONIS DOMINI, IONAS.

Ion. 1.

1. *Mittitur in hunc mundum peruerſum, vt eum conuertat.*
2. *Impetitur à Dei iuſtitiâ & committitur ſortibus.*
3. *Offert ſe ad mortem.*
4. *Eijcitur in mare dolorum.*
5. *In limbo patrum inter mortuos liber.*

Tulerunt Ionam & miſerunt in mare & ſtetit mare à feruore ſuo.

Ion. 1.

ILluſtris Chriſti paſſi & reſuſcitati figura fuit Ionas, ipſo Chriſto teſte Matth. 12. *Generatio mala & adultera ſignum quærit, & ſignum non dabitur ei niſi ſignum Ionæ Prophetæ &c.* Magnum certè ſignum: ſiue nomen, ſiue acta eius ſpectemus.

Nomen Chriſto non malè conuenit; ſonat enim *columbam*; Chriſtus autem in baptiſmo ſuo per columbam deſignatus fuit, & bene, quia vt inter aues columba mitiſſima & innocentiſſima eſt; quemadmodum agnus inter quadrupedes: ita Chriſtus *cùm malediceretur, non maledicebat, cùm pateretur, non comminabatur.* Ionas filius *Amathi*, id eſt, *veritatis* fuit: Chriſtus filius patris veraciſſimi, imò ipſa veritas, ob quam conteſtandam in hunc mundum venit.

I. Mittitur in hunc mundum peruerſum, vt eum conuertat.

I. Ionas à Deo miſſus fuit in Niniuen ciuitatem magnam, ſed tam peruerſam, vt eius iniquitas in cœlum aſcendiſſe dicatur, ad eam conuertendam: Chriſtus à patre in mundum peruerſum, refertiſſimum, Paulo ad Roman. 1. teſte. Sed Ionas inobediens fugit à Deo, præcepti eius contemptor. Non ita quidem Chriſtus, ſed contrà obedientiſſimus: peccatoris tamen rebellis & fugitiui ſpeciem induit viceſque ſubiit, adeò vt ab inuidis pro peccatore haberetur & cum iniquis deputaretur; quod ſubtili voce Lucas innuit, cùm ait? *Ducebantur cum eo & alij duo nequam.* Quamquam tota ferè Chriſti vitæ fuga fuit, nunc Herodis, nunc honorum, nunc Iudæorum.

II. Impetitur à Dei iuſtitia & committitur ſortibus.

II. Ionâ in naui conſtituto turbatur mare, reboant venti & Ionam eiectū volunt. Mittuntur ergo ſortes in auctorem tempeſtatis, & cadit ſors in Ionam. Chriſto in hoc mundo conſtituto, ita cœleſtis eū velut vadē ad pœnas & ſupplicia petit, vt vnus ipſe, velut omniū digniſſimus moreretur pro populo; quia impoſſibile erat ſanguine hircorum & taurorum auferri peccata. *Holocautomata pro peccato non iuſſi, nec placita ſunt tibi, quæ ſecundum legem offeruntur, tunc dixi: Ecce venio, vt faciam, Deus, voluntatem tuam.* Hebr. 10. Mittuntur ergo ſortes inter ipſum & Barabbam, & cadunt in Chriſtum. Tumentes maris fluctus ſunt furioſi Iudæi, clamantes: *Sanguis eius ſuper nos.*

III. Offert ſe ad mortem.

III. Ionas vltrò ſe offert ad eiectionem, vt quieſcat mare: *Tollite me & mittite me in mare.* Sed obſiſtunt Gentiles nautæ & conantur remigare ad terram, vt eum exponant; nec tamen poſſunt, quia *mare ibat & intumeſcebat ſuper eos.* Vnde coacti Ionâ eiicere ſe innocentes proteſtantur: *Domine ne des ſuper nos ſanguinē innocentem.* Chriſtus etiam vltrò ſe obtulit ad mortem, maxima charitate: ſanctus pro impijs, innocens pro nocentibus. Hinc obuiam it cohorti, & ait: *Si me quæritis, ſinite hos abire:* peccatores ſcilicet omnes. Quanta eſt hæc charitas! Si obſeſsâ ciuitate Abelâ, Seba, cuius caput petebatur, ſe hoſti tradidiſſet, quid non ei debuiſſet ciuitas? 2. Regum 20. Sed obſiſtunt aliqui Iudas, Pilatus variis modis, vxor eius, volentes eum morti eripere. Nihilominùs tamen, ira Dei ſtat, Iudæi inſtant & inualeſcunt vocibus magnis, vt crucifigatur: Ergo Pilatus proteſtatur: *Innocens ego ſum à ſanguine iuſti huius.* Tanta eſt Dei in peccatum, etiam alienum, ira. Num igitur proprio filio parcet? Nautæ ſecundum Eleazarum primò Ionam ad collum vſque demiſerunt, & mare quieuit; ſed eo recepto, iterum ſæuiit: ſic Iudæi, quando eum Pilatus liberare voluit, ſæuierunt: cùm autem puniit, quieuerunt.

IV. Eiicitur in mare dolorum.

IV. Ionas eiectus in mare abſorbetur à piſce grandi: & ſtetit mare. Priùs tamen abſque dubio per aliquod ſpatium cum vndis maris miſerè luctatus & aquis amaris impletus fuit: vnde ait in oratione ſuâ: *Omnes gurgites tui & fluctus tui ſuper me tranſierunt:* Piſcem verò immanem contra ſe os aperire

videns præ horrore exclamauit, vt vult S. Hieronymus, & indicat in oratione Ionas, dicens: *Clamaui de tribulatione meâ.* Chriſtus in mare dolorum & omnis generis cruciatuum proiectus, cum illis luctatus eſt, & quidem in Olueto orans ac præuidens balænam illam, mortem, in ſanguine ſuo quaſi natare cœpit & clamauit ad Patrem: *Pater, ſi fieri poteſt, tranſeat à me calix iſte.* Dolorum quoque fluctibus oppreſſus ait per Pſalmiſtam: *Super me confirmatus eſt furor tuus & omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me.* Plam. 87. & rurſum: *Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ vſque ad animã meam.* Pſalm. 68. Denique moriens in cruce & videns mortis rictus ſuper ſe apertos, clamauit: *In manus tuas commendo ſpiritum meum.* Tunc ira Dei à flatu ſuo ceſſauit, & mare illud feruens ſanguinarium cor impiorum Iudæorum ſedatum eſt.

V. In limbo patrum inter mortuos liber.

V. Ionas in ventre ceti triduo incolumis fuit, & tertio die reſorptus ad imperium Dei, Chriſtus in limbo Patrum, inter mortuos liber & ſecundum animam ſaluus ac beatus fuit, die tertio ad imperium diuinitatis ſuæ reſuſcitatus ſurrexit. Inde per Apoſtolos ſuos peragrans mundum conuertit vniuerſum, pœnitentiam & remiſſionem ei annunciando.

Supereſt vt & nos pœnitentiam agamus in cinere & cilicio, vt figura impleatur; alioquin Niniuitæ ſurgent & accuſabunt nos. Gratias tibi ô cœleſtis Iona, pro amore, quo te pro ſalute noſtrâ obtuliſti ad hauriendum fluctus iræ diuinæ, & immiſiſti in os ceti. Concede nobis vt cùm aliquando cetus ille, mors, os ſuum ſuper nos aperiet, ne in illo pereamus, ſed ſalui & incolumes conſeruati renouemur in die reſurrectionis ad gloriam.

FIGVRA TERTIA PASSIONIS DOMINI, SERPENS ÆNEVS.

Num. 21.

1. *Serpentis ſpeciem habuit, non venenum.*
2. *Cruciatus in cruce præſertim.*
3. *Summâ & æneâ quaſi patientiâ armatus.*
4. *Exaltatus omnia ad ſe traxit.*
5. *Exaltatus potiùs quàm ſuſpenſus.*
6. *Aſpiciendus fide & contritione.*

Sicut Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto, ita exaltari oportet filium hominis. *Ioan.* 3.

SErpentem illum æneum, quem erexerat Moyſes in deſerto, vt, quicumque admorſi à ſerpentibus eum aſpicerent, ſanarentur, (Num. 21.) figuram Chriſti in cruce exaltati fuiſſe, teſtatur ipſe Dominus Ioan. 3. his verbis: *Sic vt Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto: ita exaltari oportet filium hominis.* Sed abhorret forſan animus ab hac minùs dignâ comparatione. Quomodo ergo ſerpens Saluator noſter?

I. Serpens ille non verus, ſed effictus ex ære fuit, adeoque imago tantùm ſerpentis; & ſine veneno. Serpens verus Dæmonem verè ignitum ſignificat; ab hoc admorſum fuit genus humanum plagâ igneâ & inſanabili: à ſerpente igitur ſanatum eſt, ſed tali qui non eſſet peccator, (licet alioqui ſub habitu peccatoris) adeoque veneno peccati careret. Is eſt Chriſtus, qui in ſimilitudinem carnis peccati venit; vnde & *peccatum*, id eſt, hoſtia pro peccato, & *maledictum* à Paulo appellatur, *qui peccatum non fecit.* 1. Pet. 2. Ideò paulò ante mortem ſuam proteſtatus eſt coram Iudæis: *Quis ex vobis arguit me de peccato.* Ideò à Iudâ, Pilato, vxore eius, latrone, Centurione iuſtus proclamatur. Si enim peccare potuiſſet, quomodo peccatum tollere potuiſſet? Iudæi tamen odio excæcati, externam dumtaxat eius ſpeciem attendentes, tamquam ſerpentem abominati ſunt. I. Serpentis ſpeciem habuit; nõ venenum.

II. Flexuoſus erat, inſtar ſerpentum humi repentium: ita Chriſtus in cruce doloribus tantis cruciabatur, vt dubium non ſit, præ doloris vehementiâ carnem eius tenerrimam variè ſe inflexiſſe iam ad hanc, iam ad illam partem, vt ſcribit S. Brigitta. Quid enim putatis eſſe claui affixum pendere per tres horas, extenſum inſtar cordæ, ſpinis capiti infixis; Defluebat ſanguis in faciem & alia membra eius, carnem vexans, nec tamen poterat abſtergere eum. Vulnera eius cruenta ab alto Sole vrebantur, & quod fieri ſolet, à muſcis & veſpis vtique pungebantur: neque tamen eas poterat abigere aut contra Solem ſe tueri. II. Cruciatus in cruce præſertim.

III. Æneus fuit ſerpens ille. Sed quomodo talis Chriſtus? Æneus certè: non quòd ſenſu careret; cùm tenerrimæ complexionis adeoque & ſenſûs eſſet; ſed quia incredibili patientiâ armatus, ita vt miraretur Pilatus; inde conuerteretur latro, denique quaſi æneus reputari poſſet; cùm ne minimum quidem impatientiæ ſignum aut verbum ab eo exprimi potuerit. Ergo ſicut æs fortiſſimum eſt metallum, quod omnes ictus ſuſtinet & contemnit: ita Chriſtus patiens omnia probra & tormenta fortiſſimè tulit ac ſuperauit. III. Summâ & æneâ quaſi patientiâ armatus.

IV. Exaltatus ita ſerpens traxit vndique ad ſe è caſtris Hebræorum læſos à ſerpentibus, vt conſpectus eos ſanaret. Vnde bene ex ære fuit; quia æs ſonorum valde metallum eſt, & fuſum in tubas vel campanas, homines ad ſe conuocat ac trahit. Ita etiam Chriſtus in cruce exaltatus, & ſeptem verba reſonans traxit ad ſe totum mundum, prout ipſe dixit Ioan. 12. *Cùm exaltatus fuero à terra, omnia trahã ad meipſum* Traxit elementa & Solem ad ſui confeſſionem. Traxit latronem, Centurionem, & qui cum eo erant, vt ipſum confiterentur iuſtum, Dei filium & Regem futuri ſæculi: ſpectatores, vt percutientes pectora ſua reuerterentur: totum denique mundum per fidem & amorem. Quis enim Chriſtum amore noſtri pro nobis mortuum non redamet? IV. Exaltatus omnia ad ſe traxit.

V. Exal-

V. Exaltatus potiùs quàm ſuſpenſus.

V. Exaltatus dicitur ſerpens, non ſuſpenſus: quia in alta pertica eleuatus, vt omnibus eſſet conſpicuus, ſicque omnibus aſpicientibus mederi poſſet. Chriſtus etiam non ſuſpenſus, ſed exaltatus in Cruce dicitur: 1. quia inde velut ex altiore loco in ſubiectum ſibi Dæmonem glorioſè pugnauit, cumque deriſit iuxta id: *Ero mors tua ô mors*: per crucem enim aſcendit ad tribunal & iudiciariam poteſtatem, vti indicauit Sacerdotum Concilio: *Ex hoc erit filius hominis ſedens à dextris virtutis Dei.* Sic Marcus Arethuſæ in Syria Epiſcopus ſub Iuliano Imp. in alto ſuſpenſus & melle perunctus, vt à veſpis & muſcis configeretur, tortores deriſit, dicens eos in humili loco conſtitutos & terrenos eſſe, ſe verò in alto poſitum & ſublimem. Theodor. lib 3. cap. 7. 2. quia in cruce ſummam gloriam conſecutus, adeò vt Crux ex infami ligno glorioſum effectum Regum tiaras ornet & humeros.

VI. Aſpiciendus fide & contritione.

VI. Serpens ille aſpiciendus erat, atque ita ſanabat omnes à ſerpentibus admorſos. Verùm, quia ille corporalem dumtaxat ſalutem dabat, ſat erat, ſi corporeis oculis aſpiceretur. Chriſtus verò quia ſalutem animæ tribuit, ſpiritualibus oculis aſpiciendus eſt, fide ſcilicet & contritione. Fidem quis non adhibeat, cùm totus mundus crediderit? Charitatem quis non impendat ei, qui ſic nos dilexit? Serpens ille appellatur Hebr. *Seraph*, id eſt, *ignitus*, quia ſanabat morſus ignitorum ſerpentum. Sit ergo & Chriſtus in cruce exaltatus nobis ſerpens talis: ſi mordet nos ſuggeſtione ſuâ ſerpens ſuperbiæ, ſanet nos Crucifixi humilitas, pendentis infami de ligno inter latrones: ſi ſerpens auaritiæ, ſanet eius nuditas & paupertas: ſi ſerpens luxuriæ, ſanent eius tormenta & ſpecies deformata: ſi inuidiæ ſerpens, ſanet eius charitas: ſi ſerpens gulæ, ſanet eius ſitis, fel & acetum: ſi iræ ſerpens, ſanet eius patientia & manſuetudo.

Quare ô benedicte & ſalutaris ſerpens, quando noſtri causâ ſerpentis ſpeciem induere voluiſti, vt à morſu peſtiferi ſerpentis nos ſanares, ſana infirmitates noſtras, vt hîc te per fidem, & ibi à facie ad faciem videamus.

FIGVRA QVARTA PASSIONIS DOMINI, SAMSON.

1. *Synagoga ſuum ſecretum pandit.*
2. *Attonſus quaſi traditur Gentilibus illudendus.*
3. *Velut ſtultus illuditur.*
4. *Alligatus columnæ flagellatur.*
5. *Amplectitur crucis brachia & concutit orbem.*

Præceperunt vt vocaretur Samſon, & ante eos luderet. *Iudic.* 16.

OMnium Catholicorum veterum & recentiorum ſententiâ Samſon luculenta Chriſti figura fuit, non in vita ſolùm, ſed etiam in paſſione, de quâ nos loquemur.

Nomen Samſonis *Solem* ſignificat. Et Chriſtus *Sol iuſtitiæ* dicitur Malach. 4. Et ipſe de ſe Dominus Ioa. 8. ait: *Ego ſum lux mundi.* Dalila eſt *mendica* vel *debilitans*; quia debilitauit robur Samſonis: exprimens Synagogam.

I. Synagoga ſuum ſecretum pandit.

I. Samſon amore Dalilæ, alienigenæ, captus eam ſibi deſpondit. Quæ viro moleſta, donec expiſcaretur ſecretum eius, fecit eum dormire in ſinu ſuo. Chriſtus Synagogam peccatis plenam, pauperem, orbibus Gentilem ſibi deſpondit. Quæ ipſi moleſta explorare eius ſecretum cœpit: *Si tu es Chriſtus, dic nobis palam.* Et in Concilio Caiphas: *Si tu es Chriſtus, dic nobis.* Et Concilium: *Tu ergo es Filius Dei?* Coram Caiphâ iuridicè interrogatus ſecretum ſuum pandit dicens Caiphæ: *Ego ſum.* Et rurſum Concilio: *Vos dicitis, quia ego ſum.*

II. Attonſus quaſi traditur Gentilibus illudendus.

II. Intellecto eius ſecreto, totondit eum Dalila, viribuſque ſpoliatum & à ſe repulſum, Philiſthæis tradidit ligandum & illudendum. Synagoga vbi intellexit ſecretum Chriſti, robur ſcilicet fortitudinis eius ſtare in diuinitate, hypoſtaticè vnitâ cum eius humanitate, vnde illum adorare & amare debuiſſet, totondit illum, gloriam eius proſcindendo & obſcurando, nec non clamando: *Reus eſt mortis*; tradiditque eum Pilato eo fine, vt ab eo tamquam publicus malefactor, iuridicè etiam à Romanis damnatus infami crucis ſupplicio periret: ſicque ſuum ſponſum repulit à ſe dicens: *Non habemus Regem niſi Cæſarem: tolle, tolle eum.* En quò amor Dalilæ Samſonem, quò amor hominum Chriſtum adegit. *Reus eſt mortis*, dicunt, crucis ſcilicet infamis, cui eum deſtinârant. Itáne auctor vitæ tot hominibus, reus eſt mortis? ſed nimirum quia Adami & noſtra peccata in ſe ſuſcepit, hinc reus eſt.

III. Velut ſtultus illuditur.

III. Vinctum & exoculatum Philiſthæi duxerunt in Gazam, vt ibi illuderetur in vrbe ſibi notâ: quod vtique innumeris modis factum. Sic & Pilatus exceptum Chriſtum miſit ad Herodem, velut Galilæum ad Galilææ Regem; vbi in veſte albâ ab Herode & totâ eius aulâ velut ſtultus eſt irriſus ac deluſus. Multæ & incredibiles ſannæ coniectæ ſunt in Samſonem, velut hoſtem acerrimum Philiſthinorum: ſed nihil hæ ad ſannas, quibus exſibilatus Chriſtus. Quando verò oculis ſuis cæcatus eſt? vtique quando ab Herode veſte albâ velut ſtultus, regiæ ſcilicet dignitatis candidatus, indutus & remiſſus eſt Pilato. Quod enim ſunt oculi corpori, hoc eſt mens & ratio animæ. Iudicauit ergo Herodes & traduxit eum velut amentem, cæcum, inſanum.

IV. Alligatus columnæ flagellatur.

IV. Incluſum in carcere Samſonem molæ aſinariæ alligârunt, vt eam verteret, interim, vt moris erat, flagellis obiurgabant, & verberibus agitârunt, velut iumentum aliquod. Chriſto hoc fecerunt Gentiles, quando eum columnæ alligârunt, & alligatum flagellârunt. Quanta hæc iniuria, ignominia, confuſio, afflictio? Innocentem pronunciatum, ſeruili ſupplicio, nudatum ſæuiſſimè conficiunt velut nocentiſſimum.

V. Samſon

Digitized by Google

V. Amplectitur crucis brachia & concutit orbem.

V. Samſon dum illuditur, amplectitur extenſis valde brachijs ambas columnas, quibus nitebatur domus, concuſſiſque illis, ſubruit domum, vnaque ſecum occidit ruinâ domus omnes Philiſtinorum ſatrapas, ibi congregatos & conuiuantes. Chriſtus extenſis manibus amba crucis amplexus eſt brachia, & in ea moriens concuſſit orbem terrarum totum, elementa quoque & cœlum, nec non ſpectatores, vt percutientes pectora ſua reuerterentur: velum templi lacerauit & ſynagogam euertit: Idololatriam quoque oppreſſit & Gentiles, Baccho & Veneri ſeruientes; ſed fœliciùs, quàm Samſon Philiſtheos, vt ſcilicet mortui Idolis & peccatis, Chriſto per fidem viuere inciperent. Samſon vindicauit ſe de inimicis; Chriſtus autem pro iis orauit.

Gratias tibi ô diuine Samſon pro immenſo illo amore, quo nos miſeros proſecutus, pro nobis tradi in manus peccatorũ, & peccata noſtra luere voluiſti. Extende in ſaxea corda noſtra manus tuas & concute ea ac contere; vt percutientes pectora noſtra reuertamur in cœleſtem patriam noſtram.

FIGVRA QVINTA PASSIONIS DOMINI, BOTRVS.

1. *Sanguinem fundit pretioſiſſimum & copioſiſſimum.*
2. *Abſciſſus de terra viuentium.*
3. *Pendens inter duos latrones.*
4. *Preſſus in torculari vinum fudit.*

Botrus Cypri dilectus meus mihi. *Cant. 1.*

NOta eſt legatio miſſa in terram promiſſionis à Moyſe facti, Num. 13. In quâ legati ad torrentem botri abſciderunt palmitem cum vuâ ſuâ, quem portauerunt in vecte duo viri Sancti Patres in hoc botro agnoſcunt figuram Chriſti crucifixi; quem etiam botro comparat ſponſa Cant. 1. *Botrus Cypri dilectus meus mihi.*

I. Sanguinẽ fundit pretioſiſſimũ & copioſiſſimum.

I. Botrus hic fuit maximus, ita vt duo viri eum geſtare in vecte deberent. Habuit copioſiſſimum liquorem eumque rubrum, qualem vuæ omnes in Palæſtinâ: inſuper liquorem ſuauiſſimum ac potentiſſimum, vini ſcilicet Cyprij ſeu Cretici. Vnde botrus Cypri appellatur à ſponsâ, quòd ex Cypro vites in Palæſtinam delatæ putentur, ſecundum D. Gregorium, Bedam & alios. Vinum igitur continebat maluaticum; iudicabat proinde terræ promiſſæ nobilitatem & fertilitatem, Chriſtus crucifixus pretioſiſſimum & copioſiſſimum effudit ſanguiguinem. Pretioſiſſimum, quia ſanguinem infiniti valoris: copioſiſſimum, quia omnem quem habuit.

II. Abſciſſus de terra viuentium.

II. Abſciſſus fuit à vite velut matre (Hebr. *orbatus*) & à vicinis botris, velut fratribus in torrente botri. Chriſtus etiam ab Iſaiâ cap. 53. (vbi paſſio eius deſcribitur) dicitur *abſciſſus de terra viuentium.*

Abſciſſus primò à patre, à quo in cruce derelictus; quia omni ſolatio deſtitutus. Secundò à matre cui violenter & contra ius ablatus; & ſic vitis, id eſt, mater, fuit etiam vulnerata, grauiſſimeque læſa. Tertiò à diſcipulis, à quibus & *auulſus* dicitur in Olueto ad orationem perrexiſſe.

Abſciſſus, non abruptus; quia præpropero iudicio condemnatus. Culter fuit ſententia illa; *Reus eſt mortis*; quia ſcilicet ſe filium Dei iuridicè interrogatus aſſeruit. Vnde dicunt Sap. 2. *Grauis eſt nobis etiam ad videndum*; quem tamen Abraham *exultauit vt videret*. In torrente botri, id eſt, Ieroſolymis, vbi Iudæi velut impetuoſus torrens falſis eum accuſationibus & clamoribus obruerunt & ad mortem abripuerunt. Ideò per torrentem Cedron ad paſſionem introductus fuit.

III. Pendens inter duos latrones.

III. Geſtatus eſt in perticà à duobus viris medius dependens. Chriſtus in cruce tribus incumbente medius? cum iniquis reputatus eſt. Sed cur medius? 1. quia repræſentabat maximum illum latronem Adamum, ibi ſepultum. Ibi vnus botro dorſum, alter faciem vertit. 1. quia vnus latro Chriſtum blaſphemauit, alter confeſſus eſt. Sic legati aliqui Moyſi detraxerunt terræ promiſſæ, alij eam commendârunt. 2. quia populus Iudæorum Chriſtum præcedens, dorſum ei vertit & blaſphemat vſque hodie: alter Chriſtianorum, ſequens, faciem obuertit & honorificat vſque hodie Hic intrauit terram promiſſam, id eſt, cœlum: alter non intrauit, mortuus in deſerto.

IV. Preſſus in torculari vinum fudit.

IV. Botrus hic in Crucis torculari preſſus & calcatus vitam cœlo digniorem effudit. Preſſus autem eſt primò coronâ ſpineâ. 2. crucis duritie & membrorum extenſione ac corporis pondere. 3. clauis vulnera lacerantibus. 4. latrone blaſphemante & pereunte. 5. Iudæis exprobrantibus & inſultantibus. 6. militibus pro veſte eius coram ipſo ludentibus. 7. ſiti ardentiſſimâ. 8. matris & chari diſcipuli præſentiâ. 9. nuditate. 10. affixione membrorum. Quot & quanta torcularia in vno torculari! Quàm verè igitur dixit: *Torcular calcaui ſolus*! Peccata noſtra torcular hoc aggrauârunt.

Agnoſcimus iam te Domine Ieſu; per botrum illum fuiſſe præſignatum, & gratias agimus, qui noſtrî causâ abſcindi & premi in torculari crucis voluiſti, Petimus vt pretioſum illum paſſionis tuæ liquorem nobis communicare eoque nos inebriare velis, quo tandem in terram promiſſam peruenire valeamus.

FIGVRA SEXTA PASSIONIS DOMINI, PASSER.

1. *Velut paſſer vilis & contemptus fuit habitus.*
2. *Solitarius quia derelictus.*
3. *Cruci alligatus, hyſſopo potatus.*
4. *Super Adami ſepulchro occiſus.*
5. *Mactatus collo retorto, ſeu inclinato capite.*
6. *E latere fudit aquam & ſanguinem.*

Factus

Factus ſum ſicut Paſſer ſolitarius in tecto. *Pſal.* 101.

INter aues nobis notas neſcimus viliorem, quàm ſit paſſer, nobis familiariſſimus. Non debemus tamen hanc auiculam contemnere, vel hoc vno nomine, quòd typus Chriſti patientis ſit. De ipſo enim intelligũt S. Auguſtinus & Gregorius, quod Pſ. 101. ſcribitur: *Factus ſum ſicut paſſer ſolitarius in tecto.* Chriſtus videlicet in tecto Crucis: ſolitarius ac derelictus. Et confirmatur ex Leuit. c. 14. vbi pro emendatione leproſi iubentur offerri duo paſſeres; quorum vnus viuus permittitur euolare, alter mactari iubetur. In quibus partim homo peccator & Chriſtus, partim duæ in Chriſto naturę repræſentantur.

I. Velut paſſer vilis & contemptus fuit habitus.

I. Ergo paſſer appellatur Chriſtus, quia vt paſſer velut viliſſimus ſpernitur: ita Chriſtus ſpretus fuit à Iudæis, qui nominat eum *deſpectum & nouiſſimum virorum. Et quaſi abſconditus vultus eius & deſpectus: vnde nec reputauimus eum.* Iſa. 53. Quinque paſſeres dipondio, id eſt, duobus nummis venibant tempore Chriſti? & Chriſtus 30. fl. venditus eſt; & homicidæ Barabbæ poſthabitus. Paſſer vnus dimiſſus, alter occiſus: ita Barabbas, qui humanum genus deſignabat, dimiſſus: Chriſtus occiſus eſt.

II. Solitarius quia derelictus.

II. Solitarius appellatur; quomodo? quia derelictus fuit à Iudæis, dum componeretur cum Barabba: nec vnus pro ipſo ſtetit, ſed omnes contra ipſum & pro Barabba. Derelictus à diſcipulis; quia fugerunt. Derelictus ab amicis & notis; quia ſteterunt à longè. Derelictus à Patre, quia orantem in Olíueto non audiit, crucifixum in ſummis doloribus dereliquit; nec vllâ conſolatione perfudit. Derelictus denique à ſeipſo, quia ſibi opem ferre noluit; vt nobis opem ferret.

III. Cruci alligatus, hyſſopo potatus.

III. Viuus paſſer cum cocco & hyſſopo cedri ligno alligandus erat, eoq́ue ſanguis occiſi tangendus. Chriſtus Deus & homo ligno Crucis affixus eſt; cocco amoris, Hyſſopo propinatum illi acetum in Cruce eo fine, vt fugientem animam diutiùs in corpore retineret, ſicq́ue cruciatus & dolores Chriſto prolongaret. Sed vbi mortuum viderunt Chriſtum Iudæi, adeoq́ue nil ampliùs pati poſſe, tunc petierunt eum tolli mox de cruce, ne vel mortuum diu aſpicere cogerentur. Vide nequitiam. Viuus paſſer naturam diuinam, occiſus humanam notat.

IV. Super Adami ſepulchro occiſus.

IV. Paſſer mactandus, ſuper vas fictile occidi debebat. Vas fictile eſt Adamus, qui in monte Caluariæ ſepultus, culpâ ſuâ fractus, à Chriſto ibidem reparatus eſt; prout inſinuatum ſer. 18. Ibi inuenit paſtor ouem ſuam perditam & impoſuit ſuper humeros ſuos: ibi mulier, id eſt, diuina Sapientia accensâ lucernâ reperit drachmam perditam, qua repertâ extinxit lucernam vitæ ſuæ.

V. Mactãdus collo retorto, ſeu inclinato capite.

V. Mactandus erat collo retorto, ex lege Leuit. 1. Chriſtus tradidit ſpiritum inclinato capite. 1. vt Adamo infra ſe ſepulto, iam refecto & reconciliato oſculum præberet. 2. vt ſe mori ex patris obedientiâ indicaret; q. d. *Ita Pater, quia ſic placitum fuit ante te.* 3. vt à titulo Regis caput abſtraheret, qui regnum ſuum in hoc mundo non quæſiuit.

VI. E latere fudit aquam & ſanguinem.

VI. Sanguis paſſeris dum mactaretur, in ſuppoſitam aquam defluere debebat, ſicq́ue aquæ commiſceri. Ita Chriſtus poſt ictum lanceæ de latere ſuo profudit aquam & ſanguinem. 1. quia præcipua duo ſacramenta, baptiſmum & Euchariſtiam, eorumq́ue effectum, qui eſt expurgare peccata & ſanctificare ac purpurare gratia, indicabat. 2. Vt ſummam amoris ſui profuſionem nobis oſtenderet, qui omnem omninò effuderit ſanguinem, & ſi plus haberet plus daret. 3. vt fideles aqua ablueret, incredulos & impios ſanguis condemnaret; vt ait Sanctus Hieronymus in cap. 3. Ioan.

Vidimus igitur Audit. velum templi ſciſſum: vidimus ſub velo latitantia myſteria Dominicæ paſſionis; ſupereſt nunc, vt agnitum Redemptorem noſtrum toto pectore proſtrati veneremur & adoremus, amemus & glorificemus &c.

THEMA SECVNDVM.

Septem Chriſti Verba; totidem Doctrinæ artium liberalium.

§. 1. Rhetorica.

1. *Docet Rhetoricam primo verbo, perſuadens Patri clementiam.*
2. *Perſuaſit efficaciter.*

Pater dimitte illis, non enim ſciunt, quid faciunt. *Luc.* 23.

DAuid iam vicinus morti, diuino afflatus ſpiritu cygnæum quaſi acroama decantauit, in quo inter alia: *Sedens in cathedrâ*, inquit, *ſapientiſſimus Princeps inter tres: ipſe eſt quaſi tenerrimus ligni vermiculus.* 2. Regum 23. Multũ laborant interpretes, quis ſit iſte Princeps. Ergo vaticinatum arbitror Dauidem de Chriſto ſedente in cathedra Crucis, in qua velut tenerrimus & innocentiſſimus ligni vermiculus pependit, iuxta Pſalm. 21. de paſſione ſcriptum: *Ego autem ſum vermis & non homo*; in cruce videlicet. Sapientiſſimus vtique Princeps, inter tres, ipſum, inquam, & latrones duos. Ibi ſapientiam ſuam veluti Profeſſor in publica cathedrâ toti orbi tradit; nec pluribus quàm ſeptem verbis, in quibus tamen, ſi rectè expendantur, 7. liberales artes modo aliquo docuit, quæ vt olim gratis & in publico Romæ docebantur, ita doctæ ſunt à Chriſto.

I. Docet Rhetoricam primo verbo, perſuadens Patri clementiam.

I. In primo verbo docuit Rhetoricam. Huius munus eſt, ornatâ & efficaci oratione aliquid perſuadere. Voluit Chriſtus Dominus cæleſti patri ſuo clementiam erga reos perſuadere. idque fecit tam ardenter quàm efficaciter;

ſicut

ita vt inſtar ſenum capularium, qui portare dicuntur animam ſuam in manibus ſuis, tunc parati ſimus ad ipſum emigrare ex hoc ſæculo, velut nullo iam præpediti vinculo, ſed ab omni potiùs creaturâ huius mundi liberi & expediti; quo modo conſtitutum fuiſſe Dauidem, non eſt dubium, quando dixit: *Anima mea in manibus meis ſemper*. Pſalm. 118. Ad hoc inſinuandum, præceptum fuit Hebræis; vt agnum paſchalem comederent habitu peregrinantium, iam ad iter accinctorum, lumbis præcincti, tenentes baculos in manibus, quaſi mox emigraturi; vt obſeruauit Auctor. Op. Imperf. hom. 52. in Matth. *Propterea*, inquit *Iudæi exituri de Ægypto* (Exod. 12) *expediti & præcincti agnum iuſſi ſunt manducare & ad exeundum parati, oſtendentes nobis, quomodo quicumque noſtri agni Euchariſtiam manducant, ita debent ſemper eſſe expediti, quaſi quotidie exituri de mundo.*

III. Ibi ſpecies panis & vini ſubſiſtunt ſine ſuis ſubſtantijs. Ita tenemur nos in ſeruitio & amore Dei, etiãſi tẽporalia nobis ſubtrahantur.

III. Species panis & vini ſubſiſtunt ſine ſuis ſubſtantijs: remanet enim color, odor, ſapor, vigor alendi, nutriendi, ſatiandi, quem habuit priùs, panis & vinum, quamuis ipſa iam ſubtracta ſint. Quâ re quid mirabilius? *Accidentia enim ſine ſubiecto in eodem* (ſacramento) *exiſtunt, vt fides locum habeat*, ait S. Thomas Aquin. in Opuſc. 57. Poſſumúſne tale quid vicissim Deo reddere? Omninn; ſi ita affecti ſimus, vt velimus ſtare in fide & ſeruitio Dei, etiamſi nobis auferatur panis & vinum; omniſque noſtra ſubſtantia. Multi quidem ſtare in pietate & fide poſſunt, quamdiu bene fundati & firmati ſunt proſperis ſucceſſibus & ſubſtantiâ terrenâ: at verò eâ ſublatâ cadunt, ad inſtar ſtatuæ Nabuchodonoſoris, quæ in pedibus quidem ferreis, ſed terrâ mixtis ſtabat quamdiu tacta non fuit: at vbi lapis de monte decidit in pedes eius (qui partim fictiles partim ferrei erant) tota ſtatua corruit. Dan. 2. Talem ſtatuam eſſe Iobum perſuaſerat ſibi Dæmon, qui conſiderans eius innocentiam & religionem in maximis diuitijs, honoribus & proſperitatibus; ſuſpectum eum habuit de pedibus non ſynceris, ſed fictilibus & fucatis. Vnde ad Deum dicere auſus eſt: *Numquid Iob fruſtrà timet Deum? nónne tu vallaſti eum ac domum eius vniuerſamq́, ſubſtantiam, &c. Sed extẽde paululùm manum tuam & tange cuncta quæ poſſidet, niſi in faciem benedixerit tibi.* Itaque obtinuit poteſtatem affligendi eum, tollendique omnem ſubſtantiam & ſanitatem eius; verùm fruſtrà fuit: deprehendit enim pedes eius non fictiles vllâ ex parte, ſed ferreos prorſus, adeoque ipſum Iob talem heroem, qui etiam tactus non corrueret, & ſubtractâ etiam omnĩ ſubſtantiâ ſuâ adhuc firmiter conſiſteret. Iob 1. Simillimo imò, meo iudicio, maiori miraculo conſtantiæ in fide & pietate, perſiſtebant tres illi adoleſcentes, qui inuitati ad Idololatriam ſub pœnâ fornacis incenſæ, reſponderunt Nabuchodonóſori: *Ecce Deus noſter, quem colimus, poteſt eripere nos de camino ignis ardẽtis & de manibus tuis ô Rex liberare. Quòd ſi noluerit*, (ecce magnanimitatem) *notum ſit tibi Rex, quia Deos tuos non colimus, & ſtatuam, quam erexiſti, non adoramus.* Dan. 2. Perſtituri in Dei veri cultu, etiamſi vita eis auferretur atrociſſimo incendio, quaſi dicant, inquit Theodoretus: *Nos pro mercede aliquâ Domino noſtro non ſeruimus, ſed amore eius omnibus rebus cultum eius præferimus, &c.* Idem quamplurimi martyres, teneræ etiam virgunculæ Tyrannis reſponderunt. *Hoc eſt robur virtutis & fidei*, inquit D. Cyprianus epiſt. 56. ad Thibaritanos, *mortem non timere, nec cedere, vt probari fides fortius poſſit.*

IV. Ibi Paſtor ſe comedendum præbuit ac præbet ſuis ouibus.

IV. Paſtor ſe comedendum præbet ſuis ouibus, cùm alij paſtores comedant ſuas oues. Miratur hoc S. Chryſoſtomus hom. 83. in Matth. *Quis*, inquit, *loquetur potentias Domini, auditas faciet omnes laudes eius? Quis paſtor oues proprio paſcit cruore? ſed ipſe nos proprio ſanguine paſcit & per omnia nos ſibi coagmentat.* Quid verò nos pro hoc miraculoſo ferculo viciſſim parabimus Deo; Corpora etiam noſtra offeramus ei in cibum & hoſtiam, quod inſtanter obſecrat Apoſtolus ad Rom 12. dicens: *Obſecro vos, fratres, per miſericordiam Dei, vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuentem, ſanctam, Deo placentem.* q. d. nõ peto vt occidatis corpora veſtra, ſicut victimæ cædi ſolent, ſed vt vitâ eis conſeruatâ mortificetis carnis concupiſcentias, per continentiam, abſtinentiam, patientiam, &c. *Si ſuperbiam tui corporis vincas & reſeces, immolas Deo vitulum: ſi iracundiam, arietem: ſi libidinem, hircum: ſi vagos & lubricos cogitationum volatus, columbam & turturem*; inquit Origenes in c. 12. Ep. ad Rom.

Offeramus etiam nos Chriſto.

Hunc cibum ſe appetere oſtendit Dominus, quando dixit: *Meus cibun eſt, vt faciam voluntatem patris mei.* Ioan. 14. h. e. vt paſcam me animarum lucro & ſalute, veluti Samaritanæ, cum quâ tunc egerat, & conciuium eius, cum quibus mox acturus erat. Vnde Chryſoſtomus in Ioan. ait: *Hominum ſalutem Chriſtus cibum appellat: vt quantâ ſalutis noſtræ curâ & deſiderio teneatur, oſtendat.* S. Ignatius Martyr, vt panis Deo gratus fieret, optabat dentibus leonum moli & confringi. *Frumentum Chriſti ſum*, inquit, *dentibus beſtiarum molar.* Ita Chriſtianus quiſque pro pane vitæ, quem accipit in Euchariſtiâ, viciſſim ſe Chriſto offerat in panem. Talis verò vt euadat, frangat duritiam cordis ſui, & conterat carnis concupiſcentias, coquatque in camino amoris Dei.

V. Ibi cibus manet integer, patina abſumitur.

V. Species panis & vini ſacramentales à communicante quidem abſumuntur, quod autem ſub ijs eſt corpus Domini minimè abſumitur; ſed illæſum & integrum perſeuerat; quod perinde eſt, ac ſi à prandente patina cum cibo comedatur, & patina quidem conſumatur, cibus verò minimè: vel ſi nucis cortex comeſtus digeratur, nucleo illæſo. Quis hoc non miretur! Cauſa porrò eſt, quia cibus ille, qui eſt corpus Chriſti, potentior longè eſt quàm ſit manducans: quemadmodum medicina, quia potentior eſt natiuis humoribus corporis, non immutatur ab eis, ſed eos immutat & ad ſuam naturam trahit. Quid putamus Domino pro hoc ferculo præparandum? Aliquid non abſimile: *rationabile obſequium* (cap. 12. ad Rom. cit.) quo carnẽ noſtrâ atterimus & quaſi conſumimus varijs mortificationibus, ſed ita, vt anima non lædatur. Animas noſtras velut

cibum

cibum ſuum appetit Dominus noſter; corpus huius cibi vaſculum & quaſi patina eſt. Abſumatur igitur vaſculum, iuxtà id Apoſtoli ad Coloſ. 3. *Mortificate membra veſtra, quæ ſunt ſuper terram.* Viuunt enim in membris noſtris praui motus & concupiſcentiæ carnales, quas enecare & atterere neceſſe eſt, vt fiant hoſtia Deo placens; vt dixi: verùm hæc mortificatio & obſequium ſit rationabile, vti adiungit Apoſtolus loco cit: *Exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuentem, ſanctam, Deo placentem, rationabile obſequium veſtrum.* Nam vt S. Bernardus ſer. 19. in Cant. eum locum citans; ſcribit: *alioquin facillimè zelo tuo ſpiritus illudet erroris, ſi ſcientiam negligas. Nec habet callidus hoſtis machinamentum efficacius ad tollendam de corde dilectionem, quàm ſi efficere poſſit, vt in eâ incautè & non cum ratione ambuletur.* Et ſer. 3. de Circumiſ. Dom. *Qui nimius eſt, fructum boni operis abſcidit; non circumcidit: qui tepidus eſt, minus facit. Qui ergo in diſcretione verſatur, ſuam ipſius ſalutem operatur.* Idem obſeruandum cum proximo, quem errantem vel iam lapſum in peccatum ita corrigere oportet, vt corpus caſtigetur, ſpiritus non lædatur; quo modo Apoſtolus inceſtuoſum iuſſit *tradi in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus fiat.* 1. Cor. 5. v. 5. vt videlicet à Dæmone vexetur verberibus aut ægritudine alijſve modis (inſtar Iobi, quem in carne affligendum Satanæ permiſit Deus, intactâ tamen eius animâ ſeu vitâ) vt anima eius hac pœnâ reſipiſcens ſaluetur. Sic & alibi (ad Eph. 6.) præcipit parentibus: *Vos patres nolite ad iracundiam prouocare filios veſtros, ſed educate illos in diſciplinâ & correptione Domini.* q. d. ita caſtigate eorum corpora, vt animas non impellatis in peccatum & gehennam; quo ſenſu etiam capere poſſumus, quod dixit Ruben de Ioſepho: *Non interficiatis animam eius*, ne ſcilicet in deſperationem incidat aut vobis maledicat. Gen. 37.

VI. Ita ibi & in terris eſt, vt tamen cœlum non deſerat.

VI. Chriſtus ita in Euchariſtiâ eſt, vt cœlum interim non deſerat, tametſi in infinitis conſecratis hoſtijs maneat nobiſcum in terris. In cœlo oblectat ſuo aſpectu glorioſo beatos: in terrâ paſcit ſuos fideles corpore & ſanguine ſuo: vt Eccleſiæ tam militanti quàm triumphanti hoc pacto ſatisfaciat, ſeque totum vtrique impendat. Quid iam ſimile nos ipſi refundamus? Cor noſtrum partim in terrâ partim in cœlo degens. Quòd hoc fieri poſſit, imò & Chriſtianis conueniat, docet Apoſtolus ad Philip. 3 cùm ait: *Noſtra autem conuerſatio in cœlis eſt.* Corpore quidem in terrâ cogimur morari: mente tamen in cœlo interim verſari, & ſic vtrobique eſſe poſſumus. Nam *ſicut domus*, inquit S. Gregorius 8. moral. cap. 31. *exterioris conuerſationis eſt ædificium, quod inhabitat corpus, ita domus noſtra cogitationis eſt res quælibet, quam per dilectionem inhabitat animus. Vnde Paulus, qui in ſupernis cor fixerat, in terra quidem poſitus, ſed tamen à terrâ extraneus dicebat: Noſtra conuerſatio in cœlis eſt.* Dum ergo in terrâ incumbimus neceſſitatibus corporalibus, poſſumus interim verſari cum Deo & beatis, de cœleſtibus cogitando, loquendo, eò ſuſpirando frequenter & toto pectore tendendo. Talem fuiſſe Nonnam, matrem S. Gregorij Nazianzeni, totam in domeſticis, ſolicitudine curandæ familiæ: & totam in diuinis, ſolicitudine procurandæ ſalutis, ſcribit ipſe in orat. de funere patris: *Rem familiarem induſtriâ & ſolertiâ iuxta leges mulieri forti à Salomone præſcriptas, ita auxit quaſi pietatem colere neſciret: Deo rurſus diuiniſq; rebus ita ſe totam adiunxit, tamquam à rerum domeſticarum procuratione plurimum abeſſet: neque ab alterutra horum quidquam impedita eſt, quò minùs alterum impleret, quin potius vtrumque alterius ope fulciuit & confirmauit.*

VII. Ibi Chriſtus ſe coextendit toti hoſtiæ; ſine membrorum tamen cõfuſione.

VII. Corpus Chriſti licet in Euchariſtia ſe coextendat toti hoſtiæ, quantæcumque & cuiuſcumque figuræ ſit, nullam tamen interim partium membrorumque confuſionem aut commixtionem acquirit: eſto omnes ſimul & in eodem puncto ſint: quodlibet enim membrum retinet ſuum ordinem & connexionem, quælibet pars ſuam cum alijs proportionem, ſitum, vnionem: caput adhæret collo, non ventri aut pedibus, femora tibijs, tibiæ pedibus, &c. Poſſumúſne nos tale quid præparare & Deo rependere? Poſſumus ſi ita affecti ſimus, vt quocunque in ſtatu & conditione, quacunque in fortunâ ponamur, ſemper in agendo ſtrenui ſimus & decorum ſeruemus, diſcretè, prudenter & fortiter omnia peragamus, iuxta id Eccleſiaſtici 33. *In omnibus operibus tuis præcellens eſto.* Ita inprimis quocunque in ſtatu, munere & exercitio, ſeu magno ſeu paruo virtuoſum ſe & inuictum exhibuit Dauid. Poſitus eſt ad caulam, ouibus paſcendis? Ibi leones & vrſos, ouium prædones inuaſit & eripuit eis prædam. Poſitus eſt in aulam, vt luderet coram Saüle? ita ſuauiter, doctè & præclarè luſit, vt melancholiam Regis pelleret & Dæmonem ab eo fugaret. Miſſus eſt in militiam vaſtum illum Goliathum adortus eſt & ſtrauit, Philiſthæos paſſim fortiter aggreſſus, fugauit, mactauit. 4. Reg. 16. 17. &c.

Idem videre erat in Ioſepho; qui in domo paternâ inter fratres omnium innocentiſſimus fratrum ſcelus auerſatus detulit ad patrem, patri per omnia morigerus. Venditus hero Ægyptiaco, omnia proſperè, ſtrenuè & prudenter agebat, ita vt herus ipſi totius domûs adminiſtrationem committeret. Compactus iniuriâ dominæ in carcerem, etiam ibidem inuenit gratiam coram carceris præfecto, ita vt acciperet ab eo poteſtatem in omnes vinctos, & quidquid ageretur, ſub eius poteſtate eſſet. Gen. 39. Aſſumptus in aulam Pharaonis talem ſeſe præſtitit Regis conſiliarium, vt totius regni gubernatio ipſi crederetur. Semper idem, ſemper ſui ſimillimus: in libertate & domo patris, in ſeruitute & domo heri, in carcere, in aulâ; adeò virtus ſemper viret & ſplendet, quocunque in loco aut ſtatu ſit. Nimirum ſicut is qui bonum habet ſtomachũ, omnia alimenta concoquit & in bonum ſanguinem conuertit: ita iuſtus & virtuoſus omnia in bonũ ſuum trahit, qualiacunque ei contingant.

tatis : alteri, piſtori, ſuſpendium. Chriſtus innocens inter latrones cruci affixus, promittit vni pœnitenti paradiſum; alterum blaſphemum relinquit ad pœnam, & in horum typo denunciat Gentili populo gratiam, Iudaico damnationem. Ioſeph cum Pincerna ad aulam Regis aſſumitur: piſtor ad crucem abripitur. Chriſtus pœnitentem latronem in paradiſum ſecum ducit, alterum impœnitentem deſerit, puniendum in inferno. Nemo ergo ſibi blandiatur ex eo, quòd religioſus, cum Chriſto crucifixus, aut Chriſtianus ſit Catholicus, ſi enim Chriſtum non colat & confiteatur, ſed potiùs inhonoret, relinquetur ad gehennam.

V. Reſuſcitatus fit rerũ omnium Dominus.

V. Ioſeph è ciſternâ, in quâ non erat aqua, & demum è carcere ereptus, fit in aula Regis Princeps & *Saluator mundi* appellatur. Ita verificatum Ioſephi ſomniũ adoratus eſt à fratribus, Sol à ſtellis, manipulus ſtans à deiectis, vellent nollent fratres. Chriſtus è ſepulchro, in quo nemo priùs ſepultus erat, & è cuſtodiâ illius, inter mortuos liber, ereptus, reſuſcitatus & in cœlum aſſumptus fit rerum omnium Dominus, & *Saluator mundi* dicitur. Ioſeph Princeps factus fratres ſuos, qui in ipſum deliquerant, beneuolentiſſimè recepit in gratiam, & inſuper magnis donis eſſecit, Ita & Chriſtus Dominus poſt ſuam in cœlum exaltationem recepit. in gratiam Iudæos pœnitentes, miſſo ſuper eos ſpiritu S. à quibus etiam poſteà velut eorum Deus adoratus eſt.

FIGVRA SECVNDA PASSIONIS DOMINI, IONAS.

Ion. 1.

1. *Mittitur in hunc mundum peruerſum, vt eum conuertat.*
2. *Impetitur à Dei iuſtitiâ & committitur ſortibus.*
3. *Offert ſe ad mortem.*
4. *Eycitur in mare dolorum.*
5. *In limbo patrum inter mortuos liber.*

Tulerunt Ionam & miſerunt in mare & ſtetit mare à feruore ſuo.

Ion. 1.

ILluſtris Chriſti paſſi & reſuſcitati figura fuit Ionas, ipſo Chriſto teſte Matth. 12. *Generatio mala & adultera ſignum quærit, & ſignum non dabitur ei niſi ſignum Ionæ Prophetæ &c.* Magnum certè ſignum: ſiue nomen, ſiue acta eius ſpectemus.

Nomen Chriſto non malè conuenit; ſonat enim *columbam*; Chriſtus autem in baptiſmo ſuo per columbam deſignatus fuit, & bene, quia vt inter aues columba mitiſſima & innocentiſſima eſt; quemadmodum agnus inter quadrupedes: ita Chriſtus *cùm malediceretur, non maledicebat, cùm pateretur, non comminabatur.* Ionas filius *Amathi*, id eſt, *veritatis* fuit: Chriſtus filius patris veraciſſimi, imò ipſa veritas, ob quam conteſtandam in hunc mundum venit.

I. Mittitur in hunc mundum peruerſum, vt eum conuertat.

I. Ionas à Deo miſſus fuit in Niniuen ciuitatem magnam, ſed tam peruerſam, vt eius iniquitas in cœlum aſcendiſſe dicatur, ad eam conuertendam: Chriſtus à patre in mundum peruerſum, refertiſſimum, Paulo ad Roman. 1. teſte, Sed Ionas inobediens fugit à Deo, præcepti eius contemptor. Non ita quidem Chriſtus, ſed contrà obedientiſſimus: peccatoris tamen rebellis & fugitiui ſpeciem induit viceſque ſubiit, adeò vt ab inuidis pro peccatore haberetur & cum iniquis deputaretur; quòd ſubtili voce Lucas innuit, cùm ait? *Ducebantur cum eo & alij duo nequam.* Quamquam tota ferè Chriſti vitæ fuga fuit, nunc Herodis, nunc honorum, nunc Iudæorum.

II. Impetitur à Dei iuſtitia & committitur ſortibus.

II. Ionâ in naui coſtituto turbatur mare, reboant venti & Ionam eiectũ volunt. Mittuntur ergo ſortes in auctorem tempeſtatis, & cadit ſors in Ionam. Chriſto in hoc mundo conſtituto, ira cœleſtis eũ velut vadẽ ad pœnas & ſupplicia petit, vt vnus ipſe, velut omniũ digniſſimus moreretur pro populo; quia impoſſibile erat ſanguine hircorum & taurorum auferri peccata. *Holocautomata pro peccato noluiſti, nec placita ſunt tibi, quæ ſecundum legem offeruntur, tunc dixi: Ecce venio, vt faciam, Deus, voluntatem tuam.* Hebr. 10. Mittuntur ergo ſortes inter ipſum & Barabbam, & cadunt in Chriſtum. Tumentes maris fluctus ſunt furioſi Iudæi, clamantes: *Sanguis eius ſuper nos.*

III. Offert ſe ad mortem.

III. Ionas vltrò ſe offert ad eiectionem, vt quieſcat mare: *Tollite me & mittite me in mare.* Sed obſiſtunt Gentiles nautæ & conantur remigare ad terram, vt eum exponant; nec tamen poſſunt, quia *mare ibat & intumeſcebat ſuper eos.* Vnde coacti Ionã eiicere ſe innocentes proteſtantur: *Domine ne des ſuper nos ſanguinẽ innocentem.* Chriſtus etiam vltrò ſe obtulit ad mortem, maxima charitate: ſanctus pro impijs, innocens pro nocentibus. Hinc obuiam it cohorti, & ait: *Si me quæritis, ſinite hos abire:* peccatores ſcilicet omnes. Quanta eſt hæc charitas! Si obſeſſâ ciuitate Abelâ, Seba, cuius caput petebatur, ſe hoſti tradidiſſet, quid non ei debuiſſet ciuitas? 2. Regum 20. Sed obſiſtunt aliqui Iudas, Pilatus varijs modis, vxor eius, volentes eum morti eripere. Nihilominùs tamen, ira Dei ſtat, Iudæi inſtant & inualeſcunt vocibus magnis, vt crucifigatur: Ergo Pilatus proteſtatur: *Innocens ego ſum à ſanguine iuſti huius.* Tanta eſt Dei in peccatum, etiam alienum, ira. Num igitur proprio filio parcet? Nautæ ſecundum Eleazarum primò Ionam ad collum vſque demiſerunt, & mare quieuit; ſed eo recepto, iterum ſæuiit: ſic Iudæi, quando eum Pilatus liberare voluit, ſæuierunt: cùm autem puniit, quieuerunt.

IV. Eiicitur in mare dolorum.

IV. Ionas eiectus in mare abſorbetur à piſce grandi: & ſtetit mare. Priùs tamen abſque dubio per aliquod ſpatium cum vndis maris miſerè luctatus & aquis amaris impletus fuit: vnde ait in oratione ſuâ: *Omnes gurgites tui & fluctus tui ſuper me tranſierunt:* Piſcem verò immanem contra ſe os aperire

videns præ horrore exclamauit, vt vult S. Hieronymus, & indicat in oratione Ionas, dicens: *Clamaui de tribulatione meâ.* Chriſtus in mare dolorum & omnis generis cruciatuum proiectus, cum illis luctatus eſt, & quidem in Olueto orans ac præuidens balænam illam, mortem, in ſanguine ſuo quaſi natare cœpit & clamauit ad Patrem: *Pater, ſi fieri poteſt, tranſeat à me calix iſte.* Dolorum quoque fluctibus oppreſſus ait per Pſalmiſtam: *Super me confirmatus eſt furor tuus & omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me.* Pſam. 87. & rurſum: *Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ vſque ad animã meam.* Pſalm. 68. Denique moriens in cruce & videns mortis rictus ſuper ſe apertos, clamauit: *In manus tuas commendo ſpiritum meum.* Tunc ira Dei à flatu ſuo ceſſauit, & mare illud ſeruens ſanguinarium cor impiorum Iudæorum ſedatum eſt.

V. In limbo patrum inter mortuos liber.

V. Ionas in ventre ceti triduo incolumis fuit, & tertio die reſorptus ad imperium Dei, Chriſtus in limbo Patrum, inter mortuos liber & ſecundum animam ſaluus ac beatus fuit, die tertio ad imperium diuinitatis ſuæ reſuſcitatus ſurrexit. Inde per Apoſtolos ſuos peragrans mundum conuertit vniuerſum, pœnitentiam & remiſſionem ei annunciando.

Supereſt vt & nos pœnitentiam agamus in cinere & cilicio, vt figura impleatur; alioquin Niniuitæ ſurgent & accuſabunt nos. Gratias tibi ô cœleſtis Iona, pro amore, quo te pro ſalute noſtrâ obtuliſti ad hauriendum fluctus iræ diuinæ, & immiſiſti in os ceti. Concede nobis vt cùm aliquando cetus ille, mors, os ſuum ſuper nos aperiet, ne in illo pereamus, ſed ſalui & incolumes conſeruati renouemur in die reſurrectionis ad gloriam.

FIGVRA TERTIA PASSIONIS DOMINI, SERPENS ÆNEVS.

Num. 21.

1. *Serpentis ſpeciem habuit, non venenum.*
2. *Cruciatus in cruce præſertim.*
3. *Summâ & æneâ quaſi patientiâ armatus.*
4. *Exaltatus omnia ad ſe traxit.*
5. *Exaltatus potiùs quàm ſuſpenſus.*
6. *Aſpiciendus fide & contritione.*

Sicut Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto, ita exaltari oportet filium hominis. *Ioan. 3.*

SErpentem illum æneum, quem erexerat Moyſes in deſerto, vt, quicumque admorſi à ſerpentibus eum aſpicerent, ſanarentur, (Num. 21.) figuram Chriſti in cruce exaltati fuiſſe, teſtatur ipſe Dominus Ioan. 3. his verbis: *Sic vt Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto: ita exaltari oportet filium hominis.* Sed abhorret forſan animus ab hac minùs dignâ comparatione. Quomodo ergo ſerpens Saluator noſter?

I. Serpentis ſpeciem habuit, nõ venenum.

I. Serpens ille non verus, ſed effictus ex ære fuit, adeoque imago tantùm ſerpentis; & ſine veneno. Serpens verus Dæmonem verè ignitum ſignificat; ab hoc admorſum fuit genus humanum plagâ igneâ & inſanabili: à ſerpente igitur ſanatum eſt, ſed tali qui non eſſet peccator, (licet alioqui ſub habitu peccatoris) adeoque veneno peccati careret. Is eſt Chriſtus, qui in ſimilitudinem carnis peccati venit; vnde & *peccatum*, id eſt, hoſtia pro peccato, & *maledictum* à Paulo appellatur, *qui peccatum non fecit.* 1. Pet. 2. Ideò paulò ante mortem ſuam proteſtatus eſt coram Iudæis: *Quis ex vobis arguit me de peccato.* Ideò à Iudâ, Pilato, vxore eius, latrone, Centurione iuſtus proclamatur. Si enim peccare potuiſſet, quomodo peccatum tollere potuiſſet? Iudæi tamen odio excæcati, externam dumtaxat eius ſpeciem attendentes, tamquam ſerpentem abominati ſunt.

II. Cruciatus in cruce præſertim.

II. Flexuoſus erat, inſtar ſerpentum humi repentium: ita Chriſtus in cruce doloribus tantis cruciabatur, vt dubium non ſit, præ doloris vehementiâ carnem eius tenerrimam variè ſe inflexiſſe iam ad hanc, iam ad illam partem, vt ſcribit S. Brigitta. Quid enim putatis eſſe claui affixum pendere per tres horas, extenſum inſtar cordæ, ſpinis capiti infixis; Defluebat ſanguis in faciem & alia membra eius, carnem vexans, nec tamen poterat abſtergere eum. Vulnera eius cruenta ab alto Sole vrebantur, & quod fieri ſolet, à muſcis & veſpis vtique pungebantur: neque tamen eas poterat abigere aut contra Solem ſe tueri.

III. Summâ & æneâ quaſi patientiâ armatus.

III. Æneus fuit ſerpens ille. Sed quomodo talis Chriſtus? Æneus certè: non quòd ſenſu careret; cùm tenerrimæ complexionis adeoque & ſenſûs eſſet; ſed quia incredibili patientiâ armatus, ita vt miraretur Pilatus; inde conuerteretur latro, denique quaſi æneus reputari poſſet; cùm ne minimum quidem impatientiæ ſignum aut verbum ab eo exprimi potuerit. Ergo ſicut æs fortiſſimum eſt metallum, quod omnes ictus ſuſtinet & contemnit: ita Chriſtus patiens omnia probra & tormenta fortiſſimè tulit ac ſuperauit.

IV. Exaltatus omnia ad ſe traxit.

IV. Exaltatus ita ſerpens traxit vndique ad ſe è caſtris Hebræorum læſos à ſerpentibus, vt conſpectus eos ſanaret. Vnde bene ex ære fuit; quia æs ſonorum valde metallum eſt, & fuſum in tubas vel campanas, homines ad ſe conuocat ac trahit. Ita etiam Chriſtus in cruce exaltatus, & ſeptem verba reſonans traxit ad ſe totum mundum, prout ipſe dixit Ioan. 12. *Cùm exaltatus fuero à terra, omnia trahã ad meipſum* Traxit elementa & Solem ad ſui confeſſionem. Traxit latronem, Centurionem, & qui cum eo erant, vt ipſum confiterentur iuſtum, Dei filium & Regem futuri ſæculi: ſpectatores, vt percutientes pectora ſua reuerterentur: totum denique mundum per fidem & amorem. Quis enim Chriſtum amore noſtri pro nobis mortuum non redamet?

V. Exal-

V. Exaltatus potiùs quàm ſuſpenſus.

V. Exaltatus dicitur ſerpens, non ſuſpenſus: quia in alta pertica eleuatus, vt omnibus eſſet conſpicuus, ſicque omnibus aſpicientibus mederi poſſet. Chriſtus etiam non ſuſpenſus, ſed exaltatus in Cruce dicitur: 1. quia inde velut ex altiore loco in ſubiectum ſibi Dæmonem glorioſè pugnauit, cumq́ue deuicit iuxta id: *Ero mors tua ô mors*: per crucem enim aſcendit ad tribunal & iudiciariam poteſtatem, vti indicauit Sacerdotum Concilio: *Ex hoc erit filius hominis ſedens à dextris virtutis Dei.* Sic Marcus Arethuſæ in Syria Epiſcopus ſub Iuliano Imp. in alto ſuſpenſus & melle perunctus, vt à veſpis & muſcis configeretur, tortores deriſit, dicens eos in humili loco conſtitutos & terrenos eſſe, ſe verò in alto poſitum & ſublimem. Theodor. lib 3. cap. 7. 2. quia in cruce ſummam gloriam conſecutus, adeò vt Crux ex infami ligno glorioſum effectum Regum tiaras ornet & humeros.

VI. Aſpiciendus fide & contritione.

VI. Serpens ille aſpiciendus erat, atque ita ſanabat omnes à ſerpentibus admorſos. Verùm, quia ille corporalem dumtaxat ſalutem dabat, ſat erat, ſi corporeis oculis aſpiceretur. Chriſtus verò quia ſalutem animæ tribuit, ſpiritualibus oculis aſpiciendus eſt, fide ſcilicet & contritione. Fidem quis non adhibeat, cùm totus mundus crediderit? Charitatem quis non impendat ei, qui ſic nos dilexit? Serpens ille appellatur Hebr. *Seraph*, id eſt, *ignitus*, quia ſanabat morſus ignitorum ſerpentum. Sit ergo & Chriſtus in cruce exaltatus nobis ſerpens talis: ſi mordet nos ſuggeſtione ſuâ ſerpens ſuperbiæ, ſanet nos Crucifixi humilitas, pendentis infami de ligno inter latrones: ſi ſerpens auaritiæ, ſanet eius nuditas & paupertas: ſi ſerpens luxuriæ, ſanent eius tormenta & ſpecies deformata: ſi inuidiæ ſerpens, ſanet eius charitas: ſi ſerpens gulæ, ſanet eius ſitis, fel & acetum: ſi iræ ſerpens, ſanet eius patientia & manſuetudo.

Quare ô benedicte & ſalutaris ſerpens, quando noſtri causâ ſerpentis ſpeciem induere voluiſti, vt à morſu peſtiferi ſerpentis nos ſanares, ſana infirmitates noſtras, vt hîc te per fidem, & ibi à facie ad faciem videamus.

FIGVRA QVARTA PASSIONIS DOMINI, SAMSON.

1. *Synagoga ſuum ſecretum pandit.*
2. *Attonſus quaſi traditur Gentilibus illudendus.*
3. *Velut ſtultus illuditur.*
4. *Alligatus columnæ flagellatur.*
5. *Amplectitur crucis brachia & concutit orbem.*

Præceperunt vt vocaretur Samſon, & ante eos luderet. *Iudic.* 16.

OMnium Catholicorum veterum & recentiorum ſententiâ Samſon luculenta Chriſti figura fuit, non in vita ſolùm, ſed etiam in paſſione, de quâ nos loquemur.

Nomen Samſonis *Solem* ſignificat. Et Chriſtus *Sol iuſtitiæ* dicitur Malach. 4. Et ipſe de ſe Dominus Ioa. 8. ait: *Ego ſum lux mundi.* Dalila eſt *mendica* vel *debilitans*, quia debilitauit robur Samſonis: exprimens Synagogam.

I. Synagoga ſuum ſecretum pandit.

I. Samſon amore Dalilæ, alienigenæ, captus eam ſibi deſpondit. Quæ viro moleſta, donec expiſcaretur ſecretum eius, fecit eum dormire in ſinu ſuo. Chriſtus Synagogam peccatis plenam, pauperem, moribus Gentilem ſibi deſpondit. Quæ ipſi moleſta explorare eius ſecretum cœpit: *Si tu es Chriſtus, dic nobis palam.* Et in Concilio Caiphas: *Si tu es Chriſtus, dic nobis.* Et Concilium: *Tu ergo es Filius Dei?* Coram Caiphâ iuridicè interrogatus ſecretum ſuum pandit dicens Caiphæ: *Ego ſum.* Et rurſum Concilio: *Vos dicitis, quia ego ſum.*

II. Attonſus quaſi traditur Gentilibus illudendus.

II. Intellecto eius ſecreto, totondit eum Dalila, viribuſque ſpoliatum & à ſe repulſum, Philiſthæis tradidit ligandum & illudendum. Synagoga vbi intellexit ſecretum Chriſti, robur ſcilicet fortitudinis eius ſtare in diuinitate, hypoſtaticè vnitâ cum eius humanitate, vnde illum adorare & amare debuiſſet, totondit illum, gloriam eius proſcindendo & obſcurando, nec non clamando: *Reus eſt mortis*; tradiditque eum Pilato eo fine, vt ab eo tamquam publicus malefactor, iuridicè etiam à Romanis damnatus infami crucis ſupplicio periret: ſicque ſuum ſponſum repulit à ſe dicens: *Non habemus Regem niſi Cæſarem: tolle, tolle eum.* En quò amor Dalilæ Samſonem, quò amor hominum Chriſtum adegit. *Reus eſt mortis*, dicunt, crucis ſcilicet infamis, cui eum deſtinârant. Itáne auctor vitæ tot hominibus, reus eſt mortis? ſed nimirum quia Adami & noſtra peccata in ſe ſuſcepit, hinc reus eſt.

III. Velut ſtultus illuditur.

III. Vinctum & exoculatum Philiſthæi duxerunt in Gazam, vt ibi illuderetur in vrbe ſibi notâ: quod vtique innumeris modis factum. Sic & Pilatus exceptum Chriſtum miſit ad Herodem, velut Galilæum ad Galilææ Regem; vbi in veſte albâ ab Herode & totâ eius aulâ velut ſtultus eſt irriſus ac deluſus. Multæ & incredibiles ſannæ coniectæ ſunt in Samſonem, velut hoſtem acerrimum Philiſthinorum: ſed nihil hæ ad ſannas, quibus exſibilatus Chriſtus. Quando verò oculis ſuis cæcatus eſt? vtique quando ab Herode veſte albâ velut ſtultus, regiæ ſcilicet dignitatis candidatus, indutus & remiſſus eſt Pilato. Quod enim ſunt oculi corpori, hoc eſt mens & ratio animæ. Iudicauit ergo Herodes & traduxit eum velut amentem, cæcum, inſanum.

IV. Alligatus columnæ flagellatur.

IV. Incluſum in carcere Samſonem molæ aſinariæ alligârunt, vt eam verteret, interim, vt moris erat, flagellis obiurgabant, & verberibus agitárunt, velut iumentum aliquod. Chriſto hoc fecerunt Gentiles, quando eum columnæ alligârunt, & alligatum flagellârunt. Quanta hæc iniuria, ignóminia, confuſio, afflictio? Innocentem pronunciatum, ſeruili ſupplicio, nudatum ſæuiſſimè conficiunt velut nocentiſſimum.

V. Samſon

V. Amplectitur crucis brachia & concutit orbem.

V. Samſon dum illuditur, amplectitur extenſis valde brachijs ambas columnas, quibus nitebatur domus, concuſſiſque illis, ſubruit domum, vnaque ſecum occidit ruinâ domus omnes Philiſthinorum ſatrapas, ibi congregatos & conuiuantes. Chriſtus extenſis manibus amba crucis amplexus eſt brachia, & in ea moriens concuſſit orbem terrarum totum, elementa quoque & cœlum, nec non ſpectatores, vt percutientes pectora ſua reuerterentur: velum templi lacerauit & ſynagogam euertit: Idololatriam quoque oppreſſit & Gentiles, Baccho & Veneri ſeruientes; ſed fœliciùs, quàm Samſon Philiſthæos, vt ſcilicet mortui Idolis & peccatis, Chriſto per fidem viuere inciperent. Samſon vindicauit ſe de inimicis; Chriſtus autem pro iis orauit.

Gratias tibi ô diuine Samſon pro immenſo illo amore, quo nos miſeros proſecutus, pro nobis tradi in manus peccatorũ, & peccata noſtra luere voluiſti. Extende in ſaxea corda noſtra manus tuas & concute ea ac contere; vt percutientes pectora noſtra reuertamur in cœleſtem patriam noſtram.

FIGVRA QVINTA PASSIONIS DOMINI, BOTRVS.

1. *Sanguinem fundit pretioſiſſimum & copioſiſſimum.*
2. *Abſciſſus de terra viuentium.*
3. *Pendens inter duos latrones.*
4. *Preſſus in torculari vinum fudit.*

Botrus Cypri dilectus meus mihi. *Cant.* 1.

NOta eſt legatio miſſa in terram promiſſionis à Moyſe facta, Num. 13. In quâ legati ad torrentem botri abſciderunt palmitem cum vuâ ſuâ, quem portauerunt in vecte duo viri Sancti Patres in hoc botro agnoſcunt figuram Chriſti crucifixi; quem etiam botro comparat ſponſa Cant. 1. *Botrus Cypri dilectus meus mihi.*

I. Sanguinẽ fundit pretioſiſſimũ & copioſiſſimum.

I. Botrus hic fuit maximus, ita vt duo viri eum geſtare in vecte deberent. Habuit copioſiſſimum liquorem eumque rubrum, qualem vuæ omnes in Palæſtinâ: inſuper liquorem ſuauiſſimum ac potentiſſimum, vini ſcilicet Cyprij ſeu Cretici. Vnde botrus Cypri appellatur à ſponsâ, quòd ex Cypro vites in Palæſtinam delatæ putentur, ſecundum D. Gregorium, Bedam & alios. Vinum igitur continebat maluaticum; iudicabat proinde terræ promiſſæ nobilitatem & fertilitatem, Chriſtus crucifixus pretioſiſſimum & copioſiſſimum effudit ſanguiguinem. Pretioſiſſimum, quia ſanguinem infiniti valoris: copioſiſſimum, quia omnem quem habuit.

II. Abſciſſus de terra viuentium.

II. Abſciſſus fuit à vite velut matre (Hebr. *orbatus*) & à vicinis botris, velut fratribus in torrente botri. Chriſtus etiam ab Iſaiâ cap. 53. (vbi paſſio eius deſcribitur) dicitur *abſciſſus de terra viuentium.*

Abſciſſus primò à patre, à quo in cruce derelictus; quia omni ſolatio deſtitutus. Secundò à matre cui violenter & contra ius ablatus; & ſic vitis, id eſt, mater, fuit etiam vulnerata, grauiſſimeque læſa. Tertiò à diſcipulis, à quibus & *auulſus* dicitur in Olieto ad orationem perrexiſſe.

Abſciſſus, non abruptus; quia præpropero iudicio condemnatus. Culter fuit ſententia illa; *Reus eſt mortis*; quia ſcilicet ſe filium Dei iuridicè interrogatus aſſeruit. Vnde dicunt Sap. 2. *Grauis eſt nobis etiam ad videndum*; quem tamen Abraham *exultauit vt videret.* In torrente botri, id eſt, Ieroſolymis, vbi Iudæi velut impetuoſus torrens falſis eum accuſationibus & clamoribus obruerunt & ad mortem abripuerunt. Ideò per torrentem Cedron ad paſſionem introductus fuit.

III. Pendens inter duos latrones.

III. Geſtatus eſt in perticâ à duobus viris medius dependens. Chriſtus in cruce tribus incumbente medius? cum iniquis reputatus eſt. Sed cur medius? 1. quia repræſentabat maximum illum latronem Adamum, ibi ſepultum. Ibi vnus botro dorſum, alter faciem vertit. 2. quia vnus latro Chriſtum blaſphemauit, alter confeſſus eſt. Sic legati aliqui Moyſi detraxerunt terræ promiſſæ, alij eam commendârunt. 2. quia populus Iudæorum Chriſtum præcedens, dorſum ei vertit & blaſphemat vſque hodie: alter Chriſtianorum, ſequens, faciem obuertit & honorificat vſque hodie Hic intrauit terram promiſſam, id eſt, cœlum: alter non intrauit, mortuus in deſerto.

IV. Preſſus in torculari vinum fudit.

IV. Botrus hic in Crucis torculari preſſus & calcatus vitam cœlo digniorem effudit. Preſſus autem eſt primò coronâ ſpineâ. 2. crucis duritie & membrorum extenſione ac corporis pondere. 3. clauis vulnera lacerantibus. 4. latrone blaſphemante & pereunte. 5. Iudæis exprobrantibus & inſultantibus. 6. militibus pro veſte eius coram ipſo ludentibus. 7. ſiti ardentiſſimâ. 8. matris & chari diſcipuli præſentiâ. 9. nuditate. 10. affixione membrorum. Quot & quanta torcularia in vno torculari! Quàm verè igitur dixit: *Torcular calcaui ſolus*! Peccata noſtra torcular hoc aggrauârunt.

Agnoſcimus iam te Domine Ieſu; per botrum illum fuiſſe præſignatum, & gratias agimus, qui noſtrî cauſâ abſcindi & premi in torculari crucis voluiſti, Petimus vt pretioſum illum paſſionis tuæ liquorem nobis communicare eoque nos inebriare velis, quo tandem in terram promiſſam peruenire valeamus.

FIGVRA SEXTA PASSIONIS DOMINI, PASSER.

1. *Velut paſſer vilis & contemptus fuit habitus.*
2. *Solitarius quia derelictus.*
3. *Cruci alligatus, hyſſopo potatus.*
4. *Super Adami ſepulchro occiſus.*
5. *Mactatus collo retorto, ſeu inclinato capite.*
6. *E latere fudit aquam & ſanguinem.*

Factus

Factus ſum ſicut Paſſer ſolitarius in tecto. *Pſal.* 101.

INter aues nobis notas neſcimus viliorem, quàm ſit paſſer, nobis familiariſſimus. Non debemus tamen hanc auiculam contemnere, vel hoc vno nomine, quòd typus Chriſti patientis ſit. De ipſo enim intelligũt S. Auguſtinus & Gregorius, quod Pſ. 101. ſcribitur: *Factus ſum ſicut paſſer ſolitarius in tecto.* Chriſtus videlicet in tecto Crucis: ſolitarius ac derelictus. Et confirmatur ex Leuit. c. 14. vbi pro emendatione leproſi iubentur offerri duo paſſeres; quorum vnus viuus permittitur euolare, alter mactari iubetur. In quibus partim homo peccator & Chriſtus, partim duæ in Chriſto naturę repræſentantur.

I. Velut paſſer vilis & contemptus fuit habitus.

I. Ergo paſſer appellatur Chriſtus, quia vt paſſer velut viliſſimus ſpernitur: ita Chriſtus ſpretus fuit à Iudæis, qui nominat eum *deſpectum & nouiſſimum virorum. Et quaſi abſconditus vultus eius & deſpectus: vnde nec reputauimus eum.* Iſa. 53. Quinque paſſeres dipondio, id eſt, duobus nummis vænibant tempore Chriſti? & Chriſtus 30. fl. venditus eſt; & homicidæ Barabbæ poſthabitus. Paſſer vnus dimiſſus, alter occiſus: ita Barabbas, qui humanum genus deſignabat, dimiſſus: Chriſtus occiſus eſt.

II. Solitarius quia derelictus.

II. Solitarius appellatur; quomodo? quia derelictus fuit à Iudæis, dum componeretur cum Barabba: nec vnus pro ipſo ſtetit, ſed omnes contra ipſum & pro Barabba. Derelictus à diſcipulis; quia fugerunt. Derelictus ab amicis & notis; quia ſteterunt à longè. Derelictus à Patre, quia orantem in Oliueto non audiit, crucifixum in ſummis doloribus dereliquit; nec vllâ conſolatione perfudit. Derelictus denique à ſeipſo, quia ſibi opem ferre noluit; vt nobis opem ferret.

III. Cruci alligatus, hyſſopo potatus.

III. Viuus paſſer cum cocco & hyſſopo cedri ligno alligandus erat, eoque ſanguis occiſi tangendus. Chriſtus Deus & homo ligno Crucis affixus eſt; cocco amoris, Hyſſopo propinatum illi acetum in Cruce eo fine, vt fugientem animam diutiùs in corpore retineret, ſicque cruciatus & dolores Chriſto prolongaret. Sed vbi mortuum viderunt Chriſtum Iudæi, adeoque nil ampliùs pati poſſe, tunc petierunt eum tolli mox de cruce, ne vel mortuum diu aſpicere cogerentur. Vide nequitiam. Viuus paſſer naturam diuinam, occiſus humanam notat.

IV. Super Adami ſepulchro occiſus.

IV. Paſſer mactandus, ſuper vas fictile occidi debebat. Vas fictile eſt Adamus, qui in monte Caluariæ ſepultus, culpâ ſuâ fractus, à Chriſto ibidem reparatus eſt; prout inſinuatum Ier. 18. Ibi inuenit paſtor ouem ſuam perditam & impoſuit ſuper humeros ſuos: ibi mulier, id eſt, diuina Sapientia accenſâ lucernâ reperit drachmam perditam, qua repertâ extinxit lucernam vitæ ſuæ.

V. Mactãdus collo retorto, ſeu inclinato capite.

V. Mactandus erat collo retorto, ex lege Leuit. 1. Chriſtus tradidit ſpiritum inclinato capite. 1. vt Adamo infra ſe ſepulto, iam refecto & reconciliato oſculum præberet. 2. vt ſe mori ex patris obedientiâ indicaret; q. d. *Ita Pater, quia ſic placitum fuit ante te.* 3. vt à titulo Regis caput abſtraheret, qui regnum ſuum in hoc mundo non quæſiuit.

VI. E latere fudit aquam & ſanguinem.

VI. Sanguis paſſeris dum mactaretur, in ſuppoſitam aquam defluere debebat, ſicque aquæ commiſceri. Ita Chriſtus poſt ictum lanceæ de latere ſuo profudit aquam & ſanguinem. 1. quia præcipua duo ſacramenta, baptiſmum & Euchariſtiam, eorumque effectum, qui eſt expurgare peccata & ſanctificare ac purpurare gratia, indicabat. 2. Vt ſummam amoris ſui profuſionem nobis oſtenderet, qui omnem omninò effuderit ſanguinem, & ſi plus haberet plus daret. 3. vt fideles aqua ablueret, incredulos & impios ſanguis condemnaret; vt ait Sanctus Hieronymus in cap. 3. Ioan.

Vidimus igitur Audit. velum templi ſciſſum: vidimus ſub velo latitantia myſteria Dominicæ paſſionis; ſupereſt nunc, vt agnitum Redemptorem noſtrum toto pectore proſtrati veneremur & adoremus, amemus & glorificemus &c.

THEMA SECVNDVM.

Septem Chriſti Verba; totidem Doctrinæ artium liberalium.

§. 1. Rhetorica.

1. *Docet Rhetoricam primo verbo, perſuadens Patri clementiam.*
2. *Perſuaſit efficaciter.*

Pater dimitte illis, non enim ſciunt, quid faciunt. *Luc.* 23.

DAuid iam vicinus morti, diuino afflatus ſpiritu cygnæum quaſi acroama decantauit, in quo inter alia: *Sedens in cathedrâ*, inquit, *ſapientiſſimus Princeps inter tres: ipſe eſt quaſi tenerrimus ligni vermiculus.* 2. Regum 23. Multũ laborant interpretes, quis ſit iſte Princeps. Ergo vaticinatum arbitror Dauidem de Chriſto ſedente in cathedra Crucis, in qua velut tenerrimus & innocentiſſimus ligni vermiculus pependit, iuxta Pſalm. 21. de paſſione ſcriptum: *Ego autem ſum vermis & non homo*; in cruce videlicet. Sapientiſſimus vtique Princeps, inter tres, ipſum, inquam, & latrones duos. Ibi ſapientiam ſuam veluti Profeſſor in publica cathedrâ toti orbi tradit; nec pluribus quàm ſeptem verbis, in quibus tamen, ſi rectè expendantur, 7. liberales artes modo aliquo docuit, quæ vt olim gratis & in publico Romæ docebantur, ita doctæ ſunt à Chriſto.

I. Docet Rhetoricam primo verbo, perſuadens Patri clemẽtiam.

I. In primo verbo docuit Rhetoricam. Huius munus eſt, ornatâ & efficaci oratione aliquid perſuadere. Voluit Chriſtus Dominus cæleſti patri ſuo clementiam erga reos perſuadere, idque fecit tam ardenter quàm efficaciter; ſicut

Digitized by Google

ſicut Aaron, quando poſuit ſe inter viuos & mortuos, Num. 16. Ardenter, quia petitionem hanc omnibus præmittit velut potentiſſimam: quia cum lachrymis, Hebr. 5. & ſanguinis effuſione. Qui plura vulnera habet, de acerbiori primò queritur. Patrem appellat, non iudicem, ad miſericordem appellans à iuſto iudice; & paterna viſcera ei in mentem reuocans, filium vtique audiendum inſinuat. Quis enim petit patrem panem, piſcem, ouum, & non auditur? Iam Chriſtus petit inimicos ſuos tamquam panem ſuum: tanquam piſces in ſuam ſagenam pellendos: tamquam oua excludenda & viuificanda: cumque eſſet in maximis tormentis, quaſi ſui oblitus, pro inimicis ſuis ſolicitus eſt; & cùm iam omnibus membris ligatis, iuuare eos non poſſet, linguá ſaltem iuuat orando. Oratoris eſt variis è locis ad perſuadendum argumenta depromere. Idem facit Chriſtus. Et 1. à perſonâ patris, quia allegat paternam beneuolentiam vtique filiò non negandam. Vult enim dicere: Etſi illi, pro quibus oro, ſunt indigni: ego tamen filius tuus non indignus ſum qui audiar, quia ſemper facio voluntatem tuam. Deinde memento te etiam eſſe patrem eorum, qui de facto in me peccant. A Iudice ergo ad patrem appellat; vnde iam non dicit: *Pater mi*: ſicut in horto, ſed, *Pater*, vniuerſalis ſcilicet.

Perſuadens. 1. à perſonâ patris.

2. Ab exemplo.
2. Ab exemplo ſuo, quo patrem emollire vult ad donandam reis veniam, eò quòd ipſe etiam ab iiſdem offenſus, & in duplo quidem iam eam donârit. Vnde non ait: Dimittamus eis; quaſi ipſe adhuc penderet à conſenſu patris; ſed, *dimitte* quaſi ipſe ex parte ſuâ iam remittat, vel remiſerit, vel non magni æſtimet acceptam iniuriam. Sed quare non explicat, quidnam dimitti illis cupiat? Habet enim verbum *Dimitto* ſuum accuſatiuum? Nimirum noluit accuſare illos, noluit proinde addere verbo accuſatiuum: debuiſſet enim peccatum eorum appellare ſcelus, nequitiam, ſacrilegium, Deicidium & ſiquid peius vocari poteſt. Rurſum quia contra omnia 10. præcepta deliquerant, omnia accuſare debuiſſet; nullum ergo profert.

3. à ratione.
3. A ratione, quòd neſciant quid faciant. Quales imprimis fuêre milites Pilati; qui fortè omnino non nouerunt Chriſtum. Deinde Iudæorum plebs, quæ fortè iuſtum & innocentē eſſe ſolùm ſciebat; prætereà omnes peccatores, qui etiam neſciunt, quantum Dominum offendant: quantos cruciatus Chriſto cauſârint, quanta animæ ſuæ damna inferant. Denique etiam modo aliquo Pontifices & ſacerdotes, qui ſaltem craſſâ aut affectatâ ignorantiâ neſciebant ipſum eſſe Dei filium. Hos ergo, quo poterat modo, excuſauit, ſicut ſolet reorum ſupplicio afficiendorum; Aduocatus miſerorum crimina, quiá excuſare nequit ſaltem extenuare v. g. furta ex paupertate, homicidiâ ex irâ, adulteria ex ebrietate commiſſa ab eis eſſe.

II. Perſuaſit efficaciter.
Fuit autem efficax hæc oratio; quia 1. impetrauit reprobis ſaltem dilationem pœnæ vſque ad triginta & octo annos, quod figuratum in ficu ſterili Lucæ 13. vbi hortulanus pro ea orans vtitur eâdem pæne voce: *Dimitte illam & hoc anno*. referens ſe ad hoc verbum: *Pater dimitte eis*, deinde quia omnibus gratiam ſpecialem, quâ conuerti poterant facilè, ſi vellent, obtinuit. Eò ſpectabant prodigia: latronis & Centurionis teſtimonia &c. Ibi tenuit elementa iam ad vindictam parata, ne inſurgerent in impios; ſicut Dauid ſermonibus confregit viros, bellatores ſuos, ne inuaderent Saülem & occiderent. 1. Reg. 24.

Attende igitur, inquit S. Auguſtinus ſer. 170. de tem. *Magiſtrum tuum & Dominum tuum, non in cathedrâ ſedentem, ſed in ligno pendentem circumſpectis vndiq; turbis inimicorum & dicentem: Pater ignoſce &c.* Hanc Chriſti doctrinam inculcat nobis Paulus ad Rom. 12. *Benedicite perſequentibus vos. Benedicite & nolite maledicere*; vt ſimus imitatores Chriſti & filij patris eius. Trip. Do. 21. poſt Pent. C. 2. 1.

§. 11. Geometria.

1. *Cœlum appellat paradiſum.*
2. *Oſtendit vbi ſit paradiſus.*
3. *Indicat diſtantiam paradiſi.*
4. *Infallibili certitudine operatur.*

Amen dico tibi: Hodie mecum eris in paradiſo.
Lucæ. 23.

E Liberalibus artibus vna eſt Geometria. Qui hanc artem callent, deſcribunt in chartâ regiones, ciuitates, pagos: eorundem ſpeciem, an montoſæ, ſyluis & aquis dotatæ: item ſub quâ cœli plagâ ſitæ: rurſum earum diſtantiam ab hoc alterove loco depingunt. Hanc etiam artem ſapientiſſimus noſter Magiſter Chriſtus docuit nos in cruce, & quidem ſecundo verbo: vbi deſcribit regnum ſuum, quale ſit, vbi ſit, quantum diſtet, maximâ certitudine.

I. Depingit quaſi in mappâ regnum cœleſte, quod deſiderauit latro, ſimilitudine & vocabulo terreſtris paradiſi. Sic laudatur pulchritudo terræ Sodomorum, quòd eſſet *ſicut paradiſus Domini*. Geneſ. 13. Quemadmodum enim paradiſus fuit hortus deliciarum omnis generis: vbi perpetua amœnitas & cœli ſerenitas, vbi nulli morbi aut triſtitiæ, vbi omnis generis fruges & oblectamenta, dulciſſimi auicularum cantus, aquæ limpidiſſimæ, murmurantes riui, florum omnium copia, beſtiarum omnium obſequium &c. ita regnū Chriſti & viſio beatifica hortus omnium deliciarum eſt vbi lumen indeficiens, nullæ miſeriæ, gaudia omnis generis eaq; puriſſima &c. Quid putamus cogitâſſe latronem, quando audiuit donari ſibi paradiſum? quid, quando eum aſpexit? Eiectus fuit à Iudæis è mundo, quaſi abortus luce indignus: & colligitur à Chriſto & ponitur in cœlo. Petiit tantùm memoriam ſui: & obtinet conſortium regni. Claudius Cæſar cùm occiſo à coniuratis Caligulâ I. Cœlum appellat paradiſum.

ligulâ omnia cædibus impleri videret, ſe in latebras abſcondit, vnde protractus à militibus, cùm ad necem ſe quæri putaret, in humeros à militibus ſublatus, Cæſar nominatus & in caſtra delatus eſt (Suetô. & Ioſeph. l. 19.) cùm præ metu & gaudio vix pedibus inſiſtere poſſet. Simile quid latroni contigiſſe non vanè ominamur.

II. Oſtendit vbi ſit paradiſus.

II. Oſtendit nobis, vbi ſit paradiſus, Scriptura Gen. 1. ait inde oriri fontem, qui in 4. capita ſeu flumina diuiditur, Tigrin, Euphraten, Gehon & Phiſon. Vbi ergo hi 4. fluuij ſunt, ibi erit paradiſus: ſcilicet in Meſopotamia iuxta Apameam, vbi Tigris & Euphrates coëunt, & inde mox in 4. fluuios diuiduntur. Vidit Chriſtus è boni latronis corde prodire 4. flumina. Fidem, quia confitetur & credit ipſum eſſe Regem futuri ſæculi. Spem, quia dum alij clamant: *alios ſaluos fecit, ſeipſum non poteſt ſaluum facere*, ipſe in eum ſperat & ab eo ſalutem poſcit; ſiquidem eum inuocat, vt eius memor ſit ipſumque ſaluet. Charitatem in Deum, quia Chriſti innocentiam defendit contra obtrectatores, cum periculo maioris ſui tormenti: in proximum, quia ſocium blaſphemum reprehendit. Pœnitentiam, quia fatetur ſe iuſtè pati & indigna factis recipere veniamque implorat: *Memento mei*. Sufficiunt hæc ad ſalutem cuicumque peccatori, itaque mox ei paradiſum deſignauit Dominus. Oſtendit prætereà paradiſum ibi eſſe, vbi ipſe eſt, dum ait: *Mecum eris. Vbi enim malè poterat eſſe cum illo, & vbi bene poterat eſſe ſine illo?* ait S. Auguſtinus tr. 51. in Ioan. Ideò in fiſſurâ montis Caluariæ nô fuit eius crux à cruce Chriſti diuulſi, vti crux mali latronis. Hinc Paulus cupit diſſolui & eſſe cum Chriſto.

III. Indicat diſtantiã paradiſi.

III. Indicat eidem diſtantiam paradiſi, & quàm citò illuc peruenturus ſit, nimirum intra vnam aut ſeſqui-horam. Cùm enim Chriſtus hora 9. obierit, & latro poſt crurifragium paulò ante Solis occaſum vtique mortuus eſt, ſic eâdem illâ die in paradiſum tranſlatus eſt, itaque ſine omni purgatorio mox ad gloriam euolauit, quia in cruce per confeſſionem ſuam martyr (vt volunt S. Cyprianus & Auguſtinus,) & teſtis Chriſti factus eſt. Inſuper ei prædixit, quòd in cruce non multis diebus, imò nec horis, ſed breuiſſimo temporis ſpatio paſſurus eſſet, adeoque poſt duas horas in paradiſum migraturus; quia dum latro faſſus eſt ſe digna factis recipere, adeoque libenter pro peccatis ſuis pati, meruit à pœnis citiùs expediri. Vnde & docuit nos, quomodo per compendium peruenire ad cœlum, remotiſſimam alioquin regionem, poſſimus: nimirum ſi tunc confiteamur & glorificemus Deum, cùm omnes alij negant: & ſi in tribulationibus noſtris admodum patientes ſimus & laudemus Deum; denique ſi nos ipſos accuſemus. Adam; quia ſe excuſauit & Deum obliquè accuſauit: *Mulier, quam dediſti mihi &c.* ſtatim eo die eiectus eſt è paradiſo: econtra latro, quia ſe accuſauit; Chriſtum verò Deum excuſauit, mox eodem die iure merito intrauit paradiſum.

IV. Infallibili certitudine operatur.

IV. Certè & infallibiliter operatur, confirmando verbum ſuum iuramento, dicens: *Amen dico tibi*. Dubitare enim vel hæſitare poterat latro de tam grandi promiſſione, 1. ratione perſonæ propriæ, quæ nihil vnquam boni fecerat, ſed mala plurima; nec priùs nouerat Chriſtum. 2. ratione perſonæ Chriſti, qui tunc ipſemet in cruce cum eo pendens, ab omnibus deſertus & ſpretus, mortem iam expectabat. 3. ratione rei promiſſæ, paradiſi ſcilicet, qui ad corpora potiùs quam ad animas ſpectabat, & inſuper ignotus erat, an adhuc ſupereſſet. 4. ratione temporis, quòd *hodie*: cùm in cruce ſolerent communiter ad ſextum vſque diem affixi viuere. Has ob cauſas Dominus promiſſioni ſuæ aſſeuerationem addidit, ne diffideret latro, ſed in ſpe ſuâ firmaretur. Quàm bonus ergo ad largiendum Dominus!

Nos mali & fallaces Geometræ ſumus. Terram cœlo maiorem facimus; vnde de terræ tantùm dimenſionibus, non de paradiſo litigamus. Neſcimus vbi ſit patria & paradiſus noſter: in terra illum quærimus, cùm in cælo ſit: hîc exilium eſt. Neſcimus qualis ſit; in diuitiis, in voluptatibus, in honoribus illum ponimus, cùm in virtutibus conſiſtat. Neſcimus quantum à nobis abſit; longè remotum putamus, cùm fortè hodie ſimus ibi futuri. Ergo quia tempus breue eſt, & fortè hodie finem accipiet, maturè nobis conſulamus cum latrone, & clamemus: *Memento mei &c.* vt audiamus; *Hodie mecum eris in paradiſo.*

§. III. Dialectica.

1. *Cur matrem conſolatur?*
2. *Cur mulierem appellat.*
3. *Cur Ioanni matrem commendat.*

Mulier ecce filius tuus: Fili ecce mater tua. *Ioa.* 19.

Dialectica ars diſſerendi eſt, quâ verum à falſo diſcernimus, illud approbamus, hoc improbamus: quomodo canes ex odore indagant feram, per diſcurſum quaſi. In tertio Chriſti verbo quædam conſideranda ſunt, an ſapienter dicta ſint. Quare Chriſtus Magiſter noſter exponere nobis debet, quàm dialecticè locutus ſit. Reliquit in his verbis ſuauiſſimum odorem: eum ergo inueſtigabimus & curremus in odorem vnguentorum eius. Cant. 1.

I. Cur matrem conſolatur?

I. Quid opus fuit, vt moriens Chriſtus matrem commendaret? Nam 1. non ſolent morituri ſanos conſolari, ſed ab iis potiùs conſolationem accipere. Deinde videtur potiùs hoc verbo fauciâſſe matrem, dando ei diſcipulum pro filio, ſeruum pro Domino, Adhæc poterat Chriſtus aliis modis prouidere matri, & paſcere eam, vt Eliam & Paulum Eremitam miniſterio coruorum. Ergo non opus erat commendare eam diſcipulo. Reſpondetur ad primum id decuiſſe; vt Chriſtus etiam in agone ſuo oſtenderet amorem & ſolicitudinem erga afflictiſſimã matrẽ. Si enim quoties vidit

priùs aliquem miſerum, cæcum, languidum, hydropicum, laborantem in mari, mox eis ſuccurrit: cur non ſuccurrat matri, videns eam ſtantem iuxta crucem ſibique tenerrimè compatiêntem: vt ei vicem repéderet, quod vel ciconiæ faciunt? Sic enim c. 7. monet Eccleſiaſticus: *Retribue parentibus, quomodo & illi tibi.* q. d. tracta eos ſenes, ſicut illi infantem te tractârunt. Vapores à terrâ eleuati, iterum in eam per imbrem & rorem refunduntur. Eduxerunt etiam è luto liberos parentes & pro viribus exaltârunt: æquum igitur eſt, vt filij vicem reddant parentibus, demittendo ſe ad eos iam ſenes & ſubleuando eorum miſerias.

II. Cur mulierem appellat.

II. Quare *mulierem* appellat matrem? Cùm enim latro eum Regem futuri ſæculi confiteri audeat, cur ipſe non audet appellare *matrem*? Vnde S. Chryſoſtomus in Io. ait: *O bone Ieſu, quid matrem tuam erubuiſti, quæ te tam diligenter nutriuit, reuerenter tractauit, dulciter lactauit, tam durè loqueris: mulier, inquiens?* Reſpondetur id feciſſe 1. propter ſe, quia iamiam moriturus matremque deſeruturus alterum ei filium ſubſtituebat. Iam enim ad alterum ſæculum tendens oſtendit, ſe omnem affectum erga carnem & ſanguinem exuiſſe velut mundo crucifixum, ab eo reprobatum, eundemque reprobantem. 2. propter matrem, tum ne eius animum appellatione matris, aliàs afflictiſſimum magis exulceraret, vti reſpondet Chryſoſtomus cit. (Ita Sara coram Pharaone virum ſuum Abrahamum non appellauit *maritum* ſed *fratrem* ſuum: ſic ab eo inſtructa, ne illi vitam eriperet. Gen. 12.) tum ne ſuum contemptum ipſi etiam aſpergeret, ſi tam ſpreti filij mater vocaretur; tum ne rabidos canes, Iudæos & milites, contra eam concitaret, vt vel probris & maledictis, vel alijs iniurijs eam onerarent; tum vt oſtenderet eam eſſe mulierem illam fortem deſcriptam à Sapiente Prouerb. 31. Stabat enim velut palma, Cant. 7. *Statura tua aſſimilata eſt palmæ.* Sic ſtandum in tribulationibus, mente ad Deum ſemper erectâ, non deiectâ. Huius exemplo nos, ſi & ipſi aliquando à Deo audiamus aliquid triſtius ſi appellet nos *Non populum ſuum*, ſi pati ſinat, non ideò concidamus animo, non deſperemus. Iterum breuî audiemus; *Mater, & populus meus vos.*

III. Cur Ioãni matrem commendas.

III. Quare potiùs Ioanni, quàm alteri diſcipulo vel coniugi eius Ioſepho matrem commendauit? Ioannes enim iunior omnibus, adhuc adoleſcens, quî matrem Dei ſeruare poterat? Reſpondetur imprimis Ioſephum iuxta receptiorem ſententiam iam tum obiiſſe, quòd eius operâ non ampliùs eguerit Chriſtus & mater; alioqui ſi ſuperfuiſſet, non dubium quin ipſi matrem, vt priùs commendâſſet. Ioanni ergo præ cæteris commendari debuit. 1. quia ſolus è diſcipulis tunc præſens fuit. Quãtum ergo laborandum ne occaſiones bene agendi negligamus? Documento eſt Thomas, qui Chriſtum rediuiuum non vidit, quia abfuit. 2. Quia virgo virgini commendari debuit, quò & intemerata matris virginitas conſeruata ſemper fuiſſe ſciretur: & ſyncerus ac puriſſimus amor inter ipſam & Ioannem conſeruaretur. Puriſſimæ veſtes puro reponuntur loco: pretioſa cymelia thecis holoſerico fultis aſſeruantur: ſic puriſſima virgo virgini Ioanni iure commendatur.

§. IV. Aſtronomia.

1. *Quid eclipſis ſeu derelictio Chriſti?*
2. *Cur derelinqui voluit.*
3. *Cur hanc derelictionem profitetur.*
4. *Cur ait: Quare me dereliquiſti.*

Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me? *Matth. 27.*

ASTRONOMIA ars eſt cognoſcendi ſiderum motus, coniunctiones & receſſus. Vnde nôſſe poteſt & prædicere eclipſes in Sole & Lunâ. Chriſtus in hoc verbo monſtrat nobis miram eclipſin & deliquium ſui. Vnde bene huic verbo præmittit Matthæus factas eſſe tenebras à 6. ad horam 9. Illæ enim tenebræ ſeu eclipſis iſtam in Chriſto eclipſin deſignauit.

I. Quid eclipſis ſeu derelictio Chriſti?

I. Quid fuit illa eclipſis & derelictio? Reſpondeo non fuit derelictio à gratiâ, quia ſemper fuit filius patri dilectus. *Scio pater, quia ſemper me audis*, ait Ioa. 11. Nec derelictio humanæ naturæ à diuinâ; quia quod ſemel aſſumpſit, numquam dimiſit, & *ſine pœnitentia ſunt dona Dei.* Si enim gratia non deſerit hominem niſi expulſa peccato, multò minùs gratia vnionis Chriſtũ. Denique ſic Deus non poſſet dici mortuus, nec eius mors & paſſio fuiſſet infiniti valoris. Ergo erat 1. quaſi eclipſis Lunæ & tantùm derelictiò protectionis, gaudij & conſolationis, quæ priùs redundabat in partem animæ inferiorem ſeu ſenſitiuam: ſicut Luna interpoſitione terræ deſeritur à Sole: vel ſicut Olympus in vertice ſemper ſerenus, infrà ſuſtinet tempeſtates: vel ſicut æger anginâ laborans, videt & maſticat cibum, ſed tranſmittere non poteſt: vel ſicut homo ille Ezech. 1. à capite ad lumbos electro ſimilis, inde ad pedes igneus. Terra eſt Adam cum ſua ſobole. Vmbra terræ eſt peccatum vſque in cœlum ſe extendens. Vnde prodigus ait: *Pater peccaui in cælum & coram te.* Per hanc vmbram tranſijt in paſſione Dominus, dum peccatum Adæ in ſe ſuſcepit, & ſic eius humana natura ſecundum partẽ inferiorẽ omni conſolatione deſtituta & à conſpectu Dei quaſi ſummè elongata fuit, ſicut Luna à Sole, dum eſt in eclipſi: viciſſim maximis repleta doloribus ſine omni ſolatio, adeoque tota Luna eclipſata fuit. Deinde fuit quaſi eclipſis Solis, in qua & Solis lumen à Lunâ nobis tegitur & aufertur, & ſimul Luna etiam, quia tunc in Nouilunio eſt, lumen ſuum reſpectu noſtrî amittit. Sic enim in paſſione & cruce Chriſti imprimis diuinitatis eius gloria, de qua Ioannes capite 1. *Vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à patre*, obſcurata fuit. 2. gloria perſonæ

Eclipſis Lunæ.

Eclipſis Solis.

ſonæ

ſonæ diuinæ, quia qui ſupra Angelos ſedit, factus eſt quaſi *vermis, opprobrium hominum, & abiectio plebis*; ita vt vilis etiam plebecula inter latrones eum fugeret, ſperneret, execraretur. Potentia, dum iam nihil omninò poſſe videbatur, quique priùs alios ſaluauit, non poſſe iam ſeipſum ſaluare, imò pro auxilio Eliam inuocare; quod illi exprobrant Pontifices, latro, milites. Sapientia, dum coram Herode obmuteſcens, pro ſtulto habitus, veſte albâ indutus & ſpretus eſt; coram Principibus & Pilato, quaſi conſilij inops nihil pro ſe dixit. Sed & Luna, id eſt, humanitas eius lumen omne tunc perdiderat: quia ſublata videbatur eius ſanctitas & vitæ innocentia, dum inter latrones tamquam regni inſidiator pendet, & ſe derelictum à Deo fatetur, quod non cadit aliàs niſi in reprobos. Maieſtas etiam regia, quæ priùs ei à populo delata per acclamationem in Ieroſolymæ ingreſſu fuit: nunc enim thronus eius Crux, corona ſpinæ; aulici latrones, purpura nudum & ſanguine reſperſum corpus, Muſica blaſphemiæ, aula locus Caluariæ infamis eſt. Vultûs decor & pulchritudo, dum omninò deformatus nullam habet ſpeciem, nec eſt ei aſpectus; reputatur vt leproſus. Sermonis gratia, dum lamentari ad Deum videtur: *Quare me dereliquiſti?*

II. Cur dereliinqui voluit.

II. Cur voluit ita derelinqui; Reſpond. 1. vt locus eſſet cruento ſacrificio. Sic Iſaac ſe ligari paſſus ad ſacrificium, Geneſis 22. Sic Samſon à ſuis ciuibus, vt ſalui eſſent à Philiſtæis eorumq́ue tyrannide, Iudic. 15. ſic ligatus filius, à chirurgo ſcindendus, non auditur à Patre. 2. quia nos dereliqueramus Deum, iuxta id Deut. 32. *Dereliquit Deum factorem ſuum.* Vt ergo nos eriperet à gehennâ, dereliquit filium in cruce: ſicut mater ægrum deſerit filium, cùm audit duos alios filios abripi à flumine.

III. Cur hanc derelictionem proſitetur.

III. Cur hanc derelictionem magnâ voce teſtatur? Reſpond. 1. vt ſurdos Iudæos remittat ad Pſalm. 21. qui de ipſius paſſione ſcriptus clariſſimè iiſdem verbis incipit. Sic Azo iuris conſultus celeberrimus ob percuſſum feruenti irâ inimicum, ad Iudices exclamauit: *Ad beſtias*; quod eſt principium lib. 31. ff. de pœnis, vt ex lege illâ ſibi parcerent, velut homini in arte ſuâ excellentiſſimo: tametſi non ſolùm non audierunt eum Iudices, ſed malè id interpretati damnârunt eum. Sic Iudæi: *Eliam vocat iſte*. 2. vt futuros hæreticos conuinceret, ne putarent aliqui eum non verè paſſum, vt Manichæi, Cerdon & Marcion: vnde clamauit, vt ſciremus paſſionem eius non fuiſſe ludum paruulorum. 3. vt nobis indicaret, quanto ipſi conſtiterit ſalus & redemptio noſtra. Neſciunt filij, quos dolores causârit matri partus ipſorum. Rebecca dum gemini fœtus, Iacob & Eſau in eius vtero colliderentur, aiebat: *Si ſic mihi futurum erat, quid neceſſe fuit concipere?* Geneſis 25. Sic in Chriſto certabant duo amores, amor vitæ propriæ, & amor ſalutis noſtræ: inde dolores illi.

IV. Cur ait: Quare me dereliquiſti.

IV. Cur mirabundus ait: *Quare me dereliquiſti?* Reſpond. 1. vt teſtetur innocentiam ſuam. 2. vt indicet quantum diſtet cœlum à terrâ, id eſt, quantum ſudandum ſit pro eminenti gloriâ cœleſti. 3. quia præuiderat ſuam derelictionem multis, ingratis ſcilicet, non profuturam, vnde Pſalm. 21. queritur: *Sicut aqua effuſus ſum & diſperſa ſunt omnia oſſa mea.* Clamat ergo cum Iob cap. 9. *Quare fruſtra laboraui?*

Fabri Auctarium de Dominicis.

§. V. Grammatica.

1. *Significat ſitim naturalem Chriſti.*
2. *Sitim adimplendi voluntatem patris.*
3. *Sitim plus patiendi, ſi opus foret.*
4. *Sitim animarum.*

Sitio. *Ioan.* 19.

GRammatica eſt ars, quæ docet linguam latinam loqui & intelligere, & quia multæ voces ſunt difficiles aut plura ſignificantes, crebrò vtitur interrogatione illâ: *Quid ſignificat* hoc vel illud Verbum? Tale verbum eſt Chriſti quintum *Sitio*. Alij enim ſitiunt Deum, vt in Pſalm. 41. *Sitiuit anima mea ad Deum.* Alij iuſtitiam Matth. 5. *Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam.* Alij ſanguinem, vt perſecutores illi Apocal. 16. & *mulier ebria ſanguine Sanctorum.* Apocal. 17. Quid ergo ſignificat hoc Chriſti verbum?

I. Significat ſitim naturalem Chriſti.

I. Significat ſitim naturalem, quæ maxima erat ob tot ſanguinis effuſiones, vt Pſal. 21. dicat: *Aruit tamquam teſta virtus mea & lingua mea adhæſit faucibus meis*; præ ſiti videlicet. Ea tamen homines latebat, quare eam explicat; & vt verè paſſum ſciremus. Nemo alius credit, quantum affligat ſitis hominem omni humore & ſanguine exhauſtum, niſi qui experitur. Hinc Cancellarius quidam Louanienſis moriens dixit P. Cornelio à Lapide (qui hoc ſcribit in Ioan. caput 19. verſicul. 28.) numquam ſe illa Pſal. vigeſimi primi verba (*aruit tamquam teſta virtus mea & lingua mea adhæſit faucibus meis*) ita intellexiſſe, vti tum ad viuum intelligebat, cum ſimili ſiccitate faucium & ſiti ſe laborare ſentiret, atque ex illa metiretur, quanta fuiſſet Chriſti ſitis & ariditas. Nihil ipſe biberat à cœnâ pridianâ: in Oliueto humorem pænè omnem pridiè exſudârat: in flagellatione & crucifixione, quod reliquum erat effuderat: accedebant dolores acerrimi, qui ſitim excitabant; nam, vt ait Cyrillus apud Corn. loco citat. *dolores innatum calorem exagitant, vel quod in profunditate eſt humidum conſumunt, & igneis ardoribus dolentis viſcera vrunt.*

II. Sitim adimplendi voluntatem patris.

II. Sitim adimplendi voluntatem patris. Acrior hæc fuit & magis afflixit Chriſtum, quàm ſitis corporalis; quod ex eo colligimus, quia cùm ex itinere fatigatus ſitiret & aquam à Samaritanâ peteret, vbi eius animam quaſi venari cœpit, & iam captam apprehendit, ſitis ſuæ vti & famis prorſus oblitus eſt; quaſi ſitim corporalem extinxerit illa altera longè ardentior, quam explicauit, cùm mirantibus diſcipulis, quòd de cibis emptis nihil comederet, re-

ſpondit: *Meus cibus eſt, vt faciam voluntatem eius, qui miſit me, vt perficiam opus eius.* Ioan. 4. Hac igitur ſiti in Samaritanæ venatione non nihil ſatiatâ, oblitus eſt ſitim corporis. Porrò, quia nouerat ex voluntate Patris ſibi in hac ſiti ſuâ bibendum eſſe acetum, Pſalm. 68. verſic. 22. *In ſiti meâ potauerunt me aceto:* idcircò ne hoc prætereatur, clamat: *Sitio*; vt hac voce moneat quaſi milites, aceti ſibi porrigendi: *vt conſummaretur ſcriptura*, ait Ioannes capite 19. tametſi bene nouerat hoc acetum nihil ſibi profuturum ad ſitis refrigerium, niſi vt daret vires aliquas ad reliqua verba proferenda & diutiùs patiendum. Vnde Beatus Laurentius Iuſtinianus libro de agone Chriſti capite 19. ait: *Magnanimitatem, quam gerebat introrſus, foris ad ſuorum exercitationem fidelium mõſtrare voluit: quamobrem, vt quæ deerant conſummanda, perficerentur, ait: Sitio.*

III. Sitim plus patiendi, ſi opus foret.

III. Sitim plus patiendi, ſi opus foret. Colligi hoc ex eo poteſt, quòd acetum ſibi oblatum biberit, quod ſiſtendi ſanguinem vim habet; adeoque quoad hoc vitam Chriſto prolongare poterat. Atque hinc videtur robur aliquod accepiſſe ad pronuncianda reliqua duo verba, quæ alioquin ſicco planè ore proferre vix poterat, vti experientia docet. Quemadmodum enim Ioſue olim clamando: *Sol contra Gabaon ne mouearis* (Ioſue decimo) Solem fecit conſiſtere, vt die longiùs producto vlteriùs pugnare & omninò delere hoſtes Iſraëlis poſſet: ita Dominus Ieſus animam ſuam Sole illuſtriorem iamiam è corpore fugientem & ad occaſum properantem, verbo *ſitio*, & aceto ſumpto retinere voluit, vt humefactâ aridâ ſuâ linguâ plura adhuc loqui, diutiùs orare & plus poſſet pati, donec ad vltimam vſque guttam paſſionis calicem exhauriret, voluntatem patris ad vnguem adimpleret, pro peccatis noſtris copioſam redemptionem offerret, adeoque hoſtes animarum noſtrarum vſque ad internecionem deleret.

IV. Sitim animarum.

IV. Sitim animarum; propter quas ſibi vniendas adeoque veluti bibendas de cœlo in terram deſcendit, ſicut ceruus deſiderans & currens ad fontes aquarum. Quâ de re B. Laurentius Iuſtinianus libro de agone Chriſti cap. 19. ait: *Sitiebat planè Angelorum redintegrationem: ſitiebat etiam corporis ac membrorum vnitatem.* Et mox: *Quod enim mulieri vni Samaritanæ dixerat: Da mihi bibere; hoc in cruce nunc fixus omnibus ait: Sitio. Vos, inquit, volo, vos cupio: vos corpori meo vnire, vos mihi aſſociare ſitio. Hanc vocem in ſpiritu Propheta audiſſe teſtatus eſt, inquiens: Pretium meum cogitauerunt repellere. Cucurri in ſiti.*

§. VI. Arithmetica.

1. *Conſummatum pretium pro culpa Adami ſoluendum.*
2. *Conſummatum vetus teſtamentum.*
3. *Conſummatum ſacrificium.*
4. *Cõſummatum lytrum redemptionis.*

Conſummatum eſt, *Ioan.* 19.

QVando Princeps aliquis ſuo Præfecto commiſit præfecturam, ad vltimum præfectus rationes ſuas facere & Principi reddere debet, quomodo commiſſam ſibi præfecturam adminiſtrârit. Ibi calculi ſubducuntur, & vſque ad obolum omnia computantur. Hoc in iſto verbo præſtat Chriſtus Patri ſuo, aliiſque quibus debebat: vnde docet nos Arithmeticam, & vult dicere:

I. Conſummatum pretium pro culpa Adami ſoluendum.

I. Conſummatum eſt pretium, pro debito & culpâ Adami perſoluendum. Statutum eſt Deut. 25. *Pro menſura peccati, erit & plagarum modus.* Debuit autem Chriſtus ex inito pacto, Adami peccata luere. Iam Adam peccauit ſuperbiâ, cupiens fieri Deo ſimilis: Chriſtus ſe humiliauit vſque ad crucem, factus ſimilis latroni. Adam peccauit gulâ: Chriſtus ſatisfecit felle & aceto. Adam peccauit amore placendi vxori ſuæ: Chriſtus ſatisfecit repudiatus à ſynagogâ ſuâ. Adam peccauit inobedientiâ: Chriſtus ſatisfecit obediendo vſque ad mortem. Adam peccauit excuſando malè peccatum ſuum: Chriſtus ſatisfecit, non excuſando, ſed conticendo, cùm falsò accuſaretur. Rurſum Adam in horto paradiſi perditionem noſtram cœpit: Chriſtus in horto Oliueti redemptionem noſtram. Adam vocatus in horto ſe abſcondit & fugit: Chriſtus autem prodiit vltrò. Adam in horto manum extendit ad arborem vetitam: Chriſtus ad captiuitatem. Adam in horto eſcam vetitam comedit; Chriſtus per ſanguinis ſudorem iterum eiecit. Adam in horto ſe erexit ad carpendum fructum: Chriſtus ſe depreſſit, procidens in faciem. Adam omnes homines perdidit, Chriſtus ab omnibus paſſus eſt, à viris, mulieribus: ſenibus, iuuenibus; principibus, priuatis: ſacerdotibus, laicis: liberis, ſeruis: Iudæis, paganis: amicis, inimicis. Denique *clamauerunt omnes: Crucifigatur.*

Rurſum ſicut Adam peccauit in paradiſo, ſic Chriſtus luit in monte Caluariæ fœtido & infami. Adam peccauit in ligno: Chriſtus luit in cruce. Adam extendit manus ad arborem vetitam, Chriſtus ad crucem. Adam guſtauit fructum ſuauem: Chriſtus fel & acetum. Adam abſcondit ſe ob nuditatem: Chriſtus nudus exaltatus omnibus ſe oſtendit. Adam vxoris blandam vocem audiuit & ſuauem: Chriſtus probra & contumelias. Rurſum Adam peccauit in quinque ſenſibus; atque imprimis aſpiciendo lignum, quòd eſſet pulchrum: Chriſto velati oculi. Adam audiit

vocem mulieris, Chriſtus blaſphemias. Adam olfactu pomi delectatus, Chriſtus fœtorem Caluariæ & ſputorum ſenſit. Adam guſtauit pomum ſuaue: Chriſtus fel & acetum. Adam tetigit pomum decerpendo, Chriſtus in cruce manibus transfixus eſt.

2. Conſummatum vetus teſtamentum. 2. Conſummatum eſt vetus teſtamentum varijs perſonis, actis, ſignis, ſacrificijs, Chriſti paſſionem præfigurans. Abel innocentiſſimus à nocentiſſimo fratre, Chriſtus à Iudæis fratribus ſuis occiſus eſt. Arcus Dei Patris cœleſtis poſitus eſt in nubibus: Chriſtus cruci affixus in ſublimem etiam aërem exaltatus. Iſaac à patre ſuo ad ſacrificandum ductus, & pro eo aries cæſus: Dei filius ad montem Caluariæ immolandus eductus, cæſaque humana eius natura Ioſeph à fratribus venditus: Chriſtus à Iudâ venditus, deinde à Iudæis traditus Gentilibus. Agnus denique paſchalis occiſus, ingluuiem & inuidiam Iudæorum ſaturauit. Vacca rufa (corpus Domini è terrâ rubrâ formatum) cremata eſt igne amoris extra caſtra. Serpens veneno carens in ligno ſuſpenſus. Samſon moriens columnas complexus.

3. Conſummatum ſacrificium. 3. Conſummatum eſt ſacrificium Deo patri pro nobis oblatum per ſummum ſacerdotem Chriſtum. Hic egreſſus eſt ad ſacrificandum è ſacrario Spiritus S. vtero Mariæ virgineo. *Introitum* ſuum peregit in natiuitate. Ibi *Kyrie eleyſon* cantarunt Innocentes: *Gloria in excelſis* Angeli. *Epiſtolam* Ioannes Baptiſta. *Euangelium* Chriſtus. *Credo* fidelium populus. *Sanctus & Benedictus* pueri in templo Chriſto acclamantes: *Hoſanna filio Dauid*. Conſecratio facta eſt in cœna, eleuatio in crucifixione. *Memento* pronunciauit latro. *Pater noſter* Ioſeph ab Arimathæa, audacter petens corpus Chriſti. *Agnus Dei*, Centurio cum cohorte. Sumptio in ſepulturâ facta eſt.

4. Conſummatum lytrum redemptionis. 4. Conſummatum eſt lytrum redemptionis noſtræ à Chriſto perſolutum. Offenderamus Deum omnibus noſtris membris, ſenſibus, bonis, iuxta id Iſa. 1. *A plantâ pedis vſque ad verticem non eſt in eo ſanitas.* Paſſus ergo Chriſtus eſt in omnibus ſenſibus. *Nulla profectò corporis pars ſeu ſenſuum ſeu membrorum à cruciatu erat illaſa. Inſonabant vbique in eius auribus blaſphemiæ, diuini contemptus ſermonis: irridentium, plangentium, vociferantium maledicentiumq́; tumultus. Oculis intuebatur cum illuſione capita agitantes atque dicentes: Vah qui deſtruis templum Dei? Matrem cernebat mœrore ſauciam & vberrimè lachrymantem, amicorum & affinium ſuſtentari manibus, foueri blanditiis, exhortationibus conſolari. Fœtore cadauerum occiſorum & ſanguinis putreſcentis eius complebatur olfactus. Myrrhati quoque vini potus melliſluum illius os amariſſimum fecerat. Poſtremò in ſtipite poſitus infixos clauos geſtabat in manibus. A plantâ igitur pedis vſque ad verticem capitis nil à tormentis remanſerat liberum.* Ita B. Laurentius Iuſtinianus l. de agone Chriſti cap. 19. Adhæc paſſus eſt in omnibus membris, à plantâ pedis (quam baiulans ſibi crucem, huc illuc à tortoribus diſtractus & impulſus heu quoties offendit? quot lapidum vel etiam ſpinarum offendiculo cruentauit?) vſque ad verticem capitis, ſpinarum aculeis vndique confixum: in oculis aſpectu circumſtantium, partim inuidorum, ipſi inſultantium; partim charorum, commiſerantium; veſtium quoque ſuarum aleæ expoſitarum: in auribus percipiendo tot probra & irriſiones, in capillis tractiones & euulſiones, in genis alapas & colaphos, in naribus ſputa, in ore fel & acetum, in collo catenas, in brachiis funes, in humeris crucis onus, in manibus & pedibus clauos, in reliquo omni corpore flagella & dilacerationes. Paſſus denique in omnibus bonis, animâ, corpore, famâ.

Diſcimus hinc diſtrictas Deo rationes eſſe reddendas de omnibus & ſingulis factis, dictis & cogitatis noſtris, quando Deus à filio ſuo tam ſeueras exegit, vt ne vnum obolum, ne vnum quidem ictum remitteret. Si enim Rex à filio ſuo tributum requirit, nihil ei remittens; quid remittet ſubditis ſuis?

§. VII. Muſica.

1. *Vox huius Muſicæ, eſt clamor validus.*
2. *Textus eſt.*
3. *Menſura eſt capitis inclinatio.*

Pater in manus tuas commendo ſpiritum meum. *Luc.* 23.

Vidimus hactenus Magiſtrum noſtrum è cathedra Crucis docentem ſex liberales eaſque diuinas artes; ſeptima adhuc ſupereſt, Muſica. Eſt enim verſus Pſalmi 30. adeoque canticum. Cùm ergo in hoc vltimo verbo Dominus euolet è doloribus & Iudæorum manibus in manus ſui Patris, lætus canit velut auicula è laqueis liberata: *Pater in manus tuas, &c.* ad inſtar cygni quoque, qui canit moriens. Carmen id in Completorio canit Eccleſia quotidie.

Tria ſunt in Muſica: Vox ſeu cantus, textus, & menſura.

I. Vox & cantus in hoc vltimo Chriſti verbo eſt clamor validus: *Clamans* enim *voce magnâ dixit: Pater &c.* Clamor hic & vocis exaltatio partim lugubris, partim feſtiua & læta eſt. Lugubris 1. quia indicat dolorem ex mortis aculeo ſibi inflictum, acerbiſſimum & vi allatum. Amantiſſimi ſemper ſodales erant in Chriſto anima & corpus, nullâ vnquam in re ſibi contrarij, qualis Ionathas & Dauid ſibi conglutinati; qui proinde cùm ab inuicem ſeparari deberent, ſe mutuò oſculantes fleuerunt pariter 1. Reg. 20. 2. quia indicat dolorem, quo enixus eſt inſtar puerperæ filios ſuos, vt eos cœlo pareret, quemadmodum Rachel dum pareret filium, doloribus afflicta appellauit filium *Benoni*, id eſt, *filium doloris mei*: Iacob verò, *Beniamin*, id eſt, *filium dexteræ*. Humanitas Chriſti dum clamat, teſtatur nobis partûs ſui dolores, & *Benoni* nos vocat: Diuinitas verò *Beniamin*. Demonſtrat

I. Vox huius Muſicæ, eſt clamor validus.

1. Lugubris.

ſpondit: *Meus cibus eſt, vt faciam voluntatem eius, qui miſit me, vt perficiam opus eius.* Ioan. 4. Hac igitur ſiti in Samaritanæ venatione non nihil ſatiatâ, oblitus eſt ſitim corporis. Porrò, quia nouerat ex voluntate Patris ſibi in hac ſiti ſuâ bibendum eſſe acetum, Pſalm. 68. verſic. 22. *In ſiti meâ potauerunt me aceto:* idcircò ne hoc prætereatur, clamat: *Sitio*; vt hac voce moneat quaſi milites, aceti ſibi porrigendi: *vt conſummaretur ſcriptura,* ait Ioannes capite 19. tametſi bene nouerat hoc acetum nihil ſibi profuturum ad ſitis refrigerium, niſi vt daret vires aliquas ad reliqua verba proferenda & diutiùs patiendum. Vnde Beatus Laurentius Iuſtinianus libro de agone Chriſti capite 19. ait: *Magnanimitatem, quam gerebat introrſus, foris ad ſuorum exercitationem fidelium mõſtrare voluit: quamobrem, vt quæ deerant conſummanda, perficerentur, ait: Sitio.*

III. Sitim plus patiendi, ſi opus foret.

III. Sitim plus patiendi, ſi opus foret. Colligi hoc ex eo poteſt, quòd acetum ſibi oblatum biberit, quod ſiſtendi ſanguinem vim habet; adeoque quoad hoc vitam Chriſto prolongare poterat. Atque hinc videtur robur aliquod accepiſſe ad pronuncianda reliqua duo verba, quæ alioquin ſicco planè ore proferre vix poterat, vti experientia docet. Quemadmodum enim Ioſue olim clamando: *Sol contra Gabaon ne mouearis* (Ioſue decimo) Solem fecit conſiſtere, vt die longiùs producto vlteriùs pugnare & omninò delere hoſtes Iſraëlis poſſet: ita Dominus Ieſus animam ſuam Sole illuſtriorem iamiam è corpore fugientem & ad occaſum properantem, verbo *ſitio*, & aceto ſumpto retinere voluit, vt humefactâ aridâ ſuâ linguâ plura adhuc loqui, diutiùs orare & plus poſſet pati, donec ad vltimam vſque guttam paſſionis calicem exhauriret, voluntatem patris ad vnguem adimpleret, pro peccatis noſtris copioſam redemptionem offerret, adeoque hoſtes animarum noſtrarum vſque ad internecionem deleret.

IV. Sitim animarum.

IV. Sitim animarum; propter quas ſibi vniendas adeoque veluti bibendas de cœlo in terram deſcendit, ſicut ceruus deſiderans & currens ad fontes aquarum. Quâ de re B. Laurentius Iuſtinianus libro de agone Chriſti cap. 19. ait: *Sitiebat planè Angelorum redintegrationem: ſitiebat etiam corporis ac membrorum vnitatem.* Et mox: *Quod enim mulieri vni Samaritanæ dixerat: Da mihi bibere; hoc in cruce nunc fixus omnibus ait: Sitio. Vos, inquit, volo, vos cupio: vos corpori meo vnire, vos mihi aſſociare ſitio. Hanc vocem in ſpiritu Propheta audiſſe teſtatus eſt, inquiens: Pretium meum cogitauerunt repellere. Cucurri in ſiti.*

§. VI. Arithmetica.

1. *Conſummatum pretium pro culpa Adami ſoluendum.*
2. *Conſummatum vetus teſtamentum.*
3. *Conſummatum ſacrificium.*
4. *Conſummatum lytrum redemptionis.*

Conſummatum eſt. *Ioan.* 19.

QVando Princeps aliquis ſuo Præfecto commiſit præfecturam, ad vltimum præfectus rationes ſuas facere & Principi reddere debet, quomodo commiſſam ſibi præfecturam adminiſtrârit. Ibi calculi ſubducuntur, & vſque ad obolum omnia computantur. Hoc in iſto verbo præſtat Chriſtus Patri ſuo, aliiſque quibus debebat: vnde docet nos Arithmeticam, & vult dicere:

I. Conſummatum pretium pro culpa Adami ſoluendum.

1. Conſummatum eſt pretium, pro debito & culpâ Adami perſoluendum. Statutum eſt Deut. 25. *Pro menſura peccati, erit & plagarum modus.* Debuit autem Chriſtus ex inito pacto, Adami peccata luere. Iam Adam peccauit ſuperbiâ, cupiens fieri Deo ſimilis: Chriſtus ſe humiliauit vſque ad crucem, factus ſimilis latroni. Adam peccauit gulâ: Chriſtus ſatisfecit felle & aceto. Adam peccauit amore placendi vxori ſuæ: Chriſtus ſatisfecit repudiatus à ſynagogâ ſuâ. Adam peccauit inobedientiâ: Chriſtus ſatisfecit obediendo vſque ad mortem. Adam peccauit excuſando malè peccatum ſuum: Chriſtus ſatisfecit, non excuſando, ſed conticendo, cùm falsò accuſaretur. Rurſum Adam in horto paradiſi perditionem noſtram cœpit: Chriſtus in horto Olitueti redemptionem noſtram. Adam vocatus in horto ſe abſcondit & fugit: Chriſtus autem prodiit vltrò. Adam in horto manum extendit ad arborem vetitam: Chriſtus ad captiuitatem. Adam in horto eſcam vetitam comedit; Chriſtus per ſanguinis ſudorem iterum eiecit. Adam in horto ſe erexit ad carpendum fructum: Chriſtus ſe depreſſit, procidens in faciem. Adam omnes homines perdidit, Chriſtus ab omnibus paſſus eſt, à viris, mulieribus: ſenibus, iuuenibus; principibus, priuatis: ſacerdotibus, laicis: liberis, ſeruis: Iudæis, paganis: amicis, inimicis. Denique *clamauerunt omnes: Crucifigatur.*

Rurſum ſicut Adam peccauit in paradiſo, ſic Chriſtus luit in monte Caluariæ fœtido & infami. Adam peccauit in ligno: Chriſtus luit in cruce. Adam extendit manus ad arborem vetitam, Chriſtus ad crucem. Adam guſtauit fructum ſuauem: Chriſtus fel & acetum. Adam abſcondit ſe ob nuditatem: Chriſtus nudus exaltatus omnibus ſe oſtendit. Adam vxoris blandam vocem audiuit & ſuauem: Chriſtus probra & contumelias. Rurſum Adam peccauit in quinque ſenſibus; atque imprimis aſpiciendo lignum, quòd eſſet pulchrum: Chriſto velati oculi. Adam audiit

vocem

vocem mulieris, Chriſtus blaſphemias. Adam olfactu pomi delectatus, Chriſtus fœtorem Caluariæ & ſputorum ſenſit. Adam guſtauit pomum ſuaue: Chriſtus fel & acetum. Adam tetigit pomum decerpendo, Chriſtus in cruce manibus transfixus eſt.

2. Conſummatum vetus teſtamentum.

2. Conſummatum eſt vetus teſtamentum varijs perſonis, actis, ſignis, ſacrificijs, Chriſti paſſionem præfigurans. Abel innocentiſſimus à nocentiſſimo fratre, Chriſtus à Iudæis fratribus ſuis occiſus eſt. Arcus Dei Patris cœleſtis poſitus eſt in nubibus: Chriſtus cruci affixus in ſublimem etiam aërem exaltatus. Iſaac à patre ſuo ad ſacrificandum ductus, & pro eo aries cæſus: Dei filius ad montem Caluariæ immolandus eductus, cæſaque humana eius natura Ioſeph à fratribus venditus: Chriſtus à Iudâ venditus, deinde à Iudæis traditus Gentilibus. Agnus denique paſchalis occiſus, ingluuiem & inuidiam Iudæorum ſaturauit. Vacca rufa (corpus Domini è terrâ rubrâ formatum) cremata eſt igne amoris extra caſtra. Serpens veneno carens in ligno ſuſpenſus. Samſon moriens columnas complexus.

3. Conſummatum ſacrificium.

3. Conſummatum eſt ſacrificium Deo patri pro nobis oblatum per ſummum ſacerdotem Chriſtum. Hic egreſſus eſt ad ſacrificandum è ſacrario Spiritus S. vtero Mariæ virgineo. *Introitum* ſuum peregit in natiuitate. Ibi *Kyrie eleyſon* cantarunt Innocentes: *Gloria in excelſis* Angeli. *Epiſtolam* Ioannes Baptiſta. *Euangelium* Chriſtus. *Credo* fidelium populus. *Sanctus* & *Benedictus* pueri in templo Chriſto acclamantes: *Hoſanna filio Dauid*. Conſecratio facta eſt in cœna, eleuatio in crucifixione. *Memento* pronunciauit latro. *Pater noſter* Ioſeph ab Arimathæa, audacter petens corpus Chriſti. *Agnus Dei*, Centurio cum cohorte. Sumptio in ſepulturâ facta eſt.

4. Conſummatum lytrum redemptionis.

4. Conſummatum eſt lytrum redemptionis noſtræ à Chriſto perſolutum. Offenderamus Deum omnibus noſtris membris, ſenſibus, bonis, iuxta id Iſa. 1. *A plantâ pedis vſque ad verticem non eſt in eo ſanitas.* Paſſus ergo Chriſtus eſt in omnibus ſenſibus. *Nulla profectò corporis pars ſeu ſenſuum ſeu membrorum à cruciatu erat illæſa. Inſonabant vbique in eius auribus blaſphemiæ, diuini contemptus ſermonis: irridentium, plangentium, vociferantium maledicentiumque, tumultus. Oculis intuebatur cum illuſione capita agitantes atque dicentes: Vah qui deſtruis templum Dei? Matrem cernebat mœrore ſauciam & vberrimè lachrymantem, amicorum & affinium ſuſtentari manibus, foueri blanditiis, exhortationibus conſolari. Fœtore cadauerum occiſorum & ſanguinis putreſcentis eius complebatur olfactus. Myrrhati quoque vini potus melliſluum illius os amariſſimum fecerat. Poſtremò in ſtipite poſitus infixos clauos geſtabat in manibus. A plantâ igitur pedis vſque ad verticem capitis nil à tormentis remanſerat liberum.* Ita B. Laurentius Iuſtinianus l. de agone Chriſti cap. 19. Adhæc paſſus eſt in omnibus membris, à plantâ pedis (quam baiulans ſibi crucem, huc illuc à tortoribus diſtractus & impulſus heu quoties offendit? quot lapidum vel etiam ſpinarum offendiculo cruentauit?) vſque ad verticem capitis, ſpinarum aculeis vndique confixum: in oculis aſpectu circumſtantium, partim inuidorum, ipſi inſultantium; partim charorum, commiſerantium; veſtium quoque ſuarum aleæ expoſitarum: in auribus percipiendo tot prubra & irriſiones, in capillis tractiones & euulſiones, in genis alapas & colaphos, in naribus ſputa, in ore fel & acetum, in collo catenas, in brachiis funes, in humeris crucis onus, in manibus & pedibus clauos, in reliquo omni corpore flagella & dilacerationes. Paſſus denique in omnibus bonis, animâ, corpore, famâ.

Diſcimus hinc diſtrictas Deo rationes eſſe reddendas de omnibus & ſingulis factis, dictis & cogitatis noſtris, quando Deus à filio ſuo tam ſeueras exegit, vt ne vnum obolum, ne vnum quidem ictum remitteret. Si enim Rex à filio ſuo tributum requirit, nihil ei remittens; quid remittet ſubditis ſuis?

§. VII. Muſica.

1. *Vox huius Muſica, eſt clamor validus.*
2. *Textus eſt.*
3. *Menſura eſt capitis inclinatio.*

Pater in manus tuas commendo ſpiritum meum. *Luc.* 23.

Vidimus hactenus Magiſtrum noſtrum è cathedra Crucis docentem ſex liberales eaſque diuinas artes; ſeptima adhuc ſupereſt, Muſica. Eſt enim verſus Pſalmi 30. adeoque canticum. Cùm ergo in hoc vltimo verbo Dominus euolet è doloribus & Iudæorum manibus in manus ſui Patris, lætus canit velut auicula è laqueis liberata: *Pater in manus tuas, &c.* ad inſtar cygni quoque, qui canit moriens. Carmen id in Completorio canit Eccleſia quotidie.

Tria ſunt in Muſica: Vox ſeu cantus, textus, & menſura.

I. Vox huius Muſicæ, eſt clamor validus.

I. Vox & cantus in hoc vltimo Chriſti verbo eſt clamor validus: *Clamans* enim *voce magnâ dixit: Pater &c.* Clamor hic & vocis exaltatio partim lugubris, partim feſtiua & læta eſt.

1. Lugubris.

Lugubris 1. quia indicat dolorem ex mortis aculeo ſibi inflictum, acerbiſſimum & vi allatum. Amantiſſimi ſemper ſodales erant in Chriſto anima & corpus, nullâ vnquam in re ſibi contrarij, qualis Ionathas & Dauid ſibi conglutinati; qui proinde cùm ab inuicem ſeparari deberent, ſe mutuò oſculantes fleuerunt pariter 1. Reg. 20. 2. quia indicat dolorem, quo enixus eſt inſtar puerperæ filios ſuos, vt eos cœlo pareret, quemadmodum Rachel dum pareret filium, doloribus afflicta appellauit filium *Benoni*, id eſt, *filium doloris mei*: Iacob verò, *Beniamin*, id eſt, *filium dexteræ*. Humanitas Chriſti dum clamat, teſtatur nobis partûs ſui dolores, & *Benoni* nos vocat: Diuinitas verò *Beniamin*. Demonſtrat

ergo nobis filijs ſuis, quantò ipſi conſtiterit natiuitas noſtra, quæ ei tam doloroſa fuit, vt animam expulerit: adeoque nos debuiſſe ipſi priùs eſſe *Benoni*, quàm eſſemus *Beniamini*. 3. quia hoc clamore extremo excitare vult ſurdaſtros, vti gallina voce raucâ monet ſuos pullos, quò fugiant accipitrem, q. d. quoties volui congregare vos ſub alas meas! & ecce iam vltimùm expando alas meas ſuper vos. Video imminentem vobis accipitrem: qui ergo toties clamaui & rogaui vos, nunc iterum & vltimum clamans rogo, vt ad me confugiatis. Timuit enim illis ab ira Dei deſuper, vnde expandit ſuper eos alas. Et ecce mox accurrit Centurio cum cohorte. Gentiles ad eum veniunt, Iudæi recedunt.

2. Feſtiua.

Feſtiua & læta, 1. quia indicat ſe velut Deum, poteſtatem habere ponendi vitam cùm vult, & reſumendi cùm vult & nunc ſponte eam ponere; ſiquidem clamans expirat, miraculosè vtique ex diuinis ſuis viribus: quia ſi purus homo eſſet, ſic exhauſtus viribus in morte clamare non poſſet. Hinc enim Centurio videns quòd ſic clamans expiràſſet, agnouit ipſum eſſe Deum. Monſtrat ergo ſe hîc Samſonem, qui columnas crucis amplectens vires adhuc habeat ad perdendos Iudæos, ſi vellet; deinde ad mouendum actu cœlum & terram. 2. quia oſtendit ſe victorem & triumphatorem mortis & dolorum omnium ſuperatorem: quomodo Pſam. 29. canit per Prophetam: *Conſcidiſti ſaccum meum & circumdediſti me lætitiâ, vt cantet tibi gloria mea & non compungar.* Iam non poterant ipſi ampliùs nocere Iudæi, nec mors eum configere; ſed contrà ipſe Iudæos ſibi veluti Iudici ſubiecit, & morti inſultat: *Ero mors tua ô mors &c.* 3. quia vult terrere Dæmones, iam à ſe deuictos, ſicut leo ſuo rugitu beſtias. Sic Ioſue tubarum ſtrepitu & lagenarum confractione fugauit Madianitas. Ioſ. 7. Clamor Chriſti quaſi tuba fuit: caro eius emoriens, lagena confracta. Sunt certè, qui putent Dœmones magno numero adfuiſſe Crucifixo, vt eum vel obſeruarent, vel tentarent, vti Euſebius lib. 10. demonſtrat. cap. vltim. Cætera animalia pleraque Muſicâ delectantur, tigris ſola ad tympanorum pulſum in rabiem accenditur & ſeipſam dilaniare conatur, teſte Plut. in coniugalib. præceptis. Hoc verbo Chriſti, paſſioni ſuæ finem imponentis, recreati ſunt in cœlo Angeli & in terrâ homines, ab eo iam redempti: ſoli Dœmones ſunt perterriti & in rabiem acti, ſeipſos quodammodo laniantes, quòd ſuo molimine Chriſtum cernerent victorem, ſe verò deuictos & prædâ ſuâ ſpoliatos.

II. Textus.

II. Textus eſt: *Pater in manus tuas commendo ſpiritum meum.* Mira eſt hæc oratio; quia cùm priùs alijs prouidiſſet, inimicis veniam, latroni paradiſum, matri filium, Ioanni matrem dediſſet; ſibi omnium poſtremò prouidet, & animam Patri commendat; quia nimirum venerat vitam ſuam pro nobis poſiturus, quaſi animas noſtras pluris æſtimans, quàm propriam. Quod enim pecuniâ meâ emo, magis amo, quàm pecuniam meam.

Commendat animam patri. 1. Propter patrem.

Commendat autem Patri ſpiritum ſuum 1. propter ipſum patrem, ac 1. vt offerat ei ſpiritum ſeu vitam ſuam tamquam pretium redemptionis noſtræ, vitam pro nobis ponens. Vnde Gr. habetur verbum *Depono*. Arabicè, *pono animam meam.* Alludit ergo ad id Iſaias 53. *Si poſuerit pro peccato* (Hebr. *ſi poſuerit peccatum*, id eſt, hoſtiam pro peccato) *animam ſuam, videbit ſemen longæuum.* Hîc ergo ponit ſe velut hoſtiam iam mactatam in manus patris, quaſi in altare, pro peccatoribus. Quale pretium Audit. nónne maius multò quàm res empta? 2. vt hoc ipſum opus redemptionis noſtræ à ſe patratum Patri acceptum ferat tamquam primo principio & fonti bonorum omnium æquè ac fini, quemadmodum & in alijs ſuis operibus gloriam omnem ad patrem retulit, omniaque ſua illi adſcripſit, vti faciunt bene morati filij. Apud Romanos ſtrenui victores, qui triumphali pompâ vrbem ingrediebantur, rectà ad Capitolium pergebant, ibique è curru triumphali Ioui gratias agebant, quòd per eorum manus rem Romanam bene geſſiſſet, eamque vt ſeruaret & protegeret, rogabant, hoſtias quoque ipſi immolabant, lib. 10. Antiq. Rom. c. 29. Chriſtus nunc è curru Crucis idem patri ſuo facit, ſeipſum immolans hoſtiam.

2. Propter ſe.

2. Propter ſe 1. vt demonſtret Iudæis, ſibi ſpiritum è corpore expulſum nequaquam interire, ſed ad tempus tantùm breue deponi in ſecuriſſimo loco, in manibus ſcilicet patris ſui, à quo mox eum maiori gloriâ recepturus eſſet, iuxta prophetiam pſ. 29 *Exaltabo te Domine, quoniam ſuſcepiſti me, nec delectâſti inimicos meos ſuper me: Domine Deus meus clamaui ad te, & ſanâſti me. Domine eduxiſti ab inferno animã meam, ſaluaſti me à deſcendentibus in lacum.* Et infrà: *Conſcidiſti ſaccum meum & circumdediſti me lætitiâ.* q. d. ſicut ſartor ſcidiſti quidem velut pannum pretioſum, corpus meum, ſed eum accepiſti in manus tuas, & confeciſti mihi inde pretioſiorem veſtem ac pulchriorem. 2. vt ſpiritum ſuum in condigno debito loco deponeret; ſiquidem theſauri (2. Mach. 3.) & vaſa ſacra in templis aſſeruantur. Si enim corpus eius immaculatum nouâ ſindone inuoluendum, nouo in ſepulchro ponendum erat, ſpiritus eius puriſſimus puriſſimis etiam in manibus deponendus erat; vnde eum acceperat.

3. Propter nos.

3. Propter nos 1. vt cum ſpiritu ſuo vnà etiam nos, quos ad tempus deſereret, patri commendaret, vt vult ſanctus Athanaſius & alij, *qui enim adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt.* 1. Tim. 6. quaſi caput loquatur pro membris. Sic orauit Ioannis 17. diſcedens è cænaculo ad paſſionem in montem Oliueti: *Pater ſancte ſerua eos in nomine tuo, quos dediſti mihi.* Bonus nimirum paſtor, coactus diſcedere paulùm ab ouibus ſuis, commendat eos ſummo Paſtori, patri ſuo: ſicut & pater peregrè proficiſcens commendat amico filios ſuos. 2. ne quis etiam iuſtus & ſanctus putet ſe ſecurum in articulo mortis, vbi Dæmon homini maximè inſidiatur, quemadmodum

volunt

volunt aliqui eum morienti Chriſto adſuiſſe ſuper brachio crucis ſiniſtro, obſeruantem eum, vti V. Beda ſcribit. Quare vnuſquiſque videat, cui tunc ſpiritum commendet. Similiter cùm imus cubitum, quia ibi periculum corporis & animæ, ab inſidiis Diaboli. Vnde multi ſancti eo verſiculo in extremo ſpiritu vſi, vti S. Nicolaus, S. Baſilius, S. Ludouicus Rex; & imprimis S. Stephanus: *Domine ſuſcipe ſpiritum meum* Teſtamur enim animam noſtram à Deo acceptam immortalem, eidem conſignandam vſque ad reſurrectionem, eius protectioni commendandam. Vnde Eccleſia quotidie ad finem Completorij hoc verſiculo componit quaſi ad lectum filios ſuos; quem & innocentes pueri canunt, vt ſimiles eis ſimus.

III. Menſura eſt capitis inclinatio.

III. Menſura huius cantûs appellari poteſt capitis inclinatio, cum qua immediatè poſt dicta verba tradidit ſpiritum. Per hanc verò innuit creaturis 1. vt eius diuinitatem teſtentur varijs prodigijs, & ignominiam crucis gloriâ miraculorum compenſent. 2. vt tota mundi machina ſuo Creatori parentet & condoleat. 3 vt Iudæorum ſcelus coarguat, quaſi ipſi iam indigni ſint creaturarum miniſterio.

Vide reliqua in Tip. hoc di: §.40.

Vidimus Magiſtrum noſtrum è crucis cathedrâ docentem, non, quas docent artium Magiſtri, humanas, ſed doctrinas planè diuinas. Supereſt nunc vt nos velut gnaui diſcipuli traditas nobis lectiones alto pectori inſcribamus, ipſi quoque Doctori noſtro non modò gratias condignas agamus, ſed & mercedem perſoluamus, quam petit per Sapientem Prouerb. 23. *Prabe fili mi cor tuum mihi.*

THEMA TERTIVM.

Chriſtus ſpinis coronatus.

§.I. Velut ſponſus.

1. *Sponſus ſplendidè veſtitur.*
2. *Sponſus corona adornatur.*
3. *Sponſus honoratur aureo annulo, & muneribus.*
4. *Congratulatione amicorum? cõdecoratur ſponſus.*
5. *Sponſo datur conuiuium magnificum.*
6. *Muſica adhibetur ſponſi conuiuio.*
7. *Sponſo adiungitur ſponſa.*

Egredimini filiæ Sion & videte Regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater ſua in die deſponſationis ſuæ. *Cant.* 3.

Chriſtus Eccleſiæ ſponſus.

QVando ſponſus aliquis nobilis cum nuptiali pompâ prodit in publicum, ſolent paſſim è domibus confluere turbæ ad ſpectaculum videndum. Sponſum Eccleſiæ eſſe Chriſtum Dominum teſtatur imprimis Ioannes Bapt. loquens de Chriſto Io. 3. *Qui habet ſponſam, ſponſus eſt.* Chriſtus ſcilicet cuius ſe amicum vocat. Deinde S Paulus 2. Cor. 11. *Deſpondi vos vni viro, virginem caſtam exhibere Chriſto.* Cùm enim Dei filius in miſerum genus humanum conieciſſet oculos, conſiderans non quale id iam eſſet, ſed quale à ſe effici poſſet, id amare cœpit, & vt ſibi deſponſaret regnique ſui cõſors faceret, de cœlo deſcendit, quò amorem eius ſibi conciliaret. Verùm à ſponsâ ſuâ Synagogâ Iudaicâ malè ſanè acceptus & fœdè coronatus eſt; vt videbimus.

I. Sponſus ſplendidè veſtitur. Chriſtus veſte ſuâ à ſynagogâ ſpoliatur.

I. Solet ſponſus in die deſponſationis ſuæ abiectis obſoletis veſtibus, nouis ac feſtiuis indui quàm ſplendidiſſimè à parentibus. At videte ſponſum Chriſtum, quomodo veſtiatur à nouercâ ſuâ. Exuitur veſte ſuâ dilectâ, vtpote à matre (vt ſentiunt multi) ſibi factâ: miraculosâ, quia cum ipſo creuit: ſanctiſſimâ, quia per eius tactum miracula facta: & induitur coccineâ, vili & ludicrâ; (quia purpuram referebat fictam 1) acceptâ fortè à gregario milite, ſordidâ proinde & fœtente; & hoc in atrio præſidis. En tibi Ioſeph innocentiſſimum, expoliatũ veſte ſuâ polymitâ. Ille deprecabatur fratres ſuos cum lacrymis vtique, ne ſpoliarent eum veſte ſuâ, tam dilectâ. Geneſis 42. Et quis dolor, putatis, fuit Chriſto, ſpoliari veſte ſuâ maternâ; Qui omnes homines & viuentia cuncta veſtit, ipſe iam nudatur. Sed magis dolui Chriſto, veſtiri & cingi ſe coccino, id eſt, hypochritis, qui purpura eſſe volunt, & coccinum ſunt.

II. Sponſus coronâ adornatur.

II. Coronâ de floribus & roſis, vel auro & gemmis factâ adornatur ſponſus, tamquam Rex familiæ & triumphator libidinis, à quâ ſeruârit ſeſe. At Chriſtus, qui Rex Regum eſt & ſe per omnia immaculatum ſemper ſeruauit ſponſæ ſuæ, licet meretriculæ, coronatur à nouercâ ſua ſpinis acutiſſimis. Quis vnquam vidit vel audiuit quempiam coronari ſpinis? Olim quidem corona de frondibus, tamquam ridicularium donum, vtpote ſterile quibuſdam dari ſulita, teſte Baſilio Seleuc. Orat. 27. At non de ſpinis. Quid hac non ſolùm ſterilius, ſed etiam magis ridiculum, ignominioſum, horridum, doloroſum? Quis neſcit quantum vel vna cruciet ſpina, etiam extracta? Hinc Dauid remorſum conſcientiæ ſuæ comparans ſpinæ, Pſalm. 34. ait: *Conuerſus ſum in ærumna mea, dum configitur ſpina:* ſeu vt Hieronymus legit, *dum infigitur mihi ſpina.* Quid facient tot ſpinæ, tam acutæ & longæ, quales illæ fuerunt? Et quia ſpinas vel tangere horremus, videtur ſynagoga coronare illum ſpinis voluiſſe, vt velut abominabilis & immundus à nemine tangeretur. Nil vilius etiam ſpinis; vnde patet, ſiquid ignominioſius eſſet, id ei pro coronâ dandum fuiſſe. Ecce tibi Domine, vinea tua, quam plantâſti tanto labore, ornâſti tanto decore, quales tibi fructus ferat? Expectâſti *vt faceret uvas, & fecit labruſcas,* hoc eſt, acerbas & immaturas uvas. Iſa. 5. Septuaginta vertunt, *ſpinas.* Quid verò iſtæ ſpinæ, niſi ſpinoſi Iudæi, peccatis pleni? quid

niſi ingrati etiam Chriſtiani ? Hi longè magis doluerunt Chriſto, quàm ſpinæ naturales.

III. *Spōſus honoratur aureo annulo, & muneribus. Chriſtus caua arūdine.*

III. Honoratur aureo annulo à ſponsâ, & ditatur muneribus ab amicis ad nuptias inuitatis, offeruntur pocula aurea & argentea affabrè facta, aliaque dona : monetis aureis, argenteis, & theſauris depromptis implentur eius manus. Quid muneris datum Chriſto ? Arundo leuis & inanis, quâ inſultetur eius paupertati, quaſi non ſit ſatis pauperi ſponſo nil tribuere, ſed oporteat etiam illudere eius egeſtati. Ita nimirum ſponſa Iudaica exprobrat ſponſo ſuo inopiam. At nónne *propter vos* (ô Iudæi) *Chriſtus egenus factus eſt, cùm eſſet diues, vt illius inopiâ vos diuites eſſetis* ? 2. Corinth. 8. Nónne in ſolatium pauperum, vt omnibus ſui copiam faceret, & vt viam ſecuriorem ad parandas vobis veras & æternas opes oſtenderet, pauper eſſe voluit, cùm nullius indigeret ? Non legiſtis illud Eccleſiaſtici 4. *Ne exaſperes pauperem in inopiâ ſuâ : cor inopis ne afflixeris* ? Sed non tam afflixit Chriſtum vacua arundo, quàm inanis & vacua operibus ſynagogâ, quæ velut arundo vacua ſonum quidem edebat : *Nos Abrahæ filij ſumus*, ſed opera Abrahæ non faciebat. Quæ arundinis inſtar leui vento agitata, priùs ei acclamabat : *Benedictus qui venit Rex* : nunc pro ſceptro regio arundinem in manus porrigit. Vtinam nulli ſint inter Chriſtianos, qui ſynagogam imitentur.

IV. *Congratulatione amicorum condecoratur ſpōſus. Chriſtus illuditur.*

IV. Multâ & perhonorificâ congratulatione amicorum condecoratur : primus ei in templo & triclinio locus datur, & honor ab omnibus exhibetur. Sed quid ſponſo Eccleſiæ, Chriſto ? Saxo aut ſedi altiori, quaſi ludicro throno (ita ſcribit Clemens Alexand. libro 2. pædag. cap. 8.) imponitur, vt omnibus conſpicuus fiat, omnium luſus, deinde genu flexo, non vtroque ſed vno, deriſoriè illuditur & ſalutatur velut Rex fictus: *Aue Rex Iudæorum*. Gr. χαῖρε, id eſt, *gaude*. Syriacè: *Pax tibi*. Sed ô inſani, quæ cauſa gaudij Chriſto in tanta confuſione & afflictione ? quæ pax ei poteſt eſſe, quem tot vexationibus exagitatis ? Non legiſtis id Eccleſiaſtici ſeptimo : *Non irrideas hominem in amaritudine animæ* ? Damocli illi in menſâ Dionyſij Regis ſedenti acclamatum : *gaude, gaude* : Sed quomodo gaudeat videns ſibi imminere gladium ? Chriſtus non impendentibus ſed præſentibus oneratur calamitatibus, & per iocum acclamatur ei : *Gaude, gaude* ? Sed nimirum nouerca Synagoga inuitat ad Chriſti nuptias, non eius amicos, ſed cohortem militum, qui ex miſerijs & afflictionibus hominum gaudium & delectationem capiunt, velut homines ſæui ac barbari, imò veriùs canes, qui in proſtratos ſæuiunt, de quibus pſalmo vigeſimo primo queritur Dominus : *Circumdederunt me canes multi ; Concilium malignantium obſedit me.*

V. *Spōſo datur conuiuium magnificum. Chriſto opprobria, ſputa, alapæ.*

V. Apparatur ſponſo conuiuium nuptiale, magnificum. Chriſto quale ? pro cibis exhibentur opprobria, alapæ & colaphi, pro vino ſputa horrida ac fœtida, à nequiſſimis coquis & pincernis parata. De hoc vaticinatus & lamentatus eſt Ieremias Thre. tertio dicens: *Dabit percutienti ſe maxillam, ſaturabitur opprobrijs.* q. d. colaphi & alapæ quaſi cibi eius erunt, quibus ita onerabitur, vt planè ad ſatietatem vſque implendus ſit. Cibus, quem deſiderabat Chriſtus, animarum ſalus erat ; at iſti dant ei pro cibo opprobria, ſputa, alapas, non ſolùm ad guſtandum, ſed vſque ad ſaturitatem. Cùm enim cohors minimùm faciat 500. milites, cogita iam & collige numerum alaparum, ſputorum & probrorum. Quis vnquam tale conuiuium vidit ? Heliogabalus ille pictos cibos cònuiuis ſuis appoſuit, & famelicos poſteà dimiſit : at verbera & ſputa pro cibo non dedit. Quid mirum ergo ſi Chriſtus in monte Oliueti præuidens calicem paſſionis, ſputis, colaphis & probris plenum, horrore concuſſus orauit : *Pater ſi fieri poteſt, tranſeat à me calix iſte* ?

VI. *Muſica adhibetur ſponſi conuiuio. Chriſtus cæditur & vulneratur.*

VI. Vt meliùs ſapiat conuiuium, pulſantur interim cymbala & tympana, reſonantque fides & cantilena. Sponſo noſtro Chriſto pulſatur caput, ſpinis confixum, arundine, & infiguntur ei aculei, vt planè cranium penetrent & vſque ad cerebrum pertingant ; atque vt ſancta Brigitta lib. 4. reuel. cap. 70. ſcribit, ſanguinis riuuli de capite per oculos, aures, genas barbamque defluerent ; ita vt matrem de cruce, niſi vi compreſſis cilijs, videre non poſſet. Hoc in ſpiritu præuidens, etiam in perſona Chriſti queritur Dauid Pſalm. 68. *Super dolorem vulnerum meorum addiderunt.* Quid addiderunt ? non potuit exprimere cruciatum, quem addiderunt : ſcilicet ictus præualidos, quibus eius capiti infixerunt ſpinas, per ſe alióquin acerrimè cruciantes. Quis neſcit quàm refugiant ij, qui in aliquo membro cruciantur, vel in eo tangi, nedum percuti aut ſcindi, verbi gratiâ, podagrici aut vlceroſi ? cumque caput plenum ſit neruis, qui per totum corpus deſcendunt, neceſſariò vnà cum capite totum corpus dolore fuit penetratum ac concuſſum.

VII. *Sponſo adiūgitur ſponſa. Chriſtus à ſponſa repellitur.*

VII. Sponſa ipſi adducitur & lateri eius ſociatur, vt ſibi mutuo conſenſu & fœdere iungantur. At Chriſtus ſpinis iam coronatus cùm produceretur ad ſponſam, h. e. ad Iudæos à Pilato dicente : *Ecce Rex veſter.* quid audit à ſponsâ ſuâ ? *Tolle, tolle, crucifige eum. Non habemus Regem niſi Cæſarem.* En tibi perfidam illam Dalilam, cuius amore tractus cæleſtis Samſon deſcendit in vallem Sorec, vt eam ſibi deſponderet ; in cuius etiam ſinu depoſuit caput ſuum ac dormiuit ſuper genua eius : en poſtquam fœdum in modum detondit ſponſum ſuum, ſpinis & ſanguine operiendo eius capillos, iam ipſum à ſe repellit ac repudiat, tradendo in manus Gentilium, vt orbatus vtroque oculo ac lumine ſuo, patre ſcilicet cæleſti (à quo derelictus fuit) & matre terreſtri (à quâ abſtractus)

ſtractus)ſubiiciat ceruicem molæ crucis, baiulandæ ſibi ad Caluariæ montem. Hoc autem facit ſponſo, qui de cœlo propter ipſam deſcendit in vallem Sorec, in vallem lachrymarum, tractus amore eius, vt eam ſibi in ſponſam & conſortem regni ſui aſſumeret, *Dalilam*, inquam, hoc eſt, *pauperem* (Hoc enim ſonat Dalila) & *mendicam*, eamque Gentilem, in idololatriæ cæcitate oberrantem. Ac quemadmodum Dalila non ſemel, ſed quater repulit à ſe Samſonem, vt traderet eum Philiſthæis: Ita & Iudæi non ſemel ſed ſæpiùs ſucclamant: *Tolle, tolle, crucifige, crucifige eum.* Et quînam fieri poterat, vt tam ingratam & perfidam ſponſam non repudiaret Chriſtus? non illicò diſperderet? Sed nimirum expectabat conuerſionem ſponſæ ſuæ, ſperans eius odium mutandum aliquando in amorem: quántumuis nôſſet paucos tales inter Iudæos fore. Suſtinuit ergo hoc potiſſimùm & quidem libentiſſimè propter nos Chriſtianos, ingenti numero credituros, qui tunc quidem adhuc Gentiles & in cohorte militum Ethnicorum coſtituti Chriſtum ſponſum noſtrum tam indignè tractabamus, eique cauſam hæc patiendi dederamus. Supereſt nunc Chriſtiani, vt propter has iniurias per nos ſponſo noſtro irrogatas, imprimis toto corde doleamus. Quàm doluit ſponſa Beati Alexij, vbi iam mortuum agnouit ſponſum, quem in domo paternâ ignotum contemptui habuit aut certè habere permiſit! *Lugubri* enim *veſte induta, currens procidit ſuper venerandum ſponſi ſui corpus: Hei mihi, inquiens, mi turtur ſolitudinis amans, tot annos propter te vixi ſolitaria, & hodie vidua relinquor, nec habeo ampliùs, quem morer, quem expectem.* Ita Metaphraſtes in eius vitâ apud Sur. 17. Iulij. Quanto verò nobilior, quantò & melior ſponſus noſter Chriſtus? quantò igitur calidioribus lachrymis ipſi patentemus, quem peccatis noſtris in tantam calamitatem & infamiam impegimus!

Deinde iniurias & odium conuertamus in obſequia & amorem, &c.

§. II. Chriſtus coronatur vt baptizatus

1. *Baptizatur infans ob peccatum originale.*
2. *Baptizandus aquâ tingitur.*
3. *Baptizandus totus immergitur aquis ter.*
4. *Baptizato adhibentur & alia cæremoniæ.*
5. *Baptizando nomen imponitur.*
6. *Habuit hunc baptiſmum ſemper præ oculis.*

NOn ſolùm ſponſi ſolent coronis condecorari, vt diximus, ſed & ij, qui baptizantur, adhæc Reges & Victores & Victimæ, imò & Sympoſiarchæ, vt videbimus. Omnibus his titulis corona Chriſto decreta fuit. De corona baptiſmi teſtimonium habemus Seueri Alexandrini lib. de Bapt. *Eleuant*, inquit, *baptizatos ad altare, eiſq́; dant myſteria, Euchariſtiam, & ſertis eos coronat ſacerdos.* Idem teſtatur Sanctus Chryſoſtomus hom. ad Baptizat. Cyrillus Hieroſol. in procatech. Sanctus Gregorius Nazianz. orat. 23. & 40. Iam verò Chriſtus paſſionem ſuam appellat *baptiſmum*. Marci 10. *Poteſtis baptiſmo, quo ego baptizor, baptizari?* Et Lucæ 12. *Baptiſmo habeo baptizari, & quomodo coarctor vſque dum perficiatur?* Ergo ſi Saluator noſter in paſſione baptizatus fuit, coronam geſtare debuit. Et geſtauit certè, non coronam gloriæ, ſed coronam ignominiæ & confuſionis, vti videbimus.

I. Baptizatur infans ob peccatum originale. Chriſtus ob nullũ.

I. Qui baptizatur innocens, quales ſunt infantes, non ob ſuum actuale, ſed ob originale adeoque alienum peccatum baptizatur. Chriſtus autem non modò non actuale, ſed nec originale peccatum habuit; ergo non pro ſuo, ſed pro alienis peccatis baptiſmum hunc ſuſcepit, vti veriſſimum iuxta id Pſal. 68. *Quæ non rapui, tunc exſoluebam.* Et ſiquidem pœna correſpondere ſolet culpæ, id in eâ etiam coronatione expreſſum eſt. Quia enim parentes noſtri candidiſſimam innocentiæ veſtem perdiderunt, ideò Chriſtus coccineâ, ſanguinem referente, imò reuerà ſanguine perfusâ indutus eſt. Videbatur illis lignum vetitum pulchrum viſu, ideò coronatur Chriſtus ligno, quod horridum erat viſu, ſpinis ſcilicet. Quia illi manum extenderunt ad vetitum lignum, ideò Chriſtus arundinem in manu geſtauit. Quia pomum eis viſum erat bonum ad veſcendum, ideò os Chriſti ſputis repletum fuit & alapis. Quia Dei ſimilitudinem appetierunt, ideò Chriſtus fictâ genuflexione, velut Deus fictitius, adoratus eſt. Denique quod Adæ dictum? *Spinas & tribulos germinabit tibi terra:* Hoc multò veriùs ſenſit in ſe Chriſtus, & quidem in capite ſuo, quod non ſenſit Adam.

II. Baptizandus aquâ tingitur. Chriſtus ſanguine.

II. Baptizandus aquâ tingitur: Chriſtus ſanguine, & quidem filij Dei. Quia enim peccatum infinitatem aliquam contrahit à bono infinito offenſo, aquâ expiari non potuit, ſed eâ minimùm re, quæ homini eſt pretioſiſſima adeoque ſanguine & vitâ, præ quâ homo charius nihil habet, debuit. Vnde Apoſtolus ad Hebr. 9. *Sine ſanguinis effuſione non fit remiſſio.* Et quia ſanguis etiam humanus nullam ad peccati grauitatem habet proportionem, debuit infinita perſona, Dei ſcilicet filius, ſanguinem ſuum dare, ſi iuſtitiæ ad rigorem voluit ſatisfacere. En tibi lepram illam incurabilem, peccatum videlicet, quæ non ſanguine puri hominis, ſed ſanguine hominis Dei curanda fuit. Quam ob cauſam Iſaiæ quinquageſimo tertio, dicitur: *Nos reputauimus eum quaſi leproſum.*

III. Baptizandus totus immergitur aquis ter. Chriſtus in ſanguinem ſuum & dolores.

III. Baptizandus toto corpore (iuxta antiquam conſuetudinem) immergitur in aquam, & quidem trinâ demerſione. Idem Chriſto factum. Totus enim & toto corpore immerſus eſt in dolores, vt nullum ferè eius membrum doloris eſſet expers. Ceruix eius ſpinis perfoſſa eſt: oculi eius ringentia canum ora circum ſe vident: aures illuſiones audiunt & illud *aue Rex*; nares fœtorem ſputorum ſentiunt:

tiunt: os ſilentio premitur: genæ alapis verberantur; manus arundine turpantur: corpus ficta purpura. Hinc Pſal. 68. ait: *Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ vſque ad animam meam. Infixus ſum in limo profundi & non eſt ſubſtantia. Veni in altitudinem maris, & tempeſtas demerſit me.* Et hoc quidem trinâ vice. 1. in monte Olicti, cum ſanguineo ſudore perfuſus fuit. 2. in flagellatione toto vndique corpore cruentatus. Sed quia caput ibi non videbatur ſanguine tinctum, ideò 3. coronâ ſpineâ ipſum quoque coronatur, vt rurſum ſanguine è capite defluente per corpus baptizetur.

IV. Baptizato adhibētur & aliæ cæremoniæ, Chriſto varia ludibria.

IV. Huic accedunt & aliæ cæremoniæ. Baptizandus enim ſputo tangitur in auribus: Chriſtus in coronatione ſua conſputus eſt. Baptizatus veſte albâ induitur: Chriſtus primùm albâ ab Herode, poſteà à cohorti militum coccineâ indutus eſt. Baptizatus cereum ardentem accipit in manum: Chriſto datur arundo. Baptizato corona de floribus imponitur: Chriſto corona de ſpinis. Baptizatus ſalem guſtat: Chriſtus ſaltem irriſionem deuorare debet: *Aue Rex Iudæorum.* Vngitur baptizatus oleo: Chriſtus ſanguine ſuo per caput defluente: *ſicut vnguento in capite, quod deſcendit in barbam, barbam Aaron, quod deſcendit in oram veſtimenti eius.*

V. Baptizando nomen imponitur, Chriſto nomen hominis.

V. In baptiſmo nomen imponitur: Chriſto verò quale? *Ecce homo*, inquit Pilatus, dum Chriſtum ſpinis coronatum populo oſtendit. Verùm dic Pilate: qualis homo? Videtur ſanè Pilatus, quia Chriſtus adeò deformatus erat, explicare non potuiſſe, qualis homo eſſet: ſed quaſi in dubium reuocare, homóne eſſet an non. Quem enim appellaret? an Dei filium? at ne hominis ſpeciem habebat. An filium hominis? at tigridem potiùs referebat aut pantheram, ſanguineis maculis reſperſam. An IESVM, & ſaluatorem? atqui ſaluator appelletur, qui ipſe tam afflictus eſt? An Nazarenum & floridum? at quales flores vulnera? An Regem Iudæorum? atqui fabula potiùs & ludibrium Regis erat. Denique Chriſtus per Prophetam Pſalm. 21. negat ſe in eo ſtatu hominis ſpeciem habuiſſe: *Ego autem ſum vermis & non homo: opprobrium hominum & abiectio plebis.* Olim cùm pictoria ars adhuc noua & rudis eſſet; adſcribebant pictores ad ea, quæ pingebant: *Hoc eſt bos, illud equus, hoc arbor*, vt refert Ælianus lib. 10. var. hiſt. cap. 10. Chriſtus tam deformiter à Pilato eiuſque cohorte pictus fuit, vt addere debuerit: *Ecce homo.* Videte & obſtupeſcite, quouſque ſe demiſerit Dei filius; eouſque ſcilicet vt iam nec hominis ſpeciem haberet, aut nomen mereretur: ſed opprobrium fieret hominum. Vidit hoc in ſpiritu & lamentatus eſt Iſaias cap. 53. *Non eſt ſpecies ei neque decor.* Et *vidimus eum, & non erat aſpectus.*

VI. Habuit hunc baptiſmum ſemper præ oculis.

VI. Denique Chriſtus hunc baptiſmum ſuum toto vitæ tempore præ oculis ſemper habuit, clarè & perſpicuè ſecundum omnes circumſtantias; proinde non paſſionis tantùm tempore, ſed per totam vitam eius memoriâ cruciabatur. Hinc Marci 10. aſcendens Ieroſolymam ad paſſionem ſuam, ait: *Poteſtis baptiſmo, quo ego baptizor, baptizari?* Iam ergo priùs quam reipsâ pateretur, patiebatur in mente, prouidens ac ſentiens acriter imminentem ſibi paſſionem. Hinc toties in Euangelio, crucis, calicis & baptiſmi ſui mentionem facit, interim abſque dubio toties quaſi aquâ feruentiſſimâ perfuſus, & in agone poſitus. Vnde quod præuaricatoribus legis olim Deus minatus eſt: *Erit vita tua quaſi pendens ante te*, Deut. 28. verè etiam de Chriſto dici queat. Videbatur enim ſibi continuò in cruce quaſi iam ſuſpenſus eſſe & animam agere; quod indicat Tertullianus, qui ſic legit: *Erit vita tua pendens in ligno, ante oculos tuos, & non credes vitæ tuæ.* Saul Rex fortiſſimus quando audijt à Samuele ſuſcitato: *Cras tu & filij tui mecum eritis?* timore mortis ſibi prædictæ conſternatus, *cecidit porrectus in terram*, omnibus deſtitutus viribus. 1. Reg. 25. Chriſtus verò in Olíueti monte ex præuiſione mortis ſuæ, *procidit in faciem ſuam* & ſanguinem ſudauit. Interea tamen vehementiſſimè deſiderabat hunc baptiſmum ſibi accelerari. Hinc enim deſiderio illius accenſus exclamet: *Baptiſmo habeo baptizari, & quomodo coarctor, donec perficiatur!* Tametſi enim atrociſſima ſibi ferenda præuidebat, tanto nihilominùs amore ſalutis noſtræ flagrabat, vt huius comparandæ gratiâ, pœnas illas libenter & auidè ſuſciperet. Nimirum hic eſt ille amor, hoc amoris incendium, de quo Cant. vlt. dicitur. *Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam.* Hic eſt ille *exceſſus*, de quo in Transfiguratione Chriſti loquebantur Moyſes & Elias cum eo. Exceſſus nimirum amoris, quo ſe propter nos non abluere tantùm aquis tormentorum, ſed immergere totum voluit.

§. III. Coronatus vt Victor.

1. *Chriſtus victor.*
2. *Commeruit plures coronas.*
3. *Accepit à Synagogâ ſpineam.*

Nihil vulgo notius eſt, quàm victores ſtrenuos condecorari varijs coronis. Quare hoc etiam titulo Seruatorem noſtrum fuiſſe coronatum aſſerit S. Ambroſius in c. 23. Lucæ: *Corona de ſpinis*, inquit, *capiti Domini annexa oſtendit, quòd de peccatoribus mundi tanquam ſæculi pœnis triumphalis Deo gloria quæreretur.* Et S. Hilarius in Matthæum: *Peccatorum eſt aculeus in ſpinis, ex quibus Chriſto victoriæ corona contexitur.* Similiter Iſidorus Peluſiota lib. 1. epiſt. 95. *Spineâ coronâ*, inquit, *vt victor redimitus eſt.* Sed quæramus, quomodo victor fuerit; quas meruerit coronas, & quas acceperit.

I. Victorem fuiſſe Chriſtum audimus ab ipſomet, Ioan. cap. 15. *Confidite, ego vici mundum.* I. Chriſtus victor.

1. Dæmonis. *dum.* Vicit enim 1. Dæmonem non modò in deſerto tentantem, ſed alibi paſſim homines obſidentem ac torquentem; ſiquidem ipſi cum maieſtate imperauit, os occluſit: vt homines desereret, potenter mandauit; ſupplices ſibi fecit, quo modo Dauid deuicit vrſum & leonem, percutiendo eos, & eripiendo illis oues ſuas. Adhæc Dæmon hoc vnum moliebatur, vt Chriſtum concitaret ad ſe defendendum, & vindictam de Iudæis ſumendam, vel vt miracula coram Herode ad oſtentationem faceret, vel vt ſaltem impatientiæ ſignum aliquod daret: quemadmodum & eo fine vexauit Sanctum Iob. Adhibuit ergo quidquid eum cruciare poterat, & quæ maximè penetrant, illuſiones, ſannas, contumelias, deriſiones; quibus vel ipſe Samſon motus eſt ad ſumendam de hoſtibus vindictam, nec non & Dauid manſuetiſſimus alioquin ad vlciſcendum ſe de improperio Nabal. Verùm Chriſti erga nos amor hæc omnia ſuperauit. Nam ſi ſe defendiſſet, vel miraculo ſuam diuinam maieſtatem monſtrâſſet, mortem ſuam impediiſſet, ſicque de ſalute noſtrâ actum fuiſſet. Aut enim aries hærens cornibus inter vepres mactandus erat, aut Iſaac. Geneſ. 22. Vita ipſius erat noſtra mors: mors eius vita noſtra. Huc ſpectat, quod S. Athanaſius in ſerm. de cruce & paſſ. ſcribit: *Miraculum*, inquit, *nouum & incredibile, quem per ludibrium ſubſannationemq́; pulſabant, ei triumphalia addiderunt ornamenta, coccineam chlamydem, coronam ſpineam & calamum. Nam tametſi ea, quaſi per contumeliam agebant, efficiebant tamen inde vt ab eo latenter ſpoliarentur Dæmones. Cùm enim ſanguine terra per Diabolum funeſtata & multis vndis cruoris eſſet imbuta & vbique ſpinæ ob exsecrationem miſcerentur, & hoc chirographum nactus inimicus noſter omnes inuaderet, & tyrannidem in omnes, vt in ſubiectos ſibi exerceret: eâ de causâ cùm eum omnibus ſpoliâſſet Dominus, hoc genere veſtimenti indutus ad mortem proceſſit, vt oſtenderet victoriam de morte non temerè ſed pro noſtrâ ſalute partam eſſe. Geſtabatq́; in coccineâ chlamyde ſpeciem ſanguinis, ſpinaſq́; in corona & chirographum in calamo: quo inſtrumento iam olim nos Diabolus arti ſuo rationibus inſcriptos habebat, vt vnà cum morte iſta ſimul demoliretur, & rerum naturam ab illis malis purificaret, & pro ſpinis lignum vitæ largiretur vtendum, & pro ſanguine peccatorum, ſuo ſanguine & terram & omnes emundaret. Ideò enim noſtrum ſanguinem geſtans in veſte coccineâ ſuum omninò ſanguinem in terram profudit. Vnde factum eſt vt in eâ pro ſpinis bona, & vita repullulaſcerent.*

Trip. in Paraſceue C. 6. p. 2. D.

2. Peccati. 2. Vicit peccatum, remittendo, exterminando: à ſe omnem etiam peccati ſuſpicionem amoliendo; quibuſcumque etiam ſanitatem corporis impertijt, ijs & ſanitatem animæ (vt communiter ſentiunt) contulit & quacumque in domo velut amicus receptus fuit, ei ſalutem & gratiam reliquit. 3. Mortem; reſuſcitando mortuos, ſanando omnes ægros: ipſam ſponte & fortiter amplectendo eique obuiando. 4. Mundum eiuſque pompam, voluptates, honores, opes ſpernendo & contemptui exponendo. Et hæc omnia non cum exercitu, non ſignis & armis militaribus, non fundendo ſanguinem niſi proprium: & in hoc ipſo vicit ſpeciatim Iudæos, non modò agendo; vti ſapientiâ ſuâ confundendo, è templo eijciendo, verbo vno in horto proſternendo; ſed etiam patiendo, dum plus cruciatuum pro ſalute humanâ tolerare paratus erat, quàm ipſi inferre poterant. Deinde dum tandem ipſi manus dare eique ſe ſubmittere, aut extremum perire debuerunt. Spinæ erant Gentiles & Iudæi, aſperi moribus & horridi, quos tamen conuerſos in coronam gloriæ ſibi efformauit.

3. Mortis.

4. Mundi.

II. Commeruit plures coronas. II. Commeruiſſe verò non vnam ſed plures, facilè oſtendimus. Varias Romani coronas varijs donabant victoribus. 1. Triumphalem ei, qui nô minùs quàm 5000. hoſtium vnâ in acie occidiſſet, Chriſtus non 5000. ſed quinque Duces potentiſſimos ſeu exercitus integros proſtrauit. Dæmonem, Mundum, Peccatum, Mortem, Infernum. Inſuper & nobis vires hos omnes debellando ſuo ſanguine comparauit.

1. Triumphalem.

2. Obſidionalem. 2. Obſidionalem ei, qui vrbem vel exercitum ab obſidione liberâſſet. Quàm arctè nos obſeſſi à poteſtate tenebrarum fuimus! Certè nulla neque humana neque angelica vis ab eâ obſidione eripere nos poterat. Chriſtus *eripuit nos de poteſtate tenebrarum*, inquit Apoſtolus ad Col. 1.

3. Ciuicam. 3. Ciuicam ei, qui ſeruâſſet in prælio ciuem aliquem. At quot ciues periclitantes ſeruauit Chriſtus? Quot à morbis, miſerijs, Dæmonibus liberauit! quot à peccatis abſoluit! Nónne adulteram à lapidatione eripuit! nónne diſcipulos ſuos in Olueto, vnà cum ipſo quaſi in prælio conſtitutos ſeruauit, vt illæſi abire poſſent? Denique nos omnes à tyrannide Dæmonis, ab Idololatrijs & peccatis alijs per baptiſmum & pœnitentiam liberauit.

4. Muralem. 4. Muralem ei, qui primus hoſtilia inſcendiſſet mœnia. Atqui Chriſtus omnium primus regnum Satanæ inuaſit, eum eijciendo & torquendo: primus & ſolus Limbum patrum occupauit & deſtruxit, captiuoſque inde eduxit. Purgatorium eâdem expeditione, vt volunt multi, expoliauit: denique cœli portas tamdiu clauſas primus omnibus reſerauit.

5. Caſtrenſem. 5. Caſtrenſem ſeu vallarem ei, qui primus in hoſtium caſtra pugnando irrupiſſet. Atqui Chriſtus primus in fortis armati caſtra, quæ in pace is poſſidebat, inſilijt, eumque armis ſuis ſpoliauit, & captiuos ab eo detentos libertati reſtituit.

6. Naualem. 6. Naualem ei, qui primus in hoſtiles naues tranſilijſſet. Idem fecit Chriſtus, non ſolùm imperans mari & fluctibus, ſed etiam Dæmonis tentationibus, ne ſæuire poſſent.

III. Accepit à Synagogâ ſpineam. III. Sed quæ coronæ huic Victori noſtro datæ à Synagogâ? non aurea, non argentea, non florea, non frondea, ſed ſpinea. ô ingratam ſynagogam! Sanè Victores, qui hoſtilem exercitum debellâſſent, pro re bene geſtâ ſummo triumphi honore condecorabantur olim apud Romanos, & imponebantur, 1. currui triumphali ornatiſſimo. 2. coronam è lauro in capite geſtabant. 3. purpurâ induebantur fulgente,

gente,

gente auro intextâ. 4. Armillas aureas in digitis, & 5. ramum lauri in manibus ferebant. 6. ſpectatores vndique confluentes eis applaudebant & laudes accinebant.

At videte quem triumphum adornet Chriſto, tanto Victori, Synagoga. 1. In locum altiorem & theatrum ſed inſame, ſupra truncum vel lapidem eleuat, vt omnibus conſpicuus omnium fieret deridiculum: pro purpurâ veſtit vili & obſoletâ coccineâ chlamyde: pro coronâ aureâ dat & capiti eius infigit ſpineam acutiſſimam: pro armillis funes, quibus manus eius immitiſſimè colligatæ tenebantur; tamdiu & tam ſtrictè: pro ramo lauri dat in manus arundinem: pro applauſu & laudibus dat ſputa, alapas, fictas genuflexiones & ſcommata. En tibi mercedem, quam rependit mundus benefactoribus ſuis, Synagoga Chriſto, patri patriæ ſuæ. Sed nimirum Chriſtus noluit mercedem pro beneficijs ſuis accipere à mundo, quemadmodum & Abraham à Rege Sodomorum pro obtentâ victoriâ & recuperatâ prædâ ne filum quidem vnum, Gen. 14. quin potiùs iniurias, verbera & contumelias pro mercede computauit, ſciens in altero primum ſæculo requirenda eſſe benefactorum præmia: in hoc verò optandum potiùs vt benefacta noſtra iniurijs compenſentur, vt tanto maiori præmio afficiantur in cœlo. Contigit hoc Chriſto, contigit Apoſtolis eius, qui poſtmodum mundum è tenebris in lucem eduxerunt omnibuſque bonis cumularunt, tandem diris ab eo ſupplicijs enecti ſunt: contigit hoc martyribus, alijſque pijs. Idem optandum nobis. Romæ olim victoribus quadrigâ certantibus datum fuit abſynthium pro præmio ſeu corona, quòd ſtomachum corroboret, adeoque in ſanitatem, teſte Plinio lib. 27. cap. 7. Quid hoc? abſynthium amarum dare victori pro coronâ? Nimirum vt inde corroboratus plures alias & maiores victorias ſibi comparet. Idem nobis optandum; ſiquidem & hoc Chriſto contigit. Quare illi, qui dixerunt Sap. 2. *Coronemus nos roſis, antequam marceſcant*, turpiter errârunt, vti fatentur ipſi poſteà in inferno poſiti. Sap. 5. *Ergo errauimus à viâ veritatis.* Nos igitur cum S. Catharinâ Sen. arripiamus hîc non coronam de floribus, ſed de ſpinis, eamque imponamus nobis, vt poſt ſpinas ibi coronemur roſis. Præiuit ad hoc exemplo ſuo S. Agapitus Martyr, cùm non plurium quàm 15. eſſet annorum, & capiti eius prunæ ardentes imponerentur. Memor enim ſpineæ coronæ Chriſti exultans aiebat. *Parum eſt in terrâ caput aduri; coronandum in cælo. Quàm decorè corona gloriæ ornabit caput afflictum pro Chriſto?* Vt in eius Actis. Idem cogitemus & nos.

§. IV. Coronatus vt Rex.

1. *Quis eſt qui ſic coronatur.*
2. *Quomodo coronatur.*
3. *A quibus ſic coronatur.*
4. *Quæ cauſa huius ſupplicij.*
5. *Quomodo hæc pertulit.*

Si cui mortalium corona debetur, Regibus debetur. Eſt enim corona ſymbolum cumuli bonorum, opum, potentiæ, dignitatis, regni, gloriæ, fœlicitatis, victoriæ, triumphi. Quauis ob cauſam mos erat omnium gentium, Reges coronare. Huc reſpexere improbi Iudæi, & barbari illi milites, qui coronam ſpineam Chriſto vel procurauere, vel impoſuêre. Regem inaudierunt, ſed quia nihil regium in eo apparebat, fictâ è ſpinis coronâ corunare eum & deludere voluerunt: ſed videamus hunc mirum ludum.

I. Quis eſt, qui ſic coronatur ſpineâ coronâ alijſque ludibrijs? Veriſſimus & legitimus Iudæorû Rex, ſic appellatus à Zachariâ cap. 9. *Ecce Rex tuus venit tibi.* ſic vocatus & adoratus à Magis, qui etiam quâ homo duplex habuit regnum in terris, habetque adhuc: Primum ſpirituale in animas, ſcilicet Eccleſiam, quam in Iudæâ inſtituit ac gubernauit initio per ſemetipſum, poſteà per Petrum eiuſque ſucceſſores ſuos Vicarios. Alterum phyſicum ſeu mundanum, quod habuit in omnes Reges terræ, ſaltem quoad ius, licet actu id non adierit: & hoc triplici titulo. 1. quà Dei filius. 2. quà homo Deo vnitus, ſeu ratione vnionis hypoſtaticæ. 3. quà redemptor. Vt enim Godefridus Bullonius iure merito ab omnibus Rex Ieroſolymæ renunciatus fuit, quia ciuitatem occupauit: ita Chriſtus mundi Rex, quem redemit & ſanguine ſuo acquiſiuit. Adhæc debebatur illi regnum, ratione dignitatis ex iure diſtributiuo. Nam ſi in Regem eligi debet, ſapientiſſimus, potentiſſimus, ditiſſimus, nobiliſſimus, clementiſſimus, iuſtiſſimus; certè ipſe ſuis dotibus omnes mortales infinitis modis ſuperauit. Quis illo ſapientior, qui diuina & humana, cœleſtia & terreſtria, aperta & occulta omnia intellexit? quis illo potentior, qui ventis & mari imperauit, immundos ſpiritus compeſcuit, ligauit, fugauit, cruciauit? morbos omnis generis ipſamque mortem faceſſere coëgit? cohortem integram vno verbo proſtrauit? quis illo ditior, qui pauculis panibus paſcere aliquot millia hominum potuit, proinde ex aëre panes fecit, parique facilitate aurum & argentum potuiſſet: piſces quotquot voluit, cepit? quis eo nobilior, qui de ſtirpe Dauid fuit? nihil eò clementiùs, nihil & iuſtius. Multis ergo titulis debebatur illi regnum & quidem totius mundi; ſpeciatim verò regnum Iudæorum, cuius erat Meſſias.

I. Quis eſt, qui ſic coronatur?

II. Sed iam ſecundò quomodo tractatur hic Rex à ſubditis? quomodo inauguratur? Quatuor potiſſimùm ornamenta Regem decent: corona aurea, purpureum paludamentum ſceptrum regium, honor & reuerentia à ſubditis exhibenda. Hæc omnia exhibentur Chriſto veriſſimo Regi, ſed ficta, ludicra, probroſa & dira; poſtquam is diriſſimè ad internecionem penè cæſus fuiſſet, corona imponitur ſpinea tamquam Regi miſerrimo & calamitoſiſſimo, ſanguine perfuſo: illi, inquam, qui in cœlo perfruebatur ſummâ beatitudine, & qui ſuo aſpectu beabat ac recreabat omnes Angelos, delectabat ipſum patrem ſuum æternum. Chlamys induitur non purpurea, ſed velut Regi pauperrimo coccinea, quæ purpuram

II. Quomodo coronatur.

quidem

quidem referebat, longè tamen vilior erat; tincta ſanguine vermiculi rubri, qui innaſcitur grano tinctorio; quia nimirum eò redactus erat, vt iam vermi potiùs quàm homini ſimilis eſſet: & hæc induitur illi, qui cœlum ſtellis, arbores folijs & fructibus, prata floribus, aues plumis, cætera animalia pellibus, hominem veſtibus tegit & defendit: pro ſceptro ei datur arundo viliſſima & vacua, quaſi Regi inaniſſimo & imbecillimo, qui nec glebam poſſideret, nec canem abigere aut edomare poſſet; illi, inquam, qui *tribus digitis appendit orbem terrarum*, qui *implet omne animal benedictione*, & cuius *regnum eſt aeternum, ante quem columna cæli tremiſcunt, coram quo curuantur, qui portant orbem*; *in cuius conſpectu mundus totus gutta ſolùm roris antelucani eſt*; qui verbo aut nutu vno omnes aduerſarios ſuos proſternere & in abyſſum trudere poterat. Honor & reuerentia ei exhibita non erant, niſi ſputa, alapæ, fictæ genuflexiones, probroſæ ſalutationes, deriſiones, quaſi eſſet non Rex, ſed homuncio omnium viliſſimus, contemptibiliſſimus, qui tamen erat *figura & ſplendor patris, ipſi æqualis, in cuius faciem deſiderant Angeli proſpicere, Rex Regum & Dominus Dominantium.* Et hæc omnia coram Iudæis, hoſtibus infenſiſſimis, qui vt viderunt eum tam miſerè affectum, non tamen vllâ commiſeratione moti ſunt, ſed magis magiſque exacerbati velut canes rabidi in eum exclamârunt: *Crucifige, Crucifige.* Prorſus ſicut canes eùm quem oderunt, nec conſpectum eius ferre poſſunt, quin ſtatim in eum latrent denteſque exerant. Vidi canem, qui vel audito nomine hominis, quem oderat, mox iram & rancorem ſuum latratibus oſtendit. Quod etiam Iudæi fecerunt. Cùm enim audiunt Pilatum dicentem: *Ecce Rex veſter.* Mox illi exclamare & latrare: *Tolle, tolle, crucifige*: vt veriſſimè de illis dixerit per Pſalmiſtam Dominus: *Circumdederunt me canes multi.* Pſalm. 21. Quis, quæſo, tale ſpectaculum vnquam vidit? Quis enim ſi vel parum aliquid hominis habet, afflicti non miſeretur, etiam hominis rei & mali? Solent certè ipſi actores, cùm reum puniri in corpore vident, vitam ei precari: ſpectatores condolere ijs, qui ſupplicijs afficiuntur: malefactoribus Magiſtratus pœnas mitigare: ipſi lictores & carnifices ſolari & animare miſeros. At Chriſto afflictiſſimo nemo eſt qui condoleat ex tanto numero; quin imò omnes ei inſultant, & ſpinas ſuis ſannis profundiùs infigunt. Quis audiuit talia horribilia!

III. A quibus ſic coronatus

III. A quibus ſic coronatur, & illuditur? 1. qui hoc probrum ei procurârunt, fuerunt primarij Iudæorum, Principes ſacerdotum, Scribæ & Phariſei; qui plus alijs illuminati & edocti agnoſcere eum pro Rege ſuo debebant: qui authoritate ſuâ populum euerterunt, vt contra conceptam iam de Chriſto honorificam exiſtimationem ſubitò mentem mutaret, & pro nequiſſimo haberet, quem priùs pro ſanctiſſimo, imò prophetâ magno & Dei filio habuit. Fuerunt illi, qui à Chriſto eiuſque patre in cathedras exaltati & donis multis cumulati fuerant. Fuerunt illi, quorum honori Chriſtus ſtuduit, mittendo ad eos leproſos: quorum vulnera ſanare, quoſque ſicut gallina pullos ſuos, toties ſub alas ſuas congregare conatus fuit: qui denique ipſius gens & fratres, ac poſtremum, creaturæ, ſubditi & mancipia erant. 2. Qui hunc ludum cum ipſo luſerunt, erant milites barbari, crudeles viliſſimi. Quis autem non aſperiùs fert iniurias à viliſſimis homuncionibus ſibi irrogatas?

IV. Quæ cauſa huius ſupplicij?

IV. At quæ cauſa huius ſupplicij? quomodo id commeruit Chriſtus. Nam 1. ipſa innocentia fuit, adeò vt nec peccare poſſet vel minimùm. Ipſi eius hoſtes nullum ei peccatum poterant obijcere, ſed nec in eum confingere. *Qui iniquitatem non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius.* Iſaias 53. 2. ſummus gentis ſuæ benefactor, & pater patriæ fuit. De cœlo in Hebræorum terram propter ipſos primò venit, vt eos aberrantes viam cœli doceret, exemplo ſuo duceret & ad ſequendum alliceret atque animaret, beneficijs & miraculis innumeris ſibi deuinciret, pro quibus ſanguinem fundere & vitam ponere ſtatuit.

At Regnum affectauit & Chriſtum Regem ſe aſſeruit, aiunt. Calumnia eſt iſta. Coniuratus à ſummo Pontifice, verum eſſet Chriſtus; aſſeruit. A Pilato verum Rex eſſet, aſſeruit; ſed eo ſenſu, quo Iudæi per Regem Iudæorum intelligebant Meſſiam: non quo nequiter calumniabantur affectari ab ipſo regnum terrenum; vnde mox Pilato ſe explicuit, quod non eſſet *Rex* in hoc ſæculo. Deinde, quando Iudæi poſt miraculum panum, rapere eum volebant & Regem conſtituere, nónne ipſe fugit? Rurſum eccur iſti ciues Ieroſolymitani ingredientem in ciuitatem *Regem* appellârunt? nónne ex oraculo prophetico? Denique quid apparuit in Chriſto, quod Regem aliquem terrenum, vel regni inſidiatorem ſaperet? Vbi eius diuitiæ? vbi palatium? vbi regnum! vbi ſatellites? Nónne hoc Pilatus eis inculcat, dicens: *Ecce Rex veſter?* q. d. ſtulti! quomodo hunc Regem metuitis? quid in ipſo regium?

V. Quomodo hæc pertulit.

V. Et has tamen omnes iniurias quomodo pertulit hic Rex ſummus & veriſſimus? Æquiſſimo, fortiſſimo, pacatiſſimo animo: Non de iniuria proteſtatus, non de inhumanitate conqueſtus, non vindictam minatus eſt: nihil relaxationis petijt, non calumnias refutauit, non beneficia exprobrauit, nihil oblocutus eſt, qui ſummo iure ſummâque potentiâ omnes repente poterat opprimere. Deus bone! quis hoc in mundo non dico Rex, ſed vel cordatus homo vnquam tolerâſſet? Sed nimirum voluit Dominus heroicum patientiæ & fortitudinis exemplum nobis præbere, vt ſequamur veſtigia eius. Vidit etiam has iniurias ſibi à Chriſtianis aliquando compenſandas, pro coronâ ſpineâ imponendam auream charitatis: pro coccineâ veſte purpuream ſanctitatis & caſtitatis: pro arundineo ſceptrum ferreum conſtantiæ & martyrij; pro ſputis & alapis, honorem & reuerentiam.

§. V. Coronatus vt victima.

1. *Aliena expiauit peccata.*
2. *Ligatus eſt.*
3. *Coronatus eſt ſpinis.*
4. *Immolatus à Sacerdotibus.*
5. *Deſtitutus omni lætitiâ & conſolatione.*

EOuſque deuenére olim homines, vt coronæ, quæ olim teſte Plinio l. 16. cap. 4. ſoli Deo dabantur, poſtea etiam beſtiis, quæ Diis immolandæ erant, imponerentur; vt teſtatur ibidem Plinius, & atteſtantur Acta Apoſtolorum ca. 14. de Lyſtrenſibus, qui Paulo & Barnabæ ſacrificare velut Dijs cupientes, adduxerunt tauros & coronas, h. e. tauros coronatos. Bene ergo ex hoc etiam capite Chriſto impoſita eſt corona, quia pro humano genere victimam eſſe voluit; ac niſi ſimul Deus fuiſſet, ſufficiens pro peccato hominum non fuiſſet. En quouſque ſe demiſit Deus noſtræ ſalutis cauſa! Eouſque vt iumentum quaſi & victima fieret. Sed quo modo & honore victima hæc excepta ſit, videamus.

I. Aliena expiauit peccata.

I. Victima non ſua, ſed aliena expiat peccata. Quid enim v. g. commiſit vel committere potuit ouis, vitulus aut hœdus, vt pro populo mactari & immolari deberet? Sed parum eſt, pecudem pro homine mactari; at hominem innocentem pro nocentibus mactari, hoc commiſeratione dignum, & tantò magis, ſi ipſe ſe ſponte ſuâ ad hoc offerat ex charitate, vti Chriſtus Dominus fecit. Vidit is quantam ſtragem edere deberet iuſtitia diuina in humano genere, peccatis & pœnis obnoxio; ergo vt innumeros reos ab imminente ſibi gladio eriperet, ipſe ſuam ſupponere ceruicem voluit. Magni æſtimârunt Romani M. Curtij, primæ nobilitatis adoleſcentis, amorē erga patriam, quādo ad ſaturandum atque implendum, qui Romæ exortus erat, hiatum terræ ſeſe ſponte demiſit. Populus enim in oſtenſionem debitæ gratitudinis, & honoris gratiâ, dona varia & fruges ſuper ipſum certatim iniecerunt; vt eſt apud Val. Max. l. 5. c. 6. Quid nos iam debemus Chriſto, Dei filio, qui, vt hiatum inferni, exitium nobis minantem, clauderet, vltrò amore noſtrî in mortem inſilijt! Sanè Hebræi quando in captiuitatem ducebantur, & in via multis iniuriis affecti velut pecora ceruicibus minabantur, grauiter id ferebant, exiſtimantes ſe maiorum ſuorum, non propria peccata luere. Vnde Thr. 5. aiunt: *Patres noſtri peccauerunt & non ſunt: & nos iniquitates eorum portauimus*; cùm tamen & ipſi rei eſſent. Quanto potiori iure poterit queri Chriſtus ac dicere: Subditi mei, creaturæ meæ, maiores mei, & qui poſt me erunt, *peccauerunt & non ſunt*, & ego iniquitates eorum porto; iuxta id Iſa. 53. *Verè languores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit.*

II. Ligatus eſt.

II. Ligari & adduci ad oſtium tabernaculi debebat, Leuit. 1. Sic etiam Abraham immolaturus filium ſuum priùs alligauit. Geneſ. 22. ne motum aliquem inuoluntarium & ſacrificio indecentem ederet. Pari modo Chriſtus immolandus vinctus eſt, & arctè quidem funibus conſtrictus. Pecudes ligantur in cornibus, adeoque ſine dolore & dedecore. At Chriſtus ligatus fuit in manibus, pari dolore & dedecore, difficilè enim hoc ferunt animi generoſi. Vnde S. Bernardus tract. de paſſione capite quarto. *Bene quidem Rex*, inquit, *cùm percuſſus humanâ ſagittâ peteretur, vt ſe ligari permitteret, donec exſcinderetur; quia leuiſſimo motu mortem poſſet incurrere: Non decet, inquit, vinciri Regem. Libera ſit Regum, ſit ſemper ſalua poteſtas.* Sanè Samſon quando amore patriæ ſuæ perſuaſus tradidit ſe ligandum & dandum in manibus Philiſthæorum, vbi eos vidit vociferantes ſibi occurrere, non ferens eorum inſultationes, rupit vincula & correptâ mandibulâ aſini percuſſit ex eis mille viros. Iudicū decimoquinto. At verò Chriſtus amore noſtrî & vinciri ſe permiſit, & vincula rumpere noluit, cùm facillimè poſſet; ne nos vinciremur & ad macellum duceremur. Si enim ipſe in paſſione ſuâ vel parum ſe mouiſſet, defendendo ſe, ipſe quidem ſaluus fuiſſet, nos autem periſſemus.

III. Coronatus ſpinis.

III. Serto coronabatur ex frondibus facto; verùm Chriſtus ſerto è ſpinis confecto coronatur, quaſi bruto deterior & vilior ſit. Hic iam apparet aries ille cornibus hærens inter vepres, quem pro filio ſuo immolauit Abraham, Geneſis vigeſimo ſecundo, Chriſtum deſignans ſpinis coronatum, & pro hominibus immolatum. Nihil doloris ſenſit aries ille ex vepribus; (quid enim cornua & duriſſimum caput eius ſentirent?) at non ita Chriſtus, qui nimiùm quantùm ſenſit ſpinas. Quid? leonem non ſemel legitur edomuiſſe & ad hominum opem implorandam coëgiſſe ſpina vnica pedi eius infixa, quid igitur doloris ſenſiſſe putamus Dominum ex tot ſpinis?

IV. Immolatus à ſacerdotibus.

IV. Sacerdos ponebat manus ſuper caput hoſtiæ, indicans ſe peccata populi imprecari hoſtiæ & pœnam à populo in eam transferre. At verò Chriſto Domino primò ſacerdos ſummus Caiphas, deinde omnes Sacerdotes & Seniores, denique omnis populus ab eis peruerſus impoſuére manus, omnia peccata ſua & commeritas pœnas ipſi imprecantes & imponentes clamando: *Reus eſt mortis, tolle, crucifige.* Non erat in tanto populo vel vnus, qui pro Chriſto ſtaret. En tibi ficum illam ſterilem, ante paucos dies maledictam, in qua nec vnam quidem ficum eſuriens reperit Dominus. Acceſsére deinde milites, qui ei coronam ſpineam frequentatis ictibus profundiùs infixerunt, inſuper & alapas in faciem addiderunt. Auxerunt Chriſto dolorem ipſi eius diſcipuli, quorum alij diſperſi & in ipſo ſcandalizati erant, alius negauit, alius ſe ſuſpendit. Auxit etiam, tametſi inuita, ſanctiſſima eius mater, quam gladio doloris, ſui causâ, transfixam ſciebat, & cum grandi compaſſione ſentiebat. Sed quod maximè ſenſit Chriſtus, & profundiſſimè infixit illi ſpinas, erat præuiſa tot hominum ingratitudo, qui

ex

ex paſſione eius, nihil fructûs accepturi, ſed grauiùs ſe vulneraturi erant.

V. Deſtitutus omni lætitiâ & conſolatione.

V. Nec oleum, nec thus addi ſacrificio pro peccato voluit Deus, Leuit. 5. cùm tamen ea in alijs requireret ſacrificijs. Chriſtus hoſtia pro peccato fuit: quare & oleo & thure deſtitui debuit. Oleum, lætitiam & conſolationem, thus, odorem bonæ famæ ſignificat. Vtroque caruit Chriſtus ſpinis coronatus. Nam 1. omni ſolatio & patrocinio in tanta ciuitate tantoque hominum confluxu deſtitutus, & ſolus in cohorte militum velut agnus inter lupos derelictus fuit, etiam ab ipſo Patre ſuo cœleſti, quin & à ſeipſo, ita vt animæ eius beatitudo tunc ſenſitiuam eius partem nihil afficeret aut

Famâ quoque & exiſtimatione.

ſubleuaret. Deinde in illo deriſoriæ coronationis ludibrio omnem ſuam famam & exiſtimationem, tantâ priùs in æſtimatione habitam, coram Iudæis & Gentilibus amiſit, adeò vt iam pro nefario, & ſceleratiſſimo reputaretur, qui priùs habebatur ſanctiſſimus: iam nihil ampliùs poſſe, nihil ſapere videretur; qui priùs *Propheta magnus* & *Rex Iſraël* vocabatur; iam cum nemo tangere vellet, ſed omnes horrerent; qui priùs certabant inter ſe, vt vel veſtem eius tangere poſſent, quique paruulos ſuos, vt eis manus imponeret, ipſi offerebant.

Supereſt vt nos huic ſanctiſſimæ victimæ, pro nobis tam beneuolè ſeſe offerenti tamque indignè habitæ gratos exhibeamus. Audiuimus quid M. Curtio fecerint Romani, qui omnis generis munera ad ipſum iniecerunt in hiatum, ſed quid hoc iuuabat? Nos ſacrificium ſacrificio, victimâ victimæ compenſemus. Dedit ſe nobis Chriſtus, demus nos ipſi quoque. *Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus, cor contritũ & humiliatum Deus non deſpicies.* Hoc eſt, quod à nobis petit: *cor contritum & humiliatum*. Sed quia hoc ipſum abſque Dei auxilio acquirere non poſſumus, dicamus cum S. Auguſtino: *Da quod iubes, & iube quod vis.*

§. VI Coronatus vt Conuiua.

Qui conuiuæ cibi? qua vina?
1. Spinea corona.
2. Veſtis coccinea.
3. Arundo in manum data.
4. Alapa innumera.
5. Sputa in faciem eius congeſta.
6. Deriſio, ficta adoratio & ſalutatio.

Illuc vſque deuenére coronæ, vt etiam conuiuæ apud gentes, quemadmodum apud Hebræos ſympoſiarchæ (vt colligitur ex Eccleſiaſtici cap. 32.) geſtarent coronas. Id quod etiam inualuit apud Germanos nobiliores, vt in circularibus conuiuijs, qui ſocios inuitare & conuiuio excipere deberet, coronâ priùs impoſitâ ad hoc admoneretur. Paſſio Chriſti Domini conuiuium quoddam fuit. Ipſe enim Chriſtus appellat eam *Calicem*, ſibi à Patre propinatum: *Calicem quem dedit mihi pater non vis vt bibam illum?* ait Petro Ioan. 18. Ieremias verò Thre. 3. opprobria paſſionis eius comparat cum cibis ſeu lauto conuiuio. *Dabit percutienti ſe maxillam: ſaturabitur opprobrijs.* Coronam igitur geſtare debuit. Sed quale conuiuium? qualis corona?

Qui cibi? quæ vina huius conuiuæ? Omnis generis cruciatus & dolores, contumeliæ & opprobria: alia cum alijs commutata & ſibi ſuccedentia: colaphi, falſa teſtimonia, criminationes, deriſiones, flagella, ſpinæ, ſputa, alapæ, cachinni, fictæ adorationes & ſalutationes; poſt quæ ſecuta crux, fel, acetum, probra, ſitis, mors, lancea. Quid mirum ergo ſi in monte Oliueti orauit Dominus, vt calix hic ab ipſo tranſiret, in quo tot venena & mortis ac dolorum inſtrumenta vidit ſibi exhaurienda? Petrus certè cùm in ſomnio offerrentur ei omnis generis quadrupedia & ſerpentia manducanda, abhorruit &: *Abſit Domine*, inquit; Actor. 10. Neque verò ad hæc tam horrida fercula ſumenda quidquam condimenti appoſitum fuit, quale poſteà in tormentis ſuis ſenſere SS. Martyres, nulla conſolatio à quoquam ei ſubminiſtrata fuit. Verùm ſolos hîc contemptus in coronatione Chriſto illatos videamus.

Qui conuiuæ cibi? quæ vina?

I. Spinea corona.

I. Primus ergo cibus erat ſpinea corona. Si ſtraminea corona honeſto viro imponeretur, quantæ id ſibi ignominiæ duceret! At quid vilius ſpinis? quis honeſtior ipſe Deo? Illi, qui creauit aurum, argentum, gemmas, vniones, flores & omnem mundi pulchritudinem, nihil aliud pro ornatu datur, quàm quod habetur in mundo contemptiſſimum. Pro ignominia haberet & grauiter plecteret Rex, ſiquis eius coronæ vel vnam vitream gemmam inſereret, vti faſſus eſt Arcadius Imp. S. Chryſoſtomo, apud Metaphr. in vita. Alexander M. nautam, qui ipſius diadema in mare delapſum, natando apprehendit & capiti ſuo impoſitum attulit, capite mulctauit, teſte Gregorâ. En mortalis Rex ferre non poteſt, vt ipſius pileum plebeij hominis caput tangat, & Rex Regum immortalis ferre debet, vt fictitia è ſpinis corona ipſius verticem dedecoret?

II. Veſtis coccinea.

II. Veſtis coccinea, fictam purpuram referens. Perſarum Regis veſtem ſi vel laceram & donatam ſibi quis induiſſet, capite luebat, vt refert Plut. in Artax. At hîc veſtis lacera & contempta ipſi cœli & terræ Regi inducitur. Memini cuidam, qui per alchymiam ficto auro deluſerat Principem, patibulum extructum fuiſſe, auro fictitio obductum ad maiorem eius confuſionem. Quæ confuſio Chriſto veriſſimo ac ſummo Regi fuit, fictitiâ indui purpurâ? Quis honeſtus ferret ſibi notam hominis ſtulti ad veſtem ſuam aſſui?

III. Arundo in manum data.

III. Arundo in manu eius; quam ipſe Chriſtus apprehendere & ſuſtinere manu ſuâ adeoque ſpectatoribus ſuam ipſe inanitatem, ſtultitiam, præſumptionem, oſtentare & deridendam proponere, ad maiorem ſuam confuſionem debuit. Auxit confuſionem, quòd ſubinde milites arundinem è manibus eius eripiunt eaque ſpineam coronam capiti eius altiùs intrudunt aut percutiendo infigunt, rurſumque in manus eius tenendam reponunt, ita vt in-

vt inſtrumenta ignominiæ ſuæ ipſemet geſtare & ſubminiſtrare ſuis deluſoribus cogeretur. Quis audiuit talia vel maximorum ſcelerum reo fieri? Durum fuit leproſis præceptum in Leuit. 13. quo tenebantur ſeipſos ſordidos ac contaminatos clamare. At vitium id naturæ fuit, non voluntatis. Chriſtus tenendo & præferendo arundinem pro ſceptro, vanum ſe ac fictitium Regem, imò regni inſidiatorem̄ clamare monſtrato ſymbolo compellebatur.

IV. Alapæ innumeræ.

IV. Alapæ innumeræ. Nemo neſcit quantam vel vna alapa viro honeſto confuſionem afferat. Plerique mox ad gladium recurrunt vel ad duellum prouocant & ſanguine compenſare alapam volunt, nec rarò cædes propterea fiunt. Sanè quando Ieroboam Rex extendit ſolùm manum, minaciter contra virum Dei, iubens eum apprehendi, ſubitò Deo vlciſcente exaruit manus eius, vt non poſſet eam retrahere. 3. Regū 13. Hîc milites impiiſſimi in faciem cædunt filium Dei & quidem impunè. Paulus à Pontifice percuti iuſſus: *Percutiet te Deus*, inquit Act. 23. prædicens ei vindictam Dei ob tantam iniuriam. D. Auguſtinus lib. 1. de ſerm. Domini in monte cap. 38. refert homini, qui Thomæ Apoſtolo alapam impegerat, vitam à leone ereptam & manum à cane præciſam mordicuſque apprehenſam in domum, vbi Apoſtolus cœnabat, illatam, teſtem diuinæ vltionis omnibus, qui aderant, futuram. En Apoſtoli ſui alapam ſic vlciſcitur Chriſtus, & ſuas non vlciſcitur.

V. Sputa in faciem eius congeſta.

V. Sputa in faciem eius congeſta; in faciem, inquam, *in quam Angeli deſiderant proſpicere.* Sputa velut abominabilia in angulos eiiciuntur vel pedibus obteruntur, ne vel aſpectu ſuo nauſeam alijs moueant. Iſti in Dei faciem ſpuunt: quod Iob in ſpiritu præuidens & quaſi rem intolerabilem non ferens dixit: *Abominantur me, & longè fugiunt à me, & faciem meam conſpuere non verentur.* cap. 30. Putant aliqui Iobum quoque verè & propriè loquendo conſputum fuiſſe, & quidem ab ignobilibus hominibus, Iobo infenſis, qui eius calamitati inſultabant. Id ergo tam acriter ſenſit, & non immeritò. At quantò magis ſe ſenſiſſe putamus Chriſtum, à viliſſimis homuncionibus ad placitum & conſpectum Iudæorum, ſibi infenſiſſimorum conſputam faciem ſuam? Puella, quæ in Fabiæ Eudociæ, vxoris Heraclij Imp. elatæ feretrum de feneſtrâ expuerat, iuſſu Heraclij rogo vxoris illicò impoſita & viua combuſta eſt. Cuſpin. In Heraclio. At hîc in cœleſtis Regis faciem innumera & fœdiſſima ſputa à viliſſimis lixis & calonibus impunè coniiciuntur, ô rem indignam!

VI. Deriſio, ficta adoratio & ſalutatio.

VI. Deriſio, ficta adoratio & ſalutatio. Acutiſſimum telum eſt deriſio, quod vel S. Eliſæus impunè ferre non poterat, cùm deridentibus ſe pueris maledixit, eâque maledictione vrſos duos è ſyluâ euocauit ad dilacerandos pueros. 4. Reg. 2. quamquam *in nomine Domini* ſeu iuſſu Dei. Scimus multos Principes in ſui deriſores grauiſſimè animaduertiſſe. Heliogabalus Imp. cùm Alexandriæ exiſtens, conuitia quædam ciuium in ſe iactata audiſſet, omnem eorum pubem conuocari in planitiem iuxta Nilum iuſſit, quaſi eam luſtraturus, pòſt exercitu circumdatam mactari iuſſit, ſicque flumen eorum ſanguine colorauit. Suidâ auct. Alij vt Seuerus & Caligula, ſi quis vel modicum eos riſiſſet, plecti eum iuſſerunt. At hîc quot conuitia exonerantur impunè in Regem ſæculorum?

Iam quo animo hæc omnia tam acerba pertulit, Saluator? ſummâ patientiâ, ſummo ſilentio, vt ne gry quidem loqueretur, dum hic ludus cum ipſo luditur. Nimirum Chriſtus prædæ animarum noſtrarum intentus; cùm eam iam apprehendiſſet, tam conſtanter tenuit, vt nullis probris ac clamoribus inde auelli poſſet: nec verbera & ſpinas curaret, modò roſas è ſpinis legeret. Quemadmodum ergo Noë vino ſopitus non animaduertit derideri ſe à filio: ita Chriſtus amore noſtri inebriatus, non curauit deriſores ſuos. In Sophiris terram Indiæ cùm veniſſet Alexander M. donauit ei Sophites 150. moloſſos, ad venationem ingenuos; è quibus cùm duo immiſſi eſſent in leonem, mox eum retinuerunt; tum iuſſit Sophites vnum abſtrahi, ac ſi non poſſet, crus ei abſcindi. Mirum; canis alto vulnere crure potiùs ſe truncari, quàm prædam ſibi eripi paſſus eſt. Refert Strabo lib. 15. Incubuit & Chriſtus ſpinis coronatus prædæ animarum; vnde non æſtimauit iacturam famæ, exiſtimationis, vitæ ſuæ. Nónne igitur æquum eſt, vt & nos contemnamus amore Chriſti, quidquid hîc in mundo patimur, eique pro tot tantiſque plagis noſtrî gratiâ ſuſceptis, ſeruiamus toto pectore in ſanctitate & iuſtitiâ, omnibus diebus vitæ noſtræ? Æquiſſimum, iuſtiſſimum.

THEMA QVARTVM.

Ludus coronationis Chriſti quid demonſtret.

1. *Quid ſibi vult veſtis coccinea.*
2. *Quid corona ſpinea?*
3. *Quid arundo?*
4. *Quid ſputa, alapa & ficta adorationes?*

Plectentes coronam de ſpinis, impoſuerunt capiti eius. *Ioan.* 19.

PHilo in Flaccum refert, tempore, quo Herodes Agrippa Româ in Iudæâ rediit, Rex declaratus, & Alexandriam diuertit, adoleſcentes Gymnaſij Alexandrini, ad eius contemptum luſiſſe talem comœdiam. Quendam nomine Carabam, leuiori inſaniâ laborantem rapuerunt in Gymnaſium, & ſublimi loco ſtatuerunt, vt ſpectari poſſet, moxque capiti eius diadema impoſuerunt papyraceum, pro paludamento corporis ſtoream induerunt, pro ſceptro fruſtum arundinis humi ſublatum quidam

dam ei dedit in manum. Sic ornatum regijs inſignijs adoleſcentes perticas in humeris geſtantes ſtipabant pro ſatellitio, alij ſalutatum accedebant, alij *Marim* linguâ Syrâ, id eſt, *Dominum*, acclamabant. Meritò exiſtimant Card. Baronius aliiq; hoc Agrippæ contigiſſe iudicio diuino in vltionem ludibrij, quo priùs Iudæi, nec non & patruus eius Herodes Antipas, Chriſtum illuſerunt. Similem ergo ludum præluſerant iam Iudæi cum Chriſto innocentiſſimo, & ſi licet dicere, amore noſtri inſano. Sed cur? Audiamus.

I. Quid ſibi vult veſtis coccinea? 1. I. Quid ſibi vult veſtis coccinea? Primò oſtendit peccatum Adami, qui peccato perpetrato, ſpoliatus eſt veſte innocentiæ & gratiæ, & indutus eſt veſte pelliceâ inque eâ illuſus à Deo: *Ecce Adam quaſi vnus ex nobis factus eſt!* Chriſtus itaque tranſgreſſionem Adæ in ſe luiturus, exuitur veſte ſuâ, aut forſan albâ illâ, quâ indutus fuit ab Herode: & induitur coccineâ, ludicrâ, inquam, & fictâ purpurâ atque in ea illuditur à cohorte veluti Rex fictus. Atque hæc eſt veſtis illa, innocentis Ioſephi intincta in ſanguine hœdi, Adæ nimirum peccato fœtentis.

2. 2. Oſtendit peccata totius mundi grauiſſima, ipſi iniecta & impoſita, ſecundum Originem. Peccata enim coccino comparantur. Iſa. 1. *Si fuerint peccata veſtra ſicut coccinum, quaſi nix dealbabuntur.* 1. quia coccinum & purpura erat habitus meretricum; vnde Apocal. 17. deſcribitur purpurata meretrix. Et quid peccata niſi infamis habitus amatorum mundi? 2. quia ſanguinem refert; peccatum autem ſanguine expiandum eſt, iuxta id Apoſtoli ad Hebr. 9. *ſine ſanguinis effuſione non fit remiſſio.* 3. quia vt coccus ſemel lanam aut veſtem imbuens, elui non poteſt: ita peccatum ſemel in animam admiſſum, viribus humanis deleri non poteſt, per ſolam gratiam poteſt. Quare cùm nemo mortalium pro peccatis ſatisfacere poſſet (ſic enim Ierem. 2. Dominus ait: *Quid vultis mecum iudicio contendere? omnes dereliquiſtis me, dicit Dominus*) Dei filius ſatisfactionem noſtram in ſe ſuſcepit.

3. 3. Oſtendit peccata noſtra, quibus etiamnum oneramus & quantum in nobis eſt, deformamus Saluatorem noſtrum. Quando enim baptiſmalem innocentiæ veſtem exuis, peccato te commaculans, nónne Chriſtum, qui in te habitat, veſte coccineâ induis? Rurſum quando cum peccato lethali ſciens quis communicat, quid niſi fictam & ſordidam animæ ſuæ immundæ veſtem Chriſto imponit? Denique qui per hypocriſin fingit ſe bene agere foris, cùm intùs malè agat per intentionem prauam, quid niſi coccineam, pro purpureâ veſte dat? Quàm multi tales politici, qui verbis & externa veneratione Chriſtum colunt, interim mandata eius ſpernunt!

4. 4. Oſtendit nobis viam ad beatitudinem, humilitatem ſcilicet. Nam purpura piſcis, è quo humor purpureus, in imo pelago latet, teſte Pierio lib. 28. hieroglin. inde tamen erepta ad ornamenta regum aſcendit: ſic priùs humiliari debet, qui exaltari vult cum Chriſto.

II. Quid corona ſpinea? Oſtendit 1. peccatum Adami eique inflictam pœnam Gen. 3. *Maledicta terra in opere tuo: ſpinas & tribulos germinabit tibi.* Germinauit quidem Adamo, ſed non in eius capite; at Chriſto in ipſo eius ſacratiſſimo capite; quia nimirum Adam, caput omnium hominum peccauerat. Ibi in ſudore vultûs ſui comedit panem ſuum, quando cruorem è vertice in os defluentem bibit. Adam delectationem in pomo quæſiuit & honorem diuino parem: inuenit autem dolorem & confuſionem; quàm hîc luit Chriſtus. Potuit Adam ſpinas terræ exſcindere, ſed non potuit Chriſtus vtpote ligatus euellere ſpinas capitis ſui. II. Quid corona ſpinea. 1.

2. Oſtendit peccata totius mundi ſpinis ſimillima iuxta id Iſa. 5. *Expectaui vt faceret vuas, fecit autem ſpinas*; vt legunt 70. Spinæ oriuntur ex neglectu agriculturæ, pungunt & cruciant, ad nihil proſunt, niſi vt ignem alant. Talia ſunt peccata quoque. Corona verò ſpinea & confuſionem, vt dixi, adfert & dolorem: quemadmodum & peccatum. Confuſionem ad Rom. 6. *Quem fructum habuiſtis tunc in illis* (immunditijs & iniquitatibus gentilitijs) *in quibus nunc erubeſcitis?* Dolorem. Pſal. 31. *Conuerſus ſum in ærumnâ meâ, dum configitur ſpina.* Hic nimirum fructus eſt peccati. Quare Chriſtus hac corona vult nobis intercludere viam peccandi, iuxta id Oſe. 2. *Sepiam viam tuam ſpinis & ſepiam eam maceriâ & ſemitas ſuas non inueniet.* Euarix, Rex Gothorum, templorum aditus ſpinis obſerabat & ſepiebat, vt introeundi difficultas & raritas obliuionem religionis induceret. Rauiſio auct. Chriſtus non templi, ſed inferni aditum ſpinis ſuis obſerat, vt eum intercludat. Si enim ob aliena peccata ſenſit ſpinas Chriſtus, quid ſentient inferi ob propria? 2.

3. Oſtendit peccata noſtra, quibus velut ſpinis Chriſtum adhuc pungimus & vexamus; cùm nos in diuitias, voluptates & ſolicitudines huius mundi immergimus. Illas enim appellat Chriſtus ſpinas, quæ ſuffocant ſementem patrisfamilias. Rurſum imponimus Chriſto ſpinas, quando ex vinea Eccleſiæ, quam ipſe excoluit & ſanguine ſuo rigauit, pro expectatis vuis, damus ei ſpinas ingratitudinis noſtræ. 3.

4. Viam ad cælum, patientiam dolorum, ſpinis quidem conſitam; quæ tamen ſuo tempore parient roſas; quemadmodum & Chriſto gloriam reſurrectionis immortalem pepererunt. Hac de causâ S. Catharina Sen. ſpineam coronam elegit præ aureâ, &c. 4. Trip. hac die C. 8. §. 10. K.

III. Quid arundo? Oſtendit 1. inanitatem arboris vetitæ, ex qua Adam ſperauit ſcientiam boni & mali, nec non ſimilitudinem diuinitatis: deriſus propter hoc ab ipſo Deo; cuius vaniſſimum appetitum luit in arundine Chriſtus à militibus deluſus, quaſi Rex & Dei filius fictitius atque inanis. III. Quid arundo. 1.

2. Oſtendit vanitatem creaturarum, quas Deo derelicto amamus & ſectamur. Quid enim illæ niſi baculus arundineus, de quo dicitur Iſai. 36. *Ecce confidis ſuper baculum arundineum* 2.

neum confractum iſtum, ſuper Ægyptum. 3. Oſtendit peccata noſtra. Nam imprimis qui de Chriſti miſericordiâ, & immenſis eius meritis deſperant, nónne baculum arundineum ei præbent? quid enim aliud ſentiunt, niſi Chriſti paſſioni nihilo plùs innitendum eſſe quàm arundini; 4. Oſtendit viam & rationem debellandi Dæmonem. Nam vt S. Athanaſius ſer. de Cruce & paſſione ait: *Arundinem accepit, cùm illi à Diabolo porrigeretur, ignaro quod contra ſeipſum gladium acueret. Dicitur enim arundo ſerpentibus lethalis eſſe, atque inde potiſſimùm interficit.* Per arundinem intelligere ventrem ieiunio vacuum poſſumus, de quo dixit Dominus: *Hoc genus dæmoniorum non eijcitur niſi per orationem & ieiunium.* Matth. 17. Deinde qui in propoſitis ſuis ad vitam emendandam tam inſtabiles ſunt, ſicut arundo vento agitata, nónne & ipſi pro ſceptro ſolido & firmo porrigunt arundinem? Ieremias cap 51. vocat Iſraël *ſceptrum hæreditatis Domini.* Multò magis ſic appellandi ſunt Chriſtiani. Iam ſiquis Chriſto pro regio ſceptero det arundinem, h.e. hominem inanem pro ſolido, foris Chriſtianum, intus atheum; nónne grauiſſimam ei iniuriam facit? Hac porrò arundine Chriſtum percutiunt, eiq́ue coronam ſpineam profundiùs infigunt, qui peccata ſua etiam defendunt & *gloriantur in rebus peſſimis.*

IV. Quid ſputa, alapæ, & fictæ adorationes.

IV. IV. Sputa, alapæ & fictæ adorationes oſtendunt 1. Rebellionem creaturarum, quam ſenſit Adam poſt peccatum. Quæ enim priùs ad nutum ipſi obedierant, poſteà eum fugere, perſequi, illudere cœperunt, vti & propria caro
1. colaphis eum cædere. Hanc ergo pœnam etiam in ſe ſubſtinere ſecundus Adam voluit vt ſanaret primum. Inſultat Domino & Creatori ſuo petulantiſſima cohors viliſſimorum militum & omnis generis contumelijs eum proſcindit ac deturpat, vt homo reatum ſuum agnoſcens, à quanta ſcilicet gloria in quantam miſeriam per inobedientiam exciderit, ſe rurſum Deo ſubijciat.

2. Oſtendunt vniuerſitatem peccatorum
2. totius mundi, pro quibus Chriſtus ſatisfacere debuit. Sputa è fœtido pectore extracta ſignificant peruerſas hominum cogitationes, coctas in pectore. Fictæ ſalutationes: *Aue Rex Iudæorum*, ſignificant verba impia, contumelias, blaſphemias, execrationes, periuria, detractiones, &c. Alapæ, manibus inflictæ, denotant opera mala, idololatriam, aliaq́ue ſcelera ſiue à Gentilibus ſiue à Iudæis perpetrata.

3. 3. Oſtendunt etiam peccata Chriſtianorum, quibus etiamnum Chriſto ſæpe illudunt. Ac primò conſpuunt eum, qui in pectore ſuo fouent ac coquunt cogitationes malas, odia, rancores, impudicitias. Apparuit aliquando S. Lutgardi Virgini ſanctimoniali B. Virgo mœſto ac lugubri vultu habituq́ue, queſta quòd eius filius ab hæreticis & pſeudo-Chriſtianis rurſus conſpueretur ac crucifigeretur, vt in eius vitâ refert Lipelous 26. Iunij ex Cantipratano. Non ſoli ergo hæretici, ſed etiam Chriſtiani mali conſpuunt Chriſtum de nouo, quando eum blaſphemant: eius nomen, paſſionem, vulnera, ſacramenta inhonorant. Fictè Chriſtum adorant, qui dum labijs orant, ſenſibus euagantur, & animum in patinis & popinis, in pecunijs & prædijs, in cubilibus & impudicitijs habent; ſimiliter qui ſibi ignoſci petunt, ignoſcere tamen alijs nolunt. In faciem cædunt, qui publicè & impudenter cum aliorum ſcandalo peccant. Hi enim proximorum conſcientias & facies ad Dei imaginem factas cædunt ac peruertunt. Cædunt eius faciem, qui Dei ſeruos perſequuntur; in illis enim facies & ſimilitudo quædam Dei elucet. De talibus quoque dixit Ierem. 15. Dominus: *Si ſeparaueris pretioſum à vili, quaſi os meum eris.* Colaphos ei infligunt auari, qui manum & cor ſuum conſtringunt, clauduntq́ue viſcera ſua pauperibus: alapas verò prodigi, qui quaſi manu apertâ bona ſua dilapidant & in luxum, pompam, voluptates profundunt. Cædunt eius faciem, qui S. Euchariſtiam irreuerenter tractant, pro quâ re exemplum refert Io. Moſchus in prato ſpir. cap. 30. de quodam pœnitēte Melitinenſi in Dade Cypri, qui perpetuis ſe caſtigabat fletibus, propterea quòd aliquando vxori ſuæ Catholicæ ipſe Seuerianus S. communionem è gutture excuſſiſſet. Dicebat enim ſibi poſt veſaniam illam aſtitiſſe virum quendam Æthiopem ac dixiſſe: *Ego & tu ſimul in vnum ſupplicium condemnati ſumus. Ego enim ſum, qui conditorem omnium Dominum IESVM Chriſtum in maxillâ percuſſi, paſſionis tempore,* Hac de causâ igitur à fletu ſe deſiſtere non poſſe.

4. Oſtendunt etiam viam cœli, ſcilicet iniuriarum tolerantiam ac contemptum. Quemadmodum enim ſtatua, priuſquam in aram collocetur, multis ictibus efformari debet: ita Chriſtianus multis iniurijs perfici, vt præclara cœloq́ue digna imago fiat. 4.

5. Oſtendunt typum aliquem pœnarum infernalium 1. Chlamys coccinea, operimentum igneum, in quo ardebunt Inferi. 2. Corona ſpinea cogitationes funeſtas, imaginationes horribiles, vermis rodentis puncturas ac remorſus. 3. Arundo vacuam & inanem redemptionis aut relaxationis pœnarum ſpem, adeoq́ue deſperationem & pœnarum æternitatem ſemper ante oculos obuerſantem menteq́ue agitatam. 4. Sputa, fictæ adorationes & palmæ, ludibria, deriſiones & ſannas, quas patientur à Dæmonibus alijſque damnatis. Si enim Chriſtus innocentiſſimus ob aliena peccata ferre iſta debuit, quid expectandum ijs, qui ob ſua propria abijcientur à conſpectu Dei? 5.

THEMA QVINTVM.

Flores decerpendi è paſſione Domini.

1. *Dei amor, flos erhij.*
2. *Odium peccati, flos Mariæ Magdalenæ.*
3. *Spes & fiducia, Euphroſyna.*
4. *Imitatio paſſionis Domini.*
5. *Gratitudo: triſſago.*
6. *Quid debeamus tanto benefactori.*

Iam hyems tranſijt, imber abijt & receſſit: Flores apparuerunt in terra noſtra. *Cant.* 2.

QVando triſtis hyems abijt, & frigidi imbres deſinunt amœnumque ver ſe prodit, tunc apparent flores, noſque exire in hortos ſolemus ad eos colligendos. Abijt iam hyems paſſionis dominicæ, triſtis & rigida, imber auſterus ſanguinis Domini de cruce ceſſauit. Inde prodiére flores, de quibus ſponſus Cant. 2 loquitur: *Iam hyems tranſijt, imber abijt & receſſit: flores apparuerunt in terra noſtra.* Quænam verò terra ipſius, niſi ea, cui titulus appoſitus: *Ieſus Nazarenus*, h.e. *floridus?* Nos igitur exeamus hodie, & colligamus aliquo ſaltem è terrâ iſtâ flores.

I. Dei amor, flos echij. I. Nobilis flos & notus eſt *flos erhij*; **Je länger ie liebet**/Germanicè, h.e. *ſemper charior*. Reperimus iſtum 1. in horto paſſionis, in quo diſcimus amare Deum, ſi conſideremus,

1. 1. Quis nos redemerit: Deus non per hominem aut Angelum, ſed per ſeipſum. Multum deberemus Deo, ſi nos per ſeruum redemiſſet è captiuitate: ſed hoc alteri non commiſit; ipſemet ſe pro nobis captiuum dedit. Magnus omninò fuit amor Ionathæ Regis filij in Dauidem paſtorculum, quando pro eius ſalute perorauit apud patrem, ſeque lanceæ patris propè configendum expoſuit. Inde enim Dauid eum dilexit vehementer, & cùm ſibi valedicentes flerent, Dauid ampliùs fleuit. 1. Reg. 20. quia ipſe ſeruus erat, Ionathas filius Regis, amabilis nimis & decorus. 2. Reg. 1. At Chriſtus Dei filius non ſolùm in cruce pro nobis ſeruis ſuis perorauit ad patrem, ſed etiam paſſus eſt, & lanceâ crucis paternâ manu confixus occubuit.

2. 2. Quem? ſeruum, ingratum, inimicum. *Vix pro iuſto quis moritur*, ait Apoſtolus ad Rom. 5. *nam pro iuſto forſitan quis audeat mori. Commendat autem charitatem ſuam Deus in nobis, quoniam cùm adhuc peccatores eſſemus, ſecundùm tempus pro nobis mortuus eſt.* Quid dixiſſet ad hoc Seneca qui libr. 2. de ira cap. 27. ait: *Nimis nos ſuſpicimus, ſi dignos exiſtimamus, propter quos tanta* (cœli nimirum) *moueantur?* Multum fuit quòd Iudas pro Beniamino in ſeruitutem ſe obtulerit, Geneſ. 44. At hoc frater fratri præſtitit. Multum fuit, quod egit filius aurifabri Toleti, ſub Petro Rege Caſtulonis, quando pro captiuo & occidendo patre vix multis precibus obtinuit, vt ipſe plecteretur. Fulg. l. 5. ſed hoc fecit filius patri; vitam pro eo dedit, à quo vitam accepit. At quod præſtitit nobis Chriſtus, inauditum & maius omnibus eſt, dum pro ſeruis & reis mortem ipſe ſubiit dominus & ab omni labe puriſſimus.

3. E quanto eripuit periculo? è gehennâ. Quid non faciunt rei iam plectendi, ſi per alicuius preces liberentur à ſupplicio & infami morte? Dicat nobis expertus Theodulus, S. Nili filius (qui hiſtoriam ſcribit apud Sur. 14. Ian. de nece 38. Monach. in Sina) qui ab Arabibus captus & abductus, ſæpiùs eorum Dijs ab ipſis immolandus, tandem ante vicum, cui nomẽ Subaita, vænalis & nudus, gladio ad collum appenſo ſtatuitur, ſtrictiſque enſibus circumſiſtitur, mox plectendus, ni emeretur. Redeunt è pago barbari re infectâ, cùm nemo plus quàm 2. aureos dare pro captiuo vellet. Ille igitur lachrymis omnium opem inuocare, promittens non ſolùm pretium ſed & ſeruitutem perpetuam. Ergo miſeri iuuenis miſertus Epiſcopus loci eum tandem emit & liberum dimiſit. Quis dicat quàm ei gratus & fidelis fuerit? quantas gratias egerit! 3.

4. Quanto labore? Non auri ſummâ, non precibus, ſed ſanguine ſuo. Quantùm igitur amandus! Dicat Regina Armeniæ, Tigranis coniux, quæ à viro poſt dimiſſionem è captiuitate Cyri Perſæ, interrogata, quî placuiſſet ei Cyri humanitas? Illa; *non in Cyrum*, ait, *oculos conieci, ſed in illum, qui dixerat ſe ſanguine ſuo me redempturum*: Rogatus namque à Cyro Tigranes, quanti redimere vellet coniugem? *Dabo pro ea vitam libenter*, dixerat. Xenoph. Iam autem Chriſtus pro te de facto ſe in mortem & tam crudelem dedit. Quomodo ergo potes oculos tuos, aliò conuertere & præter liberatorem tuum, creaturas aliquas amare? Quapropter inſpiciamus hunc amoris florem, & redamemus ſaltem ſeruatorem noſtrum magis ac magis; **Je länger ie liebet**/& dicamus: *Diligam te Domine fortitudo mea, Dominus firmamentum & refugium meum & liberator meus.* 4.

II. Flos alius eſt, qui *Mariæ Magdalenæ flos* appellatur; aliter *nardus reltira*, & deſignat nobis odium peccati, quale ſanè concepit pœnitens Magdalena. Hunc etiam reperimus in horto paſſionis Dominicæ. Nam paſſio Chriſti demonſtrat quantum malum ſit peccatum. Quâ de re ſcribit Sanctus Bernardus ſermone tertio, de Natiuitate: *Agnoſce, ô homo, quàm grauia ſint vulnera, pro quibus neceſſe eſt Chriſtum Dominum vulnerari; ſi non eſſent hæc ad mortem & mortem ſempiternam, numquam pro eorum remedio Dei filius moreretur.* Ergo peccatum tam incurabilis morbus eſt, vt niſi ſanguine filij Dei curari nequeat; quod vel inde patet, quia alioquin filium pater nequaquam immolâſſet. Audiji fortè pater aliquis ſeruum infirmum non niſi ſanguine ſanari poſſe. Quid ageret hîc pater? vtique non hominem, non bouem, non ouem ſtatim, ſed primò, vt offerret Medico ſanguinem, mactaret gallinam: qui ſi diceretur non eſſe ſufficiens, mactaret deinde ouem, II. Odium peccati, flos Mariæ Magdalenæ.

 poſtea

poſteà etiam bouem, denique ſeruum potiùs quàm filium. At huic morbo peccati curando non ſufficiebat ſanguis vitulorum & taurorum; neque aliquorum hominum: ſed omninò neceſſarius fuit filij Dei ſanguis. Quantus ergo hic morbus fuit? Pertinax infirmitas debet eſſe lepra, quæ ex conſilio Ægyptiorum Medicorum ſanguine dumtaxat humano nec aliter curatur. Perſuaſum id Conſtantino M. leprâ tacto, ſed vbi is audiuit gemitus matrum & necandorum lachrymas infantum, abſtinuit: malens lepram ferre quàm ſubditos occidere. At verò pater cœleſtis clamorem filij in Oliueto (*Abba mi pater transfer calicem hunc à me:*) & in cruce *Deus meus, Deus meus &c.*) non exaudiuit. Nimirum aut mori peccator æternùm, aut filius ad tempus debuit. Deinde ex eo quòd de cœlo aduocari debuit Medicus, neque is Angelus, ſed Dei filius, qui infinitam peccati malitiam infinito pretio deleret. Qualis morbus debuit fuiſſe Abagari Regis Edeſſeni, quòd Ieroſolymam vſque miſerit ad Chriſtum, veluti ad medicum, à quo curaretur, vti notum ex hiſtoria! Quantum igitur malum quamque exoſum, putatis, erit peccatum Deo? Magnum foret odium Principis erga hoſtem, qui ciues ſuos puniret vel ideò quia cum eo locuti ſunt; maius, ſi etiam aulicos & propinquos: maximum, ſi & filium vnicum chariſſimum, innocentiſſimum quòd eius cauſam egerit. Iam verò ob peccatum primò Deus expulit aulicos & propinquos ſuos, Angelos è cœlo: deinde primos homines è paradiſo: Denique ipſum filium cruci addixit, quia peccatorum cauſam in ſe ſuſcepit. Quantum oderit Saul Dauidem, patet vel ex eo, quòd filium Ionatham, eius Patronum, lanceâ petierit, in eo ſuam ipſius progeniem iamiam extincturus. 1. Regum 10. Longè implacabilius debet eſſet odium Dei aduerſus peccatum, eò quòd proprium filium, qui in ſe luendum id ſuſceperat, occiderit; ita vt peccatum in humeris etiam filij Dei ſecurum & impune eſſe non potuerit. Quàm abominandum diceremus eſſe fœtorem alicuius vaſis ſi Rex aliquis trucidaret ſuos ephebos, qui illud præciſè attigiſſent? Quid ſi filius vas illud ſolummodo expurgâſſet ex commiſeratione, ne abiiceretur: & propterea à patre morte mulctaretur? Hoc contigit Dei filio, peccata noſtra in ſe tollenti. Quanto odio haberet Samſon incircũciſos Philiſthæos, vel ex eo colligi poteſt, quòd cùm eos cuperet funditùs deletos, nec aliâ vel meliore ſaltem ratione poſſet, niſi concuteret columnas ædificij, in quo illi epulabantur, adeòque ſimul cũ illis moreretur, nihil dubitauit ſuam vitam impendere, vt ipſi extinguerentur. En tibi depictum odium Dei aduerſus peccatum, quod tam grande eſt, vt eius delendi gratiâ columnas crucis amplecti & vnà cum peccato commori voluerit. Sæpius oſtenderat Samſon odium ſuum in Philiſthæos, dum varijs cladibus eos afflixit, ſed numquam ita oſtendit, ſicut in morte ſuâ. Similiter etiam Deus plagis varijs ſæpenumerò in peccatores immiſſis demonſtrauit ſuum in peccatum odium; ſed in morte maximè, quando ipſum ſanguine & cruce ſuâ delere aggreſſus eſt. Quando ergo tam periculoſus morbus & pæne incurabilis eſt peccatum, tamque coram Deo fœdus & abominabilis; quis audeat cum eo conſortium deinceps habere vel minimum? Imò quis non eius ſolo nomine audito exhorreſcat? quis non execretur tam execrandum malum!

III. Flos alius eſt, quem appellant *Euphroſynem*, nos **Augentroſt** h. e. *ſolatium oculorum.* III. Spes & fiducia, Euphroſyne.
Deſignat verò ſpem, quam ex paſſione Domini haurimus: Ea 1. deſumitur ex capite quinto 1.
ad Roman. vbi ait Apoſtolus: *Si cùm inimici eſſemus, reconciliati ſumus Deo per mortem filij eius, multò magis reconciliati ſalui erimus in vita ipſius.* q. d. Si Chriſtus in vita adhuc mortali moriendo nos Patri reconciliauit, multò magis id faciet nunc viuens in gloria. Si mater amat filium, & hæredem facit, dum eum gerit in vtero vel parit tantis doloribus, amabit multò magis iam genitum & ſibi ſimilem. Sic Rachel filium pariens cum dolore, appellauit *Bennoni*; genitum autem pater appellat *Beniamin*, facitque ex *filio doloris filium dexteræ.* Geneſ. 35. Qui ſuum ædificium à fundamentis cum tanto labore & ſumptu erexit; multò magis id perficiet, quando nulli ampliùs ſumptus faciendi aut labor eſt ferendus. Qui ſordentes è cœno extraxit, multò magis retinebit apud ſe iam ablutos. Qui nigram & deformem puellam adeò amauit, vt ſibi deſponſaret: multò magis iam dealbatam & pulchram diliget. Qui tanto ære nos emit, iam emptos vtique non dimittet. Qui fugientes retraxit & tantis blanditiis ad ſe pellexit, Iam ad ſe pellectos numquid deſeret? Qui per tot maria nauigauit, vt margaritam reperiret: multò magis inuentam & emptam diliget ac ſeruabit: vti paſtor ouem amiſſam &c.

2. Ex capite octauo ad Rom. vbi Apoſtolus: *Qui etiam proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit?* Qui filium dat obſidem, non dabit promiſſum ſeruum aut pecuniam? Qui equum donat, non donabit frænum? Qui tanto pretio emit ſeruum, quomodo eum veſtibus deſtituet & cibo? Deinde quis non bene ſperet de illo domino ſuo, qui, vt conualeſcat ſeruus, parat ei balneum è ſanguine filij ſui? Filio prodigo, ne diffideret de beneuolentiâ patris, pater occidit vitulum ſaginatum. At Deus occidit homini ſeruando filium, ne de ſua miſericordia & bonitate homo diffideret. 2.

3. Ex copioſa redemptione. Cùm enim vnâ ſanguinis guttâ redimere nos potuiſſet, omnem effudit. Quæ verò ſordes tali tantoque lauacro ablui non poſſunt, vbi vna gutta ſufficit? Quando ergo ſingulæ guttæ poſſunt ſaluare infinitos mundos, quid erit tanta effuſio ſanguinis? Quare ſicut flumina in mare ſe exonerantia, omnia perdunt nomina ſua, quia nihil ſunt reſpectu maris: ſic peccata etiam grauiſſima quia reſpectu meritorum & ſan- 3.

Google

& ſanguinis Chriſti nihil ſunt, ideò euaneſcunt, cùm in eum merguntur. Quid igitur erunt peccata parua? guttæ, vt dicebat B. Ægidius Minorita. Dicite mibi, ſi qui parentes filium captiuum à Turca oblatis omnibus bonis ſuis redimant, numquid is dubitare de parentum amore poterit? Seruus ille Centurionis dicitur fuiſſe domino ſuo pretioſus. Vnde hoc colligitur? Ex eo quòd pro ipſo ſanando herus tot & tanta fecerit: miſit primò Iudæos ſeniores, deinde amicos; ipſemet denique ad Chriſtum venit, ſupplicans humilitate maximâ. At quantò plura Dei filius non ſolùm fecit, ſed & pertulit pro nobis? Miſit Patriarchas, Prophetas, pòſt ipſe venit ſupplicans patri proſtratus in Oliueto, fixus in cruce; mortem denique oppetens.

4. 4. Illam ipſam copioſam ſuam redemptionem æſtimat parui. 1. quia Iudæ proditionem appellat tantùm calcitrationem: *Qui manducat mecum panem, leuabit contra me calcaneum ſuum.* Io. 12. Deinde Luc. vlt. interpellatus à duobus diſcipulis de paſſione ſuâ præteritâ, interrogauit: *Quæ?* quaſi neſciret quid ſecum actum eſſet, aut quaſi valde parum id fuiſſet. 3. Nullam omninò memoriam refricuit diſcipulis, defectionis ſuæ, & negationis Petri. Quin imò Petro ſpeciatim nunciari iubet reſurrectionem ſuam. 4. Dum patitur, varia inimicis ſuis beneficia impertit: Malcho aurem reſtituit: pro crucifixoribus ſuis orat: clementiæ ſuæ ſpecimen in latrone edit, dum vel ad vitæ finem pœnitentiam recipit in cōſortem paradiſi. Mira res! terra & homines eum eiecerunt, quaſi indignum, qui in terrâ inter homines ageret: & cœlum atque Angeli eum receperunt tamquam digniſſimum & nobiliſſimum conciuem. 5. Sit ciuitas populoſa, cuius ciues mali ſint, alij magis, alij minùs, vnus autem præ cæteris ſupplicio dignus. Si dixerit quiſpiam Regem omnibus velle culpas dimittere, non ita verbis fides adhibebitur, atque ſi videant eum, qui plus omnibus deliquit, veniâ eſſe donatum. Talis latro: talis Paulus, qui ait: *Quorum ego primus ſum.*

IV. Imitatio paſſionis Domini.

IV. Flos alius à nobis appellatur *calcar equitum*, Ritterſporen / aliàs vaccinium. Et quid hic niſi calcar & ſtimulus ad imitandum Chriſti patientis exemplum & ſequenda eius veſtigia? Nam 1. quis non lubenti animo patia-
1. tur vnà cum Deo? Certè bonus latro crucem ſuam æquiori animo pertulit, quando cogitauit vnà ſecum pati innocentem; quantò eum libentiùs pertuliſſe putamus poſteà, vbi agnouit eum etiam eſſe Deum? Ligno illo, quod in amaras aquas iniecit Moyſes, correctas ſcimus aquas, & dulces effectas, Exod. 15. Lignum id vult Abulenſis fuiſſe amarum & mortiferum, *Adelpha* appellatum, miraculo igitur dulcoràſſe aquas. Talis autem crux. Itaque ſi lectus durus eſt, cogita crucem: ſi cibus deſipit, fel & acetum: ſi veſtis deeſt, nudum Chriſtum: ſi morbus grauis, vulnera expende; ſic fient tibi dulcia, quæ priùs erant amara; ex ligno amaro.

2. Quis non patiatur libens poſt Deum? Certè Nicodemus ante Chriſti paſſionem timuit confuſionem, ideò præ metu Iudæorum nocte venit ad Ieſum. Sed Ieſus mox ei opprobrium crucis ſuæ in figurâ ſerpentis ænei inſinuat, vt poſt ducem talem non timeret miles ſuſtinere aliquod probrum. Quod ſanè cumulatè præſtitit, quando viſâ Chriſti patientiâ in tantis opprobrijs, non iam nocte, ſed in die venit depoſiturus Chriſtum in ſepulchrum.

3. Quis non patiatur libentiſſimè pro Deo, 3.
qui pro nobis paſſus eſt? Multi ſe pro Imperatoris ſalute & fortuna exponunt vitæ diſcriminibus, & id gloriæ ſibi ducunt. Aliqui Ethnici pro Imperatorum ſalute & vita ſe deuouerunt, vti non vnus pro Caligulâ. Turcæ reperiuntur, qui pro honore ſui Imp. grauiter ſe incidunt & vulnerant. Et hoc iſti in hominis gratiam, nullo aut exiguo ſuo commodo. Quid non ſuſtineat homo pro tanto Imperatore & remuneratore Deo? Denique quis non patiatur minima pro eo, cum eo, & poſt eum, qui pro nobis paſſus eſt maxima? Hinc S. Elzeari Comes iniurias ſuas nihili æſtimabat, quando conuertit ſe ad Crucifixum, vti ſcribit vxori ſuæ.

V. Florem alium germanicè appellamus, V. Gratitudo triſſago.
Vergiſs mein nit / *noli mei obliuiſci*; latini triſſaginem. Et quid hic ſignificat, niſi id, quod Eccleſiaſtici 27. dicitur: *Gratiam fideiuſſoris tui ne obliuiſcaris, dedit enim pro te animam ſuam.* Fideiuſſor hic eſt Chriſtus, qui pro nobis de-
dit animam ſuam & 1. ſuâ iſtâ immolatione 1.
clauſit imminentem nobis infernum, aperuitque cœlum: ex mancipijs morte dignis fratres ſuos & cohæredes imò filios Dei fecit. Vnde Ioan. 1. dicitur: *dedit eis poteſtatem filios Dei fieri.* Meruit nobis, vt vno gemitu, vnâ lachrymâ, vno verbo, *peccaui Domino*, vnâ cōfeſſione & cōtritione poſſimus delere omnes culpas, (quandoq; etiam pœnas nobis debitas) ipſamque gehennam. Quis Magiſtratus dimittit reos liberos ob ſolas eorum lachrymas, gemitus, ſponſiones emendationis? quis dominus debita ſuis debitoribus? At nos hoc habemus per Chriſtum.

2. Quomodo? 1. in propria perſona ope- 2.
ratus eſt noſtram ſalutem. 2. non pretio pecuniæ, ſed ſanguine, tormentis & morte nos redemit. Nullo labore conſtitit eum creatio noſtra: at redemptio quamplurimos. 3. maximâ cum charitate, vt plura adhuc pati, ſi opus foret, paratiſſimus eſſet. Denique ita, vt pro ſingulis, vel vno tantùm idem pati vellet, vt colligitur ex Epiſt. ad Gal. 2. vbi ait Apoſtolus: *Dilexit me & tradidit ſemetipſum pro me.*

3. Ex mera bonitate, nulla ſpe retributio- 3.
nis à nobis expectatæ: nullis etiam præcedentibus noſtris meritis. Hoc ſolùm petit, vt hoc beneficium accepremus, eiuſque pretio ſalutem nobis comparemus.

Quid

VI. Quid debeamus tanto benefactori.

Quid verò retribuemus Domino pro beneficio iſto? D. Thomas 2.2.q.107.a.2 tres gradus gratitudinis aſſignat. 1.vt quis beneficium agnoſcat. 2.vt laudes & gratias agat. 3.vt compenſet pro facultate. Ergo

1. 1. agnoſcamus hoc beneficium, ſæpe id particulatim meditando, in mentem reuocando, magnitudinem expendendo, & nos ſeruos Domini obſtrictiſſimos agnoſcendo. Audiamus Chriſtum diſcipulos alloquentem: *Scitis quid fecerim vobis?* Et quid fecerat tunc illis? Aquâ eis pedes lauerat. At quid fecit nobis? *Lauit nos in ſanguine ſuo*, ait Ioannes Apoc. 1. Neque ideò hoc beneficium minùs agnoſcamus, quòd & alijs omnibus ſit exhibitum; non enim ideò minus debemus Soli, quia & alios illuminat. Ita enim te illuminat, quaſi te ſolum.

2. 2. Prædicemus beneficium, de eo libenter audiamus & loquamur; vti fecerunt duo diſcipuli euntes in Emmaus. Apud Seſton vrbem aquila à virgine enutrita in defunctæ rogum ſeſe iniecit, & cum ea conflagrauit. Plin. libr. 5. capit. 10. Nos vt quid ſimile Chriſto exhibeamus, ſubinde immergamus nos in piam meditationem paſſionis Dominicæ, & compaſſionem eius, dicendo cum Thoma: *Eamus & nos & moriamur cum eo.* Ioan. 11. Docuit hanc gratitudinem, & piiſſimum exercitium ipſe Dominus Ieſus ſacrato ſuo *Nazareni*, h.e. *floridi* titulo in fronte inſignitus S. Edmundum adhuc puerulum, poſteà Cantuarien. Epiſcopum, vti refertur in eius vitâ apud Sur. 17. Nouemb. *A quo tempore Edmundus nocte vel die ſtuduit paſſionẽ Chriſti animo verſare, in eaq; meditandâ medullitùs delectari. Cùm autem quodam die feſto multis occupationibus impeditus, nocte recordaretur, ſe Dominicæ paſſionis commemorationem omiſiſſe, caputq; feſſum quietum repoſceret, ſub auroram apparuit ei Diabolus, & ambas ei detinuit manus, ne crucis ſignum poſſet in fronte pingere. Sed mente orante Edmundo, Dæmon inter parietem & lectum decidit. Quẽ ille horrido gutture apprehenſum adiurauit per virtutem paſſionis Chriſti & aſperſionem ſanguinis eius, vt diceret quibus rebus vel maximè ab ipſo infeſtando arceri poſſet. Reſpondit ille ijs videlicet, quas tu modò nominâſti.*

IN FESTO PASCHÆ.

THEMATA.

I. Sanctitas & gaudium huius diei.
II. Triplex reſurrectio nunciata per herbam Alleluia.
III. Vernum tempus reſurrectionis typus.
IV Ouum rubrum typus futuræ gloriæ noſtræ
V. Chriſtus reſurgens ſimilis pantheræ.

THEMA PRIMVM.

Sanctitas huius diei & gaudium.

1. *Quia dies orientis Solis* der Oſtertag.
2. *Quia dies reſurrectionis.*
3. *Quia dies Phaſe, ſeu tranſitûs lætitiâ pleni.*

Veniunt ad monumentum, orto iam Sole. *Marci.* 16.

ANTIQVA Germanorum cantilena hodie concinitur: Alſo heilig iſt der Tag/ daſz Jhn niemand erloben mag/ dann der wahre Gottes Sohn: Adeò ſancta eſt hæc dies, vt à nemine ſatis dilaudari queat, niſi ab ipſo Dei filio. Quòd ſi res ita habet, quâ ratione ego diem hunc laudabo, quem laudare nemo ſatis poteſt? Imitabor ergo hominem illum, qui repertâ oue, quam perdiderat, conuocauit amicos & vicinos dicens: *Congratulamini mihi, quia inueni ouem meã, quæ perierat.* Imitabor & mulierem illã, quæ repertâ drachmâ, quam amiſerat, conuocauit amicas & vicinas dicens: *Congratulamini mihi, quia inueni drachmam, quam perdideram.* Lucæ 15. Perdideramus nudiuſtertius agnum Dei immaculatum, qui tollit peccata mundi, pro nobis immolatum: perdideramus drachmam, cœlo præſtantiorem: hodie inuenimus ouem & drachmam noſtram. Quod igitur nemo ſolus poteſt, faciamus omnes ſimul, dicentes & iubilantes; *Hæc dies, quam fecit Dominus exultemus & lætemur in ea.* Cauſas porrò gaudij nunc inquiramus:

1. Deprehenditur ex Germanica appellatione, Oſtern ſeu Oſter Feſt: haud dubiè ab Oſt, id eſt, oriente, qui Solem nobis poſt longæ noctis tædium omnia illuſtrantem & lętificantem affert. Sic enim & hodierna dies Chriſtum nobis attulit, qui Solis inſtar *pertranſit benefaciendo*, omnia vegetans & recreans. Inde antiqui Chriſtiani ad orientem adorabant & templa ædificabant, quia inde Sol verus, Chriſtus, prodiit in mundum. Cum Sole occidente occidunt ferè & languent cæteræ creaturæ, flores multi ſe claudunt: cum oriente oriuntur & aperiunt ſe: Sic Chriſto occidente omnes languebant creaturæ ipſeque Sol naturalis luxit, omnes etiam homines per vniuerſum mundũ, triſtitiâ aliquâ tangebantur, vt reuelatum S. Brigittæ: at nunc cum eo omnia reuixerunt. Mœrebant in via Emmauntica diſcipuli: at viſo Domino rediuiuo, ſupra quàm dici poteſt, gauiſi ſunt. I. Quia dies orientis Solis der Oſtertag.

Vide-

Digitized by Google

Videbatur etiam Chriſtus Iudæis ante triduum accidiſſe velut deinceps numquam apparituris. Verùm decepti ſunt. Sol quidem occidit, ſed hodie rurſum ortus eſt. Vnde benè ſabbathum in Solis diem tranſijt. Atque hic eſt exitus vitæ Chriſti glorioſus. Varios progreſſus habuit eius vita, nunc lætos, nunc triſtes ad inſtar illius Idumeani fontis, *Iob* appellati, de quo S. Iſidorus lib. 13. originum cap. 13. ſcribit, quòd in anno quater per ſingulas anguſtias colorem variet. 1. turbidus & puluerulentus; deinde ſanguinolentus ſeu purpureus; poſteà viridis; denique purus & limpidus. Eundem fluxum tenuit vita Chriſti. 1. enim à natiuitate vſque ad paſſionem fuit turbida, id eſt, mixta lætis & triſtibus, nec vulgò perſpecta: *alij enim dicebant, quia bonus eſt: alij, non, ſed ſeducit turbas*: nunc quærebatur, nunc fugabatur: nunc eſuriebat, nunc alios paſcebat: nunc quærebatur vt Rex fieret, nunc vt vinctus duceretur. In paſſione fuit ſanguinolenta & purpurea. In reſurrectione viridis & læta. In aſcenſione demum cryſtallina & glorioſa, quando gloriam & decorem induit. Itaque iſtam varietatem excepit lætiſſimum paſcha, & tandem glorioſa aſcenſio. Quid nocuerunt Chriſto Iudæi? Promouerunt eum ad gloriam, ipſi reprobati & eiecti ſunt. Lapidem angularem à ſe reprobatum ſtatuerunt in caput anguli. Hunc ludum omnes pij hîc ludunt, & luſit ipſe S. Iob, (à quo & ipſo Idumæo videtur fons ille nomen accepiſſe) qui in maximis ſuis doloribus ſpe reſurrectionis ſe conſolabatur dicens: *Scio quòd redemptor meus viuit & in nouiſſimo die de terrâ ſurrecturus ſum*. cap. 19. Prima Iobi vita etiam mixta fuit bonis & malis. Secunda ſanguinolenta in tentatione. Tertia viridis, cùm reddita ei omnia duplicia. Denique in cœlo cryſtallina, quando hodie Dei gloriam aſpexit, ereptus à Chriſto è limbi tenebris.

II. Quia dies reſurrectionis.

II. Ex latinâ appellatione. Dies enim *reſurrectionis* appellatur; non ſolùm ob reſurrectionem Chriſti, vt iam diximus; ſed etiam ob noſtram eamque geminatam. Prior eſt ſecundùm carnem, quam expectamus: Chriſti enim reſurrectio, etiam noſtra eſt, vti probat Apoſtolus 1. Cor. 15. *Si Chriſtus ſurrexit à mortuis, quomodo dicunt quidam, quoniam reſurrectio mortuorum non eſt? Et ſi mortui non reſurgunt, neque Chriſtus reſurrexit*. Idcirco enim mori voluit vt reſurgere poſſet, nobiſque reſurrectionem & mereretur & perſuaderet. Qui namque ſeipſum reſuſcitare potuit mortuus, non poſſit alios ſuſcitare viuus? nec caput reſurgit ſine corpore. Et ſi Adam potuit cadendo nos proſternere: cur non poſſit Chriſtus reſurgendo ſuſcitare? Iam verò quantum hoc! ſine metu, periculis, moleſtiâ, defectu, ſemper beatum viuere, & mori non poſſe! Empedocles Philoſophus Agrigentinus amore immortalitatis, quam prædicari audierat, in Ætnæ montis voraginem inſilijt. Cleombrotus Ambraciota lecto Phædone Platonis, de immortalitate animæ, de muro ſe in mare præcipitauit. Cic. lib. 1. Tuſcul. Sic iſti, ſolâ humanâ licet fide ducti, deſideratam immortalitatem ſed ſtultè quæſierunt. Tanta res eſt immortalitas. Nec mirum; quid enim eſt, quod omnia mundi gaudia confundit? nónne mortis expectatio? Hinc enim Baltaſar Rex Babylonis, cùm priùs in conuiuio lætus & hilaris laudaret Deos ſuos, poſtquam in pariete aſpexit triſte mortis omen, funeſtam ſcripturam; totus conturbatus, cibum omnem reſpuere, tremere & palpitare, nec non præ metu exclamare cœpit. Dan. 5. Quòd ſi ea ſcriptura ipſi nunciâſſet, æternum fore regnum & conuiuium eius, quanto gaudio eum perfudiſſet? Hoc annunciat nobis Chriſti reſurrectio.

2. Poſterior ſecundùm animam. Quàm multi enim priùs iacuerunt in ſepulchro vitiorum fœtidiſſimorum? Et forſan multi adhuc diutiùs iacerent, niſi die iſtâ Chriſtus reſurgens eos ſuſcitâſſet. Hinc quaſi cum eo rediuiui ſpiritualiter, non iam ieiunamus, non iam genua ad orationem publicam flectimus (quia hæc lugentium ſunt) ob lætitiam reſurrectionis Chriſti & noſtræ, per paſchale tempus.

III. Quia dies Phaſe, ſeu tranſitus lætitiâ pleni.

III. Deprehenditur ex Hebraico eius vocabulo, *Phaſe*, quod eſt *tranſitus*, ſic dictum primò ob tranſultum Angeli per domos Hebræorum in Ægypto. Secundò ob tranſitum eorum per mare rubrum, vt vult Auguſtinus tr. 55. in Ioan. Tertiò ob tranſitum eorundem ex Ægypto in Palæſtinam, vt Philo, Ioſephus & Nazianzenus volunt.

Omnia hæc nobis nunciat hodierna dies. 1. Iudæorum perfidorum internecionem, confuſionem & timorem: noſtram verò liberationem, gloriam & gaudium. Vnde Angelus proſternit cuſtodes, mulieres erigit: *Nolite timere vos*. Iudæi nunc territi dant pecuniam cuſtodibus, vt Chriſti rediuiui gloriam celent: ſed nihil proficiunt. Ab eo namque tempore ſenſim defecerunt, & poſt 38. annos in paſchate à Tito obſeſſi, primis hoſtium caſtris in monte Oliueti poſitis, capti, eiecti & diſperſi ſunt. Sederunt priùs fratres Ioſephi, & comederunt, Ioſepho in ciſternam detruſo: ſed poſteà famem paſſi ſunt, Ioſepho in Ægypto delicijs affluente. Gen. 37. & 42. Eandem cataſtrophem ſenſerunt Iudæi: priùs illudentes Chriſto crucifixo, poſteà eiecti famem patientes vt canes. 1.

2. Noſtram redemptionem, quia per mare rubrum ſanguinis Chriſti liberati ſumus ab hoſtibus noſtris, Dæmonibus, nobis à tergo imminentibus. Quanta confuſio Goliatho fuit, quòd à paſtoritio iuuene, belli inexperto, quem priùs adeò deſpexerat, vno lapidis iactu proſterneretur & proprio gladio ab eo decapitaretur? Multò maior eſt confuſio Dæmonis, qui cùm tantus gigas ſit à pueris & ancillis, ab homine mortali tam facilè ſuperatur, poſtquam ſemel à Chriſto victus eſt. Celebre eſt, quod refert Bzouius Anno 1282. hoc ipſo die reſurrectionis Gallos iniquè dominantes 2.

minantes

Digitized by Google

minantes Siculis, ad pulſum campanarum pro horis veſpertinis omnes ab incolis trucidatos fuiſſe. Vnde *Veſpera Sicula* in prouerbium abierunt. Dominati fuerant Dæmones generi humano cum immani tyrannide; hodie reſurgens Chriſtus & cum terræ motu quaſi campanâ reſonans, omnes internecioni dedit, noſque ab eorum tyrannide eripuit.

3. 3. Patrum de limbo tranſitum ad gloriam, quaſi de Ægypto in Palæſtinam lacte & melle manantem. Quod non ſolùm ipſis ſed & nobis maximum attulit gaudium: non enim iam expectare beatitudinem poſt mortem opus eſt, niſi quis hinc efferat ſecum expurgandum aliquid. Perrupta eſt cœli ianua, neminem foris remorans, qui ſe mundo non affixit.

Hæ videntur eſſe cauſæ, ob quas dies hodierna ſemper omnium ſanctiſſima eſt habita, & *Feſtum Feſtorum* dicta. Quam proinde veteres Chriſtiani maximo in honore ſemper habuerunt, ita vt eo die Imp. Chriſtiani mandarent aperiri carceres & ſolui vinctos, vti Valentinianus, Valens & Gratianus ſanxerunt, libro octauo de Indul. Crim. Theodoſius Imp. vt teſtatur Sanctus Chryſoſtomus orat. de Flauiano. Denique Imperator Ottho Magnus paſchatis feſto non aulicos tantùm: ſed & Principes Imperij epulo magnifico excipere conſueuerat. Accidit verò vt cùm dapes regio luxu inferrentur, puer nobilis cuiuſdam fame vrgente manum patinæ immitteret. Id ægrè ferens dapiſer, alapam puero impegit. Pædagogus pueri irâ percitus dapiſerum transfodit. nec mora, ab ipſo Cæſare, ceſſantibus reliquis ob diem feſtum comprehenſus, tantâ vi reluctatus eſt, vt niſi ſatellites interueniſſent, Orthonem ipſum interfeciſſet. Iamque in vincula pædagogus ducebatur, læſæ maieſtatis reus. Cæſar verò re ſecum altiùs perpenſâ: *Nil grauius in eum committatis*, inquit, *vtrius maius delictum? Ego reſurrectionis dominicæ, ille maieſtatis Imperatoriæ oblitus eſt. Præſtat ergo non iudicare quàm iudicari.* Refert Ioa. Paulus in iocoſerijs. Igitur ob hod. diei ſanctitatem pepercit Imperator reo læſæ maieſtatis ſuæ, vitæque inſidiatori; imitemur nos Germani Germanum Imperatorem, &, vt plerique volunt, Germanorum primum: dimittamus omnes inimicos noſtros, condonemus omnes iniurias; quando & ipſi Iudæi vinctum vnum è carcere in Paſchate dimittebant; quia & nos hac die dimiſſi è vinculis ſumus tartareæ poteſtatis & aſſerti in libertatem filiorum Dei: conreſuſcitati cum Chriſto ad vitam numquam interituram.

THEMA SECVNDVM.

Triplex reſurrectio nunciata per herbam Alleluia.

1. *Reſurrectio noſtra ſpiritualis.*
2. *Reſurrectio Chriſti ſolatij noſtri vnici.*
3. *Reſurrectio ſecundum carnem vniuerſalis.*

Alleluia, Alleluia, Alleluia.

HErba eſt Audit. quæ hoc verno tempore reperitur in his terris & vocatur à Medicis *Acetoſella* (**Sauwerkree**) vulgò verò *Alleluia*, propterea quòd appareat circa tempus paſchale, quo lætiſſimum vbique reſonat Alleluia: denique ab agricolis herba cuculi, quòd cum cuculo prodeat. Quare ſicut cuculus nunciat nobis veris iucunditatem: ita herba *Alleluia* Paſchatis lætitiam, non vnâ in re contentam, vti nunc videbimus.

Audiuimus heri cantari à ſacerdote in S. Miſſa tria Alleluia. Primum voce altâ, ſecundum altiore, tertium altiſſimâ. Deſignant autem meâ ſententiâ triplicem reſurrectionem. Primum noſtram ſpiritualem in Dei gratiam, & hæc gaudio plena eſt. Secundum reſurrectionem Chriſti corporalem, gaudio pleniorem. Tertium reſurrectionem carnis omnium noſtrûm in die Iudicij, gaudio pleniſſimam. Omnes has reſurrectiones nunciat etiam nobis herba *Alleluia*.

I. Nunciat nobis reſurrectionem noſtram ſpiritualem, quâ ſecundùm animam è ſepulchro vitiorum eluctati ſumus per pœnitentiam, & veſtiti ſtolà gratiæ candidà, ſtamus in Dei gratiâ & amicitiâ. Habet enim herba, de qua diximus, flores candidos, ſingulos in ſingulis ſtylis, purpureis diſtinctos venulis. Vidit aliquando in Spiritu S. Ioannes turbam magnam Sanctorum, ſtolis albis amictorum, & dictum eſt ei ab vno de ſenioribus: *Hi ſunt, qui venerunt de tribulatione magnâ & lauerunt ſtolas ſuas, & dealbauerunt eas in ſanguine agni.* Apocal. 7. Idem ego mihi videre videor, dum aſpicio vos Auditores, turbam, inquam, magnam Sanctorum, qui venerunt de tribulatione pœnitentiæ & operum pœnalium in ſe ſuſceptorum, & lauerunt ac dealbauerunt ſtolas, h. e. conſcientias ſuas in ſanguine Agni, Chriſti videlicet pro nobis immolati. Mira eſt hæc dealbatio, quæ fit in ſanguine; quia nimirum pax conſcientiæ noſtræ & ſtola animæ candida, quæ eſt gratia Dei, Chriſto ſanguine conſtitit; at nobis ſanguinem non attulit, ſed candorem, hoc eſt, iuſtitiam, pacem & gaudium in ſpiritu S. quæ ſunt regnum Dei, vt ait Apoſtolus ad Roman. 14. Regnum, inquam, gratiæ, per quam regnat Deus in nobis, & per quam nos regnaturi ſumus in cœlo, perfectè & completè. Atque hoc indicant venulæ flo-

I. Reſurrectio noſtra ſpiritualis.

ris,

ris, de quo diximus, purpureæ. Purpura enim Regum inſigne eſt. Et quia per gratiam inchoatiuè iam Reges ſumus, habentes pignus regni cæleſtis in nobis, ideò ſtolæ animarum noſtrarum purpureis venis ornatæ ſunt. At hæc quanta eſt dignitas! quanti gaudij nuncium! Quando ſerui Saülis Règis nunciârunt Dauidi ex ore domini ſui: *Ecce places Regi, & omnes ſerui eius diligunt te. Nunc ergo eſto gener Regis.* Quid reſpondit Dauid? *Num parum videtur vobis generum eſſe Regis? Ego autem ſum vir pauper & tenuis.* 1. Reg. 18. Denuncio etiam vobis Audit. quotquot hoc paſchali tempore cum Deo reconciliati & in ſanguine Agni dealbati eſtis? Ecce placetis Regi cæleſti, & omnes eius ſerui, omnes Angeli & Sancti in cœlo diligunt vos. Et nunc deſignati eſtis, non dico generi, ſed filij Regis Regum, Chriſti. Num parum hoc videtur vobis? Non adeò magnum erat eſſe generum Saülis, Regis noui, & breuî morituri. At parúmne eſt eſſe filium & hæredem Regis Regum immortalis? Parúmne eſt hominem è terrâ formatum fieri ciuem cœli? conſociari Deo? frui bonis cœleſtibus & æternis, eum qui hîc tenuis, contemptus & pauper erat? diligi inſuper & honorari ab Angelis & omnibus Sanctis? Parúmne eſt habere iam intra ſe pignus gloriæ, pacem cordis & gaudium Spiritûs S. Cogitent qui ante ferias Paſchales in ſtatu peccati detenti fuère, quanto in timore & turbine vixerint, cùm viderent Pharaonem cum exercitu à tergo ſibi imminentem; & quàm bene nunc ipſis ſit, cùm vident eum demerſum in mari rubro ſanguinis Chriſti, iacere peccatorum ſuorum cadauera ad littus proiecta & enecta: ſe verò per mare illud incolumes tranſijſſe. Cogitent quàm graue ſaxum incubuerit ſepulchro cordis eorum. Nunc id remotum eſt, & ſepulchrum reſeratum per confeſſionem, excuſſo fœtore. *Gaudete*, igitur, *quia nomina veſtra ſcripta ſunt in cœlis*; Luc. 10. ſecundum præſentem ſaltem iuſtitiam, quam ſpero vos conſecutos eſſe.

II. Reſurrectio Chriſti ſolatij noſtri vnici.

II. Nunciat nobis reſurrectionem Chriſti, vnici theſauri & ſolatij noſtri, ſecundum carnem. Nunciat hanc flos prædictus in ſuis tribus foliis, quæ cordis figuram exprimunt, & initio quidem incurua, languida & deiecta pēdent, velut auriculæ catellorum dependulæ; poſteà ſe erigunt: Simili modo Chriſtus tempore paſſionis in tribus foliis ſuis, corpore, animâ & diuinitate videbatur contabuiſſe & prorſus elanguiſſe. Corpus erat plenum vulneribus ac doloribus, & deſtitutum viribus: anima plena triſtitiâ: Diuinitas humiliata, quia obſcurata fuit eius ſapientia, dum in iudicio nihil reſpondit: eius potentia, dum ſe non defendit, nec vllum miraculum fecit: eius ſanctitas, dum à Magiſtratu velut malefactor condemnatus & latronibus aſſociatus eſt. At hodie lurgens erexit folia iſta maximâ ſuâ gloriâ. Eadem Chriſti reſurrectio reſtituit cor Diſcipulis eius & cæteris Chriſtianis qui ſanè tempore paſſionis & mortis Chriſti admodum deiecti, mœſti & deſolati erant; ita vt plerique ſe abſconderunt metu Iudæorum; aut intra parietes incluſi prodire nō auderent; ſicque amiſêre & deiecere animos, haben die Ohren gehenckt/ conciderat illis cor. At vbi Dominum ſuum rediuiuum viderunt, ibi erexerunt animos. Tunc prodire & ad ſepulchrum currere, læta & fauſta inuicem nunciare. Audite duos illos abeuntes in Emmaus, quàm deiectis animis dicant: *Nos autem ſperabamus, quia ipſe eſſet redempturus Iſrael.* Luc. 24. *O diſcipuli*, ait Sanctus Auguſtinus ſerm. 140. de temp. *ſperabatis; ergo iam non ſperatis. Ecce Chriſtus viuit, ſpes mortua eſt in vobis.* Quantum igitur priùs contriſtati fuerant de nece ſui Domini, tantum poſteà exhilarati ſunt è conſpectu rediuiui. Victis ad Traſimenum Romanis, mater quædam Romana, cùm poſt denunciatam ſibi mortem filij ſui, videret redeuntem è prælio filium, quem mortuum putârat, præ gaudio expirauit. Val. lib. 9. cap. 12. Quo gaudio perfuſos putamus Chriſti diſcipulos aliosque eius amicos, cùm viuentem aſpexerunt, & quidem iam immortalem, longè auguſtiore formâ & habitu, quàm priùs erat, gloriâ & honore circumdatum? Credo ſanè, ſi repentè & inopinatò ſuis apparuiſſet, quòd præ gaudio corruiſſent: idcirco ſenſim & per Angelos internuncios hoc eis gaudium inſinuatum. Optârant forſan illi, vt prouocatus de cruce deſcenderet & inimicos ſuos ſterneret, gloriamque ac potentiam ſuam oſtenderet; quo modo Samſon diruptis vinculis ſtrauit Philiſthæos; at longè maior gloria Chriſto, & gaudium Chriſtianis erat, reſurgere eum à mortuis, & per hoc irrefragabile argumentum oſtendere ſe Deum; ſiquidem purus homo ſeipſum ſuſcitare mortuum nullo modo poteſt. Multo ergo maiore gloriâ exiuit de ſepulchro, quàm deſcendiſſet de cruce; illâ enim ratione longè plures ſtrauit hoſtes, omnes ſcilicet incredulos.

Magna fuit lætitia Hebræorum, quando puſt reditum è Babylone reſtaurârunt templum; *vociſerabantur enim in lætitia & eleuabant vocem*, vt habetur. 1. Eſdr. 3. Verùm iuniores ſolùm gaudebant, qui non viderant templum prius: ſeniores, qui maieſtatem prioris templi aſpexerant, ſine comparatione maiorem, præ mœrore flebant. Non ita factum hîc. Templum enim corporis Dominici, longè ſpecioſiùs longeque auguſtius priore, hodie ſurrexit. Vnde nemo piorum fuit, qui Chriſto reſuſcitato non gauderet. In ipſo enim propriè verificatum eſt illud Aggæi 2. *Magna erit gloria domûs iſtius nouiſſima plusquam primæ.* Quid profeciſtis ô Iudæi, quando vetus templum corporis Chriſti veſtro odio deſtruxiſtis? Ecce vobis nouum, ſpecioſius priore, cuius inſtaurationi occaſionem dediſtis. Samſonem in Gaza incluſiſtis, at enim ille ecce portas mortis reuulſas fert in humeris ſuis vſque ad montem cœleſtis beatitudinis.

III. Reſurrectio ſecundum carnem vniuerſalis.

III. Nunciat omnibus fidelibus lætiſſimam corporum ſuorum & glorioſam reſurrectionem; & poſt illam, vitam beatam per omnem æternitatem: Nunciat hoc flos *Alleluia*, viridi colore trium foliorum; trifolinm enim eſt viridis coloris. Quid verò color viridis niſi

ſpem futuri alicuius boni, ſicut vireſcentia prata & arbores vernum tempus annunciant? Hinc enim Dominus Luc. 21. diem reſurrectionis vniuerſalis veri & arboribus in vere germinantibus comparat. Quæ cauſa etiam eſt, cur Eccleſia in diebus Dominicis à Pentecoſte vſque ad Aduentum vtatur, in templis colore viridi; quia illæ appellantur Dominicæ peregrinationis ad cœleſtem patriam, & ſunt quaſi octauæ & perennis commemoratio reſurrectionis Chriſti. Quæ per Aduentum aguntur, ſunt expectationis Chriſti: quæ per Quadrageſimam, ſunt captiuitatis & pœnitentiæ noſtræ; quæ à Paſchate ad Pentecoſten, albo & feſtiuo, ob Chriſti reſurrectionem iam factam vtuntur habitu. Reliqua igitur, quæ ſignificant peregrinationem ad futuram reſurrectionem noſtram, viridi colore ſpem certam nobis ingerunt eius conſequendæ.

Porrò tria floris folia quid ſunt niſi tres dies, quibus adhuc expectare reſurrectionem illam neceſſe eſt? Quæramus ex Ioſepho ſomniorum expoſitore: Quid ſibi volunt illæ tres propagines vitis, quas pincerna in carcere vidit? *Tres propagines*, inquit, *tres adhuc dies ſunt: poſt quos recordabitur Pharao miniſterij tui, & reſtituet te in gradum priſtinum: dabiſq́; ei calicem iuxta officium tuum*. Gen. 40. Similiter tria illa floris folia tres adhuc dies ſunt, poſt quos recordabitur Rex gloriæ Chriſtus miniſterij noſtri & ſeruitij bene pieque ipſi impenſi; tum denique aſſumet nos ad regiam ſuam cœleſtem. Sed quinam illi tres dies? Dicat nobis S. Auguſtinus ſerm. 90. de temp. & quidem ex Oſeâ cap. 6. dicente: *Viuificabit nos poſt duos dies, in die tertiâ ſuſcitabit nos*. Quinam hi tres dies? *Prima dies*, inquit, *Paſſio Domini ſaluatoris eſt. Secunda, quâ deſcendit ad infernum. Tertia autem reſurrectionis eſt dies*. Ad horum dierum normam, prima dies noſtra eſt, dies paſſionis, quâ hîc in mundo tribulationes varias ſuſtinere nos oportet: altera dies mortis, quâ in ſepulchro ſecundùm corpus quieſcendum eſt, vſque ad euocantem vltimam tubam. Tertia ſummo manè è ſomno mortis nos excitatura, eſt dies reſurrectionis vniuerſalis: Quid hoc triduum, Audit. reſpectu æternitatis ſecuturæ? Nónne tres tantùm dies, imò tres horæ potiùs cenſendæ ſunt?

Ibi reſtituemur in gradum priſtinum paradiſi, vnde expulſi ſumus, imò longè nobilioris: illius nimirum, quem promiſit Chriſtus latroni in Cruce, paradiſi cœleſtis. Ibi offeremus Chriſto calicem paſſionum, & tribulationum quas hîc pro amore eius ſuſtinuimus: phialas item plenas odoramentorum, h.e. orationum & aliorum operum bonorum, quales obtulerunt Chriſto in cœlo 24. Seniores Apocal. 5. Ibi viciſſim Chriſtus offeret nobis calicem vini noui, quod ſe cum diſcipulis ſuis, alijſque vtique electis bibiturum in cœlo promiſit: ibi ipſe præcinget ſe & faciet nos diſcumbere, & tranſiens ab vno ad alterum, miniſtrabit nobis.

THEMA TERTIVM.

Vernum tempus reſurrectionis typus.

1. *Quia omnia tunc reuiuiſcent.*
2. *Quia omnia innouabuntur.*
3. *Maxima erit reſurgentium varietas.*
4. *Varia ſenſuum oblectamenta accedent.*
5. *Omnes quidem reſurgent, ſed non omnes immutabuntur.*

Ibi eum videbitis. *Marci vlt.*

SCimus ex Matthæo c. 24. diem reſurrectionis omnium verno tempori à Chriſto comparatum eſſe, quando eum ficui germinanti & groſſos producēti ſimilem eſſe dixit; vnde ſentiunt aliqui Patres non abſque magnâ ratione communem illam reſurrectionem fore eodem planè die, quo Chriſtus reſurrexit. Reſurrexit autem die 27. Martij (ſiquidem die 25. eiuſdem menſis, vti incarnatus, ita poſt annos 34. paſſus eſt, vt ex communi ſententia oſtendit Cornelius à Lapide in cap. 27. Matth. verſ. 35.) vnde probabiliter habemus reſurrectionem omnium noſtrûm futuram in Martio & 27. eius die, nec non ſummo manè, quo & ſurrexit Dominus. Fuit enim Chriſtus reſurgens exemplar ſimul & cauſa noſtræ reſurrectionis; cuius ipſum quoque vernum tempus ſpeciem aliquam exhibet, dum in eo omnia, priùs quaſi ſepulta, reſurgunt. Ita ſentiunt Lactantius lib. 7. cap. 19. S. Anſelmus in Elucidario. Macharius hom. 5. & 12. nec non recentiores aliqui. Cyrillus Ieroſol. Catech. 4. qui proptereà ait reſurrectionem Chriſti in horto factam, vt ſpem noſtram confirmaret, quâ noſtram reſurrectionem & ipſi expectamus, ſicut veris tempore expectamus abſque vlla dubitatione rediuiuos flores & herbas in hortis noſtris. Ergo expatiemur nunc in hortum, vt ibi ſpeciem aliquam reſurrectionis noſtræ intueamur. *Quo menſe & die probabiliter futura reſurrectio.*

I. Cernimus in Vere omnia, quæ priùs ſub niuibus & gelu mortua quaſi & ſepulta erant, reuiuiſcere & reſurgere, germinare & refloreſcere: vti ſemina terræ mandata, priùs ibidem corrupta & macerata, florēs falce demeſſos aut Solis ardore arefactos, arbores decore ſuo nudatas. Idem videre erit in die reſurrectionis, vt prædixit Deus per Iſaiam cap. 66. illis verbis: *Videbitis & gaudebit cor veſtrum, & oſſa veſtra quaſi herba germinabūt, & cognoſcetur manus Domini*. h.e. virtus & potentia Dei. Hyemem igitur nunc percurrimus, vbi vnus poſt alterum cadit quaſi ſemen in terram, vel quaſi folium ex arbore; & tandem omnibus extinctis verificabitur illud, quod de decem Virginibus Chriſtus dixit: *Dormierunt & dormitauerunt omnes*. Sed repente mediâ nocte, h.e. ſummo *I. Quia omnia tunc reuiuiſcent.*

mane

manè clamor audietur : ſurgite mortui, *ecce ſponſus venit.* Pulchrè Minutius Fælix Cauſidicus Rom. in Colloquio octauij Chriſtiani cum Cæcilio Gentili reſurrectionem ei poſſibilem perſuadens : *Vide*, inquit, *quàm in ſolatium noſtri reſurrectionem futuram omnis natura meditetur. Sol demergitur & naſcitur : aſtra labuntur & redeunt : flores occidunt & reuiuiſcunt : poſt ſenium arbuſta frondeſcunt : ſemina non niſi corrupta reuireſcunt. Ita corpus in ſæculo, vt arbores tempore hyberno occultant virorem ariditate mentitâ. Quid feſtinas vt crudâ adhuc hyeme reuiuiſcat & redeat ? expectandum etiam corporis ver eſt.* Eodem ſeminis argumento oſtendit S. Paulus 1. Cor. 15. futuram reſurrectionem. *Sed dicet aliquis*, inquit, *Quomodo reſurgunt mortui? Quali autem corpore venient? Inſipiens, tu quod ſeminas non viuificatur, niſi priùs moriatur. Et quod ſeminas, non corpus, quod futurum eſt, ſeminas, ſed nudum granum, vtpote tritici aut alicuius cæterorum. Deus autem dat illi corpus ſicut vult : & vnicuique ſeminum proprium corpus.* Qui ergo mirâ ſuâ potentiâ granum tritici, floris aut arboris in terrâ ſeminatum & mortuum, producit in ſpicam tritici, florem, arborem : idem etiam humanam carnem & oſſa in cinerem reſoluta reproducet in humana corpora. Quo argumento ſcribit S. Gregorius lib. 14. Moral. cap. 29. ſe conuiciſſe Autychium Patriarcham Conſtantinopoli, vt is moriens pellem ſuam manibus apprehendens diceret : *Confiteor quia in hac carne reſurgemus.* Ad hoc etiam animis noſtris fortiùs imprimendum Chriſtiani corpora defunctorum non more Romanorum, comburere; aut aliarum gentium, feris deuoranda obijcere; ſed in terrâ ſepelire voluerunt, vt velut ſemina terræ mandata ſuo tempore germinatura & reſurrectura eſſe ſciremus. Audiamus etiam hac de re S. Auguſtinum ſer. 34. de verbis Apoſtoli. *Tota*, inquit, *huius mundi adminiſtratio teſtimonium eſt reſurrectionis futuræ. Videmus certè hyemis tempore vel aduentu, arbores ſpoliari pomis, nudari folijs: ſed eas etiam verno tempore ſpeciem reſurrectionis exprimere; quæ primò quidem incipiunt turgere in gemmis, tunc ornari in floribus, & veſtiri folijs, & poſtmodum pomis grauari. Interrogo te, infidelis homo, qui de reſurrectione dubitas, vbi ſunt iſta, quæ tempore, quo Deus diſpoſuit, producantur ? Dic mihi, vbi latitant, antequam producantur ? quæ nuſquam quidem videtur : ſed tamen Deus, qui omnipotens eſt, & ea ex nihilo condidit, ſecretâ ſuâ virtute producit. Hinc iam ad campos & prata reſpicite, quæ æſtate tranſactâ herbis ſuis ſpoliantur ac floribus & nuda remanent ipſa ſpatia terrarum: ſed iterum verno tempore reueſtiuntur, & nouo vbique germine incipiente lætatur agricola. Certè herba, quæ antè vixit & moritur, rurſus reuiuiſcit ex ſemine : ſic etiam & noſtrum corpus reuiuiſcet ex puluere.* Eò tamen reſpexiſſe videtur Oſeas cap. 1. quando dixit : *Magnus dies Iezraël.* Iezraël idem eſt quod *ſemen Dei.* Quid autem corpora defunctorum niſi ſemen Dei, in terram proiecta & ab eo rurſum ad vitam excitanda ? Vnde ibi Cyrillus : *Magnus veuerà dies Chriſti*, inquit, *quo omnes defunctos excitabit, & deſcendet quidem de cælo, ſedebit autem in throno gloriæ ſuæ, & reddet vnicuique ſecundum opera ſua.* Præter hæc voluit Deus ſubinde per miraculum hoc ipſum demonſtrare. S. Hardwicus Archiepiſcopus Saliſburg. in Feſto S. Andreæ pergens ad Eccleſiam dedicandam in Tale, dum per ſyluam (inde procul dubio **Bluebach** & miraculoſo flore poſteà vocatam) tranſijt, aridum ramuſculum ex arbore decerpſit. Quem dum aliquamdiu in manu geſtaret, reuiruit ac floruit; qui poſteà à fidelibus diu cuſtoditus fuit. Refert Henric. Caniſius tom. 2. Antiqu. lect. S. Martinus Eccleſiam conſecraturus Turonenſem, cùm vehementer reliquias à ſanguine S. Mauritij & Soc. martyrum expeteret nec habere poſſet, cultro exempto apud Augunenſes gramen apprehendit, & ceſpitem exſcidit, indeque non exiguam vim ſanguinis (vtique martyrum illorum, quem fuderant) in vaſculum expreſſit, quo & templum conſecrauit. Sur. in vita SS. Mauritij & Soc. Ad hæc lilia toto annò emortua atque arida, quæ collegerat S. Seuerinus preſbyter, & in templo ſepulchri ſui repoſuerat, die quo mortuus fuit, ſingulis poſteà annis reuiruerunt; vt ſcribit Gregorius Turon. de Gloria Confeſſ. cap. 50. Meſpilus quoque ab eo per imprecationem arefacta, eiuſdem precibus ad vitam & virorem redijt, vt ib. cap. 50.

II. Omnia innouabuntur.

II. Videmus tempore Veris mundum innouari, ex triſti lætum atque hilarem, ex deformi pulchrum & ornatum, ex nudato veſtitum, ex paupere diuitem ac locupletem fieri. Idem continget electis in die reſurrectionis, vt teſtatur Apoſtolus loco cit. *Seminatur in corruptione* (corpus,) *ſurget in incorruptione : ſeminatur in ignobilitate, ſurget in gloriâ : ſeminatur in infirmitate, ſurget in virtute : ſeminatur corpus animale, ſurget corpus ſpiritale.* Ergo primò pro 1.
corruptibili hoc corpore, tot miſerijs, morbis, moleſtijs à frigore & æſtu, à fame & ſiti à ſudore & dolore, à beſtiis & hominibus vexato, accipient electi corpus incorruptibile, quod nihil horum patietur, neque pati poterit. Cùm templum Salomonis ædificaretur, *malleus & ſecuris & omne ferramentum non ſunt audita in domo.* 3. Reg. 6. quia nimirum lapides, ligna priùs alibi tam exactè fuerunt elaborata, in lapidicinis & fabrorum officinis, vt in ipſo loco templi ſine omni ſtrepitu compaginarentur. Pari modo electi hîc in terrâ tunſionibus & preſſuris expoliti lapides, ibi ſine omni moleſtiâ ſuis coaptantur locis.

2. Secundò pro ignobili, opaco, fœdo, accipient nobile & fulgidum, clarum & glorioſum; quale habet Sol, Luna & ſtella. Huius claritatis ſpeciem aliquam cernimus in vermiculis noctilucis, & in ferro cùm ignitur. Cui accedent varij & viuaciſſimi colores, quibus exornabuntur ſupra omnium picturarum elegantiam, vt inter alios docet D. Antoninus in ſummâ 3. p. tit. 30. cap. 7. Videmus è cineribus fieri vitra inſtar cryſtalli pellucidiſſima, depicta quoque viuaciſſimis coloribus ad miraculum. Videmus è limo terræ fieri vaſa fi-

gulina, ſubtiliſſima, nitidiſſima, qualis Maiolica, variè depicta. Quòd ergo vitriarij & figuli è cinere & luto poſſunt, non poterit Deus millies & millies excellentiùs? Demonſtrauit hoc Ieremiæ Deus mittendo eum ad domum figuli, qui cùm feciſſet aliquod vaſculum, quod inter manus eius diſſipatum erat; mox eo diſſoluto fecit ex eadem luti maſſâ, vas aliud pulchrius, quod ipſi placeret. Vnde Dominus: *Numquid ſicut figulus iſte non potero vobis facere?* Ier. 19.

3. 3. Tertiò pro infirmo, tardo, pigro accipient robuſtiſſimum, agillimum, celerrimum; vt teſte Auguſtino lib. 22. de ciuit. cap. vlt. mox ibi eſſe poſſint corpore, vbi volunt eſſe ſpiritu, ſicut Angeli morâ breuiſſimâ & imperceptibili. Nulla ibi fatigatio, nullus languor, nulla virium remiſſio, nulla perueniendi remora erit. Quemadmodum ergo Angelus tulit Habacuc in ictu oculi ex Iudæa in Babylonem, quingentis milliaribus diſtantem, & eâdem celeritate retulit, Dan. vlt. ita poterit anima beati deferre corpus ſuum quacumque voluerit ſummâ celeritate. Hîc iam plumbei ſumus & domi-portæ, nobiſmetipſis graues ob moleſtam corporis ſarcinam: ibi *mutabunt* electi *fortitudinem: aſſument pennas ſicut aquilæ, volabunt, current & non laborabunt.* Iſa. 40.

4. Quartò pro craſſo & animali, quod indiget cibo, potu, ſomno, loco; accipient ſubtile, cœleſte & quaſi ſpiritale, quod omnia penetrare, nuſquam poterit excludi aut impediri, nec egebit cibo, potu, ſomno, ac determinato loci ſpatio: vti corpus Chriſti glorioſum in Euchariſtiâ, & poſt reſurrectionem, quod penetrauit lapidem, ianuam, cœlos, quo modo radius Solis vitrum penetrat aut nubem. Quatuor has dotes expreſſit Apoſtolus. 1. Cor. 15. Primam, cùm ait: *Seminatur* (corpus) *in corruptione, ſurget in incorruptione.* Secundã: *ſeminatur in ignobilitate, ſurget in gloriâ.* Tertiam: *ſeminatur in infirmitate, ſurget in virtute.* Quartam: *ſeminatur corpus animale, ſurget ſpiritale.* Quæ idcircò dotes vocantur, quia vti dos ſponſæ datur, ad vitam honeſtè conſeruandam, corporis ornatum &c. ita etiam dotes illæ corpori velut ſponſæ animi adduntur ſupra eſſentialem beatitudinem, vt habeat & ipſum præter bona ſponſi, qui eſt anima, peculiarem ſuam oblectationem, ornatum, honorem. Nunc corpora noſtra velut arbores ſunt in brumâ, ſine foliis & fructibus, ſine omni decore: & ſi aliqua videntur eſſe gratioſa aut ſpecioſa, quaſi arbores niue conſperſæ ſunt, quæ liqueſcente niue ſuam oſtendunt nigredinem, nuditatem & deformitatem. Ver illud reſurrectionis aliam eis ſpeciem inducet. Iam ſi homines naturali quâdam propenſione tam ſtudioſi ſunt in quærendo corporis nitore, candore, ornatu, & munditie, omnique næuo reſecando vt ſcindi membra ſua & vri patiantur; quid non agendum patiendumque vt illis dotibus ornemur? Quid non excogitant aliqui, vt moleſtias, dolores, morbos & mortem arceant? vt celerrimè iter peragant? quid ſi volare poſſent? montes & maria, terram, cœlos ipſos penetrare? Omnia hæc poterunt, ſi cum electis reſurrexerint. Videntur hoc Chriſtiani vbiuis terrarum ex maiorum antiquiſſimâ conſuetudine profiteri, dum in die Paſchæ cum nouo corporis veſtitu, ſi non ex toto, ex parte ſaltem, ſolent prodire; quaſi memores reſurrectionis ſuæ in quâ ſperant ſe cum ſplendido & glorioſo corpore prodituros è ſepulchro.

III. Videmus in vernantibus floribus multam varietatem, in colore, odore, magnitudine, virtute, pulchritudine, quibus alij alios excellunt, & quaſi inter ſe certant de præeminentia? (quæ varietas miram oculis iucunditatem præbet) interim tamen ſinguli flores aliquid in ſe continent, quaſi ſingulare. Pari modo in electis maxima erit varietas pro diuerſitate meritorum: ſicut in floribus & arboribus ſumma eſt diuerſitas pro varietate ſeminum. Vnde Apoſtolus loco cit. ſubdit: *Deus dat vnicuique ſeminum proprium corpus. Non omnis caro, eadem caro: ſed alia quidem hominum, alia pecorum, alia volucrum, alia autem piſcium.* Et mox: *Alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, & alia claritas ſtellarum. Stella enim à ſtellâ differt in claritate: ſic & reſurrectio mortuorum.* Inter ſtellas quidem alia alijs maior & lucidior apparet: non tamen adeò magna & multiplex varietas à nobis deprehenditur: ſex ſolùm magnitudinis gradus diſtinguuntur ab Aſtronomis; at in carnibus, pecorum, volucrum ac piſcium; quæ in cibum veniunt, maxima reperitur; vti etiam inter flores, herbas arborumque fructus: quæ diuerſitas non modò nauſeam pellit & tædium, ſed rerum nouitate appetitum ſemper acuit, accendit recreatque. In cœlo verò inter electos gloriæ accidentalis varietas quaſi immenſa erit, quæ per æternitatem omne tædium pellet, & ſemper recreabit, quando ſingulorum diuerſæ coronæ, eorundem diuerſa merita; quibus eas meruerunt, in mentem reuocabunt. Ergo ſicut alij flores ſunt aurei coloris, vti Chryſanthemon (Goldblum) alij cærulei, vti hyacinthus (Hyacinth oder Merzenblumb) alij purpurei, vti roſæ & tulipæ: alij candidi, vt lilia: alij variegati, alij aliorum colorum: alij ſolo colore, alij ſolo odore, alij vtroque eminent: ita in beatis pulcherrimâ varietate alij fulgebunt quaſi aurei propter opera charitatis in Deum & proximos: alij quaſi hyacinthini cœleſti colore propter vitam, quam duxêre contemplatiuam: alij purpurei, ob profuſum martyrio ſanguinem: alij velut lilia candidi, ob virginitatem: alij alio ſplendore ob alias virtutes emicabunt: alij pluribus virtutibus, vti Ioannes Baptiſta & Euangeliſta, Agnes, Catharina, & ſimiles; qui ſimul fuêre Virgines & Martyres & Doctores, alij ſolo colore, qui ſibi tantùm vitam bene duxerunt: alij etiam odore, qui & aliis bonus odor vitæ, doctrinâ & exemplo fuerunt. Indicârunt hanc varietatem, decem illæ cortinæ in tabernaculo expanſæ ipſum vndique operientes, quas fieri iuſſit Deus *varietate opere plumario*, h. e. variis coloribus texturæ arte inſertis, ex byſſo, hyacintho,

III. Maxima erit reſurgentium varietas.

tho, purpurâ & cocco. Exod. 26. Decem cortinæ ſunt omnes electi, qui per obſeruantiam decem præceptorum variis virtutum coloribus Eccleſiam militantem exornârunt, exornabuntque triumphantem: alij byſſo virginitatis, alij hyacintho contemplationis, alij purpurâ martyrij, & alij cocco charitatis. Huius miræ & beatæ varietatis typum aliquem proponit nobis Deus in vernalibus floribus, vt ex fragili huius exilij aliquali decore mentem eleuemus ad decorem cœleſtis patriæ, & certemus inter nos virtutibus; quibus inter electos præ cæteris emineamus: quo modo Henricus Landgrauius Thuringiæ propoſuit in haſtiludio anno 1227. equeſtri nobilitati arborem aureis & argenteis folijs pleniſſimam, vt qui haſtam frangeret, argenteum: qui aduerſarium equo deiiceret, aureum folium in præmium acciperet. Ex Chron. Miſnenſi.

IV. Varia ſenſuum oblectamenta accedent.

IV. Præter hæc accedunt Veri varia oblectamenta, quibus hominum ſenſus mirè recreantur: viſus terræ & arborum virore ac floribus: auditus vario & dulciſono auium cantu: guſtus nouarum frugum & herbarum primitiis, nec non pullorum delicatis carnibus: olfactus florum & herbarum odoribus: tactus ſuaui recubitu in gramine & ſub vmbræ refrigerio. Hinc iam ab exilio ad patriam aſcendamus: vbi oculi recreabuntur imprimis cœli ſplendore incomparabili, beatorum gloriâ & ſocietate, ſpectaculorum mirâ & infinitâ multitudine: aures ſuauiſſimâ harmoniâ, dulciſſimis colloquiis: guſtus ſuum habebit nectar & ambroſiam, olfactus ſuos odores, qui ſi è Sanctorum etiam cadaueribus & ſepulchris ſæpe incredibili ſuauitate emanârunt, multò magis è corporibus glorioſis emanabunt: quia florebunt ſicut lilium & ſicut odor balſami erunt: ſimiliter & tactus ſuas delicias habebit, adeoque *oculi, aures, nares, os, manus, guttur, iecur, pulmo, oſſa, medulla &c. beatorum mirabili delectationis & dulcedinis ſenſu replebuntur*, ait S. Anſelmus lib. de ſimilitud. cap. 57. Denique omnes voluptates quæcunque in paradiſo fuerunt, vmbra tantùm & pictura voluptatum cœleſtium erant, vti docet S. Baſilius hom. de paradiſo; quia ſcriptum eſt: *Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos*. Pſalm. 35.

V. Omnes quidem reſurgent, ſed non omnes immutabuntur.

V. Denique ſicut in vere plurimæ quidem plantæ reuireſcunt & quaſi reuiuiſcunt, non tamen omnes: pleræque enim ſylueſtres arbores non innouantur. Reuiuiſcunt etiam herbæ malæ, ac longè maiore numero, quàm bonæ. Veſtiuntur rurſum foliis ſuis arbores multæ ſteriles ac ſylueſtres, & quidem integræ ſyluæ, quarum reſpectu paucæ valde ſunt fœcundæ & domeſticæ, quæ in hortis incluſæ ſunt. Idem continget in reſurrectione. *Omnes quidem reſurgemus*, ait Apoſtolus loco cit. *ſed non omnes immutabimur*; ad gloriam videlicet. Maior longè pars reſurget ad ignominiam & gehennam: non in corpore glorioſo, ſed fœdo, miſero, paſſibili, licet incorruptibili. Vnde de electo quidem dicitur Pſalm. 1. *Erit tanquam lignum, quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo.* De reprobis verò: *Non ſic impij, non ſic; ſed tanquam puluis, quem proiicit ventus à facie terræ. Ideò non reſurgent impij in iudicio*; videlicet *in concilio iuſtorum*, vti mox ſequitur. Schema aliquod huius diſcriminis, (ſi verum eſt, quod Hebræi antiqui tradunt) oſtenſum eſt in ſepulchro Prophetæ illius boni, qui in pœnam temporalem alicuius leuis tranſgreſſionis à leone occiſus fuit. 3. Regum 13. & alterius mali, qui illum ſeduxerat, atque in ipſius ſepulchrum illatus fuit. Nam quâ parte ſepulchri iacuit ille bonus, flores eruperunt ſpecioſi & ſuauiter olentes; ex parte verò mali ſeductoris, creuerunt fœdi & fœtentes, ſpinæ & vrticæ, vti refert ex R. Salomone Sanctius in eum locum, & in Iob c. 21. Quis autem neſcit plures eſſe herbas agreſtes inutiles, quæ à pecoribus depaſcuntur, quàm hortenſes, quibus homines veſcuntur? Quare vti hodierna dies erigit nos in ſpem & lætitiam vnâ ex parte, deprimit tamen ex altera in timorem & triſtitiam. Si enim audiremus minorem duntaxat hominum partem reſurrecturam ad gehennam, certè omnes meritò totis artubus tremere deberemus: quãto magis cùm audimus fore longè plures, qui reſurgent ad confuſionem, quàm qui ad gloriam?

Ergo nos hodiernâ die ita gaudeamus, quẽadmodum agricolæ gaudent hoc tempore, cùm aſpiciunt ſegetes ſuas, iam ab hyemali frigore & glacie liberatas, iam viridantes & germinantes, & poſt breue tempus meſſem promittentes. Gaudent illi quidem, non ita tamen vt in meſſe; cogitant enim fieri poſſe, vt aëris iniurijs fruges enecentur; ac proinde gaudio ſuo miſcẽt timorem & iungunt orationem, quâ impetrent & meſſem. Ita agamus & nos: exultemus & lætemur hodiernâ die: ſed & [illegible]tuamus nequâ tentatione iterum proſternamur, atque ita pereat ſeges ſpei noſtræ. Miſceamus ſpem timori & iungamus orationem indeficientem, donec attingamus iucundiſſimam illam meſſem, colligendam in die reſurrectionis, de qua dictum ab Iſaia cap. 9. *Lætabuntur coram te, ſicut qui lætantur in meſſe.*

THEMA QVARTVM.

Ouum rubrum typus futuræ gloriæ noſtræ.

1. *Quia gignimur ſicut ouum in hanc & aliam vitam.*
2. *Prodibimus in reſurrectione è ſepulchris, ſicut aues ex ouis.*
3. *Animæ Beatorum in cœlo expectant corpora ſua.*
4. *Beatorum gaudia puriſſima.*
5. *Beatorum gloria inamiſſibilis.*

Surrexit. *Marc.* 16.

ÆLius Lampridius inter omnia Imperij, quę Alexandro Seuero cõtigerũt, ſcribit

etiam extitiſſe iſtud, quòd ouum purpurei coloris eâdem, quâ ipſe natus eſt die, in regiâ poſitum ſit. Id cùm matri eius oblatum eſſet, aruſpices diuinârunt Seuerum Imperatorem futurum. Quod & poſteà factum, ob virtutem eius, cui ouum regij coloris regios ominabatur honores. Quid eſt, Audit. quòd hoc ſacro die rubrum ſeu purpureum ouum alter alteri damus, aut ab altero petimus, nec non etiam in Eccleſia benedici curamus? Quid paſchati cum ouo, & cum ouo rubro? Ego ſanè ſignum boni ominis eſſe autumo. Nati ſumus hoc ſacro paſchate vtique omnes, dum per S. confeſſionem & communionem paſchalem Deo reconciliati eiuſque filij facti. Et in hoc die Chriſtus, qui ſe ipſum aliquando (Matth. 23.) gallinæ pullos conuocanti comparauit, è ſepulchro rediuiuus, purpureum nobis ouum attulit, comparatum eius ſanguine: fœliciſſimi etiam ominis, quòd videlicet poſt hanc vitam Reges in cœlo nos facturus & glorioſi corporis purpurâ veſtiturus ſit. Quid enim ouum iſtud niſi ſpes futuræ illius & quidem beatæ reſurrectionis: in quâ de ſepulchro velut ouo noui homines & cœli reges purpurâ duplici, animæ ſcilicet & corporis gloriâ veſtiendi ſumus? Nam vt ſanctus Auguſtinus ſerm. 29. de verbis Domini docet, *ſpes nondum peruenit ad rem, & ouum eſt aliquid; ſed nondum eſt pullus.* Et infrà: *Ouum eſt & nondum pullus eſt & teſtudine tectum eſt: non videtur quia operitur, cum patientiâ expectetur, &c.* Pictum igitur & rubrum ouum in paſchate nil aliud menti noſtræ ingerit, niſi ſpem reſurrectionis. Quod vt meliùs vobis placeat, accuratiùs contemplabimur.

Ouum bis quaſi gignitur. 1. ponitur, deinde excluſum viuificatur & fit pullus. Sic homo bis generatur. 1. per naturam in hunc mundum, vbi quaſi vitellus in ouo huius mundi anguſto & tenebricoſo continetur; ſed in regeneratione excluditur ex hoc in alterum mundum, vbi plenam & perfectam acquirit vitam.

I. Gignimur ſicut ouû in hanc & aliam vitam.

I. Ex ouo vitâ carente prodit pullus viuus; antequam tamen hoc fiat, diu foueri ouum & corrumpi debet, deinde rumpi teſta; tum prodit pullus viuus ex ouo non viuente. Sic omninò homo per naturam genitus fouendus ac diſponendus eſt ad futuram vitam capeſcendam; poſteà teſta corporis corrumpenda in ſepulchro. Inde ad extremum egredietur homo rediuiuus, nouus & glorificatus. Quis non miretur è fracto & tam fœtente ouo animal & quidem ſpecioſum, verbi gratiâ, phaſidis aut pauonis naſci & prodire poſſe? Sic de fracto & putrefacto corpore Deus efformabit hominem nouum, de terreno cœleſtem, vt ait ſanctus Paulus 1. Cor. 15. hoc eſt, immortalem & glorioſum, de mortuo viuentem. Præſens etenim vita, quia perpetuò corrumpitur inſtar oui, mors eſt potiùs dicenda quàm vita. Vnde Paulus quaſi jam in mortali corpore ſpirans, cupit id confringi & inde liberari, dicens: *Quis me liberabit de corpore mortis huius?* h. e. de corpore obnoxio morbis, ærumnis, doloribus, fami, ſiti, frigori, nuditati &c. ad Rom. 7.

Quare non eſt quod alicui impoſſibilis videri debeat reſurrectio, quando ſimile quid cernitur in fœtu, ex ouo prodeunte. Dic enim mihi, quid in ouo eſt! nónne albumen & vitellus? Albumen nil eſt aliud quàm viſcoſus quidam humor ſeu pituita (Ein ſchleim) & tamen ex illo pullus fit; vitellus pulli nutrimentum eſt. Iam quomodo gallina ſolâ incubatione ex ouo ſeu albumine gignit pullum viuentem? Vbi in ouo vita? vbi caro? vbi plumæ? vbi oculi? roſtrum? cantus? Poteſt ergo gallina ſolâ incubatione hæc omnia dare ouo, & non poterit Deus idem præſtare oſſibus & cineribus noſtris? animare ſcilicet illos & in priſtinam corporis figuram reſtituere? Ita Spiritus ſanctus in prima rerum creatione ex aquis fecit alias creaturas, incubando eis quodammodo, ſicut aues incubant ouis ſuis, vt indicat vox Hebr. *merachephet*, vbi nos legimus: *ferebatur ſuper aquas.* Gen. 1.

II. Prodibimus in reſurrectione è ſepulchris, ſicut aues ex ouis.

II. Ex ouo excluſo prodit non piſcis, non reptile aut quadrupes animal, quod aquis immergi aut terræ adhærere debeat, ſed volatile, quod in aëre puriſſimo viuens maximâ libertate quaquauerſum ſe librare valet nullo labore, ſummâ facilitate; adeoque totum mundum perluſtrare: adhæc lætiſſimè ſuauiſſimeque cantat, quaſi ab omni imperio & iugo libera: viſum etiam habet acutiorem & limpidiores oculos, carnem ſaniorem & nobiliorem quàm cætera animalia: libertatem quoque ſummam: vnde non niſi aſtu capi, itaque omnibus aliis viuentibus, etiam hominibus, illudere poteſt, quòd nulli ſubiaceat, à nullo lædi, deprehendi & detrahi poſſit. Sic & Beati prodibunt in reſurrectione è ſepulchris, velut alites cœleſtes: *erunt* enim *ſicut Angeli Dei*, Chriſto teſte, terrena omnia calcabunt & faſtidient, puriſſimâ cœli aurâ viuent, omnibuſque bonis affluent; quidquid in cœlo eſt, celerrimo quaſi volatu perluſtrabunt; vbicumque eſſe volunt, illic in momento erunt; & quidem nullo labore; deinde illudent morti, peccato, inferis, iuxta id Apoſtoli loco cit. dicentes: *Vbi eſt mors victoria tua? vbi eſt mors ſtimulus tuus?* Cœpit hoc impleri hodie in Chriſto, qui inſtar auis poſt reſurrectionem in momento fuit, vbicumque eſſe voluit; Iudæis æquè ac Dæmonibus omnibus illudere potuit, iuxta Pſalm. 3. *Ego dormiui & ſoporatus ſum & exurexi: non timebo millia populi circumdantis me.* Impleri & in patribus è limbo eductis, qui tunc ſtatim totum perluſtrare orbem potuerunt: implebitur in electis omnibus die reſurrectionis, iuxta prædictionem Iſaiæ cap. 40. *Qui ſperant in Domino* (en electi ex ouo ſpei gignendi) *mutabunt fortitudinem, aſſument pennas ſicut aquila, current & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient.* Mutabunt, id eſt; *innouabunt*, vt eſt in Hebr. fortitudinem ſuam, quia corpus, quod hîc *ſeminatur in infirmitate, ſurget in virtute*, ait Apoſtolus loco cit. Qui debiles hîc erant, reſurgent

ſurgent validi; qui morbis ac defectibus aliis corporis obnoxij, ſani & integri; qui deformes, ſpecioſi; qui terreſtres, cœleſtes. Aquilis verò ſimiles erunt tum ob maieſtatem & poteſtatem regiam quam in cœlo habebunt; (ſicut aquila ſuper aues omnes) tum ob volatum celerrimum & liberrimum, quo omnia penetrare & in momento ſine labore peruagari poſſunt; tum ob viſûs perſpicacitatem, quâ Deum ipſum videbunt ſicut eſt, vti aquila Solem; tum denique ob cœleſtem eorum habitationẽ, quâ ſupra cœlos, ſicut aquila in altiſſimis montibus & petris, habitabunt. Ad illam vitam aſpirabant Sancti, præſertim morti iam proximi, vt Gerardus ſancti Bernardi tam naturâ quàm religione frater, qui vt ipſe ſcribit ſermone 26. in Cant. morti iam moriturus, imò ad vitam potiùs euolaturus, inſultare cœpit cantans: *Vbi eſt mors victoria tua? vbi eſt mors ſtimulus tuus?* Item: *Laudate Dominum de cœlis, laudate eum in excelſis.* Similiter ſanctus Franciſcus, qui morti vicinus in grauiſſimis doloribus aliud fomentum non habebat, quàm vt diuinas laudes caneret & alios canentes audiret. De quo obiurgatus ab Elia reſpondit: *non licere ſibi aliud facere; cùm ſciret ſe breuî cum Deo fore,* vt Bonauẽt. in eius vitâ. B. Dionyſius Carthuſianus qui anno integro ante mortem, quam ſibi præſagiit, cantabat inter verba alia, illa Iſaiæ ſupradicta: *Sancti qui ſperant in Domino, mutabunt fortitudinem &c.*

Et ſicut pulli iam in ouo formati roſtello ſuo teſtam frangunt, cupientes egredi: ita ſancti cupiunt liberari è corpore & in cœlum euolare cum Paulo: *Quis me liberabit de corpore mortis huius?* Et, *cupio diſſolui & eſſe cum Chriſto.*

III. Animæ Beatorum in cœlo expectant corpora ſua.

III. Pulli ex ouis prodeunt viui quidem, ſed implumes & nudi, tenui cum lanugine albicante, aureo colori mixtâ: breui tamen plumeſcũt; interim ſub alis matris contenti & ſecuri degunt. Ita & Beati poſt mortem, corporis tegumento carent vſque ad communem reſurrectionem; vbi demum plumas, id eſt, veſtem immortalium &glorioſorum corporum accipiẽt. Interim verò tenui quaſi ſanguine aureâ albicante viuunt, gloriâ ſcilicet animæ in conſpectu Dei. Hoc eſt quod vidit Ioannes Apocal. 6. cùm ait: *Vidi ſubtus altare animas interfectorum propter verbum Dei & clamabant voce magnâ: Vſquequò Domine non iudicas? &c. Et data illis ſunt ſingulæ ſtolæ albæ: & dictum eſt illis, vt requieſcerent adhuc tempus modicum, donec compleantur conſerui eorum & fratres eorum.* Dicuntur eſſe ſub altari, quia etſi Deum vident, ab hominibus tamen non videntur, cùm needum corpora glorioſa pro mercede ſua acceperint. Dicuntur accepiſſe ſingulas ſtolas, vtpote quiuis vnam, gloriam ſcilicet animæ; quia alteram corporis accipient in reſurrectione. Et tunc implebitur quod Prouerb. 31. ſcriptum de muliere forti: *Omnes domeſtici eius veſtiti ſunt duplicibus,* gloriâ animæ & corporis.

Interim ſicut pulli implumes ſub alis Dei quieſcunt. Sed quomodo abſque afflictione, dices, ſi alteram ſtolam adhuc expectant? Reſpondeo 1. quia dictum eſt illis à Deo, vt *requieſcerent,* inquit ſanctus Ioannes, Dei autem voluntati nec volunt nec poſſunt contraire. Sic mulieres illæ ſanctæ Chriſto addictiſſimæ in ſabbatho, quo ſepultus fuit Chriſtus, *ſiluerunt,* ait Lucas, hoc eſt, non excurrerunt ad ſepulchrum, quia ſabbathi præcepto vetabantur. Vnde Romæ in Cæmeterio ſanctæ Priſcillæ hæc eorum vox in ipſo limine inſcripta legitur: *Hic expectamus requiem,* 2. quia mora & expectatio illa modica ipſis eſt, vti ſubdit Ioannes ibidem; & capite octauo dicitur ea mora in cœlo ſilentium mediæ horæ: *Factum eſt ſilentium in cœlo quaſi mediâ horâ &c.* donec ſcilicet 7. Angeli mitterentur cum 7. tubis ad denunciandum diem iudicij: Sed ais: quomodo tot anni, qui adhuc reſtant ad diem iudicij modicum tempus & quaſi media hora dicuntur? Reſpondeo tanto gaudio affluere beatorum animas in cœlo, vt hanc moram quaſi oblitæ breuiſſimam eſſe reputent. Confirmatur id ex ſomno vel ecſtaſi illius Monachi, qui 300. annis aniculæ cantu demulſus putauit ſe paucis horis illum audiiſſe; vt alibi retulimus. Trip. Dñ. 21. poſt Pent. C. 7. E.

Pulli ex ouis prodeuntes, diuerſis præſertim, non omnes pari nobilitate, formâ, magnitudine, pennarum pulchritudine, canendi arte prodeunt: ſed alij alijs nobiliores, pulchriores, doctiores? vti vel in ipſis gallinarum pullis patet, quorum alij pulchriores pennas præ alijs acquirunt. Pulli pauonum, phaſidum, porphyrionum, pſittacorum, coruorum Indicorum &c. nónne longiſſimè ſuperant pennarum decore pullos paſſerum aut hirundinum? pulli philomelarum & acanthidum, cantûs ſuauitate nónne vincunt alios? Ita in reſurrectione iuſtorum alius alio pulchriorem corporis ſtolam ſeu gloriam accipiet, vt docet ſanctus Paulus 1. Cor. 15. *Non omnis caro eadem caro,* inquit, *ſed alia quidem hominum, alia pecorum, alia volucrum, alia autem piſcium. Alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, & alia claritas ſtellarum; ſtella enim à ſtella differt in claritate: ſic & reſurrectio mortuorum.* Nullis in animantibus ita luſiſſe videtur diuina ſapientia vti in volucribus, tam in pennarum quàm in vocum varietate: at multò maior varietas erit inter beatos, & inde decor cœleſtis ciuitatis mirum in modum augebitur. Quare cùm proponuntur nobis variæ veſtes, gemmeæ, aureæ, argenteæ, ſericæ, lineæ: pro Regibus, Principibus, Comitibus, Nobilibus, prout quis cucurrerit in hoc ſtadio; quiſque intendat vires ſuas, vt quam nobiliſſimam lucretur. Student ferè omnes pulchris ſe ornare veſtibus, in paſchate præſertim: cur non potiùs in cœlo millies pulchriores comparant ſibi veſtes glorificati corporis & animæ? Interim tamen nulla inter Sanctos eſt inuidia aut æmulatio, quemadmodum nec inter auium ſpecies, tametſi aliæ alias ſuperent decore, cantu, magnitudine; quia vnuſquiſque pro ſuâ capacitate præmiatur & ſatiatur.

IV. Beatorum gaudia puriſſima.

IV. Ouum puritate omnes alios cibos ſuperat. Cùm enim vndique teſtâ communitum ſit; nec veneno infici, nec coquentium aut palpan-

palpantium manibus inquinari poteſt: fumo non vitiatur, fuligine non amareſcit, cinere non conſpergitur, ab olla vel lance vitium non trahit. Sic & beatorum in cœlo gaudia puriſſima & integerrima ſunt. In terra nullum bonum eſt, quod malis non permixtum ſit indeque amaritudinem contrahat. Eſt vir quiſpiã genere illuſtris, ſed pauper: eſt alius diues ſed abiectus: alter in pretio habitus ſed ægrotus. Rachel erat pulchra, ſed ſterilis: Lia fœcunda, ſed lippa. Naaman diues erat, ſed leproſus; Eliſæus, qui eum ſanauit, ſanus ſed pauper. Aſa Rex quid non habuit deliciarum? interim grauiſſimis podagræ doloribus vexabatur. 2. Paral. 16 At in cœlo *mors non erit ampliùs, neque luctus, neque clamor, ſed nec vllus dolor &c.* Apoc. 21.

V. Beatorum gloria inamiſſibilis.

V. Ouum preſſum vtroque extremo ambabus manibus frangi nequit. *Firmitas enim putaminum,* inquit Plinius lib. 39. cap. 3. *tanta eſt, vt recta nec vi nec pondere vllo frangantur, nec niſi paululùm inflexâ rotunditate.* Similiter gloria reſurrectionis, quam expectamus, talis eſt, vt nulla vi creata abrumpi aut adimi electis queat: quemadmodum & Chriſtus ita reſurrexit, vt mori iam non poſſit, nec vmquam gloriam ſuam perdere. Hæc eſt omnium nobiliſſima Beatorum gemma; quâ cum careat mundi huius proſperitas, quantacumque ea ſit, viliſſima eſt; imò quo maior, eò miſerior, quando cogitas eam breuî finem habituram. Ita enim Salomon, qui omnia, quæ deſiderauerat anima eius, ſibi comparat, vti recenſet Eccleſiaſtis 2. ſubiicit: *Cumq́; me conuertiſſem ad vniuerſa opera, quæ fecerunt manus meæ & ad labores, in quibus fruſtra ſudaueram, vidi in omnibus vanitatem & afflictionem animi, & nihil permanere ſub Sole.* Econtra Chriſtus rediuiuus canit: *Conuertiſti planctum meum in gaudium mihi: Conſcidiſti ſaccum meum* (in cruce) *& circumdediſti me lætitiâ* (in reſurrectione) *vt cantet tibi gloria mea, & non compungar.* Pſalm. 29. q. d. pupugerunt me aliquando, ſed non pungent ampliùs, vt explicat ſanctus Auguſtinus. Huius gloriæ typum exhibuit diſcipulis in transfiguratione, ſed quia illa breuî durauit, vetuit eam aliis diſcipulis indicari à tribus, qui interfuerant, niſi poſt reſurrectionem. Priùs enim ſcandalizari poterant in eius paſſione, cùm viderent omnem eius gloriam extinctam. At poſt reſurrectionem non item, cùm viderunt eum gloriam aſſumpſiſſe ſtabilem, nec ampliùs pati aut mori poſſe, vt explicat ſanctus Hieronymus apud Cornel. à Lapide Matth. 17.

At verò quis ita ſtatuere oua erecta poteſt vt pondus quoduis infracta ſuſtinere queant? quis ita erigere corpora noſtra, vt confringi nequeant? Solus vtique Chriſtus, qui ſicut ſuum erexit, ita eriget & noſtra. Interim nos, plerique ſaltem, non ita in Deum erecti ſtamus in hac vita, ſed ouis iacentibus, quæ facillimè franguntur, ſimiles ſumus. Quare adhuc in timore incolatûs noſtri tempore conuerſari nos oportet. Scribit Spartianus eo tempore, quo natus eſt Antoninus Geta, gallinam in aula ouum perperiſſe purpureum; quod cùm allatum frater eius Baſſianus, adhuc paruulus, acciperet & quaſi ludens alliſum ad terram frangeret, Iulia mater exclamauit: *Maledicte parricida fratrem tuum occidiſti.* Ac ſanè occidit poſteà & quidem in matris gremio. Purpureum ouũ peperit nobis Chriſtus, cùm hodie ſurrexit, ſpem ſcilicet reſurrectionis noſtræ. Verùm iacet id adhuc, nondum erectum eſt, frangi ergo & excidere atque allidi & perdi poteſt. Væ nobis ſi fregerimus; animas noſtras occidimus. Omni ergo cuſtodiâ cuſtodite ouum hoc cum Iob, qui dixit: *Repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo:* ſcilicet videndi Deum Saluatorem meum in cœlo.

THEMA QVINTVM.

Chriſtus reſurgens ſimilis Pantheræ.

1. *In paſſione prædas egit, & poſt obdormiuit.*
2. *Euigilans ſurrexit cum terræ motu.*
3. *Mirificum odorem attulit ſecum ſpem reſurrectionis.*
4. *Dæmon illo odore enectus eſt.*
5. *Chriſtus ſuam gloriam reſuſcitatus ex parte monſtrauit ſuis.*

Ibi eum videbitis, ſicut dixit vobis.
Marc. 16.

Chriſtus patiens per arietem deſignatus.

VIdeo vos Audit. ſuſpenſos deſiderio videndi Saluatorem noſtrum à morte rediuiuum. Sed vbi eum videbimus? Recordamini quid ipſe ante tres hebdomadas dixerit Ioannis octauo. *Abraham pater veſter exultauit, vt videret diem meum, vidit & gauiſus eſt.* Diem paſſionis; inquit S. Ambroſius libro primo de Abraham cap. 23. quando in monte Moria ſeu viſionis, vidit arietem cornibus hærentem inter vepres, quem immolauit Deo pro filio ſuo Iſaac. Aries enim ille Chriſtum denotauit, qui ſicut ouis ductus eſt ad occiſionem & pro nobis immolatus, vt nos viueremus. Vepres coronam ſpineam, frutex crucem, cornua arietis titulum crucis, pendulus aries Chriſtum crucifixum indicat. Vidit ergo Abraham à longè & in figurâ arietis illius Chriſtũ crucifixum. Vnde mons ille dictus eſt, *Dominus videbit* vel (vt eſt nunc in Hebr.) *Dominus videbitur;* vel, vt legit citat. Ambroſius, *Dominus apparuit* Simili in figura monſtrabo vobis hodie Chriſtum ab inferis reſurgentem, non quidem in ariete; ſed inantherâ, pulcherrimo animali, quod ideò forſan ſic appellatum eſt, quòd decore & odore omnia quadrupedia ſuperet, quemadmodum & Chriſtus appellatur *ſpecioſus formâ præ filijs hominum.*

Reſurgẽs ſimilis eſt pantheræ.

B. Pe-

B. Petrus Damiani Card. in Epiſt. ad Deſiderium Abb. & Card. Pantheram è triduano ſomno reſurgentem ſic deſcribit:

I. In paſſione prædas egit, & pòſt obdormijt.

I. 1. *Hæc Panthera*, inquit, *cùm diuerſis ſe venationibus refecerit, mox in ſuo ſpelæo ſe recipiens dormit.* Pari modo Chriſtus Dominus, poſtquam in paſſione ſuà variis venationibus & prædis ſe refecit, poſteà obdormiuit moriens & in ſepulchrum ſe recepit. Paſſio Chriſti non abſimilis venationi fuit, in qua canes erât partim ſacerdotum principes, ſeniores populi cæterique Iudæi, Chriſto infenſi, partim milites Pilati, iuxta id Pſalm. 21. *Circumdederunt me canes multi.* Venator erat Diabolus, qui canes illos inuidià & furore plenos concitauit contra Chriſtum, prædam ex illo ſperans. Sed ipſe in laqueum ſuum incidit, & quia innocentem, Dei filium, in quo iuris nihil habuit, perſecutus eſt, ipſe præda factus, & omni ſuâ iuriſdictione, quam habuit in humanum genus, turpiter ſpoliatus eſt. Itaque licet ipſe cum ſuis canibus Chriſtum in ea venatione dirè exagitârit; & multis morſibus vulnerâſſit, interim tamen ipſe cum Iudæis magis exagitatus & cruento ore ſpumans, abiit famelicus? Chriſtus verò è prædis ſuis, quas in paſſione cepit, lautè epulatus eſt. Cepit in hac venatione Proculam vxorem Pilati, cepit latronem, cepit Centurionem, & qui cum ipſo erant, cepit plebem cruci adſtantem, vt reuerterentur percutientes pectora ſua, cepit paulò pòſt orbem vniuerſum. Hic eius cibus, hæc præda fuit. Quid quòd ipſa etiam opprobria, ſputa, verbera, ſpinas, clauos, lanceam pro cibis ſuis habuit? Ita enim de ipſo Ieremias Thr. 3. *Dabit percutienti ſe maxillam, ſaturabitur opprobrijs*; ſiquidem hæc omnia tam lubenti & hilari animo propter nos ſuſcepit, vt nos lucrifaceret & regno ſuo inferret, quaſi ea non iniuriæ ſed epulæ fuiſſent. Saturata ergo his prædis Panthera noſtra, vbi dixit: *Conſummatum eſt*, poſteà ad ſomnum ſe recepit.

II. Euigilans ſurrexit cum terræ motu.

II. II. *Poſt triduum verò* (pergit B. Damianus) *refecta ſopore cõſurgens, magnũ emittit cum clamore rugitum.* Non abſimili modo Chriſtus poſt triduum mortis ſuæ (quæ ſomnus potiùs breuis fuit, iuxta id Pſalm. 3. *Ego dormiui & ſoporatus ſum & exurrexi*) rediuiuus ſtupendum dedit rugitum, è viſceribus terræ eructando fragorem, & quatiendo terram. *Et ecce terræ motus factus eſt magnus*, inquit Matthæus cap. 28. *Magnus*, inquit ſanctus Hieronymus, *vt cuncta concuteret & euerſionem terræ funditùs minaretur.* Sed quamobrem?

1. 1. Vt orbi toti nunciaret Chriſti victoriam & de morte ac Dæmone partum triumphum; quaſi repetens id, quod triduo antè dixerat, *Confidite, ego vici mundum.* Ioan. 16. Cùm nauis opulenta ex altero orbe redit in patriam ciuitatem, ſolet ei denunciare aduentum ſuum, bombardæ exploſione. Chriſtus ex mortuis reſurgens, quaſi nauis opulenta, peregrinis & ditiſſimis onuſta mercibus, dotibus ſcilicet glorificati corporis ſui aliorumque, qui cum eo reſurrexerunt, indicare toti Orbi per hunc terræ motum, reditum ſuum voluit; quia merces illas toti mundo attulit, quotquot eas emere viliſſimo pretio volunt.

2. Vt hoc terræ fragore indurata Iudæorum corda concuteret; & vel ad pœnitentiam, vel ſaltem ad erubeſcentiam & pudorem proſterneret. Ex oculato teſte; ſcribit P. Georgius Stengelius noſter in Labyrinthi parte 2. cap. 13. noſtrà ætate Monachi leonem tali vſum venatione: Cùm videret paſſeres agminatim in caueam ſuam deuolantes, humi iacuiſſe immotum inſtar mortui aut dormientis. Paſſeres, aſtuti alioquin, nihil leonem aduertere opinantes, propiùs acceſsère, neſcio quid circa eum pipilantes. Tum repente leo irrugijt tam horrendum, vt paſſeres conterriti veluti exanimes conciderent. Leo autem iacentes ac trepidantes pede percutiens, facili ictu occidit. Paſſeres erant Iudæi, aſtuti ſuo iudicio, vt Chriſti nomen extinguerent, vnde mortem crucis turpiſſimam à Præſide Gentili, vnà cum latronibus ei inferendam impetrârunt & procurârunt. Sed infirmi paſſeres erant. Compoſuit ſe ad mortem, quaſi ad breuem ſomnum Chriſtus, obdormijt in cruce, vbi ſanè nimis propè acceſsére ad eum Iudæi, ipſi illudentes, inſuper & cuſtodiam ſepulchro eius ponentes. Verùm ecce tibi tertio die irrugijt hic leo tam horrendo terræ motu, vt cuſtodes ſepulchri imprimis omnes conterriti corruerent velut mortui; poſteà Iudæi intellectâ à cuſtodibus Chriſti reſurrectione toti contabeſcerent, & conſilij inopes ſtultiſſima figmenta ad eam ſupprimendam excogitarent. Sed nim vicit leo de tribu Iuda, & Iudæos cum figmentis ſuis facilè obtriuit; denique per Romanos, quia reſipiſcere noluerunt, omnes exterminauit. Imitati ſunt Iudæi illi fratres Ioſephi, qui vt eluderent ſomnia & vaticinia eius, vendiderunt eum in Ægyptum. Eo vendito putabant iam ſe ab eius imperio liberos eſſe, quin & mortuum credebant. Vnde dicunt de illo: *Alius non eſt ſuper.* Geneſis 42. Et *vterinus frater* (Beniamini) *mortuus eſt.* Gen. 44. Verùm vbi audierunt illum ipſum fratrem ſuum, quem vendiderant, ſtare ante ſe velut vnicum ſeruatorem ſuum, in maieſtate principis, *non poterant reſpondere ei nimio terrore perterriti.* Geneſ. 45. Idem accidit Iudæis, poſtquam in paſchate audierunt, & in Pentecoſte rurſum confirmatam viderunt Chriſti reſurrectionem. *Fiebat* enim *omni animæ timor, & metus erat magnus in vniuerſis*, ait Lucas Act. 2. Vnde & dicebant ad Apoſtolos: *Quid faciemus viri fratres?* ibid.

III. Mirificum odorem attulit ſecum ſpem reſurrectionis.

III. III. *Cum eo ſimul rugitu* (addit Damianus) *miræ ſuauitatis atque fragrantiæ odor egreditur, vt omnes pigmentorum vel aromatum ſpecies vincere videatur. Omnes autem beſtiæ ſaltuum, ad quas odor ille pertingit, ad eam protinus confluunt, ac tantæ ſuauitatis ſpiramine delectantur.* Attulit etiam Chriſtus è ſepulchro rediuiuus miræ & inauditæ ſuauitatis odorem, quo totum mundum ad ſe ſuique amorem attraxit, fidem ſcilicet ac ſpem reſurrectionis infallibilem. Quemadmodum enim odor veris ex varijs hortorum

Digitized by Google

rum arborumque floribus ſpirans non homines tantùm, ſed & apes atque aues aliaque animalia, ex prægreſſo hyemis rigore ac languore tabida reſtaurat, recreat & quaſi rediuiua facit; ita & ſpes futuræ reſurrectionis, quæ proinde Veri & plantis noua germina gignentibus comparatur à Domino, omne mortalium genus conſolatur inſtaurat & lætificat: quæ & vnicus ille atque incomparabilis odor fuit, quoad Chriſti fidem obuiis vlnis amplectendam allecti, imò pertracti ſunt Reges huius mundi, regna & prouinciæ. Exemplum in Iob habemus, qui in grauiſſimis ſuis doloribus ab omnibus deſertus, bonis omnibus ſpoliatus, hoc vno reſurrectionis odore ac ſpe corroboratus, perſtitit immotus, vt ne in minimo quidem delinqueret. Cùm enim carnem ſuam vlceribus plenam aſpiceret; ita ſe conſolans loquitur: *Scio quòd redemptor meus viuit, & in nouiſſimo die de terra ſurrecturus ſum, & rurſum circumdabor pelle meâ.* Quæ verba optat etiam in ſolatium omnium miſerorum ſculpi *ſtylo ferreo in plumbi laminâ.* Iob 19. Vnde & ab ea illuſtratione deinceps non ampliùs luget aut queritur de idolorum ſuorum immanitate, quaſi ſolâ reſurrectionis memoriâ mirum in modum confortatus & exhilaratus. Nec immeritò ſanè, quis enim agricola triſtatur, quòd ſementem in agrum iacere cogatur, tametſi non omninò certus eſt de meſſe? quid ſi certus eſſet de millecuplâ refuſione? Et tamen ille ſcit, quòd ea ſementis priùs macerari in terra, ſepeliri & mori debeat, quàm fructum producat. Nim. ſpes reſurrecturi ſeminis omnem eius laborem & ſeminis iacturam ſuauem ac leuem facit. Quis mendicus doleret, ſi ſpoliaretur ſuis centonibus eâ certâ ſpe & promiſſione, quòd ipſi poſt paucos dies noua & pretioſa veſtis pro vetere illâ danda eſſet; an non potiùs gauderet? Cantor quidam ſenex, vt refert Plutarchus in Pompeio, comite filiâ Stratonicâ, coram Mithridate, Aſiæ & Ponti Rege, in conuiuio pſallebat. Rex Statonicæ captus amore eam in pellicem ſuam abduxit, ægrè id ferente ſene, qui è filiæ cantu quæſtum ſuum faciebat. Verùm manè expergefactus domi conſpexit vaſis aureis & argenteis refertas coram ſe menſas, frequentem famulitij turbam, eunuchos & pueros, qui ſibi exquiſita pallia offerrent, atque in veſtibulo ſtantem equum exornatum, ſicut Regis amicis fieri ſolet. Deriſui ergo primùm & ludibrio ſe haberi ratus efferre ſe oſtio voluit. Verùm retinentibus eum miniſtris, exponentibuſque diuitis nuper defuncti opimam hæreditatem ei à Rege donari, atque tenues has primitias & documenta eſſe reliquorum bonorum: ita vix tandem his fidem habens, purpuram induit, inſilienſque in equum per vrbem vectus eſt clamitans: *Mea hæc omnia ſunt.* Sic compenſato ſibi quæſtu, quem ex filia habuiſſet, gaudio plenus ac diues factus eſt. Similem quemdam ludum luſit cum ſancto Iobo Deus: abſtulit ei poſſeſſiones ſuas, ſed duplum ei reſtituit. Sic ludit cum ſeruis ſuis omnibus. Vitam miſeram & momentaneam eis aufert, ſed compenſat beatâ & æternâ. Quis non gaudeat ob talem commutationem? *Mea ſunt omnia*, dicent, quæcumque in cœlo bona ſunt.

IV. Dæmon illo odore enectus eſt.

IV. *Solus Draco cùm vocem eius audierit*, ſubdit Damianus, *nimio terrore contrahitur, ac ſubterraneis illicò ſpecubus occultatur, ibiq; vim tanti odoris nullatenus ferens rigidus obſtupeſcit & effœtus viribus ac prorſus inanis tanquam mortuus deficit.* Quis hic Draco niſi Dæmon, qui propter eà Chriſti reſurgentis pedibus pingitur ſubiectus & ab eo conculcatus? Audiit hic vocem Chriſti ab inferis redeuntis, & confuſum ſe ac victum cernens in antrum ſuum tartareum recipere coactus eſt, vbi frigidus torpet, nec cuiquam nocere ampliùs poteſt, niſi quis in ſinum ſuum receptum ad ſuggeſtionem eius foueat per delectationem, & manum ei porrigat per conſenſum; ad iſtar illius ſimplicis ruſticelli, qui ex ſtulta commiſeratione obſtupefactum frigore ſerpentem ſuſtulit, fouit ac calefecit damno ſuo. Quod fecit Tamerlanes ille Tartarorum Princeps Baiazeti Turcarum Imper. cùm victum in caueam incluſit ferream, & ſic concluſum vndique ſecum traduxit; hoc Dæmoni fecit Chriſtus: *exſpolians principatus & poteſtates, traduxit confidenter, palam triumphans illos in ſemetipſo*, ad Coloſſ. 2. Vndique enim per vniuerſam Eccleſiam demonſtratur ſubiugatus, & expellitur ſigno crucis, aquâ benedictâ, &c. eiicitur è corporibus & habitaculis per exorciſmos; ex animabus per ſacramenta, baptiſmi & pœnitẽtiæ præſertim. Rurſum ſicut Dracones à naturâ damnati ſunt ad antra & deſerta, vt nemini facilè, niſi qui propè ad eos acceſſerit, poſſint nocere; ita ſtygius ille Draco ad ſuum ergaſtulum conſtrictus eſt à Chriſto, vt nulli niſi ſecum colludenti obeſſe queat.

Denique ſicut obſtinati Iudæi à Chriſto cõtriti ſunt, vt per orbem velut mancipia vndique diſperſi vagari & ſeruire ad confuſionem ſuam cogantur; interim tamen nec agrum nec ceſpitem terræ proprium habeant, in poteſtate noſtrâ ſit eos admittere vel expellere: fugare etiam facillimè vel affricato larido poſſimus: ex liuido vultu agnoſcamus: cogere ad ſeruitia abiectiſſima pro libito queamus &c. ita planè contriuit Chriſtus Dæmones & ſubiecit nobis. Circumeunt per orbem velut canes inuidi & famelici, nihil in mundo poſſident, precariò tantùm admittuntur: pelli ad nutum noſtrum & excludi poſſunt, vno crucis ſigno, nomine Ieſu, agno Dei &c. deprehenduntur facilè, & cogi ad obſequia noſtra queunt. Denique Iudæi permiſſi ſunt viuere inter homines vſque ad diem iudicij in confirmationem fidei: Dæmones etiam non in tartarum omnes detruſi ſunt, ſed quamplurimi permiſſi ſupra terram vagari & tentare homines, ad exercitium electorum, punitionem malorum; vſque ad diem iudicij.

V. Chriſtus ſuam gloriam reſuſcitans

V. *Panthera animal eſt colore quidem varium*, inquit Damianus loco citat. *ſed ſpecie pulchrum, & ſimplicitatis gratiâ manſuetum.* Habet enim in candido breues macularum oculos Plin. lib. 8.

ex parte monſtratis ſuis.

lib. 8. cap. 17. In vitâ Patris Ioſephi Anchietæ ſcribit lib. 4. Sebaſt. Beretarius, eo aliquando cum piſcatoribus egreſſo ad parandum piſcatu victum, apparuiſſe in aduerſo littore duas pantheras; quas cùm ſocius eius è propinquo ſpectare cuperet, præcepit abeuntibus Ioſephus, vt paulò pòſt redirent, eſſe qui ipſas velit cominùs videre. Cōfecto opere duabus conſcenſis nauiculis cum comitatu traiicit ad littuſque accedit; illæ tam in littore placidè ſe ſpectandas præbent, vt eas per otium aſpicere omnes ad ſatietatem potuerint. Non diſſimili modo Chriſtus reſurgens cum quinque vulnerum cicatricibus, & glorioſo corpore ſpecioſiſſimus, ſe quidem ſuis amicis ſpectandum aliquamdiu exhibuit, at non multo tempore, per dies 40. dumtaxat, vt deſiderium illorum acueret, videndi ſui in gloria ſua. Hinc Magdalenæ ad pedes ſibi accidenti & tangere ſe volenti ait: *Noli me tangere; nondum enim aſcendi ad patrem meum.* Ioan. 20. hoc eſt, noli iam immorari meo aſpectui, ſed vade ad fratres meos & nuncia eis reſurrectionem meam; & tunc ſimul omnes ſæpiùs ac diutiùs aſpectu meo frui poteritis; diutiſſimè verò & per omnem æternitatem frùemini in cœlo. Reuertar enim & aſſumam vos ad meipſum & tunc videbitis me ad ſatietatem, iuxta id Pſalmi decimiſexti. *Satiabor cùm apparuerit gloria tua. Iterum* enim *videbo vos & gaudebit cor veſtrum, & gaudium veſtrum nemo tollet à vobis.* Ergo Domine Ieſu, fac quod pantheræ illæ fecerunt. Vidimus te iam, ſed per ſpeculum & quaſi à longè; Iterum ergo poſt labores vitæ noſtræ ad nos redi, vt videamus te propè à facie ad faciem, & ſatiemur gloriâ tuâ.

FERIA II. PASCHÆ.

THEMATA.

I. Quinam eundo in Emmaus deuient à recto ſalutis tramite.
II. Cautelæ contra relapſum.
III. Reſurrectio mortuorum oſtenditur.
IV. S. Euchariſtia ouum cæruleum.
V. Chriſtus ſolus verè ſeu omnium maximè peregrinus in mundo.

THEMA PRIMVM.

Quinam eundo in Emmaus deuient à recto ſalutis tramite.

1. *Qui ab Eccleſiâ deflectunt & fide.*
2. *Qui exiguam in Deum habent fiduciam.*
3. *Qui parum amant Deum.*
4. *Qui beatitudinem ſuam in terra quærunt.*
5. *Qui ſine patientiâ cœlum intrare volunt.*
6. *Qui à confeſſione & communione paſchali ſe ſubducunt.*

Duo ex diſcipulis ibant in Caſtellum, nomine Emmaus.
Lucæ 24.

Multi eūt in Emmaus.

MIRARI aliquis poſſet, quamobrem Chriſtus Dominus apparere priùs voluerit duobus his diſcipulis, qui erant ex 72. quàm ſuis Apoſtolis; ſaltem ſi Petrum demas. Mihi hæc videtur eſſe ſolida ratio, quia hi duo in maiori diffidentiâ adeoque periculo lapſûs erant, debiles in fide, ſpe, charitate. Sic enim & mater ſaniores relinquit filios, & ſuccurrit infirmiori. Itaque hi duo cœperunt ire in Emmaus, ſeu, vt nos Germani in hoc vocabulo ludimus, **in Nebenauß**: adeoque deflectere à viâ ſalutis, quaſi deſperabundi de Chriſti reſurrectione; ideò ad hos accurrit Chriſtus, vt ad viam vitæ reducat. Vtinam verò hi non multos haberent ſectatores, qui cùm in Ieruſalem ire deberent, vel illic ſaltem manere: abeunt in Emmaus. Tales ergo vt ad viam reducamus, priùs inquiremus: & quidem in Euangelio, ne & ipſe longiùs abeam.

I. Qui ab Eccleſia deflectunt & fide.

I. Qui ab Eccleſia vel vno fidei articulo deflectunt, etiam dubitando. Videntur ita deuiaſſe adeoque **in Nebenauß** iuiſſe iſti duo diſcipuli: qui de reſurrectione Chriſti deſperabundè loquuntur; non crediderunt diſcipulis & mulieribus eam confirmantibus, nec prædictioni Chriſti, nec Prophetarum vaticiniis: quos ideò durè reprehendit Dominus: *ô ſtulti & tardi corde ad credendum.* Quomodo enim ſapiunt, qui alia omnia vident impleta, quæ prædixit Chriſtus de paſſione ſuâ: reſurrectionem verò toties ab eodem prænunciatam non credunt? Viderunt prodigia in Chriſti morte: populum compunctum, Centurionem & latronem credentes: & adhuc diſcipuli non credūt: Sic omninò qui poſt tot millium martyrum teſtimonia, poſt impleta tot Chriſti vaticinia, de euerſione Ieroſolymæ, Iudæorum exterminio, Petri martyrio, Ioannis morte naturali, mundi conuerſione, Euangelij per orbem diſſeminatione, ſedis Petri ſtabilitate &c. poſt tot miracula & mundum conuerſum non credunt, merentur audire: *O ſtulti &c.* Vnde Auguſtinus libro 22. de ciuit. capite octauo ait: *Quiſquis adhuc prodigia vt credat, inquirit, magnum eſt ipſe prodigium, qui mundo credente non credit.* Viderint ergo hîc, qui ab Eccleſia Catholica & petra

petra Romana, ſuper quam ea fundata eſt, deuiare audent, atque vt carnis libertate fruantur, deflectunt in Emmaus; in haram Lutheri vel Caluini; nôrint enim ſe certiſſimò tendere in Nebenauß? & deuiare à regno cœlorum. Ad ipſos enim ſpectat, quod dicitur Eccleſiaſtici 2. *Væ diſſolutu corde, qui non credunt Deo & ideò non proteguntur à Deo.* Quinam diſſoluti, niſi hæretici, qui vt ab omni iugo & lege liberi eſſent, Eccleſiam deſeruerunt. Vnde Rupertus Abbas in Exod. capite decimò locuſtis eos comparat, quia vt Prouerb. 30. dicitur, *locuſtæ Regem non habent.* Volunt enim à legibus exempti viuere & nulli parere; & quemadmodum locuſtæ, licet oculos habere videantur, cæcæ tamen ſunt, corneis tantùm oculis præditæ: ita hæretici oculos habentes non vident, qui duritie proprij iudicij cæcatos habent. Ergo attendant ſibi & ſeriò deliberent quâ in religione mori velint. Deliberatio hæc de ſumma rerum & de æternitate eſt; accuratâ igitur trutinâ eget. Monuit hac de re Angelus Domini ſenem quendam ex craſſa quadam ſimplicitate errantem, in Prato ſpirituali capite 178. *Quadam* enim *die apparuit ei Angelus Dei, dicens: Dic ſenex, ſi mortuus fueris, quomodo vis ſepeliamus te? Vt Ægypti monachi faciunt? an vt Hieroſolymitæ? Senex autem reſpondit ei: Neſcio. Tunc ait Angelus: Cogita & delibera. Poſt tres autem hebdomadas veniam, & dices mihi Pergens ergo ſenex ad alium narrauit ei, quæ ſibi dixerat Angelus. Quod cùm audiſſet ſenex ſtupefactus ex auditu, diutiusq; intendens in eum ac diuinitùs inſpiratus dixit ei: Vbi ſumis ſancta myſteria? Reſpondẽs ille ait: Vbicumque inuenio. Tunc ait illi ſenex. Non tibi vltra contingat, vt extra ſanctam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam communices, vbi nominantur ſancta quatuor ſynodi, Nicæna trecentorum decem & octo patrum, Cõſtantinopolitana centum & quinquaginta, Epheſina prima ducentorum, Calcedonenſis ſexcentorum & triginta. Cùm autem venerit Angelus, dic ei: Sicut Hieroſolymita ſepeliri volo. Poſt tres igitur hebdomadas venit Angelus, & dixit ſeni. Quid eſt ſenex? Cogitâſti? Dixit autem illi ſenex: Sicut Hieroſolymita volo. Dicit ei Angelus: Bene, bene. Et continuò reddidit ſpiritum. Hoc autem totum factum eſt, ne labores ſuos perderet, & cum hæreticis condemnaretur.*

II. Qui exiguam in Deum habent fiduciam.

II. Qui exiguam in Deum ſpem & fiduciam habent, vti habebant etiam iſti duo: *Nos autem ſperabamus &c.* Quia enim Cleophas tertium in diem expectans Chriſti ab inferis reditum, necdum eum viderat, abiit in domum ſuam, quaſi re deſperatâ. Sed malè; quia tertia dies nondum finierat. Sic aliqui Deo terminum ponunt, manus hoſti daturi, niſi mox ſuccurrat, vti ciues Bethulienſes, qui, niſi intra 5. dies Deus mitteret eis adiutorium, ſtatuerunt ſe tradere Holoferni; ideoque iure merito reprehenſi ſunt à Iudith? *Qui eſtis vos qui tentatis Dominum? Poſuiſtis vos tempus miſerationis Domini, & in arbitrium veſtrum diem conſtituiſtis ei?* Ad orationem ergo & confidentiam Iudith adfuit tandem & ſuccurrit eis Dominus. Iudith 8. Eâdem diffidẽtiâ deliquit Rex Saul, qui iuſſus à Samuele expectare aduentum eius: dum ſcilicet propitiato Domino diſceret, quid agendum eſſet contra hoſtes: ſeptimo die videns populum diffluere metu, ſacrificat ipſe temerè, deſperans de aduentu Samuelis: ſed vix abſoluit ſacrificium, adeſt Samuel & iure reprehendit Regem nimiùm diffidentẽ ac temerarium: *Stultè egiſti: nequaquam vltrà regnum tuum conſurget.* 1. Regum 13. Hos imitantur illi, qui niſi intra tempus, quod ſibi præſtituunt, audiantur in ſuis precibus, vel ſucceſſum optatum habeant, deſperant de ope diuinâ. Sed ſtultè. Nónne gladius Abrahæ iam in filium ſtrictus, in tempore adhuc fuit inhibitus? Nimis puſillanimis fuit alius Abraham Marocci Rex, qui in pugna victus à ſeditioſo quodam Elmoſelo, & vrbe excluſus, ſpem omnem ſalutis, & regni recuperandi abiecit, itaque vxorem chariſſimam à tergo vehens, equum ex altiſſima rupe præcipitem egit. Ioan. Leo libro 2. cap. 45. Africæ. Sic deſperat alius de honeſta ſuſtentatione, & incipit furari; puella de honeſto connubio, & proſtituit ſe: ſtudioſus de profectu, & militiæ nomen dat. Sed qui eſtis vos, qui tentatis Deum? Videre eſt interdum agyrtas & ioculatores, qui vitreum aliquod poculum proiiciunt in altum, vt in mille partes confringendum putes; at cùm iam terræ cadendo appropinquat, dexterrimâ ſuâ manu excipiunt & illæſum ſeruant. Ita luſit Deus cum Suſannâ & Petro, iamiam educendis ad mortem, & interim eos ſeruauit. Vnde Pſalm. 36. *Iuſtus cùm ceciderit, non collidetur, quia Dominus ſupponit manum ſuam.*

III. Qui parùm amãt Deum.

III. Qui exiguo in Deum amore calent, quemadmodum & hi duo, qui Dominum & Magiſtrum ſuum appellant non iam Dominum ſuum, ſed Ieſum Nazarenum & virum Prophetam; nimis humili titulo, quaſi non audeant ſe fateri eius diſcipulos; ſoliciti fortaſſe ne ignotus comes prodat eos Hebræis: ferè ſicut Hebræi de Moyſe diutiùs in monte Sinai abſente: *Moyſi enim huic viro, qui eduxit nos de Ægypto, ignoramus, quid acciderit.* Exod. 32. Tales ſunt, qui religionem ſuam profiteri non audent inter acatholicos: nec oſtendere pietatem inter Catholicos: tranſeunt Crucifixum, quaſi eum non nôſſent: pudet eos publica humilitatis Chriſtianæ exempla dare. Confundũtur iſti à Ioſepho ab Arimatheâ, nobili Decurione, qui audacter intrauit ad Pilatum & petiit corpus Ieſu, idq́ue refixit de cruce, quam alij tangere horruerunt: vti & Nicodemo Principe Iudæorum, (Ioan. 3.) qui abiecto timore 100. libras vnguenti attulit ad vnguendum & ſepeliendum Dominum. Confunduntur à Centurione & militibus eius, qui non dubitârunt exclamare: *Verè filius Dei erat iſte.* Confunduntur à mulieribus, quæ non timuerunt eum aromatibus egredi ad ſepulchrum, quod ſciebant cuſtoditum à militibus, clauſum grandi lapide. Cõfunduntur denique ab ipſis Gentilibus qui non erubuerunt ligneos & lapideos Deos colere: cùm ſciamus nos Deum noſtrum in ligno quidem pependiſſe, ſed in eo mortem viciſſe & ab inferis reſurrexiſſe, iamq́ue cœleſte regnum obtinere.

IV. Qui

IV. Qui beatitudinem ſuam in terra quęrunt.

IV. Qui beatitudinem ſuam in terra quærunt, vti iſti duo, qui ſperabant Hebræos à iugo Romanorum per Chriſtum redimendos, & ſic iterum fœliciſſimum ac potentiſſimum regnum in terra, quale habuerunt ſub Salomone, in ſumma pace rerumq́ue abundantiâ habituros. Sed reuerà multum à veræ beatitudinis viâ aberrabant. In Emmaus ſeu (Nebenauſz) iuerunt, non in Ieruſalem, non in viſionem pacis. Iam redemerat Chriſtus Iſraël vnaq́ue mundum totum, ſed à iugo & ſeruitute peccati, Diaboli, inferni: iam reſtituerat in libertatem filiorum Dei & hæredum cœli. Sed illi in aliam viam deflectunt: in mundum hunc calamitoſum, vbi nulla vera pax & libertas eſt. Mundus hic eſt terra Chabul, h.e. vilis & *lutoſa*, nec digna retributio pro tantis Chriſti meritis & pretioſo eius ſanguine. Salomon Regi Hiram pro innumeris cedris & maximis ad elaborandum eas operis attributis paucas & viles ciuitates dedit, vilem & *lutoſam* terram. Eam vbi egreſſus Hiram aſpexit, contempſit dicens: *Hacine ſunt ciuitates, quas dediſti mihi frater?* 3. Regum 9. Num pro tantis cruciatibus & tot ſanguinis effuſionibus ipsâque infami ac dirâ morte nihil aliud exiſtimabimus datum eſſe Chriſto à patre ſuo, niſi regnum huius mundi fluxum & inane? Abſit ab humano corde Iudaica hæc veſania. *Ridendus profectò Xerxes ille eſt*, inquit Ælianus lib. 2. var. hiſt. cap. 14. *quod cùm mari terriſq́, Iouis operibus poſthabitis, noua itinera & inſolitam nauigationem ſibi paraſſet, ſeruiuit platano & arborem coluit*. Ad eam enim vmbræ causâ caſtra ſua poſuit, & pretioſum ornatum ex ea ſuſpendit. Qui beatitudinem in hac terra quærunt, quid aliud agunt, niſi quòd cum Xerxe fugitiuam vmbram quærunt, eiuſq́ue gratiâ terram amant? Num putamus pro tali vmbrâ nobis comparandâ tanta egiſſe & paſſum eſſe Chriſtum? Xerxe ſtultiores ſunt, qui hoc ſibi perſuadent.

V. Qui ſine patientiâ cœlum intrare volunt.

V. Qui à viâ regiâ ſalutis deflectunt, & cœlum quidem intrare volunt, ſed non ire ad paſſionem. Deuiârunt etiam in hoc duo illi diſcipuli, quos ideò arguit Chriſtus? *O ſtulti! nónne hæc oportuit pati Chriſtum & ita intrare in gloriam ſuam?* Si per hanc viam intrare Chriſtus debuit in gloriam ſuam; quantò magis vos in alienam? Crux pons quaſi penſilis eſt, omnibus tranſeundus, qui in cœleſtem ciuitatem tendunt. Aſpice omnes, qui in cælo ſunt, & videbis omnes per hunc tranſijſſe. Olim etiam Deus filios Iſraël non duxit per hortos, riuos, ſyluas, amœnaq́ue prata, non per cultam & fertilem terram, rebus omnibus abundantem; ſed per horridum, arenoſum, incultum, aſperum, deſertum, hoſtibus infeſtum, per ambages, per mare rubrum, cùm alia via longè breuior, planior, fertilior, quiêtior pateret, in terram lacte & melle manantem; quia voluit vt per labores & certamina, per cupiditatum refrænationem, fugam voluptatum, contemptum honorum & opum fluxarum nos intrare ad veras & æternas opes ac voluptates: In eiuſdem rei ſignum Chriſtus heri (ſicut in craſtino Euangelio audiemus) comedit priùs piſcem, ſibi à diſcipulis oblatum; poſteà fauum. Piſcis, cibus ieiunantium eſt, & quia mari innatat, pœnitentiam ſignificat; fauus autem mel cæleſtis gloriæ notat. Et cur eorum reliquias diſcipulis dedit, niſi vt ſciremus nobis eodem modo priùs piſcem comedendum, ſi appetamus fauum? priùs ieiunandum per Quadrageſimam, quàm comedamus agnum paſchalem?

VI. Qui à confeſſione & cõmunione paſchali ſe ſubducũt.

VI. Qui à pœnitentiâ & communione paſchali, (quam aliqui SS. Patres, vt Hieronymus & Auguſtinus putant Chriſtum dediſſe illis duobus) hoc tempore declinant, vel eam differunt ſine causâ. Declinant enim à præcepto Eccleſiæ adeoq́; à viâ regiâ ſalutis. Tempus hoc paſchale, tempus eſt, quo à iugo & ſeruitute peccati liberati ſumus, ſignificatum per Iudæorũ Paſcha, quo ex Ægypti, vti dixi, ſeruitute eruti ſunt, in cuius beneficij memoriam vnus ex vinctis donabatur Iudæis in Paſchate, quem voluiſſent. Nónne ergo deſipis, ſi tu ſolus hoc tepore in ſeruitute & vinculis Dæmonis remanere velis? Petierunt Iudæi vinctum vnum malefactorem: & cur tu teipſum non dimitti vis? Iidem etiam religioni ſibi duxerunt, ſi crucifixorum corpora manerent in cruce per ſabbathum: & tu vis pendere in cruce peccatorum tuorum in Paſchate? Certè Eccleſia iubet tales refractarios arceri ab ingreſſu Eccleſiæ & poſt mortem etiam ſepeliri (zu Nebenauſz!) extra ſacrum cœmeterium ſcilicet, cap. *omnis vtriuſque ſexûs*, de pœnit. & remiſſ. Exemplum terribile narrat Nauclerus Præpoſitus Tubingenſis, volum. 2. Generatione 21. de quodam defuncto, pro quo cùm die anniuerſario conſtituto in Eccleſiâ S. Petri Romæ celebraret Pp. Gregorius M. & cantaretur introitus, *Requiem æternam dona eis Domine, audiuit vocem de cælo. Non faciam. Sed vir Deo deuotus putans illuſionem eſſe, iuſſit reincipere Requiem. Tunc rurſus audiuit vocem. Non faciam, quia anima illius damnata eſt. Proſequitur Gregorius officium, orans cauſã damnationis reuelari ſibi. Cui reuelatur, quod propter inimicitias, quas remittere noluit, corpus Chriſti ſemel in anno omiſerit recipere, & de hoc confeſſus non fuiſſet.*

Quando igitur vidimus non paucos deuiare à tramite ſalutis, videat vnuſquiſque & interroget ſeipſum: Quò vadis? In Ieruſalem, an in Emmaus? & ſiquidem huc deflexit cum duobus illis diſcipulis, curet vt quamprimũ & eâdem horâ relegat, quâ errâuit, viam, & regrediatur in Ieruſalem, vbi Chriſtum in medio Beatorum intueri poſſit ſine omni fine.

THEMA SECVNDVM.

Cautelæ contra relapſum.

1. *Experientia prioris lapſus.*
2. *Difficultas reſurgendi.*
3. *Grauiores pœnæ.*

Surgentes eâdem horâ regreſſi ſunt in Ieruſalem. *Luc. vlt.*

DE præclariſſimo & ſapientiſſimô viro, Thoma Moro, Angliæ Cãcellario, refert Stapletonus in eius vita, ca. 13. perlatum fuiſſe ad ipſum aliquando, quòd captiuus quidam reus perrupto carcere fugiſſet. Quo audito aliud reſponſum non dedit carceris cuſtodi, quàm vt exinde carcerem diligentiùs clauderet atque obſeraret, ne elapſus reus ad illum reuerteretur & denuò intraret. Riſu dignum videtur hoc reſponſum; quis enim hoc expectet, vt reus reuertatur ad carcerem, quem effugit? Voluit ergo dicere vir ſapientiſſimus: Non erit is tam ſtultus vt ad carcerem denuò redeat. Et tamen hoc, quod ironicè eſt dictum, in quibuſdam alijs reis veriſſimum comprobatur. Fugerunt his diebus è vinculis Diaboli pæne infiniti homines, quando à peccatis fuerunt abſoluti; deſignati per Barabbam homicidam è carcere dimiſſum propter feſtum Paſchæ, hoc eſt, propter immolatum agnum Dei immaculatum. Sed enim quàm multi ſunt, qui hoc paſchali tempore, poſtquam eluctati ſunt è vinculis Diaboli, ad eadem reuertuntur; quaſi non in carcere, ſed amœno loco fuiſſent! Claudendus igitur eſt his carcer & diligenter obſerandus; quia (ſine ioco) grande periculum eſt, ne ad eum reuertantur. Duo illi diſcipuli eodem die, quo exierant, regreſſi ſunt in Ieruſalem: ita multi eodem die, imò quandoque eâdem horâ reuertuntur ad eadem flagitia, à quibus diſceſſerunt. Mirandum quidem hoc & paradoxum, vèrumtamen; quia pleri que mortales animarum vincula non æſtimant, niſi cum hinc ad Iudicem euocantur in articulo mortis. Nos verò aliter inſtructi, præueniamus diem illum, & carcerem Diaboli diligenter obſeremus, ne quis ad illum redeat.

Non poſſumus, vt arbitror, meliùs cuſtodire carcerem Diabolicum, arcendis ab eo hominibus inde elapſis, quàm cuſtodierit paradiſum Deus, Adamo inde eiecto, ne ad illum reuerſus miſerior euaderet. Muniit autem Deus paradiſum, ponendo ei pro cuſtode Cherubim & flammeum gladium atque verſatilem: quod & nos faciemus, ne redeant conuerſi ad priſtina peccata.

I. Experientia prioris lapſûs. I. Primus ergo cuſtos ſit Cherubim, Angelus videlicet, qui *plenitudo*, vel *abundantia ſcientiæ* exponitur. Hic eſt, qui abſterrere à relapſu debet, plena notitia & experientia prioris lapſûs. Quod enim animal tam brutum, quod nõ cauet in eandem redire decipulam, ſemel deceptum? Piſces ſemel hamo læſi, non admordent eum ampliùs: aues ſemel laqueo prehenſæ, ſi euadant, non redeunt ſecundò: aſinus ſemel in glacie lapſus, non facilè ad eandem impelli ſe patitur. Denique *pleriq́, naufragio liberati*, inquit Tertullianus lib. de pœnit. cap. 7. *exinde repudium & naui & mari dicunt; & Dei beneficium, ſalutem ſuam ſcilicet memoriâ periculi honorant.* Hinc refert Bruſonius lib. 4. cap. 25. de Siculo quodam mercatore, qui cùm mari intempeſto ficus omnes, quas vehebat, naufragio perdidiſſet, poſteà ſedens in littore & tranquillum mare videns, dixit: *Noui quid velit, ficos nimirum.* q. d. Non redeo ad mare. Ex hac ſcientia & experientia fit, vt grauior ſit lapſus poſterior, quàm prior. Prior enim eſt humanus, quaſi ex ignorãtia & inconſideratione aliquâ profectus, poſterior verò eſt quaſi diabolicus, planè deliberatus & ex certâ ſcientiâ; qualis fuit Angelorum reproborum, ideoque ex diuino decreto eſt irreparabilis, ac veniâ & commiſeratione indignus. Quâ ex causâ SS. Patres excuſant ebrietatem Noë ſaltem à mortali peccato, quòd ſemel tantùm (neque enim piſcator ictus rediit) nondum expertus vini vim, inebriatus ſit. Similiter & primum Lothi inceſtum cum maiori filiâ, in ebrietate ſibi inſuetâ commiſſum, at non item excuſari poteſt alter eius lapſus, rurſum in ebrietate cum minore filiâ patratus, vt docet Cornel. à Lapide Geneſ. 19. verſic. 35. *quia ex priori*, inquit, *expertus iam vini potentiam, ſuámque temulentiã, ſapere debuiſſet Loth & cauere ſibique temperare vino, ne in ſecundum incideret.* Hinc, arbitror, admiſit Chriſtus ex primo eius cõcubitu (quo prognatus fuit Moab) velut minùs culpabili progenitores aliquot in Genealogiam ſuam, Ruth videlicet Moabitidem, ex qua Obed, auus Dauidis, & tota eius familia prodiit: non admiſit vel vnum ex Ammon, qui ſecundo inceſtu Lothi cum minore filiâ natus eſt; vt intelligeremus ex primo lapſu facilem eſſe regreſſum ad Chriſti gratiam & familiam; difficilem ex ſecundo & relapſu. Vnde Diabolus in animam, è quâ exierat, regreſſurus *aſſumit alios ſeptem ſpiritus nequiores ſe, & ingreſſi habitant ibi; & fiunt nouiſſima hominis illius peiora prioribus.* Lucæ cap. 11. In primo lapſu aderat vnus Dæmon: in ſecundo ſeptem & quidem nequiores: in primo velut hoſpites, in ſecundo velut inquilini, non facilè expellendi? quaſi iure hoſpitij gaudentes. Hinc fit, vt quemadmodum Dæmones, qui ex malitiâ peccarunt, in peccato ſuo velut cæci in perpetuum circumeunt (teſte Sancto Petro: *Circuit quærens quem deuoret.* 1. Petr. 5. imò ipſo Satanâ: *Circuiui terram & perambulaui eam,* Iob 1.) ſic etiam recidiui per continuos gyros reſipiſcentiæ & relapsûs, velut cæci oberrent, & nihil vnquam proficiant, iuxta id Pſalm. 11. *Impij in circuitu ambulant.* De quibus Sanctus Bernardus in Pſalm. *Qui habitat: Qui in circuitu ambulat*, inquit, *proficiſcitur quidem ſed proficit nihil. Væ homini, qui ſequitur hunc*

circui-

circuitum: qui numquam à propriâ voluntate recedit.

II. Difficultas reſurgendi. II. Gladius flammeus. Docet experientia, quòd flammeo ſeu in flammarum formam ſecto inflicta gladio vulnera difficibùs ſanentur. Notat igitur hic gladius curæ difficultatem, quæ ſentitur in ijs, qui in dimiſſa ſibi peccata facilè reincidunt. Quemadmodum enim illi, qui receptâ valetudine relabuntur in priorem febrem & infirmitatem, magno in periculo ſunt: & qui perpetuò medicinis vtuntur debilis admodum nec diuturnæ vitæ ſunt: ſic & qui crebrò recidunt in priora vitia. Atque vt illi deſperantur ac tandem negliguntur à Medicis, quòd contra eorum præſcripta noxijs ſibi cibis ac potibus vtantur: ita & iſti ferè pro depoſitis habentur. Sic deſertus fuit Saul à ſpirituali Medico ſuo Samuele non quando is primò inobediens Dei mandato fuit (offerendo holocauſtum non expectato Samuele 1 Reg. 13. vbi ſolùm audijt à Samuele: *Stultè egiſti*) ſed quando rurſum, parcèndo Amalec, inobedientiam admiſit. 1. Regum 15. tunc enim *abijt Samuel & non vidit vltrà Saul vſque ad diem mortis ſuæ.* Sed *& lugebat Saulem, quoniam Dominum pœnitebat, quòd conſtituiſſet eum Regem ſuper Iſraël.* Pœnituit verò Deum, quòd videret iam deſperatum; quo modo etiam dicitur pœnituiſſe, quòd feciſſet hominem, quem viderat iam aliter non poſſe emendari, niſi diluuij exterminio. Geneſ. 6. Quod idem ſenſit Pharao toties relapſus poſt datam emendationis fidem, ad extremum & ipſe in mare demerſus velut deſperatus. Scimus templum Ieroſolymitanum ter ædificatum & ter deſtructum eſſe; ſed ita vt poſteriores ruinæ difficiliùs inſtaurarentur. Intra 7. annos primò extructum eſt à Salomone 3. Regum 6. verſ. 6. poſteà euerſum eſt à Chaldæis. Reſtauratum eſt à Zorobabele poſt reditum Iſraëlis è captiuitate, ſed non niſi intra 15. annos, & magnâ cum difficultate, à ſtructoribus armatis: obſiſtentibus vicinis hoſtibus, vt habetur 2. Eſd. 4. & oſtèndit Corn. à Lap. in cap. 2. Ioan. verſ. 20. Deſtructum eſt hoc ab Herode, vt in auguſtiorem formam repararetur, quod tamen non niſi intra 46. annos factum, vt habetur Ioan. 2. En quò ſæpiùs deſtruitur templum, eò tardiùs ac difficiliùs inſtauratur. Tandem & hoc à Tito euerſum, deinceps reparari nequit, tametſi id Iudæi variè tentârunt. Quod contigit illi templo, hoc contingit homini, qui templum eſſe Spiritûs ſancti deberet; quò ſæpiùs relabitur, eò difficiliùs reſurgit, ac tandem ad reſurgendum omnes omninò vires perdit. Myſticè id oſtenſum in vxore Loth, quæ reſpectans in deſertam à ſe Sodomam, mutatâ eſt in ſtatuam inſenſilem; immobilem, & *ſal infatuatum, quod ad nihilum valet vltrà niſi vt mittatur foras & conculcetur ab hominibus.* Tales enim fiunt tandem, qui toties in idem relabuntur peccatum, ſtupidi & immobiles. Non eſt mutata in ſtatuam, dum inter iniquos in Sodomis habitaret: mutata eſt, dum ad eos redire deſiderauit; quaſi grauius ſit reuerti ad iniquitatem, poſtquam ſemel ei renunciâris, quàm in primâ iniquitate perſiſtere.

III. Gladius verſatilis, qui idem eſt cum flammeo, niſi quòd præterea acutus & (vt periti linguæ Hebr. cum Pererio exponunt) biſacutus, ſplendere & flammam vomere videretur, ſtringique ad feriendum; qualis erat ille; quem Ioânes vidit ex ore Chriſti Iudicis exire, acutum vtraque parte, ſententiam condemnationis denotantem, Apoc. 1. Minatur ergo Deus grauiores pœnas ijs, qui in peccata relabuntur, quàm ijs, qui primùm inciderunt; & quales, niſi exterminium & mortem? Clarè hoc edicit Deus per Eccleſiaſticum cap. 26. *In duobus contriſtatum eſt cor meum, & in tertio iracundia mihi venit.* Quodnam illud tertium? *Qui tranſgreditur à iuſtitiâ ad peccatum: Deus parauit eum ad rhomphæam.* Illam ſcilicet, vt timeodum, quæ egredi viſa eſt ex ore Iudicis venturi, vt dixi; & de quâ cap. 2. ſeq. dicitur: *Hæc dicit, qui habet rhomphæam vtraque parte acutam.* Quemadmodum enim malefactores à tribunalibus huius ſæculi, ſemel iterumque dimiſſi, ſi rurſum eadem ſcelera perpetrent, tandem gladio exciduntur, quòd ſpem emendationis tollant: ita, quid mirum, ſi agat Dei iuſtitia? Egit certè cum Hebræis toties in Ægyptum reuerti cupientibus ac dicentibus: *Conſtituamus nobis Ducem & reuertamur in Ægyptum.* Sed quid ad hæc Deus? *Vſquequò detrahet mihi populus iſte? quouſque non credent mihi in omnibus ſignis, quæ feci coram eis? Feriam igitur eos peſtilentiâ atque conſumam.* Num. 14. & mox: *Omnes homines, qui viderunt maieſtatem meam, & ſigna, quæ feci in Ægypto & in ſolitudine, & tentauerunt me iam per decem vices, nec obedierunt voci meæ, non videbunt terram, pro quâ iuraui patribus eorum.* Id quod eis contigit; omnes in deſerto mortui ſunt; præter Ioſuen & Chaleb, qui ſoli ſtabiles reperti fuerant. Idem non obſcurè minatus eſt Dominus languido illi ad piſcinam, qui vt putat ſanctus Chryſoſtomus, annis 38. infirmus ibi iacuit: *Noli ampliùs peccare,* inquit, *ne deterius tibi aliquid contingat.* Ioan. 5. Bone Deus! poterátne aliquid deterius iſti contingere, qui 38. annis languidus, miſer & deſertus ad piſcinam iacuit? numquid mors? at nónne morbus tam diuturnus, tantæ iunctus deſolationi, morte ipsâ deterior reputari debet? Quid igitur niſi mortem æternam ipſamque adeò gehennam minatus illi eſt Dominus, ſi relaberetur? Quid expectant nauigantes, quando vident nauim ſuam non ſemel, ſed iterum tertiò & quartò impingere in eundem ſcopulum, niſi certum naufragium & interitum? Quando igitur & tu peccator toties impingis in eundem peccati ſcopulum, quid aliud expectare potes niſi demerſionem in gehennam? Senſére priore ſæculo Neophyti Toleſes in Mauricâ grauiſſimam Dei vindictam poſtquam à fide, quam à S. Franciſco Xauerio edocti ſuſceperant, ſimulque à Luſitano Rege defecerant, ſacrâ æde euersâ, cruces ſacraſque Diuorum effigies fregerunt, bona etiam piorum fidelium inuaſerunt; vti refert in vitâ S. Xauerij Turſellinus lib. 3. cap. 5. in hæc

III. Grauiores pœnæ.

verba. *Primum illorum ager ex feraciſſimo ſqualidus ac ſterilis factus, fruges etiam in horreis dirâ tabe conſumpta: aquæ ſubitò amara noxiaq́, è ſalubribus reddita: fame quoque ac lue multi mortales abſumpti. Cæleſti iræ afflictis Luſitani belli incubuit moles. Quippe Molucarum inſularum Præfectus Franciſco pij belli felicem exitum ſpondente, claſſem aduerſus perfidos miſit cum delecta Luſitanorũ manu. Et claſſis Dux, ſancti viri prædictione ac ſpe diuina opis erectus, haud ſegniter bellum capeſſebat. Placuit tamen, priuſquam inferrentur arma, experiri per legatos, an ſpes veniæ oblata poſſet rebellium mentes ad ſanitatem reuocare. Poſtquam ſuperba eorum reſponſa afferebantur, Luſitanus pœnæ auidus in hoſtem ducit. Arx eſt in edito loco poſita, nec minùs manu quàm ſitu munita. Et fraus hoſtium acceſſerat. Quippe imminentis belli haud ignari, circa muros longè ac latè, ſtimulos muriceſq́, ferreos defoderant, in quos Luſitani ſeſe induerent, ſi propiùs acceßiſſent. Exitialis, non ſolùm irrita oppugnatio extitiſſet, niſi præſentem peſtem Franciſci auertiſſent preces, intercluſumq́, aditum aperuiſſent. Nondum Luſitani extenſionem fecerant, cùm mirâ opportunitate ſtare cum eis Deum ac pugnare apparuit. Sol circa meridiem repentinâ caligine offuſâ, haud diſparem nocti tempeſtatem dedit. Et ſimul ex vicini montis vertice, cum horrendo mugitu ac fragore terrum fœdumq́, erupit incendium, quod tres dies noctéſq́, ingens cineris pumicumq́, vis (quod numquam anteà eueniſſe conſtat) inde egeſta: quæ non modo murices ferreos oppreßit, ſed etiam arcis faſtigium æquauit. Ecce autem improuiſo malo attonitis barbaris, maior ex vicino terror incutitur. Per idem tempus terræ motus inſolitus tectorum vrbis ingentem edidit ſtragem. Tolanis tam atroci tempeſtate defunctis, Luſitanus ſuperuenit armatus. Nec prælium illud fuit. Pleroſque hoſtium aut ruina tectorum oppreſſerant, aut pauor compulerat in fugam. Et aggeratus pumex facilem in mœnia aſcenſum dabat. Ergo arx, oppidum totaq́, regio ſine vllo certamine ſubacta: victis certis conditionibus pax data: quarum illa præcipua, vt templum euerſum reficerent, bona pijs adempta reſtituerent, ſuſcepta ſemel Chriſti ſacra in poſterum ſanctè colerent pietate.* Certè hinc apparet, quàm graues mereantur pœnas, qui à ſuſceptâ veritate perfidè retrocedunt. Grauiter ſanctus Petrus epiſt. 2. cap. 2. ait: *Melius erat illis non cognoſcere viam iuſtitiæ, quàm poſt agnitionem retrorſum conuerti ab eo, quod nobis traditum eſt, ſancto mandato.* Grauiùs enim iſti peccant, quia ex maiori ſcientiâ, & cum maiori ingratitudine. Certè etiam Magiſtratus eos maleſactores, qui poſt dimiſſionem, ob flagitia repetita ad carceres retrahuntur, ſeueriùs multo habet, quàm in primis vinculis; & ſi iſta effugerunt, poſtliminiò retractos arctiùs cuſtodit, nec gratiâ dignatur. Videat ergo quiſque, vt carcerem, quem euaſit, tam fortibus repagulis ſibimet occludat, vt nec ſi velit quidem (appetitu ſenſitiuo) reuerti in eum poſſit, prohibente hoc voluntatis firmiſſimo & inuiolabili decreto. Ad extremum audiamus Diuum Chryſoſtomum ſerm. de lapſu primi hominis tom. 1. ita ſcribentem: *Noli*, inquit, *peccare poſt veniam: noli vulnerari poſt curam: noli ſordidari poſt gratiam.* Moxq́ue ſingulorum rationem reddens, addit: *Cogita ô homo grauiorem culpam eſſe poſt veniam, renouatum vulnus peiùs dolere poſt curam, moleſtiùs hominem ſordidari poſt gratiam. Quare indulgentiæ ingratus eſt, qui poſt veniam peccat: ſanitate indignus eſt, qui ſemetipſum, poſtquam curatus eſt, vulnerat: nec mundari meretur, qui ſeipſum poſt gratiam ſordidat. Porrò qui poſt abſolutionem non peccat, meretur & præmium: qui poſt curam cautus eſt, ſanctitatis poßidet donum: qui gratiam illæſam tenuerit, æternitatis accipiet regnum.*

THEMA TERTIVM.

Reſurrectio mortuorum oſtenditur.

1. Oſtenditur ex reſurrectione Chriſti.
2. Ex naturali propenſione animæ ad corpus ſuum.
3. Ex cooperatione corporis cum anima.
4. Ab exemplis.
5. Ex miraculis.

Surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni. *Lucæ 24.*

LIbro 1. Eſdræ cap. 3. ſcribitur, quòd cùm reuerſi è captiuitate Babylonica Iudæi templum Salomonis deſtructum reædificâſſent & iam oculis aſpicerent, tanta fuerit omnium lætitia & iubilus, vt præ clamore exultantium voces eorum intelligi non poſſent. *Nec poterat quiſquam agnoſcere vocem clamoris lætantium*; ait ſacer textus. Video etiam hodie inſolito gaudio & iubilo Chriſtianos vndique perfuſos, quali numquam aliàs toto anno; vnde paſſim alter alteri fœlix Paſcha precatur. Verùm & hîc ego non agnoſco ſatis vocem lætantium, & quid ſibi velit, quòd omnes adeò iubilent. Forſan lætantur aliqui, quòd ieiunij tempore ſuperato carnium eſus reſtitutus ſit. At hoc Epicureum eſt. Forſan alij, quia iucundum Veris tempus poſt triſtem hyemem redijt. At hoc puerile eſt. Forſan etiam aliqui, quòd aſperum pœnitentiæ tempus tranſierit, & iam rurſum vſque ad ſequens Paſcha liberiùs viuere liceat. At hoc planè impium eſt. Alij fortè ſamiùs, quòd hodie templum corporis Chriſti reædificatum ſit, & quidem in ſplendidiorem formam, quàm erat priùs, quemadmodum & Iudæi gauiſi fuêre. Et hi quidem bene ac iure merito. Verùm ſi Chriſtus ſibi ſoli reſurrexit, quid inde nobis accedit? Itaque hæc potiſſima ac ferè vnica huius diei lætitia eſt, quòd ſua reſurrectione Chriſtus noſtram ſtabiliuerit. Hoc ſenſu intelligere poſſumus, quod nunciauit heri Angelus: *Dicite diſcipulis, quia præcedet vos in Galilæam,* (id eſt, *reuelationem*, vel *tranſmigrationem* vt exponit S. Auguſtinus lib. 3. de conſenſu Euang.) cæleſtis beatitudinis, & vos breuî eum ſequemini: ſed fortè hoc gaudium noſtrum turbabit hæc cogitatio, quomodo fieri queat, vt nos reſurgamus. Ergo audiamus teſtimonia, omni fide digniſſima.

Probatur

Digitized by Google

I. Oſtenditur ex reſurrectione Chriſti.

Trip. in die Animar. C. vlt. D.

Probatur I. ex reſurrectione Chriſti. Hinc & noſtram probat Paulus 1. Corinth. 15. Primaria enim cauſa, cur ad nos redimendos mortem oppetere voluerit, eſt, vt reſurgere poſſet, adeóque ſuâ reſurrectione noſtram comprobare. Alioquin ſaniùs & faciliùs mortem cauiſſet. Neque dicas difficiliorem eſſe noſtram, quàm Chriſti reſurrectionem, quòd eius corpus integrum manſerit, noſtrum diſſoluatur. Nam licet integrum manſerit, ſanguis tam effuſus & intra illud triduum iam corruptus atque in alia corpora mutatus fuit: idem tamen omninò & non alius iterum reparatus & Chriſto reſtitutus fuit; vt idem præmiaretur, qui in Chriſto paſſus fuit, *neque rectè reſurrectio dici poteſt, vbi non reſurgit, quod cecidit*, ait S. Gregorius 14. mor. cap. 17. Adhæc nónne Lazarum iam quatriduo ſepultum & fœtentem mox reſtituit vitæ? Neque debuit Adam potentior fuiſſe ad nos proſternendos & mortificandos, quàm Chriſtus ad erigendos & viuificandos; quia donum Chriſti eſt maius quàm nocumentum Adæ, vt patet ad Rom. 5. *Vbi abundauit delictum, ſuperabundauit gratia.* Sed peccatum Adæ nos omnes occidit, gratia igitur Chriſti omnes ſuſcitabit.

Adhæc membra debent eſſe conformia capiti, caput autem noſtrum Chriſtus reſurrexit & viuit: ergo viuent & membra. Denique cur cum reſurgente Chriſto multi mortui reſurrexerunt, niſi vt primitias reſurrectionis nobis afferrent, vel ut Ioſue cum ædi[?] tectis legatis botrum, ficus, malogranata, terræ ſanctæ indicia? Si potuerũt illi reſurgere, cur non & nos omnes?

II. Ex naturali propenſione animæ ad corpus ſuum.

II. Ex naturali propenſione animæ ad ſuum corpus Chriſtus conuicturus Sadducæos, negantes reſurrectionem, hoc argumento vtitur, quòd dicat Deus: *Ego ſum Deus, Abraham, Iſaac & Iacob.* Matth. 22. Cùm enim Sadducæi ideò tantùm negarent reſurrectionem, quia negabant animæ immortalitatem: quâ poſitâ neceſſariò ſequeretur illa: Chriſtus ſolùm probat animas poſt mortem hominis viuere; quo dato iam probauit illis & neceſſitatem reſurgendi. Quia enim à Deo ſunt omnes etiam creaturarum naturales propenſiones, vti propenſio felis ad capiendos mures, canis ad lepores, adeoque non ſunt fruſtrà; anima autem naturaliter propendet ad vnionem cum corpore velut ſuâ comparte; inde probatum eſt corpus reſurrecturum. Debetur enim homini ſuum corpus, ſicut equiti in militiâ debetur ſuus equus: ſicut teſtudini ſuâ teſtâ, cui naturaliter affixa eſt. Alioquin ille eques, hæc teſtudo non eſſet.

Ex eodem fundamento etiam Paulus argumentatur 1. Corinth. 15. *Si in hac vitâ tantùm in Chriſto ſperãtes ſumus, miſerabiliores ſumus omnibus hominibus*, ſi nimirum non ſit reſurrectio. Obijcies Apoſtolo: poſſe ſaltem animam ob benefacta præmiari. Sed reſpondeo hoc pacto dicendum fore, quòd Chriſtus non perfectè viciſſet mortem, quæ dominaretur adhuc ſaltem corpori. Deinde violentum & contra naturam animæ eſt viuere ſemper extra corpus; vnde nemo id ſibi perſuadebat aut metuebat futurum. Quare reſurrectio quoad ſubſtantiam & humanæ naturæ exigentiam quaſi naturalis eſt, licet in modo & executione ſupernaturalis ſit. Modus autem ille quomodo non poſſibilis eſt? 1. quia Deus, quod difficilius eſt, è nihilo fecit omnia; facilius igitur ipſi eſt ex vno aliud facere. Hinc Ierem. 18. cùm figulus vas diſſoluiſſet in argillam, mox *fecit illud vas alterum*, tum Dominus; *Numquid ſicut figulus iſte nõ potero vobis facere domus Iſraël?* in reſurrectione nimirum, vt exponit S. Hilarius in Pſal. 2. Fecit illud, non ex alio, vas alterum: *non vt interitu naturam perimat; ſed qualitatis conditionem demutet*, ait Hilarius ibi; vt ſcilicet fiat vas pulchrum, ſicut placet Deo. Figulus ille Deus eſt, qui idcircò de limo fecit hominem, vt ſciremus; quòd eum pari facilitate reſtaurare per reſurrectionem queat. 2. Nónne virgam Moyſis mutauit in ſerpentem, & rurſum è ſerpente in eandem virgam, quæ priùs fuit? Exod. 7.

III. Ex cooperatione corporis cum animâ.

III. Ex cooperatione corporis cum animâ. Quâ de re S. Paulus 1. Corinth. 15. ait: *Si ad beſtias pugnaui Epheſi, quid mihi prodeſt, ſi mortui non reſurgunt?* q. d. quid prodeſt laborare pro virtute, ſi merces reſurrectionis corpori laboranti non datur? Vnde Chryſoſt. in Matth. cap. 22. ait: *In omni re aut actu virtutis agenda, ſpes eſt futuri: Qui enim arat, arat vt metat: qui pugnat, pugnat vt vincat.* Et mox: *Tolle ergo ſpem reſurrectionis, & reſoluta eſt obſeruãtia omnis pietatis.* Quæ enim foret iuſtitia, ſi vnus laboraret, alius verò laboris præmium acciperet? Nónne fuci expelluntur ab apibus, quia mel comedere volunt, quod non confecerunt? De Iſabellâ Auguſtâ & Hiſpaniæ Reginâ Caroli V. Imp. coniuge refert Andr. Schottus in vitâ P. Borgiæ, quòd cum defunctæ funus in regium ſepulchrum Illiberim delatum eſſet, ibidem more maiorum ſepeliendum, priùs Illiberitani aduocato publico Notario corpus detegi & inſpici curiosè, nequa fraus ſubeſſet, curauerint, licet adeſſent viri Principes, qui id comitati fuerant cum regijs litteris: poſteaque primum, vbi verè corpus Iſabellæ deprehenſum fuit, ſepulturæ mandârint. lib. 1. in vitâ Borgiæ cap. 7. Quòd ſi in regium ſepulchrum non infertur funus, niſi conſtet Regij ſanguinis eſſe; quantò minùs Deus permittet vt alius cœlo inſeratur, qui non laborauit, pro eo, qui cœlum labore emit? Hinc Pſalm. 23. ipſemet Chriſtus Dominus aſcendens in cœlum, inducitur ad ingreſſum eius priùs ſemel iterumque pulſans: *Attollite portas principes veſtras & introibit Rex gloriæ*, mox ab Angelis interrogatus: *Quis eſt iſte Rex gloriæ?* Ac licet ipſe reſponderet? *Dominus fortis & potens in prælio*; qui ſcilicet vicit principem tenebrarum ſuâ paſſione; nihilominùs iterum illi interrogant ſecundò inſtantem: *Attollite portas, &c. Quis eſt iſte Rex gloriæ?* Cumque demùm reſpondiſſet: *Dominus virtutum, ipſe eſt Rex gloriæ*, tunc ei reſerârunt portas. Quare nemo in cœlum admittitur, niſi ſit homo virtutum, quas ipſe ſibi comparârit. Sicut non alia, ſed eadem

Digitized by Google

lingua epulonis, quæ peccauerat, plectetur in inferno.

IV. Ab exemplis Trip. loco cit.

IV. Declaratur exemplis alibi adductis, quibus adde hydragyrum ſeu argentum viuum. Hoc enim ſi manu deducas (vt experientiâ conſtat) in minutiſſimas arenulas & quaſi atomos, ita vt in puluiſculos euaneſcere videatur: mox vt eos rurſum manu aſſocias & coniungis, in priſtinam hydragyri formam confluendo redeunt & quaſi reuiuiſcunt, vt notauit Gabr. Fallopius Medicus Mutinenſis. & olim Sanctus Gregor. Nyſſenus lib. de creat. hominis cap. 28. Alphora primùm vermis eſt, pòſt in piſcem tranſit, rurſum tabe conſumptus extra aquam, vt omnis caro ab oſſibus defluat, ſi in aquam remittatur, iterum carne veſtitur vt priùs & renaſcitur quaſi, fitque longè viuacior, quàm ſi corruptus nō fuiſſet. Alb. M. de animal. lib. 24. in Alphora. In Chorâ vnica reperitur palma quæ emoritur & renaſcitur ex ſeipſa; vnde & phœnicis auis, cui hoc fabulæ tribuūt, nomē habet, teſte Plinio lib. 13. cap. 4. Rurſum ex abietis ligno in marinis aquis putreſcente progigni aues, quæ Barliathes, vulgò Bernecæ, vocantur, certum eſt eorum, qui viderunt, teſtimonio, teſtaturque Geſnerus & alij, ſic ex putri & corruptâ materiâ renaſcentur corpora noſtra. Denique per viſionem hoc oſtenſum Ezechieli cap. 37. in ſuſcitatione oſſium mortuorum; ad demonſtrandum ſecundùm litteram quidem, tali modo eruendos è captiuitate & reſtituendos in patriam Iudæos: ſecundùm anagogen verò, ſic è ſepulchris reſurrectura & compaginanda mortuorum oſſa. Neque refert quòd partes humanorum corporum prorſus reſolutæ & in alia corpora mutatæ ſint; eas enim inde rurſum educere & in priſtinam formam mutare non eſt difficilius Deo, quàm eſt naturæ, ea per corruptionem & generationem in alia mutare. Sic coierunt in vnum membra S. Staniſlai Epiſc. & Mart. diſſecta in minutas 72. partes ab impio Boleſlao, tam integrè, ac ſi numquam diuulſa fuiſſent, cumque digitus adhuc vnus deſideraretur, lucerna cœleſtis eum in piſcinam coniectum & à piſce deuoratum oſtendit: quare capto piſce inuentus & extractus, corpori reſtitutus fuit. Vt in eius vitâ. Ita verificatum id Pſal. 33. *Cuſtodit Dominus omnia oſſa eorum, vnum ex his non conteretur.* Quin & Petrum ex Petrauino pago dudum mortuum ac ſepultum idem Sanctus ſuſcitauit, ac ſecum ad teſtandum Boleſlao adduxit. Sicut ergo Ionas in ventre ceti incolumis manſit: ſic corpora mortuorum in terrâ conſeruantur Deo.

V. Ex miraculis.

V. Ex miraculis. E quibus id ſtupendum, paſſim tamen notum peregrinis S. Iacobi, quod ſcribit Lucius Marineus Siculus lib. 5. rer. Hiſpan. de iuuene, qui cum parentibus Compoſtellam pergens in ciuitate S. Dominici Calciatenſis diuertens, à filiâ hoſpitis ad ſtuprum fruſtra pellectus, ideoque nequiter circumuentus fuit, ita vt ipſa abeunti craterem patris ſui clam in cucullum eius iniiceret. Poſt eius diſceſſum, furti reum agit apud Prætorem. Prætor reductum accerſit, & puella craterem mox è cucullo eius extrahit. Adoleſcens ergo ſuſpendio addictus eſt. Parentes mœſti ad S. Iacobum pergunt, & redeuntibus per eandem viam mater diuertit, etſi reclamante viro ad patibulum, vbi filius ſuſpenſus fuit. Accedenti filius acclamat ſe ſaluum & viuum precibus S. Iacobi, velut innocentem: iret igitur ad Prætorem, dum is in menſâ gallum & gallinam aſſam coram ſe appoſitam habet: aſſerit filium viuere, iuberet proinde ſolui. Prætor: *falleris, bona mulier*, ait, *filius tuus viuit ſicut hæ aues.* Mox vtraque auis rediuiua exurgit & in menſâ graditur gallus inſuper cantat, ambo candidiſſimi coloris. Prætor mox Clerum conuocat & pendulum viuum reperit, ſolutumque parentibus reſtituit. Tum gallus & gallina in locum templi vicinum cum ſolemnitate deportati, vbi ſeptennium vixêre & pullum ac pullam ſimilis coloris reliquêre. Sicque ſingulis ſeptenniis idem fit à ſobole. Quodque mirum cùm perpetuò illic tranſeant peregrini, & pennas illas auferant, numquam tamen pennæ illis deficiunt, additque auctor ſe eiuſmodi pennam ſecum habere.

Qualis futura reſurrectio noſtra.

Sed habito iam quòd reſurgemus, quid prætereà erit nobis? Num ad ſimilem vitam, qualem nunc gerimus, reſurgemus? Minimè gentium, ſed ad fœliciſſimam aliam, qualem ſecum attulit Chriſtus, exemplar reſurrectionis noſtræ, iuxta id ad Philip. 3. *Saluatorem expectamus D. N. Ieſū Chriſtum, qui reformabit corpus humilitatis noſtræ, configuratum corpori claritatis ſuæ.* Et 1. reſurgemus omnes iuuenes iuxta ætatem Chriſti, ſpecioſi, ſani, vegeti: Sole ſplendidiores, ferro robuſtiores, vento agiliores, radiis Solis ſubtiliores: quemadmodum & Chriſtus. Adhæc ſpecioſi ſupra Solem & Lunam: veſtitu elegantiſſimo, non qualis hîc tantâ ſolicitudine emendicatur è pellibus animalium, aut bombycum texturâ, & terræ glebis. 2. Numquam morituri, numquam ægrotaturi, nihil paſſuri, quemadmodum & Chriſtus. 3. Liberi ab omni onere, ſubiectione, preſſurâ, plagâ, quemadmodum & Chriſtus. 4. Statim ibi futuri, vbi eſſe voluerimus, quemadmodum & Chriſtus. 5. Cum amicis ſolis, ſynceris & bonis ſemper verſaturi, quemadmodum & Chriſtus. 6. Habituri quidquid volumus, quemadmodum & Chriſtus poſt reſurrectionem parauit ſuis maximam piſcium capturam, piſcem aſſum & panem. Omnia nobis ſubiecta erunt, omnes erimus principes, omnibus rebus dominantes. 7. Semper læti & iucundi, quemadmodum & Chriſtus à ſuâ reſurrectione numquam ampliùs contriſtatus fuit. 8. Aſcenſuri cum gloriâ ad æternam fælicitatem, perpetuam lætitiam, rerum omnium affluentiam, quemadmodum & Chriſtus. Hinc miratur S. Chryſoſtomus in cit. Apoſtoli locum: *Papæ! Illine, qui ad dextram patris ſedet, conforme fiet hoc corpus! illi, qui adoratur ab angelis? illi, cui adſtant incorporales illæ virtutes? illi, qui eſt ſuper omnem principatum, poteſtatem & virtutes, illi conforme fiet? Si ergo totus orbis lachrymis ſumptis eos defleret, qui ab iſtâ ſpe deciderunt, num dignè collachrymarentur? quod cùm promiſſio nobis facta ſit,*

corpus

Digitized by Google

corpus noſtrum futurum ita glorioſo Chriſti corpori conforme, illi cum Dæmonibus abeant.

Hæc ergo cùm ita ſint, quis iam in Dei gratiâ ſtans mori trepidabit: imò quis non deſiderabit? Audiamus S. Hilarium in Pſal. 2. citat. *Confringi nos tamquam vas figuli tunc gaudeamus, vt per hunc nouæ natiuitatis profectum, in beatam illam ac Deo placentem iteratæ reparationis noſtræ ſpeciem reformemur.* Quemadmodum ergo agricolæ, dum arant & ſeminant, ſolent cantare; quia ſperant ſe proiectum ſemen cum fœnore recepturos: ita & nos mortem hilariter excipere, imò exoptare decet, veluti ſementem meſſis incomparabilis. Eâ ſeminantis ſimilitudine ſolabatur ſe in martyrio S. Ionas Perſa cum fratre Barachiſio; cumque Magorum principes digitos manum & pedum ei præcidi & ante oculos iactari feciſſent, dicentes: *Ecce nunc digitos tuos in terra ſeminauimus, expecta inde vt meſſis tẽpore multos digitos recipias*, reſpondit: *Ego multitudine digitorum non egeo, ſed Deus qui me formauit, ille tempore iudicij corpus hoc reformabit.* Lipel. 29. Martij, ex Iſaia equite Saborij Regis Perſarum, auctore & ſpectatore.

Rurſum ne doleamus mortem chariſſimorum. *ſicut & cæteri, qui ſpem non habent*; vt ait Apoſtolus 1. Theſſ. 4. quia ſuo tempore, iterum eos videbimus. Priſcus Chriſtianorum mos fuit teſte Card. Baronio in Martyrologio 21. Iulij inſculpendi in ſepulchris, figuram Danielis ſtantis in lacu inter leones incolumis: vt indicarent Chriſtianos in ſepulchro etiam inter vermes non abſumi à morte, vtpote cui iam Chriſtus dentes excuſſerit. *Ero mors tua ô mors &c.* Itaque dicat quiſque ſuis morientibus, quod Chriſtus ad mortem pergens dixit ſuis diſcipulis: *Iterum videbo vos, & gaudebit cor veſtrum.* Ioan. 16.

Hoc eſt gaudium noſtrum hod. die, quod ego vobis annunciare volui. Quare dicamus cum Eccleſia: Hæc dies, quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea: præcedentem enim Chriſtum ſequemur in Galilæam. Ibi eum videbimus.

THEMA QVARTVM.

S. Euchariſt a ouum cæruleum.

1. *Eſt cibus ſaluberrimus, puriſſimus.*
2. *Verbo Chriſti fit ex pane corpus Domini.*
3. *Habet in vna ſpecie vim cibi & potus.*
4. *Eſt cibus nutritiuus & ſubſtantioſus.*
5. *Eſt vita bonis, mors malis.*
6. *Eſt quorundam vnicus cibus.*

Accepit panem & benedixit ac fregit & porrigebat illis. *Luc.* 24.

ITerum paſchale ouum attulit nobis Chriſtus hodie; & quidem cæruleum de cœlo ad nos lapſum. Quodnam verò illud? Sacratiſſima Euchariſtia, quam iuxta communiorem & probabiliorem ſententiam, hodie primâ vice porrexit iis, qui non erant ſacerdotes. Cæruleum hoc appello, quia eſt panis de cœlo deſcendens: Corpus Chriſti cæleſte & glorificatum, quod etiam dignè ſumentes facit cæleſtes Sicut enim corpus Chriſti ſumptum fecit, vt hi duo diſcipuli mox regrederentur in Ieruſalẽ: ita & nos impellit ad cœlum, & facit cæleſtes. Porrò quam cum ouo habeat conformitatem, nunc exponemus.

I. Ouum continet cibum ſaluberrimum, puriſſimum: ſed abſconſum intra album corticem. Euchariſtia cibus animæ ſaluberrimus, puriſſimus eſt, maximique nutrimenti, quia caro Chriſti virginea & viuificans, quæ vel ſolo attactu omnis generis morbos pepulit: abſconſa tamen & tecta candidâ panis ſpecie. Et hoc in bonum noſtrum. 1. ne horrorem aliquem in communione caperemus, ſi viſibiliter appareret: quâ ratione etiam Medici pillulas & alia pharmaca, quæ aſpectu ſuo horrorem aliquem parere poſſent ægro, auro vel ſaccaro obducunt, vt abſque nauſeâ ſumi queant.

I. Eſt cibus ſaluberrimus, puriſſimus.

1. Sed abſconſam continens Chriſti carnem.

2. Vt meritum fidei locum haberet. Sic enim longè maiori fructu ſumimus manna hoc abſconditum, quàm Iudæi illud in deſerto viſibile: quamquam & illud nocte ſemper delapſum fuit in terram, vt neſcirent, quomodo & vnde veniret; ideò enim clamabant: *Manhu, quid eſt hoc?* q. d. Neſcimus quid ſit & vnde proueniat; ad deſignandam multò maiorem noſtram fidem, quàm Deus à nobis requirit, vt maius meritum habeamus, qui magis glorificamus Dei potentiam, maiora omnipotentiæ, ſapientiæ, bonitatis, opera ei tribuendo. Quâ de cauſa S. Ludouicus Rex Franciæ Chriſtum in Euchariſtia viſibiliter apparentem videre renuit, ne meritum fidei perderet. 3. vt ſit probatio & coticula fidei noſtræ. Hac de cauſa appellatur ab Eccleſia myſterium fidei, quaſi abditiſſimum arcanum, in quo velut in lapide Lydio probatur fides vera, & deprehenditur ficta. Aquila examinat pullos ſuos ad aſpectum Solis, & qui non rectà atque immoti Solem intuentur, ſed deflectunt obtutum, eos ab vngue dimittit, cadere & perire ſinit: Chriſtus in hoc Euchariſtiæ myſterio credendo fidem noſtram trutinat, & quantam de eius potentiâ ac veracitate æſtimationem habeamus, experitur. Credentes, velut dignè de ſua diuinitate ſentientes, ſuſcipit tamquam ſuos: incredulos verò abiicit, velut ſpurios & degeneres.

II. Ex ouo intra paucos dies, incubante ſolùm gallinâ, fit pullus, viuens ex non viuente. Quin & apud Ægyptios in fornace ſubiecto temperato igne plurima ſimul oua intra paucos dies animantur, & excluduntur pulli, teſte Plinio lib. 10. cap. 55. Scaligero Exerc. 6. ca. 2. Paulo Iouio l. 18. hiſt. aliiſque certiſſimis teſtibus. Quòd ſi igitur gallina ſolo incubatu, ſi ignis tẽperatus hoc efficere poteſt; non poterat Chriſtus, cui Pater omnia dedit in manus, ſuâ omnipotentiâ mutare panem & vinum in corpus ſuum etiam in momento & verbo vno? Nemo vtique negabit hoc poſſe Dei filium, quod po-

II. Verbo Chriſti fit ex pane corpus Domini.

 tuit

tuit Spiritus S. qui à filio & patre procedit. Atqui Spiritus S. incubans quaſi aquis, excluſit inde omnia animalia, germina & reliquas creaturas, vt habetur. Geneſ. 1. verſic. 2. *Spiritus Domini ferebatur* (Hebr. *incubabat* velut auis ſuper oua) *ſuper aquas*; vt obſeruant S. Hieronymus in quæſt. Hebr. in Geneſ. Baſilius, & Diodorus. Plus dicam, Giraldus Cambrenſis in Topographia Hiberniæ ſcribit in vlteriore Vetoniç parte aues plurimas velut in quietiſſimo loco nidificare, quarum oua S. Beanus cuius ibi Eccleſia eſt, miro modo tuetur, ita vt ſiquis auium oua rapere velit, mox videat conuerſa in pullos marcidos & rubros, quaſi recenter excluſos: ſin autem manum retrahat, videat rurſum in oua commutatos. Cur igitur hoc non credamus fieri à Deo poſſe in Euchariſtia per verba conſecrationis, vt panis in momento muteiur in corpus Chriſti?

III. Habet in vna ſpecie vim cibi & potus.

III. Ouum vim cibi & potus habet. Vnde ſcribit Plinius lib. 29. cap. 3. *Nullus eſt alius* (præter ouum) *cibus, qui in ægritudine alat neque oneret, ſimulq́; vim potus ac cibi habeat.* Ita Euchariſtia tametſi ſub vnâ tãtùm ſpecie, ſeu panis ſeu vini, cibat ſimul & potat, quia carnem & ſanguinem Chriſti præbet, qui vtique totus & integer ſub vtrauis continetur; quia iam non moritur. Quare Laici ſub vnâ communicantes nihilo minus accipiunt quàm ſacerdotes ſub vtraque, nec minùs reficiuntur. In cuius rei confirmationem plurima ſunt miracula facta, quibus è ſpeciebus panis conſecratis & per iniuriam læſis ſanguis profluxit, vti pluribus in locis videre adhuc eſt. Accedit vaticinium Oſeæ cap. 14. vbi de fidelibus tempore Chriſti loquens ait: *Sedentes in vmbra eius* (Chriſti ſcilicet) *viuent tritico.* Quæ verba 70. & S. Hieronymus vertunt. *bibent & inebriabuntur tritico.* Quomodo autem bibent & inebriabuntur tritico, niſi triticũ vim potus ſimul & cibi habeat? In ouo albumen & vitellus eſt: in Euchariſtiâ corpus & ſanguis Chriſti, ſub quauis eius ſpecie, quid vtramque deſideramus?

IV. Eſt cibus nutritiuus & ſubſtantioſus.

IV. Ouum cibus eſt nutritiuus & ſubſtantioſus, quaſi vicem carnis retinens, teſte Almanſor. lib. 3. cap. 14. Maximè vitellus, qui idcircò à vitâ nomen habet, quòd inde viuat pullus. Habet & virtutem reſtauratiuam pectoris, vt docet Bercorius in reduct. moral. lib. 13. cap. 25. Albumen cùm viſcoſum ſit, glutinis inſtar eſt. Pari modo Euchariſtia 1. panis eſt vitæ, quia non vitam gratiæ ſolam in nobis conſeruat & auget, ſed etiam immortalem alteram gloriæ vitam per futuram reſurrectionẽ confert, teſte ipſo Saluatore, Ioan. 6. *Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum.* Sicut enim efficax pharmacum à naturâ ſumentis non vincitur, ſed vincit illam & ſibi aſſimulat: & ſicut mithridaticũ à Mithridate Ponti Rege quotidie ſumptum ita corpus eius immutauit, ac contra venena obfirmauit, vt cùm ſibi mortem veneno inferre vellet, non poſſet: ita in Euchariſtiâ Chriſtus, cùm ſit vtique potentior nobis, non immutatur in nos, ſed in ſe potiùs nos conuertit: & in reſurrectione conferet corpori noſtro, nouo quodam titulo, dotes glorioſas propter illam cõiunctionem in ſumptione eius factam; quá coniunctione poſt hypoſtaticam nulla maior eſt. Quare dato quòd ex vi gratiæ non haberemus immortalitatem ſeu reſurrectionem, haberemus tamen ex vi S. communionis, vt ex Patribus docet Cornel. à Lapide in Ioan. cap. 6. v. 55. Et quidem ſi corpus Eliſei potuit ſuo contactu vitam reſtituere cadaueri ſibi iniecto 4. Reg. 13. quid mirum ſi corpus Chriſti Domini à Verbo diuino, quod eſt vera vita, hypoſtaticè aſſumptum, poſſit ſuo cõtactu mortuos in vitam reuocare?

1. Dans vitam.

2. Reſtaurans vires perditas.

2. Reſtaurat & confortat etiam pectoris vires perditas, vt iam animoſi, quaſi leones ignem ſpirantes Dæmonibus videamur, contraque tentationes muniamur. Quod vel in duobus illis diſcipulis videre eſt, qui confortati Euchariſtiâ, iam inclinante ad occaſum Sole, adhuc regreſſi ſunt celeri curſu per ſeſquimilliare Germ. ſeu per 3. horas vſque Ieroſolymam, pleni robore & lætitiâ: *Non enim fatigatione itineris prohibiti ſunt, non veſpertina hora impedimentum timuerunt, ſed eâdem horâ ſurgẽtes regreſſi ſunt in Ieruſalem,* inquit Haymo Epiſcopus Halberſtad. in eum locum. Veriſimile etiam eſt præ gaudio eos cucurriſſe toto interuallo, adeoque intra horam vnam, viam alioquin trium horarum percurriſſe. Si enim Elias vigore panis ſubcinericij, qui teſte gloſsâ & Paſchaſio Pp. figura Euchariſtiæ fuit, ambulauit 40. diebus & noctibus vſque ad montem Oreb, adeoque roboratus eſt, vt Regi & Reginæ, quos priùs timuerat, poſteà inſultaret, 3. Reg. 19. cur non poterat diſcipulos illos roborare panis ille à Chriſto eis porrectus Euchariſticus?

3. Conglutinãs Chriſto.

3. Cum Chriſto nouo & fortiori amoris glutine nos vnit, & quaſi in ipſum transfundit. Caro enim Chriſti in Euchariſtia non quà caro præcisè, ſed quà diuinitati vnita, facit, vt fiamus participes ſpiritus & diuinitatis eius. Quemadmodum ergo anima Ionathæ dicitur conglutinata fuiſſe animæ Dauidis per amorem ſcilicet intimum. 1. Regum 18. ita in Euchariſtia dignâ ſumptione conglutinatur Chriſti anima noſtris animabus.

V. Eſt vita bonis, mors malis.

V. *Oua valde conuertibilis ſunt naturæ,* inquit Bercorius loc. cit. *Cõuertuntur enim in complexionem, quam inueniunt, ſiue bona fuerit, ſiue mala, & ideò ſunt ſana ſanis & inutilia infirmis.* Sic Euchariſtia, quæ etſi non conuertitur in nos, pro ſubiecto tamen recipiente eſt vita bonis, mors malis. *Qui enim manducat & bibit indignè, iudiciũ ſibi manducat & bibit, non diiudicans corpus Domini. Ideò inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi,* ait Apoſtolus 1. Cor. 11. verè & corporaliter intellige; ſicut explicat Hieronymus, Ambroſius, Chryſoſtomus & Anſelmus; qui addit etiã ſuo tempore propter indignam communionem poſt paſcha multos infirmari & mori. *Panis hominem alit, accipitrem necat,* ait S. Auguſtinus lib. 2. contra Manich. Sic Euchariſtia eos, qui vt homines ratione vtentes, & diiudicantes corpus Domini accidunt, alit: qui verò vt accipitres, rapaces, ſanguinolenti, ſuperbi, interibunt. Appius Sauſeius ſcriba, cùm balneo domum reuerſus mulſum bibiſſet ouumque ſorberet, ſorbitione extinctus eſt, te-

ſte Pli-

ſte Plinio lib. 7. cap. 53. Ita qui poſt admiſſam nec deletam peccati dulcedinem, v. g. pollutionem voluntariam, adeoque indigni communicarent, mortem ſibi ſumerent. Terribile eſt, quod refert Tilmannus Bredenbachius Collat. ſacr. libro ſeptimo cap. 60. de Geuſa quodam, ſeu hæretico Hollandiæ, qui Nouiomagi anno 1561. in hac ipſa hodierna feriâ 2. paſchæ, videns Euchariſtiam deferri ad ægrotam, illudens S. Euchariſtiæ tranſeunti, dixit: *Ego ouum iſtud* (paſchale ſibi appoſitum) *quod manu teneo, citiùs deglutiuero, quàm ægrotans muliercula Deaſtrum ſuum* (**ſeinen Gottigen** :) & dum deuorat, ouo ſuffocatus eſt, præſente eo parocho, qui Euchariſtiam tulerat, & hiſtoriam diuulgauit.

VI. Eſt quorundam vnicus cibus. VI. Populi ſunt, qui totâ vitâ ex ouis ferè tantùm aluntur (apud Ortel. in Theſauro Georg.) ad exitum Rheni in Oceanum, (**im Eytlandt.**) Fuerunt etiam qui multo tempore ſolâ Euchariſtiâ paſti ſine omni cibo vixerunt, vt Ludouicus Pius Imp. 40. diebus. Fr. Nicolaus apud Heluetos annis 15. exemplo pæne recenti, S. Catharina Senenſis, vt teſtatur Pius 2. in bulla canonizat. S. Liberalis apud Petrum Natalem l. 4. c. 93. Hor Abbas tribus annis, apud Palladium in hiſt. Lauſiacâ ca. 8. Niceph. l. 11. ca 34. Ioannes Monachus apud eundem Pallad. cap. 55. diutius ſine alio vixit cibo. Hor ter in hebdomade, Ioannes ſingulis diebus Dominicis angelico pane dumtaxat refectus. Plures referuntur à Bozio lib. 15. de ſignis Eccl. ſig. 58. cap. 2. Sigeberto in Chron. anno 823. Orlandino in hiſt. Soc. l. 2. & alijs. In quibus videtur ad litteram impletum fuiſſe vaticinium Oſeæ cap. 14. citat. *Sedentes in vmbrâ eius* (Chriſti videlicet, vt ibi explicat Cornel. à Lapide) *viuent tritico*. Quod vtinam de nobis etiam dici queat, ita ſaltem vt vitam animæ, quæ eſt gratia Dei, conſeruemus ac tueamur digno ac frequenti vſu ac veneratione cœleſtis illius tritici. Fabulam Aulus Gellius lib. 2. noct. Att. cap. 29. refert de Caſſitâ, quæ inter medias tritici ſegetes nidum ſuum poſuit, & vbi pullos excluſit, illic ſecurè habitare & perſiſtere nihilque trepidare iuſſit, donec agri dominus falce armatus veniat & metere incipiat. Fabula hæc vtinam in nobis verificetur! quod fiet ſi & ipſi nidum, requiem & ſpem noſtram collocemus, habitemus, adoleſcamus, vires ſumamus, alas & plumas acquiramus & conſtanter viuamus in frumento Electorum & S. Euchariſtiæ tritico ſæpiùs adorando atque vſurpando, quoadúſque veniat Dominus cum falce ſuâ, demeſſurus vitam noſtram. Caſſitam imitati ſunt qui tam noctu quàm interdiu S. Euchariſtiam ſalutare & ante eam procumbere in more & delicijs habuerunt, vti Cerdo ille Conſtantinopolitanus, nomine Zacharias, qui cùm per ſingulas noctes templum, ad S. Sophiam dictum, precaturus ante ſummum altare SS. Euchariſtiam veneraturus accederet, viſus eſt diuinâ circumfundi luce, nec non aduentanti fores templi diuinitùs reſerari, iterumque recedenti claudi, apud Raderū in Virid. SS. Eâdem veneratione proſequebantur Vener. Sacramentum S. Thomas Aquinas, B. noſter Aloyſius alijque; qui in eo requiem nidum ſuum quærebant & inueniebant. Hos ſequamur & nos Audit. neque immemur illos, qui paſchalia oua manibus ſolùm tractant & aſpiciunt, interim non comedunt, ſed vel alijs donant, vel abijciunt. Ad vſum & ſumptionem datur nobis ouum iſtud: *Venite, comedite panem meum, & bibite vinū, quod miſcui vobis, Relinquit infantiam, & viuite, & ambulate per vias prudentiæ*; ait Sapientia æterna, Dei filius, Prou. 9.

THEMA QVINTVM.

Chriſtus ſolus verè, ſeu omnium maximè peregrinus in mundo.

1. *Quia peregrinâ linguâ locutus, mundo ignotâ.*
2. *Quia habitus eius maximè peregrinus erat.*
3. *Quia doctrinam attulit prorſus peregrinam.*
4. *Quia pæne omnibus ignotus erat.*
5. *Quia velut peregrinus a mundo ſpretus & deriſus fuit.*

Tu ſolus peregrinus es in Ieruſalem? *Lucæ* 24.

REm acu tetigit Cleophas, quando Chriſtum Dominum ſuum reputauit eſſe peregrinum in Ieruſalem; tametſi alio ſenſu talem compellauit. Erat enim reuerà Dominus peregrinus, non modò in Ieruſalem, ſed in toto mundo, in quem è cœleſti patriâ deſcendit, vt eo peragrato ad patriam rediret. Rectè etiam ſolus dicitur peregrinus, quia vti nihil vſpiam in hoc mundo habuit aut quæſiuit, ita, ex eodē cupidiſſimo animo ad patriam remeauit. Nos omnes, quotquot ſumus, inuiti hinc eximus, tametſi bene aduertimus nos hîc eſſe in exilio, nec habere manentem ciuitatem; vnde non agnoſcimus quòd peregrini ſimus, quia patriam noſtram oculis non aſpicimus. Vir iuſtus fuit Loth; ſuam tamen Sodomam, vtpote amœnam & locupletem, ægrè valde deſeruit, tametſi ab angelis monitus, concremandam fore. Itaque Angelus Domini manum ei injicere & educere eū debuit ab imminente ignis periculo: ne cum impijs periret. Geneſ. 19. Simillimi huic Loth ſumus: mundum hunc ſpecioſum inuiti derelinquimus, licet audiamus eum aliquando igne conflagrationis exurendum. Itaque Angelus magni conſilij, Chriſtus, habitu peregrini deſcendere de cœlo & diuertere ad nos voluit, vt exemplo ſuo præcedens excitaret & animaret nos ad deſerendum mundum & deſiderandam toto pectore patriam noſtram cæleſtem. Quàm verè autem & propriè peregrinus fuerit, nunc videamus. Chriſtus ſolus verè peregrinus.

Solent peregrini ex his ferè notis agnoſci: Linguâ vtuntur incognitâ, habitum geſtant vilem & viatoribus commodum, recenſent mira & inaudita, à nemine noſcuntur, negliguntur & ſpernuntur.

I. Talis

I. Quia peregrinâ linguâ locutus, mundo ignotâ.

I. Talis fuit Chriſtus Dominus, quia locutus eſt linguâ planè peregrinâ & ciuibus huius mundi prorſus incognitâ. Idcircò ad eos dixit Ioannis octauo. *Quare loquelam meam non cognoſcitis?* loquelam, h. e. idiotiſmum, vt exponunt aliqui. Sed quid mirum? Ipſe enim *de ſupernis* erat, illi *de deorſum* erant, vt ibidem dixit. Vnde S. Chryſoſtomus in eum locum ait: *Id autē vobis euenit propterea, quòd mens veſtra humi repit, mei ſermones altè eriguntur.* Loquebatur Chriſtus linguâ cœlitibus conſuetâ, & quæ res, quales reuerà in ſe erant, exprimebat, v. g. diuitias & voluptates appellabat *ſpinas*, Matth. 13. cruciatus & paſſionem ſuam vocabat *calicem*, Ioan. 18. laborem ſuum *cibum* Ioan. 4. Viuentes in peccatis dicebat *mortuos*: *ſinite mortuos ſepelire mortuos ſuos*. Matth. 8. Mortem piorum appellauit *ſomnum*: crucē *exaltationem*: peccatores *ægrotos*: iuſtos verò *ſanos*: bona tēporalia *mammonam iniquitatis*: caſtitatis ſtudioſos indigitabat *eunuchos*: longiſſimum tempus *horā* aut *modicum &c.* Ratio eſt, quia mundus vocat res ſecundùm quod apparent, Chriſtus autem ſecundum quod reipsâ ſunt. Mundus iudicat & loquitur ſecundùm faciem, Chriſtum ſecūdùm hominum conſcientiā. Mundus ex corporibus denominationem capit, Chriſtus ex animo & ſpiritu. Mūdus ab initio rerum nomina ſumit, Chriſtus à fine & exitu. Mundus rerum menſuram à cœlorum motu accipit; Chriſtus ab æternitate, reſpectu cuius omne tempus pūctum eſt & nihil. Itaque in rei veritate iuxta idioma Chriſti & Angelorum, diuitiæ non roſæ, ſed *ſpinæ* ſunt; quia etſi corpus delectant, animum tamen longè grauiùs ſauciant. Paſſio *calix* quidam præclarus eſt, quia etſi ad modicum & initiò mordet, in fine tamen indeficientem adfert dulcedinem. Labor *cibus* eſt, quia etſi corpus affligit & atterit, animam tamen meritis roborat & ſaginat. Qui in peccatis degunt, viuunt quidem corpore, ſecundum viliorem ſcilicet hominis partem: animo autem *mortui* ſunt, nobiliſſimâ eius portione. Mors hominibus quidem interitus; Deo autem *ſomnus* eſt, quia ita facilè ſuſcitat mortuos, vti ſuſcitamus nos dormientes. Crux pro fide aut iuſtitiâ irrogata hominem coram mūdo quidem deprimit & confundit, corā Deo verò *exaltat*; & ſic de cæteris. Propterea monuit peruerſos rerum æſtimatores: *Nolite iudicare ſecundùm faciem, ſed iuſtum iudicium iudicate*, Ioan. 7. A potiori fit denominatio; & iuxta hoc axioma, denominant omnia cœlites; quorum linguam loquebatur Chriſtus; verè itaque peregrinus fuit, & ſolus in hoc mundo. Cæterùm nos ſi cum illo, de Sodomis exire & ſaluare noſtras animas volumus, eiuſdem idiomate loqui oportet, adeoque res non vt apparent, vel vt initiò arrident, ſed quales in ſe reuerà ſunt, & quales in termino erunt expendere & æſtimare. Ita S. Franciſcus paupertatē vocabat *dominam ſuam*, corpus ſuum appellabat *aſinum*, quia brutum eſt & pigrum; pecunias dictitabat *muſcas*, quia vexant curis & moleſtant: creaturas omnes *ſuos fratres*, ob communem creatorem: econtrà mundus vt ſua vitia tegat, palliat nomine virtutis: ſuperbiam appellat ciuilitatem, auaritiam prouidentiam, libidinoſos vocat gratioſos, iracundos animoſos, prodigos liberales, vanos & leuiculos aſſerit aulicos & vrbanos.

II. Quia habitus eius maximè peregrinus erat.

II. Quia habitus eius peregrinus, h. e. vilis & contemptus fuit, minimè competere viſus tali perſonæ, qualem ſe credi cupiebat & qualis reuerà erat. Erat enim Rex gloriæ, cœli & terræ Dominus, & talem ſeſe eſſe varijs rationibus demonſtrauit; interim tamen externi ſplendoris nihil præſeferebat. Veſtitus ipſi erat vulgaris & plebeius, victus pauper & communis, famulorum caterua nulla, diuitiæ nullæ, ſed ſumma potiùs paupertas & contemptus opum. Hoc autē in Rege, præſertim tali, peregrinum, inuſitatū & admirabile eſt. Cæteri Reges & Principes ex pompâ dignoſcuntur, quam ſecum circumferunt; quæ in Chriſto nulla erat; quin imò faſtus eſt, ſe non habere vbi caput reclinaret, vti certè nec habuit: in ſtabulo eoque alieno natus eſt, in cruce pendens mortuus, in alieno ſepulchro conditus: nudus ingreſſus eſt mundum, & nudus inde egreſſus. Quis vnquam adeò pauper fuit? Alii peregrini habent ſaltem alicubi ſuam patriam & domunculam, quò ſe recipiant: Chriſtus in hac terra vbique peregrinus, vbique exul fuit. Vnde Tertullianus lib. de Idololatria capite decimo octauo ait: *Ille Dominus in humilitate & ignobilitate inceſſit domicilio incertus: nam filius, inquit, hominis nō habet vbi caput ſuum collocet: veſtitu incultus, neque enim dixiſſet: Ecce qui teneris veſtiuntur, in domibus Regum ſunt; vultu denique & aſpectu ingloriꝰ, ſicut Iſaias pronunciauerat &c.* Et mox: *Quales & quanti eum faſces producerent? qualis purpura de humeris eius floreret? Quale aurum de capite radiaret? niſi gloriam ſæculi alienam ſibi & ſuis iudicaret?* Ad extremum vendi voluit, vt ipſius pretio pauperibus peregrinis ſepulturæ locus emi poſſet. Itaque pauperibus omnibus longè pauperior fuit. Cauſam deſideramus? Verus ſplendor, pompa & diuitiæ, non in auro & argento, nō in veſtibus & gemmis, ſed in virtutibus conſiſtit, ſicut equi præſtantia non in corporis nitore, non in phaleris & ornatu, ſed in robore, agilitate, indole poſita eſt. Aurū & veſtium ſplendor diuitem prædicant, ſed bonum non efficiunt. Aliæ cœlitum diuitiæ, alij ornatus ſunt, qui ipſos bonos & ſanctos reddunt. Mundi ciues cùm ſint nudi virtutibus, ornatum ſibi quærunt externis è tegumentis: quomodo Terpſithea, cùm eſſet toto corpore deformis imaginem ſibi venuſtiſſimā fieri curauit: oris ſui turpitudinem falſis tabulæ pigmentis honeſtare cupiēs; apud Theoph. in ep. Græcis. Ita mundus quidem: ſed non id docuit Chriſtus, qui noſtræ quidem conditionis miſerias cum natura noſtra aſſumpſit, luctum, famem, ſitim, laſſitudinem, labores, dolores, ignominiam, mortem; omnia hæc in ſe cohoneſtando & quaſi deificando, ſolas mundi diuitias & ſplendorem reiecit & contempſit. Nimirum vidit Dominus mundum hunc eſſe vaſtam quandām & horridam ſyluam, à feris & latronibus infeſtatam, ſibi tranſeundam. Quemadmodum ergo viator, qui talem pertranſire

ſyluam

Digitized by Google

ſyluam debet, vilem induit habitum; nullas ſecum pecunias fert, niſi quas neceſſitas requirit: ita egit Chriſtus: qui alioquin ſi cum ſplendore & opibus adueniſſet, multò plures & potentiores hoſtes reperiſſet. Rom. Imperatorem, Herodem, aliosque æmulos. Quiſquis ergò per hanc mundi ſyluam ſecurus pergere cupit; peregrinum imitetur Chriſtum, neque ſecum ferat, quæ allicere inſidiatores poſſint.

III. Quia doctrinam attulit prorſus peregrinam.

III. Quia doctrinam in mundum attulit peregrinam, nouam & ſtupendam, adeò vt eo prædicante dicerent homines? *Quidnam eſt hoc? quænam doctrina hæc noua?* Marci 1. Huiuſmodi ſunt imprimis octo beatitudines, illæ præſertim: *Beati pauperes ſpiritu, beati mites, beati qui lugēt, beati qui eſuriunt & ſitiunt, beati qui perſecutionem patiuntur.* Rurſum illa eius pronunciata: *Qui amat animam ſuam perdet eam,* Ioan. 12. *Qui ſe exaltat, humiliabitur.* Lucæ 18. *Quicumque voluerit inter vos maior fieri, ſit veſter miniſter: & qui voluerit inter vos primus eſſe, ſit veſter ſeruus.* Matth. 20. *Si quis te percuſſerit in dextram maxillā tuam, præbe illi & alteram: & qui vult tunicam tuā tollere, demitte ei & palliū. Diligite inimicos veſtros &c.* Matth. 5. *Cùm inuitatus fueris ad nuptias, recumbe in nouiſſimo loco. Cùm facis prandiū, noli vocare amicos tuos neque vicinos diuites, ſed voca pauperes, debiles, claudos, &c.* Luc. 14. *Beatius eſt magis dare quàm accipere.* Actor. 20. ſimilia alia. Doctrina hæc noua & peregrina eſt in mundo; quia mundus ea tantùm ſapit, quæ carnis ſunt, non quæ ſpiritus: quæ præſentis temporis fælicitatem promouent, non quæ futuro ſæculo proſpiciunt: terrena quærit non cœleſtia: per arma, vim & robur, per aſtutiam & opes aſcendere vult ad beatitudinem ſuam; per honores & voluptates, non per virtutes; vnde toto cœlo aberrat. Quis enim neſcit animam præferendam corpori? virtutem vitio? cœleſtia terrenis? æterna temporalibus? vera & ſolida bona fictis & inanibus? Ad illa viam docuit Chriſtus: ad hæc trahit mundus. Vter verò audiendus potiùs: Dei filius, an mundus? Nullus hîc dubitandi locus. Quare ſancti viri, imitatores Chriſti, hæc ſapientiſſima dogmata, mundo licet paradoxa, ſibi ſectanda propoſuerunt, quæ frequens in ore habebat B. Ægidius, è primis S. Franciſci ſociis vnus: *Si quis tecum contendat, cedas illi, & victor abibis: alioquin vbi viciſſe te arbitraberis ad extremum victum te ſenties. Si vis bene & acutè cernere,* (per fidem ſcilicet) *erue tibi oculos, ſi vis rectè loqui, præcide tibi linguam, vt obmuteſcas. Si cupis eſſe membris integer, inutiles ea; ſi vis bene viuere, mortifica teipſum: ſi vis bene edere, ieiunes; ſi cupis dormire, bene vigiles. Si cupis lucrari bene, da operam vt perdas. Si vis eſſe diues, eſto pauper. Si vis eſſe in deliciis, affige te. Si vis eſſe ſecurus, eſto ſemper in timore Si vis exaltari, humilia te. Si vis honorari, deſpice te, & honora deſpicientes te. Si vis habere bonum, ſuſtine malum. Si vis eſſe in quiete, labora. Si vis benedici, deſidera maledici.* Quibus ſubiecit: *Sapientiſſimus profectò eſt, qui ſic facit: ſed non omnibus id ſtudio eſt.* Ita in eius vitâ 23. Aprilis apud Sur. Didicit hæc vtique à Magiſtro ſuo Franciſco, cui ante Crucifixi imaginē oranti dixit Chriſtus: *Franciſce amara pro dulcibus ſume & teipſum contemne, ſi me vis cognoſcere.* Vt in eius vitâ. Alia longè pronunciata, alia dogmata ſunt ciuium huius mundi, è diametro his contraria: carni blandiendum, anima negligenda: voluptates ſectandæ; virtutes deridendæ: præſentia quærenda, futura explodenda: honores rapiendi, contemptus fugiendus: vindicta ſumenda, manſuetudo exſibilanda, &c. At qui vexillum Chriſti ſequitur, & peregrinū ſe in hoc mundo agnoſcit, his Sirenum cantibus aures occludit.

IV. Quia penè omnibus ignotus erat.

IV. Quia penè omnibus ignotus fuit, velut adueniſſet ex vltimis terræ finibus; nec mirum; quia de cœlo in terram venit. Peregrini ignoti ſunt in exteris quidem terris; noſcuntur tamen bene in patriâ ſuâ: Chriſtus in toto mundo ignotus fuit: ignotus Herodi & Pilato, ignotus Principibus ſacerdotum, Annæ & Caiphæ: ignotus Scribis & Phariſæis, qui dicebant: *Hunc autem neſcimus vnde ſit,* Ioan. 9. ignotus ſuis cognatis, *neque enim fratres eius crediderunt in eum.* Ioan. 7. ignotus denique ſuis diſcipulis, quibus dixit in vltimâ cœnâ iam iturus ad mortem. *Tanto tempore vobiſcum ſum, & non cognouiſtis me?* Ioan. 14 plenè ſcilicet & perfectè. Hoc idem vaticinatus eſt in pſal. 68. *Extraneus factus ſum fratribus meis & peregrinus filiis matris meæ.* Voluit quoque ſubinde ignotus eſſe ad tempus ſuis amiciſſimis, vti diſcipulis in mari laborantibus, ambulans ſupra mare; Magdalenæ ad ſepulchrum, duobus euntibus in Emmaus, diſcipulis piſcantibus. Denique vbicumque ſe abſtrahere potuit à tumultu populi abſque neglectu muneris ſui, ad quod miſſus eſt, curandarum ſcilicet animarum, ibi ſe ſubduxit; nunc in montem fugiendo, nunc in mare ſe recipiendo, nunc ſe abſcondendo, nunc à loco, in quo magnum aliquid fecerat, mox abeundo; nunc in occulto Ieroſolymam aſcendendo, &c. Geſſit etiam ſe ac ſi nihil ſciret de rebus mundi huius, quod ex crebris eius interrogationibus intelligimus. Parentes pueri arreptitii interrogat: *Quantum temporis eſt, ex quo hoc ei accidit?* Marci 9. Turbam: *Quis me tetigit?* Luc. 8. Philippum: *Vnde ememus panes?* Ioan. 6. Sorores Lazari: *Vbi poſuiſtis eum;* Ioan. 11. Diſcipulos in hod. Euangelio: *Qui ſunt hi ſermones, quos confertis ad inuicem?* Et iterum: *Quæ?* ſcilicet contigerunt Ieroſolymæ. Phariſæos: *Cuius eſt hæc imago & ſuperſcriptio?* Matth. 22. &c. Tametſi enim omnia ſciebat, quæ in mundo fiebant, ita tamen ea, quæ mundi ſunt, negligebat, ac ſi minimè ſciret. Docuit igitur hoc exemplo ſeruos ſuos vt & ipſi latere, quantum abſque præiudicio ſalutis proximi fieri poteſt, ſtudeant potiùs quàm patere. *Niſi enim,* inquit Sanctus Baſilius in reg. fuſ. interrog. 5. *ab eâ, quæ ex ſanguinis neceſſitudine nobiſcum intercedit, coniunctione nos alienauerimus, & à familiari congreſſu ſæcularium, ac mentis habitu in alium veluti mundum commigrauerimus, iuxta illud Apoſtoli; Noſtra conuerſatio in cœlis eſt: nullo modo ſcopum attingemus, Deo videlicet vt placeamus.* Et S. Bernardus de modo bene viuendi cap. 7. *Omnia quæ in hoc mundo ſunt, ſeruis Dei contraria*

ſunt

ſunt &c. Et mox: *ſancti viri peregrini ſunt & hoſpites in ſæculo: vnde reprehenditur Petrus, quòd tabernaculum in monte fieri voluerit; quia ſanctis in hoc mundo tabernaculū non eſt &c. Et quantò ſe à cōuerſationibus huius ſæculi ſubtrahūt, tantò magis oculis mentis præſentiam Dei & Angelicæ ſocietatis frequentiam contemplantur.* Gerunt etiam ſe quaſi parum aut nihil in mundo ſcirent, iuxta monitum Eccleſiaſtici 32. cap. *In multis eſto quaſi inſcius: & audi tacens ſimul & quærens.* Quod ſanè præſtitiſſe Apoſtolum audimus ex ipſomet 1. Corinth. 2. *Non iudicaui me ſcire aliquid inter vos, niſi Ieſum Chriſtum*, q. d. Tametſi in humana etiam ſapientia eruditus & verſatus eram: adeò tamen eam oſtendere non volui, quaſi nihil de eâ noſſem. Qui ſe mundo familiarem facit & multis miſcet negotiis & confabulationibus; non modò exiſtimationem ſuam breuî deperdit, ſed etiam viſco mundi facilè adhæret: quomodo columbæ, ſi è ſuo columbario euolantis alijs ſe iungant, facilè capiuntur. Vnde Oſe. 7. dicitur: *Factus eſt Ephraim quaſi columba ſeducta, non habens cor.* Columbæ agreſtes ſi vni alicui cicuri, vnguento perunctæ ſeſe coniungant, non difficilè ab ea trahuntur ad columbare, vbi intercipiuntur, teſte Sancto Baſilio Epiſt. 175. ad Iulittam. Ita viri etiam pij, religioſi & filij Dei ſi ſe aulis & aulicis, ſi filijs huius ſæculi, deliciarum & vanitatum vnguento delibutis, crebriùs ſociare voluerint, metuendum ipſis, ne ab illis ſeducātur. Hinc S. Petrus 1. Pet. 2. tam ſeriò eos hortatur: *Obſecro vos tanquam aduenas & peregrinos, abſtinere vos à carnalibus deſiderijs, quæ militant aduerſus animam.* Quia verò deſideria illa ſæpiſſimè procedunt à propinquis, expedit Chriſtiano etiam notitiam exuere propinquorum profanam.

V. Quia velut peregrinus à mundo ſpretus & deriſus fuit.

V. Quia ad inſtar peregrini & barbari ab huius mundi ciuibus ſpretus, neglectus & deriſus ac denique expulſus eſt, quòd ab ipſorum moribus toto cœlo diſcreparet. Matth. 9. deridebant eum tibicines & turba tumultuans, cùm dixiſſet puellam mortuam dormire. Lucæ 16. deridebant eum auari, cùm loqueretur de periculo diuitiarum. Lucæ 23. deridebant eum Principes in cruce pendentem eod. cap. Spreuit eum Herodes cum aula ſua & illuſit indutum veſte albâ. Eiecerunt poſteà Iudæi è Ieroſolymâ, adeoque iuxta Chriſti parabolam, extra vineam ſuam: & eiectum occiderunt. Denique in cruce pendentem omnes dereliquerunt; ſepultum quoque ne reſurgeret, lapide occluſerunt: reſuſcitati famā & memoriam, quibus poterât modis opprimere ſtuduerunt. Itaque ſicut peregrini ſolent allatrari à canibus, quacumque ingrediuntur: ita Chriſtus in hoc mundo paſſim allatratus, deriſus & ſpretus ab impijs mundi huius incolis fuit; vt non immeritò dixerit per vatem Pſal. 21. *Circumdederunt me canes multi.* Quod Domino gloriæ cōtigit, hoc etiam ſeruis eius & contigit & contingit adhuc, quotquot peregrini in hoc mundo & cœli ciues ſunt. Deriſus fuit Gedeon à viris Socoth, Iud. 8. Deriſus Dauid in obſequio Dei à ſuâ Michol. 2. Regum 6. Eliſæus à pueris, 4. Regum 2. Iob ab vxore, Iob 2. Tobias à cognatis, Tob. 2. Paulus ab Athenienſibus, Actor. 17. Petrus à Gentilibus ludicrè attonſus; ſic reliqui omnes. Verùm hic contemptus maxima eorum gloria eſt. Oſtendit enim eos non eſſe de hoc mundo, ſtulto, impuro, miſero, tranſitorio: ſed de altero beato & ſempiterno. Si de mundo eſſent, mundus quod ſuum eſt, diligeret; quia verò de mundo non ſunt, ſed ei planè contrarij propterea odio & deriſione proſequitur eos mundus. Agnouit hoc etiam Seneca ex rationis dictamine, qui lib. de moribus ſcripſit: *Nondum fælix es, ſi non te turba irriſerit.* Indicium enim præbes, te ſtultæ & peruerſæ plebi eſſe adhuc ſimilem, adeoque inſipientem & iniuſtum. Bene Diadochus hom. 48. *Multò*, inquit, *profuerit derideri te, quàm vnum aliquem vt ipſe derideas: iuſti enim deriſui ac ludibrio haberi ſolent, non item deridere.* Non mouet rectum, ſi à claudis rideatur, quòd rectis incedat pedibus; ſed potiùs delectat. Pari modo iuſtis ſumma delectatio eſt & quaſi ſuauis cibus, contemni aut rideri ab iniuſtis: quomodo Dauid videbatur ſibi ſuauiter epulari & saturari opprobriis & lapidibus, ab impio Semei in ſe coniectis; nec non promoueri ad recuperandum regnum ſuum, quod & paulò poſt recepit. 1. Reg. 16. Quo exemplo inſtruimur eos, qui peregrini huius mundi ſunt, mundanorum iniuriis, deriſionibus & illuſionibus è mundi huius exilio ſalubriter expelli & in patriam ſuam cœleſtem impelli.

Quando igitur talem habemus peregrinationis noſtræ prodromum & Ducem, ſuo illuſtriſſimo exemplo nos ſtimulantem, vt relictâ hac mundi Sodomâ & exilio ad patriam contendamus, ſupereſt vt remotâ omni diſſimulatione præeuntem confeſtim ſubſequamur; nec cum vxore Lothi retroſpiciamus. Conuertamus potiùs ad cœlum oculos noſtros, vbi patria noſtra eſt; quod adeò naturæ humanæ impreſſit Deus, vt vel Gētiles aliqui id cognouerint. Scribit enim de Anaxagora Philoſopho Laërtius, cùm eius æmuli propter opes paternas actionem ei intentâſſent, ceſſiſſe eum vltrò litigantibus bona ſua. Cumque de hoc ab amicis ſtultitiæ argueretur: digitos in cœlum ſuſtulit dicens: *Illa patria mea eſt, illa hereditas mea eſt: illam ego curo; non quæ ſuper terram.* Quid ſapientius & ſanctius dicere poterat homo Chriſtianus? Idem ergo & nos ac multò magis ſentiamus & dicamus &c.

FERIA

Digitized by Google

FERIA III. PASCHÆ.

THEMATA.

I. Fauus paſchalis vita Beatorũm poſt reſurrectionem.
II. Tria ſymbola boni Chriſtiani.
III. Figuræ reſurrectionis Dominicæ.
IV. Ouum album, pax varia à reſurgente Chriſto allata.
V. Varia pax optatur in rebus varijs.

THEMA PRIMVM.

Fauus paſchalis vita beatorum poſt reſurrectionem.

1. *Quia fulgebunt glorioſi quatuor corporis dotibus.*
2. *Satiabuntur ſine faſtidio.*
3. *Habebunt etiam corpori proportionatas delitias.*
4. *Conuerſationem habebunt iucundiſſimam.*
5. *Stabili fruentur fœlicitate.*
6. *Omnes ſe mutuo amore pariter complectentur.*

Obtulerunt ei fauum mellis.
Lucæ 24.

NIHIL hoc paſchali tempore notius, nihil & vſitatius quàm Paſchalis fauus, qui nunc omnium menſas ornat haud dubiè ob fauum mellis, quem in die reſurrectionis ſuæ guſtauit Dominus noſter, vti in hod. Euangelio audimus. Quid verò is deſignet, S. Gregorius Nyſſenus, Venerabilis Beda, Haymo, Gl. ord. diſſerunt, gloriam videlicet reſurrectionis & dulcedinem beatæ illius vitæ, quam expectamus poſt communem reſurrectionem, Chriſtus enim, *qui piſcis aſſus fieri deſignatus eſt in paſſione, fauus mellis nobis extitit in reſurrectione*, ait Beda in hod. Euangelio. Fauus eſt mel in cera; & gloria reſurrectionis eſt abundantia gaudiorum in corpore glorificato. Præſignatus eſt hic fauus, & Hebræis in V. T. etiam oſtenſus in figura, per illum fauum mellis, quem reperit in ore leonis à ſe iugulati Samſon, quando reuerſus eſt ex Thamnatha, deſponſa ſibi coniuge: è quo imprimis dedit partem ſuis parentibus, vt refert Sacra Scriptura Iudic. 14. deinde tres partes attulit ſponſæ ſuæ dilectæ, vt addit Ioſephus libro quinto Antiq. capite decimo, & Sanctus Ambroſius Epiſt. 70. Leo ſæuus, qui in Samſonem accepturum ſibi ſponſam irruit, ab eoque dilaceratus eſt, mortẽ diræ crucis indicat, de quo Dominus per Pſalmiſtam Pſal. 21. dixit: *Salua me ex ore leonis & à cornibus vnicornium*, h. e. à morte crucis. Mortem enim Dominus moriendo ſuperauit, inſuper etiam reuerſus ab inferis fauum mellis, hoc eſt, gloriam & dulcedinem reſurrectionis ex ore leonis eruit, meritorum ſuorum manibus; & inde quidem partem ſuam dedit patribus V. T. quaſi parentibus ſuis; ſponſæ verò ſuæ Eccleſiæ reliquum copioſo munere attulit. Iam verò videor mihi videre vos Audit. acuere dentes in hunc fauum, & ſciendi cupidos, quis & qualis ſit futurus iſte fauus: qualis beatorum fœlicitas poſt communem reſurrectionem, quam expectamus. Hoc indagabimus ex viuendi ratione, quam tenuit poſt reſurrectionem ſuam Chriſtus: atque inde fauum illum nonnihil delibandum vobis apponemus.

I. Chriſtus attulit rediuiuus ſecum quatuor dotes corporis glorificati; è quibus claritatem tamen abſcondit, quia oculi mortalium ferre eam non potuiſſent, teſte D. Auguſtino l. 22. de Ciuit. c. 19 *Claritas*, inquit, *in Chriſti corpore cùm reſurrexit, ab oculis diſcipulorum potiùs abſcondita fuiſſe, credenda eſt: Non enim eam ferret humanus atque infirmus aſpectus, quãdo ille à ſuis ita deberet attendi, vt poſſet cognoſci.* Eam tamen procul dubio oſtendit SS. Patribus, quos vnà ſecum ſuſcitauit: & forſitan aliqua etiam ex parte diſcipulis ſuis, quando in cœlum glorioſus aſcẽdit. Impaſſibilitatem oſtendit, cùm quinque vulnerum cicatrices ſine omni dolore retinuit: quæ tamen S. Franciſco, vtpote adhuc mortali, impreſſæ dolorem continuum causârunt & ſanguine ſtillârunt. Rurſum quando vitam omnis famis & ſitis expertem per 40. dies, duxit, qui tamen priùs poſt totidem dierum ieiunium eſurijt. Ac licet aliquando comediſſe legatur reſuſcitatus; nullâ tamen appetitûs indigẽtiâ, ſed ad comprobationem reſurrectionis ſuæ comedit. Denique immortali corpore ad cœlos aſcendit. Agilitatem demonſtrauit, quando in momento iam hîc, iam alibi, vbicumque voluit, adfuit, ſine omni laſſitudine aut labore; & quãdo in cœlum aſcendit, priùs paulatim propter aſtantes, deinde in momento, vbi ab oculis eorum ſubtractus eſt. Denique ſubtilitatem ſui corporis comprobauit, quando è lapideo & obſerato ſepulchro exijt, poſteaque ianuis clauſis ad diſcipulos ingreſſus eſt. I. Quia fulgebunt glorioſi quatuor corporis dotibus.

Conſiderate iam quæ ſuauitas; quæ fœlicitas ſit futura electorum, quando iam induti ſplendido & glorioſo corpore pati nihil poterunt, multò minùs mori: quando nullo impediri obſtaculo, montium, murorum, munitionum; quò minùs omnia perrumpere, omnia penetrare queant! quando in ictu oculi quaquauerſum inſtar aquilæ euolare, & quocumque placuerit loco eſſe & conſtituere ſe corpore & animo! ſine omni fatigatione, ſine fame & ſiti ſemper iucundari! Quid non moliuntur in terris homines, vt ſe tueantur contra aduerſarios? ædificant ciuitates & mœnia, arces in ſummis monti-

montibus, propugnacula & munitiones : pro tutelâ corporis conſtituunt ſibi ſatellitia, comparant geruntque arma. Quid non vt appetitum edendi & bibendi exſatient? Quid non excogitant, vt itinera ſua celeriter conficiant? Equos curſores adhibent & mutant, currus agitant, naues remis & velis impellunt, currunt, ſudant. Quid non, vt ſplendidè ſe veſtiant, pecuniarum impendunt? Nullo horum indigebimus in beatâ illâ vitâ. O dulcis igitur vita! ó melleus fauus!

II. Satiabuntur ſine faſtidio.

II. Non eadem ſpecie & effigie Chriſtus ſemper apparuit, ſed aliâ & aliâ prout ei placuit, modò hortulani, vti Magdalenæ: modò peregrini, vti duobus euntibus in Emmaus: modò viri grauis & mercatoris, vti aliis piſcantibus, quaſi piſces ab eis empturus, vt obſeruat S. Chryſoſt. in cap. 21. Ioan. Ita Beati poſt reſurrectionem veſtientur ſtolâ immortalitatis & lumine gloriæ, vt nullo vnquam faſtidio ſui ornatûs capiantur, quaſi nouis ſemper, & nouis gaudijs perfundendi, & ornatibus veſtiendi : quo modo manna Hebræis in deſerto quoſcumque ſapores quarumcumque rerum exhibuit. Inſolentes aliqui glorioſum ſibi reputant, ſi veſtium ſplendorem quotidie immutent. Nero Imp. nullam veſtem bis induit, teſte Suetonio. Heliogabalus Imp. non modò non eandem veſtem, ſed nec calceamenta, nec annulum iteratò reſumpſit, teſte Lampridio; quò videlicet noui ſemper & noui apparerent, & gloriam ſuam oſtenderent. At verò hæc in terris innouatio citò finem habet, reditque ad primordia ſua, vt vel noſtro ſæculo experimur, vbi poſt tot veſtimentorum variationes cernimus redire ſenſim antiquos Germanorum, priùs reprobatos, habitus. Veriſſimum enim illud Eccleſiaſtæ cap 1. *Nihil ſub Sole nouũ*. quando eadem recurrunt ſubinde, & quod nũc eſt fuerit olim. Non ita ſupra Solem: ſola beatitudo ſemper ita eadem quoad ſubſtantiam & immutabilis eſt, vt ſimul tamen abſque faſtidio velut noua & recẽs appareat & appetitum prouocando ſatiet & ſatiando prouocet. Vnde S. Gregorius lib. 18. mor. cap. 18. de Angelis (par ratio in hoc de hominibus beatis) ait: *Deſiderant ſine labore; quia deſiderium ſatietas comitatur: & ſatiantur ſine faſtidio; quia ipſa ſatietas ex deſiderio ſemper accenditur*. Multa noua, mira, inuſitata & inaudita vidit & audiuit Regina Saba in aulâ Salomonis: non tamen ita ineſcata & delectata eſt, vt ibi manere vellet ſemper; ſed quaſi iam ad nauſeã ſatura delicijs Salomonicis, reuerſa eſt cum ſeruis ſuis in terram ſuam. 3. Reg. cap. 10. At verò in cœlo tam mira & noua variarum rerum obiecta ſemper ſibi inuicem ſuccedent, vt nemo inde migrare velit, quia nemo ſatiari poterit.

III. Habebunt etiam corpori proportionatas delicias.

III. Comedit & bibit nec ſine guſtu, quod voluit : tametſi ſine neceſſitate aut eſurie, ſine faſtidio aut grauedine. Nam cibum ſumptum aut annihilauit, aut in aërem aliámve materiam conuertit : quo modo Sol attrahendo aquas conuertit in vaporem & aërem: vt Sanctus Auguſtinus obſeruat. epiſt. 49. *Aliter*, inquit, *abſorbet aquam terra ſitiens, aliter Solis radius candens : illa indigentiâ, iſte potentiâ.* Habebunt ergo corpora Beatorum glorioſa etiam ſuas ſibi proportionatas adeoque ſingulis ſenſibus ſingulas conuenientes oblectationes & delicias, tum quia eas labore ſuo meruerint; tum ne fruſtrà in cœlo ſint; tum denique quia & damnati ſenſuum pœnas habebunt. Quemadmodum igitur nuptias celebrante Domino, ſua etiam famuli nuptialia habent gaudia, herilis lætitiæ participes; conuiuantur, iucundantur, ſplendidè veſtiuntur : ita par eſt, vt dum animæ Beatorum cæleſtibus perfruuntur gaudijs, aſſidentes ſponſo ſuo : ſocia quoque corpora, quæ fideliter eis miniſtrârunt, ſuo modo recreentur, tametſi longè ſublimiori, quàm hîc in terris ſoleant. Ita docet S. Auguſtinus epiſt. 49. citat. adijciens : *Futura ergo reſurrectionis corpus imperfectæ fœlicitatis erit; ſi cibos ſumere non poterit : imperfectæ fœlicitatis, ſi cibis eguerit.* Et lib. 13. de Ciuit. cap. 22. *Non poteſtas ſed egeſtas edendi ac bibendi talibus* (glorificatis) *corporibus auferetur; quia ſpiritu viuificante ſubſiſtent.* Erunt verò hæ ſenſuum delectationes tam variæ etiam ac multæ, vt, quemadmodum de ornatu corporum ſuprà diximus, nullum vnquam tædium parituræ illis ſint; quia noua: ſemper & noua alijs ſuccedent, vt docet S. Anſelmus lib. de ſimilitud. cap. 57. iuxta id Pſal. 15. *Delectationes in dexterâ tuâ* (beatitudine ſcilicet) *vſque in finem*. q. d. Per omnem æternitatem. Vnde S. Bernardus ſerm. 33. in Cant. eò ſuſpirans ait: *Quis non illic vehementer cupiat paſci & propter pacem, & propter adipem, & propter ſatietatem? Nihil ibi formidatur, nihil faſtiditur, nihil deficit.*

IV. Conuerſationem habebunt iucundiſſimam.

IV. Conuerſationem ſemper habuit iucundam & amore plenam, iam cum antiquis Patribus è limbo ereptis; iam cum ſuis diſcipulis alijſque fidelibus, ſummâ cum ſuâ & illorum delectatione; quemadmodum experta eſt Magdalena, duo euntes in Emmaus, diſcipuli congregati, Thomas vnà cum illis; alij piſcantes, omnes denique in eius aſcenſione. Omnes ab eo vndique reuerſi ſunt cũ gaudio: Magdalena præ gaudio recurſans clamat : *Vidi Dominum, & hæc dixit mihi*. Duo diſcipuli ita incaluerunt amore Domini, vt dimittere eum nollent. Decem Apoſtoli gaudio pleni Thomæ dixerunt : *Vidimus Dominum*. Thomas & ipſe lætabundus : *Dominus meus & Deus meus*. Ioannes in piſcatione: *Dominus eſt*. Ipſe etiam Dominus nihil ampliùs triſte, vti ſolitus erat ante mortem, afferebat in colloquium; imò obliuioni tradidit quidquid mœſtum præceſſerat. Hinc duobus illis in itinere diſſerentibus de paſſione eius, reſpondit : *Quæ?* quaſi neſciens, quæ facta eſſent nuperrimè Ieroſolymis. Neque vllam priſtinæ tragœdiæ, fugæ diſcipulorum, negationis Petri mentionem fecit : ſola quæ ad conſolationem pertinebant, deprompſit, ſemper amœnus & gratioſus. Tales erant Beati, ſemper verſaturi cum amantiſſimis & integerrimis amicis, tot millionibus Angelorum & aliorũ cœli ciuium, Patriarcharum, Prophetarum, Apoſtolorum, Marty-

Digitized by Google

Martyrum, Epiſcoporum, Abbatum, Eremitarum, Monachorum, Virginum, aliorumque electorum; ſummâ iucunditate & inexplebili gaudio. Nulla ibi memoria præteritorum lapſuum, periculorum, miſeriarum, niſi in quantum acuunt lætitiam de partâ ſecuritate & gratiarum actionem Deique laudem. In reliquo dicere poterunt cum Ioſepho euecto ad Principatum: *Obliuiſci me fecit Deus omnium laborum meorum.* Geneſ. 41. Quam etiam ob cauſam dixiſſe de illis videtur Dauid pſalm. 35. *Inebriabuntur ab vbertate domûs tuæ & torrente voluptatis tuæ potabis eos.* Quemadmodum enim ebrietas non tantùm replet ſtomachum, ſed fumo etiã caput implet, ita vt homo obliuiſcatur omnium curarum & miſeriarum ſuarum; totuſque in lætitiam effundatur, iubilet, cantet: ita gloria beatorum non ſolùm animas; ſed corpora etiam occupat, facitque eos obliuiſci omnium calamitatum; quæ nullæ in cœlo erunt; adeò vt Sanctus Auguſtinus ſerm. de beatitud. cœli dicat, quòd ſi vnica tantùm gutta cæleſtis beatitudinis deflueret in damnatorum pœnas, tantâ dulcedine repleret gehennam, vt nullum ſentirent tormentum. Magna huius mundi miſeria eſt, quòd viuere cogamur inter eos, qui vel falſi amici vel manifeſti inimici ſunt; quæ vita ſæpe morte ipsâ acerbior eſt, vt faſſa eſt Rebecca, quæ præoptabat mori potiùs, quàm viuere cum filiabus Heth Gentilibus, ſi ipſius nurus fierent. Geneſ. 27. Commorandum etiam hîc nobis cum multis miſeris, ſordidis, infirmis, reprobis, inſolentibus: quin etiam inter fœda bruta & moleſta animalia, mures, ſorices, culices, muſcas, vermes, ſerpentes, &c. Vnde queritur Iob cap. 30. *Frater fui Draconum & ſocius ſtruthionum*; alibi vermes *ſorores*, putredinem appellat *matrem ſuam.* Nihil horum inter beatos: omnia amœna, omnia iucunda.

V. Stabili fruentur fœlicitate.

V. Chriſtus poſt reſurrectionem ſuam ſteтiſſe ſolùm legitur, iam inter diſcipulos, iam in littore maris, iam prope ſepulchrum. Statio hæc firmitatem & ſtabilitatem cæleſtis beatitudinis indicat, quam attulit ſibi & membris ſuis reſuſcitatus Dominus; ea præſertim, quâ in littore maris conſtitit, quaſi iam extra omnem perturbationem, fluctuationem, mortalitatem & alia diſcrimina: vti explicant Sanctus Gregorius hom. 24. in Euang. Haymo & alij in cap. Ioan. 21. Talis eſt itaque vita illa beata, *ſtatus omnium bonorum aggregatione perfectus*: ſtatus, inquam, immobilis, immutabilis. Eo ſitu vidit Beatos ante thronum Dei Ioannes Apocal. 7. *ſtantes ante thronum Dei & in cõſpectu Agni.* Similiter Daniel cap. 7. verſic. 10. quemadmodum & Seraphinos Iſaias cap. 6. ſtantes vidit, non ſedentes: quia ſeſſio fit propter laſſitudinem, quæ à cœlo exulat. Stant ergo Beati & quidam ſolido in littore extra omnes fluctus, quia nôrunt ſuam beatitudinem ſibi numquam auferendam. Sanctus Rembertus Bremenſis Epiſcopus cùm victoriam contra Normannos precibus ſuis velut alter Moyſes impetrâſſet, id effecit, vt deinceps locus ille, in quo preces fuderat, ſemper vernaret, ceſpite virenti lætus, apud Sur. 4. Februar. in vitâ. Huiuſmodi terra eſt, quam acquiſiuit nobis Chriſtus ſuâ paſſione, ſemper vernans; ſemper virens, in quâ nulla hyemis & æſtatis viciſſitudo, ſed continuum ver; quemadmodum dixit Sancta Virgo & Martyr Dorothea Tyranno: *Sponſus meus me inuitat: imus enim per haſce pœnas breues & exiles ad paradiſum deliciarum, vbi ſunt poma miræ pulchritudinis, roſa, lilia & flores innumeri, qui numquam marceſcunt.* Idque comprobauit miraculo poſt mortem ſuam mittens deriſori ſuo Theophilo, Scribæ iudiciali, per Angelum flores & poma ſpecioſiſſima, recentiſſima mediâ ferè hyeme, die 6. Februarij, vti in eius vitâ. Nullus in mundo ſtatus verè ſtabilis & permanens; inter fluctus & fluctuantes naues iactantur in hoc mundo. Qui euehitur ad dignitatem, paulò pòſt deſcendere iubetur: qui aſſequitur opes & proſperitatem, morti omnia cedere cogitur. Quoties cernimus nuptias, quas vehementiſſimus amborum coniugum amor contraxit, repente in acerbiſſima odia & diuortia, quin & truculentas cædes deſinere? Vnde Sanctus Auguſtinus in ſerm. de verbis Apoſtoli: *Amas vxorem nondum ductam, ſed adhuc ducendam, & fortè ducenda amatur, ducta odio habetur.* Idem videre eſt in alijs huius mundi rebus. *Cùm adhuc ordirer, ſuccidit me*, ait Rex Ezechias, Iſaiæ cap. 38. Plurimi cum Ionathâ vix delibant parum mellis, & mors eis denunciatur. 1. Reg. 14.

VI. Omnes ſe mutuo amore pariter compleсtuntur.

VI. Stetit in medio diſcipulorum, quoties congregatis apparuit; vt noſſent ipſum pari amore omnes complecti, ſuaque eis bona ex æquo paratum communicare & omnibus opem ferre. Sic ſe habebunt etiam Beati omnes erga ſe inuicem, ſummi, medij, infimi: intimo enim & pari amore ferentur erga omnes, quaſi omnes vnius patris filij: nullo habito reſpectu, quales olim in hoc mundo fuerint; nobiles erga ignobilem, doctus erga indoctum, diues erga pauperem, ſummus erga infimum. Docturus hanc charitatem & concordiam diſcipulos ſuos de præeminentiâ inter ſe contendentes Dominus, ſtatuit paruulum in medio eorum, & tales fieri iuſſit. Matth. cap. 18. *Talium eſt enim regnum cælorum.* cap. ſeq. ſubdidit, quia videlicet, Beati in cœlo ſibi inuicem pari amore addicti ſunt, quo modo omnia puncta in peripheriâ æquali ſpatio diſtant à centro. Quod etiam inſinuatur Apoc. 21. vbi dicitur Deus habitare cum Beatis in cœlo, velut in tabernaculo: *Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis, & ipſi populus eius erunt, & ipſe cum eis erit eorum Deus.* Qui intra vnum tabernaculum degunt, familiari & communi cum omnibus conuerſatione ac lege agunt, nullâ parietum aut limitum ſeparatione diuiſi, ita vt facilis vnius ad alterum ſit aditus. Ita Deus in medio Beatorum, & ipſi inter ſe & cum Deo habitant. Vnde S. Auguſtinus in Pſal. 83. *Poſſident Ieruſalem cæleſtem ſine anguſtiâ, ſine preſſurâ, ſine diuerſitate & diuiſione limitum; omnes habent eam, & ſinguli habent totam; non anguſtat frater fratrem.* In humanis quidem minuitur hæreditas ſimulque mutua

charitas, & naſcitur inuidentia ex hæredum acceſſione; eoque magis, quò plures acceſſerint: non ita in cœli hæreditate, quæ cùm inexhauſta & indiuiſa ſit, à ſingulis tota aditur & poſſidetur: & quo plures fuerint cohæredes, eò plus accreſcit eis bonorum.

Atque hic eſt fauus ille, quem diximus, paſchalis; quemque in fauo illo mellis hodie delibauit Chriſtus, velut mortis triumphator & faui huius inuentor & auctor: nobis etiam communem fecit, cùm ſuis diſcipulis reliquias eius dedit. Supereſt nunc vt acuamus dentes & opſonemus famem ad hoc tam deſideratum epulum. Quis enim vel per vmbram hanc conſpectâ illâ Beatorum vitâ non toto pectore anhelet hanc miſeram & momentaneam illicò deſerere & ad illam commigrare? Cerui maria traſnatant, vt meliora paſcua inueniant: & Chriſtiani non deſiderent exilium hoc relinquere, vt ad tam fœlicem patriam pertingant? *Interroga iumenta*, ait Iob cap. 12 (Hebr. *interroga elephantes*) *& docebunt te*. Refert ſanè memorabile quid de elephante, cui nomen Hannonis inditum fuit, Pierius Valer. lib. 2. hierogl. ex relatione Michaëlis Syluii Regis Emmanuelis Luſit. Oratoris ad Pp. Eum deſtinauit Rex pro dono papæ mittere; ſed bellua conſtanter auerſabatur nauim. Indicatum Regi tandem elephantis Magiſtrum, puellæ cuiuſdam amoribus implicitum nolle in tam remotam regionem ire; ideoque Hannoni perſuaſiſſe, ne permitteret ſe abduci in terram ſterilem; horridam, barbaram, vbi ludibrio eſſet, neque victus neque ornatus ſuppeditandus: adhæc longum iter, vaſtum mare, ſatius proinde eſſe ibi mori, imò & occidi, &c. Intellectâ eâ fraude Rex minatur Magiſtro ſupplicium, niſi intra triduum Hannoni profectionem perſuadeat. Itaque belluam alijs verbis aggreditur, docet ſe maleuolorum fraude ſubornatum ac deceptum: rem longè ſecus habere; ſiquidem ad vrbem totius orbis dominam; amœno loco ſitam, iturus eſſet: ibi ſummum orbis degere principem, à quo in delicijs habendus, velut luſciniæ pullus, ſerico ornandus, vino maluatico eſſet potandus; proinde ſecum primo quoque tempore nauim inſcenderet: nauigationem ſummâ celeritate peragendam. Ita Hannon perſuaſus, vbi ſigna data ſunt, nauim vltrò inſcendit, nec imperium toto itinere detractauit. Potuit hæc beſtia non difficilè perſuaderi, auditâ Romanæ vrbis pulchritudine; ſummi Pontificis maieſtate & dignitate, ſuis etiam honoribus & delicijs, quibus Romæ excipienda & perfruitura eſſet: & non poſſit Chriſtianum excitare hic prægustus beatiſſimæ illius vitæ in cœlo nobis paratæ, vt huius mundi haram & inanes ſiliquas obliuiſci velit, & ad ſummum cœli terræque Monarcham, eiuſque regnum omni diuitiarum ac deliciarum copiâ abundans totis viribus contendere? Sed nimirum ſunt nonnulli peruerſi amatores huius mundi, qui cùm ſe terrenis bonis ſtultè implicuerint, cæcoque amore affixerint, ea, quæ de beatâ illâ vitâ dicuntur, vel non credunt vel pro nihilo habent iuxta id Prouerb. 27. *anima ſaturata calcabit fauum*) idque etiam alijs nequiter perſuadent. Sed videte vos Audit. & iudicate, an non potiùs audienda ſit Dei ipſius ſapientia & veritas, Chriſtus Dominus noſter, qui in ſuâ illâ poſt reſurrectionem viuendi ratione, eam præluſit atque oſtendit, quam cum ipſo in cœlo habituri ſunt Beati. Apagite igitur noctuæ & tenebriones, veræ lucis inimici; abite pecora & porci ſordibus innutriti & fauo hoc indigni: veni tu fidelis: *Comede fili mi mel, quia bonum eſt, & fauum dulciſſimum gutturi tuo*. Prouerb. 24.

THEMA SECVNDVM.

Tria ſymbola boni Chriſtiani: Pax, ſynceritas, manſuetudo.

1. *Pacis amor & ſtudium.*
2. *Synceritas.*
3. *Manſuetudo.*

Pax vobis: ego ſum; nolite timere.
Lucæ. 24.

QVantum attulerit Noanæ familiæ gaudium columba illa, quæ diluuij tempore emiſſa ex arca redijt, & ramum oliuæ, mordicùs comprehenſum, in ſignum imminutæ aquæ, ſecum tulit, cogitare non difficilè poteſtis Auditores. Nihilo minus gaudij, quin imò longè plus attulit Chriſtus Dominus à mortuis reſurgens deſolatæ ſuæ familiæ, in domo vnâ inter Iudæos, maris inſtar frementes & ſæuientes, quaſi in nauiculâ concluſæ, quando eis apparens, hanc ſalutationem attulit: *Pax vobis, ego ſum, nolite timere*. Hoc enim verbo audito *gauiſi ſunt diſcipuli*, ait Sanctus Ioannes cap. 20. & adeò quidem, vt præ gaudio vix capere ſeipſos & credere tam optatum nuncium poſſent. Nec mirum, quia verba hæc quaſi oliuæ ramus erant, ore Chriſti allatus; pacem reſtitutam & perſecutionis inundationem depreſſam, amantiſſimum quoque Magiſtrum in ſummâ gloriâ exaltatum ac ſibi reſtitutum, iamque in pace, ſynceritate, manſuetudine aduentantem nuncians. Cæterùm vox illa tria in ſe continet præclara documenta Chriſtiani hominis decentiſſima ornamenta, quæ hîc exponemus.

I. Pacis amor & ſtudium.

Primum eſt pacis amor & ſtudium, indicatum illo verbo: *Pax vobis*: Hanc pacem attulit nobis ingrediens in hunc mundum ſub Cæſare Auguſto natus: quo tempore pax fuit in vniuerſo orbe, quòd non legitur factum vſque ad id tempus. Idcircò Angelus ad paſtores: *Et in terra pax hominibus*. Eandem reliquit nobis velut in teſtamento pergens ad mortem, poſt vltimam cœnam: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis*. Denique reſurgens à morte eandem iterum commendat, vt in

hodierno

Digitized by Google

hodierno Euangelio,& quidem ſæpiùs. Quis igitur non videt, quanto iure Chriſtiani obligentur ad ſectandam pacem, quam commendauit eis Chriſtus naſcens, moriens & reſurgens? ad eliminandam quoque omnem inimicitiam & diſcordiam? Solent enim filij diligenter obſeruare parentum monita; præſertim vltima, ſæpiùs & feriò inculcata. Et quidem primi Chriſtiani mandatum hoc parentis noſtri diligenter obſeruabant: oſculum pacis & foris & in templum ſibi inuicem dabant dicendo: *Pax tecum*: (vnde 2. Corinth. 13. ait S. Paulus: *ſalutate inuicem in oſculo ſancto.*) fratres & ſorores ſe mutuò appellabant; lites & controuerſias pacificè primò inter ſe componebant, nec ad tribunalia ſe trahebant; vnde Paulus 1. Corinth. 6. contrauenientes arguit: *Frater cum fratre contendit, & hoc apud infideles?* deinde presbyteris & Epiſcopis componendas relinquebant; donec creſcente fidelium numero & decreſcente charitate, ſeculares Iudices ad hoc conſtituti ſunt. Sanè Chriſti diſcipuli, tametſi ante mortem Chriſti quandoque inter ſe contenderint, poſteà tamen non contenderunt ampliùs; ſed & inculcabant alijs pacem in domorum ingreſſu: *Pax huic domui*: in Epiſtolis & ſalutationibus; vti ſolet Sanctus Paulus in omnibus Epiſtolis ſuis, præmittens: *Gratia vobis & pax à Deo patre &c.* exceptâ eâ quæ eſt ad Hebræos. Nec apparet, quid melius & ſalubrius alicui ciuitati ſeu cõmunitati optari poſſit, niſi pax; ſine quâ nulla diu ſtare ciuitas poteſt, ſicut nec ædificium ſine vinculis & compagibus. Viderunt hoc & Gentiles, è quibus vnus *dicebat Scipio*, inquit Sanctus Auguſtinus libro primo de ciuit. Dei cap. vigeſimo primo. *Vt in fidibus, tibys atque cantu in ipſo ac voce concentus eſt quidam tenendus ex diſtinctis ſonis, quem immutatum aut diſcrepantẽ aures erudita ferre non poſſunt, isq; concentus ex diſsimillimarum vocum moderamine, concors tamen efficitur & congruens: Sic ex ſummis, medys & infimis interiectis ordinibus vt ſonis, moderatà ratione ciuitatem conſenſu diſsimillimorum concinere, & qua harmonia à Muſicis dicitur in cantu, eã eſſe in ciuitate concordiam.* Certè ſi hîc in templo audiatur vel vna alteráve fiſtula diſſona in organo, aut vox in concentu, omnium aures affliguntur, & prurtiunt quamprimùm ad exeundum pedes: pari modo in ciuitate, vbi pax exulat, & diſcordia regnat, moleſtiſſimum eſt hærere. Hanc ob cauſam, *Mos veterum fuit*, inquit S. Gregorius M. lib. 19. moral. c. 13. *vt ſeniores in porta cõſiſterent, & cauſas introeuntium iudicarent, quatenus tantò eſſet pacificus vrbis populus; quantò ad hanc diſcordes ingredi non liceret.* Fœlix illa ciuitas, quæ tales habet ſeniores atque ciues. Certè Dominus Matth. 5. *beatos* prædicat pacificos, & *filios Dei* nominat; qui nimirum pacem facere & conciliare diſſidentes ſtudent. Et cur idem Dominus, putatis, tunicam ſuam inconſutilem ſcindi à militibus noluit, nec crura ſibi frangi permiſit; niſi vt indicaret nobis, quòd vnitatem corporis & veſtis ſuæ, Eccleſiæ, ſaluam & integram eſſe cupiat? Eam rationem reddit Sanctus Auguſtinus ſuper Pſalm. 33. *Venit perſecutor*, inquit, *& non fregit crura Chriſti: venit Donatus & dirupit Eccleſiam Chriſti. Integrum corpus in cruce inter manus perſecutorum eſt, & inter manus Chriſtianorum non eſt integrum corpus Eccleſia.* In hunc finem inſtituuntur fraternitates admodum laudabiles, quarum ſcopus eſt inimicos conciliare. Quæ vtinam paſſim excitarentur. Fœda & deformis eſt ea ciuitas quæ inſtar laceratæ veſtis in factiones & diſcordias diuulſa & diſtracta eſt.

II. Synceritas.

Secundum, Synceritas, indicata voce Chriſti: *Ego ſum.* q. d. nolite diffidere; Ego ſum Magiſter veſter, ille idem, qui ante triduum vobiſcum fui, cœnam vobis dedi & pedes ablui &c. non ſum ſpiritus, non phantaſma, non fictitius homo aut ſpectrum. Cumque adhuc hæſitarent, addit: *Videte manus meas & pedes, quia ego ipſe ſum.* Alterum eſt hoc boni Chriſtiani ſymbolum & ornamentum, vt ſe alium non fingat, nec ſe abneget eſſe, quod eſt, ſed vbicumque verſetur audeat dicere: *Ego ſum.* Hanc virtutem commendauit Chriſtus ſuis, quando dixit: *Eſtote ergo prudentes ſicut ſerpẽtes, & ſimplices ſicut columba.* Matthæi decimo. Columbæ enim & felle & dolo carent. Eandem ſynceritatem eiuſque ſororem, veritatem, commendat nobis Apoſtolus 1. Corinth. 5. ex paſchali agno noſtro, Chriſto: *Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus; itaque epulemur, non in fermento veteri, neque in fermento malitia & nequitia; ſed in azymis ſynceritatis & veritatis.* Notum eſt Iudæos comediſſe agnum paſchalem cum panibus azymis, non fermentatis: ipſos verò azymos panes comediſſe in paſchate per 7. dies. Illis figuræ datæ ſunt; nobis Chriſtianis veritas ſeruata eſt per figuras illorum ſignificata. Panes azymi ſunt homines puri, veraces, ſynceri & ſimplices, nullo dolo mixti, fermentati ſunt doloſi, fraudulenti, mendaces, duplices. Quia igitur Paſcha noſtrum Chriſtus eſt, verus nimirum agnus paſchalis, pro nobis immolatus, quo iam veſcimur & fruimur: idcircò oportet nos Chriſtianos agere feſtum ſpirituale azymorum per hebdomadem, h. e. per decurſum vitæ noſtræ: ita vt ſimus azymi ſeu puri, ſynceri ac veraces, carentes omni *fermento nequitia*, ſeu *verſutia* (vt vertit Vatablus,) nequam enim eſt, qui cum dolo & fraude malè agit. Tales niſi ſimus, paſcha verum non manducamus, & fruſtra pro nobis paſcha immolatum eſt. Agnus paſchalis debebat eſſe ſine maculâ, h. e. ſine ſcabie, deformitate, defectu, Exod. 12. Quales etiam decet eſſe Chriſtianos, puros & ſine maculâ, ſine fraude & mendacio; vti fuerunt certè primi Chriſtiani, vt patet ex S. Petro, qui eorum mẽtem appellat ſynceram. 2. Pet. 3. *Veſtram excito in commonitione ſynceram mentem.* S. Chryſoſtomus hom. 7. in Acta Apoſtolorum, ait eos propter morum candorem fuiſſe acceptos apud Gentiles. S. Iuſtinus martyr antiquiſſimus ſcribit in Appologia ſecunda Chriſtianos maluiſſe mori, quàm vel ſemel mentiri. Vigebat ea ſynceritas adhuc circa annum Domini 1100. tempore S. Anſelmi Epiſcopi Cantuar. qui putabat Chriſtianum mentiri & fallere non poſſe; vnde famulis

Fabri Auctarium de Dominicis.

Digitized by Google

ſuis omnia ſua credebat, vt in eius vitâ. Durabat & vlterius. Petrus enim Abbas Claræ-vallenſis monoculus, cùm ob quædam bona, litem ei mouiſſet nobilis quidam, ipſum cum fratre ſimplice conuenit, rem compoſiturus; ſicque allocutus eſt. *Homo Chriſtianus es, ſi dixeris in verbo veritatis, quòd bona iſta, pro quibus contentio eſt, tua ſint, & tua eſſe debeant, bene ſufficiet mihi teſtimonium tuum. Ille magis curans de bonis obtinendis, quàm de verbo veritatis reſpondit: In veritate dico, quòd mea ſint hæc bona. Ad quod Abbas: Sint ergo tua tibi: ego de cætero non repetam illa. Sicq; reuerſus eſt ad Claramuallem. Miles etiam ad vxorem ſuam quaſi victor rediens: cùm ei per ordinem recitâſſet, quid Abbas dixiſſet, vel quid ipſe egiſſet: illa territa ad verba tam pura tamq; ſimplicia reſpondit: Doloſe egiſti contra Abbatem ſanctum, vltio diuina nos puniet, niſi monaſterio bona ſua reſtituas, conſortio meo carebis. Territus ille ad Claramuallem venit, bonis vltrò renunciauit de indebitâ vexatione S. Abbatis veniam poſtulauit.* Refert Cæſarius lib. 6. hiſtor. cap. 11. Durauit ad annum Domini 1400. & amplius. Eteoim circa ea tempora, cùm Carolus VI. Franciæ Rex bello Britannico contra Henricum IV. Angliæ Regem infœliciter geſto penè protritus, miſiſſet Legatos ad Alphonſum Aragoniæ Regem, Valentiæ degentem, rogans ne, dum ipſe bello Britannico implicitus eſſet, contra ſe bellum aliquod ſuſcitaret ob ſuam in Occitanam partem, Galliæ Narbonenſis, prætenſionem: en tibi quod reſponſum tulit? *Etſi certò ſcio,* inquit, *plurimas Narbonenſis Galliæ ciuitates ad Aragoniæ regnum pertinere, nihilominùs hoc tempore, quo illum intellego bello ſuperatum & à Britannis protritum eſſe, nequaquam me arma contra profligatum Regem moturum eſſe affirmo.* Refert Panormitanus Alphonſo familiariſſimus in rebus eius geſtis lib. 2. cap. 1. Quantus hic candor ac humanitas? ſiue Caroli tam candidè fatentis ſuam impotentiam; ſiue Alphonſi tam beneuolè reſpondentis ac nolentis victum prouocare, naufragum ſubmergere? idque hoſti denunciare! Eſt autem hæc ſynceritas communitati perneceſſaria. Quemadmodum enim corpus hominis ſubſiſtere non poſſet, ſi membra ſe inuicem deciperent: ita neque ciuitas, ſi ciues inter ſe fraudulenter & doloſè agant, adeoque candorem hunc exterminent. Si mentiretur oculus ori, dicens lapillos eſſe ſaccarum, cicutam eſſe lactucam, ſerpentem eſſe anguillam & piſcem bonum, nónne perderet hominem? vel ſi os in Quadrageſimâ vellet perſuadere oculis caput vituli eſſe caput piſcis; nónne eos ſeduceret? Vnde Apoſtolus ad Epheſ. 4. *Deponentes omne mendacium* (non oris tantùm, ſed & operis: ſimulationem, dolum, hypocriſin, fictionem) *loquimini veritatem vnuſquiſque cum proximo ſuo: quoniam ſumus inuicem membra.* Dicite mihi quid turbauit progreſſum ſtructuræ turris Babel, oiſi confuſio & quaſi mendacium ac deceptio linguarum; dum vno petente lateres, alter præbuit cæmentum: hoc petente trullam, alter præbuit ſportam, &c. (vt pulchrè deſcribit Marius Victor lib. 30. in Gen.) quia ſe mutuò non intelligebant? Idem eueniet ciuitati & cuiuis communitati, ſi eliminatâ ſynceritate, fraudibus & dolis, fictione & hypocriſi rem inter ſe agere velint.

III. Manſuetudo.

Tertium, manſuetudo, quam ſignificat verbum Chriſti: *Nolite timere.* q. d. In ſpiritu lenitatis & manſuetudinis, velut amicus veſter, venio ad vos; non vt redarguam vos ob deſertionem mei, vel Petrum ob negationem; ſed vt gratiam & lætiſſimum reſurrectionis meæ & veſtræ nuncium vobis afferam. Hanc etiam virtutem ſeriò commendauit Chriſtus ſuis diſcipulis aliiſque fidelibus, dum dixit: *Ecce ego mitto vos ſicut agnos inter lupos.* Luc. 10. ſimulque præcepit eis, ne virgam quidem in itinere geſtarent, quâ nimirum vel ſe defenderent, vel alios offenderent. Matth. 10. Oues ſolæ ex brutis animantibus inermes ſunt, non feriunt, non mordent, non laniant, non iaculantur: ſic & homo ſine armis creatus eſt, vt eſſet mitis. Denique ipſe Dominus ſe in exemplum propoſuit: *Diſcite à me, quia mitis ſum,* Matth. 11. Multæ oues intrant in vnam etiã anguſtam caulam, vti dicimus prouerbio; quia mitia ſunt animalia; cùm econtrà pauci equi vix contineri in peramplo ſtabulo queant, ſingulique ſeparari, alligari, & repagulis claudi debeant, quia naturâ feroces, ideoque inſociabiles ſunt. Duos tantùm filios habuit Abraham, Iſmaëlem & Iſaacum, eos tamen in domo ſuâ, ſpatioſâ licet, continere in pace nnn potuit, ſed Iſmaëlem eijcere debuit; quia erat *ferus homo, manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum.* Similiter & Iſaac non niſi duos habuit filios, Iacob & Eſau, neque tamen illos in ſuâ domo potuit ſimul ferre; ſed Iacobum amandare à ſe in Meſopotamiam coactus eſt; quia Eſau homo aſper & efferatus erat, inſidias fratri ſtruens: quod vel ipſa corporis habitudo demonſtrabat: *erat enim totus in morem pellis hiſpidus & piloſus: Iacob autem leuis.* Gen. 27. propter hanc morum aſperitatem reprobatus eſt, quemadmodum & Iſmaël: Iſaac verò & Iacob à Deo benedicti. Quod etiam promittit S. Petrus epiſt. 1. cap. 3. manſuetis: *Non eeddentes malum pro malo, ſed econtrà benedicentes; quia in hoc vocati eſtis, vt benedictionem hæreditate poſſideatis.* Benedictionem videlicet temporariam ab hominibus, & æternam à Deo. Solent enim manſueti diligi imprimis ab hominibus, teſte Eccleſiaſte cap. 3. *Fili in manſuetudine opera tua perfice, & ſuper gloriam hominum diligeris.* Patet in Dauide, qui *manſuetus in imperio, patiens in conuitio,* inquit S. Ambroſius lib. 2. Offic. cap. 7. *ferre magis promptus, quàm referre iniurias: ideò tam charus omnibus, vt iuuenis ad regnum etiam inuitus peteretur & reſiſtẽs cogeretur; ſenex ne prælio intereſſet, à ſuis rogaretur, quòd mallent pro ipſo omnes periclitari, quàm illum pro omnibus. Itaque parentes eum filijs, filij parentibus præferebant.* ſic Ambroſius. Eandem ob virtutem diligebatur Rex Aragonum Alphonſus, de quo ſuprà diximus; quòd manſuetudine ſuâ quaſuis etiam iniurias facilè toleraret. Cùm quidam in itinere Regem præcederet, ramuſculuſque arboris ab eo apprehenſus in Regis oculum, qui

proximè

Digitized by Google

proximè ſequebatur, fortè dimiſſus incidiſſet; luceſcente & tumeſcente oculo; condolentibus amicis, Regem dixiſſe aiunt: *nihil ſe profectò dolere, niſi percuſſoris ipſius dolorem ac metum.* Panor. lib. quarto cap. duodecim. geſt. Quid humanius ac mitius tanto Rege? Caietam dũ obſideret, eiectam à ciuibus imbellem plebem excepit & cibis refocillauit, pluris eorum ſe vitam æſtimare aſſerens quàm centum Caietas. Quare vrbem poſteà ſine vi & armis in ditionem ſuam redegit. auct. eodem lib. 1. cap. 26. Nihilo huic cedit Henricus II. Imperator ſanctus, de quo Glaber apud Baronium anno 1047. numero nono ita ſcribit: *Contigit vt Abbas cuiuſdam monaſterij, honeſtæ poſſeſſionis equum offerret Imperatori: fuerat autem, ignorante Abbate, militi clàm ſublatus, & eidem Abbati pretio venundatus. Imperator donum comiter ſuſcipiens, ſuimet vectioni iumentum mãcipauit. Cumq; eidem equo inſidens iter ageret, occurrit miles, à quo ſubreptus fuerat. Hic imprudenter aggrediens Imperatorem: Tu Rex, inquit, qui cenſura debes tenere totius iuſtitiã, equum modò fraudulenter arreptum cerneris poſſidere. Cui Rex, ſi tuus eſt equus, vt ais, accipe illum cum ſeſſore, & educ tecum quouſque tibi fiat ſatis. Hic miles hærere, putans ſe illudi. At Rex compulit eum, vt manu iniectâ, duceret vtrumque in ſuum dominium. O mite inuicti Principis ingenium!* Cui facto, omni laude digno ſimillimum edidit Theophilus Imper. Græcus, Michaëlis Balbi ſucceſſor, qui de equo, quem vidua quædam mariti ſui in bello cæſi fuiſſe clamabat & probabat, deſcendit, & equum alium, quem fortè nactus eſt, conſcendit; ex quo inſtitutam in poſterum proſecutionem equorum, qui manu ducerentur, vt ſiquid ſimile forſan accideret, parati adeſſent Imperatori equi, refert Curopolata de official. Palatij fol. 56.

Tria hæc ornamenta, docet Chriſtianos etiam columba. Eſt enim auis pacis amantiſſima; ſimplex & ſine dolo, mitis quoque & iniuriarum patiens, cùm ei pulli toties abripiuntur, nequaquam reſiſtenti. Eorumdem Doctor inſignis fuit ipſe, qui hanc doctrinam attulit, Chriſtus Dominus. Quid enim illo pacatius? *Non contendet, neque clamabit, neque audiet aliquis in plateis vocem eius: arundinem quaſſatam non cõfringet & linum fumigans non extinguet,* ait Matthæus capite duodecimo ex Iſaia. Quid illo ſyncerius ac veracius? *Ego ſum*, dixit cohorti, cùm ad mortem quæreretur: non fugit, non negauit, *qui peccatum non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius.* 1. Pet. 2. Quid eo manſuetius? *Cùm malediceretur, non maledicebat: cùm pateretur, non comminabatur: tradebat autem iudicanti ſe iniuſtè.* Ibid.

THEMA TERTIVM.

Figuræ reſurrectionis Dominicæ.

1. *Adam à ſopore ſuſcitatus.*
2. *Noë ex vino ebrius euigilans.*
3. *Ioſeph è carcere eductus, exaltatus.*
4. *Ionas è ceto euomitus.*
5. *Iob poſt afflictiones ſibi reſtitutus maiori fœlicitate.*
6. *Daniel è lacu leonum magnâ gloriâ ereptus.*
7. *Securis demerſa iterum è fundo enatauit.*
8. *Templum priùs deſtructum, reſtauratum in meliorem ſpeciem.*
9. *Vas figuli diſſolutum in pulchriorem formam reparatum.*
10. *Granum frumenti in terra mortuum reuixit.*

Sic ſcriptum eſt, & ſic oportebat Chriſtum pati & reſurgere à mortuis tertiâ die. *Lucæ.* 24.

Varijs quidem Prophetarum oraculis prædixit olim Deus Hebræis filij ſui Redemptoris noſtri, reſurrectionem ex mortuis: varijs etiã figuris explicauit ac delineauit, velut rem humano intellectui ad credendum admodum difficilem; verùm nihilominùs pauci admodum fuerunt, qui myſterium hoc caperent, & ſub cortice litteræ nucleum veritatis, theſaurum, inquam, reſurrectionis abſconditum, deprehenderent. Ipſi etiam Chriſti diſcipuli, quãdo eis Magiſter de ſua reſurrectione aliquid dicebat, id nequaquam intellexerunt. Iacebat igitur lapis, & quidem grandis valde ſupra cor eorum, adhuc obſcuratum & durum ad credendum: premebatque lapis iſte & claudebat non tam Chriſti ſepulchrum, quàm illorum animos, ita vt ſepulto Domino de eius reſurrectione exiguam ſpem haberent. Verùm ecce deuotæ illæ mulieres, dum adeunt ſepulchrum, reſpicientes vident reuolutum lapidem ab oſtio monumenti; audiuntque Dominum noſtrum ſurrexiſſe rediuiuum & idipſum credunt Angelo aſſerenti & ſepulchrum vacuum ſibi demonſtranti. Ex hoc ergo iam patuerunt oracula Prophetarum, figuræ reſeratæ, prædictiones Chriſti de ſua reſurrectione confirmatæ ſunt; quæ omnia à Chriſto explanata fuiſſe diſcipulis hodiernum indicat Euangelium. Nos iam omiſſis alijs figuras huius myſterij expendemus.

I. Hodie Adam è ſopore ſuo ecſtatico, in quo ex eius latere formata fuit Eua, ſuſcitatus vidit Euam ſponſam ſuam, cuius aſpectu recreatus dixit: *Hoc nunc os ex oſſibus meis. Hæc vocabitur virago, quoniam de viro ſumpta eſt.* Geneſ. 2. q. d. Apage animantia illa priùs ad me adducta, non placent, non congruunt mihi, quia mihi diſſimilia, prona in terram capita habent, & ratione carent; vnde nec merentur nomine I. Adam à ſopore ſuſcitatus.

 meo

meo appellati. Mulier hæc placet, illa mihi ſimilis eſt, vnde ex meo nomine eam compellabo, ex viro *viram* ſeu *viraginem*. Adam noſter ſecundus, primi reſtaurator Chriſtus eſt. Huic immiſit Deus Pater ſoporem(Hebr. *tardema* h. e. grauem & profundum ſomnum) quando eum mori voluit: formauit ex eius latere Euã quandò perfoſſo eius latere ex profluente ſanguine & aquá formauit Eccleſiam, teſte Auguſtino ſent. 328. *Dormiente Adam fit Eua de latere: mortuo Chriſto lanceâ perforatur latus, vt ſuperefluant ſacramenta, quibus formetur Eccleſia*, inquit. Euigilauit Adam noſter, quandò à mortuis reſurrexit. Vidit Euam ſponſam ſuam, quando reuiſit Eccleſiam ſuam; in diſcipulis & ſanctis fidelibus conſtitutam: approbauit & quodammodò dixit: *Hoc nunc os ex oſsibus meis*; quando humaniſſimè eos ſalutauit, repudiatis impiis Iudæis, velut brutis animantibus, ſibi diſſimilibus, nullâ ratione vtentibus, dum nulli eorum ſe viſendum exhibuit. Appellauit Eccleſiam ex nomine ſuo *viraginem*, quando dixit Magdalenæ: *Vade ad fratres meos & dic eis: aſcendo ad patrem meum & patrem veſtrum*; & poſteà quando ex nomine ſuo (Chriſti) appellari eos voluit Chriſtianos. *Præfigurata eſt*, ait S. Auguſtinus ſerm. 150. de temp. *in protoplaſto Adam Chriſti reſurrectio, quia ſicut ille poſt ſoporem ſurgens Euam de latere ſuo fabricatam agnouit: ita Chriſtus à morte reſurgens ex vulnere lateris ſui ædificauit Eccleſiam.*

II. Noë ex vino ebrius euigilans.

II. Hodie Noë ex vino, quo inebriatus & nudatus fuit, euigilans maledixit Cham irriſori ſuo, benedixit verò Sem & Iaphet, qui pudorem eius operuerunt. Gen. 9. Noë, inquit Auguſtinus ſerm. 153. de temp. *qui in opere arcæ & ipſe ſuo nomine requiem Dei in ſanctis ſignificat, in eo vel maximè redemptoris noſtri figuram repræſentat, quòd cùm eſſet agricola, vineam plantauit & vini poculo*(Eccleſiæ ſcilicet amore, vti ait idem ſerm. 250.) *inebriatus, in ſuo tabernaculo eſt denudatus. Quæ res ad illum propriè ſpectat, qui calice paſsionis adeò factus eſt ebrius, vt ipſo tegmine corporis nudaretur ad tempus, & ſtatim in reſurrectione euigilans illis daret benedictionem, qui in myſterio venerantur eius paſsionem, irriſoribus autem ſuis dignam maledictionem.* Hinc reſurgente Domino Angelus cuſtodes ſepulchri proſtrauit & quaſi exanimauit; ſanctas autem mulieres, quæ Chriſtum venerabundæ quærebant, animauit & ſolatus eſt: *Nolite timere vos.* Præteteà hoſtes ſuos, impios Iudæos, ſuâ in reſurrectione, terrore & maledictione: diſcipulos verò ſuos gaudio repleuit & benedictione.

III. Ioſeph è carcere eductus, exaltatus.

III. Hodie Ioſeph è ſqualore carceris poſt triennalem captiuitatem eductus & impexo capillitio ſuo detonſus, mutataque veſte ſqualidâ in decoram, ad Pharaonis aulam adductus, currui eius impoſitus eſt, vt ab omnibus adoratus, toti regno ſuo dominaretur, indito ei nomine *Saluatoris mundi.* Geneſ. 41. Ioſeph Chriſtus typus reſurgentis fuit. Ergo Chriſtus Dominus proiectus & ipſe innocens in lacum & carcerem ſepulchri, tertio die, detonsâ illâ mortalitatis comâ, & ſqualidâ lacerati & ærumnoſi corporis veſte in glorioſam & immortalem commutatâ, productus & in currum gloriæ euectus ſuper omnem creaturam conſtitutus eſt iudex viuorum & mortuorum. Suſcepit æternus pater filium ſuperatis mortis doloribus reſurgentem; velut Ioſephum ex ergaſtulo eductum, & dedit ei omnem poteſtatem in cœlo & in terra, nomen etiam ſupra omne nomen, vt propriè & veriſſimè diceretur *Saluator mundi*: & quidem vniuerſi, non ſolius Ægypti, aut vnius dumtaxat regni.

IV. Ionas è ceto euomitus.

IV. Hodie Ionas Propheta à ceto deglutitus rurſum euomitus eſt in aridam. Patet hoc ex teſtimonio Chriſti Matth. 12. quo ſe in corde terræ ſeu in limbo & ſepulchro ad triduum manſurum indeque poſteà reſurrecturum dixit. Ionas filius *Amathi*, hoc eſt, *veritatis*, Chriſtus eſt filius Dei, qui eſt veritas. Eiectus eſt à nautis Chriſtus in tempeſtuoſum mare, quando à Iudæis traditus ad illudendum & flagellandum gentibus, deinde eiectus eſt Ieroſolymâ in infamem montem Caluariæ ad crucem, vario tormentorum genere in eum deſæuientem. Deuoratus eſt à ceto, quando eius anima mortis faucibus à corpore auulſa; ſuſcepta eſt in limbo: corpus verò poſitum in ſepulchro. Euomitus eſt à ceto Ionas velut cibus indigeſtus, arctans atque impediens reſpirationem piſcis; quando Chriſtus inferni, à quo teneri non poterat, deſpoliator ac domitor iuxta Oſe. 13. *Ero morſus tuus inferne*, à mortuis reſurrexit. Perrexit inde Ionas in Niniuen, & conuertit ciuitatem impiam, quando Chriſtus miſſis ſuis Apoſtolis conuertit mundum Gentilem. Fuſiùs hunc typum Chriſti explicat S. Auguſtinus lib. 4. de ſymb. ad Catechum. cap. 6.

V. Iob poſt afflictiones ſibi reſtitutus maiori fælicitate.

V. Hodie Iob poſt tot acceptas clades, poſt tot vulnera à Satanâ ſibi inflicta, poſt deriſiones & contradictiones ab amicis illatas, ſibi reſtitutus duplo maiores acquiſiuit diuitias, quàm priùs habuerit; benedicente Deo nouiſſimis eius magis quàm principio. Chriſtus enim per ipſum præfiguratus, vbi à ſuis repudiatus & deſpectus, Gentibus & ipſi quoque tenebrarum poteſtati traditus fuit; poſt veſtium deſpoliationem & ignominiam, poſt omnis generis dolores & vulnera, quibus toto corpore conciſus fuit: rediit ad gloriam & ſplendorem duplo maiorem, quàm anteà habuerit: corpore glorioſo, cum ingenti prædâ; quam abſtulit è limbo. Audiamus Rupertũ lib. 2. de operibus Spiritûs S. cap. 9. *Quid enim*, inquit, *noſter iſte Iob, quid, inquã. Deus Chriſtus, quid homo Chriſtus habuerat? Diligenter vtrobique poſſeſsiones eius apprehendamus, quas ante paſsionẽ ſuam habuerat, & nõ dubium erit, quin cuncta receperit duplicia. Quid Deus Chriſtus habuerat? Nouem ordines Angelorũ &c. Sed ecce quia ſemetipſum exinaniuit, formam ſerui accipiens, & hæc paſſus eſt, quæ prædicta ſunt, Deus & Rex Angelorum pariter & hominum. Ergo duplicia Deo Chriſto reddita ſunt.* Sic ille.

VI. Daniel è lacu leonum magnâ gloriâ ereptus.

VI. Hodie Daniel è lacu leonum, in quem delatione inuidorum à Dario, ad hoc coacto, innocens demiſſus, vbi & illæſus & à leonibus intactus fuit, iterum ereptus eſt incolumis, indeque Rex Darius mirè gauiſus, Chriſtus enim

quem

Digitized by Google

quem præluſit Daniel, primò ab inuidis Iudæis delatus ad Pilatum, damnatuſque ad mortem ab eo, ad hoc impulſo, in ſepulchrum demiſſus, nihil ibi ab vllo verme aut putredine paſſus eſt: ſed inde rediuiuus rediјt ad ſuperos, ſuaque reſurrectione totum mundum recreauit & ad cognitionem Dei veri adduxit. Viciſſim vti accuſatores Danielis in lacum miſſi mox à leonibus diſcerpti ſunt: ita perfidi & increduli Iudæi, traditores Chriſti, à Tito imperatore euerſi. His de cauſis antiqui Chriſtiani ſolebant pro ſymbolo reſurrectionis Danielem in lacu ſtantem inter leones illæſum vel inde extractum inſculpere ſepulchris ſuis, teſte Baron. in Martyrol. die 21. Iulij.

VII. Securis demerſa iterum è fundo enatauit.

VII. Hodie ferrum illud ſecuris, quo ligna cædere parabat diſcipulis Eliſæi, de manubrio in fundum Iordanis delapſum, ad vocem Eliſæi iterum enatauit & manubrio ſe aptauit; vti legimus 4. Regum 6. Cecidit ferrum de manubrio in fundum aquæ, quando in morte Chriſti ſolutâ vnione corporis & animæ Chriſti, anima in limbum deſcendit, & illius portas perfregit, ipſumque prorſus excidit, & inferos extraxit, corpore interim in ſepulchro manente. Enatauit ferrum ad manubrium in reſurrectione Domini, quando eius anima reuerſa de limbo ſe rurſum vniuit corpori. Non igitur fruſtrà geſtum illud, ad ſpeciem leuiuſculum, ſcripturæ ſacræ mandatum eſt, quia maximæ rei arcanum eſt.

VIII. Templum priùs deſtructum, reſtauratum in meliorem ſpeciem.

VIII. Hodie templum illud reædificatum eſt, de quo dixit Dominus: *Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud.* Ioan. 2. Corpus, inquam, Chriſti, de quo loquitur ibi, & quod hodie reparauit, quando rediuiuum exhibuit: id quod pulchrè expreſſit, cùm dixit: *Excitabo illud.* q. d. è ſomno mortis triduano excitabo. Porrò quod de templo illo prædixit Aggæus cap. 2. his verbis: *Maior erit gloria domûs iſtius nouiſſimæ, plusquam primæ*; non conuenit templo illi Ieroſolymitano, quod Zorobabel reparauit, & poſteà Herodes ex parte inſtaurauit (niſi ab extrinſeco, quà Chriſtus in eo præſentatus fuit & docuit;) quare de templo myſtico, Chriſti nimirum corpore, intelligendum videtur; quo ſenſu eſt veriſſimum: maior enim fuit gloria corporis Chriſti poſterioris à morte reſuſcitati, quàm fuerit prioris, quod habuit ante mortem. Hoc enim paſſioni & morti erat obnoxium, illud verò glorioſum, immortale, impaſſibile, agile, ſubtile, fulgidum.

IX. Vas figuli diſſolutũ, in pulchriorem formã reparatum.

IX. Hodie vas illud figuli luteum, oſtenſum Ieremiæ, & in rota diſſolutum, iterum à figulo reparatum, & vas alterum factum eſt, ſicut ipſi placuit. Ier. 18. Vas illud luteum corpus Chriſti mortale deſignauit; quod in vtero virginis à Spiritu ſancto efformatum, poſteà ab impijs Iudæis diſſolutum & in cruce ab anima ſeparatum eſt. Verùm *numquid ſicut figulus iſte*, ait Dominus, *non potero vobis facere?* Fecit ergo ex corpore illo mortali, corpus alterum immortale, quod frangi iam non poteſt. Ita intellexit ſchema illud Ruffinus in expoſitione ſymboli (inter opera Cypriani) vbi ſcribit: *His enim erat figulus, qui vt Ieremias docet propheta, vas de manu ſuâ collapſum & confractum rurſum eleuauit manibus ſuis & reformauit, ſicut placuit in conſpectu eius. Placuit autem ita, vt corpus quod mortale & corruptibile ſuſceperat, de ſepulchri petrâ leuatum, & immortale atque incorruptibile effectum, iam non in terrenis, ſed in cœleſtibus & in patris dextrâ collocaret.*

X. Granum frumenti in terrã mortuum reuixit.

X. Hodie granum frumenti proiectum in terram & in ea mortuum repullulauit ac reuixit multo cum fœnore, prout dixit Dominus Ioan. 12. *Niſi granum frumenti cadens in terrãm mortuum fuerit, ipſum ſolum manet: ſi autem mortuum fuerit, multum fructum affert.* Vbi Auguſtinus tract. 51. in Ioan. *Seipſum,* inquit, *Ieſus dicebat: ipſe erat granum mortificandũ & multiplicandum: mortificandum in infidelitate Iudæorum, multiplicandum in fide omnium populorum.* Proiecerunt Iudæi Chriſtum in crucem, mox à cruce ſepeliendum & terrâ obruendum, ne eius nomen memoraretur ampliùs. Sed quid effecerunt? Granum frumenti in terram ſparſerunt, vbi non modò non perijt, ſed germinauit & vberiùs reuixit. *Dixerunt illi,* ait idem Auguſtinus in præfat. Pſal. 40. *quando morietur & peribit nomen eius? id eſt, cùm occiderimus eum, iam nomen eius nõ erit in terra, nec ſeducet aliquos mortuos &c. Mortuus eſt & non perijt nomen eius, ſed ſeminatũ eſt nomen eius: Mortuus eſt; ſed granum fuit, quo mortificato ſeges continuò exurgeret. Glorificato ergo Domino noſtro Ieſu Chriſto cœperunt multò magis multoq́; numeroſiùs credere in illum, & cœperũt membra eius audire, quod caput audiebat.* Granum illud reſuſcitatum protulit culmum altitudine inſignem, Eccleſiam fidelium amplitudine & altitudine, quâ ad cœlum ſeſe porrigit, omnia regna ſuperantem. Protulit & ſpicam innumeris plenam cellulis, quæ ſunt Epiſcopatus, Prælaturæ, monaſteria, Eremi, Collegia, Seminaria, Parochiæ toto orbe diffuſæ. Protulit & flores odoriferos, famam ſcilicet ſanctitatis, primorum præſertim Chriſtianorum; iuxta id Apoſtoli 2. Corinth. 2. *Chriſti bonus odor ſumus.* Protulit & grana innumera, quæ ſunt fideles & electi omnes, quos ſecum reſuſcitauit, dum eis reſurrectionem ad vitam æternam ſuis meritis comparauit.

Gaudeamus igitur in Domino, qui nobis theſaurum iſtum abſconditũ hodie reuelauit, & grauem illum lapidem ab oſtio monumenti reuoluit, vt iam non modò Dominum noſtrum rediuiuum cernere, ſed & nos poſt ipſum aliquando reſurrecturos ad ſimilem gloriam ſperare poſſimus; cui ſit honor & gloria.

THEMA

THEMA QVARTVM.

Pax varia à Chriſto reſurgente allata, cuum album.

1. Pax inter Iudæos & Gentiles.
2. Pax inter Chriſti diſcipulos.
3. Pax homini à Dæmone.
4. Pax homini à peccatis.
5. Pax inter homines.
6. Pax à morte.

Pax vobis. *Luc*. 24.

NEcdum finis ouorum, Auditores, quæ attulit nobis Chriſtus è ſepulchro rediuiuus. Rubrum & cæruleũ vidimus; hodie nobis album exhibet. Id verò eſt pax optatiſſima, quam precatur nobis in hodierno Euangelio, ſed ipſo reſurrectionis ſuæ die, diſcipulis ſuis apparens. *Pax vobis, ego ſum: nolite timere*. Albus color pacis eſt ſymbolum. Ideò enim Angeli ad ſepulchrum Domini in albis veſtibus ſedẽtes apparuerunt. Sedere etiam pacificorum, ſtare pugnantiũ eſt. Olim quoque hoc vſus obtinuerat, vt pacis petitio, non niſi ſublatâ albâ veſte firma & rata haberetur. Vnde Æneas l. 3. Æneid. ex candore equorum, qui in conſpectu Italiæ apparuerunt, pacis omen accepit. Denique Tamberlanes ille obſidens vrbem, primo die vexillum albũ, quaſi pacis ſignum, ſi ſe dederent, prætendebat. Chriſtus igitur Dominus noſter mortis triumphator, candidum vexillũ hodie expandit, optatiſſimo omine, pacem nobis denuncians: ſalutem noſtram quærens. Sed quænã illa pax nobis hodie allata? Ante Chriſtum reſurgentem variæ pugnæ homines vexabant, quas omnes diſſoluit Chriſtus ſuâ reſurrectione: ſicque variam pacem tulit: vti iam videbimus.

I. Pax inter Iudæos & Gentiles.

I. Pugna erat inter Iudæos primò, deinde inter Gentiles, vtrũ Chriſtus verus eſſet Deus & homo. Alij aſſerebât, alij negabant, & ſchiſmata atque hæreſes inde ortæ ſunt. Ioan. 9. At Chriſtus hodie reſurgens pacem imperat, demonſtrans ſe reuerà Deum & hominem eſſe; ſiquidẽ ſeipſum propriâ virtute à mortuis ſuſcitauit, quod facere nõ potuiſſet, niſi Deus fuiſſet: ſicut & mori non potuiſſet, niſi homo fuiſſet. Certè Areopagitæ quando audierunt Paulum diſſerentem de reſurrectione mortuorum Act. 17. *quidam irridebant eum, quidam verò dixerunt: Audiamus te de hoc iterum*. Habebant enim principium philoſophicum à priuatione ad habitum nõ dari regreſſum. In morte autem ſunt plurimæ priuationes, verbi gratiâ, non audire, non videre, nõ loqui &c. Quare ſtando in naturalibus, quamuis Deus poneret corpus defuncti integrum, cum omni perfectione organorũ, & diſpoſitionibus requiſitis ad informationem; & poneret iuxta id animam, præbens ei facultatẽ ingrediendi corpus illud, quod habebat priùs: non poſſet ingredi anima illudque reſuſcitare, tametſi maximè ad hoc inclinetur; quia ſequeretur quòd effectus eſſet melior ſuâ causâ (quod eſt contra rationem;) anima, quæ foret cauſa, melior eſſet toto homine, qui eſſet effectus. Quod falſum eſſe conſtat: totus enim homo melior eſt ſolâ animâ, quæ eſt pars tantùm hominis. Itaque opus hoc reſurrectionis Chriſti eſt opus ſolius Dei & diuinæ eius potentiæ. Quãdo ipſe reſuſcitauit mortuos tamquam Dominus & imperans, oſtendit ſe eſſe Deum: quando autem reſuſcitauit ſeipſum, oſtendit ſe eſſe Deum & hominem; niſi enim, vt dixi, homo eſſet, mori non poſſet: niſi Deus eſſet, reſuſcitare ſe non poſſet. Hinc ſcriptura ipſum *reſurrexiſſe* ait, alios *ſuſcitatos eſſe*, vt aduertit ſanctus Bernardus ſermone in paſch. Hinc etiam licet in eius incarnatione B. Virgo ei cooperata fuerit, dando ei carnem: & Iudæi in redemptione, crucifigendo eum; in reſurrectione tamen nemo ei cooperatus fuit. Quis enim alius ſuſcitauit eum, niſi ipſe ſe? Hoc ergo ſignum omnium maximum & efficaciſſimum fuit ad probandam eius diuinitatem & humanitatem, quod promiſit Iudæis, quando ſignum Ionæ in ſe demonſtrandum, & templi deſtruendi reparationem prædixit. Quando Elias ſuſcitauit filium Viduæ, non imperans ſed orans, adeoque non ſua ſed diuina virtute, dixit ipſa: *Nunc in iſto cognoui, quoniam vir Dei es tu, & verbum Domini in ore tuo verum eſt*. 3. Regum 17. At cùm Dominus ſuſcitauit Lazarum alioſque mortuos, velut Dominus imperans adeoque ſuâ virtute, debebant dicere Iudæi: Nunc cognouimus, quia Deus es. Dum verò audimus, quòd ſeipſum ita ſuſcitarit, dicendum nobis eſt: Nunc cognouimus, quia verè Deus & homo es. Itaque *Pax vobis*, ait Dominus.

II. Pax inter Chriſti diſcipulos.

II. Pugna ſeu controuerſia erat inter Chriſti diſcipulos initio, an ipſe verè reſurrexiſſet. Quidam enim affirmabant, vti Petrus & duo illi, reuerſi ex Emmaus: quidam alij dubitabant: alij mulieribus & Petro ac duobus reuertentibus ex Emmaus non credebant. Thomas vſque ad octauum diem manſit infidelis. Putabant etiam aliqui, quando eis apparuit, ſe ſpiritum videre. At Chriſtus pacem imperat & facit, dum ſe tot argumentis probat verè à mortuis ſurrexiſſe, vt nemo niſi peruicax & obſtinatæ voluntatis homo contradicere poſſit. Etenim viſibilem ſe & palpabilem præbuit, quod facere corpus glorioſum poteſt, prout vult vel non vult. Comedit cum diſcipulis: flatum ſeu anhelitum eis aſpirauit: collocutus eſt, adeoque omnibus quinque ſenſibus rediuiuum hominem oſtendit. Eadem effigies & plagæ quinque demonſtrabant illum ipſum eſſe, qui crucifixus fuerat. Accedunt ſcripturarum expoſitio, præteritorum dictorum repetitio & in mentem reuocatio, per quadraginta dies cum diſcipulis conuerſatio, propria aſſeueratio, oraculorum impletio, Angelorum teſtimonia; quæ omnia non quidem euidentiam veritatis faciebant, (hæc enim euertiſſet fidem eiuſque meritum)

meritum) ſed euidentiam credibilitatis, quæ non obeſt merito fidei; licet beatiores illi ſint, qui tot argumenta, vt credant, non requirunt, teſte Domino. Solam rationem naturalem ſequi Ducem velle;omninò eſt non credere;quare nemo prudens eam requirat. Itaque *Pax vobis*; nemo iam dubitet de vera Chriſti reſurrectione.

III. Pax homini à Dæmone.

III. Pugna erat & quidem difficillima homini cum Dæmone, qui ante Chriſtum potentiſſimus miſerè premebat humanum genus, & terris Idololatriæ, auguriorum, oraculorum falſorum erroribus cæcabat, mutuiſque in ſe odijs concitabat: Deſignatus per Draconem illum (Pharaonem) Ægypti aquas conturbabat pedibus ſuis & conculcabat flumina eorum; inquinabat enim ſuis illuſionibus omnes vias & doctrinas hominum. Cui proinde dixit Dominus: *Expandam ſuper te rete meum & extraham te in ſagena mea; proyciam te in terram, & ſuper faciẽ agri abyciam te: habitare faciam ſuper te omnia volatilia cœli &c. Tunc puriſſimas reddam aquas eorum & flumina eorum quaſi oleum adducam, ait Dominus*, Ezech. 32. Fecit hoc Dæmoni Chriſtus, quando expandit in Cruce manus ſuas; ſicque raptum & ligatum de poteſtate ſuâ deiecit & Chriſtianis illudendum ac quaſi dilaniandum dedit; quo facto puriſſimas reddidit aquas & ſaluberrimas, dogmata videlicet & doctrinas, quas Dæmon priùs veneno errorum ſuorum infecerat. *Ipſe enim eſt pax noſtra* (ad Epheſ. 2) *pacificans ſanguine ſuo, ſiue quæ in cœlis, ſiue quæ in terris ſunt.* ad Coloſſ. 1. Quantam ille ſtragem intulit humano generi, dum non niſi humano ſanguine paſci, & tot millibus hominum etiam chariſſimorum ne ſatiari quidem vnquã voluit! quot lachrymas parentum, filiorum, propinquorum prouocauit! quot aquas turbauit! Fuit adhuc Romæ vſque ad tempora Honorij, adeoque ad auctoris etiam, qui id ſcribit (ſanctus Proſper Aquitanicus de prædict. p. 3. c. 36.) tale Dæmonis eiuſque ſacrificulorum ludibrium, machina ſubterranea, Draconis magni ſpecie, quem humanis funeribus ceu pactis hoſtijs oportuit placare. Adornabatur inſcia mali Virgo, quæ floribus cæteroque mundo culta in ſubterraneum illum carcerem ſubmittebatur, quaſi draconi munus è floribus allatura. Quæ vbi in fallaci gradu pedem poſuit, draco ille fictus exurgens machæram ſtrinxit & puellam quà attigit diſſecuit. Tandem vbi ludibrium hoc Chriſtianis detectum eſt, Monachus quidam obtinuit, vt in illud draconis cubile admitteretur; quo impetrato, pertentans baculo ſingulos gradus, deprehendit vno cedente mox exſurgere ſtricto gladio monſtrum illud, ſed incaſſum: ſubducto enim corpore ictus gladij aërem ferijt. Quare aliâ viâ in infima loci penetrauit & dolabris ligneam machinam confregit, populoque ſuum, quod ſtolidè colebant Numen, ſpectandum & execrandum propoſuit; ſicque vrbem hac ſeruitute & cæcitate diabolicâ liberauit. Habemus hîc ſpecimen vnum tyrannidis illius, quam draco ille magnus tenuit in homines. Sed hoc addendum, non quidem ita exciſum eſſe draconem illum, vt omninò in mundo non ſit ampliùs, ſed ita captum & conſtrictum eſſe, vt nemini nocere queat, niſi qui adinſtar puellæ illius, vltrò ad eum accedere & flores porrigere, cum eo communicare, eius conſilia & opem implorare, magicis rebus vti, conſenſum blandienti & tentati dare velit.

IV. Pax homini à peccatis.

IV. Pugna homini erat cum peccatis proprijs, quæ ipſi carnificum inſtar erant; quia ſemper dubius hærebat, an & quando ipſi remiſſa eſſent: proinde quaſi ſagittas corpori infixas gereret, requiem non habuit. Vnde queritur Dauid in peccato exiſtens, Pſalm. 37. *Sagittæ tuæ infixæ ſunt mihi.* Et mox: *non eſt pax oſſibus meis à facie peccatorum meorum.* Proinde deſiderauit audire aliquem, qui diceret ipſi remiſſa eſſe peccata, Pſalm. 50. *Auditui meo dabis gaudium & lætitiam, & exultabunt oſſa humiliata.* Et obtinuit tandem illam, quando ex ore Nathan à Deo ad ſe miſſo audijt. *Dominus quoq; tranſtulit peccatum tuum.* 2. Regum 12. Sed hæc gratia ſingularis fuit, alijs ante Chriſtum non contigit. At Chriſtus huic pugnæ *cogitationum inuicem accuſantium ac defendentiũ*, vt ait Paulus ad Rom 2. pacem imperat & affert in die reſurrectionis ſuæ, quando ſuis Apoſtolis poteſtatem remittendi peccata dedit. Poſtquam igitur reatus noſtros aperuimus Iudici noſtro ſpirituali, & audiuimus ab eo: *Abſoluo te*; iam indicium habemus certum ex parte Dei, nos Deo reconciliatos eſſe, ſicque pacem cordis acquirimus. Vnde communiter Confeſſarij addunt, quod Chriſtus Magdalenæ reconciliatæ dixit: *Vade in pace.* q.d. eſto iam quieta in corde tuo. Pulchrum huius beneficij typum exhibuit Deus, quando Ezechiæ ægrotanti ſanitatem promiſit per Prophetam, ſignumque eius conferendæ petenti, Soli imperauit, vt decem lineis retrocederet. 4. Regum 20. Quid enim Ezechias æger niſi peccatorem morti addictum indicat? & quid Solis retroceſſio per decem lineas, niſi ſacramentum pœnitentiæ, in quo peccator per decem præceptorum lineas retrorſum ire debet, præterita peccata in memoriam reuocando & ex ore rurſum euomendo in confeſſione, quæ prius velut aquam biberat? Intrarunt enim *ſicut aqua in interiora eius, & ſicut oleum in oſſibus eius*, Pſalmo 108. Tunc certum habebit ſignum remiſſorum ſibi peccatorum, cùm audiet: *Ego te abſoluo.* Tunc pacem cordis habebit. Additum emplaſtrum de ficubus & poſitum ſuper vlcus, pœnitentia ſeu pœna iniuncta eſt, lenis & ſuauis.

V. Pax inter homines.

V. Pugna & diſcordia erat inter homines; quando nullo ſolido fœdere colligati omnes quærebant, quæ ſua ſunt: & quia bona mundi inter tot diuiſa ſæpe non ſufficiunt, vnus abundabat, alter indigebat, hinc lites & contentiones exiſtebant. At Chriſtus hodie pacem imperat facitque, dum ſe in medio ſuorum conſtituens ait: *Pax vobis.* Vult enim dicere? Ego media in Trinitate perſona, mediator veſter ſum, & acquiſiui

vobis

vobis cœlum ſanguine meo, vbi omnes abundabitis, & habebitis quidquid vultis. Pax enim apud Hebræos ſignificat omne bonum. Quare ſicut frater filij prodigi non habebat, cur fratri inuideret gratiam à patre factam; quia *omnia mea tua ſunt*, ait illi pater: ita nemo fidelis alteri quidquam inuidendi cauſam habet, quia Dei ſumus hæredes, cohæredes autem Chriſti. ad Romanos octauo. Rurſum dicere vult: *Ego in medio veſtrûm ſum, qui miniſtrat*, omnibus dare neceſſaria & ſuccurrere paratus. Id quod etiam ante paſſionem diſcipulis ſuis ita præſtitit, vt ſæpiùs inter ſe contenderent, *quis eorum videretur eſſe maior*: omnes enim & ſingulos tantâ beneuolentiâ complexus fuit, vt ſinguli exiſtimarent, ſe præ cæteris ei dilectos eſſe. Quare contentionem inter eos hac de cauſa ortam ſic ſedauit: *Ego in medio veſtrûm ſum, ſicut qui miniſtrat.* Lucæ vigeſimo ſecundo. Quid verò ampliùs quærimus, ſi Chriſtum æquè nobis vicinum & ad opitulandum paratum habemus atque alij? nónne habito Chriſto omnia habemus, eo deſtituti nihil habemus? Lineæ ex circumferentia ad centrum ductæ, omnes æquales ſunt. Vult dicere denique: *Omnes enim vos fratres eſtis*, ego autem pater veſter; pacem ergo conſeruare debetis. Ita enim argumentantur filij Iacob, cùm à Ioſepho arguerentur, ne fortè proditores eſſent: *Omnes filij vnius viri ſumus, pacifici venimus, nec quidquam famuli tui machinantur mali.* Geneſ. 42.

VI. Pax à morte. VI. Pugna erat inter homines, an mors terribilis & metuenda eſſet? Aliqui enim qui cenſebant animam cum morte extingui, vt plerique Gentiles, terribilium omnium terribiliſſimam dicebant, ideoque velut ſummum malum metuebant. Alij, qui immortalem quidem animam credebant, ad tenebras tamen deſcendere poſt mortem vſque ad Chriſti aduentum & reſurrectionem ex ſcripturis norant; vnde cùm triſtitiâ mortem obibant. Miſeri alij velut malorum finem optabant & læti amplectebantur. Quid Chriſtus? pacem imperat & facit mortis triumphator, qui dum hodie reſurrexit ad immortalem gloriam corpore & animâ glorificatus, denunciat nobis mortem piorum fidelium eſſe ſomnum & natiuitatem potiùs quàm mortem. Ita enim de ſe canit Chriſtus Pſalm. 3. *Ego dormiui & ſoporatus ſum, & exurrexi.* Similiter piorum mors appellatur *exitus* & *iter* ad cœlum, Sapient. 3. *Æſtimata eſt afflictio exitus illorum: & quod à nobis eſt iter, exterminium: illi autem ſunt in pace.* Sicut ergo exitus Hebræorum ex Ægypto lætiſſimus fuit, quia iter ad terram lacte & melle manantem: ita mors fidelium exitus eſt è tenebris & ſeruitute, & iter ad cœlum; vbi pax eſt ſempiterna. Magnâ pace fruitur, qui hoſtem ſibi iam ſubiectū habet, eoque vtitur pro mancipio, ſicut Sapores Rex Perſarum, qui victo Valeriano Imper. pro ſcabello vſus eſt in equum aſcenſurus: & Seſoſtres, cuius currum captiui Reges trahebant. At hoc nobis iam per Chriſtum reſurgentem facta eſt mors, ſcabellum, inquam, & vehiculum ad conſcenſum cœli. Hinc S. Chryſoſtomus hom. 4. in Epiſt. ad Hebr. inuehitur in illos, qui defunctos fideles quaſi extinctos plangunt. Idcircò enim ait in exequiis & funeribus accendi feſtiuas lampades, vt ſicut athletæ producantur: addi hymnos & pſalmos, vt Deo gratiæ agantur, quòd diſcedẽtes iam coronârit. *Omnia iſta gaudentium ſunt*, inquit. Quòd ſi Iacob dicere potuit ad Ioſeph filium: *Iam lætus moriar, quia vidi faciem tuam*, Geneſ. 46. Et ſi Simeon canere: *Nunc dimittis ſeruum tuum in pace, quia viderunt oculi mei ſalutare tuum:* cùm tamen adhuc ambo deſcenderent in limbum patrum; quantò magis lætari in morte Chriſti poterunt & in pace mori, qui ſciunt ſe ad Chriſtum ire? Hinc ſenex quidam in Scithi moriens, circumſtãtibus fratribus, repente aperuit oculos & riſit; & hoc iterum ac tertiò. Cùm autem rogarent eum fratres, cur rideret, reſpondit: *Primò riſi, quia omnes timetis mortem: ſecundò riſi, quia non eſtis parati: tertiò riſi, quia de labore vado ad requiem.* Ruffinus. Aquileienſis apud Roſweid. libro tertio vit. Pp.

THEMA QVINTVM.

Varia pax optatur in rebus varijs.

1. *Pax in anima.*
2. *Pax in conſcientia.*
3. *Pax in coniugio.*
4. *Pax in ciuitate.*

Pax vobis. *Luc.* 24.

MOs ſalutandi & bene precandi apud Hebræos receptiſſimus fuit, pacem precari; quem obſeruauit etiam Chriſtus in hodierno Euangelio, obſeruarunt Angeli in Chriſti natiuitate ſalutantes paſtores, obſeruârunt Apoſtoli in ſuis epiſtolis, nec non in congreſſibus humanis. Denunciare autem pacis vocabulo intendebant, non quietem ab hoſte ſolùm, ſed ab omni aduerſitate, adeoque precabantur omnem proſperitatem; quia pax bonum vniuerſale eſt, ad omnia neceſſaria; ſine quâ nemini prorſus bene eſſe, imò nec mundus ſtare poteſt; vti oſtendit ſanctus Gregorius Nazianz. orat. 1. de pace: quemadmodum nec regnum Diaboli; vti dixit Dominus Lucę vndecimo. Hanc ergo pacem ad omnia vtilem & per omnia neceſſariam vobis Audit. hodie ex ore Domini noſtri precabor in hoc ſermone.

I. Pax vobis in anima; quam optare videtur Apoſtolus Coloſſenſibus capite tertio, cùm ait: *Pax Chriſti exultet in cordibus veſtris.* Græcè, *βραβευέτω*, hoc eſt, *imperet, moderetur, gubernet.* I. Pax in anima.

Hæc

Hæc pax habetur, quando quis compoſitos & ſedatos rationique ſubiectos habet omnes animæ motus & paſſiones; quæ ſanè pulcherrimum eſt donum, quale eſt cùm quis nauigat in tranquillo mari, nullis aduerſis ventis, nullis fluctibus agitato. De qua etiam locutus eſt Apoſtolus ad Epheſ. 2. dicens: *Ipſe* (Chriſtus) *eſt pax noſtra, qui fecit vtraque vnum*, hoc eſt, carnem & ſpiritum ita inter ſe vnijt, vt caro velut ancilla per omnia pareat ſpiritui velut dominæ; quemadmodum exponit V. Beda: *Erit*, inquit, *in te pax, cùm deuicta in te vitia cuncta virtutibus ſauere docueris: & membra, quæ fuerunt arma iniquitatis peccato, fecerũ arma iuſtitiæ Dei.* Qui hac pace gaudet, velut Rex quidam imperat in corpore & animâ ſuâ, vti indicat Dominus Lucæ decimoſeptimo cùm ait: *Regnum Dei intra vos eſt*, quando ſcilicet ratio gubernat & moderatur omnes animi motus iuxta legem Chriſti. Quale fuit regnum Adami in paradiſo, cùm dominabatur omnibus animalibus, vt ad ipſius nutum parere ei cogerentur: tale eſt hoc imperium hominis, cui ſubiacent ac parent animi paſſiones. Et quemadmodum Adam eo tempore fuit vir ex omni parte perfectus: ita etiam cenſetur perfectus eſſe ille, qui tale in animo ſuo imperium habet. Vnde ſanctus Ambroſius libro de Iacob & vitâ beatâ capite ſexto ait: *Perfecta virtus habet quietis tranquillitatem & ſtabilitatem, ideò Dominus donum eius perfectioribus eſeſeruauit, dicens: Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis. Perfectorum enim eſt non facilè mundanis moueri, non turbari metu, non exagitari ſuſpicione, non terrore concuti, nõ dolore vexari: ſed quaſi in littore tutiſſimo aduerſus inſurgẽtes fluctus ſæcularium procellarum mentem immobilem fidâ ſtatione placare. Hoc firmamentum Chriſtianis mentibus Chriſtus inuexit*, &c. Cui accedit ſanctus Baſilius in Pſalm. 28. homil. 1. *Benedictionis diuinæ ſpecies pax perfectiſſima eſſe videtur: cùm ſtatus ſit mentem procul intemperie omni conſtabiliens: adeò vt pacificus vir hoc inſigni tamquam proprijs notis internoſci poſſit, ſiquidem ſedatis eſt & peramœnis moribus, contrà qui adhuc compugnantium affectionum fatigatur intemperie, is nondum effectus particeps eſt diuinæ illius pacis, quam Dominus ſuis dedit Apoſtolis.* Miſer eſt reuerà, qui hac pace caret: in mare enim nauigat tempeſtatibus agitato: habitat in domo, in qua ſtulta famula principatur dominæ, & Eua dominatur Adamo.

II. Pax in conſcien- tiâ.

II. Pax vobis in conſcientiâ, quam optat Apoſtolus Philippenſibus cap. 4. dicens: *Pax Dei, quæ exuperat omnẽ ſenſum, cuſtodiat corda veſtra & intelligentias veſtras in Chriſto Ieſu.* Græcè νοῦν, id eſt, *intellectum.* q. d. tanta & tam ſublimis eſt hæc pax, vt intelligi non poſſit. Cuſtodit enim corda, imprimis ab omni triſtitiâ & melancholiâ, inſtillans in mentem iuge & ineffabile gaudium, iuxta id Prouerb. 15. *Secura mens quaſi iuge conuiuium.* Quis in ſplendido conuiuio non obliuiſcitur curas & triſtitias? Certè eas bona conſcientia opprimit & contemnit. *Quemadmodum ſi breuem ſcintillam*, inquit S. Chryſoſtomus homil. 25. ad pop. *in lacum deieceris profundum, ſtatim extinxeris: itidem & omnis triſtitiæ ſuperabundantia in bonam miſſa conſcientiam extinguitur & facilè deletur. Proptereà quidem & Paulus ſemper gaudebat, quoniam interius ſecundum Deum confidebat, neque tot malorum capiebat ſenſum: ſed dolebat quidem vt homo, non tamen cadebat.* Talis enim conſcientia ſcit ſe pacem habere cum Deo, ſe eſſe Dei amicum, Deum ſe habere patrem & quidem amantiſſimum; cœli hæredem ſe conſcriptum, &c. quâ igitur ratione triſtitiæ locum dabit? Hinc S. Tiburtius martyr ad Tyrannum: *Omnis nobis vilis eſt pœna*, inquit, *vbi ſecura comes eſt conſcientia.*

2. Cuſtodit corda ab omni hoſtili incurſione, Dæmonum præſertim, faciens nos non modò inexpugnabiles, ſed etiam terribiles & formidabiles. *Quis enim*, ait Ambroſius in Epiſt. ad Philipp. 4 *non metuat eum, quem ſcit Dei eſſe amicum?* Demonſtratum id in ipſo S. Ambroſio fuit, de quo Innocentius quidam aruſpex cùm maleficiorum cauſâ torqueretur à Iudice, edixit miſiſſe ſe Dæmones, qui illum necarent, ſed Dæmones renunciaſſe ſe non ſolùm ad ipſum appropinquare minimè poſſe, verùm etiam nec ad fores domus, in qua manebat Epiſcopus, quia ignis inſuperabilis omne illud ædificium communiret; vt etiam longè poſiti vrerentur. Ita Paulinus presb. in eius vita. *Per idem tempus*, addit idem auctor, *cùm vir illuſtris, Probus, puerum ſuum notarium, qui ſpiritu immundo grauiter vexabatur direxiſſet ad Epiſcopum, egreſſum vrbe dimiſit Diabolus, timens ad virum ſanctum perduci. Atque ita puer quamdiu Mediolani apud Epiſcopum fuit, nulla comminatio Diaboli apparuit. Sed vbi egreſſus Mediolano eſt & prope vrbem peruenit, idem ſpiritus, qui illum anteà habuerat, vexare cœpit. Qui cùm interrogaretur ab exorciſtis, cur quamdiu Mediolani fuit, non in illo apparuiſſet, confeſſus eſt Diabolus timuiſſe ſe Ambroſium, & ideò receſſiſſe ad tempus atque exſpectaſſe in illo loco, vbi ab illo receſſerat, donec reuerteretur: quo reuertente vas, quod deſeruerat, repetiſſet.* Quàm verò imperterrito eſſet animo contra Imperatores dira minantes, patet ex varijs eius ſcriptis. In orat. ad Mediolanenſes in Auxentium ait: *Circumfuſi milites, armorum ſtrepitus, quibus vallata eſt Eccleſia, fidem non terrent meam.* Et infrà: *Non metuit arma, non barbaros, qui mortem non timet, qui nullâ carnis voluptate retinetur.* Et lib. 5. epiſt. 33. minanti ſibi Calligono, præpoſito cubiculi Imp. ac dicenti; *Caput tibi tollo*: reſpondit: *Deus permittat tibi vt impleas, quod minaris. Ego enim patiar quod Epiſcopi, tu facies quod ſpadonis.*

III. Pax in domibus.

III. Pax vobis in veſtris domibus. Hanc precatus eſt ſuis Dominus, cùm eſſent ſimul in vna domo concluſi & inter ſe de ſua reſurrectione diffidentes, Petro & duobus, qui ex Emmaunte redierant aſſerentibus, cæteris necdum credentibus, vti Marcus ſcribit. Dum ergo ſic inter ſe contendunt, venit Dominus, & dirimens litem ait: *Pax vobis, ego ſum.* Hanc eandem pacem vt precarentur hoſpitibus, ad quos diuerſuri erant Apoſtoli, præcepit eis Matth. 10. *Intrantes domum, ſalutate eam dicentes: Pax huic domui.* Quibus verbis ſanctus Hie-

ronymus pacem propriè ſumi vult pro eâ, quæ diſcordiæ eſt contraria: *Pacem imprecamini hoſpiti;* inquit, *& quantum in vobis eſt, diſcordia bella ſedate*, &c. Vidit nimirum Deus quantum in domo bonum ſit pax domeſticorum, & quantum malum eorum diſſidium. Etenim pax Hebræis non ſolùm ſignificat omne bonum & omnem proſperitatem, ſed reuerà etiam inferre ſolet, vnde eam antiqui cum cornucopia pinxerunt, quia cauſa eſt abundantiæ. Adhæc vbi pax eſt, ibi Chriſtus eſt, quia *in pace factus eſt locus eius.* Pſalm. 75. & *vbi ſunt duo vel tres conſentientes in nomine meo, ibi ſum in medio eorũ,* ait Matthæi decimo octauo. Quod imprimis docere mundum voluit, quando eo tempore naſci, quo pax in toto orbe fuit, vt obſeruat V. Beda in Comment. in Lucæ ſecundo. *Pacatiſſimo ſæculi tempore procreatus*, ait, *quia pacem magnopere quæreret atq; amaret, edocuit; quia pacis charitatiſq; ſectatores ſeper inuiſere dignaretur, indicauit.* Idem hoc præſtitit ſenſibiliter in Oratorio ſancti Petri, quod in aula Clodouæi Regis Fran. regio cubiculo contiguum erat. Cùm enim ſanctus Remigius præparaturus Regem ad baptiſmum verba ſalutis præſente Rege ac Regina cum aulicis exorſus eſſet, repentè lux copioſa totam repleuit Eccleſiam & è luce vox pariter intonans: : *Pax vobis, ego ſum nolite timere : manete in dilectione meâ.* Mox ſubtractâ luce incredibilis odor ſuauitatis eadem in æde remanſit: prorſus vt auctorem pacis ac lucis eò veniſſe nemo dubitaret. Ita Hincmarus Archiepiſcopus Rhem. in eius vitâ apud Lipel. 1. Oct. Porrò ſicut Chriſtus in domo pacis vult habitare & gratiam ſuam effundere, ita etiam mater eius benedicta. Colligimus id ex ſacra eius ædicula, quæ ex Lauretana ſylua, poſtquam à prædonibus infeſtari cœpit, emigrauit in collem duorum fratrum Recinetenſium, qui concordibus animis eum poſſidebant, quaſi approbans & confirmans verbum filij in matre: *Vbi duo vel tres*, &c. Verùm vbi ditatâ mirũ in modum ædiculâ vterque emolumentum ad ſe trahere incepit, & cum altercatione congreſſi, ab iratum certamine ad arma venêre, nec procul abeſſet, quin Germani fratres auguſtiſſimam cellam fraterno cruore reſpergerent, tum ecce ab eo loco ad iactum ſagittæ in proximum alium collem nouo miraculo ſeceſſit; vti refert Turſellinus lib. 1. cap. 8. Bene ergo Dominus quando præcepit diſcipulis, vt pacem precarentur domui, in quam ingreſſuri erant, addidit: *Et ſiquidem fuerit domus illa digna, veniet pax veſtra ſuper eã: ſi autem non fuerit digna, pax veſtra reuertetur ad vos.* Matth. 10. Vel vt ſanctus Lucas ait: *Si ibi fuerit filius pacis, requieſcet ſuper illum pax veſtra.* capite decimo, q. d. afferetis vobiſcum in eam domum, meam benedictionẽ & omnem proſperitatem: ſed ſi eâ reſpuat vos, & pacem meam, fugiet ab ea pariter omnis benedictio, & remanebit eis maledictio; vti ſubijcit: *Tolerabilius erit terra Sodomorum & Gomorrhæorum in die iudicij quam illi ciuitati.* Sunt in quibuſdam ciuitatibus deſignatæ domus duæ, vna cœli vel paradiſi, altera inferni nomine. Vultis ſcire, quæ domus ſit paradiſus? vbi pax hoſpitatur. Quæ ſit infernus? vbi pax exulat & diſcordia dominatur.

IV. Pax in coniugio.

IV. Pax vobis in coniugio, quam Annæ precabatur Heli ſacerdos 1. Reg. 1. *Vade in pace, & Deus Iſraël det tibi petitionem tuam*, &c. Quin imò precatus eſt ipſe Deus, quando ex latere Adami dormientis formauit ipſi coniugem. Cur enim ex latere? *Vt & eandem in illis eſſe naturam demonſtraret, & naturalem quandam beneuolentiam mutuam in illis infereret*, inquit Theodoretus quæſt. 30. in Geneſ. *Et vt firmam & inſolubilem debere eſſe oſtenderet vnici coniugij charitatem*, ait Rupertus libro ſecundo in Geneſ. cap. 34. Sed cur ex latere dormientis? *Ne ſentiẽdo dolorẽ mulieri ex ſe formatæ poſteà doloris memor infenſus fieret*, inquit D. Chryſoſtomus homilia decimaquinta in Geneſ. Rarum quidem eſt hoc inter coniuges donum ſtabili perſeuerantiâ, iuxta veterem parœmiam celebratam à ſancto Hieronymo libro primo contra Iouin. *Qui non litigat, cælebs eſt.* Verùm quò rarius, eò charius. Quod enim eſt mare tranquillum vel tempeſtuoſum nauigantibus: hoc eſt, pax vel diſcordia coniugibus. Vnde ſanctus Chryſoſtomus homilia decima nona in 1. ad Corinth. *Quando*, inquit, *domi inter maritum & vxorem fuerit diſsidium, non melius ſe habebit domus, quàm nauis agitata tempeſtate, diſsidente gubernatore ab eo qui regit proram.* Et quemdmodum in huiuſmodi diſſidio ac tempeſtate nauis exonerari ſolet proiecto omni commeatu & pretioſis mercibus: ita in coniugio litigioſo omnia peſſum eunt & parta dilabuntur. Porrò vt hanc pacem conſequantur coniuges, vir imprimis conſulenti vxori facilis aſſentiatur, quo modo Abraham Saræ poſtulanti, vt ancillam, diſcordiæ cauſam, eijceret, placidè conſenſit dicens: *Ecce ancilla tua in manu tuâ eſt.* Geneſ. 16. Quo loco D. Chryſoſtomus homil. 38. ait: *Hac in vxorem indulgentia pace domum repleuit.* Deinde vxoris defectus coleret, multa diſſimulet, pauca notet ac perſtringat; *qui enim neſcit diſſimulare, neſcit regnare.* Vxor etiam ſtudeat viro facilè aſſentiri in quibuſcumque rebus licitis. Audiant Chryſoſtomum homilia quarta in 2. ad Tit. *Præcipuum*, inquit, *illud eſt domeſticæ pacis ac bonorum omnium fundamentũ, ſi vxor viro per omnia conſentiens ſit. Nam vbi hoc ſit, nihil triſte contingere poteſt. Quo pacto enim cùm caput corpori connexum coniunctumq; ſit, vlla ibi ſeditio, vlla diſſenſio poſſit exoriri? Neceſſario profectò reliqua omnia in pace ſunt. Principibus namq; pacatis, qui iam pacem diuidere poſſit atque diſcindere? Quemadmodum econtrà his inuicem diſſentientibus nihil ſalubre eſſe poterit, totaq; nutabit familia:* Docuit hoc natura non obſcurè, dũ viro vocem grauem & profundam, quaſi fundamentum pacis, mulieri vero gracilem, ſubtilem & altam dedit. Norunt autem Muſicæ artis periti, vocem profundam ſeu Baſſum, baſin ac fundamentum eſſe cæterarum debere, ita vt reliquæ altiores voces ipſi, non ipſe alijs conformari debeat in cantus compoſitione; alioquin conſonantia peribit. Quoniam igitur mulier naturâ ſic iubente altum vel diſcantum loqui-

Digitized by Google

loquitur, vir verò Baſſum; clarum eſt ipſam viro conſentire debere, ſi iucundum in coniugio concentum, ſi pacem habere velint.

V. *Pax in ciuitate.* V. Pax vobis in ciuitate & quacumque communitate, cum fratribus, propinquis, vicinis, conciuibus. Hanc precati ſunt Angeli mundo vniuerſo in natiuitate Chriſti. *Gloria in excelſis Deo & in terra pax hominibus*, Luc. 2. Quæ quàm neceſſaria ſit communitati, oſtēdit imprimis Dominus Luc. 11. verbis illis : *Omne regnum in ſeipſum diuiſum deſolabitur, & domus ſupra domum cadet*. Indiuiſum conſequenter ſtabit. Hinc eſt quod elementa & partes vniuerſi adeò inter ſe cohæreant, vt vna in gratiam alterius contra naturam vel aſcendat vel deſcendat, ne diſſoluta inter ſe intereant. Idem ſuis commilitonibus ingenioſè demonſtrauit. Q. Sertorius Rom. militiæ ductor, dum equi ſenis & macilenti caudam iuueni robuſto obtulit, vno tractu euellendam: viciſſim alteram equi robuſti dedit ſeni, non tamen vno impetu, ſed ſenſim extractis ſingulis pilis eximendam. Iuuenis ergo operam ſuam fruſtrà impendit, ſenex non difficilè perfecit imperatum. Tum ille ad ſuos: *Vos quidem concordes & vnanimes in prælium progredientes Romani numquam ſuperabunt: palantes verò & diſperſos facili negotio vincent.* Frontin. libro quarto capite ſeptimo. Contra infirmas etiam auiculas ſturnos, columbas & ſimiles nihil poteſt aquila vel accipiter, nec eas inuadere audet, quando turmatim coniunctæ ſecant aërem : at verò diſſipatas ac ſeparatas animosè aggreditur & facilè intercipit. Par ratio eſt de militibus, dum ſe ritè cogunt nullumque aditum ad irruptionem hoſtibus permittunt. Quam ob cauſam Eccleſia dicitur Cant. 6 *terribilis vt caſtrorum acies ordinata*. Nihil etiam contra nos poſſet hoſtis ſiue viſibilis, ſiue alter inuiſibilis : ſi tali pace vniti eſſemus. Vnde Tertullianus in lib. ad martyres cap. 1. de ipſorum concordiâ ſcribit : *Inueniat Diabolus pace munitos & concordiâ armatos, quia pax veſtra bellum eſt illi.* Vos etiam Audit. operam date, vt hac pace vos munitos ſemper inueniat Diabolus; quia veſtra pax bellum ipſi & exterminium eſt.

DOMINICA I. POST PASCHA.

THEMATA.

I. Cur ſtemus ad orationem tempore paſchali.
II. Cur inſufflarit in diſcipulos Dominus.
III. Cordis pax quomodo paranda.
IV. Opum aureum, poteſtas remittendi peccata.
V. Signa reſuſcitatorum ſecundùm animam.

THEMA PRIMVM.

Cur ſtemus ad orationem tempore paſchali.

1. *In memoriam beneficij quo à lapſu erecti ſumus.*
2. *Ob ſpem futuræ noſtræ reſurrectionis.*
3. *Ad conſolationem noſtram, qui iam videmur ſtare in Dei gratia.*
4. *Ad cautelam noſtram vt quaſi excubitores ſtemus ſuper cuſtodia noſtra.*
5. *Ad incitamentum noſtrum, vt iam quæ ſurſum ſunt, quæramus.*

Venit Ieſus & ſtetit in medio. *Ioan. 20.*

ANTIQVISSIMA conſuetudo eſt, ab ipſo Apoſtolorum tempore ad nos deriuata, ſtare ad orationem, ſaltem publicam, tempore paſchali, quod inter Chriſti reſurrectionem & Pentecoſten currit, & in omnibus inſuper totius anni Dominicis diebus, tamquam deſtinatis Chriſto reſurgenti. Patet ex Iuſtino martyre antiquiſſimo quæſt. 115. ad Orthod. & antiquiore Irenæo, qui circa annum Domini 176. martyr occubuit, diſcipulus S. Polycarpi, (quem Ioannes Apoſtolus habuit diſcipulum) in lib. de paſcha, & præcipitur in Concilio Nicæno 1. Can. 29. Cauſam huic cæremoniæ dediſſe Chriſtus videtur, qui poſt reſurrectionem non niſi ſtetiſſe legitur, præterquam in Emmaus, vbi cum duobus recubuiſſe ſcribitur Lucæ 24. non electione, ſed condeſcenſione. Ante paſſionem quidem varios habuit ſitus : ſedit in monte docens, & ad puteum Iacob, decubuit in nauicula ac capiendum ſomnum, poſitis genibus orabat in Oliueto, Luc. 22. ibidem procidit in faciem ſuam. Matth. 26. A reſurrectione verò ſtans dumtaxat ſcribitur. Iure igitur Eccleſia accommodat ſe Chriſto, velut ſponſa ſponſo ſuo. Videtur tamen hoc ipſum facere voluiſſe permota alijs magnis motiuis & rationibus, quas hîc diſcutiemus.

I. *In memoriam beneficij, quo à lapſu erecti ſumus.* I. In memoriam beneficij per Chriſti reſurrectionem accepti, quo à lapſu rurſum erecti & Deo reconciliati ſumus. Ita imprimis reſpondet S. Iuſtinus Martyr. quæſt. 115. ad Orthodoxos hac de re propoſitâ, cur nimirum Dominicis diebus & à paſcha vſque ad Pentecoſten genua non flectamus precantes. *Quoniam, inquit, vtrumque ſempiternâ memoriâ recolere debemus, & caſum noſtrum in peccatum, & Chriſti in nos charitatē, quâ ex caſu reſurreximus: idcircò genuflexio, quam ſex diebus adhibemus, caſum noſtrum in peccatum ſignificat, non flectere*

autem genua Dominico die, reſurrectionis noſtra ſignificatio eſt, quâ Chriſti benignitate & à peccatu, & à morte, qua ab illo interfecta eſt, liberati ſumus. Hac autem conſuetudo ab Apoſtolorum temporibus cœpit, quemadmodum ait B. Ireneus martyr & Lugdun Epiſcopus in lib. de paſcha, ſic ille. Iuſtiſſima ſanè cauſa, ad tam grande beneficium memoriæ noſtræ bene inculcandum. Quò videtur reſpexiſſe Sponſus, quando Cant. 8. Sponſæ, Chriſtus, inquam, Eccleſiæ ſuæ, ita loquitur: *Sub arbore malo ſuſcitaui te: ibi corrupta eſt mater tua, ibi violata eſt genitrix tua.* Eua ſcilicet, quæ ſub arbore à ſerpente decepta & cum progenie ſuâ corrupta fuit: ſuſcitata deinde à Chriſto, ſub arbore crucis. Vnde Gulielmus ibi: *Mortua eras*, inquit, *in peccatis vel innatis vel additis; viuificaui te ſub ligno crucis. De corpore meo pendentis in ligno, ſanguis redemptionis quinque riuis ſtillauit ſuper te, & ita ſub arbore illâ ſuſcitaui te.* ſuſcitauit autem vnà ſecum, quando ipſe reſurrexit, teſte Apoſtolo ad Epheſ. 2. *Conuiuificauit nos in Chriſto* (Deus) *& conreſuſcitauit.* Quid verò petit Sponſus pro hoc tanto beneficio? ſubdit mox; *Pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum, vt ſignaculum ſuper brachium tuum.* q. d. perpetuam huius beneficij memoriam & cordi tuo imprime, & brachio, ſeu externo alicui memoriali, vt tenaciùs eam retineas. Hoc ergo agit Eccleſia, dum non ſolùm ore nobis prædicat reſurrectionis noſtræ beneficium, ſed etiam externâ ſtationis cæremoniâ ob oculos ponit. Moyſes poſtquam fugit ex Ægypto, vbi mortem ei machinatus erat Pharao, in Madian. & ibidem ſe ſaluauit; vt huius beneficij memor eſſet, primum filium ſuum appellauit *Gerſam*; hoc eſt, *peregrinus illic*; eò quòd peregrinus eſſet in Madian & aduena: ſecundum verò *Eliezer*, hoc eſt, *Dei adiutorium*: quia dixit: *Deus enim patris mei adiutor meus eripuit me de manu Pharaonis.* Geneſis ſecundo, vt quoties aſpiceret aut vocaret filios ſuos, toties memor eſſet accepti à Deo beneficij. Nos etiam per Chriſtum erepti ſumus de manu ſtygij Pharaonis, & facti cœli aduenæ. Iuſtum igitur eſt, vt huius beneficij memoriam & mente recolamus & præ oculis habeamus; quod fit per hanc ſtationem; certè fieri deberet: non vt quaſi infantes ſtemus ad orandum, ſed quaſi alter Moyſes conſideratâ, illâ cæremoniâ mentem excitemus ad recolendum beneficium ſuſcitationis noſtræ ab inferis & cœleſtis noſtri municipatus.

II. Ob ſpem futuræ noſtræ reſurrectionis.

II. Ob ſpem futuræ noſtræ reſurrectionis & beatitudinis ſtatum, in qua ſtaturos nos ſperamus coram Deo inter Angelos per omnem æternitatem. Situs enim ſtandi magis eſt connaturalis & conueniens homini, decetque valentem viribus, quales erunt beati omnes, vt docent Maldonatus, Suarez & alij, idque probari poteſt ex Apoc. 7. vbi Ioannes vidit beatos ſtantes ante thronum, & pluribus alijs locis, ſicubi tamen ſedere aut recumbere dicuntur, metaphoricè intelligendum eſt ob eorum maieſtatem & tranquillitatem, quemadmodum & Daniel. capite ſeptimo vidit Angelos coram Deo aſſiſtentes, & S. Stephanus Chriſtum ipſum ſtantem à dextris Dei, Actor. 7. qui etiam propterea poſt reſurrectionem ſuam, velut iam conſtitutus in ſtatu beatitudinis, ſtetiſſe ſolum legitur, vt aduertit Salmeron tr. de reſurrectione. Ratio eſt primò, quia numquam ſentient vllam laſſitudinem, debilitatem aut grauedinem corporis, quæ ſedere aut iacere eos compellat, quemadmodum in terra nos mortales compellit; ſed erunt ſemper ſani, valentes, agiles atque hilares: nullus ibi languor, tædium aut ſomnus, ſed perpetua iucunditas. Secundò, quia tanta cæleſtium gaudiorum & ſpectaculorum ſuauitas erit, vt eâ quaſi abſorpti ſemper ſtare & aſſurgere ad ea intuenda videantur: quomodo & nos experimur ſpectatores in comœdijs, cùm quid mirificũ producitur, aſſurgere & ſtando ſpectare nullo pæne tædio aut defatigatione. Ita enim *beati deſiderant ſine labore, quia deſiderium ſatietas comitatur; & ſatiantur ſine faſtidio; quia ipſa ſatietas ex deſiderio ſemper accenditur*, inquit S. Gregorius libr. 18. mor. cap. 28. Hoc indicatum Exod. 33. verſic. 11. quando Moyſes loquebatur cum Deo de facie ad faciem; & tamen interim faciem eius videre cupiebat, verſ. 13. dicens: *Oſtende mihi faciem tuam.* Vbi idem Gregorius: *Moyſes qui facie ad faciem Deum videre dicitur, & eius faciem ad videndum poſtulare, quid rectiùs deſignat, quàm Electorum perfectionem, qui iam ſpeculum illius ſumma lucis intuentur, ſed tamen ad ipſam lucis veritatem pertingere cupiunt? Iſta quidem cognitio lucis Electorum deſideria ſatiare non nouit, ſed excitare: illa verò & ſatiare & excitare. Nam tam iucunda res eſt, vt ineffabiliter concupiſcatur; & tam plena, vt qui iam ſemper hanc in magno deſiderio viderunt, ſemper ineffabili plenitudine ſatientur.*

III. Ad conſolationem noſtram, qui iam videmur ſtare in Dei gratiâ.

III. Ad conſolationem noſtram, dum iam è peccatorum ſepulchro per Chriſtum & cum ipſo reſuſcitati & in pedes erecti, bene ſperamus ſtare nos in Dei gratia, Deo reconciliatos atque amicos factos, qui priùs velut rei capitis ad eius pedes proſtrati iacebamus? Quam etiam ob cauſam, ab ipſo Chriſto inſinuatam Matthæi 9. *Numquid poſſunt filij ſponſi lugere, quamdiu cum illis eſt ſponſus?* nulla iam ieiunia ſuſcipimus, & pro mœrore quadrageſimali cantica lætitiæ depromimus. Quemadmodum enim Chriſtus priùs quidem onere peccatorum noſtrorum in ſe ſuſcepto in terram depreſſus fuit, vt orans in Oliueto procideret in faciem, deinde baiulans crucem ſæpiùs corrueret: vbi verò reſurrexit, quaſi depoſito iam onere non niſi ſtare viſus eſt: ita ſuo modo etiam illi, qui peccatorum ſarcinas per has ferias abiecerunt, decet iam non ſedere vel iacere, ſed cum Chriſto ſtare. Vnde Apoſtolus ad Roman. 5. ait: *Iuſtificati ex fide, &c. per Chriſtum acceſſum habemus per fidem in gratiam iſtam, in qua ſtamus.* Aduertit S. Hieronymus in Ezech. cap. 2. nullum peccatorem in ſcripturis ſtantem legi; ſed vel iacentes omnes, aut ſedentes, quaſi terræ affixos adeoque terreos & lutoſos. Qui aſſurgunt & ſtant, cœlo viciniores ſunt: remotiores, qui iacent aut ſedent. Atqui iuſti, qui ſtant per gratiam, cœ-

leſti

leſti patriæ ſunt vicini: peccatores verò, qui in ſordibus iacent aut in cathedra peſtilentiæ ſedent, procul inde abſunt. Nos ergo qui à Deo reconciliati in gratiâ eius ſtamus, meritò hoc beneficium ſtatione corporis recolimus & celebramus. Claudus ille ex vtero matris erectus à S. Petro, præ gaudio ſubinde exiliebat, ſtabat & ambulabat, quaſi non caperet ſeipſum præ lætitiâ, laudans Deum Actor. 3. Quot millia Chriſtianorum hoc tempore erecti ſunt à fœdâ animi curuitate, quâ terræ in peccatis adhæſerant? Iure igitur exurgunt, imò exiliunt præ gaudio, ſtantque laudantes Deum. Eunuchus ille Candacis Reginæ, cùm ſe baptizatum adeoque in Chriſto renatum vidit, *ibat per viam ſuam gaudens*, de tanta nimirum ſibi à Deo collatâ gratiâ. Actor. 8. Nihil minus eſt, quod acceperunt illi, qui per iſtos dies Deo reconciliati ſunt. Meritò proinde gaudent ac reliquum iter vitæ ſuæ peragunt in lætitiâ. Quo gaudio perfuſum exiſtimamus pincernam Pharaonis, quando iuxta prædictionem Ioſephi dignitati ſuæ priſtinæ reſtitutus eſt, qui paulò ante in carcere ſuſpendium metuebat? Geneſ. 40. Quo Naamanem illum Syrum Principem, cùm vidit lepram ſuam beneficio Iordanis adeò abſterſam, vt ſaniſſimus & puriſſimus inde diſcederet? 4. Regum 5. Atqui multò maius eſt, quòd per pœnitētiam conſecuti nuper ſunt quicumque peccatores; nam & à leprâ peccati ſanati, & rurſum Dei gratiæ, in qua olim ſteterant, reſtituti ſunt.

IV. Ad cautelam noſtram vt quaſi excubitores ſtemus ſuper cuſtodiâ noſtrâ.

IV. Ad cautelam noſtram, vt quaſi excubitores arcem cordis noſtri cuſtodiamus, ne redeunte cum maioribus copijs aduerſario eam iterum perdamus. *Qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat*, ait Apoſtolus 1. Corinth. 10. Et ad Epheſ. 6 *ſtate ergo ſuccincti lumbos veſtros*. Rurſum ad Philipp. 4 *State ergo in Domino chariſſimi*. Turpe erat Romanis militibus ſtationem ſuam deſerere in pugna; quare ſacramento militari ad hoc ſe aſtringebant, numquam ſe locum deſerturos, teſte Alexandro ab Alexand. lib. 1. Gen. cap. 20. Hinc milites Catilinæ occubuiſſe in ipſo veſtigio, quo conſiſtebant, ſcribit Saluſtius. Chriſtus quidem Dominus morte iam ſuperatâ nullam hac ex parte ſtandi cauſam habuit, quia mori ampliùs non poterat; at habemus nos multò maximam, quos vt in pugnis adiuuaret ſtare etiam voluit, & reipſa oſtendit in certamine S. Stephani. Vnde S. Cyprianus lib. 1. epiſt. 5. ſcribit: *Hortamur vos per communem fidem, per pectoris noſtri veram circa vos & ſimplicem charitatem, vt gloriam veſtram forti & perſeuerāti virtute teneatis, adhuc in ſæculo ſumus, adhuc in acie conſtituti, de vitâ noſtrâ quotidie dimicamus*. De M. Varrone Conſule Roman. ſcribit Frotinus lib. 4 cap. 5. & ex Eutropio B. Petrus Damiani epiſt. 8. ad Archiepiſcopum Biſuntinum lib. 3. Epiſt. quòd vbi apud Cannas cum Hannibale congreſſus perdidit victoriam, numquam deinceps ad vitæ ſuæ terminum recubans cibum ſumpſerit, ſed ſtando ſemper; vt qui aliquod deſidiæ veſtigium reliquerat, perpetuò eiuſdem deſidiæ ſupplicio ſe ſubijceret cautiorque fieret. *Quod ſi hoc faciunt Ethnici*, ſubdit Damianus, *vt famæ ſuæ nomen extendant, quid agendum eſt Chriſtianis, vt in cœleſti ſibi gloriâ ſedes acquirant?* In prioribus noſtris conflictibus cum carne, mundo, Dæmone, habitis ſæpè cladem accepimus, quia non vigilauimus: ergo vel nunc icti ſtemus in cuſtodia. Malè ceſſit Heli ſummo ſacerdoti ſeſſio, dum Hebræi cum Philiſthæis de ſummâ rerum dimicarunt; quando ipſe Moyſis inſtar potiùs eleuatis orare brachijs pro victoriâ debebat; vnde intellectâ ſuorum clade retrorſum de ſellâ cecidit & ceruices fregit: ſedens punitus, qui ad orationem & vigilias ſtare potiùs debebat. 1. Regum 4. Malè & Balſaſari, quando ſedit in conuiuio, dum hoſtis vrbem obſidens iamiam irruptionem parabat, vnde & gladio hoſtili eâdem nocte occiſus eſt, Daniel. 5. Malè & Zebeæ & Salmanæ Regibus eorumque exercitibus, cùm ſuper eos Gedeon, ſecurè agentes irruit. Iudic 8. Malè Amalecitis, qui cum prædâ ſuâ *diſcumbebant ſuper faciem vniuerſæ terræ comedentes & bibentes, & quaſi Feſtum celebrantes diem; percuſſit* enim *eos Dauid à veſpere vſque ad veſperam alterius diei*. 1. Regum 30. Omnes iſti, quia non ſteterunt velut excubitores, miſerè perierunt. Egimus & nos prædas ex peracta nuper pœnitentia, ſed hoc ipſo nobis magis vigilandum eſt; quia nouimus pyratas non inſidiari niſi opulentis & onuſtis nauibus. Ad hoc inſinuandum ſolebat olim Eccleſia neophytis, qui hodierna die veſtem candidam, in baptiſmo acceptam, deponebant, dare agnum Dei ex cereo paſchali confectum & à ſummo Pontifice benedictum, vt ex collo eum ſuſpenderent & velut clypeum gererent conſeruandæ puritati atque innocentiæ agninæ: memores illius agni, Chriſti, cuius militiæ nomen dederint & fidem ſpoponderint; vt notat Baronius anno 58.

V. Ad incitamentum noſtrum, vt iam quæ ſurſum ſunt quæramus.

V. Ad incitamentum noſtrum, vt, quantum poſſumus, vnà cum erecto corpore & mentem erigamus ad cœleſtia & auocemus à terrenis, quaſi poſt 40. dies, ſeu breuiſſimum tempus aſcenſionem noſtram in cœlum adornaturi. Eò certè nos tranſmittit Apoſtolus ad Coloſſ. 3. ſcribens: *Si conſurrexiſtis cum Chriſto: quæ ſurſum ſunt quærite, vbi Chriſtus eſt in dexterâ Dei ſedens: quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram*. q.d. Si conſurrexiſtis cum Chriſto, cum eodem ſurſum ad cœlum pergite, neque hîc in terrâ domicilium vobis ſtruite. Sic enim & ipſe ab inferis reſurgens non niſi inſtar hoſpitis in terram diuertit, & per paucos dies velut *peregrinus* (quo nomine eum compellant duo illi diſcipuli Lucæ 24.) in eâ commoratus eſt, rarus quoque apparuit cum mortalibus conuerſans, ſed vt plurimùm cum Patribus è limbo ereptis: adhæc eo tempore non niſi de regno Dei, & de ſuo ad Patrem itinere locutus: nullum ſibi iam in terra domicilium conduxit, nullam ſupellectilem comparauit aut quæſiuit, quia ad cœlum tendebat. Nos ergo pari modo quæ ſurſum ſunt quæramus, de cœlo ſermocinemur, neque hîc in terrâ velut incolæ habitemus, ſed vt aduenæ & peregrini ad patriam contendamus. Ad hoc indicandum ſtamus ad

orandum, quò cœlo viciniores, cœleſtia meditemur, terrena deſpiciamus. Lucæ cap. 13. vidit Chriſtus mulierem adeò incuruam & ad terram inclinatam, vt ſurſum omninò reſpicere nequiret: ſic nimirum ligatam à maligno ſpiritu, vti poſtea edixit. Hanc igitur ad ſe vocauit & manibus impoſitis erexit, quo facto illa mox glorificauit Deum. Typus animæ peccatricis eſt hæc mulier, quam Dæmon ita ligauit, vt non niſi in terram poſſit aſpicere & terrena quærere: ſoluit eam Dominus, quando manibus in cruce extenſis à vinculo Satanæ eripuit: erexit quando vnà ſecum conreſuſcitauit, vt iam quæ ſurſum ſunt, non quæ in terrâ, quærat. Sed cur Dominus non rogatus ſponte ſuâ vocat & ſanat hanc mulierem? An quia mulier tunc in ſynagogâ erat (vt ex ſeqq. colligitur) in quâ non terrena ſed cœleſtia aſpicienda & contemplanda ſunt? Sint ergo proni in terram Ethnici, ſint Iudæi, ſint hæretici: certè qui in Chriſti Eccleſiâ ſunt, tales eſſe non debent, quibus quotidie in S. miſsâ occiditur: *Surſum corda*, ipſique reſpondent: *Habemus ad Dominum:* Quid enim agimus nos in Eccleſiâ militante, niſi vt pugnando contendamus ad triumphantem? Nauem eſſe ſcimus Eccleſiam ad cœlum tendentem, teſte S. Clemente epiſt. 1. ad Iacobum fratrem Domini, cùm ait: *Similis eſt Eccleſiæ ſtatus naui magnæ, quæ per vndoſum pelagus de diuerſis locis & regionibus viros portat ad vnam potentis Regis vrbem properare cupientes*, deſignatam per arcam Noë, quæ ad extremum requieuit ſuper excelſos montes Armeniæ. Geneſ. 8. Ad quid ergo in terrâ habitacula ædificamus, qui in cœlum nauigamus? Verùm dicet aliquis viuere nos in terra & viuere de terrâ; quomodo igitur non quærenda ſunt terrena? Reſpondeo Eccleſiam naui, vt dixi, ſimilem eſſe. Nauis autem supernè, quà cœlum ſpectat, ampla eſt: infernè, quâ fundum, anguſta. Hunc in modum fideles cor ſuum dilatent verſus cœleſtia: coarctent verſus terrena: illa magnâ ſolicitudine, hæc paruâ inquirant: illa ſecundùm ſe & primariò, hæc verò ſecundariò & in ordine ad cœleſtia; ſic induent & iſta rationem operum cœleſtium, ſi cœlo famulentur: hæc cum modo & moderamine, illa ſine modo.

Hæc vellem Audit. à vobis conſiderari, cùm hoc tempore & deinceps ſingulis Dominicis diebus ad orandum ſtatis; ſic enim fieret, vt hæc ſtatio non mera cæremonia, ſed præclarum etiam pietatis incitamentum & exercitium fieret, vobis denique in cœlo magnam remunerationem pareret.

THEMA SECVNDVM.

Cur inſufflarit in diſcipulos Dominus.

1. *Vt hoc flatu conferret eis Spiritum ſanctum.*
2. *Vt eo ſymbolo poteſtatem abſoluendi eis daret.*
3. *Vt hoc afflatu confirmaret ſuam reſurrectionem.*
4. *Vt ſpem reſurrectionis ſecundùm carnem omnium communis, firmaret in nobis.*

Inſufflauit, & dixit eis: Accipite Spiritum S. *Ioan.* 20.

SOlemus, neſcio quo dictamine, cùm infantes fortè cadunt & membrum aliquod parumper affligunt, in id inſufflare, quaſi ſolo oris halitu dolorem abſterſuri vel certè mitigaturi. Erant Chriſti diſcipuli, ante Chriſti reſurrectionem, quaſi paruuli & infantes, parum adhuc firmati in fide & virtutibus; vnde cùm vidiſſent capi & occidi Magiſtrum ſuum, omnes prolapſi ſunt in diffidentiam & puſillanimitatem; quaſi iam actum eſſet de ipſis. Vidit hoc pijſſimus Dominus, proinde in mœrore congregatis & incluſis, poſtquam reſurrexit, apparuit & quaſi dolorem abſterſurus, in eos inſufflauit, & quidem efficaci ac ſaluberrimo halitu, pluſquam humano. Quâ de re videtur vaticinatus eſſe Nahum cap. 1. cùm ait: *Ecce ſuper montes pedes euangelizantis & annunciantis pacem. Celebra Iuda feſtiuitates tuas & redde vota tua: quia non adijciet vltrà, vt pertranſeat in te Belial: vniuerſus interijt.* Quæ ſic vertunt 70. *Aſcendit inſufflans in faciem tuam, eruens de tribulatione.* Quis ſit ille *euangelizans pacem* ex hoc Euãgelio intelligimus: Chriſtus, inquam, Dominus, pacem ſuis precatus in monte Sion. Idem ipſe eſt *inſufflans*, qui aſcendit è terrâ ſepulchri, & eruit ſuos è mœrore & tribulatione. Quare S. Cyrillus eum locum ita explicat. *Quemadmodum*, inquit, *vſu receptum erat quibuſdam veſtes dirumpere, cùm blaſphemaſſet quiſpiã: ſic etiam inſufflare in facies ægrotantium quocumque modo. Et hoc præſertim & inſolentiſſimè faciebant, qui adiurare conſueuerunt & curioſis incantationibus à ſpiritibus & doloribus malè habentes, ſe liberare ſimulabant. Exemplo igitur è conſuetudine ipſorũ petito ait: Aſcendit inſufflans in faciem tuam.* Et mox: *Aſcendit namq́; ab inferis & reuixit Chriſtus, qui inſufflauit in faciem SS. Apoſtolorum & dixit: Accipite Spiritum S. Ita enim omni malo expediti ſumus & participes facti S. Spiritus, in priſtinum naturæ decus quaſi ab ipſis elementis reformamur.* Ita Cyrillus. Similiter S. Hieronymus in eum locũ. *Venit tibi Chriſtus, qui poſt reſurrectionem inſufflans in faciem Apoſtolorum ait: Accipite Spiritum S. ipſe eſt, qui te liberat de tribulatione.* Porrò deprehendo quatuor ægritudines, quibus eo tempore laborabant Chriſti diſcipuli & cum eis prima Eccleſia, quas hoc flatu Dominus potenter abſterſit & ſanauit; vti audiemus.

Digitized by Google

1. I. Ægritudo & tribulatio prima erat defe-
Vt hoc flatu conferret eis Spiritum ſanctum.
ctus Spiritus S. qui diſcipulorum corda conſo-
laretur ac roboraret. Hunc per afflatum illum
contulit eis Dominus non ita copioſè & per-
fectè cum omnibus eius donis, nec ita manife-
ſtè & publicè, ſicut poſteà in Pentecoſte; ſed
cum poteſtate abſoluendi, & clam ac priuatim.
Mulium iſtud arar: ita enim confirmabat diſ-
cipulorum animos, vt aduentum Spiritus S.
publicum facilè præſtolari & interim in ora-
tione pijſque operibus perſeuerare etiam in-
cluſi poſſent. Simili quadam ratione datur Spi-
ritus S. etiam baptizatis, quemadmodum &
vnctio quædam S. Chriſmatis: ſed non cum
eâ plenitudine, nec ad illum effectum, quo
modo poſt baptiſmum datur ab Epiſcopo in
Eius typus eſt flatus.
ſacrâ Confirmatione. Itaque inſufflatio illa
Chriſti ſignum & quidam prodromus Spiritus
ſancti erat; primò quia halitus, qui ab ore pro-
1. cedit, eiuſdem naturæ eſt cum illo, qui in
pectore inſufflantis manet: ita Spiritus S.
eandem planè naturam eandemque diuinita-
tem habet, quam habent, qui eum ſpirant, Pa-
2. ter & Filius. Deinde ſicut flatus ab ore flantis
procedit: ita Spiritus S. procedit à filio (vti &
à Patre) quod negarunt olim Græci, ſed per-
3. fidè & hæreticè. Tertiò vti halitus, qui ex ore
exſufflatur, ſub aſpectum non cadit, operatur
tamen effectus, qui in oculos incurrunt: extin-
guit & accendit lumen, refrigerat & calefacit
cibum & manus, pellit pulueres, gyrat rotu-
las, &c. ita Spiritus S. latet in homine, nec vi-
detur: mira tamen interim in eo operatur &
per dona ſua ſe prodit. Prodit etiam in ipsâ,
quam gubernat, Eccleſia, confirmando Marty-
res, vt ad quæuis tormenta & mille mortes in-
trepidi atque infracti ſint. Prodit in paſtoribus
& Prælatis, qui, præſertim primi cuiuſque Ec-
cleſiæ, Epiſcopatus, Prælaturæ, Abbatiæ adeo-
que penè omnes ſancti fuerunt, velut lapides
fundamentales, ſolidi & perfecti ad ſtabilien-
dum ædificium à Spiritu S. poſiti. Prodit in
Doctoribus, quos ex omni natione, in omni
genere doctrinæ, inſigni ſanctitate præditos
prouidit Eccleſiæ. Prodit in Eremitis, Mona-
chis & religioſis aliis, quibus vndique orbem
circumuallauit. Prodit in Deo dicatis Virgi-
nibus, quibus tot monaſteria, oec non domos
multas in mundo impleuit. Prodit in piis con-
iugibus, qui non modò in ſanctitate, ſed quan-
doque in virginitate & continentiâ ſtatum il-
lum tranſigunt. Prodit in ædibus ſacris, augu-
ſtiſſimis, ſumptuoſiſſimis, ornatiſſimis, toto or-
be ſine numero diffuſis. In Epiſcopatibus, Præ-
laturis, monaſteriis, canonicatibus, parochiis li-
beraliter dotatis: in Academiis & ſcholis vn-
dique erectis & florentibus: in tot paſſim hoſ-
pitalibus, leproſoriis, orphanotrophiis: in Or-
dinibus militaribus pro Eccleſiæ defenſione
fundatis: in SS. Conciliis & Canonibus Parrû-
que decretis ſaluberrimis: in piis & doctiſſi-
mis libris penè infinitis: in ſanctorum geſtis
planè admirandis & omni laude dignis. Taceo
4. alia innumera. Quartò ſicut nihil homini faci-
lius eſt, quàm halitum expirare, aut in aliquem
inſufflare: ita ad communicandum Spiritum
ſanctum Deus eſt promptiſſimus, vbi diſpoſi-
tum reperit ſubiectum.

II. Ægritudo altera erat defectus medicinæ II.
Vt eo ſymbolo poteſtatē abſoluendi eis daret.
& medicorum pro ſanandis animæ vulneri-
bus, hoc eſt, ſacramenri pœnitentiæ & poteſtas
iudiciaria ad remittenda peccata. Hanc igitur
conferre Apoſtolis, voluit adhibitâ inſuffla-
tione, quaſi ſigno externo poteſtatis illius, eo-
que percommodo. Nam 1. inflatus monſtrat
Eius typus eſt flatus.
cauſam efficientem abſolutionis ſacramentalis:
principalem quidem Chriſtum, qui vt dicitur
Thren. 4. verſ. 20. *eſt ſpiritus oris noſtri*. q.d. vita 1.
& reſpiratio noſtra, miniſterialem verò ſacer-
dotem, qui eſt quaſi os Chriſti pronuncians
verba abſolutionis, iuxta id Ier. 15. v. 19. *ſi ſepa-
raueris pretioſum à vili* (h.e. vt in Hebræo expli-
catur, *ſi educas hominum animas pretioſas ab im-
pietate*) *quaſi os meum eris*. q.d. coniunctiſſimus
& ſimillimus. Nam vt S. Chryſoſtomus orat.
5. contra Iudæos ait: *Os eorum, qui proximos
conuertunt eſt quaſi os Dei.*

2. Monſtrat effectum poteſtatis illius & 2.
pœnitentiæ, qui eſt remiſſio peccatorum. Vt
enim Deus inſpirando in primum hominem
ſpiraculum vitæ, animam & vitam ei imperti-
uit: ita & ſacerdos abſoluendo pœnitentem,
gratiam ei confert, quæ eſt vita animæ. Hoc
indicaſſe Chriſti inſufflationem ſentit D. Baſi-
lius in lib. de Spiritu S. cap. 16. *Dominus enim*,
inquit, *qui renouabat hominem, eique reddebat gra-
tiam, quam ex afflatu Dei acceptam amiſerat, inſpi-
rauit in faciem diſcipulorum, quibus ait: Accipite
Spiritum S.* Flatu extinguimus ignem, delemus
& depellimus fumum: ita poteſtas clauium de-
let peccata. Vnde Iſa. 44. ait Dominus: *Deleui
vt nubem iniquitates tuas, & quaſi nebulam pecca-
ta tua.* Atra quædam nubes eſt peccatum, quæ
conſpectum & calorem Solis illius iuſtitiæ no-
bis aufert, Dei, inquam, gratiam. Eam nubem
delet flatus ille, ex ore ſacerdotis prodiens &
pœnitentem abſoluens. Porrò ſicut flatu &
accendere poſſumus ignem, & extinguere: ita
& ſacerdos poteſtate clauium, & ſoluere poteſt
& ligare; aperire & claudere. Vnde S. Chryſo-
ſtomus homil. 85. in Ioann. prædictam Chri-
ſti inſufflationem ita explicat: *Quemadmo-
dum*, inquit, *Rex præfectos mittens, vt in carce-
rem reos intrudant, & vt liberent, poteſtatem præ-
bet: ita* IESVS *diſcipulos dimittens, hac munit au-
thoritate.*

III. Tertia ægritudo erat defectus in fide III.
Vt hoc afflatu confirmaret fidem reſurrectionis.
reſurrectionis Chriſti, de qua diſcipuli ſi non
deſperabant, ſaltem fluctuabant & ſubdubi-
tabant. Licet enim Chriſtum coràm viderent,
exiſtimabant tamen ſe ſpiritum videre. Huic
languori & errori occurrit Dominus pluribus
quidem argumentis veritatem reſurrectionis
ſuæ comprobantibus, potentiùs tamen meo
iudicio per inſufflationem, quâ calidum ad-
eoque verè vitalem halitum in eos inſufflabat;
vt manifeſtè demonſtraret ſe habere corpus
animatum & viuens, non aſſumptum & phan-
taſticum, adeoque non eſſe ſpiritum, qualem
ipſi ominabantur. Quâ in re admiranda eſt
Chriſti bonitas & paterna ſolicitudo de ſuis
diſcipulis in fide conſolidandis, qui non

contentus vno alteróve iudicio, per omnes ſenſus demóſtrauit eis veritatem ſuæ reſurrectionis: per viſum, præbendo ſe viſibilem & conſpicuum, ſtatuendo ſe non in angulo aut remoto loco, ſed in medio eorum: per auditum, loquendo cum eis voce & ſalutatione conſuetâ, reuocando quoque in memoriam, quæ cum illis egerat ante mortem ſuam: per tactum, inuitando eos ad ſui palpationem: *Palpate & videte; quia ſpiritus carnem & oſſa non habet*: per guſtum, manducando coram eis, & offerendo cibi reliquias, quò certiores fierent de factâ comeſtione & cibi veritate: per olſactum, inſufflando eis halitum, vtique gratũ & odoriferum. Quid amplius poterat facere ad faciendam fidem? Porrò quia Dominus ab inferis rediuiuus exemplar eſt reſurrectionis noſtræ, non ſolùm ſecundum corpus ad finem mundi, ſed etiam ſecundum animam in præſenti ſæculo per pœnitentiam (ideò enim in paſchate voluit reſurgere; quid autem paſcha niſi *tranſitus*, de vitiis nimirum ad virtutes, de peccato in Dei gratiam? vt exponunt S. Ambroſius & Bern. in ſer. de reſurrect.) ſatagendum nobis eſt, vt ſi cum Chriſto reſurrexerimus, idipſum paribus argumentis demonſtremus. Idque

Vt & nos ſimiliter oſtendamus ſurrexiſſe nos ſecundum animam.

1. Per viſum.

1. Per viſum. Præbeamus nos conſpicuos, qui priùs latebamus: quo modo Ioſeph ab Arimathęâ & Nicodemus, qui ante Chriſti paſſionem occulti eius diſcipuli erant, poſt mortem prodierunt & Chriſtum honorifico ſepulchro condiderunt. Ioan. 19. Excuſſo enim & ſpreto Iudæorum metu, quo priùs tenebantur, fidem ſuam publicè proteſtati ſunt, corrigentes errorem & puſillanimitatem ſuã. Et tu ergo Chriſtiane, ſi conſurrexiſti cum Chriſto, conſpicuum te præbe in operibus pietatis, compare ad rem diuinam, ad Dei verbum, ad proceſſiones publicas, ad exomologeſin & menſam Domini. Adhæc monſtra te munificum erga Chriſti pauperes, & viuere te oſtendes.

2. Per auditum.

2. Per auditum. Loquelâ tuâ te prode verè conuerſum ad meliorem frugem, Deum laudibus celebrando, quem priùs offendiſti blaſphemando: tantundem nunc orando, quantùm priùs execrando: de Deo nunc loquendo, qui de Venere & Baccho priùs loquebaris. Adhæc agnoſce & confitere priores tuos lapſus & inſanias: quo modo S. Paulus non erubuit fateri ſe blaſphemum & perſecutorem fuiſſe: S. Auguſtinus ſuos errores & ſcripſit & deplorauit: Ragnerus Dux Lotharingiæ, quas Eccleſiæ intulerat clades & iniurias, publico teſtimonio pœnitens reuocauit & ſatisfactione compenſauit, ſubſcribens inſtrumento ad hoc edito: *Ragnerus Dux & prædo, qui Eccleſiam Dei perſecutus ſum*, vt alibi diximus. Denique ſi cum Petro Chriſtum ter negaſti, factis ſaltem, ſi non verbis: fac vt eundem totidem vicibus amare te oſtendas.

3. Per tactũ.

3. Per tactum. Palpari te & tangi, etiam per iniuriam, patere æquo animo: & in calcitrantem non recalcitra. Magna animalia, elephantes, boues, equi, moloſſi, cùm tanguntur, non difficilè id ferunt: parua autem & imbecilla ſe lædi putant, ſi tanguntur, vt ait Seneca lib. 2. de irâ cap. 34. Magnum igitur & magnanimũ te nunc oſtende, qui puſillus anteà fuiſti in ferendis iniuriis. Ita Saulus priùs lupus, poſt conuerſionem in agnum eſt mutatus & omnis generis perſecutiones cum gaudio perpeſſus. Conſtantinus M. priùs leo, ſæuiens etiam in propriam domum, pòſt reſipiſcentiam & baptiſmum mitiſſimus euaſit & ſubiecit ſe presbyteris. Guilielmus Dux Aquitaniæ Epiſcoporum & Prælatorum contemptor & diuexator, poſtquam egit pœnitentiam, ſupplex iiſdem factus, nihil non pœnarum ſibi iniunctarum ab illis ſuſcepit egitque.

4. Per guſtum.

4. Per guſtum. Detrahe ori tuo cibum potumque immoderatum, & cum aquilâ renoua oblongum & curuatum vetuſtate roſtrum, alliдendo ad petram Chriſtum, qui inſigne ſpeculum ſobrietatis fuit, prouidendo aliis cibum, ſibi negando, vti Ioan. 4. verſ. 32. & alibi. Certè poſt reſurrectionem quando comedit & bibit (quod intra 40. dies ad ſummum bis aut ter & moderatiſſimè fecit) non ad ſuum guſtum & delectationem, ſed ad bonum diſcipulorum omniumque credentium ex charitate ſolùm comedit & bibit. Ita & tu bibe, ad vires ſolùm conſeruandas, quibus Deo ſeruias, & proximo. Si priùs viuebas vt ederes, nunc ede vt viuas. Si priùs inhiabas cibo corporeo, nunc inhia ſpirituali, Dei verbo & menſæ Euchariſticæ. Puellæ, quam ſuſcitauit Dominus Lucæ 8. Filiæ Iairi, iuſſit cibum dari, quo conſtaret eam verè reuixiſſe. Tu quoque vt oſtendas te reuerà ſuſcitatum, ea, quâ dixi, comeſtione veritatem comproba.

5. Per olfactum.

5. Per olfactum. Fac vt in externâ etiam conuerſatione tuâ Chriſti bonus odor fias proximo in vitam & ſalutem; quem priùs afflixiſti tetro vitæ odore. Quod egregiè præſtitit S. Adalbertus 2. Epiſcopus Pragenſis, qui cùm in iuuentute fræna libertati laxaſſet, poſteà morte horrendâ primi Pragenſis Epiſcopi, prædeceſſoris ſui, territus & correctus, totus à ſe alius factus ad frugem ſe recepit. Quod cùm miraretur quædam ſanctimonialis, quæ in iuuentute familiariter eum nouerat, dicens illi: *Alium Adalbertum video. Cur qui quondam eras homo pulcherrimè lætus, nunc ſeuerus es etiam inſtar Catonis cuiuſdam rigidus? Nonne cùm Magiſter ſcholarum ſapientiam docturus venit ad noſtrum cœnobium, ludendo duxeras totum diem lætum? At ille grauiter ſuſpirans proiecit verbum cordis: Verè ſcias Domina quia quidquid eiuſmodi feci vobiſcum iocando, alto & acerbo vulnere nunc afficit animum meum.* Ita in eius vita apud Sur. 23. April.

IV. Vt ſpem reſurrectionis ſecundum carnem omnium communis firmaret in nobis.

IV. His acceſſit diffidentia ſeu defectus ſpei reſurrectionis futuræ ad immortalitatem, velut quarta quædam ægritudo ſeu tribulatio, conſequens ex priore. Si enim Chriſtus non reſurrexiſſet, neque nos reſurrecturos ſperare poteramus. Hanc igitur tollit Dominus ſuâ inſufflatione, quâ indicauit ſe eſſe Deum, qui cùm hominem cõdidit, *inſpirauit in faciem eius ſpiraculũ vitæ*; adeoque pari facilitate rurſum corpora noſtra emortua flatu ſuo reſuſcitare poſſe & velle; iuxta typum Ezechieli cap. 37. demõſtratum;

Digitized by Google

tum; quando in campo ſpatioſo vidit Deum intromittere ſpiritum in oſſa arida eaque mox reuiuiſcere. Sic enim in die iudicij immittet rurſum & quaſi inſufflabit Spiritum & vitam in corpora mortuorum eaque animabit ad immortalitatem: quomodo animatur quaſi & fit vocale organum muſicum ad reddendā vocum ſuauem harmoniam, quando eleuatis follibus intromittitur in id flatus. Corpus quaſi organi receptaculum, membra quaſi fiſtulæ, anima corpori immiſſa quaſi ventus eſt. Maximoperè & ſuper omnia refrigerat hic flatus corda Chriſtianorum, quorum *ſpes eſt reſurrectio mortuorum*, vt ait Tertullianus lib. de reſurrectione carnis. Quemadmodum enim Darius Rex Babylonis *vehementer gauiſus eſt* & quaſi denuo reuixit, quādo vidit Danielem è lacu leonum, vbi perditum putabat, viuum & incolumem educi. Dan. 6. ita reuixit Spiritus non modò Apoſtolorum, ſed & omnium Chriſtianorum, quando viderunt Chriſtum, caput ſuum, ab inferis regreſſum, glorificato corpore & animo. Super oſtium lacus, in quem coniectus fuerat Daniel, poſitus fuit lapis, quem obſignauit Rex annulo ſuo. Dan. 6. Similiter & Iudæi obſignarunt lapidem, ſepulchro Chriſti impoſitum, & munierunt cuſtodiā militum: ſperabant enim impij illi prægraui lapidis mole ſe depreſſuros Chriſtum, ne lucem ampliùs aſpiceret. Sed nihil effecerunt. Surrexit enim Dominus corpore ſuo penetrans lapidem illum & marmoreum ſepulchrum. Quod factum prorſus ſtupendum, ad confirmationem fidelium renouauit Deus in S. Vitali, Epiſcopo Salisburgenſi, S. Ruperti fundatoris ſucceſſore. E ſepulti enim pectore caſtiſſimo creuit lilium candidiſſimum, & penetrās ipſum tumuli marmor prodiit in lucē, vti refert P. Raderus vol. 2. Bav. S. Nihil itaque eſt, quod obſtare Dei potentiæ queat ad ſuſcitanda corpora noſtra. Ergo exultemus & agamus gratias Saluatori qui ſuo illo flatu reſuſcitauit corda noſtra adeoque animauit, vt iam viuamus non ſolùm in terrâ, ſed etiam in cœlo.

THEMA TERTIVM.

Cordis pax quomodo paranda.

1. *Fac iuſtitiam.*
2. *Fac alterius potiùs quàm tuam voluntatem.*
3. *Cupiditates reſeca.*
4. *Tace & quieſce.*
5. *Eſto patiens.*

Pax vobis. *Ioan.* 20.

MVltoties ſanè pacem commendauit nobis Dominus, pacem, inquam, cordis, quæ animi bonum eſt; non reipublicæ ingrediens in mundum pacificando omnes gentes, & mittendo Angelos ad paſtores, denunciandæ pacis gratiâ: *Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus.* Rurſum egrediens è mundo per mortem, poſt vltimam cœnam: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis.* Denique reuerſus in mundum poſt reſurrectionem, toties precans pacem ſuis diſcipulis. Magnum igitur bonum, & pretioſa gemma debet eſſe pax; ſummo ſtudio conſeruanda, toto vitæ noſtræ decurſu. Bene eſt, inquit aliquis, ſed quâ ratione poſſumus obtinere & conſeruare pacem, ſiquidem vulgò dicimus: **Es kan niemand langer Frietynben / alſſ ſe ſin Nachtbawer will**: q. d. pacem noſtram pendere à vicinis noſtris? quamdiu ipſi non infeſtant, nos pacem quidem habebimus; at vbi illi nos inuaſerint, defendere nos cogemur; quomodo ergo pacem ſtabilem acquiremus.

I. Fac iuſtitiam. Ita docet Sanctus Auguſtinus in id Pſalm. 84. *Iuſtitia & pax oſculatæ ſunt*, dicens: *Fac iuſtitiam & habebis pacem, & oſculentur ſe iuſtitia & pax. Si enim non amaueris iuſtitiam, pacem non habebis, amant enim ſe duo iſta iuſtitia & pax, & oſculantur ſe: vt qui fecerit iuſtitiam, inueniat pacem oſculantem iuſtitiam. Duæ amicæ ſunt: tu forte vnam vis & alteram non facis.* Ita ille. Quod ergo quidam Angelus in formâ ſenis dixit apud S. Antonin. de duabus ſororibus: *Date & dabitur*: quarum vnâ expulsâ fugiat etiam altera, hoc dicendum etiam de iuſtitia & pace. Hinc toties in Scripturâ iungitur pax cum iuſtitiâ, vti Pſalm. 84. prædicto & Pſalm. 71. *Orietur in diebus eius iuſtitia & abundantia pacis.* Et Iſai. 33. *Erit opus iuſtitiæ pax* h.e. pax erit merces iuſtitiæ. Ratio eſt, quia qui bene & iuſtè viuit, Deum imprimis ſecum & pro ſe habet: nec litem ei conſcientia mouet: proximus cauſam inquietandi non habet, quia & metuit ipſum ac reueretur. Quòd ſi impius iuſto bellum moueat, pacem tamen ei non aufert; quia Deum & cœlum auferre nequit: temporalium autem iactura iuſtum non perturbat. Quare ſicut Alphonſus Aragoniæ & Siciliæ Rex, dum fœdus cum Principibus Chriſtianis inire contra Turcas vellet: *Si vincemus*, aiebat, *terram: ſi vincemur cœlum habebimus.* Lud. Mart. Siculus de mir. Hiſpan. lib. 11. Ita iuſti à malis vexati vel eos vincent, & terram habebunt ac pacem; vel vincentur, & cœlum habebunt. Similes ſunt Echino terreſtri, qui in cubili ſuo duas feneſtras facit, vnam verſus Auſtrum, alteram verſus Aquilonem: quaque parte ventum futurum præcognoſcit, feneſtram obturat; alterām recludit: ſic contra omnem ſe tempeſtatem & ventum munit. Habet & hoc, vt contra canum morſus in globum ſe conuoluat, & aculeis vndique munitus, canum latratus & morſus eludat. Refert Plut. & Ariſtoteles de animal. Ita enim iuſti duas in corde ſuo faciunt feneſtras, verſus terram vnam, alteram verſus cœlum. Si à terra oppugnentur, aperiunt feneſtram, quæ reſpicit cœlum, & inde pacem ac quietem ſuam deſumunt. Rurſum contra impiorum latratus ac morſus, ad conſcientiam ſuam ſe recipiunt, & in patientiam ſe conuoluunt, quâ muniti velut æneo aut ſpinoſo thorace omnes aduerſarios contemnunt. Vtrumque fecit innocentiſſima illa Suſiona per calumniam ſenum morti adiudicata; nam & *flens ſuſpexit in cœlum, erat enim cor*

I. Fac iuſtitiam.

eius

eius fiduciam habens in Domino: & recipiens ſe ad conſcientiam ſuam, dicebat: *Deus æterne, qui abſconditorum excogitator, tu ſcis quoniam falſum teſtimonium tulerunt contra me.* Dan. 13.

II. Fac alterius potiùs quàm tuam voluntatem. II. Fac alterius potiùs quàm tuam voluntatem; adeóque cede alteri, qui tecum contendit. Præſtat enim parum de iure tuo remittere, quàm pacem, bonum præſtātiſſimum, perdere. Sunt quidam qui contentionibus gaudent; tātùm quia vincere volunt; ſicque inſani per plurimos gladios ad lectulum, per multas perturbationes & triſtitias ad breue & imaginarium gaudium contendunt. Quantò rectiùs alteri cederent, vt meliore bono, pace frui poſſent! Id ſanè fecit Abraham cedendo nepoti ſuo Loth, quam eligere vellet, terræ regionem; ſic enim non ſolùm pacem, ſed prætereà optimam & ſpatioſiſſimam regionem terræ Chanaan, in mercedem ceſſionis ſuæ à Deo accepit. Geneſ. 13. Videmus ſtructores murarios, quando iungere volunt lapides modò vnum laterem diuidere, modò truncare, vt cum vicino latere cohæreat & ſic ambo ſimul ſtare poſſint. Pari modo vt cum proximis in pace poſſimus perſiſtere, neceſſe eſt, quando alter nimium occupat ſpatij, faſtu turget, vi & potentiâ ſuâ ſe expandit, vt de viâ ipſi cedamus, & de iure noſtro aliquid remittamus, ne in tricas & lites abrepti vnà cum pace totum ius perdamus. Sic faciunt aurigæ, cedunt currui non ſolùm magis onuſto, ſed etiam magis honorato & potentiori. Si enim ruſtici cum nobilibus aut militibus ſibi occurrentibus cōtendere de viâ meliore vellent: & verbera ſentirent, & tandem etiam cedere nihilo minùs cogerētur. Atque hæc eſt victoria, quam ſuadet Apoſtolus ad Coloſſ 3. dicens: *Pax Chriſti exultet (Gr. palmam ferat) in cordibus veſtris.* Vincis enim & palmam fers, quando pacis retinendæ causâ, leuius bonum perdis.

III. Cupiditates reſeca. III. Cupiditates reſeca. Hoc medium dat Caſſianus collat. 16. cap. 6. vt nimirum omnes diuitiarū & cuiuſlibet rei terrenæ cupiditates eliminentur, ſi conſeruare pacem velimus. Ratio, quia *meum* & *tuum*; eſt cauſa omnium contentionum ac perturbationum. Ruffinus in Vitis PP. apud Roſweid. lib. 3. refert hanc hiſtoriolam. *Duo ſenes erant in vnâ cellâ pariter ſedentes, & numquam inter ſe vel qualemcumque paruam contentionem habuerant. Dixit ergo vnus ad alterum: Faciamus & nos vel vnam litem, ſicut & alij homines. At ille alter dixit ei: Neſcio quemadmodum fit lis. Dixit ei ille: Ecce ego pono laterem in medio & dico: Quia meus eſt, at tu dic, quia non eſt tuus, ſed meus, & ex hoc fit cōtentio & rixa. Et cùm poſuiſſent laterē in medio, dicente vno, quia meus eſt, ille alter primò reſpondebat: Ego meum eſſe ſpero. Cùm ille alter iterū diceret. Non eſt tuus, ſed meus; tunc ille reſpondit: Et ſi tuus eſt, tolle illum. Quo dicto non inuenerunt, quemadmodum litigarent.* Quid mirum? erant ambo contemptores opum. Quàm multi alij pro vno latere, pro vnâ terræ ſpitamâ aliáque re leuiſſimâ contendunt, quia cupiditatibus pleni ſunt! ſi cogitarent omnes mundi contentiones non eſſe niſi pro vno latere, pro vnâ terræ glebâ, nullatenus inuenirent, vnde litigarent.

Vidit hoc Iſaac Patriarcha, cùm in Palæſtinâ peregrinaretur, Geneſ. 26. Fodit enim ibi pecoribus ſuis puteum, ſed mox adſunt paſtores regionis illius, & puteum ſuum eſſe contendunt dicentes: *Noſtra eſt aqua.* Quid Iſaac? nec verbo contradixit, ſed appellauit puteum *calumniam*, & aliò pergens, fodit ſibi alium. Iterum adſunt paſtores, & pro hoc quoque rixantur. Quid Iſaac? puteum appellat *inimicitias*, & aliò profectus; alium ſibi fodit; quem & in pace poſſedit. Nimirum Iſaac peregrinus in terrâ erat, habitans ſub tentorio, nec æſtimauit puteos, adeò vt execraretur potiùs, velut cauſas iurgiorum, ipſoque vocabulo exoſos redderet. Sic obtinuit vt ipſe Rex Palæſtinæ tandem veniret, pacem ab eo poſtulās: *Vidimus*, inquit, *tecum eſſe Dominum & idcircò diximus: Sit iuramentum inter nos & ineamus fœdus, vt non facias nobis quidquam mali*, &c. Cogitent ergo qui lites habent: Quâ de re contendimus? de puteo, de glebâ terræ; & quid opus de his rixari? Contumeliarum & inimicitiarum fontes ſunt.

IV. Tace & noli inſufflare in ignem, præſertim qui te non vrit. Docet hoc prouerbium Germanorum: (**Was dich nicht brennet / das blaſſ nicht.**) Et Italorum: *Audi, Vide, Tace, ſi vis viuere in pace.* Volunt dicere: noli te miſcere rebus & cauſis alienis, ſed ſine vnumquemque agere quod agit; ſi tui officij non eſt, malè agentes reprehendere. Didicit hoc Moyſes damno ſuo, quando videns percuti Hebræum ab Ægyptio, obiurgauit Ægyptium zelo inculto, vt vult S. Aug. lib. 22. contra Fauſtum, mox enim audiit reſpondentem: *Quis te conſtituit principem & Iudicem ſuper nos? num occidere me tu vis, ſicut heri occidiſti Ægyptium?* Territus enim hoc verbo Moyſes fugere à Pharaone & ex Ægypto coactus eſt. Exod. 2. Habuiſſet ergo pacem ſi tacuiſſet, & alieno negotio ſe nō miſcuiſſet. Hoc docuit etiam ſenex ille in Vitis PP. apud Roſweid. lib. 5. libello 1. cùm dixit: *Si quis loquitur tecum de quacumque causâ, noli contendere cum eo Sed ſi bene dicit, dic: Etiam. Si autem malè, dic ei: Tu ſcis quod loqueris. Et ne contendas cum eo de his, quæ locutus eſt, & tunc erit mens tua pacifica.* Eodem tendit quod Abbas Agathon adoleſcenti petenti, quomodo cum fratribus habitare ſemper in pace poſſet, reſpondit: *Obſerua præ omnibus, vt qualis primo die ingrederis apud ipſos, talis reliquum tempus peragas, & cum quiete adimplebis peregrinationem tuam: Cuſtodi enim ne quando loquendi fiduciam aſſumas, dicente Apoſtolo: Nemo militans Deo implicat ſe negotijs ſæcularibus.* Ibid. lib. 7. cap. 42. Experimur ferè vbique, quod hic ſanctus docet. Qui primâ vice ingreditur monaſterium, aulam, ſcholam, domum, ibi ſedem fixurus, nihil primo die taxat, nihil reprehendit: omnia approbat & laudat, vel ſaltem diſſimulat: audit loquentes, videt diſcurrentes, varia agentes, & ad omnia tacet; ſinit ire res vt eunt, vnde hoc conſequitur, vt qui in cœnobio, aulâ, ſcholâ, domo ſunt, comiter eum alloquantur, demulceant, ſolentur, honorent, &c. Ac ſi (IV. Tace & quieſce.)

pluſ-

Google

puſculum ibi hærens, multa loqui incipiat nunc hoc nunc illud carpat aut ſibi diſplicere dicat, mox aduerſarios ſentiet & pacem ſuam perdet. Hinc toties monemur, vt in hoc mundo conuerſemur velut peregrini. Hi enim per ciuitates & regiones magna pace tranſeunt, quia cùm nuſquam diu hæreant, & nihil ad ſe ſpectare putent, quidquid vident vel audiunt, hinc beneuolè accipiuntur ab hoſpitibus, honorantur ab incolis & cum pace dimittuntur. Hæreant paulò diutiùs & reprehendant mores aut leges ciuitatis vel regionis, mox infigentur eis dentes, hoſtes experientur. Vnde illud: *Poſt tres ſæpè dies piſcis vileſcit & hoſpes.* Atque hic eſt ille Agathon, qui toto triennio lapillum in ore geſtauit, vt ſilentio aſſueſceret, & per ſilentium pacem obtineret.

V. Esto patiens.

V. Patiens eſto. Docuit & hoc Agathon prædictus. *Si habitas*, inquit, *cum proximo, eſto ſicut columna lapidea: quæ ſi iniuriatur, non iraſcitur: ſi glorificatur non extollitur.* Vt in Vitis PP. lib. 7. cap. 42. Simillimum eſt, quod ibidem refert de Anub Abbate. Cùm enim aliquando à gente Mazicorum pulſus eſſet à monaſterio Scithi cum Abbate Paſtore & quinque fratribus, & veniſſent in Terenuthi, habitare cœperũt ſimul in deſerto Gentilium templo. Anub noctu ſurgens vidit ibi Idolum cœpitque id lapidibus primùm impetere, deinde ab eodem veniam rogare. Aduertit id Paſtor, & manè facto ex eo quæſiuit cur id feciſſet? Tum Anub: *Quando lapidaui ſtatuam, audiſtine eam conqueri aut mihi indignari? Cui ille: nequaquam. Rurſum Anub: Quando ad ea veniam petij, audiſtine eam ſibi gratulantem mihiq́; inſultantem? Minimè, inquit Paſtor. Tum Anub: Si & nos eodem modo fuerimus hic conſtituti, ſicut ſtatua illa, vt quidem à quocumque pati, nec contradicere aut inuicem inſultare parati ſimus, tunc poterimus ſimul hic in pace permanere. Si quis autem hoc ſeruare nolit, ecce quatuor ingreſſus ſunt ad aditum templi huius: vnuſquiſque quò vult exeat & quò vult vadat. Illi hoc audientes perſtiterunt ibi in ſumma pace, & quod apponebatur eis à diſpenſatore hoc comedebant, nec quiſquam dicebat: Affer aliud quid, aut nolo hoc comedere.* Fuit ſanè ſtatua talis etiam Patriarcha Abraham, qui audiens Saram ſuam iniquè ſecum expoſtulantem propter Agar ancillam, quòd Dominæ inſultaret: ſummâ tranquillitate eam compoſuit, non prout merebatur, obiurgando, ſed calumniam patiendo eique poteſtatem in ancillam permittendo. Gen. 16. Bene *adamas & fortis Athleta* à S. Chryſoſtomo eo loco propter hoc appellatus. Sicut enim adamas cõtemnit ictus malleorum, & ſicut Athleta inſultationes puerorum: ita homo patiens vexationes quorumcumque. Poterat ſanè Abraham iure obiurgare Saram, quòd immeritò quereretur; ſiquidem ipſa ſuaſerat, vt Abraham ancillam duceret in vxorem: ipſa etiam optauerat vt ex ea filium ſuſciperet: & iam à marito petit, vt prægnantem domo pellat. Adhæc aſperum valdè erat, quod ab eo Sara petebat, vt nimirum ipſam ſterilem vxorem domi retineret, alteram fœcundam & iam prægnantem è domo eijceret, qui tanto deſiderio hæredem expectabat. Sed nimirum Abraham vt pacem in ſua domo conſeruaret; noluit cum vxore verbis contendere, probè ſciens ſe hoc pacto non terminaturum litem, ſed inflammaturum. Ergo vir prudentiſſimus pati potiùs voluit, vt vxor vxorem pelleret, quàm vt ambas perderet & cum illis pacem quoque.

Supereſt nunc vt ſi pacem hanc deſideramus, quæramus per has vias. Qui pretioſam margaritam alicubi inuenit & venalem deprehendit, abit & vendit omnia, quæ habet, & emit eam, teſte Saluatore noſtro Matthæi 13. Pretioſa margarita eſt pax cordis noſtri; adeò vt Apoſtolus ad Rom. 14. v. 17. eam dicat eſſe *regnum Dei* in hac vitâ. Non ſit ergo nobis durum facere quæcumque, vt hanc pacem comparemus. Faciamus iuſtitiam; cedamus alijs, ſpernamus terrena, frœnum ori imponamus, patiamur denique omnia; *Inquire pacem & perſequere eam*, ait Dauid Pſal. 33. q. d. non ſolùm admitte pacem, ſi tibi ab altero offeratur; ſic enim pax te ſequitur. Sed tu prior offer etiam renuenti aut à te refugienti. Sic tu pacem ſequeris, imò perſequeris, ſic eam apprehendes.

THEMA QVARTVM.

Poteſtas remittendi peccata ouum aureum.

1. *Sanat peſtifera peccatorum vlcera.*
2. *Confert theſaurum gratiæ.*
3. *Reſtituit & viuificat opera mortificata.*
4. *Relaxat partem pœnarum.*
5. *Reſtituit animi tranquillitatem.*

Accipite Spiritum S. Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis. *Ioan.* 20.

VIdimus per elapſos dies non vnum tantùm paſchale ouum à Chriſto reſurgente allatum nobis ad donatum. Sed nondum omnia vidimus. Supereſt adhuc vnum, idq́ue valdè excellens, poteſtas ſcilicet clauium, quibus cœlum aperiri etiam lapſis poſt baptiſmum poteſt; qualeſcumque illi ſint & quotieſcumque ceciderint. Hoc affert nobis ipſo reſurrectionis ſuæ die, cùm in hod. Euãgelio ait: *Accipite Spiritum S. Quorum remiſeritis peccata, remittũtur eis*; eoque frui ſumus in hoc paſchali tempore. Ouum verò hoc ex theſauro meritorum Chriſti prodijt, & iure aureum appellari poteſt, quia animam luto peccati poſt baptiſmum iterum fœdatam, abluit & ex luteâ auream facit, dum aureâ gratiæ veſte poſtliminio induit. *Quemadmodum enim*, inquit S. Chryſoſtomus homil. 45. in Ioan. *ſiquis liquefacto auro manum vel linguam inijciat, quamprimùm deauratur: ita anima immerſa ſanguine Chriſti aurea redditur.* Sanguis ergo Chriſti in pœnitentiâ nos abluens

aurum

aurum liquefactum adeoque aureum ouum eſt, vnde anima pœnitentis velut aureus pullus prodit. Porrò quantum hoc donum ſit, hic conſideremus, vt de eo percepto dignas Deo gratias agamus: ne fortè in nos quadret, quod de leproſis illis ſanatis, ſed ingratis ait Dominus: *Nónne decem mundati ſunt? & nouem vbi ſunt?*

I. Sanat peſtifera peccatorum vlcera.

1. Ouum quod à medicis appellatur aureum eſtque artefactum, peſtiferum morbum curat. Oui quoque vitellus crudus cum ſale (ſecundum alios cum croco) mixtus & anthraci, quod eſt peſtiferum vlcus, impoſitus ſanat ipſum, inquit Bercorius in reduct. moral. 13. c. 25. ſicque à morte ægrum liberat. Poteſtas clauium ſanat mortifera peccatorum vlcera; æternam alioquin mortem peccatori allatura, ſicque eum à morte æternâ & inferno eripit. Quanta eſt hæc virtus huius poteſtatis! quantum eſt hoc donum! Quid hoc aliud, niſi ſepulchra aperire & mortuos extrahere ac reſuſcitare? Inter admiranda ſcribit Ariſtoteles in admirand. cap. 28. fontem in Siciliâ eſſe vorticis formâ, in quo aues ſuffocatæ, quin & reliqua animantia, vbi fuerint immerſa, reuiuiſcunt. Sed quantò potior eſt homo brutis? Pœnitentiæ ſacramentum ſeu poteſtas abſoluendi fons eſt, de latere Chriſti exiliens, qui nos miſeros mortales toties lethalibus plagis affectos, imò exanimatos reuocat ad vitã. Vnde S. Auguſtinus lib. de pœnit. ait: *Pœnitentia languores ſanat, leproſos curat, mortuos ſuſcitat,* &c. Magnum Dei beneficium fuit piſcina illa probatica Ieroſolymis, in quâ ad deſcenſum Angeli ſanabatur vnus à quacumque infirmitate, qui prior ad motum aquæ ingreſſus fuiſſet. Ioan. 5. Sed hoc neque ſtabile neque vniuerſale fuit. At pœnitentiæ ſacramentum à Chriſto nobis comparatum talis eſt piſcina, vt quicumque, quotcumque & quocumque temporeà quocumque animæ morbo liberari poſſimus, quandocumque ſacerdos aliquis iuriſdictionis poteſtatem habens mouet aquam. h. e. applicat nobis pretium ſanguinis Chriſti, per abſolutionem ſacramentalem. Quantum eſſet illud, ſiquis vinctos omnes è carceribus liberare & libertati reſtituere poſſet, nemine contrà hiſcere audente? Hoc Confeſſarij facere ex Chriſti conceſſione poſſunt. Quàm potens ergo fuit verbum Chriſti: *Lazare veni foras*; ad excitandum è ſepulchro Lazarum: tam potens eſt verbum Confeſſarij: *Ego te abſoluo*, ad ſuſcitandam à morte, & ex inferno eripiendam animam tuam. Quàm potens erat verbum Chriſti: *Exi immunde ſpiritus*, ad expellendos ſpiritus malos è corpore: tam potens eſt verbum ſacerdotis ad expellendos ex animabus; hoc vno diſcrimine, quòd Chriſtus poteſtare excellentiæ, ſacerdos poteſtate miniſteriali hoc agit. Quàm potens erat verbum Angeli ad vinctum Petrum dicentis: *Surge velociter*, quo vix pronunciato diſſolutæ ſunt catenæ & ceciderunt de manibus eius. Actor. 12. tam potens eſt verbum ſacerdotis: *Abſoluo te*. Latrones qui Monachos quinque à S. Adalberto Epiſcopo Prag. ex Italiâ euocatos, occiderunt, alligauit Boleſlaus Rex ad illorum ſepulchrum, vt ibi fame interirent. Sed illi vbi ad pœnitentiam confugerunt ruptis diuinâ virtute vinculis liberati ſunt. Gommer. lib. 2. Hoc ſecundùm animam omnibus contingit verè pœnitentibus.

II. Confert theſaurū gratiæ.

II. Ouum cuidam in ſomno oſtenſum; pendulũ ex faſciâ lecti, coniectoris interpretatione portendit ei theſaurum auri argento cinctum, ſub lecto reconditum, & reuerà exhibuit, teſte Chryſippo lib de Orat. & Cic. lib. 2. de diuinat. Poteſtas clauium oſtenſa & data in hod. Euangelio theſaurum nobis miniſtrat auri & argenti, id eſt, gratiæ diuinæ & virtutum infuſarum, quæ eam conſequuntur. Alterum hoc à priore donum eſt. Non enim quo quis reus læſæ maieſtatis è vinculis à Rege dimiſſus eſt; eo ipſo in gratiam Regis receptus, & priſtinæ dignitati reſtitutus eſt inter homines. Abſalon ab exilio quidem ad preces Thecuitis reuocatus fuit in domum ſuam, ſed ad aulam & conſpectum patris adeoque ad priſtinam gratiam admiſſus non fuit. 2. Regum 14. *Reuertatur in domum ſuam, ſed faciem meam non videat*, ait Dauid. Multum pro eo laboratum, vt in gratiam reciperetur. At verò ſacerdotes ſuâ poteſtate non ſolùm abſoluunt hominem à vinculis, ſed in priſtinam etiam gratiam Dei reſtituunt. Cuius exemplum refertur in Vitis PP. lib. 6. libello 1. de Epiſcopo, qui duas mulieres, quæ priùs impudicè vixerant in S. communione, quam diſtribuit, vidit ſtolâ albâ veſtitas, ſplendidas habere facies, totoque corpore illuſtratas. Quod cùm miraretur, quòd priùs de impudicitiâ ad eum delatæ fuiſſent, reſpondit Angelus cauſam huius mutationis eſſe, quod reſipuerint & per pœnitentiam ac confeſſionem diuinum meruerint numerum & immutationem. Mirante adhuc Epiſcopo, quòd non ſolùm punitæ non ſint, ſed etiam tali claritate & gratiâ donatæ, reſpondit Angelus: *Deum ſuâ bonitate longè ſuperare homines, qui cùm pro inimicis mori voluerit, multò magis effundit ſuum amorem & dona in eos, qui ſibi reconciliati ſunt.*

III. Reſtituit & viuificat opera mortificata.

III. Oua, vt refert P. Georg. Stengelius in ouis Paſch. cap. 81. iuuentutem ſeni reſtituunt. Nam teſte Æliano lib. 1. de animal. cap. 48. oua corui canos capillos faciunt nigros, vt homo ſenex appareat iuuenis. Poteſtate clauium etiam reſtituuntur homini opera bona per præcedens peccatum enecta & mortificata. Præter lethale vulnus, quod eſt amiſſio gratiæ accipit homo per peccatum etiam alia. Perdit enim merita omnia operum bonorum priùs acquiſita: ſicque remanet miſera peccatrix anima omni ornatu denudata, calua & defœdata, teſte Ezechiele cap. 18. *Si auerterit ſe iuſtus à iuſtitiâ ſuâ, & fecerit iniquitatem, omnes iuſtitiæ eius, quas fecerat, non recordabuntur.* At verò poteſtas clauium reſtituit homini opera mortificata & priſtinum theſaurum meritorum, iuxta id Ioël. 2. *Conuertimini ad me in ieiunio & fletu & planctu, &c. & reddam vobis annos, quos comederunt locuſta, bruchus & rubigo & eruca.* Vbi ad litteram promittit Hebræis annum fertilem, qui compenſet priorem annorum ſterilitatem, peccatis eorum immiſſam, ſi egerint pœnitentiam: myſtico

Digitized by Google

ſtico vero ſenſu ſuſcitationem operum mortificatorum & reſtitutionem meritorum, quæ perdideramus cum augmento gratiæ, vbi docent Theologi cum D. Thoma 3. part. quæſt. 89. art. 1. & 5. Non ſolent Principes terræ recepto in gratiam omnia prorſus reſtituere, quæ iure ei abſtulerunt. Patet in Dauide, æquiſſimo alioquin Rege, qui Miphiboſetho, ad ſe malè delato & in gratiam recepto, non omnia, quæ abſtulerat bona, reſtituit, ſed dimidiam partem tantùm, 2. Regum 19. At diuina liberalitas lõgè ſe magis effundit erga pœnitentes. Quod ex argumento rei leuis colligi poteſt, quæ contigit S. Aichardo Abbati Gimeſienſi apud. Sur. 15. Sept. ex Fulberto. Is enim cùm aliquando negotijs impeditus in ſero Sabbati tonſorem vocaſſet, & capillum ſibi attonderi curaret, vidit Dæmonem in angulo ſtantem, & detonſos ac decidentes capillos colligentem ac numerantem. Attonitus ergo quærit, cur id faceret. Cui Dæmon: ſe capillos eos ſuo principi ferre debere, aliquando contra Abbatem producendos, qui ferialem diem ſic violaret. At Aichardus: *Dabo operam vt præueniam te & quod à me minùs rectè geſtum, mox per confeßionẽ expiem, & ita te confundam.* Fecit, vt dixit, conuocauit fratres, publicè ſuam culpam confeſſus & expiatus eſt. Mira res! capilli priùs ex parte detonſi, omnes ei reſtituti ſunt, vt nulla prorſus pars raſuræ vel tonſionis in eo appareret. Ad quid hoc putamus à Deo factum, niſi vt ſciremus, reſtitui etiam pœnitenti per confeſſionem, quidquid ei culpa abſtulerat, etiam minima quæque, & quaſi capillos?

Famam quoque reſtituit deletque contractam priùs infamiam, vt patet in Mariâ Magdalenâ, Matthæo, Zachæo, alijſque. In politicis, qui ob ſcelus aliquod plexus incidit in infamiam, etſi precibus aut pecuniâ redemptus, retinet tamen infamiæ notam. At non ita qui per pœnitentiam Deo reconciliatus eſt; quin imò macula prior vertitur in gloriam.

IV. Relaxat partem pœnarum.

IV. Oui candido calculi pelluntur, vt refert citat. auctor de ouis cap. 49. Poteſtas clauium relaxat etiam pœnas, non tantùm æternas (quod ex præmiſſis ſequitur) ſed ex parte etiam temporales, vi ſatisfactionis à Confeſſario iniunctæ, quæ vt pars ſacramenti operatur longè efficaciùs, quàm quæ ſponte aſſumitur. Non eſt ſpernendum etiam hoc bonum. Si enim quis tibi aureum nummum daret, qui ob aliquam eius virtutem aut dignitatem decuplo plus valeret, quàm communis alius: nónne tu id munus magni æſtimares? vel ſi mille aureorum debitum centum aureis ſoluere poſſes, nónne multum foret? vel ſi Alchymiſta aliquis argentum tuum in aurum verteret, vt mille florenos, quos debes, poſſes ſoluere centum aureis, quæ gratia tibi fieret? At hoc tibi præſtat abſolutio ſacramentalis, à ſacerdote impertita. Si enim confeſſio Dauidis, quæ iuris naturæ tantùm fuit, magnam pœnarum temporalium mitigationem vnà cum remiſſione culpæ obtinuit, multò magis obtinebit confeſſio & abſolutio ſacramentalis. Conuictus erat Dauid adulterij & cædis non vnius Vriæ, ſed multorum aliorum, quos Ammonitæ gladio ſimul cum ipſo peremerunt: Dauid etiam ore ſuo reum mortis pronuntiarat eum, qui non adulterium, non cædem fecerat, ſed pauperi ouem dumtaxat rapuerat; & nihilominus poſt duo verba: *Peccaui Domino,* audit: *Non morieris:* cùm tamen ipſi eiuſque domui gladium ſempiternum & mortem Deus per os Nathan iam decreuiſſet. Mitigata eſt igitur ei pœna, vt pro patre eiuſque domo filius infans moreretur. *Dominus quoque tranſtulit peccatum tuum:* (gehennam in mitiorem pœnam commutando) *non morieris,* aliàs ſcilicet moriturus propter homicidium & adulterium, 2. Regum 12. Quare bene Sanctus Chryſoſtomus homil. 1. in Pſalm. 50. miratur quàm diuerſa ſint Dei & hominum iudicia: quàm hæc ſeuera, quàm illa mitia. Quàm multa enim peccata his paſchalibus diebus condonata & pœnitentijs leuiſſimis abluta ſunt à Confeſſarijs, quæ ſi publicè conſtitiſſent Magiſtratibus, plexa fuiſſent gladio, laqueo, rotâ, rogo! Ac licet metuendum per illas paruas ſatisfactiones non omnem omninò reatum abſterſum eſſe, non dubium tamen, quin magna ſaltem pars remiſſa ſit, iuxta contritionem pœnitentis. Quare ſicut villicus iniquitatis remiſit vni debitori domini ſui 50. cados olei, alteri 20. coros tritici. Lucæ 16. ſic de pœnâ temporali remittunt aliquid confeſſarij iniungendo pœnitentiam.

V. Reſtituit animi tranquillitatem.

V. Oui luteum, cruorem excreantibus prodeſt. Steng. loco citat. Aiunt etiam Medici teſtam oui cineratam & in vino epotam ſanguinis eruptionibus mederi. Idem cap. 18. numer. 8. Sanguis noſter peccata ſunt, qui ſæpiùs è peccatore erumpit, memoriam & fœditatem ſcelerum noſtrorum nobis ante faciem ponendo & quaſi improperando, quemadmodum fecit Dauidi, qui Pſalm. 50. fatetur ipſe: *Iniquitatem meam ego cognoſco & peccatum meum contra me eſt ſemper,* quaſi ſanguis ſcilicet innocentis Vriæ à me fuſus, perpetuò oculis meis obuerſans. Vnde mox orat: *Libera me de ſanguinibus* Deus. Reſtituit ergo pœnitenti priſtinam animi tranquillitatem & gaudium conſcientiæ, quod indicauit Dominus in parabolâ filij prodigi, cui pater inſtituit conuiuium & ſymphoniam.

Addit ſæpè Deus extraordinaria quædam dona, vti Henrico II. Angliæ Regi victoriam, mox poſt peractam pœnitentiam, apud Sur. in vitâ S. Thomæ Cantuar. Epiſcopi 29. Ian. apud Sur. Comiti pœnitenti filium in vita S. Anthelmi Epiſcopi Bellicenſis 26. Iun. apud eundem. Trip. Do. 3. poſt Pent. C. a. F.

Supereſt igitur vt pro tanto munere Deo grati ſimus, idque ſicut eſt reuera, maximi æſtimemus & non commutemus ampliùs pro vllo temporali bono. Turnius cùm Antonij partes contra Auguſtum ſecutus fuiſſet, & victoria à parte Auguſti ſtetiſſet, metuens ſibi ſubornauit filium, qui à victore Auguſto veniam peteret. Petijt & impetrauit. Tum Turnius Cæſari gratias agens, dixit: *Hac vna abs*

te, ô Cæſar, iniuriæ facta eſt mihi, vt viuendum & moriendum mihi ſit ingrato, ſignificans tantum ſe ab eo accepiſſe beneficium, dum & vitam obtinuit & in gratiam receptus eſt, vt nullo vnquam tempore dignas ei gratias referre poſſet. Quid iam dicat, quæſo, Chriſto Chriſtianus poſt tot iniurias ipſi irrogatas & ſibi condonatas, qui & à morte per eum ereptus, & in gratiam receptus & nouis donis auctus eſt? Et quomodo meliùs gratias agemus, quàm hoc donum dignè æſtimando & ſedulo conſeruando? Hoc igitur agamus, & doleamus, quòd ſub tanto benefactore viuendum & moriendum nobis ſit ingratis.

THEMA QVINTVM.

Signa reſuſcitatorum ſecundùm animam.

1. *Vitæ immutatio.*
2. *Depoſitio odiorum & reſtitutio debitorum.*
3. *Patientia aduerſitatum.*

Niſi videro in manibus eius fixuram clauorum, non credam. *Ioan.* 8.

NOn eſt vana quæſtio, an plus obligemur S. Thomæ, qui tardè; quàm reliquis Apoſtolis, qui citò crediderunt reſurrectionem Chriſti. Sanè Sanctus Gregorius hom. in hod. Euangelium ait: *Plus nobis Thomæ infidelitas ad fidem, quàm fides credentium diſcipulorum prôfuit; quia dum ille ad fidem palpando reducitur, noſtra mens omni dubitatione poſtpoſitâ, in fide ſolidatur.* Quod ſi ita eſt; volo hodie potiùs Thomam, quàm diſcipulos alios ſequi. Eccur? Videntur ſibi hoc tempore plurimi è vitiorum & damnationis barathro erepti eſſe, adeoque cùm Chriſto reſurrexiſſe. Et credo hoc de plerisque. Sed vt credam de omnibus & ſingulis: hic ego Thomas ſum ac niſi videro & tetigero veſtigia, nõ credam. Neque verò Audit. hæc mea infidelitas oberit vobis, proderit potiùs. Obeſſet ſanè, ſi dicerem omnes ſurrexiſſe ſine omni dubio. Hinc enim minatur Deus Pſeudoprophetis Ezech. 13. *eò quòd deceperint populum meum dicentes: Pax, & non eſt pax. Et ipſe* (populus *ædificabat parietem* (caducum) *illi autem linebant cum luto abſque paleis.* Videntur ſibi multi erexiſſe nunc parietem contra gehennam: ſed quid ſi è ſilicibus ſtructus ſit? quid ſi eum luto obliuerint? itaque nolo ego talis eſſe litor: Medicus eſſe malo.

I. Vitæ immutatio. I. *Niſi videro* in te cicatrices ſeu *fixuras clauorum*, id eſt, ſigna quæ oſtendunt te crucifixum adeoque nouum hominem, non credam reſuſcitatum. Nam *vbi emendatio nulla, pœnitentia neceſſariò vana*, ait Tertull. lib. de pœnitent. cap. 2. Conuerſio hominis eſt, cùm ſpectans occaſum conuertit ſe ad orientem: Moraliter: quando peccator, qui priùs ſe conuertit ad res occiduas, poſt vertit illis dorſum, & conuertit faciem ad orientem, id eſt, Deum: quando recedit à viâ perditionis & ſectatur viam ſalutis, nec ſequitur ampliùs amatores ſuos. In vitis PP. apud Roſweid. lib. 6. libello 4. dicebat Abbas Ioannes de anima, quæ deſiderat pœnitere: *Quædam pulcherrima peccatrix fuit in quadam ciuitate, quæ habuit plurimos amatores. Quidam autem vir de Ducibus veniens ad eam dixit: promitte mihi caſtitatem tuam & ego te accipiam in vxorem. Illâ igitur promittente, eam introduxit in domum ſuam. Cumq; à ſuis amatoribus quæreretur, agnito quòd ille tam magnus vir ſortitus eam eſſet in vxorem, dixerunt: Si acceſſerimus ad ianuam hominis tam potentis, cognoueritq; deſideria requirentium, procul dubio puniemur. Sed veniте poſt dorſum domus, vtamur ſolito ſibilo, cumq; illa ſibilantium ſonitum audierit, deſcendet ad nos & inueniemur innoxij. Quæ cùm audiſſet, ſignauit aures ſuas & exiliens in interiora domus ingreſſa eſt, atque clauſit.* Sic nimirum poſtquam anima peccatrix à prioribus amatoribus ſe vni Chriſto deſpondit per pœnitentiam; redibunt mox amatores priſtini eique ſibilabunt. A quibus ſi refugiat & ad Chriſtum confugiat, ſignum eſt eam verè pœnituiſſe & Chriſto fidelem eſſe. Quòd ſi illis oſtium aperiat, ſignum eſt nondum receſſiſſe ab eis, nec verè eam adhærere viro ſuo. Quare *ſi reuerteris Iſraël*, ait Dominus, *ad me conuertere*, id eſt, ſi conuertas te, verè conuertas, vt ſis alius homo, non qui fuiſti. Ierem. 4. Serpens bibiturus deponit venenum, ſed poſt reſumit. Ergóne interea ſerpens non eſt? Iudæi veſtes exuerunt & Chriſto ſubſtrauerunt; ſed mox reinduerunt, ergóne mali non fuerunt, qui pôſt eum condemnarunt? Non ſe ex integro conuertit Crimoaldus Dux Bauariæ, poſtquam ad inſtantiam S. Corbiniani Friſingenſis Epiſcopi, renunciauit inceſto connubio cum Pildrude defuncti fratris ſui vxore. Tametſi enim victus tandem vna cum pellice ad pedes Epiſcopi accidit & promiſſâ thori ſeparatione abſolutus eſt, quia tamen *non longiùs, vt par erat*, inquit Baronius anno 724. *à ſe fœminam illam ablegauit, reuerſus ad vomitum vleiſcente Numine in ſe quoque Dei vindictam miſer expertus eſt*: ab inſidiatoribus interfectus: ipſa verò ad extremum in tantam ignominiam & inopiam redacta, vt non niſi aſellum vnum poſſideret, miſerè tandem perijt. Conuerſio etiam hominis eſt, cùm qui ſupra caput ſtetit, conuerſus ſupra pedes ſtat. Peccatores prius capite in terram verſo ambularunt, vti vidit cæcus ille, qui nondum plenè à Chriſto illuminatus, cùm rogaretur quid videret, ait: *Video homines velut arbores ambulantes*, poſteà integrè curatus cœpit clarè omnia videre. Marci 8. Peccatores priùs ambularunt velut arbores capite in terram verſo, pedibus ſurſum erectis. At verò conuerſi mutare ſitum debent, iuxta id Apoſtoli ad Col. 3. *Si cõſurrexiſtis cum Chriſto, quæ ſurſum ſunt quærite.* Simili modo-

Digitized by Google

do æger ille ad piſcinâ Ioan. 5. ſanatus à Chriſto iuſſus eſt ſurgere & tollere grabatum ſuum. Quæ priùs ipſi requies fuit, poſteà onus & ſarcina facta eſt: quod priùs ipſum portauit, pòſt ab ipſo portatum fuit. Ita quæ priùs deliciæ erant, poſt peractam pœnitentiam fiant horror, nauſea & onus. Quod priùs te velut debilem ſibi alligauit, tu iam fortis effectus tibi alliga & vince. Rurſum niſi videro in manibus tuis cicatrices; Id eſt; memoriam plangentem priora peccata tua; non credam. Quiſquis enim verè conuerſus eſt, ſæpè recordatur lapſuum ſuorum, eoſque deflet & auerſatur. Id etiam præcepit Deus Hebræis Ezech. 20. *Cùm induxera vos* (è Babylone) *ad terram Iſraël, recordabimini ibi viarum veſtrarum & omnium ſcelerum veſtrorum, quibus polluti eſtis in eis: & diſplicebitis vobis* (70. legunt: *percutietis facies veſtras,*) *in conſpectu veſtro in omnibus malitijs veſtris quas feciſtis.* Hæ cicatrices vexarunt adhuc Dauidem Pſalm. 37. *Putruerunt & corrupta ſunt cicatrices meæ à facie inſipientiæ meæ*, q. d. quando recordor lapſuum meorum videoque obductas cicatrices, tunc iterum fœtorem quaſi ex putri vulnere ſentio ob meam inſipientiam, quà peccaui tam ſtultè. Idipſum etiam recollit Pſalmo 87. quem compoſuit *in rememorationem de ſabbato*, id eſt, quiete amiſsâ in ſtatu innocentiæ & gratiæ, vt explicant Auguſtinus & Gregorius; in quo inter alia ait: *Dolor meus in conſpectu meo ſemper.*

II. Depoſitio odiorum & reſtitutio debitorum.

II. *Niſi mittam digitum in locum clauorum.* Claui qui peccatorem confixerunt ac vulnerarunt ſunt odia & rancores, ſunt bona iniuſta & honor ablatus, ſunt ſcorta & libidines, ſunt libri prohibiti, impudici, magici & hæretici, vti & amuleta magica &c. Hi omninò extrahendi ſunt, prout iubent Confeſſarij, ita vt in eorum locum digitum mittere poſſim. Multi quidem multa promittunt in confeſſione, quòd velint remouere iſta, ſed promiſſis non ſtant. Similes adoleſcenti illi nobili, propinquo Neronis, defuncto, quem in præſentia S. Petri Simon Magnus ſuſcitare diuinis carminibus conatus eſt. Et viſus eſt agitare caput, qui mortuus erat, ita vt clamor attolleretur Gentilium, quòd iam viueret. Sed Petrus ſilentio indicto: *Si viuit*, inquit, *loquatur: ſi reſuſcitatus eſt, ſurgat, ambulet, fabuletur.* Sed is nihil horum præſtitit; ſeparato ab eo Mago immobilis & mortuus manſit. Petrus eum poſteà verè ſuſcitauit. Egeſippus lib. 3. exc. Hieroſ. cap. 2. Hunc in modum multi in confeſſione annuunt capite, ſe reſtituturos aliena, eiecturos pellices, vindictam depoſituros, libros impudicos combuſturos. At nõ præſtant. Quid de his dicam? vultis credam eos viuere? Minimè: Thomas ſum. Niſi videro eos ſurgere, loqui, ambulare; clauos illos, qui lacerarunt eorum mentem, eximere, non credam eos viuere. Videtur talis fuiſſe Achab Rex Iſraël, qui cùm machinatione vxoris occidiſſet Naboth velut blaſphemum & ſpoliaſſet vineâ ſuâ, erexiſſet ſimulachra, incluſiſſet Michæam in carcerem; vbi audiuit ſibi ab Eliâ denunciari ſupplicium mortis, ſcidit veſtem, operuit ſe cilicio, ieiunauit, dormiuit in ſacco & ambulauit demiſſo cap. 3. Reg. 21. Vnde aliqui putant veram fuiſſe eius pœnitentiam. Sed etſi hoc demus, ſolida tamen & perfecta non fuit, ſed inchoata tantùm, ac ſi domum emam & non ſoluam; quia non ſatisfecit, non reſtituit vineam & honorem lapidato Naboth, nec confregit ſimulachra, nec Michæam dimiſit. Claui iſti adhuc ei infixi erant. Non ergo ſurrexit, ſaltem integrè & ſolidè, ſed phãtaſticè, vt vult S. Gregorius hom. 9. in Ezech. aut ſummum ad momentum, vt alij. Fuit igitur hypocrita tantùm ſeu hiſtrio, externa pœnitentiæ ſigna præferendo. At verè pœnitentibus: *Scindite corda veſtra, & non veſtimenta veſtra*, ait Ioël, cap. 2. In corde latent odia, auaritiæ, turpis amor, hæreſis &c. illa exſcindenda & abijcienda ſunt. Magdalena omninò renunciauit impuro amori: Zachæus bonis alienis: Epheſini, qui fuerant curioſa ſectati, contulerunt libros magicos & combuſſerunt coram omnibus. Act. 19. B. Anno Epiſcopus Colonienſis in raptu mẽtis vidit ſe inter SS. præſules in cœlo ſedere, ſed vnâ fœdâ maculâ in pectore vehementer dehoneſtari; quam & fruſtra tegere nitebatur. Itaque à cæteris repulſus à conſeſſu, audijt ab amico, cui hoc narrauit, vt memoriam offenſæ erga Colonienſes aliquot à quibus ciuitate expulſus erat, è corde deleret & in gratiam rediret, ſi eo conſeſſu dignus haberi vellet. Id quod ſtatim fecit, reuocatis Colonienſibus & bonorum confiſcatione relaxatâ. Sur. to. 6. Vbi ſunt ergo, qui dicunt ſe quidem remittere iniuriam velle ſed nõ obliuiſci? **Die wollen vergeben aber nicht vergeſſen?** S. Baſilius hom. 8. In Hexam. *Audite vos, audite*, inquit, *qui grauẽ amarumq́; geritis animum, quiq́; mali memoriam vobis illati tanquam virtutem probitatemq́; quandam exercere ſoletis, cuinam animali perſimiles ſitis. Olim verberibus caſa camelus, irâ longo poſt tempore reconditâ, cum idoneum opportunumq́; nacta fuerit tempus, malum illud tandẽ reddere ſolet.* Chriſtus certè reſurgens omnes non ſolùm iniurias acceptas in paſſione, ſed & memoriam earum depoſuit. Nullius enim iniuriæ vnquam mentionem fecit; nemini vllã exprobrauit. Deſertores ſui Diſcipulos fratres appellat: Petro perfidiæ reo præ cæteris nunciari reſurrectionem ſuam iubet: Euntibus duobus in Emmaus & paſſionem eius commemorantibus reſpondet: *Quæ?* quaſi neſciret quid ſecum actum eſſet in paſſione. Talis ſi fueris, credam te ſurrexiſſe.

III. Patientia aduerſitatum.

III. *Niſi mittam manum meam in latus eius.* Satan noluit credere quòd verè & ſolidè viueret Iob ſecundum animam, priuſquam tactu eum exploraret. Rapuerat illi iam filios & bona omnia; ſed his non contentus: *Mitte manum tuam*, ait ad Deum, *& tange os & carnem eius, & tunc videbis quòd in faciem benedicat tibi.* Iob 2. Tetigit, ſed viuum & ſolidum reperit. Simili modo qui verè ſuſcitatus in domino viuit, vexatione, tribulatione, reprehenſione deprehenditur. Nam ſi patienter ea ferat tamquam millies debita peccatis ſuis, credo eum viuere: ſin verò, non credam. Qui enim verè pœnitet, non excuſat, non confunditur, nullam pœnam de-

trectat, ſed de ſe ipſo vindictâ ſumit. Saul poſt delictum ſuum increpitus à Samuele, ait quidem: *Peccaui*, & hoc iteratis vicibus. Sed imprimis malè excuſat peccatum, & in populum deriuat: *Peccaui, timens populum & obediens voci eorum*; deinde vult honorari coram populo, nõ cõfundi aut vilipendi, ne regno ſuo excideret: *Peccaui, ſed honora me coram populo*, 1. Regum 15. Coram populo tantùm vult honorari & quidem poſt peccatum. Sed hanc eius pœnitentiam adeoque etiam ipſum reprobauit Deus per Samuelem. Non ſic Dauid, qui & ipſe de peccato redargutus à Nathan ait: *Peccaui*, ſed addit: *Domino*. Non excuſat, non vult honorari, non timet confundi aut puniri: nõ dolet ob proprium damnum, ſed ob offenſum dominum: non ægrè fert reprehendi quaſi vnus de plebe: & cùm poſteà à Semei homine plebeio impeteretur probris, quin etiam luto & lapidibus; audiretque *vir Belial & vir ſanguinum*: nihil oblocutus eſt, ſed agnouit illicò manum Dei, per hominem illum ſe caſtigantem, velut centies plus meritum: *Dimittite eum vt maledicat, Dominus enim præcepit ei vt malediceret Dauid.* Idem fecerunt in nouâ lege plurimi. Otho IV. Imper. ab Innocentio III. Pp. excommunicatus, quòd Eccleſiæ dominia inuaſiſſet multaque alia mala patraſſet, ob quæ Imperio depoſitus fuit, ad finem reſipiſcens à Sigifrido Hildesheim. Epiſcopo abſolutus, in arce Hartesburg. decumbens, ineffabili compunctione pœnitens coquinarijs ſuis mandauit, collum ſuum vt calcaneis premerent, ſeque pro viliſſimâ Dei creaturâ reputarent. Crantz. l. 7. Saxon. c 37. Addit Cantipratanus l. 2. c. 53. ſe audiſſe ab ijs, qui morbo & morti eius interfuerũt, quòd omni die dorſum ſacerdotibus Chriſti flagellandum dederit; ſicque tantâ cum contritione obijſſe, vt Conradus Epiſcopus Hildesheim. putarit ipſum vix vnâ horâ in purgatorio detinendum.

Hæc ſunt indicia, hi fructus verè conuerſorum, de quibus Ioannes Bapt. dicebat: *Ne velitis dicere: filij Abraha ſumus, ſed facite fructus dignos pœnitentiæ.* Ita & nos ne dicamus ſtatim: Filij Dei iam ſumus; ſed fructus pœnitentiæ oſtendamus. Dicite enim mihi, vnde noſſe quem arborem iam emortuam rurſum reuixiſſe, niſi ex eius virore & fructibus? Hæc ſi non videam, reuixiſſe non credam. Qui ſunt fructus pœnitentiæ? Fugere peccata toto conatu, eadem in ſe punire, denique compenſare bonis operibus. Et quidem grandia peccata grandi pœnitentiâ, leuiora leuioribus expianda. Ideò lateris vulnus grande totâ manu, vulnera manuum minora digito tangi vult Dominus. Vnde S. Cyprianus ſermon. de lapſis: *Quàm magna*, inquit, *deliquimus, tam granditer defleamus.* Magno vlceri magnum emplaſtrum applicandum.

DOMINICA II. POST PASCHA.

THEMATA.

I. Quantâ prouidentiâ nutriat Deus genus humanum.
II. Quàm bonus paſtor Chriſtus ſit.
III. Chriſtiani ſint oues.
IV. Oues Chriſti quomodo cognoſcant paſtorem ſuum.
V. Quas ob cauſas Chriſtus dare pro ſuis ouibus animã ſuam voluerit.

THEMA PRIMVM.

Quantâ prouidentiâ nutriat Deus genus humanum.

1. *Nutrit magnificè.*
2. *Paſcit paternè & amanter.*
3. *Paſcit mirificè.*
4. *Paſcit ſapienter.*
5. *Nutrit conſtanter.*

Ego ſum paſtor bonus. *Ioan.* 10.

SAluator noſter Audit. Magiſter eſt & ſpeculum humilitatis, ſicut ipſe profitetur, Matth. 11. *Diſcite à me quia mitis ſum & humilis cordis.* Quomodo ergo ſeipſum prædicat in hod. Euangelio dicens: *Ego ſum paſtor bonus?* Neque enim humiles commendare ſeipſos volunt. Non difficilis eſt reſponſio. Quando enim quis ſe commendat non ſui causa, ſed propter bonum aliorum, non ſolùm non reprehenſionem, ſed laudem meretur. Exempli causâ, ſiquis diues hoſpes aut paterſamilias videat aduentantes pauperes peregrinos, qui ſub dio manent & hoſpitia intrare timent, eò quòd parum viatici, & cauponum auaritiam habeant ſuſpectam. Si, inquam, diues ille vocaret peregrinos ita in domum ſuam: Ad me vos diuertite: ego ſum bonus caupo; alij quærunt aurum veſtrum; ego verò minimè: gratis enim vos alam & fouebo in domo meâ, tantùm mihi gratias agite. Quis hoc ſuccenſere diuiti huic poſſet, quòd ſe bonum cauponem diceret? Iam ergo vidit Chriſtus pauperes in hoc mundo quamplurimos, qui iacebant ſicut oues non habentes paſtorem. Vidit etiam lupos & prædones, qui ſe iactabant paſtores, erãt verò carnifices & laniones, qui oues non tam paſcebant, quàm ad macellum trahebant; quare vt oues illas ad ſe alliceret, commendare illis debuit ſuam bonitatem, quòd nimirum eas gratis paſcere & ad vitam, non ad mortem vellet. Quis hanc benignitatem non laudabit in

paſtore

paſtore noſtro? Atqui nos hi peregrini pauperes, nos hæ oues ſumus, quos ſanè paſcit quotidie, non tantùm ſpirituali ſed etiam materiali cibo; paſcit, inquam, gratis, nec aliud à nobis requirit, quàm vt ipſi grati ſimus, eum velut paſtorem noſtrum agnoſcamus & amemus. Quod vt impenſiùs fiat, videamus quomodo nos paſcat.

I. Nutrit magnificè. I. Paſcit nos magnificè; regio quaſi apparatu, qualis fuit in conuiuio Aſſueri; quamquam illud vmbra tantùm aliqua fuit iſtius quod inſtituit Deus. Ille excepit conuiuio vniuerſum populum, qui erat in Suſan: Deus excipit vniuerſos homines, quotquot ſunt in mundo. Ille in veſtibulo horti & nemoris, regiâ manu & cultu conſiti, ſedem conuiuij poſuit: Deus in veſtibulo cœleſtis regiæ ſuæ, h.e. in ſpatioſo terrarum orbe, quem ipſe manibus ſuis vt ſic dicam, condidit, ſuum præbet epulum: Ille locum aulæis adornauit: ſed quid ornatius hoc mundo, in quo paſcimur nos? Ille omnis generis dapes in variis afferri vaſis, vinum quoque regiâ magnificẽtiâ dignum apponi iuſſit: Deus innumera ciborum genera, nec non potuum prouidit. Ille 180. diebus cõuiuium continuauit: Deus ſuum continuat per multa ſæcula, & continuabit ad mundi finem. Hinc, vt obſeruat Procopius, creauit Deus mundum & ea, quę in ipſo ſunt, eo ferè ordine, quo magnifica aliqua apparatur cœna. Imprimis de die locus mundatur, ne quæ ſordes offendant conuiuas: deinde epulæ parantur & menſæ ſternuntur: poſt lucernæ vndique accenduntur, & dapes à dapiferis ad menſas inferuntur: tum præcedunt ſerui & miniſtri, quos ſequitur Dominus & Rex epulaturus. Hunc in mundum Deus parauit homini mẽſam ſuam. Primo die creauit terram & lucem; ſequenti ſeparauit aquas & terram à firmamento, & ſtruxit cœnaculum: deinde inſtrauit terram herbis & inſtruxit mẽſas, producendo omnis generis fruges. Poſt accendit luminaria in cœlo. Tum animalia, quæ ad eſum homini data, introduxit quaſi dapiferos, reliqua velut miniſtros & ephebos, ad noſtram recreationem. Muſicam, Medicinam aliaque ſeruitia. Ad extremum introduxit hominem velut Regem, cœnaturum in menſâ regiâ & opulẽtiſſimâ. Quid enim eſt quod homo ad cibum & potum deſiderare poſſit, & non reperiat id in hoc mundo? Brutis non niſi ſimplicẽ & vniformẽ ferè cibum dedit, vti & veſtitum: at homini omniuarium: quidquid volat, natat, repit, graditur, hoc prouidit & permiſit homini, iuxta id Iac. 1. *Dat omnibus affluenter & non improperat.* Verùm hîc duo obſeruanda ſunt.

1. Primum non apparaſſe Deum nobis mẽſas, quæ iam dapibus inſtructæ ſponte ſua incederent & nobis otiantibus obuiarent, quales dicitur inſtruxiſſe Iarchas Brachmanum Antiſtes, & Regi inuitato obuiam miſiſſe apud Philoſtr. Apoll. lib. 3. cap. 8. ne otium noſtrum, & quæ inde oriuntur, infinita vitia foueret: ſed propoſuiſſe menſas illas labori & induſtriæ noſtræ; ita vt omnes quidem paſcat, ſed pro cuiuſque labore lautiùs aut frugaliùs. Viſum eſt hoc Gentilibus etiam rationi conueniens, quorum multi non niſi poſt curſus, venationes, luctas aliaque exercitia dabant filij cibum. Lucani filijs ſuis nullum alium apponebant, niſi quem è venatione domum reportaſſent, teſte Alexandro ab Alex. lib. 2. cap. 25. Apud Baleares Inſulas, matres pueros à prima ſtatim infantia hoc labore aſſueſaciebant, vt niſi oblatum cibum baculo aut funda priùs attigiſſent, eo veſci prohiberent. Qua ratione cibum laboribus quærendum eſſe docebant. Idem ibid. Hoc igitur, quia decentiſſimum, Deus etiam inſtituit; vt qui vult bene veſci, bene priùs laboret; qui bene cubare, bene ſibi lectum ſternat.

Secundum. Non idcircò Deum præparaſſe nobis omnis generis victualia, vt ijs ingurgitemur & heluemur: (Abſit hoc à Deo) ſed vt liberalitatem & beneuolentiam ſuam nobis demonſtret; adinſtar prædiuitis viri, qui dilectis hoſpitibus opiparum inſtruit conuiuium, ex quamplurimis delicijs & bellarijs confectum; non vt omnia abſorbeant indeque valetudini ſuæ noceant: ſed vt pro libito, quæ ſibi placita ſimul & ſalubria ſunt, accipiant; quomodo etiam Aſſuerus cauit, ne quis alterum adigeret ad exceſſum moderaminis, in ſuo illo opulentiſſimo conuiuio. 2.

II. Paſcit nos paternè atque amanter, 1. quia etiam nõ rogatus; quomodo parens filios, quaſi ex quodam debito; quod tamen in Deum propriè cadere non poteſt. Quàm multos enim putatis eſſe, qui totis diebus imò & ſeptimanis nihil orant, & ad menſam nulla precatiuncula aut pia cogitatione præmiſſâ conſident velut bruta? Malè enim ſibi perſuadent ſe ex propria quadra viuere, cùm viuant ex alienâ, quam parauit illis Deus, creaturarum miniſterio, & quidem plurimarum. Quot enim creaturæ collaborare debent, donec parent tibi auem, panem, piſcem? Et harum ſi vel vna deſit officio ſuo, v.g. pluuia non cadat, aut Sol non calefaciat, actum eſt de victu noſtro. II. Paſcit paternè & amanter. 1.

2. Quia non modò neceſſaria ad vitam conſeruandam dat, ſed talia etiam quæ appetitum acuant, guſtum recreent & delectent, dulcia, ſapida, ſuccoſa; ac ſi qua ex natura ſua ſaporem valde gratum non habent, adimxit condimenta, quibus ſapida reddantur: ſalem, herbas, aromata, ſaccharum, mel, lac, butyrum, ſinapi, acetum & ſimilia, adinſtar liberaliſſimi patrisfamilias, qui chariſſimos amicos omni officiorum genere permulcet. Quod ſi fortè alicui nõ ſapit cibus etiã bene coctus, in promptu habet aliud triplex condimentum, ſcilicet laborem, inediam, & deſperationem melioris cibi. Quæ tria etiam viles cibos faciunt ſapidiſſimos. 2.

3. Quia eſculentis illis & potibus addidit decorem, gratiam & pulchritudinem, quaſi illecebram, allicientem & prouocantem homines ad edendum & bibendum: vino ſplendorem aureum aut rubicundum: pomis ac piris genas quaſi rubore perfuſas ac ridentes: frugibus alijs colores varios præſtantes, flauum, cæruleum, viridem, rubrum: formas & figuras diuerſiſſimas, ne videndo eandem ſemper ſpeciem contraherent nauſeam; quaſi per hæc prouocare eos & inuitare ad veſcendum velit, velut pater 3.

filios aut hoſpites amantiſſimos animat: *Comedite amici & inebriamini chariſſimi*, h. e. ſatiamini. Certè Eua pomi pulchritudine allecta eſt ad edendum pomum, ſibi licet vetitum: ſimiliter & ægroti, qui à cibis abhorrent, eorum ſæpè aſpectu prouocati edere incipiunt.

III. Paſcit mirificè. III. Paſcit mirificè 1. tot milliones hominum, qui vel fracti morbis aut ſenectute, vel mutili aut cæci, ſeipſos ſuſtentare ſuis laboribus nequeunt: vel amore Chriſti in voluntariâ paupertate degunt, vt Deo liberiùs ſeruiât, adeoque nô labore manuum, ſed ex ſtipe viuunt; interim nihilo minùs ſatiantur omnes, iuxta id Pſalm. 21. *Edent pauperes & ſaturabuntur*, rariſſimè auditur perire aliquem mediâ; niſi cùm interdum communis annonæ penuria eſt. Quod non ſolis in hominibus, ſed in omnibus animantibus cernere eſt, teſte Pſalm. 144. *Aperis tu manum tuam & imples omne animal benedictione*, quia omnia ſeruiunt nobis; quodque mirandum eſt, pleraque ſine omni noſtra operâ aut curâ alit & conſeruat; non eſt auicula tam vilis & parua, cui non ſingulis diebus præparet ſuum cibum, & reponat eo loco, quo inueniri ab ea poſſit.

2. 2. Paſcit ſæpè in locis ſterilibus ac deſertis, vbi ob cœli intemperiem ſumma rerum inopia eſt; ſupplendo eum defectum miris alijs modis, vt alibi dixi. In Quivirâ regione, nouæ Hiſpaniæ reperiuntur boues vulgò Corcobado dicti, qui plurimarum rerum neceſſariarum defectum hominibus ſuppeditant. (Trip. Dom. 14. poſt Pét. C. 2. F.) Sanguinem eius indigenæ recentem bibunt vice potûs eoque ſicco & concreto vtuntur, aquâ diluentes tamquam lacte: carnem crudam edunt, quæ illis loco panis & carnis eſt; cornibus vtuntur ad pocula, veſicâ & vẽtriculo pro vaſis, pelle pro vtribus; è corio domos, funes calceos ac veſtes, ex oſſibus arma conficiunt; è neruis fila craſſiora, pilis tenuiora (pilos enim inſtar lanæ tenues habent in quibuſdam corporis partibus:) ſtercore ignem nutriunt. Itaque hoc vnum animal ad omnes ferè vſus vitæ indegenis conducit. Refert Cardan. lib. 7. de variet. c. 33. Perer. in cap. 6. Gen. Mirabilius, quòd hæc eadem alteri genti præſtet vna arbor, dicta Coccus. Ex eâ enim butyrum, oleum, acetum, ſaccharum, colorem coccineum, aquam, nauigia, funes, vela, malum, clauos ac remos confici; vt nihil ex illa pereat, aſſeuerant Pet. Hiſpal. in ſyluâ part. 5. cap. 17. Lud. Barth. rer. Indic. lib. 2. cap. 15. Odoardus Barb. de reb. ſin. part. 4. cap. 8. Adhæc quæ alicubi hominibus venena ſunt, alibi cibi ſalubres ſunt, vti nobis Perſica, quæ in Perſiâ ſunt noxia. Dracones ſine noxâ comeduntur ab Æthiopibus, ſolo felle & linguâ abiectis velut venenatis, teſte Solino. Confirmat idem B. Petrus Damiani lib. 1. Epiſt. ep. 17. ad Alexand. Pp. *Vidi certè*, inquit, *grandæuæ iam ætatis Epiſcopum, qui etiam ad fidem Chriſti conuertiſſe non pauca Gentilium millia dicebatur. Hic perhibebat, quia dum per Æthiopiam tranſiit, magni draconis carnes, fame fauces obdulcante, comedit, vt etiam iuxta litteram illud Pſalmiſta videatur impleri: Tu confregiſti caput draconis, dediſti eum eſcam populo Æthiopum.*

3. Paſcit mirandâ cum benedictione, vt ſæpè tenui è penu quaſi miraculo quodam plurimi ſuſtententur. 3. Comprobari hoc poteſt facto Friderici 3. Imp. (vt aliàs dixi) qui in Comitijs Colonienſibus hoſpitum ac ciuium capita cenſeri, ſimulque panes eo die reliquos iuſſit, inuenitque quatuor aut quinque perſonis vix obolarem panem reſpondiſſe. Taceo naturæ miraculum, quo è paucis granis ingentes ſegetes, è pluuijs vina aliiſque fruges ſingulis annis gignit. (Vide Trip. Dom. 4. Quadr. C. 9. G.)

IV. Paſcit ſapienter. Primò enim iuxta varia anni tempora & menſes ferè, alia & alia victualia nobis producit ac proponit, vt ne faſtidio eorũ fatigemur, & omnia ſuis temporibus quieſcant, quibus iterum multiplicentur. *Sed nec ipſos quoque prouentus arborum aut agrorum*, inquit Petrus Damian. loco cit. *Omnipotens cõditor in vnam quodammodò cõgeriem coaceruat; ſed diuerſa diuerſis temporibus vel agenda vel edẽda diſpenſat. Nam ſi eodem tempore cuncta ad veſcendum poma concurrerent, & faſtidium congeſta veſcentibus gignerent, & ſimul conſumpta de copiâ inopiam generarent. Sed nunc ita diuerſis ſunt variata tẽporibus, vt dũ illa comeduntur, hæc matureſcant. & dũ alia cõſumpta pertranſeunt, alia mox maturata ſuccedant.* Denique ſi pruina aut grando damnum frugibus faciat, non omnia conſumat; ſed primitiuas aut ſerotinas intactas relinquit. IV. Paſcit ſapienter. 1.

2. Permiſit aliquid homini, vt ſuam adderet induſtriam ad comparandum ſibi cibum; tum vt otium vitaret; tum vt honeſtè ſe recrearet agriculturâ, opificijs, venatione, aucupio, piſcatione, nauigatione, ſtudijs litterarum; vt ita ſuauiùs ei ſaperet cibus, quem ipſe ſibi paraſſet, iuxta id Pſalm. 127. *Labores manuum tuarum, quia manducabis, beatus es & bene tibi erit.* Atque vt cibum ſibi per diem commodè compararet eoque frueretur, excluſit à die feras beſtias, ne hominis laborem turbarent, & vt ipſæ etiam noctu ſibi victum quærere ſine impedimento poſſent. 2.

3. Retrahit ſubinde manum & clades immittit in fruges & pecora, caſtigatque penuriâ varijs de cauſis, 1. propter peccata, ſicut bonus parens ſubtrahit aut accidit filio cibum propter eius delictum; vti minatur Deus Zach. 11. *Non paſcam vos: quod moritur, moriatur; & quod ſucciditur, ſuccidatur; & reliqui deuorent vnuſquiſque carnem proximi ſui.* 2. vt ſciamus nos hæc victualia non habere à noſtrâ induſtriâ aut cœcâ fortunâ, neque ex debito, ſed à Dei beneficentiâ, cui proinde ſupplicare pro his & agere gratias oporteat. 3. ne creſcente nimiùm rerum abundantiâ ijs abutamur & ingurgitemur, indeque Dei obliuiſcamur. Deinde vt querelæ ceſſent multorum qui ſe fruges & vina ſua diuendere non poſſe lamentantur, quòd nullo ferè in pretio ſint propter eorum copiam. 3.

V. Paſcit conſtanter 1. per totum vitæ noſtræ decurſum, ſingulis annis replens cellaria & horrea noſtra vino ac frugibus gyrans Solem circa nos, velut lapidem molarem, qui continuò molens farinam nobis infundat, quamdiu viuimus. Quod ſanè velut maximum beneficium V. Nutrit conſtanter. 1.

neficium commemorauit Iacob iam decrepitus Gen. 48. *Deus qui paſcit me ab adoleſcētia mea vſque in præſentem diem.* Non parentibus ſuis, non agris, non pecoribus, denique nec laboribus ſuis adſcribit ſuſtentationem ſuam, ſed Deo, à primâ ætate vſque ad vltimam. Quod beneficium, vt obtineret, fecerat iam dudum votum Deo, ſeruiturum ſe ei peculiari & quaſi religioſo cultu. Geneſ. 28. *Si dederit mihi panem* (Deus) *ad veſcendum, & veſtimentum ad induendum &c. erit mihi Dominus in Deum.* Idem faciendum eſſe omnibus eius poſteris inſinuauit Deus, cùm iuſſit Exod 25. iuxta numerum 12. tribuum, offerri & proſtare ſemper 12. panes in menſâ ſacrâ, vt ſcirent ſe eius cultui obſtrictos, qui continuò eos paſcit.

2. 2. Paſcit etiam ingratos & rebelles ſibi, paneſque eis proponit, à quibus ipſe lapidibus impetitur, blaſphemijs, periurijs alijſque ſceleribus, ô paſtorem bonum! clementem! patientem! Quis facilè reperitur, qui vel vno die paſcere velit inimicum ſuum? In Inſulâ quadam Oceani Germanici, quæ *Terra ſancta* appellatur, incolæ ex halecum ſeu harengorum captu aluntur; qui cùm ſemel ex petulantia halecem vnum captum, circa annum D. 1530. virgis cecidiſſent; adeò deinceps haleces eo loci imminuti fuerunt, vt cùm priùs ad bis mille homines vitam eo quæſtu ſuſtentarent, poſteà vix centeni inde viuere potuerint, vt refert Aldrou. lib. 3. de piſcibus cap. 10. En propter vnius hominis petulantiam & ingratitudinem ſubtrahunt ſe piſces victui humano: & tamen Deus optimus & benigniſſimus tot ingratorum iniurijs quotidie, tot blaſphemijs ceditur, laceſſitur; nec ſubtrahit ſe illis aut victum neceſſarium. Et quot paſcit adhuc coruos, nigros animo Gentiles, qui ipſum non nouerunt? quot Arabes, Turcas, Iudæos, qui ipſum perſequuntur & blaſphemant? Quot malos Chriſtianos, qui ipſius donis & victualibus in ſuam perniciem & Dei iniuriam abutuntur?

Videte igitur Audit. quàm bonum paſtorē habeamus & quid ipſi debeamus. Sed quid à nobis requirit? nihil aliud, niſi vt ipſum tamquam noſtrum paſtorem agnoſcamus & amemus. Diſcamus hoc à Gentilibus. Ægyptiorum agri pluuijs deſtituti, ſolâ Nili inundatione fœcundantur. Ergo inundantis aquæ vlnam ſeu menſuram ſingulis inundationibus in templum Serapidis, cui id beneficium adſcribebant, deportare ſolebant: Conſtantinus tamen Imper. Chriſtianus poſtea ad Eccleſiam Alexandriam deferri iuſſit. Socrates lib. 1. hiſt. cap. 14. Diſcamus à populo Hebræorum, qui vel ſemel à Chriſto in deſerto paſtus 5. panibus, voluit eum rapere & Regem creare. Ioan. 6.

THEMA SECVNDVM.

Quàm bonus paſtor Chriſtus ſit.

1. *Defendit oues ſuas.*
2. *Ad bona paſcua ducit.*
3. *Quærit oues errantes.*
4. *Inuentam ouem in humeros tollit.*
5. *Curat vt ſana ſint & medetur morbis.*
6. *Dat pro ouibus animam ſuam.*

Ego ſum paſtor bonus. *Ioan.* 10.

VIderi poſſet alicui verbum hoc Saluatoris noſtri propiam laudem ſapere, quaſi ſeipſum commendaret, dicendo: *Ego ſum paſtor bonus.* Sed occurrit huic ſcrupulo imprimis Euſebius Emiſſenus in hod. Euangelij expoſitione, qui ait: *Quòd paſtorem ſe Dominus dicit, dignatio eſt, non promotio: inclinatio eſt, non dignitatis alicuius aliqua ſublimatio. Sed non dedignetur ſe paſtorem dicere, qui paſtoris officium, iniurias & labores non eſt dedignatus ſubire.* Nemo iactabundum diceret Rom. Imp ſi ſe bonum agricolam, vel etiam bonum nobilem aſſereret; demiſſionem enim animi tali verbo demonſtraret, omnibus admirandam. Dei filius ex natura & eſſentia ſua & hac ratione ſolus bonus eſt: & interim ſe paſtorem dignatur appellare, quid mirum ſi addat bonum? *Ecce enim*, inquit S. Gregorius in Euang. hod. *qui non ex accidenti dono, ſed eſſentialiter bonus eſt, dicit: Ego ſum paſtor bonus.* Certè in ſcripturâ ſacrâ Reges & Principes frequenter appellantur paſtores ad eorum depreſſionem; quia vt tradit S. Hieronymus in cap. 38. Ezech. *Superbum nomen imperij paſtoris vocabulo mitigatur.* Deindè occurrit S. Gregorius hom. 13. in Euang. qui nobis quidem periculoſam eſſe propriam commendationem aſſerit, Deo verò nihil obeſſe. *Qui enim laudibus non eget*, inquit, *nec verbis honorificus fit maior vel ſublimior, tutò ſe poteſt laudare.* Denique occurrit Græcus interpres, qui ſic refert Chriſti verba. Ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός *Ego ſum paſtor ille bonus*; de quo nimirum vaticinati ſunt Prophetæ, venturum aliquando paſtorem, qui proprias ſuas oues, non alienas ſit paſturus Iſaias cap. 40. ait: *Ecce Dominus Deus in fortitudine veniet, &c. Sicut paſtor gregem ſuum paſcet in brachio ſuo congregabit agnos & in ſinu ſuo leuabit: fœtas ipſe portabit*, Ezechiel cap. 34. *Suſcitabo ſuper eas paſtorem vnum, qui paſcat eas, Seruum meum Dauid* (h. e. Chriſtum filium Dauid: hic enim iam dudum fuerat mortuus, vt notat S. Ambroſius lib. 7. epiſt. 47). Taceo alios. Vnde intelligo Chriſtum voluiſſe dicere, ſe eſſe paſtorem illum magnum & bonum, paſtorum omnium caput & exemplar, qui in ſcripturis prædictus fuit, vt miſſioni ſuæ fidem apud incredulos conciliaret. Solum igitur hoc ſupereſt, vt oſtendamus quâ ratione Chriſtus fuerit paſtor ille bonus; quod hîc inueſtigabimus.

I. Defendit oues ſuas.

I. Bonus paſtor defendit oues ſuas contra lupos; canes, fures; vnde ſemper eis à tergo adeſt, vt periclitantibus ſuccurrat. Huiuſmodi paſtor erat Dauid, qui ſi fortè leo vel vrſus rapuiſſet ipſi ouem perſequebatur eos, eruebatque eis prædam è faucibus, & occidebat eos, 1. Reg. 17. Idem multò excellentius præſtat Eccleſiæ ſuæ Princeps paſtorum, Chriſtus. Quod enim olim præſtitit Synagogæ Deus, nonne à potiori præſtabit Eccleſiæ ſuæ Chriſtus? De illius verò protectione ſic loquitur Iſaias 31. *Quomodo ſi rugiat leo & catulus leonis ſuper prædam ſuam, & cùm occurrit ei multitudo paſtorum, à voce eorum non formidabit, & à multitudine eorum non pauebit: ſic deſcendet Dominus exercituum, vt prælietur ſuper montem Sion, & ſuper collem eius. Sicut aues volantes, ſic proteget Dominus exercituum Ieruſalem, &c.* contra Sennacherib videlicet ſub Ezechia Rege: Priori ſimilitudine explicatur robur, poſteriori pietas & clementia protectionis diuinæ, Ergo *ſicut leo & catulus leonis eſuriens*, inquit ibi Hieronymus, *ſi cernat omnium gregem, nulla paſtorum voce terretur & multitudinem eorum, conſcius virium ſuarum deſpicit: ſic Dominus prælìabitur ſuper montem Sion contra aduerſarios eius.* Et rurſum, *quomodo aues vt defendant fœtus ſuos, nidos ſuperuolant: & ſiue ſerpentem, ſiue homines viderint aueſq; alias ad pullos ſuos accedere, oblita ſuæ imbecillitatis, roſtro pugnant & vnguibus doloremq; pectoris garrulâ voce congeminant: ſic Dominus proteget & ſaluabit Ieruſalem.* Ita ſanè Chriſtus defendit Eccleſiam ſuam longè adhuc maiore zelo, quàm olim Synagogam. Videre id erat in S. Stephano, cui laboranti in Concilio & imbre lapidum, oſtendit ſemetipſum & gloriam ſuam, aſſurgens de cœleſti throno ſuo, vt præliantem adiuuaret atque animaret, victoremque cum triumpho exciperet. Act. 7. Paulò pòſt defendit exiguum gregem ſuum, qui erat Damaſci, contra lupum illum, Saulum, minas & iras ſpirantem, pergentem in Damaſcum, vt affligeret fideles & vinctos abduceret. Velut auis prolifica roſtro oris ſui & clamore pugnauit pro fœtibus ſuis in hunc lupum: *Saule, Saule, quid me perſequeris?* Quemadmodum enim aquila etiam cùm à nido ſuo auolat, oculos tamen ad eum ſemper reflectit, vt defendat pullos contra inuaſores: ita Chriſtus Dominus in nidum illum ſuum vigilanti ſemper reſpexit oculo, & lupum inde depulit. Satis id oſtendit Dominus adhuc in carne degens, quando in monte Oliueti, tempeſtate & ſibi & ſuis imminente, oraturus patrem auulſus eſt ab eis, quaſi non ſponte, ſed vi illatâ: nec magis procul, niſi ad iactum lapidis, vt mox adeſſe ſuis poſſet; cùm tamen legamus Agar ancillam receſſiſſe à filio ſuo infante ad iactum arcus adeoque magis procul. Geneſis 21. vt proinde Chriſtus magis amaſſe ſuos hinc colligatur quàm vel parentes ament filios ſuos. Neque aliter receſſit, niſi vt vigilaret & dormientibus diſcipulis inuigilaret; quos & ſæpius reuiſit. Quis ex his non videt quàm fuerit paſtor bonus?

II. Ad bona paſcua ducit.

II. Bonus paſtor oues ſuas ad bona paſcua ducit. Idem facturum Chriſtum prædixit Ezechiel capite 34. vbi de eius miſſione & officio inter alia ait in perſonâ eius: *Paſcam eos in montibus Iſraël, in riuis & in cunctis ſedibus terræ. In paſcuis vberrimis paſcam eos, & in montibus excelſis Iſraël erunt paſcua eorum: ibi requieſcent in herbis virentibus & in paſcuis pinguibus paſcentur ſuper montes Iſraël. Ego paſcam eos, &c.* Paſcua in montibus ſunt contemplationes & exercitiâ Anachoretarum & Religioſorum, qui in illis requieſcunt & impinguantur ſpiritu, luduntque ſummâ voluptate velut oues in herbis virentibus. Paſcua in vallibus ad riuos ſunt 1. Verbi Dei prædicando, omnibus 1.
paſſim obuia, & multis ad nauſeam vſque propoſita & inculcata. In quo paſtorum bonorum induſtriam ſeruare voluit Dominus. Illi enim, vt ſcribit Vincentius in ſpec. nat. to. 1. lib. 18. c. 72. in æſtiuis caloribus paſcunt oues non verſus Solem, ne debilibus ouium capitibus noceat, ſed auerſo Sole: ita placuit Chriſto, vt ipſius oues legem ex ore Sacerdotum requirant, nec ipſi in SS. literis rimentur, & myſteria ſacra, quæ non intelligunt, cum periculo ſuo ſcrutentur: cùm debilem & obſcuratum habeant intellectum. Eſt enim S. Scriptura quaſi vinum potens, quod modicè ſumendum & à robuſtis tantùm, non à pueris & mulieribus, h. e. ab ineruditis. Et quaſi Apotheca continens varia pharmaca, ſed alijs vtilia, alijs nociua: proinde non paſſim omnibus ad libitum permittenda.

2. Sacramenta, præſertim Euchariſtia, de 2.
quâ in ſpecie prædictum Iſaias 30. *Paſcetur in poſſeſſione tuâ in die illo agnus ſpatioſè: & tauri tui & pulli aſinorum, qui operantur terram, commiſtum migma comedent, ſicut in areâ ventilatum eſt*, h. e. frumentum merum condimento mixtum & optimè præparatum. Huiuſmodi autem frumentum & pabulum fideliùm eſt Euchariſtia, quæ miram continet & ſapidiſſimam mixturam diuinitatis & humanitatis Chriſti, cum ſpeciebus panis & vini, efficitque in eorum animis mirabilem commixtionem ſui cum corpore Chriſti, vt ipſi incorporentur & in ipſum conuertantur. Quanta huius Paſtoris benignitas? quantus amor erga oues ſuas, vt ſeipſum eis in pabulum præbeat? *Quis paſtor oues*, inquit D. Chryſoſtomus hom. 83. in Matth. *proprio paſcit cruore? Et quid dico paſtor? Matres multæ ſunt, quæ poſt partûs dolores filios alijs tradunt nutricibus; hoc autem ille non eſt paſſus, ſed ipſe nos proprio ſanguine paſcit & per omnia nos ſibi coagmentat.*

3. Sunt exempla Sanctorum, quæ nobis 3.
prouidit, conſcribi fecit, & proponit paſſim in eorum imaginibus, hiſtorijs & conuerſatione. Solent paſtores ouibus petram ſalis offerre diligendam in caulis, vt acuant appetitum & libentiùs ad ouilia reuertantur. Sal quid niſi Sancti, de quibus Dominus: *Vos eſtis ſal terræ?* Matth. 5. Vnde S. Gregorius hom. 17. in Euang. *Sæpe videmus*, inquit, *quod petra ſalis brutis animalibus ponitur, vt ex eadem ſalis petrâ lambere debeant & meliorari. Quaſi ergo*

inter

Digitized by Google

inter bruta animalia petra ſalis debet eſſe ſacerdos in populo, &c. Quis autem neſcit ſparſim per vniuerſam Eccleſiam huiuſmodi ſalis petras, etiam adhuc viuentes fidelibus propoſitas? Quot vndique religioſorum monaſteria & collegia? Quæ ciuitas imò quis pagus non habet ſuos paſtores & viros doctos ac pios, qui virtutum exemplo præeant rudioribus? Atque vt illis graue non eſſet alere paſtores, prouidit eis. Paſtorum Princeps Chriſtus de ſtipendijs ſufficientibus, vt ſine oneribus, ſine grauamine ſubditorum vacare officio ſuo queant.

III. Quærit oues errantes.

III. Bonus paſtor errantem ouem non deſerit, ſed per auia & deuia quærit, Idem de Chriſto vaticinatus eſt Ezechiel cap. cit. vbi ita Dominus; *Ecce ego ipſe requiram oues meas & viſitabo eas: ſicut paſtor, &c.* Et mox: *Quod perierat, requiram, & quod abiectum erat, reducam.* Requirit autem varijs medijs, vt errantes ad ſe reuocet,
1. 1. ſibilo internarum inſpirationum: quâ ratione voluntatem ſuam inſinuauit Deus Eliæ 3. Reg. 19 & inſinuare ſolet ijs, qui facilè Deo vocanti parent, nec indigent tonitruis, fulminibus & huiuſmodi terriculamentis, qualia ibi præceſſerant. Cuiuſmodi etiam fuit Iſaias, qui cap. 50. ait: *Dominus Deus aperuit mihi aurem & ego non contradico: retrorſum non abij,* ad Chriſtum reſpiciens, qui voluntati imò nutui patris ſui ſtatim acquieuit & obtulit ſe ad redimendum genus humanum adeoque ad ipſam crucem; & tales ſunt veræ & genuinæ Chriſti ouiculæ, conformes paſtori ſuo minimeque degeneres, qui ſponte ei ſeruire volentes permittunt ſibi aurem perforari ad oſtium Domini ſui, Exod. 21.

2. 2. Baculo paſtorali, ſubinde in oues proiecto; de quo loquitur Propheta, Pſal. 22. verſ. 4. *Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt.* Virga, inquam, & baculus paſtoris (qualis eſt perſecutio Turcarum, hæreticorum, peſtis, fames, annonæ caritas, pruina, terræ ſterilitas &c.) de quo in eo pſalmo ſermo eſt: illa leuiorem, hic grauiorem caſtigationem indicat, & vtraque conſolantur oues, quia caſtigando ad paſtorem reducunt, adeò vt propterea Iſaias Deo gratias & laudes canat cap. 12. *Confitebor tibi* hoc eſt, laudabo te,) *Domine, quoniam iratus es mihi.* Mox enim ſequitur conſolatio. *Conuerſus eſt furor tuus & conſolatus es me.* Tunc dolendum & lamentandum eſt, quando errantem Deus non caſtigat, ſed permittit ire in adinuentionibus ſuis. Hinc de eodem Saluatore noſtro dixit Iſaias cap. 11. ad literam: *Percutiet terram virgâ oris ſui.* Quis autem neſcit quàm blandè & quàm paternè ſemper increpârit Chriſtus peccatores? Vbi enim vulnerauit, vbi occidit aliquem? Nónne in omni ferè admonitione ſuâ vſus eſt voce illâ: *Nolite, nolite,* hoc aut illud malum facere? Et ſi quando increpationem aliquam adhibuit, nónne increpando aut ſanauit, aut certè ſanare intendit? Hinc iure merito de ipſo intelligit S. Ambroſius lib de bened. Patriarch capite vndecimo benedictionem illam Patre Ioſeph à impertitam: *Cornua Rhinocerotis cornua illius: in ipſis ventilabit gentes, vſque ad terminum terræ.* Quod quidem Chriſtus fecit non verò Ioſeph. Cur autem cornibus Rhinocerotis? quia cornu illud remedium eſt veneni: vnde cùm aquas venenatas tangit, ſanat, hoc cornu, inquit, *Dominus IESVS comminuit gentes, vt ſuperſtitionem obtereret, ſalutem redderet, ſicut ipſe ait: Percutiam & ſanabo.* Et in Pſal 43. *Noli timere, quia ventilat. Dixit enim percutiam & ſanabo. Bona cornua, quibus fecit, vt cornua aduerſarij timere nequeamus.*

3. Per concionatores quaſi per canes ſuos: quibus extrema minatur, niſi latrent in errantes oues, vt reuertantur ad paſtorem ſuum, Ezech. cap. cit. *Ego ipſe ſuper paſtores requiram gregem meum de manu eorum & ceſſare faciam eos, vt vltra non paſcant gregem, nec paſcant amplius paſtores ſemetipſos.* 3.

4. Per exemplum, quo ipſe præceſſit oues ſuas ad quæcumque ardua. Numquam dixit Chriſtus diſcipulis ſuis, Præcedite me; ſed, *venite poſt me; & ſequere me.* Et iterum: *poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum?* Quis autem cordatus miles non ſequatur præeuntem Ducem? Certè oues paſtorem ſuum ſine metu ſubſequuntur; quia ſub eius præſidio tutas ſeſe reputant. Talis ouis fuit Ieremias, qui cap. 17. ait Deo: *Et ego non ſum turbatus* (Chald. *non ſum cunctatus*) *te paſtorem ſequens: & diem hominis non deſideraui,* h.e. dies bonos, quales agunt filij huius ſæculi. 4.

IV. Inuentam ouem in humeros tollit.

IV. Bonus paſtor ouem, quæ perierat, inuentam non percutit nec affligit, ſed fatigatam potiùs in humeros aſſumit & reportat ad caulam ſuam. Idipſum de ſe fatetur paſtor noſter Lucæ 15. in parabolâ dicens: *Et cùm inuenerit eam* (ouem) *imponit in humeros ſuos gaudens.* Vbi Gregorius Nyſſenus in catenâ: *Cùm,* ait, *paſtor inueniſſet ouem, non puniuit, non duxit ad gregem vrgendo, ſed ſuperponens humero & portans clementer annumerauit.* Diuus Ambroſius id exponens in cap. 15. Luc. ait: *Humeri Chriſti Crucis brachia ſunt: illic peccata mea depoſui: in illa patibuli nobilis ceruice requieui.* O ſtupendam paſtoris noſtri demiſſionem, charitatem & benignitatem! quam vt antiqui Chriſtiani nobis commendarent, ſolebant in templis & SS. calicibus pingere imaginem Saluatoris, ouem humero geſtantis. Idem de eo prædixit Iſaias cap. 40. *Sicut paſtor,* inquit, *gregem ſuũ paſcet: in brachio ſuo congregabit agnos, & in ſinu ſuo leuabit: fœtas ipſe portabit.* Præſtitit hoc Chriſtus toti imprimis generi humano, quando *peccata noſtra ipſe pertulit in corpore ſuo ſuper lignum,* vt ait S. Petrus 1. Pet. 2. quando reatum peccatorum noſtrorum ipſe in humeros ſuos cum onerosâ cruce ſuſcepit & perſoluit. Quod in ſpecie de Dauidis (qui & ipſe grauiter errârat, vti fatetur Pſalm. 118. *Erraui ſicut ouis quæ perit*) peccatis teſtatur Nathan, quando auditâ eius contritione, ſubiunxit: *Dominus tranſtulit peccatum tuum.* 2. Reg. 12. Quomodo & quorſum tranſtulit? vtique ab humeris Dauidis in humeros Chriſti Redemptoris; qui vti pro ipſius, ita pro omnium peccatis ſatisfacturus erat. Verùm præter commune ré-

dem-

demptionis beneficium, plus adhuc indicat Iſaias loco cit. quàm Chriſtus in parabolâ ouis perditæ; quòd nimirum in particulari ſingulos peccatores, cùm requiſiti & inuenti ad ipſum reuertuntur, humaniſſimè excipiat & ſuauiter plus quàm iuſtos ſæpè demulceat, ſingulares eis velut agnis & infirmis exhibendo fauores: ſuppeditando veſtitum & ornamenta, inſtruendo conuiuium animæ, quemadmodum in parabolâ filij prodigi ad patrem reuerſi ſubiecit. Hinc Publicanos & peccatores beneuolè admiſit etiam ad menſam. Hinc Thomæ, velut oui erranti, reperto in Collegio diſcipulorum obtulit ſe palpandum; quod tamen paulò ante negarat Magdalenæ. Cur verò? quia Thomas adhuc agnus, tener & infirmus, ad paſtorem reuerti incipiebat; Magdalena verò tunc fortis iam in gratiâ ſtabat. Eandem ob cauſam Magdalenæ ad ſepulchrum ſuum non permiſit tangere & oſculari pedes; quos tamen priùs peccatrici iam pœnitenti liberaliter conceſſerat & oſculandos & vnguendos. Petro nominatim denunciari iuſſit ſuam reſurrectionem: *Dicite diſcipulis & Petro.* Marci 16. non ita alijs diſcipulis; quia Petrus ex lapſu confractus & pro tempore imbecillis; ideoque erigendus erat præ cæteris, quia ita non ceciderant. Videant ergo peccatores, quàm bonum habeãt paſtorem, qui magis eis blandiatur, quàm ſuis iuſtis in gratiâ firmatis. *Quare ergo moriemini, domus Iſrael? quia nolo mortem morientis, dicit Dominus Deus Iſrael: reuertimini & venite.* Ezech. 18.

V. Curat vt ſanæ ſint & medetur morbis.

V. Bonus paſtor curam habet de ouibus, vt ſanæ conſeruentur, & medetur morbis earum. Idem facturum ſummum paſtorem, Chriſtum præuidit Ezechiel loco ſæpiùs cit. *Quod confractum fuerat, alligabo, & quod infirmum fuerat, conſolidabo: & quod pingue & forte, cuſtodiam; & paſcam illas in iudicio.* Quàm verè id de Chriſto dictum ſit, oſtendunt tot, quas cõtulit infirmitates, ſanitates; ipſiuſque teſtimonium, quo ſeipſum appellare *Medicum* dignatus eſt; quando Matthæum à morbo auaritiæ curauit. Oſtendunt quotidianæ curationes, quas impertit morbis & vulneribus animarum noſtrarum, interuentu ſacramentorum, velut pharmacorum. Neque verò talis eſt quales alij Medici, qui ſæpè morbum vincere nequeunt: neque gratis, neque ſine cruciatu aut moleſtiâ curant; ſed *miſit Deus Medicum* (Chriſtum) inquit S. Auguſt. ſer. 13. de Verb. Apoſtoli, *qui nos gratis ſanaret: qui ſanatis etiam mercedem daret. Nihil addi ad iſtam beneuolentiam poteſt. Quis eſt qui dicat: ſanem te & do tibi mercedem?* Dat enim ſanato pignus vitæ æternæ. Adhæc addit: *Paſcam illas in iudicio*, h. e. ſapienter & diſcretè iuxta merita. Paſtor eas oues, quæ creſcere & fœtus gignere debent, ad paſcua arida in montes cogit: quæ ad macellum deſtinatæ ſunt, ad paſcua pinguia, ſitæ in conuallibus: illas arcet à paſcuis rore melleo inſperſis, has eo ſaginat. Non diſſimili ratione Chriſtus, quia duplicis ſortis oues habet; alias, quæ ſunt veræ oues, nomine & re; alias, quæ videntur & vocantur oues, reuera autem ſunt hirci potiùs: illi ſunt electi, hi verò præſciti. Audite Paſtorem noſtrum, cit. cap. Ezech. mox ſubijcientem: *Ecce ego iudico inter pecus arietum & hircorum.* Vbi verò? Primò in hoc ſæculo; vbi oues & arietes paſcit tribulationibus, iuxta id Iſa. 30. *Dabo vobis panem arctum & aquam breuem* (70. vertunt: *panem tribulationis & aquam anguſtiæ*:) hircos verò ſeu reprobos impinguat bonis huius ſæculi terrenis; vt ſaltem hîc fruantur bonis, qui frui ibi noluerunt; præſertim quia & ipſi ſubinde aliquid operantur boni, non ex Deo nec pro cœlo: ſed viribus naturæ & pro terrâ.

VI. Dat pro ouibus animam ſuam.

VI. *Bonus paſtor animam ſuam dat pro ouibus ſuis*: exponendo ſe periculo vitæ pro tuendis illis; deinde æſtu, frigore, pluuijs, vigilijs, laboribus, earum causâ ſuſceptis ſeſe conficiendo & vires atterendo, vt præmaturam mortẽ plerumque incurrat. Fecit in hoc etiam officium paſtoris boni Chriſtus & quidem excellentiſſimè. Non enim ſolas curas, vigilias & labores omnes impendit ſuis ouibus; ſed ipſam etiam vitam, & primò abſolutè, non ſecundum conditionem accelerationi tãtùm, vt alij paſtores. 1.
Ipſi enim ratione vnionis hypoſtaticæ debebatur immortalitas: cæteri paſtores debent aliquando mori, tametſi ouibus ſe nõ impendant: Chriſtus non debebat. Vnde dixit Dominus: *Nemo tollit à me animam meam; ſed ego pono eam à meipſo.* Ioan. 10. Poterat enim reddere ſe inuulnerabilem & impaſſibilem. Hinc in cruce clamans exſpirauit, vt oſtẽderet ſe ſponte mori, cùm adhuc viuere poſſet, ſi vellet; ſicut vires habuit ad clamorem extollendum; ex quo iudicio coniectauit Centurio ipſum plus eſſe quàm hominem, adeoque Deum.

2. Dedit animam ſuam innocentiſſimam pro ouibus nocentibus. Scimus quidem Dauidem, cùm videret peſte plecti populum ſuum, ad Deum exclamaſſe: *Vertatur obſecro, manus tua contra me*; adeoque mori paratum fuiſſe pro ſuo populo: verùm id iure fecit; quia ipſe peccârat non populus. *Ego ſum, qui peccaui*, ait: *iſti, qui oues ſunt, quid fecerunt?* 2. Reg. vlt. Contrarium in Chriſto fuit: oues peccarant, paſtor quaſi innocens agnus fuit. 2.

3. Dedit vitam hominis Dei, toto mundo pretioſiorem, pro vitâ hominum, ſeruorum ſibi ſubiectorum, & quidem ita dedit pro omnibus, vt dare paratus etiam eſſet pro ſingulis. *Non enim*, ait S. Chryſoſtomus in c. 2. Epiſt. ad Gal. *Dominus recuſaturus erat ob vnam tantam exhibere diſpenſationem: adeò ſingulum quemque hominem pari charitatis modo diligit, quo diligit orbem vniuerſum.* Hæc eſt illa charitas eius, quam *nimiam* appellat Apoſtolus ad Eph. 2. Quomodo enim non nimia, cùm vnum terræ vermiculum ſicut omnes curauerit? cùm pro vno ſolo ſeruo ſuo vitam ſuam dare voluerit & quidem ad crucis patibulum. 3.

4. Dedit gratuitò, nihil à nobis expectans. Alij paſtores expectant à ſuis ouibus lac, caſeos, carnes denique earum. Nihil tale à nobis ſperare potuit Chriſtus, quia dare nil poteramus: *Poterat nulla ferre opprobria*, ait Chryſoſtomus in cap. 15. ep. ad Rom. *Poterat quæ paſſus eſt non* 4.

Digitized by Google

eſt non pati, ſi quæ ſua erant, ſpectare voluiſſet. Verùm noluit, ſed quod noſtrum erat, reſpiciens, quod ſuum neglexit. Et ſanctus Bernardus ſermon. 2. de cœna Domini: *Suſtinuit in aſſumpta carne peccata noſtra: & hoc totum non propter ſe, ſed propter nos: vt redderet nos incolumes de infirmis, cohæredes de extraneis, liberos de ſeruis.*

Vidimus Audit. quàm iuſtè & quàm verè pronunciarit de ſe Chriſtus, quod de ipſo prædictum fuit: *Ego ſum paſtor bonus.* Quando igitur fuit hodieque adhuc eſt paſtor tam bonus, videamus nos vt ſimus oues eius bonæ.

THEMA TERTIVM.

Chriſtiani ſint oues.

1. *Nemini ſint iniurij.*
2. *Sint mites & iniuriarum patientes.*
3. *Concordes ſint.*
4. *Sint paſtoribus obedientes.*
5. *Timeant peccatum velut lupum.*
6. *Sint vtiles etiam proximo.*
7. *Prouideant morti ſuæ.*

Alias oues habeo, quæ non ſunt ex hoc ouili. *Ioan.* 10.

Chriſtiani oues.

PRimus noſter parens, Adam, vbi ad ipſum Deus adduxit, animalia, ſingulis ſua nomina, naturis eorum, quas optimè norat, conuenientia dedit; quæ & ipſis remanſerunt; *Omne* enim *quod vocauit Adam anima viuentis, ipſum eſt nomen eius*, inquit Moyſes Gen. 2. Secundus & cœleſtis noſter Adam & parens Chriſtus Dominus longè adhuc perſpicacius agnouit rerum omnium naturas & proprietates, adeoque quale nomen ipſe creaturis dederit, ipſum eſt & remanebit nomen eius. Hic ergo in hodierno Euangelio, quo nomine nos appellat? non elephantes, non equos, non ceruos, non boues, ſed oues; voluit enim vt Chriſtiani ouium naturam & proprietates moribus ſuis oſtenderent. Non erant quidem Gentiles eo tempore, quo id dixit Chriſtus, ex ouibus Chriſti, ſed potiùs ex lupis & hircis Satanæ. Præuidit tamen Chriſtus eos per Euangelium in oues commutandos, & à ſuis Apoſtolis ad ouile ſuum adducendos. Dum igitur hoc audimus, iure merito nos deceret flectere genua noſtra, & ipſi gratias immortales agere, qui oues nos appellare dignatus eſt, cùm adhuc lupi eſſemus; & ex lupis oues facere. Quando ergo nunc per gratiam ipſius in ouili eius ſumus, ſupereſt vt reuerà oues ſimus; ne in nobis eludatur vaticinantis Chriſti verbum. Id verò quâ ratione fieri debeat, audiamus.

I. Nemini ſint iniurij.

I. Oues ſolæ ferè ex omnibus brutis ſunt inermes, vnde nulli animali nocent, nullum odio habent, à nemine timentur: & nos medios inter ouium greges ſecurè ambulamus, quia cedunt omnibus. Tales ſint Chriſtiani: nemini inimici, nemini iniurioſi; adeoque nec terrorem vllum, ſed pacem & affabilitatem præſeferant erga omnes, & hac notâ dignoſcantur. Huiuſmodi fuiſſe primos Chriſtianos ſæpè teſtatur Tertullianus, cuius illud celebre dictum eſt: *Chriſtianus nullius hoſtis eſt.* Iubemur enim à Chriſto diligere etiam inimicos, nedum amicos. Idem in Apolog. aduerſus gentes: *Tot à vobis nocentes*, inquit, *varijs criminum elogijs recenſentur; quis illic ſicarius eſt?* (ſcilicet ex Chriſtianis?) *quis manticularius? quis ſacrilegus aut corruptor aut lauantium prædo? quis ex illis etiam Chriſtianus aſſcribitur? aut cùm Chriſtiani ſuo titulo offeruntur, quis ex illis etiam talis, quales tot nocentes? De veſtris ſemper æſtuat carcer, de veſtris ſemper metalla ſuſpirant, de veſtris ſemper beſtiæ ſaginantur, de veſtris ſemper munerarij noxiorum greges paſcunt nemo illic Chriſtianus, niſi planè tantùm Chriſtianus, aut ſi & aliud, iam non Chriſtianus. Nos ergò ſoli innocentes.* Et ſanè iſtud eſt, quod præcipit nobis Apoſtolus 1. Corinth. 14. cùm ait: *Malitiâ paruuli eſtote.* Græcè; νηπιάζετε *infantes*, quemadmodum & Chriſtus, agnus appellatus eſt à Ioanne: qui planè nemini nocere vllâ ratione poteſt. Vnde ſanctus Maximus homiliâ 4. in Paſch. ait: *Habet & Chriſtiana ſimplicitas infantiam ſuam. Sicut enim infans neſcit iraſci, fraudare non nouit, referire non audet: ita & Chriſtianitatis infantia lædentibus non iraſcitur, ſpoliantibus non reſiſtit, cædentibus non repugnat, &c. niſi quòd in hoc melior quàm naturæ infantia: iſta enim peccare neſcit, illa contemnit.* Memoriæ proditum eſt haſtam illam Conſtantini Magni bellorum fulmen, cùm ipſe animum ad Chriſtianam manſuetudinem traduxiſſet, in crucem fuiſſe erectam; vt quæ antea telum extitiſſet plenum terroris, eadem eſſet aſylum benignitatis, vti refert Cauſſinus l. 12. ſymb. c. 25. ex Baron. anno 312. Vti haſtam in crucem, ita animum ferocem mutauit in placidum & benignum. Qui enim priùs ex leui ſuſpicione filium & coniugem occiderat, ipſamque Neronis ferociam ſpirare videbatur, vt enarrat Baronius anno 324. poſt ſuſceptum baptiſmum ex leone in ouem tranſijt, ita vt iniurias ſuas, graues licet, minimè vlciſceretur, ſed rideret. Paulum ex lupo in agnum ſuſceptâ fide mutatum nemo eſt qui neſciat. Id verò omnibus conuenire Chriſtianis diſcimus ex Iſaia, qui de illis vaticinatus eſt cap. 2. *Conflabunt gladios ſuos in vomeres, & lanceas ſuas in falces*, q. d. depoſitis armis pacificè inter ſe viuent, quaſi agricolæ inermes, non quaſi milites armati.

II. Sint mites & iniuriarum patientes.

II. Mitiſſimæ inſuper ſunt & iniuriarum patientiſſimæ; patiuntur ſe non modò tonderi, ſed & ligari & ligatas ad ephippia equorum ſuſpendi, à lanionibus hinc inde iactari, nec tamen vociferantur; quin etiam tondentibus ſe lanam denuò afferunt, ſimul & lac & agnos: omnis iniuriæ oblitæ. Tales eſſe etiam decet Chriſtianos, ſi Chriſti oues eſſe & haberi volunt; quemadmodum & Iulianus Apoſtata obiecit Chriſtianis, cùm eos bonis ſuis ſpolia-

ſpoliaret, in exilium ageret & alijs modis vexaret: *Veſtrum eſt pati* (aiebat accedentibus ad ſe & de iniurijs illatis ſibi conquerentibus) *cùm affligamini; hoc enim eſt Dei veſtri mandatum*, apud Baron. anno 362. Nequiter quidem, verè tamen; non enim ſolùm Chriſti mandatum ſed etiam exemplum luculentiſſimum habemus; ſiquidem is *ſicut ouis ad occiſionem* ductus eſt & *quaſi agnus coram tondente ſe* obmutuit, vt prædixit Iſaias capite 53. Nec non Ieremias capite 11. *Et ego*, (inquit in perſonâ Chriſti) *quaſi agnus manſuetus, qui portatur ad victimam, & non cognoui.* Non eſt diſcipulus ſuper Magiſtrum: iuſtum igitur eſt, vt ipſum pro viribus imitemur; quod ſanè agnouit Apoſtolus cùm ad Rom. 8. ſcripſit: *propter te* (fidem ſcilicet & confeſſionem nominis Chriſti) *mortificamur totâ die: aſtimati ſumus ſicut oues occiſionis.* Ad litteram quidem id dicitur Pſalm. 43. de Machabæis vexatis & afflictis, quin & morte mulctatis Ab Antiocho Epiphane, vt notat ibi Theodoretus: rectiſſimè tamen intelligitur etiam de Chriſtianis, qui ad maiorem perfectionem obligantur, quàm Machabæi, adeoque ad maiorem etiam patientiam, vnde Apoſtolus ſubdit: *ſed in his omnibus ſuperamus propter eum, qui dilexit nos*, Chriſtum ſcilicet. Nihil obeſt ouibus lanæ detonſio, imò verò prodeſt, ne per æſtatis calores in ea ſuffocentur: ita Chriſtianis nihil demit perſecutio, ſed plurimum conducit. *Quid faciunt Sanctis mali?* ait Auguſtinus in Pſalm. 51. *capillos radunt; nam iſti capilli ſuperflua rerum temporalium ſignificant; quia enim ſine ſenſu praciduntur illis, qui Deo adharent, ſic habent iſta terrena tamquam capillos.* Tales certè erant primi Chriſtiani, vti diſcimus ex Athenagoræ Philoſophi Athen. Chriſtiani Apologia ad M. Aurelium Antoninum & Commodum Impp. vbi ait: *Non mouet nos damnum, quod facultatibus noſtris aduerſarij moliuntur: non quòd exiſtimatio fama & honoris noſtri imminuatur integritas: non ſi quid aliud huiuſmodi aut etiam maius eſt, cui nocere homines queant, metuendum id nobis videtur. Quippe hac etiamſi vulgò maximi fiant; contemnere ſolemus, &c.* Porrò qui tondentur non ſe commouere, ſed patientes eſſe debent, quemadmodum & oues, dum tondentur; ſi enim ſe commouerent ac renitterentur, malè ſibi conſulerent, quia vnà cum lanâ pellem forfex auferret. Pari modo Chriſtianus patientem ſe exhibeat, cùm tribulatur, ne ſibi plus noceat. Ita monet Apoſtolus 1. Theſſal. 3. *Nemo moueatur*, inquit, *in tribulationibus iſtis; ipſi enim ſcitis, quòd in hoc poſiti ſumus.* q.d. ad hoc Chriſtiani facti ſumus, vt aduerſa patiamur & tondeamur. *Audiant hoc omnes Chriſtiani*, ait ibi Theophylactus, ſe nimirum ad hoc poſitos & vocatos eſſe, ad tribulationem, ad crucem cum Chriſto, & pro Chriſto fortiter ſuſtinendam. Neque ſolùm ad patiendum poſiti ſunt Chriſtiani, ſed etiam ad benefaciendum ſuis perſecutoribus. Ita enim idem Apoſtolus 1. Corinth. 4. ait: *Maledicimur & benedicimus, perſecutionem patimur & ſuſtinemus, blaſphemamur & obſecramus.* Hoc ouium, hoc *Chriſtianorum eſt: benefacere & mala pati*, ait Philo Carpathius in Cantica.

III. Concordes ſunt.

III. Maximè inter ſe concordes ſunt: in anguſto enim ouili quamplurimæ & conſtrictiſſimè concluſæ ſummâ tranquillitate cohærent, eaque cohærentiâ ſe mutuò calefaciunt. Eadem concordia decet Chriſtianos, qui omnes vnius paſtoris oues, vnius parentis filij ſunt, ideoque primi Chriſtiani ſe mutuò fratres appellabant. Mirabantur id Gentiles; & interim dolebant, quia per eorum concordiam vinci ſe videbant, ipſos verò triumphare. Vnde Minutius Felix Tertulliano æqualis in Octauio ad ipſos ſcribit: *Sic mutuò, quod doletis, diligimus; quoniam odiſſe non nouimus: ſic nos, quod inuidetis, fratres vocamus, vt vnius Dei parentis filij, vt conſortes fidei, vt ſpei cohæredes.* Hoc inſigni, hac notâ diſcernebantur à Gentilibus Chriſtiani: *odiſſe non nouimus.* Quod vtinam de nobis etiam dici poſſit. Et verò id deberet, ſi conſideremus quod Apoſtolus ad Rom. 6. ait, nos in baptiſmo conſepultos eſſe cum Chriſto in mortem. Numquid enim non vno baptiſmo omnes baptizati ſumus? vno ergo ſepulchro omnes conſepulti. At quis neſcit mortuos in eodem ſepulchro & cœmeterio, etiam qui priùs hoſtes erant & cane peius ſe oderant, ſummâ iacere pace & concordiâ? Si ergo in baptiſmo mortui & conſepulti ſumus, vnde adhuc inter nos diſcordiæ, lites, odia, rixæ? Agnus paſchalis in vnâ domo comedi debebat, vti præceptum Exod. 12. verſ. 46. *In vna domo comedetur, nec efferetis de carnibus eius foras*; ad indicandum, debere eſſe vnanimes & concordes, adeoque vnius animi, vnius cordis & veritatis, vnius patriſfamilias filios, denique vnius moris in domo, qui agnum illum pacificum volunt manducare in ſacrâ Euchariſtiâ, quæ eſt ſacramentum vnionis. Certè Herodes & Pilatus, dum agnum illum immaculatum quaſi ſimul & vnitim comedunt, ille deridendo, hic verò condemnando ad mortem, ſibi reconciliati & *facti ſunt amici ipſâ die*, inquit, Lucas capite 23. Bone Deus! Iudæus & Gentilis ſibi reconciliantur, dum perſequuntur Chriſtum, agnum innocentiſſimum: & Chriſtiani inter ſe diſſideant, qui toties agnum illum ſimul edunt in vnâ Eccleſiæ domo?

IV. Sint paſtoribus obedientes.

IV. Paſtori ſuo obediunt ad nutum, ita vt ad eius ſibilum vnum mox relicto pabulo eum ſequantur, & vocem eius audiendo, quid ſibi velit, intelligant ac ſine morâ obſequantur. Eſt hæc parendi promptitudo primaria etiam dos hominis Chriſtiani, maximè neceſſaria. Quemadmodum enim oues ſine paſtoris ductu mox aberrant, & vbi deuiarunt, per ſe redire ad gregem vel caulam neſciunt, niſi reducantur, (teſte Ariſtotele lib. 9. animal. cap. 3. *Repit in deſerta ſine causâ*, ait, *hyeme obſtãte ipſum ſæpè egreditur ſtabulo: occupatum à niue, niſi paſtor compulerit,*

Digitized by Google

pulerit, abire non vult, ſed perit deſiſtens, niſi mares à paſtore ducantur :) ita etiam homines ſibi relicti ſtatim deuiant, nec redire per ſeſe poſſunt, niſi à paſtore aliquo adiuti. Senſit hoc ipſe Dauid, quantumuis alioquin illuminatus & Propheticus Rex; qui ſemel cum errâſſet, hæſit in errore illo per integros nouem menſes, nec forſan ad Deum rediiſſet, ſed magis magiſque aberrâſſet, niſi Deus ad ipſum Prophetam aliũ miſiſſet, Nathan videlicet, eius directorem. Hinc ipſe lamentatur Pſalm. 118. *Erraui ſicut ouis, quæ periit, quære ſeruum tuum.* Senſerunt etiam Hebræi, qui contra edictum Moyſis adeoque ſoli, & Moyſe paſtore deſtituti, conati ſunt aſcendere montem Idumææ & per illum penetrare in Chanaan. Nam obuiauit eis boſtis, & *percutiens eos atque concidens perſecutus eſt vſque Horma.* Num. 14. Deuiantem à grege ouem deprehendit lupus, leo vel vrſus, & correptam deuorat. Hominem etiam, qui deſertò paſtore & grege ſuo, libertatem ſuam ſequitur, deprehendit non difficulter Diabolus. Ita 3. Regum 13. Prophetam, qui mandato Dei non paruerat ad nutum, dum à recta via ſibi iniuncta deflexit, in reditu *inuenit leo & occidit*; in pœnam inobedientiæ, quæ etſi mortalis culpa non fuit, vt pleriqve volunt, morte tam horrenda plexa fuit.

V. Timent peccatum velut lupum.

V. Lupum, capitalem hoſtem ſuum, timent adeò, vt & canes, & quidquid lupi ſpeciem aliquo modo refert, fugiant maximopere. Imò Albertus M. lib. 1. hiſt. anim. cap 38. ſcribit, ſi funiculum ex inteſtino lupi ſepelieris in terra, ouile pecus eò tranſire prohibebis, etiamſi fuſte adigatur. Ita Chriſtianus fugiat peccatum, velut peſtem & hoſtem ſibi omnium nocentiſſimum, quin etiam omnem peccati ſpeciem, iuxta id Apoſtoli 1. Theſſal. 5. *Ab omni ſpecie malâ* (ſeu vt alij bene etiam legunt, *mali*) *abſtinete vos.* Sæpè enim ſub ouina pelle lupus latet. Ex omnibus malis vnum dumtaxat terribile eſt peccatum, vt oſtendit Sanctus Chryſoſtomus in Epiſt. ad Olympiam. Et homil. 15. ad populum. *Calamitatum*, inquit, *nomina philoſophantibus, tantùm nomina rebus carentia : vera autem calamitas, Deum offendere.* Et in Pſalm. 139. *Nihil eſt quod lædat hominem, niſi ſolum peccatum : eo enim ſublato omnia ſunt facilia & expedita.* Nec mirum, quia cæteræ calamitates, vbi ceſſârunt, deſinunt in conſolationem : at peccati voluptas, vbi tranſijt, deſinit in amaritudinem. Refert ex Ariſtotele Pierius lib. 10. Hierogl. pelles ouium à lupis admorſas pediculos generare : quas qui induit, continuo illorum morſibus cruciatur. Prorſus ita peccatum ſi quem momorderit, mox in eo conſcientiæ vermem omni cruciatu ſæuiorem, continuò rodentem & cor exulcerantem gignit. Porrò qui munditiem amant, non ſinunt eos vermiculos diu apud ſe nidulari, ne illorum præda fiant; ſed quamprimùm vel vnicum aduertunt, illicò veſtem mutant aut expurgant. Idem agere Chriſtianorum eſt : ſi fortè à peccato admorſi ſunt, & remorſum cordis ſentiunt, mox per pœnitentiam illud emundant. Oues quæ glaciem lanæ adhærentem non excutiunt, breuî interituræ creduntur, velut admodum debiles. Chriſtianus etiam, qui peccata ſua non feſtinat expiare & per confeſſionem excutere, peſſimo indicio mortis filium ſe declarat.

VI. Sint vtiles etiã proximis.

VI. Sunt animalia homini vtiliſſima. Dant ei lanam, vnde ſe veſtiat, ſicque Euangelicam legem obſeruant, *habentes duas tunicas dant vnam non habenti*, vti dixit S. Martinus, videns ouem tonderi : deinde dant ei lac in potum, fœtus etiam, & ipſas denique carnes ſuas in cibum. Tales etiam eſſe decet Chriſtianos, non ſibi tantùm vtiles, ſed etiam proximo ſuo. *Neque enim Deus vult*, ait Chryſoſtomus homilia 8. in Gen. *vt Chriſtianus ſeipſo tantùm contentus ſit, ſed vt alios ædificet, non per doctrinam ſolùm, ſed etiam per vitam & conuerſationem.* Et homil. 20. in Acta : *Nihil frigidius Chriſtiano alios non iuuante.* Et poſt pauca : *Tales ſunt, qui non pauerunt Chriſtum. Vide enim horum nulli improperari ſua* (in die iudicij) *peccata, non quòd ſcortati ſint, non quòd peierârint, nihil omninò, ſed quòd alteri non fuerint vtiles.* Propterea eos, qui à dextris Chriſti ſtabunt, vocauit *oues* (quæ hominem veſtiunt ſuâ lanâ, cibant ſuis carnibus, potant ſuo lacte) quia nimirum aliis vtiles fuerunt : qui verò à ſiniſtris, *hædos*, velut ſteriles & inutiles. *Talis erat*, ſubdit Chryſoſtomus; *qui talentum defoderat, irreprehenſibilem quidem exhibens vitam. Qui autem alij non eſt vtilis, dic mihi; quomodo erit Chriſtianus? ſi fermentum commixtum farinæ non commutauerit totum in alium habitum: numquid fermentum tale eſt? Quid etiam ſi vnguentum non implêrit odore accedentes, vnguentum ne dicemus?* ſic ille. Porrò tales oues erant primi Chriſtiani, qui per ſingulas Dominicas offerebant ſuas eleemoſynas, quæ mitterentur & diuiderentur pauperibus Chriſtianis; quo nomine commendat Apoſtolus imprimis Macedones, qui ſummâ in paupertate ſuâ liberaliſſimos ſe præbuerunt, & *dederunt ſemetipſos primùm Domino, deinde nobis*, inquit 2. Cor. 8. Rurſum Galatas, ad quos ſcribit cap 4. *Teſtimonium perhibeo vobis, quia ſi fieri poſſet, oculos veſtros eruiſſetis & dediſſetis mihi.* Durârunt verò Collectæ & datæ eleemoſynæ illæ vſque ad tempora Theodoſij Imper. vt obſeruat Corn. in 2. Cor. 8.

VII. Prouideãt morti ſuæ.

VII. Ad finem diei auidius comedunt in paſcuis, vti etiam hyeme aduentante; quò nimirum ſibi prouideant in futuram noctem vel hyemem. Ita decet ſapere etiam Chriſtianos & ſibi in aduentantem ſenectutis hyemem, ipſamque mortis noctem bene prouidere de pabulo ſpirituali, verbi Dei & bonorum operum : frequenti imprimis vſu panis Euchariſtici. Ita monet & argumentatur S. Baſilius homil. 9. in hexam. *Oues*, inquit, *accedente hyeme, pabulum copioſiùs auidiusq; ventri ingerunt : proinde quaſi ſibi viaticum prouidentes pro indigentiâ ibi futurâ.* Et mox: *Non tuè tibi eandem ô homo diligentiam adhibebis? non hoc tempore præſenti fruges tibi recondes? requiemq; ad futurum formicæ* (& ouium) *exemplo parabis?* Iam audiamus S. Ambroſium ſerm. 14. in Pſal. 118. *Quæ ſunt paſcua fidelium niſi Chriſtus?*

Ipſe enim paſcit & reficit. Bona paſcua diuina ſacrameta ſunt. Carpis illic roſam, hoc eſt, Dominici corporis ſanguinem. Hinc antiquitùs Chriſtiani ad martyria ſe præparabant per frequentem vſum Euchariſtiæ, vt colligitur ex Tertulliano & Cypriano. *Cùm ad hoc*, ait Cyprianus epiſt. 54. *fiat Euchariſtia, vt poßit accipientibus eſſe tutela, quos tutos eſſe cõtra aduerſarios volumus, armemus.* Elias cùm per longum iter 40. dierum vſque ad montem Dei Horeb pergeret, priùs ad hoc ab Angelo confortatus eſt pane ſubcinericio, capiti eius appoſito. Cumque comediſſet Elias, rurſum obdormijt, reuerſuſque Angelus excitatum denuò iubet comedere; *grandis enim tibi reſtat via*, inquit 3. Reg. 19. Quis neſcit grandem nobis viam ex hoc ſæculo in alterum aliquando conficiendam? Qui ergo ad iter illud ſe iam quaſi accingunt, iure meritoque non ſemel ſed ſæpiùs cæleſti illo viatico ſeſe muniunt ac confortant.

Denique nec irreligioſæ ſunt ouiculæ, quæ ſolent flectere genua antequam decumbant: & obſeruatæ ſunt aliquando flectere genua venerabundæ ante imaginem B. Virginis, dum in paſcua exirent ac redirent Smelcemis propè Inſulas, vbi ea imago adhuc in veneratione & miraculis comprobata eſt, teſte Balinghem in Calend. B. V. 30. Maij. Docent ergo nos etiam pietatem in Deum & B. Virginem.

Vidimus nonnihil ouium proprietates; ſupereſt vt eas in nobis agnoſcamus, ſi paſtore Chriſto gaudere, eiuſque prædictioni atque expectationi reſpondere, ac demùm ſub eius protectione ſecuri eſſe volumus. Quin imò non difficile vincemus hoſtes noſtros, non ſecus ac 12. Apoſtoli mundum ſubiugârunt, quia velut oues in lupos miſſi fuerunt. Vnde S. Chryſoſtomus homilia 34. in Matth. ait: *Certè quouſque ſumus oues, facilè hoſtes vincimus: cùm verò in naturam luporum tranſimus, tum ſuperamur: tunc enim nobis nullum à paſtore patrocinium adeſt, qui non lupos ſed oues paſcit: atque cùm in lupum te conuerteris, abit confeſtim & relinquit te.* Sic ille. Huius rei vt memores ſimus, geſtamus Chriſtiani Agnum Dei in pectore: velut monile fidei & profeſſionis noſtræ. Scimus ergo in animo, quod foris ad pectus gerimus, ne dicatur nobis: *Foris Cato, intus Nero*: foris agnus, intus lupus.

THEMA QVARTVM.

Oues Chriſti quomodo cognoſcant paſtorem ſuum.

1. *Nôrunt vbique præſentem & ſibi inuigilantem, & timent.*
2. *Nôrunt ſe vocantem, & parent.*
3. *Nôrunt benefacientem, & gratos ſe exhibent.*
4. *Nôrunt caſtigantem & patienter ferunt.*
5. *Nôrunt miſericordem ſimul & iuſtum: vnde poſt lapſum mox reſurgere conantur.*
6. *Hinc & timent eum offendere velut iuſtum.*

Cognoſco oues meas, & cognoſcunt me meæ. *Ioan.* 10.

EXperientia confirmat id, quod aſſerit Dominus in hod. Euangelio, cognoſci nimirum paſtorem à ſuis ouibus; quod tamen in alijs pecoribus non ita apparet. Alia enim cogi ad paſcua & ſtabula debent à paſtore ſubſequente: oues non item, ſed ſequuntur præcedentem, quaſi eum nôrint, teſte eodem Domino: *Oues eum ſequuntur, quia ſciunt vocem eius. Alienum autem non ſequuntur; ſed fugiunt ab eo; quia non nouerunt vocem alienorum.* Ioannis 10. Eadem hæc diuerſitas manifeſtè apparet in iuſtis & iniuſtis. Illi velut oues Chriſti agnoſcunt paſtorem ſibi præſentem, agnoſcunt ſe vocantem & præcipientem, agnoſcunt ſe paſcentem, agnoſcunt flagellantem, agnoſcunt vt Deum, agnoſcunt vt patrem. Nihil horum nôrunt, qui non ſunt oues Chriſti: neſciunt paſtorem ſuum; vnde fugiunt ab eo. Quâ ſanè ignorantiâ quid eſſe pernicioſius poteſt? Eccur enim iſti, qui Chriſti oues non ſunt, tam grandia admittunt ſcelera? quia non nôrunt Deum ſibi præſentem. Cur vocem eius non audiunt? quia neſciunt vocantem. Cur ingrati ſunt beneficijs? quia non agnoſcunt benefacientem. Cur flagellis non emendantur? quia neſciunt flagellantem. Cùr non timent & reuerentur? quia neſciunt eſſe Deum. Cur non toto corde amant? quia neſciunt eſſe patrem & amicum. Vnde fit vt etiam ſeruos Dei ſpernant, fugiant, ſubſannent, perſequantur; quia non nouerunt eorum Dominum. *Hæc facient vobis*, inquit Ioan. 16. *quia non nouerunt patrem neque me.* Quia igitur hæc ignorantia tot malorum cauſa eſt, ſupereſt, vt nos velut oues Chriſti tueamur oculos noſtros, ne quo puluere turbati cæcitatem impiorum, qui paſtorem ſuum neſciunt, & ipſi incurrant. *Oues nôrunt paſtorem ſuum.*

I. Qui oues Chriſti ſunt, agnoſcunt & reuerentur paſtorem ſuum, velut ſibi præſentem & inuigilantem vbiuis locorum. Quemadmodum enim paſtor bonus à grege non diſcedit ſed adſtat cõtinuò & vigilanti attendit oculo: ita oues Chriſti cogitant & nôrunt adeſſe ſibi Deum ſuum. Hinc in eis oritur 1. honor & reuerentia erga eundem, vbicumque tandem ſint; quia coram eo ſe adſtare ſciunt. Hinc viri ſancti tam cauti & tam compoſiti in omnibus ſuis actionibus, quia ſemper memores præſentiæ diuinæ, vti Elias dicere ſolitus: *Viuit Dominus, ante cuius conſpectum ſto.* 3. Regum 17. Et rurſum: *Viuit Dominus, ante cuius vultum ſto.* 3. Regum 18. Eliſæus & alij, qui per hoc ſanctum exercitium ad ſanctitatem peruenerunt & in eâ perſtiterunt. Stetit aliquando Chriſtus in medio turbæ audiens concionantem Ioannem & baptiſmum ab eo petens. Ioannes eum ſummâ reuerentiâ excipit & accedentem à ſe arcet, aſſerens ſe indignum, qui eius calceamenta ſoluat: cæteri qui aderant, nihil omninò horum præſtitêre Chriſto, *I. Nôrunt vbique præſentẽ & ſibi inuigilantem, & timent.*

Chriſto, imò velut vnum de plebe, vt coniectare licet, truſerunt & compreſſerunt in confertâ turbâ, nec vel minimùm honorârunt, & quamobrem? quia Ioannes illum nouerat, iſti non nouerunt adeoque nec curârunt. Vnde Ioannes: *Medius autem veſtrûm ſtetit, quem vos neſcitis, cuius ego non ſum dignus, vt ſoluam eius corrigiem calceamenti.* Ioan. 1. Quem ſi æquè nouiſſent alij, procul dubio coram ipſo in terram omnes ſupplices & venerabundi corruiſſent. Iudæis illis ſimillimi ſunt, qui ad Dei præſentiam nullatenus attendunt, quia vel non credunt eum ſemper ſibi adeſſe, vel certè non conſiderant; quo modo improbi illi in lib. Iob. cap. 22. dicunt: *Quid nouit Deus? & quaſi per caliginem iudicat: nubes latibulum eius nec noſtra conſiderat, & circa cardines cœli perambulat,* q. d. quomodo in tanta locorum diſtantia ſciat quid nos agamus? Ad cardines cœli, vbi nullus motus ſed ſumma quies eſt, ſub quibus etiam nemo habitat, quietus ſibi vacat, nec ad nos attendit. Hinc vti in omnem peccandi licentiam nullo pudore ruunt: ita etiam nullo ſtimulo ad bene agendum incitantur, cùm Deum etiam neſciant ſpectatorem bonorum operum. Econtrà qui oues Chriſti ſunt, oculo paſtoris ſui & à peccatis cohibentur & ad virtutem ſtimulantur. Quantum enim, putatis calcar additum S. Stephano ad ſtrenuè certandum pro Chriſti nomine, ex præſentiâ & conſpectu ipſius agonothetæ? Quem ſi lapidatores eius ſimiliter conſpexiſſent, vtique in Stephanum nequaquam ſeuijſſent, ſed vnà potiùs cum ipſo Chriſtum adorâſſent.

II.
Nôrunt ſe vocãtem, & parent.

II. Nôrunt ſe vocantem, quotieſcumque audiunt ſibilum aut vocem eius, adeoque ſtatim parent: quemadmodum & agni è millibus alij matribus ſuam agnoſcunt vel ex ſola voce: alias non audiunt. Ex illorum numero comprobatur fuiſſe Centurio, qui ex aduerſo Chriſti crucifixi ſtabat & audiens vocem expirantis Domini dixit: *Verè hic homo iuſtus, & filius Dei erat.* In quæ verba S. Bernardus ſerm. 28. in Cant. ait: *Ergo ad vocem credidit, ex voce agnouit filium Dei & non ex facie. Erat enim fortaſſe ex ouibus eius, de quibus ait: Oues meæ vocem meam audiunt, & cognoſco meas & cognoſcunt me meæ.* Et mox: *Auri Dei filius, auri formoſus innotuit: ſed non Iudæorum; quia erant incircumciſi auribus.* Ex eodem fuiſſe creditur mulier Samaritana, (nomine Photina, vti habet Martyrologium Rom.) quæ ad vocem Chriſti, aſſerentis ſe meſſiam, ſine hæſitatione credidit & currens ad ciuitatem, ſuis conciuibus ipſum annuntiauit. Ioan. 4. Quam vocem ſi Scribæ & Phariſæi nec non ſacerdotes Iudæorum ex ore eius audiſſent, haud dubiè lapides ſuſtuliſſent, & in eam, æquè ac in Chriſtum, proieciſſent; quia non erant ex ouibus eius, ſed odio & inuidiâ cæcati ſpreuiſſent eum. Ex eorum numero erat Saulus, quando voce Chriſti increpitus agnouit vocem paſtoris ſui & dedit manus ad obediendum fidei: non erant eius comites, qui vocem Chriſti quidem audierunt & cum Saulo ab ea proſtrati, non tamen conuerſi ſunt. Vocem paſtoris ſui agnouit mox & intellexit Petrus, quando è cuſtodia Rom. digreſſus obuiam habuit Chriſtum dicentem ſibi: *Vado Romam iterum crucifigi*; apud Egeſipp. de excid. Ieroſol. Vidit enim Chriſtum his verbis ſibi inſinuare, vt Romã reuerteretur & martyrio ſe offerret. Paſtoris huius vocem audiuit Antonius, quando Eccleſiam ingreſſus lectis illis Domini verbis: *Si vis perfectus eſſe, vade, vende omnia, &c.* tamquam ſibi dictis mox acquieuit & poſſeſſiones vendidit, in quibus erant 300. vberes palmæ: modicâ portione ſibi reſeruatâ pro ſororis alimento. Rurſum Eccleſiam ingreſſus cùm audiuiſſet illud Domini: *Nolite cogitare de craſtino*; reliquam quoque portionem pauperibus diſtribuit, ſorore fidelibus ac notis virginibus commendata. Vt in vita eius Athanaſius. Viciſſim oues Chriſti ſe non eſſe demonſtrant, qui Euangelium ita audiunt, quaſi ad alios tantùm, non ad ſe ſpectarent ea, quæ dicuntur; ac multo magis qui aures ſuas Euangelio prorſus claudunt, vel ita ſæculi negotijs, voluptatibus & tumultibus eas obtuodunt, vt vocem cæleſtis paſtoris percipere non poſſint.

III.
Nôrunt benefacientem, & gratos ſe exhibent.

III. Nôrunt benefacientem, quotieſcumque donum aut beneficium aliquod accipiũt; mox enim ipſi adſcribunt atque acceptum ferunt, gratias agendo velut datori. Ita S. Petrus ex ingenti & ſtupenda piſcium captura, deprehendit Chriſtum eius fuiſſe auctorem; ſiquidem ipſe priùs tota nocte, tempore commodiori, nihil deprehenderit; ideoque in genua procidens ipſum adorauit, præſentia eius ſe indignum iudicans. Luc. 5. Similiter & Ioannes poſtquàm aduertit ingentem piſcium multitudinem, ad conſilium Domini, ſtantis in littore & needum cogniti, in reti eſſe concluſam, ex tam liberali beneficio ſtatim agnouit Chriſtum, eius auctorem; vti indicat ipſe, quando ita ſcribit: *Miſerunt ergo, & iam non valebant illud trahere præ multitudine piſcium. Dixit ergo diſcipulus ille, quem diligebat* IESVS., *Petro: Dominus eſt.* Ioan. 21. Vbi particula *ergo* indicat ſequelam ex copioſa piſcium multitudine ortam, ſcilicet Chriſti agnitionem. Vnde in eum locum Euthymius: *A proſpero, inquit, id euentu, intelligens, & quòd tamquam ex illius iuſſu cõcluſi eſſent piſces.* Fæliciſſimum illum iactum non adſcripſit induſtriæ ſuæ, non ſaginæ, non robori aut celeritati ſuæ, ſed conſulenti & per miraculum cogenti piſces Domino, q. d. ſupra humanas vires eſt hæc tam copioſa piſciom concluſio: igitur *à Domino factum eſt iſtud.* Non ſic impij, non ſic; ſed ſiquid beneficij accipiunt, id ſibi ſtultè tribuunt, vti Chaldæus ille Nabuchodonoſor, qui cùm cepiſſet, ſpoliâſſet, & vaſtâſſet Iudæam potenti ſuo exercitu, adeoque Iudæos velut piſces coegiſſet in rete ſuum & captiuos abduxiſſet: ſibi eam capturam adſcripſit, non Deo, à quo tamen ad puniendos Iudæos miſſus fuerat & robur omne acceperat. Vnde de illo Habacuc cap. 1. Ita loquitur: *Totum in hamo ſubleuauit, traxit illud in ſagenâ ſuâ & congregauit in rete ſuum, ſuper hoc*

lætabitur & exultabit: propterea immolabit ſagenæ ſuæ & ſacrificabit reti ſuo. dicendo videlicet: Meâ virtute bellicâ, mêo rôbore peperi triumphos iſtos: illa mihi Deus ſunt, alium non agnoſco. Ob quem factum & inſolentiam minatur ei Deus cap. ſeq. excidium & ſpoliationem rapinarum ſuarum à Cyro & Perſis inferendā: *Quia tu ſpoliâſti gentes multas ſpoliabunt te omnes, qui reliqui fuerunt de populo.* Idem continget Antichriſto, qui victorias ſuas & Regum debellationes adſcribet ſuo Maozim, h. e. viribus ſuis bellicis, eumque velut Deum colet. Dan. 11. Sed poſt tres annos cum dimidio turpiter interibit & mergetur in abyſſum. Idem expectent Principes politici, qui potentiam, diuitias, fauores, dignitates, gloriam, nobilitatem ſuam, nō Deo ſed ſibi attribuunt; quia Deus gloriam ſuam alteri non dabit; & tandem expoliabit ſpoliatores. Præuidens id Iob cap. 31. dixit: *Si oſculatus ſum manum meam* (h. e. ſi meas opes adſcripſi mihi & induſtriæ meæ) *pro frumento oriatur mihi tribulus & pro hordeo ſpina.*

IV. Nôrunt caſtigantem, & patienter ferunt.

IV. Nôrunt caſtigantem ſe, & patienter ſuſtinent, imò etiam laudant; vnde quando ſentiunt calamitatem aliquam, illico aduertunt Dei manum, quæ ſibi eam immiſerit vti S. Iob, qui percuſſus vlcere peſſimo, non Diabolo id tribuit, à quo velut carnifice ſic confectus erat; ſed: *manus Domini tetigit me,* ait cap. 19. Similiter etiam Dauid quando calumnijs & lapidibus impetitus fuit à Semei, mox agnouit plagæ auctorem Deum, qui per manum inimici caſtigaret eius ſcelera, vt eo pacto ſanaret, 2. Reg. 16 *Dimitte eum, vt maledicat,* inquit, *Dominus enim præcepit ei vt malediceret Dauid.* Hinc etiam Pſalm. 38. ait: *Obmutui & non aperui os meum, quoniam tu feciſti.* Vbi Theodoretus: *Semei ſimilis erat flagello, tu verò per illum caſtigationem afferebas: propterea ſilens flagella accepi, illum quidem deſpiciens, te verò in me animaduertentem deſpiciens.* Idem obſeruârunt Hebræi 1. Reg. 6 quando in prælio ſuccubuerunt & cæſi ſunt à Philiſthæis; dixerunt enim: *Quare percuſſit nos Dominus hodie coram Philiſthijm.* Certè Philiſthæorum brachijs & armis percuſſi & contuſi fuerant, nec tamen illis adſcribunt plagam ſuam, ſed Deo, velut Medico ſuo, qui inimicorum gladijs & lanceis, velut chirurgorum lanceolis venam eis inciderit & noxium ſanguinem emiſerit. Non ita filij huius ſæculi, qui non ſunt oues Chriſti: velut enim inſani flagello iraſcuntur, quo percutiuntur, flagellantem ſe Deum non agnoſcunt: lapidem morſibus impetunt vt canes, proijcientem non vident. Si quo modo tanguntur, Diabolo aut malis hominibus, vel aduerſæ fortunæ imputant. Aues cùm capiuntur, caſu ſe in retia incidiſſe putant; cùm tamen ad hunc finem ab aucupe eis poſita ſint. Vnde Amos 3. dicitur: *Numquid cadet auis in laqueum abſque aucupe?* Concluditque: *Numquid eſt malum in ciuitate, quod non fecerit Dominus?* Laborârunt hac inſipientiâ Philiſthæi, quando ab arcâ fœderis, quam ceperant, varias accepêre plagas, nec tamen agnouerunt ab arcâ ſibi inflictas, ſed potiùs caſui tribuebant. 1. Reg. 6. Laborant vſque in hodiernum cœcitate hac Iudæi, necdum intelligentes ſe ob Chriſtum Meſſiam, ſuum à ſe occiſum exulare à patriâ & premi ſeruitute. Ingens eſt pernicies huius cœcitatis. Hinc enim qui caſtigantur, non tantùm ſe non emendant, ſed iraſcuntur, murmurant & blaſphemant, adeoque ſalutis pharmaca in venenum ſibi conuertunt.

V. Nôrunt miſericordẽ ſimul & iuſtum: vnde poſt lapſum mox reſurgere conantur.

V. Nôrunt paſtorem ſuum eſſe miſericordem, ſimul tamen & iuſtum. Itaque ſi cadant, mox reſurgere conantur, confiſi de miſericordiâ paſtoris ſui. Oues aberrantes inquietæ ſunt & vndique diſcurrunt adeoque ad vnum paſtoris ſibilum recurrunt ad ſuum gregem: ita qui oues Chriſti ſunt, quando à viâ mandatorum deflexerunt, ad vocem Dei arguentis ac reuocantis, citò ſe reflectunt & redeunt ad paſtorem ſuum. Patet in Dauide, qui poſt lapſum, inquietus: *Erraui ſicut ouis, quæ perijt,* inquit, *quære ſeruum tuum.* Pſalm. 118. Vnde ad primam Prophetæ Nathan increpationem ſtatim in ſe reuerſus vocem paſtoris ſui audijt & peccatum ſuum agnouit ac deplorauit. Quamobrem eius peccatum à Nathan in parabolâ rectè comparatur hoſpiti, qui diuertit ad domum diuitis, nimirum Dauidis; ſiquidem hoſpes diu immorari non ſolet in alienâ domo. 2. Reg. 12. Idem quando Saüli vel oram chlamydis tantùm abſcidit, ſtatim reuerberatus eſt à corde ſuo. 1. Reg. 24. Rurſum poſtquam numerauit populum ſuum, dicens: *peccaui valdè hoc facto.* 2. Reg. 24. Patet in Petro, qui cùm negâſſet Dominum ſuum, ad primum eius obtutum mox errorem ſuum agnouit & amaris lachrymis diluit. Nôrat enim Magiſtrum ſuum mitem & clementem eſſe, qui non velit mortem peccatoris. Non ita nouit Iudas, qui faciem Magiſtri fugiens ad laqueum cucurrit. Hinc electi quando cadunt, dicuntur in faciem cadere, quia mox à lapſu pænitentes reſurgere nituntur: reprobi in dorſum, vti cohors in monte Oliueti, verbo Chriſti proſtrata, & Heli, qui ex ſellâ cecidit retrorſum & fregit ceruicem, 1. Reg. 4. qui neſciunt quorſum cadant; vnde nec reſurgere laborant. *In faciem noſtram cadimus,* inquit D. Gregorius hom. 8. in Ezech. *quia ex malis erubeſcimus, quæ nos meminimus perpetrâſſe, ibi enim cadit homo, vbi confunditur.* Reprobi ob lapſum non erubeſcunt, ſed potiùs *lætantur cùm malè fecerint & exultant in rebus peſſimis.* Prou. 2. quandoque etiam *peccatum ſuum ſicut Sodoma prædicant.* Iſa. 3.

VI. Hinc & timent eũ offendere velut iuſtum.

VI. Rurſum oues Chriſti timent offendere paſtorem ſuum, quiâ nôrunt ipſum etiam eſſe iuſtum & ſeuerum peccatorum vindicem. Ouem ſe oſtendit Dauid, quando in exilio oberrans noluit mittere manum in hoſtem ſuum Saülem, ſciens Deum iniuriarum eſſe vltorem, dicens: *Quis enim extendet manum in Chriſtum Domini & innocens erit?* 1. Rex. 26. Ouem ſe oſtendit Suſanna, quando maluit incidere in manus hominum, vt innocens lapidaretur, quàm peccare in conſpectu Dei. Oſtendit ſenex Eleazarus, qui excruciari maluit,

maluit, quàm vetitis pollui eibis. *Nam etſi in præſenti tempore*, inquit, *ſupplicijs hominum eripiar, ſed manum omnipotentis nec viuus nec defunctus effugiam*. 2. Machab. 6. Aſtrologus quidam in aulâ Friderici Imp. Rodulphum Habſpurgenſem Comitem ſummâ veneratione proſequi ſolebat eique maiorem longè quàm alijs, licet eu potentioribus, reuerentiam exhibere. Interrogatus de hoc à Cæſare, quamobrem pauperi Comiti tantum honoris præ cæteris deferret: reſpondit, quia nôſſet eum futurum Cæſarem, ipſius ſucceſſorem; vti refert Cuſpinianus. Nemo ex proceribus, ſaltem potentioribus, honore eum dignatus eſt, quia non nouerunt Cæſarem futurum adeoque ſuum dominum. Par ratio eſt de iis, qui non ſunt oues Chriſti: non verentur nec venerantur eum in ſuis actionibus, quia non nouerunt eum futurum Iudicem ſuum. Diſcrimen hoc notat Sapiens Prouerb. 14. cùm ait: *Sapiens timet & declinat à malo: ſtultus autem tranſilit & confidit*. Timet ſapiens Deum velut Regem & futurum aliquando Iudicem ſuum: ſtulti diſſimulant & confidunt quaſi euaſuri Dei iudicium. Vnde Hugo Car. in eum locum: *Stultus eſt velut equus excoculatus qui nihil timet quia nihil videt: vnde vulgò dicitur nihil eſſe audacius equo cæco*.

Quando igitur in hac paſtoris noſtri notitiâ tantum eſſe poſitum intelligimus, demus operam, vt ſimus, quod à nobis Paſtor noſter diuinus exigit, non equi, non boues, non ſues, ſed oues paſtorem agnoſcentes.

THEMA QVINTVM.

Quas ob cauſas Chriſtus dare pro ſuis ouibus animam ſuam voluerit.

1. *Vt fidem & ſpem reſurrectionis nobis implantaret.*
2. *Vt animaret Martyres.*
3. *Vt doceret nos quoque ponere vitam pro fratribus.*
4. *Vt doceret nos mortem contemnere.*
5. *Vt oſtenderet quantopere nos amaret.*

Bonus paſtor animam ſuam dat pro ouibus ſuis. *Ioan.* 10.

NOn inuenio in hiſtoriis, niſi vnicum paſtorem, qui pro grege ſuo depugnans vitam impenderit; & quidem in vitâ S. Popponis, Abbatis Stabulenſis, qui cùm iter ageret, vidit lupum irruiſſe in paſtorem, eumque proſtratum ac per colli nuda arreptum ad ſyluam pertrahere conantem. Quamquam ſanctus ille prædam lupo eripuit, & enectum opilionem meritis ſuis vitæ reſtituit, vt in eius vitâ refert Euerhelmus Abbas Altimontenſis apud Sur. 25. Ian. Et quid mirum? Quis enim homo quantumcumque abiectus velit vitam ſuam dare pro vitâ ouium? Quid igitur eſt, quod audimus à Chriſto Domino: *Bonus paſtor animam ſuam dat pro ouibus ſuis?* Sed facilis eſt reſpõſio. Loquitur enim Dominus de paſtore animarum, & de ouibus ratione præditis; quibus cuſtodiendis à lupo tartareo certè obligatur paſtor impendere vitam ſuam. Sed adhuc inſtabit aliquis? Eſto hoc æquum ſit in paſtore animarum, homine hominum cuſtode: quo iure Dei filius ponit vitam ſuam pro hominibus? Nónne vita filij Dei infinities magis ſuperat & præcellit vitam omnium hominum, quàm vita vnius paſtoris vitam omnium ouium? Verum eſt, non abnuo. Hoc tamen non obſtante voluit diuinus ille paſtor noſter eouſque ſe demittere noſtrî amore, vt etiam pro nobis vitam ſuam ponere minimè dubitaret. Hoc igitur grande amoris miraculum, vt paulò propius intueamur, exuamus vnà cum Moyſe terrenarum rationum calceos, & audiamus diuinas.

I. Vt fidem & ſpem reſurrectionis implantaret.

1. Vt fidem & ſpem reſurrectionis noſtræ in ſuis ouibus partim plantaret, partim confirmaret. Difficillimum eſt credere humano intellectui, eundem numero hominem ſemel extinctum, poſſe reuiuiſcere: idem corpus iam abſumptum, à beſtiis, igne, putredine, poſſe redintegrari: quod proinde Gentiles vel nulli vel pauciſſimi credebant: Iudæorum etiam multi; vt Sadducæi negabant, alii languidè & difficulter ſibi perſuadebant. Ex quo perniciosiſſimo errore ingens ſcelerum & malorum colluuies prodibat. Quis enim abſtineret vitiis & voluptatibus: imò quis non indulgeret genio & omni ſeruiret libidini; quis virtuti operam daret: ſi nulla eſt retributio & ſpes alterius vitæ? Ergo vt hanc fidem atque ſpem implantaret & fortiter infigeret animis mortalium, voluit mortem, permiſsâ improbis poteſtate, ſubire vt primus omnium poſſet reſurgere propria virtute, & quidem ad vitam immortalem. Tametſi enim & alii quidam à morte per Eliam & Eliſæum fuêre ſuſcitati; reſurrexerunt tamen ad vitam mortalem, iterum morituri. Primus omnium Chriſtus ita reſurrexit, vt deinceps mori non poſſet; vndè qui eo mortuo leguntur reſurrexiſſe, vel non ſurrexerunt ante ipſum (vt indicat Matthæus cap. 27. verſ. 53. *Exeuntes de monumẽto poſt reſurrectionem eius*) vel ſi priùs, non niſi dependenter & in virtute reſurrecturi mox Chriſti, velut Ducis reſurgentium; vt obſeruat D. Thom. 3. part. quæſt. 53. art. 3. Hinc appellatur, *Primitiæ dormientium*, 1. Corinth. 15. & *Primogenitus mortuorum*, Apocal. 1. Primitię dicuntur primus terræ fructus, qui olim in lege veteri Deo offerebatur. Talis eſt inter mortuos Chriſtus primitiuus è terrâ fructus, reſurgens & repullulans, ad vitam immortalem, velut granum frumenti, quod ceciderat in terram. Quemadmodum enim primus Adam cauſa omnium morientium: ita Chriſtus, ſecundus Adam, factus eſt cauſa omnium reſurgẽtium; vt diſcurrit Apoſtolus loco citato verſicul. 21. Videmus interdum in celebribus nundinis comparere circumforaneos chirurgos, qui gladijs aut cultris ſeipſos fœdè incidunt, lancinant & perfo-

rant : moxque adhibito vnguento ſtatim perſanant vt nil planè vulneris appareat, & hoc agunt, vt fidem faciant arti & vnguento ſuo. Nolo hîc indicare, quàm ſolidè hoc fiat : id tamen eſt, quod aſſero, ſimili ex causâ permotum Chriſtum Dominum, vt mortem in ſe admitteret, quò haberet occaſionem ſeipſum reſuſcitandi, adeoque perſanandi vulnus mentis noſtræ, quæ, vt in S. Thomâ apparuit, difficilem ſe præbet in credendâ mortuorum reſurrectione. Hinc in Apocal. cap. 1. quaſi oſtentans arte & vnguenti ſui comprobatam certitudinem, ait : *Fui mortuus, & ecce ſum viuens, & habeo claues mortis & inferni*, q.d. quomodo ego à morte ad vitam redij, ſic & vos meâ virtute redibitis. Hac, ni fallor, ex causâ dixit Ioan. 2. ad Iudæos quaſi adhortando : *Soluite templum hoc*, (corporis mei) *& in tribus diebus excitabo illud*, q.d. occidite hoc corpus, & proſternite, vt habeam occaſionem tertio die reſtaurandi illud. Tunc enim videbitis, quis & quantus ſim, tunc in me credet orbis, tunc incipient homines ſpernere terram & deſiderare cœlum &c.

II. Vt animaret Martyres.

II. Vt animaret & præiret exemplo Martyres penè infinitos, quos præuidit propter ſe variis cruciatibus exagitandos & enecandos, quò conſtantiores eſſent viſo anteſignano & Duce ſuo, primo glaciei huius perfractore, & aciei perruptore ; iuxta id Mich. 2. *Aſcendet pandens iter ante eos.* Hebr. *Porets*, h.e. *effractor & perruptor.* Quemadmodum enim Moyſes, dum præiuit Hebræos ingrediens mare rubrum, ſuo exemplo animauit reliquos, vt animosè ſequerentur ; ita Chriſtus ſuo exemplo incitauit fideles, vt ingenti numero ipſum imitarentur maximâ alacritate ad fundendum ſanguinem pro æternâ vitâ. Ita enim de Moyſe Ioſephus lib. 2. Antiq. cap. 7 *Moyſes videns adeſſe Deum, & mare de ſuo loco ceſſiſſe, primus progreditur, hortatur Hebræos vt alacriter ſequantur per viam diuinitùs datam &c. Illis vt impigrè ſubſequentibus, nimirum diuinâ ope fretis, Ægyptij primùm inſanire eos putabant, in manifeſtam perniciem ruentes &c.* Non aliter Chriſtiani, primi præſertim, ſecuti maximâ alacritate Chriſtum ad martyrium, ſtupentibus Gentilibus, quòd in ſuam, vt putabant, perniciem tantâ hilaritate ruerent. Tam præclaræ & generoſæ cohortis Ducem non decebat eſſe alium, niſi Dei filium, hominem factum : primò ne quis inter electos eius aureolam geſtaret, quam ipſe non meruiſſet. Erubeſcit inter ſtrenuos & exercitatos milites, qui nullas vulnerum cicatrices, nulla fracta membra, vt illi, oſtendere poteſt, cò quòd nulli prælio interfuerit : ita poſſet in cœlo Chriſtus rubore aliquo perfundi, ſi in medio heroum, qui pro eius gloriâ decertârunt vſque ad ſanguinem, conſiſtens nullum demonſtrare vulnus poſſet, quòd amore humani generis accepiſſet. Vt hoc audeam dicere animat me Apoſtolus ad Hebr. 2. ſcribens : *Decebat enim eum, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem ſalutis eorum per paſſionem conſummare*, h. e. Decebat Deum Patrem Chriſtum paſſioni tradere & morti, vt conſummaret opus redemptionis ſuæ & aureolam ſeu coronam ei imponeret, ſummo & heroico amoris actu, per mortem crucis, *Decebat*, inquit, quaſi alioquin nominis eius claritati aliquid decederet, & in aliquo inferior fieret iis, quos redemit, martyribus. *Vnde* (ſubdit Apoſtolus) *debuit per omnia fratribus ſimilari.* Quę causa eſt, cur Petrum appellârit Satanam, ſeu aduerſarium, quando ipſi hanc gloriam quaſi eripere ſuo imprudenti conſilio voluit. Deinde quàm potenter & neruosè prouocaſſet alios ad martyria ſubeunda, ſi non ipſe prior rubrum hoc mare ingreſſus fuiſſet? Vnde Cyrillus Ieroſolym. Catech. 13. ait: *Quomodo enim corroboraret diſcipulos ad perferendam mortem pro veritate, ſi ipſe non pertuliſſet iſta? Ego dixi: Qui amat animam ſuam, perdet eam : ſi vitam amauit, quomodo id docuit, neque fecit, quod docuit? Primum igitur, cùm Deus eſſet, ab hominibus hæc patiens ſuſtinebat, vt homines ab hominibus poſtea iſta patientes, pro ipſo eiuſmodi perferre non puderet.*

III. Vt doceret nos quoque ponere vitam pro fratribus.

III. Vt doceret exemplo ſuo & nos ponere animam noſtram pro fratribus noſtris, vitam ſcilicet noſtram temporalem, pro vitâ illorum æternâ & ſpirituali. Ita ſane argumentatur S. Ioannes ep. 1. cap. 3. in hunc modum : *Quoniam ille* (Chriſtus) *animam ſuam pro nobis poſuit: & nos debemus pro fratribus animas ponere.* Vbi imprimis non loquitur de vitâ animæ noſtræ ſpirituali, ſeu æternâ ſalute ; quia hanc ſibi quiſque potiùs quàm alteri quærere tenetur. Loquitur ergo de vitâ noſtrâ temporali, cui præferre iubet proximi æternam, & ſalutem animæ. At hoc etiam, dicet aliquis, durum videtur. Eſto hoc,
Chriſtianum tamen & æquum eſt. 1. quia 1.
non eſt ſeruus melior domino ſuo : Chriſtus autem mercator ſapientiſſimus & dominus noſter poſuit vitam ſuam tranſitoriam, pro æternâ noſtrâ. Indignum autem plagiſque digniſſimum eſt, ſeruum pluris æſtimare vitam ſuam, quàm æſtimauit ſuam dominus. Huius Chriſti exempli admonemur, quoties accedimus ad S. Euchariſtiam. Ita enim Prouerb. 23. dicitur : *Si ſederis cœnare ad menſam potentis, ſapienter intellige, quæ apponuntur tibi, & mitte manum tuam, ſciens quia talia oportet te præparare.* (Ita habent 70.) *Quomodo talia præparare oportet, niſi quia ſicut pro nobis Chriſtus animam ſuam poſuit, ſic & nos debemus animas pro fratribus ponere?* inquit S. Aug. tract.
47. & 84. in Ioan. 2. quia vita noſtra tempora- 2.
nea reſpectu alterius æternæ nihil eſt ; vix drachma reſpectu theſauri immenſi, lapillus reſpectu margaritæ pretioſæ. Hanc enim Chriſtus emit ſanguine ſuo, illam eripere nobis vna
aranea poteſt. 3. quia tali modo occaſione 3.
ſi ponamus animam pro fratre, ponimus pro Chriſto, cuius ille membrum eſt. Quis autem non teneatur mori pro Chriſto, cum eius gloria id exigit? Quòd ſi igitur frater tuus de te id non eſt meritus & forſan etiam tibi inimicus eſt, id tamen meritus eſt Chriſtus, qui mercedem tibi rependet non minorem, quàm ſi

pro

Digitized by Google

pro ipſo vitam dediſſes. Denique id in corpore noſtro & patimur & facimus; quando enim vnum membrum afflictum eſt & in periculo verſatur, patimur vulnerari cauterio membrum aliud ſanum; vt affectum conſeruetur. Sumus autem nos membra vnius corporis & conſimili modo nobis inuicem obligati, vti ſcimus ex Apoſtolo 1.Cor.12.Ita ipſe quoque paratus fuit *fieri anathema pro fratribus à Chriſtô*, ad Rom.9. h. e. excludi à beatitudine & gloriâ, imò, vt explicat Chryſoſtomus, in æternum perire: &, vt Caſſianus collat.32. cap. 6. æternis addici pœnis. Ita S. Vitalis miles cùm vidiſſet Vrſicinum Medicum ob Chriſtianæ fidei confeſſionem ductum ad ſupplicium, paululùm in tormentis titubare, manifeſto vitæ ſuæ periculo exclamando ad conſtantiam ipſum animauit: eaque voce Paulinum Iudicem in ſe concitauit, vt in vincula raperetur, & poſteà in foueam proiectus lapidibus obrueretur, apud Sur. 19. Ianu. in Breuiario die 28. April. Pari alacritate S. Sebaſtianus dum Marcum & Marcellianum fratres in fidei confeſſione nutantes præclaro ſermone roborauit ad perſeuerantiam, vitam ſuam expoſuit vinculis ac tormentis, morti ac martyrio.

IV. Vt doceret nos mortem contemnere.

IV. Vt doceret nos oues nimirum ſuas; mortem contemnere & omnis generis iniurias patienter ſuſtinere. Ita S. Gregorius l.14.mor. cap.27. *Redemptor noſter*, inquit, *ſuſcepit mortem, ne mori timeremus.* Exarmauit enim mortem ſtimulo ſuo, quo feriebat priùs homines, iuxta vaticinium Oſeæ 13. *Ero mors tua ò mors, morſus tuus ero inferne.* Quò alludens Apoſtolus morti inſultat 1. Cor. 15. *Vbi eſt mors victoria tuâ? vbi eſt mors ſtimulus tuus?* Sicut ergo cum ape, quæ ſtimulum ſuum perdidit: & cum ferâ, cui dẽtes effracti ſunt, ludere abſque damno vel timore poſſumus: ita nunc pij omnes cum morte. Vnde S. Chryſoſtomus hom.23. in 1.Cor. *Interroga mortem*, inquit, *vnde perijt ſtimulus tuus? Vnde diſſoluta eſt victoria tua? vnde inciſi ſunt nerui tui? & pueris & puellis ridicula facta es, quæ & tyrannis & iuſtis omnibus antehac eras formidoloſa? Et corpus Domini horum omnium cauſam eſſe profitebitur.* Quia nimirum Dominus corpus ſuum morti obiecit, velut hamum, eoque ipſam cepit: vel ſicut Ionam ceto, qui cùm eum digerere non poſſet, euomere coactus eſt. Hinc enim mors iam ſomnus facta eſt & tranſitus ad vitam, teſte D. Bernardo tr. de nat. & dign. diuini amoris cap. 15. *Hunc*, inquit, *tranſitum, ad vitam miſeri infideles mortem appellant, fideles autem quid niſi Paſcha:* Quin & Iudæi in morte ſuâ & ſuorum non immeritò plangebant, vti Ioſeph mortem patris ſui Geneſ.50. *Nondum enim*, inquit in eum locum Chryſoſtomus, *fuerunt portæ inferni confracta, neque inferni vincula diſſoluta, neque mors dicebatur dormitio, & idcircò quia timuerunt mortem, hæc faciebant; nunc autem propter gratiam Chriſti, quia mors facta eſt ſomnus & conſummatio & quies, quaſi de vitâ in vitam transferendi ſic exultamus: & quid dico de vitâ in vitam! de deteriori ad meliorem, de temporali ad æternam, de terrenâ ad cæleſtem.* Ad hoc accedit exemplum Chriſti, qui, vt ait Apoſtolus ad Hebr. 2. *Pro omnibus guſtauit mortem.* Quod explicans Theophylactus: *Sicut medicus*, inquit, *cùm vidit ægrotum faſtidire cibos & pharmaca, prior ipſe ea ſumit, vt ægrum ad eadem ſumendum inducat: ita Chriſtus prior guſtauit mortem, vt eam guſtare non horreat Chriſtianus.* Neque mortem ſolam, ſed etiam mortis dolores, quæuis tormenta & iniurias ſuperare docuit nos exemplo ſuo Chriſtus, quando velut ouis coram tondentibus ſe obmutuit; & quomodo ſolent oues ligatæ hinc inde iactari & ſine renitentiâ duci ad macellum: ita ſe ab impiis agitari & educi ad ſupplicium permiſit. Hinc Apoſtolus ad Rom.8. ait: *Propter te mortifi amur totâ die: æſtimati ſumus ſicut oues occiſionis.* q. d. ita patienter omnia ſupplicia pertulimus, vt æſtiment nos oues eſſe, quæ ſine fugâ, ſine reluctatione, ſine defenſione patiuntur ſuam lanienam; tuo nimirum ducti exemplo.

V. Vt oſtenderet, quantoperè nos amaret.

V. Vt oſtenderet ſuâ morte, quantoperè nos amaret; quod indicat Ioannes cap.13. cùm ait: *Cùm dilexiſſet ſuos in finem dilexit eos.* Vbi S. Auguſtinus tract 55. *Quia*, inquit, *in tantum dilexit eos, vt moreretur pro eis.* Et Rupertus in eum locum: *Sic vtique iam dilexerat eos, vt de cœlo ad terram deſcenderit propter eos, & vt qui erat Deus inuiſibilis in ſinu patris, homo viſibilis de ventre fœmineo factus fuerit. Sed non erat conſummata iſta dilectio. Nihil enim ſuis profuiſſet, quod homo fuerat factus, ſi non pro illis etiam pateretur; ſiquidem hoc ipſe ſuprà dixit: Niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet. Igitur, vt oportebat, dilexit eos, id eſt, dilectionem erga illos euſque perfecit, vltra quod non poſſet augeri, videlicet vt animam ſuam poneret pro illis.* Quid enim habet homo pretioſius vitâ ſuâ? Certè Tigranes ille Armeniæ Rex cum vxore à Cyro captus, cum ab eo interrogaretur, quid pro coniugis dilectiſſimæ redemptione daturus eſſet, nihil pretioſius, quod offerret, præter vitam ſuam habuit, quam & Cyro obtulit, apud Xenoph. in vita Cyri; indicans ſe daturum, ſiquid charius vita haberet. Chriſtus etiam ſiquid anima ſua pretioſius habuiſſet, vtique obtuliſſet pro ſuis ouibus. Multi quidem inueniuntur, qui largitionibus & muneribus ſuum erga charos amorem conteſtentur: ſed qui pati, grauia præſertim, in ſuo corpore velint, albo coruo rariores: qui etiam vitam dare, nulli planè ſunt. Demonſtraturus quondam Deus ſuum erga Hebræos amorem, dixit eis per os Malachiæ cap.1. *Dilexi vos*, At illi: *In quo dilexiſti nos?* Quibus Dominus: *Nónne frater erat Eſau Iacob? & dilexi Iacob: Eſau autem odio habui?* h.e. in poſteros Iacob, ſeu Hebræos, plurima beneficia contuli educendo eos ex Ægypti ſeruitute, tuendo in deſerto, inducendo in terram lacte & melle manantem, extollendo ſuper omnia regna, reducendo è captiuitate, &c. quorum nihil exhibui poſteris Eſau ſeu Idumæis: quos damnaui ad terram aſperam & horridam, deſtitui lege & Prophetis, deſerui in captiuitate, &c. At ſi amorem Chriſti nobis exhibitum velimus expendere

maiora longè inueniemus. Non enim obruit nôs gratiis & muneribus tantùm, ſed præterea acerbiſſima & indigniſſima, ipſamq́ue adeò infamem crucis mortem pati pro nobis voluit. Quis amorem hunc pro merito extollere imò capere ſatis queat? quis non amore reciproco langueat & mente prorſus excedat? quis tantum amatorem vel leuiſſimè offendere audeat?

DOMINICA III. POST PASCHA.

THEMATA.

I. Quando parentes gaudere poſſint de filijs.

II. Quando parentes non gaudeant de liberis ſuis, ſed triſtentur potiùs.

III. Partus mulieris morti non abſimilis.

IV. Non ſpernenda modica, è quibus naſcuntur ſæpè magna.

V. Iuſtos cur ſubinde ad modicum Deus deſerat, & quî requirendus.

THEMA PRIMVM.

Quando parentes gaudere poſſint de filijs.

1. Gaudere poſſunt, cum vident educari filios ſub diſciplinâ

2. Cùm vident eos redolere bonos mores.

3. Cùm vident ob virtutem eſſe euectos.

4. Cùm ſciunt eos habere bonos inſtitutores.

5. Cum vident eos reſipiſcere ad meliorem frugem.

Iam non meminit preſſuræ propter gaudium, quia natus eſt homo in mundum. *Ioan.* 16.

Non ſemper gaudium ex filijs.

FACILE quidem do parentibus, quòd gaudere poſſint cùm naſcitur eis filius. Sed quàm ſolidum tamen ſit hoc gaudium, non ſatis adhuc perſpicio. Videmus enim hodie naſci filium cras aut perendie iterum mori: & iam concidit gaudium, atque in mœrorem tranſijt. Videmus ſæpè filios malè educatos vel moribus peruerſos: & quod ibi gaudium? Videmus nõnumquam incidere eos in publicas ignominias, & quæ ibi non confuſio? Videmus ſæpe manere ſtupidos & rudes: & quæ tũc lætandi cauſa? Videmus in grauia ſcelera labi & in ijs mori, & quanta ibi lugendi materia? Quot lachrymas excuſsère Dauidi Amnon & Abſalon? Salomõ quid de filio ſuo Roboamo loquitur Eccleſiaſtis 2. *Deteſtatus ſum omnem induſtriam meam habiturus hæredem poſt me, quem ignoro, vtrum ſapiẽs an ſtultus futurus ſit.* Auguſtus Imp. fælicem ſe futurum dixit, ſi liberis caruiſſet; adeò enim peruerſos habuit, vt ipſum puderet. Denique de Iudâ ſcimus Chriſtum dixiſſe: *Bonum erat ei, ſi natus non fuiſſet.* Audimus quandoque parentes dicere filijs: Vtinam in primo lauacro te ſubmerſiſſem. Modicum igitur verè eſt & fragile hoc gaudium. Quando igitur erit ſolidum ac magnum? Audiamus.

I. Gaudere poſſunt, cùm vidẽt educari filios ſub diſciplinâ.

I. Quando vident filios non blandè, ſed ſeuerè potiùs educari ſub diſciplinâ. Abraham in die ablactationis filij (anno circiter 5. ætatis eius) fecit grande cõuiuium, in ſignum lætitiæ iuxta morem antiquum, quòd tum infans vitalis futurus ſperaretur, ac iam per ſe viuere inciperet: ſecundùm Caietanum ibi Gen. 21. quia nimirum ingens eſt gaudium parentibus, cùm filij iam non lacte blanditiarum educantur, ſed ſolido ſapientiæ cibo aſſueſcunt, vt aiunt S. Auguſtinus & Rupertus. Dionyſius iunior Siciliæ Tyrannus expulſo in exilium Dione, vt ei ſummè noceret, filium eius ſic educari iuſſit, vt indulgendo turpiſſimis imbueretur moribus. Nam puero ſcorta adducebantur, vino epuliſq́ue obruebatur, neque vllum tempus ſobrio relinquebatur. Reuerſus in patriam pater & appoſitis etiam cuſtodibus filium ad frugem reducere conatur, ſed maximo ſuo dolore intellexit fruſtra id fieri. Filius enim indignatus aſſuetas voluptates ſibi ſubtrahi, ex ſummâ ædium parte ſe præcipitauit vitamq́ue cum deliciis abrupit. Probus in Dione. Sic Andronicus iunior Michaëlis F. ab auo Andronico indulgentiſſimè educatus, adoleſcens cœpit inſoleſcere & tandem ope Venetorum auum exturbare imperio, apud Gregoram l. 8. Bene igitur Eccleſiaſticus c. 30. ait: *Lacta filium & pauentem te faciet: lude cum eo & contriſtabit te.* q. d. filius ablactatus & grandeſcens non eſt ampliùs tractandus, atque cùm eſſet ſub lacte: fiet enim peruicax: quales ſunt infantes, qui cùm quid eis denegatur, indignantur, plorant, clamant, omnia abiiciunt, vt vix ſedari queant, quin etiam parentes percutiunt; quia putant ſibi omnia ad placitum indulgenda. Infantes quidem velut doli maliq́ue incapaces blandè educandi ſunt, ſed non item pueri, iam diſciplinæ ſcil. capaces: hi grauem & ſeriam poſcunt educationem & laſciuię puerilis caſtigationem. Sunt enim adhuc velut animalcula bruta, quæ timore & virgâ coerceri debent; vti Iob cap. 21. dixit: *Egrediuntur quaſi greges paruuli eorum; & infantes eorum exultant luſibus.* Addit Eccleſiaſticus loco cit. *Non corrideas illi ne doleas* (alij: *ne condoleas:*) *& in nouiſſimo obſtupeſcent dentes tui.* Obſtupeſcent; quia non erit quod reſpondeas eis, ſi te accuſent aliquando, quòd per te perierint. Obſtupeſcent, quia miraberis, quomodo tot blanditijs

ditijs metueris tantam filij ingratitudinem.

II. Cùm videns eos redolere bonos mores.

II. Quando vident eos bonos mores & virtutes redolere. Iſaac, vbi ſenſit veſtimentorum Iacob, filij ſui, fragrantiam, ita recreatus atque exhilaratus fuit, vt cum gaudio in eius benedictionem prorumperet, dicens: *Ecce odor filij mei, ſicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus.* Geneſ. 27. Quis fuit iſte odor? non tam veſtimentorum materialium (tametſi & hũc fuiſſe concedo) quàm moralium ſeu virtutum, quas exponit S. Ambroſius lib. 2. de Iacob & vita beata cap. 1. *Nam licet*, inquit, *dulcis & ſuauis ſit odor agri, quia eſt odor naturæ: tamen in S. Patriarchâ virtutum ſpirabat gratia. Quàm continens erat parcimonia, qui cibum ſibi paratum non expetiuit, ſed petenti fratri ſine dilatione conceſſit, à quo primatum benedictionis accepit! Quàm pius erga parentes, vt præferri germano ſeniori, materno affectu mereretur & paterna benedictionis munere ſacraretur! Quàm religioſus vt fratrem recuſaret lædere! Quàm verecundus vt patrem timeret fallere! Quàm reuerens parentum & honorificus, vt matri quod iubebat, non poſſet negare!* ſic Ambr. Hæ itaque ſunt veſtes filiorum, quæ recreare debent parentes; non materiales illæ, quæ corpus ornant, ſed animum plerumque perdunt, quia extollunt & inſoleſcere faciunt; cùm econtrà veſtis virtutum & viuentes ornet, & mortuos comitetur ad cœlum.

III. Cùm videat ob virtutem eſſe euectos.

III. Quando vident vel audiunt eos propter ſua bene merita ac virtutes ad honores & dignitates eſſe euectos. Sic gauiſus Iacob; quando audijt filium ſuum Ioſeph in Ægypto Principem factum ob ſuam ſapientiam. Geneſ. 45. *Sufficit mihi, ſi adhuc viuit filius meus.* Et cap. ſeq. *Iam lætus moriar, quia vidi faciem tuam.* Redundat enim hæc dignitas & honor in laudem etiam parentum, ſicut in laudem arboris generoſitas fructûs. De Diagorâ Rhodio ſcribit Gellius lib. 3. cap. 15. quòd cùm tres eius filij, luctator vnus, alter pugil, tertius pancratiaſtes, eâdem Olympiade omnes vincerent & coronis inſignirentur, filijque patris capiti coronas imponerent & ſuauiſſimè eum amplexarentur, gaudio commotus pater in manibus filiorum animam efflârit. Memorabile etiam illud Heluetij Winckelriedi, qui audiens quòd eius filius robuſtiſſimus ſumpto faſce haſtarum perrumpens aciem Leopoldi Auſtrij, hoſtem turbâſſet & viam Heluetijs ad victoriam aperuiſſet, licet occiſus, cùm ei mors filij nunciaretur à partim gratulantibus, partim condolentibus: *Quid eſt*, ait, *quòd fleatis? eſt potiùs cur mihi gratulemini: quòd filius meus morte ſuâ patriæ libertatem defenderit.* Anno Chriſti 1147. Chron. Heluet. Quando igitur parentes gaudere ob filiorum bonum volunt ad virtutes & præclara facta eos edenda ſtimulent atque informent: ſic filiorum coronæ ipſorum etiam capita ornabunt. Hinc Sapiens Prou. 10. ait: *Filius ſapiens lætificat patrem: filius verò ſtultus mæſtitia eſt matris ſuæ.* Et rurſum cap. 15. *filius ſapiēs lætificat patrem, & ſtultus homo deſpicit* (id eſt, deſpici facit) *matrem ſuam.* Sapiens filius eo loco, eſt filius honeſti vtique tenax: ſtultus eſt, qui corruptis moribus: Rurſum Prou. 23. *Exultat gaudio pater iuſti: qui ſapientē genuit, lætabitur in eo.* Inde mox conuerſus ad filium monet, vt hoc gaudium ſuâ probitate parentibus pariat: *Gaudeat pater tuus & mater tua.* ſuam enim reputant tuam laudem & honorem, quia ipſius inſtitutioni & virtuti quaſi hæreditati tibi traditæ adſcribent homines tuas virtutes: vti ecōtrà ignominiam & improbitatē tuam. Memorabile eſt quod ſcribit Paul. Iouius & Sabell in Supplem. tr. 24. de inſigni Sueuo Reiſſachio, cuius filius in obſidione Budæ impiger adoleſcens, cùm ignaro patre in aciem prodijſſet & ſtrenuiſſimè cum Turcis pugnâſſet, plurimoſque occidiſſet, donec à circumfuſis Turcis victus cæſuſque eſſet, pater eius certamen ſpectans ac fortitudinem demirans: *Omni laude iuuenis hic*, inquit, *adeoq́ honeſtâ ſepulturâ dignus eſt quia tam ſtrenuè certauit*; cumque eius cadauer afferretur, & detegeretur, agnouit filium ſuum: itaque rigentibus oculis nihil effatus, mortuus præ gaudio, vt fas eſt opinari, concidit. Quòd ſi ob bellicam virtutem filiorum ſic lætantur parentes, quantò magis gaudere debent, cùm vident eos pro DEO & cœlo ſtrenuè dimicare? Et quale eorum gaudium erit, cum videbunt eorum virtutes & coronas in cœlo? quando audient: *Filius tuus viuit & dominatur* in regno cœlorum?

IV. Cũ ſciunt eos habere bonos inſtitutores.

IV. Quando nôrunt eos habere bonos inſtitutores & Magiſtros. Hoc cogitans Tobias conſolatus eſt ſe ac coniugem de filio dimiſſo in Mediam. Cùm enim illa fleret ob filij diſceſſum, ille confiſus de bono ductore ei dato: *Credo*, inquit, *quod Angelus* DEI *bonus comitetur ei, & bene diſponat omnia, quæ circa eum geruntur, ita vt cum gaudio reuertatur ad nos.* Tob 5. vti etiam factum. Iure merito gaudent parentes de bono Magiſtro filiorum. Multò enim præſtantius eſt bene inſtitui, quàm fæliciter naſci. Magni refert cuius nauarchi fidei & peritiæ committatur, qui ad Indos nauigaturus eſt: neque ſatis eſt nauim eſſe validam, armis & commeatu inſtructam, ſed nauarchum oportet etiam eſſe gnarum regionum & periculorum. Par ratio de Magiſtris. Hinc Philippus Macedoniæ Rex, in ep. ad Ariſtotelē gratulatur ſibi filium Alexandrum natum eo tempore, quo Ariſtotelem talem ac tantum poſſet habere præceptorem, à quo filius tam in ſciētijs quàm in virtutibus præclarè poſſet erudiri, apud Gellium lib. 9. Hinc Principes viri optimæ vitæ ac literaturę viros ferè religioſos filiis ſuis prouident: & olim nobiles ſæpè ad monaſteria filios erudiendos miſerunt: Boni enim Magiſtri & pædagogi, Angeli Raphaëlis beneficia exhibent ſuis diſcipulis. Docent eos 1. fortiter apprehendere piſcem grandem, diſciplinam, qui non deuorabit te, ſed ſaluabit, quia cor habet ad pellendos Dæmones; ac licet habeat fel, id tamen aperit oculos. 2. Vxorem eis quærunt, ſapientiam prænobilem. 3. pecuniam recuperant, opes enim & dignitates conferunt. 4. Ducunt ac dirigunt ad viam ſalutis. 5. faciunt vt & ipſi ſuo felle diſciplinæ alios ac ſæpè parentes illuminent, quo modo Tobias lumen

oculo-

oculorum reſtituit parenti ſuo. Quanto gaudio excepit reducem talem filium cum ſuo ductore Tobias & coniux! quantùm ſe ductori obſtrictos fatebantur! Et quid erit, quando parentes filios ſuos conſpicient in cœlo cum ingenti gloriæ apparatu?

V. Cùm vident eos reſipiſcere ad meliorem frugem.

V. Quando vident eos reſipiſcere poſt lapſum & Dei cultui ſe addicere. Ita gauiſus eſt pater filij prodigi, quãdo eum poſtliminiò ad ſe reuerſum excepit. Ita S. Monica, quæ tot lachrymis quæſiuit & ſecuta eſt aberrantem filium, quem vbi reperit cum fœnore etiam Eccleſiaſticum factum, iam mori deſiderauit, quando ideò ſolùm viuere euſque deſideráſſet, donec filium in ſaluo conſtitutum videret. Incredibili gaudio perfuſus fuit Iacob, quando dilectum ſuum filium Ioſeph, quem à feris laniatum credidit, non ſolùm viuere, ſed etiam Principem in Ægypto cõſtitutum audijt, adeò vt eo conſpecto dixerit: *Iam lætus moriar, quia vidi faciem tuam.* Gen. 46. Mortem igitur aliàs amariſſimã filij reſtituti aſpectus conuertit patri in lætitiam: quantò magis exhilaret parentes perditorum filiorum ad meliorem frugem reditus? Adorauit moriens Iacob ſceptrum filij Ioſeph, Deo nimirum in illo gratias agens pro tali filio: ſed longè fœliciores illi parentes, qui filios relinquunt virtutum ſplendore diuites, in Dei ſeruitio regnantes. Potuit hoc gaudium ex filio chariſſimo ſacrum ordinem ingreſſo tantum in parentis pectore, vt & ipſe ſe reſoluerit, vitam ab eo tempore inculpatam inſtituere & Deo militare. Huiuſmodi enim exemplum refert P. Fernandius in cap. 21. Geneſeos. *Dicam, quod noui hodie,* inquit, *vir quidam nobilis hac eadem hebdomadã cum ingẽti procerum comitatu adoleſcentulum egregia forma atque indolis deduxit ad cœnobium. Ibi filius cum admirabili alacritate mundum valere iubens, religioni ſeſe mancipauit. Ergo pater cum lachrymis: Alius,* inquit, *iam nunc ero: nouam inſtituam vitam, vtique talis filij pater.*

THEMA SECVNDVM.

Quando parentes non gaudeant de liberis ſuis: ſed contriſtentur.

1. *Quando proles illegitimæ naſcuntur.*
2. *Quando matres in partu pereunt, aut fœtus.*
3. *Quando liberi parentes grauiter offendunt.*
4. *Quando ſunt ſtupidi nihilq́; addiſcunt.*
5. *Quando moriuntur filij ante parentes.*

Iam non meminit preſſuræ propter gaudium, quia natus eſt homo in mundum. *Ioan.* 16.

GRammaticorum celebre dictum ac prouerbium eſt: *Nulla regula ſine exceptione.* Proponit in hod. Euangelio Christus Dominus Regulam: *Cùm peperit mater puerum, iam nõ meminit preſſuræ, propter gaudium: quia natus eſt homo in mundum.* Quæ quidem plerumque vera eſt, habet tamen ſuas & ipſa exceptiones. Quoties enim audimus parentes lamentari propter filios? Et cur Ieremias cap. 20. de ſe & patre ſuo ait: *Maledictus vir, qui annuntiauit patri meo dicens: Natus eſt tibi puer maſculus: & quaſi gaudio lætificauit eum;* quòd videlicet haberet filium, qui vaſtationem gentis ſuæ & extremas calamitates viſurus eſſet? Et cur dixit Christus ad Caluariæ montem pergens deuotis mulieribus: *Beatæ ſteriles, & ventres qui non genuerunt & vbera quæ non lactauerunt?* Lucæ 23. Non eſt ergo regula hæc ita vniuerſalis, vt non habeat etiam ſuas exceptiones. Eas verò nunc audiemus.

I. Quando proles illegitimæ naſcuntur.

Trip. hoc Dom. C. 8. G.

I. Excipe ergo quando proles illegitimæ eis naſcuntur; tunc enim confunduntur ac triſtantur, tantùm abeſt vt gaudeant: quia proles nata parentum crimen accuſat & pœnas ab eis exigit. Dicat hoc Bethſabee illa, quæ ex adulterio cum Dauide commiſſo, videns ſe concepiſſe, nunciat Regi: *Concepi.* 2. Regum 11. non ſanè vt rem lætã exponat, ſed vt vitæ ſuæ & honori Regis conſulat. Ipſa enim ſibi timebat lapidationem, adulteræ à lege decretam: Dauid verò Rex, etſi pœnam non timebat ab homine ſibi inferendam, infamiam tamen & populi auerſionem iure metuebat. Ambo hoc nuntio velut quodã tonitruo grauiter perculſi & quaſi fulminati fuére. Bethſabee dicit Regi: *O Rex perij,* inquit S. Chryſoſt. hom. 1. in Pſalm. 50. *& ille: Quid habes? prægnans, inquit, ſum. Peccati mei pullulat fructus, accuſatorem intrinſecus habeo & in ventre profero Proditorem. Si venerit & viderit vir meus, quid dicam? quid loquar? quam excuſationem prætendam? Inueniet me grauidam & occidet me accuſatore clamante. Videte & admiramini fratres, quantum malum ſit delictu & peccatu obnoxium fieri? Rex militem timet & formidat ſubditum. Imperator coronam capite geſtabat & cõfuſionis opprobria metuebat &c.* Simili nuncio perculſus fuit Genebaldus vir generis dignitate conſpicuus, qui cùm poſt votum caſtitatis lapſus, prolem accepiſſet, appellauit eam *latronem.* In vitã S. Remigij 1. Oct. indicans ſuam illam prolem latronem ſibi fuiſſe, à quâ ſpoliatus & enectus eſſet; cuius piaculi gratiâ 7. annis incluſus egit pœnitentiam & amariſſimè fleuit. Et quia ob illicitum concubitum & alia peccata grauia ſæpè naſcuntur proles miſeræ; hinc nouus mœror parentibus accedit. Senſit hoc Robertus Francorum Rex, quando ei in pœnam illegitimi connubij; quod cum affine & commatre contraxerat, nata eſt proles collo & capite anſerino. Inde enim in tantum fuit perterritus, vt repudiata vxore vitam ſeriò emendauerit & deinceps ſanctè vixerit, teſte B. Damiano in Epiſt. ad Deſiderium Card. Baron. anno 998. Senſit ille nobilis, cui, quòd venationis gratiâ dies feſtos profanare conſueuiſſet, nata eſt proles canino capite & auribus, teſte Cantiprat. lib. 2. Apum cap. 49.

II. Quando matres in partu pereunt, aut fœtus.

II. Quando matres in partu pereunt. Exemplo eſt Rachel, quæ in ſecundo partu perijt, vnde filium *Benoni,* h. e. *filium doloris ſui* appellauit. Gen. 35. Item nurus Heli 1. Reg. 4. quę moriens in partu appellauit filium ſuum *Ichabod,* h. e. *non gloria,* q. d. nihil hîc gloriæ aut lætitiæ.

Et quid

Digitized by Google

Et quid opus exemplis, cùm id crebrò contingat? Debent igitur puerperæ contra hoc periculum munire ſe S. Euchariſtiâ. Echinus marinus, vt ſcribit S. Ambroſius lib. 5. hexam. c. 9. præſentiens tempeſtatem calculum validũ arripit, eoque ſe velut anchorâ firmat & contra fluctus prægrauat, vti apes contra ventum lapillis. Atqui grauis ſatis tempeſtas imminet parientibus: calculo ergo ſe muniant S. Euchariſtiæ, quæ Apoc. 2. *calculus* appellatur *candidus*, ſecundum Hug. Card. Docuit hoc Moyſes, qui cùm vxor eius pareret ei filium ſecundum, appellauit eum *Eliezer*, h. e. Deus *meus adiutor*. Exod 2. vt intelligant parentes Deum adiutorem ſibi inuocandum, cùm dantur eis liberi, vt fœliciter lucem aſpiciant, & in eâ diu ac bene viuant. Expertus fuit ipſe vix natus Deum adiutorem ſuum, quando à natiuitate mox necandus per mandatum Pharaonis, in flumen depoſitus & mirâ Dei prouidentiâ ſeruatus eſt.

Vide Tripart. Dn. 2. poſt Epiph. C. 8. G.

Hinc olim prægnantes matres benedictionem à presbyteris petebant, vt prolem fœliciter eniti poſſent, vt alibi retulimus.

III. Quando liberi parentes grauiter offendunt.

III. Quando liberi parentes grauiter offendunt: diſſipant, quæ ipſi congregârunt tot ſudoribus: ducunt vxores vel maritos contra eorum voluntatem: degunt vitam ignobilem: immergunt ſe in vitiorum ſordes. Tantum eſt hoc parentibus tormentum, vt ſæpè vitam eripiat; & ſi mortem non afferat, infamiam tamen aſpergit, ita vt mori præoptent potiùs, quàm videre filios tales. Quemadmodum enim arbor decacuminata toti arbori ariditatem, ipſique etiam radici necem affert: ita filius vnus flagitijs infamis toti familiæ ac parentibus mortem ſaltem ciuilem & ignominiam conciliat. De Ezechiâ Rege ſcribit Auctor Operis Imperf. in Matth. hom. 1. in hunc modũ: *Cùm ægrotâſſet Ezechias in tempore quodam & veniſſet ad eum Eſaias Propheta viſitandum, vocauit Ezechias filium ſuum Manaſſen, & cœpit ei mandare quòd debeat Deum timere, regere regnum & alia multa. Et dixit ad eum Eſaias: Verè quia non deſcendunt verba tua in cor eius ſed & meipſum oportet per manum eius interfici. Quod audiens Ezechias volebat filium ſuum interficere dicens: Quia melius eſt me ſine filio mori, quàm talem filium relinquere, qui & Deum exaſperet & ſanctos eius perſequatur. Tenuit autem eum vix Eſaias Propheta, &c.* Sic ille.

Quantum etiam affligantur parentes, cùm contra eorum voluntatem filij nuptias contrahunt, patet ex parentibus reprobi illius Eſau, qui valdè offenſi fuerunt, quòd duxiſſet filias Heth Gentiles. Gen. 26. In ſpecie verò Rebecca dixit ad Iſaac: *Tædet me vitæ meæ propter filias Heth: ſi acceperit Iacob vxorem de ſtirpe huius terræ, nolo viuere.* Gen. 27. Cùm enim parentes alioquin deſiderent viuere in filijs ſuis, noluit Rebecca viuere in tã degeneri prole; quaſi mors tali vitâ melior ſit: vita morte longè acerbior.

Denique ſi à bonis parentum moribus degenerent, monſtra ſunt, Platone teſte. Quis autem parentum amet monſtrum à ſe genitum? Rex Tartarorum Caſſianus anno 1298. monſtroſum partum ab vxore ſuâ editum nullo modo agnoſcere voluit, ſed vnà cum coniuge, velut adulterâ igni adiudicauit; & ſanè concremâſſet, niſi ipſa per baptiſmum filio & proli ſuccurriſſet, teſte Io. Villaneo l. 8. cap. 35. Quomodò igitur non dolebunt parentes, ſi videant ſuos liberos à ſe eſſe degeneres adeoque monſtroſos? Senſit certè ac doluit Dauid, cùm vidit deprauatos filios ſuos, Amnonem & Abſalonem ſibi prorſus diſſimiles. Senſit Auguſtus Cæſar, qui cætera fœliciſſimus, ſolâ prole infœlix fuit, ita vt illud Homericum ad omnem illius mentionem exclamaret: *ô vtinam cælebs manſiſſem orbuſq; periſſem!* Certè ob peruerſos filiæ & nepotum mores prodire etiam in publicum erubuit. Suet. auctore. Multum quoque mœroris peperit matri ſuæ Auguſtinus, multas lachrymas excuſſit, dum adhuc à verâ fide & ſalutis viâ aberraret.

IV. Quando ſunt ſtupidi nihilque addiſcunt.

IV. Quando ſunt ſtupidi nihilque prorſus addiſcunt, vnde reip. prodeſſe poſſint. Teſtatur hoc Salomon Prou. 18. *Dolor patris filius ſtultus*, inquit. Septuaginta transferunt: *Confuſio patri ſuo filius imprudens.* Chald. *Filius ſtultus grauis eſt patri ſuo, ſicut acida*, h. e. ſicut labruſca. Labruſca nullis Solibus matureſcit aut dulceſcit. Quando ergo tales ſunt liberi, adeò hebetes & ſtolidi, vt nullam acceptare diſciplinam velint, & nihil prudentiæ ab ijs exſpectari queat: quomodo hæ labruſcæ non faciunt obſtupeſcere dentes parentum? Quæritur Deus Iſa. 5. de vineâ, quam ſibi plantârat magno ſtudio ac ſumptibus; inde tamen non uvas dulces, ſed labruſcas tantùm collegit. Cur non doleant etiam parentes, quando vident filios ſuos, quos tot ſumptibus & curis educari curârunt, euaſiſſe non uvas ſed labruſcas? Cœpit iam hoc idem Salomon præſentire in ſtulto filio ſuo Roboam; vnde in Eccleſiaſte ca. 2. id lamentatur: *Deteſtatus ſum omnem induſtriam meam, quâ ſub Sole ſtudioſiſſimè laboraui; habiturus hæredem poſt me, quem neſcio vtrũ ſtultus an ſapiens futurus ſit.* Nondum certus erat Salomon de ſtultitia filij ſui: nondum vidit eum ſua imprudentia dilacerâſſe regnum & decem tribus à ſe abalienâſſe: nondum vidit eum theſauros ſuos tanto ſudore congregatos perdidiſſe. Quid dixiſſet, ſi hæc ſciniſſet? Et mirandum prorſus quòd ex tanta fœminarum colluuie non niſi vnicum filium eumque ſtultum & *imminutum à prudẽtia*, vt dicitur Eccleſiaſtici 47. de ſemine ſuo reliquerit; cùm dubitare non licet, fuiſſe ei datum à parente præclarum inſtitutorem omniaque ſubſidia ad comparandas diſciplinas. Sed nimirum videtur à matre Ammanitide, ſeu Ammonitide traxiſſe mores peruerſos, qui mox ab ipſo, aut certè ſub ipſo in eius ſubditos deriuati ſunt, vt eſt idolorum cultus & fœda impudicitia, vt habetur 3. Reg. 14.

V. Quando moriũtur filij ante parentes.

V. Quando vident filios mori ante ſe, præſertim morte infœlici aut probroſa. Cupiunt enim parentes ſuperſtites viuere in filijs ſuis: grauiùs ergo ipſorum mortem ferunt, quàm propriam. Nota eſt hiſtoria Patris, inquit P. Cornel. in Eccleſiaſti ca. 30. qui cùm filio ob crimen adiudicatus erat morti: dumque prin-

ceps ſententiam molliret; vnumque tantum plecti iuberet ac daret eis optionem eligendi vel iaciendi ſortem vter plectendus eſſet; mira inter vtrumque fuit contentio, dum filius pro patre, pater pro filio mori percuperet: ſed vicit tandem pater, dictitans ſe, licet plecteretur, in filio tamen fore ſuperſtitem: at ſi filius plecteretur, nullum ſui, vtpotè ſenis breuique morituri, nec filij fore propaginem & memoriam. Motus princeps pietate amborum, vitam vtrique condonauit. Similis ſtatua filij patrem decollantis cernitur Gandaui in ponte, quod pater à filio, cùm alioquin ambo rei, ambo plectendi eſſent, vitâ alterutri donarâ, vix multis precibus impetrauit. Beyrl. in Theat. v. *Filius*. Simile eſt quod refert Tiraquellus præfat. in l. *Si vnquam* n. 8. de patre & filio accuſatis homicidij. Sed cùm nõ conſtaret, vter reus eſſet, iuſſit Carolus II. Imp. filium ſuſpendi: quod intelligens pater, vt filium à morte vindicaret, ac pœnam in ſe conuerteret, ſponte crimen confeſſus eſt; ideoq́ue ſuſpenſus eſt liberato filio. Senſerunt hoc Ægyptij, qui tot tantiſq́ue plagis anteà percuſſi parùm indoluerũt; at vbi eorum primogeniti omnes enecti fuere, flebant veniamq́ue petebant, quòd ita afflixiſſent Hebræos, vt ſcribit Ioſephus lib. 2. Antiq. cap. 5. *Toties* enim *quis moritur, quoties quis amittit ſuos*, vt dixit quidam. Senſit vidua illa, cuius vnicus filius efferebatur in Naim. Luc. 7. Quid doloris ſuſtinuiſſe putamus Sedeciam Regẽ Hebræorum, quando captus à Rege Babylonis vidit coram ſe occidi filios ſuos, ipſe pòſt exoculandus? 4. Reg. 25. Quid Mauritium Imp. cùm in conſpectu ſuo plecti vidit à Phoca quinque filios ſuos? Bochniæ anno Chriſti 1578. mulier quædam infantem dum lauat, audito extra domum, alterius ſui filioli fletu, accurrit properè, iacẽtem puerum offendit: is in cultro, quem manu gerebat, inciderat ſeq́ue ipſe miſellus transfixerat. Mater dolore amens recurrit ad infantem in alueolo relictum, hunc quoque ſubmerſum reperit. Superueniens maritus impotens ſui vxorem corripit, verberibuſq́ue enecat. Trium miſerorum obitu conſpecto, ſcelerum conſcientiâ & chariſſimorum pignorum commiſeratione furens infœlix pater, laqueum collo induit. Refert Andr. Duditius tract. de Cometis.

Multò adhuc magis dolent aut certè dolere debent, ſi videant mori in peccatis, nulla præmiſſa cum Deo reconciliatione. Quod certè acerrimè ſenſit Dauid, quando inconſolabiliter deplorauit interitum filij ſui Abſalon; pro ipſo mori deſiderans, vt ſua temporali morti æternam eius redimere poſſet.

At verò quis & quantus erit parentum illorum dolor, qui damnati ad inferos aſpicient ibi filios ſuos? Cuius rei exemplum refert Chryſoſt. Henriquez in Faſciculo ſanctorum Ord. Ciſterc. l. 1. diſt. 23. ca. 2. de quodam Conuerſo ſeu fratre Laico in Clara-valle, *qui ad mortem infirmatus, vocato ſacerdote, confiteri volens, repentè quaſi mutus factus, non potuit. Mediâ nocte oculos aperuit & confiteri voluit. Vocato ergo Henrico Abbate ait: Ego peccator immundus, ego omnium flagitioſiſſimus confiteor Deo & tibi Pater, quia cùm eſſem pridem in monaſterio meo, nomine Eſron, quod ſitum eſt in Daciâ, ex quâdam fornicariâ filium genui, & nec pœnitentiam nec confeſſionem ſuper huiuſmodi ſcelere hactenus egi: proinde nunc cùm obmutuiſſem, maligni ſpiritus miſerrimam animam meam ad loca infernalia rapuerũt, ibiq; vidi ſupplicia, quibus mox exutus corpore, mancipandus ero ad puniendum. Ibi quoque ad cumulũ damnationis meæ filium meum pridem mortuum eeperi, iniquitates meas arguentem & exprobrantem mihi huiuſmodi verbis: Heu deteſtande peccator, heu execrande proditor caſtitatis & religionis! numquam natus vel adultus fuiſſes? quaſi qui non eſſes, de vtero tranſlatus ad tumulum fuiſſes! quoniam exigente malitiâ tuâ ego in iſtas perducı merui miſerias. His & auditis & viſis contrahor atque coarctor nimis, tum propter eiuſdem filij mei imputatam pœnalitatem, tum pro mea iam iam imminente dãnatione. Verùm ab Henrico Abb. ad pœnitentiam erectus & abſolutus, atque in bonam ſpem confirmatus, poſt horam reuocato patre dixit ſe iterum ad loca pœnarum eductum fuiſſe, & beneficio confeſſionis quidem à gehenna liberandum, purgatorio tamen expiandum.*

Videant ergo imprimis iuuenes, qui temerè & inconſultò inuolant in nuptias, ne decipiantur, dum ſibi nil niſi roſas & mera gaudia imaginantur; vbi tamen longè plus fellis eſt, quàm mellis, ſpinarum, quàm roſarum. Gladio ſimile eſt coniugium, cuius ſolum capulum, decorum & ſpecioſum eſt, auro aut argẽto obductum; totum quod in vaginâ latet reliquum, acies & acumen, vulnera & mortem intentat. Sic in matrimonio ſolum initium, ſolæ nuptiæ iucundæ ſunt, quidquid reliquum eſt, dolore mixtum & curis eſt: filij in infantiâ dumtaxat & pueritiâ gaudium creant parentibus: toto reliquo tempore curas & ſæpiſſimè triſtitias. Videant & parentes, vt ita filios educent, vnde gaudere poſſint. Videãt vt eorum filij euadant *homines*. Tunc enim gaudet mater, quando ipſi natus eſt *homo* in mundum, vt ait Dominus. Non agnouit Diogenes pro hominibus, qui vitam pecudum viuebant; multò minùs agnoſcit Deus. Videant & filij, ne parentibus ſuis accumulent dolores; mitigent eos potiùs, vt cæteras miſerias ſuas faciliùs ferant. *Gaudeat & pater tuus & mater tua*, inquit Sapiens Prouerb. 23. *& exultet, quæ genuit te.*

THEMA TERTIVM.

Partus mulieris morti non abſimilis.

1. *In morte dolores maximi.*
2. *Sunt incerta tempora mortis.*
3. *Sunt magna pericula.*
4. *Ibi dolores ineuitabiles.*

Mulier cùm parit, triſtitiam habet, quia venit hora eius. *Ioan.* 16.

Solemus quidem hoc tempore ſolito lætiores eſſe, tum propter gaudia paſchalia, tum

Gaudium paſchale triſtitiâ temperandum.

tum etiam propter verni temporis rediuiuam amœnitatem. Non arbitror tamen interim omnem omninò triſtitiæ cogitationem eſſe deponendam. Scimus enim luctum gaudio inſidiari, & diluuium verno tempore, exeunte videlicet Aprili noſtro, cœpiſſe & toti terrarum urbi tempore iucundiſſimo feralem luctum induxiſſe. Experimur etiam poſt paſchales ferias infirmari multos, nec paucos obdormire. Quæ res ſanè ſuadet vinum hoc lætitiæ nonnihil temperandum aquâ triſtitiæ, & riſum dolore miſcendum. Forſan ad hoc docendum Chriſtus die, quo reſurrexit, non modò fauum mellis, ſed & piſcem guſtauit. Luc. 24. Vt autem mellis dulcedo gaudium, ita piſcis lachrymas commendat & pœnitentiam. Eccleſia quoque toto tempore paſchali, dum canit Alleluia, crucis ſaltem commemorationem non omittit. Commodum ergo occurrit hodiernum Euangelium, quæ in doloribus parturientis triſtitiam nobis proponit, quam ſenſere Apoſtoli in triduo paſſionis & mortis Chriſti. Tranſit quidem hora illa triſtis & funeſta; ſupereſt tamen adhuc alia, omnes nos expectans: hora, inquam, doloris & triſtitiæ maximè, qualis eſt in parientibus. Eſt autem hora mortis: quæ & ipſa quidam partus eſt, hominem tranſmittens ex hoc mundi carcere ad vitam alterius ſæculi: quomodo partus naturæ tranſmittit ex anguſto & obſcuro matris vtero in huius lucis vſuram & vallem lachrymarum. Illius ergo partûs triſtitiam & calamitatem nunc expendamus.

In morte dolores maximi. 1.

I. In partu ſunt dolores maximi. Quod patet primò ex ſcriptura, quæ maximos quoſque dolores comparat doloribus parturientis, vti Deut. 2. v. 25. *Hodie incipiam mittere terrorem atque formidinem tuam in populos, &c. vt in morem parturientiũ contremiſcant & dolore teneantur.* Et Pſal. 47. *Ibi dolores vt parturientis*; & alibi frequenter. Deinde ex iudicio diuino, quòd dolores illos in pœnam mulieri inflixit, vnde patet nulli animanti tam difficilem eſſe partum, ac mulieri, vt etiam docet Ariſtotel. l. 7. de hiſt. anim. c. 4. & 9. Confirmat Rachel, quæ ob partûs dolores filium appellauit *Benoni* h. e. *filium doloris mei.* Alia apud Plin. l. 2. dixit, malle ſe decies ſub armis vitam cernere, quàm ſemel parere. Aliæ ſpectatis parturientium doloribus à coniugio in perpetuum abſtinuerunt. Verùm licet magnos eſſe partûs dolores nemo negauerit, longè tamen maiores eſſe, quos patiuntur morientes, niſi præclarè priùs ad agonem illum præparati ſint, dubium non eſt, & colligi poteſt ab ipſo Chriſto (de cuius morte hæc parabola poteſt intelligi) primò ad mortem exeunte, quando *cœpit pauere & mœſtus eſſe*, deinde ex agonizante in mõte Oliueti, vbi luctãs cum morte, nondum inuadente, ſed appropinquante & præuiſâ, ſanguinem è toto corpore expreſſit: denique ex crucifixo, quando in ipsâ luctâ conſtitutus & mortis aculeo confixus cum clamore valido emiſit ſpiritum. Si enim tantus heros mortem illam timuit, & tanta cum difficultate ſuperauit, quis non timebit ſibi?

Certè in Pſ. 21. de ſua paſſione ſcripto, quaſi metuens mortem orat: *Salua me ex ore leonis* (vtique mortis) *& à cornibus vnicornium* (de apicibus ſcilicet *crucis*; ait Tertullianus contra Iudæos c. 10.) *humilitatem meã.* Quatuor apices ſeu cornua fuere in cruce Chriſti morientis: ſummum, infimum, dextrum, ſiniſtrum. In huiuſmodi cruce pendet quiuis agonizans, quatuor impetitus cornibus. A dextris vrgent cacodæmones, qui multorum ſententiâ, ſi non omnibus, multis ſaltem apparere creduntur? certè non abſunt ſuis tentationibus & quidem vehementiſſimis; tum quia maximè nobis inuident beatitudinem, à qua ipſi exciderunt propter quod Deus, præmonens nos, ad ſerpentem dixit: *Et tu inſidiaberis calcaneo eius.* Geneſ. 3. Vbi Alcuinus, *Diabolus*, inquit, *inſidiatur calcaneo noſtro, quia extremũ vitæ noſtræ acriùs oppugnat.* Quemadmodum enim Iacob & Eſau colluctati ſunt in matris vtero cum ingenti eius dolore, dum alter alteri lucis vſuram & primogenituram inuidens, poſterior prioris plantam tenebat, quaſi eum retrahere volens (propter quod Iacob *ſupplantator* appellatus eſt, Gen. 25.) ita etiam in moriente cùm ipſius anima luctatur ſupplantator ille generis humani, retinere eam cupiens, ne ad lucis æternæ conſpectum euolet. Tum quia tunc potiſſimùm iuxta id Apoc. 12. *deſcendit Diabolus ad vos* (morientes maximè) *habens iram magnam, ſciens quia modicũ tempus habet* Ingens & crudelis ſolet eſſe militum furor, quando in occupata aliqua ciuitate non niſi tres aut quatuor horæ dantur eis ad prædandũ. Falcones etiam Noruegiæ maxima celeritate & furia inuadunt aues alias; quia dies ibi breuiſſimi ſunt. Hinc colligamus ſæuitiam illius militis & accipitris tartarei, erga morientes.

A ſiniſtris affligunt amici & propinqui, coniux, liberi, fratres, ſorores, poſſeſſiones, opes & præhabitæ deliciæ, quæ iam derelinquere & alijs cedere cogitur. Quàm acriter hoc cornu feriat & sauciet, vel ex eo facilè colligas, quòd vel vnius ex prædictis amiſſio, v. g. vnius cõiugis dilectæ, aut chari filij mors, aut domûs conflagratio, ita ſæpe hominem affligit, vt planè inconſolabilis fiat. Quid erit igitur omnia ſimul perdere vno momento, & hoc certiſſimè præuidere? Cogitate afflictum illum Iob, quis ſenſus ei fuerit, dum tot ei clades vna ſuper alteram continuò nunciantur: primò boum & aſinarum, deinde ouium conſumptio, pòſt camelorum, denique filiorum, ita vt reſpirare non poſſet, plaga plagam inſequente.

Idem accidit morienti diuiti præſertim & bene priùs habenti, dum cogitat iam opes ſuas, in quibus accumulandis adeò laborauit, alteri relinquendas: iam delicias, quas habuit: iam propinquos in amore habitos: iam vitam ipſam luci ſubtrahendam. Omnes hæ cogitationes velut infauſti variarum cladium, quæ tunc accipiuntur, nuncij ſunt & aculei. Quod pectus tam ferreum & cordatum eſt, vt his nuncijs non frangatur? Deſuper incumbit moles illa grauiſſima reddendæ rationis Deo, de tot tantiſque exceſſibus. Quam quidem vel ſolam vel omnium maximè timuit Dauid, qui Pſalm. 48.

dixit: *Cur timebo in die mala?* (Chald. *in die tempeſtatis*) reſpondit: *Iniquitas calcanei mei circumdabit me.* q.d. vnum hoc timeo, ne in fine vitæ peccata mea cingant & excutiant me. Videtur enim edoctus fuiſſe Saülis deceſſoris ſui exemplo, qui ad mortem vulneratus petiit à milite omninò interfici: *quoniam tenent me anguſtia,* inquit, vt legimus 2. Regum 1. Quænam verò hæ anguſtiæ? Ex Hebræo exponit Abulenſis: *Quoniam tenent me ora veſtimẽti ſacerdotalis.* q.d. Recordor ſacerdotum 85. quos olim innocentes & ſacerdotali habitu indutos iuſſi occidi. 1. Regum 22. Illi me nunc cruciant & ſuarum veſtium oris tenent, trahuntque iam ad inferos. *Videbatur ſibi Saul,* ait Abulenſis qu. 5. ad eum locum, *quòd propinquus morti, videret ſacerdotes Domini, accuſantes eum in iudicio coram Deo.* Cui optimè concordat quod alibi dixi de Henrico VIII. Angliæ Rege, qui in extremis poſitus, cùm aliud fari non poſſet, Monachos tantùm in ore habuit; quos videlicet magno numero ſine causâ occidi iuſſit, eos tunc tortores habuit. Clypeum finxit quidam, qui coopertus nulli damnum inferebat; cùm autem detegebatur, omnibus quotquot illum intuiti eſſent, terrori erat, adeò vt omninò illo viſo corruerent, vt refert Tuſo in cap. 11. Eccleſiaſtici. Cooperta nunc ſunt peccata in cuiuſque corde, nondum coram iudice Deo in lucem protracta ſunt, ideò peccatoribus terrorem non incutiunt: at verò in articulo mortis diſcooperientur atque in ordinem diſpoſita eorum mentibus obiicientur; quibus viſis quomodo non deficient? quomodo non corruent & tabeſcent?

Infrà ſe aſpicient foſſam ſepulchri & inferni, quaſi leonem aliquem aperto ore hiantem eoſque expectantem. Mors omnibus animantibus eſt terribilis, maximè vero hominibus, qui poſt primam mortem metuunt ſecundam, quæ eſt perditio æterna. Pariſiis aliquãdo vulpes iniecta fuit in aream leonis, quæ vbi leonem in medio iacentem velut hoſtem immaniſſimum & carnificem ſuum conſpexit, miſerandum in modum lamentari & in angulis parietum quærens effugia circumcurſare cœpit, tandemque leonis aſpectum non ferens diutiùs, ipſum inuaſit, ſicque ab eo mox ad parietem alliſa & extincta eſt, vt Chauaſſius in lib. de prudentia refert. Cogitate iam quid ſentiat homo moribundus, mortem & infernum in conſpectu habens, nec iam mortem effugere valens, infernum inſuper timens; quos gemitus, quæ lamenta edat in ſuo pectore? *Salua me ex ore leonis;* vtique clamabit cum Dauide. Hæc crux, hæc quatuor crucis cornua ſunt, hæ quatuor vnicornes, quæ inuadunt morientem. O dolores parturientis! imò pluſquam parientis! Hinc fit, ni fallor, quòd moribundi ſurgere è ſtrato & quaſi fugere conantur quodque ſtragula ad ſe trahere & linteamina ſolent. Vidit enim leonem illum ſeſe expectantem.

II. Sunt incerta tempora mortis.

II. Sunt incerta tempora. Tametſi enim nouem menſes tempus ordinatium, vt habemus 2. Mach. 7. v. 27. id tamen non adeò certum eſt, vt non ſæpe fallat, ſaltem aliquot diebus ac ſeptimanis, quandoque integris menſibus. Teſte enim Plinio l. 7. c. 5. alij 7. alij 8. alij decimo vel vndecimo menſe naſcũtur. Numerant quidem puerperæ dies (Die rechnen auſz /) quos ad partum vſque ſupereſſe ſibi exiſtimant, nunquam tamen ſecuræ ſunt. In SS. litteris vxor Phinees immaturo partu (ſeptimo mẽſe, ait Ioſephus l. 5. Antiq. c. 12.) prolem edidit 1. Reg. 3. Gracchus ideò nuncupatus, quòd 12. menſibus in vtero matris geſtatus eſſet, apud Cœliũ lib. 24. antiq. lect. cap. 4. Multò adhuc incertior eſt hora mortis præſtituta hominibus. *Dies annorum noſtrorum in ipſis ſeptuaginta anni: ſi autem in potentatibus* (Hebr. *in robore* ſeu *robuſti*) *octoginta anni.* Hic quidem vitæ noſtræ cõmunis terminus eſt, ſed quàm pauci illum attingunt? quàm multi in ſua computatione decipiuntur? Errauit certè diues ille qui dicebat: *Anima habes multa bona poſita in annos plurimos, requieſce, comede, bibe, epulare. Dixit autem illi Deus: Stulte hac nocte animam tuam repetunt à te.* Luc. 12. *En eâdem nocte ſublatus eſt,* inquit S. Greg. 22. moral. c. 2. *qui in rerum ſibi abundantia multa tempora fuerat præſtolatus.* Cuius rei exemplum affert. l. 4. Dial. ca. 49. *Sicut cuidam noſtrûm,* inquit, *nuper certum eſt contigiſſe, qui dum ſomnia vehementer attenderet, ei per ſomnium longa ſpatia huius vitæ promiſſa ſunt. Cumq; multas pecunias pro longioris vita ſtipendio collegiſſet, ita repente defunctus eſt, vt intactas omnes relinqueret, & ipſe ſecum nihil ex bono opere portaret.* Simile huic refert Cæſarius lib. 5. cap. 17. de quodam conuerſo, qui *cùm neſcio quò tenderet,* inquit, *& auem, quæ cuculus dicitur, à voce nomen habens, crebriùs cantantem audiret, vices interruptionũ enumerauit, & viginti duas inueniens, eaſq; quaſi pro omine accipiens, pro annis totidem vices eaſdem ſibi computauit. Eia, inquit, certe viginti duobus annis adhuc viuã, vt quid tanto tempore me mortificem in ordine? Redibo ad ſæculum & ſæculo deditus, viginti annis fruar delicijs eius, duobus annis, qui ſuperſunt, pænitebo. Haud dubium quin Diabolus, qui ſupradictum Conuerſum, vt Epiſcopus fieret ad credendum induxerat aperto ſermone, & huic ſuaſerit, vt tali augurio fidem adhiberet, & occulta ſuggeſtione. Sed Dominus, qui augurium odit, aliter quàm ille ordinauerat diſpoſuit: nam duos, quos pænitentia deputauerat annos, eum in ſæculo viuere permiſit, & annos* 20. *delicijs ordinatos iuſto ſuo iudicio ſubtraxit.* Nemo igitur ſibi vitæ limites præfigat, ne paucos quidem annos vel dies. *Tam debet eſſe mors ante oculos iuueni, quàm ſeni, non enim citamur ex cenſu, ſed ex depoſito,* ait Seneca in Epiſt. Cenſus non niſi euoluto termino, depoſitum autem omni tempore repeti poteſt. Talis eſt vita noſtra, depoſitum, non cenſus. Vnde 2. Pet. 1. ait S. Petrus: *Certus* (ſum) *quod velox eſt depoſitio tabernaculi mei.* Corpus ergo & vitam in depoſitum accepimus. Denique *niſi conuerſi fueritis,* ait Pſalmiſta Pſalm. 7. *gladium ſuum vibrabit: arcum ſuum tetendit & parauit illum, & in eo parauit vaſa mortis.* Mors ecce gladio & ſagittis vtitur; illo in eos, qui propè ſunt, ſenes his verò in eos, qui procul abeſſe videntur, iuuenes.

Digitized by Google

III. Sunt magna pericula.

III. Sunt magna pericula. Multoties enim contingit, vt mater in partu pereat, vti contigit Racheli, Gen. 35. & vxori Phinees 1. Reg 4. & crebra docet experientia. Itaque neſcit mulier an eius proles ſit futura, *Beniamin*, h. e. *filius dexteræ*: an verò *Benoni*, h. e. *filius doloris*. Geneſ. ca. cit. Ita neſciunt morituri, an eorum animæ ad Dei dextram in cœlum, an ad dolores ſempiternos in tartarum migraturæ ſint. Timuerunt certè ſancti etiam multi: non timebunt illi, qui de ſanctitate parum aut nihil habent? Timent etiam illi, qui hîc miſeram planè vitam ducũt, ne ibi in miſeriorem incidant. Cuius rei exemplum refert Æneas Sylu. (poſteà Pius II. Pp.) in ſuo Comment. in Panorm. lib. 4. num. 1. de quodam cæco, qui ante annos 16 lumẽ ſe amiſiſſe dicebat, inuitatus ad mẽſam cum aliis pauperibus ab Alphonſo Aragonũ Rege, & in capite menſæ ſedens, *Miniſtrabat huic Rex, ac nobis audientibus interrogabat, an cæcitatem moleſtè ferret. Cui cæcus, neſciens regem eſſe, qui ſecũ loqueretur: Niſi diuina gratia eſſet adiumento, nemo, inquit cæcus viuere opœuret, tanta eſt miſeria cæcitatis iis præſertim, qui aliquando lumen viderũt. Tum rex, velleſne, inquit, ex hac vitâ migrare? Minimè, inquit ille. Tum rex; at ſi miſer es, cur è miſeriâ eripi nolis? Neſcio inquit cæcus, an moriens ad maiorem miſeriam hinc demigrem, nec quò vadam mihi certum eſt. Tunc vnus ex purpuratis: An neſcis, inquit, quòd piè viuenti loca tibi piorum patebunt? Scio, inquit cæcus, tria eſſe loca, ad quæ dimiſſis corporibus animæ hominum deferũtur. Piorum animas in cœlum euolare: malorum inferna petere, iis verò, qui cùm antè fuiſſent mali, tamen ante obitũ ſuum ſeſe recognouere, & dolentes pro malefactis priùs obierunt, quàm pœnitentiam agerent, purgatorium locum adeundum eſſe. Tum purpuratus, ſi hæc credis & peccato abſtines, cur mori nolis? Credo, inquit cæcus, bene morienti bene mihi eventurum. Sed quis eſt hic, qui bene ſeſe moriturum ſciat? Tum Rex: ſapit, inquit, cæcus: ex media Theologia ſententiam profert. Audiuit cæcus Regem nominari, & quiſnam Rex eſſet, Regem ipſum interrogauit. Tum Rex; ego, inquit, qui loquar tecum.* Pleræque parturientes periculum quidem euadunt, raræ extinguũtur, nihilominùs tamen iure merito omnes ſibi timent, ne fortè ſint inter raras illas. Pro fabulâ refertur, quod tamen ego verum eſſe non difficilè credo, à Secretario Apoſtolico ſcriptum de quodam Neapolitano, qui Vercellis in Ciſalpina Gallia habuit hoſpitale, è quo exiguos prouentus capiebat ob multitudinem ægrorum, qui illud incolebant, etiam cùm bene ſat valerent. Ab his vt ſe expediret, miſit quendam ſpecie Medicum, nomine Petrillum, qui conuocatis hoſpitalariis dixit: Hodie vnus è vobis viuus elixari debet pro ſalute cæterorum: quare ſortem mittite inter vos; quis pro aliorum ſanitate victima fieri debeat. Eo audito omnes quantumuis malè affecti ex hoſpitali profugerunt: ne vnicus quidem aleæ huic ſubmittere caput voluit. Poggius in facet.

Hoc ſi fortè minus fidei habet, ecce tibi aliud fide digniſſimum ex vita S. Gerardi Abbatis Bronienſis apud Sur. 3. Oct. in hæc verba. *Per hoc tempus Arnulphus Marchio Flandriæ dominabatur, vir valde opulentus quouis genere diuitiarum, vti hodieq; claret in ditioni eius ſobole. Is morbo grauiſſimo vexatus, nullam ex tantis opibus ei potuit adhibere curationem. Rectè in eum quadraret verſus ille: Æger diues habet nummos, ſe non habet ipſum. Perpetuus enim cruciamentis conficiebat eum calculus, morbus intolerabilis, vrinæ meatus obſtruens. Multi quidem ad eum aduolabant medici, ſuam peritiam egregie iactitantes; vt ſcilicet à pecunioſo homine nummos & lautas epulas emungerent. Aiebant illi inciſione opus eſſe, & ſine ea nullam ei poſſe fieri medicinam. Sed Princeps veritus; ne dum vita remedia captat, vitam prorſus amittat, non patitur ſe vlla ratione incidi. Porrò medici animum ei reddere volentes, illo inſpectante, octodecim eodem affectos morbo inciderunt, eoſq; omnes dempto vno, qui mortuus eſt breui curarunt. Sed ille vnus è vitâ ablatus facilè confirmauit Comitis animum ne ſe pateretur incidi.* Ecce vobis vnius interitus ex octodecim inciſis abſterruit hunc Comitem ne periculum inciſionis in tantis licet doloribus ſubiret; quàm ergo temerarij ſuæque ſalutis prodigi ſunt, qui ſine timore viuunt, nec ad vltimum illum cõflictum in quo pleriquc omnes, qui manè vixerunt, pereunt; imò in quo Sancti etiam naufragium timuerunt, prouidere ſibi ſatagunt?

IV. Ibi dolores ineuitabiles.

IV. Sunt ibi dolores ineuitabiles. Nihil enim certius ſibi eventurum nouit parturiens, quàm pariendi neceſſitatem & conſequentes eam dolores. Alit enim fœtũ in vtero, qui ſemper adoleſcit & tandem egreſſum quærit. Nihil eſt homini certius quàm mors. Ex quo enim peccatum introiuit in hominẽ, ſimul introiuit mors. Ita teſtatur Apoſtolus ad Rom. 5. *Per peccatum mors in omnes homines pertranſiit*, quæ inter viſcera noſtra hoſpitans, inſtar teredinis domum corporis noſtri perpetuò exedit & arrodit, donec planè ſubruat atque abſumat, ſicque animam expellat. Auguſtus Cæſar capta & expugnata Peruſia in plurimos eius incolas animaduertit, qui cùm excuſare aut veniam precari vellent, nihil aliud reſponſi tulerunt; præter id: *Moriendum eſt*, ita trecentos ad aram Iulij Cæſaris hoſtiarum more mactauit. Sueton. in Auguſto. Ex quo tempore nos eiecti è paradiſo ſumus, *moriendum* nobis *eſt*, quidquid opponamus. Peruulgatum id de Alexandro eſt, diu adulatoribus aures præbuiſſe, quaſi Iouis filius, adeoque immortalis eſſet, donec ad Mazagas ſpiculo in cruce ſauciatus dolorem ſenſit, tum dixit: *ſe quidem filium Iouis dici, corporis tamen ægri vitia ſentire.* Curt. lib. 8. ca. 21. Videntur etiam iuuenes aliqui ſimiliter opinari, quaſi immortales eſſent adeò nil de morte cogitant, viuuntque quaſi æternùm victuri. Verùm dum & ipſi iam ex dentibus laborant, iam ex capite, vel ſtomacho, denique dum paſſim occumbere vident vel audiunt etiam ſui ſimiles, mortales ſe agnoſcant. Conantur mulierculæ aliquæ ex clancularii is congreſſibus grauidæ, tegere vterum, ideoque arctè ſtringere, & virgines ſe iactare; quæ tamen ad extremum partûs anguſtiis comprehenſæ, turpiter ſe proſtituunt hominum ludibrio. Ita multi iuuenes ac viri videri cupiunt robuſti, tametſi infirmentur, nec

de morte quidquam audire volunt: interim ab eâ ſæpè opprimuntur præſentiſſimo ſalutis diſcrimine. Honeſtæ matronæ non diſſimulant vterum, ex legitimo thoro grauidum, ſed bene ſibi prouident, petunt piorum preces, attendũt ſibi & fœtui ſuo, ne quid noxium edant vel bibant, continent ſe in quiete, muniunt ſe ſalutaribus ſacramentis, & diem puerperij ſui præ oculis ſemper habent, quaſi is vitæ vltimus eſſet, aut certè eſſe poſſit. Sic oporteret omnes mortales ſibi conſulere pro fœlici ex hac vita tranſitu.

Delinquunt hîc amici ſæpe & propinqui infirmorum, qui eis blandiuntur & promittunt ſanitatem breuî recuperandam, ſicque eos ſpoliant animæ remediis, vel omninò, vel ad minimum, vt tardiùs ea ſuſcipiant, cùm vix adhuc ſpirant. Sic in puerperio vanâ ſpe lactata fuit Rachel ab obſtetrice, in ſummis partûs doloribus ei occinente: *Noli timere, quia & hunc habebis filium.* Verùm dum enixa eſt filium, animam ſimul emiſit. Gen. 35. Quod ſiquis indicium aliquod beatæ mortis deſiderat, videat an cum Apoſtolo cupiat diſſolui & eſſe cum Chriſto. Quemadmodum enim fœtus cùm maturus eſt, egredi in lucem conatur: ita qui maturus cœlo eſt, ſpretis huius mundi miſeriis mori deſiderat. Inter alia prædeſtinationis & hominis in Dei gratia conſtituti ſigna, non poſtremum eſt, ſi quis cum Apoſtolo deſiderium habeat diſſolui & cum Chriſto eſſe; quod hac ſimilitudine declarat S. Ambroſius in id Pſalmi 118. *Memor fui iudiciorum tuorum.* Ait enim: *Videmus in ſæculo innocentes lætos ad Iudicem feſtinare, odiſſe moras, celeritatem affectare iudicii: Beatus itaque ille, qui cæleſte iudicium lætus expectat. Scit enim ſibi regnum cælorum, Angelorum conſortium, coronam quoque bonorum repoſitam eſſe meritorum.* Quam & nobis largiatur Deus.

THEMA QVARTVM.

Non ſpernenda Modica, è quibus naſcuntur ſæpe magna.

1. *Suggeſtio peccati & breuis immoratio.*
2. *Primum peccatum.*
3. *Peccatum veniale.*
4. *Vnus peruerſus in communitate.*
5. *Lucrum iniquum, etſi modicum.*
6. *Lingua ſeu verbum vnum incautum.*
7. *Voluptas vna noxia.*

Quid eſt hoc, quod dicit modicum.
Ioan. 16.

QVis crederet Audit. ex modico vno pomo modicè contacto proſilire innumera tela ad vndique vulnerandum & enecandum hominem? Id tamen arte factum eſt à Scotica muliere, dictâ Fenellâ, quæ cùm Scotorũ Rex Kennethus Eruthlinthum Fenellæ filium occidiſſet, mira arte ſtatuam ſibi effingi curauit, in cuius manu pomum aureum gemmis ornatum erat, quod quicumque tetigiſſet, ſtatim plurimis iaculis inde proſilientibus confodiebatur: cumque ad eam viſendam Regem inuitaſſet, iſque pomum tetigiſſet, hoc artificio & dolo Regem nihil ſuſpicantem in Feſticari oppido occidit. Refert Cardanus de rerum variet. l. 12. cap. 56. Quis hoc videns non dixiſſet: Quidnam eſt hoc? quomodo è tam modico pomo prodeunt tot iacula: quomodo euibrantur ſolo eius contactu? quomodo mactant hominem? Hinc ergo intelligimus non ſemper eſſe fidendum rebus etiam modicis, vt quæ ſæpe pariunt mala maxima & innumera. Statuam huiuſmodi machinatur Dæmon ad perdendos homines. Modicum proponit, quaſi vnum pomum, auro & gemmis ornatum, telis tamen virulentis vndique repletum, cuius vel attactus homines interimit. Plurimi mortalium non capiunt hoc modicum, æquè ac diſcipuli Chriſti tribulationis ſuæ modicum. Quare vt cautiores fiant, modica aliquot talia eis proponemus.

I. Suggeſtio peccati & breuis immoratio.

I. Modicum quid eſt ſuggeſtio peccati & modica immoratio: maximi tamen periculi, vnde immane damnum prodire poteſt, niſi quãprimum ſuffocetur. Quemadmodum enim caput ſerpentis modicum ſanè eſt, ſed vbi id ſe inſeruerit, trahit ſecum totum corpus & venenum: ita & Diaboli prima tentatio licet exigua ſit, & circa modicam delectationem verſetur, niſi tamen mox elidatur, inſinuat ſe paulatim ad complacentiam & conſenſum extorquendum. Audiamus Sanctum Hieronymum in cap. 9. Eccleſ. *Diabolus*, inquit, *ſerpens lubricus eſt, cuius capiti, hoc eſt, primæ ſuggeſtioni ni reſiſtatur, non eſt dubitandum quin in penetrale cordis furtim illabatur.* Quamobrem, vt idem Sanctus Doctor in Epiſtola ad Euſtochium ſcribit: *ſtatim, vt libido titillârit ſenſum, vt blandum voluptatis incẽdium dulci nos calore perfuderit, erumpamus in vocem: Dominus auxiliator meus, non timebo quid faciat mihi caro. Nolo ſinas cogitationes creſcere, nihil in te Babylonium, nihil confuſionis adoleſcat dum paruus eſt hoſtis, interfice, ne zizania creſcat, & detur in ſemina.* Audi Pſalmiſtam dicentem: *Filia Babylonis miſera: beatus qui retribuet tibi retributionem tuam; beatus qui tenebit, & allidet paruulos tuos ad petram. Quia enim impoſſibile eſt ad ſenſum hominis non irruere innatum medullarum calorem, ille laudatur, ille prædicatur beatus, qui vt cœperit cogitare ſordida, ſtatim interficit cogitatus, & allidit ad petram: petra autem Chriſtus eſt.* Notus eſt apologus Abbatis Achillis de lignis Libani, quæ vbi dederunt hominibus modicum ligum, facto inde ſecuris manubrio, omnia exciſa ſunt. Minutiſſimum eſt ſemen bombycum, velut paruuli acini: quod tamen ad motum vberibus à fœminis & calore fotum, animatur & vermes gignit. Infantulus ille Moyſes ex aquis ſublatus, quia in Pharaonis aulâ ſuſtentatus & educatus fuit, Pharaonem tandem edomuit & in mare demerſit. Hac ratione *Diaboli primis titillationibus*, inquit, S. Cyprianus ſer. de ieiun. & tent. Chriſti, *obuiandum eſt; nec coluber foueri debet, donec in ſerpentem formetur.* Et S. Bernardus ſerm. de triplici iud. *Oportet, ſi mundas conſeruare volumus animas noſtras, adhuc longè agentibus cogitationibus huiuſmodi multâ cum indignatione occurrere & exſufflare à nobis, vt nullus eis detur acceſſus.*

II. Mo-

Digitized by Google

II. Primum peccatum.

II. Modicum quid eſt primum delictum, quod proinde velut res parua pleruméque condonari ſolet;ſed ſi admittatur & toleretur,trahit poſt ſe alia & alia grauiora & grauiora. Semel enim deguſtata peccati dulcedo facilè repetitur & ſenſim creſcit in aſſuetudinem, vix emendabilem. Sufficit Diabolo ad peccatum primum nos pertraxiſſe,inde enim facilè in alia impellet. Sic enim de ſtructoribus turris Babel dicitur.Gen. 11. *Cœperuntq́, hoc facere, nec deſiſtent à cogitationibus ſuis, donec eas opere cõpleant.* Vnde ſanctus Chryſoſtomus hom 87.in Matt. *Peccata prima,*inquit, *gradatim ſemper aſcẽdunt; quapropter omni ſtudio atque operâ funditùs principia peccatorum ſunt euertenda: non enim vim delicti ſolùm conſideres neque quia paruum ſit cogites, ſed illud præcipuè tene,quia ſi radicem nõ euulſeris, magnum in peccatum ſuccreſcit.* Et alibi? *Facile eſt riuum, cùm primum à fonte ſcaturit quocunq́, volueris flectere : at vbi aliorum fluminum acceſſionẽ auctus eſt,vix vllâ arte poſſes eius impetum reprimere,aut curſum aliò deflectere : ita facile eſt vitium adhuc recens natum abſcindere,at multorum annorum natum ac roboratũ,quis facilè ſuperare queat?* Notum eſt illius ſenis documentum apud Dorotheum ſer. 11:cuius iuſſu quidam eius diſcipulus teneram arbuſculam nullo labore euulſit;adultam verò & annoſam arborem nullâ vi extirpare potuit. Nec minùs celebre eſt id Platonis,qui cùm adoleſcentem aleâ ludentem increpaſſet oggerente illo: *Sic obiurgas ob rem paruam ? At,*inquit,*paruum non eſt aſſueſcere*; apud Laërt. lib. 2.Pari facilitate Dæmon diſſoluit & diſperdit totam communitatem,ſi vel modicæ diſſenſioni rima aperiatur. Quem ob cauſam monet Apoſtolus ad Eph.4. *Nolite locum dare Diabolo.* In quem locum Sãctus Chryſoſtomus ſcribit hom. 14. *Oportet enim omnes pariter eſſe mutuâ compactione cõſtipatos, & ſimul illi reſiſtere. Iubemus itaque vt ſolutis inimicitijs, quas quiſq; erga proximum habet in vnum inuicem cõuertamini. Nam ita nõ poterit vnquam locum habere Diabolus quemadmodum ſi inimicitias inter vos alueritis. Hinc innumera mala generantur. Et quemadmodum quamdiu lapides bene compacti ſunt, nihilq́, vacuũ inter ſe habent,firmi & infracti inter ſe perſtant:ſi verò vel foramen acûs dũtaxat quod vtrimque penetret,aut ſciſſuram, quæ capilli locum habeat,fieri contigerit,omnia diſſoluuntur ac pereunt: ita & Diabolus, donec compacti quidẽ ac bene compoſiti fuerimus, nihil ſuorum omninò poterit inferre. Quàm primum verò vel modicum nos relaxare poteris,non aliter quàm quidam torrens toto impetu infunditur. Nam vbique illi ſolu dumtaxat initijs opus eſt. Et hoc laborioſum eſt. Si verò nactus fuerit initium nocendi,omnia ſibi ipſi ſubinde ſuoptè ingenio veſtigat & amplificat.*

III. Peccatum veniale.

III. Modicum reputatur peccatum veniale,magna tamen affert damna. Excludit enim hominem à regno cœlorum, donec expietur, & addicit pœnis purgatorij. Exigua res eſt peſſulus, occludit tamen oſtium & excludit ab ingreſſu: ſic ſe habet peccatum veniale. Adhæc lætificat Diabolum additq́ue ei animum ad fortiores tendendos laqueos & acriùs tentandum. Quid non moliti ſunt nequam illi ſpiritus,vt vel ad leuem riſum tantùm concitarẽt Sanctum Pachomium? Inter alia *videbantur vno conſenſu concutere multa folia arborũ,allatiſq́, funibus ea fortiter colligabant. Vtrinque autem ſtantes ſe inuicem hortabantur trahere folia, tamquam maximum aliquem lapidem. Hoc verò faciebant, ſic exiſtimantes cor Sancti ad riſum diſſoluere,vt vel in hoc poſſent de eo gloriari.* Ita in eius vita Metaphraſtes apud Sur.14. Maij. Facilè manum arripit,ſi ei digitum porrexeris;quod miro exemplo docet Godeſchalcus quidam religioſus apud Cæſarium lib. 5. mirac. & hiſt. cap. 4. ex quibuſdam ſtudioſis Bauaris & Sueuis, apud Toletum vnà cum ipſo literis operã dantibus. Cùm enim illi à Magiſtro ſuo Necromantico obtinuiſſent, vt cateruam Dæmonum exhiberet eis aſpectabilem; eâ lege tamen, vt nihil ab offerentibus acciperent & intra circulum deſcriptum ſeſe continerent:euocati maligni ſpiritus varios exhibebant ludos, nullo effectu: denique puellárum ſpeciem aſſumentes circum eos ſaltitabant; & annulum aureum porrigebant, ad quem dum̃ vnus iuuenum digitum extra circulum extendit; ſubitò per manum à Dæmone abreptus non comparuit ampliùs: nec niſi multâ Magiſtri inſtantiâ tandem receptus eſt totus macilentus & pallidus; quaſi è ſepulchro reſuſcitatus: qui malo ſuo edoctus reſipuit & Monachum Ciſtercienſem induit. Ita nimirum laborat Dæmon, vt vel digitum ei porrigamus, quo porrecto nõ difficilè totam manum apprehendat,& è præſcripto pietatis & religionis circa nos extrahat. Vnicum obtutum coniecit Dauid in mulierem & inde in quot & quanta mala deuolutus eſt ? Vnde Sanctus Chryſoſtomus hom. 12. cap. 7. ad Rom. ait: *Mulierem non aſpicias,neque in theatrum aſcendas: multo ſiquidem facilius eſt principio mulierem elegantis forma ne videre quidem,quàm poſtquam ſpectaueris,irrequietam ex animo, quæ inde naſcitur, eijcere tumultuationem.*

IV. Vnus peruerſus in communitate.

IV. Modicum quid eſt vnus homo peruerſus in communitate, maxima tamen pernicies & ruina plurimorum, Hoc enim eſt quod Apoſtolus 1. Cor. 5. ait : *Neſcitis quia modicum fermentum totam maſſam corrumpit ?* ſiue peruertendo eam & ſibi ſimilem reddendo: qua ratione vnus prauus Doctor totam ſeducere ciuitatem, vna mala & impudica mulier totam inficere domum poteſt; ſiue in periculum vitę conijciendo;qua ratione vnus Achan totum Hebræorum exercitum hoſtili gladio expoſuit : vnus Ionas omnes nauigantes periculo naufragij : vnus Iudas (iuxta ſententiam Sancti Ambroſij) omnes Chriſti diſcipulos tempeſtati obiecit. *Non turbatur iſta, quæ Petrum habet* (nauis) inquit : *turbatur illa, quæ Iudam habet. Et ſi multa illic diſcipulorum merita nauigabant, tamen eam adhuc perfidia proditoris agitabat,&c.* l.4.in Lucam. Arrius vna hæreſeos ſcintilla modicum fermentum in Oriente fuit, & quia nõ mox extincta fuit, totum penè peruaſit & accendit orbem : Lutherus in Saxoniâ modicum fermentum totam penè inuoluit Germaniam. Vnus Lucifer in cœlo prauo ſuo exemplo quantam perturbationem, quantam

Angelorum ſtragem edidit? Apoc. 12. *Caueamus igitur*, ſubdit Ambroſius loco cit. *perfidum: caueamus proditorem, ne per vnũ plurimi fluctuemus.* Ozias Rex leproſus, non ſolùm dum viueret, regio palatio excluſus eſt, ſed etiam poſt mortē regio ſepulchro; ſepultus foris in agro. 4. Reg. 15. quaſi etiã cadauer eius cõtaminare poſſet alia Regũ cadauera. Poſtquã Ionas è naui eiectus fuit, rediijt maris trãquillitas. Poſtquam exturbatus Achan, Deus populo reconciliatus fuit: poſtquã Iudas exiuit de cœnaculo, ſtatim dixit Dominus: *Nunc clarificatus eſt filius hominis.* Ioa. 13. Vbi D. Auguſtinus tr. 36. in Ioan. *Exijt Iudas & clarificatus eſt* IESVS: *exeunte immundo omnes mundi cum ſuo mundatore remanſerunt.* Quaſi neque Chriſtus ſuam claritatem, neque Apoſtoli ſuam puritatem in ſocietate vnius improbi obtinerent: eo verò ſublato acquirerent. Addit Auguſtinus: *Vbi malorum nullus erit, ibi bonorum nullus perit.* Lucifero eiecto & ad inferos proiecto, ſubdit Ioannes: *Nunc facta eſt ſalus & virtus & regnum Dei noſtri.* quaſi ante hoc Dæmonis exilium turbata fuerit aula cœli tota.

V. Lucrum iniquum, etsi modicum.

V. Modicum eſt lucrum iniquum paucorum nummorum, magnum tamen affert damnũ, domui vniuerſæ; quia plerunque deuorat etiã iuſtè parta: quo modò vna penna aquilæ iuncta pēnis aliarum auium, eas deuorare dicitur. Audimus de hoc Chryſoſtomum in orat. de auaritia, to. 5. *Auaritia*, inquit, *fermentum quoddam vetus eſt, quæ quocũque inciderit, quamcumq́ domum intrauerit, impuram eam facit: etiamſi parum ex iniuſtitiâ lucratus fueris, vniuerſas facultates tuas fermentabit. Propterea ſæpe pauca malè illata, quamuis multa bona repoſita eiecerunt. Quid enim, inquit? ſiquidem ex multis auarè agentibus nõ omnes eadem patiuntur. Maximè verò patientur etiamſi non mox in ipſo peccato patiantur. Quòd ſi nunc effugerint, tunc verò magis metue: maiori enim ſupplicio aſſeruantur. Quin ſi ipſi effugerint, at hæredes eorum eadem patientur, &c.* ſic ille. Certè propter vnicam feminam, Saram videlicet, Abrahæ coniugem, contra ius & fas ſublatam in domum Regis Abimelech minatus eſt ei Deus ſubuerſionem totius domûs, niſi eam viro ſuo redderet. Gen. 20. *Redde viro ſuo vxorem*, inquit, *ſi autē nolueris reddere, ſcito quòd morte morieris tu & omnia, quæ tua ſunt.* Quo audito Abimelech ſtatim de nocte conſurgens, reſtituit Abrahæ coniugem ſuam. En vnica aliena mulier, ſi detenta fuiſſet, perdidiſſet Regem cum tota aula ſua, adeoq́ue propriam etiam ac legitimam coniugem filios & miniſtros: quid mirum ſi vnum alienum bonum, licet exiguum, deuoret etiam propria & iuſtè acquiſita?

VI. Lingua ſeu verbũ vnum incautum.

VI. Modicum quid eſt lingua, ſeu verbum vnum incautum: ſæpe tamen infert maxima damna; teſte Sancto Iacobo cap. 3. *Lingua*, inquit, *modicum quidem mēbrum eſt, & magna exaltat.* h. e. magnas turbas excitat, vt explicat. Em. Sa. Et mox: *Ecce quantus (Gr. modicus) ignis quàm magnam ſyluam incendit?* Quemadmodum enim cuneus modicum lignum eſt, intruſus tamen in arborem, findit & diſſoluit eam: ita lingua peſtifera, detrahens aut ſuſurrans leui ſæpe verbo diſſoluit amicitiam licet arctiſſimam integrarum familiarum, imò ciuitatum ac regnorum. Ita enim Eccleſiaſticus cap. 28. *Suſurro & bilinguis maledictus: multos enim turbabit pacem habentes. Lingua tertia multos commouit ac diſperſit illos de gente in gentem: ciuitates muratas deſtruxit, & domos magnatum effodit: virtutes populorum concidit & gentes fortes diſſoluit.* Conuenit hoc cum eo, quod Plutarchus in moral. ſcribit: *Vnius linguæ dolo & proditione vrbes conciderunt, regna, reſpublicæ.* Huiuſmodi lingua fuit Antipatri, qui parentem Herodem maleuolis ſuis delationibus accendit in odium non modò externorum & aulicorum multorum, ſed etiam duorum fratrum ſuorum. Alexandri & Ariſtobuli, vt eos neci daret, apud Ioſephum libro 16. Vt enim è minimo grano vel ſemine gignitur ingens arbor: ita ex vno ſuſurro maxima diſſidia & bella. Sanctus Gregorius 3. paſt. admonit. 24. *Perpendant*, inquit, *ſeminantes iurgia, quàm multipliciter peccant; qui dum vnam nequitiã perpetrant, ab humanis cordibus cunctas ſimul virtutes eradicant. In vno enim malo innumera peragunt; quia ſeminando diſcordiã, charitatem, quæ nimirum omnium virtutum mater eſt, extinguunt.*

VII. Voluptas vna noxia.

VII. Modicum quid eſt voluptas vna, quæ percipitur ex peccato, ſiue ſit voluptas carnis, ſiue inanis gloria, ſiue vindicta, ſiue aliud terrenum commodum, quia in momento tranſit: ſed ingentes interim in cruciatus deſinit, ignis ſcilicet æterni. Modicum erat mellis, quod guſtauit Ionathas in ſummitate virgæ, quam extenderat ad mel fluens, paululùm delibandum, & tamen propter hoc morti adiudicatur. Quo audito ſic lamentabatur: *Guſtans guſtaui in ſummitate virgæ paululum mellis & ecce morior.* 1. Regum 14. Guſtat voluptatem noxiam, qui vel intendit ſolùm peccare, licet non peccet: rurſum qui vel delectatur cogitatione rei illicitæ, licet in opus non conſentiat. Idem hoc Eccleſiaſtes hami ſimilitudine explicat cap. 9. *Sicut piſces capiuntur hamo, & ſicut aues laqueo comprehenduntur: ſic capiuntur homines in tēpore malo, cùm eis extemplò ſuperuenerit.* Quid vilius & exilius vno vermiculo, quem in hamo guſtat veriùs quàm vorat piſcis? quid leuius vno iuniperi grano, quod in areâ aucupis turdus decerpit? Et tamen dum ille vermiculum, hic granum vnum guſtat, comprehenditur ille hamo, tegitur iſte retibus & ambo mactantur. Maxima, (quis negare poſſit?) fuit apud Gentiles multos velut apud Maſſilienſes & Tarraconenſes, dementia illorum qui ſe pro expiandis ciuitatibus offerebant in hoſtias & piacula (catharmata appellata) eâ lege, vt per 6. vel 8. menſes, ad ſummum anno integro ſaginarentur varijs delicijs, & ſummâ, quidquid liberet, agendi libertate: poſt exactum verò terminum, mactarentur ſicut boues; aut in aquas mergerentur, aut ſimili alio modo peſſimè interirent, cuiuſmodi ſuperſtitio refertur in vitâ Sancti Cæſarij apud Surium 1. Nouemb. Quis enim vel parum mentis compos eligeret hanc tam modicam ſaginam, pro tam dirâ morte? Quantulum enim eſt libertas & voluptas 6. vel 8. menſium?

Digitized by Google

ſium? At hac, imò craſſiore longè, laborant dementia, qui pro fluxa & penè momentanea vnius illicitæ & viliſſimæ voluptatis vſura æternos gehennæ cruciatus eligunt. Itaque tales magis deplorandos quàm commemorandos ait S. Bernard. in Opuſc. de charitate cap. 15. *Quàm fallax & deluſoria ſit illa fœlicitas perniciosa, quam plerique in carnis voluptate conſtituunt, in libro experientiæ legitur inceſſanter, dum citò præterit quod delectat, & permanet ſine fine quod cruciat. Sed de talibus lugendum ſentio potiùs, quàm loquendum.* Denique *omnis delectatio*, ait idem in ſerm. de Sancto Clemente, *huius mundi, vniuerſa eius gloria, quidquid denique in eo concupiſcitur, prorſus modicum eſt in illius beatitudinis comparatione, ſi tamen vel modicum dici debet, & non potiùs nihilum, vapor ad modicum parens.* Quiſquis ergo ſapit, caueat ſibi ab his, quæ dixi, modicis, ne inde pertrahatur ad magna & incomparabilia damna.

THEMA QVINTVM.

Iuſtos cur ſubinde Deus ad modicum deſerat, & qui requirendus.

1. *Vt caſtiget leuia eorum peccata.*
2. *Vt in humilitate eos contineat.*
3. *Ne donum cæleſte nobis ipſis tribuamus.*
4. *Ne Deo propter hoc gratis ſeruiamus.*
5. *Vt donum conſolationis pro merito æſtimemus.*
6. *Vt illis deſolationibus cor noſtrum expurgetur.*
7. *Vt feruentiùs requiratur.*

Modicum & non videbitis me.
Ioan. 16.

QVod dilectis ſuis diſcipulis prædixit in cœnâ Dominus, ſe ad modicũ temporis ab eorum oculis & ſuauiſſimo commercio ſubducendum eſſe, in paſſione & morte: quodque paulò pòſt Apoſtoli ingenti ſuo luctu experti ſunt, id ſentiunt ſæpiſſimè etiam alij pij, quamuis ſancti & perfecti non minore ſuo mœrore: ita videlicet vt modò in orationibus ſuis omni guſtu careant & areſcant planè, deficiente cœleſti pluuia: modò in anima ſua omni deſtituantur cœleſti conſolatione, vt ex rebus ſpiritualibus nullam omninò percipiant animi lætitiam: modò etiam tædio & languore adeò premantur, vt nullo prorſus appetitu afficiantur ad pia exercitia; ſed omnia arida & inſipida eis fiant. Neque hoc recens aut mirandum, ſed iam olim prædictum à Deo eſt per Iſaiam ca. 54. *Ad punctum in modico dereliqui te, & in miſerationibus magnis congregabo te. In momento indignationis abſcondi faciem meam parumper à te, & in miſericordiâ ſempiternâ miſertus ſum tui.* Hanc ſponſi abſceſſionem ſenſit S. Franciſcus, S. Catharina Senenſis, S. Antonius, qui ſubinde gemebundus exclamabat: *Quàm libenter eſſem bonus Domine! ſed cogitationes meæ non patiuntur.* Idem querebatur S. Bernardus ſerm. 54. in Cant. exclamans: *Exaruit Domine cor meum, coagulatum eſt ſicut lac, factum eſt ſicut terra ſine aquâ tibi: nec compungi ad lachrymas queo: tanta eſt duritia cordis. Non ſapit Pſalmus, non legere libet, non orare delectat, meditationes ſolitas non inuenio. Vbi illa inebriatio ſpiritûs? Vbi mentis ſerenitas? & pax & gaudium in ſpiritu S.?* Ita ſanctus ille lamentatur ſuam deſolationem, ſed quid tandem eſt, quòd ita nonnumquam Deus ſeruos ſuos deſerat? Audiamus cauſas. Deſerit ergo ad modicum.

I. Vt hac ſui ſubtractione caſtiget leuia quædam eorum peccata, per patientiam expianda. Sicut enim pater filio indecens quid agenti, triſtiorem oſtendit vultum, vt errorem commiſſum ei inſinuet & corrigendum moneat: ita & Dominus iuſtis minùs circumſpectè ſe gerentibus, ſubtrahit ad tempus hilarem ſuam faciem; quomodo etiam Dauid Abſalonem quidem recipit in ciuitatem ab exilio, faciem tamen ei ſuam non exhibuit; *Reuertatur in domum ſuam*, inquit, *& faciem meam nõ videat.* 2. Regum 14. quo delicti ſcilicet ſui grauitatem intelligat & expiet. Contingit etiam iuſtis interdum, vt diuinis inſpirationibus aures occludant, & pulſare Deum ad oſtium cordis ſui diutiùs ſinant; & quandoque etiam fruſtrà. Quare nil mirum ſi Deus talione eos puniat, & diu pulſantes, velut ſurdus foret, non audiat, ſed deſolatos ſtare, & pulſare permittat. Pater filiùm vini dulcedine inebriatum ita caſtigat, vt deſideratum ei vinum ſubtrahat, aut modicâ quantitate porrigat: cupedias quoque frugum, quibus afflixit valetudinem filius, negat ad tempus: ita qui creaturarum amore nonnihil ineſcari & in illis quærere ſuam delectationem cœpit, meretur priuari conſolationibus diuinis, vt abiectis illis viliſſimis illecebris reuertatur ad has ſolidas. Id minatur illis Deus Iſa. 30. *Dabit vobis Dominus panem arctum & aquam breuem*, ſed in bonum eorum, ſequitur enim: *Et non faciet à te auolare vltrà Doctorem tuum.* Senſit hoc Sanctus Martinus Epiſcopus, poſtquam aliquâ conſtrictus neceſſitate conſenſit cum Ithacianis in vnius ordinatione, à fide orthodoxâ deuiantibus. Imminuta enim ipſi fuit cum internâ conſolatione gratia expellendi Dæmones, ita vt multis eam lachrymis vix recuperarit.

I. Vt caſtiget leuia eorum peccata.

II. Vt eos in humilitate contineat. Habent enim non parum periculi conſolationes diuinæ, quibus velut alis facilè in ſuperbiam homo euehitur & caſu grauiore ruit: econtrà vbi eſt deſolatio, ibi eſt humilitas. Bene dixit Eccleſiaſticus cap. 7. *Filiæ tibi ſunt? non oſtendas hilarem faciem tuam ad illas.* Sunt enim filiæ ad ſuperbiam pronæ: in quam nimiùm ſe effundent, ſi parentem ſibi corrigentem viderint. Idem timendum iuſto, qui cœleſti conſolatione diu ſuauiter permulcetur (vix enim lachrymulam vnam fundimus in oratione, & illicò nobis ſancti ac ſpirituales eſſe videmur) ne ſuæ fragilitatis oblitus efferatur ſupra ſe, quemadmodum videre fuit in Abſalone, qui vbi reuocatus ab exilio Ieroſolymam; non ſolùm ad conſpectum, ſed etiam ad oſculum patris admiſſus eſt: *Poſt hæc*, inquit ſacer textus. 2. Regum 15. *fecit ſibi currus & equites & 50. viros, qui præcederent eum,*

II. Vt in humilitate eos contineat.

Digitized by Google

cœpitque inſidiari regno patris ſui. Blandum patris oſculum & beneuolus aſpectus pennas ipſi fecit, quibus ad thronum patris euolare conaretur. Quid igitur agit Deus? Dilectis ſuis filijs alas, vbi nimiùm creſcere incipiunt, præcidit, deſolatione eos feriens, vt ſic infirmitatis ſuæ pondere prægrauati continere ſe cogantur. Bene hoc expreſſit Iob cap. 28. verbis illis: *Qui fecit ventis pondus*: Deus ſcilicet; quod eſt teſte Sancto Gregorio in eum locum, *conceſſam electis de virtutibus gloriam, permiſſâ infirmitate temperare.* Venti ſunt iuſti, præſertim contemplatiui, qui quaſi in ſublimi aëre cœleſtium cogitationum deliciantur & circumuolant: ac proinde ne procul nimis auolent, libramento ſuo egent. Ventus erat Sanctus Paulus, qui cùm de ſe dixiſſet, raptum ſe in paradiſum, ſubintulit: *ne magnitudo reuelationum extollat me, datus eſt mihi ſtimulus carnis, Angelus Satanæ, qui me colaphizet.* 2. Corinth. 12. Quoniam igitur *homines*, ait ſuper hoc exemplo Chryſoſtomus homil. 1. ad populum, *multa cautionis, ne facilè extollantur, indigent, & maximè omnium ſancti (nihil enim ſic in arrogantiam extollere conſueuit, vt officiorum conſcientia & animo cum libertate viuens) ne quid igitur tale illi patiantur, tẽtationes & tribulationes eſſe conceſſit, &c.* Voluit etiam Petrus quaſi ventus euolare, dùm petiit à Domino, vt poſſet ad ipſum ſuper vndas ambulare. Sed Chriſtus fecit illi pondus, vt viſo fluctu territus inciperet timere, ſimulque in aquas mergi; ne haberet, quo ſe aliquando ſupra fratres ſuos extolleret, ſed potiùs erubeſceret. Si enim dixiſſet, ſe aliquando pedibus mare calcaſſe, quid audiuiſſet? ſcilicet vt eos aut lapis ambulaſti ſuper vndas. Denique talis ventus fuit Sanctus Iſaac Monachus & Confeſſor prope Spoletanam vrbem, vir miraculis clarus, de quo ſcribit lib. 3. dialog. ca. 14. Sanctus Gregorius poſt enarratam eius ſanctiſſimam vitam in hunc modum: *Sed hic ſanctus, cùm tot tantiſque virtutibus, contemptu rerum tranſeuntium, prophetia ſpiritu, orationis intentione, incomparabiliter eſſet praditus, vnum tamen erat quod reprehenſione aliquâ dignum putabatur; quia nonnumquam tanta ei lætitia inerat, vt illis tot virtutibus, niſi ſciretur eſſe plenus, nullo modo crederetur. Sed magna eſt hac omnipotentis Dei diſpenſatio, & plerumq; cõtingit, vt quibus maiora bona præſtat, quædam minora non tribuat; vt ſemper eorum animus habeat, vnde ſe ipſe reprehendat, quatenus dum appetunt perfecti eſſe, non poſſunt, & laborant in hoc, quod non acceperunt, nec tamen elaborando præualent, in his qua accepta habent, ſe minimè extollant, ſed diſcant; quia ex ſeipſis maiora bona non habent, qui in ſemetipſis vincere parua vitia atque extrema non poſſunt. Fit itaque vt miro modo vna eademq; mens, & virtute polleat & ex infirmitate laſſeſcat; quatenus ex parte conſtructa ſit, ex parte conſpiciat ſe eſſe deſtructam; vt per bonum quod quærit & habere non valet, illud ſeruet humiliter quod habet. Sic ergo & in vnaquaque anima agitur, vt in humilitatis cuſtodiam, aliquando ad lucra maxima, ex minimo damno ſeruetur.*

III. Ne donũ cœleſte nobis ipſis tribuamus.

III. Ne donum illud cœleſte noſtris tribuamus virtutibus, ſed Deo potiùs, cuius donum eſt, adſcribẽdum eſſe ſciamus. Hanc ob cauſam dixiſſe vult S. Gregorius Iobum c. 7. *Viſitas eum diluculo, & ſubitò probas illum.* Ita enim ait: *Quis noſtrûm neſciat, quia diluculũ dicitur, cùm iam nocturna tempora in claritatem lucis mutantur? Diluculò ergo nos Dominus viſitat, quia errorũ noſtri tenebras luce ſua cognitionis illuſtrat, contemplationis munere ſubleuat, in arcẽ virtutis exaltat. Sed notandum quod Deus poſtquã diluculò viſitat, ſubitò hominẽ probat, quia & accedendo corda noſtra ad virtutes prouehit & recedendo cõcuti tẽtatione permittit. Si enim poſt virtutum munera nullâ tentatione cõcutitur, has ſe habere animus ex ſemetipſo gloriatur, &c.* Et mox: *Quod bene nobis ex hiſtoria ſacra lectionis innuitur, quâ Salomõ & diuinitùs accepiſſe ſapientiam, & tamen poſt acceptã eandem ſapientiam, meretricũ ſtatim pulſatus quæſtione memoratur. Mox enim vt tanta reuelationis gratiã accepit, certamẽ turpium mulierũ pertulit;* Et paulò poſt: *Sic & Helias viſitatus diluculò, ſermone cœlos aperuit, & tamẽ probatus ſubitò, infirmus per deſerta fugiens, vnam mulierẽ expauit.* Bene etiam S. Auguſtinus in Pſ. 113. ait aquam conſolationũ & gratiarum cæleſtium non niſi de petrâ illâ fluere, de quâ dicitur: *Petra autem erat Chriſtus*, non ex noſtris meritis. *Gratia iſta*, inquit, *erumpentis aqua de petra, (petra autẽ erat Chriſtus,) non quaſi ex operibus præcedentibus data eſt, ſed miſerãte illo, qui iuſtificat impium.* Idem confirmat S. Bonauentura de proceſſ. relig. c. 21. *Negatur*, inquit, *ſenſibilis deuotionis donũ, vt ex hoc quis eruditior in gratia fiât, quòd à Deo ſit, nõ ab homine; cùm nõ poteſt homo pro voluntate arbitrij ſui habere, ſed Deus qui dat ex ſe, cùm vult, infundit; & cũ vult ſubtrahit, prout ſibi placet & prout accipienti iudicat conuenire.* Quare ſi placere Deo quærimus, quando nobis ſubtrahit gratiã ſuam, bene nihilominus cum eo contenti ſimus; nec obmurmuremus. Placet patri filius, qui carnis portionem ab eo ſibi appoſitã grato accipit animo, tametſi fortè merum os ſit, parum aut nihil carnis habeat; magis quàm qui ſibi meliorem partem præripit aut apponi poſtulat. Similiter & mendicus qui cum patientiâ & ſilentio ad oſtium domûs excubat eleẽmoſynam expectans, quàm qui importunis clamoribus domeſticos obiurgat. Bene ergo S. Bern. ſer. 21. in Cant. *Quamdiu*, inquit, *adeſt gratia, delectare in eâ, vt nõ te exiſtimes donũ Dei iure hæreditario poſſidere, ita videlicet ſecurus de eo, quaſi numquã perdere poſſis, &c. Neque dixeris in abundantia tua: Nõ mouebor in æternum: ne etiam illud cum gemitu dicere cogaris: Auertiſti faciem tuam à me & factus ſum conturbatus.*

IV. Ne Deo propter hoc præciſè ſeruiamus.

IV. Ne Deo propter has præciſè conſolationes ſeruiamus: illiſque nimis adhærentes, pro eis Deum relinquamus. Facilè enim contingit vt quis nimis crebris ac pretioſis donatus muneribus ab amico, magis ipſa munera quàm amicum incipiat diligere. De talibus enim dicitur Eccleſiaſt. 6. *Eſt amicus ſocius menſæ, & non permanebit in die neceſſitatis*, quomodo mures comedunt & amant panem noſtrũ, interim tamẽ non fidunt nec ſeruiunt nobis. Hinc Seneca l. de remed. forti. *Mel*, inquit, *muſcæ ſequuntur, cadauera lupi: turba iſta ſequitur prædam, non hominem.* Hinc fratres ignauos, qui in religione

gione Deo ſeruirent propter commoda temporalia, S. Franciſcus meritò appellabat *fratres muſcas.* Tales fieri etiam facilè poſſunt, qui continuis paſcerentur ſolatijs cœleſtibus, vt perpetuò mel ſugere, & nulla quærere animarum lucra, nihil pro Deo & ſalute aliorum agere & pati vellent. Certè Chriſtus notauit & ſatis apertè indicauit increpando eos, qui dulcedine panum, quos exhibuit turbæ in deſerto, ipſum requiſierunt: *Quæritis me*, inquit, *non quia vidiſtis ſigna*, (quibus ſcilicet permoti in me crederetis) *ſed quia comediſtis ex panibus & ſaturati eſtis*: Ioan. 6. Vult dicere: *Quæritis me propter aliud: quærite me propter me*; inquit S. Auguſtinus in eum locum tr. 25. Qui propter ſuum commodum Chriſtum quærit, ſe magis quàm Chriſtum diligit, & hunc euſque dumtaxat, quoad fruitur eius bonis: quibus ſubtractis, eum deſerit, vti muſcæ ollam melle euacuatam. Non vult habere tales ſeruos Dominus, & quid mirum? nec nos amamus ſimiles. Ambidextros deſiderat qualis erat Aod, Iudic. 3. qui tam ſiniſtrâ, quàm dextrâ nouit pugnare Deoque adhærere, ſiue conſolationes infundat ſiue deſolationes, qualis fuit Apoſtolus, qui ad Philippenſes 4. dixit: *Scio & humiliari, ſcio & abundare, & excellere. (vbique & in omnibus inſtitutus ſum) & ſatiari & eſurire & abundare & penuriam pati.* Quare ſiue pauca, ſiue multa, ſiue etiam nulla in Dei ſeruitio ſentiamus ſolatia, æquè contenti ac conſtantes in obſequio ſimus.

V. Vt donũ conſolationis pro merito æſtimemus.

V. Vt donum conſolationis & præſentiæ diuinæ, quale & quàm magnum ſit, pro dignitate æſtimemus, indeque colligamus quàm explicabile malum ſit in perpetuum à Deo ſeparari; ſi hæc tantilla ſubtractio vberum ſponſi & ſolatij adeò nos affligit. Neſcimus æſtimare donum ſanitatis, donec ægritudine aliquâ corripiamur: non credunt plerumque diuites pauperum miſeriis, niſi ipſi aliquando in paupertatem incidãt: parì modo dum proſperè res noſtræ ſemper eunt, dum mulcemur variis animi ſolatiis, non agnoſcimus Dei donum, nec pro merito gratias ei agimus; at ſi lacte illo deſtituamur, tum demum incipimus dicere: O quàm bene mihi fuit olim, cùm rebus omnibus abundarem! cùm ſine cura & ſolicitudine in deliciis meis degerẽ! Et quid erit iſtis priuari in æternũ? ſemper in doloribus iacere? ſemper eſurire & ſitire? ſemper deſtitui omni conſolatione? Scimus Abſalonem cùm biennio arceretur à conſpectu patris, adeò doluiſſe breuem illam ſubtractæ aulæ moram, vt optaret potiùs interfici, quàm diutiùs eam ferre; videbatur enim ſibi eo tempore in cruce pendere. 2. Reg. 14. Quid igitur, putaris, erit, à conſpectu Dei & cœleſti eius aula æternum excludi? Hanc & priores rationes fere omnes bene expendit S. Catharina Senenſis, cùm aliquando incidiſſet in grauem deſolationem & tumultum atrarum cogitationum. Ita enim de ea Confeſſarius eius Raymundus apud Sur. 29. April. *Repræſentabat ei Dæmon, formas virorum & mulierum, turpiſſimè inter ſe concumbentium, & nefandos ſermones iactantium, ipſamq́; ad turpia petulantiſſimè inuitantiũ. Cogebaturq́; hæc & oculis & auribus clauſis videre & audire. Accedebat ad cumulum miſeria piſſimi ſponſi abſentia, vt ipſi videbatur, nec viſibiliter, nec inuiſibiliter opem ferẽtis aut cõſolantis. At illa nihilominus ſine intermiſſione & carnem affligebat, & precibus tota incumbebat. Atque in hoc præclarũ de ſe omnibus diuina gratia ſenſibili ſuauitate & conſolatione deſtitutis, exemplũ præbuit, ne ſolita ſua exercitia propterea remittãt, ſed augeãt potiùs. Dicebat autem ſancta Virgo ſibi ipſi: Túne viliſſima vllis te conſolationibus dignã putas. Itáne iã tuorum oblita es peccatorum? An non ſatis eſt tibi, ſi poſſis vel damnationem æternam euadere, etiamſi has tenebras & moleſtias ad ſupremum vſque vitæ diem perferre oporteat? An verò Chriſto propter eius conſolationes ſeruire voluiſti, & nõ eo potius, vt æternum illa fruaris? Nihilignur de ſolitis remittas ſtudiis, quin addas potiùs aliquid. His ſanctæ humilitatis telis illum ſuperbum Goliath proſternebat Chriſti Virgo ſuumque animum confirmabat.*

VI. Vt illis deſolationibus cor noſtrum, expurgetur.

VI. Vt cor noſtrum illis deſolationis & ariditatis, quaſi ſcopis expurgetur, quod alioquin ex quiete nimiâ ſordes contrahere conſueuit, & ignauia velut rubigine gladius obduci. Stagnans aqua nónne tetra fit & putida? nónne ranarum tantùm & bufonum habitaculum? & cur, niſi quia motu & fluxu caret? ita & cor noſtrum niſi viciſſitudine aliquâ conſolationis & deſolationis agitetur, noſtrâ ignauia & voluntatis duritie citò inficitur. Bene hoc ipſum expreſſit Oſeas alia percommodâ ſimilitudine c. 7. v. 8. cùm ait: *Factus eſt Ephraim ſubcinericius panis, qui non reuerſatur.* Hoc ipſo enim quò panis inter prunas diutiùs relinquitur & non reuerſatur, ex vna parte comburitur ex altera parte cineribus ſordidatur. Sic & animus ſi nulla fortunæ alteratione verſetur, dũ etiam inter ſpirituales delicias quieſcit, ex fragilitate & imperfectione noſtra, fit ineptior ad ſuſtinendum & delicatior ad patiendum.

VII. Vt feruẽtiùs requiratur.

VII. Denique abſcondit ſe ſubinde Dominus, vt feruentiùs requiratur, & poſteà fortiùs ametur ac retineatur maiori diligentia. Ignis flatu compreſſus, ardentiùs erumpit: & bonum dilatum animæ auget deſiderium. Nam *quod difficiliùs quæritur, dulciùs inuenitur*, inquit S. Auguſtinus Conc. 2. in Pſ. 103. Ita S. Bernardus ſer. 74. in Cant. *Fortè ideò*, inquit, *ſe ſubtraxit* (Dominus) *quò auidiùs reuocaretur, teneretur fortiùs: nam & Luc. 24. ſimulabat ſe longiùs ire: non quia hoc volebat, ſed quia volebat audire: Mane nobiſcum Domine, &c.* Hunc in modum *abſcondit ſeipſam*, inquit Climachus gradu 4. ſcalæ, *infantis mater, quem ſi ſe viderit anxiè inquirere, gaudio afficitur, ſicq́; illum inſtruit ſibi adhærere iugiter, affectumq́; ſuum altiùs infanti imprimit eumq́; ad ſe ardentiùs amandum inuitat.* Ita Cant. 3. abſconderat ſe ſponſus; moxque cœpit eum vndique ſponſa requirere, quem vbi ſerò inuenit, tunc ait: *Inueni quem diligit anima mea tenui eum nec dimittam, &c.* In quæ verba S. Gregorius 5. Mor. cap. 4. *Abſcõdit, ait, ſe ſponſus, cùm quæritur: vt non inuentus ardentiùs quæratur: & differtur quærẽs ſponſa, ne inueniat, vt tarditate ſuâ capacior reddita multipliciùs quandoq́; inueniat, quod quærebat.* Ad S. Coletam Virginem Ord. S. Claræ *venit aliquando beſtiola quædam miri candoris*

&

& elegantia Incertum erat, vnde veniſſet, nec erat alijs ſimilis, nec vnquam ab aliquo conſpecta ſuit: nec ſemper ei aderat, vt agnellus: ſed per vices modò apparebat ei conſpicua, modò euaneſcebat. Erat aſpectu gratiſſima & valdè delectabilis. Itaque multa ſorores eam ſummoperè cupiebant apprehenſam manu contrectare; ſed fruſtrà nitebantur, illâ vel diſparente, vel alicubi latitante. Coleta ipſa quandoque cum filiabus ſuis eam curſu inſequebatur: ſed ipſa Coleta præcedens, vnà cũ beſtiola ab aliarum oculis euanuit, neſcientibus illis, quò tranſlata eſſent. Nulli verò dubium eſſe debet, beſtiolam illam ſignificâſſe arcani quiddam, eiuſq́; & internam & externam repræſentâſſe puritatem eximiam. Ego ſanè exiſtimo beſtiolam hanc ſignificaſſe & repræſentaſſe Chriſtum; puriſſimum animarum ſponſum, qui ſubinde quidem ſuum ſponſæ exhibet dulciſſimũ aſpectum & præſentiam, ludens cum dilectâ: repentè tamen iterum ſe ſubducit, vt amorem ſponſæ extimulet & deſiderium acuat. Ita luſit Dominus cum Magdalena, poſtquam ab ea tam feruidè requiſitus poſt ſuam mortem fuit. Oſtendit enim ſe ipſi, ſed non ſtatim: deinde in hortulani ſpecie, necdum ſe ipſi manifeſtans, donec ad extremum eam compellaret nomine ſuo: Maria. Quâ re docuit Dominus ſe rurſum ad ſuos rediturum cum ſolitis conſolationibus, ſi eo modo requiratur, quo quæſitus à Magdalena fuit. Ipſa tulit ſecum aromata: nos adhibeamus ſuaueolentem orationem. Ipſa ſæpiùs introſpexit in ſepulchrum: nos introſpiciamus conſcientiam noſtram, & videamus vbi & quâ ex cauſâ perdiderimus ſponſi noſtri præſentiam & conſolationem. Ipſa interrogauit Angelos, vbi eum poſuerint? nos interrogemus patres ſpirituales, ipſa lachrymas fudit, cucurrit & recurrit, perſeuerauit ad ſepulchrum, etiam alijs diſcedentibus. Perſeueremus & nos quærendo, & ſic tandem dilectum noſtrum & ipſi inueniemus.

DOMINICA IV. POST PASCHA.

THEMATA.

I. Quomodo arguatur mundus de peccato, iuſtitiâ & iudicio.
II. Curſus vitæ humanæ qualis.
III. Quo fine miſſus homo in mundũ: de eo rationem Deo redditurus.
IV. Damna detractionis.
V. Quàm deceat Chriſtianos veritas, dedeceat mendacium.

THEMA PRIMVM.

Quomodo arguatur mundus de peccato, iuſtitiâ & iudicio.

1. Spiritus S. arguit mundum de peccato.
2. Arguit de Iuſtitia.
3. Arguit de Iudicio.

Cùm venerit ille, arguet mundum de peccato & de iuſtitia, & de iudicio. *Ioan.* 16.

NOn dubito, Audit. perſuaſum vobis eſſe, quòd per Concionatores loquatur vobis Spiritus ſanctus. Id enim docent SS. Patres, qui hodiernum exponunt Euangelium, & ratio ipſa conuincit; cùm idem omninò ſpiritus, qui olim per ora Apoſtolorum mũdum Idololatriæ immerſum redarguit, nũc vitiis deditum per ora prædicatorum reprehendat. Sed forſan in hoc hæretis ſeu dubio ſeu obſtaculo: Quare Spiritus S. cùm ſit paracletus, ſeu conſolator, per linguas Concionatorum perpetuò nos arguit? Rarò enim audimus ſermones conſolatorios; ſed plerumque inuectiuos & in ſcelera fulminantes. Quomodo Spiritus S. dicitur *paracletus*, qui in mores noſtros perpetuò inuehitur (quomodo Concionatores ſunt linguæ *paracleti*, qui in vitia noſtra tam acres ſunt Ariſtarchi: Ad hoc reſpondet S. Iob cap. 6. qui in ſuis vexationibus, quas ſuſtinuit à Diabolo, ſed Dei permiſſu, ita loquitur: *Hæc mihi ſit conſolatio, vt affligens me nõ parcat, ne contradicã ſermonibus Sancti.* Quod explicans S. Gregorius l. 7. mor. c. 7. ait: *Electi feriri paterna correptione deſiderant, & dolorem vulneris medicamina putant. Ac ſi apertè diceretur: Qui ideò hîc quibuſdam parcit, vt eos in perpetuũ feriat: ideo me hîc feriat, nõ vt parcẽdo, in perpetuũ parcat, &c.* Itaque S. Iobo Dæmonis vexatio, quantumuis dira & cruenta, fuit conſolatio: quia futurorum & lõgè maiorum cruciatuum fuit redemptio. Conſolatio eſt ægro, quamdiu eius morbum Medicus impugnat catapotiis & clyſteribus, ſectionibus & vſtionibus; quia hinc æger ſalutem ſperat. Deſperatio ſanitatis eſt Medici deſolatio & medicaminum ſubtractio. Ergo Spiritus Sanctus tunc eſt veſter conſolator, quando per ora Concionatorum eſt veſter redargutor. Audite ergo reprehenſorem.

1. Spiritus S. arguit mundũ de peccato.

I. Spiritus S. arguit mundum, h.e. mundo addictos homines, de peccato. Quomodo de peccato? Primò, quia cùm ſint Chriſtiani, iurati Dei ſerui, in baptiſmo ei adſcripti, fiunt perduelles & peccando adhærent Dæmoni, mundo & carni. Nõ ita arguit infideles & Iudæos, quia illi fidem non ſuſceperunt: neque ea gratiæ auxilia ab ipſo acceperunt, quæ obtinent Chriſtiani, hinc Spiritus S. iſtos velut adulteros, Chriſto deſponſatos, meritò redarguit. Baptiſmus & Chriſtianiſmus teſte S. Cypriano l. 2. ep. 2. ad Donatum, aliud nõ eſt, niſi *mors criminum & vita virtutum.* Et quid agit peccator Chriſtianus? Crimina in baptiſmo à Chriſto deſtructa, iterum reſuſcitat: gratiam & virtutes in eodem extructas iterum demolitur. Dira intermi-

natus

Digitized by Google

natus fuit Ioſue reparatori deſtructæ vrbis Iericho, Ioſue 6. & ſenſit Hiel inſtaurator, dum ſtructurâ durante perdidit omnem ſobolem ſuam. 3. Reg. 16. Quid mirum ſi redarguat Spiritus S. Chriſtianos ſeueriùs, quàm infideles, qui deiectam Babylonem iterum exſuſcitant? Magis adhuc & maiori iure reprehẽdit eos, qui non modò poſt baptiſmum, ſed etiam poſt pœnitentiam toties peractam & promiſſam emendationem toties relabuntur in eadem peccata. Quemadmodum enim lepra ſemel curata & poſteà in cicatrice recrudeſcens deteſtabilior erat, ita vt ſacerdos talem leproſum contaminare iuberetur; quia plaga lepræ orta eſſet in vlcere, Leuit. 13. v. 20. vt explicat Diuus Hieronymus in cap. 7. Michææ: ita peccatum poſt veniam reuiuiſcens, turpius & coram Deo execrabilius eſt. Quare tales peccatores Spiritus ſanctus grauiùs redarguit & contaminat, deſtituendo ſuâ gratiâ.

2. 2. Quia poſt tot beneficia, præ alijs innumeris hominibus accepta, audent Deum offendere, & reddere malum pro bono, nec nõ ex diuinis beneficijs cudere ſibi arma, quibus in Deũ pugnent. Non improperat quidem gratis ſua beneficia Deus: ingratis tamen exprobraſſe ſepiſſimè reperitur; vti imprimis populo Hebræorũ Iud. 2. *Eduxi vos de Ægypto & introduxi in terram pro quâ iuraui patribus veſtris, &c. Et noluiſtis audire vocem meam.* Rurſum Heli ſacerdoti, quòd eius domum extuliſſet ad dignitatem ſummi ſacerdotij & alijs condecoraſſet gratijs, ipſe verò ingratus magis honoraſſet filios ſuos quàm Deum eiuſque domũ 1. Reg 2. verſ. 27. & ſeq. Regi quoque Sauli per Samuelem: *Nónne cùm paruulus eſſes in oculis tuis, caput in tribubus Iſrael factus es? vnxitq; te Dominus in Regem ſuper Iſrael? Quare ergo non audiſti vocem Domini, ſed verſus ad prædam es & feciſti malum in oculis Domini?* 1. Reg. 15. Dauidi quoque per Nathan: *Ego vnxi te in Regem ſuper Iſrael & ego erui te de manu Saul & dedi tibi domũ domini tui, &c. Quare ergo contempſiſti verbum Domini, vt faceres malum in conſpectu meo?* 2. Reg. 12. Chriſtus ipſe mitiſſimus alioquin non potuit non de ingratitudine notare nouem leproſos ſanatos, qui non redierunt vt gratias agerent. Luc. 17. nec non in parabolâ cõſeruum ingratum: *Serue nequam, omne debitum dimiſi tibi: nónne ergo oportuit & te miſereri conſerui tui?* Matth. 21. Dignus redargutione eſt, & adhuc grauiora promeritus, qui conſtitutus in ſummâ neceſſitate mutuum ab amico impetrauit certâ reſtitutionis fide data; poſteà tamen non reſtituit, immemor beneficij. Fuit talis mulier illa, quæ ſanguinis fluxu emoritura, iaſpidis pretioſiſſimi, quem Alphõſus Rex Aragoniæ eius manui infixerat ad remedium, beneficio curata, eundem poſteà benefactori negauit, nec à ſe viſum vnquam aſſeruit, quam proinde Regis aulici, qui rei geſtæ adſuetant, non immeritò deteſtati ſunt, vt ex Panorm. alibi retulimus. At quàm multos huic mulieri ſimiles reperies? Quotquot in Deũ peccamus, idem agimus omninò: pretioſiſſimum iaſpidem, peccatorum remiſſionem & Dei gratiam quoties accepimus in ſacramento pœnitentiæ? Et tamen ingrati Deo, non reddimus quod debemus. Vnde Pſal. 36. veriſſimè ait Dauid: *Mutuabitur peccator & non ſoluet.* q. d. multa à Deo beneficia accipiet, quin vel vnũ beneficium rependat. Ita S. Auguſtinus in eum Pſal. *Quanta*, inquit, *accepit peccator, pro quibus non ſoluit? Accepit vt ſit, accepit vt ſit homo, multumq; intersit inter ipſum & pecus. Accepit corporis formam, accepit in corpore diſtinctionem ſenſuum, ad videndum oculos, ad audiendum aures, ad odorandum nares, ad guſtandum palatum, ad contrectandum manus, ad ambulandum pedes, ſalutemq; ipſam corporis. Sed adhuc iſta & cum pecore habemus communia. Accepit etiam ampliùs 1. mentem quâ poſſit intelligere, quâ poſſit capere veritatem, quâ poſſit iuſtum ab iniuſto diſcernere, qua poſſit indagare, deſiderare creatorem, laudare & inhærere illi. Hæc omnia accepit & peccator ſed non bene viuendo, non reddit quod debet. Ergo fæneratur peccator & non ſoluit, non reddit ei à quo accepit, non agit gratias, imò verò rependit mala pro bonis, blaſphemias, murmur, aduerſus Deum indignationem; ergo ille fæneratur & non ſoluit.*

3. 3. Quia cùm tam facili & paſſim obuio confeſſionis remedio redimere & delere ſua peccata poſſint, negligunt tamen & hærent ſæpe totis menſibus & annis in peccato, Deique odio & inimicitia; quæ ſanè ingens veſania eſt, omni increpatione & flagellatione digna. Dicite enim quantam obiurgationem meruiſſent Hebræi in deſerto, à ſerpentibus admorſi, ſi erectum ſibi pro remedio ſerpentem æneum aſpicere neglexiſſent? Atqui peccatum ſerpẽte magis virulentum eſt. Vnde Eccleſiaſticus capite 21. *Quaſi à facie colubri*, inquit, *fuge peccatũ: dentes leonis dentes eius, interficientes animas hominũ.* At hoc expiare poſſumus facili remedio, aſpiciendo Chriſtum propter nos ſerpentem factũ & in cruce ſuſpenſum ob peccata noſtra, & hoc cogitando cum dolore de peccatis: expiare poſſumus indicando morſus noſtros vni ſacerdoti. Quid hac medelâ facilius? *Si corporis morbum patiamur*, inquit S. Chryſoſtomus homilia 46. ad pop. *omnia facimus & tractamus, vt à moleſtiâ liberemur: anima verò noſtra malè habente tardamus & differimus, propterea nec à peccatis liberamur.* Et paulò pòſt: *Tu verò hominem quidẽ exacerbans; & amicos & vicinos & ianitores rogas, & pecunias impendis & multos abſumis dies accedens & ſupplicans: & ſiue ſemel, ſiue bis, ſiue millies te repulerit irritatus, non recedis, ſed magis contendens maiorem affers ſupplicationem. Deo autẽ omnium exacerbato oſcitamus & recedimus, & delitijs & ebrietati vacamus & omnia pro conſuetudine facimus: & eũ quando propitium facere poterimus? quomodo verò non ex hoc ipſo magis eum irritamus? Nam peccantes non dolere, magis eum indignari facit & iraſci quã peccare. Quapropter ipſam iam dignũ eſt terram ſubire, nec hunc Solem intueri, neque penitus ſpirare, quod tam facilem habentes Dominum, & eum exaſperamus, & exaſperantes pœnitentiam non agimus.* Ob hanc deſidiam videtur obiurgaſſe Deus Salomonem 3. Reg. 11. quòd in tam diuturno tot peccatorum ſtatu hærens, tot pellices conquiſierit, tot fana idolis ſtruxerit, nec vnquam intereà de propitiendo

Digitized by Google

pitiando Deo curam habuerit, cùm ſciret eum
à patre ſuo Dauide, vno verbo: *Peccaui*, ſtatim
fuiſſe placatum: *Quia habuiſti hoc apud te*, inquit,
*& non cuſtodiſti pactum meum, &c. diſrumpens
ſcindam regnum tuum*. q. d. quia ſerpentem foui-
ſti in ſinu tuo, tot mulieres & tot idola, cùm
tam facilè poſſes eum abiicere, & neglexiſti:
diſrumpam regnum tuum, vti ſerpens peccati
dirupit animum tuum. Vel, *habuiſti hoc apud te*,
hoc eſt, remedium in promptu, ſi adhibere vo-
luiſſes, dicendo cum patre tuo: *Peccaui Domino*,
quo modo pſal. 41. dicitur: *Apud me oratio Deo
vitæ meæ*: hoc eſt, in promptu habeo remedium,
orationem.

II. Arguit de iuſtitia. II. Arguit mundum de iuſtitia. Quia enim
ſublata iuſtitia ſtare nequit reſpublica, nec
mundi totius gubernatio, quando in homini-
bus ea deſinit, illicò Dei ira & increpatio inci-
pit, nec quieſcere poteſt, donec reſtituatur. Hinc
de Perſis, qui ſub Cyro, & rurſum ſub Dario
Hyſtaſpi, tempore Zachariæ Prophetæ, vaſta-
runt impiam Babylonem, ait Deus Zach. 6. *Re-
quieſcere fecerunt ſpiritum* (70. habent, *furorem*)
meum in terrâ Aquilonis. q. d. inquietus fui donec
Perſæ exſaturarunt appetitum meum, ſumen-
do vindictam de tyrannis Babylonis. Arguit
1. ergo mundum, 1. de iuſtitia malè adminiſtrata.
Quod oſtendi poteſt in Heli ſacerdote, qui
cùm grauia filiorum ſcelera pro merito non
caſtigaret; vocauit Deus in ſomnis puerum Sa-
muelem, quater repetitis vocibus, vt per os
eius argueret Heli Pontificem; quaſi non po-
tuiſſet quieſcere Dei iuſtitia, donec vindictam
à reo ſumeret. Quid verò ei nunciat? *Ecce ego*,
inquit, *facio verbum in Iſrael, quod quicumque au-
dierit, tinnient ambæ aures eius. Prædixi enim ei,
quòd iudicaturus eſſem domum eius in æternum pro-
pter iniquitatẽ, eò quòd nouerat indignè agere filios
ſuos, & non corripuerit eos*. vult dicere: ita pu-
niam illum, vt omnium aures tinniant & timo-
re concutiantur. 1. Reg. 3. Sic redarguit Regem
Achab ob dimiſſum Iſraelitarum hoſtem, Be-
nadad, per os Prophetæ: *Quia dimiſiſti hominem
dignum morte de manu tua, erit anima tua pro ani-
mâ illius, & populus tuus pro populo illius*. 3. Reg.
20. Similiter & Saulem parcentem Regi Agag.
1. Reg. 15. Quin etiam inſtigauit Alaricũ Go-
thorum Regem, vt Romam cum exercitu per-
geret ac vaſtaret propter admiſſa ſcelera, teſtan-
te Alarico ſe ad hoc vrgeri à quodam genio ſi-
bi ſuggerente, vt Romam vaſtaret. Quod cùm
nimis clementer, nec ad rigorem impleuiſſet, eũ
paulò pòſt naufragium in Sicilia paſſum, miſerè
periiſſe referunt Sigebertus in Chron. Socrat.
lib. 7. cap. 10. Sozom. lib. 9. cap. 6.

2. 2. De iuſtitia omninò neglecta ſeu non
adminiſtrata. Quæſiuit ex hoc capite Abſalon
titulum exuendi patrem imperio & regno ſuo,
aſſerens (ſed falsò) neminem à Rege conſti-
tutum, qui audiret cauſas pauperum; exiſti-
mans hanc querelam, velut potentiſſimam, plu-
rimùm valituram ad exauthorandum Patrem,
Dauidem; 2. Reg. 15. Et verè alioquin hic de-
fectus tantus eſt, vt totam rempublicam la-
mentationibus impleat; quibus ipſis Spiritus
S. per ora pupillorum & viduarum aliorum-
que, quibus ius non dicitur, redarguit Magi-
ſtratus. Redarguit per piiſſimos & æquitatis a-
mantiſſimos Reges, S. Ludouicum Galliæ Re-
gem qui ſingulis ſeptimanis bis publico in loco
cauſas pauperum audiebat, apud Bzouium anno
1270. nec non Alphonſum Aragoniæ Regem,
qui ſingulis ferijs ſextis iiſdem ius dicebat, vt
à potentiorum iniuriis eos defenderet, teſte
Panormit. lib. 1. geſtorum eius.

3. De iuſtitia impedita, interuersâ, eluſâ per 3.
violentiam & potentiam, per munera, per aſtus.
Quos omnes imprimis arguit per Iſaiam cap. 1.
*Principes tui infideles, ſocij furum: omnes diligunt
munera, ſequuntur retributiones. Pupillo non iudi-
cant, & cauſa viduæ non ingreditur ad illos*, quia
ſcilicet ab iſtis non ſperant munera & fauores:
vnde eorum cauſas cæteris poſtponunt, vel de-
prauant & reijciunt: Et rurſum c. 10. *Væ qui
condunt leges iniquas: & ſcribentes iniuſtitiam ſcri-
pſerunt: vt opprimerent in iudicio pauperes, & vim
facerent cauſæ humilium: vt eſſent viduæ præda eo-
rum, & pupillos diriperent. Quid facietis in die viſi-
tationis & calamitatis de longè venientis: ad cuius
confugietis auxilium?* Arguit per Gẽtiles & Bar-
baros, qui plerique maximam iuſtitiæ tuendæ
habuére rationem, vti Areopagitæ iudices æ-
quiſſimi ac ſeueriſſimi, qui noctu iudicabant in
tenebris, ne perſonas acciperẽt vel reorum mo-
uerentur aſpectu. Alex. ab Alex. lib. 3. cap. 5.
Totilas Gothorũ Rex rogatus, vt parceret cui-
dam, qui virginem cõſtuprarat: *Eiuſdem*, inquit,
*ingenij eſt, delicto ſe obſtringere, & delictorum ſup-
plicia impedire: omninò autem aut hanc pœnam da-
re, aut Gothorum rempublicam interire neceſſe eſt*.
Sigon. 19. de Occid. Imp. Theodoricus itẽ na-
tione Gothus, Rom. Rex Iudices, qui cauſam
viduæ nomine Iuuenalis, triennio ſuſpende-
rant, poſteà ad Regis iuſſum, intra biduũ expe-
diuerant, quia ſic Rex iuſſiſſet, ſic excepit: *Quã-
do eum vobis detuli Magiſtratum, nónne omnes cau-
ſas & ſingulariter viduarum commendaui? Mortem
eſtis promeriti, qui cauſam duorum dierum, ſpatio
trium annorum protraxiſtis*. eoq́ue momento iuſ-
ſit eis capita amputari, vt alibi recenſui. Arguit
per maiores noſtros, Germanos iuſtitiæ aman-
tiſſimos, inter quos Otho 1. Germanorũ Imp.
excelluit, de quo ſcribit Cranzius l. 3. Metrop.
c. 12. *Otho I Imp cùm expeditionem militarem cre-
briùs duceret per Italiam, procidit ad pedes eius mu-
lier, quærens quòd per vim paſſa eſſet ſtuprum, ac ro-
gans iuſtam legum vindictam. Imperator verò ob fe-
ſtinationem ad reditum ſuum reijciebat legis execu-
tion. At mulier viciſſim: Quis tum*, inquit, *tibi Rex,
hanc tam atrocem mihi illatam iniuriam in mẽtem
reuocabit? Tum ille ſuſpiciẽs in proximam Eccleſiam:
Hæc*, inquit, *erit teſtis inter me & te & in ſignum
iuſtæ vltionis. Sicq́; illam dimiſit, ipſe verò cum ſuo
comitatu progreſſus eſt. At cùm pedẽ rebus in Italia
pacatis referret ac videret Eccleſiã, recordatur ſimul
delatæ querimoniæ. Iuſſit itaque aduocari mulierem,
Quæ cùm ſtatim aduolaſſet ad Regem, ſic eum allo-
quitur: Sereniſſime Rex, vir de quo ſum olim queſta,
nunc meus eſt maritus peperiq́; ex eo & iniuriam
aboleui. Non ſic*, inquit, *Rex, per Othonis barbam
ſentiet dolabrum. Nam inter vos facta colluſio ſacris
legibus non imperat; iuſſitq́; virum ſecuri percuti*.

III. Arguit

Digitized by Google

III. Arguit de iudicio. 1. III. Arguit mundum de iudicio. 1. De eo nõ præuiſo nec præcogitato. Quâ de re Chryſoſtomus hom. 2 in Ep. 2. ad Theſſal. *Dic mihi homo, ait: Tribunali Chriſti cùm ſiſtendus ſis, omnia magis loqueris quam de iſto? Et quidem quando tibi cũ Iudice cauſa eſt, plerumq́; verbotenùs duntaxat, non nocte, non die, non aliquo temporis articulo, non aliqua hora aliud quid loqueris, ſemper de cauſa illa, quam agẽdam habes. Cùm verò de omni vita tua rationem redditurus & pœnas daturus ſis, neque alios etiam pateris, qui te huius iudicij admoneant. Atqui propterea cũcta periêre & intercidêre, quòd humano quidem tribunali temporalium rerum gratiâ ſiſtẽdi, neminem non monemus, neminem non rogamus, indeſinenter de illo ſolliciti ſumus, omnia huius gratia facimus: ad tribunal verò Chriſti venturi, idq́; breui neque per nos ipſos aliquid, neque per alios facimus, iudicem nõ rogamus, quamuis nobis multũ ſpatij ante iudiciũ permittat, vt illa exuere aggrediamur, & nihil eorũ quæ ad ipſum recidunt, prætermittat bonitate illa ſua & benignitate.* Nõ agetur in iudicio illo de iacturâ vitæ huius & aliarum rerũ temporalium, ſed de ſumma ſalutis aut perditionis noſtræ æternùm duraturæ; quis hoc iudicium non timeat? Certè S. Gregorius lib. 16. moral. cap. 31. ait: *Dei miſericordia obliuiſci eum dicitur, qui iuſtitiæ Dei fuerit oblitus. Quia quiſquis eum nunc iuſtum non timet, poſteà inuenire non valet miſericordem, &c.* Quis non arguendos diceret reos, qui ſaltando & iubilando exirent ad ſuum educti ſupplicium? At hoc agunt illi, qui immemores ſe pergere ad iudicium, exultant cùm malè fecerint, & ita viuunt, ac ſi nullum omninò futurum ſit iudicium.

2. 2. De eodem toties inculcato. Principum mãdata ſi ſemel tantùm promulgentur & poſteà curiæ affigantur obtinent vim ſuam, & omnibus incutiunt terrorem, ne quis ea tranſgrediatur: Dei verò decreta & iudicium toties inculcatur hominibus, & tamen à paucis curatur ac timetur. Inculcatur in lapſu Angelorum tot millium ob vnicum peccatum; quam ob cauſam Pſ. 75. dicitur: *De cælo auditum feciſti iudiciũ.* Quâ de re S. Bernardus ſer. 2. de verbis Iſaiæ 6. *Quid, inquit, putas? Indifferẽter admittes homines in illud tantæ beatitudinis templum, qui ne ipſos quidẽ Angelos indifferenter reliquit in eo? Aut nõ diſcernet inter glebas, qui diſcreuit inter ſtellas? Qualem ergo putas, neceſſe eſt hominem inuenire, qui repudiati locum Angeli ſortiatur?* Inculcauit in primis parentibus poſt tranſgreſſionem in paradiſo iudicatis & condemnatis: poſteà in diluuio, in Pentapolis incendio, in terræ hiatu abſorbente rebelles. Denique nihil frequẽtius in ſacris literis, quàm iudicij extremi memoria, vt vel ſolos Prophetas legenti patet, quia nimirum ea noſter *pædagogus eſt ad exercendã pietatem*, ait D. Baſilius in id Iſa. 1. *Quærite iudicium.* Viderit is, qui hunc pædagogum à ſe repellit, quid Deo reſponſurus ſit. Certè muri Iericho conciderunt, poſtquam ſacerdotes ſepties clangendo tubis eam circumierunt. Ioſ. 6. Iam verò non ſepties ſed ſeptingenties clamant vndique & inculcant ſacerdotes Dei iudicium, & interim dura peccatorum corda minimè mouentur.

3. 3. De eodem deriſo & contemptui habito, quaſi numquã futuro. Quâ de re præclarè Origenes hom. 8. in Leuit. ita ſcribit: *Vereor ne ignẽ non mẽbris ſingulis ſed toto corpore mereamur. Cum enim laſciuiunt oculi, vel per illicitas cõcupiſcentias, vel per ſpectacula diabolica, quid aliud niſi ignẽ ſibi congregant? Cùm aures non auertuntur ab auditis vana ac derogationibus proximorum; cùm manus à cæde nequaquã & à rapinis ac deprædationibus continentur, cùm pedes volucres ſunt ad effundendum ſanguinem, cumq́; corpus nõ Domino ſed fornicationi tradimus, quid aliud niſi totum corpus tradimus in gehennam? At hæc cùm dicuntur contemptui habentur. Quare? quia fides deeſt. Alioquin ſi tibi hodie diceretur, quia iudex ſæculi vult te craſtino viuum exurere, & hic auditis eſſet tibi vnius diei ſpatium liberum, quãta faceres? quomodo & per quos diſcurreres? quam humilis, quàm lugens & ſordidus oberrares? Nónne effunderes omnem pecuniam tuam in eos, quorum interceſſione euadere poſſe te crederes? Nónne omnia quæ poſſides redemptionem faceres animæ tuæ? Quod ſi etiam aliquis te retardare aut impedire tentaret, nónne diceres, pereant omnia pro ſalute meâ, nec quicquam remaneat, tantùm vt ego viuam? Hoc quare faceres? quia inde non dubitares, hinc dubitas. Et ideò bene Dominus dicit: Putas veniens filius hominis, inueniet fidem ſuper terram? Et quid ego dico de certis indubitatiſq́; periculis? Tantummodò ſi cauſa dicenda ſit apud iudicẽ terrenum, quæ aliquẽ metum ex legibus habere videatur; nónne omnibus vigilijs excubatur, aduocato patrono munera præparantur, etiam ſi anceps periculum ſit, aut etiam ſolius nota metus, vel damni ratio? Nos quare non credimus, quod omnes adſtabimus ante tribunal Chriſti, vt reportet vnuſquiſque propria corporis prout geſſit, ſiue bona ſiue mala? Hæc ſi integrè crederemus, eſſet nobis ſecundum quod ſcriptum eſt: Redemptio animæ viri, diuitiæ eius. Sed vnde poſſumus hæc vel credere vel intelligere, cùm ne ad hæc ipſa quidem audienda conueniamus? Quis enim veſtrum cùm recitantur ſcripturæ præbet auditum?* Sic illé.
Præuidit Spiritus S. fore ad finem mundi, (cui nos propinquos eſſe vix eſt quod dubitemus) huiuſmodi homines libertinos, qui vt ſuis cõcupiſcentijs velut equi effrænes adhinniant & indulgeant negabunt futurum iudicium, quos redarguit per S. Petrum ep. 2. c. 3 dicentem: *venient in nouiſſimis diebus in deceptione illuſores dicentes: Vbi eſt promiſſio aut aduentus eius?* Verùm *apparebit in finem,* (ait Habacuc cap. 2. & ex eo Apoſtolus ad Heb. 10.) *& non mentietur ſi moram fecerit, expecta illum, quia veniens veniet & nõ tardabit.* Aut enim Deus non eſt, aut iuſtus eſt. Quòd ſi iuſtus eſt, ergo ſtatuit diem, in quo reddet vnicuique ſecundum opera ſua, cum hoc in iſto ſæculo non fieri ſæpiſſimè videamus: imò iuſtos negligi, opprimi, extingui, iniuſtos verò coli, adorari, exaltari.

Quare concludo cum S. Gregorio ſcribente ad Iuſtinum Prætorem Siciliæ, ep. 2. his verbis: *Per omnipotentem Dominum rogo, in cuius tremendo iudicio noſtrorum actuum poſituri rationes ſumus, vt eius reſpectum ſemper gloria veſtra ante oculos habeat: quàm ſit vita breuis aſpicite: ad quem ituri Iudicem: Cuncta lucra hîc relinquimus, & ſolas diſpendioſorum lucrorum cauſas nobiſcum ad iudicium deportamus.*

THEMA SECVNDVM.

Curſus vitæ humanæ qualis.

1. *Eſt ſicut aquila volans ad eſcam.*
2. *Quaſi naues poma portantes.*
3. *Velociores curſore.*

Vado ad eum qui miſit me:& nemo ex vobis interrogat me: Quo vadis.

Ioan. 16.

QVæſitum fuit aliquando è Philoſopho quodam: quid eſſet vita hominis. Is ad hoc quæſitum, parumper ſe conſpicuum oſtendit, mox ſe proripiens abſcondit, indicans vitam hominis non eſſe niſi momentaneum ſui conſpectum; moxque curſum ad ſepulchri latebram. Apud Rud. Agric. lib. 1. c. 24. Hoc idẽ docet nos cæleſtis Philoſophiæ Doctor Chriſtus, cùm in vltima cœna ſtans ſermonem ad diſcipulos habuit, moxq;ue inde ad montem Oliueti indeque ad mortem ſuam perrexit; quando id claris verbis ediſſerans ait: *Nunc vado ad eum, qui miſit me.* Et mox, *Modicum & non videbitis me.* Indicat enim vitam hoĩmis eſſe viam ad mortem, & quidem breuem, ac ſolùm vnum *Nunc.* Hoc verò vt clariù, perſpiciamus, audiamus etiam alterum ſapientem, Iobum, qui c. 9. vitæ ſuæ curſum deſcribens ait: *Dies mei velociores fuerunt curſore: fugerunt & non viderunt bonũ. Pertranſierunt ſicut naues poma portãtes: ſicut aquila volans ad eſcam.* E tribus elemẽtis curſum vitæ ſuæ demonſtrat, ex aëre per volatum aquilæ: ex aquâ per nauis tranſitum: ex terrâ per curſoris velocitatem. Et tamen adhuc quamplurimi hominis intelligere nolunt ſe ad mortem ire, nec interrogant ſe? *Quò vadis?* Putant ſe nunc quieſcere, nec niſi poſt multos annos viã alterius ſæculi inituros, cùm tamen iam de facto quàm celerrimè eò tendant adeoque ſemper vadant. Qualis autem ea via ſit, ex Iobo nunc videbimus.

I. Eſt ſicut aquila volans ad eſcam. I. Dies noſtri pertranſeunt, *ſicut aquila volans ad eſcam,* inquit Iob. Aquila celerrimo impetu, *inſtar tormenti,* vt ait Iſidorus lib. 10. c. 7. deuolat in prædam eamque ſi abripere non poteſt, frequentatis ictibus pulſat, lædit ac fatigat, v. g.
1. leporem aut porcellum, donec conficiat. Sic dies vitæ humanæ primò celerrimo volatu pertranſeunt, quàm celeriter currit Sol; deinde
2. homines inuadunt curis, miſeriis, morbis, ærumnis, rapinis, odijs; & ſi non ſtatim enecant, frequentatis ſaltem ictibus eneruant & conficiunt. Senſit hoc imprimis ipſe Iob, qui primò nuncium accepit, boues ſuos & aſinos à Sabæis ablatos, deinde venit alter nuntians oues quoque igne cælitùs lapſo tactas omnes perijſſe. Rurſum alius nunciat camelos à Chaldæis raptos. Poſt hunc alius aſſerens filios vnà cum filiabus ruinâ domus oppreſſos: ad extremum ipſa eius caro peſſimo vlcere percutitur à capite vſque ad plantam pedis: ſuper omnia accedit vxor & inſultat ei. Ecce tibi hic lepuſculus quot ictibus pulſatus eſt! Vnde c. 16. queritur: *Conuulnerauit lumbos meos & effudit viſcera mea, concidit me vulnere ſuper vulnus.* Hinc ergo iure merito appellauit Iacob dies vitæ ſuæ *dies malos.* Geneſ. 47. *Dies peregrinationis meæ centum triginta annorum ſunt, parui & mali.* Cur *parui* ſeu pauci? quia celerrimè tranſierunt. Cur *mali?* quia curis & ærumnis pleni, ipſum etiam plurimis ictibus lacerarunt, modò fratris odio, modò ſoceri Labani perſecutione, modò raptu filiæ, modò dulciſſimæ coniugis Rachelis præmatura morte, modò dilectiſſimi filij Ioſephi perditione, modò Simeonis, alterius filij, in carcere detentione. 3. Repentè & inſperatò,
in medio ſæpe vitæ curſu & ætatis ac proſperi- 3.
tatis flore hominem abripiunt, ſicut aquila corripit aues in ipſo volatu, lepores in curſu, piſces dum læti & ſecuri ludunt in aquis. Senſit etiam id Iob, qui in medio proſperitatis & abundantiæ; cùm iam chariſſimos liberos, adultos & nubiles ipſe ſanus & valens haberet, derepente in die vnâ omnibus ſpoliatus eſt; vti teſtatur cap. 16. *Ille ego quondam opulentus repentè contritus ſum. Tenuit ceruice meam & confregit me.* Hunc in modum homines in medio proſperitatis & ætatis curſu vel percutiuntur ac conteruntur morbis aliiſve ærumnis, aut omnibus omninò ſpoliantur ab inſperata morte. Senſit hoc inter alios Æſchylus Poëta Athen. qui ruinæ mortem oraculo ſibi denunciatam fugiens, tecta dum vitat, & ſub dio in ſaxo ſedet caluo & aperto capite, aquila teſtudinem in caput demittit ſaxum eſſe rata, ſicque ipſum enecat. Plin. lib. 10. cap. 3. Senſit hoc prænobilis vir Bertholdus de Bertholtiz cognomine Schranck, qui cùm anno 1256. Pragæ per pontem glorioſus (forſan ad palatium Regis) equitat, & turri minoris ciuitatis appropinquat, lapis de apice turris deiicitur à duobus coruis, mutuò inter ſe pugnantibus, in equitantis caput eumque conterit. Lupacio auct. in Calend. hiſtor. ad 18. Decemb. Senſit non ita pridem Polonus eques, quando Cæſareanus exercitus cum Rege Dano conflicturus, per inferiorem Saxoniam iter faceret, vbi vtrimque paludoſum ſolum viam negarat; is enim militari faſciâ cæteroque habitu inſigniter ornatus, & cane ſuo comitatus leporem ex templo conſpicit, per campi vicina ſpatia ſe proripientem. Quem dum primò canis, deinde herus equo inſequitur, repente in conſpectu exercitûs demergitur in paludem, ceſpite opertam, vt nil ampliùs neque de equo, neque de equite præter pileolum capiti excuſſum apparuerit. Refert P. Stengelius in Labyrin. ſeducto p. 1. c. 6. Et quid multis? Sentiunt id quotidie non pauci, qui repentinis morbis aliiſque miſerijs opprimuntur. Denique ſicut aquilarum genus, quod vultures appellamus, præuenit ſtrages & conflictus hominum necandorum, atque ad locum ſtragis conuolat, teſte Plinio l. 10. cap. 9. ita multi ante tempus hinc abripiuntur exigentibus eorum peccatis: vt contigit hominibus, qui diluuio ob peccata ſua abſorpti ſunt, 20. annis citiùs, quàm id eis deſtinatum ſit, ſecundum Hieron. Chryſoſt. & Hugon. crepitque menſe Maio inchoante, quo homines de delicijs, de agricultura & ſtructurâ cogitare ſolent.

II. *Quaſi*

Digitized by Google

II. Quaſi naues poma portantes.

II. *Quaſi naues poma portantes.* Vita hominis rectè naui comparatur, quia vt nauis ab anguſtâ prorâ incipit & rurſum in anguſtâ puppim deſinit: ita vita hominis ab infantia debili & inſipiente oritur, & in ſenectutē rurſum debilē

1. atque inſipientem occidit. Hæc ergo celerrimè præterlabitur vt nauis in mari agitata vento, & remis inſuper concitata: præſertim ſi poma & fugaces alios fructus ferat, hæc enim partim ob leuitatē ponderis facillimè propellitur, partim ob periculū putrefactionis mercium fortiſſimè impellitur. Sic currunt dies vitæ noſtræ, nō ſolùm ex propriâ fragilitate, ſed etiā impulſu noſtro, per inordinatam & intemperantem vitā. Sentimus verò hoc potiſſimùm, poſtquam ætas noſtra vna poſt alteram elapſa eſt; tunc enim miramur, vnde mihi tam citò cani? vnde iā rugæ? vnde dentium lapſus? vnde pedum debilitas? ſicut mirantur nauigantes, quòd terra tam repentè conſpectum eorum fugiat.

2. 2. Sicut nauis in continuo curſu eſt, ita & vita noſtra. Vnde S. Gregor. lib. 6 ep. 26. ad Andream ait: *Vita noſtra nauiganti ſimilis eſt. Is namque qui nauigat, ſtat, ſedet, iacet, vadit, quia impulſu nauis ducitur: Ita ergo & nos ſumus, qui ſiue vigilātes ſiue dormientes, ſiue tacentes, ſiue loquentes per momenta temporū ad finē quotidie tendimus.* Putāt nauigantes obuias ſibi naues, imò & rupes ac montes currere, ſe verò ſtare, cùm tamen ipſi celerrimè currant: ita qui ſani & iuuenes ſunt, alios morti appropinquare, ſe verò minimè exiſtimant, cùm æquè celeriter ferantur, ſed quaſi inſenſibiliter. Cùm comitantur defunctum iuuenem aut virum ad ſepulchrum, dicunt: Prôh quàm hic celeriter mortuus eſt? cùm ipſi pari paſſu incedant. Quare vt huius rei memores eſſent viri aliqui, ſuam ſecum nauiculam, feretrum, inquam, aut circumferebant, vt Maximilianus Imp. I. triennio ante mortem, aut in eo cubabant, vt Genebaldus Laudunenſis Epiſcopus, 7. annis recubans in lectulo ad formam ſepulchri confecto. In vitâ S. Remigij 1. Oct. aut crebrò præ oculis habebant, vti S. Ida, vidua Egberti, maioris domûs Caroli M. quæ feretrum ſuum quotidie alimentis impleuit & pauperibus diſtribuit. 4. Sept. Sur.

3. 3. *Sicut naues poma portantes;* quia pleriq; hominum onerant vitam ſuam rebus fluxis & fugacibus, & nullius ferè pretij, (qualia ſunt poma) quas ad vitam alteram ſecum ferre nequeunt: honoribus, diuitijs, voluptatibus. Iob certè in honoribus degebat, quia inter ſuos Rex quidam erat, ab omnibus honoratus, ſic enim de ſe c. 29. loquitur. *Quando procedebam ad portam ciuitatis, & in plateâ parabant cathedrā mihi, videbant me iuuenes & abſcondebantur, & ſenes aſſurgentes ſtabant, principes ceſſabāt loqui, &c.* Et rurſum: *cumq; ſederē quaſi Rex circumſtante exercitu, &c.* Habuit & diuitias magnas, 7000. ouium, 3000. camelorum, 500. iuga boum & 500. aſinas, & familiam multam nimis. Habuit etiam delicias ac proſperitatem, bonam valetudinem, vxorem, 7. filios & 3. filias, morigeros, vnanimes. Hæc tamen omnia ad extremum vidit aliud non fuiſſe quàm poma fugacia, derepentè vno quaſi die omnia putrefacta; ſeque eorum odore ſolùm ad modicum tempus recreatum eſſe. Hoc conſiderans S. Iacobus c. 5. alloquitur diuites; *Agite nunc diuites, plorate vlulantes in miſerijs veſtris, quæ aduenient vobis. Diuitiæ veſtræ putrefactæ ſunt & veſtimenta veſtra à tineis comeſta ſunt: & aurum & argentum veſtrum æruginauit, &c.* Ad finē vitæ enim cùm ad portum appellent, deprehendent ſe pomis naues ſuas oneraſſe, eaque computruiſſe, & tunc *vlulabunt*; ſicut lupi (vlulatus enim luporum eſt) cùm fament, vti fatetur Sap. 5. *Quid profuit nobis ſuperbia? aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? Tranſierunt omnia illa tanquam vmbra, &c.* Ita Albertus Archiepiſcopus Hamburg. anno 1072. cùm pauperum oblitus ſua diſperſiſſet in diuites & adulatores, teſte Cranzio in Metrop. lib. 5. cap. 9. in extremis conſtitutus, crebris iterauit ſuſpirijs: *Heu me infœlicem & miſerum, qui tantas largitiones in vanum effudi! Potuiſſem eſſe beatus, ſi in vſus pauperum ea conuertiſſem, quæ pro ſæculi gloriâ me diſtraxiſſe nunc nimiùm doleo.* ib. c. 11. Fuit noſtra ætate, ait Poggius in diſcep. de auaritia, qui in ipſo mortis limine afferri iuſſit puluim nummis aureis plenam, opem ſubſidiumque vitę ab eis orans, quos tamdiu velut animam ſeruaſſet; ſubinde murmurans: *Eheu quibus vos relinquam?*

III. Velociores curſore.

1. III. *Velociores* ſunt *curſore.* Primò enim curſor, mutatis equis continuò pergit, vt ad terminum ſibi à Domino præfixum perueniat, tametſi ſubinde delaſſati cōcidant, ſaltem vltimus, cùm alius non ſupereſt: ita homines de ætate in ætatem currunt, ad deſtinatum ſibi à Deo terminum, mortem: & hic in infantia alius in pueritia, alius in adoleſcentia, alius in virili ætate equum corporis ſui frangit; omnes certè in ſenectute; cùm alius equus non ſupereſt, **Auff den letzten Poſt Pferdt.**

2. 2. Velociores ſunt curſore, quia certant curſu & præcurrunt ſe inuicem ad mortem neſcij. Non cogitarunt hoc niſi ſerò reprobi illi, qui dixerunt Sap. 5. *Tranſierunt omnia illa tanquam nuncius velociter percurrens.* Vbi 70. legūt, *præcurrens:* quaſi multi ſimul curſu certent, vti illi duo, qui Dauidi victoriam nuntiarunt; vel vti Petrus & Ioannes, currentes ad ſepulchrum Chriſti. Sic enim currunt multi, licet inſcij ad ſepulchrum ſuum, quaſi velit vnuſquiſque primus eſſe; quod ſanè mirum eſt. Dum enim iracundi & contentioſi ad arma currunt & ſe ad duella prouocant: dum luxurioſi corpus inſatiabili libidine eneruant & corriuales fiunt: dum ebrioſi poculis certant: dum intemperantes epulis delicatiſſimis morbos ſibi conciliant: dum auari propter opes augendas maria traijciunt & innumera pericula ſubeunt, quid aliud agunt, quàm quòd inter ſe certant, quis prior ad ſepulchrum veniat?

3. 3. Denique ſicut curſor feſtinanter tranſit loca occurrentia; nec eorum delicijs fruitur, ſed ea ſolùm aſpicit, & vix inde aliquid delibat: nullum prandium aut cœnam, ſed carptim bolos aliquos vel hauſtus ſumit, & mox iterum equum aſcendit, vt ad deſtinatum terminum celerrimè pertingat: ita homines etiam opulentiſſimi per hoc ſæculum

currunt. Nullâ enim re ſe ſatiant, nec ſatiare poſſunt; vel enim prohibentur ab aduerſâ valetudine, vel ab auaritiâ, vel à liberis, vel ab inimicis, vel tædio & faſtidio affecti hinc inde ſaltant & conſolationes ſuas quærunt, nec tamen veras & ſolidas inueniunt. Cum Ionathâ guſtant parum mellis, & morti addicuntur. Cum Ezechiâ telâ vix ordiuntur, & ſtatim ea ſucciditur. Vnde ſubdit loco cit. Iob: *Fugerunt* (dies mei ſicut curſor) *& non viderunt* (ſeu non experti ſunt) *bonum*. Animaduertit inter alios hæc S. Viator Brixienſis, pòſt Bergomenſis Epiſcopus, adhuc in ſæculo conſtitutus, ſcilicet ſitim humanarum cupiditatum nullatenùs hîc ſiue gloriâ, ſiue opibus, ſiue voluptatibus expleri poſſe, eaque ſæpe in aduerſa mutari viuentibus poſſeſſoribus, ac quò altiùs aſcenderunt, eò fœdiùs corruere; tandemque in fine vitæ omnibus cedendum eſſe, nec plus illis quàm ſepulchrum 4. cubitorum ſupereſſe. Hinc omnia iucunda ei ſordere & cœleſtia ſola ſapere. Acceſſit nomen Viatoris, quòd monebat vitam hanc non niſi viam eſſe, ab vtero matris ad vterum terræ & ſepulchrum. Inde mundanis omnibus ſpretis ad cœleſtem philoſophiam ſeſe contulit; vt in eius vitâ Antonius Benalius apud Lipel. 14. Dec. Intellexit hoc Thomas Morus, qui pro tuendâ iuſtitiâ in carcerem coniectus ab impio Henrico 8. Anglo rege, dicebat vitam aliud non eſſe niſi carcerem reorum ad mortem damnatorum, vnde alij citiùs, alij ſeriùs euocantur, alij breuiore, alij longiore viâ perducuntur, apud Staplet. in vitâ cap. 12. Iam verò his ita ſe habentibus quomodo fieri poteſt, vt homines abſque vllâ curâ periculi & ſalutis ſuæ in hæc terrena ſe tam liberaliter effundant, ac ſi in perpetuo & ſecuriſſimo deliciarum horto degerent? Dicite, quæſo; ſi quis mortis reus ad furcam, rotam aut rogum educeretur longiore forſan viæ ſpatio, iſque in viâ nugaretur, rideret, cachinnaretur, de fabulis & nugis diſcurreret; imò ſe beatum ac neſcio quem principem reputaret: quid de illo diceremus? An non videmus, quâ ratione tales captiui in carcere ſeipſos negligant, & de ſolo ſuo iudicio ac proceſſu cogitent? Hoc igitur nunc agamus, quotquot in hoc mundi carcere ſumus. Interrogemus noſmetipſos non ſemel ſed quotidie, & ſi fieri poteſt, ſingulis horis: *Quò vadis miſer? quò vadis? Vado ad eum, qui miſit me:* vado ad iudicium: vado ad æternitatem ſeu fœliciſſimam, ſeu infœliciſſimam.

THEMA TERTIVM.

Quo fine homo miſſus in mundum: de eo rationem Deo redditurus.

1. *Miſſus in mundum, vt Deum colat.*
2. *Vt per merita ſibi gloriam comparet.*
3. *Vt creaturis vtatur ad eum finem, cuius gratiâ creatus eſt.*

Vado ad eum, qui miſit me. *Ioan.* 16.

DE litterarum ſtudioſo quodam adoleſcente, nomine Vicelino, patria Mindenſi, ſcribit Helmoldus presbyter lib. 1. Chron. cap. 43. & Cranzius lib. 5. Saxon. cap. 29. eum à Mecœnate ſuo, viro Comite, ad Canonicos quoſdam perdiſcendarum cauſa literarum miſſum, vbi domum reuerſus eſt, à ſacerdote loci interrogatum: quem librum ſibi prælectum audiuiſſet. Ille, *Statium*, reſpondet. Rurſum ſacerdos: quidnam argumenti liber is tractaret. Ibi vox faucibus hæſit, planeque obmutuit miſer adoleſcens, neſciens quid audiſſet, vel in ſcholis didiciſſet. Tum deridere eum ſacerdos atque exſibilare, velut fruſtrà natum, fruſtrà ad ſtudia miſſum: proinde iam inter homines nullo loco habendum. Pupugit ea deriſio animum Vicelini, & pudore oppleuit adeò, vt ex eo tempore animum collegerit & ad ſtudia adiecerit: itaque profectus Paderbornam, inde Lutetiam tantum profecit, vt facilè doctiſſimus ſuo æuo euaſerit, factuſque Epiſcopus Aldenburgenſis Holſatas ad fidem conuerterit, circa annum Domini 1134. Faſſus ipſe poſteà eſt non ſemel; illam increpationem ſuique confuſionem fuiſſe ſibi initium profectùs & ſalutis ſuæ. Timeo Audit. ne ſimile quid contingat multis è noſtro numero. Omnes nos à Deo in hunc mundum miſſi ſumus, vt artem bene & Chriſtianè viuendi addiſcamus; & iam vadimus ad eum, qui miſit nos, qui & interrogabit primò quem librum audiuerimus. Reſpondebimus: Euangelium. Rurſum inquiret, quid liber ille tractet, quid in eo didicerimus? Hic hærebunt multi, qui ne quidem ſcient, quid ſit Euangelium, quid ſit Chriſtianè viuere, & cur in hunc mundum miſſi ſint. Ne ergo confundamur in illo examine, iam nos ipſos examinemus.

I. Miſſus eſt homo in hunc mundum, vt Deum ſuum veneretur, laudet, colat, eique ad nutum ſeruiat. Quod imprimis ſubtili penicillo indicauit Moyſes, quando in deſcriptione creationis mundi tum demùm Deum appellare ſolet *Dominum*, poſtquam deſcripſit hominem ab ipſo creatum. Priùs enim non niſi *Deum*; poſt creatum hominem conſtanter cap. 2. 3. & 4. appellat *Dominum Deum*, vel præcisè *Dominum*. Cauſam dat Sanctus Auguſtinus lib. 8. de Geneſ. ad lit. cap. 11. vt ſcilicet declararet Deum peculiari ratione & propriè eſſe hominum Dominum, hominesque ad ſeruiendum & obediendum Deo factos. Quem in finem etiam ſolum hominem fecit Deus erecto ad cœlum capite, vt velut ſeruus Dei ad imperium eius ſemper erectus & attentus ſit. Neque de hoc vlla dubitandi cauſa eſſe poteſt. Ad quid enim Reges aliique domini ad aulas & familias ſuas aſſumunt ſibi famulos, niſi ad obſequia, ſeruitia, honorem & exiſtimationem ſuam tuendam & conſeruandam? Hinc Iſa. 43. ait Dominus: *Populum iſtum formaui mihi, laudem meam narrabit.* Non eget Deus ſeruitio vel laude creaturarum, quando tamen creaturas formare ſibi voluit, decet omnibus modis, vt ipſæ non alteri, quàm Creatori & ſummo benefactori ſuo ſeruiant, omniaque ſua obſequia deferant. I. Miſſus eſt in mundũ, vt Deum colat.

Et

Digitized by Google

Et propterea Chriſtus primâ in oratione Dominica hanc petitionem poſuit: *Sanctificetur nomen tuum*, vt nimirum nos cum corde, voce & opere, quantum poſſumus, ſanctificemus, laudemus & veneremur, *non quaſi non ſit ſanctum nomẽ Dei*, inquit S. Auguſtinus lib. 2. de ſer. Dom. *ſed vt ſanctũ habeatur ab omnibus hominibus, id eſt, ita illis innoteſcat Deus, vt non exiſtiment aliquid ſanctum, quod magis offendere timeant.* Satis etiam hoc oſtendi poteſt ex eo, quòd ſolius hominis cauſa, non in ſui gratiam, (cùm nec ipſe, nec Angeli mundo hoc viſibili indigeant) mũdum hunc & quæ in eo ſunt crearit, ac proinde hominem ad ſui ſolius gloriam. *Erat conſequens & neceſſarium & pium*, inquit Lactantius in Epit. din. Inſtit. cap. 10. *vt cùm hominis cauſâ tantam operam molitus ſit, cùm tantum illi honoris, tantum illi poteſtatis tribuerit, vt dominetur mundo: homo agnoſceret tantorum beneficiorũ auctorem, qui fecit mundum propter ipſum, & ei cultum & honorẽ debitum redderet.* ſic ille. Ex quibus omnibus patet nos à Deo in hunc mundum ideò miſſos eſſe, vt in omnibus & per omnia ipſius gloriam quæramus & voluntatem faciamus; quo modo ſerui ab hero miſſi in agrum vel ad peragenda negotia, non ſuum ſed heri commodum quærere ac promouere: quo modo Legati Regis miſſi ad Comitia, non ſua, ſed domini ſui iura propugnare, & tueri tenentur. Verùm plerique mortalium adeò hoc non expendunt, vt ne intelligere quidem videantur, ac proinde arbitrentur ſe nequaquam alia de cauſa, quàm vt ſibi & ſuis commoditatibus ad libitum ſeruiant, in hunc mundum veniſſe: alij vt honores, & dignitates, alij vt voluptates & delicias, alij vt theſauros & poſſeſſiones ſibi & ſuis poſteris quærant: de obſequio Dei & reddenda ratione vitæ ſuæ nihil planè cogitent; ingrati ſimul & perfidi legati: ſimiles coruo illi, quem emiſit Noë ex arca, vt ſibi nunciaret an diluuij aquæ ſenſim minuerentur & de virore arborum quidpiam appareret; ipſe verò poſthabito hoc mandato, oblitus ſui Noë, cadauerum pabulo allectus, ſuum quæſiuit commodum; vti ſentiunt Auguſtinus, Chryſoſtomus, Liran. Abulenſis, Geneſ. 8. Non ita columba poſt coruum emiſſa, quæ ramum oliuæ portans ore rediit: non quòd ipſa folijs aut etiam fructibus oleæ paſceretur, ſed vt hero à quo emiſſa fuit, rationem legationis ſuæ redderet, velut bene & fideliter defuncta ſuo munere. Corui ſunt filij huius ſæculi, qui Dei & legationis ſuæ neſcij aut immemores, non Dei gloriam & voluntatem, ſed ſua commoda quærunt & cadauera ſectantur, quales illi; de quibus Iſai. 1. dicitur: *Filios enutriui & exaltaui, ipſi autem ſpreuerunt me.* Sed quanta hæc perfidia! quid non meretur ſupplicij! Edgarus Anglorum Rex morbo amiſit Elfredam Reginam, ex qua Edouardum filium ſuſceperat. Per idem temporis fama peruaſerat Horgerium, Ducem Cornubiæ, filiam habere nomine Alfredam, forma elegantiſſima. Edgarus dedit negotium Etheluoldo, familiari ſuo, puellæ viſendæ, ſuiſque verbis & nomine à Duce cõnubij eius petendi; ſi modo pulchritudo famæ reſponderet. Etheluoldus vbi puellam ſupra modum ſpecioſam adeoque Rege dignam eſſe vidit, immemor mandati regij, eam ſibi nuptam dari magnoperè petiuit & impetrauit. Ad Regem reuerſus ait puellam non eam eſſe, quam deceat nubere Regi, ac non multò poſt, vbi ſenſit Principis animum hoc pacto ab amore alienatum, incipit paulatim apud eum agere, vt ſibi eius voluntate liceat puellam in matrimonio habere. Id quod Rex, qui illius iam formam aſpernatus erat, vltrò conceſſit. Creſceſcebat deinde indies magis Alfredæ pulchritudinis rumor, cùm Rex cupidus videndi, ſe induſtria venandi gratiâ ad villam Etheluoldi acceſſit. Is vbi Regem aduentare intellexit, fertur rem omnem vxori aperuiſſe, oraſſeque vti communis ſalutis cauſa, ſe negligentiùs ſolito copiam iuueni furenti oſtenderet. At fœmina immemor coniugalis amoris ac filij communis ab Etheluoldo ſuſcepti, quam elegantiſſimè potuit Regi venienti obuiam facta, vltrò caſtum reſoluit pudorem, & mariti è medio tollendi cauſa extitit. Refert Malmesburienſis libro 2. cap. 46. Ergo perfidus hic legatus & ſponſam, quam Regi ſuo nequiter ſubduxit, & vnà vitam perdidit. Sponſa, quam per noſtram in hunc mundum legationem ſibi quærit Deus, gloria ipſius eſt, de quâ Iſai. 42. ipſe dixit: *Ego Dominus, hoc eſt, nomẽ meum: gloriam meam alteri non dabo, & laudem meam ſculptilibus.* Corui igitur ſunt iſti, qui Dei gloriâ & obſequio neglecto ſua cõmoda in hoc mundo quærunt & ſectantur. Econtrà verò columbæ ſunt filij lucis, qui in omnibus actionibus ſuis Dei gloriam & laudem quærunt, eamque ore laudis & benedictionis ad ipſum referunt: nec vel in minimo tangere volunt; qualis erat fidelis ille legatus Eliezer, qui domino ſuo Iſaac ſponſam adduxit, quam requiſiuit: nullo proprio commodo penitus quæſito. Gen. 24. Quinimò nec cibum ſumere voluit, donec negotium domini ſui peragerect: *Non comedam*, inquit, *donec loquar ſermones meos.* Extollit etiam dominum ſuum: *Dominus benedixit Domino meo valdè, magnificatuſq; eſt, &c.* Tales vtinam ſerui Dei omnes nos eſſemus!

II. Vt per merita & labores gloriam ſibi in cœlo compareet, viſionem beatificam, Angelorum cõſortium & ipſius ſummi boni æternam poſſeſſionem. Tam bonus enim eſt Creator noſter, vt licet iure meritiſſimo requirere à nobis omnia ſeruitia, nullo exhibito ſtipendio poſſet; voluit tamen potiùs velut opulentiſſimus & liberaliſſimus Dominus remunerari ſeruos ſuos ineffabili mercede, quæ omnem eorum appetitum ſatiaret & omnem ſpem tranſcenderet. De hac loquitur Dominus Ioan. 4. ad diſcipulos: *Qui metit, mercedem accepit & congregat fructum in vitam æternam: vt qui ſeminat, ſimul gaudeat & qui metit.* Quibus verbis incitat eos imò & nos omnes ad laborandum ſecum, ſpe mercedis æternæ vitæ, ſecum participandæ. In hoc mundo meſſores non ſibi ſed domino metunt: exigua mercede & diurna tantùm contenti eſſe debent; non ita qui Deo ſeruiunt & metunt: quidquid enim metunt, totum II. Vt per merita ſibi gloriam comparet.

candum quærunt ſibi locum ſub tectis, à tempeſtatibus ſecurum; nidum non maiorē, quàm pullorum corpuſcula exigant, ſtruunt: nec plus de fœno aut plumis inferunt, quàm nidi anguſtiæ ferant: nec diutiùs nobiſcum hærent, vbi finem ſuum aſſecutæ ſunt. Habent etiam ſerui in vna domo ſuam quiſque facultatem familiæ adminiſtrandæ: vnus claues ad cellarium, alius ad horreum, alius ad veſtiarium, alius ad ærarium, alius ad ſtabulum, ſed omnes ea lege, vt hæc aliter non adminiſtrent, quàm in bonum domini & ad eius placitum. Ergo cellarius non apponet vinum domino, quod ſibi ſapit; ſed quod domino ſapit, & quantum ipſe vult. Coquus non ad guſtum ſuum, ſed ad palatum heri cibos præparabit: ſtabularius ſi ſapit, nō ſaginabit equos nimio pabulo, vt ignaui fiat, ſed moderato, vt ſint vtiles domino, & ſic de cæteris. Pari modo nos, ſi fideles Dei ſerui eſſe, & bono ipſius, deinde etiam noſtræ mercedi volumus conſulere: neceſſe omnino eſt, vt in creaturis, à Deo nobis conceſſis, non ſectemur guſtum noſtrum, nec vino proluamus nos inſtar lurconum, nec cum Caio Caligula volutemus nos in auri aceruis, nec cum impiis illis percurramus omnia prata, vnguentis nos impleamus, roſis coronemus; ſed in quantum nobis conducunt ad finem præſtitutum & obſequium Dei, ſolummodò his vtamur: Vult nos ſanos eſſe? ſimus: vult infirmari? non recuſemus: vult nos viuere diu? viuamus: vult mori citò? moriamur: vult eſſe pauperes; vult nos abundare? ad vtrumque parati ſimus. Inter Aſſueri puellas ipſi deſponſandas, hoc diſcrimen erat, quòd reliquæ ad Regem ingreſſuræ accipiebant ad ornatum, quidquid poſtulâſſent à Præpoſito gynecæi: Eſther verò *non quæſiuit muliebrem cultum, ſed quæcumque voluit Egeus cuſtos virginum, hæc ei ad ornatum dedit*; ipſaque libenter accepit. Ita factum vt ipſa Regi præ omnibus placeret, & in Reginam eligeretur, aliæ verò ipſi ſubeſſe cogerentur. Eſth. 2. Simili planè modo plerique in hoc mundo ſibiipſis eligunt quæcumque placent: pauci ſunt, qui cum Eſthere ea tantùm accipere volunt, quæ Deus ipſis offert. Interim iſti Deo placent: illi verò diſplicent.

Atque hæc eſt Audit. conditio & lex, quâ in mundum venimus miſſi à Deo, ad quem iam vadimus, etiam dum in hac miſſione adhuc negotiamur; tota enim vita noſtra iter eſt & legatio eiuſque negotiatio & reditus ad eum, qui miſit nos. Cogitet ergo quiſque, an & quâ ratione munus hoc obierit, breuî rationem Deo redditurus. Interroget ſeipſum ſingulis diebus: *Quo vadis? vado ad eum, qui miſit me*, quique ſtrictè examinabit me de peracto meo negotio; quē finem mihi præfixerim, quantum pro ſtipulatâ mercede laborârim, quomodo bona Domini mei, mihi conceſſa, vſurpârim. S. Leoni Papæ 9. natione Germano plurimis miraculis & ſanctitate claro. *Rex Danamarchia* (ſeu Daniæ) *tranſmiſit autem pſittacum in munere, in quo quadā diuina apparuit gratia, admirabili virtute. Quamuis enim quædam aues humana formare verba diſcant, magiſtra fame, hac tamen (vt fertur) nullo cogente toto itinere, dum ad Dominum Papam deferretur: Ad Papam vado, recinebat. Et mox vt ei eſt præſentata, nemine docente, voce dulciſonâ, Papa Leo, inclamabat.* Ita Wibertus Archidiaconus in eius vita apud Sur. 19. April. Ab hoc pſittaco nos diſcamus toto vitæ noſtræ itinere ſæpiùs cogitare & nos ipſos interrogare: *Quò vadis?* ſimul & reſpondere: *ad Papam vado*, ad ſupremum Pontificem omnium Pontificum vado: *vado ad eum, qui miſit me*, quique examinabit me, quid in huius mundi ſchola didicerim, quid effecerim, profecerim. Timeat vnuſquiſque ne obmuteſcat cum Vicelino; quia tunc non erit tempus emendandi ſe, & quod neglectum eſt, compenſandi. Qualis ibi pudor occupabit eos, qui ne, cur viuerent quidem, intellexiſſe deprehenderunt! Quod à nobis auertat Deus.

THEMA QVARTVM.

Damna detractionis.

Detractores arguuntur:

1. *De peccato.*
2. *De Iuſtitia.*
3. *De Iudicio.*

Cùm venerit ille, arguet mundum de peccato, & de iuſtitiâ, & de iudicio. *Ioan.* 16.

GOdefridus Dux Bullionius Lotharingus præclariſſimus vti ſcribit Claudius Paradinus in ſymb. heroum, cùm vrbem Ieroſolymorum obſidens in turrim Dauidicam telum eiaculatus eſſet, tres ſimul alites eo confixit, quod, vt par eſt credere omen ei fuit occupādæ Ieroſolymæ & regiæ dignitatis in eadē obtinendæ, vnde ea familia vſque in hodiernū tres aues ſagitta confixas gerit in inſignibus. Verū quid hoc miramur. Tam periti iaculatores multi adhuc ſuperſunt, qui non minùs dextrè tres vno iaculo ferire & cōfigere nôrunt: quodque amplius eſt, numquā aberrant, ſingulis enim iaculis ternos ſemper tangunt. Quinam verò illi? S. Bern. ſer. de triplici cuſtodia, detractorē eſſe ait, qui tres configit vno ictu propriam animā, animam audientis, denique eum, cui detrahit. Plerumque etiā triplicem cædē committit: vitam animæ gratiā, extinguens in ſe & audiente vitam ciuilē in abſente: vitam æternam & quādoque corporis in ſeipſo, cū pœnas dat. De talibus ſagittariis dicitur Pſ. 10. *Parauerūt ſagittas ſuas in pharetra, vt ſagittēt in obſcuro rectos corde.* Verū iſthæc iacula nihil boni ominis nunciāt: multum verò mali. Quia enim iaculatores iſti à ſpiritu mendacij inſtigantur ad iaculandum reprehēduntur à ſpiritu veritatis in hodierno Euāgelio: *Cùm venerit ille, arguet mundū de peccato & de iuſtitia & de iudicio.* Quod ſibi detractores imprimis dictum arbitrentur, vt videbimus.

Iaculum detractionis tres ſimul configit.

Detractores arguūtur.

I. *De peccato*, quia grauiter peccando eripiunt vitam animæ, gratiam ſibi & audienti, quando is libenter detrahētem audit. Sic enim Prou. 24. legimus: *Cum detractoribus ne commiſcearis, quoniam repente conſurget perditio eorum, & ruinam vtriuſq; quis nouit*, audientis ſcilicet & dicen-

I. De peccato.

dicentiſ. Patuit in Mariâ, ſorore Moyſis, quæ vbi ei detraxit ob eius vxorem, Sephoram Æthiopiſſam, vnà cum fratre Aarō; ſtatim à Deo punita incidit in lepram candentem velut nix, & nubes receſſit à tabernaculo. Num. 12. Multa hîc conſideranda ſunt. 1. Mirantur aliqui, cur non & Aaron leprâ punitus vti Maria. Reſpondent, quia Maria velut æmula Æthiopiſſæ videtur ſola, vel certè prior (quia priùs nominatur) locuta contra eam & fratrem Moyſen: Aaron auſcultaſſe eam & approbaſſe detractionem. Alij ob reuerentiam Sacerdotij parſum ei volunt alioquin æquè ac ſororem plectēdum fuiſſe, vt ſentit Abulenſis. 2. Cur nubes à tabernaculo, ad cuius introitum ſtans in nube Deus vocarat Mariam & Aaron, receſſit? Reſp. In ſignum, quòd à Maria & Aaron receſſiſſet Dei gratia, & lepra peccati eos corripuiſſet. Ita Origenes ib. hom. 7. *Si eſt in aliquo*, inquit, *gratia Spiritûs S. & obtrectat & detrahit, recedit ab eo poſt obtrectationem, & leprâ repletur anima eius.* 3.

Detractio caſtigata leprâ. Cur leprâ caſtigata detractio Mariæ? 1. Reſpondet S. Ephrem agens de morbo linguæ? *Ex*

1. *illâ carnis corruptione pateſactum eſt, quomodo hominis detractoris corrumpatur animus.* Accuſabat Maria nigrorem & turpitudinem corporis in Sephorâ, adeoque ipſa longè nigrior & turpior effecta eſt in anima per peccatum, & in corpore per lepram. Itaque detractor longè magis ſe commaculat, dum maculas aliorum carpit & accuſat, quomodo fluuius dum terram inundat & ſuis aquis collutulat, ab eadem terrâ ſordes ad ſe trahit & turbidus euadit.

2. 2. Quia vti lepra per contagium polluit proximum, ita detractor audientes. *Sicut lepra proprium corpus deuorat*, inquit Aug. ſer. 26. ad fratres in eremo *& ſibi adhærentes inficit, ſic & murmurator nō ſolùm ſeipſum deſtruit, ſed etiā cunctos audientes inficit ac perimit.* Hinc ex lege Leuit. 13. iuſſit Deus leproſos ſeparari extra caſtra (vti & Mariam) & inſuper os contectum habere, ne halitu ſuo contaminarent alios. Cambaiæ Rex, vt Ludouicus Barthema libro 1. Indicarum rerum c. 2. ſcribit, quia veneno ab infantia enutritus eſt, ſi quem vult interimere, ſolo ſputo ſeu anhelitu interficit. Sic nimirum detractor, quia veneno maledicentiæ imbutus eſt, ſolo anhelitu perimit audientes.

3. Iuſſus etiam eſt leproſus ibidē veſtimenta

3. diſſuta geſtare & capite nudo incedere acclamare ſe ſordidum, quò nimirum vitaretur ab omnibus velut immundus, pro noſtra verò doctrina, vt intelligamus detractores ordinariè ſe prodere, quòd ipſi ſordidiores & peiores ſint ijs, quibus detrahunt, quodque hoc ipſo, quia detrahunt, iā pro immundis & ſordidis peccatoribus habendi ac fugiendi ſint. Interrogauit aliquando frater quidam Ioannem Abbatem (in vitis Patrum apud Roſweidum l. 6. incerto Græco authore:) *Quomodo anima habens propria vulnera, nō erubeſcit detrahere proximo ſuo? Cui ſenex: Erat quidam homo pauper, habens vxores duas malè veſtitas & penè nudas. Qui cū ad nundinas vicinas nauigare vellet, rogauerūt eum vt ſimul irent. Eas ergo quia in publicum ducere nō audebat, vtpote laceras, incluſit in doliū vnum & trāsfretauit. Circa meridiem vna populo recedente aduertens ſilentium, exiliit & reperit veſtē curtam, vilem, ruſticā, eaq; ſe cooperuit, ſicq; audēter in publico inceſſit. Altera proſpiciēs e dolio tamq; vinēs ait: Ecce ſtulta iſta ruſticanā in tunicula nō erubeſcit. Cui maritus: ô miraculum! Hæc vtcunque confuſionem ſuam cooperuit, tu verò vndique lacera & nuda non erubeſcis culpare veſtitam vel ruſticanè? Ita eſt omnis detractor qui propria mala non videns aliena ſemper accuſat.*

II. *De iuſtitiâ*, quia eripit proximo vitam ci- II. De iuſtitiâ.
uilem, ſeu famam & exiſtimationem; vnde homo ſperni, deſeri adeoque enecari incipit. Ita enim S. Clemens Ro. in 1. ep. ad S. Iacobum ait: *Homicidiorum tria genera eſſe dicebat S. Petrus, & pœnam eorum parilem eſſe dicebat. Sicut enim homicidas, interfectores fratrum: ita detractores quoque eorum, eoſque odientes homicidas eſſe manifeſtabat.* Iam verò homicidæ tantò ſunt peiores & abominabiliores, quò plures vel præſtātiores viros necant. Ergo & detractores, qui ſua detractione plures vel ſanctiores infamant. Audiuimus ſuprà Mariam ſactam leproſam, adeò vt appareret candēs velut nix, quòd detraxiſſet Moyſi, totius populi Ductori. Contingit interdum, vt nix in vertice montis commota euoluatur in tātum globum, vt pagos & oppida integra mole ſua obruat. Sic parum niuis commouit auicula in Defrinorum montium vertice, quę ſenſim deorſum deſcendens & in pilæ formam ſe reuoluens ſemper aucta in tantam creuit amplitudinem, rotata vſque ad imum montis, vt ſua mole oppida deſtruxerit maxima, teſte Olao M. l. 2. c. 13. Sic nimirum vnica detractio, quæ irrogatur perſonæ publicæ vel religioſæ, à cuius imperio, doctrina, exemplo alii dependent, ingentem ſtragem edit. Quis neſcit acriter caſtigari, & abominationi eſſe eos, qui publicos fontes aut puteos corrumpunt aut inficiunt? Hoc agit, qui talibus perſonis, qui ſunt fontes, vnde plebs bibit, detrahit, vnde Prou. 25. dicitur: *Fons turbatus pede & vena corrupta, iuſtus cadens coram impio.* Certè Dauid cum Sauli Regis partem chlamydis abſcidiſſet, mox percuſſiſſe eum pectus ſuum; quia Chriſtum Domini violaſſet. 1. Reg. 24. Vnde cap. 26. quando rurſum habebat occaſionem necandi Saülem, ait ad Abiſai: *Ne interficias eum; quis enim extēdet manum ſuam in Chriſtum Domini & innocens erit?* Chlamydē Regis truncat, qui religioſum vel alium in dignitate conſtitutum detractionis dente mordet. Naturali quodam odio abhorremus à ſerpentibus, quia clam inaduertenter adrependo mordent & leuiſſimo vulnere quaſi acu facto necant hominem, non vt eum comedant & ingluuiem ſatient, vt leones, ſed ex naturali quodam odio. Atqui *ſi mordeat ſerpens in ſilentio, nihil eo minus habet, qui occultè detrahit*; inquit Eccleſiaſ. c. 10. In Peruana & Mexicana regione (teſtatur Pineda in c. 10. Eccleſiaſtis, ſe vidiſſe) ſunt ſerpentes, qui in capite gerunt natiuum quoddam cartilagineum crepitaculum, cuius tinnitus etiā procul diſtantes admoneat aduētantis mali & cauere iubeat. Si vel hoc facerent detractores, eſſent vtcūque tolerabiles; ſi in faciem quem reprehenderent vel accuſarent. At in ſilentio mordent, cùm non ſentitur ictus.

III. *De*

Digitized by Google

III. De iudicio.

III. *De iudicio*, quia eripit detrahenti & audienti non inuito vitam æternam, quandoque etiam temporalem, iuſto Dei iudicio. Imprimis enim plurimi hoc peccatum non confitentur, quia non agnoſcunt ſe deliquiſſe; ſiue quia verbo tantùm læſerint, ſiue quia vera dixerint: ſiue quia ipſi non detraxerint, ſed detrahentes tantùm audierint. Deinde licet confiteantur, vix vmquam ſatisfaciunt reſtituendo famam. Hoc enim valde durum eſt & difficile: ſicut aues facilè auolant è caueis, ſed non facilè iterum capiuntur. Quid igitur ſupereſt illis niſi ſeuerum Dei iudicium? Certè hoc minatur eis Deus Pſalm. 49. dicens: *Sedens aduerſus fratrem tuum loquebaris, & aduerſus filium matris tuæ ponebas ſcandalum. Hæc feciſti & tacui: exiſtimaſti inique quòd ero tui ſimilis. Arguam te & ſtatuam contra faciem tuam.* q.d. quia ego tacui ad tuas obtrectationes nec ſtatim te corripui, putaſti me etiam delectari tuis ſermonibus & libenter eos audiſſe? Minimè gentium; quin imò ſuo tempore publicè te confundam. Sic confudit Noddonem cum ſocio detrahentem S. Arnulpho Epiſcopo Metenſi, inflammando eorum veſtes, vt porcorum inſtar in volutabro ſe voluere & flammã extinguere cogerentur. Sur. 16. Aug. nimirum quia detractores rimantur ſordes tantùm; quemadmodum & porci. S. Vincentius Ferrerius ſer. 1. in Dom. in albis ſcribit: *Nota quod erant duo, qui quendam diffamauerant, & diffamatus & vnus diffamans adhuc viuunt, & vnus diffamator obijt & ſtetit per aliquod tempus in purgatorio. Et tùm exiuit, credidit ſtatim ire ad paradiſum. Et dixit Deus: Non intrabis, quia primo habes facere reſtitutionem famæ iſtius. Et ego ſcio illud eſſe verum, quòd anima redijt, quia ego ipſe fui per ipſum diffamatus, & à me veniam petijt.* Triennio poſtquam Patres noſtræ Societatis ex mõte Politiano, ciuium iniurijs vexati, diſceſſerunt, *quidã ciuium ſatis anteà bene ab re domeſticã conſtitutus poſt ingentem calamitatum ſeriem eò demum adductus eſt, vt complures dies præter omnẽ vim naturæ trahens miſeram animam nullum inueniret ſauiſſimæ mortis finem, quo malo ad animi ſui curam per Dei bonitatẽ conuerſus intelligenſq; ſupplicium id diuinitùs ſibi immiſſum, acciri iubet multos è ciuibus, inter hos Bellarmini patrem aliosq;. Quibus lecto circumfuſis moribundus ſummo cũ doloris ſenſu intermortuis ſingultibus hæc palam profitetur: Ego miſer ac perditus is fui, qui habitu hominis Ieſuitæ ementito, ad infamiam Patribus conflandam, vt cogerentur Monte Politiano abire, quod prôh dolor accidit; quaſi vnus ex ijs furtim noctu meretricis domum ingreſſus ſum: vnde iniqua in Patres diſſipata infamia eſt: & propter hoc immane facinus euidenter ſentio Deum eſſe, qui tanto in agone, vti videtis, detinet me, nec ſinit mori. Iam igitur vobis coram omnibus aperio & confiteor indigniſſimum ſcelus meum, vos obteſtor vt Deum pro me precemini, vt tantam iniuriam mihi condonare velit, damnumq; ac detrimentum remittat, quod ego exceſſu illorum Patrum vniuerſæ huic ciuitati peperi. Hæc ritè conteſtatus, non multò pòſt omnibus admirantibus, tanquam ſolutis, quæ ad id tenerent vinculis, è vitâ migrauit, 15. Cal. Sep. anno D. 1566.* Addit auctor hiſtoriæ P. Franc. Sacchinus, ſe rem totam teſtibus ſubſcriptam vidiſſe, alios ferè omnes, qui infamiæ Patrum auctores fuerunt, miſerè perijſſe, poſteaque ciuitatem enixè Patres repetijſſe atque obtinuiſſe. Hæc Sacchinus tom. 1. Annal. Soc. anno 1563. num. 25.

Ex his, quæ diximus, poſſumus cognoſcere magnos quidem iaculatores eſſe detractores, ſed peſtilentes & pernicioſos, omni probro potiùs quàm laude dignos: quibus non cœleſtis Ieroſolyma ſperanda, ſed gehenna metuenda ſit. Quiſquis ergo à Spiritu S. non vult redargui de peccato, de iuſtitiâ & iudicio, detractionis telum in proximum non emittat.

THEMA QVINTVM.

Quàm deceat Chriſtianos veritas, dedeceat mendacium.

1. *Quia diſcipuli Chriſti ſunt.*
2. *Quia habitaculum Spiritus Sancti.*
3. *Quia liberi & ingenui.*
4. *Quia fideles appellantur.*
5. *Quia mutua charitate deuincti.*

Cùm autem venerit ille ſpiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. *Ioan.* 16.

LAudaturus aliquando ſponſus Eccleſiæ Chriſtus, ſponſæ ſuæ decorem, ab oculis eius incipit & ſimiles eos aſſerit oculis columbinis: *Quàm pulchra es amica mea! quàm pulchra es! Oculi tui columbarum, abſque eo quod intrinſecus latet*; ad naturam columbæ vtique & indolem potiùs reſpiciens, quàm ad colorem oculorum. Columba enim animal eſt ſimplex, ſyncerum, candidum abſque omni dolo, vti & abſque felle. Tales ergo requirit ſponſas Chriſtus, qui columbarum oculos habeant, tales & commendat: quocirca etiam talem nobis Doctorem dedit, Spiritum S. qui in ſpecie columbæ ſuper ipſo apparuit; quem in hod. Euangelio appellat *ſpiritum veritatis*, qui nos docturus ſit omnem veritatem, candorem & ſynceritatem. Figurã huius Doctoris habemus in Iona, qui exponitur *columba*, filius *Amathi*, quæ vox ſonat *veritatem*. Ionas igitur ſeu columba prognatus eſt ab *Amathi* ſeu *veritate*: & Spiritus S. procedit à patre & filio, qui eſt *Veritas* patris Ioan. 14. & 1. Ioan. 5. Quod ſi Doctor noſter eſt ſpiritus veritatis, quid aliud conſequitur, quàm vt nos Chriſtiani ſimus ſtudioſi & diſcipuli veritatis? Beati vos, Audit. ſi tales fueritis. In amorẽ enim & amplexus veſtros ruet, & in laudem veſtrã prorumpet cœleſtis veſter ſponſus, dicens: *Quàm pulchra es amica mea! quàm pulchra es!* Quod vt aſſequamini, audite rationes quæ ad veritatem loquendam & mendacium fugiendum vehementer vos impellunt.

I. Quia diſcipuli Chriſti eſtis, qui eſt Doctor veritatis & ad docendã veritatem venit in hũc mundum. Ita enim Ioan. 8. ait Dominus: *Si vos mãſeritis in ſermone meo, verè diſcipuli mei eritis: & cognoſcetis veritatem.* En tibi lectionem & doctrinam quam Magiſter noſter tradidit nobis: 1. Quia diſcipuli Chriſti ſunt.

Veritatem.

Veritatem: De qua Pilato reſpondit: *Ego in hoc natus ſum & ad hoc veni in mundum, vt teſtimoniũ perhibeam veritati: omnis qui eſt ex veritate, audit vocem meam.* Atqui nos Chriſtiani ſcholam huius Magiſtri iam à baptiſmo noſtro omnes intrauimus, adeoq́ue veritatis ſtudioſi ſumus: pulcherrimi ſanè ſtudij, pulcherrimæ lectinnis; ita enim de eà S. Auguſtinus ep.9.ait: *Incomparabiliter pulchrior eſt veritas Chriſtianorum, quàm Helena Græcorum. Pro illa enim fortiùs Martyres noſtri contra hãc Sodomam, quàm pro illâ mille Heroes aduerſus Troiam dimicauerũt.* Solent ſtudioſi philoſophiæ ſuorum Magiſtrorũ dogmata fortiter imbibere & imbibita tueri contra aduerſarios, Platonici Platonem, Ariſtotelici Ariſtotelem. Ita ſeptem illi fratres Machabæi religionem Magiſtri ſui, Eleazari, contra Antiochum ſtrenuè defenderunt & imitati ſunt vſque ad diriſſima ſupplicia. Vnde S. Gregor. Nazianz. orat. 22. ita inducit loquentes: *Eleazari diſcipuli ſumus: pater priùs certauit, filij poſteà certabunt.* Et S. Ambroſius lib. de Iacob cap. 11. *Sequimini patrem filij, doctorem Diſcipuli.* Iam verò nos Magiſtrum habemus, ipſam Dei ſapientiam, adhæc veritas Chriſtianorum ſuo decore omnem humanam pulchritudinem ſuperat; quis ergo non eam adamare: & defendere etiam vſque ad ſanguinem velit, ſi pro vnius Helenæ fragili decore multi Græcorum principes præliari & in prælio occumbere nõ dubitarunt? Talem Heroëm è V. T. adducit D. Ambroſius in Pſal. 118. lib. 12. Iſaiam Prophetam, qui cùm impiiſſimũ Regem Manaſſen Dei iuſſu acriter reprehendiſſet, ideoq́ue in carcerem miſſus eſſet: *fertur ei in carcere poſito*, ait Ambroſius, *Diabolum dixiſſe: Dic quia non à Domino locutus es, quæ dixiſti: & omniũ in te mentes affectuſq́, mutabo, vt qui indignantur iniuriam, abſolutionem cõferant. Sed ille gratius iudicauit pro veritate ſupplicium, quàm pro adulatione beneficium.* Similem heroinam ſub lege noua profert S. Hieronymus ep. 49. de muliere Vercellenſi ſepties icta, nec tamen enecta, quæ ingentia tormenta paſſa eſt, nolens fateri crimen falsò ei impoſitum, ne mendacio Deum offenderet; inclamabat enim ſæpiùs dũ torqueretur: *Teſtis es Domine* IESV, *cui nihil occultum, non ideò me negare velle, ne peream, ſed ideò mentiri nolle ne peccem.* Itaque pro veritate tuenda pugnauit ad mortem vſque: tametſi eam gladius incaſsùm feriens occidere non potuit. Neque hoc iſta ſola: ſed & alij antiqui Chriſtiani mori malebant, quàm mentiri. Imò S. Anthimus Epiſcopus Nicomedienſis quæſitus ab apparitoribus, cùm ſe ipſum ignotis eis prodidiſſet & hoſpitium exhibuiſſet, illiq́ue viri ſancti beneuolentiâ capti dimittere eum vellent, dicturi Magiſtratui ſe quæſitum Anthimum inuenire non potuiſſe, reſpuit oblatam ſibi libertatem, ne illi vel ſolis labris propter ipſum mentirentur, vt in eius vita Metaphraſtes apud Sur. 27. Aprilis.

II. Quia habitaculum Spiritus ſancti.

II. Quia habitaculum Spiritus S. de cœlo ad vos miſſi, quando in Spiritu S. renati & baptizati eſtis, teſte Apoſtolo 1. Corinth. 3. *Neſcitis quia templum Dei eſtis, & Spiritus Dei habitat in vobis?* Et cap. 6. *An neſcitis quoniam membra veſtra templum ſunt Spiritûs S. qui in vobis eſt?* Quid verò crebriùs audimus, quàm ipſum eſſe ſpiritum veritatis, & docere omnem veritatem, vt in hod. Euangelio & alibi? Hoſtis igitur eſt mẽdacij & falſitatis, & fugatur è domo cordis noſtri, quando ſpretá veritate mendacium admittimus. Fumus expellit apes ex alueari & hoſpites è domo: ita *Spiritus S. diſciplinæ effugiet fictum*; inquit Sapiens Sap. 1. Quis autem magis fictus, quàm mendax? Certè quando abominatio deſolationis ſtare cœpit in templo Ieroſolymitano (quæ ex communiore ſententia alia non fuit quàm zelotæ, ficti patriæ & religionis zelatores, reuerà autem prædones & vaſtatores qui ſub ſpecie defenſionis expilabant templum & ciues) tunc in feſto Pentecoſtes audita eſt vox à ſacerdotibus in templo clamãs: *Migremus hinc*; teſte Ioſepho l. 7. de bello cap. 12. Cur in die Pentecoſtes? num quia Spiritus S. qui priùs eo die deſcenderat in Ieroſolymam, eodem ipſam deſeruit, cùm ficti zelatores patriæ templum occuparunt? Quomodo enim ſpiritus veritatis ſtet cum ſpiritu mendacij & fictis hominibus? quomodo Arca ex ſimplici & vniformi ligno Setim quod ſimillimum eſt ſpinæ albæ, ſtabit coram Dagon, Idolo ſeu ficto Deo, ſemipiſce & ſemihomine? Certè etiam homines recti & ſynceri auerſantur & fugiunt fictos ac mendaces: quantò magis fugiet tales ipſe Spiritus & fons omnis veritatis? Hinc Apoſtolus ad Eph. 4. cùm dixiſſet: *Omnis ſermo malus* (Græc. σαπρὸς *putris & corruptus*, cuiúſmodi eſt mendacium, vt paulò antè præmiſerat; quod nos Germani appellamus **Faule Fiſch** / piſces putridos) *ex ore veſtro non procedat*, mox infert: *Et nolite cõtriſtare Spiritum S. Dei, in quo ſignati eſtis.* Tyranni aliqui fuerũt, qui corpora viuorum putridis iam & fœtentibus alligare cadaueribus conſuêrunt. Simile quid auſu temerario agunt, qui ſpiritum mendacij putridum & mendacem inducunt in templum Spiritus veritatis. Quis à tantò ſcelere non abhorreat? quis mendacium non oderit cane peius & angue?

III. Quia liberi & ingenui.

III. Quia nequaquam ſerui, ſed liberi & ingenui, imò quidam Reges eſtis & appellamini in SS. litteris, vti Apoc. 1. *Fecit nos regnum* (h.e. Reges,) *& ſacerdotes*, vnde & *Chriſtiani*, h.e. *vncti* dicimur. Mẽtiri autem ſeruile vitium eſt, ex timore & neceſſitate ad ſe quomodocumque tuendũ excogitatum atque expreſſum; vt indicatur Pſ. 17. *Filij alieni mentiti ſunt mihi*. q.d. ſpurij & abiecti. Hinc ingenui viri, Principes præſertim, ſummo ſibi dedecori ducũt mentiri vel ſemel. Quod etiam notauit Sapiens Prou. 27. v. 7. ijs verbis: *Non decet Principem labium mẽtiens.* Quare Alphonſus Rex Arrag. dicebat ſimplex verbum Principum tãtum valere ad fidem debere, quantum priuatorum hominum iuſiurandum, apud Panorm. l. 1. dict. & fact. eius. num. 58. Scimus ſummum Hebræorum ſacerdotem veritatem Rationali ſuo inſcriptam geſtaſſe in vocabulis *Vrim & Tummim*, h.e. *doctrina & veritate*; quod videntur imitati eſſe ſummi Ægyptiorum Iudices, qui in collo gerebant imaginem ex ſapphiro, cui inſculptum erat nomen, *Veritas*;

Digitized by Google

ritas; vti refert Ælianus lib.14.cap.54. qui addit optandum, vt non tam in lapide, quàm in mente inſculpta geratur veritas. Quæ ſi Chriſtianis ita infixa eſſet, dubio procul à turpiſſimo hoc vitio maximè abhorrerent. Certè Ptolemæus Rex Ægypti, cùm quendam ex 70. Interpretibus, quos in Ægyptum è Iudæa euocarat, interrogaſſet, quâ ratione veritatem colere poſſet, hoc reſponſi tulit: *Si primùm ſtatueris magnum dedecus eſſe omnibus hominibus mentiri; multò verò magis Regibus, qui cùm habeant poteſtatem agendi, quæ velint, cur mentiantur non habent. Deinde ſi hoc etiam conſideraueris, Deum eſſe veritatis amatorem*, refert Ariſtæas lib. de 70. Interpret. Sanè Apoſtolus 1.Cor.15. ita nos hortatur: *Sicut portauimus imaginem terreni* (Adami:) *portemus & imaginem cæleſtis*. (Chriſti videlicet.) Huius imaginem nomine quidem gerimus, dũ à Chriſto dicimur Chriſtiani; gerimus & externâ vnctionis cæremoniâ, velut quidam Reges; ſed requirit prætereà Apoſtolus vt in animo & moribus Chriſti imaginem præferamus. Verùm audiamus quid ſcribat D. Thomas in Opuſc. de Princip. erudit. *Qui loquitur mendacium*, inquit, *Diaboli figuram gerit & imaginem: hic enim mendax eſt ab initio. Aliquando auditurus eſt princeps mendax, qui denarius falſus eſt, verba illa: Cuius eſt imago hæc & ſuperſcriptio? Et cùm reſponſum fuerit, Diaboli dicetur ſtatim: Reddite ergo quæ ſunt Diaboli, Diabolo*. Sic ille.

IV. Quia fideles appellantur.

IV. Quia Chriſtiani eſtis & appellamini *fideles*, qui fidem non Deo ſolùm ſed etiam hominibus debeant præſtare; adeoque viri ſimplices & ſine omni dolo eſſe. Huiuſmodi erat iam iam fidelis Chriſti futurus Nathanaël, de quo Dominus Ioan.1. dixit: *Ecce verè Iſraelita, in quo dolus non eſt*. Quæ verba expendens S. Auguſtinus tract.7. in Ioan. ſcribit: *Dolus fraus eſt, ſimulatio eſt. Quando aliquis aliquid in corde tegit, & aliud loquitur, dolus eſt & tanquam duo corda habet. Vnum quaſi ſinum cordis habet, vbi videt veritatem: & alterum ſinum vbi concipit mendacium. Et vt noueritis hunc eſſe dolum, dictum eſt in pſalmis: Labia doloſa. Quid eſt labia doloſa? ſequitur, in corde & corde locuta ſunt mala. Quid eſt in corde & corde niſi duplici corde?* Nec vacat myſterio, quòd vir minimè doloſus dicatur verè Iſraelita ab Iſraele? qui & Iacob, de quo ſcriptum legimus: *Iacob autem vir ſimplex*. Geneſ.25. v.27. Qui etiam ita abhorruit à mendacio, vt ſi fratris perſonam ſibi affingeret, patris maledictionem incurſurum ſe metueret; ac licet tandem id fecerit, ex ſimplicitate tamen, ob matris imperium, cui, vt videtur, inuincibili ignorantiâ ſtandum putabat, id egit. Gen.27. Auus quoque eius Abraham adeò veritatis amans & mẽdacij hoſtis erat, vt quando coniugem ſuam metu inſidiatorum appellauit ſororem ſuam, ideoque de hoc quaſi mendacij reus ab Abimelech argueretur, illicò falſum hoc crimen à ſe depulerit, dicens: *Aliàs autem & verè ſoror mea eſt, filia patris mei, & non filia matris meæ, & duxi eam in vxorem*. Geneſ. 20. Idem obſeruarunt Sancti alij, adhibendo amphibologica verba, iuſtitiæ vel charitatis tuendæ causâ, ne mendacium incurrerent; vti S. Athanaſius, qui requiſitus ab inſidiatoribus vtrum Athanaſium vidiſſet, reſpondet eum non longè abeſſe, vt in Breu. & vitâ. S. Fœlix Presbyter Nolanus à ſatellitibus interrogatus, vbi eſſet Fœlix, hoc reſponſi dedit. *Neſcio Fœlicem*. In vita 14. Ianuar. S. Franciſcus de Paula interpellatus à lictoribus, an reus fugitiuus hac tranſiſſet: manum inſerens in manicam: *Per hanc*, inquit, *non tranſiuit*. In vita 2. Apr. Sur. & Lipel. Vbi verò talis cauſa non erat, etiam huiuſmodi æquiuocatione pij ſemper abſtinendum ſibi ſentiebant. Notus eſt & alibi relatus, S. Anſelmi Epiſcopi cãdor, qui omnibus Chriſtianis aliquid aſſerentibus liberaliſſimè credebat, putans eos mentiri non poſſe. Cumque ob hanc nimiam confidentiam domeſtici ei imponerent, deque hoc ipſe moneretur, nolebat credere, dicens: *Numquid non Chriſtiani ſunt? quomodo ergo mentiri poſſunt?* In vitâ 2. April. alij cùm in re aliquâ certi non eſſent, eam adhibebant cautelam, vt ſub dubio rem aſſererent, quemadmodum ſolitus eſt S. Ioannes, qui c.4 *Erat hora quaſi ſexta*, inquit, & c.19. *hora quaſi ſexta*. De quâ conſuetudine laudatur S. Dominicus loricatus à Petro Damiani lib. 1. Epiſt. ep.19.

V. Quia mutuâ charitate deuincti.

V. Quia mutuã charitate velut fratres colligati eſtis. Eâ verò vnio ſine veritate & veracitate conſeruari nequit, ſed neceſſariò diſſolui debet, vti & humana conuerſatio ac commercia omnia. Si enim alter alterum ſermone decipiat, quis fidem habeat etiam ſeria affirmanti? & quâ ratione homines ſe mutuò intelligent? Eueniret certè hominibus, quod ſtructoribus illis turris Babel, qui vbi linguarum confuſione ſe non intellexerunt ampliùs, deſinere à ſtructura & diuidi ab inuicẽ neceſſariò debuerunt, ob linguas diuiſas. Quid enim aliud eſt alteri mentiri, niſi ignotâ linguâ loqui? imò verò longè peius; quia peregrina lingua etſi non inſtruit, ſaltem non decipit, nec peruertit: mendacium verò ſeducit & album pro nigro vendit. Scimus porrò quàm impensè commendarit Chriſtus ſuis fidelibus mutuam charitatem, adeò, vt ex hac dignoſci eos vellet ab aliis nationibus, voluitque vt vnũ omnes eſſemus, ſicut ipſe & pater vnũ ſunt. Ioan.17. Idem inculcat Apoſtolus ad Eph.4. aſſerens, Chriſtianos omnes vnum quaſi corpus eſſe? quod ſanè diſſentientibus inter ſe membris nequaquàm ſtare poteſt. *Proptèr quod*, inquit, *deponentes mendaciũ, loquimini veritatem vnuſquiſque cum proximo ſuo; quoniam ſumus inuicem membra*. Vnũ membrum non ſeducit alterum: manus non ingerit ori lapidem pro ſaccaro, ſerpentem pro piſce: nec obiicit pedi lapidem, vt in eum impingat & cadat: ſed obiectum potiùs remouet, nè pes cadat: pedes non inducunt corpus in lutum & cloacam, quamdiu mundam habere poſſunt viam, ſed ducunt ad commodiorem, &c. Quod niſi membra facerent, ſeipſa cum toto corpore perderent. Idem ſub alio ſchemate nobis imprimit Apoſtolus, dum paſſim in ſuis Epiſtolis *filios lucis* nos appellat; vti imprimis in eâdem Epiſtolâ ad Eph. cap.5. *Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino. Vt filij lucis ambulate. Fructus enim lucis eſt in omni bonitate &*

iuſtitiâ

Digitized by Google

iuſtitiâ & veritate. Et 1.ad Theſſalon.5. *Omnes vos filij lucis eſtis & filij diei: nõ ſumus noctis neque tenebrarum.* Quid vero luci & diei ſimilius quã veritas? quid tenebris & nocti quàm mendacium? Iam *ſi quis ambulauerit in die*, ait Dominus Ioan. 11. *non offendit, quia lucem huius mundi videt: ſi autem ambulauerit in nocte, offendit: quia lux non eſt in eo.* Idem prorſus euenit ijs, qui ducuntur veritate, & qui mendacijs: hi enim offendunt, illi nequaquam. Qui noctu in tenebris ambulant, in alio impingunt, nemini honorem debitum deferre nôrunt, inuenire domos neſciunt, in foueas incidunt, denique in perpetuo periculo perditionis ſunt. Idipſum experiremur, ſi alter alteri paſſim mẽtiri præſumeret. Quod igitur eſt Sol in mundo, hoc eſt veritas in communitate. Quamobrem ſapientiſſimus ille Gẽtilium Moyſes Pythagoras inter alia præcepta ſymbolica etiam hoc tradidis: *Contra Solem non loquaris.* h.e. contra veritatem, apud Eraſm. Chiliade 1. Cent. 1. de ſymb. Solem è mundo aufert, qui aufert veritatem. Hinc etiam Gentiles amare conſuérunt veraces, tametſi ingrata loquentes: odiſſe contrà mendaces, licet blanda garrientes. Choſroës Perſarum Rex Gentilis cùm Apameam obſideret, interrogauit eius vrbis Epiſcopum, Thomam, an ſe videre in vrbe cuperet. Cui Epiſcopus, ſe nequaquam id deſiderare; ſed contrarium potiùs. Miratus eſt Rex candorem eius, & amore complexus eſt. Euagr. l. 4. hiſtor. Eccleſ. Auguſtus etiam Imper. cùm Ægyptium ſacerdotem Epaminondam, captum in triumphum duxiſſet, audiſſetque virũ illum, veritatis amantiſſimum, numquam alicuius mendacij fuiſſe deprehenſum, libertate eum donauit & magnis decorauit muneribus. Contrà Pamphilum quendam Romæ mortuum hominem, totum ex mendacijs compoſitum, qui numquam vera dixiſſe perhibeatur, Claudius Imp. iuſſit canibus & auibus obijci inſepultum, ædes quoque eius dirui, bona fiſco addici, vxorem & liberos procul deportari. Spartiano auct. Quid ergo putatis, à Deo expectent mendaces, ſi talem mercedem acceperunt ab hominibus & quidem Ethnicis? Audimus tremendam vocẽ Pſal. 7: *Odiſti omnes, qui operantur iniquitatẽ: perdes omnes, qui loquuntur mendacium*, quaſi dicat, cæteros quidem peccatores odit Deus, mendaces verò & perdet; quia nimirum & ipſi perdũt velut peſtis Remp. Audimus etiam Apoc. vlt. tonantem in cœlo vocem Chriſti: *Foris canes & venefici, & impudici, & homicidæ, & Idolis ſeruientes, & omnis qui amat & facit mendacium.* Econtrà de veracibus audimus Pſalmum 14. ſuauiter canentem: *Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requieſcet in monte ſancto tũa? Qui loquitur veritatem in corde ſuo, qui non egit dolum in linguâ ſuâ.* Hoc igitur agamus, ſi in Dei tabernaculo habitare deſideramus.

DOMINICA V. POST PASCHA.

THEMATA.

I. Ratio exorandi Deum.
II. Quid ſit in nomine Chriſti orare.
III. Quo potiſſimùm tempore ſit orandum.
IV. Orationis potentia.
V. Vita Chriſti ſimilis curſui Solis.

THEMA PRIMVM.

Ratio exorandi Deum.

1. *Timendus Deus, dum caſtigat.*
2. *Vnanimi voce inuocandus.*
3. *Inquirendus auctor flagellationis.*
4. *Eijcienda & corrigenda peccata; publica præſertim.*

Vſque modò non petiſtis quidquam in nomine meo. *Ioan.* 16.

PRoverbium eſt Latinis: *Qui neſcit orare, eat ad mare.* Wer nit betten kan / ſoll auffs Meer gan. Videri poſſet alicui, quod hucuſque nondum ſciamus orare, ſiquidem audimus in hod. Euangelio: *Si quid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis*; & tamen nos iam per plures annos inſtamus orationi pro pace & tranquillitate Eccleſiæ rogantes, nec tamen pacem illam adhuc impetrauimus; ſed videmus indies nouis procellis Eccleſiæ nauiculam concuti & iactari. Quæ huius rei cauſæ? An fortaſſis hactenus nondum rectè orauimus: vt illud Chriſti Domini in nos quadret, quod in hod. Euangelio audiuimus: *Vſque modò non petiſtis quidquam in nomine meo?* q. d. necdum ſciuiſtis orare. Quare vt diſcamus orare, eamus ad mare: eamus ad nauigantes, qui in mari periclitantur. Illi ſciunt orare periculo edocti, quales reperio imprimis eos, qui fugientem Ionam vectabant in ſæuâ maris tempeſtate & præſentiſſimo naufragij periculo. Illi nos docebunt, quomodo orandum ſit, vt conquieſcat mare. Et quia hæc ſeptimana orationi deſtinata eſt, demus operam, vt vel à nautis tandem aliquando diſcamus rectè orare, & à Deo impetrare, vt Eccleſiæ nauicula iactari tandem deſinat.

I. *Timuerunt viri, & clamauerunt ad Deum ſuum.* Timuerunt vnuſquiſque, ne fortè ipſe eſſet huius tempeſtatis cauſa propter offenſum Deum ſuum; vnde et ſupplices fiebant. Efficax hoc eſt medium ad placandum Deum, timere & inuocare eum, veniamque petere. I. Timendus Deus, dũ caſtigat.

Cùm

Digitized by Google

Cùm enim Deus flagellum aliquod nobis immittit, aliud non intendit, quàm vt timorem ſui nobis incutiat, & vt nos ſub eius manu humiliemus; quemadmodum pater cùm iratus filijs rugitum edit, vel virgam aut baculum eis intentat, non aliud quærit, quam vt eos timore corripiat & ad officium cogat. Sic *Corpora magnanimo ſatis eſt proſtraſſe leoni: Pugna ſuũ finem, cùm iacet hoſtis habet.* Vbi ergo Deum timere eique nos proſternere cœperimus, deſinet iraſci. Itaque enim Mich. 6. dicitur: *Vox Domini ad ciuitatem* (Ieroſolymam) *clamat & ſalum erit timentibus nomen tuum*, quaſi dicat, Deus per me tubali voce torpentes & rebelles Iudæos corripit: & qui voce hac perterriti nomen eius timuerint, ſalutem conſequentur: cæteri ſame & gladio peribunt. Certè quando Regi Ioſiæ allatus fuit liber legis ſortè repertus, terribiles Dei comminationes continens contra præuaricatores Hebræos, iſque coram eo lectus cor eius perterruit adeò vt veſtimenta ſua ſcinderet, meruit Rex euadere pœnas illo libro interminatas, vt legimus 4. Regum 22. *Pro eo, quòd audiſti verba voluminis huius* (ait Dominus per Holdam Prophetidem Ioſiæ) *& perterritum eſt cor tuum & humiliatus es coram Domino, auditis ſermonibus contra locũm iſtum, &c. idcircò colligam te ad patres tuos & colligeris ad ſepulchrum tuum in pace, vt non videant oculi tui omnia mala, quæ inducturus ſum ſuper locum iſtum.* Sic terrere voluit Niniuen prædicatione Ionæ, & quia territa ad pœnitentiam cucurrit, ei pepercit. Similiter anno 396. minatus fuit vrbi Conſtantinopolitanæ per os ſerui ſui fidelis, ſe eam igne cœleſti perditurum. Conuerſis igitur ad pœnitentiæ luctum ciuibus: viſa eſt dicto die ignea nubes impendere ciuitati, non ſine odore ſulphuris. Quare ad Eccleſiam fugère, & plurimi baptiſmum ſuſcepère, ſic abiit nubes. Sed iterum auditus, proximo ſabbatho perituram vrbem. Migrant ergo omnes cum Arcadio Imp. in agros. Et rurſum apparet fumus ingẽs ſupra ciuitatem. Verùm, quia territi ad Deum clamauerunt, nihil mali accidit. Sic Auguſtinus de vrbis excidio lib. 9. vbi ſubdit: *Quid dicemus? vtrum ira iſta Dei: an potiùs miſericordia fuit? Quis dubitat miſericordiſſimum patrem corrigere voluiſſe terrendo, non perdendo ferire; quando nihil hominum, nihil domorum, nihil murorum tanta impendens præſentia læſit? Prorſus ſicut ſolent manus erigi ad feriendum, & conſternato illo, qui feriendus erat, miſeratione reuocari, ita factum eſt illi ciuitati.* Sic Auguſtinus. Ad Gades fons eſt teſte Strab. lib. 3. & Plin. lib. 2. ca. 97. qui cùm mare intumeſcit & procellis ſæuit, decreſcit ac ſubſidit: ita quando Deus nobis iraſcitur, nil melius quàm ſe demittere & ſub eius manu humiliare, quemadmodum ſuaſit Angelus Agar ancillæ, quando illa Saram dominam duriùs ſe affligentem fugit: *Reuertere ad dominam tuam & humiliare ſub manu illius.* Geneſ. 16.

II. Vnanimi voce inuocandus.

II. Simul omnes vnanimiter Deum inuocarunt, quod in ſe apparet, quia cùm vnus Ionas ad interiora nauis deſcendiſſet & dormiret, deſcendit ad eum gubernator nauis & dixit ei: *Quid tu ſopore deprimeris? ſurge & inuoca Deum tuum ſi forte recogitet Deus de nobis, & non pereamus.* Ita monet Ioël cap. 2. *Vocate cœtum, congregate populũ, coadunate ſenes, congregate paruulos: egrediatur ſponſus de cubili ſuo.* Multum potuit poſtulatio decem fratrum apud Ioſephum, Ægypti Principem, nihilominus vbi is audiuit ſupereſſe eis adhuc fratrem vndecimum, voluit vt & ipſum adducerent, ſi poſtulata impetrare vellent. Fuit enim is Ioſepho chariſſimus, quia frater vterinus, vnde & in menſâ quinque partibus plus eſcarum ab eo accepit. Geneſ. 43. Qui autem ſunt Deo ſecundùm præſentis ſæculi bona chariſſimi, niſi nobiles, Magiſtratus & diuites? Illis enim honores, opes, aliaque plurima ſæculi huius commoda, quæ pauperibus negauit, liberaliſſimè dedit, adeò vt quintuplo aut etiam centuplo plus quàm alij acceperint. Iure igitur poſtulat, vt & hi, & quidem præ cæteris diligenter Deum orent, publicis quoque precibus & ſupplicationibus interſint. Quis enim magis tenetur Deum orare & diligere, eique gratias agere: qui maiora, an qui minora ab eo accepit dona & beneficia? nónne qui maiora? Hinc S. Cunegundis ex Imperatrice monialis quæ Iuttam neptem ſuam promouerat, vt in monaſterio à ſe extructo Abbatiſſa fieret, quando vidit eam à proceſſione domeſtica abeſſe & domi ad menſam ſedere, alapam ei inflixit tanto robore, vt digitorum ſtigmata perpetuò in facie eius apparerent, vt in vita S. Cunegundis 3. Martij. Debebat enim promotricis ſuæ Cunegundis monita audire, & facta Abbatiſſa exemplum præbere ſuis ſororibus in peragenda proceſſione: & quia pietatis exemplum non præbuit, præbere eis in facie ſua exemplum vindictæ diuinæ coacta eſt. Sanè Imperator noſter Ro. hoc triduo pedibus comitatur proceſſionem, quid nõ faciant hoc ſubditi?

Trip. in hac Dom. C. 5. G.

III. Inquirendus auctor flagellationis.

III. Nautæ illi miſerunt ſortes, vt cognoſcerent vnde illis ea tempeſtas immiſſa eſſet, & cognouerunt, à Deo proueniſſe ob peccatum Ionæ. Ita imprimis agnoſcere oportet auctorem tribulationis nobis immiſſæ, & quidem illum eſſe Deum, non caſum aut naturam aut creaturam aliquam. Non eſt nobis opus ſortes mittere & cauſam tribulationis inueſtigare, qui ſcimus à Deo plagas omnes velut æquo vindice prodire. Licet enim caſu multa nobis euenire videantur, quia præter noſtram intelligentiam & opinionem eueniunt, à Deo tamen immiſſæ ſunt. Sic aues dum laqueo capiuntur, caſu ſibi videntur incidiſſe, cùm tamen auceps in eum finem laqueum eis pararit. Vnde Amos 3. dicitur: *Numquid cadet auis in laqueum abſque aucupe?* concluditque: *Numquid eſt malum in ciuitate, quod non fecerit Dominus?* malum pœnæ intellige. Homines ſi cui malum intentant, mali auctores dici nolunt, at non ita Deus: quin imò iraſcitur, ſi flagella eius non ipſi, ſed caſui aut Dæmoni maliſve hominibus adſcribamus, vti de captiuitate Babylonica Iudæis immiſſa teſtatur Thr. 3. *Quis eſt iſte, qui dixit, vt fieret Domino non iubente, &c.* Vult enim vt ſciamus, nos ab eo flagellari ob peccata

noſtra, vt ea deteſtemur; & quamdiu id agnoſcere nolumus, tamdiu pergit nos flagellare: non ſecus ac nos cùm vulgarem ludum ludimus, pulſando vnius tergum, vultu obuelati; (**Dioch ſcylagen /**) tamdiu enim pergimus illum cædere, donec indicet eum, à quo percuſſus eſt: ſi alium accuſet: iterum eum cædimus. Sic luſit Deus cum Azotijs illis Gentilibus Philiſthæis, poſtquam Arcam Dei cepiſſent. Cùm enim poſuiſſent eam in templo Dagon, & vidiſſent ſuum Dagon coram Arca corruiſſe, non credebant id ab Arca, ſed caſu contigiſſe, vnde reſtituunt Dagon in locum ſuum: ſed en altero mane vidēt rurſum Dagon ſuum & quidem grauiùs collapſum adeoque confractum. Dum verò necdum agnoſcunt plagæ ſuæ auctorem Deum, ecce *aggrauata eſt manus Domini ſuper Azotios & demolitus eſt eos, & percuſsit in ſecretiori parte natium* (Pſalmo 77. verſi. 66. dicitur: *Percuſsit eos in poſteriora*: vide **das Dtoch ſcylagen**) *Azotum*. Illi verò necdum deprehenderunt Hebræorum Deum eius percuſſionis auctorem eſſe, ſed opinabantur ex aliqua aëris intemperie & loci infectione luem illam forſan prodiſſe: vnde iubent Arcam ab Azoto ſubmoueri & per terram ſuam circumduci. Et ecce quacumque ducebatur Arca, percutiebat Philiſthæos & ſtragem magnam edebat. Illi verò cœcati adhuc dubitant, an hoc Deus Hebræorum fecerit; ideò Arcam plauſtro imponunt & vaccis ſine vllo rectore trahendam committunt, vt ex illarum progreſſu ac via ſuæ calamitatis auctorem agnoſcant, ſi nimirum rectà ad fines Hebræorum pergerēt: alioquin adhuc opinaturi, caſu ſibi accidiſſe. Denique vbi viderunt vaccas cum Arcâ rectà ad fines Hebræorum tendere, tum demum deprehenderunt Deum Hebræorum ſibi plagam inflixiſſe, nec dubium videtur tunc remouiſſe Deum ab eis, quod immiſerat, flagellum. 1. Regum 5. & 6. Neque ſolùm agnoſcere oportet, quòd Deus nos caſtiget; ſed etiam quòd caſtiget nos ob peccata noſtra: ſicut nautæ per ſortes agnouerunt propter Ionam ſe puniri. Illuſtre exemplum eſt in Hereberto Archiepiſcopo Colon. qui diuturnam ſiccitatem indeque ortam famem & peſtem, dum facta populi ſupplicatione, nec tamen impetratâ pluuiâ, culpam in ſe agnoſcit, quaſi ipſe eius plagæ cauſa eſſet, qui medius inter Deum & populum ſtare debuiſſet, cum lachrymis ſe accuſans inter menſæ colloquia, ſubitò Deum placatum & copioſum imbrem fruges iam penè èmortuas fœcundantem vidit, omnium admiratione: teſte Ruperto Abb. Tuitienſi in vita 16. Martij, apud Sur.

IV. Eijcienda & corrigenda peccata, publica præſertim.

IV. Vbi deprehenderunt Ionam fugitiuum à Deo & præuaricatorem eſſe cauſam tempeſtatis, tandem eiecerunt eum è naui in mare. Ionas noſter imprimis peccata publica ſunt, quæ dum non corriguntur, corripit nos Deus, vti propter Achan caſtigauit totum Hebræorum populum. Videndum ergo imprimis, an talia in nobis peccata vel peccatores ſint, vt quamprimùm eijciantur. Deinde etiam peccata priuata, nimirum inualeſcentia & grauia. Hæc niſi eijciantur, fruſtrà ſunt preces noſtræ; quia hoſtem Dei nobiſcum vehimus, peccatum. Bias Græciæ ſapiens cum impijs & flagirioſis hominibus in naui periclitans, cùm illi Deorum opem implorarent: *Silete*, inquit, *ne Dij vos nebulones hîc nauigare ſentiant: ſiquidem Deus impiorum precibus irritatur magis ad vindictam, quàm ad opitulandum flectatur.* Laërt. lib 1. cap. 6. Tergiuerſati ſunt hac in re vectores Ionæ, qui primò quidem merces & onera eijciebant; vt alleuiarent nauim; Ionam retinebant. Sed nihil effecerunt: Ionas eijciendus fuit. Hunc in modum aliqui putant ſe eleëmoſynis placaturos Deum, licet in peccatis ſuis pergant. Qui profectò multum errant, & Deo iniuriam faciunt, teſte Diuo Auguſtino, dicente: *Paruas faciens eleëmoſynas & peccatum non deſerens, quaſi corruptum Iudicem putas te poſſe redimere, cùm etiamſi totum dares & peccata non deſereres, teipſum deciperes, pecuniam perdendo & peccata non redimendo.* Simile exemplum habetur 2. Regum 20. in Seba; qui ob rebellionem concitatam contra Dauidem obſidebatur à Ioab in Abelâ ciuitate. Hanc igitur cùm impugnaret Ioab, conquerenti de hoc ſapienti mulieri reſpondit, nequaquam ſe ciuitatis vaſtationem quærere, ſed ſolius Sebæ: *Tradite illum ſolum*, ait, *& recedemus à ciuitate.* Decollarunt ergo ciues Sebam eiuſque caput per murum proiecerunt ad Ioabum, qui mox receſſit à ciuitate. Sic *ciuitati non niſi propter ciuium peccata infertur excidium. Deſine peccare & ciuitas non peribit*, ait S. Ambroſius ſerm. 85.

Deinde intellecta ſorte & exinde Dei voluntate, vt Ionas reus eijceretur, rurſum tergiuerſati ſunt & remigabant vt nauim ad terram appellerent, Ionamque ſaluum exponerent; ſed nil effecerunt: eijciendus fuit in mare Ionas. In terram deponere volunt Ionam, qui affectum peccati retinent, nec id deteſtantur ex animo: ablegant à ſe pellicem, ſed non valde procul: dimittunt iniurias, ſed non ex corde, & data occaſione vindicare ſe deſiderant: reſtituere aliquando aliena volunt, ſed non ſtatim, nec cui debent; libros hæreticos ſeponunt & abſcondunt, ſed non comburunt aut abijciunt prorſus, &c. Qui ſanè non abijciunt in profundum maris peccata ſua, nec verè ea deteſtantur.

Denique cùm eijciendum intellexerunt Ionam, ſublatum (vt ait Arias in Ionâ ex Eleazaro, probabili auctoritate) collo tenus immerſerunt in mare; & tum quieuit mare. Quòd vbi aduerterunt, retraxerunt eum in nauim; & rurſum incepit ſæuire tempeſtas. Itaque ad extremum dimiſerunt eum prorſus, & placatum fuit mare. Sæpe hactenus aduertimus adſtitiſſe Deum Eccleſiæ ſuæ, eruiſſeque eam à grauiſſimis periculis, debellaſſe & extinxiſſe hoſtes eius, ſicque quieuiſſe ad tempus aliquod perſecutionem; quoniam ad Deum clamauimus & eiecimus peccata per pœnitentiam. Sed quia poſteà eadem repetimus & in cor noſtrum recipimus, inde rurſum ſæuit mare, & iterum flagellamur, quia rurſum flagellis

digna

Digitized by Google

digna committimus. Refert B. Petrus Damiani ep. 10. ad Alexand. 2. Papam lib. 2. Epiſt. in Eremo regionis Luceoli fuiſſe fratrem vagabundum extra ſuam cellam, quem proinde Prior Ioannes de monte Feretri, tandem à fratribus nudari & flagellari iuſſit: verùm dum incipit poſt verbera ſe induere, iterum ſuperbè locutus eſt. Iubetur ergo rurſum exui & rurſum verberari: ſed rurſum ſe dum veſtit, procaciter obloquitur, itaque rurſum ad verbera nudatur; & hoc ad 7. vices. Poſt ſeptimam verberationem tandem reſipiſcens clamat Diabolum à ſe fugiſſe, à quo ſtimulatus obloqui tentârit. Simili planè modo noſtrâ peruicaciâ exaſperamus Dei iram, & cogimus quaſi eam, vt continuò in nos ſæuiat, dum continuò pergimus eam irritare.

Vidimus quomodo orauerint nauigantes in mari, & quomodo impetrarint maris tranquillitatem. Hos imitemur, & deſæuiet, vt ſperandum, aliquando procella.

THEMA SECVNDVM.

Quid, in nomine Chriſti orare.

1. *Iuſſu & in verbo Chriſti.*
2. *Amore Chriſti & ob merita eius.*
3. *In perſona eius.*
4. *In nomine Ieſu.*
5. *Ad nomen & gloriam eius.*

Amen, amen, ſi quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.
Ioan. 16.

LEuit. 2. legimus inſtitutum à Deo ſacrificium quoddam omnibus commune, etiā pauperibus, qui animalia offerre non poterant, *mincha* appellatum ſeu farris oblationem, quòd eſſet de ſimila, cui thus imponeretur & oleum ſuperfunderetur. Quid verò hoc ſacrificium, omnibus commune, quod nemo non offerre poteſt? Vtique oratio, quam ſignificat ſimila, quia oratio eſt cibus animæ. Ea verò 1. de ſimila, id eſt, pura eſſe debet, non mixta furfuribus terreſtrium cogitationum. Thus verò ſuperimpoſitum ſignificat, placituram Deo orationem, thure deſignatam, ſi condecoretur oleo ſuperfuſo, SS. nominis Ieſu, de quo Cant. 1. dicitur: *Oleum effuſum nomen tuum.* Nam vt oleum facit panem ſapidiorem: ita orationem Deo gratiorem reddit nomen Chriſti, orationi adiunctum, de quo in hod. Euangelio dicitur: *Si quid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis.* Sed quid eſt petere in nomine Chriſti? Audiamus.

I. Iuſſu & in verbo Chriſti. I. *In nomine*, hoc eſt, iuſſu meo (vti exponit Ribera) & quomodo Petrus dixit: *In verbo tuo laxabo rete*; id eſt, iuſſu tuo. Scimus Thecuitem illam impetraſſe veniam & reductionem ab exilio Abſaloni parricidæ, quia Ioab dux militiæ Dauidicæ eam ſubornarat ac miſerat ad poſtulandam reo veniam. Vnde Dauid vbi audijt eam à Ioab miſſam & inſtructam, reſpondit Ioabo: *Ecce placatus feci verbum tuum*, quaſi dicat, non tam ad mulieris, quàm ad tuū verbum placatus, facio quod petiſti. 2. Reg. 14. Iam verò etiam Chriſtus docuit nos potentem & efficacem orandi formulam, adeoque poſuit in os noſtrum verba hæc: *Cùm oratis dicite: Pater noſter qui es in cælis, &c.* Ipſe etiam docuit nos artem impetrandi, imò extorquendi quæ petimus, perſeuerando ſcilicet, & pulſando continuò, eò quòd cæleſtis pater velit diu multumque rogari, nec timendum eſſe ne ſimus ei moleſti, ſi inſtanter oremus, ſed econtrà potiùs ſi à precibus ceſſemus. Iam ergo ſi Dauid non potuit cum honeſtate repellere orationem mulieris, iuſſu & informatione Ducis bene de ſe meriti, propoſitam in caſu licet tam graui: multò minùs repellet orationem noſtram Deus, iuſſu & ſubornatione filij ſui, cuius merita infinities maiora ſunt io patrem, à nobis depromptam.

II. Amore Chriſti & ob merita eius. II. *In nomine meo*, id eſt, amore mei, ſeu propter me & merita mea, ſi nimirum te indignum puras, qui audiaris. Ita exponit Sanctus Chryſoſtomus & Theophylactus. Tali modo & titulo filij Iacob mortuo patre, timentes ne Ioſeph memor ſceleris in ſe commiſſi grauiter eos affligeret, fratri ſupplicarunt: *Pater tuus præcepit nobis antequam moreretur, vt hæc tibi verbis illius diceremus: Obſecro vt obliuiſcaris ſceleris fratrum tuorum & peccati atque malitia, quā exercuerūt in te: nos quoque oramus vt ſeruis Dei patris tui dimittas iniquitatem hanc*, quaſi dicat, quia nos indigni ſumus, vt veniam nobis des, attende ad patrem tuum dilectum, eiuſque, cuius & nos filij ſumus, & ex cuius ore te rogamus, amore parce nobis. Geneſ. vlt. Pari modo nos cùm plerique indigni ſimus, qui audiamur propter nos, rogamus patrem noſtrum cœleſtem, vt audiamur amore filij eius, qui frater & pater noſter fuit: ſicque nos orare iuſſit: *Dimitte nobis debita noſtra.* Videtur omninò fratres Ioſephi confinxiſſe precationem illam, quaſi ex patris ore acceptam, quia Iacob iam expertus Ioſephi erga fratres beneuolentiam, non dubitabat de conſtantia eius clementia, alioquin ipſemet viuens pro eis precatus eſſet: nec poterat difficilè fraudem hanc ſubolfacere Ioſeph: nihilominùs tamen blandè & leniter eis reſpondit, ne timerent ſibi, imò ſuper eos lachrymas fudit multiſque argumentis confirmauit eis ſuam benignitatem. Iam ſi hoc Ioſeph fratribus ſuis olim tam malignis ſibique infenſis & nunc præ metu mentientibus: quid nobis non ſperandum de Deo patre, ſi nomine filij eius qui reuerà iuſſit nos petere ſuo nomine omnia, ipſum oremus? Simili artificio impetrauit S. Alexius hoſpitium à patre ſuo ignotus, ingerendo ei memoriam filij ſui peregrini, amiſſi: *Serue Dei benignitatem exerce in me pauperem, vt de micis menſa tua comedam: & Deus benedicat tibi, & ſi qui tuorum peregrinantur, Deus reddat tibi eos incolumes.* Quo verbo pater Euphemianus ſtatim recordatus filij ſui Alexij velut etiam peregrini & parentum amicorumque ope deſtituti ac deſerti, mox recepit eum in domum ſuam & commendauit vni famulorum ſuorum. Metaphraſtes apud Sur. 17. Iulij

Digitized by Google

Ergo ſi & nos pauperes rogemus Deum amore filij eius, qui & ipſe propter nos pauper & peregrinus factus eſt; quid non impetrabimus? S. Eduardus Angliæ Rex nemini quidquam negauit, rogatus amore S. Ioannis Apoſtoli, ita vt vni peregrino (qui S. Ioannes erat) annulum de manu detractum dederit, vti refert Alredus Abbas in vita 5. Ian. Quid ergo non dabit pater cœleſtis rogatus amore filij ſui dilecti, in quo bene ſibi complacuit.

III. In perſonā eius.

III. *In nomine meo*, id eſt, in perſona mea, quaſi ego petam: vel, (quod eodem redit) petite velut fratres aut filij mei, quaſi alter ego; vti exponit Euthymius. Sic impetrauit Iacob benedictionem ab Iſaac patre in perſona fratris ſui primogeniti, Eſau, cuius veſtes induit, & formam corporis in piloſâ pelle repræſentauit, velut myſticus Eſau; quo nomine minimè eum mentitum eſſe vult S. Auguſtinus, dicendo ſe eſſe Eſau. Geneſ. 27. Iam verò & vos *quicumque baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis*, ait S. Paulus ad Gal. 3. Sumus etiam omnes membra & fratres Chriſti velut primogeniti noſtri. Quare ſi ex nobis non meremur accipere benedictionem patris cœleſtis, petamus eam in perſona Chriſti, cuius membra ſumus, quem & in baptiſmo induimus. Verùm hic videndum vt non ſola voce dicamus nos eſſe filium Dei, ſed vt veſtes quoque eius induamus, ipſumque virtutũ eius fragrantia modo aliquo redoleamus, neque ei contradicamus operibus noſtris, ipſive orationi. Iacob ſi veſtes Eſau veluti manipulum in brachio geſtaſſet, nihil obtinuiſſet, induere eas debuit: ſic omninò nihil iuuat merita Chriſti prætendere, niſi ea tibi applices adeoque Chriſto conformem te facias. Quid enim iuuat dicere: *Pater noſter*, ſi te filium nõ exhibeas? Quid, *ſanctificetur nomen tuum*, ſi tu quæras proprium, vel Dei nomen blaſphemas? Quid, *fiat voluntas tua*, ſi tu eam non facias? Quid *adueniat regnum tuum*, ſi tu ab eo refugias? Quid *dimitte nobis debita noſtra*, ſi tu nolis offenſam debitori tuo dimittere? Ora ſicut Chriſtus orauit, tum alibi, tũ in Olivueto, proſtratus, conſtanter, reſignanter, attentè. Præclarè hac ratione conuicit S. Eleëmoſynarius quendam virum illuſtrem, qui ignoſcere inimico noluit; quod in eius vita refert ita Leontius: *Malitiam reſeruantem quendam illuſtrium, contra alium principem, audiens hic magnus Ioannes, monuit eum ſapè & ſuaſit ad cõcordiam: & non potuit eum cõuertere ad pacem. Semel ergo mittit & adducit eum ſanctus, quaſi pro re publica: & facit Miſſas in oratorio ſuo, nullum habens niſi miniſtrum ſuum. Cùm ergo ſanctus benedixiſſet Patriarcha & orationem Dominicam inchoaſſet, cœperunt dicere tres tãtum illi Pater noſter: & cùm perueniſſent ad ſermonẽ, quo dicitur: Dimitte nobis debita noſtra ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris, innuit domeſtico Patriarcha vt taceret. Siluit ergo & Patriarcha, & remanſit Princeps ſolus dicẽs verſum: Dimitte nobis ſicut & nos dimittimus. Et ſtatim conuerſus ſanctus dicit ei manſueta voce: Vide in quali terribili hora quid dicas Deo: Quoniam ſicut ego dimitto, ita & tu dimitte mihi. Tanquam ab igne ſtatim cruciatum ferens prædictus Princeps, cecidit in faciem ad pedes ſancti, dicens: Quæcumque iuſſerû Domine, faciet ſeruus tuus. Et reconciliatus eſt inimico ſuo ex tunc cum omni veritate.*

IV. *In nomine meo*, ſcilicet Ieſu, ſeu ad ſalutem veſtram, vti exponũt S. Gregorius & Auguſtinus in hunc locum. Sic orauit Dauid Pſ. 62. *In nomine tuo leuabo manus meas. Quid accepturus?* ait Auguſtin. in eum Pſal. *Tanquam adipe & pinguedine repleatur anima mea. Putatis aliqua pinguedine repleatur anima mea? Putatis aliquam pinguedinem carnis deſideraſſe animã iſtam fratres mei? Non enim hoc pro magno deſiderat vt pingues arietes, vt pingues porci illi mactarentur, vt veniret ad aliquam coquinam, vbi inueniret aliqua obſonia pinguia, vnde ſaturaretur. Ergo aliquid ſpirituale debemus intelligere.* Non enim corpus, non domum, non cellam arietibus, pecunia, cibis voluit replere, ſed animam. Quæ cauſa eſt cur Chriſtus in oratione nobis præſcripta, vnicam tantùm boni terreni petitionem inſeruerit, *panem* ſcilicet *quotidianum*, vtpote ſine quo viuere adeoque etiam piè viuere non poſſumus naturaliter. Reliquæ omnes petitiones ſunt cœleſtes & animæ iuuandæ gratiâ formatæ. Non ergo petunt in nomine eius, qui temporalia, ſolùm petunt; quia hæc & exigua & nullius momenti ſunt, ac ſæpe pernicioſa, quod inſinuauit Dominus filijs Zebedæi reſponſo illo *Neſcitis quid petatis*: quàm veris bonis inanem, quàm periculis plenam ſublimitatem. Videntur enim primas ſedes in regno terreno petijſſe, vti ſentiunt Chryſoſtomus, & Theophylactus. Similes hi ſunt pueris, quia circa Ioannis feſtum emendicant ligna ad excitandum ignem à S. Vito & Floriano: **Lieber Herr Sanct Veith/ beſcher vns ein Scheitt** / S. Vite mitte nobis ligna. Sed quo fine hæc publica oratio & modulatio? vt excitetur ignis. Et quid cum igne? vt eum tranſiliamus, donec extinguatur. Magna res, fruſtum ligni. Magna res tranſilire aliquot vicibus ignem. Et quid ſi aliqui in ignem incidant & veſtes comburant aut etiam corpus? Ita nimirum qui temporalia ſolùm petunt, ligna petunt, excitare ignem lætitiæ, & aliquot vicibus tranſilire volunt. Qui tamen breuî extinguitur & ſæpe multos vrit hîc & ibi in inferno. IV. In nomine Ieſu.

V. *In nomine meo*, id eſt, ad nomen meum, ſeu ad gloriam nominis mei, quomodo Matth. vlt. dicitur, *baptizãtes eos in nomine patris*. Græcè *ad nomen patris*. Ita orãdum monet Eccleſiaſticus cap. 13. *Omni vita tua dilige Deum, & inuoca illum in ſalute tua.* (Regiæ habent, *in ſalutem tuam*) Sic orabat Dauid Deum 2. Reg. 7. pro ſe, domo & populo ſuo, ita orationem claudens: *Vt magnificetur nomen tuum vſque in ſempiternum, atque dicatur: Dominus exercituum, Deus ſuper Iſraël.* Sic orabat Iudith proſperari conſilium ſuum ſeque corroborari contra Holofernem, tandem ſic concludens precationem; *Vt domus tua in ſanctificatione tua permaneat, & omnes gentes cognoſcant, quia tu es Deus & nõ eſt alius præter te.* Iudith 9. Orat, & vult decipi Holofernem, vult Aſſyrios deleri, vult obſidione vrbem liberari, vult ſe corroborari: omnia tamen eò tendunt, vt domûs Dei ſanctificatio permaneat, religio vigeat, Deus vero cultu V. Ad nomen & gloriã eius.

colatur

Digitized by Google

colatur & cognoſcatur & prædicetur, *quia non eſt alius præter* eum, ſiue (vt Græcus habet) *præter ipſum pro genere Iſraël*, [Greek], conſeruator, protector.

Sed nos ferè propria tantùm commoda quærimus: vt pacificè viuamus & fruamur bonis terræ; vnde non mirum ſi non audiamur, teſte Iacobo in ep. c. 4. *Petitis & non accipitis, eò quòd malè petatis, vt in concupiſcẽtiis* (Gr. *voluptatibus*) *veſtris inſumatis.* Sic Iudæi carnes poſtularunt non quaſi ad iter neceſſarias, cùm manna ſat virium eis præſtaret, ſed ad voluptatem. Vnde cùm ijs voluptuosè veſcerentur, puniti sũt; & locus ſupplicij, *ſepulchra concupiſcentiæ* appellatus eſt, Num. 11. Similem in modum Chriſtiani multi, quia petierunt aliqua pro ſuis concupiſcentijs, ea quidem obtinuerunt, ſed ad ſuã perniciem. Quid quæſierunt Chriſtiani in terra ſancta, poſtquam eam occuparunt & aliquamdiu tenuerunt? contenderunt pro eminentiâ & dignitate regiâ, & alter alterum impediuit. Quid iam terra illa? *ſepulchra concupiſcentiæ?* Quid tot rebellionibus quæſiuerunt Græci Primam ſedem in Eccleſia, & independentiam à Romana. Quid iam eſt Græcia? *Sepulchra concupiſcentiæ.* Quid Magnates proteſtantes? Exemptionem à Papæ obedientiâ, Epiſcopatus & prælaturas. Quid apoſtatantes ciuitates? libertatem carnis. Quid Rex Angliæ Henricus? pellices & primatum, templorumq́; expoliationem. Quid aliud iam ſunt eorum regiones, niſi ſepulchra concupiſcentiæ? Non ita oremus nos; ſed cum Zachariâ. *Vt ſine timore de manu inimicorum noſtrorũ liberati, ſeruiamus illi in ſanctitate, & iuſtitiâ coram ipſo omnibus diebus noſtris.* Luc. 1.

THEMA TERTIVM.

Quo potiſſimùm tempore ſit orãdum.

1. *Orandum in rebus dubijs.*
2. *In electionibus faciendis.*
3. *Quando iter agendum.*
4. *Quando contrahendum matrimonium.*
5. *Quando cibus ſumendus,*
6. *Quando res difficiles aggredienda.*
7. *Ac alia etiam negotia.*

In illo die in nomine meo petetis.
Ioan. 16.

QVærere poſſet aliquis, quam ob cauſam dicat Dominus in hod. Euangeliõ: *In illo die in nomine meo petetis*; ſi quidem ipſe ſuis iam dudum præceperat, vt omni tempore orarent. Ita enim Lucæ 18. dixit: *Oportet ſemper orare & non deficere.* Et rurſum cap. 21. *Vigilate omni tempore orantes.* Ad quid ergo hîc in futurum tempus ablegat ſuorum orationes? Iuſta eſt hæc quæſtio, ſed non difficilis reſolutio. Verbum *vigilate*, quod orationi iunxit Dominus, rem hanc explicabit. Nónne milites præſidij, qui ſtant in excubijs, iubentur vigilare conſtanter omni tempore, etiam hoſte procul abſente? Ita ſanè. Attamen illis hoc ſpecialtim mandatur, vt eo die & tempore, quo hoſtis propè eſt & imminet præſidio, maximè inuigilent; quia maior vrget neceſſitas. Quamdiu Chriſti diſcipuli fuere cum Magiſtro ſuo, in terris ambulante, non erant multum intenti fundendis orationibus, quia patrem ad manum habebant, qui omnes eorum neceſſitates per ſe nouerat & depellere ſolebat. Verùm quia paulò pòſt orbandi erant patre ſuo, in cœlos abituro, & tunc exponendi variis periculis, inuadendi à perſecutoribus velut agni à lupis; idcircò eos monet, vt in illo die, in quo talia experturi erant, ad precandum ſe conferrent, & feruentiùs quàm aliàs orationi inuigilarent. Quòd Apoſtolis dixit, idem & nobis dicit. Omni tempore quantum per alia negotia fieri poteſt, orandum quidem eſt: verùm ſæpe incumbit maior quædam neceſſitas, quæ conſtantiorem ſimul & ardentiorem requirit orationem. Ea verò tempora aliqua hîc indicabimus.

I. Orandum in rebus dubiis, cùm reſolutio facienda aut alteri danda. Ita Rex Ioſaphat ignorans in re dubiâ, num reſiſtere potentiſſimo exercitui, an tradere ſe deberet, quid egit? *Cumq́; ignoremus*, inquit, *quid agere debeamus, hoc ſolũ habemus reſidui, vt oculos noſtros ad te dirigamus*, moxquè totum contulit ſe ad rogandum Dominum? à quo accepit reſponſum: *Nolite timere neque paueatis hanc multitudinem, &c.* 2. Par. 20. Idem ante ipſum obſeruauit Dauid. 1. Regum 23. cùm conſuluit Dominum: *Num vadam & percutiam Philiſthæos iſtos?* nec priùs iuit, quã audiret à Domino: *Vade, & percute Philiſthæos.* Neque minùs neceſſaria eſt oratio ijs, qui reſponſa alijs daturi ſunt, quantacunque alioquin præditi ſint ſapientiâ; quod imprimis in more habuit Pambo Abbas ſapientiâ diuinâ & prudentiâ inſignis, quoties enim reſponſũ vel conſilium ab eo petebatur, numquam illicò reſpondjt, ſed ſpatium aliquod ſumpſit priùs rem Dei commendandi, quâ induſtriâ effecit, vt, quemadmodum in articulo mortis confeſſus eſt, nullum vnquam verbum protulerit, cuius ipſum pœnituiſſet. Pallad. in hiſt. Lauſ. Hunc imitatus noſter P. Leon. Leſſius, quoties de caſu aliquo difficili conſulebatur, vir omnium ſententiâ doctiſſimus & pijſſimus, priùs inuocare ſolebat Spiritum S. præmittendo Hymnum: *Veni Creator ſpiritus*, teſte P. Corn. in ca. 33. Eccleſiaſtici.

I. Orandum in rebus dubijs.

Hoc verò qui neglexerunt, grauiter ſæpe decepti fuére, vti contigit Ioſue, Hebræorum Duci, alioquin & ſapientia & rerum experientia clariſſimo, quando impoſtoribus Gabaonitis facilè nimis credulus pacem dedit, & Gentiles homines in fœdus recepit, quia *os Domini non interrogauit*, precibus videlicet Dei voluntatem explorando. Ioſ. 9.

II. In electionibus faciendis & mittendis ſortibus, quia in his omninò cæci ſumus, in illis cæcutimus. Quem verò ſapientiorem inueniemus ducem in his tenebris, quàm Deum? Docuit hoc Chriſtus, qui tamen omnia præuidebat, quando enim electurus erat 12. Apoſtolos, priùs *pernoctauit in oratione Dei.* Luc. 6. non quòd ipſe egeret ea oratione vel directione,

II. In electionibus faciendis.

 ſed

ſed vt nos inſtrueret plerumque ignorantes & cæcutientes, in re præſertim tali, è quà plurimorum ſalus pendet. Audiamus Theophylactum in eum locum: *Poſt orationem elegit Chriſtus diſcipulos, vt doceat etiam nos, quando quempiã in ſpirituale miniſterium ſumus ordinaturi, cum precibus hoc faciamus, vt reuelet quis idoneus ſit, &c.* Tales enim niſi Deus demonſtret, non eſt facile ſcire, vt obſeruat D. Gregorius in lib. 1. Reg. 16. ideoque Deum Samueli dixiſſe. *Vnges quem monſtrauero tibi.* eod. c. Hinc Eccleſia in 4. temporibus, quibus ordinationes miniſtrorum Eccleſiæ fiunt, trinum in ſingulis ieiunium præmittit & prolixiores in miſſa preces adhibet, quo idonei miniſtri à Deo impetrentur. Tridentina etiam Synodus ſeſſ. 24. cap. 1. ſtatuit, vt quamprimum Eccleſia Epiſcopalis vacauerit, ſupplicationes preceſque publicè & priuatim fiant, indicanturque à Capitulo, quibus bonus paſtor obtineatur. Chriſti exemplum ſecutus eſt S. Petrus; quando electurus loco Iudæ alterum Apoſtolum, præmiſit orationem. Act. 1. Nec minor cura adhibenda in ſæcularium gubernatorum electione; quod imprimis docuit Samuel, quando electurus populo Regem, conuocauit eum in Maſphat, ſiue quia ibi erat locus adorationis, vt habetur 1. Machab. 3. v. 46. ſiue quia *Maſphat* ſignificat *ſpeculationem*, teſte S. Gregorio in eum locum vbi ait: *Bene igitur Samuel populum in Maſphat conuocat, vt electio boni Antiſtitis non ſit humano iudicio, ſed diuino; cùm non talis eligitur, qualis hominũ arbitrio decerni poteſt; ſed qualis in ſacro eloquio declaratur.* Vnde rectè in litterâ additur factam eſſe conuocationem ad Dominum; ſcilicet ad audiendum & exequendum verbum Domini; vt explicat Caietanus.

III. Quando iter agendum; periculoſum præſertim & longinquum. Hoc imprimis diſcimus à Pſalmiſta, quia Pſ. 67. quaſi iter aggreſſurus ita precatur: *Benedictus Dominus die quotidie, proſperum iter faciet nobis Deus ſalutarium noſtrorum.* Deinde à Tobia ſeniore, qui dimittens filium ſuum in mediam cum comite Raphaele, bene illis precatur: *Bene ambuletis, & Deus ſit in itinere veſtro, & Angelus eius comitetur vobiſcum.* Tob. 5. & ſanè obtinuit, quod petijt, anticipatâ exauditione, Angelum filio comitẽ. Denique ab Apoſtolo & primis Chriſtianis Miletanis, quibuſcum flexis genibus precabatur nauim ingreſſurus, Act. 20. & rurſum Act. 21. cum Tyrijs, quando nauigaturus, ad littus eis valedixit, vbi adhuc monſtratur locus in arenis, in quibus ponentes genua orabant; vt refert ibi P. Cornelius à Lap. quaſi in documentum viatorum, vt iter aggreſſuri inſiſterent veſtigijs primorum Chriſtianorum, priuſque ſe commendent Deo quàm mari aut alteri viæ periculis expoſitæ. Vnde S. Gregorius Nyſſenus orat. 1. de orat. Dominica ait: *Ita viator, ita qui expeditionẽ vel nuptias parat, ſi cũ oratione qualibet agat, proſpero ac fælici ſucceſſu negotiorum à peccando abducetur, nullo aduerſario animam ad vitium trahẽte.* Et propterea Eccleſia Itinerarium compoſuit recitandum imprimis Clericis peregè eũtibus; nec non & alijs pro occaſione. Sedulò

III. Quando iter agendum.

hoc obſeruauit Syneſius in deſcript. Pentapolit. calam. *Cùm, vt ad nauem conſcendam, quiſpiam rogabit,* inquit, *pauliſper vt expectet, ab illo petam. Primùm enim ad Dei templum accedam, altare circumbo, pretioſiſſimum pauimentum lachrymis perfundam, non priùs diſcedam, quàm ianuam illam thronumq́, illum oſculatus fuero.* Quin imò ſolent etiam nautæ, quantumuis alioquin barbari & irreligioſi nauigationes ſuas diutiùs duraturas aut periculoſas à precibus & certis cæremonijs ter effuſo vino inchoare. Profuit hoc pium exercitium Sophiæ, Theodorici, Hollandiæ Comitis vxori, quæ cùm ad limina S. Iacobi in Galliciâ peregrinata, latrones in viâ obuios ſibi haberet, oratione ſeſe munijt, eiuſque vigore latrones ita conſtrinxit ac ligauit, vt de loco ſe non mouere, nedum manus ei inferre poſſent. Quare illi ſtupore correpti, veniam poſtulant & ſupplices fiunt, qui prædones aduenerant; quam vbi obtinuerunt, in fugam ſe proripuerunt. auct. Ioan. Trithemio in Chron. Hirſaug.

IV. Quando contrahendum matrimonium; quod cùm ſit indiſſolubile, magna & matura conſideratione Deique auxilio opus habet. Cuius rei exemplar ſe exhibuit Iſaac, quando eo tempore, quo expectabat ſponſam ſibi adducendam, exiuit *ad meditandum in agrum*, Geneſ. 24. ſeu vt vertit Chaldæus, *ad orandum*, cauſam exponit Syluester Petraſancta Metaphora 48. *Veriſimile eſt,* inquit, *preces eius ad Deum tũ fuiſſe, vt matrimonio (quod procurari interea temporis nõ ignorabat) eſſet beatè, eſſet fœliciter, & vt cederet ad virtutem ſibi, & promiſſa: nec aliter deinde fuit.* Id exemplar Iſaaci alijs item ſponſis proponit S. Chryſoſtomus in eum locum hom. 48. *Hunc æmulentur viri,* inquit, *ſi ſponſas ducere curent. Quare enim, dic oro, ſtatim ab initio ſordibus impleri ſinis puellæ aures tam turpibus cantilenis, tam intempeſtiua illa pompa? neſcis quomodo adoleſcentia pér ſe in malum propenſa? Cur honeſta nuptiarum myſteria inuulgas? Oportebat omnia hæc depellere & verecundiam principiò docere puellam, & ſacerdotes vocare, & precibus & benedictionibus concordiam cõiugis conſtringere, &c.* Iſaaco ad hoc pium exercitium præiuit myſterio pater Abraham, qui defuncta Sara Cethuram duxit in vxorem. *Cethura* enim *thurificata* exponitur: & quid thus niſi orationis typus? Decet igitur ſponſas priùs thure orationis ſanctificari à ſpõſo & viciſſim, vt fœlix & fauſtum ſequatur matrimonium; id quod iuniori Tobiæ ſuaſit Raphoël: *Tu autem cùm acceperis eam: ingreſſus cubiculum per tres dies continens eſto, & nihil aliud niſi orationibus vacabis cum ea.* Tob. 6.

IV. Quando contrahẽdum matrimoniũ.

V. Quando ad menſam cibus ſumendus; quod adeò rationi conſentaneum eſt, vt etiam infideles & barbari id agendum ſibi rati ſint. Turcæ imprimis, qui prælongas orationes ſuis præmittunt cœnis, varijs cum geſticulationibus & ritibus. Calecutienſium Rex non priùs conſidet ad menſam, quàm quaterni ſacrificuli precibus fuſis cibos ſacrarint ſuo Idolo, teſte Ludouico Romano. De Hebræis res clara eſt, & probatur exemplo Samuelis, 1. Reg. 9. & alibi id oſtendimus. De antiquis

V. Quando cibus ſumendus.

Digitized by Google

tiquis Chriſtianis fatetur idem S. Chryſoſtomus hom. 79. ad pop. *Opus eſt*, inquit, *nos & menſam petentes & deſiſtentes Deo gratias agere: menſa namq́; ab oratione ſumens initium & in orationem deſinens numquam deficiet, ſed fonte largiùs omnia nobis afferet bona.* Idem hom. 57. ad pop. formulam benedicendæ menſæ hanc recenſet: *Benedictus Deus, qui paſcis me à iuuentute mea: qui das eſcam omni carni imple gaudio & lætitia corda noſtra, vt omnem ſufficientiam habentes abundemus in omne opus bonum, in Chriſto IESV Domino noſtro, cum quo tibi gloria, honor & imperium cum S. Spiritu in ſæcula, Amen Gloria tibi Domine, gloria tibi Sancte, gloria tibi Rex; qui dediſti nobis cibos in lætitiam, imple nos Spiritu S. vt inueniamur in conſpectu tuo beneplacentes, non erubeſcentes, quando reddes vnicuique ſecundum opera ſua.* Senſerunt denique nonnulli damno ſuo neglectum huius benedictionis, vti Monialis illa apud S. Gregorium lib. 1. Dial. cap. 4. quæ in lactuca Dæmonem deuorauit quia benedictionem precum non præmiſit: Religioſus, qui in vino eadem ex cauſa hoſpitem illum ſorbuit, apud Iacob. de Voragine in vita S. Dominici: Puella Colonienſis, quæ in muſcæ effigie Dæmonem deglutiit; dum in ira ſine præuia oratione comedit. apud. Ioan. Nider, lib. 5. formi. cap. 11.

VI. Quando res difficiles aggrediendæ.

VI. Quando res difficiles aggrediendæ ſunt; quæ noſtras ſuperare vires videntur. Ita monet S. Gregorius Nyſſenus in l. de oratione: *Si oratio negotium præceſſerit, peccatum aduerſus animum non inueniet aditum. Dei enim memoria in corde fixa atque fundata, irrita conſilia aduerſarij manent.* Neque hoc ſolùm, ſed etiam ſalutarem ſortiuntur exitum, cœpta ſic negotia; quod imprimis duæ illæ heroinæ, Iudith & Eſther oſtendunt. Illa in caſtra Holofernis cum vnica famula tranſiit, vt illi caput auferret, quid hac re difficilius? Et tamen oratione mediante perfecit. Hæc verò Aſſuerum Iudæis iratum, & omnibus terribilem vi precum ad Deum fuſarum mitigauit & ex leone in ouem mutauit, vt decreto immutato faueret Iudæis & iram conuerteret in eorum hoſtes. Hinc etiam SS. Martyres ad tormenta ſuſtinenda & difficilia ſua certamina per orationem ſe armarunt; quod qui non fecerunt, ſæpe ſuccubuerunt, vti teſtatur S. Cyprianus tr. de duplici martyrio: *Noui ego*, inquit, *ac fleui quoſdam magnâ animi fortitudine præditos, qui iam corona proximi defecerunt, & quem diu profeſſi fuerant, abnegârunt. Quid fuit in causâ: Dimouerant oculos ſuos ab eo, qui ſolus robur dat infirmis: intermiſerant orationem, ac cœperunt ad humana præſidia reſpicere.* Dictum his videtur, quod Iſai. 30. legimus: *Væ filij deſertores vt faceretis conſilium & non ex me, & ordiremini telam, & non per ſpiritum meum.*

VII. Ad alia etiam negotia.

VII. Quando etiam alia quæcumque actitanda, vt non aberremus & Deum offendamus. Ita monet S. Auguſtinus lib. de ſalutar. document. cap. 28. *Ad omne opus*, inquit, *quodcumque inchoaueris facere, primùm inuoca Deum & gratias ei age, & cùm conſummaueris, illud ſimiliter fac.* Quin etiam Cambyſen Perſarum Regem filio ſuo Cyro tale præceptum dediſſe refert Xenophon in Cyropæd. *Nihil in publicis vel priuatis rebus agas, niſi ſacris peractis Deorumq́; voluntatibus per auguria conſpectis & cognitis, quid agendum & quid non agendum, explores; humanum enim genus erroribus plenum eſt, &c.* More hic gentili; rectè tamen monuit Deum actionum noſtrarũ moderatorem neceſſariò inuocandum, niſi decipi velimus. Atque hinc eſt, quòd partim à Domino iubemur *ſemper orare, & non deficere.* Luc. 18. & 21. partim ab Apoſtolo, *ſine intermiſſione orare.* 1. Theſſal. 5. quia vbique ſcopuli in hoc mundi mari, nulla ſecuritas eſt. Vnde D. Chryſoſtomus in Pſal. 129. *Opus eſt vetis à puppi*, inquit, *vt diei ſpatium abſque naufragijs tranſigamus. Multi namque per dies ſingulos ſcopuli occurrunt; & frequenter illiditur ſcapha atque ſubmergitur; atque propterea nobis opus eſt oratione, matutinâ præſertim.* Nec minus neceſſaria eſt oratio veſpertina, priuſquam cubitum eamus; cùm non minima etiam dormientibus immineant pericula. Huius rei documẽtum habemus in iugi ſacrificio, quo diebus ſingulis agni duo, vnus manè, alter veſperè immolari debebat ex lege veteri, Exod. 29. rurſum thymiama adoleri mane ſemel & veſpere ſemel. Exod. 30. Denique ſicut Moyſes duo ſpecialia tempora precibus ſacrabat: vnum, quando Arca ad profectionem manè eleuabatur; tunc enim orabat: *Surge Domine & diſſipentur inimici:* Rurſum quando veſperi deponebatur, dicebat; *Reuertere Domine ad multitudinem exercitus tui.* Num. 10. Ita Chriſtianus cùm manè ſurgit, oret Deum, vt tartareos diſſipet hoſtes, ne ipſi nocere poſſint, cùm verò ad lectum reuertitur, roget Deum vt reuertatur ad ſe tuendum nocturno tempore. Dauid bina Dei precatione non cõtentus, tertiam addidit, meridianam, Pſal. 54. *Veſpere, & mane, & meridie narrabo & annunciabo; & exaudiet vocem meam.* Idem imitatus Daniel; tribus temporibus in die flectebat ſua genua & adorabat. Dan. 6. Nimirum hi indicabant, quantum fieri poteſt, omni tempore orandum eſſe, quia ſemper inter hoſtes verſamur & laqueos. Hinc Chryſoſtomus lib. 1. de orando Deum comparat orationẽ neruo: *Si quis dicat*, inquit, *animæ neruos eſſe deprecationem meâ quidem ſententiâ verum dixerit. Quemadmodum enim corpus neruis cohæret, viuit, currit, ſtat & compactum eſt adeò vt ſi neruos inciderIs, vniuerſam corporis harmoniam diſſolueris: itidem animæ per ſanctas preces ſibi conſtant & cõpinguntur, ac pietatis curſum facilè peragunt. Quod ſi teipſum deſtitueris precatione, perinde feceris, ac ſi piſcem ex aquis extraxeris. Vt enim piſci vita eſt aqua: ita tibi deprecatio: per hanc datur velut ex aquis ſubuolare cœlumq́; tranſcendere ac proximum fieri.* Scimus Iacobum Patriarcham, vbi neruum pedis eius Angelus incidit, mox claudicare incepiſſe, indeque permotos Hebræos non manducaſſe in poſterum neruum vllum. Gen. 32. Nil aliud continget nobis, vbi neruus orationis noſtræ fuerit inciſus: claudicabit vita noſtra, quia ſecundùm corpus quidem ambulabit, ſed non ſecundùm animam. Seruemus igitur neruum iſtum; neque etiam permittamus extrahi nos ab aqua quotidianæ precationis, ne tabeſcamus & moriamur.

Digitized by Google

THEMA QVARTVM.

Orationis potentia.

1. *Eſt clauis omnia aperiens.*
2. *Eſt armatura & murus.*
3. *Eſt ſcutum & clypeus.*
4. *Eſt pons & paries ad ſuperandas tribulationes.*
5. *Eſt muſica, pſalmus & cithara.*
6. *Eſt thus & thymiama.*
7. *Eſt theſaurus & diuitiæ.*

Exiui à patre & veni in mundum, iterum relinquo mundum & vado ad patrem. *Ioan.* 1.

REm miram! Auditores. Eandem illam viam, quam decurrit Saluator noſter veniendo in hunc mundum, percurrit etiam oratio noſtra, fuſa ad Deum: ſolis terminis inuerſis. Exiit is à patre & venit in hunc mundum, hinc iterum diſceſſit, & rediit ad patrem, ſed cũ ingenti lucro; qui enim ſolus, pauper & nudus venit in mundum, natus in ſtabulo: cum ingenti multitudine SS. Patrum, è limbo ereptorum, & SS. Angelorum, ad patrem reuerſus eſt, vt cum Iacob dicere poſſet: *In baculo meo tranſiui Iordanem iſtum, & nunc cum duabus turmis regredior.* Gen. 32. Exit noſtra oratio à nobis in terrâ poſitis, & vadit in cœlum ad Deum, patrem noſtrum: inde iterum ad nos reuertitur in terram: ſed quæ nuda, paupercula & inanis aſcendit à nobis, reuertitur ad nos cum ingenti lucro, & quidem duplici: cum merito boni operis, & cum dono poſtulato, vel certè æquiualente aut meliore alio. Hinc à S. Dionyſio Areopagita lib. de diuin. nom. cap. 3. comparatur oratio funi ſeu catenæ, de cœlo ad nos demiſſæ, per quam orantes ad Deum aſcendunt & iterum deſcendunt: à Deo attrahuntur, & Deum ad ſe trahunt. Quàm porrò potens ſit nobis hæc catena, nunc inueſtigabimus.

Potentiam orationis varijs metaphoris deſcripſere Patres & DD.

I. Eſt clauis omnia aperiens.

I. Aliqui appellant eam clauem, ad quæuis aperienda idoneam; vti Sanctus Auguſtinus de exhort. ad Comitem cap. 28. *Eſt*, inquit, *oratio clauis cœli: aſcendit precatio, & deſcendit Dei miſeratio.* Certè oratio Eliæ, vti cœlum clauſit ne daret pluuiam annis tribus & medio: ita & aperuit, vt effunderet copioſam. 3. Regum 17. & 18. Ioſue orando cœlo imperauit, & Solem ſtare fecit, Ioſ. 10. *Obediente Domino voci hominis*, inquit ſacer textus; quaſi oratio tam potens eſſet, vt imperaret ipſi Deo. Sed audiamus Auguſtinum, plurima alia exempla paucis complectentem ſermone 22. ad fratres in Eremo: *O quàm grandis*, inquit, *eſt ipſius orationis cauſa! ô quam grande myſterium! Ecce Moyſes orabat in monte, & Ioſue Amalec deuincebat. Per orationem Ezechias ſanatur, & ſalutem animæ & corporis adipiſcit. Per orationẽ Saulus efficitur Paulus & Doctor gentium: Ieremias confortatur in carcere: Daniel inter leones exultat: Iob in ſterquilinio triumphat: Suſanna inter ſenes defenditur: paradiſum de cruce latro inuenit: Stephanus de torrente in cœlum ſuſcipitur, & inter lapidantes pro Paulo exauditur.* Certè ſi aliquando timendum erat, ne Deus obſeraret hominibus cœlum & aures ſuas, paſſionis tempore timendum erat; & tamẽ in ipsâ cruce pendens oranti latroni, aures ſimul ſuas & cœlum aperuit, neque ſolùm quod is petiit, ſed etiam plus dedit: præter ſui memoriam, & regnum, quo modo in parabolâ prodigum filium pater non ſolùm recepit, quod rogabatur, in mercenarium, ſed etiam in filium. Neque cœli dumtaxat, ſed & alias quaſcumque ſeras reſerauit ſæpe oratio. Sanctus Eparchius Abbas in ciuitate Burdegalenſi ad carceris oſtia feruidas preces fudit, cuſtode abſtante & exitum rei ſuſpenſâ mente præſtolante: peracta oratione, omnia carceris oſtia aperta, peſſuli reiecti & confracti: vinctique omnes egreſſi, impetu ad Eccleſiam facto pergentes, populo acclamante, mortis periculum euaſerunt; vt in eius vita 1. Iulij apud Lipel.

II. Eſt armatura & murus.

II. Alij appellant armaturam & murum contra hoſtes inexpugnabilem. Ita B. Petrus Damiani tract. ad Dominicum cap. 6. *Ad ſemper victricia arma orationis*, inquit, *pro ſtudio recurre.* Sanctus Chryſoſtomus lib. 2. de orando Deum *Quemadmodum ciuitas, quæ muris cincta non eſt, facilè venit in poteſtatem hoſtium; propterea quòd prorſus abſit id, quo fuerat hoſtium incurſus arcendus: ſic & animam non munitam precibus Diabolus facilè in ſuam redigit ditionem, nec multo negotio omni genere ſcelerum implet. Nam primùm ad animam quidem precibus communitam non audet propiùs accedere, metuens robur ac fortitudinem, quam illi deprecatio ſubminiſtrat: magis vegetans animã, quàm cibus vegetat corpora.* Et lib. 1. eod. tract. *Si Dæmones nos conſpexerint deprecatione munitos, illico reſiliunt, non aliter quàm prædones ac facinoroſi, vbi conſpiciunt militis gladium in caput ſuum vibrari. Quod ſi contingat aliquem eſſe nudum precationis præſidio, hic auulſus deportatur à Dæmonibus & in calamitates variaque mala impellitur.* Typum huius potentiæ exhibuit Dauid, quando in nomine Domini, hoc eſt, præuiâ oratione occurrit Goliatho, & proſtrauit eum, vti obſeruauit idem Chryſoſtomus hom. 3. de Dauide & Saule, vbi ſubdit: *Quid miraris ſi vox iuſti & furorem mitigat & hoſtes deijcit cùm impios quoque ſpiritus expellat?* Cornuta Moyſis facies ita terruit filios Iſrael, vt appropinquare ei non auderent. Exod. 34. Vnde verò illi hæc cornua niſi ex oratione & conſortio ſermonis Dei? Qui ergo orationem pro galea quodammodo ſibi impoſuerint, terrebunt & fugabunt non modò homines malos, ſed & ipſos Dæmones, ſicut taurus ſuis cornibus in fugam pellit imbelles greges. Eò ſpectat quod Pſal. 43. dicitur: *In te inimicos noſtros ventilabimus cornu, & in nomine tuo ſpernemus inſurgentes in nobis.*

III. Eſt ſcutum & clypeus.

III. Alij appellant ſcutum & clypeum, ad repellendas Dæmonis, mundi, carnis tentationes validiſſimum, vti Sapiens Sap. 18. verſ. 21. *Proferens ſeruitutis ſuæ ſcutum, orationem.* Ita S. Ambroſius in orat. fun. de obitu Valentini;

Bonum,

Bonum, inquit, *ſcutum oratio, quo omnia aduerſarij ignita ſpicula repelluntur.* Et S.Hieronymus in Ep.ad Saluinam: *Semper in manibus tuis ſit diuina lectio & tam crebra orationes, vt omnes cogitationum ſagitta, quibus adoleſcētia percuti ſolet, huiuſmodi clypeo repellantur.* Scimus vrbem Hai à Ioſue expugnatam, dum ipſe manu leuaret in ſublime clypeum ſuum, Dei mandato, Ioſ.8. quomodo etiam Moyſes, dum eleuaret orando manus ſuas, in fugam compulit Amalec, Exod. 17. Quod ergo ſignificabant eleuatæ manus Moyſis, hoc & eleuatus Ioſue clypeus, orationem ſcilicet in cœlum emiſſam. Hoc clypeo ſe tutatus eſt contra omnes ſuos inimicos Dauid, toties ad pſalmum & orationē confugiendo, quoties aliquo in periculo fuit. Vnde S.Chryſoſtomus lib. 1. de orando Deum. *Dauid*, inquit, *multos ac ſæuos inimicos effugit precationis ope, non alijs armis exercitum muniens, &c.* Eodem clypeo ſe ſuumque Diaconum texit ac defendit S.Gregorius Thaumaturgus, quando in monte orantes quæſiti ad necem ab inſidiatoribus, viſi quidem ſed nō agniti, & pro duabus arboribus habiti ſunt, vt in vita. Contra hoſtes caſtitatis præclarum etiam ſcutum eſt & fuit quamplurimis. Ita enim teſtatur S.Gregorius Nyſſenus orat. 1. de Orat. Dominicâ, vbi ait: *Oratio pudicitia præſidium atque tutamen eſt, oratio virginitatis ſigillum eſt, matrimonij fides; viatoribus ſcutum.* Hoc ſuam pudicitiam defendere, Iudith contra Holofernem, per ardentem orationem ſe Deo commendando: Suſanna contra duos ſenes per ſuſpirium & exclamationem vtique ad Deum; cùm ſciret homines, qui ſuccurrerent, procul abeſſe. Non minùs præclarè ſanctus Chryſanthus adoleſcens, cùm ob ſuſceptum baptiſmum ab irato patre Gentili, Polemio, in carcerem detruſus primùm, poſteà peiore conſilio, ad delicias eductus inter puellarum ſpecioſarum luſus & laſciuias, vt ab illis peruerteretur, conſtitutus eſſet, orationis ſcuto arrepto, prælongam & ardentem deprompſit ad Deum orationem, in qua ad finem hæc: *Nunc ego te Domine ſupplex oro, vt mihi aduerſus iſtas feras opituleris, vt quemadmodum ſerpentes dormiunt ad vocem incantantium, ſic ipſe me precante dormiant, ne mihi libidinis bellum inferre queant. Quoniam agnoſco te verum Deum; qui homines in te credentes defendis, & inuictam illis virtutem elargiris. Hac ille cùm dixiſſet, tam ingenti virgines ſomno ſunt oppreſſa, vt niſi ex triclinio exportarentur, excitari non poſſent. Foris igitur ceperunt cibum. Verùm cùm in locum, vbi erat Chryſanthus, reuertiſſent, grauis eas rurſum ſomnus complexus eſt.* Ita Verinus & Armenius, Stephani Papæ Presbyteri, teſte Baron. apud Sur. 25. Octobris. Quantum denique valeat hoc ſcutum contra Dæmonum iacula, iam dictum & luce clarius eſt.

IV. Eſt pons & paries ad ſuperandas tribulationes.

IV. Alij pontem & parietem ad ſuperandas tribulationes efficacem; vti Climachus gradu 28. *Oratio tentationum pons*, inquit, *tribulationum paries interpoſitus.* Tentationes & tribulationes ſunt velut aquarum fluenta, quæ demergunt aut certè abripiunt & in anguſtias redigunt hominem: ſed vt pontis beneficio ſuperantur abſque periculo quæcumque tandem flumina: ita & tribulationes orationis adiutorio. Pontem tranſeunti apparent quidem rapidæ aquæ, & terroris aliquid eminùs incutiunt, nocere tamen nequeunt: idem accidit oranti: turbatur ex aſpectu inſtantis tribulationis, ſed ſi inſtanter oret, non perturbatur, modò non in aquas, ſed ad ſemitam & pontem: h. e. non ad imbecillitatem propriam, ſed ad Dei adiutorium oculos conuertat, non ſuis viribus temerè præfidens, ſed in Dei robore confidens. Ad hunc pontem confugit Iacob, quando fratris iram fugiens tranſiit per Iordanem in Meſopotamiam, vbi in via altare erexit & ad id orauit, Geneſ. 29. ideoque aſylum reperit apud Laban: rurſum inde regreſſus cùm iterum Iordanem tranſiret & metueret ſibi ab occurſu & ira fratris, ad orationem veluti ad pontem ſe recepit cùm dixit: *Erue me de manu fratris mei Eſau, quia valde eum timeo:* ſtatim ab Angelo luctatore confortatus eſt, vt non timeret ampliùs. Geneſ. 32. Atque hinc Pſal. 145. dictum eſt: *Beatus cuius Deus Iacob adiutor eius: ſpes eius in Domino Deo ipſius.* Cur Deus Iacob, & non Abraham aut Iſaac hîc appellatur? Quia ſcilicet Iacob in ſumma paupertate & anguſtia per orationem ſpeciali ratione Deum adiutorem ſenſit; vt & alij in tribulatione confugiant ad pontem orationis. Huc confugit Ioſaphat, quando venerunt ei nuntij, dicentes: *Venit contra te multitudo magna:* Ammonitæ, Moabitæ & Syri videlicet: quid agat bonus Rex? *Ioſaphat timore perterritus totum ſe contulit ad rogandū Dominum: ſed & omnes de vrbibus ſuis venerunt ad obſecrandum eum.* Et quid obtentum? *Cùm cœpiſſent laudes canere, vertit Dominus inſidias eorum in ſemetipſos.* nam hoſtes in ſemetipſos verſi mutuis concidere vulneribus. Ioſaphat cum ſuis laborauit integro triduo in colligendis hoſtium ſpoliis. 2. Paralip. 20. Similis hoſtium ſtrages precum beneficio obtenta deſcribitur. 2. Paral. 24. *Egreſſus eſt Zara Æthiops cum exercitu ſuo, decies centena millia, & curribus trecentis. Porrò Aſa* (Rex Iuda) *perrexit obuiam ei & inuocauit Dominum Deum, &c.* deinde: *Exterruit itaque Dominus Æthiopes corā Aſa & Iuda, fugeruntq́ue Æthiopes, & perſecutus eſt eos Aſa. Grandis quippe terror cunctos inuaſerat.* 2. Paral. 14. At ſeriò quidem obſeruandum eſt barbaris illis gentibus pro Hebræis immiſſum diuinitùs terrorem, vt ſine prælio, ſine armorum corporumque congreſſu, at mutuo conflictu infinita illa Æthiopum multitudo repentè perturbata, & conſternata in effuſam ſe conuerterit fugam. Videlicet vbi ſanctus ille Rex ad Deum ſuum confugiens illius opem ſupplex & illachrymans expetierit illis verbis: *Domine non eſt apud te vlla diſtantia, vtrum in paucis auxilieris, an in pluribus, adiuua nos Domine Deus noſter, in te enim & in tuo nomine habentes fiduciam venimus contra hanc multitudinem; Domine, DEVS noſter tu es, non prævaleat contra te homo.* 2. Paralip. 14. Priùs *multitudinem* & plures dicit, nunc verò *hominem* cum Dei virtutem implorat,

ante

ante quam vnus homo, quin & nullus homo eſt illa multitudo. Sed recẽtem audiamus huic ſimillimam orationis efficaciam; quam refert P. Bened. Fernandius in cap. 35. Gen. ſect. 5. *Memini*, inquit, *hoc loco, quod planè miraculum huic perſimile noſtro hoc tempore in Guineâ contigerit. Rex quidem Angola (vaſtiſſimum vnum eſt ex Æthiopum regnis) ad pellendos è ſuâ regione prorſuſq; delẽdos Luſitanos coëgit exercitum, in quo, vltra decies centena millia hominum numerabãtur. E noſtris ferè ducenti erant ſclopetarij ſub inſigni viro, inter claros gentium duces memorando, Paulo Didaco: vterque iam cominùs exercitus: Mars in promptu. Ergo pater Balthaſar Barreira Societatis IESV vir pijſſimus ac religioſiſſimus, quem ego multis annis & noui & colui, concione breui habita, monet omnes vt ad deprecandum Deum procumbant, exclamat deinde, irruant Deo duce in hoſtem, quamdiu ille pronolimus humi ante Crucifixi IESV imaginem pro omnibus ſupplicat. Ergo noſtri facto impetu in denſiſſimam illam Æthiopum colluuiem primores quidem proſternunt; nec alius deinde labor & opus. Terrore ſiquidem Dei conſternantur barbari, tergaq; vertentes, vel ipſo tantùm corporum congreſſu, alij alios perturbant, & proruunt, fœdaq; & inaudita ſæculis clade profundam quandam & latam telluris voraginem fugientes ita compleuerunt, vt prolapſorum cadaueribus æquata iam planities quendam quaſi pontem per corpora mortuorum viuis ad fugam præſtiterit. Denique incruentâ partâ victoriâ receptuiq; canente duce noſter ille ſacerdos ab humo ſe extulit & in gratiarum actionem Chriſto Domino ſuos eſt cum ingenti gaudio cohortatus. Conſtant hæc omnia teſtimonio Ducis ac militum, & per litteras eiuſdem Patris, à quo paulò pòſt in Luſitania rem ipſam non ſemel verè conteſtatam audiuimus.*

V. Eſt muſica, Pſalmus & cithara.

V. Appellant eam alij Muſicam, harmoniam, Pſalmum & citharæ ſuauem ſonitum, ex S. Paulo & Iacobo, qui Pſalmum & orationem ferè coniungunt & pro eodem ſumunt. Ille 1. Cor. 14. *Orabo ſpiritu, orabo & mente*, ait; hic verò c. 5 *Triſtatur aliquis veſtrûm, oret: æquo animo eſt, pſallat.* Hinc Ambr. in id Pſalmi 42. *Confitebor tibi in citharâ*, ait: *Habet citharam ſuam anima noſtra. Neq; enim diceret Paulus: Orabo ſpiritu, orabo & mente: Pſallã ſpiritu, pſallam & mente, niſi citharam haberet, quæ plectro Spiritus S. reſultaret.* Porrò ſicut cantus & muſica recreat melancholicos & ſerenat turbidas mentes: ita & oratio. Ideò S. Iacobus dixit: *Triſtatur aliquis veſtrûm, oret.* Scimus melancholiam Saulis depulſam fuiſſe citharâ Dauidis, pſaltis & precatoris peritiſſimi. 1. Reg. 16. Idem in aliis quoque mœſtitiâ oppreſſis præſtat oratio, vt ipſi Dauidi in triſtitia poſito. Ita enim ait Pſal. 108. *Pro eo vt me diligerẽt, detrahebant mihi: ego autem orabam.* Vbi D. Chryſoſtomus hom. 29. in Gen. *Vidiſti*, inquit, *vnde quærat auxilium? Alij dolos machinabantur & calumnias & inſidias: ego autem ad inexpugnabilem murum confugio: ad tutam anchorã, ad portum fluctuum expertem, preces, inquam, per quas omnia, leuia & facilia mihi ſiunt.* Eadem muſica ſerenauit mentem mœrore afflictam Anna mater Samuelis, quæ *cùm amaro eſſet animo, orauit ad Dominum, flens largiter.* Sed quis fructus orationis eius? *Abijt mulier in viam ſuam & comedit; vultuſq; illius non ſunt ampliùs in diuerſa mutati.* 1. Reg. 1. Priùs enim præſeferebat vultum modò mœſtum, modò iracundum, modò in terram demiſſum, ob ſterilitatis opprobrium, & Phenennæ improperium: per orationem verò adeò exhilarata fuit, vt iam nihil curaret, quidquid ipſi obijceretur. Vnde S. Chryſoſtomus hom. 1. de fide, ait: *De hac muliere forſitan aliquis non abſurdè dixerit: Qui ſeminat in lachrymis, in exultatione metet.* Pſal. 125. quaſi oratio ſit ſemen, quod triſtitiæ lachrymis rigatum, lætitiæ fructus pariat. Quod non de Anna illa dumtaxat, ſed de ipſo etiam Chriſto Domino dici etiam poteſt. Qui enim ante orationem in monte Oliueti fundendam, cœpit pauere & tædere & mœſtus eſſe, poſt orationem ſurrexit ad certamen totus impauidus, ſerenus & tranquillus, occurrens velut leo armatæ cohorti, vt obſeruat S. Laur. Iuſtinianus de triumphali Chriſti agone cap. 6.

VI. Eſt thus & thymiama.

VI. Alij quamplurimi thus & thymiama, ſeu ſuauiſſimum ſuffitum, ad Deum nobis placandum potentem & efficacem; & hoc ex ipſis SS. litteris Pſalmo enim 140. appellatur thus ſeu incenſum: *Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo.* Apoc. 5. dicuntur: *Phialæ aureæ plenæ odoramentorum eſſe orationes ſanctorũ.* Solebat enim in phialis thymiama offerri in templo Salomonis, in altari thymiamatis, (ad quod alludit Ioannes) ad placandum iratum Deum. In cuius rei documentum Abraham mortua Sara duxit vxorem Cethuram Gen. 25. quæ ſignificat thus vel incenſum; vt diſcat vnuſquiſque fidelis orationem ſibi habere adhærentem & inſeparabilem, ac ſi coniux eius eſſet, vt obſeruat Origenes in eum locum, *Patriarcharum cõiugia*, inquit, *ſemper indicant aliquid myſticum. Cethura interpretatur incenſum & bonus odor: ille Cethuram ducit vxorem, & bonus Chriſti odor efficitur, qui ſine intermiſſione orando offert Domino ſemper incenſum in conſpectu ſuo.* Quia frequẽtiſſimè delinquimus, ſaltem venialiter Deum inhonorando, iuſtum eſt vt ad manum ſemper habeamus thus orationis, quo eundem nobis reconciliemus, exemplo Dauidis, qui Pſal. 14. ait: *Apud me oratio Deo vitæ meæ.* q. d. ſemper ad manum habeo medicinam, quando aliqua ratione Deum vitæ meæ tutorem offendi, thus orationis. Quàm verò ad eum finem potens ſit oratio, colligitur ex oratione & ſacrificio Noë, odoratus eſt enim Dominus odorem ſuauitatis eius, & promiſit ſe impoſterum non deleturum aquis mundum. Gen. 8. Deinde ex oratione Moyſis, qua tenuit iratum Deum, ne gladium ſuum ſtringeret in populum deſertorem & vituli adoratorem, Exod. 32. Id enim indicat Deus illis verbis: *Dimitte me, vt iraſcatur furor meus contra eos & deleam eos.* (Chaldæus ſcribit: *Intermitte precationem.*) *faciamq; te in gẽtem magnam.* Quod iure miratur S. Bernardus ſerm. de B. Maria Magdal. cùm ait: *Promittit plurima Moyſi creator omnium: & feriendi licentiam quærit à Moyſe, qui Moyſen fecit.* Voluit nimirum Deus ea loquendi formula indicare, quantum apud ipſum valeant piorum preces. *Sententia enim Dei ſanctorũ precibus frangitur*, ait

Sanctus

Digitized by Google

Sanctus Hieronymus, in cap. 13. Ezech. Hinc Deus puniturus impios vel impedit iuſtorum pro eis preces, vti factum legimus Ieremiæ ſeptimo, cùm caſtigaturus Iſraelem præcepit Ieremiæ: *Tu noli orare pro populo hoc, nec aſſumas pro eis laudem & orationem, & ne obſiſtas mihi,* vel è viuis aufert, iuxta id Iſaiæ quinquageſimo quinto: *A facie malitia collectus eſt iuſtus.*

VII. Eſt theſaurus & diuitiæ.

VII. Alij denique theſaurum & diuitias nũcupant, quòd homo orationi deditus omnis generis opibus ſpiritualibus ditari facilè poſſit. Ita S. Chryſoſtomus hom. 4. de incomprehenſ. Dei nat. *Aptiſſima arma oratio eſt, theſaurus certè perpetuus, diuitia inexhauſta, &c.* Et lib. 2. de orãdo Deum: *Quemadmodum,* inquit, *vbi Regina quapiam ingreditur ciuitatem, neceſſe eſt, vt omnis opulentia pariter conſequatur: ſic videlicet poſte aquam deprecatio venit in anima, omnes virtutes ſimul ingrediuntur. Nam quod in domo eſt fundamentum, hoc in anima eſt deprecatio, &c.* Atque hinc eſt, quod Dæmon vehementer laboret, vt perturbet orationes noſtras, nouit enim quantum ex oratione capiamus præſidium & theſaurum; liuore igitur & odio ſtimulatus mille phantaſias menti noſtræ obijcit, vt ſine fructu ſaltem oremus. Id expertus eſt ſanctus quidam Abbas, Marcellus, qui in Prato ſpirit. cap. 152. quaſi de alio (re verà autem de ſe) narrauit, *quòd nocte quadam ſurrexerit, vt pſalmos ex more caneret. Cumq; pſallere cœpiſſet, audiuit vocem buccina quaſi bellicũ clangentis; turbatuſq; ſenex cogitabat dicens: Vnde hoc in loco vox buccina perſtrepit? Milites hic non ſunt, bellum hinc abeſt. Et cùm iſta ſecum volueret, Dæmon prope illum veniens dixit ei: Vtique bellum eſt. Si ergo oppugnari ac repugnare non vis, vade, dormi, & non oppugnaberis. Dixit iterum ſenex: Credite mihi filioli, nihil ita perturbat, & concitat, & irritat, & vulnerat, & perdit atque contriſtat, & contra nos commouet Dæmones, ipſumq; perditionis auctorem ſatanam, ſicut perpetua pſalmorum meditatio. Nam omnis quidem diuina ſcriptura vtilis nobis eſt, contriſtatq; non mediocriter Dæmones, non tamen ita ſicut pſalterium. Sicut enim in plebe, ſi vna pars laudet Imperatorem, alia pars ob id non contriſtatur, neque mouetur contra laudantes, cùm verò ad iniurias & contumelias non laudantiũ conuerſi fuerint, tum aduerſus eos excitamur; ita & Dæmones non ita commouentur, neque contriſtantur in alijs ſcripturis, quemadmodum in pſalmis. Nam cùm pſalmos meditamur, partim quidem nobis ipſis Deum laudando oramus, partim verò maledictis inſequimur Dæmones.*

THEMA QVINTVM.

Vita Chriſti ſimilis curſui Solis.

1. *Sol erat in ortu ſuo.*
2. *In progreſſu vita.*
3. *Sol erat in efficacia.*

Exiui à Patre & veni in mundum: iterum relinquo mundum & vado ad Patrem. *Ioan. 16.*

PAucis verbis Chriſtus Dominus totã vitæ ſuæ periodum, in quâ tot tantaque geſſit, quæ mũdum implere poſſent, deſcribit in hod. Euangelio: *Exiui à patre,* inquit, *& veni in mundum, iterum relinquo mundum, & vado ad Patrem.* Deſcribit autem ferè eo modo, quo Dauid Pſ. 18 ſub typo & ſimilitudine Solis: *Ipſe tanquam ſponſus,* ait, *procedens de thalamo ſuo: exultauit vt gigas ad currendã viam: à ſummo cœlo egreſſio eius, & occurſus eius vſque ad ſummum eius: nec eſt qui ſe abſcondat à calore eius.* Hunc enim quẽ videmus Solem, expreſſam geſſiſſe Chriſti typum, agnoſcunt non pauci patres; vti S. Ioannes Damaſcenus in orat. de transfiguratione, Anaſtaſius Sinaita lib. 5. Hexam. S. Chryſoſtomus in hom. de virtute tom. 5. *Eccleſiaſtes dicit,* inquit, *oritur Sol & occidit Sol, & ad locũ ſuum reuertitur. Ortus eſt nobis Sol iuſtitia, Chriſtus de ſanctâ Mariâ ſecũdum carnem genitus; oriens quippe nomen eſt illi: occidit verò quando poſt crucem ad inferna deſcendit. De hoc Sole iuſtitia & Malachias* (ca. 4.) *pronũtias, dicens. In diebus illis orietur Sol iuſtitia & ſanitas erit in pennis eius.* ſic ille. Ex Solis igitur periodo intelligemus curſum vitæ Chriſti Domini.

Tria tanguntur pſalmo cit. in Sole conſideranda: Ortus, aſſimilatus progredienti ſponſo de thalamo: deinde curſus ab oriente ad occidentem, comparatus curſui gigantis: denique efficacia, quâ per calorem ſuum omnia luſtrat, fouet & vegetat.

I. Sol erat in ortu ſuo. 1. Prodiens in tenebris.

I. In ortu ſuo Chriſtus egreſſus eſt velut Sol oriens, & ſpõſus de thalamo ſuo. Rectè imprimis per thalamum intelligimus caſtiſſimũ Deiparæ vterum cum S. Auguſtino in prædictum pſalmum *Ipſe,* inquit, *tanquam ſponſus, cùm Verbum caro factum eſt, in vtero virginali thalamũ inuenit; atque inde natura coniunctus humana, tamquã de caſtiſſimo procedens cubili, humilis miſericordia infra omnes, fortis maieſtate ſuper omnes, exultauit ad currendã viam.* Verum magis ſocian ad litteram proceſſit de thalamo, quãdo è mundo errorum & ignorãtiæ tenebris oppleto prodijt velut Sol in nocte, dum aſcendere ſuper horizontem ex occulto orbis inferiori hemiſphærio incipit & lucem adfert nocti hemiſphærij noſtri. Hinc Eccleſia Chriſti natiuitati applicat id Sap. 18. *Cùm quietum ſilentiũ cõtinerent omnia, & nox in ſuo curſu medium iter haberet, omnipotẽs ſermo tuus de cœlo à regalibus ſedibus durus debellator, in mediam exterminij terram proſiliuit.* h. e. in medium terræ perditæ, extrema ignorantia & malitia laborantis. Quam etiam ob cauſam mediâ nocte Chriſtus naſci voluit, ad indicandas mundi tenebras, eo tempore vigentes.

2. Cũ ſplendore cœleſtium ſignorum.

2. Proceſſit inſtar ſponſi glorioſus & ſpectabilis cũ cœleſtibus ſignis? quo modo & Sol in ortu ſuo eſt ſpecioſiſſimus, einctus vndique aurora velut coronâ, præmittens Luciferum velut Paranymphum ſuum: afferens ſecum lumen iucundiſſimum. Præmiſit enim Ioannem Baptiſtam velut Luciferum & Paranymphum ſuum, ſanctitate & ſapientia conſpicuum. Præmiſit auroram, ſanctiſſimam matrem ſuam, tenebricoſo mundo plurimum lucis inferentem: è quâ ipſe prodijt velut Sol, totius fons luminis; adhæc venit cum ſplendore & ſtupendis miraculis, mittens Angelum ad paſtores, ſtellam ad Magos, varia denique alia ſigna, quæ annotarunt hiſtorici per varias regiones.

3. Sic

3. Prius illuxit ſub limioribus perſonis & ſanctioribus.

3. Sic progreſſus eſt, vt quemadmodum Sol oriens non ſtatim in omnibus, ſed ijs, qui in altis degunt montibus & turribus illuceſcit: ita ipſe non ſubitò omnibus, ſed quibuſdam ſibi magis coniunctis & excellentioribus lumen ſuum impertijt; imprimis S. Ioſepho, inde Ioanni Baptiſtæ & parentibus eius; poſteà paſtoribus, vigilias ſuper grege ſuo gnauiter agentibus, deinde tribus Magis ſiderum contemplationi & oraculorum ſtudio addictis; poſteà SS. illis ſenibus Simeoni & Annæ Prophetiſſæ. Qui omnes quò humiliores coram mundo, eò altiores erant coram Deo, iuxta Pſalm. 111. *Exortum eſt in tenebris lumen rectis, miſericors & miſerator Dominus.* Sic etiam ſolet ſponſus primarios ſuos amicos inuitare ad ſuas nuptias, & præferre alijs.

4. Radios diuinitatis ſuæ ſenſim magis explicauit.

4. Vti Sol non ſimul ac ſemel totum illuminat hemiſphærium, ſed ſenſim magis & magis, quò altiùs aſcendit: ita etiam Chriſtus ſuam diuinitatem ſub humanâ naturâ veluti ſub nebulâ vel denſâ exhalatione nonnihil latentem & obſcurè emicantem, paulatim procedente ætate magis & magis explicauit, vnde dicitur à S. Luca profeciſſe *ætate, ſapientia & gratia apud Deũ & homines*, nimirũ inſtar Solis, qui dum aſcẽdit altiùs & altiùs ſuper horizontem, non fit in ſe calidior aut luminoſior, ſed quoad effectum magis & magis ſplendorem & calorem ſuum effundit atque expandit. Id apparuit in Chriſto, cùm iã duodẽnis medius inter Doctores ſapientiæ ſuæ radios explicare cœpit, inde paulatim magis in patria ſua oſtendere &c.

5. Gratus in exortu, grauis & moleſtus in meridie.

5. Sol in exortu ſuo amœnus eſt & ſuauis, quia nec calore nimio affligit, nec lumine obruit hominem: at in meridie fit ingratus & ferè intolerabilis, dum nimis calefacit, & ſplendore ſuo oculos reuerberat. Quod idem ferè & ſponſo accidit, qui dum ſponſus eſt, ſponſæ acceptiſſimus eſt: at progreſſu temporis cùm ſubinde ſponſam propter aliqua vitia redarguere incipit, tum gratiam deperdit & moleſtus ei fit. Non aliter Chriſto contigit; qui dum in infantia, pueritia & adoleſcentia ſigna tantùm beneuolentiæ & gratiæ Synagogæ oſtendit, deinde initio prædicationis ſuæ morbos depulit, obſeſſos liberauit, vinum in nuptiis, panem in deſerto prouidit, gratus omnibus fuit; ita vt eum rapere & Regẽ vellent conſtituere. At vbi demum in potentum & Magiſtratuum vitia inuehi eorumque næuos oſtendere cœpit, iam ingratus & exoſus factus eſt. Venit aliquando in ſuam patriam & prædicauit in Synagoga, ita vt omnes mirarẽtur *in verbis gratia quæ procedebant de ore eius*. At poſteaquã addidit: *Nemo Propheta acceptus eſt in patriâ ſuâ*; idque ex Scripturis comprobauit; mutatis mox animis eiecerunt eum è ciuitate & præcipitare conabantur. Luc. 4. Idem expertus eſt Apoſtolus in Galatis, vt patet in eius Epiſtola ad Gal. 4. & S. Chryſoſtomus, qui per vim ab Imperatore Antiochia extractus & Conſtantinopolim adductus: poſtquam ibi in vitia etiam Imperatricis inuehi cœpit, inde eiectus eſt. Idipſum perſæpe Concionatoribus euenit, vt initio excipiantur, magno cum applauſu, dum nihil adhuc carpunt: vbi verò tandem edocti experientia grãdia obſeruant auditorum ſcelera & grauius obiurgant, tum non ſolùm inamœni, ſed exoſi etiam fiunt: quo modo Archagatus Medicus cùm Romam, vbi medicinæ vſus non fuerat, primùm veniſſet, & multos perſanaſſet, omnibus gratus ius Quiritiũ & tabernam in Compito Acilio conſecutus eſt; at vbi vulnera maligna ſecare & vrere cœpit, odium ciuium incurrit, vulnerarij & carnificis nomen accepit, auctore Caſſio Hemina apud Plin. l. 29. cap. 1.

II. In progreſſu viæ.

II. In progreſſu ſuo *exultauit vt gigas ad currendã viam: à ſummo cœlo egreſſio eius, & occurſus eius vſque ad ſummum eius.*

1. Curſum prædicationis ſuæ celeriter peregit.

1. Sol celerrimo curſu totum percurrit & perluſtrat orbem intra breuiſſimum 24. horarum ſpatium. Pari modo Chriſtus ſpatio trium annorum & medij prædicatione ſua peruaſit totam Iudæam & Galilæam, impleuitque ſua doctrina & fama ſanctitatis ac miraculorum ſuorum: poſteà per Apoſtolos ſuos 12. intra paucos annos diſſeminauit Euangelium ſuum per vniuerſum orbem, cæterùm vti Sol in oriente minus habet virium, quàm in occidente: ita fides Chriſti magis viget in regionibus occidentalibus, quàm in orientalibus, quas penè iam deſeruit. Vnde S. Auguſtinus lib. 4. Conf. cap. 12. de Chriſto: *Exultauit*, inquit, *gigas ad currendam viam. Non tardauit, ſed cucurrit clamans dictis, factis, morte, deſcenſu, aſcenſu, clamans vt redeamus ad eum.* Quod etiam in ipſius perſona loquens aſſerit Dauid Pſalm. 61. *Cucurri in ſiti*; ſcilicet animarum.

2. Pertranſijt benefaciendo omnibus.

2. Sol quacumque vadit, terram & quæ in ea degunt vegetat, fœcundat, recreat, ſanat, viuificat, fouet & conſeruat, vbique ſuæ beneficentiæ veſtigia relinquens. Pari modo Chriſtus teſte S. Petro, Act. 10. *Pertranſijt* (Iudæam) *benefaciendo & ſanando omnes oppreſſos à Diabolo.* alludens ad Solis curſum; ac ſi apertè dicat, eius curſum non alium fuiſſe, quàm Solis, qui vitæ infatigabilis dator, illuminando & fouendo mundum, perpetuò diſcurrit. Vnde S. Ambroſius in Lucã ait: *Vbique Ieſus curat, vbique ſanat, in itinere, in domo, in deſerto, vt Deum ſe & hominem demonſtraret*; adeò vt in cruce etiam latronem è faucibus ſatanæ eriperet, Centurionem cum cohorte illuminaret, circumſtantes ad percutienda pectora commoueret. Poſſet hoc in omnibus Chriſti itineribus non difficilè oſtendi. Tranſiturus per mare Tiberiadis ad Geraſenos, ſedat in traiectu tempeſtatem: in termino duos liberat dæmoniacos. Matth. 8. Inde redit Capharnaũ, & ſanat mox paralyticum. Inde egreditur ad mare, & in via vocat Mattheũ. Vocatus inde ad filiã Archiſynagogi, in via ſanat Hæmorrhoiſſam; in termino ſuſcitat puellã, in reditu duos cæcos ſequentes ſe luce donat. Matth. 9. Alio tempore aſcendit Ieroſolymam ad feſtum Scenopegiæ: in itinere tuetur ciuitatem vnam Samariæ, quam igne cælitùs miſſo perditam volebant duo Boanerges: inde progreſſus obuios habet decem leproſos & emundat eos. Matth. 19. Pergens iterum Ieroſolymam ad paſſionem ſuam, in via ante ingreſſum Iericho, cæco donat lumen: in ingreſſu

ſalu-

Digitized by Google

ſalutem impertit Zachæo: in egreſſu rurſum alterum cæcum, (vt indicat Marcus cap. 10.) à cæcitate liberat. Denique quaquauerſum ibat, beneficia & dona pluſquam regalia, vtpotè diuina, in miſeros diſpergebat: præterquàm quòd continuò *circumibat caſtella in circuitu docens*, vt ait S. Marcus cap. 6. v. 6. vbi verbo *circumeundi*, continuam & indefeſſam eius indicat excurſionem. Quod Theophilus Antiochenus in Catenâ aureâ rectè obſeruauit: *Non ſolùm*, inquit, *in ciuitatibus prædicabat Dominus, ſed etiam in caſtellis, vt diſcamus parua non ſpernere, &c.* Filij huius ſæculi contrariâ viâ incedunt: *Vbique relinquamus*, inquiunt *ſigna lætitiæ: nullum pratum ſit, quod non pertranſeat luxuria noſtra.* Sap. 2. planè ſicut ſerpens Cherſidros, qui quacumque ſerpit, fumum emittit, teſte Lucano lib. 9.

3. Numquã ſtetit aut à bene agendo ceſſauit.

3. Sol ſemper currit; numquam ſtat aut quieſcit. Pari modo Chriſtus ſemper in exercitio fuit etiã cùm dormiret: tametſi parum & rarò dormiebat, & pleriſque in oratione pernoctabat. Vnde S. Bernardus in epiſt. 253. ad Garinum Abb. ſcribit: *Ipſe hominis ſæculiq́, author quamdiu in terris viſus eſt & cum hominibus cõuerſatus eſt, numquid ſtetit? Et quidem teſte Scripturâ pertranſijt benefaciendo & ſanando omnes. Pertrãſijt ergò ſicut nõ infructuosè, ita non remiſſè, non pigrè, non lento greſſu ſed quemadmodum item de eo ſcriptum eſt: exultauit vt gigas ad currendam viam. Porrò currentem nõ apprehendit, qui & ipſe pariter non currit, &c.* Quare ſicut peritus & ſolers Medicus nullam minùs incolit domum, quàm ſuam: alienas verò perpetuâ viciſſitudine frequentat, ægrotis ſcilicet prouidens: ita Chriſtus Dominus nunquam domi ſuæ, à quo tempore prædicare cœpit, inuentus, ſed alibi ſemper in obſequio aliorum fuit.

4. In meridie ætatis humanæ, calorem ſui amoris effudit maximè.

4. Sol cùm ad ſupremum mundi verticem in meridie aſcendit, tunc calidiores in terram radios vibrat, quibus aëris nebulas abſumit & vmbras nemorum extinguit, clariſſimaque luce mundum illuſtrat. Ita etiam Chriſtus in medio vitæ humanæ, anno ſcilicet ætatis 33. nec non in medio die in crucem erectus, maiores amoris ſui flammas eiaculatus eſt in homines, quorum pectora accendit ita vt qui ad ſpectaculum illud aderant, percutientes pectora ſua reuerterentur: peccatorum caligines aboleuit, & totius generis humani ſalutem operatus eſt. Typicè hæc ſalus promiſſa fuit 1. Reg. 11. quando populus Hebræorum promiſit viris Iabes Galaad auxiliarem manum, nuncians: *Cras erit vobis ſalus, cùm incaluerit Sol.* Non ait, cùm reſplenduerit, *ſed cùm incaluerit Sol.* Incaluit autem Sol iuſtitiæ Chriſtus, maximè cùm in cruce ad meridiem circa horam diei ſextam exaltatus fuit; quia tunc oſtendit mundo charitatis ſuæ feruorem, & percuſſit eum radijs ſuis, vt & ipſe in amorem eius incaleſceret, cùm pro eius redemptione & ſalute æternâ dedit ipſe vitam ſuam, & infamem ſuſtinuit crucem. Rurſum cùm in cœlum aſſumptus inde miſit ignem Spiritus S. è quo mox 3000. hominum ita incaluêre Chriſti amore, vt fide ſuſcepta terrena omnia abiicerent. Non abſque myſterio olim Nehemias vrbis Ieroſolymæ cuſtodibus præcepit: *Non aperiantur portæ Ieruſalem, vſque ad calorem Solis.* 2. Eſdr. 7. ſignificauit enim allegoricè portas cœli non reſerandas, priuſquam Chriſtus crucem aſcenderet, vbi perfectiſſimo amoris igne incaleſcens, ſuâ morte vitam noſtram mirabiliter redimeret.

5. Eclipſin in morte paſſus.

5. Cùm Soli ſe directè inter ipſum & oculum noſtrum Luna interponit adeoque rectà opponit, tunc obtenebreſcit & eclipſatur Sol; ad breue licet temporis ſpatium, donec corpus Lunæ ſibi obiectum pertranſeat. Chriſtus etiam Eclipſin paſſus eſt, cùm directè & ex compoſito cum omni conatu & violentiâ Diaboli ſynagoga ipſi ſe oppoſuit, & Pilato crucifigendum tradidit, adeoque eius conſpectum amæniſſimum toti mundo abſtulit; verùm ingenti ſuo damno, & maximo ipſius Chriſti & Chriſtianorum bono. Nam & Chriſtus tertio die emerſit è mortis tenebris, & lucem ſuam maximo cum fœnore recepit, & orbi reliquo toti impertijt ac donauit: ipſis verò incredulis Iudæis tenebras, quas cauſârunt, reliquit; vti prædixit Amos cap. 8. *Et erit in illâ die, dicit Dominus: occidet Sol in meridie & tenebreſcere faciam terram in die luminis: & conuertam feſtiuitates veſtras in luctum & omnia cãtica veſtra in planctum.* Experti ſunt id Iudæi, & ſentiunt vſque modò, dum in tenebris cæcitatis ſuæ ſub iugo Chriſtianorum & aliorum gentium gemunt. Solem nimirum extinxerunt, & hinc diem ſuſtulerunt, remanſitque eis nox: econtrà tenebræ Gentilium, qui ſuſceperunt Chriſtum, conuerſæ ſunt eis in clariſſimum diem. Hoc ipſum ſignificauit eclipſis Solis, quæ patiente Domino miraculo effecta fuit, vti explicat S. Chryſoſtomus hom. 2. de Cruce & Latrone: *Hodie*, inquit, *apud Iudæos ab horâ ſexta vſque ad horam nonam Sol obſcuratus eſt. Nõ enim ferre poterat æther iniuriam Creatoris. Retraxit radios ſuos ne videret impiorum facinora: non quòd deitatem, iniuria tangeret, ſed quia quæ audaci ſuperbiâ fiebant, in contumeliam eius reputabantur. Hodie apud Iudæos tenebræ ſunt, apud nos autem nox in diem conuerſa eſt. Etenim pietati hoc proprium eſt, vt in tenebris fulgeat: impietas autem etſi in lumine fuerit, tenebreſcit. Fidelibus nox in diem mutatur, infidelibus autem ipſa lux tenebreſcit. Et de fidelibus quidem ipſa Scriptura dicit: Quia tenebræ non obſcurabũtur à te, & nox ſicut dies illuminabitur. Infideli autem & dies in noctem mutatur, dicẽte Scripturâ: Palpabunt ſicut cæci parietem, & ambulabunt in meridie ſicut in medio noctis.*

III. Sol erat in efficaciam.

III. Efficacia Solis tangitur illis Pſalmi verbis: *Nec eſt qui ſe abſcondat à calore eius.* Etenim 1. Sol eſt mundi oculus, quo ſublato cæcus eſt & ſterilis. Ita etiam Chriſtus mundi huius lux eſt, quâ ſublatâ mera cæcitas & ignorantia, errorumque chaos, mera quoque virtutum ſterilitas erit. *Quemadmodum ſi Sol non eſſet*, ait Clemens Alexandr. orat. ad gentes, *quod ad alia quidem aſtra attinet, nox eſſent omnia. Ita niſi verbum cognouiſſemus & eo illuminati eſſemus, nihil differremus ab auibus, quæ paſcuntur, vt qui pingueſiamus in tenebris & morti nutriamur.*

1. Mundi oculus.

Patuit in Gentilibus, qui ante Chriſtum vixerunt: vbi nemo ferè Deo, ſed mundo omnes & carni viuebant: neque ſicut in die honeſtè, ſed velut in nocte fœdè ambulabant. Vnde Dominus Ioan. 8. *Ego ſum lux mundi*, & cap. 9. *Quamdiu ſum in mundo, lux ſum mundi.* Fuere etiam Prophetæ & viri ſancti lumina quædam in mundo, ſed exigua, & quaſi ſtellæ: vnde de Ioanne Bapt. ait Ioannes Euangeliſta: *Non erat ille lux, ſed vt teſtimoniũ perhiberet de lumine.* (Chriſto ſcilicet) *Erat lux vera* (Chriſtus) *qua illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Itaque ſicut ſtellæ omnes lumen ſuum à Sole accipiunt: ita omnes Sancti ſuam lucem, ſapientiam & ſanctitatem mutuantur à Chriſto, vt fatetur ipſe Baptiſta. Ioan. 1. *De plenitudine eius omnes nos accepimus.* Ipſe enim velut Sol & fons lucis in omnes fideles ſuam effundit lucem & gratiam, nec tamen inde minus habet, quia eſt lux prima & infinita per eſſentiam. Ioannes illuminauit Iudæam, alij Sancti alias orbis partes: Chriſtus totum mundum. Alij foris lumen aliquod menti accendere poſſunt, per rationes & diſcurſum: Chriſtus præterea etiam mentem intùs & immediatè illuſtrare lumine infuſo poteſt: quo modo illuſtrauit Prophetas, Apoſtolos, & Euangeliſtas. Iam *ſi cæco damnum eſt huius Solis gratiam non videre*, inquit S. Ambroſius 4. Hexam. cap. 1. *quanto magis peccatori damnum, veri luminis munere defraudatum perpetua noctis tenebras ſuſtinere?*

2. Siquidem non illuminat, culpa ipſius eſt.

2. Sol quidem omnes illuminat, quantum eſt in ipſo: ſed ſi quis oculos claudat, aut dormiat, vel feneſtræ valuas claudat, aut ſpecum ſubeat, nihil ab eo luminis accipiet, ſuâ tamen culpâ. Pari modo Chriſtus ad omnes omninò homines ſuum extendit lumen: vbique prædicat Euangelium ſuum. Sed ſiquis audire id negligat, ſibi adſcribat. Vt enim Academia ſeu Vniuerſitas omnes admittit, quicumque ſtudere & erudiri volunt; (vnde & nomen habet) eos tamen, qui diſcere nolunt; non cogit ad ſe accedere, ita Chriſtus omnibus lucem ſuam proponit, ſi qui tamen eam fugiant, ſibi adſcribant, ſi in tenebris hæreant ac pereant. Non enim fruſtra dicitur Pſ. 33. *Accedite ad eum & illuminamini.* q. d. ſi qui illuminari volunt, accedant ad lumen, veniant ad ſcholam. Venit aliquando Chriſtus in patriam ſuam Nazareth, & ibi prædicabat, ſed *non poterat ibi virtutem vllam facere, niſi paucos infirmos impoſitis manibus curauit*: ait S. Marcus c. 6. *propter incredulitatem eorum*; quâ occluſerant oculos ſuos, ne viderent hoc tam ſpecioſum lumen. Vnde S. Baſilius in Pſal. 33. ait: *Quemadmodum enim ſenſibile hoc lumen non omnibus ſimiliter exoritur: ſed habentibus oculos & vigilantibus, his item qui nullo interſtite impedimẽto prohibentur, quin frui poſſint claritate Solis primùm aduentantis: ſic & iuſtitiæ Sol verum lumen, quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, non omnibus ſuũ ſplendorem præbet, ſed his qui viuendi formulã nihil ipſo indignã exigunt. Lux, inquit, orta eſt non peccatori, ſed iuſto. Vt enim ortus eſt Sol, non veſpertilionibus, quæ noctu prodeunt pabulatum: ſic & lux ſuâ quidem naturâ ſplendiſſima eſt ac vi prædita illuminãdi, non tamẽ omnes claritatis participes exiſtunt. Sic & omnis qui malè agit, odit lucem: & non venit ad lucem vt eius opera non manifeſtentur. Accedite igitur ad ipſum & illuminamini, & facies veſtra non confundentur.* Accedit Origenes hom. 1. in Gen. *Sicut Sol & Luna illuminant corpora noſtra: ita & à Chriſto atque Eccleſiâ illuminantur mẽtes noſtræ, ita tamen illuminamur, ſi non ſimus mentibus cæci. Nam ſicut Sol & Luna corporalibus oculis cæcos, quamuis illuſtrant, illi tamen recipere lumen nõ poſſunt: ita & Chriſtus lucem ſuam præſtat mentibus noſtris, ſed ita demum nos illuminabit: ſi nequaquam cæcitas mentis impediat.*

3. Qui magis ipſi coniuncti, magis illuminantur.

3. Qui propinquiores Soli, inter vtrumque tropicum habitant, & maximè qui ſub Zonâ torridâ, plus ab eo luminis & caloris participant: minus, qui remotiores, vt qui ad Septentrionem. Eadem ratione, qui Chriſto, fonti omnis lucis, propiùs ſe iungunt (adiuti Dei gratiâ, non puris naturæ & liberi arbitrij viribus, vti docebant Semipelagiani, facientes Dei gratiam liberi arbitrij pediſſequam) reſiſtendo & recedendo à Diabolo, ſe humiliando, orando, pœnitendo, charitatis opera exercendo & Deum amando: plus ſortientur luminis & caloris à cœleſti illo Sole. Ita enim ait S. Iacobus cap. 4. *Appropinquate Deo & appropinquabit vobis.* Quem locum expendens Origenes loco paulò ante cit. ait: *Sicut non æqualiter oculi corporis noſtri illuminantur à Sole, ſed quantò quis in loca altiora conſcenderit, & ortum eius editioris ſpeculæ intuitione fuerit contemplatus, tantò ampliùs & ſplendoris eius vim percipiet & caloris: Ita etiam mens noſtra quantò altiùs & excelſiùs appropinquauerit Chriſto, ac ſe viciniorem ſplendori lucis eius obiecerit, tanto magnificentiùs & clariùs eius lumine radiabitur, ſicut ipſe ait per Prophetam: Appropinquate mihi & appropinquabo vobis.* Exemplum præbuit nobis Chananæa illa, quæ dum à longè ſequẽs Chriſtum orabat, repulſam ſæpiùs paſſa eſt, at vbi inſtando feruentiùs orationi propè ad Chriſtum acceſſit, exaudita eſt, vt obſeruat Euſebius Emiſſenus in eum locum. *Relicto iam clamore*, inquit, *qui eminùs fiebat, propiùs acceſſit. Nos autem non ita, ſed vbi ſtatim non aſſequimur, deſiſtimus, cùm propius oporteret accedere & frequentiùs orationi incumbere.*

4. Ad amorem ſui homines trahit bene cognitus.

4. Sol conciliat ſibi hominum imò omnium animantium amorem, vt ad eius lumen prodeant è domibus & latebris, apricatum & gauiſum eius calore & lumine. Non aliter Chriſtus Dominus, ſi, quis ipſe ſit & quæ eius viuendi ratio fuerit, agnoſcatur, omnes ad ſui amorem trahet, adeò vt præ ipſo omnia alia ſpernant. Solem adeò adamârunt Gentiles plerique, vt pro Deo habuerint & adorârint, quemadmodum & Manichæi hæretici; quia nihil amænius, nihil iucundius, nihil vtilius eius lumine nouerunt. Hinc enim non vidiſſe Solem, erat perinde ac numquam vel fruſtra vixiſſe, vti patet ex Eccleſiaſte cap. 6. *Fruſtra venit & pergit ad tenebras, & obliuione delebitur nomen eius. Non vidit Solẽ.* At infinities miſerior & fruſtra natus eſt, qui non nouit neque amat Chriſtum, *in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ abſconditi.* ad Coloſſ. 2. In quo pij omnes

Digitized by Google

nes inueniunt ſuas delicias & diuitias, eaſque inexhauſtas, dum eius geſta & dicta meditantur ſummâ cum dulcedine.

5. Noceb it multis in tempore meſſis, reprobis ſcilicet.

5. Sol quandoque nocet ijs, qui ab eius æſtu ſibi non cauent. Præter experientiam enim legimus Iudithæ coniugem æſtu Solis, tempore meſſis enectum. Iudith. 8. & filium Sunamitidis itidem tempore meſſis 4. Reg. 4. Pari modo Chriſtus tametſi naturâ ſuâ ſuauiſſimus & ad miſerendum proniſſimus, ſimul tamen eſt iuſtiſſimus; quare ſi quis ſpretâ eius clemẽtiâ, temerè incurrat in eius iuſtitiam, ſentiet eius æſtum & percutientes radios. Nôſſe vultis quando? Dico *tempore meſſis*, h.e. iudicij tam particularis cuiuſque quàm vniuerſalis; de quo Dominus ait Matth. 13. *In tempore meſſis dicam meſſoribus: Colligite primum zizania & alligate ea in faſciculos ad comburendum*. O æſtum intolerabilem! ô meſſem lamentabilem! Hinc Malach. 4. appellatur *Sol iuſtitiæ*: habens licet *ſanitatem in pennis ſuis*, ſanitatem enim iuſtis, iuſtitiam & iram affert iniuſtis. Quemadmodum enim Samſon (qui exponitur, *Paruus Sol*) ſuæ gentis quidem amantiſſimus & ſtudioſiſſimus fuit, adeò vt pro eâ vinciri ſe paſſus ſit; at incircumciſorum, ſcilicet Philiſthæorum, hoſtis & perſecutor acerrimus: ita Chriſtus Dominus ſuis quidem ſeruis amiciſſimus, hoſtibus verò hoſtis infenſiſſimus eſt, quod experientur ſaltem in die meſſis & Iudicij, poſt hanc vitam. Fons in Troglodytis eſſe dicitur, *fons Solis* appellatus, apud Plin. lib. 2. cap. 103. qui interdiu quidem dulcis eſt & frigidus, ſuauis bibentibus: noctu verò amarus & feruens; ita vt nec tangi queat. Non abſimilis huic fonti Chriſtus eſt, quem ſi in die & tempore, quo bene operati licet, de fonte gratiarum eius bibamus, ſuauiſſimum experiemur: at ſi qui in nocte primum, cùm iam bene agendi tempus non eſt, ex ipſo bibere velint, ſentient ardentiſſimum atque amariſſimum. Nos ergo ex hoc fonte bibamus dum dies eſt, & hauriamus ſalutem à Domino.

IN FERIIS ROGATIONVM.

THEMATA.

I. Modus orandi.
II. Orationis defectus & conditiones.
III. Oratio Dominica delet ſeptem peccata capitalia.
IV. Tribulatio amicus compellens ad Deum.
V. Requiſita varia & commoda orationis.

THEMA PRIMVM.

Modus Orandi.

1. Vide quis tu, qui rogas.
2. Quem rogas.
3. Quid rogas.

Petite & dabitur vobis. *Luc.* 11.

VIDEMVS Audit. inſtrumẽtales Muſicos priuſquam ludere incipiant fidibus, accommodare & concordare inſtrumenta ſua; ne alioquin inconcinno tono audientium aures feriant. Oratio inſtrumentum quoddam muſicum eſt, quo Dei aures permulcere intendimus. Hinc Dauid in in ſuis Pſalmis toties adhibet citharâ ſuæ orationi: *Confitebor tibi in citharâ: Pſallam tibi in citharâ, &c.* Verùm ne Dei aures cantu noſtro offendamus, accommodanda eſt priùs cithara & componenda oratio, vt ſuis cõſtet numeris. Ita ſanè monet Eccleſiaſticus cap. 18. dicens: *Ante orationem præpara animam tuam, & noli eſſe quaſi qui tentat Deum.* Tentaret enim Deum, qui inſulſum ipſi aliquid caneret, vt per hoc cœleſte donum ab eo impetraret; quaſi ſurdaſtro ludens eum vellet decipere. Itaque videndum, vt priùs quàm oramus quomodo orandum ſit, intelligamus. Quod hîc exponemus.

Diuus Chryſoſtomus homil. 9. ex variis in Matth. locis præparationem iſtam explicat dicens: *Scriptum eſt: ante orationem præpara animã tuam. Quid eſt ante orationem præpara teipſum, niſi expoliatus cogitatione prauâ ſic accedas ad Dominicam orationem?* Et mox. *Ergo vide quis rogas, quid rogas, quem rogas. Quis? homo. Quid? indulgentiam. Quem? Deum.*

Ante omnia ergo vult, vt exuamus prauas cogitationes præcedentium ſcilicet actionum & cogitationum noſtrarum. Sicut enim corda citharæ vel alterius inſtrumenti muſici, digito mota, diu reſonat, donec rurſum digito tacta compeſcatur: ita præcedentes noſtræ actiones & cogitationes relinquunt in mente noſtra tinnitum aliquem cogitationis aut facti præcedentis, quæ per nouam aliam cogitationem comprimi debet; ne conſequentem orationem tinnitu ſuo turbet. Hoc vel ipſi Gentiles intellexere, qui proinde hoc adagio, quod Plutarchus Numæ Regi adſcribit, vtebantur: *Adoraturi ſedeant*, ſignificantes eos, qui rebus diuinis vacant, vacare animo debere & vni Deo attentos eſſe. Hebræis hoc idem inſinuaturus Deus, iuſſit ad Deum acceſſuros exuere calceos, vti Moyſen Exod. 3. Ioſuen Ioſ. 5. quod adhuc faciunt Saraceni & Turcæ templum ingreſſuri. Quid autem calcei niſi impuræ & terrenæ cogitationes, concinnatæ ex pellibus mortuorum animalium, h.e. reliquiis & curis mortalium rerũ? Nos Chriſtiani adoraturi in templo, priùs aquâ luſtrali, ad limen tẽpli nos aſpergimus: vt eâ partim terrenas cogitationes abſtergamus, partim Dæmonis inſidias pellamus, partim baptiſmi noſtri memores, mentem in Deum eleuemus. Denique in hunc finem, quoties ſacerdos in templo orationem inchoat, præmittit verbum *Oremus*,

Digitized by Google

quo præſentium animos excitet, & mentem à terrenis auocatam in Deum eleuet. Hoc præmiſſo.

Vide quis tu, qui rogas. I. Cogitandum 1. Quis tu, qui oras? *Homo*, inquit Chryſoſtomus citat. Homo dictus ab humo. Terra cœlum, homo Deum alloquitur: quantâ ergo ſubmiſſione Deus in oratione appellandus eſt? Ac niſi hæc adſit, nemo orare facilè præſumat. Docuit hoc Abraham Geneſ. 18. ita Deum alloquens; *Quia ſemel cœpi, loquar ad Dominum, cùm ſim puluis & cinis.* Quid hoc eſt dicere: Loquar ad cœlum, quia terra ſum? Ad Dominum cœli & terræ, quia puluis ſum? Reſpondet Philo. l. Quis rer. diu. ſit hær. *Tunc enim tempus eſt, vt creatura ſuum creatorem appellet, quando agnoſcit, quàm ipſa ſit nihil.* Hoc ergo requirit Deus ab orante, vt ſe nihil eſſe agnoſcat, terram & puluerem nôrit. Quod ſi nos mendicantem, qui ſe nobilem iactaret ac ſimul diuitem reputaret, nullò modò audiremus: ſi requirimus, vt mendicantes ſuam miſeriam agnoſcant, & demiſsè petant: nec facilè damus ijs; qui paulò honeſtiùs veſtiti ſunt aut frigidè petunt; quid, putatis, à nobis requiret Deus? Hinc ſponſæ Cant. 1, ait ſponſus: *Si ignoras te, ô pulcherrima inter mulieres, egredere & abi poſt veſtigia gregum tuorum.* q. d. Si putas te eſſe tam pulchram, & ignoras tuã vilitatem; abi hinc ad bruta animalia, quibus te ſimileni eſſe ſcias: non eges ope meâ, vel potius non es digna. Sic ferè Auguſtinus de vnit. Eccl. lib 14. cap. 16. Greg. 16. mor. 21. Bernard. in Cant. 35. ſeq. Hinc ergo edocta ſponſa, paulò pòſt ſubdit: *Dum eſſet Rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuauitatis*, hoc eſt, dum Dei filius, ſponſus meus, recumberet in ſinu patris, acceſſi cum nardo humilitatis (nardus enim herba humilis & deſpecta eſt, grati tamen odoris) & tunc odore gratiſſimo perfudi nares eius. Vt exponit ſanctus Bernardus ſermon. 24. Iam ſi Abraham Deo tam charus & diuino alloquio dignus habitus; ſi ipſa ſponſa, ſine humilitate loqui Deo non audet, quomodo audebit homo peccator?

Sed mirabitur aliquis, cur Abraham in medio primùm colloquio ſe cinerem agnoſcat, ac profiteatur, & non initiò. Cui reſpondet D. Gregorius 18. mor. cap. 33. *Sancti omnes quando in Dei viſione proficiunt, quanto magis diuinitatis interna conſpiciunt, tanto magis ſe nihil eſſe cognoſcunt. Nuſquam quippe legitur, quod Abraham cinerem & puluerem ſe eſſe profeſſus eſt, niſi cùm habere meruit Dei collocutionem, &c.* Nos ergo quia longè diſtamus à Deo Deique cognitione, ideò magnificè de nobis ſentimus: ſicut ruſticus paulò ditior in pago, magnum ſe eſſe reputat; at vbi ad arcem nobilis domini intrârit, negligi ſe videbit & vix æſtimari: vbi ad aulam Imperatoris venerit, planè nihil ſe eſſe intelliget, nec reſpici à quoquam, imò nec tolerari. Sic & nos quo altiùs in oratione ad Deum aſcendimus, eò viliores nos agnoſcimus.

II. Quem rogas. II. Quem? Deum. Nomen Dei deducunt aliqui ἀπὸ τῦ δέους, quod *timorem*: alij à verbo δαίω, quod ſignificat *noſco* aut *ſcio*. Magnâ ergo cum reuerentiâ ad orationem accedendum, magno cum timore ad diuinam maieſtatem nos vndique circumſpicientem, & oculos Sole ſplendidiores defixos in nos habentem. Si enim ad Reges & Principes verba facturi ſæpè obmuteſcunt, maieſtate, vultu & ſapientia eorum territi: quem non terreat ipſius Dei præſentia? Eſther ſanè Aſſuerum allocutura, ardente eius vultu adeò perterrita eſt, vt ante eum corrueret, Eſth. 15. Regina Saba coram Salomone ſtans videnſque eius maieſtatem ac ſapientiam, non habebat vltra ſpiritum 3. Regum 10. Si ergo Reginæ coram Regibus ſtantes animo linquuntur, ob eorum conſpectum maieſtate plenum; quomodo nos homunculi coram Deo poſſumus adſtare? Salomon vt acceſſuris ad ſe timorem ac reuerentiam iniiceret, poſuit iuxta thronum ſuum leones fictos: duos iuxta manus ſingulas, & in ſex gradibus, per quos adeundus erat, vtrinque ſex leunculos, adeóque leunculos 12. inter quos aſcendendum erat ſupplicantibus, vt ibidem habetur. Si ad Regem mortalem ita accedendum, tantoque cum timore ei loquendum erat; quid non requiret Deus immortalis? Sanè ipſi Seraphini ſummi Angeli coram Dei maieſtate facies ſuas alis velabant, Iſa. 6. quaſi eos vilitatis ſuæ puderet, vt ait ſanctus Chryſoſtom. quid nos homunculos facere oportet?

III. Quid rogas. III. Quid? *Indulgentiam*, ait Chryſoſt. Bonum poſtulatum. Verùm nos pro tempore alia indicabimus. Gilimer Wandalorum Rex in monte Papuâ præruptiſſimo iuxta Hipponem à Duce Pharâ incluſus, cùm eſſet in anguſtiis, miſſo ad Pharam tabellario, tria vt ſibi mittere vellet, petiit: panem, ſpongiam & citharam. Panem, quod diu nullum vidiſſet, ex quo Carthagine excidiſſet: ſpongiam quâ lachrymas abſtergeret: citharam ad decantandas ſuas miſerias & fallendum tempus. Hæc cùm audiſſet Pharas, graui dolore motus ac humanæ fortunæ ludibria ſubſannans, omnia ei miſit. Procop. lib. 4. Wandal. & Cedren. Nos in hac lachrymarum valle incluſi, quid aliud à Deo petamus, quàm hæc tria?

1. Panem. 1. Panem, *qui replet mentem, non qui ventrem*, inquit Chryſoſtomus loco citat. Quamquam vterque peti poteſt, ille tamen potior eſt; panis, inquam, verbi Dei & Euchariſtiæ, vt ibid. exponit Chryſoſtomus. Sed quid opus petere, cùm vterque ad nauſeam penè paſſim nobis offeratur? Orandum ergo potiùs, vt dignetur nobis Deus appetitum & famem ſpiritualem illorum panum dare. Conſtat infirmos, vbi cibum omnem auerſari incipiunt, morti appropinquare. Idem dicendum de iis, qui verbi Dei & S. Euchariſtiæ nauſeâ laborant. Sic enim Eliu amicus Iobi ait: *Abominabilis ei fit in vitâ ſuâ panis & anima illius cibus ante deſiderabilis: tabeſcet caro eius, oſſa quæ tecta erant, nudabuntur: appropinquauit corruptioni anima eius, & vita illius mortiferis.* Iob 33. Alludit ad ægrotum qui iam reſpuit omnem cibum, vnde concidit eius caro, oſſa prominent, cadunt vires, &

per-

permittuntur ipſi à medico noxia quæque, vti fruges, vinum, aqua, quia deſperatur. Idem contingit ſpiritualiter iis, qui nauſeant cibos illos ſpirituales: perdunt enim vires animæ, & deuorant mortifera quæque nullo prohibente, & bibunt quaſi aquam iniquitatem. Senſerunt in deſerto Hebræi, & quidem bis, cùm nauſeam ceperunt cœleſtis illius mannæ. Primò enim Num. 11. puniti ſunt plagâ ignis. 2. rurſum nauſcantes multati ſunt ſerpentibus ignitis. Num. 21. Addo, ſi quis putat ſe omni tribulatione carere, petendum ipſi eſſe panem tribulationis. Sic enim Hebręis præcepit Deus, vt 7. diebus comederent panes azymos, Exod. 12. qui Deut. 16. vocantur *panes afflictionis*, quia inſipidi erant, vt inſinuaret Chriſtianis, eis totâ vitâ comedendum panem tribulationis, ſi in terram promiſſionis peruenire velint. Hoc pane ſuſtentatus fuit Michæas in carcere, *pane* inquam *tribulationis & aquâ anguſtiæ* 3. Regum vltim. Hoc cibatus in exilio S. Syluerius Pp. ſcribit: *Suſtentor pane tribulationis & aquâ anguſtiæ, nec tamen dimitto officium meum.* Hic promittitur Iſa. 30. *Dabit vobis Dominus panem arctum & aquam breuem.* Scimus enim abundantiam & ſaturitatem panis perdidiſſe Sodomam; Ezech. 16. Panis ergò, hoc eſt, victus moderatus ſalubrior eſt; qualem petiit Iacob: *Si dederit mihi Dominus panem ad veſcendum, &c.* Geneſ. 28.

2. Spõgiam. 2. Spongiam ad tergendas lachrymas. Hæc autem quid niſi patientia? Abſtergit enim lachrymas patientia, cùm ſperatur eius fructus. Non ergo petendum eſt, vt non lachrymemur, nec tribulemur; ſed vt lachrymas noſtras abſtergere poſſimus ſpongiâ patientiæ, quæ eas abſorbeat. Stulti illi Iudæi, illudentes Chriſto crucifixo, ſtultè argumentati ſunt ipſum non eſſe filium Dei, quia à Patre derelictus, à cruce non liberaretur. Contrà ſapienter latro bonus econtrario collegit ipſum eſſe Dei filium, quòd à Patre derelictus, & in manibus inimicorum poſitus, mirâ tamen patientiâ omnia ſuſtineret. Sic in Tobiâ cæco errauerunt eius cognati, ſtultè colligentes ſpem eius vanam eſſe, quòd cęcitate tactus eſſet. Tob. 2. cùm ex eius patientiâ contrarium colligere deberent; iuxta id Raphaëlis: *Quia acceptus eras Deo, neceſſe fuit, vt tentatio probaret te.* Tob. 12. *Sic arbores ipſæ*, inquit S. Hieronymus in ep. ad virginem quandam in exilium miſſam tom. 9. *tanto numeroſiore grauantur fructu, quanta acerbioris frigoris violentiâ reprimuntur. Cùm præcoces flores opportuna caſtigatio refrænando ad periculum feſtinare non patitur, vtile impedimentum pruina: & quod reprimit, non obſocat, ſed includit.* Itaque ſerum Dei in tribulatione auxilium, dilecti ſui virtutum flores non obſocat, ſed includit: vt maiori poſtea fructu foras erumpant. Nam ſi (vt Hieronymus ſubdit ibidem) *paulò clementior vis extiterit imbrium, quanto luxuriant priùs indiſciplinatâ feſtinatione, tantò pòſt fructibus deſeruntur, cùm futura vires importuno tempore conſumuntur.* Non ergo citò eripi à tribulatione optandum: ſed vt eam diu cum patientiâ ſuſtinere valeamus, precandum eſt.

Fabri Auctarium de Dominicis.

3. Citharam ad decantandas noſtras miſerias; ita nimirum vt in tribulatione præter patientiam ſentiamus etiam gaudium & hilaritatem. Gaudium hoc precatur Raphael Tobiæ in eius cæcitate dicens: *Gaudium tibi ſit ſemper.* Tob. 5. Sed fortè quærat aliquis cum Tobiâ: *Quale gaudium mihi, qui in tenebris ſedeo & lumen cœli non video?* Reſpondeo: Quomodo gaudent & cantant agricolæ, cùm arant & ſemina in agros ſpargunt? Quomodo gaudent iubilantque milites, cùm eis ciuitas oppugnanda & diripienda traditur? Et cur non oblatrant canes, ſed exultant potiùs, cùm oſſibus impetuntur? S. Bernardinus ſerm. de tribulationibus tom. 3. talem huius rei ſimilitudinem proponit: Fuerunt duo ſub pœna mille aureorum vel certè mortis ſuſtinendæ miſſi in carcerem: quibus à pio viro duæ burſæ, totidem aureis plenæ, iniectæ ſunt in carcerem per feneſtram, non ſine aliquantulâ ipſorum læſione, incidentibus burſis in capita eorum. Quâ re indignatus alter, ictum ſe dolens, burſam extra feneſtram in proiectorem reiecit: alter verò burſam ſibi adiectam tollens & perluſtrans, inuenit inibi tantum auri, quantum ipſe pro redemptione ſuâ requirebat. Hic ergo ex ictu minimè dolens, ſed vehementer gaudens, dat aurum debitoribus & ſe à morte liberat. Omnes nos debitores ſumus diuinæ iuſtitiæ. Deus igitur ex occulto inicit nobis tribulationis burſam, auro remunerationis plenam, quâ diſſoluere debita noſtra non difficile poſſimus. Iam verò qui tribulationem excutit per ſuam impatientiam, ictum quidem ſuſtinet, nec tamen ſe liberat. At qui tribulationis fructum conſiderans, eam libens amplectitur, à morte ſe eripit. Hinc ergo ſanctus Iacobus capite primò ſcribere ſuis non dubitauit: *Omne gaudium exiſtimate fratres mei, cùm in tentationes varias incideritis; ſcientes quòd probatio fidei veſtræ patientiam operatur: patientia autem opus perfectum habet.* Perfectum quia mercedem ſuam in tuto collocatam. Agricola ſeminans & miles pugnans fraudari poſſunt ſpe ſuâ: patientia verò minimè, quia repoſitam habet in cœlo coronam ſuam. Videbantur fratres Ioſephi depreſſiſſe fratrem ſuum, cùm in ciſternam depoſuerunt ac vendiderunt, reuerà tamen exaltârunt potiùs, dando ei occaſionem vt princeps illorum fieret. Propterea ipſis poſtea plurima beneuolentiæ ſigna exhibuit, quaſi gratias agens pro ſuâ depreſſione. Putârunt etiam fratres Athenaidis illius, quæ poſtea Eudocia Imperatrix Theodoſij iunioris coniux facta eſt, ſororem ſe depreſſiſſe cùm è domo & hæreditate eiecerunt, reuera tamen exaltârunt, dum eo pacto occaſio ei fuerunt, vt Imperatrix fieret; propter quod ipſa fratribus poſtea maximas egit gratias. Cuſpinian. in Thedoſ. 3. Citharã.

Quare Auditores citharædos imitemur, & priùs quàm oramus, orationis noſtræ citharam bene concinnemus, ne Deum quem placare quærimus, potiùs irritemus, dum quid inſulſum canimus. Exemplo & documento nobis ſit Aman, qui Reginam pro ſuâ vitâ

rogaturus, quia eam, quam debebat, decentiam & diligentiam non adhibuit, cadens ruſticano more ſuper lectulum Reginæ, io eâ ipsâ petitione mortem inuenit. *Videns* enim *Rex Aman ſuper lectulum corruiſſe, in quo iacebat Eſther*, iuſſit eodem illum in ligno ſuſpendi, quod parâuerat Mardochæo. Paranda igitur eſt, cùm oramus, anima, nec temerè ad ſummam maieſtatem effundendæ preces, ne indignationem pro beneuolentiâ, iuſtitiam pro miſericordiâ, mortem reperiamus pro vitâ.

THEMA SECVNDVM.

Orationis defectus & conditiones.

1. *Habeat caput.*
2. *Habeat cor ſeu fiduciam.*
3. *Habeat pedes.*

Quis veſtrûm habebit amicum & ibit ad illum mediâ nocte? *Luc.* 11.

Oratio eſt legatio ad Deum. DEſignarunt aliquando Romani, teſte Plutarcho, Traiani Imp. præceptore (in Catone) ad pacem ioter patrem & filium componendam, tres legatos in Bithyniam, quorum vnus caput habebat vulneribus confoſſum, alter vecordiâ laborabat, tertius podagrâ. Viſis his legatis Cato Cenſor Rom. dixit populi Rom. legationem, *nec caput, nec cor, nec pedes habere.* Timeo Audit. ne & nos multoties ſimilem legationem ad Deum inſtituamus. Legatio noſtra oratio eſt, de quâ Dauid Pſal. 87. *Intret in conſpectu tuo oratio mea.* In quem locū S. Auguſt. ait: *Mira virtus orationis, qua illuc intrat ad Deum quò caro peruenire nequit.* Verùm legationem hanc tam miſerè ſæpe inſtituimus vt & capite & corde & pedibus carere videatur. Quo caſu parū vtique ſperare de euentu eius poſſumus. Quare ne incaſſum & ad deriſum noſtrum orationem emittamus, videamus quomodo ea conſtituta eſſe debeat.

I. Habeat caput. 1. Attentionem. I. Habeat caput, & primò attentionem, ita vt caput hoc nō ſit conciſum variis vulnerum cicatricibus, id eſt, variis cogitationibus ad rem noò pertinentibus. Vt enim vulnera & cicatrices dehoneſtant faciem: ita cogitationes impertinentes ad orationem. Et hoc ſi voluntariè admittantur. Nam ſi ſtrenuè reluctèris, eam non deformabunt. Ergo ſicut Hebræi templum & murum Ieroſolymæ reædificantes aduerſante Sanaballat, vnâ manu gladium ad pugnandum, alterâ trullam ad ſtruendum tenebant; ita nos vnâ manu gladium, luctando contra euagationes mentis: alterâ orando, roſarium teneamus. 2. Eſdr. 4. Itaque valebit talis orario, ſi non vt oratio, ſaltem vt luctatio.

2. Prudentiam in petendo. 2. Prudentiam in petendo; ne petat aliquid ſtultum vel puerile. Stultum quid petiit Diogenes, quando oblata ſibi Alexandri M. munificentiâ, vt peteret gratiam, quacumque opus haberet, nihil aliud petijt, quàm vt à ſe recederet, ne Solem ſibi auferret. Plut. in Alexandro. Atquî hoc ſanè perquàm multi faciunt. Ne fluxo aliquo temporalium bonorum fomento priuentur, petunt Chriſtum à ſe recedere, qui gratiam eis offert, quâ ad fidem conuertantur, vel ab alijs peccatis reſipiſcant: offert verò per confeſſarios, Concionatores, libros, &c. Tales fuerunt Geraſeni illi, Luc. 8. quos ad fidem vocaturus Dominus curauit primò duos eorum energumenos, curaturus omnes. Sed cùm viderunt eiectos Dæmones corripuiſſe eorū porcos & in mare demerſiſſe, rogauerunt eum, vt diſcederet ab eis. O ſtulti! vbi caput veſtrum! Itanè pluris æſtimatis porcos, quàm animas veſtras? Dæmoneſnè mauultis, quàm medicum animarum, Chriſtum? Ita ſanè multi rogant: Sine me in meâ fide Lutheranâ mori. Noli me vrgere in meis doloribus, negotijs, delicijs ad confeſſionem. Non iam vacat mihi. Sine me gaudere bonis huius vitæ, paſcere & depaſcere porcos meos, ne mihi immittas crucem aliquam, &c.

II. Habeat cor ſeu fiduciam. II. Habeat cor, id eſt, animum ſeu fiduciam. Hanc enim ſi non habeat, nihil efficiet: ſicut Eſau exauditus à patre non fuit, quia de eius voluntate dubitauit, Gen. 27. *Num vnam tantū benedictionē habes?* vt vult S. Ber. De talibus dicitur Oſe 7. *Factus eſt Ephraim* (Iſraelitæ) *quaſi columba ſeducta non habens cor: Ægyptum inuocabant, ad Aſſyrios abierunt.* q. d. ſicut columbæ facilè à ſuo domino & columbari recedunt, & iungunt ſe alienis columbarum gregibus, nunc huic, nunc illi: ſic populus meus me derelicto, opem nunc Ægyptiorum, nunc Aſſyriorūm implorauit in ſuis neceſſitatibus. Idcircò deſertus etiam à Deo eſt, quia non habuit cor, id eſt fiduciam in Deum ſuum. Æger deſeritur à Medico, quando is, quia non ſtatim primo curatur pharmaco, alium atque alium aduocat, & ſi ipſi non ſtatim curant, imperitorum etiam conſilijs vtitur. Iure autem deſeritur, quia Medicum ſpernit, dum nullam in eo confidentiam habet. Et nónne multò magis ad iniuriam patris cedet, ſi filius ei diffidat? Maximè verò omnium ad iniuriam Dei, ſi diffidat homo? Hinc enim Chriſtus in hod. Euangelio poſuit parabolam, quæ fiduciam noſtram erga Deum maximam excitare debet? *Quis ex vobis patrem petit panem, numquid lapidem dabit illi?* Cur pater non det filio? & quidem panem? Vnde Chryſoſtomus hom. 24. in cap. 7. Matth. io hunc locum: *Etsu igitur*, ait, *iſta conſiderans, non deſiſtas, ne recedas, nec omninò abeas, quouſque clauſa reſerentur. Si enim tu hoc ſtudio mentis acceſſeris & dixeris: niſi accepero non recedā, prorſus accipies.* Tali reſolutione armatus Tobias iunior cùm Saram peteret in vxorem, dixit eius patri: *Hîc hodie nō manducabo neque bibam, niſi priùs petitionem meam confirmes & promittas mihi dare Saram filiam tuam.* Tobiæ 7. ita enim obtinuit. Non aliter Paulus ſimplex, cùm ei à ſancto Antonio dæmoniacus oblatus eſſet, vt eum liberaret, nec tamen Dæmon recedere vellet, dixit ei: *Aut exibis, aut abeo vt id dicam Chriſto, iſq́; faciet vt ſit tibi væ. Cumq́; Dæmon: non exibo*

diceret;

diceret: abijt & in ipſo meridiei aſtu regionis calidiſſima ſtetit ſupra petram tamquam columna, & ſic orabat Chriſtum: Tu vides Ieſu Chriſte, qui fuiſti crucifixus ſub Pontio Pilato; me nõ deſcenſurum ex hac petrâ, neque eſurum neque bibiturum donec moriar, niſi me nunc audieris & hunc Dæmonem ab homine eieceris. Adhuc eo loquente exclamat Dæmon, Recedo, recedo, vi expellor, nec amplius regredior. Palladius in hiſtor. Lauſ. capite 28.

Sed quomodo acquirendum tale cor? Reſpondeo ſi fuerit mundum à peccati affectu, hęc enim munditles mater & origo animoſi cordis, ſeu fiduciæ eſt, teſte Ioanne ep. 1. cap. 3. *Chariſſimi ſi cor noſtrum non deprehenderit, nos fiduciã habemus ad Deum, & quidquid petierimus, accipiemus ab eo, diffidit enim* ait S. Gregor. 10. mor. cap. 15. *accipere ſe poſſe, quod appetit qui profectò reminiſcitur nolle ſe adhuc facere, quod diuinitùs audiuit, & cor nos in petitione reprehendit, cùm reſiſtere præceptis eius quem poſtulat meminit.* Si enim conſcientia te conuincat, quod tu non audias Deum, quomodo te audiet Deus? Igitur acceſſuri ad orationem cor noſtrum expurgare ab omni prauo & hoſtili erga Deum affectu laboremus. Hinc locuturus Deus populo & traditurus legem mandauit vt prius ſanctificarentur & lauarent veſtimenta, nec vxoribus appropinquarent, nec iumenta ad montem admitterent, & quidem ſub pœna lapidationis aut confoſſionis, Exod. 19. vt interiorem munditiem acceſſuris ad Deum per externam illam inculcaret. Quin & olim *in nonnullis Eccleſiis hunc morem corroboratum videmus, vt diligẽter multi ſtudeant, quomodo manibus loti candidis induti veſtimentis in Eccleſiam ingrediantur,* ait ſanctus Chryſoſtomus homilia 52. in Matthæum. Et homilia 6. in 2. ad Timotheum, *non libenter oramus, niſi ante lauerimus.*

III. Habeat pedes. 1. Feruorem.

III. Habeat pedes eoſque duos, feruorem & perſeuerantiam. Feruorem indicat Dominus, cùm ait: *Petite & accipietis. Quærite & inuenietis. Pulſate & aperietur vobis.* Petite voce & clamore: quærite oculis, leuando eos ad cœlum; pulſate manibus, eas eleuando ad cœleſtia dona excipienda, ſicut pauperes orare præ foribus ſolent: orant, cantilenam canunt, clamant, pulſant, ſaccum explicant. *Pauperes,* inquit B. Petr. Damiani ſer. de Spiritu S. *cùm ad altiora degentibus aliquid accipere geſtiunt, ora mox ſacculorum laxant: & ſic ad accipiendum parati, quibus praualent vocibus clamant, vt dũ ſic paratus quiſq; per ſpecular domûs aſpicitur, facilè miſericordiam conſequatur. Cuius profectò ſacculi ſinũ indubitanter expandimus, ſi perfecti amoris incendio donis cæleſtibus inhiamus;* additque exemplum Dauidis, cordis ſui ſacculum ita explicantis Pſal. 56. *Miſerere mei Deus, miſerere mei, quoniam in te confidit anima mea. Clamabo ad Deum altiſſimum, Deum qui benefecit mihi.* Et paulò pòſt expandens ſaccum: *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum, cãtabo & pſalmum dicam.* Imò vult etiam canere fidibus: *Exurge gloria mea, exurge pſalterium & cithara.* Illuſtris eſt viſio S. Hermanni Canonici. Præmonſt. Steinuelden. qui ſub cantico Benedictus vidit duos Angelos, qui vtrimque fratres in choro cantãtes inſenſabant; & quoſdam quidem cum multâ hilaritate & reuerentiâ: qui nimirũ corde & voce feruenter cantabant; alios neglectim præteribant, qui ſcilicet vel non canerent, vel non aduerterent, quid canerent: ab alijs cum horrore reſilirent, qui videlicet indigna mente agitabant, apud Sur. 7. April.

2. Perſeuerantiam.

2. Alter pes perſeuerantia eſt, quam præcipuè vrget & commendat Dominus nobis in hod. Euãgelio; vti & Eccleſiaſticus cap. 17. *Sta in ſorte propoſitionis & orationis altiſſimi Dei.* q. d. Maxima diſtantia eſt hinc ad cœlum, diu igitur ſtare ante fores cœli debes, donec reſponſum accipias. In Cameris Regum & Imp. non ſtatim expediuntur cauſæ; ſed expectandum donec ſors cuiuſque exeat ac reſponſum. Idem requirere videtur Eccleſiaſticus in Camerâ aulæ cœleſtis. Quamdiu miſeri homines expectant cauſæ ſuæ expeditionem, corporis ſalutem aut eleëmoſynam! Sanè æger ille ad piſcinam ſuam per 38. annos expectauit ſuam ſalutem, inſtanter ſuam experiendo ſortem, quoties aqua mouebatur, tametſi videret ſemper ſe ab alijs præueniri, qui magis attenti, magis fortes, vel ab alijs adiuti erant: nec tamen deſpondit animum donec tandem ſpe ſua gauiſus & à Chriſto ſanatus eſt. Quod exemplum proponens Chryſoſtomus hom. 35. in Ioan. inquit: *Pudeat nos & incredibilem ſocordiam noſtram deploremus: triginta octo annos ille expectauerat cõtinuos, nec eius impletum eſt deſiderium, nec id culpâ aut negligentiâ eius factum eſt; nec propterea deſperauit, nos autem ſi vel decem dies orationibus inuigilantes non exaudimur, iam tepeſcimus.* Sed quid de Dalilâ, quæ vt aurum ſibi promiſſum venaretur, quid non laboris & machinarum adhibuit vt ſecretum expiſcaretur à coniuge? Ter enim deluſa à Samſone non deſtitit tamen ei per multos dies tamdiu moleſta eſſe donec impetraret quod petierat, & hoc auri tantùm promiſſi gratiâ. Quid non tentandum, non ſuſtinendum, vt cœleſtes impetremus à Deo gratias?

Ergo ſi volumus legationem noſtram admitti in conſpectum Dei, demus operam, vt ſuis numeris conſtet. Erit alioquin Cato, erit acerbus ille Cenſor & irriſor Dæmon, qui deridebit eam, velut omni ex parte miſeram, deſtitutam capite, corde carentem, pedibus truncatam.

THEMA TERTIVM.

Oratio Dominica delet ſeptem peccata capitalia.

1. *Delet ſuperbiam prima petitio.*
2. *Secunda auaritiam.*
3. *Tertia acediam.*
4. *Quarta gulam.*
5. *Quinta inuidiam.*
6. *Sexta iram.*
7. *Septima luxuriam.*

Sic vos orabitis: Pater noſter.
Matth. 6.

VIdemus hoc tempore arbores ſenſim explicare fructus ſuos, eorumque ſpe nos quidem recreare: nondum tamen maturos dare. Deprehendi ego arborem admodum ſalutarem, quæ non modicam ſpem fructuum nobis promittit, imò fructus iam maturos, quos hodie decerpere & concedere poſſumus, præbet. Quænam verò illa? Scribit Oueianus lib. 9. hiſt. ca. 5. In Hiſpaniolâ inſulâ arborem eſſe, cui nomen eſt *Pater noſter*. Gignit ea fructus, quanta eſt auellana nux, cui ſi feruens aqua ſuperponatur, obuerſeturque in linteum aut laneum pannum, maculas extergit ac quaſcunque labes. Quod in labes corporis arbor iſta poteſt, hoc in labes animi poteſt Oratio Dominica, ſeu *Pater noſter*, ſi tamen feruens aqua deuotionis ad illam accedat. Septem capitales animi labes ſcimus, totidem antidotis ex oratione illâ deſumptis maculas has tergemus.

I. Delet ſuperbiam prima petitio.

I. Fœdiſſima macula eſt ſuperbia; quia hominem fœdum, Deo & hominibus odibilem reddit, Eccleſiaſtico teſte c. 10. *Odibilis eſt corã Deo & hominibus ſuperbia*, quæ Luciferum ex pulcherrimo Angelo reddidit fœdiſſimum. Vnde Iſa. cap. 14. de eo dicitur: *Detracta eſt ad inferos ſuperbia tua, concidit cadauer tuum.* En ex ſpecioſiſſimo Angelo tetrum cadauer fecit ſuperbia. Hinc eam appellamus *fœtidam* **die ſtinckende Hoffart.** Iactatores ſuperbos appellamus *cuculos*, qui ſuum tantùm nomen decantent. Conſtantinus M. Traianum Imper. quòd quibuſcumque operibus à ſe ſtructis ſuũ affixiſſet nomen, *herbam parietariam* appellabat, ipſe ſuũ, quantiſcumque à ſe editis numquam addebat. Baron. anno 324. Ridet quidam (Serarius in Iudic. cap. 13.) viſum à ſe nomen Quæſtoris, & vnà murarij fabri in murulo quodam nouo vncialibus litteris effictum verbi gratiâ: *Anno tali hic Schultetus iuſſit extrui hanc maceriam; ſtruxit hic murarius.* Denique tam fœda eſt ſuperbia, vt niſi palliata ſpecie humilitatis prodire non audeat. Huic labi extergendæ quid melius adhibeamus, quàm primam illius Dominicæ orationis ſententiam: *Sanctificetur* (ô Deus) *nomen tuum? Quid enim habes quod* (à Deo) *non accepiſti? ſi autem accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis?* ait Apoſtolus 1. Corinthiorum 4. Quis alienis inſoleſcit veſtibus? *Sanctificetur* ergò *nomen tuum, Pater noſter, qui es in cœlis:* quia ex te vno omnia fluunt. Angelus qui apparuit Manue, patri Samſonis, rogatus vt ederet nomen ſuum, quo honorari poſſet, renuit edicere: *Cur quæris nomen meum*, inquit, *quod eſt admirabile? ſi vis holocauſtum facere, offer illud Domino.* Iudic. 13. Memorabile eſt etiam quod refert Gretſer. de S. Cruce lib. 2. c. 64. ex Ioan Linturio, an 1505. Pilsnæ in Bohemiâ contigiſſe. Cùm mulier ſimplex tranſiens imaginem crucifixi pendentis inter duas alias cruces latronum ligneas, reuerentiam ex errore non Chriſto, ſed latroni dextero ſeu conuerſo exhibuiſſet: ille magno fragore ſe vnaque crucem ſuam flexit & conuertit ad Chriſtum, manſitque eo ſitu poſtea ſemper. Quid verò aliud ſibi voluit niſi hoc: non meum Domine, non meum, ſed ſanctificetur nomen tuum? A te habeo paradiſum & gloriam; non à me.

II. Secunda auaritiã.

II. Fœda etiam labes auaritia eſt, quæ infamem reddit hominem, adeò vt auari appellentur *ſordidi*, & auaritia *ſordes*: quia terram vorant; vnde bufonibus comparantur? pro vili lucello litigant & neſcio quæ faciunt ac patiũtur. Hinc omnibus exoſi & fabula ſunt, ſicuti bubones auibus alijs, quia noctu eas prædantur, quâ ratione & auari occultè & per varias artes deprædantur homines. Hinc audiunt **Ein Kleckudzucker / Schindter / Schindtſuſſel. Er ſchindt ein Lauſz vmb ein palg / &c.** Poſſeſſiones illorum, *præda* appellantur. Vnde Frideric. Imp. videns opes maximas Coſmæ Medici ex mercaturâ corraſas: *Quæ conuitia & quas contumelias putatis hunc perpeſſum*, ait, *donec ita ditaretur?* Æn. Syluius de dictis Alph.

Labem hanc abſterget ſecunda orationis Dominicæ petitio: *adueniat regnum tuum.* Quid enim eſt in mundo, quod ſatiare auarum poteſt? Regnum habuit Achab & quidem opulentum, nec tamen eo contentus eſſe poterat, donec vineam pauperis Naboth domui ſuæ vicinam obtineret: cumque ea ipſi negaretur, incidit in lectum, quaſi ægrotans: *Da mihi vineam tuam*; inquit; quaſi mendicans à paupere, vt aduertit S. Ambroſ. l. de Naboth. Vnde bene Diogen. eos, qui immenſas opes cumularent appellabat μεγαλοπτώχους, id eſt, *magnificos mendicos.* Eliminare igitur, imò ſatiare auaritiam noſtram volumus? cogitemus & dicamus: *Adueniat regnum tuum.* Pater cœleſtis. Illud regnum eſt, quo omnes ſatiabimur, vt dixit Dauid Pſ. 16. *Satiabor cum apparuerit gloria tua.*

III. Tertia acediam.

III. Turpis macula eſt acedia, quæ hominem terrâ indignum & omnibus oneroſum reddit; ita vt tales appellemus *terræ pondera, ignauos canes, aſinos, fucos, &c.* Et ſeruum illum pigrum, qui talentum ſuum defodit hoc conuitio Dominus increpat: *ſerue male & piger.* Auis nomine Aſterias manſueſcit in Ægypto & eatenus humanam vocem intelligit, vt ſi quis huic conuitium faciens appellet *ſeruam*, ex eâ cõtumeliâ iraſcatur: ſiquis vocet *pigram*, ea dolenter tamquam ignobilitatis & ſegnitiei redarguta indignetur. Apollonius apud Cauſſin. lib. 6. At multo turpiùs eſt homini appellari pigrum. *Homo* enim *naſcitur ad laborem & auis ad volatum*, ait Eliphaz Iob cap. 5. Vt auibus pennæ ad volatum, ſic homini manus ad laborandum datæ. Turpe eſt inſtrumentum artis toto die circumferre, v.g. calamum ſupra aurem & nihil vmquam ſcribere.

Huic maculæ tergendæ ſeruiet tertia petitio. *Fiat voluntas tua*, Pater cœleſtis. Huius enim voluntas eſt, vt quotquot filij Adæ ſumus, omnes laboremus. Ipſe etiam poſuit parentem noſtrum in paradiſum, vt operaretur & cuſtodiret illum. Tametſi enim paradiſus per ſe omnis generis frugibus plenus earumque fertilis eſſet, debebat tamen nihilominus Adam eiuſ-

que filij ſibi in eo laborandi occaſiones quærere, ſeruareque hortum illum, vt nihil damni acciperet. Multò magis id ei neceſſarium erat, poſtquam in exilium & ſterilem terram eiectus fuit: quando ei in pœnam nouum inſuper laborandi præceptum datum eſt: *Maledicta terra in opere tuo: in laboribus comedes ex eâ cunctis diebus.* Et rurſum: *In ſudore vultûs tui veſceris pane tuo.* Qui ergò nobis manus & vires, nec non præceptum ad laborandum dedit, repoſcet aliquando in iudicio labores noſtros. Certè SS. Martyres, Epictetus & Aſtion ſub Diocletiano pro fide torti eliſerunt omnes pœnas & ſuperârunt dicendo: *Fiat voluntas Dei in nobis.* Quod demirans primò Vigilantius iudicij Aſſeſſor, deinde in ſe expertus, & ipſe Chriſtianum ſe profeſſus, ea voce tormēta omnia vicit & martyrij palmam meruit. Roſwcid. L. 1. Vit. PP. Sic excitet ſe piger: cogitet per vnū Dei verbum & mandatum fieri voluntatem eius in cœlo & in terrâ. Cur cœli tam regulariter nobis rotantur? quia Deus mandauit. Cur mare non excedit terminos ſuos? quia Deus mandauit. Cur aues nobis canunt, piſces tacent, &c. quia Deus iuſſit!

IV. Quarta gulam. IV. Gula & ebrietas grandis macula eſt, quæ hominem planè in brutum conuertit, vnde tales appellamus *porcos ebrios. Quid autem fadius, ait Muſſonius l. de victu, quam vt homo bruti animalis imago ſit?* Quare Lacedæmonij nullum efficacius medium ad auertendos ab ebrietate filios ſuos fore arbitrati ſunt, quàm ſi ſeruos ſuos inebriatos eorumque fœdas ac brutas inſanias ſpectandas eis exhiberent.

Verùm præſentis huius maculæ tergendæ remedium erit quarta illa petitio: *Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie.* Per panem intelligit cibum & potum, paſſim obuium, & minimè delicatum aut exquiſitum. Vnde ad maiorem explicationem addit; *quotidianum*, h. e. vulgarem, obuium, non feſtiuum aut exquiſitum. Hic fuit pabulum primorum parentum eorumque poſterorum ferè ad diluuium vſque vbi tamen homines diutiſſimè viuebant & ſaniſſimi erant, vſque ad 900. annos. Vnde Eccleſiaſticus cap. 29. ait: *Initium vitæ hominis aqua & panis.* Quod Rabanus Epiſ. Mogunt. explicat de victu primorū parentum & omnium eorum, qui ante diluuium vixerunt, quòd fermè pomis arborum & oleribus veſcerentur, iiſque cōtenti viuerent; licet carnibus etiam, qui voluiſſent, veſci poſſent; quod tamen ſanctiores non fecerunt. Poſtea cùm per diluuium & ſalſedinem maris, terræ vis & fœcunditas debilitata fuit, & hominum laboribus tota terra excoli cœpit, conceſſus eſt omnibus promiſcuè carnium eſus. Gen. 9. ita tamen vt iis moderatè veſcerentur, non ſecus ac oleribus & herbis. Ita enim loquitur ibi Deus: *Omne quod mouetur & viuit, erit vobis in cibum: quaſi olera virentia tradidi vobis omnia.* q. d. comedant carnes, ſed quaſi olera: ad ſanitatem & neceſſitatem, non ad voluptatem & ingluuiem. Quis enim oleribus ſe ingurgitat aut diſtendit ventrem? *Vtantur carne tanquam oleribus*, ait S. Ambroſ. lib. de Noë cap. 39. *non ad diſtentionem nec ad ruinā corporis.* Rurſum *initium*, h. e. caput & ſumma victus humani *eſt aqua & panis*, id eſt, victus facilis & obuius. Sufficiat homini vt vitam cibo qualicumque ſuſtentet: lautitias non quærat. Videat iam qui plus ad ſe rapit, quàm à Deo poſtulat, quomodo de hoc reſpondeat, nonne rapinam facit? Rogatus aliquando Diogenes obſonium comedens à quodam, vt liceret participem eſſe, conceſſit. At cùm is audius voraret: *Participem eſſe dixi non deuorare*, ait. Idem reſponſum accipiet à Deo qui petens panem, immoderatè ſe ingurgitat: *Panem*, dixi, petes, eumque *quotidianum*: non cupedias, non luxum nec ingluuiem.

V. Inuidia & ipſa grauis macula eſt, quæ non animum tantùm, ſed & vultum liuore deformat. Hinc ad Cainum fratri inuidentem Dominus: *Cur concidit facies tua?* quare oculos à fratre auertis & in terram aſpicis atque contabeſcis? Vnde à Sancto Cypriano ſer. de zelo & liuore, *tinea & rubigo animæ* appellatur, quia clam eam depaſcit: à Sapiente verò Prou. 14. *Putredo oſſium inuidia.* Appellatur & *canis*. Certè ægrè confitentur homines ſe inuidere aliis, adeo turpe eſt hoc vitium. V. Quinta inuidiam.

Remedium eſt quinta petitio: *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.* Vis tibi lucere Solem? patere vt & alteri luceat. Per amorem proximi potes facere tuum, quidquid boni proximus habet: per inuidiam perdis in teipſo, quidquid alteri inuides, vt docet S. Auguſtinus homil. 15. in lib. 50. homil. *Congaude illi, cui Deus gratiam aliquam donauit, tua eſt. &c.* Econtrà claudere vis alteri ianuam ad Deum? tibi claudes. Expertus eſt Macedonius Magiſter officiorum Gratiani Imp. qui cùm aliquando ſancto Ambroſio quidpiam ab Imperatore petituto palatij fores occluderet, audijt ab eo: *Et tu quidem venies ad Eccleſiam, quam nec clauſas quidem ianuas inueniens non ingredieris.* Factum vt prædictum, Poſt mortem Gratiani, reus actus ad Eccleſiam confugit, nec tamen eam ingredi potuit, licet ianuæ paterent. Paulinus in vitâ Ambroſij. Sic qui per inuidiam alteri ianuam cœli claudit, ſibi claudit: contrà qui per amorem reſerat alteri, ſibi reſerat.

VI. Fœda etiam labes ira eſt, quæ hominem in furiam & quaſi in ipſum Dæmonem commutat, adeò vt Plut. lib. de cohib. irâ ſuadeat iratos adducendos eſſe ad ſpeculum, vt ſeipſos contueantur; ſic enim fore vt ab irâ abhorreant. Et Seneca lib. 2. de ira capite 36. aſſerit multis iratis profuiſſe, aſpexiſſe ſe in ſpeculo, ne in poſterum iraſcerentur. VI. Sexta iră.

Quæ igitur huic fœditati ſpongia? ſexta petitio: *Et ne nos inducas in tentationem.* Cogita iracundè, tentari te à Dæmone & ad iram ſtimulari; ac velut equum calcaribus adigi, vt in hoſtium gladios incurras; vt vidit aliquando Sanctus Martinus ſuum Bricium incitari contra ſe à Dæmonibus ei acclamantibus: *Eia te Brici, eia te Brici*: obiurga Martinum, conuitiare Martinum. Quod vbi poſt à Marti-

no intellexit, erubuit ſimul ac doluit. Ne igitur audias tentantem & inſtigantem te Diabolum: dic Patri cœleſti: *Et ne nos inducas in tentationem.* Sic egit Dauid, quando deprehenſo in ſpeluncâ Saül, hoſte ſuo capitali, ſtimulatus à ſeruis ſuis vt eum tunc occideret, continuit ſe, & oram dumtaxat chlamydis ei abſcidit,(1. Reg.24.) dicens: *propitius ſit mihi Dominus,ne faciam hanc rem Domino meo,Chriſto Domini.* Sic Alphonſus Rex Aragoniæ, cum Pirettum Piſternam ſuum perulcacem, qui iuſſus dare poculum generoſo adoleſcenti, renuebat,pugione ſtricto inſequeretur, fugientē aſſecutus, ne iam prehenſum iratus feriret, pugionem in ipſâ ira abiecit; quaſi recolens illud: *Et ne nos inducas in tentationem.* Panorm. lib.1. de geſtis eius,cap.11.

VII. Septima luxuriam. VII. Turpiſſima omnium labes eſt luxuria, adeò vt Apoſtolus ad Eph.4 eam nec nominari in nobis velit: *Fornicatio & immunditia nec nominetur in vobis.* Propterea etiam D. Lucas Magdalenam non meretricem ſed peccatricem appellare voluit. Conſentimus & nos Germani, qui hoc vitium ſuo nomine, non niſi quando exaggerandum eſt ad pudorem, nominamus, ſed modeſtè circumſcribimus per vocem. *Et cætera*, & ſimiles. Lupanaria, *Frawenhauſen* vocamus, hoc eſt, ædes mulierum, huc ſpectat vltima petitio: *Sed libera nos à malo.* A quo malo? quod appellare nefas, à malo impudicitiæ. Cogita ergò imprimis grauitatem huius peccati, quod nec ore proferre decet. Deinde inſta orationibus, vt ſi eo correptus es, ab eodem libereris. Quid enim agit, qui ferreo vinculo conſtrictus eſt,niſi vt alicuius opem liberatoris inuocet? Ferreum vinculum eſt luxuria, Deus ergò inuocandus, vinculi huius diruptor eſt. Senſit hoc Dauid admiſſo adulterio per nouem menſes in peccato hærēs,vnde clamat: *Libera me de ſanguinibus*,de quibus? non audet pronunciare commixtionem ſanguinis ſui cum adulterâ. Senſit Auguſtinus, qui hoc peccato velut ferreâ catenâ, vt dicebat,implexus orabat: *Continentiam iubes,da quod iubes,& iube quod vis.* Senſit Salomō Sap.8. dicens. *Vt ſciui quod aliter nō poſſem eſſe continens niſi Deus det,adij Dominum & deprecatus ſum illum.*

Ergò ô benigniſſimè & ſuauiſſime *Pater noſter qui es in cœlis*, da nobis vt intelligamus quàm fœda macula ſit ſuperbia, ac proinde vt nomen noſtrum numquam celebrare velimus, ſed *ſanctificetur nomen tuum.* Da vt agnoſcamus auaritiæ turpitudinem, & regnorum huius mūdi miſeriam & inopiam, *& adueniat regnum tuum.* Da vt agnoſcamus acediæ fœtorem, & vt in nobis ac per nos *fiat voluntas tua ſicut in cœlo & in terrâ.* Da vt cognoſcamus fœditatem gulæ,& vt viuere tibi poſſimus, tantùm *panem noſtrum quotidianum da nobis hodie.* Da vt perſpiciamus maculam inuidiæ, & *dimitte nobis debita noſtra ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.* Da vt agnoſcamus turpitudinem iræ, & *ne nos inducas in tentationem.* Da vt intelligamus labem luxuriæ,*& libera nos à malo.*

THEMA QVARTVM.

Tribulatio amicus compellens ad Deum.

1. *Non tam beneficia quàm flagella peccatorem emendant.*
2. *Pro hoc amico petendi tres panes.*

Amicus meus venit de viâ ad me & non habeo quod ponam ante illum. *Luc.11.*

NOn difficilè intelligimus quis ſit ille amicus, à quo petuntur tres panes: magnus ſcilicet amicus ille noſter Chriſtus. Nam *quis amicior nobis, quam qui pro nobis corpus ſuum tradidit?* ait in hodiernum Euangelium S. Ambroſius. Sed quis alter ille amicus, qui de viâ ad amicum venit? S. Auguſtinus ſer. 29. de verbis Domini indicat eſſe quācumque neceſſitatem, crucem, tribulationem. Sed quâ ratione, inquis,crux,morbus, fames,inopia,inimicus, calumniator,coniux importunus, vicinus malus, hoſtis &c. amicus appelletur? Certè hic viator de nocte venit,amicum de ſomno excitat,vult habere quod comedat,multum incommodi ſecum affert, & tamen amicus appellatur, & reuerà erat; quia ſicut hic hoſpes amicum ſuum impulit vt ad diuitem amicum pergeret & ambobus annonam ſufficientem pararet, quod aliàs non feciſſet: ita tribulatio hominem è quiete quidem euocat, ſed ad Deum dirigit, vt meliora bona ab eo accipiat: non ſecus atque Angeli; qui eduxerunt Loth è Sodomis, ingrati quoad hoc quidem imprimis fuerunt, ſed poſtea gratiſſimi facti ſunt, quando eorum impulſu effugit incendium & ſeruauit vitam. Quia verò pauci adhuc capiunt hoc verbum, ideò latiùs explicandum erit. Tribulatio eſt amicus.

I. Duo maximè funes ſunt, quibus trahit ad ſe Deus homines, timor & amor, ſeu beneficia & flagella. Ita enim Oſe 11, ait: *In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis.* Funiculi ſunt flagella, vincula charitatis ſunt beneficia: Adamum poſt lapſum ad Deum eſſe retractum teſtatur Sapiens cap. 10. *Eduxit illum à delicto ſuo.* ſed quibus funibus? non ſanè beneficijs; per hæc enim potiùs elongatus fuit à Deo. Habuit omnium rerum abundantiam in Paradiſo: nónne igitur, dicet aliquis debebat amare Deum? Sed contrà egit. Itaque funes maleficorum adhibendi fuerunt, quia aurea charitatis vincula rupit: condemnandus erat ad labores & ſudores,eijciendus in exilium,veſtiendus pelle hiſpidâ: occidenda coram eò pecora, ſicque inſtans ei mors præ oculis ponenda, quo intelligeret ſe ſimili modo aliquando cadauer futurum. Sic ergo factum vt rediret ad Deum per pœnitentiam in exilio; qui ab eo fugerat in paradiſo. Quod contigit primo parenti, hoc contingit eius filijs. I. Non tam beneficia quàm flagella peccatorem emendant.

Mallet

Digitized by Google

Mallet quidē Deus vinculis charitatis trahere nos ad ſe, ideoq́ue ordinariè primùm illa adhibet, ſed quia plerumque peiores inde euadimus, ideò flagellum arripit. Hoc Iſa. cap. 26. petit à Deo in populum Hebræum quia beneficiis non moueretur; *Miſereamur impio*, inquit, *& non diſcet iuſtitiam.* Et rurſum: *Domine dabis pacem nobis.* Sed mox experientiâ quaſi edoctus, eos inde peiores factos, ſubdit: *Indulſiſti genti Domine, indulſiſti genti; numquid glorificatus es? elongaſti* (à te) *omnes terminos terræ.*

Patet hoc in ll. Iudicum & Regum paſſim, vbi Hebræi poſt longam pacem & vbertatem frugum, peiores euaſerunt, ad Idola cucurrerunt: quod tamen in Ægypto ſub flagello Pharaonis, & poſteà in captiuitate Babylonicâ minimè fecerunt. Sunt in Regno Mogor valetudinaria auium, morbo affectarum. Ad vnum delatus fuit læſus accipiter, ibi vt ſanaretur: qui dum æger fuit, quietus & innocuus fuit: at vbi ſanatus eſt, cœpit mox vexare aues alias, pungere & occidere. Hinc querelæ contra ipſum; ideoq́ue à præfecto exturbari iuſſus eſt, vt ſcribit P. Emmanuel Pinner. in relat. Ind. P. Haiq. Sic nimirum contingit pleriſque hominibus: humiles & quieti ſunt, dum flagellantur: inſoleſcunt & turbulenti fiunt, ſi flagella ab eis amoueantur, paupertas, morbus, carcer. Talis accipiter erat Wenceſlaus VI. Imp. Rex Bohemiæ, qui ob profligatos mores à ſenatu Pragæ in carcerem communem coniectus adeò miſerè habitus fuit, vt vermiculis & ſordibus ſcateret, vbi quidem didicit Deum timere. Interrogatus enim in carcere, quî valeret? *Numquam melius*, ait. *Cùm enim omnibus humanis præſidijs vallatus eſſem, vix de Deo cogitandi ſpatium habui: nunc illis omnibus exutus ſolum Deum cogito & in eo ſpem meam omnem colloco.* Æn. Sylu. in hiſt. Bohem. Bene eſt, ſed quid actum? Poſt ſemeſtre carceris in publicum balneum ductus beneficio nauiculæ euaſit, cumq́ue ad priſtinum ingenium rediiſſet, à fratre Sigiſmundo iterum captus & Duci Auſtriæ Viennam incarcerandus mittitur. Inde iterum elapſus, peior euaſit & Huſſitas fouit, pincernam denique, qui contra eos verbum protulerat, in terram proſternit & pugione conatur interficere, ſed dum impeditur in paralyſin incidit, ex quâ miſerè tandem velut beſtia ab omnibus derelictus periit ex irâ paralyticus. Ita ergo qui in tribulatione poſitus de Deo cogitare cœpit, ereptus ex eâdem, iterum Dei oblitus eſt. *Indulſiſti genti Domine; indulſiſti; numquid glorificatus es?* Idem communiter experimur in aliis, qui ob flagitia vincti, libertati reſtituuntur, vel etiam ex periculoſo morbo rurſum conualeſcunt; quòd rebus proſperè ſuccedentibus redeant ad ingenium. Quid igitur Deus? quando vincula charitatis nil proficiunt, corripit flagella, funes & vincula, quibus perduelles capiat & coerceat. Alibi inſinuauimus Apologum Cyri Regis Perſarum, Ionibus recenſitum, de tibicine, qui cùm alliciendis piſcibus fruſtrà cecinisſet; tandem ſagenâ in mare expangâ, reluctantes ad ſe traxit, apud Herodot. lib. 1.

Non aliter agit Deus. Ch... ...um ſuaui beneficiorum & blanditiarum cantilenâ non allici videt homines ad obſequium ſuum; quid agit? ſagenam ſuam expandit, & per flagella eos ad ſe trahit. Ita ſub 2. Philippis Imp. Chriſtianis diſciplinam & mores pax longa corruperat, vt ſcribit S. Cyprianus ſerm. de lapſis. Vnde alicui oſtenſum refert epiſt. 8. quomodo ad priſtinum feruorem reuocati ſint. *Illud oſtenſum eſt*, ait, *quòd ſederet paterfamilias ſedente ſibi ad dexteram iuuene, qui iuuenis anxius & cum quadam indignatione ſubtriſtis, maxillam manu tenens, mæſto vultu ſedebat. Alius verò in ſiniſtrâ parte conſiſtens rete portabat, quod ſe mittere vt circumſtātem populum caperet, minabatur: Et cùm miraretur, quid hoc eſſet, ille qui vidit, dictum eſt ei: Iuuenem qui ad dexteram ſedet, contriſtari & dolere, quòd præcepta ſua non ſeruarentur, illum verò in ſiniſtra parte exultare, quod ſibi daretur occaſio, vt à patrefamilias acciperet poteſtatem ſæuiendi. Et vidimus impletum, quod fuerat oſtenſum. Et hoc nobis per viſionem exprobratum ſciatis, quod dormitemus in precibus nec vigilanter oremus.* Hoc de Decij perſecutione immaniſſimâ, quæ mox ſubſecuta Chriſtianos ventilauit & à ſomno excitauit.

Numquid non talis piſcis fuit Ionas? Hic fugiens à Deo, comprehenſus eſt in mari per immanem tempeſtatem & iniectus in os piſcis, ibi didicit orare & reuerti ad Deum, quando in ventre ceti aquis vndique cinctus, tantùm non ſuffocabatur & vix reſpirare poterat, vti indicat in oratione: *Circumdederunt me aquæ vſque ad animam: abyſſus vallauit me, pelagus operuit caput meum.* Ibi recordatur Dei & vouet iturum ſe ad templum Ieroſolymitanum Deoq́ue immolaturum, Ioan. 2. Bene conſonat nomen Ionæ cum columbâ, quam ſignificat. Vt enim columba ex arcâ dimiſſa, quia non reperit vbi quieſceret, aquis orbem vndique inundantibus, rediit ad ſuum Noë, & libenter paſſa eſt ſe apprehendi & in arcam retrahi: ſic Ionas fugitiuus vbi ſe omni ope deſtitutum vidit, reuerſus eſt ad Deum ſuum. De Roberto Gallorum Rege ſic ſcribit B. Petrus Damiani Card. qui obiit anno 1080. lib. 2. Ep. 15. ep. ad Deſiderium Card. *Robertus Gallorum Rex, auus iſtius Philippi, qui in paterni iuris ſceptra ſucceſſit propinquam ſibi copulauit vxorem, ex quâ ſuſcepit filium, anſerinum per omnia collum & caput habentem. Quos etiam, virum ſcilicet & vxorem omnes ferè Galliarum Epiſcopi communi ſcilicet excommunicâuere ſententiâ. Cuius ſacerdotalis edicti tantus vndique populum terror inuaſit, vt ab eius vniuerſi ſocietate recederent, nec præter duos ſibi ſeruos ad neceſſarij ſibi victus obſequium remanerent, qui tamen & ipſi omnia vaſa in quibus Rex edebat vel bibebat, percepto cibo abominabilia iudicantes pabulum ignibus exhibebant. His tandem Rex coarctatus anguſtijs ad ſanum conſilium rediens, diuortit inceſtum, inijtq́; legale connubium.*

Atque vt ex Indijs etiam aliquid audiamus, in Orâ piſcariâ bellus quidam caſus extitit. In prætereuntem quendam Gentilem vna ex crucibus ſtatutis in publico, ventis imbribuſ-

que labefactata fortè incidit & vulnus inflixit. Ille diuinitus eâ plagâ admonitum ſe, vt fieret Chriſtianus, interpretans, continuò vouit, ſi côualeſceret, laturum cereum ad ædem ſacram & baptiſmum ſubiturum. Quod vtrumque mox voti damnatus cum fide præſtitit. Sacchin. tom. 2. Annal. Societ. lib. 8. nu. 178. anno 1564. Cogitare quiſpiam poterat, & haud dubiè cogitarunt aliqui, maximum hoc fuiſſe homini infortunium, imò Dei vindictam, à trabe Crucis ad terram affligi: quomodo Melitenſes ſenſerunt de S. Paulo, à viperâ admorſo, quod vindicta Dei quaſi magni ſceleris reum ageret & viuere non ſineret. Act. vlt. verùm caſus ille ſalutem attulit homini, vt hac virgâ caſtigatus ad fidem diſponeretur ac ſalutem.

II. Pro hoc amico petendi tres panes.

II. Quando igitur Crux & tribulatio nequaquam inimicus, ſed amicus noſter eſt, quid agendum nobis eſt, quando hic hoſpes ad nos diuertit? Num expellendus eſt? Minimè gentium: ſed eundum nobis etiam mediâ tribulationis nocte ad magnum illum amicum noſtrum, Chriſtum, & petendi ab eo tres panes, quos illi apponamus.

1. Lumen quo agnoſcamus Deum caſtigantem.

Primus eſt lumen, quo cognoſcamus tribulationes nobis à Deo immiſſas. Hoc nobis ſatis eſſe debet, multumq́ue ſolatij afferre. Quis enim aulicus per feneſtram fortè proſpiciens, ſi manu Regis à tergo percutiatur, indignabitur, vbi cognouerit Regem id feciſſe? imò quis non ſibi gratulabitur? Signum beneuolentiæ eſt, cùm in ſæculo iſto Deus nos caſtigat; quia hoc ipſo oſtendit ſe curam noſtri habere, vt ad ſanam mentem nos reuocet. Itaque poſtulemus lumen, quo intelligamus practicè non ſpeculatiuè ſolùm, tribulationes non eſſe lapides, ſed panes potiùs à Deo in nos proiectos. Quis autem canis latrat, cùm pingui oſſe petitur?

2. Mentis hilaritas.

Secundus eſt mentis hilaritas, quâ ferientem Dei manum patienter excipiamus. Ita monuit virum nobiliſſimum B. Petrus Damiani Card. Ep. lib. 8. ep. 6. *Chariſſime & dulciſſime frater*, inquit, *dum verberibus cingeris, dum cœleſtis diſciplinæ tunſionibus caſtigaris, non mentem deſperatio deprimat, non querela murmurationis erumpat, non triſtitia mœror abſorbeat, non impatiẽtem puſillanimitas reddat; ſed ſemper ſerenitas in vultu, hilaritas in mente, gratiarum actio reſultet in ore. Laudanda quippe diuina eſt diſpenſatio, quæ ad hoc ſuos temporaliter verberat, vt perpetuis eos flagellis abſcondat; ad hoc premit vt eleuat; ad hoc ſecat, vt ſanet; ad hoc deijcit, vt exaltet. Qui enim bona agit, & mala ſuſcipit; quidquid ſibi iuſtæ retributionis in terra ſubtrahitur, hoc in cœlo illi multipliciùs cumulatur. Porrò autem Medici corporum, quos deſperãt, ad percipienda paſſim quæque petierint alimenta relaxant: at quos erigendos eſſe conijciunt, cuncta eis noxiæ delectationis edulia minaciter interdicunt: antidota inſuper & amara propinant; vt per amaritudinis hauſtum ad incolumitatis dulcedinem conualeſcant. Quid ergo mirum ſi medicus animarum omnipotens Deus & quos ad vitam eligit, ſub diſtrictæ ſeueritatis ſuæ lege conſtringat? Nam & animalia, quæ in proximo mactanda diſponimus, indulgentiùs victitare permittimus, & largiora illis alimenta præbemus; eorum verò penuriam, & maciem paruipendimus, quæ ad vſum ſeminis & ad propagandam ſobolem reſeruamus. Vites quoque & quæque fœcundæ arbores putationibus ſubiacent; ſteriles autem, & quæ ignibus ſunt tradendæ, ramis euagantibus, quò liberiùs, eò diffuſiùs patent. Noli itaque huius vitæ fœlicitatem prauis hominibus inuidere, ſed condole: imò quia ipſi non dolent, potiùs ingemiſce. Qui nimirum velut bruta animalia ad macellum edendo properant, ad gladium laſciuiendo feſtinant. De tuis autem preſſuris atque moleſtijs gaude, & totis in Domino viſceribus gratulare, quia qui nunc, vt ita fatear pœnarum manium leuitate deprimeris, remunerandus poſtmodùm, pretioſi auri pondera reportabis.*

Tertius eſt gratiarum actio pro immiſſâ tribulatione, velut pro cœleſti beneficio. Certè ſi tumore aliquo noxio laboramus, Chirurgum vocamus, qui cauterium vſtione faciat, ad curandum tumorem; ac licet dolorem nobis infligat, gratias tamen ei nihilominùs referimus & pretium pro labore perſoluimus, quia remedium adhibuit. Quid ni igitur Deo etiam gratias agamus pro flagellis, cùm aliud non ſint niſi infirmitatum noſtrarum curæ & cauteria? *Erit etiã in tribulatione remiſſio*, inquit D. Chryſoſtomus hom. 5. ad pop. *ſi ſemper Deo gratias agamus*. Econtrà deflenda eſt potiùs impiorũ fœlicitas. Nam & Medici deſperatis omnia quæ placent, ſumenda permittunt: & damnati ad mortem per dies aliquot priùs bene habentur: & animalia mactanda, ad mortem ſaginantur: & arbores ac vites igni deputatæ non putantur, ſed luxuriantibus ramis diffundere ſeſe permittuntur.

3. Gratiarũ actio.

Itaque *omne gaudium exiſtimate fratres cùm in varias tentationes incideritis*, Iac. 1. Agnoſcite amicos veſtros & cum gaudio excipite: & vt habeatis quod ante eos ponatis, ad magnum illum amicum currite, qui dabit vobis quidquid neceſſe eſt, & poſt patientiam coronam.

THEMA QVINTVM.

Requiſita varia & commoda orationis.

1. *Oraturi egrediantur è cœno peccatorum.*
2. *Orandum cum fide.*
3. *Orandum deuotè.*
4. *Orandum inſtanter & perſeueranter.*
5. *Orandum in templis potiùs quàm in locis profanis.*

Quis veſtrûm habebit amicum & ibit ad illum mediâ nocte.

Luc. 11.

Mirantur & rident nos aduerſarij noſtri, Acatholici, quod his præſertim diebus deſeramus ædes noſtras & exeamus ſupplicatum ad Sanctorum ædes, eaſq́ue remotiores. *Sinite illos; cæci ſunt & cæcorum duces.* Cur enim

nim non mirantur etiam illum, qui in hod. parabolâ iuit mediâ nocte ad amicum ſuum, panes poſtulatum? Reſpondebunt illum non habuiſſe panes in domo ſuâ, ideò compulſum iuiſſe ad amicum. Bene eſt: & nos ſæpè in ædibus noſtris non reperimus panes cœleſtium gratiarum, quos alibi tamen reperire in ædibus ſacris poſſumus & Sanctorum interuentu à Deo impetrare. Non inuenit Naaman in patriâ remedium lepræ ſuæ: perrexit ad domum Eliſæi, inde ad Iordanem ibi inuenit 4. Reg. 5. Non inuenit Chananæa Medicum filiæ ſuæ, qui eam à Dæmonio liberaret, in totâ Phæniciâ; iuit ergò in Iudæam ad Chriſtum Dominum, & inuenit Medicum filięque liberatorem. Matth. 15. Bene igitur & piè per hos dies ad ſacra loca peregrinamur. Verùm vt hæc ſacra, quæ ſuſcipimus, itinera, cum fructu peragamus, & in domo imprimis magni amici noſtri, Saluatoris, nec non Sanctorum eius panem optatum accipiamus, opus eſt oratione potenti & efficaci, quam diſcemus nunc ab eâ, quam dixi, Chananæâ.

I. Oraturi egrediantur è cœno peccatorum. 1. I. E finibus Tyri & Sidonis ſeu ex Chananæâ, Gentili & impiâ terrâ, quam inhabitabant poſteri illius Chanaan, à Noe maledicti, egreſſa venit ad IESVM. Docet ergò 1. oraturos egredi è peccatorum cœno, ſaltem cum voluntate ea deſerendi, & ad Deum per pœnitentiam ſeſe conferẽdi, nouamque vitam inchoandi. Priſci ad orationem fundendam loca munda eligebant, vtique à naturæ lumine edocti mundo è corde preces effundendas, vt Deo placere poſſint. Vnde S. Auguſtinus in Pſal. 33. ſcribens ait: *Mundus eſt locus, oremus hîc, dicis. Si ergò loci viſibilis te delectat munditia, quare te non offendit immunditia cordis tui?* Locus immundus erat Chanaan, inde igitur egreſſa eſt noſtra Chananæa. Quiſquis ergò audiri in oratione vult, cor ſuum expurget à ſordibus peccati. Audiatur Chryſoſtomus hom. 6. in Epiſt. 2. ad Timoth. *Cùm ſordidis manibus*, inquit, *orare non audeas, ſordes ipſas atque immunditiam offerens ex rapinâ, nihil graue eſſe putas, &c.* Et homil. 52. in Matth. *Si quis pedes tuos ſtercore ſordidatis manibus, ſupplicando tangeret, non modò non exaudires, verùm etiam calcibus expelleres. Quomodo igitur audes tu hoc modo Deum orare? Nam qui orat, quaſi manu linguâ vtitur, quâ genua Dei ſupplicando attingit.* Et homilia 10. cùm Presbyter eſſet deſignatus: *Quemadmodum in coronis non ſatis eſt flores eſſe puros niſi pura ſit & manus eas contexens: ſic & in ſacris hymnis oportet non verba tantùm eſſe pia, verùm etiam animum hymnos concinentem.* Largiſſimam benedictionem petijt à Deo Salomon orantibus in templo à ſe extructo: non auſus eſt tamen petere gratiam qualemcumque, etiam temporalem, veluti pluuias in ſiccitate, frugum prouentum, &c. niſi pœnitentibus. Ita enim precatur: *Si clauſum fuerit cœlum & non pluerit propter peccata eorum & orantes in loco iſto pœnitentiam egerint nomini tuo & à peccatis ſuis conuerſi fuerint propter afflictionem ſuam: exaudi eos in cœlo, &c.* Et paulò pòſt: *Si quis cognouerit plagam cordis ſui & expanderit manus ſuas in domo hac: tu exaudies in cœlo, in loco habitationis tuæ, & repropitiaberis & facies vt des vnicuique ſecundùm omnes vias ſuas.* 3. Regum 8. Itaque nec pluuiam vnam vel quid aliud impetrandum aut petendum cenſebat Salomon, niſi priùs Deo pœnitentiâ placato.

2. Docet ad orandum egredi à turbâ, curis domeſticis & tumultibus ſæcularibus, vt ſoli cum Deo quietiùs loquantur. Quod etiam ipſius Domini exemplo diſcimus, qui *dimiſſâ turbâ aſcendit in montem ſolus orare.* Matthæi 14. verſ. 23. *Vt tam à tempore quàm à loco*, inquit ibi Diuus Chryſoſtomus homilia 51. *tranquillitatem orandi quæramus. Tranquillitatis quippe mater eremus eſt, quietis portus, omnis perturbationis expultrix.* Idem fecit Moyſes quando Pharaone dicente: *Rogate pro me:* reſpondit: *Egreſſus à te orabo Dominum.* Exodi 8. verſ. 29. Nam vt ibi Liranus: *præſentibus Idololatris nolebat orare.* Rurſum Exodi 9. verſ. 29. *Cùm egreſſus fuero de vrbe, extendam palmas meas ad Dominum.* Quia nimirum ciuitas erat plena Idôlolatria; ait ibi Liran. Sic iterum Moyſ. & Aaron oraturi Dominum prius dimiſsâ multitudine ingreſſi ſunt in tabernaculum fœderis. Num. 20. verſ. 6. Nimirum vti vaſculum ambiente aëre non impletur, niſi à liquore in ſe contento priùs euacuetur: ita & cor noſtrum non capit dona cœleſtia nec ad ſe trahere poteſt, dunec à terrenis cogitationibus ſeſe euacuet. Vnde Pſalm. 101. dicitur: *Reſpexit in orationem humilium;* quod ſic Hieronymus vertit: *Reſpexit ad orationem vacui.* 2.

II. Orauit cum fide, & 1. qua ſignificat virtutem Theologicam, quia vocat Chriſtum *Filium Dauid*, h. e. Meſſiam, Iudæis promiſſum adeoque Deum. Neceſſaria eſt hæc fides quaſi baſis orationis. *Quomodo enim inuocabunt, in quem non crediderunt?* inquit Apoſtolus ad Roman. 10. verſ. 14. Et Auguſtinus ſerm. 36. de verb. Dom. *Si fides deficit, oratio perijt: quis enim orat, quod non credit?* Et hoc imprimis de fide generali intelligitur. Quare ij, qui vera fide carent, nihil ſibi polliceri de precum auditione poſſunt: quemadmodum & Baalitæ fruſtrà poſtulârunt ignem de cœlo, licèt miras geſticulationes ederent & ſe cruentarent: cùm econtra fidelis Elias mox illum impetrârit. 3. Reg. 18. Cuiuſmodi certamen inter Catholicos & Arianos Niceæ fuit exhibitum auctore ſancto Baſilio, qui conuocatis Arianis ſortem hanc propoſuit. *Claudantur templi fores, & firmis vtriuſque partis ſignaculis muniantur. Primiq́; vos dies tres totidemq́; noctes in precibus expendite; & ſiquidem euntibus vobis ad Eccleſiam, diuinitùs reſerantur, veſtri iuris æternùm manebunt. Sin minùs, nos vnicam in oratione vigilem agemus noctem, & ſiquidem mane cum pſalmis & litanijs ad eam tendentibus vltrò patuerint, nobis tũc perpetuùm adiudicabuntur. Ariani cùm poſtulatum æquitatis pleniſſimum recuſare non poſſent, quod reliquum erat ad preces vigiliaſq́; ſeſe cõponere. toto deinde triduo exacto, ad Eccleſiam venêre. Sed fores templi perfidorum precibus nunquam ceſſere. Itaq́; demum feſſi, inanes receſſere: Baſilioq́; tempus precandi ſimiliter conceſſere. Tum vir ſanctus aduocatâ fidelium con-*

Digitized by Google

cione, pernox in precibus diuinam cùm implorâſſet opem: facto mane, longo ſupplicantium agmine, Kyrie eleiſon prolixe inclamãtium ad templum proceſſêre. Aderat Arianorum ingens multitudo: parata & templum occupare, & Antiſtitem cum Orthodoxo populo inde repellere, ſi pariter fores, ad eorum preces, manſiſſent obſeratæ. At Præſule ſancto, ſublatis manibus templi valuas, in vocibus Chriſti Ieſu virtutem inuocante, vectibus vi orationum contritis, peſſuli laxatis clauis decidêre, & oſtia tanquam valido concuſſa vento, liberam orthodoxis, ſtupentibus admodum Arianis, ingrediendi poteſtatem fecêre. Neque ſolùm hæc, ſed etiam particularis alia fides orationi ſocianda, quâ credimus Deum iuxta promiſſionem ſuam daturum nobis quod petimus, ſi id expediat nobis & debito modo petatur. Ita enim Dominus: *Omnia quæcunque orantes petitis, credite quia accipietis, & euenient vobis.* Marci 11. Credendum enim fide diuinâ, Deum eſſe fidelem in promiſſis ſuis.

2. 2. Quâ ſignificat fiduciam ſeu ſpem corroboratam, quâ animemur ad orandum; velut indubiè audiendi: non minùs neceſſaria oranti quàm fides propriè dicta, de quâ diximus. Vult enim Deus àb orante non modò glorificari de ſuâ omnipotentiâ, quâ poſſit nobis omnia præſtare: ſed etiam de ſuâ bonitate, quâ velit & paratus ſit, quantum eſt in ſe, ad omnia præſtanda. Iniuriâ afficit diuitem mendicus; ſi credat quidem eſſe potentem, ſed non eſſe liberalem, adeoque ſe ab eo nihil accepturum; ſimiliter æger Medico ſi reputet quidem artis peritum, ſed interim inhumanum & difficilem, adeoque in ipſo parum ſpei ponat. Vnde Moyſes & Aaron quando in educendâ è ſaxo aquâ hæſitarunt, non, an poſſit Deus, ſed an velit ingrato populo tantum exhibere miraculum & beneficium, Dei indignationem incurrerunt & morti addicti ſunt. Num. 20. Iam verò fides orantis glorificat Dei potentiam, fiduciam, bonitatem, miſericordiam & liberalitatem. Hac etiam prędita & excellenter quidem fuit Chananæa. Nam imprimis appellat eum *filium Dauid*, quaſi reuocans ei in memoriam patrem Dauidem, qui fuerit humaniſſimus nec petentibus quidquam negârit: deinde cùm à Domino repulſam tuliſſet, quòd non deceret panem filiorum canibus præbere, nihil ob hoc abſterrita, ſed animata potiùs, argumentum inde ſumpſit conuincendi Chriſtum ad ſe audiendam: *Imò Domine*, inquit, *nam & catelli edunt de micis, quæ cadunt de menſâ dominorum.* q. d. pro me eſt hoc, quod ais, neque me repellere potes, quia ex ore tuo euincam, quòd mihi micam dare velut catello debeas. Vnde Dominus laudans hanc eius fiduciam exclamat: *O mulier! magna eſt fides tua, fiat tibi ſicut vis.*

III. Orandum deuotè. 1. Feruenter. III. Orauit deuotè, & primò quidem feruenter, quia magnâ voce, vnde diſcipuli dicunt: *Dimitte eam, quia clamat poſt nos.* Clamor ille vocis indicabat clamorem etiam cordis, quòd feruidè oraret vtpote valdè afflicta ex filiæ miſeriâ. Clamor hic vbi deeſt, non facilè aſcendet oratio ad cœlum; quia vt S. Bernard. ſerm. 4. de Quadrag. ait: *Tepida oratio in aſcenſu langueſcit, feruẽs cœlum ſine dubio penetrabit: vnde certum eſt, quod vacua redire non poterit.* Accedit S. Chryſoſtomus hom. 5. de incompreh. Dei nat. tom. 5. *Orationem commendo, quæ ab imis animi prodeat. Vt enim arbores, quæ radicem altius immiſerint, quamuis ſummum ventorum excipiant impetum, non frangi aut euelli poſſunt: ſic orationes, quas animus de ſuo reddiderit imo, tutè affixa efferunt ſeſe in excelſum, & nullo peruertuntur aggreſſu cogitationum. Vnde Propheta inſignis ait: De profundis clamaui ad te Domine.* Hoc idem indicabant manus Moyſis graues, quæ vbi in altum elatæ fuerunt, impetrarunt ſuis victoriam: vbi laſſæ verò delabi & cadere cœperunt, nihil obtinuerunt; ſed vincebat Amalec. Exod. 17. manus eleuatæ contentionem orationis, remiſſæ teporem ſignificant. Quare bene conſulebat B. Iordanes Ord. Prædic. Generalis II. orationem ſaltem initiò cum feruore inchoandam: fore nihilominùs vt ſenſim langueſcat: quemadmodum in choro pſalmus altâ voce inchoandus eſt; ſiquidem paulatim cadit & deſcendit vox: quomodo & manus Moyſis ſenſim collabebantur.

2. Attentè; nihil enim aliud vel egit vel locuta eſt dum oraret: ſoli & vnicæ orationi inſtabat, quia nihil aliud niſi filiæ miſeriam cogitabat, cui ſalutem quærebat. Qui bene iaculari & ſcopum tangere vult, fixè arcum tenere & ad vnicum locum, non ad plures intendere debet: *ita ſi inter orandum*, inquit S. Ephrem l. de panopliâ, *animum vagari permittas, erit velut qui tenet quidem arcum, verùm ſagittam contra aduerſarium dirigere nequit: illam in vanum intentione emittens.* Idem aliâ ſimilitudine declarat S. Greg. in Præfa. l. 2. ſuper Ezech. Mens *quæ ſuperiora penetrare etiam collecta non ſufficit, penſate quid agere poſſit diuiſa. Scimus autem, ſcimus omnes, quia & fluuius, qui in multis riuis diuiditur à ſuo alueo, ſiccatur.* Euphrates quamdiu collectus fuit, Babylonem defendit contra Cyri exercitum: at vbi in plurimos alueolos à Cyro diſtractus fuit, hoſti aditum ad vrbem occupandam præbuit, vt ex Xenoph. lib. 7. Herodoto lib. 1. dictum alibi. Sic orans ſi ad preces ſuas attentus & collectus fuerit, magnum ab oratione præſidium habebit eritque inexpugnabilis: at ſi culpâ ſuâ in varias & inutiles diſtractus euagationes; nihil ab oratione ſperet: velut vrbs ſine præſidio eſt. Neque hoc ſolùm, ſed etiam abominatio ſit coram Deo, quales vocantur illi 25. viri Ezech. cap. 8. inter templũ & altare conſtituti, interim dorſa habentes contra templum: de quâ re audiamus B. Petrum Damiani in Ep. ad Cardinales lib. 2. Ep. ep. 2. *Hoc vnaquaq; mens in diuino deputatur examine, quod verſat per concupiſcentiam in cogitatione. Fornicationem imaginatur vel adulteriũ, lupanar efficitur meretricum: effuſionem ſanguinis meditatur & odium, campus eſt frementium bellatorum: ciborum, & ſuauium epularum verſat quis in cogitatione delicias, quid aliud in conſpectu Dei videtur, niſi cacabus, ſiue lebes, in quo cibus excoquitur: controuerſias tractat, atque litigium, quid aliud, quàm tribunal Iudicis aſpicitur, ſiue forũ, vnde cùm Dominus ad Ezechielem diceret: Ingredere & vide abominationes peſſimas, quas iſti faciunt hic, preſto ſubiungit: & ingreſſus* 2. Attentè.

ingreſſus vidi; & ecce omnis ſimilitudo reptilium, & animalium, abominatio, & vniuerſa idola domûs Iſraël depicta erant in pariete in circuitu per totũ. Quod enim verſatur in mente, tamquam depictum cernitur in pariete. Et mens ipſa earum rerum imagines contrahit, quas ſedulâ meditatione reuoluit, & tamquam diuerſis actionum imaginibus pingitur, prout vana, vel vtilia meditatur. Ac ſi quiſpiam micantia nunc aſtra ſuſpiciat, nunc declinet oculos in latrinam: modò miretur radiãtis auri fulgorem, modò ſcabram ferri contempletur æruginem; ſic humana mẽs terrena dum meditatur, & infima, procul dubio terra conſpicitur; cùm verò quæ pietatis ſunt, tractat, cùm diuina cogitat atque cæleſtia, meritò cælum, templum Dei videtur atque ſacrarium.

3. Humiliter. 3. Humiliter & modeſtè. Etenim ſe canem nequaquam diffitetur, ſed candidè fatetur; interim tamen dùm ius canum & ſuam miſeriam proponit non infert concluſionem, ſed relinquit potiùs Chriſto inferendam. Vnde Diuus Chryſoſtomus ſerm. 100. de hac eius humilitate ſcribit: *Meritò quæ ſe canem confeſſa eſt, in hominem commutatur: meritò adoptatur in filiam, leuatur, honoratur ad menſam; quæ ſe ſub menſâ laudabili & profundâ humilitate deiecit.* Et D. Auguſt. in Pſal. 58. *Iam dudum canis*, inquit, *modò mulier. Vnde iam mulier quæ paulò ante canis? Confitendo humiliter, non repellendo, quod à Domino dictum erat.* Et mox: *ſuſcepit humiliter conuitium, & meruit beneficium.* Itaque ex horum PP. ſententia plus conſecuta eſt, quàm petijt: vnà enim cum ſanatâ filia recepta eſt in Chriſti filiam. Et cur hoc? quia Deus ad orationem humilium reſpicit: quid autem ipſâ humilius, quæ ſe catellum appellat? Etenim canes quidem maiores prodeſſe poſſunt dominis ſuis, cuſtodiunt domos, arcent fures, capiunt lepores, defendunt à lupis oues: catelli verò nihil tale præſtare poſſunt, ſed præcisè blandiri ſciunt. Talem ſe agnoſcit bona iſta fœmina. *O mulier! magna eſt fides tua*: magna eſt humilitas tua. Eadem humilitate quondam Axa illa, filia Caleb & vxor Othonielis, cùm à patre ſuo poſtulâſſet terram aquis irriguam, ſtatim accepit irriguum duplex, ſuperius & inferius. Ioſ. 15. Sed quâ induſtriâ? *Cùm ſuſpirâſſet*, ait textus, *ſedens in aſino*, ſeu vt Chaldæus transfert, *delapſa de aſino.* Ergo humilis hic geſtus & de aſino deſcenſus tantam promeruit benedictionem; quid non impetrabit humilitas à Deo, ad dandam paratiſſimo & ditiſſimo? Melius lõgè orationis vehiculum eſt humilitas quàm aſinus. Ita enim appellatur à Chryſoſtomo in Pſal. 9. v. 13. *Orationis vehiculum*, inquit, *inuenitur humilitas.*

4. Reuerenter. 4. Reuerenter; quia *adorauit eum*, ait Matthæus; vtique flexis genibus, & iure meritiſſimo, quia ipſi flectendum omne genu, à quo omnia habemus. Quod ſi enim Reges terræ honorem hunc non admittunt ſolùm, ſed requirunt etiam, non exhibeatur Deo? De Dionyſio Siciliæ Rege refert Laertius lib. 2. cap. 8, ipſum aliquando ab Ariſtippo graui Philoſopho interpellatum pro amico, nec tamen preces admiſiſſe: proſtratum igitur Philoſophum ad pedes Regis, gratiam impetrâſſe. Quod, cùm vitio daretur Philoſopho, quaſi tantus vir ſe nimiùm deieciſſet: *Non ego*, inquit, *in cauſa ſum, ſed Dionyſius, qui habet aures in pedibus.* Notaui quidem iſte faſtum Dionyſij; ſed quod Regi forſan non debebatur, certè debetur Deo, qui dixit per Iſaiam cap. 45. *Mihi curuabitur omne genu.* Ad hanc reuerentiam ſpectare etiam videtur, ne oratio cum Deo cœpta ob profanam cauſam vel hominem qualemcumque facilè interrumpatur. Cuius rei ſpecimen dedit S. Ludgerus Epiſcopus Monaſter. qui *cùm ad aulam Caroli M. Imperat. euocatus eſſet, fortè tunc Antiſtes, dum cõſuetudinarijs ex more pſalmis & orationibus inſtaret, dixit cubiculario, vt præcederet, ſe mox, diuino peracto officio, ſecuturum. Dum ſecundò & tertiò nuncijs venientibus, ille ab incepto non moueretur opere, accuſatores eius occaſionẽ ſe inueniſſe lætati, ex hoc ipſius facto criminationem cumulabant. Verùm, dum completa pſalmodia ante Imperat. veniſſet: dixit Imperator: Quare noſtrum mandatum ſic difficile accepiſti, Epiſcope, vt tot accerſitus nuncijs ſtatim venire deſpiceres? Quia*, inquit, *Deũ, & tibi ô Rex & cunctis hominibus præponendum arbitrabar, hoc enim ipſe mihi præcepiſti, curam Epiſcopalem committens, idcircò à tuis, licet vocatus nuncijs, Omnipotentis ſeruitium intermittere inconueniens iudicaui. At mox diuino peracto obſequio, paratior ad Regis imperium veni: Quod reſponſum eius Imper. optimus veneratus: Gratias, ait, habeto Epiſcope; quia talem te modò reperio, qualem antea æſtimabam. Fuerunt autem aliqui, qui facta bonitatis tuæ, maleuolè apud me interpretati ſunt, ſed hos deinceps minùs gratos habebo, & nullius verba ſuper tua criminatione me vlterius accepturum ſpondeo.* Apud Surium 26. Martij.

IV. Orandum inſtanter & perſeueranter. IV. Orauit inſtanter ac perſeueranter; tametſi primò non audita, deinde bis repulſam paſſa, ad extremum enim audita eſt. Certè etiam Moyſes ad primum ictum non elicuit ſtatim aquam è petrâ, ſed ad ſecundum. Num. 20. Similiter Eliſæus pallio Eliæ percuſſit Iordanem primò, & non ſunt diuiſæ aquæ: confortatus deinde ſpiritu rurſum percuſſit, & tum diuiſit aquas. 4. Regum 2. Ita egit Chananæa, primò ponè ſequens cùm reſponſum non audiret, propiùs acceſſit, & denique ad ipſum Chriſtum in domum penetrauit atque ita euicit. Eadem conſtantiâ ſuperauit S. Hieronymus ſuas tentationes, vti ipſe ſcribit in Ep. ad Lætam: *Memini me clamantem*, inquit, *diem crebrò iunxiſſe cũ nocte, nec priùs à pectoris ceſſâſſe verberibus, donec rediret Domino imperante tranquillitas.* Sara illa iunioris Tobiæ per tres dies & noctes inſtabat orationi, donec eam Dominus liberaret ab improperio. Tobiæ 3. Mos etiam Chriſtianorum eſt in neceſſitatibus publicis per 40. horas continuas orandi, tum ad memoriam ſepulturæ Chriſti, qui per totidem horas in ſepulchro decubuit, tum vt hac continuâ pulſatione oſtium cœli clauſum perfringamus. Nemo enim neſcit obſeſſam ciuitatem continuis aſſultibus & tormentorum quaſſatione tandem ad deditionem cogi; alioqui verò non, ſi interruptione facta vires recipiat. Quare non ceſſandum ab oratione, quia *ſi permaneas poſtulando*, inquit D. Chryſoſt. hom. 24. in Matth. *etiamſi non continuò accipias, accipies tamen*; propterea

pterea quippe oſtium clauſum eſt, vt tu ad pulſandum inducaris: idcirco non celeriter annuit, vt tu diutiùs inquiras. Permane igitur in quærendo atque pulſando, & abſque ambiguitate percipies.

V. Orandum in templis potius, quàm in locis profanis.

V. Secuta eſt Chriſtum vſque ad domum, in quâ ipſe ſibi hoſpitium delegit, & in eâ demum quod petiit impetrauit, vt habet Marcus cap. 7. Orauit quidem & in viâ, vnde dicebant Apoſtoli: *Dimitte eam, quia clamat poſt nos*; ſed in domo primùm audita eſt. Docet igitur orationem maiori fructu fieri in Eccleſiâ & domo Dei, quàm in ædibus profanis vel aliis locis. Audiamus S. Chryſoſtomum hom. 79. ad pop. *Et domi quidem*, inquit, *orari poteſt, ſic autem vt in Eccleſiâ non poteſt, vbi tanta patrum multitudo, vbi clamor ad Deum vnanimiter emittitur. Hic enim maius aliquid eſt, puta vnanimitas & conſonantia charitatiſq́ vinculum & ſacerdotum orationes.* Certè etiam in V. T. ſacra loca ad orandum & delegerunt & adierunt; vti imprimis templum Salomonis, de quo ipſe in ſuâ oratione ita precatur: *Tu exaudies in loco iſto &c.* q. d. magis hîc quàm alibi. Primo Mach. 3. verſ. 46. dicitur: *Venerunt in Maſphat contra Ieruſalem; quia locus orationis erat in Maſphat ante in Iſrael*, quia ſcilicet Samuel oratione ſuâ conſecrarat Maſphat. 1. Regum 7. In montem Moria, Abrahæ ſacrificio ſacratum, perrexit Rebecca, vt conſuleret Dominum. Geneſ. 25. In Hebron ire voluit Abſalō velut voti reus 2. Reg. 15. locum 4. Patriarcharum monumentis inſignem. Hebræi ter in anno ad templum vel tabernaculum peregrinabantur ex præcepto Deut. 16. quod & ipſe Dominus ſeruauit. Quin & Gentiles aliqui confluebant Ieroſolymam, vt ibi adorarent. Ioan. 12. Et Eunuchus Candacis Reginę. Act. 8. de Chriſtianis antiquis teſtimonia habemus plurima. Scimus de S. Helenâ quòd religionis causâ venerit Ieroſolymam, ex Euſebio lib. 3. de vitâ Conſtantini, & S. Ambroſio orat. de obitu Theodoſij. S. Hieronymus inuitauit Romæ nobiles matronas, vt in terram S. peregrinarentur & perſuaſit non paucis. Idem Ruſticum vt votum eundi illuc perſoluat, monet ep. 46. Nec non Deſiderium ep. 154. in quâ ait: *Certè adorâſſe vbi ſteterunt pedes Domini, pars fidei eſt.* Et in ep. ad Marcellum aſſerit, homines Deo deuotos putare ſe minus religionis & ſcientiæ habere, ſi terram ſanctam non vidiſſent. S. Alexium commendat B. Virginis imago, qui relictis nuptiis peregrinus factus Edeſſam venit ibique 17. annos in veſtibulo ædis B. V. tranſegit. Dixit enim ædis cuſtodi: *Introducito ſeruum Dei, qui dignus eſt regno cœlorum.* Accedunt hæ rationes. Nam

Peregrinationes ſalutares. 1.

1. peregrinationes cedūt ad Dei honorem, & SS. cùm eorum gratiâ & amore itinera ſuſcipimus, & patrios Lares deſerimus, parentes, liberos, filios: alij ſua commoda, opificia, negotiationes & lucra. Sicut enim ad honorem Salomonis fuit, quod Regina Sabæ ad eius aulam viſendam & ſapientiam audiendam venit: & ſicut ad honorem Medici facit, ſi ad eum paſſim ægri de longè veniant, eius opem implorantes: ita ad honorem Dei & SS. cedit, ſi ad eorum SS. ædes & reliquias peregrinemur opem poſtulantes. Et ſicut Antonius v. g. glorificatus fuit ex eo, quòd è longinquo plurimi homines ad ipſum viſendum abierint in deſertum: ita procul dubio ſanctis ad honorem cedet, ſi eorum ædes piè viſitentur.

2. Sunt opera pœnitentiæ & ſatisfactionis, quia laborem & mortificationem continent. Imprimis enim pedibus incedere, vili habitu ſe veſtire, parum commodè per viam tractari, humi vel in ſtramine cubare: æſtum, frigus aut pluuias ſuſtinere, certè patientiam requirunt. Quare Democritus Philoſophus interrogatus, quid prodeſſent peregrinationes, reſpondit: *Vitæ frugalitatē docent. Oſſa quippe & thorus herbaceus, famis ac laborū dulciſſima medela ſunt.* Stob. ſerm. 38. Deinde grauibus olim peccatoribus pro pœnitentia longinquæ vel etiam perpetuæ peregrinationes iniunctæ, vti Conrardo cuidam germano ſub Ladiſlao Rege Vng. in vitâ S. Emerici 4. Nou. 2.

3. Augent deuotionem. Præſentia enim loci ſancti valde celebris vel miraculoſi, aut magni alicuius Sancti, ſanctum horrorem & deuotionem incutiunt non rarò. Sæpe ibi corriguntur & compunguntur peccatores. Cuius exemplum refert Turſellinus in hiſt. Lauret. lib. 5. cap. vltim. de quodam flagitioſo homine, qui ædem Lauretanam impudenti faſtu ingreſſurus, diuinitùs repulſus eſt, vnde adiens Confeſſarium, quid ſibi contigiſſet, recenſuit & confiteri cœpit: ſed quia impræmeditato nec integrè confitebatur, dimiſſus à Confeſſario, vt præmeditatus rediret, cùm hoc conſilium ſperneret, iterumque ædem intrare vellet, iterum repellitur. Quare compunctus redit cum lachrymis ad Confeſſarium & ex integro confitetur; tum nullo labore ad ædem admiſſus eſt. Bene ergo S. Chryſoſtomus ait hom. 66. ad pop. *Futuri iudicij veſtigia & ſigna Sanctorum ædes exhibēt, vbi Dæmones flagellantur, corriguntur homines & liberantur.* 3.

Vidimus Auditores, orandi magiſtram, mulierem Chananæam; mulierem, inquam, Gentilem, non Chriſtianam, quæ tamen, vbi audita eſt, beneficio orationis ſuæ Chriſtiana effecta eſt; neque dubium eſt, quin ab eo tempore vitam inſtituerit Chriſtiano homine dignam. Et hoc vnde obtinuit niſi per orationem, omnibus numeris conſtantem? Eam igitur orandi rationem & nos imitemur; ſic etiam fiet vt bene & piè viuamus, quia non temerè dixit S. Auguſtinus hom. 4. ex 50. *Rectè nouit viuere qui rectè nouit orare.*

IN FESTO ASCENSIONIS DOMINI.

THEMATA.

I. Gaudendum nobis de aſcenſione Chriſti.

II. Deſiderium aſcendendi in cœlum excitatur.

III. Cur aſcenſio Chriſti dicatur admirabilis.

IV. Quatuor viæ in cœlum ex monte Olueti.

V. Tribus miraculis continuis cur in monte Oliueti illuſtrare Chriſtus voluerit aſcenſionem ſuam.

THEMA PRIMVM.

Gaudendum nobis de aſcenſione Chriſti.

1. *Quia Dominus noſter iam glorioſus aſcendit in cœlum.*
2. *Quia & nos vnà cum illo aſcendimus in ſpe.*
3. *Quia iam perfectiùs adhærere poſſumus Chriſto.*
4. *Quia iam mercedem nobis promiſſam cernimus.*
5. *Quia exindè cœpimus mortem non timere.*

Dominus quidem Ieſus, poſtquam locutus eſt eis, aſſumptus eſt in cœlum. *Marci vlt.*

QVID eſt Audit. quòd hodie poſt cantatum Euangelium, cerei Paſchalis, qui à Paſchate vſque huc per integrum officium ardere ſolebat, lumen extinctum ſit? An fortaſſis indicat, lumen noſtrorum oculorum, Chriſtum hodie per aſcenſum in cœlum ab oculis noſtris ſubtractum? Ita omninò. Sic enim Euangelium prædictum loquitur ad finem: *Et Dominus quidem Ieſus, poſtquam locutus eſt eis, aſſumptus eſt in cœlum.* At verò verbum iſtud & hæc cerei extinctio triſtia nobis noua, non læta videtur annunciare, quaſi nobis dicant: Dominus quidem Ieſus ſubtractus eſt à vobis in cœlum, & lumen oculorum veſtrorum extinctum eſt; vos igitur terricolæ in tenebris iam ſedetis. Quæ ergo nobis cauſa lætitiæ hodiernâ die? Et quâ ratione S. Leo Pp. ſerm. 1. in hod. Feſtum vult, *vt dignis exultemus gaudijs & piâ gratiarum actione lætemur?* Videtur enim nobis dicere, quod Angelus Raphael excæcato Tobiæ dixit: *Gaudium tibi ſit ſemper*, Cui Tobias: *Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris ſedeo, & lumen cœli non video?* Tob. 5. Quomodo nos gaudebimus, qui lumen cœli & terræ, Chriſtum iam non ampliùs videmus? Verùm Audit. nihil iſtud obſtat, quo minùs hodie dignis exultemus gaudiis; quando & S. Lucas cap. vlt. aſſerit diſcipulos Chriſti, à ſpectaculo aſcenſionis eius *cum gaudio*, & quidem *magno* regreſſos eſſe in Ieruſalem. Supereſt ergo videre, quibus rationibus gaudere de aſcenſione Domini poſſimus.

I. Quia hodie Dominus noſter tam glorioſo triumpho aſcendit in cœleſte regnum ſuum. Scimus iam cui credamus, quantus ille & quàm potens Dominus ſit; cœli nimirum & terræ Monarcha; prout etiam ſanctus Paulus 2. Timoth. 1. ait: *Scio cui credidi, &c.* Quis autem ſeruus non gratulatur ſibi, cùm videt ſuum Dominum ad ſumma euectum imperia? Videmus quidem eum cùm in terris degeret, omni ſapientiâ & virtute præditum, ſed interim vili habitu & aſpectu ſpretum à Iudæis, velut reum accuſatum, quod ſe Regem fingeret; illuſum ab Herode; deriſum etiam à Pilato dicente: *Ergo Rex es tu?* quaſi diceret, tu homo tam inops, miſer, vilis? At verò hodie oſtendit ſe reuerà Regem eſſe, nec quales ſunt Reges huius ſæculi, mortales, terreni, anguſti, miſerijs ſubiecti &c. ſed immortalem, æternum, vniuerſalem, omnibus imperantem, cœleſtem. Quis vnquam nubibus imperauit? quis in cœlum viſibiliter aſcendit? quis ibi thronum ſuum poſuit, niſi Chriſtus Dominus noſter? & quem ibi iam timere poteſt? imò quis ipſum non timere debet? quis in cœlum iaculari poteſt, & in quem ipſe de cœlo iaculari non poteſt? Cùm quis Princeps euehitur ad Imperatoriam dignitatem, euehuntur ſimul & aulici eius, quia maiora acquirunt ſtipendia, titulos, reſpectus, honores. Certè ſub Henrico III. Imp. Moguntiæ Pentecoſten celebrante, famuli Moguntini Epiſc. & Fuldenſis Abbatis in templo vſque ad cædes & ſanguinem digladiati ſunt pro honore & præcedentiâ ſuorum dominorum. Naucl. vol. 2. gener. 36. vt nimirum per heros etiam ipſi miniſtri magis coruſcarent. Quid ergo non ſperamus nos à Domino noſtro, euecto ſuper omnes cœlos & ſuper omnem poteſtatem? Accedit quòd non tantùm ſerui, ſed & fratres eius ſumus; ſic ab ipſo appellati Ioan. 20. *Vade ad fratres meos & dic eis: Aſcendo ad Patrem meum & patrem veſtrum.* Scimus quanto gaudio perfuſus ſit Patriarcha Iacob, quando audijt filium ſuum Ioſeph non ſolùm viuere, ſed dominari velut Principem toti Ægypto. Reuixit enim ſpiritus eius, & dixit: *Sufficit mihi ſi adhuc Ioſeph filius meus viuit.* Geneſ. 45. q. d. iam nihil eſt, quod vlteriùs petam; hoc mihi inſtar omnium eſt; nec minùs gaudere fratres eius potuerunt, quando ab eo audierunt: *Quia omnes opes Ægypti veſtra erunt.* eodem capite. Non poterat Ioſeph patri ſuo iam ſeniculo niſi ad breue tempus benefacere,

I. Quia Dominus noſter tam glorioſus aſcendit in cœlum.

multò minùs vitam prorogare: nec fratribus niſi terrena bona conferre; quia non cœlo ſed terræ, eique anguſtæ imperabat. At verò frater noſter primogenitus, qui iam cœlo & terræ imperat, vitam nobis omni ex parte beatam conferre poteſt. Sufficit ergo nobis, quod ipſe in cœlo regnet; quomodo enim fratribus ſuis non communicabit regnum ſuum? Ipſi data eſt omnis poteſtas in cœlo & in terra. In eius veſtimento (id eſt, Sanctis & ſobole, vt explicant ſanctus Ambroſius, Gregorius & alij) ſcriptum eſt: *Rex Regum & Dominus Dominantium.* Apocalyp. 49. quia filios ſuos faciet Reges, qui per veſtimentum deſignantur iuxta id Iſa: 49. *Omnibus his velut ornamento veſtieris.* Perfectius tamen erit hoc gaudium, ſi merè & præciſè gaudeamus propter Chriſti gloriam, quam iure merito ſuſtulit poſt tot iniquiſſima Iudæorum opprobria & odia; quando videmus iam glorioſâ eius aſcenſione confuſos eſſe Iudæos, qui illum è medio ſublatum & eraſum de terrâ iuerant. Clamauerant illi: *Videamus ſi veniat Elias liberans illum.* Et: *ſi filius Dei eſt, deſcendat de cruce.* Sed videte iam Iudæi, non liberatum ab Elia, ſed glorioſiùs aſcendentem in cœlum, quàm curru igneo raptus ſit Elias. Hic enim non in cælum, ſed aliò; non ſuis ſed alienis viribus abreptus eſt: Chriſtus propriâ virtute aſcendit in cœlum. Videte non iam deſcendentem de Cruce, quod aliquis Samſon aut Milo potuiſſet, ſed gradientem in multitudine virtutis ſuæ per nubes ad cœlum.

II. Quia & nos vnà cum illo aſcendimus in ſpe.

II. Quia & nos vnà cum illo in cœlum aſcendimus. Siquidem ipſe omnium electorum nomine, velut eorum Legatus & Princeps hodie cœli arcem occupauit, vt eam ſucceſſu temporum ſubſecuturis cuſtodiret. Ita enim ipſe prædixit Ioan. 14. *Vado parare vobis locum.* Et: *ſi abiero & præparauero vobis locum, iterum veniam & accipiam vos ad meipſum, vt vbi ſum ego & vos ſitis.* Accedit Apoſtolus ad Epheſ. 2. *Conſedere nos fecit in Chriſto in cœleſtibus*: nos adhuc viuentes in ſpe, mortuos electos in re. Et ſanctus Leo ſermone 1. de Aſcenſione. *Hodie non ſolùm paradiſi poſſeſſores firmati ſumus, ſed etiam cælorum in Chriſto ſuperna penetrauimus.* Quando Dominus aliquis præmittit ſeruum ſuum in templum, vt ipſi ſedem aliquam occupet breuî ſecuturo, verè dicere poteſt, ſe in templo ſedem habere. Quando exercitus oppugnans ciuitatem videt iam Ducem ſuum cum multis alijs commilitonibus ſtantem, ſupra muros & vexillum agitantem, etiam qui adhuc foris pugnant ſe viciſſe & ciuitatem expugnaſſe clamant. Scimus iam Ducem noſtrum cœli mœnia conſcendiſſe, & poſt illum tot milliones Sanctorum ſubſecutos eſſe, cur igitur non dicamus nos cœlum occupâſſe? Pugnandum quidem nobis, qui adhuc in terrâ ſumus; ſed confidimus nos cum Duce noſtro breuî ibi futuros; vbi ipſe eſt. Godefridus Bullionius vbi primus feriâ 6. & horâ 9. quâ Chriſtus paſſus fuerat, muros Ieroſolymæ conſcendit, reliquo exercitui ſuo portas vrbis aperuit eumque intromiſit. Viderat is paulò ante, cùm ab aſſultu repulſus eſſet & fatigato militi quietem dediſſet, hominem ignotum ſupra montem Oliueti clypeum agitantem eoque ſigno monentem, vt noſtri reſumptis animis denuò aſſultum facerent, fore vt iam vrbe potirentur, vti factum. Chriſtus iam in cœlo quaſi clypeum agitat & nos ad pugnam adhortatur. Quis non bene ſperet de victoriâ obtinendâ? Ac licet pugna hæc difficultate non careat, & ſubinde ſuccumbamus, non tamen animus deſpondendus, ſed potiùs redintegrandum prælium, & ſi primo aſſultu non vicimus, vincemus ſecundo: ſi ſecundus non ſucceſſit, ſuccedet tertius.

III. Quia iam perfectiùs adhærere poſſumus Christo.

III. Quia iam perfectiùs Chriſto adhærere poſſumus, quàm ſi in terris viſibiliter nobiſcum permanſiſſet. Hac enim de causâ putant ſanctus Auguſtinus tractat. 94. in Ioannem, Gregorius 8. moral. capit. 13. & Bernardus Chriſtum dixiſſe Ioannis 16. *Expedit vobis vt ego vadam*; ſcilicet in cœlum; quia Apoſtoli dum præſentem cernebant Chriſti humanitatem, ei ſoli inhærebant ob præclariſſimas virtutes in eâ reſplendentes: cùm tamen inde ad diuinitatem eius tranſire eique potiſſimùm per amorem adhærere debuiſſent. Quo etiam ſenſu ſanctus Leo ſermone 2. de Aſcenſione vult dixiſſe Chriſtum Magdalenæ: *Noli me tangere, nondum enim aſcendi ad patrem meum;* hoc eſt, inquit, *nolo vt ad me corporaliter venias, nec vt me ſenſu carnis cognoſcas. Ad ſublimiora te differo, maiora tibi præparo: cùm ad patrem aſcendero, tunc me perfectiùs veriùſq; palpabis, apprehenſura quod non tangis, & creditura quod non cernis.* hac de causâ etiam ſponſa, poſtquam diu ſponſum quæſiuiſſet ſollicitè cumque eo dulciſſimè conuerſata fuiſſet, ad extremum ita claudit totam conuerſationem ſuam, Cantic. vltim. *Fuge dilecte mi, aſſimilare capreæ hinnuloq; ceruorum ſuper montes aromatum.* Cur ad extremum fugere iubes, quem tot ſuſpirijs quæſiuiſti? Quia eius abſentia vtilior ei, quàm præſentia erat. Quod ſi viſibilis Chriſti præſentia & cum Apoſtolis conuerſatio impedimentum aliquod perfectionis erat, fuiſſetque nobis, ſi nobiſcum in terris viſibilis remanſiſſet, quid erit conuerſatio periculoſa & familiaris nimis cum creaturis, mentem ad ſe rapientibus & à Deo prorſus auocantibus? cum creaturis illecebroſis? cum hominibus peruerſis? Quomodo illi poterunt Deum ſyncerè diligere, qui amore implicantur liberorum, pecuniarum, voluptatum, honorum? Accedit quòd maioris meriti ſit in Chriſtum, quem non videmus, credere eumque diligere, quàm ſi in terris nobiſcum remanſiſſet, vt dixit ſuprà ſanctus Leo, *Beati* enim (magis) *qui non viderunt & crediderunt.* Plus namque honoramus virum grauem, ſi nudis eius verbis fidem demus, quàm ſi ea, quæ dixit, ad oculum nobis demonſtrari petamus. Hoc eſt quod extollit ſanctus Petrus ep. 1. capite 1. illis verbis: *Quem cùm non videritis, diligitis: in quem nunc quoque non videntes creditis.* In quem

locum

locum Oecumenius ait : *Si enim oculis carnis ipſum non intuiti, ex ſolâ auditione amatis, conſiderate quantum amorem, vbi eum videritis, præ vobis feretis: præſertim cùm in gloriâ vobis reuelabitur. Si enim paſſio eius ita vos attraxit, quando vobis in ſplendore inſuperabili apparebit, quem in modum animum veſtrum affecturus eſt.*

IV. Quia iam mercedem nobis promiſſam cernimus.

IV. Quia iam finem laborum noſtrorum & mercedem nobis promiſſam, quæ eſt aſcenſus in cœlum, ſimilis conſcenſui Chriſti, quaſi à longè aſpicimus. Idcircò enim ipſe videntibus diſcipulis aſcendit, idcircò veſtigia ſua loco, vnde aſcendit, impreſſa reliquit; idcircò viam, quâ per aërem aſcendit claudi numquam permiſit, vti ſcribit ſanctus Hieronymus de locis Heb. ex Act. Apoſtol. Ecce enim Chriſtus, qui in hoc mundo aſperam, pauperem & laboribus plenam vitam egit, quàm glorioſum finem ſortitus eſt? Bene veteres virtutem per palmam expreſſere; quia infra ſcabra & aſcenſu perdifficilis eſt: supernè verò ſpecioſa, dilatans comas & ramos ſuos. Talis fuit vita Chriſti, prius ſpinoſa & nuda in terris; poſteà glorioſa in cœlis. Vnde ait Cantic. 7. *Aſcendam in palmam & apprehendam fructus eius.* Fælices ergò ſunt, qui Chriſtum imitantes, duram ac laborioſam virtutis viam ſectantur; quia in fine vitæ glorioſam eius mercedem inuenient. Solent Chiromantici ex manuum lineamentis diuinare, quid cuique euenturum ſit. Auſim & ego non temerè diuinare vobis Auditores, qualem aliquando vitæ clauſulam ſortituri ſitis, ſi inſpexero manus veſtras. Quâ ratione? dicetis. Si pijs & ſanctis laboribus attritas habueritis, glorioſi aliquando cum Chriſto Duce veſtro ad cœlum aſcendetis! ſin verò delicatas & his laboribus inaſſuetas, cœlo excludemini. Olim candidatus quidam Scipio Naſica in ædilitatis petitione adoleſcentulus cum competitore deſcenderat; huius ergò manus tùm ruſtico opere duratas & calloſas tetigiſſet, interrogauit: num manibus ambulare conſueſſet. Quod vt populo innotuit, repulſam Scipio paſſus eſt, quod ipſe delicatulus hominem agricolam ſpreuiſſe viſus eſſet. Valer. lib. 7. cap. 5. Non aliter continget ei, qui molles & operibus inſuetas demonſtrârit manus in mortis articulo. Repulſam enim patietur. Qui verò calloſas produxerit, gloriâ cœleſti dignus cenſebitur. Quod videtur ſpectare illud Eliu: *Deus in manu omnium hominum ſignat, vt nouerint ſinguli opera ſua*, Iob. 37.

V. Quia exinde cœpimus mortem non timere.

V. Quia ex hoc tempore cœpimus mortem non metuere, ſed potiùs deſiderare, vt cum Chriſto ſimus, vbi ipſe eſt in cœlo. Si in terris remanſiſſet, cum ipſo hîc manere cuperemus, mori nemo vellet: at quia nunc per mortem ad ipſum imus, quis mori trepidabit? Eò igitur anhelabat, eò ſuſpirabat toties Paulus dicens: *Deſiderium habeo diſſolui & eſſe cum Chriſto.* Et iterum: *Infælix ego homo: quis me liberabit de corpore mortis huius?* Similiter Ioannes Apoſtolus ait: *Veni Domine IESV.* Apocal. vltim. Eius diſcipulus S. Ignatius ad leones pergens: *Tota tormẽta Diaboli in me veniãt, tantùm Chriſto fruar.* Soli improbi mortem timent, qui non ſciunt, vel non amant Chriſtum. Iacob quando audijt filium ſuum Ioſeph dominantem in Ægypto, ſine morâ terram, domum & fundos ſuos hilariter deſeruit, vt videret filium: *Vadam & videbo filium meum.* Et vbi eum vidit: *Iam lætus*, inquit, *moriar.* Gen. 46. Nos qui ſcimus Chriſtum dominari in toto cœlo, quomodo non libenter derelicto mundo dicemus: *Iam lætus moriar!* Ad ipſum enim pergimus: ipſe locum in cœlo omniaque bona nobis iam parauit, ſanctus Guthbertus Epiſcopus Lindisfarnenſis, vt ſcribit Venerabilis Beda in eius vita cap. 12. cùm aliquando in longinquo itinere non haberet diuerſorium, vbi maneret & reficeretur eum Comite ſolicito de hoſpitio & refectione, iuſſit illum bono animo eſſe, ſurſumque aſpiciens dixit: *Vides aquilam illam in altum volantẽ? Illa nobis hoſpitij præbebit officium.* mox in flumen deuolans aquila, captum piſcem permiſit Guthberto & ſocio. Longinquo itinere ad cœlum imus, verùm ſi Chriſti ſerui ſumus, de hoſpitio ne ſolliciti ſimus. Vides Chriſtum in cœlum volantem? Ille nobis hoſpitium & cibum parabit: ille hoſpitis officium exhibebit: *Amen dico vobis, quia accinget ſe & faciet* nos *diſcumbere & tranſiens miniſtrabit* nobis. Iam nunc hoc obſequium præſtat Sanctis, qui ſunt in cœlo: iam cum illis nuptiale ſuum conuiuium celebrat. Igitur *Gaudeamus & exultemus & demus gloriam, quia venerunt nuptiæ agni*, Apoc. 19.

Trip. in hoc F. C.

THEMA SECVNDVM.

Deſiderium aſcendendi in cœlum excitatur.

1. *Ex aſpectu cœli.*
2. *Ex cœleſtium bonorum copia promiſſa.*
3. *Ex iure patriæ & municipatûs noſtri.*
4. *Ex Chriſti videndi deſiderio.*

Viri Galilæi quid ſtatis aſpicientes in cœlum. *Actor.* 1.

EXcogitârunt Mathematici (Cardanus lib. 17. de ſubtililate rerum, mihi pagina 872.) tale inſtrumentum, quo ſeipſum quis trahere ſurſum in quamcumque altitudinem turrium poteſt, fune supernè ad trochleam appenſo & ex aduersâ funis parte pondere paulò leuiore, quàm ſit ipſe homo, alligato. Nemo Chriſtianorum eſſe debet, qui non ſummis votis deſideret poſt Chriſtum Dominum Redemptorem noſtrum ad cœlos aſcendere. Qui enim hoc non deſiderat, ciuis cœli non eſt, cœloque indignus eſt, vt qui luculentum dat indicium ſe huic terræ affixum atque addictum eſſe & cœleſtia non curare. Sed quo inſtrumento, dicet aliquis, quâ machinâ, quibus funibus ad cœli deſiderium nos elibrabimus? Funiculis vtemur, de quibus Oſeæ 11. ait Dominus:

In funiculis Adam trahebam eos. Hi, iudicio meo, fuerunt frequentes imò iuges meditationes præſentis exilij, in quod eiectus erat Adam, & poſſeſſi priùs paradiſi, in quo omnibus delicijs circumfluebat, quæ vtique Adamum traxerunt ad pœnitentiam & cœleſtis patriæ deſiderium. His ergò funiculis Adami & nos vtemur, vt ſpreto hoc exilio in patriam aſpiremus. Atque imprimis trahit nos.

I. Ex aſpectu cœli.

I. Cœli ipſius aſpectus, quod haud dubiè idcircò Deus in cóſpectu noſtro poſuit & tam pulchris exornauit luminibus, vt eo aſpiremus, eiuſque conſideratione terram velut luteam deſpiciamus; quo modo merces peregrinæ & pretioſæ idcircò in foro omnibus ſpectandæ proponuntur, vt emantur.

1. Vbi regnum vaſtiſſimum.

Ibi ergò regio ampliſſima & penè immenſa: hîc quid niſi maximæ anguſtiæ? Eccur enim tot vndequaque lites propter vnum agrum ac ferè vnum ceſpitem, niſi quia ſumus vaſa, quæ faciunt ſibi inuicem anguſtias, (ait Sanctus Auguſtinus ſermone 10. de verb. Domi.) quomodo in domo figuli; vbi vnum alteri incumbens id premit & confringit? Hinc neceſſe vt bella, fames, peſtes ſubinde ſtragem hominum edant, tametſi miſerabilem, vt cæteri, vnde viuant habeant. Quoties contingit, vt quis ex vnâ domo in aliam migret, ſolùm quia illius anguſtias ferre non poteſt? Terra hæc anguſtiſſima eſt, cœlum autem ampliſſimum. Audi teſtem Baruch: *O Iſrael quàm magna eſt Domus Domini!* cap. 3.

2. Luciſſimum.

Ibi regio ſemper luciſſima, nullas vnquam admittens tenebras; quia *ciuitas non eget Sole neque Lunâ, vt luceant in eâ, nam claritas Dei illuminauit eam & lucerna eius eſt Agnus,* inquit Ioannes Apocal. 21. Non ergò lux ibi morti & viciſſitudini obnoxia, qualis eſt Solis & Lunæ, ſed ſtabilis & perpetua. Claritas Dei quaſi Sol, humanitas Chriſti quaſi Luna eſt. Hîc noctem luminibus illuſtrare, de die etiam perſpicilijs non rarò vti cogimur, interim adhuc in quampluriimis cæcutimus. Nihil horum ibi neceſſarium. Iam ſi in domo lucidâ cupimus habitare, ad cœlum aſpiremus. Ita Dauid Pſal. 119. *Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt: habitaui cum habitantibus Cedar.* h. e. in tenebris, præſertim intellectûs.

3. Stabiliſſimum.

Ibi regio eſt ſtabiliſſima, quemadmodum & ipſum cœlum ſolidiſſimum, motum habens ſtabiliſſimum, à tot ſæculis inuariatum, & ne vnâ quidem ſtellulâ immutatum. Vnde bene Ioannes loco citato de ipſo ait: *Ciuitas in quadro* (quæ eſt figura ſtabiliſſima) *poſita eſt:* Et qualis eſt ſtructura, talia ſunt & cætera bona in eâ contenta. Vnde exclamat Auguſtinus Soliloq. cap. 35. *O regnum beatitudinis ſempiternæ, vbi iuuentus numquam ſeneſcit: vbi decor numquam palleſcit: vbi amor numquam tepeſcit: vbi ſanitas numquam marceſcit: vbi gaudium numquam decreſcit: vbi vita terminum neſcit!* Hîc quid ſtabile habemus? domus noſtræ terreæ, corpora terrena, ſubſtantia terrena eſt, & cum partis bonis frui volumus, cogimur migrare. Iam ſi è domo ruinoſâ fugiunt mures & hirundines, teſte Solino & Plinio lib. 10. capit. 23. quis non libenter emigret è mundo hoc ruinas vndique minante! Ibi regio pacatiſſima, quam nullus ingredi inimicus, nullus turbare caſus, nullus infeſtare hoſtis poteſt.

4. Pacatiſſimum.

Quod indicauit Dominus, cùm poſt reſurrectionem diſcipulis in mari fluctuantibus ipſe in littore ſtetit. Ioan. 21. Hîc quaſi in mari, perpetuis tempeſtatibus, tentationum & perſecutionum fluctibus iactamur: iam hinc iam illinc laceſſimur & vellicamur: nihil horum ibi; ſed pax ſumma & ſumma quies. Nemo libenter incolit domum tumultuoſam, aut tempeſtatibus, ventis, imbribus, niuibus peruiam. Terra talis eſt, cœlum verò neutiquam.

II. Ex cæleſtium bonorum copiâ promiſsâ.

II. Eò trahunt nos cœleſtium bonorum affluentiæ, quæ in cor hominis non aſcenderunt; de quibus id vnum in præſens ſufficere poteſt, quod ait S. Auguſtinus lib. 3. de libe. arbitrio cap. 25. *Tanta eſt iucunditas lucis æternæ, vt etiamſi non liceret ampliùs in eâ manere, quàm vnius diei morâ: propter hoc ſolum innumerabiles anni huius vitæ pleni delicijs & circumſtantiâ temporalium bonorum rectè meritóq; contemnerent. Nō enim falſo ac paruo affectu dictum eſt: Melior eſt dies vna in atrijs tuis ſuper millia.* Pſalm. 83. Sanctus Nicolaus Tolentinas exiguum aliquem præguſtum cœleſtium gaudiorum hauſit in terrâ; nam *ante ſuum obitum menſibus ſex quolibet nocte ante preces nocturnas auribus ſuis cantiones audiuit Angelicas longè ſuauiſsimas, adeoq; delectabiles, vt diceret: Cupio diſſolui & eſſe cum Chriſto.* Ita auctor vitæ apud Surium 10. Septem. Quid erunt reliqua gaudia & bona illius patriæ? At verò in hoc mundo quæ gaudia? nónne inania omnia, impura & fugacia ſunt? quanta bonorum indigentia? Alius vellet hæc & hæc, non habet vnde emat: alius habet pecuniam, non inuenit, quod emere cupit. Vulgò dicitur Norimbergæ reperiri omnia venalia. Sed quàm vanè! vbi illic medicamentum contra lepram, podagram, mortem? Vbi diuitiæ & deliciæ Indorum, apparatus Perſici, &c. In cœlo ſunt omnia & proſtant gratis, ſine pretio.

III. Ex iure patriæ & municipatûs noſtri.

III. Eò trahit patria noſtra, ad quam inhabitandam creati & vocati ſumus. Quis autem eſt in exilio vel peregrino ſolo, qui patriam non deſideret? præſertim ſi cui extra malè eſt. Beſtiæ ad natiuas ſuas latebras recurrunt: auiculæ ſuos nidos repetunt, & ſi capiantur, innatam ſibi libertatem quærunt: inquietè ſemper in caueis. Ad ſua centra elementa magno impetu reuertuntur: ad mare flumina veluti ad fontem. Atqui animus noſter è cœlo oriundus, in terrâ inquilinus eſt. Quin etiam ſi cui extra patriam bene eſt, patria tamen optatior eſt, vti docet Adam ille Idumæus è regio ſemine adoleſcens, qui Ioabi metu profugus in Ægyptum, cùm ibidem à Pharaone blandiſſimè haberetur, vbi inaudijt patriam ſuam iam hoſtili metu liberatam omnibus modis inſtitit apud Regem, vt redire ſibi in patriam liceret: neque ab hoc deſiderio valuêre eum retrahere omnes Ægypti deliciæ ac Regis blãditiæ. 3. Reg. 11. Quâ igitur ratione fieri poteſt, vt homo non aſpiret, non totis artubus anhelet ad cœleſtem ſuam patriam,

qui

qui in hoc exilio tam malè habetur; tam variè affligitur? Quis enim hîc ſuâ ſorte ita contentus eſt, vt non aliam deſideret meliorem?

IV. Ex Chriſti videndi deſiderio.

IV. Eò trahit ſummus noſter theſaurus & deliciæ orbis; Chriſtus Dominus noſter; vbi eſt enim theſaurus noſter, ibi & cor ac deſiderium noſtrum. Defer alicuius auari theſaurum & ſepeli in agrum, ibi habebit cor & cogitationes ſuas. defer inde in curiam, illuc etiam conuertet cor ſuum, non ſecus ac magnetica acus conuertit ſe ad ferrum, quocumque loco id ponatur. Iam verò theſaurus noſter Chriſtus; vbi, niſi in cœlo eſt? qui & propterea in conſpectu ſuorum fidelium eleuatus eſt in cœlum, *ſicut aquila prouocans ad volandum pullos ſuos & ante eos volitans* (Deut. 32.) vt ad euolandum ex hoc mundo & corpore noſtro nos inuitaret. Hinc ſanctus Bernardus ſermon. 2. de aſcenſio. ait: *Quæramus quæ ſurſum ſunt; quia illic profectò theſaurus noſter eſt Ieſus Chriſtus; in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ abſconditi: in quo inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. ad* Coloſſ 2. Scimus ad ſapientiſſimum Salomonem videndum & audiendum veniſſe è remotiſſimâ regione Reginam Saba 3. Regum 10. Scimus aliquos Philoſophos peragrâſſe longinqua terrarum ſpatia, vt Sapientem aliquem inſignem coram audirent. Quis autem ſapientior ipsâ Dei ſapientiâ, Chriſto? Moyſis adhuc puerulі pulchritudinem vt ſpectarent Ægyptij, abiectis ſeriis negotiis abierunt, quà ipſe præteribat, teſte Ioſepho lib. 2. Antiq. cap. 5. Atqui in Chriſto glorioſo tanta eſt pulchritudo, vt ſi omnium ſtellarum fulgor, omnium florum venuſtas, omnium gemmarum elegantia in vnum confluerent, ad ipſum collata velut nix coram Sole colliqueſcerent. Si virtutum ſplendor homines ad ſe trahit, veluti in S. Antonio, vt Alexandrini alijque longè poſiti in ſolitudinem ad ipſum ſpectandum abirent, & Imperatores vel acceptis ab eo literulis ſummè ſibi gratularentur: in Chriſto Domino inhabitat omnis omnium virtutum plenitudo, gratia & decor. Si magnoperè deſideramus videre parentes noſtros, multo tempore non viſos: vel etiam inſignes benefactores, vti Ottonem Imper. milites, ſanctum Nicolaum ciuis ille ter ab eo iniecta auri maſſa donatus: Chriſtus Dominus eſt ſummus benefactor & parens noſter, à quo omnia accepimus. Si denique eos, quos maximè amamus, vti Iacob filium Ioſephum; ſi illum, qui è ſummo diſcrimine nos eripuit, vti Maximilianus I. Imp. iuuenem, cuius operâ è præcipitio ereptus fuit: ſi, inquam, illos quos ſummo deſiderio noſcere cupimus: Quis maior noſter amator, quàm Dei filius, qui pro nobis animam ſuam poſuit? *qui dedit ſemetipſum pro peccatis noſtris, vt eriperet nos de præſenti ſæculo nequam*, inquit Apoſtolus ad Gal. 1. Quid autem deſiderabilius excogitari poteſt, quàm hæc omnia adeoque totius diuinitatis plenitudinem videre ſimul collecta in vno homine, nobis ſimili & fratre noſtro Chriſto, noſtri amantiſſimo.

Sed quid eſt Audit. quòd nos miſeri mortales, ad hanc aſcenſionem ex hoc mundi ergaſtulo tam frigidè anhelemus? imò plerique ferè emigrare trepident ac refugiant? Nimirum quia miſerias noſtri carceris & exilij, patriæque noſtræ fœlicitatem non expendimus, non cognoſcimus. Quemadmodum enim vnus aliquis in ſyluâ Carbonarius, fumoſo in craguriolo habitans & à puero innatus, præfert illud ſuum antrum Principum palatijs, quia hæc nunquam vidit: ita nos carceres noſtros, quos incolimus, ſtellatis cœli regionibus miſeri anteponimus, & noſtras oblectatiunculas cœleſtibus illis deliciis. Sic cœlum amittimus & terram non retinemus. At verò nónne ad fidem dictis habendam de cœleſti noſtrâ patriâ, ſatis nobis eſſe deberent matris noſtræ Eccleſiæ teſtimonia; quæ in tot millibus piis filiis ſuis eò ſemper aſpirat ſemper & modis omnibus contendit? Eorum alij infinito numero tradiderunt corpora ſua tyrannis excarnificanda: alij relictis omnibus è mundo exierunt & eremos incoluerunt ſummâ in paupertate & ærumnâ: alij innumeri monaſteriis ſe incluſerunt: alij ſeipſos caſtrauerunt propter regnum cœlorum. Quid hæc omnia cauſauit niſi ardens deſiderium cœleſtis patriæ? Et gemit adhuc continuò Eccleſia, quòd tam multi eius filij præſentibus ineſcati, nihil de cœlo cogitent. Quam rem inſigni parabolâ expreſſit S. Bernard. in ſerm. de primordiis, mediis & nouiſſimis noſtris. *Quid hîc*, inquit, *niſi labor & dolor & afflictio ſpiritus? ſed nunc ita contigit tibi ac ſi puer in carcere natus ſit & in carcere ſit nutritus, & quia nunquam viderit lucem, miretur ſuper triſtitiâ & anxietate matris ſuæ. Illa enim ſcit vnde doleat, & quia nouit bona, grauiora ſunt ei mala, & recordatione pacis amaritudo eius amariſſima eſt. Tibi magna bona videtur minora mala, & præ maioribus compedibus, quibus aſſuetus es, minores annulos requiem putas. Comedere appetis, quia fames te cruciat. Vtrumque labor eſt, ſed quia fames grauior magis, comedere neſcis eſſe laborem. Denique poſtquam fames depulſa fuerit, vide ſi non grauius ducis comedere, quàm eſurire. Sic ſe habent vniuerſa ſub Sole.*

Hi ſunt funiculi, qui ſi fortiter apprehendantur, euehere nos poterunt ad Chriſtum, theſaurum noſtrum, in cœlis repoſitum; præſertim ſi ad horum piam meditationem accedat feruens oratio, qualem adhibuit Sponſa Canticorum 1. dicens: *Trahe me poſt te curremus in odorem vnguentorum tuorum.* Vbi ſanctus Bernardus ſermone 21. *Trahe*, inquit, *quodammodo inuitam, vt facias voluntariam; trahe torpentem, vt reddas currentem.*

THEMA TERTIVM.

Cur Aſcenſio Chriſti dicatur admirabilis.

1. *Quia triumphus tam glorioſus coram paucis exhibitus.*
2. *Quia aſcendit ex monte Oliueti, è quo prius detractus fuit ad crucem.*
3. *Quia corpus Chriſti prius deformatum, nunc euectum*

euectum ſupra Angelos.

4. *Quia pater amantiſſimus diſcedit à filiis gaudentibus.*

5. *Quia ita à nobis diſceſſit, vt interim nobiſcum maneret.*

6. *Quia corpore leuiſſimo veſtigia impreſſit lapidi.*

Dominus quidem Ieſus, poſtquam locutus eſt eis, aſſumptus eſt in cœlum. *Marci vlt.*

MIranda quidem ſunt omnia Chriſti geſta, magnalia & myſteria: vnum tamen ex omnibus velut maximè mirandum prędicat Eccleſia & appellat *admirabile*: aſcenſionem eius in cœlum. Ita enim in Litaniis orat: *Per admirabilem aſcenſionem tuam libera nos Domine.* Admirabilis ſanè fuit Chriſti ex Virgine conceptio & incarnatio: admirabilis eius natiuitas; admirabilis Epiphania: admirabilis vita, doctrina & miracula; admirabilis Euchariſtiæ inſtitutio: admirabilis paſſio: admirabilis reſurrectio; in his tamen ab Eccleſia admirabilis appellatur ſola aſcenſio; quam etiam ipſe Dominus magis admirãdam fore, quàm Euchariſtiæ inſtitutionem, inſinuauit Ioan. 6. dicens incredulis: *Hoc vos ſcandalizat? Si ergo videritis filium hominis aſcendentem, vbi erat priùs?* q. d. maius vobis miraculum oſtendam & ſignum meæ potentiæ, in aſcenſione mea. Et ſanè quid hac mirabilius? Aſcendit caro humana ad Angelos: ſine curru, ſine equis: non ambulat, non volat, non vehitur, non equitat, & tamen aſcendit per immenſa cœlorum ſpatia: ex quo etiam à diſcipulis videri ampliùs nõ poterat, aſcẽdit in ictu oculi, penetrauit quoque & reſerauit cœlos, ſolidiſſimè clauſos, ſine clauibus & arietibus: duxit inſuper ſecum ingentem beatorum exercitum, quotquot ex V. T. electi erant. Magna quidem & mirabilia ſunt iſta; ſed potentiæ diuinæ nihil admirabile, quia nihil difficile. Magis multò miranda eſt Chriſti aſcenſio, quâ inſtruit ad virtutem, quod nunc videbimus.

I. *Quia triumphus tam glorioſus coram paucis exhibitus.*

I. Admirabilis eſt, quia triumphus tam glorioſus & inauditus, coram tam paucis teſtibus exhibitus eſt, nimirum coram Apoſtolis & paucis alijs Chriſti amicis in loco ſolitario: cùm tamẽ eius paſſio & crucifixio, in vrbe omnium celeberrimâ & coram ingenti populo, ipſo ſic volente, peracta ſit. Quæ ergo gloriæ ſunt pauciſſimis oſtendit, quæ ignominiæ quamplurimis. Nónne hoc mirandum & cõtra hominum aliorum conſuetudinem eſt, qui turpitudinem & vilitatem ſuam tegere, gloriam verò oſtentare omnibus viribus conantur? Trahimus vitium iſtud à primis noſtris parentibus; quos imitatus eſt Phariſæus in templo orans, Lucæ 18. qui habebat vtique peccata, ſed ea reticebat, bona opera dumtaxat ſua oſtentabat. *Erat enim*, inquit D. Auguſt. in Pſal. 31. tract. 2. *tamquam in ſtatione Medici curandus, ſed ſana membra oſtendebat, vulnera tegebat.* Non ita Chriſti imitatores; ſed peccata & defectus ſuos fatentur, bona ſua tegunt: ſicut prudentes viatores, qui aurum abſcondunt quantum poſſunt, in tibialia vel calceos: veſtes autem laceras induunt, quò prædonum manus euadant. Ita S. Eduardus Angliæ Rex viſionem & benedictionem Chriſti quam ſub ſacro acceperat, nemini aperuit, nec ab eo qui ſimul aderat; aperiri voluit, vſque ad mortem. Ecõtra non erubuit per publicam viam geſtare in humeris claudum. Vt in eius vitâ 5. Ian. Docuit etiam nos, vt in bonis noſtris actibus ſolo Dei & conſcientiæ teſtimonio contenti ſimus; quæ magna & ſolida gloria eſt, mundi verò gloriam negligamus. Sic egit Abraham, quando heroicum illud facinus immolationis filij ſui edere voluit: *De nocte* enim *conſurgens ſtrauit aſinum ſuum*, tum dimiſit omnes, dixitque ad pueros ſuos: *Expectate hîc cum aſino*; & ipſum filium onerauit lignis vt ſolus in receſſu alti montis nullo teſte opus id perageret. Sufficiebat enim ipſi, quod Deus id aſpiceret. Vnde montem illum appellauit, *Dominus videt* aut *videbit*. Geneſ. 22. q. d. videt Dominus ſacrificium Abrahæ, licet nemo alius videat.

II. *Quia aſcendit ex monte Oliueti è quo priùs detractus fuit ad crucem.*

II. Quia aſcenſio iſta facta eſt ex monte Oliueti, ex quo anteà detractus fuit Chriſtus ad crucem & ſepulchrum, quid hac re mirabilius? ex eodem monte deſcendere ad ſummam crucis ignominiam, & aſcendere ad ſummam cœli gloriam? Quis non dixiſſet Chriſto: Domine paulò ante in monte hoc ſanguinem fudiſti, proditus, captus, & ad mortem abductus es: & iterum vadis illuc? & per illum ad cœlũ ibis? via hæc ad mortem ducit, non ad cœlum. In horto Oliueti quid, quæſo, reperit Chriſtus niſi triſtitiam, ſudorem, ſanguinem, calicem paſſionis, oſculum Iudæ, vincula & captiuitatem? Hæccíne ſunt ſcala cœli? flores gloriæ? Sunt omninò. Quiſquis ergo ad cœleſtem gloriam cupit aſcendere, priùs cõnetur deſcendere ad crucem & tribulationem: quiſquis fructum gaudij legere, flores triſtitiæ priùs edere. Vnde Apoſtolus ad Eph. 4. de Chriſto ait: *Quod autẽ aſcendit, quid eſt niſi quia & deſcendit?* Deſcendit priùs de cœlo in terram: poſt de monte Oliueti in ſepulchrum & limbum: hinc ergo rurſum aſcendit in cœlum: ſicut pila impetu proiecta in terram, reſilijt in altum. Refert Plinius lib. 33. cap. 9. in locis fulmine tactis reperiri gemmas, quæ *ceraunia* ſeu *fulminea* appellantur & ſummâ diligentiâ à Parthorum Regibus conquiruntur. Nónne tibi videtur eiuſmodi locus eſſe mons Oliueti? nónne fulmẽ in illum incidit, quando calix paſſionis Chriſto etiam nauſeanti propinatus eſt, & irreſragabilis moriendi neceſſitas à patre inſinuata eſt? Verùm ex iſto fulmine pretioſa gemma enata eſt, ſummo ſtudio à Chriſto quæſita: dextera patris ad quam inde aſcendit. Sic Pincerna Pharaonis ex eodem carcere euectus eſt ad dignitatem priſtinam, ex quo piſtor eiuſdem detractus eſt ad furcam. Gen. 40.

III. *Quia corpus Chriſti priùs deformatum nunc euectum ſupra Angelos.*

III. Quia in eâ corpus Chriſti, quod in cruce deformatum fuit, & in ſepulchro liuidum, vulneribus plenum & enectum iacuit, hodie euectum eſt, imò euolauit ſupra omnes Angelos ad cælorũ faſtigiũ. Quid hac re mirabilius? quis enim vidit vel audiuit volare in altum corpus huma-

humanum : cùm ex naturâ ſuâ graue tendat deorſum? Certè etiam ipſos Angelos rem hanc miratos eſſe ſcribit S. Ambroſius lib. 4. de fide S. Trinit. cap. 1. & indicat Pſalmus 23. introducens Chriſt. in cœli fores pulſantem: *Attollite portas principes veſtras & eleuamini portæ æternales & introibit Rex gloriæ, interrogant enim Angeli: quis eſt iſte Rex gloriæ.* Et rurſum Iſa. 63. *Quis eſt iſte, qui venit de Edō tinctis veſtibus de Boſra? iſte formoſus in ſtolâ ſuâ gradiens in multitudine virtutis ſuæ?* Edō *rufum*, Boſra ciuitas Idumææ, *vindemiam* ſignificat. Volūt ergo dicere Angeli: Quis eſt iſte, qui incedit veſte ſanguine cruētatâ, quaſi vino rubro in torculari perfuſus? vti mox explicat Iſaias. Sed ne miremini Angeli: hac ipſa enim de cauſa; quia veſtem carnis ſuæ tinxit ſanguine in paſſione ſuâ, idcircò nunc ad vos & ſupra vos aſcendit, velut victor mortis. Magnum certè & ſtupendū eſt, carnem euolare, in cœlum, & ad cœleſtes ſpiritus, imò & ſupra illos. Hoc nimirum in Chriſto conſecuta eſt, & conſequetur in electis; quia ſimul cū animâ militauit, ſimul cum animâ paſſa eſt & ſanguinem fudit, quod Angeli nō potuerunt. Quemadmodum enim cum domino in aulam Imperatoris admittitur eius famulus; ſic ad aulam cœleſtem corpus cum animâ, cui fideliter ſeruiuit. Caro velut armiger Ionatham (1. Regum 14.) ſtrenuè ſecuta eſt aſcendentem in montem & pugnantem in Philiſthæos: geſtauit arma ſpiritûs, ieiunia, temperantiam, ſobrietatem, caſtitatem; pugnauit vnà cum ipſo orando; genua flectendo, manus erigendo, vigilando, peregrinando; verbera, cilicia, ſitim, æſtum, frigus perferendò: vulnera, tormenta, ſupplicia ſuſtinendo. Quid ergo mirum ſi armiger cum Ionathâ, famulus cum hero cœli aulam ingrediatur, & quandoque Angelos tranſcendat, qui talia facere nequeunt? Vnde ſic loquetur ad Deum anima fidelis: Suſcipe me Domine geminum animæ carniſque ſeruitium. Te iubente & adiuuante in illo ſæculo communem hoſtem cōmuni intentione deuicimus: habet itaque ſpeciales fructus & fragilitas corporis mei. Ego intellectu, diſcretione, conſilio ſpiritualiter cōtra aduerſarios ſteti: caro hæc corporaliter operis ſudorē, ſobrietate & ieiunio dimicauit. Ego quidem huic fidem, quam dederas, tradidi, ſed contra impugnantia blandimenta virtutem de eius abſtinentiâ & contritione mutuata ſum. In commune laborauimus, ſit commune quod tribues &c. Ita loquitur & hac de re diſcurrit Euſeb. Gallicanus homil. 1. de Aſcenſ. tom. 5. Biblioth. SS. PP. Sed iam videant illi, qui ita blandiuntur carni ſuæ, vt ab omni onere exemptam eſſe velint. Orare ſubinde volunt, ſed percommodè ſedendo, nec niſi aurâ temperatâ & tempore ſibi placito. Dare eleēmoſynas volunt, debita remittere, ægros ſolari, errantes corrigere: ſed carnem onerare ieiunio, vigiliâ, cilicio, aliâve moleſtiâ, abſit, abſit. Quomodo ergo præmiabitur caro, ſi non pugnauerit? quis tam pigram carnem euehet in cœlum? Strages illa quam vnà cum armigero ſuo edidit Ionathas inter Philiſthæos, viſa eſt velut miraculum à Deo, vt eo loco dicitur. Habent etiam SS. Angeli pro ingenti miraculo quòd anima humana corpore adiuta, tantam de carne, mundo, Dæmone, obtinere victoriam poſſit, vnde ſuo conſortio digniſſimam eſſe iudicant & carnem & animam.

IV. Quia in hac Aſcenſione Pater amantiſſimus & delicioſiſſimus diſcedit à filijs; & tamen filij gaudent. Ita enim habet Lucas c. 24. *Receſſit ab eis & ferebatur in cœlum. Et ipſi adorantes regreſſi ſunt in Ieruſalem cum gaudio magno.* Certè priùs ægrè ſeparabantur à Chriſto vel ad modicum temporis ſpatium, quomodo ergo nunc ſeparati per totam reliquam vitam, diſcedunt ab eo cum gaudio magno? Nimirum quia Chriſtum, quem pluſquam ſe amabant, viderunt tam glorioſo triumpho pergere in gloriam ſuam: & ſe non ita multo poſt eum ſecuturos ſimili triumpho. Hoc eſt diſcrimen inter pios & impios, Dei & mundi ſeruos, quòd illi in vitâ gemunt, in morte canunt: hi in vitâ canunt, ſed in morte gemunt. Ferunt Sirenes, piſcium genus, formâ mulieribus non abſimili, cuiuſmodi in Indiâ captas complures ſcribit noſter Sacchinus in Lainio l. 2. in vitâ ſuauiter canere: at in morte lamentari ac gemere; (vt confirmat Conr. Geſn. lib. 4. de aquatilib. teſtimonio Germanorum, qui eiuſmodi captas viderunt & morientes velut ægrotos lamentari ac gemere audierunt) ob amarum ſanguinem, qui in cor morientium ſe recipiens triſtem cauſet ſonum. Contra cygnus gemit in vitâ, ſuauiter autem in morte canit, ſanguine dulci, qui remanet, in cor velut caſtellum ſe recipiente. Sirenibus ſimiles ſunt mundi amatores, qui in huius vitæ voluptatibus abſumunt dulcem ſanguinem ſuum, in morte gemunt, nihil habentes ſolatij de vitâ bene peractâ. At verò ſerui Dei in mundo quidem triſtitiam habent, *Mundus gaudebit*, ait Dominus; *vos verò contriſtabimini*: verùm in morte ſuâ ſuauiſſimè cantabunt, dum dulcis ille bonæ conſcientiæ ſanguis recipiet ſe in cor eorum & ſpem mercedis æternæ. Siren fuit Antiochus ille Rex impius & Hebræorum perſecutor; qui moriens gemebat: *Receſſit ſomnus ab oculis meis & concidi, & corrui præ ſollicitudine: & dixi in corde meo: In quantam tribulationem deueni & in quos fluctus triſtitiæ, in quâ nunc ſum: qui iucundus eram & dilectus in poteſtate mea! Nunc verò reminiſcor malorum, quæ feci in Ieruſalem &c. Cognoui ergo, quia propterea inuenerūt me mala iſta: & ecce pereo triſtitiâ magnâ in terrâ alienâ.* 1. Mach. 6. Similiter Henricus VIII. Angliæ Rex, Schiſmaticus & immenſi ſanguinis innocentis fuſor, tot Epiſcoporum, religioſorum, ſacerdotum & aliorum Catholicorum; cui morienti monachi expulſi & occiſi ante oculos obuerſabantur, ita vt eos crebrò appellare audiretur; haud dubiè ab ipſis alijſque coram Dei tribunali accuſatus. Florimund. lib. 6. de ortu hæreſ. Idem de Cambyſe Perſarum Rege refert Herodot. lib. 3. Cùm enim ſuo ipſius gladio ſaucius in Ecbatanis Syriæ ſibi moriēdum eſſe videret, defleuit omnem ſuam conditionē, & ſera pœnitentia ſcelerum ſubiit, quòd fratrem Smerdem interfeciſſet, germanam ſoro-

IV. Quia pater amantiſſimus diſcedit à filijs gaudentibus.

tem

rem ſuſtuliſſet, Apim vulneraſſet, Prexaſpis filium ſagittâ interfeciſſet, multos denique Perſarum procerum iniuſtè occidiſſet. Perſæ vt Regem lamentantem conſpexêre, vniuerſi veſtimenta reſciderunt & cum inſano homine inſaniuerunt. Cùm Saül requireret aſinas ſuas, nec inueniret, dixit illi Samuel, iuxta ſepulchrum Rachel ipſum intellecturum, vbi ſint eius aſinæ. 1. Regum 10. Multi in vitâ ſuâ nequeunt inuenire peccata in conſcientiâ ſuâ: iuxta ſepulchrum inuenient. Contra Dei ſerui gaudio replentur in morte, dulci vitæ piè peractæ recordatione, vnde cupiunt diſſolui & dolent hîc ſe diutiùs detineri. Qualis inter alios S. Antonius, qui audies à Paulo Eremitâ, ipſum mox è vitâ migraturum, fleuit rogans, vt ſe comitem itineris acciperet, teſte Hieronymo in vitâ Pauli. S. Monica filio Auguſtino iam conuerſo, cœli cupida dicebat: *Fili quantum ad me attinet, nullâ iam re delector in hac vitâ. Quid hic faciam adhuc, & cur hîc ſim neſcio. Quid hîc facio?* Auguſtinus lib. 9. Confeſſ. cap. 10. Denique ſi in morte iuſtorum quempiam flere oportet: ſolum Diabolum oportet. *Ille igitur pectus pugnis tundat*, inquit S. Chryſoſtomus hom. 32. in Matth. *quia tentandi ipſos occaſionem amiſit.*

V. Quia ita à nobis diſceſſit vt interim nobiſcum maneret.

V. Quia ita à nobis abijt, vt interim nobiſcum maneret. Ita enim ipſe paulò ante diſceſſum ſuum: *Ecce ego vobiſcum ſum*, inquit, *omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi.* Matth. 28. Quod non ſolùm verum eſt de præſentiâ ſpirituali, quâ per directionem & opitulationem nobis ſemper adeſt, ſed etiam de præſentiâ corporali in S. Euchariſtiâ. Certabant in Chriſto amor triumphantis & militantis Eccleſiæ, quarum vtraque poſtulabat eum ſibi præſentem. Itaque vt ipſe vtrique ſatisfaceret; triumphanti ſe donauit ad gloriá & gaudium: militanti ad meritum & ſolatium; illi ſe viſibilem, huic inuiſibilem exhibens: vt hæc ambulans per fidem, pertingeret ad illam.

VI. Quia corpore leuiſſimo veſtigia impreſſit lapidi.

VI. Quia corpus Chriſti aſcendentis, tametſi ex dote glorioſâ leuiſſimum eſſet, terræ tamen in quâ ſtetit, veſtigia ſua impreſſit atque impreſſa reliquit, vt teſtatur S. Hieronymus in locis Hebr. & S. Paulinus ep. ad Seuerum II. & alij, ita vt in hodierno die viſantur, nec eradi queant. Quid autem vult ſibi hoc? Iuſti cùm moriuntur, relinquunt poſt ſe virtutum veſtigia, numquam intermoritura, & memoriam indelebilem: impij verò nequaquam. Quis enim iam æſtimat Reges huius ſæculi, reprobos; quantumuis opibus & robore præcellentes? quis non eos vituperat & ſpernit? At verò piorum virtutibus libri pleni ſunt: eorum reliquijs gaudet & gloriatur Eccleſia: eorundem memoria magno cum honore celebratur. Vnicum hoc dicam: Particulam ſoleæ vnius calceamenti, quod geſtauit S. Franciſcus, reuerenter & inſtanter petijt ſibi dari Philippus II. Hiſpaniarum Rex, loco maximi theſauri, quæ & Burgali aſſeruatur, teſte P. Laur. Diaponte in c. 8. Sap. hom. 150. Quinam verò talia mundo veſtigia honoris & ſanctæ memoriæ imprimunt, niſi qui in corpore leui, agili & ſubtili, quaſi glorioſo & cœleſti extra corpus habitant? qui corpus ſpiritui ſubiiciunt, & ab illicitis refrænant? Nam qui pondere corporis ſui feruntur eiuſque appetitibus, viuuntque inſtar pecorum, quid hi laudabilis memoriæ mundo imprimerent? de talibus enim dicitur Eccleſiaſtis 3. *Vnus interitus eſt hominum & iumentorum.* In quæ verba ſanctus Bernardus. *Quid ni*, inquit, *ſimiliter exeat, qui ſimiliter vixit? more beſtiali incubuit terris: more beſtiali excedet terris.* ſerm. 82. in Cantic. Vt ergo nullam poſt ſe laudem, nihil memoriâ dignum relinquunt beſtiæ: ita nec illi homines, qui brutorum vitam degunt.

His igitur perſpectis, iure merito Eccleſia aſcenſionem Domini noſtri appellat admirabilem, quia pluribus in rebus mira & ſtupenda fuit etiam ipſis Angelis. Sed quid prodeſt nobis admirari aſcendentem Dominum, niſi & ſequamur? Audimus enim Angelos Apoſtolis dicentes: *Viri Galilæi, quid ſtatis aſpicientes in cœlum?* Actor. 1. q. d. quid admiramini Dei filium cœlos repetere, vnde deſcendit? Adlaborare potiùs, vt ipſum imitemini. Hoc nos mirabimur, ſi viderimus ſeruos eò etiam intrare, quò præceſſit Dominus. Id enim in Eccleſiâ mirantur SS. Angeli Cant. 8. cùm admirabundi aiunt: *Quæ eſt iſta, quæ aſcendit de deſerto, delicijs affluens, innixa ſuper dilectum ſuũ?* Nimirum, vti S. Ambroſius in Pſal. 118. ſerm. 14. verſ. 5. explicat. *mirantur illæ virtutes ex iſto confragoſo ſcopuloſoq; deſerto, aliquã aſcendere animam poſſe ſine magnorum labe vitiorum, & ideò gratulantur repertam, quæ veſtimenta innocentiæ naturalis non polluerit atramento inſipientiæ ſæcularis, ſed magis ſapientia ſpiritalis & gratiæ candore mũdarit.* Porrò qui ad hanc admirabilem peruenire aſcenſionem deſiderat, obſeruet ea, quæ in eandem ſententiam ſcribit S. Gregorius (apud Cornel. Cantic. 8. verſic. 1.) *Sancta anima*, inquit, *de deſerto aſcendis, quia in exilio huius peregrinationis poſita, ad cœleſtia gaudia mente & cogitationibus tendis. Vnde & Paulus dicebat. Noſtra conuerſatio in cœlis eſt. Delicijs affluit quia S. Scriptura meditationibus intendens, cœleſti pabulo aſſiduè mentem paſcit. Super dilectum innititur, quia in ſolius Chriſti auxilio cõfidens, eo largiente ab exilio ad patriam transfertur.*

THEMA QVARTVM.

Quatuor viæ in cœlum ex monte Oliueti.

1. *Perſeuerans oratio.*
2. *Miſericordia erga miſeros.*
3. *Mortificatio & patientia.*
4. *Aſſidui iudicij cogitatio & memoria.*

Videntibus illis eleuatus eſt. *Act.* 1.

NOn caret documento, quod Saluator noſter coram ſuis diſcipulis & *videntibus illis eleuatus eſt* in cœlum. Voluit enim procul dubio per hoc demonſtrare, ſe eſſe aquilam

Digitized by Google

illam, de quâ dixit Moyſes Deut. 32. *Sicut aquila prouocans ad volandũ pullos ſuos & ſuper eos volitans expandit alas ſuas.* Nimirum vt doceret ſuos quorſum & quâ viâ euolare ad cœlos etiam ipſi poſſint ac debeant. Quàm quidem viam olim difficilem ſibi eſſe Salomon teſtatus eſt Prouerb. 30. *Viam aquilæ in cœlo* videlicet. In quem locum S. Ambroſius l. 2. de Salomon c. 2. ait: *Aquilam in hoc loco Chriſtum Dominum noſtrum debemus accipere, qui poſt venerandam reſurrectionem, quâ docuit humanum genus in vitam redire poſt mortem, velut aquila reuolauit ad patrem &c.* Porrò viam cœli, quâ ſequi eum liceat, inſinuauit nobis per veſtigia ſua monti Olitieti impreſſa, quaſi per illa loquens: Qui me ſequi vult, montem hunc conſcendat. Inuenio verò in illo quatuor vias, quas expendemus.

I. Perſeuerans oratio.

I. Chriſtus ibi crebrò orare conſueuit, teſte Ioanne cap. 18. *Frequenter IESVS conuenerat illuc cum diſcipulis.* Et Lucæ 31. *Ibat ſecundum conſuetudinem in montem Oliuarum.* Ibi ergò orabat & aliàs & immediatè ante paſſionem. Hæc eſt via prima, de quâ Pſalmo 65. *Benedictus DEVS, qui non amouit orationem meam & miſericordiam ſuam à me.* In quem locum ſanctus Auguſtinus ait: *Cùm videris non à te amotam deprecationem tuam, ſecurus eſto, quia non eſt à te amota miſericordia eius.* Duo hæc, miſericordia Dei & oratio noſtra ſunt ſicut duæ veſicæ, quibus innatant pueri, ne ſubmergantur. Quamdiu illas arctè ſibi adſtrictas gerunt, tamdiu ſecuri ſunt à ſubmerſione. At vbi vna ſoluitur vel frangitur, tunc altera etiam deſerit eum. Sic miſericordia Dei, quamdiu nexa fuerit cum oratione noſtrâ, tamdiu ſeruabit nos: ſolutâ vel fractâ oratione, ſoluitur etiam ac frangitur miſericordia Dei, homoq́ue perire ac mergi incipit. Nónne Ionas iam in profundum maris demerſus à ceto fuit? & tamen vbi orare cœpit, iterum emerſit & in littus eiectus fuit. Nónne Petrus iam mergebatur? & tum vbi orauit: *Domine ſaluum me fac*, emerſit, Matth. 14. Similiter alij diſcipuli omnes iactati in tempeſtate & proximi ſubmerſioni, vbi clamârunt, *Domine ſalua nos perimus*; iterum emerſerunt. Maximoperè ergò cauendum ne funis ille frangatur, qui noſtram orationem & miſericordiam Dei connectit. In vſu veterum fuit vt Deos ſuos funibus manicíſque vincirent, ne à ſe diſcederent. Sic Tyrij obſidione preſſi Herculem vinxerunt, ne diffugeret, vt refert Plut. proble. c. 61. Et Curt. in vitâ Alexand. l. 6. c. 4. Idem fecerunt Lacedæmonij cum Martis ſtatuâ, vt Pauſan. l. 3. Nos fortiori & veriori nexu alligare nobis Devm noſtrum poſſumus, oratione aſſiduâ, quæ eſt funis quidam è pijs petitionibus & ſuſpirijs contextus. Sic enim Moyſes, cùm Devs diceret populo: *Non aſcendam tecum, quia populus duræ ceruicis es*, orat: *Si non tu ipſe præcedas, ne educas nos de loco iſto.* Et mox audit: *Et verbum iſtud quod dixiſti, faciam.* Exod. 33.

II. Miſericordia erga miſeros.

II. Ibi miſericordiam exhibuit, primò ſuis diſcipulis, immunitatem eis præſtando: *Sinite hos abire*; vtpote adhuc debiles & timidos; deinde cohorti, permittendo vt proſtrati reſurgerent; denique Malcho comprehenſori ſuo, cui abſciſſam auriculam reſtituit. Et benè hæc in monte Oliueti, quia oleum & oliua typus eſt miſericordiæ in ſacris & profanis literis. Vnde Samaritanus ille in vulnera eius, qui in latrones incidit, oleum & vinum infudit. Atque hæc eſt altera ad cœlum via, quam expreſſit Chriſtus, cum in illo monte ſedens dixit examen iudicij de miſericordiæ operibus maximè inſtituendum: *Eſuriui & dediſtis mihi manducare &c.* vt oſtenderet *quantum valeant opera miſericordiæ ad priora delenda peccata*, ait S. Auguſtinus l. 21. de ciuit. c. 27. Ideò Salomon oſtium oraculi fecit de lignis oliuarum & in eo ſculpſit Cherubim & palmas. 3. Reg. 6. ad indicandum, quod per opera miſericordiæ ſit facilis & expedita via perueniendi ad SS. Angelos & cœleſtem palmam. In hac viâ Tobias cæcus licet c. 4. inſtruxit filium: *Eleemoſyna ab omni peccato & morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras. In gehennam*, legit Cyprian. ep. 52. quia alioquin potuiſſet ei dicere filius, quare tu non facis eleemoſynam, vt lumen recipias? ſi de tenebris corporis locutus fuiſſet, vt diſcurrit Auguſtinus ſer. de verb. Domini 18. Certè S. Hieronymus ep. ad Nepotianum ait: *Nunquam memini me legiſſe mala morte defunctum, qui libenter opera charitatis exhibuit.* Extorquet enim quodammodò à Deo maximam retributionem adeoq́ue cœlum ipſum, quando homo pauper dat Deo ditiſſimo in eius pauperibus iuxta id: *quod vni ex his minimis meis feciſtis, mihi feciſtis.* Ad quod confirmandum, audite quomodo Græculus quidam Poëta expreſſit ab Aug. Imper. alioquin tenaciſſimo & illiberali liberaliſſimam eleemoſynam. Solebat is deſcendenti à Palatio Auguſto honorificum aliquod epigramma porrigere. Id cùm fruſtra ſæpe feciſſet, nihil muneris accipiens, rurſuſq́ue eum id facturum vidiſſet Auguſtus breue manu ſuâ in chartâ exarauit epigramma græcum: pergenti deinde ad ſe obuiam miſit. Ille legendo laudare & mirari voce & vultu. Cùmq́ue acceſſiſſet ad ſellam, demiſſa in burſam pauperem manu paucos denarios protulit, deditq́ue Imperatori, addens: *Non ſecundùm fortunam tuam Auguſte: ſi plus haberem, plus darem.* Secuto omnium riſu diſpenſatorem vocat Cæſar, & ſeſtertium centum millia Græculo numerari iuſſit. Macrob. lib. 2. Satur. cap. 4. Iam ſi huius pauperis donum potuit aperire illiberalem Imperatoris manum ad tantam munificentiam, quid non poterit eleemoſyna data Deo ad dandum promptiſſimo? Certè placuit Deo liberalitas S. Seruuli mendici, qui collectam eleemoſynam diſtribuit in alios pauperes. Ideò in articulo mortis audijt cantum Angelorum & in eo emigrauit. S. Greg. hom. 15. in Euang. teſte.

III. Mortificatio & patientia.

III. Ibi paſſionem ſuam inchoauit, & quaſi in torculari preſſus ac cum morte luctatus eſt, factus in agonia: ibi cohorti ſe ligandum obtulit & inde ad crucem perrexit. Itaque oſtendit eandem eſſe viam ad gloriam, quæ eſt ad paſſionem & crucẽ. Babylonij pueros Hebræorum

rum per ſaginam præparare ſolebant, vt in cōſpectu Nabuchodonoſoris venire ac ſeruire poſſent, Dan. 1. At non ita Daniel: *Tenta nos*, inquit; *& dentur nobis legumina & aqua*. q. d. per ieiunium euademus ſpecioſi & placebimus Regi. Hanc viam etiam Chriſtus oſtendit ſuis diſcipulis, quando eos duxit ſecum ad montem Olíueti & luctaminis, ad montem captiuitatis. In templo Salomonis nullus lapis non politus eſt in ſtructuram, & tamen in templo non audiebatur ſecuris aut malleus, quia ſcilicet alibi poliebantur ac dedolabantur. 3. Reg. 6. ſic ad cœli municipium nemo admittitur niſi bene dedolatus tribulationibus, quod tamen hîc, non ibi fit, vt explicat S. Gregorius 34. mor. c. 10. Qui hîc dolatur & patienter fert, vtique in via cœli regiâ eſt, teſte Chryſoſtomo orat. 3. de Lazaro: *Siquidem videris*, inquit, *virtutis ſtudioſum, innumeris tamen affligi moleſtijs: beatum hunc puta, vt qui commiſſa peccata hîc diluat & illic partam habeat mercedem*. Quin etiam liquis priùs malevixit; poſtea tamen tribulatur & ad expiationem ſuorum peccatorum pœnas fert patienter, in eadem cœli viâ eſſe ſe non dubitet. Quod vtique contigiſſe creditum eſt Friderico Comiti de Iſenburg, qui S. Engelbertum Archiepiſcopum Colon. occidit. Is enim tandem captus & Henrico Archiepiſcopo Colon. venditus, ad rotam tractus clariſſima pœnitentiæ & patientiæ ſigna dedit, publicè & priuatim peccata ſua confeſſus: carnifici etiam manus, brachia & pedes ſecuri amputandos vltrò porrexit, & cum 16. ictus accepiſſet, nullam vocem aut eiulatum edidit, in rotam ſic truncatus euectus continuò orauit & circumſtantes vt pro ſe orarent, rogauit vſque ad matutinas noctis preces, ſub quibus ſpiritum reddidit, magnâ apud omnes ſpe ſalutis ſuæ relictâ. Vt in vitâ S. Engelb. 7. Nouemb. Sur. ex Cæſario.

IV. *Aſſidui iudicij cogitatio & memoria.* IV. Ibi Chriſtus ſedens contra templum, vt Matthæi 24. & Marci 13. habetur, multa de futuro die iudicij varijs parabolis edixit: de ſeruis Dominum ſuum expectantibus, de virginibus fatuis & ſapientibus, de talentis exigendis à ſeruis, de ſegregatione ouium & hœdorum, de examine iudicis &c. quia ſcilicet in die iudicij ſuper illum montem deſcenſurus & ibi iudicaturus eſt. Idcircò etiam Angeli duo aſcendente Domino meminerunt deſcenſûs eius ad iudicium. Denique in eo monte proſtrauit vno verbo, *Ego ſum*, totam cohortem. Eſt is mons incumbens valli Ioſaphat, præaltus, vt ex eo videri omnes plateæ Ieroſolymæ queant, nec non mare mortuum, vt Adrichomius & alij referunt. Aſcendit ergò Chriſtus ex hoc monte Oliueti, indicans ſe in montem hunc iterum reuerſurum velut orbis Iudicem & omnia luſtraturum, iuxta id Soph. 1. *In tempore illo ſcrutabor Ieruſalem in lucernis* (ad literā, extraham è latebris ciues per Chaldæos, quò ſe abdiderunt) *& viſitabo ſuper viros defixos in fæcibus ſuis*. q. d. ſcrutabor eos, qui etiam inter bonos degunt & boni putantur, cùm non ſint: & eos qui in mari mortuo defixi in fæcibus ſunt. Quare qui crebrò in conſideratione & timore illius iudicij verſatur, ſecurè ad cœlum graditur. *Beatus* enim *homo, qui ſemper eſt pauidus*, ait Salomon Prou. 28. Et S. Clemens ep. 1. ſcribit S. Petrum dicere ſolitum: *Quis peccare poterit, ſi ſemper ante oculos ſuos iudicium DEI ponat?* Eodem vt reſpiciant Apoſtoli & nos, videntur monere Angeli aſcendente Domino: *Viri Galilæi quid ſtatis aſpicientes in cœlum?* q. d. non eſt illic via cœli, vbi eam quæritis, in alto: ſed in vallem Ioſaphat deſpicite: iudicium imminens, cùm rurſum venerit, conſiderate.

Hæc eſt via, hæc veſtigia, quibus ſi inſtamus, non dubium cœli ingreſſum reperiemus. Ac propterea vtique Chriſtus aſcendens monti Oliueti veſtigia pedum ſuorum impreſſit, vt aliquot ſæculis perſeuerarent, etſi crebrò à peregrinis raderentur, teſte D. Hieronymo in locis SS. quio & vſque hodie inter Turcas Chriſtiani nominis hoſtes, vt teſtantur recentiores Geographi & peregrini. Voluit ergò per hæc veſtigia quaſi inſinuare illud, quod de ipſo vaticinatus eſt Iſaias cap. 30. *Erunt oculi tui videntes præceptorem tuum & aures tuæ audient verbum poſt tergum monentis* (q. d. abeuntis) *Hæc eſt via, ambulate in eâ.*

THEMA QVINTVM.

Tribus miraculis continuis in monte Oliueti cur illuſtrare Chriſtus voluerit aſcenſionem ſuam.

1. *Vt ſuam aſcenſionem aliaq; myſteria comprobaret.*
2. *Vt amorem ſuum erga nos hoc indicio teſtaretur.*
3. *Vt victoriæ ſuæ monumentum nobis relinqueret.*
4. *Vt oſtenderet viam cœli patulam.*
5. *Vt viam cœli nobis oſtenderet.*

Aſſumptus eſt in cœlum & ſedet à dextris DEI. *Marci vlt.*

CVm dilecti quique ab inuicem diſcedunt, ſolent alter alteri relinquere memoriale aliquod. Idem fecit Chriſtus. *Egregium planè monumentum* (inquit Card. Baronius in Annal. anno Chriſti 34. n. 232.) *ſuæ ad cælos aſcenſionis Dominus Redemptor noſter nō modò ſuis Apoſtolis, ſed poſteris quoque ſpectandum reliquit: nimirum ſuorum ſacrorū pedum terræ impreſſa veſtigia. De his olim Zacharias cap. 14. Propheta intellexiſſe videtur, cùm prophetice hoc locutus eſt: Stabunt pedes eius in die illâ ſuper montem oliuarum, qui eſt contra Ieruſalem ad orientem.* De illis porrò veſtigijs teſtem habemus imprimis S. Hieronymum de loc. Hebr. Act. Apoſtol. *Mons Oliueti*, inquit, *ad orientem Ieroſolyma, Torrente Cedron interfluente, vbi vltima veſtigia Domini humo impreſſa hodieq; monſtrantur. Cumq; terra eadem quotidie à credentibus hauriatur, nihilominus tamen eadem ſancta veſtigia priſtinum ſtatum continuò recipiunt. Denique cum Eccleſia, in cuius*

ius medio ſunt, rotundo ſchemate & pulcherrimo opere conderetur; ſummum tamen cacumen, vt perhibent, propter Dominici corporis meatum nullo modo contegi & concamerari potuit, ſed tranſitus eius à terrâ ad cœlum vſque patet apertus. Sic ille, cui accedit alter teſtis S. Paulinus Epiſcopus Nolanus ad Seuerum ſcribens in hæc verba: *Mirum verò inter hæc quod in Baſilicâ aſcenſionis locus ille tantùm, de quo in nube ſuſceptus aſcendit, captiuam in ſuâ carne ducens captiuitatem noſtram, ita ſacratus diuinis veſtigijs dicitur, vt nunquam tegi marmore aut pauiri receperit, ſemper excuſſis ſolo reſpuente, quæ manus adornandi ſtudio tentauit apponere. Itaque in toto Baſilicæ ſpatio ſolus in ſui ceſpitis ſpecie virens permanet & impreſſam diuinorum pedum venerationem calcati DEO pulueris perſpicua ſimul & attigua venerantibus arena conſeruat, vt verè dici poßit: Adorauimus vbi ſteterunt pedes eius.* ſic iſte. Eadem habet Seuerus Sulpitius Sacr. hiſt. lib. 2. Magna ſunt & mira iſta beneficia, non ſine magnis rationibus à Chriſto impertita, quas hîc inueſtigabimus. Relicta igitur ſunt hæc veſtigia.

I. Vt ſuam aſcenſionẽ aliaque myſteria comprobaret. I. Primò, vt hoc miro & ſtupendo monumento comprobaret veritatem non ſolùm ſuæ in cœlum aſcenſionis admirabilis, ſed etiam aliorum myſteriorum & dogmatum nobis à ſe traditorum, quæ omnia per aſcenſum illum adeò confirmata ſunt, vt nemo ſtupidus aut contumax illis queat fidem denegare. Quis enim non credat eum de cœlo veniſſe, qui in cœlum tam ſtupendo modo coram tot teſtibus redijt: rediiſſe verò oſtenditur per impreſſa illa veſtigia. Rurſum quis non credat ipſum eſſe DEVM, qui in cœlos ſic euolauit? Quis enim alius vnquam hoc præſtitiſſe legitur aut præſtare potuit?, imò cui hoc fieri ab homine poſſe vnquam in mentem venit? Quare ex hac miriſſimâ ſuâ aſcenſione comprobauit Dominus mirum aliud dogma ſuum, de præbendâ carne & ſanguine ſuo in S. Euchariſtiâ, quod aliqui velut durum nimis & incredibile reputabant. Io. 6. vbi Dominus ait: *Hoc vos ſcandalizat?* quòd videlicet poſſim panem & vinum cõuertere in carnem & ſanguinem meum, dareque ad ſumendum ſine detrimento aut conſumptione mei? *Si ergo videritis filium hominis aſcendentem, vbi erat priùs?* Subaudi: quid dicetis? adhúcne ſcandalizabimini & fallacem me reputabitis? Non arbitror. Ex illo enim aſcenſu cognoſcetis me eſſe DEVM & panem, qui de cœlo deſcendi, cùm eò videbitis reuertentem: agnoſcetis ergò omnipotentem & veracem, cui meritò omnia credenda omniaque poſſibilia ſint. Quando igitur hæc aſcenſio quaſi ſigillum & manus propria eſt, ſubſcripta alijs Chriſti miraculis eaque authentica reddit; voluit eam Dominus non ſolùm videntibus ſuis diſcipulis & primis Chriſtianis ſpectabilem exhibere, ſed etiam in poſterorum, qui eam non viderũt, mẽtibus hoc viſibili & perpetuo monumento inſculpere & toti mundo comprobare, etiam infidelibus, vt conſpectis illis veſtigijs credere in Chriſtum poſſint, & ad hoc extimulentur. Itaque etſi Turcæ aliud teſtimoniũ diuinitatis Chriſti non haberent præter hoc, ſufficere hoc ipſis & poſſet & deberet ad fidem ſuſcipiendam, præſertim ſi addantur etiam reliqua, quæ dicemus, miracula circa eum locum; veſtigiorum perpetua reſtauratio, pauimenti inſtrati reiectio, laterum quibus fornix concameranda erat, repulſio. Huc enim ſpectare videtur, quod dicitur Habac. 2. *Lapis de pariete clamabit, & lignum, quod inter iuncturas ædificiorum eſt, reſpondebit.* Lapis, inquam, ſeu marmora, quæ ad tegendum & conſternendum pauimentum illud applicita quidem ſed reiecta: lateres qui ad viam aſcenſûs Dominici claudendam fornice, adhibiti fuere, iſti omnes clamabunt & accuſabunt in primis Chriſtianos, qui tam friuolè & tepidè credunt verbis Chriſti: Deinde Turcas & infideles, qui hæc vident oculis ſuis, nec tamen penſi habent aut cordi ducunt.

II. Vt amorẽ ſuum erga nos hoc indicio teſtaretur. II. Vt amorem ſuum erga nos mortales indelebili hoc indicio conteſtaretur & demonſtraret, vt qui propter nos de cœlo deſcenderit, & eodem propter nos è loco illo cum immenſâ electorum multitudine, vt & nobis locum pararet, reuerſus ſit; ſicque etiam reciprocum erga ſe amorem in nobis excitaret. Solent amantes amoris mnemoſyna ſibi inuicem relinquere, quæ magno ipſis conſtiterunt. Ita Iacob vitâ deceſſurus dilectiſſimo filio Ioſepho dedit partem vnam extra fratres eius, agrum ſc. Sichem: *quam tuli*, inquit, *de manu Amorrhæi, in gladio & arcu meo.* Variant ibi interpretes, quo gladio & arcu Sichimam acquiſierit. Chaldæus vertit: *quam tuli in oratione meâ & deprecatione.* S. Hieronymus de tradit. Hebr. *quam emi in fortitudine meâ h. e. pecuniâ, quam multo labore & ſudore acquiſiui.* Chriſtus autem Dominus & pater noſter quod amoris ſignum filijs ſuis reliquit? Veſtigia ſua monti Olïueti impreſſa, quem ſacrauit oratione & ſudore ſuo: viam, inquam, cœli patulam, quam nobis comparauit pretio ſanguinis ſui, gladio patientiæ & arcu crucis ſuæ. Videtur ergo nobis dicere: Videte filij mei, quanto vobis pretio comparârim viam cœli, quot ærumnoſos & difficiles paſſus amore veſtri fecerim, cum triſtitiâ & mœrore aſcendendo in hunc montem, ibi ſanguinem ſudando, manus ligantibus & genas cædentibus dando, gladium & arcum, quo me defendere poteram, ſpontè abijciendo, & tradendo me iudicanti iniuſtè. Hæc eſt pecunia, quâ vobis cœlum emi. Agrum illum Sichem, ſeu Sichar, magnâ in æſtimatione & pretio habuere poſteri Iacobi, Ioſeph imprimis, qui moriens in Ægypto mandauit, vt illuc oſſa eius deferrentur ſepelienda, Ioſ. vl. v. 32. Deinde Samaritani, etiam ſemigentiles illi, inter quos Samaritana, nomine Photina, iactat puteum Sichemitanum à patre Iacob ſibi ſuiſque datum Ioan. 4. Quid non igitur nos gratitudinis, quid non reciproci amoris exhibeamus Chriſto Domino, qui viam cœli nobis aperuit & apertam hæreditariò reliquit?

III. Vt victoriæ ſuæ monumẽtum nobis relinqueret. III. Vt nominis & victoriæ ſuæ, quam de mundo, peccato, morte & Dæmone debellato comparauit, trophæum ſuis illis veſtigijs nunquam obliterandis, velut characteribus

indelebilibus in montem incideret, adeoque quaſi repeteret id, quod dixerat olim: *Confidite, ego vici mundum.* Ioan. 16. Hoc indicant veſtigia, quæ toties eraſa, nunquam deleta ſunt; neque potuerunt tegi aut veſtiri inſtratis marmoribus. Cogitauerant hoſtes Chriſti, Iudæi, nomen eius è mundo prorſus eliminare, vt nulla eius memoria ſupereſſet, vti prædictum Iſa. 11. *Mittamus lignum in panem eius,* inquiũt, *& eradamus eum de terra, & nomẽ eius non memoretur ampliùs*: h. e. cibemus eum ligno crucis maledicto & infami, vt nemo de eo ſic infamato loqui impoſterum audeat. Ad eundem finem mirè laborarunt, ne vicinæ Gentes Chriſtum ab Apoſtolis ſibi prædicatum agnoſcerent ac reciperent, vt ex Iuſtini dialogo cum Triphone diximus alibi. Verùm inſani fruſtra laborarũt. Dicere enim poſſumus, quod in ſimili caſu dixerat eis Chriſtus: *Dico vobis, quia ſi hi tacuerint, lapides clamabunt.* Luc. 19. Clamant certè lapides, & gloriam Chriſti prædicant, illa inprimis arena, quæ veſtigia eius impreſſa deleri in ſe nõ permiſit & retinet in hodiernum: deinde marmora excuſſi, denique lateres ſorpicis non admiſſi ad obſtruendum aëris meatum. Quare veſtigia illa Chriſti templo honorifico condecorata ſunt & ab vniuerſo terrarum orbe in veneratione habita, & honorantur vſque hodie, quodq́ue mirabilius eſt, ab ipſis Chriſti perſecutoribus cuſtodiuntur & conſeruantur: quod certè non minùs ſtupendum eo, quod in vitâ S. Norberti c. 37. legimus, lupum, qui ouibus eius inſidiatus fuerat, ad ipſius imperium cuſtodem ouium factum eſſe. Glorioſè magnificatus fuit DEVS, quando Pharaonem cum exercitu ſuo, hoſtem & contemptorem diuini nominis ſui, deiecit in mare & ſubmerſit cum ſuis curribus; cuius magnificentiſſimæ victoriæ & gloriæ monumentum extare voluit in veſtigijs & ſulcis, quos rotæ curruum Ægyptiacorum fecerant, adhuc extantibus, & in mari, quantum acies oculorum videre poteſt, apparentibus: quos ſi modicum commotio maris obtexerit, illo quieſcente rurſus, vt fuerant, renouari teſtatur S. Gregorius Turon. l. 1. hiſt. c. 10. & ante ipſum Paulus Oroſius l. 1. cap. 10. Quis non ſimiliter videt glorificari Chriſtum in ſuis illis veſtigijs Olueto impreſſis & ad præſens ſæculum indeletis ac toties renouatis? quis non ijs conſpectis cernit triumphum de impijs Iudæis, qui nomen eius eraſum & extinctum ibant?

IV. Vt oſtenderet viã cœli patulam.

IV. Vt oſtenderet cœli oſtium ſuo ingreſſu iam effractum adeoq́ue patulum eſſe omnibus, qui ipſi adhæſerint per fidem & charitatem, quod poſtea ad oculum S. Stephano oſtenſum clamanti: *Video cœlos apertos & IESVM ſtantem &c.* Dum ergo meatum illum per quem aſcendit, obſtrui fornice prohibuit (id quod in templorum noſtrorum ſtructuris Eccleſia imitatur, dum in medio fornicis rotundum ſtruit foramen) viam cœli ab eius aſcenſione omnibus apertam eſſe indicauit, noſq́ue ad cœleſtem patriam deſiderandam inuitauit: quo modo mercatores cùm officinas ſuas aperiunt & merces ſuas exponunt, emptores ad ſe alliciunt. Certè canes vbi è veſtigijs ceruum vel aliam feram deprehenderunt, totis eam ſequuntur viribus, neglectis & ſpretis omnibus impedimentis vel illecebris per auia & deuia, donec inueniant, inuentam porrò latratibus & morſibus inuadunt, donec in poteſtatem ſuam redigant. Hoc fine nobis Dominus ſua reliquit impreſſa monti veſtigia, vt perſpectâ ſœliciſſimâ laborum eius clauſulâ, curramus in odorem vnguentorum eius, nec deſinamus eum fatigare ſuſpirijs & precibus, donec ipſum apprehendamus. Huiuſmodi catelli erant illi, qui dicebant Pſal. 131. *Inuenimus eum in campis ſylua, introibimus in tabernaculum eius: adorabimus in loco vbi ſteterunt pedes eius*; & ſunt tales quamplurimi pij fideles, qui, vt hæc adorent & oſculentur veſtigia, Ieroſolymã per tot maris & Turcarum diſcrimina peregrinantur. Vnum ex illis memorabilem refert Rudolphus lib. 4. hiſt. cap. 6. his verbis: *Contigit vt quidam à Burgundiâ ex Auguſtodunẽſi territorio Lethbaldus nomine, cum cæteris Ieroſolymam pergens deueniret, qui proſpectis locis omnium ſacerrimis, cùm ad illum locum montis Oliueti deueniſſe contigit, ex quo Saluator ad cœlos aſcendens, tot idoneis teſtibus, venturus inde iudicare viuos & mortuos eſt repromiſſus, proijciens ſe in crucis modum toto proſtratus corpore, cum lachrymis inenarrabili mentis iubilo exultauit in Domino, erigens ſe identidem palmis ad cœlum extenſis, niſu, quo poterat, corpus liberabat in altum, ac in voce huiuſmodi aperiebat mentis deſiderium. Aiebat namque, Domine IESV, qui propter nos de ſede maieſtatis tuæ deſcendere dignatus es, vt genus hominum ſaluares, quique ex hoc loco, quem oculis intueor, carne veſtitus remeâſti ad cœlos, vnde veneras, obſecro tuam omnipotentiſſimam bonitatem, vt ſi hoc anno eſt mea anima ex hoc corpore migratura, non hinc recedam, ſed in conſpectu aſcenſionis tuæ fieri contingat. Credo enim quoniam ſicut te ſecutus ſum corpore, qualiter ad hunc deuenirem locum, ſic anima mea illæſa, & gaudens poſt te ſit ingreſſura ad paradiſum. His peroratis reuerſus eſt cum ſocijs ad hoſpitium. Erat autem iam hora prandij. Cæteris verò diſcumbentibus, conuerſus ipſe ad lectulum vultu alacris, ac veluti graui ſopore paululùm requieturus, illicò namque obdormiſcens ignoratur quid viderit, protinùs dormiens exclamauit: Gloria tibi DEVS. Socij quoque hoc audientes, monebant illum vt ſurgens comederet, qui noluit, ſed vertens ſe in latus aliud, dixit ſe pati aliquid incommodi, recubanſq́; vſque ad veſperum, conuocatis ſui itineris ſocijs, viuifica Euchariſtiæ requirens accepit viaticum, illiſq́; dulciter ſalutatis emiſit ſpiritum.* Hæc Rudolphus, qui ex relatione eorum, qui omnia ſpectârant ſcripſit, quæ ſcripſit.

V. Vt viam cœli nobis oſtenderet.

V. Vt viam cœli, quâ ipſum ſequi ad cœleſtem patriam poſſemus, nobis indicaret, ſi nimirum veſtigijs eius inſiſtamus & viuendi rationem, quam ipſe tenuit, pro viribus imitemur; id quod ſanè exigit Ioannes epiſt. 1. cap. 2. *Qui dicit ſe in ipſo manere,* inquit, *debet ſicut ille ambulauit & ipſe ambulare.* Similiter ſanctus Petrus ep. 1. cap. 2. *Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt ſequamini veſtigia eius.* Non hoc perfectis ſolis & religioſis,

ſed

ſed omnibus Chriſtianis dictum intelligendũ eſt, quia, vt S. Auguſt. in pſ. 36. ait: *Chriſtianus eſt, qui non aſpernatur viam Chriſti, ſed vult viam Chriſti ſequi per paſſiones ipſius. Noli per aliã viam velle ire, quàm per illam, quâ ipſe iuit. Dura videtur, ſed ipſa eſt tuta via. Alia fortè delicias habet, ſed latronibus plena eſt.* Et anteriùs: *Per dura ambulauit, ſed magna promiſit; ſequere. Noli tantùm attendere, quà iturus es, ſed & quò peruenturus ſis. Tolerabis dura temporalia, ſed ad lætitiã peruenies ſempiternã.* Ergò qui poſt Chriſtum conſcendere in cælũ vult, cum ipſo ad montem Oliueti pergat; & inprimis inter ſpem & metum conſtanter incedat, intuens ex vna parte præmia in cœlis promiſſa bonis, ex alterâ gehennam præparatam malis. Etenim mons Oliueti præaltus eſt; vt ex eo videri tota hinc ciuitas Ieroſolyma, inde verò cerni mare mortuum poſſit. Ieroſolyma cœlum, mare mortuum repræſentat gehennam. Quiſquis ergo poſt Chriſtũ aſcendere cupit in cœlum, duos illos terminos præ oculis ſemper habeat, beatorũ in cœlo gloriam, & reproborum in inferno confuſionem ac tormentum.

Porrò ſicut Chriſtus in hoc mundo anguſtum ſemper locum tenuit, in arcto Bethlehemitico antro natus eſt, in arctâ cruce conſtrictus mortuus eſt, in anguſto ſepulchro cõditus, per anguſtum callem in cælum ſublatus eſt: ita decet Chriſtianum in hac terrâ ſtantem nequaquam ſe expandere & laxã viam inire ſed anguſtam potiùs, & ſeſe coarctare. In cuius rei documentum, quando Moyſes petijt à Deo, vt videre poſſet faciẽ eius, reſpondit: Devs *Cũ pertranſibit gloria mea, ponam te in foramine petræ, & videbis poſteriora mea.* Exo. 33. quaſi dicat (vti explicat S. Cyril. Ieroſol. Catecheſ. 10.) *Hoc faciam, ſed ita vt capere potes, ecce ponam te in foramine petræ: cùm enim exiguus ſis, in paruo circũſcriptus eris.* Nimirum nec ipſam Domini humanitatẽ poſſumus ſequi niſi cirumſcripti & conſtricti humilitate, cõtemptu noſtri, vitæq; noſtræ reſtrictione. Chriſtus dum aſcendit in cælum faciem ad occidentem; dorſum vertit ad orientem, vt teſtatur Adrichom. & qui eò peregrinati ſunt: pari modo qui ad beatã illam vitam tendunt, non ad orientem blandientis fortunę & illecebrarum huius mundi oculos ſuos dirigant, ſed ad occidentem exeuntis & cum mœrore finientis: nõ ad vitam inchoantem, ſed ad mortem ſenſim adrepentẽ. Hoc qui fecerit, cũ Tyrio illo ſeruo (de quo ſæpiùs mentionẽ fecimus, ex Iuſt. hiſt. l. 17. quiq; oculis in occidẽtem verſis ad cacumina montiũ ſpectans, cæteris ad orientem aſpicientibus, prior Solis ortũ vidit, adeoq; in Regẽ electus eſt) Rex eligetur & vnà cũ Chriſto aſcẽdet regnaturus in cælo.

DOMINICA VI. POST PASCHA.

THEMATA.

I. Quare & quàm immeritò aliqui ſcandalizati ſint in Chriſto.
II. Quàm ſit graue & periculoſum præbere ſcandala.
III. Cur mali perſequantur & odio habeant bonos.
IV. Ratio & modus accendendi in nobis ignem Spiritus ſancti.
V. Stimuli ad emigrandum ex hac vitâ cum deſiderio.

THEMA PRIMVM.

Quare & quàm immeritò aliqui ſcandalizati ſint in Chriſto.

1. *Quia docuit mundo & carni contraria.*
2. *Quia mediam tenuit in ſua conuerſatione viam.*
3. *Quia fecit mirabilia.*
4. *Quia paſſus eſt indigna.*
5. *Quia à varijs variè aſpectus eſt.*

Hæc locutus ſum vobis, vt non ſcandalizemini. *Ioan.* 16.

Lamentatur Ieremias querulâ ſanè voce cap. 15. *Væ mihi mater mea: quare genuiſti me, virum rixæ, virum diſcordiæ in vniuerſâ terrâ? non fœneraui, nec fœnerauit mihi quiſquam: omnes maledicunt mihi.* Quibus verbis gemit, quòd multorum contumelijs & probris impetatur propter ſuas minaces prophetias; cùm tamen ipſe cauſam nullam dederit, ſiquidem nec ad fœnus acceperit, nec dederit: quæ duo ſolent communiter contentiones excitare. S. Hieronymus in eum locum: *Poteſt,* inquit, *hoc de Ieremiâ intelligi, quod non in toto orbe terrarum, ſed in terrâ Iſrael ſit iudicatus. Verè autẽ Domino competit ſaluatori, de quo ſcriptum eſt. Ecce hic eſt poſitus in ruinam & in reſurrectionem multorum in Iſrael.* Sanè ipſum eſſe, in quo multi ſcãdalizandi ſint, indicat ipſe in hod. Euangelio, dum poſt vltimam cœnam admonet diſcipulos ne & ipſi ex illis ſint; quia prædixerat eis: *Omnes vos ſcandalum patiemini in me in iſtâ nocte.* Matth. 26. v. 31. Mirum profectò hoc: quomodo enim Dominus cauſam dare potuit alicuius ſcandali aut ruinæ alijs? Non fœnerauit alteri, nec fœnerauit ei quiſquam, & tamen plerique Iudæi, præſertim Ieroſolymitani ei maledixerunt, & maledicunt vſque hodie. Cauſas igitur inquiramus.

I. Quia docuit mundo & carni contraria. Vnde Marci 1. dicunt Iudæi: *Quidnam eſt hoc? quænam doctrina hæc noua?* Ex hoc capite ſcandalizati ſunt Matth. 15. quando Chriſtus externas eorum lotiones & cæremonias reprobavit, & internam potius ſanctitatem quærendã eſſe dixit: Vnde de hoc diſcipuli ad eum: *Scis quia Phariſæi audito verbo hoc ſcandalizati ſunt?* ſi- I. Quia docuit mũdo & carni contraria.

militer & illi, qui dicebant: *Durus eſt hic ſermo & quis poteſt eum audire? Ioan. 6.* Sed inſipienter & immeritò. Cogitare enim debebant, quod Dominus toties dixit, doctrinam eius cœleſtem eſſe, de cœlo allatam, quare mirum non eſſe, ſi non ſapiat terræ & terrenis, carni & ſanguini. Clarè hoc indicat Dominus Ioan. 8. vbi ait: *Vos de deorſum eſtis, ego de ſupernis ſum: vos de mundo hoc eſtis, ego non ſum de hoc mundo.* Loquebatur Chriſtus de ſuo in cœlos abitu: ſed quia illi de terrâ terreni erant, ſcandalizabantur in eius verbo & temerè arguebant eum, quaſi ſeipſum interfecturus eſſet. Chriſtus quaſi ignis erat, ſurſum tendens & cœleſtia petens: ipſi quaſi terra erant, deorſum inclinans & terrena quærens. Videbant ergò Chriſti doctrinam ſuis intentionibus, concupiſcentijs & deſiderijs aduerſari, eoſq; ex ſtatione & iure ſuo depellere, adeoque ad nouas leges, quibus ipſi non obligarentur, velle alligare. Hinc in eum impegerunt, quaſi in lapidem ſibi obſtantem & progreſſus ſuos impedientem. Prouenit autem hoc ex deprauatâ hominum naturâ, quæ poſt lapſum primorum parentum ſibi relictâ, tota penè carnalis facta & carni ſubjecta eſt, ita vt carnalia ferè tantùm, non ſpiritualia: terrena, non cœleſtia ſapiat: cumq; carni inſerti ſint homines, putant ſe ad hoc ius habere vt carnalia quærant, & carnem ſuam foveant. Verùm Chriſtus vidit id ex deprauatâ hominum volũtate prouenire, & niſi corrigatur, in interitum corporis & animæ eos abripere; idcircò obſiſtere eis debuit & conatum adhibere vt à terrâ eos abſtraheret & ad cæleſtia erigeret. Tametſi enim carni inſerti ſimus, rationalem tamẽ animam habemus, cuius ductu regi nos vult, vt decet & oportet; fortior enim trahit poſt ſe debiliorem. A brutis, infantibus & amentibus nihil tale exigit, ſed permittit eos ſenſibus duci: exigit verò ab homine, vſum rationis habente. Qui in ſolitudine procul ab hominibus degit, ſibi ipſi permittitur, vt viuat iuxta libitum ſuum: atqui in ciuitate degit, ciuium legibus adſtringitur. Hinc ergò Chriſtus Dominus ſcandalum factus eſt Iudæis: quia ipſos à terrâ ad cœlum, à carne ad ſpiritum extrahere & eleuare voluit: ipſis contranitentibus & ius quaſi ſuum terrenæ & carneæ molis allegantibus. Homines ad honores prouolare cupiebant; quibus ille: *Vade retrò poſt me: non ſapis ea, quæ Dei ſunt.* Homines carni ſuæ blandiri & laxare frænum cupiebãt: Chriſtus eam ſubiugare, macerare & immolare ſuadebat. Ac iure quidem; quia ſi in eius aulâ cœleſti degere aliquando volumus, mores eius aulicos induere, & ruſticanos exuere debemus. Contingit hoc idem Dei ſeruis, in quibus mundi huius amatores ſcandalizantur; quia vident ſe ab eis reprehendi, à terrenis cupiditatibus auocari & quaſi violenter abſtrahi atque expelli ſuis doctrinis, exemplis, moribus, precibus, monitis &c. Cogitant autem id eos vel ex odio vel inuidiâ agere, vel etiam in commodum ſuum vt ipſi magni æſtimentur: vel etiam ex vanâ perſuaſione & deceptione; quia ipſi cùm terreni ſint, terrena etiam cogitant.

Hinc S. Chryſoſtom. hó. 18. ex varijs in Matthæum locis: *Vis* inquit, *non tibi euenire ſcandalum? noli eſſe terrenus. Propterea dico, mundus terrenus ſcandalum habet, terra iſta neceſſe eſt vt habeat ſcandalum. Noli portare terrenum, ſed cœleſte, & ſcandalum non habebis.* Conſiderent ergo terrei & carnales neceſſarium ſibi eſſe vt arguantur & impediantur à progeſſibus ſuis per iuſtos; quia alioquin fierent planè beſtiales, imò beſtijs multò peiores, & quaſi Diaboli, niſi eorum cupiditatibus Devs & pij obſiſterent. Apparet hoc in militibus, qui cùm nihil vnquam de cœlo cogitent, fiunt quaſi Diaboli: obuios quoſque inuadunt, vulnerant, mactant, imò & fugientes in ſyluas canibus venantur, veluti feras, iuxta id Michææ 7. *Vir fratrem ſuum ad mortem venatur.*

II. Quia mediam tenuit in ſuâ conuerſatione viam.

II. Quia in conuerſatione ſuâ mediâ inceſſit viâ: non omninò rigidam neque etiam laxam ducendo vitam. Qui per medium populi incedit, in multos impingat, & à multis trudatur neceſſe eſt: & qui in mediâ contignatione habitat, ab inferioribus fumo vexatur, à ſuperioribus lotio perfunditur. Hinc quia mediã viuendi rationem tenuit Chriſtus. Diſcipuli Ioannis & Phariſæi, qui videbantur religioſi, impingebant in Chriſtum, quaſi laxiùs conuerſantem: contrà principes & opulenti ſpreuerunt eum, quaſi nimis vilem, pauperem & abiecto habitu incedentem. Teſtatur id ipſe Dominus Matth. 11. *Venit Ioannes neque manducans neque bibens: & dicunt: Dæmonium habet. Venit filius hominis mãducans & bibens: & dicunt: Ecce homo vorax & potator vini.* Prodijt hoc ſcãdalum ex eorum ignorantiâ, qui non intellexerunt finem & intentionem actionum Chriſti, qui in hunc mundum venit, vt daret omnibus perfectum virtutũ exemplar, quod omnes in ſuo ſtatu & gradu imitari poſſent: ac præſertim vt peccatores à vitijs abſtraheret & ad Devm converteret. Ad hoc autem conſequendum neceſſe erat, vt cum eis conuerſaretur, ederet ac biberet, quo eos ad ſui notitiam, indeque ad amorem & ſequelam alliceret ſicut venator vt feras iaculetur & in rete cogat, viridem induit veſtem, vt docet S. Thomas 3. p. q. 4. a. 2. Deinde vt oſtenderet *quod in omnibus talibus* (cibo, potu, veſtitu &c.) *non vſus rerum, ſed libido vtentis in culpa eſt*, ait S. Auguſtin. l. 3. de doctr. Chriſt. c. 12. Errant proinde cum iſtis; qui cùm vident aliquos lautiùs edere aut bibere, delicatiùs veſtiri aut cubare, inde occaſionem ſcandali arripiunt; cùm interim ſtatum, conditionem, finem, intentionem eorum neſciant. Sic impegit in S. Arſenio eremicolâ quidam ſenior, vti refert Metaphraſtes in eius vitâ apud Sur. 19. Iulij. *Ægrotanti aliquando Arſenio ſacerdos Eccleſiæ vile ſubſtrauit ſtragulũ & capiti quoque puluinar ſuppoſuit propter morbi afflictionem. Cùm autem vnus ex ſenibus veniſſet ad illum viſitandum, & illum ſic vidiſſet vtentem ſtragulo & puluinari, ei dubitatione commotus eſt animus. Quod cùm deprehendiſſet ſacerdos & eum ſeorſum abduxiſſet. Qualis, inquit, erat vita tua priuſquam eſſes monachus? Ille verò: Magna, inquit, me premebat inopia rerum neceſſariarum, egeſta-*

geſtatiſq́; mala me cruciabant. Cui *ſacerdos: Sed hic, inquit, quem vides, Arſenius, erat pater Imperatorum quando erat adhuc in vitâ mundanâ, magnaſq́; habebat opes, & abundabat delicijs, iacebatq́; in ſumptuoſis & mollibus ſtragulis. Quocirca tibi quidem, qui nunc es inter monachos, eſt facilior vita & minùs obnoxia moleſtia, vt qui ſis à prioribus liberatus anguſtijs. Qui autem ex tantis diuitijs & delicijs ſuâ ſponte venit ad tantam humilitatem, & nunc eam ſuſtinet, quomodo non eſt dignus, qui habeatur in admiratione? Hac cùm audiſſet & intellexiſſet ſenex, & ſeipſum condemnauit, & perijt veniam à ſacerdote, propterea quòd non rectè cogitaſſet.* Confirmatur hoc ſimili exemplo, quod habetur in prato ſpirituali cap. 45. de presbytero quodam Stephano, qui ex iecinoris dolore grauiter ægrotus à Medicis edere carnes iuſſus, comedit. Interim aduenit frater eius ſæcularis, cæteroquî pius, qui *videns illum veſcentem carnibus ſcandalizatus eſt, & valde contriſtatus, quòd ex tantâ abſtinentiâ atque continentiâ in extremo vitæ ſuæ tempore, ad comedendum carnes deuolutus eſſet. Mox ergò in extaſi factus. vidit quendam dicentem ſibi: Quare ſic de presbytero ſcandalizatus es: Quia illum veſci carnibus vidiſti? Neſcis, quia neceßitate compulſus, & propter obedientiam id fecit? Nempe propterea ſcandalizari non debuiſti: Nam ſi merita, & gloriam fratris tui videre cupis, vltrò conuertere, & vide. Conuerſuſq́; vidit fratrem ſuum crucifixum cum Domino. Atq́; ad eum is, qui illi apparuerat: Ecce in quâ gloria frater tuus eſt?* Ex quo patet errare eos, qui offenduntur ob aliquorum exemptiones, diſpenſationes & immunitates à communibus oneribus, cùm hæ ſuas cauſas habent, nec impediunt quò minùs aliquis Deo nihilominùs maneat coniunctus & crucis eius particeps. Sunt enim illæ quaſi confortamenta, quibus Dei ſeruus roboratur, vt diutiùs ac fortiùs in poſterum ei ſeruire queat.

III. Quia fecit mirabilia.

III. Quia fecit mirabilia, cum ſummâ poteſtate eijciendo dæmonia, patrando ſtupenda miracula, & quaſi poteſtatem habens prædicando cœleſtia; & quia multi ipſum eſſe Devm non credebant, malis artibus ea comparata, vel à dæmonum aſſiſtentiâ ei ſubminiſtrata impiè exiſtimabant. Hinc illa Phariſæorum blaſphemia: *Hic non eijcit dæmonia niſi in Beelzebub.* Mat. 12. hinc illa admiratio: *Vnde hic litteras ſcit, cùm non didicerit?* Io. 7. Hinc aiunt: *Vnde huic ſapientia hæc & virtutes? Vnde huic omnia iſta? & ſcandalizabantur in eo.* Matth. 13. Solet ſummum ſenſibile ſenſum offendere: v. g. ſumma lux Solis oculos perſtringit ac lædit: ſummi bombi tonitruorum aut bombardarum aures percellunt ac vulnerant: ſummus calor aut frigus tactum lædit &c. ita ſumma Chriſti potentia ac ſapientia, captum humanum longè excellens, offendit Iudæos. Verùm ſtultè & immeritò: cogitare enim debebant ipſum pluſquam hominem adeoq́ue Devm eſſe: vel ſaltem tantam ſapientiam & miraculorum poteſtatem à Deo ipſi collatam eſſe. Id enim demonſtrauit miraculis in huius veritatis confirmationem factis, quæ fallere non poſſunt. Verùm inuidia & maleuolentia cor eorum aliò deflexit, ad malignas nimirum cogitationes, quaſi à Dæmone ea mutuaſſet, vti exponit Abulenſis, Maldonatus, Liranus & Carthuſ. Quare Theophylactus eam offenſionem tribuit inuidiæ eorum: *Obſtupeſcebant,* inquit, *quod ſolet inuidis accidere. Sicuti ſi pauper vicinus repente in ſplendidiore veſtitu prodeat, & videat eum vicinus inuidus, dicit: Quomodo hic tam ſumptuoſis veſtibus indutus eſt? Vnde huic veſtis illa?* Scandalum hoc inuadit etiamnum plurimos alios, qui cùm vident aliquos ſummè excellere ſiue in ſapientiâ, ſiue in diuitijs, ſiue in veſtitu, mox apud ſe coniectant, quaſi malis artibus ea ſibi comparaſſent. Verùm huic offendiculo charitas occurrere debet: de quâ 1. Ioannis 2. dicitur: *Qui diligit fratrem ſuum, in lumine manet, & ſcandalum in eo non eſt.* Suggerit enim charitas, hæc talia & tanta à Deo prouenire & collata eſſe proximo, cui bene & non malè vult, nec bonum eſſe dubitat, dum non conuincitur eſſe malus.

IV. Quia paſſus eſt indigna.

IV. Quia paſſus eſt indigna, vt caperetur, illuderetur, denique condemnaretur ad infamem crucem. Hinc multi imprudentes cogitare cœperunt, omnem eius vitam & doctrinam meram illuſionem fuiſſe; vt quem viderunt iam quaſi à Deo deſertum, imò velut peccatorem ab eo caſtigatum & cum latronibus eiectum atque abiectum. Ita enim loquuntur apud Iſaiam c. 53. *Nos putauimus eum quaſi leproſum & percuſſum à DEO & humiliatū.* Lepra enim apud Iudæos ſæpe erat pœna peccati. Et de hoc ſcandalo loquitur Dominus Matth. 26. cùm ait: *Omnes vos ſcandalum patiemini in me in iſta nocte.* Nimirum imprudens vulgus ita iudicare ſolet, vt cùm quis in calamitatem quamcumque tandem incidit, eum ob delicta ſua puniri à Deo exiſtimet; qui error non apud Gentiles ſolùm communis, ſed etiam apud Iudæos frequens erat, vti colligitur ex illâ Iudæorum apprehenſione, quâ eos iudicârunt peccatores fuiſſe, quorum ſanguinem miſcuit Pilatus cum ſacrificijs. Lucæ 13. nec non ex illâ Apoſtolorum interrogatione: *Rabbi quis peccauit, hic, an parentes eius vt cæcus naſceretur?* Ioannis 9. Hinc viſâ alicuius calamitate continuò ſcandalizabantur, eumq́ue velut enormem peccatorem auerſabantur. Hinc Chriſto iam capto & coram tribunali accuſato maleq́ue accepto, nemo amplius patrocinari aut fauere, nemo cauſæ eius ſe miſcere voluit; imò omnes condemnârunt eum reum mortis; prorſus ſicut canes cùm eorum vnus in rixâ cadit, omnes eum inuadunt, ſiue læſi ab eo fuerint ſiue non. Credibile eſt ciues Ieroſolymitanos, etiam qui Chriſto prius fauerunt, vbi viderunt eum iam condemnatum cum latronibus educi, ſeipſos redarguiſſe, quaſi in ipſo fœdè decepti eſſent; quem iam videlicet latronibus iunctum & æquiparatum cernerent. Verùm ſtultè & iniquiſſimè. Cogitare enim debebant non quæ paſſus eſt, ſed quàm innocenter & immeritò. Recolere debebant vitæ eius ſanctitatem, nulli defe-

ctui obnoxiam, grandia eius erga ſe merita & benefacta, doctrinam cæleſtem & inculpabilem. In templo Salomonis duo erant altaria, vnum foris in atrio, altare holocauſtorum, ſanguine cruentum & fœdo odore horridum: alterum in templo, altare thymiamatis, auro ſplendidum, & ſuauiſſimo odore plenum. 3. Regum 6. Ita in Chriſto Domino duo videre erant tempore paſſionis eius: carnem vndique dilaniatam & cruore perfuſam, velut ingentis alicuius malefactoris; & hoc quidem foris: ſed intus tamen videri poterat ac debebat vita eius innocentiſſima, ſanctiſſima, omnium virtutum odorem referens, & longè lateque ſpargens. Huius altaris ſuauitas non difficilè poterat illius fœtorem corrigere: ſi Iudæi voluiſſent æqui Iudices eſſe.

Quod Chriſto accidit, crebrò etiam alijs integræ vitæ hominibus euenit, vt ſi quando in aliquam calamitatem incidant, vel in tribulatione ſuâ ad tempus deſerantur, alij ex ipſis ſcandalum incurrant, quaſi eiuſmodi flagellum culpâ ſuâ meruiſſent & Deo exoſi eſſent. Ita impegerunt Melitenſes in ſanctum Paulum, cùm à viperâ inuaſum & admorſum viderunt. Inde enim coniectabant vltione diuinâ velut reum eſſe percuſſum. *Vtiq; homicida eſt homo hic*, dicebant: *qui cùm euaſerit è mari, vltio non ſinit eum viuere.* Verùm mox erraſſe ſe deprehenderunt, quando Paulus ſine noxâ beſtiam excuſſit. Tunc mutantes ſententiam in contrarium, dicebant illum eſſe Devm. Act. vlt. Similiter errârunt in Iobo amici eius, qui tantam eius calamitatem ipſi inflictam cernentes, reputabant eius peccata cauſam dediſſe, vti patet Iob 4. v. 7. & ſeq. verùm ad extremum & ipſi ſe deceptos viderunt, quando Devs cum honore reſtituit ei omnia in duplum. Idem de Chriſto cogitare Iudæi debebant, ſcriptum videlicet eſſe de ipſo pſ. 117. *Lapidem, quem reprobauerunt ædificantes, hic factus eſt in caput anguli.* Idem de alijs multis afflictis credere æquum eſt. Lapides enim à ſtructoribus primò calcantur pedibus, & huc illuc proijciuntur, denique attolluntur in ædificium ad eius ornatum: ita etiam Devs iuſtos hîc ſæpè deprimit & aliorum pedibus ſubijcit, ſed in fine eos extollit, & in cæleſtis Ieroſolymæ ſtructuram inſerit.

V. Quia à varijs variè aſpectus eſt.

V. Quia à multis conſpectus & inſpectus eſt per colorata perſpicilia. Qui viridibus vtitur perſpicilibus, omnia viridia eſſe, quæ intuetur, exiſtimat: cærulæa qui cæruleis. Ciues Ieroſolymitani multi, ſi non plerique omnes, Chriſtum aſpexerunt per affectum deprauatum & peruerſam opinionem ſuorum Magiſtratuum, ſummorum ſacerdotum, Principum & Phariſæorum. Hinc conceperunt ſimilem in Chriſtum opinionem, & cœperunt vnà cum illis eum condemnare & clamare: *Non hunc, ſed Barabbam.* Fateor, graue & periculoſum eſt hoc ſcandalum, quod à Magiſtratu & ſuperioribus datur. Id enim eſt inſtar fermenti, de quo Apoſtolus 1. Corinth. 5. ait: *Modicum fermentum totam maſſam corrumpit.* Eſt inſtar oculi cæcutientis, qui totum corpus ſeducit. Vnde S. Chryſoſtomus ho. 1. de Verb. Apoſt. *modico vino vtere: Sicut in corpore*, inquit, *aliquo quidem membro corrupto, non eſt magnum damnum: oculis verò læſis vel capite contrito totum corpus inutile redditur: ſic & qui in altâ quadam tanquam virtutis ſpeculâ cum multâ claritate conſtitutus, ab omnibus admirationi habitus, quando cecidit, magnam ruinam & iacturam facit: non tantùm quia ex alto cecidit, ſed quoniam alijs multis ſcandali materia eſt, in ipſum reſpicientibus.* Verùm audire Iudæi Chriſtum potiùs debebant, qui de Phariſæis malitioſè ſcandalizatis ait ad diſcipulos: *Sinite illos: cæci ſunt & duces cæcorum; cæcus autem ſi cæco ducatum præſtet, ambo in foueam cadunt.* Matthæi 15. Non eſt imitandum exemplum ſuperiorum, quando legem Dei violant: lex præferenda ſubditis & ob oculos ponenda, quâ & Magiſtratus obligantur. Hinc Pſalmo 118. dicitur: *Pax multa diligentibus legem tuam, & non eſt illis ſcandalum.* Quaſi diceret, non ſcandalizabuntur exemplo prauorum, qui legem Dei diligunt & omnibus rebus præponunt. Hac conſideratione euaſit ſcandalum Mathathias vnà cum filijs ſuis. Cùm enim Legati Antiochi inſtarent, vt relicto Deo vero, thura Dijs immolaret, dicentes: *Fac iuſſum Regis, ſicut fecerunt omnes gentes, & viri Iuda & qui remanſerunt in Ieruſalem, & eris tu & filij tui inter amicos Regis & amplificatus auro & argento & muneribus multis*: reſpondit & dixit magnâ voce: *Et ſi omnes gentes Regi Antiocho obediunt, vt diſcedat vnuſquiſque à ſeruitute legis patrũ ſuorum & conſentiat mandatis eius: Ego & filij mei & fratres mei obedimus legi patrum noſtrorũ. Propitius ſit nobis DEVS: non eſt nobis vtile relinquere legem & iuſtitias* Dei. *&c.* 1. Mach. 2. Multò minùs turba in huiuſmodi iudicijs audienda eſt. Turba enim ſic ferè inſtituta eſt vt *vno oſcitante oſcitet alter.* & ſicut vnus in pago canis latrare incipiens excitat omnes alios ad latrandum canes, quotquot ſunt in pago, tametſi nullum hoſtem videant, nec quid agatur aduertant, ita plebs vociferans trahit ſecum alios. Hinc bene in Pſalmo 21. ait per Prophetam Chriſtus iudicatus: *Circumdederunt me canes multi.* Quis verò ſtolidorum canum latratum, quis plebis imperitæ clamorem curet? *Hippomachus, pugilandi Magiſter*, inquit Ælianus libr. 2. variarum hiſtoriarum cap. 6. *cùm athleta quidam ex eius diſcipulis ſpecimen exhiberet artis, & circumſtans multitudo vniuerſa plauſum tolleret, percuſſit eum virgâ Hippomachus, inquiens: Tu verò perperam, neque ſicut oportebat, feciſti, quod melius fieri debebat. Nam ſi quid artificioſum præſtitiſſes, non hi te collaudarent: innuens, eos qui vnumquodque ritu gerunt & adminiſtrant, non multitudini, ſed ijs tantùm, qui rei ſcientiam aliquam habent, placere oportere.*

Quibus omnibus perfectis, manifeſtè patet Chriſtum Dominum nullo modo per ſe & directè dediſſe cauſam his offenſionibus, cùm nihil omninò terreni quæſiuerit in terrâ, nec ſuum ſed aliorum bonum ac ſalutem. Tota igitur culpa in Iudæis fuit, qui velut cæci

Digitized by Google

in meridie in Chriſtum impegerunt. Quod ipſum etiam aſſero de illis Chriſtianis, qui in aliorum factis tam temerè ſe ſcandalizant. Si enim audirent Diuum Chryſoſtomum, nunquam ſcandalum incurrerent. Ita enim ille homilia 60. in Matthæum: *Cuius rei gratiâ tollenda erant ſcandala, an propter nos, qui detrimento afficiuntur? Sed non inde qui detrimentum patiuntur, pereunt, ſed deſidia & ignauiâ ſuâ: quod virtutis cultores verum eſſe oſtendunt, quia non modò nullam à ſcandalis patiuntur iniuriam, ſed plurimum etiam lucrãtur. Qualis certè Iob ille erat, qualis Ioſeph, quales iuſti denique omnes. Quòd ſi multi pereunt, propter negligentiam ſuam id accidit. Niſi enim ita res ſe haberet, ſi propter ſcandala ipſa homines perirent, vniuerſi ſanè homines id paterentur: quoniam verò multi euadunt, qui non effugit, ſibi ipſi culpam attribuat. Nam ſcandala quidem, vt iam tetigimus, excitant etiam atque acuunt, & perſpicaciorem faciunt non ſolùm eum qui ſibi diligenter cauit, verùm etiam eum, qui fortè incidit: nam poſteaquam ſe inde eripuerit, cautior atque tutior redditur. Quare ſi diligentiores ſumus, non paruum fructum eâ ex re capiemus, quare vigilare ſemper compellimur.*

THEMA SECVNDVM.

Quàm ſit graue & periculoſum præbere ſcandala.

1. *Væ dicitur ſcandalizantibus ob ſcandali grauitatem.*
2. *Dicuntur eruendi & abijciendi è communitate.*
3. *Iubentur mergi in mare cum molâ aſinariâ.*
4. *Ne ſcandali occaſio detur nihil non agendum, & ferendum.*

Hæc locutus ſum vobis ne ſcandalizemini. *Ioan.* 16.

OBſeruârunt viri doctiſſimi, ſacræ ſcripturæ Interpretes, non vnum diſcrimen inter maledictionem quam pronunciauit DEVS in primos noſtros parentes, peſſimo ſerpentis ſibilo ſeductos, & in ſerpentem, ipſorum ſeductorem. Inprimis enim *neque mulieri*, (inquit Rupertus l. de victoriâ verbi DEI c. 15.) *maledicta eſt, neque viro maledictus, dixit; ſed tantùm hoc: Maledicta terra in opere tuo &c. Soli ſerpenti dixit: Maledictus eris; quo videlicet dicto firma & immutabilis intelligenda eſt ſententia æternæ dãnationis.* Rurſum Procopius in eum locum: *Mirabile*, inquit, *vide iudicium: deceptos interrogat, deceptorem non interrogat, ſed quaſi malum & mali auctorem & penitùs incorrigibilem veniaq́; indignum affatur.* Denique ſerpens inter tres præuaricatores, vltimò interrogatus, primus condemnatur: *Quia feciſti hoc, maledictus eris, &c.* Quid ſibi volunt iſta? Nimirum intereſt plurimum inter ſeductorem & inter ſeductos: inter auctorem ſcandali & inter ſcandalizatos. Iſti merentur pœnam: ille etiam maledictionem. Iſti ad iudicium citandi ſunt: ille vel iniudicatus & abſque proceſſu iudicij condemnandus. Iſti quidem luent: ſed ille omnium primus, qui ſcandalum præbuit. Audimus in hod. Euangelio, quanta dixerit Chriſtus ſuis diſcipulis, ne ſcandala incurrerent: quanta ergo dicturum putamus ijs, qui ſcandala præbituri ſunt? Dixit certè iſtis ſeuera & terribilia, quæ nunc audiemus.

I. Locutus eſt Matthæi 18. Dominus: *Væ autem homini, per quem ſcandalum venit.* Grauem eſſe hanc comminationem indicat particula *væ*. *Væ enim in Scripturâ*, inquit ſanctus Gregorius homil. 9. in Ezechielem, *ſæpius de æterno luctu, quàm de præſenti ſolet intelligi.* Et S. Chryſoſtomus homil. 7. in Geneſ. *Væ enim hoc*, inquit, *eſt quaſi lamentantis ſupplicium illud inexcuſabile ſubituros.* Hinc Iſa. 30. dicitur: *Væ impio in malum* Et Iob 10. *Væ mihi ſi impius fuero.* Ex quo ſequitur ſcandalum datum, ſi ad lethale peccatum inducat, ſemper eſſe lethale & grauiſſimum peccatum, quia non vnum tantùm vulnerat, ſed duo ſemper ad minimum: ſcandalizatum & ſcandalizantem; atque hinc multò grauius, quia hic homicida eſt alterius. Quare teſte Climacho gradu 26. Scalæ paradiſi, *ſunt inter immundos ſpiritus reliquis nequiores, qui peccatum ſolos operari nos minimè conſulunt*, (qui ſcilicet ad ſcandala danda impellunt) *vt grauiori ſupplicio nos mulctandos parent.* quo modo ſcilicet periti venatores ad vnam auem, verbi gratiâ anatem, non ſtatim jaculantur, ſed occaſionem captant, vt duas aut tres vno jaculo mactent. Huiuſmodi autem venator Luciſer fuit ab initio, quando caudâ ſuâ trahebat tertiam partem ſtellarum cæli Apocalyp. 12. Quem velut genuinæ proles imitantur ſcandaloſi, id quod lamentatur ſanctus Bernardus ſermone 1. in Septuag. *Vtinam*, inquit, *ſoli nos impugnarent maligni ſpiritus cum ſuggeſtionibus ſuis, & nihil nocerent homines perniciofis exemplis, perſuaſionibus importunis atque alijs mille modis.* Confirmatur hoc ex eo, quod Ioan. 8. Dominus dixit: *Vos ex patre Diabolo eſtis, & deſideria patris veſtri vultis facere; ille homicida erat ab initio.* In quem locum ſanctus Auguſtinus tractat. 42. ait: *Homicida dicitur Diabolus: non gladio armatus, non ferro accinctus ad hominem venit: verbum malum ſeminauit & occidit. Noli ergo putare te non eſſe homicidam, quando fratri tuo mala perſuades: ſi fratri tuo mala perſuades, occidis: & vt ſcias quia occidis, audi pſalmum: Filij hominum, dentes eorum arma & ſagittæ & lingua eorum gladius acutus.* Occidit Dæmon ſua ſuaſione primos noſtros parentes corpore & animo: occidit ſcandalizans ſi non corpus, ſaltem animam, quod longè grauius eſt, quàm ſi ipſum Dæmonem in hominem intruderet ad vexandum illum. Sed quid dico? non ſolùm necat hominem, ſed ipſum etiam Chriſtum, cuius ſanguinem denuò fundit. Ita ſcribit ſanctus Bernardus in in ſermone de Conuerſione ſancti Pauli: *Denique*, inquit, *ſi proprium ſanguinem dedit in pretium redemptionis animarum, non tibi videtur grauiorem ab eo ſuſtinere perſecutionem,*

I. Væ dicitur ſcandalizantibus, ob ſcandali grauitatem.

qui

qui ſuggeſtione maligna, exemplo pernicioſo, ſcandali occaſione auertit ab eo animas, quas redemit, quàm à Iudæo, qui ſanguinem illum ſudit? Agnoſcite dilectiſſimi & expaueſcite conſortia eorum, qui ſalutem impediunt animarum. Horrendum penitus ſacrilegium, quod & ipſorum videtur excedere fa.inus, qui Domino maieſtatis manus ſacrilegas iniecerunt. Quin etiam talis deſtruit totum opus DEI, teſte Apoſtolo ad Roman. 14. ſcribente? *Noli propter eſcam deſtruere opus DEI* hominem ſcilicet, ſcandalizando eſcâ vetitâ. Qui autem deſtruit hominem, deſtruit totum DEI opus, non ſolùm redemptionis, ſed & creationis, quia propter hominis ſalutem cœli & vniuerſa creata ſunt. Deſtruit, inquam, dum ædificat peccatum. *Scandalum enim non bonæ rei, ſed malæ exemplum eſt, ædificans ad delictum,* inquit Tertullianus libro de vel. virgin. capite tertio. Sanctus Chryſoſtomus homiliâ 25. in epiſtol. ad Roman. ſic exponit: *Salutem fratres vocat diuinum ædificium: ſi ergò Eccleſiam deſtruere graue eſt & ſceleſtum: multò magis ſi hoc templo ſpirituali fiat. Auguſtior enim eſt homo magiſq́; venerandus quàm Eccleſia. Non enim propter parietes mortuus eſt Chriſtus, ſed propter iſta Spiritûs ſancti templa.* Denique ſi Phariſæis hypocritis, qui occultando ſua ſcelera ſe ſolos perdebant, adeò minatur & toties *Væ* ingeminat Dominus, quid expectabunt Chriſtiani, ſi publicè libereque peccantes ſcandalo ſint alijs? Quod ſanè prudenter expendens ſanctus Gregorius Nazianzenus apologorum primo dixit: *Mihi timor incutitur, cùm & Phariſæos probris affici, & Scribas redargui video.*

II. Dicuntur eruendi & abijciendi è communitate. II. Locutus eſt eod. Matth. citat. capit. hæc: *Si autem manus tua vel pes tuus ſcandalizat te, abſcinde eum & proijce abs te.* Cauſam exponit ſanctus Chryſoſtomus homil. 60. in illum Matth. locum ſcribens: *Nihil enim, inquit, ita perniciosum ac peſtiferum, vt conſuetudo prauorum hominum & conuerſatio: ideò magnâ quadam cum vehementiâ iuſſit nocentes à nobis propinquos depellere: eos verò amputandos atque proijciendos eſſe conſequentia ipſa rerum ſignificat, qui ſcandali authores ſunt.* Qui peſtifero laborant vel extinguuntur morbo, ſuâ contagione omnia inficiunt, idcircò omnia quæcunque ipſi tangunt vel tetigerunt, auerruncari ex ædibus & proijci vel in aquam vel in ignem ſolent. Peſtem igitur eſſe ſcandali authores indicat Dominus, dum erui iubet & proijci: & quidem in profundum maris, vti addidit: *Qui ſcandalizauerit vnum ex puſillis iſtis, expedit ei, vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius & demergatur in profundum maris.* Quid commiſit mola aſinaria ſeu lapis molaris, vt cum ſcandaloſo demergi in mare debeat? nimirum videtur Dominus loqui de homine, qui molam aſinariam vel girauit vel tetigit, ideoque non ipſe ſolus; ſed vnà cum molâ, quam traxit, demergendus in mare dicitur, ne ex eorum contagio polluantur alij: vt obſeruat ad eum locum ſanctus Ambroſius ſermone 10. Quam ob cauſam Apoſtolus ſcandaloſum quendam & inceſtuoſum fornicarium è communitate eijciendum & tradendum ſatanæ ſcribit & mandat Corinthijs 1. Corinth. 5. rationem adiungens: *Neſcitis quia modicum fermentum totam maſſam corrumpit?* hoc eſt quòd vnius hominis ſcandalum omnes alios inficiat? *Expurgate vetus fermentum:* putidum iſtum fornicarium è cætu veſtro eijcite. Hinc etiam Achan, qui ſuo furto ſcandalizauit Iſrael, cum omni domo & ſupellectile ſuâ, lapidatus & combuſtus eſt. Ioſ. 7. Hinc iubet DEVS prælio inſtante eijci de exercitu milites formidoloſos, ne corda cæterorum ſubuertant & pauore ſuo imbuant. Deut. 20. Hinc Ieroboam, qui erectis aureis vitulis *peccare fecit Iſrael,* euerſus & deletus eſt de ſuperficie terræ cum omni domo ſuâ. 3. Regum 13. Quin imò viderunt etiam malum huius contagioſæ peſtis Gentiles, & ſimili remedio ſuſtulerunt. Etenim Aſſuerus, cùm intellexiſſet Reginam Vaſthi, coniugem ſuam, detrectâſſe eius imperium, ſtatim animaduertit cum ſuis Conſiliarijs fore hanc eius inſolentiam ſcandaloſam toti regno ſuo: *Egredietur,* inquit quidam Regis conſultor, *ſermo Reginæ ad omnes mulieres, vt contemnant viros ſuos & dicant, Rex Aſſuerus iuſſit, vt Regina Vaſthi intraret ad eum, & illa noluit. Atque hoc exemplo omnes Principum coniuges Perſarum atque Medorum paruipendent imperia maritorum.* Itaque Regina mox repudiata & ab aulâ expulſa eſt. Eſth. 1. Ecce nec Reginæ quidem parcitur à Rege Gentili, ne modicum fermentum totam maſſam corrumpat. Videant magiſtratus Chriſtiani, quid DEO reſponſuri ſint, ſi grauia ſcandala tolerent. Surget Aſſuerus, ſurgent eius Conſiliarij in die iudicij & accuſabunt illos.

III. Locutus eſt eodem Matth. cap. in hunc modum: *Qui ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis, qui in me credunt, expedit ei, vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius & demergatur in profundum maris.* Quibus verbis indicat præſtare mori & quouis diro ſupplicio è vitâ exterminari, quàm ferire aliquem ſcandalo, quia merſio eſt mors corporis ſolùm, ſcandalum verò datum, eſt mors animæ tam propriæ quàm aliorum, qui ſcandalizantur. *Cur hoc dixit,* inquit ſanctus Bernardus epiſtol. 7. ad Adam monachum, *niſi quia ſignificare voluit tam grauia in poſterum manere tormenta, vt eis comparata mors temporalis nec pœnalis eſſe videatur ſed commoda?* Quocirca etiam tractat. de interiori domo capite 35. ſcribit: *Mori timeo, quia non ſum paratus. Malo tamen mori & miſericordiæ DEI me committere & commendare; quia benignus & miſericors eſt, quàm de mea conuerſatione alicui ſcandalum facere.* Mori igitur vir ſanctus maluit, quàm alicui præbere occaſionem lapsûs in peccatum. Iam ſi mori & quidem tam diro ſupplicio, quale eſt demerſio, extingui præſtat, quàm ſcandalum præbere, quid aliud præbenti niſi gehenna expectanda & demerſio in infernum? id ſanè, vt diximus, indicat *Væ* particula. *Væ mundo à ſcandalis:* & rurſum Sapiens Prouerb. 22. *Qui ſeminat iniquitatem, metet mala: & virga iræ ſuæ conſummabitur.* Vbi Beda: *Qui verbo aut exem-* III. Iubentur mergi in mare cum mola aſinaria.

plo

plo ſuam iniquitatẽ in alios ſpargit, meßis loco vindictam recipiet. Meſſuere hanc DEI vindictam Madianitæ, qui ſcandalum obiecêre Hebræis, filias ſuas vt cum eis & ſcortarentur & idola venerarentur, quos proinde DEVS ad internecionem deleri iuſſit, (inter quos etiam cæſus eſt Balaam, ſcandali illius inuentor & incentor. Numerorum 31.) adeoq́ue temporali & æterno ſupplicio puniuit: Hebræos verò qui ab illis ſeducti in ſcandala incurrerunt, ſuſpendi iuſſit contra Solem. Numerorum 25. non tamen niſi reos: grauior enim pœna debetur ſeductori quàm ſeducto; *quando quidem & ſerpens*, inquit D. Chryſoſtomus hom. 25. in Ep. ad Rom *magis punitus eſt quàm mulier, quemadmodum & mulier pluſquam vir & Iezabel maiores pœnas dedit, quàm Achab vinea raptor; ipſa quippe vniuerſum iſtud negotium texuerat, Regiq́; lapsûs occaſionem dederat. Igitur & tu quoque ſi reliquis perditionis cauſa fueris, grauiora patieris, quàm qui per te ſubuerſi ſunt. Neque enim peccare tantum in ſe perditionis habet, quantum quod reliqui ad peccandum inducuntur.* Meſſuit & Dauid hanc DEI vindictam; cui quidem pœnitenti, aliorum peccatorum pœnæ fuerunt remiſſæ aut certè mitigatæ, ſolius ſcandali reſeruatæ. *Veruntamen quoniam blaſphemare feciſti* (ſcandalo videlicet) *inimicos Domini; propter verbum hoc filius, qui natus eſt tibi, morte morietur.* 2. Regum 12. Meritò igitur ait Tertullianus lib. de cultu fœmin. *Neſcio an impunè abeat, qui alicui cauſa fuerit perditionis.* Vult dicere: non credo talem fore impunem. Scandalizârat autem Dauid inimicos DEI, quia impii & leues homines culpam in DEVM ſolent conijcere, quando conſtituit aliquem Magiſtratum & magnis proſequitur beneficiis, qui tamen grauiter delinquat. Certè ſanctus Chryſoſtomus in ſermone contra concubinarios tomo 5. aſſerit magis DEVM ſentire & grauiùs plectere peccata leuiora, quæ cum ſcandalo fiunt, quàm grauiora, quæ neminem lædunt. Idcircò enim vult Moyſen & Aaron in deſerto morti addictos eſſe ob leue diffidentiæ verbum ad aquas contradictionis, coram populo enunciatum: cùm tamen aliàs longè grauiori diffidentiâ DEO reſtitiſſet Moyſes, Numerorum 11. v. 21. Indicant id verba illa DEI ad Moyſen & Aaron: *Quia non credidiſtis mihi, vt ſanctificaretis me coram filijs Iſrael, non introducetis hos populos in terram, &c.* Numeror. 20. Hanc etiam ob cauſam legimus ſanctæ Catharinæ Senen. ſororem è medio ſublatam & grauiſſimas purgatorij pœnas exſoluere coactam fuiſſe, quòd multis precibus ſororem ad ornandam faciem impuliſſet, vt virginem Chriſti ad coniugij ſpem mundiq́ue amorem alliceret. apud Raymundum in vita ſanctæ Catharinæ Senenſis. Simili modo punitam, filijs, marito & vitâ denique orbatam ſcimus Prætextatam, quòd leui & profano cultu virgines DEO ſacratas ornâſſet, ex ſancto Hieronymo epiſtol. ad Lætam. Sed cur molæ aſinariæ appenſione demergendum ait Dominus ſcandali authorem? Reſpondet ad hoc Salazar in cap. 3. Prouerb. vt pœna accommodetur delicto. Nam cùm ſcandalizans ei comparetur, qui lapidem pedi opponit, vt ad ruinam impellat: aduerſus illum ſic Chriſtus: Melius longè illi eſſet, quod molâ aſinariâ, id eſt, lapide ingenti collo appenſo deturbaretur in mare, quàm vt ſcandalo etiam exiguo tamquam paruo lapillo obiecto puſillum ad ruinam impelleret. Aliam præclaram huius rei cauſam dat Beatus Petrus Chryſologus ſermone 27. *Quare lapis molaris?* inquit, *Quia lapis molaris dum triticum terit, dum farinam fundit, à polline furfurem dum ſecernit, panem piè laborantibus ſubminiſtrat. Bene ergò illi, qui elegit miniſter ſcandali magis eſſe, quàm pacis, ad collum lapis alligatur molaris, vt hoc illum ad mortem trahat, quod illum trahere debuiſſet ad vitam, quia ſenſus ad vitam datos, mortis conuertit in ſcandalum, ſuadendo aliud videre, aliud audire, aliud ſentire, aliud ſapere, quàm erat in Chriſto, quam erat in ſcientiâ ſalutari.* Viderint ergò parentes, qui ſcandala præbent liberis ſuis; viderint mulieres, quæ ſuco ſuo decipiunt iuuenes, quid ſupplicij mereantur. Sanè Ezech. decimo quarto ait Dominus: *Qui ſcandalum iniquitatis ſuæ ſtatuerit contra faciem ſuam, ponam faciem meam ſuper hominem in exemplum & in prouerbium, & diſperdam illum de medio populi mei.*

IV. Ne ſcandali occaſio detur, nihil non agendum & ferendum.

IV. Locus eſt Matth. decimo ſeptimo ad Petrum cùm didrachma ab eo exactum eſſet: *Ergò liberi ſunt* (à tributo) *filij; vt autem non ſcandalizemus eos, vade ad mare & mitte hamum, & eum piſcem qui primus aſcenderit, tolle & aperto ore eius inuenies ſtaterem: illum ſumens, da eis pro me & te.* Ne enim exactores offenderentur, quaſi Chriſtus vellet ſe ſubtrahere à communi lege & ſubiectione Imperatoris eumq́ue aſpernari, voluit in ſummâ rerum penuriâ piſcem è mari euocare, qui pro ipſo ſatisfaceret. *Ex quâ re*, ait ſanctus Gregorius homilia ſeptimâ in Ezechielem, *nobis conſiderandum eſt, quia in quantum ſine peccato poſſumus vitare proximorum ſcandalum, debemus.* Copioſiùs ſanctus Baſilius in reg. breuior. interrogat. 64. *Quotieſcumque in ijs, quæ ex mandato vel fiunt vel dicuntur, homines offenſionem incurrunt, & in ijs ſcandalizantur (vt in Euangelio quidem in his, quæ à domino ex voluntate patris fiebant, & dicebantur) enim verò tunc ea in memoriam nobis ſunt reuocanda, quæ de huiuſmodi hominibus idem dominus reſponderit, quando illum adeuntes diſcipuli ſic allocuti ſunt: Scis quòd Phariſæi audito verbo hoc ſcandalizati ſunt? Sic enim illis reſpondit: Omnis plantatio, quam non plantauit pater meus cœleſtis, eradicabitur. Sinite illos: Cæci ſunt, & duces cæcorum. Cæcus autem ſi cæco ducatum præſtet, ambo in foueam cadent. Saneq́; multa huiuſmodi cùm in Euangelijs, tum apud Apoſtolum reperire quis facilè poßit. Vbi verò in his quæ poſita in poteſtate noſtra ſunt, impingit aliquis ſcandalizaturve, enimuerò tunc veniendum eſt in memoriam eorum Domini ad Petrum verborum, quando dixit: Ergo liberi ſunt filij. Vt autem non ſcandalizemus eos, vade ad mare & mitte hamum & eum piſcem, qui primus aſcenderit tolle: & aperto ore eius, inuenies ſtaterem: illum ſumens, da eis pro*

nie & te, & item eorum quæ Apoſtolus ad Corinthios ſcribit his verbis: nõ manducabo carnes in æternum, ne fratrem meum ſcandalizem, & alio in loco: bonum eſt non manducare carnem & non bibere vinum, neque in quo frater tuus offenditur, aut ſcandalizatur aut infirmatur. Hac igitur de causâ DEVS ipſemet ſcandala è medio quantum per ipſum ſtabat, tollere conſueuit: vt in corpore Moyſis patet; quod idcircò occultè nemine præſente ſepeliuit & reliquo tempore abſconditum eſſe voluit, ne Iudæi, ad idololatriam proni, ſi id deprehendiſſent, Moyſen colerent, velut numen. Deut. 34. vti ſentiunt S. Chryſoſtomus ho. 1. in Matth. Theodoretus & Procopius. Eodem conſilio Ezechias Rex confregit ſerpentem æneum; qui iam quaſi diuinum aliquid coli à Iudæis cœperat 4. Reg. 18. Abraham ſeparauit ſe à Loth, (Gen. 13.) dans ei optionem eligendi quam vellet regionem, deteriorem ipſe non grauatè accepturus, ne litigium gliſceret magis, quod iam ortũ erat inter eos. Sed cur ceſſit ſenior iuniori; patruus nepoti? Cauſam inſinuat ſacer textus, dum interſerit: *Eo autem tempore Chananæus & Pherezæus habitabãt in illâ terrâ*, q. d. Moyſes: ne in ſcandalum Gentilibus cederet contentio hæc inter DEI ſeruos, & duos propinquos, voluit ſopire litẽ Abraham etiam cũ detrimento ſuo. Quâ de causâ quoq; dixit Apoſtol. 1. Cor. 6. *Frater cum fratre contẽdit, & hoc apud infideles?* Præclariora his habemus in lege nouâ. S. Procopius ſub Diocletiano Martyr, carbones ignitos manui à Iudice impoſitos, quo cogeretur vel ex dolore excutere eos in ſubiectam Idoli aram, conſtanter potiùs retinere, donec carnem abſumerent, quàm excutere maluit, ne reiectis prunis videretur immolâſſe cum Chriſtianorum ſcandalo, apud Sur. 8. Iul. Vſtazanes Perſa Saporis Regis eunuchus & educator Chriſtianus, cùm vi coactus Solem adorâſſet & ob hoc à Simeone Epiſcopo acriter reprehenſus fuiſſet, mox pœnitere & lachrymis errorem ſuum plangere corrigereq́ue ſtuduit, prodens ſe Chriſtianum Regi & offerens ad martyrium, quòd cũ ei indictum eſſet, in hoc vnum incubuit, vt ſcandalum quod dederat, auferret, ideoq́ue à Rege pro omnibus ſuis obſequijs ipſi tamdiu præſtitis nil aliud gratiæ petijt, quàm vt præconis voce pronunciaretur plecti non ob aliam cauſam, quàm quod Chriſtianus eſſet. Sur. & Lipel. 21. April. Sed quid tantorum virorum exemplis opus? A brutis diſcere poſſumus quàm cauendum ſit, ne quem offendamus prauo exemplo. Auis Dicæa ſeu Iuſta appellata, defodit excrementa ſua, ne inueniri queant, quia mortales enecant, teſte Æliano libro 4. de animal. Serpens è pellucido fonte non bibit, priuſquam totum, quo turget, venenum effundat, ne fontem inficiat, ex quo animalia, cùm biberint, enecãntur; vti paſſim auctores ſcribunt. Et videtur eò reſpexiſſe Dominus cùm Matth. 10. dixit: *Eſtote prudentes ſicut ſerpentes.* Quid agat igitur Chriſtianus, ne prauis ſuis actibus offẽdiculo ſit alijs? Videat, videat, vt hanc potiùs ſerpentis imitetur naturam, quàm maledicti illius & à Dæmone poſſeſſi nequitiam & peſtiferam ſuggeſtionem, quâ in lapſum impegit primos noſtros parentes vnàq́ue omnes nos, ne alioquin incurrat in eandem aut ſimilem maledictionem, qualem ille audijt; quod à nobis procul auertat DEVS ſuper omnia benedictus.

THEMA TERTIVM.

Cur mali perſequantur & odio habeant bonos.

1. *Quia in moribus ſunt eis diſſimiles.*
2. *Quia boni malos arguunt.*
3. *Quia vident eos à DEO amari pluſquam ſe.*
4. *Quia vident ſe cum bonis ſuis terrenis deſpici ab illis.*

Venit hora, vt omnis qui interficit nos, arbitretur ſe obſequium præſtare DEO. *Ioan.* 16.

BEne cum hod. conſonat Euangelio, quod Matth. 10. dixit Chriſtus Dominus ad diſcipulos ſuos: *Ecce ego mitto vos ſicut oues in medio luporum.* Vt enim oves inter lupos nihil aliud expectare poſſunt, quàm ſuam necem & lanienam: ita & Apoſtoli in peruerſo mundo nil aliud niſi gladium & perſecutionem poterant ſperare. Sapienter Eccleſiaſtic. c. 13. dixit: *Si communicabit lupus agno aliquando, ſic peccator iuſto.* q. d. nunquam hoc ſperandum. Non caret tamen hoc admiratione. Quid enim nocet agnus lupo: quid iuſtus peccatori, vt eorum odia & perſecutionem ſuſtinere debeant? De lupis quidem non mirandum: quia in ouibus quærunt pabulum ſuum, inueniunt ſuaue epulum. Sed cur iuſtum odit peccator, cùm ex illo nõ nutriatur? Nimirum ex duplici causâ exiſtit antipathia inter animantia: primò ex appetitu cibi ſibi conuenientis, vti in lupis erga oues, in felibus erga mures, in canibus erga lepores &c. ſecundò ex mero odio & naturæ contrarietate, vt inter hyęnam & pantheram, inter ſerpentem & hominem &c. Atque ex hoc capite peccator odit iuſtum. Lupus inuadit ouem, quia ouis ei ſuauis cibus eſt: peccator verò iuſtum, quia iuſtus ei inſuauis eſt. Ita enim loquuntur improbi Sap. 2. *Circumueniamus iuſtum, quia inutilis eſt nobis.* Septuaginta vertunt, *quia inſuauis eſt nobis.* Ouis inter lupos erat Ioſeph inter 10. fratres ſummo habitus odio, indeq́ue eorum manibus hoſtiliter apprehenſus, veſte ſuâ nudatus & in ciſternam proiectus, poſteaq́ue venditus. Quid commiſit hæc ouicula ſimpliciſſima & innocentiſſima vt tam crudeliter vexaretur? Nimirum ſuis fratribus *inſuauis* erat cibus, quia nimirum difformis & contrarius illis. Quod Ioſepho contigit, contingit & alij iuſtis. Cauſas nunc videamus.

I. Oderunt Ioſephum & perſecuti ſunt fratres

Digitized by Google

I. Quia in moribus ſunt eis diſſimiles.

tres eius; quia habuit *veſtem polymitam* ſeu diuerſicolorem, diſtinctam à fratrum veſtibus. Hinc oderunt mali bonos, quia ſunt eis in moribus diſſimiles; mali enim mundanos, boni cœleſtes habent mores. Illi delectantur ambitione, auaritiâ, gulâ, libidine: hi verò humilitate, paupertate, ſobrietate, caſtitate. Hanc allegant cauſam impij Sap. 2. *Grauis eſt nobis etiam ad videndum quoniam diſſimilis eſt alijs vita illius.* Pupugit veſtis illa multicolor Ioſephi, quã fecit ei pater, oculos fratrum, fuitque ſemen primum odij fraterni: vide tandem eam miſero detraxerunt, & hirci ſanguine tinxerunt atque cruentârunt. Pungit etiam improbos ſancta & varijs virtutibus ſplendens vita piorum: quare etiam adlaborant aut certè deſiderant, vt ea ipſis detrahatur & fœtido hircorum ac peccatorum cruore defœdetur ac collutuletur, quò nimirum ſibi ſimiles fiant. At dum virtuoſi reprobis reſiſtunt & virtutes tuentur ſuas: hinc illorum odium & perſecutiones incurrunt. Cur enim pugnent frigida in calida; & calida in frigida; niſi quia habent contrarias qualitates? & quia calidum cupit ſibi aſſimilare frigidum, hoc autem ei reſiſtit: ſimiliter & calidum reſiſtit frigido, ab ipſo impugnatum; hinc diſſidium & pugna inter vtrumque. Vidit hoc & Cicero in l. de amicitiâ poſt med. ita ſcribens: *Diſpares mores diſparia ſtudia ſequuntur, quorum diſſimilitudo diſſociat amicitias: nec ob aliam cauſam vllam boni improbis, improbi bonis amici eſſe non poſſunt.* Cupiunt pij malos ad bonam frugem reducere, iſti ſe opponunt: deſiderant & mali pios peruertere, vt ſibi ſimiles reddant: pij reſiſtunt: hinc odium ſuſtinent & perſecutionem. Ac licet boni taceant nihilque omninò moliantur in malos, ipſa tamen eorum vita tacitè redarguit corruptos horum mores, ideò vel aſpectus eorum malis eſt intolerabilis, vti fatetur Sap. 2. *Grauis eſt nobis etiam ad videndum.* Hanc ob cauſam Nero ille peſſimus, quòd Thraſeæ Senatoris optimi venerabilem ferre ſpeciem nequiret, è medio eum ſuſtulit; vti refert Tacitus l. 16. Annal. Hinc factum vt Iacob in domo patris ſui iuxta fratrem Eſau; ſibi infenſum perſiſtere non poſſet, ſed exulare cogeretur, quia vel aſpectus eius grauis alteri fuit; adeò vt necem ei intentaret. Gen. 27. *Nam iniquitatis filij*, inquit Cyrillus Alexandr. lib. 10. in Gen. *Cùm clarorum hominum virtutem, reprehenſionem quodammodò ſuæ prauitatis exiſtiment, veluti immanes quædam feræ in eos crudeliter ruunt.* Eſau vti corpore piloſus & hiſpidus, ita corde & animo quoque erat aſper & horridus, ferus & improbus: Iacob econtrà leuis corpore, & ſuauis moribus, mitis & innocens: Eſau venator foris agebat & per ſyluas vagabatur: Iacob domi cum parentibus perſiſtens ad ſeipſum & ſalutem ſuam attendebat: hinc fratri exoſus & ſudes erat in oculis.

II. Quia boni malos arguunt.

II. Quia *accuſauit* fratres ſuos *de crimine peſſimo*. Gen. 37. *Credendum eſt*, inquit S. Thomas 2. 2. q. 33. art. 7. ad 2. *quòd fratres ſuos quandoq; admonuerit, licet id non ſit ſcriptum.* Idem ſenſit eo loco Abulenſis. Quanquam ea præmonitio non videtur fuiſſe neceſſaria, tum quia patrem denunciauit, cuius erat nôſſe delicta filiorum: tum quia velut frater minimus 16. annorum, minimè auditus fuiſſet. Altera hæc cauſa eſt odij & perſecutionis malorum in bonos; quia illorum ſcelera iſti redarguunt & accuſant, quod etiam fatentur improbi Sap. c. 2. cit. *Circumueniamus iuſtum, quoniam improperat nobis peccata legis & diffamat in nos peccata diſciplinæ noſtræ.* Non ferunt veſpertiliones lucem; nec ſcabioſa capita pectinem amant. Vnde Amos c. 5. ait: *Odio habuerunt loquentem in porta* (Prophetam prædicantem, vel Iudicem corripientem) *& loquentem perfectè abominati ſunt.* Quia vt ait ſanctus Gregorius 16. mor. cap. 1. *arrogantes ſicut inflantur laudibus: ita inflammantur correptionibus*, quo modo tigrides efferantur ad tympanorum ſonitum, apud Plut. de ſuperſtit. Sic efferatus ad prædicationem Ieremiæ Phaſſur; coniecit eum in carcerem; quòd minaces eius prophetias ferre non poſſet. Ier. 20. Sic Herodes ad increpationem Ioannis; incluſum in carcere decollari iuſſit. Marc. 6. Herodias quoque ob eandem cauſam caput eius petijt. Saul ad filialem Ionathæ admonitionem, ne perſequeretur innocentem Dauid; irâ inflammatus lanceam arripuit, vt configeret eum. 1. Reg. 20. Denique quæ cauſa eſt, cur agricolæ illi, quibus in parabolâ Dominus cõmiſſam dixit ab hero ſuo vineam colendam; tam crudeles fuerint in ſeruos domini ſui ad ſe miſſos; ita vt alium cæderent, alium occiderent, alium lapidarent? Matth. 21. Non alia niſi quia ſerui illi, ſuo Domino fideles, exegerunt à vinicolis fructus hero debitos; qui autem pendere eos debebant, erant hero infideles, ideoque fructum à ſe exigi, audire noluerunt. Hoc eſt quod agunt iuſti; inſtant, vrgent reprobos, vt Deo ſuo præſtent debita obſequia. At hic clamor offendit aures improborum: hinc in eos ſæuiunt & bilem ſuam effundunt. At quàm hoc indignum! quid enim niſi charitas pios extimulat, vt dehortentur à malo reprobos & incitent ad bonum? Miratur id Apoſtolus in Galatis c. 4. *Ego inimicus vobis factus ſum, verum dicens vobis?* Quis enim non amet veritatem, cùm ſit animæ cibus vnicè deſideratus? Quis niſi inſanus aut phreneticus Medicum inuadit verberibus, curam ſibi adhibentem? Tales itaque non tam homines; quàm Dæmones eſſe videntur, iuxta id Eccleſiaſtici 21. *Qui odit correptionem, veſtigium eſt peccatoris.* h. e. Dæmonis, maximi peccatoris, vt exponit Sanctius in 1. Reg. cap. 15. Optimè Clemens Alexandrinus l. 1. Pædag. c. 9. *Speculum* inquit, *non eſt malum deformi, eò quòd ipſum deformi oſtendat, qualis ſit; ita nec is, qui reprehendit, ei malè vult, qui laborat animo: nec enim ei delicta adiungit, ſed ea quæ adſunt peccata, oſtendit.*

III. Quia vident eos à Deo amari pluſquam ſe.

III. Quia *plus cunctis filijs à patre amabatur*; quod ex varijs indicijs obſeruârunt fratres. Eandem odij ſui cauſam allegant impij Sap. 2. cit. quia ſcilicet *gloriatur patrẽ ſe habere* Devm; ſibi ſcilicet fauentem & beneuolum. Et paulò ſuperiùs: *filium* Dei *nominat.* Vident enim reprobi iuſtos Deo cordi eſſe, & defendi

Digitized by Google

plerunque ab inſidijs, ſæpe etiam glorificari in hoc ſeculo, tendere magnis paſſibus ad beatitudinem & patriam cœleſtem: vident eorum virtutes & ſanctitatem: ſe verò humi repere, & vitiorum cæno immerſos numquam emergere, adeoq́ue deorſum ſemper ad vitia propendere & ad inferos pergere: hinc perſequuntur illos ex inuidiâ. Ex hoc fonte profluit odium Dęmonum in homines, quia vident gloriæ ſedes in cœlo ſibi aliquando, ſi perſtitiſſent in gratiâ, deſtinatas, jam occupari ab hominibus. Vnde ſanctus Antonius vidit aliquando Dæmonem gigantis ſpecie vſque ad nubes caput attollentem, animaſq́ue ad cœlum euolantes manibus extenſis prohibentem ne tranſirent, & dolentem maximè quòd aliquæ, quas non poterat impedire, ad cœleſtia tranſuolarent. Athan. in vitâ cap. 38. Sancta Aldegundis vidit eundem dirè plorantem & ſortem ſuam lamentantem, quòd illuc Adæ filios aſcendere conſpiceret, vnde ipſe cum ſuis ſemper exulare cogeretur. In vitâ 30. Ian. Teſtem huius odij habemus ſanctum Gregorium, qui l. 5. moral. c. 5. ait: *Hoſtis callidus primo homini inuidendo ſurrepſit, quoniam amiſſâ beatitudine minorem ſe immortalitate illius agnouit.* Ex eodē fonte manauit odium & parricidium Caini, vti ibidem ſubdit S. Gregorius: *Et Cain ad perpetrandum fratricidium corruit: quia deſpecto ſuo ſacrificio prælatum ſibi infremuit, cuius* Devs *hoſtiam accepit; & quem meliorem ſe eſſe exhorruit, ne vtcumque eſſet, amputauit. Hinc Eſau ad perſecutionem fratris exarſit: quia primogeniturum benedictione perditâ (quam tamen pro eſu lenticulæ ipſe vendiderat) minorem ſe eo eſſe, quem naſcendo præibat, ingemuit. Hinc fratres Ioſeph tranſeuntibus Iſmaëlitis ipſum vendiderunt: quia cognito reuelationis myſterio, ne ipſis fieret ille melior, eius profectibus obuiare conati ſunt. Hinc denique Saul Dauidem, lanceam intorquendo proſequitur: quem enim magnis augeri quotidie virtutum ſucceſſibus ſenſit, vltra ſe excreſcere expauit.* Huc denique ſpectat frater filij prodigi, qui ob receptum à patre filium, ſeipſum gaudio & conuiuio priuat, & dolore cruciat. Luc. 15. Sed quæ hæc eſt ſtultitia, ex alterius bono ſibi ipſi virgam plectere & verbera infligere? Optimè ergo Iacob de inuidia filiorum ſuorum erga Ioſephum dixit: *Fera peſſima deuorauit eum, beſtia comedit Ioſeph.* Gen. 37. Verè feræ peſſimæ ſunt inuidi, quia de illis ſcriptum eſt Pſalm. 13. *Deuorant plebem meam ſicut eſcam panis.* In quem locum ſanctus Chryſoſtomus to. 1. in Pſ. illum: *Qui propter inuidiā,* inquit, *mortem fidelium eſuriunt. Et non dixit, comedentes, ſed deuorantes aut exedentes, feris crudeliores. Feræ enim cùm carnem humanam guſtauerint, mox ceſſant, propter inſuetum nutrimentum erubeſcentes. Impij autem & inuidi fidelem perpetuò maledictis exedentes, non ſaturantur.*

IV. Quia vident ſe cum bonis ſuis terrenis deſpici ab illis.

IV. Quia *enarrauit* fratribus ſuis *ſomnia ſua,* quibus indicabatur fore eum aliquando Principem, fratres verò ei ſubijciendos. Præbuit hęc narratio maximum ſeminarium odio fraterno & perſecutioni, vt teſtatur ſacer textus his verbis: *Hæc ergo cauſa ſomniorum atque ſermonum inuidiæ & odij fomitem miniſtrauit.* Gen. 37. Pari modo reprobi perſequuntur & oderunt probos, quia partim audiunt eos in ſolo Deo gloriari & promittere ſibi bona æterna in cœlo, impijs verò prędicere & minari pœnas æternas (vti faciebāt 7. Machabæi Antiocho 2. Mach. 7.) ſpernere verò & exſibilare hæc infima eorumq́ue ſectatores velut ſtultos & infantes vanitatem & mendacia quærentes: partim etiam vident eos mundi contemptores ac deriſores, adeoq́ue à mundanis ſe ſeparare, &c. Hanc cauſam etiam tangūt impij cit. c. 2. Sap. cùm aiunt: *Tanquam nugaces æſtimati ſumus ab illo* (iuſto) *& abſtinet ſe à vijs noſtris tanquam ab immunditijs.* Eandem aſſignat Chriſtus Matt. 15. *Si de mundo fuiſſetis, mundus quod ſuum erat, diligeret: quia verò de mundo non eſtis, ſed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus.* Sēſus eſt, inquit Cornelius ibi: Si vos diligeretis opes, honores, delicias, libidines &c. vti mundus diligit, ipſe vos vt ſui ſimiles diligeret. At cùm videt vos hiſce ſuis cupedijs cōtraria diligere & diligenda docere, ſcilicet contemptum terrenarum opum, honorum, deliciarum, libidinum, idcircò odit vos mundus. Adhæc ea quæ ſperant & magnificant pij bona cœleſtia, impij pro inanibus ſomnijs & vanis illuſionibus habent: pij autem veriſſima eſſe aſſerunt, ſicut & Ioſephi ſomnia veriſſima erant, à Deo ipſi immiſſa. Certè Apoſtolus mundana omnia, quibus mundus obtinetur, reputat *velut ſtercora,* ad Philip. 3. S. Auguſt. verò *nugas.* l. 8. Confeſſ. c. 11. vbi ait: *Retinebant me nugæ nugarum & vanitates vanitatum, antiquæ amicæ meæ.* Econtrà crucem, paupertatem, humilitatem maximo loco habent. Quemadmodum enim Hebræi exoſi erant Ægyptijs, quia mactabant & comedebant oues & ſimiles pecudes, quas Ægyptij venerabantur velut numina; vnde Moyſes Pharaoni dixit: *Non poſſumus immolare in terra hac: abominationes enim Ægyptiorum immolabimus Domino Deo noſtro.* Exod. 8. Ita etiam ſerui Dei odio ſunt mundi aſſeclis; quia quod iſti viuere volunt, illi mortificant: quæ iſti adorant, illi mactant: quæ illi magni faciunt, iuſti contemnunt: vitulos ſcilicet aureos diuitiarum, &c. Vnde ſanctus Gregorius l. 20. moral. c. 16. ait: *Oues Ægyptij edere dedignantur: ſed quod abominantur Ægyptij, hoc Iſraëlitæ* Deo *offerunt, quia ſimplicitatem conſcientiæ, quam iniuſti velut infimam abiectamq́; deſpiciunt, hanc iuſti in virtutis ſacrificium vertunt, & excolentes rectè puritatem ac manſuetudinem* Deo *offerunt, quam abominantes reprobi ſanctitatē putabant.* Neque verò ſolùm hæc terrena ſpernunt iuſti, ſed prætereà etiam ipſos mundi amatores & peccatores contemnunt, eorumq́ue potentiam & faſtum & minas pro nihilo habēt, vti Samuel Saülem, quem Deo rebellem dignari ampliùs aſpectu noluit: Elias Achabum: Eliſæus Regem Iſraël, cui dixit: *Si non vultum Ioſaphat, Regis Iuda, erubeſcerem, non attendiſſem quidem te neque reſpexiſſem.* 4. Reg. 3. Mardochæus quoque impiū & ſuperbum ſpreuit Amanem, velut Deo mortuum: neque ipſi aſſurrexit prætereunti, Eſth. 3. In ſolo enim Deo omnia ſe habere ſciunt. Hinc exurgit odium impiorum erga pios, vti obſeruat etiam

gloſſa

gloſſa in Sap. 2. *Potentes ſæculi*, inquit, *qui beneficijs diuinâ poteſtate collatis abutentes, quos conſortes habent natura, dedignantur habere conſortes gratiæ; & honorem & reuerentiam, quam ſoli* DEO *debuerunt, in ſeſe transferre contendunt; eos autem quiconſentire nolunt, odijs & cruciatibus proſequuntur; ſed iuſto* DEI *iudicio in inſidijs ſuis capiuntur iniqui; vnde Prou. 11. dicitur: Iuſtus de anguſtiâ liberatur, & traditur impius pro eo.*

Quando igitur vidimus quæ cauſæ ſtimulent malos ad perſequendum bonos, *nolite mirari fratres, ſi odit vos mundus*, ait S. Ioannes ep. 1. cap. 3. Quid enim mirum ſi filij Diaboli oderint filios Dei? Si filij ſerpentum oderint filios hominum? Gaudete igitur potiùs; quia (vt ſubdit Ioannes) *Nos ſcimus quoniam tranſlati ſumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres.*

THEMA QVARTVM.

Ratio accendendi in nobis ignem Spiritûs ſancti.

1. *Oratione aſſidua & feruente.*
2. *Meditatione vitæ & beneficiorum Chriſti.*
3. *Pœnitentiâ.*
4. *Precibus Sanctorum.*
5. *Conſideratione gehennæ.*

Cùm venerit Paraclitus. *Ioan.* 15.

Ignis Spiritûs S. noſtrâ induſtriâ accendedus. MIrum quid, Aud. legimus in Leuitico c. 10. filios ſcilicet Aaronis, Nadab & Abiu deuoratos eſſe ab igne ſacro; quia ad ſacrificium vſi fuerant igne non ſacro, ſed alieno. Ignis ille typus Spiritus ſancti fuit, quia & in igne Spiritus ſanctus ſuper Apoſtolos venit. Verùm hic alienus eſt, quando nullâ noſtrâ opera excitatu[...]ſt. Non vult DEVS talem ignem alienum, non vult dare Spiritum S. quem nullâ noſtrâ accenderimus induſtriâ. Hinc eſt Audit. quod ait Dominus Luc. 12. *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, niſi vt accendatur?* De igne Spiritûs ſancti loqui Dominum docent plerique omnes, Origenes, Athanaſius, Hieronymus, Auguſtinus, Ambroſius, Gregorius. Sed ſi ita deſiderat ignem illum accendi, cur ipſe eum non accendit? Nimirum quia à nobis vult eum accendi; vt ſic ignis ille noſter fiat. Sed quâ ratione, dicet aliquis, accendemus ignem illum? Audiamus.

I. Oratione aſſiduâ & feruente. I. Ignis excitatur flatu. Flatus noſter oratio eſt, dum enim oramus, halitum ad DEVM efflamus, & crebrò quidem. Ergo frequens & perſeuerans oratio excitabit in nobis ignem Spiritus S. Ita fatetur Salomon ſe per iſtud medium impetrâſſe Spiritum ſapientiæ: *Optaui & datus eſt mihi ſenſus, & inuocaui, & venit in me Spiritus Sapientiæ.* Sap. 7. Imò Chriſtus ipſe Luc. 11. cùm iuſſiſſet inſtanter orare, ſubdit: *Si ergo vos cùm ſitis mali, noſtis bona data dare filijs veſtris, quantò magis pater veſter, qui in cœlu eſt, dabit ſpiritum bonum petentibus ſe.* Scimus Eliam orationi inſtantem ac dicentem: *Exaudi me Domine, exaudi me, &c.* ter aquis perfuſo altari, curuando ſe in modum arcûs, ignem de cœlo holocauſto ſuo abſumendo impetrâſſe. 3. Reg. 18. Poterit ergo & oratio talis impetrare Spiritûs ſancti ignem, maximè ſi acceſſerint crebræ lachrymæ & ardentia ſuſpiria. Denique hoc medio vſi ſunt Apoſtoli & primi Chriſtiani ad impetrandum Spiritum S. *Erant enim perſeuerantes vnanimiter in oratione*, ait S. Lucas Act. 1. per decem videlicet dies. Gr. habetur προσκαρτεροῦντες h. e. *perdurantes*, & difficultatem operis aſſiduitate ſuperantes. Orare enim eſt non minima difficultas, quâ mens velut arcus tenditur & ad cœleſtia attollitur, phantaſia interim conſtringitur & vinculatur, ne in diſtractiones euagetur; quod multo tempore continuare eſt difficile. Multum ergo hic labor impetrat. In vitâ S. Lutgardis Virginis Tungrenſis ſcribit Thomas Cantiprat. apud Sur. 16. Iunij, quendam eius ſpecialem amicum, virû ſæcularem, qui graui ſe ſcelere obſtrinxerat, confeſſum quidem eſſe & egiſſe pœnitentiam, in precibus tamen ſuis nullam indulgentiæ ſentire potuiſſe conſolationem, adeò vt parum abeſſet, quin in deſperationem incideret. Venit ergo ad Lutgardem, & ei tum peccatum, tum miſeriam ſuam explicuit. Illa bis terque pro eo Dominum orans, nullum reſponſum accepit, nec miſer homo meliùs habuit. Tum illa cum Domino precibus luctans: *Aut dele me*, inquit *de libro vitæ, aut dimitte illi noxam hāc.* Mox miſericordiâ flexus Dominus: *Ecce*, inquit, *remiſi illi.* Quibus verbis ille confeſtim perfectam veniæ ſpem concipiens ad tranquilliorem animi ſtatum, quàm fuerat ante lapſum, Domino miſerante peruenit.

II. Meditatione vitæ & beneficiorum Chriſti. II. Excitatur ſpeculo Soli obuerſo. Eo artificio Archimedes claſſem hoſtium incendit. Speculum hoc meditatio eſt & conſideratio vitæ & beneficiorum Chriſti, noſtræq; difformitatis ab exemplari & ingratitudinis; de quo Apoſtolus ad Heb. 12. ait: *aſpicientes in auctorem fidei, & conſummatorem* IESVM, *qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem, confuſione contemptâ.* Ipſe enim cùm diues eſſet, propter nos egenus factus eſt: nihil in mundo poſſedit, cuius erat totus mundus ex humili virgine in ſtabulo natus, noluit Rex ab hominibus fieri, eſuriuit, ſitiuit, fatigatus eſt; inſuper propter nos vinctus, falſis criminationibus accuſatus non reſpondit, flagellatus & crucifixus eſt. Nos verò quàm ei diſſimiles ſumus! Hac meditatione excitauit in ſe ignem Spiritus S. Eliſabetha adhuc tenella; cùm imaginem Crucifixi ſuo ornatui tam diſſimilem contemplata eſt, vt coronâ capiti detractâ vehementer erubeſceret. Adhæc quàm ei ingrati ſumus pro tãtis beneficijs! quoties eius vulnera denuò peccando renouamus! quoties eius ſanguinem pedibus calcamus ipſumque rurſum crucifigimus! Ex hac conſideratione, beneficiorum ſcilicet DEI & ſuorum peccatorum, quibus æternam mortem commeruiſſet; DEI verò benignitate redemptus & gratiæ reſtitutus eſſet, P. Raimundus S. Cath. Senen. Confeſſarius tantam concepit contritionẽ, vt rugitus ederet, & tantùm non cor ei rumperetur, id quod precibus B. Cath. impetrauit. In vitâ Cath. 29. Ap. c. 19. & hoc eſt, quod in Pſ. 38. ait Dauid: *Concaluit cor meum intra me, & in meditatione meâ exar-*

deſcet ignis. Non dubium quin etiam diſcipuli Chriſti & primi illi Chriſtiani eo tempore, quo Ieroſolymis incluſi Spiritum S. expectarunt, identidem acta, dicta & beneficia à Chriſto accepta recolentes inter ſe contulerint, & doluerint, quòd tantis beneficijs non pro merito reſponderint, quemadmodum illi duo euntes in Emaus dicebant: *Nónne cor noſtrum ardens erat in nobis, cùm loqueretur nobis in via?*

III. Pœnitentiâ. III. Excitatur percuſſione, vti patet in ſilice. Percuſſio hæc quid aliud eſt niſi peccatorũ noſtrorum accuſatio, deploratio & punitio? Hac vſus Publicanus, cùm percutiens pectus ſuum, dixit: DEVS *propitius eſto mihi peccatori.* Accendit verò hac percuſſione in ſe ignem Spiritûs S. quia *deſcendit iuſtificatus in domum ſuam.* Eodem medio vſus eſt S. Hieronymus, plangens in Eremo, ac puniens peccata fame, frigore, nudâ humo vix oſſa hærentia affigens, vti deſcribit in ep. 22. ad Euſtochium. Vbi inter alia ait: *Memini me clamantem diem crebrò iunxiſſe cum nocte, nec priùs à pectoris ceſſaſſe verberibus, quàm rediret, Domino increpante, tranquillitas.* Hoc eodem medio accenderunt in ſe ignem Spiritûs S. quamplurimi Iudæi, qui in monte Caluariæ viſis prodigijs percutiebant pectora ſua & reuertebantur vtique compuncti cum Centurione. Deinde qui in die Pentecoſtes audientes concionantem Petrum, ſeque redarguentem, quòd ſpreuiſſent & crucifixiſſent Chriſtum, qui iam in cœlis regnans ipſorum Dominus & Meſſias eſſet; *his enim auditu compuncti ſunt corde & dixerũt ad Petrum & reliquos Apoſtolos: Quid faciemus viri fratres?* Act. 2. q. d. Quid remedij nobis erit, quæ ſpes, quod refugium, qui tam grande ſcelus commiſimus? In fratres nos accipite, & baptiſmo abluite à peccato noſtro. Quo facto & ipſi DEO reconciliati ſunt & Spiritûs ſancti igne perfuſi. Bene ergo ſanctus Bernardus tract. de modo bene viuendi ſer. 10. ait: *Compunctio Spiritum ſanctũ reducit ad ſe, quia cùm à Spiritu ſancto mens viſitatur, ſtatim homo peccata ſua plorat.* Quod hi fecerunt & dixerunt Petro alijſque Apoſtolis, facite & vos ac dicite Confeſſarijs: *Quid faciemus viri fratres?* quomodo expiabimus peccata noſtra? confitemini illa & plorate. Habuerunt ſanè Iudæi illi pluſquam ſaxea corda, ſiquidem in paſſione Chriſti ſaxa ſciſſa ſunt, ipſorum corda ſciſſa non ſunt. Nunc tamen ad vocem Spiritûs S. de cœlo lapſam & obiurgationem Petri ſcinduntur, & ignem Spiritûs ſancti concipiunt. Nunquid aliquis magis ſaxeus eſſe vult, quàm illi fuerunt?

IV. Precibus Sanctorũ. IV. Excitatur affricatione corporum, ſolidorum, v. g. duorum lapidum molarium, vel rotæ & ſilicis. Similiter & ignis Spiritûs ſancti excitari in nobis poteſt, ſi iũgamus nos viris pijs & ſpiritualibus, vel imploremus opem Sanctorum. Ita primi illi Chriſtiani manebant cum Mariâ matre IESV, ſeque ad illam quaſi affricabant, vt filium ſuum ipſis beneuolum redderet. Ita nobilis quidã & mundo deditus Ephebus cùm S. Eliſabethæ preces pro ſe imploràſſet, illa iuuenem ad templum duxit & vnà ſecum orare iuſſit. Proſtrati igitur ante altare, dum aliquamdiu orant, ita iuuenis calere in corpore & animo cœpit, vt ſępiùs clamaret, ſe comburendum eſſe, niſi Eliſabetha ab oratione ceſſet. Deficiens verò animo præ calore dum ſuſtentatur, deprehenſus eſt manus habere inflammatiſſimas, vt vix ferri poſſent. Poſteà totus immutatus ſæculo valedixit & Franciſcanorum Ordinem intrauit. Vt in vitâ. Adhuc meliùs agunt, qui hoc tempore ſe ipſi Chriſto per S. communionem affricant & vniunt, ad eamque dignè ſeſe præparant. Ad hoc inſinuandum aſcenderunt diſcipuli in cænaculum, vbi Chriſtus Paſcha celebrauerat, & ibi manſerunt ac forſan etiam miſſas celebrarunt alioſque communicàrunt. Cænaculum illud *grande* & *ſtratum* fuit, Luc. 22. Et tale ſit cor communicantium. *Grande* per fiduciam magnam, quâ te in ſinum Domini cum Ioanne proijcias in eoque ſuauiter recumbas: *ſtratum* per virtutes, fidem, charitatem, humilitatem, reuerentiam.

V. Denique ignis igne excitatur. Quare ſi, quæ diximus, necdum poſſunt ignem Spiritûs S. accendere in nobis, ad ignem gehennæ deſcendamus, & ex illo maledicto ignem ſanctũ accẽdamus. *Omnis enim igne ſalietur,* inquit Dominus Marci 9. Quomodo omnis homo igne ſalietur? nónne ignis abſumit? ſal conſeruat? Ita eſt; ſed ignis inferni bene per meditationem inſpectus & quaſi ſenſu perceptus vim habet conſeruandi à corruptione, adeoq; viuificandi hominem. Hinc S. Chryſ. ho. 2. in c. 2. ad Theſſal. 2. ait: *Nemo eorum, qui gehennã ob oculos habet, in gehennam incidet. Nemo gehennam contemnentium gehennam effugiet.* Et ſuprà. *Etenim ſi aſpectus tantùm mortui hominis mentem noſtram adeò pauore cõtrahit, quantò magis gehenna & ignis ille inextinguibilis? quantò magis vermis nõ moriens? ſi perpetuò gehennam recogitaremus, nõ citò in illam incideremus.* Certè potuit ea cogitatio accendere ad fidem adeoque ad gratiam Spiritûs ſancti & ipſum martyrium 28. milites, qui iuſſi fuerant à Sapore, Perſarum Rege, S. Acindynum cum ſocijs mittere in fornacem ardentem. Cùm enim milites illi eſſent prope os fornacis & intolerabilem eius ardorem ferre non poſſent, Sancti, qui eos viderant territos: *Quid ſtatis,* inquiunt, *quod iuſſi eſtis non facientes? Si hic, qui eſt conſeruus & eſt ad tempus ignis, vobis viſus eſt tam terribilis; ignis ille gehenna, qui nunquam deſinit, & nunquam extinguitur, quemadmodum à vobis tolerabitur? Ad hoc illi: Et quomodo poterimus effugere, quod vos dicitis, ſupplicium? Niſi abnegato Idolorũ cultu, aiunt illi, Chriſto vero* DEO *verè credideritis, non poteritis effugere illa ſupplicia.* Adhæc illi ſtatim manus dederunt, & *nunc veſtram,* inquiunt, *conſecuti doctrinam tranquillis ſumus animis, aliquam ſpem ſalutis, vt par eſt, expectantes.* Ergo qui priùs aſtare fornaci non potuerunt, Chriſti ſignaculo armati vnà cum Martyribus læti fornacem ingreſſi, martyrij palmam conſecuti ſunt. Metaphraſtes apud Sur. 2. Nou.

Habemus igitur non vnam, ſed plures rationes & induſtrias, quibus accendere in nobis ignem illum amoris diuini poſſumus. Quare ne cum filijs Aaron alienum quæramus ignem,

V. Conſideratione gehennæ.

ſed

ſed propriâ potiùs induſtriâ conemur vnà cum Dei gratia accendere in nobis ignem illum, quem Seruator noſter cupit vehementer accendi.

THEMA QVINTVM.

Stimuli ad emigrandum ex hac vitâ cum deſiderio.

1. *Dei monentis vox.*
2. *Mundi odium & inſidiæ.*
3. *Labores & miſeria huius mundi.*
4. *Miſeriæ huius vitæ æterna.*

Abſque Synagogis facient vos. *Ioan.* 16.

MIgrauit à nobis nuper Saluator noſter; & mundum hunc reliquit. Neque eſt quod hoc aliquis miretur; nõ enim ita bellè & beneuolè habitus eſt à mundo, vt longiorent in eo moram deſiderare poſſet; etenim ſine honore ab eo exceptus eſt; & cum ignominiâ per crucem eiectus. Quód exhibuit mundus patrifamilias; hoc & domeſticis atque amicis eius, Apoſtolis, vti prædixit eis Chriſtus in hod. Euãgelio: hoc exhibet & alijs iuſtis, adeò vt non videam; quocumque tandem me vertam; quidnam Dei ſeruos retinore in hac vitâ poſſit, quin ocyùs emigrare & ad alteram euolare vitam magnoperè deſiderent. Præclaram huius rei effigiem habemus in illo Iacob, magno Dei ſeruo, qui ſeruiens Laban ſocero, vbi ditari cœpit, ſenſit mox auerſum à ſe vultum eius, nec nõ filiorum eius inuidias & mordaces oblocutiones; quibus acceſſere nimij & diuturni labores in ſeruitio obeundo, Dei quoque meritum dicentis: *Reuertere in terrã patrum tuorum.* Quibus ipſe expenſis relinquere conſtituit domum ſoceri ſui & redire in patriam ſuam; id quod etiam fecit. Gen. 31. Nos etiam ſi æquâ lance ponderare volumus miſerias huius mundi, quibus affliguntur ſerui Dei, nequaquam mirari poſſumus, ſi relicto mundo emigrare in cœleſtem patriam toto pectore deſiderent: mirandum potiùs eſſet; ſi diutiùs hîc hærere & moras trahere vellent. Hoc ergo deſiderium, Saluatorem noſtrum ſequendi, vt in cordibus veſtris excitẽ, audiamus quæ ſint illa, quæ nos hinc emigrare iubent, ſtimulant & impellunt.

I. Dei monentis vox. I. Primum eſt Dei monentis vox, varijs modis exhortans, vt relicto mundo in patriam contendamus: præſertim afflictionibus, quas immittit ſeruis ſuis, vt miſeræ huius vitæ tædio afficiantur; quam etiã ob cauſam Hebræos tradidit Ægyptijs durâ premendos ſeruitute & flagellis corripiendos; *Vt odio proſequerentur Ægyptios,* inquit Theodoretus, *& illorũ Deos, à quibus talia paſſi erant, & vt diligenter parerẽt mãdatis* DEI; quo videlicet exeuntes ex Ægypto, ſacrificarẽt in deſerto & ad terram ſibi promiſſam commigrarent. Qui ſi cuncta proſpera eis ſucceſſiſſent, ſi propitiam habuiſſent Ægyptũ, nunquam de Deo, nunquam de terrâ promiſſâ cogitâſſent. *Nam ſi miſerijs illic afflicti,* addit Theod. *nihilominus recordabantur deliciarũ Ægypti, & ſæpenumerò illuc redire conati ſunt, quis illis nullam moleſtiam paſſis ſuadere potuiſſet, vt Ægyptum relinquerent?* Ita ille q. 13. in Exod. Idem contingeret Dei ſeruis, ſi blandè & comiter in mundo haberentur. Quòd ſi adhuc multi tam ægrè eum relinquunt, tot plenum amaritudinibus: quid fieret, ſi melle, non felle plenus foret? De Hebræorum egreſſu ait Moyſes Deut. 31. *Sicut aquila prouocans ad volandum pullos ſuos & ſuper eos volitans expandit alas ſuas, &c.* Aquila pullos ſuos plumis iam veſtitos, cùm è nido ad prædam euolare tardant, roſtro ferire dicitur & nido expellere. Sic agit Devs cum ſeruis ſuis: ferit & pungit eos, roſtro & ore mundanorum, probris, odijs, iniurijs, ſpoliationibus, vt è nido huius mundi euolent, & prædam ſuam in cœlo quærant. Ad hoc etiam incitare & prouocare eos voluit Chriſtus, dum videntibus diſcipulis ſuis aſcenderet in cœlum, *ſicut aquila prouocans ad volandum pullos ſuos & ſuper eos volitans.*

II. Secundum eſt ſiniſter oculus Laban, de quo Iacob ad ſuas coniuges: *Video faciem patris* II. Mundi odium & inſidiæ. *veſtri, quòd non ſit erga me ſicut heri & nudiuſtertius.* Altera hæc cauſa fugæ ipſius fuit; quæ etiam Dei ſeruos euocat è mundo. Laban ad initium comiter excepit Iacobum, at paulò pòſt mille fraudibus & iniurijs affecit, ſeuerumque ei vultum oſtendit, cui hilarem priùs oſtenderat. Sic mundus fallaciſſimus initiò blanditur, ſed vt decipiat, allicit vt occidat: eſcã in hamo porrigit. Saul Rex Dauidem initio amauit, dum eius cantu mulceretur & victorijs gauderet: poſteà odio habuit, atque vti legimus 1. Reg. 18. fecit quidem tribunum ſuper mille viros; ſed quo fine ita eum extulit? *Sit ſuper eum manus Philiſthinorum,* inquit. Honorauit ergo, vt occideret eum: ita mundus agit; quis ei fidat? quis adhærere cupiat? Ipſum ſuum patremfamilias & auctorem vitæ cum plauſu in Ieroſolymam introduxit, & poſt quinque diẽs eiecit atq; occidit: quanto magis eius domeſticos ſimili modo excipiet? Deinde Laban filijs & alijs ſeruis ſuis velut ſuis domeſticis & conterraneis placidum oſtẽdit vultum: ſoli Iacob velut extero & peregrino exhibuit auerſum: ita mundus cultores ſuos, filios huius ſæculi non facilè perſequitur aut affligit: ſed eos dumtaxat, qui è mundo emigrare contendunt. Serpentes, qui Syriam incolunt incolis terræ nihil nocent, peregrinos ſolùm inuadunt & vulnerant, auctore Plinio l. 8. c. 9. planè ita mundus agit. Videre id erat in Abele & Caino. *Ecce iuſtus,* inquit S. Ambroſius l. 2. de Cain, *innocens, pius, propter gratiã deuotionis odia fratris incurrens, immaturus adhuc æui ſublatus eſt parricidio; & iniquus, ſceleratus, impius, etiã fraternâ cæde pollutus lõgæuã duxit ætatem, poſteritatem reliquit, vrbes condidit, & hoc meruit permiſſione diuinâ. Nónne in his apertè vox* DEI *clamat: Erratis qui putatis hîc eſſe omnem viuendi gratiam?* Adhæc Laban, licet ſciret ſe perfidiâ ſuâ cauſam Iacob genero dediſſe fugiendi, id tamen diſſimulauit & omnem culpam in Iacob innocentem coniecit. Ita mundus ſua peccata tacet & diſſimulat omnemque culpam in pios reijcit. Exemplo eſt Rex Achab, qui cùm impietate ſuâ commeruiſſet vt prohibe-

retur à pluuiâ cœlum, cauſam impegit Eliæ: *Tunè es, qui conturbas Iſrael?* Cui Elias: *Non ego turbaui Iſrael, ſed tu & domus patris tui.* 3. Reg. 18. Ita olim Gentiles qualcumque patiebantur calamitates, bella, peſtem, famem, ſiccitatem, Chriſtianis adſcribebant; vt qui illorum Deos ſuâ religione conturbâſſent & ad iracundiam prouocâſſent; indeque occaſionem captabant capiendi & mactandi Chriſtianos, vti refert & refellit S. Auguſtinus 2. de Ciuit: Etiam hodie mundi aſſeclæ ferè in religioſorum tantûm næuos debacchantur & eorum vitia aut fingunt aut exagitant; ſua interim grauiora longè ſilent & prætereunt. Quis ab huiuſmodi patrefamilias non ſe proripiat? quis adhærere ipſi velit? Prætereà Laban ſtultitiæ damnauit Iacobum, quòd ab eius ſeruitute ad libertatem & patriam profugiſſet: *Stultè operatus es*, inquit. Prorſus ita mundo ſtultũ videtur, quidquid boni agunt, præſertim quãdo iugum Dæmonis & mundi fugiunt; & vel ad religonem ſe recipiunt, aut per alias pietatis vias cœleſtem patriam repetunt. Queritur ob hanc iniuriam de Gothis & Wandalis, quando Romanum Imperium, Italiam & alias prouincias inuaſerunt, S. Saluianus Maſſiliæ Epiſcopus; quòd ingreſſum ſtatûs religioſi in probrum & ſtultitiam vertiſſent, vitamque religioſorum pro delirio habuiſſent ac venditâſſent. *Statim*, inquit l. 4. de vero iud. & prouid. *Vt melior eſſe quis tentauerit, deteriorũ abiectione calcatur: ac per hoc omnes quodammodò eſſe mali coguntur, nè viles habeantur. Et ideò Apoſtolus clamat: Sæculum totum in malo poſitum eſt* 1. Ioan. 5. *Meritò enim totum eſſe in malo dicitur, vbi boni locum habere non poſſunt.* Sic ille. Quis non libenter deſerat, imò velis remiſque fugiat mundum in maligno poſitum, vbi bonis locus non eſt?

III. Labores & miſeriæ huius mũdi.

III. Tertium eſt labores & miſeriæ tam corporis quàm animæ, quibus in hoc mundo fatigantur & premuntur ſerui DEI, vti ſenſit & lamentatus eſt Apoſtolus ad Rom. 7. *Infelix ego homo: quis me liberabit de corpore mortis huius?* Hæ verò, vt dixi, ſunt duplices.

1. Miſeriæ corporis.

1. Miſeriæ corporis huius multiplices. Primò enim ipſum per ſe eſt luteum, ſordibus plenum, fragile, nudum, aſpectu horridum omnis generis morbis obnoxium, ideoque medicinis, ſcarificationibus, veniſectionibus, thermis, acidulis ſouendum, ſanandum, conſeruandum: nunc friget, nunc æſtuat: nunc ſitim patitur, nunc famem; laborat ingerendo, digerendo, egerendo. Nimis parum comedit vel bibit, & murmurat: nimis multum, & grauatur, impeditur, inebriatur.

2. 2. Multi naſcuntur miſeri, cœci, claudi, manci, giboſi, debiles, ſerui, mendici, infames, parentum morbis & vitijs obnoxij. Alij miſeri ex varijs caſibus fiunt; deſeruntur à parentibus & cognatis: fiunt leproſi, hernioſi, calculoſi, podagrici, &c.

3. 3. Quinque hominis ſenſus ſæpe magis hominem torquent, quàm recreant: perdunt quàm iuuant. Quantæ miſeriæ partim propriæ, partim alienæ oculis aſpiciendæ! quanta mala & horrenda audienda! calumniæ, contumeliæ, conuitia, dicteria, deriſiones! quot inſipida guſtãda in paupertate præſertim & tempore famis; vti equorum, murium, & cadauerum carnes! quot fœtores tolerandi? Tactus quoties læditur culicis, vrticis, ſpinis!

4. Multo tempore indiget donec vires acquirat: multum adhibere laborem debet, donec perficiatur & aliquid addiſcat. Cùm enim bruta vix nata ſciant quærere nutrimentum ſuum, quadrupedia mox currant, aues volent, piſces natent: nihil horum poteſt homo, niſi poſt multos annos & labores: neque tamen adeò ſe perficit, vt ſibi ſatis conſulere & de omnibus neceſſarijs prouidere queat. 4.

5. Omnis eius ætas miſerias ſuas habet: Infantia fragilitatem, ignorantiam, ſordes, diſciplinam: iuuentus præcipitantiam, temeritatem, inconſtantiam, indiſcretionem, ad vitia pronitatem: virilis ætas labores, curas, æmulationes, perſecutiones, inimicitias: ſenectus debilitatem, obliuionem, contemptum; continuam infirmitatem. 5.

6. Omnes etiam naturæ dotes ſuas habent miſerias. Robuſtus es? nimium præſumis, periculis te exponis, alios ad pugnam prouocas, grauiora onera feres; difficiliùs morieris. Formoſus? habebis æmulos, inſidiatores caſtitatis. E contrà debilis & infirmus es? hoc ipſo miſer, & ſemper cum medicinis res tibi erit. Deformis, contemptui aut etiam deriſui es. 6.

Denique omnes diu viuere volunt, interim ſenes fieri nolunt. Ad mortem omnes currunt, & mortem interim horrent fugiuntque remis ac velis. Quæ omnia conſiderans Apoſtolus ad Rom. 7. exclamat: *Infœlix ego homo: quis me liberabit de corpore mortis huius?* h. e. morti & corruptioni obnoxio; ſiquidem *corpus quod corrumpitur, aggrauat animam*, ait Sapiens Sap. 5. Corrumpitur autem à calore natiuo ſenſim abſumente humidum radicale; quo modo ignis ceram, vel tinea corrodit veſtimentum, iuxta id Iob 13. *Tanquam putredo conſumendus ſum & tanquam veſtimentum, quod comeditur à tineâ.*

Miſeriæ animæ.

1. Secundò, Miſeriæ animæ humanæ, quatenus peccatis eſt oboxia, & peccandi occaſionibus expoſita; quâ de cauſâ vita hominis perpetua eſt militia Iob 7. Nam inprimis habet intrinſecum & inſeparabilem hoſtem, concupiſcentiam, quæ inſtar ſarcinæ grauis hominem deprimit ad bruta & carnalia deſideria, beſtijs communia: quibuſcum pugnare continuò oportet, niſi ab eis mergi in interitum & degenerare in brutum velit. Semper ergo in armis ſtare, & beſtiam illam, ſibi alligatam coërcere ac compeſcere debet, ne ipſe beſtia fiat.

2. Accedit peccatum originale, quod non modò DEO infenſum facit, ſed etiam obnoxium plurimis miſerijs & peccatis: quo modo morſus lupi pelli ouinæ infixus, pediculos in eâ gignit, teſte Ariſtotele apud Pierium l. 10. Sic enim morſus illius ſerpentis parentibus noſtris infixus, carnem eorum & noſtram concupiſcentiâ, è quâ tot pediculi malorum deſideriorum & peccatorum prodeunt, vitiauit. 2.

Quis

Quis autem talem pellem, tot pediculos gignentem, non deſideret exuere.

3. 3. Hinc etiam prodit mira quædam pronitas ad peccandum; difficultas verò ad bene operandum & virtutum ſtudium; dum caro ad præſentia, quæ ſenſibus apprehendit, rapitur valde potenter: ad futura verò, quæ tenuiter apprehendit, leuiuſculè: bonum, iucundum & vtile præfert honeſto. Sic Agar ancilla prauum Iſmaëlem citò & facilè peperit: Sara verò domina pium & bonum Iſaac tardè & poſt multos labores.

4. 4. Ex hac pronitate & infirmitate fit vt facilè labatur & quidem grauiter, accedentibus tot externis peccatorũ illecebris, quibus omnibus difficulter homo reſiſtit; ſaltem multò tempore. Quemadmodum enim Samſon licet Nazaræus & [illegible]ſſimus, tandem à muliere, tot modis & illecebris eum fatigante, perſuaſus & deceptus eſt! ita ſæpe etiam viri perfecti & ſpirituales, ſi peccandi occaſionibus ſeſe exponant, tentationum importunitate in ruinam impelluntur.

5. 5. Quòd ſi graues lapſus cum Dei gratiâ vitamus, minores tamen omnes, ſine ſpecialiſſimâ Dei gratiâ (qualem B. Virgo & fortè pauciſſimi alij habuerunt) vitare minimè poſſumus; tametſi poſſumus ſingulos: quo modo infirmus aliquis è centum paſſibus poteſt facere ſingulos ſeorſim, ſed non omnes greſſu continuo. At verò huic neceſſitati venialiter peccandi ſubiacere maxima miſeria eſt. Præſtat enim millies mori, quàm Devm vel leuiſſimè offendere; tametſi nulla omninò pœna peccatum ſequeretur. At verò ſicut vmbra corpus; ita culpam quoque neceſſariò ſequitur pœna; ſiue in hac ſiue in alterâ vitâ; quæ eſt ignis purgatorij; leuioribus etiam culpis decreta. Quis autem non malit inter mortuos eſſe; quàm tali pœnæ addici? Taceo vermem conſcientiæ, qui mox peccatum ſequitur; & hominem caſtigat. Taceo remedium, quo deleri culpæ debent, dolorem & confeſſionem. Taceo incertitudinem remiſſionis peccatorum, dum neſcimus vtrum ſynceram pœnitentiam egerimus.

6. 6. Bona opera non ſolùm, vt dixi, cum difficultate peragimus, ſed etiam imperfectè, communiter multis aſperſa næuis: oramus languidè & inattentè, ieiunamus ægrè & exiguo rigore: largimur eleëmoſynam raro & parcè. Denique quæ etiam perfectè agimus mox ſuos inſidiatores habent; vanam ſcilicet gloriam, quæ à tergo ſequitur; & ſi non omnem prorſus, multam tamen mercedem nobis ſuffuratur. Ita contingit nobis ſicut tribus molentibus, vt dicebat ſanctus Anſelmus (habetur in eius vitâ) quorum primus farinam ſuam negligit, & in aquam excidere ſinit: alter partem excipit, partem etiam perdit: tertius vix tandem totam conſeruauit. Primus notat eos, qui opera ſua omnia terreno tantùm fine peragunt: ſecundus eos, qui operantur bona, ſed multa ſine merito, dum vel non ex motiuo virtutis, vel non debito modo, vel deprauato fine, mixto cum vanâ aliquâ gloriolâ: Demum pauci cum tertio ſunt; qui puriſſimâ intentione totum conſeruant meritum.

IV. Stimulârunt etiam Iacobum ad deſerendum Laban & profugiendum in patriam filij ipſius Laban, qui inuidiæ ſtimulis acti improperârunt ei diuitias labore ſuo partas; quaſi ex bonis patris eorum, non induſtriâ ſuâ, dilatatus eſſet. IV. Miſeriæ huius vitę externæ. Et hæ 1. ſunt miſeriæ externæ, quæ 1. in omnium hominum ſtatu & conditione reperiuntur. Etenim ſi in alto dignitatum culmine ſedes: quæ ibi non ſunt pericula, inſidiæ, curæ; cupiditates aſcendendi altiùs & altiùs? Dicat Achab, qui non obtentâ, quàm petebat, vnius pauperis vineâ, abijt domum indignans & frendens, poſuitque ſe in lectum quaſi ægrotans 3. Reg. 21. Dicat Aman, qui cùm omnia habere ſe exiſtimaret, nihil ſe habere dixit, quamdiu vidit Mardochæum ſibi genua non flectentem. Eſt. 5. Dicat Sigiſmundus Imp. qui aſinos fœliciores Regibus dicebat; ob eorum curas & labores inceſſabiles. Et per quot labores peruenitur ad labores illos? per quot ſeruitutes ad ſeruitutem illam? Quòd ſi humili loco ſubiectus es, iam hoc ipſo abiectus quoque, & potentiorum iugo preſſus es; vnde tot lamenta clamantium in cœlum.

2. Si de excelſo ſtemmate Principum aut Regum es: ducere cogeris ſponſum aut ſponſam, quam parentes aut Regni proceres volunt: non quam tu deſideras. Et hinc quàm multa ſæpe incommoda & miſeriæ in Principum connubijs! Quòd ſi de vili plebe es, connubium honeſtum difficilè reperies. Taceo alia innumera pericula, curas, inſidias, &c. 2.

3. Si diues es, iterum miſer in conſeruandis, augendis, diſpenſandis opibus perpetuò ſolicitus; aliorum quoque dicterijs & inſidijs expoſitus (vnde dicit Sophocles: *Inuidia ſequitur diuites*) adhæc inexplebilis, nihil te habere putabis, niſi alia & alia acquiras: interim non tam tibi quàm alijs laboras; ſi verò, pauper es, iam hoc ipſo miſer, de craſtino ſolicitus, ob diuitum auaritiam querulus, & conſtitutus in periculo mentiendi & furandi. Vnde ſanctus Bernardus ſer. de obed. & patientia, ait: *Sudat pauper in opere foris, ſed numquid minùs anxiè diues intùs in ipſâ ſuâ cogitatione laborat?* Et ſerm. de miſeriâ humanâ: *Nemo quippe ex filijs Adæ ſine labore hîc viuit, nemo ſine dolore. Aperit pauper os ſuum in oſcitatione; aperit diues in eructatione: & interdũ hic grauiùs faſtidio, quàm ille inediâ cruciatur.* 3.

4. Si vxoratus es, in labyrintho miſeriarum es. Quid enim ibi non calamitatis in tam forti vinculo; quod non niſi mors diſſoluit? ibi ſeruitus mutua, ibi zelotypia; ibi iurgia & diſſidia, ibi cura filiorum, ibi aut coniunctio violenta; & hoc ipſo miſera; aut ſeparatio per mortem luctuoſa. Denique *ſicut ſerui fugitiui*, inquit S. Chryſoſtomus l. de Virginit. c. 41. *ſinguli ſeparatim vincti à ſuis dominis, rurſumque tenui quadam catenâ inter ſe conſtricti, alius alium ſequi cogitur, & liberam non habent abeundi facultatem: ſic coniuges cùm ſui curam ſuſtinent, à communibus coniugij vinculis neceſſitate premunt.* Quòd ſi cœlebs es, à magno quidem 4.

onere liber es: interim tamen adiutorio cares, & cum propriâ carne bellũ tibi eſt; quod ſenſit in ſe Paulus & tamen moleſtè tulit, vt mortem ſibi optaret ad Rom. 7. Vbique igitur pugnæ, vbique miſeriæ.

5. Si habeas liberos, miſerias etiam habe-
5. bis in educandis, elocandis, perdendis, dotan-
dis, & ſi reprobi fuerint, tolerandis. Certè Re-
becca mori præoptabat, quàm videre filium
malo matrimonio illigatum: *Si acceperit Iacob*
vxorem de ſtirpe huius terræ, inquit, *nolo viuere*.
Gen. 27. Quid ſi Iacob ipſe improbus fuiſſet,
aut matrem vexâſſes? Si liberos non habeas,
miſerum te cenſebis, deſiderio illorum; & ite-
rum mortem forſitan optabis cum Rachele
illâ ſterili, dicente ad maritum: *Da mihi liberos,*
alioquin moriar. Gen. 30.

6. 6. Si habes amicos, habebis & commen-
ſales: habebis & qui crebrò tuam opem in-
uocabunt: crebrò te moleſtabunt. Vnde dici-
mus: Vil Schwanger vil Spieſʒ/ ſi nullos ha-
beas, iam hoc ipſo miſer, quia in neceſſitate de-
ſolatus viues.

7. 7. Denique nemo niſi magnâ virtute præditus, ſuâ ſorte contentus eſt; nemo ſine cruce; nemo qui non putet alijs omnibus melius eſſe quàm ſibi. Si in hac regione degas, cupis degere alibi, quòd hîc tibi deſint iſta & iſta: idem dicunt, qui alibi degunt. Nimirum in terrâ ſumus, non in cœlo; in exilio, non in patriâ.

Itaque conſideratis omnibus, ſi ſapimus, cum S. Monicâ dicemus: *Nullâ iam re delector in hac vitâ. Quid hîc faciam adhuc, & cur hîc ſim neſcio, iam conſumptâ ſpe huius ſæculi. Quid hîc facio?* Auguſtinus l. 9. Confeſſ. cap. 10. Ciconiæ, quando obſidente Aquileiam Attilâ, aduerterunt ciuitatem, ad extrema redactam: ſqualore, extinctorum cadaueribus, & viuentium lamentationibus repletam, inde migrârunt, & hoc ipſo Attilam ad perſiſtendum in obſidione admonuerunt. Nos dum tot vndique malis premi nos videmus in hoc mundo, cur non in tutiorem locum emigrare deſideremus? Colligamus igitur ſarcinas, accingamus nos ad iter, & diſponat quiſque domui ſuæ velut hodie moriturus & ad Chriſtum migraturus.

IN FESTO PENTECOSTES.

THEMATA.

I. Mundus à Spiritu S. renouatus.
II. Spiritus ſanctus cur in ſpiritu vehementi venerit.
III. Sacramẽti Cõfirmationis fructus.
IV. Lingua reformata à Spiritu S.
V. Pax Chriſti qualis ſit.

THEMA PRIMVM.

Mundus à Spiritu S. renouatus.

1. *Sublata barbaries & tyrannis.*
2. *Impius Deorum cultus correctus.*
3. *Charitas* DEI *& proximi plantata.*
4. *Tenebris ignorantiæ ſublatis lux mundo illata.*
5. *Virtutum ſterilitas in fœcunditatem mutata.*
6. *Fœda libidines auertuncata.*
7. *Iura priùs peruerſa ſibi reſtituta.*

Emittes ſpiritum tuum & creabuntur, & renouabis faciem terræ. *Pſal.* 103.

ECcleſia, Auditores, in hodiernâ ſolemnitate frequenter nobis occinit verſiculum illum Pſalmi 103. *Emittes ſpiritum tuum & creabuntur, & renouabis faciem terræ*, qui ad litteram quidem loquitur de renouatione terræ annuâ, quâ poſt exactam hyemem omnia enecantem & ſepelientem, in vere & æſtate quaſi reuiuiſcit & induit aliam faciem, hilarem, decoram, fœcundam, pulsâ hyemis triſtitiâ, deformitate, ſterilitate; & hoc beneficio Solis ad nos aſcendentis, priùs elongati. Iam ergo ſimili modo renouatum eſſe mundum per aduentum Spiritûs ſancti inſinuat Eccleſia, ex triſti nimirum ſterilique hyeme mutatum eſſe in amenisſimam & fertiliſſimam æſtatem. Quod quidem præuidiſſe etiam videtur Salomon Cant. 2. quando in perſona Chriſti excitat Apoſtolos ad peragrandum orbem terrarum & diſſeminandum Euangelium his verbis: *En dilectus meus loquitur mihi* (Chriſtus Eccleſiæ, in monte Sion congregatæ & orationi vacanti, præ metu adhuc incluſæ in cœnaculo) *Surge amica mea, columba mea, formoſa mea & veni.* q. d. ſurge è lectulo quietis, in quo per 10. dies iacebas, & egredere ad prædicandum Euangelium. Eccur verò? *Iam enim hyems tranſijt*, ſubdit, *imber abijt & receſſit. Flores apparuerunt in terrâ noſtrâ.* hoc eſt, (vt ibi ex Origene. Theod. & ſancto Gregorio exponit Cornelius à Lapide) rigor & timor legis Moſaicæ, ac frigus geluque infidelitatis Gentium tranſijt, imber errorum & vitiorum abijt, quia Sol vernus, putà Spiritus ſanctus illuxit, qui calore ſuo tam hyemem quàm imbrem fugauit, ac flante Auſtro gratiæ ſuæ flores Sanctorum, (quales fuêre primi credentes) ac Martyrum produxit in terrâ noſtrâ. Tempus ergo putationis aduenit, quo vos ô Apoſtoli Iudæorum & Gentium ignorantiam & infidelitatem omnemque cupiditatem rerum temporalium gladio fidei amputetis, vt fructus bonorum operum proferant. Vox turturis, Ioannis præcurſoris ad pœnitentiam vocantis, iam audita eſt. Itaque Spiritus ſanctus maximum hodie bonum vniuerſo mundo intulit, deſideratum ſcilicet ver

& æſta-

& æſtatem poſt tam longam & auſteram infidelitatis hyemem; vt meritò omnium animi exhilarari & cum auiculis hoc tempore DEO laudes canere debeant, pro tam gratâ & ſtupendâ mundi renouatione. Quod vt fiat exactiùs paulò & hyemem illam & æſtatem iſtam expendemus.

I. Sublata barbaries & tyrannis.

I. Hyems tyrannus quidam & latro naturæ eſt, omnia mactans & mortificans, ac ſub niue & glacie ſepeliens. Talis erat ſtatus mundi ante aduentum Spiritûs ſancti, tyrannicus, belluinus, ſanguinarius; quia homines ſæui, truculenti, barbari, omnia viribus & potentiâ, non iure (paucis exceptis) metientes: Itaque qui Rex vel Princeps, natio vel ciuitas, Dynaſta vel miles robore potentior, vel audacior erat, debiliorem inuadebat abſque vllâ iuſtâ causâ; ſicut verbi gratiâ Alexander M. qui totius mundi latro & prædo erat. Nabuchodonoſor, Antiochus; Imp. Romani; Carthagineñſes, alijque, & inprimis noſtri Germani, qui ex ſolis prædis viuebant, ita vt Germania; imò & totus mundus non niſi vaſta ferarum ſylua, aut oceanus mariuis beluis plenus eſſet, vbi maior minorem, fortior debiliorem inuadebat & deuorabat; vti adhuc contingit in Braſiliâ, quâ parte necdum ad fidem conuerſa eſt. Tyranni erant plerique Principes, vi ac potentiâ imperium occupantes; vnde metu solùm & terrore ſubditos coërcebant, quorum ea ſolemnis vox erat: *Oderint dum metuant.* Exiſtimabant ſibi quiduis licere in quoſuis, vti iactabat Imp. Caligula: alij certè idem actitabant, ſubditos pro beſtijs & iumentis habebant, emebant & vendebant in mancipia, & tractabant velut bruta, impunè quoque mactabant. Matribus licitum erat fætus in vtero ſuffocare: parentibus filios non ſolùm vendere, ſed etiam quos alere non poterant, occidere: multi, vti olim ita adhuc in Braſiliâ, filios ex ancillis procreabant eo fine tantùm, vt natos ſaginarent & ſaginatos deuorarēt: alij eos paſſim Dijs ſuis immolabant: ad funera dominorum ſeruos mactabant: ſpectacula gladiatorum, qui ſe abſque vllâ causâ ad ſolam hominum delectationem mutuis vulneribus conficerent, proponebant; & hoc laudi datum Imperatoribus, ſi multa talia ederent, vti Traiano, qui decem millia gladiatorum vno munere populo exhibuit. Nota eſt Turcarum Imp. tyrannis in fratres & cognatos proprios, imò & filios. Quamobrem illius temporis homines Iſaias cap. 11. appellat leones, vrſos, pardos & lupos. Et c. 35. dracones & malas beſtias.

At verò vbi Spiritus ſanctus Chriſti Euangelium diſperſit & prędicauit per igneas Apoſtolorum linguas: ibi hyems tranſijt, & tyrannis hæc ceſſauit, vitaque hominibus ſecuritate & humanitate plena reſtituta eſt, beſtiæque illæ in homines mutatæ ſunt; vti prædixit Iſaias c. 11. *Habitabit lupus cum agno,* inquit, *& pardus cum hædo accubabit: vitulus & leo & ouis ſimul morabuntur, & puer paruulus minabit eos.* h. e. quiuis pauper Apoſtolus vel Prædicator abiectus. Et cap. 35. *In cubilibus, in quibus priùs dracones habitabant, orietur viror calami & iunci;* Et mox: *Non erit ibi leo & mala beſtia non aſcendet per eam, nec inuenietur ibi.* Id quod factum eſſe per Euangelium & hiſtoriæ teſtantur & hodie quoque experimur. Principes regunt cum amore, diſcretione, ratione, iuſtitiâ, clementiâ. Sublata mancipiorum ſeruitus, ſublata gladiatorum ſpectacula, iniuſtæ inuaſiones, parentum in liberos ſæuitia, & contraria omnia inuecta: amor, beneuolentia; humanitas, charitas, commiſeratio, &c.

II. Impius Deorum cultus ſublatus.

II. In hyeme negliguntur agri, non coluntur vineæ; vel ſi aliqua cura adhibetur, fimus tantùm & ſtercora in ea efferuntur. Idem fiebat in mundo ante miſſionem Spiritûs S: Nemo DEVM colebat; nemo curabat, pauciſſimi verum DEVM agnouerant, vti Iudæi: De quorum tamen inani religione & vitioſo DEI cultu ſæpe DEVS conqueſtus eſt, vti Malach. 2. *Diſpergam ſuper vultum veſtrum ſtercus ſolemnitatum veſtrarum;* quo modo ſcilicet fimus ſuper agrum diſpergi ſolet. Reliqui planè impij & blaſphemi, cultum, quem DEO debebant, lapidibus & dæmonibus impendebant, & ferè pecorum tantùm, quin & humano ſanguine etiam propriorum filiorū cruentabant: erga DEOS ſuos, cùm ab ijs non audirentur, peſſimè affecti erant, plagis eos afficiebant ac contumelijs: pleni denique ſuperſtitionibus & impudicitijs, quibus Dijs ſuis ſe placituros putabant: quos etiam ſubinde, cùm in periculis verſabantur, funibus alligabant ad fana & ædes ſuas, ne fugerent. Stulti illi Baalis cultores rogum tranſiliebant, clamores in cœlum tollebant, cultellis ſe incidebant. 3. Reg. 18. Denique feſta eorum impudicitiâ plena & pudenda erant.

At vbi Spiritus ſanctus mundum igne ſuo peruaſit, ibi cultus DEI erectus & miro modo propagatus eſt. Quis enim enumerare queat religionis & pietatis exercitia Chriſtianis vſitata? Feſtiuum habent diem ſemper Dominicum Creatori omnium, de quo Gentiles ne ſomniârunt quidem; deindè Sanctis illuſtrioribus, quales nulli apud illos. Feſta Gentilium profana & ſcelerata mutata ſunt in ſacro-ſancta. In diebus illis S. miſſæ interſunt; & plurimi quotidie. Singulis diebus ter ad orandum pulſus datur; prætereà manè cùm ſurgunt, & veſperè cum decumbunt, ſuas preces offerunt. Qui in ſacris ſunt, ſepties in die laudem DEO ſeparatim dicunt vel decantant, & pleríque religioſi diu noctuque perſoluunt. Nemo ferè eſt, qui precariam coronam ſecum non circumferat: pauci qui ſuas actiones à ſigno crucis & piâ oratiunculâ non incipiant: qui domi ſuæ imagines ſacras & altariola non habeant ad domeſticam deuotionem: quæ & paſſim publicis proponuntur locis ad eam excitandam. Omnes adſtringuntur ad annuam confeſſionem & S. menſæ communionem: pauciſſimi, qui eam non ſæpiùs vltrò frequentent. Quid de ſacris concionibus dicam, ſingulis feſtiuis diebus haberi ſolitis? & quid illis non docentur ad DEI cultum ſpectans? ad quid non ſtimulantur? quot quantaque virtutum exempla

non

non proponuntur? Nihil ſimile viguit in Gentiliſmi hyeme.

III. Charitas Dei & proximi plãtata.

III. Hyems ſuo frigore corpora conſtringit & gelidâ glacie omnia obducit. Idem videre erat ante aduentum Spiritûs ſancti, ſi charitatem ſpectes, ſiue in Devm, ſiue in homines. Nam quod ad priorem ſpectat, nemo inter Gentiles pro honore vel amore Deorum ſuorum vitam poſuiſſe aut graue aliquid ſuſtinuiſſe legitur: cùm viciſſim Chriſtiani tot millia martyrum habeant, qui Dei cultu & amore omnis generis tormenta & ſupplicia acerbiſſima ſummâ tolerantiâ & gaudio ſuſtinuerint, & verò etiam vltrò ſe ijs obtulerint. Si poſteriorem ſpectes, adeò frigebant charitate mutuâ & gratuitâ Gentiles, vt rari valde in neceſſitate ſuis adeſſent, ne dicam alienis. Satis id colligitur ex litteris Dionyſij Alexandrini apud Euſebium libro ſeptimo, capite decimo ſeptimo, & Baron. an. 263. vbi ſcribit tempore peſtis dirè in Alexandrinos graſſantis Gentiles ſuos quidem è domibus extruſiſſe ſeu mortuos ſeu moribundos, amiciſſimos etiam deſeruiſſe, ſemiuiuos in plateas eieciſſe à canibus deuorandos, neminem alteri opitulatum eſſe: cùm econtrà Chriſtiani non tantùm ſuis, ſed etiam Ethnicis in eâ calamitate adſtiterint, neceſſaria præbuerint, morientes animârint, defunctos lauerint ac ſepelierint, ipſamque ab infectis peſtem in ſe deriuârint, magnoque numero inde libentes occubuerint ad ſtuporem vel ipſorum Gentilium. Taceo charitatem, quâ ſe mutuò fratres appellabant & vt fratres diligebant, mutuoque pacis oſculo ſalutabant, & pro inuicem mori parati erant. Taceo liberalitatem, eleëmoſynas & hoſpitalitatem ſummam, quam Gentilium etiam pauperes ſenſerunt, quin & aliqui abuſi, alij inde conuerſi ſunt, vti Pachomius; prout alibi retulimus.

Trip. Do. 6. poſt Epiph. C. 4. B. & Fer. 2. Paſchæ C. 5. D. & alibi.

IV. Tenebris ignorãtiæ ſublatis lux mundo illata.

IV. Hyems dies breues & parum lucis, longas verò noctes & multum obſcuritatis habet ob elongationem Solis. Ante aduentum Spiritûs S. quantæ in mundo tenebræ! quàm exigua lux erat circa res diuinas & cœleſtes! Quot quantæque ſuperſtitiones! quot mendacia dæmonum oracula! augurum & ariolorum figmenta! Eorum enim vanitatem & impoſturam vel ipſi Gentiles manibus palpârunt. Inde enim Cato maior dicere ſolebat demirari ſe quod aruſpex aruſpicem aſpicere poſſet ſine riſu; quia peruidebat omnes eorum vaticinationes meram impoſturam eſſe & rariſſimè euenire; quibus tamen alij plerique ſummi & infimi addicti erãt. Ex auium volatu, ex animalium inteſtinis, ex equorum hinnitu, (quod de Germanis teſtatur Tacit.) omnia capiebant; fœminas etiã de futuris aut arcanis rebus conſulebant, vti ſcribit Plut. de fæm. virtut. & de Germania Paulus Diaconus l. 4. rerum Lombard. In vitâ etiam S. Bonifacij Germaniæ Apoſtoli legimus Germanos dediti ſſimos fuiſſe aruſpicinæ, ſortilegijs, incantationibus; quod inde certius fit; quia necdũ omnino abſtinent. Taceo neſandam Idololatriam, quâ lignis & lapidibus, ſontibus & arboribus (vti Germani) imò rebus viliſſimis, vti viſco, velut numini immolabant.

Trip. in F. Epiph. c. 2.

Aduentus Spiritûs ſancti has tenebras diſcuſſit, & lucem non modò diuinarum rerum, ſed etiam humanarum ſcientiarum longè plurimam induxit, ita vt Iſaias c. 11. prædixerit: *Repleta eſt terra ſcientiâ Domini, ſicut aquæ maris operientes*; terram ſcilicet. Repleta, inquam, vaticinijs plurimorum ſanctorũ, qui futura multa infallibili certitudine prædixerunt; repleta ſapientiâ cœleſti & Theologicâ, vt doctorum virorum, ac librorum præſertim copiâ vndique redundet, quinimò etiam aliqui illiterati, vt SS. Antonius & Franciſcus tantâ ſapientiâ pollerent, quanta nec in omnibus Ethnicorum Philoſophis inueniri poterat: repleta denique alijs etiam ſcientijs & artibus liberalibus vt paſſim vbique ſcholæ, gymnaſia & Academiæ, & doctorum virorum agmina indies progignant.

V. Virtutum ſterilitas in fœcunditatem mutata.

V. Hyems ſummam ſterilitatem terræ inducit: nulli flores, nullæ herbæ, nullę agrorum fruges, non arborum fructus ſunt; non denique auiculæ, niſi quædam inutiles & viles, vti paſſeres, corui & picæ nobiſcum remanent. Pari modo in Gentiliſmo ſumma erat virtutum verarum ac ſolidarum ſterilitas, nullum bonorum operum ſtudium, quia nullam pro ijs in alterâ vitâ expectabãt mercedem. Quare omnia eorum acta etiã laudabilia ex motiuo tantùm naturali, vel virtutis per ſe honeſtæ & appetendæ, vel (ac potiſſimùm) ex vanæ gloriæ appetitu prodibant, adeoque vitiorum potiùs quàm virtutũ proles erant. Neque enim Devm eiuſque gloriam, ſed ſeipſos & terrena commoda pro fine habuerunt. Hinc nulli inter eos ſancti, nulli ex omni parte inculpati, ſed omnes penè ad vnum vitijs immerſi erant. Qui optima inter eos docebant, ea ipſi non faciebant; qualis erat Seneca, omnium ſententiâ celebratiſſimus à virtutum documentis, de quo tamen Dion ſcribit: *In pleriſq; contrà facere viſus eſt, quàm philoſopharetur. Aſſentatores deteſtabatur, cùm ipſe reginas coleret, & libertos & laudationes quorundam componeret: reprehendebat diuites is, cuius facultates erant aureorũ tricies centena millia: quiq; luxum aliorum damnabat, quingẽtos tripodas habuit, de ligno cedrino, pedibus eburneis, ſimiles & pares inter ſe, in quibus cœnabat &c.* Feruntur quidem aliqui Philoſophi opes, delicias, honores contempſiſſe, ſed quàm pauci illi! forſan vnus & alter. Et quàm illi ipſi in alijs flagitioſi! quàm ficti & ambitioſi! Solum philoſophiæ ſtudium & hominum applauſus ad id eos permouit.

Aduentus Spiritûs ſancti ſterilitatem illius hyemis vertit in fœcunditatem vberrimam æſtatis, iuxta prædictionem Iſaiæ c. 54. *Lauda ſterilis quæ non paris: decanta laudem, & hinni quæ non pariebas: quoniam multi filij deſerta, magis quàm eius, quæ habet virum:* Saræ ſcilicet ſeu Eccleſiæ, quàm Agar ſeu Synagogæ. Similiter Ezechiel c. 36. hoc prædicens: *Terra illa inculta, inquit, facta eſt vt hortus voluptatis.* Quis enim tam cæcus eſt vt non videat quot virtutum

ſcholas

Digitized by Google

ſcholas & palæſtras vndique erexerit Eccleſia? Quis neſcit magnam Ægypti partem in monaſteria & ſanctorum Eremitarum habitacula tranſijſſe? quis numeret cœnobia tot religioſorum? quis pios cætus & fraternitates, in quibus magnâ æmulatione virtutum ſtudium feruet? quis alia piorum opera ſancta & quidem quotidiana? paradiſus igitur euaſit vaſta illa ferarum ſylua, omni virtutum genere excultus, vt videre eſt ex SS. hiſtorijs.

VI. Fœdæ libidines auerruntæ. VI. Hyems inſuper lutum & immunditias affert ex pluuijs & tempeſtatibus ferè continuis. Et quid mundus protulit ante Spiritûs S. miſſionem, niſi omnium ſcelerum immunditias, libidinis præſertim & impudicitiæ? Exiguus ibi aut nullus coniugij honor & fides: receptiſſima vxorum repudia & multiplicitas: nulla penè propinquitatis ex ſanguine habita ratio. Promiſcua ibi libido, & proſtitutiones vxorum ac filiarum, vt vel ex Madianitis diſcere poſſumus, qui filias ſuas ſtultiſſimè Hebræis proſtituerunt. Quin & pæderaſtia adeò inualuit, vt penè omnes potentiores corriperet. Græcis nihili viſum eſt libidine præpoſterâ vti, puerorum amoribus indulgere, & quidem in ipsâ Spartâ, vbi adoleſcentum gymnaſia erant. In mediâ Româ antiquitùs publica apertiſſimáque lupanaria erant. Paſſim in vrbibus Veneris templa; ad quæ ſedebant mulieres ſe publicè proſtituentes, ad hoc Veneri deſtinatæ & quaſi ſacratæ; quales ſupra mille Corinthi erant dedicatæ fano Veneris; teſte Strab. l. 8. & 11. Apud Babylonios omnes indigenæ mulieres ſemel in vitâ ſe ad fanum eiuſdem Deæ hoſpitibus exponebant, vti præter Herodotum teſtatur etiam Baruc c. 6. De Phæniſſis idem ſcribit S. Athanaſius l. contra Idola. Denique filiæ nuptui non dabantur, priuſquam ab altero quodam, qui ſponſus non eſſet, corruptæ eſſent, quod de Perſis, Medis, Armenis teſtatur Strabo l. 11. de Lydijs, Herodotus l. 1. O cæcitatem parentum! ô inſaniam maritorum! ô dementiam hominum! De his Apoſtolus ad Eph. 4. *Deſperantes ſemetipſos tradiderunt impudicitiæ & in operationem immunditiæ omnis.* Vbi cauſam tanti mali indicat; quia ſcilicet nihil boni aut mali ab aliâ vitâ ſperabant, ideò fræno timoris carebant. Aliam indicat S. Athanaſius loco cit. Quia Deorum & Dearum ſuarum ſpurciſſimarum exempla ſibi proponebant imitanda, velut honeſta & pulchra, adeóque ſanctam Deíſque gratam exiſtimabant ſuam impudicitiam & proſtitutionem. Hinc mundus eo tempore non niſi fimetum & volutabrum turpiſſimarum ſuum erat. Sanctiſſimus inter ipſos habebatur, qui tam nefandis ſceleribus contaminatus non erat, quod de Socrate celebrat Plato, eius auditor (apud Quintilianum) quòd Alcibiaden iuuenem formoſiſſimum, qui ad ſui abuſum ipſe ſe obtulerat, non admiſerit. O mira continentia, nolle ſe illo vitio, quod inter Chriſtianos rogo adiudicatur, polluere! Ergo vbi Spiritus ſanctus, igne ſuo mundum perſuaſit, omnem hanc ſpurcitiam exuſſit & deleuit, eiuſque loco caſtitatem implantauit, cælibatûs & virginitatis amorem Chriſtianis ingenerauit, vt tot millia monaſteria virginibus implerentur: deinde vidualem continentiam reddidit amabilem: ipſum quoque matrimonium fecit ſanctum & inuiolabile, velut ſacramentum; ita vt adulteria euaneſcerent, vel ſiquæ contingerent, grauiter punirentur, nec fornicationes quidem ſimplices eſſent impunes, ſed velut peccatum mortiferum ſub metu pœnæ æternæ cauerentur. Plantauit viros, qui ſummâ continentiâ agerent cum fœminis de rebus ſalutis: qui mori mallent caſti ac virgines, quàm vnâ fornicatione vel etiam coniugio caſtitatem perdere: qui in ipſo etiam matrimonio virginitatem ſeruarent.

VII. Iura priùs peruerſa ſibi reſtituta. VII. Hyems ſolet niuibus vias publicas obſtruere & peruertere, ita vt plerumque non quà recta via tendit & eundem foret, ſed per anfractus & quà primi viam per niues aperuerunt, pergendum ſit. Simili modo in Gentiliſmo iura (quæ ſunt viæ & regulæ viuendi) omnia penè peruerſa aut diſtorta ſaltem erant. Quia enim legiſlatores ferè erant Principes, ſummâ vitæ libertate paſſim delinquentes & leges omnes violantes, hinc eorum leges quoque prauæ erant: aut ſi forſan æquæ forent, ab eorum viuendi ratione rurſum euertebantur, & plebs Principibus ſuis potiùs quàm legibus ſe accommodabat. Quid enim boni expectes ab eis, qui ſpurciſſimos & omni ſcelere contaminatos homines, Saturnum, Iouem, Martem, Mercurium, cædibus, raptibus, adulterijs, rapinis & furtis infames in Deos retulerunt, & qui eos nòn colerent, reos impietatis habebant, ac damnabant? Quid ab ijs, qui ſuis furijs, clamoribus, homicidijs ipſi ſibi Reges crearunt, & cùm voluerunt iterum obtruncârunt? Id autem infidelibus conſuetum & ſolemne erat. Denique ſi quis viam iuſtitiæ ac virtutis nôrat, impetu tamen vulgi & totius communitatis abreptus ambulare non audebat, niſi omnium odium & gladios incurrere vellet. Teſtatur hoc Seneca de ſuis Romanis, præ cæteris licet cultiſſimis, l. de beatâ vitâ c. 1. *Nihil magis, inquit, præſtandum eſt, quàm ne pecorum ritu ſequamur antecedentium gregem, pergentes non quà eundum eſt, ſed quà itur. Atqui nulla res nos maioribus malis implicat, quàm quòd ad rumorem componimur: optima rati ea, quæ magno aſſenſu recepta ſunt, quorumq́, exempla multa ſunt; nec ad rationem, ſed ad ſimilitudinem viuimus. Inde iſta tanta concertatio aliorum ſuper alios ruentium, &c.*

Trip. in F. Purif. B. V. C. 6. B.

At vbi Spiritus ſanctus in mundum venit, leges imprimis reformauit & ſanctiſſimas præſcripſit dictauitque Patribus in tot Concilijs, ipſiſque inprimis ſummo Pontifici, quem in ferendis legibus errare non permittit, nec permiſit vnquam. Legantur ſacræ ſcripturæ, SS. Canones, SS. Patrum ſcripta. Quid non ibi ſanctum? quid non ſalutare & rationi congruum? Ex his iam intelligere poſſumus, quanta bona mundo Spiritus ſanctus attulerit, & quantam ei debeamus laudem & gratiarum actionem ob hæc tanta beneficia. Quid enim non deberemus ei, qui nos è leonum lacu aut

alia-

aliarum beluarum ſpelæo aut certè è ſaltu feris & latronibus infeſto educeret in terram ab omni hoſtilitate liberam? Quid illi qui nôs oberrantes in vaſtiſſimâ ſylua in viam rectam, aut è profundo & obſcuriſſimo carcere in lucis huius vſuram & libertatem conſtitueret? Quid illi, qui incolentes terram ſterilem & infrugiferam, tranſmuteret in aliam fertiliſſimam centuplum pro vno grano afferentem, omnis generis frugibus & delicijs redundantem? Quid illi, qui lapſos in cloacam fætidiſſimam & tantùm non demerſos extraheret & in paradiſum floribus conſitum, variaque odorum fragrantiâ redolentem collocaret? Quid illi, qui è tumultuantis plebis furiâ, compreſſione & violentiâ? Quid huic tali, inquam, non deberemus? quas gratias non ageremus? quas laudes non caneremus? quid obſequij non exhiberemus? At hæc omnia præſtitit mundo adeoque etiam nobis Spiritus S. à Patre & filio miſſus; igne ſuo mundum recreans & renouans, calefaciens & illuminans. Quàm miſeri eſſemus, ſi per annos tres ſolummodò continua ſemper hyems, nulla æſtas foret? quæ triſtitia nos occuparet? quæ penuria affligeret? Sanè quando in æſtate vel per vnam ſeptimanam inſolitum inualeſcit frigus, illicò lamentamur & peſſima quæque ominamur, de frugum exiguo aut nullo prouentu, de metu infirmitatum & ſimilia. Quid ſi tota æſtas in hyemem commigraret? Talis erat mundus ante aduentum Spiritûs S. totus erat hyems. Ex quo verò Sol ille ſacer ad nos venit; iam hyems tranſijt, imber abijt & receſſit, flores apparuerunt in terrâ noſtrâ.

THEMA SECVNDVM.

Spiritus ſanctus cur in ſpiritu vehementi venerit.

1. *Denuntiat Conſolatoris aduentum.*
2. *Nuntiat Chriſti ingreſſum in cælum.*
3. *Nuntiat datam Apoſtolis Dei gratiam.*
4. *Nuntiat continuum iubilaum.*

Factus eſt repente de cælo ſonus tanquam aduenientis ſpiritûs vehementis. *Act. 2.*

QVando vehemens ac repentinus oritur ventus, ſolemus interrogare, quid ventus iſte portendat. Si ab Aquilone prodeat, frigus expectamus: ſi ab occidente, pluuias: ſi à meridie, ſiccitatem & calorem: ſi ab oriente, ſerenitatem. Hodie vehemens ac repentinus de cœlo ventus deſcendit ſuper Chriſti diſcipulos alioſque Chriſtianos numero 120. Ieroſolymis congregatos. Quo facto cōuenit multitudo hominum & mente confuſa eſt: ac ſine dubio interrogauit vnuſquiſque, quid ſibi ventus ille vellet. Nos ergo hoc indagabimus: ſed non ſimul omnia nunc dicemus; quia & ſub formâ ignis & linguarum venit, quod audiemus in alijs ſermonibus.

I. Denũciat Conſolatoris aduentum.

I. Annunciat Conſolatoria aduentum, nos refrigerantem, tertiam in Deitate perſonam. Spiritum S. aduenientem ſuper Eccleſiam Chriſti. Quid enim ventus niſi quidam ſpiritus? vnde in SS. litteris ſpiritus ſæpiſſimè ventum ſignificat, quia eſt exhalatio depulſa à nube, ſicut ſpiritus ex ore hominis efflatus. Quadrat autem nomen ſpiritûs tertiæ perſonæ, quia eius proceſſio eſt quaſi expiratio & reflátio ex intimo præcordiorum calore & amore patris atque filij. Hinc etiam Chriſtus inſufflando in diſcipulos dedit eis Spiritum S. Ioan. 20. Adhæc ſicut flatus procedit à pectore & ore: ſic Spiritus S. à patre & filio. Et vt ſonus prodit à nube impellente & aëre depulſo: ita Spiritus à Patre & filio. Porrò ſicut ventus æſtuantes reficit & refrigerat, & quaſi ardentes tenuiſſimâ velut aquâ perfundit: ſic 1. Spiritus S. corda noſtra præſertim in tribulatione æſtuantia conſolatur: eo ſcilicet modo, quo tribus pueris in fornace Babylonicâ poſitis, Angelus Domini fecit medium fornacis quaſi ventum roris flantem, vt in eo choros ducerent & laudarent DEVM. Dan. 3. Sic Theodorus adoleſcens Antiochenus à Iuliani Apoſtatæ præfecto propter pſalmorum cantum excruciatus dixit Ruffino; qui id ſcripſit, ſe quidem aliquid doloris ſenſiſſe; verùm aſtitiſſe ſibi adoleſcentem, qui ſudorem ei abſtergebat & animum confirmabat; vt voluptati potiùs quàm dolori eſſent ea tormenta; apud Socrat. lib. 3. c. 16. Ita S. Victori Martyri Mediolani ſub Maximiano, plumbo perfuſo, Angelus plumbum refrigerauit ac ſi aqua eſſet, vti Maximianus notarius teſtis oculatus ſcribit apud Sur. 8. Maij. Ita S. Xauerius gaudebat, cùm in tabulâ natans & in arboribus pernoctans petijt non auferri crucem, niſi maior daretur. Deinde efficit vt patienter expectemus futuram vitam & mercedem laborum noſtrorum. Denique vt poſt lapſum non deſperemus ſed recurramus ad DEI miſericordiam.

II. Nunciat Chriſti ingreſſum in cœlum.

II. Annunciat nobis Chriſti in cœlum ingreſſum & captam eius poſſeſſionẽ, velut nuncius ad nos deſtinatus. Venit enim de cœlo & affert munus à Chriſto promiſſum, ſed ſtupendum ſupra vires naturæ, ignem Spiritus S. deſcendentem; cùm alioquin ignis ex naturâ ſuâ aſcendat; non deſcendat. Venit autem cum tonitru, vt explicet gaudium cælo illatum per ingreſſum Chriſti. Quanto gaudio affectus eſt Iacob, quando audijt filium ſuum Ioſeph dominari in Ægypto? quādo vidit plauſtra onerata & miſſa ſibi à filio? Gen. 45. Dominari verò Chriſtum in cælo indicat ventus dimiſſus cum igne ac tonitru. Quis enim hoc niſi DEVS poteſt? Voluit quidem thraſo quidam hanc poteſtatem tribuere Alexandro M. tonante cœlo dicens: *Hoccine tu feciſti?* Voluit Iacobus Philippi II. Hiſp. Regis filius per imprudentiam imperare vento, dicens: *Præcipio tibi vt ne mihi moleſtus ſis:* ſed mox audijt à B. Aloyſio aſſiſtente: *hoc non humanæ ſed diuinæ poteſtatis eſſe.* In eius vitâ. Annunciat porrò DEI erga

erga ſuos beneuolentiam, quia per illud tonitru terruit ſolum incredulos, fideles confortauit & animauit, nec proſtrauit, ſed refrigerauit. Annunciat inſuper nos quoque in Ægyptum vocari. h. e. in cœlum, vt participemus de gloriâ Ioſephi noſtri. *Quò enim præceßit gloria capitis, eò vocatur & ſpes corporis*, ait S. Leo ſer. 1. de aſcenſ. *Venite ad me*, ait Ioſeph, *& ego dabo vobis omnia bona Ægypti, vt cõmedatis medullam terræ.* Gen. 45. Idem nobis Chriſtus per eum ventum nunciauit. Cuius rei argumenta ſunt plauſtra gratiarum hodie Chriſtianis de cœlo miſſa, confirmatio in gratiâ, gaudium & conſolatio, robur ad profitendam fidem, linguæ variæ, infidelium terror, acceſſio tot fidelium. Hinc ſecuta pluuia baptiſmi ſuper 3000. hominum.

III. Nunciat datam Apoſtolis Dei gratiam.

III. Annunciat collatam cœlitùs gratiam Apoſtolis. Erant illi priùs velut naues expectantes ventum ad nauigandum. Eo adueniente cœli tuba inſonuit, & naues perrexerunt, ac primo ſtatim die 3000. hoſtium ceperunt. Ventus tenuiſſima res eſt, potentiſſima tamen, ſi vehemens, ad ſternendas arbores & turres, ad equites & domos aliò transferendas: ita Apoſtolorum pauperum rudium, inermium voces, exiguæ licet, ſtrauerunt Impp. Philoſophos, Idolorum Pontifices & ſacerdotes, Idola, fana, augures, aruſpices, &c. Vento tam vehementi nemo reſiſtere poterat. De quo ſpiritu intelligere poſſumus id Oſ. 13. *Adducet ventum vrentem Dominus & exſiccabit venas eius.* Iſaiæ verò c. 2. ad litteram de hoc dicitur: *Deſertos faciam montes & colles & omne grámen eorum exſiccabo & ſtagna areſaciam.* Feruntur olim Pſylli Pœnorum populi Auſtro vento irati fuiſſe, quòd eorum paludes omnes areſeciſſet: quare communi conſilio arma contra eum ſumentes progreſſi ſunt in arenam. Sed repente Auſtro flante arena excitata omnes oppreſſit. Herod. l. 4. Tales erant principes ſæculi, qui ſe Euangelio oppoſuerunt & Spiritui S. loquenti per Apoſtolos; vti & initio ſtatim Principes Iudæorum, præcipientes eis ne ampliùs loquerentur in nomine Iesv, ſed fruſtrà erant: Si, inquiunt, *iuſtum eſt audire vos potiùs quàm* Devm, *iudicate*, Et mox: *Principes conuenerunt in vnum aduerſus dominum & aduerſus Chriſtum eius: conuenerunt enim verè in ciuitate iſtâ aduerſus S. puerum tuum* Iesvm *&c.* Act. 4. Vni Stephano diſputanti de Chriſto, non poterant reſiſtere omnes Legiſperiti & Doctores.

Erant Chriſtiani illi 120. velut fiſtulæ in organo collectæ, efformatæque ad pronunciandas Chriſti laudes: omnes erant pariter in eodem loco: ſed deerat eis ventus, qui fiſtulas inflaret atque animaret. Eo aduentante mox cœperunt loqui varijs linguis magnalia Dei, & in omnem terram exiuit ſonus eorum. Ille dedit eis os & ſapientiam, cui nemo reſiſtere poterat: & quò magis premebantur folles, eò magis reſonabant fiſtulæ; & quidem ſonum ſuauiſſimum. Erant velut corpus Adami è limo à Deo effigiatum & organizatum, cui defuit adhuc ſpiritus intùs alens. Nõdum ſe mouebat, nondum loquebatur. Inſpirauit ei Devs ſpiraculum vitæ, & cœpit viuere, loqui, ambulare &c. Quòd idem mundo accidit, qui priùs mortuus & cadauer erat, poſt aduentum Spiritus ſancti viuere cœpit. Appoſitè ergo S. Ambroſius ep. 33. ad Demetriadem to. 5. *Implet igitur*, ait *Spiritus S. organum ſuum & tanquam fila chordarum tangit digitus* Dei *corda Sãctorum, qui ideò cùm die pentecoſtes in Apoſtolos plebemq; credentium, ſicut a Domino fuerat promiſſus, influeret, in ſpecie linguarum apparuit ignearum, & loquelis omnium nationum, eos ſuper quos inſederat, fecit effari, vt dubium non eſſet per ipſius inſpirationem vtilem affectum rationabilemq; ſermonem animæ fidelium miniſtrari.*

IV. Nunciat cõtinuum Iubilæũ.

IV. Annunciat Chriſtianis plenarium & continuum Iubilæum, durans vſque ad finem mundi. Solebat Iubilæum (quo omnia debita remittebantur, & vnuſquiſque redibat ad poſſeſſionem ſuam & ſerui dimittebantur) apud Hebræos tubæ ſonitu promulgari, & quidem 7. buccinis ſeu bubulis cornibus Ioſ. 6. v. 13. Buccina hæc eſt ſonus de cœlo factus ſeu potiùs ventus ſonitum illum edens, annum remiſſionis omnium peccatorum nuncians. Ventus ſcopa cœli eſt, diſſipans ac diſpellens nubes: ita Spiritus ſanctus per datam ſacerdotibus poteſtatem abſoluendi, delet peccata, iuxta id Iſa 44. *Deleui vt nubem iniquitates tuas, & quaſi nebulam peccata tua.* Peccata quid niſi atræ nubes ſunt & denſæ nebulæ, auferentes nobis radios Solis? Eas delet Spiritus ſanctus deſignatus etiam per illum ventum vehementiſſimum à Moyſe impetratum, qui arreptam locuſtam proiecit in mare rubrum, ita vt in cunctis finibus ne vna quidem remaneret, Exo. 10. Quid locuſtæ niſi peccata? quid mare rubrum niſi ſanguis Chriſti? In eo Spiritus S. vbi quem afflauerit, demergit omnia peccata vſque ad vnum. *Cùm per gratiam ſuam*, inquit, S. Gregorius in 2. Reg. 2. l. 2. c. 2. *Spiritus S. electorum corda viſitat, ab omni peccatorum immunditiâ potenter purgat, quia vt ſe menti infuderit, eam protinus in vitiorum odia, & in virtutum amorem ineffabiliter excitat: facit enim ſtatim odiſſe, quod amabat, & quod odio habuerat, ardenter diligere, atque in vtroque valde gemiſcere, quia & mala quæ odit, ſe damnabiliter amaſſe recolit, & bona quæ diligit, odiſſe: quis enim audet dicere, licet omnimodâ peccatorum ſarcinâ prægrauetur, quod perire poßit aliquis viſitatus gratiâ Spiritûs ſancti?*

Ideò appoſitè die quinquageſimo poſt paſcha miſſus; quia annus quinquageſimus Iubilæus erat. Hoc idem ſignificauit Chriſtus, quando inſufflando in Apoſtolos die reſurrectionis ſuæ dixit: *Accipite Spiritum S. quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis &c.* Quantum verò hoc donum! quãta ſacerdotum poteſtas! Devs peccatori dicit: Ego de libro vitæ te deleo. Sacerdos verò abſoluens: Ego te iterum inſcribo. Devs ait: Ego te ad tartarum condemno: ſacerdos: ego te in cælum mitto. Devs ait: Ligate catenis peccatorem; ſacerdos: Ego ſoluo eum. Devs: occidite eum; ſacerdos: ego volo vt viuat. Sic etiam conſequenter remittuntur nobis debita, dimittimur à ſeruitute Dæmonis, redimus ad priſtinam hæredita-

tem & poſſeſſionem gloriæ. Sine vento putreſceret aër, inde inficeretur atque inficeret hominea. Ventua eum purgat. Vnde Auſtria dicitur aut ventoſa aut venenoſa. Idem noſtræ ciuitati aliiſque contingeret niſi beneficio abſolutionis crebrò expurgaretur. Viderint ergo qui hoc vento rariſſimè purgant animum. Certè ſeruum, qui in Iubilæo noluit vti priuilegio libertatis & vindicare ſe à ſeruitute, ſed adhærere maluit domino ſuo, debebat herus ex lege applicare ad oſtium domûs ſuæ & aures eius ſubulâ perforatâ affigere ad oſtium: in ſignum perpetuæ ſeruitutis, quâ ei deinceps obſtrictus eſſe debebat, Exod. 21. & Deut. 15. Et hoc in ignominiam & pœnam neglectæ libertatis, ait S. Thomas & Caietanus. Ita nimirum qui in vitâ negligit ſe redimere à ſeruitute Dæmonis per pœnitentiam, nec vult audire ſacerdotem inde ſe euocantem, affigetur à Diabolo ad oſtium domûs ſuæ, inferni ſcilicet, ſubulâ impœnitentiæ, quæ eſt peccatum in Spiritum S. irremiſſibile: non ſecus ac bos mactandus alligatur ad macellum. Ibi ſeruiet abſque fine, *ſeruiet tibi vſque in æternum*, ait Dominus hero illi Deut. 15. Nos ergo, ne ſic affigamur ad ſeruitutem Dæmonis, quæramus libertatem noſtram beneficio pœnitentiæ. Dicamus id Cant. 4. *Veni Auſter & perfla hortum meum.* Veni S. Spiritua & expelle è corde meo, quidquid illud turbat, omnes atras nubes, vt in ſerenitate conſcientiæ tibi ſeruientes, ad æternam ſerenitatem perueniamus.

THEMA TERTIVM.

Sacramenti Confirmationis fructus.

1. *Confirmatio facit militem Chriſtianum.*
2. *Facit terribilem dæmonibus.*
3. *Facit ſeruum Chriſti proprium & perpetuum.*
4. *Perficit Chriſtianum.*
5. *Facit regem regio animo præditum.*

Paraclitus autem Spiritus S. ille vos docebit omnia. *Ioan.* 14.

MAgnum hodie donum de cœlo Eccleſię collatum eſt, Spiritus S. videlicet, qui Apoſtolos & primos Chriſtianos ſimul congregatos numero 120. hodie perfecit in fide, & creauit Doctores, effecit ſtrenuos milites, terribiles dæmonibus, ſeruos Dei perpetuos & peculiares, in gratia eius confirmatos, denique & Reges. Sed fortaſſe dicet aliquis: Quid nobis iſtud affert ſeu gaudij ſeu emolumenti, in quos Spiritus ſanctus hoc modo non deſcendit? Eſto, in nos viſibiliter non deſcenderit; eſto linguarum donum non dederit: non deeſt tamen nobis etiamnum iſtud donum. Deſcendit enim ſuper nos ille idem Spiritus ſanctus licet inuiſibiliter in Sacramento Confirmationis, in quo etiam nobis eadem illa confert ſuo modo, quæ contulit hoc die in primos Chriſtianos. Teſtatur hoc columba illa niue candidior, quæ S. Remigio Epiſcopo attulit de cœlo ampullam S. Chriſmatis ad confirmandum Clodouęum, primum Gallorum Regem Chriſtianum, teſte Hincmaro Archiepiſcopo Rhemenſi in eius vitâ. Quod enim ipſi viſibiliter attulit columba, hoc nobis inuiſibiliter adfert Spiritus S. in confirmatione noſtrâ. Quare videndum nunc, quid nobis conferat hoc donum & Sacramentum.

I. Confirmatio facit militem Chriſtianum.

I. Facit militem Chriſtianũ & luctatorem, vt docet S. Aug in ſententijs n. 342. Vita Chriſtiani militia eſt. Vnde Paulus Timotheo ſcribit: *Labora ſicut bonus miles Chriſti Ieſu.* 2. Tim. 2. Pugnare illi opus eſt contra fidei perſecutores & hæreticos: nec non contra peccata & tentationes: debet etiam profiteri fidẽ & ſeruare Dei mandata. Ad hæc vires præſtat ſacramentum Confirmationia; eoque ſpectant verba illa hod. Euangelij: *Siquis diligit me, ſermonem meum ſeruabit*; corde ſcilicet, ore & opere. Hoſtes fidei noſtræ duplici impedimento abſterrebantur, ne eam amplecterentur; quæ & nobis obijciebant quædam difficilia credenda & quædam facienda. Sapientes enim mundi, vtpote inflatos, pudebat pro Deo adorare hominem, in ſtabulo natum; pauperem, denique flagellatũ, crucifixum, mortuum: rurſum imitari eius paupertatem, ſectari humilitatem & patientiam, condonare iniuriaa, diligere inimicos, crucem ferre, carnẽ edomare, &c. Hinc Chriſtianos ſtultos iudicabant & à fide Chriſti ac ſequelâ retrahere volebant. Chriſtus igitur vt ſuos contra hos armaret, ſacramentum hoc inſtituit, quo ſignaculum crucis in fronte eis imprimeretur, vnaque gratia ad ſuperandos hos pudores ac timores, ipſoſque fidei aduerſarios daretur. Frons ſedes pudoris eſt: ibi ergo cruce ſignatur Chriſtianus, vt crucem non erubeſcat, ſed eâ quaſi gladio armatus in conſpectum hoſtium prodire geſtiat. Cur iter facientes gladio ſe armant? nónne vt minùs timeant & ſe in periculis defendere queant? Sine confirmatione Chriſtianus, eſt miles ſine gladio. Videtur huiua ſacramenti figura fuiſſe aureus gladius, quem in viſu dedit Ieremias Iudæ Machabæo ad pugnandum pro lege & gente Hebræâ contra perſecutores Gentiles, dicens: *Accipe ſanctum gladium, munus à Deo, in quo deiicies aduerſarios populi mei Iſrael.* 2. Mach. vlt. Aureum hunc gladium & munua à Deo ad debellandos fidei & pietatis Chriſtianæ hoſtes dat Epiſcopus Chriſtiano dum eum confirmat. Per baptiſmum quidem militiæ Chriſtianæ adſcribimur, & licet per vnctionem, quæ in baptiſmo fit, gladio aliquo accingamur, nondum tamen vires & cor habemus ad illum euaginandũ; quo modo Themiſtocles Athenienſium Dux de Cretenſium Duce Theuti de Orontho dicebat, ſe eum non timere; quia gladium quidem haberet ad iugulandum, non tamen cor ad euaginandum. Habemus fidem ex baptiſmo, ſed nondum cor ad profitendum ac dãda publica pietatis exempla. Caruit hoc corde Nouatus, qui quoniam ſacramentum hoc non accepit, in perſecutione negauit ſe eſſe preſbyterum, & hæreſis auctor factua eſt, teſte Eu-

ſebio

ſebio hiſt. Eccle. Similiter tempore *Anti-Chriſti*, ait S. Vincentius ſer. 2. Dom. 3. Quadr. *ſimpliciter baptizati & non confirmati cadent abnegando fidem Chriſti, confirmati verò ſtabunt firmi & ſtabiles contra Antichriſtum pugnando dicẽtes: vade ribalde: ego ſeruo firmam fidem Chriſti.* Quod ſaltem de maiori parte intelligẽdum videtur: Viciſſim eo armatus ſanctus Stephanus tam ſtrenuè pugnauit ac vicit tot aduerſarios ſuos, quando plenus Spiritu ſancto, *intendens in cœlum vidit gloriam* Dei & Iesvm *ſtantem à dextris* Dei. Act. 7. Sed ſi vidit patrem & filium, cur non vidit Spiritum ſanctum? Reſpondet ſanctus Gregorius Nyſſenus orat. de ſancto Stephano, quia ſecum illum habebat, vnà cum ipſo è caſtello cordis eius pugnantem. Pater ſe ei oſtendit velut præmium & mercedem magnam nimis, Filius velut ſpeculum & exemplar pugnæ, Spiritus ſanctus in ipſo & cum ipſo pugnabat; vnde *plenus Spiritu S.* fuiſſe dicitur. Act. 7. Patet & in Catholicis confirmatis, qui rariſſimè audiuntur à fide deficere; cùm viciſſim quotidie plurimi hæretici ad noſtram fidem conuertantur. Accedunt alij hoſtes, mundus, caro, Dæmon, qui nos vndique vexant ac fatigant; tres contra vnum pugnant: & niſi induamur virtute ex alto, quomodo his reſiſtemus? Quare huc aptiſſimè referimus, quod in cœnâ Chriſtus inſtante ſuâ captiuitate inter inſidias Iudæorum dixit: *Qui non habet, vendat tunicam ſuam, & emat gladium.* Luc. 22. Gladium Spiritûs ſancti, inquam

II. Facit terribilem dæmonibus.

II. Facit terribilem dæmonibus. Si enim ſignum Crucis manu noſtrâ formatum pellere eum poteſt; quantò magis in hoc ſacramento manu Epiſcopi fronti noſtræ impreſſum? Eò ſpectat, quod in hod. Euangelio dicitur: *Venit Princeps huius mundi & in me non habet quidquã.* Pulchrum huius rei typum habemus in Hebræis, in Ægypto adhuc hærentibus; qui poſtquam Dei monitu domuum ſuarum ſuper liminaria tinxerunt ſanguine agni, percuſſor Angelus à Deo miſſus ad percutienda Ægyptiorum primogenita, ædes illorum tranſilijt, nec cuiquam nocere potuit. Exo. 12. Rupertus eo loco ſentit non improbabiliter percuſſorem illum fuiſſe malum Angelum; quia dicitur Devm non permiſſurum vt noceret Iudæis, quaſi alioquin & his nociturus eſſet. Quòd ſi ſanguis agni in ſuperliminari domûs percutientem Angelum arcuit; multò magis poterit hoc idem præſtare ſignaculum Crucis, Chriſti ſanguine rutilans, fronti noſtræ inſcriptum. Senſerunt hoc Gentiles eorumque ſacrificuli, vti ſcribit Prudentius in Apotheo contra Iudæos ſe puero contigiſſe, de quodam ſacrificulo, qui præſente Imperatore Iuliano victimas mactabat & inſpiciebat exta aliaſque partes, inde Deorum oracula cogniturus; nihil tamen cognoſcere poterat: omnia turbata, Deoſque ſuos in fugam actos videns. Vnde corruens in terram & exclamans ad Imp. aſſerit aliquem Chriſtianum balſamo vnctum adeſſe qui Deos ſuos fuget & conatus ſuos irritos faciat: illum proinde expelli iubeat: *Lotus procul abſit & vnctus*, inquit. Tunc & Imperator poſito diademate ait: Quis eſt hic numinibus noſtris contrarius ac religionis Chriſtianæ ſocius, qui frontem chriſmatis inſcriptione ſignatam ferat? Tunc vnus de armigeris Auguſti, in medio proiectis armis, ait: Ego ſum, cuius Devs Chriſtus eſt &c. Eius nomen fugiunt Dij veſtri &c. His obſtupefactus Imp. tremens reliquit templum Dæmoniorum & in palatium ſolus profugit, cæteris Devm Chriſtianorum admirantibus ac laudantibus. Idem contigiſſe alijs ſacrificulis ſæpe ſcribit Lactantius l. 4. de vera Sap. c. 27. ideoque Chriſtianos illos martyrio affectos. Recentius eſt, quod Thomas Cantiprat. l. 2. Apum c. 37. ſcribit de cœco bubulco; vt alibi retulimus.

Trip. in F. SS. Simonis & Iudæ.

III. Facit ſeruũ Chriſti proprium & perpetuũ.

III. Facit ſeruum Chriſti proprium & perpetuum ſeu mancipium. Serui apud Hebræos ſeptimo anno liberi erant. Quòd ſi dixerit ſeruus: *Diligo Dominum meum, nõ egrediar liber, offeret eum Dominus Dijs* (id eſt, Iudicibus) *& applicabitur ad oſtium & poſtes, perforabitq́; aurem eius ſubulâ* (in ſignum, quòd aduerſa quæque tolerare velit) *& erit illi ſeruus in ſæculum.* Exo. 21. in ſæculum, hoc eſt, vſque ad annum Iubilæi quinquageſimum. Huiuſmodi ſeruum, qui ex amore Chriſti perpetuæ eius ſeruituti ſe addicit, vſque ad Iubilæum cœleſtis gloriæ, facit Confirmatio. Indicat enim confirmandus ſe amore Chriſti Domini, cui iam olim à baptiſmo ſeruierit, nolle ab eo ſeparari: ſed totâ vitâ ſeruire velle. Idcirco patitur ſibi perforari aurem, h.e. infligi alapam & cruce ſignari frontẽ, vt demonſtret ſe ad aſpera & dura quæuis tam pro ipſo quàm ab ipſo perferenda paratum eſſe: quo modo & amore Iudas pro fratre ſuo Beniamino in ſeruum ſe perpetuum obtulit Ioſepho, dicens: *Ego propriè ſeruus tuus ſim.* Exo. 44. q. d. ſeruus peculiaris & perpetuus: Olim Gentiles, & hodie Turcæ ſeruos emptitios ſtigmate fronti inuſto notant: ne facilè poſſint ac velint fugere; vtpote mox prodendi & retrahendi. Magna profectò dignitas & gratia eſt, talem eſſe ſeruum Chriſti. Vt patet ex elogio ſepulchrali Moyſis: *Moyſes ſeruus* Dei Deut. 34. Talis enim vix perire poteſt; quia ſi per peccatum aliquod fortè aufugerit; retrahetur à ſuo domino. Vnde bene hoc ſacramentum cum balſamo confertur, quia balſamũ conſeruat etiam corpora mortua, ne omninò pereant ac putreſcant. Et huc ſpectat, quod in hod. Euangelio dicit Dominus: *Siquis diligit me, ad eum venimus & manſionem apud eum faciemus.* q. d. illum, qui Spiritu ſancto confirmatus fuerit, in proprium noſtrum hoſpitium deputabimus; ſicut ſolent principes in itinere certa ſibi hoſpitia deligere & inſignibus ſuis ornare: cõclaui etiam ſuo inſcribere nomen ſuum, ne quis facilè intrare aut occupare id præſumat. Exemplum habemus in iuuene illo, quẽ S. Ioannes Apoſtolus cuidam Aſiæ Epiſcopo commendarat, qui ab eo confirmatus, cùm tandem neglectus ab Epiſopo fugiſſet, & latronum ſocius imò princeps euaſiſſet, quæſitus à Ioanne & repertus, mox ſe in fugam dedit, poſteà tamen reſtitit & in gremium Ioannis redijt, tandemque præclarus Eccleſiæ miniſter factus

Trip. in F. Ioan. C. 1. E.

eſt, apud Euſeb. l. 3. c. 17. Mirum Auditores! Cur enim inermē non cum ſocijs adortus eſt? cur timidus Apoſtoli faciem erubuit? cur ad patrem ſupplex redijt? an quia ſigillo confirmationis notatum ſe cognouit, Chriſti ſeruum proprium & perpetuum eſſe, quem fugere non poſſet? an quia gratia confirmationis hoc in eo operata eſt? Certè oues ſignatæ non facilè perduntur; notantur illæ ſciſſurâ in aure, vel cruce in dorſo, aut ſimili aliâ notâ: Chriſtiani ſignantur in fronte.

IV. Perficit Chriſtianum.

IV. Perficit Chriſtianum in virum perfectum; nō quidem ita, vt eá acceptâ ſtatim quis perfectus ſit, ſed quòd in eá accipiat ſpecialem & copioſam gratiam ad eam perfectionem obtinendam: quo modo ſtudium Theologię non ſtatim Theologum perfectum conſtituit, ſed Theologicæ perfectioni conſequendæ addicit & adiuuat. Eó ſpectat, quod in hod. Euangelio dicitur: *Cùm venerit paraclitus, ille vos docebit omnia*. Et Iſa. 54. *Ponam vniuerſos filios tuos doctos à Domino*. Ob hanc cauſam à Græcis appellatur τελείωσις, id eſt, *perfectio*. Vnde ſanctus Clemens in Ep. ad Iulium & Iulian. ait ſe à S. Petro audiſſe, neminem perfectum Chriſtianum eſſe, qui hoc ſacramentum ab Epiſcopo non acceperit. S. Cyrillus Hieroſolymitanus Catech. 3. aſſerit baptizatum nondum eſſe propriè dignum nomine Chriſtiani, ante ſuſceptam Confirmationē, ſed eò tēdere ſolùm vt Chriſtianus ſit. Chriſtianus enim à Chriſmate ſeu vnctione nomen habet, quæ in hoc confertur ſacramento. Atque hæc cauſa eſt, quòd non à ſimplici ſacerdote, ſed ab Epiſcopo ſolùm adminiſtrari debeat. Quemadmodum enim ſtudioſo vltimā manum imponit profeſſor Theologiæ, creando eum Doctorem, reliquas leuiores artes docent inferiores Magiſtri: ita Confirmatio, quæ ad perfectionem ducit Chriſtianum, non niſi ab Epiſcopo confertur: alia pleraq; ſacramenta ab inferioribus ſacerdotibus conferuntur. Hinc bene appellatur manûs impoſitio. Profeſſio Chriſtiani requirit, vt ſtudeat euitare peccata, vt ſeruet omnia mādata, conetur etiam, quantum fieri poteſt, præſtare pluſquam præceptum eſt; adhæc vt animam exornet virtutibus, adeoque ſit intùs ornatus ſanctitate & foris bono exemplo. Ad hoc autem gratia quædam peculiaris requiritur; ſine quâ homo quaſi puer eſt, ad artes exercendas inhabilis: proinde periculo non caret hoc ſacramento neglecto è vitâ diſcedere, ob perfectionis defectum, ſecundum Hug. de S. Vict. Sicut non exiguum damnum eſt ſtudia cœpta ad finem & coronidis impoſitionem non perducere.

V. Facit Regem, regio animo præditum.

V. Facit Regem, dando ei regium animum. Solent Reges oleo perungi, vti olim in vetere lege, ita & nunc in nouâ. Ad quid ergo vnctio cōfirmati, niſi vt ipſum quoque Regē efficiat, non quidem opibus & imperio externo, ſed interno. Idcircò S. Petrus Chriſtianos appellat *regale ſacerdotium*. Et Prudentius Chriſma & vnguentum Confirmationis appellat *regale*, apud Tho. Boz. de ſign. Eccl. l. 2. c. 3. & 4. ita vt quod intereſt inter Reges & priuatos homines, hoc interſit inter confirmatos & non confirmatos. Reges debent habere & communiter habent cor latiſſimū, vt non moueantur facilè ſeu proſperis ſeu aduerſis. Cuiuſmodi cor datum eſt primò Saüli poſt vnctionem 1. Reg. 10. vbi dicitur: *Immutauit ei cor aliud*. Similiter vltra ſapientiam & prudētiam DEVS Salamoni 3. Reg. 4. *dedit latitudinem cordis, ſicut arenam maris*, vt videlicet imperterritus eſſet in omnibus difficultatibus & ad omnia exequenda. Hanc ergo multò magis confert Spiritus ſanctus confirmato, vt tam in proſperis quàm in aduerſis magnanimum ſe exhibeat. Ita teſtatur Vrbanus PP. de Conſecr. diſtin. 5. c. omnes. *Cùm Spiritus S.* (in cōfirmatione) *infunditur, cor fidele ad prudentiam & cōſtantiam dilatatur*. Et S. Aug. tr. 92. in Ioan. ait de S. Petro: *Adhuc etiam tunc* (poſt reſurrectionem Chriſti) *amor* (Petri) *ipſe infirmus fuerat, & anguſtus, donec eum roboraret & dilataret Spiritus S.* Ab illo enim tempore nullâ re ampliùs turbatus fuit, ſed imperterritus ſtetit ac locutus eſt in publico & mediâ Ieroſolymâ; ſimiliter ante tribunalia, nullam ſibi viam occludi ad euangelizandum paſſus. In hunc finem confirmatus alapam ab Epiſcopo excipit, cum gaudio potiùs & riſu, quàm cum dolore aut indignatione, vt ſciat omnes tribulationes pro Chriſto ſibi contingentes æquo & hilari animo ferendas eſſe. Eò ſpectat, quod in hod. Euangelio dicitur: *Non turbetur cor veſtrū neque formidet*. Et hoc eſt, quod paſſim PP. dicunt, per hoc ſacramentum, Chriſtianum fieri ex puero virum. Abſque hoc Sacramento baptizatus eſt velut puer qui vel anſeres ſibilantes timet: eo ſuſcepto in virum euadit.

Facit ergo Confirmatio ambidextros qualis erat Aod ille Iudex & Princeps Hebræorum, Iudic. 3. Quales & requirit Paulus 2. Cor. 6. *Exhibeamus noſmetipſos ſicut Dei miniſtros per arma iuſtitiæ à dextris & à ſiniſtris per gloriā & ignobilitatē, per infamiā & bonam famam &c.* Talis fuit ipſe: *Scio & abundare, ſcio & penuriam pati*, Phil. 4. Quod ſi hoc ſacramentum facit viros, milites, Dæmoni terribiles, ſeruos Chriſti proprios ac peculiares, denique Reges; nónne etiam conferet eis gloriam in cælo maiorem ac coronam regiam? Quò enim vas grandius eſt, eò plus vini capit. Et viri plus mercedis accipiunt, quàm pueri cùm laborant. Idipſum igitur expectare confirmati in cælo poſſunt.

THEMA QVARTVM.

Lingua reformata à Spiritu S.

1. *Sit ignea, & puritatis amans.*
2. *Sit innoxia neminem lædens.*
3. *Sit humilis, non magniloqua.*
4. *Sit ſedata, grauis, matura.*
5. *Diſpertiat ſe ad erudiendos alios.*
6. *Depromat verba ex cerebro.*

Apparuerunt illis diſpertitæ linguæ tanquam ignis. *Act.* 2.

QVi calamo exarant litteras, ſcribæ, cùm attritum vſu vel obtuſum aduertunt calamum

lamum ſuum, cultello adhibito reformare ſolent & aptare ſcriptioni. Lingua nobis à Deo data eſt velut calamus Spiritûs S.qui inhabitat in nobis, eâque velut calamo depromit & in hominum cordibus quodammodo inſcribit ſuam ſapientiam. Id voluiſſe Pſalmiſtam, quando dixit Pſal. 44. *Lingua mea calamus ſcribæ velociter ſcribentis*, ſentit S. Baſilius in eum Pſalmum ita commētans: *Sicut enim calamus inſtrumentum eſt delineandæ ſcripturæ accommodum, ipſum manu viri periti promouente ad eorum, quæ ſcribenda ſunt, characteres exprimendos: ſic & lingua iuſti Spiritu S. eam mouente, cordibus credentium verba inſcribit vitæ æternæ: tincta quidem non atramento, ſed ſpiritu Dei viuētis. Scriba igitur Spiritus S. quoniam ſapiens eſt & omnes docens.* Sic ille. Verùm calamus iſte per continuum vſum, tot ſeculis continuatum, admodum obtuſus & mutilus factus eſt in hominibus, vt nil ampliùs eruditi, nihil culti ſcriberent, ſed inſulſa ferè omnia, fœda & inconcinna. Vidit igitur diuinus ille Scriba, Spiritus S. neceſſarium eſſe tandem reformare calamum iſtum, & ad meliores ſermonum characteres efformandos habilem & idoneum reddere. Quare in primitias Chriſtianorum demittere ſe voluit in forma linguę igneæ, eâque formâ oſtendere, qualis Chriſtianorum lingua eſſe debeat, quod hic expendemus.

I. Sit ignea, & puritatis amans. I. Lingua hæc, quæ apparuit in capitibus fidelium, fuit *tamquam ignis*, ait ſanctus Lucas. Quis autem neſcit ignem eſſe elementum, vti ſublimiſſimum, ita omnium puriſſimum? nihil impuritatis pati, ſed potiùs purificare omnia impura? Itaque linguæ fidelium abhorrere debent ab omni impuritate, & quæ ab aliis ſordidè dicuntur, pro viribus emendare & quodammodo exurere. Lamentatur Iſaias c. 6. in hæc verba: *Væ mihi quia tacui; quia vir pollutus labijs ego ſum.* Aliquam ergo impuritatem contraxerat in linguâ. Sed ecce vnus de Seraphim aduolauit & calculo ſeu prunâ ignitâ tetigit ac purificauit linguam eius. Dixit enim: *Ecce tetigit hoc labia tua & auferetur iniquitas tua & peccatum tuum mundabitur.* S. Ambroſius l. 1. de Spiritu S. c. 9. ait calculum illum ignitum, ſymbolum fuiſſe Spiritûs S. puram igitur linguam requirit Spiritus S. quia prunâ candenti eam purificauit etiam in Iſaia, qui non niſi venialiter putatur inquinâſſe linguam ſuam. Calculus ille deſumptus fuit ex altari thymiamatis, in quo non cremabantur niſi ſpecies aromaticæ optimi odoris; (vnde & thuribulum appellatur, ad Heb. 9.) referente cor hominis Chriſtiani, à quo exulare debet omnis impuritas, S. Chryſoſt. in Pſ. 140. ait: *Quemadmodum oportet thuribulum nihil habere immundum, ſed ſolùm ignem & ſuffitum: ita etiam linguam nullum oportet proferre verbum, quod ſit vllâ maculâ aut labe reſperſum, ſed ſanctitatem & laudem. Sit ergo os tuum thuribulum; vide autem ne id fimo impleas. Tales enim ſunt qui loquuntur verba turpia & immunda.* Alibi idem Sanctus oſtendit ipſum Dæmonem cum Deo loquentem ſeruâſſe hoc decorum, ne inhoneſtum aliquod effutiret verbum, quando dixit: *Carnes eius* (Iobi) *tange, ſi in faciem benedicat tibi*, id eſt, *maledicat*, inquit hom. 4. de patientiâ Iob. *Etenim ſcriptura benedictis maledicta velauit Et quare hæc ſcripta ſunt? Vt tu fidelis diſcas, cùm alterius mali turpia narraueris, eadem verborum honeſtate velare, neque honeſteris turpibus operam prabeus, turpium locutionem fugiens, propterea inquit Apoſtolus* (ad Eph. 4.) *omne verbū turpe non exeat de ore veſtro.* Sic Chryſ. Quem Apoſtoli locum ſic legimus in vulgatâ: *Omnis ſermo malus ex ore veſtro non procedat:* vbi græcè habetur, *omnis ſermo putris aut corruptus*, adeoque turpis, vt bene exponit Chryſoſtomus. Idem repetit Apoſtolus ad Coloſſ. 3. *Deponite & vos omnia: iram, indignationem, malitiam, blaſphemiam, turpem ſermonem de ore veſtro.* Puriſſimum hominis membrum eſt lingua, quod omnem putredinem & fœtorem reſpuit, omnem impuritatem expuit. v. g. pomum putridum, velut pilum vnum cibo adhærentem: eccur igitur non ſimiliter auferetur impuritatem, quæ adhæret ipſis verbis, quæ pronunciat? Diſcant hoc Chriſtiani vel ab homine Ethnico. Archytas namque Tarentinus, Philoſophus Pythagoricus, *cùm neceſſitas aliquando poſtularet*, inquit Ælianus l. 14. var. c. 19. *abſurdius aliquid dicere, non profatus eſt, ſed id quidem tacuit, inſcripſit autem in pariete; monſtrans quod dicendum erat, neque vt diceret, cogi potuit.* Videant Chriſtiani, qui turpia loquuntur, quàm ab Ethnico confundantur. Audiant etiam minantem ſibi prophetam Iſaiam c. 11. *Deſolabit*, inquit, *Dominus linguam maris Ægypti.* Quæ eſt lingua maris? vtique ſpurca & impura, quæ turpia verba euomit, ſicut mare cadauera & omnes immunditias in ſe proiectas eijcit, iuxta id Apoſtoli Iudæ: *Fluctus feri maris deſpumantes ſuas confuſiones.*

II. Licet ignea foret, neminem tamen læſit aut aduſſit; ſed innoxia prorſus, imò placida & blanda erat. Talis etiam lingua Chriſtianorum ſit, oportet: ardeat charitate, ſplendeat prudentiâ, neminem verò vrat, mordeat aut lædat; cuiuſmodi linguam habuere priùs filij huius ſæculi, de quibus Pſalm. 56. dicitur: *Filij hominum, dentes eorum arma & ſagittæ, & lingua eorum gladius acutus.* Sanctus verò Iacobus capite 3. linguam talium appellat *ignem*, ſed vrentem & cruciantem: *Lingua ignis eſt, &c. quæ maculat totum corpus & inflammat rotam natiuitatis noſtræ.* h. e. vniuerſum vitæ noſtræ curſum; vel vt alij exponunt, orbem vniuerſum. Nemo neſcit quantum noceant ignes illi miſſiles, qui ab hoſtibus proijciuntur in obſeſſas ciuitates, & quęcumque incidunt, omnia inflammant & incendia excitant, ſicque demum obſeſſos ad deditionem compellunt. Huiuſmodi ignem eſſe linguam maledicam, vult dicere Iacobus, quæ dum alios inuadit & vrit, ad iracundiam quoque prouocat, vt ſimilia vel atrociora verba, in maledicum euomant, adeoque in peccatum & ſeruitutem Dæmonis trahant, & è cœlo exturbent. *Nihil enim ſic mordet.* (inquit S. Ambroſius lib. 2. de Interpel. Iob) *vt durior ſermo. Multi cùm vicerint adhibita tor-* II. Sit innoxia, neminem lædens.

menta, ſermonum duritiem non ſuſtinuerunt. Patet in Dauide, qui continuas & grauiſſimas à Saüle perſecutiones & iniurias ſuſtinuit patienter, maledicentiam tamen Nabalis, quâ ſeruus fugitiuus ab eo compellatus fuit, adeò ferre non potuit, vt totus irâ æſtuans iamiam ſe armârit ad perdendum hominem cum omni ſuâ familiâ, adeoque niſi vxor Nabal blandiloquio ſuo interueniſſet, grauiſſimo peccato ſe obſtricturus fuiſſet. 1. Reg. 25. Vbi Theodoretus: *Qui in Saulem,* inquit, *tantam oſtendit lenitatem & patientiam, Nabalem tamen tentat occidere, auditis conuitijs & contumelijs.* quæſt. 54. in 1. Reg. Bene igitur S. Auguſtinus in ep. 1. Ioan. *Maior eſt,* ait, *machæra linguæ quàm ferri.* Gladius enim corpus ferit & in terram proſternit: linguæ verò maledica etiam animam ferit, & è cœlo ſæpe in infernum, è gratia in peccatum excutit. Ignem domi noſtræ diligenter cuſtodimus, & ſecuro loco reponimus, ne erumpat in incendium. Non minori cura DEVS ipſe linguam noſtram velut arcem quandam muniuit, dentibus quaſi muro, labijs quaſi vallo; & cur hoc, niſi vt doceret nos attendere linguæ noſtræ, ne cui facilè noceat, & quaſi ignis alios inflammet? Quò videtur ſpectare quod Pſ. 72. dicitur: *Poſuerunt in cœlum os ſuum & lingua eorum tranſiuit* (Hebr. *vſſit*) *in terrâ.* q. d. linguæ maledicorum velut incendiarij terram inflammârunt. Verùm illi ſeipſos longè grauiùs ſauciant, quàm quos linguâ ſuâ feriunt, iuxta id Pſal. 53. *Infirmatæ ſunt contra eos lingua eorum.* Chald. *offendunt ſeipſos linguâ ſuâ.*

III. Sit humilis, non magniloqua.

III. Deſcendit de cœlo in terram, cùm tamen eſſet ignea, itaque contra naturam ignis, qui ſublime petit. Lingua veteris hominis ad inſtar ignis elementaris ſublimia profert, ad ſui exaltationem & magnificentiam loquitur: quo ſenſu intelligunt aliqui id Iacobi 3. *Lingua modicum quidem membrum eſt, & magna exaltat.* Syrus vertit: *ſe extollit.* Didicerunt hoc filij huius ſæculi à Magiſtro ſuo Diabolo, qui altè nimis primus intonuit: *In cœlum conſcendam, ſupra aſtra Dei exaltabo ſolium meum &c.* Iſa. 14. ideoque deiectus in abyſſum eſt. Ex hac eius ſchola prodiere velut ex equo Troiano quamplurimi diſcipuli, dicentes: *Linguam noſtram magnificabimus, labia noſtra à nobis ſunt: quis noſter Dominus eſt?* Pſal. 11. glorioſi nimirum & iactabundi milites; quibus etiam ſe admiſcuit Phenenna illa coniux Elcanæ, quæ ſuam intuens fælicitatem ac fœcunditatem, contempſit Annam, conſortem ſuam ſterilem, & probris inuaſit 1. Reg. 1. Cui tamen Anna in ſuo cantico præclarum documentum accinuit: *Nolite multiplicare loqui ſublimia gloriantes: recedant vetera de ore veſtro* (70. legunt: *non procedat magniloquentia de ore veſtro*) *quia DEVS ſcientiarum Dominus eſt & ipſi præparantur cogitationes* 1. Reg. 2. q. d. DEVS ſolus nouit, quis magnus vel paruus, extollendus vel deprimendus ſit. Id quod paulò pòſt experta eſt Phenenna, cùm vidit Annam multâ fœcunditate & proſperitate diuinitùs collatâ florentem, ſe verò ſterilitate, &, vt Hebræi cum Hiſtoriâ ſcholaſt. & alijs docent, filiorum ſuorum orbitate mulctatam; quo modo gallina, dum ouum à ſe poſitum cantilenâ ſuâ prodit & quaſi iactat, amittit, ſubtrahente id matrefamilias. Idem meritò timere poſſunt, qui ſupra alios ſe extollunt, & demittere linguam ſuam ad pauperes & humiles alloquio dignandos nolunt; ne aliquando eis ſubijciantur & prætereà etiam opem eorum inuocare cogantur; vti contigit Epuloni, qui Lazarum mendicantem, nec reſponſo ſubleuauit, poſteà in gehennâ inuoca[illegible] coactus eſt. Idcircò ſine dubio in linguâ ſuâ potiſſimùm fuiſſe cruciatum ſentit Sanctus Auguſtinus ſerm. 227. de temp. *quia per eam ſuperbè loquendo contempſerat pauperem. Ipſa enim lingua, quæ noluerat dicere, vt eleëmoſyna pauperi daretur, grauiùs gehennæ flammis exuritur.* Similiter D. Chryſologus ſerm. 122. *Si te,* inquit, *iam poſſidet totus ignis inferni, ſi te gehennæ flamma complectitur, quare ſolius linguæ æſtibus deſideras ſubueniri? Quia magis lingua vritur, quæ inſultauit pauperi, quæ miſericordiam denegauit.* Cogitent ergo magnates fieri poſſe, vti ipſi ſubijciantur illis, quos alloqui iam deſpiciunt, vel non niſi turgidè & contemptim affantur, ſcriptum enim eſt: *Diſperdat Dominus vniuerſa labia doloſa & linguam magniloquam.* Pſalm. 11. Quare Chriſtiani humilia de ſe loquantur, non alta & magna, ſemper ſe accuſent, ſeruos ſe inutiles dicant, &c.

IV. Sit ſedata, grauis, matura.

IV. Lingua illa ſedit, vt ait Lucas, ſeu incubuit ſuper Apoſtolos alioſque præſentes Chriſtianos. Quid verò ea ſeſſio, niſi tranquillitatem, grauitatem & maturitatem ſermonis Apoſtolis à Spiritu S. communicatam indicat? Talis ergo ſit ſermo Chriſtianorum. 1. ſedatus & moderatus. Ignis in lucernâ vel cereo ſi non ſedatè ardeat, ſed à vento agitetur, & cereum properè abſumit, & parum lucis præbet. Similiter qui exactum vult aliquid efficere, ſedere ad opus debet non ambulare. Pari modò qui linguâ concitatâ & paſſionibus turbatâ profert ſermonem, & in loquendo impinget, & facilè alios offendet. Sedendo igitur loquere, non currendo, non ambulando. 2. Non ſit garrulus & vagus: quia hic indicat hominem ſtultum, qui omnia quæ in buccam veniunt, mox effundit: ille verò ſapientem, qui dicenda priùs expendit, nec niſi cum ratione loquitur. Quod etiam viderunt Philoſophi Gentiles, è quibus Solon vnus dixit: *Nullus ſtultus tacere poteſt.* Et Apollonius rogatus, qui eſſent hominum optimi? reſpondit: *Qui in dicendo ſunt breuiſſimi.* E Chriſtianis verò Alphonſus Rex Aragonum homines vanis ſermonibus deditos, *vtres diſtentos & veſicas vento turgidas* appellabat. Panormit. libro 4. Quare ſicuti cum ſtultis verſari conſultum non eſt: (repente enim & ſine cauſâ clauâ ſuâ feriunt proximum ſquemque, etiam heros ſuos) ita & cum loquacibus. Propterea arbitror dixiſſe Eccleſiaſticum capite 9. verſ. 25. *Terribilis eſt in ciuitate ſuâ homo linguoſus: & temerarius in verbo ſuo*

odibilis

odibilis erit. Quomodo terribilis, qui non niſi linguâ armatus eſt? quia nimirum linguâ ſuâ vtitur velut ſtultus clauâ aut ligneo gladio ſuo, quo abſque ratione ferit proximum quemque; cùm habeat linguam vagam & inſtabilem, perpetuò agitatam, nec rationi alligatam. Diximus alibi Theofredum Hiſpaniæ Regem à ſtulto ſuo coriaceâ clauâ occiſum: & alibi ſtultum Maximiliani I. Imper. in eo iam molimine, quo ignem in pytium puluerem inijcere, & armarium totum cum Cæſare & ſeipſo inflammare cogitabat, deprehenſum. Tales ſtulti ſunt linguoſi, proinde iure merito, omnibus metuendi, nullum enim arcanum ſciunt retinere, nullius vitium ſibi perſpectum occultare: omnia blaterant & in aliorum aures effundunt; vnde odia, inimicitiæ, contentiones, ſuſpiciones innumerabiles oriuntur. Ex quo etiam ſequitur alterum, quod adiecit Eccleſiaſticus, vt ſint *odibiles*, non ſolùm ob ea, quæ diximus, damna & pericula, ſed etiam ob ipſam inanem & ratione carentem loquacitatem. Lycon Philoſophus Peripateticus dicendi ſuauitate adeò excellens vt pro *Lycon Glycon*, hoc eſt, ſuauis appellaretur, dicebat: *ſicut hirundines perpetuo garritu familiaritatis voluptatem perdunt; ſic garrulos perpetuò obtundentes moleſtos eſſe auditoribus.* Vnde prouerbium ortum: *Hirundines tecto ne excipe.* Mare oderunt plurimi, ſed maximè Ægyptij teſte Plutar. in ſymp. & Pier. l. 31. hierogl. quia non ſolùm nauigantes iactat, vexat, nauſeâ & timore penè continuo replet; ſed etiam vicinas terras ſalſugine ſuâ ſteriles reddit. Multò magis garruli odio habendi, quia inquietâ ſuâ linguâ, (Iac. 3. *lingua inquietum malum*) non minùs quàm mare terram ſuis fluctibus, obruunt aliorum aures & ſterili loquacitate implent; vt de illis etiam rectè intelligi queat, quod ſupra ex Iſaia diximus: *Deſolabit Dominus linguam maris Ægypti.* Denique ſicut qui multùm ambulat, ſæpius cæſpitat; non qui ſedet: ita qui multum loquitur, crebrò offendit & mentitur; non qui tacet.

V. Diſpertiat ſe ad erudiendos alios.

V. Lingua illa ignea ſeſe diſpertiuit ſupra ſingulos, qui aderant, centum & viginti homines. *Apparuerunt* enim *illis diſpertitæ linguæ*, ait ſanctus Lucas. Diſpertitæ, h.e. diſtributæ per ſingulos, ita vt quilibet haberet ſuam linguam ſuper caput ſuum. Tales etiam eſſe decet linguas Chriſtianorum, quæ ſe diſtribuant & impertiant alijs, maximè ignorantibus, vt inſtruantur ad ſalutem. Hoc eſt quod Salomon Prouerb. 10. in iuſto commendat: *Vena vitæ os iuſti*, inquit, q.d. Os iuſti ſolet eſſe fons aquæ viuæ diſpertiens ſe vndique & diuidens hominibus ad eorum vſum. Quemadmodum enim ex vno fonte ducitur vna vena ad hortum, alia in atrium, alia in culinam, alia ad piſcinam &c. vt tota domus vno fonte quaſi rigetur & recreetur: ita os Chriſtiani boni & veri diffundere verba vitæ deberet per integram domum vel ciuitatem. Vnde Hugo Carenſis ita locum illum explicat: *Os iuſti eſt os prædicatoris vel Doctoris, à quibus ad alios fluunt verba vitalia.* Illi quidem ex proprio ſuo officio ad hoc deputati ſunt, Chriſtianis autem cæteris, qui tali vitæ venâ gaudent, incumbit idem ex charitate. Certè Samaritana illa nullum à Chriſto mandatum accepit, vt traditam ſibi veritatem ſuis ciuibus annunciaret, nihilominùs inſtigante charitate mox relictâ hydriâ cucurrit ad ciuitatem, & quæ à Chriſto didicerat, publicè prædicauit: *Venite & videte hominem, qui dixit mihi omnia quæcumque feci; nunquid ipſe eſt Chriſtus?* In quæ verba ſanctus Chryſoſtomus ait: *venerat haurienda aquæ gratiâ, & cùm verum fontem inueniſſet, contempſit alterum, & ſupernâ veniente gratiâ Apoſtolico munere fungitur.* Fons incluſus & à fluxu ſuo cohibitus, putredinem & fætorem contrahit gignitque ranas & alias immunditias. Eâdem de causâ Iſaias pollutum ſe eſſe conqueritur, ex eo quòd non reprehenderit Regem Oziam, conatum adolere incenſum, cùm ſacerdos non eſſet, & alios delinquentes proceres. *Væ mihi quia tacui*, inquit, *quia vir pollutus labijs ego ſum.* Iſa. c. 6. In quem locum ſanctus Hieronymus Epiſtola 141. ad Damaſum: *Iſaias*, inquit, *quantum ego arbitror, quia Oziam in templum irruentem non corripuerat, nec iuxta Eliæ exemplum liberâ voce impium deſignârat, labia habebat immunda.* Scimus quàm metuendam increpationem incurreris ſeruus ille piger, qui talentum ſibi creditum, quo plura alia poterat lucriſacere, abſcondit: Matth. 25. Lingua DEI talentum & quidem pretioſum eſt; quod in proximorum etiam bonum diſpertiendum eſt, niſi iram DEI incurrere velimus. Audiamus ſanctum Chryſoſtomum in eum locum, homil. 79. in Matth. *Talenta*, inquit, *hic pro eo quod vnuſquiſque facere poteſt, accipimus, ſiue auctoritate protegere, ſiue pecunijs iuuare, ſiue doctrinâ admonere, ſiue alia quapiam re proximis prodeſſe queas.*

VI. Depromat verba ex cerebro.

VI. Lingua illa, vti communiter ſentiunt, & indicat Cyrillus Hieroſolymitanus catech. 17. ſuper capita Apoſtolorum aliorumque præſentium fidelium ſedit: quo videtur inſinuatum linguas fidelium non tam ex ore quàm ex cerebro & vertice capitis promere ſua ſenſa debere: nec non de ſupernis potiſſimùm & cœleſtibus rebus ſermocinari. Tradunt Anatomici linguam duas habere venas, quarum vna tendit ad cor, altera ad cerebrum, quo natura vtique nos docere voluit non dumtaxat cor ſeu voluntatem & appetitum ſenſualem conſulendum eſſe, cùm quid ore proferendum eſt, ſed etiam cerebrum ſeu rationem, quæ idipſum approbet, velut præſes appetitus. Quò videtur etiam ſpectare, quod ait Eccleſiaſticus cap. 32. *Si bis interrogatus fueris, habeat caput reſponſum tuum.* q.d. habeat rationem & cerebrum, quod in capite ſedem habet. Ita nos Germ. dicimus: **Nimb die Zung in Backen**/ q.d. vide quid loquaris. Ad hæc qui verus Chriſtianus eſt, de DEO & cœleſtibus potiùs gaudet inſtituere ſermonem, quàm de terrenis: de Capite Eccleſiæ, Chriſto, quàm de calceis & inuolucris carnalibus.

libus. De ſancto illo puero Samuele dicitur. 1. Reg. 3. *Creuit autem Samuel & Dominus erat cum eo: & non cecidit ex omnibus verbis eius in terram.* Hoc eſt, non loquebatur de terrenis, ſed de cœleſtibus, vt exponit Hugo Cardin. Si enim Dominus erat cum eo & ex abundantiâ cordis os loquitur (Luc. 6.) quid mirum ſi ipſius verba non in terram & terrena, ſed in DEVM & cœleſtia ceciderunt? Sic enim & Apoſtoli, vbi repleti ſunt Spiritu ſancto, cœperunt loqui; quidnam verò? *Loquebantur magnalia DEI.* Act. 2. Talia ergo qui loquuntur, oſtendunt ſe habitaculum Spiritûs ſancti eſſe: vti econtrà, qui de vanis ſolùm & terrenis rebus ſermocinantur, Dæmonis hoſpitium eſſe. *Talis enim*, inquit ſanctus Auguſtinus tract. 2. in Ep. Ioan. *eſt quiſque, qualis eius dilectio eſt. Terram diligis, terra es. DEVM diligis, quid dicam? DEVS eris.* Nihil magis hominem diſtinguit à belluâ, quàm locutio: ita nihil magis diſcernit pium ab impio, quàm locutio de DEO & rebus diuinis. B. Bonauentura opuſc. de perfect. vitæ cap. 4. ait: *Argumentum quaſi infallibile eſt, vt ſi ſit homo in Theutonia, & non loquatur Theutonicè, videtur quòd non ſit Theutonicus. Sic qui eſt in mundo & mundana non loquitur, euidenter demonſtrat ſe in mundo non eſſe; qui enim de terrâ eſt, de terrâ loquitur. Ioan. 3.* Concludo cum D. Laurentio Iuſtiniano de perfect. monaſt. conuerſat. cap. 15. *Videmus*, ait, *agricultores, cùm in vnum coadunantur, repentè & ſine tædio de iis, quæ agriculturæ ſunt, ſermocinari; artifices mechanicos de artificiis; mercatores de mercimoniis ſuis; oratores de ſuis facultatibus confabulari. Et prôh dolor! ſoli DEI ſerui, quæ proprio congruunt ſtatui audire vel loqui non curant, aut ignorant.* Et ſtatim: *Vt plurimùm tacent propria & vtilia, & de alienis prolòquuntur negotiis. Cùm vana audiunt, & ſcurrilia loquuntur, intenti ſunt: cùm verò ſpiritualia, citò fatigantur, & perſæpe miſerabiliter merguntur ſomno.* Quare videat vnuſquiſque & conſideret linguâm ſuam, an reformatione aliquâ indigeat. Ita enim ſanctus Hieronymus in Ep. ad Principem, ſuper illa verba pſalmi 44. *Lingua mea &c.* ait: *Debeo linguam meam quaſi ſtylum & calamum præparare, vt per illam in corde & auribus audientium ſcribat Spiritus S.* Qui bene reformauit calamum ſuum, reformauit totam ſcriptionem ſuam: & qui linguam emendauit, non ſermones tantùm, ſed & omnem vitam emendauit. Ait enim ſanctus Iacobus capite 3. *Si quis in verbo non offendit, hic perfectus eſt vir: poteſt etiam fræno circumducere totum corpus.* Qui clauum ſeu gubernaculum nauis vertit, totam nauim vertit. Quod eſt naui clauus, hoc eſt lingua homini, vt ibidem notat Iacobus. Reformate igitur linguam, & reformâſtis vitam.

THEMA QVINTVM.

Pax Chriſti qualis ſit.

1. *Pax Chriſti eſt pax ſancta.*
2. *Eſt interna & pax cordis.*
3. *Eſt ſtabilis & conſtans etiam poſt offenſam.*
4. *Eſt pax vniuerſalis cum omnibus etiam inimicis & malis.*
5. *Eſt gratuita non mercenaria.*

Pacem meam do vobis: non quomòdo mundus dat, ego do vobis.
Ioan 14.

COmmunis ſalutandi & felicitatem apprecandi mos apud Hebræos fuit, pacē precari. Verùm quādo ſtrenuus ille Dux Gedeon talem ſibi ab Angelo deferri ſalutationem audiit: *Pax tecum, ne timeas*; tanti hoc æſtimauit donum, vt illicò altare Domino erigeret, vocaretque illud, *Domini pax.* q. d. Non eſt hæc vulgaris & humana pacis apprecatio, ſed diuina. Opus igitur eſt eam, quantâ poſſumus maximâ veneratione, excipere & erecto altari celebrare. Iudic. 6. Nihil eſt nobis frequentius, quàm pacem exoptare, & alteri precari; interim tamen pacem ſæpe non obtinemus. Eccur verò hoc? quia vulgarem tantùm & humanam quærimus: diuinam, quæ eſt Domini pax, nec petimus nec curamus. Hanc ergo pacem in hodierno Euangelio nobis offert Dominus: *Pacem meam do vobis*, inquiēs, Neque ſolùm offert, ſed etiam affert per Spiritū S. ſuum, quem hodie in mundum miſit, vt veram & ſolidam pacem, quæ eſt *Domini pax*, in mundo ſanciret atque ſtabiliret. Quam enim DEI filius ſuâ paſſione nobis comparauit, eam hodie Spiritus S. quaſi diſpenſator theſaurorū Chriſti, in fideles diſpertiuit eorumque impreſſit cordibus, ita vt inpoſterum ſummâ ſemper pace, etiam mediis in tumultibus & perſecutorum gladiis, fruerentur & gauderent. Hæc eſt illa *Pax DEI, quæ* Apoſt. ad Philip. 4. teſte, *exuperat omnem ſenſum*; & de quâ ad Coloſſ. 3. ait: *Pax Chriſti exultet in cordibus veſtris.* Et quam ad Gal. 5. recenſet inter fructus Spiritûs ſancti, quam & nunc qualis ea ſit explicabimus.

I. Pax Chriſti eſt pax ſancta, tendens ad bonum, non ad malum. Ita explicat pacem Chriſti Euthymius: *Mundus ſiue mundana ſapientes pacem mutuò dant mali causâ, ego verò pacem do vobis, boni causâ.* Similiter Theophylactus in eundem textum: *Non talis eſt pax mea, qualis mundi, quæ ſæpe in malo fit & planè ſtulta eſt: ſed talem ego do, vt & inter vos pacem habeatis & vnum corpus ſitis.* Hanc Chriſti pacem attulit hodie Spiritus ſanctus & in cordibus Apoſtolorum primorumque Chriſtianorum firmiter implantauit, vt fierent cor vnum & anima vna, ad propugnandam Chriſti fidem, eradicandam Idololatriam, debellanda vitia. Non eſt talis pax, quæ ad malum tendit, quam inſpirat ſpiritus nequam ſuis mancipiis. I. Pax Chriſti eſt pax ſancta.

pijs. Huiuſmodi pacem inierunt ſtructores turris Babel, ſtultam & vanam, cùm dixerunt: *Venite faciamus nobis turrim, cuius culmen pertingat ad cælum.* Sed quam ob cauſam? Eam mox addunt; *Et celebremus nomen noſtrum &c.* Ergo vanitas & ſuperbia finis huius vnionis fuit, adeoque peruerſa. Addit ſanctus Auguſtinus l. 16. de Ciuitate capite 4. Nemrod auctorem huius ſtructuræ eò collineâſſe, vt hæc turris eſſet arx ſuæ tyrannidis & impietatis. Quæ quidem vnio & pax ſi Deo placuiſſet, linguarum diuiſione diſturbata non fuiſſet. Gen. 9. Huiuſmodi pacem iniêre inter ſe fratres Ioſephi, cùm dixerunt: *Ecce ſomniator venit; venite occidamus eum.* Gen. 37. Iniêre Phariſæi & Sadducæi, quando conſpirârunt vt caperent Iesvm in ſermone, ſectis alioquin inter ſe diviſi & diſcordes. Matth. 16. Rurſum Phariſæi & Herodiani, Matth. 22. Necnon Pilatus & Herodes, qui priùs inimici, quando agebatur de condemnando Chriſto, facti ſunt amici. Lucæ 22. Cuiuſmodi etiam pax fieri ſolet inter hæreticos, ſectis licèt contrarijs addictos, quando agitur de inuadendâ Chriſti Eccleſiâ vel ſummo Pontifice. Huius pacis typum habemus in trecentis illis vulpibus, quas cepit & caudas colligauit Samſon, iniecto igne in caudas earum, vt Philiſthæorum ſegetes inuaderent & comburerent. Iudic. 15. Quâ de re ſanctus Auguſtinus in Pſalm. 80. ait: *Hæreticorum opinio diuerſa eſt, vanitas vna eſt.* Et mox: *Ergo in pœna iſti conſentiunt, quamuis diſſentire à ſe inuicem videantur. Ideò Samſon caudas vulpium colligauit. Vulpes inſidioſos maximeq́; hæreticos ſignificant, doloſos, fraudulentos, cauernoſis anfractibus latentes & decipientes, odore etiam tetro putentes.* Vbi audimus non ſolos hæreticos, ſed etiam alios inſidioſos, qui ad malum patrandum vniuntur per has vulpes notari. Qui ſanè ad ignem, quem in caudis gerunt, attendere deberent, ne poſtquam libidinem ſuam ad nocendum alijs explêrint; & ipſi eo igne ad extremum comburantur in gehennâ, vti notat idem Auguſtinus ſerm. 107. de temp. *Prima,* inquit, *habent magna & blanda, & deceptoria opera: poſteriora ligata, id eſt, damnata & in ignem in fine trahentia.*

II. Eſt interna & pax cordis.

II. Eſt pax interna, & pax cordis conſcientiam pacificans & ſerenans: non externa ſolùm, qualis eſt pax mundi. Ita explicat Chriſti pacem primò S. Auguſtinus cùm in ea Domini verba ſcribens ait: *Eſt pax ſerenitas mentis, tranquillitas animi, ſimplicitas cordis, amoris vinculum, conſortium charitatis.* Et S. Ambroſius in lib. de Iacob & vitâ beatâ cap. 6. *Perfecta virtus,* inquit, *habet quietis tranquillitatem & ſtabilitatem. Ideò Dominus donum eius perfectioribus reſeruauit, dicens: Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis. Perfectorum enim eſt non facilè mundanis moueri, non turbari metu, non exagitari ſuſpicione, non terrore concuti; non dolore vexari, ſed quaſi in littore tutiſſimo aduerſus inſurgentes fluctus ſæcularium procellarum mentem immobilem fidâ ſtatione placare. Hoc firmamentum Chriſtianis mentibus Chriſtus inuexit, pacem internam inuehens animis probatorum; vt non turbetur cor noſtrum, neque animus exagitetur. Hanc pacem ſuper omnem mentem eſſe Doctor Apoſtolus aſſerit, dicens: Et pax Dei, quæ exuperat omnem mentem, cuſtodiat corda veſtra.* Et mox: *Pax autem Imperatoris ſolicitâ prouidentiâ aut manu militum quæritur, aut bellorum proſpero cedit euentu, aut internecione aliquâ barbarorum, ſi in ſe hoſtilis motu arma conuertunt, in ea pace nulla virtus noſtra ſed euentus eſt. Certè gloria pacis illius ad Imperatorem refertur, iſtius pacis fructus in nobis eſt, iſta pax ſublimior, quæ corporalium paſſionum excludit illecebras perturbationesq́; mitigat, quàm ea, quæ barbarorum ſedat incurſus: iſtius pacis maior eſt fructus, quo ſpiritualis nequitiæ tentamenta, quàm quo arma hoſtilia repelluntur: plus enim eſt oſtio clauſo intra te hoſti reſiſtere, quàm remoto.* Ita Ambroſius. Hæc eſt illa pax, quam in hod. Euangelio promiſit Chriſtus Apoſtolis, quamque attulit reſuſcitatus, ita vt gaudio repleti non ampliùs vllâ triſtitiâ tangerentur: completè verò & copioſè dedit hodie per miſſionem Spiritûs ſancti, ita vt in poſterum non modò non turbarentur aduerſa patientes, ſed etiam *irent gaudentes à conſpectu Concilij*, flagris ac verberibus inflictis, quod *digni habiti eſſent pro nomine Ieſu contumeliam pati.* Quam pacem omnibus excellentiorem ita extollit S. Chryſoſtomus in hom. de eo: *Poteſtatis & pacis eius non erit*, tom. 1. *Quantam,* inquit, *pacem monſtrauit nobis, vt ipſam principalem hæreditatem daret nobis dicens: Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis! Quam pacem potuit meliorem donare, quàm vt carnem ſpiritui ſubijcere diſceremus? Quam pacem potuit donare, niſi vt, qui eramus inimici Dei & longè poſiti, per ipſum reconciliaret nos patri? Quam pacem potuit dare, niſi ex populo Iudæorum inimicorum & crucifixorum eius applicaret fidei ſuæ & gentes æquè ſociaret ſibi, vt faceret vtraque vnum, & populum pacificaret inimicum ſibi, & nobis gratiam donaret confirmatis ſibi?* Parum aut nihil iuuat nos pax ciuilis & externa, ſi in propriâ domo pacem non habeamus, ſed continua iurgia, cum vxore litigioſâ, vel immorigeris liberis, vel infidelibus domeſticis aut inuidis vicinis; vti viciſſim non curatur multum, ſi bella & iurgia foris ſint, modò intra domum propriam pax ſit & tranquillitas. Pari ratione ſi animus bene ſit cum Deo & ſeipſo compoſitus, pro nihilo æſtimantur ea, quæ foris turbant & tumultuantur: econtrà nihil iuuat foris habere pacem, ſi in corde bellum ſit. Nam *quamuis plurimâ pace & curâ externâ fruamur*, ait idem Chryſoſt. hom. 34. in Gen. *ſi intra nos cogitationum naſcatur tempeſtas, tumultus & ſeditio, nihil externa pax nobis proderit. Sicut & neque miſerabilius eſt aliquid ciuitate, quæ licet præſidijs & muris bene ſit munita, intùs tamen ciues foueat proditores.* Optimè etiam S. Hieron. in Ep. ad Gal. 5. *Non,* inquit, *putemus tantùm in eo eſſe quærendam pacem, ſi cum alio non iurgemur: ſed tunc pax Chriſti, hoc eſt, hæreditas noſtra nobiſcum eſt, ſi tranquilla mens nullis paſſionibus perturbetur.*

III. Eſt ſtabilis & cōſtans.

III. Ex pax ſtabilis, inconcuſſa, etiam poſt offenſam. Ita explicat pacem Chriſti S. Auguſtinus

etiam poſt offenſam.

guſtinus tr. 77. in Ioan. & verba illa: *Pacem meam do vobis.Hoc autem eſt*, inquit, *quod legimus apud Prophetam: Pacem ſuper pacem;pacem nobis relinquit iturus,pacem ſuam dat nobis in fine venturus:pacem nobis relinquit, in quâ manentes hoſtem vincimus:pacem ſuam nobis dabit,quando ſine hoſte regnabimus, &c.* Hinc Dominus ad illa verba immediatè ſubijcit: *Non turbetur cor veſtrum.* Huius pacis ſymbolum eſt olea, vt cui folia numquam defluunt, ſed hyeme & æſtate virent, iure igitur & appoſitè allata Noë à columbâ, deſignans ſtabilem mundo pacem deinceps à diluuio concedendam. Et talem accepére pacem hodie Apoſtoli primique Chriſtiani;qualis à Chriſto promiſſa, Ioan. 16. *Iterum videbo vos,& gaudebit cor veſtrum,& gaudiũ veſtrum nemo tollet à vobis.* Accepit, inquam,vnà cum ipſis tota Eccleſia, Chriſti ſponſa, quæ dixit Cant. 8. *Ego murus & vbera mea quaſi turris,ex quo facta ſum coram eo quaſi pacem reperiẽs.* q. d. Poſtquam à Domino electa ſum in ſponſam, pacem reperi inconcuſſam, velut murum aut turrim fortiſſimam, omnes minas & iniurias ſpernentem, omnia aduerſariorum tela excutientem. Impugnatur quidem ſponſa, Eccleſia, foris ab hoſtibus, Gentilibus & hæreticis,ſed non expugnatur; ideò pace continuâ fruitur. In domum illam Euangelicam, ſuper petram extructam, inundatione factâ illiſum quidem eſt flumen, ſed non commouit eam, multò minùs ſtrauit: ita Eccleſiam inuadunt perſecutores,ſed non euertunt, nec ſolùm non à loco, ſed nec à quiete ſuâ dimouent. Idem etiam accidit iuſtis, pacem adamantibus & verè etiam poſſidentibus. Infeſtantur interdum à iurgijs & contentionibus aliquorum hominum inquietorum, ſed non ideò pacem perdunt;quin imò fugientem perſequuntur & ad ſe attrahunt velut ſeruum fugitiuum. Idcircò enim dicitur Pſ. 33. *Inquire pacem & perſequere eam.* Vbi S. Auguſtinus: *Pacem ex parte hic habeamus, vt ex toto corde illic habere mereamur. Quid eſt ex parte? Concordes ſimus hic, diligamus proximum, quomodo nos, ſed non poſſunt niſi exiſtere rixa aliqua,quomodo inter fratres & ſanctos extiterunt;ſed non quæ occiderent concordiam: non quæ interimerent charitatem, nam & tibi ipſi reſiſtis aliquando,& tamen non te odiſti,rixam ergo tecum habes, ſed iſta rixa ad concordiam tendit.* Non perdidit pacem Abraham, quando ceſſit Lotho & paſtoribus eius, iurgia cientibus ſed fugituram pacem potiùs retraxit,quando pacis tenendæ causâ ceſſit iuniori & ab eo diuertit, Gen. 13. Idem dico de alijs iuſtis pace fruentibus. Non eſt hæc pax impijs, qui tamdiu pacem dant; quamdiu non offenduntur; imò ſæpe nec tamdiu, cùm etiam non offenſi ſæpe pacem turbent.

IV. Eſt pax vniuerſalis,cum omnibus etiam inimicis & malis.

IV. Eſt pax vniuerſalis, non cum vno duntaxat aut altero, ſed cum omnibus, etiam inimicis, ſi fieri poteſt, & malis. Ita explicat Chriſti ſententiã Euſebius Emiſſenus in eum locum, cùm hæc ſubijcit: *Mundus enim non dat pacem niſi his à quibus accipit pacem. Sed quid dicit Apoſtolus? Si fieri poteſt, quod ex vobis eſt, omnibus hominibus pacem &c. Et Pſalmiſta: Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus: cùm loquebar illis, impugnabant me gratis. Et talem quidem pacem dedit Ieſus diſcipulis ſuis dicens: Diligite inimicos veſtros &c. Hanc autem pacem debemus habere cum malis, non vt eis in malitiâ conſentiamus, ſed vt ab iniquitate eos ad iuſtitiæ viam trahamus.* Sic ille. Quò etiam tendere videtur expoſitio Auguſtini ſuprà cit. cùm ait: *Delectet ſic tenere iſtam pacem, vbi aduerſarium concorditer vincamus, vt deſideremus pacem, vbi aduerſarium non habebimus.* Deſinet enim aduerſarius eſſe, ſi cum eo pacem inierimus. Hoc eſt quod Apoſtolus ad Rom. ſcribens c. 12. nobis commendat: *Si fieri poteſt*, inquit, *quod ex vobis eſt, cum omnibus hominibus pacem habentes.* Id quod ante Euangelium præſtitit Dauid imprimis dum in aulâ Saulis ſibi infenſiſſimi ita verſabatur, vt nemini offenſionem præberet, deinde dum exulabat inter Gentiles; de his enim (vti ſenſit Beda) Pſ. 119. dixit: *Cum his, qui oderunt pacem, eram pacificus.* Poſt Euangelium verò dicerunt omnes Chriſtiani & præſtiterũt plurimi; inprimis Apoſtoli in hod. die, quando pacem obtulere & dedére ijs, qui ipſorum Magiſtrum & patrem amantiſſimum paulò antè occiderant, & adeoque eos in fratres dilectiſſimos receperunt. Deinde eorum poſteri, præſertim qui in trecẽtis primis annis inter Gentiles & Tyrannos ſicut oues inter lupos commorati, è quibus S. Ignatius Martyr, qui ex itinere ad Romanos ſcribit ſe cuſtodiri *à decem leopardis, h. e. militibus, quibus cùm benefeceris, peiores fiunt.* Et quid mirum hoc præſtare ſibi mutuò ſeruos, quod pręſtitit ſeruis Dominus? Nónne is cum Iudâ, pacis inimico, vixit pacificè? Quando enim ipſum, etiam malè agentem, aſperè obiurgauit? In cœnâ ad Bethaniam indignanti & murmuranti ob effuſum vnguentum, quid reſpondit? *Videte fratres*, ait S. Auguſtinus in c. 12. Ioann. *non illi ait: Propter furta tua dicis iſta: furem nouerat & perdere nolebat, ſed potiùs tolerabat, & ad perferendos malos in Eccleſiâ nobis patientiæ exemplum demonſtrabat. Dixit ergo ei IESVS: ſine illam, vt in diem ſepulturæ meæ ſeruet illud.* Ioan. 12. Pari cautelâ & modeſtiâ verſatus eſt inter Scribas & Phariſæos ſibi inimicos, cedendo eorum furori, ne calamum quaſſatum confringeret: nec non iterum cum Iudâ, quando eius oſculum ſuſcepit, *illud Dauidicum complens: Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus*; inquit V. Beda in eum locum.

V. Eſt gratuita, non mercenaria.

V. Eſt gratuita, non mercenaria, qualis eſt pax mundi. Quo ſenſu etiam dixiſſe Dominum: *Pacem meam do vobis*, indicat Auguſtinus loco cit. *Homines*, inquit, *propterea dant ſibi pacem, vt ſine moleſtiâ litium atq; bellorum, non DEO, ſed amico ſuo, mundo perfruantur: & quando iuſtis dant pacem, vt non eos perſequantur, pax non poteſt eſſe vera, vbi non eſt vera concordia, quia diſiuncta ſunt corda, &c.* Pax hæc tamdiu conceditur, quamdiu commoda ab altero percipiuntur: ijs ſubſtractis, vertitur in bellum. Sic lupi ad Mæotidem paludem cum piſcatoribus ſtudioſè verſantur: qui ſi maritimæ prædæ partem fuerint aſſecuti, & pacem habent & tanquam

Digitized by Google

quam fœdere eis deuinciuntur; ſi nihil accipiant, eorum retia lacerant & diſtrahunt, damnumque inferunt. *Ælian.* l.6.animal.c.35. Sic muſcæ Leucade, ſanguine tauri, qui iiſdem feriri ſolet, ſaturatæ recedunt, alioquin incolas vexant: ſic Teneti monedulas placentis mitigant, ne ſeminibus noceant. Idem l. 8. & 17. Non ita pax Chriſti, quæ non quærit quæ ſua ſunt, ſed quæ IESV Chriſti & membrorũ eius, vt ad ſalutem perducantur: quo modo Apoſtolus 2.Cor.12.dixit: *Non ero grauis vobis, non enim quæro, quæ veſtra ſunt, ſed vos.* Apoſtolum ſecutus Gregor.VII. Pontifex, pacis amantiſſimus, cùm diſſidium, quod inter ipſum & Henricum IV. Imp. erat, concordibus votis dirimeretur, & pacis conditiones proponerentur, dicebat: *Pacis conditiones non deſpexero, modò Henricus* (qui multis cladibus Eccleſiam afflixerat) *cum DEO primùm pacem ineat.* Platina in vitâ. Sanè tria illa millia Iudæorum, qui hodie, & alij, qui poſteà Apoſtolis dexteras dedêre, nulla alia lucra aut temporalia commoda quæſiuere, adeò vt ſuis etiam bonis diuenditis in paupertate more religioſorum viuere cœperint, indéq; ſummâ animorum coniunctione conuixerint. *Meum* enim *& tuum* omnis diſſenſionis cauſa eſt.

Præclarum igitur, vt vidimus, eſt hoc donum, pax, inquam, Chriſti, ab ipſo nobis promiſſa & hodie nobis per Spiritum S. copioſè tranſmiſſa, quam proinde nos iure meritiſſimo cordi noſtro firmiſſimè decet imprimere, ne eam amittamus. Sanè Gedeon hoc tantum bonum ſibi optatum vt gratâ mente reciperet & memoriæ ſuæ inſculperet, erexit illicò altare Domino, vt audiuimus. Igitur & nos hoc donum, vt grato animo accipiamus & in nobis conſeruemus, erigamus etiam altare ſeu monumentum illius in corde noſtro, & huius pacis memores ſemper illi ſtudeamus & dicamus: *Domini Pax.*

FERIA II. PENTECOSTES.

THEMATA.

I. Dulcis hoſpes animæ Spiritus ſanctus apud quos hoſpitetur.
II. Cur Spiritus ſanctus in ſpecie ignis apparuerit.
III. Iubilæum quid ſibi velit.
IV. Quanti æſtimanda ſit S. Confirmatio.
V. Peccatum ſummo odio habendum velut tenebræ Ægyptiacæ.

THEMA PRIMVM.

Dulcis hoſpes animæ Spiritus S. apud quos hoſpitetur.

1. *Apud pauperes ſpiritu.*
2. *Apud contritum ſpiritu.*
3. *Apud humiles.*
4. *Apud quietos & pacificos.*
5. *Apud trementem ſermones Dei.*

Qui facit veritatem venit ad lucem. *Ioan.* 3.

INter alios honorificentiſſimos titulos quibus condecoratur ab Eccleſia Spiritus S. in hymno Miſſæ hodiernæ eſt non infimus, quo vocatur *Dulcis hoſpes animæ.* Appoſitè ad id, quod habetur in hodierno Euangelio, & applicatur Spiritui S. dictum Chriſti Domini: *Lux venit in mundum.* Eſt enim & lux, cùm manè perfundit aërem & implet domos noſtras, dulcis & gratiſſimus hoſpes hominum. Verùm vti lux non ad omnes penetrat (neque enim cœcos, neque eos qui claudunt oculos, aut feneſtrarũ valuas, aut qui ſubterraneas ſubeunt ſpecus, illuminat) ita & Spiritus S. non diuertit ad omnes homines. Quemadmodum & columba à Noë ex arcâ emiſſa, non ſedit in turbulentis fluctibus, non in cadaueribus, non in terrâ lutosâ, ſed in oleâ ſolummodo: ita & Spiritus ſanctus non accipit ſuum hoſpitium in corde iracundo, neque in auaro, neque in obſcœno: ſed in pacifico, liberali & caſto, & huiuſmodi virtutibus alijs inſtructo. Quoniã igitur minimè dubito paratos eſſe veſtros animos ad excipiendum hunc talem hoſpitem, videamus qualia hoſpitia potiſſimùm ſibi deligat.

Id expreſſit DEVS Iſaiæ 66. verſ. 2. dicens: *Ad quem reſpiciam, niſi ad pauperculum & contritum ſpiritu* (70. vertunt, *niſi ad humilem & quietum*) *& trementem ſermones meos?* Quæ verba ſanctus Auguſtinus in Pſ. 103. concione 2. & ſanctus Bernardus ſerm. 1. ſuper Miſſus eſt: ita referunt: *Super quem requieſcit ſpiritus meus, niſi ſuper humilem & quietum & trementem ſermones meos?* Quare ſi coniungamus 70. Interpretum verſionem cum vulgatâ noſtrâ, reperiemus quinque hoſpitia, quæ potiſſimùm exoptat ſibique deligit Spiritus ſanctus.

I. Primum eſt *pauperculus*; non qui neceſſitate talis eſt, ſed qui voluntate, & pauper ſpiritu, contemptor diuitiarum. Talis enim dum cor ſuum euacuat à mundanis cupiditatibus, gratum & idoneum Spiritui ſancto præparat habitaculum. Hac de causâ per afflatum dediſſe Chriſtum Apoſtolis Spiritum ſanctum ſentit D. Auguſtinus l. 2. cont. Epiſt. Par. ex prophetiâ Iſaiæ cap. 42. dicentis: *Qui dat flatum populo, qui eſt ſuper terram, & ſpiritum calcantibus eam.* Ita enim ſcribit: *Nomine flatûs Spiritum ſanctum intelligimus, cùm Chriſtus Dominus inſufflauit in reſurrectione & dixit: Accipite Spiritũ ſanctum. Id autem quod Propheta dixerat: Qui dat flatum populo, qui eſt ſuper terram,* I. Apud pauperes ſpiritu.

tunc

tunc euidentiſſimè factum eſt, quando repleti ſunt omnes Spiritu S. Qui & datus eſt & datur eis, qui calcant terram, id eſt, contemnunt eam. Ita ille. Non poſſunt ſimul ſtare ſpiritus mundanus & ſpiritus diuinus, ſpiritus proprius & ſpiritus DEI. Hinc enim à ſponsâ dictum vult ſanctus Ambroſius id Canticorum 4. *Surge Aquilo & veni Auſter.* Aquilo ventus ſeptentrionalis, frigidus & auſterus eſt. Auſter meridionalis, calidus & placidus. Vnde Ambroſius per Aquilonem intelligit ſpiritum diabolicum, per Auſtrum verò diuinum. *Iſte ventus*, inquit in Pſ. e. (Auſter ſcilicet) *aſpirat, ſi Boreas ille grauis ventus flare deſierit.* Prçclarè hoc B. Iordanus Ordinis ſancti Dominici ſecundus Generalis Magiſter, ſuis inſinuauit, cùm in die Pentecoſtes Capitulum ingreſſus, breuiculam ad fratres hanc exhortationem habuit, ſed ſolidam & pondere plenam: *Hac hebdomadâ, patres, crebrò dicemus: Repleti ſunt omnes Spiritu ſancto. Non ignoratis, quòd ſi vas oppleri aliquâ recenti re debeat, oportet id euacuatum reddi, quo anteà erat oppletum. Sācti igitur Apoſtoli repleti ſunt à Spiritu ſancto, quia euacuati erant à ſpiritu ſuo. Et hoc etiā in Pſalmo cantamus: Auferes Spiritum eorum & deficient, à ſe ſcilicet, vt proficiant in te: & in puluerem ſuum reuertentur, & ſic emitte ſpiritum tuum & creabuntur, &c. quaſi diceret Dauid: ſi tuâ gratiâ voluntatem propriam, & ſingularem ac priuatum à ſe euacuauerint amorem, tuo replebuntur ſancto Spiritu.* Quo verbo fratres apprimè ædificati receſſere. Ita in eius vitâ Leander Albertus apud Sur. 13. Apr.

II. Apud cōtritum ſpiritu.

II. *Contritus ſpiritu*, hoc eſt, miſer, afflictus, anguſtiatus, & in ſuâ miſeriâ ſuſpirans ad DEVM. Talis enim ſuâ deſolatione ſuiſque ſuſpirijs trahit ad ſe Spiritum ſanctum, vti Apoſtoli & primi Chriſtiani in vnâ domo concluſi, continuò orantes & ad promiſſum ſibi Spiritum ſuſpirantes, traxerunt eum ad ſe; qui proinde cum vento vehemēti ſuper eos venit, quaſi dulce refrigerium, omnium miſerorum & afflictorum, qui nulla alia ſolatia à mundo ſperare poſſunt, qualia habent ij, qui mundanâ fælicitate vallati ſunt. Hinc Eliu ad Iob cap. 35. ait: *Non dixit: Vbi eſt DEVS, qui fecit me? qui dedit carmina in nocte?* In quem locum D. Gregorius l. 26. moral. c. 12. *Carmen*, inquit, *in nocte eſt lætitia in tribulatione; quia etſi preſſuris temporalibus affligimur, ſpe iam de æternitate gaudemus.* Qui terrenis recreantur ſolatijs, cœleſtia à ſe excludunt, adeoque Paracleto, qui cœleſtia affert ſolatia, locum non præbent, idcircò eius ſolatijs non perfruuntur, quia vacua tantùm viduæ illius vaſa oleo impleta fuerunt; non ea, quæ alijs rebus plena erant. 4. Reg. 4. Oleum, quia lenit & vngit, Spiritum ſanctum conſolatorem & ſpiritualem eius vnctionem apertè repræſentat. Hic ergo in illos homines, qui terrenis conſolationibus deſtituti ſunt, oleum conſolationis infundit: cæteris verò dicitur: *Va vobis diuitibus, qui habetis conſolationem veſtram.* Luc. 6. Ægyptij, quia non à cœlo per pluuias, raras valde eo loco, ſed à Nili inundatione ſuorum irrigationem agrorum adeoq; fœcunditatem expectant, cœlum nunquam aſpiciunt. Ita qui mundanis irrigantur delicijs, cæleſtes non curant nec deſiderant: at verò pauperes & afflicti, quia à terrâ nihil ſolatij ſperant, ad cœlum oculos erigunt, adeoque velut vacua vaſa & ſitientes agri replentur à Spiritu ſancto. Similes hi ſunt terræ promiſſionis, de quâ Deut. 11. dicitur: *Terra, ad quam ingrederis poſſidendam, non eſt ſicut terra Ægypti, de quâ exiſti, vbi iacto ſemine in hortorum morem aqua ducuntur irrigua: ſed montuoſa eſt & campeſtris, de cœlo expectans pluuias, quam Dominus DEVS tuus ſemper inuiſit & oculi eius in eâ ſunt à principio anni vſque ad finem eius.* Quid aliud ſunt pauperes Chriſti, niſi huiuſmodi terra quæ à ſolo cœlo ſuam expectat conſolationis aquam? In hos reſpicit Spiritus ſanctus, hos rigat & fœcundat, vt fructus proferant cælo dignos. Hi cum Dauide, ſpiritu paupere, dicunt: *Anima mea ſicut terra ſine aqua tibi.* Pſ. 142. Et Pſ. 118. cum ſuſpirante ad cœlum: *Quando conſolaberis me? quia factus ſum ſicut vter in pruinâ.* h. e. aridus, exſuccus, ſitibundus conſolationis tuæ. Denique cur non in Ægypto ſed in deſerto primùm DEVS dulce manna dedit Hebræis? nónne quia in Ægypto ſedebant ad ollas carnium & piſcium, aliaſque carnis illecebras? In deſerto verò quia nihil talium aderat, ideoque ad cœlum ſuſpirabant, manna acceperunt.

III. *Humilis.* Sed cur in humili corde requieſcere vult Spiritus ſanctus? Rationē reddit Eccleſiaſticus capite 3. verſ. 21. cùm ait; *Humilia te coram omnibus, & coram DEO inuenies gratiam. Quoniam magna potentia DEI ſolius, & ab humilibus honoratur.* Superbi non honorant DEVM, ſed abijciunt & negligunt, ſolos ſe honarari volunt, vti Pharao, Nabuchodonoſor, Antiochus, Nicanor & ſimiles. Abſit vt in tales ſe dimittat Spiritus ſanctus, humiles inuiſit, quia ab ipſis agnoſcitur & debito honore excipitur. Poſſumus hoc diſcere ex concione ſancti Petri, quam in die Pentecoſtes habuit, in quâ aſſerit ex prophetiâ Ioëlis c. 2. effundendum fuiſſe Spiritum ſanctum ſuper filios hominum, & quidem ſuper ſeruos & ancillas. Verbum effundendi ſimilitudinem aquæ tribuit Spiritui ſancto, vnde Arabicus textus legit: *Inundare faciam ſpiritum meum.* Quis autem neſcit aquam in montes non aſcendere, ſed demiſſa tantùm loca petere: & quo demiſſiora ſunt, eò maiori impetu in ea deſcendere? Pari modo Spiritus ſanctus non niſi humilia petit. *& quidem ſuper ſeruos meos & ſuper ancillas meas in diebus illis effundam de ſpiritu meo*, ait ſanctus Petrus, q. d. vt ſciatis ſuper quos homines deſcenſurus ſit Spiritus ſanctus: ſuper humiles nimirum & abiectos, quales ſunt ſerui & ancillæ. Talis inprimis & præ omnibus fuit Beatiſſima Virgo, quæ, quia humillimam ſe agnouit Domini ancillam, ideò Spiritu S. mox impleta eſt. Vnde Angelus: *Spiritus ſanctus ſuperueniet in te.* Eccur verò? *quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ.* vti diſcurrit ſanctus Bernardus ſermon. 1. ſuper Miſſus eſt: *Super quem*, inquit, *requieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilem & quietum? ſuper humilem*

III. Apud humiles.

dixit,

dixit, non ſuper virginem. Si ergo Maria humilis nõ eſſet, ſuper eam Spiritus ſanctus non requieuiſſet, ſicut ipſa perhibet: Reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ DEVS. Habemus huius doctrinæ & in Ioſue præclarum teſtimonium. Etenim arca fœderis, cùm remiſſa à Philiſtæis eſſet in terram Iſraël, ſtetit in agro Ioſue Bethſamitæ. 1. Reg. 6. Sed cur in agro Ioſue ſedem ſibi fixit? Neque enim id caſu factum, ſiquidem vaccæ eam trahentes, ſicut peculiari DEI prouidentiâ ibant, ita etiam ſtabant. Vnde bene Theodoretus q. 13. ait: *Plauſtrum, quod à nullo homine regebatur, habebat Arcam, & onus & aurigam.* Ratio igitur cur in agro Ioſue Arca quieuerit, affertur ab Abulenſi, quia *reputatus eſt à* DEO *vir iuſtior cæteris.* Vnde verò iuſtior? an quia cæteris humilior? Certè ex Domini ſententiâ Matth. 3. dicentis: *Sic decet nos adimplere omnem iuſtitiam*, (hoc eſt, humilitatem, vt exponit gloſſa) cùm baptiſmum peteret, humilitas eſt iuſtitia, & qui iuſtior humilior. Quis autem humilior Duce Ioſue, qui cùm 12. tribubus ſuas in terrâ ſanctâ portiones diſtribuiſſet, ſibi omnium viliſſimam, incultiſſimam & ſteriliſſimã delegit ciuitatem Thamnathſaraam, Ioſ. cap. 19. An quia cæteris rectior & ſimplicior corde erat? Tales certè DEVS ſuper alios etiam amat, teſte Sapiente Prouerb. 3. quia ait: *Abominatio Domini eſt omnis illuſor & cum ſimplicibus ſermocinatio eius.* Quis autem ſimplicior illo eodem Ioſue, qui Gabaonitis ſibi imponentibus tam citò credidit, quia ex ſuâ fide & ſimplicitate eos metiebatur? Ita enim de eo ſanctus Ambroſius 3. Offic. c. 10. *Ioſue citò credidit, adeò ſancta erat illis temporibus fides, vt fallere aliquos poſſe non crederetur.* Tales igitur deſiderat alumnos Spiritus ſanctus qui & humiles ſint & ſimplices ſeu recti corde: quales certè erant primi illi 120. Chriſtiani concluſi in domo vnâ, quaſi in Xenodochio, cùm expectarent Spiritum ſanctum. Econtra verò, *Spiritus ſanctus diſciplinæ effugiet fictum*; ait Sapiens Sap. 1.

IV. Apud quietos & pacificos. IV. *Quietus.* hoc eſt, pacificus, manſuetus & mitis. Idcircò enim Spiritum ſanctum alio tempore ſuper Chriſtum baptizatum in columbæ ſpecie deſcendiſſe vult imprimis ſanctus Chryſoſtomus hom. 13. in Matth. *Quia ipſe Spiritus*, inquit, *manſuetudinis eſt ſpiritus, propterea in eius ſpecie apparuit.* Cui accedit B. Paſchaſius l. 2. ad ea verba: *Et vidimus ſpiritum deſcendentem.* Matth. 3. *Apparuit*, inquit, *in columba, vt oſtendat quales futuri eſſent, qui ad gratiam Spiritûs ſancti peruenirent. Ex quo, quia columba fel nõ habet patenter inſinuat, quòd in felle amaritudinis eſſe non debet, quiſquis ad hanc gratiam venire deuotus exoptat; ſiquidem columba tanta benignitatis fertur à naturâ eſſe, vt omnium auium pullos quaſi proprios dicatur ſuſcipere, atque ſuis laboribus enutrire.* Cui accedit ſanctus Chryſoſtomus, qui hom. 3. ad pop. ait: *Non habitat Spiritus ſanctus vbi furor maledictus, iracundus.* Denique columba auis amicabilis & gregalis eſt: & tales eſſe deſiderat, qui in communione habitant, vt omni felle amaritudinis, odij & inuidiæ depoſito concordes & pacifici inter ſe cohabitent. Quod inprimis obſeruandum ijs, qui in noſocomijs & Xenodochijs degunt, vbi varij ex varijs regionibus congregantur, ac niſi columbinâ manſuetudine præditi ſint, ex domo pacis & concordiæ facient domum iurgij & diſcordiæ. Cæterùm Spiritus S. quia omnis diſſidij hoſtis eſt, tales in ſuo contubernio non tolerat, ſed quemadmodum ſchiſmaticus eijcit de Eccleſiâ, ita etiam tales eijcere ſolet è communitate. Hanc ob cauſam Spiritus ſanctus vtique, cùm per manûs impoſitionem daretur ab Apoſtolis, & à ſeditioſo illo Simone mago expeteretur, inſtigauit ſanctum Petrum, vt è fidelium cætu eum repelleret, edicens: *Non eſt tibi pars, neque ſors in ſermone iſto &c. In felle enim amaritudinis & obligatione iniquitatis video te eſſe.* Act. 8. Quodnam hoc fel amaritudinis? iræ & inuidiæ, vt vult Vatablus (fel enim ſedes & materia eſt iræ) eo quòd videret ſuos diſcipulos tranſire ad partes Chriſti & Petri, adeóque à ſuis deſpiceretur.

V. *Tremens.* hoc eſt, ſolicitus, ad excipiendum & faciendum DEI verbum ac præceptum, ſeu vt ait Iſaias: *tremens ſermones Dei.* Piũ hunc tremorem, metum ac reuerentiam erga DEI legem ſuſcipiendam, vt immitteret Spiritus S. in fideles, venit cum tonitru & ſpiritu vehementi, nec non in formâ ignis: quemadmodum & lex vetus in monte Sinai promulgata fuit cum turbine, ignibus, buccinis, adeóque maximo cum tremore. Placet enim DEO cor tremens ad ſermones eius. In tali etiam pectore libenter diuertit & hoſpitatur Spiritus S. quòd à ſimili oſtendit ſanctus Chryſoſtomus hom. 34. ad pop. *Nam ſi nos*, inquit, *cùm ſeruum noſtrum madata noſtra ſtrenuiter implere viderimus, & cum maiori timere, maiorem erga eum beneuolentiam exhibemus: multò magis bonus Dominus, propterea dicebat: Super illum reſpiciam trementem ſermones meos. Igitur tremiſcamus, exhortor, & cum multo timore ipſius impleamus mandata: ipſius enim ſermones ſunt. Et cùm didicerimus quæ placeant ei & quæ ſuſcipiat, illa tractemus, & tales eſſe ſtudeamus, vt quietem, manſuetudinem & humilitatem multam exhibeamus, & omnia ipſius cum reuerentiâ obeamus præcepta, vt noſtræ mentis affectum ſuſcipiens, & noſtrâ delectatus obedientiâ, ſuper nos quoque dignetur aſpicere*, &c. Idem atteſtatur ſanctus Ioannes epiſt. 1. c. 3. *Qui ſeruat mandata eius*, inquit, *in illo manet & ipſe in eo.* Impleuerunt ad amuſſim Chriſti mandatum Apoſtoli: ideò ſuper ipſos requieuit Spiritus ſanctus. Iuſſi enim à Domino ſedere in ciuitate, donec induerentur virtute ex alto, Luc. vlt. ita vt iuſſi erant, ſederunt in vnâ ciuitatis domo, decem diebus, donec impleretur Chriſti promiſſio. Digni igitur habiti, quibus tantum donum daretur. Nec mirum, quia obediens ſuam voluntatem confirmat diuinæ, & tanſcribit Deo; hinc viciſſim Deus ſe tranſcribit homini, & manet in obediente, ſicut obediens manet in DEO. Debet autem cum timore ac tremore excipi DEI verbum ac mandatum, quia timor eſt velut acus aut ſeta, quæ filum amoris diuini adeoque etiam Spiritum ſanctum introducit in animam, vt ait ſanctus

V. Apud tremẽtem ſermones DEI.

Auguſtinus tr. 9. in Ep. 1. S. Ioan. Hac ratione Saulus cùm audiſſet vocem: *Ego ſum IESVS quem perſequeris, tremens ac ſtupens dixit: Domine quid me vis facere?* Cui Dominus: *Ingredere ciuitatem & ibi dicetur tibi, quid te oporteat facere.* Et quid ei dictum? *Saule frater,* ait Ananias, *Dominus miſit me IESVS, vt videas & implearis Spiritu ſancto.* Act. 9. Ecce quia tremens excepit DEI verbum, impletur Spiritu ſancto.

Poſtquā igitur vidimus, qualia potiſſimùm hoſpitia dulcis ille hoſpes animæ, Spiritus S. inhabitet, ſupereſt vt nos, qui tanto gaudere hoſpite volumus, ita ei præparemus corda noſtra, qualia deſiderat: euacuemus ea à cupiditatibus & terreno ſpiritu, ſuſpiremus ad cælum & deſideremus Spiritum ſanctum, humiliemus noſmetipſos, pacem ſectemur, & magnâ ſolicitudine excipiamus DEI verbum.

THEMA SECVNDVM.

Cur Spiritus ſanctus in ſpecie ignis apparuerit.

1. *Vt indicaret Spiritus S. proprietatem.*
2. *Vt oſtenderet Deum mundo reconciliatum.*
3. *Vt indicaret Apoſtolorum robur, eis conferendum.*
4. *Vt indicaret Dei amorem erga nos.*
5. *Vt nuntiaret plenariam remiſſionem.*

Apparuerunt illis diſpertitæ linguæ tanquam ignis. *Act.* 2.

LEuit. 9. legimus in primitijs Aaronis ignē cœlitùs delapſum ſuper eius ſacrificium, qui deinde magnâ curâ foueri ſemper à ſacerdotibus debebat ac fouebatur, adeò, vt cùm migrare cogerentur in Babylonem, de eo ſoliciti, è templo elatum in puteum abſconderint 2. Mach. 1. Celebrauit etiam Chriſtus primitias quodammodo & encœnia ſua in cœlo, ante decem dies. Et quia victimas ſuas, gregem ſuum, in terrâ collocatum habuit, eò demiſit ignem cœleſtem, Spiritus ſancti ſymbolum, qui eas victimas deuoraret, h. e. gratas ſibi oſtenderet. Victimæ illæ ſunt, primi Chriſtiani. Ignis verò ille ſemper vſque hodie conſeruatus eſt in Eccleſiâ, & ſeruabitur deinceps vſq; ad diem iudicij. Quando igitur tanti momenti eſt hic ignis, videndum quid ſibi velit.

I. Indicat ſuo modo proprietatem Spiritûs S. Primò enim ignis typus eſt amoris, adeoque etiam Spiritus S. qui eſt amor patris & filij. Ignis ardorem excitat & in ſui naturam conuertere obuia quæque conatur, ad eaque ſe extendit, ſi gratum eius pabulum ſint, v. g. ab vna domo ardente ad alteram; atque vbi pabulum apprehendit, quaſi præ gaudio crepitat; ad candelam fumigantem ſe inclinat & deſcendit vt eam accendat: ita amor hominem inflammat adeò, vt in ſe conuertere amatum velit & ad eum ſe extendat, ac præ gaudio iubilet. Vnde amorem ardere vel frigere dicimus, pro eius intenſione vel remiſſione. Atque hinc eſt quod amatam rem oſculo petamus, quaſi eam deuoraturi & in naturam noſtram conuerſuri, velut ignis facit. Hoc etiam eſt, quod quærit

I. Vt indicaret Spiritus ſancti proprietatem. 1.

Spiritus ſanctus homines amoris ſui igne inflammare, & in ſe quaſi conuertere.

2. Ex Sole in ſpeculum reflexo generatur ignis: ita ex amore Patris reflexo in filium procedit Spiritus S. Hoc ex parte intellexit Mercurius Triſmeg. cuius eſt decantata illa ſententia: *Monas genuit monadem & in ſe ſuum reflexit ardorem.* Vnde nos hoc diſcimus, quòd ſicut amor Patris in filium, per Spiritum ſanctum iterum ſe reflectit in Patrem: ita amor DEI in nos effuſus, iterum ſe reflectere ac redire in DEVM debet. 2.

II. Indicat DEVM orbi placatum & reconciliatum: quia ignis erat non deuorans, nec erucians, multò minùs abſurbens, qualis erat Eliæ, deuorans quinquagenos & rurſum alios quinquagenos, miſſus ab Ochozia Rege. 4. Reg. 1. ſed placidus & ſuauis, qualis Abelis & Eliæ, abſumens eorum acceptabile & gratum DEO ſacrificium: vel potiùs qualis erat ignis in rubo, ſplendens, ſed rubum non comburens, Exod. 3. qualis trium puerorum, qui in igne ludebant, & delicias agebant, ambulantes & cantantes. Erat ergo indicium clemētiæ, beneuolentiæ, amicitiæ, pacis: quo modo ignes feſtiui à nobis accenſi publicam indicant lætitiam & tripudium. Ratio, quia hodie cœlum & terra ſibi inuicem munera miſerunt omni æſtimatione maiora. Terra miſit DEO Patri filium humanâ carne veſtitum cum infinito meritorum cumulo. Pater viciſſim miſit terræ Spiritum ſanctum filio coæqualem, atque ita miſit, vt in nobis perſonaliter inhabitaret longè eminentiori modo, quàm quo in vniuerſo mundo & vbique præſens eſt; velut amicus ſcilicet cum amico. Non adeò magnum eſt diuertere Imperatorem iter agentem in diuerſorium cauponis, vt in eo per vnam noctem hoſpitetur & moretur: at diuertere ad aliquem velut amicum, vt cum eo dulciter conuerſetur, hoc verò maximum eſt. In priori huſpitio relinquet fortè memoriam ſui aliquam & inſignia ſua: at in poſteriori cor & animum, gratiam atque amicitiam ſuam. Hoc ſecundo modo diuertit Spiritus ſanctus ad primam illam Chriſti Eccleſiam, & ad iuſtificatos omnes dans illis ſeipſum, velut hoſpitem perpetuum; adeò vt ſi, per impoſſibile, priùs in homine per omni-præſentiam ſuam nō fuiſſet, tunc inciperet eſſe perſonaliter. Ex quo diſcimus nos viciſſim DEO ita tradere, vt non noſtra dumtaxat, ſed noſipſos ei demus; quo modo Ioſeph induſtriâ ſubditi Pharaonis, non tantùm argentum & pecora ſua; ſed ſeipſos denique Pharaoni vendiderunt. Gen. 47.

II. Vt oſtenderet Deū mundo reconciliatum.

III. Indicat Apoſtolorum robur accipiendum à Spiritu ſancto ad profitendam & propugnandam fidem. Ignis enim inter alias proprietates, mollia indurat, vti oua, ſi paulò diutiùs elixentur: vaſa figuli, lateres &c. Erant Apoſtoli ſub diſciplinâ Chriſti bene quidē inſtructi & moribus efformati ſpatio trienij: ſed nondum conſolidati adeoq; indurati ad ferendas perſecutiones. Erāt quaſi oua mollia: quaſi lateres à Sole toſti, Spiritûs S. igne accedente ſolidi effecti ſunt, quaſi in fornace cocti, adeò

III. Vt indicaret Apoſtolorum robur eis conferendum.

adeò vt iam nil timerent, quia in gratiâ confirmati & virtute ex alto induti. *Qui enim priùs tremebant*, inquit S. Chryſoſtomus hom. 74. in Ioan. *ac formidabant, poſt Spiritus ſancti acceptionem, in media pericula proſiluerunt, per ferrum, ignem, beſtias, pelagus & ad omnem calamitatem ſe intrepidi expoſuerunt, & illiterati & idiotæ ita audenter diſputabant, vt auditores in admirationem adducerent; ex luteis ferreos, & in cœlum erigens; nulli humano affectui ſubiectos reddidit ſpiritus. Talis illa gratia, quæ mærorẽ ſoluit, malas cupiditates conſumit, formidinem pellit, nec ſinit ampliùs hominem eſſe quem afflat: ſed tanquam in ipſum cœlum translatus, omnia quæ illic ſunt contemplatur.* Ergo in igne venit Spiritus ſanctus velut primus Epiſcopus, confirmationis ſacramentum fidelibus adminiſtrans. Eius enim munus eſt perficere ſpirituale ædificium atque illuſtrare; quod extruxit Chriſtus. Sine confirmatione ſumus quaſi templa iam extructa, ſed nondum exornata: benedicta luſtrali aqua, ſed nondum manu Epiſcopi perfectè conſecrata ac dedicata. Sumus velut cultri, chalybe non firmati: velut pumiliones; perfectam ſtaturam nondum aſſecuti, adeoq́ue imperfecti homines, vt ſcribit Sanctus Clemens ep. ad Iulium & Iulian. audiuiſſe ſe à ſancto Petro, Magiſtro ſuo. Denique Chriſtiani erimus, ſed luctatores nõdum erimus; niſi confirmati, teſte ſancto Auguſtino in ſent. Et quemadmodum ignis non ſolùm mollia indurat; ſed viciſſim etiam dura, vti ferrum, emollit: ita Spiritûs ſancti gratia poteſt indurata corda flectere & emollire. In vita ſancti Franciſci cap. 11. Nobilis mulier habens virum crudelem venit ad ſanctum Franciſcum rogans, vt ſuis ad DEVM precibus virum leniret; cui Franciſcus ait: *Vade & dic illi ex parte* DEI *& meâ, quod nunc tempus eſt clementiæ, poſtmodum iuſtitiæ.* Quo nunciato cecidit Spiritus ſanctus ſuper eum & mox in virum alterum mutatus reſpondit vxori: *Domina ſeruiamus Domino & ſaluemus animas noſtras.* Vxore ergo ſuadente, reliquâ ætate cælibem vitam duxerunt, & ambo eodem die ad Dominum migrârunt.

IV. Vt indicaret amorẽ Dei erga nos.

IV. Indicat amorem DEI erga nos. Prouerb. 25. docuit Sapiens: *Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum: ſi ſitierit, da ei aquam bibere. Prunas enim congregabis ſuper caput eius.* hoc eſt, accendes eum amore tui, qui priùs odio frigebat: induratum liquefacies & emollies. Iam hoc egit DEVS; miſit enim in capita noſtra, qui priùs inimici eramus, ignem cœleſtem cum innumeris donis Spiritus ſancti. Neque hoc ſolùm ſuper fideles, ſed etiam effudit in baptiſmo ſanguinem ſuum ſuper inimicos ſuos, qui eundem paulò ante ſuderant. Mira vtique res. Quis enim non exſpectâſſet à Chriſto potiùs lapides & fulmina in tam immanes hoſtes? Verùm dona potiùs & amorem ſuum effundere in eos voluit, vt ex inimicis faceret amicos. Hinc enim compuncti dicebant Apoſtolis: *Quid faciemus viri fratres?* Illis, inquam, Apoſtolis, quos priùs cane peiùs oderant ac perſequebãtur: nec dubium quin amarè fleuerint, quòd Chriſtum Meſſiam ſuum tam indignè acceperint, quem proni adorare & ſummo proſequi amore debuiſſent. Quid enim facilius quàm ignem igne accendi? Ergo ſi diuinus amoris ignis ita quoque ad nos deſcendit; quomodo non accendamur amore eius reciproco? Sanè primi illi Chriſtiani, ita hoc igne correpti fuerunt, vt omnibus poſſeſſionibus ſuis abiectis & in commune collatis ſemper in templo verſarentur DEVM laudantes, panem pauperibus elargientes, quotidie communicantes, ſemper orantes, nihil niſi cœlum cogitantes, & optantes. Quare ſanctus Hieronymus epiſtola 2. ad Damaſum Papam, ita ſcribit: *Ille ignis mittitur, quem Hieremias ferre non poterat, qui cùm anima noſtræ arcana penetráret, ita nos diſſoluit, ita à vetere homine in nouum excoquit, vt in illam vocem poſſimus erumpere: Viuo autem iam non ego, ſed viuit in me Chriſtus.*

V. Vt nunciaret plenariam remiſſionem.

V. Indicat plenariam remiſſionem & quaſi exuſtionem omnium peccatorum, meritis Chriſti comparatam, & à Spiritu ſancto hodie promulgatam, nec non inchoatam. Maximum excitaret gaudium Princeps ille, qui omnium ſubditorum debita diſſolueret, eorumq́ue ſyngraphas publicè combureret: vti patet è quorundam exemplis. Iuſtinus iunior Imper. initio Principatûs ſui omnium æs diſſoluit alienum, conquiſitis omnibus fœneratoribus, extinctis chirographis & redditis pignoribus. Quo facto animos ſimul ciuium & militum ſibi conciliauit. Ita Cuſpinianus in eius geſtis. Similiter & Romanus Lacapetius Imper. omnium ciuium debita perſoluit, & tabulas nominum combuſſit, auctore Cedreno. At verò quantò plus eſt, quod egit hodie Chriſtus dum chirographa peccatorum noſtrorum per ignem Spiritûs ſancti comburenda ad rogum damnauit? Si magnum eſt liberare à debitis pecuniarum: quantò plus eſt liberare omnes homines à debitis peccatorum & pœnarum infinitarum? Eorum diſſolutionem promulgauit heri Chriſtus per ora Apoſtolorum & diſſoluit per baptiſmum; quis non afficiatur erga tam liberalem Dominum? Principes huius ſæculi licet quandoque offenſas in ſe admiſſas delinquentibus remittant, non tamen eos facilè recipiunt in amicitiam, nec conſerent eis gratias, multò minùs hæreditatem ſuam. At verò quibus Chriſtus remittit offenſas, ijs confert etiam gratiam & ius gloriæ ſuæ. Simile quid, ſi terrena cœleſtibus comparari poſſunt, exhibuit Ioſeph fratribus ſuis; non enim ſolùm remiſit eis iniurias ſibi illatas, ſed prætereà etiam impertijt quamplurima beneficia, & oſtendit beneuolentiæ argumenta: fruges donauit, conuiuium apparauit, oſcula infixit, perpetuum alimentum in terrâ optimâ prouidit. Quibus omnibus mirum in modum deuinxit ſibi fratres, (Geneſ. 45.) vt erroris admiſſi ſeipſos redarguerent. Quantò plus nos obligamur Chriſto, fratri noſtro primogenito, qui poſt tot iniurias à nobis acceptas, tanta in nos confert bona, non remiſſionis tantùm, ſed etiam gratiæ & amicitiæ, communiſq́ue menſæ,

ſæ, denique & gloriæ in terrâ viuentium ſelectiſſimâ? Quis tam durus erit, qui tot beneuolentiæ teſtimonijs ad pœnitentiam non emolliatur? tot amoris ſtimulis ad redamâdum non excitetur? Durat adhuc iſta DEI noſtri liberalitas & profuſio, exhibeturque frequentiſſimè in ſalutaribus ſacramentis præſertim pœnitentiæ, quod inſtar ingentis rogi omnia noſtra debita conſumit, & in cinerem redigit. Id vnum obſeruandum, vt hoc beneficio vtamur, dum rogus adhuc ardet. Fertur Alexander Magnus cùm vrbem obſideret aliquam, conſueuiſſe ante eam accendere prægrandem facem, moxque per præconem ciues admonere, vt qui ſe ipſi tradere, eiuſque frui gratiâ vellent, ad ipſum, dum fax arderet, egrederentur, ſalui & incolumes futuri & aſylum inuenturi: ſecus verò ſi poſt extinctam facem dedere ſe vellent. Obſidere Chriſtus die Pentecoſtes cœpit mundum hunc rebellem, facemque ignis de cœlo miſſi accendit, vt ei gratiam denunciaret ſuam atque indulgentiam omnium delictorum, eâ tamen lege, vt dum ardet fax, & offertur nobis gratia, eam acceptemus. Alioquin, ſi pœnitentiam diu nimis differamus, & in mortis articulo primùm confugere ad eam velimus, ingens fore periculum ne repulſi pereamus.

Supereſt ergo iam, vt nos hac gratiâ oblatâ, dum poſſumus, vtamur, & ſiquidem iam accendimus in nobis ignem amoris diuini, demus operam vt eundem conſeruemus. Iudæi ignem de cœlo lapſum in puteo abſconderũt, migraturi in Babylonem; quaſi nullâ aliâ de re ſoliciti. Ita nobis ſuper omnia adlaborandum, vt charitatis ignem inextinctum ſedulò cuſtodiamus. Atque hoc eſt quod Ioſue iam morti vicinus commendauit populo Hebræo: *Hoc tantùm diligentiſſimè præcauete, vt diligatis Dominum DEVM veſtrum.* Ioſ. 23. Eccur enim, quæſo, virgines fatuæ à nuptiis excluſæ ſunt, niſi quia in ſuis lampadibus ignem charitatis minimè conſeruârunt? Et cur morientibus datur cereus ardens in manus, niſi vt meminerint ignem gratiæ conſeruandum vſque ad mortem? Nos igitur hunc cereum ita tueamur, vt nullo extinguatur tentationis vento &c.

THEMA TERTIVM.

Iubilæum quid ſibi velit.

1. *Senſu litterali notat pleniſſimam remiſſionem.*
2. *Senſu allegorico ſignat tempus gratiæ.*
3. *Senſu tropologico denotat fraternam iniuriarum remiſſionem; & animæ propriæ redemptionem.*
4. *Senſu anagogico notat diem reſurrectionis.*

Lux venit in mundum, *Ioan.* 3.

QVinquagenarius numerus, à quo Pentecoſte ſuam ſortitur appellationẽ, numerus ſacratus eſt, ſymbolum & index perfectæ pœnitentiæ & remiſſionis; vti docet S. Hieronymus ſub initium lib. 2. in Iſaiam. Hinc Pſalm. 50. maximè pœnitentialis eſt: hinc anno 50. Iubilæum inſtitutum fuit, in quo concedebatur pleniſſima remiſſio, Leuit. 25. Porro noſtrum nouæ legis Iubilęum à Feſto Pentecoſtes cœpit promulgari poſt aduẽtum Spiritus ſancti, luce ſuâ Apoſtolos copioſiſſimè replentis, cui non abſimilem iure merito æſtimamus gratiam & indulgentiam, quæ conceditur fidelibus per Iubilęum Apoſtolicum, afferens ſecum ignem comburentem & delẽtem omnia noſtra debita, & fouentem corda noſtra calore gratiæ cœleſtis: adeoque altera & repetita quædam Pentecoſte eſt. Quo vt liberaliùs fruamur, explicare aggrediemur, quidnam ſibi voluerit Iubilęum veteris legis. Iubilæum repetita quaſi Pẽtecoſte eſt.

I. Iubilæum veteris legis ad literam ſignificabat Hebræis pleniſſimam remiſſionem ſeruitutum ac delictorum, & reſtitutionem bonorum abalienatorum. In eo enim ſerui Hebræi omnes à iugo ſeruitutis liberi fiebant: deinde contracta debita ex mutuo vel vendito debenti remittebantur (ſi enim remiſſio debitorum fieri debebat etiam anno ſeptimo, vt habetur Deut. 16. v. 2. multò magis in Iubilęo, qui fuit annus pleniſſimæ indulgentiæ:) adhæc redibat vnuſquiſque ad poſſeſſionem & fundum ſuum, quem vendiderat: denique eo anno nemini ſerere licuit aut metere; & fruges, quæ ſpõte hinc inde gignebantur, in vſum pauperum cedebant: cæteris anno præcedente tanta frugum cogia prouenie bat, vt ſufficeret anno ſequenti ſc. Iubilæo: quod etiam fiebat ſexto quoque anno, ſabbathicum præcedente; quando verò ſabbathicum Iubilæus immediatè ſequebatur, anno ſabbathicum præcurrente: tot naſcebantur eis fruges, vt & ſabbathico & Iubilæo; adeoque tribus annis copiam ſuppeterent. Porrò DEVS hunc annum inſtituit Iudæis non vnam ob cauſam. I. Senſu literali notat pleniſſimam remiſſionẽ.

1. Ne tribus Iſraël confunderentur, ſed ex poſſeſſionibus cuique tribui aſſignatis dignoſcerentur; idque inprimis propter Meſſiam, vt conſtaret Iudæis iuxta vaticinium Iacobi ex quâ tribu naſciturus eſſet, ſcilicet ex tribu Iuda. Gen. 49. vt obſeruat Abulenſis. 2. vt familiæ honeſtæ in ſuâ honeſtate permanerẽt; ne quis prodigus de familiâ omnia dilapidaret in fraudem & damnum poſterorũ, adeoque familiam euerteret; quo fine etiam multi nobiles fundârunt bona Fideicommiſſa, ad conſeruandam familiarum honeſtatem & nobilitatem. 3. vt poneretur modus auaritiæ diuitum, qui non ſatiantur alioquin coëmendis pauperum fundis & poſſeſſionibus, adeoque eos deuorant. 4. vt ſeruaretur aliqua inter Iudæos æqualitas & opum mediocritas: ne aliqui fierent ditiſſimi, alij pauperrimi; itaq; inuidię, ſuperbiæ, luxui, arrogantiæ, murmuri & imprecationibus occaſio daretur: ſed omnes ſuâ ſorte contenti amicè inter ſe degerent. 5. vt ſcirent Iudæi ſe à DEI liberalitate terram Palæſtinæ obtinuiſſe, adeoque non tam dominium quàm vſum eius habere, vti indicatur Leuit. Cauſæ. 1. 2. 3. 4. 5.

6. Leuit. 25. v. 23. Denique vt pauperes in anno Iubilæi ſolatium aliquod haberent in perceptione frugum, quæ tunc vltrò naſcebantur; & diuites inde diſcerent ſubuenire & compati illis. Si enim anno 50. vti & 7. nòn haberent quod meterent, adeoque queruli dicerent, *Quid comedemus anno ſeptimo, ſi non ſeuerimus, neque collegerimus fruges noſtras?* recordarentur pauperum, qui illa egeſtate & ſolicitudine perpetuò laborant, & nullo prorſus anno habent quod metant.

Cur anno quinquageſimo.

Cæterùm ad hoc Iubilæū quinquageſimus annus poſt ſeptem annorum ſeptenarios decurſos à Deo præſtitutus eſt propter ſeptenarium numerum, qui propter diem ſabbathi, ſeptimum, inſtitutum ob beneficium creationis mundi, ſacer eſt in SS. literis, ideoque Hebræis varijs modis inculcatus. Nam 1. ſeptimus dies erat feſtus, ſabbathum videlicet. 2. ſeptimâ hebdomade completa erat Pentecoſte. 3. ſeptimus menſis erat quaſi *ſabbathmus menſium*, vt ait Origenes hom. 23. in Num. magnâ ex parte ſacer, feſto Neomeniæ, Tubarum, Expiationis, Tabernaculi, Cætûs ſeu Collectæ. 4. Septimus annus erat ſabbatbicus, annus ſacer libertatis ac remiſſionis à ſeruitute & debitis 5. poſt 7. hebdomadas annorum, ſcilicet poſt ſepties ſeptem, ſeu 49. annos conſtitutum fuit Iubilæum; omnia hæc feſta tendebant in gratiarum actionem, pro beneficio creationis, vt ſcirent & meminiſſent homines à quo creati & bonis omnibus locupletati eſſent: ne aliquando dicerent cum Pharaone illo: *Meus eſt fluuius, & ego feci memetipſum.* Ezech. 29. v. 3. ſed vt ipſi ſubiecti & grati eſſemus pro tot tamque continuis beneficijs, quæ à creationis tempore conſtanter percipimus. Denique Iubilæū hoc denunciabatur Hebræis anno præcedente per inſonantem buccinam, eamque paſtoralem, quâ euocari ſolent pecora ad paſtum educenda; ad inſinuationem publicæ lætitiæ, quâ perfundendi eſſent ſerui educendi ad libertatem, debitores liberandi ære alieno, pauperes reducendi ad poſſeſſiones ſuas. Septies ergo completo ſeptenario, annis ſcilicet 49. ſequebatur annus 50. in quo ſummâ animi quiete & ſpirituali gaudio voluit Devs recoli memoriam beneficiumque mundi conditi. Atque iſtud erat Iubilæum Hebræorum, ſatis, vt apparet, carnale, pro illius populi ſtomacho & capacitate. Nunc videamus ſpiritualia.

II. Senſu allegorico ſignat tēpus gratiæ.

II. Senſu allegorico denotabat tēpus Chriſti & gratiæ, de quo vaticinatus eſt Iſaias c. 61. in perſonâ Chriſti loquens: *Spiritus Domini ſuper me &c. vt prædicarem annum placabilem Domino.* q. d. annum diuinæ beneuolentiæ, quo dimittentur captiui, ſanabuntur cœci & cōtriti corde &c. (vt præmiſerat) ſimilem anno Iubilæo. Quæ verba velut de ſe ſcripta legit Chriſtus ex libro ſibi tradito in ſynagogâ patriâ Luc. 4. aſſerēs in ſe tunc fuiſſe impleta. Fuit ſanè & eſt tempus iſtud pleniſſimè remiſſionis, cuius gratiâ potiſſimùm fuit inſtitutum à Deo antiquum Iubilæum, vt omne ſuum gaudium, libertatem, redemptionem, remiſſionem & reſtitutionem bonorum omnium requirendam in Meſſiâ ſcirent. Et quidem Chriſtus ad initium anni illius, quamdiu ſc. in hoc mundo vixit, fuit admodum liberalis & profuſus ad indulgētias & quaſcunque gratias quibuſcunque impertiendas. Tam enim corporales morbos & miſerias omnium, quos pertranſijt, ſaltem requiſitus, ſanauit, quàm ſpirituales, remittendo pœnitentibus peccata non ſolùm quoad culpam, ſed (vt colligere ex Euangelio licet, & quia Dei perfecta ſunt opera) etiam quoad pœnam, nemini iniungendo ſatisſactionem aliquam pœnalem, præter reſipiſcentiam: *Vade & noli ampliùs peccare.* Sic abſoluit Magdalenam, ſic adulteram, ſic paralyticum, ſic debilem ad piſcinam ſanatum, ſic latronem pœnitētem, ſic Petrum & Thomā, ſic Matthæū & Zachæum. Neque verò ex hoc aliquis deducat hanc ſequelā, quòd etiam reliquo gratiæ tempore tam copioſa indulgentia & liberalitas omnibus impertienda ſit; quod enim ad morbos corporales ſpectat, quia conducunt ſæpe mentis ſanitati, non expediebat illos tolli: & quos ſuſtulit Chriſtus, non niſi in ordine ad ſanitatem animorum ſuſtulit, vt per id ſibi populum conciliaret & poſtea etiam à peccatis ſanaret ſimulque ſe Meſſiam demonſtraret. Quod attinet ad morbos animi, reliquit ſuæ Eccleſiæ poteſtatem & remedia ad eos perſanandos, nō tamen ita profusè, vt nihil omninò pœnæ perſoluendæ ſupereſſet pœnitentibus; quia hoc non expediebat: ne liberè nimis homines delinquerēt & remedia vitijs ſanandis neceſſaria negligerent. (Eſt enim ſatisfactio medicina peccatis admiſſis, & frænum admittendis.) Fuit itaque tempore illo maior data indulgentia; quia maior in populo adhuc carnali indigentia; & quia ipſe gratiarū Dominus præſens aderat. Solent Principes in publicâ lætitiâ v. g. inauguratione vel nuptijs ſuis, tales impertire ſubditis ſuis gratias & fauores, quales non concedunt alijs temporibus. Matthias Coruinus Vngarorum Rex anno ſalutis 1476. Budæ nuptias cū Beatrice Aragoniâ celebrans, publicæ hilaritatis gratiâ, noxios omnes in carcere deprehenſos, ſolutos dimiſit: præterea alia crimina impunitate donauit, debita ad tempus prorogauit, & ne creditores vllo modo ſæuirent in debitores per menſes aliquot, legem, promulgauit. Bonfin. l. 4. Dec. 4. Conſimili ratione æquum ac conueniens fuit, vt Chriſtus Eccleſiæ ſponſus, dum in terris degens ſua quaſi ſponſalia & nuptias celebrabat, maiorem liberalitatem exhiberet filijs ſponſæ; id quod indicare videtur Matt. 9. quando diſcipulis Ioannis reſpondet, cur diſcipulos ſuos non affligat ieiuniis: *Numquid poſſunt filij ſponſi lugere*, inquit, *quamdiu cum illis eſt ſponſus? Veniet autē tempus, cùm auferetur ab eis ſponſus, & tunc ieiunabunt.* Aliquid igitur Eccleſiæ adhuc nouitiæ & teneræ præſente præſertim ſponſo & gratiarum auctore indulgendum erat; quod poſteà continuari non expediebat. Certè etiam Saul Rex in die publici gaudij, parti ex debellatione hoſtium, noluit occidi reos læſæ maieſtatis ſuæ. 1. Reg. 11. Et Dauid quando ab exilio, redux reſtitutus eſt

Digitized by Google

in regnum ſuum, ſimilem reum abſoluit Semeium: *Ergóne hodie*, inquit, *interficietur vir in Iſrael? An ignoro hodie me factum Regem in Iſrael? Et ait Rex Semei: Non morieris.* 2. Reg. 19. Non igitur mirandum, ſi parem aut maiorem clementiam exhibuit Chriſtus peccatoribus, quo tempore in mundo de peccato, Dæmone & morte triumphauit. Neque tamen omnino poſteris etiam ſæculis negauit hanc munificentiam ſuam: quin imò ſubinde exhibet, quoties, ſcilicet per ſuum Vicarium Rom. Pontificem Indulgentias plenarias & Iubilæum concedit. Tunc enim condonare vnà cùm culpis etiam pœnas ſolet, pro exiguo quodam piorum operum penſo; quod ſanè ingens eſt beneficium. Ex theſauro enim meritorum ſuorum & Sanctorum perſoluit debita noſtra, noſque liberos dimittit ab omni reatu & ſeruitute Dæmonis; nec non priſtinæ poſſeſſioni meritorum noſtrorum reſtituit. Cardinalis Rom. Eccleſiæ, ſi noxio ad ſupplicium ducto galerum ſuum imponat, à ſupplicio eum liberat & vitâ ac libertate donat, teſte Alex. Loſſeo ex Paulo de Caſtro in l. addictos in princ. C. de appellationibus. Quæ gratia ſi cui reo contingat, quanto eum gaudio perfundi exiſtimamus? At hoc & quidem longè maius exhibetur peccatori, cùm conceditur indulgentia: ad pœnas enim purgatorij aut alias huius ſęculi pergenti imponitur quaſi galerus Cardinalitius, cùm applicatur ſatisfactio Chriſti & Sanctorum, vt ab omni pœnâ liber ſit. Quis tantam Chriſti beneuolentiam & munificentiam non ſummis extollat laudibus & excipiat gaudijs? Solent etiam apud Sinas nonnunquam Regis beneficio generali largitate condonari culpæ & debita, vt refert ex noſtrorum literis P. Lorinus in Leuit. c. 25. Idē agit ſummus Pontifex pro fidelium ſolatio ad finem mundi iam accelerantem, vt deficiente ſenſim feruore & rigore pœnitētiæ, ſuccurratur illis ex theſauro Indulgentiarum. Gratâ igitur mente & impenſo ſtudio ſuſcipere nos decet tam ſalutare Iubilæum.

III. Senſu tropologico denotat fraternam iniuriarū remiſſionem; & animæ propriæ redemptionem.

III. Senſu tropologico deſignat Iubilęum, quod vnuſquiſque ſibi ac fratri ſuo impertire debet, eripiēdo inprimis animam ſuam è captiuitate Dæmonis, & reducendo ad priſtinam cœli poſſeſſionem, quam peccato vendidimus: deinde demittendo etiam in libertatem eos, qui nobis obligati ſunt, ſiue debito aliquo cōtracto, cui non ſunt ſoluendo: ſiue illatâ aliquâ iniuriâ. *Hoc verè ſanctum* (inqnit Rupertus in Leuit. c. 25. exponens nomen) *& pulcherrimum Iubilei feſtū eſt, Euangelicâ clangente buccinâ celebrandum: ita vt reuertatur homo ad poſſeſſionem & familiam ſuam, cùm offenſam in nos remittimus, vt omni diſcordiâ ſolutâ cuncti redeant ad priſtinam familiam pacis & concordia, vtq́; habeant cor vnum & animam vnam, canantq́; Ecce quàm bonum & quàm iucūdum habitare fratres in vnum.* Æquum verò & iuſtum eſt, vt qui plenam remiſſionem ſuorum debitorum petit expectátque à Deo, hoc idem beneficium proximo impēdat: præſertim vt condonet leuia, qui condonari ſibi vult grauia. *Gratiam pro gratiâ* ait Ioan. Bapt. Ioan. 1. Qui impertit inimico gratiam, gratiam à Deo accipiet: indulgentiam pro indulgentiâ. *Da & accipe*, ait Eccleſiaſticus c. 14. *& iuſtifica animam tuam.* Da veniam homini, & accipe veniam à Deo: ſic iuſtificabis animam tuam & frueris Iubilæo. Nihil accipies ſi nihil dederis. Vnde Pſ. 7. ait Dauid: *Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidam meritò ab inimicis meis inanis.* h. e. vacuus hinc diſcedam ſine vllo quæſtu; quem facere poteram, ſi ignoſcere voluiſſem. Heb. habetur, *fatuus* pro *inanis*. q. d. fatuus meritò iudicabor, ſi theſaurum, quem ab inimicis mihi comparare poſſum, è manibus elabi fuero. Hoc enim eſt quod Zacharias cecinit, *Salutem ex inimicis noſtris & de manu omniū, qui oderunt nos.* Luc. 1. Iam ſi proximis noſtris indulgentiam liberali dare manu iubemur, multò magis nobis ipſis, vt vnuſquiſque redimat animam ſuam è ſeruitute Dæmonis, ſicq; poſtliminiò reuertatur ad poſſeſſionem ſuam patriæ cœleſtis, quam pro vili lucro aut voluptate turpiter vendidit. *Miſerere animæ tuæ, placens Deo*, inquit Eccleſiaſticus c. 30. Quia nimirum vinctâ & miſerâ ſeruitute oppreſſa eſt; redime igitur eam, ſi placere Deo quæris. Quis in carcere concluſus ob capitale crimen, ſi carceris oſtium ſibi apertum à cuſtode videat, nō quamprimum inde profugiet? Certè cùm Salamanticæ S. P. N. Ignatius & ſocij eius duo ob inanem ſuſpicionem publicæ cuſtodiæ mancipati fuiſſent, accidit, vt reliqui vincti, neſcio quâ fortunâ carcere aperto, omnes effugerent; præter ſocios Ignatij, qui vnà cum illis tenebantur in ſeparato carceris ergaſtulo; quia nimirum illi rei, iſti innocentes erant; vt habetur in vitâ S. Patris l. 1. c. 15. auct. Ribad. Neque hoc mirandum; quis enim non conſulit vitæ ſuæ, cùm occaſio patet? Signum igitur manifeſtum eſt neſcire peccatores ſe victos eſſe Diaboli, dum aperto Iubilæi oſtio necdum eluctantur, nec euadere curant.

IV. Senſu anagogico notat diē reſurrectionis.

IV. Senſu anagogico denotat gaudium reſurrectionis & quietis ſempiternæ, quæ ſequetur ſeptenarium completum, ſeu mundi ætates ſeptem; vbi primò Angeli clangente vltimâ tubâ denunciabunt Iubilæum; deinde à ſeruitute liberabuntur omnes ſerui Dei, & quieſcent in ſancto beatitudinis otio; reuertentur quoque ad primam ſuam poſſeſſionem, paradiſum ſcilicet cœleſtem, qui inde eiecti fuerunt, acceptâ priùs peccatorum remiſſione; ceſſabit denique omnis agricultura meritorum & demeritorum: ceſſabunt omnia debita naturæ humanæ, timor, languor, curæ, morbi, ſeruitus, mors, & iubilabunt omnes filij Dei, & in templo eius dicent gloriam. Porrò hoc omnium fæliciſſimum Iubilæum iam nobis demonſtratur à longè conſpiciendum & lucrandum, nec non per id, quod Eccleſiæ indultum eſt, non difficilè obtinendum, ſi quæ præſcripta ſunt remedia ſedulò adhibeantur. Nunc ergo contingit nobis ſuo modo, quod contigit S. Stephano, pro Chriſto decertanti contra perfidos Iudęos, vt nimirum videamus nobis cœlum apertum, adeoque paratum ad nos excipiendos, ſi cum Protomartyre illo pugnare nō negligamus. Certè cùm in illius Sancti

&i feſto quidam Concionator Reginaldus Ord. Prædicat. concionem haberet & inter alia diceret: *Ecce nunc cœli aperti ſunt volentibus introire, ſed mox in æternum claudentur ijs, qui hoc vita & bene agendi tempus neglexerint*; audijt hæc quidam celebris Bononiæ Doctor, nomine Moneta: qui priùs conciones de induſtriâ fugerat, & vix tandem eò pertractus erat; audijt, inquam, & quamprimum verbis illis captus ac permotus eſt, vt abdicato ſæculo ſacram Reginaldi peteret & indueret religionem; vt habetur in Chron. PP. Prædicat. l. 1. cap. 37. p. 1. Nunc igitur proſtat vænale regnum cælorum, & quidem vili pretio: nunc Iubilæi tempus eſt, nunc annus remiſſionis. Cogitate quale gaudium nunciaretur inferis, ſi quod Iubilæum buccinâ clangente per infernum promulgaretur. Sed actum eſt cum illis: non audient hunc ſonitum vſque in æternum. Rogus ille gehennæ denotatus eſt per rogum illum, quem accendit Nabuchodonoſor, adeò vt eius flamma ad 49. cubitos aſcenderet, vt habetur Dan. 3. quinquageſimum tamen non attingeret. Rationem deſideratis? Exponit B. Petrus Damiani Card. l. 6. Epiſt. ep. 24. *Non enim ad quinquagenarium numerum, id eſt, vſque ad myſtici Iubilæi potuit pertingere ſacramentũ. Iubilæus enim annus requietionis eſt.* Ignis verò ille inextinguibilis eſt, & qui eo comprehenſi ſunt, *requiem non habent die ac nocte, ſed fumus tormentorum eorum aſcendet in ſæcula ſæculorum.* Apoc. 14.

THEMA QVARTVM.

Quanti æſtimanda ſit S. Confirmatio.

1. *Colligitur id ex curâ & ſolicitudine Epiſcoporum.*
2. *Ex deſiderio ſuſcipientium.*
3. *Ex odio ſatanæ.*
4. *Ex damno neglectus.*

Lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quàm lucem. *Ioan.* 3.

MAximum & mirandum Dei opus eſt, cœli & terræ (quis negare poteſt) è nihilo procreatio. Attamen ſi hoc opus deſtitutum luce foret, quanto bono careret? Quis tunc æſtimaret illius operis amplitudinem & pulchritudinem? quàm ea informis machina eſſet! Hinc enim Gen. 1. cùm creatæ terræ mẽtio facta eſſet, ſtatim ſubijcitur: *Terra autem erat inanis & vacua*, quia antequam lux fieret, omni carebat ornatu & decore; non eam veſtiebant plantæ, non homines incolebant & animalia, aquis quoque cooperta erat. At vbi lux creata fuit, tunc aliam induit ſpeciem, cùm veſtiri plantis & incolis ſuis cœpit. Mihi videtur, hominem poſt ſuſceptum baptiſmum, nondum acceptâ confirmatione, non multum abludere à cœlo & terrâ illâ vacuâ, primo die mundi creatâ, poſſidet enim baptizatus cœlum cùm acceptâ Dei gratiâ viuere cœlo cœpit: poſſidet & terram, quia acceptâ vitâ naturali viuere terræ cœpit. Verùm adhuc informis atque inornatus apparet, quamdiu Spiritus S. ſuâ luce eum non colluſtrat. Hanc verò à Spiritu S. homini præberi docet Tertullianus l. de reſurrect. carnis, cùm omnia, quæ ad confirmationis ſacramentũ ſpectant, exprimens ait: *Caro vngitur, vt anima conſecretur: caro ſignatur, vt anima muniatur: caro manus impoſitione adumbratur, vt anima à Spiritu illuminetur.* Ergo lucem homini præſtat Spiritus S. Magni igitur æſtimandum eſt hoc Sacramentum quod hominem ex informi & incompoſito facit ornatũ & compoſitum. Id verò vnde colligi queat, nunc videbimus.

I. Colligitur ex cura & ſolicitudine paſtorum, qui eam conferunt. Paſtor cuius ſunt oues, ſolicitus eſt de illis, ne eas perdat; idcircò inter alias induſtrias eam etiam adhibet, vt ſuas oues notet ſignaculo aliquo impreſſo, quod aboleri nequeat. Dux etiam militiæ, qui milites ſuos educere vult ad prælium, curat inprimis vt armis debitè inſtructi ſint, ne ſicut oues ad macellum ducat. Ita Saul emiſſurus Dauidem ad ſingulare certamen contra Goliathum, priùs eum munire conatus eſt proprijs ſuis armis. 1. Reg. 17. Princeps paſtorum & ſummus noſter militiæ Dux, Chriſtus, præuidens pericula noſtra & hoſtes, à quibus impugnamur, ſolicitus de nobis, & ipſe quoque nos ſignare Confirmationis charactere & munire eius armaturâ volens, inſtituit hoc ſacramentum; vti prædixit Ioannes Baptiſta Matt. 3. cùm ait: *Ipſe vos baptizabit Spiritu S. & igni.* Spiritu ſancto in baptiſmo, igni in Cõfirmatione, quo cõfirmauit in Pẽtecoſte diſcipulos ſuos viſibiliter; alios poſteà inuiſibiliter, vt exponit ibi S. Anſelmus. *Igni*, inquit, *confirmationis ad corroborationem & inflammationem bonæ operationis & munimentum bonorum operum.* Solicitus etiam paſtor Paulus cùm veniſſet Epheſum & inueniſſet ibi quoſdam credentes, primam habuit curam interrogare de confirmatione: *Si Spiritum ſanctum accepiſtis?* Cumque illi nec audiſſe quidem ſe aliquid de Spiritu ſancto dicerent, vtpote baptizatos ſolùm baptiſmate Ioannis, confeſtim iuſſit eos baptizari, & ipſe confirmauit eos. Act. 19. Solicitus etiam ſanctus Bonifacius Archiepiſcopus Moguntinus de Friſonibus iam initiatis & ſacramento Confirmationis armandis, ad eoſdem peregrinatus eſt cum vitæ ſuæ diſcrimine imò & diſpendio: quos enim velut filios Spiritu ſancto confirmandos expectauit, hoſtes reperit & ſicarios, vt in eius vitâ. Quid de ſancto Maurilio Epiſcopo Gandav. dicam, qui vocatus ad quendam puerum moribundum confirmandum, paululùm tardans reperit puerum iam defunctum? Quare hanc ſuam, vt ipſe aiebat, negligentiã multis annis luxit, relictoq; Epiſcopatu, clam fugiens prælongam ac moleſtam ſuſcepit peregrinationem mari tranſmiſſo, ſeptennio exul, donec Dei volũtate repertus & reductus eſt. Venãtius Fortun. in eius vitâ. Non aliter S.

I. Colligitur id ex curâ & ſolicitudine Epiſcoporum.

Anſelmus Archiepiſcopus Cantuar. cùm ex Anglia migrans in quodam loco plurimos confirmaſſet, iamque inde diſceſſurus puellam, quæ eandem confirmationem flebili affectu expetierat, ſuorum conſilio non irrationabili perſuaſus, eo ſubſidio deſtituiſſet, paulò pòſt errorem qualem qualem expendens, tantum concepit dolorem, *vt quamdiu vita præſenti ſuperfuit, pœnitendo ipſius facti, vt ſæpe fatebatur, ab animo eius non receſſerit.* Vt in eius vitâ Edinerus lib. 2 cap. 32. refert in hæc verba: *Venerunt* (Bertini) *ad eum honorati quidam de indigenis viri, flexis genibus obſecrantes, quatenus filios eorum per impoſitionem manûs ſuæ ſacri Chriſmatis vnctione ſignaret. Ad quod mox ita reſpondit: Et hos pro quibus petitis, libens in hac cauſâ ſuſcipiam: & alios hoc ſacramento egentes, ſi præſto fuerint, non abijciã. Quâ illi facilitate reſponſi benignitatem viri admirãtes magnificè lætati ſunt, & gratias egerunt, confirmatiſq; pueris ſuis, illicò totam vrbem his, quæ ab eius ore acceperant, impleuerunt. Videres ergo viros ac mulieres, magnos ac paruos, è domibus ruere certatimq; currendo ad noſtrum hoſpitium prædicti gratiâ ſacramenti properare. Plures ſiquidem anni apud eos tranſierant, in quibus nullus Epiſcoporum illic fuerat, tali officio paſſus occupari. Sexto demum die, cùm iam innumeram multitudinem confirmâſſet, & nos à loco diſceſſuros longum iter ipſius diei, quod inſtabat, feſtinare compelleret, ecce puella quædam domum, de quâ equos aſcenſuri egrediebantur, introijt, flebili pietatis affectu ſe confirmari depoſcens. Quod quidam ex ſocijs noſtris audientes, nimis moleſtè tulerunt, & verba illius, vtpote qui iam talium erant tædio affecti, contradicendo depreſſerunt. Quid plura? Virum precibus puellæ aſſenſum tribuere volentem, ipſi obiectâ longitudine diurnæ viæ, obiectis periculis, quæ nocturnos viatores, in peregrinâ quam maximè patriâ, comprehendere ſolent, detinuerunt, & ne voci ipſius auditum præberet, obtinuerunt. Sed vbi aliquantum proceſſimus, venit patri in mentem, quibus acquieuerit, quid egerit. Illico nimis impietatis ſeipſum arguens, tantum exinde concepit cordis dolorem, vt quamdiu vita præſenti ſuperfuit, pœnitudo ipſius facti, vt ſæpe fatebatur, ab animo eius non receſſerit.*

II. Ex deſiderio ſuſcipientium.

II. Ex deſiderio & feruore ſuſcipientium. E quorum numero ſunt inprimis Bertinenſes, vti iam audiuimus ex vitâ ſancti Anſelmi Cantuar. Epiſcopi. Iaponij tanto cum pietatis ſenſu ſuperiore ſæculo ad fidem conuerſi, ſacramentum hoc adierunt, vt Aloyſius Epiſcopus Iaponiæ admiratus diceret, ſe nuſquam reperiſſe gentem, quæ tantam præferat pietatem & deuotionem erga hoc ſacramentum. Dauroltius in Catech. to. 3. cap. 5. Non minor ſolicitudo fuit primorum Chriſtianorum, vt ſacramento hoc munirentur, præſertim perſecutionis tempore, vt patet in tribus illis conuerſis è gentiliſmo, Marcelliano, Secundiano & Veriano, qui à Xiſto PP. confirmati ad martyrium ſe præparârunt, & ad id obeundum ſponte obtulerunt, apud S. Antoninum p. 1. hiſt. c. 7. tit. 7. §. 9. In Aproniano, qui à Siſinnio Diacono baptizatus, & Marcello PP. oblatus eſt, ſacro chriſmate conſignandus, eo comperto à præſide ad martyrium ductus, apud Lipoman. tom. 4.

III. Ex odio Satanæ.

III. Ex odio Satanæ erga hoc ſacramentum. Quod inprimis oſtenditur ex confeſſione ariolorum, qui dum præſente Iuliano Apoſtata Imper. nihil coniectare ex victimarum extis & viſceribus poſſent; exclamârunt ſe ſuaque vaticinia impediri à quodam vncto Chriſtiano, qui ſit præſens; deprehenſuſque vnus eiuſmodi ex armigeris Auguſti, qui ſe confirmatum proteſtatus omnia conturbauit & terrore impleuit, apud Greg. Turon. de glor. mart. cap. 41. Simile eſt quod refert Lactantius lib. 4. de verâ ſapientiâ cap. 27. *Cum Dijs*, inquit, *ſuis immolant, ſi aſſiſtat aliquis ſignatam frontem gerens, ſacra nullo modo litant: nec reſponſa poteſt conſultus reddere Vates. Et hæc ſæpe cauſa præcipua iuſtitiam perſequendi malis Regibus fuit. Cùm enim quidam noſtrorum ſacrificantibus Dominis aſſiſterent, impoſito frontibus ſigno, Deos illorum fugauerunt, ne poſſent in viſceribus hoſtiarum futura depingere.* Hanc eandem ob cauſam affirmat S. Hyppolitus in libello de conſummatione mundi, futurum vt Antichriſtus inter alia edicat & iubeat, ne quis in fronte ſuâ crucem pingat, vtique ex dictamine mali ſui genii, qui ſacræ crucis in fronte pictæ acerrimus hoſtis eſt. Hac enim de cauſâ videtur inſtigâſſe ſuperioris ſæculi hæreticos, vt hoc ſacramentum vnà cum Epiſcopis, quorum eſt id conferre, prorſus eliminarent. Quemadmodum enim Philiſthæi, cùm præualerent aliquando Hebræis, rem eò deduxerunt, vt nullus eſſet in terrâ Iſraël faber ferrarius, qui eis arma cuderet, quibus oppugnari ab illis poſſent. 1. Reg. 13. ita omnino Cacodæmones effecerunt apud plurimos, in ſchiſma & hæreſin prolapſos, vt hoc ſacramentum, & qui id conficiunt, Epiſcopi prorſus exterminarentur; ſcientes ſe his armis eorumque ſabris grauiſſimè impugnari.

IV. Ex damno neglectus.

IV. Ex damno quod imminet ſaltem ijs, qui hoc ſacramentum ſuſcipere negligunt. Id verò tale eſt, quale militis gladio deſtituti dum in militiâ verſatur. Quando Dauid per feneſtram à ſua Michol demiſſus fuit ad declinandas Saulis inſidias, libertatem quidem conſecutus eſt, ſed interim inermis vagabatur in ſolitudine, vbi & leones & vrſi, homines item aduerſarij, nihilo mitiores illis, occurrere ei poterant. Quid igitur agat? Ad Achimelech ſummum ſacerdotem venit, & ab eo gladium Goliathi, quem in loco ſacro depoſuerat, repetijt, eoque ſe impoſterum ſtrenuè tutatus eſt 1. Reg. 21. Euaſimus & nos per baptiſmum è manibus inimici noſtri capitalis, Diaboli, & liberi quidem ſumus, nondum tamen armis ſatis communiti: vagamur enim adhuc inter plurima pericula, quaſi inter vrſos & leones, inter inimicos; gladio igitur opus eſt & quidem ſacro & præſtanti. Hunc quis nobis exhibeat niſi ſummus aliquis ſacerdos ſeu Epiſcop. in S. Confirmatione? Ita ſenſit & docuit ſanctus & antiquiſſimus Pontifex Melchiades Papa, vt habetur diſtinct. 5. c. de his, de conſecr. vbi hæc legimus: *Quid mihi prodeſt* (ait hæreticus) *poſt myſterium baptiſmi, myſterium confirmationis?*

tionis? Quaſi non totum de fonte ſuſcepimus, ſi poſt fontem adiectione noui generis indigemur. Cui Melchiades reſpondet: *Non ita dilectiſſimi. Imò ſicut exigit militaris ordo, vt cùm Imperator quemcumque receperit in militum numerum, non ſolùm ſignet receptum, ſed etiam armis competentibus inſtruat pugnaturum: ita in baptiſmo recipitur homo in militiam, & in confirmatione coarmatur ad pugnam.* Hoc ergo gladio qui carent, quomodo ſatis ſe defendent contra inſidiatores, hæreticos, Turcas, improbos, Dæmones? Certè Euſebius l. 6. Hiſt. cap. 35. (vel iuxta aliam editionem 33.) ſcribit Nouatum, cùm reiecisset hoc ſacramentum, non ſolùm à Dæmone correptum fuiſſe; ſed etiam cùm eſſet presbyter, in perſecutione præ metu negâſſe ſe eſſe presbyterum. Adhæc vir ſanctus Vincẽtius Ferrerius Conc. in Dom. 2. Quadr. affirmat in Antichriſti perſecutione, fore in confeſſione fidei conſtantes eos, qui Confirmationis ſacramento fuerint communiti: multis interim deficientibus, qui ſolo ſuſcepto baptiſmo, confirmationem non acceperunt. Et ſanè ipſa experientia ſatis demonſtrat Catholicos eo ſacramento munitos rariſſimè deficere ad hæreticorum partes, etiam cùm ab ipſis in carceres truduntur ſeu fidei causâ; ſed ob quædam delicta; quin imò ad martyria ſe paratos exhibere. Econtrà Acatholici non ſolùm fidem ſeu potiùs perfidiam ſuam continuò immutant; & cum alijs ſectis commutant; ſed etiam cùm ad partes Catholicorum deueniunt; magno numero ſe conuertentes; ad Eccleſiæ gremium redeunt: neque etiam videre eſt apud illos; qui pro tuenda fide ſuâ ad martyria ſe offerant, aut maria tranſmittant ad propagandam ſuam gentibus opinionem. Propterea Chriſtus iam ad cœlos aſcenſurus ſuos admonuit: *Vos autem ſedete in ciuitate* (Ieruſalem) *quoadusque induamini virtute* (Gr. *vi & robore*) *ex alto.* Luc. 24. q. d. quoaduſque vos accingam gladio. Nam, vt ait S. Chryſoſt. in Catenâ: *Sicut milites inuaſuros multos Dux exire non ſinit, donec armati ſint: ſic & Chriſtus diſcipulos ante Spiritûs aduentum ad conflictum egredi non permittit.* Quare vti Conſtantino M. dictum oſtenſo crucis ſigno: *In hoc ſigno vinces:* ita dictum ſibi exiſtiment cæteri Chriſtiani. Signo Crucis in confirmatione ſibi impreſſo, ſe aëreas poteſtates multò faciliùs, quàm ſi eo carerent, debellaturos. *Inde eſt,* inquit B. Petrus Damiani ſerm. 1. in Feſto Dedicationis, *quod decretalis pagina, & ſanctorum Patrum inſtituta decernunt, non eſſe differendam poſt baptiſmum ſacramenti huius virtutem: ne nos inermes inueniat fraudulentus ille contortor, à quo nemo vnquam nocendi inducias extorſit. Delibuti igitur vtriuſque roris vnguento, illo ſanati, confortati iſto, ſecuriùs deſcendamus ad ſingulare certamen. Nec nos deterreant arma Goliæ, vel magnitudo maneat ſtaturalis, quia nobiſcum eſt magnus Dominus* DEVS *noſter, & magna virtus eius, apprehendens arma, & ſcutum, vt exurgat in adiutorium nobis.*

THEMA QVINTVM.

Peccatum ſummo odio habendum velut tenebræ Ægyptiacæ.

1. *Quia eripit homini Deum, eiuſq; gratiam.*
2. *Aufert lumen intellectus.*
3. *Perdit omnia noſtra bona opera & merita.*
4. *Quia bene agere & mereri aliquid non permittit.*
5. *Non concedit lapſo facultatem per ſe reſurgendi.*
6. *Hominem infamat.*
7. *Peccatorem cruciat.*
8. *Trahit in tenebras exteriores.*

Dilexerunt homines magis tenebras quàm lucem. *Ioan.* 3.

ÆNeas Syluius; poſteà Papa Pius II. dictus, ſcribit in ſuo Commentario ſuper acta Alphonſi Regis Aragoniæ l. 4. c. 1. interrogatum aliquando ab Alphonſo cæcum iam grandæuum; qui ante annos ſexdecim lumen ſe oculorum amiſiſſe dicebat: an moleſtè ferret ſuam cæcitatem? illumq; reſpondiſſe: *Niſi diuina gratia eſſet adiumento, nemo cæcus viuere optaret; tanta eſt miſeria cæcitatis, ijs præſertim, qui aliquãdo lumen viderunt.* Nõ difficilè credi poteſt, quod hic cæcus dixit; experimur enim dẽſas & diuturnas præſertim tenebras ſupra modum eſſe moleſtas. Obnube vultum infantulo; mox velamen omni conatu detrahet ab oculis. Cæci quotquot occurrere Chriſto; nil aliud petierunt, etiam optione datâ quidlibet petendi, niſi vt viderent. Eccur verò, niſi quia tenebras pro maximâ habuere miſeriâ? Certè etiam Moyſes, cùm per 8. grauiſſimas plagas fruſtrà conatus eſſet frangere pertinaciam Pharaonis, nonam adiecit, tenebrarum triduanarum, quaſi omnibus grauiorem; vnde eam Euthymius *grauiſſimam* appellat, quia lumen adimit rerum omnium pulcherrimum & imprimis hominibus maximè opportunum; nec grauior plaga ſecuta, niſi vltima rerum mors & internecio primogenitorum. Iam ſi res ita habet quomodo fieri poteſt, vt reperiantur homines, qui, teſte Domino in hod. Euangelio, tenebras magis diligant quàm lucem? Intelligit autem ſecundùm Gloſſam, per tenebras peccatum. Si tenebræ ſunt peccata, quâ ratione diligi poſſunt? Quomodo non potiùs ſummo odio habentur & diris deuouentur? Nimirum quia hę tenebræ non corporales, ſed ſpirituales ſunt, non videntur homines earum horrorem & miſeriam ſatis capere & apprehendere. Quare eas deſcribemus, & Ægyptijs illis tenebris denſiſſimis ac Cimmerijs, non diſſimiles eſſe oſtendemus.

Cæcitas & tenebræ maxima plaga.

Tale eſt peccatum.

I. Tenebræ denſiſſimæ, quales ſunt in cæco, & erant in Ægypto, conſpectum cœli & delectabile Solis lumẽ eripiunt; vti queſtus eſt Tobias, cùm Angelo reſpõdit: *Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris ſedeo, & lumen cœli non video?* Tob. 5. Peccatum etiam eripit homini DEVM eiuſq; gratiam, & omnem amicitiam; conijcitque

I. Quia eripit homini Deum eiuſque gratiam.

que

que in ſummum Dei odium & diſgratiam; quia ipſum ſummâ & infinitâ iniuriâ afficit, præferendo ei viliſſimam creaturam : quâ vt potiatur, repellit Dei legem & ſeparat ſe ab eo, adeoque cum peruerſis illis Iudæis, ſpreto Chriſto Dei filio, eligit ſibi Barabbam homicidam. Septuaginta interpretes addunt per Ægyptias tenebras non modò ſubtractum Ægyptijs lumen cœli, ſed ipſum etiam cœlum fuiſſe perturbatum, eiſque velut iratum emiſiſſe turbinem, procellam & tempeſtatem. Peccatum etiam Devm naturâ ſuâ tranquilliſſimum quodammodo perturbat & ad iracundiam prouocat; ita vt in peccatores iaculetur varia calamitatum & plagarum tela. Quemadmodum enim cœlum ſemper in ſe ſerenum eſt, nullam habens admixtionem : Sol etiam ſplendorem ſuum ſemper in nos effundere ſolet, nec niſi è terrâ ortis & obductis ſubtrahit vaporibus ac nubibus: ita Devs niſi peccatorum noſtrorum caligine obnubatur, ſemper nobis ſerenitatem ſuam offert & beneficia exhibet, iniquitates verò noſtræ cogunt ipſum, vt tonare & fulminare incipiat. Vapores è terrâ verſus cœlum aſcendentes compellunt iraſci cœlum & mutare naturam ſuam, ſerenam in turbidam : peccata noſtra ad Devm vſque fœtorem ſuum exhalantia, ad iram eum prouocant; iuxta id Pſalm. 82. *Perſequeris illos in tempeſtate tuâ.* Vnde verò in Deo, ſemper ſereniſſimo, & quomodo tempeſtas? è peccatis noſtris. Hæc compellunt eum, vt mutet quaſi naturam ſuam, & ex ſuaueolente roſâ fiat ſpina, vti fatetur Iſa. 27. verſ. 4. *Quis dabit me ſpinam & veprem?* Quod explicans Hieronymus: *Quis me faciet durum atque crudelem*, ait, *vt mutem naturam meam?* Et in Zach. cap. 14. Devs *cùm per naturam dulcis ſit, vitio noſtro amarus efficitur, non ſibi ſed patientibus, quibus amara tormenta ſunt.* Hinc cœlum ob peccata Regis Achab & ſectatorum eius, factum eſt quaſi æneum è liquido, quando per tres annos & ſex menſes non dedit pluuiam. 3. Reg. 17. Iam verò quid infelicius, quàm Dei gratiâ excidere, eumque ſibi iratum habere? Multi cùm vel auſteriori verbo obiurgantur à Papâ vel Imperatore aliòve Rege aut Principe, vel ipſorum aulâ excedere aut conſpectum euitare iubentur, in tantum incidunt mœrorem, vt mortem ſæpe incurrant, & quandoque ſibimet inferant. Patet in Abſalone, qui morte acerbius duxit viuere eiectum ab aulâ & conſpectu patris ſui, 2. Reg. 14.

II. Aufert lumen intellectus.

II. Tenebræ ſpoliant hominem vſu oculorum, qui non plus in tenebris vident, quàm ſi cæcati & deſtructi eſſent: quod ſenſere Ægyptij, qui ſanis alioquin oculis nihilo plus videbant, quàm cæci. Peccatum ſimiliter aufert homini lumen intellectus, & infert cæcitatem: præſertim luxuria & ebrietas, iracundia & inuidia. Vnde Pſ. 81. dicitur: *Neſcinerūt neque intellexerunt, in tenebris ambulant.* Quemadmodum enim Sole occidente, tenebræ operiunt terram: ita *cum reproborum cordibus Sol iuſtitiæ occidere cœperit, cæcitatis vmbra vehemēter creſcit, adeò, vt diuino non illuminentur lumine, ſed mortiferâ noctis inuoluantur obſcuritate*, ait S. Gregorius M. in Pſ. 101. In talem noctem inciderunt primi noſtri parentes, quando auditâ deambulantis Dei voce fugerunt ſubter arbores, vt ab eo ſe abſconderent. Et quomodo ſe abſconderent ab eo, quem videre omnia paulò antè clariſſimè intellexerunt? Nimirum peccatum has eis tenebras induxit, vt putarent ſe latere & effugere Devm poſſe; quod etiam cōtingit alijs peccatoribus, vt ſibi perſuadeant, ſe poſſe in ſuis latebris impunè & liberè delinquere, velut extra omnium oculos, de Deo nihil cogitantes. Quanta Hebræorum cæcitas fuit, cùm Aaroni dicerent: *Fac nobis Deos, qui nos præcedant?* Exo. 32. *Nam ſi Dij*, ait S. Chryſoſtomus hom. 5. de pœnit. to. 5. *quare dicis, fac? quomodo enim Dij, qui fiunt? Sic malitia obcæcans ſibi ipſi repugnat & ſemetipſum extinguit. Vnus factus vitulus, & clamat ingratus populus: Hi ſunt Dij tui Iſraël, qui eduxerunt te de terrâ Ægypti, &c.* Et quomodo præcedat aureus ille vitulus? qua ratione vitulus monſtret viam hominibus, & præſidium exhibeat? Peccatum igitur fuit, quod ita eos cæcauit; & cæcat etiā alios, vt ſæpe inſana prorſus ſequantur conſilia & excogitent figmenta, adeoque turpiſſimam mulierculam reputent ſpecioſiſſimam & adorent velut Deam, iuxta id Poëtæ: *Quiſquis amat ranam, ranam putat eſſe Dianam.*

III. Perdit omnia noſtra bona opera & merita.

III. Tenebræ in cauſâ ſunt, cur homines ſpolientur bonis ſuis, quantocunque labore & ſudore comparatis: neſciunt enim cæci ſua cuſtodire: & denſis noctium tenebris expoliari ſolent ædes: denique in tenebris facilè res noſtras amittimus, vti mulier illa, quæ accensâ lucernâ quæſiuit drachmam ſuam, vtique in tenebris perditam. Peccatum etiam facit, vt omnia noſtra merita, quantacunque ea ſint, Devs obliuiſcatur & aboleat, perinde ac ſi nunquam patrata fuiſſent. Ita enim teſtatur Ezechiel c. 18. *Si auerterit ſe iuſtus à iuſtitiâ ſuâ, & fecerit iniquitatem; omnes iuſtitiæ eius, quas fecerat non recordabuntur.* Quæ maior eſſe peſtis poteſt, quàm hæc peccati, quæ omnia virtutis & gratiæ opera ſimul ac ſemel extinguit? quàm virulenta pruina, quæ omnes flores & fruges vnâ nocte decoquit & exurit, ac ſi nunquam floruiſſent aut fuiſſent! Subtili penicillo hoc depinxit Dauid Pſ. 118. cùm dixit: *Non enim qui operantur iniquitatem, in vijs eius ambulauerunt.* q.d. qui peccant, nunquam iuſti fuerunt, nihil vnquam boni fecerunt. Quid ais Dauid? Ergóne quando tu peccâſti, priùs in viâ Dei non ambulaſti? non reſpondet: quia omnia perierunt & in fundum maris ceciderunt, quæcunque priùs bene egi. Perijt labor paſtoritius in ſeruatis ouibus; perijt labor certaminis, quo deuici Goliathum; perierunt aliæ victoriæ de Philiſthæis partæ: perijt meritum māſuetudinis, quâ inimicis peperci: perijt religio, quâ fœderis arcam colui: perierunt omninò alia bene pièque à me præſtita, ac ſi numquam bonus fuiſſem. O ſtragem miſerabilem! Ergóne propter vnam rem viliſſimam malè concupitam, tantam diuitiarum ſuarū iacturam

ĉturam facere quis poterit? Intellexit hoc vel ruſtica vna puella, quæ hoſpitio ſuſceptum quendam Eremicolam, cùm aduerteret vim ſibi ab eo parari, his verbis cœpit alloqui: *Quantum temporis habes, frater, in monaſterio? Dicit ei frater: Decem & ſeptem annos. Ergo tu, inquit puella, vis propter vnam horam amittere tot annorum labores? Quoties fudiſti lachrymas, vt carnem tuam Chriſto Domino puram immaculatamq́; ſeruares? Et nunc totum laborem illum breuiſſima voluptatis gratiâ tibi perire vis? Veruntamen ſi, vt vis, audiero te, peceeſq́; mecum, habéſne quò aſſumas, & enutrias me? Dicit ei frater: Non. Tunc illa: In veritate non mentior, ſi humiliaueris me, multorum malorum cauſa eris. Dicit ei monachus: Quomodo? Puella reſpondens: Primùm quidem, inquit, quia perdis animam tuam. Secundò quoniam & anima mea abs te requiretur Hoc enim tibi iuramento proteſtor per eum, qui dixit: Noli me mendacem facere: quia ſi humilaueris me, continuò mihi ipſi laqueo vitam extorquebo, inuenerisq́; homicidij reus, atque in iudicio vt homicida iudicaberis. Igitur antequam tot malorum cauſa fias, reuertere in pace ad monaſteriũ tuum, & ora pro me. Rediens igitur in ſemetipſum frater ac reſpiciens, ſtatim reuerſus eſt ad monaſterium ſuũ, proſtratuſque Abbati, & veniam poſtulans orauit, vt vltra iam de monaſterio non egrederetur. Et cùm in contritione cordis egiſſet tres menſes, migrauit ad Dominum.* Ita refert Ioannes Moſchus in prato ſpirit c. 36. Simili argumento & quidem duplici redarguit Samuel Saülem ob violatam Deo obedientiam, proponendo ei & malum, quod incurrit, iacturam regni ſui: & bonum, quod amiſit, regni ſcilicet ſtabilitatem, ſibi & filijs conferendam: *Stultè egiſti*, inquit, *nec cuſtodiſti mandata Domini* Dei *tui, quæ præcepit tibi. Quod ſi non feciſſes, iam nunc præparaſſet Dominus regnum tuũ ſuper Iſraël in ſempiternũ.* 1. Reg. 13. Itaque peccator præter merita anteactæ vitæ perdit etiam peccando ingens illud meritum, quod obtinuiſſet, ſi tentationi reſiſtens peccatum omiſiſſet. O peſtiferum vermẽ, qui totum Ionę vmbraculum depaſcitur vnius ſpatio diluculi! Ion. 3.

IV. Quia bene agere & mereri aliquid non permittit.

IV. Tenebræ obſiſtunt, quo minùs operemur, præſertim aliquid culti, artificioſi & laude digni operis; neque enim ſcribere, neque pingere, neque ſarcire, neque aliud quid, quod oculorum & luminis miniſterio eget, potes; niſi fœdiſſimum & abſurdiſſimum aliquid. Quod inprimis contigit Ægyptijs, qui ob denſiſſimã illam tridui noctẽ nihil poterant operari, imò nec loqui, nec comedere, nec è cubili ſurgere, ſed per ſilentium fame cruciabantur, nulli vacantes ſenſui, niſi vt præſens malum ſentirent, vt ait Philo 1. de vitâ Moſis. Peccatum etiam quamdiu inhæret animæ, nulla actio ſancta & placens Deo, nullũ cęli meritorium opus fieri poteſt, licet habueris omnem fidem, & tradideris in pauperes omnẽ ſubſtantiam: ſine charitate enim nihil agis, nihil es, inanis es: æs ſonans & cymbalum tinniens es. Hinc Dominus Ioa. 9. ait: *Venit nox quando nemo poteſt operari.* Antequam lux crearetur, quid erat terra? Reſpondet Moyſes Gen. 1. *Terra erat inanis & vacua* (Symmachus vertit: *otioſa & indigeſta*) & (hoc eſt, quia) *tenebræ erant ſuper faciem abyſſi.* q. d. nullæ erant herbæ, nulli fructus, nulla opera, quia lux aberat. Sic omnino etiam anima in peccato conſtituta, inanis eſt, vacua, otioſa & indigeſta, deſtituta bonis operibus & meritis, quia luce gratiæ priuata. Idem oſtendere voluit Devs Hebræis per vmbram legalis immunditiæ: quando edictum fecit. *Quidquid tetigerit immundus* (ſcilicet leproſus, ſeminifluus & menſtruata) *immundum erit*, Num. 19. Hunc in modum quidquid prodit, quidquid fit ab eo, qui in peccati ſtatu perſiſtit, ſiue eleëmoſyna, ſiue ieiunia, ſiue oratio, ſordet coram Deo, quia ab immundo & inimico venit. Quæ certè miſera eſt conditio; qualis eſſet illius, qui domino ſuo cupiens placere, nihil non obſequij præſtaret, interim ei ſemper diſpliceret. *Setuir è non gradir, è coſa di morir*, dicunt Itali.

V. Non concedit lapſo facultatem per ſe reſurgendi.

V. Denſæ tenebræ quaſi vincula hominem conſtringunt ac retinent, ne progredi & iter facere queat: cùm neſciat quò vadat, vbi cadat vel impingat. Tales inprimis erant Ægypti tenebræ, adeò craſſæ, vt Ægyptij *vinculis tenebrarum & longa noctis compedibus, incluſi ſub tectis, fugatiui perpetua prouidentia iacuerunt*; ait Sapiens Sap. 17. Et infrà: *Vnâ catenâ tenebrarum erant omnes colligati.* Exod. 10. additur: *nemo vidit fratrem ſuum, nec mouit ſe de loco, in quo erat.* Idem accidit ijs, qui in peccato hærent: neque enim reſurgere à lapſu, vel mouere etiam ſe ad Dei gratiam reparandam ſuis viribus poſſunt, niſi Dei gratia ipſos excitet, adiuuet & erigat. Prima enim gratia ſub meritum non cadit; alioquin non eſſet gratia, vt cum Concilio Trid. docent Theologi. Quare ſimilis eſt peccator collapſo elephanti, qui niſi adiuuetur ab alijs elephantibus aut venatoribus, ſurgere non poſſe dicitur, ob grauem corporis molem & pedum inhabilitatem: vel equo in altiorem foueam præcipitato, qui niſi validis extrahatur funibus, per ſe non emergit. Talem captiuitatem Ieroſolymæ lamentatur Ierem. Thr. 1. *Dedit me in manu: de qua non potero ſurgere.* Nullâ enim ratione emergere è captiuitate potuiſſent, niſi Devs cor Cyri Regis ad hoc concedendum permouiſſet. Atque hoc, ni fallor, ſibi voluerũt 70. Interpretes, quando ad Eccleſiaſtici c. 16. verſ. 15. addiderunt hæc (vt habent Græca exemplaria:) *Dominus indurauit Pharaonẽ, ne noſceret eum; vt vtique cognoſcerentur operationes eius in eo, quæ ſub cœlo, omni creaturæ miſericordia eius manifeſta, & lumẽ eius & tenebras eius diuiſit adamante.* Neminẽ his poſtremis verbis facem adhuc prætuliſſe ait ibi Tuſo. Videtur autem hac ratione commodè explicari, Dum Ægyptij inuoluerentur tenebris, Hebręi interim in ſuis ſedibus & ſtationibus luce fruebantur. Iam verò dicat aliquis: Cur Ægyptij habitantes prope & inter Hebræos, præſertim in Geſſen, non migrarunt ad Hebræos, vt luce ipſorum gauderent? Reſpondẽt 70. lucem Hebræorum à tenebris Ægyptiorum diuiſam fuiſſe adamante h. e. muro quaſi adamantino, fortiſſimo & inſuperabili; quo modo Ouid. l. 4. Metamorph. dixit inferni aditũ obſeratum

eſſe

eſſe adamante: & regias Martis fores Statius lib. 7. Vt igitur adamas nullis malleorum ictibus cedit aut confringitur: ita & peccatum nullis humanis viribus contineri in peccatore aut tolli poteſt ab eo, vt in Dei gratiam redeat & lumen gloriæ videat, niſi Dei gratia ipſum præueniat, & peccati duritiam frangat. O malum virulentum & peſtiferum!

VI. Hominem infamat.

VI. Tenebræ obſcurant hominem & quaſi honore ſibi debito ſpoliant, dum incognitum faciunt, quâ de cauſâ aliquando mendici S. Stephano Vngariæ Regi, ſub obſcuram noctem eleëmoſynas diſtribuenti, barbam euulſerunt, quia eum non nouerant. Imò & infamant eos, qui tenebrarum amantes vagantur noctu, & ſequuntur ſuos amores, aut furta & latrocinia. Vnde Dominus in hod. Euangelio: *Dilexerunt homines magis tenebras quàm lucem: erant enim eorum opera mala. Omnis enim qui malè agit, odit lucem.* Adamatæ igitur tenebræ oſtendunt hominem malum. Ita & peccatum hominem infamiâ quaſi nigredine aſpergit, vilem & obſcurum reddit; adeò vt inprimis regere cogatur peccati ſui turpitudinem, ne coram alijs pudefiat; quod videre fuit in Herode, qui Ioannem incarcerauit, ne ampliùs audiret redarguentem ſe de inceſtu ſuo. Quærit enim in peccato vtilitatem quidem aut voluptatem, turpitudinem verò inde emanantem ſubterfugit: Devs autem quia iuſtus eſt, profert in lucem, quod peccator in occulto facit; vt in Herode & Dauide alijſque claret, quandoque etiam infami ſupplicio punit. Deinde in corde ſuo erubeſcit de peccato perpetrato, licet nemo eum arguat. Certè Ioannes Herodē coram alio tribunali minimè accuſauit, ſed ad ſolius conſcientiæ ſuæ tribunal adduxit: nec tamen ab Herode ſuſtineri potuit, quia *inimica ſuri lux eſt, & qui ægris oculis ſunt, ſolares radios ferre nequeunt*, ait S. Chryſoſtomus hom. 28. in 2. ad Corinth. Hinc Cain abſcondit fratrem à ſe occiſum, teſte Ioſepho. Moyſes Ægyptiū &c. Hinc fœtere dicuntur peccatores Deo & hominibus, ob infamiæ, quem emittunt, peſſimum odorem. Hinc eorum nomina ſæpe abolentur & proſcribuntur, domus ſubruuntur, familiæ exauthorantur & in ordinem rediguntur. Deus ipſe Pſ. 15. ait: *Nec memor ero nominum eorum per labia mea.*

VII. Peccatorum cruciat.

VII. Tenebræ præſertim diuturnæ hominem affligunt, vti queſtum fuiſſe Tobiam ſuprà diximus; quia hominem ſciendi cupidum conſtringunt ad ignorantiam, & compingunt quaſi in carcerem. Id verò inprimis factum in Ægypti tenebris, in quibus malè ſibi conſcij omnia pauebant & horrebant, ſiue ſonum auium, ſiue mugitum beſtiarum, ſiue ſtrepitum arborum, ſiue murmura aquarum audirent, vt docet Sapiens, Sap. 17. Non aliter peccatum ſuum auctorem & parentem proprium inuadit & cruciat, vti S. Chryſoſtomus ho. 20. in Gen. deſcribit his verbis: *Peccator habens acrem illum accuſatorem conſcientiam, numquam ſic in ſolitudine verſatur, quin ſuſpiciones timeat, vmbras tremiſcat, & eos, qui conſcij ſunt, & qui non ſunt. Perpetua in animo eius tempeſtas eſt, & reciprocantes ac contrarij fluctus. Inſuper neq; ſomnus ei ſuauis, ſed terrore & formidine plenus: neq; cibus voluptatem præbet: neq; amicorum colloquia talē refocillare vel liberare ab vrgente anxietate poſſunt: ſed quaſi carnificem circumgeſtat ſe lancinantem & flagellātem cōtinuò: ita poſt abſurdum facinus obambulat, nullo conſcio, ſuſtinens intolerabiles pœnas illas, & Iudex ſui factus & accuſator.* Id verò idē S. Pater oſtēdit 1. in fratribus Ioſephi, qui in anguſtiās redacti ſtatim recordantur ſceleris ſui dicentes: *Meritò hæc patimur, quia peccauimus in fratrē noſtrum minimum, &c.* In quæ verba hom. 64. in Gen. ait: *Vide nunc quomodo conſcientia eorum, incorruptus ille iudex, aduerſus eos inſurgat, & nullo arguente vel in mediū quidpiam afferēte ipſi ſui ipſorū accuſatores fiant.* Et Theod. ibid. *Inde cōſtare poteſt apertè cōſcientiæ iudicium eſſe ineuitabile: refricat enim memoriā ſceleris ante duos & viginti annos admiſſi.* quæſt. 102. Ac tametſi Ioſephus nihil hoſtile moliebatur, ſed tantum potiùs prandium eis apparabat, ipſi nihilominùs introducti ad triclinium, ſuſpicati ſunt inſidias ſibi paratas, & capitis periculum metuebant ob deportatam in ſacculis pecuniam, tanquam de furto conuicti forent. Deinde id oſtēdit Chryſoſtomus hom. 28. in 2. ad Corinth. in Herode, qui Ioannem à ſe decollatum ſurrexiſſe à mortuis dixit, Marci 6. ipſum eſſe, de quo fama erat, Chriſtum arbitratus; ob remorſum ſcilicet conſcientiæ, ne forſan ab eo rurſum argueretur & pœnas necis ei dare cogeretur. *Adeo vireſcentem*, inquit, *habebat metum & perpetuum certamen, & neque conſcientia poterat abijcere formidinem, ſed manſit iudex ille incorruptus conſtringens illud, & quotidie pœnam cædis exigens.*

VIII. Trahit in tenebras exteriores.

VIII. Poſtremò tenebræ non ſolùm hominem vſurâ lucis & aſpectu rerum omnium delectabilium priuant, ſed immani etiam triſtitiâ afficiunt, vti experiuntur cœci, & qui in ſubterraneis carceribus detenti ſunt; maximè verò experti ſunt Ægyptij, qui in ſuis tenebris audiebant horribiles ſonitus, videbant per flāmas intermicantes ſpectra & monſtra terrifica, quæ illos tantùm non exanimabant, vt habetur Sap. 17. Peccatum etiam non modò aufert hominibus lumen gratiæ, & cœleſtis beatitudinis cōſortium, ſed abijcit prætereà in tenebras gehennæ exteriores, vbi in medijs ignibus eos cruciabit terrifico ſpectrorū & laruarum, quas obijcient eis cacodæmones, aſpectu, alijſque innumeris pœnis. Ibi per circumfuſum ignem videbunt quidem ea, quæ ad cruciatus eorum augendos faciunt, quoad cætera verò in perpetuis erunt tenebris. Vnde infernus appellatur *terra miſeriæ & tenebrarum*, Iob 10. v. 22. *Miſeria ad dolorem pertinet, tenebra ad cæcitatem*, ait S. Greg. l. 9. mor. c. 46. *quia foris dolor cruciat, quos diuerſos à vero lumine intus cæcitas obumbrat.* Appellatur & *vmbra mortis* eodem loco; tum ob perpetuos timores, quales habent, qui vmbras timent. Vnde ibid. Gregorius: *Infernum & vmbra mortis obſcurat & ſempiternus horror inhabitat, quia eius ignibus traditi & in ſupplicijs dolorem ſentiunt, & in doloris anguſtiâ pulſante ſemper pauore feriuntur, vt & quod timent, tolerent: & rurſus quod tolerant, ſine ceſſatione pertimeſcant.*

Quæ

Quæ cùm ita ſint, quis iam non dico adamare, ſed non horrere ſuper omnia horribilia poſſit tenebras peccatorum, quæ in tot tantaque mala hominem conijciunt? quid enim his miſerijs comparari queat? Cogitemus vel hanc quâ interdiu fruimur, lucem, & quas noctu patimur tenebras? Quid vſurâ lucis iucundius & amœnius? quid denſis noctis tenebris mœſtius ac moleſtius? Quid erit lux cœleſtis? quid tenebræ infernales? Ac propterea conſtituit Deus nos in terrâ inter cœlum & infernum: ait auctor imperf. ho. 34. in Matt. *vt ſuper terram habitent certantes, in inferno victi, in cælo victores, vt & nos in medio conſtituti, tendamus ad eos aſcendere, qui ſunt in cœlo. Et ne fortè neſcias, quid debeas fugere, aut quid debeas ſequi, vtriuſque dedit tibi quaſi modicum guſtum inter lumen & tenebras habitanti Noctem de inferno, lumen de cœlo. Nox tibi referat de tenebris inferorum, & lux tibi referat de ſplendore cœleſti.*

FERIA III. PENTECOSTES.

THEMATA.

I. Septem dona Spiritûs S. à Chriſto edocta.

II. Cur in formâ linguæ Spiritus S. apparuerit.

III. Quàm neceſſarius fuerit mundo aduentus Spiritûs ſancti.

IV. Lex Euangelica quàm ſit ſalutaris, & quomodo ſeruanda.

V. Qui non intrent per oſtium ad honores.

THEMA PRIMVM.

Septem dona Spiritus S. à Chriſto edocta.

1. *Donum timoris, in apparitione factâ SS. mulieribus.*
2. *Donum pietatis in apparitione factâ Petro.*
3. *Donum ſcientiæ in apparitione factâ duobus pergentibus in Emmaus.*
4. *Donum fortitudinis in apparitione factâ ianuis clauſis.*
5. *Donum conſilij in apparitione factâ piſcantibus.*
6. *Donum intellectûs, quando aperuit eis ſcripturas.*
7. *Donum ſapientiæ in apparitione vltimâ & aſcenſione.*

Ego veni vt vitam habeant & abundantiùs habeant.

Ioan. 10.

Vitam nobis daturus venit in hunc mundum Chriſtus Dei filius, vti audimus in hod. Euangelio. Qualem porrò vitam? Non ſanè hanc naturalem, quam accepimus à Deo in prima creatione, ſed vitam ſupernaturalem, quâ viuit anima noſtra ſecundum Deum, viuit vitâ gratiæ, victura aliquando vitâ gloriæ.

Quænam igitur hæc vita, quam promittit Dominus in hoc Euangelio? Ad hoc reſpondet Theophylactus in hunc locum: *Ego veni vt vitam habeant, ſancti Spiritûs communionem.* Hic enim Spiritus ſanctus non quidem formaliter, ſed effectiuè eſt cauſa vitæ ſpiritualis, quâ viuimus in Dei gratiâ. Quare ſicut Deus in primâ creatione hominis inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ, h. e. animam rationalem, ſimulque vegetatiuam & ſenſitiuam, ex quâ oritur vita: ita Chriſtus Dominus vnà cum Patre in faciem Eccleſiæ die Pentecoſtes congregatæ inſpirauit Spiritum ſanctum, per quem ſecundum gratiam viueret in Deo, ad conſequendam vitam æternam. Magnum igitur eſt hoc donum vitæ ſpiritualis & ſupernaturalis, tantoque maius vitâ corporali & naturali, quantò corpus ſuperatur à ſpiritu, terra à cœlo, tempus ab æternitate. Porrò hanc vitam Eccleſiæ non quomodocunque ſed abundantiùs & copioſè dedit, non vno inſtructam dono, ſed ſeptemplici, quo teſte Iſaiâ cap. 11. repletus fuit ipſe Chriſtus Dominus, qui in ſuam Eccleſiam totum ſuum effudit ſpiritum. Porrò vt ſciremus hæc dona à Saluatore noſtro nobis & impetrata & collata eſſe, voluit ea ſigillatim in ſeptem apparitionibus poſt reſurrectionem ſuam (vti obſeruauit ſanctus Bernardus ſerm. 3. in Reſurrect. Domini) prælusione quadam, non ſolùm oſtendere, ſed etiam exhibere, quæ nunc paulò fuſiùs expendemus.

I. *In primâ*, inquit, S. Bernardus, *Spiritum timoris accipe, quando mulieribus ſanctis venientibus deſcendit Angelus de cœlo & terra motus factus eſt, ita vt ipſas timore perterritas oportuerit ab Angelo conſolari.* Inuadunt ſæpe hominem tentationes vanæ, ſuperbæ, ambitioſæ & præſumptuoſæ, ne diſcrimina ſibi occurrentia aut imminentia præuideat, caueat & præuertat; vnde incautus ſæpe labitur ex nimiâ ſui æſtimatione aut præfidentiâ. Typum talis hominis geſſêre ſanctæ illæ mulieres, quæ piâ quidē intentione ſummo mane exeunt ad Chriſti ſepulchrum, quaſi alios, etiam Apoſtolos præuertere cupientes: interim tamen non cogitant grauem lapidis molem, cui remouendo impares habebant I. Donum timoris, in apparitione factâ SS. mulieribus.

vites: non conſiderant armatos ſepulchri cuſtodes, à quibus deprehenſæ facilè necari poterant, velut Cheiſti ſectattices. Quid igitur hîc Dominus? Immittit eis *ſpiritum timoris*, ingerendo graue pondus lapidis, excitando terræ motum, proponendo eis Angelum, fulgureo aſpectu eas terrentem. Ita enim Lucas ait cap. 24. *Ecce duò viri ſteterunt ſecus illas in veſte fulgenti: Cùm timerent autem & declinarent vultum in terram &c.* Docuit ergo hîc Dominus, quàm indigeamus ſpiritu timoris, ne nimiùm præfiſi in pericula nos ingeramus, niſi Dei gratiâ nixi. Quàm multi enim præſumunt de ſe multa! Ambiunt atque adeunt dignitates & honores, nee cogitant de grandi lapide, qui eis incumbit, de eeddendâ functionis ratione. Quàm multi putant ſe fortes eſſe contra Dæmones, qui cùm ad rem venitur, terrentur aſpectu boni Angeli? Quàm multi ſe iam cœlo adhærere credunt, qui tamen in tribulatione, nec vnum terræ motum ſuſtinent? Bonus ille Eliſæus magnam in ſuo baculo habuit confidentiam, quando eum dedit ſeruo ſuo, ponendum ſuper defunctum Sunamitidis filium; quaſi eius contactu mox ſuerecturus eſſet puer. Sed nõ ſurrexit puer, & vidit ſe deceptũ Eliſæus, quia eam ſpem non habuit iniectam ſibi à Spiritu ſancto ſed ab humanâ cogitatione, quæ interdum plura ſibi promittit, quàm concedit Deus. Id quod maximè expedijt Eliſæo, ne altiùs ſaperet de ſe quàm oportet. Itaque cautior factus, cùm timore Domini & meliùs rem aggreditut. Aſcendit enim cænaculum, & clauſit ſupee ſe oſtium, pemiſit orationem, (quod antea non ſecerat) & ſuomet corpoee tangit coepus exanime magnâ ſui aectatione & moleſtiâ; neque tamen illicò puer reuixit, ſed lentè admodum: peiùs oſcitauit ſepties, deinde oculos aperuit, denique ſurrexit, 4. Reg. 4. Impegit in hunc magnum lapidem grauitee quidam Muſicus, Carthuſianorum ordinem ingreſſus, qui initio, vt ſcribit Dionyſius Carthuſ. in exhort. ad Nouit. *videbatur feruentiſſimus eſſe, quippe in ſuis viribus confidebat: ſicut Gigas ille, quem Dauid arguit ſua virtute fidentem. Cumq́, fratres conſtantiam ipſius mirarentur, & eam coram de ſuo feruore laudarent, interrogarentq́, anne illi eſſet Dæmon infeſtus, qui ille exitum perſuaderet, reſpondit ille: Nec Diabolum (ait) nec matrem eius curo, vſque adeò mihi animus in perſeuerantia eſt robuſtus, vt ante arborem illam (quercum demonſtrans) poſſetis manibus euellere, quàm animum meum poſſet Diabolus à ſancto propoſito detorquere. Sed nunquam profuerunt verba ventoſa Semper enim alta cadunt, inflata crepant, tumefacta premuntue. Nam paulò pòſt venit illum inuiſere vnus ex amicis cantoribus, qui modicâ ſuâ ſuaſione adhibitâ facillimè illum retraxit ad ſaculum. Non auulſus nec vim aliquam paſſus, ſed tenuiſſimo tentationis vento afflatus loco ceſſit, & priſtinæ ſe muſicæ vanitati eeſtituit. Adhuc ſtat arbor illa, quam ille monſtrârat, tot agitata turbinibus, tot nimbis intereà fatigata; ille autem vel leuiſſimo flatu à fundamento eeuulſus & expulſus eſt; quia propter ſuperbiam pede motus ſtare non potuit.*

II. Donum pietatis in apparitione facta Petro.

II. In ſpiritu pietatis apparuit Simoni, quia magna omninò & verè Domino IESV digna pietatis dignatio, quòd ei quaſi ſingulariter & ante cæteros dignatus eſt apparere, quem præ cæteris de negatione eius rea conſcientia confundebat; vt vbi abundauit delictum, ſuperabundaret & gratia, ait ſanctus Bernardus ibid. Communis PP. ſententia eſt, Petro nominatim annunciatam fuiſſe Chriſti reſurrectionem, ne ob lapſum ſuum à diſcipulis cæteris ſe velut indignum eorum conſortio & Cheiſti diſcipulatu ſepararet, ideoque in deſperationem incideret. Itaque Dominus non iniuriæ acceptæ memor, ſed infirmitatis humanæ in diſcipulo ſuo conſcius peæuenit eum erigere & ſingulari quodam feruore corroborare in ſpe remiſſionis peccati, ſeu iam obtentæ, ſeu mox obtinendæ. Neque hoc ſolùm, ſed eidem etiam præ cæteeis diſcipulis ſpeciatim apparuit, vt conſtat ex c. 24. Lucæ; quò nimirum lapſum & luctantem cùm deſperatione ocyùs adiuuaret. Et videte comitatem atque humanitatem Domini: non repente ipſi apparet, ſed peiùs nuncio illo & ſigno beneuolentiæ ſuæ diſponit ad reſumendum animum, & ſpem recuperatæ Chriſti gratiæ: ne alioquin perteeeitus conteemiſceret. Ecce tibi Patrem filij prodigi, pœnitenti & reuertenti deprocul occurrentem, atque, vt probabile videtue, in collum eius ruentem & oſculum infigentem, adeòque plus fauoris quàm alteri filio, cæteris, inquam, Apoſtolis non lapſis, exhibentem. Quis peccator non excitetut ad reſipiſcentiam, cùm videt tanto amore recipi peeduellem diſcipulum? Quid non expectare poſſunt à Deo iuſti? ſi hæc exhibita ſunt peccatori? Figueam huius facti habemus in Iacob Patriarcha, qui Ioſepho filio dedit partem vnam extra fratres eius; quia nimirum petierat, & inuentus eſt; mortuus erat & eeuixit. Gen. 48. Durum eſt hoc hominibus & admodum difficile, offenſas citò eemittete, & eos, qui offenderunt, in gratiam recipere. Multi ſe hîc torquent, verſant & eeuerſant, quiduis aliud facturi potiùs quàm iniuriam obliuiſci, & diſſimulant quidem ad tempus, ſed datâ occaſione iterum peorumpunt ad vindictam: atque vt curatum ſit vulnus, manet tamen cicattix & memoria. Magno igitur Dei auxilio ad hoc indigemus; quod porrexit nobis Chriſtus dono Spiritûs ſancti nobis miſſi; docuitq́ue ſtupendo illo ſuo exemplo, quo poſt ſuam reſurrectionem, ne mentionem quidem fecit vnquam de lapſu Petri; quaſi is numquam contigiſſet. Præſtitit hoc etiam ante legem Euangelicam mitiſſimus Rex Dauid, eùm eos qui de tribu ſuâ contra ipſum rebellârant & Abſaloni adhæſerant, metuentes offenſum ſibi Regem, ad gratiam ſuam inuitauit, nuntians illis: *Fratres mei vos, os meum & caro mea vos, quare nouiſſimi teducitis Regem?* 2. Reg. 19. Vbi Liranus: *Ex hoc, quòd erant de tribu Iudâ, verecundabautur apparere in conſpectu eius: & ideò Dauid hoc aduertens mandauit vt venirent ſecurè, quia paratus erat remittere.* Ducem porrò illorum rebellium, Amaſam, peculiari beneuo-

lentia

lentiæ ſuæ ſigno exhilarat ſibique reconciliat, addens: *Et Amaſa dicite; Nónne os meum & caro mea es? Hæc faciat mihi DEVS, & hæc addat, ſi non magiſter militia fueris c[...]m me omni tempore pro Ioab.* ibid. In quo viro præfiguratum deprehendit Petrum Liranus: *Iſte*, inquit, *inter omnes plus peccauerat contra Dauid, quia fuit Princeps exercitûs Abſalon, cùm tamen eſſet nepos Dauid; & ideò ipſum ſpecialiter nominauit: ſicut & Chriſtus poſt reſurrectionem ſuam, per Angelum expreſſit ſpecialiter Petrum: Dicite, inquit, diſcipulis eius & Petro. Marci 16. quia propter Chriſti negationem non fuiſſet auſus inter Chriſti diſcipulos comparere, niſi fuiſſet ſpecialiter nominatus.* Adde etiam paulò pòſt declaratum eſſe paſtorem totius Eccleſiæ & Apoſtolorum principem. Cæterùm in V. T. pauca tantæ virtutis habemus exempla, in nouo verò poſt miſſionem Spiritûs ſancti quamplurima, ex dono ſcilicet eius, quod *pietatis* appellatur. Vnicum hîc dulcedine plenum audiamus de S. Romualdo ex B. Petro Damiano vitæ illius ſcriptore. *Solemni quadam die dum Vir venerabilis illic cum fratribus in capitulo reſideret & eos ſalutaris doctrina dapibus ſatiaret, repente ipſum interrumpens ſermonem, anxia quadam animaduerſione exclamare cœpit & dicere: Agite nunc, inquit, agite & quantocyus properate, quia iam fratris Gregorij cellam fur frangit (hic autem Gregorius Archiepiſcopus in Gentibus poſtmodum conſecratus eſt) qui protinus exilientes ad cellam perniciter currunt, & furem iam parietes infringentem inueniunt: Quem capientes ad Magiſtrum pertrahunt, & quid de tam ſacrilego raptore faciendum eſſet inquirunt. Quibus vir ſanctus cœpit hilariter dicere; Et ego, fratres, ignoro, quid de tam malo homine poſſimus facere. Eruimus ſibi oculos? ſed poſteà non videbit. Incidimus ei manum? ſed ampliùs non laborabit, ac per hoc forſitan fame peribit. Si pedem truncamus, ambulare non poterit. Sed intrò eum minate & cibum illi prius apponite, vt quid de eo faciendum ſit, interim pertractemus. Et ita vir ſanctus exultans in Domino, poſtquam cibari latronem fecit, deinde modeſtè correptum, & dulcibus verbis admonitum, redire ad propria in pace permiſit.*

III. Donum ſcientiæ in apparitione factâ duobus pergẽtibus in Emmaus.

III. *In ſpiritu ſcientia duobus pergentibus in Emmaus, ſcripturas expoſuit, incipiens à Moyſe & Prophetis*; inquit Bernardus loco cit. Inter tentationes, quæ poſſunt nos proſternere, eſt etiam ignorantia, deceptio, obliuio, inaduertentia, quibus profligandis neceſſarium eſt donum ſcientiæ, quo ſatanæ aſtutias, mundi impoſturas, vanas perſuaſiones & carnis deceptiones agnoſcere poſſimus, ſuggerens nobis veritates idoneas ad eas ſuperandas. Has ergo aperuit Chriſtus duobus illis pergentibus in Emmaus, qui magnâ ſanè cæcitate tenebantur, adeò vt à Domino audirent: *O ſtulti & tardi corde!* Loquuntur enim imprimis quaſi Chriſtum Deum non agnoſcerent. *Prophetam magnum fatentur*, inquit Beda; *filium DEI tacent, vel nondum perfectè credentes, vel ſoliciti ne inciderent in manus Iudæorum perſequentium, quia neſciebant quis eſſet: cum quo loquebantur &c.* Deinde neſciebant quale Chriſti regnum futurum eſſet, expectantes temporale, ſed aureum, quale erat ſub Dauide & Salomone. Adhæc fidem non adhibebant mulierum & Angelorum teſtimonio de reſuſcitato Domino. Nimirùm quantùm igitur indigebant dono ſcientiæ, quod in viâ contulit eis Dominus, aperiendo ſcripturas & corrigendo eorum errores, denique ſe ipſis manifeſtando in fractione panis. Tunc agnouerunt eum, & imprimis ſeipſos redarguerunt, dicentes: *Quare enim non tenebamus? quare vel ad pedes eius non corruimus: quare nobis ipſis & cordibus noſtris non credidimus? Vbi eum quæremus? vbi eum inueniemus?* vti in eum locum piè diſcurrit Euſebius Emiſſenus. Hunc in modum cùm ſcientiæ dono illuſtramur, tunc reprehendimus errores noſtros & deprehendimus nos ipſos dicendo: Heu me cæcitatem meam! vbi fui? quid feci? quomodo adeò deſipere potui? Sic egiſſe Dauidem legimus, poſtquam ex vanâ quadam curioſitate numerari iuſſit populum ſuum. Cùm enim necdum expletâ numeratione ira Dei irruiſſet in Iſraël (1. Paral. 27. v. 24.) deprehendit hoc monitore ſtatim errorem ſuum, & percuſſus à corde ſuo cœpit reſipiſcere, vanitatem ſuam agnoſcere & culpam deprecari: *Peccaui valde in hoc facto, ſed precor Domine, vt transferas iniquitatem ſerui tui, quia ſtultè nimis egi.* 2. Reg. 24. Deinde illi duo diſcipuli ſic illuminati accelerato greſſu reuerſi ſunt Ieruſalem, vt lætiſſimum hoc nuncium annunciarent, & doctrinam quam à Domino perceperunt, etiam ſocijs communicarent. Ad hoc enim confertur donum ſcientiæ hominibus, vt non ſibi tantùm, ſed & alijs lucem ſcientiæ præferant. Porrò huiuſmodi viros quamplurimos habuit & habet etiamnum Eccleſia, vti S. Antonium, qui cùm litteras non didiciſſet, ingenioſiſſimus tamen & prudentiſſimus erat, ita vt philoſophos ad ſe venientes in eremum erudire poſſet: S. Ephrem qui in viſu accepit ab Angelo librum eum eoque cœleſtem ſapientiam & facundiam, nec non precibus S. Baſilij linguę Græcæ cognitionem, ſanctum Equitium Abb. qui phlebotomo in linguâ tactus ab Angelo, gratiam prædicandi & feruorem vnà cum præcepto accepit. S. Ambroſium, qui igne cęlitùs miſſo in capite coopertus intelligentiam pſalmorum: S. Thomam Aquinatem qui explicationem difficilliorum Sacrę ſcripturæ locorum: ſanctum Bernardum, qui fatetur ſe à ſagis & quercubus eruditum: ſanctum Ignatium P. N. qui litterarum adhuc ignarus Minoreſſæ orans tantâ SS. Trinitatis perſpicaciâ illuſtratus eſt, vt non dubitârit de eâ librum ſcribere.

IV. Donum fortitudinis in apparitione factâ ianuis clauſis.

IV. *In Spiritu fortitudinis ianuis clauſis intrauit oſtendens manus & latus, ſicut ſolent ſignum virtutis clypeorum foramina demonſtrari*, inquit ibid. ſanctus Bernardus. Succumbimus non rarò ex imbecillitate, quando aũt lethale peccatum graui tentatione ſuadetur admittendum, aut neceſſitas impendet perdendi fortunas, honorem, vitam, aliudque graue ſubeundi incommodum. Hic certè vir eſſe debet, qui

Deo inoffenſo eluctari, & perdere potiùs omnia, quàm ipſum Deum vult. Opus hîc igitur dono fortitudinis deſuper collato, cùm humanæ vires ad hoc non ſufficiant. Indigebant vehementer hoc dono diſcipuli Domini eo tempore, duplici ex cauſa: primò, quia erant ibi incluſi & abſconditi propter metum Iudæorum, vt ait Ioannes c. 20. *quia timebant*, inquit Haymo in eum locum, *ne ſicut interfecerunt Magiſtrum ſuum Dominum IESVM Chriſtū vocibus ſuis, ita interficerent eos*. Secundò, quia viſo Chriſto in medio ſui *conturbati & conterriti exiſtimabant ſe ſpiritum videre*. Luc. 24. Chriſtus igitur ſpiritu fortitudinis ſuæ occurrit vtrique timori, priori quando clauſis intrauit ianuis, diſcipulis quaſi inaduertentibus, donec eum amicabili ſpecie cernerent intra ſe. Ita Euthymius in eum locum: *Ianuas*, inquit, *non pulſauit, ne turbarentur, ſed clauſis illis introiuit tanquam DEVS &c.* Multò magis turbati fuiſſent, ſi claui aut vi adhibitâ aperuiſſet vel perrupiſſet fores. Itaque hoc pacto primum obicem remouit. Sed adhuc terrentur, exiſtimantes ſe ſpiritum videre. Statim etiam occurrit huic terrori, dum inprimis conſuetâ ſalutatione eos alloquitur. *Verbi ante paſſionem ad eos habiti meminit: Pacem relinquo vobis &c.* inquit S. Chryſoſtomus in eum locum. Facie igitur manſuetâ & voce familiari, alijſque additis argumentis, timorem iſtum ſuſtulit; vti voce illâ: *Ego ſum, nolite timere &c.* Timemus etiam nos ſæpiſſime vitæ & fortunis noſtris; ne dum ſectamur pietatem, Dei cultum & religionem, perdamus temporalia: timemus ſubinde nobis ab ipſomet Deo, velut ab auſtero & formidabili exactore & difficili largitore, quo modo ſeruus ille piger, qui dixit: *Scio quia homo auſterus es &c.* Luc. 19. Verùm contra hæc Chriſtus dono Spiritûs S. quod eſt fortitudo, munit nos inprimis, dum præſentiam & aſſiſtentiam ſuam nobis promittit, dicens: *Ego ſum, nolite timere.* Quid timetis me præſente? *Ego ſum, quē mors fugit, inferna tremuerunt, tartarus DEVM confeſſus eſt*, inquit B. Petrus Chryſologus ſer. in illud Euang. ſer. 3. Paſch. Certè Iob c. 17. ait: *Pone me iuxta te & cuiuſuis manus pugnet contra me.* Et Dauid pſal. 22. *Si ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es.* Hoc dono armatus S. Carolus Borromæus Card, cùm reformaturus Congregationem quandam moneretur à ſuis, ne eam adiret, inſidias enim & necem ibi ei parari: plenus fortitudine reſpondit: *Ergòne DEVS in mundo eſt pro nihilo? Imò verò ibo, DEVS cuius cauſam ago, tutabitur me: quod ſi nolit, lubens pro eo occumbam.* Quocirca hoc fiduciæ ſuæ præmium tulit, vt ibidem glans ferrea è ſclopo in eum emiſſa veſtem quidem eius penetrârit, ſed ad cùtem hæſerit, nullâ Sancti læſione, vt in eius vitâ. Deinde armat nos conſideratione bonitatis & clementiæ ſuæ; ait enim: *pax vobis, nolite timere*, q. d. nihil in me formidabile. Videte latus & manus meas amore veſtrî perforatas. Denique ſi me habeatis vobis beneuolum, quid vobis à Iudæis metuitis? nónne mecum omnia habetis? nónne melior vobis ſum quàm ſi totum mundum habeatis?

V. Donum conſilij in apparitione factâ piſcantibus.

V. *In ſpiritu conſilij fruſtra in piſcatione laborātes mittere in dexteram rete conſuluit*, ait Bernardus. Erramus ſæpiſſimè ex præcipitantiâ noſtrarum reſolutionum defectu conſilij, poſthabitis ſanioribus eligimus deteriora, & quandoque inſana prorſus conſilia, adeoque mittimus rete in ſiniſtram partem, cùm ad dextram eſſet mittendum. Succurrit huic miſeriæ Dominus dono Spiritûs S. quod *Conſilium* vocatur? inſpirans ſingulari prouidentiâ media idonea ad vincendam indiſcretionem & præcipitantiam illam. Caruit hoc dono & ad ſiniſtram nauigij miſit rete Samſon, quando repoſuit caput ſuum in ſinum mulieris ad capiendum ſomnum, toties ab eâ licet deceptus Iudic. 16. Sic enim amore eius cæcatus & ligatus, proditus eſt hoſtibus. Pollebat econtrà Ioſeph, quando ſollicitatus à dominâ ſuâ & per veſtem apprehenſus, relictâ in eius manu tunicâ fugit. Gen. 39. Poterat robuſtus adoleſcens luctando ſuperare mulierem; ſed fugere, etiam relictâ veſte, maluit, edoctus dono conſilij, longè ſecurius eſſe in certamine caſtitatis fugere quàm reſiſtere, & veſtes perdere quàm pudicitiam; vti ſanctus Ambroſius l. de Ioſeph c. 5. ait: *Nec plus fecit veſtimenta corporis, quàm animi caſtimoniam. Reliquit tanquam non ſua, quæ adultera ſuis manibus detinebat: & aliena iudicauit, quæ tactu impudica potuerant comprehendi.* Rurſum veſtem reliquit, ne tangere cogeretur mulierem, eruditus eodem Spiritus ſancti dono, tactum mulieris viro venenoſum eſſe, vt obſeruauit S. Hieronymus l. 1. aduerſ. Iouinian. *Quomodo*, inquit, *qui ignem tetigerit ſtatim aduritur; ita viri tactus & fœmina ſentit naturam ſuam & diuerſitatem ſexûs intelligit. Vnde Ioſeph quia tangere volebat eum Ægyptia, fugit ex manibus eius, & quaſi ad morſum rabidæ canis, ne paulatim virus ſerperet, pallium, quod tetigerat, abiecit.* In ſiniſtram nauigij mittunt retia qui in ſuis conſilijs & actionibus ſequuntur paſſiones ſuas: ad dextram verò, qui rationem. Vnde S. Petrus Chryſologus in ſer. ſuper illud Euang. *Reuocat ad dextram*, inquit, *quos turbo paſſionis egerat & redegerat ad ſiniſtram.* Mittunt ad ſiniſtram rete, qui conſilia petunt à rudibus & malis hominibus; vti Roboam à iuuenibus perverſis: in dextram, qui ab expertis, bonis & ſapientibus. Mittunt ad ſiniſtram, qui prauam & ſiniſtram in agendo intentionem habent, in dextram, qui bonam & ſanctam. Vnde Euſebius Emiſſenus in eum locum: *In dextrâ piſcari eſt veram & Catholicam doctrinam ſyncero affectu & mundo corde prædicare.* Illi nihil capiunt, qui ſiniſtrâ piſcantur intentione: plurimum qui rectâ.

VI. Donum intellectûs, quādo aperuit eis ſcripturas.

VI. *In ſpiritu intellectûs aperuit illis ſenſum, vt intelligerent Scripturas* ait Bern. cit. Tentationes quædam prodeunt ex ruditate & obſcuritate intellectûs noſtri in rebus fidei; vnde naſcuntur dubia, perplexitates, nebulæ, diffidentiæ, languor ad credendum, qualis erat in duobus euntibus in Emmaus, quibus ait Dominus:

O ſtulti

O ſtulti & tardi corde ad credendũ in omnibus quæ ſcripta ſunt &c. Quare aperuit illis ſenſum, & explanauit Scripturas, quæ de ipſo aliquid prædixerant; quia talibus neceſſarium eſt donum intellectus & declaratio ſcripturarum ac dubiorum reſolutio. Qui hoc dono præditi ſunt, conſulunt in ſuis actionibus S. Scripturæ oracula, vt cum illis conueniant; quòd ſi ea non intelligant, conſulunt doctores, adeunt ſeduló & cum guſto conciones: non ægrè ferunt, ſed libenter admittunt reprehenſiones velut diſcipuli cenſuras præceptorum; & duo illi tardi corde increpationem Domini. Atque hi ſimiles ſunt Iacob, filio morigero, qui monita matris ſuæ Rebeccæ omnia libenter admiſit & ſecutus eſt, vt patet in præripiendâ patris benedictione, & ſuſceptâ peregrinatione in Haran ad inſtantiam matris, denique in accipiendis vxoribus ex eiuſdem deſiderio & voto. Gen. 27. Qui hoc dono carent ſimiles ſunt Eſau fratri Iacobi, barbaro & immorigero, qui contra votum & voluntatem parentum duxit vxores alienigenas; quæ offenderant eius parentes. Gen. 26.

VII. Donum ſapientiæ in apparitione vltimâ & aſcenſione.

VII. *In ſpiritu ſapientia die quadrageſimo apparuit eis, quando videntibus illis eleuatus eſt, & viderunt filium hominis aſcendentem vbi erat priùs. Vſque ad illam enim diem quaſi per ſtultitiam prædicationis ſaluos faciebat credentes: poſtquam verò coram eis aſcendit ad patrem, iam cœpit ſapientia declarari*; ait Bernardus cit. Exurgit in nobis ſæpiùs tædium rerum ſupernarum & vilipenſio ſpiritualium ac cœleſtium, eò quòd immerſi carni, ſenſuales potiùs appetamus delicias; quo modo filij Iſraël nauſeam conceperunt ex quotidiano manna, cùm dixerunt: *Anima noſtra iam nauſeat ſuper cibo iſto leuiſſimo: recordamur piſcium, quos comedebamus in Ægypto gratis: in mentem nobis veniunt cepa & allia &c.* Contra hoc tædium armat nos Dominus dono Spiritûs S. quod vocatur ſapientiæ, & ſpretis his terrenis eleuat nos ad amorem rerum cœleſtium, vt iam nihil deſideremus in terris, ſed ad cœleſtia aſpiremus. Impreſſit hoc donum Dominus valde potenter ſuis, quando in eorum conſpectu aſcendens in cœlum traxit quodammodo ſecum mentes eorum, ita vt oculis ſuis cœlo affixi & ſuſpenſi hærerent, nec iam viderent aut curarent, quæ in terris agebantur; ſi quidem nec Angelos ſibi adſtantes obſeruârunt, donec eorum alloquio ad ſe reducerentur, quaſi in ecſtaſi priùs fuiſſent conſtituti: Dono igitur ſapientiæ ſæpe excitamur & adiuuamur, vt noſtras omnes actiones & intentiones ad cœlum dirigamus. Laborârunt eâ in re diſcipuli illi, qui iam iam aſcenſuro Domino interrogârunt eum: *Si in tempore hoc reſtitues regnum Iſraël?* temporale ſcilicet, quale erat ſub Salomone & adhuc magnificentiâ maiori. Sed ad hanc quæſtionem quid reſpondet Dominus? Non reſpondet directè, ſed ablegat ad Spiritûs ſancti miſſionem, qui eos in hac redocturus ſit; interim paulatim incipit eleuari à terrâ & cœlum petere, vt hoc facto ſatisfaciat eorum quæſtioni, dicens quodammodo: Videte quale & vbi ſit regnum Iſraël, quod quæritis reſtitui: in cœlo eſt, quò ego vado: non in terrâ, vbi vos hæretis. *Quemadmodum* (inquit in eum locum S. Chryſoſtomus ho. 2. in Acta) *cùm videmus infantem plorantem ſemperq́; cupientẽ aliquid à nobis accipere, quò nil illi eſt opus, tum occultare potiùs quod concupiſcit, oſtendimus illi manus vacuas, dicentes: Ecce non habemus. Itidem & ille fecit Apoſtolis. Sed quemadmodum puer ille, ſi poſteà nihil oſtendamus inſtat plorando, videns ſe eſſe deluſum, deinde eo relicto diſcedimus, dicentes, vocat me talis, & aliud quiddam eius loco quod concupiſcebat damus, volentes illũ auocare ab eo quod maluiſſet accipere, extollentesq́; illud quod in alterius locum damus, eo dato repentè ſubducimus nos: Itidem fecit & Chriſtus &c.* Quia ergo velut infantes erant incapaces tantæ reſponſionis, remiſit eos ad Spiritum ſanctum docturum eos omnia: interim tamen ſuâ aſcenſione reſoluit quæſtionem, & quæ ſurſum ſunt, ſapere docet, non quæ ſuper terram; quod & nobis largiatur Deus.

THEMA SECVNDVM.

Cur in formâ linguæ Spiritus ſanctus apparuerit.

1. *Ad Spiritûs S. proprietatem repræſentandam.*
2. *Ad indicandum donum linguarum.*
3. *Ad arguendos infideles, & Iudæos, & Chriſtianos malos.*
4. *Ad reformandam linguam noſtram.*

Apparuerunt illis diſpertitæ linguæ.
Act. 2.

AVdiuimus his diebus quâ pompâ & ſpecie venerat Spiritus S. nimirum cum vẽto vehementi & cum igne; nondum tamen audiuimus, quare in ſpecie linguarum ſe diſpertierit Chriſtianis. Hoc ergo nunc videndum.

I. Ad Spiritûs S. proprietatem repræſentandam.

I. Ad proprietatem Spiritûs ſancti repræſentandam. Intellectus verbum mentis formans, eſt quaſi Pater: Verbum mentis Filius: Lingua ſeu vox linguæ quaſi Spiritus ſanctus ab vtroque prodiens. Rurſum Pater eſt quaſi cor, Filius quaſi guttur, Spiritus ſanctus quaſi lingua ab vtroque procedens. Tria illa membra connexa ſunt, quemadmodum & tres diuinæ perſonæ in Deo. Pater eſt quaſi fons, vnde emanat aqua: filius quaſi canalis: Spiritus ſanctus quaſi fontana, diuidens aquas & quaquauerſùm per tubos effundens.

II. Ad indicandum donum linguarum.

II. Ad indicandum donum linguarum, Apoſtolis & primis Chriſtianis conferendum, cuius beneficio primitiua Eccleſia ex varijs nationibus coaleſceret. Hoc indicat Lucas, cùm ait: *Cœperunt loqui varijs linguis prout Spiritus S. dabat eloqui illis.* Promiſit hoc idem Chriſtus diſcipulis Matth. 10. *Dabitur enim vobis in illâ horâ quid loquamini. Non enim vos eſtis*

 qui

qui loquimini, ſed ſpiritus Patris veſtri, qui loquitur in vobis. Vbi non ſolùm lingua ſed etiam ſapientia à Spiritu eis inſtillanda promittitur. Linguæ porrò illæ ignitæ erant, *vt verbis igneis loqueremur, & legem igneam lingua ignea prædicaremus*, ait ſanctus Bernardus ſer. 1. in Pent. Erat autem donum illud linguarum duplex eis infuſum, vt ſc. omnibus linguis loqui poſſent, & vt vnâ loquentes à pluribus diverſarum linguarum nationibus intelligerentur, quo modo S. Vincentius Ferrerius, dum hiſpanicè concionaretur, ab Italis, Gallis, Flandris & Anglis intelligebatur: & ſanctus Xauerius, qui duodecim diuerſa interrogantibus vnâ reſponſione ſatisfecit. Datum verò
1. eſt eis hoc donum 1. vt orbem vniuerſum peragrantes, Euangelium omnibus nationibus annunciare poſſent; quod facere non potuiſſent, ſi earum linguas proprio ſtudio diſcere debuiſſent. Modò verò cùm in omnibus nationibus ſufficientes ſint omnium linguarum prædicatores, neceſſarium id non eſt. Subinde tamen etiam poſterioribus ſeculis, quando ſalus proximi aut gloria Dei id exigebat, conceſſum fuit hoc donum, vt dixi de ſancto Vincētio & Xauerio. Teſtatur etiā ſanctus Irenæus l. 5. c. 6. audiſſe ſe multos vniuerſis linguis loquentes. S. Bernardinum in Conc. Florentino Græci, S. Antonium Vlyſſipon. coram Pontifice Italicè prædicantem variæ nationes intellexerunt. S. Ephrem Syrus cùm ſanctum Baſilium inuiſiſſet & linguâ igneâ græcè concionantem audiſſet, periit impetrari ſibi ab eo gratiam intelligendi & loquendi græcam linguam. Orârunt ergo ſimul: & poſt Baſilius: *Iube nos ſurgere*, ait. Tum Ephremi lingua ſoluta, hæc protulit prima verba: Σῶσον ἐλέησον ἀνάστησον καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς τῇ χάριτί σου. *Salua, miſerere, reſuſcita & cuſtodi nos tua gratia.* Amphilochius to. 2. operum Ephrem. S. Lutgardis virgo Monialis Teutonica conſolatura mulierem afflictam Gallicanam, germanicè loquebatur, & tamen ab afflictâ illâ, quaſi Gallicè loqueretur, perfectiſſimè intellecta fuit: Ita enim deſolata illa poſt colloquium ad cæteras Moniales proteſtatur: *Cur dixiſtis hanc ſanctiſſimam fœminam eſſe Teutonicam, quam ego prorſus Gallicam cognoui? Neque eſt ſub cælo vlla alia, quæ me verbis ſuis ad ſpē veniæ reducere potuiſſet.* Ita Tho. Cantiprat. in eius vitâ apud Sur. 16. Iunij.

2. Vt per miraculum gentes ad fidem at-
2. traherentur; vti factum poſt Apoſtolos alioſque per ſanctum Xauerium, quem cùm concionantem diuerſæ nationes ſuâ linguâ expeditè loquentem audiſſent: id pro maximo miraculo ab iis habitum, non ſolùm auxit venerationem Xauerij ſed multos etiam ad fidem conuertit, vt fatetur Card. de Monte in relatione de eo facta in Conſiſtorio coram Greg. 5.

3. Vt mundus intelligeret omnes nationes
3. in vnâ fide colligandas eſſe, adeoque fidem vnam eandemque per omnes nationes propagandam. Contraria eſt Eccleſia turri Babel, quæ eſt hæreſis, per hanc enim diuiduntur homines à ſe inuicem, in varias ſectas, vt alter alterum non intelligat, veluti ſtructores turris Babel. At in Eccleſiâ Chriſti variæ nationes congregantur vt ſe inuicem omnes intelligant. Quære ex Indo, Mexicano, Anglo, Germano, Catholicis, quę ſint fidei dogmata, quot ſint ſacramenta &c. omnes idem reſpondebunt. Non ſic hæretici, quia inter ſe diuiſi.

III. Ad arguendos Infideles, Iudæos & Chriſtianos malos atque ingratos; iuxta prædictionem Chriſti: *Cùm venerit ille*, (Spiritus ſanctus) *arguet mundum de peccato & de iuſtitia & de iudicio.* De peccato arguit infideles, quia nō crediderunt in eum, cùm tamen audiſſent Apoſtolos loquentes varijs linguis, quas non didicerant, facientes prodigia, euertētes Idola, ſanctiſſimas leges tradentes, ſanctiſſimè viventes, totum orbem conuertentes. III. Ad arguendos infideles & Iudæos & Chriſtianos malos. 1. Infideles de peccato.

De iuſtitiâ Iudæos; quia *Iuſtum*, DEI filium occiderunt, quia in ſepulchro non repererunt, quia cuſtodes narrauerunt. Hinc toties pungit eos per Petrum in primâ eius concione; *Per manus iniquorum affigentes interemiſtis.* Et, *Dominum eum & Chriſtum fecit DEVS, quem vos crucifixiſtis.* Act. 2. Iterum: *DEVS glorificauit filium ſuum IESVM, quem vos tradidiſtis & negaſtis ante faciem Pilati, iudicante illo dimitti.* Act. 3. Poſteà totum Concilium & Principes. *Quem vos crucifixiſtis, quem DEVS ſuſcitauit à mortuis.* Act. 4. Pungit per S. Stephanum eis exprobrantē: *Cuius* (*Iuſti*) *vos nunc proditores & homicidæ fuiſtis.* Act. 7. Quibus auditis alij compuncti ſunt ad pœnitentiam, alij ad cruciatum & confuſionem. Et iure quidem, pupugerunt enim & ipſi Chriſtum linguâ, cùm clamârunt: *Crucifige*, Arguit eos cùm per Titum incluſit, occidit, cepit, diſperſit, è terrâ ſuâ ejecit. Arguit etiamnum, dum tot ſæculis diſperſos ſub iugum Chriſtianorum aliarumque gentium miſit, premit, & velut teſtas figuli confractas calcat earum pedibus &c. Vnde vſque in hodiernum appellantur à Chriſtianis Deicidæ, ſubſannantur & exterminantur. 2. Iudæos de iuſtitia.

De iudicio arguit Chriſtianos malos, quia cùm Dæmon iam iudicatur, victus & eneruatus, tamque facilis, trita ac plana in cœlum via facta ſit, à tot Martyribus, Confeſſoribus, Virginibus ſuperata, adhuc tamen ab eâ deflectunt; quos proinde iudicium longè grauius manet, quàm Iudæos vel Gentiles. Quemadmodum enim Bethſamitæ, quia merâ libidine & curioſitate ſine reuerentiâ arcam fœderis inſpexerunt ſubitâ morte plexi ſunt: Philiſthæi verò qui non ſolùm inſpexerunt, ſed etiam attrectârunt, dum captiuam abduxerunt, nullam ex eo pœnam incurrerunt. 1. Reg. 5. & 6. quia nimirum illis velut Iudæis perſpecta erat Arcæ maieſtas: his verò minimè, velut Gentilibus: ita & Chriſtiani habent cur magis timeant DEI erga ſe vindictam, quàm cæteri qui non nôrunt Chriſtum. 3. Chriſtianos de iudicio.

IV. Ad reformandam linguam noſtram. Venit enim velut recreator & renouator mūdi, iuxta id pſ. 103. *Emittes Spiritum tuum, & creabuntur, & renouabis faciem terræ.* Siquid verò indigebat reformatione, lingua indigebat; IV. Ad reformandam linguam noſtram.

bat; quia eam *nullus hominum domare poteſt*, eademque hominem facit inquinatiſſimum, ſi peruerſa eſt: oſtendit virum perfectum, ſi caſtigata eſt, teſte S. Iacob. cap. 3. Ergo Spiritus S. 1. oſtendit nobis linguam igneam, quæ nimirum ignitur in S. communione fitque regius Chriſti equus, iuxta id Chryſoſtomi hom. 52. in Matth. *Magis quàm pupillam oculi linguam tuam cuſtodias. Regius quidam equus eſt lingua noſtra. Si ergo ei frænum immiſeris & doctrina tua gradarium feceris, aſcendet in eum Rex & quieſcet in eo: Si autem nullo fræno domueris, ſed huc atque illuc infrænem permiſeris, Diaboli eam vehiculum feciſti.* Sic ille.

2. 2. Oſtendit linguam peruerſam futuram aliquando igneam in gehennâ, qualis facta eſt Epulonis, quæ, vt vult S. Gregorius hom. 40. ideò præ alijs membris punitur, quòd in conuiuijs, vt fieri ſolet, vaniloquijs & detractionibus &c. vacârit. Cogita & alios ob linguæ intemperantiam fuiſſe punitos. E multis vide vnum. Nobilis quidam Pruſſiæ patibularios, qui Leunenburgi Pruſſiæ in furca pendebant, ex petulantiâ & animi leuitate ad menſam tranſiens inuitauit. Illi ad dictum diem manè horâ nonâ comparuerunt cum catenis ſuis, & menſæ aſſederunt. Finito conuiuio (in quo epulæ diſparuerunt) gratias egerunt nobili, eumque viciſſim inuitârunt ad patibulum ſuum poſt quartum menſem. Nobilis diligenter ſibi cauit, extremoque die dicti termini expatiatur equo: itaque deprehenditur à lictoribus, qui prædones (quorum tunc magnus ibi numerus erat) peruestigabant, & pro prædone habitus in illud idem patibulum ſuſpenditur. Refert Gaſparus Hennenberger in Chronico Pruſſ. Bene igitur Eccleſiaſticus c. 7. monet: *Non irrideas hominē in amaritudine animæ: eſt enim qui humiliat & exaltat, circumſpector DEVS.*

THEMA TERTIVM.

Quàm neceſſarius, fuerit mundo aduentus Spiritus ſancti.

1. *Vt ad bene agendum & cœleſtia quærenda nos impelleret.*
2. *Vt mundum renouaret.*
3. *Vt inuictos redderet contra perſecutores.*
4. *Vt Eccleſiam perficeret.*
5. *Vt eſſet pater & conſolator pauperum.*

Ego veni vt vitam habeant & abundantiùs habeant.
Ioan. 10.

SIue mundi huius creationem, ſiue Eccleſiæ Chriſti fundationem conſidero, vtrobique deprehendo ſine Spiritu ſancto neque illum, neque iſtam obtinuiſſe vitam, vigorem & perfectionem. De mundi creatione ita ſcribit Moyſes: *Terra autem erat inanis & vacua, & tenebræ erant ſuper faciem abyſſi: & ſpiritus DEI ferebatur ſuper aquas.* Gen. 1. vt nimirum eis vim prolificam inderet, indeque omnis generis animantia & germina produceret & viuificaret: quo modo aues incubando ouis ſuis fouent ea & animant atque excludunt: quod indicat vox hebræa, *merachephet*, quod eſt, inſtar volucrum nido incubare. Prima etiam Chriſti Eccleſia ex 120. fidelibus metu Iudæorum concluſa & congregata in vnâ domo montis Sion, quid niſi terra erat inanis adhuc & vacua? vitâ & vigore ad prædicandum Euangelium mundumque conuertendum, planè deſtituta? Venit igitur ſuper eam Spiritus ſanctus & incubando paruæ illi domui, quaſi nidulo & ouis ſuis vitam eis tribuit robur quoque & leoninos ſpiritus ad inuadendum mundum barbarum & peruerſum, ad Chriſti fidem adducendum. Quare ſicut mundo perficiendo & exornando neceſſarius fuit Spiritus ſanctus, ita & Eccleſiæ Chriſti, animandæ, roborandæ, perficiendæ; cuius rei cauſas aliquot indagabimus.

I. Vt ad bene agendum & cœleſtia quærenda nos impelleret. Difficilis eſt virtus in naturâ peccato corruptâ, ſed maximè lex Chriſti, quæ ſanctitatem & perfectionem vrget ac requirit: difficilis, inquam, homini, carni immerſo & paſſionibus aggrauato. Vnde ſanctus Auguſtinus l. de ſpir. & lit. cap. 3. oſtendit non ſufficere homini liberum arbitrium ad implendam iuſtitiam Chriſtianam, ſed neceſſarium eſſe Spiritum ſanctum. *Nos*, inquit, *dicimus humanam voluntatem ſic diuinitus adiuuari ad faciendam iuſtitiam, vt præter quod creatus eſt homo cum libero arbitrio voluntatis, præterq; doctrinam, quâ ei præcipitur quemadmodum viuere debeat, accipiat Spiritum ſanctum, quo fiat in animo eius delectatio dilectioq; ſummi illius atque incommutabilis boni, quod DEVS eſt, etiam nunc cùm per fidem ambulatur.* Cogita in mari nauim prægrandem ferro onuſtam & abſit ventus; quàm multi remiges neceſſarij erunt, vt propellant nauim! & quàm lentè procedet ea nauigatio! Poſteà ſpiret ventus ſecundus, & vela expandantur; videbis nauim non tam currere quàm volare. Nauis eſt homo, oneratus corporis miſerijs & neceſſitatibus, preſſus paſſionibus: hinc impeditur à progreſſu ad virtutes & cœleſtia cogitanda agendaque (*corpus* enim *quod corrumpitur, aggrauat animam.* Sap. 9.) quare ſi deſit ei flatus & impulſus Spiritûs ſancti, hærebit miſer in ſalo, nec vllâ ratione proprijs pergere viribus poterit. Pari ratione nihil proficiunt, qui ſine Spiritu ſancto alios docent. Audiamus ſanctum Baſilium hom. de ſpiritu ſancto. *Da mihi nauim*, inquit, *gubernatorem, nautas, funes, ancheras, omnia diſpoſita, & nuſquam eſſe ſpiritum venti, nónne ceſſat omnis qualiſcunque apparatus ſi deſit operatio ſpiritûs? ita licet ſit ſermonis ampla ſuppellex, mens profunda & eloquentia & intelligentia; ſi non adſit, qui vim ſuppeditet, otioſa ſunt omnia.*

I. Vt ad bene agendū & cœleſtia quærenda nos impelleret.

II. Vt mundum renouaret.

II. Vt mundum renouaret. Hanc mutationem præuidens lumine prophetico Dauid, dixit Pſalm. 9. *Annunciate inter gentes ſtudia eius.* ſeu vt Aquila vertit : *mutationes eius.* Quam tranſlationem ſecutus Theodoretus ad eum locum : *Reuerà*, inquit, *mutatio fuit rerum omnium maxima. Qui quondam inimici erant, amici ſunt; longinqui, proximi : filij, qui in ignorantiâ erant, in cognitione ſunt; qui in tenebris, in luce, in ſpe vitæ, qui mortui erant, pauperes, hæredes regni cœlorum, Iudæi procul, & gentes propè; filij canes, & canes filij.* Quæ potentia, quæ vires, tantam tamque ſtupendam rerum omnium inuerſionem facere in mundo poterant, niſi Spiritus ſanctus Apoſtolos eorumque poſteros, prædicatores, ad hoc armâſſet & confortâſſet ? niſi Spiritus ſanctus audientium corda afflâſſet & ſalutari timore corripuiſſet ? Hinc enim Pſ. 47. (qui aduentum Spiritus ſancti luculenter oſtendit) dicitur de mundi ſuperbiâ ad humile Chriſti iugum depreſſâ: *In ſpiritu vehementi conteres naues Tharſis.* In quem locum ſanctus Auguſtinus : *Breuiter*, inquit, *euertes ſuperbiam gentium.* Porrò per Tharſim intelligit ſuperbam & olim nauigationibus florentem, gentiumque domitricem, Carthaginem : quaſi typum mundi indomiti; quem prædicatione extremi iudicij edomuit Spiritus ſanctus. *Quomodo in ſpiritu violento ?* inquit, *Sic enim eum tremuit omnis ſuperbia iudicaturum; vt in humilem crederet, ne excelſum expaueſceret.* Eodem hoc timore corripuit Iudæos priùs planè induratos, vt ſe in fide Chriſti erudiendos committerent Apoſtolis, quos demiſſo Spiritu ſancto agnoſcere & venerari cœperunt, velut homines cœleſtes & diuinos, qui cum Eliâ ignem è cœlo euocare & in hoſtem euibrare poſſent; vti indicat ſanctus Lucas Actorum 2. illis verbis: *Fiebat autem omni animæ timor, & metus erat magnus in vniuerſis.*

III. Vt inuictos redderet contra perſecutores.

III. Vt fortes & inuictos contra aduerſarios & perſecutores nos efficeret. Ita diuus Cyrillus lib. 10. in Ioan. c. 39. *Oportebat*, inquit, *vt illum habentes, tam aduerſus Diabolum, quàm aduerſus perſecutiones hominum fortes efficeremur.* Et mox : *Quod in diſcipulis factum fuiſſe inueniemus, qui per ſpiritum ſanè ad eam fortitudinem ab humanâ ignauiâ reducti ſunt, vt nec vlla pericula timerent, & Chriſto inſeparabiliter inhærerent.* Hunc petebat Dauid, quando dicebat : *Spiritu principali confirma me.* Pſal. 50. *Sciebat enim Dauid, quòd infirma eſſet omnis anima, niſi Spiritûs ſancti virtute fuerit firmata*, ait in eum Pſalmum ſanctus Gregorius : Fortiſſimus erat Samſon, dum ſpiritum fortitudinis ſecum haberet; quid enim tunc nón effecit ? *Irruit in eum ſpiritus Domini, & dilacerauit leonem quaſi hædum in fruſta diſcerpens.* Iudic. 14. At vbi eum ſpiritus hic deſeruit, vna muliercula à ſe abegit, & in hoſtium manus impegit. Debebant Apoſtoli eorumque ſequaces, prædicatores, inuadere leones rugientes, hóc eſt, Reges & Tyrannos, barbaros, ſuperbiâ tumidos, immanes, truculentos, & Chriſto ſubijcere. Quâ verò ratione hoc efficerent ſuis præciſè nixi viribus ? Neceſſe igitur fuit, vt Spiritu ſancto corroborarentur & in viros æneos quaſi aut igneos mutarentur. Propterea Dominus noluit, vt ſtatim à reſurrectione & aſcenſione ſuâ prodirent in aciem ad inuadendum mundum; ſed dixit : *Vos autem ſedete in ciuitate, quoadusque induamini virtute ex alto.* Luc. 24. v. 49. In quæ verba ſanctus Chryſoſtomus ait: *Sicut milites inuaſuros multos nemo Dux exire ſinit, donec armati ſint : ſic & diſcipulos ante Spiritûs deſcenſum ad conflictum egredi non permiſit, vnde ſubdit : Vos autem ſedete in ciuitate, &c.* Neque verò hoc in Apoſtolis ſolùm operatus eſt, ſed in aliis quoque fidelibus, quos afflatu ſuo replet. Hinc D. Baſilius l. 6. de vera virg. *Diuino inſtigante amore*, inquit, *rotas carnificum, verbera, ignes, carceres & beſtias non expaueſcit quis, contemnit pretioſas & decoratas veſtes & vili indutus tunicâ ac ſacco, quantumcumque perpendat in oculis hominum hæc deliramenta eſſe, vult ſtultus ab hominibus haberi, vt diuinâ (ſi ita dicere licet) inſaniâ ſapienter ſit inſanus.*

IV. Vt Eccleſiam perficeret.

IV. Vt Eccleſiam viuificaret, exornaret ac perficeret in Dei cultu & vitæ ſanctimoniâ. Ita ſanctus Auguſtinus ſer. 2. Fer. 2. Pent. *Anima*, inquit, *omnia membra vegetas, per oculos videt, per aures audit, per nares olfacit, per linguam loquitur, per manus operatur, per pedes ambulat: omnibus ſimul adeſt membris, vt viuant : vitam dat omnibus & officia ſingulis. Sic eſt Eccleſia DEI : in alijs ſanctis facit miracula, in aliis loquitur veritatem, in aliis ſanctis cuſtodit virginitatem, in aliis ſanctis cuſtodit pudicitiam coniugalem, in aliis hoc, in aliis illud : ſinguli propria operantur : ſed pariter viuunt. Quod autem eſt anima corpori hominis, hoc eſt Spiritus S. corpori Chriſti, quod eſt Eccleſia, hoc agit Spiritus ſanctus in tota Eccleſiâ, quod agit Eccleſia in omnibus membris corporis.* Adam è limo terræ à Deo efformatus, hominis quidem ſpeciem habebat, ſed antequam inſpiraretur ei ſpiraculum vitæ, nec mouere ſe, neç loqui, nec aliud quidquam agere poterat; poſteà verò & locutus eſt & ambulauit, & omnis generis functiones peregit. Verùm quia per peccatum ſecundùm animam ſe deſtruxit, noua inſtauratione indiguit. Vnde D. Cyrillus Ieroſolymitanus Catech. 17. *Sufflatio DEI*, inquit, *cùm obſcurata eſſet per peccatum, nouâ indigebat inſpiratione.* Itaque per aduentum Spiritûs ſancti corpus Eccleſiæ priùs quaſi terreum & ſenſu deſtitutum, viuere & in membris ſuis varias vndique operationes edere cœpit. *Reſpice*, inquit ibi Cyrillus, *cuiuſlibet nationis Epiſcopos, ſacerdotes, diaconos, monachos, virgines & reliquos laicos, & reſpice magnum hunc præſulem & gratiarum parochum ſeu exhibitorem, quomodo in vniuerſo mundo aliis caſtitatem, aliis virginitatem, aliis ſtudium paupertatis, aliis vim repellendi aduerſarios ſpiritus tribuat; & quemadmodũ Sol vno radio progreſſu illuminat omnia : ita Spiritus ſanctus eos qui habent oculos, illuſtrat.* Id ipſum S. Chryſoſtomus hom. 13. in Gen. ſuper id : *Inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ*, alio ſimili declarat. *Formatum corpus hoc iuxta præceptum Domini, quaſi inſtrumentum erat, quod egebat aliquo ſe mouente, imò ſicut lyra, quæ opus habet aliquo, qui*

poſſit arte & ſcientiâ ſuâ per mēbra ſua, quaſi per fiſtulas conuenientē illi melodiam domino repræſentare. Huiuſmodi lyra erat Eccleſia, lyricen verò Spiritus ſanctus, qui mutam lyram illam fecit reſonare, & omnis generis canilenas Deo gratas canere. Domus erat Eccleſia, à ſtructore quidem Chriſto affabrè conſtructa, egebat tamen adhuc inſigni aliquo artifice, qui eam exornaret, dealbaret, depingeret, feneſtris, fornacibus, & varijs vtenſilibus impleret atque inſtrueret, & hic eſt Spiritus ſanctus, de quo Eccleſia canit in Reſponſorio Fer. 6. poſt Pent. *Omnium eſt artifex, omnem habens virtutem, omnia proſpiciens.*

V. Vt eſſet pater & conſolator pauperum & afflictorum.

V. Vt pauperes, afflictos & anguſtiatos, quorum ingens numerus in Eccleſiâ futurus erat, conſolaretur & protegeret, ne in ſuis afflictionibus animum deſponderet. Aſpera quæque Apoſtolis ſuis ferenda Deus prædixerat Ioan. 15. *Abſque ſynagogis facient vos &c.* docuerat & alijs iuſtis per varias tribulationes intrandum eſſe in regnum cœlorum: commendârat paupertatem & patientiam amicis ſuis. *Aduerſis enim probatur amor*, inquit Chryſoſtomus hom. 6. de S. Fer. Paſſ. *affectio penſatur periculis, pœnis examinatur dilectio, morte perfecta charitas innuitur.* Ad hæc autem ſuperanda neceſſarius erat aliquis conſolator; qui eſt Spiritus ſanctus, propterea ab Eccleſiâ in hymno appellatur *Pater pauperum & conſolator optimus.* Stannum alia metalla defendit ab igne ne vrantur & concrementur, teſte S. Hieronymo in Zach. c. 4. Ita Spiritus ſanctus ſuâ conſolatione tuetur afflictos, ne animo cadant. Quem inprimis experti ſunt Apoſtoli, è quibus Paulus 2. Cor. 1. ait: *Sicut abundant paſſiones Chriſti in nobis: ita & per Chriſtum abundat conſolatio noſtra.* Nimirum ſicut Angelus Domini deſcendit in fornacem, vbi erant tres pueri, & fecit medium fornacis, quaſi ventum roris flantem: ita Spiritus ſanctus deſcendit ad Apoſtolos, vt eos in varijs & continuis tribulationibus poſitos, & in prædicando Euangelio deſudantes, ſuauiſſimo ſuo afflatu ſubinde refrigeraret. Neque verò illi dumtaxat; ſed & alij pauperes & afflicti, qui vel propter fidem ſpoliandi erant bonis ſuis, vel ob amorem Chriſti ſponte electuri ſtatum paupertatis, vel ob varios caſus in eam deuoluendi, ingenti planè numero, indigent hoc refrigerio; quod abundè ipſis quoque exhibuit Spiritus ſanctus. Vnde enim putatis tot vbique locorum inter Chriſtianos domus pauperum, Xenodochia, noſocomia, orphanotrophia, leproſoria & ſimilia hoſpitalia, (quorum ante aduentum Spiritus ſancti nulla ferè mentio fit) niſi à Spiritu ſancto, qui fidelium mentes ad eorum fundationes & dotationes faciendas excitauit? Hanc enim ob cauſam vtique paſſim & vbique ferè domos illas Spiritui ſancto velut Præſidi ac Patrono dicatas obſeruamus. Hic namque eſt qui initio ſtatim Eccleſiæ inſpirauit Apoſtolis, vt à ditioribus Chriſtianis exigerent collectas ſeu eleemoſynas ſpontaneas ſingulis Dominicis (quia, & in Dominicâ die Spiritus ſanctus miſſus fuit) & diſtribuerent in pauperes, qui erant Ieroſolymis præſertim, exuti bonis ſuis, vti patet ex Apoſtolo 1. Cor. 16. v. 1. ad Gal. 2. v. 10. Inſpirauit primis Chriſtianis diuitibus, vt venditis ſuis fundis pretium Apoſtolis traderent pro communibus Eccleſiæ neceſſitatibus & alendis pauperibus, vt habetur Act. 4. Quâ in re cùm fraudem amiſiſſent Ananias & Saphira, increpans eos Petrus, dixit Ananiæ inprimis: *Cur tentauit ſatanas cor tuum, mentiri te Spiritui ſancto?* poſteà eius coniugi: *Quid vtique conuenit vobis tentare Spiritum Domini?* Act. 5. Vtrobique audimus defraudatione illâ offenſum eſſe Spiritum ſanctum. Eccur verò, niſi quia ipſe eſt pater pauperum: & protector eorum erat in quorum ſuſtentationem deponenda erat eleemoſyna illa, per votum eis addicta? Inſpirauit pijs & ſimul opulentis Chriſtianis, vt paſſim fundarent, extruerent & dotarent Xenodochia & huiuſmodi pauperum domicilia per vniuerſum Chriſtianum orbem innumera, quibus ſubleuarentur miſeriæ pauperum, ſenum, orphanorum, fractorum, ægrorum, leproſorum, peregrinorum, qui priùs ſub gentiliſmo erant deſolati, deſpecti, neglecti. Huiuſmodi fundatores hoſpitalium donorum erant S. Chryſoſtomus, S. Baſilius, S. Gregorius M. Pammachius apud S. Hieronymum ep. 26. Zoticus Conſtantinopoli apud Baron. anno 330. Pelagius PP. II. S. Adelhardus, S. Anſbertus, S. Editha, S. Gualterus, alijque.

His igitur expenſis nônne ſatis apertè videmus veniſſe Spiritum ſanctum: vt vitam haberent homines, qui ante aduentum eius velut mortui iacebant & ad interitum tendebant? Hunc itaque vitæ noſtræ inſpiratorem laudemus, veneremur & amemus.

THEMA QVARTVM.

Lex Euangelica quàm ſit ſalutaris, & quomodo ſeruanda.

Columna ignis & nubis fuit typus legis Euangelicæ.

1. *Quia lumen accendit, & quà eundum docet.*
2. *Quia ad rectè agendum etiam ſtimulat.*
3. *Protegit ab hoſtibus, tuetur in tentationibus.*
4. *Demonſtrat patriam cœleſtem, eóq; ducit.*

Vadit ante eas & oues illum ſequuntur. *Ioan.* 10.

MAgnum profectò & ſtupendum donum ac beneficium contulit Hebræis Deus quando

quando per deſertum ad promiſſam terram peregrinantibus miſit columnam ignis, quæ duceret ac præcederet eos toto illo itinere. Plurima enim bona contulit eis columna illa: viam ipſis monſtrauit, noctu eos illuminauit ſimul & calefecit, protexit ab inimicis, ac denique induxit in terram lacte & melle manantem. Verùm longè maius non immeritò aſſerimus beneficium legis diuinæ, promulgatæ per hos dies ab Apoſtolis in monte Sion; vt quæ nos ad inſtar illius columnæ igneæ, per huius noſtræ peregrinationis vias ducit & inducit, non in terram lacte & melle manantem, qualis erat Palæſtina; ſed in terram viuentium, in cæleſtem beatitudinem: in ipsâ etiam peregrinatione tantò maiora nobis confert bona, quantò præſtantior eſt vetere lege noua. Quare de eâ meritò intelligimus, quod Prou. 4 legimus, quaſi à Deo nobis dictum ac promiſſum: *Donum bonum tribuam vobis: legem meam ne derelinquatis.* Per hanc enim contulit nobis, vt ſine errore & difficultate viam ſalutis ambulare poſſemus. Vnde *Pentecoſte dedicatio legis eſt*, ait S. Hieronymus in ep. ad Fabiolam; præfigurata in Pentecoſte Iudæorum, quâ & ipſis lex in monte Sinai promulgata fuit. Porrò columnam illam Hebræorum ducem, fuiſſe legis noſtræ luculentum typum, ex dictis intelligimus, quia vt illa Hebræos in terram optimam: ita nos lex noſtra in cœlum ducit, vt proinde de eâ dicere poſſimus, quod in hod. Euangelio Dominus de paſtore ait: *Vadit ante oues & oues illum ſequuntur.* Huius ergo ductores beneficia, & quî eum ſequi nos oporteat, nunc videamus.

Lex Euãgelica figurata per columnã ignis & nubis.

I. Lumen accendit, & quà eundum, docet.

I. Columna ignis per noctem Hebræos illuminauit, & per diem in ſpecie nubis viam oſtendit. Idem nobis præſtat Lex Euangelica, & ſuo modo etiam leges aliæ tam ciuiles, quàm Eccleſiaſticæ. Lumen enim accendunt nobis & docent quà eundum ſit. Hinc in ſpecie ignis Spiritus S. illapſus eſt in corda primorum Chriſtianorum, inſcribens in illis legem ſuam ideoque *lux & lucerna* appellatur lex in SS. litteris, vti Prou. 6. *mandatum lucerna eſt & lex lux.* Et Pſ. 18. *Præceptum Domini lucidum illuminans oculos.* Lucerna, quia, vt ait S. Ambroſius in Pſal. 118. v. 105. *nobis in hac mundi nocte prælucet, ne ſicut in tenebris ambulantes, incertis titubemus veſtigiis, & viam veram inuenire nequeamus.* Lux quia per diem ambulantibus viam virtutis præmonſtrat. Lucerna noctu prælata & lux diurna foueas, laqueos & lapides, quibus mergi, capi & impingere poſſemus: oſtendit: ita & lex. Vnde Paulus ad Rom. 7. ait: *Peccatum non cognoui niſi per legem. Concupiſcentiam neſciebam* (eſſe peccatum) *niſi lex diceret: Non concupiſces.* Hinc qui legibus carent vel non vtuntur, paſſim grauiſſimè labuntur & impingunt in varia peccata, viuuntque velut beſtiæ in omni turpitudine, vti Braſili, qui ſe inuicem, & inprimis aduenas capiunt, mactant, deuorant, velut immanes feræ, quia vti in ſuâ linguâ carent tribus litteris F. L. R, ita carent Fide, Lege, Rege. Quare veriſſimè Plato dixit l. 4. de legibus: *neceſſe eſſe hominibus leges ponere, vt ſecundum eas viuant: alioquin nihil à feris diſcreparent. Cauſam eſſe; quòd nullius hominis ingenium ita naturâ inſtitutum eſt, vt quæ ad publicum humanæ vitæ commodum conferunt, ſufficienter cognoſcat, vt optimum id, quod nouit, ſemper agere poſſit ac velit.* Rurſum ob eandem cauſam Prou. 7. comparatur lex pupillæ oculi: *Fili ſerua mandata mea & viues: & legem meam quaſi pupillam oculi tui.* 1. quia ſicut pupilla oculi, quæ eſt paruus quidam Sol, hominis greſſus dirigit, ſine quo nihil rectè fieret. 2. quia vt in pupillâ alterius videt vnus quaſi in ſpeculo ſuam imaginem: ita & in legibus videt homo ſeipſum. Vnde ſanctus Gregorius hom. 17. in Euang. comparat præcepta ſpeculis mulierum, quibus ornabatur labrum æneum, vt in eis ſacerdotes tabernaculum ingreſſuri ſemetipſos contemplarentur; quo nimirum maculas in hoſtiarum immolatione contractas cernerent & abſtergerent, Exod. 30. Sic enim quaſi ex redditâ imagine ſuos vultus componunt animæ, ſe in præceptis inſpicientes. Et ſicut *augurium*, inquit Plinius lib. 28. c. 6. *ex ipſo homine eſt non timendi mortem in ægritudine, quamdiu oculorum pupillæ imaginem reddunt:* ita quamdiu homo in præceptis ſeipſum contemplatur, tamdiu ſpes eſt de eius ſalute: actum verò erit, vbi legem ſpreverit.

II. Ad rectè agendum etiam ſtimulat.

II. Columna illa non ſolùm demonſtrauit viam, ſed etiam ad eam capeſſendam Hebræos prouocauit & incitauit, dum ſe mouendo, quando pergendum erat, præcedebat: & quando quieſcendum, ſiſtebat. Lex etiam homines, non ſolùm quà eundum ſit, illuminat, ſed ad eundum etiam ſtimulat & allicit partim præmij ſpe, partim pœnæ metu. Hominis intellectus ſuo indiget lumine, nec tamen ideò ſtatim ſequetur eam voluntas niſi ſtimuletur & alliciatur. Itaque lex non ſolùm illuſtrat intellectum, ſed impellit etiam voluntatem, ſuauiter tamen & blandè, vt ſequatur intellectum. Ob hanc cauſam appellatur *alligatura ſalutis, & vincula*, quaſi Medicorum, quibus alligatur homo velut æger, dum curatur, vritur aut ſecatur; ne ſibi & aliis noceat ſed vt ſanitatem recuperet ac conſeruet. Ita enim Eccleſiaſtici 6. dicitur: *Iniici pedem in compedes eius & in torques illius collum tuum.* Et mox: *Decor enim vitæ eſt in illâ & vincula eius alligatura ſalutaris.* Quemadmodum enim ſaucio emplaſtra: Phrenetico ligamina: infanti in cunis poſito faſciæ & vincula ſaluti ſunt: ſaucio vt curetur, phrenetico ne ſibi & aliis nocumentum afferat, infanti ne è cunis excidat: ita lex homini libero, præſertim paſſionibus obnoxio, ſalutaria inijcit vincula; ne ſibi & alijs perniciem inferat. Vnde Philo libro de Ioſepho dixit, Legem eſſe *Medicum ciuitatis.* Rurſum Eccleſiaſtici vigeſimo quinto appellatur *lex vitæ, Dedit illi legem vitæ & diſciplinæ*; quia dat vitam animæ, ſicut anima corpori: vnde etiam

animæ

Digitized by Google

animæ aſſimulatur Prouerb. decimo nono. *Qui cuſtodit mandatum, cuſtodit animam ſuam.* Vt enim anima vegetat hominem & impellit ad actiones vitales: ita lex viuificat hominem & inducit ad honeſtatem morum. Animâ diſcedente, perit homo: lege ſublatâ vel contemptâ, perit animus, perit & reſpublica. Vnde Plato dixit: *Lex eſt liberi hominis anima*. Et Demoſthenes, *ciuitatis animam eſſe leges.* Denique Chriſtus ipſe: *Hoc fac & viues*, inquit, hoc eſt, ſerua legem charitatis.

III. Protegit ab hoſtibus, tuetur in tentationibus.

III. Columna illa protexit Iudæos non modò ab æſtu per diem & à frigore per noctem, ſed etiam ab hoſtibus Ægyptijs, interponens ſe mediam inter ipſos à tergu inſequentes, & Hebræos præcedentes. *Erat nubes tenebroſa & illuminans noctem*, ait Moyſes Exodi 14. tenebroſa verſus Ægyptios, illuminans verſus Hebræos, ſeu vt Chaldæus exponit: *erat nubes & obſcuritas Ægyptijs, Iſraël autem erat lux totâ nocte.* Denique Pſalmo 104. legimus: *Expandit nubem in protectionem eorum.* Similiter & lex protegit ab hoſtibus & tuetur in tentationibus. Ciuitates & Reſpublicas legibus defendi deprehenderunt etiam Gentiles, è quibus Heraclitus dicebat, *magis pugnandum pro legibus quàm pro mœnibus. Sine mœnibus enim ciuitas ſtare poteſt, vti Sparta ſtetit:*

1\. *ſine legibus non poteſt.* Defendit etiam lex ab hoſtibus inteſtinis & ciuium iniurijs, adeoque pacem in Republicâ facit & conſeruat, vt indicant ciues Ieroſolymitani; dum ſcribunt ad Hebræos, qui erant in Ægypto: *Adaperiat* (Dominus) *cor veſtrum in lege ſuâ & in præceptis ſuis, & faciat pacem.* 2. Mach. 1. Nec mirum: *finis enim legis eſt dilectio.* Qui diligit, neminem lædit: pacem igitur offert. Denique etiam protegit ab æſtu tentationum, quod ex Pſalmo 36. diſcimus, vbi dicitur: *Lex DEI eius in corde ipſius, & non ſupplantabuntur greſſus eius;*

2\. ab eo videlicet, qui inſidiatur calcaneo eius. Qui nudis incedit pedibus, facilè læditur, præſertim ſi inter ſerpentes & venenatas ſimiles beſtiolas graditur: non ita qui munitus calceamentis. Calceus eſt lex, præſertim Euangelica, ligans quidem pedem, (vnde calcei olim caligæ dicti, vt patet ex Gen. 14. verſ. 23. & Act. 12. verſ. 8. quia callum vel calcem ligant, quemadmodum & lex à ligando, quia homines ligat) interim tamen muniens contra offendicula. Vnde monet Apoſtolus ad Epheſ. 6. vt ſimus *calceati pedes in præparatione Euangelij pacis.* q. d. calcei veſtri ſint Euangelium pacis, ſeu lex Euangelica ſemper in conſpectu & memoriâ veſtrâ; *vt ſerpens*, inquit Diuus Cyprianus apud Corn. ibid. *à nobis calceatus obteratur, neue armatos pedes poſſit mordere.* Pleniùs adhuc ſanctus Gaudentius tract. 5. Exod. eum locum explicans: *Sicut calceamenta terreſtria*, inquit, *pedum munimina ſunt, & vel aſperitati frigoris, vel ſerpentum morſui, vel ſpinarum reſiſtant aculeis: ita legis diuinæ præcepta, quibus greſſus noſtrarum mentium munire præcipimur, repugnant & ſerpenti Diabolo, & aſperrimo Aquiloni Gentilium & hæreticorum vnd-que compungentium ſpinis ac tribulis.* Sanè Chriſtus Dominus calceatus lege V. T. contriuit caput ſerpentis illius tentatoris, oggerendo ei: *ſcriptum eſt: Non tentabis Dominum DEVM, Scriptum eſt: Dominum DEVM tuum adorabis & illi ſoli ſeruies.* Matth. 4. Idem non difficilè efficiemus nos, ſi legem Euangelicam in tentationibus noſtris, ſemper ad manum & in mente habuerimus; oſtendit enim nobis quid ſit malum & cauendum.

IV. Demonſtrat patriam cœleſtem eoque ducit.

IV. Columna illa introduxit Hebræos in terram promiſſionis, lacte & melle manantem. Idem præſtat nobis lex Euangelica; demonſtrat enim nobis portum cœleſtis patriæ, & ſi eius ductum ſequamur, eò nos inducit. Audiamus Sapientem vel potiùs ipſum Deum per os eius loquentem Prou. 3. v. 1. *Fili mi, ne obliuiſcaris legis meæ, & præcepta mea cor tuum cuſtodiat: longitudinem enim dierum & annos vitæ & pacem apponent tibi.* Ianſenius & Baynus *longitudinem dierum* ad præſentem vitam referunt, *annos* verò *vitæ* (Hebr. *vitarum*) & *pacem*, quæ Hebræis ſignificat omne bonum, ad alteram. Quòd præſentis vitæ fælicitatem & tranquillitatem homini lex obſeruata ſoleat apponere, vel Gentiles intellexêre. *Quemadmodum inter nauigantes* (inquit Dion orat. 74. de lege) *qui faces turrium obſeruant, ij maximè ſalui euadunt, portuſq́; inueniunt: ita qui ſecundùm legem viuunt, tutiſſimè per viam tranſeunt, commodamq́; ſedem nanciſcuntur.* At nobis Chriſtianis præter hoc promiſſa eſt etiam vita æterna, legem cuſtodientibus: *Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata.* Verùm ſicut columna illa nihil Hebræis profuiſſet, niſi eius ductum ſecuti fuiſſent: ita pariter & lex nihil nobis prodeſt, niſi obſeruetur. Propterea in hodierno Euangelio Dominus, cùm paſtoris officium tetigiſſet verbis illis: *Vadit ante eas;* mox addit: *& oues illum ſequuntur.* Non ſanat ægrum medicina, niſi ſumatur: nec ornat hominem veſtis, niſi induatur: ita neque lex, niſi ſeruetur. *Aureum veſtimentum*, inquit D. Cryſoſtomus hom. 5. ad pop. *pulchrum quidem eſt, etiam cùm videtur: multò pulchrius autem nobis videbitur noſtro circumpoſitum corpori: ſic & DEI mandata pulchra quidem ſunt, etiam cùm laudantur: multò autem pulchriora cùm explentur & apparent.* Obſeruanda porrò eſt legitimè, vt requirit Apoſtolus 1. ad Timoth. 1. *Bona eſt lex, ſi quis eâ legitimè vtatur.* Loquitur ad litteram quidem de lege veteri, quâ ſic vtendum vult, vt ad Chriſtum ducat hominem; id tamen etiam de nouâ & omni aliâ lege intelligi poteſt.

Quomodo ſeruãda ſit lex.

1\. Amore Dei & virtutis.

1\. Itaque obſeruanda eſt amore Dei & virtutis, non timore pœnæ; & hoc ſenſu etiam explicat verba illa Apoſtoli S. Chryſoſtomus hom. 2. in 1. ad Timoth. *Alioitem modo*, inquit, *legitimè vtimur lege, cum ſcilicet magna eã intentione ſeruamus. Quid eſt magna intentione? Quemadmodum*, inquit, *freno legitimè vtitur, non n equus, qui laſciuit, neque qui mordet, ſed qui illo pulchrè agitur: ita & is lege vtitur legitimè, non qui littera neceſſitate ſobriè ac iuſtè viuere cogitur. Quis autem illa legitimè vtitur? Qui hoc*

nouit,

Digitized by Google

nonit, quòd ipſa non indiget. *Nam qui ad id virtutum culmen euaſit, vt non legis metu rectè factis inſiſtat, ſed virtutis tantùm gratiâ: hic eâ legitimè atque ſecurè vtitur.* Et paulò poſt: *Quicunque igitur ſeruorum more à malis abſtinent, hi legis deſtinatione fraudantur: Idcircò enim ea impoſita eſt, vt puniat tranſgreſſores.* Hanc ob cauſam quando præceptum aliquod nobis commendauit, mercedem potiùs obſeruatoribus, quàm pœnam tranſgreſſoribus adiecit; vt quando diſſeruit de obligatione ſumendi corporis & ſanguinis ſui; vitam quidem dignè ſumentibus propoſuit; non verò mortem indignè manducaturis (quod tamen Apoſtolus poſteà fecit) minatus eſt. Eâdem ni fallor de causâ, cœlum quidem & luminaria cœleſtia conſpicua nobis eſſe voluit: infernum autem minimè; vt potiùs amore beatitudinis, quàm metu gehennæ nobis bene viuendum & mandata eius ſeruanda eſſe intelligeremus. Seruum ſe non filium oſtendit eſſe Cain, quando patrato parricidio, & intellecto ſuo ſupplicio, de hoc magis doluit quàm de peccato ſuo & diuino iudicio, cùm dixit: *Omnis qui inuenerit me occidet me.* Gen. 4. *Anguſtæ mentis homo*, inquit ſanctus Ambroſius l. 2. de Abel & Cain c. 9. *præſentem mortem veretur, perpetuam negligit: & diuinum iudicium non reformidat: interitum ſolùm corporis deprecatur.*

2. Ad intentionē Legiſlatoris.

2. Ad intentionem legiſlatoris; quod etiam eſſe legem obſeruare *legitimè*, ſcribit loco cit. ſanctus Chryſoſtomus. *Sunt enim*, inquit, *qui hac minimè vtantur legitimè, putà cùm eam verbis exponũt, operibuſq́; tranſgredi nõ verentur.* Quale eſſet, ſiquis, vt verba ſonant, vellet exponere eam legem: *Non alligabis os boui trituranti.* vel eam: *Siquis te percuſſerit in vnam maxillam, porrige ei & alteram &c.* Rurſum non legitimè legem obſeruat, qui coram hominibus ſimulat ſe legis ſtudioſum, at ſecretò dum à nemine videtur, eam præuaricatur. De hoc Eccleſiaſtici 32. dicitur: *Qui quærit legem, replebitur ab eâ; & qui inſidioſè (Gr. hypocriticè) agit ſcandalizabitur in eâ.* q. d. fiet ei lex lapis offenſionis & petra ſcandali ad damnationem, quæ poſita eſt vt eſſet ipſi ſcala cœli. Denique B. Petrus Damiani l. 2. Ep. ep. 5. alium modum illegitimum taxat cùm ita ſcribit: *Secundùm propriam quippe legem DEVM colere cernitur, qui ſpecietenus quidem eius mandatis obtemperat: ſed in iis quæ facit, ad propriæ vtilitatis commodum principaliter ſpectat, & dum exteriorem Chriſtianitatis exhibet regulam: ſub honeſtatis quidem colore ſe palliat: ſed ad hoc intrinſecus, vt in hac vitâ proſperetur, anhelat. Tunc autem DEVM ſecundùm eius legem ac cæremonias colimus, ſi quidquid eum velle cognoſcimus, neglectis omnino, quæ noſtra ſunt, votis omnibus adimplemus.*

3. Conſtanter.

3. Conſtanter, vt parati ſimus etiam vſque ad mortem pro Dei lege ſeruandâ decertare; quo modo Suſanna dixit: *Melius eſt mihi incidere in manus veſtras, quàm peccare in conſpectu Domini.* Dan. 13. Et primus è 7. fratribus Machabæis: *Parati ſumus mori magis, quàm patrias DEI leges præuaricare.* 2. Mach. 7. Nihil iuuiſſet Hebræos ſequi columnam ignis ad tempus aliquod, niſi ad ingreſſum vſque Chananæ cum eâ pertexiſſent. Quid enim ſine eâ egiſſent in tranſitu Iordanis, ſummè periculoſo? Vt ergo columna illa non deſeruit illos vſque ad introitum terræ promiſſæ: (vt colligitur ex Deut. 31. v. 15.) ita nec deſerta ab illis fuit. Vſque ad mortem igitur legi Dei adhærendum eſt, imò tunc vel maximè, cùm mortis vadum omnium periculoſiſſimum tranſmeandum. Lycurgus Lacedæmonius cùm ſuis ciuibus leges præſcripſiſſet, iuramento eos adegit, vt eas obſeruarent, quouſque oraculum Delphicum conſuleret de confirmandis illis legibus. Delphos igitur abiit; verùm ne ciues iuramento abſoluerentur & legibus illis renunciarẽt, redire in patriam noluit. Plut. in Lycurgo. Non abſimili modo Chriſtus dedit nobis legem & diſtribuit talenta ſua, iuſſitque negotiari cum iis, donec à profectione ſuâ, in cœlum ſuſceptâ, reuerteretur: *Negotiamini dum venio*, inquit Luc. 19. non veniet autem ante mortem noſtram; quia voluit vt cõſtanter vſque vitæ finem ei ſtuderemus. *Qui enim perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit* inquit Matth. 24.

4. Integrè, nec vnâ quidem exceptâ; quia ſcriptum eſt: *Iota vnum aut vnus apex non præteribit à lege, donec omnia fiant*: & rurſum: *Qui ſoluerit vnum de mandatis iſtis minimis, minimus vocabitur in regno cœlorum.* Matth. 5. In cithara vel organo ſi vel vna corda aut fiſtula diſſonet, totam harmoniam perdit; ita vel vnica lex præterita totum virtutum concẽtum turbat. *Vt in citharâ* (ait Chryſoſtomus hom 36. de virtut. & vitiis) *non ſatis eſt in vno tantùm neruo concentum efficere, ſed vniuerſi percutiendi ſunt numeroſè & decenter: ſic & in animi virtute non ſatis eſt nobis ad ſalutem lex vna, ſed vniuerſæ ſummâ cum diligentiâ conſeruandæ ſunt.* Clara eſt ſententia ſancti Iacobi cap. 2. *Quicunque totam legem ſeruauerit, offendat autem in vno, factus eſt omnium reus.* Errauerunt in hoc Phariſæi, qui putabant, ſi ſaltem maior pars legum ſeruaretur, ſufficere. Et Rabbini aliqui putantes eos, qui plus bonorum operum quàm malorum haberent, ſaluandos. Item Chriſtiani aliqui tempore ſancti Auguſtini, Enchir. 45. qui putabant ſe ſaluos fore per eleemoſynam, licet præcepta violarent, ob dictum Chriſti, Luc. 11. *Date eleemoſynam & ecce omnia munda ſunt vobis.* Contrà ſicut bonum eſt ex integrâ causâ, ita iuſtus eſt non niſi ex integrâ legum omnium obſeruatione. 4. Integrè.

Eſt ergo talis omnium reus 1. Quia vnâ tranſgreſſione iam legem Decalogi infregit; quæ iubet omnia ſeruari. Lex decalogi eſt quaſi vna corona aurea, cui ſi vnum radium demas, iam violata eſt. Tunica inconſutilis Chriſti, diſſuta ad nihil valuiſſet, quia tota diſſoluta fuiſſet; Qui in vno præcepto offendit eſt omnium reus. 1.

2. Quia charitatem extinguit, vnde tota lex pendet. Hinc ſanctus Gregorius hom. [illegible] in Euang. ait: *Omnia præcepta vnum ſunt in* 2.

radice

radice charitatis. Sic mergitur, qui vno palmo ab aqua ſuperatur, æquè ac qui 10. cubitis. Iam verò per vnum etiam peccatum contemnitur Legiſlator. Vnde ſubdit Iacobus: *Qui enim dixit, non mœchaberis; dixit etiam, non occides*.

3. 3. Quia perdit Dei amicitiam, gratiam & vitam ſpiritualem, incurritque mortem animæ & gehennæ, æquè ac per multa peccata. Sic qui toto corpore armatus, exceptâ vnâ parte (vti Achab inter pulmonem & ſtomachum. 3. Reg. 22.) ſi vulneratur ibi lethaliter, æquè perit ac ſi vndique nudatus fuiſſet. Ita qui in vno membro lethalem plagam accepit, perinde eſt ac ſi in omnibus accepiſſet.

4. 4. Quia æquè damnabitur. Qui vnam portam aperit hoſti, æquè prodit ciuitatem, ac qui omnes aperit. Diligentiſſimè igitur cauendum, ne vel vnum præceptum violes. Exemplum ſcribitur in ſcala cœli & ſpec. Ex. diſt. 9. ex. 149. à Valerio Veneto in Prato flòrido p. 1. l. 1. c. 1. ex 1. Et p. 2. l. 4. c. 102. de deuotâ quadam dominâ, quæ aſſiduè precabatur Deum, vt ei indicaret, quâ in re potiſſimum feminæ ipſi diſplicerent. Rapta igitur in oratione & ducta ad videndas inferni pœnas, vidit ibi Comitiſſam ſibi olim notam, conſtitutam in grauiſſimis pœnis, à Dæmonibus cruciatam. Dum hæc in pœnis volueretur, venit ad illam dominam, clamans miſerabiliter: *Va mihi miſera, ego fui caſta corpore, fui ſemper abſtinens, feci multas eleemoſynas & alia charitatis & pietatis Chriſtiana opera: & ſolummodo propter ornatum mei corporis nimium & ſtudium me comendi & ornandi fui iuſtè condemnata; ſiquidem eo ornatu ſcandaloſo multis fui cauſa & ruina peccati, prouocando eos ad concupiſcentiam mei, & ſcandalizando etiam ſeruos DEI ſanctos & caſtos. Tunc altera: Ergo hoc eſt quod maximè DEO in feminis diſpli et? Ita eſt, inquit illa; quia vanus ille ornatus inflammat homines ad peſſima deſideria & omnem Dei offenſam. Mox autem à duobus dæmonibus abrepta ferreis vncis, & in caldarium plumbo liquefactum iniecta & immerſa eſt: altera emendata.*

THEMA QVINTVM.

Qui non intrent per oſtium ad honores.

1. *Quidam intrant per portam potentiæ.*
2. *Aly per portam cognationis.*
3. *Aly per portam nummariam.*

Qui non intrat per oſtium in ouile ouium, ſed aſcendit aliunde, ille, fur eſt & latro. *Ioan* 10.

NOtum eſt quod Liuius & ex illo ſanctus Auguſtinus l. 5. de Ciuit. ſcribit, Romæ templum fuiſſe *Honori* poſitum, contiguum templum *Virtutis*, ita ſtructum, vt non pateret ad id aditus, niſi per templum *Virtutis*. Quâ re indicatum, ad honores non patere aliam viam niſi viam virtutis. Hoc eſt meo iudicio, quod in hod. Euangelio Chriſtus inſinuat, cùm ait: *Qui non intrat per oſtium &c.* Multi enim ad Prælaturas conantur intrare & intrant, ſed non per oſtium virtutis, irrepunt per feneſtras & foramina velut fures & latrones; vti mox videbimus.

I. Intrant aliqui per portam potentiæ. Et qui illi? 1. qui per potentiam aut minas comparant ſibi honores, beneficia, dignitates. Hac portâ intrare ad regnum conatus fuit Abſalom, quando coacto exercitu patrem in exilium egit atque oppugnauit. Sed quo euentu, ſcimus. Capillis enim quercui implexus hæſit: mulo, cui inſederat, ſubter ſe tranſeunte; tum à Ioab, à quo priùs patri reconciliatus fuerat, tribus lanceis tranſfixus, ac poſtremùm lapidum congerie obrutus & tumulatus eſt. 2. Reg. 18. Raro meliorem euentum ſortiuntur, qui per vim promouentur ad honores vel ſeipſos intrudunt. Omnium enim hi non lanceis, certè linguis confodiuntur & lapidantur. Auguſtus Cæſar 20. ætatis anno Conſulatum inuaſit, admotis hoſtilibus ad vrbem legionibus, miſſiſque legatis, qui eum ſibi depoſcerent; cumque Senatus cunctaretur, Centurio, princeps legationis, reiecto ſagulo, oſtendens gladij capulum, dixit: *Hic faciet, ſi vos non feceritis.* Is licet poſteà Imp. factus diu regnârit, moriens tamen à 40. iuuenibus abripi ſe conqueſtus eſt. Suet. in Aug. qui addit id præſagium fuiſſe, quòd à totidem prætorianis militibus elatus ſit, ſed forſan indicabat à tot dæmonibus abreptum eſſe in orcum. Baiazetes Turcarum Imp. Sigiſmundo Imp. querenti de Bulgariæ inuaſione, diem conſtituit ad ius ſuum ipſi demonſtrandum; cumque in tentorium ſuum omne genus armorum comportari iuſſiſſet, vocatis legatis: *Vobis veſtra*, inquit, *mihi hac arma Bulgaria prouinciam iure optimo & acquirent & defendent.* Aug. Corozetus de dict. & fact. memor. Verùm & hic quem finem habuerit, ſcimus, quando à Tamerlane captus in caueam ferream incluſus & ad ſpectaculum circumductus, miſerè perijt. Itaque iſti, ſicut per vim ingrediuntur ad honores & dignitates, ita & per vim communiter eijciuntur. Quemadmodum enim Philiſtæi cùm armis captam arcam fœderis ad ſua traxiſſent caſtra, ab illâ maximam cladem acceperunt: ita qui armis aut potentiâ trahunt ad ſe dignitates & officia, malè communiter ab eis accipiuntur; nuſquam enim tuti ſunt, vbique inſidias metuunt; ſicut fur in domo, vbi furatur.

I. Quidam intrant per portã potentiæ.

1.

2. Per eandem portam intrant, qui armatis precibus ac litteris commendatitijs obtinent dignitates & officia. Afferunt hi literas, quales ſunt picturæ & imagines, ſculptæ à chalcographis, quæ ordinariè res pulchriores effingunt, quàm reipsâ ſint. Et ferè ſunt litteræ Vriæ datæ à Dauide 2. Reg. 11. quibus mandabatur: *Ponite Vriam ex aduerſo belli* (h. e. in acie prælij) *vbi prælium eſt fortiſſimum, & dereliquite eum, vt percuſſus intereat.* Putant iſti ſe promoueri ad honores, & mittuntur ad 2.

ad curas & grauiſſima ſalutis pericula, vbi derelicti plerunque pereunt.

II. Alij per portam cognationis.

II. Alij per portã cognationis. Quales conſanguinei magnatum & potentum. Per hanc portam intrauit ad Principatum Abimelech, ſuadens viris Sichem, cognatis ſuis ratione matris, vt in Principem reciperetur; quia *os veſtrum & caro veſtra ſum.* inquit, Iudic. 9. Perſuaſi illi elegerunt eum, ſed tyrannum experti ſunt. Qui malè tandem perijt, turpiter occiſus à muliere, fragmine molæ in eius caput è turri deiecto. Intrare hac viâ conatus eſt etiam Core cum ſocijs, quod ei velut primogenito deberetur ſacerdotium, Num. 16. ſed abſorptus eſt à terrâ. Conabantur eâdem ingredi ad ſeſſionem dextrę & ſiniſtrę Chriſti, filij Zebedæi, matris interuentu, ſed repulſi ſunt, & ad ſua merita remiſſi. Neque ipſis ſed Petro primatus Eccleſiæ collatus eſt à Chriſto, vt parentes æquè ac filij diſcerent, non habendam rationem ſanguinis in conferendis dignitatibus maximè Eccleſiaſticis. Non enim decet vt res ſacra & diuina, qualis eſt iuriſdictio, præſertim Eccleſiaſtica, ad vſum ſæcularem, vti familiam ditandam, ornandam, conſeruandam, euehendam dirigatur; quo modo impius Balſaſar ad conuiuium adhibuit ſacra templi vaſa. Exprobrat hoc Deus huiuſmodi promotoribus Mich. 3. *Qui ædificatis Sion in ſanguinibus.* Et Habac. 2. *Væ, qui ædificat ciuitatem in ſanguinibus.* Sion dignitates Eccleſiaſticas, ciuitas ſæculares indicat, quas non ſanguini ſed virtuti vult conferri Deus.

III. Alij per portam nummariam.

III. Alij per portam diuitiarum. 1. qui muneribus dignitates comparant. De quibus Eccleſiaſticus c. 13. ait: *Si largitus fueris, aſſumet te; & ſi non habueris, derelinquet te.* Qui per ſaltum aut ſyluam tranſit, non aſcendit ſteriles & ſylueſtres arbores, ſed fructiferas, ceraſos, ficos, moros & ſimiles. Sic ferè honores ſequuntur illos qui dona ferunt: alios negligunt. In apologo illo Ioathan Iudic. 8. ligna electura regem primò iuerunt ad frugiferas plantas, oliuam, ficum, vitem: vltimò demum, poſtquam illæ ſe excuſarunt, venerunt ad inutilem rhamnum. Per hanc portam Caiphas intrauit ad Pontificatum; vnde etiam tam iniquus & peruerſus Iudex fuit. Conatus eſt & Simon Magus per hanc intrare ad poteſtatem dandi Spiritum ſanctum, offerendo pecuniam Apoſtolis. Act. 8. Sed audijt à Petro: *Pecunia tua tecum ſit in perditionem*, id eſt, tecum erit, vt exponit Beda & gl. qui & poſt eà Romæ de volatu ſuo magico à S. Petro depoſitus, confractis crucibus, ſequenti die miſerè cruciatus interiit. Hunc imitantur qui adſcitis alienis promotorum alis ad dignitates euolare nituntur; ſed infælici plerunque euentu decidunt eò periculoſiùs, quò altiùs euolârunt. Nam vt ait Sapiens Prou. 14. *Eſt via quæ videtur homini iuſta, nouiſſima autem eius ducunt ad mortem.* Qui hac viâ aſcendunt ad honores & dignitates, quid aliud ſunt niſi vituli aurei; qualis fuit ille, quem effinxit Aaron, & plebs adorauit.? vt enim vitulus ille nil prorsùs ſeu diuinitatis, cuius gratiâ coli poſſet, ſeu ſenſûs habuit, ſed præcisè aurum è ſpolijs Hebræorum conquiſitum: ita tales nil præter aurum, è quo (forſan è rapinis parto) conflati ſunt, ob quod digni honore vel præfecturâ eſſent, habent: cætera vituli ſunt rudes, petulantes, carnales. Denique ſicut vitulus ille ad extremum à Moyſe contritus eſt & in puluerem redactus: ita & iſti tandem contemnuntur & in fumum abeunt. Neque tales aurum toruis oculis aſpicere ac contemnere munera poſſunt, qui beneficio auri & munerũ ad ſublimes gradus aſcenderunt.

2. Qui promiſſis, v. g. libertate, promotione, gratijs alijs gradum ſibi ad honores quærunt, vel ab alijs promouentur. Talis Chan, Tartarorum Princeps, qui cùm non ita pridem Stephanus Poloniæ Rex è viuis abijſſet, ipſe in comitijs de Rege creando habitis inter alios etiam per legatos interuenit, promittens omnibus quam vellent ſequi religionem: *Tuus Pontifex, meus Pontifex*, aiebat, *tuus Lutherus, meus Lutherus eſto.* Beyrl. in Apopht. v. Ambitio. Nimis craſsè barbarus iſte: alij ſubtiliùs promittunt opes, honores, priuilegia, immunitates, modò eorum ſuffragijs & brachijs euolent in altum. Quàm his diſſimilis S. Guntherus Monachus ad S. Emeramum Ratisbonæ? Huic cùm Otho Imp. obuius dixiſſet: *Quid dabis mihi, ſi te fecero Epiſcopum Ratisbonenſem?* crepidam ſibi detrahens & Imperatori monſtrans, *Hanc*, inquit, *crepidam tibi dabo.* q. d. nihil prorſus. Ex quo tam generoſo verbo ratus eum tali munere dignum Imperator, in Epiſcopum promouit, vti dixi alibi ex Bauariâ ſanctâ Raderi. 2.

IV. Alij per virtutis oſtium.

1. Per humilitatem.

IV. Alij denique ingrediuntur per portam virtutis, & hi per oſtium rectè & legitimè intrant. Ac 1. qui per humilitatem, cùm ſint digni, indignos ſeſe reputant. Hanc viam oſtendit Chriſtus contendentibus de præeminentiâ diſcipulis dicens: *Quicunque voluerit inter vos fieri maior, ſit veſter miniſter: & qui voluerit inter vos primus eſſe, erit veſter ſeruus.* Matth. 20. Ratio eſt; quia qui ſe dignitatibus indignos iudicant, ij labores & pericula earum intelligunt atque expendunt, neque ad initium blandiens, & progreſſum proſperum, ſed ad finem, ſæpe funeſtum, attendunt. Iuſtino l. 19. hiſt. auctore, cùm in Tyro declarandus Rex diceretur, qui priùs orientem Solem conſpexiſſet: alijs omnibus ad orientem ſe conuertentibus, vnus ſolus occidentem ſpectans, obſeruauit mox orituri Solis radios in cacuminibus montium, ſicque Rex electus eſt. Ita qui non ad auſpicia & fælices progreſſus ſublimium officiorum attendit, ſed qui occidentem & luctuoſum frequenter exitum ſpectat, dignus eſt imperio; quia talis ſuæ infirmitatis & volubilis fortunæ memor, procul omni dubio moderatè imperabit. Miratus aliquando fuit Iob ſe ad regale faſtigium euectum: vnde plorabundus exclamauit: *Quare miſero data eſt lux?* Iob 3. Vbi D. Gregorius l. 5. mor. c. 2. ait: *Lux miſeris datur, quando, qui ſe in hac peregrinatione miſeros agnoſcunt, claritatem tranſitoriæ poteſtatis accipiunt,*

& tolerare

Digitized by Google

& tolerare inſuper honoris onera compelluntur. Hoc expendant, qui inuiti extolluntur: & gemant, non exultent, ſub iugo ſibi impoſito.

2. Per merita & labores. 2. Per labores & merita. Hanc portam oſtendit Chriſtus duobus diſcipulis deſiderantibus iure cognationis (vt videtur) ſedere ad dextram & ſiniſtram eius, cùm ait: *Poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum?* Matthæi 20. Calicem paſſionis ſcilicet & meritorum. Apud Perſas, qui Rex denunciatus erat, priuſquam diadema ſibi imponeret, ex recepto more ducebatur priùs ad delubrum Deæ bellatricis & ibi calicem lactis acidi debebat exhaurire, vti feciſſe Artaxerxen ſcribit Plutarchus in Artax. Quid mirum ergo, ſi & Chriſtus Dominus, qui & ipſe amariſſimum doloris calicem exhauſit, antequam intraret in gloriam ſuam, eundem vel ſimilem calicem proponat exhauriendum, intraturis in gloriam alienam, ſi benemerita requirat ab ambitioſis?

Videat ergo quiſque per quam ianuam intret ad honores, officia & dignitates. Si enim per aliam, quàm per hanc vltimam intrârit, fur eſt & latro. Quid verò expectandum furi & latroni, niſi cruces & rotæ? Videat ingreſſurus ad honores & dignitates, ne per latam illam viam & ſpatioſam portam ingrediatur ad inferos.

IN FESTO SS. TRINITATIS.

THEMATA.

I. Summè veneranda & crebrò inuocanda SS. Trinitas.

II. Omnia noſtra opera in nomine SS. Trinitatis ſalubriter peragenda.

III. Quænam in SS. Trinitate Chriſtiano imitanda.

IV. Summa & vniuerſalis Chriſti poteſtas quid à nobis requirat.

V. Quid agendum vt Chriſtus ſit nobiſcum.

THEMA PRIMVM.

Summè veneranda & crebrò inuocanda ſacroſancta Trinitas.

1. *Quia ab ipsâ creati ſumus ad eius imaginem.*
2. *Quia ab eadem conſeruamur & ſuſtentamur.*
3. *Quia per ipſam reformari tres animæ noſtræ potentiæ debent.*
4. *Quia in nobis inhabitat velut in templo.*
5. *Quia ad vitæ curſum in cælum dirigendum indigemus eius auxilio.*
6. *Quia velut ciues cæli perpetuò eam laudabimus.*

In nomine Patris & Filij & Spiritûs ſancti. *Matth.* 28.

MEmorabile eſt, quod referunt Annales apud Baron. anno 668. & Cuſpinian. mortuo Conſtante Imp. ſucceſſiſſe ei in imperio filium Conſtantinum cognomento Pogonatum ſeu barbatum. Qui cùm haberet duos fratres natu minores, Tiberium & Heraclium, populi orientales magnis vocibus poſtulabant, vt hi duo fratres vnà cum primogenito pariter coronarentur; vt ſicuti crederent io SS. Trinitatem, ita & à Principibus tribus regerentur. Pia quidem petitio; ſauciauit tamen valde Conſtantini animum & ad inuidiam pertraxit, adeò vt fratres naſo truncaret & poſtea neci daret. Celebrauimus hactenus ſolennitates diuinarum perſonarum ſeparatim ab Aduentu vſque in hod. diem. Et per aduentum quidem ſupplicauimus Deo patri, vt mitteret nobis filium. Eo miſſo, à natalitio eius die celebrauimus Feſta Filij vſque ad aſcenſionem eius. Digreſſo à nobis Filio celebrauimus elapsâ ſeptimanâ ſolemnitatem Spiritûs S. Hodie incipimus ſimul & vnitim trium perſonarum vnionem in eſſentiâ, adeoque Deum vnum & trinum vnâ ſolemnitate celebrare, vt ſicut in cœlo regnat inter beatos: ita & in terris regnet inter nos. O regnum acceptabile! ô Regem deſiderabilem! ô amabile SS. Trinitatis imperium? Quare accedamus ad hunc Regem noſtrum & rogemus eum, vt ipſe imperare nobis velit. Quod vt faciat, videndum vt ex parte noſtrâ deferamus ei debitum honorem, ſubjectionem & obſequia, propter cauſas quas dicemus.

I. Quia ab ipsâ creati ſumus ad eius imaginem. I. Quia à SS. Trinitate creati ſumus & quidem ad ipſius imaginem. Indicat id ſacer textus: *In principio creauit DEVS* (Hebr. *Elohim*, h. e. *Dÿ*, ob pluralitatem perſonarum) *cælum & terram, & ſpiritus DEI ferebatur ſuper aquas.* In principio Filius, in Deo Pater, in ſpiritu Dei indicatur Spiritus ſanctus. Inſinuauit idem Deus, quando dixit: *Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram.* Qvemadmodum verò artifices ſolent ſuis operibus arteſactis communiter imprimere nomen aut ſymbolum ſuum, vti fuſores, pictores, ſculptores, enſium & cultrorum fabri, alijque; ita Deus homini inſculpſit ſuam imaginem, longè magis indelebilem, quàm inſculpſerit Phidias ille nomen ſuum clypeo Mineruæ (è quo niſi fracto clypeo eximi non poterat) vt ſui auctoris memor eique gratus & ſubjectus eſſet. Conſiſtit verò ea in tribus animæ intellectualis potentijs, memoriâ, intellectu, voluntate. Memoria receptaculum ſpecierum quaſi infinitarum, Patrem: intellectus, in quo ſapientia conſidet, Filium: Voluntas, in quo amor, Spiritum ſanctum denotat. Neque ſolùm nos, ſed etiam noſtri cauſâ mundum hunc creauit mira Patris potentia, Filij ſapientia, Spiritûs ſancti bonitas.

IV. Quia in nobis inhabitat velut in templo.

IV. Quia in nobis inhabitat velut in templo ſuo, ſi tamen iuſti ſumus. Ita enim Chriſtus Ioan. 14. ait: *Siquis diligit me, ſermonem meum ſeruabit; & pater meus diliget eum & ad eum veniemus & manſionem apud eum faciemus*; vnà videlicet cum Spiritu ſancto qui & ipſe inſeparabilis eſt à Patre & Filio. Manet autem non ſicut Imperator v. g. in hoſpitio publico; ad quod diuertit ex itinere: ſed ſicut in domo amici, ad quam diuertit, vt effundat ibi gratias ſuas, conuerſetur & delicietur. Hac ratione & in huius rei figuram miſit tres Angelos ad Abraham, vt hoſpitio eius vterentur & filium ei promitterent ex ſenili & ſterili vxore. Gen. 18. Fuiſſe autem tres illos Angelos typum SS. Trinitatis, inde colligitur, quia illos velut vnum adorauit & affatus eſt: *Domine ſi inueni gratiam &c.* vt cum Eccleſia, (quæ canit: *tres vidit & vnum adorauit*) ſentit Ambroſius, Euſebius, Cyrillus. Quare ſicut Abraham maximo ſtudio & ſolicitudine ſeruijt hoſpitibus illis, apparauit prandium, lauit eorum pedes: ita cogitandum nobis ſolicitè, quos honores, quæ obſequia debeamus exhibere ſupremæ illi maieſtati SS. Trinitatis, vt in nos velut amicos ſuos effundere gratias ſuas dignetur. Vnde Apoſtolus 1. Cor. 9. monet: *Glorificate & portate Deum in corpore veſtro.* Quando vir honeſtus & dignitate conſpicuus domum noſtram ingreditur, auferimus è medio, quidquid indecorum videtur & oculos eius offendere poteſt. Quantâ ergo ſolicitudine tollendum eſt è corde noſtro omne peccatum, quod ſolum & grauiſſimè Deum offendit? Sanè Zachæus quando in domo ſuâ vidit ſe habere Chriſtum hoſpitem tam ſanctum & cœleſtem, mox iniquum mammona ab eius oculis auerruncare & reſtituere aliena ſategit. Luc. 19. Idem nos faciamus: non hęreat in nobis vel ad vnum diem, non modò graue, ſed nec leue peccatum, quod non mox pellamus per diſplicentiam & contritionem: econtrà paremus ei exemplo Zachæi gratiſſimum conuiuium è pijs operibus; manè quaſi prandium, inuocando eius opem: veſperi quaſi cœnam, gratias agendo.

V. Quia ad vitæ curſum in cęlum dirigendum indigemus eius auxilio.

V. Quia ad vitæ noſtræ curſum in cœlum dirigendum maximopere ipſius SS. Trinitatis directione indigemus. Æſopus, vt ferunt, ſolus incedens cùm interrogaretur ab apparitoribus, quò iret; reſpondit, *neſcire ſe.* Magiſtratus id reſponſum pro deriſione habens: & iniquè ferens, in vincula eum coniecit. Quare Æſopus: *Iam bene igitur neſcire me dicebam, quò irem: neſciebam enim quòd in carcerem iturus eſſem.* Idem quoque nos omnes dicere poſſumus in cunctis viis noſtris, quia *incertæ prouidentiæ noſtræ.* Sap. 9. Vnde Sapiens Prou. 20. *A domino diriguntur greſſus viri,* ait: *quis autem hominum intelligere poteſt viam ſuam?* Quod ſi de rebus alijs verè dici poteſt, multò magis de vijs, quæ ad Deum dirigunt. In his enim tribus indigemus medijs: viribus, vt poſſimus: ſapientiâ vt ſciamus: promptitudine, vt velimus. Operâ ergo SS. Trinitatis ad hoc nobis opus eſt: Patris potentiâ, vt poſſimus vincere difficultates: Filij ſapientiâ, vt cognoſcamus finem, & intelligamus viam & eligere poſſimus media: Spiritûs ſancti bonitate, vt alliciamus & propellamur ad ambulandum & bene operandum. Veteres ingreſſuri viam, Herculi ſacrificabant, teſte Feſto Pompeio l. 14. Alex. ab Alex. l. 3. c. 22. quò nimirum vitæ eorum dirigerentur ab eo, qui plurima confecit itinera, & quem, ne corruerent aut læderentur, ſibi ſuis viribus auxilio futurum credebant. Habeant illi Herculem ſuum: noſter viæ ductor eſt SS. Trias, quæ nos potentiſſimè defendere patris potentiâ: certiſſimè dirigere Filij ſapientiâ: ſuauiſſimè impellere Spiritûs ſancti bonitate & amore poteſt. Vnde bene Eccleſiaſticus c. 11. ait: *Sapientia & diſciplina & ſcientia legis apud Deum. Dilectio & via bonorum apud ipſum.* Et pſ. 107. *Apud Dominum greſſus hominis dirigentur, & viam eius volet.* quia etiam ipſa volũtas bona ad ambulandũ in Dei lege, Dei donũ eſt. Et vide Deum auxiliantem. *Cum ceciderit, non collidetur*; ſubdit, *quia Dominus ſupponit manum ſuam.* Hanc ſuppoſitionem operatur brachium, manus & digiti. Brachium Deum Patrem, manus Filium, digiti Spiritum S. repræſentant. Hic eſt noſter Hercules, hunc inuocemus. De ſancto Benedicto in ſolitudine degente ſcribit beatus Petrus Damiani ſerm. 8. in Vigilia ſancti Benedicti: *Tres corui per omnem viam indiuidui ſibi comites fuerunt, eius aſſiduè veſtigia proſequentes: hodieq; in ſylua, quæ venerabili monaſterio Caſſini montis adiacet, duo, ſiue vt ferunt, tres corui annuâ ſemper reuolutione nidificant, quos ab illis antiqui temporis coruis nonnulli prodire per traducem ſeminis aſſeuerant. Et reuerà quotidie monaſterij foribus aduolant, vt crocitantes & alas ac roſtra pandentes, ſolitam eſcam, velut debitum cenſum ex vetuſta poſſeſſionis iure depoſcant.* Sic ille. Non dubito S. Benedictum in his 3. auibus contemplatum eſſe SS. Trinitatem, viarum ſuarum ducem comitemque. Cogitemus idem & nos, atque vt SS. Triadi gratos nos exhibeamus, ſingulis penſum orationis alicuius ei deferamus.

VI. Quia velut ciues cœli perpetuò eam laudabimus.

VI. Quia ciues cœli ſumus, vbi vnà cum SS. Angelis SS. Trinitatem perpetuò laudabimus vnà voce cantantes: *Sanctus, ſanctus, ſanctus Dominus DEVS.* Iſa 6. Cùm enim ſingula Dei opera in illâ contemplabimus; in ſingulis aſpectibus nouo gaudio perfundemur & prorumpemur in admirationem & laudem illam Dei: *ſanctus, ſanctus, ſanctus*; & hoc ſine faſtidio ac defatigatione, nouo ſemper guſtu per omnem æternitatem. Quia igitur Angelorum ciues futuros nos ſperamus, eorum linguam hîc addiſcere nos oportet. Quare Eccleſia docuit nos, quoties ſigno crucis frontem pingimus, toties ſimul commemorare id myſterium. Simillimam Triadis doxologiam Deo decantare docuit monuitque puer in ſublime raptus tempore Theodoſij iunioris, cõtra terrę motum Conſtantinopoli graſſantem, vt alibi dictũ. Eandem Leo VI. Imp. militibus ſuis quotidie recitandam indixit. Inſinuauit hoc idem Deus in V. T. quanquam obſcurè, Trip. in F. Trin. C. 2. G.

quando cum Abrahamo fœdus iniens ei præcepit: *Sume tibi vaccam triennem & capram trimam & arietem annorum trium*; ad ſacrificandum ſcilicet. Gen. 15. Ad quid hæc animalia è triplici quadrupedum genere, & trium annorum ſingula præcipiuntur ſacrificanda? nónne typum Trinitatis inſinuât Abrahamo? Rurſum Leuit. 6. v. 15. præcipitur, vt ſacrificium de farre ſit pugillus ſimilæ, conſperſæ oleo, thureque ſuperpoſito. Vbi ſimila primam Trinitatis perſonam, oleum ſecundam, thus tertiam, non obſcurè indicat. Anna quoque mater Samuelis in tribus vitulis & tribus modijs farinæ obtulit Deo filium ſuum 1. Reg. 1. vt videlicet vnà cum filio munera ſua Deo offerret. Ipſi denique Magi Gentiles tria Chriſto nato attulerunt munera. Videntur ergo omnia Trinitatem colere velle; quia omnes eſſe beati cupiunt. Ergo ſi inter beatos & SS. Angelos eſſe aliquando volumus laudemus & veneremur hîc cum illis SS. Trinitatem quam venerantur ipſi in cœlis.

THEMA SECVNDVM.

Omnia noſtra opera in nomine SS. Trinitatis ſalubriter peragenda.

1. *Vt monſtremus nos eſſe ſeruos Dei trini.*
2. *Vt ſciamus opera ſine ipsâ perfici non poſſe.*
3. *Vt opera Deo digna peragamus.*
4. *Vt ſciamus opera noſtra ad ipſam dirigenda.*
5. *Vt SS. Triadi nos conformemus.*

Baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritûs Sancti. *Matth.* 28.

ANno 1601. Clemens PP. octauus retulit in Sanctorum album Virginem Deo ſacram ex ordine S. Dominici, nomine Agnetem de Montepolitiano ex Hetruriâ Italiæ. Huic apparuit aliquando Deipara virgo, tres ei pulcherrimos lapillos porrigens ac dicens: *Scito filia te ſacras mihi ædes excitaturam; quocirca hos tres lapillos cape & effice, vt quaun tua ædificatio conſtantiſſima fidei induidua Trinitatis fundamento utatur.* Ita Lipelous 20. April. ex Bulla Clement. 8. Videtur hoc Deiparæ monitum ſpectare etiam ad nos, Auditores; ſaltem aliquâ ex parte. Templum Dei ſumus nos, ſæpiùs atteſtante Apoſtolo, vti 1. Cor. 3. *Neſcitis quia templum Dei eſtis?* ædificati in baptiſmo ſupra fundamentum SS. Trinitatis, in cuius nomine baptizati & ſanctificati ſumus. Verùm adhuc ſupereſt perfectio huius templi, ornatus bonorum operum & virtutum, à nobis adiungendus, vt docet S. Baſilius ho. 10. in Hexam. (*Per imaginem animæ impreſſam mea*, inquit, *obtinui rationis vſum; verùm Chriſtianus effectus vtique ſimilis efficior DEO*) quò nimirum mereamur imaginem gloriæ eius recipere in fine. Quemadmodum ergo in tribus pulcherrimis lapillis, Patre, Filio & Spiritu S. velut in fundamento extructi ſumus: ita eorum operâ & auxilio perficiendi & bonis operibus exornandi ſumus. Vidit hoc S. mater noſtra Eccleſia, quæ omnes ſuas preces, Horas, miſſas, conciones, ſacramentorum adminiſtrationes inchoat ab inuocatione SS. Triadis. Decet igitur vt matrem imitentur in hoc filij; idque ob plures cauſas.

I. Vt monſtremus quales ſimus ſtructores & operarij, fideles ſcilicet & ſerui SS. Trinitatis. Hebræi vt ſe veri Dei cultores oſtenderent, appellabant ipſum *DEVM Abraham, Iſaac & Iacob*, vti docuit eos Dominus, & fecit Daniel c. 3. v. 35. Hos enim ipſorum patres Dei veri cultum habuiſſe eique gratos fuiſſe oſtendit ipſe Deus, qui ſe Deum, trium illorum fidelium ſeruorum ſuorum voluit nominari. Nos verò Chriſtiani, vt veri Dei trini & vnius cultores, à Iudæis æquè ac Gentilibus diſtinctos, per inuocationem SS. Trinitatis nos eſſe demonſtramus. Etenim *SS. Trinitatis myſterium*, vt ait S. Baſilius aduerſus Eunomium, *Chriſtianorum & religionis noſtræ maximè proprium dogma eſt, per quod diſtinguimur à Gentilibus & Iudæis: cùm hi vnicum DEVM agnoſcant in perſonâ vnicâ; illi plures Deos naturis ac perſonis.* Serui Turcarum empti vel capti ſtigmatibus, quæ dominorum ſymbolum indicent, notantur, ne ab ipſis facilè profugiant. Nos vt Dei veri ſerui ab omnibus agnoſcamur, SS. Trinitatis velut Dei ac Domini noſtri ſymbolum fronti noſtræ inſcribimus & operibus noſtris præmittimus. Scimus enim opera infidelium Deo grata non eſſe. Confitemur ergo nos à Deo creatos, redemptos & ſanctificatos eſſe: Patri creationem, Filio redemptionem, Spiritui ſancto ſanctificationem noſtram attribuimus. Quia verò Deus exoſa etiam habet opera peccatorum: idcircò ad initium cuiuſcunque operis ſalubriter inuocamus ſanctiſſimam Trinitatem, vt nos etiam ſeruos ad omnem eius voluntatem paratos & peccati hoſtes eſſe proteſtemur. In Concilio Nicæno pro teſſerâ Chriſtianorum inſtitutæ fuerunt litteræ, quæ *formata* appellabantur, cum inſcriptione harum quatuor litterarum. π, υ, α, π. quæ ſunt initiales nominum πατὴρ, υἱὸς, ἅγιον πνεῦμα. hoc eſt, Pater, Filius & Spiritus ſanctus. Abſque iſthac teſſerâ non recipiebantur peregrini hoſpitio à Chriſtianis, nec habebantur pro Chriſtianis, vt patet ex Cardin. Baronio anno 325. Quare vt opera noſtra Deo accepta fiant, decet ea conſignare teſſerâ fidei, inuocatione ſanctiſſimæ Triadis. Quâ re etiam monemur, vt ne aliquid indignum Deo noſtro admittamus. Sic templa cruce inſigniuntur, vt ſacra eſſe ſciantur, prophanis rebus interdicta.

I. Vt monſtremus nos eſſe ſeruos Dei trini.

II. Vt ſciamus opera noſtra ſine ipsâ perfici non poſſe. In omni enim opere tria requiruntur, ſcilicet vt poſſimus, ſciamus & velimus operari: quemadmodum ad opera manualia tria concurrunt, brachium, manus & digiti: brachium, à quo manus & digiti prodeunt, Deum patrem notat, vt Ter-

II. Vt ſciamus opera noſtra ſine ipsâ perfici non poſſe.

Tertullianus in prax.cap. 8. notat. Manus, à quâ digiti; Filium: Digiti, qui è manu ſimul & brachio, Spiritum ſanctum, vt aduertit Ambroſius lib. 3. de Spiritu ſancto.cap.6. Ergo ad operandum requiruntur primò vires, vt poſſimus. His caruit Miphiboſeth, qui cùm vellet ſequi Dauidem, vires non habuit, vtpote claudus. c. 2. Reg. 19.

2. Prudentiam, vt ſciamus. Hac caruit Samſon, dum ſecretum aperuit mulieri, cæteroquî fortis. 3. Voluntas; quâ caruit Salomon, dum ſciret quidem abſtinendum à mulieribus alienigenis, noluit tamen. Pilatus poterat Chriſtum abſoluere, & nôrat eius innocentiam; itaque poteſtatem & ſcientiam habuit, robur tamen voluntatis non habuit. Potentiam Patri, Sapientiam Filio, Voluntatis motum Spiritui ſancto appropriamus. Iam ergo quia opera quædam difficilia ſunt, indigemus potentiâ. Quàm difficile erat Iudithæ, vtpote mulieri, Holofernem Ducem ſtrenuum plectere capite! Idcircò priuſquam id faceret, orauit: *Confirma me Domine DEVS Iſraël, & reſpice in hac horâ ad opera manuum mearum, vt hoc, quod credens pro te fieri poſſe cogitaui, perficiam.* Iudith 13. Denique egemus ſapientiâ, vt agendo non erremus. Hac *qui indiget, poſtulet à DEO*; inquit ſanctus Iacobus cap. 1. Indiguit certè Salomon ad gubernandum populum & diſcernendum verum à falſo, petijtque 3. Reg. 3. nec non Sapient. 9. *Da mihi ſedium tuarum aßiſtricem ſapientiam*; eamque impetrauit à Deo. Indigemus denique pectore & cordatâ voluntate, vt ne terreamur. Difficile eſt præbere collum carnifici, pro fide Chriſti amputandum. Ad hoc verò agendum roborauit commemoratione ſanctiſſimæ Trinitatis filium adhuc puerum ſancta Dionyſia, nobilis matrona in Africâ, quæ à Wandalis Arianis ad martyrium ducta, cùm videret filium timere inter carnifices, eum nutu oculorum primùm, deinde voce ſic animauit: *Memento fili mi, nos in nomine Trinitatis baptizatos in matre Catholicâ: non perdamus indumentum ſalutis noſtræ, ne veniens inuitator veſtem non inueniat nuptialem & dicat miniſtris: mittite in tenebras exteriores vbi erit fletus & ſtridor dentium.* Sic confirmatus filius velociter martyr effectus eſt. Vict. Vtic. in perſecut. Wandal. l. 3.

III. Vt opera Deo digna peragamus.

III. Vt ſciamus opera noſtra, quæ facturi ſumus, talia eſſe debere, vt ſint digna Deo, digna luce & aſpectu, non ſolùm hominum, ſed etiam ſanctiſſimæ Trinitatis. *Qui facit veritatem*, inquit Dominus Ioan. 3. *venit ad lucem, vt manifeſtentur opera eius, quia in DEO ſunt facta.* Veritatem intellige practicam, ſeu id, quod rectum & juſtum eſt, quodque Deo placet eiuſque conſpectu dignum eſt. Hoc vt fiat, prodeſt inchoare opera omnia in nomine ſanctiſſimæ Triadis, vt ſic in Deo, hoc eſt, velut in conſpectu Dei fiant. Liuio Druſo architectus quidam ædes ſe ſtructurum recipiebat, in quas ex nullâ aliâ domo eſſet proſpectus. *At potiùs*, inquit ille, *ædifica mihi domum, ſi potes, in quâ quidquid agam, vniuerſus populus Rom. videre poßit.* Lud. Viues de Chriſt. fæm. l. 2. Similiter Acacius Berrhoeæ in Syriâ Epiſcopus ædes ſuas ſumni, cibi & quouis alio tempore omnibus patere voluit: vt cùm plures ſpectatores haberet, nihil niſi quod honeſtum eſſet & pium, vel ageret vel meditaretur, veritus ſemper ex improuiſo aduentantium turbam. Niceph. lib. 12. cap. 47. Hunc in modum opera noſtra in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis rectè inchoantur, vt ſic tanquam in conſpectu ſummæ maieſtatis & in Deo Patre, Filio & Spiritu ſancto fiant, velut opera lucis. Cogitemus ergo cùm quid facere molimur, nos in apertâ domo ſeu in publico verſari, ſiue comedamus, ſiue eamus cubitum ſiue aliud quid agamus; ſiquidem ſpectatorem & arbitrium actionum noſtrarum inuitauimus Deum trinum. Gemma Ionace naſcitur *Triophtalmos* dicta, quod tres hominis oculos exprimat. Plin. l. 37. c. 11. Talis eſt S. Trinitas, triocularis ſcilicet, ſeu, vt Diuus Gregorius Nazianzenus appellat, lumen vnum in triplici face. Triplici illo oculo contemplatur opera noſtra; iure ergo merito cauti & attenti in omni noſtrâ actione eſſe debemus.

IV. Vt ſciamus opera noſtra ad ipſam dirigenda.

IV. Vt ſciamus actiones noſtras ad SS. Trinitatem, velut ad fontem & originem earum aliarumque rerum omnium eſſe dirigendas: *quoniam*, vt ait Apoſtolus ad Rom. 11. *ex ipſo & per ipſum & in ipſo ſunt omnia. Ex ipſo*, intellige ex Patre, à quo velut primo principio omnia promanant: *Per ipſum*, intellige per Filium, per cuius ſapientiam omnia facta ſunt & fiunt: *In ipſo* intellige in Spiritu ſancto in quo velut in amore Patris & Filij, & quaſi in fine omnia terminantur. Opera noſtra rurſum fiunt ex DEO velut à cauſa excitante, per DEVM velut à cauſâ comitante & cooperante: in Deo velut in finem & ſcopum. Inſidiatur Dæmon operibus noſtris, vt ea ſibi rapiat aut perdat per inanem gloriam alioſque terrenos fines. Præueniendus igitur eſt; quod fiet, ſi opera noſtra inchoëmus à ſanctiſſimâ Trinitate, ipſique tranſcribamus velut fonti, vnde promanant; quemadmodum & Chriſtus omnia ſua opera retulit ad Patrem. Cuius rei typum oſtendit Aaron, qui ſacrificaturus iuſſus eſt à DEO geſtare in fronte laminam auream eique inſcribere: *Sanctum Domino.* Exod. 28. In Hebr. eſt nomen tetragrammaton, quod myſterium Trinitatis non obſcurè continet cùm eſſentiæ vnitate in 4. illis litteris. Igitur in fronte ſeu initio cuiuſcumque operis pij ſanctiſſimam Trinitatem pingendam & inuocandam monet aureâ illa lamina, vt ſit ſanctum DEO & ſanctiſſimæ Trinitati. Eò tendit ſanctus Paulus cùm 1. Cor. 10. ait: *Siue manducatis, ſiue bibitis, ſiue aliud quid facitis, omnia in gloriam DEI facite.* Contraponit enim Chriſtianos Gentilibus, qui vinum & eſcas ſuas prius Idolis immolabant, poſteà ex menſâ Idoli ad menſas ſuas transfere-

Tripart. in hoc F. C.I.B.7.

bant & ad eius honorem ſumebant; vultque vt econtra Chriſtiani cibos ſuo Deo vero quaſi immolent,ſumendo eos ad gloriam eius: idemque faciant in alijs operibus. Vnde olim moris fuit apud Chriſtianos, vt initio operis ſe ſignarent more adhuc recepto. q. d. Hoc opus fiat ad gloriam Dei in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti, vt indicat Tertull. lib. de corona mil. Et ſanctus Hieronymus ad Euſtochium. Quod etiamnum in pleriſque ſacris functionibus facit Eccleſia, inchoans & finiens orationes, ſacras conciones, ſacramentorum adminiſtrationes, nomine Trinitatis, vt in gloriam Dei fiant & hoſtis humani generis nihil inde delibet. Si Gentilis prior immolâſſet cibum Idolo, nihil inde guſtabat Chriſtianus: & viciſſim, ſi Chriſtianus benedixit menſam, non edebat inde Gentilis. Pari ratione ſi mox opera noſtra immolemus SS. Triadi,nihil inde ſibi rapiet Diabolus.

V. Vt SS. Triadi nos conformemus. V. Vt animæ noſtræ ſanctiſſimam Trinitatem fortiùs imprimamus eique nos conformemus. Hac enim de cauſa ait ſanctus Ambroſius lib. 2. de Iacob, cap. 4. baptiſmum administrari in nomine Trinitatis eiuſque invocatione, vt baptizati ſanctiſſimæ Triadi ſimiles euadant; quo modo Iacob virgas triplicis ſpeciei, populeas, amygdalinas, & plataninas, ex parte decorticatas miſit in aquam, de quâ biberent oues, vt ſimiles virgis illis fœtus conciperent. Gen.30. Amygdalina virga Patrem, principium reliquarum perſonarum, indicat; quia amygdalus Prima omnium arborum floret. Populea, Filium; quia populus folia ex vnâ parte alba, ex alterâ habet nigra: ſicut Dei filius naturam, quam ab æterno habuit, diuinam, aſſumpſit & humanam. Platanina Spiritum ſanctum, quia platanus præ omnibus arbor maximè vmbroſa eſt: quod etiam tribuitur Spiritui ſancto. Luc. 2. *Spiritus ſanctus ſuperueniet in te & virtus altiſſimi obumbrabit tibi.* Iacob igitur *potaturis ouibus*, ait Ambroſius, *virgam ſtyracinam & nucinam & de platano* (per primam intelligit patrem, per ſecundam filium, per tertiam ſpiritum ſanctum.) *proponebat in canalibus, quò concupiſcentes beatiſſimæ Trinitatis præfiguratæ myſteria haudquaquam decolores fœtus pia mentis conceptione formarent. Bonæ oues, quæ bonorum partus operum, fidei ſacræ non degeneres ediderunt.* Ita Ambroſius loco cit. Aquâ benedictâ crebrò nos aſpergimus, vt recordemur baptiſmi noſtri: ſic etiam decet vt opera noſtra inchoëmus cum ſanctiſſimæ Trinitatis nomine & inuocatione; quo ſciamus in eo nomine nos baptizatos eſſe, vt ei quoad fieri poteſt ſimiles efficiamur, & talia opera edamus, qualia ipſa demonſtrat. Qualia verò illa? Primò ſumma concordia inter tres perſonas, licet inter ſe oppoſitas; quod enim vna vult, hoc & altera; quod vna ad extra facit,facit & altera.

2. Tres illæ perſonæ ad intra proprias quidem habent operationes, ad extra verò communes, & ſimul omnes omnia operantur. Vnde Ioan. 5. ait Chriſtus: *Non poteſt filius facere à ſe quidquam, niſi quod patrem viderit facientem. Quæcunque fecerit pater, hæc & filius ſimiliter facit.* Hunc in modum nos in priuatis quidem pietatis exercitijs & viuendi modo proprium ſequi guſtum poſſumus: in publicis tamen accommodare nos communi piorum & ſapienrum modo debemus, & vitare ſingularitatem, verbi gratiâ, cum alijs ieiunare, orare, ſupplicatum vel ad templum ire, confiteri, communicare. Luciferum, non Deum ſectantur ſingulares. Is enim cæteris angelis coram Deo aſſiſtentibus (Dan. 7.) ſolus aiebat: *Sedebo in monte teſtamenti & ſimilis ero altiſſimo.* Iſa. 14. nolens cum alijs angelis bonis Deo ſe ſubijcere. Hinc ſanctus Auguſtinus lib.19.de ciuit.cap. 12.bene dixit, ſuperbum, dum conſortem habere non vult, ſed ſingularis eſſe cupit, peruerſè Deum imitari, quippe qui Deum non exprimat, cùm ipſe in eſſentia vnus, & in perſonis perfectiſſimâ concordiâ iunctis trinus ſit. Qui ergo Deo ſimilis eſſe vult, nequaquam ſingularis, ſed arctiſſimâ cum fratribus vnione coniunctus ſit, prout monet Apoſtolus ad Gal.3. *Quicunque in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis: non eſt Iudæus, nec Græcus: non eſt ſeruus, nec liber: non eſt maſculus nec fœmina: omnes enim vos vnum eſtis in Chriſto IESV.*

THEMA TERTIVM.

Quæ in ſanctiſſima Trinitate imitanda Chriſtiano.

1. *Inſpectio ſuiipſius.*
2. *Amor Dei iam cogniti.*
3. *Concordia animorum in diuerſis ſtatibus & conditionibus.*
4. *Communicatio bonorum.*
5. *Zelus honoris mutui.*

In nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti. *Matth.* 28.

SAnctus Edmundus Anglus, Cantuarienſis Archiepiſcopus, cùm Pariſijs adoleſcẽs operam liberalibus artibus daret & iam Geometriam ſocijs ſuis prælegeret, Circulis & figuris alijs Mathematicis affingendis inſudans, mater eius ſanctiſſima, nomine *Mabilia* in ſomnis ei apparuit ac quæſiuit quid ſibi vellent figuræ, quibus adeò intentus eſſet. Ille vbi reſpondit, quod viſum fuit, mater apprehensâ manu eius tres in eâ circulos pinxit, Patrem & Filium & Spiritum ſanctum ordine eos appellans, addiditque: *Hiſce deinceps figuris, fili mi, intentus eſto, omiſſis iſtis, quibus te occupas.* Tum ille matris vocem intelligens, mox ad Theologiæ ſtudium ſe tranſtulit. Ita habet eius vita apud Surium 16. Nouembr. Videtur mihi hæc ſancta mater non filium tantùm ſuum, ſed omnes mundi ſectatores piè redarguere. Quid enim illi faciunt aliud niſi circulos terræ pingere, eamque inter ſe per circulos & diſtrictus diuidere, dimetiri & pro eâ litigare? Quid

Quid agitis? inquit ſancta hæc mater; Cur non potiùs ſtudetis tribus illis circulis ſanctiſſimæ Trinitatis, in quibus vera ſapientia & omnis theſaurus latet? Bene eſt ô Mabilia. Sed videris nos remittere ad difficile nimis ſtudium, de quo ipſe ſanctus Paulus in hod. Epiſtolâ exclamat: *O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ DEI! Quàm incomprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius!* Verum eſt Audit. Sciendum tamen ſtudere non eſſe otiari, ſed impensè laborare. Cortex frangendus eſt, ſi nucleum edere volumus. Hoc ergo nunc agamus.

I. Inſpectio ſui ipſius.

I. Pater ab æterno ſeipſum cognoſcens & quaſi in ſpeculo inſpiciens, ac comprehendens ſuam diuinam eſſentiam, format intra ſe conceptum & imaginem viuam ſuiipſius, quæ eſt filius *ſplendor gloriæ & figura ſubſtantiæ eius.* (Hebr. 1.) & *imago eius inuiſibilis* (ad Coloſſ. 1.) in quâ imagine ſibi immensùm placet, ita vt eâ ſolâ beatus & contentus, nihil aliud requirat. Imitabimur in hoc Deum pro modulo noſtro, ſi & ipſi conſideremus & inſpiciamus aſſiduè, non alios, ſed noſipſos. Sic enim producemus & ipſi in nobis pulcherrimam imaginem, contemptum noſtri. Audiamus de hoc ſanctum Bernardum lib. 2. de Conſiderat. ad Eugen. cap. 3. *A te tua conſideratio incipiat; non ſolùm autem, ſed in te finiatur: quocunque vageris, ad te reuocaueris eam cum ſalutis fructu: tu primus, tu vltimus tibi. Sume exemplum de ſummo omnium patre, Verbum ſuum & emittente & retinente. Verbum tuum conſideratio tua, ſic procedat vt non recedat, ſic progrediatur vt non egrediatur; ſic exeat vt non deſerat.* Inſinuat enim Eugenio Papæ, vt memor ſit, quòd ex paupere Monacho ſit factus ſummus Pontifex; vti magis exprimit cap. 5. Deus ſimplex ſubſtantia eſt, nos compoſiti ſumus ex animâ & corpore. Videamus quid ſumus ſecundùm corpus. Terra vtique, quia ex terrâ. Vnde Adam à terrâ rubrâ Adami nomen accepit, vt in eâ velut in ſpeculo ſeipſum contemplaretur, quoties terram aſpiceret. Quare vbi ſui oblitus, Dei ſimilitudinem appetere cœpit, audijt: *Terra es & in terram ibis*; q. d. Adam vocaris & Adam es & in Adam ibis. *Quid ſuperbis terra & cinis?* Eccleſiaſtici 10. Sic voluit Deus vt Moyſes virgam manu geſtaret eâque omnia prodigia coram Pharaone patraret, vt memor eſſet ſe paſtorem fuiſſe & paſtorali virgâ pecora egiſſe. Secutus hoc exemplum Amicus R. E. Cardinalis, qui agnum cum adiecto libro pro inſignibus ſibi elegit & præferre non erubuit, quòd patre opilione natus eſſet, vt iam alibi retuli. Taceo Viligiſum & Agathoclem, eâdem demiſſione celebres. Porrò ſecundùm animam videamus, non quales alij, ſed quales nos ſimus, iuxta id Ioannis in epiſt. 2. monitum: *Videte voſmetipſos, ne perdatis, quæ operati eſtis.* Multi aſpiciunt alios, & ſeipſos negligunt: vnde fit vt ſteriles ſint & inanes omni virtute. Moyſi dixit Deus: *Mitte manum tuam in ſinum tuum.* Quod vbi fecit Moyſes, eduxit leproſam, Exod. 4. Sic nos, qui communiter perſuademus nobis ipſis, habere nos manus nitidas & ab omni labe immunes; ſi eas mitteremus in ſinum noſtrum, ſæpe educeremus oppidò leproſas. Quatuor animalia Ezech. 1. prorſum dumtaxat aſpiciebant, ad ſuos nimirum greſſus, non ad alienos: *vnumquodque ante faciem ſuam gradiebatur*: ſine corporis conuerſione ſeu circumſpectione ad alia. Vel ante faciem ſuam, quia ſeipſa, non alia aſpiciebant. *Oculi ſapientis in capite eius: oculi ſtultorum in finibus terræ.* Prou. 17.

II. Amor Dei iam cogniti.

II. Cognitionem illam & comprehenſionem ſuiipſius, per quam filius gignitur, immediatè ſequitur amor inter patrem & filium: & hic amor eſt Spiritus ſanctus. Imitabimur & nos in hoc ſanctiſſimam Trinitatem, ſi poſtquam Deum cognouimus, etiam amemus. Qui enim Deum cognoſcit, quomodo non amare poteſt? ſpernit Deum, qui non æſtimat: qui non æſtimat, non cognoſcit. Quod eſt adeps in carne, hoc eſt amor in homine. Sine adipe arida eſt caro, & inſipidus homo ſine amore. Hac de causâ Deus adipem inteſtinum hoſtiarum immolatarum ſibi adoleri & incendi præcipit. Leuit. 3. & punijt morte filios Heli, qui adipem Deo immolari non permittebant, ſed ſibi rapiebant. 1. Reg. 2. Adeps ille amorem ſignificat qui aſpera quæque lenit & ſapida ac grata facit. Hunc ſibi Deus impendi vult. Sine hoc aridum & inſipidum eſt, quidquid ipſi damus. Hinc munera Caini non placuerunt ei, quia ſolùm erant è frugibus terræ: Abelis placuerunt, quia ex adipe erant; adeoque vnà cum munere amorem & cor ſuum dabat. Hoc eſt quod Prou. 23. Deus petijt: *Præbe mihi fili mi, cor tuum.* Nec mirum, quia & ipſe dedit nobis cor ſuum, Filium inprimis, qui ſuâ morte nos à morte & dæmonis ſeruitute eripuit, deinde Spiritum ſanctum. Amor non vult niſi amore compenſari. Cætera obſequia pecuniâ alijſque modis compenſari poſſunt, vt ſi mihi pingas, cantes, labores; non eſt opus vt viciſſim tibi pingam, cantem, laborem, ſed contentus es pecuniâ: at qui amat, redamari vult. Si non eſſet inter patrem & filium mutuus amor, adeoque Spiritus S. beatitudo & gaudium non eſſet, Deus non eſſet. Ita ſine amore Dei nemo ei placere, nemo eſſe beatus poteſt. Denique communicauit nobis etiam imaginem ſuam, & impreſſit memoriæ, intellectui, voluntati; fecit inſuper nos ſupremos mundi dominos: omnia nobis ſubiecit & conſeruat vſque hodie. Quis talem Dominum non amet? Parum erat, quòd ſolum inteſtinorum adipem peteret Deus ex hoſtia. Et quid magnum exigit à nobis ſi amorem exigit, qui ſic prior nos amauit?

III. Concordia animorum in diuerſis ſtatibus & conditionibus.

III. Tametſi inter tres diuinas perſonas maxima eſt oppoſitio, vtpote inter patrem & filium, inter vtrumque & Spiritum S. ita vt impoſſibile ſit vnius rationem alteri conuenire; coëunt tamen in ſummam vnitatem & identitatem eſſentiæ. Vnde Chriſtus ait: *Ego & pater vnum ſumus.* Pater eſt origo, nec habet originem. Spiritus S. habet originem,

nec

nec eſt origo. Filius eſt origo & habet originem. Hunc in modum nos licet genere, ratione, ſtatu, ſexu, conditione, ætate, &c. diverſiſſimi ſimus, in fide tamen & charitate vnum eſſe debemus: quemadmodum de primis Chriſtianis ait Lucas Act. 4. *Multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna*. Erant inter illos variarum nationum homines, qui in die pentecoſtes conuerſi ſunt, ex Iudæis & Gentilibus, Samaritanis, Græcis; Latinis, ſibi priùs infenſiſſimis, omnes tamen in Chriſto vnum erant; quia vno Spiritu S. colligati. Et hoc petijt à Patre Chriſtus Ioan. 17. *vt ſint vnum ſicut & nos*, inquit. Huius rei figura fuerunt 4. animalia currum Euangelij trahentia apud Ezechielem c. 1. admodum diſſimilia. Bos enim tardiſſimus eſt, aquila velociſſima, Leo ferociſſimus, homo naturâ manſuetiſſimus: omnia tamen pari contentione, concordiâ & pace currum trahebant. Durauit in Eccleſiâ diu ſumma illa vnio, teſte Tertulliano Apolog. 39. ita vt Gentiles dicerent de Chriſtianis; *Ecce quomodo ſe amant? quomodo pro ſe inuicem mori parati ſunt!* vnde tunc omnes *fratres* ſe appellabant. Et ſanctus Gregorius Nazianzenus orat. 2. de pace contra Arianos ait: *Non minùs quàm ipſa ſecum diuinitas (niſi hoc nimis magnificè dictum videatur) inter nos (catholici) conſentimus concordeſq́; ſumus, labiumq́; vnũ & vox vna exiſtimus: animo atque ore Patrem & Filium & Spiritum ſanctũ celebramus, idq́; de nobis prædicitur, quòd verè in nobis ſit DEVS, eos, à quibus vnitur, vniens*. Hac eâdem ſanctiſſimæ Trinitatis vnione inſtructi & armati in fidei confeſſione vnanimes perſtiterunt in tormentis tres illi Martyres Perſæ: Manuel, Sabel, Iſmaël, cùm eſſent è Perſiâ Legati ad Iulianum Imper. Apoſtatam miſſi ad ſanciendum fœdus. Cùm enim initiò honorificè habiti, poſteà ab impio Imp. ad impia ſacrificia inuitati, renuiſſent ijs participare, quòd Chriſtiani eſſent, ad carcerem & tormenta tracti ſunt. Inter quos cùm Manuel ſeparatim vexaretur ac tentaretur, reſpondit is Imperatori: *Neſcis quænam ſit nobis ſententia, cùm ſimus vnus vni colligati & vnum omnes ſentiamus? Aut ergo tres ſupera, aut à tribus recede. Eſt venerandus numerus ternarius, quo nos ſumus honorati. Sanctâ Trinitate nos tres ſumus muniti, à quâ nobis quoque adeſt, vt ſimus vniti & vt maneamus infracti. Quæ enim ſunt vnius, trium eſſe exiſtima*. Ergo martyrio affectos, terra ſe vltrò aperiens eodem tumulo recepit clauſitque. Ita in eorum Actis apud Sur. 17. Iun. Hac ratione ſi modò Chriſtiani inter ſe vniti forent, contra omnes hoſtes inuicti forent.

IV. Communicatio bonorum.

IV. In tribus illis Perſonis ſumma eſt bonorum omnium communicatio, quanta nimirum poſſibilis eſt. Pater enim totam ſuam ſubſtantiam ac diuinitatis theſaurum infinitum communicat filio. Rurſum Pater & Filius Spiritui ſancto, ſolis perſonalitatibus, vt quæ alijs communicari nequeunt, quæque illas ab inuicem diſtinguunt, ſibi retentis. Adhæc ſanctiſſima Trinitas homini etiam imaginem ſuam communicauit: dando ei memoriam: intellectum, voluntatem, vt dixi. Imitari nos hoc poterimus, ſi facultates & bona noſtra, quibus carere poſſumus; maximè ea, quæ dando non auferuntur nobis, vt ſunt opera miſericordiæ ſpiritulia, egentibus communicemus: quo modo nimirum Pater non ſolùm amat filium, ſed etiam bonum ſuum omne ei communicat, & vterque Spiritui ſancto. Non ergo corde ſolùm ſed & opere diligendus proximus. Tradunt Medici venam quandam medio in corde reperiri, quæ ad brachium extenditur. Ita Ioan. Valuer. quod lib. 6. tal. 5. ſiniſtrum ramum grandis arteriæ è corde ad ſiniſtrum brachium produci aſſeuerat. Quid hîc docet natura, niſi corde ſimul & brachio, id eſt, affectu & opere diligendos eſſe proximos? Ita ſanè ſponſus ait ſponſæ Cant. 8. *Pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum, vt ſignaculũ ſuper brachium tuum*. q. d. dilige me meaque membra, corde & opere. Sic egêre certè poſt aduentum Spiritûs ſancti primi Chriſtiani, quorum *cor erat vnum & anima vna*, vt diximus. Sed an ſolo corde ſe mutuò diligebant? Nequaquam; ſed *habebant omnia communia. Poſſeſſiones & ſubſtantiam, vendebant & diuidebant illa omnibus, prout, cuique opus erant*. Act. 1. Deus bone, quid audimus! Vendebant prædia & fundos, nec non ſubſtantias ſeu mobilia, pecora & ſupellectilia. Et cur? quia ad cœleſtia anhelantes, terrena omnia nihili faciebant. Audiebant etiam ab Apoſtolis Iudeos breui puniendos; & è terrâ ſuâ eijciendos. Videbant longè plures pauperes Euangelium amplecti, & quia nullo habito conditionis reſpectu omnes ſe vt fratres amabant, inopiam pauperum ſuis facultatibus ditiores ſubleuabant, & proprio ori detrahebant, quod egenti proximo darent. Eiuſdem communionis ſpecimen exhibuerunt Eremicolæ ſub Macario Abbate, cui cùm aliquando uva pro munere delata eſſet, ille eam ad alium fratrem velut infirmiorem detulit. Hic eam rurſum alteri fratri propè habitanti, & hic rurſum alteri pro munere attulit, & ſic uva per omnes cellulas hinc inde diſperſas, neſcientibus quis eam primò dediſſet, delata, iterum domum redijt ad Macarium, cui primò oblata fuerat: qui ex tantâ fratrum charitate & continentiâ non parum conſolationis accepit. Pallad. c. 20. Ruffin. lib. 3. Ac licet poſteà aucto Chriſtianorum numero refrixerit illa magna charitas, remanſit tamen in religioſis, quos imitantur multi ſæculares.

V. Zelus honoris mutui.

V. Tantus eſt perſonarum diuinarum inter ſe amor, vt vna non tam ſuum quàm alterius zelet ac defendat honorem. Pater de Filio mittendo in terram ait: *Qui verba eius audire noluerit, ego vltor exiſtam*. Deut. 18. Filius patris honorem zelans eiecit mercatores è templo dicens, *Nolite facere domum patris mei, domum negotiationis*. Ioan. 2. Zelat honorem Spiritûs ſancti, cùm ait: *Quicunque dixerit verbum contra Filium, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum ſanctum, non remittetur ei*. Matth. 12. Spiritus ſanctus arguit

mundum

mundum de peccato, quia non credunt in Chriſtum. Ioan. 16. Imitabimur in hoc Sanctiſſimam Trinitatem, ſi proprias iniurias & contemptum patienter feramus, Dei verò & proximorum iniurias acriter ſentiamus, &, ſi licet, caſtigemus. Ita fecit Moyſes *vir mitiſſimus* (Num. 12.) in proprijs iniurijs, contemptu & obmurmuratione: acerrimus contrà vindex iniuriarum Dei & proximorum. Zelo enim Dei incenſus occidit multa millia Idololatrarum Exo. 32. Zelo proximi occidit Ægyptium, qui afflixerat quendam Hebræum. Exo. 2. Et quid mirum? Apud Ægyptios enim qui proximum à latronibus vel alijs cæſum aut iniurijs affectum, ſi poterat, non iuuiſſet, mortis reus erat. Si non poterat, iniuriam accuſare debebat, aut plagis & triduanâ inediâ puniebatur, teſte Diod. Siculo lib. 2. Rer. antiq. cap. 2. Pulchrè Amphilochius Iconij in Lycaoniâ Epiſcopus Theodoſium Imp. docuit, Dei potiùs quàm proprium honorem zelare. Cùm enim petijſſet vt Arianos vrbibus pelleret, & Imperator difficultates obijceret; venit in palatium & Imperatorem ſalutauit, filium eius Arcadium, declaratum nuper Cæſarem, non ſalutauit. Cùm in ſignè hoc ferret Imperator: *Et cur tu*, inquit, *filij tui honorem adeò quæris, Filij autem DEI, qui ab Arianis blaſphemantur, honorem negligis?* Emendatus hoc verbo & conuictus Imperator mox Arianos eijci mandauit. Theodoret. lib. 5. cap. 16. Cedren.

THEMA QVARTVM.

Summa & vniuerſalis Chriſti poteſtas quid à nobis requirat.

1. *Requirit à nobis fidem illimitatam.*
2. *Maximam ſpem & confidentiam in ipſum.*
3. *Summum honorem & reuerentiam.*
4. *Maximum timorem.*
5. *Omnem ſubiectionem & obedientiam.*

Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo & in terra. *Matth.* 28.

VEtus conſuetudo fuit, inquit Haymo Epiſcopus Halberſtadienſis in cap. 2. Matth. *vt nullus intraret ad Regem ſine muneribus.* Et hoc ſiue in ſubiectionis & obedientiæ, ſiue in pacis & amicitiæ, ſiue in lætitiæ & gratulationis ſignificationem. Fuit autem hic mos tam apud Gentiles, quàm apud Hebræos. De Perſis teſtatur Cælius Rhodiginus lib. 13. cap. 16. Regibus cùm luſtrarent ſuas prouincias, dona offerenda fuiſſe. De Parthis ſcribit Seneca epiſt. 17. *Nemo Reges ſalutare poterat ſine munere.* Apud Iapones ſingulis annis Dynaſtæ adeunt Imperatorem inſtructi varijs donis. Romani Imperatores Calendis Ianuarij ſedentes præ foribus palatij expectabant & capiebant munera, teſte Sueton. in Caligula. De Magis ab oriente ad Chriſti incunabula munera ferentibus teſtem habemus Matthæum. Denique Deus quoque Opt. Maximus legem dedit Hebræis ad templum vel tabernaculum accedentibus: *Non apparebis in conſpectu meo vacuus.* Exo. 23. Adhuc & inter Chriſtianos Principes viget hæc conſuetudo. Adeò igitur inualuit hæc munerum oblatio, vt pro iniuria haberetur, ſi quis Regi præſertim nuper inaugurato munus non dediſſet; vt patet ex 1. Reg. 10. vbi appellantur *filij Belial*, hoc eſt, exleges & adulterini, qui Saüli proclamato Regi munera non obtulerant. Fuit Saülis regia inauguratio luculentus typus Chriſti Domini, ad regiam & ſummam in cœlo & terrâ poteſtatem exaltati. Vt enim Saul priùs à Samuele in Regem fuit inunctus: poſteà nihilominus per ſortes electus: ita Chriſtus Dominus inchoatè quidem iam ab incarnatione ſuâ, complete verò poſt reſurrectionem ſuam Rex cœli & terræ conſtitutus, & in hod. Euangelio ſupra montem in præſentiâ pluſquam 500. fratrum promulgatus eſt. Quare ſicut Saüli, cùm Rex inaugurâretur, qui boni & morigeri fuerunt, munera attulerunt: ita omnino decet, vt nos Chriſtiani Regi noſtro immortali ſua quoque, qualia ipſum decent, munera offeramus. Quænam verò ea ſint, quæ ſumma eius poteſtas requirit, nunc exponemus.

I. Requirit à nobis fidem vniuerſalem & illimitatam ad credendum omnia reuelata, quantumcunque videantur intellectui noſtro difficilia, qualis eſt præſentia Chriſti Domini in Sacra Euchariſtia, reſurrectio mortuorum, incarnatio verbi Dei, & ſimilia quæ vel traditio diuina vel ſcriptura S. proponit. Si enim Chriſto Domino, etiam quà homini, data eſt omnis poteſtas in cœlo & in terrâ; ergo nihil non imperare, nihil non efficere poterit ſiue in cœlo ſiue in terrâ. Poterit igitur mutare panem & vinum in corpus & ſanguinem ſuum, & quidem æquè facilè, atque in nuptijs Canæ vertit aquam in vinum, vnicâ voce: *Haurite*, & olim verbo, *Fiat*, creauit totum mundum. *Quid enim omnipotenti DEO difficile*, ait ſanctus Cyrillus Alexandr. in Ioan. c. 2. *Aut quomodo qui à nihilo ad eſſe res omnes prouocat, non multò faciliùs vnum ad aliud permutabit atque traducet?* Hinc cùm Ioannes c. 13. dixiſſet: *Sciens quia omnia dedit ei pater in manus*; paulò pòſt accepit in vltimâ illâ cœnâ panem in manus & dixit: *Accipite, hoc eſt corpus meum &c.* Matth. 26. Pari facilitate educet mortuos è ſepulchris, qui in eius rei prælud ium ſuſcitauit Lazarum quatriduo ſepultum, ac ſi è ſomno dormientem excitaret. Propterea enim dicebat: *Vado vt à ſomno excitem eum.* Ioan. 11. quia vt ait S. Auguſtinus tract. 49. in Ioan. *Lazarus Domino dormiebat, hominibus mortuus erat, qui eum ſuſcitare non poterant. Nam Dominus tantâ cum facilitate*

I. Requirit à nobis fidem illimitatam.

facilitate excitabat de ſepulchro quantâ tu excitas dormientem de lecto. Non maiori labore defendere Eccleſiam & poteſt, & defendet, deprimetque eius hoſtes; qui opprimere eam volunt: quemadmodum nullo labore, ſolo Dei digito, h. e. vnico imperio eiecit Dæmones numeroſiſſimos & potentiſſimos è corporibus Luc. 11. & alibi. Quiduis igitur ex quouis & per quoduis facere poteſt; quo modo luto oculis impoſito, eos illuminauit Ioan. 9. & alibi expuendo in oculos cœci, Marci 8. cùm luto & ſputo potiùs cæcari, quàm illuſtrari ſoleant oculi. Denique *Domini ſunt cardines terræ*, inquit Anna illa ſancta, *& poſuit ſuper eos orbem.* 1. Reg. 2. q. d. eâ facilitate mundum gubernat & vertit, vt res humanæ ſuſque deque ferantur & varias ſubeant viciſſitudines, quâ gyrat orbes cœlorum in ſuis polis & cardinibus, veluti rotam vnam. Faceſſant igitur infideles, hæretici & increduli, qui potentiam Chriſti illimitatam limitibus conſtringere & ſuo metiri intellectu volunt; quo modo Indi illi ſtupidi aureum modium, ſimilem illi, quo frumentum metiuntur, demergunt in mare, exiſtimantes eo modio modum ſe aquis ponere, ne inundent terras: quaſi vaſtiſſimum & potentiſſimum elementum paruo modio conſtricturi eſſent, apud Philoſtratum. Nihilo plus ſapiunt, qui Chriſti omnipotentiam includere terminis laborant. *Forſitan DEI veſtigia comprehendes?* ait Sophar, Iob 11. *& vſque ad perfectum omnipotentem reperies? Excelſior cœlo eſt, & quid facies: profundior inferno, & vnde cognoſces? Longior terrâ menſura eius & latior mari.*

II. Maximã ſpem & confidentiam in ipſum.

II. Summam ſpem & confidentiam in ipſum. Si enim omnem poteſtatem accepit in cœlo & in terrâ, ergo vtrobique poteſt nos iuuare & beare. Quantacumque igitur tentatio vel calamitas nos inuaſerit, memores ſimus Domini noſtri, cui *data ſit omnis poteſtas*; quo modo & tres illi adoleſcentes jamiam inijciendi in fornacem ardentem dixerunt Nabuchodonoſori: *Ecce DEVS noſter, quem colimus, poteſt eripere nos de camino ignis ardentis & de manibus tuis ô Rex liberare.* Quod & factum miſſo de cœlo Angelo, qui *excuſſit flammam ignis de fornace, & fecit medium fornacis quaſi ventum roris flantem, & non tetigit eos omninò ignis neque contriſtauit.* Dan. 3. Quod idem in tentationibus nobis à Chriſto exſpectandum eſſe, ſi firmam in eo ſpem habuerimus, ſcribit in eum locum ſanctus Hieronymus: *Anima*, inquit, *perturbationibus oppreſſa & varijs moleſtijs occupata, cùm hominum deſperauerit auxilium, & totâ ad Dominum fuerit mente conuerſa, deſcendit ad eam Angelus Domini, ſcilicet ſermo diuinus & excutit flammæ æſtuantis ardores: vt nequaquam ignita iacula inimici cordis noſtri arcana penetrent, nec illius fornace claudamur.* Reuelatum id quoque ſanctæ Virgini Gertrudi ſcribit Bloſius in Monili ſpirit. c. 11. his verbis: *Secura illa confidentia, quam quis erga me habet, credens me reuerà poſſe, ſcire & velle ſibi in omnibus fideliter adeſſe, tranſuulnerat cor meum tantamq; vim facit pietati meæ, vt nullatenus poſſim huiuſmodi abeſſe vel deeſſe.* Cauſam porrò inferiùs addit: *quia impoſſibile eſt*, inquit, *hominem non percipere quod ſanctè credidit & ſperauit. Itaque vtile homini eſt vt magna ſperando à me mihi bene credat.* Qui enim tam cordatè in Dominum confidit, magnâ eum gloriâ afficit, agnoſcendo eum non modò omni poteſtate pollentem, ſed etiam omni beneuolentiâ & clementiâ præditum. Ac propterea Apoſtolus commendat Abrahæ confidentiam, ad Rom. 4. *In repromiſſione DEI non hæſitauit diffidentia*, inquit, *ſed confortatus eſt fide, dans gloriam DEO; pleniſſimè ſciens, quia quæ promiſit, potens eſt & facere.* Quemadmodum verò honorant Deum & glorificant, qui cordatè in eum ſperant: ſic viciſſim inhonorant, qui languidè, aut omninò ſpem abijciunt. Quâ de re arguit Deus Moyſen & Aaron, quando juſſit percutere petram ad fundendam aquam, diffidenter locuti ſunt: *Num de petrâ hac vobis aquam poterimus eijcere?* Ait enim Dominus: *Quia non credidiſtis mihi, vt ſanctificaretis me coram filijs Iſraël, non introducetis hos populos in terram, quam dabo eis.* Num. 20. Vbi ſciendum non eos defeciſſe fide, quaſi Deus non poſſet aquam è petrâ dare, quod iam ſemel in Raphidim experti fuerunt, Exod. 17. Sed ſpe & fiduciâ: quia non expectabant à Deo tantum beneficium populo tam rebelli & ingrato conferendum. Non diſſimili modo honori Chriſti derogant; qui de eius ope nihil aut parum ſperant; ſimileſque ſunt militibus, qui arundinem in manus ei dederunt & ſpinas impoſuerunt pro coronâ, purpuram pro regio paludamento induerunt. Caua enim arundo inanis ſpei ſymbolum eſt, vt patet 4. Reg. 18. v. 20. & Ezech. 29. Indicant igitur iſti inane eſſe Chriſti imperium, fictum eius regnum, poteſtatem nullam aut inſufficientem. Pudenda res! Nónne audimus dicentem: *Data eſt mihi omnis poteſtas?* Certè cùm Ioſepho commiſiſſet Pharao gubernationem regni ſui, & ad eum remiſiſſet ſubditorum petitiones, dicens: *Ite ad Ioſeph & quidquid ipſe vobis dixerit, facite*; venerunt ad Ioſephum omnes fame & penuriâ oppreſſi, & ſubſidiũ inuenerũt. Gen. 41. Et nos Chriſtiani tantam non habebimus fiduciam in Chriſtum, cui audimus collatam à patre omnem poteſtatem in cœlo & in terrâ?

III. Summum honorem & reuerétiam.

III. Summum honorem, reuerentiam & obſeruantiam, velut omnium Domino & ſummæ maieſtati, reſpectu cuius nihil ſumus, & cui omnia noſtra accepta ferre debeamus. Ioſephum *fecit Pharao aſcendere ſuper currum ſuum ſecundum, clamante præcone, vt omnes coram eo genu flecterent, & præpoſitum ſcirent eſſe vniuerſæ terræ Ægypti:* quin & appellauit *Saluatorem mundi*, hoc eſt Ægypti, Gen. 41. quia ſcilicet totam Ægyptum ſuo conſilio ſeruauerat. At verò Chriſtus, quia totum mundum ſaluauit, ſuper vniuerſum mundum conſtitutus eſt, adeoque etiam ab omnibus adorandus & colendus, veriſſimè appellatur *Saluator mundi*, & per antonomaſiam *Dominus*. Quare de ipſo ſub figurâ Cyri, prædixit DEVS, Iſa. 45.

Subijciam

Digitized by Google

Subijciam ante faciem eius gentes, & dorſa Regum vertam, hoc eſt, flectam, vt eum venerentur ſupplices. Quod de Chriſto poſteà expreſsè edixit Apoſtolus ad Philip. 2. *In nomine* IESV *omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium & infernorum.* Proinde decet imprimis omnes fideles, vt audito nomine Domini ſui caput inclinent, & coram ipſo genua flectant cum omni humilitate, iuxta antiquiſſimum decretum PP. & Concilij Lugdunenſis cap. *Decet* de immunit. Eccleſ. lib. 6. *vt cùm ſublime illud nomen* IESV *pronunciatur, omnes illud veneremur, ſaltem capita inclinando.* Decet vt manè, quando ſurgunt, primò omnium ei ſua obſequia deferant; & veſperè quando cubitum eunt, ſeſe commendent; vt teſtentur hac ratione ſe omnes ſuas actiones ad ipſius beneplacitum & gloriam inſtituere velle: per ipſum in hunc mundum ingredi & egredi. Quam ob cauſam olim petijt primitias frugum & decimas, vt fateremus ipſi debere vitæ noſtræ exordium & complementum. Decet vt totos nos quanti quanti ſumus, ipſius ſeruitio deuoueamus; ſiquidem ipſius ſumus, ipſi viuimus & morimur: quomodo ſubditus agricola ſuo viuit & moritur domino. Non defuêre inter Gentiles, qui pro ſalute Imperatorum aut Regum ſuorum armis depugnarunt vel ſua capita deuouerunt; cùm viderent ipſos de vitâ periclitari; (vti pro vitâ Caligulæ ægrotantis apud Sueton.) exiſtimantes mortem illorum ſuâ redimi morte poſſe. Quod ſi hoc illi pro his, à quibus vitam minimè acceperunt: quid non ſubeundum pro eo cui vitam & omnia noſtra debemus? Sanè fratres Ioſephi, quando defuncto patre viderunt ſe totos in eius poteſtate & dominio conſtitutos, ab ipſo vno dependere, ſupplices ad eum venêre, & *proni adorantes, in terram dixerunt: Serui tui ſumus.* Gen. 50. Si hoc fratres fratri & iure quidem exhibuerunt, velut ad dignitatem Regiam proximam exaltato: quid non debeant ſerui Chriſti Domino ſuo ad ſupremam maieſtatem & vniuerſalem in omnes creaturas poteſtatem à DEO patre ſublimato? Decet ad extremum de ſuâ etiam ſubſtantiâ honorare DEVM; vt monet Sapiens Prou. 3. *Honora Dominum de tuâ ſubſtantiâ*; id quod de pauperibus intelligit V. Beda cum alijs. Optimus eſt hic modus conciliandi ſibi Deum: fouendo eum in pauperibus. Qui Magiſtratum, vt cauſæ ipſorum faueat, ſibi deuincire volunt, munera dant coniugi aut filijs illius. Hoc vnguentum eſt, quo inungunt cauſæ ſuæ currum, vt expeditè pergat. Qui ergo apud Deum conciliare ſibi gratiam deſiderat, vngat cum Magdalena pedes Chriſti, qui ſunt pauperes.

IV. Maximũ timorem.

IV. Maximum timorem, *quia ipſe eſt, qui conſtitutus eſt à* DEO *iudex viuorum & mortuorum*, inquit S. Petrus Act. 10. v. 2. & quidem ſummâ cum poteſtate, ab omnibus alijs Iudicibus liberâ & abſolutâ, vt non detur ab eo vlla appellatio, cùm nullus eo ſuperior ſit. Quis non metuet eum, in cuius manu ſitam nouit omnem fortunam ſuam, vitam & ſalutem, nec non perditionem æternam? Hinc enim exclamat Ieremias cap. 10. dicens: *Non eſt ſimilis tui Domine: magnus es tu & magnum nomen tuum in fortitudine. Quis non timebit te ô Rex gentium? Tuum eſt enim decus.* Chald. *tuum enim eſt regnum.* Caium Caligulam Imp. timebant etiam amiciſſimi & potentiſſimi, quia ſubinde ingerebat illis ſummam poteſtatem ſuam, quam in eos haberet. Lautiore aliquando conuiuio effuſus ſubitò in cachinnos fuit; tum Conſulibus, qui propè aſſidebant, quidnam rideret quærentibus: *Quid*, inquit, *niſi vno meo nutu iugulari vtrumque veſtrûm ſtatim poſſe?* Idem? *quoties vxoris aut amiculæ collum exoſcularetur, addebat: Tam bona ceruix, ſimul ac iuſſero, demetur.* Sueton. in Calig. Improbè quidem & tyrannicè hæc ille; quia in vitam innocentum, quam nemini dederat, nihil iuris habuit. At verò Dominus noſter, cùm ſit abſolutus vitæ & mortis Dominus, à quo vitam & omnia accepimus, in manu ſuâ omnes continet, & vitam quandocumque vult, iure auferre poteſt aliaſque infligere pœnas pro nutu & arbitrio ſuo, vti fatetur Iob cap. 9. v. 17. *In turbine enim conteret me, & multiplicabit vulnera mea etiam ſine causâ.* Nec ſolùm occidere corpus, ſed & animam poteſt mittere in gehennam. Quis non metuat talem Dominum? Hinc etiam viri Iuſti ſibi timuerunt. Ezechias Rex bonus & ſanctus erat, & tamen auditâ mortis ſententiâ ſibi denunciatâ, *conuertit faciem ſuam ad parietem & orauit Dominum & fleuit fletu magno*, 4. Reg. 20. Quem locum expendens Diuus Hieronymus lib. 2. contra Pelagian. *Certè*, inquit, *Iuſtus erat Ezechias & corde perfecto. Iturus erat ad Dominum: plorare non debuit. Quæris rationem fletuum? Si cogitaueris hominem, non miraberis cauſas doloris. Nullus enim intrepidus vadit ad iudicium Domini, habens conſcientiam peccatorum.* Quis ergo hunc tantum Dominum offendere non timebit, etiam leuiſſimè? Sanè Ananias & Saphira; quando audierunt à Petro ſe non peccaſſe in hominem, ſed in ipſum DEVM, illicò mortui conciderunt. Act. 5. præ terrore & mœrore, exiſtimat Origenes, tract. 8. in Matth. *Puto*, inquit, *quoniam audiens Ananias hæc verba, ideò cadens expirauit, quoniam non ſuſtinuit arguitionem Petri, ſed cruciatus in ſe adeò eſt punitus, vt etiam expiraret, verbis videlicet Petri catechizantibus animam eius. Nec Petrum hîc exiſtimare debemus interfeciſſe Ananiam, ſed illum non ſuſtinuiſſe acritudinem verborum Petri &c.* Nouerat is vtique quòd paulò antè ad principes populi dixerat Petrus c. 4. *Hic eſt lapis, qui reprobatus eſt à vobis ædificantibus, qui factus eſt in caput anguli: & non eſt alio aliquo ſalus.* Si per Chriſtum ſolum ſalus obtinenda eſt, quis in eum peccare audeat? aut ſi fortè peccauit, præ timore non corruat? Simili terrore percuſſus fuit quidam vir Valentiæ, nomine Gayna, qui cupiens ſequi ſanctum Vincentium Ferrerium, Ordinis ſancti Dominici: cùm iuſſus ſua diſtribuere in pauperes mediam partem ſibi clam retinuiſſet, de hoc à viro ſancto diuini-

diuinitus etiam id edocto, intrepitus, præ terrore coram multis humi proſtratus cum multis lachrymis culpam faſſus eſt & veniam impetrauit; vt in eius vitá 5. April. apud Surium. Quid erit à Chriſto ſummo Iudice deprehendi in peccato? quid increpari & argui?

v. Omnem ſubiectionem & obedientiam.

V. Omnem ſubiectionem & obedientiam; quia omne in nos ius & imperium habet. Non adeò periculoſum eſt mortalis alicuius domini imperia detrectare; quia licet ab vno hero migrare ad alterum. At non licet iugum & ſeruitutem Chriſti excutere, quia nec ipſum effugere. Graui argumento putabat Pilatus ſtringere ſe IESVM, quando ei dixit: *Mihi non loqueris? Neſcis, quia poteſtatem habeo crucifigere te: & poteſtatem habeo dimittere te?* Ioan. 19. At tu mi Pilate verte folium & audi potiùs: Tu hunc crucifigere audes? an neſcis, quia poteſtatem habet mittendi te in gehennam, & poteſtatem te ſaluandi? Cùm Tiberius à Iuſtino Imp. domino ſuo moribũdo deſignaretur Imperij ſucceſſor, dixit Iuſtino: *Si volueris ſum: ſi nolueris, non ſum.* Euagr. l. 5. c. 13. Niceph. l. 17. cap. 4. Idem noſtrûm vnuſquiſque Deo dicat oportet: ſi volueris me viuere & beare, viuus & beatus ero: ſi nolueris, non ero. Quis igitur in tali ſtatu poſitus Deo reluctari audeat, pleniſſimam poteſtatem in omnes habenti? Cùm Antiochus Epiphanes obſideret Alexãdriam, ſub Romanorum tutelâ tunc temporis conſtitutam, miſſus ad eum à ſenatu eſt Popilius Læpas, Senator Romanus, qui iuberet obſidionem ſoluere. Cui reſpondit Antiochus, rem hanc maturiùs ſe deliberaturum ac reſponſum daturum. Quid ad hoc Popilius? virgâ, quam gerebat, vitreâ lineam circum Antiochum duxit, inquiens: *Hócne in dubium reuocandum eſt, an hoſtis Romanorum eſſe velis? nõ præteribis hanc lineam donec id definias.* Territus hac voce Antiochus, Rex alioquin potens; *Parebo*, inquit; & ab Alexandriâ diſceſſit. Plut. in apoph. Cogita & tu quicumque es, an DEI mandato opponere te velis. Hócne in dubium reuocabis an parere illi velis, cui *data eſt omnis poteſtas in cælo & in terrâ?* Pare igitur & ſubditus eſto potentiſſimo, cui omnis anima ſubiecta eſſe debet. *Sicut enim corona ſoli Regi competit: ſic propria voluntas ſoli DEO*, inquit D. Anſelmus lib. 8. de ſimilitud. cap. 8. Tuam igitur voluntatem per omnia conforma cum voluntate Chriſti. Dic cum S. Iob c. 6. *Hæc mihi ſit conſolatio, vt non contradicam ſermonibus Sancti.* Sic cum Heli ſacerdote: *Dominus eſt, quod bonum eſt in oculis ſuis faciat*, 1. Reg. 3. Dic cum Iuda Machabæo? *Sicut fuerit voluntas in cælo, ſic fiat*, 1. Mach. 3.

Hæc videntur eſſe, quæ à nobis Rex noſter cœleſtis requirit, munera, ſi non omnia, ſaltem potiſſima. Neque enim aurum vel argentum deſiderat ab hominibus, qui talia ipſis donat & pro nihilo habet: ſed fidem, ſpem, charitatem, honorem, timorem, ſubiectionem. Viderint ergo illi, qui hæc ipſi ſubtrahunt, cùm nemo non habere in promptu & ſine damno ſuo præſtare queat. Audient enim & iſti, quemadmodum & illi, qui ſpreuerunt Saulem, filij Belial, hoc eſt, *exleges*, vel vt 70. vertunt, *filij peſtilentes*: vel vt Chaldæus habet, *filij improbitatis*, & rapientur ſuo tempore ad gladium & internecionem.

Nos verò Audit. de his dicamus cum Iacob Patriarchá: *In conſilium eorum non veniat anima mea, & in cætu illorum non ſit gloria mea. Maledictus furor eorum, quia pertinax, & indignatio eorum, quia dura.* Gen. 49. Dicamus econtrà Domino noſtro, quod olim Hebræi Gedeoni: *Dominare noſtri, quia liberaſti nos.* Iudic. 8. v. 22. Quod Amaſai Dauidi: *Tui ſumus & tecum fili Iſai. Pax tibi, pax tibi: & pax adiutoribus tuis.* 1. Par. 12. v. 18. Ipſum denique omnibus votis & ſtudijs amplectamur, & cum cælitibus illis procidamus ante eum & adoremus viuentem in ſæcula ſæculorum & mittamus coronas noſtras ante thronum eius, dicamuſque: *Dignus es Domine DEVS noſter accipere gloriam & honorem & virtutẽ, quia tu creaſti omnia & propter voluntatem tuam erant.* Apoc. 4. Et iterum: *Dignus eſt agnus; qui occiſus eſt, accipere virtutem & diuinitatem & ſapientiam & fortitudinem & honorẽ & gloriam & benedictionem &c.* Apoc. 6.

THEMA QVINTVM.

Quid agendum vt Chriſtus ſit nobiſcum.

1. *De abſentia eius contriſtemur cum Magdalena.*
2. *Doceamus ignorantes, cum mulieribus tribus ſanctis.*
3. *Defleamus peccata noſtra cum Petro.*
4. *Simus hoſpitales & liberales erga pauperes, & dignè communicemus cum duobus euntibus in Emmaus.*
5. *Simus vnanimes & concordes cum decem Apoſtolis.*
6. *Congregemur in feſtiuis diebus ad rem diuinam vt Apoſtoli cum Thoma.*
7. *Bona intentione etiam temporalia curemus cum diſcipulis piſcatoribus.*
8. *Magno deſiderio venturum expectemus cum iiſdem in monte Galilea Chriſtum expectantibus.*
9. *Agamus omnia ad gloriam eius, ſicut vndecim recumbentes.*
10. *Seruemus Dei mandata cum euntibus in Bethaniam.*

Ecce Ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi. *Matth.* 28.

IMcomparabile donum promiſit in hod. Euangelio & reliquit Eccleſię ſuæ Chriſtus mox in cœlum abiturus, cùm ſingularem ei protectionem adeoque ſuimet præſentiam eí promiſit ac reliquit. Quid enim illi deeſſe poteſt, cui Deus adeſt? quis illi nocere, quem Deus protegit? *Dominus protector vitæ meæ; à quo trepidabo?* inquit Dauid Pſal. 26. Præclare etiam

etiam S. Fælix presbyter Nolanus; cùm inter anguſtias duorum parietum, telæ, quam aranea ex tempore contexuerat, obductu ab inſidijs Gentilium defenſus fuiſſet, dixiſſe fertur: *Præſente Chriſto tela aranea fit murus: abſente Chriſto murus fit aranea tela*; vti S. Paulinus de S. Fœlice Epiſc. Nolan. ſcribit. Prius id deprehenſum in ſancto, vt dixi, Fœlice; poſterius hoc in Cn. Plotio, ciue Rom. qui latens in regione Salernitanâ, cùm ne tortis quidem prius ſeruis indagari poſſet, vbi lateret, ſolo odore deprehenſus eſt, vti refert Aldrou. l. 5. de Inſectis. Hinc igitur Hebræi, cùm ſalutaturi aliquem bene ipſi precari vellent, id ſolum dicebant: *Dominus tecum*; vel ſi plures eſſent obuij, *Dominus vobiſcum*. Ita Booz meſſoribus ſuis ſalutem dicens: *Dominus vobiſcum*, inquit, Ruth 2. Et Angelus Domini Gedeoni; *Dominus tecum, virorum fortiſſime*. Iudic. 6. Similiter Archangelus Virgini Mariæ: *Aue gratiâ plena, Dominus tecum*. Luc. 1. Iam verò quando *vſque ad conſummationem ſæculi cum Apoſtolis ſe manere promiſit, oſtendit vſque ad conſummationem ſæculi non defuturos electos, cum quibus ipſe manere dignatur*; inquit Haymo Epiſc. Halberſtadienſis in hod. Euangelio. At quinam illi electi; hac Chriſti præſentiâ & ſingulari protectione dotati? Multi enim ita viuunt, vt hac Chriſti præſentiâ deſtitutos non immeritò iudicemus. Quæramus igitur, ſi poſſumus, illos, qui indicium præbent ſingularis illius protectionis. Venerabilis Angliæ Apoſtolus, Beda in homiliâ ſuper hod. Euangelium ſcribens cõiecturas huius Chriſti præſentiæ & paternæ protectionis colligit ab illis, quibus apparuit Chriſtus poſt reſurrectionem ſuam, decem diſtinctis vicibus. *Decies*, inquit, *viſum poſt reſurrectionem Dominum, Euangeliorum nobis & Actuum Apoſtolorum prodit hiſtoria, vbi ipſo reſurrectionis ſuæ die quinquies apparuiſſe legitur. Primò quidem Mariæ Magdalenæ flenti ad monumentum. Deinde idem Mariæ & alteri eiuſdem nominis fœminæ, regredientibus à monumento nunciare diſcipulis, quæ ibi comperetant, occurrens apparuit. Tertiò Simoni Petro. Quartò Cleophæ & ſocio eius, cum quibus ipſe gradiens in Emmaus ibid. in panis fractione cognitus eſt. Quintò apparuit eis ianuis clauſis, vbi non erat Thomas. Sextò poſt dies octo, quando erat cum eis & Thomas. Septimò piſcantibus ad mare Tiberiadis. Octauò in monte Galilææ, quod hodiernâ lectione audiuimus. Nonò recumbentibus illis vndecim. Decimò viderunt eum ipſâ die non iam in terrâ poſitum, ſed eleuatum in aëre, cœloſq; petentem. Hac ergo frequentiâ corporalis ſuæ manifeſtationis oſtendere voluit Dominus, vt diximus, in omni loco ſe bonorum deſiderijs diuinitùs eſſe præſentem*. Ita V. Beda. Iam ſingula videamus.

I. De abſentia eius contriſtemur, cum Magdalena.

I. *Apparuit ad monumentum lugentibus: aderit & nobis abſentia eius recordatione ſalubriter contriſtatis*, inquit, idem S. Pater. Quando paruuli vagiunt, ſuo illo vagitu matres ad ſe aduocant longè potentiùs, quàm ſi vocibus accerſerent. Poterunt ergo lachrymæ piorum DEVM quoque ad ſe quodammodo euocare; ipſe enim per Iſaiam c. 66. ait: *Quomodo ſi cui mater blanditur, ita ego conſolabor vos*. Confirmat S. Laurentius Iuſtinianus in ligno vitæ de oratione cap. 9. *O lachryma! vincis inuincibilem*, inquit, *ligas omnipotentem, inclinas filium virginis, aperis cœlum, fugas Diabolum*. Certè Magdalena ſuis lachrymis dum fleret ad ſepulchrum, attraxit ad ſe Chriſtum, vt ſe præſentem ſiſteret, & lachrymas eius abſtergeret manifeſtatione ſuâ. Quin etiam Agar ancillæ eiuſque filij Iſmaëlis lachrymis euocatum è cœlo Angelum ad eos conſolandos legimus Gen. 21. Danieli quoque cùm luxiſſet tribus ſeptimanis pro ſalute populi, apparuit Angelus de cœlo & ſolatus eſt eum. Dan. 10. Denique per hanc viam populus Hebræorum retraxit ad ſe fugientem & abalienatum à ſe DEVM. Exod. 33. Cùm enim audiſſet ſibi dicentem: *Non aſcendam tecum* (in terram promiſſionis,) *quia populus duræ ceruicis es; audiens populus ſermonem hunc peſſimum, luxit: & nullus ex more indutus eſt cultu ſuo*; ad indicandum luctum ſuum. Quo facto precatus eſt Deum Moyſes: *Reſpice populum tuum, gentem hanc*, ſtatimque placatus Dominus reddit ſe Iſraëli, &: *Facies mea præcedet te*, inquit, *& requiem dabo tibi*, h. e. ego ipſe præcedam te, vt meâ nixus præſentiâ & ope ſecurus quieſcas & ad terram promiſſam peruenias; vt ibi explicat Cornelius à Lapide.

II. Doceamus ignorantes, cum mulieribus tribus ſanctis.

II. *Occurrit reuertentibus à monumento* (mulieribus) *vt agnita reſurrectionis gaudia prædicarent: aderit & nobis, dum bona quæ nouimus, proximis fideliter annunciare gaudemus*, inquit Beda loco citat. Gratiſſimum DEO opus eſt Euangelium prædicare; & quæ ſalutis ſunt, ignorantes docere, errantes reducere & peccantes corrigere, habet tamen annexam non paucam difficultatem; itaque præſentiam & aſſiſtentiam DEI neceſſariam habet & meretur. Hac enim de causâ Dominus cùm in hod. Euangelio miſiſſet ad prædicandum Apoſtolos, dicens: *Euntes docete omnes gentes &c.* mox addit: *Et ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus*, quaſi dicat: *Cùm ſicut oues*, inquit D. Proſper lib. 2. de vocat. Gent. c. 2. *introieritis in medium luporum, nolite de veſtrâ infirmitate trepidare, ô diſcipuli, ſed de meâ poteſtate confidite, qui vos vſque ad conſummationem ſæculi in hoc opere non derelinquam*. Simili promiſſione animarat in V. T. Ieremiam, miſſum ad prædicandum & arguendum improbos: *Quæcumque mandauero tibi loqueris. Ne timeas à facie eorum, quia tecum ego ſum*. Ierem. 1. Senſit etiam hanc Chriſti aſſiſtentiam S. Remigius, quando Clodouæum Franciæ Regem adhuc Gentilem cum aulicis Chriſtianâ catecheſi imbuit. Dum enim verba ſalutis dare cum magnâ pietatis ſignificatione exorſus eſt, repentè lux copioſa totam repleuit Eccleſiam, & è luce vox intonuit: *Pax vobis, ego ſum; nolite timere, manete in dilectione meâ*. In vitâ S. Remigij 1. Octob. Lipell. Denique hoc ipſum in veteri lege promiſerat DEVS ſacerdotibus & principibus familiarum, qui erudierunt in lege popu-

lum ignorantem; ait enim: *Conſortamini & agite diligenter: & erit Dominus vobiſcum in bonis*, 2. Paral. 19. v. 11.

III. Defleamus peccata noſtra cum Petro.

III. Apparuit Petro lapſum ſuum amarè deploranti & ad requirendum Dominum hàc illàc diſcurrenti, anxio & ſolicito. Aderit & nobis, ſi peccata noſtra defleamus & Chriſtum requiramus. Ploratus & luctus iſte adeò Chriſto placet, vt ſe mox præſentem pœnitenti ſiſtat. Ita teſtatur ſanctus Gregorius Nyſſenus in orat. ad eos qui alios durius iudicant: *Lachrymarum*, inquit, *effuſio lauacri vim habet, gemituſq; reducit gratiam, quæ pauliſper receſſerat. Si orationi noſtræ fidem non habes, Petrum in ædibus Principum interroga, & dicet tibi, quomodo abnegationis peccatum amarè lugens expiauerit, nec in Simonem mutatus ſit, ſed Petrus permanſerit Apoſtolus.* ſic ille. Itaque Petrus amariſſimis ſuis lachrymis, quibus lapſum ſuum & abſentiam Chriſti, Domini ſui, defleuit, obtinuit vt Chriſtus præ cæteris diſcipulis ipſi appareret, & gratiam ac beneuolentiam ſuam per Magdalenam ſpeciatim denunciaret. Sic nimirum prodigus ille filius, vbi ductus pœnitentiâ redijt ad paternum ſinum, ſuâ reſipiſcentiâ & verecundiâ patrem è domo exiuit in occurſum & amplexum ſuum. Luc. 15. Prodigus Chriſti filius factus erat Petrus, quando in domo Caiphæ perfidè negando & loquendo cum ancillis perdidit portionem ſubſtantiæ ſuæ, quæ alia non erat niſi IESVS, & quam perdere timuerat, cùm audiret: *Non habebis partem mecum.* Videns ergo paupertatem ſuam, fleuit amarè, & poſteà cum Ioanne ſurgit & currit ad ſepulchrum, requirens Patrem, quem deſeruerat. Et en præ cæteris diſcipulis apparet ei Dominus & ruit in collum eius, ſuam offerens gratiam. Quis non arbitraretur, vultum paternum Petro negandum, qui patrem negarat? quis non ſaltem obiurgandum aut toruè aſpiciendum? Nihil horum actum, ſed ne mentione quidem commiſſi erroris factâ recipit Dominus Petrum in priſtinam beneuolentiam, ac velut pater prodigi, induit ſtolâ primâ gratiæ primæ; ornat deinde annulo, deſponſando ei Eccleſiam ſuam, cùm ait, *Paſce oues meas*: addit calceamenta, cùm incitat & animat ad ſequendum ſe per mortem crucis; denique ad prandium adhibet, è pane & piſce diuinitus præparatum, vnà cum cæteris diſcipulis. Proh quanta vis pœnitentiæ! quàm potenter attrahit DEVM, tametſi prius expulſum & indigniſſimè deſertum! Hoc nimirum eſt, quod per Ieremiam dixit Dominus exercituum: *Bonas facite vias veſtras & ſtudia veſtra & habitabo vobiſcum in loco iſto.* Ierem. 7. h. e. corrigite mores & pœnitentiam agite: ſic iterum ero vobiſcum.

IV. Simus hoſpitales & liberales erga pauperes, & dignè communicemus cũ duobus euntibus in Emmaus.

IV. *Apparuit in fractione panis his, qui ſe peregrinum eſſe putantes ad hoſpitium vocauerunt: aderit & nobis, cùm peregrinis & pauperibus quæcumque poſſumus bona libenter impendimus. Aderit & nobis in fractione panis, cùm ſacramenta corporis eius videlicet panis vini, caſtâ ac ſimplici conſcientiâ ſumimus*; inquit Beda ibid. De hac poſteriori præſentiâ dubitare non poſſumus; quia per fidem nouimus Chriſtum realiter & corporaliter nobis adeſſe in S. Euchariſtiæ ſumptione; ſiue ad vitam, ſi dignè: ſiue ad mortem, ſi indignè ſumpſerimus. De priore etiam vix dubitare poſſumus, cùm habemus Domini verbum: *Quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis*; & ſciamus non ſemel contigiſſe, vt qui pauperem ad menſam vel hoſpitium ſuſcepit, Chriſtum ipſum, habitu pauperis tectum, in perſonâ ſuſciperet; vt alibi diximus. Habemus eiuſdem rei promiſſionem Iſaiæ. 58. *Frange eſurienti panem tuum & egenos vagoſq; induc in domum tuam cùm videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne deſpexeris: & gloria Domini colliget te* (Septuaginta legunt: *circumdabit te.*) *Tunc inuocabis & Dominus exaudiet: clamabis & dicet: Ecce adſum.* Quiſquis ergo colligit egenos & vagos & inducit in domum ſuam, & ipſe colligetur à Chriſto, & qui audit vocem pauperum, exaudietur à DEO. Certè duo illi non agnouerunt Dominum ſibi præſentem, niſi poſtquam coëgerunt, vt ad ſe diuerteret: cumque illorum intentio eſſet, vt hoſpitem ſuum paſcerent, potiùs ab eo paſti & ſalutari cibo refecti ſunt. Vnde ſanctus Gregorius PP. in hom. ſupra hod. Euangelium cùm recenſuiſſet exemplum cuiuſdam patrisfamilias, qui inter alios peregrinos etiam Chriſtum ſuſceperat, ſequenti nocte ſibi dicentem? *Cæteris diebus me in membris meis, heſterno autem die me in memetipſo ſuſcepiſti*, ſubijcit? *Ecce in iudicium veniens dicet; Quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis. Ecce ante iudicium dum per membra ſua ſuſcipitur ſuſceptores ſuos etiam per ſemetipſum requirit; & tamen nos ad hoſpitalitatis gratiam pigri ſumus.* Porro eadem occaſione *apparuit in abditò de ſuâ reſurrectione loquentibus: adeſt & nobis modò eius dono idem agentibus. Aderit nobis ſemper, cùm ab externis operibus ad tempus vacãtes, de eius gratiâ locuturi conuenimus*, ait Beda cit. Et Euſebius Emiſſenus in eundem locum: *Bonum eſt loqui de IESV, bonum eſt ſemper in mente habere; quia nec ipſe eorum obliuiſcitur, qui eius memores ſunt.* Pleniùs Haymo Epiſcopus Halberſtad. in eandem ſent. *Notandum*, inquit, *quia non de ſuperfluis, non de vacuis, neque ea, quæ ad detractionẽ pertinent, neque riſum mouentia loquebantur, ſed ad inuicem de his omnibus quæ acciderant, ſcilicet qualiter conuerſatus eſſet innocens & ſine querelâ in mundo, qualiter ſigna & miracula operatus ſit, quomodo odijs Iudæorũ & calumnijs traditus ſit ad crucifigendum, qualiter ſe reſurrecturũ prædixerat, quod nondum videbant. Quia ergo hæc & huiuſmodi de illo loquebantur, contigit, vt etiam illum, quem abſentem putabant, corporaliter viderent, & in his etiam ad litteram, ſuam promiſſionem Dominus adimpleret, in quâ dicit: Vbi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum &c. Vnde ſubditur: Et factum eſt, dum fabularentur & ſecum quærerent & ipſe IESVS appropinquabat cũ illis*, ſic ille.

V. Simus vnanimes & concordes cum vndecim Apoſtolis.

V. *Apparuit, cùm foribus clauſis intus Iudæorum metu reſiderent.* Aderit etiam nobis, ſi vnanimes fuerimus & in ſanctâ pace ſimul vixerimus, vti tunc Apoſtoli & primi Chriſtiani. Teſtem huius rei habemus Apoſtolum, qui 2. Cor. 13. ſcribit: *Pacem habete, & D*EVS *pacis & dilectionis erit vobiſcum.* Suauis harmonia trahit ad ſe homines, & viros principes, qui in aulis ſuis præſtantiſſimos alunt & vndique conquirunt Muſicos. Nulla autem ſuauior harmonia eſt quàm pax Chriſtiana, *ſi harmonia chordarum*, inquit Origenes hom. 26. in Numeros, *fuerit conſonanter aptata, ſonum ſuauem modulati carminis reddet; ſi verò ſit aliqua in fidibus diſſonantia, ingratiſſimus ſonus redditur, & carminis dulcedo corrumpitur: ita & hi, qui DEO militant, ſi diſſenſiones & diſcordias inter ſe habeant, ingrata erunt omnia, & nihil acceptum DEO videbitur.* Diſcordia igitur fugat DEVM; quod ex Num. 12. cap. diſcere poſſumus, vbi excitatâ diſſenſione & murmuratione à ſorore Moyſis & fratre Aarone, nubes receſſit à tabernaculo, & in nube DEVS loquens *iratus contra eos abijt.* Diſcere poſſumus à domo Lauretanâ, in qua Chriſtus educatus fuit. Hæc enim orta inter fratres, in quorum agro ſedem fixerat, diſcordiâ, mox receſſit ab eo loco, vt ex Turſellino alibi audiuimus. At verò pax & concordia, velut ſuauis harmonia, DEVM quaſi ad ſe trahit & præſentem ſiſtit cum ſua beneuolentia, vti experti ſunt Chriſtiani illi, qui Act. 4. cum Apoſtolis, vnanimiter leuauerunt vocem ad DEVM orantes. Mox enim *motus eſt locus, in quo erant congregati, & repleti ſunt omnes Spiritu S.* Motus iſte loci, quid niſi DEI præſentiam indicauit, ſuos protegentem? Caſtor & Pollux, duo ſidera coniuncta ſunt, à duobus fratribus ſic appellata: horum ſi vterque ſimul appareat, ſerenitatem: ſin alteruter dumtaxat, tempeſtatem nunciat; vti refert Corn. Act. vlt. v. 11. Simili modo Chriſtiani ſi vnanimes fuerint, Chriſtum Solem ſibi præſentem; ſin diuiſi, abſentem experientur.

VI. Congregemur in feſtiuis diebus ad rem diuinam, vt Apoſtoli cum Thoma.

VI. Apparuit poſt octo dies, cùm in octaua reſurrectionis & Dominica die rurſum eſſent congregati Apoſtoli vnà cum Thoma, nondum fideli. Ioan. 20. Aderit & nobis, ſi in Dominicis diebus fuerimus in templo ad rem diuinam congregati. Teſtem adduco S. Cyrillum Epiſcopum Alexandrinum, qui in eum Ioann. 20. locum ſcribens: *Iure igitur*, inquit, *ſanctæ congregationes die octauo in Eccleſiis ſiunt: & foribus ſublimiori modo clauſis, viſibiliter ſimul atque inuiſibiliter Chriſtus omnibus apparet: inuiſibiliter quidem vt DEVS, viſibiliter autem in corpore. Prabet enim nobis carnem ſuam tangendam, vt firmiter credamus, quia templum verè ſuum ſuſcitauit. Quod autem myſtica benedictionis communio, reſurrectionis Chriſti quadam confeſſio eſt, verbis ipſis probatur. Fractum enim panem diſtribuebat dicens: Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis traditur in remiſſionem peccatorum: hoc facite in meam commemorationem. Participatio igitur myſterij vera quadam confeſſio & commemoratio eſt, quòd propter nos & pro nobis Dominus mortuus ſit, & reſurrexit, & diuinâ nos benedictione propter hoc replet*, ſic ille. Quiſquis ergo Chriſtum ſibi præſentem deſiderat, rei diuinæ ſedulus in templo aſſiſtat.

Fabri Auctarium de Dominicis.

VII. Bona intentione etiã temporalia curemus, cum diſcipulis piſcatoribus.

VII. *Apparuit piſcantibus, eisq́; apparens diuinis adiuuit beneficijs: aderit & nobis, cùm neceſſaria vitæ temporalis rectâ intentione curamus, ſuisq́; noſtris laboribus ſubſidium ſua pietatis adiungit*: inquit Beda loco cit. Ergóne etiam Chriſtum poſſumus habere præſentem ſuâ benedictione in ſeruilibus operibus & quibuſcumque laboribus etiam profanis pro victu inſtitutis? Poſſumus omninò, & quidem duplici fructu. Quemadmodum enim Apoſtoli in ea piſcatione non ſolùm piſcium copiam inſolitam ad imperium Domini ceperunt, ſed etiam piſcem iam recenter aſſatum cum pane ad littus inuenerunt: ita qui cum Domino labores ſuos peragit, non modò temporalem obtinebit benedictionem, ſed etiam æternam. Sed quâ ratione? Sicut monuit Dominus, ad dexteram mittat retia. Quænam dextera, niſi recta intentio? quænam ſiniſtra, niſi peruerſa? Ad dextram mittit retia, qui omnem ſuum laborem dirigit ad Dei gloriam & ſalutem animæ: ad ſiniſtram verò, qui quærit gloriam ſuam & corporis commoditates. Nihil in ſiniſtrâ prendidere Apoſtoli, licet tota nocte piſcati eſſent: in dextra iuſſu Domini retia laxantes, cepêre 153. magnos piſces. Cur non plures, nec pauciores? Reſpondet S. Hieronymus in c. 47. Ezech. *Aiunt*, inquit, *qui de animalium ſcripsêre naturis, de quibus Oppianus Cilix eſt Poëta doctiſſimus, centum & quinquaginta tria eſſe genera piſcium: quæ omnia capta ſunt ab Apoſtolis, & nihil remanſit incaptum.* Ergo ſicut Apoſtoli quaſi omnia piſcium genera eo tractu ceperunt: ita qui labores ſuos etiam indifferentes dirigit ad DEI gloriam, omnem benedictionem, temporalem & æternam ſibi comparabit, & omnia ſua opera reddet meritoria. Piſces illos Apoſtoli quidem ſuo labore ceperunt: piſcem verò aſſum & panem in littore Chriſtus eis parauit. Pari modo ſi in omni actione ſanctam habuerimus intentionem: & nobis victum in terrâ ſufficientem comparabimus, & in cœli ſecurâ ſtatione portuque ſalutis parabit nobis Chriſtus panem eſſentialis beatitudinis, cum piſce accidentalis. Atque hoc ſibi velle videtur, quod Amos c. 5. ait: *Quærite bonum & non malum, vt viuatis, & erit Dominus DEVS vobiſcum.*

VIII. Magno deſiderio venturum expectemus, cum iiſdem in monte Galilææ Chriſtum expectantibus.

VIII. *Apparuit cùm minorato eodem metu apertis eum greſſibus in montis vertice quærerent*, inquit Beda cit. ſcilicet in monte Galilææ. Matth. 28. Præmoniti erant diſcipuli, vt irent in Galilæam, vbi abſque timore Dominum viderent & cum eo agerent. Iuerunt ergo illuc & conuenerunt cum illis in montem (putatur probabiliter fuiſſe Thabor) pluſquam 500. fratres (teſte Apoſtolo 1. Cor. 15. v. 6.) quorum in Galilæâ plurimos habebat. Ergo quia maximo videndi Magiſtri & Domini ſui deſiderio illuc confluxerunt, videre illum meruerunt, non ſoli, quibus promiſſum erat, Apo-

ſtoli, ſed etiam alij quamplurimi. Aderit igitur & nobis Dominus ſi magno deſiderio eum quæramus, & venturum expectemus, vti illi expectarunt. Ita enim legimus etiam 2. Paralip. 15. v. 2. *Audite me Aſa & omnis Iuda & Beniamin: Dominus vobiſum, quia fuiſtis cum eo. Si quæſieritis eum, inuenietis: ſi autem dereliqueritis eum derelinquet vos.* Qui nullum in mundo voluit eſſe vacuum, non permittet etiam inane eſſe noſtrum deſiderium, quo deſideramus ipſum, quia eſurientes impleuit bonis. Quis enim ſeriò eum quærit, & non tandem inuenit? *Abraham exultauit vt videret diem eius; vidit & gauiſus eſt.* Zachæus aſcendit in arborem, vt videret eum: vidit & inſuper in domum ſuſcipere meruit, magno ſuo gaudio.

IX. Agamus omnia ad gloriam eius, ſicut vndecim recumbētes.

IX. Apparuit recumbentibus: aderit & nobis, cùm iuxta Apoſtoli monitum, *ſiue manducamus ſiue bibimus, ſiue aliud quid agimus, omnia in gloriam DEI facimus*; ait Beda vbi ſuprà. Sed de hoc dictum aliquid ſuperius. Id porrò ex hoc docemur adfuturum nobis Dominum etiam in menſâ, ſi inter edendum fuerimus DEI memores, & quemadmodum Tob. 7. dicitur: *Epulemur benedicentes* DEVM, & vt c. 9. *ſi cum timore Domini conuiuium* exerceamus. Ita enim monemur Pſal. 67. v. 4. *Iuſti epulentur in conſpectu* DEI, q.d. ſicut eos decet, qui DEVM ſibi ſemper adeſſe conſiderant: non ſicut illi *conuiuantes ſine timore, ſemetipſos paſcentes*, vt ait S. Iudas in ſuâ epiſtolâ: quales erant Balſaſar & optimates eius ex vaſis ſacris epulantes & bibentes. Dan. 5. ſed quales deſcribit ſanctus Ambroſius in Malach. 1. v. 6. tom. 2. in fine, his verbis: *Quis eſt vtilis Chriſtianus, ſemper debet patri ac Domino ſuo laudes dicere & in eius gloriam omnia procurare, ſicut ait B. Apoſtolus, 1. Cor. 10. dicens: Siue manducatis, ſiue bibitie, ſiue aliud quid facitis omnia in gloriam DEI facite. Videte quale veri Chriſtiani Apoſtolus voluit eſſe conuiuium, vt magis fides Chriſti, quàm prandij ſagina comedatur, & plus reficiat hominem Dominici nominis frequens inuocatio, quàm epularum multiplex & copioſa collatio, meliusq́; paſcat eſurientem religio quàm ſagina.*

X. *Nouiſſimè illis apparuit aſcendens in cœlum. Aderit & nobis vt eum poſt mortem ſequi mereamur ad cœlos, ſi ante mortem eum in Bethaniam, vnde aſcendit, id eſt, in domum obedientiæ, ſequi curamus.* Et mox: *Venimus ibidem & nos, ſi quod ille monet, agimus, quod promiſit, intendimus*, inquit Beda. Secura & certa eſt hæc veniendi ad Chriſtum via: obſeruatio mandatorum eius. Audiuimus enim ante octiduum Dominum dicentem, *Siquis diligit me ſermonem meum ſeruabit & ad eum veniemus; & manſionem apud eum faciemus.* X. Sectemur DEI mandata cum euntibus in Bethaniam.

Vidimus quâ ratione poſſimus obtinere vt Dominum nobiſcum habeamus. Hoc igitur iam agamus. Fuit aliquando Antiochia terræ motibus crebrò conquaſſata, præſertim anno 528. quo in periculo remedium hoc ciuibus ſuccurrit. *Vnuſquiſque enim ciuium Chriſti nomen foribus inſcribens eo modo terræ motum diſpulit; cùm DEVS religioſo cuidam homini oraculo hæc verba foribus inſcribere præcepiſſet: Chriſtus nobiſcum, ſtate.* Ita refert Nicephorus l. 17. hiſtor. c. 3. Igitur & vos Audit. inſcribite cordibus veſtris hæc, quæ audiſtis & didiciſtis ab Apoſtolis & primis Chriſtianis. Sic, vt ſpero, obtinebitis vt Chriſtus vobiſcum ſit, & iam nihil metuatis, ſed intrepidi ſtetis, hîc in omni adverſitate: & ibi in omni fœlicitate.

DOMINICA II. POST PENTECOSTEN.

THEMATA.

I. Adinuentiones Chriſti Domini in S. Euchariſtiæ inſtitutione

II. Acceſſuros ad S. Euchariſtiam quales eſſe deceat.

III. Cauſæ proceſſionis cum Euchariſtiâ.

IV. Ad proceſſionem Corporis Chriſti vocantur cæci, claudi, debiles, pauperes.

V. Pompa proceſſionis, quæ fit in Feſto Corporis Chriſti, explicatur.

THEMA PRIMVM.

Adinuentiones Chriſti Domini in ſacræ Euchariſtiæ inſtitutione.

1. *Eſt inuentio ad ſtabiliendam Dei Eccleſiam.*
2. *Eſt inuentio partiendi ſe inter Eccleſiam triumphantem & militantem.*
3. *Eſt adinuentio ad coercendos à peccatis homines, & ab admiſſis expurgandos.*
4. *Eſt adinuẽtio ad peccatores Chriſto deuinciendos.*
5. *Eſt inuentio compellendi fideles ſine vi ad cœnam agni.*

Notas facite in populis adinuentiones eius. 1. *Paralip.* 16.

QVANDO Dauid Rex intulit Arcam fœderis in Ieruſalem cum ſolemni pompâ (in quâ etiam ipſe Rex, præ gaudio ſaltabat coram Arcâ) & repoſuit in tabernaculo, quod tetenderat ei, tunc obtulit holocauſta & conſtituit omnis generis Muſicos & cantores; qui varijs inſtrumentis & ſuaui melodiâ canerent iugiter ante Arcam, inter eos verò principem Cantorum, Aſaph & fratres eius, qui inchoabant

bant carmen ſuum his verbis: *Confitemini Domino & inuocate nomen eius: notas facite in populis adinuentiones eius. Cantate ei & pſallite ei: & narrate omnia mirabilia eius*, 1. Paral. 16. Sed hic ſcire cuperem; quæ tantæ cauſa lætitiæ, quæ tantæ ſolemnitatis, propter Arcam vnam ligneam illatam ciuitati? Quæ ſunt adinuentiones illæ, quæ mirabilia in hac Arcâ? Aliam profectò ego non inuenio, niſi quòd exiſtimem Dauidem velut Prophetam vidiſſe & expendiſſe in Arcâ illâ typicâ veram aliam Arcam, omni laude & veneratione dignam, quam nos his diebus cum ſolemnitate circumducimus per plateas; corpus, inquam, Saluatoris noſtri, quo pro nobis immolato fœdus ſempiternum inter Deum & genus humanum ſancitum atque erectum eſt. In hac Arcâ cernere licet miras & ſtupendas Dei adinuentiones omniaque mirabilia; vt proinde iure meritiſſimo quidquid ad honorem illius excogitare poſſumus, nunc exhibeamus. Quod vt impenſiùs fiat, conſideremus nunc adinuentiones illas.

I. Eſt inuẽtio ad ſtabiliendam Dei Eccleſiam.

I. Egregia inuentio eſt ad conſeruandam, muniendam & ſtabiliendam in vigore ſuo Eccleſiam. Vulgata eſt aquilæ induſtria & quaſi adinuentio, quâ nidum & pullos ſuos defendit ſeu contra ventos ſeu contra venena lapide ætite, ex Plinio & alijs; nec non ex S. Hieronymo in c. 65. Iſaiæ, vbi addit: *Si hoc verum eſt, rectè affectus* DEI *in ſuas creaturas Aquilæ comparatus eſt: qui omni cuſtodiâ protegit liberos ſuos, ne draco & coluber antiquus, diabolus & ſatanas obrepat nouellis fœtibus, vt ad omnem lapidis, qui ponitur in fundamentis Sion, omnes aduerſariorum frangantur inſidiæ*, alludens ad locum Iſaiæ. 28. *Mittam in fundamentis Sion lapidem, lapidem probatum, angularem &c.* Ætites continet intra ſe minorem alium lapidem, qui auditur quidem reſonans, ſed non videtur. Ita Euchariſtia foris referens ſpeciem panis materialis & viſibilis, continet intra ſe panem, qui non videtur oculo, ſed auditur per fidem. Hanc ergo ponit Chriſtus in Eccleſiâ ſuâ velut præſidium & munimen fortiſſimum ad eius conſeruationem. Teſtem imprimis adduco Timotheum presbyterum Hieroſolymitanum, qui in orat. de Prophetâ Simeone ait: *Diuinæ ac myſticæ menſæ operam demus, per quam mundus firmatur, per quam terrarum orbis conſiſtit, per quam regnum conſeruatur, per quam Eccleſia augetur, per quam* DEVS *ſanctificatur.* In huius rei ſymbolum manna cœlo lapſum inſtar roris iacuit per circuitum caſtrorum Iſraeliticorum, muniens ea inſtar mœnium aut valli. Exod. 16. v. 13. Rurſum eo accepto guſtato roborati ſunt Hebræi ad præliandum ac deuincendum Amalec, hoſtem primum ac potiſſimum. Exod. 17. Sic enim Eccleſia beneficio Euchariſtiæ munitur contra hoſtes imprimis inuiſibiles, Dæmones, qui per eam terrentur ac fugantur, Vnde Pſal. 22. propheticè de illâ dicitur: *Paraſti in conſpectu meo menſam aduerſus eos, qui tribulant nos*. Accedit S. Cyprianus lib. epiſt. 2. *Cùm adhuc fiat Euchariſtia*, inquit, *vt poſſit accipientibus eſſe tutela, quos tutos eſſe contra aduerſarium volumus, munimento Dominicæ ſaturitatis armamus.* Deinde contra viſibiles, qui non ſemel debellati à fidelibus S. Euchariſtiâ ante pugnam communitis, vt patet ex hiſtorijs, ac ne procul eamus, habemus exemplum de Germanis noſtris in vitâ S. Vdalrici, qui Auguſtæ obſeſſus ab immenſâ Vngarorum multitudine, præſidiarios ſuos milites ante pugnam ſacro viatico omnes recreauit animauitque illis Pſalmi 22. verbis: *Si ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es*; effecitque vt barbari inſultum facere timerent, & aduentu Ottonis Imp. territi ab oppugnatione deſiſterent, occurrenteſque Ottoni cæderentur & fugarentur. In vitâ S. Vdalrici 4. Iulij. Quia etiam in defectu huius ſacri pabuli ſolum eius ſymbolum militibus diſtributum, vires & victoriam eis comparauit, vti refert Æn. Syluius l. 3. Comment. in Panorm. c. 50. his verbis: *Henricus Rex Angliæ, Regis huius, qui nunc regnat pater, circumuentus ab exercitu Gallorum Regis, quæcumque obtinuiſſet in Gallia dimittere voluit, ſi cum ſuis incolumis abire permitteretur. Negantibus Gallis, nocte ſubſecutâ, vocatis centurionibus & decanis militum: Neque fugere, inquit, commilitones, neque ex hoſtibus incolumitatem conſequi poſſumus, quamuis cedere regno Galliæ voluerimus, ſola nos arma tueri poſſunt. Non eſt cur numeroſum exercitum formidetis. Iuſtam cauſam iuſtus* DEVS *adiuuabit. Ite & alter alteri peccata veſtra confitemini, pauxillumque terra ob memoriam ſacramenti Euchariſtiæ Saluatoris alter alteri porrigite. Craſtinâ die liberabit nos Dominus ex manibus inimicorum. Sic dimiſſâ concione, peractis quoque quæ iuſſerat, curare milites corpora præcipit. Sequenti die vt primum lux orta eſt commiſſo prælio incredibile dictu, octo millia ſuorum, ſexaginta millia hoſtium fudere; cæſa ingens turba, nobilitas Galliæ prope capta, paucos fuga ſeruauit. Eaque potiſſimùm dies Gallorum opes fregit.* Et quid mirum? Si enim figura S. Euchariſtiæ in V. T. potuit delere innumerabilem Madianitarum exercitum: cur non etiam ſymbolum aliquod eiuſdem ad memoriam eius deuotè ſuſceptum? Legimus autem Iudic. 7. viſum in ſomnio militi cuidam panem ſubcinericium deuolutum in caſtra Madian, ea percuſſiſſe atque ſubuertiſſe & terræ funditus coæquaſſe; quo quidem ad litteram deſignatus fuit Gedeon, qui paruâ manu poſtero die Madianitarum fugauit exercitum: Myſticè verò S. Euchariſtia vtique panis verus, vitam animæ tribuens & caſtra hoſtium Eccleſiæ euertens.

Præterea ſicut ætite lapide firmatur etiam nidus aquilæ: ita & Eccleſia per Euchariſtiam conſeruatur in ſuo feruore & nitore; quæ ſi abſque eo lapide eſſet, langueret & deficeret in virtutum progreſſu, nulla aut exigua foret cura conſcientiæ expurgandæ & confeſſionis ritè faciendæ: ſorderent vndique templa & nihilo plus venerationis, quàm ſtabula vel pro-

profanæ domus haberent, quemadmodum videre eſt apud Lutheranos & Caluiniſtas, qui adeò non ornant aut venerantur ea, vt nec pileum deponant, cùm ea ingrediuntur, nec magis quàm horrea excolant. Id quod etiam apud Iudæos tandem fieri cœpit, vt in templo ſuo venderet oues & boues &c. adeoque ex illo ſpeluncam latronum facerent. Cadente verò templorum cultu & reuerentiâ caderet conſequenter omnis etiam pietas & religio. Abſque S. Euchariſtiâ eſſet, quod haberemus ſacrificium ad placandum DEVM? quod purgantes animæ expectarent ſuffragium? quod moribundi haberent viaticum? quod miſeri & afflicti reperirent ſolatium? quem peccatores haberent DEI timorem? quod nos haberemus paſſionis Dominicæ memoriale? quam referremus gratitudinem.

II. Eſt inuētio partiendi ſe inter Eccleſiam triūphantē & militantem.

II. Præclara adinuentio eſt Chriſti Domini, partiendi ſe inter Eccleſiam triumphantem & militantem, vtramque ſponſam ſuam vt eum vtraq; poſſideret, licet altera in cœlo, altera in terra, immenſo diuiſæ interuallo habitarent. Scimus coram Salomone duas litigaſſe mulieres pro vno infante viuo, vtraque contendẽte, ipſum ſibi deberi velut ſuum. Sapientiſſimus Salomon adinuenit rationem inueſtigandi veram infantis matrē, quando allato gladio præcepit, vt diuideretur infans, & pars vni mulieri & pars alteri daretur; tunc enim veræ matris prodijt affectus & obtinuit filium 3. Reg. 3. Verùm in hoc iudicio Salomon alterius poſtulato nequaquam ſatisfecit, quia orbatam filio dimiſit; non enim vtrique poterat dare filium, niſi diſſectum. At verò quod Salomon non potuit, hoc adinuenit & potuit præſtare ille, qui plus eſt quàm Salomō. Cui dubium eſſe poteſt, aſcenſuro ad cœlos Chriſto contentionem fuiſſe inter Eccleſiam triumphantem & militantem? inter patres è limbo eductos, cū Chriſto aſcenſuros: & inter eius fideles adhuc in terrâ degentes? Contendebant illi ſibi Chriſtum deberi, velut Regem ſuum, regnum cœlorū, tot laboribus partum, in poſſeſſionem accepturum & cum ipſis regnaturum. Contrà nitebantur iſti eum retinere in terrâ velut Ducem militantibus apprimè neceſſarium, quo deſtituti neceſſariò debeāt hoſtibus ſuccumbere. Iuſta ſanè videtur vtriuſque Eccleſiæ petitio. Quid igitur ad hæc Chriſtus? Adinuenit rationem planè admirandam, quâ ita ſe diuiſit, vt maneret cum vtraque integer & viuus: in cœlo cum triumphantibus naturali formâ viſibili: in terrâ cum militantibus ſacramentali formâ & inviſibili: replicando ita corpus ſuum, vt ſimul in cœlo & in terrâ diuerſo tamen modo exiſteret. O ſapientiam verè pluſquam Salomonicam, imò diuinam! ô adinuentionem gratioſam & omni acceptatione dignā! At nónne etiam militans Eccleſia habet eum in ſpecie ſenſibili & viſibili? Habet quidem ſed in alienâ, ſub ſpecie panis & vini: triumphans eum poſſidet in ſuâ & propriâ. Illi eum vidēt in habitu peregrini, paupere & vili: iſti eum contemplantur in decore Regis, gloria & honore induti. Iſta triumphans videt eum nunc mentis oculis, viſura poſt reſurrectionem etiam oculis corporis: illa verò militans videt, eum nunc oculis corporeis, tangit, guſtat, ſed in alienâ ſpecie; viſura aliquādo etiam in propria, corporis & mentis oculis, velut hominem & DEVM. Typum aliquem huius miræ participationis Dominicæ hereditatis præmiſit Iſaac, quando moriens paternæ benedictionis hæreditatem ita diuiſit duobus filijs, Iacob & Eſau, pro ea contendentibus, vt ferè eandem ambobus daret. Iacob dixit: *Det tibi DEVS de rore cœli & de pinguedine terræ abundantiam frumenti & vini.* Ad Eſau verò: *In pinguedine terræ & rore cœli deſuper erit benedictio tua.* Gen. 27. Quis hîc non videt parem, imò ferè eandem patris benedictionem? Vnum id eſt diſcriminis, quod Iacob primò rorem cœli, deinde pinguedinem terræ: Eſau verò prius terræ pinguedinem quàm cœli rorem accepérit. In abundantiâ frumenti & vini agnoſcimus typum corporis & ſanguinis Domini: in rore cœli diuinitatem Chriſti, in pinguedine terræ eiuſdem humanitatem: in Iacob Eccleſiam triumphantem, in Eſau militantem. Ergo Chriſtus inter hos fratres & duos filios ſuos diuidit ita hæreditatem corporis & ſanguinis ſui, adeóque benedictionem ſuam, vt triumphantes quidem videant prius in cœlo mentis oculis ipſius diuinitatem; viſuri poſt reſurrectionē oculis corporis etiam humanitatem: militantes verò videant eum nunc oculis corporis (ſub alienâ licet ſpecie) viſuri eum poſt reſurrectionem in propria, & præterea oculis mentis etiam diuinitatem eius. Denique ſicut Iſaac filio Iacob dedit hæreditatem ſuam in Chananęa, vberi & amœna: filio verò Eſau ſuam hæreditatem in Idumęa, aſpera & montoſâ, ita Chriſtus quoque cœlitibus ſe dedit in cœlo amœniſſimo, terricolis in terrâ laborioſâ & ærūnoſâ. De Ottone I. Imp. ſcribit Fulgoſus l. 8. c. 2. præclarum hoc regiæ beneuolentiæ conſilium. Litigarunt coram eo duo pro agro vno; nec erat facilè diſcernere, vtri ager adiudicandus eſſet, cùm videretur vtrique deberi. Quid egit Imperator? Emit agrum ab vno & alteri eum donauit: ſic vtrique ſatisfecit; dum vni quidem agrum: alteri pretium agri dedit. Simili ratione diremit Chriſtus litem ſeu deſiderium vtriuſque Eccleſiæ ſibi dilectæ: triumphanti dedit ſuam præſentiam in cœlo coram aſpiciendam, ad eorum beatitudinem explendam: alteri in terrâ per fidem intuendam, ad meritum comparandum.

III. Eſt adinuentio ad coercendos à peccatis homines, & ab admiſſis expurgandos.

III. Egregia & ſapientiſſima adinuentio eſt componendis ad modeſtiam hominibus, & certis ſaltem temporibus ad pœnitentiam vocandis. Memini me priori anno 1644. in Cathedrali templo Seccouienſi vidiſſe miram induſtrij cuiuſdam & religioſiſſimi Præpoſiti adinuentionem, anguſtam videlicet & vetuſtam quandam ſpeculam ad templi parietem editiore loco ſitam, ita vndique perforatam, vt bonus vigil & inſpector, quid-

quidquid vſpiam in templo fieret, non difficilè intueri, ipſe verò præſens videri non poſſet;& hoc in eum laudatiſſimum finem, quo pietas & honeſtas, decor & religio in domo Dei ab omnibus ſeruaretur, metuentibus videlicet oculum paſtoris gregi inuigilantis. Huiuſmodi eſt inuentio Saluatoris noſtri, qui tametſi è cœlo etiam videt & coram inſpicit omnia acta omnium hominum, ab illis tamen velut abſens & longè remotus apprehenditur, adeòque parum à pleriſque curatur. Quare voluit Dominus ſtatuere ſibi ſpeculam in terrâ S. Euchariſtiam, in quâ ipſe præſens velut ex abſcondito omnia noſtra cernere à nobis quidem crederetur, non tamen cerneretur. Ita ſanè eum contemplata fuit ſponſa Cant. 2. dicens: *En ipſe ſtat poſt parietem noſtrum, reſpiciens per feneſtras, proſpiciens per cancellos.* Quis hic paries niſi panis ſpecies, quæ ipſi quaſi feneſtræ ſunt, per quas clarè nos intuetur: nobis verò quaſi cancelli, qui nos impediunt ne ipſum videamus? Quis neſcit oculum patrisfamilias præſentem componere domeſticos ad modeſtiam & labores? Et quo alio fine miſit Devs filium ſuum in mundum ad peruerſos & contumaces vineæ ſuæ cultores, niſi vt eius præſentiâ & conſpectu ad officium reducerentur & redderent domino ſuo debitos fructus? Ait enim: *Verebuntur filium meum.* Matth. 21. Syrus vertit: *Erubeſcent propter filium meum.* Quod quidem improbi illi cultores, Iudæi ſcilicet increduli minimè præſtiterunt, præſtant tamen Chriſtiani, qui in templo imprimis ob præſentiam Chriſti in S. Euchariſtiâ & cùm per plateas defertur, componunt ſe ad modeſtiam, pietatem & religioſam eius venerationem, percutiũt pectora ſua & ipſi ſe commendant. Et quid mirum? Si enim pueri S. Bernardini Senenſis condiſcipuli ipſo aduentante ſe ad modeſtiam receperunt & ſilentium, dicentes: *Silete, Bernardinus adeſt*; vt in eius vitâ eſt: non recipient ſe mortales ad morum honeſtatem, timorem & reuerentiam, cùm nôrunt adeſſe Devm Dominum & Iudicem ſuum? Compoſuit certè ſe ferociſſimus alioquin & contumax contemptor Eccleſiæ & ſeruorum Dei, Guilielmus Aquitaniæ Comes, ſchiſmaticus, quando eum præ foribus Eccleſiæ commorantem S. Bernardus, corpus Domini ſuper patenam tenens, ita aggreſſus & affatus eſt: *Ecce ad te proceſſit filius Virginis, qui eſt caput & Dominus Eccleſiæ, quam tu perſequeris. Adeſt Iudex tuus, in cuius manus illa tua anima deueniet. Nunquid & ipſum ſpernes? Nunquid & ipſum ſicut ſeruos eius cõtemnes?* Quid actum? *Videns Comes Abbatem in ſpiritu vehementi procedentem & ſacratiſſimum corpus Domini in manibus ferentem, expauit & diriguit, membriſq; tremebundis metu & diſſolutis quaſi amens ſolo prouoluitur. Eleuatus à militibus rurſum in faciem ruit &c.* Ab eo igitur tempore ita ſe emendauit & talem egit pœnitentiam, vt ad magnam ſanctitatem peruenerit. Refert Guilielmus Abbas in vitâ S. Bernardi l. 2. c. 6.

IV. Eſt adinuentio ad peccatores Chriſto deuinciẽdos.

IV. Præclara adinuentio eſt, quâ Chriſtus peccatores à peccatis abſtrahere & ſibi deuincire queat. Declarari iſtud poteſt non abſimili quodam facto. Vexauerant per annos ferè 40. Galliam Normanni & multis cladibus afflixerant. Quod huic malo remedium excogitat Gallorum Rex, Carolus Simplex dictus? Rolloni eorum Duci filiam ſuam, Gillam, deſpondet & in dotem addit Neuſtriam, quæ nunc ex ipſo appellatur Normannia. Sic eum non ſolùm ſibi deuinxit ad contrahendam amicitiam, ſed etiam ad ſuſcipiendam fidem & baptiſmum, in quo nomen accepit Roberti. Refert Gaguin. l. 5. Baron. anno 853. Cuſpin. in Ludouico 3. Vidit etiam Rex æternæ gloriæ, Chriſtus homines quamplurimos ſibi aduerſaturos & regno Eccleſiæ ſuæ damna illaturos; quare inuenit hoc remedium, vt eos oblatâ in eſcam carne ſuâ copularet ſibi, adeoque conſanguineos faceret; vt hoc pacto inimici eſſe deſinerent, & amici fieri inciperent, memores ſi in Chriſti ſanguinem peccarent, in ſeipſos peccaturos: & viciſſim ſi in carnem ſuam peccarent, etiam carnem Chriſti offenderent; vt qui eius conſanguinei ſunt. Vnde in perſonâ Chriſti ſanctus Chryſoſtomus hom. 61. ad pop. ait: *Volui frater veſter fieri, carnem propter vos & ſanguinem communicaui vobis viciſſim ipſam carnem & ſanguinem, per quæ cognatus veſter factus ſum, trado.* Per ſacramentalem communionem igitur copulatur anima noſtra cum Chriſto, fiuntque nuptiæ ſpirituales teſte S. Ephrem in tr. de Iudicio: *Eſt enim anima noſtra*, inquit, *ſpõſa ſancta facta immortalis ſponſi: nuptiarum autem copula diuina ſunt ſacramenta, per quæ ſancta anima iungitur ſponſo; dum cum timore atque tremore dignè ſumuntur.* Iam ſi ſponſæ, ſi conſanguinei Chriſti per Euchariſtiam efficimur, quid nî etiam cohæredes & conſortes regni eius? Qui enim ſeipſum nobis in cibum dat & cum carne noſtra ſuam commiſcet, quomodo non & regnum ſuum & omnia quæ poſſidet?

V. Eſt inuentio compellendi fideles ſine vi ad cœnam agni.

V. Ingenioſa adinuentio, quâ Chriſtus ſine vi compellit mortales venire ad ſe & cœnam ſuam. Compellit enim amore, & trahit ad ſe volentes. Quâ de re vaticinatus eſt Oſeas c. 11. *In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis: & ero eis quaſi exaltans iugum ſuper maxillas eorum, & declinaui ad eum vt veſceretur.* Originale Hebræum habet: *In funiculis hominum traham eos.* Tauri enim funibus, homines trahuntur amore & beneficijs. Vnde Chaldæus vertit: *ſicut moris eſt trahi filios dilectos, traxi eos fortitudine charitatis.* Loquitur autem partim in præterito, partim in futuro; quia partim de manna V. T. quo per aſperum deſertum traxit Hebræos in terram promiſſionis; partim de Euchariſtiâ ſeu manna N.T. quo nos trahit per huius vitæ & viæ aſperitates ac tentationes ad cœlum. Iam verò quomodo ſine vi adhibitâ compellit & trahit nos ad ſe in Euchariſtiâ? Vinculis amoris veriſſimi & fortiſſimi.

1. Verus & fortis amor deſiderat adeſſe & adhærere amato? quo modo Eliſæus Magiſtro ſuo Eliæ, qui diſcedere ab eo non ſemel iuſſus: *Viuit Dominus*, inquit, *quia non derelinquam te*, 4. Reg. 2. Chriſtus in hoc ſacramento nobiſ- 1.

nobiſcum ſemper manere voluit in terrâ non deſerturus nos vſque ad finem mundi. Quantus eſt hic amor?

2. 2. Verus & fortis amor vnit ſe cum amato, quàm maximè poteſt. In Euchariſtiâ Chriſtus vnit ſe nobis intimè, in nos intrando & vnum quaſi ex ſe & nobis faciendo: quo modo deſiderabant præ amore Iobum domeſtici comedere & in ſe conuertere dicentes: *Quis det de carnibus eius vt ſaturemur?* Iob 3.

3. 3. Verus & potens amor communicat ſe ſuaque amato, vt Ionathas veſtes ſuas Dauidi, vt ſeipſum quadammodò in illo intueretur, 1. Reg. 18. Elias palliũ & duplicem ſuum ſpiritum dilecto diſcipulo Eliſæo. Chriſtus in Euchariſtia communicat ſeipſum dignè communicanti cum omnibus meritis & theſauris ſuis quos acquiſiuit.

4. 4. Verus & tener amor ſolet dare placida & iucunda: vt pater filio dulciaria, equellos, enſiculos, baliſtas, fides &c. quemadmodum Iacob dilecto filio ſuo Ioſepho fecit veſtem polymitam. Gen. 37. Chriſtus ſe nobis in cibum ſub ſpecie panis & vini, alimenti nobis congrui & accepti dedit, vt non modò ſine horrore, ſed etiam cum guſtu dulcedinem ſpiritualem præberet.

5. 5. Verus & magnus amor tolerat iniurias ab amato ſibi irrogatas, nec propterea eum deſerit: vti Samſon impoſturas & proditiones ſuæ Dalilæ. Iudic. 16. Chriſtus pergit nos amare & cibare ſuo corpore, etiã cùm à multis ſæpè indignè excipitur & malè habetur: quodque omnium maximum eſt quærit amorem eorum, à quibus nihil commodi ſperare poteſt, nec vllâ ratione dependet; ſed à quo ipſi toti quanti pendent. Qualis hic & quàm mirus amor? Quis hoc amore non trahatur ad amorem eius reciprocum & frequentem illius cœnæ magnæ acceſſum? Fratres Ioſephi poſtquam viderunt tanta ſibi à Ioſepho fratre exhibita beneficia, reſoluti ſunt in lachrymas, vt ſcribit Ioſephus in Antiquit. Quid nos niſi lachrymas amore pleniſſimas rependemus Chriſto Domino?

Ergo *Confitemini Domino & inuocate nomen eius: notas facite in populis adinuentiones eius.*

THEMA SECVNDVM.

Acceſſuros ad S. Euchariſtiam, quale eſſe debeant.

1. *Decet eſſe pauperes & famelices.*
2. *Decet eſſe debiles.*
3. *Decet eſſe cæcos.*
4. *Decet eſſe claudes.*

Exi citò in plateas ciuitatis, & pauperes ac debiles & cæcos & claudos introduc huc. *Luc.* 14.

IVre meritò S. Euchariſtia *cœna magna* appellatur. *Magna*, quia magno, imò ſummo Regum Regi inſtituta. *Magna*, quia magno Chriſtianorum orbi parata. *Magna*, qui magno pretio ſanguini Chriſti comparata. *Magna*, quia magnos fructus parit dignè accedentibus, magnum periculum indignè ſumentibus. At verò dicet aliquis, vnum ei deeſt, quia magnos hoſpites non habet. Magni enim hoſpites ſunt Principes, Comites, Barones, quorum tamen loco hîc introducti ſunt pauperes, debiles, cæci, claudi. Quales hi conuiuæ? Nónne magnam cœnam magni hoſpites decent? Verùm Auditores, oportet hos conuiuas bene intueri, non ſunt tam parui ac deſpecti, ſicuti apparent. Imò verò magni ſunt, & vtinam nos omnes his ſimiles eſſemus, futuri vtique conuiuæ Chriſti etiam in cœlo. Itaque hos ad præſens accuratiùs inſpiciamus.

I. Accedamus velut pauperes, cum inani ſtomacho, & fame, primò ita vt ab amore rerum terrenarum liberi & vacui ſimus. Pauperes enim ſunt, qui nihil in mundo poſſident, victu & amictu tenui cõtenti; ac per hoc menſâ Chriſti digni eiuſque capaces ſunt. Hi enim æſtimant mẽſam eius, & pro ea gratias agunt. Vnde Pſal. 21. dicitur: *Edent pauperes & ſaturabuntur: & laudabunt Dominum, qui requirunt eum.* Tales ſunt, qui non terrena quærunt eorumque amore impliciti ſunt, nec eorum copiam deſiderant nec inopiam timent: ſed cœleſtia ſolùm appetunt. Hanc ob cauſam DEVS manna Hebræis non niſi peregrinantibus de cœlo pluit, quamdiu ſcilicet peregrini in tabernaculis habitabant, nihilque ſtabile poſſidebant. Similiter non niſi poſtquam defecit farina ſubacta ſeu paſta, quam tulerant de Ægypto durantem per 30. dies (ſecundùm Ioſephum) manna acceperunt. Exod. 12. & tunc manna cum guſtu comederunt, dicentes? *Manhu? quid eſt hoc?* quàm bonus & ſapidus cibus? Vbi in terram promiſſam ingreſſi ſtabilem locum acceperunt, mannâ priuati ſunt. Denique quia aliqui memores ollarum Ægyptiarum, ſpreto mannâ, pretioſiſſimo cibo Angelorum (hoc eſt, quo meliorem vix Angeli deſiderarent) carnes appetierũt, plagâ ignis correpti ſunt, Num. 11. Quis enim pretioſum vinum aut vnguentum mittit in vas tetro odore imbutum? Sic in hod. Euangelio ij, qui ſpretâ cœnâ Domini ſumptuoſiſſimâ prætulerunt ei villam, boues, nuptias, à cœnâ excluſi audierunt: *Nemo virorum illorum guſtabit cœnam meam*; cùm ſcilicet fruſtrà aliquando deſiderabunt eam.

I. Decet eſſe pauperes & famelicos.

1. Per contemptum rerum terrenarum.

2. Ita vt cum fame & deſiderio ad eam properemus, vti faciunt pauperes: non diuites qui ferè nunquam eſuriunt, ſed faſtidiunt etiam optima quæque eſculenta & poculenta. Pauperes multis & feruentibus precibus ſolum petunt panem, & admiſſi ad menſam, maximo cum guſtu & appetitu comedunt, quidquid tandem apponitur, quia famelici ſunt. Laudãt etiam quoſuis cibos, licèt minimè exquiſitos. Euchariſtia cibus omniũ delicatiſſimus & nobiliſſimus eſt, quia panis vitæ eſt. Debet igitur cũ fame & appetitu quæri. Hinc B. 2. Per famẽ ſpiritualem.

Virgo

Virgo canit : *Eſurientes impleuit bonis, & diuites dimiſit inanes.* Lucæ 1. Quanto ſtudio pauperes inhiant eleemoſynis, cùm largâ manu diſtribuuntur? Et tamen eâ abſumptâ poſt paucos dies, mox iterum eſuriunt. Quid ſi ad lignum vitæ parandum via eſſet, quo non modò famem ſed & mortem arcere liceret? quis eò non contenderet, vel ſi non poſſet, afferri ſibi non curaret? Atqui Euchariſtia eſt panis vitæ, immortalem ac beatam vitam nobis conferre valens. Ioan. 6. *Siquis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum.*

II. Decet eſſe debiles. 1. Per ſui deditionem.

II. Accedamus velut debiles cum timore & tremore; quia ſicut debiles & infirmi palpitant & tremunt, ſunt mites & pacifici, quantumuis priùs feroces fuiſſent: dant omnibus bona verba, nulla arma tractare ſciunt aut volunt, ſed pacem & quietem optant: ſic qui ad Chriſti menſam accedunt, amici eius eſſe debent; arma ſiquæ habuerunt, peccata videlicet, deponere: imò ea plangere & pacificè venire. Non licet ad Pontificem cum gladio intrare, quia & ipſe gladium non habet, nec armis ſe tuetur. Ad Imperatorem Turcicum Legati non niſi tentis vtrimque brachijs introducuntur. Hac ratione Saulus, cùm priùs perſecutor Chriſti, armâ tuliſſet, Damaſcum pergens & Chriſtianos perſequens, cùm in viâ proſtratus & debilitatus, Chriſto manus dedit ac dixit tremens & ſtupens : *Domine quid me vis facere?* manibus tractus Damaſcum introductus eſt ad baptiſmum. Act. 9. Damaſcus *ſanguinis ſuccus* exponitur. Et quid Euchariſtia niſi ſanguinis Chriſti ſuccus? Ad hunc ergo ſugendum nemo armatus, nemo gladiatus veniat. Amicus ſit & quidem familiaris, qui ad menſam alterius accedit. Vnde Canticorum quinto dicitur: *Comedite amici.* An neſcimus quomodo Chriſtus proteſtatus & turbatus fuerit, quando Iudas cum hoſtili proditionis gladio, in pectore occultato, ſine omni timore aſſedit ad eius cœnam vltimam? Ioan. 13. *Verumtamen ecce manus tradentis me mecum eſt in menſa*, ait, quaſi dicat. Ego quidem ſummi amoris cœnam vobis exhibeo; verùm ecce hoſtis vnus menſæ meæ aſſidere audet. Languere etiam præ amore & corruere deberemus, ſicut ſponſa quando introducta in cellam vinariam ſponſi, viribus deficiens dicebat : *Fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo.* Canticorum 2. quemadmodum & non paucis Sanctis contigit poſt ſumptionem Euchariſtiæ, vti ſancto Franciſco, Dominico, Xauerio &c. conſiderantibus Chriſti in Euchariſtiâ amorem, bonitatem, liberalitatem; miſericordiam, ſapientiam, humilitatem, potentiam.

2. Per fiduciam in Deum.

2. Sicut debiles, cùm incedunt, baculo ſe ſuſtentant : ſic qui ad Chriſti cœnam accedunt, vbi, quod in ipſis erat, fecerunt ad purificandam animam, cum baculo piæ fiduciæ, ad ipſum pergere debent, innitentes non ſuæ dignitati ac iuſtitiæ, ſed humanitati & beneuolentiæ Chriſti, nos ad ſe vocantis. Quando Ioſeph, Ægypti Princeps, manifeſtauit ſe fratribus ſuis, primò quidem territi ſunt, ob ſcelus in eum admiſſum, nec poterant ei reſpondere. At quando humaniſſimâ voce dixit : *Accedite ad me*; acceſſerunt propè & excepti oſculo, auſi ſunt ei loqui; poſtquam ſcilicet iam defleſſent peccatum ſuum, quod in eum commiſerant. Geneſ. 45. Vocat & nos ad ſe Chriſtus & quidem humaniſſimè, vt dixi: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos.* Matth. 11. Nixi igitur hoc verbo, vbi peccata noſtra expiauimus, confidenter accedamus; interim tamen ſemper memores debilitatis & inhabilitatis noſtræ, dicentes ex vnâ parte cum Centurione : *Domine non ſum dignus, vt intres ſub tectum meum*; ex altera cum Zachæo ſuſcipientes cum magno gaudio, Thronum Salomonis ſuſtinebant duæ manus hinc & inde tenentes ſedile, & duo leones ſtabant iuxta manus ſingulas. 3. Regum 10. Talis eſt thronus Chriſti, manus porrigit amicis, vt confidenter accedant; leones verò oſtendit vt interim conſiderantes noſtram paruitatem cum timore accedamus.

III. Decet eſſe cæcos. 1. Per fidem.

III. Accedamus velut cæci cum fide. Primò claudendo oculos ſenſuum & noſtrarum ratiouum circa hoc myſterium. Vt enim cœcus non ſuorum oculorum, quos cœcatos habet, ſed alienorum, etiam pueri vnius vel catelli, ductu incedit, atque ita ſecurè pergit: ſic oportet nos in hac re nequaquam duci ſenſibus noſtris aut humanis ratiunculis, ſed verbo Chriſti ac fidei. Hoc prædictum Iſa. 11. *Vitulus & leo & ouis ſimul morabuntur, & puer paruulus* (hoc eſt humilis prædicator vel Apoſtolus) *minabit eos.* Sic puer vnus regebat greſſus exoculati Samſonis & duxit eum ad epulum Philiſthæorum Euchariſticum, hoc eſt, ad conuiuium, in gratiarum actionem, ob Samſonem captum inſtitutum Iudith. 16. vbi ipſe recuperauit vires priſtinas, & longè maiorem victoriam de hoſtibus ſuis obtinuit cæcus; quàm vnquam priùs obtinuerit videns; denique cum illis occumbens, ſalutem populo ſuo temporalem, & ſibi æternam acquiſiuit : templum verò Dagonis euertit. Ita plus meremur ſi fide, quàm ſi oculis aut ſcientiâ ducti pergamus ad Euchariſtiam : recuperamus enim vires gratiæ nouas, & debellamus vitia nobis adhærentia ipſóſque cacodæmones: æternam quoque ſalutem nobis paramus. Hac de cauſâ Eccleſia ante ſacram communionem cantat: *Credo in* DEVM *patrem omnipotentem*, vt priùs quaſi oculos velemus & DEI omnipotentis verbo ac ductui nos committamus. Quomodo enim errare poſſumus, ſi DEVM dicentem ac ducentem ſequimur? Et ſi, quod fieri nequit, in errorem duceremur, dicere DEO liceret: Domine tu ſic duxiſti nos. Quid inde nobis timendum foret? Veriſſimum ergo & hîc eſt, quod ait Dominus Matthæi quinto: *Si oculus*

tuus

tuus ſcandalizat te, erue eum & proijce abs te. Melius eſt nobis cæcos intrare in regnum cœlorum, quàm cum duobus oculis proprij ſenſus & voluntatis mitti in gehennam. *Notus eſt mihi quidam*, inquit, Artimodorus libro primo Onirocritiæ capite vigeſimo octavo: *qui viſus eſt ſibi tres oculos habere & cæcus factus eſt.* Sic contingit illis, qui diuina ſupra vires ſuas ſcrutari & cenſere volunt, & plus ſe quàm alios videre ſibi videntur; quemadmodum hæretici, qui propterea in plurimos errores ipſamque cæcitatem incurrerunt, quia plus ſe videre, quam SS. Patres & Concilia putabant.

2. Per obliuionem curarum temporalium.

2. Claudendo ſenſus omnes verſus res creatas & cogitationes terrenas; ſolum mentis oculum in DEVM attollendo & Chriſtum hoſpitem noſtrum cogitando: quomodo Daniel in captiuitate Babylonicâ omnes alias feneſtras oraturus clauſit; eam tantùm, quæ Ieroſolymam eiuſque templum ſpectabat, aperuit; vt nihil interim de impiâ Babylone videret aut cogitaret. Dan. 6. Sic & nos ad Chriſtum acceſſuros decet ipſum ſolum præ oculis & in mente habere.

IV. Decet eſſe claudos.

IV. Accedamus velut claudi cum humilitate & reuerentiâ. Nemo neſcit claudos hoc ipſo, quia crura erecta non habent, humiliore greſſu incedere, imò ad perfectam hominis ſtaturam rarò peruenire; & hinc non immeritò humiliores etiam animo ſunt. Rurſum claudi dici poſſunt, qui curuato corpore ſunt.

Per humilitatem & reuerentiam.

Ergo qui caput, corpus & genua ob reuerentiam alterius flectunt, claudi dici poterunt, ſicque claudi ſeu curui ad Chriſtum accedemus, quando cum modeſtiâ, humilitate & debitâ reuerentiâ acceſſerimus, iuxta prædictionem Iſaiæ capite ſexageſimo: *Venient ad te* (ô Chriſte) *curui filij eorum, qui humiliauerunt te & adorabunt veſtigia pedum tuorum.* Vtrumque diſcimus à filio Ionathæ Miphiboſetho claudo (quoniam infans ex vlnis nutricis ceciderat) qui vocatus à Dauide iam conſtituto Rege, *corruit in faciem ſuam & adorauit.* Audiens deinde à Dauide: *Tu comedes panem in menſâ meâ ſemper:* reſpondit *Quis ego ſum ſeruus tuus, quia reſpexiſti ſuper canem mortuum, ſimilem mei?* 2. Regum 9. Fuit ſanè Miphiboſeth filius Ionathæ & nepos Regis Saul; & en quomodo ſe humiliat coram Dauide; *canem mortuum* ſe appellat. Et cur? quia claudus adeoque Dauidi aulâ inutilis ſuo iudicio erat. Canis claudus, canis quaſi mortuus eſt; quid enim domino prodeſt? nec leporem capere, nec lupum pellere, nec anatem ex aquis efferre, nec domum domini cuſtodire poteſt. Gratis igitur panem heri ſui comedit. Idem de ſe ſentiebat Miphiboſeth, vt qui ſeruire Regi non poſſet, ſeu in militiâ, ſeu in venatione, ſeu in ſaltibus alijſve exercitijs aulicis, gratis igitur panem eius comederet. Multo maiore iure nos hoc Chriſto Domino noſtro dicimus, cùm ad ipſius menſam inuitati accedimus. Quid enim ipſi prodeſſe vel dare poſſumus, qui ab ipſo omnia habemus? Et tamen ille ad menſam ſuam inuitat nos: ad menſam, inquam, in quâ nec Angeli ex ſe digni ſunt ſedere. Nónne igitur iure merito ante ipſum corruimus, & canes mortuos nos agnoſcimus? Refert Sozomenus in hiſt. ſuâ arborem Idololatricam à Dæmone inſeſſam, propè Heliopolim, (vbi Dominus noſter infans in Ægyptum fugiens diuertit) incurvaſſe ſe ad terram, venienti DEI filio honorem exhibendo. Ecce dæmones & arbores incuruant ſe coram Chriſto, & hoc Chriſtianus ægrè faciet? Scimus certè ex Euangelio dæmones Chriſto in obſeſſis occurrentes ad terram ſe proſtrauiſſe ipſumque adoraſſe. Quid igitur nos Chriſtiani? quomodo non arguemur, ſi Dominum Deum noſtrum nobis occurrentem non æquè, non magis veneremur?

Iſti ergo ſunt gratiſſimi Chriſti hoſpites magnæ cœnæ magni conuiuæ. Abeant igitur & valeant, qui ad villas, boues & vxores eunt. Abeant diuites, qui terrena tantùm ſapiunt, cœleſtia faſtidiunt, veniant pauperes. Abeant robuſti luctatores, peccato armati; veniant debiles. Abeant oculati, qui ſenſibus ducuntur; veniant cæci. Abeant erecti & ſuperbi, veniant humiles & venerabundi; comedant & bibant è menſâ Domini hîc in ſacrâ Euchariſtiâ, ibi in cœleſti gloriâ.

THEMA TERTIVM.

Cauſæ proceſſionis cum ſacrâ Euchariſtiâ.

1. *Vt nos gratos tanto beneficio exhibeamus.*
2. *Vt hac ſolemnitate compenſemus, quod in eius cultu per annum negligimus.*
3. *Vt hac noſtra deuotione compenſemus, quas ab alijs ſuſtinet iniurias & deſpectus.*
4. *Vt hæreticorum perfidiam redarguamus.*
5. *Vt diuinæ voluntati & Eccleſiæ Rom. nos obedientes monſtremus.*

Homo quidam fecit cœnam magnam & vocauit multos. *Luc.* 14.

COntingit Chriſto Domino idipſum ferè hodie, quod ei contigit cùm in aſello triumphum agens, à populo & diſcipulis magno cum applauſu inductus fuit Ieroſolymam. Alij enim admirati ſunt dicentes: *Quis eſt hic?* Matth. 21. alij audientes ipſi accinit: *Benedictus Rex, qui venit in nomine Domini*; dicebant: *Magiſter increpa diſcipulos tuos.* Luc. 19. alij cùm audirent pueros in templo clamantes: *O ſanna filio Dauid:* dicebant indignati Chriſto: *Audis quid iſti dicunt?* Matth. 21. Ducemus & nos hodie ac per vrbem circumducemus eundem illum Saluatorem noſtrum ſolemni

ſolemni cum pompâ & iubilo, quamuis humili aſello, ſub ſpecie panis incedentem. Quod imprimis mirabuntur aliqui & interrogabunt, quid ſibi velit, quòd in vrbis plateas Chriſtum Dominum noſtrum efferamus. Alij fortè offendentur ſolemnitate pompæ & iubili, cupientque tacere cantum, tubas, tympana, bombardas, velut ſumptus non neceſſarios. Denique alij fortè acatholici peius adhuc cogitabunt, nos neſcio quid idololatricum committere hodie, diuinoſque honores creaturæ impendere. Sed reſpondendum his cum Chriſto: *Dico vobis, ſi hi tacuerint, lapides clamabunt.* Tanta ſunt teſtimonia præſentiæ Chriſti in hoc ſacramento: tanta miracula eandem comprobantia, vt ſi nos taceamus, lapides clamaturi ſint. Quare vt horum ſeu curioſitati ſeu ruditati occurramus, afferemus eis cauſas, quæ Eccleſiam permouerunt ad hanc inſtituendam decentiſſimam ſolemnitatem.

I. Vt nos gratos tãto beneficio exhibeamus.

I. Inſtituta igitur eſt 1. Vt nos gratos & memores tanti beneficij ac doni, quo ipſum Donatorem pro dono accepimus, ergà DEVM demonſtremus. Eſt enim gratitudinis officium, non ſolùm agnoſcere beneficium ſeu donum, ſed id etiam deprædicare & publicare, iuxta id Pſal. 65. *Venite, audite & narrabo omnes qui timetis DEVM, quanta fecit animæ meæ.* Sic videmus paſſim viros nobiles in collo gerere & oſtentare aurea numiſmata (Gnadenpfenning) inſignita effigie Imperatoris vel Principis à quo ea amoris gratiâ dono acceperunt. Hebræi ſanè Arcam fœderis, in quâ vrna aurea continens manna, & virga Aaronis & Tabulæ legis erant repoſitę (Exod. 16. & ad Hebr. 9.) circumferebant ſecum humeris Leuitarum & Sacerdotum, per deſertum toto peregrinationis tempore, maximo cum honore, in terram vſque ſanctam, demumque ingenti cum triumpho intulerunt in domum Dauid, & poſtremùm in templum Salomonis. Circumgeſtant etiam in hodiernum vſque circum ſynagogas ſuas id, quod putant ſe habere præſtantiſſimum, *Thabor* ſcilicet ſeu volumen legis, accuratiſſimè deſcriptum manu pelleque in mundiſſimâ. Quid nî potiori iure nos eum, qui eſt panis viuus, de cœlo deſcendens: qui eſt ipſe ſummus omnium Sacerdos, ipſeque Legiſlator & dator legis, circumferimus in publico: & toti mundo monſtramus beneficia DEI noſtri, nulli alij genti vnquam conceſſa? Adeò hoc naturali rationi conſentaneum eſt, vt ipſi etiam Gentiles ductu luminis naturalis ad hoc nobis præierunt. Perſæ enim quia igni plurimum ſe debere exiſtimabant, à quo omnia vegetari cernebant, Regi ſuo iter agenti ignem præferebant, teſte Herodiano. Romani, quia anſerum clangore à ſomno excitati fuerunt ad depellendos à Capitolio hoſtes Gallos, quotannis certo die anſerem ſplendidè admodum in lecticâ & veſte ſtragulâ ſolemni pompâ circumduxerunt, vt habent Antiquit. Rom. libro 4. capite 17. At nos quãtò maiora beneficia à Seruatore noſtro accepimus? nónne vitam & omnia ab illo habemus? nónne ipſe nos triennali prædicatione à vitiorum ſomno excitauit? nónne ſuâ morte à morte nos ſuſcitauit? Audi ipſum ſponſi nomine loquentem ſponſæ, Canticorum octauo: *Sub arbore malo ſuſcitaui te: ibi corrupta eſt mater tua: ibi violata eſt genitrix tua. Pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum, vt ſignaculum ſuper brachium tuum.* Sub arbore mater noſtra Eua occidit nos: ſub arbore Crucis Chriſtus ſuſcitauit nos: ſummis in doloribus mortem in Cruce ſubiens. Quid igitur pro tanto beneficio poſtulat à nobis? *Pone me vt ſignaculum ſuper cor & brachium tuum.* Signaculum ſeu ſigillum imaginem Principis continet, vnde aureæ monetæ imprimitur, & ſic ad memoriam Principis in collo geſtatur. Chriſtus non imaginem, ſed ſeipſum imprimis ſacræ hoſtiæ, mediante verbo ſacerdotis in altari. Ergo ad eius memoriam ponamus eum ſupra cor: nec ſolùm ſupra cor, vt in mente noſtra habeamus, & benficium agnoſcamus, ſed inſuper ſupra brachium, vt eum brachijs noſtris publicè cirumferamus & monſtremus omnibus benefactorem noſtrum. Si enim gentes aliquæ eorum, quos diligunt, notas, ad perpetuam ipſorum habendam memoriam, cauterio ſibi imprimi curant, vel in brachio, vel in ſiniſtrâ (vbi cor hominis eſt) parte pectoris; quod Mauris & Saracenis fœminis frequens eſſe aſſerit Giſterius in cap. 8. Cant. v. 6.) quid nî decet vt nos quoque amatorem noſtrum ſummum, qui ſanguine ſuo nos emit, ſuâ morte viuificauit, cordi noſtro inſculpamus & brachio, hoc eſt, internis externiſque viribus, animi & corporis veneremur quantum poſſumus?

II. Vt hac ſolemnitate compenſemus, quod in eius cultu per annum negligimus.

II. Vt hac ſolemnitate compenſemus, quod à nobis per decurſum anni in huius ſacramenti cultu & veneratione neglectum eſt. Quemadmodum enim *in Feſtis Sanctorum; quia circa ſolemnitatis debitum aliquid per negligentiam aut rei familiaris occupationem aut alias ex humanâ fragilitate omittitur, ſtatuit ipſa mater Eccleſia certum diem, in qua generaliter omnium Sanctorum commemoratio fieret, vt in hac ipſorum celebritate commum quidquid in proprijs ipſorum feſtiuitatibus omiſſum exiſteret, ſolueretur: ita quod in alijs miſſarum officijs circa ſolemnitatem eſt forſitan prætermiſſum, deuotâ diligentiâ ſuppleatur, & fideles (feſtiuitate ipſa inſtante) intra ſe præterita memorantes, id quod in ipſis miſſarum ſolemnijs, ſæcularibus forſan agendis implicitι, aut alias ex negligentiâ vel fragilitate humana minùs plenè geſſerunt, tunc attentè in humilitate ſpiritus & animi puritate reſtaurent;* inquit Vrbanus PP. 4. in Decreto inſtit. huius Feſti, quod habetur in Clement. l. 3. tit. 16. de relig. & vener. SS. Fateri debemus parum nimis venerationis deferri à pleriſque huic ſacramento,

dum in templo eleuatur & monſtratur, dum ibi viſitatur, dum ad ægrotos defertur. Inde enim ſcandalizantur quandoque Iudæi, Turcæ & hæretici; imprudenter quidem; quia non ideò fides mala, quia malè à quibuſdam obſeruatur; neque etiam poſſibile nobis eſt ſemper excubare ad obſequia Domini noſtri, cùm alia etiam agenda ſint: & Apoſtoli ipſi, non ſemper, ſed ſuo tempore tantùm Chriſtum adorarint; & quod prius neglexerant, compenſârint poſt eius reſurrectionem & aſcenſionem. Itaque conamur hoc annuo ſaltem cultu reſarcire id, quod in veneratione Domini noſtri per annum negleximus.

III. Vt hac noſtrâ deuotione compenſemus, quas ab alijs ſuſtinet iniurias & deſpectus.

III. Vt compenſemus noſtrâ deuotione iniurias, quas ſuſtinet à perfidis Iudæis, Turcis, Hæreticis, nec non malis quibuſdam Catholicis, qui ſacrilegè eum ſuſcipiunt. De Iudæis certum eſt, quòd Chriſtum in ſuis ſynagogis quotidie blaſphement; & paſſim monumenta ſuperſunt, quæ docent eos Chriſtum quaſi de nouo crucifixiſſe in ſacrâ hoſtiâ, vti Paſſauij, Deckendorſij, Sternebachij, in Marchia Brandeburg villâ Cnobloch, in Sachazeto Poloniæ oppido, apud Bozium tom. 2. f. 77. de ſignis Eccleſiæ.

Turcæ anno 1453. captâ Ieroſolymâ, crucifixi imaginem tympanis præeuntibus per fora & plateas ex vrbe in caſtra rapuerunt, ſputo, luto, iaculis impetentes, pileo ei impoſito, clamantes: *En Chriſtianorum DEVM, crucifixum.* Cuſpin. Quid de hæreticis, Caluiniſtis & Lutheranis dicam, quorum illi iniquiſſimè Chriſtum in Euchariſtiâ tractant, hi nullo modo venerantur?

Nec minor illa iniuria, quæ ipſi infertur à Catholicis interdum, cùm ſacrilegè ſuſcipitur. Quare ne Chriſtus Dominus his iniurijs offenſus iram in vniuerſam terram iuſtiſſimam concipiat, nónne æquum eſt, vt nos eum alterâ ex parte noſtro obſequio demulceamus ac detineamus ab inferendis pœnis? Sic enim cùm Chriſtus in cruce à Iudæis ſubſannaretur ac reprobaretur, DEVS pater celebrare eum cœleſtibus prodigijs cœpit, latro & Centurio confitentur, Ioſeph & Nicodemus honorificè eum ſepeliunt in ſindone mundâ, ſepulchro vnguentis perfuſo.

IV. Vt hæreticorum perfidiam redarguamus.

IV. Vt confundamus hæreticorum perfidiam & inſaniam, vel potiùs conuertamus ſplendore huius ſolemnitatis. Dum enim vident noſtram in hac fide conſtantiam, feruorem & vnanimitatem, ipſi interim erubeſcere debent, quòd ab hac religione defecerint & Deum ſuum demonſtrare nequeant, quia ſacerdotes non habent. Quemadmodum etiam ad præſentiam Chriſti crucifixi latro bonus erectus fuit ad pœnitētiam, alter commotus ad blaſphemiam: ita fideles ad præſentiam Chriſti roborantur & gaudent, infideles rumpuntur & dolent. Sic ad præſentiam Arcæ Hebræi animati & exhilarati, Philiſthæi contrà territi ſunt. Ita Solis lux oculos ſanos recreat, lippientes offendit. Adhæc licet ipſi Chriſti præſentiam, dum in Euchariſtiâ circumfertur, non credant, nihilominus tamen horrore aliquo concutiuntur, dum eam intuentur, vel præſentem audiunt; nec propè accedere audent. Mirum quid de ſeipſo Lutherus refert in Colloq. Menſal. apud Aurifab. cap. 7. & 13. ſe nimirum, dum Iſlebiæ adhuc iuuenis indutus veſte ſacerdotali comitaretur Venerabile in F. Corporis Chriſti ante Sacramentum, quod ferebat Dominus Staupizius, adeò perterritum fuiſſe, vt ſudorem emitteret & cogitaret ſibi pereũdum eſſe præ anxietate. Quare poſt proceſſionem ſe id confeſſum Domino Staupizio; qui dixerit: *O veſtræ cogitationes non ſunt Chriſtus*; ſicque cum ſolatio receſſiſſe. Cruciabatur nimirum Chriſti præſentiâ Lutheri malus genius, qui eius humero inſidebat in Comitijs Auguſt. anno. 1518. vti vidit & recenſuit Baroni de Erpach Imp. Maximilianus. Genius, qui in eodem Luthero, dum caneretur Euangelium in templo: *Et erat IESVS ejciens Dæmonium*, corruens terribiliter clamauit: *Ha! non ſum ego, non ſum ego*, vt ſcribunt Cochlæus, Lindanus, Surius, Florimundus l. 1. c. 5. Genius, qui poſteà nocturna diſputatione ipſum impulit, vt miſſam aboleret & multa amenter de hoc Sacramento doceret. Fœderis arca, ob mira quæ effecit, terruit gentes; quacumque iret: Sic Euchariſtia pepulit Saracenorum exercitum in Valentiæ regno, Turcas ex Aſſiſio, demerſit Albigenſes in aquis ambulantes, deiecit Guilielmum in manu S. Bernardi, eiecit dæmones in eiuſdem manu, conuicit Bonouillum hæreticum in S. Antonio de Paduâ, Iudæos ſæpe punijt. Trip. in F. Trinit. C. 6. E.

V. Vt diuinę voluntati & Eccleſiæ Rom. nos obedientes monſtremus.

V. Vt diuinæ voluntati, & Eccleſiæ Romanæ obedientes nos monſtremus: Dei voluntatem fuiſſe inſtitutionem feſti huius patet ex libello Dieſteſij edito anno 1603. Vbi refertur Iulianam Leodienſem Virginem in Leproſorio, quod mons Cornelij appellabatur, ſanctitate conſpicuam ob multas Ecſtaſes, varias prædictiones, cognitionum alienarum cognitiones habitam, crebrò in oratione vidiſſe quaſi Lunam plenam, vna tantùm ſciſſurâ laceram, ob oculos verſantem, tandemque didiciſſe, per eam deſignari Eccleſiam, quæ vnam adhuc ſolemnitatem deſideret Corporis Chriſti, moneret proinde Clerum, vt illa inſtitueretur. Cæterùm virgo ad hoc ſe inidoneam aſſerens diu multumque renuit, orans Deum, vt alteri hoc negotium commendare vellet. At Deus, per ipſam & deinceps per perſonas humiles hanc ſolemnitatem inſtituere & promouere ſe velle, reſpondit. Quare tandem victa indicat Ioanni de Lanſenna Canonico Leodienſi ad S. Martinum, viro pio & docto. Hic idem inſinuat Iacobo de Threcis Archidiacono Eccleſiæ Leod. qui ob virtutem & doctrinæ merita, pòſt Epiſcopus Verdun. tum Patriarcha Ieroſolymitanus, deinde Pontifex Vrbanus 4. dictus, eſt creatus. Is ergo cum duobus Patribus Prædicatoribus rem cõtulit, viris doctis, qui reſponderunt, id S. Scripturæ non modò non contrarium, verùm potiùs con-

conforme eſſe. Intereà dum res ſuſpenſa & Iacobus ille ad Pontificatum euectus eſſet, moraretu rque ad vrbem veterem, ſeu *Orueto*, non procul inde ad Bulſenam ciuitatem contigit, vt cùm ſacerdos quidam celebrans de veritate præſentię Chriſti dubitaret, S. hoſtia ab eo ſupra calicem eleuata ſanguinem ſtillaret in calicem ipſamque ſacram mappullam, cumque is plicâ factâ delere eum vellet, plurimis maculis corporale ſeu mappullã cruentaret. Quæ res populo oſtenſa ad ipſum quoque vicinum PP. allata, refricauit Pontifici in memoriam priſtinam reuelationem Iulianæ ante annos 35. circiter factam, decreuitque cum Cardinalibus, vt feſtum hoc inſtitueretur & ſolenniter celebraretur. Vocauit inſuper S. Thomam Aquinatem, qui Officium pro eo componeret, vti factum. Ita referunt partim Dieſtemius, partim S. Antoninus 3. parte tit. 19. c. 1. Onuphrius & alij. Vbi hoc inter alia obſeruãdum, voluiſſe DEVM per humiles perſonas, qualis erat puella illa, nec non & ipſe Vrbanus IV. qui ex obſcuro, paupere tenuique lare, patre cerdone in Gallia, prouincia Campania, natus, ad Pontificatum euectus eſt, feſtum hoc promoueri; vt oſtenderet, quod *non in multitudine eſt virtus tua Domine, neque in equorum viribus, voluntas tua eſt, nec ſuperbi ab initio placuerunt tibi, ſed humilium & manſuetorum ſemper placuit tibi deprecatio*, ait Iudith. c. 9. Quare etiam Dauid ante Arcam ſaltans; *Ero humilis in oculis meis*, ait, *magis quàm fui.* Similiter Prou. 9. dicitur: *Siquis eſt paruulus, veniat ad me, & inſipientibus locuta eſt: Venite & comedite panem meum.* Et Dominus: *Sinite paruulos venire ad me.* Cum his & diſcipulis exclamemus: *Benedictus qui venit Rex in nomine Domini: Oſanna filio Dauid.*

THEMA QVARTVM.

Ad proceſſionem corporis Chriſti vocantur cæci, claudi, debiles, pauperes.

1. *Cæci, h.e. acatholici qui præſentem in Euchariſtia Chriſtum non vident.*
2. *Claudi, h.e. qui ad hodiernam ſolemnitatem non veniunt vt Chriſto honorem deferant.*
3. *Debiles, h.e. qui nulla ferè deuotione & reuerentia proceſſioni interſunt.*
4. *Pauperes, h. e. quicumque oppreſſi ſecundum animam.*

Exi citò in plateas & vicos ciuitatis, & pauperes, ac debiles, & cæcos & claudos introduc huc

Luc. 24.

PArabola hod. de cœnâ magnâ ad litteram quidem intelligenda eſt de cœleſti gloria; rectè tamen ab Eccleſia accommodatur S. Euchariſtiæ, dum intra Octauam Corporis Chriſti legitur; ſiquidem ea in vltimâ Chriſti cœnâ inſtituta eſt: & ſicut cœna ſub initium ferè noctis, adeoque in obſcuro fit: ita Euchariſtia in crepuſculo quaſi & obſcuritate fidei ſumitur. Quæ quidem *magna* etiam iure merito vocatur, quia à magno Rege pro magno populo, magno pretio & fructu apparata eſt. Hæc per iſtam Octauam paſſim nobis proponitur. Serui porrò, qui ad eam vocant, à DEO miſſi, prædicatores ſunt. Cùm ergo hoc ſit Concionatorum munus, faciam quod iubeor, & vocabo ad hanc cœnam cæcos, claudos, debiles & pauperes; quia tales etiam adducti fuerunt ad cœnam illam magnam.

1. Quinam verò cæci? nónne acatholici, qui poſt clariſſima Chriſti & S. Pauli teſtimonia, poſt conſenſum omnium Patrum, poſt tot tantaque miracula in ipſâ Euangelij meridie nondum videre volunt Chriſti in Euchariſtia præſentiam? Nam 1. quid eſſe clarius poteſt, quàm ea Chriſti verba: *Caro mea verè eſt cibus &c.* & : *Comedite: Hoc eſt corpus meum?* Et illa Pauli 1. Corinth. 10. *Panis, quem frangimus, nónne communicatio corporis Chriſti eſt?* Et cap. 11. *Quicumque manducauerit panem hunc indignè, reus erit corporis Domini?* Ac licet ſenſus noſter aliter iudicet, nónne magis DEO credendum, quàm ſenſui noſtro fallaci & infirmo? Et nónne magis glorificatur DEVS, quando eius omnipotentiæ nihil non poſſibile credimus, quàm ſi ei limites ponamus? Eccur enim iratus fuit Moyſi & Aaroni eoſque in deſerto morte puniuit, niſi quia eius omnipotentiæ vel certè bonitati in aliquo diffiſi ſunt? Num. 20. Iuſſi erant loqui ad petram, vt daret eis aquas: *Loquimini ad petram coram eis, & illa dabit aquas*, verbi gratiâ, dicendo: Petra in nomine Domini DEI noſtri da nobis aquas, ſed illi cogitârunt: Quid loquemur petræ? quid reſponſi nobis dabit? & quomodo aquas populo rebelli? Vnde non petræ, vt iuſſi erant, ſed populo loquuntur ac dubitanter quidem: *Num de petrâ hac vobis aquam poterimus eijcere?* Ergo Dominus: *Quia non credidiſtis mihi vt ſanctificaretis me coram filijs Iſraël, nõ introducetis hos populos in terram, quam dabo eis.* Ecce qui credunt DEO difficillima quæque, ij ſanctificant DEVM: qui non credunt, inhonorant. Dato ergo per impoſſibile, quòd in hac re erraremus, fidens dico, non poſſet nos punire propter hoc DEVS, quia ipſi aſſerenti rem difficillimam credimus, adeoque eum maximè ſanctificamus, dum eius omnipotentię omnia ſubijcimus.

I. Cæci, h.e. acatholici, qui præſentem in Euchariſtiâ Chriſtum non vident.

I.

2. Deinde nónne Eccleſia per 800. annos vniuerſa ſemper id credidit? nónne poſtea contra Scotum, Berengarium, Wiclefum, primos eius hoſtes ſemper triumphauit? Denique quot paſſim miraculis per orbem totum veritas hæc comprobata eſt? Vnum hîc audiamus. Anno 1563. cùm Erfordiæ R. Dn. Theodoricus Baumeier ſigillifer in Feſto Corporis Chriſti circumgeſtaret Venerabile, nobilis quidam Lutheranus id deridens ait:

2.

Digitized by Google

Ecce qualem cuculum hic ſenex portat. Eo dicto ſubitò cadit in terram & fit epilepticus. Tum geſtatur in ambitu in ſacellum, vocatur Medicus D. Ioan. Hebenſtreit, qui mox pronunciat caſum eſſe deſperatum. Sic poſt paucos dies in magnâ impatientiâ moritur. Refert Guil. à Gent. in libello de Euchariſtiâ. Quibus poſitis ſi adeſt ibi Chriſtus, cur eum non adoremus? Quod ſi ante vſum non adeſt, quomodo verum eſt, quod dixit: *Hoc eſt corpus meum? Hic eſt ſanguis meus?* ſiquidem ante vſum hæc dixit.

II. Claudi, h. e. qui ad hod. ſolẽnitatẽ non veniunt, vt Chriſto honorem deferant.

II. Quinam claudi? Vtique illi, qui oculos quidem fidei habent, pede verò operis boni carent. Claudi, inquam, qui cùm Deum ſuum inter nos eſſe & cum pompâ triumphali prodire credunt, ad ipſum tamen, vt ei ſuum homagium præſtent, non accedunt, nec comitantur. Duo pedes homini Chriſtiano neceſſarij ſunt, fides & charitas. Nam *ſi habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil ſum,* 1. Cor. 13. Reperio in SS. litteris ſæpiùs coniunctos Petrum & Ioannem, vti Ioan. 20. ſimul currentes ad ſepulchrum. Rurſum Ioan. 21. ſimul piſcantes. Iterum Act. 3. ſimul euntes ad templum & claudum erigentes. Rurſum Act. 4. ſimul reſpondentes & opponẽtes ſe Magiſtratui. Denique Act. 8. ſimul miſſos in Samariam nuper conuerſam. Quod ſanè magnam inter eos amicitiam interueniſſe indicat, vt notat S. Chryſoſtomus. Nec ſine myſterio, quia Petrus Eccleſiæ petra Chriſtum Dei filium præ cæteris confitẽs, fidẽ: Ioannes verò dilectus Chriſti diſcipulus, qui ſolus præ cæteris cruci eius adſtare non timuit, charitatem ſignificat. Hi ergo duo ſimul currere ad viſendum Chriſtum in triumpho ſuo debent, hi ſimul erigere claudum, qui fide quidem calet, ſed amore Dei friget. Multi haud dubiè cuperent adeſſe hodiernæ proceſſioni & deferre Chriſto ſuo obſequium; ſed timent ſibi propter alios; ne ſingulares, parum cordati, hypocritæ, deuotuli, religioſi dictitentur. Hi Ioannem non adſerunt, qui non habito reſpectu aliorum cõdiſcipulorum, inter tot opprobria & pericula ſolus adeſſe crucifixo Domino ſuo nequaquam timuit. *Perfecta* enim *charitas foras mittit timorẽ,* ait idem Ioannes ep. 1. c. 4. Sanè in iudicij die omnes ad Chriſtum conuolabunt, velut aquilæ ad cadauer, & ab eo ſatiari cupient; quod indicat Chriſtus Matth. 24. de illo tempore loquens: *Vbicunque fuerit corpus, ibi cõgregabuntur & aquilæ*; omnes nimirum homines, vt volunt Abulenſis & Maldonatus cum Barradio: ſed non omnes ibi inuenient pabulum. Quicunque igitur illic ſaturari à Chriſto volunt, hìc illum requirant. Hîc eius ſacrum corpus, velut occiſum noſtri causâ pro pabulo nobis proponitur; huc ergo aduolemus, ſi ibi bonis omnibus ſatiari deſideramus. Notabile eſt quod in vitâ ſanctæ Cunegundis legitur apud Sur. 3. Martij quæ ex Imperatrice monialis facta, cùm aduerteret neptem ſuam Iuttam, ſororis filiam, non ſequi crucem in proceſſione cum alijs monialibus, ſed ad menſam hærere vt epulis vacaret, inflixit ei alapam, ita vt impreſſa digitorum veſtigia maxillæ eius perpetuò adhærerẽt, nec vllâ ratione deleri poſſent. Fuit ei hoc quaſi ſigillum impreſſum acerrimus deinceps ſtimulus ad virtutem: nec non alijs quoque ad meliorem frugem. Quid igitur, putatis debetur ijs, qui eo tempore pigritiæ, gulæ, alijſque vanitatibus ſeruiunt, quo Dominus illorum prodit in proceſſione publicâ? Timendum eſt, ne talem aliquando eamque indelebilem alapam infligat Chriſtus claudis illis, qualem in hodiernâ parabolâ inflixit cœnæ ſuæ contemptoribus: *Dico vobis, quia nemo virorum illorum guſtabit cœnam meam.* Dicere enim poterit: *Neſcio vos, non novi vos:* quia in conſpectu meo non apparuiſtis; & cùm inter vos eſſem, non me viſitaſtis.

III. Debiles, h. e. qui nullâ ferè deuotione & reuerentiâ proceſſioni intereſſunt.

III. Quinam debiles? Vtique illi, qui credunt quidem & accedunt ad proceſſionem, verùm exiguâ aut nullâ cum deuotione & veneratione Domini ſui, genua non flectunt, ſaltem vtraque: pectus non tundunt, manus non erigunt, caput ægrè aperiunt, ad terminum præfixum non comitantur, mentem non attollunt ad conſiderationem rerum, quæ aguntur, ſed humi planè repunt. Similes Iudæis illis, qui Chriſtum Deum crediderunt, publicè tamen confiteri non ſunt auſi: quia *dilexerunt gloriam hominum magis, quam gloriam DEI,* vt ait Ioannes c. 12. Qui vtinam cogitarent, quidnam egerit Dauid coram Arcâ, cùm ea introduceretur in Ieruſalem. Non erubuit expoliare ſe regijs veſtibus, & vilibus induſiolis more Leuitarum induere, coram arcâ ſaltare, ludere, canere. Ac licet ab vxore propter hoc rideretur & argueretur, non ideò ab incepto deſtitit, ſed alacriùs perrexit: *Et ludam & vilior fiam pluſquam factus ſum, & ero humilis in oculis meis,* ait 2. Regum 6. Magnâ nimirum in veneratione erat Arca apud Iudæos eorumque *gloria* appellabatur; vti patet ex 1. Regum 4. v. 21. *Tranſlata eſt gloria Iſrael* (*hoc eſt*) *arca.* Aſſeruabat enim manna, eratque ſignum fœderis inter Deum & ipſos erecti: ſuper ipſâ Deus dabat reſponſa &c.

At quantò nobilior Euchariſtia ipſo manna? quantò nobilius Dei cum Chriſtianis fœdus? Sed quid dico de Dauide? Cogitent quid ſuſtinuerit Chriſtus noſtri causâ: quantas confuſiones coram Iudicibus & populo, præſertìm cùm educeretur inter latrones ad Caluariæ montem; qui poſtquam exinaniuit ſemetipſum, formam ſerui accipiens, *confuſione contemptâ ſuſtinuit crucem,* ad Hebr. 12. paſſus eſt ſe nudari, velari, cædi, ſubſannari, latronibus æquari in eorum medio crucifigi. Deus ergo propter ſeruos ſuos confuſionem pati vult; & non vult ſeruus pro ſuo Domino? Deinde nónne in hac ipsâ ſacrâ Euchariſtiâ ſe iterum exſpoliat gloriâ ſuâ, & in exiguâ panis ſpecie ſe occultans nobiſcum ambulat ſummâ demiſſione? Adſunt quidem aliqui huic ſolemnitati ac proceſſioni, verùm inſtar infantiũ qui neſciunt quid agatur, licet

ipſi

ipſi etiam præſentes, albis veſtiti, roſis coronati, cymbala concrepent. *Fratres nolite pueri effici ſenſibus*, ait Paulus 1. Cor. 14. Itaque intereſſe nos oportet huic ſolemnitati velut viros expendendo beneficia Saluatoris noſtri, qui ſe noſtri amore exinaniuit & de cœlo ad nos deſcendit, viam cœli nos docuit ac præiuit, ſanguine ſuo pretioſo & morte redemit, ita vt grauiſſima quæque peccata noſtra, quæ alioquin ab hominibus ipſis plectuntur grauiſſimis ſupplicijs, ſolis lachrymis & gemitibus, vna confeſſione delere poſſimus, quandoquidem reliquum ipſe pro nobis ſoluit; inſuper gloriam immortalitatis nobis comparauit, noſque reges cœli & cohæredes ſuos effecit. Quę omnia indicamus, dum roſis coronati incedimus, dum omnis generis muſica inſtrumenta, bombardarum item exploſiones velut militarem muſicam adhibemus, dum varia vexilla quaſi Victoriæ tropheą erecta geſtamus. Cogitare verò imprimis oportet nos illum Dominum, Saluatorem ac triumphatorem noſtrum habere hîc præſentem? indeque ingenti accendi lętitia. *Lætas hîc habeamus lachrymas, & lætitiam lachrymantem* (ait Vrbanus IV. PP. in Ep. de hoc ſacramento) *noſtram memorando liberationem & recolendo paſſionem Dominicam*. Sicut enim Iudæi in templi reſtauratione partim lætati ſunt ob reparationem ſecundi, partim fleuerunt ob destructionem primi, 1. Eſdr. 3. ita coram hac Ven. Euchariſtia partim cum lachrymis recordemur Dominicæ paſſionis, qua diſſolutum fuit ſacratiſſimi corporis eius templum: partim cum gaudio glorioſæ eius reſurrectionis, qua templum illud rurſum inſtauratum eſt.

IV. Pauperes h. e. quicumque oppreſſi ſecundum animam.

IV. Quinam pauperes? Vtique nos omnes, varijs miſerijs & oneribus preſſi ſecundum animam. Quis enim noſtrûm dicere audet, ſe non egere bono aliquo? non premi malo aliquo? Ergo ſicut olim procedente in publicum Chriſto, obuiabant illi pauperes vndique & afflicti; iſte viſum, ille auditum, alius greſſum petijt: ita obuiemus & nos. De Chriſto in terris ambulante in corpore mortali ait S. Petrus Act. 10. *Pertranſiit benefaciendo & ſanando omnes oppreſſos à diabolo*. Solis nimirum inſtar vndique radios beneficiorum ſpargens. Hunc Solem pauper ille cœcus ad Iericho ſuis clamoribus velut alter Ioſue ſtitit, quem oculis non viderat, ſed tranſire ſolùm audierat. Luc. 18. Sufficiat ergo & nobis ex auditu fidei ſcire Chriſtum iam tranſire, licet oculis non videamus. Cæcus ille opportunè & importunè vociferatur: IESV *fili Dauid miſerere mei*; & increpitus vt taceret, multò magis clamauit. Sanctus Ambroſius putat eum priùs in ingreſſu Chriſti in ciuitatem non auditum, altero die in egreſſu rurſum adfuiſſe & oraſſe ad aliã portam, ſicque tandem auditum eſſe: quemadmodum Lucas in ingreſſu c. 19. Marcus verò in egreſſu c. 10. ait cæcum ſanatum. Sic ergo & nos per omnes portas & angulos vrbis obſeruemus Chriſtum & oremus: ſi in primo nõ audierit, audiet in ſecundo vel tertio. Siſtamus & nos Solem hunc cum cæco & Ioſue, orando: *Sol contra Gabaon ne mouearis*, Ioſ. 10. contra Eccleſiam & fideles tuos. Da Domine vt videamus, fide ſcilicet firmiſſimâ, tuam in Euchariſtiâ præſentiam, erige claudicantes pedes noſtros & excita ad amorem tui, conforta debilitatem noſtram, vt agnoſcamus beneficia tua, dita paupertatem noſtram meritis ac virtutibus.

THEMA QVINTVM.

Pompa proceſſionis, quæ in Feſto Corporis Chriſti fit, explicatur.

1. *Splendidus ornatus tam laicorum quàm clericorum.*
2. *Coronæ de roſis & floribus.*
3. *Vmbella à viris honoratis ſupra Dominum geſtatur.*
4. *Cerei ardentes geſtantur ab alijs.*
5. *Vexilla geſtantur.*
6. *Arma Chriſti geſtantur à pueris.*
7. *Muſica adhibetur.*
8. *Bombardæ explodantur.*
9. *Campanæ omnes reſonant.*
10. *Ornatur tota ciuitas.*

Impleatur domus mea. *Luc.* 14.

DOminus & Saluator noſter. Audit. peragens Ieroſolymam ad paſſionem ſuam, diuertit priùs in Bethaniam, vicinam Ieroſolymę, & ibi ſumpſit cœnam in domo Simonis leproſi. Ibi mox adeſt Maria Magdalena cum vnguento pretioſo, & vngit pedes Domini, tergitque capillis ſuis: denique vnguentum fracto alabaſtro totum effundit in caput Chriſti, *& domus impleta eſt ex odore vnguenti*. Vidit hoc Iudas proditor & indignè tulit vnguenti effuſionem, quod 300. denarijs vendi potuiſſet. Audite iam Chriſtum Dominum, defenſorem Magdalenæ: *Sinite eam, quid illi moleſti eſtis? Quod habuit hæc, fecit*. Marci 14. Quid eſt; quod loqueris Domine? Iudas queritur de nimiâ vnguenti profuſione: & tu reſpondes: *Quod habuit hæc, fecit*, q. d. dimitte illam, quia plus non habuit, quod profunderet: hoc enim quod fecit, eius amori & meæ dignitati parum eſt aut nihil; ſi plus ergo faceret, & iure quidem faceret, ſi plus haberet, Magdalenam imitatur his diebus mater noſtra Eccleſia, dum effundit ſupra Chriſtum Regem ſuum totam deuotionem, adeoque cor & affectum ſuum per varias cęremonias, cultum & venerationem, quibus totam ciuitatem implet quaſi vnguento pretioſo. At erit fortaſſe Iudas aliquis, qui cultum hunc reprehendet velut nimium & ſuperfluum. Cui nos reſpondemus: Quod habemus, facimus: nimis ſanè parum eſt, imò nihil, quod facimus. Plus facere nos deceret & quod ſemel in anno facimus, ſinguli anni

diebus oporteret facere, atque vtinam hoc poſſemus! Iam ergo quanto iure hæc ei debeamus & quid ſibi velint, nunc dicamus.

I. Splēdidus ornatus tam laicorū quàm Clericorum.

I. Splendidiore ornatu comparent fideles, non ſolùm laici, ſed & multò magis Clerici in paramentis ſacris, quàm poſſunt, ſplendidiſſimis; nequaquam verò ad ſuam, ſed ad Chriſti Regis noſtri immortalis gloriam. Nemo igitur hoc iure inculpabit. Si enim Principum maieſtatem ornat aulicorum cultus: Si aulici Salomonis ſuo etiam veſtitu traxerunt in ſtuporem Reginam Sabæ, 3. Reg. 10. v. 5. Si rectè commendatur Iudith, quod in diebus feſtis procederet cum magna gloria, Iudith c. 16. ad Dei ſcilicet honorem: Si Leuitæ ac ſacerdotes, quando vaſa ſacra aut Arcam geſtabant, cum pretioſo ornatu procedere debebant: non millies magis decebit, vt ſummum noſtrum gloriæ Regem, non iam per vmbram, ſed in propriâ perſonâ nobiſcum ambulantem conducamus cum omni, quo poſſumus, decore & ornatu? Tametſi enim ſcimus eum ſolo hoc externo ſplendore præcisè ſpectato, parum aut nihil affici, ſi tamen ab affectu pio procedat, nō poteſt ei non placere, præſertim ſi cum interno animæ ornatu coniunctus ſit; id quod intendimus. Quemadmodum enim Chriſtus ſacræ cœnæ ſuæ præmiſit lotionem pedum, vt per eam manuducerentur atque inſtruerentur eius diſcipuli ad emundanda pectora ab omni peccato, quo ſaltem Iudas proditor contaminatus erat; ſicque ad ſacram illam menſam puri accederent (id quod inſinuauit Petro: *Quod facio: tu neſcis modò, ſcies autem poſteà*,) ita quoque externa illa veſtium munditie admonet fideles, vt coram cœleſti Rege ſuo, mundo corde appareant: detersâ, per contritionem ſaltem, omni peccatorum labe. Nec aliud voluit Iacob Patriarcha, quando perrecturus in Bethel ad ſacrificandum, toti familiæ ſuæ indixit nouum & mundum veſtitum: *Mundamini & mundat veſtimenta*, Gen. 35. neque aliud Devs quando iuſſit populum accepturum legem in Pentecoſte lauare veſtiméta ſua Exod. 19. ne ſordidi comparerent: Externo enim nitore internum eis inculcabant. Et merito quidem. Si enim Ioſeph ad conſpectum Pharaonis admiſſus non fuit niſi attonſus & mutatâ veſte, ſordidâ in nitidam, Gen. 41. Si ad aulam Aſſueri & Perſarum Regem non licebat ſacco, h. e. ſqualidâ veſte indutum intrare, Eſther 4. quomodo licebit in ſordibus peccatorum apparere coram cœli & terræ Rege? Certè ob præſentiam Iudæ proditoris Chriſtum in menſa illa ſacra turbarum & proteſtatum eſſe ſcimus: *Quia manus tradentis me mecum eſt*. Ioan. 13. quid ſi multi tales adfuiſſent?

II. Coronæ de roſis & floribus. I.

II. Coronis de roſis aliiſque floribus rediti incedunt. Iure hoc fit ad honorem veri Dei, quod olim ad inanium Deorum cultum Gentiles fecerunt, 2. Mach. 6. Significant autem primò regiam dignitatē, quam ſeruis ſuis contulit Rex Regum per traditionem corporis & ſanguinis ſui, vt hic dominemur vitijs per virtutes: ibi verò morti & miſerijs omnibus per beatam immortalitatem. Conſtans Imp. Conſtantini M. filius vrbem Romam ingreſſus, videns ciuium Rom. ſplendorem, tot Reges videbatur ſibi videre, quot ciues, Cuſpinian. in Conſtante. Veriùs multo hoc dicitur de Chriſtianis; de quibus ſanctus Ioannes Apoc. 1. ait: *Fecit nos regnum*, ſeu vt Tertullianus & multi Græci codices legunt, *Regum* a. Suaueolentiam caſtitatis, quam deſiderat Rex noſter. Tametſi enim quouis peccato offenditur, maximè tamen peccato impudicitiæ. Qua de causâ non ſolùm matrem habere voluit virginem, ſed etiam nutricium Ioſephum, à quo ſæpiùs attrectandus, geſtandus, ducendus, educandus erat. Quin etiam mortuus noluit niſi in ſepulchro nouo, in quo ſcilicet nemo priùs ſepultus adeoque nullius cadaueroſus fœtor fuiſſet, ſepeliri.

III. Vmbella à viris honoratis ſupra Dominum geſtatur.

III. Vmbellam ſupra Euchariſticum corpus Domini viri honorati geſtant. Solent hoc facere etiam Imperatori primarij viri alicuius ciuitatis, quam ingreditur: quantò ergo potiùs fit ei, cui *data eſt omnis poteſtas in cœlo & in terrâ*, adeoque domini omnium ciuitatum? Deſignat verò vmbella hæc arcanum huius myſterij, quod proinde Apoc. 2. appellatur *manna abſconditum*; quia ſub eo cœleſti cibo Chriſtus latet, miro modo abſconditus, ſibi tamen non inſueto. Quid enim non abſconditum, & intellectum noſtrum non excedens in myſterijs Chriſti? Quis noſtrûm comprehendit, quomodo vna perſona duas ſuſtentat naturas, humanam & diuinam? Quomodo Chriſtus natus ſit ex virgine? Quomodo clauſis oſtijs ad diſcipulos intrârit? cœlos penetrârit, mundum ſine armis ſubegerit? Typum huius arcani præmiſit Devs in V. T. cùm iuſſit fieri duos Cherubinos aureos, qui partim alis, partim corpore ſuo tegerent propitiatorium ſeu operculum Arcæ. Exod. 25. Noluit enim Devs inſpici arcana ſuorum oraculorum, quæ ex propitiatorio dabat, nec vult à nobis examinari ſuam potentiam. Idcircò enim Saulum priùs, quàm ipſi diuina myſteria reuelaret, per triduum excæcauit, Act. 9. quia Devs maior eſt corde noſtro.

IV. Cerei ardentes geſtantur ab alijs.

IV. Alij præcipui viri cereos ardentes ferunt. Ritus hic accēdendi cereos coram Ven. Euchariſtiâ ab Apoſtolis deſumptus eſt. Ita enim Act. 20. cùm conueniſſent fideles vnà cū Paulo ad frangendūm panem, h. e. ad S. communionem, *erant lampades copioſa in canaculo*. Indicāt autem cerei & faces illæ rationes credibilitatis, quibus myſterium Euchariſtiæ, licet nobis abſconditū, omni fide digniſſimum demonſtratur: ita vt nemo niſi peruicax & temerarius de hoc dubitare poſſit. Faces illę ſunt clariſſima ipſius Chriſti omnipotentis, qui falli aut fallere nequit, verba teſtimonium ſancti Pauli: conſenſus PP. Cōciliorū & totius Eccleſiæ per tot ſæcula: māna V. T. quo velut typo & vmbrâ præſtātior vtiq; debet eſſe Euchariſtia: tot tantaque miracula, quæ paſſim contigerunt & adhuc per orbē Chriſtianū viſuntur.

Trip. in D. Thō. C. 6.

V. Alij

V. Vexilla geſtantur.

V. Alij vexilla geſtant, ſua quæque tribus: quo modo & Hebręi in deſerto circa tabernaculum caſtra figentes, ſua ſingulæ tribus & familię expandebant vexilla Num.2.v.2. quibus indicabant victoriam de Ægyptijs alijſque gentibus partim obtentam, partim obtinendam. Vexilla enim erepta & erecta victoriæ trophæa ſunt. Nobis ſignificant varias victorias, quas obtinuit Chriſtus in Euchariſtiâ, contra varios aduerſarios, Iudæos, hæreticos, Scotum Berengarium, Wiclefum, Caluinum, Bououillum, contra Donatiſtas & Albigenſes, nec non contra Turcas: partim per Concilia; partim per miracula, partim per aduerſariorum extinctionem.

Tr. in Do. Trin. C.6.

VI. Arma Chriſti geſtantur à puerulis.

VI. Pueruli Angelorum habitu gerunt arma Chriſti paſſi. Debentur illi Chriſto Domino velut eius Ephebi. *Vbi eſt Chriſtus in Euchariſtiâ*, ait ſanctus Chryſoſtomus hom.36. in 1. ad Corinth. *ibi etiam non deeſt Angelorum frequentia: vbi autem eſt talis Rex & talis Princeps, ibi eſt cœleſte palatium, imò ipſum cœlum.* Et hom. de ſacrâ mensâ: *Ad hanc menſam aſsiſtunt Cherubim, deſcendunt Seraphim, qui vultus demittunt.* Et S. Ambroſius lib. 8. in Lucam: *Eſt corpus de quo dictum eſt: Caro mea verè eſt cibus; circa hoc corpus ſunt veræ aquilæ, quæ alis circumuolant ſpiritualibus.* Arma paſſionis, quæ gerunt, ingerunt nobis memoriam Chriſti paſſi, in hoc ſacramento ab ipſo commendatam. Si enim quærant hæretici, cur Euchariſtia in ſpecie panis tantùm, non item vini, adeoque Chriſtus, velut exſanguis eſſet, repręſentetur; reſpondebunt Angeli ideò hoc fieri, quòd arma illa, flagellum, ſpinæ, ſudarium, claui, lancea, crux, omnem ei exhauſerint ſanguinem, quo lytrum redemptionis noſtræ perſolueret. Oſtendunt ergo hæc tartarei hoſtis arma à Chriſto ſuperata & triumphata, Deo eſſe dicata adeoque ſanctificata: ſicut Iudith vaſa Holofernis obtulit in anathema obliuionis, h.e. in deteſtationem & expulſionem obliuionis; ſeu in ſempiternam victoriæ memoriam. Iudith vlt. & ſicut Dauid gladium Goliath repoſuit in Sacrario, 1. Reg. 21.

VII. Muſica adhibetur.

VII. Cantores tum vocales, tum inſtrumentales omnis generis organis accinunt laudes Regi noſtro, iure meritoque; quia & in hymno ſuo canit S. Thomas Aquinas: *Quantum potes, tantum aude, quia maior omni laude, nec laudare ſufficis.* Si enim tres illi pueri in fornace, quando viderunt Angelum Domini *ſimilem filio* Dei, (vt dixit Nabuchodonoſor) ſecum ambulantem & flammas excutientem, cœperunt vno ore non modò Deum laudare, ſed omnes etiam creaturas, ad Dei laudem inuitare. Dan. 3. quantò magis decet nos ad præſentiam ipſiuſmet filij Dei prorumpere in Dei laudes, quibuſcumque poſſumus modis, inſtrumentis, iubilis; adeoque totum mundum ad hoc inuitare. Si etiam Dauid Rex cùm induceret Arcam in ciuitatem ſuam, & ipſe & omnis Iſraël ludebat coram Domino in omnibus lignis fabrè factis, 2. Reg. 6. quanto potiori iure facimus id nos, coram ipſo Domino cœli & terræ? Quid enim Arca illa lignea niſi rudis quidam typus S. Euchariſtiæ erat? Et tamen in ea Dauid videbatur ſibi intueri Chriſtum Dominum ſuum. Quid feciſſet coram ipſomet Domino verè in carne præſenti? Et ſi tantus Rex ludere in citharis minimè erubuit: qui inferioris conditionis ſunt, erubeſcant Regi ſuo obſequia deferre & laudes cantare? Omnibus ergo lignis fabrè factis, omnibus modis, qui excogitari poſſunt, Chriſtus in Euchariſtia colendus & laudandus eſt. Vtinam cerneremus, quantâ in veneratione habeant hoc Sacramentum Indi, non ita pridem ad fidem conuerſi. De Goënſibus ex Salſettenſi Collegio ſcribit P. Hieronymus Maiorica in Annuis de anno 1620. eos, cùm ſibi obuiant, vel literas ſcribunt, ita ſe ſalutare: *Laudetur ſanctiſsimum Sacramentum*, fol. 172. Ital. impreſ.

VIII. Bombardę exploduntur.

VIII. His accedunt bombardarum & ſclopetorum feſtæ exploſiones, nec non armati ſtipatores, ad terrorem & confuſionem infidelium & hæreticorum: quo intelligant nos paratos eſſe ad defenſionem fidei noſtræ, quam bombis tormentorum toti orbi patefacimus, nixi pręſidio Ven. Euchariſtiæ, quę hoſtium noſtrorum terror eſt; quia vt ait S. Auguſtinus l.1. ad Ianuar. *Sacramento corporis Domini ſubiugatus eſt mundus.* Videant Iudæi Agnum illum, quem in cruce peremerunt, iam in toto Chriſtiano orbe coli & celebrari Deoque ſacrificari in omni loco; dum ipſi cum lege & ſacrificio ſuo omnique dominatu confracti & ſub pedibus iacent. Videant Hæretici fidem Catholicam huc vſque inextinctam, imò hæreſum extinctricem, ſemper efflореſcentem à primo ſui exordio.

IX. Campanæ omnes reſonant.

IX. Æra quoque campana reſonant interea, dum proceſſio fit, & cur, niſi vt excitent fideles ad orationem, quo Devs conſeruare in Eccleſia velit iuge ſacrificium & pium ſanctumque vſum ac venerationem S. Euchariſtiæ? Etenim hac ſublatâ quid niſi ruina immineret? Hac enim de causâ Antichriſtus cùm Orbis erit Monarcha, auferet ſacrificium Euchariſtiæ, ita vt nemo publicè celebrare illud audeat, vſumque communionis; quo fideles, qui per illam vehementer in perſecutione corroborabuntur, faciliùs à fide deijciat ſibique ſubiiciat; vt habetur Dan. 12.

X. Ornatur tota ciuitas.

X. Denique tota ciuitas quaſi vnum fit templum, dum terra, quâ tranſit Rex noſter floribus & gramine inſternitur, plateæ frondibus, domus tapetibus & ſacris imaginibus exornantur: quatuor in 4. vrbis plagis aræ excitantur, vbi ſub dio 4. Euangelia cantantur & benedictio datur. Quibus omnibus imitamur imprimis pios illos ciues Ieroſolymæ, qui intranti vrbem Chriſto ſuper aſello, partim ſubſtrauêre veſtes & ramos: partim frondes manibus geſtauêre. Deinde veteres illos & SS. Patriarchas, qui vbicumque Devs ipſis apparuit & locutus eſt, ibi ædificârunt altare: locũ illum, quo Devm vidiſſent, pro ſacro habentes; vt Abrahã Gen 12. v. 7. Iſaac Gen. 26. v. 25. Iacob Gen. 28. v. 18. & 35. v. 7. Moyſes Exod. 17. v. 15. Gedeon Iudic. 6. v. 24. Clarè idipſum

Devs indicauit Moyſi Exod. 3. & Ioſue Ioſ. 15. quando eis apparens, iuſſit eos exuere calceamenta, propterea *quia locus, in quo ſtas, terra ſancta eſt*, inquit. Vnde ſancta, niſi ex ipſius Dei, qui ibi apparuit, præſentiâ? Denique Dauidem, qui introducens Arcam in Sion, iuſſit in viâ totâ, licet alioquin extra tabernaculum ſacrificare non liceret, mactari plurimas hoſtias, ita vt ſeptimo quoque paſſu ſeptem ſacrificarentur tauri ſeptemque arietes 2. Reg. 6. adeoque ſuper aris ſub dio extructis; quaſi Arcæ præſentia omnem locum ſanctificaret & in templum commutaret. Porrò nos quatuor tantùm aras extruimus ob 4. Euangelia ad eas decantanda, quibus indicamus ſonum Euangelij vnaque maieſtatem ac fidem Ven. Sacramenti ad 4. mundi partes eſſe propagatam.

Habemus igitur iure meritiſſimo impendi Regi noſtro Chriſto quidquid his diebus per vniuerſam fit Eccleſiam: neque nimium eſſe, quod facimus, ſed heu nimis parũ. Quod habemus hoc facimus, vel certè facere debe- remus, quia omnia Chriſto debemus quæcũque habemus. Quamquam parum nimis eſt externa iſta pompa, niſi eam interna comitetur pietas & deuotio: cortex eſt nucleo carens: vitis frondoſa ſine botris, cadauer eſt animâ deſtitutum. Quare ſi perfectum Regi noſtro obſequium exhibere volumus, cultum internum externo iungamus. Parum egiſſet Magdalena, ſi vnguentum dumtaxat ſuper Chriſtum effudiſſet, niſi ſimul cor ſuum cum vnguento effudiſſet. Hinc Marcus ait vnguentũ illud fuiſſe nardi ſpicati. Eſt enim duplex nardi vnguentum; vnum foliatum dicitur; quod ex folijs nardi conficitur: alterum ſpicatum, quod ex ſpicis: hocque illo longè eſt præſtantius, quia plus habet ſubſtantiæ & medullę, teſte P. Cornelio in c. Ioan. 12. Foliato vnguento Chriſtũ perungunt, qui ex externo tãtùm cultu: ſpicato, qui interno eum venerantur: vtroque, qui vtrumque adhibent. Non ergo folia ſola, ſed etiam fructus Chriſto offeramus. Abſtineamus per hos dies, quibus tranſit per nos Chriſtus, à prauis cogitationibus, ſermonibus & factis. Cogitemus Deum non fruſtra mandaſſe Moyſi & Ioſue, vt exuerent calceamenta eo loco, quo ipſe præſens eis apparuit. Voluit enim dicere, & ipſis & nobis, exuẽda eſſe opera mortua, præſertim cùm ipſe ſe præſentem ſeſe in carne exhibet. Tota noſtra ciuitas per hos dies locus ſanctus eſt, templum quodam eſt: deponamus ergo calceos fœtentium peccatorum; vt mundi ad mundum, pulchri ad pulchrum eamus. Impleatur non domus ſed tota noſtra ciuitas odore bono vnguenti, quod hiſce diebus effundimus in tenuitate & paupertate noſtrâ ſuper caput Saluatoris noſtri, vt ita etiam, quod agimus, ipſi probetur & prædicari aliquando queat coram toto mundo in die Iudicij.

DOMINICA III. POST PENTECOSTEN.

THEMATA.

I. Quanta bona conferat homini pænitentia.

II. Damna peccatorum venialium.

III. Quare gaudeant Angeli in conuerſione peccatoris.

IV. Quâ ratione maius ſit gaudium in cœlo de vno pœnitente, quàm de 99. Iuſtis.

V. Quo fine Devs accenderit in nobis lucernam conſcientiæ.

THEMA PRIMVM.

Quanta bona conferat homini pœnitentia.

1. *Veſtit & ornat illum Dei gratiâ.*
2. *Reſtituit bonorum operum merita.*
3. *Reſtituit ius hæreditatis cæleſtis.*
4. *Parit & reſtituit tranquillitatem animi.*
5. *Reſtituit bonam famam.*

Quia hic peccatores recipit & manducat cum illis. *Luc.* 15.

VIdetur Scribæ & Phariſæi ſuam prodere inſcitiam, velut parum verſati in ſacris ſcripturis, dum iniquo animo ferunt & aſpiciunt peccatores ad Chriſtum accedentes & cum eo manducantes. Si enim vel parum inſpexiſſent librum primum Moyſis, illico reperiſſent præclarum quendam typum huius beneuolentiæ, quem Saluator noſter exhibuit peccatoribus, iam per pœnitentiã ſibi appropinquantibus; & quidem in Pharaone & Ioſepho. Nũquid enim Ioſeph in carcere detentus, & pro reo habitus (tametſi falsò) euaſit totus ſqualidus, impexus, lacerus & horridus? Et tamen à Pharaone è carcere in aulam euocatus, ibi detonſus & ablutus, mox veſte byſſinâ indutus, annulo regio & torque aureâ exornatus, & currui Regis impoſitus & *Saluator mundi* appellatus eſt. Gen. 41. Cur igitur non liceat etiam Chriſto Domino eripere peccatores è compedibus Satanæ & ſqualore peccatorum, & pœnitentiam agentes exornare donis ſuis & gratijs magnificis? Itáne mortalem Regem decet magis eſſe liberalem erga ſuos ſubditos, quàm Dei filiũ erga creaturas ſuas? Sed dicent Scribæ & Phariſæi Ioſephum explicaſſe ſomnium Pharaoni & frumento impleviſſe ſimulque ingenti gaudio aulã Pharaonis. At nihilo minus præſtant peccatores pœnitẽtes: ſuâ enim conuerſione famem & ſitim Chriſti ſuauiſſimè reficiunt, ſanctos quoque Ange-

Angelos potant lachrymis ſuis denique cœlum gaudio replent. Iure igitur merito qualia bona Pharao contulit in Ioſephum, talia & tantò maiora, quantò Regem ſuperat DEVS, confert in pœnitentes, vti nunc videbimus.

I. Veſtit & ornat illû DEI gratiâ.

I. Ioſeph exutis & abiectis ſqualidis veſtimentis ſuis indutus eſt ſtola byſſinâ. Pœnitens fœdis peccatorum maculis deletis & extirpatis veſtitur DEI gratiâ, veſte pluſquam byſſinâ, aureâ & gemmeâ, omnem creatam pulchritudinem, etiam Angelicæ naturæ, longè ſuperante; & quidem à Chriſto Domino, quem ad hoc in mundum eſſe venturum prædixit Iſaias c. 61. verbis illis: *Dominus ad annunciandum manſuetis miſit me, vt mederer contritis corde, &c. vt ponerem lugentibus Sion & darem eis coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro ſpiritu mœroris*, h.e. pallium feſtiuum, decorum, pretioſum, quod aliud non eſt niſi DEI gratia. Mira eſt hæc metamorphoſis, vti in Ioſepho, ita & in peccatore, è carcere ſeruitutis diabolicæ extracto, pro ſordibus & ſqualore veſtimentum tam honorificũ capeſſente. Quod etiam præuidit Zacharias c. 14. cùm ait. *Erunt lebetes in domo Domini; quaſi phialæ coram altari: Et erit omnis lebes in Ieruſalem & in Iuda ſanctificatus Domino.* Lebetes ſunt ollæ nigræ & caccabi, in quibus coquuntur carnes: phialæ aureæ ſunt pocula, in quibus adolebatur thymiama ex odoriferis aromatibus confectum, libabatur & bibebatur vinum quaſi libamen DEO. Quid aliud ſunt peccatores niſi fœdi ac fœtidi, nigri & fuliginoſi lebetes, in quibus aliud nil continetur, coquitur & cogitatur niſi caro & carnalia deſideria? At verò ſi lebetes illi defricentur per pœnitẽtiæ lixiuium calidámue lachrymarum aquam, tum induunt aliam ſpeciem & fiunt aureæ phialæ, plenæ boni odoris, ad Dei cultum peridoneæ. Ita explicat eum locum S. Hieronymus, vbi addit: *Iſtiuſmodi lebetes cùm verſi fuerint in phialas Domini, & dicere potuerint: Chriſti bonus odor ſumus, & pro virulentiâ carnium varios cœperint flores geſtare virtutum, tunc erunt in Ieruſalem & in Iuda ſanctificati Domino. Ieruſalem enim viſionem pacis, Iudas exprimit confitentem.* Habuit quidem Ioſeph antequam venderetur & in carcerem truderetur, veſtem polymitam, adeoq́ue pulchriorem quàm haberent eius fratres. Verùm ea nihil erat ad veſtem illam byſſinam, quam poſtea à Pharaone accepit. Ita ſæpe contingit, vt peccator per pœnitentiam ad maiorem ſanctitatem & gratiam aſſurgat, quàm fuerit gratia prior, per lapſum deperdita. Exemplo eſt in nouâ lege Petrus, qui poſtquam lachrymis diluit peccatum ſuum, ſanctior ſurrexit, & *ad ſoliditatem ſuam rediit petra*, inquit S. Leo ſer. 9. de paſſione; *tantam inde recipiens fortitudinem, vt quod in paſſione Saluatoris expauit in ſuo poſt ſupplicio non timeret.* In veteri lege Dauid exemplo eſt, qui ante lapſum ambulabat quidem in mandatis Domini, non ita tamen velociter ac fortiter, vti poſteà cùm ex lapſu reſurgens collegit vires ſuas. Qui enim priùs interdum cæſpitabat, poſtea viam mandatorum cucurrit; vnde Pſal. 17. teſtatur; *DEVS, qui præcinxit me virtute & poſuit immaculatam viam meam. Qui perfecit pedes meos tamquam ceruorum & ſuper excelſa ſtatuens me.* Pudor enim prioris lapſus & timor diuinæ iuſtitiæ, quam ſenſerat, frænum ei, ne peccaret, iniiciebant, & calcar currenti in viâ mandatorum addebant; adeoq́ue in ſolidâ petrâ ſuper excelſa ſtatuebant. His addere poſſumus Thomam Apoſtolum, qui incredulitatem ſuam adeò correxit, vt poſtea maiora terrarum ſpatia velut ceruus aliquis percurrerit, quàm vllus Apoſtolorum, adeò vt ad Indos vſque penetràrit: Magdalenam quoque, quæ poſt lapſum longè plus Chriſtum dilexit, quàm dilexerit ante lapſum. Ex quo exemplo S. Ambroſius in Pſal. 37. argumentum ſumens ait: *Cui plus dimittitur, plus diligit. Vnde ſæpe videmus aliquos, qui ante negligentes fuerant Chriſtiani, peccato aliquo commiſſo fieri diligentiores, & ex illo per pœnitentiam euadere ſolere perfectos.* Non eſt in hominum viribus ſimilis potentia, quanta eſt in pœnitentia: corpus deforme nemo efficere ſpecioſum, ætate confectum nemo reſtituere iuuentuti poteſt: pœnitentia hoc poteſt.

II. Reſtituit bonorum operum merita.

II. Ioſepho *dedit* Pharao *annulum in manu eius*, ad ſancienda & firmanda regia decreta, adeoq́ue inauranda quaſi, vt quidquid ille ſcripto mandaret, pro regio mandato haberetur. Pœnitenti etiam reſtituuntur bonorum operum merita, quæ ſunt velut annuli manum adornantes & quaſi inaurantes. Annuli nobilitatis inſigne erant apud Romanos, diſtinguentes equeſtrem ordinem à plebe, teſte Dione l. 48. & colligitur ex epiſtolâ S. Iacobi c. 2. proinde exauthorati ab eo ordine, ius annuli amittebant. Porrò etiam *granatu ſomno*, inquit Plinius l. 33. c. 1. *aut morientibus religione quadam annuli detrahantur.* Pari apud DEVM & diuiniore religione, dormientibus ſeu morientibus per peccatum mortale detrahuntur omnia bonorum operum merita, quæ priùs velut annuli manus eorum ornabãt, vt patet ex Ezech. c. 18. *Si auerterit ſe iuſtus à iuſtitiâ ſuâ &c. omnes iuſtitiæ eius, quas fecerat, non recordabuntur.* Pœnitentia has iuſtitias è ſepulchro reſuſcitat, adeoq́ue velut aureis annulis manum pœnitentis iterum exornat & locupletat. *Non enim ſicut inſenſibilibus rebus*, inquit D. Chryſoſtomus hom. 6. in Gen. *ita & hîc vſu euenit. Illic enim is, qui ex diuitijs in extremam redactus fuerit inopiam, breui eas recuperare nequit: hîc autem per miſericordiam DEI (ſi modò condemnare facta noſtra & iam ſiſtere ignauiam voluerimus) poterimus ſtatim ad priſtinam abundantiam redire. Talis eſt Dominus noſter, tamq; magnificus & liberalis. Vnde & clamat per Prophetam* (Ezech. 18.) *dicens: Nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur & viuat.* Confregit Moyſes tabulas legis, quando iratus ſceleri Iudæorum, vituli cultorum, projecit eas de manu & alliſit ad petram Ex. 32. Sed en miſericors DEVS præcepit ei paulò pòſt, vt præcideret ſibi tabulas nouas, in quibus iteratò inſcriberet Dominus eadem verba legis. Exod. 34. Frangimus tabulas decalogi, quando frangimus vel vnum ex præceptis eius; quia *quicumque totam legem ſeruauerit, offendat*

Devs indicauit Moyſi Exod. 3. & Ioſue Ioſ. 15. quando eis apparens, iuſſit eos exuere calceamenta, propterea *quia locus, in quo ſtas, terra ſancta eſt*, inquit. Vnde ſancta, niſi ex ipſius Dei, qui ibi apparuit, præſentiâ? Denique Dauidem, qui introducens Arcam in Sion, iuſſit in viâ totâ, licet alioquin extra tabernaculum ſacrificare non liceret, mactari plurimas hoſtias, ita vt ſeptimo quoque paſſu ſeptem ſacrificarentur tauri ſeptemque arietes 2. Reg. 6. adeoque ſuper aris ſub dio extructis; quaſi Arcæ præſentia omnem locum ſanctificaret & in templum commutaret. Porrò nos quatuor tantùm aras extruimus ob 4. Euangelia ad eas decantanda, quibus indicamus ſonum Euangelij vnaque maieſtatem ac fidem Ven. Sacramenti ad 4. mundi partes eſſe propagatam.

Habemus igitur iure meritiſſimo impendi Regi noſtro Chriſto quidquid his diebus per vniuerſam fit Eccleſiam: neque nimium eſſe, quod facimus, ſed heu nimis parũ. Quod habemus hoc facimus, vel certè facere deberemus, quia omnia Chriſto debemus quæcũque habemus. Quamquam parum nimis eſt externa iſta pompa, niſi eam interna comitetur pietas & deuotio: cortex eſt nucleo carens: vitis frondoſa ſine botris, cadauer eſt animâ deſtitutum. Quare ſi perfectum Regi noſtro obſequium exhibere volumus, cultum internum externo iungamus. Parum egiſſet Magdalena, ſi vnguentum dumtaxat ſuper Chriſtum effudiſſet, niſi ſimul cor ſuum cum vnguento effudiſſet. Hinc Marcus ait vnguentũ illud fuiſſe nardi ſpicati. Eſt enim duplex nardi vnguentum; vnum ſoliatum dicitur; quod ex folijs nardi conficitur: alterum ſpicatum, quod ex ſpicis: hocque illo longè eſt præſtantius, quia plus habet ſubſtantiæ & medullę, teſte P. Cornelio in c. Ioan. 12. Foliato vnguento Chriſtũ perungunt, qui ex externo tãtùm cultu: ſpicato, qui interno eum venerantur: vtroque, qui vtrumque adhibent. Non ergo folia ſola, ſed etiam fructus Chriſto offeramus. Abſtineamus per hos dies, quibus tranſit per nos Chriſtus, à prauis cogitationibus, ſermonibus & factis. Cogitemus Deum non fruſtra mandaſſe Moyſi & Ioſue, vt exuerent calceamenta eo loco, quo ipſe præſens eis apparuit. Voluit enim dicere, & ipſis & nobis, exuẽda eſſe opera mortua, præſertim cùm ipſe ſe præſentem ſeſe in carne exhibet. Tota noſtra ciuitas per hos dies locus ſanctus eſt, templum quoddam eſt: deponamus ergo calceos fœtentium peccatorum; vt mundi ad mundum, pulchri ad pulchrum eamus. Impleatur non domus ſed tota noſtra ciuitas odore bono vnguenti, quod hiſce diebus effundimus in tenuitate & paupertate noſtrâ ſuper caput Saluatoris noſtri, vt ita etiam, quod agimus, ipſi probetur & prædicari aliquando queat coram toto mundo in die Iudicij.

DOMINICA III. POST PENTECOSTEN.

THEMATA.

I. Quanta bona conferat homini pænitentia.

II. Damna peccatorum venialium.

III. Quare gaudeant Angeli in conuerſione peccatoris.

IV. Quâ ratione maius ſit gaudium in cœlo de vno pœnitente, quàm de 99. Iuſtis.

V. Quo fine Devs accenderit in nobis lucernam conſcientiæ.

THEMA PRIMVM.

Quanta bona conferat homini pœnitentia.

1. *Veſtit & ornat illum Dei gratiâ.*
2. *Reſtituit bonorum operum merita.*
3. *Reſtituit ius hæreditatis cæleſtis.*
4. *Parit & reſtituit tranquillitatem animi.*
5. *Reſtituit bonam famam.*

Quia hic peccatores recipit & manducat cum illis. *Luc.* 15.

Videtur Scribæ & Phariſæi ſuam prodere inſcitiam, velut parum verſati in ſacris ſcripturis, dum iniquo animo ferunt & aſpiciunt peccatores ad Chriſtum accedentes & cum eo manducantes. Si enim vel parum inſpexiſſent librum primum Moyſis, illico repeperiſſent præclarum quendam typum huius beneuolentiæ, quem Saluator noſter exhibuit peccatoribus, iam per pœnitentiá ſibi appropinquantibus; & quidem in Pharaone & Ioſepho. Nũquid enim Ioſeph in carcere detentus & pro reo habitus (tametſi falsò) euaſit totus ſqualidus, impexus, lacerus & horridus? Et tamen à Pharaone è carcere in aulam euocatus, ibi detonſus & ablutus, mox veſte byſſinâ indutus, annulo regio & torque aureâ exornatus & currui Regis impoſitus & *Saluator mundi* appellatus eſt. Gen. 41. Cur igitur non liceat etiam Chriſto Domino eripere peccatores è compedibus Satanæ & ſqualore peccatorum, & pœnitentiam agentes exornare donis ſuis & gratijs magnificis? Itáne mortalem Regem decet magis eſſe liberalem erga ſuos ſubditos, quàm Dei filiũ erga creaturas ſuas? Sed dicent Scribæ & Phariſæi Ioſephum explicaſſe ſomnium Pharaoni & frumento impleuiſſe ſimulque ingenti gaudio aulã Pharaonis. At nihilo minus præſtant peccatores pœnitẽtes: ſuâ enim conuerſione famem & ſitim Chriſti ſuauiſſimè reficiunt, ſanctos quoque Ange-

Angelos potant lachrymis ſuis denique cœlum gaudio replent. Iure igitur merito qualia bona Pharao contulit in Ioſephum, talia & tantò maiora, quantò Regem ſuperat DEVS, confert in pœnitentes, vti nunc videbimus.

I. Veſtit & ornatiſſ. DEI gratiâ.

I. Ioſeph exutis & abiectis ſqualidis veſtimentis ſuis indutus eſt ſtola byſſinâ. Pœnitens fœdis peccatorum maculis deletis & extirpatis veſtitur DEI gratiâ, veſte pluſquam byſſinâ, aureâ & gemmeâ, omnem creatam pulchritudinem, etiam Angelicæ naturæ, longè ſuperante; & quidem à Chriſto Domino, quem ad hoc in mundum eſſe venturum prædixit Iſaias c. 61. verbis illis: *Dominus ad annunciandum manſuetis miſit me, vt mederer contritis corde, &c. vt ponerem lugentibus Sion & darem eis coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro ſpiritu mœroris*, h.e. pallium feſtiuum, decorum, pretioſum, quod aliud non eſt niſi DEI gratia. Mira eſt hæc metamorphoſis, vti in Ioſepho, ita & in peccatore, è carcere ſeruitutis diabolicæ extracto, pro ſordibus & ſqualore veſtimentum tam honorificũ capeſſente. Quod etiam præuidit Zacharias c. 14. cùm ait. *Erunt lebetes in domo Domini; quaſi phialæ coram altari: Et erit omnis lebes in Ieruſalem & in Iuda ſanctificatus Domino.* Lebetes ſunt ollæ nigræ & cacabi, in quibus coquuntur carnes: phialæ aureæ ſunt pocula, in quibus adolebatur thymiama ex odoriferis aromatibus confectum, libabatur & bibebatur vinum quaſi libamen DEO. Quid aliud ſunt peccatores niſi fœdi ac fœtidi, nigri & fuliginoſi lebetes, in quibus aliud nil continetur, coquitur & cogitatur niſi caro & carnalia deſideria? At verò ſi lebetes illi defricentur per pœnitẽtiæ lixiuium calidámue lachrymarum aquam, tum induunt aliam ſpeciem & fiunt aureæ phialæ, plenæ boni odoris, ad Dei cultum peridoneæ. Ita explicat eum locum S. Hieronymus, vbi addit: *Iſtiuſmodi lebetes cùm verſi fuerint in phialas Domini, & dicere potuerint: Chriſti bonus odor ſumus, & pro virulentiâ carnium varios cœperint flores geſtare virtutum, tunc erunt in Ieruſalem & in Iuda ſanctificati Domino. Ieruſalem enim viſionem pacis, Iudas exprimit confitentem.* Habuit quidem Ioſeph antequam venderetur & in carcerem truderetur, veſtem polymitam, adeoque pulchriorem quàm haberent eius fratres. Verùm ea nihil erat ad veſtem illam byſſinam, quam poſtea à Pharaone accepit. Ita ſæpe contingit, vt peccator per pœnitentiam ad maiorem ſanctitatem & gratiam aſſurgat, quàm fuerit gratia prior, per lapſum deperdita. Exemplo eſt in nouâ lege Petrus, qui poſtquam lachrymis diluit peccatum ſuum, ſanctior ſurrexit, & *ad ſoliditatem ſuam rediit petra*, inquit S. Leo ſer. 9. de paſſione; *tantam inde recipiens fortitudinem, vt quod in paſſione Saluatoris expauit in ſuo poſt ſupplicio non timeret.* In veteri lege Dauid exemplo eſt, qui ante lapſum ambulabat quidem in mandatis Domini, non ita tamen velociter ac fortiter, vti poſteà eùm ex lapſu reſurgens collegit vires ſuas. Qui enim priùs interdum cæſpitabat, poſtea viam mandatorum cucurrit; vnde Pſal. 17. teſtatur; *DEVS, qui præcinxit me virtute & poſuit immaculatam viam meam. Qui perfecit pedes meos tamquam ceruorum & ſuper excelſa ſtatuens me.* Pudor enim prioris lapſus & timor diuinæ iuſtitiæ, quam ſenſerat, frænum ei, ne peccaret, iniiciebant, & calcar currenti in viâ mandatorum addebant; adeoque in ſolidâ petrâ ſuper excelſa ſtatuebant. His addere poſſumus Thomam Apoſtolum, qui incredulitatem ſuam adeò correxit, vt poſtea maiora terrarum ſpatia velut ceruus aliquis percurrerit, quàm vllus Apoſtolorum, adeò vt ad Indos vſque penetrârit: Magdalenam quoque, quæ poſt lapſum longè plus Chriſtum dilexit, quàm dilexerit ante lapſum. Ex quo exemplo S. Ambroſius in Pſal. 37. argumentum ſumens ait: *Cui plus dimittitur, plus diligit. Vnde ſæpe videmus aliquos, qui ante negligentes fuerant Chriſtiani, peccato aliquo commiſſo fieri diligentiores, & ex illo per pœnitentiam euadere ſolere perfectos.* Non eſt in hominum viribus ſimilis potentia, quanta eſt in pœnitentia: corpus deforme nemo efficere ſpecioſum, ætate confectum nemo reſtituere iuuentuti poteſt: pœnitentia hoc poteſt.

II. Ioſepho *dedit* Pharao *annulum in manu eius*, ad ſancienda & firmanda regia decreta, adeoque inauranda quaſi, vt quidquid ille ſcripto mandaret, pro regio mandato haberetur. Pœnitenti etiam reſtituuntur bonorum operum merita, quæ ſunt velut annuli manum adornantes & quaſi inaurantes. Annuli nobilitatis inſigne erant apud Romanos, diſtinguentes equeſtrem ordinem à plebe, teſte Dione l. 48. & colligitur ex epiſtolâ S. Iacobi c. 2. proinde exauthorati ab eo ordine, ius annuli amittebant. Porrò etiam *grauatis ſomno*, inquit Plinius l. 33. c. 1. *aut morientibus religione quadam annuli detrahantur.* Pari apud DEVM & diuiniore religione, dormientibus ſeu morientibus per peccatum mortale detrahuntur omnia bonorum operum merita, quæ priùs velut annuli manus eorum ornabãt, vt patet ex Ezech. c. 18. *Si auerterit ſe iuſtus à iuſtitiâ ſuâ &c. omnes iuſtitiæ eius, quas fecerat, non recordabuntur.* Pœnitentia has iuſtitias è ſepulchro reſuſcitat, adeoque velut aureis annulis manum pœnitentis iterum exornat & locupletat. *Non enim ſicut inſenſibilibus rebus*, inquit D. Chryſoſtomus hom. 6. in Gen. *ita & hîc vſu euenit. Illic enim is, qui ex diuitiis in extremam redactus fuerit inopiam, breui eas recuperare nequit: hîc autem per miſericordiam DEI (ſi modò condemnare facta noſtra & iam ſiſtere ignauiam voluerimus) poterimus ſtatim ad priſtinam abundantiam redire. Talis eſt Dominus noſter, tamq; magnificus & liberalis. Vnde & clamat per Prophetam* (Ezech. 18.) *dicens: Nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur & viuat.* Confregit Moyſes tabulas legis, quando iratus ſceleri Iudæorum, vituli cultorum, proiecit eas de manu & alliſit ad petram Ex. 32. Sed en miſericors DEVS præcepit ei paulò pòſt, vt præcideret ſibi tabulas nouas, in quibus iteratò inſcriberet Dominus eadem verba legis. Exod. 34. Frangimus tabulas decalogi, quando frangimus vel vnum ex præceptis eius; quia *quicumque totam legem ſeruauerit, of-*

II. Reſtituit bonorum operum merita.

fendat

ſendat autem in vno factus eſt omnium reus, ait S. Iacobus c. 2. At verò Dei miſericordia, quando reſipiſcimus per pœnitẽtiam, adeoq́ue nouas tabulas efformamus, iterum in eas inſcribit eadem prorſus verba legis tam ſecundæ quàm primæ tabulæ, h. e. eaſdem gratias, quas perdideramus, nobis reſtituit; adeoque non ſolùm gratiam iuſtificantem amiſſam, ſed etiam quæ per illam paraueramus merita bonorum operum. Solum hoc diſcriminis eſt, quòd vti Deus primas tabulas ipſe parauerat, & Moyſi obtulerat, ſecundas verò ipſe Moyſes præcidere & dolare (vt habetur Deut. 10.) debuit. ſupplex quoque cum populo rogare, vt Devs iterum in eis exarare verba legis dignaretur: ita & primam gratiam donat nobis omninò gratis: at ſi culpâ noſtrâ eam perdidimus, requirit vt per pœnitentiam, contritionem, orationem, & alias piorum operum actiones diſponamus nos ad recipiendam gratiam alteram. Vnde præcit. c. 18. Ezech, additur: *Facite vobis cor nouum & ſpiritum nouum: & quare moriemini domus Iſraël?*

III. Reſtituit ius hæreditatis cœleſtis.

III Ioſephi *collo torquem auream circumpoſuit* Pharao. *Torques*, inquit Philo in eum locum, *ſymbolicè datur Regibus à populo, quaſi ei dicat populus: Dono tibi torquem quaſi ornamentum in probitate & proſperitate, ſed quaſi vinculum & catenã quâ vincieris in improbitate & aduerſitate.* Regiæ igitur dignitatis inſigne olim torques aurea fuit. Hanc dignitatem Deus præter dictas gratias confert etiam pœnitenti, ita vt non modò condonet offenſas omnes, offeratq́ue beneuolentiam & amicitiam ſuam, reſtituat bona perdita, & quaſi fiſco adiudicata, ſed præterea etiam ius hæreditarium regni ſui cœleſtis. Non ſolent tam profusâ liberalitate occurrere homines ijs, à quibus ſemel offenſi fuerunt; ſatis eſſe reputant, iniurias eis remittere; priſtinum fauorem, familiaritatem & dignitatem, quâ exauthorati ſunt, non facilè reſtituunt. Humaniſſimus quidem erat Dauid & filij Abſalom amantiſſimus; eum tamen ob admiſſum parricidium relegatum, ad inſtantiam quidem Ioabi reuocauit in Ieruſalem, non admiſit tamen ad aulam & conſpectum ſuum, niſi poſt biennium, 2. Reg. 4. Salomon quoque maledico Semei iniuriam patri ſuo illatam remiſit & in Ieruſalem habitationis locum aſſignauit, ita tamen vt torrentem Cedron non tranſiret, ne ſcilicet ad ciuitatem ſuam Bahurim & fundos ac poſſeſſiones ſuas reuerti poſſet, 3. Reg. 2. quod præſcriptum ipſi durum valde & permoleſtum eſſe debuit, conſtringens eum in perpetuâ quaſi cuſtodiâ. Non tam parcè Deus agit cum pœnitente, ſed reſtituit eum ex integro priſtinæ libertati, gratiæ & iuri ad cœleſtem hæreditatẽ. Cuius rei typum exhibuit Dauid, quem ob lapſum afflixit quidem varijs tribulationibus, & imprimis perſecutione filij Abſalom; quo eiectus è ſolio ſuo & Ieroſolyma profugus habitauit ad tẽpus in deſertis locis; quia tamẽ eam afflictionem in vltionem peccati ſui patienter ac libenter à Deo excepit, & pœnitentiam egit, reuocauit eum Devs & reſtituit in regnum ſuum, filio in prælio cæſo. Vnde *S.* Ephrem tract. de pœnit. ait: *Nouit pœnitentia etiam Apoſtolos conſtituere. Hæc Petrũ propriæ dignitati reſtituit, ſuâ negatione collapſum. Non ſolũ autem Apoſtolos facit, ſed etiam Reges conſtituit: Dauidi enim pœnitentiam agẽti, vt penes eum regnum permaneret, effecit &c.* Cogitet ergo peccator, qui à regno cœlorum excidit, quid non moliendum ſubeundumq́ue ſibi iudicet, quo regnum id recuperare poſſit. Certè Eduinus Rex Nordanhumbrorum in parte Aquilonari Angliæ, cùm ab Edelfrido pulſus eſſet è regno ſuo, exularetq́ue apud Eduualdum Regem, viro cuidam graui, licet incognito, ſeſe offerenti ad reſtituendum ipſi regnum, nulla prorſus mora ei promiſit ſe obſecundaturum eius conſilijs & doctrinæ Chriſtianæ aures & mentem præbiturum, ſi regno ſuo poſtliminiò potiretur; quod etiam conſecutus eſt, ſuſceptoq́ue baptiſmo ſatisfecit voto ſuo, vt eſt in vitâ S. Paulini Epiſcopi Eboracen. auct. Beda lib. 2. hiſt. Angl. apud Sur. 10. Octobr. Quòd ſi ob terrenum regnum recuperandum, è tanto faſtu ſubijcere ſe Eccleſiæ eiuſq́ue ſacerdotibus ſtatuit Rex, quid non laborum & dolorum ſuſcipiat in ſe pœnitens, vt cœlorum regnum Dæmonis aſtu & odio ſibi ademptum, recuperare queat?

IV. Parit & reſtituit tranquillitatem animi.

IV. Ioſephum *fecit Pharao aſcendere ſuper currum ſuum ſecundum.* Quid hic in currum regium aſcenſus niſi quietem & tranquillitatem animi ſignificat? Quis enim neſcit hominem, qui curſu vel ambulatione fatigatur, quieſcere in curru, & abſque omni moleſtiâ vel labore iter peragere; Ergo currus hic digito quaſi notat animi ſerenitatem, quam acquirit pœnitens peractâ pœnitentiâ & receptâ Dei gratiâ. Peccatores non in curru vehuntur, ſed in terra ambulant; vnde lamentantur Sap. 5. dicentes: *Laſſati ſumus in viâ iniquitatis: ambulauimus vias difficiles.* Vel ad ſummum, ſi in curru quaſi ſuauiter degunt, non niſi in curru ruſticano & onerario vehuntur, qui frequenter eos concutit, pulſante & obiurgante conſcientia. Non ſic Ioſephus, qui in currum regium adeoq́ue penſilem euectus fuit. Non ſic pœnitentes Deo reconciliati, qui iam pacem conſcientiæ denuò adepti, in pace in idipſum dormiunt & requieſcunt. Teſtem habemus Sophar in l. Iob c. 11. vbi ait: *Si iniquitatem, quæ eſt in manu tuâ abſtuleris à te, & non manſerit in tabernaculo tuo iniuſtitia, tunc leuare poteris faciem tuam, & eris ſtabilis & non timebis.* quaſi vera quies & ſtabilitas mentis ex pœnitentiâ oriatur: ſicut nubibus ſublatis redit aëris ſerenitas. Nec mirum; omnis enim inquietudo animi ex peccato oritur, iuxta id Ieremiæ Thren. 1. *Peccauit Iſraël, propterea inſtabilis facta eſt.* Vatablus vertit: *Propterea variè iactata eſt.* Etenim *impij quaſi mare feruens, quod quieſcere non poteſt.* Iſa. 57. Iactantur enim varijs variarum concupiſcentiarum æſtibus, quaſi calidâ quadam febri, ſed perpetuò frigore reſtingui poteſt, ſed perpetuò ſitiens nunc vinum,

nunc

nunc aquam, nunc cereuiſiam deſiderat, indeque ſemper magis ſeſe accendit : præterea etiam ſtimulis conſcientiæ perpetuò agitatur. Quemadmodum ergo nauta, cùm à mari recipit ſe ad portum, ibi inuenit requiem : ita & peccator cùm recurrit ad pœnitentiam, ibi reperit pacem. Vnde ſubdit ibi Ieremias : *Ipſa autem* (Ieruſalem) *gemens conuerſa eſt retrorſum*; ſcilicet ad DEVM per pœnitentiam. Typum huius conuerſionis habemus Exod. 15. in Hebræis, qui fugientes ex Ægypto tranſitoque mari rubro venerunt in Mara ad aquas amaras; inde digreſſi venerunt in Elim, vbi erant 12. fontes aquarum; quaſi ex amaris pœnitentiæ aquis rectà & immediatè perueniatur ad dulces fontium, animas refrigerantium aquas. Vnde ibi Origenes hom. 7. *Primò deductus eſt populus ad aquas amaras & ſalſas, poſteà venitur ad fontes: Sequitur: Et 70. palmæ: & caſtra metati ſunt iuxta aquas.* Ecce ad dulces fontes & palmarum trophæa conquieſcunt Hebræi, poſtquam deguſtârunt aquas amaras. Præclarum huius doctrinæ exemplum refertur in vitâ S. Bononij Abb. Locedenſis apud Lipel. 30. Auguſt. his verbis : *Quidam immani in fratrem ſuum odio incenſus, tandem illi necem intulit, ferróque peremptum abſcondit. Ingens & ſceleſtum facinus æternis ſupplicijs expiandum. Veruntamen fratricida, paulò pòſt incredibili animi dolore ſaucius, commiſſum ſcelus purâ oris confeſſione & verâ pœnitudine expiare conſtituit. Expoſuit igitur crimen ſacerdoti, multiſque cum lachrymis medicinam poſtulauit. Exhibuit is ſe medicum, per omnia prudentem, & hominem iuſto animi dolore fractum, ſeptennali nihilominùs pœnitentia damnauit. Nec recuſauit ille amaros pœnitentiæ dolores, modò ab aſſiduo conſcientiæ angore & admiſſi flagitij cruciatu liberari poſſet. Itaque ex eo quo fratrem peremerat mucrone, circulum brachio dextero circumdedit; totumq; ſe lamentis & varijs corporis afflictionibus dedidit. Sed cùm domeſticæ furiæ, quæ eum die nocteq; perſequebantur, vix vllas ab æternæ damnationis metu inducias concederent, tandem ille Sanctorum ſtatuit implorare patrocinia; vt quod ſuis lachrymis meritiſq; non poterat, illorum aliquando precibus à DEO obtinere mereretur. Itaque poſt alia atque alia Sanctorum limina piè obita ipſo natali S. Bononij ad eius etiam ſepulchrum venit ſupplex; Denique flens atque eiulans precabatur, vt tanti ſui famuli interceſſione ſibi propitius eſſe dignaretur. Dumque orationi feruenter inſiſtit, & S. Bononium interuentorem ſolicitat, ecce in magna virorum atque mulierum circumſtante turba, circulus qui cute & carne iam penè contectus erat, per Chriſti clementiam diſſilijt : omneſq; illæ conſcientiæ fuſæ fugatæq; furiæ, ſummam conſcientiæ tranquillitatem & incredibile animi gaudium reddiderunt. Tunc is in lætitiâ ſalutaris Chriſti mirabiliter exultans, ferreum illum nexum ad ſancti altare ſuſpendit; & voce maximâ, quanto à S. Bononio affectus eſſet beneficio, conteſtatus eſt.*

V. Reſtituit bonam famam.

V. Ioſepho *vertit nomen* Pharao, *& vocauit eum linguâ Ægyptiacâ Saluatorem mundi.* Mira & magna nominis commutatio! priùs à ſuis fratribus *ſomniator* appellabatur : *Ecce ſomniator venit,* Gen. 37. poſteà ab herâ ſuâ Ægyptia *ſeruus : Ingreſſus eſt ad me ſeruus Hebræus,* Gen. 39. Denique à Rege *Saluator mundi* vocatur. Similis cataſtrophe gloria & honore plena ſequitur pœnitentem, ita vt recuperet bonam famam & nominis exiſtimationem peccato priùs perditam, adeoque non iam peccator & ſeruus, ſed DEI amator & amicus vocitari mereatur. Propterea baptizatis adultis abolito priore nomine datur nouum & ſanctum, è Sancto aliquo illuſtri deſumptum. Qua de re S. Hieronymus in id Pſalmi 15. *Nec memor ero nominum eorum; Mutantur,* inquit, *in lauacro, & ex filijs hominum vocantur filij DEI. Vox Chriſti : non memor ero iſtorum nominum, quæ priùs ante fidem habuerunt, illa enim recordabor; quia creſcentibus meritis nomina addita ſunt noua. Iam non dicam vos ſeruos, ſed amicos.* Ioan. 15. Idem contingit pœnitentibus, vt inprimis teſtatur S. Chryſoſtomus homil. 6. in Marcum loquens de lachrymis, quibus pedes Chriſti lauantur. *Vide,* inquit, *quanta ſit miſericordia Saluatoris. Peccata noſtra mali odores ſunt, putredo ſunt; tamen ſi agamus pœnitentiam propter peccata, ſi ploremus peccata noſtra putrida, vnguentum efficiuntur.* Patet hoc in ipſa Magdalena, de qua ibi ſermo. Ea enim priùs *peccatrix* dicebatur, ſed per pœnitentiam aboleuit nomen iſtud, & amatrix Chriſti iam audit. Sic etiam Dauid magis commendatur propter pœnitentiam, quàm priùs apud homines vituperaretur ob adulterium & homicidium : ſic Matthæus, ſic Paulus, ſic Pelagia, ſic Maria Ægyptiaca, ſic Cyprianus magnus & Aglaë, Guilielmus Aquitaniæ Dux, alijque plus laudis & exiſtimationis acquiſierunt per pœnitentiam, quàm priùs ſorderent per iniquitatem. Nam (vt aduertit Beatus Arnoldus Carnot. tract. de verb. Chriſti in cruce) *niſi quis ad antiqua reuertatur contagia, nulli prior præiudicat vita.* Videtur hoc initio creationis ſtatim docere voluiſſe DEVS, quando creato ex aquis firmamento mutauit nomen & appellauit id nomine *cæli.* Gen. 1. verſ. 8. *Vocauitq; DEVS firmamentum cælum.* Poſtquam ergo cœlum ex aquis formatum & quaſi natum eſt, non iam *firmamentum*, ſed *cælum* eſt vocatum; quo admoneremur, eos, qui ex aquis baptiſmi renaſcuntur vel aquis lachrymarum abluuntur in pœnitentia & in puriorem ac meliorem aſſurgunt vitam, adeoque ex aquis cœlum quodammodo fiunt, nomen aliud deleto priore & quidem cœlo dignum acquirere. Idem ſi non intellexêre ſaltem expreſsêre ignorantes Philiſthæi illi, qui cùm ab Arca fœderis à ſe capta dirè & fœdè affligerentur, partim vlceribus narium, partim murium ingenti multitudine, vt mala hæc amolirentur, fecere ex conſilio ſacerdotum & ariolorum ſuorum anos & mures aureos, miſeruntque Deo Iſraël vnà cum Arca pro munere, quo ſibi placaretur & cladem ab eis tolleret; quoſque priùs cùm efformandos ſuaderent, anos appellârunt & mures, poſteà cùm Deo mittendos dicerent, vaſa aurea honorifico nomine indigitant. 1. Reg. 6.

Quo

Quo loco obſeruat imprimis ſanctus Gregorius ipſa peccata, cùm delentur per pœnitentiam, fieri quaſi aurea & non modò labem nullam aſpergere pœnitenti, ſed honorem potiùs. *Dum commiſſa*, inquit, *attentiùs lugemus in iuſtitiæ ſpendorem membra deaurantur.* Deinde aboleri per pœnitentiam infame peccatoris nomen & mutari in nomen iuſti honorificum. *Quid eſt*, ait, *quod res iſtæ* (ani & mures) *eadem honeſtiori nomine exprimuntur, niſi quia peccata, quæ pœnitentia fletibus terſa non ſunt, in deformitate ſua attentiùs videnda atque lugēda ſunt: ea verò quæ iam ſunt diluta magnis fletibus, non attentiùs neque in deformitate ſua reſpicienda, ſed æſtimatione humilitatis aliquando cogitanda.* Et paulò pòſt: *Quaſi aurea iam vaſa conſpicit* (pœnitens) *quia peccata videt, non quibus ſe obligatum videat, ſed quæ omnipotentis DEI laudibus impendat.* Exemplo eſt Magdalena, de quâ canit Eccleſia: *Fit ex lebete phiala, in vas tranſlata gloriæ, ex vaſe contumeliæ.* De eadem ſcribit ſanctus Chryſoſtomus hom. 6. in Matth. *Illa in Euangelio meretrix virgines quoque ipſas honeſtate ſuperauit.* Quod etiam de alijs pœnitentibus confirmans B. Petrus Damiani in epiſt. 4. de Dei omnipot. c. 3. *Nouimus*, inquit, *vtriuſque ſexus homines, poſt abominabiles voluptatis illecebras ad tantam religioſæ vitæ perueniſſe munditiam, vt non modò caſtos atque pudicos quoſlibet in ſanctitate præcederent, ſed & non contemnenda multarum virginum merita ſuperarent.*

Mira igitur & magna omnis eſt vis pœnitentiæ. Quare ô peccatores, quicumque & quotcumque eſtis, nolite ad Phariſæorum murmura attendere, quin imò ſpretis illis *appropinquate DEO & appropinquabit vobis: Accedite ad* Chriſtum *& illuminamini*, & reformamini, & in vaſa aurea commutamini.

THEMA SECVNDVM.

Damna peccatorum venialium.

1. *Multa bona auferunt.*
2. *Multa mala inferunt.*
3. *Ad maiora mala diſponunt.*

Si perdiderit drachmam vnam, nónne accendit lucernam & euerrit domum & quærit diligenter.
Luc. 15.

POſſet forſan aliquis vitio vertere huic mulieri nimis curioſam ac penè ſordidam induſtriam, quâ vilem vnam drachmam tanto requiſiuit ſtudio, accendit lucernam & euerrit totam domum. Quod enim paſtor abijt prolixo ſatis itinere ad requirendam ouem, id quidem iure feciſſe videtur; eſt enim ouis alicuius non ſpernendi pretij & vtile valde animal, at requirere drachmam vnam, ſeu denarium tanto labore & ſtudio: non videtur operæ pretium. Cogitare, inquam, hoc aliquis poſſet: & verò ita ſentiunt homines quamplurimi, qui peccata quidem grauia, quibus Dei gratia perditur (cuius amiſſio depingitur in amiſſione vnius ouis) magni faciendam & deplorandam exiſtimant: at verò iacturam illius lucri, quod amittitur admiſſo peccato veniali, quæ per amiſſionē drachmæ ſignificatur) parui aut nihil æſtimant; quaſi dicant: Etſi monetam vnam perdidi; adhuc in Dei gratiâ, adhuc ouis Chriſti ſum: iacturā vnius drachmæ, quam perdidi admittendo peccata leuia, non magnopere ſentio. His tamen ita ſentientibus occurrit & contradicit hod. Euangeliū, quod quidem primo loco & præ omnibus requirendam monet ouem, hoc eſt, animam culpâ lethali per iniuriam noſtram perditam; poſt hoc tamen addit non negligendam drachmam, h. e. animam lapſam culpâ veniali, ſed ipſam quoque perditam, ſtudioſè requirendam. Quod vt maiori curâ & ſolicitudine fiat, videbimus in præſenti iacturæ huius damna.

I. Multa bona auferunt.

I. Bona multa auferunt. Quænam verò illa? 1. conſcientiæ tranquillitas & quies mentis, quæ in munditie conſiſtit; & hoc ſiquis ſciens & prudēs venialia admittat. Talia enim relinquunt poſt ſe remorſum in animo, eum accuſantes de voluntariâ & ſtudioſâ malitiâ: non ita quæ ex debilitate & inconſideratione quaſi incauto obrepunt; quia hæc habent patrocinium aliquod, quo admiſſa nonnihil eleuantur. Comparat DEVS fideles ſuos oculo, imò pupillæ oculi. Deut. 32. *Cuſtodiuit eos vt pupillam oculi ſui* Et Zach. 2. *Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei.* Quis autem neſcit oculum turbari & vexari vſque ad lachrymas vel minimo incidente puluiſculo? Vnde Saluianus Maſſilienſis l. 5. de prouid. & guber. Dei ait: *Perfecta & ſinceriſſima ſanctitatis volens cultores ſuos facere Saluator, iuſſit ab ijs cautiſſimè etiam minima vitari, ſcilicet vt quàm pura eſt pupilla oculi tam pura eſſet Chriſtiani hominis vita: & ſicut ſaluâ intuitus incolumitate pulueris labem in ſe oculus non reciperet, ſic vita noſtra labē in ſe penitùs impudicitiæ non haberet.* Prouerbio dicimus: *Habet & pilus vmbram ſuam.* Sic omnino peccatum etiam leue obſcurat nonnihil & turbat mentis ſerenitatem, ne tam claro & libero oculo aſpicere poſſit Deum ac ſeipſam. Quo ſenſu poſſumus intelligere, quod ſponſus Cant. 4. ad ſponſam dixit: *Vulneraſti cor meum ſoror mea ſponſa in vno crine colli tui.* Neque ſolum ſponſum, ſed & ſponſam ac multò grauius vulnerat crinis peccati leuis, quia menti eius radium aliquem cœleſtis luminis ſubtrahit, tenebras aliquas inducit.

1. Conſcientiæ tranquillitatem.

2. Fauorem Dei peculiarem.

2. Fauor DEI peculiaris, quem ex parte imminuunt, ita vt DEVS non eodem beneuolentiæ aſpiciat oculo ſponſam ſuam, ſicut priùs aſpexerat; quod experta eſt Sancta Catharina Senenſis, quæ ob vnicam oculi deflexionem & animi orando diſtractionem, à Chriſto reprehenſa ita erubuit, vt potiùs coram toto mundo confundi præoptaret, quàm ſimilem reprehenſionem iterum ſuſtinere; vt in eius vita. Nec mirum; ſi enim ſponſo vehe-

vehementer diſplicet, ſi eius ſponſa in alium iuuenem vel oculos conijciat cum aliquâ blanditie: quantò magis diſplicebit Chriſto, ſi eius ſponſa, quam ſanguine ſuo emit, in creaturam aliquam oculos conuertat & ab ipſo deflectat? Hinc Iſaias c. 59. ait: *Peccata veſtra abſconderunt faciem eius à vobis, ne exaudiret. Manus enim veſtræ pollutæ ſunt ſanguine: & digiti veſtri iniquitate.* In quem locum Oleaſter explicans ait: *Opera veſtra tam maiora, quæ per manus intelliguntur: quàm minora, quæ per digitos, immunda ſunt.* Itaque & leuia peccata Dei auertunt oculos à nobis.

3. Meritum actionum bonarum.

3. Actiones bonæ & ſtudioſæ, quæ peccato veniali vitiantur, adeóque Deo ingratæ atque inſipidæ, homini vero inutiles fiunt & meritum ſuum perdunt: quo modo Eccleſiaſtes c. 10. ait: *Muſcæ morientes perdunt ſuauitatem vnguenti.* Muſcas verò illas, leuia eſſe peccata, vti otioſum verbum & ſimilia diſcimus à ſancto Bernardo in ſerm de triplici cuſtodiâ. *Vilis res eſt muſca moriens*, inquit, *ſed exterminat oleum ſuauitatis. Leuis res ſermo, quia leuiter volat ſed grauiter vulnerat &c.* Vt ergo muſca in cibum aut poculum incidens nauſeam gignit homini: ita peccatum veniale opus ex ſe alioquin bonum vitiat & moleſtum Deo efficit, adeoque priuat merito, vt teſtatur ſanctus Gregorius 21. Moral. cap. 4. *Incrementum meritorum*, inquit, *quod bonæ vitæ ſtudijs augetur, plerumque mali admixtione ſubtrahitur: & bonum, quod animus operando conſtruit, hoc alia perpetrando peruertit.* Muſcæ omnia quibus inſident, maculant: ita & veniales lapſus: & quemadmodum ſcriba, ſi pilus eius calamo quantumuis tenuis adhæreat, nihil culti exarare poteſt, ſed totum quod ſcribit, aut deletur aut incultè ſcribit: ita & ſi operi noſtro venialis culpa miſceatur, maculam ei adſpergit, vt parum aut nihil prorſus coram Deo valeat.

4. Gratias Dei ſpeciales.

4. Dei dona & gratiæ ſpeciales, quas ob tales lapſus ſubtrahit Deus ſuis; alioquin concedendas. Colligimus id ex verbo Domini ad Petrum recuſantem lotionem pedum ſibi à Domino ſuo exhibendam. Cùm enim Petrus dixiſſet: *Non lauabis mihi pedes in æternum*; Dominus reſpondit ei: *ſi non lauero te, non habebis partem mecum.* Ioan. 13. Quam negat ei partem? beatitudinémne cœleſtem? At verò quod Petrus fecit, ex reuerentiâ aliquâ, & ſummùm ex imprudentiâ quadam veniali fecit, itáne ergo propterea à cœlo excludatur? Quare non improbabiliter Toletus & Palatius exiſtimant Chriſtum eſſe locutum de participatione corporis ſui, quam negaturus ei erat in ſacrâ cœnâ, ſi lotionem non admiſiſſet. Vnde habemus Deum meritò negare ſuis gratias ſæpè ſpeciales & paterna ſubſidia, quando ab eis offenditur licet ſolùm venialiter. Nec mirum: ſolemus enim & nos, vti patres filijs, domini ſeruis ſubtrahere aliquas gratias minimè eis debitas, ſi officium ſuum negligenter obeant, vel in re leui offendant. Hinc ergo ariditates in oratione, deſolationes in tribulatione, duritia ad compunctionem, indeuotio in ſacra communione, in rebus diuinis cœcitas &c, quia tales eleemoſynas apud Deum demeruimus peccatis venialibus.

5. Progreſſum in virtutibus.

5. Progreſſus in virtutibus & vitæ perfectione, quem non leuiter impediunt aut ſaltem retardant. Quemadmodum enim echeneis, exiguus piſcis, magnam nauim etiam velis incitatam à curſu remoratur, ideò remora dicta, teſte Plinio l. 9. & alijs: ita peccata leuia progreſſum in virtute cohibent: cùm enim ipſa ſint imperfectiones, vtique à perfectione hominem retrahunt. Eò facit quod Eccleſiaſtici 19. dicitur: *Operarius ebrioſus non locupletabitur.* Tametſi enim operarius vnâ potatione non omnia ſua dilapidet; ſenſim tamen dum hodie bibit, & cras & perendie parum aliquid potando abſumit, nunquam diteſcit. Vidit hoc & Plutarchus in libro, cui titulus: *Quemadmodum ſentias te in virtute creſcere:* vbi inter alia: *Sicut qui diuites ſe fore deſperant, paruos ſumptus facere pro nihilo habent, quod nihil magni futurum putant, ſi paruum paruo adijciatur: ſpes autem ad finem propiùs accedens ſimul cum diuitijs auget diuitiarum amorem: ita & in rebus ad virtutem pertinentibus qui non multa concedit, neque dicit. Quid tum poſteà, modò ſic, aliàs meliùs: ſed ſingulis intentus, vbi vel minimo peccato vitium ſe inſinuans veniæ locum dare videtur, ægrè fert & indignatur: manifeſtum facit ſe purum aliquid ſibi iam comparâſſe, quod inquinari nullo modo velit; faciles enim & negligentes facit, vt AEſchylus ait, opinio concepta nihil eorum, quæ habemus, magnum eſſe. Maceriam aliquam aut ſepem conficientibus nihil refert obuium quodq; lignum aut lapidem humi iacentem adhibere, aut columnam aliquam à monumento aliquo delapſam ſubijcere, quo modo & homines vitioſi omnia promiſcuè facta omnes temerè actiones congerunt ac coaceruant. At qui in virtute exercendâ proficiunt, quibus vitæ veluti ſacri ac regij ædificij, iactum iam eſt aureum fundamentum, nihil eorum quæ aguntur, temerè admittunt: ſed veluti amuſſi rationis aptant ſingula atque concinnant.*

II. Multa mala inferunt.

II. Multa mala inferunt. Eorum quinque recenſet S. Laurentius Iuſtinianus, de Gradibus perfectionis cap. 1. *Licet veniale delictum*, inquit, *ſe perpetrantem æternæ mortis nequaquam faciat reum, maculat nihilominus animam, feruorem charitatis minuit, potentiam animæ in bonis operibus debilitat, retardat à gloriâ, & ſæpe fit peccati mortalis occaſio.* Ergo primò

1. Animam maculant quaſi ſcabie.

animam commaculant quaſi pſorâ quadam, teſte ſancto Auguſtino homil. 50. in lib. 50. homiliarum. *Quamuis*, inquit, *ſingula non lethali vulnere feriant, ſicut homicidium & cætera huiuſmodi, tamen omnia ſimul congregata velut ſcabies, quo plura ſunt, necant & noſtrum decus ita exterminant, vt ab illius ſponſi ſpecioſi formâ præ filijs hominum, caſtiſſimis amplexibus ſeparent, niſi medicamento quotidianæ pœnitentiæ deſecentur.* Porrò quantò nobilior eſt anima corpore, tantò fœdior eſt macula peccati etiam venialis maculâ corporis. Eas porrò labes abſterſurus in diſcipulis ſuis Domi-

cogitari tamen debet, magnos eſſe illos, qui offenduntur. Quis verò maior Deo?

III. Ad maiora mala diſponunt.

III. Ad maiora mala diſponunt. Quod inprimis indicat Sophar in l. Iob; cùm Dominum in nobis poſt vanitatem videre iniquitatem aſſerit c. 11: *Ipſe*, inquit, *nouit hominum vanitatem, & videns iniquitatem nonne conſiderat?* Quem locum explicans S. Gregorius 20. mor. cap. 9. *Ex vanitate in iniquitatem ducimur, cùm priùs per leuia delicta deflectimus, vt vſu cuncta leuigante, nequaquam poſt committere etiam grauiora timeamus &c.* Breuî qui initio aſſueſcunt è littore proſilire in aquas ad natandum, paulò pòſt audaciores fiunt, vt de præalto etiam ponte deſilire in flumen pro ludo habeant: & qui priùs riuulos tranſnatare diſcunt, poſteà etiam lata flumina natando ſuperare velint, donec tandem nimiùm ſibi præfidentes merguntur. Optimè S. Dorotheus doct. 3. *Ex his minimis & verè vilibus*, inquit, *ad magna contemnenda delabimur. Cùm enim cœpit quis dicere: Quid eſt, ſi verbum hoc vnicum locutus fuero? Quid eſt ſi modicum hoc comedero? Quid ſi in rem hanc intendero? Ex hoc quid id, quid illud, admittitur mala & amara eſca, & ſenſim incipit quis ac pedetentim in maiora & grauiora prolabi &c.* Scimus Dauidem ex incauto vno fœminæ aſpectu non ſolùm in adulterium, ſed etiam inde in homicidium eſſe deuolutum. Iudam ex paruis furtis in tantam creuiſſe auaritiam, vt Dominum ſuum pro modico argento venderet; exempla alia quotidiana ſunt. Vnde Iob 41. dicitur: *Ante faciem eius* (Diaboli) *præceſſit egeſtas.* Præceſſit egeſtas & cupiditas nummorum in Iudâ ſecuta eſt fames argenteorum, quam ad extremum conſecutus eſt Diabolus, totus in Iudam intrans. *In Occidentalis India Inſulâ, Iſabella dictâ*, inquit Fab. Iuſtinianus in c. 4. Tobiæ verſ. 23. doc. 3. *minutiſſimi inſecti genus inter arenas naſci ferunt, quod Ninguam vocant. Id poſtquam pedes incedentium inuaſerit, intrans digitorum vngues & cutem, vix initiò ſentitur, attamen niſi ſtatim crebrâ lotione & ſcalpro interimatur, quidam in cute oriuntur folliculi, in quibus maxima lendinum copia, ab eo generata, ita breui tempore multiplicatur, vt cuncta exedens nullum aliud deinde remedium relinquat, niſi membri præciſionem aut vſtionem. His planè ninguis ſimillima ſunt peccata venialia, quæ cùm primùm hominis inuadunt animam, niſi ſtatim abijciantur pœnitentiæ aquâ, vel timore ignium ſtygiorum, ad grauiſſimum mortiferæ culpæ interitum ducunt.* Bene proinde in Pſal. 136. dicitur? *Beatus qui timebit & allidet paruulos tuos ad petram.* In quem locum S. Auguſtinus: *Qui ſunt*, inquit, *paruuli Babyloniæ? Naſcentes malæ cupiditates.* Sunt & parua peccata, quæ antequam adoleſcant in graue aliquod peccatum, allidenda ſunt ad petram. Radix ſpinæ quæ rhamnus dicitur, tenera & blanda eſt; at ſpina ex illâ progrediens admodum aſpera, vt tangentes ſe cruentet. Ita ſcribit ſanctus Auguſtinus in Pſal. 57. *Quid eſt rhamnus? ſpinarum genus eſt, denſiſſimæ quadam ſpinæ eſſe dicuntur. Primò herba eſt, & cùm herba eſt, mollis & pulchra eſt: ibi ſunt tamen ſpinæ poſteà proceſſuræ.* Sic peccata leuia per ſe quidem non adeò multùm vulnerant, quia charitatem & gratiam Dei non elidunt: ſunt tamen radices, è quibus tandem naſcitur ſpina grauioris peccati, quod poteſt animam transfigere & à Deo ſeparare.

Quare ad extremum videat vnuſquiſque vt non modò ouem perditam, ſed & drachmam requirat: nec vulpes ſolùm annoſas ſed & paruulas capiat; quia ex paruis magnæ fiunt. *Si certare ſtatuiſti*, ait Iſichius presbyter lib. de temper. & virt. ad Theob. cap. 1. *imitandum tibi propone exiguum animalculum, nempè araneam. Illa quidem minutas venatur muſcas: quòd ſi tu eodem exemplo, labore quietem animi comparare volueris, irremiſsè pueros interfice Babylonicos &c.* Quòd ſi tales muſcas in cor tuum incautè admiſiſti, lachrymis tuis interfice; quomodo Beata Paula Romana leuia etiam peccata planxit, *vt illam grauiſſimorum criminum crederes ream*, inquit S. Hieronymus in epiſt. ad Euſtochium.

THEMA TERTIVM.

Quare gaudeant Angeli in conuerſione peccatoris.

1. *Propter Deum, in cuius gloriam omnia referuntur.*
2. *Propter Chriſtum, cui congratulantur captam prædam.*
3. *Propter ſemetipſos.*
4. *Propter pœnitentes.*
5. *Propter cacodæmones.*

Gaudium erit in cœlo coram Angelis Dei ſuper vno peccatore pœnitentiam agente. *Luc.* 15.

Miro fortunæ luſu euectum ad Imperatoris ſupremam dignitatem fuiſſe Claudium ſcribit Suetonius, & Ioſephus lib. 19. Antiq. cap. 2. Cùm enim poſt necem Caij Caligulæ omnia Romæ turbarentur & ſeditionibus plena eſſent, ita vt nobiliſſimi quique in periculo vitæ verſarentur, inter eos Claudius, nobilitate facilè primus, ſeſe in abditum contulit locum, ne fortè à tumultuantibus militibus deprehenſus ad necem raperetur. Sed en dum in ſolarium ſemel prodijt, velo tamen obductum, pedum indicio à milite, Crato nomine, conſpectus, apprehenſus & productus eſt, pauore & mortis metu adeò conſternatus, vt ad genua eius procidens, vitam ſibi donari precaretur, denique præ timore ſtare in pedibus nequiret. Sed en dum is mortem expectat, Cæſar ab eodem milite ſalutatur, & à ſocijs in caſtra defertur, tremens adhuc & dubius inter ſpem & metum; delatus à militibus Imperator conclamatur & Cæſareis ornamentis indutus per vrbem circumducitur. Quod hic Claudius metuit, iure ſibi metuere poſſit quiuis peccator, ſe nimirum quæri à Deo ad necem & ſupplicium,

velut reum læſæ diuinæ Maieſtatis. Sed deponite metum & econtrà bono animo eſtote, quicumque tales rei & peccatores eſtis. Ecce enim Dei filium in hod. Euangelio vos vndique quærentem, non vt laniet & mactet, ſed vt errantes reducat, repertos in humeros ſuos imponat, impoſitos ad cœlum in caſtra Angelorum geſtet, ibi vos in Reges cœli euehat, & in veſtri gratiam publicæ lætitiæ ſolemnitatem in cœlo SS. Angelis indicat. Quis hæc audiens non excitetur, & ad pœnitentiam actutùm agendam non extimuletur? Sed forſan dicent aliqui. Quæ ratio eſt, cur Angeli lætentur in conuerſione peccatorum? Audiamus.

I. Propter Deum in cuius gloriam, omnia refundunt.

I. Gaudent & gratulantur ſibi propter Deum, in quem velut in fontem bonorum omnium omnia refundunt. Nôrunt enim Deum eſſe amatorem animarum, pro quibus requirendis miſerit de cœlo filium ſuum: & ex alterâ parte ſummè Deum amant, pluſquam ſeipſos; hinc gaudent quando vident conuerti peccatorem, quia vident impleri deſiderium Dei ſui. Certè Dominus, quando Matth. 18. hanc eandem de oue perditâ & inuentâ propoſuit parabolam dixiſſetque gaudere eum, qui inuenerit ouem ſuam, ſubiunxit: *Sic non eſt voluntas ante patrem veſtrum, vt pereat vnus de puſillis iſtis*, q. d. ſic Deus non vult, vt pereat ipſi vel vnus etiam minimus & abiectiſſimus homo: imò ſimili modo gaudet de eius reſipiſcentia. Quæ res adeò clara eſt, vt in dubium reuocari nequeat. Quis enim pater non gaudet, quando videt filium, in cuius educationem, inſtructionem, promotionem tot curas & impenſas contulit, moribus integerrimum, ſcientijs excultiſſimum, victorijs inclytum, reip. vtiliſſimum & omnibus gratiſſimum? Viciſſim non dolet, ſi videt omnem ſuam induſtriam, ſpem & laborem in filio perijſſe? Quòd ſi tamen poſt hæc filius diceretur ſe totum immutâſſe, errores ſuos agnoſcere & ad voluntatem patris ſe adeò accommodâſſe, vt nihil ampliùs ab eo deſiderari poſſet; nónne maximo gaudio perfunderetur pater? Ita ſanè docet parabola filij prodigi, quem ad frugem conuerſum ſummo gaudio excepit pater. Quid? nónne gaudent & gloriantur homines, quando ſuâ induſtriâ plantârupt ſibi arbores frugiferas, videntque eas fructus afferre plurimos; vel gratiſſimam in æſtu vmbram dare? Quomodo ergo non placeat Domino Deo adeoque gaudium afferat, ſi videat hominem propter quem tanta fecit, cœlum & terram, & quæ in eâ ſunt creauit: filium ſuum in terras miſit: Angelos ei cuſtodes dedit: parentes, præceptores, pædagogos, paſtores addidit, vt hæredem regni ſui conſtitueret: ſi, inquam, videat eum ſibi per omnia morigerum, virtutibus excultum, mundi ornamentum adeoque cœlo dignum? Profectò Deus, cùm vidit homines planè peruerſos, tactus dolore cordis intrinſecus deleuit homines de terra per diluuium & cum eis omnia penè animantia, adeoque tam præclaram mundi fabricam planè euertit & confregit: conſequens igitur eſt, vt tantundem ſibi complaceat, ſi videat homines eſſe tales, quales ipſe quærit & deſiderat, morem ſibi gerentes; tametſi fortè priùs aliquando ſenſit ſibi rebelles. Iam ergo ſi Deus gaudet ſuper vno tali homine, ad frugem reducto, hinc neceſſariò conſequitur, exhilarari omnes Angelos totamque cœli aulam; quæ Deo Regi ſuo ita addicta eſt, vt ipſius bonum habeant pro ſuo, gaudium ipſius ſit gaudium ipſorum; ita vt gaudere nequeant, ipſo non gaudente: non poſſint non lætari, ipſo exultante. Tota exhilaratur familia, cùm hilarem videt patremfamilias: ita omnes Angeli gaudent gaudente Deo ſuo ſuper vno pœnitente. Quando nunciatum & euulgatum fuit in aulâ Pharaonis, veniſſe fratres Ioſephi, *gauiſus eſt Pharao*, inquit ſcriptura, *atque omnis familia eius*, Geneſ. 45. v. 16. quia enim aula Regis quaſi eius corpus eſt; vnde exhilaratur exhilarato capite. Sic & aula cæleſtis quomodo non exultet exultante Rege Deo ſuo in aduentu & reuerſione pœnitentium? Flores quia omnem ſuum vigorem à Sole accipiunt, cum eo oriente ſe aperiunt & quaſi oriuntur: cum occidente claudunt, & quodammodo occidunt. Sic per omnia cæleſtis aula Deo ſe conformat, quia ab eius influxu & gratiâ tota dependet.

II. Propter Chriſtũ, cui gratulantur captam prædam.

II. Propter Chriſtum Dominum; cui congratulantur captam ab ipſo prædam, tot laboribus quæſitam. Atque huc propriè tendit gaudium Angelorum, de quo Dominus in hod. Euangelio ait; *Veniens domum conuocat amicos & vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi &c.* In quem locum V. Beda ſcribit: *Inuenta oue domum redijt, quia paſtor noſter reparato homine ad regnum cæleſte redijt. Ibi amicos & vicinos inuenit, illos ſcilicet Angelorum choros, qui amici eius ſunt, quia voluntatem eius continuè in ſuâ ſtabilitate cuſtodiunt. Vicini quoque eius ſunt, quia claritate viſionis illius ſuâ aſſiduitate perfruuntur.* Optimè etiam Haymo in eundem locum: *Amicos ac vicinos dicit Angelos: amicos tanquam ea diligentes, quæ ille diligit: vicinos, tanquam illi propinquos.* Quia enim SS. Angeli Chriſtum ſummo amore diligunt, conſequenter etiam cum eo gaudent, cùm gaudere ipſum vident, & diligunt eos, quos ipſe diligit. *Dicitur certè*, inquit S. Bernardus ſer. de ſancto Michaële prouerbiali verbo: *Qui me amat & canem meum: nos verò ô beati Angeli, catelli ſumus Domini illius, quem tanto affectu diligitis.* Quâ de causâ etiam, vt ſuprà tetigimus, cùm vulgatum eſſet in aulâ Pharaonis, veniſſe fratres Ioſephi, gauiſus eſt Pharao & omnis familia eius. Gen. 45. quia ſcilicet Ioſephum ſummè adamârant, ideò & fratres eius; eorumque aduentu ſummè lætati ſunt. Iam verò gaudium inuentæ ouis, ſuum eſſe potiùs indicat Dominus, quàm ouis. Propterea *notandum*, ſubdit Beda loco cit. *quod non dicat: Congratulamini oui inuentæ, ſed, mihi; quia videlicet eius eſt gaudium vita noſtra, & cùm ad cælum reducimur, ſolemnitatem lætitiæ illius implemus.* Congaudebunt igitur gaudenti Chriſto omnes eius Angeli, quia de eius familiâ ſunt, & quos

ille

ille diligit, non poſſunt non diligere. Gaudet agricola, quando ex agris ſuis multo labore à ſe cultis copioſam meſſem colligit: ſed & ſerui eius, quando domino ſuo tam vberes fruges demetunt, quia & ipſi ſuas inde placentas comedunt. Gaudet Princeps quando ex excurſionibus, retium expanſionibus, iaculis & clamoribus feram aliquam cepit; quàm etiam depingi curat, & ad principes alios tranſmittit; neque tamen ſolus, ſed & venatores gaudent, quia ex venatione illâ ſtatutam ſuam portionem accipiunt. Denique gaudet Dux militiæ, qui multis machinis & molitionibus hoſtilem aliquam munitionem in ſuam redegit poteſtatem: ſed gaudent etiam miniſtri eius cæterique milites. Quid nî igitur gaudeant cum Chriſto SS. Angeli & totis animis gratulentur ei meſſem peccatorum, in horreum eius deuectam? feras tanto ſudore captas? hoſtes edomitos? Angeli, inquam, qui ſunt eius quaſi meſſores, catelli venatorij, milites & miniſtri? Ipſi enim ſunt, qui Chriſti incarnationem, natiuitatem, reſurrectionem, ingreſſum denique in cœlum hominibus nunciârunt: ipſi Chriſto in deſerto eſurienti, in monte Oliueti oranti atque agonizanti, & procul dubio alibi etiam frequenter miniſtrarunt: ipſi Eccleſiæ defenſores, noſtri cuſtodes, denique in fine mundi velut Chriſti meſſores congregabunt electos & deferent in eius horreum. Congaudent igitur Domino ſuo, cuius gratiâ & amore omnia illa præſtant ſummâ delectatione. Quare non immeritò ipſis applicari poteſt, quod Iſa. 9. dicitur de electis omnibus: *Lætabuntur coram te, ſicut qui lætantur in meſſe: ſicut exultant victores captâ prædâ quando diuidunt ſpolia.* Quòd ſi lætantur meſſores, multò magis ipſe Dominus, cui illi metunt. Vnde Origenes homil. 23. in Num. *Agit feſtum Chriſtus*, inquit, *qui pro ſalute noſtrâ ſanguinem fudit, cùm videt prodeſſe, quòd ſe humiliauit, factus obediens vſque ad mortem. Agit feſtum Spiritus ſanctus cum his, qui conuertuntur, videns ſibi templa parari.*

III. Propter ſemetipſos. 1. Quia augetur eorum numerus.

III. Propter ſemetipſos. 1. quia per conuerſionem peccatorum augetur adeoque exornatur eorum numerus, quoad Dei laudes concinnendas potentiores fiunt. Ita Origenes hom. 23. in Num. cit. *Lætantur Angeli*, inquit (in conuerſione peccatoris: *ad quorum feſtiuitatem accedunt conuerſi.* Præcipuum Angelorum munus, conatus & intentio ſummaque delectatio eſt, vt quâ maximè poſſint, Deum collaudent; quod vt potentiùs præſtent, etiam in terrâ homines ad hoc exſtimulant; vti patet ex Raphaële, qui vtrumque Tobiam adhortans ait: *Benedicite* Deum *cœli & coram omnibus viuentibus confitemini illi, quia fecit vobiſcum miſericordiam ſuam.* Et rurſum: *Ipſum benedicite & cantate illi.* Tob. 12. quomodo philomelæ cantu mirè delectatæ prouocant ſuis modulis alias ad cantandum & reſpondendum. Ita legitur in Commentario virorum illuſtrium Ord. Ciſterc. S. Bernardum aliquando vidiſſe, dum hymnus Te Deum *laudamus* cantaretur, beatos Angelos multâ claritate fulgentes, mirâ vultus alacritate geſtientes, vtrumque chorum percurrentes, modò hunc, modò illum, ad piè, ardenter & cum debita mora hymnum illum, quaſi ipſis familiarem, decantandum excitâſſe atque animâſſe. Ipſi etiam Eccleſiam docuerunt more ſuo pſallere in templo, vt teſtatur Socrates l. 6. c. 36. *Dicendum autem & hoc*, inquit, *vnde conſuetudo reſponſoriorum hymnorum in Eccleſia initium cepit, Ignatius Antiochiæ Syriæ, tertius ab Apoſtolo Petro Epiſcopus, vnà cum Apoſtolis aliquando conuerſatus, viſionem Angelorum per reſponſorios hymnos SS. Triadem laudantum vidit, & modum viſionis Antiochenæ Eccleſiæ tradidit: vnde & ad omnes Eccleſias iſta traditio manauit. Et hæc eſt ratio hymnorum reſponſoriorum*; qui nimirum alternè canuntur, vt fit in choro. Deſiderant ergo SS. Angeli & quidem ſummis votis, vt quemadmodum ipſi in cœlo ſemper laudant Deum (vti patet ex Apoc. 4. v. 8. & 5. v. 13.) ita & nos quaſi Angeli terreſtres eundem laudemus in terris, ac demum vnà cum ipſis etiam in cœlis. Quod cùm fieri, ſaltem inchoatè, in conuerſione peccatoris vident, maximopere inde gaudent.

2. Quia ſic reſtaurantur in cœlo ruinæ, Dæmonum lapſu cauſatæ, & replentur ſedes ab ipſis deſertæ. Omnia creauit Deus & *diſpoſuit in menſurâ & numero & pondere.* Sap. 11. conſequenter etiam Angelos in tali numero, qui cæleſtem regiam decebat atque ornabat. Quia verò quamplurimi perduelles facti numerum illum imminuerunt, adeoque decentem illum ornatum in Angelorum numero vitiarunt, hinc conijcere licet, reliquis illis ſanctis diſplicuiſſe hanc rupturam, quòd pulcherrimam illam & omnibus numeris perfectam laudis ſymmetriam ex parte imminuerit: quo modo ſymphoniæ ſuus decor aufertur, cùm requiſitæ aliquæ voces aut inſtrumenta deſiderantur. Quando igitur aduertunt è terra aduentare Muſicos & quidem præcellentes, qui derelictas illas voces laudibus ſuis compleant, adeoque ſymmetriam illam deſideratam in integrum reſtituant, hæc res SS. Angelis ineffabile gaudium parit, vt qui ad hoc recreati, totique intenti ſunt, vt Dei laudes celebrent quanto maximè conatu poſſunt. Ita exultant milites, cùm defectum ſui exercitus clade aliqua cauſatum, per alium ſubſidiarium militem reſarciri vident. Sic gaudemus nos quando integram nationem, vel vnum etiam doctrinâ aut nobilitate celebrem virum ab hæreſi vel infidelitate conuerti ad fidem cernimus vel audimus. Sic exhilarauit Apoſtolos Matthias loco Iudæ electus: Quadraginta martyres ſub Licinio, cuſtos pro deſertore vno ſe ſubſtituens ipſiſque adiungens, apud S. Baſil. orat. in 40. Mart. Atque in hunc ſenſum Angelorum gaudium explicat Origenes homil. 23. in Num. *Agunt*, inquit, *Angeli diem feſtum lætantes ſuper ijs, qui refugientes conſortia Dæmonum per exercitia virtutum Angelicis ſe feſtinant ſociare conſortijs.* 2. Quia reſtaurantur eorum ruinæ.

IV. Propter pœnitentes. 1. Quia vt ait Euthymius in hod. Euang. *benigni ſunt erga ho-* IV. Propter pœnitentes.

1. Quia amant homines, multum ſibi ſimiles.

mines; & amant eos, in quibus Dei ſimilitudinem, adeoque etiam ſuam cernunt, velut ſibi cognatos, qui ſi ad Deum conuertantur, fiunt omninò eis ſimiles adeoque fratres eiuſdem hæreditatis participes, eodem gratiæ veſtitu inſignes. Scimus ſimilitudinem cauſam eſſe amoris, amorem verò gaudij: quid mirum ergo gaudere Angelos, quoties acquirunt nouum aliquem fratrem, ſui amantiſſimum, ſi etiam inter homines id fieri videmus, cùm vel ſocietates & fœdera inter aliquos contrahuntur, vel per connubia affinitates & fraternitates? Tale gaudium concepit S. Cæcilia, quando ſponſi ſui Valeriani fratrem Tiburtium Dijs abrenunciantem & Deũ verum audijt confitentem. *Mox enim deoſculata eſt eius pectus & dixit: Renerà hodie confiteor te eſſe planè meum fratrem. Quomodo enim DEI amor tuum fratrem fecit eſſe meum coniugem: ita & ſimulachrorum contemptio fecit, te meum eſſe fratrem.* Ita in vitâ S. Cæciliæ Metaphraſtes apud Sur. 22. Nou. Quemadmodum ergo Tiburtius ex affine per conuerſionem factus eſt Cæciliæ frater, velut eâdem DEI fide & gratiâ condecoratus: ita SS. Angeli pœnitentes ex cognatis ſecundùm naturam, recipiunt in fratres ſecundùm Dei gratiam. Hinc tantò magis creſcit eorum gaudium, quantò maior eſt amor fratrum quàm affinium vel remotè cognatorum.

2. Quia ſuâ etiam induſtriâ vident conuerſos.

2. Quia vident ſuâ induſtriâ (*omnes enim ſunt adminiſtratorij ſpiritus in miniſterium miſſi propter eos, qui hereditatem capiunt ſalutis*, ad Heb. 1.) ad frugem reductos. Aſpiciunt enim illos velut filios ſuos, quos & ipſi ſuo modo in Domino genuerunt, præſeruando à malo, & dirigendo ad bonum. Sic gratulatur ſibi hortulanus cernens arbores, manu ſua plantatas, tandem, etſi ſerò, fructus ferre optatos. Sic Magiſter cùm aduertit iuuenem euadere in virum reip. vtilem, quem ſuo labore excoluit. Sic lætati ſunt fideles congregati in domo Mariæ, cum viderunt Petrum, ſuis æquè ac reliquæ Eccleſiæ precibus, ereptum è cuſtodia Herodis, noctu aduentantem, Act. 12. Viſo enim eo Rhode puella præ gaudio non aperuit ſtatim oſtium: ipſi poſtea tantopere in iubilum extulêre voces, vt manu eis ſilentium indicere Petrus debuerit, vt aduertit ibi gloſſa v. 17. Hanc denique ob cauſam ſanctus Paulus appellat Philippenſes *gaudium & coronam ſuam*, ad Philip. 4. v. 1. videns à ſe conuerſos creſcere in fide & virtutibus, quod ipſi maximum gaudium & quaſi regiam coronam afferebat. Cum tali gaudio & coronâ viſus eſt B. Adelgundi S. Amandus Epiſcopus Traiectenſis, cinctus coronâ plurimorum albatorum aſcendere in cælum. Cùm enim quiſnam eſſet, requireret, reſponſum accepit ab Angelo: *Vir DEI Amandus migrauit à ſæculo, & quia ſacerdos in vitâ extitit dignus & tam glorioſus, nunc ad gaudia ſui Domini pertranſijt. Turba autem, quam vides, albatorum, hi ſunt, qui per inſtantiam prædicationis ipſius ad exemplum tanti Magiſtri fœliciter informati, digni DEO & ſanctorum claritate iudicantur aſcribi cœleſtibus. Quibus pro eo, quod paſtor bonus extitit & idoneus in regno ſanctorum & terrâ viuentium ſuper eos princeps in æternum apparebit modis omnibus gratioſus.* Ita Baudemundus in eius vita apud Sur. 6. Febr.

V. Propter cacodæmones.

V. Propter Cacodæmones quibus velut hoſtibus ſuis capitalibus præda nobilis erepta eſt, maximo illorum dolore & confuſione, cùm peccator aliquis reuerſus eſt ad Deum. De Chriſto Domino, quando ſuperciliosum Archiſynagogum, ex inuidia obſtrepentem manifeſto miraculo, paucis verbis repreſſit, ait S. Lucas c. 13. *Et cum hæc diceret, erubeſcebant omnes aduerſarij eius, & omnis populus gaudebat in vniuerſis, quæ glorioſè fiebant ab eo.* Dæmonis è ſcholâ prodierat is princeps, & Magiſtri ſui malitiam probè referebat: quando ergo pœnitens ſuâ confeſſione os Dæmoni occludit, applaudit vincenti tota Angelorum cohors; quo modo Apoc. 12. lætati ſunt omnes cœlites & laudarunt Deum, cùm viderent quòd abiectus eſſet Draco in terram, dicentes: *Nunc facta eſt ſalus & virtus &c. quia proiectus eſt accuſator fratrum noſtrorum, qui accuſabat illos ante conſpectum DEI noſtri die ac nocte*; homines videlicet iuſtos. Quoties ergo reſipiſcit peccator, toties proſternit ſuperbum illum Draconem, indeque iucundiſſimum præbet Angelis ſpectaculum; quale edidit Regi Saüli & vniuerſo Hebræorum populo Dauid, quando ſuperbum & iactabundum illum vaſtumque Goliathum, ipſe inermis & militiæ inexpertus lapide vno ſtrauit, & proprio eius gladio decollauit. Inde enim exhilaratus eſt Rex Saül, vti in memoriam ei Ionathas reuocat verbo illo. *Vidiſti & lætatus es.* 1. Reg. 19. exultauit vniuerſa Iudæa, quando *egreſſæ ſunt mulieres de vniuerſis vrbibus Iſraël cantantes choroſque ducentes & cantantes: Percuſſit Saül mille, & Dauid decem millia.* 1. Reg. 18. Nihilominùs recreantur & applaudunt SS. Angeli & quaſi epinicium cantantes obuiant pœnitenti, cùm ipſe alioquin imbecillis & pumilio reſpectu cacodæmonis triumphat de ipſo. Certè exhilaramur nos Catholici, quando audimus Eccleſiæ hoſtes à quocumque, qui à parte noſtrâ ſtet, eſſe depreſſos, tametſi nos ipſi minimè pugnauerimus: quis dubitat hoc idem fieri in cælo, cùm hoſtis omnium cælitum debellatur & confunditur?

Perſpectis igitur tot rationibus, quibus exhilarentur Angeli, imò totum cœlum ex conuerſione vel vnius peccatoris, videat iam peccator, quanto bono afficere, non iam dico ſe, ſed ipſum cœlum poſſit, ſi reuerti ad Deum velit: omnes enim cælitum choros gaudio replebit. Proh quantus eſt hic ſtimulus feſtinandi ad pœnitentiam! Inter magna Raphaëlis beneficia, ſibi & ſuis collata recenſet Tobias & hoc, quod coniugis ſuæ parentibus gaudium creârit, dum ab inſidijs Dæmonum eam liberauit Tob. 12. Prædicabunt etiam in cœlo & ſummis laudibus extollent SS. Angeli peccatorem, ſi agendo pœnitentiam, excitârit ipſis gaudium. Viciſſim ſi nil aliud eſſet,

ſet, quod gehennâ dignum faceret, vel hoc vnum eſſet, quòd eùm facilè poſſet, cœlum lætificare nollet. Bene aduertit hoc. S. Ambroſius in hod. Euangelium ſcribens: *Hoc quoque*, inquit, *proficiat ad incentiua probitatis, ſi vnuſquiſque conuerſionem ſuam gratam fore credat cœtibus Angelorum, quorum aut affectare patrocinium aut vereri debet offenſam. Et tu igitur eſto Angelis lætitia, gaudeant de reditu tuo.*

THEMA QVARTVM.

Quâ ratione ſit gaudium in cœlo de vno pœnitente quàm de 99. iuſtis.

1. *Propter rei optatæ nouam acceſſionem.*
2. *Quia lapſi pœnitentes ferè fortiores reſurgunt.*
3. *Quia de præda maiori labore parta.*
4. *Quia iucundius Deo ſpectaculum.*

Dico vobis, quòd ita gaudium erit in cœlo ſuper vno peccarore, pœnitentiam agente, quàm ſuper 99. iuſtis, qui non indigent pœnitentiâ. *Luc.* 15.

NEſcio an non-nemo obiectare Chriſto Domino poſſet, quod obiecit olim Ioab Regi Dauidi, in interitum Abſalonis filij inconſolabiliter deploranti, 2 Reg. 19. *Diligis odientes te, & odio habes diligentes te.* q.d. Videris ô Rex, magis amare rebellem & infenſum tibi filium, quàm nos amicos & fideles ſeruos tuos; dum ſtragem & mortem eius deploras, cuius vita & victoria: noſtra fuiſſet mors & ſtrages. Poſſet, inquam, forſitan hoc aliquis obijcere Saluatori noſtro, cùm audit in hod. Euangelio, reliquiſſe eum in deſerto 99. oues, periculis expoſitas, & abijſſe ad requirendam vnam ouem perditam, ſuâ culpâ exerrantem. Quid enim hoc ſibi vult, quod vnum peccatorem improbum, temerarium, rebellem patri ſuo, qualis erat Abſalon tanto labore quærat: interim SS. Angelos, vel etiam homines iuſtos deſerat, ſibi amicos & fideles ac per omnia morigeros? Cur lachrymas alio tempore effundit ſuper ciuitatem Ieruſalem, ſibi tam infenſam tamque perduellem, obſtinatam & cœcatam: interim iuſtos, amicos ſuos gemere permittit in paupertate, nuditate, tribulatione & perſecutione? Quod hoc videtur aliud, quàm diligere odientes ſe & odio habere diligentes ſe? Verùm Audit. etſi res hæc mira & ſtupenda eſt, DEI tamen clementiam, amorem & beneuolentiam erga miſeros & aberrantes peccatores adeò deprædicat, vt cùm à nobis auditur, omnes vnà ſimul in facies noſtras cadere & cum Apoſtolo Paulo dicere deberemus; *Fidelis ſermo & omni acceptione dignus quod Chriſtus Ieſus venit in hunc mundum peccatores ſaluos facere.* 1. Timoth. 1. Oſtendit ergo in hodiernis parabolis ſuum de conuerſo peccatore gaudium, certâ ratione maius eſſe, quàm quod de iuſtis habet; hoc verò quàm verum ſit, nec vnâ de cauſâ, nunc exponemus.

I. Maius eſt hoc gaudium propter rei optatæ nouam acceſſionem, quæ parit nouum & actuale gaudium, quod priùs in poſſeſſâ fuit quaſi antiquum & habituale tantùm. Ita enim comparati ſumus, vt bonis recenter acquiſitis multò magis delectemur quàm diu iam in poteſtate habitis. Multis hoc exemplis oſtendit S. Auguſtinus l.8. Confeſſ. c. 3. velut ægri filij, qui cùm ex deſperatâ valetudine ſanitati reſtituitur, maius in domo paternâ excitat gaudium, quàm fuerit in eâ priùs cùm ſanus eſſet: quo modo procul omni dubio in domo Reguli, poſtquam inſperatò & ſubitò filius morbi proximus conualuit, ingens orta eſt lætitia, ob quam ſerui domino ſuo obuiam miſſi ſunt, vt quamprimùm currerent & nunciarent illi hoc gaudium. Ioan. 4. Sit filius alius cum parentibus multo tempore in domo paternâ; nunquam aliquo lætitiæ ſigno excipietus à parentibus, ſi fortè ex paterna vinea vel agro, vel à foro reuertatur in domum; nullum ei conuiuium inſtruent parentes. Verùm abeat procul ad terras exteras, & poſt multos annos reuertatur in domum patriam, poſtquam eius reditus fermè deſperatus fuit: videbis quanto plauſu, gratulatione & lætitia filius excipiatur: quàm ſolemne conuiuium ipſi apparetur. Ita factum cum Tobia iuniore, qui dum in patris domo hæreret, nihil inſueti gaudij mouebat parentibus; quin imò adeò illis curæ non erat, vt eo vterentur pro tabellario, emittendo foras in longinquam regionem pro repetenda non magna pecunia. At verò vbi ille diu valde abfuit adeò vt de eius reditu fluctuarent iam parentes, dum filius dilectus tanto tempore non compareret: iam tunc illi agnoſcere, quanto ſe ſolatio priuarint, nihilque aliud cogitare quàm filij reditum cœperunt. Qui vbi tandem reuerſus eſt, indicibile gaudium in domo excitauit: mater eius à longè filio reduce conſpecto *currens nuncians viro ſuo dicens: Ecce venit filius tuus. Conſurgens cæcus pater eius cœpit offendens pedibus currere, & data manu puero, occurrit filio ſuo*; quin & ipſe canis quoque, *qui ſimul venerat, in via præcurrit, & quaſi nuncius aduentûs, blandimento ſua cauda gaudebat*, vt habet ſacer textus Tob. 11. Denique *ampliùs*, inquit S. Auguſtinus loco cit. *anima delectatur inuentis aut redditis rebus, quas diligit: quàm ſi eas ſemper habuiſſet.* Quis dubitat viduam, matrem filij vnici defuncti, poſtquam eum Dominus à morte ſuſcitauit & reſtituit matri ſuæ, centies plus gaudij in animo ſenſiſſe, quàm ſenſerit priùs, cùm bene valentem & viuentem in ſua domo cerneret? Propterea Dominus in parabola de filio prodigo, quam hod. duabus ſubijcit, cauſam gaudij paterni de reuerſo filio, hanc adducit fratri eius: *Gaudere te oportebat, quia frater tuus hic mortuus erat, & reuixit: perierat & inuentus eſt.* Quando igitur pec-

I. Propter rei optatæ nouam acceſſionem.

cator,in ſeruitute Dæmonis conſtitutus,æternæ perditioni proximus adeoq́ue iam penè depoſitus,inſperatò reſipiſcit & abrumpit vincula, reditq́ue ad Creatorem & patrem ſuum, quid mirum, ſi in cœlo nouum & inſolitum excitetur gaudium, adeoq́ue maius,quàm haberi ſoleat de ijs, qui nunquam perierunt? Hinc igitur apparet,quàm alto & ſapienti cōſilio permittat ſubinde DEVS aliquos collabi: quo nimirum ex eorum reſurrectione nouum & inſuetum tam ipſis quàm toti cœlo reparetur gaudium. Bene igitur D.Ambroſius in Apol.Dauid c.2 ait: *Beatus ille, qui ſe potuerit reparare poſt lapſum. Quoniam poſt mortem quoque reſurgere munus beatorum eſt.* Quare ſicut reſurrectio electorum in die iudicij incomparabile & ipſis & toti cœlo afferet gaudium:ita & reſipiſcentia pœnitentis,quæ futuram illam lætitiam iam quaſi inchoat.

II. Quia lapſi pœnitentes ferè fortiores reſurgunt.

II. Maius gaudium eſt, quia lapſi per pœnitentiam fortiores ſæpè reſurgunt, quàm fuerint priùs, vel ſint alij nunquam lapſi. Ita hoc gaudium explicat S.Gregorius in homil. ſuper hodiernum Euangelium, quæ eſt 34. *Conſiderandum eſt*, inquit, *fratres mei, cùr Dominus plus de conuerſis peccatoribus quàm de ſtantibus iuſtis in cœlo gaudium eſſe fateatur. Vnde hoc niſi quòd ipſi per quotidianum viſionis experimentum nouimus, quia plerumque hi, qui nullis ſe oppreſſos peccatorum molibus ſciunt, ſtant quidem in viâ iuſtitiæ, nulla illicita perpetrant, ſed tamen ad cæleſtem gratiam anxiè non anhelant: & plerumque pigri remanent ad exercenda bona præcipua, quia ſecuri ſibi ſunt, quòd nulla commiſerint mala grauiora. At contrà nonnunquam hi, qui ſe aliqua illicita egiſſe meminerunt, ex ipſo dolore compuncti, ad amorem DEI inardeſcunt. Et quia erráſſe ſe à DEO conſiderant, damna præcedentia lucris ſequentibus compenſant. Maius ergo gaudium fit in cœlo quia vt Dux in prælio plus eum militem diligit, qui poſt fugam reuerſus hoſtem fortiter premit, quàm eum, qui nunquam terga præbuit, & nunquam aliquid fortiter fecit. Sic agricola, illam ampliùs terram amat, quæ poſt ſpinas vberes fructus profert, quàm eam, quæ nunquam ſpinas habuit & nunquam fertilem meſſem producit.* Ita S. Gregorius. Hoc idem ampliùs declarat Haymo Epiſcopus Halberſtad.in hodiernum Euangelium his verbis: *Sunt nonnulli, qui poſt adulteria, poſt falſa teſtimonia, poſt cætera facinora peracta, conuertuntur ad pœnitentiæ lamentum, carne & vino ſe abſtinent, linum deponunt, pompas iſtius ſæculi relinquunt, ſecreta monaſterij petunt: & in omni oratione ac ieiuniorum & vigiliarum obſeruantiâ acriter ſe affligunt, vt veniam à DEO conſequi mereantur. Econtra ſunt iuſti: qui valde ſecuri ſunt, quia nulla peccata grauiora ſe commiſiſſe recognoſcunt, & ideò anxiè ad patriam cæleſtem non anhelant &c.* Typum huius rei cernimus in Petro & Ioanne piſcantibus in mari Tiberiadis. Ioannes Chriſtum ad littus ſtantem prior agnoverat, Petrus poſterior: & tamen Petrus ad Chriſtum prior peruenit, quia præ nimio Chriſti deſiderio & amore ſe in mare coniecit & natando ad eum contendit: Ioannes in nauigio hærens poſterior aduenit. Petrus, qui paulò antè negauerat, ſed culpam acriter defleuerat, lapſum pœnitentem deſignat: Ioannes, qui non deliquerat, iuſtum in DEI gratiâ ſtantem. Sæpè igitur lapſus adeò fortiter reſurgit & ad Chriſtum totis viribus contendit, ad cœlum quoque anhelat: vt multis paraſangis anteuertat eos, qui nunquam ceciderunt. Patet hoc in plurimis, Petro, Paulo, Magdalena, Pelagia, Maria Ægyptiaca, Guilielmo & alijs. Certè etiam ipſi SS. Angeli ob mundi creationem talia ac tanta lætitiæ indicia nequaquam ediderunt, atque in mundi reparatione & redemptione. Ibi enim in conclaui cœli ſolùm Deo congratulati ſunt, iuxta id Iob 38. *Vbi eras, cùm me laudarent ſimul aſtra matutina & iubilarent omnes filij DEI?* h.e. Angeli, vt exponit S. Hieronymus. At in mundi reparatione prodierunt foras & cecinerunt carmen: *Gloria in excelſis DEO*; apparuerunt in veſtibus albis & feſtiuis, nunciantes Chriſti reſurrectionem & in cœlum ingreſſum &c. qua re ſatis declarârunt plus ſibi gaudij acceſſiſſe ex mundo reparato quàm creato: ex nouæ legis pœnitentibus, quàm ex iuſtis veteris legis torpentibus.

III. Quia de prædâ maiori labore partâ.

III. Maius gaudium eſt, quia de prædâ multo & maiori labore partâ. Propter peccatores enim, qui non ex aliena & originali culpa, ſed ex propria & actuali lapſi ſunt, potiſſimùm Dei filius in mundum venit, tantumq́ue in ſatisfactione exceſſum fecit, vt non quocumque opere, ſed pœnali: non vno ſed compluribus doloribus, non leuibus ſed atrociſſimis tormentis: non qualicumque, ſed morte crucis peccata eorum redimeret: quod pro iuſtis opus non erat. Vnde per Iſaiam cap.43. v.24. proteſtatur ad populum; *Seruire me feciſti in peccatis tuis, præbuiſti mihi laborem in iniquitatibus tuis.* Complutenſis editio legit: *Pro ſcuto me oppoſui iniquitatibus tuis*, q.d. velut ſcutum omnes ictus à diuina iuſtitia in te vibratos ob peccata tua, ego in me ſuſcepi. Solemus verò ea, quæ maiori labore & difficultate acquiſiuimus, pluris æſtimare & magis amare. Patet ex Patriarchæ Iacob teſtamento, qui filio ſuo Ioſeph dilectiſſimo, & de ſe ſuiſq́ue omnium optimè merito, dedit partem vnam peculiarem, agrum videlicet Sichem ſeu Sichar, velut maiori in pretio à ſe habitum, quia eum primò pecuniâ emit ab Hemor. Geneſ.33. verſ.19. poſteà ab Amorrhæis occupatum (vti valde probabiliter cenſet Pierius & Cornelius cum Andr. Maſio, tametſi id in SS. ſcripturis non habeatur) iterum abſtulit ſed manu armatâ: *Do tibi partem vnam extra fratres tuos: quam tuli*, inquit, *de manu Amorrhæi in gladio meo & arcu.* Gen. 48. Septuaginta vertunt: *Do tibi partem eximiam.* Erat ergo hic ager eximius & charus valde Iacobo, quia caro pretio emptus. Hac ratione non difficilè intelligimus, peccatores cùm pœnitentiam agunt, maius parare gaudium Chriſto & cœlitibus; quia plus ipſi laboris creârunt, maiorique pretio con-

conſtiterunt: non enim pecuniâ dumtaxat, h. e. leuioribus ſatiſfactionis operibus ieiunijs, vigilijs, fatigationibus, humicubationibus, orationibus &c. eos ſibi emit: ſed inſuper, etiam gladio & arcu ſanguinem fundendo & crucem perferendo eos redemit. Hanc rationem tangit S. Auguſtinus loco ſuprà cit. lib. 8. Confeſſ. cùm illud Chriſti gaudium de peccatore hoc ſimili declarat: *Triumphat victor Imperator, & non viciſſet niſi pugnauiſſet: & quantò maius periculum fuit in prælio, tantò maius eſt gaudium in triumpho.* Hinc ergo Chriſtus errabundam ouem in ſuos humeros ſuſcepit, quod alijs ouibus non fecit; quia propter illam multos difficiles paſſus fecit, vt indicat S. Hieronymus in Ep. 61. ad Pammachium: DEI *filius, inquit, propter vnam morbidam ouem, alapas, crucem, flagella ſuſtinuit: & ſuis humeris portauit ad cælum, baiulans & patiens delicatam peccatricem.* Denique S. Gregorij celebre verbum eſt: *Plerumque gratior eſt DEO feruens poſt culpam vita, quàm ſecuritate torpens innocentia.*

IV. Quia iucundius Deo ſpectaculum.

IV. Maius eſt gaudium in cœlo peccatorum conuerſio, quàm iuſtorum conſiſtentia; quia iucundius DEO & cœlitibus præbent ſpectaculum, quando è captiuitate Dæmonis miro vel ſtratagemate ſe extricant vel fortitudine eluctantur; ſiquidem id difficilius eſt & maiori eget certamine, quàm in ſuâ libertate & ſtatione perſeuerare; tametſi & hoc ſuam vti difficultatem, ita & laudem habet. Quemadmodum enim Salomon priùs templum breui tempore & nullo contradicente perfecit, deſtructum autem propter peccata non niſi 15. poſteà 46. annis reſtitutum, inimicis ſæpè contradicentibus, ſed tandem diuino fauore perfectum fuit: ſic multi laboris eſt, ſi quis accepta fidei ſacramenta peccando contemnit, priſtinam reſtituere dignitatem: longo pœnitentiæ labore abluendus, cuius ablutioni ipſa vitiorum conſuetudo, quaſi inimica Samaritanorum turba repugnat, tantò ad ſuperandum difficilior, quantò diutiùs terram cordis virtute vacuam poſſedit; inquit Ven. Beda. 1. Eſdr. 6. Debebant ibi Hebræi vnâ manu trullam, alterâ gladium tenere, adeóque ſtruere ſimul & pugnare: debent etiam peccatores omnes adhibere vires, ſi è peccatis præſertim inueteratis eluctari velint. Cæterùm hæc lucta vti difficilis, ita glorioſa eſt & periucundum DEO præbet ſpectaculum; de quo etiam intelligit ſanctus Bernardus ſermon. 31. ex paruis, id quod Apoſtolus 1. Corinth. 4. ait: *Spectaculum facti ſumus mundo & Angelis & hominibus. Ita planè,* inquit, *& malis & bonis pariter. Illos enim ſollicitat inuidia, paſſio, iſtos compaſſio miſericordia, vt in nos inceſſanter intendant: illi quidem defectum noſtrum, iſti profectum deſiderantes. Diligenter conſiderantur vtrumque quid agimus: vtrimque dicitur: O ſi ad nos tranſeat?* Sed imprimis DEVS delectatur hoc ſpectaculo, victoriam peccatoris expectans; quod colligimus ex pœnitentiâ Achab, qui cùm auditâ DEI in ſe motus ſententiâ, ſcidiſſet veſtimenta ſua & operuiſſet cilicio carnem ſuam, ieiunâſſetque dormiens in ſacco, & ambulâſſet demiſſo capite, DEVS hoc eius certamen conſiderans ait ad Eliam: *Nónne vidiſti humiliatum Achab coram me? quia igitur humiliatus eſt mei causâ, non inducam malum in diebus eius.* 3. Reg. 21. In quæ verba exclamat ſanctus Hieronymus in Epitaphio Fabiolæ: *O felix pœnitentia, quæ DEI ad ſe traxit oculos, quæ furentem ſententiam DEI, confeſſa errore mutauit!* Et cur ait Dominus: *Quia humiliatus eſt mei causâ?* nónne potiùs ſumpſius causâ, vt veniam à DEO obtineret, humiliatum dicemus? Sed rectiùs vtrumque dicamus, ſui causâ, vti diximus, & DEI causâ, vt ipſi iucundum in ſua pœnitentia ſpectaculum exhiberet. Eam enim Chriſtus ſuum eſſe cibum aſſerit, vbi Samaritanam ad pœnitentiam adduxit. Ioan. 4. *Meus cibus,* inquit, *eſt vt faciam voluntatem patris mei.* Quærit S. Ambroſius ep. 3. lib. 1. *Quæ eſt voluntas DEI? niſi ea: cùm conuerſus ingemueris, tunc ſaluus eris?* Sunt quidem & animæ iuſtæ gratiſſimus DEI cibus; habent tamen animæ pœnitentum peculiarem quandam gratiam & guſtum, vt ſic dicam, in ore DEI: quo modo ferina caro gratior eſt Principibus, quàm domeſtica; & cur? niſi quia rarior iucundáque venatione comparata eſt? Deſignatum hoc videtur in Iſaaco, qui amorem ſuum in Eſau magis inclinabat, quàm in Iacob. Gen. 25. Ecur verò, cùm ille eſſet aſper & horridus, hic verò leuis & gratioſus? *Eò quod de venationibus illius veſceretur,* inquit Scriptura. Non venabatur Iſaac, ſed gaudebat tantùm venatione filij. Ita etiam DEVS delectatur & quaſi cibatur animabus peccatorum, quando eas ipſimet capiunt & mactant, occidendo prauas ſuas concupiſcentias, caſtigando delicta in ſeipſis; iuxta id Saluatoris: *Qui amat animam ſuam, perdet eam: & qui perdiderit animam ſuam, in vitam æternam cuſtodit eam.* Hæ ſunt venationes, quæ iucundum DEO ſpectaculum exhibent; hi cibi, quibus libenter veſcitur: hæc denique eſt dulcis Chriſti ſarcina, ouicula, inquam, reperta, & humeris eius geſtata ad cæleſtem electorum caulam. Quò verò hæc, quæ diximus, mira & ſtupenda faciliùs vobis perſuadeatis, Auditores, interrogo vos imprimis: Si Deo gaudium non adfert, & quidem maximum, conuerſio peccatorum, ad quid eos plerumque tamdiu tolerat & expectat ad pœnitentiam? imò cur etiam tuetur contra inuaſores, vt Cainum & Lamech? Geneſ. 4. Cur de zizanijs æquè ac tritico dixit: *Sinite vtraque creſcere vſque ad meſſem?* Matth. 13. Deinde cur obſecro peccatores, toties perduelles & relapſos, quoties in ſe reuerſi ad ipſum recurrunt & veniam petunt, recipit in gratiam, vel in vno die ſeptuagies ſepties; toties ab illis deſertus repudiatus & contemptus, niſi eorum conuerſionem & ſalutem incredibili ſiti expeteret? Quis enim noſtrum iſtud faceret? quis ab vno ſemel ſpretus eum poſteà in amicum recipit? Nónne rem etiam charam ſemel petenti-

tentibus negatam, poſteà etiam vltro oblatam ſæpè reſpuimus? At non ita agit cum peccatore Deus, cuius animam millies petitam & millies negatam, tandem verò aliquando conceſſam lætiſſimo animo ſuſcepit. Deus *enim*, inquit S. Hieronymus in cap. 2. Ioël. *non humanam imitatur impatientiam, ſed longo tempore noſtram præſtolatur pœnitentiam.* Quin imò, *ſi etiam 40. annis in peccatis vixiſſem*, inquit Ludou. Bloſius in append. cap. 3. *& tempore reſolutionis meæ inſtante peccata mea purè confeſſus, cum perfecto amore ex fundo cordis mei ſaltem ſpatio vnius ſalutationis ſic meipſum in DEVM recipere poſſem, vt reuerà totus ad ipſum conuerſus, & ab omni peccato auerſus inuenirer: tunc nimirum ſicut purus atque innocens ex hac luce migrarem.* Denique cur Deus de cœlo deſcendit in terram, niſi vt ſaluaret peccatores? Cur reliquit 99. oues, nouem Angelorum choros, vt perditam requireret: cur inuentam in humeros ſuſtulit, peccata eius luendo in corpore ſuo, ſi eam non amaret & ſaluam eſſe cuperet? *Erat paſtoris vna ouicula*, inquit Tertulianus l. de pœnitentiâ cap. 8. *ſed grex charior non erat, vna illa conquiritur, vna præ omnibus deſideratur.* Et cap. 9. *Conuiuio gaudium ſuum exornas; filium enim* (prodigum) *inuenerat, quem amiſerat; chariorem ſenſerat, quem lucrifecerat. DEVS ergo in filium ſuum etſi acceptum ab eo prodegeris, etſi nudus redieris, recipiet, quia rediſti; magiſque de egreſſu tuo, quàm de alterius ſobrietate lætabitur: ſed ſi pæteat ex animo &c.* Quare ad extremum ita peccatorem excitat: *Pigeat ſanè peccare rurſus, ſed rurſus pœnitere non pigeat: pigeat iterum periclitari ſed non iterum liberari.* Sic ille.

THEMA QVINTVM.

Quo fine DEVS accenderit in nobis lucernam conſcientiæ.

1. *Vt inſtar libri nos doceret quid agendum; quid omittendum.*
2. *Vt inſtar pædagogi nos retraheret à malo & impelleret ad bonum.*
3. *Vt eſſet actionum noſtrarum teſtis ineuitabilis & incorrigibilis.*
4. *Vt eſſet aduocatus pauperum contra ius oppreſſorum.*
5. *Vt eſſet accuſator præuaricantium.*
6. *Vt eſſet tortor malorum.*

Mulier habens drachmas decem, ſi perdiderit drachmam vnam, nónne accendit lucernam? *Luc.* 15.

QVemadmodum in cœlo, ita & in terrâ duo luminaria magna, duas lucernas, DEI ſapientia accendit: In cœlo Solem & Lunam, in terrâ legem & conſcientiam. Solem accendit vt præeſſet diei, Lunam vt præeſſet nocti: Lex data eſt homini, vt illuſtraret & dirigeret eum in externis actionibus, velut Sol: conſcientia vt internis & occultis eius actionibus lucem veritatis oſtenderet velut Luna. Lex igitur luminare maiùs & lucerna mundi eſt: conſcientia luminare minus & lucerna mentis eſt. De priori habemus teſtem Sapientem Prouerb. ſexto, verſ. vigeſimo tertio. *Mandatum lucerna eſt & lex lux.* De poſteriore Pſalmiſtam Pſalmo quarto. *Signatum eſt ſuper nos lumen vultûs tui Domine.* Nec non ſanctum Damaſcenum, qui conſcientiam appellat *lucem mentis noſtræ.* Adhæc Beatum Nilum in parænesi ſcribentem: *Conſcientiâ pro lucernâ vtere in actionibus. Ea enim quæ in vitâ bonæ ſunt actiones & quæ malæ oſtendit.* Cur DEI Sapientia magnum illud lumen accenderit, alibi diſſeruimus, ſupereſt vt inquiramus etiam, cur in nobis accendere voluerit lumen alterum minus, ſeu lucernam conſcientiæ. Ergo hanc accendit.

I. Vt eſſet nobis inſtar libri, docens nos fideliter abſque vllo perſonarum & conditionum reſpectu, quid agendum, quid fugiendum ſit. Alphonſus Arragonum Rex *optimos Conſiliarios eſſe mortuos dicebat; libros videlicet deſignans, à quibus ſine metu, ſine gratiâ quæ noſſe cuperet, fideliter audiret.* vti refert Panormit. libro tertio de dict. & fact. eius capite primo. Talis eſt omninò conſcientia, velut liber, inquam, cuius ſine omni metu & reſpectu prima veritatis principia denuncians ac præſcribens, vnde & *liber* appellatur Apocal. vigeſimo, vbi de die iudicij & examine eius dicitur: *Et libri aperti ſunt.* Et Daniel. 7. *Iudicium ſedit, & libri aperti ſunt.* Quinam verò ſint hi libri, explicat mox Ioannes, cùm addit: *Iudicati ſunt mortui ex his, quæ ſcripta erant in libris, ſecundum opera eorum.* In quo verò alio libro, niſi in conſcientiâ cuiuſcumque deſcripta ſunt opera? Atque hic ipſe eſt lumen & lucerna illa à DEO in nobis accenſa, vt demonſtret nobis, quid pulchrum, quid fœdum, quid proſequendum, quid fugiendum ſit, de quo Pſalmo 4. dicitur: *Multi dicunt: Quis oſtendit nobis bona? ſignatum eſt* (Hebr. *expanſum eſt*, velut liber ſcilicet) *ſuper nos lumen vultûs tui Domine, dediſti lætitiam in corde meo.* Lumen ergo hoc oſtendit reddendum vnicuique quod ſuum eſt, neminem fraudandum, nemini mentiendum, quod tibi non vis fieri, alteri non faciendum, aliaque legis naturalis præcepta, & quid ſecundùm rectam rationem fieri debeat, iuxta id Iſa. 51. *Lex mea in corde eorum*, & Pſalmo 36. *Lex DEI eius in corde ipſius.* Etenim, vt inquit S. Chryſoſtomus homiliâ 5. in Geneſ. *diuina miſericordia eſt, qui hominum generi conceſſit, vt vnicuique noſtrûm inſitum ſit indeprauabile iudicium conſcientiæ, habentis inter bonum & malum iuſtum diſcrimen, id quod potiſſimùm omnem nobis defenſionem tollit, quòd non per ignorantiam in peccata incidimus, ſed per animæ deſidiam & virtutis negligentiam.* Et homiliâ 12. ad populum. *Ab initio DEVS hominem formans, legem ipſi naturalem indidit. Et quid tandem eſt lex naturalis? Conſcientiam nobis expreſſit & per ſe*

I. Vt inſtar libri nos doceret quid agendum, quid remittendum.

per ſe diſcibilem conſtituit bonorum & contrariorum ſcientiam. Non enim opus habemus diſcere, quod malum eſt fornicatio, bonum continentia, ſed ab initio hoc ſcimus, Legiſlator poſteà leges ferens & dicens: Non occides: *non intulit; malum enim cædes; ſed ſimpliciter, non occides, inquit; prohibuit enim peccatum dumtaxat, non docuit. Quare igitur qui dixit, non occides, non addidit, quòd malum cædes? quoniam præueniens conſcientia nos hoc docuit, & tanquam ſcientibus & intelligentibus ita loquitur.* Et hom. 13. ſeq. *Sic & adulterium, ait, malum eſſe putamus, & neque hîc laboribus & diſciplinâ nobis eſt opus, vt peccati huius malitia noſcatur, ſed omnes in huiuſmodi ſententijs ſumus per noſipſos docti. Et virtutem licet ipſam non obeamus, commendamus: ſicut viciſſim vitium, licet operemur, odimus. Et hoc fuit maximum DEI beneficium, vt conſcientiam quidem noſtram & voluntatem, interim & ante actionem virtuti applicaret, impugnari autem ſineret improbitate. Sunt igitur dixi: horum quidem amborum cognitio omnium hominum conſcientia inſita eſt, nec vllius indigemus præceptoris operâ ad hæc diſcenda.* Sic Chryſoſtomus.

II. Vt inſtar pædagogi nos retraheret à malo & impelleret bonum.

II. Vt eſſet inſtar pædagogi, retrahens nos à peccatis, & impellens ad virtutes: impediens à malo & promouens ad bonum. Ita appellatur ab Origene libro ſecundo in cap. 2. Ep. ad Roman. *Velut pædagogus*, inquit, *animæ quidam ſociatus & rector vt eam de melioribus moneat, vel de culpis caſtiget & arguat.* Et meritò, quia vti pædagogi munus eſt; refrænare puerum ab inhoneſto: ita conſcientiæ munus eſt hominem retrahere & abſterrere à peccato. Vnde Lipſij celebre dictum eſt; *Conſcientia ante peccatum eſt frænum, poſt peccatum eſt flagrum*, libro primo Polit. mon. capite quinto. Similiter ſanctus Chryſoſtomus homiliâ duodecimâ ad populum, conſcientiam aſſerit eſſe præceptorem à DEO nobis datum, quem etſi alios omnes ſpernamus, effugere non poſſumus. *Multos*, inquit, *& alios præter conſcientiam præceptores nobis DEVS præpoſuit: etenim patres filijs & dominos ſeruis, viros vxoribus, & doctores diſcipulis, & legiſlatores & Iudices ſubditis, & amicos amicis &c. Tot autem Doctores nobis propoſuit, vt facilis nobis vtilitatis inuentio & reparatio fieret, multitudine ad id compellentium non permittente nos à conferentibus nobis excidere. Etenim ſi parentes contemnamus, Magiſtratus timentes, erimus omninò mitiores. Et ſi illos in peccatis deſpiciamus, nunquam conſcientiæ increpationem effugere poſſumus.* Deprehenderat aliquando Dauid capitalem ſuum inimicum Saülem Regem in ſpeluncâ, & incitabatur à ſeruis ſuis, vt eius cæde ſe redimeret ab eius vexatione, allegantibus etiam DEI voluntatem: *Ecce dies, de quâ locutus eſt Dominus ad te: Ego tradam tibi inimicum tuum, vt facias ei ſicut placuerit in oculis tuis.* Et ſubibat iam cogitatio cædis faciendæ: ſed pædagogus conſcientiæ potior & potentior omni illâ ſuggeſtione fuit, repreſſitque Dauidem, ne inferret manus Regi. Ita enim ad ipſum poſteà locutus eſt: *Cogitaui vt occiderem te: ſed pepercit tibi oculus meus: Dixi enim, non extendam manum meam in dominum meum; quia Chriſtus Domini eſt.* 1. Regum 24. Quis hic oculus Dauidis, niſi lumen mentis & conſcientiæ? Ex oculis enim mens interna ſe prodere ſolet; vnde hîc ſignum pro ipſâ re vſurpatur, quo modo Eccleſiaſtici 48. dicitur Sol dies adieciſſe Regi Ezechiæ; quia ſignum fuit adiectæ vitæ. Conſcientia igitur fuit, quæ retroëgit Dauidem, ne Regium ſanguinem effunderet, tametſi hoſtilem. Quin imò cùm ei dumtaxat oram chlamydis abſcidiſſet, mox *percuſſit eum cor ſuum*; quaſi & hanc paruam ignominiam inferre Regi non debuiſſet. Verè igitur conſcientia fuit ei in priore actu frænum; in poſteriore flagrum. Hinc præclarè ſanctus Chryſoſtomus homiliâ quartâ de Lazaro conſcientiam appellat *ſacram anchoram*; quia vt anchora nauim retinet, ne à ventis abrepta in ſcopulos impingat & mergatur: ita conſcientia retinet hominem, ne in præcipitium peccati à paſſionibus rapiatur. *Conſcientiæ increpatio*, inquit, *ſacra eſt anchora, non ſinens nos eandem in peccatorum demergi profundum.* Retinuit etiam hæc anchora Arianum quendam adoleſcentem, qui pretio conductus ad tollendum è medio ſanctum Gregorium Nazianzenum, cùm ad ægrotantem irruiſſet, repentè ſceleris conſcientiâ retractus, animum mutauit, & ad eius pedes cùm lachrymis ſe abiecit, veniam expoſtulans; vt in eius vita ſcribit Gregor. Preſbyt.

III. Vt eſſet actionum noſtrarum teſtis ineuitabilis & incorruptus.

III. Vt eſſet actionum noſtrarum teſtis ineuitabilis atque incorruptus; quo nomine à Doctoribus communiter & ſæpiſſimè appellatur, imò dicitur: *Conſcientia mille teſtes.* Sanctus Eligius homiliâ octauâ: *Adſit*, inquit, *accuſatrix accuſatio* (in examine ſcilicet conſcientiæ) *teſtis conſcientia, carnifex timor.* Teſtem incorruptum & ineuitabilem aſſerit ſanctus Chryſoſtomus homiliâ tertiâ de verb. Iſaiæ. *Quemadmodum*, inquit, *ſeipſum nemo poteſt effugere, ita nec illam eius curiæ* (conſcientiæ) *ſententiam. Hoc enim tribunal non pecuniâ corrumpitur, non adulationibus acquieſcit, eò quòd diuinum eſt & à DEO noſtris impoſitum mentibus.* Non eſt igitur opus, vt ab externo arguatur teſte, qui ſeipſum ſecum gerit & teſtem & Iudicem, adeoque *verum & domeſticum tribunal*, vt ait ſanctus Gregorius Nazianzenus orat. 15. Seipſam videt conſcientia, & à ſeipsâ terretur ac contremiſcit velut à carnifice. Vnde ſanctus Bernardus libro quinto de Conſider. capite duodecimo ait: *Nullus moleſtior oculus ſuo cuiuſque: non eſt aſpectus ſiue in cælo ſiue in terrâ, quem tenebroſa conſcientia ſuffugere magis velit, minùs poſſit. Non latent tenebræ vel ſeipſas. Se vident, quæ aliud non vident.* Tam potens & irrefragibilis eſt hic teſtis, vt etiam à Gentilibus ſubterfugi non potuerit. Referunt enim Græcorum apophtegmata quendam Pythagoricum philoſophum à ſutore emiſſe calceos, & cùm paratam non haberet pecuniam ad ſoluen-

ſoluendum, oráſſe ſutorẽm, vt in craſtinum expectaret diem. Quò cùm veniſſet ſatisfacturus, audiuit ſutorem intereà temporis eſſe defunctum; tacuit igitur debitum & gratulabundus domum redijt, quaſi liber iam à debito. Verùm conſcientia minimè tacebat & abeuntem reuocabat ad ſoluendum debitum, velut obligatum, licet nemine conſcio; quare in domum ſutoris rediens & pecuniam inijciens: *Tibi*, inquit, *viuit, qui alijs defunctus eſt.* Quanta vis conſcientiæ etiam in ijs, qui luce Euangelij carent.

IV. Vt eſſet Aduocatus pauperum, contra ius oppreſſorú. IV. Vt eſſet aduocatus pauperum, contra ius & fas oppreſſorum. Ipſa enim ſi bona & inculpata ſit, ita hominem tuetur, vt nihili planè faciat omnes hoſtiles machinas. *Nihil eſt iucundius*, inquit ſanctus Bernardus de inter. domo capite vigeſimo ſecundo: *nihil tutius, nihil ditius bonâ conſcientiâ. Premat corpus, trahat mundus, terreat Diabolus, illa erit ſecura. Bona conſcientia ſecura erit, cùm corpus morietur: ſecura cùm vtrumque in die Iudicij ante tribunal terrificum iuſti iudicis ſtatuetur.* Et paulò ſuprà appellat eam *templum Salomonis.* Scimus in templo Salomonis, cùm extrueretur, malleum & ſecutim non fuiſſe auditam. 3. Regum 6. quia ſcilicet procul inde lapides omnes poliebantur & ligna ſecabantur. Talis machina eſt conſcientia bona, quidquid ſtrepitûs & tumultûs eſt, extra eam eſt, non intra. Cùm tumultus aliquis oritur in ciuitate, vel hoſtium incurſus ingruit, ad templum confugimus, velut ibi aſylum reperturi. Ita cùm orta eſſet ſeditio inter Hebræos, Moyſes & Aaron fugerunt ad tabernaculum fœderis. Numer. decimo ſexto. Tabernaculum fœderis eſt conſcientia bona, inter ipſam & DEVM erecti, ſecuritatem ei præſtans & aſylum, dum ipſa ſibi bene conſtat. Ad hoc ſe recepére fratres Ioſephi, quando pecuniam pro frumento expenſam domi ſuæ iterum repererunt in ſuis ſaccis. Reuerſi enim (quod auſi non fuiſſent, ſi furti rei fuiſſent) ad Ioſephum, pecuniam retulerunt & diſpenſatori eius dixerunt: *Non eſt in noſtrâ conſcientiâ, quis poſuerit eam in marſupijs noſtris.* Mox enim audierunt: *Pax vobiſcum, nolite timere.* Geneſis quadrageſimo tertio. Rurſum ſequenti capite, cùm in ſacco Beniamini repertus eſſet ſcyphus Ioſephi, nihil metuentes, præterquam ſoli Beniamino, mox reuerſi ſunt in oppidum: Beniamin verò cùm eſſet innocens nihil omninò timuit neque ſe verbulo defendit, fretus conſcientiâ ſuâ. Eò ſe recepit (Iſaiæ trigeſimo octauo) Rex Ezechias denunciatâ ſibi morte; conuertit enim faciem ad parietem, templi videlicet, iuxta quod Salomon palatium extruxerat (vt explicat ibi Cornelius) quia æger illuc ire non poterat, & dixit: *Obſecro Domine, memento quomodo ambulauerim coram te in veritate & in corde perfecto, & quod bonum eſt in oculis tuis egerim.* Vbi ſanctus Hieronymus: *Fœlix conſcientia*, inquit, *quæ afflictionis tempore bonorum operum recordatur.* Eò confugit Suſanna, quando adulterij falsò accuſata, & omni præſidio innocentiæ ſuæ deſtituta, cùm iam duceretur ad pœnas, flens ſuſpexit in cœlum & orauit: DEVS *æterne qui abſconditorum es cognitor, qui noſti omnia antequam fiant, tu ſcis, quoniam falſum teſtimonium tulerunt aduerſum me, & ecce morior, cùm nihil horum fecerim, quæ iſti malitioſè compoſuerunt aduerſum me.* Factâ hac oratione & ad Deum appellatione, reperit aſylum non modò in ſua conſcientia, ſed etiam coram populo aduocatum & defenſorem Danielem, qui eius accuſatores in nequitia deprehendit & damnauit, ipſam verò liberauit.

V. Vt eſſet accuſator præuaricantium. V. Vt eſſet accuſator præuaricantium & quaſi canis eos allatrans, donec furtum deſerant. Hoc inſinuatum Caino, quando ei dictum à DEO: *Sin autem malè* (egeris) *ſtatim in foribus peccatum* (hoc eſt, peccati conſcientia) *aderit.* Geneſis quarto, q. d. accubabit velut canis præ foribus alligatus domui, furem allatrans. Porrò canis hic offa medicata minimè ſopitur, vt ſileat & quieſcat, ſed indeſinenter latrat. Vnde ſanctus Chryſoſtomus concione quarta de Lazaro ait: DEVS *nobis inſeuit conſcientiam: idque quouis patre amantius. Nam pater vbi ſemel, iterum ac tertiò, deciéſve filium increpauerit: ſi viderit incorrigibilem manere, deſperans abdicat, expellit è familiâ, à cognatione reſecat. At non eodem modo conſcientia, ſed licet ſemel, licet iterum, licet ter, licet millies admonuerit, tuq́; non obtemperes, monebit iterum, nec deſiſtet vſque ad ſupremum halitum, ſiue domi, ſiue in biuijs, ſiue in menſâ, ſiue in foro, ſiue in itinere, frequenter & in ſomnis peccatorum nobis ſimulachra ſpectráque repræſentat.* Poſteà docet idem ſanctus Pater DEI ſapientiâ factum, vt non continuò, ſed per interualla hominem conſcientia obiurget, ne is animum deſpondeat, ſed ſubinde relaxatione aliqua reſpiret. *Porrò non tunc ſolùm* (ſubijcit Chryſoſtomus) *cùm ipſi peccamus, verùm etiam quum alij committunt eadem, vehementer inſurgit, magnaq́; contentione nobis acclamat. Nam ſcortator, adulter aut fur non modò quum accuſatur ipſe, verùm etiam quum audit alios eadem auſos accuſari, ipſe ſibi videtur flagris cædi, dum increpantur alij, ſuorum admiſſorum reminiſcens; & alius quidem vocatur in ius, hic verò flagellatur, cui nullum crimen intenditur, ſi fuerit eadem auſus.* Quam veritatem miro exemplo, quod ſcribit Maiolus tom. tertio, colloc. tertio confirmabimus. Quidam ſeruus nomine Pandocheus vehementer efflagitabat connubium filiæ domini ſui, quam ducere non poterat, quia pauper & peregrinus erat: accidit, vt profecturus aliò paterfamilias cum tota domo ſua, hunc reliquerit ſeruum, qui venientes hoſpites exciperet; cumq́ue mercator, quidam abſente ſene, diuertiſſet ad hoſpitium, vbi ipſe ſolus manebat, nocte eum occidit, & in ſtabulo ſepeliuit, equum vendidit, pecuniam abſtulit & abſcondit; nullus ſciuit, ſecura erat res; redijt dominus; inuenit omnia bene diſpoſita, paulò pòſt finxit

Pando-

Digitized by Google

Pandocheus ſe à patre vocatum, licentiam petijt, obtinuit; redijt, ſed diues ita vt gener fieret domini ſui, & hæres (vnica enim erat filia) creuit in tantum, vt ad ſenatoriam dignitatem illius ciuitatis perueniret, eaque diu perfungeretur: ſed licet foris ſic proſpera cuncta ſuccederent, intus tamen validis dilaniabatur conſcientiæ cruciatibus, ita vt potiùs mori vellet, quàm ſic viuere. Accidit, vt quadam die aſſiſtere deberet in Senatu, & capitali ſententiâ iuxta leges plectere homicidam quemdam: doluit, timuit; anxiatus eſt, è domo egrediens mandauit vxori, vt ferculum aliquod gratum ſibi appararet, ob moleſtiam, quam patiebatur, non poterat enim aliquid placidè comedere: interea ad Eccleſiam pergit; ſacrum auditurus, redijt domum, ſcit vxorem emiſſe caput vitulinum, quo ipſe delectabatur, pergit ad illud videndum, aſpicit non caput vitulinum ſed hominis mortui; ſtupet, horreſcit, clamat deceptum ſe eſſe ab vxore; inde ad curiam proficiſcitur, cùm iudicibus ſedit: cùm ordo poſtularet, vt ſententiam diceret, ſtatim vbi ſecundum legis præſcriptum capite mulctandum homicidam pronunciâſſet, aſſurgit eandemque ſententiam de ſeipſo pronuncians, pandens latrocinium, homicidium olim à ſe commiſſum: ſuppliciter petijt ne ſupplicium grauius ſubire cogeretur: erant ex præſentibus, qui melancholiæ illud adſcribebant, quibus ipſe talia affatus eſt: *Scio vos me ſuſpectum non habere, nec ſanè alterius atrocioris ſceleris mihi conſcius ſum, quæſo tamen etiam atque etiam vt iuſto capitis ſupplicio affectum ab atrociſſimis iſtis conſcientiæ doloribus, quos multis iam annis ſuſtinui, ſupplicio, quod promeritum ſtatuo, liberetis, efficiatiſque, vt ſatiſfiat iuſtitia* DEI. Quid plura? inuentis oſſibus eo loco, quo ipſe mercatorem obtruncauerat, ipſo volente, & petente factum eſt, vt cum altero homicida ſimul decapitaretur. Eſſe verò hunc conſcientiæ latratum opus miſericordiæ diuinæ ad retrahendum à ſceleribus ad pœnitentiam peccatorem, oſtendit humilia decima ſeptima in Geneſ. Chryſoſtomus: *Quaſi Medicus optimus*, inquit, *non ceſſat ſua medicamenta apponere, & ſi ſemel depellatur, neque ſic deſiſtet, ſed continuam curam gerit. Hoc & conſcientia opus eſt, vt iugiter memoriam ingerat, nec permittat vnquam in factorum obliuionem nos venire: ſed ob oculos proponat, vt vel hac ratione nos tardiores faciat, ne in eadem peccata prolabamur.*

VI. Vt eſſet tortor malorum.

VI. Vt eſſet tortor malorum & carnifex, imò inchoatus quidam infernus. Ita Diuus Bernardus ſermone quarto de Aſſumptione Virg. ait: *infernus quidam & carcer animæ rea conſcientia.* Similiter ſanctus Ambroſius libro primo offic. capite duodecimo. *Ipſam impiorum requiem, dum viuunt, in inferno eſſe,* ait Sanctus Auguſtinus in Pſalmum quadrageſimum quintum: *Inter omnes*, inquit, *tribulationes humanæ animæ, nulla eſt maior tribulatio quàm conſcientia delictorum.* Iſaias capite ſexageſimo ſexto & Chriſtus Dominus Marci nono, *vermem* appellant: *Vermis eorum non moritur.* Rationem dat Ambroſius libro ſeptimo in Lucam capite 14. *eò quòd irrationabilia animæ peccata mentem Rei ſenſumque compungunt, & quædam exedunt viſcera conſcientiæ, quæ tamquam vermes ex vnoquoque naſcuntur tanquam ex corpore peccatoris.* Carcere moleſtiorem ſanctus Chryſoſtomus ſcribit homilia vigeſima ſecunda de nequitia depulſa: *Sicuti*, inquit, *qui carcerem inhabitant, capitis damnati, damnationem operientes & mortem, vel ſi delitijs abundanter fruantur, vitam agunt longè moleſtiorem & anxiam; ſic qui improbâ conſcientiâ moleſtantur.* Et concione prima de Lazaro: *Quin & alioqui antequam illic puniantur, iam nunc qui improbè agunt, atque in peccatis viuunt, puniuntur. Nec enim mihi dixeris illum menſâ ſumptuoſâ frui, veſtibus circumdari ſericis, mancipiorum greges circumferre, alios ſubmouere in foro, ſed explica mihi iſtius conſcientiam, & videbis intus grauium peccatorum tumultum, ingem, metum, tempeſtatem, turbationem: videbis velut in curiâ mentem ad thronum conſcientiæ conſcendiſſe regalem, & tanquam iudicem quempiam ſedentem, & cogitationes loco carnificum adhibentem, in equuleo ſuſpendentem, lateráque conſcientiæ radentem vngulis, pro commiſſis vehementer inclamantem, quum nemo ſciat, niſi quod ſolus* DEVS *hæc videre nouerit. Etenim qui committit adulterium, etiamſi millies fuerit diues, etiamſi nullum habeat accuſatorem: non deſinit tamen intus ſeipſum accuſare: & voluptas quidem temporaria eſt, dolor verò perpetuus, timor vndique ac tremor, ſuſpicio & anxietas, angulos metuit, vmbras ipſas formidat, ſuos ipſius famulos, conſcios, inſcios, illam ipſam quam corrupit & virum quem affecit contumeliâ: obambulat amarum accuſatorem circumferens conſcientiam, quum ſit ſuo ipſius iudicio damnatus, nec vel ad breue tempus poſſit reſpirare. Nam & in lecto, & in menſâ, & in foro, & in domo, & interdiu & noctu, & ipſis frequenter ſomnijs hæc iniquitatis ſimulachra videt, ipſiúſque Cain vitam viuit, gemens ac tremens ſuper terram, quum nemo ſciat, intus tamen habet ignem implicitum.* Confirmat hanc doctrinam exemplum quod ſcribit pater Benedictus Fernandius noſter in caput trigeſimum quartum Geneſis ſectione quarta. *Moriebatur apud nos*, ait, *vir primaria nobilitatis, iamque ſacramentali confeſſione expiatus, diuina Euchariſtia paſtus, ſacra demum vnctione ad extremum luctamen præmunitus, ardentem cereum dextra tenens, inter adſtantium preces, & crebras ſuauiſſimorum nominum* IESV *&* MARIÆ *implorationes, oculis iam penè mortuis, vocibus interruptis annuit adſtanti Confeſſario: Sed quid de illa puella? quo dicto in æternum conticuit. Videlicet, iuuenis puellam ſed non per vim, plebeiam illam quidem, corruperat, ac deinde bene dotatam in matrimonium honeſtum locauerat. Et nihilominus hoc vnum de cunctis totius vitæ flagitijs moribundum diſcruciabat vehementiùs.* Quid facient ſub illam

1\. Quia amant homines, multum ſibi ſimiles.

mines; & amant eos, in quibus Dei ſimilitudinem, adeoque etiam ſuam cernunt, velut ſibi cognatos, qui ſi ad Deum conuertantur, fiunt omninò eis ſimiles adeoque fratres eiuſdem hæreditatis participes, eodem gratiæ veſtitu inſignes. Scimus ſimilitudinem cauſam eſſe amoris, amorem verò gaudij: quid mirum ergo gaudere Angelos, quoties acquirunt nouum aliquem fratrem, ſui amantiſſimum, ſi etiam inter homines id fieri videmus, cùm vel ſocietates & fœdera inter aliquos contrahuntur, vel per connubia affinitates & fraternitates? Tale gaudium concepit S. Cæcilia, quando ſponſi ſui Valeriani fratrem Tiburtium Dijs abrenunciantem & Deũ verum audijt confitentem. *Mox* enim *deoſculata eſt eius pectus & dixit: Reuerà hodie confiteor te eſſe planè meum fratrem. Quomodo enim DEI amor tuum fratrem fecit eſſe meum coniugem: ita & ſimulachrorum contemptio fecit te meum eſſe fratrem.* Ita in vitâ S. Cæciliæ Metaphraſtes apud Sur. 22. Nou. Quemadmodum ergo Tiburtius ex affine per conuerſionem factus eſt Cæciliæ frater, velut eâdem Dei fide & gratiâ condecoratus: ita SS. Angeli pœnitentes ex cognatis ſecundùm naturam, recipiunt in fratres ſecundùm Dei gratiam. Hinc tantò magis creſcit eorum gaudium, quantò maior eſt amor fratrum quâm affinium vel remotè cognatorum.

2\. Quia ſuâ etiam induſtriâ vident conuerſos.

2\. Quia vident ſuâ induſtriâ (*omnes enim ſunt adminiſtratorij ſpiritus in miniſterium miſſi propter eos, qui hæreditatem capiunt ſalutis*, ad Heb. 1.) ad frugem reductos. Aſpiciunt enim illos velut filios ſuos, quos & ipſi ſuo modo in Domino genuerunt, præſeruando à malo, & dirigendo ad bonum. Sic gratulatur ſibi hortulanus cernens arbores, manu ſua plantatas, tandem, etſi ſerò, fructus ferre optatos. Sic Magiſter cùm aduertit iuuenem euadere in virum reip. vtilem, quem ſuo labore excoluit. Sic lætati ſunt fideles congregati in domo Mariæ, cum viderunt Petrum, ſuis æquè ac reliquæ Eccleſiæ precibus, ereptum è cuſtodia Herodis, noctu aduentantem, Act. 12. Viſo enim eo Rhode puella præ gaudio non aperuit ſtatim oſtium: ipſi poſtea tantopere in iubilum extulére voces, vt manu eis ſilentium indicere Petrus debuerit, vt aduertit ibi gloſſa v. 17. Hanc denique ob cauſam ſanctus Paulus appellat Philippenſes *gaudium & coronam ſuam*, ad Philip. 4. v. 1. videns à ſe conuerſos creſcere in fide & virtutibus, quod ipſi maximum gaudium & quaſi regiam coronam afferebat. Cum tali gaudio & coronâ viſus eſt B. Adelgundi S. Amandus Epiſcopus Traiectenſis, cinctus coronâ plurimorum albatorum aſcendere in cælum. Cùm enim quiſnam eſſet, requireret, reſponſum accepit ab Angelo: *Vir DEI Amandus migrauit à ſæculo, & quia ſacerdos in vitâ extitit dignus & tam glorioſus, nunc ad gaudia ſui Domini pertranſijt. Turba autem, quam vides, albatorum, hi ſunt, qui per inſtantiam prædicationis ipſius ad exemplum tanti Magiſtri fæliciter informati, digni DEO & ſanctorum claritate iudicantur aſcribi cæleſtibus. Quibus pro eo, quod paſtor bonus extitit & idoneus in regno ſanctorum & terrâ viuentium ſuper eos princeps in æternum apparebit modis omnibus glorioſus.* Ita Baudemundus in eius vita apud Sur. 6. Febr.

V. Propter cacodæmones.

V. Propter Cacodæmones quibus velut hoſtibus ſuis capitalibus præda nobilis erepta eſt, maximo illorum dolore & confuſione, cùm peccator aliquis reuerſus eſt ad Deum. De Chriſto Domino, quando ſuperciliosum Archiſynagogum, ex inuidia obſtrepentem manifeſto miraculo, paucis verbis repreſſit, ait S. Lucas c. 13. *Et cum hæc diceret, erubeſcebant omnes aduerſarij eius, & omnis populus gaudebat in vniuerſis, quæ glorioſè fiebant ab eo.* Dæmonis è ſcholâ prodierat is princeps, & Magiſtri ſui malitiam probè referebat: quando ergo pœnitens ſuâ confeſſione os Dæmoni occludit, applaudit vincenti tota Angelorum cohors; quo modo Apoc. 12. lætati ſunt omnes cœlites & laudarunt Deum, cùm viderent quòd abiectus eſſet Draco in terram, dicentes: *Nunc facta eſt ſalus & virtus &c. quia proiectus eſt accuſator fratrum noſtrorum, qui accuſabat illos ante conſpectum DEI noſtri die ac nocte*; homines videlicet iuſtos. Quoties ergo reſipiſcit peccator, toties proſternit ſuperbum illum Draconem, indeque iucundiſſimum præbet Angelis ſpectaculum; quale edidit Regi Saüli & vniuerſo Hebræorum populo Dauid, quando ſuperbum & iactabundum illum vaſtumque Goliathum, ipſe inermis & militiæ inexpertus lapide vno ſtrauit, & proprio eius gladio decollauit. Inde enim exhilaratus eſt Rex Saül, vti in memoriam ei Ionathas reuocat verbo illo. *Vidiſti & lætatus es.* 1. Reg. 19. exultauit vniuerſa Iudæa; quando *egreſſæ ſunt mulieres de vniuerſis vrbibus Iſraël cantantes choroſque ducentes & cantantes: Percuſſit Saül mille, & Dauid decem millia.* 1. Reg. 18. Nihilominùs recreantur & applaudunt SS. Angeli & quaſi epinicium cantantes obuiant pœnitenti, cùm ipſe alioquin imbecillis & pumilio reſpectu cacodæmonis triumphat de ipſo. Certè exhilaramur nos Catholici, quando audimus Eccleſiæ hoſtes à quocumque, qui à parte noſtrâ ſtet, eſſe depreſſos, tametſi nos ipſi minimè pugnauerimus: quis dubitat hoc idem fieri in cælo, cùm hoſtis omnium cælitum debellatur & confunditur?

Perſpectis igitur tot rationibus, quibus exhilarentur Angeli, imò totum cœlum ex conuerſione vel vnius peccatoris, videat iam peccator, quanto bono afficere, non iam dico ſe, ſed ipſum cœlum poſſit, ſi reuerti ad Deum velit: omnes enim cælitum choros gaudio replebit. Proh quantus eſt hic ſtimulus feſtinandi ad pœnitentiam! Inter magna Raphaëlis beneficia, ſibi & ſuis collata recenſet Tobias & hoc, quod coniugis ſuæ parentibus gaudium creârit, dum ab inſidijs Dæmonum eam liberauit Tob. 12. Prædicabunt etiam in cœlo & ſummis laudibus extollent SS. Angeli peccatorem, ſi agendo pœnitentiam, excitârit ipſis gaudium. Viciſſim ſi nil aliud eſſet,

ſet, quod gehennâ dignum faceret, vel hoc vnum eſſet, quòd cùm facilè poſſet, cœlum lætificare nollet. Bene aduertit hoc. S. Ambroſius in hod. Euangelium ſcribens: *Hoc quoque*, inquit, *proficiat ad incentiua probitatis, ſi vnuſquiſque conuerſionem ſuam gratam fore credat cœtibus Angelorum, quorum aut affectare patrocinium aut vereri debet offenſam. Et tu igitur eſto Angelis lætitia, gaudeant de reditu tuo.*

THEMA QVARTVM.

Quâ ratione ſit gaudium in cœlo de vno pœnitente quàm de 99. iuſtis.

1. *Propter rei optata nouam acceſſionem.*
2. *Quia lapſi pænitentes ferè fortiores reſurgunt.*
3. *Quia de præda maiori labore parta.*
4. *Quia iucundum Deo ſpectaculum.*

Dico vobis, quòd ita gaudium erit in cœlo ſuper vno peccatore, pœnitentiam agente, quàm ſuper 99. iuſtis, qui non indigent pœnitentiâ. *Luc.* 15.

NEſcio an non-nemo obiectare Chriſto Domino poſſet, quod obiecit olim Ioab Regi Dauidi, in interitum Abſalonis filij inconſolabiliter deploranti, 2 Reg. 19. *Diligis odientes te, & odio habes diligentes te.* q.d. Videtis ô Rex, magis amare rebellem & infenſum tibi filium, quàm nos amicos & fideles ſeruos tuos; dum ſtragem & mortem eius deploras, cuius vita & victoria: noſtra fuiſſet mors & ſtrages. Poſſet, inquam, forſitan hoc aliquis obijcere Saluatori noſtro, cùm audit in hod. Euangelio, reliquiſſe eum in deſerto 99. oues, periculis expoſitas, & abijſſe ad requirendam vnam ouem perditam, ſuâ culpâ exerrantem. Quid enim hoc ſibi vult, quod vnum peccatorem improbum, temerarium, rebellem patri ſuo, qualis erat Abſalon tanto labore quærat: interim SS. Angelos, vel etiam homines iuſtos deſerat, ſibi amicos & fideles ac per omnia morigeros? Cur lachrymas alio tempore effundit ſuper ciuitatem Ieruſalem, ſibi tam infenſam tamque perduellem, obſtinatam & cœcatam: interim iuſtos, amicos ſuos gemere permittit in paupertate, nuditate, tribulatione & perſecutione? Quod hoc videtur aliud, quàm diligere odientes ſe & odio habere diligentes ſe? Verùm Audit. etſi res hæc mira & ſtupenda eſt, DEI tamen clementiam, amorem & beneuolentiam erga miſeros & aberrantes peccatores adeò deprædicat, vt cùm à nobis auditur, omnes vnà ſimul in facies noſtras cadere & cum Apoſtolo Paulo dicere deberemus; *Fidelis ſermo & omni acceptione dignus quod Chriſtus Ieſus venit in hunc mundum peccatores ſaluos facere.* 1. Timoth. 1. Oſtendit ergo in hodiernis parabolis ſuum de conuerſo peccatore gaudium, certâ ratione maius eſſe, quàm quod de iuſtis habet; hoc verò quàm verum ſit, nec vnà de causâ, nunc exponemus.

I. Maius eſt hoc gaudium propter rei optatæ nouam acceſſionem, quæ parit nouum & actuale gaudium, quod priùs in poſſeſſâ fuit quaſi antiquum & habituale tantùm. Ita enim comparati ſumus, vt bonis recenter acquiſitis multò magis delectemur quàm diu iam in poteſtate habitis. Multis hoc exemplis oſtendit S. Auguſtinus l. 8. Confeſſ. c. 3. velut ægri filij, qui cùm ex deſperatâ valetudine ſanitati reſtituitur, maius in domo paternâ excitat gaudium, quàm fuerit in eâ priùs cùm ſanus eſſet: quo modo procul omni dubio in domo Reguli, poſtquam inſperatò & ſubitò filius morbi proximus conualuit, ingens orta eſt lætitia, ob quam ſerui domino ſuo obuiam miſſi ſunt, vt quamprimùm currerent & nunciarent illi hoc gaudium. Ioan. 4. Sit filius alius cum parentibus multo tempore in domo paternâ; nunquam aliquo lætitiæ ſigno excipietur à parentibus, ſi fortè ex paterna vinea vel agro, vel à foro reuertatur in domum; nullum ei conuiuium inſtruent parentes. Verùm abeat procul ad terras exteras, & poſt multos annos reuertatur in domum patriam, poſtquam eius reditus fermè deſperatus fuit: videbis quanto plauſu, gratulatione & lætitia filius excipiatur: quàm ſolemne conuiuium ipſi apparetur. Ita factum cum Tobia iuniore, qui dum in patris domo hæreret, nihil inſueti gaudij mouebat parentibus; quin imò adeò illis curæ non erat, vt eo vterentur pro tabellario, emittendo foras in longinquam regionem pro repetenda non magna pecunia. At verò vbi ille diu valde abfuit adeò vt de eius reditu fluctuarent iam parentes, dum filius dilectus tanto tempore non compareret: iam tunc illi agnoſcere, quanto ſe ſolatio priuarint, nihilque aliud cogitare quàm filij reditum cœperunt. Qui vbi tandem reuerſus eſt, indicibile gaudium in domo excitauit: mater eius à longè filio reduce conſpecto *currens nunciauit viro ſuo dicens: Ecce venit filius tuus. Conſurgens cæcus pater eius cœpit offendens pedibus currere, & data manu puero, occurrit filio ſuo*; quin & ipſe canis quoque, *qui ſimul venerat, in via præcurrit, & quaſi nuncius aduentûs, blandimento ſua cauda gaudebat*, vt habet ſacer textus Tob. 11. Deniquè *ampliùs*, inquit S. Auguſtinus loco cit. *anima delectatur inuentis aut redditis rebus, quas diligit: quàm ſi eas ſemper habuiſſet.* Quis dubitat viduam, matrem filij vnici defuncti, poſtquam eum Dominus à morte ſuſcitauit & reſtituit matri ſuæ, centies plus gaudij in animo ſenſiſſe, quàm ſenſerit priùs, cùm bene valentem & viuentem in ſua domo cerneret? Propterea Dominus in parabola de filio prodigo, quam hod. duabus ſubijcit, cauſam gaudij paterni de reuerſo filio, hanc adducit fratri eius: *Gaudere te oportebat, quia frater tuus hic mortuus erat, & reuixit: perierat & inuentus eſt.* Quando igitur pec-

I. Propter rei optatæ nouam acceſſionem.

conſtiterunt: non enim pecuniâ dumtaxat, h. e. leuioribus ſatisfactionis operibus ieiunijs, vigilijs, fatigationibus, humicubationibus, orationibus &c. eos ſibi emit: ſed inſuper etiam gladio & arcu ſanguinem fundendo & crucem perferendo eos redemit. Hanc rationem tangit S. Auguſtinus loco ſuprà cit. lib. 8. Confeſſ. cùm illud Chriſti gaudium de peccatore hoc ſimili declarat: *Triumphat victor Imperator, & non viciſſet, niſi pugnauiſſet: & quantò maius periculum fuit in prælio, tantò maius eſt gaudium in triumpho.* Hinc ergo Chriſtus errabundam ouem in ſuos humeros ſuſcepit, quod alijs ouibus non fecit; quia propter illam multos difficiles paſſus fecit, vt indicat S. Hieronymus in Ep. 61. ad Pammachium: DEI *filius*, inquit, *propter vnam morbidam ouem, alapas, crucem, flagella ſuſtinuit: & ſuis humeris portauit ad cœlum, baiulans & patiens delicatam peccatricem.* Denique S. Gregorij celebre verbum eſt: *Plerumque gratior eſt DEO feruens poſt culpam vita, quam ſecuritate torpens innocentia.*

IV. Quia iucundius DEO ſpectaculum.

IV. Maius eſt gaudium in cœlo peccatorum conuerſio, quàm iuſtorum conſiſtentia; quia iucundius DEO & cœlitibus præbent ſpectaculum, quando è captiuitate Dæmonis miro vel ſtratagemate ſe extricant vel fortitudine eluctantur; ſiquidem id difficilius eſt & maiori eget certamine, quàm in ſuâ libertate & ſtatione perſeuerare; tametſi & hoc ſuam vti difficultatem, ita & laudem habet. Quemadmodum enim Salomon priùs templum breui tempore & nullo contradicente perfecit, deſtructum autem propter peccata non niſi 15. poſteà 46. annis reſtitutum, inimicis ſæpè contradicentibus, ſed tandem diuino fauore perfectum fuit: ſic multi laboris eſt, ſi quis accepta fidei ſacramenta peccando contemnit, priſtinam reſtituere dignitatem: longo pœnitentiæ labore abluendus, cuius ablutioni ipſa vitiorum conſuetudo, quaſi inimica Samaritanorum turba repugnat, tantò ad ſuperandum difficilior, quantò diutiùs terram cordis virtute vacuam poſſedit; inquit Ven. Beda. 1. Eſdr. 6. Debebant ibi Hebræi vnâ manu trullam, alterâ gladium tenere, adeoque ſtruere ſimul & pugnare: debent etiam peccatores omnes adhibere vires, ſi è peccatis præſertim inueteratis eluctari velint. Cæterùm hæc lucta vti difficilis, ita glorioſa eſt & periucundum DEO præbet ſpectaculum; de quo etiam intelligit ſanctus Bernardus ſermon. 31. ex paruis, id quod Apoſtulus 1. Corinth. 4. ait: *Spectaculum facti ſumus mundo & Angelis & hominibus. Ita planè,* inquit, *& malis & bonis pariter. Illos enim ſollicitat inuidia, paſſio, iſtos compaſſio miſericordia, vt in nos inceſſanter intendant: illi quidem defectum noſtrum, iſti profectum deſiderantes. Diligenter conſiderantur vtrimque quid agimus: vtrimque dicitur: O ſi ad nos tranſeat?* Sed imprimis DEVS delectatur hoc ſpectaculo, victoriam peccatoris expectans; quod colligimus ex pœnitentiâ Achab, qui cùm auditâ DEI in ſe mortis ſententiâ, ſcidiſſet veſtimenta ſua & operuiſſet cilicio carnem ſuam, ieiunâſſetque dormiens in ſacco, & ambulâſſet demiſſo capite, DEVS hoc eius certamen conſiderans ait ad Eliam: *Nónne vidiſti humiliatum Achab coram me? quia igitur humiliatus eſt mei causâ, non inducam malum in diebus eius.* 3. Reg. 21. In quæ verba exclamat ſanctus Hieronymus in Epitaphio Fabiolæ: *O fælix pœnitentia, quæ DEI ad ſe traxit oculos, quæ furentem ſententiam DEI, confeſſa errore mutauit!* Et cur ait Dominus: *Quia humiliatus eſt mei causâ?* nónne potiùs ſuiipſius causâ, vt veniam à DEO obtineret, humiliatum dicemus? Sed rectiùs vtrumque dicamus? ſui causâ, vti diximus, & DEI causâ, vt ipſi iucundum in ſua pœnitentia ſpectaculum exhiberet. Eam enim Chriſtus ſuum eſſe cibum aſſerit, vbi Samaritanam ad pœnitentiam adduxit. Ioan. 4. *Meus cibus*, inquit, *eſt vt faciam voluntatem patris mei.* Quærit S. Ambroſius ep. 3. lib. 1. *Quæ eſt voluntas DEI? niſi ea: cùm conuerſus ingemueris, tunc ſaluus eris?* Sunt quidem & animæ iuſtæ gratiſſimus DEI cibus; habent tamen animæ pœnitentum peculiarem quandam gratiam & guſtum, vt ſic dicam, in ore DEI: quo modo ferina caro gratior eſt Principibus, quàm domeſtica; & cur? niſi quia rarior iucundaque venatione comparata eſt? Deſignatum hoc videtur in Iſaaco, qui amorem ſuum in Eſau magis inclinabat, quàm in Iacob. Gen. 25. Eccur verò, cùm ille eſſet aſper & horridus, hic verò læuis & gratioſus? *Eò quod de venationibus illius veſceretur,* inquit Scriptura. Non venabatur Iſaac, ſed gaudebat tantùm venatione filij. Ita etiam DEVS delectatur & quaſi cibatur animabus peccatorum, quando eas ipſimet capiunt & mactânt, occidendo prauas ſuas concupiſcentias, caſtigando delicta in ſeipſis; iuxta id Saluatoris: *Qui amat animam ſuam, perdet eam: & qui perdiderit animam ſuam, in vitam æternam cuſtodit eam.* Hæ ſunt venationes, quæ iucundum DEO ſpectaculum exhibent; hi cibi, quibus libenter veſcitur: hæc denique eſt dulcis Chriſti ſarcina, ouicula, inquam, reperta, & humeris eius geſtata ad cæleſtem electorum caulam. Quò verò hæc, quæ diximus, mira & ſtupenda faciliùs vobis perſuadeatis, Auditores, interrogo vos imprimis: Si Deo gaudium non adfert, & quidem maximum, conuerſio peccatorum, ad quid eos plerumque tamdiu tolerat & expectat ad pœnitentiam? imò cur etiam tuetur contra inuaſores, vt Cainum & Lamech? Geneſ. 4. Cur de zizanijs æquè ac tritico dixit: *Sinite vtraque creſcere vſque ad meſſem?* Matth. 13. Deinde cur obſecro peccatores, toties perduelles & relapſos, quoties in ſe reuerſi ad ipſum recurrunt & veniam petunt, recipit in gratiam, vel in vno die ſeptuagies ſepties; toties ab illis deſertus repudiatus & contemptus, niſi eorum conuerſionem & ſalutem incredibili ſiti expeteret? Quis enim noſtrûm iſtud faceret? quis ab vno ſemel ſpretus eum poſteà in amicum recipit? Nónne rem etiam charam ſemel pe-

tenti-

tentibus negatam, poſteà etiam vltro oblatam ſæpè reſpuimus? At non ita agit cum peccatore Deus, cuius animam millies petitam & millies negatam, tandem verò aliquando conceſſam lætiſſimo animo ſuſcepit. Deus *enim*, inquit S.Hieronymus in cap. 2. Ioël. *non humanam imitatur impatientiam, ſed longo tempore noſtram præſtolatur pœnitentiam.* Quin imò, *ſi etiam 40. annis in peccatis vixiſſem*, inquit Ludou. Bloſius in append. cap. 3. *& tempore reſolutionis meæ inſtante peccata mea purè confeſſus, cum perfecto amore ex fundo cordis mei ſaltem ſpatio vnius ſalutationis ſic meipſum in DEVM recipere poſſem, vt reuerà totus ad ipſum conuerſus, & ab omni peccato auerſus inuenirer: tunc nimirum ſicut purus atque innocens ex hac luce migrarem.* Denique cur Deus de cœlo deſcendit in terram, niſi vt ſaluaret peccatores? Cur reliquit 99. oues, nouem Angelorum choros, vt perditam requireret: cur inuentam in humeros ſuſtulit, peccata eius luendo in corpore ſuo, ſi eam non amaret & ſaluam eſſe cuperet? *Erat paſtoris vna ouicula*, inquit Tertulianus l. de pœnitentiâ cap. 8. *ſed grex charior non erat, vna illa conquiritur, vna præ omnibus deſideratur.* Et cap. 9. *Conuiuio gaudium ſuum exornat; filium enim* (prodigum) *inuenerat, quem amiſerat; chariorem ſenſerat, quem lucrifecerat. DEVS ergo in filium ſuum etſi acceptum ab eo prodegeris, etſi nudus redieris, recipiet, quia rediſti; magiſque de egreſſu tuo, quàm de alterius ſobrietate lætabitur: ſed ſi pæteat ex animo &c.* Quare ad extremum ita peccatorem excitat: *Pigeat ſanè peccare rurſus, ſed rurſus pœnitere non pigeat: pigeat iterum periclitari ſed non iterum liberari.* Sic ille.

THEMA QVINTVM.

Quo fine DEVS accenderit in nobis lucernam conſcientiæ.

1. *Vt inſtar libri nos doceret quid agendum; quid omittendum.*
2. *Vt inſtar pædagogi nos retraheret à malo & impelleret ad bonum.*
3. *Vt eſſet actionum noſtrarum teſtis ineuitabilis & incorrigibilis.*
4. *Vt eſſet aduocatus pauperum contra ius oppreſſorum.*
5. *Vt eſſet accuſator præuaricantium.*
6. *Vt eſſet tutor malorum.*

Mulier habens drachmas decem, ſi perdiderit drachmam vnam, nónne accendit lucernam? *Luc.* 15.

QVemadmodum in cœlo, ita & in terrâ duo luminaria magna, duas lucernas, DEI ſapientia accendit: In cœlo Solem & Lunam, in terrâ legem & conſcientiam. Solem accendit vt præeſſet diei, Lunam vt præeſſet nocti: Lex data eſt homini, vt illuſtraret & dirigeret eum in externis actionibus, velut Sol: conſcientia vt internis & occultis eius actionibus lucem veritatis oſtenderet velut Luna. Lex igitur luminare maiùs & lucerna mundi eſt: conſcientia luminare minus & lucerna mentis eſt. De priori habemus teſtem Sapientem Prouerb. ſexto, verſ. vigeſimo tertio. *Mandatum lucerna eſt & lex lux.* De poſteriore Pſalmiſtam Pſalmo quarto. *Signatum eſt ſuper nos lumen vultûs tui Domine.* Nec non ſanctum Damaſcenum, qui conſcientiam appellat *lucem mentis noſtræ*. Adhæc Beatum Nilum in parænesi ſcribentem: *Conſcientiâ pro lucernâ vtere in actionibus. Ea enim quæ in vitâ bona ſunt actiones & quæ mala oſtendit.* Cur DEI Sapientia magnum illud lumen accenderit, alibi diſſeruimus, ſupereſt vt inquiramus etiam, cur in nobis accendere voluerit lumen alterum minus, ſeu lucernam conſcientiæ. Ergo hanc accendit.

I. Vt eſſet nobis inſtar libri, docens nos fideliter abſque vllo perſonarum & conditio- I. Vt inſtar libri nos doceret quid agẽdum, quid omittendum.
num reſpectu, quid agendum, quid fugiendum ſit. Alphonſus Arragonum Rex *optimos Conſiliarios eſſe mortuos dicebat; libros videlicet deſignans, à quibus ſine metu, ſiue gratiâ quæ noſſe cuperet, fideliter audiret.* vti refert Panormit. libro tertio de dict. & fact. eius capite primo. Talis eſt omninò conſcientia, velut liber, inquam, cuius ſine omni metu & reſpectu prima veritatis principia denuncians ac præſcribens, vnde & *liber* appellatur Apocal. vigeſimo, vbi de die iudicij & examine eius dicitur: *Et libri aperti ſunt.* Et Daniel. 7. *Iudicium ſedit, & libri aperti ſunt.* Quinam verò ſint hi libri, explicat mox Ioannes, cùm addit: *Iudicati ſunt mortui ex his, quæ ſcripta erant in libris, ſecundum opera eorum.* In quo verò alio libro, niſi in conſcientiâ cuiuſcumque deſcripta ſunt opera? Atque hic ipſe eſt lumen & lucerna illa à DEO in nobis accenſa, vt demonſtret nobis, quid pulchrum, quid fœdum, quid proſequendum, quid fugiendum ſit, de quo Pſalmo 4. dicitur: *Multi dicunt: Quis oſtendit nobis bona? ſignatum eſt* (Hebr. *expanſum eſt*, velut liber ſcilicet) *ſuper nos lumen vultûs tui Domine, dediſti lætitiam in corde meo.* Lumen ergo hoc oſtendit reddendum vnicuique quod ſuum eſt, neminem fraudandum, nemini mentiendum, quod tibi non vis fieri, alteri non faciendum, aliaque legis naturalis præcepta, & quid ſecundùm rectam rationem fieri debeat, iuxta id Iſa. 51. *Lex mea in corde eorum*, & Pſalmo 36. *Lex DEI eius in corde ipſius.* Etenim, vt inquit S. Chryſoſtomus homiliâ 5. in Geneſ. *diuina miſericordia eſt, qui hominum generi conceſſit, vt vnicuique noſtrûm inſitum ſit indepravabile iudicium conſcientiæ, habentis inter bonum & malum iuſtum diſcrimen, id quod potiſſimùm omnem nobis defenſionem tollit, quòd non per ignorantiam in peccata incidimus ſed per animæ deſidiam & virtutis negligentiam.* Et homiliâ 12. ad populum. *Ab initio DEVS hominem formans, legem ipſi naturalem indidit. Et quid tandem eſt lex naturalis? Conſcientiam nobis expreſſit & per ſe*

per ſe diſcibilem conſtituit bonorum & contrariorum ſcientiam. Non enim opus habemus diſcere, quod malum eſt fornicatio, bonum continentia, ſed ab initio hoc ſcimus, Legiſlator poſteà leges ferens & dicens: Non occides: *non intulit; malum enim cades; ſed ſimpliciter, non occides, inquit; prohibuit enim peccatum dumtaxat, non docuit. Quare igitur qui dixit, non occides, non addidit, quòd malum cades? quoniam prauenıens conſcientia nos hoc docuit, & tanquam ſcientibus & intelligentibus ita loquitur.* Et hom. 53. ſeq. *Sic & adulterium,*ait, *malum eſſe putamus, & neque hîc laboribus & diſciplinâ nobis eſt opus, vt peccati huius malitia noſcatur, ſed omnes in huiuſmodi ſententijs ſumus per noſipſos docti. Et virtutem licet ipſam non obeamus, commendamus: ſicut viciſſim vitium, licet operemur, odimus. Et hoc fuit maximum DEI beneficium, vt conſcientiam quidem noſtram & voluntatem, interim & ante actionem virtuti applicaret, impugnari autem fineret improbitate. Sicut igitur dixi: horum quidem amborum cognitio omnium hominum conſcientia inſita eſt, nec vllius indigenius præceptoris operâ ad hæc diſcenda.* Sic Chryſoſtomus.

II. Vt inſtar pædagogi nos retraheret à malo & impelleret bonum.

II. Vt eſſet inſtar pædagogi, retrahens nos à peccatis, & impellens ad virtutes: impediens à malo & promouens ad bonum. Ita appellatur ab Origene libro ſecundo in cap. 2. Ep. ad Roman. *Velut pædagogus*, inquit, *animæ quidam ſociatus & rector vt eam de melioribus moneat, vel de culpis caſtiget & arguat.* Et meritò, quia vti pædagogi munus eſt; refrænare puerum ab inhoneſto: ita conſcientiæ munus eſt hominem retrahere & abſterrere à peccato. Vnde Lipſij celebre dictum eſt; *Conſcientia ante peccatum eſt frænum, poſt peccatum eſt flagrum*, libro primo Polit. mon. capite quinto. Similiter ſanctus Chryſoſtomus homiliâ duodecimâ ad populum, conſcientiam aſſerit eſſe præceptorem à DEO nobis datum, quem etſi alios omnes ſpernamus, effugere non poſſumus. *Multos*, inquit, *& alios præter conſcientiam præceptores nobis DEVS propoſuit: etenim patres filijs & dominos ſeruis, viros vxoribus, & doctores diſcipulis, & legiſlatores & Iudices ſubditis, & amicos amicis &c. Tot autem Doctores nobis propoſuit, vt facilis nobis vtilitatis inuentio & reparatio fieret, multitudine ad id compellentium non permittente nos à conferentibus nobis excidere. Etenim ſi parentes contemnamus, Magiſtratus timentes, erimus omninò mitiores. Et ſi illos in peccatis deſpiciamus, nunquam conſcientiæ increpationem effugere poſſumus.* Deprehenderat aliquando Dauid capitalem ſuum inimicum Saülem Regem in ſpeluncâ, & incitabatur à ſeruis ſuis, vt eius cæde ſe redimeret ab eius vexatione, allegantibus etiam DEI voluntatem: *Ecce dies, de quâ locutus eſt Dominus ad te: Ego tradam tibi inimicum tuum, vt facias ei ſicus placuerit in oculis tuis.* Et ſubibat iam cogitatio cædis faciendæ: ſed pædagogus conſcientiæ potior & potentior omni illâ ſuggeſtione fuit, repreſſitque Dauidem, ne inſerret manus Regi. Ita enim ad ipſum poſteà locutus eſt: *Cogitaui vt occiderem te: ſed pepercit tibi oculus meus: Dixi enim, non extendam manum meam in dominum meum; quia Chriſtus Domini eſt.* 1. Regum 24. Quis hic oculus Dauidis, niſi lumen mentis & conſcientia? Ex oculis enim mens interna ſe prodere ſolet; vnde hîc ſignum pro ipſâ re vſurpatur, quo modo Eccleſiaſtici 48. dicitur Sol dies adiecisse Regi Ezechiæ; quia ſignum fuit adiectæ vitæ. Conſcientia igitur fuit, quæ retroëgit Dauidem, ne Regium ſanguinem effunderet, tametſi hoſtilem. Quin imò cùm ei dumtaxat oram chlamydis abſcidiſſet, mox *percuſſit eum cor ſuum*; quaſi & hanc paruam ignominiam inferre Regi non debuiſſet. Verè igitur conſcientia fuit ei in priore actu frænum, in poſteriore flagrum. Hinc præclarè ſanctus Chryſoſtomus homiliâ quartâ de Lazaro conſcientiam appellat *ſacram anchoram*; quia vt anchora nauim retinet, ne à ventis abrepta in ſcopulos impingat & mergatur: ita conſcientia retinet hominem, ne in præcipitium peccati à paſſionibus rapiatur. *Conſcientiæ increpatio*, inquit, *ſacra eſt anchora, non ſinens nos tandem in peccatorum demergi profundum.* Retinuit etiam hæc anchora Arianum quendam adoleſcentem, qui pretio conductus ad tollendum è medio ſanctum Gregorium Nazianzenum, cùm ad ægrotantem irruiſſet, repentè ſceleris conſcientiâ retractus, animum mutauit, & ad eius pedes cùm lachrymis ſe abiecit, veniam expoſtulans; vt in eius vita ſcribit Gregor. Presbyt.

III. Vt eſſet actionum noſtrarum teſtis ineuitabilis & incorruptus.

III. Vt eſſet actionum noſtrarum teſtis ineuitabilis atque incorruptus; quo nomine à Doctoribus communiter & ſæpiſſimè appellatur, imò dicitur: *Conſcientia mille teſtes.* Sanctus Eligius homiliâ octauâ: *Adſit*, inquit, *accuſatrix accuſatio* (in examine ſcilicet conſcientiæ) *teſtis conſcientia, carnifex timor.* Teſtem incorruptum & ineuitabilem aſſerit ſanctus Chryſoſtomus homiliâ tertiâ de verb. Iſaiæ. *Quemadmodum*, inquit, *ſeipſum nemo poteſt effugere, ita nec illam eius curiæ* (conſcientiæ) *ſententiam. Hoc enim tribunal non pecuniâ corrumpitur, non adulationibus acquieſcit, eò quòd diuinum eſt & à DEO noſtris impoſitum mentibus.* Non eſt igitur opus, vt ab externo arguatur teſte, qui ſeipſum ſecum gerit & teſtem & Iudicem, adeoque *verum & domeſticum tribunal*, vt ait ſanctus Gregorius Nazianzenus orat. 15. Seipſam videt conſcientia, & à ſeipsâ terretur ac contremiſcit velut à carnifice. Vnde ſanctus Bernardus libro quinto de Conſider. capite duodecimo ait: *Nullus moleſtior oculus ſuo cuiuſque: non eſt aſpectus ſiue in cœlo ſiue in terrâ, quem tenebroſa conſcientia ſuffugere magis velit, minùs poſſit. Non latent tenebræ vel ſeipſas. Se vident, quæ aliud non vident.* Tam potens & irrefragibilis eſt hic teſtis, vt etiam à Gentilibus ſubterfugi non potuerit. Referunt enim Græcorum apophtegmata quendam Pythagoricum philoſophum à ſutore emiſſe calceos, & cùm paratam non haberet pecuniam ad ſoluen-

ſoluendum, orâſſe ſutorem, vt in craſtinum expectaret diem. Quò cùm veniſſet ſatisfacturus, audiuit ſutorem intereà temporis eſſe defunctum; tacuit igitur debitum & gratulabundus domum redijt, quaſi liber iam à debito. Verùm conſcientia minimè tacebat & abeuntem reuocabat ad ſoluendum debitum, velut obligatum, licet nemine conſcio; quare in domum ſutoris rediens & pecuniam inijciens: *Tibi*, inquit, *viuit, qui alijs defunctus eſt.* Quanta vis conſcientiæ etiam in ijs, qui luce Euangelij carent.

IV. Vt eſſet Aduocatus pauperum, contra ius oppreſſorũ.

IV. Vt eſſet aduocatus pauperum, contra ius & fas oppreſſorum. Ipſa enim ſi bona & inculpata ſit, ita hominem tuetur, vt nihili planè faciat omnes hoſtiles machinas. *Nihil eſt iucundius*, inquit ſanctus Bernardus de inter. domo capite vigeſimo ſecundo: *nihil tutius, nihil ditius bonâ conſcientiâ. Premat corpus, trahat mundus, terreat Diabolus, illa erit ſecura. Bona conſcientia ſecura erit, cùm corpus morietur: ſecura cùm vtrumque in die Iudicij ante tribunal terrificum iuſti iudicis ſtatuetur.* Et paulò ſuprà appellat eam *templum Salomonis.* Scimus in templo Salomonis, cùm extrueretur, malleum & ſecurim non fuiſſe auditam. 3. Regum 6. quia ſcilicet procul inde lapides omnes poliebantur & ligna ſecabantur. Talis machina eſt conſcientia bona, quidquid ſtrepitûs & tumultûs eſt, extra eam eſt, non intra. Cùm tumultus aliquis oritur in ciuitate, vel hoſtium incurſus ingruit, ad templum confugimus, velut ibi aſylum reperturi. Ita cùm orta eſſet ſeditio inter Hebræos, Moyſes & Aaron fugerunt ad tabernaculum fœderis. Numer. decimo ſexto. Tabernaculum fœderis eſt conſcientia bona, inter ipſam & Devm erecti, ſecuritatem ei præſtans & aſylum, dum ipſa ſibi bene conſtat. Ad hoc ſe recepêre fratres Ioſephi, quando pecuniam pro frumento expenſam domi ſuæ iterum repererunt in ſuis ſaccis. Reuerſi enim (quod auſi non fuiſſent, ſi furti rei fuiſſent) ad Ioſephum, pecuniam retulerunt & diſpenſatori eius dixerunt: *Non eſt in noſtrâ conſcientiâ, quis poſuerit eam in marſupijs noſtris.* Mox enim audierunt: *Pax vobiſcum, nolite timere.* Geneſis quadrageſimo tertio. Rurſum ſequenti capite, cùm in ſacco Beniamini repertus eſſet ſcyphus Ioſephi, nihil metuentes, præterquam ſoli Beniamino, mox reuerſi ſunt in oppidum: Beniamin verò cùm eſſet innocens nihil omninò timuit neque ſe verbulo defendit, fretus conſcientiâ ſuâ. Eò ſe recepit (Iſaiæ trigeſimo octauo) Rex Ezechias denunciatâ ſibi morte; conuertit enim faciem ad parietem, templi videlicet, iuxta quod Salomon palatium extruxerat (vt explicat ibi Cornelius) quia æger illuc ire non poterat, & dixit: *Obſecro Domine, memento quomodo ambulauerim coram te in veritate & in corde perfecto, & quod bonum eſt in oculis tuis egerim.* Vbi ſanctus Hieronymus: *Fœlix conſcientia*, inquit, *quæ afflictionis tempore bonorum operum recordatur.* Eò confugit Suſanna, quando adulterij falsò accuſata, & omni præſidio innocentiæ ſuæ deſtituta, cùm iam duceretur ad pœnas, flens ſuſpexit in cœlum & orauit: Devs *æterne qui abſconditorum es cognitor, qui noſti omnia antequam fiant, tu ſcis, quoniam falſum teſtimonium tulerunt aduerſum me, & ecce morior, cùm nihil horum fecerim, quæ iſti malitioſè compoſuerunt aduerſum me.* Factâ hac oratione & ad Deum appellatione, reperit aſylum non modò in ſua conſcientia, ſed etiam coram populo aduocatum & defenſorem Danielem, qui eius accuſatores in nequitia deprehendit & damnauit, ipſam verò liberauit.

V. Vt eſſet accuſator præuaricantium.

V. Vt eſſet accuſator præuaricantium & quaſi canis eos allatrans, donec furtum deſerant. Hoc inſinuatum Caino, quando ei dictum à Deo: *Sin autem malè* (egeris) *ſtatim in foribus peccatum* (hoc eſt, peccati conſcientia) *aderit.* Geneſis quarto, q. d. accubabit velut canis præ foribus alligatus domui, furem allatrans. Porrò canis hic offa medicata minimè ſopitur, vt ſileat & quieſcat, ſed indeſinenter latrat. Vnde ſanctus Chryſoſtomus concione quarta de Lazaro ait: Devs *nobis inſeuit conſcientiam: idque quouis patre amantius. Nam pater vbi ſemel, iterum ac tertiò, deciéſve filium increpauerit: ſi viderit incorrigibilem manere, deſperans abdicat, expellit è familiâ, à cognatione reſecat. At non eodem modo conſcientia, ſed licet ſemel, licet iterum, licet ter, licet millies admonuerit, tuq; non obtemperes, monebit iterum, nec deſiſtet vſque ad ſupremum halitum, ſiue domi, ſiue in biuijs, ſiue in menſâ, ſiue in foro, ſiue in itinere, frequenter & in ſomnis peccatorum nobis ſimulachra ſpectráque repræſentat.* Poſteà docet idem ſanctus Pater Dei ſapientiâ factum, vt non continuò, ſed per interualla hominem conſcientia obiurget, ne is animum deſpondeat, ſed ſubinde relaxatione aliqua reſpiret. *Porrò non tunc ſolùm* (ſubijcit Chryſoſtomus) *cùm ipſi peccamus, verùm etiam quum alij committunt eadem, vehementer inſurgit, magnaq; contentione nobis acclamat. Nam ſcortator, adulter aut fur non modò quum accuſatur ipſe, verùm etiam quum audit alios eadem auſos accuſari, ipſe ſibi videtur flagris cædi, dum increpantur alij, ſuorum admiſſorum reminiſcens; & alius quidem vocatur in ius, hic verò flagellatur, cui nullum crimen intenditur, ſi fuerit eadem auſus.* Quam veritatem miro exemplo, quod ſcribit Maiolus tom. tertio, colloc. tertio confirmabimus. Quidam ſeruus nomine Pandocheus vehementer efflagitabat connubium filiæ domini ſui, quam ducere non poterat, quia pauper & peregrinus erat: accidit, vt profecturus aliò paterfamilias cum tota domo ſua, hunc reliquerit ſeruum, qui venientes hoſpites exciperet; cumque mercator, quidam abſente ſene, diuertiſſet ad hoſpitium, vbi ipſe ſolus manebat, nocte eum occidit, & in ſtabulo ſepeliuit, equum vendidit, pecuniam abſtulit & abſcondit; nullus ſciuit, ſecura erat res; redijt dominus; inuenit omnia bene diſpoſita, paulò pòſt finxit

Pando-

Pandocheus ſe à patre vocatum, licentiam petijt, obtinuit; redijt, ſed diues ita vt gener fieret domini ſui, & hæres (vnica enim erat filia) creuit in tantum, vt ad ſenatoriam dignitatem illius ciuitatis perueniret, eáque diu perfungeretur: ſed licet foris ſic proſpera cuncta ſuccederent, intus tamen validis dilaniabatur conſcientiæ cruciatibus, ita vt potiùs mori vellet, quàm ſic viuere. Accidit, vt quadam die aſſiſtere deberet in Senatu, & capitali ſententiâ iuxta leges plectere homicidam quemdam: doluit, timuit; anxiatus eſt, è domo egrediens mandauit vxori, vt ferculum aliquod gratum ſibi appararet, ob moleſtiam, quam patiebatur, non poterat enim aliquid placidè comedere: interea ad Eccleſiam pergit; ſacrum auditurus, redijt domum, ſcit vxorem emiſſe caput vitulinum, quo ipſe delectabatur, pergit ad illud videndum, aſpicit non caput vitulinum ſed hominis mortui; ſtupet, horreſcit, clamat deceptum ſe eſſe ab vxore; inde ad curiam proficiſcitur, cùm iudicibus ſedit: cùm ordo poſtularet, vt ſententiam diceret, ſtatim vbi ſecundum legis præſcriptum capite mulctandum homicidam pronunciâſſet, aſſurgit eandemque ſententiam de ſeipſo pronuncians, pandens latrocinium, homicidium olim à ſe commiſſum: ſuppliciter petijt ne ſupplicium grauius ſubire cogeretur: erant ex præſentibus, qui melancholiæ illud adſcribebant, quibus ipſe talia affatus eſt: *Scio vos me ſuſpectum non habere, nec ſanè alterius atrocioris ſceleris mihi conſcium ſum, quæſo tamen etiam atque etiam vt iuſto capitis ſupplicio affectum ab atrociſſimis iſtis conſcientiæ doloribus, quos multis iam annis ſuſtinui, ſupplicio, quod promeritum ſtatuo, liberetis, efficiatiſque, vt ſatisfiat iuſtitiæ* DEI. Quid plura? inuentis oſſibus eo loco, quo ipſe mercatorem obtruncauerat, ipſo volente, & petente factum eſt, vt cum altero homicidâ ſimul decapitaretur. Eſſe verò hunc conſcientiæ latratum opus miſericordiæ diuinæ ad retrahendum à ſceleribus ad pœnitentiam peccatorem, oſtendit homilia decima ſeptima in Geneſ. Chryſoſtomus: *Quaſi Medicus optimus*, inquit, *non ceſſat ſua medicamenta apponere, & ſi ſemel depellatur, neque ſic deſiſtet, ſed continuam curam gerit. Hoc & conſcientiæ opus eſt, vt iugiter memoriam ingerat, nec permittat vnquam in factorum obliuionem nos venire: ſed ob oculos proponat, vt vel hac ratione nos tardiores faciat, ne in eadem peccata prolabamur.*

VI. Vt eſſet tortor malorum. VI. Vt eſſet tortor malorum & carnifex, imò inchoatus quidam infernus. Ita Diuus Bernardus ſermone quarto de Aſſumptione Virg. ait: *infernus quidam & carcer animæ rea conſcientia.* Similiter ſanctus Ambroſius libro primo offic. capite duodecimo. *Ipſam impiorum regnem, dum viuunt, in inferno eſſe,* ait Sanctus Auguſtinus in Pſalmum quadrageſimum quintum: *Inter omnes*, inquit, *tribulationes humanæ animæ, nulla eſt maior tribulatio quàm conſcientia delictorum.* Iſaias capite ſexageſimo ſexto & Chriſtus Dominus Marci nono, *vermem* appellant: *Vermis eorum non moritur.* Rationem dat Ambroſius libro ſeptimo in Lucam capite 14. *eò quòd irrationabilis animæ peccata mentem Rei ſenſumque compungunt, & quadam exedunt viſcera conſcientiæ, quæ tanquam vermes ex vnoquoque naſcuntur tanquam ex corpore peccatoris.* Carcere moleſtiorem ſanctus Chryſoſtomus ſcribit homilia vigeſima ſecunda de nequitia depulſa: *Sicuti*, inquit, *qui carcerem inhabitant, capitis damnati, damnationem operientes & mortem, vel ſi delitijs abundanter fruantur, vitam agunt longè moleſtiorem & anxiam; ſic qui improbâ conſcientiâ moleſtantur.* Et concione prima de Lazaro: *Quin & alioqui antequam illic puniantur, iam nunc qui improbè agunt, atque in peccatis viuunt, puniuntur. Nec enim mihi dixeris illum menſâ ſumptuoſâ frui, veſtibus circumdari ſericis, mancipiorum greges circumferre, alios ſubmouere in foro, ſed explica mihi iſtius conſcientiam, & videbis intus grauium peccatorum tumultum, iugem, metum, tempeſtatem, turbationem: videbis velut in curiâ mentem ad thronum conſcientiæ conſcendiſſe regalem, & tanquam iudicem quempiam ſedentem, & cogitationes loco carnificum adhibentem, in equuleo ſuſpendentem, laceráque conſcientia radentem vngulis, pro commiſſis vehementer inclamantem, quum nemo ſciat, niſi quod ſolus* DEVS *hæc videre nouerit. Etenim qui committit adulterium, etiamſi millies fuerit diues, etiamſi nullum habeat accuſatorem: non deſinit tamen intus ſeipſum accuſare: & voluptas quidem temporaria eſt, dolor verò perpetuus, timor vndique ac tremor, ſuſpicio & anxietas, angulos metuit, vmbras ipſas formidat, ſuos ipſius famulos, conſcios, inſcios, illam ipſam quam corrupit & virum quem affecit contumeliâ: obambulat amarum accuſatorem circumferens conſcientiam, quum ſit ſuo ipſius iudicio damnatus, nec vel ad breue tempus poſſit reſpirare. Nam & in lecto, & in menſâ, & in foro, & in domo, & interdiu & noctu, & ipſis frequenter ſomnijs hæc iniquitatis ſimulacbra videt, ipſiúſque Cain vitam viuit, gemens ac tremens ſuper terram, quum nemo ſciat, intus tamen habet ignem implicitum.* Confirmat hanc doctrinam exemplum quod ſcribit pater Benedictus Fernandius noſter in caput trigeſimum quartum Geneſis ſectione quarta. *Moriebatur apud nos*, ait, *vir primaria nobilitatis, iamque ſacramentali confeſſione expiatus, diuina Euchariſtia paſtus, ſacra demum vnctione ad extremum luctamen præmunitus, ardentem cereum dextra tenens, inter adſtantium preces, & crebras ſuauiſſimorum nominum* IESV *&* MARIÆ *implorationes, oculis iam penè mortuis, vocibus interruptis annuit adſtanti Confeſſario: Sed quid de illa puella? quo dicto in æternum conticuit. Videlicet, iuuenis puellam ſed non per vim, plebeiam illam quidem, corruperat, ac deinde bene dotatam in matrimonium honeſtum locauerat. Et nihilominus hoc vnum de cunctis totius vitæ flagitijs moribundum diſcruciabat vehementiùs. Quid facient ſub illam*

terrorum aquè ac periculorum horam iniuſti, violentique puellaris pudicitiæ prædatores? Denique hoc verme & tortore plexus fuit Abſalon, dum in quercu pendulus diu viuens hæſit, vti vult ſanctus Chryſoſtomus in Pſalmum ſeptimum. *Abſalon*, inquit, *inuitus pependit, & non ſtatim de medio ſublatus eſt, ſed tamquam in iudicio diu ſuſpenſus eſt & ligno affixus, & DEO è ſuperis ferente ſententiam, longo tempore pependit, à conſcientia deinceps flagellatus. Ipſe enim cupiebat in patris gulam dexteram intingere: pater autem vel ſic rogabat milites ei parcere: A vana autem gloria (quod dixi) erat adeò alienus, vt etiam poſt mortẽ eum lugeat. Et vt ſcias quod factum eſt: non fuiſſe humana induſtria, ſed totum fuiſſe diuini iudicij, capilli & lignum eum alligârunt, & brutum eum animal tradidit, & pro fune quidem coma, pro ligno autem arbor extitit, pro milite autem eum adduxit mulus. Conſidera autem id quod eſt admirabile, nemo ſuorum ad eum accedere auſus eſt, cùm tantum fuiſſet ſpatium. Hoc autem DEVS prouiderat, vt neque detraheretur, nec vinctus ad patrem afferretur, quoniam paterna viſcera ei parci velle vltra modum indicauerant: & quod eſt admirabilius qui patrem ei reconciliauit, is ipſum interfecit, propemodum inſtans vehemens accuſator: ſed is quidem eum occidit, DEVS autem tulit ſententiam.* Sic igitur conſcientia, quæ data nobis eſt vt ſit aduocatus noſter apud Deum pro tuenda causâ noſtrâ, ſi eius monita non audiamus, fiet nobis carnifex; quo modo Ioab, qui Abſalonem priùs patrocinio ſuo reconciliauit patri, & quidem iteratò: poſteà contumacem tribus lanceis confodit.

Bene igitur, monuit Dominus Matthæi 5. *Eſto conſentiens aduerſario tuo citò dum es in via cum eo: ne fortè aduerſarius tradat te Iudici, & Iudex tradat te miniſtro, & in carcerem mittaris.* Aduerſarius hic conſcientia eſt, vt docet auctor quæſt. Scripturæ ſacræ q. 26. quæ peccantibus ſe opponit & oblatrat, donec ei conſentiamus, & quod illa dictat faciamus; cui niſi conſentiamus in hac vitâ, trahet illa nos ad tribunal Chriſti. & quæ nobis data à Deo fuit in aduocatum, fiet in accuſatorem & tortorem.

DOMINICA IV. POST PENTECOSTEN.

THEMATA.

I. Præſtantia & neceſſitas verbi DEI.
II. Exceptiones ob neglectum verbi DEI refelluntur.
III. Filij huius ſæculi quantum laborent nihil capiendo.
IV. Stimuli ad Chriſtianam perfectionem quærendam.
V. Induſtriæ, quibus multa & magna merita, non multo labore comparari queant.

THEMA PRIMVM.

Præſtantia & neceſſitas Verbi DEI.

1. *Inſtar panni veſtit & ornat animam.*
2. *Ditat ſicut aurum & argentum.*
3. *Cibat animam velut bos aſſatus, ſuffertus varijs cupedijs.*
4. *Pabulum eſt ſenſuali & corrupta natura.*

Cùm turbæ irruerent in Ieſum vt audirent verbum DEI. *Luc.* 5.

QVID eſt Auditores, quòd in hodierno Euangelio turbæ irruunt in IESVM, vt audiant verbum eius? Tantine eſt verbum DEI, vt pro eo audiendo irruant in ipſum prædicatorem Ieſum? & forſitan (vt alibi Lucæ duodecimo fecerunt) ſe inuicem conculcent? Si magna & copioſa munera Chriſtus propoſuiſſet: ſi quemadmodum Imperator in ſuâ inauguratione facere ſolet, aureas & argenteas monetas in populum ſparſiſſet: ſi pretioſos pannos, ſi aſſatum bouem, ſi cumulum auenæ diripiendum dediſſet; (hæc enim in prædam dantur aduentantibus, pannus in veſtem, bos in victum, pecunia in viaticum, auena in equorum pabulum) non mirarer equidem, ſi talis prædæ gratiâ ſe comprimerent & conculcarent. Iam verò nihil tale, ſed ſimplex DEI verbum ſpargitur à Chriſto: & ecce irruunt, comprimunt & conculcant ſe, vt audiant verbum eius. Quid ſi forſan illi oculos habuiſſent multò illuminatiores quàm nos habeamus? Quid ſi perſpexiſſent verbum DEI habere aliquid ſimile cum Imperialibus illis donarijs, adeóque eſſe aurum & argentum? eſſe pannum & veſtimentum pretioſum? eſſe bouem aſſatum & pabulum neceſſarium? Ita ſanè mihi videtur, quod vt nos etiam videamus, hîc adlaboramus.

Verbum Dei pretioſum donum non abſimile donarijs, quæ ab Imp. coronatus in vulgus ſparguntur.

I. Eſt inſtar panni, quo veſtire poſſumus animas noſtras, quod enim de ſapientiâ diuinâ ait Sapiens Sap. 7. *Venerunt mihi omnia bona pariter cum illâ, & innumerabilis honeſtas per manus illius;* hoc idem de verbo DEI, quod affert & gignit illam ſapientiam, rectè dici poteſt. Offert enim homini non vnius ſed varij generis pannos, vnde ſibi virtutum veſtes honeſtiſſimas facere queat. Peccati originalis præcipua pœna fuit, quæ nobis adhuc inhæret, ſpoliatio iuſtitiæ originalis & virtutum ſupernaturalium, eam comitantium; quibus ſublatis nudi & fœdi remanſimus vnà cum protoplaſtis, quá ob cauſam

I. Inſtar panni veſtit & ornat animam.

illi

illi ſe abſconderunt & timuerunt Devm aduentantem *eò quòd nudi eſſent*; non quia corpore (nam & ante peccatum erant nudi, nec tamen erubuerunt) ſed quia nudi animo, cui nuditatem & pudorem peccato ſuo induxerant. Veſte igitur gratiæ & virtutum ornatu indigemus miſeri. Huic conficiendæ pannos & materiam exhibet Dei verbum, gratis diripiendum. Docet enim nos rectè viuere, docet nos virtutes, & quo pacto eas conſequi, ac fugere vitia debeamus; docet nôſſe & amare Devm, docet viam cœli, in quibus omnibus conſiſtit vera ſapientia. Et certè experimur eos, qui crebrò & attentè auidéque audiunt Dei verbum, homines eſſe pios, iuſtos, compoſitos, omni virtutum genere ornatos: eos verò qui rarò vel nunquam audiunt, eſſe virtutibus nudos, ſordibus vitiorum immerſos, & vt ait Clemens Alexand. lib. primo ſtrom. *ſuis qui magis delectantur luto, quàm aquâ mundâ* Contrà verò *qui in verbis veritatis germanè & ſyncerè ſunt educati, accepto vita æterna viatico, ſublimes in cœlum feruntur.* Ratio in promptu eſt, quia verbum Dei monſtrat rationem, quâ veſtis virtutum ſacra conſeruetur, lacerata aut fœda reſarciatur & eluatur; quod alibi non diſcitur. Vnde quæſo fit, vt milites tam peruerſi, tamque inſolentes & in omne vitiorum barathrum tam projecti ſint, hoc præſertim tempore? Vtique quia nunquam audiunt verbum Dei, nullæ iam ijs conciones fiunt, quare cùm nihil de Deo & diuinis rebus audiant, quaſi athei fiunt. Apparet idem ſatis luculenter in ijs nationibus, in quibus raræ habentur per annum conciones, quòd in ijs diſciplina Chriſtiana vehementer frigeat; homines efferati ſint & ad vitia proni, peruicaces, correctuque difficiles euadant Sicut econtrà vbi frequentes toto anno fiunt & audiuntur conciones, homines videbis compoſitos, modeſtos, manſuetos, tractabiles & Dei timore præditos. Non eſt hoc commentum, ſed Prophetæ Amos vaticinium, imò Dei per os ipſius, capite octauo dicentis: *Mittam famem in terram: non famem panis, neque ſitim aqua, ſed audiendi verbum Domini.* Additque mox effectum huius famis: *In die illa deficient virgines pulchra & adoleſcentes in ſiti.* In quæ verba ſanctus Hieronymus ibid. *Deficient*, inquit, *virgines, quia verbum Domini non inuenient. Ex quo intelligimus, quando doctrina non fuerit in Eccleſia, perire pudicitiam, caſtitatem, mori omnes, abire virtutes, quia non comederunt verbum Domini; quod qui comederit, ſaginatus eius cibo audiet per Salomonem: Iuſtus comedens ſaturat animam ſuam: anima autem impiorum eſurient.* Prouerb. 13. ſic ille. Iam verò videmus pleroſque corporis ornatui admodum ſtudere, vt veſtibus niteant, omniaque ferè membra ſuum peculiarem & gratioſum ornatum habeant, caput elegantem pileum, pileus ſpiram & plumam, aures ſuas inaures, collum torquem, digiti annulos, manus armillas, lumbi baltheum, femur gladium, tibiæ ocreas aut tibialia, pedes nitidos calceos, calcei roſas &c. At cur non pari ſaltem curâ ſtudet vnuſquiſque ornare animam ſuam? Ornatum verò illum vbi comparabunt, niſi in verbo Dei? Socrates Xenophontem in quodam angiportu aliquando obuium habuit, & cùm videret ipſum adoleſcentem bonæ indolis eſſe, porrecto baculo vetuit, ne præteriret; cumque ille conſtitiſſet, rogauit vbi venderentur pulchræ veſtes, pocula aurea & ſimiles merces, quibus homines vterentur. Ad id cùm promptè reſpondiſſet Xenophon, percontatus eſt vlteriùs, vbi homines fierent boni; cùm adoleſcens reſponderet, ſe id neſcire; *Me igitur ſequere*, inquit, *vt hoc diſcas.* Ex eo tempore Xenophon factus eſt diſcipulus & auditor Socratis. Eraſm. libro tertio apoph. Abſurdum planè eſt ſcire, vbi parare queas honeſtam veſtem, & ignorare vbi comparare poſſis honeſtam vitam. Abſurdius adhuc ſcire & non quærere cùm paſſim obuium ſit Dei verbum & quibuſuis diripiendum detur; quo honeſtatis veſtes comparari poſſunt non difficilè.

II. Eſt quaſi aurum & argentum in publico diſperſum. Teſtatur id Pſalmus 11. *Eloquia Domini, eloquia caſta, argentum igne examinatum.* Qui aurum & argentum habet, quid in mundo non habet? Qui Dei verbum amant & ſtudioſè audiunt, diuites in cœlo & coram Deo fiunt. Inprimis enim parat tibi meritum, dum attentè audis. Deinde Dei gratiam, dum tibi applicas, eoque velut aratro cordis tui agrum à noxijs herbis expurgas. Nam, vt ait Auctor operis imperf. hom. 40. in Matth. *Sicut raſtro ferreo radicitùs euelluntur herba à vineâ: ſic & acri ſermone vitia de populo reſecantur.* Reſecuit hoc raſtrum è corde mimi cuiuſdam vitium luxuriæ; qui cum duabus pellicibus luxurioſè viuens, dum in concione audijt illud vnicum: *Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnum cœlorum:* mox immutatus & conuerſus pellicibus renunciauit, & monaſterium ingreſſus eſt, cuius exemplo & ipſæ ſe pœnitentiæ addixerunt. In prato ſpirituali capite 32. *Salix dicitur radicem non habere*, inquit ſanctus Hieronymus in Pſal. 136. *ſed ſi ramus abſcinditur & plantatur ſecus aquam, ſtatim vireſcit. Ita & peccator licet peccauerit, licet occiderit: tamen ſi ſit ſecus aquas, hoc eſt, ſi legit ſacras ſcripturas & audit verbum diuinum à ſancto viro, viret eius anima & in pœnitentiam conuertitur.* Quis à mimo illo, luxuriæ immerſo & omni virtutis radice deſtituto virorem pœnitentiæ expectâſſet? Et tamen vbi ad aquam verbi diuini acceſſit, in momento quaſi reuixit. Adhæc qui iam gratiâ & virtutibus diuites ſunt, ſemper ditiores fiunt, dum ijſdem perficiuntur & augmentis cumulantur. Hinc idem Chryſoſtomus hom. 1. de Lazaro ait: *Eos qui ſobrietatem amplectuntur, reddimus modeſtiores magiſque compoſitos, dum ex oratione noſtrâ declaratur, quòd optimis ducantur conſilijs, qui non abducuntur exemplo multitudinis. Non erexi quidem agrotantes, attamen eos, qui valent, reddidi firmiores: non abduxit à vitio ſermo noſter, ſed tamen eos,*

II. Ditat ſicut aurum & argentum.

qui tum virtute vitam agunt, reddidit attentiores. Et in homiliâ de Annâ & Samuelis educatione: *Quemadmodum arbor perpetuâ irrigatione in magnam excreſcit altitudinem: ſic & hic diuinorum eloquiorum doctrinâ aſsiduè irrigatus ad virtutis faſtigium perueniet.* Ceſſet pluuia, ceſſet irrigatio, non creſcet arbor, ſed in ſuâ menſurâ conſiſtet ac demum exareſcet. Iam qui agros tuos aut arbores tuas ſteriles redderet frugiferas: nónne te ditaret? Rurſum qui ex fœcundis fœcundiores faceret, vel ſtannea vaſa tua in argentea, argentea in aurea conuerteret, non te ditiorem redderet? At hoc Dei verbum facit. Denique Verbum illud theſaurum in cœlo parat; docet enim varias artes illum acquirendi, & qui illud amant audiuntque ſicut decet, frequenter & cum guſtu, argumentum præbent ſe hæredes eſſe theſauri illius cœleſtis. Colligunt id SS. Patres, vti ſanctus Gregorius hom. 18. & ſanctus Bernardus ſerm. 1. in Septuag. ex illo Chriſti verbo, Ioan. 18. *Qui ex DEO eſt, verba DEI audit.* Sicut enim ouis, quæ audit vocem paſtoris & ſequitur, ſecura eſt à lupo: quæ verò non audit, facilè aberrat & in lupi fauces incurrit: ſic & qui Chriſti paſtoris verbum audiunt in tuto & ſalui ſunt; qui verò audire detrectant, errant à ſalutis viâ & in lupum ſtygium incidunt. Iure igitur ſibi timere poſſunt, qui verbum Dei negligunt, vel perfunctoriè tantùm audiunt. Audiant illi ſanctum Bernardum cit. 1. ſer. in Septuag. *Nonnullos, ait, ſic interdum audientes inuenies, ac ſi nihil omninò ad eos pertineant, quæ dicuntur: non intrare cor ſuum, non diſcutere mores ſuos: non cogitare, ne fortè quod audiunt, dictum ſit propter eos. Magis autem ſi ſermo DEI viuus & efficax aduerſus vitia illa proceſſerit, quibus ſe illi ſentiunt obligatos, diſsimulant & auertunt oculos cordis, aut qualibet admonitione palliunt vitia & ſeducunt miſeri ſemetipſos. In his ergo ſalutis ſigna non video. Magis autem vereor, ne forte propterea non audiant verbum DEI, quia non ſunt ipſi ex DEO,* ſic ille.

III. Cibat animam velut bos aſſatus, ſuffertus varijs cupedijs.

III. Eſt quaſi bos aſſatus, ſuffertus perdicibus, phaſidibus, caponibus, leporibus, nefrendibus & ſimilibus; quia eſt cibus animæ varius & copioſus. Habemus hoc ab ipſo Chriſto clarè dictum Matth. 4. *Non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo, quod procedit de ore* Dei. In quæ verba Paſchaſius Ratbertus lib. 2. in Lament. Ier. in Bibl. SS. PP. ait: *Integer homo ex duabus conſtat ſubſtantijs, animâ videlicet atque carne: & ſicut caro ſine cibo potuq; viuere non poteſt; ita & anima ſine pane verbi DEI potuq; ſpiritnali.* Cibus hominis non vniformis, ſed varius à Deo deſtinatus eſt, ne faſtidio eum repleret. Dei etiam verbum varias proponit eſcas & delicias, ſuffertas varijs conceptibus, hiſtorijs, dictis ſapientum, ſimilitudinibus, quibus appetitus excitetur, ſingulis concionibus nouas & nouas, ita vt varietatis finis non ſit. Quemadmodum etiam manna omnium eſcarum, quas quiſque deſiderabat, guſtum & ſaporem habebat: ita & verbum Dei ad omnia nobis prodeſt, & præbet medicinam. Ita enim Origenes hom. 7. in Exod. ſcribit: *Si tu verbum DEI tota fide & deuotione ſuſceperis, fiet tibi ipſum verbum, quæcumque deſideras, v. g. Si tribularis conſolatur te, dicens: Cor contritum & humiliatum Deus non deſpiciet. Si lætaris pro ſpe futurâ, cumulat tibi gaudium, dicens: Lætamini in Domino, & exultate iuſti. Si iracundus es, mitigat te dicens: Deſine ab irâ & derelinque furorem. Si in doloribus es, ſanat te, dicens: Dominus ſanat omnes languores tuos. Si paupertate conſumeris, conſolatur te, dicens: Dominus alleuat de terrâ inopem. Sic ergo manna verbi DEI reddit in ore tuo ſaporem, quemcumque volueris.* Huic accedit S. Baſilius, qui hom. 2. de Ieiunio, concionem appellat conuiuium, vti & Euſebius Gallicanus in feſto S. Matthæi: *Quoties Epiſcopi & ſacerdotes in Eccleſiâ prædicant, toties conuiuium præparatur, in hoc autem conuiuio tales potiones taliaq; infirmis antidota anteponuntur, quibus cæci illuminantur, leproſi mundantur, paralytici curantur, mortui reſuſcitantur, omneſq; morbi omneſq; infirmitates ſanantur.* In conuiuio variæ proponuntur epulæ, vt quiſque, quas ſibi ſalutares aut gratas iudicat, ſumere poſſit: ita & in concione variæ afferuntur doctrinæ pro cuiuſque ſtomacho ſeligendæ. Nemo tenetur omnia comedere, quæ in conuiuio apponuntur: ſicut nec bouem aſſatum abſumere. Sumat quiſque quantum ſibi prodeſt, & capere poteſt.

Quare ſi quem ipſa honeſtas, & vtilitas verbi Dei non alliciat, ipſa ſaltem iucunditas allicere deberet. Hanc enim ſentiens mirabatur Dauid Pſalmo 118. exclamans: *Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, ſuper mel ori meo!* non ſecus ac Hebræi, quando primùm manna cœlo lapſum guſtantes exclamârunt: *Manhu? quid eſt hoc?* ſuauitatem eius admirati, Verbum Dei cœlo delapſum eſt, cæleſtem adfert dulcedinem, dum auditores ad cœlum dirigit & in viâ confortat, & demum cœleſtis gloriæ manna illis promittit. Quid enim dulcius quàm audire vocem denunciantem ſibi Dei gratiam? Sic enim Paulus Act. 20. prædicationes ſuas appellat *Euangelium gratiæ DEI*; quia ſcilicet gratiam Dei denunciat hominibus; quemadmodum & ipſe facit in omnibus ferè ſuis Epiſtolis: *Gratia vobis & à DEO patre &c.* non à mortali Principe, ſed à Deo. Et mirum valde eſt, quòd multi tantâ auiditate noua, quæ alibi fiunt, indies legere & audire deſiderant, quæ tamen parum aut nihil vtilitatis & ſæpè plus mœroris quàm gaudij afferunt, ſæpiſſimè conficta ſunt: Dei autem verba, quæ ſimul & iucundam & ſaluberrimam & veriſſimam doctrinam continent, in faſtidio habent. Ad cantilenam vnam, quæ fidibus aut citharâ luditur, multi de nocte ſurgunt, ſomnum abrumpunt, & ad feneſtras currunt. Ad conuiuium inuitati quanto appetitu, quanto deſiderio conuenitur? Super animæ conuiuio nauſeat anima noſtra. Caueamus ne cum Hæbræis propterea puniamur.

IV. Eſt quaſi pabulum deprauatæ naturæ neceſſa-

IV. Pabulum eſt ſenſuali & corruptæ naturæ neceſſarium.

neceſſarium. Homo per peccatum originale bruto & equo ſimilis factus eſt, tum quoad ignorantiam, tum quoad concupiſcentiam, quæ inſtar effrænis equi, perdito aureo iuſtitiæ originalis fræno, rebellis rationi in præcipitia ducit hominem. Quare ad diuinam prouidentiam pertinebat huic malo prouidere, ſicut ex bonitate ſua prouidit hominis ſami, ſiti, nuditati, infirmitati, cibum, potum, veſtem, medicinas. Eius ergo ignorantiæ prouidit verbum Dei, quo animum dirigere & ſalutem conſequi poteſt. Sine lumine iſto perpetuò erraret, in tenebris ambularet, ſine pabulo iſto periret. Quemadmodum enim ſal neceſſarius eſt carnibus enectis ne putreſcant: ita verbum Dei hominibus per lapſum Adæ corruptis. Vnde Dominus Marci 9. ait: *Habete in vobis ſal*, quia vti *conſeruat ſal carnes, ſic ſermo Doctoris non ſinit in hominibus carnalibus inextinguibilem ignem generari*, ait Theophylactus. Homo in ſtatu naturæ lapſæ eſt velut lac aut ſanguis pecorum, vaſculo exceptus, qui niſi continuò agitetur, mox coagulatur. Vnde Pſal. 118. dicitur: *Coagulatum eſt ſicut lac cor eorum.* Propterea licet excommunicati arceantur à diuinis Sacramentis, à verbo tamen Dei minimè arcentur; imò ad id potiùs modis omnibus trahendi ſunt, vt eo ſanentur. Nimis enim durum foret cibum neceſſarium talibus prohibere. Sciens hoc humani generis hoſtis modis omnibus laborat, vt homines à Dei verbo audiendo abſtrahat. Feciſſe hoc videtur Act. 20. concionante Paulo vſque ad mediam noctem; ſub quā oppreſſus ſomno adoleſcens lapſus de feneſtrā ex cœnaculo, ſublatus eſt mortuus. Auctorem namque eius tragœdiæ facit Diabolum ſanctus Chryſoſtomus ibid. homilia 43. *Conturbauit feſtum*, inquit, *Diabolus, quantum potuit, demergens ſomno auditorem ac deprimens.* Vt ſcilicet concionem turbaret; vti & factum eſt. Sanctus Epiphanius, Dorotheus & Chronicum Alexandrinum referunt (apud Sanctium in 2. Reg. caput ſeptimum,) præuidiſſe Nathan prophetam lapſum Dauidis in graue aliquod peccatum, antequam adulterium committeret; quare quàm celerrimè è patriâ aduolâſſe Ieroſolymam, vt verbo & adhortatione ſuâ lapſum Regis anteuerteret; verùm Belial ſeu Diabolum obieciſſe illi in viâ corpus exanime, quod ille dum ſepulturæ, ne à feris deuoraretur, mandaret, tempus extraxit. Cùm ergo cognouiſſet ſpiritu prophetico flagitium à Dauide iam admiſſum eſſe, re infectâ in patriam rediit. Nihil de his factæ litteræ habent: videtur tamen non ſpernenda ob patrum illorum auctoritatem hæc narratio, ex qua patet, quid non machinetur Dæmon, vt à verbo Dei homines auertat, quò in ſcelera eos præcipitet. Sanè etiam Cyrillus Alexandrinus in Ioan. cap. 19. opinatur Dæmonem poſt buccellam in vltima cœna intrâſſe in Iudam, vt eum perurgeret ad ſurgendum & exeundum è cœnaculo, ne moram ibi diutiùs trahens & ſermonem Domini, poſt cœnam habitum, audiens reſipiſceret & proditionis ſcelus expueret. Quare viderint illi, qui deſtinatâ operâ ſub concione libros legunt, vel alia agunt, ne attendere cogantur ad Dei verbum. Certè ſcriptura tales appellat *ſerpentes* & *furioſos* Pſalmo 57. *Furor illis ſecundum ſimilitudinem ſerpentis: ſicut aſpidis ſurdæ & obturantis aures ſuas, quæ non exaudiet vocem incantantium & venefici incantantis ſapienter.* In quem locum S. Auguſtinus ita ſcribit: *Magus incantat vt educat aſpidem de tenebroſâ cauernâ; vtique in lucem vult educere; illa autem amando tenebras ſuas, quibus ſe inuoluta occultaro dicitur, quòd exire noluerit, recuſans tamen audire illas voces, quibus ſe cogi ſentit, allidit vnam aurem terræ, & de caudâ obturat alteram, atque ita voces illas, quantum poteſt, euitans non exit ad incantantem. Huic ſimiles dixit ſpiritus Dei quoſdam non audientes verbum Dei, & non ſolùm non audientes, ſed omninò vt non valeant audire, facientes.* Sed quid ſi his ſerpentibus rependat Deus aliquando vicem, & claudat aures ſuas, cùm ipſum inuocabunt? Certè id feciſſe refert Iacobus à Vitriaco Card. ſerm. 190. & ex eo Ioannes Raulinus: fuiſſe enim virum, qui verbi Dei auditum pertinaciter fugiebat: eo mortuo & ad templum delato, cùm ſacerdos iuſta perſoluere inciperet, imaginem crucifixi manibus è cruce ſolutis digitiſque vtramque aurem obturâſſe; proinde ac ſi diceret: non auditus non audio. Viſum id ab omnibus, qui aderant, explicuit ſacerdos, hominem videlicet verbi diuini contemptorem fuiſſe, nec vnquam perſuaderi potuiſſe, vt Chriſtiano more conciones frequentaret. Sic velut Dei hoſtis è templo elatus in profanâ humo defoſſus fuit.

THEMA SECVNDVM.

Exceptiones ob neglectum verbi Dei refelluntur.

1. *Propter Concionatorem.*
2. *Propter Concionem.*
3. *Ob perſonam propriam.*

Sedens docebat de nauiculâ turbas. *Luc. 5.*

Miratur iure meritò S. Ambroſius lib. 4. in Lucam c. 5. feruorem illius turbæ, quæ in hod. Euangelio irruit in Dominum, vt audiret verbum eius. Ita enim ait: *Veſper incubuit, ſequebantur: ſtagnum occurrit, vrgebant: & ideò aſcendit in Petri nauim.* Poterat hæc turba facilè excipere contra ſermonem Domini, ab eoque ſe ſubducere, tum quia tempore incommodo, veſpertino ſcilicet, concionem haberet; tum quia in loco minimè ſacro, ſub dio videlicet, vbi vel Solis æſtus audientes vexabat, vel tempeſtas alia; tum quia ad littus maris, vbi vrgente turbâ comprimebantur auditores, quin & in maris vndas vi impellebantur, tum denique quia Do-

minus ex inſolitâ cathedrâ, fluctuante & vili è nauiculâ verba ſacra faciebat. Verùm Audit. nullæ tales exceptiones audiuntur à turbâ in hod. Euangelio; quin imò è contrario irruebat in Dominum, vt audiret verbum eius, tametſi non exiguâ ſuâ incommoditate. Confundit ergo & arguit non paucos noſtri temporis tepidos Chriſtianos, qui, ne audiant Dei verbum, non dico ad mare, ſed in templis prædicatum, exceptiones afferunt, impedimenta prætendunt, inania plerumque & fictitia. His igitur occurrendum duximus, quod nunc faciemus.

I. Propter Concionatorem. 1. Quia fortè auſterus.

I. Excipiunt aliqui contra Concionatorem. 1. Quia fortè acrior in reprehendendo eſt. Prætendit hanc cauſam Achab contra Michæam Prophetam 3. Reg. 22. *Ego odi eum*, inquit, *quia non prophetat mihi bonum, ſed malum.* Congregauerat is 400. pſeudo-prophetas, qui loquerentur ei placita, vt in prælium deſcenderet, ſpe certæ victoriæ, ſed deceptus fuit in prælio occubuit; qui ſi Michæam audiſſet, vixiſſet. Ingrata ſunt lixiuia præſertim acria capiti pſorâ & ſcabie pleno, ſed tamen neceſſaria: neque ſordidæ patinæ bene abluuntur frigidâ aut tepidâ, ſed feruente ſolùm apuâ. Diabolus eſt qui ſuggerit blandos Concionatores, non acres audiendos; quemadmodum Philiſthæi cauerunt ne eſſet faber in Iſraël, qui poſſet Hebræis arma cudere, vt ſic inermes ſub poteſtate ſuâ continerent. 1. Reg. 13. Sed quis ferat, inquiunt, ſtrepitum fabrorum & obiurgationem Concionatorum? Sybaritæ illi delicatuli & molles eâ infamiâ adhuc laborant, quòd fabros è ciuitate ſuâ exturbarint, quò ſuauiùs & diutiùs dormirent; adeoq́ue nec gallorum quidem cantum tolerârint, teſte Athenæo libro 12. qui tamen ob hanc mollitiem pœnas tandem dederunt, quando in equis ſuis, quos ad tibiam ſaltare docuerunt, exeuntes in prælium à Crotoniatis, qui tibijs inflatis equos illorum ad ſaltus prouocabant, ſaltantes cæſi & oppreſſi ſunt, teſte Ariſtotele in eorum Rep. Qui ligna ſecare vult, ſecurim ferro armatam habere debet; quod ſi à ligno ſeu manubrio excidat, nihil iam ſecare poteſt. Vnde diſcipulus Eliſæi 4. Regum 6. exiens ab ſecandum ligna, cùm ei ferrum de ſecuri in aquam delapſum eſſet: clamauit: *Heu, heu, heu Domine*, q. d. quomodo iam ligna ſecabo, amiſſo ferramento? Et quomodo dura peccatorum corda findentur ad pœnitentiam, ſi concio eos non ſcindat? Quomodo contra hoſtes ſe defendent, qui arma non habent, nec periculi ſui admoneri volunt? Cùm apud Amyclæos (eſt id oppidum Italiæ inter Caietam & Terracinam) ſubinde nunciaretur hoſtium aduentus, idq́ue falsò, & ob eam rem ciuitas frequenter inani terrore quaſſaretur, latâ lege cautum eſt, ne quis vnquam hoſtis nunciaret aduentum. Atquî poſt euenit, vt iam verè aduenirent hoſtes. Quod cùm nemo nunciaret, propter legis interdictum, ciuitas de improuiſo capta eſt. Qui caſus populari ioco dedit occaſionem, vt dicerent *Amyclas ſilentio periſſe.* Eraſ. in Adag. His ſimillimi ſunt delicatuli illi, qui nihil triſte, nihil aſperum, quo feriantur, audire in concione volunt, ſed *loquimini nobis placentia*, aiunt. Quibus aliquando continget, quod Amyclæis, vt dum ipſi dicunt *pax, pax*; veniat hoſtis & repentina mors, auferatq́ue imparatos ad Dei tribunal.

Quia fortè non bonæ vitæ.

2. Quia fortè ipſe bonus non eſt. Sed contra hoc iam armauit nos Chriſtus dicens: *Quæ dicunt, facite; ſecundum opera verò eorum nolite facere.* Scimus ex Act. capite 5. etiam vmbram Petri, & Act. 19. ſemicinctia Pauli ſanaſſe ægrotos. Vmbra Petri ſunt, qui poteſtatem quidem Petri habent ad prædicandium; vitam tamen & virtutes ſancti Petri non habent. Semicinctia ſunt velamina linea vel pellicea, quibus opifices (qualis erat Paulus) pectus & femoralia operiunt; cuiuſmodi opificibus ſimiles ſunt concionatores, qui bene quidem loquuntur, ſed non bene operantur, ſicq́ue ab anteriori parte velati & muniti ſunt, non à tergo. At non impedit hoc, quin & ipſi ſuis ſermonibus peccatores ſanare ac conuertere queant. Videmus ſæpè in hortis magnatum cultioribus aquam limpidiſſimam ac frigidam effluere è fontanis per capita non tantùm Angelorum & hominum affabrè fictorum, ſed etiam per capita ſerpentum, leonum & aliarum beſtiarum, neque propterea inde bibere quis horret. Saluberrima eſt verbi Dei aqua, tametſi quandoque fluat per os impij prædicatoris. Adhæc nónne ſæpe in medijs ſpinis & vepribus reperiuntur implexæ vites indeq́ue dependentes botri? Et quis propterea eos non decerpit, quia inter ſpinas pendent? Vnde S. Auguſtinus tract. 46. in Ioan. ſuper id: *Nunquid colligunt de ſpinis vuas?* hac de re ait: *Botrum carpe, ſpinam caue*, q. d. quando ex ore reprobi prædicatoris audis doctrinam bonam, botrum in ſpinis vides: carpe botrum, caue ſpinas. Vnde ſubdit: *Pendet in ſepe, creſcit palmes, inſeritur ſpinis, & portat fructum ſpina non ſuum.* Et mox: *Cathedra ergo Moyſis vitis erat, Phariſæorum mores ſpinæ erant*, doctrina bona per malos, palmes in ſepe.

II. Propter Concionem. 1. Quòd nimis longa ſit.

II. Alij propter concionem, 1. quòd ſit nimis longa. Fateor cauendum eſſe Concionatori, ne nimis diu populum detineat, & horam non excedat, interim ſi id raró & in seriò valde argumento contingat, non ideò concionem ſtatim arguendam cenſeo. Scio enim Chriſtum ſubinde etiam diutiùs protraxiſſe ſermonem, vti illum, quem in monte habuit, relatum à Matthæo, vt arbitror, compendiosè, per tria integra capita, ſcilicet 5. 6. & ſeptimum, & quem poſt vltimam cœnam habuit, relatum à Ioanne per 5. capita, ſcilicet 13. 14. 15. 16. 17. De S. Paulo ſcribit Lucas Act. 20. quòd aliquando Troade protraxerit ſermonem vſque in mediam noctem. Quod tamen magno audientium bono & ſolatio factum fuit. Nam inter concionandum adoleſcens quidam Eutyehus nomine, *ſedens ſuper feneſtram, cùm mergeretur ſomno graui*,

graui, diſputante diu Paule, ductus ſomno cecidit de tertio cœnaculo deorſum & ſublatus eſt mortuus. Hîc puto aliquorum voces tonuiſſe contra Paulum, quòd longiore ſua oratione effecerit, vt hic adoleſcens ſomno obrueretur & lapſu vitam amitteret. Verùm expectemus paulum. Deſcendit enim Paulus & incubuit ſuper mortuum eumque vitæ & ſanitati priſtinæ reſtituit magno omnium ſolatio & fructu, ad credendum Euangelio; qui ſanè non prodijſſet, niſi Paulus ſermonem tam diu protraxiſſet. Hinc appoſitè nomen adoleſcentis fuit Eutychus, h. e. *bena fortuna*; quia lapſus ipſi & alijs fortunatus fuit. Refertur de ſancto Auguſtino in eius vita aliquando ex concione præter intentionem eius producta & in ipſo curſu argumento mutato in Manichæos inuecta, ſecutam eſſe inſignem conuerſionem alicuius negotiatoris Manichæi, nomine Firmi, qui altero die poſtea ad eius pedes veniens, errorem depoſuit. Ex quo Auguſtinus intulit ſæpe Concionatorem duci à Spiritu S. ac dirigi præter eius intentionem, ad dicendum ea, quæ minimè intendit, vel præcogitauit. Teſtatur etiam Moyſes Abbas apud Caſſianum collat. 1. c. vlt. ex propria experientia quandoque pro merito ac deſiderio audientium dici à Concionatoribus, quæ ipſi non intenderant ac præcogitarant, adeoque impulſos à Spiritu S. vel vetitos, prout Act. 16. legimus.

2. Quòd non videatur ſatis culta.

2. Alij, quòd non videatur eis culta ſatis vel docta concio, nihilque nouæ doctrinæ afferre. Sed reſpondetur imprimis non decere vt in templo noua enarrentur, ſtandum potiùs antiquis, iuxta id Ierem. 6. *Interrogate de ſemitis antiquis, quæ ſit via bona, & ambulate in eâ.* Antiqua ibi potiùs ruminanda & inculcanda ſunt. *Nunquam enim nimis dicitur, quod nunquam ſatis diſcitur*, ait Seneca epiſt. 27. Non vno ſtatim ictu clauus infigitur, plures addendi ſunt: ſic etiam veritas peccatoribus præſertim, non prima ſtatim ſuaſione infunditur. Athenienſes carpuntur Act. 17. quòd *ad nihil aliud vacarent niſi aut dicere aut audire aliquid noui.* Interim ſiquis infauſtum aliquid eis nunciaſſet, eum grauiter mulctabant, vt fecerunt tonſori cuidam ſuo, qui cladem Athenienſium in Sicilia acceptam eis nunciauit. Quia enim triſte teſtimonium tulit & teſtes non habuit, in rotam eum alligarunt, donec venirent, qui ex clade illa fugerant. Itaque omnes diſſipati tonſorem ad rotam reliquerunt, qui tandem à lictore ſolutus quæſiuit ex eo, quid de Nicia, Duce exercitus, audierit, num is perierit, vt refert Plut. tract. de Garrulit. Sic contingeret Concionatori, qui noua pro concione diceret; fidem non inueniret, vnde quaſi ad rotam alligatus, vndique traduceretur. Cultus dictionis valde elegans fruſtra deſideratur in concionatore; ſiquidem nec ipſe Paulus *venit in ſublimitate ſermonis neque in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis*, 1. Cor. 2. quod etiam demonſtrat ex eius Epiſtolis, nullâ elegantiâ ſed rudi calamo ſcriptis, Cornelius à Lap. & propterea Chriſtus non ſapientes huius mundi, ſed rudes alios elegit in Apoſtolos, ne virtus Euangelio & conuerſio mundi tribueretur humanæ ſapientiæ. Piſcatores etiam hominum voluit eos eſſe, non culicum & muſcarum, quæ retibus capiuntur aranearum ſubtilibus ac fragilibus. Sublimem dicendi modum in S. Chryſoſtomo correctum à vetulâ, & correctionem ab eo libenter acceptatam, ſcimus ex eius vita.

3. Quod eadem ſæpiùs inculcentur.

3. Alij quòd eadem ſæpiùs reiterentur & ad nauſeam inculcentur. Obiectum hoc fuit B. Iordano Ord. Præd. Generali Magiſtro; qui ad hoc reſpondit: *Si quiſpiam bonas herbas legiſſet, illasq; ad pulmentum faciendum accuratè præparaſſet eſſetne conueniens illas projicere & pro alijs colligendis laborare?* In eius vitâ apud Sur. 13. Febr. Quæ ſæpiùs iterantur, meliùs excocta & præparata ſunt, quàm quæ recenter afferuntur: maiori igitur in pretio & æſtimatione habenda ſunt.

III. Ob perſonam propriam.

1. Quia iam ſatis docti ſint.

III. Aliqui excipiunt ob propriam perſonam, 1. quidam ſe iam ſat doctos exiſtimant, proinde non egere alio Doctore. Hi tamen ſcire debent imprimis piſces marinos licet in aquis ſalſis degant, nihilominus tamen cùm coquuntur, vt fiant ſapidi, indigere ſale. Deinde piſces multi cùm in aquis naſcantur & verſentur, tamen ſine cœleſti aquâ viuere non poſſunt. Nam vt Ariſtoteles l. 8. de animal. cap. 19. ait: *Piſcium genus maximâ ex parte annuis pluuijs viuit: ita enim non modò plus cibi naniſcitur, ſed etiam omninò pluuio humore iuuatur.* Pari modo qui in humanæ ſapientiæ aquis verſantur, aquas verbi DEI cœleſtes expectent. Hinc Moyſes Deut. 32. dixit. *Concreſcat vt pluuia doctrina mea.* Iſaiæ etiam 55. c. verbum DEI comparatur imbri. Deinde licet aliqui ſcientiam & intellectum habeant, non habent tamen rerum expeditam memoriam & promptam voluntatem ad faciendum, quod præcipitur. Adducant ergo ad concionem duas illas ſorores ſuas memoriam & voluntatem. Taceo, quòd aliqui putant ſe ſcire, cùm non ſciant quæ debent: alios nôrunt, ſeipſos ignorant. Vidit Nabuchodonoſor ſomnium, & filius eius Balſaſar ſcripturam in pariete: non tamen intellexerunt; ac licet eis expoſita ſint à Daniele, adeoque perſpecta, non tamen emendârunt ſe, vt ille eleemoſynis redimeret peccata ſua, hic verò armis ſe defenderet & conuiuium deſereret. Quid? ipſe Dauid, illuminatiſſimus propheta, ſeipſum ſine prædicatione Nathan expedire à laqueo peccati non potuit. Diuitem, ouiculæ raptorem, mox cenſere & iudicare nouit: ſeipſum adulterum & homicidam non agnouit. Non ſolent neque debent ægroti Medici ſibi ipſis mederi: ab alijs curandi ſunt; quia amore proprio facilè excedimus, nimium indulgendo. Par ratio in cura animæ.

2. Quod nimis obliuioſi.

2. Alij de labilitate memoriæ ſuæ queruntur, quòd non poſſint retinere ea, quæ dicuntur. Nota eſt doctrina illa ſenis cuiuſdam Abbatis in vitis PP. l. 3. & 5. apud Roſweid. qui fratrem conquerentem quòd nil retineret ex

audito Dei verbo, iuſſit è duobus vaſis vnum aquâ implere rurſúmque euacuare, hocque ſæpiùs repetere, denique interrogauit, vtrum mundius eſſet? Illo reſpondente: vas, cui aqua ſæpiùs infuſa fuit, mundius eſſe altero; ſubiecit Abbas: *Pari modo etiam tu, licet non retineas audita, purior tamen audiendo euades*. Adnæc rametſi ad tempus è memoriâ euolent, quæ audita ſunt, ſæpè tamen in caſu neceſſitatis eadem in memoriam recurrunt & ſalutare conſilium ingerunt; quo modo pincerna Pharaonis ad tempus quidem oblitus fuit Ioſephi, interpretis ſomnij ſui. At poſt duos annos vbi audiuit Pharaonem quoque ſomnium vidiſſe, recordatus eſt Ioſephi. Geneſ. 41. Ita Crœſus Lydorum Rex Solonis concionem (neminem ante mortem dici beatum debere) ſpreuit & oblitus fuit. At vbi captus à Cyro & pyræ cremandus eſt impoſitus, tum illius memor exclamauit: *O Solon!* magno ſuo bono; nam auditâ exclamationis cauſâ Cyrus ei vitam donauit. Herod. lib. 1.

3. Quod commodum locum non habeant. 3. Alij de loco, quòd commodum non habeant, aut ſedem paratam. Non videtur hæc querela ſufficere coram Deo. Scimus enim in V. T. Hebræos non niſi ſtantes verbum Dei audiuiſſe, vti Exod. 20. v. 18. Samuel quoque locutus ad populum: *Nunc ergò ſtate*, inquit, *vt iudicio contendam aduerſum vos*. in Reg. 12. Sic olim Chriſtiani. Vnde S. Auguſtinus ſer. 49. de diuerſis, ſuos auditores alloquens. *Vt ergo*, inquit, *vos non diu teneam, præſertim quia ego ſedens loquor, vos ſtando laboratis*. & hom. 40. inter 50. *Propter eos*, ait, *qui aut pedibus dolent aut aliqua corporis inæqualitate laborant, paternâ pietate ſolicitus conſilium dedi & quodammodo ſupplicaui, vt quando aut paſſiones prolixæ aut certè aliquæ lectiones longiores leguntur, qui ſtare non poſſunt, humiliter & cum ſilentio ſedentes attentis auribus audiant*. En Auguſtinus rogare etiam inualidos debuit, vt ad ſedendum ſe componerent. Denique Optatus Mileuitanus lib. 4. contra Parmen. de ſuo tempore ait: *Populus in Eccleſiâ ſedendi non habet poteſtatem*. Certè ipſe Chriſtus Dominus concionem. Ioannis conſerto populo ſtans audiſſe videtur. Ita enim Ioannes ait: *Medius autem veſtrûm ſtetit, quem vos neſcitis &c.* Ioan. 1.

THEMA TERTIVM.

Filij huius ſæculi quantum laborent nihil capiendo.

1. *Ambitioſi.*
2. *Superbi alij.*
3. *Auari.*
4. *Libidinoſi.*
5. *Iracundi.*
6. *Ebrioſi & gulæ mancipia.*

Præceptor, per totam noctem laborantes nihil cepimus. *Luc. 5.*

Laborioſa eſt piſcatorum ars, non tamen iniucunda, quando bene ſuccedit: quæ ſi nullo fructu fiat, non ſolùm laborioſa, ſed etiã tædioſa & moleſta eſt. Queruntur Chriſti diſcipuli in hodierno Euangelio de ſuſcepto piſcationis labore, quando nihil ceperunt: ſed minimè queruntur, quando rete plenum piſcibus attraxerunt. Labor eis iam ſuauis erat, qui priùs amarus fuerat. Quis autem ſuauem reddidit, niſi Chriſti præſentia? quis priorem amarum niſi eiuſdem abſentia? Quod Petrus eiuſque ſocij egerunt, hoc agunt ſuo modo omnes mortales. Omnes enim piſcantur vt bene beateque habeant; & omnes in eo laborant, boni & mali, qui Deo & qui mundo ſeruiunt. Sed non omnes æquè laborant. Laborant boni, ſed cum gaudio, quia fructuosè & cum Chriſto piſcantur, & in die piſcantur: laborant etiam mali, ſed cum moleſtiâ & mœrore, quia ſine fructu, vtpotè ſine Chriſto & noctu piſcantur. Dulcis illis labor eſt, quia per Chriſtum ſalutaris: amarus verò iſtis, quia abſente Chriſto inanis. Verùm non videntur piſcatores mundi agnoſcere labores ſuos in peccatis ſuis, quibus operam dant; proinde eis demonſtrandos eſſe duximus. Plus laborant in peccatis mali, quàm boni in bene agendo.

1. Ambitioſi nónne maximè laborant? Laxant iſti retia ſua, vt piſcentur honores & dignitates, primas ſedes & honorum titulos &c. Sed dum eos capiunt & ad ſeſe trahunt, mirum in modum laborant. Quis enim neſcit ambitioſos nunquam quieſcere, ſed ſemper ad altiora tendere? atque vbi ad ea peruenerunt, ſibi metuere? S. Auguſtinus lib. 1. de Ciuit. c. 1. ait: *Dum dominari appetunt, ipſa eis dominandi libido dominatur*. Non enim patitur eos quieſcere, donec depreſſos videat, à quibus metuit. Patet inprimis in fratribus Ioſephi, qui cùm ab eo audiſſent, quòd vel ſomniãſſet futurum eum Regem ſuum, exæſtuare cœperunt animis & armare ſe contra eum, modoſque excogitare quomodo eum perderent: *Nunquid Rex noſter eris*, inquiunt: *aut ſubijciemur ditioni tuæ?* Gen. 37. Faſtuoſus ille Nabuchodonoſor viderat in ſomnis admirabilem quandam ſtatuam, quâ ſignificabatur Rex aliquis potentiſſimus; & inde mox *conterritus eſt ſpiritus eius*. Dan. 2. Eccur verò? quia metuebat ne quis alius Rex ipſo potentior ſurrexiſſet, & proinde non quieuit, donec vocaret omnes magos & ariolos, maleficos & Chaldæos, qui ipſi denunciarent, quidnam ſtatua illa foret. Ecce vel in ſomnis viſam vnam ſtatuam ferre non potuit, quin totus cohorreſceret & vndique inueſtigaret, an regni ſui æmulum vel inſidiatorem indicaret. Eandem ob cauſam turbatus eſt Herodes audiens alium Iudæorum Regem natum, nec quieſcere potuit, donec infantum miſerabilem ſtragem ederet. Quantum laborauit Abſalon, vt populum ſibi deuinciret eiuſque fauore ad regiam Patris ſedem aſcenderet; *Mane conſurgens ſtabat iuxta introitum portæ*; & ſalutabat ingredientes, manum eis porrigebat & oſculum infigebat; cauſas quoque eorum audiebat & quaſi deſtitutas Iudice dolebat. 2. Reg. 15. Quorſum omnia hæc tam operoſa? tam Regis filio indigna? 1. Ambitioſi.

vt ſub-

vt ſubditorum ſuffragium pro ſuâ promotione emendicaret. *O ambitio!* exclamat S. Bernardus l. 3. de conſiderat. ad Euangel. c. 1. *quomodo omnes torquens omnibus places? Nihil acerbiùs cruciat, nihil moleſtiùs inquietat.* Et S. Ambroſius l. 4. in Lucam: *Ambitio vt dominetur alijs, priùs ſeruit: curuatur obſequio, vt honore donetur: & dum vult eſſe ſublimior, fit demiſſior.* Pleniùs Innocentius PP. 3. l. 2. de contemptu ſæculi c. 26. *Ambitioſus,* inquit, *humilitatem ſimulat, honeſtatem mentitur, affabilitatem exhibet, benignitatem oſtendit, ſubſequitur & obſequitur, cunctos honorat, viſis inclinat, frequentat curias, viſitat optimates, aſſurgit ac amplexatur, applaudit & adulatur. Bene nouit illud poëticum: Etſi nullus erit puluis, tamen excutit illum. Quorſum hæc omnia? Vt laudetur ab hominibus, & à ſingulis approbetur.* Quantum laborant alij, vt ſponſam ſibi acquirant, ſuâ fortunâ nobiliorem, quò per eam aſſurgant ad gradum altiorem, v.g. vt ex comite fiant Principes? Certè propter hoc præſentiſſima etiam vitæ diſcrimina adire ſæpè non dubitant, qui honoribus inſidiantur. Scimus enim Dauidem pro obtinenda Regis filiâ ad 100. Philiſthinorum præputia comparanda inflammatum fuiſſe. 1. Reg. 18. Othonielem pro Emerendâ vxore, filiâ Calebi, munitiſſimam vrbem Cariathſepher expugnandam aggreſſum. Ioſ. 15. Quibus addi poteſt Iulianus Apoſtata, qui cùm lethali vulnere ex telo diuinitùs intorto percuſſus in Perſide ad ripam fluminis iaceret, tametſi ob ſpretam religionem mori ſe fateretur, conſilio tamen cum ſacrilegis ſacerdotibus habito, ſe clam in fluuium præcipitem dare voluit, vt diuinitùs abreptus in cœlum crederetur: teſte Nicephoro l. 10. c. 37. Taceo alios labores, quibus vrgentur ambitioſi in conſeruandis ſuis eminentijs.

II. Superbi alij. II. Nihilo minùs laborem ſuſcipiunt alij ſuperbi, qui, vt placeant hominibus, corpus adornant. Sunt & iſti piſcatores, expandentes retia ſua vt capiant & attrahant amaſios atque amaſias. Quid enim illa tot varia corporis ornamenta, niſi totidem retia? ſic certè appellat ea Iſidorus Peluſiota l. 2. ep. 289. Neque parum laborant in hac ſuâ piſcatione & corporis adornatione. Verè enim dixit Plautus: *Negotij quantum in muliere vna eſt? quæ noctes dieſque, omni ætate ſemper ornantur, lauantur, poliuntur.* Grauant ſeſe auro, vt planè incuruentur: onerant pedes calceis, vt ſine difficultate & lapſus periculo, aut etiam abſque ſuccollantium ſubſidio nequeant incedere: ſtringunt corpus circulis & arctis adeò thoracibus, vt ægrè ſpiritum trahant: corpus ipſum pigmentis & lauacris affligunt & eneruant: innumera alia faſtidia, dum comuntur, pectuntur & veſtiuntur, ſuſtinent. Quis hæc laborioſa eſſe neget? Bene S. Ambroſius l. 1. de Virginibus: *Si ceruix,* inquit, *premitur, ſi grauatur inceſſus, nil pretium iuuat: niſi quòd vos mulieres: ne pereat vobis pœna, trepidatis. Quid intereſt vtrum aliena ſententia an veſtra vos damnet? Hinc vos etiam miſerabiliores, quàm qui publico iure damnantur: quòd illi optant exui, vos ligari.* Optimè profectò; quid enim intereſt, aureis graueris vinculis an ferreis? Qualia ergo Martyres pro Chriſti nomine & cœlo pertulere vincula: talia ferunt ſuperbi pro Diaboli obſequio & gehennâ. Optimè huic quadrat, quod S. Chryſoſtomus homil. 7. in 1. Epiſt. ad Timotheum ſcribit: *Timeamus dilectiſſimi, ne verba illa terribilia audire contingat: ligate ipſi manus & pedes. Quid hoc tibi infælix mulier iam conſpicaris, manuſque & pedes vinciri permittis? Nemo ex vinculatorum numero manus pedéſque vincitur. Quid caput etiam obligas? Non ſufficit manus pedeſq; vinxiſſe? Quid ceruicibus quoque innumera imponis vincula?* Omitto *ſolicitudinem, quam iſta ſecum inuehunt, metum, anxietatem, rixaſq; cum viro, aliquando ipſis indigeant, mortem quam ſuſtinent, ſiquid ex his perire contingat. Haccine obſecro voluptas eſt? Vt alius oblectetur aſpectu, tu teipſam & vinculis & curis atque periculis & angoribus quotidianiſque corrixationibus ſubijcis.* ſic ille. Exemplo eſt Regina Iezabel, quæ vt noui Regis Iehu captaret amorem & beneuolentiam, depinxit oculos ſuo ſtibio & ornauit caput ſuum: nihil autem aliud expanſis ſuperbiæ retibus cepit, quàm vt præcipitaretur de feneſtra & à canibus deuoraretur. 4. Reg. 9. Sapienter igitur & tacitè ſimul de his talibus Thomas Morus dixit: *Quàm multi in hoc ſæculo eo labore infernum mercantur, cuius vel dimidio cœlum lucrati fuiſſent!* Cuidam etiam matronæ, quòd ſe totos dies ornare conſueſſet, fertur dixiſſe: *Niſi Deus tibi pro hoc tanto labore infernum rependat, magnâ, me iudice, te iniuriâ affeceris.* Vt in eius vitâ c. 12.

III. Auari quantum laborent in piſcandis & trahendis ad ſe pecunijs, prædijs, poſſeſſionibus; nemo eſt qui neſciat. Laxant illi inprimis & expandunt retia ſua, quàm poſſunt latiſſimè, quaſi omnia ad ſe tracturi, quidquid vicini habent; quemadmodum verba illa Matthæi: *relictis retibus ſuis*, explicat Albertus M. ſerm. de S. Andrea. *Per rete,* inquit, *notatur auaritia, ſiue rerum concupiſcentia; auaritia quippe eſt rete Diaboli, quod expandis ſuper faciem vniuerſæ terræ.* Atque hoc videtur eſſe quod ſub typo retium, quæ texunt araneæ, dixit Iſaias c. 59. potiſſimùm de auaris & nummorum aucupibus: *Telas araneæ texuerunt: telæ eorum non erunt in veſtimentum, neque operientur operibus ſuis; opera eorum opera inutilia & opus iniquitatis in manibus eorum.* Loquitur ad litteram de Hebræis, qui in Babylone conſtituti varias artes excogitârunt & tetenderunt laqueos, vt pauperes & plebeios caperent, opprimerent ac deuorarent. Hoc autem quis magis quàm auari moliuntur. Audite S. Ambroſium in Pſalm. 39. *Cùm videris aliquos,* inquit, *ſtudere facultatibus ampliandis, cumulandis poteſtatibus, affectando decori, dices illud Iſaiæ: Telam araneæ texuerunt: quæ diuturna eſſe non poteſt &c.* Aranea quanto labore telam ſuam perficit? centies in gyrum it, & fila ab ore deprompta mirabili induſtriâ affigit atque interim ſe euiſcerat, adeòque eneruat, vt vel muſcam vnam capiat. Idem negotium eſt III. Auari.

auari,

auari,mundum & nundinas circuire, diu noctuq́ue cogitare & modos excogitare, quibus artibus aliorum & ferè pauperum ſolùm ſubſtantias intercipiat ac deuoret. Dat mutuum ſub fœnore, paratam offert pecuniam pro ipſorum fundis, premit exactionibus. Sed audiamus de hoc Diuum Auguſtinum in Pſal. 128. *Iubet*, inquit, *auaritia, vt mare tranſeas,& obtemperas: iubet vt te ventis procellisq́ue committas: iubeo ego vt ante oſtium tuum ex eo, quod habes, des pauperi. Piger es ad faciendum ante te opus bonum, & ſtrenuus es ad tranſeundum mare. Quia auaritia imperat, ſeruis: quia DEVS iubet, odiſti.* Deinde, vbi lucra comparârunt, non fruuntur illis, ſed quandoque etiam neceſſaria detrahunt ori ſuo. Quare optimè ſanctus Chryſoſtomus hom. 50. comparat auaros cum ijs, qui ad metalla damnati ſunt. *Nullum*, inquit, *inde emolumentum, nullas opes conſequuntur, ſed periculo magno atque detrimento ſuo alijs laborant, nihil prorſus de ſudore, de labore & morte, quam plerumque obeunt, ad fructum ſuum inde conuertentes.* Idem in libr. de patientiâ oſtendit exemplo latronum, qui dies noctesq́ue agunt inſomnes, degunt in antris, expectant viatores in quauis cæli aſperitate, vt tranſeuntes ſpolient: certi quaſi, ſe tandem aliquando capiendos & tormentis excruciandos eſſe. Quæ retia non expandit Dalilâ Sampſoni, vt argentum ſibi à ſatrapis Philiſthinorum promiſſum piſcaretur? Blanditijs deliniuit virum vinoq́ue ſopitum dormire fecit ſuper genua ſua: funes ſeptem à Philiſthæis petijt, quibus eum vinxit: crines eius cum licio plexit, & adacto clauo terræ affixit: denique tonſorem vocauit, qui crines illi abraderet. Iudic. 16. Tantæ molis erat promiſſum lucrari aurum. Quid dicam de laboribus quos auari impendunt in opes conſeruandas, expendendas, augendas? *Has qui habent*, inquit S. Proſper l. 1. de vitâ contemplat. cap. 13. *ſine labore non quærunt, ſine difficultate non inueniunt, ſine curâ non ſeruant, ſine noxiâ delectatione non poſſident, ſine dolore non perdunt.* Bene igitur Sapiens Prou. 23. monuit: *Noli laborare, vt diteris*; quando tot laboribus non parantur niſi labores.

IV. Libidino-ſi.

IV. Libidinem ſectantes & ipſi expandunt retia, vt fœdiſſimas carnis ſuæ capiant voluptates, & quot quantisq́ue laboribus, timoribus, ſuſpicionibus & curis? *Nam*, vt S. Chryſoſtomus hom. 3. de verbis Iſaiæ ſcribit, *quæ poſſit illic eſſe voluptas, vbi metus, vbi diſcrimen, vbi periculum, vbi tantorum malorum expectatio, vbi tribunalia, vbi accuſationes, vbi iudicis ira, vbi gladius & carnifex, vbi barathrum ac deportatio? Omnia pauet metuitque qui talis eſt, vmbras, parietes, ipſos lapides tanquam vocem emittentes: omnia obſeruat, omnes habet ſuſpectos, famulos, vicinos, amicos, hoſtes, eos qui nôrunt omnia, & eos qui nihil nôrunt. Quin potiùs ſi voles, tollantur hæc omnia, ponamus nulli notum eſſe flagitium præterquam ipſi vni, & mulieri, quam adulterauit: quomodo feret conſcientiam redarguentem, acerbam & amarulentam accuſatricem vbique ſecum ferens?* Quid enim non laboris ſuſcipiunt, donec optatis potiantur amoribus? Scimus Sichem illum principis filium, vt, quam rapuerat, Dinam retinere poſſet, paſſum eſſe ſe cum ſuis circumcidi. Gen. 34. Scimus Amnon ob inceſtum ſororis amorem contabuiſſe & macie attenuatum fuiſſe, morbum ſimulaſſe, nihilq́ue non molitum, donec libidinem expleret ſuam. 2. Reg. 13. Et quis neſcit quas non machinas excogitârit & tentârit Dauid, vt patratum iam adulterij ſcelus ſupprimeret, ne patefactum ingenti infamiâ ipſum aſpergeret? 2. Reg. 13. Vriam, cuius vxorem violârat, è caſtris exciuit, conuiuio excepit, inebriauit & in domum ſuam remiſit; ſed cùm hæc fruſtrà eſſent, eum gladio filiorum Ammon exponit & neci dat. *Videte & admiramini fratres*, inquit S. Chryſoſtomus hom. 1. in Pſ. 50. *quàm malum ſit delictis & peccatis obnoxium fieri: Rex militem timet, & formidat ſubditum. Imperator coronam capite geſtabat, & confuſionis opprobria metuebat. Nónne tu Imperator? nónne gladij poteſtatem habes? Habeo*, inquit, *ſed conſcientiam peccati mei timeo, formidinis matrem.* Neque minùs patiuntur ſcortatores alij; quid enim in die illis idem S. Doctor ſcribat, audiamus. *Iam*, inquit hom. 1. in Ep. ad Rom. *quid de ſcortatoribus dicas? Qui modicam ob voluptatem tantam ſeruitutis turpitudinem, tantum pecuniarũ ſuſtinent ſumptum: tum verò terrorem aſſiduum, breuiter vitam Cain viuunt, ſeu veriùs dicam, illa etiam vita multò duriorem: hinc præſentia pertimeſcentes, illinc futura formidantes, & amicos & inimicos, & conſcios & minimè conſcios ſuſpectos habentes: à quâ quidem ſolicitudine & anxietate, ſomnum quidem dum capiunt, eximuntur: ſomnia diuerſis timoribus plena identidem illis alternante ac renouante conſcientia, ſicq; illos territante.*

V. Iracundi.

V. Iracundi quoque habent ſuos non exiguos labores & diſcrimina vitæ, curis & anxietatibus plena. Laxant iſti retia ſua, vt capiant & in poteſtatem ſuam redigant inimicos ſuos. Sed quantæ molis & diſcriminis eſt hoc effectui dare? Piſces quidem dum capiuntur, neſciunt reſiſtere, at verò inimici noſtri armant ſe contra nos, ſi eos capere velimus. Quare iracundi magis venatores quàm piſcatores eſſe videntur. Venatores enim armati ſclopis & venabulis adoriuntur feras, præſertim ſæuas & armatas, à quibus ipſæ capi & mactari poſſunt: adhibent in auxilium moloſſos, clamores cient & terrores. Non aliter iracundi & vindictæ cupidi, arma enim expediunt & circumferunt, alios ad tuendas partes ſuas ſibi ſociant & velut canes venaticos ad inimicum allatrandum incitant: quo modo Eudoxia Imperatrix trahere ad ſe conata eſt Epiſcopos, vt vnà ſecum perſequerentur S. Chryſoſtomum, cui infenſa erat. Exemplo eſt Rex Saul, qui cùm odio haberet Dauidem, quid non laborum ſuſcepit, vt è medio eum tolleret? Inueſtigauit eum non ſemel per altiſſimos montes & abruptiſſimas petras, ſolis ibicibus peruias: ingreſſus eſt ſpeluncas: oberrans cum 3000. virorum velut venator vnam perdicem aut feram quærens: nec tamen quod quæſiuit, inuenit, ſed ipſe potiùs bis in

manus

Digitized by Google

manus Dauidis incidit, ingenti ſuo pudore ac periculo. Denique cùm iram ſuam exerunt aut vindictam ſumunt, quales ibi clamores? quæ ſpumationes! quæ cordis & faciei inflammatio! quæ formido! qui conflictus! Quis labores hos ſuſcipere vel pro grandi oblatâ mercede vellet? Qnare de his propriè dictum videtur Pſal. 7. *Concepit dolorem & peperit iniquitatem.* Cætera enim peccata concipiuntur & patrantur cum aliqua voluptate, tametſi poſt ſe relinquunt aculeum & dolorem: ab irâ & vindictâ etiam cum dolore & cruciatu concipiuntur ac perpetrantur. Vnde in eum Pſalmi verſiculum ait Diuus Chryſoſtomus: *Si voluerit quis vlciſci quempiam, vel prior iniuriam facere; vide quot mala patiatur: furore repletur, ab irâ diſcerpitur, mouet innumerabiles fluctus cogitationum, mille vias ingreditur: inuadit timor, pauor ac tremor; quomodo offendet, quomodo rem perficiet; & ante eum, quem eſt iniuriâ affecturus, ſeipſum perdit. Qui autem iram expulit, ab his omnibus liber eſt, & iure certè &c.* Et mox: *Vides quàm res ſit facilis virtus, difficilis autem vitium: quemadmodum illa quidem eſt tranquilla, hoc verò turbâ & tumultu refertum! Hoc ergo deſcribens dicebat Propheta: Ecce parturijt iniuſtitiam, concepit dolorem & peperit iniquitatem.* Confirmat idem homil. 20. in Matth. *Quis enim labor eſt,* inquit, *fratri indulgere conturbanti? Labor quidem in remittendo nullus, in retinendo verò inimicitias maximus. Siquidem iracundia liberari magnam menti reddit quietem, & valdè hoc eſt facilè volenti.* Denique de iracundis ait Eliphaz: *Verè ſtultum interficit iracundia.* Iob 5. h. e. iugulat, conficit, cruciat, mactat. Senſit hoc Saul, infenſus Dauidi. Senſit Antiochus infenſus Hebræis. Senſit Herodes Chriſto infenſus.

VI. Ebrioſi & gulę mancipia.

VI. Ebrioſi & gulæ mancipia piſcantur cantharos & patinas; ad hæc capienda laxant quaſi retia, ventres & abdomina ſua; nec tamen ſine labore eoque multiplici. Laborant inprimis ſe ingurgitando ſupra appetitum imò vſque ad nauſeam, atque vt appetitum heluandi inſtaurent, vomunt cum moleſtiâ & cruciatu, ſalſiuſcula comedunt, quæ eundem acuant; vt poſteà rurſum vomant; atque ita molam iſtam velut equi aut mancipia vertunt & trahunt. Vnde Plutarchus in lib. de præcept. ſalubr. ait: *Vulgus hominum, qui vacationis gratia implent corpus & vice verſa explendi gratia inuita natura euacuant, ingluuie non minùs, quàm inanitate torquentur; imò verò tanquam deliciarum vinculo grauantur ingluuie: inanitatem ſemper vt locum voluptatibus machinantur.* Cruciantur ergo ſiti & fame cùm inanes ſunt: cruciantur, cùm repleti ſunt, vt difficilè reſpirent, difficiliùs ſe euacuent. *Vocem amittunt*, ait D. Ambroſius de Elia & ieiun. *colore variantur, oculis igneſcunt, ore anhelant, fremunt naribus, in furore ardeſcunt, ſenſu excedunt.* Et quæ non pericula incurrunt in ipſâ ebrietate? Et poſteà quas moleſtias, debilitates & murbos? Verè Sapiens Prou. 26. *Quomodo ſi ſpina naſcatur in manu ebrioſi.* Septuaginta legunt: *Spinæ naſcuntur in manu temulenti*; quia ſuis vulnerantur poculis vt explicat D. Ambroſius l. 2. Ep. 7. quoties ergo poculum ori admoues, toties tibi ſpinas infigis.

THEMA QVARTVM.

Stimuli ad perfectionem quærendam.

1. *Exigit perfectionem à nobis natura.*
2. *Eamdem exigit Deus.*
3. *Exigit Chriſtus.*
4. *Exigunt maiores noſtri primi Chriſtiani.*

Duc in altum & laxate retia veſtra in capturam. *Luc. 5.*

VIdeor mihi in hod. Euangelio videre typum quemdam ſtatûs ciuitatis noſtræ: & quidem in Chriſto Domino, qui primò ſtabat ſecus ſtagnum Geneſareth in terrâ; ſed quia ibi plebs obruebat illum, vt perſiſtere non poſſet, inſcendit in nauiculam Petri, petijtque eam à terrâ reduci puſillùm, & inde docuit plebem. Denique in altum mare duci iuſſit, vbi non ſolùm piſcium multitudinem, ſed & Petrum ac ſocios cepit, & diſcipulos ſuos effecit. Ciuitas hæc noſtra ante 50. annos quo loco ſteterit, nôſtis vel audiſtis: in compreſſione nimirum hæreticorum, qui eam ita preſſerunt, vt planè opprimere velle viderentur. Etgo per DEI gratiam mutauit ſtatum & inſcendit in nauiculam Petri, adeoque à turbâ illâ hæreſeos & vitiorum abducta eſt: ſed quid ſi adhuc puſillum? Infirmi adhuc multi ſumus, neque adeò in virtutibus ſolidati; ſpectant adhuc aliqui è propinquo terram & terrena bona. Quid igitur? ad tertium locum cum Chriſto pergendum eſt: *Duc in altum:* ad perfectionem. Voluit Chriſtus ſecum in altum duci quotquot in naui erant, neminem excepit: ſimiliter vult nos omnes ad perfectionem tendere. Ita enim ipſe ad omnes dixit Matth. 5. *Eſtote ergo vos perfecti ſicut & pater veſter cæleſtis.* Ita docuit & Petrus in epiſt. 1. c. 1. *Et ipſi in omni conuerſatione ſancti ſitis, quoniam ego ſanctus ſum.* Ita & Iacobus cap. 1. *Vt ſitis perfecti & integri, in nullo deficientes.* Verùm huic doctrinæ contradicunt multi, qui putant ſibi ad perfectionem minimè connitendum eſſe, ſufficere ſibi ſtare in medio vel imo gradu, qui ſanè non parum errant, ſiquidem perfectionem exigunt à nobis multi, vt videbimus.

I. Exigit perfectionem à nobis natura.

I. Ergo conatum ad perfectionem exigit à nobis ipſa natura; in qua videmus omnia viuentia creſcere & proficere cum ætate; plantas, beſtias, hominem quoad vires & ſtaturam corporis; cur ergo non etiam creſcat ſecundùm animam? Ac licet aliqua horum terminum habeat, propter defectum nutrimenti, homo tamen ſecundùm animæ incrementum, terminum non habet, ſed tota vita creſcere in virtute debet; quo modo crocodilli tota vita creſcunt, teſte Plinio l. 8. cap. 25. & piſces maris; quia pabulo abundant, teſte

teſte eodem lib. 9. cap. 15. & Ariſtotele lib. 6. animal. cap. 17. His ergo ſimiles eſſe homines, iuxta id Habacuc 1. *Facies homines piſces maris*; adeoque ſemper creſcere debent, donec mortis ſagenâ concluſi educantur ad alterum ſæculum. Ratio eſt primò, quia tota vita noſtra curſus eſt ad brauium: finis huius curſus mors eſt. *Dies noſtri*, ait Dauid 1. Paral. 29. *quaſi vmbra ſuper terram, & nulla eſt mora.* Vmbra vnà cùm cœlo ſemper promouetur, nunquam ſtat: ſic ſe habeat curſus huius vitæ ad alteram beatam, nullam admittat moram: ſemper in motu ſit ad maiorem & maiorem conſequendam perfectionem.

1.

2. Quia niſi proficiamus, mox incipimus deficere: niſi in altum perfectionis ducamus, ad imum defectionis relabemur. Qui enim non proficit, deficit, teſte ſancto Gregorio 3. part. paſtor. cap. 35. *In hoc quippe mundo*, inquit, *humana natura quaſi more nauis contra ictum fluminis condeſcendentis, vno in loco nequaquam ſtare permittitur; quia ad ima relabitur, niſi ad ſumma conetur.* Idem oſtendit ſanctus Bernardus epiſt. 91. ad Abbates, ex viſione ſcalæ Iacob, in qua Angeli vel aſcendebant vel deſcendebant, nulli ſtabant. Ratio eſt, quia natura noſtra per originalis peccati labem ad peccatum inclinata eſt; vnde niſi perpetuò ad virtutem incitetur, ſuaptè fragilitate paulatim cadit & deficit. Similiter qui artem aliquam ſeu linguam addidicit; is aut proficiet in eâ aut deficiet; ſi enim crebrò eam exerceat, verbi gratiâ organicen, aut linguam, quam didicit, exteram, in eâ ſe perficiet: ſi non exerceat, ſenſim obliuiſcetur.

Tripart. Dom. 1. Poſt Epiphan. C. 4. D.

II. Exigit Devs.

II. Progreſſum ad perfectionem exigit à nobis Devs: neque à ſolis ſacerdotibus aut religioſis, ſed etiam à ſæcularibus, vti ſuprà audiuimus. *Fallis teipſum prorſùs*, inquit Diuus Chryſoſtomus lib. 3. contra vitæ monaſt. vituperatores: *& decipis, ſi putas aliud à ſecularibus viris, aliud à Monachis requiri.* Deſiderat enim pater omnes filios ſibi habere ſimiles; ſuamque in illis ſpeciem intueri, iuxta id Leuit. 21. *Sancti eſtote, quia ego ſanctus ſum.* Scimus etiam Deum Abrahæ adhuc in veteri illo & rudi legis ſtatu dixiſſe: *Ambula coram me & eſto perfectus.* Geneſ. 17. Probauit eum etiam in multis, quæ ſunt maximæ perfectionis vt in deferendâ patriâ, in immolando filio. Et cur ab Abrahamo perfectionem exigat, non exigat à Chriſtiano? Nos certè Chriſtiani peculiari ratione *filij DEI nominamur & ſumus.* 1. Ioan. 3. Quis autem neſcit quòd parentes optent tales habere filios, qui cùm ætate creſcant in ſcientijs, virtutibus, rerum experientia? Ideò enim conſtituunt eis pædagogos, mittunt eos ad ſcholas, exteras prouincias, Principum aulas, vt acquirant filios omni ſcientiâ & virtute excultiſſimos. Et quàm ægrè ferunt, ſi filij in ſcholis nihil planè proficiant & ſtolones domum redeant! Quid miramur ergo ſi & Devs velit habere tales? Et hinc vtique toties & tamdiu nos flagellis ſuis caſtigat; vt vel his verberibus compellat progredi à tepore ad feruorem & virtutem. Quid enim ſibi vult arator, cùm arantes boues à tergo ſequens ſtimulis exagitat, niſi quia ignauos greſſum accelerare cupit? Et cur Balaam ille aſinam ſuam tam inſtanter verberibus obiurgauit, niſi quia illa pergere non voluit?

III. Exigit Chriſtus.

III. Eundem à nobis exigit Chriſtus Matth. 5. dicens: *Eſtote ergo vos perfecti, ſicut & pater veſter cœleſtis perfectus eſt.* Qui etiam propterea tanto nos pretio redemit, & vt ait Apoſtolus ad Epheſ. 5. *Dilexit Eccleſiam & ſeipſum tradidit pro eâ. vt illam ſanctificaret & exhiberet ipſe ſibi glorioſam Eccleſiam, non habentem maculam aut rugam aut aliquid huiuſmodi, ſed vt ſit ſancta & immaculata.* En qualem nitorem deſiderat in nobis Chriſtus? qualem ſcilicet ſponſus deſiderat in ſponſâ, & qui reſpondeat pretio, quod pro ea emendâ dedit. Sibi enim vult eam placere, non alijs. Iſaias cap. 5. aſſerit Eccleſiam à Chriſto plantatam veluti vineam, omnibus neceſſarijs inſtructam. Verùm cùm expectâſſet ab ea fructum maturum & vinum generoſum, deprehendit labruſcas tantùm, id eſt, uvas immaturas & acerbas. Quare indignatus vineæ, ſtatuit eam vaſtare. De ſynagoga quidem hoc ad litteram dicitur. Sed quid ſi etiam quadret nobis? Libro 3. Reg. cap. 9. legimus quantum contulerit Hiram, Rex Tyri, Salomoni ad ſtructuram templi, nempè ligna cedrina & abiegna per 20. annos, à ſuis cæſa & depoſita, quotquot habuit neceſſaria; inſuper & 129. talenta auri. 3. Reg. 9. quæ ſanè ingentem conficiunt ſummam, qualiacumque tandem ea talenta fuerint. Sed cùm Salomon pro tanto auro & 20. annorum operis ac lignis non daret ei in compenſationem niſi 20. oppida vilia & ſterilia: contemplatus ea Rex Hiram, indignè tulit, dicens: *Haccine ſunt ciuitates; quas dediſti mihi frater?* q. d. ſuntne hæ ciuitates datæ à fratre pro tanto ſubſidio? atque vt Ioſephus ſcribit ſuas ſibi Salomonem habere iuſſit, appellauitque *terram Chabul*, hoc eſt, *lutoſam*, ſeu vt alij volunt, *arenoſam*. Quid verò putamus, contulit nobis Chriſtus, vt templum cœleſtis gloriæ nobis extrueret? nónne 33. annis pro eo ipſe laborauit? nónne ſanguinem ſuum dedit & in ligno vitam? tam ſi pro tanto labore & pretio demus ipſi *Terram Chabul*, animas noſtras ſteriles, *lutoſas & arenoſas*: an non meritò indignetur? an non eas repudiabit?

IV. Exigunt maiores noſtri, primi Chriſtiani.

IV. Exigunt maiores noſtri, primi Chriſtiani, qui in omni ſanctitate & iuſtitia vixerunt & omnium virtutum admiranda exempla nobis reliquerunt. Gloriati ſunt Hebræi de Abraham patre ſuo ſanctiſſimo. Sed à Chriſto audierunt: *Si Abrahæ filij eſtis, opera Abrahæ facite.* Ioan. 8. Hoc argumento Tobias cœcitatem ſuam conſulatus patienter tulit, cùm amici ei inſultarent, quaſi fruſtra Deo ſeruiſſet: *Nolite ita loqui*, inquit, *quoniam filij ſanctorum ſumus.* Tob. 2. Eodem Matha-

Mathathias moriens animauit filios ſuos ad tutandam contra Gentiles religionem ſuam. *Mementote operum patrum, quæ fecerunt in generationibus ſuis, & accipietis gloriam magnam & nomen æternum.* 1. Mach. 2. Idem nobis dictum putemus. *Filij enim ſanctorum ſumus:* filij S. Bonifacij, Ruperti, Kiliani, Wilibaldi, Vdalrici, Ottonis, Wolfgangi, Corbiniani, &c, qui fidem Chriſti Germaniæ intulerunt, adeoque patres noſtri ſunt. Quales porrò illi viri fuerunt! quàm ſancti! quàm perfecti! Lamentatur Iſaias in oratione Hebræos ſui temporis adeò degeneraſſe à maioribus ſuis, vt planè ab eis non agnoſcerentur ampliùs, dum ait: *Abraham neſcuit nos & Iſraël ignorauit nos.* Iſa. 63. quia cùm filij à patribus degeneres facti ſint ſuam ſimilitudinem in eis non inueniunt, ſed exoſos Deo vident, vt exponit ibi ſanctus Hieronymus. Idem contingit ſenſim Chriſtianis, & magis apparebit poſtremis temporibus. Idcircò enim dicitur Elias tunc venturus, vt ſuâ prædicatione conuertat cor patrum in filios, Malach. 4. effecturus nimirum ſuâ prædicatione vt Iudæi reſidui ad Chriſtum conuertantur, adeoque digni fiant amore maiorum ſuorum, fidelium & ſanctorum; quod etiam de Chriſtianis tepidis, qui eo tempore futuri ſunt, non temerè dictum putamus.

V. Exigimus nos ab alijs.

V. Denique ipſi nos exigimus ab alijs vt nobis bene & exactè omnia noſtra peragant; veluti ab opificibus, vt nobis optimas veſtes, calceos, domos faciant; agros & vineas pulcherrimè colant. Hinc quærimus tales artifices, qui artem ſuam optimè calleant & ſtudioſè impendant, Medicos, Chirurgos, Aduocatos non niſi peritiſſimos & optimos inquirimus. Similiter & Famulos volumus habere fideles, celeres, peritos omnique virtute præditos. Memini mihi dictum à Domino quodam ſe velle habere pædagogum filio ſuo omni virtute inſtructum, omni vitio carentem Quid mirum ergo ſi tales nos velit habere ſeruos Devs? Audite quales regni gubernatores Regi ſuo adoleſcentulo adiungi petierint Cathalani: *Conſtitui volumus*, inquit, *ſeptem viros, qui DEVM timeant, iuſtitiam colant, cupiditates ſuas ſub fræno teneant, neque donis ac muneribus moueantur.* Panormit. l. 4. de reb. Alph. Ecce quales & quàm omni ex parte perfectos requirunt iſti populi adminiſtros Regni! Quin & artificibus, Medicis, Chirurgis, Aduocatis, qui nobis ſubiecti non ſunt, indignamur, quando non reperiuntur tam periti, quales deſideramus. Quantò æquiùs indignabitur Devs ſeruis ſibi ſubiectis, ſi in fide & charitate adeoque in vitâ Chriſtianâ imperfecti ſint?

Adhæc mundi ſectatores ſemper proficere & alios præcellere opibus & honoribus conantur. Miles qui vexillifer euaſit, ad Capitaneatum aſpirat; inde Colonellus appetit fieri, inde ſupremus militiæ Dux. Denique videmus non niſi illos celebrari, diligi ac prouehi, qui in arte ſuâ, qualiſcumque ea ſit, valde excellunt: reliquos non æſtimari. Tales Devs deſiderat, Eccli. 33. *In omnibus operibus tuis præcellens eſto.* Sanctus Gregorius Nazianzenus epiſt. ad Eudoxium ait: *Ne ſuſtineas inter graculos excellere, cùm aquila eſſe poſſis.* Aquilas deſiderat Devs, iuxta id: *Vbi eſt corpus, ibi congregabuntur & aquilæ*, id eſt, ſancti ad Chriſtum Iudicem. Et cur adeò pertinaci ſtudio proſequimur bona, quæ retinere non poſſumus, cætera verò non curamus? cur non potiùs magni & opulenti eſſe cupimus in cœlo? Ergo cum Carolo V. dicamus: *Plus vltra:* & cum Domino noſtro: *Duc in altum.* Ibi capturam faciemus immenſam. Quantùm dolebunt ibi, qui hîc perfecti eſſe non laborarunt? Ergo laxate, laxate, quantum poteſtis, retia veſtra in capturam.

THEMA QVINTVM.

Induſtriæ quibus multa & magna merita non multo labore comparari queant.

1. *Si ſponte & hilariter quæ agenda ſunt agamus.*
2. *Sic cum magna charitate bene operemur.*
3. *Si ex pluribus virtutum motibus opus bonum perficiamus.*
4. *Si heroica patremus opera.*
5. *Si quæ agimus, exactè faciamus.*
6. *Si palam faciamus, quæ ad ædificationē ſpectant.*
7. *Si omnia opera ad Dei gloriam dirigamus.*

Cùm hoc feciſſent concluſerunt piſcium multitudinem copioſam. *Luc. 5.*

ALexander M. rogatus aliquando, quâ tandem ratione tot hoſtes & nationes tam breui temporis ſpatio in poteſtatem ſuam redegiſſet ſibique ſubieciſſet, reſpondit: *Conſilio, eloquentiâ & arte imperatoriâ.* Ita refert Stobæus ſer. 54. In hod. Euangelio audimus Chriſtum Dominum innumeram piſcium copiam in rete coëgiſſe ſuo imperio. Quòd ſiquis eum rogaſſet, quâ ratione id effeciſſet, maximè cùm Petrus totâ nocte laborans nihil omninò ceperit: non abſimile, arbitror, reſponſum dediſſet: *Conſilio, eloquentiâ, & arte imperatoriâ.* Conſilio ſuadendo Petro, vt in altum duceret: eloquentiâ, perſuadendo piſcatoribus, vt in ipſius nomine iactum tentarent & laxarent retia in capturam: arte imperatoriâ, imperando piſcibus poteſtate ſuâ diuinâ, vt in retia confluerent. Miram hanc piſcandi artem forſitan & vos Auditores noſſe deſideratis. Sed quid magni eritis, ſi piſcatores fueritis, & nihil niſi piſces quantocumque numero ceperitis? Quid inde in alterâ vitâ lucri reportabitis? De his enim Iſaias cap. 19. ait: *Mœrebunt piſcatores & lugebunt omnes mittentes in flumen hamum, & expandentes rete ſuper faciem aquarum emarceſcent.* Quare *æmulamini chariſmata meliora. Et adhuc excellentiorem viam demonſtro vobis.* (1. Cor. 12.)

Retia veſtra in cœlum mittite, & virtutum merita copioſa, eaque paucis iactibus & exiguo labore vobis comparate; quibus in cœlo diuites & beati ſitis. At vnde nobis, diceris, hæc induſtria? Docebit vos hanc Dominus in hod. Euangelio; proponendo quaſi typum vobis piſcationem Petri.

I. Si ſponte & hilariter quæ agenda ſunt, agamus.

I. Si quæ facimus, ſponte & hilariter, non coactè & ægrè faciamus. Tali promptitudine perfeciſſe opera ſua comprobatur Sponſa ex eo, quod ait Cantic. 5. *Manus mea diſtillauerunt myrrham, & digiti mei pleni myrrhâ probatiſſimâ.* Probatiſſima hæc, ſeu, vt alibi vocatur, myrrha *prima*, eſt quæ ſponte ſuâ fluit ex frutice: ſecunda eſt, quæ ex inciſâ adeoque coactè defluit. Illius libra vna præſtat duabus vel tribus myrrhæ ſecundæ. Indicat ergo opera bona, quæ impulſu amoris, vltrò & cum gaudio fiunt: quorum vnum tale plus meretur, quàm plurima alia, quæ ab inuito patrantur. Luculenter id oſtendit S. Ambroſius ſerm. 14. in pſal. 118. ex eo quod dicitur pſal. 53. *Voluntariè ſacrificabo tibi.* Ait enim. *Expectat Dominus voluntarios miniſtros. In Iſaia libro dicit Dominus cap. 6. Quem mittam? vtique ſeruulo ſuo poterat imperare, quem dignum, qui mitteretur, inuenerat. Sed maluit eum ſpontaneæ oblationis non fraudare mercede, qui vt ipſe ſe offerret, præſtolatus eſt. Et quamuis ſciret eius affectum, expectauit tamen vocem, vt cumularet gratiam ſe offerens. Vnde Eſaias miſſus eſt ad populum. Ideò de eo dictum eſt: Quia Iſaias audet & dicit. Etenim quaſi voluntarium organum vberiore ſpiritus ſui gratiâ Chriſtus impleuit.* Hanc ob cauſam etiam Dominus cùm poſſet imperare Petro, vt nauim à terra reduceret, vel hoc ipſemet vno nutu facere, noluit tamen, ſed rogare potiùs voluit Petrum, vt abduceret cymbam; quo doceret opera, quæ voluntariè & libenti animo fiunt, ipſi maximè placere: non amari, quæ vi quadam extorquentur. Quia verò ea, quæ ex obedientiâ fiunt eadem cum promptitudine, non modò non imminuunt meritum, ſed adaugent; idcircò poſteà imperare aliquid Petro voluit, vt duceret in altum. Quare ſi ex Superiorum obedientiâ prompto animo faciamus imperata, non ex propriâ electione, conduplicamus meritum, addendo bono operi, quod peragimus, etiam opus obedientiæ. Quemadmodum enim mater Moyſis, Iochebed, non tantùm recepit filium, ex aquis extractum, aluit & educauit velut ſuum (quod aliàs libentiſſimè velut mater gratis ei præſtitiſſet) ſed etiam velut alienum, mercede ad hoc conducta à filiâ Pharaonis, adeoque duplex lucrum ex vno collegit opere. Exod. 2. ita qui opus bonum peragit, non modò libens volens, ſed inſuper ex voluntate Superiorum, duplex meritum reportat; operis nimirum per ſe boni, & obedientiæ. Atque hac de cauſâ Petrus tam copioſam concluſit piſcium multitudinem Domino remunerante tam promptum eius parendi ſtudium, quo contra ſpem vllius fructus retia expandit ad imperium Domini.

II. Si cum magnâ charitate bene operemur.

II. Si cum magnâ charitate bona operemur, quod videtur indicari verbo *Laxate*: Laxant enim retia ſua, qui quàm ferunt, ſpatioſiſſimè extendunt: laxant corda ſua, qui quæ poſſunt, omnia faciunt; & ſi valerent maiora facere vellent. Corda DEVS reſpicit, *nec propendit quantum in eius ſacrificio, ſed ex quanto proferatur*, ait Beda, ſeu, vt ait S. Auguſtinus; *Diuites & pauperes non interrogat DEVS in arcâ ſed in corde.* Philo in l. de victim. offerent. ait Deum in templo duo habuiſſe altaria: vnum aureum ſeu auro tectum, in quo vota & deſideria ſancta fidelium offerebantur, alterum non inauratum ſed vulgare, in quo animalia in victimam immolabantur. Cur illud aureum, hoc non? quia DEVS potiùs affectum & charitatem, cum quâ offeruntur hoſtiæ, quàm ipſas hoſtias reſpexit. Hac viâ Abraham maximo ſuo merito ſuſcepit tres Angelos in hoſpitium ſuum; tametſi minimè lauto excepit conuiuio, nec magnifico in domicilio, Geneſ. 18. Aquam enim lauandis pedibus obtulit, panes appoſuit & vitulum mactauit, ſed quia maxima charitate hæc exhibuit, ideò in ſterilitate ſuâ filium pro mercede obtinuit. Inſtitit enim vt ad ſe diuerterent: feſtinauit indicatum Saræ, vt hoſpitibus cœnam pararet: attulit aquam: cucurrit ad armentum & tulit inde vitulum, & interim omnia hæc extenuat, pauxillum aquæ, buccellam panis tantum promittit. Vnde S. Chryſoſtomus in eum locum ait: *Quia magnâ alacritate proceſſit, & contentione aſſecutus eſt venationem, & prædam intra retia concluſit.* Qui forti lacerto tendit arcum, poterit ligneo telo perforare januam: quam non perforabit ferreo, ſi remiſsè arcum extendat, vti experientiâ compertum: ita qui dat ſitienti potum aquæ cum charitate, plus lucri ſpiritualis poterit obtinere, quàm ſi integrum vas vini tribuat cum murmure. Charitas enim eſt menſura & norma meritorum. Id videtur in Leuitico cap. 27. ſibi voluiſſe lex illa: *Omnis æſtimatio ſiclo ſanctuarij ponderabitur.* Siclus ſanctuarij quid niſi amor Dei eſt? *Pondus meum amor meus*, ait S. Auguſtinus lib. 11. de ciuit. cap. 8. omnia ergo opera noſtra charitate ponderantur: quantò hæc maior fuerit, eò plus illa valebunt.

III. Si ex pluribus virtutum motiuis opus bonum perficiamus.

III. Si vnam eandemque actionem ex pluribus virtutum motiuis faciamus, vel etiam aliarum circumſtantiarum acceſſione ornemus & ditemus: quomodo annulus aureus ex gemmâ pretioſâ, vel imago ex adiectis regionibus fit pretioſior & elegantior. Prioris induſtriæ exemplum eſt, ſi quis ieiunet, non ſolùm vt Eccleſiæ præcepto velut filius obediens ſatisfaciat, ſed etiam vt carnem ſuam caſtiget: rurſum vt ſibi de victu aliquid detrahens, pauperi id impendat, denique vt exemplo ſuo proximum ædificet. Quatuor hîc merita ex vno ieiunio prodeunt. Rurſum ſi quis eleemoſynam det non tantùm vt pauperi ſuccurrat ex miſericordia, ſed etiam vt eum à furto vel alio peccato reuocet; vel vt proximum ad eandem liberalitatem excitet, &c.

Poſte-

Poſterioris, ſiquis ieiunet, & tempus quod cænando conſumeret, piæ orationi dedicet, victum ſibi ſubtractum pauperibus tranſmittat vel ipſe eis afferat. Si quis concionem audiat, interim ſtando loco incommodo, velut in Solis æſtu ſeipſum mortificet, ſuâ attentione & ſilentio interim alios ædificet: execrationes & tuſſim, ne alios turbet, cum difficultate ſuâ cohibeat, &c. Rurſum ſi dum vni bono operi vacat, v.g. reficiendis pauperum veſtibus, vel lauandis pedibus, interim oret vel pium aliquid meditetur de vitâ Chriſti. Si expanſis brachijs, vel nudis innixus genibus, vel proſtratus in terram oret, &c. Sic enim eadem, vt dicitur, fidelia duos dealbare parietes, imò tres vel quatuor non difficilè poterimus. Certè qui induſtrij ſunt œconomi, artem hanc præclarè callent & ſedulò exercent ad augendam rem domeſticam. Illuſtre eſt quod de Thracia muliere legimus, apud Conſtantinum Porphorogenitum l. 1. Them. 3. in hæc verba: *Rege ad murum vrbis conſidente, præterijt Thracis vxor, vrnam capite geſtans, manibus verò colum & fuſum: à tergo autem equus zonæ alligatus erat, atque vrna quidem, quam vertice gerebat, referta erat aqua, manibus verò nens colum, & fuſum exercebat, ponè autem equus, quem adaquarat, cingulo annexus ſequebatur: quam conſpectam Rex vehementer admiratus eſt, & vnde, quænam, ex quâ vrbe eſſet, rogauit. Quæ reſpondit, Myſiam ſe natione eſſe. (eſt verò id Thraciæ oppidum.) Rex itaque arreptâ ex hac muliere occaſione, miſſa ad Imperatorem Thracum, Colyn nomine, legatione, colonos inde cum vxoribus, & liberis accepit: turbam ſatis numeroſam: ex hac natione vocati ſunt Aſiæ minoris incolæ Thracenſij, quòd ſit operoſa ac laborioſa & opere manuario victum ſibi quæritans.* Potuit hæc mulier tria ſimul opera pro lucrando pane mirâ induſtriâ peragere; & non velimus aut poſſimus nos pro tantis cœli coronis ſimilia facere? Videtur mihi hanc induſtriam inſinuaſſe Dominus in hod. Euangelio, dum ait: *Laxate retia veſtra.* Quænam illa plura retia? Vnica erat nauicula, in qua nauigabant, quæ vtique non niſi vnicum habuit rete: eccur igitur *retia* laxari iubet Dominus? An quia vnum rete nonnumquam inſtar plurium eſt, cùm doctè nimirum & induſtriè laxatur? Ita ſanè Petrus in hac vnâ ſuâ piſcatione multa virtutum merita collegit: meritum obedientiæ, dum ad iuſſum Domini rete in mare iecit, licet fructum non ſperaret: meritum humilitatis, dum interim coram eo procidit in genua orans: *Exi à me Domine, quia homo peccator ſum*: meritum religionis, dum Chriſtum adorat velut DEVM & cultu latriæ veneratur: meritum charitatis, dum in partem prædæ ſocios piſcatores aduocat: meritum paupertatis voluntariæ & contemptus mundi, dum relictis omnibus ſequitur Chriſtum. Certè hac ſuâ induſtriâ mirè placuit Chriſto & meruit ab eo in Apoſtolorum numerum adlegi, ac denique primatum inter eos conſequi, velut bonus & induſtrius paterfamilias.

IV. Si heroica patremus opera.

IV. Si opera patremus heroica, quæ raræ ſunt virtutis. Hoc ni fallor indicant verba illa Domini: *Duc in altum.* Ad littus maris non niſi parui piſces, in alto mari magni capiuntur; & hi notant opera heroica, quorum vnum plus meriti parit, quàm vulgaria ſimul plurima. Tale eſt, quando toti multitudini reſiſtimus erranti à viâ veritatis, & oppoſitum tuemur ac ſectamur, quo modo Ioſue & Caleb, ſoli oppoſuerunt ſe Legatis alijs promiſſæ & luſtratæ terræ detrahentibus, eamque è contrario mirè commendarunt, populumque tumultuantem ſuâ conſtantiâ compoſuerunt. Quâ vnicâ commeruerunt, vt ſoli ipſi ingrederentur terram illam: & Ioſue inſuper in principatu Moyſi ſuccederet: Caleb verò quia prior populum compeſcuit, velut animoſior etiam ipſo Ioſue, ſingularem à DEO laudem propter heroicum actum obtinuit: *Seruum meum Caleb*, inquit Dominus, *qui plenus alio ſpiritu ſecutus eſt me, inducam in terram hanc.* Num. 18. Tale eſt votum caſtitatis in coniugio, quale erat S. Iuliani & Baſiliſſæ Martyrum, qui cùm primâ nuptiarũ nocte virginitatem DEO vouiſſent, SS. Angeli præſente Chriſto & beatiſſimâ matre eius acclamarunt: *Viciſti Iuliane, viciſti*; Et, *Beata es Baſiliſſa*, moxque Iuliano liber oblatus eſt, in quo ſcriptum erat: *Iulianus deputetur in numero eorum, qui cum mulieribus non ſunt coinquinati: & Baſiliſſa, in numero virginum, quarum Maria tenet principatum*; reſponderuntque Angeli, *Amen.* Refert D. Antoninus 1. p. Chron. t. 8. c. 1. §. 20. & Metaphr. apud Sur. 9. Ian. Tale etiam eſt iniurias æquo & hilari animo perferre. Quâ de re B. Ægidius Minorita dicebat; *Longè præſtabilius eſt & conducibilius magnam iniuriam DEI amore abſque murmure perpeti, quàm centum famelicos homines quotidie paſcere & multo tempore ieiunare vſque in veſperam, donec ſtellæ emicent in cælo.* apud Sur. 23. April. in eius vitâ. Tale orare prò inimicis, quòd quia S. Engelbertus Archiepiſcopus Colonienſis egit, dum ab impijs iniquiſſimè occideretur, ideò pòſt mortem tot miraculis claruit: quod vel ipſe Satan in obſeſſo conteſtatus eſt. *Quando volutabatur in ſuo ſanguine*, ait, *& iam moriturus erat, percuſſoribus ſuis medullitùs ignouit, ita dicens; Pater ignoſce illis. Propter hunc ſermonem tam potens effectus eſt apud altiſſimum, vt non negetur ei, quidquid ab illo petierit. Idq; pro comperto habeatis numquam vllum Coloniæ ſediſſe Epiſcopum in Pontificis cathedrâ, qui tantum poſſit apud Deum, tantiq; apud illum ſit meriti, vt Engelbertus.* Ita in eius vitâ Cæſarius apud Sur. 7. Nouem. S. Eliſabetha vidua eâ oratione quâ precabatur, vt DEVS omnes eius inimicos ſingulari aliquâ gratiâ donaret, pluſquam alijs omnibus precibus ſuis DEO placuiſſe, omniumque peccatorũ remiſſionem obtinuiſſe, refertur à M. Auilâ epiſt. 6. Huiuſmodi opus eſt Deo gratias agere tempore tribulationis & tentationis, de quo idem Magiſter ep. 2. aiebat: *Plus valet vnum DEO gratias tempore tentationis, quàm ſex millia in proſperitate.* Similiter auertere vel reuocare aliquem à peccato plus meretur apud Deum, quàm mille eſurientes paſcere vel Eccleſias ædificare. In huius rei informationẽ Deus in V. T. maſculos ſemper fœtus, tam hominum quàm ouium of-

ferri ſibi voluit, vt Exod. 12. agnum maſculum,& Exod. 13. primogenita omnia maſculini ſexus, vt indicaret maſcula & heroica ſeu virilia opera maximè Deo placere & apud ipſum plurimum valere.

V. Si quæ agimus, exactè faciamus.

V. Si quæ agimus bona, quantumuis in ſe parua ſint, magno tamen ſtudio & exactè peragamus. Eximium enim quid eſt etiam in paruâ re excellere, & *ſatius eſt bene agere aliquid exiguum, quàm multa perfunctoriè*, ait Plato in Theæteto. Nam magnum eſt omne quod benè fit. Vnde inſignis Grammaticus pluris æſtimatur, quàm mediocris orator aut Philoſophus: peritiſſimus aliquis artifex v.g. pictor celeberrimus magis honoratur & ditatur quàm Medicus aut Doctor aliquis minus in arte ſuâ vel ſcientiâ excellens. Hinc etiam vna imago artificioſè picta plus valet, licet parua ſit, quàm mille aliæ rudes & magnæ. Poëta Græcus Euripides intra triduum non niſi tres verſus ſcripſit. Carptus propter hoc ab Alceſtide Poëta tragico, dicente ſe intereà centum compoſuiſſe, reſpondit: *ſed hoc intereſt: tua triduo tantummodo, mea verò in omne tempus ſufficient.* Gyrald. dial. 7. hiſt. Poët. Non ſecus is, qui exigua excellenter tamen perficit opera virtutum; plus multò laudis & meriti acquiret, quàm qui plurima, ſed neglectim. Inſinuatum hoc videtur à Domino verbo illo, *Duc*: non enim ait: Da vela ventis, vel impera remigibus, vt impellant nauim; ſed, *duc*: ipſe labora & remiga, donec in altum maris veniamus. Magis elaborata cenſentur quæ ab ipſis artium magiſtris perficiuntur: quàm quæ miniſtris eorum committuntur. Petrus nauticæ & piſcatoriæ artis magiſter erat: proinde, nauim meliùs quàm alij regere ſciebat. Quare omnia noſtra accuratè faciamus, & minimo etiam labore magna lucra facieмus. Ideò monuit Eccleſiaſticus cap. 33. *In omnibus operibus tuis præcellens eſto.* Quidquid enim loquimur aut agimus, irreuocabile eſt, æternum eſt; quare vti Zeuxis ille moroſè quidem omnia ſed excellenter pinxit quòd *æternitati pingere* ſe diceret, teſte Plinio l. 35. c. 9. ita etiam ſatagamus nos, vt in omnibus etiam minimis noſtris actionibus accurati ſimus, quia æternitati operamur. Nihil etiam magni agit, qui in agendo nullam difficultatem ſentit: plurimum verò qui laborat in ſuo opere & cum Petro remigat. Diogenes cùm in foro ſub acri hyemis frigore ſtatuam æneam complexus eſſet, interrogatus fuit à Lacone, an quid algoris inde ſentiret. Negante illo: *Quid igitur magni facis?* inquit Plut. in Lacon. Parum ergo merentur, qui parum laborant bene operando. Econtrà vidua illa, quæ cùm non haberet niſi pugillum farinæ, Eliæ impenſum, recepit maximo fœnore 3. Reg. 17. Et quæ duo habens minuta; miſit in gazophylacium, prælata eſt à Chriſto omnibus opulentis, quæ grandia obtulerant. Lucæ 21.

VI. Si palam faciamus, quæ ad ædificationem ſpectant.

VI. Si quæ vel ex præcepto vel ad Dei gloriam tuendam atque amplificandam, vel ad ædificationem proximi pertinent, palam faciamus, & animo imperterrito: longè plus merebimur, quàm ſi clam & intra priuatos parietes. Non ſemper in occulto facienda ſunt bona, ſed in prædictis circumſtantijs longè maiori fructu fiunt in publico. Quod videtur inſinuatum à Domino, dum interdiu iuſſit Petrum retia laxare, quod priùs totâ nocte, ſed in vanum Petrus fecerat. Quando piſces capiendi, h. e. quando animæ lucrandæ, vel Dei honor quærendus eſt, de die piſcandum eſt: vt videant homines opera noſtra bona, & inde ædificentur, ac glorificent Deum. Vnico illo actu, quo Ioſephus ab Arimathæa & Nicodemus Chriſtum de cruce depoſitum cum honore ſepelierunt, plus haud dubiè meruerunt, quàm in omni priori vitâ ſuâ: quia per illum actum Iudæorum odio & infamiæ nec non vitæ periculo ſe expoſuerunt. Sic enim & ipſe Dominus in medio terræ ſalutem operatus eſt, cùm in ciuitate celeberrima in feſto paſchatis ſolemniſſimo, in conuentu hominum frequentiſſimo, in ipſo meridie, medius inter latrones, infami in cruce mori voluit, vt copioſa eius eſſet apud Deum redemptio.

VII. Si omnia opera ad Dei gloriam dirigamus.

VII. Denique ſi omnia noſtra opera ad Dei gloriam dirigamus & offeramus. Hac enim ratione ea quaſi inaurabimus & meritoria efficiemus, licet alioquin in ſe cuprea tantùm, & indifferentia, ruſtica, fabrilia, vel politica ſint. Id in aliâ piſcatione Chriſtus ab inferis rediuiuus, ſed in hoc eodem mari Tiberiadis docuit diſcipulos, cùm *in dextram nauigij* iuſſit mittere retia. Ioan. 21. Quid enim dextra niſi intentio cœleſtis? quid ſiniſtra niſi terrena eſt? In ſiniſtrâ ne vnus quidem piſciculus, in dextrâ 153. magni piſces capti ſunt. Qui ergo omnia ſua opera dirigit ad Deum, in omnibus lucratur, & quaſi vſurarius quidam ſiue edat ſiue laboret, ſiue dormiat, ſiue vigilet, perpetuò ditatur. Sic pecunia ex conſilio Domini datur ad vſuram, & cum fœnore recipitur. Sic contingere poteſt, vt quemadmodum claudus pergens in viâ continuò, quandoque anteuertit velocem curſorem, ſæpiùs diuertentem: ita opifex vel ruricola continuo hoc lucro ſuperet religioſum deſidem. Sed hoc alibi ſæpiùs diximus.

Quando igitur vidimus, quot induſtrijs & quàm facilè maxima comparare merita, adeoque cum B. Petro ingentem piſcium capere multitudinem poſſimus, vtamur hiſce medijs, ducamus in altum & laxemus retia noſtra in capturam; ſic ipſo Alexandro M. ditiores & potentiores euademus: ſic cum B. Petro ad culmen gloriæ aſcendemus.

DOMI-

DOMINICA V. POST PENT.

THEMATA.

I. Ira immoderata quantus prædo.
II. In ira quid agendum.
III. Reconciliatio cum inimico docetur.
IV. Iuſtitia falſa vario ex capite.
V. Iræ alienæ incendio quomodo occurrendum.

THEMA PRIMVM.

Ira immoderata quantus prædo.

1. *Aufert homini mentem & rationem.*
2. *Aufert honeſtatn grauitatem.*
3. *Aufert pacem cordn.*

Omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio. *Matth.* 5.

IVRE merito Audit. timere nobis poſſumus ac debemus, dum in hod. Euangelio audimus ſeriò aſſerentem Saluatorem: *Ego autem dico vobis, quia omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio.* Cui verò iudicio humanóne an diuino? Non arbitror humano; quis enim propter iram trahitur ad iudicium? igitur diuino illi ſeueriſſimo. Sicut enim homicidæ & prædones rapiuntur ad tribunalia humana: (vult dicere Saluator) ita propter iram vocabuntur homines ad tribunal diuinum. Quis ſibi hìc non metuat? quid enim communius & frequentius inter homines, quàm iræ fræna laxare? & quid magis timendum, quàm Dei iudicium, quod adeò deprecatur Dauid Pſal. 114. dicens: *Non intres in iudicium cum ſeruo tuo?* Et cur ira tandem iudicio Dei obnoxia eſt? Audite, & dicite mihi nunquid non fures, prædones & latrones trahuntur ad iudicia? Ita eſt, reſpondebitis. At quid ſi ira immoderata & infrænis, talis prædo ſit & latro? Tametſi enim fortè proximum non deſpoliat, ipſum tamen iratũ & ſpoliat & mactat, id quod ſanè ſpectat ad Dei tribunal, qui non ſolùm præcipit, vt ne alterum lædamus, ſed vt ne nos ipſos quoque. Iam verò iracundiam peſſimum prædonem eſſe teſtatur Caſſianus Abbas, vir doctrinâ & pietate illuſtris de Inſtitutis renuntiantiũ lib. 8. qui eſt de ſpiritu iræ. cap. 1. vbi docet iram eripere homini tria potiſſimum bona & decora admodum præſtantia, *Conſilium, Grauitatem, Pacem.* Iure igitur prædo & magnus quidem appellari poteſt, quia animum deprædatur, vti mox videbimus.

I. Aufert homini mentem & rationem. I. Aufert homini conſilium, mentem & rationem; quia *vir iracundus agit ſine conſilio*, ait Caſſianus loco cit. Præter experientiam teſtatur id S. Gregorius l. 5. moral. c. 3. quòd denſiſſimas tenebras menti obijciat, confirmatque ex Eccleſiaſte c. 7. dicente: *Ne ſis velox ad iraſcendum, quia ira in ſinu ſtulti requieſcit.* Vbi cauſam addit: *quia nimirum intelligentiæ lumen ſubtrahit, cùm mentem permouendo confundit.* Et infrà. *Per iram lux veritatis amittitur, ſicut ſcriptum eſt: Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram* (ad Epheſ. 4.) *quia cùm menti iracundia confuſionis tenebras incutit, huic DEVS radium ſuæ cognitionis abſcondit.* Quod eſt Sol mundo, quod oculus corpori, hoc eſt ratio animæ homini. Tolle Solem, quæ miſeria in mundo erit? tolle oculũ corpori, quæ calamitas? Et quid homo ratione deſtitutus? nónne omni beſtiâ calamitoſior? Hanc verò, licet ad tempus, quamdiu nimirũ homo iratus eſt, tollit iracũdia: quantus igitur prędo eſt? Porrò ex hac deprędatione ſequuntur plura alia damna. 1. enim iratus nullius boni conſilij capax eſt. Nam *vt fumus*, ait Ariſtoteles apud Stobæum ſer. 18. *mordicans oculos nõ videre permittit, quæ pedibus adiacent: ſic iracundia oboriens rationẽ offuſcat, & quod bonum habitura mens fuerat à ratione, eo non ſinit ipſam iracundia ſine labore potiri ac moleſtiâ.* Naaman vidẽs, quòd Eliſæus ad ipſum non egrederetur, ſed ablegaret ipſum ad Iordanem pro cura lepræ ſuæ, ad iram concitatus ſpreuit ſanũ cõſilium, & prætulit aquas patriæ ſuæ aquis Iordanis. Verùm vbi cõſilio ſeruorum diſcuſſa eſt iracundiæ nebula, tum demũ expertus eſt, quantum aberrarit, quamq; bene Propheta ipſi conſuluerit 4. Reg. 5. *Fluuio ergo Damaſci iratus prætulit Iordanẽ, meditatus elegit*, ait S. Ambroſius in c. 4. Lucæ. Eudoxia Chriſtiana & Catholica Imperatrix S. Chryſoſtomo infenſa, plena iracundiæ veneno, vt Chryſoſtomũ hæreſeos accuſare & eijcere poſſet, nihil non molita, etiam Epiphanium, Cypri Epiſcopum in ſuam trahere ſententiã conata eſt. Cui cùm ille non ſatis aſſentiretur, ſed odium potiùs deponendũ ſuaderet, illa in furiam acta, in hanc execrabilẽ prorſupit vocẽ: *Niſi tu Epiphani adiuueris, vt Ioannes exilio mulctetur, ego clauſa Idolorum templa aperiã, omnibuſq; ea adoranda proponã.* Vt in vitâ S. Chryſoſt. 14. Septemb. En cœcum & deſperatũ iratæ fœminæ cõnſilium! Deinde reddit hominem inutilem ad omnem adminiſtrationem & gubernationẽ. *Ira enim viri iuſtitiã DEI non operatur*, ait S. Iacob. c. 1. *quia dum perturbata mens iudiciũ ſuæ rationis exaſperat, omnè quod furor ſuggerit, rectũ putat*, inquit S. Gregor. l. 5. moral. c. 30. Quare cholerici & qui irã frænare neſciunt, ad ſceptra & tribunalia idonei nõ ſunt, tametſi collũ torque & digitos annulis ornent atque onerẽt. Abripiuntur enim nõ quà æquitas vocat, ſed quà paſſio & ira rapit. Inde illud iracundi hieroglyphicum in Hieron collectã l. 6. homo ferociſſimo equo inſidens, à quo ſuſque deq; raptatur, hunc obuius quidã interrogat, quorſum tam feſtinanter abeat? Cui reſpondet miſer, equum digito demonſtrans, & hæc verba in aurem loquens: *Quò iſti placet.* Iracundos enim ſiquis roget, quorſum tam præcipiti impetu ferantur, reſpondebunt, ſi verum fateri velint: Quò iracundia nos trahit. Ex quo ſatis pater,

1. Hinc mala alia.

re oſtendit, quæ intus habet, horrenda & ſpurca, niſi cùm efferueſcit ac veluti iracundiâ temulentum in littora ſe effundit? tunc enim algam & ſpumam & quidquid fœdi habet, eijcit. Idem facit iracundus; quem *mare ventis commotum* appellat S. Chryſoſtomus hom: 9. in Gen. prodit enim impatientiam, ſuperbiam, inſipientiam, leuitatem, ſcurrilitatem, puerilitatem ſuam.

III. Aufert pacem cordis.

III. Aufert pacem, ſiquidem *nec quieti eſſe à perturbationibus noxijs, nec poterimus carere peccatis, tametſi nequaquam nobis inquietudines ab alijs inferantur: quia vir animoſus parit rixas, vir autem iracundus effodit peccata*, ait Caſſianus loco cit. Quem locum deſumpſit ex Prou. c. 15. vbi nos legimus: *Vir iracundus prouocat rixas.* Hinc Ioſeph fratribus præcipit: *Ne iraſcamini in viâ.* Gen. 45. ſciens ex irâ naſci rixas. Vnde Hebr. habetur: *ne rixemini*; quaſi iram ſemper comitetur rixa. Quæ autem pax eſſe poteſt, vbi rixæ ſunt? Quanquam ira per ſe pacem animæ turbat, ſicut tempeſtas tranquillitatem aëris. Sicut modicum fellis aut abſinthij immiſſum in vas melle plenum, totum mel corrumpit, & amaricat: ita iracundia pacem cordis. Hinc Apoſtolus ad Eph. 4. peccata iræ vocat *amaritudines: Omnis amaritudo & ira & indignatio & clamor & blaſphemia tollatur à vobis.* Ratio eſt, quia iræ ſedes & materia eſt fel & bilis, quæ in irato effunditur in ſtomachum & alia membra. Hinc iracundo omnia amara ſunt, quæcumque dantur vel dicuntur, vel etiam comedenda apponuntur. Adhæc iracundus pace corporis, quæ eſt ſanitas, ſe ſpoliat, dum ſe ipſum quaſi exedit & conſumit: ſicut polypus, ſi venatio eum deficiat (teſte Æliano l. 1. anim. c. 17.) quaſi iratus ſua brachia arrodit: ſicut tinea pannos, à quibus oritur, abſumit: & ſicut Tigris ad tympanorum pulſum (auct. eodem Æliano) ſæpe in tantam exurgit iram, vt ſeipſam diſcerpens interimat. Cuius amentiæ, ſed falsò, accuſauit Iobũ Baldad: *Quid perdis animã tuam in furore tuo?* Iob 18. alij vertunt: *diſcerpens animam tuam.* Quod veriſſimè tamẽ in iracundos dicitur, qui dum alios glutire & ferire volunt, ſeipſos perdunt, diſcerpunt & exedunt curis, rancore, odio; nec in animo ſolùm, ſed in corpore etiam, dum ſibi ipſis vitam abbreuiant. Nónne videntur Tigrides fuiſſe illi pluſquam 40. Iudæi, qui ſe deuouerunt ex irâ & odio in S. Paulum, quòd nec manducare nec bibere quidquam vellent, donec occidiſſent eum? Acto. 23. quaſi vellent ſe mactare inediâ, niſi mactent Paulum, vt exponit S. Hieronymus in c. 20. Prou. apud Lorin. ibi. Sed Paulus quidem è manibus eorum euaſit, ipſi verò interim inediâ macerati ſunt. Quid, quòd non paucos propria ira interemit? Inter alios Wenceſlaum illum Bohemiæ Regem & Imp. fœdiſſimum, qui pugionem ſtringens in pocillatorem ob leue verbum monitorium (nunciatâ enim Regi Huſſitarum ſeditione, dicebat pocillator: *At ego hoc præuideram*) incidit præ furore in apoplexiam, deinde in paralyſin, in quâ velut porcus in volutabro poſt 18. dies animam exhalauit, vt ait Cuſpinianus. Deinde Matthias Coruinus Vngariæ Rex, qui cùm Neoſtadium in Auſtriâ occupaſſet, ibi palmarum ficus ſibi apponi iuſſit, & cùm ſelectiores haberi non poſſent, (velut Cureus & alij referunt, quòd aulici ficus recentes ſibi ex Italiâ allatas deuoraſſent) in tantum irâ intumuit, vt apoplecticus concideret, ac velut amens, mutus, belluæ inſtar horrendos mugitus edens obiret. Chron. Vngar. anno 1490. Bonfin. lib. 8. dec. 4: Bene igitur dixit Eliphaz Iob 5. *Verè ſtultum interficit iracundia.* Stultus ibi iratum ſignificat, vti aliàs ſæpiſſimè in ſcripturâ, vt quaſi pro eodem habeantur. Iracundi enim ob leuiſſimã quamque rem ſicut ſtulti iraſcuntur. Contra Solem, ſi paulò ſit feruentior; contra ventum, ſi perflet vehementiùs; contra frigus & æſtum, ſi magis ſint intenſa, quàm eorum mollities ferat, indignantur; iraſcuntur calamo, ſi non reddat atramentum, teſſeris, chartis luſorijs, vt quandoque dentibus velut canes eas dilacerent. Quid aliud ſtultus faceret? Taceo morbos alios ventriculi, capitis, podagræ, quos ira parit, bilem in ſtomachum & alia membra eijciens: ex quibus vita minuitur, iuxta id Eccleſiaſtici 30. *Zelus & iracundia minuunt dies.*

Quid igitur nos Audit. Nónne apertè vidimus, quantus prædo ſit iracundia, quæ hominem deſpoliat præſtantiſſimis, quæ habet, bonis, ratione & conſilio, auctoritate & exiſtimatione, pace internâ, & externâ, ſanitate denique & quandoque vitâ, quodque omnium calamitoſiſſimum, fælicitate æternâ, ſi cum ira ſuâ hinc diſcedant? Hinc cautè & ſapientiſſimè Chriſtus hod. Euangelio immediatè ſubijcit optimum conſilium: *Eſto conſentiens aduerſario tuo citò, dum es in via cum eo: ne fortè tradat te aduerſarius Iudici, & Iudex tradat te miniſtro & in carcerem mittaris.* Qualem verò carcerem? ignem Diabolicum, perpetuum, æternum. *Amen dico vobis*, ait, *non exies inde, donec reddas nouiſſimum quadrantem.*

THEMA SECVNDVM.

In irâ quid agendum.

1. *Commenda cauſam tuam Deo.*
2. *Ne feſtina.*
3. *Ne loquaris, néve arma corripias.*
4. Meum & tuum *pelle.*
5. *Nihil ſerium tunc aut ſeuerum ſtatue.*
6. *Mentem auoca, & aliò conuerte.*
7. *Sol non occidat ſuper irâ tuâ.*

Omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio. *Matth.* 5.

VItam noſtram nauiganti ſimilem rectè aſſerit D. Gregorius ep. 26. ad Andream l. 6. Nam, vt alia taceam, ſicut nauigantes tempeſtatibus ſunt expoſiti, ideoque noſſe debent, qua ratione eis occurrere nauimque regere oporteat: ita homines in hoc fluctuante mundi pelago nauigantes tempeſtati iracundiæ maxi-

mè ſunt obnoxij, ideoque bene attendere ſibique cauere debent, ne grauis alicuius peccati naufragium incurrant. Dubia eſt ſalus nauigantium in tempeſtate; ita & iraſcentium, vti indicat Dominus in hodierno Euangelio: *Omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio.* In iudicio litigatur & dubia adhuc verſatur cauſa litigantium, vt vel abſoluantur, ſi vincant: vel condemnentur, ſi ſuccumbant. In iracundia etiam qui ſe virum exhibet, frænat eâm ratione, velut peritus gubernator nauim, gloriam habebit; qui verò ignauum & effæminatum ſeſe præbens vincitur, ignominiam & damnationem. Ergo videndum ſupereſt, (quia ferè nemo eſt, qui non ſubinde iraſcatur) qua ratione gerere nos in huiuſmodi tempeſtate debeamus; quod hîc faciemus.

Quod actum in nauigatione S. Pauli Act. 27. hoc in ira agendum.

Actorum penultimo capite legimus Sanctum Paulum, cùm Romam vinctus è Iudæâ per mare duceretur, graui tempeſtate comprehenſum eſſe, in quâ partim ipſe, partim nauarchi varia moliebantur, vt naufragium euitarent: & naui quidem fractâ omnes ſaluatos eſſe. Nos hæc eadem imitabimur.

I. Commẽda cauſam tuam Deo.

I. Sanctus Paulus periculum illud naufragij Deo commendauit; quod inde colligo, quia propterea ieiunarunt (*dùm multa ieiunatio fuiſſet* ait Lucas) & Angelus Domini Paulo aſſiſtens dixit Devm ipſi donaſſe omnes animas, quæ in naui erant. Optimum etiam foret inſurgente iracundiæ motu, ſe & cauſam ſuam Deo commendare, exemplo illius Annæ. 1. Reg. 1. quæ afflicta ab æmulâ ſuâ Phenenna, quòd eſſet ſterilis, *cùm eſſet amaro animo*, per orationem recurrit ad Devm, & effudit animam ſuam in conſpectu Domini, coram Arcâ in Silo; cauſam & afflictionem ſuam Domino proponens ac committens. Idem egit Dauid, quando deprehenſo Saule in ſpelunca cogitauit eum occidere, ſed mox mentem in Devm reflectens, mutauit conſilium dicens: *Propitius ſit mihi Dominus, ne faciam hanc rem domino meo.* 1. Reg. 24. Vbi Diuus Chryſoſtomus homilia 1. de Dauide & Saule: *Vides*, inquit, *quanta ira tempeſtas coorta fuerit? At non proceſſit vlteriùs, neque fecit naufragium, eò quòd gubernatrix illicò ſentiens periculum videlicet, pia ratio tempeſtatem vertit in tranquillitatem. Percuſſit enim Dauid cor ipſius, ac velut equum ſubſilientem ac ferocientem reuocauit iram.* Hanc Dauidis manſuetudinem docet idem Sanctus hom. 3. de Dauide & Saule, animo proponendam quoties ad iram concitamur. *Quemadmodum qui laborant ab oculis*, inquit, *ſi ſpongias ac veſtium colore cyaneo pannos tenentes frequenter in ea intueantur, ex eo colore nonnullum capiunt morbi leuamen: ſimiliter & tu ſi Dauidis imaginem præ oculis habeas, & in hanc aſſiduè defigas oculos, etiamſi millies obtundat ira, mentis oculum perturbans, ad hoc virtutis exemplar reſpiciens perfectam conſequeris ſanitatem.* non enim, vt mox ſubdit, inimicus tuus Saule deterior eſt, qui tot inſidias ſtruxit Dauidi. Longè tamen efficacius exemplar ad iræ remedium proponit nobis S. Ambroſius tr. de conflictu virt. & vit. hoc: *Si paſſio Redemptoris ad memoriam reducatur, nihil tam durum, quod non equo animo toleretur.* In praxin hoc redigebat S. Elzearius Comes Ariani, qui quoties iniurium aliquid ſibi fieri aut dici ſentiebat, illicò fugiebat ad Chriſti paſſionem, nec ab eius conſideratione deſiſtebat, donec irâ ſubſiſtente, rediret animo tranquillitas.

II. Ne feſtina.

II. Tardè nauigabant (vt ibidem v. 7. dicitur: *cùm multis diebus tardè nauigaremus*) ideoque nauim *accingebant*, hoc eſt, (vt Beda & alij cum Corn. ibi explicant) ponderibus appenſis frænabant quaſi & retardabant: ne impetu abriperetur in ſcopulos, &c. Idem agendum exurgente motu iracundiæ monet inprimis S. Iacobus cap. 1. *Sit autem omnis homo tardus ad loquendum, & tardus ad iram.* Et Eccleſiaſtes c. 7. *Ne ſis velox ad iraſcendum: quia ira in ſinu ſtulti requieſcit.* q. d. Solent enim ſtulti tantùm, & qui ſui impotentes ſunt, vti infantes & mulieres, citò iraſci. Quare *vt nutrices pueris dicunt: ne plora, & accipies, ita dicendum animo commoto: ne clama ne feſtina; ac meliùs quæuis conſequeris*, inquit Plut. in moral. Sapientes ratione temperant iracundiæ, & *ira rationi ſicut canis paſtori obedit.* vt ait S. Baſilius hom. de irâ. Cogitant enim ſe nihil boni per iracundiam efficere, nec cauſam ſuam probare, ſed ſuſpectam & peiorem facere: nam *qui citò mouetur iniuriâ*, inquit S. Ambroſius l. offic. cap. 6. *facit ſe dignum videri contumeliâ dum vult indignus videri*: deinde iracundia ſuâ non niſi mentis impotentiam & ſtultitiam ſuam prodere: denique etiam alios, quibus iraſcitur, eâdem irâ accendere, eadem ſtultitia imbuere. Multò minùs feſtinandum ad ipſam vindictam & iræ executionem, ſed frenanda nauis, ne in ſcopulos incurrat (quemadmodum incurrit Theodoſius Imp. vt alibi diximus) vel in altum abripiatur à recto itinere. Romani vt huic feſtinationi occurrerent, lictorum faſces, qui Conſulem anteibant, funibus colligatos eſſe volebant; vt ſi qua cauſa puniendi reos cogeret; mora aliqua punituro daretur, donec lictor ſcilicet faſces ſolueret atque expediret, apud Roſin. de antiquit. Rom. l. 1. c. 43.

Trip. hac Do. C. 5. C.

Trip. hac Dom. C. 7. B.

III. Ne loquaris I néve arma corripias.

III. Armamenta nauis proiecerunt in mare. v. 19. Quod etiam obſeruandum in iracundiæ tempeſtatẽ, ne ſcilicet linguam maledicam velut gladium exeramus, vel arma ad feriendum corripiamus: neſcimus enim eo tempore arma tractare, aut linguâ rectè vti: dum ratio obnubilata eſt. Vt enim puer, dum alium quærit ferro lædere, ſeipſum magis vulnerat ob imprudentiam: ita iracundia, cùm alijs nocere ſtudet, ſibi ſæpe magis nocet, vt ait Plut. in moral. Hinc ſapiens ille Arragonum & Siciliæ Rex Alphonſus cùm Pyrrhum procillatorem ſuum iuſſiſſet Gaſpari, vni aulicorum, quo cum graues inimicitias Pyrrhus gerebat, ex paterâ, quam manu gerebat, propinare; Pyrrhuſque imperium geminanti non paruiſſet; Alphonſus irâ ſuccenſus, Pyrrhum ſtricto gladio vt eum feriret, inſecutus eſt: ſtatim verò aſſecutus, cùm vulnus iam inferre pararet, iræ fræna contraxit gladiumque abiecit. Fulgoſus l. 4. cap. 1. Panormitanus lib. 1. Alphonſum ait poculum

ſuum

ſuum dono dediſſe alteri, idque Pyrrhum offerre noluiſſe.

Meum & tuum pellē.

IV. Iactantes triticum in mare alleuiabant nauim. v. 38. Neceſſarium quidem hoc ad victum erat, ideò primo iactu id non eiecerunt; quia tamen necdum remiſit tempeſtas & extrema metuebant, etiam triticum eijcere coacti ſunt, ad leuandam onere nauim. Triticum hoc quid niſi cupiditates ſunt humanæ? niſi *meum & tuum*, pro quibus omnis ferè ira exoritur, omnis contentio inſtituitur? Quare qui eas à corde ſuo eijcere noſſet, næ is continuò fluctus omnes iracundiæ ſedaret & mentis ſerenitatem recuperaret. Vidit hoc Ægyptius quidam Anachoreta, qui interrogatus, cur adeò ſe omnibus corporis voluptatibus ſubtraheret, reſpondit: *vt hac ratione omnem iræ cauſam & occaſionem præcidam. Ira quippe vt de voluptatibus certans accenditur, ita voluptatum ſuppreſſione ſopitur.* Refert Nicephorus lib. 11. hiſt. Eccl. cap. 43. Cur quæſo iraſcimur, niſi quia aliquid nobis adimitur, ſiue id ſit pecunia, ſiue fama, ſiue honor, ſiue imperium, ſiue commoditas aut voluptas aliqua? Qui ergo hæc omnia ſpernit, & pro minimis habet, videbit ſe nequaquam cauſam iraſcendi habere, non magis quàm infantes, quando iraſcuntur & plorant ob ſubtracta ſibi crepundia, globulos aut baculos. Solæ cupiditates terrenæ ſunt, quæ grauant nauim cordis noſtri. Vnde Plutarchus l. de coh. iracund. ait: *Radix iræ inordinatus amor ſui eſt, cupiditas nimia, ſuperbia, elatio animi, hæc tolle & remedium appoſuiſti iræ.* Quemadmodum enim aſpides ſemper binæ coniuges (teſte Plinio l. 8. cap. 23.) ſolent incedere, vt vna alterius cauſam & defenſionem ſuſcipiat: ita etiam in homine ſe mutuò comitantur appetitus concupiſcibilis & iraſcibilis, vt hic illius cauſam agat, & à lædente vel impediente defendat. Quòd ſi igitur concupiſcibilis ita ſit moderatus, vt non facilè lædi poſſit, quia ſcilicet res concupiſcibiles parum aut nihil curat, nec iraſcibilis inſurget in læſorem ſororis ſuæ. Videre id erat in ſeruo DEI, Stephano, cuius horreum cùm maleuolus quidam incendiſſet, alijque ei dicerent: *Væ, tibi malum contigit*, reſpondit: *Væ ei qui accendit*, apud ſanctum Gregorium lib. 4. Dialog cap. 19.

V. Nibil ſerium tunc aut ſeuerum ſtatuendum.

V. Milites Paulum & alios captiuos occidere volebant: prohibuit tamen Centurio. v. 4. Pari ratione durante iracundiæ tempeſtate nemo ſerium aut ſeuerum aliquid ſtatuere debet. Suadet hoc inprimis Seneca l. 3. de irâ, cap. 12. *Nihil*, inquit, *diligenter in fluctu cernitur. Non potuit impetrare Plato à ſe tempus, cùm ſeruo ſuo iraſceretur, ſed ponere illum ſtatim tunicam & præbere ſcapulas verberibus iuſſit, ſuâ manu ipſe percuſſurus. Poſtquam intellexit iraſci ſe, ſicut ſuſtulerat manum ſuſpenſam detinebat & ſtabat percuſſuro ſimilis. Interrogatus deinde ab amico, qui fortè interuenerat, quid ageret? Exigo, inquit, pœnas ab homine iracundo: velut ſtupens geſtum illum ſæuituro deformem ſapienti viro ſeruabat, oblitus iam ſerui; quia alium, quem caſtigaret potiùs inuenerat. Itaque abſtulit ſibi in ſuos poteſtatem, & ob peccatum quoddam cõmotior: Tu, inquit, Speuſippe ſeruulum iſtum verberibus obiurga, nam ego iraſcor.* Idem alio loco: *Cùm iratus fueris*, ait, *nihil agas, nihil dicas, quod ab ira imperetur.* Deinde Petrus Damiani epiſt. 16. ad Adelaidem l. 7. ep. *Sicut intuentis viſum aqua*, inquit, *dum quieſcit admittit, ſi turbatur obtundit: ſic humanus animus in ipſo perturbationis articulo in offenſam recti iudicij regulam & lineam non attendit. Vnde neceſſe eſt, vt in poſterum ſententia differatur, quatenus æquatâ iuſtitiæ lance iudicium, quod perturbata nequiuerat, mens quieta ſuſpendat.* Hac regula vſus Dauid dicebat: *Turbatus ſum & non ſum locutus.* pſ. 76. Qui etiam (vt mox ibidem aduertit Damianus) in Ioab & Semei, à quibus grauiter offenſus erat, non animaduertit dum viueret, & iræ ſtimulus locum in eo habere poſſet; ſed vindictam commiſit filio, poſt mortem demum ſuã; vbi iraſci non ampliùs poterat, reis inferendam. 3. Regum 2. Itaque Dauid inſtar Platonis non ad horam tantùm, ſed vſque ad mortem ſuam ſuſpenſum tenuit brachium ſuum, ne in ira ſeſe vindicans limites æquitatis tranſcenderet.

VI. Mentem auoca & aliò conuerte.

VI. Paulus afflictorum & periclitantium animos à timore & labore nonnihil auocauit, dum eos cibum ſumere iuſſit, & ipſe prior ſumpſit; quò inſtantis periculi nonnihil obliti vires & animum reſumerent. verſ. 35. Ita etiam expedit in fluctibus iracundiæ aliò mentem conuertere & honeſto aliquo negotio ſeſe occupare. Laudatur hac de re Clinias Philoſophus Pythagoreus ab Æliano l. 4. var. hiſt. c. 23. *Is ſi quando*, inquit, *in iram delapſus eſſet, atque ad iracundiam ſe præcipitem ferri ſenſiſſet, confeſtim priùs quàm prorſus inuaderetur ab ira, & eluceſceret in ipſo mentis affectus, chordis adaptatis, citharam pulſaūt. Interrogantibus autem ob quam cauſam id faceret: Quoniam, inquit, mitigor animo.* Profuit etiam hoc B. Columbino, qui aliquando à negotijs domum cum non modicâ fame & prandendi orexi reuerſus, cùm menſa necdum parata eſſet, vehementer exarſit iracundiâ. Coniux vt, dum parabat cibos, virum placaret, librum obtulit parùm delibandum. At ille commotior, prandendi non legendi tempus eſſe murmurans librum abiecit. Mox tamen reſumpſit & lecturus aliquid, in vitam Mariæ Ægyptiacæ incidit, dum ergo legens pergit, non modò iram omnem ſedauit, ſed inſuper hiſtoriæ dulcedine captus, ſtatuit deinceps in DEI impenſiore cultu, & vitæ caſtimoniâ quam & coniugi perſuaſit & ipſe DEO vouit, totam vitam agere.

VII. Sol non occidat ſuper irã tuam.

VII. De puppi miſerunt anchoras quatuor. v. 29. vt ità nauim ſiſterent, donec dies illuceſceret. Periculoſum & temerarium eſt noctu in tenebris nauigare: ſic etiam iram per noctem retinere. Idcirco Apoſtolus ad Epheſ. 4. ſcribit: *Iraſcimini & nolite peccare: Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram.* In quem locum S. Chryſoſtomus ait: *A die ipſo ad pacem Paulus impellit, ſecretum enim noctis veretur, ne fortè ſolum excipiens ſauciatum maius profectò vulnus efficiat.* Eccur verò noctem veretur? *In die namque* (adiungit) *multi ſunt* ad-

aduocantes atque retrahentes, in nocte autem quia ſolus relinquitur, intraq́ſemetipſum cogitationum æſtibus huc illuc iactatur, in immenſum verticem iniuriarum fluctus tumeſcunt, fitq́ maior omninò ſæuiorque tempeſtas. Idcircò præueniens Paulus vult iam reconciliatum noctẽ traiicere, ne vllam occaſionem de ſolitudine diabolus inueniat, per quam iracundiæ fornacem poſsit accendere eamq́ efficere ſæuiorem. hom. 6. in c. 5. Matth. Similiter S. Auguſtinus in l. de patientiâ: *Sol ſuper iracundiam noſtram ſi occiderit, periclitamur; non licet nobis vnâ die ſine patientia manere.* Quid igitur factu opus? anchoræ iaciendæ, ira mox deponenda eſt. *Vt nautæ præſentientes tempeſtatem* (noctu præſertim) *anchoris firmant naues: ita priuſquam ingruat tempeſtas iracundiæ, ratione firmandus eſt animus, & in diuerſum nitendum*, inquit Plut. in Moral. Sed quæ iſtæ anchoræ? Quatuor nouiſſima conſideratione expenſa & in fundum cordis iacta. Mors inprimis, quæ bræuî nos coniunget in cœmiterio & omnes pares faciet. Deinde iudicium de quo audimus in hod. Euangelio: *Omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio*, & poſt iudicium inferno. Idipſum etiam iracundis proponit conſiderandum S. Chryſoſtomus hom. 2. in Ioan. *Quamobrem*, inquit, *huic indomitæ belluæ nolimus habenas remittere, ſed præduro fræno, metu ſcilicet futuri iudicij eam cohibeamus: Quotieſcumque dolore aliquo amicus te vel familiaris affecerit ad iramq́ concitarit, veniat in mentem, quæ contra DEVM commiſeris, quodq́ ſi à proximo offenſam & contumelias æquo animo toleraueris, leuius in te DEI iudicium prouocabis. Dimittite*, inquit, *& dimittetur vobis. Cùm hoc ſuccurrerit, omnis vltionis cupiditas continuò euaneſcet.* His adde gehennam ignis, quam etiam minatur iracundis hodiernum Euangelium, & videtur in irâ ſuâ inſpexiſſe Dauid Pſal. 76. cùm ait; *Turbatus ſum & non ſum locutus: cogitaui dies antiquos & annos æternos* (in gehennâ puta) *in mente habui.* Denique gloriam in cœlo & coronam immarceſcibilem, paratam ijs, qui de irâ ſuâ glorioſè triumpharint.

THEMA TERTIVM.

Reconciliatio cum inimico docetur.

1. *Docetur ab Hebræis.*
2. *A Gentilibus.*
3. *A beſtijs.*
4. *A creaturis omni ſenſu carentibus.*
5. *Ab inferis & dæmonibus.*

Vade priùs reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum.
Matth. 5.

OLim apud Gentiles qui læſo non nihil cerebro erant, Anticyram mittebãtur, vt meliùs ſapere diſcerent. Erat enim Anticyra Inſula, in quâ hellebori (Nieſſwurtz) herbæ expurgantis cerebrum, copioſus erat prouentus. Itaque dicebant? *Vade & nauiga Anticyras, vt ſapere diſcas.* Magnoperè delirant, qui ſe reconciliari inimicis ſuis nullo modo volunt. His igitur in hod. Euangelio proponit Chriſtus Dominus & Magiſter noſter breuem lectionem, comprehenſam vnico vocabulo: *reconciliare.* Quam quidem nos Chriſtiani omnes ſcire & dudum didiciſſe deberemus. Reperiuntur tamen aliqui tam ſtupidi tamque læſo cerebro, vt hanc vocem minimè addiſcere & pronunciare queant. Ferunt munus ad altare, veniunt ad templum necdum reconciliati cum inimicis ſuis. Quid igitur ad nos Dominus? *Vade priùs reconciliari fratri tuo.* Sed quò eat vt hoc diſcat? ad Anticyras, ad Hebræos, Ethnicos, beſtias, &c. Iſti eum docebunt & porrigent helleborum. Eò igitur tales ablegemus.

I. Vade ad Hebræos. Geneſ. 13. Aſcendit Abraham cum nepote ſuo Loth ex Ægypto verſus Chananæam cum plurimis pecoribus. Cumque eos locus capere non poſſet, cœperunt eorum paſtores inter ſe de terræ ſpatio rixari. Quid ad hæc Abraham? ne gliſceret contentio & in cognatos ſe extenderet, prior nepotem alloquitur, ſenior iuniorem: *Ne, quæſo, ſit iurgium inter me & te, & inter paſtores meos & paſtores tuos, fratres enim ſumus. Ecce vniuerſa terra coram te eſt: recede à me obſecro: ſi ad ſiniſtram ieris, ego dextram tenebo, ſi tu dextram elegeris ego ad ſiniſtram pergam.* Vide hîc in lege naturæ mirandam virtutem Abrahæ. Senior fuit Abraham ac poterat imperare nepoti; non fecit. Ditior eodem fuit, poteratque eum vi opprimere, noluit. Poterat ipſe prior terram eligere; dedit optionem nepoti, quam vellet, ipſi ceſſurus quamcumque. Denique humaniſſimè eum rogat, ne litigare velit: *Ne, quæſo, ſit iurgium*, inquit, & rurſum: *recede à me obſecro.* Sed quæ cauſa tantæ humilitatis? Triplicem ibi deprehendo. I. Docetur ab Hebræis.

1. *Fratres enim ſumus*, inquit. Loth filius erat fratris Abrahæ, frater ab eo vocatur. Frater quaſi *ferè alter* dicitur. Turpe & inauditum eſſet, ſi manus ſiniſtra cum dextrâ litigare vellet. Iam verò Chriſtiani nónne fratres ſunt, Chriſto in baptiſmo incorporati, velut membra vnius corporis? Hinc primi Chriſtiani non aliter ſe quàm *fratres & ſorores* appellabant. 1.

2. Quia vt ibi additur: *Chananæus & Pherezæus habitabant in terrâ illâ?* Ad quid hoc commemoratur? Quia vidit Abraham, quòd hoc iurgium ſi gliſceret, ſcandalizandos eſſe Gentiles illos, ſi viderent ipſum, quem virtutis laude inſignem ac quaſi gentium doctorem iam norant, litigare cum propinquo cernerent (vti aduertit S. Chryſoſtomus ibi) pro re fluxâ, *meo* & *tuo*. Cogita & tu non parum ſcandalizari tuâ inimicitiâ tam pertinaci alios, præſertim puſillos & imperfectos. Addit idem Chryſoſtomus turpe futurũ fuiſſe Abrahamo, ſi cum inferiore & iuniore contendiſſet, quæ eſt tertia ratio, quam indicat Abraham illis verbis: *Ne ſit iurgium inter me & inter te.* q. d. non ſumus pares: ego ſenior, opulentior, patruus, 2.

truus, id eſt, *quaſi pater tuus*. Itaque Deus ipſi hanc humilitatem cumulatiſſimè compenſauit, dum totam Chananæam dedit: cùm interim Loth malè deceptus paruam terræ portionem eamque perditioni proximam ſibi elegiſſet: Sodomam videlicet. Hoc ergo fecit Abraham ante omnem legem ſcriptam, & neſciat poſt legem Euangelicam facere Chriſtianus? Nónne audimus in hod. Euangelio: *Niſi abundauerit iuſtitia veſtra plus quàm Scribarum & Phariſæorum, non intrabitis in regnum cælorum?* *Vade* igitur, *vade reconciliari proximo tuo.*

II. A Gentilibus. II. Vade ad Gentiles, qui à ſolo naturæ lumine legem accipiebant. Ex horum numero Ariſtippus Philoſophus cum Æſchine neſcio quid ſimultatis habuit. Cumque illi quidam diceret: *O Ariſtippe vbi amicitia veſtra?* reſpondit? *Dormit, ſed ego eam excitabo.* Moxque adijt Æſchinem, dixitque: *Adeóne tibi videor infælix & inſanabilis, vt ne moneri quidem merear abs te?* At Æſchines: *Non mirum*, ait, *ſi cùm in omnibus me præcellis ingenio: hic quoque quid factu opus erat, prior ſenſiſti.* Refert Plut. tr. de irâ cohibendâ. Vide & mirare hîc in Ethnico triplex rurſum motiuum reconciliationis faciendæ.

1. Primum, quia quamdiu diſſidemus, tamdiu amicitia dormit, adeóque nihil boni operatur, tempus malè perdit, cùm poſſet plurimum boni facere. At dum amicitia dormit, certè inimicitia non dormit, ſed cor lancinat & vexat innumeris cogitationibus, felle & amaritudine plenis, timore & rancore, ita vt Deus vix queat punire tales grauiùs, quàm ſi permittat mutuis odijs & inimicitijs in ſe mutuò deſæuire: ſic enim miſeri ſeipſos dentibus ſuis mortificant & puniunt, velut canes idem ore rodentes.

2. Secundum, quia exponimus nos in deriſum & fabulam hominibus: Ecce iſti Philoſophi, dicent: qui cæteris ſapientiores eſſe & aliorum odia reprehendere ſolent & conciliare deberent, inter ſe contendunt diſſidentque, quod in plebeis turpe eſt. Vbi eſt amicitia veſtra? dicunt: vbi virtus & ſapientia veſtra?

3. Tertium, quia qui prior amicitiam dormientem excitat, & de gratiâ ineundâ agit, ille vincit; quia virtuoſior & ſapientior eſt, præmiumque in cœlo alteri præripit. Iam verò agnouerint hoc Gentiles, & non agnoſcant Chriſtiani. Parum eſſe aſſerit Chriſtus, quando id facimus, quod Ethnici faciunt: *Si ſalutaueritis fratres veſtros tantùm*, inquit, *quid amplius facitis? nónne & Ethnici hoc faciunt?* Matth. 5. Quid verò ſi ne id quidem, quod Ethnici faciunt, faciamus Chriſtiani? Ergo *vade* Anticyras & diſce ab Ethnicis *reconciliari fratri tuo.* At hi, inquies, Philoſophi fuerunt, qui ita inter ſe luſerunt. Ergo tantò magis imitandi ſunt, quia ſapientes. Qui tamen ſi tibi non ſufficiunt, vide barbaros milites à ſigno cœleſti tametſi naturali, facilè à diſcordijs ad concordiam redactos. Ex illis Druſus, (apud Tacitum lib. 1.) tumultuantibus Pannonijs legionibus & in Romani nominis perniciem iamiam erupturis, vidit nocte intempeſtâ Lunam defectum pati: illâ, inquam, nocte, quam Tacitus minacem appellat, ex eoque prodigio in ſpem erectus denunciat indignari cœlum, eorumque flagitia inductis tenebris auerſari. Quid plura? componuntur excitati motus, ſedantur tumultus, Centurioni miles, Imperatori paret Centurio, & quæ prodigia deſperationem militibus, firmiſſimam ſpem ac certiſſimam duci anxio pepererunt. Lunæ ille defectus à naturâ erat, quia tamen rudi populo aliquod irati numinis indicium videbatur, ideò poſitis armis ſeſe compoſuêre ad pacem & concordiam. Nobis non vanum omen, ſed minatur in hodierno Euangelio ipſum Dei verbum, quod aſſerit: *Qui iraſcitur fratri ſuo: reus erit iudicio, reus erit conſilio, reus gehennæ ignis.* Quantus & quàm terribilis ſuperni luminis defectus! non videre ampliùs lucem, ſed in tenebris exterioribus & tartareis verſari per omnem æternitatem! Quis ad hunc minacem ſermonem, ad illum minacem diem, non componat amicitiam & ruat in amplexum ſuorum inimicorum.

III. Vade ad beſtias, & ab his helleborum pete Mutianus apud Plin. l. 8. c. 50. prodidit, quod dicam. Erat pons prætenuis, duæ in eo capræ ſibi inuicem fuerunt obuiæ è diuerſo, cùm igitur ambas anguſtiæ pontis non caperent, nec reditum longitudo pontis admitteret in exilitate cæca, torrente rapido minaciter ſubterfluente, altera accubuit, atque ita altera proculcans ſupergreſſaque, tranſijt. Quid iam agas tu, ſi in aliquâ contentione cornua ſua cornibus tuis apponat inimicus tuus & cedere tibi nolit? Beſtia vna alteri obuianti cedit atque in genua procumbit, & homo non velit cedere ac conciliari inimico, cùm in anguſtâ cœli viâ conſtituti, ſubterfluenti inferni flumini ſint expoſiti? Sed videte & ciconias quàm diſcordiarum hoſtes ſint. In magno ſpec. Exemplorum diſt. 9. ex 62. narratur, cùm Gregorius 9. Papa ante initum Pontificatum dictus Hugolinus, Apoſtolicæ ſedis Legatus in Lombardiæ quadam ciuitate, diſſidentes inter ſe magnates vellet conciliare, & vna quidem pars arbitrio eius ſe ſubmitteret, altera verò nihil de pace ſtatuenda audire vellet, excommunicatum eſſe Capitaneum, diſſenſionis auctorem & pacis repudiatorem. Hoc fulmen vbi contempſit Capitaneus, ciconiæ tremuerunt, quæ turribus & caminis eius nidos ſuperſtruxerant; quippe illicò infeſtam ſedem deſeruerunt, nidoſque ſuos in alterius Capitanei, qui Legato Pontificis obtemperare paratus erat, domum tranſtulerunt. Hoc poſtquam vidit contumax ille, ſe ſcilicet à Deo irato punitum, veniam ſubmiſſus petiit, vinculoque anathematis ligatus totum ſe in Legati voluntatem tradidit. Ac ne putes temerè ciconias migraſſe, poſtquam Capitaneus iſte in Legati & Dei gratiam redijt, redierunt & ciconiæ ad domum illius, nidoſque ſuos reportarunt. Quid hîc nos Auditores? Non fruſtrà dixit Dominus noſter. *Aſpicite volatilia cœli.* Et quod Ier. cap. 8. ait: *Turtur & hirundo & ciconia cuſtodierunt tempus aduen-* III. A beſtijs.

aduentus fui (ſcilicet quando & vbi nidificent) *populus autem meus non cognouit iudicium Domini.* Quis enim niſi Deus duxit & reduxit illas ciconias? ſcito igitur Deum à diſcordibus auolare, ad concordes aduolare ſuâ gratia. Ergo nauiga Anticyras, & diſce vel à brutis reconciliari fratri tuo.

IV. A creaturis omni ſenſu carentibus. IV. Vade ad rudes & omni ſenſu carentes creaturas. Quem ſenſum habent muri & lapidum congeries? At iſtæ diſcordes fugiunt, ad ad concordes migrant. Ædes B. V. Lauretana è lateribus conſtructa Dalmatiam primò è Galilæâ, poſt inde in agrum Picenum & ſyluam Dominæ Lauretæ Angelorum manibus delata eſt. Verùm cùm occaſione frequentis ad eam peregrinationis raptores aliqui in ſyluam ſeſe abdere ac ſpoliare tranſeuntes cœpiſſent, fugit & migrauit extra ſyluam in vicinum collem, qui duorum fratrum erat quaſi in concordiæ locum ex diſcordiæ & rapinæ barathro: poſt menſes aliquot, cùm opulentioribus in dies donis cumularetur ac ditesceret, inde auaritiâ ſtimulante fratres, dum vterque ad ſe emolumentum trahere conatur, fraterno odio inter ſe diſſidere cœperunt, & cum altercatione congreſſi ab irarum certamine ad armâ venere, iamque parum aberat, quin fratres auguſtiſſimam Deiparæ cellam fraterno cruore conſpergerent, tum Deus in odium tanti ſceleris maternam domum ad iactum ferè ſagittæ in alium fundum & vicinum quendam collem verſus mare ſubmouit, quaſi paratam iterum mare tranſnauigare, niſi odia & inimicitiæ ceſſent. Ita ferè Horat. Turſellin. in hiſt. Lauret. lib. 1. cap. 7. & 8. Quid hîc dicemus Auditores? Nónne illud Saluatoris: *Quia ſi hi tacuerint, lapides clamabunt*? Lucæ 19. Si non mouent nos exempla Hebræorum, Gentilium, beſtiarum, parietes nos moueant. Cur enim illos Deus amouit à diſcordibus, Angelorum operâ, niſi quia Deo & Angelis odibiles ſunt diſcordes? Addere poſſim oleum, quod de corpore ſanctæ Walburgæ Eyſtadij diſtillat per marmoreum eumque denſum lapidem. Nam obſeruatum eſt, & vti P. Gretſerus tr. de oleo hoc edito, indicat, quòd moniales eius loci quoties in diſcordiam aliquam inciderunt, toties oleum illud fluxum ſuum ſtiterit, donec inter ſe conuenirent. Nimirum hoc eſt, quod Chriſtus Matth. 18. dixit: *Vbi ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum.* Quaſi econtrà dicat: Vbi non ſunt congregati, ibi & ego non ſum; vel certè inde migro. Vade ad Anticyras & reconciliare fratri tuo, eruditus vel ab ipsâ ruditate rudioribus lapidibus.

V. Ab inferis & dæmonibus. V. Vade ad inferos & Cacodæmones, & diſce ab illis. Hi enim oſtendunt ſe diſcordiarum amantes, imò incentores eſſe. Patet hoc Marci 5. vbi legio eiecta vnanimi conſenſu, cùm aliàs inter ſe litigaret, 2000. porcos in mare præcipitauit. Et cur? vt Geraſenos inter & Chriſtum ſchiſma excitaret, vti factum, quando vt diſcederet Chriſtus, rogatus eſt ab incolis. Vidit hoc etiam ſanctus Franciſcus. Cùm enim Aretium Tuſciæ ciuitas mutuis diuiſa diſcordijs ſemet iret perditum, vir ſanctus aduolauit pacem compoſiturus, ſed ſuburbij hoſpitio exceptus vidit Cacodæmones ſuper ciuitate volantes, feſtis interim nutibus & geſtibus plaudentes, fomitemque diſcordiarum miniſtrantes & accendentes. Mox ergo Syluestrum ſocium acciuit, iuſſitque accedere ad vrbis portam altaque voce atque in virtute obedientiæ Deo debitæ imperare dæmonibus, vt inde ſe quantocyus proriperent. Imperauit illis Syluester, & mox paruêre, confeſtim quoque ciuitas poſitis armis in mutuam concordiam coaluit. Ribaden. in vitâ S. Franciſci.

Sed cur, dices, gaudet Dæmon hominum diſcordijs? Facilis eſt reſponſio 1. quia ipſa in ſe graue eſt peccatum, quando charitatem ſcindit. Deinde, quia dum diſſidijs homines occupantur, ipſe interim eos faciliùs oppugnare & opprimere poteſt. Quòd ſi igitur gaudent dæmones de inimicorum diſcordijs, vtique gemunt Angeli & indignatur ipſis DEVS.

Quid igitur? nondùmne didicimus pronunciare vocem, *Reconciliare*? Videte ne contingat vobis, quod Ephratæis, qui cùm diſcordiam concitaſſent contra Iephte & Galaaditas, occuparunt Galaaditæ vada Iordanis, per quæ Ephratæis tranſeundum erat. Ibi ergo, ſi quis Ephratæus veniſſet tranſiturus, cogebatur enunciare vocem *Scibboleth.* Quam ſi non bene pronunciaſſet, ſed dixiſſet *Sibboleth*, ſtatim velut hoſtis, è pronunciatione agnitus, iugulabatur in ipſo Iordanis tranſitu. Iud. 12. Eodem planè modo, qui diſcordias cum fratribus gerunt venient aliquando ad tranſitum Iordanis; ad *fluuium iudicij*, & ibi ad quæſtionem trahentur à Chriſto eiuſque Angelis SS. vt pronuntient vocem: *Reconciliare.* Ac væ ipſis, ſi non poſſint. Hoc ergo diſcamus hîc, vt munus Deo gratum, animas ſcilicet noſtras Deo offerre ad altare cœli poſſimus.

THEMA QVARTVM.

Iuſtitia falſa vario ex capite.

1. *Quando ſolùm externa eſt.*
2. *Quando ſolùm interna eſt, aut potiùs prætenditur.*
3. *Quando ficta eſt.*
4. *Quando politica eſt.*
5. *Quando coacta.*

Niſi abundauerit iuſtitia veſtra pluſquam Scribarum & Phariſæorum, non intrabitis in regnum cælorum. *Matth. 5.*

VIdebor forſan alicui Dominica præcedenti multum nimis dixiſſe, cùm exegi perfectionem adeoque & ſanctitatem à ſæcularibus hominibus. Quare hodie tacebo, & alium

alium teſtem adducam, qui pro me loquatur; & quem, niſi illum, de quo cæleſtis Pater intonuit: *Hic eſt filius meus dilectus: Ipſum audite?* Loquere ergo Fili Dei dilecte: Qualis & quanta eſſe debet perfectio Chriſtianorum? *Amen dico vobis*, inquit, *niſi abundauerit iuſtitia veſtra pluſquam Scribarum & Phariſæorum, non intrabitis in regnum cælorum.* Quis hic non contremiſcat? Clarum enim eſt vitam Phariſæorum fuiſſe inter cæteros Iudæos talem, qualis eſt nunc religioſorum inter Chriſtianos. Multi diu noctuque in oratione erant, bis in ſeptimanâ ieiunabant, magnas eleemoſynas faciebant, decimas omnium rerum dabant, durè in aſſeribus cubabant, legem ſemper præ oculis habebant, in victu & veſtitu parci, luxum & voluptatem vitabant. Et tamen iſtis omnibus contentus non eſt Chriſtus; ſed plus adhuc requirit, ſi intrare in cælum velimus. Nónne ergo videmus, quantam perfectionem à nobis Devs exigat? Quid igitur? num iuſtitiam auerſatur? non iuſtitiam, ſed falſam & phariſaicam. Sic nos monetam repudiamus adulterinam, non quia moneta, ſed quia falſa moneta eſt. Quænam verò illa falſa & adulterina eſt iuſtitia? audiamus.

I.
Quando ſolùm externa eſt.

I. Quando ſolùm externa eſt, qualis erat Phariſæorum. Timent qui tales ſunt, diſplicere hominibus non Deo; quia illud vnicum in ſe ornant, quod homines aſpiciunt, non id quod Devs inſpicit, cor videlicet & internum hominem: veſtitu incedunt vili, ſed corde alios ſpernunt: non ſcortantur, ſed corde concupiſcunt: neminem lædunt, ſed odium clam fouent: parcè domi viuunt, ſed inhiant alienis conuiuijs. Scimus inter immunda animalia cygnum quoque reprobatum eſſe Leuit. 11. quia nimirum candorem gerit in plumis, ſubtus pellem & carnem habet nigram, duram, digeſtu difficilem. Huiuſmodi ſunt illi, quos dixi, Phariſæi, foris albi, intus nigri. Quid verò tibi videretur, ſiquis hoſpitem habiturus Regem, omnia quidem miniſtrorum eius conclauia emundaret atque ornaret: ipſius verò Regis conclaue ſordibus plenum relinqueret? Num in tale hoſpitium Regem intraturum putas? Heli ſacerdoti Devs iratus fuit, & varias plagas intulit, quòd magis honoráſſet filios ſuos, quàm ſe. 1. Reg. 2. *Quia magis honoráſti filios tuos quàm me præcidam brachium tuum & brachium domûs patris tui, vt non ſit ſenex in domo tuâ. Quicumque glorificauerit me, glorificabo eum. Qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.* Cor conclaue Dei eſt, exterior conuerſatio ad homines ſpectat. Deo igitur præ omnibus cor præparandum & expurgandum eſt. Vnde Eccleſiaſtici 2. dicitur: *Qui timent Dominum, præparabunt corda ſua & in conſpectu illius ſanctificabunt animas ſuas.* Præparantur corda, cùm ab omni peccatorum ſorde purgantur, & hoc ob conſpectum Dei, cui nihil diſplicet niſi peccatum; idque multò maximè. Induit Heli filios ſuos ornatis quidem Leuitarum veſtibus, ſed non expoliauit eorum animos; timuit correptione eos contriſtare, & non curauit contriſtare templum Dei, peccatis ipſorum fœdè profanatum. Ipſi etiam filij corpore ornati, animo inquinati in templo incedebant; quia Devm corda rimantem non timuerunt, ideò morte repentinâ extincti ſunt, tam filij quàm parens.

II.
Quando ſolùm interna eſt. aut potiùs prætenditur.

II. Quando ſolùm interna eſt vel potiùs eſſe prætenditur. Vult enim Devs ſic lucere lucem noſtram coram hominibus, *vt videant opera* noſtra *bona & glorificent DEVM.* Matth. cap. 5. Propterea voluit Deus tabernaculum fœderis non intus tantum ornatum & deauratum eſſe, ſed foris etiam pellibus hyacinthinis, cœli colorem referentibus coopertum. Exod. cap. 26. *Deaurabis eam auro mundiſſimo intus & foris.* Cur hoc? quia & interiorem & exteriorem hominem vult bene eſſe compoſitum. Hinc ſponſam laudat ſponſus Cant. 1. dum ait: *Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es.* Et rurſum cap. 4. *Quàm pulchra es amica, quàm pulchra es!* Cur vtroque in loco bis pulchra dicitur? Quia ſponſus vult, *vt ſit pulchra in operibus exteriùs, & in animo interiùs*, ait gloſſa Interlin. Vult ergo Devs non ſolùm corde diligi proximum, ſed & opere. Vult non ſolùm corde credi, ſed ore etiam confeſſionem fieri ad ſalutem. Vult corde nos eſſe humiles, ſed etiam cultum externum cordi non diſſonare. Vult corde eſſe ſobrios, ſed & victu tenui contentos. Vult ex corde remitti iniurias, ſed nec verbo nec opere vindicari. Externa enim opera indicant de internis. B. Tiburtius martyr, ſocius S. Sebaſtiani, cùm quendam Torquatum nomine, Chriſtianum ſe profitentem, & capillos geſtantem ſuper apicem frontis, tonſoris arte compoſitis cerneret, Fabiano præfecto, ante quem ſiſtebatur, ait: *Credíſne Illuſtriſſime vir, hunc eſſe Chriſtianum, qui in ſui lenocinio molliendo capitis fimbrias admittit? qui tonſorem diligit? qui ſcapulis molliter geſtit? qui fluxum greſſum improbo nixu diſtendit? qui neglectis viris fœminas curioſiùs intuetur? nunquid tales peſtes Chriſtus dignatus eſt habere ſeruos ſuos?* apud Baron. an. 286. n. 16. Neque dicat quis externum ſplendorem adhiberi ſolùm, vt conſulatur honori & familiæ, vitentur hominum obtrectationes &c. Timor enim hic peruerſus eſt; quia perfecta charitas pellit timorem. Hinc lepus inter immunda animalia cenſus & repudiatus eſt, Leuit. 11. quia timidos ſignificat in obſequio diuino.

III.
Quando ficta eſt.

III. Quando eſt ficta & ſucata, directa vel ad vanam gloriam vel ad alios fines temporales, vt cùm aliqui eunt ad templum, vt videant homines, audiunt concionem, vt iudicent; dant eleemoſynas, vt diuites videantur; ieiunant vt parcant ſumptibus; peregrinantur, vt ſabulentur aut compotitent: velut Iudæi illi Ieroſolymitani, qui exierunt in Bethaniam, non tam vt Chriſtum, quàm vt Lazarum viderent. Quid de hac iuſtitiâ dicemus? Id nimirum quod Aggæus c. 1. ait: *Qui mercedes congregauit, miſit eas in ſacculū pertuſum.* Vidit aliquando B. Arſenius Angelum in eremo ſuâ dicentem:

centem:

centem: *Veni oſtendam tibi opera hominum.* Iuit ergo & vidit Angelum inter alia fundentem aquas in canalem pertuſum, vnde mox effluebant. *Sic agunt homines*, inquit Angelus. Quinam verò illi? qui opera ſua bona faciunt ob terrenos fines; mox enim effluit, quod infundunt. Nota eſt hiſtoriola illius aduenæ, qui in hoſpitio diuerſatus, cùm nil ei foret appoſitū, ſymbolam tamen ab hoſpite poſtulatus eſt. Qui cùm nil debere, quòd nil ediſſet aut bibiſſet, ſe diceret, hoſpes ipſum ſaltem nidore ciborum ſatiatum aſſeruit. Quare alter monetam depromſit & ſæpiùs in menſam pruiecit, vt tinnitum ederet. Tum ex hoſpite quæſiuit, an placuiſſet is tinnitus: Aſſerente illo, *En*, inquit, *talem tu ſolutionem accepiſti, qualem mihi cœnam dediſti.* Pari monetâ ſoluetur aliquando talibus, qui Deum vano operum ſimulachro paſcunt, iuxta id Iob 8. *Spes hypocritæ peribit.* Non poteſt placere vxor marito, quæ alteri ſe comit. Et quomodo placebit Deo, qui non vt ipſi, ſed hominibus placeat; aut vt ſibi conſulat, laborat? Ab illo ergo mercedem petere debet, cui placere ſtuduit.

IV. Quando politica eſt.

IV. Quando politica eſt ad vulgi placitū ſe accommodans; quia nimirum ita curſus mundi vadit, qui ſe conformat quouis loco & tempore, non vt Dei gloriam, ſed ſua commoda quærat. Qui hanc iuſtitiam ſectantur, ſimiles ſunt Tarando, feræ apud Gelonos ſeu Tartaros, bouis magnitudine, capite ceruino quæ ad oues locorum & fruticum, quibus adhæret, formas villi denſi colores, quibus hirtum corpus veſtitur, immutat; vtique ne à venatoribus facilè videatur & capiatur. Plin. l. 8. c. 34. Cauſſin l. 7. ſymb. c. 110. Sic enim politici vt ſe ſeruent & pabulum ſibi quærant, omnium, quibus adhærent, moribus ſe accōmodant. Qualis verò hæc ſit iuſtitia, declarat Iſaias c. 64. cùm in perſonâ talium ait: *Facti ſumus vt immundus omnes nos, & quaſi pannus menſtruatæ vniuerſæ iuſtitiæ noſtræ.* Vatablus & alij legunt: *Quaſi veſtimentum centonum vniuerſa iuſtitia noſtra.* Quemadmodum enim mendici veſtem ſibi ex variorum colorum centonibus conſuunt, vt eleēmoſynam conquirant: ita politici, vt fauores, opes, honores ſibi parent omnibus ſectis, omnibus opinionibus, & mundi conſuetudinibus ſeſe accommodant. Vt ergo talis veſtis Principis cōſpectu indigna eſt, ſic talis iuſtitia Deo exoſa. Huiuſmodi fuit Saul Rex, qui vt Regium ſceptrum & exiſtimationem ſibi conſeruaret apud populum, eius nutui ſe accommodauit contra Dei mandatum, ſeruando optima quæque ex præda Amalec, quæ vnà cum cæteris vaſtari Deus præceperat. Vnde deprehēſus culpam Samueli fatetur: *Peccaui, quia præuaricatus ſum ſermonem Domini & verba tua, timens populum & obediens voci eorum.* 1. Regum 15. Rogat inſuper Samuelem vt veniat ſecum ad ſacrificandum Domino: quò ſuam apud populum retineat exiſtimationem & nomen, pleneque videatur impleſſe præceptum Dei, quod accepit. Itaque & pœnitentia eius ficta & politica tantùm fuit, vtpote non dolentis de offenſo Deo, ſed timentis amiſſionem famæ & regni ſui. Ideò à Deo reprobatus fuit & meritò. Perſuadere quidem conatus eſt Samueli, ſe impleuiſſe verbum Dei: *Benedictus tu Domino: impleui verbum Domini*, interim à vocibus gregum, qui ſequebantur, proditus eſt, & mendacij redargutus à Samuele: *Et quæ eſt hæc vox gregum, quæ reſonat in auribus meis?* Ita licet iſti laborent ſuam palliare iuſtitiam, produntur tamen & mendacij arguuntur à voce, oculo, inceſſu petulanti &c. à pupillis & viduis, quos oppreſſerunt, à prædis & rapinis ſuis. Tales verò erant & Iudæi aliqui, omnium ferè gentium idola ſubinde adorantes, vnde comparat eos Ieremias meretricibus, quæ ſe obuijs quibuſuis viris ſubſternebant, vti c. 2. *In omni colle ſublimi & ſub omni ligno frondoſo tu proſternebaris meretrix.* Et cap. 3. *Tu autem fornicata es cum amatoribus multis:* Idolis ſcilicet varijs. Quis autem talem meretricem nulli certo adhærentem marito recipiat? quis non ſpernat & expellat?

V. Quando coacta.

V. Quando coacta. Scimus enim Exod. 25. præcepiſſe Deum, vt acciperentur ad fabricationem arcæ & tabernaculi primitiæ ab vltroneis. *Ab omni homine, qui offeret vltroneus, accipietis eas.* Et Moyſes legem promulgans inquit: *Omnis voluntarius & prono animo offerat eas Domino.* Exod. c. 35. Verùm Iudæi tempore Chriſti plerique ex timore ſeruili dumtaxat legem obſeruabant, quod nequaquam Deo placuit. Tibíne placeret, qui rem tuam tibi reddere iuſſus, abijceret in lutum & abiret? Certè hoc modo Iudas, à carnifice conſcientiâ coactus reſtituere, quos ſacrilegè acceperat argenteos, proiecit in templum & abijt. Matth. 27. Similiter & Dæmon compulſus à Chriſto, vt dimitteret hominem, quem obſederat, proiecit illum in medium & deſeruit. Luc. 4. nec non & puerum illum, Luc. 9. manifeſtè indicans quàm ægrè quamque inuitus imperata faceret. Quis autem dicat illam Iudæ reſtitutionem, vel hanc Dæmonis obedientiam vllâ ratione Deo placuiſſe? vel laude aliquâ dignam fuiſſe? Sanctus Gregorius l. 3. Dial. c. 16. ſcribit ſolitarium quendam Marcium nomine in monte Marſico Campaniæ habitâſſe in ſpecu; *vbi catenâ ſibi ferreâ pedem ligauit eamq; ſaxo ex parte altera affixit, ne ei vltra liceret progredi, quàm catena eiuſdem quantitas tendebatur. Quod vir vitæ venerabilis Benedictus audiens ei per diſcipulum ſuum mandare curauit: Si ſeruus Dei es, non teneat te catena ferri, ſed catena Chriſti. Ad quam vocem Marcius protinus eundem compedem ſoluit, ſed nunquam poſtmodum ſolutum tetendit pedem vltra locum, qui hunc tenere ligatum conſueuerat; atque in tanto ſe ſpatio ſine catenâ coërcuit, in quanto & anteà ligatus manſit.* Liberè quidem non coactè ſeſe ad catenam alligârat iſte, ne tamen aliquando facti pœnitens neceſſitati alicui ſubiaceret & coactus pateretur quod ſponte elegerat, ſuaſit Benedictus vt depoſitâ catenâ per omne tempus & in ſingulis ſuis actionibus meritum augeret. Hac de causâ etiam ſanctus Polycarpus, vt omni ex parte voluntarium Deo ſacrificium & in ſuo martyrio offerret, cùm in rogo comburendum affigere carnifices

clauis

clauis vellent, renuit & dixit: *Sinite me hoc modo. Nam qui mihi patientiam ad ignis flammas ſuſtinendas pro ſuâ clementiâ largitur, largitur etiam, vt ſine commiſſuris clauorum, quibus me affigere ſtatuitis, conſtans abſque vllâ corporis commotione rogo adhæreſcam.* Idcircò eum non clauis, ſed vinculis ſolùm ligarunt. In vitâ apud Sur. 26. Ian. Rationem exponit S. Baſilius homil. 9. Quòd DEVS non &c. *Et tu*, inquit, *ſeruos, non quando vinctos in cuſtodiâ retines, beneuolos eſſe tibi exiſtimas: ſed cùm ſponte omnia, quæ erga te oportet, videris agere. Sic item DEO eum puta fore amicum, non qui coactus, ſed qui ſponte ſuâ virtuteq́; illi obtemperat. Virtus enim ex voluntate perficitur non ex neceſſitate.*

Quare, Auditores, videmus quanto iure nobis timere debeamus, ne fortè in iudicio coram DEO reprobi inueniamur, qui iuſti nobis hîc videmur. Audimus enim Dominum dicentem pſal. 74. *Cùm accepero tempus, ego iuſtitias iudicabo.* Tunc fiet quod 1. Pet. 4. ait ſanctus Petrus: *Iuſtus vix ſaluabitur.* h. e. multi qui ſe iuſtos putant, non ſaluabuntur, aut difficilè. Quando mercatores ſciunt ipſa pondera, vlnas & menſuras à Magiſtratu examinandas, tempeſtiuè ſibi prouident, eaſque priùs ipſi examinant: ſic agendum nobis. Iuſtitiæ noſtræ examinandæ ſunt. Itaque ne deprehendantur iniuſtæ, *ſitis integri & perfecti, in nullo deficientes*, ait ſanctus Iacobus c. 1.

THEMA QVINTVM.

Iræ alienæ incendio quomodo occurrendum.

1. *Ignis gliſcentis ſuffocatione.*
2. *Blanda & molli reſponſione.*
3. *Abſceſſu illius, cui alter iraſcitur.*

Qui autem dixerit, fatue: reus erit gehennæ ignis. *Matth.* 5.

TRemendum profectò quin & leuierum nimis videre poſſit hoc ſupplicium, iracundiæ deſtinatum, igni gehennæ videlicet: nequaquam tamen eſt iniuſtum. Quid enim iudicant homines, cùm quem audiunt alienis vel proprijs etiam ædibus merâ petulantiâ vel nequitiâ iniecisse ignem? nónne omnes clamitant, medios in ignes inijciendum incendiarium, vt patiatur id, quod fecit? Atqui ira, qua ſe quis inflammat, quid niſi ignis eſt? quid ex oculis, ore, naribus, vultu, niſi ignem ſpirat? Ita enim Nahum 1. v. 5. dicitur: *Indignatio eius effuſa eſt vt ignis.* Idem varijs in locis teſtatur ſanctus Chryſoſtomus, vti homil. 30. ad populum. *Ignis eſt*, inquit, *vehemens ira, omnia deuorans: nam & corpus perdit & animam corrumpit.* Et homil. 3. in Ioan. *vehemens ira affectus eſt & omni flammâ vehementior.* Et ho. 25. in Ioan. *Ira vehemens ignis eſt, omnia conſumit &c.* Denique & Ariſtotel. 1. de animâ, iram dixit eſſe accenſionem ſanguinis circa cor. Quod cùm ita ſit, quid mirum, ſi Iracundus, qui in corde ſuo ignem hunc accendit, igni adiudicetur? Quid igitur hîc remedij, cùm tale incendium oritur in aliquo? Itáne ſpectatores tantùm illius incendij erimus? Abſit à Chriſtianis iſta barbaries atque inhumanitas; quin imò modis omnibus collaborandum nobis, vt hic ignis ſopiatur, quamprimùm fieri poteſt: eo enim conſopito, ſopiemus ignem inferni, qui hominem iracundum alioquin expectat. Videmus certè in ciuitatibus paſſim aſſeruari inſtrumenta & vaſa varia reſtinguendis incendijs, ſcalas, harpagones, æneos cacabos, coriaceas amphoras & ſimilia: adhiberi quoque varias induſtrias, aquam affundi, materiam igni ſubtrahi, ædes dirui &c. Prouideamus igitur & nobis de huiuſmodi ſupellectili & diſcamus aliquot induſtrias, quibus ſopiamus in proximis noſtris ignem iracundiæ.

I. Ignis ad initium priuſquam inualeſcat in incendium, ſuffocatione facillimè extinguitur. Hoc ſenſu exiſtimat Petrus Rauennas dictum à Domino Matth. 5. *Dico vobis non reſiſtere malo.* Ait enim: *Vtique Chriſtianis hoc dicit: Vult nos vitia non compenſare vitijs, ſed ſuperare virtutibus, in ipſis adhuc ſcintillis iram extinguere: quæ ſi peruenerit ad totum furoris incendium, ſine ſanguine non ſedatur.* q. d. Ira proximi cùm adhuc quaſi in fauillâ eſt & enaſcitur, facilè extingui, quaſi aqua, poteſt: vbi verò creuerit, non niſi ſanguine extinguitur. Idem pulchrâ ſimilitudine explicat Plutarch. in tract. de irâ cohibendâ: *Sicut flammam*, inquit, *pilis leporis, ellychnio aut paleis accenſam facile eſt inhibere: vbi verò ſolidas ac craſſas res corripuit, celeriter abſumit: ita qui iram ab initio animaduertit &c. is non magno opus habet labore, ſed plerumque ipſo ſilentio & contemptu oppreſſit.* Suffocabimus autem iram proximi, ſi iraſcenti nihil obloquamur adeoque non reſiſtamus. Vnde S. Ambroſ. l. 1. de offic. c. 21. *Noli reſpondere irato*, inquit, *citò culpa culpam excutit; ſi lapidem teras, nónne ignis erumpit?* Siquis enim maledictum maledicto, conuicium conuicio retorqueat, vel quiduis aliud aſperum iraſcenti reſpondeat, procul dubio ebullienti flammæ oſtium aperit, vt incendium erumpat. Quid ſi cum rixante rixari velis, ſilicem ſilice teres & ignem elicies. Præclarum huius rei exemplũ dedit non de plebe, non de ſenatu vnus, ſed regiâ dignitate conſpicuus Alphonſus Rex Arragonum. Huic namque *Capuam cum exercitu tranſeunti miles quidam ira efferueſcens in foro ipſo obuiam factus, comprehenſis equi loris Regem ſiſtere coëgit, neque priùs dimiſit, quàm quæ libuiſſet, in Regem etiam armatum petulanter effudiſſet. Rex nihilo magis animo commotus, ire perrexit, conuitiatorem ne paululum quidem conſpicatus.* Ita Panorm. in eius factis l. 1. Nimirum optimè ait S. Chryſoſtomus homil. 47. in Ioan. *Neque febribus laboranti aut graui inflammatione quiſquã iraſcitur, ſed his morbis affecti, ſui miſericordiam & lachrymas mouent. Huiuſmodi eſt iratus animus, qui ſi in te proſiliet, tace & opportunam ei plagam infliges. Si contumeliam contumelia proſequeris, ignẽ excitabis.* Et rurſum homil. 16. in Matth. ſuper id; *Qui autem dixerit fatue*, ita ſcribit: *Sicut manente amicitiâ, etiam quæ moleſta ſunt, leuia ducuntur: ſic inimicitiâ*

Ignis gliſcentis ſuffocatione.

micitijs obortis leuia quæcunque pro grauiſſimis audiuntur. Nam etſi ſimpliciter aliqua dicuntur, de malo tamen animo prolata creduntur, atque vt in igne cum ſcintilla exigua eſt, etſi plurimum lignorum admoueas, non ea facilè comprehendet: ſi verò ſatis in excelſum flamma conſurgat, non iam ligna, ſed & ſaxa & omnem prorſus incidentem materiã ſibi vendicat: & per quæ extingui ſolet, per ea ipſa potiùs accenditur &c. ita accidere etiam in irâ ſolet. Quidquid aliquis dixerit, continuò pabulum peſſimi huius efficitur incendij. Tantum igitur abeſt, vt per reſiſtentiam iratus componatur, vt magis exacerbetur. Nam vt ait Sapiens Prouerb. 27. *ferrum ferro exacuitur: & homo exacuit faciem amici ſui.* Rurſum Auctor op. imperf. hom. 12. *Iracundia per iracundiam non compeſcitur,* inquit, *ſed irritatur: quemadmodum ſi ignem cum igne coniungas, maior flamma ſuccenditur,* Pelicani nido ignem aucupes inijciunt; quo viſo aduolat & alarum quaſſatione ignem conatur reſtinguere, ſed interim magis accendit, & ſimul amburit alas ſuas, teſte Pierio l. 20. hierogl. c. 61. Pari modo qui iratum volunt compeſcere obiurgatione, correptione, clamore, plerumque irritant magis, quàm mitigant, adeoque etiam ipſi inuoluuntur eo iurgij incendio & comburunt ſe.

II. Blandâ & molli reſponſione.

II. *Ignem ardentem extinguit aqua*, inquit Eccleſiaſticus c. 3. & nihil homini notius quàm aquarum affuſione incendia reſtingui. Silentio quidem, vt diximus, videtur ſecuriſſimè ſuffocari ignis iracundiæ. Proximum tamen ad hoc remedium eſt, quod tradit Sapiens Prouerb. 15. v. 1. *Reſponſio mollis frangit iram: ſermo durus ſuſcitat furorem.* Tormentorum iacula molli lanâ exceptâ vim ſuam perdunt: fulmen quoque in re molli euaneſcit. Cui ſententiæ accedit S. Chryſoſtomus homil. 3. de Dauide & Saule eam ſic declarans. *Quemadmodum,* inquit, *ſi inſles in ſcintillam ignis, excitas incendium: contrà ſi ſpuas extinguis; & vtrumque tibi in manu eſt, quoniam vtrumque ex ore tuo proficiſcitur. Idem fit & in inimicitiâ proximi: ſi inflates ac vecordes ingeras ſermones excitas ignem, accendis carbones: ſin mitte ac moderatos admoueas ſermones, priuſquam exardeſcat, ignem omnem extinxeris.* Elephantes capti difficilè edomantur: ſi vinculis conſtringantur, magis feroces fiunt: neque deliniuntur cibariorum illecebris: quod ſi tamen Indi inſtrumento muſico, quod *ſcindapſum* vocant, vernaculam eis accinant, tunc aures arrigunt & ſenſim miteſcunt, cibumque obiectum accipiunt. Ælian. l. 12. de animal. c. 44. Quid ferocius erat Saule? Hic tamen à Dauide, quem cane peiùs oderat, blando ſermone edomitus fuit, quando poſt ſe clamantem audijt: *Domine mi Rex.* 1. Reg. 14. v. 9. Leuauit enim vocem ſuam & fleuit. ibid. v. 17. *Vide,* inquit S. Chryſoſtomus loco cit. *quantum fecerit lucri Dauid hæc locutus. Animum ſanguinis ac cædis ſitientem repente ad lamenta & eiulatus compulit.* Neque ſolùm lachrymas ab hoc ſilice excuſſit, ſed eò etiam adegit, vt filij nomine ab eo compellaretur: *Nunquid,* ait, *vox hæc tua eſt fili mi Dauid?* Quin & in tutorem filiorum eius quaſi adlectus eſt, dicente illo: *Iura mihi ne deleas ſemen meum.* Eâdem arte placauit Iacob infenſum ſibi fratrem Eſau, Gen. 32. cùm appellauit dominum ſuum: *Præcedat Dominus ſeruum ſuum,* v. 14. Vbi Chryſoſtomus homil. 58. in Gen. *Nihil,* inquit, *manſuetudine violentius: nam ſicut rogum, cùm valde accenditur, aqua iniecta reſtinguit: ita & animum camino magis exardeſcente, verbum cum manſuetudine prolatum extinguit.* Quibus accedit Abigail illa, quæ Dauidis iram, iam ſe accingentis ad extinguendum Nabal, blando ſermone adeò mitigauit, vt hoc reſponſum ab eo exprimeret: *Benedictum eloquium tuum & benedicta tu, quæ prohibuiſti me hodie, ne irem ad ſanguinem & vlciſcerer me manu meâ* 1. Regum 25. Sed audiamus hanc artem bene edoctos. Exemplum vnum refertur in Prato ſpirit. cap. penult. in hæc verba: *Narrauit nobis Abbas Sergius dux monaſterij Abbatis Conſtantini, dicens: Cùm aliquando iter ageremus cum quodam ſancto ſene, errauimus de viâ & neque ſcientibus nobis neque volentibus, inter ſata inuenti ſumus, & aliqua de ſatis volentes nolenteſq́; calcauimus. Quod cùm vidiſſet agricola (erat enim illic operans) cœpit contra nos iniurioſa multa proferre cum iracundiâ dicens: Vos monachi eſtis: vos timetis DEVM? Si timorem DEI ante oculos habuiſſetis, hoc profectò non feciſſetis. Tunc ait nobis. S. ſenex: Per Dominum nullus ei reſpondeat. Conuerſuſq́; ad illum dixit: Rectè locutus es fili mi. Nam ſi timorem DEI haberemus, non ita feciſſemus, ille rurſus furens, contumelijs impetebat nos. Rurſumq́; dixit ſenior ad illum: Vera proſequeris, fili, nam ſi veri monachi eſſemus, iſtud non egiſſemus. Sed per Dominum indulge nobis, quoniam peccauimus. Stupefactus ergo ille ad tantam ſenis humilitatem, acceſſit propiùs, proſtrauitq́; ſe ad pedes ſenis, dicens: peccaui, indulge mihi, & per Dominum aſſumite me vobiſcum. Dicebatq́; beatus Sergius, quia ſecutus ſit illos ruſticus, & acceperit habitum.* Sed quid mirum hoc præſtare Chriſtianos, quibus lex hæc manſuetudinis à Chriſto Domino adeò inculcata eſt? Id potiùs mirandum, etiam inter Gentiles repertos fuiſſe artis huius non tam ſtudioſos, quàm Magiſtros. Inuitârat aliquando ad menſam Socrates Euthydemũ, & interuenit Xantippe rixoſa coniux Socratis conſuetis ſuis iurgijs, contentionibus & conuitijs, menſamque euertit. Cernens hoc Euthydemus irâ percitus cum indignatione ſurgens abitum parabat. Cui Socrates: *Nónne nuper apud te idem fecit gallina inuolans in menſam, me nihil indignante?* Sic iram Euthydemi extinxit & in riſum cõuertit. Plut. de cohib. irâ. Verè igitur *reſponſio mollis,* ſeu vt alij legũt, *iocoſa frangit irã.*

III. Abſceſſu illius, cui alter iraſcitur.

III. Ignis incendij ſopitur, ſi materia ei ſubtrahatur, quæ alit ignem, vt ſi domus diruatur &c. Iracundia etiam proximi ſedatur, ſi qui bilem ei mouit, vel cui is iraſcitur, ab irato ſe ſubducat. Hoc voluiſſe Apoſtolum, quando ad Roman. cap. 12. ſcripſit: *Date locum iræ;* ſentit D. Ambroſius l. de Ioſeph c. 13. quaſi dicat Paulus: *Declinemus eam ne nos illa corripiat;* velut ignis videlicet, qui fortè ſuccenſus in exitiale gliſcit incendium & obuiantes ſibi corripit. Baſilius etiam in regulis breuior. Interrog. 244. quærit: *Quid eſt, date locum iræ?* & reſpon-

reſpondet : *non reſiſtere malo. Vel illud:* Cùm *autem perſequentur vos in iſtâ ciuitate, fugite in aliā.* D. verò Anſelmus in eum locum : *Ille dat locum iræ,* inquit, *qui iram ſuperbientium humiliter fugiendo declinat, non ſe contra acceptas contumelias erigens. ſed de loco piâ humilitate recedens.* Eadem doctrina eſt S. Gregorij 3. p. paſtor. c. 17. *Iracundos,* inquit, *melius corrigimus, ſi in ipſâ iræ commotione declinamus. Perturbati enim quid audiant, ignorant. Sed cùm ad ſe redeunt, tantò libentiùs exhortationis verba recipiunt, quantò ſe tranquilliùs tolerati erubeſcunt.* Rurſum S. Ambroſius l. 1. offic. c. 5. *Hæc ſunt arma iuſti,* ait, *vt cedendo vincat, ſicut periti iaculandi cedentes ſolent vincere & fugientes grauioribus ſequentem vulnerare ictibus.* Sic vicit Iacob fratrem ſuum Eſau, ſic vicit Dauid Saulem, ſic Chriſtus Iudæos ipſum lapidare volentes. Tauro furioſo, equo ferocienti, cùm diſcurrũt per plateas, cedimus, & nequâquam inde erubeſcimus : eccur igitur pudor ſit fugere ab iracundo, cùm ab illis brutis nihil differat? Non fuit dedecus Ioſepho fugere ab herâ caſtitatis inſidiatrice, ſed magna potiùs gloria. Pari ratione & gloriâ fugimus iracundos. Vnde auctor Op. imperf. hom. 12. ait: *Sicut Ioſeph dimiſit pallium in manu meretricis: ita & tu proijce pallium in manus calumniatoris, & fuge cum meliore velamento iuſtitiæ; ne fortè dum vis vendicare veſtem corporis, pretioſiſſimum animæ veſtimentum perdas.*

Intellexerunt etiam hoc nonnulli Gentiles, quorum erat celebre adagium : *Ignem gladio ne fodito.* h. e. ne iratum concites, nec materiam ei ſubminiſtres, quâ magis iraſcatur: Et illud : μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ. h. e. *ne ignem igni adijcias*; quod clamâſſe carbonarium quendam, cùm ignem fornacis igni adiecisſet, indeque accenſus conflagraret, refert Diogenianus. Plutarchus quoque l. de cohib. irâ. *Ira,* inquit, *his vehementiùs incitatur, quæ faciunt aut dicunt irati; proinde quieſcere optimum eſt aut effugere, aut occultari, & ſeſe ad ſilentium velut in portũ recipere, ſicut ſolent, qui epilepſiam obororientem ſenſerunt.* Quod ſi tamen aliquis omninò ſibi perſuaſerit, turpem eſſe hanc fugam, reuerà laudatiſſimam, permittam ei, vt irato ſeſe opponat, ſed quâ ratione? Quâ S. Guido Abbas Pomposianus occurrit Heriberto, Rauennatum ſummo Antiſtiti, iras coquenti, neſcio quâ de causâ, in eius monaſterium, manu armatâ deſtruendum. Quòd cùm ad aures ſanctiſſimi viri perlatum eſſet, triduanum omnibus ieiunium indixit, pôſitiſque laneis veſtibus, ciliciis omnes indui voluit; hortatuſque eſt ſuos, vt precibus & lachrymis pugnarent; nec dubitarent, quin iis faciliùs armis, quàm gladio & clypeo de inimicis victoriam obtinerent. Quod ſanè pulchrè conſecutum eſt. Nam cùm illi toto illo triduo humi cubantes in cinere & cilicio, aſſiduò Domini miſericordiam implorarent, & Archiepiſcopus præcipiti mente, ad tyrannidem exercendam veniret, ſtatim obuiam ei cum timore proceſſerunt, atque in Eccleſiam ſummo cum honore illum perduxerunt, tùm ille repente animo ita commutatus eſt, vt profusâ ingenti lachrymarum vi ſcelus ſuum deteſtatur, fratreſque perpetuò ſibi amicitiæ fœdere ita copularet, vt nullæ deinceps inimicitiæ illud violauerint. Ita Lipelous 31. Martij in vitâ S. Guidonis. Quâ ratione? quâ Petrus Abbas Cauenſis occurrit Rogerio caſtri S. Seuerini domino, qui & ipſe cœnobium eius variè affligens, agrum vnum erepturus cum armis aduenerat. Verùm *Petrus in occurſum eius ad agrum tuendum egreſſus, fratres ſecum duxit, cum quibus pſallere inſtanter cœpit. Ille etiam minas ſuas prauitate vincere geſtiens; cum armatorum manu in locum venit, cogitans quia is qui minas ſuas ſeminando contemneret, ad eundem agrum ſine armatorum præſidio non veniſſet. Sed cùm propiùs accederet, contra ſe nõ mucrones enſium, ſed miſſile orationum vidit. Tunc illud ſaxeum pectus à feritatis ſuæ duritia emollitum eſt, ſolâ enim religionis contemplatione ſuperatus, arma proiecit, de caballo deſcendit, atque ad ſancti viri veſtigia proiectus, ſuæ temeritatis veniam poſtulauit.* Ita habet eius vita apud Sur. 4. Martij. Quâ ratione : quâ ſimilis alius Abbas occurrit alteri cuidam hoſti ſui monaſterij, de quo hæc ſcribit B. Petrus Damiani in epiſt. ad Oldericum Epiſcopum l. 4. Epiſt. ep. 9. *In Galliarum finibus audiui,* inquit, *geſtum fuiſſe, quod refero. Inter Abbatem & quendam ſæculi præpotentem orta eſt non leuis de poſſeſſione contentio. Cumq; à partis vtriuſque fautoribus nimis diu certaretur, & iurgijs, tandem vt armis ageretur vtrimque condictum eſt. Et ſæcularis quidem paratis militum copijs, campum præliaturus ingreditur, acies ſtruit, cuneos ordinat atque ad ſortiter agendum omnium mentes acerrimus cohortator inflammat. Silueſcunt omnia gladijs, rubent clypei, vociferantium clamor attollitur, minaces armatorum fremitus inhorreſcunt, tela ſtringuntur, & ſolus aduerſæ partis impetus ad congruendum accenſis manibus expectatur. Abbas autem non in armis terrenis ſpem ſuam, ſed in humanæ ſalutis auctore conſtituens, cunctis, qui pro ſe dimicare conuenerant; ſuum prohibuit comitatum; ſolos autem monachos ſuos equis impoſuit, capita cucullis operiri præcepit, ſicq; cum illis, velut galeatis & loricatis fidei munimento Cruciſq; vexillo ad locum certaminis venit. Cumq; vir ille non ferrea, vt ſperabat, arma conſpiceret, ſed tanquam cæleſtem atque Angelicã aciem, aduentare cominùs aduertiſſet, tantus eum cum ſuis omnibus diuini timoris horror inuaſit, vt deſilientes de equis protinus arma proijcerent, terræ ſe humiliter ſternerent, indulgentiam flagitarent. Sic; ſic nimirum titulos victoriæ triumphalis obtinuit, qui non in frementibus equis, non micantibus gladijs ſpem poſuit, sed ex diuina tantùm potentia virtute præſumpſit.*

DOMINICA VI. POST POST PENTECOSTEN.

THEMATA.

I. Quamobrem Chriſtus miraculo multiplicârit panes.

II. Vulgus ſeu turba hominum commiſeratione digna.

III. Pœnitentia, quæ in mortis articulo fit, ſuſpecta.

IV. Quomodo verbũ Dei audiendum.

V. Septem media ad proficiendum.

THEMA PRIMVM.

Quamobrem Chriſtus miraculo multiplicârit panes.

1. *Vt ſe DEVM eſſe Iudæis oſtenderet qui olim eos pauit.*
2. *Vt ſpem noſtram in DEVM erigeret.*
3. *Vt indicet neceſſarium nobis eſſe pabulum verbi DEI.*
4. *Vt hoc miraculo præluderet institutioni S. Euchariſtiæ.*
5. *Vt oſtenderet diuitibus rationem multiplicandi opes ſuas.*

Manducauerunt & ſaturati ſunt. *Marci* 8.

PROPHETA Iſaias, qui vitam & miracula Chriſti tam dilucidè deſcripſit, quaſi non tam Propheta, quàm Euãgeliſta foret, tetigit etiam aliquid de hodierna refectione capite trigeſimo cùm ait: *Dabit vobis Dominus panem arctum & aquam breuem: & non faciet à te auolare vltrà Doctorem tuum.* Per panem intelligit cibum, per aquam potum, qualemcumque illum, phraſi Hebræâ. Iam verò vbinam Saluator noſter cibum dedit populo, niſi in hodierno Euangelio? Vbi potum niſi in Cana Galilææ? Vtrobique ſelectiſſimum & ſuauiſſimum, & quidem miraculo prouiſum. In nuptijs Canæ habitis, extollebant vinum, velut præſtantiſſimum: in conuiuio hodierno panis fuit tam ſapidus, vt rapere Chriſtum vellent, qui ex eo comederunt, & creare Regem. At verò *panis* iſte *arctus* fuit, & *aqua*, ſeu vinum nuptiale *breue*: quia panis hic non niſi bis datus in ſolitudine & vni turbæ; vinum verò illud non niſi ſemel, paucis conuiuis ad finem conuiuij & breuiſſimum tempus. Et cur hoc? ne, ſi conſtanter exhiberentur, facerent ab illis auolare Doctorem ſuum & gignerent in eis nauſeam verbi Dei, extimulando carnalem appetitum; quod iam fieri cœpiſſe Dominus oſtendit, cùm poſteà eis dixit: *Quæritis me, non quia ſigna vidiſtis, ſed quia manducaſtis ex panibus & ſaturati eſtis.* Ioan. c.6. Voluit tamen ſemel & iterum Dominus panem hunc arctum dare ob cauſas mox indicandas.

I. Vt ſe Deũ eſſe Iudæis oſtẽderet qui olim eos pauit.

I. Vt fidem in Deum excitaret & imprimis oſtenderet Hebræis ſe eſſe verum Deum, adeoque illum ipſum, qui olim pauit eorum patres in deſerto (cuiuſmodi locus & iſte erat Matth.15. *Vnde nobis in deſerto panes*) per quadraginta annos, miſſo cælitùs manna. Tametſi enim Eliſæus quoque Propheta 20. panibus hordeaceis centum viros ſaturauit 4. Regum 4. id tamen non niſi ipſius precibus à Deo impetratum eſſe indicauit ipſe, cùm dixit: *Hæc dicit Dominus: Comedent & ſupererit.* At verò Chriſtus nihil ſimile effatus eſt quando panes multiplicauit, ſed per poteſtatem excellentiæ ſolâ benedictione ſuâ panes auxit & de nouo produxit, vt demonſtraret ſe eſſe Deum, qui ab initio mundi creati benedixit terram, vt proferret fruges, aquam vt piſces &c. Vnde ſanctus Auguſtinus tract. 24. in Ioannem ait: *Quis enim & nunc paſcit vniuerſum mundum: niſi ille, qui de paucis granis ſegetes creat? Fecit ergo quomodo DEVS. Vnde enim multiplicat de paucis granis ſegetes, inde in manibus ſuis multiplicauit quinque panes, poteſtas enim erat in manibus Chriſti. Panes autem illi quinque, quaſi ſemina erant, non quidem terræ mandata, ſed ab eo, qui terram fecit, multiplicata.* Hinc vtique accepit Chriſtus panes multiplicandos priùs in manus ſuas, vt indè quaſi è terræ gremio fruges, vel ex aëre manna effunderet in diſcipulorum ſinus & menſas diſcumbentium, Eliſæus autem panes nequaquam tetigit, ſed allatos præciſè apponi iuſſit, vt oſtenderet ſe miniſtrum tantùm & inſtrumentum illius eſſe miraculi. Neque verò hoc ob ſolos fecit Iudæos Dominus, ſed ob omnes omninò mortales, vt ex hoc miraculo agnoſceremus & cum gratiarum actione diligeremus eum, qui non minore miraculo quotidie nos paſcit frugibus è terrâ mirabiliter productis. Vnde ſubijcit Auguſtinus: *Hoc ergo admotum eſt ſenſibus, quo erigeretur mens, & exhibitum oculis, vbi exerceretur intellectus, vt inuiſibilem DEVM per viſibilia opera miraremur & erecti ad fidem & purgati per fidem etiam ipſum inuiſibiliter videre cuperemus, quem de rebus viſibilibus inuiſibiliter noſceremus.* Certè nequaquam minus, ſed potiùs maius miraculum eſſe videtur, multiplicari nobis ſemina in gremio terræ, quæ alioquin corpora ſibi mandata abſumere & deuorare ſolet, quam multiplicari panes in manibus Chriſti, qui *aperit manum ſuam, & implet omne animal ſuâ benedictione.* Et tamen videntur pauci mortales beneficium hoc, indeque Deum benefactorem ſuum agnoſcere & debitâ gratitudine colere. Hæbræi certè accepto manna, ſtupentes dixerunt

Manhu?

Digitized by Google

Manhu? manhu? quid hoc? quid hoc? Et cùm non minori miraculo paſcat nos Devs quotidie, pauci mirantur & gratias agunt. Quod ſanè mirum eſt. Quis enim cum Paulo Eremitâ ſedens in ſpecu, vel cum Daniele in lacu, ſi quotidie acciperet panem & victum ſuum ſeu à coruo ſeu ab homine peregrino, non miraretur & laudaret ſuum benefactorem? quis videre eum non cuperet, qui hæc ipſi mittit? quis vel ignotum etiam non maximè diligeret? quis non quotidie diceret ſeu cum Daniele: *Recordatus es mei DEVS & non dereliquiſti diligentes te?* Dan. vlt. ſeu cum Eremitâ: *Eia Dominus prandium nobis miſit, verè pius, verè miſericors?* Vel cum ſene illo Iacob: *DEVS, qui paſcit me ab adoleſcentiâ meâ vſque in præſentem diem?* Gen. 48.

II. Vt ſpem noſtram in Devm erigeret.

II. Vt ſpem noſtram erigeret in Devm, qui inprimis ſuos in defectu humanorum auxiliorum adiuuare ſoleat præſidio diuino, & præſertim eo temporis momento, cùm res in anguſto & deſperatione concluſæ videntur. Hanc rationem affert Victor Antiochenus in hod. Euang. *Etenim*, inquit, *cùm panes non haberent, poſt triduanam perſeuerantiam neque commodè in deſerto habere poſſent circa detrimenti cuiuſpiam periculum, impranſi dimitti non poterãt. Quòd ſi eiuſmodi neceſſitas non vrſiſſet, Seruator vtique conſuetam miraculorum virtutem hîc non oſtendiſſet: ſiquidem turba non ſectabantur illum propter corporalem annonam: ſed propter ſpiritualem eſcam.* Similiter Chryſoſtomus in Matth. cap. 15. *Non in prima*, inquit, *die, neque in ſecunda miraculum fecit: ſed expectauit, vt omnibus conſumptis indigentiâ coacti maiori admiratione factum proſequerentur &c.* Planè ad eum modum (vt hinc etiam Iudæi poſſent agnoſcere ſuum altorem quem olim habuere per deſertum) quo in ſolitudine peregrinantes olim non acceperunt manna de cœlo, donec omnis farina, quam tulerant de Ægypto, conſumpta, adeoque fames (neque enim ſerere aut metere in ſolo alieno & ſterili poterant) coorta eſſet, poſt dies nimirum triginta, quibus durauit farina ex Ægypto ſublata, teſte Ioſepho. Vult enim Devs, vt priùs quàm ſuccurrat appareat noſtra indigentia & neceſſitas, ne alteri quàm ipſi præſtitum adſcribamus auxilium. Quâ eâdem causâ noluit in Canâ ſubminiſtrare vinum priùs, quàm appareret vini defectus: non ſuccurrit Sarephtanæ per Eliam augmento farinæ, niſi in neceſſitate extremâ, cùm iam non plus haberet, quàm pugillum vnum. 3. Reg. 17. Neque viduæ alteri per Eliſæum incremento olei, niſi poſtquam omnibus rebus exuta fuit, vſque ad paucas olei guttas, quibus inungi facies poſſet. 4. Reg. 4. Suſannam non priùs eripuit, quàm ad mortem duceretur. Dan. 13. Diſcipulos in mari periclitantes, non ante quàm clamarent: *Præceptor perimus*. Luc. 8. Paralyticum tum demùm ſanat, quando ſe ab omnibus derelictum dixit, Ioan. 8. Alioquin enim ingrati homines vel ſibi vel fortunæ, vel præciſè naturæ & neceſſarijs cauſis liberationem & ſalutem ſuam adſcribunt. Quare ne miremur, ſi Dei manum auxiliarem necdum ſentimus, quia vt videtur, necdum extrema patimur. Adhæc præ cæteris attendit ad eos, qui in eius obſequio ſe occupant, vel eius causâ patiuntur aliquid. Hanc cauſam ipſe Dominus indicat, cùm ait: *Quia ecce iam triduo ſuſtinent me.* Numerat ergo dies, quibus in ſeruitio eius deſtinentur pij, vt velut mercenarijs ſuâ causâ laborantibus dignam rependat mercedem. Experti ſunt hoc quotquot ſcimus propter Devm aliqua vel egiſſe vel ſuſtinuiſſe. Elias in exilium actus ob prophetiam ſuam, paſtus eſt à coruis & viduâ 3. Reg. 17. Daniel in leonum lacum ob inuocatum Devm poſitus, reſocillatus pulte Habacuc. Dan. vlt. Sanctus Paulus Eremita in ſolitudinem ob fidelium perſecutionem compulſus, à coruo quotidiano pane alitus. Sancta Catharina Virgo & Martyr, per 12. dies à columba in carcere ſuſtentata. Sanctus Hermannus pro Dei obſequio iter agens optimum vinum in ſummâ laſſitudine è vacuâ lagenâ bibit; alijque innumeri. Eâdem de causâ Hebræi, quia Deo vocante Ægyptum deſeruerunt, vt in deſerto ipſi ſacrificarent, ibidem miris modis ſuſtentati ſunt, vt diximus. Non minore Dei prouidentiâ Chriſtiani anno Domini 1098. Deo etiam monente per ſanctum Bernardum, ad terram ſanctam recuperandam profecti, cùm Antiochiæ extremâ victûs penuriâ laborarent, rore ſuauiſſimo cœlitùs miſſo, paſti & confortati ſunt, adeò vt quicunque eo rore conſperſus fuit, integrum animi & corporis vigorem ac ſoſpitatem reciperet, tanquam nihil laboris ac moleſtiæ toto illo itinere paſſus eſſet: qui vigor etiam equis eorum, non hominibus tantùm conceſſus fuit, vt ex Æmilio lib. 4. hiſt. Franc. Tyrio lib. 6. belli ſacri alibi retulimus. Trip. Dom. Trinit. C. 9. C.

III. Vt indicet neceſſarium nobis eſſe pabulum verbi Dei.

III. *Vt hoc miraculo deſignaret, quòd viam ſæculi præſentis aliter incolumes tranſire nequimus, niſi alimento verbi ſui Chriſtus nos reficiat*, inquit Venerabilis Beda. Similiter Beatus Remigius: *Peccatores, ait, per pœnitentiam conuerſi, in curſu labentis ſæculi pereunt, ſi abſque ſacra doctrina pabulo deſtituantur.* Quod etiam myſtico ſenſu tangit Dominus, dum ait: *Et ſi dimiſero eos ieiunos deficient in viâ.* Rurſum quando colligi fragmenta iuſſit, vt in itinere delaſſatis iterum reſtaurare vires poſſent, monens Chriſti fideles, vt per huius vitæ curſum ſemper in promptu habeant fragmenta verbi Dei, ſeu doctrinas ex eo acceptas & memoriæ mandatas, quibus identidem refici & corroborari queant. Corda auditorum quaſi cophini ſunt, quibus è concione auferunt & in animam ſuam inſerunt panem illum. Verùm cur ſoli Chriſti diſcipuli panes reſiduos auferunt? cur non & alij de plebe? Reſpondet ad hoc ſanctus Ambroſius lib. 6. in Lucam; quia Apoſtoli deſignant electos, qui ſoli adlaborant, vt panem verbi Dei non ſolùm auditu comedant, ſed etiam vt ſecum auferant & in memoriâ referuent, vt ſuo tempore iterum eo ſe reficiant: *Non otioſè*, inquit, *quæ turba ſuperſunt, à diſcipulis colliguntur; quia*

ea, quæ diuina ſunt, apud electos faciliùs poßu, quàm apud populos reperire. Electos igitur ſe non inani oſtendunt argumento, qui verba Dei audiunt & cuſtodiunt; habent enim quo ſe in hoc laborioſo vitæ itinere ſuſtentent & conſortent. Timere ſibi ac languere cœpit aliquando Elias ob minas Iezabelis, mortem ipſi machinantis. 3. Regum 19. fugit ergo & in viâ deficiens præ languore & laſſitudine proiecit ſe ſubter vnam iuniperum: vbi cùm obdormiſſet, Angelus Domini appoſuit ei panem ſubcinericium & aquam, iuſſitque eum comedere. Comedit Elias *& ambulauit in fortitudine cibi illius 40. diebus & 40. noctibus vſque ad montem Dei Oreb.* Quid etiam ſi Abulenſi q.8. in eum locum credimus, toto illo tempore, quo in ſpecu latuit & quo regreſſus eſt, vigore ſolius prædicti panis vixit. Porrò de hoc cibo ait Rabanus: *Sicut corpus ſine alimento corporali ſubſiſtere nequit: ita nec anima viuere ſine verbo DEI.* Quadraginta illi dies & noctes totum vitæ noſtræ curſum, vſque dum ad montem cœleſtis beatitudinis perueniamus, deſignat. Elias illo pane confortatus relegere iter ſuum iuſſus, nequaquam iam timere aut repugnare auditus eſt, quin potiùs adire Regem Achab eique inſultare, & Reginæ, quam priùs timuerat, mortem comminari regnique infælicisſimum exitum. Pari modo verbum Dei roborat puſillanimes & languentes in viâ cœli, ne terreantur minis, nec à iuſtitiæ tramite facilè deflectant, ſed vt potiùs ipſi Dæmoni eiuſque pompis fiant terribiles: promittente eis Dei verbo omnem aſſiſtentiam ac denique beatiſſimum finem mercedemque copioſiſſimam: ſimulque miniſtrante plurima incitamenta ad ſectandas virtutes, arma quoque ad reſiſtendum Diabolo & pompis eius & quæ ad defenſionem ſui ac conſolationem faciunt &c.

IV. Vt hoc miraculo præluderet inſtitutioni SS. Euchariſtiæ.

IV. Vt hoc miraculo præluderet myſterio SS. Euchariſtiæ à ſe inſtituendæ: quod indicat ipſe Dominus, qui paulò pòſt (vt ſcribit ſanctus Ioannes capite 6.) inſtituit ſermonem de cæleſti pane corporis ſui. Quia enim myſterium illud profundiſſimum ac difficillimum eſt, voluit Dominus præmittere miraculum non abſimile illi, quod facturus erat in inſtitutione Euchariſtiæ. Quemadmodum in veteri lege Exo. 4. perſuaſurus Moyſi & Hebræis alijs rem ferè incredibilem, quòd Moyſen ex paſtore creaturus eſſet Ducem populi & Deum Pharaonis, Hebræos verò erepturus è grauiſſimâ ſeruitute, ſceptro quoque ac dominatione condecoraturus; edidit eis ſignum in virgâ versâ in colubrum, rurſumque in ſe reuersâ: deinde in manu leproſâ, priſtinæ ſanitati momento reſtitutâ: ita Chriſtus Dominus vt nos ſenſibus affixos faciliùs perduceret ad credendum illud ſacratiſſimum myſterium, præmiſit hoc miraculum, quo faciliùs aſſenſum daremus illi alteri, vtpote non abſimili. Inprimis enim ſicut in illo panem & vinum mutauit in corpus & ſanguinem: ita in iſto aërem circumfuſum, vel aliud elementum conuertit in panes, dum eos multiplicauit; niſi malit quis dicere per creationem addidiſſe Chriſtum augmentum quinque panibus, quod maioris adhuc virtutis & difficultatis eſt. Deinde ſicut panem abſque potu Chriſtus appoſuit, quia ſcilicet panis ille, vt multi ſentiunt, etiam ſitum pellebat: ita Euchariſtiam ſic inſtituit, vt in vtrauis ſpecie eſſet cibus ſimul & potus. Rurſum vti Chriſtus Euchariſtiam inſtituit ſub duabus ſpeciebus panis & vini: ita duo ſimillima fecit miracula, aquam vertendo in vinum ad nuptias: & aërem in panes in hodierno Euangelio, velut verus Melchiſedech panem & vinum offerens. Adhæc vti priùs Dominus celeſtibus doctrinis populum inſtruxit, & languidorum morbos ſanauit, quàm hoc epulum præberet: ita etiam requirit, vt nemo ad eius menſam accedat, niſi priùs bene inſtructus & ſanatus à peccatis. Vnde ſanctus Ambroſius in cap. 9. Lucæ: *Nemo*, inquit, *cibum accepit Chriſti, niſi fuerit ante ſanatus.* Et paulò pòſt: *Myſterij ordo ſeruatur vt priùs per remißionem peccatorum vulneribus medicina tribuatur: poſteà alimonia menſæ cæleſtis exuberet.* Denique in hoc conuiuio non niſi viri computantur, vt habet Matthæus cap. 15. paruulos & mulieres excipiens in priore etiam ſimili conuiuio idem aſſerit Ioannes cap. 6. *ænigmaticè docens*, ait Diuus Cyrillus Alex. lib. 3. in Ioannem, *omnibus, qui viriliter probitatem ac fidem amplectuntur, non imbecillibus ac mollibus cæleſtem à Saluatore cibum præberi.*

V. Vt oſtenderet diuitibus rationem multiplicandi opes ſuas.

V. Vt diuitibus oſtenderet modum & rationem multiplicandi opes ſuas, ſi nimirum eas liberaliter erogent in pauperes, quo modo ipſe erogauit panes ſibi oblatos & plures ex menſâ ſuſtulit, quàm erogarit. Vnde Cyrillus lib. 3. in Ioan. cap. 18. ait: *Liberalitas nobis hoc miraculo commendatur, & quaſi magnâ voce dicitur: Quantò plura dabis liberaliter ac miſericorditer, tantò tibi plura largiùs confluent &c.* Quod ſi non fiat in hac vitâ (quod tamen ſæpiſſimè contingit) certè fiet in alterâ. Septem hîc fuere panes in eſurientes diſtributi, & ſinguli panes ſingulas peperere ſportas panibus refertas; alibi quinque panes, adhuc fœcundiores, genuere duodecim, adeoque quinque panes creuere in quinque millia. Ioan. 6. Fœcundiſſimus ager eſt manus Chriſti, millecuplum refundens. Quod autem in ſinum pauperum ſpargitur, in manum Chriſti velut in agrum ſeminatur. Demonſtrauit hoc ſimillimo miraculo beatus Iordanus Ord. Prædic. Magiſter generalis 2. diffidenti cuidam cauponi, vti refert Leander Albertus apud Sur. 13. Febr. *Contigit aliquando ipſum cum duobus fratribus & laico ſacris initiato, dum ex Italia in Germaniam contenderet, ad hoſpitium diuertere in vico, cui nomen Vrſatia, in medio Alpium ſito, vt cibum ſumeret; iam enim hora & labor diu protractus itineris montium illos ſubinuitauerat: ſed caupone dicente, non eſſe quod apponeretur præter panes duos, iuſſit menſam apponi. Demum cœpit ex dictis panibus (priùs benedictione peractâ) egenis, quibus pluximùm ea loca abundabant, partes multas elargiri.*

At

At caupo & fratres illi ſuccenſentes, priùs clauſo oſtio ne amplius egeni ingrederentur, pramonuêro, affirmantes eo in loco duntaxat panes illos inueniri poſſe nec eſſe pro ſe ac ſocijs ſufficientes: quare ne ſic erogaret illos, ne mox ipſi cum ſuis penuriâ cibi laboraret. Sed viri DEI iuſſu, nec motis cauponis verbis, ne à fide, quam in DEVM repoſuerat, ianua reſeratur, introducuntur egeni; & vt priùs benedictionem accipientes, ita vt triginta partes virium diuideret adeò pingues, vt vnicuique abundè ſufficerent: Quin imò & caupo cum vxore & familiâ ex eo, quod reſiduum fuerat, abundè epulatus eſt. Quo viſo perterritus caupo, & virum DEI admiratus eſt ac veneratus, & ſine prandij ſolutione abire permiſit. Quin etiam eum donauit vini lagenulâ, quàm ſocij ſecum deferre conſueuerant. Non opinor opus hoc probare pluribus cùm plurima de hoc tradant SS. Patres & alibi nos viderimus. Id ſolùm hîc diuitibus obſeruandum noto, quod docuit eos Chriſtus, dum in cælum priùs ſubleuauit oculos, quàm panes diſtribueret. Hoc enim & diuitibus imitandum propoſuit, vt nimirum oculus eleuent in cælum, & vnde ſua omnia habeant, bene conſiderent. Nónne è cælo à quo lucem, calorem, virtutem generatiuam rerũ omnium, quibus ipſi fruuntur? Eò igitur accepta refundant; inde enim velut ab Oceano iterum ad ipſos redibunt ſuo tempore, ſi non in hoc, certè in altero ſæculo. Nónne cælum eas, quas à terrâ attrahit exhalationes & vapores, iterum ei reſtituit per ſalutarem pluuiam maximo cum fœnore? Nónne quando videmus nebulam ſurſum aſcendere & attrahi à Sole, ſtatim ominamur ſecuturam altero vel eodem die pluuiam? Nónne dicere ſolemus: Nebula hæc de cælo breuî ad nos redibit in pluuiâ? Et quoties dicimus poſt longam ſiccitatem, ſi pluat, aurum pluere? triticum pluere & vinum? Sic res habet cum eleemoſynâ: quidquid per manus pauperum attrahit ad ſe Devs ex tuâ eleemoſynâ, certiſſimè tibi reſtituet cum grandi vſurâ.

Poſtquam igitur vidimus quàm æquo & ſalubri conſilio miraculum hoc in panibus Chriſtus ediderit, ſupereſt vt ipſum non ſolùm agnoſcamus velut Devm omnipotentem, ſed etiam amemus velut patrem & altorem liberaliſſimum. Imitemur pium illum populum hod. Euangelij & rapiamus Chriſtum Dominum vt ſit Rex noſter, noſque ſerui eius. Dicamus ei, quod illi Iſa. 3. *Princeps eſto noſter*; tu es *Medicus*, qui poſſis mederi neceſſitatibus noſtris, *in domo* tuâ *eſt panis*.

THEMA SECVNDVM.

Vulgus ſeu turba hominum miſeratione digna.

1. *Quia ſunt vexati.*
2. *Quia iacent.*
3. *Quia ſunt velut oues ſine paſtore.*

Miſereor ſuper turbam. *Marci*. 8.

DE potentiſſimo illo Perſarum Rege Xerxe ſcribit Herodotus lib. 7. Valerius Max. lib. 9. 13. & alij, ſpectâſſe eum ex altâ ſpeculâ in Abydenis campis iuuentutem ſuam bellicam, ingenti exercitu Helleſpontum operientem, eaque viſâ ingemuiſſe & illachrymatum eſſe. Cauſam interrogatus à patruo ſuo Artabano, reſpondit. *Subijt animum meum cogitatio, quàm breuis & miſera ſit hominum vita, quãdo ex tam numeroſâ multitudine poſt annos centum nemo ſuperfuturus eſt.* Saluator etiam noſter ſummus gloriæ Rex, in hodierno Euangelio videns ex monte non exiguam turbæ multitudinem ingemuit ſuper eam, dixitque: *Miſereor ſuper turbam*; non quidem quòd intra centum annos morte conſumenda eſſet (quod iam olim decreto Dei ſtatutum eſt) ſed quòd fame laborans, niſi reficeretur, vitæ diſcrimen incurſura: ſeu, vt alibi in ſimili ſpectaculo, apud Matth. 9. dicitur: *Videns turbas miſertus eſt eis quia erant vexati & iacentes, ſicut oues non habentes paſtorem.* Non tam ingemiſcit ob inediam corporum quàm animarum: nec ob ſacerdotes & paſtores, Legis peritos, Phariſæos, Scribas; ſed ob turbam & oues, ſeu promiſcuum vulgus quod ſanè miſeratione maximè dignum, & quidem ob cauſas illas, quas indicauit Dominus Matth. 9. vti mox videbimus.

I. Quia ſunt *vexati*: inprimis à rectoribus ſæpenumerò malis, à quibus inquietantur & trahuntur in omnem partem: quocunque illi præeunt: cum hæreticis fiunt hæretici, cum Lutheranis Lutherani, cum Caluiniſtis Caluiniſtæ; mutant religionem quoties illi mutant. Vnde bene S. Baſilius epiſt. 82. ad Patrophilum Epiſcopum ſcribit: *Homines ſimiles ſunt nubeculis, pro ventorum immutatione ad aliam atque aliam aëris partem iactatis.* Quorum *iudicia ne moraretur, ſed per Euangelia abſolutè inſtitueretur*, exiſtimat ibidem ſe conualuiſſe è graui infirmitate. Ergo vt à vento nebulæ: ita à Principibus trahuntur & circumferuntur turbæ. Patuit in Hebræis, qui in gratiam ſuorum Regum idola colentium, & ipſi ea coluerunt nunc iſta, nunc illa: vti in gratiam Ieroboam, deficientes à Salomone & filio eius, & in gratiam Iehu, deficientes à Rege ſuo Achab colendo vitulos pro Baal, quem coluerunt priùs ſub Achab; de quo queritur Oſeas cap. 7. *In malitia ſua lætificarunt Regem: & in mendacijs ſuis Principes.* Idem fecerunt in Ægypto, vbi cum Ægyptijs Ægyptiorum Idola coluerunt, ac poſtremum, quando in gratiam ſuorum Principum Annæ & Caiphæ Chriſtum, quem paulò antè glorificarant & cum triumpho in ciuitatem introduxerant, reum mortis exclamarunt & ad crucem poſtulârunt. Cuius leuitatis & inconſtantiæ cauſam reddit appoſitè Marcus Vigerius cordâ 7. cap. 118. in hæc verba: *Quare Principes ſacerdotum & ſeniores perſuaſerunt populis; vt peterent Barabbam, IESVM verò perderent? Mare ſine vento nemini nocet, vtque libet, ſeſe exhibet remigabile. Vento percitum, remis attingi non poteſt. Velis agendum eſt pro ventorum arbitrio: quòd ſi magis deſæuierint, vela diſcindunt, Temonem loco dimouet fluctus. Ita pro impetu tempeſtatis viq; ventorum mare extollitur, conuoluitur, rapit atque ſubmergit. Plebs quoque ſibi dimiſſa*

I. Quia ſunt vexati.

I. Sequũtur ferè duces ſuos, quacunque tandem præeunt.

dimiſſa placabilis eſt, ad proſequendum iuſtum & æquum facile perſuaſibilis, hanc primores pro auctoritate ſuis affectibus, quaſi ventus inquietant, rapiuntq́; ſpecie conſilij, quocumque volunt, & ſæpe in furias perniciemq́; ſui trahunt. Quòd certè experti ſunt poſtea Iudæi, quando ob hoc ſcelus exterminati & per orbem diſperſi ac ſubiugati ſunt.

2. Se inuicem conturbant. 2. Deinde à ſe inuicem, dum vnus alterum vexat & inquietat, ad vitia pertrahendo & à virtutum curſu impediendo; teſtatur Seneca lib. de vita beatâ cap. 1. *Nihil nos*, inquit, *maioribus implicat malis, quàm quòd componimur ad rumorem, optima rati ea, quæ multorum aſſenſu recepta ſunt, nec ad rationem ſed ad ſimilitudinem viuimus. Inde iſta tanta coaceruatio aliorum ſuper alios ruentium, quod in ſtrage magnâ hominum euenit, cùm ipſe ſe populus premit, nemo ita cadit, vt non alium poſt ſe trahat. Primi exitio ſequentibus ſunt &c.* Eius rei typus fuit illa turba, quæ impedijt Zachæum, ne videre Chriſtum in terra conſtitutus poſſet. Vnde de eo Euſebius Emiſſenus (vt putatur,) in hom. *Mala turba*, inquit, *quæ à tali tantoq́; bono hominem deturbat.* Cuperet quis toto pectore viuere ſemper ſobrius, ſed ecce veniunt & inuitant amici ſe ad ipſius menſam. Quid hic agat? parare lautius prandium cogitur, meliora vina depromere, hoſpites ad hilaritatem excitare, præbibere, reſpondere, ad tres quatuorve horas menſæ aſſidere. Hinc manè capitis dolor, temperantiæ iactura æquè ac pecuniæ. Vellet alius auidis auribus attendere concioni; ſed ecce turba murmurans aut ſocij fabulantes mentem eius auocant & ad ſua colloquia trahunt; quo modo ex Iudæis multi dicebant ad alios Chriſti auditores: *Dæmonium habet & inſanit: quid eum auditis?* Ioan. 10. v. 20. Deſiderant alij per frequentem confeſſionem & communionem DEO ſe vnire; at hoc inſuetum eſſe turba oggannit, ad conuiuia potiùs, ad ludicra inuitat & tantum non cogit ſuis vexationibus. Hæc cauſa eſt, cur Dauid exul à Iudæa inter Gentiles degens dixerit ad Saulem de aulicâ eius turbâ: *Eiecerunt me hodie, vt non habitem in conſpectu Domini, & dixerunt: Vade, ſerui Dijs alienis.* 1. Reg. 26. Loquitur de illis, qui inſtigârunt Saulem, vt Dauidem perſequeretur. At vbi hi dixerunt Dauidi: *Vade & ſerui Dijs alienis?* Facto, non verbo dixerunt, quando coëgerunt eum à Iudæis profugere ad Gentiles. Hoc enim aliud non erat quàm impellere in Idololatriam. Quid enim vexationis & tentationis pati vtique inter Gentiles non debuit Dauid Iudæus? Quare tu, aiebant, noſtrum panem comedis, & cantilenam noſtram non canis? tu ſolus, hic alium Deum coles, quàm noſtrum? An noſtros cibos ſpernis? Neſcis alios Iudæos quoties ad nos profugerunt, coluiſſe Deos noſtros? Quis, quæſo, turbæ huius impetus ſuſtineat? Hinc S. Auguſtinus ſer. 564. de temp. baptizatos grauiter monet: *Timeo de vobis non tantùm à paganis, non à Iudæis, non ab hæreticis, quantum à Catholicis. Eligite vobis de populo DEI, quos imitemini. Nam ſi TVRBAM imitari volueritis, inter paucos anguſtam viam ambulantes non eritis.*

II. Quia ſunt *iacentes.* Vbi? 1. In terrâ, hoc II. Quia iacent.
eſt, in terrenis bonis, atque inprimis in carnis curâ, voluptatibus & commoditatibus carni 1. In terrenis curis.
blandientibus; quos deplorat Apoſtolus ad Philip. 3. dicens, *Multi* (ecce vulgus & turbæ) *ambulant, quos ſæpe dicebam vobis (nunc autem & flens dico) inimicos crucis Chriſti: quorum finis interitus, quorum DEVS venter eſt.* q. d. qui ſoli ventri ſtudent eiuſque commoditatibus. Teſtatur idipſum Thucydides: *Vulgus hominum cupiditatibus agitur*, inquit: *non ratione.* Et Corn. Tacitus lib. 14. *Vulgus eſt voluptatum cupiens, & ſi eò Princeps trahat, lætum.* Denique Philo lib. de Ioſeph: *Sicut coci*, inquit, *omnia eſculenta ad ſuauitatem oris comparant, vtilia negligunt: ſic ignobile vulgus ſecurum de commodis, præſentem tantùm voluptatem venatur.* Patuit certè in Hebræis per deſertum peregrinantibus, qui licet manna, omnis generis ciborum continens ſaporem, haberent, eius tamen nauſeam ceperunt, quòd ipſius color, odor, forma & ſimiles qualitates ſemper eædem exiſterent, adeoque eorum appetitui minùs placerent: quemadmodum gulones, pueri præſertim, qui ſæpe non tam ventrem quàm oculos & phantaſiam cibo ſaturare cupiunt, & ſi negatur, indignantur aut plorant. Hinc *vulgus promiſcuum flagrauit deſiderio, ſedens & flens, iunctis ſibi pariter filijs Iſraël, & ait: Quis dabit nobis ad veſcendum carnes? Recordamur piſcium, quos comedebamus in Aegypto gratis: in mentem nobis veniunt cucumeres & pepones porriq́; & cæpe & allia.* Num. 11. Verùm hæc eorum ſtulta planè concupiſcentia Deum ad iracundiam concitauit, vt percuteret eos *plagâ magnâ nimis: & Moyſi res intoleranda viſa eſt.* quòd nimirum populus cæleſti & quaſi Angelico pane repudiato, deſideraret terreſtres & viliores longè cibos, merâ ventris curâ & curioſitate:

Deinde in lucro comparando, iuxta id Iſa. 2.
1. *Omnes diligunt munera, ſequuntur retributiones.* In lucris
Cauſa eſt, quòd vulgus ferè ex fæce hominum quærendis.
conſtat, qui cùm excellentia & ſublimia virtutum, ſcientiarum & cœleſtium rerum bona parum capiant, minùs verò expendant; hinc ea parui æſtimant, vilioraque illa diligunt; & quia viciſſim toti ſunt immerſi negotijs ſæcularibus, opificijs, laboribus, quibus victum & temporalia ſibi parant, videntque præſens commodum inde ſibi emergens, vilitatem & pericula eorumdem non cogitant; ideò ſe totos illis addicunt. Hinc Sapiens Sap. 14. *Creatura DEI in odium* (h. e. in abominationem ſeu Idolum) *facta ſunt & in tentationem animabus hominum & in muſcipulam pedibus inſipientium*, non ex intentione Dei, ſed ex hominum peruerſo iudicio & inordinato appetitu, qui creaturas in Idola ſibi deligunt, diligunt & ſectantur, vti mures lardi fruſtulum in decipulâ; ſicque illis ineſcati capiuntur; quia periculum impendens non conſiderant: præſentia tantùm bona amant, quantumuis vilia, viles vulgi animæ: æterna, vera, & ſolida non curant. Sapienter id demonſtrat apologus ille de quatuor muribus, duobus ſcilicet parentibus cum geminâ prole,

qui

qui penarium ingreſſi, vt ſatiarent gulam, vident præpinguem aruinam aqualiculi ſuilli ſupernè ad parietem è clauo dependentem. Monſtrant eam prædam ſeniores iuninribus, & hortantur ad aſcenſum, ac præeundo animant, rependo ſurſum in pariete. Sed diffidunt ſibi iuniores & laborem fugiunt: interim humi ſubolefaciunt làridi modicam particulam, ſed in muſcipula repoſitam. Quâ repertâ deuocant è pariete ſuos genitores, veluti ad prædam præ manibus exiſtentem, nulloque labore conſtantem. Sed dehortantur illi, modicum id eſſe dicentes, & periculo plenum: ad ſequelam potiùs ſuam inuitant, velut meliùs edocti de murium captendulis, in quas ingreſſos quidem vidiſſent, ſed non egreſſos. Surdi adhæc iuniores, intrant in muſcipulam, & miſeri mox capiuntur, capti ſeniorum opem fruſtrà implorant. Ita & amuſſim imperita hominum turba, licet à ſapientibus: inuitentur ad ſuperna & ſolida bona; quia vident ea procul poſita & labore cnmparanda, eligunt potiùs terrena, veluti præſentia, tametſi vilia & modica ac periculo ſalutis plena; ſicque his ineſcati capiuntur miſeri, fruſtrà aliquando ſuam veſaniam deploraturi.

2. Subdio in loco periculoſo.

2. Subdio in loco publico & periculis expoſito, vti turba illa, de quâ loquitur Chriſtus. Vnde Gloſſa interlin. Illud *iacentes* interpretatur, *vanâ ſecuritate torpentes*. Vana hæc ſecuritas quaſi propria eſt vulgo; vti paſſim teſtantur SS. litteræ. Apud Iſaiam cap. 28. dicunt: *Flagellum inundans cùm tranſierit, non venit ſuper nos.* Apud Iſaiam cap. 5. *Non venit ſuper nos malum; gladium & famem non videbimus.* Idem egit populus in diebus Noë, quando, teſte Beroſo, Noën vaticinantem diluuium deriſerunt & in ſummâ ſecuritate vixerunt: quo modo etiam viuent vltimis temporibus, teſte Domino Matth. 24. *Sicut in diebus Noë, ita erit & aduentus hominis. Sicut enim erat in diebus ante diluuium comedentes & bibentes, & nuptui tradentes, vſque ad eum diem, quo intrauit Noë in arcam, & non cognouerunt, donec venit diluvium & tulit omnes, ita erit & aduentus filij hominis.* Addi poſſunt Tyrij, qui vrbi ſuæ in mari ſitæ nimiùm præfiſi, non niſi pygmæos præſidiarios in eâ poſuiſſe dicũtur Ezech. 27. Et Iebuſæus, qui claudos & cæcos in arce Sion. 2. Reg. 5. Verùm & illi expugnati ſunt à Nabuchodonoſore: & iſte à Dauide. Quare ob hanc ignauiam & ſecuritatem miſeratione digna eſt hominum turba; tunc enim maximè exitium impendet, cùm maximè ſecuram ſe iudicat. Solet namque hoſtis explorare ſedulò aduerſariorum torporem, & tunc eos obruit. Ita ſexcenti illi viri de tribu Dan, quærentes ſibi poſſeſſionem, vbi deprehenderunt populum habitantem in vrbe Lais, viuere abſque timore, ſecurum & quietum; repente obruerunt vrbẽ *& populum quieſcentem atque ſecurum percuſſerunt in ore gladij.* Iudic. 18. Multò maiori ſolertiâ Dæmones obſeruant populum torpentem & ſecurè quieſcentem. Hinc tam multi moriuntur ex plebe ſine remedijs animæ; quia rudis plebs non expendit ſua pericula, pondus ſalutis & perditionis æternæ; ac proinde dormiunt in vtramque aurem nimiùm præfiſi ſuis viribus aut Dei miſericordiæ, ætati aut valetudini ſuæ, &c.

III. Quia ſunt velut oues ſine paſtore.

III. Quia ſunt *ſicut oues non habentes paſtorem.* Et primò, quia *multitudo vulgi more magis quàm iudicio, poſt alium alius, quaſi prudentiorem ſequitur, ſicut oues ouem*, inquit Saluſtius ad Cæſar. Vna oue de ponte vel naui deſiliente in vndas, cæteræ omnes ſequuntur, tametſi enatare neſciant: vnâ aberrante cum eâ aberrant omnes. Ita vulgus ſe habet: vno legẽ tranſgrediente, vel aliquid aliud impunè audente, reliqui ſequuntur & audent ſimiliter. Funeſtum huius rei exemplum legimus apud Æneam Syluium in deſcriptione Europæ c. 7. & alios, qui expugnationem Conſtantinopolis deſcribunt. Ibi enim cùm præſidiarij muros vrbis exteriores contra Mahumetem fortiſſimè defenderent & Turcas iam penè ad deſperationem vſque repuliſſent, dum redintegratur oppugnatio, vnus è præſidiarijs, Ioannes Iuſtinianus, vulneratum ſe videns, portam ſibi, quæ ingreſſum ad ciuitatem occluſerat intra pomerium, ſibi aperiri petijt & obtinuit; qua ſemel apertâ præſidiatij cæteri & ipſi ordine ſequi ſeſeque ſubducere cœperunt; ſicque vbi ceſſatum à pugnâ hoſti truculento & barbaro florentiſſimam ciuitatem occupandam dederunt. Vnicus ergo miles à pugnâ deſiſtens & oſtium fugæ aperiens omnes poſt ſe traxit. Idem heu ſæpiſſimè in negotio ſalútis accidit: vno alterove iugum detrectante, detrectant omnes, vno deſiliente in infernum, deſiliunt & ſocij eius. Quam ob cauſam dicitur pſ. 48. *Sicut oues in inferno poſiti ſunt.* Idem videre eſt in vanitatum & nouitatum imitatione, quæ ſi non delictũ, ſaltem indicium eſt ſtultæ vanitatis & leuitatis hominum, qui ab omni vento circumferantur, velut *nubes ſine aquâ*, vt ait ſanctus Iudas, & veluti infantes qui veteribus crepundijs fractis & abiectis noua alia & alia deſiderant. Adinuenit aliquis, vel àlibi inuentum nouum veſtitum induxit in ciuitatem, ſtatim videbis aſſeclas, qui imitantur; ſi non omnes, ſaltem plurimi. Id enim *omni multitudini inſitum eſt, vt rerum nouitate & immutatione lætetur*, inquit Agatias l. 3. Stupida enim plebs id ſolummodò pulchrum exiſtimat, quod nouum & petegrinum eſt. Vtinam ad virtutũ imitationem, in quibus verus hominum ornatus conſiſtit tam prona & expedita foret ſed heu miſeria! ad vitia ſequenda promptiſſima eſt: ad virtutes verò difficillima: ſicut *exiguum abſynthium*, inquit Diuus Gregorius Nazianzenus in Apologetico, *amarorem ſuum melli celerrimè impertiuerit: mel econtra ne duplo quidem maius, dulcedinem ſuam abſynthio infuderit: ac paruo quidem lapide ſubmoto, flumen totum in pronum trahitur; eiuſdem autẽ impetus firmiſſimo etiam aggere cohiberi reprimiq; vix poteſt.*

1. Quia alius aliũ ſequitur.

2. Quia ſunt rudes.

2. Quia ſunt rudes & ſtupidi, quemadmodũ & oues ſtupidiſſima ſunt animalia: nulla paſcua inuenire, nec ab illis, ad caulas ſuas redire, ſine paſtore ſciunt. Hinc Exo. 24. præcipitur: *Non ſequeris turbam ad faciendum malũ.* quia nimirũ parum luminis, parum intellectûs habet. Ioannes 22. Pp. interrogatus, quid à veritate

foret

ſoret remotius? *Vulgi ſententia*, inquit, *Quidquid eum laudat, vituperio dignum eſt: quidquid cogitat, vanum: quidquid loquitur, falſum: quod improbat. bonum eſt: quod approbat, malum: & quidquid extollit, inane.* Qualia verò ſunt dictamina, qualia vulgi iudicia? Iniuriam tibi & tuis factam talione vindicandam: inglorium & infamem eſſe, qui id non faciat, duellum ſi offeratur, acceptandum; niſi honorem perdere malis: in conuiuijs propinantibus ad æquales hauſtus reſpondendum niſi facias, eos contempſeris: eâ, nec viliori, pompâ & corporis ornatu incedendum, quo ſolent alij in pari ſtatu: vt conſulas ſtatui & familiæ tuæ, omnia tentanda, debita contrahenda, ſubditos premendos, Eccleſiæ leges poſthabendas: vitam & fortunas tuendas, etiam cum neglectu legis diuinæ: non eſſe ferendas iniurias, confuſiones, verbera: & non curandum de debitis, quandocunque tandem diſſoluantur, quantumuis ſerò & cum creditorum damno: hominum reſpectum habendum: pecuniam ante omnia quærendam, virtutem poſt nummos, & ſimilia. Hæc vulgi & ſtulta plebis Philoſophia & Theologia eſt. Chriſtianæ philoſophiæ è diametro oppoſita, adeoque omni commiſeratione digna: quia per hanc rectâ tendit ad interitum: proinde etiam ſpernenda & angue magis fugienda. Audiamus de hoc Chryſoſtomum hom. 2. in epiſt. ad Hebr. *Cur non magis*, inquit, *ego contemnam eos, qui neſciunt admirari, quæ digna ſunt admiratione? Nam & pictor, ſi ab omnibus irrideatur atque reprehendatur, donec eos indoctos perſpicit & ſua artis expertes, illorum verba penitus non attendit, ſed ſolo ſui ipſius teſtimonio contentus eſt. Nos verò ſinemus nos multorum opinioni ſubiacere? propterea digni ſumus, qui contemnamur ob id, quòd non magis viciſſim eos contemnimus.* Præſtantiſſimus ille ſtatuarius Polycletus eodem tempore duo ſimulacra fecit, alterum ad arbitrium plebis, alterum iuxta peritiæ artiſque normam. Gratificatus verò plebi hoc modo eſt: Ad ſingulorum acceſſum tranſpoſuit, & commutauit aliquid, morem gerens vniuſcuiuſque voluntati & dictationi. Itaque propoſuit vtrumque, & alterum quidem omnes admirationi, alterum ludibrio ac riſui habuerunt. Reſpondens autem Polycletus: *At hoc*, inquit, *quod vituperatis & reprehenditis, vos feciſtis, quod verò ſuſpicitis, ego.* Producet aliquando ſuas ſtatuas Deus, ſecundùm ipſius legem effictas, iuſtos videlicet: & ex alterâ parte vulgi ſtatuas, iuxta ipſius mentem & leges effictas & ſpectandas exhibebit toti mundo in iudicio. Ibi apparebit illorum fœditas & deformitas, qui iuxta leges vulgi vitam inſtituerunt: pulchritudo viciſſim eorum, qui iuxta leges Dei. Hæc dicet, mea eſt pictura; illa autem veſtra eſt.

Vidimus hominum turbam commiſeratione dignam, quia iacet, quia vexata eſt, quia ſicut ouis ſine paſtore eſt. Quid igitur ſupereſt niſi vt à turbâ hac nos ſeparemus, eique prorſus opponamus, niſi cum illâ errare & perire velimus? Antiſthenes Philoſophus, quodam die theatrum ingreſſus, aduerſus populum nitens progrediebatur. Rogatus cur id faceret? reſpondit: *Hoc in omni facere vita ſtudeo.* Laërt. lib. 6. Senſit hic ſapientis eſſe in omnibus à vulgo diſſentire. Idem agamus nos Philoſophi Chriſtiani: opponamus nos ſtultæ plebi, nec ſequamur turbam, ſed potiùs Dei legem in omni vitâ noſtrâ, vt cum verè ſapientibus ſemper viuamus in cælo.

THEMA TERTIVM.

Pœnitentia, quæ in mortis articulo fit, ſuſpecta.

1. *Quia valde difficilis.*
2. *Quia extorta magis quàm ſpontanea.*
3. *Quia infirma nec valde laudabilis.*
4. *Quia infrequens.*
5. *Quia DEO iniuria.*

Quidam enim ex eis de longè venerunt. *Marci*. 8.

SOlicitum audimus Saluatorem noſtrum ſuper eſuriente turbâ, non habente panes; præſertim ſuper ijs, qui procul valde aduenerant: *Quidam enim ex eis*, inquit, *de longè venerunt.* q. d. Iſtis maximè timeo, ne redeuntes domum fami ſuccumbant: de illis, qui propè habitant parum aut nihil timendum. Doctiſſimus Epiſcopus Halberſtadienſis, Haymo, ſuper hod. Euangelium ſcribens, ita rem explanât: *Sunt multi in ſanctâ Eccleſiâ, qui ab ipſis infantia ſua cunabulis mancipantur in ſeruitio DEI & omni tempore vita ſua immaculatè DEO ſeruire ſtudent, ſiue in monaſterio ſiue in Canonicatu. Iſti tales de propè veniunt, quia per illicita non errauerunt. Et ſunt multi, qui poſt experta coniugia à DEO ſibi conceſſa: & qui diuitias huius ſeculi bene diſpenſatas relinquunt ſæculum, & veniunt ad ſeruitium DEI: ſed non veniunt de longinquo, quia legitimo coniugio vſi ſunt. Sunt etiam multi, qui poſt homicidia & adulteria, poſt ſacrilegia ac periuria & rapacitates, poſt ebrietates innumeras, & poſt cætera huius ſæculi flagitia peracta relinquunt omnia mala, & conuertuntur ad DEVM in factis & cogitationibus. Iſti tales de longinquo veniunt; quia quantò amplius peccant, tantò longiùs à DEO recedunt: non corpore ſed mente. Hi tales conſiderantes magnitudinem peccatorum, ne deficiant in conſideratione peccatorum ſuorum, paſcendi ſunt iugiter verbo DEI.* Sic Haymo bene & ſapienter. His enim poſtremis maximè metuendum, ne, ſi præſertim ad finem vitæ primùm ſe conuertere & in patriam ſuam cæleſtem reuerti velint, feſſi deficiant in viâ. Iſtis igitur potiſſimùm panis apponendus eſt; & quis magis ſalutaris, niſi ſeria conſideratio maximi illius periculi, quod ſubeunt omnes illi, qui poſtquam vitam ſuam in flagitijs conſumpſerunt, ſub articulum mortis primùm conuertere ſe volunt. Quod hîc oſtendemus.

I. Sera illa pœnitentia admodum difficilis eſt, non vno ex capite. Nam inprimis perturbationes variæ ægrotantem occupant, ex morbi I. Quia valde difficilis.

Digitized by Google

morbi doloribus, ex timore mortis, ex amicorum lamentis, ex anteactæ vitæ & quidem flagitioſæ memoriâ, & ſimilibus; quæ mentem ei penè eripiunt, & à pijs cogitationibus abſtrahunt. Rectè enim Cicero dixit 3. Tuſcul. quæſt. *Quemadmodum oculus turbatus non eſt probè affectus ad ſuum munus fungendum, reliquumque corpus; cùm à ſtatu motum, officio ſuo ac muneri deeſt: ſic conturbatus animus non eſt aptus ad exequendum munus ſuum.* Rectè etiam Plutarchus lib. de tranquill. animi dixit, rem moroſam eſſe ægrotationem; nam *ægrotis vxor moleſta eſt, & Medicum incuſant, & lectulum moleſtè ferunt, ex amicis etiam ſiquis accedit grauis eſt, & qui diſcedit moleſtus.* Optimè igitur ſanctus Baſilius orat. 4. de pœniten. *Quid expectas*, inquit, *vt te febris ad pœnitentiam vocet; cùm neque ſalutaria verba ampliùs proloqui, neque quidquam accipere poteris, cùm in ipſo capite morbus inhabitet? non manus ad cœlum ampliùs tollere, non in pedes erigi, non genu flectere, cùm precatio erit habenda: non commodè doceri, non certò confiteri, non redire in gratiam cum DEO, non renunciare inimicitijs; & fortaſſis etiam neque intelligere neque animo comprehendere myſteria diuina poteris; ſiquidem præſentes ambigant, an aliquem ſenſum eorum, quæ fiunt, habeas.* Quid facilius & conſuetius homini, quàm manum ad os ducere? at hoc tamen ægris difficile eſt. Meræ & perpetuæ audiuntur eorum querimoniæ. *Caput meum doleo, caput meum doleo*, clamabat puer ille, Solis radijs percuſſus, 4. Reg. 4. aliud loqui vel agere non potuit. Quid? Ezechias Rex, vir optimus, acceptâ mortis ſententiâ perturbatus fuit, nec aliud niſi lachrymari & mortem deprecari auditus eſt. Iſa. 38. Verùm omnium maximam parit difficultatem vitioſa viuendi conſuetudo & diuturna vitiorum ſeruitus. Scimus quàm difficulter expedierit ſe Iacob è ſeruitute, quâ ſe ad ſeptem annos obſtrinxerat Laban ſocero ſuo pro Rachele filiâ. Illis enim exactis doloſè ab eo circumuentus eſt, vt totidem alijs annis ſeruire ei cogeretur. Geneſ. 29. His etiam finitis rurſum ab eo detentus adiecit annos ſex priori ſeruituti duræ ac laborioſæ. Ad extremum igitur, quia ſe aliter expedire non potuit, fugâ ſe proripere coactus eſt: ſed & in fugâ ab inſequente, prorſus immiti hero, deprehenſus, grauiter obiurgatus, non ſine iniurioſâ ſuæ ſubſtantiæ perſcrutatione. Geneſ. 31. Ita nimirum Dæmonis mancipia, vbi ſe in eius ſeruitio diutiùs detinuerunt, difficillimè eripiunt: inſequitur veterator improbus fugientes, & maximè cùm è vitâ diſcedunt, affligit, admiſſorum ſcelerum aſſuetudinem, adeoque iam abdicandorum impotentiam, pœnitentiæque difficultatem ingerens, indeque in deſperationem aut ſui ſaltem neglectum impellens. Hinc monet Ieremias cap. 13. verſ. 16. *Date Domino DEO veſtro gloriam, antequam contenebreſcat, & antequam offendant pedes veſtri ad montes caliginoſos.* Qui ſunt hi montes caliginoſi, niſi aduerſariæ fortitudines, Dæmones, vitia inolita, mortis & gehennæ vmbra oculis obuerſans? &c. In hos offendent, qui ad mortem vſque pœnitentiam diſtulerunt: fugam parantes in tenebris, per vias dubias, præruptas, ſalebroſas, & latronibus circumſeſſas.

II. Quia extorta magis quàm ſpontanea.

II. Extorta magis eſt quàm ſpontanea. Morbus enim grauis & periculoſus quid niſi eculeus quidam eſt, hominem metu mortis & iudicij cogens ad confitendum & furtum abijciendum? Fures & latrones, cùm tormentis adiguntur ad fatendum ſcelera, per hoc à pœnis non (ſaltem omninò) ſe liberant; quia non ſponte ſuâ, ſed coacti à malefactis ſeſe continent. Semei etiam cùm vidiſſet Dauidem reſtitutum in regnum ſuum, obuiam quidem exijt, petijtque ab eo veniam, & impetrauit; ſed ad tempus ſolùm; poſteà enim Dauid puniendum Salomoni commiſit; quia non amor Dauidis, ſed timor ſeruilis ad hoc eum compulit. 2. Reg. 16. & 3. Reg. 1. Similis pœnitentia fuit in Pharaone, quando plagis vndique coanguſtatus dixit ad Moyſen: *Peccaui etiam nunc, Dominus iuſtus: ego & populus meus impij.* Exod. 9. Verùm vbi ceſſauit plaga mox iterum reuerſus eſt ad priorem ſuam duritiem & rebellionem. Similis in Benadad, qui cùm bello captus fuiſſet ab Achab, mirum in modum coram eo ſe dimiſit & ablatorum reſtitutionem promiſit; vbi verò dimiſſus & libertati reſtitutus eſt, nihil præſtitit, ſed bellum denuò Achabo mouit, in quo Achab cecidit; vt videre eſt apud Sanctium in 3. Reg. 21. v. 34. Similis in Nabuchodonoſore, qui licet ad beſtias exactus ad ſe tandem redijſſet & DEVM cœli adoraſſet; videtur tamen poſt reſtitutionem in regnum ſuum, rurſum ad ingenium redijſſe, cùm non legatur idola abieciſſe, nec ablata reſtituiſſe, neque è captiuitate Iudæos dimiſiſſe; ita vt non fruſtrà dixerit ei Daniel quaſi dubitando de eius pœnitentiâ: *Peccata tua eleemoſynis redime &c. forſitan ignoſcet* (DEVS) *delictis tuis.* Dan. 4. vnde S. Saluianus l. 1. de Eccl. Cat. ait; *Hoc ipſum, quod dicit forſitan, ſpem indicat, non fiduciam pollicetur. Ex quo intelligi poteſt, quàm difficilè iam in ſupremis poſiti peccatores qualibet munificentiâ ad perfectam indulgentiam peruenire poſſunt: quoniam Propheta ipſe, qui ſuadet propitiationem DEI inquirendam, promittere tamen non auſus eſt promerendam; dat conſilium de metu, & tamen dubitat de effectu: hortatorem ſe agendi, non impetrandi authorem facit.* Denique ſic concludit: *Magna profectò, vt verè pœniteat, ac denique ſaluetur, DEI miſericordia, quia ſuam ad mortis anguſtias confeſſionem diſtulit, & largiſſima, qui diues eſt in pauperes, magnificentia vt DEI gratiam ex puncto mereatur, opus habet.* Qui ſimilem vi extortam & inſtabilem pœnitentiam in lege nouâ deſiderat, inueniet in Valeriano Tyranno, qui 12. fratres Afros Chriſtianos per mare captiuos ſecum ducens, cùm exortâ ingenti tempeſtate vitam deſperâſſet, illorum fratrum opem & preces implorauit, Chriſtianum ſe futurum pollicitus; verùm cùm ſedatâ diuinitùs procellâ, portum attigiſſet, voti ſui oblitus, Chriſti virtutem

Ioui adſcripſit, ingratus planè cuculus; indeque martyres Romam ductos varijs affectos cruciatibus enecuit, vt in eorum vita Alfanus Epiſcopus Salernitanus apud Lipel. 1. Sept. Inueniet ſimillimum huic in præfecto Ariano, qui & ipſe ad preces Martyris Sabini in mari ad deſperationem vſque iactatus: ſcripſit ad Sabinum; verba hæc in ſchedâ, *Vnus eſt DEVS Sabini, Chriſtus IESVS, poſt quem non eſt alius.* Verùm vbi poſt hanc confeſſionem mare conquieuit & ipſe ad portum appulit, martyrem tormentis dirè cruciauit, & alligato demum ad collum ſaxo in flumen demerſit, apud Metaphr. in Lipel. 13. Martij.

III. Quia infirma nec valde laudabilis. III. infirma & parum laude digna eſt; quia offert DEO vitæ partem infirmiorem, cùm vix iam peccandi facultas eſt. Ita loquitur ſanctus Auguſtinus ſerm. 37. de temp. *Pænitentia quæ ab infirmo petitur, infirma eſt: pænitentia quæ à moriente tantùm petitur, timeo ne ipſa moriatur.* Similiter S. Baſilius orat. 4. de pœnit. *Quid facies, ô homo, cùm multum valeas in agendo, iuuentutem tuam in peccatis traducis; vbi verò in labore fracta fuerint inſtrumenta, tunc ipſa ad DEVM adducis, cùm illorum nullus ſit vſus, ſed neceſſariò labant ac torpent ob longi temporis tabem?* Reprobauit DEVS in V. T. victimas debiles, cœcas, claudas, alijſque defectibus obnoxias. Vnde per Malachiam cap. 1. v. 8. ait: *Si offeratis cœcum ad immolandum, nónne malum eſt? & ſi offeratis claudum & languidum, nónne malum eſt?* Et v. 13. queritur: *Intuliſtis de rapinis claudum & languidum, & intuliſtis munus: nunquid ſuſcipiam illud de manu veſtrâ, dicit Dominus?* Ad quid verò hæc de victimis cura apud Deum, niſi quia ſenſu myſtico tales requirit pœnitentes? qui dum adhuc vegeti ſunt, & vires ad bene vel malè agendum habent, conuertantur? Ita exponit eum locum ſanctus Petrus Chryſologus ſerm. 109. *Non*, inquit, *offeras mihi claudum, non luſcum, non mortis contagione pollutum, ſed maturum ſine maculâ. Hinc eſt quòd Apoſtolus viuam DEO petit hoſtiam.* Ad Rom. 12. videlicet. *Obſecro vos, vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuentem, ſanctam, DEO placentem.* Optimè etiam Hugo Victorinus lib. 3. de clauſtro cap. 10. ſcribit: *Quando ex ſenectutis defectu aures obturantur, oculi turbantur, & vt breuiter cuncta perſtringam, ipſi in ſe & per ſe deficiunt: hi non offerunt agnum immaculatum, ſed vt ita dicam, porcum ſaginatum.* Sanctus Auguſtinus hom. 41. ex 50. dubiam valde aſſerit pœnitentiam, quæ ab infirmo fit. *Vis te dubio liberare?* inquit, *Age pœnitentiam dum ſanus es, quando peccare potuiſti.* Ita enim monet Eccleſiaſticus c. 17. v. 27. *Confiteberis viuens, viuus & ſanus confiteberis & laudabis DEVM & glorificaberis in miſerationibus illius.*

IV. Quia infrequens. IV. Rara & infrequens eſt; quia ſubtrahitur ſæpè vita vel DEI gratia, euſque pœnitentiam differentibus. Ita inprimis teſtatur D. Iſidorus l. 2. de officijs Eccleſ. c. 16. *Non dubitamus*, inquit, *circa finem iuſtificari hominem per pœnitentiæ compunctionem: ſed quia rarò id fieri ſolet, metuendum eſt, ne dum ad finem differtur conuerſio, incerta occupet mors, priuſquam veniat pœnitentia. Pro quâ re etſi bona eſt ad extremum conuerſio; tamen multò melior eſt, quæ longè ante finem agitur, vt ab hac vitâ ſecurius tranſeatur.* Huic accedit S. Gregorius l. 15. Moral. cap. 24. *Sæpè ij, qui diu in iniquitate tolerati ſunt, ſubitâ morte rapiuntur, vt ne flere ante mortem liceat, quæ peccauerint.* Merentur enim tales præſumptuoſi priuari ijs bonis, quæ temerè ſibi arrogant, cùm à ſolâ Dei liberalitate & miſericordiâ pendeant, qualis eſt vita longæua & Dei gratia. Quemadmodum enim pater filio, qui ad ſtudia miſſus perpetua inſtituit conuiuia, & profundit omnem pecuniam ſuam in canes, ſclopos, equos, paraſitos, veſtium luxum &c. tandem ſubtrahit manum, & nihil aut parum admodum pecuniæ tranſmittit: ita etiam Deus eos, qui ipſius gratiâ & vitâ ſibi conceſſâ diutiùs abutuntur, tandem deſtituit conuerſionis gratiâ, aut abripit morte ſubitâ. *In curiâ cuiuſdam militis*, inquit Cæſarius, celebris & religioſus auctor in Mirac. & l. 10. c. 60. *ſicut à quodam religioſo viro veraciter audiui, nidus erat ciconiarum maris ſcilicet & fœmina: illa, abſente maſculo, adulterium admittens frequenter paludi, quæ domui proxima erat ſe immerſit. Quod cùm miles notâſſet, cauſam ſcire volens, foſſam ſepibus operiri præcepit. Quid plura? cùm illa admiſſo ſcelere ſolitam aquam peteret, nec ei ingreſſus pateret, interim mas venit, crimen agnouit, adulteram roſtro impetiuit: ad cuius interfectionem, cùm ſolus non ſufficeret, cum furore auolans, & poſt horam rediens, multis ſibi ciconijs aſſociatis, in oculis omnium, qui in curia aderant, miſeram interfecit.* Simili animaduerſione punit ſæpè Deus & quidem iuſtiſſimè eos, qui ſub præſumptione pœnitentiæ, quâ ſe abluendos à peccatis nullo negotio & ſine dubio præfidunt, vt viam ipſis ad pœnitentiæ lauacrum obſtruat. Quo ſenſu etiam capi poteſt, quod per Oſeam cap. 2. ait: *Ecce ego ſepiam viam tuam ſpinis & ſepiam eam maceria, & ſemitas ſuas non inueniet.* Non inuenerunt certè filij Heli, qui ſceleratè viuentes, cùm corriperentur, dicebant: *Quando ſenuerimus, tunc pænitebimus*, vt ſcribit Philo Hebræus in Antiquit. Biblicis. In huius enim vanæ confidentiæ aut ſanè irriſionis vindictam factum eſt, vt vno die ambo in prælio occiderentur, priuſquam ad canos peruenirent aut reſipiſcerent; id quod DEVS patri eorum comminando prædixit per virum DEI. 1. Reg. 2. *Præcidam brachium tuum, vt non ſit ſenex in domo tua.* Exemplum ſibi notum refert Cæſar. Recupitus è. S. N. in Opuſc. de ſign. prædeſt. c. 4. *Noui adoleſcentem*, inquit, *nobilem, qui laſciuis amoribus implicatus dictitabat ſatis ſibi fore ad ſalutem, ſi ante mortem, vnam horam vel alteram ad pœnitendum haberet. Enimuerò tunc actum à ſe perfectæ contritionis eliciendum, quo ſaluus fieret. Infelix cùm quadam nocte poſt epulas ad peccandum accederet, repentino lapſu confracta ceruice, non vna aut altera, ſed 9. aut 10. horis ſuperuixit, ſine voce ſine ſenſu ac nullo edito pœnitentiæ ſigno miſerè perijt.*

V. Iniu-

V. Quia Deo iniuria.

V. Iniuria eſt Deo, dum non niſi fæcem vini offert, totum vini vas Dæmoni conſecrat. Quâ de re conqueritur Deus Mich. 7. *Væ mihi, quia factus ſum, ſicut qui colligit in autumno racemos vindemiæ,* (Chald. *poſt vindemiam*) *non eſt botrus ad comedendum.* Totam ergo vitæ vineam dare vindemiandam Diabolo, & Deo non niſi pauculos botros, qui fugerunt manus vindemiantium, nónne hæc grandis iniuria eſt? Audiamus Senecam lib. de breuitate vitæ, *Non pudet te,* inquit, *reliquias vitæ tibi reſeruare, & in ſolum tempus bonæ menti deſtinare, quod in nullam rem conferri poſſit?* Quæ ſententia explicat id, quod diximus; reliquias vindemiæ ſaluti noſtræ & Deo dare, prorſus turpe & propudioſum eſſe. Idipſum alio ſimili declarat ſanctus Chryſoſtomus in Pſal. 54. *Si nullus noſtrûm,* inquit, *vult poſſidere ſeruum ſenem, nec qui habet delectum exercitûs, ſenes refert in numerum, imperante autem neceſſitate & vi impellente, tunc ſenes etiam ad bellum proficiſcuntur: multò magis regnans virtus mauult adoleſcentiam, quàm ſenectutem &c.* Hinc iuſto Dei iudicio ſæpè *tali animaduerſione percutitur peccator* (inquit ſanctus Auguſtinus ſerm. 3. de Innocent.) *vt moriens obliuiſcatur ſui qui cùm viueret, oblitus eſt DEI.* Quærit Abulenſis in lib. Ioſue quæſt. 42. cur Achan ille furti reus, dum inquireretur Dei iuſſu per ſortes, fugâ ſibi non conſuluerit; & hanc inter alias cauſam, meo iudicio veriorem, reddit: quia ex Dei vindictâ ignauo obtorpuit metu, ne pedem loco mouere poſſet, & mens ac ratio ab eo fugit, ita vt neſciret, an & quorſum ſibi fugiendum eſſet: quo modo de Pharaonis exercitu dicitur Exod. 15. *Fiant immobiles quaſi lapis.* Et quo modo homicidæ ſæpenumero ita deijciuntur à ratione, vt neſciant fugam inire poſt patratum facinus. Idem peccatoribus contingere multoties in vltimo vitæ diſcrimine ſolet, vt Dei ac ſalutis ſuæ prorſus obliti, de pœnitentiâ nihil cogitent. Exemplo eſt Comes quidam Matiſconenſis, de quo hæc refert Petrus Ven. Abbas Cluniacenſis lib. 2. de miraculis cap. 1. *Huius vrbis* (Matiſci) *principatum quodam tempore ſub nomine Comitis quidam obtinens ſuper perſonas & res eccleſiaſticas execrandam tyrannidem exercebat. Longè enim exuperans aliorum prædonum nequitiam, non ſolùm ex parte eccleſiarum ſubſtantias diripiebat, ſed reditus earum omnes cum ſuis poſſeſſionibus ſibi tyrannicâ violentiâ ſubiugabat. Nam Canonicos de Eccleſijs, ipſos etiam Monachos de monaſterijs ſuis eijciens, terras omnes, reditus omnes & quæcumque eis ad huius vitæ ſubſidium à maioribus data fuerant, immiſericorditer abſtulit, iurique proprio mancipauit. Oſtenduntur adhuc ab incolis antiquarum eccleſiarum ruinæ, ex quibus ipſe ſacra religionis cultores eijciens venerabilia loca, omnipotenti DEO religiosè ſeruientium multitudine referta, in eremi ſolitudinem redegit. Ita ſe totum DEO ſubtrahens, mundo dedicans, gehennæ & tremendorum DEI iudiciorum oblitus: vt Euangelicus ille iudex, nec Deum timebat, nec hominem verebatur. Cumque diu conceſſa poteſtate abuſus, quotidie ſe ipſo deterior fieret nullaque iam ſpes correctionis eius exiſteret, iram aduerſus ſe omnipotentis DEI iam non reuocandam commouit, atque in ſe diriſsimè expertus eſt ſcripturæ ſacræ ſententiam dicentis: Horrendum eſt incidere in manus DEI viuentis. Et quia nequitia eius non occulta ſed publica, non cum timore ſed cum audacia Deum prouocauerat, non latenter ſed publicè, non tantùm inuiſibiliter ſed etiam viſibiliter, terribile factus eſt tyrannis principibus in exemplum. Nam cùm ſolenni die Matiſcone in proprio palatio reſediſſet, eumque multitudo tam militum quàm diuerſi ordinis circumſtaret, repentè ignotus homo equo inſidens per oſtium palatij ingreſſus, omnibus conſpicientibus & admirantibus, vſque ad ipſum equitando peruenit. Cumque ei adſtaret ſe ei velle colloqui dicens, vt ſurgeret ac ſe ſequeretur, non tam monuit quàm imperauit. At ille inuiſibili potentiâ conſtrictus, nec iam reſiſtere valens ſurrexit, atque vſque ad oſtium domûs proceſſit. Vbi equum paratum inueniens eumque ab eo conſcendere iuſſus, aſcendit. Cuius ſtatim habenas ille corripiens ſtatim cum velociſſimo curſu per aëra ferri, cunctis conſpicientibus cœpit. Cumque immenſo eius clamore ac miſerabili eiulatu tota ciuitas commota ad tam inuiſum ſpectaculum concurriſſet, tandiu eum per aëra currentem attoniti conſpexerunt, quamdiu naturali oculorum acie eum ſubſequi potuerunt. Qui cùm eum diu, ſuccurrite ciues, ſuccurrite, vociferantem audirent nec iuuare valerent, ſubtractus tandem viſibus hominum, æternus, quod meruerat, factus eſt ſocius dæmonum. Ab hoc tam horrendo ſpectaculo vniuerſi ad propria recedentes, ſicut ſuprà dixi, horrendum eſſe incidere in manus DEI viuentis, exemplo inaudito & miſerabili didicerunt.* Ita Ven. ille Abbas. Quis hîc non videt Comitem iſtum in extremâ calamitate oblitum fuiſſe ſui? Eccur enim per aërem raptus, à ciuibus opem poſtulat? Quis enim ex illorum numero poſt ipſum euolare & miſerum Dæmoni eripere atque in terram deponere poſſet? Ad Deum exclamare, eius miſericordiam inuocare debebat. Sed nimirum quia viuens oblitus fuit Dei, ideò moriens oblitus eſt ſui. Actum eſt de humano auxilio, quando peccator incidit in manus Dei. Arabum prouerbium fuit: *Nata in aquâ ante veſperam.* Siquis enim de die in vndis periclitetur, ſpes eſt adfuturum periclitanti auxiliatorem: ſed ſi de nocte in aquas cadat, quis ei ſuccurret? Dies eſt, dum tempus pœnitentiæ eſt, & tum auxiliarem manum porrigere ſacerdotes poſſunt: at cùm ingruit nox & funeſta inſtat mors, Deique vindicta iam ſæuit: quis prædam iam comprehenſam Dæmoni eripiat? Itaque *non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem, ſubitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te.* Eccli. 5.

THEMA QVARTVM.

Quomodo verbum Dei audiendum.

1. *Suſtinendus Concionator.*
2. *Sedulo attendendum.*
3. *Cuſtodiendum Dei verbum.*

Ecce iam triduo ſuſtinent me. *Marci* 8.

BEne quidem pauit & ſaturauit Dominus turbas & quidem iteratis vicibus: non videntur tamen turbæ multùm in pietate inde profeciſſe. Nam cùm primâ vice eas pauiſſet, quæſierunt quidem Dominum: ſed quid ait illis? *Quæritis me, non quia vidiſtis ſigna* (ad credendum) *ſed quia manducaſtis ex panibus & ſaturati eſtis*. Ioan. 6. Poſt hodiernam refectionē Phariſæi & Sadducæi non contenti hoc ſigno, petierunt ſignum de cœlo: diſcipuli verò obliti panes ſumere in nauim, ſoliciti ſunt de panibus. Quare vtroſque iure merito reprehendit Dominus. Idem puto non rarò contingere Concionatoribus: proponunt illi panem verbi Dei (non minùs neceſſarium homini, atque eſt panis naturalis: *quo deficiente*, ait S. Hieronymus in 8. cap. Amos, *perit pudicitia, caſtitas moritur & omnes abeunt virtutes*) ſuis auditoribus & toties ac toties, nec tamen inde fructum magnoperè deprehendunt. Quid igitur eſt cauſæ? Videntur mihi multi non ita hunc cibum ſumere, ſicuti deberent; nec qualis ſit, agnoſcere. Quare dicamus aliquando de modo accumbendi ad hunc panem.

Sapiens in lib. Sap. c. 8. à ſuis Auditoribus tria potiſſimùm requirit: *Tacentem me ſuſtinebunt: loquentem me reſpicient: & ſermocinante me plura, manum ori ſuo imponent.* Quæ tria reperio etiam expreſſa in conuiuis hod. Patienter enim ſuſtinent Dominum per triduum, donec eos reficiat: recumbunt in terram & reſpiciunt in Dominum, quomodo eos refecturus ſit: denique manus apponunt ori ſuo & comedunt: quæ tria requiruntur à nobis verbi Dei auditoribus.

I. Suſtinendus Concionator. I. Suſtinuerunt Chriſtum partim tacentem, & miracula patrantem, partim ambulantem & loquentem. Ergo antequam loquatur Concionator, expectandus eſt animo ad audiendum præparato. Et 1. præmiſſâ oratione iuxta id Actor. 6. *Nos in oratione & ſermonis doctrinâ perſeuerabimus.* Vnde Paulus etiam initio ſuarum epiſtolarum orat. Cauſa eſt, tum quia concionator non niſi aures corporis, Deus autem aures cordis aperire poteſt, ita aperuit Lydiæ illius purpurariæ, Act. 16. *Cuius Dominus aperuit cor intendere ijs, quæ dicebantur.* Tum quia Dæmon mox inſidiatur auditui verbi Dei, ſicut Draco Elephantis auribus, quas ſuâ proboſcide defendere nequit, teſte Solino de ſitu orbis c. 35.

1. Præmiſſâ oratione.

2. Formatâ bonâ intentione; qualis enim eſt intentio audiendi, talis erit & fructus. Audi Chryſoſtomum, hom. 1. imperf. cap. 11. *Vnumquodque membrum ſuſcipit nutrimentum & conuertit ipſum in ſe ſecundùm ſuam naturam & diſpoſitionem, vt puta, quod ſuſcipit iecur, totum fit ſanguis, quod autem ſuſcipit fel, bilis fit totum: quod verò aſcendit in pulmonem, phlegmata efficiuntur: quod autem in mammillas, totum efficitur lac. Sic ſacerdotibus in Eccleſia loquentibus verbum omnes ſuſcipiunt, vnuſquiſque autem conuertit illud ſecundum proprium cor: ita vt vnum ipſum verbum in cordibus quidem rectis procedat ad vitā: in cordibus autem peruerſis ſuſcitet iracundiam quaſi bilis: in alijs autem operatur dilectionem dulciſſimam quaſi lac: in alijs verò odia quaſi phlegma nociuum & expuendum.* 2. Formatâ bonâ intentione.

3. Purificato animo ab affectibus erga peccata. Eccur olim audituris verbum Dei, duobus Ducibus Hebræorum Moyſi Exod. 3. & Ioſue Ioſ. c. 5. præcipitur, vt priùs calceamenta exuant, cùm ambo eſſent iuſti? Vtique quia Deus ad audiendum verbum ſuum requirit non ſolùm cor à peccati exuuijs liberum, ſed etiam ab affectibus inordinatis erga illud; ſiquidem auditores vocantur vt fiant duces & inſtructores etiam aliorum. *Quapropter hortor rogóque*, inquit S. Chryſoſt. hom. 3. de Dauid & Saüle, *vt priùs confeſſione ac pœnitentiâ, alijſque remedijs omnibus ſeſe à peccato ex theatricis ſpectaculis contracto, perpurgent, atque ita diuinos audiant ſermones. Neque enim hîc mediocriter à nobis delinquitur, id quod vel ab exemplis cuiuis perſpicuè videre licet. Nam ſi famulus in arculam vbi herilia veſtimenta pretioſa aureaque recondita ſunt, ſeruilem tunicam ſordibus ac multis pediculis refertam imponat: age dic mihi, non eam contumeliam æquo animo ferres? Quid autem ſi quis in vaſculum aureum, in quo ſemper vnguenta ſeruari conſueuerint, ſtercus ac cœnum infundat: an non & plagas infligeres ei, qui ſcelus hoc commiſiſſet? Et poſt hæc ſcriniorum ac vaſorum, veſtium, & vnguentorum tantâ curâ ſolicitabimur, animam verò noſtram omnibus iſtis viliorem eſſe putabimus? atque vbi ſpiritûs infuſum eſt vnguentum, eò diabolicas pompas immittemus? eò fabulas Satanæ, eò cantilenas meretricias turpitudinis plenas?* 3. Purificato animo.

II. Recubuerunt in terrâ conuiuæ. Et quid hoc deſignat? ſedulam attentionem, ita ſed. vt mens non euagetur. Cogita pretium verbi diuini. Ramenta auri quàm accuratè colligunt aurifabri, Corporis Chriſti particulas ſacerdotes! At verbum Dei non minus eſſe vult S. Auguſtin. in 50. hom. 26. ipſo eius corpore. Ideò Dominus iuſſit aſſeruari panum reliquias Ioan. 6. Quærit idem Auguſtinus ſerm. 26. de verb. Domini, cur Magdalena deſidiæ & inurbanitatis notata à ſorore non reſponderit, neque ſe excuſarit vel vno quidem verbo, preſertim cùm fœminæ ſint ad propulſanda crimina proclines; reſpondetque id feciſſe ne vel vno verbo ſermonem Chriſti interrumperet vel audientis attentionem. *Si enim pararet reſpondendi ſermonem*, inquit, *remitteret audiendi intentionem.* Legatos principum perorantes arrectis auribus audimus: cur non magis II. Sedulò attendendum. 1. Abſque mentis euagatione liberâ.

Dei legatos? Iannottus Manettus Florentinorum Legatus ad Regem Arragonum, Alphonſum, *prolixam nec minùs elegantem orationem, dum pronunciaret, attentionem patientiamque Regis apprimè miratus eſt, quòd ne oculos quidem à ſe diutiſſimè dicente minimùm deflexiſſet, nec manus mouiſſet. Sed & illud inprimis memoriâ dignum indicant, quòd cùm à principio ſtatim orationis naſo Regis muſca ſuperſediſſet, non priùs quàm peroratum eſſet, Rex illam abegiſſet.* Ita Panorm. in Comment. Regis Alph. l. 1. Ecce ad politicam perorationem tantâ cum patientiâ attendit Rex: iudicate nunc an non pari, imò longè maiori attentione aures verbo Dei præbere nos oporteat.

2. Abſque ſenſuum euagatione.

2. Neque ſenſus euagentur veluti circumſpiciendo, loquendo &c. Pictores ſunt concionatores; ergo vt ſpecioſas in Auditorum animis imagines efforment, quieti & immobiles eſſe auditores debent velut tabulæ pictorum. Vnde Chryſoſt. hom. 30. in Acta: *Ingredere in pictoris officinam*, inquit, *& videbis multum illic ſilentium: ergo & hîc ſit; etenim hîc regias & pingimus imagines, & nullam priuati hominis propter colores virtutis.* Et mox: *Stylus igitur eſt nobis lingua, artifex autem Spiritus S.* Quærit idem quare Dominus duriùs reſponderit cuidam diſcipulo cupienti ſepelire patrem: *Sine mortuos ſepelire mortuos ſuos.* Matth. 8. reſpondetque hom. 41. in Matth. ne concionis abrumperet filum, à parentibus auocatum eſſe. Similiter duriùs reſpondit ei, qui nunciauit concionanti, foris ſtare matrem & fratres eius, quærentes eum: *Quæ eſt mater mea & qui ſunt fratres mei? Ecce mater mea & fratres mei*; qui ſcilicet diligenter audiunt concionem. Matt. 12.

3. Abſque attentione aliarũ rerum.

3. Neque ad alios attendat, ſed ad ſe. Vnde dicitur Prou. 23. *Cùm ſederis ad menſam Principis: ſtatue cultrum in gutture tuo.* q. d. ſchneid dir ſelbſt fur/ tibi præſcinde non alijs, tanquam tibi ſoli in aurem loquatur concionator. Multi auidè audiunt, ſed alijs non ſibi applicant audita, ſimiles vini emptoribus, qui alijs, non ſibi, vina emenda delibant: & coquis, qui non ſibi, ſed alijs coctos prægustant cibos. Matth. 10. ait Chriſtus diſcipulis: *Quod in aure auditis, prædicate ſuper tecta.* At non legitur Dominus in aurem eis locutus. Vult ergo dicere, id quod publicè omnibus dixit, habendum quaſi ſingulis in aurem dixiſſet, velut ad ipſos tantùm, non ad alios ſpectans.

III. Cuſtodiendum Dei verbum.

III. Panem manibus apprehenderunt & ori ingeſſerunt, maſticârunt, glutierunt. Quid hoc? Cuſtodiam indicat verbi diuini.

1. Memoriæ mandandum.

1. Memoriæ tradendum. Quid Petrum in ruinam impulit, niſi obliuio verbi diuini, quod prædixerat illi Chriſtus: *Quia antequam gallus cantet bis, ter me negabis?* Econtrà Scribæ illi, qui verba Chriſti dicentis: *Diliges Dominum DEVM tuum &c.* accuratè retinuit & fideliter repetijt, reſpondit: *Non es longè à regno* Dei, Marci 12. Pueros eſſe vult Spiritus S. auditores verbi Dei. Ita enim Iſa. 28. ait: *Quem docebit ſcientiam, & quem intelligere faciet auditum? Ablactatos à lacte, auulſos ab vberibus.* Atqui ſcimus à pueris peti repetitionem traditæ lectionis: quemadmodum & Chriſtus poſt hodiernam refectionem examinauit ſuos diſcipulos; quot cophinos ſuſtuliſſent, quando nunc 7. & aliàs 5. panibus turbam refecit. Vnde S. Chryſoſt. hom. 5. in Matth. *Non oportet,* inquit, *omninò à cœtu Eccleſiæ recedentes, contrarijs huic ſtudio negotijs implicari: ſed domum continuò recedentes ſacros replicare libros, & coniugem pariter liberoſq́, ad eorum, quæ dicta ſunt, collationem vocare, hiſque altiùs animo ac penitus inſertis, tum demum ad ea, quæ huius vitæ ſunt neceſſaria curanda procedere. Si enim balneum egreſſus, publica conuenticula euitas, ne beneficium balnei fomento partum negotia moleſtiora corrumpant: quantò magis cùm ab Eccleſia congregatione regrederis, hoc te oportet efficere? Nunc verò contraria agentes, cuncta diſperdimus: nondum quippè vtilicato ſermonis firmiter in mente defixâ, plurimus irruens ſæcularium impetus actionum, omnia pariter euellit.*

2. Mente ruminandũ.

2. Ruminandum. Cibus non maſticatus nec digeſtus ſtomacho non prodeſt. Audiamus ſanctum Chryſoſtomum homilia 41. op. Imperfecti. *Sicut qui mittit in os ſuum fragmentum panis aut qualemcumque cibum, primùm molit eum dentibus & ita demittit eum in ſtomachum: ſic & cùm audimus verbum DEI, neceſſe eſt ipſum meditari in ore ſensûs, & videre quid eſt, quod dicit aut vnde dicit, aut propter quam rem dicit.* Iudæis certè præceptum, vt legem Dei in manibus ligarent: ponerent inter oculos, in eaque meditarentur ſedulò domi foriſque, recumbentes, ſurgentes. Deut. 6. Cur non faciant hoc & Chriſtiani? Immunda cenſebantur animalia, quæ non ruminarent, Leuit. 11. Atqui *ruminans animal innuit diuiniorum eloquiorum meditationem*, ait Theodoretus quæſt. 11. in Leuit. S. Auguſtinus ſer. 218. de temp. ſumit comparationem ab auibus, quibus non ſatis eſt, poſuiſſe oua, ſed opus ea etiam fouere. Et ſerm. 91. de manna, quo cadente dicebant Hebræi: *Quid eſt hoc? Manna ergo interpretatur, quid eſt hoc?* ait, *vide ſi non ipſa nominis virtus ad diſcutiendum te prouocat, vt cùm audieris legem DEI recitari in Eccleſiâ, ſemper interrogas vt dicas Doctoribus: quid eſt hoc?*

3. Executioni mandandum.

3. Executioni mandandum, quod eſt manum ori, ſeu verbo Concionatoris admouere. Hoc eſt quod Luc. 11. ait Dominus: *Beati qui audiunt verbum DEI & cuſtodiunt illud.* Et Ioan. 14. *Qui habet mandata mea & ſeruat ea, ille eſt qui diligit me.* Qui habet in ſermonibus & ſeruat in moribus, ait Auguſtinus. Multi poſt auditam concionẽ inter ſe colloquuntur, an fuerit bona concio. Quibus ego reſpondeo, penes ipſos eſſe bonam vel malam concionem. Si enim eam obſeruent, bona fuit: ſin minùs, mala fuit. Ita enim medicinam tum demum aſſerimus eſſe bonam, quando in ægroto vires ſuas exeruit & deſideratum effectum edidit: malam verò, quando ſumenti nihil profuit. Idipſum alijs ſimilibus declarat Clemens Alexandr. l. 2. ſtrom. *Quemadmodum ſphærâ ludere, non ſolùm dependet ab eo, qui mittit*

ſpharam, ſed ei etiam eo opus eſt, qui numeroſè eam excipiat, vt ex ſphara legibus peragatur ludi exercitatio: ita etiam vt ſit doctrina fide digna, accidit, quando fides eorum qui audiunt, quæ eſt ars naturalis, confert ad diſciplinam. Adiuuat terra fertilis ad ſeminum deiectionem. Neque enim optima doctrina eſt aliqua vtilitas, niſi adſit eius, qui diſcit, ſuſceptio; neque prophetia, niſi adſit obedientia eorum, qui audiunt. Arida enim feſtuca, quæ ſunt parata ad ſuſcipiendam vrendi facultatem, faciliùs accenduntur propter cognationem: & lapis qui vulgò iactatur: ferrum trahit, & lacryma ſuccini attrahit feſtucas, & electrum mouet paleas.

Quare Audit. ne fiamus ſimiles Phariſæis & Iudæis multis, qui nihil fructus ſpiritualis ex hod. refectione ceperunt; diſcamus aliter nos ad menſam verbi diuini accedere per præparationem præuiam, per attentionem, per cuſtodiam eiuſdem. Sic enim & *manducabimus & ſaturabimur*, vt poſſimus dicere aliquando cum Dauide: *Satiabor cùm apparuerit gloria tua.*

THEMA QVINTVM.

Septem media ad proficiendum.

1. *Quotidie incipere te exiſtima.*
2. *Cogita Deum tibi ſemper adeſſe.*
3. *Omnia opera tua ad Deum dirige.*
4. *Verbum Dei ſeduló audi.*
5. *Examen conſcientiæ fac quotidie.*
6. *Frequens & pius vſus S. Confeſſionis & communionis.*
7. *Seria reſolutio ad proficiendum.*

Quot panes habetis? Qui dixerunt: ſeptem. *Marci.* 8.

QVatuor millia fuiſſe in hodierno conuiuio ſcimus ex S. Marco. Lucas addit, paruulos ibi præſentes in numerum non veniſſe. Cauſam dat Origenes hom. 1. in l. Num. *Donec ineſt alicui noſtrûm vel puerilis vel lubricus ſenſus, haberi apud DEVM in ſancto & conſecrato numero non meremur*; inquit. Hoc eſt quod dudum dicebam, creſcere nos oportere in ſanctitate, & iuſtitiâ omnibus diebus noſtris, ſi DEO placere & in electorum numero eſſe velimus: quemadmodum & Apoſtolus ad Eph. 4. monet: *Veritatem facientes creſcamus in Chriſto per omnia.* Per omnia, nimirum membra, ſeu omnes & ſinguli. Per omnia, quaquauerſum in in omnibus virtutibus. Per omnia, ſeu omninò & neceſſariò. At iam dicet quis: Quomodo creſcemus ſeu quibus medijs? Panes comedite. Hinc enim creſcunt pueri in viros, quando panes comedunt. Quot iſtiuſmodi panes habemus? *Septem*, aiunt diſcipuli in hod. Euangelio, depromamus ergo illos.

I. Quotidie incipere exiſtima.

I. Tres ſuppeditat nobis S. Carolus Borromæus. Quorum primus, quotidie inchoare te exiſtima cum Dauide, qui iam ſenex cùm dixiſſet: *Cogitaui dies antiquos & annos æternos in mente habui*: motus cogitatione æternitatis ſubdit Pſ. 76. *Dixi nunc cœpi. Hæc mutio dexteræ excelſi.* Quis autem neſcit omne initium feruere? nouas ſcopas meliùs verrere quàm antiquas? Qui immenſum pelagus coram ſe videt, in Indiam nauigaturus, vbi per aliquot ſeptimanas nauigauit, nihil adhuc itineris ſe feciſſe ait; vnde remiges & nautas incitat quotidie ad labores, quaſi primùm è portu ſoluiſſet. Qui ciuitatem expugnare ſtatuit, ad nouos aſſultus continuò milites ſuos excitat. Quantò magis pro acquirendo regno cœlorum nouas ſemper ſpiritus reſumere debemus? Siue enim cogitemus dies æternos in cœlo, nunquam ſatis eos mereri poſſumus: ſiue in inferno, nunquam ſatis eos fugere. Quotidie ergo inſtauremus vires ad laborandum & fugiendum. Quid agunt Euclions, qui pecunias congregant? Quandonam audiuntur dicere: ſatis ſibi diuitiarum eſſe; parcendum tandem curis & laboribus lucri causâ inſtitutis, contrahenda vela, quibus aurum ſibi afferebatur? nunquam. Ecce iſti *vt iniquè agerent, laborauerunt*, ait Ieremias c. 9. Et nos non laboremus vt pro regno cœlorum æternùm poſſidendo bene agamus?

II. Cogita DEVM tibi ſemper adeſſe.

II. Cogita Deum ſemper tibi præſentem adeſſe, ſicut reuerà eſt, tuaque omnia inſpicere. Hoc indicauit Deus Abrahæ Gen. 17. *Ambula coram me & eſto perfectus*, q. d. ſic fies perfectus. Imperatiuus enim ſæpè ponitur pro futuro in SS. litteris. Quis coram Principe ſtans, aut quis ſeruus coram domino ſuo agens non componit mores ſuos? Et cur non magis vereamur oculos DEI? Samuel vnde à puero tantum profecit, vt Deus ipſi loqueretur, & adhuc adoleſcens ad imperandum Iſraëli aſſumeretur? quia coram Deo ſimul & Magiſtro ſuo Heli ſacerdote ambulauit. Sic enim dicitur 1. Reg. 2. *Puer autem erat miniſter in conſpectu Domini ante faciem Heli ſacerdotis.* Sic & Dauid Pſal. 118. *Seruaui mandata tua & teſtimonia tua; quia omnes viæ meæ in conſpectu tuo.* S. Doſitheus ex diſſoluto milite perfectus monachus euaſit. Vnde? ex illo S. Dorothæi Magiſtri ſui præcepto: *Cogita ſemper DEVM tibi præſentem & te coram illo ſtare*, vt in eius vitâ. Inde etiam ad miram ſanctitatem peruenit Ioſephus Anchieta noſter. Vidit hoc & Seneca: qui l. 1. ep. 11. ait: *Aliquis vir bonus nobis eligendus eſt ac ſemper ante oculos habendus, vt ſic tanquam illo ſpectante viuamus & omnia tanquam illo vidente faciamus. Magna pars peccatorum tollitur, ſi peccaturis teſtis aſſiſtat, &c.*

III. Omnia opera tua ad DEVM dirige.

III. Omnia opera tua tendant ad Deum. Inſidiatur Dæmon operibus noſtris, ſicut Apoc. 12. legimus ſtetiſſe draconem ante mulierem parturientem, vt cùm peperiſſet, filium eius deuoraret. Verùm infans editus mox raptus eſt in cœlum & mulier fugit in ſolitudinem. Sciebat iſta mulier, quæ animam ſanctam repræſentat, tanti eſſe valoris opus iuſtitiæ, per filium maſculum deſignatum, vt non niſi coram Deo collocandum eſſet; idcircò celerrimè prolem ſuam ad DEI thronum direxit, ne à dracone deuoraretur. Inſidiatur operibus noſtris igneus ille draco, vt edita mox deglutiat & inania reddat, per terrenos fines. Ergo ſi ſapimus, mox ad Dei gloriam ea eleuemus:

uemus:

uemus; nos ipſos verò per humilitatem abſcondamus, quaſi nihil boni feciſſemus. Dolendum verò quòd pauci mulierem hanc imitentur. Plures ſtruthionem ſequuntur, qui non in arboribus & alto loco, vt aliæ aues, ſed in arenâ ponunt oua ſua, de quo Iob cap. 39. ait: *Derelinquit oua ſua in terrâ: obliuiſcitur quòd pes conculcet ea, aut beſtia agri conterat. Duratur ad filios, quaſi non ſint ſui: fruſtra laborauit.* Idem faciunt qui operà bona nullâ præuiâ bonâ intentione peragunt, ſed ex conſuetudine, quaſi ad menſam vel lectum eant: ſic ea in terrâ ponunt, vbi facilè ab hominibus per inanem gloriam conculcantur, imò etiam ſuapte inanitate pereunt, nec ad Dei conſpectum aſcendunt: non ergo niſi terrenam mercedem acquirunt; itaque fruſtra laborârunt. Hinc maiores noſtri docuerunt paruulos ſuos, vbi orârunt, orationem ſuam eleuatis manibus in cœlum quaſi eiaculari, dicentes: **ſchuß auff gen Himmel.**

IV. Verbum Dei ſedulò audi.

IV. Verbum Dei ſedulò & piè audi. Moyſes ad oſtium tabernaculi fecit labrum æneum de ſpeculis mulierum, vt introeuntes in eo ſe inſpicerent & maculas ſuas abſtergerent. Exod. 38. Multò magis requirit Devs, vt animus, quàm vt corpus mundum in conſpectu ipſius ſit & à ſordibus tergatur. Speculum noſtrum Dei verbum eſt in templo prædicatum: id enim vnicuique, qualis ſit & eſſe debeat, repræſentat. In eo igitur crebrò ſe inſpiciat, qui maculas omnes tergere & proficere vult. Verùm cur de ſpeculis mulierum erat lauatorium? Quia mulieres potiſſimùm ſpeculis vtuntur & crebrò quidem eoque fine, vt ab omni ſe immunditie expurgent. Viri rarò vtuntur ſpeculis, & ſi fortè inſpiciunt, ferè ex curioſitate tantùm, vt videant an canos vel rugas habeant, non vt maculas abſtergant. Hinc ſanctus Iacobus c. 1. vult vt Dei verbum audiamus, non quemadmodum viri: *Siquis auditor eſt verbi & non factor, hic comparabitur viro conſideranti vultum natiuitatis ſuæ in ſpeculo. Conſiderauit enim ſe & abijt & ſtatim oblitus eſt, qualis fuerit.* Bene ait, *vultum natiuitatis ſuæ.* Multi enim conſiderant vultum natiuitatis alienæ tantùm, quemadmodum Accoanus illa delira, quæ videns in ſpeculo ſuam imaginem, putabat eſſe aliam mulierem, vnde eam arridebat, alloquebatur, ei minabatur &c. (vti etiam infantes faciunt) apud Rhodiginum l. 17. cap. 2. Multi dum concionem audiunt, non ſe ſed alios in eâ ſe videre: alios depingi, non ſe exiſtimant, vnde quos perſtrictos putant, rident, damnant: & ſeipſos negligunt, adeòque nihil proficiunt. Simillimum huic ſpeculum ſunt libri pij, vita Chriſti & Sanctorum, quorum vitam intuentes, noſtram inde corrigimus & ipſis conformare ſtudemus.

V. Examen conſcientiæ fac quotidie.

V. Examen conſcientiæ, quotidie fac. Sæpiùs in Canticis laudat Sponſus Sponſam ab oculis columbæ, vti c. 1. & 4. *Oculi tui columbarum.* Et viciſſim ſponſa c. 5. laudat ſponſum ab oculis columbæ: *Oculi eius ſicut columbæ ſuper riuulos aquarum, quæ lacte ſunt lotæ, & reſident iuxta fluenta pleniſſima.* Amant columbæ iuxtà aquas limpidas ſedere, tum vt ijs ſe lauent, tum vt in ijs Niſi circumuolitantis vmbram videant, quò ſibi ab eo cauere poſſint. Pari modo anima pia in examine conſcientiæ ſuæ velut aqua limpidâ ſeipſam primò inſpiciat & abluat; deinde inſidias Dæmonis diligenter inueſtiget. Ita Origenes homil. 3. in Leuit. *Ferunt hoc genus auis* (columbas) *cùm ad aquas venerit, quia ibi ſolent accipitris inſidias pati, venientem deſuper inimicum volitantis vmbrâ aquis inſpecta deprehendere. Quòd ſi & tu ita proſpicere potueris inſidias Diaboli & cauere, ſacrificium* DEO*, columbas obtuleris.*

Sed ſi aquæ illæ lacte ſunt lotæ, adeoque valdè candidæ, quid opus eas inſpicere per examen? Id nimirum vult Spiritus ſanctus vt in examine conſcientiæ etiam bona noſtra opera inſpiciamus & examinemus, quæ videntur eſſe lactea; an bene facta ſint & nullo aſperſa næuo. Cuius rei doctrinam præbuit ipſe Deus, dum omnia opera ſua examinans quaſi & inſpiciens ſingulatim, vidit quòd eſſent bona, adeò vt etiam lucem inſpexerit: *Et vidit* DEVS *lucem, quòd eſſet bona.* Quæ caligo poterat eſſe in lumine? nimirum voluit; vt nos omnia opera noſtra ad trutinam reuocemus, etiam quæ lucida & lactea apparent, iuxta id Iob: *Verebar omnia opera mea.* cap. 9.

VI. Frequens & pius vſus S. Cõfeſſionis & cõmunionis.

VI. Frequens & pius vſus ſacræ confeſſionis & communionis. Quando Chriſtus Ieroſolymam intrare ad virtutum omnium conſummationem & glorioſiſſimam Dæmonis, mortis & peccati debellationem voluit; mandauit diſcipulis duobus, vt aſinam ſibi adducerent: *Soluite & adducite mihi.* Qui ſoluerunt, & adduxerunt, & Chriſtum ei impoſuerunt. Matth. 21. Vis tu ad perfectionem aſcendere? Vide vt patres ſpirituales ſoluant à peccatis animam tuam, quoties alligatam vinculo aliquo peccati nôris. Nec hoc ſolùm, ſed roga inſuper vt adducant eam ad Chriſtũ, hoc eſt, vt inſtruant, corrigant, media emendationis præſcribant, vias virtutis acquirendæ demonſtrent. Demum Chriſtum aſinæ in ſacrâ communione imponant priùs tamen veſtibus diſcipulorum hoc eſt, ſanctis virtutibus inſtructæ. Aſina verò Chriſtum cautè & ſuauiter portet, quemadmodum aſini nec impingunt pedibus nec ſuccuſſant equitem, nec in lutum intrant, cùm euitare poſſunt.

VII. Seria reſolutio ad proficiendum.

VII. Seria reſolutio ad proficiendum quotidie ſine dilatione. Docet hoc ſapiens illa mulier Prou. 31. quæ ex hoc laudatur, quia *manum ſuam miſit ad fortia, & digiti eius apprehenderunt fuſum.* Quòd ſi ad fortia manum mittamus, debellando primaria noſtra vitia per actus heroicos, nullo ferè negotio reliqua expugnabimus. Diffugiet totus hoſtium exercitus, ſi Goliathus fuerit proſtratus. Sed manus applicanda eſt, & quemadmodum mulier illa *operata eſt conſilio manuum ſuarum*, hoc eſt, ſtatim executa eſt ſua conſilia, quaſi conſilia in manibus fuiſſent: ita agendum nobis. Incipiamus paulatim à minoribus prælijs aſcendere

dere ad grauiora. Quod ſi facere recuſemus, culpâ noſtrâ peribimus. Chronicum Alexandrinum refert mirũ Theodorici Regis Rom. factum. Vidua quædam, dicta Iuuenalis Regi queſta eſt, quòd iam toto triennio cauſa eius protraheretur in curiâ, quæ biduo expediri facilè potuiſſet. Vocat à Rege Iudices, qui cauſam ventilabant, mandatum accipiunt, vt quàm fieri poſſit citiſſimè, viduæ litem terminent: quod & fecerunt, bidui ſpatio, vti vidua prædixerat, cauſam expedientes. Tum Theodoricus, iudices adeſſe iubet, qui lætabundi aduolant, quaſi rem bene adminiſtrâſſent. Tum interrogat: Quî factum eſt vt bidui ſpatio expediueritis, quod ſpatio trium annorum non feciſtis? ijs reſpondentibus: Quia maieſtas veſtra, vt id faceremus mandauit. Rex dixit: quando cum vobis detuli magiſtratum, nónne omnes cauſas & inprimis viduarum commendaui? mortem commeruiſtis, qui cauſam duorum dierum triennio protraxiſtis; eóque momento iuſſit illis capita amputari. Iam tibi, quiſquis es, cauſa animæ tuæ demandata eſt, quantò citiùs expedienda, quia nec biduũ tibi promiſſum. Et quomodo hoc negotium ſalutis tuæ omnium maximum non aggrederis, ſed de die in diem differs? quid reſpondebis Deo? Laborandum eſt, ais. At quàm breuis labor! & quomodo ad præmium accedes ſine labore? *Si quis non vult operari: nec manducet*, ait Apoſtolus 2. Theſſal. 3.

Ergo audit. arripiamus panes iſtos, ſi creſcere velimus. Dauid certè Pſal. 101. ait: *Aruit cor meum, quia oblitus ſum comedere panem meum.* Sed cur obliuiſcimur hunc panem, qui materialem non obliuiſcimur? Nónne Phariſæus ille in conuiuio ſedens cum Chriſto, quaſi epulas conuiuij pro nihilo duceret præ cæleſti illo, dixit: *Beatus qui manducabit panem in regno* DEI? Luc. 14. Solus enim ille panis ſatiabit appetitum noſtrum. Quare vt ad panem illum aliquando perueniamus, creſcere ſtudeamus; atque vt creſcamus, & inter viros recenſeri, digni cæleſti menſâ, mereamur, de ſeptem iſtis panibus, quos hîc propoſuimus, indeſinenter comedamus.

DOMINICA VII. POST PENTECOSTEN.

THEMATA.

I. Arbori bonæ ſimilem debere eſſe hominem.

II. Homines ambulantes velut arbores.

III. Quæ retineant peruerſos, ne conuerti & bonos fructus ferre poſſint.

IV. Quæ retineant iuſtos, ne peccare queant.

V. Perfectio Chriſtiana quibus in rebus potiſſimùm conſiſtat.

THEMA PRIMVM.

Arbori bonæ ſimilem debere eſſe hominem.

1. *Humorem Spiritûs ſancti de cœlo ad ſe trahat.*
2. *Cortice bonæ famæ veſtiatur.*
3. *Aduerſitatibus exerceri debet.*
4. *Culturam educationis habeat.*
5. *Fructus bonos ferat.*

Arbor bona fructus bonos facit. *Matth. 7.*

ARBORI comparari hominem audimus Audit. in hod. Euangelio; & rectè, quia arbori non abſimilis eſt homo; niſi quòd, vt antiqui aiebant, arbor ſit inuerſa, radicem, è quâ alimentum ſumit, non in terrâ fixam habens, ſed ad cœlum erectam. Quæ etiam cauſa eſt, cur doctiſſimus Philo Iudæus in l. *quòd deterius pot. inſid.* hominem appellet *plantam cæleſtem.* Soli enim homini Deus caput ſublime dedit, vt alimenta ſua è cœlo ſumat, & fructus cœlo dignos adeoque cæleſtes proferat. Et tales eſſe vult nos omnes Chriſtus, dum in hod. Euangelio requirit bonam arborem, quæ bonos fructus afferat. Nunc ergo videamus, quâ in re potiſſimùm bonæ arbori debeamus eſſe ſimiles.

I. Arbor bona humorem terræ ad ſe attrahere & inde viuere debet: quod niſi fiat, exareſcit & emoritur. Homo etiam vt ſecundum animam viuat & fructus bonos ferat, gratiâ Spiritus S. præditus ſit neceſſe eſt, id quod egregiè oſtendit B. Petrus Damiani in ſer. 21. qui eſt de Spiritu S. *Arbor namque ſolo radicitùs fixa ſuccos ex vligine concipit, quibus per inferiora diffuſis & in incrementa ſe roboris erigit & germẽ emittit. Quique autem fideles arbores ſumus, intra ſanctæ nemus Eccleſiæ illius ſummæ agricolæ diſpoſitione plantati. Si ergo vt infructuoſæ arbores areſcere nolumus, ſi ſecuribus excidi ac deputari ignibus inutiliter formidamus, in illa supernorũ ciuium patriâ, in humanitate Redemptoris, per charitatis glutinũ ſpei noſtræ radix ſemper inhæreat, vt ad proferẽdos bonæ operationis fructus, in robur fortitudinis fortiter conualeſcat. Sed ſicut arbor ſi vegetantis ſucci humore deſeritur, protinus exſiccatur: ſic & anima noſtra, niſi Spiritûs S. gratia rore fuerit perfuſa, funditùs areſacta, ad nullius ſanctæ operationis germen poterit eſſe fæcunda.* Sic ille. Porrò ſicut arbores humorem, è quo viuunt, de cælo ferè expectant, à pluuijs nimirum, ita & nos gratiam Dei, quæ ad bene operandum nos excitet & in operando adiuuet, non niſi à Deo accipimus;

I. Humorem Spiritûs S. de cœlo ad ſe trahat.

mus; & per quid aliud, niſi per orationem? Quàm ergo neceſſaria eſt arboribus frequens irrigatio, tam neceſſaria eſt homini aſſidua precatio. Vnde S. Chryſoſtomus hom. 1. de precatione tom. 6. ait: *Quare nobis, qui ab illo inſtituimur, vita eſt in precibus traducenda, iiſque mens perpetuò irriganda: non enim minùs quàm arbores aquis, illis indigemus vniuerſi. Nam neque illæ poſſunt eſſe fructuoſa, niſi humorem radicibus ebibant: neque nos precioſiſſimas pietatis fruges fundere, niſi precibus irrigemur.* Hinc Dauid orabat Pſ. 142. *Anima mea ſicut terra ſine aquâ tibi: velociter audi me Domine, defecit ſpiritus meus.* Vbi S. Auguſtinus: *Complue*, inquit, *me ad faciendum fructum bonum.* Quòd ſi ad orationem lachrymæ accedant, eo potentiòr erit irrigatio. Sicut enim vino rigatæ arbores citiùs adoleſcunt & firmiores in terrâ radices agunt, teſte Plinio lib. 12. cap. 1. ita & anima lachrymis perfuſa vberiores virtutum fructus gignet, vt teſtatur ſupra cit. Petrus Damiani Opuſc. 13. cap. 13. *Lachrymarum*, inquit, *mador animam ab omni labe purificat & ad proferenda virtutum germina noſtri cordis arua fœcundat. Sæpè namque miſerabilis anima velut ſub pruinali glacie comas & filiorum ornamenta deponit, & recedente gratiâ, ipſa ſibimet derelicta, tota remanet arida & quaſi decidentium florum decore nudata. Sed mox vt lachrymæ ex munere intimi inſpectoris eruperint, protinus hæc eadem anima reuireſcit, torporis ignaui frigore ſoluitur: & tanquam arbor verna, Auſtri fomite recaleſcens, redimito virtutum ſuarum flore veſtitur.* Sic ille.

II.
Cortice bonæ famæ veſtiatus.

II. Arbor vt ſit bona, cortice veſtita eſſe eumque conſeruare debet, alioquin breuì intereat neceſſe eſt. Par ratio eſt de homine, qui niſi præter internam ſanctitatem, bonam etiam famam ſibi quærat & tueatur, facilè deficiet, & DEI gratiam perdet. Quemadmodum enim cortex arboris ſuccum & calorem quaſi veſtis quædam ſouet & continet: ita bona exiſtimatio defendit virtutes homini inſitas, & cuſtodit, ne theſaurum illum prodigat. Qui enim bonam apud omnes exiſtimationem habet, timebit vtique gloriæ ſuæ maculam aſpergere, quod non niſi peccando fit: quemadmodum qui nitidas & pretioſas gerit veſtes, non paſſim vbique conſidet, ſed mundo dumtaxat loco: qui vilibus indutus eſt, nullum locum euitat; quia ſordes non curat iam antè ſordidatus. Hinc Ioëlis 1. dicitur: *Ficum meam decorticauit* (hoſtis,) *nudans ſpoliauit eam & proiecit: albi facti ſunt rami eius.* Ad litteram de Chaldæorum exercitu, qui Iudæos expoliârunt, ſicut locuſtæ ficuum cortices arrodunt & arrodendo arbores deſtruunt, ſermo eſt. At hoc idem morali ſenſu accidit ei, qui famæ ſuæ rationem non habet: eâ enim deperditâ, perit etiam cura honeſtatis & virtutis: eâ conſeruatâ, ſeruatur etiam magnâ ſolicitudine morum honeſtas. Ipſa certè continuit illum ſenem Eleazarum, ne cum ſcandalo iuuenum ſimularet ſe comedere contra legem carnes porcinas. *Cogitare* enim *cœpit ætatis ac ſenectutis ſuæ eminentiam dignam & ingenitæ nobilitatis canitiem, atque à puero optimæ conuerſationis actus; & ſecundùm ſancta à DEO conditæ legis conſtituta, reſpondit citò dicens, præmitti ſe velle in infernum. Non enim ætati noſtræ dignum eſt*, inquit, *fingere &c.* 2. Mach. 6. Quamobrem teſte D. Hieronymo ad Celantiam epiſt. 14. *Apoſtolici præcepti & exempli eſt, vt habeamus rationem non tantùm conſcientiæ ſed etiam famæ.* Non enim facilè creditur admiſiſſe ſcelus aliquod qui boni nominis exiſtimationem habet. Vndè apud Perſas lex erat, vt ſiquis de crimine aliquo conuictus eſſet, non priùs condemnaretur, quàm tota eius reliqua vita probè à Iudicibus expenſa eſſet. Nam ſi cæterà probus, in hoc tantùm facinore peccâſſet, humanæ fragilitati veniam dabant, & quamuis noxium abſoluebant: ſin verò multis alijs vitijs vita eius obnoxia foret, omnium calculo damnabatur; quòd non caſu, ſed habitu deditâque opera malus eſſe videretur.

III. Arbor vt ſit bona & frugifera, tempeſtatibus vexari & exagitari debet, frigidiſque potiùs quàm calidis afflari ventis. Teſte enim Plinio lib. 17. c. 2. *Aquilone maximè gaudent: denſiores ab afflatu eius lætiores & materiæ firmioris: alioquin ſi blandiantur Auſtro defatiſcentes.* Et rurſum: *Qui dixit*, inquit, *hyemes ſerenas optandas, non pro arboribus vota fecit.* Par ratio eſt in homine: Qui ait proſperam ſemper fortunam optandam & à DEO petendam eſſe, non pro homine vota fecit, nec conſuluit eius ſaluti; ſiquidem aduerſa magis ipſi proſunt. Mundus beatos prædicat illos, quorum *promptuaria plena ſunt, eructantia ex hoc in illud: oues fœtoſæ, abundantes in egreſſibus ſuis, boues craſſæ &c. Beatum dixerunt populum, cui hæc ſunt.* Pſal. 143. Sed non pro bono & ſalute eorum vota faciunt iſti. Magis exoptanda eſt tribulatio & aduerſitas, quia longè ſalubrior, hominem in virtute ſtabilit ac confirmat. Intellexit hoc & Seneca, qui in l. de prouid. cap. 4. ſcribit: *Quid miraris bonos viros, vt confirmentur concuti? non eſt arbor ſolida, nec fortis, niſi in quam frequens ventus incurſat; ipſâ enim vexatione conſtringitur, & radices certiùs figit: fragiles ſunt quæ in apricâ valle creuerunt.* Zachæus non in Vrbanam ſed Sylueſtrem aſcendit arborem, in ſycomorum, *vt arbor bona fructus bonos faceret*, inquit ſanctus Ambroſius l. 8. in Luc. In illâ vidit Chriſtum, & inde conſecutus eſt ſalutem. Sycomorus verò quia agreſtes habet & inſipidas ficus, quæ non matureſcunt, niſi vnguibus vellicentur, aut ferreis vnguibus ſcalpantur, teſte Plinio lib. 13. c. 7. idcircò rerum aduerſarum, quæ carni minimè ſapiunt, prouentum ſignificat. Sed quæ carni inſipida ſunt, menti plurimùm proſunt, ad videndum Chriſtum & conſequendam ſalutem promouent. Vnde Apoſtolus 2. Cor. 4. dixit: *Licet is, qui foris eſt homo noſter corrumpatur, interior tamen renouatur de die in diem.* Aquilo igitur auſterus & frigidus magis homini conducit, quàm blandus & calidus auſter. Eam ob cauſam videtur dicere Eliu in l. Iob c. 37. v. 22. *Ab aquilone aurum venit.* q. d. ab aduerſitate ſpirituales proueniunt diuitiæ. Vi-

III.
Aduerſitatibus exerceri debet.

derunt

derunt & reipſâ experti ſunt hoc etiam Gentiles illi Philiſtinorum Satrapæ, nec non & eorum arioli ac diuinatores; quando captam ab eis arcam fœderis iubent reſtitui Hebræis: illi quidẽ dicentes: *Dimittite arcam DEI Iſraël, & reuertatur in locum ſuum,* hi verò: *Si remittitis arcam DEI Iſraël: nolite dimittere eam vacuam.* 1. Reg. 6. Eccur verò non potiùs arcam DEI detinent vt hac prædâ gloriari & inſultare Hebræis poſſint? Nimirum arca plagâ magnâ percutiebat Philiſthæos, & deijciebat ipſorum Dagonem: vnde cognouerunt Dei veri potentiam, ſui verò Idoli inanitatem: adhæc plagis correpti aperiebant oculos & agnoſcebant errores ſuos atque iniurias, quas intulerant Iudæis, eaſque deplorabant, vnde & ſana ſua deſtituebant &c. Vidit ergo Dæmon ventum hunc auſterum promouere illos ad Dei veri cultum: idcircò dat conſilium, vt arca remittatur.

IV. Culturam educationis habent.

IV. Arbor vt bona fiat, ſuam etiam culturam requirit, præſertim cùm adhuc tenera eſt, adulta verò expurganda eſt à vermibus, ramis areſactis, muſco adhærente &c. Homo etiam vt bonus fiat, educatione indiget & diſciplinâ; ſine quâ ſtipes & truncus erit. Hinc forſan antiqui parentes, nato ſibi filio depanxerunt eodem die arborem in hortis ſuis, vti parentes Marij quercum, *Marianam* inde appellatam, apud Cicer. l. 1. de legibus, vt docerent fortè, pari paſſu incedere culturam hominis & arboris. Ita enim Pſal. 127. dicitur: *Filij tui ſicut nouellæ oliuarum in circuitu menſæ tuæ.* Etenim oleaſter, ſi inſerantur ei ſurculi oliuæ, feret baccas non oleaſtri, ſed oliuæ: ita & qui malæ eſt indolis, diſciplinæ inſitione facilè fiet bonus. *Certum enim eſt*, inquit Clemens Alexand. in pædag. *non naturâ ſed diſciplinâ viros bonos & honeſtos fieri.* Ex agreſti ſtipite, ſi implantetur ei ſurculus vrbanus fiet arbor vrbana & nobilis. Rurſum, *detruncatas nonnulli pinus aut incenſas vſtaſque flammis in querceta obſeruârunt verti*, inquit S. Baſilius hom. 5. in Hexam. *Sunt & quarum ſua natura vitium agricolæ curâ diligentiâque deponere ac extrudere nouimus, vt punicas acidas amygdaláſque amaras. Cùm enim imâ in parte radici propinquâ ſtipite perforata cuneum ex pino pinguem per mediã adactũ medullam ſuſceperint, ſaporis tum faſtidio gratũ in vſum mutato, dulceſcunt.* Quare ſi etiam teneræ ætati, tametſi ea malam indolem & ingenium traxerit ab vtero vel prima inſtitutione, cuneus diſciplinæ adigatur in animum, poterit & ipſa commutari in virum bonum & tractabilem, ex puero malo & indomito in ſedatum, mitem ex immiti. Neque ſolùm hoc, ſed ex bono melior, ex virtuoſo virtuoſior euadet, qui bene excultus fuerit, quemadmodum & arbores. Miles quidam R. Artaxerxi per Perſidem equitanti malum punicum maximum obtulit dono. Rex magnitudinem eius admiratus interrogauit. E quonam horto depromptum hoc donum mihi affers? Illo verò reſpondente, è domo ſua & ex ſuis agris: gauiſus Rex ſupra modum, miſſis regis muneribus virum ornauit, &: *Per ſolem*, inquit, *ille homo tali curatione & diligentiâ poterit etiam ciuitatem, meo quidem iudicio, ex paruâ ampliorem reddere.* Ælian. l. 1. var. hiſt. cap. 33. Quod hic in malogranatis adeò incraſſandis ſua cultura effecit, poterit & homo in excolendis anima & ſua & aliorum, eaque ſua induſtria lætificare Deum & Angelos. Hinc multi in adulta ætate & ſibi iraſcuntur & parentibus ac Magiſtris ſuis, quòd in iuuentute melioribus diſciplinis non fuerint imbuti, vti inter alios Maximilianus I. Imperator, qui cùm adhuc adoleſcentulus in Dialecticis ferè ſophiſmatibus duntaxat rebuſque alijs parum vtilibus inſtructus ætatem triuiſſet: poſteà maturus ſenſit neglectum ſui ac dixit: *Si hodie viueret præceptor meus Petrus, efficerem vt ſe inſtituiſſe me pœniteret.* Cuſpin. in Maximiliano. Sed & in matura ætate habet homo, quod excolat in ſeipſo: quemadmodum & hortulanus in arboribus. Quare monet ſanctus Chryſoſtomus homil. 24. de varijs in Matth. locis: *Eſto itaque homo arbuſculæ tuæ valdè diligens cultor, eſto huius plantationis ſolicitus ſemper amator: vt in eâ arida, quæcumque ſunt, abſcindantur; quæ infructuoſa ſunt, amputentur, quæ fructuoſa ſunt excolantur: diffuſos ramos & nemorum opacitate condenſos ſpiritali falce compone, vt abundantes fructus potius, quàm luxuriam mali germinis nutriant: ramorum nimios & abruptos exceſſus diligenti ſolicitudine reſeca, vt reſecati in fœcunditatem fructuum exurgant. Vbertate enim germinis, non inani ſpecie, dominus delectatur. Steriles non amat; fœcundas exoptat, fructuoſas diligit; aridas amputare conſueuit. Sagina igitur tuis fructibus dominum, vt ſuis te ipſe ſaginet. Sterilitate tua non eſuriat, ne & ipſe faciat te eſurire Da illi fructus quos exigit: & accipe quos promittit. Exhibe ei quod donat. Tribue ei naſcentia quæ cupit; & ipſe tibi, quæ cupis attribuet. Tunc enim poteris eius fructibus ſaginari, ſi eius eſuriem à te contigerit ſatiari.*

V. Arbor bona fructus ferre bonos debet: neque opera ſolùm ſed & verba bona. Ita enim Eccleſiaſticus c. 27. ait: *Sicut ruſticatio de ligno oſtendit fructum illius; ſic verbum ex cogitatu cordis hominis.* Ex fructu arbor, & ex ſermone cor agnoſcitur. Vnde Dominus Matth. 12. *Ex fructu arbor agnoſcitur. Progenies viperarum, quomodo poteſtis bona loqui, cùm ſitis mali? ex abundantia enim cordis os loquitur.* Similiter Clemens Alexand. 2. pædag. cap. 5. *Cùm verba*, inquit, *omnia à cogitatione & moribus emanent, fieri non poteſt, vt verba aliquã emittantur ridicula, quæ non procedant à moribus ridiculis. Arbor mala non facit bonos fructus.* Matth. 7. *Sermo enim fructus eſt cogitationis.* V. Fructus bonos ferat. 1. Etiam verba bona.

2. Fructus ferre ſuos, non alienos debet. Odericus l. 1. fatetur ſe ſpectâſſe apud magnum Cham, pinum arborem ingentem, ex cuius ramis ſingulis, tanquam è vitibus uvæ, prægrandes vniones ac gemmæ dependebant. Fructus hi non proprij illius arboris, ſed alieni erant; quales ſunt quorundam nobilium, qui de virtutibus maiorem ſuorum ſolummodò ſe iactare ſolent, cùm de ſuis nequeant; quandoque & religioſi aliqui, qui è ſanctitate fundatorum 2. Fructus ſuos.

datorum

datorum & prædeceſſorum ſuorum gloriam ſibi venantur. Quibus dicitur Ierem. 11. *Nunquid carnes ſancta auferent à te malitias tuas, in quibus gloriata es?*

3. Sponte ſua gignat fructus.

3. Fructus ferat ſponte ſuâ, nullo cultorum labore, quemadmodum & arbores iam adultæ ferunt. Vnde Plinius l. 23. c. 1. ſic introducit arborem loquentem: *Plurimum homini voluptatis ex me eſt: ego ſuccum vini, liquorem olei gigno, ego palmas & poma totque varietates; neque vt tellus per labores aranda tauris &c. at ex me parata omnia & ſeſe porrigentia vltrò, & ſi pigeat attingere, etiam cadentia.* Faciet hoc & homo, ſi pauperibus & afflictis manum auxiliarem porrigat, nullo etiam merito & reciproco exhibito obſequio: nullâ præmiſsâ opis imploratione. Ita Loth non rogatus, ſed ipſe potiùs rogans ſuſcepit aduentantes hoſpites, & quidem ſummis precibus, vt ad ſe diuertere dignarentur. Gen. 19. Ita Dauid proprio motu inquiſiuit, an quis eſſet de domo Saul ſuperſtes, vt benefaceret ei propter Ionathan. 2. Reg. 9. Pari induſtriâ *B. Paula clinicos* (incurabili morbo affectos) inquit D. Hieronymus ep. 27. *totam vrbem perquirens damnum putabat, ſi quiſquam debilis & eſuriens cibis ſuſtentarētur alienis.*

4. Fructus ſublimi gerat.

4. Fructus in ſublimi gerat, non ad terram deprimat, ne ab obuijs alioquin ſtatim diripiantur, & domino ſuo auferantur. Inſidiatur vana gloria bonorum operum fructibus, etiam in alto collocatis & in ſecreto poſitis, nedum ijs, qui oculis aſpicientium & rapinæ collaudantium expoſiti ſunt; teſte S. Baſilio in Conſtit. monaſticis c. 11. *Illa*, inquit, *vel in ipſius cæli conuexis, inſidiarum aduerſum uos collocatrix virtutes ramis in cælum vſque licet expaſſis ac porrectis adornatas profligare ac deturbare pertinaciſſimè contenüit.* Quantò magis igitur timendum virtutum ramis ad terram depreſſis? Itaque paulò pòſt ſuadet idem S. Pater, vti fructus illos in altum euehamus ad Dei ſolius gloriam; quo modo Apoc. 12. partus, cui inſidiabatur draco, quamprimum editus fuit, raptus eſt ad Devm & thronum eius. Eo conſilio vſus S. Friardus eſt, cùm enim baculum in terram defixiſſet & infusâ aquâ ſæpiùs rigâſſet, breuî frondes & germina & poma baculus arbor facta protruſit, & in magnam arboris proceritatem excreuit. Quo miraculo plebs commota turmatim ad Friardum conuenire, velut ad virum ſanctum, cœpit. Videns igitur Friardus fructus operum ſuorum terræ nimiùm vicinos adeóque vanæ gloriæ ad rapinam expoſitos, arreptâ ſecuri arborem ſuccidit, vti refert S. Gregorius Turon. in vita PP. c. 10. apud Sur. 1. Aug.

Quare Audit. ſi hæc quæ diximus, quæque requirit arbor, nobis non defuerint, promitto vobis à Deo ſingularem protectionem, qua ipſe vos tuebitur, donec implantet in hortum gloriæ ſuæ. Fuit huiuſmodi arbor bona S. Gregorius Thaumaturgus, qui in Decij perſecutione vnà cum Diacono ſuo fugit ad montem, cumque proditus eſſet, inſecuti perſecutores montem cinxerunt, & perſcrutati ſunt; cæterùm Gregorius *hortatus eſt comitem ſuum*, ait Nyſſenus in eius vita, *vt firmâ erga Devm fiduciâ conſiſteret, eiq; ſalutem committeret, ſimiliter atque ipſe faceret, manus ad orationem extendens ac ne, ſi propè quidem perſecutores acceſſiſſent, metu fidem excuſſam proijceret. Exemplum eius rei, quâ præcipiebat Diacono, ſeipſum præbebat, cum & immotus oculis & paſſis manibus & habitu arduo atque erecto cælum intueretur. Ita factum eſt vt ſcrutatores præter duas arbores paululùm inter ſe diſtantes* (Gregorius ſcilicet orans cum ſocio eis videbantur eſſe duæ arbores) *neminem ſe vidiſſe affirmarent: quibus digreſſis proditor videns non eſſe arbores ſed homines, procumbit ad pedes S. Gregorij creditque ſermoni, & qui paulò ante perſecutor fuerat, vnus ex profugis factus eſt.* Ita ferè in eius vita.

THEMA SECVNDVM.

Homines ambulantes velut arbores.

1. *Conſiderata humanæ fragilitatis conditione.*
2. *Conſideratis fructibus qui ab homine expectantur.*
3. *Conſiderata apprehenſione noſtra.*

Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur. *Matth. 7.*

VIdemus quidem frequenter arbores infrugiferas excidi & in ignem mitti. Sed quis vidit aliquando arbores huiuſmodi in ignem ambulantes? Vidit ſanè cœcus ille ad Bethſaidam, necdum plenè à Chriſto illuminatus, Marci 8. Interrogatus enim à Chriſto, *ſi quid videret. Et aſpiciens ait: Video homines velut arbores ambulantes.* Vidit ergo ille arbores ambulantes, homines ſcilicet ſteriles, quales fuiſſe illos credibile eſt; & quorſum ambulantes, niſi in damnationis ignem? Vt enim arbor inutilis aliò non ambulat niſi ad focum: ita & homo ſterilis nonniſi ad infernum, Domino teſtante in hod. Euangelio: *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur.* Miſeri & cœci homines! Quod enim arbor ſterilis eat in ignem, id non ſua voluntate, quam non habet, ſed aliena facit; nec ſeipſam ad ignem promouet: at verò ſtultus peccator propria voluntate & ſuiſmet pedibus ambulat ad ignem, & quidem inextinguibilem. Videndum ergò accuratiùs, qua ratione homines eiuſmodi ambulent velut arbores.

1. Si conſideremus humanæ conditionis miſeriam & fragilitatem, homines & quidem omnes videbimus ambulare ſicut arbores. Quomodo ambulant arbores? Initio dum teneræ arbuſculæ ſunt, fragiles admodum ſunt, vnde alligari debent; faciliq́ue de cauſa læduntur atque exareſcunt; ideò parua ſepicula cinguntur. Tum in iuuenta quaſi adoleſcentes, ſpecioſæ fiunt aſpectu, tenero & leui cortice, humorum abundantia in folia luxuriantes, ſeſeq́ue dilatantes. Poſt in virili quaſi ætate conſiſtentiam ſuam habent & fructus ferre incipiunt. Denique cùm annoſæ euadunt, ſpe- 1. Conſiderata humanæ fragilitatis conditione.

cieta

ciem & decorem ſuum ſenſim amittunt, areſcentibus & cadentibus ramis, intùs putredine conſumuntur & ſterileſcunt: poſt hæc vel modico agitatæ vento incipiunt crepare, (**krachen**) & tum ſuaptè infirmitate cadunt: vel alieno robore exſcinduntur. Intereà varijs etiam morbis homini communibus vexantur, vti vermiculatione ſideratione & dolore membrorum, vt teſtatur Plinius l.17. c.24. Denique exciſarum ligna, ſi vtilia & pretioſa ſint, vti cupreſſi, cedri & ſimilium, reſeruantur & adhibentur ad ornarum rerum variarum: quæ verò inutilia, curua, nodoſa, applicantur igni fouendo. Sic ſe habet curſus vitæ humanæ; fragilis eſt in infantiâ, ideò nutrice eget: ſpecioſus in adoleſcentiâ, petulans & luxurians; vnde pædagogo opus habet: frugifer in ætate primùm adulta: denique in ſenectâ perdit ſenſim vires & decorem ſuum, cadunt dentes, oculi, capilli: nutant pedes, tremunt manus, vox rauceſcit, ſicque tandem concidit ſiue propriâ debilitate, ſiue alieno impulſu & violentiâ: varijs interim morbis fractus velut arbor paulatim exciditur. Certè pulſus cordis noſtri, ſi attentè obſeruetur, videtur eſſe ſonus duorum, qui ſerrâ diſſecant arborem, ſuntque illi duo ſectores, ſyſtole & diaſtole. Morte obitâ vel ad dextram cadit, ſi bona arbor fuit, æternæ fælicitatis: vel ad ſiniſtram, ignis inextincti, ſi mala. Hanc humanæ vitæ fugacitatem & inconſtantiam deſignari per arbores quaſi ambulantes viſas à cœco, ſentit D. Petrus Chryſologus ſerm.176. dum quærit, cur ei homines apparuerint *ſicut arbores, non vt columna aut aliud quid; neque ſtantes ſed ambulantes.* Et reſpondet: *Quia poſt curam Chriſti viderat, quòd homines velut arbores tranſirent in hoc ſæculo, non manerent: temporalem plantationem germinus humani eſſe in hac vita mox videt, quem curauerat Chriſtus*, q.d. aliquid vidit is, nondum plenè illuminatus: vidit enim homines non ſtantes, ſed ambulantes: non vt columnas, ſed vt arbores: quia columnæ nullis flatibus quatiuntur: vnde ſtabilitatis ſymbola ſunt: arbores verò facilè & continuò agitantur, viciſſitudini obnoxiæ in frondibus, floribus, fructibus, ætate, ideoque leuitatis & inconſtantiæ typi ſunt. Hoc igitur primò omnium ſemi-illuminatus vidit, & bene quidem, dum homines inſtar arborum ambulantes ſeu tranſeuntes vidit, quales tamen ſe eſſe oculati multi non vident. Verùm aliud eſt, quod nondum ille vidit, & in quo errauit, dum homines velut arbores aſpexit. Quàm enim magnæ, altæ ac ſpatioſæ ſunt arbores! quàm paruus, humilis & anguſtus eſt homo! Et vbi tales gigantes inter homines? Nimirum ſicut qui per nebulam intuentur, omnia maiora quàm ſint, aſpiciunt; & *imperfectis oculis*, ait ibid. Chryſologus, *grandeſcunt forma, turbantur ſpecies, res falluntur ipſæ; quia non iam viſionem capiunt, ſed adhuc vmbram ſuſtinent viſionis.* Iam in hoc cum cœco iſto hallucinantur homines parum illuminati, qui ſeipſos & terrena omnia velut longè maiora aſpiciunt & æſtimant, quàm reuerà ſint. Talẽ ſeipſum aſpiciebat Nabuchodonoſor in arbore illâ magnâ, forti & procerâ, contingente cœlum. Videns enim potentiam ſuam ſuper omnes Reges terræ, neminem metuebat, neque DEVM quidem; nec aduertit quod ei dictum fuit: *Succidite arborem & præcidite ramos eius &c. & cum feris pars eius in herbâ terræ*; ſe videlicet à regno in ſyluas eijciendum & cum feris fœno paſcendum. Dan.4. Sic etiam cœcutiunt mundi ſectatores omnes, qui res exiles & viles, vti voluptates, opes, honores, pro rebus ingentibus & planè diuinis habent atque adorant: viciſſim verò res verè magnas & ſublimes quaſi exiles & humiles ſpernunt, vel exiguo nimis pretio æſtimant. Talis fuit Iudas, cœcus planè mercator, qui vnguentum à Magdalenâ è paruo vaſculo effuſum trecentis æſtimauit denarijs, ſeu 50. florenis noſtris: ipſum verò totius cœli & terræ Dominum non niſi 30. vendidit argenteis, qui faciunt 10. noſtros florenos. Marci. 14. Econtrà Magdalena nihili æſtimauit vnguentum licet pretioſum: tanti verò Chriſtũ, vt cum effuſo vnguento etiam alabtinam pixidem fregerit ſuper caput Chriſti; quaſi innuens, ſe totam ſuam ſubſtantiam libenter pro ipſo daturam. Nimirum oculata fuit Magdalena, cæcus fuit Iudas.

II. Si conſideremus fructus bonorũ operum, qui expectantur ab homine, ſimilis videtur arbori ambulanti ſeu progredienti ad fructificãdum. Imprimis enim arborum plantulæ, vt ſuo tempore non ſolùm multos, ſed etiam delicatos fructus afferãt, in ſeparato horti loco, quem *ſcholam* hortulani appellant, ſimul plantãtur in eoque quaſi educãtur, deinde vbi adoleuerint, in varias horti partes tranſplantantur ac diſtribuuntur. Sic educandi ſunt homines, vt fructũ bonorum operum afferant & proſint Eccleſiæ ac Reip. Ad ſcholã mittendi ſunt, vt ſub cura vnius Magiſtri quaſi hortulani excolantur diſciplinis & virtutibus: alioquin, ſi ſibi relinquãtur, nec ſibi, nec alijs proderunt. Iam verò inter arbores paucæ tales plantæ ſunt, quæ ſub cura hortulanorum, in *ſchola*, vti vocant, educantur ad hoc, vt hortos magnarum non ſolùm adornent, ſed etiam pretioſis & delicatis fructibus repleant. Pleræque negliguntur & ſibi relinquuntur, quomodocumque adoleſcant: non putantur, non purgantur, neque irrigantur, & vix vlla cura eis adhibetur; vnde fit vt parum durent, ſed mox emoriantur; vel muſco obducantur, euadant tortuoſæ & horridæ: quaſi ſylueſtres, parumque fructificent. Hoc vidit cœcus ille, iã ex parte videns: plerosque nimitũ filios ſine cultura adoleſcere & ſibi relinqui. Vidit etiã hoc & reprehendit in Megarenſibus Diogenes ille, ſatis oculatus, qui, vt refert Ælianus lib.12. var. hiſt. cap.56. dicebat *ſe Megarenſis alicuius arietem eſſe malle, quàm filium.* Quo ſignificabat, Megarenſes pecoris deligentiorẽ curam gerere, quàm liberorum. Nil enim aliud docebant, niſi ſordidam frugalitatem & auaritiam; teſte Viue l.2. de fœm. Chriſtiana. Quod ſanè in malum parentum cedit; inde enim fit, vt filij parentum ipſorum vitæ & opibus inſidientur. Iam ſi hoc Gentilis homo in Gentilibus reprehenſione dignum & abſurdum iudicauit,

II. Conſiderans fructibus quã ab homine expectantur.

I.

cauit; quantò magis hoc ipſum abſurdum erit videre in Chriſtianis? Mos antiquus fuit, vt parentes, quo die natus eſt eis filius, eodem in horto ſuo arborem depangerent, inciſo filij nomine. Ita docet Donatus, dum Maronis refert vitam. *Virga*, inquit, *populeà more regionis in puerperijs eodem ſtatim loco depacta, ita breui coaluit, vt multò ante ſatas populos adaquarit.* Die etiam quo natus eſt Marius, plantata creditur quercus, quæ ab illo *Mariana* vocata eſt, de quâ Cicero lib. 1. de legib. Et quid ſibi per hoc voluêre veteres? An vt memoriam filij etiam abſuturi aliquando, domi ſemper præſentem haberent: an potiùs vt intelligerent filios non ſecus ac nouas plantulas magnâ curâ & induſtriâ ſibi excolendos, quo nimirum domui ſuæ ornamentum ſicut & incrementum culturâ ſuâ afferrent, ſicut horto afferunt arbores bene cultæ? Ita ſentio.

2. 2. Arbores pleræque ſuum tempus, quo fructum ferant, habent, vtpote ſemel tantùm in anno: paucæ biferæ aut triferæ ſunt, vti ficus. Multi etiam reperiuntur homines, qui ſi in anno ſemel boni operis aliquid faciant, confiteantur & communicent; vel ſi olim aliquid boni fecerint, ſatis ſibi feciſſe putant. Sed hi meminiſſe debent ficum, quæ abſque fructu reperta fuit, à Chriſto maledictam fuiſſe indeque exaruiſſe, Matth. 21. tametſi, vt Marcus addit c. 11. *tempus ficorum non erat.* Nimirum docere voluit Chriſtus, ne in virtutum progreſſu imitemur arbores, quæ certo tantùm tempore fructificant; ſed vt nullo tempore ſteriles inueniamur: quin potiùs virtutum ſtudio aſſiduè incumbamus. Similes eſſe nos decet ligno vitæ, quod deſcribitur Apoc. 22. & affert fructus 12. *per menſes ſingulos fructum ſuum*; dandam proinde operam vt ſingulis menſibus ſingulos peculiarium bonorum operum fructus edamus, vti confeſſionem & communionem menſtruam; aliiſque pijs operibus, quantùm fieri poteſt, ſemper ſtudeamus, iuxta id Eccleſiaſtis 9. *Quodcunque facere poteſt manus tua, inſtanter operare.* Quod etiam palma docet; quæ ſingulis menſibus ſingulos protrudit ramos, teſte Pierio l. 50. hierogl. cui ſimilem eſſe iuſtum ait propheta pſ. 91. *Iuſtus vt palma florebit.* Denique videmus communiter arbores alternis duntaxat annis fructum ferre. Sic etiam multi ambulant, qui ad tempus propter inſtantes neceſſitates orationi incubuerunt: poſteà laſſati deſinunt orare, contra id Apoſtoli ad Rom. 12. *orationi inſtantes.* Et ad Coloſſ. 4. *Orationi inſtate.* Non mirum de arboribus ſi fructus alternent; quia nimiùm ſe exhaurirent, & fructibus nos obruerent. Non timendum hoc de nobis, ſi inſtemus orationi.

III. Conſideratâ apprehenſione noſtrâ. III. Si conſideremus apprehenſionem ſenſuum noſtrorum, multoties videntur homines ambulare velut arbores, & arbores velut homines. 1. quandò præaltæ arbores vento agitantur. Tunc enim apparent, quaſi emigrare
1. & ſtationem ſuam deſerere velint; verùm cacumina tantùm & frondes mouent, non ſtipitem, quo terræ affixæ eodem ſemper loco hærent. Pari modo homines multi, peccatis valde affixi, videntur interdum moueri in concione, aut in aliquâ tribulatione & calamitate ſeu propriâ ſeu alienâ: rurſum in confeſſione, præſertim in periculo mortis; & tunc concipiunt aliquod emendationis propoſitum, promittunt confeſſario quidquid ille iniungit & ſuadet; verùm capite ſolùm annuunt non corde: ore promittunt, opere fallunt; vento enim ægritudinis, tribulationis, timoris vel reprehenſionis ceſſante, eodem loco & luto infixi manent, quo priùs hærebant; quia nihil ſeriò promiſerunt vel propoſuerunt. Exemplo eſt inprimis Pharao, qui cùm caſtigaretur plagis, promiſit ſe dimiſſurum populum: *videns autem quòd data eſſet requies* (alij legunt *reſpiratio*) *ingrauauit cor ſuum & non audiuit eos.* Exo. 8. Exemplo eſt Arianus Præfectus Hermopoli, qui ſub Diocletiano S. Sabinum martyrem dum affligit, in medio fluminis nauigans, tempeſtate obruitur & tantùm non fluctibus hauritur; itaque Sancti, quem in vinculis cruciarat & adhuc detinebat, opem implorare coactus, Chriſtum confitetur, & poſtulatâ chartâ ſcribit: *Vnus eſt DEVS Sabini, Chriſtus IESVS, poſt quem non eſt alius.* Verùm vbi ad hanc confeſſionem tempeſtas ceſſauit, ipſeque incolumis euaſit, poſteà ad indolem reuerſus, immaniùs quàm priùs ſæuit in Martyrem, demumque ſaxo alligatum in flumen demerſit. Metaphr. apud Sur. 13. Martij. Similes huic multi, quando comprehenduntur periculoſo aliquo morbo, tum ad confeſſionem fugiunt, & promittunt quidem emendationem, ſed multoties ore tantùm, vti ferè qui in luxuriæ luto infixi ſunt, aſt vbi conualuerunt, redeunt ad antiquã ſyluam, adeoque oſtendunt ſe fictè promiſiſſe aut non ſeriò propoſuiſſe.

2.Quando nauigantes prætereuehuntur iuxta ſyluas, tunc videntur ipſi ſibi quidem ſtare, ſyluæ autem & arbores ambulare; cùm econtrà ipſi tranſeant, arbores nullo modo. Tales non pauci ſunt, qui peruerſo iudicio opinantur aliquos ambulare ad infernum, quo modo arbores ſteriles & inutiles pergunt ad ignem: ſe verò ſtare in ſecuro loco & gratiâ Dei, cùm contrarium ſæpe verius ſit. Ita nimirum Heli ſacerdos piiſſimam fæminam, Annam, labijs tacitè motis orantem iudicauit & appellauit temulentam, dicens: *Vſquequò ebria eris? digere pauliſper vinum, quo mades.* 1. Reg. 1. interim ſeipſum non vidit currentem ad ſupplicium ob nimiam erga filios indulgentiam. Ad Macarium Ægyptium ſeu ſeniorem adduxerunt aliquando parentes ex vicino oppido filiam, reputantes eam magicis artibus conuerſam eſſe in equam: implorantes eius opem, vt puellam priſtinæ formæ reſtitueret. Et ille ait: *Ego hanc, quam oſtendiſtis mihi, puellam video, nihil in ſe pecudis habentem; hæc autem quod dicitis, non eſt in eius corpore, ſed in oculis intuentium.* Itaque ſacro oleo eam vngens, non tam puellam, quàm parentũ oculos effaſcinatos ſanauit. Pallad. c. 19. in vitis PP. l. 2. apud Rolw. Sic nimirum ſæpe contingit, vt alios intueamur velut pecudes, cùm nos ipſos tales eſſe neſciamus: quemadmodũ qui vertigine laborat, putat om- 2.

nia circa ſe gyrari; ſe verò immotum ſtare: cùm reuerà gyret eius cerebrum tantùm. Erant in huiuſmodi errore Iudæi illi, qui nunciabant Chriſto de Galilæis, quos Pilatus occidit in monte Garizim, dum ſacrificarent, Lucæ decimo tertio; quaſi nimirum DEVS illorum ſacrificia reprobaſſet, velut hominum reproborum, ipſique ad interitum iuiſſent. Quibus Dominus: *Non, dico vobis: ſed niſi pœnitentiam habueritis, omnes ſimiliter peribitis.*

Rectiùs longè ageret, qui alios omnes pios ac bonos, ad cœlum properantes, ſeipſum verò reprobum & ad inferos currentem iudicaret ad ſuam confuſionem & vitæ emendationem; exemplo illius Coriarij Alexandrini, de quo reuelatum fuit S. Antonio, ipſum nondum perueniſſe ad illius perfectionem. Quare Antonius pergens Alexandriam, eum perquiſiuit & perurſit, vt ſibi recenſeret opera ſua. Cui ille; *Neſcio me aliquando aliquid boni perpetraſſe; vnde & ex cubili proprio manè conſurgens, antequam in opere meo reſideam, dico quòd omnis hæc ciuitas à minore vſque ad maiorem ingrediatur regnum DEI propter iuſtitias ſuas; ego autem ſolus propter peccata mea pœnam ingrediar ſempiternam. Quòd verbum antequam quieſcam ſerò ex cordis mei recenſeo veritate.* Quod audiens Antonius reſpondit: *In veritate fili, ſicut bonus aurifex ſedens in domo tuâ cum requiete regnum DEI adeptus es; ego autem veluti ſine diſcretione omne tempus meum in ſolitudine conuerſatus, necdum verbi tui aſſumpſi menſuram.* apud Roſweid. in vitis PP. l. 7. c. 15.

Laudandus de hac humilitate etiam Alexander Abbas in Prato ſpirit. c. 168. qui ingerebat fratribus ſuis: *Patres noſtri deſerta & tribulationes perſequebantur, nos autem ciuitates & requiem ſequimur. Sub patribus noſtris vigebant nuditas & humilitas, in nobis autem auaritia & ſuperbia regnat. Væ tibi Alexander, væ tibi quanta erit confuſio tua quando cæteri coronabuntur?* Piè etiam de ſe ſuique ſimilibus iudicabat S. Auguſtinus cùm dixit: *Surgunt indocti & cœlum rapiunt, & nos cum doctrinis noſtris ſine corde, ecce vbi? volutamur in carne & ſanguine.* l. 8. Confeſſ. c. 8. Sic ergo & nos ambulemus, ne cum infrugiferis arboribus in ignem ambulemus.

THEMA TERTIVM.

Quæ retineant peruerſos, conuerti & bonos ferre fructus queant.

1. *Praua conſuetudo.*
2. *Inſania.*
3. *Reſpectus humanus.*
4. *Amor inſanus mundi & voluptatum.*
5. *Dæmonis laquei.*
6. *Subtractio gratiæ diuinæ.*

Non poteſt arbor mala bonos fructus facere. *Matth. 7.*

IVre merito terremur & conſcientiam noſtram conuenimus, quando cœlum procellas & fulmina eiaculatur. *Leo* enim tunc *rugit* (dicebant S. Ceadde Epiſcopus Anglus apud Bedam in hiſt. Angl. *quis non timebit?* Fulminare videtur Chriſtus in hod. Euangelio, & vno quaſi ictu mactare omnes peccatores, quando ait: *Non poteſt arbor mala bonos fructus facere.* Et rurſum: *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur.* Qualia hæc tonitrua! qualia fulmina! Quis enim non intelligit per arborem malam deſignari peccatorem? At verò fructus, vt ait Dominus, bonos ferre arbor mala nequit. *Nunquid* enim *colligunt de ſpinis vuas, aut de tribulis ficus?* vt paulò ante dixerat Dominus. Ergo actum erit de peccatore, dicet aliquis, in ignem ergo mittetur. Verùm hoc non ſequitur; poteſt homo malus malam exuere voluntatem, & ſic euadere bonus, adeoque bonos quoque fructus facere; qui dum malam habet voluntatem, non niſi malos faciet. At verò quàm difficile ſit, vt homo inueteratus malorum fiat bonus, hoc vult dicere Dominus, quaſi fieri nequeant, moraliter loquendo. Quis enim facili negotio arborem agreſtem, quæ acerbos gignit fructus, commutabit in hortenſem, vt ferat dulces? Nihilo facilius eſt mutare peccatorem ex peruerſo in bonum. Quæ verò huic mutationi obſtant, nunc videbimus.

I. Praua conſuetudo, quæ tranſit tandem quodammodo in naturam, vt mali videantur ſibi non poſſe à peccatis abſtinere & ad meliorem frugem redire. Grauiſſimis verbis hoc teſtatur Ieremias c. 13. *Si mutare poteſt Aethiops pellem ſuam, aut pardus varietates ſuas: & vos poteritis bene facere, cùm didiceritis malũ.* Quæ ſententia non ita intelligenda eſt, quaſi abſolutè & omninò ſit impoſſibile conſuetudinem inueteratam exuere, ſed (modo loquendi vulgari) quod admodum difficile: quo modo etiam Diogenes, cùm improbum argueret, dicebat: *Aethiopẽ lauo,* apud Antonium in Meliſſa c. 32. Videmus quàm rarò & quàm difficulter exuamus patriam linguam & pronunciationem, quam à parentibus & teneris vnguiculis didicimus, vt penè impoſſibile nobis ſit deſueſcere, Dauid adhuc iuuenis ſatis robuſtus erat ad ferenda arma, pugnaturus cum Goliatho; nihilominus cùm armaturâ Saülis indutus eſſet, dicebat: *Non poſſum ſic incedere; quia non vſum habeo.* 1. Reg. 17. q. d. contrario ac leui veſtitui, paſtorali ſcilicet aſſuetus ſum. Plus enim eſt habere non vſum, quàm non habere vſum, vt Dialectici docent; indicat enim contrario vſui aſſuefactum eſſe; quale eſſe facere bonum, cùm non ſolùm id non didiceris, ſed econtrà didiceris malũ. Demonſtrauit hoc ſenior quidã ſuis diſcipulis apud B. Dorotheũ ſer. 11. quãdo vni ex illis diſcipulis imperauit, cupreſſũ vt euelleret: quæ cùm admodũ eſſet paruula, ſtatim perfacile auulſa eſt, vnâ tãtùm admotâ manu: poſteà oſtendit alteram maiuſculam, quam duabus apprehenſam manibus euulſit; rurſus oſtendit tertiam, deinde quartam maiorem, & deinceps, donec nec ſolus, nec cum ſocio eas valuit ob earum magnitudinem euellere. Tunc ſenex conuerſus ad omnes diſcipulos ſuos ait: *Ad hunc modum ſunt paſſiones & affectus noſtri, dũ* I. Praua conſuetudo.

paruuli

paruuli ſunt & recentes, ſummâ facilitate & quiete, modò velimus, excidere eos & extirpare poſſumus; ſi verò eos vti paruulos & exiguos neglexerimus, paulatim obdureſcent, nec valebimus eos extirpare, niſi maximo conatu & labore. Facile enim eſt riuam cùm primùm à fonte ſcaturit, quocunque volueris flectere; at vbi aliorum fluminum acceſſione auctus eſt, vix vllà arte poſſis eius impetum reprimere, aut rurſum aliò deriuare: ita facile eſt vitium adhuc recens natum abſcindere; at multis annis corroboratum quis facilè ſuperare queat? *Ante languorem* itaque *adhibe medicinam.* Eccli. 18. Innato quodam vitio leuitatis & pronitatis ad ridendum laborabant Tirynthi, ideoque ad res ſerias gerendas planè inutiles erant; qui proinde ad oraculum Delphicum confugiſſe dicuntur, precatum vt hoc vitio liberarentur, vaticinatumque Devm fuiſſe: immolatum Neptuno taurum ſi continentes riſum in mare abijcerent, ceſſaturam eam ridendi pronitatem. Illos autem metuentes, ne quid peccarent aduerſus Oraculi reſponſum, ſacro pueri ne intercessent, vetuiſſe; vnum tamen, cùm id reſciuiſſet, turbæ permixtum ridiculum quid dixiſſe, inde cæteros quoque ridere incepiſſe; ſic demonſtratum operam luſi in conſuetudine inueteratâ, quaſi in altera natura emendanda. Refert Athenæus lib. 6. Dipnoſophiæ.

II. Infamia. II. Infamia, in quam qui ſemel incidit, iam pudorem omnem exuit adeoque ad ſanam mentem redire quaſi nullo modo poteſt; vti patet in mulierculis; quæ ob proſtitutam pudicitiam factæ infames, pulſæ ſunt è ciuitatibus: in furunculis & crumenicidis, qui ſemel ad numellas tracti auribus truncati, vel aliâ publicâ ignominiâ affecti ſunt. Hi enim cùm omnium odium incurrerint, à nemine recipiuntur aut iuuantur; vnde quaſi neceſſariò in priſtinum vitiorum barathrum ſe immergunt, vt vitam quomodocumque ſuſtentent: ſimiles arbori decorticatæ, quæ diu vitam ſuam tueri nequit, diffluente vndique natiuo humore, & affligentibus eam tempeſtatibus. Vnde Ioël c. 1. de gente Chaldæorum Iudæam vaſtaturâ vaticinatur. *Ficum meam* (ſynagogam) *decorticauit: nudans ſpoliauit eam, & proiecit.* Proiecta autem ficus quomodo fructus feret? Qui veſtimento caret, aut ſordido nimis indutus eſt, dicet ſe coram honeſto viro apparere non poſſe. Fama hominis morale veſtimentum eſt; quo ſi nudatus ſit aut ſordidus; hoc ipſo ab honeſtorum conſortio excluſus eſt; cum abiectis ergo abiectè viuere compellitur. Patet in Caino, qui peracto parricidio, licet Devs impunitatem ei promitteret, licet parentes ſuos pœnitentiæ addictos cerneret, ipſe tamen ad meliorem frugem minimè rediit, ſed peior euaſit, factus tandem dux latronum, vt ſcribit Ioſephus l. 1. Antiq. c. 3. Quam ob cauſam? quia eiectum ſe à Deo & hominibus videns membrorum tremore notus omnibus factus, iam quaſi ſtigmaticus, coram alijs apparere non eſt auſus, ideoque velut latro latibula tantùm quærere & malefactis ſe totum tradere quaſi coactus eſt, vti indicat illis verbis: *Ecce eijcis me hodie à facie terræ, & à facie tuâ abſcondar, & ero vagus & profugus in terra: omnis qui inuenerit me, occidet me.* Quia *ex tremore corporis & furiatæ mentis agitatu, quiſque eum me eſſe intelliget, qui mereatur interfici*, ait S. Hieronymus ep. 125. ad Damaſum q. 1. Itaque ne ab alijs inuaderetur, ipſe potiùs alio prior inuadere quodammodo compulſus eſt.

III. Reſpectus humanus. III. Reſpectus humanus, quem Dei gloriæ præferunt; quod indicat Dominus Ioan. 5. arguens Iudæos: *Quomodo vos poteſtis credere, qui gloriam ab inuicem quæritis: & gloriam, quæ à DEO eſt, non quæritis?* q. d. placere mundo potiùs quàm Deo vultis, ideò Euangelio meo, quod humilitatem, patientiam, paupertatem, res à mundo ſpretas, prædicat atque inculcat, credere non poteſtis; quia *nemo poteſt duobus dominis* (contrarijs) *ſeruire* ac placere. *Quaſi enim naturâ neceſſitateq́; accidit omnibus, qui gloriam hominum venantur, vt gloriam DEI amittant, & à ſolo DEO decidant*, inquit D. Cyrillus in eum locum. Abſtulerat Rachel furtim Idola quædam parenti ſuo, Gen. 31. diſcedens cum marito; & cùm parens inſecutus ſcrutaretur eorum tabernaculum, quærens Idola ſua, Rachel ſuper ea expansâ veſte ſedit, nec aſſurgere voluit, imò ſe non poſſe dixit: *Ne iraſcatur Dominus meus, quod coram te aſſurgere nequeo*, inquit. Sed cur? *quia iuxta conſuetudinem fœminarum nunc accidit mihi*, ait. Infirmitatem fingit, ſed fingit tantùm; quia reuerà non infirmitas, ſed pudor & reſpectus humanus cauſa fuit, quo minùs aſſurgere poſſet; quia deprehendi furti rea timuit, quod ne fieret, ideò *aſſurgere nequeo*, ait: non poſſum meipſam confuſioni exponere. Quàm multi hoc reſpectu moti aliena nunquam reſtituunt; quia non poſſum, inquiunt, me confundere & proſtituere ridendum aut fabulam hominibus! Noui hominem qui concioni nunquam intereſſe ſolitus, cùm de hoc neglectu à me interpellaretur, mihi hoc reſponſi dedit: Quid dicturi eſſent homines, ſi me aliquando in concione viderent? non poſſum eas audire ſine mei deriſione. Ecce quid non poteſt hominum reſpectus?

IV. Amor inſanus mũdi & voluptatum. IV. Amor immoderatus & quaſi inſanus rerum terrenarum, ſed præſertim carnis voluptatum; quod colligimus ex eo, qui ad cœnam magnam inuitatus reſpondit: *Vxorem duxi, & ideò non poſſum venire.* Luc. 14. *Amor* enim *rerum terrenarum viſcus eſt ſpiritualium pennarum*, ait Gloſſa ex ſancto Gregorio; quod etiam deſignatum in Idolis illis, ſenſu morali, quibus Rachel inſidens, dixit ſe non poſſe ſurgere, ne videlicet parenti ea reddere cogeretur, viderat ea à patre in maximo pretio & æſtimatione haberi, & forſan erant aurea vel argentea. Huiuſmodi Idola ſunt voluntates, opes, bona aliena, propria exiſtimatio, nimiùm adamata; quibus inſident atque adhærent aliquando pertinaciter, vt planè ea deſerere nequaquam poſſe ſe exiſtiment, quo modo ficus illa in apologo, ab arboribus requiſita, vt rex earũ fieret, reſpondit: *Nunquid poſſum deſerere dulcedinem meam fructuſq́; ſuauiſſimos, & ire vt inter cætera ligna promouear?* Iudic. 9. Exemplum refert

Septemcaſtrenſis cap. 21. de quodam Chriſtianæ fidei deſertore, apud Turcas conſtituto. *Illum in familiari colloquio interrogaui*, inquit: *Quare hoc feciſti? aut quid te mouit? Nihil aliud reſpondere potuit, quàm: Maledicta dies ſit, in qua hoc feci. Et ego: Quare ergo non reuerteris ad fidem Chriſti? Tum ille retorto collo & auerſo vultu? Non poſſum, inquit.* Nimirum tenuit illum viſcus, ſiue is eſſet vxor, ac liberi, ſiue opes inter Turcas partæ, ſiue aliud quid. Quod amor nimius, hoc etiam præſtat odium Vatinianum; quale occupârat fratres Ioſephi; de quibus dicitur Gen. 37. *Oderant eum; nec poterant ei quidquam pacificè loqui.* Bene ergo Iacob deſcripſit odium illud, quando dixit: *Fera peſſima comedit Ioſeph.* Quis à ferâ peſſimâ expectet aliquid boni?

V. Dæmonis laquei. V. Dæmonis laquei, quibus peruerſi retinentur, velut muſca in tela araneæ laqueis inuoluta, vnde emergere non niſi difficillimè poteſt. Talis enim homo dicitur *venundatus in peccatum*, vti Achab 3. Regum 21. & Iſ. 42. *Quis cæcus, niſi qui venundatus eſt?* Et cui alteri niſi Dæmoni, cuius imperio paret? Sunt inter peccatores, qui operam ſuam ad tempus tantùm locant; alij qui ſeipſos omninò ei vendunt, vt iam redimere nequeant, niſi difficillimè, quemadmodum Achab Iezabeli ſuæ in ſeruitutem quaſi mancipium addictus fuit, vt eius imperio reſiſtere non poſſet, ſed per omnia obedire amore eius cæcatus, & vecors effectus cogeretur. Pulchrè id declarat ſanctus Anſelmus, qui, vt eſt in eius vita apud Sur. 21. Apr. aliquando conſpexit puerum cum auiculâ in via ludentem: *Quæ auis pedem filo annexum habens, ſæpè, cùm laxiùs ire permittebatur, fugâ ſibi conſulere cupiens, auolare nitebatur. At puer filum manu tenens, retractam vſque ad ſe deijciebat: & hoc ingens gaudium illi erat. Factum eſt id frequentiùs. Quod pater aſpiciens miſer condoluit, ac vt rupto filo libertati redderetur, optauit. Et ecce filum rumpitur, auis auolat, puer plorat, pater exultat. Et vocatis nobis; Conſideraſtis, inquit, iocum pueri? Et confeſſis conſideraſſe, ait, Simili conſideratione iocatur Diabolus cum multis hominibus, quos ſuis laqueis irretitos pro ſuâ voluntate in diuerſa vitia pertrahit. Sunt enim quidam, vt verbi gratiâ dicam, auaritia, aut luxuria & ſimilium flammis ſuccenſi, & ex magna conſuetudine illis addicti. His contingit aliquando, vt ſua facta conſiderent, defleant, ſeq́ amodò à talibus ceſſaturos ſibi promittant. En more auis ſe volare liberos autumant. Sed quia prauo vſu irretiti ab hoſte tenentur, volantes in eadem vitia deijciuntur. Fitq́ hoc ſæpiùs, nec omnimodis liberantur, niſi magno conatu per reſpectum gratiæ diuinæ, filum prauæ conſuetudinis dirumpatur.* Confirmat hoc ſanctus Chryſoſtomus hom. 22. in Gen. *Impius* inquit, *cùm in profundum malorum ceciderit, contemnit. Graue enim, graue eſt, dilecti, capi laqueis diaboli: anima enim poſtea quaſi in retibus comprehenſa trahitur, & ſicut ſus in luto volutabri immergitur: ſic & à iſta malâ conſuetudine obruta, ne ſenſit quidem peccatorũ ſuorum fœtorem.* Laquei & retia iſta ſunt varia terriculamenta, quæ obijcit captiuis ſuis, ne conuertant ſe, vti timor pœnitentiæ, deſperatio veniæ aut cõſtantiæ in propoſito bono, pudor confeſſionis, reſpectus humanus, & ſimiles cogitationes, quibus eos opprimit, inuoluit & retinet. Et in Epiſtola ad Theodorum: *Hoc eſt, quod non permittit eos reſpicere, neque eò reuerti, vnde exciderant. Nam flagitioſa deſperatio perinde atque collarium incumbit in animæ ceruicem, & cõpellens oculos in terram demittere prohibet ne ad dominum ſuum ſuſpiciant.* quaſi in ergaſtulũ Dæmonis compacti, nec iam ſui ſed ipſius ſunt. Accedit S. Gregorius l. 2. mor. c. 1. vbi ait: *Reprobi quidem corda ſua nõ habent, quia ea Diabolus poſſidet; vnde & de proditore dicitur: Cùm Diabolus iam miſiſſet in cor, & traderet eum Iudas Simonis Iſcariotis. Si enim Iudas & non Diabolus poſſideret, ipſe potiùs in eo bonũ, quàm Diabolus malũ poneret.* Nemo enim facilè ſemen bonum in alienum agrũ proijcit: nec ſemen malum in agrum ſuum.

VI. Subtractio gratiæ diuinæ. VI. Subtractio gratiæ diuinæ, proueniens ex demeritis præcedentibus & ſpretis Dei auxilijs ac vocantibus. Eo ſpectat quod Eccleſiaſticus cap. 7. ait: *Conſidera opera DEI, quòd nemo poſſit corrigere, quem ille deſpexerit.* Quo loco P. Ioan. Lorinus diſtinguit deſpectorum à Deo triplex genus: eorum, qui ſunt in peccato mortali, quamuis forſitan ſint de numero prædeſtinatorum (pro eo enim tempore deſpiciuntur); deinde eorum, qui ſunt reprobati, etiamſi pro aliquo tempore ſint iuſti: denique eorum, qui peculiari modo propter multa & grauia peccata per ſubtractionem maximam auxiliorum ac permiſſionem tentationum dicuntur dimitti ac tradi in deſideria cordis ſui, pſalmo 80. verſ. 13. Rom. 1. v. 24. atque derelinqui à Deo. Hos vltimos (de quibus hîc loquimur) nemo dicitur poſſe corrigere, quia vix vmquam vel rariſſimè ſe conuertunt, ac acquieſcunt bonis aliorum conſilijs. Quod autem vix vnquam fit, impoſſibile dicitur. Audiamus de hoc l. 2. de Cain & Abel c. 9: *Nihil grauius*, inquit, *quàm errantem à DEO deſeri, vt ſe reuocare non poſſit* (moraliter loquendo) *Mors peccatoris finem peccando adfert; vita autem diuino gubernaculo deſtituta præcipitatur & in grauiora prolabitur: vt ſi gregem paſtor relinquat incurrent beſtiæ: ita cùm DEVS deſerit hominem, ingruit Diabolus. Serpit malitia, vulnus augetur, vbi medicina defuerit.* ſic ille. Quemadmodum enim Pharao vbi Moyſem à ſe repulit verbo illo: *Caue ne vltrò videas faciem meam!* Moyſesq́ue reſpondit: *Ita fiet, vt locutus es: non videbo vltrà faciem tuam.* Exod. 10. v. 28. & 29. paulò pòſt ſecuta eſt demerſio eius & interitus: ita vbi Deus recedit à peccatore nec ampliùs eum mouet, reprehendit, caſtigat, niſi fortè vulgaribus tantùm auxilijs, quibus abſolutè quidem moueri poſſet, non tamen mouebitur; tunc actum eſt de ſalute eius. Toties enim repulſus Deus, & quaſi recedere iuſſus; cùm vocaret peccatorem, tandem ita recedit, vt non aſpiciat eum ampliùs oculo miſericordiæ ſpecialis; neque excitet à lethargo, in quo miſer quieſcere & perire vult. Recedente Sole à noſtro climate, & non niſi modicum lumen caloremq́ue terræ noſtræ impertiente ceſſant fruges, incipit ſterilitas, induratur

frigore

frigore terra : recedente à nobis Deo, & ſubtrahente copioſam illam gratiam ſuam : quid niſi ſterilitas & induratio cordis noſtri ſupereſt? Exempla paſſim occurrunt. Herbertus Epiſcopus Chryſopolitanus ſchiſmaticus, vexator Catholicorum & religioſorum improbus, tactus ægritudine lethali & viſitatus à Bellevallenſi Abbate *conuentuſq́; de confeſſione peccatorum, & de pænitentiâ admonitus, pugillum ſtrinxit & applicans ori, buccinabat in eo: poſt modicum verò deponens manum, quam ſtrinxerat, ore canebat,* (quaſi monitorem ſuum deriſui haberet & exploderet) *Erubuit Abbas. quòd non poſſit aliud obtinere reſponſum : & agnoſcens iudicium DEI, non ſine multâ confuſione receſſit. Necdum vir ſanctus de ciuitate exierat, & iam in plauſtro boum Herberti cadauer efferebatur infauſtum, clamante populo & dicente: Benedictus DEVS, qui tradit impium.* Ita Gaufridus Abbas Altætumbæ in vita S. Petri Archiepiſcopi Tarentalij, apud Sur. 8. Maij; bene in plauſtro boum euectus eſt, qui bouis inſtar vixit. Cui non abſimilis fuit Fridericus Cileiæ Comes, qui ob amorem concubinæ vxorem interfecit, atque deinde inter ſcorta turpiſſimam vitam egit. Huic ex amiciſſimis quidam pœnitentiam ſuaſurus ait: *Annum iam ſupra nonageſimum agis, nec minus voluptatis ſeruis, quàm ſi ſis adoleſcens. Age iam demum moriturum te ſcito atque de ſepulchro cogita.* Cui Fridericus: *Iſtud, inquit, ago. Nam ſepulchrali marmori hoc Epigramma inſculpendum ſtatui: Hæc mihi porta eſt ad inferos. Quid illic reperiam neſcio; ſcio, quæ reliqui : abundaui bonis omnibus, ex quibus nihil fero mecum, nec quod bibi atque edi : quodque inexhauſta voluptas exhauſit. Tum amicus: Sardanapali epitaphium, inquit, memoras, quod, Ariſtotele teſte, non hominis ſed bouis ſepulchro inſcribendum fuit.* Ita Æneas Syluius refert l. 1. Comment. in Panormit. Ecce vobis, quàm verè dictum ſit à Domino : *Non poteſt arbor mala fructus bonos facere.* Et illud Ieremiæ : *ſi mutare poteſt Aethiops pellem ſuam* Et id Eccleſiaſtis: *Peruerſi difficilè corriguntur.*

THEMA QVARTVM.

Quæ retineant iuſtos, ne peccare queant.

1. *Recordatio beneficiorum à Deo acceptorum.*
2. *Strages meritorum noſtrorum.*
3. *Præſentia Dei in omni loco.*
4. *Turpitudo & ſeruitus peccati,*
5. *Timor ſecuturæ pœnitentiæ.*
6. *Timor extremi iudicij.*
7. *Timor mortis.*

Non poteſt arbor bona malos fructus facere. *Matth. 7.*

ERit forſan aliquis prudentulus, qui deprehendere velit fallaciam in argumento Chriſti, quo oſtendit ex ſimilitudine arboris, non poſſe hominem bonum afferre fructum

malum. Quod enim bona arbor bonos fructus tantùm afferre queat, facilè concedet : ſed negabit id de homine, qui per liberum arbitrium, quod non habet arbor, mouere ſe de bono ad malum poteſt. Sed defendit & explicat Magiſtrum ſuum chariſſimus atque illuminatiſſimus diſcipulus Ioannes ep. 1. c. 3. cùm ait : *Omnis qui natus eſt ex DEO, peccatum non facit, quoniam ſemen ipſius in eo manet nec poteſt peccare, quoniam ex DEO natus eſt.* Quodnam illud ſemen? *Semen eſt verbum DEI,* ait Dominus Matth. 13. Iam ſicut arbor ob vim ſeminis boni, eam vegetantis, nequit ferre fructum malum, dum ab eâ non deſeritur : ita & vis verbi diuini in homine operantis quamdiu in ipſo manet, non permittit hominem bonum ferre fructum malum. Eo modo quo Mithridates Ponti Rex veneni antidoto à puero aſſuetus, cùm à Romanis obſeſſus, venenum hauſiſſet, mori non potuit. Plin. l. 23. c. 9. Quæ autem ſit illa tam potens vis & energia verbi ſeu doctrinæ Chriſtianæ, nunc videndum.

I. Recordatio beneficiorum à Deo acceptorum.

I. Recordatio beneficiorum, quæ à Deo accepimus & quotidie accipimus. Ponamus enim aliquem ſeruum à domino benigniſſimè habitum, ditatum & exaltatum habitumque inſtar filij, inſtigari vt dominum occidat; nónne dicet: hoc non poſſum? Exemplo eſt Ioſeph qui tentatus eſt de ſtupro à dominâ ſuâ memor beneficiorum, quæ à domino ſuo acceperat : *Quomodo,* inquit, *poſſum hoc malum facere?* Gen. 39. Sanctus Polycarpus proconſuli dicenti : *Chriſtum iniurijs afficito, & te dimittam;* reſpondit: *Octoginta ſex annos illi iam inſeruiui, & nullo me hactenus affecit incommodo, quomodo igitur regem meum, qui me hucuſque ſeruauit incolumem, iniurijs poſſum afficere?* 26. Ian. Lipel. Carolus 4. Imp. hominem, qui ſibi necem parârat, ad ſe vocauit eique aureos mille dedit dono, quibus nubilem filiam nuptui collocaret. Homo gratias egit & ad conſpiratores regreſſus : *Tam liberalem & clementem Principem,* inquit, *ferire, nullo pacto poſſum.* Æn. Syl. l. 4. in Comment. Panorm. En nec improbus quidem potuit ferire Imperatorem, à quo vnum beneficium accepit. Quot nos quotidie à Deo accipimus? Fierine igitur poſſit, vt homo probus offendat Devm, adeoque arbor bona malum fructum faciat?

II. Strages meritorum noſtrorum.

II. Strages meritorum noſtrorum omnium, quam facit vnicum peccatum mortale : euertit enim omnia noſtra bona opera, quæ priùs comparauimus. Audimus mercatores, quando eorũ merces viliori pretio ab illis extorquere volumus, ſæpiſſimè dicentes: non poſſum, non poſſum tam vili pretio dare. Quis impedit ne poſſint? quia cariori pretio eas ipſi emerunt, adeoque ſi viliori pretio vendere ſua vellent, ſe, vxorem ac liberos ad incitas redigerent, omnemque ſuam ſubſtantiam tot ſudoribus comparatam perderent. Hoc cogitant & iuſti, ac multò quidem iuſtiùs, quia de cœleſti beatitudine, maximiſque in cœlo coronis agitur. Cùm ergo tentatio eos prouocat, vt pro fluxâ voluptate, honore aut lucro æterna ſua præmia dare conſtituant. Non poſſum, clamant, non

poſſum. Talem deſcribit S. Nilus adoleſcentem Eremitam, qui in Arabiæ ſolitudine à Barbaris Saracenis in ſpelunca deprehenſus atque vt latentia in ſolitudine monaſteria eis oſtenderet, vehementer impulſus: *Quid?* aiebat: *adeóne puſillo & abiecto animo me eſſe creditis, vt omnis præcedentis vitæ labores, breuiſſima huius vitæ amore contaminare velim? Abſit, abſit: hæc mihi potius cauea, qua virtutis ſudores accepit, ſepulchrum erit.* Sicque à barbaris fruſtatim conciſus & interemptus eſt apud Lipeloum 14. Ian.

III. Præſentia Dei in omni loco.

III. Præſentia Dei in omni loco. Thales philoſophus dixit, homines æſtimare debere, Devm omnia cernere Deoque omnia eſſe plena, & tunc caſtiores fore; teſte Cicerone l. 2. de leg. Hoc nos Chriſtiani non exiſtimare, ſed pro certo habere debemus; ex fidei noſtræ præſcriptione. Huc etiam intendens peccandi poteſtatem ſibi ademit caſtiſſimus Ioſeph, qui vbi beneficia Domini ſui meminit, & Deo omnia cernentis oculum obſeruauit, ita loquitur: *Quomodo poſſum hoc malum facere & peccare in DEVM meum?* vel vt 70. legunt: *Quomodo peccabo coram DEO meo?* Gen. 39. Eodem vinculo conſtricta caſtiſſima Suſanna à ſcelere ſe defendit contra improbos ſenes, dum potiùs mori elegit quàm coram Deo peccare: *Melius eſt mihi incidere in manus veſtras, quàm peccare in conſpectu Domini.* Dan. 13. Erant in conſpectu Suſannæ duo Iudices mortem ei intentantes; nec tamẽ ad hos attendit, ſed ad Devm vnum Iudicem omnia cernentem, qui non corpora tantùm perdere, ſed & animas poſſet. Illos ergo contempſit, quos corporis oculo aſpiciebat: hunc timuit, quem mentis oculis cernebat. Illi verò ſenes, quia *euerterunt ſenſum ſuum & declinauerunt oculos ſuos vt non viderent cælum*, ideò peccare nõ timuerunt. Quamquam etiam improbi ſæpè, ſi Dei præſentis recordentur, à flagitijs abſterrentur. Notum eſt exemplum illius proſtitutæ, quæ Abbatem Ephrem ſolicitans ad ſtuprum, adducta in forum medium & iuſſa ſe proſternere ad flagitium, videns populi multitudinem dixit: *Quomodo poſſumus hoc hîc facere, tantâ multitudine adſtante? Confundemur enim.* Ipſe autem ait: *ſi homines erubeſcis, quantò magis erubeſcere debemus DEVM, qui reuelat occulta tenebrarum?* Illa igitur confuſa & confutata receſſit. Ita Roſweidus l. 5. vitæ PP. libello 10. & l. 1. vbi additur eam poſteà reſipuiſſe & peractâ omnium peccatorum confeſſione in monaſterium ſe incluſiſſe. In vita S. Ephrem. Quis diſcipulus grauiter delinquere auderet, ſi ſciret Magiſtrum ſibi vnà cum ferula vndique à tergo eſſe, quacumque iret? Vidit hoc Gentilis Seneca: *Quocumque te flexeris, ibi illum videbis occurrentem tibi: nihil ab illo vacat: opus ſuum implet ipſe.*

IV. Turpitudo & ſeruitus peccati.

IV. Turpitudo & ſeruitus peccati. Turpitudo tãta eſt vt lucem fugiat, & tenebras quærat, imò & in ipſis tenebris timeat ſibique diffidat. Nemo pretioſis indutus veſtibus conſidere in ſordido loco vult: multo minùs in cloacam aut volutabrum inſilire. Vnde Chares Dux milites ſuos pulchrè veſtitos ad ſordidos labores compellere non potuit, donec iuſſit eos inuicem veſtes commutare. Poliæno auct. lib. 2. Atqui hoc ſe facturum nouit iuſtus, ſi in peccatum conſentiret. Hoc etiam expendit Ioſeph, ne conſentiret dominæ illecebris, cùm ait: *Quomodo ego poſſum hoc malum facere?* Philo Hebr. expendens particulam *ego*, ait: *Quomodo ego, qui ad hanc diem purus permanſi, ab adulterio incipiam leges contemnere? peſſimoq; flagitio meam ſanctiſſimis patrum meorum moribus informatam fœdare vitam incipiam? Egóne Hebræus cum Aegyptia, fidelis cum infideli?* Sciunt etiã ſe peccati & Dæmonis ſeruituti mancipandos, ſi peccent, iuxta veriſſimum ſancti Petri epiſt. 2. cap. 2. verbum? *A quo quis ſuperatus, eius & ſeruus eſt.* Quis autem in tam duri tyranni ſeruitutem ſe conijciet, ſi ſapit? præſertim ſi aduertat ſe inde emergere non poſſe, niſi per eius, quem offendit, opem? Et quomodo hanc ab eo, quem tantoperè contempſiſti, impetrabis?

V. Timor ſecuturæ pœnitentiæ.

V. Timor ſecuturæ pœnitentiæ. Notum eſt id Demoſthenis, qui pro vnâ nocte cum Laide Corinthiâ tranſigendâ medium talentum ſeu trecentos coronatos, proſtibuli mercedem poſtulatus: *Non emo tanti pœnitere*, inquit. Macrob. lib. 2. Satur. cap. 2. Nouit verò iuſtus nihil certius ſecuturum, ſi peccet, quàm peccati pœnitentiam vermem conſcientiæ rodentem, pudorem confitendi & ſatisfaciendi neceſſitatem, nec tamen certum ſe fore, an hoc remedium habiturus ſit; ſi quidem & infernus plenus eſt pœnitentiâ, ſed ſerâ & inutili. Retraxit hæc cogitatio à peccato iamiam patrando bonum illum Dauidem optimo adhuc pietatis ſemine imbutum. Cùm enim à Nabal ſpretus ne panem quidem ſibi & militibus ſuis impetrare potuiſſet, inſuper & contumelias retuliſſet, accinxerat ſe cum ſuis ad perdendum illum cum omni domo ſuâ. Verùm occurrit illi in via Nabalis vxor, Abigail, quæ vt à propoſito eum auerteret, dixit ei inter alia: *Non erit tibi hoc in ſingultum & in ſcrupulum cordis domino meo, quòd effuderis ſanguinem innoxium, aut ipſe te vltus fuerit.* 1. Reg. 25. Eodem argumento religioſa alia mulier retraxit à peccato quendam Dei ſeruum, de quo Ioan. Moſchus in Prat. ſpir. c. 204. ita ſcribit: *Frater quidam à ſerpente morſus eſt, ingreſſusq; eſt ciuitatem, vt curaretur. Suſcepit autem illum religioſa quadã mulier & timens Dominum, & curabat eum. Cùm verò modicum cœpiſſet à doloribus deſeri, cœpit illi Diabolus immittere turpes cogitationes in eam, volebatque tangere ipſius manũ. Quæ dixit ei: Non ita, pater, Chriſtũ time. Recole triſtitiam, & pœnitentiæ dolorẽ, quem in cella tua paſſurus es. Memẽto gemituum & lachrymarũ, quas effuſurus es. Hæc ille, & alia ſimilia cùm ab ea audiſſet, fugit ab ipſo pugna diaboli, iamq; erubeſcens inde fugere volebat, non valẽs præ pudore in ipſius faciẽ intendere. Illa rurſus eum in viſceribus Chriſti miſerans dicebat ipſi: Noli diſcedere, Pater. Opus adhuc habes fomentis. Nõ erat puræ animæ illa cogitatio, ſed perditi, corruptoriſq; diaboli ſuggeſtio. Atque ita ſine ſcandalo curatũ illũ à ſe cum viatico dimiſit.* Bene profectò arbor illa vetita appellata fuit arbor ſcientiæ boni & mali: priùs, inquam, boni, poſteà verò mali, quia fructus

fructus eius primò quidem dum ederetur bonus fuit & dulcis: poſtremò autem deſijt in mœrorem & amaritiem.

VI. Timor extremi iudicij. VI. Timor extremi iudicij & confuſionis in eo ſuſtinendæ. Nicocles fælices dicebat Medicos, quorum ſucceſſus quidem ſol intueatur, errores verò terra operiat. Maxim. ſer. 50. At verò errata & peccata hominum terra non operiet, ſed Sol iuſtitiæ prodet & toti mundo reuelabit. Hinc Dauidi qui adulterium clam commiſerat & omnibus modis ſupprimere conabatur, dixit Nathan: *Tu feciſti abſconditè, ego autem faciam verbum iſtud* (ad puniendum te) *in conſpectu omnis Iſraël & in conſpectu Solis*. 2. Reg. 12. Multi multo tempore ſeipſos quaſi ſtrangulant, timentes confiteri graue aliquod peccatum, ne coram vno ſacerdote ſuam exiſtimationem perdãt; tametſi id in eius mente ſepeliendum nôrunt; quid ſi coram multis in templo publicè confiteri deberent? Quæ igitur erit confuſio coram vniuerſo mundo? Hoc aliàs perpendit Dauid pſ. 118. quando dixit: *Confige timore tuo carnes meas*; ſeu vt ſanctus Hieronymus ex Hebræis legit; *horripilauit caro mea, à iudicijs enim tuis timui*. Filij Iacob, poſtquam Ioſepho Principi in Ægypto ſub atteſtatione iuriſiurandi ſeſe obligaſſent, quòd fratrem ſuum minimum ſiſtere ei vellent, nullâ vi à patre adigi potuerunt, vt ſine fratre promiſſo redirent ad conſpectum Ioſephi; quin imò dicebant. *Ire non poſſumus*. ſine fratre ſcilicet. Gen. 44. v. 26. quia ſine ingenti confuſione & diſcrimine non poterant coram illo apparere velut rei periurij. Pari ratione dicunt iuſti: Non poſſumus ire ad patrandum graue peccatum, quia non poſſumus apparere ante vultum Dei, velut ſceleris rei.

VII. Timor mortis. VII. Timore mortis, quæ imminet peccatoribus, vndique & omni momento inſidiatur, Nulli hæc ætati parcit neque tempori indulget: alij in ſomno, alij inter cœnandum, alij cùm primùm meditantur crimen, ab eâ abripiuntur: alij medio in ſcelere, alij vix perpetrato. Iam quis ab illo homine crimen expectet, qui cum crimine mortem expectit? Hoc fræno ſe Suſanna cohibuit à conſenſu in neſarium opus: *Si enim hoc egero*, ait, *mors mihi eſt*. h. e. mihi velut adulteræ imminebit mortis ſupplicium: & apparitores, qui mihi inſidiabuntur & ad iudicium me tradent; imminebit etiam mors æterna Deique ira. Dan. 13. Neque enim ſola mors temporalis, ſæpe improuiſa & repentina, imminet peccatori, ſed etiam æterna, quæ vix vno digito abeſt à peccante, velut aqua à nauigante, ad eum mergendum. Rumpatur vna corporis tabula, ceſſet vno nutu Devs illum conſeruare; & inferni incola erit. Quis ſciens ac prudens ſe pro fluxo bono in æternas illas miſerias præcipitare poteſt? Bene quidam dixit non niſi duos carceres pro peccatoribus neceſſarios; vnum inquiſitionis, alterum ſtultitiæ. Si enim quis non credit vni peccato decretam eſſe gehennam, ergò eſt hæreticus & ducatur ad carcerem inquiſitionis; ſi autem credit & adhuc peccat, ergo inſanus eſt & ducatur in carcerem ſtultorum. Vnde ſequitur in inferno non eſſe niſi incredulos & ſtultos voluntarios. Quod fatentur Sap. 5. inferni: *Nos inſenſati* (en ſtultitiam) *vitam illorum* (iuſtorum) *æſtimabamus inſaniam & finem illorum ſine honore*. (en incredulitatem.)

Habemus igitur quâ ratione arbor bona nequeat fructus malos facere, adeòque nos, ſi velimus, poſſimus fieri quaſi impeccabiles. Quemadmodum enim primi parentes in paradiſo, ſi ad arborem vitæ recurſum ſuum ſemper habuiſſent & reliquiſſent arborem vetitam, non potuiſſent mori: ſic & nos, ſi ad hæc antidota in omni tentatione recurramus, nec poſt tergum ea ponamus, fieri non poterit, vt in peccatum conſentiamus.

THEMA QVINTVM.

Perfectio Chriſtiana quibus in rebus potiſſimùm conſiſtat.

1. *Conſiſtit in conatu faciendi pluſquam præceptum eſt.*
2. *In euitatione venialium etiam peccatorum.*
3. *In vitiorum ſtrenua expugnatione.*
4. *In contemptu rerum temporalium.*

Qui facit voluntatem patris mei, qui in cœlis eſt, ipſe intrabit in regnum cœlorum.

Matth. 7.

Vidimus ante octiduum paruulos non cenſeri in numero electorum: magnos eſſe debere & perfectos, qui intrare volunt in regnum cœlorum. Qui verò illi magni? quî perfecti? Id nobis exponit Chriſtus in hod. Euangelio dicens: *Qui facit voluntatem patris mei, ipſe intrabit in regnum cœlorum*. Et: *Quicunque enim fecerit voluntatem patris mei*, ait alibi, (Matth. 12.) *ipſe meus frater & ſoror & mater eſt*. Si frater, ſoror & Mater Chriſti, vtique magnus & perfectus eſt. Rurſum Matth. 5. Chriſtus dixit: *Eſtote perfecti ſicut & pater veſter cœleſtis perfectus eſt*. Si ergo eius voluntatem fecerimus, vtique & ipſi perfecti erimus, vtpote ei conformes. Videndum ergo quibus in rebus Dei voluntas facienda ſit.

I. Voluntas Dei patris eſt, vt conemur facere pluſquam nobis mandatum eſt, adeòque etiam obſeruare multa, quæ concilij tantùm ſunt. Id enim atteſtatur Apoſtolus. 1. Theſſal. 4. *Sic ambuletis vt abundetis magis. Hæc enim voluntas DEI; ſanctificatio veſtra*. Sanctus Chryſoſtomus & Theophylactus ſic explicãt; *Vt abundetis magis*, *id eſt*, inquiunt, *vt aliquid ſupra mandatum cupiatis facere, vt impetrata ſuperetis. Quemadmodum enim terra non ea ſolum ſemina, quæ accepit, reddit & profert: ſic animus non debet in præceptis conſiſtere, ſed etiam ea tranſcendere*. Huius autem rei duas video cauſas. I. Conſiſtit in conatu faciendi plus quam præceptũ eſt.

1. 1. Niſi pluſquam præceptum eſt, vel quæ præcepta ſunt, perfectiùs facere conemur, etiam ea quæ præcepta ſunt, facilè omittemus: ſicut facilè impinget nauis in ſcopulum aut littus, ſi propè ei adhæreat: non facilè ſi ab eo longè recedat. Monuerat Angelus Lothum è Sodomis profugientem, vt in monte, qui imminebat oppido Segor, ſe ſaluaret. Gen. 19. *Salua animam tuam & ne ſtes in omni circum regione ſed in monte ſaluum te fac.* At verò Loth ſenex metuens viribus ſuis ne impares eſſent aſcenſui: *non poſſum*, inquit, *in monte ſaluari. Eſt ciuitas* (Segor) *hæc iuxta, ad quam poſſum fugere, parua & ſaluabor in eâ.* Verùm vbi ex illa vidit vicinas 4. ciuitates, terribili flamma conſumi, timens ne in Segor parum tutus eſſet, ipſe mox vltrò profugit in montem, velut locum multò ſecuriorem. Suadet Deus omnibus imò præcipit, vt ſi ſalui eſſe velimus, ad montem perfectionis aſcendamus, nec præciſè in ijs, quæ præcepta ſunt, ſiſtamus: quia parum ſecurè habitat, qui non longè ſe à tentatione & hoſte ſeparat. Multi verò cum Loth in valle, ad radicem montes hærere volunt, ſolis inſiſtendo præceptis. Sed parua ibi ſecuritas: magna verò in monte perfectionis. Quid enim nil niſi quod præceptum eſt, agere vult, indicat ſe etiam illud, quod debet, ægrè & difficulter agere, adeoque facilè permoueri poſſe, vt & illud intermittat. Econtra qui plus quàm debet faciat aut conatur facere remotior eſt à lapſu; non enim facilè negliget ſacrum die feſto, qui quotidie audit ſacrum: communionem in paſchate, qui ſingulis menſibus communicat: non ſumet vindictam, qui bene facit inimico. Deinde minori difficultate obſeruabit præcepta. Qui enim aſſueuit ambulare in ocreis, multò leuiùs poſtea ambulabit in calceis.

2. 2. Niſi plus quàm præcipitur facere conemur, pigros valde ac tepidos Dei ſeruos eſſe nos oſtendimus: non ſecus ac ſeruus ille, qui priùs quàm heri imperata faceret, tabellam ſuam inſpiciebat, num hoc ipſius officium in tabella conſignatum eſſet. Talibus potiſſimùm ait Dominus. Luc. 17. *Cùm fe eritis omnia, quæ præcepta ſunt vobis, dicite: quia ſerui inutiles ſumus; fecimus quod debuimus.* Ac ſi dicat, inquit ſanctus Bernardus tract. de præcepto & diſpen. *Si ſolis contenti eſtis præceptis & traditionibus impoſitæ legis, & non ſponte etiam perfectionis vos conſilijs & ſuaſionibus mancipatis, liberi quidẽ eſtis à debito, ſed non pro merito glorioſi: euaſiſtis pœnam ſed non accepiſtis coronam.* Suſis Regi boues ſingulæ quotidie centum cados aquæ in hortos minùs riguos hauriunt, & hoc quidẽ non difficilè, labori huic diu aſſueti: verùm vt alterũ ſupra dictũ numerum hauriant cadum, nullis nec verberibus nec blanditiis indici poſſunt, teſte Æliano libro ſeptimo animal. capite primo. Exiſtimare poſſet aliquis numerare eos poſſe aut tabellá arithmeticá inſpicere, vt plus ſolito nõ laborent. Boues dixeris potiùs quàm homines, qui in gratiá Dei creatoris & redemptoris ſui, à quo tam liberaliter habẽtur & redempti ſunt nihilo plus facere volũt, quàm eis iniunctũ eſt.

II. Voluntas Dei patris eſt, vt non ſolùm grauia peccata ſeu mortifera, ſed etiam leuia ac venialia pro viribus vitare ſtudeamus. Ita enim legimus Prou. 7. *Fili ſerua mandata mea & legem meam, vt pupillam oculi tui.* Quis autem neſcit pupillam oculi offendi leuiſſimo etiam tactu & puluiſculo, qui in eum inciderit, ideoque à naturâ bene communitum, à nobis etiam ſedulò cuſtodiri? Vult igitur Deus adeò exactè ſeruari legem ſuam, vt eam etiam leuioribus in rebus tranſgredi vereamur. Vnde ſanctus Ambroſius libro 6. hexam. capite 4. de hac pupillâ loquens ait: *Quia innocentia & integritas leui ſorde violatur & gratia ſua munus omittit, & ideò perſpiciendum eſt, ne quis eam puluis errorıs oblimet, aut vexet feſtuca peccato.* Sentit ergo conſcientiæ integritatem à minimis etiam defectibus vexari & affligi. Vexatur autem, quia ſi debitâ operâ & ſtudioſè committantur, relinquunt poſt ſe amaritudinem quandam & remorſum, ac ſi apis ſuum infixiſſet aculeum: & pacem animi infeſtant. Senſit hunc aculeum Dauid, quando Sauli perſecutori ſuo in ſpelunca reperto, cùm vitam adimere poſſet, oram chlamydis tantùm abſcidit. Mox enim *percuſſit cor ſuum Dauid*, hoc eſt, Dauidem vt habent 70. *percuſſit cor eum.* Ecce ob tam leuem offenſiunculam ſtatim vexatur oculis Dauidis, 1. Regum 24. Ac quemadmodum oculus puluiſculo vexatus ſundere lachrymas cogitur: ita etiam leuiuſcula peccata deflenda & ſuis pœnis ſiue hîc, ſiue in purgatorio expianda ſunt. Scimus enim multos ob talia errata morte plexos eſſe, velut vxorem Loth, Ozam, Moyſem & Aaron, Aaronis filios: ſanctum Hilarionem ob vnam in oratione diſtractionem à Dæmone flagellatum: multos etiam in purgatorio vel ob vnum veniale detentos. Iſaias lamentatur ob leue ſuum peccatum, quòd Oziam non correxerit: *Væ mihi quia tacui*, inquit Iſa. 6. Sanctus Martinus ob errorem vnum ex obreptione admiſſum ſenſit ſibi imminutam vim expellẽdi dæmones, ideoque multis lachrymis eum deplanxit. Auguſtinus ita deflet veniales noxas, vt alij grauiſſimas. Denique ſicut oculus puluiſculo vel minimâ muſcâ turbatur & videndi vigore deſtituitur, ſic qui venialia admittunt, lumine gratiarum non exiguo priuantur. Vnde Dauid pſ. 6. ait: *Turbatus eſt à furore oculus meus*, (Hieron. *caligauit præ amaritudine.*) Et Pſalmo 3. *Dereliquit me virtus mea & lumen oculorum meorum & ipſum non eſt mecum.* II. In euitatione venialium etiam peccatorum.

III. Voluntas Dei patris eſt, vt contra vitia & prauas affectiones noſtras pro viribus pugnemus; ac tametſi interdum ſuccumbamus, mox tamen reſurgere ſtudeamus & prælium redintegremus. Sic præcipit Paulus Timotheo: *Labora ſicut bonus miles Chriſti IESV.* 2. Tim. 2. non ait: vince, ſed *labora.* Gr. *mala ſuſtine.* Quemadmodum enim Dux exercitús miſſus ab Imperatore ad reprimendum hoſtem, ſatisfaciet Imperatori & præclarus miles audiet, ſi præſtet quantum poteſt, numquam non infeſtet hoſtẽ & machinationibus eius occurrat, ſtrenueque pugnet; & ſi fortè aliquando ſuccubuerit, mox vires reſtauret & animum reſumat ac nouis copijs III. In vitiorum ſtrenuâ expugnatione.

uis copijs hoſtem adoriatur: ita & nos voluntati DEI ſatisfactionem dabimus, boniq́ue milites erimus, ſi pro viribus noſtris fortiter certemus contra hoſtes animæ: ac licet interdum ſuperemur, recolligamus vires ad denuò pugnandum. Talis miles vtique bonus & perfectus, quia ab ipſo DEO laudatus, fuit Iob, qui c. 14. ait: *Cunctis diebus, quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea.* Militauit ergo Iob & quidē toto vitæ tempore, nunc contra ſæuientem Dæmonem, nunc contra inſultantem vxorem, nunc contra vbercctantes amicos: & licet in paucis & exiguis quibuſdam conflictibus ſuccubuerit, ac leuiter peccârit. (vt docet Salmeron prolegom. 10. can. 24.) perfectus tamen miles fuit, quia mox reſurgere laborauit, vti fatetur ipſe c. 39. *Vnum locutus ſum, quod vtinam non dixiſſem.* Quod illud vnum? Verbum illud, quo dixerat grauiùs ſe punitū, quàm ſuorum peccaturum reatus exigeret. Et c. 42. *Idcirco ipſe me reprehendo in fauilla & cinere.* Hinc ſanctus Gregorius in Cant. *Tota pulchra es*, ait: *Dum ſancta anima à peccatis quotidianis ſe per pœnitentiam mundat, dum quotidie peccata minuta cum lachrymis abluit, & à maioribus ſe obſeruat. quamuis frequenter peccet: per aſsiduam tamen pœnitentiam munditiam ſuam aſsiduò ſeruat.* Sanè DEVS Iobum dilaudauit coram Dæmone velut ſtrenuum militem, & quaſi in eo gloriatus eſt: *Nunquid conſiderâſti ſeruum meū Iob, quòd non ſit ei ſimilis in terrâ?* Mundus ergo cenſetur, qui aſſiduè ſe mundat & veſtes ſuas: ſic & perfectus eſſe cenſetur, qui ſempér ſe perficit. Et hoc voluit DEVS cùm Deut. 18. præcepit: *perfectus eris &c.* Nām abſolutè perfectum eſſe & ſine omni maculâ, non eſt huius, ſed alterius vitæ in cœlo. Semper enim Iebuſæus inter Iudæos degit, & concupiſcentia viuit in membris noſtris, quæ domari quidem poteſt, extirpari omninò non poteſt. Iudic. 1.

IV. In contemptu rerum temporalium. IV. Voluntas DEI patris eſt, vt bonis temporalibus non adhæreamus, ſed ea potiùs contemnamus velut fluxa & inania. Ita enim præcipitur pſalmo 61. *Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere.* In quem locum ſanctus Baſilius ait. *Illud: Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere, te admonet vt ne animo erga illa afficiaris, ſed ad vſum tuum ſume neceſſaria.*

Cor diuitijs non apponendum. 1. Quomodo cor non apponendum? 1. ſicut res mutuò accepte nemo apponit nomen aut inſignia ſua. Vnde Bias dicebat, *fortunam pecunias diuitibus dediſſe non dono, ſed mutuò: quia quos modò euehit, citò iterum deprimit.* Iam qui mutuo quid acceperunt, inprimis ea nō amant, quia vt aliena aſpiciunt. Deinde cautè ijs vtuntur, quia de reſtitutione cogitant ſibi faciendâ, non ſine difficultate.

2. Cor non apponendum; ſicut in fundo, qui ex inundatione tibi aduenit, domum tibi non ædificas. Timendum enim ne proximâ inundatione rurſum tibi auſetatur. 2.

3. Cor non apponendum, eo modo, quo Ranuſes Rex Ægypti obeliſcum altiſſimum 3.
erecturus per artificem, filium ſuum alligauit cacumini, quaſi pluris obeliſcum æſtimaret, quàm filium. Plin. l. 36. c. 9. Hoc agit, qui diuitias ita amat, vt ijs cadentibus ipſe quoque cadat in fletum, indignationem, deſperationem, blaſphemiam &c.

4. Cor non apponendum: ſicut rapido 4.
flumini nos non committimus, cùm aliquod refrigerium inde percipere volumus, ſed in ripa ſedentes pedes ſolùm im̄ergimus & manus ad lauandum, vt mox cùm volumus ea retrahere poſſimus. Vti ijs licet ad neceſſitatem & commoditatem noſtram, immergere ſe ijs per amorem non licet, niſi perire velimus. Ita Seneca, qui dixit: *Rebus huius ſaeculi non me trado, ſed commodo: & à me fortuna illas abſtulit, non auulſit.* Quæ commodantur, repeti poſſunt ad libitum: non quæ donantur. Quæ radices egerunt præſertim altas, difficulter euelluntur: ſic & diuitiæ, ſi cui fortiter adhærent, cum dolore & difficultate amittuntur: non ita, quæ non adhærent. Barucam ſeu capillum fictitium ſine dolore abijcies, naturalem abſque dolore tibi non euelles. Nótum arbitror id quod in vita S. Antonij de Paduâ legitur, eum in exequijs cuiuſdam vſuratij concionaturum thema id ſumpſiſſe: *Vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt cor tuum.* Sub concione dixit inter alia: *mortuus eſt hic diues & ſepultus eſt in inferno. Ite ad theſaurum eius & in illius medio inuenietis cor eius: corpore iam humato.* Abierunt homines propinqui, & cor adhuc calidum in medio nummorum inuenerunt. Sur. 13. Iun. Quid videtur vobis de iſto? nónne cor ſuum appoſuit imò affixit nummis? Ad theſautum quidem incluſit, ſed è cœlo excluſit.

Vidimus quæ ſit voluntas DEI, quæ ratio perfectionis Chriſtianæ. Supereſt iam vt creſcamus in viros perfectos, ne fortè cum paruulis paruuli reperti, in cenſum electorum minimè veniamus.

DOMINICA VIII. POST PENTECOSTEN.

THEMATA.

I. Veræ prudentiæ dictamina, à Villico iniquitatis accepta.
II. Prudentia carnalis, ſeu filiorum huius ſæculi qualis.
III. Eleemoſynam dandi modus & induſtriæ.
IV. Tria ſatisfactionis opera non nihil facilitantur.
V. Diuitiæ cur mammona iniquitatis appellatæ.

THEMA PRIMVM.

Veræ prudentię varia dictamina à Villico iniquitatis accepta.

1. *Actiones non præcipitandæ, ſed cum conſilio inchoandæ.*
2. *In peractas res facienda reflexio.*
3. *Ratio habenda famæ ſeu boni nominis.*
4. *Ante iudicium paranda iuſtitia.*
5. *Non deponenda, quibus pugnandum arma.*
6. *Suo malo doctus quiſque cautior fiat.*
7. *Omnibus deperditis cœlum ſaltem nobis tuendum.*

Quid faciam? *Luc.* 16.

DOCTVRVS Ieremiam DEVS verba ſapientiæ, quorſum, putatis, Prophetam ablegauit? Num in ciuitatem Abelam, doctorum Academiâ florentem; minimè. Num ad aulas principum? nequaquam. Num ad Prophetas & videntes? neutiquam. Num ad ſacerdotes & Legiſperitos? nihil minùs; ſed ad domum figuli ipſum ablegauit. Ita enim ait Ier. 18. *Deſcende in domum figuli, & ibi audies verba mea.* Et quid ibi didicit? Vidit luteum vas fingi manu figuli; quod quia ad mentem eius malè formatum erat, à figulo diſſipatum & refectum eſt in eam, quæ placebat, formam. Ita Propheta à figulo didicit verba DEI, didicit ſapientiam. Videtur etiam Chriſtus Dominus ablegare nos in hod. Euangelio ad diſcendam veram prudentiam. Et quorſum ablegat? non ad Doctores & Prophetas, non ad ſanctos & iuſtos; ſed ad villicum iniquitatis, velut ad Magiſtrum veræ prudentiæ. Tametſi enim & ipſe primò quidem malum effinxit vaſculum, malum, inquam, villicum & diſpenſatorem domini ſui, ideoq́ue diſſipatus eſt & ab officio depoſitus; poſtea tamen edoctus malo ſuo vas aliud effinxit, quando vitæ & famæ ſuæ ſapientiùs proſpicere & parare ſibi amicos cœpit, à quibus reciperetur tempore ſenectutis ſuæ. Ad hunc igitur ablegati, diſcamus, Auditores, vel ab homine ruſtico prudentiam. Quid verò ille docet? Audiamus.

I. Actiones tuas non præcipita, ſed cum conſilio aggredere, vti docet Villicus quando ait: *Quid faciam?* Tria enim ſibi proponit media, & ex illis eligit, quod ſibi videbatur optimum. Ferdinandus Bauariæ Dux monetam cudit, in qua viſebatur prudentia ſpecie virginis, delphino inſidens & vnâ manu bilancem tenens, gerenſq́ue pro ſymbolo tria verba: *Cognoſce, elige, matura.* Virgo videbatur dicere: *Cognoſce.* Bilanx: *Elige.* Delphinus ſuâ agilitate: *Matura.* Cauſſin. in Aula l. 3. ſ. 26. Atque hi tres ſunt primarij prudentiæ actus, conſilium, iudicium & imperium. I. Actiones non præcipitandę, ſed cum conſilio inchoandæ.

Conſilium, vt nôris, quid aggrediaris, num tibi expediat, an noceat, de quo Eccleſiaſtici 32. v. 24. dicitur; *Fili nil ſine conſilio nihil facias, & poſt factum non pœnitebis.* 1.

Iudicium, vt media & viam diſquiras, quâ ad id, quò tendis, peruenias; vt ſi caſtitatem ambias labores indeſinentes, ſtudium litterarium, oculorum continentiam, fugam prauæ ſocietatis & familiaritatis mulierum, orationis ſtudium, caſtigationem corporis, ſacramentorum vſum, DEI omnipræſentis cogitationem eligas & frequentes. 2.

Imperium, vt ſtrenuè & ſtudioſè exequaris, quod faciendum ſanè iudicâſti. Hæc tria qui adhibuerit, prudentiæ laudem obtinebit, quamuis res ſucceſſum non habeat, quia fortè DEVS aliter vult, vel Dæmon negotium interuertit &c. Contrà qui hæc omiſerit, malè ſibi conſulet: vt ſi matrimonium eligat, nec cogitet an moribus ſponſæ mores eius congruant: vel ſi ſtudium litterarum: nec attendat, quòd hebeti ſit ingenio &c. 3.

II. Poſt actiones tuas paractas reflecte in eas, & vide quomodo peregeris. Id docet Villicus, quando accerſiuit debitores domini ſui, & quantum deberent examinauit. Optimè ipſe Dominus Deus, quando ſingula opera ſua primò ſingulatim, & poſtremò omnia ſimul inſpexit & ad ea ſe reflectens *vidit quòd eſſent bona.* Gen. 1. Non egebat Deus illâ reflexione, quia in operibus ſuis errare non poterat: inducitur tamen à Moyſe velut inſpector operum ſuorum propter nos, qui in noſtris actionibus ſæpiſſimè erramus. Itaque prudentia dictat, vt homo crebrò per examen conſcientiæ ſua opera inſpiciat, an rectè & in Deo facta ſint. Ita facere videntur *pictores*, ait Plutarchus l. de cohib. irâ, *qui opera ſua priuſquam ea abſoluant, per interualla temporis contemplantur: ita enim abducto ab ijs pauliſper viſu, ſæpiùs iudicium reuocantes, etiā exigua* II. In peractas res facienda reflexio.

exigua diſcrimina obſeruando attingunt &c. Haud aliter in ijs, quæ operamur, quandoque retrahere manum de tabulâ ſeu opere oportet, contemplantes quæ fecimus, num bene an malè nobis ceſſerint, & qui emendari queant. Ita olim Gentilis ille Hierocles iubebat: *Hic volo,* inquiens, *omnia præcepta, quæ priùs Pythagoras præſcripſit, quaſi in vnum faſcem comportes, vt in ea tanquam in diuinas leges intuens in mentis tuæ interno velut tribunali eorum, quæ bene vel malè geſta ſunt, examen facias.* apud Stobæum ſer. 3.

III. Ratio habenda famæ ſeu boni nominis.

III. Attende ad tuam famam & quid alij de te ſentiant, inquire. Defecit in hoc villicus, ante amotionem ſuam, id enim ſi feciſſet, cùm iam diffamari de malâ fide cœpit, vtique cautior factus eſſet & rem Domini ſui non diſſipaſſet; poſteà tamen ſuo malo doctus rationem famæ ſuæ habuit, cùm mendicare erubuit. Dictat igitur prudentia non pro nihilo habere, quid de nobis alij dicant: quin imò maximi id facere. Docuit hoc Chriſtus, quando interrogauit diſcipulos ſuos, quid de ipſo dicerent homines, Matth. 16. Fieri communiter ſolet vt errores noſtros alij accuratiùs perſpiciant, quàm nos ipſi. Itaque ex alijs intelligere potes qualis ipſe ſis. Si malum quid de te loquantur, & tu verum id deprehendas corrige vitam: ſi falſum eſſe noris, ſeruiet tibi ad meritum & maiorem cautelam, ne talis fias, qualis eſſe traduceris. Idem ſuadet & Plutarchus loco cit. de cohib. irâ, vbi allata pictorum ſimilitudini ſubdit: *Quandoquidem non licet, vt aliquandiu à nobis ipſi digrediamur, noſtrine ſentiendi faciamus aliquam intercupedinem (quod ipſum efficit potiſſimùm, vt ſui quiſque prior ſit, quàm aliorum iudex) proximum eſt vt interdum amicos conueniamus, iiſq; præbeamus nos conſiderandos: non an celeriter conſenuerimus, aut corpus melius peiuſve ſit affectum: ſed an moribus noſtris tempus boni aliquid addiderit, aut vitij aduenerit.* Laudat hoc nomine B. Petrus Damiani ep. 12. ad Gothifredum Ducem. l. 7. Ep. Hugonem Tuſciæ Marchionem, quòd ſubinde ſolus vel vno contentus aſſeclâ adiunxerit ſe agricolis & opilionibus, ſibi ſubiectis, & interrogarit, quid de Marchione, domino ſuo, ipſi loquerentur & ſentirent. Cuius etiam ſaniſſimi conſilij admonuit B. Iordanus Dominicanorum generalis Magiſter Fridericum Imperatorem in colloquio familiari dicens: *Plurimum, Cæſar, miratus ſum, quòd abs te minimè de his quæ dicuntur per diuerſas prouincias, fuerim interrogatus, cùm ſcias nos continuè per omnem ferè Chriſtianitatem diuagari & qui rumores audiuntur, quæ de te fama percurrat. Reſpondente Cæſare, ſe habere curſores, veredarios nūcioſque per orbem terrarum & in curijs principum, ex quibus cognoſcere ac omnia, quæ fiunt, ad amuſſim ſcire poſſet; dixit Iordanus: Chriſtus orbis terrarum Dominus, licet omnia adhuc in humanis agens ſciret, tamen à diſcipulis de ſe quærebat dicens: Quē dicunt homines eſſe filiū hominis? Tu quidem Imperator homo es, & multa quæ de te dicuntur, ignoras: quorum ſcientia tibi imperioq; tuo plurimùm cōduceret. Fertur enim per prouincias &c.* Tum recenſet ei non pauca, quæ in ipſo vulgus reprehendat. Auct. Leandro Alberto in vita B. Iordani, apud Surium 13. Febr.

IV. Ante iudicium paranda iuſtitia.

IV. *Ante iudicium para iuſtitiam tibi.* Eccleſiaſtici c. 18. Docemur hoc à villico, qui videns ab officio ſeſe deponendum, & ad ſtipem redigendum, aduerſus eam prouidit ſibi de bonis amicis, ſub quorum præſidio ſe conſeruaret. Pagurus cancri genus, tamdiu ſe in antro continet, donec vetere exutus teſtâ, nouam duriorem induit: hoc præſidio armatus, latebris, quas verno tempore incoluerat, relictis egreditur & nouis aculeis in nouo tergore rigeſcens aduerſarios contemnit, quos priùs declinarat. Cauſſin. in ſymb. l. 8. c. 57. ex Iunio in adag. Cancrum hunc imitati ſunt Apoſtoli, qui poſt aſcenſionem Domini latuerunt in vna domo, velut adhuc inermes, vſque ad Spiritus ſancti aduentum, cuius robore armati demum prodierunt, & mundum ſceleribus contaminatum inuaſerunt fœliciterque ſubiugarunt. Noluit etiam Saul emittere Dauidem ad ſingulare certamen niſi armis ſuis bene communitum: ſed quia Dauid pluris æſtimauit arma ſibi à parente ſuo tradita, baculum & fundam, quibus & magis aſſuetus erat, ideò cum illis glorioſam obtinuit victoriam. 1. Regum 17. Dictat igitur prudentia, ne ſine debitâ armaturâ certamina vel alia diſcrimina adoriamur: ne diſputemus cum hæreticis, niſi in fide orthodoxâ propugnandâ bene fundati, ne in conflictus periculoſos, conuerſationem cum prauis ſocijs, mulieribus &c. temerè nos ingeramus: denique ne ad mortis, quæ à villicatione nos deponet, vltimum certamen, ſine armorum ſpiritualium, pœnitentiæ, Euchariſtiæ, extremæ vnctionis, præſidio vllâ ratione deſcendamus.

V. Non deponenda, quibus pugnandum, arma.

V. Non temerè te exarma ijs, quibus tibi pugnandum armis. Id ſanè villicus fecit, quando auditâ exauthorationis ſuæ ſententiâ, non ſtatim tradidit hero ſyngraphas debitorum ipſius, ſed retinuit & priùs obtulit debitoribus, vt inde aliquid delerent, & ipſe per hanc beneuolentiam ſibi in futurum proſpiceret. *Accipe,* inquit, *cautionem tuam & ſcribe* 50. *tu ſcribe* 80. Dictat & hoc prudentia, vt arma non abijcias, quibus te defendere debes. Antigonus Rex bellum gerens contra Eumenem Cardianum, miſit Legatos ad Macedones, vt Eumenem Ducem exercitûs ſui deſererent, cum magnificis promiſſis. Macedones verò Legatis minabantur; ideòque ab Eumene ſuperuenienti laudati ſunt; hoc apologo: Leonem amantem virginis contuliſſe cum patre puellæ de nuptijs: Patrem reſpondiſſe, quemadmodum paratus quidem ſit ad puellam concedendam, formidare autem leonis vngues & dentes, ne quando contractis nuptijs ex aliqua cauſa exacerbatus, belluinè ſe gereret cum puellâ. Spopondit ergo leo ſe abiecturū vngues & dentes: quòd cùm vidiſſet pater, baculo erepto leonē facilè interemit. Nil aliud moliri Antigonum: eouſq; promiſſiones extendere, donec exercitu potiatur, atque ita de Ducibus pœnas ſumat. Diodor. l. 10. Aſtus hic etiā Dæmonis eſt, vnū hoc percutientis, vt ſpiritualibus te præſidijs, quaſi vnguibus & dentibus exarmes: vt preces conſuetas & examen conſcientiæ quotidianū

obliuioni

obliuioni tradens, vt cultum B. Virginis intermittas, vt hebdomadariæ aut menſtruæ exhomologeſi valedicas, vt alia pia tibi ſolita exercitia neglectui habeas; his enim armis ſepolitis, facilè te ſupplantabit ac conficiet. Mirum huius rei exemplum refertur in Prato ſpirit. libello approbato à Conc. Nicæno 2. de quodam incluſo in monte Oliuarum, vehementer impugnato ab Aſmodæo, fornicationis ſpiritu; qui propterea cum Dæmone expoſtulãs, dixit: *Quamdiu non dimittis me? Recede iam à me, qui mecum conſenuiſti. Apparuit autem ei dæmon viſibiliter dicens: Iura mihi, quia nemini dices, quæ tibi dicturus ſum, & te nõ ampliùs oppugno. Iurauitq; ille ſenex dicens: Per inhabitantem in altiſſimis nulli dicam, quæ mihi dixeris. Tunc ait illi Dæmon: Noli adorare hanc imaginem, & vltra te non impugnabo. Habebat autem hæc imago expreſſam figuram Dominæ noſtræ S. DEI genitricis Mariæ, ferentem Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. Ait incluſus dæmoni: Dimitte me vt deliberem. In craſtinum autem hoc ſignificauit ipſi Abbati Theodoro Aelieta tunc habitanti in Laura Pharan, narrauitq; illi omnia: Senex autem ait recluſe: verè Domine Abba, illuſus es, quia iuraſti dæmoni. Verùntamen benè feciſti hoc reuelans. Expedit autem tibi nullum in illa vrbe lupanar omittere, quod non ingrediaris, quàm vt neges te adorare DEVM & Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum cum matre ſuâ. Confirmatum igitur & corroboratum pluribus verbis reliquit illum in loco ſuo. Apparuit ergo dæmon incluſo rurſus dicens: Quid hoc eſt peſſime ſenex? Nónne tu iuraſti mihi, quia id nemini diceres? Et quare dixiſti ei, qui venit ad te? Dico tibi, quia vt perueris in die iudicij iudicaberis. Reſpondit incluſus dicens: Scio quidem quia iuraui; veruntamen Dominum & creatorem meum adorabo, tibi autem non obediam.*

VI. Suo malo edoctus quiſque cautior fiat.

VI. Tuo aut alieno malo edoctus cautior eſto in poſterum. Documentum etiam hoc à villico trahimus, qui priùs inconſideratus rem familiarem domini ſui peſſimè adminiſtrauit; quod vbi malè ſibi ceſſiſſe, & deiectionem ab officio, vidit; tum aperuit oculos, & *quid faciam?* inquit; adeóque in anguſtias redactus ex improuido œconomo prouidus fieri cœpit, de victu & domicilio bellè ſibi proſpiciens, ex bonis heri ſui, quem cogitabat parũ de rebus ſuis ſolicitum, parum etiam damni ſenſurum, ſi vitę neceſſaria inde ſibi quæreret. Prudentis igitur eſt ſuo vel alieno etiam errore ſapere, ne in poſterum impingat in eundẽ vel ſimilem ſcopulum. *Quemadmodũ enim cicatrix admonet cauendũ eſſe vulnus: ita memoria præteritorum malorum reddit cautiores*, inquit Plutarchus in Moralibus. Hanc ob cauſam Moyſes loca ei, in quibus populus Hebræorum grauiter offendit Deum & propterea plexus fuit, in cautelã ipſorũ & aliorum, monumento aliquo notauit, vti ad petrã Horeb, vbi populus murmurauit; locum enim illũ appellauit *Maſſa*, h.e. *tentationem*, quia tentauerunt Deũ. Exo. 17. Rurſum quando murmurarunt ob laborẽ itineris, & propterea igne diuinitùs immiſſo caſtigati ſunt, appellauit locum *Incenſionem*. Num. 11. Iterum quando impetratas carnes intẽperanter deuorarunt, ideóque rurſum igne correpti fuerũt, appellauit locum: *ſepulchra concupiſcentiæ*. Ibid. quò nimirũ ex his ſcopulis & quaſi ſuppliciorum locis publicè erectis (quo modo & fine eriguntur rotæ & patibula) cautiores redditi, non impingerent ampliùs tã ipſi quàm alij. *Callidus* (h.e. prudens) *vidit malum & abſcondit ſe*, inquit Sapiens Prou. 22. v. 3. q. d. prudens vidit vbi impegerit vel ipſe vel alij, & inde cautior factus cauet & abſcondit ſe. Tradit Albertus M. de animal. in ſerpente, ſiquis ſerpentem occidat & comburat vel etiam in palum ſuſpendat, eius nidore & fœtore percepto fugere à loco reliquos ſerpentes, quaſi metuentes ne idem ſibi contingat. Quin etiã aliæ penè omnes beſtiæ deuitant loca, in quibus læſæ; laqueos & hamos, quibus feræ captæ fuerũt. Et hoc nõ faciat homo toties ebrietate ſuâ verberatus, vinum nõ cauet &c.

VII. Omnibus deperditis cœlum nobis ſaltem tuendum.

VII. Omnia ſi perdas, domum tibi ſaltem ſeu tabernaculum æternum, ad quod te recipias, proſpicere non negligas. Præbet hoc prudentiſſimum conſilium etiam villicus, qui cùm aduertit omnibus ſe ſpoliandum, adeóque ſua peſſum ire, ad vnam rem attendit, vt ea non priuaretur, domo ſc. in quam velut in aſylum ſeſe reciperet eiectus à ſuo domino. Hanc verò domum, qualis eſſe debeat Chriſtus exponit, cùm ait: *vt recipiant vos in æterna tabernacula.* Quidquid ergo in mundo tibi cõtingat, quidquid boni auferatur; quidquid mali inferatur; vnum hoc obſerua, vt domũ tibi in cœlo præparatam habeas, de quâ Apoſtolus 2. Cor. 5. cùm cap. præcedente præmiſiſſet ferendas imperterrito animo omnes tribulationes, ſubdit: *Scimus enim quoniã ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſoluatur, quòd ædificationem ex DEO habemus, domum non manufactam, æternã in cælis.* Atq; hoc eſt in quo Dauid omnem ſpem ſuam collocauit pſ. 26. dicens: *Vnam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitẽ in domo Domini omnes dies vitæ meæ.* In quem locum S. Auguſtinus ſcribit: *Quæ eſt illa vna? Vt inhabitẽ in domo Domini omnes dies vitæ meæ. Hæc eſt vna, domus enim ea dicitur; vbi ſemper manebimus. In iſta peregrinatione dicitur domus, ſed propriè tabernaculũ appellatur. Tabernaculum peregrinantiũ & quodammodo militantium eſt &c.* Porrò ſub eadem particulã intelliguntur omnia ea, quæ ad beatam illã domum conſequendam neceſſaria ſunt, vti fides, ſpes, charitas, & ſimilia dona ſupernaturalia. *Serpens*, inquit, D. Chryſoſtomus ho. 33. in Matth. *totum ſeipſum tradit, nec admodum curat, ſi corpus inciditur, donec caput ſuum integrum ſeruet. Eodem tu quoq; modo præter fidem cætera perdere nõ curés. Profundas vniuerſam tuam pecuniam; tradas corpus, vita ipſa, ſi opus eſt, minimè parcas; dummodo fidẽ ſerues: quæ caput & radix eſt: quã ſeruatã, etiã ſi omnia perdas omnia tamen rurſus maiori cum magnificentiã recuperabis.* Summus ille ſacerdos Heli, acceptã in prælio Hebræorũ cladem ſine magna animi conſternatione audiit: fugiſſe Iſraële coram Philiſthijm, ruinam magnam factã eſſe in populo, inſuper & duos filios ſuos in eodẽ cõflictu occubuiſſe; nihil ſuper his cõmotus; at vbi dictum eſt, etiã arcã Dei captã eſſe, ibi correptus dolore cecidit de ſellã retrorſum fractis ceruicibus mortuus eſt, 1. Reg. 4. Ita viri

ſapientes

ſapientes, temporalia damna facilè ferunt, ſed ſpiritualia ferre nequeunt ſine animi quaſi deliquio & ingẽti dolore. Parum illis eſt per peccatum graue perdidiſſe bona fortunæ, læſiſſe corporis valetudinem, perdidiſſe famam & incidiſſe in infamiam, perdidiſſe gratiam principum; illud vnũ eos cruciat, perdidiſſe gratiam Dei, adeoque etiam cælum. Agnouit hoc ſerò licet, prodigus filius, poſtquam in ſe reuerſus eſt. Non enim dolorem prætulit, quòd perdiderit ſubſtantiam ſuam, non quòd ad haram compulſus ſit, nõ quòd paterna hæreditate exciderit, ſed quòd peccarit in cœlum & patrem ſuum. Luc. 15. Igitur & nos Audit. diſcamus ab hoc villico prouidere nobis ante omnia, vt habeamus amicum Deum, in cuius æterna tabernacula recipi poſſimus, cùm è mundo eijciemur. Omnia ſi perdamus, caput conſeruemus, fidem Catholicam charitate informatam. Omnia ſi perdamus,. Arcam ſaltem ne perdamus, cæleſte, inquam, tabernaculum; in quod, cùm defecerimus, recipi mereamur.

THEMA SECVNDVM.

Prudentia filiorum huius ſæculi, ſeu carnalis, qualis.

1. *Prudentia carnis docet præſentia futuris, temporalia æternis præferre.*
2. *Ad commoda ſua attendit, non ad impendentia mala.*
3. *Nouit comparare ſibi terrena non cæleſtia bona.*
4. *Adhibet quæuis media, ad finem ſuum, ſiue honeſta, ſiue inhoneſta.*
5. *Bona interna præfert internis.*
6. *Alijs ſcit conſulere, non ſibi.*
7. *Nouit omnia eludere.*

Filij huius ſæculi prudentiores filijs lucis in generatione ſua ſunt. *Luc.* 16.

VEteres eleganti apologo introduxerunt colloquentes inter ſe bombycem & araneum, non ſine vtili morũ informatione. Araneus querebatur, quòd in ſuis telis mirâ & operoſâ induſtriâ atque ingenio pertexendis, diu noctuque laborans ſe euiſceraret vireſque exhauriret, vt operi ſuo materiam neceſſariã ſubminiſtraret. interim quoque viliſſimo cibo ſeſe ſuſtentaret: & tamẽ adeò nullo fructu, vt, poſtquam telæ ſuæ ſupremam impoſuit manum, plerumque ex ancillis vna omniũ abiectiſſima, ſcopis arreptis totum eius opus & ſtructuram euertat, adeoque in momento multarum laborem horarum deſtruat. Econtrà verò bombyx domi ſuæ in ſumma quiete reſidens parum aliquid filet, nunquã foras prodeat, ſed ſua ſe domo includat, & tamen eius opus in tanta æſtimatione ſit, vt ad Regũ aulas aſcendat; interim etiam in ædibus delicatiſſimè nutriatur & habeatur. Verùm huic querelæ bombyx occurrit mirum id non eſſe, quia tu, aiebat araneo, ſolũmodò muſcas capis: ego Reges capio & telis meis exorno. Exprimit hæc fabula maximum diſcrimen inter filios lucis, & filios tenebrarũ, mundi ſectatores. Euiſcerant ſe hi & miras excogitant artes atque induſtrias, quibus magni euadãt; cùm econtrà illi in tantùm in operãdo induſtriam nõ adhibeãt, nec tam ſolicito ſtudio ad id incũbant; interim tamen Deo placeant & ad cælum aſcendant: cùm illi in odio apud Deũ ſint, & poſt labores ſuos ſine omni mercede ex hoc mũdo exturbẽtur. Sed quæ huius rei cauſa? Quia nimirũ filij huius ſæculi ſuis illis induſtrijs non niſi muſcas quærũt & venãtur, filij verò lucis Deum & cæleſtia quærũt. Vidimus aliàs, quid illis dictet vera prudentia: videamus nũc quid illos prudẽtia carnis doceat.

I. Prudentia carnis docet præſentia futuris, temporalia æternis præferẽda eſſe. Oritur hoc eius dogma ex defectu fidei & ſpei, quia futura & æterna in cœlo bona nulla eſſe credunt, vel conſequi deſperant. Erat hæc prudentia penè omniũ philoſophorũ Ethnicorum, de quibus S. Remigius in c. 8. Ep. ad Rom. ait: *Philoſophi definierunt prudentiã eſſe bona temporalia appetere, & mala temporalia cauere. Quæ prudẽtia, quia carnalis eſt, ideircò generat mortem æternam, quoniã dũ bona præſẽtis vitæ omni auiditate deſiderãtur & aduerſa pro Chriſti nomine vitãtur, bona æterna vitæ pro nihilo habetur.* Porrò in homine fideli hæc prudentia intoleranda planè ſtultitia eſt. Quis enim ſapiens præferat terram cælo? luteum hoc tabernaculum peregrinorũ, imò carcerem vinctorum & ſtabulum ſeruorum, in quo tam mali quàm boni hoſpitantur, aulæ illæ regiæ, in qua Deus habitat cum amicis ſuis? Quis fugacia & momentanea bona eligat præ æternis? Dicite enim mihi. Quis non mauult emere fundos ſtabiles, quàm res mobiles, cæteris paribus? Has enim auferre fures, illos minimè poſſunt. Quis nõ homini noto ac fido potiùs committit bona ſua quàm alicui ignoto & dubio? Quis facilè ſtruit domũ, hortum aut palatium ad littus rapidi fluminis? nónne videmus paſſim arces quaſcunque munitiſſimas, ea de cauſa in ſummis montibus ſtructas, vt contra prædones tutiores eſſent? Quid verò mundus niſi eiuſmodi fluuius aut veriùs torrens aliquis? Hic enim quaſi lutulẽto profluuio inundans defert ſecum diuitias, honores, voluptates, & alia huiuſmodi bona terræ; eaque vtramuis in ripam exonerat: huc pecuniam expuit, illuc honorẽ infert, alibi voluptates relinquit. Sed quis credat huic torrenti? Increſcet enim iterũ, cùm minimè expectatur, & hæc omnia, quæ ad margines expuit, rurſũ abſorbebit & ad alios fũdos deferet. Nónne igitur præſtat quærere ſibi domũ ſtabilẽ & bona ſempiterna, quæ nullo infortunio ſubrui & tolli poſſunt? Quis porrò cælum aſpiciens, eius ſoliditatem & ſtabilitatem non aduertit? quis terram cõſiderans, inconſtantiam & mutabilitatem eius non deprehendit?

I. Prudentia carnis docet præſentia futuris, temporalia æternis præferre.

II. Ad commoda quidem ſua attendit, eaque cautè videt, ſed futura ſibique impendentia mala non proſpicit. Declaratur hoc Æſopicæ ceruæ fabula. Ea cùm neſcio quo caſu oculũ vnum perdidiſſet, altero acutum videns, bene quidem paſtui proſpexit, imminens tamen periculum non aduertit. Nam vt venatores à longè viſos euitare poſſet, non in campos

II. Ad commoda ſua attendit, non ad impendẽtia mala.

aut agros pabulatum iuit, ſed ad ripas aquarũ; & quidem ita vt ſanum oculum ad terram, quâ venatores poterant accedere, cæcum verò ad flumina, vnde nihil ſibi metuebat, conuerteret. Quis eam non ſecurè pabulari diceret? Verùm ſecus accidit. Dum enim à terra nihil metuit, venator prænauigans ceruam propè littus ſecurè paſtam conſpicit, indeque emiſſo telo ſternit. Hunc in modum ſatis ſibi cauta videtur eſſe carnis prudentia, cùm tamen luſca ſit; vno enim oculo ad ſua quidem commoda grauiter attendit, altero verò cæcato nocitura ſibi non cauet. Talem habebat Pharao, qui ad ſolam Hebræorum ſpoliandorum prædam attentus dicebat: *Perſequar & comprehendam, diuidam ſpolia & implebitur anima mea. Euagmabo gladium meum, interficiet eos manus mea.* Exod. 15. Verùm ad liquidum iter maris, quod ingreſſus eſt, minimè attendit: deletionem inimicorum intentauit, ſuam non præuidit. Balaam ille alijs etiam futura & pericula, quæ poſt mille annos erant ſubituri, vaticinari, & peſſimum conſilium dare Regi Balac potuit: ſuum autem periculum & interitum non præuidit, quo in clade Ammonitarum perijt. Num. 24.

III.
Nouit cõparare ſibi terrena, non cæleſtia bona.

III. Lynx eſt ad terrena bona ſibi comparanda, talpa ad cæleſtia. Oculata eſt hæc prudentia ad ſpolia ſibi quærenda, ſed non ad animam locupletandam. Alexander, Iudæorum Rex, ob auaritiam crudelitatemque ſuam Iudæis inuiſus, Alexandram vxorem monuit, vt cùm egiſſet animam, Phariſæorum clementia & conſilio vſa, confeſtim cadauer in publicum efferendum curaret; conuocatiſque illico ciuibus quaſi illorũ faueret vindictæ, palàm diceret ſe tradere Alexandrum iam defunctum dilaniandum ciuibus, vt quam in viuum nequiſſent, in mortuũ ſaltem iram iuſtam exercerent. Alexandra ſecuta hoc conſilium, cum per Phariſæos, populo liberos ſuos Hircanum & Ariſtobulum commendaſſet, vt innocentes, impuberes & nihil mali meritos, ita vniuerſæ multitudinis animum mouit, vt non ſolùm liberis regnoque ſalubriter conſuluerit, verùm etiam mariti funeri, cui regio more iuſta perſoluerunt. Ioſephus l. 15. cap. 23. & 24. Antiq. Nouit hic aſtutè prouidere de regno filijs ſuis, quin etiam corpori ſuo, vt cum pompa ſepeliretur, nec intereà tamẽ prouidit animæ de regno cælorum ſibi parando. Ita plurimi etiam viri docti nôrunt partium litigantium cauſas agere, nôrunt è tribunalibus ſeſe extricare, loculos ſuos ditare: pro animæ tamẽ ſalute procuranda iuuare ſe neſciunt. *Noctua*, inquit S. Baſilius hom. 8. in Hexamer. *perſimiles homines ij ſunt, qui euanida & inanis ſapientia ſtudio incubuêre. Nam vt illius aſpectus noctis quidem valet, Sole autem illuceſcente non mediocriter obfuſcatur & hebeteſcit: ſic & iſtorum hominum mens acutiſſima quidem ad vanas res proſpiciendas eſſe videtur, hebetiſſima verò caliginéq; referta ad ipſam lucem veram percipiendam euaſit.* Et quid noctuæ in tenebris niſi prædas agunt, intercipiendo auiculas & diripiendo nidos earum? Idem hoc ſtudium eſt prudentum huius ſeculi.

IV.
Adhibet quæuis media ad finem ſuũ ſiue honeſta, ſiue inhoneſta.

IV. Ad finem ſuum conſequendum quæcũque adhibet media, ſiue honeſta ſint ſiue inhoneſta, modò proficua ſint & vtilia. Patuit hoc in Ieroboam, cui Deus tradidit decem tribus è Salomonis regno, quod ideo ſciderat, quòd ille adoraſſet Deos alienos, vti ipſi inſinuauit per Achiam Prophetam 3. Reg. 11. v. 31. Et quid agit Ieroboam? Vidit rationem aliquam (ſed ex prudentia carnis) ſatis efficacem ad ſtabiliendum ſibi regnum, ſi auocaret populum à templo & itinere Ieroſolymitanu; Iudæis per ſe moleſto; itaque excogitato conſilio fecit duos vitulos aureos & dixit eis: *Nolite vltrà aſcendere in Ieruſalem: ecce Dij tui Iſraël, &c.* ſtultum plane conſilium; propter Idololatriam enim audiit ſciſſum fuiſſe regnum Salomonis, & ipſe per hanc eandem vult ſtabilire ſuum: ſeductus à prudentia carnis, quæ dictat habendam rationem ſtatûs, & ad hunc firmandum omnia adhibenda media, ſiue honeſta ſiue inhoneſta ſint; in ſua potiùs ratione, quàm in Deo confidens. Sed periit Ieroboam cum omni domo ſua, per hanc ſtultam prudentiam. Talis omnino prudentia fuit hod. Villici, qui vt inopiam fugeret, furtum pro medio adhibuit; itaque vt malum pœnæ euitaret, malum culpæ elegit minori malo mederi quam maiori ſatagens; quod eſt ſtultiſſimum ſimul & impium. Vera enim prudentia dictat omnes potiùs pœnas, clades & cruciatus ſuſtinendos, quàm vel vnum peccatum admittendum.

V.
Bona externa præfert internis.

V. Bona externa præfert internis: honores, opus, voluptates, exiſtimationẽ, rationem ſtatus, &c. virtuti & gratiæ Dei, carnem ſpiritui. Modò enim hîc bene habeamus, modò coram mundo magni ſimus, iam contenta eſt: ea, quæ non apparent, animi bona, parui aut nihili æſtimat. Deut. 21, præcepit Deus v. 15. *Si habuerit homo vxores duas, vnam dilectam, & alteram odioſam, genuerintq́; ex eo liberos, & fuerit filius odioſa primogenitus: volueritq́; ſubſtantiam inter filios ſuos diuidere, nõ poterit filium dilecta facere primogenitum & præferre filio odioſa.* Quem locum ita interpretatur B. Petrus Damiani l. 18. ca. 9. *Duæ*, inquit, *hominis vxores, virtus ſunt & voluptas; liuoris, & odij inter ſe inuicem velut quadam zelotypiâ diſſidêtes. Et voluptas quidem ad hanc vitam, virtus ad æternam pertinet gloriam. Illa planè dilecta eſt, quia virum ſuum, hoc eſt, fragilem cuiuſque ſpiritũ maleſuada iucunditate demulcet; iſta verò dicitur odioſa, quia per arctam & anguſtam viam homines ire cõſtituit, & aſpera ſemper, ac dura proponit. Sed filius odioſa nobis primogenitus eſt; quia virtutem Conditor noſter nobis originaliter indidit: voluptas autem & qualibet carnalis illecebra ex vitio noſtra prauitatis emerſit. Sed quia non eſt iſtius tẽporis per ſingula verba huius præcepti figurã enucleanter exponere, ſufficiat hoc ad compendium dicere: vt ſi non poſſumus dilectam vxorẽ, quæ nobis procul dubio noxia eſt, à thalami noſtri ſocietate repellere, ſtudeamus ſaltẽ odioſã, quæ ſobria eſt & honeſta in primogeniti dignitate præferre, quatenus ſi nobis difficile eſt, quãtulamcumq́; ſaltẽ huius vitæ dulcedinẽ non ſentire, prærogetur tamẽ dominij palma virtuti, relinquatur ſeruitus voluptati.* Actus virtutis lõgè præſtãtior eſt quacunque voluptate, honorẽ & diuitiarum copia,

copià. Primogenitus igitur cenſeri, & præferri illis debet: ſtabile enim eſt & ſolidum ac verũ bonum, caro putreſcit & perit vnà cum voluptate, opibus, honoribus. Cuius rei inſigne documentum habemus in Chriſto, qui virtuti duntaxat ſtuduit atque incubuit, externa bona omnia ſpreuit ac fugit; contrariâ mundo viâ incedens, ſtabulum pro natiuitate, vilem Nazareth viculum pro patriâ, crucis ſupplicium pro morte elegit. Vnde S. Chryſoſtomus hom. 9. in Matth. ait: *Nazareth erat viculus viliſſimus: imò non ille tantummodo, ſed cuncta prorſus regio Galilææ: propter hoc dicebant Phariſæi: Interroga & vide, quoniam Propheta à Galilæâ non ſurgit. Verùm ille tamen ne inde quidem erubeſcens vocari, oſtendit quòd nullum, quæ ſecundũ hominem magna videntur, indiget. Nam & diſcipulos de Galilæa regione elegit, vbique occaſiones amputans, deſidia ac torpore languentibus: ac docẽs quòd nullius rei indigeamus externæ, ſi voluerimus ſtudere virtuti; propterea ne domum quidem vſpiã poſſedit. Et Herodis inſidias fugit & natus in præſepio collocatur & in diuerſorio manet & matrem elegit pauperem: nos videlicet erudiens, ne quid horum erubeſcendum eſſe putemus. Itaque ab ipſis omnino principijs vniuerſã mundi pompam, ſuperbiam atque arrogantiam calcans, ſolius nos ſectatores præcipit eſſe virtutis.* Quã ob cauſam Ioannes Apoc. 5. v. 7. vidit Chriſtum velut agnum occiſum de dextra ſedentis in throno (Patris æterni) accepiſſe librum: non de ſiniſtra; quia per dextram bona interna & ſpiritualia, per ſiniſtram bona externa & fluxa ſignificantur: *quia veniens Chriſtus in hunc mundum*, inquit Rupertus in eum locum, *per incarnationis myſterium, nihil diuitiarũ aut gloriæ de ſiniſtra: ſed tantummodò librum ſiue igneam legem accepit de dextrâ. Bonum exemplum cunctis præbens diſcipulis & credentibus in ſe, nihil diuitiarum aut gloriæ voluit aut quæſiuit in hoc mundo.* Quis autẽ melior & ſapientior rerum omnium æſtimator, quàm Chriſtus Dei ſapientia? Errat igitur humana prudentia, quæ de externis tantùm illis bonis ſolicita negligit interna: de ſiniſtra Dei aufert bona, quæ ad modicum patent: de eius dexterâ nil ſolidi & veri boni ſibi quærit aut deſiderat.

VI. Alijs ſcit conſulere, non ſibi.

VI. Alijs conſulere nouit, ſibi verò minimè. Talis erat prudentia in Scribis & Phariſæis, qui Magis quidem indicarũt locum, vbi Chriſtus naſci deberet: ipſum verò Chriſtum inter ſe commorantem & miracula facientem non agnouerunt: ſed ſigna de cœlo ab eo petierunt: ſimiles ijs, qui Arcam Noë & familiæ eius ſtruxerunt: ipſi verò non intrarunt, ſed in diluuio perierunt. Ita Balaam Regi Balac prudens ſed peſtiferum dedit conſilium, quo Hebræos eneruaret: ſibi interim non conſuluit, ne eorum gladio in prælio interiret. Num. 24. Celebratiſſimus erat à conſilijs dandis Achitophel, adeò vt ſcriptura dicat: *Conſilium Achitophel, quod dabat in diebus illis; quaſi quis conſuleret Deum. ſic erat conſilium Achitophel.* 2. Reg. 16. v. 25. Et dedit ſanè rebelli Abſaloni efficax conſilium ad ſtabiliendum ſibi patris regnum: verùm ſibi ipſi conſulere non potuit. Cùm enim ipſius conſilio ſtatim non eſſet per ſuffragia aliorum, omnis conſilij inops quò ſe reciperet niſi ad laqueum, non inuenit. 2. Reg. 17. Norat vtique manſuetudinem Dauidis, à quo ſi veniam offenſæ peteret, facilè impetraret; id tamen huic tam naſuto viro in mentem non venit; quod tamen ille Semei & ipſe regiæ maieſtatis reus obſeruauit & gratiam à Rege impetrauit. Itaque voluit hic prudentiſſimus ſcilicet Conſiliarius corpore & animo perire, ne ſolùm corpus amitteret: voluit infamem laqueum proprio collo inſerere, ne infamiam leuiorem incurreret apud homines.

VII. Nouit omnia eludere.

VII. Nouit omnia eludere, omnes laqueos euadere, præterquam Dæmonis. Excelluit hac prudentia ſeu potiùs aſtutiâ Dionyſius ſenior, Siciliæ Rex, qui ſacrilegia ſua facetis excuſare dictis norat. Locris Proſerpinæ templum ſpoliarat, mox cùm claſſis illius ſecundo vento nauigaret: *Videtis*, inquit, *quàm proſpera nauigatio à Dijs immortalibus detur ſacrilegis?* Iuſtin. l. 21. Val. Max. l. 1. c. 2. Idem Epidauro Æſculapio barbam auream detraxit, quòd negaret decorum Apollinem imberbem, ipſum verò barbatum cõſpici (Æſculapius enim Apollinis filius habebatur ab Ethnicis.) Ioui Olympio detraxit magni ponderis aureum amiculum, dicens æſtate graue eſſe, hyeme frigidum. Menſas aureis & æreas Dijs bonis inſcriptas ſuſtulit, aſſerẽs ſe bonitate Deorum uti. Phialas aureas, pateras & coronas, quas ſimulachra porrectis manibus ſuſtinebant, velut offerentia tollebat, dicens ſe oblata accipere, non eripere: addens abſurdum eſſe, à quibus quotidie bona flagitamus, ab his vltrò porrigentibus nolle accipere. Valer. ibid. Bene de talibus dicitur Ier. 4. v. 22. *Sapientes ſũt vt faciant mala, bene autem facere neſcierunt.* Verùm in ſuo tempore incident in laqueos Dæmonis, vnde ſe extricarẽ non poterunt. Cuius rei exemplum (quod aliàs obiter perſtrinxi) recenſet Beatus Petrus Damiani lib. 2. c. 115. *In Longobardiæ*, inquit, *finibus vir erat verſipellis ingenij & acutiſſimæ ſubtilitatis, duplex animo, ſermone lepidus, concinnandis fabricandiſque cõmentis edoctus, in reperiendis ac variandis conſilijs vehementer aſtutus. Nunquã erigebat brachiũ cõtra torrentem, ſed ex quocunque latere mundani turbinis eum auræ preſſaret; ille potiùs aptum calliditatis, atque verſutiæ pallium opponebat. Accidit autem vt hunc poſt obitum quidam frater nocturna viſione cõſpiceret. Lacus erat igneus, qui flammiuomis vaporabat incendijs, & crepitantibus ignium globis terribilem cernentibus incutiebat horrorem; quem lacũ trabalis enormitatis videbãtur obſidere dracones variaque ſerpentium genera, hinc inde per circuitum ſputari. Vir autem ille, quem diximus, in ipſa flammarum ſtridentium vorugine coarctatus, tentabat quidem effugere, ſed obſtantibus beſtijs dolebat aditum non patere. Modò ſcilicet ex hac parte fugã parabat; ſed ecce ſerpens obuius aderat. Per aliã partẽ erumpere ſatagebat: ſed ecce rurſũ alia beſtia luxo gutture ſtridẽs, iter excluſerat. Ille rurſum & alia ad euadendum loca tentabat, ſed inſurgentibus beſtijs, omninò meatus aufugij non patebat. Porrò autem cùm Veritas dicat: Eâdem menſurâ quâ menſi fueritis, remetietur vobis; hoc illi iuſto Dei iudicio contingebat. Sicut enim ille per carnalis aſtutiæ vanitatẽ, ex qui-*

buslibet huius ſaculi ſe nouerat laqueis expedire: ita poſtmodū versâ vice nullo valebat ingenio ſuppliciū, quo cruciabatur, euadere. Qui nimirum ſi prudētiā, quâ callebat, in diuinis ſtuduiſſet exercere mandatis, non cremaretur inter rigida ora ſerpentium, ſed gauderet potiùs inter agmina Beatorum.

Concludo cum recentiori alio, quod ex Inſulis Philippinis ſcripſerunt ad nos Patres noſtri in Reſidentiâ Spiritus S. & Cariganâ commorantes de anno 1613. Ibi indigena quidam multo auro & mancipijs opulentus ab amico, pietatis cultore, admonitus eſt, vt depoſitâ auaritiâ tandem Deo ſe dederet. *Memineris*, inquit, *quod in concione audiuimus, qualiter Deus peccatores punit, quos diluuio quondam perdidit*; cui reſpōdit auarus iocator: *Aurum habeo, quo ſcalam fabricabo ita ſublimem, vt ſi mundus iterum aquis obruatur, ad athereum regionem poſſim aſcendere.* Non multò pòſt riuulum pertranſiret, in pauculas lapſus aquas interijt. Ita conſcribit Philippus Monettus in Annuis Annorum 1613. & 1614. Lugduni impreſſis.

THEMA TERTIVM.

Eleëmoſynā dandi modus & induſtriæ.

I. *Vltrò danda.*
II. *Citò danda.*
III. *Dandum omnibus.*
IV. *Liberaliter danda.*
V. *De melioribus danda.*
VI. *Cùm diſcretione.*
VII. *Clam quoad fieri poteſt, danda.*
VIII. *Ex proprijs danda.*

Laudauit Dominus villicum iniquitatis quia prudenter feciſſet. *Luc.* 16.

VIdebitur forſan alicui hod. Euangelium cum eo, quod præcedenti Dominica legimus, non ſatis cohærere. In illo enim audiuimus non poſſe ab arbore mala expectare fructum bonum: in hodierno verò audimus villicum iniquitatis, vtique malam arborem, protuliſſe fructum talem, quem laudarit ipſius dominus, quòd prudenter egiſſet, rebus ſuis proſpiciendo. Verum eſt. Audit. prudenter rebus ſuis conſulit hic villicus: imò amplius quid dico: docuit nos omnem ſaluberrimam induſtriam & rationem exercendi artem omnium quæſtuoſiſſimam, quæ eſt eleemoſyna. Itaque malus villicus, mala iſta arbor fructum bonum tulit? Non certè, quia fructus ille vermem vnum aluit, qui totum fructum perdidit. Elargitus eſt liberaliter in pauperes debitores oleum & triticum, & eo, quo conuenit, modo: ſed ex alieno, non ex ſuo. Hinc *villicus iniquitatis* appellatur, hinc arbor mala fuit, quia fructum tulit, vnico obnoxium defectui. Nos ergo fructum hunc guſtabimus, ſed vermem exſcindamus.

I. Vltrò danda. I. Vltrò, non rogatus; conuocauit debitores domini ſui, vt remitteret eis debiti portionem. Ita monet Apoſtolus 2. Corinth. 9. dandam eſſe eleemoſynam, *non ex triſtitiâ aut ex neceſſitate; hilarem enim datorem diligit Deus.* Ad idem hortatur Tobias filium ſuum: *Etiam exiguum libenter impertiri ſtude.* Ergo inprimis dādum etiam non petentibus; vti docuit Sanctus 1.
Auguſtinus in l. 50. homiliar. hom. 39. *Perfecta* Etiam nō petentibus.
eſt miſericordia, inquit, *vt ante occurrat eſuriēti cibus, quā roget mēdicus. Nō enim eſt perfecta miſericordia, qua precibus extorquetur. Sed ſi tacet mēdicus, loquitur pallor in facie, penè laſſus, ſeſſus & eliſus, nuſquam ſuſpectus. Feſtina pietate ſuccurrere ne audias rogantem, ne quod debetur Domino, vendices tibi. Imitare Deum tuum, qui Solem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. Et ecce venit tibi pluuia antequam roges, deſcendet vbertas nocte dū ſtertis, dū adhuc in lecto es, ex præcepto vigilas dies, excubant elementa, fructus te neſciente effunduntur. Iactat cælum & parturit terra, tot cellaria meſſiū, dū neſcimus, ſic accipimus, & tantas opes comedimus antequam rogemus. Et tu homo modicus panem modicum precibus vendis? Nōn rogauerunt quatuor millia Ieſum in deſerto ſeptem panes & paucos piſces, vt infinita agmina prandērent, qui prandio viciſſet ſaltem vſuram menſura.* Hanc doctrinam ſecutus inter alios Sanctus Richardus Epiſcopus Cicestrenſis, *non rarò ſtipem elargitus eſt etiam antè quàm rogaretur: cumq; non deeſſent, qui ſciſcitarentur, cur pecuniā daret nō petentibus, reſpondet: Scriptū eſt: Domine præueniſti eum in benedictionibus dulcedinis: itemq; carè ſatis emitur, quod precibus obtinetur*, apud Sur. 3. April. Intellexit hoc & Seneca, qui in l. 2. de benef. c. 1. *Illud melius occupare antequam rogemur, quia cùm homini probo ad rogandū os corruat & ſuffundatur rubore, qui hoc tormentum remittit, multiplicat munus ſuum. Non tulit gratis, qui cùm rogaſſet, accepit.* Sic erimus filij patris cœleſtis, qui *deſiderium pauperum exaudit.* Pſ. 9. Deinde dandum 2. Hilariter.
cū hilaritate; *non enim ab ipſa donationis magnitudine vel paruitate*, inquit Iſidorus Peluſiota l. 4. Epiſt. ep. 118. *ſed ex animi propoſito eleemoſyna æſtimatur.* Malè conſulunt ſibi in primis, qui mœſto aut amaro animo dant; de quibus Auguſtinus in Pſal. 42. *Eleemoſyna*, inquit, *plerumque fit à triſtibus & murmurantibus, vt careant tædio interpellantis, non vt reficiant viſcera indigentis. Hilarem autem datorem diligit Deus. At ſi panem dederis triſtis: & panem & meritum perdidiſti.*

II. Quod debitoribus dedit, citò dedit, ideò II. Citò danda.
dixit eis: *Sede cito ſcribe* 50. Idem in eleemoſyna faciendum præſcribit Sapiens Prouerb. 3. *Ne dicas amico tuo*: (qui ſanè eſt pauper, per quem ſperas regnum cœlorum.) *Vade & reuertere: cras dabo tibi, cùm ſtatim poſſis dare.* Vbi 70. addunt: *Nō enim ſcis quid pariat ſequens dies.* Bene hoc aduertit S. Adalbertus ſecundus Pragenſium Epiſcopus & Martyr, qui equitās pauperi viduę ſubſidium petenti occurrens, cùm dixiſſet: *mecum hîc, nihil habeo, cras veni ad ciuitatē, ſumens à me tuæ neceſſitati, quæ dare valeo, mox tactus meliore cogitatione: Voca mulierē, inquit famulo: quis ſcit ſi vſq; manè viuā? Hodie compleat acceptio datū, ne ego iudicium, illa ſentiat damnum. Et datâ cappâ, quâ amictus erat reliquit exemplum bonum, vt opus non tardet, neſcientibus quid futurà pariat dies.* Sic auctor vitæ apud Sur. 23. April.
Prima iſta ratio eſt, cui accedit altera, quia qui 2.
citò dat, bis dat, mox ſubleuando neceſſitatem proximi. Tertia, quia citò dans, dat cū do- 3.
no & animum bene erga pauperem affectum.

Vnde

Digitized by Google

Vnde Seneca de benef. ait: *Si de die in diem trahens profuit, nō ex animo fecit. Itaq; duas res maximas perdidit, & gratiam & tempus.* Quarta, quia alioquin cogis eum reuerti & rurſum petere cū pudore, cū iactura temporis & lucri; vt videatur faciliùs potuiſſe emere. Grauiùs adhuc errant, qui mendicos priùs quàm dent, examinant; ad quos S. Chryſoſtomus ho. 21. in c. 12. ad Ro. ita loquitur: *Ne ſcruteris pauperum vitam atq; negotia; nam extrema illud inſolētia eſt, pro vno pane totam hominis miſeri vitam curioſè inquirere, &c.* Grauiſſimè illi qui etiam duris verbis petentibus datum exprobrant. Apud Baleares inſulas matres cibum infantibus in baculo porrigebant, teſte Strab. l. 3. & Vegetio de re milit. l. 1. c. 16. Matres Hibernæ nato infanti gladij mucrone primos cibos porrigebāt, teſte Solino c. 35. Nihil aliud videtur agere, qui cùm verbis obiurgatorijs dant miſeris eleemoſynam. Quid hac de re Seneca? *Fabius Verrucoſus*, inquit l. 2. de benef. c. 7. *beneficiū ab homine duro aſperè datum, panem lapidoſum vocabat; quem eſurienti accipere neceſſarium ſit eſſe acerbum. Tiberius Cæſar rogatus à nepote M. Ælio prætorio, vt æri alieno ſuccurreret, edere illum ſibi nomina creditorum iuſſit. Hoc non eſt donare, ſed creditores conuocare.*

III. Dandum omnibus.

III. Non vni, ſed conuocatis ſingulis debitoribus domini ſui aliquid donauit. Pari ratione non vni tantùm aut alteri, quia v. g. propinquus, aut notus eſt, aut aliunde placet, danda eleemoſyna, ſed multis, imò quantum vires ferrent, ſingulis, qui comparent. Ita iubet aut certè conſulit Dominus Luc. 6. cùm ait: *Omni petenti te tribue.* Et S. Paulus ad Gal. 6. *Dum tempus*, inquit, *habemus, operemur bonum ad omnes.* In quem locum S. Auguſtinus lib. de ſalut. docum. cap. 46. *Ad omnes homines faciamus bonum Ad omnes dico, non per partes, non ad vnum vel duos aut ad tres, ſed ad omnes homines. Chriſtus enim non pro ſanctis tantùm eſt paſſus, ſed pro peccatoribus & impijs & ſceleratis aſcendit in crucem, & paſſione ſua nos omnes reuocauit in vitam. Non ſanctis tantùm Deus dedit Solem & Lunam & pluuiam & omnia naſcentia terræ & omnes fructus, qui oriuntur in terris; ſed in commune omnibus hominibus dedit illa, qui Solem ſuum facit oriri ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos; ideò omnibus hominibus dedit in commune, vt bonum noſtrum & eleemoſyna noſtra, & charitas noſtra & patiētia in commune omnibus hominibus diſtribuatur.* Similiter ac planè ad mentem Chriſti Seneca l. 4. de benef. c. 25. *Si Deos*, inquit, *imitaris, da etiam ingratis, nam & ſceleratis Sol oritur, & piratis maria patent.* ſic ille. Profuit hoc magnoperè viduæ Sarepthanæ, quæ dum Eliæ Hebræo, cùm ipſa eſſet Gentilis, adeòque homini exoſo (tales enim erant Hebræi Gentilibus) imò & auctori ſterilitatis ac famis, hoſpitium & menſam ſuam communicat, meruit fontem olei & farinæ in domo ſua non deficientem, 3. Reg. 17. Quod aduertit S. Chryſoſtomus hom. contra Iudæos cùm ait: *Erat & Sidonia vidua, quæ Eliam excepit pane & aquâ, & authorem famis non eſt reuerita.* Quæ enim alienigenæ & inimico dantur, non amore proprio, ſed ipſius Dei dari cenſentur.

IV. Liberaliter danda.

IV. Liberaliter vni 50. cados olei, alteri 20. coros tritici remiſit. Quâ de re Apoſtolus 2. Cor. 9. ait: *Qui parcè ſeminat, parcè & metet, & qui ſeminat in benedictionibus* (hoc eſt largiter) *de benedictionibus & metet.* Bene comparat eleemoſynam ſemini; *vt diſcas*, ait ibi Chryſoſt. ho. 19. *quòd plura recipis quàm das, neq; dixit largiter metet, ſed in benedictionibus, quod illo multo maius eſt.* Tenuiſſimos vapores attrahit è terrâ Sol, & copiolas inde in terrā pluuias remittit: idem facit eleemoſyna. Parcū ergo ſemen paucā ſegetem: pauci vapores parcas ferent pluuias. Hinc Iſaias c. 58. *Cùm effuderis*, inquit, *eſurienti animā tuam & animam afflictam repleueris, orietur in tenebris lux tua, requiem dabit tibi Dominus ſemper, & implebit ſplendoribus animam tuam; eris quaſi hortus irriguus.* Quāta hæc eſt quàm liberalis remuneratio! verùm ſi *effuderis*, hoc eſt, liberaliter impertiueris cor tuum eſurienti. Audiamus & Chryſoſtomum ho. 37. ad pop. *Nō dare, ſed cum copiâ dare, præſertim, hoc eſt eleemoſyna. Proptereaq; propheta nō ſimpliciter dixit, dedit: ſed quomodo? Diſperſit, dedit pauperibus. Quid enim vtilitatis cùm tantum abundans dederis, quantum ſiquis ex mari cyathū hauſerit & neque generoſum viduæ mulieris animum imitatus ſis? Quomodo verò dices? Miſerere mei Deus ſecundùm magnam miſericordiam tuam, & ſecundùm multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitatem meam; cùm ſecundùm eius miſericordiā ipſe non miſerearis, fortè neque ſecundū paruam? Etenim multùm confundor, cùm multos video diuites equis cū frænis aureis inſidētes, & poſt ſe trahētes ſeruos auro micātes & lectos habentes argenteos, vel aliam maiorē iactantiā: & cū pauperi dandum fuerit, pauperrimis pauperiores redditos.* ſic ille.

V. De melioribus dāda.

V. De melioribus dedit; de oleo ſcilicet & tritico, de ſelectis frugibus. Ad hoc hortatur Tobias filium ſuū, Tob. 4. his verbis: *Panē tuum cum eſurientibus & egenis comede, & de veſtimētis tuis nudos tege.* Non aliū panem aut menſam, nō alias veſtes, quàm quibus ipſe vtebatur, cōmunicandas vult pauperibus. Non ait: da panem mucidū, nigrum, hordeaceū, quo ſerui aluntur: non veſtes attritas & laceras: ſed *panē tuum*, & *veſtimenta tua* Similiter & Iob: *Si comedi buccellā meā ſolus, & non comedit pupillus ex ea!* Iob 31. Chriſtus denique, *Cùm facis conuiuium*, ait Luc. 14. *voca pauperes, debiles, claudos & cæcos: & beatus eris.* In quē locum Albertus M. *Cōfundantur hîc*, inquit, *qui dicunt pauperibus nō eſſe danda delicata, quamuis enim eis non ſint delicata porrigenda continuè, ne conſueſcant, crudele tamen eſt dicere, quòd nihil vnquam delicati debeat porrigi pauperibus: quia ſine delicijs omnimodis non poteſt viuere natura humana. Nehemiæ 8. habes: Comedite pinguia & bibite mulſum, & mittite partes his, qui nō præparauerunt ſibi: pinguia autem & mulſum ſunt delicata.* Primi Chriſtiani ad lauta cōuiuia pauperes conuocabant, ita vt Gentiles eos ſuggillarent, teſte Tertulliano in Apolog. cap. 39. *Et cœnulas noſtras*, inquit, *præterquam ſceleris*, (infanticidij ſcil. quòd in S. communione Chriſtum ſe manducare dicerent) *infames vt prodigas quoque ſuggillatis.* Quibus reſpondet: *Cœna noſtra de nomine rationem ſui oſtendit. Vocatur enim ἀγάπη, id quod dilectio penes Græcos eſt. Quan-*

riſcunque ſumptibus conſtet, lucrū eſt pietatis nomine facere ſumptum: ſiquidē inopes quoque refrigerio iſto iuuamus, &c. Latet in pauperibus Chriſtus, cui per ipſos damus, ipſi quoque ſunt fratres noſtri, & cur ſubinde ſaltem menſa noſtra non gaudeant? nónne etiam canibus ſæpe multi è menſa ſua porrigunt bolos optimos, quales ipſi comedunt?

VI. Cum diſcretione. 1. VI. Cùm diſcretione remiſit vni plus, alteri minus prout videbat ipſos ſc. indigere. Idem eleemoſynario faciendum indicat Pſalmus 40. *Beatus, qui intelligit ſuper egenum & pauperem: in die mala liberabit eum Dominus.* Cum intellectu igitur & prudenter diſpenſanda eſt eleemoſyna: atque præferendi inprimis illi, qui, præ verecundia petere non audent, vti ſcribit ſanctus Bernardus ad Regē Siciliæ ep. 207. *Beatus*, inquit, *qui intelligit, non ſuper cupidum, ſed ſuper egenum & pauperem; illum, inquam, pauperē, qui inuitus petit, & verecundè accipit, & accipiens glorificat patrem ſuum, qui in cœlis eſt.* Mendiculi qui oſtiatim quærunt victum, ſatis noti ſunt, nec difficilè victum inueniunt, at honeſti & nobiles, qui domi incluſi premuntur inopiâ, nec mendicare audent, Chriſtiana indu-
2. ſtria querendi & juuandi ſunt. Deinde *cum omnibus prodeſſe non poſſis*, ait S. Auguſtinus l. de doctr. Chriſt. cap. 29. *hi potiſſimùm conſulendum eſt, qui pro locorum & temporum vel quarumlibet rerum opportunitatibus conſtrictiùs tibi quaſi quadam ſorte iunguntur.* Idem indicat Apoſtolus ad Gal. 6. *Operemur bonum ad omnes maximè autem ad domeſticos fidei, ſi quis autem ſuorū maximè domeſticorum curam non habet, fidem negauit & eſt infideli deterior.* Tertiò ſenes iunioribus præ-
3. ferendi, cæteris paribus. Id inſinuat Eccleſiaſticus c. 4. dicens: *Congregationi pauperum affabilem te facito: & presbytero* (hoc eſt, ſeni) *humilia animam tuam.* q. d. (vt Paulus de Palatio exponit) *præfer ſenes pauperes alijs pauperibus.* Nec iniuria cùm ſenectus honorabilis ſit, interim etiā viribus exhauſta, quò minus victus ſibi parare queat. Diogenes percunctanti quid eſſet in vita miſerrimum: *Senex*, inquit, *egenus, ſiquidem vbi natura præſidia deſtituunt hominem extraneis rebus*
4. *fulcienda eſt naturæ imbecillitas.* Deniq; boni perverſis, fideles infidelibus præponendi. Hoc voluit Eccleſiaſticus cùm dixit cap. 12. *Da miſericordi & ne ſuſcipias peccatorem: da bono & ne receperis peccatorem: benefac humili, & non dederis impio.* hoc eſt, humili & bono da potius quàm peccatori, iuxta phraſim Hebræorum, qui cùm comparatiuo careant, poſitiuum per negationem exprimunt. *Malus vir dolium eſt perforatum, in quod omnes immittens gratias in vanum effudiſti. Benefacere malo eſt nutrire ſerpentem, qui te æquè ac alios mordeat*, ait Plut. in moral. Cæterùm cùm facultas ſuppetit, etiam mali excludendi non ſunt, quia eiuſdem nobiſcum naturæ, poſſuntque fieri boni, vel ex ipſa etiam eleemoſynâ; vel certè dari eis poteſt, vt pium aliquod opus faciant, quæ duplex quædam eleemoſyna eſt.

VII. Clā quoad fieri poteſt, danda. VII. Clam alijs conuocauit non omnes ſimul, ſed remotis arbitris ſingulos debitores. Sic ergo danda eleemoſyna, vt non vitietur vana gloria, ideoque mercede careat. Indicat id Eccleſiaſticus cap. 29. cùm ait: *Conclude eleemoſynā in corde pauperis, & hæc pro te exorabit ab omni malo.* q. d. abſconde in eius ſinū eleemoſynam, ne per vanam gloriam auolet. Clariùs adhuc Chriſtus Matth. 6. *Sit eleemoſyna tua in abſcondito.* veluti theſaurus ſcilicet, ne diripiatur. Qua de re Origenes ho. 2. in Exo. ita ſcribit; *Refert S. ſcriptura, quod de tribu Leui quædam genuit maſculum, nimirum Moyſem, & videns infantem eſſe elegantem occultauit eum menſibus tribus: vide, ſi non propterea nobis præcipitur, ne actus bonos in publico geramus, ne iuſtitiā noſtrā corā hominibus faciamus, ſed vt clauſo oſtio oremus patrem in occulto, & quod facit dextera noſtra, neſciat ſiniſtra, niſi enim in occulto fuerit, diripietur, ab Ægyptijs inuadetur, in flumen iactabitur, fluctibus ſubmergetur, ſicut filijs Iſrael Ægyptij faciebant; ergo ſi faciam eleemoſynam quæ opus Dei eſt, maſculum genero; ſed ſi ita faciam, vt hominibus innoteſcat & ab hominibus laudem quæram, & non occultauero, rapta eſt ab Ægyptijs & in flumē demerſa.* Sibi potiùs quàm pauperi vel Chriſto dat, qui pro vana gloria dat. Deinde pauperi, ſi is honeſtus ſit non conſulit, niſi ei occultè det. Bene Dominus Matt. 6. *Cùm facis eleemoſynam, noli tubâ canere.* Vbi D. Chryſologus ſer. 9. *Bene tuba, quia talis eleemoſyna hoſtilis eſt, non ciuilis: verecundiam pauperum non releuat, ſed fatigat; ergo homo daturus Deo, da ſecretò, vt quod dederis, non ſit oneris, ſed honoris.* Ita Booz ille præcepit ſuis meſſoribus, vt de induſtria proijcerent de ſuis manipulis, quò colligere eos Ruth abſq; rubore poſſet. Ruth 2. S. Nicolaus noctu clam iniecit pauperi ſuas eleemoſynas. Quin & Archeſilaus, vt refert Seneca. l. 2. de benef. amico pauperi ſubueniendum ratus puluino eius clam ſacculum ſubiecit, vt amicum inueniſſe potiùs ſibi videretur aurum, quàm accepiſſe.

VIII. Peccauit in hoc vno villicus, quòd non ex proprijs, ſed ex heri ſui bonis remiſerit debitoribus, ſicque eum iterato læſum ſibi reddidit infenſum. Ecce tibi vermem in fructu alioquin bono. Qui ergo ſuâ eleemoſynâ Deum ſibi facere propitium cupit, debet præter iam dicta & hoc obſeruare, vt de ſuo det, iuxta id Prou. 3 *Honora Dominū de tua ſubſtantia & de primitijs omnium frugum tuarum da ei.* In quem locū S. Auguſtinus l. de vitâ Chriſti cap. 12. *Melius eſt, ait, te nō facere eleemoſynam, quàm vnde paucos tegis, inde plurimos denudare. Illam eleemoſynam Deus comprobat, quæ de iuſtis laboribus miniſtratur ſicut ſcriptum eſt: Honora DEVM de tuis iuſtis laboribus, &c. Nam illam eleemoſynam abominatur & reprobat, quæ de lachrymis præſtatur alienis.* Aqua, ſi munda eſt, lauat; ſi immunda, inquinat: Sic & eleemoſyna, de quâ Luc. 11. dicit Dominus: *Date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis.* Neque huic contradicit hodiernum Euangelium, cùm ait: *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis.* Non enim per mammonam iniquitatis intelligit opes malè partas ſed iuſtè partas, vt aliàs videbimus. VIII. Ex proprijs danda.

THEMA QVARTVM.

Tria ſatisfactionis opera nonnihil facilitantur.

1. *Ieiunium ſeu carnis maceratio.*
2. *Oratio.*
3. *Eleemoſyna?*

Fodere non valeo, mendicare erubeſco. Scio quid faciam. *Luc.* 16.

VVlgari prouerbio dicimus: *Paupertas excitat artes.* Quòd ſanè in hod. villico ad incitas redacto pulchrè eluceſcit. Audierat hic à domino ſuo, deponendum ſe ab officio & ad ſtipem redigendum. Quid igitur ipſe? Varias excogitat artes & induſtrias vitæ cóſeruandæ, atque imprimis videt vnam quidem eſſe, elaborando panem quærere, ſed diſplicuit ei labor. Ergo aliá adinuenit, ſtipem videlicet oſtiatim conquirendam. Sed nec iſtud placuit, quia probroſum id putabat. Tertiam igitur reperit, comparandum ſibi fauorem apud notos & amicos per largitiones. Verùm quia ex proprijs id efficere non poterat, effecit ex alienis. Ecce tibi paupertatem artes excitantem. Pauperes nos omnes & obęrati Deo ſumus, ob plurima peccata propter quæ quotidie oramus: *Dimitte nobis debita noſtra.* Quid igitur faciemus? qua ratione nos exſoluemus? Certè villicus iſte in anguſtias redactus digito nobis móſtrat non vná, ſed tres vias, quibus nos liberare à debitis poſſimus. Primò foſſionem ſeu laborem, ſi velimus per ieiunium & alias corporis caſtigationes noſmetipſos punire. Secundò, ſtipem ſeu orationem, ſedulam & frequentem. Denique eleemoſynam. Atque ita móſtrat nobis tria receptiſſima ſatisfactionis opera, quibus nos liberemus à contractis debitis. Verùm videor mihi videre non paucos villico huic perſimiles: & alios quidem dicentes: *Fodere non valeo.* Alios: *Mendicare erubeſco.* Alios, qui aliena maline rapere, quàm ſua elargiri. Quibus proinde occurrendum duximus, ne refugiant amplecti tria hęc ſaluberrima ſatisfactionis opera.

I. Ieiunium ſeu carnis maceratio — I. Sunt inprimis, qui fodere nolunt. h. e. carnem macerare ieiunijs, abſtinentijs, genuflexionibus, vigilijs, frigore, æſtu, laboribus, itineribus, multò minùs cilicijs, flagellis, humicubationibus & huiuſmodi mortificationibus. Quid
1. faciemus iſtis? Ingerédum ante omnia carnem eſſe hoſtem noſtrum internum & grauiſſimum, qui niſi coërceatur, certiſſimò perdet nos, ſicut Eua Adamum, ſicut Iahel Siſaram, ſicut Dalila Samſoné. Eſt enim ſimilis equo, qui ſi bene paſtus ſine fræno liberè vagetur, ſeſſorem ſuum eijciet aut in præcipitia ducet, mordebit, calcitrabit. Vnde S. Auguſtinus l. de ſalutaribus documentis cap. 10. ait: *Sicut equis fræna ſunt imponenda, ita corpora noſtra ieiunijs, vigilijs & orationibus ſunt infrænanda. Nam quemadmodum auriga ſi fræna relaxauerint, in præcipitia ducuntur: ita anima noſtra cum ipſo corpore, ſi ei frænum non impoſuerit, ad inferni præcipitia dilabitur.* Satis maniſeſtè hoc Apoſtolus docet ad Rom. 8. ſcribens: *Si ſecundum carnem vixeritis moriemini: ſi autē ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.* 1. Cor. 9. ſeipſum in huius diſciplinę exemplum proponit, cùm ait: *Caſtigo corpus meum & in ſeruitutem redigo.* Quare ſicut aurigæ munus eſt, equis ſemper attendere, ne nimio ſaginentur pabulo; neque ſine fræno liberi dimittantur, ſed vt oneribus premantur & ſub flagello contineantur: ita munus noſtrum eſt carné noſtram modo conſimili tractare. *Hoc eſt opus veſtrum* (inquit, D. Auguſtinus in cit. Pauli locū ad Rom. 8.) *in hac vita, actiones carnis ſpiritu mortificare, quotidie affligere, minuere, frænare, interimere.* Et mox: *Mortua eſt vna delectatio, ſed viuit altera: illam, dum nō conſentis, mortificas: cùm cœperis omninò non delectare, mortificaſti. Hæc eſt actio noſtra, hæc eſt militia noſtra.* Sed ait: hoc ipſum eſt, quod mihi difficile nimis eſt, carnem frænare. At tu qui hoc dicis vírne es an infans, qui equum domare nequeas? Nónne turpe eſt viro, ſi regi ſe & ſubigi patiatur ab vxore? Spiritus tuus vir eſt, caro vxor eſt. Multi *indignantur aduerſus Adam*, inquit ſanctus Bernardus ſerm. 1. de omnibus Sanctis, *quòd obedierit voci vxoris ſuæ plus quàm Dei: & ipſi quotidie Euam ſuam, carnem videlicet, audiunt plus quàm Deum. Fratres, ſi modò præſentem videremus Adam in eo articulo poſitū, aſcendentibus cogitationibus in cor eius, coarctari inter precem vxoris & præceptum Creatoris, nónne clamaremus aduerſus illum dicentes: Caue tibi miſer: vide ne feceris: ſeducta eſt mulier, non acquieſcas ei. Vt quid ergo quoties apprehendit nos tentatio ſimilis, non perſuademus ſimiliter nobis ipſis?* Quòd verò ſi Adam ad eiuſmodi exhortationem reſpondiſſet: Non valeo repugnare vxori meæ: non poſſum ei negare quod petit, tametſi animaduerto, quòd iugulum meum petat; quid, quæſo, dixiſſemus? Itáne tu vir es, vt nequeas reſiſtere mulieri? & quidem ſubiectæ & inſidianti tuæ vitæ ac ſaluti? Non te pudet Adam? Atqui idem planè audire meretur, qui aſſerit ſe fodere non valere, carnem ſuam frænare & coërcere non poſſe. Verùm dicent aliqui, vxorem eſſe diligendam quemadmodum & carnem propriam, vti docet Apoſtolus Epheſ. 5. *Viri,* inquit, *debent diligere vxores ſuas, vt corpora ſua: nemo enim vnquam carnem ſuam odio habuit.* Sed ad hoc reſpondet Sanctus Bernardus in Pſalm. *Qui habitat,* ſerm. 10. *Cæterum,* inquit, *ſic amet anima carnem, vt non ipſa in carnem tranſiſſe putetur, dicaturq́; ei à Domino: Non permanebit ſpiritus meus in homine, quia caro eſt. Diligat anima carnem ſuam, ſed multò magis ſeipſam ſeruet. Amet Adam Euam ſuam, ſed non ſic amet, vt voci eius plus obediat quàm diuinæ. Denique ne ipſi quidem expedit ſic amari, vt videlicet cui caues à flagello paternæ correptionis, theſaurizes iram æternæ damnationis.*

Itaque, vt Bernardus monet, cogitet homo quâ ratione poterit ſuſtinere in carne ſuâ do- 2.
lores gehennæ, ſi ſuſtinere nequit modicam eius caſtigationem, atque ab illicitis voluptatibus refrænationem. Niſi enim frænetur, tradet eum in manus Dæmonum, ſicut Dalila non repulſa, nec repreſſa tradidit Samſonem in manus Philiſthinorum.

Ad extremum cogitet, ſe dum hac ratione carnem fodit, fodere theſaurum incomparabilem, quem ſibi comparabit refrænando carnem eiuſque appetitus malos; futurũ enim vt quantò plus cum anima laborarit caro, tantò in cælo delicias maiores obtineat. Certè quantum placeat Deo vel ab vno deſiderato cibo appetitũ inhibuiſſe, docet illuſtri exemplo Beatus Petrus Damiani in Epiſt. 10. ad Alexandrũ Pont. lib. 1. Epiſt. *Abbas quidem*, inquit, *vt mihi relatum eſt, ſuauis eduly concupiſcentiâ ductus, Naupredam ſibi præcepit acquiri. Cumq́; miniſtri dicerent, hoc genus eo loci difficilè poſſe reperiri, exſtitit qui diceret, vnam tantùm in venalibus Naupredam ſe vidiſſe propoſitã, nullo pacto minùs quàm viginti nummorum Papienſium ſolidis coëmendam. Iuſſit Abbas numerari pecuniam: Coquorum antẽ diligentiâ perfunctus, & lautè decoctus, Abbati piſcis apponitur; ſed antequam tangeretur, ecce pauper ad ianuam, hoc potiſsimum ſibi dare, quod Abbati eſſet appoſitum anxiè poſtulabat. Mox vt erat, integrum piſcem, nihil haſitans vir Domini, mittit ad pauperem. Illicò pauper, qui videbatur cum ipsâ paropſide plenâ piſce, in ſublime ſe extulit & libratâ manu, velut xenium portans, cælum cunctis videntibus penetrauit.*

II. Oratio.

II. Sunt qui orare nimis ſibi difficile cenſent. Quod quidem villicus iſte dicere non eſt auſus; quis enim eſt qui non poſſit orare? Ægri, afflicti, debiles, ſenes dicere poſſunt, ſe non poſſe fodere, non poſſe laborare, ſed nunquid dicere poſſunt, ſe non poſſe orare? Pauperes, alieno oppreſſi ære, religioſi & qui ſui iuris non ſunt, dicere poſſunt ſe non habere quod in eleemoſynam erogent, numquam tamen dicere queunt, precari ſe Deum non poſſe. Quid enim facilius oratione, præſertim vrgente neceſſitate? Poteſt quidem corporis infirmitas vel laſſitudo obſtare, quò minùs ad cælum manus eleuemus, genua diutiùs flectamus vocales preces ore depromamus, quo modo manus Moyſis in oratione fatigatæ tandem cadebant: impedire tamen nequit, quò minùs in nobis ſemper adſit precandi voluntas & animus in Deum ad precandum erectus ac paratus. Vnde Rupertus Abbas lib. 3. Comment. in cap. 20. Exod. ait: *In Moyſe corpus deficiebat, non voluntas aliquando ceſſabat. Si ergo fragilitatis cauſa in Moyſe excuſari non potuit, quemadmodum in nobis voluntas poterit excuſari?* Multò faciliùs (quis negare velit?) fuit Moyſi orare pro victoriâ contra Amalec, quàm pugnare, & tamen quam pugnando non paraſſet, orando obtinuit. Oratio enim vniuerſale medium eſt ad omnia comparanda, quæ alioquin, armis, largitionibus & obſequiis præſtitis difficulter comparantur.

Neque etiam eſt, quod obiicere quis poſſit, ſe non eſſe facundum aut eruditũ ad bene precandum; ſed rudem & imperitum. *Non quærit enim Deus*, inquit Diuus Chryſoſtomus in Pſal. 4. *linguæ elegantiam, nec verborum compoſitionem, ſed animæ pulchritudinem, & ſi ille ea, quæ ipſi placent, loquatur, tota re effectâ recedit. Vides quanta felicitas? In hominibus quidẽ oportet eum, qui ad aliquem accedit, eſſe & dicendi facultate præditum, & poſſe blanditiis ſibi conciliare omnes aſſeclas Principis, & multa alia excogitare, vt gratus & acceptus eſſe poſsit. Hic autem nullo alio, præterquam ſola ſobria & vigilanti mente opus eſt. Et nihil eſt quod prohibeat, quò minùs propè Deũ ſimus. Deus enim appropinquans ego ſum* (Ier. 3.) *& non Deus procul. Quamobrem quod longè abeſt, à nobis proficiſcitur. Ipſe enim ſemper prope eſt. Et quid dico vos opus habere dicendi facultate? ſæpenumero ne voce quidem opus habetis. Nam ſi vel in corde locutus fueris, & eum, vt oportet, vocaueris, vel tunc quoque facilè annuit. Ita & Moyſen audiuit. Ita & Annam. Non adſiſtit oſtiarius qui expellat, non ſatelles qui tempus interrumpat, non eſt qui dicat. Non eſt nunc tempus accedendi, veni poſteà. Sed quando veneris ſtat audiens, etiam ſi tempore prandij, etiamſi tempore cœnæ, etiam ſi nocte intempeſta, etiam ſi in foro, etiamſi in viâ, etiam ſi in cubili, etiam ſi intus in iudicio apud magiſtratum fueris, & eum vocaueris, nihil vetat quominus tuam petitionem audiat, ſi ritè vocaueris. Non potes dicere Vereor accedere & orare, adeſt meus inimicus. At hoc etiam impedimentum ablatum eſt. Neque enim inimicum tuum attendit, nec tuam interrumpit petitionem: ſed ſemper & aſſiduè potes eum interpellare, & nulla adeſt difficultas, neque enim opus eſt ianitoribus qui te introducant, non diſpenſatoribus, procuratoribus, cuſtodibus aut amicis, ſed quando ipſe per teipſum acceſſeris, tunc maximè te audiet, tunc quando neminem rogaueris.*

Non valet etiam excuſatio illa, quam afferũt aliqui, quòd in ipſa oratione perpetuò diſtrahantur, vel guſtum nullum ſentiant. Dominus enim *cognouit figmentum noſtrum* (Pſ. 102.) & hanc fragilitatem noſtram, ſolùm enim requirit vt faciamus quod in nobis eſt, diligenter reſiſtendo talibus diſtractionibus, eaſque repellendo, quo modo Abraham à ſacrificio ſuo aues abigebat & fugabat aduolãtes, Gen. 15. vel quo modo quidam Hebræi ædificãtes murum ciuitatis vna manu faciebant opus, altera tenebant gladium 2. Eſdr. 4. Habet etiam vulneratus in prælio miles ſuam gloriam & mercedem, vti & oratio varijs euagationibus ſauciata. Nam vt B. Virgo dixit aliquando ſanctæ Brigittæ, grauibus inter orandum tentationibus diuexatæ, *ſolet Cacodæmon orãtes quibus poteſt modis diſturbare: at tu filia, quibuſcumque tandem perturbationibus in oratione diſtraharis, da operam vt in bona volũtate tua & ſanctis deſiderijs prout potueris, perſeueres: & erit hæc optima & vtiliſsima oratio.* Refert Bloſius in Monil. ſpirit. cap. 3. bene etiam in hunc ſenſum dixit Abbas Paſtor in l. doctr. PP. l. de orat. n. 7. *Seminemus pauca, etſi immunda, ne famis tempore moriamur.* Vult dicere: Oremus, tameti ſi parum bene & collectè, ne planè bonis cœleſtibus deſtituamur.

Nihil etiam valet illa excuſatio, quæ prætendit ſæculares occupationes impedientes orationem. Neque enim petitur multa & longa oratio, qualis à clericis & religioſis requiritur: ſufficit ſæcularibus, præſertim illis, qui publicis deſtinentur officijs, breuiter ſubinde ſe ad Deum reflectere per orationes iaculatorias. Etenim *Chriſtus & Paulus*, inquit S. Chryſoſtomus hom. de fide Annæ tom. 1. *iuſſit breues ſed crebras fieri precationes, ex paucis intervallis*

Digitized by Google

uallis. nam ſi in longum extenderis verba, cùm frequenter parum ſis attentus, multam audaciam Diabolo ſuppeditaſti, vt accedat, ſupplantetq́, ac mentem ab his, quæ dicuntur, auocet: quod ſi frequenter ac ſubinde oraueris, tempus omne crebris dirimens interuallis, facilè poteris eſſe ſobrius & vigilans, vt precationem multam cum attentione perficias. Cui accedit D. Auguſtinus ep. 21. de orando Deum, ad Probam: *Aliud*, inquit, *eſt ſermo multus, aliud diuturnus affectus. Ex quo dicũtur fratres in Aegypto crebras quidem habere orationes, ſed eas tamen breuiſſimas & raptim quodammodo iaculatas: ne illa vigilanter erecta, quæ oranti plurimum neceſſaria eſt, per productiores moras euaneſcat atque hebetetur intentio.* Cui rei confirmandæ ſeruit, quod S. Macarius reſpõdit religioſæ Virgini quæ 700. orationes quotidie faciebat; *rariores preces inter alia honeſta exercitia tantum valere, quantum crebriores nihil aliud agentis.* Palladius apud Roſweid. l.8. Vitæ PP.

Multò verò minùs audiendus villicus in hod. Euangelio, dicens: *Mendicare erubeſco.* Nam vt iſtud pudor quidem ſit apud homines, nequaquam tamen eſt apud Deum, cuius mendici nos omnes ſumus, à quo omnia expectare neceſſe eſt. Neſcit Dei maieſtatem, & ſuam paupertatem ac vilitatem, qui orare erubeſcit: nec conſiderat exemplum, quod præbuit nobis Chriſtus, qui cùm eſſet Dei filius pernoctauit tamen in orationibus & proſtratus ante patrem ſuum orauit. Erubeſcat facere ſeruus, quod fecit cœli & terræ Dominus.

III. Eleemoſyna. III. Sunt etiam quamplurimi, qui per eleemoſynam redimere ſe nolunt. Dicunt enim primò, ſibi ſua neceſſaria eſſe ad vitam ſuſtentandam, nihil habere ſe ſuperflui. Quibus reſponderi inprimis poteſt, eos nihil perdere, ſiquid dent pauperibus; dare enim ſibi, quod per aliam viam ad ipſos redibit. Inſinuauit hoc Apoſtolus 1. Cor. 16. v. 2. quando dixit: *Per vnam ſabbathi vnuſquiſque veſtrũ apud ſe ſeponat recondens quod ei benè placuerit.* Græcè pro *recõdens*, habetur *theſaurizans*. q. d. dum pauperi recondit, ſibi theſaurizat. Adhuc apertius id expreſſit Sapiens Prou. 5. v. 17. *Deriuentur fontes tui omnes foras, in plateis aquas tuas diuide: habeto eas ſolus, nec ſint alij participes tui.* Quomodo ſolus habebit, qui in plateis diuidit aquas: Vtique quia fructus eleemoſynæ in pauperes erogatæ, ad ipſum dantem, & quidem ſolum redibit. Vnde D. Chryſologus ſer. 8. Scribit: *Da pauperi, vt des tibi.* Deinde ait Apoſtolus: *recondens, quod ei benè placuerit.* q. d. da vel parum aliquid pro facultate. *Deinde indigenti* (ait S. Chryſoſtomus hom. 7. de pœnit.) *& tribulatio compatere. Si verò hæc minus habueris, vel ſuſpiriũ ſi proferſ, atque omne dediſti.* Sed mirum eſt quòd non deſint aliquibus pecuniæ, quas ad luſum aleæ, ad ornatum veſtium, ad conuiuia impendant: deſint verò quas dent pauperi. Pro aureo vitulo conflando liberaliter exhibentur inaures & armillæ, Exo. 32. pro pauperibus nihil eſt quod dari poſſit à diuitibus; vti queritur Nehemias cap. 5. Sed *fortaſſe ob id non das Deo, qui tibi plura daturus eſt*, inquit Diuus Chryſoſtomus hom. 7. in Epiſt. ad Rom. *quod multo pòſt tempore dat. Atqui & hæc quoque in vita dat. Verus eſt etiam ſermo ille: Regnum cælorum quærite, & hæc omnia adiẽtur vobis. Vides liberalitatis ac munificentiæ magnitudinem? Illa tibi, inquit, aſſeruata ſunt nec minuuntur: quũ interim ſæculi huius bona tanquã additamẽti ac corollarij loco largier. Adde his quod redditum longo pòſt tempore debitum opes tibi tuas auget, nam fœnus quidem maius fit. Etenim in fœneratitijs pecunijs id vſuuenire videmus: vt fœneratores libentius his expenſum ferant, qui quod mutuò acceperint, multo poſt tempore ſoluturi ſint; nam qui protinus reſoluit, is fœnoris curſum interrumpit: qui autem in ſoluendo ſerus eſt, is quæſtum maiorẽ efficit. Itáne verò obærandis hominibus moram non ægrè ferimus, ſed & modis omnibus maior illa vt fiat excogitamus: obærando autem DEO ſic nos puſillanimes gerimus, vt hoc nomine cunctemur ac tergiuerſemur?*

Alij prætendunt, nutriendos & dotandos eſſe liberos. His reſpondet D. Chryſoſtomus hom. 9. de pœnit. *Deus filios tibi dedit, fructum ventris accepiſti, nõ quò ſæua, ſed quò pia miſericorſque fias. Ne igitur cauſã clementiæ pietatiſque ſauitiæ cauſã feceris. Cupis hæreditatem bonam filijs tuis relinquere eleemoſynam relinque, quo te omnes laudibus efferant vulgatamque artem memoria tua relinquas.* Simili ferè modo reſpondet S. Baſilius orat. 14. de diuit. & paupert. ad eandem excuſationem: *Quando petebas*, inquit, *à Deo, vt te liberis frugi ornaret, num etiam illud addidiſti: Da mihi filios vt mandata tua negligã ac nihilpendam? da liberos ne in regnum cælorum intrem? Quis verò ſponſionem faciet, filium tuum rebus datis ac relictis rectè vſurum? Multis enim diuitiæ miniſtras ſe præbuerũt ad intemperantiã. Vide igitur ne eas diuitias, quas magno cum labore congeſſiſti alijs velut materiem quandam peccandi des, & vt deinde binas pœnas pendas, tum ob ea, quæ ipſe perperam feciſti, tum ad quæ perpetranda campum alteri ſuppeditaſti. Multi quidem quamuis à parentibus nihil accepiſſent, ſibi ipſis domos pararunt: verùm anima tua, quam tu deſeris, quis miſericordiam tribuet?*

Alij prætextum quærunt è vitioſitate mendicantium, quorum plerique mali adeoq́ue indigni videantur eleemoſynis. Sed vanus eſt hic prætextus; quia inprimis Chriſtus dixit: *Omni petenti te tribue.* Luc. 6. Rurſum (vti ad hanc excuſationem reſpondet S. Chryſoſtomus ho. 2. de Lazaro, meritò hìc audiendus) præcepit: *Eſtote ſimiles patris veſtri, qui eſt in cælis, qui Solem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. Portus eſt in neceſſitate conſtitutorũ homo miſericors. Portus autẽ omnes qui in naufragiũ inciderint excipit liberatq́, ſiue mali fuerint ſiue boni, denique quicumque fuerint qui periclitantur, in ſinus ille ſuos excipit. Tu proinde ſi videris hominẽ, qui in egeſtatis naufragiũ inciderit, ne iudica, ne vitã geſta examina, ſed medere miſeriæ. Quid ipſe tibi negotiũ accerſis? Liberauit te Deus omni tali ſolicitudine & curioſitate. Quã multa pleriq́; fuerãt dicturi, quamque difficiles erant futuri, ſi Deus præcepiſſet vt priùs accuratè vitã factaque ſingulorum diſquireremus, ac tum demum conferremus eleemoſynã? Nunc hac omni curioſitate nos liberauit. Cur ergo curas ſuperuacaneas accerſimus nobis? Aliud eſt iudex, aliud eleemoſynæ largitor. Ideo vocatur eleemoſyna, quia eã & in-*

Digitized by Google

& indignis damus. Vnde & Paulus dixit: Quod bonum eſt facite erga omnes, ſed maximè erga domeſticos fideles. Quod ſi indignos curioſè diſcutiamus diſquiramusq́ue, ne digni quidem facilè in nos incident. Quod ſi indignis quoque præſtiterimus beneficiũ, nimirum & digni, quiq́ue omnium illorum malitiã virtute penſent, venient in manus noſtras: ſicut euenit beato Abrahæ, cui minimè curioſo quales eſſent qui præteribant, contigit tandem vt & angelos exciperet hoſpitio. Hunc igitur & nos imitemur, ſimulq́ue cum hoc nepotem illius Iob; Quandoquidem & hic primogenitoris ſui magnanimitatem ſumma cũ diligentia eſt imitatus. Eoque dicebat: oſtium meum iugiter patebat cuiuis aduenienti. Non ſic huic patebat, vt alteri eſſet occluſum, ſed indifferẽter apertum erat omnibus. Hoc exemplum & nos imitemur: nihil exquirentes vltrà quàm oportet. Nam ad hoc vt pauper dignus habeatur eleemoſynâ, ſatis eſt egeſtas. Quòd ſi quis cum hac commendatione nos adierit, ne quid ampliùs curioſè ſcrutemur: nec enim moribus demus, ſed homini: nec illius ob virtutem nos eius miſereat, ſed ob calamitatem, quò nimirum & ipſi copioſam à domino miſericordiam nobis conciliemus, ipſiq́ue digniſſimus in quos illi ſuam conferat benignitatem. Sed quid opus SS. Patres ad hoc in teſtes vocare? ipſi Gentiles hoc intellexerunt. In ijs Ariſtoteles cuidam increpanti, quòd homini malo eleemoſynam dediſſet. *Non mores*, inquit, *ſed hominem commiſeratus ſum. Improbis etiam in neceſſitate conſtitutis vir bonus ſuccurrit. Debetur enim hoc officium ſi non meritis illius, qui iuuatur, certè naturæ. Et bonus fieri poteſt qui malus eſt.* Ita refert Laertius lib. 5. cap. 1.

Sed dices, (inquit D. Baſilius orat. 14. de diuitijs & paupertate:) *Quem obſecro, iniuriâ afficio, ſi mea retineo & conſerno? quænam iſta tua ſint, cedo? vnde ea accipiens in hanc vitã intuliſti? perinde ac ſiquis in theatro ſpectandi locũ occupet, deinde ingredi volentes arceat, ſuum eſſe iudicans id, quod omnium ad vſum conſtitutũ eſt. Eiuſcemodi equidem ſunt conſtituta, præoccupantes ſibi vẽdicant propter temporis quandam anticipationem: cùm ſi vnuſquiſque tantum ex ijs caperet, quantum ſatis eſſet ad vitam tolerandam, & id, quod redundaret, ei, qui opus habet, largiretur, nemo eſſet diues: nemo inops. Nónne nudus ex vtero matris excidiſti? nónne rurſũ nudus in terram reuertes? Ea verò quæ tenes vnde habes? ſi caſu dicis te ea conſequutum eſſe, impius es, qui neque conditorem agnoſcis, neque gratiam ei, qui hæc in te contulit refers; ſin verò fateris à Deo profecta eſſe, quæ habes, cedo rationem, ob quam ea in te collata ſunt? Num iniuſtus eſt Deus, qui inæqualiter nobis ea, quæ ad vitam ſunt neceſſaria diſtribuit? cur tu diuitijs circũfluis? cur illi egeſtas imperat? Profectò nulla alia de cauſa niſi vt & tu benignitatis ac fidelis diſpenſationis mercedem acciperes, & ille ob magna patientiæ certamina præmijs afficeretur.* Sic Baſilius.

THEMA QVINTVM.

Diuitiæ cur mammona iniquitatis appellatæ.

I. Quia plerumque per iniquitatem comparantur.
II. Quia ferè iniquos faciunt.
III. Quia ferè alios lædunt.
IV. Quia à progreſſu virtutum impediunt.
V. Quia fallaces & infida.

Facite vobis amicos de mammona iniquitatis. *Luc.* 16.

IN vita Sancti Hilarionis Abb. ſcribit ſanctus Hieronymus, allatum aliquando coram eo fuiſſe, virentis faſcem ciceris à fratre quodam, qui ex proprio, contra Monachorum regulam, excoluerat ſuum hortulum. Hilarion mox olfecit mammonam iniquitatis in prædicto faſce; itaque putorem eius teterrimum ſe ſentire exclamat; atque vt res cæteris conſtaret, dari eum bobus iubet & brutis animalibus, ſimulq́ue aduerti an comeſtura ſint. Quod vbi factum eſt, *boues exterriti & plus ſolito mugientes, ruptis vinculis in diuerſa fugerunt.* Deprehendit etiam Chriſtus in diuitijs & opibus mammonam iniquitatis; ſiquidem hoc nomine eas compellauit; adeoq́ue inſinuauit magnas præſertim diuitias fœtore iniuſtitiæ minimè carere; quem alij, ſeculo huic addicti, nequaquam olfaciunt. Quid igitur faciendum? Mittam ante vos, Auditores, faſcem diuitiarũ, & dabo examinandum. an reuerà puteant ex mammonâ iniquitatis. Quod vbi olfeceritis, ſpero etiam horrorem concepturos & ab amore illarum non minùs refugituros, quàm ab iniquitatis pabulo fugerunt illi boues. Igitur oſtendamus verè & ſapienter immodicas diuitias fuiſſe à Domino appellatas *mammonam iniquitatis.*

I. Quia plerumque, immodicæ præſertim diuitiæ, per iniquitatem colliguntur. Hanc cauſam reddit Diuus Hieronymus ep. 150. ad Hedibiam: *Omnes*, inquit, *diuitiæ de iniquitate deſcendunt, & niſi alter perdiderit, alter non poteſt inuenire. Vnde & illa vulgata ſentẽtia mihi videtur eſſe veriſſima: Deus iniquus aut iniqui hæredes.* Et in c. 33. Iſa. *Auaritia mater calumniæ: niſi enim cũ alterius damno & malo pecuniæ alteri nõ coaceruantur.* Cui accedit S. Chryſoſtomus hom. 12. in 1. ad Timoth. *Fortè*, inquit, *abſque cupiditate opes congeri poſſunt atque innoxiæ poſſideri? Sed id profectò fieri nullâ ratione poteſt, vt perniciosiſſima hæc perturbatio innoxia ſit, atque id Chriſtus dicens definit ſua ſententia: Facite vobis amicos de mãmona iniquitatis. Quid igitur, inquies, ſi patri hæres quiſq́ue ſucceſſerit? Iniuſtè profectò coactus accepit opes: neque enim ex Adã maiores ſui traxerunt diuitias, fieriq́ue poteſt vt & alij plures ætate præceſſerint atque inter plurimos inuentũ eſſe quempiã, qui iniuſtè aliena ſuſceperit.* Et infra: *Dic mihi, quæſo, vnde tu diues es? ex auita, inquies, hæreditate: alius itidem ex hæreditate paterna. Poteſne longã ſeriem repetes opes iſtas probare crimine carere iniuſtitiæ? Nunquã profectò id poteris, verum neceſſe eſt horum initium ac radicẽ ex aliqua iniquitate manaſſe. Vnde id conſtat? Ex eo ſcilicet quòd Deus ab initio non fecit alium quidem diuitem, alium pauperem: neque huic theſauros effodiẽdos oſtendit, illum hac inueſti-*

I. Quia plerumque per iniquitatem comparantur.

gationi

gatione priuauit, ſed eandẽ omnibus aperuit bumum. Quo igitur pacto, cùm illa cõmunis ſit, tu illius permulta iugera poßides, proximus verò nec vnius glebæ poſſeßione lætatur? Pater, inquies, mihi iſta reliquit, ille autẽ à quo ea ſuſceperit? A maioribus ſcilicet, ſed neceſſe profectò eſt, per ſucceßionis lineã aſcẽdendo inuenire principium, id autẽ iniuſtitia carere non poteſt. Sic ille. Quidquid tandem ſit, ſemper immodicæ opes de iniuſtitia aliquâ ſuſpectæ adeoque infames ſunt; cùm non niſi per magnam parcitatem & induſtriam, quæ rarò ab omni iniuriâ aliena eſt, conquiri debeant.

II. Quia ferè iniquos faciunt.

II. Quia ferè iniquos faciunt, & inſtrumentum iniquitatis ſunt. Quod inprimis oſtendi ex S. Iacobo c. 2. poteſt, vbi ait: *Nónne diuites blaſphemãt bonum nomẽ, quod inuocatum eſt ſuper vos?* At quâ ratione dices Chriſti nomen blaſphemant? Non verbo, ſed facto, dum vel opprimunt pauperes illorumque poſſeſſiunculas ad ſe trahunt, vt ibidem addit Iacobus: vel, vt Caietanus ait, dum diuitijs intumeſcunt. Quæ quidem nomini Chriſtiano maximè contraria ſunt. Certè S. Auguſtinus l. 50. ho. ſuperbiam *diuitiarum vermem* appellat, & ſicut rara poma ſunt quæ ab omni verme intacta ſunt: ita rari diuites ſuperbia non admorſi. Quare S. Saluianus ad ea Iacobi verba l. 3. de prouid. ſcribit: *Quis eſt omninò diues, aut innocentiam ſeruans, aut à cunctis ſceleribus manus abſtinens. Vtinam vel à maximis, quia volũt ſibi id fortè quaſi maiores priuilegiũ dicare, vt iure ſuo crimina vel minora cõmittant. Quis eſt autem humano ſanguine nõ cruentus, aut cœnosâ impuritate nõ ſordidus? Vnum quidẽ ex his ad pœnã æternã ſufficit; ſed prope nullus diuitum non vtrumque commiſit.* Certè viri boni & ſancti erant Abraham & Loth; nihilominùs tamẽ ob eorum magnas opes diſcordia gliſcebat: ac niſi ab inuicem diſceſſiſſent, in graues inimicitias vtique deueniſſent. Gen. 13. Vnde in eũ locum Chryſ. ho. 33. in Gen. *Vide*, inquit, *quòd facultatum multitudo ſtatim cauſa ſit diſceßus, diuiſionem operatur, concordiam impedit & cognationis vinculum dirimit.* Neque minùs procliuis eſt ad alia vitia prolapſus, vbi ſuppetunt diuitiæ, quæ ad omnem libidinem ſuppeditant inſtrumenta & facilè aperiũt viam. Vnde Philo in l. de Abraham diuites comparat equo aut aſino bene paſto & laſciuienti, qui ſeſſorem vel nõ admittit, vel excutit aut in præcipitia ducit, cùm per abundantiam pabuli vires acquiſierit & petulantiã carnis accenderit. *Eſt ingens malorum initium*, inquit, *vt quidam non malè coniectans dixit, nimia bonarum rerum copia, quarum ſatietatẽ quidam nõ ferentes tanquã iumenta laſciuiunt, à ceruicibus excußis naturæ legibus.* Et vnde prodijt vitulus ille, quẽ adorarunt Hebræi? nónne ex auro? *Proieci illud in ignem*, ait Aaron, *egreſſusq́; eſt hic vitulus.* Exod. 32. Quis autem neſcit vitulũ laſciuiæ typum eſſe? Hæc verò vnde prodit niſi ex rerum copia, quaſi genuina matre?

III. Quia ferè alios lædunt.

III. Quia iniquè alios lædunt, plerumquè ſi non ſemper. Sunt enim velut arbores prægrandes & ſpatioſæ, quæ omnem circumpoſitum ſuccum ad ſe trahunt, vnde non patiuntur iuxtà ſe adoleſcere virgulta & arbores minores. Queritur Socrates apud Ariſtophanem de cardamo ſeu naſturtio; ea enim herba humorem omnium circumiacentium herbarum ad ſe attrahit. Huic diuites ſimillimi ſunt, qui pauperum bona ad ſe trahunt; qua de re queritur etiã Ieremias c. 12. *Quare via impiorum proſperatur? &c. profecerũt & faciunt fructum*, nec ſine aliorum iniuria; nam ſequitur: *Vſquequò lugebit terra, & herba omnis regionis ſiccabitur propter malitiã habitantium in ea?* Luxit ita bonus Naboth, quãdo per inhumanam iniuriam ſpoliatus eſt ſua vinea ab iniquiſſimo Achab, quia ipſius domui vicina erat; neque ſolùm vinea, ſed & propter vineam vita ſua. 3. Reg. 21. Sic lugent pauperes cùm vrgente neceſſitate coguntur emendicare à diuitibus mutuum ſub vſura, præſtito etiam pignore, & quandoque adiecto munere, certo tempore reſtituendum, quo quidem ad breue tempus nonnihil reficiuntur, ſed poſtremum deuorantur; quod ſimilitudine febricitantium pulchrè declarat Greg. Nyſſen. in orat. contra vſur. *Qui pecuniã*, inquit, *ita cum fœnore reddendam accipit, pignus & arrhã paupertatis accipit, ſpecie beneficij exitium domum reportans. Quemadmodum enim is, qui precibus victus febricitanti, & quẽ vehementiſſimè calor ſitisq́; nimia exagitat, meri poculum porrigit exhilarat quidẽ ægrũ perbreui tempore, dũ poculũ exhaurit; ſed nõ longè pòſt acerbißimã & decuplo grauiorem febrim miſero parit: ſic & qui egeno pecuniã ſub fœnore commodat, neceßitatẽ illius nõ ſubleuat, ſed calamitatẽ potiùs auget.* Quid autem communius diuitibus, quàm hoc pacto pauperes deuorare? Prætexitur vſuræ titulus quidem licitus, v.g. cẽſus; cùm tamen quas requirit cenſus conditiones minimè præſtentur: prætexitur lucrũ ceſſans vel damnũ emergens; ſed fictè plerunque & mẽdaciter. Neque verò alienos ſolùm ſic deglutiunt diuitiæ dũ eorum ſubſtantias exhauriunt: ſed & longè iniquiùs proprios hæredes, filios ac filias, dum iniquè partis bonis eos ditare ſatagunt, interim ſalute & beatitudine ſpoliant. Funeſtam piſcatori ſuo prædam, congrum, deſcribit Petrus Damiani Card. l. 2. Epiſt. ep. 18. ad Deſider. Card. *Noſtris quippe tẽporibus*, inquit, *audiui contigiſſe, quod narro: Piſcator quidam paruulum in lembi ſui prora filium ſuum poſuit, ac in fluenta progrediens, congrũ prolixæ magnitudinis cepit. Lætus itaque prædã proiecit in nauim, ita vt caput eius cõtra puerum verteret, puer autẽ è regione ſederet. Sed cùm piſcator intentus remigio redire contenderet, & alacris de proſpera fortuna ſucceſſu ſollicitudinẽ nõ haberet; pauefactus puer in piſcis aſpectu, lugubris exclamauit: Ita me reſpicit, iam me beſtia deuorabit. Cui pater alludens: tu, inquit, eum deuorabis, non ipſe te. Cumque puer idipſum ſecundò repeteret, ſed eius verba pater ineptias deputaret; tandem piſcis ſublatus in aërem puerum violenter impetijt, eumq́; repente corripiens, aquis ſe cũ rapina ſua raptor immerſit, ac neutrum vltra comparuit.* Lactabat hic miſer parens ſpe bonæ prædæ filium ſuum: & interim vidit filium ſuum prædam prædæ ſuæ factum. Sic omninò diuites ſibi perſuadent, tum demum bene & laudabiliter labores atque induſtrias ſe ſuas impendiſſe, ſi relinquant liberis ſuis opimam hæreditatem; quaſi piſcationis ſuæ prædam; ſed ferè decipiuntur, cùm ſæpiſſimè

vi-

videans adhuc oculis ſuis eam ab hæredibus vel dilapidari, vel ad ipſorum perniciem & interitum deſinere: nec aliud fuiſſe, quàm fomentum ignauiæ, ſuperbiæ, inſolentiæ, luxûs, omniumque vitiorum. Sed audiamus de hoc D. Chryſoſtomum ho. 58. in Gen. *Quare dic mihi, inquit, & tibi ipſi hæc onera ſpinarum cōgregas; & filijs tuis materiam, & occaſionē malitiæ te relinquere non ſentis? Neſcis quòd dominus maiorem curam pueri tui gerit, tu autem tamquam illius maiorem curā gerens, occaſiones illi relinquere ſtudes, quæ ſubmergi eius animā faciant? An neſcis quòd iuuentus per ſeipſam ad ruinam procliuis eſt, & ad malitiā leui momento inclinatur: quando autem & opum affluentiam acceperit, multò magis ad malum prorruit? Sicut ignis cùm fomitem inuenit validioribus flammis exurgit: ita & quando in iuuenem, materia pecuniarum inciderit, tantam accendit fornacem, vt animam iuuenis totam flagrare faciat.*

IV. Quia à progreſſu virtutum. IV. Quia à progreſſu virtutum adeoque ab ingreſſu cœli vehementer retinent. Cùm poſſeſſoribus namque ſuis velut cum infantibus ludunt. His enim nutrices vt aureum nummum auferant, pomum vnum offerunt; diuitiæ aurum offerunt, vt virtutem & cœlum abſtrahant. Scimus ex libro Num c. 32. Rubenitas & Gaditas, quia pro ſuis, quibus abundabant, pecoribus repererunt extra Iordanem paſcua ſibi commoda, reſignaſſe partem hæreditatis ſuæ, quam accepturi erant in terrâ promiſſionis, longè nobiliorem: paſcua igitur campeſtria inecarunt illos, vt meliora perderent: vt pecorum pabula eligerent, & hominum delicijs, ficubus, malogranatis & prægrandibus botris, terræ lacte & melle mananti renunciarent. Hoc modo & diuitiæ imponunt poſſeſſoribus: carnis pabulum porrigunt, & animæ paſcua in cœlo vbera atque æterna ſurripiunt. Vnde D. Gregorius lib. 27. moral. cap. 10. ait: *Qui iumenta plurima poſſident, Iordanem tranſire refugiunt, quia quos multa mundi implicamenta occupant, habitationē cœleſtis patriæ non requirūt, &c.* Pari opum impoſturâ retēti in Babilonica captiuitate, & à regreſſu in terram ſanctam ac patriam detenti ſunt multi Hebræorum milleni, ſuorum amore prædiolorum ac domuncularū quas in eo ſibi compararant exilio, præferentes paſſerem, manu tentum, aquilæ in tecto ſedenti. Eam enim ob cauſam remanſiſſe in Babylone multitudinem Iudæorum inæſtimabilem ſcribit Ioſephus lib. 11. Antiq. cap. 1. & 5. Eadem deceptione retinent diuitiæ ſuos plerunque poſſeſſores huic mundi exilio affixos, vt modicum hoc quod habent, regno cœlorum præferant. Qui faſcijs aut vinculis inuoluti & ligati ſunt, à progreſſu impediuntur. Tales ſunt prædiuites, de quibus dicitur Soph. 1. *Diſperierunt omnes inuoluti argento.* Inuoluti nimirum ſicut muſca telâ araneæ, quæ proinde ad libertatem ſuam auolare nequit, ſed præda fit araneæ, quo modo etiam auari inuoluti ſuis opibus in prędam Dœmoni cedunt. Paulò aliter explicat, ſed eodem tendit Rupertus, cùm ait: *Eadem inuolutione ita groſſe facti, vt nimis difficile ſit introire eos in regnum cœlorum Dei.*

V. Quia fallaces & inſidæ. V. Quia fallaces & inſidiæ, cruciant & grauant, ac poſtremò mergunt ſuum poſſeſſorem. Quòd crucient, habemus ex Domini teſtimonio, qui ſpinis eos comparat. Matth. 13. cuius rationem reddit D. Chryſoſtomus hom. 23. in Ioan. *Quemadmodum enim ſpinæ*, inquit, *eos, qui tangunt, lacerant: ita horum cupiditas. Sicut facilè igni comprehenduntur & odio habentur agricolis ita hominus ſæculi negotia.* Eccleſiaſticus cap. 14. *Dolores & labores* appellat, cùm ait: *Nónne alijs relinques dolores & labores tuos in diuiſione ſortis?* Nam vt rectè D. Proſper lib. 2. de vita contempl. c. 13. ait: *Diuitias qui habent, ſine labore non quærunt, ſine difficultate non inueniunt, ſine cura non ſeruant, ſine noxia delectatione non poſſident, ſine dolore non perdunt.* Intellexit hoc & Diogenes Laertius, qui cuidam de nocte ſibi ſacculum nummis repletum è lectuli capite ſubtrahere conāti dixiſſe fertur: *Tolle infælix, vt facias vtroſque dormire*; ſignificans pecuniam, tam poſſeſſoris quàm raptoris quietem non parum interrumpere, dum illi vt eam cuſtodiat; iſti vt eam ſuffuretur, non ſemel euigilandum. In Prouerb. Philoſ. Quare ſi diuitiæ tam iniquæ ſunt in dominum ſuum, vt dolores ipſi afferant & quietem adimant, à quo tam impensè tamque tenerè adamantur, nónne meritò appellantur mammona iniquitatis?

Sed non omnes ſentiunt dolores & puncturas, quas afferunt hæ ſpinæ, quia induratum eſt cor eorum, qui diuitijs immerſi ſunt. Non audiunt hos ſermones, quia vt ait S. Ambroſius ſer. 8. in Pſ. 118. *clauſas habent aures & ſono æris obtuſas: nummus magis illis reſonat, quàm verba diuina.* Nares fœtori huic aſſuetas habent, vnde iam ex illo nihil patiuntur. Quamobrem vel hoc ipſo mammona iniquitatis rectè appellantur opes, quia ab iniquis ſolùm æſtimantur. Iuſti enim & cultores Dei ſpernunt eas & pro nihilo habent. Certè S. Paulus appellat eas *ſtercora*, S. Bernardus *glebas terræ*, S. Franciſcus *muſcas, &c.* Vnde qui diuitias, quales reuerà ſint & quid mali progignant, ſapienter cōſiderat, non modò non amabit, ſed exoſas etiam habebit. Vidit Anna Tobiæ coniux ſe amore recuperandæ pecuniæ, cuius gratiâ filium Tobiam amandarant in Mediam, in triſtitiam incidiſſe, in curam & ſolicitudinem, ne fortè illius causâ perderent filium vnicum & dilectiſſimum, ideoque pecuniam execrata, ad virum dixit. *Nunquam fuiſſet pecunia ipſa, pro quâ miſiſti eum.* Tob. 5. Eandem auerſatus S. Gregorius Nazianzen. orat. 16. appellat *perditionis inſtrumentum*, & : *Vtinam*, inquit, *pereant diuitiæ: niſi pauperibus ſubueniāt. Quid enim opus eſt multa reponere latronibus & furibus & mutationibus tēporum, quæ ea in alios transferunt?* Nec defuere ex Gentilibus, qui hoc intelligentes aurum abominati ſunt, inter quos notiſſimus ille Crates Philoſophus aurum ſuum in vndas proijciens: *Abite*, inquit, *peſſima diuitiæ: ego vos mergam, ne à vobis mergar.* Albani vnà cum defunctis eorum diuitias ſepeliebāt, ideoque ferè cuncti in paupertate vixerunt. Strab. lib. 11. *Babytaceum oppidū Perſidis eſt*, inquit Salianus c. 56, *in eo mortales vniuerſi, odio auri coemunt genus hoc metalli, & in terrarum profunda abijciunt, ne polluti*

luti vſa eius auaritia corrumpant æquitatem. Idem teſtatur Plinius libr. 6. cap. 27. Nos verò Chriſtiani ita auerſemur opes, vt non quidem in maria aut terrarum profunda, ſed in ſinus pauperum eas abijciamus. Ita ex mammona iniquitatis fient inſtrumentum pietatis & pretium ſalutis.

DOMINICA IX. POST PENTECOSTEN.

THEMATA.

I. Mira mercatorum eiectio è templo.
II. Sua quiſque vitia vt eijciat è templo animæ ſuæ, incitamenta.
III. Cur Dominus ſua manu caſtigarit nundinatores templi.
IV. Varij effectus, quos in peccatore producit mala conſcientia.
V. Deploranda Iudæorum cæcitas, nec non multorum Chriſtianorum.

THEMA PRIMVM.

Mira mercatorum eiectio è templo.

1. *Mira eſt propter iram mitiſſimi Agni.*
2. *Propter eijcientis potentiam.*
3. *Propter flagellum quo vſus Chriſtus.*
4. *Ob diram increpationem.*
5. *Ob merces nundinantium.*

Ingreſſus templum cœpit eijcere vendentes in illo & ementes.
Luc. 19.

Mirum quid refertur 1. Regum 14. Ionathas filius Regis Saülis, vnà cùm armigero ſuo irruiſſe in ſtationem Philiſtinorum & numeroſum eorum exercitum edita viginti virorum ſtrage, in fugam compuliſſe, quòd adeò ſtupendum erat, vt ſacer textus dicat accidiſſe quaſi miraculum à Deo, nec immeritò, coniecto in fugam exercitu hoſtili ab vno iuuene eiuſque armigero. Videtur illa Ionathæ irruptio typus & præludium quoddam fuiſſe illius irruptionis, quam in hoc Euangelio Chriſtus fecit in numeroſum populum, nundinas agentem in templo Salomonis. Solus enim Chriſtus Dei filius, naturâ humanâ velut armigero ſuo ſtipatus, fugauit omnem illum populum & è templo eiecit vnà cum ſuis gregibus. Quæ res tanta eſt, vt eam Sanctus Hieronymus cenſeat fuiſſe maximum miraculum. *Mihi*, inquit Matth. 21. *Intèr omnia ſigna, quæ fecit Chriſtus, hoc videtur mirabilius eſſe; quòd vnus homo & illo tempore contemptibilis, & in tantum vilis, vt poſtea crucifigeretur: Scribis & Phariſæis contrà ſæuientibus, & videntibus lucra ſua deſtrui, potuerit ad vnius flagelli verbera tantam eijcere multitudinem, menſáſque euertere & cathedras confringere, & alia facere, quæ infinitus non feciſſet exercitus.* Ita Hieronymus. Miram ergo hanc irruptionem iure merito accuratiùs contemplemur.

I. Mira eſt propter iracundiam à mitiſſimo agno aſſumptam & vindictam in nundinatores templi exertam. [I. Mira eſt propter iram mitiſſimi Agni.] Vbi enim aliàs toto vitæ tempore videmus iratum Chriſtum? vbi eijcientem, vbi percutientem aliquos, niſi quando in templo reperit nundinatores? quod vti bis accidit, ita bis eos eiecit. *Quæſitu dignum eſt*, inquit Sanctus Chryſoſtomus homil. 22. in Ioann. *quâ gratiâ Chriſtus adeò hic indignatus eſt, & maximè cùm aliàs iniurijs contumelijsq́; affectus, Samaritanus & dæmonium habens appellatus, nihil tale fecerit: nunc non contentus ſolis verbis, ſed etiam flagello arrepto ſic eos eiecerit.* Nimirum immanis Dei iniuria eſt, profanare templum eius & contumeliâ afficere, quæ ipſum Devm directè & immediatè tangit; de qua Heli ſacerdos ad filios in templo delinquentes dixit: *Si peccauerit vir in virum, placari ei poteſt Deus: ſi autem in Dominum peccauerit, quis orabit pro eo?* 1. Regum 2. Indicans grauiora longè eſſe peccata contra præcepta primæ tabulæ (quæ ſunt tria prima Decalogi) ijs, quæ contra præcepta ſecundæ tabulæ committuntur: quia illa Deum immediatè, proximè & in ſe: hæc verò mediatè tantùm & in alio Deum offendunt? hæc ſemel, illa bis, vt Abulenſis quæſt. 14. explicat ſimilitudine furti, quod quis contra edictum Legiſlatoris committit in ipſum Legiſlatorem, & illius, quod in alios homines. Tale verò eſt peccatum, quod inuadit Dei cultum, ſiue locus ſacer, ſiue perſona ſacra, ſiue actio ſacra violetur. Huiuſmodi erat illud filiorum Heli, quod morte plexit Deus & in filijs delinquentibus & in patre, non ſeriò ſatis prohibente. Huiuſmodi & illud Heliodori, qui ab Antiocho Rege miſſus Ieroſolymam, vt ærarium templi expoliaret, à duobus iuuenibus in templo vtrinque eum ſtipantibus, continuis verberibus flagellatus eſt; quo malo edoctus Regi renunciauit: *Si quem à Rex, habes hoſtem, aut regni*

gni tui inſidiatorem, mitte illum, & flagellatum eum recipies, ſi tamen euaſerit eò quòd in loco ſit verè quædam DEI virtus, &c. 2. Machab. 3. Gentilis ille erat, templum Salomonis nequaquam ita, vt noſtra templa, ſanctum erat, denique nihil aliud niſi aurum è templo tollere iuſſu Regis voluit; nónne grauius eſt ſi Chriſtianus templum Dei corporali præſentia longè ſacratius, non auro ſed honore & cultu ſuo, qui auro millies præualet, expoliare audeat.

II. Propter eijcientis potentiâ.

II. Ob eijcientis potentiam, quâ vnus tam multos ſacerdotum miniſtros & inſtitores, (vti ſuprà ex Hieronymo audiuimus) ſibi infenſos & mortem machinantes, auaritiæ ſtudentes, tam facilè eiecit, quod vix integra militum legio potuiſſet. Quis audeat leoni prædæ incubanti prædam eripere? Auari quaſi leones ſunt; vnde quod Pſalm. 33. dicitur: *Diuites eguerunt & eſurierunt*. Hieronymus vertit: *Leones eſurierunt*. Nundinatores iſti veluti leones prædis & lucris inhiabant, iamque incubabant, & quidem magno numero, nec tamen obſiſtere audent vni homini inermi ſeſe expellenti; quis hoc non miretur? Statuarij aſſerunt nihil itá difficile eſſe in ſtatua, atque vngues perpolire. Nihil etiam difficilius & periculoſius, quàm auaritiam diuitum arguere & corripere; mox enim arguentem vnguibus ſuis inuadunt. At hic nemo erat, qui Chriſto ſe opponere auderet. Quæ huius rei cauſa? Sanctus Hieronymus exiſtimat igneum quiddam atque ſydereum radiaſſe ex oculis Chriſti & diuinitatis majeſtatem eluxiſſe in eius facie, quod eos terruerit. Deinde immiſit pauorem in cor eorum, de quo Deuter. 28. dicitur: *Dabit tibi Dominus ibi cor pauidum, & deficientes oculos, & animam conſumptam mœrore, &c.* Deuter. 32. *Quomodo perſequatur vnus mille, & duo fugent decem millia? nónne ideò quia Deus ſuus vendidit eos & Dominus concluſit illos?* Id quod vendo à curâ & tutelâ meâ remoueo & alteri relinquo. Sic agit Deus cum præfractis peccatoribus. Hinc à Deo deſerti cerui fiunt ex leonibus. Similiter qui concluſos ſe & ab hoſte cinctos vident, animum deſpondent. Quando robur exercitus Syri Regis *ἀορασίᾳ* tactum, vidit ſe intra ciuitatem Samariam concluſum, cinctumque vndique mœnibus & hoſtibus, nemo, vnus eorum ſe mouere auſus eſt; quin potiùs, vt Sanctus Chryſoſtomus homil. de Heliſæo & Syror. inſid. ait, *tunc reddito viſu lamentantur & plangunt, tunc ſe captiuos, tunc reos, tunc ſe morti proximos recognoſcunt.* 4. Regum 6. Idem accidiſſe puto iſtis nundinatoribus in templo comprehenſis. Viderunt ſe in domo non ſua, ſed DEI, & in aperto flagitio comprehenſos; hinc timor & fuga eos comprehendit.

III. Propter flagellũ, quo vſus Chriſtus.

III. Ob inſtrumentum, quod ad hoc eſt vſus. Credibile eſt enim fuiſſe paucos funiculos in flagelli modum nexos; quali etiam vſus fuerat in prima eiectione Ioan. 2. Samgar vomere vno percuſſit de Philiſthæis ſexcentos viros, Iudicum 3. Samſon aſini mandibulâ mille Philiſthæos, Iudicum 15. quia robur eorum inſtrumento vim ſupra naturam impreſſit. Quid Chriſtus, funiculos ſparſim in via iacentes, qui nec puerum terrerent, colligit & connectit, ijſque pellit & expellit, quotquot erant in templo nundinatores, cum gregibus & armentis ſuis. Quis hîc non miretur? quis hîc non deprehendat diuinam in ipſo potentiam? Nimirum manus eius omnipotens impreſſit his funiculis pluſquam humanas vires; vt tam multos tamque fortes ſternere & fugare poſſet. Quid ſi gladium arripuiſſet? At hunc reſeruat in diem iudicij, de quo Deuter. 32. ait: *Si acuero vt fulgur gladium meum, & arripuerit iudicium manus mea, reddam vltionem hoſtibus meis. Gladius meus deuorabit carnes, &c.* Vnde bene Ioannes cap. 2. dixit Chriſtum ex funiculis feciſſe *quaſi flagellum*; quia funiculos illos nondum ita exacuerat, vt poſſent medios ſcindere & diuidere, ſanguinemque noxiorum deuorare; ſed hoc reſeruauit ad diem iudicij. Quidquid ergo hîc cladis nobis infertur ſiue è bello, ſiue è peſtilentiâ, ſiue è fame, grandine, pruinâ, &c. nondum flagellum, ſed *quaſi flagellum* tantùm eſt: exiguum & leue eſt. Deinde probabile eſt funiculos illos fuiſſe ipſorum mercatorum; qui eos ſecum, vt ſolent, attulerint & abiecerint. Ergo quemadmodum Dauid Goliatho caput abſcidit proprio eius gladio, 1. Reg. 17. ita Chriſtus hîc nundinatores propriis eorum funibus cæcidit; quia nimirum peccator dum delinquit, ſibi ipſi virgas plectit, & funiculos nectit, quibus hîc cæditur, & in inferno ſuſpendatur; quemadmodum Aman ſibi ipſi furcam erexit, quam innocenti parârat. Hinc bene Prouerb. 5. dicitur: *Iniquitates ſuæ capiunt impium & funibus peccatorum ſuorum conſtringitur.* Alij legunt, *ligatur, tenetur, ſuſpenditur.* Ligatur autem hic & illaqueatur velut Dæmonis captiuus: ſuſpenditur in inferno & ſtrangulatur propriis ſceleribus per eorum remorſum. Vnde Albertus Magn. in ſerm. de Sancto Clemente Mart. ait: *Nota quòd malitia eſt funis, per quem diabolus peccatores ſuſpẽdit in inferni patibulo; & neſciret per quod ſuſpenderet eos, niſi ipſi apportarent ei funem, per quem ſuſpenderentur.* Fridericus Comes Palatinus tres vicinos ſibi Principes Germanos, qui Heidelbergam, eius metropolim, poſt agrorum vaſtationem, obſidere parabant, incautos paruo exercitu cinxit atque cepit: poſtea redemptos conuiuio excepit: cæterâ quidem ſplendido; panem tamen non appoſuit, quod cùm illi mirarentur, cauſam reddidit: *Vaſtatis veſtrâ incurſione ſegetibus meis & meorum ruſticorum, panem perdidiſtis. Diſcite nunc ſubditorum ſudoribus parcere, quorum laboribus victum noſtrum conſtare videtis.* Refert Heldio in Chronico. Bellè & hic Princeps conuiuas iſtos conſtrinxit propriis peccatorum ſuorum funibus.

IV. Ob diram increpationem.

IV. Ob diram increpationem, quâ *latrones* appellat nundinatores illos. Quomodo enim

enim latrones, cùm venderent res ſuas? Reſpondeo fuiſſe inſtitores aut famulos ſacerdotum, in quorum perſona tangit Chriſtus potiùs ipſos ſacerdotes, illorum dominos, qui dum lucra ſectabantur in templo, ſimul & ſcandalo ſauciabant plebis animos, more ſcilicet latronum, qui vt pecunias acquirant, viatores etiam vitâ ſpoliant. Voci huic terrificę, vt veroſimile eſt, miram emphaſim addidit, iuxta id Pſal. 67. *Ecce dabit voci ſuæ vocem virtutis*. Sauciauit igitur hac voce conſcientiam ſacerdotum, qui in loco ſacro lucris inhiabant, & quidem iniquis cariſque nimiùm venditionibus emptores, eoſque ferè pauperes tantùm, expoliabant. Tametſi enim ex rebus venditis & ad ſacrificium allatis ſuam ipſi portionem capiebant, eâ tamen non contenti, etiam lucrum & rapinam ex earum venditione ſibi comparabant; quod forſan latrones non facerent, ſi à viatoribus ſpontaneum aliquod munus acciperent. Iam verò latrones atque fures voce Magiſtratus facilè percelli nemo eſt, qui neſciat. Quod etiam contingit alijs, qui res iniquas moliuntur, cuiuſmodi exemplum ſuppeditare nobis poteſt Græcium noſtrum, in quo cùm non ante multos annos (ferè 70.) tumultuoſi quidam ciues, Lutheri hæreſi infecti, circiter quingenti, in medio ciuitatis foro noctu armati conueniſſent, vt mediâ nocte curiam inuaderent & Catholicorum domos opprimerent, ecce repentinum & inexpectatum tonitru horrendum in modum intonat, quo illi conſternati, exiſtimantes ingens tormentum ex arcis propugnaculo, ciuitati imminente in ſe exploſum eſſe, omnes deiectis capitibus trepidarunt, & per vrbis compita quaquauerſum diffugerunt. Ita ſcribit Iacobus Præpoſitus Stanzenſis in Reformat. Styriacâ fol. 15. Iam ſi vnum tonitru potuit exarmare & in fugâ compellere tot armatos, cogitate, quid erit vox Chriſti Iudicis, in die Iudicij reprobos dânantis, *Vox illius*, inquit Ioannes Apoc. 1. *tanquam vox aquarum multarum*. Vel vt Daniel c. 7. vidit: *Fluuius igneus rapiduſq́, egrediebatur à facie eius*.

V. Ob merces nundinantium.

V. Ob merces nundinantium; quæ erant animalia ad ſacrificium emêda, & monetæ pecuniariæ in gazophylacium mittendæ adeoque têplo non indignæ. Vnde V. Beda in c. 2. Ioannis ait: *Videbantur licitè vendi in templo, quæ ad hoc emebantur, vt in eodê templo offerrentur Domino, ſed nolens ipſe Dominus aliquid in domo ſua terrenæ negotiationis, ne eius quidem, quæ honeſta putaretur, exhiberi, diſpulit negotiatores iniuſtos, & feras omnes ſimul cum ijs, qui negotiabantur, eiecit. Quid ergo fratres mei, quid putamus, faceret Dominus, ſi rixis diſſidentes, ſi fabulis vacantes, ſi riſu diſſolutos, vel alio quolibet ſcelere repertret irretitos, qui hoſtias, quæ ſibi immolarentur, emêtes in templo vidit & eliminare feſtinauit?* Maximè, quia hæ merces non vêdebantur ab eis in ipſo templo, ſed in atrio templi ſolùm. Et quantò ſacratiora ſunt templa Chriſtianorum, templo Salomonis? In illo, dum ædificaretur, noluit Salomon vt ictus mallei aut ſecuris audiretur (3. Regum 6.) ſed procul extra locum templi ligna & lapides ſecarentur, poſtea que ædificio cum ſilentio aptarentur: & non offendent Chriſtum, qui in templo rident, cachinnantur, de profanis rebus garriunt, nugantur & rem diuinam turbant? Sed neque iſtud ſatis eſt, ſi quis dicat ſe orare in templo, ſi enim non attentè oret; vel ſi ſub concione oret, cùm Dei verbo opus habet, neque hoc Deo placet, ſed eiectione dignum eſt.

THEMA SECVNDVM.

Sua quiſque vitia vt eijciat è templo animæ ſuæ, incitamenta.

1. *Cogitemus maiores noſtros.*
2. *Cogitemus priora facta noſtra.*
3. *Cogitemus rem non adeò eſſe difficilem.*
4. *Cogitemus pudorem quem incurrimus.*
5. *Cogitemus propoſita, nobis præmia & emolumenta.*

Intrauit IESVS in Templum DEI & eijciebat omnes vendentes & ementes. *Matth.* 21.

THeodoſius Imper. vti refert B. Petrus Dam. l. 7. Ep. ep. 11. ad Gotifredum Tuſc. Ducem, cùm Imperium videret ſceleratis repleri ex nimia conniuentia & clementia, miſit veredarium ſuum ad Eremitam quendam ſanctitatis nomine celebrem, petiturus conſilium, quid in tali rerum ſtatu faciendum ſibi iudicaret. Quid ad hoc Eremicola? ſarculum atripit & hortulum ingreſſus, Legato inſpectante ſarrit, & noxia demolitur germina & vrticas extirpat, bonas verò herbas excolit & communit oluſcula. Tum abire Legatum, & referre Imperatori ea, quæ vidit, iubet. Mentem Eremitæ mox intellexit Imperator, vt nimirum ex Imperio reprobos extirparet, bonos confoueret: ſic egit, & rempublicam compoſuit. Quale reſponſum ſimul & documentum dedit Imperatori prudens Eremita, tale nobis præbet in hod. Euangelio ſapientiſſimus Dei filius. Templum Dei eſſe ſingulos Chriſtianos Apoſtolus teſtatur varijs in locis, vti 1. Corinth. 3. *Neſcitis quia templum Dei eſtis?* Atqui templum hoc ſæpiùs videmus multis in Chriſtianis repleri vrticis & herbis peſtilentibus, vitijs, inquam, varijs. Quid hîc conſilij? quid facto opus? En tibi reſponſum à Chriſto, facto, non verbo, datum: Flagellum namque arripuit, cùm videret templum Dei à nundinatoribus contaminatum, & eiecit improbos, violatores domus Dei; & hoc ipſo quaſi ſymbolo oſtendit, quid in templo Dei, quod ſumus nos, facere nos oporteat: eijcienda nimirum eſſe potenti manu vitia, quæ animos noſtros polluunt Deoque abominabiles faciunt. Verùm dicet aliquis: Res hæc difficultatem habet. Quis enim facilè exuat habitus malè contractos? Quis tantam vitiorum colluuiem ſolus expellat? Vnde nobis flagellum tale quo turbam hanc eiiciamus? Dabimus vobis aliqua in hac concione: vos ea arripite.

I. Cogitemus maiores noſtros.

I. Cogitemus parentes & maiores noſtros, quàm à vitijs abhorruerint, & pietati ac virtuti fuerint addicti. Solet enim hic ſtimulus multùm inuitare filios, ne à parentum virtutibus degenerent, quos ſibi velut Idæam & viuendi regulam à teneris propoſitam ſemper habuerũt. Hac cogitatione conatus eſt Tobias auocare à peccato familiares & domeſticos, ſibi inſultantes: *Nolite ita loqui*, inquit, *quoniam filij ſanctorum ſumus.* Tob.2. Sanctorum ſcilicet parentum & Patriarcharũ illorũ, Abtaham, Iſaac, & Iacob, &c. qui vti in morigeris & ſanctis filijs ſummè ſibi placent & gratulantur: ita in peruerſis maximè diſplicent & indignantur. Eodẽ ſtimulo excitauit Mathathias filios ſuos ad pugnandum ſtrenuè pro templo Dei & patrijs legibus: *Mementote*, ait, *operum patrum, quæ fecerunt in generationibus ſuis, & accipietis gloriam magnam & nomen æternũ*, 3.Mach.2.v.51. Ita & Poëta Ethnicus (Virg.l.12.Æneid.) Aſcanium ad fortia patranda excitat memoria patris Æneæ, & auunculi Hectoris. Seipſum adhuc meliùs admonuit parentis ſui Boleslaus 4. Rex Poloniæ, qui cùm patris ſui imaginem collo appenſam in aurea geret lamina cùm difficile quidpiam aggrediendum eſſet, eam exoſculabatur dicens: *Eia diue parens, ne ſinas vt quid vecors indignumque tuo nomine admittam.* Cauſſin. in aula S.l.1. Etenim ſi de piis & virtute claris natus parentibus impiè & turpiter viuas, quid niſi facem ſplẽdentẽ geris, quæ tuam prodat ac demonſtret fœditatem? Hinc meritò talibus indignabundus occlamat Deus Pſal.4. *Filij hominũ vſquequò graui corde, vt quid diligitis vanitatẽ?* Hebr. *Vſquequo inclyti mei ignominioſè diligitis vanitatem?* q.d. cum ſitis ex inclyta & inſigni glorioſaque progenie, cur ſectamini vanitatem & peccatum? Ita enim explicat S.Chryſ. *Quoſnã*, inquit, *vocat filios hominũ? eos, qui viuunt in improbitate, qui ſunt procliues ad vitium. Quod autẽ eos, qui ſunt ad vitium propenſi vocat filios hominũ, audi: Videntes filij Dei filias hominum.* Geneſ.6. Filij igitur Dei iuſti, filij & filiæ hominũ vocantur ſolito vitioſiores ac turpiores. Degeneres illi filij, dum ſe fœdis voluptatibus dediderunt; Dei in ſe iram prouocauerunt & diluuium induxerunt. Merentur etiam non vulgarem pœnam, qui à piorum parentum veſtigijs deflectentes, vitijs ſe contaminant. Quod ſi quis parentum radijs non coruſcat; ſciatis in baptiſmo effectum eſſe filium Dei, quo nomine Apoſtolus ſæpe nos compellat. Quis verò in tanta nominis gloria non ſtrenuè ſe gerat, vt omnia ab animo ſuo vitia extirpet? Alexander M. & quidam alij fortes viri non ægrè audierunt appellari ſe filios Dei, vt hac de ſe concepta opinione animarent ſemetipſos ad fortiùs agendum & res magnas aggrediendas, vti ſcribit, Varro apud D.Aug.3. de ciuit. c.4. Cùm ergo nos Chriſtiani non vanè inſigniamur hoc præclariſſimo titulo, iudicate an hoc calcar non acriter nos ſtimulet ad expellenda ab animo noſtro omnia vitia & virtutes inducendas.

II. Cogitemus priora facta noſtra.

II. Cogitemus priora facta noſtra, quibus adiuuante Dei gratia non paucas obtinuimus de vitijs noſtris victorias; dum varijs è periculis generoſè eluctati ſumus & prauos quoſdam habitus quibus aſſueueramus; deſuetudine depoſuimus. Quàm multi enim exuerunt iurandi & peierandi, execrandi, ingurgitandi, ſcortandi, ludendi, rixandi & pugnandi conſuetudinem, & contrariam induerunt? Quod igitur in alijs vitijs debellandis & potuimus facere & fecimus: cur non poſſimus & faciamus in ijs, quæ iam adhærent nobis; Multum addit animi militibus ſemel expugnaſſe hoſtem & reddit cautiores, vt ne partam gloriam iterum deperdant. Glaucus Cariſtius, puer adhuc, in agro colendo vomerem qui ab aratro exciderat, manu loco mallei in ſuum locum reſtituit, Ductus poſteà à patre ad Olympia cùm ab aduerſario conficeretur plagis, & iam ſuccumbens deficeret, inclamauit proſiliens pater: *Percute qua aratrum.* Quo ille ſtimulo concitatus irruenſque violentiùs velut impetu capto adverſarium vicit, ſtatuamque meruit, Pauſanias l.6. Potuit hunc iuuenem priſtini ſui roboris memoria ingeſta cõfirmare ad reſumendas vires & hoſtem ſuperandum, cur non & nos Chriſti athletas ad debellanda vitia, quorum non diſſimilia iam aliàs debellauimus? Certè commemoratio priorum heroicorum actuum Dauidem excitauit, vt cum Goliatho, magna illa corporis mole, congredi duello minimè dubitaret. *Paſcebat*, inquit ad Saulem, *ſeruus tuus patris ſui gregem, & veniebat leo vel vrſus, & tollebat arietem de medio gregis: & perſequebar eos & percutiebam eruebamque de ore eorum: & illi conſurgebant aduerſum me & apprehendebam mentum eorum & ſuffocabam interficiebamque eos. Nam & leonem & vrſum interfeci ego ſeruus tuus: erit igitur Philiſthæus hic incircumciſus, quaſi vnus ex eis.* 1.Reg.17. Cogitemus hoc & nos. Expugnauimus haud dubiè iã aliàs vitia quędam nobis inhærentia: erit igitur hoc, cui adhuc mancipati ſumus, quaſi vnum ex illis: æquè facilè ſuperandum, modò viri eſſe voluerimus.

III. Cogitemus rem non eſſe adeò difficilem.

III. Cogitemus hoſtes noſtros, qui nunc dominantur nobis, tanti roboris non eſſe, vti nos imaginamur. Quàm enim facilè contraximus hoc vel illud vitium, aliquoties iteratis vitioſis actibus, tam facilè id deponemus, intermiſſo eiuſdem praui exercitio. Inuincibilis planè videbatur eſſe Goliath populo Hebræorum quem tamen Deo confiſus Dauid ſtrauit primo lapide. Simile certamẽ oblatũ in ecſtaſi fuit Abbati Theodoſio, adhuc tyroni, cum Æthiope ingentis magnitudinis, attollentis caput ſupra ipſas nubes; quem ille vbi primùm dimicare orſus eſt, illicò in fugam cõpulit; fuit autem Dęmon, in prato ſpirit. c.66. Non multò difficilius erit, expugnare vitia noſtra, ſi vnà cum Dauide manũ mittere in peram, ſeu admouere operi & bellare voluerimus. *Simul enim ac velle cœperimus (pugnare in vitia)* inquit S. Dorotheus doctr.10. *cœperimus auxiliãte Deo & pugnare. Non deerit, qui nos adiuuet, modò ipſi decertemus. Proinde quidã ex Patribus frequenter dicere ſolebat. Da ſanguinẽ & accipe Spiritũ, h.e. certa, contende, enitere, & habitum procul dubio acquires.* Polyercon Peloponeſijs aditum obſidentibus, mili-

tes

tes ſuos ad periculum adeundum hac ratione confirmauit: Pileum ſibi impoſuit & tunicam duplicem indutus: arreptoque baculo dixit ad eos: *Qui nos in certamē vocant, huiuſmodi ſunt homines, ô commilitones.* Poſteà his depoſitis & acceptâ armaturâ: *Qui verò manum cum illis conſerūt*, inquit, *tales ſunt vſque in hoc tempus multorū præliorū victores.* Dixit & perſuaſit, vt actutùm hoſtem aggredi contenderent. Polynæus l.4. Fingit ſibi aliquis inuincibilem planè eſſe contractam ebrioſitatem. Quaſi verò vincere eam tam difficile ſit! abſtine à compotoribus, & appone menſæ tuæ certam menſuram & quotidie parum detrahe: ſic expugnabis vitium. Aſſuetudine didicit Milo portare vnum bouem, imponendo eum humeris ſuis, dum adhuc eſſet vitulus: & ſic vnà cum vitulo creuêre ad portandum vires. Fuit quidam iracundiæ adeò addictus, vt ſibi perſuaderet nullum eſſe medium ſeſe ab ea liberandi. Quæſitum igitur ex illo eſt, an alium in hoc vitio nôſſet ſibi parem, & inuentus tandem eſt. Cum hoc ſpiritualis pater pactum tale inijt, vt ſi patienter ferre poſſet ternas iniurias, certam ei pecuniam numerare vellet. Suſcepit hic non difficile oblatam conditionem & præſtitit quod promiſit. Paucis poſt diebus rixæ occaſio oblata eſt inter illos duos: quorum ille more ſuo onerare iſtum aggreditur non paucis contumelijs. At ille memor pactæ & ſtipulatæ ſibi pecuniæ, ne verbo ſe defendit, ſed inſtar piſcis tacuit. Miratus alter inſolitam huius æquè cholerici mutationē, abijt ad patrem & ſalſus eſt poſſibile eſſe, quod priùs obnegârat, vt iracundiæ vitiū expugnari queat, quod in ſocio vidiſſet. Itaque à Patre particulari in hoc vitium indagine armatus & ipſe tandem victor euaſit. Refert noſter Georg. Reeb in tract. de prud. Chriſt. l. 3.

IV. Cogitemus pudorem quem incurrimus.

IV. Cogitemus immanem illum pudorem, quo partim in viuis noſipſos cōfundemus, partim poſt hanc vitam confundemur in iudicio, ſi tam ignaui ſimus, vt nos ipſos regere & vincere nequeamus; præſertim Chriſtiani; qui ad ſpiritualia huiuſmodi certamina tot habemus arma & præſidia. Quid enim? nónne ſcimus à Deo dictum eſſe Caino: *Sub te erit appetitus eius* (peccati) *& tu dominaberis illius?* Gen. 4. Nónne confuſio eſt viro, ſi per omnia regi, quin & puniri ac percuti ſe permittat ab vxore ſua? Atqui vitia tua & eorum appetitum tibi ſubiectum eſſe velut domino, audis ab ipſo Deo. Nónne vſque hodie expoſtulamus cū Adamo, quod Euæ ſuæ obſecutus pomum vetitum guſtârit, & ſimul nos perdiderit? Nónne fuit ignominia Sāſonis, quòd hic tātus hoſtiū debellator, ab vna muliercula ſibi illudi ſeque ligari paſſus eſt, & quidem multoties, ita vt in hoſtiū manus ab ipsâ traderetur? At hoc ipsū tu quoque pateris, ſi à tua concupiſcentia ſuperari te permittas. Ita enim Eccl. c. 18. v. 31. ait: *Si præſtes animæ tuæ cōcupiſcētias eius, faciet te in gaudiū inimicis tuis.* Quàm facilè potuiſſet Samſon, ſi vir eſſe voluiſſet, repellere ſuam Dalilam! quàm facilè cōpeſcere! Satis quidē fortiter in initio ſe geſſit, priuſquam amicæ arcanum ſuum cādidè aperiret. Tameſi enim in ſinu eius recubuit, vbi tamen clamorem audijt: *Philiſthijm ſuper te Samſon*; ibi mox exſilijt & vincula abrupit, neglecta quoque Dalila & ſpretis delitijs in hoſtes ſe armauit eoſq; fugauit. Ita licet interdum concupiſcentiæ noſtræ nobis illudant, nequaquam manus demus, vbi de ſalute noſtra rem agi animaduertimus: pereat caro, pereant deliciæ; modò animas noſtras in peccati ſeruitutem non tradamus. At ſe totum permittere & ſubmittere huic Dalilæ, brutæ, inquam, concupiſcentiæ, ſeque bruto miſeriorem facere, proh! quanta eſt hæc confuſio? Hinc enim Pſal. 48. v. 21. ille in talem hominem ſarcaſmus: *Homo cùm in honore eſſet, nō intellexit; cōparatus eſt iumentis inſipientibus & ſimilis factus eſt illis.* Manus enim dando gulę ſimilis fit porcus: admittendo dominatricem ſuperbiam, fit leo: rapinam ſectando, fit lupus: acediæ ſeruiendo, fit aſinus. Et hoc cùm tam facilè obſiſtere poſſet tam fœdæ metamorphoſi. Surgent aliquando Niniuitæ, ſurgent Gentiles & confundent accuſabuntq; Chriſtianos, qui ſe ſubiugari à ſuis Dalilis permiſerunt, & in belluas tranſire, quàm edomare vitia ſua maluerunt. Surget Demoſthenes, qui blæſam & raucam linguam lapillis ori iniectis & clamoribus correxit. Surget Diogenes qui labore & ſtudio vitia expugnauit, alijque innumeri.

Augetur hæc confuſio, ſi conſideremus quàm ægrè feramus vitia in alijs: quàm acriter obiurgemus: quàm ſæpe & plectamus. Certè Dauid dum in ſtatu peccati mācipium libidinis adhuc perſeueraret, citò & vehementer prorupit in ſententiam mortis, latam contra eum, qui pauperi cuidam vnam ouiculam abſtuliſſe dicebatur: *Viuit Dominus*, inquit, *quoniam filius mortis eſt vir, qui fecit hoc: ouem reddet in quadruplum.* 2. Reg. 12. Interim tamen in ſinum ſuum minimè inſpexit: quod ipſe viro alteri vxorem abſtuliſſet. Nónne hoc turpe fuit, propter ouem ablatam alterum neci adiudicare, & interim ſeipſum adulterij & homicidij reum minimè damnare, imò nec agnoſcere?

V. Cogitemus propoſita nobis præmia & emolumenta.

V. Cogitemus præmia & emolumenta maxima, quæ ex tali pugna & victoria nobis comparabimus. Quænam verò illa? Primum pax conſcientiæ lætitia cordis, quæ ſequitur neceſſariò vitiorum debellationem. Vnde enim cor inquietatur, niſi à vitiis & concupiſcētijs non edomitis? illis ergo ſuperatis, fiet quod promiſit Deus ſeruis ſuis Leuit. 26. *Dabo panem in finibus veſtris, dormietis & non erit qui exterreat.* Id quod de pace cordis, quæ externâ & politicâ pace longè nobilior & vtilior eſt, ſemper & maximè verum eſt. Degūt igitur victores illi in vera Ieruſalem, h.e. in *viſione pacis*: ſicuti econtrà illi, quibus vitia dominātur, degunt in Babylone, h.e. in *confuſione* & tumultu cordis ſui; de qua dicitur Iſa. 14. *Ponam eam* (Babylonem) *in poſſeßionem ericij.* Ad litterā: ita deuaſtabo vt ericij in ea habitacula ſua poſituri ſint: myſticè, cor impiorum quaſi habitaculum ericiorum erit, quia peccata in eo latentia perpetuò eos pungent, rodent & cruciabunt.

2. Honor & gloria, etiam apud homines. Tales enim homines, qui poſt vitia expulſa,

virtutibus corruſcant, omnibus accepti, & in honore ſunt etiam apud reprobos, vti patet in Abrahamo, quem licet externũ & ignotum, in fœdus expetierunt Principes Gentiles: propter eius virtutem Gen. 14. Similiter in Iſaac, quem in terra ſua item peregrinum venerati ſunt Principes Geraræ dicentes: *Vidimus Dominum eſſe tecum, & idcircò nos diximus: Sit iuramentum inter nos & ineamus fœdus, vt non facias nobis quidquam mali.* Geneſ. 26. Deprehenderunt enim ipſum eſſe virum iuſtum & virtuoſum, ab omni peccato immunem. Non aliter & Iacobum amabat Laban, homo Gentilis, conabaturque omnibus modis retinere ſemper in domo ſua, quia eximias eius virtutes fuerat expertus. Gen. 19. Vnde S. Chryſoſtomus hom. 5. in Gen. ait: *Tanta virtutis potentia eſt, vt revereantur & multùm laudent etiam, qui illâ carent. Sicut & vitium etiam ab his, qui mali ſunt, ſubinde accuſatur & carpitur.* Conſentit D. Bernardus ſerm. 7. in Pſalm. *Qui habitat: Pſeudoprophetam Balaam recolite,* inquit, *& ipſe iniquus iuſtorum mortem optabat, & nouiſſima ſua horum ſimilia fieri precabatur. Tantum eſt pietatis fructus, tanta iuſtitia merces, vt ne ab ipſis quidem non deſiderari queat impijs.* Denique virtus magnos & nobiles, peccatum verò paruos & ignobiles facit, vt oſtendit D. Cyrillus Alexandrinus l. 12. in Leuit. Et probatur exemplo Samuelis & Heli, quorum ille ex obſcuriſſimo loco, Ramathaim ſophim, ob virtutem ad ſummi ſacerdotij dignitatem: hic verò è nobili proſapia & ſummo ſacerdotio ad ignobile vulgus ob peccatum depreſſus eſt in filijs ſuis.

3. Singularis Dei protectio; quâ protexit in-
3. primis Abraham flagellando totam Pharaonis aulam propter ipſum iniuriâ affectum Gen. 12. Deinde iuſtum Loth, quo non niſi ſubtracto voluit perdere Sodomam Gen. 19. Eliam, quē in ſumma rerum penuria corui miniſterio pauit cæteris ſame preſſis. Ex quibus patet verum eſſe id Eccleſiaſtici 16. *Melior eſt vnus Deum timens, quàm mille filij impij.* Experti ſunt Aſſyrij quorum. 185000. occidit propter vnum Dauid, 4. Regum 16. *Protegam vrbem hanc,* inquit, *propter me & Dauid ſeruum meum.* Propter vnum Petrum ſeruandum & è vinculis eripiendum permiſit ſexdecim milites, carceris cuſtodes, necari ab Herode Actor. 12. Quin etiam addit iuſtis ſępenumerò etiam benedictionem in bonis terræ, vt honeſtam & commodam vitæ habeant ſuſtentationem, vti factum legimus Agg. 2. *A die, quâ fundamenta iacta ſunt templi Domini, ponite ſuper cor veſtrum. Nunquid iam ſemen in germine eſt, & adhuc vinea, & ficus & malogranatum, & lignum oliuæ non floruit? & ex die iſta benedicam.*

4. 4. Merces in cœlo inexplicabilis atque immenſa, de qua Ioan. Apoca. 2. in perſona Chriſti ait: *Vincenti* (ſeipſum & vitia ſua) *dabo manna abſconditum, &c.* Et rurſum: *Qui vicerit & cuſtodierit vſque in finē opera mea dabo illi poteſtatē ſuper gentes, &c.* Et iterum: *Qui vicerit ſic veſtietur veſtimentis albis non delebo nomen eius de libro vitæ, & confitebor nomen eius coram patre meo & coram Angelis eius.* Iterum: *Qui vicerit, faciam illum columnā in templo Dei mei, & foras non egredietur ampliùs, & ſcribam ſuper eum nomen Dei mei, &c.* Denique: *Qui vicerit, dabo ei ſedere mecū in throno meo ſicut & ego vici & ſedi cum patre meo in throno eius.* Apoc. 3. Quid amplius, quid honorificentius, quid glorioſius dici aut dari poteſt? Audijt & conſiderauit hæc magnus quidam in ſeculo Iuriſperitus, qui cum multos & aſſiduos labores in clientum cauſis tolerarer, denique ita ſecum conſtituit: *Si laborandum ſit, multò ſatius eſſe Dei cauſâ laborare, qui tantam mercedem reddit, quàm cauſâ mundi qui mercedem vel nullam vel breuem & exiguam dat;* ſicque ſe recepit in Societatem noſtram. Platus lib. 3. de ſtatu relig. cap. vlt.

THEMA TERTIVM.

Cur Dominus propriâ manu caſtigârit nundinatores templi.

1. *Quia Chriſtus ipſe volebat intrare.*
2. *Quia Magiſtratuum peccata ipſe punit.*
3. *Quia in domo propria latrones deprehendit.*
4. *Quia in flagranti delicto reos deprehendit.*
5. *Quia voluit ſpecimen præbere ſuæ potentiæ.*

Eijciebat omnes vendentes & ementes in templo. *Matth. 21.*

RES admiranda nec non tremenda foret, ſi videremus Regem cæteroqui clementiſſimum manſuetiſſimumque aliquando in iracundiam adeò exardeſcere, vt correpto gladio verberare inciperet ſeruos ſuos atque è domo ſuâ impetu facto omnes eijcere. Quis enim hoc viſo non cogitaret, grauiſſimum aliquod ſcelus ſeruos admiſiſſe, quod cōcitaret herum ad vindictam propriâ manu de ipſis ſumendam? Videmus in hod. Euangelio Saluatorem noſtrū, agnum manſuetiſſimum, qui nullis alioquin, iniuriis, nullis contumelijs permoueri ad iram poterat, ſiue dæmoniacus & Samaritanus, ſiue ipſemet Beelzebub ab impijs vocaretur: quique ad extremum inflicta ſibi verbera, tormenta & mortem crucis æquo animo excepit; videmus, inquam, humaniſſimum Dominum ad vindictam incandeſcere, & flagello à ſe confecto ſæuire in ſeruos & creaturas ſuas, nundinatores templi, eoſque inflictis plagis è templo eiicere. Quis hoc non miretur. Quis ad hanc Dei iram non tremat & expaueſcat? Et quid tandem ſceleris admiſére illi, quod ipſum Dei filium ad vltionem concitauit. Vtique non aliud, niſi quia domum Dei ſuis mercimoniis & fraudibus contaminarunt. Sed cur manu propria & non per alios potiùs ſcelus hoc caſtigauit? Ad hoc reſpondebimus impræſentiarum.

I. Ad hoc reſpondet D. Ambroſius l. 2. de Abel & Cain cap. 4 *Chriſtus,* inquit, *de templo eijciebat nummularios, quia ipſe volebat intrare.* Ac ſi non poſſet templi ſanctificator cum templi proſa- I. Quia Chriſtus ipſe volebat intrare.

profanatoribus commorari in eodem loco. Quando autem duo contraria conueniunt in eodem loco vel ſubiecto, id quod potentius eſt, alterum expellit. Quod etiam poſt triduum præſtitit Saluator cum ſuo proditore; in quem vbi Satanas cum buccellà ingreſſus eſt, mox ei dixit: *Quod facis, fac citiùs*, jubens hac voce eum à ſe diſcedere, vt exponit idem Ambroſius cit. *Vt quia*, inquit, *introierat in illum ſatanas, ipſe abiret à Chriſto. Eijcitur itaq; atq; excluditur, eò quòd iam cum Domino IESV eſſe non poßit, quia cœperat eſſe cum Diabolo. Nulla enim communicatio Chriſti ad Belial.* Et Iudas quidem cum hoſpite ſuo, Diabolo, ad verbũ Domini ſtatim exiuit; quia manum omnipotentis Dei à qua tam dirè Satan percuſſus cœloque eiectus fuit, ferre non potuit. Eadem ratio eſt vitiorum, quæ non niſi Satanæ militant: quod in Zachęi domo patuit quam vbi Chriſtus intrauit, ſtatim auaritia Zachæi quaſi flagello Domini eiecta eſt. Vnde D. Ambroſius cit. ait: *Zachæus excipiendo Chriſtum excluſit auaritiam, relegauit perfidiam, renuntiauit fraudibus: aliter enim non ingeditur Chriſtus, niſi vt vitia excludat, quia nõ cohabitat erroribus.* Et paulò pòſt Zachęum ſic loquentem inducit. *Iam non ſum Zachæus, non prædo, non fraudator. Reddo, quæ ſuſtuli; reddo, quæ auferre cõſueuerã Iam dono pauperibus, quos antè nudabã; iam mea cõfero, qui aliena rapiebam. Fugerunt crimina poſtquã Chriſtus intrauit.* Idem in figurà Arcę fœderis pręluſum eſt à Deo, quando ad eius aduentum diffugére aut ſuccubuére hoſtes Iſraëlis. Vnde cùm in itinere per deſertum eleuaretur ad progreſſum, dicebat Moyſes: *Surge Domine & diſsipentur inimici tui.* Num. 10. Quamobrẽ Hebræi producebant eum ad caſtra, tempore belli, & quidem magno hoſtium pauore, vti patet Ioſ. 6. & 1. Reg. 4. Eadem in templum Dagon illata, non eſt paſſa iuxta ſe Idolum, ſed ſemel atque iterum proſtrauit. 1. Reg. 5. Quorſum verò hæc ſpectant, niſi vt videamus quantà iniurià DEVM afficiat, qui peccatum velut capitalẽ ipſius hoſtem inducit in cor ſuum, DEO conſecratum. Ea enim tãta eſt vt ipſum etiam Deum prouocet ad flagellum ſua manu corripiendum & vindictam ſumendam. Quando igitur Dominus primò per baptiſmum, deinde per pœnitẽtiam iterum ad te intrauit, vide ne admittas hoſtem ipſius infenſiſſimum, peccatum; vide ne eum inueniat, quando ad te ingreſſurus eſt in ſacra communione; ne in tempore iræ ſuæ diſperdat te.

II. Quia Magiſtratuũ peccata ipſe punit.

II. Reſpondet Gregorius l. 24. Moral. cap. 14. *Quia rectores habent Iudicem ſuum, magna cautela ſubditorum eſt, non temere vitam iudicare regentiũ. Neque enim fruſtra per ſemetipſum Dominus æs nummulariorum fudit & cathedras vendentium columbas euertit: nimirum ſignificans, quia per magiſtros quidem vitam iudicat plebium, ſed per ſemetipſum facta examinat magiſtratum.* Admodum probabile eſt, quod ſentit D. Hieronymus, Beda, & alij, nundinatores iſtos fuiſſe ſacerdotum miniſtros, qui juſſu & nomine dominorum ſuorum mercimonia in templo exercebãt (imò aliquot ſummi Pontifices, vti Anacletus ep. 3. Pius primus ep. 1. Iulius primus in reſcripto contra Orientales putant ipſos ſacerdotes è templo fuiſſe eiectos) vt empta populus pecora ad ſacrificia offerret. Quod etſi alioquin ex lege conceſſum erat, turpe tamen fuit, vt has nundinas ſacerdotes & in templo DEI proponerent. Quia verò ſacerdotum dignitas plebi ſubijci non debet, ideò eorum peccata Chriſtus ipſe plectere voluit, vti idem Sanctus Gregorius hum. 17. in Euãgelia clariùs exponit: *Qui modò*, inquit, *ſubditorũ culpas per præpoſitos vleiſcitur, tunc Præpoſitorum mala per ſemetipſũ ſæuiens damnat. Vnde & ingreſſus in templum, per ſemetipſũ quaſi flagellũ de funiculis fecit, & de domo Dei prauos negotiatores eijciens cathedras vendentium columbas euertit: quia ſubditorum quidem culpas per paſtores percutit, ſed paſtorũ vitia per ſemetipſum ferit.* Boues illi duodecim ex ære fuſi, qui geſtabant mare æneum, facies quidem antrorſum verſas & conſpicuas habebant, terga verò & poſteriora introrſum abdita gerebant. 3. Reg. 7. Significabant autem 12. Apoſtolos eorum ſequaces animarum paſtores, baptiſmum in Eccleſia adminiſtrantes; quorum exempla bona proſtare omnibus ad imitationem debent, mala verò abſcondi, quia ſuo tempore iudicabit eos Chriſtus & ſeuerè quidem puniet quaſi propria manu, vt qui ſuo ſcandalo alios etiam peruerterint, & quod alios docuere faciendumque intellexere, minimè ipſi fecerint. Quod etiam de Magiſtratibus ſæcularibus intelligendum eſt. Quemadmodum enim Samuel Propheta Regem Amalecitarum, Agag, ſua manu obtruncauit. 1. Reg. 15. Ita Deus Principes & Prælatos, cùm legibus non ſubſint, per ſemetipſum punire ſolet. Vnde Pſ. 81. dicitur: *Deus ſtetit in Synagoga Deorum, in medio autem Deos dijudicat.* Nempe vt in rep. crimina leuiora ad inferiores Iudices referuntur, grauiora verò ad ſupremum Magiſtratum ita gubernatorum ſcelera, quia fœdiora & damnoſiora ſunt, Dei judicio reſeruantur. Nemo igitur præſumat judicare aut quauis violentia inuadere Prælatos, quia hoc aliud non eſſet, quàm eripere Chriſto flagellum eiuſque iuriſdictionem ſibi arrogare.

III. Quia in domo propria latrones deprehendit.

III. Quia in domo DEI adeoque propria latrones deprehendit; ſua igitur manu ſanctiſſimam ſuam domum ab immundis belluis juſtè expurgauit. Scimus quantam in iracundiam exarſerit Aſſuerus, quando vidit Amanem corruiſſe ſuper lectulum Reginæ, tametſi precabundum, contra omne tamen decorum. Id enim Rex ſiniſtrè interpretans: *Etiam Reginam*; inquit, *vult opprimere, me præſente in domo meâ.* Quare in eum mox, non per Iudices, ſed ore proprio ſententiam mortis tulit. Eſth. 7. Videbatur enim Aman Reginæ inſidias moliri & aulam regiam in lupanar velle conuertere. Iam verò ſcimus adulteros à marito in flagitio deprehẽſos iure merito inuadi, & manu eius propriâ necari impunè. At quid Eccleſia niſi domus, imò ſponſa CHRISTI? eo enim nomine in officio Dedicationis ſępiſſimè compellatur. Hanc ſuam domum hanc & ſpõ-

ſam in magno admodum zelo Chriſtus cuſtodit & cuſtoditam vult. Idcircò enim de ipſo, templum à nundinatoribus expurgante, ſcriptum fuiſſe Pſalm. 68. *Zelus domûs tuæ comedit me*, intellexerunt Apoſtoli. Ex nimio enim zelo illo, domûs ſuæ mundandæ, occaſionem dedit Iudæis, vt vitæ eius inſidiarentur & crucem procurarent. Itaque Dominus templo, velut ſponſæ ſuæ ſedulò inuigilat; ſicut & illis, qui in eo commorantur: obſeruat eorum verba, riſus, nutus, aſpectus: ac quiſquis eam modo aliquo contaminare audet, pro adultero habetur: meritoque timet, ne in præſentem Dei vindictam incidat. Iam verò queritur Dominus in hod. Euangelio domum ſuam cõuerſam eſſe in ſpeluncam latronum. Quâ ratione? quia per negotiationes iniquas quaſi ſpoliabantur ibi homines. Quare alibi, cùm ſimiliter expuliſſet nundinatores apud Ioannem cap. 2. dixit: *Auferte iſta hinc, & nolite facere domum patris mei domum negotiationis*. Quænam verò illa fuerunt, quæ ad nundinas illas proſtabant? Boues & oues, & columbæ & æs nummulariorum, vt ſcribit ibid. Ioan. Quinam inferunt boues in templum? Vtique tardigradi, qui ſub finem rei diuinæ poſtremi ingrediuntur (auf der Ochſenpoſt/) quid enim boue tardius? Verùm, *quem non infirmitas detinet*, inquit Cæſarius Arelatenſis hom. 19. *non ſine reatu anima ſua tardiùs ad Eccleſiam venit. Rogo vos fratres, ſi inſtitores, ſi aurifices maturiùs vigilant, vt poſſint corporis neceſſaria prouidere; nos non debemus ante lucem ad Eccleſiam ſurgere, vt peccatorum indulgentiam accipere poſſimus?* Quinam inferunt oues? vtique loquaces, qui garritu ſuo & ſe & alios turbant atque à re diuina & verbo Dei impediunt; quid enim ouibus frequentius quã balatus edere? Primũ ſacellum Chriſto dicatũ inuenimus antrum illud Bethlehemiticum, à Chriſto nato cõſecratũ; at myſterio non caret, quòd in eo ſummum vbique repertum eſt ſilentium. Nihil in eo locuta legitur Deipara; (quando enim ait Lucas de eâ: *Maria autem conſeruabat omnia verba hæc, &c.* per verba intelligit facta) nihil Ioſephus, nihil Magi, nihil denique Angeli. Videtur ergo Deus in hoc primo ſacrario ſancire voluiſſe ſilentium; eoque templa alia quaſi priuilegio aliquo cohoneſtare. Quinam inferunt columbas? nónne illi, qui vagabundis oculis, quaſi columbæ in templo circumuolant? nónne etiam illi, qui profanis cogitationibus huc illuc liberrimè euagantur, jam in domum, modò in agrum, modò in horrea, modò ad conuiuia, &c. Quinam verò pecunias? Vtique comptuli illi, qui auro & gemmis onuſti veniunt ad templum, vt ſuas oſtendant diuitias, ſiquidem ornatus pretioſus diuitem potiùs quàm ſpecioſum demonſtrat. Non ad iſtas nundinas extructæ ſunt Eccleſiæ; ſed ad alias, de quibus S. Chryſoſtomus hom. 21. in Gen. ait: *Eccleſia Dei eſt mercatus quidam ſpiritualis, medicorumq́; officina animabus, & par eſt, vt ſicut qui ad nundinas veniunt, inde multis mercibus conquiſitis redeamus; vel quaſi è medici domo receptis, quæ animabus noſtris congruent, medicamentis, exeamus.*

IV. Quia in flagranti delicto reos deprehendit. Nemo autem neſcit vehementiùs accendi vindictæ appetitum in Iudice, quando ipſe reum in facinore deprehendit; tunc enim tempus eſt exercendi zelum iuſtitiæ, vt oſtendat quàm ſibi cordi ducat iuſtitiam Deique honorem; quamque auerſetur legum tranſgreſſiones. Sæpiùs obiurgati fuére Iudæi per ora Prophetarum de varijs iniuriis templo illatis, vti Ierem. 11. *Quid eſt quòd dilectus meus in domo meâ facit ſcelera multa?* Et Iſa. 26. *In terra ſanctorum iniqua geſſit.* Et diſſimulauit ad tempus Deus, donec ipſemet in terram & templum ſuum veniret. Quando igitur in perſona deprehendit præuaricatores, nunquid iam diſſimulare aut differre diutiùs vindictam potuit? Nullo modo, ſed præteritâ omni formâ iudicij & proceſſus ordinarij, reos iam conuictos adoriri debuit & plectere ſuâ manu, ad demonſtrandũ honoris zelum erga patris ſui domum. Neque erat quod opponerent improbi, in ipſo ſcelere deprehenſi; quare, vti Dominus admodũ probabiliter ex ipſorum nundinantium funiculis fecit ſibi flagellum, ad caſtigandos & eijciendos illos: ita ex ipſorum peccatis à ſe deprehenſis cauſam vindictæ ſibi deſumpſit, vt non haberent vllâ ex parte quo ſe excuſarent. Quemadmodum enim cœlum ſemper ex ſe ſerenum eſt, nec niſi ex obiectis ſibi à terrâ vaporibus occaſionem ſumit fulminandi & tonandi, vineas & agros grandine verberandi: ita Chriſtus Dominus, non niſi ex funiculis, ab ipſis templi violatoribus ſibi oblatis, flagellum fecit, & anſam vindictæ arripuit. Quid ad ſui defenſionem oblectare poterant? Vnde Pſ. 9. dicitur: *Cognoſcetur Dominus iudicia faciens, in operibus manuum ſuarum comprehenſus eſt peccator.* Quàm ergo temerarius eſt peccator, qui peccatum ſuum diutiùs continuare & in longum quaſi funem audet contexere? Nónne fures & latrones quàm poſſunt celerrimè flagitia ſua perpetrant, ne in flagranti comprehenſi delicto ſine vllo iuris proceſſu ad ſupplicia abripiantur? Et tu audaciſſimè in viâ peccatorum ſtabis? & in cathedrâ peſtilentiæ ſedebis?

IV. Quia in flagranti delicto reos deprehédit.

V. Denique hac oblatâ occaſione voluit præbere Dominus ſpecimen aliquod potentiæ & ſeueritatis ſuæ, quam in die iudicij exeret plenâ & armatâ manu in reprobandos. Hîc flagello ſolum è funiculis conflato Dominus vſus eſt, & tamen ingentem populi multitudinem nullo negotio nemineque obliſtente è templo eiecit: quid faciet quando arripuerit gladium ſuum biſacutum? De fortiſſimo illo Heroe, Georgio Caſtriotto, dicto Scanderbeg ſcribit Barletius lib. 1. vitæ cap. 28. petitum aliquando fuiſſe à Mahumete, Turcarum Imp. gladium eius, quo in prælijs vteretur, bona fide remittendum. Miſit illum Georgius, ſed cùm nemo in aulâ Turcica repertus eſſet, qui eo commodè vti poſſet, remiſit eum Turca & renunciauit Caſtriotto, non videri hunc ipſius gladium eſſe, quòd intractabilis eſſet. Cui reſcripſit Georgius, bona ſe fide gladium ſuum miſiſſe, verùm robuſtam manum & brachium ſuum quo medios ſcindere Turcas & trãſuer-

V. Quia voluit ſpecimen præbere ſuæ potentiæ.

ſos

ſos diuidere ſolcret, non miſiſſe. Simile aliquid nobis demonſtrauit Dominus in hod. Euangelio, exiguos enim & ad verbetandum valde inidoneos aſſumpſit funiculos;& his tamen ſtrauit & eiecit tam copioſum populum. Quòd ſi hoc leui flagello neminem enecuit, vti non dubitandum: ſcire tamen debemus, validam & robuſtam manum ſuam nondum omninò demonſtraſſe. Flagellauit enim reprobos hîc ad pœnitentiam, ibi flagellabit ad internecionem. Quod ſi tam paucis funiculis tantam edidit ſtragem & iniecit terrorem: quid erit cùm arripiet romphæam, de quâ Deut. 32. *Si acuero vt fulgur gladium meum, &c. gladius meus deuorabit carnes.* Pugnat hîc cum peccatoribus manu quaſi ſiniſtra, ſicut peritus pugil cùm tyrone: ibi vtetur dextera & feriò percutiet. Quare perſpectâ jam fortitudine ſiniſtrę manus illius, timeamus eius dexteram, & dicamus cum S. Iob cap. 13. *Duo tantum ne facias mihi & tunc à facie tuâ non abſcondar: Manum tuam longè fac à me & formido tua non me terreat.*

THEMA QVARTVM.

Varij affectus, quos in peccatore producit mala conſcientia.

1. *Cor pauidum.*
2. *Deficientes oculos.*
3. *Animam conſumptam mœrore.*
4. *Vitam quaſi pendentem ante ſe.*
5. *Timorem continuum.*
6. *Tædium vitæ & ſuimet accuſationem.*

Vos autem feciſtis illam ſpeluncam latronum, *Luc.* 19.

IVre miretur aliquis, cur nemo ex totâ multitudine eorum, qui in templo negotiabantur, Chriſto ſe oppoſuerit, quando vnus ipſe tam multos è templo eiecit: cur nemo ſe defenderit & vim vi repulerit. Sed videtur cauſam tangere Dominus, quando negotiatores illos ex obliquo *Latrones* appellauit. Quid enim timidius eſt latrone; cum imminentem ſibi cernit Iudicem? latrones autem erant illi, quia iniqua & turpia lucra venabantur in ipſo templo, quaſi ibi laterent in aliquâ ſpeluncâ. Et ſi rem bene expendimus, latro dici poteſt omnis peccator, qui cùm Dei hoſtis & gloriæ eius prædator ſit, latet in conſcientia ſua velut in ſpelæo: interim tamen viuit in continuo timore ac pauore, quemadmodum dicitur Deut. 28. *Niſi cuſtodieris & feceris omnia verba legis, &c. dabit tibi Dominus ibi cor pauidum & deficientes oculos; & animam conſumptam mœrore. Et erit vita tua quaſi pendens ante te. Timebis nocte & die. Manè dices: quis mihi det veſperum? & veſpere: quis mihi det mane?* Quibus verbis non vnus: ſed varij affectus inſinuantur, quos in peccatore producit mala conſcientia, vti nunc videbimus.

I. *Dabit tibi Dominus cor pauidum*; quia in perpetuo timore eſt; prout etiam Leuit. 26. dicitur: *Dabo pauorem in cordibus eorum, in regionibus hoſtium: terrebit eos ſonitus folij volantis, & ita fugient quaſi gladium, cadent nullo perſequente.* Patet inprimis in Caino, qui patrato parricidio profugus in terrâ timuit, cum vel nemo adhuc præter parentes eius extarent, vel deinde meri eius conſanguinei, à quibus tamen ita ſibi timuit, vt ædificarit ſibi ciuitatem, qua ſe tutaretur. Gen. 4. vt ibi Rupertus cap. 10. & alij explicant. *Latebat miſer*, inquit D. Ambroſius in Pſal. 33. *tremens & timens: & cùm percuſſor adhuc deeſſet, ipſa ſeſe iniuſti vita cruciabat. Acceperat ſignum, ne eum aliquis occideret: non vt vita ſuauitate frueretur, ſed ne mors auferret ærumnam, vt percuſſorem ſuum quotidie moriendo pateretur.* Signum ergo illud à Deo impoſitum, potiùs ei crux quàm ſolatium erat, ſecundum Ambroſium. S. Chryſoſtomus hom. 3. de verb. Iſa. Locutus de adultero: *Omnia, inquit, pauet metuitq́, qui talis eſt: vmbras, parietes, ipſos lapides, tanquam vocem emittentes, omnia obſeruat, omnes habet ſuſpectos, famulos, vicinos, amicos, hoſtes; eos, qui norunt omnia; eos qui nihil norunt, &c.* Notum illud de Beſſo, quem poſt occiſam matrem, refert Plutarchus de ſerâ Num. vind. hirundinum nidos haſtâ deturbaſſe, quod diceret ab eis parricidium ſuum euulgari & garriri. Idem metuit Herodias à linguâ Ioannis, ſi fortè reuiuiſceret, ſi credimus Niceph. l. 1. c. ſcribenti: *Herodias Ioannis reprehenſionem etiam poſt capitis reſectionem verita, coniungereq́, id reliquo corpori timens, apud ſe remotis arbitris in abſtruſiore Regiæ loco ſepeliendum duxit.* Metuit ergo Herodias emortuum Ioannis caput, O miſeram peccatricem!

I. Cor pauidum.

II. *Deficientes oculos.* ita videlicet vt eos leuare ad hominum, præſertim honeſtorum, aſpectum non audeant. Patet hoc in facinoroſis, qui *auertunt faciem ſuam ne videant cælum, & non recordentur iudiciorum iuſtorum*; vti de duobus ſenibus improbis dicitur Dan. 13. Ita Caini facies dicitur concidiſſe: *Cur concidit facies tua?* Gen. 4. *Nònne ſi bene egeris, recipies?* Hebr. *leuabis*, vel *attolles tibi?* faciem ſcilicet, quam nunc velut malè tibi conſcius abſcondis? Sic etiam ait 2. Reg. 2. v. 22. Abner Aſaëli. *Recede, ne fortè compellar confodere te in terrâ, & leuare non potero faciem meam ad Ioab fratrem tuum*; quem militiæ principem, & primum in aula Regis futurum ſciebat. Neque ſolùm oculi corporis, ſed etiam mentis eos deficiunt, vt nihil conſideratè & prudenter agere queânt, perturbatâ nimirum ex facinore conſcientiâ, vti patuit in Abimelech, Rege Geraræ, qui cum afflixiſſet Iſaacum, & poſteà deprehendiſſet ipſum eſſe Dei amicum, timere ſibi ab eo cœpit, & pacem depoſcere, aſſerens interim ſe nihil eum læſiſſe: *Ineamus fœdus, vt non facias nobis quidquam mali, ſicut & nos nihil tuorum attigimus, &c.* Gen. 26. *Vide*, inquit S. Chryſoſtomus hom. 52. in Gen. *quomodo pugnantia inter ſe præ mentis angore & turbatione loquuntur: ne feceris nobis malum, & interim timent ſibi, quòd* eum

II. Deficientes oculos.

eum offendiſſent. Neque ſolùm cæcutientes & perturbatos, ſed etiam elingues facit mala conſcientia; vt patuit in Hebræis, quando cum eis expoſtulauit Elias ob deſertum Deũ Iſraël, & receptum Baal, dicens: *Vſquequò claudicatis in duas partes! Si Dominus eſt Deus ſequimini eum: ſi autem Baal, ſequimini illum.* Quid ad hoc illi? *Et non reſpondit ei populus verbum.* 3. Reg. 18. Quia nimirum malè conſcius animus non habet quod reſpondeat, cernens ſe conuictum, teſte Eliphaz c. 5. Iob: *Iniquitas contrahet os ſuum*, vti etiam diſcimus ab eo, qui reprehenſus quòd nuptiali careret veſte, nihil habuit quod reſpõderet. Matth. 22.

III. Animam conſumptam mœrore.

III. *Et animam conſumptam mœrore.* Idem minatur Leuit. 26. v. 39. illis verbis: *Tabeſcent in iniquitatibus ſuis.* Mœror ergo velut longa tabes ſenſim conſumit eos, qui malè ſibi conſcij ſunt, & vitam eis præcidit. Apud Ægyptios mos erat, vt parentes, qui filios occidiſſent, tribus diebus & noctibus continuis circa defuncti corpus aſſiſterent, publica etiam cuſtodia adſtante: ſicque continuo dolore factique pœnitentiâ affligerentur. Diod. l. 1. c. 6. Sequitur hæc pœnitentia & mœror omnes facinoroſos, tametſi eorum ſcelera & damna data non proponantur eorum oculis; quocunque enim fugiunt, eam pœnam ſecum ferunt, qua continuò roduntur & paulatim conſumuntur. Expertus eſt Althemenes, ille Caratrei, Cretenſium Regis, filius, qui patrem in ſeditione non agnitum, cùm occidiſſet, fugiens hominum conſortia ſolus per deſerta & inuia oberrans, dolore conſumptus expirauit auct. eod. Diod. l. 5. cap. 13. Congruit malæ conſcientiæ quod Iſaias c. 14. dixit de Babylone: *Ponam eam in poſſeſſionem ericij.* Ericius enim dum fœtum mille aculeis horridum in vtero geſtat, eniti differt, tandem eius aculeis prorſus enecatur. Quid aliud mala conſcientia niſi huiuſmodi fœtus, mille angorum aculeis armatus? Huiuſmodi ericium alebat impius Imp. Nero primus Chriſtianorum perſecutor, qui vt humanum ſanguinem, quo ſe cruentarat, abſtergeret, balneum omnibus delicijs conſtans, variaſque voluptates excogitauit, quibus ſeſe proluens, Dei & diuinæ vindictæ cogitationem amoliretur & impreſſos ſibi ſcelerum aculeos mitigaret: fruſtra tamen fuit. Omnem humanam vocem perhorreſcebat; ſi catulus paululùm latraret, aut caneret gallina, aut ſi ramus arboris, vento moueretur; grauiter concutiebatur: nec audebat loqui clarè cum præſentibus; tandem ſeipſum ferre non valens & variam mortem fruſtrà ſibi inferre tentans, fugit è Roma & ad quartum ab vrbe lapidem ſeipſum transfixit. Suet. & Xiphilin. in Nerone.

IV. Vitam quaſi pendentem ante ſe.

IV. *Erit vita tua quaſi pendens ante te.* Quod imprimis ſic exponi poteſt; quaſi peccator ſeipſum ſibi videre videatur velut patibulariũ, jam ob ſcelera morti addictum, imò iam ſuſpenſum, vel ſic, quaſi eos, quos grauiter offendit, ſemper ante oculos ſibi obuerſantes & ſuſpenſos, vindictamque petentes videat. Hoc ſenſu vtique dixit Dauid Pſ. 50. *Peccatum meũ contra me eſt ſemper*, quaſi vir armatus, vel Vrias ab eo occiſus (vnde poſteà addit: *Libera me de ſanguinibus*) ſemper expoſcens vindictam. Vnde D. Ambroſius in Pſ. 35. *Offunditur nobis*, inquit; *vltrix noſtri imago peccati, nec quietum reum ſuum eſſe permittit inferens miſeram ſeruitutem atque in ſua vincula trahit, vt emendare ſe non queat &c. Itaque cùm oramus, peccatum offunditur: vbi ſomnus ſenſum corporis laxauerit, peccatum recurrit; ſemper nobis error noſter tamquã malus exactor occurrit, vel tamquam improbus fœnerator cõueniens debitorem.* Sic ille. Quod etiam grauibus quibuſdã peccatoribus & maximis parricidis viſibili ſpecie contigiſſe legimus, vti Neroni Imp. qui cùm matrem occidiſſet, faſſus eſt materna ſe ſpecie exagitari furiarum verberibus ac tædis ardentibus, apud Suet. Theodorico Rom. Regi, qui occiſo Symmacho caput piſcis, menſæ allatum, aſpexit velut caput Symmachi, eoque conterritus à menſa in cubiculum diſceſſit, & terrore inde concepto breuî extinctus eſt, auct. Ioan. Magno Cœlio l. 27. c. 22. & alijs. Conſtanti Imp. Græco, quem frater Theodoſius Diaconus, ab eo occiſus; habitu diaconi per quietem crebrò inſecutus eſt, poculum ſanguine plenum ei præbens ac dicens: *Bibe frater.* Quod vt fugeret Conſtans in Siciliam ſedem tranſtulit, ibique perijt. Cedren. in compend. hiſt. Simile eſt quod in Prat. Spirit. c. 166. refertur de latrone quodam, qui à Zoſimo ſuſceptus in Monaſterium annis 9. in eo vixit, poſteà habitum ſecularem à Zoſimo repetiit. *Senior autem triſtis effectus ait illi: Cur fili? Qui reſpondens ait: Ecce nouem (vt noſti pater) annos egi in cœnobio, quantum potui ieiunaui & continenter vixi & cum omni quiete, & timore Dei fui in ſubiectione, & ſcio quia infinita illius bonitas multa peccata mea remiſit mihi. Verũ tamen aſpicio ſæpiùs puerulum aſtantẽ, & dicentem mihi: Cur me occidiſti? Hunc autem aſpicio in ſomnis, & in Eccleſia, & cùm ad communionem pergo, & in refectorio hæc eadem mihi dicentem; & vel vna hora non ſinit me quieſcere. Ideo itaque pater abire volo, vt pro puerulo moriar. Fruſtrà enim & ſine causâ occidi puerulum iſtũ. Sumptis ergo veſtimẽtis ſuis exiit. Et cùm ſic indutus pergeret Dioſpolim tentus eſt & ſequenti die decollatus.* Verè igitur S. Baſilius hom. in diuites auaros: *Sicut vmbra corpus, ſic peccatum animam ſequitur, geſtorum imaginem manifeſtam referens.*

V. Timorem continuũ.

V. *Timebis nocte & die, & non credes vitæ tuæ.* quaſi dicat: nuſquam fides, vbique inſidias timebis & inſidiatores vitæ tuæ. Idem teſtatur Eliphaz in c. 15. Iob: *Cùm pax ſit*, inquit, *ille ſemper inſidias ſuſpicatur. Non credit quòd conuerti poſſit de tenebris ad lucem, circumſpectans vndique gladium.* Patuit hoc primùm in Caino qui etſi notâ immunitatis à Deo ſignatus omnes velut inſidiatores fugiebat, dicebatque: *Omnis qui viderit me, occidet me.* De quo S. Chryſ. ho. 20. in Gen. ait: *Peccator habens acrem illum accuſatorem, conſcientiam, nunquã ſic in ſolicitudine verſatur, quin ſuſpiciones timeat, vmbras tremiſcat & eos, qui conſcii ſunt, & qui non ſunt. Perpetua in animo eius tempeſtas eſt ac contrarij fluctus. Inſuper neque ſomnus eis ſuauis, ſed terrore & formidine plenus; neque cibus voluptatem præbet neque amicorũ colloquia talẽ refocillare vel liberare ab vrgẽte anxietate poſſunt:*

Digitized by Google

poſſunt: ſed quaſi carnificem circumgeſtat, ſe lancinantem & flagellantem continuò, &c. Patuit deinde in fratribus Ioſephi, qui licet omnẽ humanitatem & beneuolentiam à Ioſepho priùs accepiſſent, cùm ad eum introducti fuiſſent, dira ſibi ominantes: *introducti ſumus*, inquiunt, *vt deuoluat in nos calumniã & violẽter ſubijciat nos ſeruituti.* Gen. 43. Rurſumque vbi fratris beneficio iam diu in Ægypto ſuſtentati optimeq́; habiti eſſent, patre defuncto, metuunt ſibi à fratre, ne recordatus priſtinæ iniuriæ, vltionem de ijs ſumat. Gen. 50. *Ne fortè*, inquiunt, *memor ſit iniuriæ quam paſſus eſt & reddat nobis omne malũ, quod fecimus.* Artemon ob vitæ improbitatem adeò timidus fuit, vt domi plerumq́; vixerit, duobus ſeruis ſupra caput æneum ſcutum tenentibus, ne quid supernè caderet: in lecticâ nõ niſi adopertâ eâque humili vectabatur, metu ruinæ; ideo *periphoretus* dictus. Plut in Pericle. Fulg. lib. 9. c. 14 Dionyſius Syracuſanorum tyrãnus non niſi à filiabus tonderi ſe paſſus eſt inſidiarum metu ob ſuam tyrannidem; poſtquam filiæ adoleuerunt, nec illis fiſus ſibi ipſe candentium iuglandium aut nucum putaminibus barbam & capillum aduſſit: cubicularem quoque lectum latâ foſſâ cinxit, in quem ſe ligneo ponte recipiebat; forem eubiculi extrinſecus à cuſtodibus opertam, interiorem clauſtro ipſe diligenter obſerauit. Val. Max. l. 9. c. 14. Mithridates Ponti tyrannus cùm ſomnum caperet, præter excubitores, etiam taurum, equum & ceruum manſuefactos adhibebat, vt illorum vocibus & motibus de inſidijs moneretur. Ælia. l. 7 c. 66. apud Cauſſin. in ſymb. lib. 7. Maſiniſſa Numidarum Rex ſalutem ſuam cuſtodia canum vallauit. Val. loco cit. En igitur quàm verè improbis dictum ſit: *Timebis die ac nocte & non credes vitæ tuæ!*

VI. Tædium vitę & ſui-ipſius accuſationem.

VI. *Manè dices: quis mihi det veſperum? Et veſpere: Quis mihi det mane? propter cordis tui formidinẽ, &c.* Fatentur ergo ſe perturbata mente eſſe; & vnde, niſi quia rei ſunt? Habet etiam hoc mala conſcientia, vt ſeipſam prodat, nec occultare queat ob mentis inquietudinẽ & vitę tædium. Exemplo eſt primò Lamech, qui nemine cogente fatetur crimen ſuum: *Occidi virum in vulnus meũ & adoleſcentem in liuorem meum.* Gen. 4: In quem locum Chryſ. hom. 20. *Quis iſtum, dic obſecro, talem ad confeſſionem adegit? Nullus alius quàm conſcientia, &c. ita enim ſe habet peccatum, vt priuſquam fiat, obtenebret ac decipiat mentem: poſtquàm autem conſummatũ fuerit, manifeſtè nobis abſurditatem proferat & oſtendat.* Poſt hunc fratres Ioſephi, qui ſcelus à ſe in fratre vendito patratum ſedulò abſconderunt, & tunica eius ſanguine hœdi tincta patri fucum fecerũt; at poſtea cùm anguſtiâ quadam premerentur, mox ipſi culpam ſuam agnoſcunt & fatentur: *Meritò hæc patimur, quia peccauimus in fatrẽ noſtrũ* Gen. 42. Atqui aliud erat crimẽ de quo tunc arguebantur; furtum videlicet, ſed quia furti conſcientiam non habebant, fatentur illud alterum, cuius erant conſcij. Recentius eſt quod ſcribit Buthnerus in Epiſt. hiſt. de tonſore quodam Erfordienſi, qui cùm tonderet Canonicum quemdam, patrinum ſuum, vidit in menſa burſam (in qua 300. floreni erant) ab eo depoſitam; vnde permotus auaritiâ, gulã ei pręcidit, eumque domi ſuæ clam ſepeliuit. Facinus occultum manſit vſque ad annum decimum & ſextum; quo tempore tumultus quidam ortus in ciuitate eſt, ad quem ſedãdum miſſi lictores, cùm à tumultuantibus in fugam acti eſſent, confugére in tonſoris domum velut in aſylũ. At verò is repentino lictorum aduentu conſternatus, quaſi ipſe ſceleris reus ad necem quæreretur, illicò ſe interfecti Canonici reum fatetur, paratum ad vincula & pœnas ſubeundas, quo audito, attoniti lictores reum abduxerunt, ſic ille pœnas dedit.

Iam ergóne miremur, quòd nemo ex omni nundinatorum turbâ ſeſe defẽdere & opponere Chriſto auſus ſit, rea enim cõſcientia vires eis abſtulit, os obſtruxit, cor ademit. Quiſquis ergo tanta, quæ diximus mala & tormenta incurrere non vult, conſcientiam non offendat.

THEMA QVINTVM.

Deploranda Iudæorum cæcitas, nec non multorum Chriſtianorum.

1. *Quia non agnouerunt Medicum & Saluatorem.*
2. *Quia non agnouerunt ſuam cæcitatem.*
3. *Quia non cognouerunt tempus viſitationis ſuæ.*
4. *Quia nõ cognouerunt diem gaudij ſui breuiſſimi.*
5. *Quia non agnouerunt ſe incurrere in arma Romanorum & excidium ſuum.*

Quia ſi cognouiſſes & tu! *Luc.* 19.

PLatonis in l. de Rep. dial. 3. ſententia fuit; *Lachrymæ à claris viris remouẽda ſunt.* Quod ab ipſa doctrice natura videtur deſumpſiſſe; ſi quidem viri fortes ad fletum non facilè commouentur: aut ſi commouentur, inde erubeſcunt. Hinc Dauid Rex plorans interitum Abſalonis, operuit vultum ſuum: nec non ob ploratum illum reprehenditur à Ioab. 2. Reg. 19. Ezechias Rex denunciatâ ſibi mortis horâ, in lachrymas reſolutus conuertit vultum ſuum ad parietem; quaſi puderet flentem apparere Regem 4 Reg. 20. Cleomenes etiam Spartanorum Rex matri valedicens multis cum lachrymis, ab eadem monitus eſt, vt in publicum proditurus vultum componeret ad ſerenitatem, diſſimulatis lachrymis. Plut. in Cleom. Quæ cum ita ſint, quid quæſo ſibi vult, quòd Chriſtus Dei filius flere auditur in hod. Euangelio ſuper Ieroſolymam, & quidem publicè coram turba plurima? Magna vtique neceſſitas eſſe debuit, quæ ad fletum eum compulit; neque alia fuit, quàm Iudæorum miſeranda cæcitas, quam indicat ipſe Dominus inter lachrymas & ſingultus verba illa exprimens: *Quia ſi cognouiſſes & tu!* Ea verò quanta & quàm meritò deploranda fuerit, nunc videbimus.

I. Quia non agnouerunt Medicum & Saluatorem.

I. Deploranda fuit, quia non agnouerunt Medicum & Saluatorem ſuũ; quin imò repellebãt eum & pręthereà mortem ei machinabãtur: non credentes tot teſtimonijs & ſignis,

quæ

quæ ipſum demonſtrabant verum ipſorum eſſe Meſſiam. Quam eorum cæcitatem deſignari per ficulneæ groſſos, de quibus Cant. 2. dicitur: *Ficus protulit groſſos ſuos*, ſentit S. Bernardus ſer. 60. in Cant. *O groſſum*, inquit, *vipereumq́; affectum odire hominem, qui hominum & corpora ſanat & animas ſaluat! O nihilo minùs intellectum groſſum, & certè bouinum, qui Deum non intellexerunt nec in operibus Dei!* Et mox: *Non fuga Dæmonum, non obedientia elementorum, non vita mortuorum beſtialem hanc & pluſquam beſtialem hebetudinem ab eis depellere quiuit: de quâ non minùs mirabili quàm miſerabili cæcitate factum eſt, vt in illud tam horrendum tamq́; enormiter groſſum facinus proruerint, Domino maieſtatis iniicientes manus ſacrilegas. Et tunc itaque dici potuit, quia ficus protulit groſſos ſuos, &c.* Ficus nimirum illa ob ſterilitatem ſuam à Chriſto maledicta, Matth. 21. & altera ob eandem cauſam excidi iuſſa, Luc. 13. Groſſi ſunt ficus immaturæ, quæ florũ loco primò protruduntur, ſed mox decidunt, nec vnquam maturescunt, quales erant Iudæi illi incorrigibiles, qui primi licet à Chriſto vocati ad ſalutem, nullis tamen beneficijs, nullis ſignis & miraculis maturari ad fidem ſuſcipiẽdam potuerunt. Vtinam verò non huiuſmodi groſſi reperiantur etiam inter Chriſtianos. Reperiuntur enim nõ rarò qui quaſi Medicos ſuos non agnoſcerent, ſed pro hoſtibus haberent, ita eos fugiunt, oderunt, inuadunt probris & contumelijs, quin etiam aliquãdo verberibus. Cæci corpore ductorem libenter admittunt & amant: ita enim cęci illi, quos ſanauit Dominus, omnes clamabant, orabant, vt lumen reciperent: cæci verò animo tenebras ſuas amant, & viæ directores reſpuunt. Quæ maior eſſe miſeria poteſt? quæ maior cæcitas? Videntur hac laboraſſe Geraſeni illi, qui cùm vidiſſent porcos ſuos Chriſti permiſſu à dæmonibus agitatos & in mare præcipitatos eſſe, rogauerunt eum, vt diſcederet à ſe; quia vt ait cap. 8. Lucas, *timore magno tenebantur*. Eccur verò? quia Gentiles cùm eſſent, metuebant ne ad lumen fidei à Chriſto adducerentur. O inſanam cæcitatem! quaſi dicant: *Recede à nobis, quia viam ſcientiarum tuarum nolumus.*

II. Quia non agnouerunt ſuam cæcitatem.

II. Quia non agnouerunt ſe eſſe cæcos: ſimiles Harpaſti, famulæ cæcæ, quæ ſe cæcam neſciebat, & domum potiùs tenebris oppletam aſſerebat, vt de eâ ſcribit Seneca in Epiſt. 50. ad Lucilium. Ita enim Dominus ad Phariſæos Ioan. 9. *Si cæci eſſetis, non haberetis peccatum: nunc verò dicitis: Quia videmus, peccatum veſtrum manet*, h. e. ſi ex ignorantia inuincibili eſſetis cæci, peccatum non incurreretis; quia verò ignorantiam veſtram defenditis & haberi vultis videntes ac ſapientes, hinc peccatum incurritis. Rurſum ſi cæcitatem veſtram agnoſceretis, facilè remedium cæcitati veſtræ vel quæreretis vel admitteretis; quia verò non agnoſcitis; ideo cæcitas veſtra incurabilis eſt; cùm Medicum non curetis. Hinc redarguti à Chriſto, objecerunt pro ſcuto legem ſuam, quaſi ex illâ ſatis illuminati & communiti non egerent ipſius doctrinâ; cùm tamen legem, nec vt decebat, intelligerent nec ſeruarent. Communis eſt, hæc miſeria multis alijs peccatoribus, qui ſe in tenebris ambulare, & à via ſalutis deuiare, neſciunt, adeoq́ue defendunt etiam peccata ſua & filios lucis ſe exiſtimant. Horum typus erat Sedecias Rex, cui per Ezechielem prædixit Deus Ezech. 12. *Facies eius operietur, vt nõ videat oculo terram*. h. e. in Babylonem captiuus ducetur, priùs tamen exoculatus, ne videat terram illã. Ergo ille excæcatus in Babylonẽ ductus eſt; ſed quia cæcus erat, Babylonem non vidit. Ita aliqui excæcati abducuntur in Babylonem æternæ *confuſionis* (id ſonat Babylon) exiſtimantes ſeſe duci in Ieruſalem ad viſionem Dei, quales inprimis ſunt Hæretici, & alij ſuis erroribus pertinaciter adhærentes, dicentes: *pax, pax, cùm non ſit pax*. Videbunt aliquando cæci iſti ſe eſſe in medio terræ hoſtilis vndique concluſos, cùm aperti fuerint oculi eorum: quo modo Syri milites dum quærunt capere Eliſæum, aoraſiâ tacti, in medium Samariæ deducti ſunt, cùmq́ue aperuiſſet Dominus oculos eorum, viderunt ſe in medio terræ hoſtilis conſtitutos, velut oues in macello concluſos eſſe. 3. Reg. 6. Tunc intelligent id pſalmiſtæ Pſ. 118. *Sicut oues in inferno poſiti ſunt, mors depaſcet eos.*

III. Quia non cognouerunt tempus viſitationis ſuæ.

III. Quia non cognouerunt tempus viſitationis ſuæ, quo ſalutem ſuam quærere poterant facillimè, oblatam ſibi à Chriſto. Mira etiam & miſeranda erat hæc Iudæorum dementia. Nullæ enim creaturæ occaſiones perficiendi ſe negligunt: ignis proximam ſtatim apprehendit & abſumit materiam, ſibi oblatam: aqua in decliuiorem viam ſibi apertam illicò decurrit: aër in vas liquore euacuatum cõtinuò ſubingreditur: animalia à frigidis regionibus, ſibi periculoſis, ſtatuto & commodo tempore emigrant in calidiores, vti ciconiæ, alia è calidis in frigidiores, vti turdi: Iudæi verò Dei veri cognitione imbuti neſcierunt nec viderunt tempus ſalutis ſuæ ſibi à Chriſto delatum, cùm tam claras alioquin haberent Prophetias, quæ id denunciabant. Hinc queritur Deus de illorũ cæcitate, Ier. 8. *Miluus in cælo cognouit tempus ſuum, turtur & hirundo & ciconia cuſtodierunt tẽpus aduentûs ſui: populus autem meus non cognouit iudicium Domini.* Nôrunt ergo animalia illa tẽpus veris, tempus ſeminandi & plantandi, tẽpus nidos ſtruendi & proles educandi, tempus pabulum ſuum quærendi, tempus auſteram hyemen fugiendi; at verò cæci Iudæi non agnouerunt tempus illud acceptabile & diem ſalutis, quem attulit eis Chriſtus, toties eis promiſſus. Eam cæcitatem alio ſimili exprobrat eis Chriſtus, Matth. 16. dicens: *Facto veſpere dicitis: Serenum erit, rubicundum enim eſt cælum. Et manè: Hodie tempeſtas; rutilat enim triſte cælum. Faciẽ ergo cæli iudicare noſtis: ſigna autem temporum nõ poteſtis ſcire?* Signũ videlicet temporis, quo venire debeat Meſſias; veluti 70. hebdomades Danielis, Dan. 9. & vaticinium Patriarchæ Iacob, de tranſlatione ſceptri Iuda, Gen. 49. & cæterorum prophetarum. Tali porrò cæcitate multi adhuc laborant, etiam Chriſtiani: in rebus terrenis lynces, in cæleſtibus talpæ: prudentes in ſæculo, inſipientes in cœlo, oculatiſſimi in congerendis nummis, ignorantiſſimi in comparandis

paradis virtutibus ac bonorum operum meritis: ſapiunt in burſâ, deſipiunt in conſcientiâ; ſimiles incolis ciuitatis in Inſulâ Thule, qui noctu quidē vident, interdiu cæcutiunt, apud Ant. Diog. in ll. incredibilium. Deinde pretioſi temporis commoda ad quærendam æternam ſuam ſalutem minimè obſeruant. Quis verò non arguat dementiæ mercatorem, qui elabi ſinit nundinas, quibus merces ſibi coëmere neceſſarias debet? Quis non agricolā, qui opportuna ad ſerendum, arandum & metēdum tempora negligit, & ad hyemem differre labores iſtos cupit? In vrbe Ambroſio ad radices montis Parnaſſi coccus naſcitur, è cuius fructu, qui cicer non excedit, animalculum naſcitur culice non minus: quod, vbi maturuit fructus, alas induit ac fugit, numquam reuerſurus: at ſi legatur antequam matureſcat; ex ipſius ſanguine color fit coccineus, quo lanæ tinguntur ad veſtitum elegantem & pretioſum. Refert Nicol. Leonicus lib. 4. c. 10. Occaſio huic animalculo ſimilis eſt, quæ ſi in tempore, cùm offertur, arripitur, pretioſum homini fructum affert: ſin verò negligatur, auolat non reditura, maximo eius damno. Senſit hoc damnum ſponſa, dum ait Cant. 5. v. 5. & 6. *Surrexi vt aperirem dilecto meo.* Sed interim tardat & forſâ occupat ſe nōnihil circa myrrham ad vngendum & poliendum corpus. Ait enim: *Manus meæ diſtillauerunt myrrham, & digiti mei pleni myrrhâ probatiſſimâ. Peſſulū oſtij mei aperui dilecto meo: at ille declinauerat atque tranſierat.* In quem locum Theodoretus ſcribit: *Quātum pariat detrimēti pigritia, & quantum laboris afferat ignauia, hinc perdiſcamus. Dum enim excuſat ſe ſponſa, nec ſtatim ſponſo ianuā vult aperire, cogitur paulò poſt non ſolum ad ianuā vſq; progredi, ſed ciuitate percurrere & plateas circuire atque in cuſtodes incidere, & vix ſponſū inuenit exoptatū. Quod ſi ſtatim vocanti paruiſſet, hæc omnia incommoda euitaſſet.* Ecōtrà cautior in hoc Dauid tempora orandi & benefaciendi obſeruans, *Praueni,* inquit, *in maturitate & clamaui* (70. habent, *praueni ante tempus,*) *Præuenerunt oculi mei ad te diluculò, vt meditarer eloquia tua.*

IV. Quia non cognouerunt diem gaudij ſui breuiſſimi.

IV. Quia non cognouerunt tempus gaudij ſui præſentis eſſe breuiſſimum, adeòque, vt appellat Dominus, *diem* vnam, quam tamen *diem* elegerunt ſibi præ beatâ ęternitate compēſandam aliquando doloribus æternis. Tempus illud 38. annorum fuit, quibus elapſis cœpit eorum excidium atque exilium duraturum vſq; ad finem mundi, vnà cum gehenna nunquam finienda. Iam verò eadem cæcitate laborant Chriſtiani, paucos vitæ ſuæ dies ducunt in bonis, & poſtea in punctō ad inferna deſcendunt. Vnde S. Gregorius homil. 39. quæ eſt in hod. Euangelium: *Suam hic diem,* inquit, *habet anima peruerſa, quæ tranſitorio gaudet in tēpore. Cui ea quæ adſunt; ad pacē ſunt: quia dum rebus in tēporalibus lætatur, dum honoribus extollitur, dū in carnis voluptate reſoluitur, dum nullâ venturæ pœnæ formidine terretur, pacem habet in die ſua, quæ graue damnationis ſuæ ſcandalum in die habebit aliena. Ibi enim affligēda eſt, vbi iuſti lætabūtur, & cuncta quæ modò ad pacem ſunt, tunc nec in amaritudine rixæ vertentur: quia rixari ſecum incipiet, cur damnationem, quam patitur, non expauit: Cur à proſpiciendis malis ſequētibus oculos mentis clauſit.* Sic ille: Quis cæcus & inſanus eligat pacem vnius diei, ſub pœna atrociſſimi belli, vel perpetuæ rixæ, per omnem reliquam vitam duraturæ? Quis cum epulone illo vellet ad paucos annos epulari ſplendidè, & poſtea famem ac ſitim perpetuam tolerare in inferno? Stultam mercatricem appellauit ſapientiſſimus Thomas Morus, Angliæ Cancellarius, coniugem ſuam, quæ ſuaſerat marito, vt vitam 10. aut. 20. annorum eligeret vt præferret vitæ æternæ, apud Stapleton in eius vita. Ita deſipiunt, quicunque huius vitæ commoditates ſectantur cum diſpendio æternæ fælicitatis & damno perpetuę miſeriæ: guttam mellis ſorbent, hauſturi poſteà mare fellis amariſſimi.

V. Quia non agnouerunt ſe incurrere in arma Romanorum, & excidiū ſuum.

V. Quia non nouerunt magnis ſeſe paſſibus pergere in laqueos, à Romanis ſibi parandos, ac denique in excidium ſuum tam corporum, quàm animarum. Non viderunt ſe à dæmone agitatos impelli in præcipitium gehennæ; quomodo aquila *ſtellaris* dicta, taurum in præcipitem locum agit & ruinam dum eius capiti inſidens & morſus inſigens, alis ſuis expāſis oculos eius tegit atque obnubit, vt miſer quò currat neſciat, vti refert Ælianus lib. 2. animal. cap. 39. Quanquam non tam diabolus, quàm ipſorummet malitia eos excæcauit, dum promeruit, vt tali venatori, Diabolo agitandi permitterentur. Vnde de illis dicitur Sap. 2. *Errauerunt; excæcauit enim eos malitia eorum.* Id quod etiamnum accidit iis qui terrenis bonis immerſi futura mala præcogitare & cauere nolunt. De qua re S. Gregorius ho. cit. ait: *Peruerſa anima rebus præſentibus dedita, in terrenis voluptatibus reſoluta abſcondit ſibi mala ſequētia: quia prouidere futura refugit, quæ præſentem lætitiam perturbāt: dumque in præſentis vita oblectationibus ſe deſerit, quid aliud quàm clauſis oculis ad ignē vadit?* Ita ad gladium & internecionem ſuam iuit Balaam, quando contra expreſſum Dei mandatum dedit Regi Balac improbum conſilium ad perdendos Hebræos; ſiquidem in itinere vidit Angelum, gladio euaginato contra ſe ſtantē & monentē, ne aliud loqueretur, quàm ſibi præciperet Angelus; certus alioquin, ſibi imminere gladium, perrexit tamē nihilominùs & docuit Balac Regem rationem ponendi ſcandalum coram Hebræis, muneribus eius captatus, adeoque cùm videret imminentem ſibi Dei vindictam & gladium interminatum, clauſis tamen auaritiâ oculis, incurrit in illum, atque ita gladijs Hebræorum in cæde Madianitarum occiſus eſt. Num. 31. Bene proinde de ſe ipſo vaticinatus eſt Num. 24. v. 3. *Dixit Balaam, filius Beor: dixit homo cuius obturatus eſt oculus.* Verè enim; etſi alioquin videns ſuum periculum obturatum habuit oculum muneribus ſibi promiſſis. Hac via & ratione pergunt ad interitum plerique peccatores. Vident enim periculum damnationis peccato coniunctum; vident hamum ſub eſca latentem; quia tamen eſcam amant, obturatis inde oculis inuolant in hamum, eſcæ coniunctum. Vident ſerpentem inter fraga hærentem: ſed qui ſerpentem

non ita celerē fore exiſtimant vt ab ipſo mordeantur, fraga legere pergunt, ſic intercepti à ſerpente & admorſi pereunt. Ita nimirum voluptatibus, honoribus, diuitijs obturantur oculi, vt eorum amore non caueatur periculum ſed incautè incurratur, clauſis quaſi oculis.

Supereſt vt hanc animi plagam, vel ipſius Dei lachrymis deplorandam, à nobis excutiamus precibus, lachrymis, alijſque ſanctis operibus, ne cæcitatem noſtram ſerò nimis deploremus.

DOMINICA X. POST PENTECOSTEN.

THEMATA.

I. Triumphator Phariſæi Publicanus.
II. Honor templo debitus à multis ignoratus.
III. E templo qui deteriores redeant.
IV. Contra ſuperbiam remedia.
V. Damna, quæ infert vana iactantia.

THEMA PRIMVM.

Triumphator Phariſæi Publicanus.

1. *Quia retro ſtetit: Phariſæus ad Altare.*
2. *Quia apertè orauit: Phariſæus apud ſe.*
3. *Quia vultum depreſſit: Phariſæus erexit.*
4. *Quia neminem ſpreuit, vt Phariſæus.*
5. *Quia ſe humiliauit, Phariſæus iactauit.*

Deſcendit hic in domum ſuam iuſtificatus ab illo. *Luc.* 18.

HODIERNVM Euangelium videtur mihi eſſe ſtadium quoddam, in quo duo curſores certant inter ſe, vbi quemadmodum dicere ſolemus, poſterior præcurrit (Der hinter laufft voran/) Publicanus retrò ſtans deſcendit è templo iuſtificatus præ Phariſæo, ſtante coram Altari. Fuit olim in Dania inter Athletas ſeptentrionales quidam, Haraldus nomine, qui cum equis curſu certans eos ſuperabat, non quidem pedum celeritate, ſed duobus tantùm baculis, ſeu grallis innixus, quarum ſubſidio tantos edebat ſaltus, vt velocem equum in ſtadium admiſſum curſu longè anteuerteret, auctore Saxone Grammatico l. 14. Danicæ hiſtor. Similem athletam exhibet nobis hodiernum Euangelium Publicanum ſcilicet, curſorem planè mirabilem, qui duobus nixus baculis, ſupplici oratione: *Deus propitius eſto mihi peccatori*: & demiſſo corporis habitu, quo oculos deprimebat & pectus tundebat anteuertit curſu phaleratum illum equum Phariſæum, quadrupedante ſonitu quatientem templi campum: *Deus gratias ago tibi, quia non ſum ſicut cæteri hominum, &c. ieiuno bis in ſabbatho, decimas do omnium, quæ poſſideo.* Ita enim de ipſo pronunciat cœleſtis agonotheta Chriſtus: *Dico vobis, deſcendit hic iuſtificatus* (Publicanus) *in domum ſuam ab illo*, h. e. præ illo. Verùm hîc requirent aliqui, quâ ratione & quâ in re ſuperarit Phariſæum Publicanus ille, quod nunc oſtendemus.

I. Phariſæus orabat ſtans, vtique prope Altare, ſiquidem ad eius diſtinctionem dicitur infra, *Publicanus à longè ſtans*, quaſi Phariſæus ſteterit prope Sanctuarium. Stabat ergo prope Altare, vt ipſo ſitu oſtenderet ſuam confidentiam & cum Deo amicitiam, quemadmodum & illi; quibus exprobrans Iſaias cap. 58. ait: *Appropinquare Deo volunt*, Et Ezechiel cap. 33. *Steti$ſ$tis in gladijs veſtris*. Chald. *In fortitudine veſtra*. Qui coram Imperatore ſtant, præſertim ſi propè adſtant, præſumuntur primarij eius amici & Principes in aula, talem ſe coram Deo reputabat Phariſæus. Non ita Publicanus, qui à longè ſtetit, Indignum ſe conſpectu & propinquitate Dei iudicans, quemadmodum illi decem Leproſi; qui velut immundi, ſteterunt à longè, cùm inuocarunt Saluatorem. Cogitabat enim ſe eſſe filium illum prodigum, qui à Dei Patris ſui domo diſcedens abierat in regionem longinquam: cogitabat, ſe à cælo propter ſua peccata longiſſimè abeſſe: cogitabat Deum ignem eſſe conſumentem reprobos velut ligna arida & inutilia: ſe verò tale lignum eſſe, dignum combuſtione & conſumptione. Hac ratione, dum receſſit quodam modo à DEO, attraxit ad ſe DEVM: econtrà Phariſæus repulit à ſe, dum præfidens ſe eſſe iuſtum, ad illum propè acceſſit. Teſtudo dum in maris fundo manet, in ſecuro degit: at dum ſereno cælo è mari emergit & Soli ſeſe obijcit, gaudens tangi eius radiis in dorſo exſiccatur, quò fit vt in ſummo maris fluitans immergere ſe nequeat, atque ita piſcatorum præda fiat. Plinius l. 9. cap. 10. Idem elatis accidit, qui dum ſe in altum efferunt, & neſcio quæ de ſe præſumunt, quaſi magni ſint coram DEO, eiuſque

I. Quia retrò ſtetit, Phariſæus ad Altare.

que amici; hoc ipſo omni Dei gratiâ deſtituuntur: & dum in faſtu ſuo ſupernatant, dæmonis præda fiunt. Expertus eſt hoc quidam Monachus in vita S. Pacomij, qui ad Pacomiũ & Palamonem Abbates, foris aduenieus, ſuperbiæ ſpiritu inflatus, confidenter ait: *Si quis veſtrum ſincerã fidem adeptus eſt, is ſurgat & nudis plantis prunas has calcare nõ vereatur, vt nobis fidei ſuæ teſtimonium præbeat. Audiens hoc Palamon ſtatim tantam verborum eius inſolentiam increpauit, & temeritatis eum, quòd rem tantã, nullâ vrgente neceſsitate proponeret, redarguit. Is autem maiori elatus ſuperbiâ, in carbones, nudis pedibus proſilijt, & Dæmonum operatione illæſus, eos ſuperauit, atque viris ſanctis, quod infirmâ vel nullâ fide præditi eſſent, impiè exprobrauit. Cumq́; callidus Dæmon eum in fraudem impuliſſet hoc modo, maiore dolo in eũ graſſari conſtituit. Itaque aſſumptâ formoſæ mulieris ſpecie, quodam die oſtium cellæ eius pulſauit, finxitq́; ſe ære alieno grauatam, à creditoribus inquiri; cuius rei periculũ vt euitaret, infimis precibus cellæ ipſius latebras petiuit. Is autem recenti ſuperbiæ ſuæ vitio adhuc occæcatus, indicare non potuit dæmonis illam eluſionem eſſe; itaque ipſum dæmonem in forma mulieris latentem excepit, & ſine vllâ inſidiarum ſuſpicione, ſermones cum eo miſcuit. Cumq́; dæmonem eius ad vitium propenſio non lateret, cœpit eum carnis illecebris titillare, qui mox cupiditate victus, totus in libidinem miſer exarſit. Cumq́; iam in amplexus, cæcâ mente ruere vellet, dæmon eum verbere excepit, humiq́; proſtratum penè exanimem reliquit. Nõ multo poſt ab eodem dæmone miſerè agitatus, emotâ mente, per ſyluas monteſq́; cucurrit, ac tandem in fornacem balnei ſemetipſum præcipitans, ſtatim cõbuſtus perijt.* Ita Lipelous ex Metaphraſte 14. Maij. Non cogitauit iſte Deum ignem conſumentem, ſe verò lignum aridum eſſe: vti cogitauit Publicanus: alioquin ſe cum ipſo à Deo elongaſſet, nec combuſtus periiſſet.

II. Quia apertè orauit: Phariſæus apud ſe.

II. Phariſæus *apud ſe orabat*, inquit S. Lucas. Tumor enim in mente illum ita inflabat, vt non niſi ſecum orare & loqui deſtinaret: coram alijs verò orare & loqui vix dignaretur, vt exponit ibi Cornelius. Fuit ergo ſimilis diſſipatori villico, qui dicebat: *Quid faciam? mendicare erubeſco.* Luc. 16. Sic noſtri temporis hæretici, cùm in templo orent, caput pileo immergunt, & orant *apud ſe*, quaſi orare pudeat. Non ita Publicanus: percutiens enim pectus ſuum dicebat: (vtique expreſſâ voce) *Deus propitius eſto mihi peccatori.* Non damno orationem tacitam; ſed orationem, quam ſuperbia tegit, & quæ ſine omni externâ compoſitione ac deuotione funditur. Eò enim pertinet, quod Apoſtolus ad Philip. 4. ait: *In omni oratione & obſecratione petitiones veſtræ innoteſcant apud Deũ*; per actus ſcilicet deuotionis, humilitatis, reuerentiæ, etiam externos; nam *oratio abſque deuotione*, inquit B. Laurentius Iuſtinianus in ligno vitæ de orat. cap. 6. *auribus Dei inexaudibilis eſt.* Et cap. 7. *Ipſa eſt ſuauiſſima harmonia, quando vox cognoſcitur animo conſonare: nam ſi hæ duæ res diſcrepabili ſibi varietate diſſentiant, nequaquam poſſunt gratam Deo orationis facere cantilenam.* In harmonia requiritur vt cum voce manus & organa concordent: pari ergo modo cum oratione geſtus externi conſonent: interna deuotio cum externa. Nota & deuota fuit oratio Eliæ, quâ *pronus in terrã poſuit faciem ſuam inter genua ſua.* (quo geſtu expreſſit miſerrimum Hebræorum ſtatum, qualem exprimit infans in vtero matris, habens faciem genibus adhærentem, vt ſcribit Iſidorus l. 11. cap. 1.) vnde facilè exauditus eſt & obtinuit pluuiam, poſt trium annorũ & ſex menſium ariditatem. 3. Reg. 18. Miramur ſæpe quòd orantes pro victoria, hoſtium debellatione, frugum prouentu, & ſimilibus Dei donis minimè audiamur. Sed quid mirum? Vbi enim feruor in oratione? Quis non cernit plures Phariſæos, in orando incompoſitos, indeuotos, quàm Publicanos, proſtratos, ferientes pectora ſua?

III. Quia vultum depreſſit, Phariſæus erexit.

III. Phariſæus ſupra alios homines ſeſe extollebat, & erecto capite ac oculis (quod cùm de publicano neget Lucas, affirmare videtur de Phariſæo) dicebat: *Deus gratias ago tibi, quia non ſum ſicut cæteri hominum: raptores, iniuſti, adulteri.* Nihil ſe commune cum aliorum miſerijs habere exiſtimabat, ſed omnibus præcellere in vitæ conuerſatione. Contrà Publicanus oculos & vultum in terrã deiecit, & à cœlo auertit, indicans ſe nihil cœlo dignum geſſiſſe, imò velut prodigum filium peccando id perdidiſſe; quo modo is, qui ſubſtantiam ſuam ludo perdidit, aſpicere eam non audet. Phariſæus igitur inſtar equi tumidi erecto incedebat collo; Publicanus verò inſtar humilis aſelli capite demiſſo: vnde hic deſcendit iuſtificatus ab illo; quia *Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam.* ait S. Iacobus c. 4. Cur hoc? quia ſuperbi ſunt vaſa arrogantiæ vento plena: humiles verò vaſa vacua, gratiæ Dei capacia. Superbi ſunt quaſi montes, qui pluuiam cœleſtium donorum præ faſtu non æſtimant, ſed repellunt & excutiunt: humiles ſunt valles, quæ libenter eam recipiunt, complectuntur & conſeruant: Superbi inuolant in ius Dei, quo ſibi gloriam ſuam reſeruat & reſeruari vult: humiles ius illud ſaluum Deo & intactum relinquunt, & quantum ipſis eſt, tenentur. Talis erat Iob, qui dicebat cap. 31. *Si vidi Solem, cùm fulgeret, & Lunam incedentem clarè; Si oſculatus ſũ manum meam ore meo* [h. e. ſi opera mea, veluti eleemoſynas meas & ſimilia quaſi ſplendentia coram hominibus aſpexi, & ſi ea ore meo laudaui, & tanquam mea mihi adſcripſi] vt explicat S. Gregorius in Moral. Vbi addit plus nobis de malis noſtris metuendum eſſe, quàm de imperfectis bonis exultandum. *Neque enim*, inquit, *abſolutus eſt debitor, qui multa reddit, ſed qui omnia: nec ad brauiũ victoriæ peruenit, qui in magnâ parte ſpectaculi velociter currit, ſi iuxta metas veniens, in hoc quod eſt reliquũ, deficit.* Et mox: *More itaq́; viatorũ nequaquã debemus aſpicere, quantũ iã iter egimus; ſed quãtũ ſupereſt, vt pergamus: vt paulìſper fiat præteritũ, quod indeſinéter & timidè adhuc tenditur futurum. Ampliùs igitur debemus inſpicere quæ bona necdũ fecimus, quàm ea, quæ iã nos feciſſe gaudemus.* Quis ergo putat, ſe aliquid habere, vnde ſibi placere poſſit: cogitet ſe multò plura non habere, vel plura mala, quàm bona habere, vnde ſibi diſpliceat. *Age igitur*, inquit B. Petrus

Damiani ep. 11. ad Deſiderium Abb. & Card. l. 2. Epiſt. *noli frater, quod plerique faciũt, tantummodò ſi quid eſt in te virtutu attendere, vt vitia quaſi poſt tergũ poſita negligentiæ iudicare. Imitare naturalis in pauone diuerſitatis exemplum. Qui uimirũ pullinos & velut ignobiles pedes præ oculis ſemper habet; inſignem verò caudæ pulchritudinem poſt ſe ſpectabilem præbet. Videt in pedibus ruſticum aliquid quod ignorat in caudâ, quod eum mirabilem reddat. In promptu eſt, vnde ſe debeat in humilitate deprimere; poſt tergum gerit, vnde valeat quaſi præ cæteris auibus ſuperbire.* Vidimus alibi ex Iuſtini hiſtoria lib. 18. ſeruos Tyri depreſſis heris ſuis illum conſtituiſſe eligere Regem, qui primus orientē Solem vidiſſet: hunc verò ab eo priùs viſum, qui in occaſum oculos conuerterat; cæteris ad orientalem plagam aſpicientibus. Phariſæus in hod. Euangelio ad orientalem plagam operum ſuorum laudabiliũ, oculos direxit: Publicanus ad occidentalem, operum ſuorum vituperio dignorum: ſic deſcendit iſte iuſtificatus præ illo: ſic regiam gratiæ coronam obtinuit. Bene igitur Iob dixit: *Si vidi Solem cum fulgore!* orientem ſcilicet & mihi arridentem.

IV. Quia neminem ſpreuit vti Phariſæus.

IV. Phariſæus Publicanum probro notauit, dicendo: *Non ſum ſicut cæteri hominum, raptores, iniuſti, adulteri, velut etiã hic Publicanus.* Et quidē temerè atque iniuſtè; ſi enim priùs nouerat eũ iniuſtũ, nunc tamen in templo aſpiciebat pœnitentem, orantem, ſe humiliantem, percutientem pectus ſuum; adeoque iam non ampliùs talem, qualis fuerat. Bene ergo Eccleſiaſticus cap. 6. ſuperbum comparauit tauro, dicens: *Non te extollas in cogitatione tua velut taurus*, cornibus ſcilicet proximũ feriens, vt exponit Liranus & Dionyſius. Taurus enim ſolus ſemper ferè paſcitur, non admittens alios, & cornibus ferit accedentes; quales præſertim in Scythiâ, qui tantæ ſunt ferociæ & roboris, vt equum cum ſeſſore iaciant in ſublime cornibuſque excipiant. Plin. l. 8. c. 15. Alb. M. 22. de anim. Ita Phariſæus ſolum ſe bonum reputabat: *non ſum ſicut cæteri hominum*; quomodo etiam ſuperbus ille Aman ſe iactabat, quòd nullus alius præter ipſum inuitatus eſſet ad regium conuiuium. Eſth. 5. & nulli alij quàm ipſi ſummus honor à Rege decretus eſſet. Eſth. 6. Ferit deinde & ventilauit cornu ſuperbiæ ſuę miſerum Publicanum, quemadmodum & Aman pauperem Mardochæum, erigendo ei patibulum. Sed iniquè & peruerſè, non enim cogitare debebat, qualis aliquando fuerit, ſed qualis iam ſit. Amaſis Ægypti Rex obſcuro loco natus, vt ſuos ad colendum ſe induceret, peluim auream, abluendis pedibus adhibitam conflari in ſtatuam Idoli iuſſit, quam cùm ſubditi adoraſſent, ſibi idem præſtandum ſubiecit; nec conſiderandum quis aliquando fuerit, ſed quis iam ſit. Idem de publicano ſentire Phariſæus debuiſſet? quod quia non fecit, ipſe reprobatus, publicanus iuſtificatus: ipſe in peluim, publicanus in ſtatuã formatus eſt: quemadmodum & Mardochæus humilis euectus eſt in equum regium, ſuperbus Aman in patibulum. Econtra Publicanus percuſſit pectus ſuum, non alienum: ſe accuſando, non alios. Percuſſit verò pectus veluti petram, peccatis induratam, vt inde fontem lachrymarum eliceret. Percuſſit velut fontem & originem peccatorum ſuorum, quæ non niſi de corde exeunt. Non accuſat dæmonem, à quo ſeductus ſit: non prauos conſultores, non parentes, non amicos aut ſocius, multò minùs Deum, vti primi Parentes, quòd ab eo creatus, quòd libero arbitrio donatus, quòd labi permiſſus ſit, ſe accuſat.

Habent etiam ſuperbi hoc, quòd aliorum errores nôrint & obſeruent, ſuos verò ignorent atque negligant: quemadmodum hic Phariſæus, qui publicani iniuſtitiam aſpexit, ſuam hypocriſin & iactantiam non vidit. Similes celebri illi Meſſalæ Coruino, nobili oratori, qui poſt longam ægrotationē ſuum ipſius nomen oblitus eſt, aliarum verò rerum ſcientiã retinuit, auct. Solino cap. 7. polyhiſt. Alios penè omnes norunt ſuperbi, ſeipſos verò neſciũt. Laborabat hoc vitio Dauid, cùm in peccato adhuc degeret. Diuitem enim, qui pauperi cuidam ouiculam abſtulerat, mox reum mortis pronunciauit: ſe verò, qui Vriæ coniugem abſtulerat, reum nõ agnouit. 2. Regũ 12. feſtucam in oculo diuitis vidit, trabem in oculo ſuo non vidit. Laborabant Scribæ & Phariſæi; qui in muliere deprehenderunt adulterium, in ſeipſis verò peccata ſua non viderunt, quibus proinde Dominus: *Qui ſine peccato eſt veſtrũm, primus in illam lapidem mittat.* Ioan. 8. vbi accuſatores condemnauit, accuſatam abſoluit.

V. Quia ſe humiliauit, Phariſæus iactauit.

V. Phariſæus depromit & recenſet ſuam iuſtitiam, iactans opera ſua: *Ieiuno bis in ſabbatho, decimas do omnium quæ poſſideo*, & hoc ipſo perdit ea. Vnde S. Gregorius 29. mor. cap. 17. *Phariſæus*, inquit, *ciuitatẽ cordis ſui inſidiantibus hoſtibus per elationem aperuit, quã fruſtra per ieiunium & eleemoſynas clauſit. In caſſum munita ſũt cætera, cùm locus vnus, de quo hoſti patet aditus, munitus non eſt.* Et hom. 7. in Ezech. *Phariſæus, qui ieiuniũ exhibuit, decimas dedit, Deo gratias retulit, quaſi penè per circuitum ſuæ ciuitatis cuſtodia vigilauit. Sed quia vnũ in ſe foramen ſuperbiæ nõ attendit ibi hoſtē pertulit, vbi per negligentiam oculum clauſit.* Contigit huic Phariſæo, quod glorioſo cuidam militi Helueto, dicto Winchelriedo, qui ob cædem factam exul à patria, draconem, qui vicinam ad pagum Vnder walden h. e. *Transſyluaniam*, appellatum, nouos accolas infeſtabat, ſe pereмpturum profeſſus, ſi in patriam reciperetur, belluam quidem interfecit: ſed cùm ip applauſum victoriæ gladium cruentum extuliſſet, ſanguis draconis, gladio adhærens, in brachium eius defluxit & virulento ſuo contactu triumphatorem necauit. Refert Stumpſius in Chron. Helu. Quid profuit huic victoria quem cruor victi interemit, vitâque ſimul & patriâ exuit? Quid Phariſæo ieiunium & decimatio, quem gloriola inde captata omni mercede ſpoliauit? Sapientiùs ergo Publicanus non ſuas expoſuit eleemoſynas & ſimilia opera laude digna, (quibus vtique non omninò caruit) ſed delicta ſua; ſicque triumphauit. Viator per infeſtam latronibus ſyluam, non induit veſtes ſplendidas, ſed laceras & detritas, ne ornatu ſuo prædonum vngues

in

in ſe concitet. Gallina, quæ liberaliore cantu oua ſua prodit, amittit, econtrà ſtruthio oua ſua in ſcrobe ſub arenâ condit; eaque paulùm digreſſus, prorſus obliuiſcitur, nec tamen ideò pereunt oua, quin imò Solis calore arena tepefacta fouet & excludit illa. Plin. lib. 10. c. 1. S. Gregorius in c. 29. Iob, S. Iſidorus l. 12. Sic, ſic virtutum opera cautè abſcondẽda, & ab operantibus obliuioni danda ſunt; nec tamen ideò peribunt; quin imò cęleſtibus radijs fota & calefacta ampliores fructus gignent: eo videlicet tempore, quo carne exutâ corporeque fracto, veluti rupta teſta, ante diuini Iudicis conſpectum ſunt proditura. *Humilitas* enim teſte D. Baſilio in Conſtit. monaſt. c. 17. *tutiſſimus eſt virtutum omniũ theſaurus*; dum cuſtodit virtutes & à rapacibus cœli volucribus defendit. Neque ſolum Publicanus tacet bona opera ſua, ſed producit eorum vice peccata ſua: *Deus propitius eſto mihi peccatori*. q. d. fateor, quia peccator ſum, ſed miſericordiã imploro. Vnde Arabicus vertit: *Parce mihi, quia peccator ſum*. Leproſi in veteri lege clamare debebant ſe immundos eſſe. Hoc facit Publicanus, ſecundùm animam ſe immundum clamans. Atque hæc eſt optima ad cælum via, *ſi ſe homo ſemper accuſet*, vt dicebat Anachoreta quidam apud Dorotheum doct. 7. Teſte etiam S. Auguſtino ſent. 118. *Melior eſt in malis humilis confeſſio, quam in bonis ſuperba gloriatio.*

Vos iam Audit. iudicate vtri ex his duobus curſoribus palmá deferenda ſit, ſuperbo Phariſæo, an humili Publicano.

THEMA SECVNDVM.

Honor templo debitus à multis ignoratus.

1. *Cæci ſunt.*
2. *Claudi ſunt.*

Duo homines aſcenderunt in templum *Luc.* 18.

PRouerbio olim dictum fuit, ſeu apud Iudæos, ſeu apud Iebuſæos: *Cæcus & claudus non intrabunt templum*; vti legimus 2. Reg. 5. Et videtur dictum hoc non carere fundamento: cæci enim templum difficulter inuenire, claudi verò difficulter adire poſſunt. Morali ſẽſu hoc prouerbium poſſumus exponere, ſi dicamus eós, qui vel cæci ſunt, non agnoſcentes ſua peccata, cùm ſint peccatores: vel claudi ſunt, agnoſcentes quidem peccata ſua, ſed non deteſtantes, ingredi in templum minimè debere; quia domus Dei eſt, adeoque piorum tantùm non impiorum receptaculum. Quo iure igitur, dicet aliquis, aſcenderunt in templum duo illi peccatores in hod. Euangelio, Phariſæus & Publicanus? Phariſęus enim etſi pedes habuit operum bonorum: cæcus tamen fuit, quia ea ſibi non Deo attribuit. Pubicanus verò etſi oculos habuit, quibus ſe agnouit eſſe peccatorem: pedibus tamen caruit operum bonorum. Ad hoc reſpondemus Publicanum quidem claudum aſcendiſſe, ſed in ipſo templo, dum ſe humiliter accuſauit, erectum in pedes fuiſſe: Phariſæus verò dum ſibi velut cæcus arrogauit opera ſua, etiam claudum euaſiſſe omnique opere bono deſtitutum fuiſſe. Itaq; Publicanus juxta id prouerbium dignus ingreſſu templi fuit; quia iam neq; cæcus neq; claudus fuit: Phariſæus verò indignus, quia cæcus cùm eſſet, etiam claudus effectus eſt. Tales igitur nos è templo excludemus, h. e. templo Dei indignos oſtendemus in hod. concione.

1. Cæci eſſe videntur 1. qui ferè toto anno vix ſemel aut iterum veniunt ad templũ; quique eo præterito eunt potiùs ad nundinas, ad ludos, ad popinas, ad prata aut agros. Quid enim de his videtur vobis? nónne videntur iſti templum non videre, adeoque cæci eſſe? Certè Spiritus S. ſatis auguſta templa Eccleſię prouidit, eminẽtiora ſuper alias ædes, vt omnibus eſſent conſpicua, & tamen adhuc aliqui non vidẽtur ea cernere. Quid enim diceres de illo, qui filum inducturus in acum à foramine eius crebrò aberraret? nónne cæcutientem iudicares? Hoc autem videre eſt in plurimis, qui dum ad templum eundum eſt, abeunt ambulatum, aucupatum, piſcatum, luſum, potatum, mercatum. Sunt reuerà tales cæci ſaltem corde, vt qui lucem fugiunt, quam in templo reperirent; ſed quia tenebras amant velut malè agentes, *ideò non veniunt ad lucem*, vti ait Dominus Ioan. 3. Teſtem adduco S. Ambroſium, qui ſermonem ſuum primum ita inchoat: *Libenter nos prædicare & gratanter opus Dei facere manifeſtum eſt. Sed cùm videmus plures è fratribus pigrius ad Eccleſiã conuenire & Dominicis præcipuè diebus minimè cœleſtibus intereſſe myſterijs, prædicamus inuiti: non quòd nos pigeat loqui, ſed quia negligentiores prædicatio noſtra grauet potiùs, nõ emẽdet. Ideò inuiti loquimur & tacere nõ poſſumus. Prædicatio enim noſtra in plebe aut regnũ operatur aut pœnam: regnum credulis, perfidis pœnã. Quiſquis enim frater Dominicis non intereſt ſacramentis, neceſſariò apud Deum caſtrorum deſertor eſt diuinorum. Nam quomodo ſe excuſare poteſt, qui ſacramentorum die prandium ſibi domi præparans, prandiũ cœleſte contemnit, & vẽtris curã faciẽs, animæ ſuæ negligit medicinam?* Ita Ambroſius. Scimus Chriſtũ à Chriſtianis maiorem exigere iuſtitiam & perfectionem, quàm exegerit à Iudæis: & tamen illi ex lege ſua ter in anno tenebãtur aſcẽdere Ieroſolymã; quod iter remotiores intra 3. 4. vel 5. dies vix cõficiebãt: præter hoc etiam ſingulis ſabbathis in ſynagogas ſuas ad rẽ diuinam conueniebant. Nos templa paſſim ad manum quaſi & in vicinio habemus, & adire moleſtum ducimus? Viderint porrò illi etiam, qui cum Ieroboamo alibi vitulos erigunt, vt ſocios vel ſubditos à templo Dei abducãt, ne ſimilem interitum cum ipſo ſortiantur. Porrò cæci iſti non à templo, quod per ſe fugiunt, arcendi, ſed ad illud inuitandi, imò trahendi & compellendi ſunt, ne excludantur è templo Dei cœleſti.

I. Cæci ſũt.

1. Qui vix vnquam ad templum veniunt.

2. Qui cum faſtu & hiſtrionico vel meretricio ornatu ad templum aſcendunt. Videntur enim iſti planè quorſum eant, minimè videre, adeoque cæci eſſe. Eunt ſiquidem ad Chriſtum crucifixum, Magiſtrum & amatorem omnis

2. Qui cũ faſtu veniunt.

humilitatis:hoſtem capitalem omnis ſuperbiæ. Qua fronte igitur tales coram eo apparere audent? Quàm enim ſedulò cauent aulici, ne coram Rege ſuo appareant peregrino veſtitu,qui Regi exoſus eſt? Itaque videntur iſti ſibi non ad Chriſtum, ſed ad amaſios & amoſios ſuas ire. Ita enim eos alloquitur S. Chryſoſtomus ho. 8. in 2. ad Timoth. *Quid dicis? Dei ni precatura pergis,ornamenta aurea circumfers flauoſq́; crines & ipſos auro cõpoſitos? An verò ſaltatura ad Eccleſiam pergis? Nunquid hic nuptias & laſciuia oblectamenta coquiris? num vt tui ſpectaculũ prabeas? num tibi nunc inſtruendus eſt thalamus? Illic ſæpe monilia,illic ornamenta aurea,illic ornatus crinium, illic pretioſa veſtis locum aliquando fortaſsis habeat. At verò nunc nullo tibi huiuſmodi ornatu atque apparatu opus. Acceſsiſti vt Deum pro peccatis tuis ſuppliciter depreceris &c.* Quare S. Antoninus Archiepiſcopus Florentinus *ſæpe fœminas impudico & meretricio habitu,quaſi inſtrumenta dæmonũ ad perdendas & in venerẽ alliciendas animas effugauit Iuuenes qui ſpectatum venerant,quantacunq́; nobilitate & gratiâ pollerent,caſtigatos verbis acriter extruſit.* Ita in eius vita Vinc. Mainardus. Cæci erant iſti ſecundùm animam, iure è tẽplo ab Epiſcopo expulſi. Perſpicaciores oculos habuit S.Eliſabetha, quæ dũ in ſponſi Ludouici Landgrauij Thuringiæ domo educeretur & à ſponſi matre Sophia ad templum duceretur, ingreſſa templũ coronam confeſtim deponebat atque tamdiu ingloriũ verticem oſtendere perſeuerabat, quoad ritu ſacrorum completo, domum redire monebatur. Quod cùm Sophiæ, velut temerè factum, vehementer diſpliceret, percontanti cauſam ita reſpondit Eliſabetha: *Abſit à me tanta procul impietas, vt ibi caput meũ turrito faſtu micantis corona ſuperbiat, vbi caput Saluatoris mei ſpinis coronatum acerbè compungitur.* Ita Iac. Montanus in vita.

3. Qui in templo indecẽter ſeſe gerunt. 3. Qui in templo indecenter ſeſe gerunt. Non videntur etiam iſti ſcire, vbi ſint: an in domo Dei, an in aliqua profana; adeoque velut cæci ibi commorantur. Tales ſunt inprimis, qui de rebus profanis in templo colloquuntur, de quibus S. Chryſoſtomus ho. 38. in 1. ad Corinth. ait: *Multi pergunt ad templum Domini non vt orent, ſed vt negotientur, vt ciuiliũ domeſticorumque negotiorũ ſermones faciãt; vnde cætera omnia facilius in Eccleſia deprehendas, quàm Eccleſiã ipſam*, q.d. iſti neſciunt ſe in Eccleſia eſſe. Non aliter D.Baſilius in Pſ. 28. ad ea verba: *In templo eius omnes dicent gloriam.* Ait enim: *Qui in tẽplo Dei eſt, non maledicentiam, non vaniatem, ac ne obſcænis rebus differtos ſermones pronuntiet, ſed in templo eius quiſque dicet gloriã. Aſsiſtunt verba deſcribẽtis Angeli, adeſt & Dominus affectus intrantiũ cõſiderãs. Preces cuiuſlibet manifeſtæ ſunt.* At verò profani illi velut excæcati præſentiſſimum ſibi in templo Deum minimè conſiderant; alioquin coram eo talia loqui non auderent. Putant igitur iſti ſe in foro, non in templo eſſe.

Tales qui in templo impudicos oculos vndique circumferunt & per hoc videntur inſinuare ſe in lupanari potiùs quàm in templo eſſe. Ita enim ſcribit D. Chryſoſtomus orat. de non contẽnenda Eccleſia to. 5. *Quid agis ô homo in Eccleſia ſtans? formas mulierum curioſè contemplaris? Lupanar tibi videtur eſſe Eccleſia & foro ipſo deſpicabilior? Nam in foro quidem metuis & erubeſcis videri mulierem curioſè contemplari; in templo verò Dei, ipſo tecum loquente, deq́; his comminante, talia audes eo ipſo tempore, quo audis hæc facienda non eſſe? Præſtaret huiuſmodi oculos cæcos eſſe, quàm ad hos viſus accommodari &c.*

Tales, qui ſub re diuina ad ſomnum ſe componunt, videntur enim ſibi in cubiculo vel lecto ſuo, non in templo eſſe. Non tulit B. Conſtabilis Abbas Cauenſis, vt Dauferius Diaconus in ipſius ſepulchrum dum in templo commoraretur inter ſacra, brachio innixus obdormiſceret; ſed dormienti apparens dixit: *Quare de ſepulchro meo facis grabatum?* Qui timore quidem correptus, paulò pòſt tamen ſui oblitus iterum ibi obdormiit, iterumq́ue à Beato audiuit: *Nõnne tibi prohibui, vt de ſepulchro meo non faceres tibi grabatum?* Qui timore perterritus, à ſomno ſurgens, brachium ſuum adeò contractum ſenſit, vt nullo modo ipſum ſeu plicare ſeu extendere poſſet, precibus tamen beati rurſum ſanatus eſt. Apud Sur. 16. Febr. Iam ſi Beatus hic non tulit, vt ipſius ſepulchrum pro lecto aut fulcro etiam alteri ſeruiret: quâ ratione feret Deus, vt ipſius habitaculum conuertatur in dormitorium? Tales, qui incompoſito corporis habitu vel ſitu ibi morantur, ſub re diuina ſedent, ad orandum membra non decenti formâ componunt: quod ſanè taxat Tertullianus l. de orat. *Contra ſcripturam*, inquit, *fecerit, ſi quis in cathedrã aut ſubſellio ſederit, ſiquidẽ irreuerens eſt aſsidere ſub conſpectu contraque conſpectũ eius, quem maximè reuerearis ac venereris; quantò magis ſub conſpectu Dei viui, Angelo adhuc orationis adſtante? Factum hoc iſtud irreligioſiſſimũ eſt, niſi exprobramus Deo, quòd oratio nos fatigauerit.* Sic ille. Quod ſaltem obſeruandum videtur tempore S. Miſſæ, & vniuerſim obſeruauit S. Martinus Epiſcopus, qui in templo nunquam ſederè viſus eſt. Nihilo minùs cæci forent; qui in templo circulos agere aut obambulare vellent ad forenſia negotia tractanda, quaſi in foro eſſent; quod imprimis prohibet Concilium Trid. ſeſſ. 22. de reform. Tales, qui & mentem liberè nimis in templo diſtractã habent & alibi vagantem. Videntur enim & iſti neſcire vbi ſint, qui propterea à ſacerdote ſub miſſa admonentur illa voce: *Surſum corda*. Cuius loco S.Baſilius in ſua Liturgiâ habet: *Vbi mentes veſtra?* S.Gregorius Nazianz. *Vbi corda veſtra?* Cui verbo reſpondet populus: *Habemus ad Dominũ.* Vult ea voce Eccleſia nos excitare & animos noſtros, vt ſe colligant & cogitent, vbi locorum ſint: num in horreis aut vineis aut in theſauris ſuis; denique vt ſciant ſe cum Deo nunc agere.

II. Claudi eſſe videntur 1. qui ſerò nimis veniunt ad officia diuina, cum aliorum turbatione & verbi Dei neglectu. Grauiter hoc notat S. Chryſoſtomus hom. 33. in Matth. ita loquens: *Communis certè domus Eccleſia omniũ eſt, quã vos priores, nos poſteriores intramus illorũ formam & exemplum obſeruantes; atque ideò communiter omnibus confeſtim cùm intrauerimus, pacẽ ſecundùm* I. Claudi ſunt. 1. Qui ſerò nimis veniunt.

dùm illā legē offerimus. Nemo ergo deſidiâ veniendi ſtudio ſuperſedeat, nemo ſæcularibus ſuſpenſū animū rebus habeat, cùm iam ad prædicandū ſacerdotes intrauerint: non enim parua imminet punitio. Magnā ſemper laudem, quin & prærogatiuā, obtinuit promptitudo ad bene operandū. Ita enim Ioa. 5. legimus illum duntaxat in piſcina fuiſſe ſanatum, qui poſt motionem aquæ primus in eam deſcendit. Et quia paralyticus ille, qui 38. annis ad piſcinā illam jacuit (vt ſentit D. Chryſoſtomus ho. 35. in Ioan.) vtiq; primus omniū, etſi non in aquam, quod non potuit debilis, ad locum tamen illum, vbi jacebat multitudo lāguētium, venit, ita vt ante ipſum ex omni illâ multitudine nemo illuc deſcenderit, ideò meritò ſolus præ omnibus à Chriſto ſanatus eſt. Scimus etiam ex vita S. Nicolai, eo tempore, quo agebatur de electione Epiſcopi Myrenſis, diuinitùs vulgatum oraculum, eum eligendum eſſe in Epiſcopum, qui manè primus in Eccleſiam veniſſet. Ita nimirū Deo ſupra omnes placent, qui ad Dei obſequium & parandam ſalutem ſuā celeres & expediti adeoq; inter primos ſunt. Scimus econtrà poſtremos agminis Iſraelitici, qui laſſi reſidebant, cæſos fuiſſe ab Amalec. Deut. 25. Qui enim poſtremi ad bene agendum veniunt, tepidos ſe produnt in amore Dei adeoque debiles & ad lapſum faciles; vti econtrà qui primi ſunt, feruidos ſe oſtendunt adeoque conſtantes in propoſito virtutis.

2. Qui cum graui peccato veniunt.

2. Qui cum graui aliquo peccato, necdum retractato, ad templum aſcendūnt. Pes curuus ſeu claudicās, affectus à Deo auerſus & diſtortus eſt, vti enim corpus pedibus, ita mēs affectibus, quò vult, defertur. Quâ verò fronte in domum & conſpectum Dei veniat, qui hoſtilia in eum arma ſecum gerit? quomodo impuriſſ. coram ipſo puritatis fonte apparere audet? *Quomodo poſt conſuetudinē cum ſcortis*, inquit D. Chryſoſtomus de libello repudij tom 4. *in Eccleſiam venire poteris? quomodo manus, quibus ſcortū côtrectuſti, in cœlū extendere audebis?* Certè Deut. 23. præcepit Deus ne *māzer*, ſeu filius ex ſcorto natus ingrederetur in Eccleſiam Domini; quod aliqui ad literam de tabernaculo, & tēplo intelligunt, vti Theodoretus, Olympiod. & Dion. Carthuſ. alij de iure ciuilitatis, ſed quidquid de hoc ſit, myſtico certè ſenſu indicauit Deus nequaquam decere vt impuri & graues peccatores, necdum pœnitentes, appareant in eius domo cum ſpurcitijs ſuis. Vnde Clemens Alexādr. in adhort. ad Gētes ita explicat: *ſignificat eum, qui pro vno ſolo, qui eſt Deus, multos ſibi falſo nomine adſcribit Deos: ſicut is, qui natus eſt ex meretrice, multos adſcribit ſibi patres, propter veri patris ignorantiā.* Et verò qui varijs ſe peccatis contaminat, aliud nō agit, quàm quòd tot ſibi Deos procudit, quot creaturis adhæret præ ipſo creatore. Spurius igitur eſt, adeoq; à tēplo arcendus. Quid quòd etiam Athenienſes prohibuêre meretrices & adulteras à phanorum ſuorum ingreſſu? vti refert Lactantius l. 1. c. 20. Si impura idolorum templa impuras excluſêre fœminas: ſanctiſſimum Dei veri templum admittat ſceleratos? D. Chryſoſtomus ho. 74. in Matth. aliud hoc non eſſe aſſerit, quàm ſiquis fœtidum cadauer inferat in aulam regiam. *Quomodo*, inquit, *cùm tantis ſordibus refertus malè intus oleas, in Eccleſiam & templa ſancta venire audes? Nam ſiquis mortuum in regiam obrueret, is vltima ſupplicia luet: cogita tu quàm acerbâ pœnâ vexaberis, qui atria hæc adire ſancta & obſcæno fœtore implere non erubeſcis? Imitare meretricem illam, quæ, pretioſo Chriſti pedes vnxit vnguento, & bono totam repleuit domū odore, cuius in contrariū in hac domo facis.* ſic ille. Quin etiā imitare publicanū hod. qui etſi cū peccatis intrauit in templū, pœnitēs tamē intrauit: quę fac & tu peccator.

3. Qui finē rei diuinæ non expectant.

3. Qui finem rei diuinæ expectare nolunt, ſed ocyùs ſe proripiunt, non accepta dimiſſione & ſacerdotis benedictione. Claudos appellare poſſum iſtos, qui vno quidem pede bene ad templum veniunt, altero verò malè iterum recedunt, & ita viam ſuam in fine corrumpūt: quia finis coronat opus. Non fruſtrà ſculpſit Salomon in oſtijs templi ſui Cherubim & palmas; quia Cherubim, vt exponit V. Beda, ſignificant iuſtos, qui in Dei Eccleſia degunt; palmę verò perſeuerantiam eorundem in bono, quæ ſola palmam fert & coronam, quemadmodum & benedictio fidelibus non datur niſi in fine S. Miſſæ, indicans benedictionem illam, quam ad finem mundi impertiet ſuis Chriſtus: *Venite benedicti patris mei.* Certè Saul perdidit Regnum, quia præſtitutum ſibi à Samuele terminum aduentùs eius non expectauit. 1. Reg. 13. De quâ re S. Gregorius in eum locum: *Ecce*, inquit, *quàm magna perdidit, qui, vt putabat, nulla contempſit. Ecce ſeptem diebus Prophetam ſuſtinuit, ſed dum præſtolari eum in fine diei deſiit, gloriam tantæ dignitatis amiſit: Vnde & per prophetam dicitur: Væ his, qui perdiderunt ſuſtinentiam.* Eccleſ. 2. *Suſtinentiam quidem perdunt, qui bona, quæ inchoant, non conſummant. Quibus nimirum væ eſſe dicitur, quia non ſolùm incepti laboris mercedem perdunt, ſed etiam apoſtatatûs ſui pœnâ feriuntur. Pœna autem ſuperbi, & inobedientis Regis declaratur: Quod ſi non feciſſes, præparaſſet iam Dominus regnū tuum.* ſic ille: Scimus mercedem operarijs vineæ non fuiſſe numeratam niſi *cùm ſero factum eſſet.* Matth. 20. cùm operarij in vinea ad finem vſque diei labores produxerunt. Simus denique Chriſtum duodennem ad exemplum noſtrum, etiam vltra præſtitutum terminum Ieroſolymis remanſiſſe & in templo perſtitiſſe, vt nobis non difficile eſſet præſtolari ſaltem finem Sequamur igitur Doctorem noſtrum diſcipuli, vt ab ipſo aliquando audiamus: *Vos eſtis; qui permanſiſtis mecum, &c. Et ego diſpono vobis regnum.* Luc. 22.

THEMA TERTIVM.

E templo qui deteriores redeant.

1. *Qui intrant vt ciconiæ.*
2. *Qui intrant vt infantes.*
3. *Qui ſicut ruſtici.*

Deſcendit hic iuſtificatus in domum ſuam ab illo. *Luc.* 18.

MIra res Audit. Duo homines aſcēdūt in templum vt orent, Phariſęus & Publica-

nus; & tamen in tam ſancto loco non ambo ſanctificati ſunt; ſed vnus ibi à peccatis ablutus, alter peccatis inquinatus eſt; vnus inde vitam, alter ſibi mortem extulit. Quidnam hoc eſt, obſecro, nónne templum locus eſt in quo veluti in thermis ſalutaribus ſanantur ægri? *Eccleſia ſanè locus quidam eſt medicina ſpiritualis*, inquit S. Chryſoſtomus hom. 1. in Gen. *& eos, qui huc veniunt, decet ne domũ redeant, niſi congrua remedia acceperint, illaq; ſuis vulneribus adhibuerint.* Quomodo igitur Phariſæus è templo domum redit ſauciatus & vulneratus? Rem hanc declarare mihi videtur Dauid Pſalm. 21. vbi domum ſuam, ab arcæ præſentia ſanctificatam, & myſticè Eccleſiam noſtram appellat *locum paſcua. In loco paſcua ibi me collocauit.* Et rectè; in Eccleſia enim ſaginamur velut oues Chriſti in prato, paſcuis verbi Dei, orationis, miſſæ & ſacramentorum. Iam verò in locum paſcuæ ſeu pratum ingrediuntur oues, & pabulum inueniunt ſatiatumque ventrem efferunt, in pratum inuolant aues, milui & ciconiæ, & inueniunt ibi mures, ranas, buſones & ſerpentes, eoſque comprehenſos inde ſecum auferunt; intrant denique & homines; ſed alij velut infantes, floſculos viles & fugaces, alij ſœtentes, alij mortiferos inde ſecum auferunt. Idipſum videre eſt in templo, in quod multi ingrediuntur, ſed ſuo ſæpe damno peiùs egrediuntur, dum noxia ſecum efferunt è bono licet prato; vti videbimus.

I. Qui intrant vt ciconiæ.

I. Inuolant aliqui in templum ſicut ciconię & milui, ſed non auferunt inde niſi ranas. Qua ratione? 1. Ranæ infames ſunt à clamoribus, quibus vnitim garrientes aërem replent, & hominibus obſtrepunt. Quibus ſimillimi ſunt, qui in templo confabulantur, noua indagant ac recenſent. Iſti ergo ranas & quærunt in templo & ſecum auferunt. Quanquam & à ranis iſtię pudefiunt, quia ſæpius ranæ ſub re diuina tacere iuſſæ, tacuerunt, vt dixi alibi. Intrant ergo iſti vt homines & fiunt in templo ranæ; nónne igitur peiores exeunt? Si enim domi dicere deberent quid in templo profecerint, nil niſi confabulationem ſuam afferre poſſent. Faciunt igitur è templo paludem ranarum (ein Froſchpfützen /) Parúmne hoc eſt? nónne flagello Chriſti dignum, qui negotiantes eiecit?

Trip. hac Dom. C. 2. B. 4.

Alij efferunt ſerpentes, qui ad inſtar aſpidum obturant aures, ne audiant Dei verbum in templo, quo arguuntur. De quibus Pſal. 57. dicitur: *Furor illis ſecundùm ſimilitudinẽ ſerpentis, ſicut aſpidis ſurda & obturantis aures ſuas: quæ non exaudiet vocem incantium.* Vt enim aſpis, teſtę Iſidoro l. 12. Orig. c. 4. Auguſt. Arnobio & alijs, ne incantationem audiat, aurem alteram terræ affigit, alteram caudâ obturat: ita aliqui ne pungantur Dei verbo, ſtudio auertunt mentem ad cogitationes terrenas, vel in libellum aliquem inſpiciunt aut aliquid legunt. Quales erant illi Iudæi, qui ad concionem Stephani continuerunt aures ſuas, & impetum fecerunt vnanimiter in eum. Act. 7.

Dicet aliquis parum referre ſi legamus potiùs in libello pio, quàm ſi audiamus concionem. Reſpondeo ſi ideò legas ne verbum Dei audias, grauiùs te peccare, quàm ſi Chriſtum volentem ingredi domum tuam excluderes. Duo illi Boanerges cùm Chriſtum Samaritani excluderent ab ingreſſu ciuitatis ſuæ dixerunt: *Vis dicimus, vt deſcendat ignis de cælo & conſumat illos?* Luc. 9. Non permiſit quidem id Chriſtus, quia non magni æſtimabat ex oppido, ſed maximi æſtimat excludi è corde; quod faciunt, qui aures verbo Dei claudunt, de quibus Chriſtus Matth. 10. ait: Sodomæ & Gomorrhæ tolerabilius fore in die iudicij, quàm ipſis.

3. Alij efferunt mures. Quâ ratione? Mures ſemper aliquid rodere gaudent. Et tales ſunt 3.
qui Concionatores iudicant & carpunt; quòd non eleganter dixerit, quòd non eruditè, quòd oſcitanter, quòd fabuloſa attulerit &c. De his Ezech. 33. dicitur: *Audiunt ſermones tuos & non faciunt eos, quia in cãticum oris ſui vertunt illos. Et es eis quaſi carmen muſicum, quod ſuaui dulciq; ſono canitur.* Quomodo vertunt in canticum oris ſui? quia ſicut ipſi nil niſi ludicra & fabuloſa in ore habent: ita Concionatorem non niſi fabuloſa dicere putant. Quales enim ipſorum fauces ſunt & palatum, talis videtur eſſe illis verbi Dei ſapor. Vnde ſanctus Ambroſius in Pſ. 118. ait: *Quomodo poſſunt verba Dei dulcia eſſe in faucibus tuis, in quibus eſt amaritudo nequitiæ?* Quomodo carmen muſicum? quia cenſent concionem eſſe doctè concinnatum figmentum ad demulcendas aures excogitatum. Sed quid de his propheta? *Cùm venerit quod prædictum eſt (ecce enim venit) tunc ſcient quòd prophetes fuerit in Iſrael.* Venit, inquam, poſtridie illius prædictionis nuncius ex Iudæâ in Babylonem ad Ezechielem, verificans prædictionem Prophetæ ac dicens: *Vaſtata eſt Ieruſalem*; ſcilicet à Chaldæis, vt ibid. v. 21. habetur.

4. Alij efferunt buſones. Qui inijciunt ocu- 4.
los impudicos in aliquas perſonas, quarum ſpecie illis hæret in corde & virus diffundit; quid niſi fœdum & venenatum buſonẽ efferũt? Buſones Solem fugiunt, vnde in cauernas ſe abſcondunt, fimum & lutum diligunt, & tales ſunt libidinoſi Buſones cùm tanguntur, veneno inficiunt: Venus etiam cùm aſpicitur ſolùm, fundit venenum. Buſonem nemo non horret: cur non magis fugienda Venus? Ezech. 8. monſtraturus Deus prophetæ abominationes peſſimas, quas faciunt in templo homines, iubet ipſum fodere parietem templi & introſpicere. Vidit ergo picturas varias reptilium & animalium, vti crocodilorum, ſerpentum, felium, buſonũ, talparum, veſpertilionum (quæ Ægyptij velut numina colebant) aliaque Idola, & viros ante ea ſtãtes cum thuribulis in manibus, quaſi illis ſacrificantes. Quæ hæc abominatio peſſima niſi oculi laſciuorum in templo aſpicientes imagines illas buſonum virulentorum? Vnde minatur eis Deus furorem & indignationem ſuam, dicens: *Non parcet oculus meus, nec miſerebor. Et cùm clamauerint ad aures meas voce magna, non exaudiam eos.*

II. Qui intrant vt infantes.

II. Alij intrant cum infantibus, qui non niſi viles aliquot floſculos ibi decerpunt & ſecum auferunt. Floſculi ſunt partim ſua-

uis

uis Muſica templi, partim iucundæ narratiunculæ, quæ ſubinde inſparguntur concionibus à verbi Dei præconibus eo tantùm fine, vt ſint vehicula verbi diuini, & vt Auditores, ad ſeria plerumque ſomnolentos, excitent; ac denique vt traditam veritatem ſolertiùs memoriæ cõmendent; ſolent enim magis hærere, quæ iucundiora & gratiora ſunt. Itaque ſicut flores in menſam ſpargimus, tametſi eos non comedimus: & rurſum varia bellaria, vel condimenta ciborum, vt guſtum excitent & acuant: non vt inde fames ſedetur: ita gratioſa quædam interdum miſcentur concionibus, vt appetitum audiendi ſaniora acuant, ſomnolẽtiã appellãt, &c. Quis neſcit Medicos delicatis ægris ingratas potiones ſaccaro aliiſve dulciarijs miſcere? pharmacopeios ſua pharmaca ſpecioſis vaſculis propinare, vt nauſeam ægris arceant? ſic agunt concionatores, Medici & Pharmacopolę ſalutares dumtaxat herbas colligunt ex hortis; floſculos alios negligunt: infantes contrà iſtos colligunt, illos verò negligunt.

Alij, quia non habent internum animi ornatum, pauperiores Phariſæo explicant externũ in forma & veſtitu inſtar pauonum, qui tunc expandunt flabellum ſuum & ſpectandum arroganter proponunt, cùm ſui amatores vident. Videntur iſti non venire ad templum, vt Chriſtum & rem diuinam videant, ſed vt ipſi videantur, quo modo fertur aliquando dixiſſe Carolus V. Imp. de quodã Duce de Naiara, qui viſurus Imperatorem petijt acceſſum. Cumque magna admodum pompa & ſplendore aduentaret, videns eum Carolus, dixit: *Profectò hic nõ tam vt nos videat, quàm vt à nobis videatur, videtur aduenire.* Porrò hæc ſuperbia fœtor eſt coram Deo, vt ex Angelo illo patet, qui cùm Eremita incedens clauſit nares, non ante cadauer, vti Eremita fecerat, ſed ante comptum iuuenem, addens cauſam: *Tu cùm ſis caro, ſentis fœtorem carnis. Nos autem quia ſpiritus ſumus, ſentimus fœtorem ſpirituum qui ex peccatis procedit; qualis hic è ſuperbia*, apud S. Antonin. 4. p. ſummæ tit. 14. cap. 6. §. 1.

Alij peſtilentes etiam ac mortiferos, vti puer ille Eliſæi, qui miſſus in agrum ad colligendas herbas pro pulmento, collegit colocynthidas, herbas amaras & peſtiferas, putans eſſe uvas ſylueſtres, quas cùm coxiſſet, clamarunt epulantes: *Mors in olla* 4. Reg. 4. Et qui iſti. Vtique illi, qui ad templum veniunt ſacra percepturi, velut herbas optimas, colligunt mortiferas, dum indignè ea ſuſcipiunt: uvas quærebant, & labruſcas efferunt ac mortem. Nam *mors eſt in malis, vita bonis*, inquit S. Thomas Aquin. in hymno. Similiter & illi, qui auditum Dei verbum ſiniſtrè interpretantur & trahunt ad ſuam perniciem: quo modo tres illi latrones deprædatui horreũ S. Winwaloci Abb. cùm id nocte intempeſta ingreſſi, aperto oſtio multaque luce perfuſum cernerent, dixerunt: *Videtur Deus probare facinus noſtrum. Vnde enim alioquin hæc lux & aperta oſtia?* In vita 3. Mart. apud Sur. Sic enim improbi lucem verbo Dei ſparſam ad ſuas intentiones detorquent.

III. Alij intrant ſicut ruſtici in pratum, vt inde fœnum euehant, quod tamen domi mox è curru eijciunt. Et tales ſunt, qui mox obliti, quæ audierunt bona, nihil eorũ agunt, de quibus 2. Pet. 2. dicitur: *Melius erat illis nõ cognoſcere viã iuſtitiæ, quàm poſt agnitionem retrorſũ conuerti.* Huc etiam pertinent, qui rem diuinã, cui interfuerunt, parui aut nihili æſtimant ac pro ludo habent. Huiuſmodi exemplum deſcribit Æneas Syluius in deſcriptione Europæ c. 21. de nobili quodam Styro in hæc verba: *Fama eſt eaq; celebris inter Styrienſes nobilem quempiam fuiſſe, cui ſæpe in animum ceciderit, ſeipſum laqueo ſuſpendere. Id ægrè ferentem ex docto quodam viro remedium petiuiſſe aduerſus eam tentationem. Conſilium datũ, proprium vti ſacerdotem cõduceret, qui ſibi manenti in arce quadam ſolitariâ ſingulis diebus rem diuinã faceret: paruiſſe nobilem atque annum fermè continuâſſe, nulla ſuſpendij cogitatione interueniente. Poſtremò rogatum à ſacerdote, vt presbytero vicino, qui templi dedicationem in proximo monte habiturus eſſet, auxilio eſſet; licentiam dediſſe, proponentem in animo paulo poſt ſequi & ſacris intereſſe. Stetiſſe diu poſteà, nunc vnâ nunc alterâ causâ retentum. Denique circa meridiem profectum agreſti cuidam in nemore occurriſſe: qui rem diuinam in monte peractam eſſe & populum omnem diceret. Contriſtatum eo nuncio nobilem infelicemq; ſe eſſe dicentem, qui eo die ſacratum Chriſti corpus non vidiſſet: agreſtem conſolari cœpiſſe. Venditurum, ſi vellet nobilis emere, præmium, quod inter exiſtendum diuinis meruiſſet, ſagumq; nobilis petijſſe pretij nomine. Venditione factâ nobilem nihilominùs montem aſcendiſſe atque oraſſe in templo. Reuerſum autem in proxima arbore ſuſpenſum agreſtem inueniſſe, ſed poſteà diris cogitationibus haud quaquam vexatum fuiſſe.* Ita ille. Nónne videmus hic Phariſæum & Publicanum alterum mortem, alterum vitam è templo extuliſſe?

III. Qui ſicut ruſtici.

Quare Audit. ſi cum Publicano in templo iuſtificari, non cum Phariſæo inquinari volumus: ſi vitam, non mortem è templo efferre; intremus non vt milui & ciconiæ, non vt infantes, non vt ruſtici; ſed vt oues in paſcua, ſimplici & recta intentione, vt paſcamus animas noſtras, &c.

THEMA QVARTVM.

Contra ſuperpiam remedia.

I. *Conſideratio maieſtatis diuinæ.*
II. *Conſideratio propriæ infirmitatis.*
III. *Conſideratio vanitatũ, de quibus homo ſuperbit.*

Omnis qui ſe exaltat, humiliabitur.
Luc. 18.

DVellum ſpectauimus in hod. Euangelio, inter Phariſeum & Publicanum, quale ferè commiſſum fuit olim inter Goliathum & Dauidem 1. Reg. 17. Prodijt ibi Goliath cum magna corporis mole ac robore, Dauidi inſultans, confiſus in armis ſuis, gladio, haſta & clypeo: Dauid autem neque ſtaturâ magnus

magnus neque armis munitus, præterquàm funda & lapidibus, confiſus in nomine Domini: & tamen exilis vaſtum, inermis armatum ſtrauit. Prodit etiam hîc in hod. Euangelio Phariſæus, iactans opera ſua bona, & inſultans Publicano, Prodit & Publicanus, ſed humilis & inermis, ſolâ orationis fundâ inſtructus, Deique miſericordiæ confidens atque orans: *Deus propitius eſto mihi peccatori*; & ecce hoc vno lapide ſternit & vincit Phariſæum, deſcenditque iuſtificatus velut Dauid triumphans in domum ſuam. Quis hic Goliathus? quis hic Phariſæus, niſi Superbia, *vitiorum Regina*, vti appellatur à S.Gregorio l.3. moral.c.31. Princeps inter capitalia peccata? Hæc faſtu & arrogantia ſua nemini non inſultat, etiam perfectis viris, eoſque ad certamen prouocat & extrema minatur. Itaque pugnandum eſt contra illam humilitate Dauidis & Publicani. Ac ſiquidem eam vicerimus, ſperandum eſt non difficilè ſuperaturos nos alia vitia: non aliter ac deuicto Goliatho fugerunt omnes Philiſthæi. Quâ verò ratione pugnandum ſit, nunc videamus.

Tribus armis Dauid ad certamen ſe inſtruxit, lapide, funda, baculo. Tria etiam arma ſuppeditat nobis contra ſuperbiam Sanctus Chryſoſtomus hom.43. ad pop. *Quomodo*, inquit, *poſſumus ſuperbiã extinguere? Si Deũ agnoſcamus. Nam ſi ex ignorantiâ Dei naſcitur, cùm ipſũ cognoſcimus expellitur omnis inſolentia. Cogita ipſã humanam naturam, quòd nihil ſit homo. Præſentium rerum vilitatem cogita & quòd ab vmbra ſomnioq́, nihil differant. Hæc poterunt nos à tali propoſito abſtrahere.* Eadẽ proponit D.Thomas.2.2.q.162. ait.6. ad 1. *Poſtquam motus ſuperbiæ deprehenſus fuerit per rationem*, inquit, *tunc facilè euitatur.*

I. *Ex conſideratione magnitudinis diuinæ, ſecun-*
I. Conſideratio maieſtatis diuinæ. *dum illud Iob.15. Quid tumet contra Deum ſpiritus tuus?* Verba hæc protulit Eliphaz ad Iobum cogitatione & oculis in cœlũ abreptum: *Quid te eleuat cor tuũ, & quaſi magna cogitans attonitos habes oculos? Quid tumet contra Deũ ſpiritus tuus?* Veriùs ad ſuperbum verba hæc dirigenda ſunt, qui eleuat cor ſuum contra Deum, & quaſi magna cogitans hominesque contemnens attonitus cœlum ſpectat, ſed ſtultè. Quis enim diuinam maieſtatem cogitans, non dico ſe erigere, ſed vel aliquid eſſe cogitare poteſt? Certè ſancti quique quò propiùs ad Deum acceſſere, eò magis nihil ſe eſſe cognouere: non ſecus ac Luna, quæ quò magis Soli appropinquat, eo magis perdit lumen ſuum. Moyſes cum Deo loquens, impeditum ſe lingua ab eo tempore fatetur. Exod.4. Iſaias Dei arcana aſpiciens, impurum ſe labijs clamat. Iſa.6. Paulus ad tertium cœlum raptus, neſcit loqui, quæ vidit: quemadmodum qui fixis oculis Solem aſpexit, turbatur viſu & penè cæcatur. Sancta illa quatuor animalia, cùm fieret vox ſuper firmamentum, ſubmittebant alas ſuas. Ezech.1. Quia nimirum ſancti *tantò fiunt apud ſe humiliores*, ait, in eum locum S. Gregorius, *quantò eis illud altum eſt, quod ſuper Angelos ſonat.* Dicat nobis Iſaias, quanta ſit diuina maieſtas. *Ecce gentes*, inquit c.40. *quaſi ſtilla ſitulæ, & quaſi momentum ſtateræ reputatæ ſunt. Ecce inſulæ quaſi puluis exiguus.* In quem locũ S. Chryſoſtomus hom.20. de incompreh. Dei nat. & in c.1. ad Eph. ſer.3. ait: *Cogita ergo quãta huius ſtillæ vel guttulæ pars tu ſis, & quantus ſis reſpectu Dei.* Et S. Hieronymus in eum locum: *Quomodo ſi à ſitula modica ſtilla fluat à portante negligitur: ita vniuerſa gentiũ multitudo ſupernis miniſterijs comparata pro nihilo ducitur.* Momentum ſtateræ ex Hebr. *Sachar*, eſt minimus puluiſculus, qui inijcitur in ſtateram & pondus, nec auget, nec minuit. Huiuſmodi puluiſculi ſunt Inſulæ, regna, maria. Quid ergo iam eris tu vnicus homunculus? nónne cum Abrahamo puluis & cinis? Itaque homo ſi à Deo ſe elonget, non attendendo ad eius maieſtatem; tunc quidem ſe aliquid eſſe, & quandoque magnum reputat, indeque inſoleſcere incipit: at vbi Deo appropinquat, eum cogitando, ibi nihil ſe eſſe conſpicit, atque cum Dauide: *Subſtantia mea tanquam nihilum ante te.* Pſ.38. Sic ſtellæ abſente Sole lucem ſuam oſtentant: præſente abſcondunt, quia reſpectu eius nullæ ſunt. Declarat idem B. Dorothæus tr. de renunciatione doctr.1. *Memini*, inquit, *cùm aliquando de humilitate verba faceremus, & quidam de illuſtribus viris Gazenſibus audiſſet nos iſthuc idem aſſerentes: nimirum, quòd quãtò quis Deo propiùs adhæret, tantò ſe magis peccatorem agnoſceret, & viliorem prædicaret, admiratione illum & ſtupore affectum dixiſſe, quomodo hoc fieri poteſt? ignorabat enim, & volebat addiſcere. Tunc ego illi aio: Dic mihi obſecro, præclare Domine, quem locum habes in tua ciuitate? Ille verò reſpõdit: magnum quidem & principem locum teneo. Dico illi; Si Cæſaream ieris, quem locum ibi obtinebis? Viliorem*, inquit, *& peiorem omnibus, qui illic degunt. Tunc ego, Si verò, inquam, Antiochiam perrexeris, quem ibi te faceres? Cui ille, vt ruſticum certè & ſemipaganum me haberẽ. Quod ſi ad regiam ciuitatem, inquam ego, perrexeris Conſtantinopolim, quẽ tibi locũ putares? Certè, inquit; vt pauperem & mendicum me exiſtimarem. Tum ego illi: Ecce, inquam, ita ſe habent ſancti viri, quanto propiùs & viciniùs ad Deum accedunt, tanto ſe viliores aſpiciunt & peccatis magis onuſtos. Sic Abraham cùm videre Dominum meruiſſet, terram ſe vocauit & cinerem. Iſaias virum pollutum labijs &c.* Sic denique & Iob dixit c.42. *Nunc oculus meus videt te, idcirco ipſe me reprehendo & ago pœnitentiam in fauillâ & cinere*, h.e. putaui me terram & cinerem, vt habẽt 70. Ergo ſanctiſſimi quiq; quo altiùs ad Dei contemplationem euecti fuere, eò magis ſe nihil eſſe viderunt. *Quid* igitur *tumet homo contra Deum?* Nondum vidit Iob Dei filium ſe exinanientem, vt fieret & appellaretur *filius hominis*: nondum humiliantem ſe vſque ad mortem crucis. Hoc videmus nos. Non igitur reprehendat ſe ſuperbus, videns ante ſe Dei filium propter ſe adeò humiliatum, imò humiliantem ſemetipſum: nec appellantem ſe, quod erat, *Dei filium*; ſed quod miſericorditer aſſumpſerat, *filium hominis*, quod gloriæ erat occultantem: quod humilitatis, demonſtrantem.

II. *Ex conſideratione propriæ infirmitatis ait* S. II. Conſideratio propriæ infirmitatis.
Thomas loco cit. *ſecundum illud Eccleſiaſtici* 10. *Quid ſuperbit terra & cinis?* Ionam fugitiuum ita interrogârũt nautæ: *Quod eſt opus tuum? quæ ter-*

ra-

ra tua? & *quò vadis?* Ion, 1. Hæc tria ſunt, quæ de ſe exquirere debet homo, ingreſſum, progreſſum, & egreſſum. *De quo factus ſit homo, quid faciet homo, quid futurus ſit homo*, vt ait, S. Innocentius III. Dom. Septuag. ſer. 1. *Qua terra tua?* Terra vtique rubra ſeu Adama, ex qua factus eſt homo. Hæc enim origo & patria noſtra nónne admonet nos ne ſuperbiamus? Bene Eccleſiaſticus cap. 10. *Nō eſt creata hominibus ſuperbia*. q. d. non competit hominibus ſuperbia, ſed potiùs humilitas: ſicut ruſticis non eſt creatum holoſericum, gemmæ & vniones; quia non conueniunt illis, ſed ſagum ruſticanum potiùs. Quare ſicut apes arrepto lapillo ſe prægrauant armantq́; contra vētum; & ſicut naues ſaburrâ onerantur contra tempeſtates: ſic armare ſe homo cogitatione terrę, matris ſuæ, debet contra ſuperbiam. Vnde Ambroſius l. 3. ad Virg. *Contemplationem corporis velut naui ſaburram ſuſcipe, ne in tantis mundi fluctibus iactantia alicuius aura te circumferat*. Hoc fine Æthiopum Antiſtibus vas terrâ plenum pręfertur. Sabell. l. 8. Ennead. 10. Reges Mogor in more habēt ſtrenuiſſimos quoſque ex populo & quibuſcuntq́; opificijs ad militiæ ac reipublicæ munia idoneos aſſumere; verùm vt eos in officio ac humilitate contineant, iubent eis præferri artium, quas priùs exercuerunt, inſtrumenta, vti fabro malleum, ſartori forficem, ſutori ſubulam, vt referunt Epiſtolę Indicę excuſæ Moguntiæ an. 1599. Sic quoque Deus voluit vt Moyſes populi Dux electus virgam paſtoralem, quâ priùs oues rexerat, ſecum ferret. Homo in mortali ſuo corpore terram & ſaccum ſtercorum vndique circumfert, vt memor originis ſuæ non inſoleſcat. Quid enim niſi terram & ſordes gerit in corpore & egerit ex ore, naribus, auribus, oculis, &c.

2. 2. *Quod opus tuum?* Vtique non aliud niſi laborare & pati miſerias ac calamitates, quibus ſubiectus eſt homo. *Homo naſcitur ad laborem*, ait Eliphaz, Iob. 5. *Quis enim numerare poterit*, ait S. Auguſtinus de viſit. infir. c. 6. *præſentis vitæ moleſtias, eſurire, ſitire, algere, calere, laſſari & innumerabilia ex ipſa conſuetudine nobis domeſtica &c.* Et S. Bernardus ſer. 10. in Cœnâ Dom. *Quid habet homo miſer à mūdo famē, ſitim, nuditatē, frigus, cruciās, cauma perturbans, ſcabiem cutis, dolorē capitis, chiragrā in manibus, podagrā in pedibus, morbū in liene, morbū in iecore; vndiq; miſeriā intùs & extrà.* Quis homo immunis eſt à plagâ variolarum & macularum? (Der Kinders blattern vnd Flecken.) Adhæc affligitur homo frequenter à minimis beſtiolis, muſcis, culicibus, pulicibus, cimicibus pediculis, à quibus vix nec ſine magna moleſtia defendere ſe poteſt. Quæſiuerunt de his Marcion & Manichæus, cur ea Deus creaſſet. Quibus S. Hieronymus (in Pſ. 91. verba illa. *Quàm magnificata ſunt opera tua*) *Ego tibi breuiter reſpōdeo*, inquit, *vt oſtenderetur, ô homo, fragilitas tua. Qui enim cogitationem tuam in cœlū ponis, reſpice, morderis à cimice & contremiſcis. Quid erigeris in cœlum & cogitatio tua tranſcendit in cœlū? Ecce à pulice vulneraris.* Sic ille, propterea etiam Deus ſuperbiā Pharaonis nō per vrſos, leones aut tigrides, ſed per muſcas, ciniphes & ranas caſtigare voluit, vt agnoſceret vilitatem & infirmitatem ſuam. Denique *morboſum & ærumnoſū ipſius Adam corpus effecit*, ait S. Chryſoſtomus ho. 11. ad pop. *per ipſam docens naturam, ne vnquā talem conciperet cogitationem*, ſcilicet, ſe poſſe fieri Deum. Atque idcircò cùm omnia ſua opera Deus laudaſſet, hominem non laudauit, ne periculo ſuperbiæ exponeret.

Rurſum *quod eſt opus tuum*, quod non ſit imperfectum, fragile, luteum? Cæperunt poſt diluuium ædificare filij Adam turrim Babel; ſed quo fructu? nullo prorſus; nā opus imperfectum relinquere coacti ſunt, & pro glorioſo nomine; quod quærebant, *confuſionem* ſeu *Babel* meſſuerunt. Antiqui pictores & ſculptores, ſua opera conſignabant verbo *Faciebat*, non verbo *Fecit*, vt indicarent ea imperfecta eſſe, teſte Plinio in præfation. hiſt. nat. Sic ſe habent cætera quoque hominum opera: imperfecta ſunt, fragilia ſunt: telas aranearum texunt, cum infantibus è luto ædificant. Et interim ſibi nomen immortale quærunt è luteis operibus?

Denique *quod eſt opus tuum?* peccare nullo fine. Nam Apoſtolo teſte ad Rom. 3. *Omnes peccauerunt & egent gloriâ Dei.* Quâ ſententiâ proſternit & condemnat tam Iudęos, quàm Gentiles, qui ſe mutuò ſpernebant & de ſua iuſtitia ſe iactabant. Eadem etiam omnium hominum criſtas deijcit, omnes iræ Dei obnoxios facit, & Dei gratiâ indigos. Dicat igitur vnuſquiſq; ſibi: Ergo ego & peccaui & egeo gratiâ Dei: præſertim ſi cogitet illud Auguſtini hom. 23. ex 50. *Nullum eſt peccatū, quod fecit homo, quod nō poſſit facere alter homo, ſi deſit rector, à quo factus eſt homo.* Quando Philiſtæi remiſerunt Arcā in terram Iſraël poſuerunt vaſa aurea, quæ vouerant pro peccato, in capſellam ad latus Arcę. 1. Reg. 6. Rationem dat S. Gregorius: *quia dum altitudo diuinæ cognitionis mentem eleuat; ad virtutē humilitatis, infirma noſtra præterita ad memoriam reducenda ſunt.* Dum ergo animam rationalem gerimus, quantiſcunque dotibus præditam, ad latus capſellam, peccatorum noſtrorum memorem getamus, ne ſuperbiamus.

3. *Quò vadis?* Reſpondet Deus Gen. 3. *Puluis es & in puluerem reuerteris.* Vnumquodq; enim ſecundū Philoſophos, reſoluitur in ea, ex quibus componitur. Significaſſe fertur (apud Fab. Iuſtian. in Tob. c. 4. de Superbia) hoc idem Philoſophus morti proximus, qui rogatus à diſcipulis, vt documentū eis aliquod relinqueret, deſcripſit duo OO. ſeu duos circulos. Quos illi ſic interpretati ſunt, animam & corpus, è quibus homo eſt compoſitus, perficere in morte hominis circulum, & redire eò, vnde venerunt: animam ad Deum, corpus in terram; hanc eſſe viam vniuerſæ carnis? Quòd ſi homo ob circulū animæ velit ſe extollere, deprimat ſe per circulum corporis. Hæc duo S. Bernardus lib. 2. de conſiderat. Eugenio PP. expendenda præſcribit: *Conſideranda*, inquit, *duo hæc ſimul: rationale, mortale, is tibi ex inde occurrit fructus, vt mortale quod in te eſt, rationale humiliet, vt rurſū rationale mortale confortet.* Si ſuperbierit homo ex rationali, quod ei commune eſt cum Angelis; ex mortali ſit humilis, quod par- 3.

ticipat

Digitized by Google

ticipat cum iumentis. Rectiùs forſan ſic expones duos illos circulos; vt corpus quidem in terram, vnde prodiit, anima verò ad Deum Iudicem, à quo creata eſt, progrediatur. Quanta hæc humilitatis materia! Idem ſibi inculcari iuſſit Ethnicus Rex Philippus, teſte Æliano l. 8. var. hiſt. c. 15. *Cùm enim Cheroneâ fudiſſet Athenienſes, licet fortunâ euectus, tamen appetitum rationi ſubdidit, neque contumelioſè aut intemperāter aliquid egit; proinde conſultum eſſe putabat, quēdam ex pueris quotidie hoc ei manè in memoriā reuocare, quòd eſſet homo; quare puero delegauit hoc officium, neque ipſe prodibat antea ſicut fertur, neque quiſquam, qui eum conuenire vellet, priùs ad eum introibat, quàm ſingulis diebus puer hoc ter ei proclamâſſet dicens: Philippe homo es.* Verùm magis patheticè oſtenſum eſt viro cuidam nobili, de ſuperbia tentato, quò vaderet, in monaſterio Hemmenrode, in quo conuerſatus vſque ad ſenium porcos paſcebat, vt refert Cæſarius l. 4. hiſt. c. 2. is enim demum talia apud ſe cogitabat: Quid eſt quod agis Liſſarde? (tali enim nomine appellabatur) tu nobili genere natus in hoc monaſterio à tuis deſpectus, ſubulci adhuc perſonam geris? recede miſer & eos confunde, qui tuam non agnoſcunt nobilitatē. Hæc cùm per noctem cogitaret, ſtatuiſſetque manè è monaſterio recedere, illicò quædam illi apparuit reuerēda perſona, quę vt ſe ſequeretur manu ſignauit. Surgens ille citus è lecto, illamque ſequutus, oſtia omnia ad ſenis aſpectū pareſieri cōſpexit, donec ad cęmeteriū peruenerūt, quod cùm introiſſēt, ſtatim aperta ſunt etiā mortuorum ſepulchra, & ſenex monachum nuper ſepultum Liſſardo oſtendēs ait. *vides Liſſarde hunc hominē? Citò talis eris: quò vis ire?* cumque ad alia putrida corpora multum fœtentia conſpicienda illum vellet ducere: *Parce mihi Domine ait: parce, haud enim illa poſſum videre.* Cui ductor: *Si quod citò eris, non ſuſtines videre, vt quid per modicam ſuperbiam vis de portu ſalutis recedere?* Ad ſe inde reuerſus Liſſardus promiſit diuina auxiliante gratia perſeuerantiā, cumq; ad cubiculū ſuum ſenex illum reduxiſſet, euanuit. Ecce quàm efficaci pharmaco, mortis meditatione, ſuperbia depreſſa eſt. *Non eſt reſpectus*, ait Dauid, *morti eorum, nec firmamentum in plaga ipſorum.* Pſal. 72. *Quòd non cogitauerunt* (vertit Hieron, *de morte ſua.* Et Chaldæus: *Non terrentur, neque conturbantur propter diē mortis ſuæ. Ideò tenuit eos ſuperbia, operti ſunt iniquitate.* Non cogitauerat Liſſardus de morte, cùm eum ſuperbia tenuit. Cogitauit mortem Iob, & cinere caput ſuum aſperſit: cogitauit ſe moriturum, & omnia vana contempſit. Hæc itaque ſunt, quæ cogitare debemus ad ſuperbiæ noſtræ medelam. Quæ eſt terra tua? quod opus tuum? & quò vadis?

III. Conſideratio vanitatum, de quibus homo ſuperbit.

III. *Ex imperfectione bonorum, de quibus homo ſuperbit ſecundum illud Iſaiæ 40. Omnis caro fœnū, & omnis gloria eius quaſi flos agri.* Inprimis enim quid ſunt omnia illa, de quibus inſoleſcit & ſuperbit homo: opes, honores, voluptates, fama, forma, veſtes, familia, ſcientia? nónne aurum, gleba terræ? honor, fumus? voluptas, mel exiguum? fama, opinio hominū? forma, flos fugax? veſtis aliena, pellis, familia, virtus, ſcientia, ſcintilla luminis? Súntne hæc talia, quæ inflare poſſint hominem, cœlo & ſublimioribus atque æternis bonis natum? Potéſtne placere ſibi & alijs homo prænobilis in ſago ruſticano? Atque vt demus hæc aliquid eſſe, quàm modica tamen ſunt reſpectu eorum, quæ non habet homo? Notum illud Socrati factum, qui Alcibiadem ex prædijs ſuis inflatū duxit ad Geographicam tabulam, iubens quærere prædia ſua. Quæ cùm ibi non extarent: *Cur igitur, ait, ob illa inſoleſcis, quæ nulla pars terræ ſunt?* Idem de omnibus alijs poſſeſſionibus iudicium ferri poteſt. Quot alij in terris degūt longè te maiores, ſapientiores, ditiores, nobiliores, ſublimiores? Et ſi fortè in terris non ſint, quot ſunt in inferno Dæmones, quorum vel minimus doctior, ingenioſior, fortior, nobilior te eſt? Et ſi hi non placent, quia damnati: vide in cœlo Angelos. *Solitarius equus*, ait S. Io. Climachus gr. 25. *nonnunquā currere videtur, at ſi gregi ſocietur, tunc ſuam agnoſcit tarditatem.* Et poſt pauca: *Cuidam fortiſſimo athletæ Chriſti, qui ad hanc beatiſſimam virtutem* (humilitatem) *feſtinabat, impuri dæmones laudem in corde ſubſeminabant. At ille diuinâ inſpiratione malignorum ſpirituum nequitiā pio & religioſo compendio vincere aggreditur. Deſcribit in cellulæ pariete altiſſimarum virtutū appellationes puta perfectæ charitatis, angelicæ humilitatis, mundiſſimæ orationis, incorruptibilis caſtitatis & huiuſmodi virtutum reliquarum. Cùm ergo illum cogitationes extollere cœpiſſent, dicebat illis. Eamus ad arguentē, adueniensq; relegebat appellationes illas, ſibiq; ipſi clamabat: Cùm has omnes poſſederis, tunc ſcies, quàm longè adhuc à Deo ſis. Cùm enim eas poſſederis, ſeruus eris inutilis; feciſti enim quod facere debuiſti.* Præſcribe tibi in tabulâ fidē Abrahæ, obedientiā Iſaaci, fidelitatē Iacobi, caſtitatem Ioſephi, manſuetudinem Moyſis, patientiam Iobi, humilitatem Ioannis Bapt. Et vide an ea attigeris; & tunc ſeruum te inutilem dic. Quòd ſi ob naturæ dona te inflari ſentis, audi Chryſoſt. ho. 39. ad pop. *Fortis es, & altum ſapis, nónne per ea magis humiliari debes? Quare ſapis altum in re viliſſima? Nam & leo te eſt audacior & aper fortior, nec es ad eos culex. At & latrones & fures & gladiatores & ſerui tui fortiores ſūt: hoc igitur laude dignū? Sed pulcher es & ſpecioſus. Cornicū oſtentatio, nō es pauone pulchrior, neq; propter florē neq; propter alas. Verū & cygnus valde pulcher eſt, & aliæ aues multæ, quibus ſi fueris cōparatus, aſpicies te quaſi nihil. Frequēter autē & viles pueri & innuptæ virgines, & meritoriæ mulieres & molles viri hāc gloriā habuerūt. At es locuples? vnde? quid poſſides? aurū, argentū, lapides pretioſos, hæc ſunt & latronū, & metalla ſeruātiū gloria. Sed ornaris & comeris? Verū & equos comptos videre licet, apud Perſas quoq; camelos, homines verò ſcenicos omnes. Nō cōfunderis in his alta ſapiens, in quibus bruta tecū ſociantur, & ſerui, & homicidæ & molles, & latrones, & fures? Sed propter vocē altū ſapis. Cygno luſciniave nūquā tu ſuauiùs canere potes. At in artis varietate? Et quid ape in hoc ſapientius? quis phrygio, quis pictor, quis geometres huius operā poterit imitari? Sed in veſtis ſubtilitate? Verū hæc aranea tibi præſtāt. At in pedum velocitate, rurſū primas ferunt bruta, lepus & caprea. Sed acutè cernis? tamē nō ſicut doreas, nec vt*

aquila.

aquila. At auditum habes acutum? ſed aſinus acutiorem. At olfactum? Verùm canis te præcedere non ſinit, &c. Vides quantum nobis rerum examinatio conſerat? Omnibus hominibus altiera ſapiens etiam brutis vilior inuentus eſt.

Deinde vnde ſunt & cuius illa, de quibus inſoleſcis? ſtáne ea omnia cum homine nata ſunt? ſecúmne is intulit in mundum veſtes pulchras, opes, prædia, dignitates, ſcientias, virtutes? Nihil minus. *Quid habes, quod nõ accepiſti?* ait Apoſtolus 1. Corinth. 4. *Si autẽ accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis?* Omnia enim quæ habet, vel naturæ, vel gratiæ dona ſunt: itaque à Deo ipſi veluti pauperi & his omnibus egenti beneuolè donata. Quis autem gloriatur aut ſuperbit de veſtitu licet ſplendido, ſi eum velut indignus dono accepit? an non potiùs erubeſcit de ſua paupertate, in qua alioquin nudus aut centunculatus eſſet? Diſcamus hoc à Chriſto, de quo Ioannes cap. 13. ita ſcribit: *Sciens quia omnia dedit ei Pater in manus, & quia à Deo exiuit, & ad Deum vadit, ſurgit à cœna & ponit veſtimenta ſua, &c.* cœpitque lauare pedes Apoſtolorum. Vnde quæſo hoc inauditum humilitatis exemplum? Nimirum quia ſciuit & expendit ſe omnia quæ habebat, à Patre accepiſſe, idcircò ſurrexit & poſuit veſtimẽta ſua, adeoque inſtar ſerui præcinxit ſe & lauit pedes diſcipulis. Ac licet ſummam illam poteſtatem, quam habebat ſecundùm humanitatem, acceperit etiam à ſeipſo, quà Deo, tamen eam non ſibi ſed patri adſcribit, ideoque velut alienam agnoſcit & cum veſte quaſi deponit, formamque ſerui induens, ſtupendum humilitatis exemplum edit. Quid iam faciat homo pauperrimus & nudiſſimus, qui prorſus nihil à ſe vlla ratione, ſed omnia à Deo habet, quæcumque habet.

Denique quamdiu hæc bona durabunt? *Omnis caro fœnum & omnis gloria eius quaſi flos agri?* ait Iſaias c. 40. Cum flore igitur pereunt. Herodotus l. 1. ait, Reges Babylonios ſceptrum geſtare ſolitos, in quo roſa aut alius quiuis flos erat affabrè factus. Quid autem flore fugacius? Roſa Plut. auct. contra ebrietatem valet. Sceptro igitur, quod eos faſtu ebrios reddere poterat, roſam affigebant, quæ licet pulcherrima & florum regina marceſcit tamen illicò. Quod hi in dignitate forſan cogitabant, idem alij cogitent, in aliis ſuis bonis ac præcellentiis, roſas nimirum & flores eſſe. Quid minùs homini ex terrenis bonis auferri quàm ſcientia poteſt? At videte Simonẽ Thurnaium Anglum, Pariſienſis ſcholæ præfectum, qui cùm inflatus ſcientiâ dixiſſet ſe totam Moyſis & Chriſti doctrinam defendere ac tueri, & rurſum euertere atque annihilare poſſe, repente à Deo punitus, omnem ſuam ſcientiam ipſumque Alphabetum & nomen ſuum oblitus eſt, adeò vt inſtar pueruli rurſum elementa litteratum addiſcere viſus ſit. Polyd. l. 5. anno 1201. Balæus Cent. 3. c. 41. Sic nimirum Deus humiliare ſuperbos nouit.

Videmus arma, quibus ſuperbo illi Goliatho obuiare poſſumus. Quæ ſi tibi nondum ſufficiunt, poſtremùm illud adhibe, quod abhibuit Dauid, quando Goliathum proprio gladio decollauit. Teipſum execrare veluti ſuperbum, quem deprimere non potes. Suggerit hoc S. Bernardus ſer. Dom. 4. poſt Pentec. his verbis: *Quæras fortaſſe quemadmodũ ſuo ipſius gladio Goliæ poſſis abſcindere caput? Id enim tibi tantò iucundius, quãtò moleſtius hoſtis. Quoties te prouocãte vanitate, & recordationem comminationis diuinæ ſeu promiſſionis ſeu cæterorum, quæ ſuprà diximus, confundi cœperis, & erubeſcere, deiectus eſt quidem Golias ſed forſitan adhuc viuit. Accede itaque propiùs ne fortè reſurgat & ſtans ſuper eum mucrone proprio caput eius abſcinde, de eâ ipsâ, quæ te appetit, vanitate perimens vanitatem. Elatâ ſiquidem cogitatione pulſatus ſi ex ea ipſa materiam & occaſionem ſumas humilitatis, quò nimirum humiliùs deinceps & abiectiùs tamquam de ſuperbo homine ſentias de te ipſo: Goliam vtique Goliæ gladio peremiſti.*

THEMA QVINTVM.

Damna quæ infert vana iactantia.

1. *Perdit opus bonum quod agit.*
2. *Peccatum inſuper incurrit.*
3. *Perdit gloriam & gratiam, & incurrit odium.*
4. *Prodit inanitatem propriam.*
5. *Deriſionem meretur & importat.*
6. *Perdit ſæpe donum, de quo ſe iactat.*

Ieiuno bis in Sabbatho, decimas do omnium, quæ poſſideo.
Luc. 18.

EVangelus Tarentinus (auct. Luciano in dial. aduerſus indoctum) in theatro fidibus certaturus cum aliis, prodiit auro, purpurâ & gemmis adornatus, cithara ſuprà quàm dici poteſt, aureis annulis, gemmis, picturis inſigni, ita vt ſpectatores omnes in admirationem raperet, & incredibili ſpe repleret; verùm aggreſſus ludere, perſonat agreſte quiddam inerſque & incompoſitum, ſimulque dum immodicè citharam increpat, rumpit tres fides; itaque ab omnibus deriſus, à ludorum præfecto loris cæſus è theatro exturbatus eſt. Hunc ſecutus Eumelus quidam Eleus, peruetuſtam citharam afferens, cuius lignei erant clauuli, ipſe veſtem indutus vix vnâ cum ſerto decem denariorum pretij. At ille & bellum edebat carmen, & ritè ſicut ars poſcebat; chordas feriens modulabatur. Duo huiuſmodi citharœdi prodire mihi videntur in hod. Euangelio quaſi in theatro, cantu orationis inter ſe certantes. Phariſæus & Publicanus. Et ille quidẽ velut Euangelus prodit cum faſtu, iactans opera & expandens philacteria ſua, ſed dũ hoc modo orationẽ inchoat, totam citharam rumpit, ideoque reprobatus à Deo cum ignominia diſcedit. Sequitur à tergo Publicanus, ſordido & abiecto habitu, pectus ſuum percutiens velut citharam pervetuſtam & peccatorum ſordibus inquinatam: interim tamen ſuaue carmen ore ſuo depromit, & Dei ipſius applauſum promeretur. Hunc imitantur, qui peccata ſua confitentur & deplorant: Phariſæum autem qui ſeipſos iactant, qui quantum ſibi damnum, quantam in cithara ſua rupturam faciant nunc inueſtigabimus.

I. perdit opus bonũ quod agit.

I.Perdit opus bonum; quod patratum eſt quocunque tandem labore & induſtria. Patet hoc ex dicto Chriſti Matth.6. *Cùm facis eleemoſynam, noli tubâ canere ante te, ſicut hypocritæ faciunt in ſynagogis & in vicis, vt honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis, receperũt mercedẽ ſuã.* Qui verò oſtentant aut iactant opera ſua, nónne tubâ canunt ante ſe? Qui in foro aut publico hoſpitio pecunias ſuas depromit & numerat, fures ſibi parat: qui per vias latronibus infeſtas ſplendidus incedit, prædones ſibi accerſit: ita qui ſe iactat, ſpoliationi ſe exponit. Iudæi, dum gloriabantur de Arca ſua, perdiderunt illam, & viderunt abductam à Philiſthæis; quemadmodum Pſ.77. dicitur: *Tradidit in captiuitatẽ virtutem eorum, & pulchritudinem eorũ in manus inimici.* Vbi ſanctus Auguſtinus ait: *Ipſam Arcam, vnde ſibi videbãtur inuicti, & vnde ſibi applaudebant, virtutem & pulchritudinem eorum dicit.* Eadẽ ex cauſa Rex Tyri, ſeu, qui per illum adumbratur, Lucifer, audit ab Ezechiele c.28.v.17. *Perdidiſti ſapientiam tuã in decore tuo.* In quẽ locũ S. Bernardus ſer.74. in Cant. ait: *Perdidit eam, cùm fecit ſuam.* Quando igitur homo opera ſua per iactantiam facit, tunc ea perdit. Quarta verò hæc ſtultitia, multo ſibi labore quærere diuitias, & mox vno iactu proijcere in mare?

II. Peccatum inſuper incurrit.

II. Neque ſolùm perdit meritum operum, ſed etiam adducit peccatum, quo collutulat perditque animam; quia Deo ſuffuratur gloriam & ſibi attribuit. Typum huius rei præbuit Moyſis manus, quam vbi ad Dei iuſſum è ſinu extraxit Moyſes, leproſam & immundam deprehendit: mundam verò & ſanam, cùm in ſinum recluſit. Exo.4. Sic enim qui opus bonum, per manum deſignatum, effert in publicum per iactantiam vel oſtentationem malum & immundum cernet, leprâ ſuperbiæ fœdatum: vti econtrà ſanum & integrũ, qui in ſinum id ſuum recondit. Propterea Eccleſiaſticus c.29. ait: *Concluде eleemoſynam in corde pauperis, & hæc pro te exorabit.* Aliqui legunt: *Abſconde eleemoſynam in ſinu pauperis.* Manus nudatæ inter labores citò maculantur & vulnerantur: tectæ verò chirothecis mundæ perſeuerant. Idem alia Legis veteris tropologia inſinuatũ, quando præſcriptum: *Vas, quod non habuerit operculum vel ligaturam deſuper, immundum erit.* Quod ita exponit Rabbanus: *Quaſi vas ſine operculo vel ligatura polluitur, qui per ſtudium oſtentationis patẽs nullo taciturnitatis velamine operitur.* Denique per iactantiam mittuntur margaritæ bonarum virtutum ante porcos, vbi non ſolùm ſuũ perdunt ſplendorem ſed luto etiã fœdantur & inquinantur, vt horrori & abominationi fiant ijs, qui ad ornatum corporis ſui adhibere eas poſſent.

III. Perdit gloriam & gratiã, & incurrit odium.

III. Perdit gloriam & gratiam apud Deũ & homines, & incurrit odium. Teſtis inprimis eſt experièntia, iactatores rerum ſuarum audientibus, nõ modò oneroſos ſed præterea & exoſos atq; intolerabiles eſſe. Vnde dicitur, *propria laus ſordet.* Accedit S.Chryſoſt. ho.3. in Matth. ita ſcribens: *Caueamus de nobiſmetipſis dicere glorioſa: hoc enim nos & hominibus inuiſos, & Deo abominabiles facit. Et idcircò quantò maiora fecerimus bona, tãtò de nobis minora dicamus. Hoc enim modo maximam & coram Deo & coram hominibus gloriã conſequemur: nec ſolùm gloriam, quæ à Deo eſt, verùm etiam mercedem retributionemq; pleniſſimam.* Et mox: *Nã nos quoque famulos habentes, tunc eos maximè comprobamus, quando cum bona gratia in omnibus obſecuti nihil ſe grande arbitrantur egiſſe. Itaque ſi bona tua magna vis facere, noli ea magna putare: aliter enim magna eſſe non poſſunt.* Contingit iactatoribus, quod contigit Iudæis, qui tẽporale ſuũ regnũ per Chriſtum perdere timuerunt, cœleſte verò perdere non timuerunt, ac ſic vtrumque amiſerunt. Ita enim qui gloriam apud homines, non apud Deum quærunt ſeſe iactando, vtrobique eam perdunt. Hinc Dominus ad Iudæos Ioan.5 *Gloriam ab inuicem accipitis, & gloriam quæ à ſolo Deo eſt, non quæritis.* Vbi D. Cyrillus: *Quaſi enim natura*, inquit *neceſſitateq; accidit omnibus, qui gloriam hominum venantur, vt gloriam Dei amittant.* Quàm verò decipiantur in hominum opinione, bene oſtendit S. Chryſoſtomus hom. 72. in Matth. *In mentem tibi veniat*, inquit, *quia etiam ille ipſe, à quo gloriam aucuparis, tanquam vanum te omninò condemnabit: & ſi amicus eſt, ſecũ te reprehendet: ſin verò inimicus, etiam apud alios hanc ambitionẽ condemnabit. Ita cõtraria tibi eueniũt quàm deſideras. Tu quidem maximè cupis, vt de te admirans: Ille miſericors, ille humanus, ille benignus, dicat: ipſe autem iſtud non dicet; ſed: Ille inanis gloriæ cupidus prædicabit: ille, qui omnibus, quouis modo placere hominibus ſtudet, cæteraq; his deteriora. Sin verò tu celabis, tunc exclamabit: O miſericordẽ illum atq; humanum! Non enim grande aliud atq; præcipuũ occultari diutius Deus patitur. Sed ſi tu celabis, ille manifeſtabit: ita & mirabilior eris & maiora lucraberis. Quare ad acquirendam gloriam contraria eſt omninò oſtentatio.* Sic ille veriſſimè. C.Marius militari alioquin virtute celeberrimus, vna ſui iactatione plus gloriæ famæque perdidit, quàm reliquis actis fortiter geſtis acquiſierit, publicæque commendationis vota demeruit, vt ſcribit Hannibal Scotus l.5. Comment. in Tacitũ. Idem aliis cuculis accidit, ſui nominis decantatoribus.

IV. Prodit inanitatẽ propriam.

IV. Prodit non virtutem ſed inanitatẽ propriam. *Ligna, quæ plurimum fumi exigunt, ferè minimum caloris exhibent: ac fermè minima poſſunt, qui plurima iactant*, inquit Thriuerus apopht.55. Qui ſapiunt & vera virtute præditi ſunt, ſimiles ſunt lapidibus illis, qui in Britania reperiuntur & accenſi ardent quidem, fumum tamen non edunt auctore Cardano l.10. de variet. rẽr. c.4. Vas ſi inane eſt, plenũ eſt aëre, & ſi leuiter tangatur, multum reſonat: at vbi in illud bonus aliquis liquor infunditur, fugit aër, nec ſonũ edit vas, licet grauiter percuſſum, niſi leuiſſimum, vt patet & ſcribit Plut. de profect. *Vas pretioſum labia ſcientiæ*, inquit Sapiẽs Prou. 20.v.15. Hoc ſi ſe iactet, vento ſe plenum indicat inani: ſin taceat, plenum liquore ſapientiæ & virtutis. Huiuſmodi vas repletum fuit Moyſes, qui licet ex conſortio & colloquio cum Deo radiantem accepiſſet vultum, inſtar Lunæ cornutæ, tantum abeſt, vt eum oſtentaret coram Hebræis, vt etiam ignoraret, *quod cornuta eſſet facies ſua ex conſortio ſermonis Domini.* Exo. 34. quod Chaldæus ita vertit: *Ignorabat Moy-*

ſes

ſes, quod multiplicatus eſſet ſplendor vultus ſui. Irradiabat quidem Moyſis facies diuino quodam ſplendore, & mirabatur populus inſolitũ hunc fulgorem; at qui fulgebat inſtar Solis, ſuam ipſe non videbat lucẽ, ſeipſum neſciebat. Poſteà vbi admirabundam vidit turbam, & cauſã animaduertit, vir modeſtiſſimus velamen obduxit vultui, quo ſplendorem ſuum tegeret. At verò qui inanes ſũt virtutibus, videri volunt, & quod in animo non habent ab hominum opinione ſibi emendicare atque affingere conantur, velut ſi ſtrigoſus & macilentus equus à phaleris & loris gloriam ſibi venari vellet.

V. Deriſionem meretur & reportat.

V. Deriſionẽ meretur & reportat; quia ſtulta & deridicula eſt, prodens theſaurũ ſuum furibus ac prędonibus, nec nõ ęmulis & deriſoribus. *Homo,* inquit Hector Pintus in c. 46. Ezech. *cooperit domi ſupellectilia, ne inquinẽtur: ſic cooperire debet bona opera quæ agit, ne corrumpantur. Mirum eſt profectò ſed lugendum quidem, habere hominem domi ſuæ veſtes in apodyterio tectas parmã* (ſcutum paruum) *tectam lineo operimento gladium opertum vaginâ, ſagittas pharetra, ſolam autem virtutem, ſi quam habet, detectam. Omnia vult habere cooperta præter bona opera, quæ vult omnibus diuulgari.* Cõſonat huic, quod S. Bernardus ſer. 4. de Aduẽtu ſcribit: *Inſipiens tu* inquit, *qui merces congregas in ſaccum pertuſum: qui theſaurum tuum alieno in ore conſtituis: ignoras quòd Arca iſta non clauditur, nec ſeras habet? Quantò meliùs ſapiunt qui theſaurum ſuum ipſi ſibi ſeruant, alijs non committunt? Propterea dico vobis chariſſimi: vtile eſt abſcondere magis quàm oſtentare, ſiquid habemus boni: ſicut & mendici cùm eleemoſynã petunt non pretioſas veſtes oſtendunt, ſed ſeminuda membra, aut vlcera ſi habuerint, vt citiùs ad miſericordiam videntis animus inclinetur. Quam regulam Publicanus ille ſeruans multò melius Phariſæo, & ideò deſcendit iuſtificatus ab illo, ide ſt; præ illo.* Et ſer. in Nat. Ioan. Baptiſ. *Stultus vt Luna mutatur. Quia enim ſplendet Luna ſine feruore: modò plena, modò exigua, modò nulla videtur, &c. Sic ſic qui conſcientias ſuas in alienis labiis poſuerunt modò magni, modò parui ſunt, modò nulli, ſecundum quod adulantium linguis vel vituperare licuerit vel laudare.* Et ſer. 13. in Cant. *Stultus ſum ſi ciſtella labiorũ tuorum gloriã meã credidero, & cœpero mendicare eam abs te cùm habere voluero. Nónne ſępe in tuo arbitrio eſt probare me vel improbare, prout volueris? ſed ſi retineo penes me, ipſe fidelis ſeruo mihi.* Solent igitur ſtulti iactatores communiter explodi ac derideri vel ſarcaſmis pũgi. E quorum numero chymicus quidã obtulit libellum Leoni X. Pp. iactans ſe auri conficiendi è quauis penè materiâ peritum; cui Pontifex magna expectanti nil aliud niſi crumenam vacuam donauit, addens: *Auro te donarem; ſed quia, vt ais, artem id conficiendi ipſe noſti, ſolâ indigere crumenâ, quâ id recõdas, videris.* Corrozettus in dict. mem. Alterum quendam Empyricum, qui ſe artem medecinam podagræ curandæ percallere gloriabatur, idem Pontifex non minus acutè rogauit, vt ſibi decem millia Ducatorum mutuò daret. Cui alter, pauperem ſibi cenſum eſſe, nec habere vel parum quod alteri mutare poſſit. Atqui, ait Leo, ſi artem illam noſti, cùm tot principes ingenti lucro & remuneratione curare à podagra queas, næ ditiorẽ te longè meipſo eſſe oportet. Auct. ſer. mem. ita nimirum iactabundi *ventum ſeminant, & turbinem metunt.* Oſe. 8. inanem gloriam ſpargunt & confuſionem colligunt; ſicque vt B. Petrus Damiani ſer. 74. ait, *turdelam imitantur, quæ ex eo, quod digerit moritur. Ex eius quippe ſtercore planta naſcitur de cuius humore viſcus conficitur, quo poſtmodum & ipſa capitur.* Sic enim iactatores ſuis ipſorum verbis capiuntur & illuduntur.

VI. Perdit ſæpe donum, de quo ſe iactat.

VI. Perdit ſæpe donum, gratiam aut virtutẽ illã, de qua ſe iactabat; & meritò, quia ad prædam eã expoſuit vt Ezechias theſaurũ, quẽ incautè Babyloniorũ Legatis oſtendit. Inde enim Barbarorũ manus armauit & cupiditatẽ accendit ad diripiendũ paulò pòſt theſaurũ illũ Iſa. 39. Idẽ accidiſſe Giezi, ſeruo Eliſęi aſſerit Rabbi Salomõ apud Liran. 4. Reg. 4. (ſiqua tamẽ Rabbinis illis fides habenda) Cùm enim in mandatis haberet, vt nemine ſalutato pergeret cũ baculo domini ſui ad mortuũ ſuſcitandũ puerũ, ille *occurrentibus ſibi hominibus iactanter dicebat, ſe miſſum ad ſuſcitandum puerum*; idcircò nihil effecit. Nimirum vt Theodoretus q. 17. ait, *ſciebat Eliſæus eum eſſe honoris cupidum & cauſam dicturum inanem autem gloriam forẽ impedimentũ, ne faciat miraculum.* Alia huius rei exempla recenſet Cæſarius lib. 8. hiſt. & mirac. de duobus Conuerſis Monaſterij Hemmenrode, quorum vnus ſæpiùs viderat Angelum bonum cum alio pio fratre ad opera manuum exeuntem, quod vbi retulit Hermanno Abbati, ab eo audiit: *Quia viſionem retuliſti, nunquam Angelum de cætero videbis.* Quod & factum eſt. cap. 43. Alter *cùm in orationibus ſuis melliſluã diuinitus accepiſſet dulcedinem & ob hoc ſæpe labores ſuos negligeret, magiſter ſuus crebrò eum arguit: Frater certis temporibus eſt orandum, certis temporibus laborandum. Ille ſicut homo ſimplex vt increpantem placaret, reſpondit: O Magiſter ſi ſciretis cauſam non mihi imputaretis: rogo vt detis mihi oſculum; putabat enim quòd impreſſione labiorum eandẽ poſſet ſentire dulcedinem. Cui mox vt occultum dedit ille, gratiã irrecuperabiliter vt puto, perdidit iſte.* ibid. c. 95. Terribilius eſt quod refert S. Gregorius 4. Dial. c. 51. perditum etiam regnũ cœlorũ, & pœnas inferni acquiſitas à iactatrice lingua cuiuſdã monialis, *quæ quidem continentiam habuit, ſed linguæ procacitatem, iactantiam & ſtultiloquium non declinauit. Hæc igitur defũcta atque in Eccleſia ſepulta eſt. Eâdem autem nocte cuſtos eiuſdem Eccleſiæ per reuelationem vidit, quia deducta ante ſacrũ altare per mediũ ſecabatur, & pars vna illius igne cremabatur, & pars altera intacta remanebat, cumq; hoc ſurgens manè fratribus narraſſet, & locũ oſtenderet, in quo fuerat igne cõſumpta, ipſa flamma combuſtio ita ante altare marmoribus apparuit, ac ſi illic eadem fœmina igne corporeo fuiſſet concremata.*

Iudicate nunc Audit. vtrũ hoc non ſit citharam vno tactu rumpere, cùm quis vno verbo ſe incipit iactare. Quinque enim chordas rumpit, dum totidem partim bona perdit, partim damna incurrit. Apage igitur Euangele cum cithara tua, apage Phariſæe cũ cantilena tua, laude propria ſordida: Veni tu Eumele, veni Publicane, & cum vetuſta cithara cane imperfectiones & miſerias tuas: ſic exturbato illo, placebis Deo & deſcendes in domũ tuam iuſticatus præ illo.

DOMINICA VNDECIMA
POST PENTECOSTEN.

THEMATA.

1. *Proximus omni conatu ad Chriſtum adducendus.*
2. *Surdi aliquot laude digni.*
3. *Quatuor ſurdi periculoſi.*
4. *Rectè vt loquendum ex natura & ſtructura lingua.*
5. *Tempus tacendi & tempus loquendi.*

THEMA PRIMVM.

Proximus omni conatu ad Chriſtum adducendus.

1. *Opus hoc diuinum & nobiliſſimum eſt.*
2. *Qui huic operi incumbunt, veri ſūt Chriſtiani.*
3. *Præcipit hoc idem charitas fraterna.*
4. *Suadet idipſum fructus incomparabilis.*
5. *Varij ſunt modi proximum lucrandi.*

Adducunt ei ſurdum & mutum. *Marci 7.*

NOſſe vos credo Audit. ex Vitis SS. PP. B. Nonnum Epiſcopum Antiochenum, quando Antiochiæ tranſeuntem vidit mulierem peccatricem, miro corporis cultu ornatum, largiter fleuiſſe ſeque ipſum redarguiſſe, quòd ipſe tantam animæ ſuæ, virtutibus expoliandæ, numquam adhibuiſſet curam, quantam mulier illa corpori ſuo fucando impendiſſet. Ioc. Diacono auctore in vitâ S. Pelagiæ. Idem propè accidit mihi Audit. dum partim in hod. partim in aliis Euangeliis aſpicio Iudæos pro ſalute proximorum, non animæ, ſed corporis dumtaxat, tam ſollicitos ac ſolertes, vt prôh dolor! longè ſuperent curam noſtram, quam de proximorum, non temporali, ſed æterna, non corporis, ſed animæ gerimus ſalute. Ecce enim illi adducunt Chriſto ſurdum & mutum, & pro eo deprecantur vt imponat illi manum: cùm tamen miſer ille poſſet abſque duce ad Chriſtum accedere. Rurſum Marci 6. adducunt ei cæcum. Alibi adferunt paralyticum in lecto iacentem, & eùm per oſtium non poſſent, intulerunt per tectum & demiſerunt ad pedes Domini. Luc. 5. Alibi intellecto Chriſti aduentu in terram Geneſareth, percurrentes vniuerſam regionem illam cœperunt in grabatis eos, qui ſe malè habebant, circumferre, vbi audiebant eum eſſe. Marci 6. Quis, rogo, noſtrûm tantam habet curam de ſalute proximorum æternâ? Iure igitur merito nos ipſos reprehendimus, ob talem & tantam ignauiam. Quam vt excutiamus euigilemus, obſecro, & audiamus rationes, quæ nos excitare debent, vt ſalutem proximorū ſolicitè quæramus, adeoque deuiantes ad Chriſtum adducamus.

I. Opus hoc lucrandi animas, planè diuinum eſt & omnium nobiliſſimum, quod ita extollit Clemēs Alexand. l. 1. ſtromatū: *Maximum eſt & perfectiſſimū bonum quando à malè faciendo & à re malè geſtâ ad virtutem & bonā actionem poſſit quis aliquem traducere.* Sanctus verò Chryſ. hom 25. in 1. Cor. *Nihil*, inquit, *adeò poteſt nos Chriſti efficere imitatores, vt erga proximū cura. Sed licet ieiunando, humi dormiendo, corpus maceraueris: nullā autem proximi curā habueris, nihil egregiū feceris, ſed adhuc longè ab huiuſmodi abfueris imitatione.* Neque hoc mirandum, lucrum enim animarum vnica fuit cauſa, quæ de cælo Chriſtū in terram adduxit; quem proinde imitantur qui ad ipſum adducere ſtudent animas. Imò tales ipſum quaſi *os Dei* appellantur Ierem. 15. vt exponit idem Chryſ. homil. 5. in eandem Epiſt. *Nihil eſt*, inquit, *quod anima poſſit æquiparari, ne vniuerſus quidē mūdus. Itaq; ſi & immēſas pecunias pauperibus eroges, plus tamē effeceris, ſi vnā conuerteris animā. Qui educis pretioſum ex indigno, tanquam os meum eris, inquit*, Ieremias, *&c.* Tales enim ſunt Deo ſimillimi & coniūctiſſimi, vt idē explicat orat. 5. cōtra Iudęos. Et quia *per talem Deus verba ſua exerit, qui ab amore præſentis ſæculi, loquendo quã poteſt, humanam animam euellit*, ait S. Gregorius 18. mor. c. 23. Qui etiam 34. moral. c. 7. ait: *Nullum Deo tale ſacrificium, quale zelus animarum.* Denique Theophylact. in c. 1. ad Heb. *Angelicum eſt*, inquit, *mortalium ſaluti inſeruire.* Id enim faciunt Angeli cuſtodes: quemadmodum & Angeli, qui Lothum eduxerunt è Sodomis, Angelus Tobiæ, &c. I. Opus hoc diuinum & nobiliſſimum eſt.

II. Qui huic operi incūbunt, veri ſunt Chriſtiani, & Chriſti amatores. Teſtatur hoc idem S. Chryſ. in homil. de S. Philogonio: *Non eſt*, inquit, *qui proinde declaret ducatū, quis ſit fidelis & amans Chriſti, quàm ſi fratrum curam agat proq; illorum ſalute gerat ſolicitudinem.* Et in homil. de hab. cura ſaluis proximi, tom. 1. *Hæc ſumma vita noſtra eſt, hoc ſigno internoſcimur an Chriſtiani ſimus, cùm non ſolùm quæ noſtra ſunt ſpectamus, ſed & mēbra noſtra peruerſa corrigimus & inſtruimus.* Rurſum hom. 60. in Matth. *Non eſt nobis ſatis ad ſalutem, quòd virtuosè ipſi viuamus, ſed oportet aliorū ſalutē re ipſa deſiderare.* Alibi verò negat eſſe Chriſtianos, qui hoc ad ſe ſpectare negant, vti hom. 20. in Acta Apoſt. *Qui alijs non eſt vtilis*, inquit, *dic mihi quomodo erit Chriſtianus? Si fermentum commixtum farinæ non commutarit totum in alium habitum numquid fermentum tale eſt? Quid etiam ſi vnguentum nō impleerit odore accedētes, vnguentūne dicemus? Ne dicas: impoſſibile eſt mihi adducere alios: nam ſi fueris Chriſtianus impoſſibile eſt vt hoc nō fiat, &c.* Hebræis legē datā ſcimus Exo. 23. *Si occurreris boui inimici tui, aut aſino erranti, redue eū. Si videris aſinū odientis te iacere ſub onere nō præteribis, ſed ſublenabis cum eo.* Quomodo nō centies magis incumbit Chriſtiano, vt ne pertranſeat errantem proximum ſuum, aut ſub II. Quid huic operi incumbunt, veri ſunt Chriſtiani.

peccati

peccati onere iacentem, ſed quibus poteſt modis, manum ei porrigat, & humo ſublatum ad Chriſtum adducat?

III. Præcipit hoc idem charitas fraterna.

III. Præcipit hoc idem charitas fraterna, imò & lex naturalis, videmus enim & beſtias ſibi mutuò ſæpe opem ferre in periculis conſtitutis. Elephas ſi in foueam cadit, protinus cæteri congerunt ramos, moles deuoluunt, aggeres conſtruunt, omnique vi conantur eum extrahere, teſte Plinio lib. 8. cap. 8. Scari piſces captiuos ſuos è naſſis extrahunt mira dexteritate, caudis eorum morſicùs apprehenſis; eodem auctore lib. 32. cap. 2. *Sic nautæ* (homines alioquin bârbari) *quoque faciunt*, ait S. Chryſoſtomus ſer. de hab cura proximi: *cùm per magnũ & ſpatioſum mare nauigant; licet nauis ſecundo vento feratur, licet omni fruantur ſecuritate, cùm tamen viderint alios vel à longè naufragium facere, non ad propriam ſpectantes vtilitatẽ illorum contemnunt calamitatem: ſed ſiſtunt nauem, & eijciunt anchoras, detrahunt vela, eijciunt funes proijciunt tabulas, vt ille, qui à fluctibus mergitur, fortè aliquo illorum arrepto emergat.* Denique erramẽ viatorem ſiquis animaduertat illicò de errore admonet & ad viam reducit, vti vir ille ignotus, qui aberrantem in agro Ioſephum puerum videns, ſtatim interrogauit quid quæreret, & indicauit ei fratres, quos quærebat, Gen. 37. Cur non millies magis ſolicitus ſit homo, vt deuiantem ab æterna ſalute animam reducat ad ſemitam? Homo enim animal ſociale, non ſibi tantùm attendere, ſed & proximo ſuo debet. Vnde S. Leo in ſer. de S. Laurentio: *Nullus bonus*, inquit, *ſibi ſolus bonus eſt, nec cuiuſquam ſapientis; ſibi tantùm amica eſt ſapientia: & hæc verarum natura virtutum eſt, vt multos à tenebroſo abducant errore.* Laudat eo nomine iuſtum Loth ſanctus Chryſoſtomus hom. 43. in Gen. quia hoſpites viatores (Angelos duos) è nocturnis tenebris eripere volens, pertraxit in domum ſuam, ne foris in plateis manentes contumeliam paterentur ab impuriſſimis ciuibus, & tum ſubijcit: *Qualem igitur habebimus defenſionem, cùm iuſtus nec filiabus parcit, vt hoſpitum ſeruet curam; nos autem ita immiſericorditer erga fratres noſtros afficimur & ſepe tã frigida & abſurditatis plena verba proferimus? Quid enim*, inquit, *mihi cum eo commune? Mihi non eſt cura: nihil mihi negotij cum eo. Quid dicis homo; Nihil tibi commune cum eo? Frater enim eſt, eiuſdem tecum natura, ſub eodem eſtu domino, ſæpe etiam eiuſdem participes menſæ, ſpiritualis illius inquam, & terribilis; & dicis:* Nihil commune habeo *cum eo: immiſericorditer prateris & non porrigis iacenti manum?*

IV. Suadet idipſum fructus incomparabilis.

IV. Indicit ad hoc opus fructus incomparabilis, quem parit in proximo ad Chriſtum adducto; & refundit in adducentem. Eum explicat S. Iacobus cap. 5. cùm ait: *Qui conuerti fecerit peccatorem ab errore viæ ſuæ, ſaluabit animam eius à morte & operiet multitudinem peccatorum.* Igitur inprimis eripit hominem à morte & quidem æternâ, qui proximum conuertit, & vt S. Iudas v. 23. ait: *rapit ab igne*, ſcilicet tartareo. Quantum iſtud lucrum eſt? Certè ſi quem hominem ab incendio eripere poſſes, nihil non molieris: & ereptus quantas tibi gratias deberet? At plus eſt infinities incendium gehennæ, quàm incendium vnius domus: vita æterna quàm temporalis. *Magna res anima, quæ Chriſti ſanguine redempta eſt*, exclamat S. Bernardus ep. 54. Tanti igitur pretij eſt, quanti ſanguis Chriſti, ſiquidem eo comparata eſt. Supra etiam ex Chryſoſtomo diximus, ne vniuerſum quidem mundum æquiparari animæ poſſe; quia non homo propter mundum, ſed mundus propter hominẽ creatus eſt. Adhæc *operit multitudinem peccatorum*, tum ſuorum, tum illius, quem conuertit; tum etiam aliorum qui per illum ſcandalizari poterant. Viciſſim verò qui tantum lucri facere culpâ ſuâ neglexerit, videat quomodo Deo de hoc rationem redditurus ſit. Audiat D. Chryſoſtomum orat. 1. aduerſus Iudæos ita concionantem: *Quemadmodum non ipſi tantùm fures dant pœnas, verum etiam eadem pœnâ plectuntur ij, quibus cum eſſet poteſtas vetandi non vetuerunt tamen: ita non ſolùm qui impiè agũt, verum etiam qui cùm poſſint ab impietate reuocare, tamen vel ob pigritiam vel ob timiditatem id facere nolunt, ſimili cum illis pœna plectuntur. Alioqui talentum illud, quod acceperat ac defoderat ſeruus ille, reddidit integrum; attamen dat pœnas, eò quòd non auxerat lucrum: ita tu quidem etiamſi ipſe purus & innocens perſeueres, cæterum non augeas talentum; nec fratrem pereuntem reuoces ad ſalutem, eadem, quæ ille patitur, patieris.*

V. Varij ſũt modi proximũ vocandi.

V. Plures ſunt modi reuocandi ab errore deuiantes & ad viam cœli reuocandi nec admodum difficiles. Quatuor potiſſimùm inuenio modos, quibus Iudæi exhibuere Chriſto ægros ſuos.

I. Proijciẽdo ad pedes Chriſti.

1. Alij proiecerunt eos ad pedes Domini ab ipſo curandos, vti Matth. 15. Hoc faciunt ſecundùm ſpiritum, qui peccatores corrigunt, reprehendunt, caſtigant, quin etiam ſcelerum reos, cùm opus eſt, ad ſupplicia condemnant. hac enim ratione, dum è viuis eos abiiciunt ad pœnitentiam agendam cogunt adeoque ad Chriſti pedes proiiciunt. Exemplum dedit Samaritanus ille, qui in vulnera ſauciati vinum & oleum infudit, impoſitumque jumento ſuo ad Medicum perduxit. Vinum aſperitatem correctionis notat: oleum admixtam lenitatem. Itaque Samaritanus ille curam adhibuit iacenti, tametſi alienæ gentis homini: tametſi præterierint Sacerdos & Leuita. Itaque & tu, *ne dixeris*, inquit S. Chryſoſtomus orat. 5. aduerſus Iudæos, *apud temetipſum: Homo ſum mundanus, vxorem & liberos habeo: iſta ſacerdotum ſunt, iſta Monachorum. Neque enim Samaritanus ille hæc dicebat: Vbi nunc Sacerdotes? Vbi nunc Phariſæi? vbi Iudæorum Doctores? ſed proinde quaſi venatum quendam maximum nactus eſſet, ita lucrum arripuit. Et tu igitur cùm videris aliquem egentem curatione vel corporis vel animæ, ne dicito apud temetipſum: Quare ille & ille eum non curauit? ſed à morbo libera. Ne petas ab illis cauſas negligentiæ. Si inueneris aurum iacens, non dicis apud temetipſum: quare ille aut ille hoc non ſuſtulerunt; ſed feſtinas ante alios rapere. Itidem & de fratribus collapſis cogita, &c.*

2. Alij

2. Geſtando ad Chriſtum.

2. Alij apportarunt eos in grabatis, vti Luc. 5. paralyticum. Hoc facient qui beneficijs, eleemoſynis, precibus deuincient ſibi & Chriſto aberrantes à ſalute; quo modo & illi, qui in hod. Euangelio deprecabantur Chriſtum pro ſurdo & muto. Sic cum Samaritano oleum infundimus vulneribus ſauciati. Hac induſtriâ vti ſolebat Sanctus Serapion, qui primò *vendidit ſe hiſtrionibus 20. nummmis: & cùm ſignaſſet nummos, eos apud ſe ſeruabat. Tamdiu autem permanſit & ſeruit nimis qui eum emerant, donec eos fecit Chriſtianos, & auulſit à theatro: præter panem & aquam nihil ſumens, neque præ meditatione Scripturarum ore ſilens: longo autem tempore primùm compunctus eſt mimus, deinde mima, deinde vniuerſa eorum familia.* Dictum eſt autem quòd *quo tempore eum ignorabant, lauabat pedes amborum. Ambo ergo baptizati, à theatro receſſerunt: & cùm ad vitam honeſtam & piã proceſſiſſent, virum valde reuerebantur. Et itaque dicunt: Adeſdum, frater, nos te liberabimus, quandoquidem ipſe nos liberaſti à turpi ſeruitute. Dicit ergo eis: Quandoquidem Deus eſt operatus & ſalua facta eſt anima veſtra, vobis dicã myſteriũ actus; Ego veſtra animæ miſertus, cùm eſſem liber exercitator, genere Aegyptius, eâ de cauſâ meipſum vendidi, vt vos ſeruarem. Quoniam autem hoc fecit Deus, & per meã humilitatem ſalua euaſit anima veſtra, accipite aurũ veſtrum, vt etiam alijs opem feram.* Rurſum: *cùm veniſſet in loca Lacedemonis, audiuit quendã ex primis ciuitatis eſſe Manichæum ſimul cũ totâ domo, alioqui virũ bonum. Et rurſus ſeipſum vendidit in primo actu. Et cùm intra duos annos ipſũ abduxiſſet ab hæreſi & eius vxorem, adduxit ad Eccleſiã. Tunc cum amantes, non apliùs habebant tanquã ſeruum, ſed tanquam germanum fratrem & patrem, & Deum laudabant*, apud Roſweid. l. 8. Vit. PP. Quòd ſi vir hic tanta fecit pro conuerſione proximorum, nos leuiora ſaltem facere ſtudeamus.

3. Aliqui ad Chriſtum ſola inſtructione directi ſunt; vti Magi à Scribis & Sacerdotibus ablegati in Bethlehem, vnde naſciturum Meſſiam deprehenderant in Scripturis. Ita & Ioannes Baptiſta ſuos diſcipulos direxit ad Chriſtum, cùm eum primò turbæ demonſtrando dixit: *Ecce agnus Dei: ecce qui tollit peccatum mundi.* Rurſum duobus diſcipulis: *Ecce agnus Dei.* Ioa. 1. Quâ re effecit, vt ſaltem duo eius diſcipuli ſequerentur Chriſtum, Andreas cum ſocio. Vbi inprimis notandum, noluiſſe Ioannem cogere aut impellere diſcipulos ad ſequelam Chriſti, ſed ſolo indicio manuducere, vt ipſi tantum bonum ſpontè ſequerentur, maiore ſuo merito; ſatis iam edocti de laude & commendatione Chriſti, acceptâ à Magiſtro ſuo. Primam iſti lauream reportant, qui ſola voce admoniti veniunt ad Chriſtum & faciunt imperata, deſignati per Hebræorum Principes, de quibus Num. 10. ait Dominus ad Moyſen: *Si ſemel clangueris, venient ad te Principes & capita multitudinis Iſrael.* Populus prolixiore vel repetito ſonitu conuocandus erat. Ex hac plebe fuiſſe Regulum illũ qui non niſi ſigno edito crediturus erat, indicat Chriſti reprehenſio: *Niſi ſigna & prodigia videritis, non creditis.* Viciſſim in Principum numero computandos eſſe

3. Dirigendo ad Chriſtum

Sichemitas, qui ad ſolam Samaritanæ vocem (*Venite & videte hominem, qui dixit mihi omnia, quæcunque feci: nunquid ipſe eſt Chriſtus?*) exierunt ad Chriſtum & rogauerunt eum vt ſecum maneret, oſtendit eorum ad credendum promptitudo, nec non Chriſti beneuolentia, qui ad eorum inſtantiam biduo cum eis manſit, magno eorum fructu & conuerſione. Ioa. 4. Vnde miratur eorum virtutem & promptitudinem S. Chryſoſtomus in eum Ioan. locum hom. 34. *Admirabiles*, inquit, *extiterunt, & quòd crediderunt & quòd ſine ſignis & miraculis crediderunt. Verba audierunt tantùm, & tam certè locuti ſunt. Quid ſi miracula vidiſſent? Nonne plura & maiora dixiſſent?* Sed nec minùs mirabilem oſtendit ibidem Samaritanam, quæ vbi Chriſtum Meſſiam audiit, mox relictâ hydriâ cucurrit ad ciuitatem & annunciauit ei præſentiam Meſſiæ, nullo accepto ad hoc mandato, quin etiam poſthabito ſuo dedecore, quo à Chriſto notata fuit. Quo exemplo admonemur omnes, non ſolùm docti & religioſi, ſed illiterati quoque & ſæculares vt quicũque inſtruere in re aliqua rudiores valemus nullatenus omittamus. Viderint qui talentum ſuum defodiunt, quæ obiurgatio eos expectet. Arguet eos Samaritana illa: arguent leproſi illi, qui deprehenſã in caſtris Syrorum deſertis opum & cibariorum abundantiâ, pro ſcelere habuerunt, ſi Samariæ ciuibus ſame preſſis id nõ indicaſſent: *Si tacuerimus*, inquit, *& noluerimus induare vſque mane, ſceleris arguemur.* 4. Reg. 7.

Deinde notandum Ioannem non ſemel duntaxat, ſed ſæpiùs ſuis auditoribus demonſtraſſe Chriſtum, voce illa: *Ecce agnus Dei*, & aliis ſimilibus: nec deſtitiſſe ab hac denũciatione, donec in carcerem mitteretur; exemplo ſuo docens, ne facilè deſinamus adhortari proximum, etiam rebellem, vt tandem reſipiſcat. Laudat huiuſmodi inſtantem adhortationem iuſti Loth ſanctus Chryſoſtomus hom. 43. in Gen. Is enim cum inuitaſſet peregrinos duos (Angeli erant illi) in domum, illique non acquieſcerent, ſed in platea ſe manſuros dicerent, compulit illos iteratis vocibus ad ſe diuertere. *Etiam poſt tantam exhortationem*, inquit, *quàm fecerat, cùm vidit eos renuere non fuit negligens, neque ab inſtituto ſuo deſtitit, neque fecit, vti nos interdũ facimus; qui ſi quãdo aliquem hortari dignamur, & poſteà videmus parumper detrectantem & renuentem ſtatim deſiſtimus: id quod contingit, quia circa deſideriũ & fauorem ho: agimus, & maximè quòd putamus ſufficere excuſationem, ſi dicere poſſimus, feciſſe nos officium noſtrum. Amiſiſti in venatione prædam: aberraſti à theſauro, & tuo functus es officio? &c.*

4. Alij ad Chriſtum adducti, ſunt, vti in hod. Euangelio ſurdus & mutus: & Marci 8. quidam cæcus. Hac ratione ad Chriſtum veniunt, qui bonis aliorum exemplis ad pœnitentiam pertrahuntur; quæ ratio longè efficacior eſt priore: ſicut multò potentiùs alteri perſuademus, ſi viæ duces nos adiungamus, quàm ſi præciſè viam manu aut verbis oſtendamus. Vnde S. Leo in ſer. de S. Laurentio ait: *Licet facilis ad exhortandum ſit ratio & efficax*

4. Adducendo ad Chriſtum

efficax ad ſuadendum, validiora tamen ſunt exempla quàm verba, & plenius eſt opere docere quam voce. Hac viâ ad pœnitentiam adduxit S. Marcianus presbyter Conſtantinop. Eccleſiæ œconomus fraudulentum quendam monetarium ſeu trapeziten. *Erat ei familiare intempeſta noctis ſilētio vicos circuire platearum. vt ſilentio furtiuore diſſecta benignitatis vbera in pauperes laxaret. Vt verò monetā ſuis vſibus conuenientē ad manus ſemper haberet, aurifabri domū, prouecta nocte frequentabat, qui noctis tenebris & maligno candelæ lumine, ad lucri occaſionē vſus, iniqua trutina aureos ponderabat. Marcianus verò ſcelus & fraudem diſſimulans, paulatim hominem in ſui admirationem attraxit, adeò vt magno deſiderio caperetur eum cognoſcendi, quidnam vir Dei minuta iſta pecunia ageret, Dedit igitur cuidam è pueris in mandatis, vt veſtigiis eius callidè inſiſteret Sequutus puer, ſtudioſè Marcianum obſeruat, & ſūma diligentia quidnā agat explorat, vidit ergo eum, poſtquam plurimos variis miſeriis afflictos præſenti pecunia ſubleuaſſet, ad mortuum quemdam, in cauponis cuiuſdam domuncula iacentem, ingredi, cadauer magno charitatis ſtudio abluere & poſt lacrymas & oſcula, veſtibus indutum decenter in lecto componere. His viſis puer exhorruit, & concito gradu quæ viderat ſuo Magiſtro renunciauit. Obſtupuit ille tāta viri pietate, grauiq; eum admiſſi ſceleris dolore perculſus veniámque cum lacrymis flagitauit. Quem Marcianus benignè amplexatur, nequaquā ſe ab eo iniuriâ affectum ſimulare, nec vnquam hominem tanquam improbum auerſari, quin etiam maximo deinceps beneuolentiæ ſtudio eum proſequi.* Metaphr. apud Sur. & Lipel. 10. Ian. Sed recentius aliud audiamus Ludouicus Granatenſis vir ex ordine Prædicat. doctrinâ & pietate conſpicuus circa horam noctis undecimam in cubiculum ſe abdiderat & magno ſingultu ac ſuſpiriis editis corpus ſuum flagellabat, à nemine ſe exaudiri abitratus tum adminuculo noctis, tum etiam temporis intempeſti ſecurum ſe credens: ecce nobiles duo per plateas, quibus cubiculum Ludouici imminebat; ad locum inhoneſtis voluptatibus deſtinatum pergentes, audiunt illic verbera flagellorum, quin & deuotæ animæ orātis querelas & expoſtulationes, quibus veluti ab ore concionatoris profectis, in corde & conſcientiâ perculſi, pedem fixerunt ad illas meliùs exaudiendas; valdeque tanto exemplo permoti, ſe inuicem alloquentes: Ah! dicebant, nos miſeros. En quomodo bonus ille religioſus flagellis in membra ſua, & hoc quidem tempore ſæuiat, qui nunquam forſan mortali aliquo delicto Deum offendit. Et nos peccatores & miſeri hac eadem hora ad Dei præcepta violanda contendimus. Non dubium ad noſtrā confuſionem Deum permiſiſſe hæc à nobis audiri: craſtinâ die, inquit vnus, quis religioſorum in hoc vltimo cubiculo habitet reſciam, vt eius me precibus orationibuſque commendem. Sic ambo intrinſecus animo compuncti, & ad meliorem mentem revocati, à peruerſo reſiliére propoſito, reuerſi domum, vnde venerant. Ita habetur in eius vitâ cap. 4. Poſſent hac eadem viâ non difficilè reducere ad Chriſtum domini ſeruos ſuos, & parentes liberos, ſi eis ad virtutem præire exemplo vellent. Hæret enim in animis filiorum, quod fieri à parentibus vident; inde piorum parentum filij communiter pij & deuoti ſūt. Laurentius Iuſtinianus; vt cęteros mittam, Venetiarum decus, & Patriarcha adhuc puerulus mortuo patre, cùm videret matrem ieiuniis, orationibus & eleemoſynis vacātem, audiretque ferreâ catenâ ad lumbos cinctam, nec interim diſciplinam domeſticam negligeret maternæ pietatis æmulus, ſemper cum eâ impubes adhuc agere, clamque ſibi lectum ſternere, virentiaque ligna pro molliore pluma ſibi ſubiicere cœpit, donec vale dicto matri, ſecutus prætereà vocem nocturnam, monaſticam vitam complexus eſt, in qua ſic claruit excelluitque, vt & hodie inter beatos inſignis habeatur: ſcriptis teſtatus eſt, ſecutum ſe veram pietatem, & matris exemplo, & virginis diuinam ſapientiam repreſentantis pollicitatione, quæ per ſomnium illi occurrit. Parentes igitur qui bonos liberos exoptant, non ſolùm verbis illos moneant, ſed ſe ipſos tales faciant, quales eos habere deſiderant. Hos & horum ſimiles modos lucrandi proximum strenuiter tangit D. Chryſoſtomus homil. 30. in Matth. cùm ait: *Cùm inimicum aliquem veritatis videris, omni ſtudio ac curâ conare eum ad virtutem reducere primùm viuendi exemplis, deinde orationis grauitate ac poſtremum patrocinij & auxilij copiâ. Non graueris omnia emendationis genera percurrere. Imitandi ſunt enim boni Medici, qui non vno curationis modo vtuntur: ſed cùm viderint primis remediis non eſſe depreſſum morbum, alia atque alia rurſus excogitāt. Quare tu etiam animarum Medicus factus, omni curationis modo ſecundum leges Chriſti vtaris.*

THEMA SECVNDVM.

Surdi aliquot laude digni.

1. *Qui diabolicas ſuggeſtiones non audiunt.*
2. *Qui probra in ſe coniecta ſurda aure pertranſeunt.*
3. *Qui inter detrahentes obturant aures ſuas.*
4. *Qui carnem & ſanguinem non audiunt.*
5. *Qui falſas delationes non audiunt*

Adducunt ei ſurdum.

Marci 7.

SÆpiùs quidem in Scripturis ſacris accuſantur ſurdi & vocantur ad audiendum Dei verbum? non venientes obiurgantur; vti ab Iſaia cap. 42. *Surdi audite & cæci intuemini.* Et in Euangelio Marci 9. comminatur Chriſtus ſurdo & muto Demonio. *Surde & mute ſpiritus ego præcipio tibi; exi ab eo.* Intereà tamen reperio legem à Deo datam in V. T. quæ fauere videtur ſurdis. Ita enim legimus Leuit. 19. *Non maledices ſurdo*, quaſi etiam ſurdi inueniantur aliqui, qui nequaquam mereantur vituperium, ſed potiùs laudem. Et certè talis fuit vir ſecundùm cor Dei, Dauid, qui Pſal. 37. dixit de ſe inter calumniatores conſti-

tuto: *Ego autem tamquam ſurdus non audiebam.* Quin imò Michæas Propheta cap. 7. prædicit Chriſtianos, è gentibus conuertendos, ſurdos euaſuros æque ac mutos, vt exponit Sanctius. Ita enim ait: *Videbunt gentes & confundenter ſuper omni fortitudine ſuâ* (quia nihil ſcilicet potuerũt contra fidem Chriſti eiuſque diſſeminatores) *ponent manum ſuper os, aures eorum ſurdæ erunt*, quaſi dicat, obmuteſcent & obſurdeſcent quando audient in ſe iactari probra & contumelias, ſuggeri conſilia praua, &c. Tales igitur ſurdi, vtinam iuxta hoc Michææ vaticinium ſimus omnes nos. Quibus verò in rebus potiſſimùm ſurdos nos eſſe deceat, nunc videbimus.

I. Qui Diabolicas ſuggeſtiones non audiunt.

I. Surdi boni & laude digni ſunt, qui Diaboli & mancipiorum eius ſuggeſtiones ac tentationes adeò contemnunt, quaſi minimè audiant. De tali ſurdo ſub typo onagri dicitur Iob 49. v. 7. *Contemnit multitudinem ciuitatis: vocem exactoris non audit.* Exactorem dici Dæmonem, qui continuò à mancipiis ſuis exigit noua & noua peccatorum tributa, teſtatur Iſaias c. 9. cùm ait de Meſſiâ, quod *ſceptrum exactoris* ſuperatus ſit. Et ita exponit S. Gregorius l. 30. moral. c. 13. eum Iobi locum, *Quis*, inquit, *intelligi exactor alius niſi Diabolus poteſt, qui ſemel in paradiſo homini malæ perſuaſionis nummum contulit, & quotidie ab eo huius debiti exigere reatũ quærit? Huius exactoris ſermo eſt malæ ſuggeſtionis inchoatio. Huius exactionis clamor eſt iam non leuis, ſed violenta tentatio. His exactor loquitur cùm leniter ſuggerit. Hic exacter clamat, cùm fortiter tentat. Clamorẽ ergo exactoris non audire, eſt violentis tentationum motibus minimè conſentire. Audiret enim ſi ea, quæ ſuggerit, faceret.* Ita Gregor. Quis verò eſt onager? reſpondet ad hoc idẽ S. Pater exod. l. cap. 12. *Onager*, inquit, *qui in ſolitudine cõmoratur, non incongruè vitã eorũ ſignificat, qui remoti à turbis ſæcularibus conuerſantur. Qui aptè etiã liber dicitur: quia magna eſt ſeruitus ſæculariũ negotiorum, quibus mens vehementer atteritur, quamuis in eis ſpõte deſudet.* Huiuſmodi onager erat inprimis S. Antonius, qui in ſolitudine degens omnia dæmonum terriculamenta floccipendit ac contempſit, eorumque effictos Pſalmos, modulationes ſuaues, nec non ſcripturarum eloquia ſurdâ aure pertranſiit. *Frequenter enim*, inquit in concione ad fratres, *legentibus nobis quaſi echo ad extrema verba reſpondent. Dormientes quoque excitant ad orandum, vt totius noctis ſomnum eripiant. Pleroſque etiam dum ſe in Monachorum nobilium habitu transferunt, monachos coercent, & priſtina, quibus conſcij ſunt, peccata imputant. Sed ſpernenda ſunt eorum increpationes & admonitiones ieiunandi, vigiliarum quoque fraudulenta ſuggeſtio.* Et paulò poſt: *Nos autem veſtigiis ſanctorum inhærentes eandem gradiamur viam, qui memoratas ſubtiliùs fallacias paruipendẽtes cauebant: Cùm cõſiſteret aduerſũ me peccator, obmutui & humiliatus ſum & ſilui à bonis.* Et iterùm: *Ego verò tanquam ſurdus non audiebam, &c.* apud D. Athanaſ. in vitâ. Ex quâ doctrinâ habemus meliùs & efficaciùs non elidi dæmonis inſidias, quàm per contemptum, ſi velut ſurdi eius ſuggeſtiones aſpernemur. Cæterùm præſtare onagris hoc quidem perfacile eſt, iis, inquam, qui terrena omnia pro nihilo ducunt, & ſolum Deum in ſolitudine cordis ſui quærunt: qui cum Antonio obiectum ſibi à Dæmone aureum & argenteum diſcum velut cæci & ſurdi pertranſeunt: iis verò qui tranſitoriis hiſce rebus afficiuntur, perdifficile. Propterea Dæmon mundanis magis quàm religioſis nocet, quemadmodum & miluus nihil poteſt in ſylueſtres aues, vtpotè ignauus in pernices: ſed in pullos ſolùm domeſticos, qui parum volatu & celeritate valent. Quiſquis ergo huiuſmodi ſurdus eſſe deſiderat, mundana omnia ſpernat: cogitet Dæmonem puerum eſſe horridum, nigrum, deformem, imbellem, timidum, qualis & apparuit S. Antonio, qui proinde ei reſpondit: *Multum ergo deſpicabilis multumq́; contemptibilis es: nã & obſcuritas tua & ætas, infirmarum ſunt ſigna rerum. Nulla mihi iam de te cura eſt. Dominus mihi adiutor eſt & ego exultabo ſuper inimicos meos.* Quo dicto ille euanuit. Malè ſibi conſulunt, qui cum Dæmone diſputare aut ſermocinari volunt, vti ſenſit Eua, quæ ſi ad ſerpentis ſibilum ſurda fuiſſet, planè eum contriuiſſet. Vnde S. Ambroſius in Pſal. 38. ait: *Viciſſemus ſi Eua tacuiſſet: atque aut Adam ſurdus fuiſſet, aut Eua obmutuiſſet. Ille, ne vocem ſuæ vxoris audiret: iſta ne loqueretur marito, & lubrica vocis miniſterio ſerpentis in virum venena transfuderet.*

II. Qui probra in ſe coniecta ſurda aure pertranſeunt.

II. Qui contumelias & calumnias aliaſque iniurias in ſe coniectas ſurda aure pertranſeunt. Optimo enim & nobiliſſimo modo ſic ſe defendunt, quemadmodum & canum latratus non faciliùs ſedamus quàm tacendo & diſſimulando: excitamus impugnando. Plus etiam dedecoris habet, qui contumelias infert, quàm qui eas ſuſtinet, & interim contemnit. Doctorem & coryphæum huius ſurditatis habemus Chriſtum Dominum, qui *cùm malediceretur, non maledicebat: cùm pateretur, non comminabatur.* 1. Petr. 2. qui *quaſi agnus corã tondente ſe obmutuit & non aperuit os ſuum.* Iſai. 53. Cumque Iudæi contra eum indignati eſſent propter applauſum puerorum, relictis illis abiit. Matth. 21. v. 17. *vt recedendo compeſceret*, inquit Auctor oper. imperf. homil. 38. *quos reſpondendo non potuit: quia malitia nõ compeſcitur ſermonibus, ſed excitatur. Malum enim hominem melius locum dando poteſt vincere, quàm reſpondendo. Nam ſi contendis irrationabilem ratione placare, & illum non placas, & teipſum ſubuertis.* Denique coram præſide & Herode accuſatus falſis teſtimoniis nihil reſpondit; vt dixerit in eius perſonâ Propheta: *Ego autem tanquam ſurdus non audiebam, & ſicut mutus non aperiens os ſuum.* Pſalm. 47. quaſi omnem non modò voluntatem ſed etiam facultatem reſpondendi ſibi eripuiſſet. Hac ratione *Chriſtus calumniis appetitus ſilentium detulit triumphale*, inquit S. Ambroſ. ſer. 17. in Pſalm. 118. non ſolùm vincens calumniatores ſuos, ſed etiã triumphans, longè glorioſius quàm ſi longa diſceptatione calumnias depuliſſet. Quæ fortaſſe cauſa eſt, cur eum ſponſa in Canticis aſſimilarit capreæ & hinnulo ceruorum. *Similis eſt dilectus meus capreæ*, cap. 2. & rurſum: *Fuge dilecti mi, aſſimilare capreæ hinnuloq́; ceruorũ* c. 8.

Ete-

Etenim ceruus non modò ſine omni noxá, ſed medicinæ loco etiam ad ſaluté deuorat ſerpentes; caprea verò helleborum, venenatam etiam herbam, ſine damno vorat, teſte Plinio lib. 25. c. 5. Ita ſponſus Eccleſiæ, Chriſtus, non modò patientiſſimo animo deuorauit omnes contumelias, probra & improperia, ſed videbatur etiam delectari & ſaginari illis, vt loquitur Tertullianus lib. 3. de patientiâ cap. 3. *Saginari voluptate patientiæ diſceſſurus volebat.* Laudãdus quidem in hac re fuit Saul, quando in Regem electus à quibuſdam filijs Belial ſpretus fuit, dicẽtibus: *Num ſaluare nos poterit iſte?* & ipſe diſſimulabat ſe audire. Hebr. *factus eſt quaſi ſurdus.* 1. Reg. 10. Verùm ea ſurditas & diſſimulatio neceſſitatis fuit; ſiquidem nouiter electus Rex vires ad vindicandum ſe non habuit. At verò Chriſtus Dominus cùm ſummam haberet facultatem ac virtutem ſeſe vindicandi, noluit tamen eâ vti; quin imò ſe quaſi abdicauit ſponte, quando dæmoniacus appellatus, reſpondit: *Ego non quæro gloriam meam: eſt qui quærat & iudicet.* Cur hîc Iudicem ſe diſſimulat? Reſpondet D. Chryſoſtomus hom. 18. in Euang. *Illatas contumelias Patris iudicio reſeruat; vt nobis profectò inſinuet, quãtum nos eſſe patientes debemus, dum ſe adhuc vlciſci non vult & ipſe qui iudicat.* Adhæc Saul diſſimulabat ſe audire deriſiones, interim tamen audijt & inde amaritudinẽ aliquã ſenſit; at verò Chriſtus per os Prophetæ ait: *Ego autem ſicut ſurdus non audiebam.* quaſi de reſponſione vel vindictâ nihil planè cogitans. Hunc magiſtrum ſuum glorioſè ſecutus eſt D. Bernardinus Senenſis, de quo ita quidam eius contemporaneus ſcribit, apud Surium 20. Maij: *Eunte illo quandoque cum fratre per plateas vrbis Senenſis, petulantes pueri à tergo illudebant ei, & in eius nudos calcaneos lapillos iactabant. Nudis enim ingrediebatur pedibus, & tunica non attingebat tibias, vt plus ex frigore moleſtiæ caperet. At ille ne ſemel quidem reſpiciens, nec quicquam omnino commotus pergebat itinere ſuo, perinde ac ſi ſurdus ac inſenſibilis eſſet. Socius verò id indignè ferens: nõ aduertis, inquit, quid iſti inſolentes pueri faciunt? Reſpondit vir ſanctus: Faciant illi quidquid libitum erit eis, materiam nobis exhibent, vnde ſempiterna gloriæ coronas nobis texamus:* ô præclarum Chriſti imitatorem!

III. Qui inter detrahentes obturant aures ſuas

III. Qui inter detrahentes conſtituti obturant aures ſuas, ne audiant detractiones. Hoc inprimis ſuadet Eccleſiaſticus c. 28. dicens: *Sepi aures tuas ſpinis, & linguam nequam noli audire.* Gr. *ſepi poſſeſſionem tuam ſpinis.* Alludit ad agrorum fines, quos agricolæ ſpinis ſepiunt, ne quis ingredi præſumat: itaque vult vt ne ad aures quidem admittamus linguam detractoriam. Quænam verò ſpinæ quibus ſepiantur aures contra eiuſmodi linguam? Primò ſi oſtendas
1. ſeu verbo ſeu ſigno alio tibi diſplicere eiuſmodi narrationes. Sic enim nugiuendulus ille, ſi viderit merces ſuas tibi diſplicere, breui claudet officinam ſuam, & deſinet tibi moleſtus eſſe. Nam vt ait Salomon Prou. 25. *Ventus aquilo diſſipat pluuias, & facies triſtis linguã detrahentem.* Auſterus ventus eſt aquilo aſper & frigidus, diſſipans nubes, vnde *ſcopa cæli* dicitur: ita vultus triſtis & tetricus linguam detrahentem compeſcit, velut atram nubem. His ſpinis ſepijt aures ſuas S. Pachomius, qui audiens detrahentem, *auertens ſe ab eo velut à facie ſerpentis concitus abſcedebat, illud pſalmi frequenter inſinuans: Detrahentem proximo ſuo occultè, hunc perſequebar.* Pſalm. 100. Dauidis igitur exemplum ſecutus fuit, qui detrahentes etiam perſecutus fuit. Quod ita expendit D. Chryſoſtomus hom. 42. in Gen. *Vidiſti,* inquit, *virtutis eminentiam? Non ſolùm non recipit, quæ dicuntur, ſed & abigit vo-* 2.
lentem fratri ſuo maledicere. Secundò ſi ad ſomnium te componas aut dormientem ſimules. Hac arte ſepijt aures ſuas Maches ille ſenex, quin & habuit gratiã obdormiendi inter eiuſmodi ſermones, vti ſcribit Ioa. Caſſianus lib. 5. de inſtit. renunciant. cap. 29. *Vidimus,* inquit, *ſenem: Machetem nomine, à turbis fratrum eminùs commorantem hanc à Domino gratiam diuturnis precibus impetraſſe, vt quotquot diebus ac noctibus agitaretur collatio ſpiritualis, nunquam ſomni torpore penitùs laxaretur. Siquis verò detractionis verbum ſeu otioſum tentaſſet inſerere, in ſomnũ protinùs concidebat, ac ſic nec vſque ad aurium quidem eius pollutionem virus obloquij poterat peruenire.*
Tertiò ſi ſermonem aliò diuertamus. Hoc medio vti ſolebat Thomas Morus Angliæ Cancellarius qui ſi eiuſmodi ſermones incidiſſent, aliò eos deriuans, aiebat v. g. *Dicant alij quidquid volunt, ego dicam domum illam pulcherrimè extructam, eiuſq; architectum virum excellentem & præclaro ingenio eſſe.* Ita Staplet. in eius vitâ. 3.
Quartò ſi detractori vitium oggeramus proprium, vt ſeipſum Medicus curet, quo modo Chriſtus accuſatoribus adulteræ reſpondit: *Qui ſine peccato eſt veſtrum, primus in illam lapidẽ mittat.* Ioan. 8. Denique ſi poteſtatem habentes compeſcamus detrahentes; qua ratione S. Franciſcus audiens ſemel fratrem quendam denigrare famam alterius, conuerſus ad Vicarium ſuum, dixit: *Surge, ſurge, diſcute diligenter: & ſi accuſatum fratrem innocentẽ reperetis, accuſantem durâ correctione cunctis redde notabilem.* Nonnunquam verò eum, qui fratrem ſuum famæ gloria ſpoliaret iudicabat habitu ſpoliandum, nec ad Dominum oculos leuare poſſe, niſi priùs quod abſtulerat, reddere pro poſſe curaret. Ita S. Bonauentura in eius vita c. 8. 4.

IV. Qui carnem & ſanguini non audiunt.

IV. Qui carni & ſanguini omniſque voluptatis illecebris à Deo auocantibus aures occludunt. Qua de re audimus loqui Iſaiam cap. 33. dicentem: *Qui obturat aures ſuas, ne audiat ſanguinem* (h. e. ne carnis concupiſcentiis obediat) *& claudit oculos ſuos, ne videat malum: iſte in excelſis habitabit: munimenta ſaxorum ſublimitas eius.* q. d. in cœlo. Quẽ locum explicans Sanctus Gregorius 23. moral. c. 25. *Quid eſt,* inquit, *obturare aures ſuas, ne audiat ſanguinem, niſi peccatis ſuadentibus, quæ de ſanguine & carne naſcuntur non præbere conſenſũ?* Solent certè conſanguinei perſæpe auocare hominem à viâ virtutis & trahere ad ſæculi vetitas vel ſaltem periculoſas delicias, quibus ſi ſapis obſurdeſce, & imitare vaccas illas, quæ iunctæ plauſtro Arcam fœderis recto itinere vexerunt in terram Iſrael, non audientes nec curantes

rantes vitulorum ſuorum mugitus 1. Reg. 6. Plorent ſanguine iuncti, parentes, filij, murmuret lurco, clamet pellex: *Itáne deſeres me? & ab hoc tempore non licebit ampliùs hoc & illud?* clauſis perge auribus in virtutis via: ſic verſes in *Bethſamas* h. e. in *domum Solis*. Legem tulerat Deus Deuter. 13. *Si tibi voluerit perſuadere frater tuus, filius matris tuæ aut filius ſuus, vel filia, ſiue vxor, quæ eſt in ſinu tuo, aut amicus; quem diligis vt animã ſuã clam dicens: Eamus & ſeruiamus Dijs alienis, &c. non acquieſcas ei, nec audias, neque parcat ei oculus tuus, vt miſerearis & accultes eum: ſed ſtatim interficies* (h. e. accuſabis eum vt interficiatur.) *ſit primum manus tua ſuper eum & poſtea omnis populus mittat manum.* quaſi dicat, primus in eum lapidem mitte. Quid ſeuerius edici poterat ad cognatorum affectus, ſi diuinis obſequiis aduerſentur, amputandos? Non multum intereſt, vtrum quis in Idololatriæ crimen, an in aliud ſcelus mortiferum abducatur à carne, & ſanguine; in eandem enim Vulcani ollam incides, in quam cadunt Idololatræ. Non vrgebantur ſeptem fratres Machabæi, vt Idola adorarent, ſed vt contra legem ſuam porcinis ſolùm veſcerentur, & tamen occluſerunt aures ſuas ne parerent Regi Antiocho: quorum natu minimus ait: *Quem ſuſtinetis? Non obedio præcepto Regis, ſed præcepto legis.* 2. Mach. 7. Idem dic Sirenibus vetitarum voluptatũ: non audio, nõ obedio, niſi legi Dei. Occlude aures pellici, quę te inuitat ſicut meretrix illa Prouerb. 7. *Veni inebriemur vberibus & fruamur cupitis amplexibus, &c fili mi, ne abſtrahatur in viis illius mẽs tua, neque decipiaris ſemitis eius.* Contra huiuſmodi Sirenes fide quaſi cera aures noſtras obſtruamus, cogitantes quàm ſerio ac ſeuerè fides noſtra prohibeat omnia ſcelera ſub interminatione gehennæ, iactura regni cælorũ, &c. Ita ſuadet S. Paulinus epiſt. 4. ad Seuerum ſcribens: *Arbor illis eſt virga, de radice Ieſſe, quæ totum corporis noſtri quadriremem regit, & cui ſi iuxta illam Poeticã fabulam in prophetica veritate nectamur, voluntariis adſtricti nexibus & obſtructis non cera ſed fide, neque corporis ſed cordis auribus, contra huius mundi varias ad capiendum, pares ad nocendum illecebras, tuti & immotui ſcapulas voluptatum quaſi ſaxa Sirenum præteruehemur.*

V. Qui falſas delationes nõ audiunt.

V. Qui falſas accuſationes & delationes importunas aliaque blandimenta contra iuſtitiam ad aures non admittunt. Eò etiam reſpexit Iſaias loco proximè cit. cùm dixit: *Qui obturat aures ſuas, ne audiat ſanguinem.* h. e. fictas delationes & criminationes, quæ petunt innocentũ ſanguinem. Ad hoc attendant Magiſtratus, ne faciles aures præbeant quibuſuis delatoribus & accuſatoribus, ſed in ipſos priùs inquirant, cuius famæ & vitæ ſunt. Celebre dictum eſt Cæſaris Domitiani: *Princeps, qui delatores non caſtigat, irritat,* apud Suet. Eiuſdem frater Titus Imper. delatores aſſiduò in foro flagellis ac fuſtibus cæſos ac nouiſſimè traductos per amphitheatri arenam, partim ſubiici in ſeruos ac venire imperauit, partim in aſperrimas Inſulas auehi. Idem Suet. in Tito. Gentiles alij in Creta Iouem pingebant auribus carentem, vt ea effigie admonerentur omnes, Principes inprimis & Magiſtratus, non expedire, vt aures præbeant delatoribus; ſed quoad fieri poteſt, ipſi omnia recognoſcant & inſpiciant. Midæ verò Phrygum Regi aſininas appinxere aures, quòd omnia, quæ in regno fiebant, per delatores & ſubauſcultatores inueſtigaret. Sapientiùs multò Samuel, Iudex Hebræorum, ſub ditos ſuos ipſe frequenter viſitauit eorumque vrbes obibat, & in primariis earum, Bethel, Galgala & Maſphat tribunalia ſibi conſtituebat, ſedem verò iudicij ordinariam collocarat in Maſphat, quæ vox ſpeculationem ſignificat; indicans neceſſariam eſſe Magiſtratui populi inſpectionem, & cauſarum recognitionem 1. Regum 7. Quàm verò perniciosum ſit delatoribus facilè credere, memorabili exemplo oſtendit Phædrus libertus Auguſti Cæſaris l. 3. Fab. cap. 49. *Quidam,* inquit, *libertus accuſauit heram apud herum de adulterio, vt vtriuſque heres euaderet. Herus vt ſcelus deprehenderet, finxit ſe foras proficiſci: at noctu feſtinus domum rediit: adit lectum in tenebris, virum in ea cubantẽ deprehendit, quem ſuſpicans eſſe adulterum, ex impatientia præcipitanter confodit. At illato lumine videt eſſe filium ſuum: quare præ dolore impatiens eodem pugione, ſeipſum transfuerberat. Vxor apud centũ viros agitur rea viricidij & filicidij, quòd tam virum quàm filiũ occiderit. Auguſtus Cæſar rei veritate veſtigatâ & perſpectâ hãc tulit ſententiam: Libertus, qui omnis mali cauſa extitit, det pœnas: nam heram orbatam tam viro quàm filio miſerandam magis, quàm damnandam cenſeo.* En pater impatiens, impatientiæ ſuæ hæc damna retulit, primo cædem filij; ſecundò, cædem ſuiipſius, tertiò, vxoris orbitatem, calumniam & vitæ periculum.

THEMA TERTIVM.

Quatuor ſurdi periculoſi.

1. *Qui bona conſilia & correctiones non audiunt.*
2. *Qui verbo Dei aures occludunt.*
3. *Qui cauſas pupillorum non audiunt, nec expediunt.*
4. *Qui veniam rogantibus dare nolunt.*

Ephpheta, quod eſt, adaperire.

Marci. 7.

Mirari aliquis poſſet, quamobrem Chriſtus tot cæremoniis ſurdum hunc curarit, cùm illi qui adduxerunt eum, non peterent niſi ſolam manus impoſitionem, & Matthæus dicat multos eo tempore cæcos, claudos, debiles ad eius pedes proiectos, & omnes mox curatos eſſe. Denique nónne vno alteróve verbo mortuos excitauit; Quid igitur cauſæ eſt, quòd ad vnius ſurdi aures aperiendas tam multis vtitur mediis, parergis & cæremoniis? Sed nimirum Chriſtus morbos corporales curauit propter morbos animi: ideò illorum curam horum curæ accommodauit. Quando igitur ad ſurditatem corporis corrigendam tam multa adhibuit media, mani-

maniſeſtè indicauit quàm grauis animi morbus ſit, ſurditas ſpiritualis, quàm difficilis emēdatu. Quinam verò potiſſimùm morbo hoc laborent, paucis indicabimus, & ſi fieri poteſt, remedium adhibebimus.

I. Qui bona conſilia & correctiones non audiunt.

I. Primi ſunt, qui bona conſilia & correctiones non audiunt neque admittuntur, de quibus dicitur: Pſalm. 57. *Furor illis ſecundum ſimilitudinem ſerpentis: ſicut aſpidis ſurda & obturantis aures ſuas: quæ non exaudiet vocē incantantium & venefici incantantis ſapienter.* Sunt hi in periculo præſentiſſimo interitus. De Banaia referunt ſacræ litteræ 2. Regum 23. quòd deſcenderit in ciſternam & percuſſerit ibi leonem in diebus niuis, qui nimirum caſu in illam inciderat, vt refert Ioſephus. *Repugnantem*, inquit, *ictu baculi, quem gerebat, exanimauit*, quia nimirum vt viuus extraheretur, adiuuantem non admiſit. Ita nimirum illos, qui cùm in peccatum lapſi ſunt, nec inde eripi ſe patiuntur ſalutari correctione, ſed potiùs reluctantur & repugnant, velut incorrigibiles perdit & extinguit Deus. Quæ enim ſpes ſalutis eſt, cùm æger repellit Medicum, cùm reſpuit medicinam? Vnde D. Chryſoſtomus in homil. de ferendis reprehenſ. tom. 3. ait: *In peccatis hoc operantur reprehenſionem, quod in vulneribus remedia. Idcirco ſicut inſipiens eſt, qui pharmaca reijcit: ita & ſtultus, qui non ſuſcipit grato animo reprehenſiones.* Sic inſaniebant Iudæi, quando Sancto Stephano Medico & correctore ſuo verba ſalutis proferente, aures occludebant. *Diſſecabantur cordibus & ſtridebant* (more ſerpentum) *dentibus in eum, & continuerunt aures ſuas*: velut aſpides ſurdæ & obturantes aures ſuas. Actor. 7. Quod etiam fecerunt paulò ante ſuum excidium homini prophetico, nomine IESV, qui pluſquam ſeptennio in vrbe circumcurſans exclamabat: *Væ, væ Ieroſolymis*, exterminium eis denuncians veriſſimo præſagio; quem tamen adeò non audierunt, vt comprehenſum etiam acriter cæciderint. Ioſeph. l. 7. cap. 12. Mirabilem etiam cladem ſenſerunt anno 1618. Plurenſes apud Griſones, incolæ ferè 2100. tempore nuptiarum, dum in epulis, ludo, ſaltu, alij lucris ſuis occupati, montis vicini ruinâ oppreſſi ſunt, qui priùs ſæpiùs præmoniti de impendente ruina, 1. per lapideam tabulam inter ædium rudera pòſt repertam, Hebraicis litteris exaratam, in hæc verba: *Numquid non verba mea ſunt quaſi ignis, dicit Dominus & quaſi malleus conterens petram? Egredimini de Babylone, ſaluate animas veſtras. Nemo taceat peccata eorum: veniet enim vindicta Domini & retribuet eis ſecundum iniquitates eorum.* Deinde per fœtorem intolerabilem, quaſi de morituro monte egreſſum, fatale quid nunciantem. 3. per duo examina apum inter ſe dimicantia ad internecionem vtriuſque (apud Cornel. à Lapide in cap. 6. Apocalyp. v. 14.) 4. per paſtorem, qui rimam montis aperiri ſentiens gregem aliò pepulit: ac denique per pauperem hominem (hic fortè paſtor ille fuit) qui id vaticinatus, & vrbis Cancellarium Ioan. Andream Wertenman ſuper ea re conuenit, nec tamen auditus, ſed potiùs deriſus penè plagas retulit, falſi Prophetæ nomine appellatus & ablegatus cum indignatione. Refert Nicol. Pellus apud Georg. Stengel. a. p. Labyr. c. 18. Sic nimirum & Noëmum deriſerunt impij, quibus diluuium præſagijt, & alios, qui eiuſdem ideam in æs inciderunt, teſte Beroſo Chaldæo l. 1. idcircò velut deſperati diluuio exterminati ſunt.

II. Qui verbo Dei aures occludunt.

II. Qui verbo Dei aures occludunt, idque vix toto anno ſemel audiunt. Et quid his dicendum, niſi illud Chriſti: *Qui ex Deo eſt, verba Dei audit, propterea vos non auditis, quia ex Deo non eſtis?* De pantherâ ſcribunt S. Iſidorus in Etymol. Albertus M. l. de animal. & poſt eos Berchorius in Repert. V. *Audire.* Geminianus de ſimili quòd non ſolùm animal ſit variis & pulchris coloribus, ſed etiam grato feris aliis odore, quo eas ad ſe attrahit: quin & voce ſuauiſſima, qua & ſuæ & alterius ſpeciei beſtias allicit: ſolus Draco eius vocem oderit velut ſibi venenoſam, eaque audita in cauernam ſuam ſe abſcondat. Quid vox pantheræ niſi verbum Dei pulcherrimum, ſuauiſſimum? Eam ergo Chriſti fideles, qui electi ſunt, libenter audiunt ac requirunt: at verò Dracones, qui ex Deo non ſunt, filij tenebrarum, odio habent, itaque tempore concionum in ſuis cauernis ſe abſcondunt. Quid verò de his ſperandum? Quod de hominibus qui cibum omnem auerſantur, & maraſmo laborant, de quibus dicitur Pſalm. 106. *Omnem eſcam abominata eſt anima eorum: appropinquauerunt vſque ad portas mortis.* Quid enim niſi mors hanc ſurditatem ſequitur? Iudæos ſecutum eſt exterminium & abductio in Babylonicam captiuitatem ſub Sedecia, quando is *non erubuit faciem Ieremiæ Prophetæ loquentis ad ſe ex ore Domini: ſed & vniuerſi Principes ſacerdotū & populus ſubſannabant nuntios Dei & parui pendebāt ſermones eius, illudebātq́; Prophetis, donec aſcenderet furor Domini in populū eius & eſſet nulla curatio. Adduxit enim ſuper eos Regem Chaldæorum, &c.* vt dicitur 2. Par. vlt. Similis clades excepit ſubditos Epiſcopatus Traiectenſis ſub S. Amando, eorum Epiſcopo; cùm enim aures prædicationi eius clauderent, alij riſu eum exciperent, quidam aliis ſceleratior ſæuo correptus dæmone animam miſerè efflauit. Epiſcopus excuſſo in eos pedum puluere, aliò diſceſſit, monaſterium ſibi cum ſuis extruens. Mox per biennium terra illorum, qui eius prædicationem ſpreuerunt, in ſolitudinem quaſi redacta eſt, deſolati vici & caſtra, agri inculti relicti, euerſæ domus, nulluſque eorum, qui contempſerunt eum, remanſit, vt ſcribit Milo Monachus Monaſterij S. Amandi in Sur. 6. Febr. Nimirum hoc eſt quod dixit Chriſtus Matth. 10. *Quicunque non receperit vos neque audierit ſermones veſtros, exeuntes foras de domo vel ciuitate, excutite puluerē de pedibus veſtris. Amē dico vobis: Tolerabilius erit terræ Sodomorū & Gomorrhæorū in die iudicij quā illi ciuitati.*

III. Qui cauſas pupillorum nō audiunt nec expediunt.

III. Qui cauſas pupillorum & viduarum non audiunt & expediunt. Tales erant tempore Iſaiæ Principes Iudæorum, quos arguit c. 1. *Principes tui infideles, ſocij furum: omnes diligunt*

munera,

munera ſequũtur retributiones. Pupillo non iudicãt & cauſa vidua non ingreditur ad illos. Propter hoc ait Dominus: Heu conſolabor ſuper hoſtibus meis & vindicabor de inimicis meis. Quia enim à viduis paupercalis non ſperant munera, ideò earũ cauſas differunt vel diſſimulant. Eodẽ ſpectant, qui pauperes mendicantes non audiunt. De quibus dicitur Prou. 22. *Qui obturat aurem ſuam ad clamorem pauperis: & ipſe clamabit & nõ exaudietur.* En malitiam auari, obturat aurem, & quidem ad clamorem pauperis. Huic duplicatæ malitię reſpondebit duplex pœna; nam primò & ipſe incidet aliquando in calamitatẽ vt clamare cogatur: deinde non exaudietur. Sic contigit inptimis Macedonio Magiſtro officiorum Gratiani imp. qui S. Ambroſ. ad Prætorium, vt pro quodam intercederet, eunti fores occluſerat. Eo enim viſo ait ipſi Ambroſius: *Et tu quidem venies ad Eccleſiam, quam neque clauſas ianuas inueniens ingredieris.* Quod & factum. Nam mortuo Gratiano ad Eccleſiam confugit, nec tamen ad eam aditum patentibus licet foribus inuenire potuit. Baron. ex Paulino anno 381. Ita qui viſcera miſericordiæ claudunt pauperibus, inuenient aliquando clauſa ſibi, licet alijs aperta, viſcera miſericordiæ Dei. Nónne id manifeſtè patuit in Epulone, qui quoniá Lazaro nõ dedit micas panis: poſitus in inferno clamauit ad Abraham & petiit guttam aquæ, nec tamen obtinuit? Vnde S. Auguſtinus ſer. 25. de verbis Domini ait: *Ideo negatur in pœnis miſericordia diuiti, quia ipſe dum viueret, noluit miſereri. Ideo rogans diues non exauditur in tormentis, quia rogantem pauperem non exaudiuit in terris.* Spectat huc, (quod obiter alibi retuli) pœna talionis irrogata homini illiberali, in ſpeculo triſtiũ Ioa. Duegnij Hiſp. c. 1. *Is cætera bonus, caſtus, humilis, modeſtus, nulliq́; obnoxius in Deum blaſphemia; adeo tamen aſper, vt ne horum quidem emendicãtium vocem ferre poſſet; remotiùs ab adium ianuã nouum ſtruxit domicilium, vnde nullos vel maximos pauperum clamores perciperet. Verùm vbi extremũ ille diem obijt, ac elato in templum funere, ſacris Epiſcopus operari cœpit: ecce huic nouum & admirabile quidpiam obijcitur. Quoties enim ad populum Epiſcopus verba hæc protulit; Dominus vobiſcum, toties imago Chriſti Domini in crucẽ ſuffixi viſa eſt illi manus clauis eximere ac in aures cõiicere, ne preces pro illo defuncto factas perciperes. Tali monſtro attonitus Epiſcopus, peracto demũ ſacrificio tantæ rei cauſam rimari ſtatuit: nihil tamen à demortui vicinis aliud exprimere potuit, quàm præclarum vitæ laudabilis teſtimoniũ. Et creuit nõ paulum inde admiratio, donec tandẽ certis auctoribus accepit, quàm aſper ille & immitis in egenos extiterit, quos ne audire quidem, nedum adiuuare, vellet; tum enim ille certè animaduertit, Chriſtum Dominum pro mortuo reſpuiſſe preces, qui pauperum clamoribus aures occluderet: cuius indicium fecerit imago Redemptoris aures manibus obſtruens, iuxta illud Sap. in Prou. Qui obturat aurem ſuam ad clamorem pauperis, & ipſe clamabit & non exaudietur.*

IV. Qui veniam rogantibus dare nolunt.

IV. Qui veniam rogantibus dare nolunt. De quibus S. Iacobus in ep. cap. 2. ait: *Iudicium ſine miſericordiâ fiet illi, qui non fecit miſericordiam.* Quomodo enim talis impetrabit peccatorum veniam, cùm hanc præ confuſione petere non audeat, quam alteri dare noluit? Vnde S. Auguſtinus ſer. 5. de verbis Domini ait: *Quam frontem habes petendo ad Dominum Deum tuum, qui nõ agnoſcis parem tuum?* Et ſer. 61. de temp. *Si inimicos nõ diligimus, quá fronte dicimus, Pater noſter? quâ ratione dicere poterimus: Dimitte nobis debita noſtra ſicut & nos dimittimus?* Hinc ſeruus ille nequam, qui à domino dimiſſus, noluit miſereri conſerui ſui, in carcerem retractus, non legitur veniam ampliùs impetraſſe, quia ſcilicet petere non eſt auſus, quod ſeruo priùs negarat. Vnde Eccleſiaſtici 28. dicitur: *Homo homini reſeruat iram & à Deo quærit medelam? In hominem ſimilẽ ſibi nõ habet miſericordiã, & pro peccatis ſuis deprecatur?* Exemplum refert Ioannes Iunior Ord. Predicat. in Scalâ cœli, de quodam Burgenſi, qui in tantum fuit rancore affectus, vt iniurias ſibi factas nullo modo indulgere voluerit. Qui cùm eſſet mortuus & portatus ad Eccleſiam & pſalmi & orationes dicerentur pro eo, crucifixus eodem, quo ſuprà diximus, modo retraxit manus clauatas de ligno & appoſuit auribus, & vox audita eſt: *Nec pepercit, nec parcam.*

Quando igitur vidimus quàm grauis & periculoſa ſit hæc ſurditas, non miremur ſi tanta fecit Chriſtus pro ſurdaſtri illius cura. Quapropter & nos ſi fortè tales deprehendamus, nihil non faciamus pro eorum emendatione. Abducamus eos à turba; mittamus digitos noſtros in aures eorum, diſcretè admonendo, ſuſpiciamus in cœlum & ingemiſcamus pro eis per orationem. Dicamus illis *Ephetа: Adaperire. Surdi audite.* Iſa. 42. vt ita ſimul laudemus Deũ.

THEMA QVARTVM.

Rectè vt loquendum, ex naturâ & ſtructurâ linguæ docetur.

1. *Lingua radicem in corde habet, vt corde conſentiat.*
2. *Vnita eſt, vt loquaris parcè.*
3. *In edito corporis loco eſt, vt loquaris cæleſtia potius quàm terrena.*
4. *In ore calido eſt, vt ſpiret amorem, & ædificationem.*
5. *In ore humido eſt, vt loquaris cautè & pacificè.*
6. *Infra aures, oculos, & nares eſt, vt loquaris poſtquam audieris, circumſpexeris, & docueris ta ipſum.*
7. *Ori quaſi carceri incluſa eſt.*

Solutum eſt vinculum linguæ eius & loquebatur rectè.

Marci. 7.

DElicatam valde & perdifficilẽ eſſe humanæ linguæ ſtructurã, vel ex eo patet, quòd in embryone vltima animatur, & moriente homine prima emoritur. Ita enim Plinius lib. 11. cap. 37. Os, ait, *primum mori tradunt, cor nouiſſimè.* Quod verò primum moritur, vltimum animatur, teſte Ariſtotele l. 2. de gener. animal. c. 4. *Euenit namque omnibus, inquit, vt quod vltimum*

mum ſit, hoc primum deficiat; & quod primum id vltimum. Quod in ſtructurâ linguæ fit; idem ferè in linguæ vſu cernimus. Delicatus admodum & difficilis eſt linguæ vſus, ideò vt Sanctus Jacobus cap. 3. *Si quis in verbo non offendit, hic perfectus eſt vir.* Ex delicatæ linguæ formatione venit, vt rari homines ſint; qui nullo prorſus linguæ defectu vel impedimento laborent: multo tamen rariores ſint, qui ſecundum mores lingua non impingant. Mutus hodierni Evangelij, non omninò mutus, ſed balbutiens, impeditæ linguæ fuit; vt indicat Marcus voce μογιλάλος, Chriſtus eum ſanauit, vt rectè & expeditè loqueretur. At quis ſanabit linguas eorum, qui ſecundum mores malè loquuntur? Naturam audiemus Magiſtram, ſeu potiùs Creatorem Deum in natura & ſtructura linguæ. Ait enim amicus Iobi Eliphaz; *Viſitans ſpeciem tuam, non peccabis.* Iob 5. Videamus formam & ſtructuram linguæ, vt diſcamus loqui ſine peccato.

I.
Lingua radicem in corde habet.
Vt cordi conſentiat.

I. Lingua radicem ſuam habet in corde, vt doceat homines ea proferre lingua, quæ in corde ſentiunt, nec ſit diſſonantia inter mentem & ſermonem. Intellexere hoc & Gentiles, qui propterea pomum perſicum folio connexum (illud enim cordis; hoc linguæ ſpeciem habet) cor linguæ conſentiens eſſe debere interpretati ſunt, ideoque eam arborem reputarunt ſacram, teſte Plutarch. l. de Iſide & Oſiride. *Plantarum Ægypti*, inquit, *præcipuè Deo ſacram perſicam eſſe referunt, quòd fructus eius cor linguam amuletur folium.* Tradunt etiam Anatomici ex lingua duas venas tendere, vnam ad cor; alteram ad cerebrum. Vult ergò natura omnimodè, vt lingua cum ratione & corde conſentiat. Qui aliter loquitur in naturam peccat, vnde omnium Theologorum ſententia, omne mendacium contra naturam eſt, adeoque peccatum. Naturale eſt enim id foras depromere, quod quis intus gerit, non aliud. Quin & ipſe Ariſtoteles c. Ethic. cap. 7. docet omne mendacium per ſe eſſe prauum & fugiendum; cùm non magis conueniat homini; quàm mugire, latrare, mordere, quod brutorum eſt. Cùm igitur natura inclinet hominem ad veritatem; non niſi ſtudio & violentia quadam adhibita loqui mendacia poteſt: ſicut imitari voces beſtiarum, mugitum, ruditum, latratum vel auium cantum non niſi adhibito ſtudio & labore poteſt. Et quemadmodum aues, vt præter naturalem ſuum cantum, diſcant alium artificialem, vti merulæ, vel enunciare verba humana, vt pſittaci, ad hoc diu edoceri debent, donec ſenſim effingant diſcantque voces peregrinas, (vnde dicimus: Sich dichten:) ſic homines, vt mendacia loquantur, prius fingere dolos & linguam ſuam ad hoc edocere debent. Quod bene expreſſit Ieremias cap. 9. dicens: *Extenderunt linguam ſuam quaſi arcum mendacij & non veritatis.* Quaſi dicat, lingua eis data eſt, velut arcus, quo iacularent ad veritatem ex oculo dextro: at illi contra naturam & morem ſagittariorum iaculantur ad mendacium ex oculo ſiniſtro. Vnde paulò infrà, id repetens ait: *Docuerunt enim linguam ſuam loqui mendacium: ut non iniquè agerent, laborauerunt.* Ecce lingua, vt mendacium proferat, edoceri debet, ſicut merula aut pica, vt alienas à naturâ ſuâ voces aut cantilenas canant. Filij Hebræorum in Babylone à matribus Azotijs edocti, non iam Hebraicâ & paternâ linguâ, ſed azoticâ & maternâ loqui cœperunt; *juxta linguam populi & populi.* 2. Eſdræ 13. modo homines à natura quidem facti & formati ad loquendum veritatem, edocentur à mundo & Diabolo loqui mendacium, cujus pater eſt Diabolus, Domino teſte, Ioan. 8.

II. Lingua vnica tantùm data eſt hominibus, cùm tamen aures, oculos, nares, genas, manus, pedes habeant binos. Et cur hoc, niſi vt doceret plura eis audienda, videnda, inueſtiganda, toleranda, operanda, perambulanda, quàm loquenda eſſe. Ita Sanctus Baſilius l. de vera virginit. *Natura*, inquit, *loquendi audiendiq; modum ad proportionis regulam metiens, duas aures, linguam vnam nobis effinxit: quaſi & duplum diſciplinæ causâ audire debeamus: & ad ea, quæ rogamus, ſeſqui altera proportione contractum referre ſermonem.* Idem vidit ac reſpondit Demoſthenes rogatus, cur habeamus aures duas & linguam vnam: *Quia duplo plus audiendum quàm loquendum.* Maxim. ſerm. 48. Clariſſimè Sanctus Iacobus cap. 1. *Sit autem omnis homo*, inquit, *velox ad audiendum; tardus autem ad loquendum.* Ratio eſt 1. quia auditus ſapientiam nobis infundit; lingua effundit: per auditum doctrinas accipimus; per loquelam damus. Quis autem non mauult accipere bona, quàm dare? Ad accipiendum manus habemus apertas, ad dandum verò clauſas: ideò & natura aures nobis patulas & apertas, linguam verò clauſam dedit. Hinc ſicut juuenes profuſiores ad dandum, ſenes verò tenaciores ſunt: ita etiam juuenes, pueri & fæminæ, loquaciores, ſenes taciturniores: quia plus ſapientiæ poſſident quàm illi. Sic vites juuenculæ, teſte Gregor. M. (vt refert Tiſo Eccleſiaſtici 8.) vinum quidem copioſius gignunt: vetuſtæ autem melius. Hinc & animalia, quò ſapientiora, eò minùs vocalia ſunt; vti Elephas; (qui etiam corpore licèt maximo modicam valde linguam habet) ſimiæ & leones. Hinc & aves, quæ bene ac ſuauiter canunt, modico anni tempore canunt: contra garrulæ & clamoſæ toto anno; vti paſſeres, anſeres, corui, picæ: 2. quia in audienda doctrina nullum eſt periculum: in eloquenda verò multum: ſicut quæ ſæpè diſcurrit, ſæpiùs cadit, quàm qui raro ambulat, Quid enim faciliùs quàm lingua impingere? Rurſum ſi malè loquaris, offendes alios: ſi benè, teipſum facilè per inanem gloriam lædes. Vnde Auguſtinus in Pſalm. 50. *Feliciores*, inquit, *ſunt, qui audiunt, quàm qui loquuntur: qui non diſcit humilis eſt, qui docet, laborat vt non ſit ſuperbus.* Ideò Sanctus Anſelmus Cantuar. Epiſcopus teſtari ſolitus erat: *malle ſe inter pueros ſub ferubâ Magiſtri pauere, quàm in conuentu populorum Pontificali cathedra præſidere.* Edinerus in ejus vitâ.

II.
Vnica eſt
Vt loquaris parcè.

III. In edito corporis loco eſt, Vt loquaris cœleſtia potiùs quàm terrena.

III. Lingua humana in edito corporis loco; in capite videlicet velut in ſuggeſto & cathedra collocata eſt; non in depreſſo, vti lingua brutorum, voce terram feriens. Cur verò hoc? vtique & norit homo ſermonem ſibi cum Deo potiùs, quàm cum hominibus habendum, nec tam de terrenis, quàm de ſupernis & cæleſtibus rebus; cauendum verò maximè à ſpurcis & lutoſis, quibus bruta delectantur. *Qui de terrâ eſt terra loquitur*, ait Joannes Bapt. Joan. 3. Ergo qui de cœlo eſt, de cœlo loquatur neceſſe eſt. *Ex abundantia enim cordis os loquitur*. Luc. 6. Et Romulus apud Meliſſam ſer. 48. to. 5. Biblioth. *vas fictile ictu & ſono, hominem ſermone probari*, ait. Confirmat D Bonaventura Opuſc. de perfectione vitæ cap. 4. *Argumentum*, inquit, *quaſi infallibile eſt, vt ſi ſit homo in Theutonia & non loquatur Theutonicè, videtur quòd non ſit Theutonicus, ſic qui eſt in mundo & mundana non loquitur, evidenter demonſtrat, ſe mundo non eſſe: qui enim de terra eſt de terra loquitur.* Scimus Chriſtum Phariſæos *ſepulchra dealbata* appellaſſe; vnde id conſtabat? ex ſermonibus eorum, qui fœtore pleni è cordibus illorum exhalabant. Vnde Pſ. 5. dicitur: *ſepulchrum patens eſt guttur eorum.* Sepulchra alioquin fœtorem cadauerum tegunt & ſepeliunt; at qui turpia & fœda loquuntur, velut patentia ſepulchra proferunt fœtorem, adeoque ſe oſtendunt non niſi luxuriæ ſepulchra eſſe. Alij perpetuò de opibus & pecunijs loquuntur, ſimiles illi piſci, capto à S. Petro, qui cùm pabulum aliquod ſibi vtile, verbi gratia, vermiculum aut muſcam in ore habere deberet, ſtaterem in ore habuit. Matth. 17. ad quid piſci pecunia? Huic ergo ſimiles ſunt auari, vt aduertit Theophylactus, qui cùm pabulum animæ ſuæ ruminare neceſſe haberent, non niſi argentum & pecuniam loquuntur. Alij nugas & futilia ferè ſemper in ore habent & nugigerulos ſe oſtendunt, qualis ille ruſticus S. Auxentium Abbatem de rebus ſalutis loquentem interpellans eâ voce: *Bonus dies tibi Domine mi.* Cui ille; *Et tibi bonum tempus*, reſpondens ſtulto ſecundum ſtultitiam ſuam Sur. 14. Febr. Contra hos apoſtolus ad Eph. 4. ait: *Omnis ſermo malus* (Gr. σαπρὸς, h. e. *putris*) *ex ore veſtro non procedat.* Non ita vir Dei Samuel, de quo 1. Reg. 3. dicitur: *Dominus erat cum eo & non cecidit ex omnibus verbis eius in terram.* quod ita exponit Hugo Card. *In cœleſtia, non in terrena Samuelis verba ferebantur.* Cùm enim Dominus eſſet cum eo, vt præmittitur, quid mirum ſi cum Deo & de Deo ſemper loqueretur? Laudandus etiam hoc nomine Carolus V. qui in tot militaribus expeditionibus adeò addictus orationi & in colloquio cum Deo frequens erat, vt de eo quidam dicerent: *Carolus ſæpiùs cum Deo, quàm cum hominibus loquitur.* Guil. Zenoccarus l. 5 de vitâ Caroli.

IV. In ore calido eſt. Vt ſpiret amorem.

IV. Sita eſt in ore calido, quaſi in clibano ardente. Et cur? 1. vt in omni ſermone noſtro ſpiret amorem erga proximum, cui loquimur, iuxta monitum Appoſtoli 1. Cor. 16. *Omnia veſtra in charitate fiant*, vult dicere, non in contentione & ſchiſmate, à quibus priùs dehortatus fuit Corinthios. Si omnia noſtra, ergo & verba noſtra in charitate fieri decet. Calebunt autem charitate, ſi proximum vel amore mutuo ac reciproco, vel amore Dei accendere conemur: nec pro re quapiam terrena cum eo litigemus, ſed cedamus ei potiùs, ne tunicam Chriſti, charitatem, ſcindamus. Vnde S. Chryſoſtomus orat. de S. Philogonio, *Meum & tuum* appellat *frigidum verbum*, quia charitate proximi caret. Ignem ſpirabat os Macarij Ægyptij Abbatis, quando furem ſpectans efferentem è cella ſua ſupellectilem & jumento ſuo imponentem, acceſſit velut peregrinus & in aſino onerando juuit, dicens ſumma animi tranquillitate: *Nihil intulimus in hunc mundum haud dubium quòd nec auferre quid poſſumus: Dominus dedit & abſtulit: ſit benedictus in omnibus.* In vitis PP. l. 3. 6. & 7. Quantum ignem efflabat S. P. N. Ignatius quando cuidam minanti, ſe omnes eius ſocios in Hiſpania igni traditurum, reſcripſit: *Tu quidem quotquot noſtri in Hiſpania ſunt, cremandos te curaturum dicis: ego verò id dico & opto, vt & tu charitate flagres & amici tui ac neceſſarij, non ſolùm qui in Hiſpania, ſed qui in vniverſo terrarum orbe ſunt!* l. 5. vitæ c. 2. Ribad.

2. Et ædificationem.

2. Vt intelligamus os noſtrum quaſi furnum, & verba noſtra quaſi panes in eo piſtos, indeque ad bonum proximorum claue linguæ depromendos eſſe. Scimus enim Dominum dixiſſe: *Non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo, quod procedit in ore Dei.* Matth. 4. Ergo verba, quæ ad paſcendum proximum ex ore procedunt, panes quidam ſunt. Et talia quidem Chriſtus ſemper ex ore ſuo deprompſit; quem imitantur boni, qui zelum animarum habent. Contrà verò Dæmon lapides depromet: *Dic vt lapides iſti panes fiant*, quem imitantur ſerui ejus, qui in deſtructionem proximorum ſcandala loquuntur, cædes & ſupplicia. Errarunt in hoc aliquando Iacobus & Joannes, quando ignem de cœlo in ciuitatem Samariæ voluerunt euocare, correpti de hoc à Chriſto Luc. 9. & proptereà fortaſſe *Boanerges*, h. e. *filij tonitrui* appellati. Marc 3. Filius tonitrui appellari poteſt lapis, qui cum fulmine è tonante nube in terram euibratur, & deſignat verba iracundi in proximum tonantia. Non ſimus tales *Boanerges*. Furnus panum ſit os noſtrum, non nubes tonitruorum & fulminum.

V. In ore humido eſt. 1. Vt loquaris cautè.

V. Lingua in ore humido eſt & humore ad loquendum eget. Cur hoc? 1. *Non fruſtra lingua in udo eſt*, ait ſanctus Auguſtinus ſuper pſ. 33 *niſi quia facilè labitur*: Hugo Victorinus anguillæ eam comparat lib. de Animâ, *Labitur vt anguilla*, inquit. Qui in lubrico ambulat, facilè cadit: ſic etiam linguæ facilis eſt lapſus. Anguilla è manibus facilè elabitur: ſic verbum ex ore, quod reuocari nequit. Scimus quo modo Iephte labilitatem linguæ ſuæ plangat Iudic. 11. *Heu me filia mea! aperui os meum ad Dominum, & aliud facere non potero.* Iob etiam dolet ob vnum verbum minùs conſideratum: *Vnum locutus ſum, quod vtinam non dixiſſem, & alterum, quibus vltra non addam*, Iob 39. Hinc Abbas Siſois per 30. annos non aliud precabatur, quàm *Domine IESV Chriſte protege me à*

linguâ

linguâ meâ. Et vſque nunc per ſingulos dies corruo per ipſam & delinquo. Addebatque: *peregrinatio noſtra eſt, vt teneat homo os ſuum.* Vit PP. l. 5. Ergo vt in lubrico cautè & ſuſpenſo gradu incedimus, ſic & loquamur, iuxta id Eccleſiaſtici 4. *Noli eſſe citatus in linguâ tuâ.* Et Senecæ ep. 72. ad Lucilium: *Summa ſummarum hæc erit: tardiloquum te eſſe iubeo.* Sic egit David, pſ. 38. *Dixi cuſtodiam vias meas, vt non delinquam in linguâ meâ.* Et abbas Pambo, qui rogatus de re aliquâ, non ſtatim reſpondit, ſed dicere ſolitus eſt: *Nondum habeo, quod reſpondeam.* Palladius in Lauſiac. c. 10.

2. Pacificè.

2. Vt ſciamus linguam noſtram vnctam eſſe debere humore pacis & tranquillitatis: quomodo rotæ currus junctæ, placidè & ſine ſtridore pergunt. De hujuſmodi linguâ Prou. 15. dicitur: *Lingua placabilis, lignum vitæ, quæ autem immoderata eſt, conteret ſpiritum.* q.d. ſicut arbor vitæ contuliſſet edentibus ſanitatem & ſervaſſet vitam: ita lingua placida alios ſanat & mitigat ſervatque ab interitu. Sic Ionathas blando ſermone mitigavit iram patris, ita vt juraret Saul, ſe non occiſurum Davidem. 1. Reg. 19. Abigail vxor Nabal iratum Davidem. 1. Reg. 25. Delectatur enim natura præſertim humana ſuauitate adeoque nectare, melle, ſacchoro, quibus deuincitur & mitigatur, non ſecus ac ſuaui melodia. Vnde Eccleſiaſtici 40. dicitur: *Tibia & pſalterium ſuauem faciunt melodiam: & ſuper vtraque lingua ſuauis.* Quare vti cerui capiuntur melodiâ, teſte Pierio l. 7. & Saul etiam malo ſpiritu exagitatus pſalterio Dauidis mitigatus fuit: ita feroces etiam homines nedum, pacati, deliniuntur verbis placidis. Teſtis M. Antonius, qui ad mortem quæſitus & circumſeptus à militibus, linguæ ſuæ dulcedine adeò eos flexit, ut ad genua ejus acciderent: Valer. Max. l. 8. c. 9. Teſtis Dauid qui ſua melliflua oratione Saulem commouit ad lachrymas. 1. Reg. 24. Gedeon, qui repreſſit tumentes contra ſe. Iudic. 8.

VI. Infra aures, oculos & nares eſt: vt loquaris poſtquam audieris.

VI. Lingua inter quinque ſenſuum organa non ſupremum obtinet locum in corpore humano, ſed ſubjecta eſt auribus, oculis & naribus. Et cur, Auribus, ni fallor, vt diſcat priùs audire quàm loqui. Et propterea Chriſtus ſurdi & muti hodierni priùs aures expediuit, poſteà linguam aperuit: *Apertæ ſunt aures ejus*, inquit Marcus, *& ſolutum eſt vinculum linguæ ejus*; quia & priùs miſerat Dominus digitos in auriculas ejus, tum tetigit linguam ejus. Pari ratione in Pentecoſte priùs Spiritus S. manifeſtauit aduentum ſuum in ſono, poſteà in linguis igneis. Et cur Ezechieli dixit Deus: *Dedi inaurem ſuper os tuum.* (Ezech. 16.) niſi quia priùs audire debebat, vt bene loqueretur? Oculis ſubiecta eſt, vt priùs quàm loquatur, vndique circumſpiciat, quid loquendum ſit. Mercator merces ſuas non niſi ad ſtateram, menſuram & vlnam vendit, multo magis verba ad ſtateram priùs reuocanda ſunt, quàm exponantur. Vnde Eccleſiaſtici 28. dicitur: *Verbis tuis facito ſtateram*, ſcilicet priùs veniat ſermo ad limam quàm ad linguam, vt exponit Hugo Carenſis. Naribus, vt priùs emendemus proprios defectus, quàm corrigamus alienos. Dolemus ferè priùs quàm loquamur, nares extergere, ne humore ex iis defluente os impediatur. Ergo qui alterum docere vel reprehendere vult, prior ipſe apprehendat naſum ſuum, eumque expurget. *Turpe eſt Doctori, cùm culpa redarguit ipſum.* Qui naſo caret abſurdè loquitur: ſic & qui ſine ratione verba facit.

Poſtquam circumpexeris.

Poſtquam docueris te ipſum.

VII. Ori quaſi carceri incluſa eſt.

1.

VII. Lingua ori quaſi carceri incluſa eſt, ſepta duplici vallo, dentium & labiorum. Quæ cauſa? 1. quia lingua canis inſtar ferocis cuſtodienda eſt, ne ad hominum morſus facilè prorumpat. Ideò enim S. Iacobus cap. 3. ait: *Omnis natura beſtiarum & volucrum & ſerpentium & cæterorum animalium domantur & domita ſunt à natura: linguam autem nullus hominum domare poteſt; inquietum malum plenum veneno mortifero.*

2.

2. Vt ſciamus raro & conſideratè nobis loquendum eſſe, dum duo priùs oſtia nobis aperienda ſunt, quàm ſermonem proferamus. Frater Ægidius Minorita dicebat, optandum homini vt collum gruis inſtar oblongum haberet; quò nimirum ſermo per longos meatus, tardiùs ab ore proficiſceretur. In vita 23. Apr. Sed natura ſatis prouidit linguæ, duplici eam includendo repagulo, quod qui facilè nimis aperiunt, inſipientiam ſuam produnt. Ad S. Antonium venit quidam vir maturus & religioſus adducens duos fratres admodum loquaces; cui Antonius: *Mi pater admodum facundos & bonos nactus es comites:* Cui ille: *Boni ſunt quidem, ſed habitatio eorum non habet ianuam; quicumque enim vult, intrat in ſtabulum & ſolvit aſinum.* Indicans eos garrulos, quidquid in buccam venit, effutire. In vitâ S. Antonij.

Vidimus Naturam, loquendi Magiſtram, ſat ſuperque nos docentem loqui rectè & prudenter. Supereſt vt eius ductum in ſermonibus noſtris ſedulò obſeruemus. Zeno Zitticus puerum ſupra ætatem curioſiùs quædam ab eo indagantem, duxit ad ſpeculum, jubens vt ſe in eo contemplaretur, & num judicaret tali vultui conuenire tales queſtiones. Ite & vos ad ſpeculum, quoties verba feritis, & videte an ſermones veſtri conformes ſint linguæ, à natura vobis datæ & tali modo fabricatæ. Sic enim ſpes eſt fore vt in omni locutione cauti & circumſpecti ſitis; quod largiatur vobis optimus & ſapientiſſimus linguæ fabricator Deus.

THEMA QVINTVM.

Tempus tacendi & tempus loquendi

1. *Tace, quando nullum ex ſermone fructum ſperas. Loquere, cùm fructum & emendationem ſperas.*
2. *Tace, quando arcana tibi credita ſunt; loquere, cùm Dei magnalia manifeſtanda ſunt.*
3. *Tace, quando ſermo tuus proximum lædet. Loquere, quando ſermo tuus ad ædificationem ſervit.*
4. *Tace, quando beneficium in alterum contuliſti. Loquere, cùm accepiſti.*
5. *Tace in propriâ cauſâ; Loquere in alienâ.*

Apertum eſt os ejus & loquebatur rectè. *Marci 7.*

DVæ potiſſimum litteræ ſunt, in quibus pronuntiandis non pauci laborant, R, ſcilicet & S. Quem defectum anatomici prouenire ſentiunt è neruis motiuis, qui in lingua ſunt: qui ſi longiores ſint, impediunt litteram S, ſi breuiores, litteram R, vti refert Vincentius Belluac: in ſpeculo, to. 1. lib. 28. cap. 55. Duæ illæ litteræ magnoperè deſiderant in loquela noſtra: R, vt ſciamus **Reden**: S, vt ſciamus **Schweigen**: loqui & tacere. Videtur hoc defectu laboraſſe mutus in hod. Euangelio: neque enim ita mutus fuit, vt nihil omninò loqui poſſet, ſed quia malè & impeditè loquebatur, vt indicat vox Græca μογιλάλος, h. e. parum aut ægrè loquens; & noſter etiam mutus, cùm iam curatum aſſerit rectè locutum; quaſi priùs loqueretur etiam; ſed non rectè. Duos illos linguæ defectus deprecatur Regius vates Pſalm. 140. cùm ait: *Pone Domine cuſtodiam ori meo, & oſtium circumſtantiæ labijs meis.* Oſtio, non muto petit cuſtodiri labia ſua; quia mutus ſemper includit: oſtium verò modò aperitur, modò clauditur. *Qui ergo ori ſuo*, inquit D. Gregorius 7. Moral cap. 17. *nequaquam ponit obſtaculum, ſed oſtium petit, apertè docuit, quòd & per diſciplinam retineri linguæ debeat, & ex neceßitate laxari: quatenus os diſcretum & congruo tempore vox aperiat, & rurſum congruo taciturnitas claudat.* Similiter S. Chryſoſtomus pſal. 140. *Nonnunquam*, inquit, *ſilentium eſt loquelâ vtilius, ſicut loquela quoque ſilentio. Et ideò dicebat ille ſapientißimus: Tempus tacendi & tempus loquendi. Eccleſ. 3. Si enim oporteret ora perpetuò patere, non facta eſſent porta: ſi autem perpetuò clauſa eſſe, non eſſet opus cuſtodia.* Igitur vt & nos cum hod. muto rectè loqui, quantum licebit, addiſcamus, videamus aliquot tempora, quibus loquendum aut tacendum ſit.

I. Tace, quãdo nullum ex ſermone fructum ſperas.

I. Tace quando nullum ex ſermone vel admonitione tua fructum ſperas. Ita monet Eccleſiaſticus cap. 32. *Vbi auditus non eſt, non effundas ſermonem.* Quod Syri declarant hoc dicto: *Ne emittas cantum, vbi non eſt venatio*, h. e. ne quem corripias vel doceas, ſi non eſt ſpes profectûs vel fructûs. Quis enim ſapiens venari velit in pagis aut vrbibus, vbi nullæ degunt feræ; quis ſeminare ſupra ſcopulos? Propterea *egregiè Zeno*, vt ait Laërtius in ejus vita, *interroganti cuidam; cur ſe vnum omnium non corrigeret; reſpondit: quia tibi non credo, ſubindicans ſibi non eſſe ſpem, illum, ſi corriperetur fore meliorem.* Porrò Syrus dictum ſapientis verbum ita vertit: *In loco, in quo bibitur vinum, ne miſceas ſermonem.* Quem enim fructum emendationis ſperas à potatoribus vino calentibus? Hinc Moyſes è Monte Sinai deſcendens & tumultum conuiuantium audiens, illicò fregit tabulas legis, quam à temulentis ſciebat non audiendam; neque etiam ſcelus admiſſum eis exprobrauit aut puniuit, priuſquam ſanæ mentis eos reſtituiſſet, offerendo is aquam ad bibendum ex vituli cineribus; qua hauſta contra eos gladium ſtrinxit. Exod. 32. Eâdem prudentiâ correxit Abigail virum ſuum Nabal, non dum in conuiuio cum ſuis potitaret, neque eo die, quo adhuc vino æſtuabat, ſed ſequente primùm, quando crapulam edormierat. 1. Reg. 25. Quod iſti cum ebrioſis prudenter fecêre, idem cum iracundis actitandum, cum & illi furore ebrij adeoque extra ſe ſint. Quemadmodum enim Medici remedia non adhibent, dum augeſcit febris, ſed expectant, dum remittat: ſimiliter & *nutrices* (ait Plutarchus) *pueris cùm in periculo verſantur vel caſus vel incendij, nihil illis aſperum loquuntur: at deinde aſperis verbis ac verberibus etiam illos accipiunt, ne iterum eodem recidant.*

Loquere cùm fructũ & emendationem ſperas.

Loquere viciſſim, quando à correptis emendationem aliquam ſperas. Ita enim monet idem Eccleſiaſticus cap. 4. *Ne retineas verbum in tempore ſalutis.* h. e. cùm eſt ſpes ſalutis ejus quem corrigis, vt Ianſenius & Dionyſius exponunt. Stultè & inhumaniter ageret, qui frumenta, ex quibus diuenditis plurimum lucri facere poſſet, perire in horreo ſuo fineret, donec in vermes conuerſa auolarent. Qui, cùm bonâ admonitione lucrari proximum poſſet, obmuteſceret, is & ſibi & ipſi noceret, Deique maledictionem incurreret; juxtà id Prou. 11. 20. *Qui abſcondit frumenta, maledicetur in populis.* Quod explicans D. Gregorius 3. paſt. admon. 26. *Frumenta*, inquit, *abſcondere eſt prædicationis ſancta apud ſe verba retinere. In populis autem talis quiſque maledicetur, quia in ſolius culpâ ſilentij pro multorum, quos corrigere poterat, pœna damnatur.* Deluſit hac in re malignus hoſtis Monachum quendam ſanctæ vitæ Maurinum nomine, vti ſcribit Petrus Damian. in ep. 21. ad Damian. lib. 6. *Transfiguravit enim ſe in Angelum lucis & quaſi legem dictitando mandavit: Cave*, inquit, *quia qui Angelum Dei & aſpicere & alloqui meruiſti, indignum eſt ut de cætero cum hominibus loquaris, Protinus ille tanquam mandatum divinitùs accepiſſet, à fratrum ſe funditus collocutione removit, ſeq; ſub rigida ſilentij cenſura conſtrinxit. Cui cùm frater Romanus primò, deinde Abbas monaſterij, ut ſibi loqueretur, vehementer inſiſteret, & ille reſponſum preßis labiis non mitteret; Abbas fores cellulæ violenter irrumpens, dignis indiſcretum fratrem verberibus caſtigavit, & ſic ad reddendum ſermonis officium compulit. Cui mox admonendum ſubjunxit. Idcirco*, inquit, *antiquus adverſarius bonorum ſemper operum inimicus, ſilentium tibi tentavit imponere; ut & tu fructum fraternæ ædificationis amitteres; & illi qui à te ſublevandi erant, tuæ conſolationis auxilium non haberent. Sic itaque frater, quia non ex malitia ſed ex ſimplicitate peccaverat, ad mentẽ quantocyus rediit, contempta ſuggeſtione Diaboli, admonitionibus pijs Patris humiliter acquievit.*

II. Tace quando arcana tibi credita ſunt.

II. Tace quando arcana tibi credita ſunt occultanda, ne proximo vel reip. noceas; aut contra fidem datam pecces: hoc enim æquum & juſtum eſt, & commendatur à Raphaele Tob. 12. dicente: *Sacramentum Regis abſcondere bonum eſt.* Quin & neceſſarium, quando ſub fide creditum. Notum eſt ex Plutarcho l. 2. de fort. & virt. Rom. Alexandrum M. Hepheſtioni, poſtquam matris epiſtolam ei legendam

dam

dam dediſſet, os annulo obſignaſſe, nequando proderet, quæ legiſſet. Et meritò, quia vt ait Eccleſiaſticus cap. 27. v. 17. *Qui denudat arcana amici, fidem perdit, & non inveniet amicum ad animum ſuum*; ad votum ſcilicet & deſiderium ſuum. Nemo enim cordatus volet habere amicum, quem aliquando expertus eſt infidum. Vnde S. Auguſtinus, vel quiſquis eſt auctor libri de amicitiâ, cap. 13.: *Secretarum revelatione inter amicos: nihil turpius, nihil execrabilius, nihil amoris vel gratia relinquens inter amicos: ſed omnia replens amaritudine, indignatione & odij, atq; doloris felle cuncta aſpergens, &c.* Viderunt hanc turpitudinem etiam Gentiles, è quibus Iſocrates ad Demonicum ſcribit: *Diligentius tuenda ſunt depoſita verborum, quàm pecuniarum.* Et Periandar: *Sermones arcanoe ne efferas.* Quin etiam non pauci mori & excruciari maluere, quàm arcana apud ſe depoſita propalare. Eyperiden narrat Plutarchus de vita Rhet. in Hyper. ne arcana patriæ enunciaret, dentibus ſibi linguam in tormentis amputaſſe. Zenonem Cleanthem non ſolùm ſibi amputaſſe, ſed & tyrannum expuiſſe, refert Cœl. Rhodigin. Idem feciſſe Anaxarcum Philoſophum, poſtquam à Tyranno in pila ſaxea ferreis malleis, contuſus fuit, auctor eſt Laertius & alij. Denique Ægyptij, vt ſcribit Diodorus Siculus l. 2. cap. 2. linguam abſcindi jubebant illi, qui ſecreta reuelaſſet, Romani autem in hujuſmodi hominem aut viuum comburendum, aut in furcam ſuſpendendum iudicarunt. Ita Paulus IC. l. ſi quis ff. de pœnis. Quòd ſi hoc Gentilibus adeò perſuaſum adeòque ſanctum fuit, multò magis eſſe Chriſtianis debet qui vocantur fideles, quòd fide erga Deum & homines nihil antiquius habeant.

Loquere cùm Dei magnalia manifeſtāda ſunt.

Loquere viciſſim, quando Dei arcana tibi credita reuelanda ſunt: vti monuit idem Archangelus cùm adiecit? *Opera autem Dei revelare honorificum* quando ſcilicet auditores ſunt dociles & capaces diuinorum myſteriorum, nam alioquin ſcimus præceptum eſſe à Domino, ne margaritas mittamus ante porcos. De cætero *cùm Dei opera revelare & confiteri honorificum eſſe Raphael Archangelus doceat, profectò celare vel ſilere opera Chriſti, periculoſum eſt*, ait S. Seuerus Epiſc. Minoricenſis in Ep. de Iud. conuerſ. Idem monet S. Petrus in ep. 1. c. 2. verbis illis: *Vt virtutes annuncietis ejus, qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen ſuum.* Quibus verbis alludit ad Hebræos, qui ad ſingula beneficia diuinitùs accepta, ſingula ſtatuerunt monumenta, vt eorum poſteris & toti mundo Dei magnalia innoteſcerent, & quidem ipſius juſſu vel inſtinctu. Modò enim erexerunt altaria in loco acceptæ gratiæ, vti Abraham Geneſ. 10. Iacob Geneſ. 28. Modò agnum paſchalem in memoriam ſeruatorum ſibi primogenitorum Exod. 12. Modò celebrarunt feſtum Pentecoſtes in recordationem legis datæ, Exod. 19. & 24. Modò feſtum Turbarum ob liberationem Iſaac à gladio parentis. Geneſ. 22. Conſeruarunt vrnam manna plenam ob manna ſibi cœlitùs miſſum. Exod. 16. Celebarunt ſeſtum Scenopœgiæ ſeu tabernaculorum ob memoriam peregrinationis ſuæ per 40. annos in ſolitudine. Erexerunt 12. grandes lapides intra & extra alueum Iordanis, ob beneficium ſiccati amnis. &c. Quæ omnia ſtimulant nos Chriſtianos, vt non minori ſed majori longè ſtudio recordemur & deprædicemus Dei beneficia, longè nobiliora quæ & olim à Chriſto in nos collata ſunt, & vſque hodie conferuntur. Quod etiam intelligendum de exaltatione Eccleſiæ noſtræ Catholicæ. Ita enim hortatur ſuos Sanctus Chryſoſtomus orat. 5. contra Iudæos: *Moneo vt illos rumores augeamus, qui res noſtras attollunt magnaſque videri faciunt: non autem, fratres, illa exaggeremus quæ toti ſodalitati dedecus offundunt. Contrà ſi quid audierimus boni apud omnes proferamus: ſi quid verò mali pravique, apud nos ipſos occultemus, idq; vt tollamus, nihil non faciamus.* Certè Dæmoniacus ille, à quo legionem dæmonum expulit Chriſtus, ad vnum Chriſti monitum abijt & per vniuerſam Decapolim prædicauit, quanta ipſi feciſſet Deus. Marci 5. Confundet iſte nos in judicio, ſi taceamus Dei noſtri magnalia, & beneficia nobis impenſa, planè innumerabilia.

III. Tace quando ſermo tuus proximum læſurus eſt, quocunque tandem modo, ſiue ſcandalo, ſiue malo conſilio, ſiue detractione, &c. Docet hoc Apoſtolus ad Epheſ. 4. v. 29. ſcribens: *Omis ſermo malus* (Græc. *putris*; *corruptus*) *ex ore veſtro non procedat.* Quis verò ſermo *putris & corruptus*, niſi obſcœnus, amarulentus, dicax; qui proximo horrorem & nauſeam conciliat, ſicut putre pomum aut alius cibus putredine fœtens. Certè putrida illa poma, quæ non niſi fauillam continent; natura condemnauit ad mare mortuum, vbi nemo mortalium habitat aut habitare poteſt, vt alibi non ſemel diximus: ſi omninò decet verba putrida procul remouere ab auribus Chriſtianorum ne proximum inficiant atque offendant. Auis etiam *δικαιος* ſeu *Iuſta* appellata hunc à natura inſtinctum habet, vt ſua defodiat excrementa, ne inveniri queant, quia mortales enecant. Ælian. l. 4. de animal. Sermo impurus, dicax, detractorius quid niſi excrementum tale peſtilens, quod & audientem inficit, & eum in quem dicitur, necat? Defodiatur igitur in pectore, non prodeat in publicum. Ita præcipit Eccleſiaſticus c. 19. v. 10. *Audiſti verbũ adverſus proximũ tuum? Commoriatur in te, fidens quoniam non te dirumpet.* Quem locum contra detractores adducens Sanctus Chryſoſtomus homil. 3. ad popul. *Quid eſt*, inquit, *Commoriatur in te? Extingue ipſum, defodito, ne exire permittas, oblivioni trade, Sed maximè ſtude, nec alios quidem dicentes tolerare: quod ſi quando ſuſceperis, infodito, interime dictum: oblivioni trade, vt his, qui non audierint, ſimilis fias & cum multa pace & ſecuritate præſentem tranſigas vitam.* Par ratio eſt de obſcœnis verbis & dicterijs, cùm æquè fœteant noceantque. *Archytas*, inquit Ælianus libr. 14. variar. hiſtor. cap. 19. *cùm aliàs modeſtiſſimus fuit, tum etiam verborum obſcœnitatem aſſiduè vitavit. Quum verò neceſſitas aliquando poſtularet abſurdius aliquid dicere, non profatus eſt, ſed id tacuit, inſcripſit autem in pariete, monſtrans quod dicendum erat: neque diceras,*

III. Tace, quando ſermo tuus proximũ lædet.

cogi potuit. Eſt hoc, fateor, aliquid in Gentili homine: verùm quando ſermo impurus lædere aliquem poteſt, tum ne parieti quidem inſcribendus, ſed omninò tacendus & defodiendus eſt.

Loquere, quando ſermo tuus ad ædificationem ſeruit.

Loquere viciſſim, quando ſermo tuus ad ædificationem tendit: quemadmodum ſubdit mox loco cit. Apoſtolus: *ſed ſiquis bonus* (ſermo) *ad ædificationem fidei, vt det gratiam audientibus.* Proferatur videlicet. *Nam hac ratione,* inquit in eum locum S. Chryſoſtomus ho. 14. *Deus os tibi dedit ac linguam, vt & ſibi gratiarum actionem perſolvas & proximum ædifices.* Et mox: *Si quæ facienda ſunt, admonueris, multum illi* (*proximo*) *gratiæ contuleris. Si inſtruxeris vt os habeat benedictionibus aſſuetum: ſi docueris vt nemini malè loquatur ſummoperè ipſum erudieris, gratiamque præſtiteris. Si de compunctione, ſi de pietate, de eleemoſyna diſſerueris, omnia iſta mentem ejus emollient, pro his omnibus gratiam ſe debere fatebitur.* Grauiſſimè reprehenduntur in SS. litteris duo filij Iudæ, Her & Onan, quod in conjugijs ſuis rem deteſtabilem fecerint, effundendo ſemen in terram, ille, vt ſuæ libidini vacaret potiùs, quàm vt ſemen & familiam patris ſui propagaret: hic ne filium fratris Her occiſi, non ſuo nomine appellandum, procrearet. Ille *nequam in conſpectu Domini* vocatur, hic *rem deteſtabilem feciſſe* dicitur: & propterea vterque à Deo in pœnam ſceleris diro mortis genere necatus eſt, Gen. 38. Videat porrò is, qui cùm à Deo acceperit talentum ad Dei gloriam amplificandam & ſalutem proximi procurandam, retrahit verbum ſalutis ab ore ſuo & defodit in terram talenta ſua, adeoque ſinit labi & perire proximũ, an non de ſimili ſcelere, negligentia & inuidentia redargui poſſit à Deo, adeoque pœnam etiam grauiſſimam mereatur.

IV. Tace, quando beneficium in alterum contuliſti. Loquere cùm accepiſti.

IV. Tace, quando in alterum beneficium aliquod contuliſti, loquere econtrà & prædica beneficium, quod ab altero accepiſti. Primum illud docet Chriſtus in hod. Euangelio, dum poſt collatum ſurdo & muto beneficium curationis, *præcepit illis, ne cui dicerent*: alterum ipſe curatus & amici ejus, qui *quantò eis præcipiebat, tantò magis plus prædicabant & eò ampliùs admirabantur dicentes: Bene omnia fecit: & ſurdos fecit audire & mutos loqui.* In quæ verba Theophylactus ſcribit: *Docemur hoc loco, quòd quãdo benefacturi ſumus ne plauſus vel celebritates ex beneficijs quæramus: quum autem beneficia acceperimus, vt benefactores, licet ipſi recuſent laudemus & prædicemus.* Intellexit hoc etiam Seneca, qui l. 2. de benef. c. 10. ſcribit: *Hæc beneficij inter duos lex eſt: alter ſtatim oblivisci debet dati, alter accepti nunquam.* Doctores hujus legis dedit natura duos fontes in Bæotia juxta flumen Orchomenon, quorum alter memoriam, alter obliuionem inducit. Plin. l. 31. c. 2. Memoriam ex illo fonte bibit junior Tobias, quando reuerſus ad parentes recenſuit beneficia ſibi collata à comite Raphaele. *Narravit* enim *parentibus ſuis omnia beneficia Dei, quæ feciſſet circa eum per hominem* (Raphaelem) *qui eum duxerat.* Tob. 11. Obliuionem ex altero bibit anus illa ſanguinis profluuio penè exanimata, quæ cum beneficio gemmæ inæſtimabilis, ab Alphonſo Arragonum Rege ſibi oblatæ, ſanata fuiſſet, gemmam retinuit & de eâ reſtituẽdâ interpellata, ſibi ne viſam quidem fuiſſe dixit; non ſine ſtomacho Aulicorum, Alphonſo verò ſubridente & ex fonte obliuionis collati beneficij bibente, remque diſſimulante. In Panorm. l. 1. c. 52.

V. Tace in propriâ cauſâ.

V. Tace in propriâ cauſâ, cùm iniquè accuſaris, contentus bonâ conſcientiâ & Deo teſte; niſi tuum ſilentium alteri noceat. Eſt hoc conſilium Chriſtiano homine dignum: ferre potiùs iniurias, quàm cum iurgio & contentione eas depellere; quod inprimis docuit exemplo ſuo Chriſtus, cùm ad falſas accuſationes in Concilio nihil reſpondit. Docuit Dauid, qui Pſalm. 38. dixit: *Obmutui & humiliatus ſum, & ſilui à bonis.* h. e. contentus bonâ conſcientiâ deſpexi inimicorum accuſationes, neque in eis depellendis laboraui. *Siluit à bonis,* inquit Sanctus Ambroſius in eum Pſalm. *Quia bona conſcientia non eget defenſione verborum, quæ ſuo nixa eſt teſtimonio, ipſa ſui iudex. Ideoq́; iuſtus dicit. Quis contradicat aut reſiſtat mihi? Et Apoſtolus Paulus dicit: Mihi enim pro minimo eſt, vt à vobis dijudicer, aut ab humano die. Adverſus calumniantes & peccatores iuſtus ſuo iudicio contentus eſt: meritorum autem ſuorum iudiciũ Chriſto reſeruat, ideoq́; addidit: Qui dijudicat me Dominus eſt. Ad omnia igitur vtile ſilentium.* ſic ille. Iiſdem verbis ſe defendit Sancta Paula, ea decantando, ſi quando procacior fuiſſet inimicus & vſque ad verborum jurgia proſilijſſet, vt ſcribit S. Hieronymus Epiſt. 27. Meliùs ſe ſilentio quàm reſponſo defendit Chriſtus coram Pilato; cùm enim ad tam importunas accuſationes nihil reſponſi dediſſet, quæſiuit is rationem dimittendi eum. Matth. 27. adeoque plus valuit apud Pilatum Chriſti tam altum & ſtupendum ſilentium, quàm totius populi accuſatio. Vnde S. Athanaſius ſer. de paſſ. & cruce ait: *Tacendo & non reſpondendo tam efficax erat in perſuadendo, vt judex vltrò factiones & conſpirationes adverſus eum initas & agnoſceret & conſiteretur.* Neque verò ſolius Saluatoris ſilentium tam potens ad ſui defenſionem fuit, ſed etiam caſtiſſimæ illius Suſannæ, quæ cùm iniquiſſimè delata raperetur ad mortem, nihil pro ſe reſpondit: & tamen *exaudivit Dominus vocem ejus*, ſolâ conſcientiâ clamantem. *Eſt enim magnum,* inquit S. Ambroſius 1. offic. c. 1. *& negotioſum ſilentium, vt erat Suſannæ, quæ plus egit tacendo, quàm ſi eſſet locuta: tacendo enim apud homines, locuta eſt Deo, nec vllum maius judicium quàm ſilentium conſcientiæ loquebatur, nec quærebat pro ſe hominum judicium, quæ habebat Domini teſtimonium.*

Loquere in alienâ.

Viciſſim loquere cùm vides iniquè condemnari alios. Cujus rei præclarum præbuit exemplum Daniel, qui bis iniquè condemnatus & demiſſus ad leones nihil prorſus pro defenſione ſuâ dixit, ſolâ conſcientiâ contentus, ideoque à Deo defenſus. At cùm innocentem Suſannam duci ad mortem vidit, minimè tacuit, ſed palam exclamauit voce magnâ: *Mundus ego ſum à ſanguine hujus*; eamque à ſupplicio eripuit. Dan. 13.

DOMINICA DVODECIMA
POST PENTECOSTEN

THEMATA.

I. *Varij modi cœlum acquirendi.*
II. *Incitamenta ad diligendum Deum.*
III. *Chriſtus ſummè diligendus, quia Samaritanus noſter.*
IV. *Ratio diligendi proximum.*
V. *Oleum conſolâtionis infunditur plagis afflictorum.*

THEMA PRIMVM.
Varij modi cælum acquirendi

1. *Labora pro cælo.*
2. *Eme illud.*
3. *Furare, ſi non potes aliter acquirere.*
4. *Rape id per vim.*
5. *Mendica illud.*

Magiſter quid faciendo vitam æternam poſſidebo? *Luc.* 10.

NOn dubito Audit. pari vos teneri ſciendi deſiderio, quo tantus Legiſperitus fuit: qua nimirum ratione comparari regnum cælorum queat. Et quidem Chriſtus Dominus conditionem vnam præſcribit Legiſperito, ſed generalem, nimirum charitatem Dei & proximi; poſſumus verò alias aſſignare particulares & quidem plures, quæ tamen in charitate omnes fundantur. Earum aliquas depromit S. Bernardus in ſententijs, dum ait alios cœlum violenter rapere, velut qui relictis omnibus Chriſtum ſequuntur: alios mercari, qui faciunt ſibi amicos de mammonâ iniquitatis: alios furari, qui nonnulla bona occultè faciunt, quia laudem humanam vitantes, ſolo diuino teſtimonio contenti ſunt: alios compelli ad illud, vti pauperes neceſſarios, quos hîc ignis paupertatis Deo diſpenſante purgat, ne in futuro ignis judicij puniat. Hujus igitur S. Patris veſtigijs inſiſtemus & varios acquirendi cœli modos proponemus, tibique pie Auditor nunc proponemus.

I. Labora pro cœlo.

I. Vis igitur intelligere, quâ ratione cœlum poſſidere queas? Lucrare id laborando, & ſeruando præcepta. Eò enim remittit Dominus Legiſperitum in hodierno Evangelio, proponendo ei vtramque legis tabulam ſed compendiosè, primam in dilectione Dei, ſecundam in dilectione proximi. Idem adoleſcenti cuidam reſpondit, eandam quæſtionem proponenti, Matth. 19. *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata.* Nemo de hoc queri poteſt, cùm natura doceat panem, & quæcumque bona, præſertim eximia & quæ terram tranſcendunt, laboribus paranda eſſe, vt vel à brutis animantibus diſcimus: ideoque nos etiam mendicantes validos illicò reijcere & ad labores amandare ſolemus. Bene Petr. Damiani in ſer. 19. qui eſt de S. Anthimo martyre: *Delicatus* inquit, *miles eſt, qui antè vult triumphare quàm arma conſerere, priùs triturare, quàm rura proſcindere. Conſiderato nempe ordine ſcripturam ritè perpenditur noſtrarum ſeries actionum. Prius enim lex* (in libb. Leuit. & Deteronomij) *deinde judicium* (in l. Judicum) *poſtremo ſubſequitur hiſtoria Regum. Nunc ſanè nos expedit indicta nobis divina legis mandata ſervare, poſtea compellimur ante tribunal tremendi Iudicis rationem de noſtris operibus reddere; poſtremò dabitur in illâ ſuprema claritatis gloriá ſine fine regnare. Teneat ergo ordinem, qui vitare vult Babylonem. Ille nimirum vita ſua ordinem vivendo confundit, qui antè vult ridere quàm flere; cum Salomon dicat tempus flendi & tempus ridendi.* Sic ille. Hoc vt Hebræis, imò & nobis inſiuuaret Deus, præcepit Arcam teſtamenti, in qua tabulæ legis ponendæ & aſſeruandæ eſſent, ita fabricari, vt haberet in circuitu coronam auream, Exod 25. quia nimirum cuſtodientibus legem promiſit coronam vitæ, omni auro pretioſiorem; iuxta id Prou. 7. v. 2. *Serua mandata mea & viues &c.*

Neque verò hæc conditio grauis alicui videri debet, cùm mandata ipſa grauia non ſint; vt ait S. Ioann. Ep. 1. c. 5. Nam, vt alia taceam, non tam afferunt homini laborem, quàm auferunt, dum ferè omnia negatiua ſunt, & abſtinere tantùm ab illicitis jubent, v. g. non adorare Deos falſos, non blaſphemare nomē Domini, non operari diebus feſtiuis, non occidere, non mœchari, non furari, non dicere falſum teſtimonium. Quæ omnia ſi præciperentur, laborem maximum & planè intolerabilem imponerent: ſi nimirum diceretur nobis; adorabis Idola & hoc vel illo modo coles: Deum tuum blaſphemijs onerabis, feſtos dies laboribus tranſiges: inimicos tuos occides: alienæ vxori inſidiaberis: furibus te conjunges & cum illis furaberis, &c. Quis hujuſmodi legem non tyrannicam & importabilem clamaret? Jam verò ab hoc liberant, imò arcent nos mandata Dei; quod videtur voluiſſe, cùm Oſeæ 11. dixit: *Ero eis quaſi exaltans jugum ſuper maxillas eorum.* q. d. auferam ab eis jugum, quo premuntur alij, qui dæmoni ſeruiunt, & ſub eo ſtimulantur ad blaſphemandum, operandum feſtiuo tempore, occidendum, mœchandum furandum.

II. Eme illud.

II. Eme illud, ſi fortaſſe in mandatorum obſeruatione minùs feliciter progrediaris. Ita fatuis virginibus ſuaſere prudentes, cùm de oleo ad excipiendum ſponſum neceſſario agebatur: *Ite ad vendentes & emite vobis.* Matth. 25. in quæ verba S. Chryſoſtomus hom. 79. in Matth. *Qui porrò vendunt?* inquit, *Qui pauperes premuntur. Vbi verò iſti repetiuntur? In hac ſolummodò vita: hîc ergo non ibi quærendi ſunt.*

 Vides

Vides quàm magnas ab inopibus merces negociemur? Si hoc tollas, magnam noſtra ſalutis ſpem euertiſti. Ita Chryſoſtomus. Similiter Hieronymus in eum locum: *Venditur hoc oleum, & multo emitur pretio ac difficili labore conquerimur: quod in eleemoſyna cunctiſq; virtutibus & conſiliis intelligimus Magiſtrorum:* Suaſit Nabuchodonoſori, Regi inflato & impio, Daniel hanc negotiationem cap. 4. *Conſilium meum*, inquit, *placeat tibi, & peccata tua eleemoſynis redime, & iniquitates tuas miſericordiis pauperum, forſitan ignoſcet Deus delictis tuis.* Redimere eſt rurſum emere, quod quis videlicet alteri aut vendidit aut oppignorauit. Qui ergo cœlum ſemel per peccatum vendidit, rurſum illud emat, dando eleemoſynam; quia illa hominem ad gratiam diſponit, ſicque modo aliquo, licet ſufficienti pretio cœlum emit. Eodem redit, quod S. Amb. l. de eleemoſyna & ieiunio ſcribit in hæc verba: *Habemus plura ſubſidia, quibus peccata redimamus noſtra. Pecuniam habes? redime peccatum tuum. Non venalis eſt Dominus, ſed tu ipſe venalis es, peccatis tuis vanundatus es: redime te operibus tuis, redime te pecunia tua.* Quis hoc tam ſalutare medium comparandi cœlum non obuiis amplectatur ulnis? Neque enim hic magnis theſauris opus. Audiamus S. Auguſtinum in Pſ. 49. *Quid tam vile, quid tam terrenum*, inquit, *quàm frangere panem eſurienti? tanti valet regnum cœlorum.* Audiamus S. Gregorium hom. 5. in Euang. *Regnum Dei*, inquit, *tantum valet, quantum habes. Zachæo dimidium ſubſtantiæ valuit, viduæ duobus minutis, valuit alteri calicem aquæ frigidæ &c.* Audiamus Petrum Chryſologum ſer. 8. *Da terram, & accipies cœlum; da nummum & accipies regnum; da micam & accipies totum.* Et S. Chryſoſtomus hom. 9. de pœnitent. *Mercatura negotiatioq; cœlum eſt, da panem & accipe paradiſum, parua da & magna ſuſcipe: da mortalia & accipe immortalia.* Vis adhuc minori pretio cœlum? *Summi muneris loco alacritatem dona: ſi nihil habes, collachryma*, inquit S. Gregorius Nazian. de pauperum amore. Vis adhuc minori? *Si nihil ampliùs habes in ſubſtantia tua, quàm tibi in victu aut veſtitu rationabili aut mediocri ſufficiat, ſola tibi poteſt bona voluntas ſufficere*, ait S. Auguſtinus ſer. 227. de Temp. Nota eſt hiſtoria Troili Epiſcopi, qui hortatu S. Ioannis Archiepiſcopi Alexand. 30. libras in pauperes erogauit poſteà facti pœnitens ac planè in febrim deficiens, recepit pecuniam ab Archiepiſcopo Ioanne; indeque mox conualuit, Verùm ſequenti nocte vidit per ſomnium fulgidiſſimum in cœlo palatium cum ea inſcriptione: *Manſio æterna Troili Epiſcopi*, quam tamen regius Cubicularius mox delere, eiuſque loco ſcribere iuſſus eſt: *Manſio æterna Ioannis Archiepiſcopi, empta libris* 30. Correctus hac viſione Troilus didicit deinceps largioribus eleemoſynis emere ſibi cœlum.

III. Furare, ſi non potes aliter acquirere.

III. Si neque emere potes, furare cœlum. Sunt enim & qui furantur cœlum occultis virtutum operibus; quorum typum fuiſſe hæmorrhoiſſam illam, quæ clàm retrò accedens tetigit fimbriam Chriſti, & quaſi ſuffurata eſt ſuam ſanitatem, ait S. Bernardus in ſententiis. Simili enim modo ſublegunt quaſi cœlum, qui tectâ pietate Chriſtum attingunt; qualis inprimis Naaman ille 4. Reg. 5. qui cùm Regem ſuum comitari ad idolorum phana cogeretur, excogitauit rationem ſeſe abſtrahendi ab Idolorum cultu ad cultum Dei veri, exportando ſecum terram ex Iudæa, vnde ſibi vel altare erigeret, vel ſimile monumentum, vt etiam inter Idololatras non niſi Deum Iſrael coleret. Præclariſſimo etiam ſtratagemate cœlum furatus eſt deliteſcens velut mendicus in paterna domo ditiſſima & ſplendidiſſima S. Alexius Confeſſor. S. Gregorius Lingienſis Epiſcopus *occultè ſubcineritios panes ex hordeo in menſa aliis triticeis ſupponebat, quos frangens egenis erogabat; ipſe verò clàm hordeaceos, nemine intelligente comedebat; ſimiliter & de vino faciens. Nam dum aquam ei pincerna porrigeret, ad diſſimulandum aquam alia deſuper effundebat, tale vitrum eligens, quod claritatem aquæ obtegeret.* Ita S. Gregor. Turonenſis l. de vita Patrum cap. 7. Non abſimilis huic S. Radbodus Epiſcopus Vltraiectenſis, qui cùm vini potum & carnium eſum ignoraret, dabat operam, ne vnquam ea abſtinentia ad aliorum notitiam perueniret. Qua in re Dominus etiam ſeruo ſuo mirabiliter opitulatus fuiſſe inſigni miraculo perhibetur. Cùm enim quidam ſignis minimè dubiis aſſequeretur, perpetuò aquæ potu eum vti, die quodam inter conuiuandum poculum eius ex onyce factum, & auro congruenter ornatum mirabili dexteritate arripuit, è quo dum biberet, Epiſcopo ſuſpirante & ingemiſcente, aquam repentè in vinum mutatum fuiſſe conſtat; Domino id pro ſua miſericordia operante, ne famuli ipſius virtus in publicum prolata periclitaretur. Ita in eius vita Lipel. & Sur. 29. Nov. Idem in veſtitu luſere Sancti alij. vti S. Eligius Epiſcopus Noviomenſis, qui adhuc in ſæculari & aulica vita apud Dagobertum Franciæ Regem conſtitutus, more aliorum aulicorum, vt vitaret oſtentationem, auro gemmiſque ornatus incedebat, intrinſecus verò aſpero indutus cilicio carnem macerebat. Vt in vita ejus Beatus Audoënus apud Surium. 1. Decemb. Sancta quoq; Editha Edgari Anglorum Regis filia, cilicium aſperrimum, quo diu noctuque carnem diuexabat, nitidis extinſecùs occultabat veſtibus. Cumque die quodam Beatus Ethelvvoldus ornatiori eam habitu ingredi vidiſſet, dixit ad eam: *Non his filia mea indumentis, itur ad Chriſti thalamum; nec externo cultu corporis delectatur ſponſus cœleſtis.* Illa interni conſcia habitatoris, ita reſpondit: *Crede mihi pater, nequaquam deterior mens, Deo aſpirante, ſub hoc tegmine deget, quàm ſub pelle caprina. Habeo Dominum meum, qui non tam veſtem quàm mentem attendit.* Apud Laur. Surium 16. Septembris.

Alij in coniugio conſeruarunt virginitatem ex mutuo conſenſu, amore Dei & virtutis illius idque coram mundo ſolerter occultarunt, vti S. Henricus Imp. S. Eduardus Angliæ Rex, S. Emericus Vngariæ Rex. Elzearus Comes Ariani, aliique multi.

IV. Si furari diſplicet, rape id per vim. Sancta & laudabilis eſt hæc rapina, de qua Dominus IV. Rape id per vim.

minus Matth. 11. ait: *Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Fures cum pudore aliquo clanculùm res alienas carpunt: prædones verò cum violentia, ſine pudore & omni reſpectu Tales ergo ſunt, qui maximo ardore perruptis omnibus impedimentis, ſpretoque reſpectu humano ſalutem ſuam quærunt quo modo Sanctus Stephanus inuaſit Synagogam eiuſque concilium, verbo Dei non attendens: *Durâ ceruice & incircumciſis cordibus & auribus.* Et rurſum quando contra eos palam exclamauit: *Video cælos apertos & filium hominis ſtantem à dextris* Dei. Actor. 7. Nicodemus ille, qui primò quidem nocte venerat ad Chriſtum, & occultè in eum credidit, tum quidem velut fur ambierat regnum cælorum. Verùm vbi vidit Chriſtum per ſummam iniuriam actum in crucem in eaque mortuum, ex fure euaſit prædo, & venit cum myrrhâ & aloë, vt honorificâ cæremoniâ Chriſtum ſepeliret; hoc ipſo ſe amicum & diſcipulum eius profitens, Iudæorumque ſcelus redarguens. Ioann. 19. Qui & propterea à Iudæis in exilium pulſus, & anathemate percuſſus eſt, vt teſtatur Lucianus in Epiſt. de inuent. Sancti Stephani. Quin & ille pœnitens in cruce latro, huiuſmodi prædo cæli factus eſt, quando manifeſtè Chriſtum innocentem pronunciauit; & quando Iudæorum magiſtratum coram non obſcurè ſceleris redarguit; dicens alteri latroni: *Neque tu times Deum?* q. d. ſicut iſti Iudices iniqui & inſultatores Chriſti? Fuerat etiam, vt ſuprà diximus S. Eligius, fur regni cælorum, quando ob metum oſtentationis, ſub ſplendido veſtitu cilicium geſtauit; verùm, *poſtquam ſolidiora pietatis iecit fundamenta*, inquit in eius vita Lipelous, *quæ humani fauoris turbinem non extimeſcebant, illicò cuncta ornamenta egenis diſtribuit, vilibuſq; deinde veſtimentis contectus, & funiculo cinctus, pauperum domicilia benefactor luſtrabat, &c.* Iſti ergo propriè ſunt raptores cæli, qui poſthabito omni metu, & contemptu, hominumque obtrectationibus, Chriſtum ſequuntur; quales erant imprimis, qui Tyrannos redarguere, Idola, eorumque ſana euertere, adeoque ſe martyrio exponere nihil dubitarunt, deinde qui per calcatum patrem & matrem, ſpretoque mundo ſibi obſiſtente ad crucis vexillum in religioſum ſtatum penetrârunt. Quin etiam quicumque deprauatam ſuam naturam corrigunt & ſeipſos oppugnando ſuperant, dici tales cæli raptores poſſunt; perrumpunt enim grauia ſalutis obſtacula non niſi magna vi adhibitâ; qualis ille Anachoretæ diſcipulus; qui viſus à magiſtro ſuo eſt vna nocte ſeptem in cælo coronas meruiſſe, eò quòd ſepties cogitationibus ſuis & cupiditati ſomni viriliter reſtitiſſet, apud Roſvveid. in vitis PP. l. 5. libello 7. Eò pertinet quod Sanctus Ambroſius ſerm. 15. ſcribit: *Aggredimur Chriſtum non ferro, non fuſte, non ſaxo ſed manſuetudine, bonis operibus, caſtitate. Hæc ſunt arma fidei noſtræ, quibus in congreſſione certamus. Vt autem his armis vti in vi inferenda poſſimus, antè corporibus noſtris vim quodammodò faciamus, expugnemus membrorum vitia, vt virtutum præmia conſequamur.*

V. Quòd ſi demum & hoc difficile tibi patet, vade & mendica per aſſiduam & perſeuerantem orationem. Poſſe enim & oratione tali expugnare cælum, docet non obſcurè Dominus in parabola viduæ; quæ vindicari volens de aduerſario ſuo tamdiu inſtitit apud Iudicem, donec audita fuerit & cauſam obtinuerit. Luc. 18. Præmiſerat Chriſtus ſermonem de tremendo ſuo aduentu, ad quem vt comparati ſimus, adeoque regnum cælorum acquiramus, ſubiungit eam parabolam, quâ oſtendit poſſe obtineri ab ipſo quidquid volumus, adeoque etiam ſecuritatem in illo die, ſi inſtemus orationi. Nam ſi Iudex ille iniquus, qui nec Deum nec homines timuit, viduam importunis precibus aperti eius implorantem, tandem audiuit, quantò magis audiet nos Deus juſtiſſimus & ad opitulandum promiſſimus? *Quid coniectandum eſt*, inquit Sanctus Chryſoſtomus libr. 2. de orando Deum *de benigno Deo, ſi iudicem crudelem adeò manſuetum reddidit vidua ſupplicans?* Petitio autem illa vindictæ de aduerſario, nihil aliud ſignificat niſi petitionem illam, quâ poſtulant ſancti omnes vindicari de inimicis in die iudicij; iuxta id Apocalyp. 6. *Vſquequò non iudicas & non vindicas ſanguinem noſtrum?* aliud ergo non eſt niſi poſtulatio regni cælorum, quod expugnari precibus poſſe docuit idem Dominus noſter alia parabola cuiuſdam ſuſcitantis inſtantia precum ſuarum amicum è ſomno & cubili ſuo, & impetrantis panes, quotquot habuit neceſſarios. Luc. 11. Amicus ille dormiens in cubili ſuo vnâ cum pueris ſuis incluſis, alius non eſt niſi DEVS in cæli conclaui cum ſanctis ſuis ſumma in quiete degens. Potuit ergo importuna oratio clauſum cubilis oſtium tandem reſerare & panes deſideratos ab amico impetrare: poterit etiam oratio deprecantis aſſidua cæli fores aperire. Hinc Sanctus Auguſtinus ſermon. 216. de temp. ait: *Oratio iuſti, clauis eſt cæli: aſcendit precatio & deſcendit* Dei *miſeratio.* Conſentit Diuus Chryſoſtomus homil. 2. de Eliâ: *Clauis*, inquit, *cæli fit ſermo Heliæ ſanctiſſimi. Iubet enim & claudit cælum, orat poſtmodum & aperitur; vt ſanctorum meritum monſtraretur non ſolùm in terris poſſe, quod voluit; ſed & in cæleſtibus poſſe impetrare, quodcumque petierit.* Hac claue cælum ſibi reſeruauit Anna illa Prophetiſſa, quæ *non diſcedebat de templo, ieiuniis & obſecrationibus ſeruiens die ac nocte*, Luc. 2. Reſeruauit etiam ſibi Theodoricus de Rulant, qui Jeroſolymam profectus, ante ſepulchrum Domini ſic precatus eſt: *Domine* IESV CHRISTE, *qui omnia noſti, ſi non habeo me emendare à vitiis priſtinis; non me permittas redire in terram meam, ſed vt hic mihi mori liceat, concede*, orauit & impetrauit. Cæſar. libr. 11. hiſt. cap. 24. Reſerauit ſibi nobilis ille, qui ob vitam rapinis aſſuetam tandem captus & à Friderico Imperatore ſuſpendio adiudicatus, viuens in patibulo pependit, donec à tranſeunte quodam milite depoſitus & S. Euchariſtia communitus fuit; & hoc ob certum orationum penſum quod SS. Trinitati, corpori

V. Mendica illud.

pori Chriſti & quinque Chriſti vulneribus, & Angelo cuſtodi quotidie perſoluere conſuéuerit, teſte eodem l. 9. cap. 49.

THEMA SECVNDVM.

Incitamenta ad diligendum DEVM.

1. Diligendus, quia Deus, ſeu omne bonum.
2. Quia tuus.
3 *Quia Dominus.*

Diliges Dominum DEVM tuum. *Luc.* 10.

REfert Ioan. Iunior Ordin. S. Dominici in ſcalâ cæli, ſtudioſum quendam è longinquo Pariſios veniſſe, vt ſtuderet Theologiæ. Ingreſſus ſcholam, primo ſtatim die audit hanc prælectionem. *Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, &c.* eaque audita mox conſurgit ac recedit. Interrogatus à Magiſtro cur abiret, quid ei diſplicuiſſet; *Nihil*, inquit, *Sed antequam plus audiam, iſtud volo opere complere.* Et ſic religionem intrauit. Nimirum præceptum hoc tam excellens ac ſublime eſt, vt ſi vel ſolum impleatur, perfectum hominem oſtendat. Iam verò audimus & nos Auditores prælectionem iſtam à cæleſti Magiſtro noſtro traditam, velut omnibus neceſſariam. Quid igitur faciemus nos? Ad monaſteriáne curremus, vt hanc opere impleamus? At hoc pleriſque impoſſibile eſt. Cùm cæteris ergo diſcipulis in ſchola hac manebimus, & verba nobis prælecta pro viribus expendemus, vt diligere Deum diſcamus.

1. Diligédus, quia Deus, ſeu omne bonum. I. Ergo diligendus, quia Deus, id eſt, omne bonum. Vnde German. Gott quaſi Gutt. Græcis, Arcadibus, Ethnicis, *Pon*, id eſt, *omne*, de quo Eccleſiaſtici 43. dicitur: *Conſummatio ſermonum ipſe eſt omne*; juxta Græcum textum. Et Exod. 33. Moyſi cupienti videre Deum, dicitur: *Ego oſtendam omne bonum tibi*, id eſt, Meipſum. Ergo quidquid boni deſideramus, in Deo eminenter longeque præſtantius inuenitur, quàm in creaturis. Quis hoc bonum non amet? & quis non magis oceanum bonorum in Deo, quàm in homine venam?

Trip Dó. 17. poſt. Pent. C. 2. B.

2. Ergo 1. amamus homines ſapientia præcellentes; quis verò ſapientior eſt Deo? Quis non amaret hominem qui ſciret omnes artes mechanicas perfectiſſimè? quanti æſtimaretur à Principibus? Quis non illum, qui omnes linguas calleret? Illum, qui omnis generis inſtrumenta perfectiſſimè ſciret? Illum, qui omnes artes liberales & ſcientias? Illum, qui omnia nôſſet conſilia, imò præterita, præſentia, & futura indicaret? qui cum Salomone ſciret omnes naturas herbarum, animalium, lapidum, &c. à cedro ad hyſſopum? Sanè Regina Saba ad ſapientiam Salomonis audiendam tanto itinere profecta, beatos pronunciabat, qui coram Salomone ſtarent. Atqui à Deo hæc omnia, & in ipſo in infinitum excellentiùs ſunt. Vide miram orbis & cœlorum ſapientiſſimam ſtructuram. Nónne *cæli enarrant gloriam Dei*? Pſal. 18. Quomodo? interrogat ſuper id Chryſoſtomus, *Hoc*, inquit, *faciunt, cùm nobis ſuam magnitudinem, ſitum, formam & conſtantiam oſtendunt; quâ tot millibus annorum non inueterati ſunt, neque tam multis motibus atque continuis attriti, neque ſuum curſum quidquam immutarunt.* Quis à natiuitate cæcus, ſi repentè cerneret & aſpiceret cœlum nocte ſerena, non exclamaret? Quæ hæc domus tam ampla & ſpacioſa? quis illius artifex? qui incolæ, &c. Vide quæ ſub cœlo, Quanta hominum, nationum, linguarum, morum, vultuum in eadem ſpecie diuerſitas! Quanta animalium, plantarum, lapidum, metallorum? Quantæ arborum differentiæ? & tamen nullæ reperiuntur, quæ in diuerſis ſpeciebus habeant ſimilia folia vel fructus, magnitudine, odore, colore, figura. Similiter in floribus, herbis, lapidibus, frugibus, vinis, &c. Denique in minoribus rebus maior apparet Dei ſapientia, quàm in maioribus ſecundùm Auguſtinum. Plinius lib. 11. cap. 2. inter animalia miratur culicem magis quàm Elephantem, in eo tot ſenſuum organa, roſtrum poroſum, auidam ſanguinis & potiſſimùm humani ſitim, &c.

2. Amamus homines bonos, munificos, benignos; & quis melior Deo? Cùm enim ſolus ſibi ſufficeret & nullius egeret, voluit bonitatem ſuam effundere etiam in creaturas, ſuas diuitias eis communicando, cumque tanta ſit creaturarum multitudo, nullius obliuiſcitur, ſed omnibus aſſignat neceſſaria. 1. ad victum & ſuſtentationem, ut paſſim inueniant cibum, aut certè quærant certis temporibus in alienis terris, vim diſcernendi ſalubrem ab inſalubri, ne lædantur. 2. miras induſtrias morbos ſuos curandi. 3. contra hoſtes ſe muniendi ac defendendi eoſdemque agnoſcendi. 4. nidos mira ſtructura & ſolertia ædificandi & quærendi. 5. proles ſuas defendendi magna animoſitate & amore alendi. Denique præuidendi tempeſtates imminentes, vt ſibi prouidere in futurum de victu neceſſario queant: præſentiendi hyemem, & pro ea ſibi annonam congregandi in æſtate. Et hanc curam non habet ſolùm de maximis, ſed etiam de minimis, ita vt vnus paſſer non cadat in terram ſine ejus voluntate. Certè nemo noſtrûm putat ſua intereſſe; num paſſeres, muſcæ & formicæ habeant neceſſaria ad vitam, ſani ſint an ægri. At Deo de his cura eſt. Adhæc non prouidit ſolùm illis vt habeant eſſe qualecunque, ſed etiam vt beatum eſſe, fælix & iucundum, iuxta id Pſalm. 144. *Imples omne animal benedictione.* Sic videmus luſcinias, carduelеs, acanthides, delectare cantu non ſolùm nos, ſed etiam ſeipſa, ac tantùm non exhaurire, cùm voluptas, teſte philoſopho, perficiat opus: vitulos, agnos, hœdos in gregibus currere, ſaltare, arietare, certare: colludere ſecum catulos & cum felibus, aues volatu certare, piſces exſultare, &c. Nimirum ſicut Deus non ſolùm habet eſſe,

eſſe, ſed etiam iucundum & beatum eſſe, ſic voluit etiam creaturis ſuo modo & pro dignitate ſingulis dare iucundum eſſe. Et hæc omnia largitur creaturis irrationalibus, quæ nequeunt eas dotes æſtimare, neque Deo gratias agere; quantà iſta bonitas ! Vnde ampliùs colligimus, quantò præſtantiora bona ſint ea, quæ in hominem contulit in hæc vita & conferet in futura; quandoquidem is ea agnoſcere, æſtimare & Deo laudes canere poteſt; ſi talia contulit iis, quæ hoc nequaquam poſſunt, *Cur autem hæc omnia* (inquit B. Petrus Damian. Cardinalis epiſtola 18. ad S. R. E. Cardinales, lib. 2. Epiſtolar.) *potens rerum Conditor naturæ animalium indidit, niſi quia diuerſa per hæc homini vita huius emolumenta prouidit? Vt dum creaturæ, quæ ſubiecta ſunt homini, ſeſe inuicem ſulciunt, ad vtilitatem eius, qui prolatus eſt omnibus, omnia referantur: & dum in operibus ſuis bonitatem miratur opificis, ipſe non hæreat conditis, ſed aſpectum deſideret Conditoris.*

3. 3. Amare etiam ſolemus homines formâ & decore præſtantes; & quid pulchrius Deo, qui in infinitum excedit omnem pulchritudinem & à quo omnis pulchritudo, & reſpectu cujus, omnia formoſa non ſunt niſi vnus radius lucis reſpectu totius Solis: vna linea pictoris reſpectu totius picturæ? Si ergo miramur & amamus pulchritudinem gemmarum, florum, frugum, volucrum, palatiorum, hortorum, hominum, &c. ſciamus hæc omnia eſſe nihil reſpectu Dei. Et ſi omnis omnium creaturarum decor in vnum congeſtus eſſet; qualis hæc pulchritudo foret? neutiquam tamen adhuc cum diuina vel in minimo comparanda eſſet. Adhæc tanta eſt in Deo, vt ſolus eius aſpectus faciat beatos cœli ciues, ita vt nihil ampliùs deſiderent; imò beatum faciat ipſum Deum, cuius beatitudo conſiſtit in contemplatione, non alterius (hic enim nobilior ipſo foret) ſed ſuiipſius; ex ipſius Ariſtotelis ſententia. Quare ſi pulchritudinem veram quærimus, in creaturis non inueniemus, ſed illæ velut pauperes dabunt nobis obolum tantùm & remittent nos ad diuitem Deum.

De Beata Chriſtina Virgine mirabili, ſcribit Thomas Cantipratanus in eius vita & hoc eius factum: Comite Loënſi Ludouico, (cui reſpecta erat Virginis ſanctitas) *die quodam in Eccleſiæ atrio procumbente, cùm eſſet multo ſtipatus milite; Chriſtina ſuperueniens, clam ad eius caput ſe inclinauit. Ille verò & corpus & oculos ſuo ſtollente, mira oris gratiâ dixit: O quàm ſpecioſus es Domine? Id autem milites audientes, dicebant Comiti: Audiſne Domine, vt hæc te ſancta prædicet? At Comes: Ego verò, inquit, noui quem laudet illa. Non me, ſed cæleſtem & immortalem Dominum laudat, à quo pulchritudo omnis proficiſcitur, quiq; eſt, omnium pulcherrimus. Tum illa: Verum, inquit, dixiſti. Tu igitur quare illum non diligis?* Quod hæc Virgo Comiti, nobis etiam dixit. Si enim ſicut ipſa ratio dictat, Deus eſt omnium pulcherrimus, quia fons omnis pulchritudinis, cur eum non diligimus?

II. Quia tuus, II. Quia tuus, h. e. quia omnia propter te fecit, & in tuum obſequium, quaſi ipſe tibi ſeruiens. Cui enim putatis creatam hanc mundi machinam: Non ſanè Deo; quia ſolus ſibi ſufficit & in ſe habitat, & ab æterno ea caruit. Non Angelis, quia cùm ſint ſpiritus, corporali oblectamento aut domicilio non egent. Multo minus beſtiis, quia cùm creatorem non agnoſcant, non poſſent ei gratias agere, neque dignæ ſunt tam ſplendida & tam nobili domo. Plurima etiam eis nihil proſunt. Hominum igitur gratiâ; omnia ſunt condita; quæcunque in mundo ſunt. Tametſi enim homo non veſcitur herbis, veſcuntur tamen boues & oues, quorum lacte & carnibus nutriuntur homines, veſtiuntur pellibus, &c. Et licet non edant vermiculos & muſcas, eas tamen edunt volucres, quibus aluntur homines. Quemadmodum multi famuli in eadem domo, etſi diuerſa curant, & alter alteri ſubordinatus ſeruit, omnes tamen vni demum domino laborant & ſeruiunt: ita creaturæ ſeruiunt homini, pulcherrimo concentu. Exempli gratiâ: Homo indiget carne brutorum, vt nutriatur: pellibus & coriis, vt veſtiatur & calceatur: viribus vt terram colat, pondera vehat: bruta verò animalia paſcuis & herbis egent, quibus nutriantur: hæc pluuiis: hæ vaporibus à terra per Solem attractis: hi ventis, vt de mari in terram ferantur, & diſpertiantur. Venti è terræ exhalationibus prodire debent. Has extrahere Sol debet. Sol eget Angelo, qui eum gyret; Angelus Deo, qui eum dirigat & contineat in officio, Deus ergo & Angeli & cœli elementa & corpora omnia nobis ſeruiunt & laborant. Quomodo non amares Principem illum, qui in ſuo palatio vnà cum tota aula ſua tibi inſeruiret, menſam ſterneret, lectum pararet, cibos apponeret, aquam affunderet, edentem recrearet muſicâ, conuerſatione, floribus, &c.? Iam Deus has creaturas condidit, alias ad hominem nutriendum: tot genera carnium, ferarum, volucrum, piſcium, frugum, herbarum: tot genera vinorum, liquorum, acidularum. Alias ad veſtiendum: tot genera pellium. Alias ad ſanandum: tot genera herbarum, radicum. Alias ad recreandum & oblectandum 1. oculos: flores, animalia, aues præſertim, ſyluas, campos, ſycera. 2. Ad recreandas aues auium cantus, voces hominum, inſtrumenta muſica. 3. Naribus, moſchum, flores, thus balſamum, &c. 4. Guſtui, præter cibos tot condimenta aromata, ſalem, ſaccarum, mel. 5. Tactui, ſericum, telas bombicinas. &c. Alias ad ſubleuandum, vt iumenta Alias ad caſtigandum, vt muſcas, culices, pulices. Omnes ferè ad docendum. Denique Angelos ipſos ad nos cuſtodiendum. Atque vt hæc nobis apta & conuenientia eſſent, reuidit opus ſuum poſt creationem. Quis ergo non amet talem Dominum, pro nobis adeò ſolicitum? Dicite enim: ſi cui filio ſponſo paraſſet pater munitiſſimam arcem, ſplendidam domum, omni ſupellectili inſtructam, ſtabula plena pecorum & equorum, ſeruos ad omnia obſequia, quin & canes & falcones pro oblectatione, pharmacopolium refertiſſimum, veſtiarium, horrea, cellariaque plena; & hæc omnia

nia plenario iure traderet filio, ſolùm ea lege ut patrem ſuum diligeret : quomodo filius hic non diligere patrem poſſet ? Atqui hoc nobis Deus fecit.

III. Quia Dominus. III. Quia Dominus & continuus & benefactor tuus. Suſtentat enim & conſeruat te continuò operans vnà cum creaturis, quas tibi ſubiecit, non ſecus ac nutrix infantem paſcens, ducens, veſtiens, in lectum deponens, cuſtodiens : non ſecus ac arbor folia, flores & fructus conſeruans, ſuſtentas ac maturans : ita vt aliàs ſubitò pereundum nobis eſſet, nec vel vnum ſpiritum attrahere poſſemus. Adhæc ne faſtidium nobis creet, varios ſucceſſiuè cibos ſubminiſtrat, iam has, iam alias carnes pro varietate temporum: nunc ceruinam, nunc aprugnam : nunc hos, nunc illos fructus. Ac ne laboribus opprimamur, & ut ſimul ſuauiter occupemur, nunc meſſem ſiliginis, pòſt tritici ; pòſt hordei & auenæ : pòſt fruges arborum ; hinc vindemiam, denique oliuationem parauit : vt ſemper & occupemur & habeamus nutrimentum. Quis autem non amet illum patremfamilias, qui ſuis ſeruis dat eſcam ſemper in tempore ſuo, manè, meridie, veſpere, aliam & aliam ? Denique quod omnem admirationem ſuperat, dat etiam malis & ipſum blaſphemantibus atque ingratis, volens eos beneficijs vincere ac ſibi diuincire. Iam ſi quis dominus ſeruum ſuum ita diligeret, ut omnia, quæ poſſidet ipſius poteſtati permitteret, quaſi ipſius ſint, omnia inſuper ad familiam regendam neceſſaria abundè ſuppeditaret, nec aliud ab eo requireret, quàm amorem ; quomodo obſecro ſeruus hic offendere Dominum, quomodo non maximoperè diligere poſſet ? Exemplo eſt Ioſeph, qui cùm Putiphar, ejus in Ægypto dominus ; omnia ejus directioni & poteſtati tradidiſſet, impoſſibile ſibi putabat, ut offenderet dominum ſuum : *Quomodo poſſum hoc malum facere* ? inquit Gen. 39. Atqui Deus omnia, quæ in domo ſuâ ſunt, nobis tradidit, imò noſtri cauſâ fecit geritque ſe ac ſi nihil ſciret, nec curaret mundũ, quomodo igitur non poſſumus,non diligere ? quomodo poſſumus offendere ? quomodo ejus obliuiſci, qui nos ſemper in ſinum ſuum trahit : cujus eſt aër, Sol, quo illuminamur, cibi, quibus veſcimur, veſtes, quibus fouemur ? Certè ſi quis in peregrina terra iter agens, fortè in domum ruſtici diuerteret (cùm aliud hoſpitium non eſſet) eſſetque ab eo humaniter acceptus, lautè etiam pro facultate coloni habitus ; ſi is hoſpitem ſuum non amaret : ſi diſcedens gratias non ageret, ac ſi poſſet, poſteà non viciſſim honoraret : ſanè is oppidò inurbanus, impudens & barbarus cenſeretur. Et quis cenſeat meliori notâ eos, qui locupletes quotidie accumbunt menſę, opiparis cibis à Deo ſibi inſtructę, nec tamen attollunt oculos ad Deum, nec diligunt eum, neque agnoſcunt atque expendunt, vnde iſta habeant ? Hoc eſt quod exprobrat talibus Iſaias cap. 1. *Audite cœli & auribus percipe terra, quoniam Dominus locutus eſt: Filios enutriui & exaltaui : ipſi autem ſpreuerunt me. Cognouit bos poſſeſſorem ſuum & aſinus præſepe domini ſui: Iſrael autem me non cognouit & populus meus non intellexit. Væ genti peccatrici, populo graui iniquitate, ſemini nequam, filij ſceleratis.* Quare minimè mirandum, ſi interdum nobis neceſſaria ſubtrahantur, ſi tempeſtates aduerſentur, ſi fames aut morbi ſæuiant, ſi hoſtis premat, ſi, ut ſubdit Iſaias: *Terra veſtra deſerta, ciuitates veſtræ ſuccenſæ igne : regionem veſtram coram vobis alieni deuorant*; quia tantam ingratitudinem neceſſariò ſequuntur flagella, ſicut magnetem ferrum ſequitur. Neque ideò minoris æſtimanda ſunt hæc beneficia, quòd alijs etiam hominibus ſint communia, Non enim tu ideò minùs agnoſci humanitatem amici te lautè & ſuauiter in conuiuio tractantis, eò quòd plures te cum conuiuæ ſint. Nec ideò minùs Samaritanus ille leproſus Chriſto gratus fuit, quòd vnà cum ipſo nouem alij ſanati ſint.

Quare Audit ſi audiuimus lectionem præceptoris noſtri, eamus nunc & demus operam, ut opere impleamus. Dicamus cum Dauide, poſtquam ab hoſtibus ſuis liberatus fuit, canente : *Diligam te Domine fortitudo mea. Dominus firmamentum meum & refugium meum & liberator meus. Deus meus adiutor meus & ſperabo in eũ. Protector meus & cornu ſalutis meæ & ſuſceptor meus.*

THEMA TERTIVM.

Chriſtus ſummè diligendus, quia Samaritanus noſter.

1. *Cogita, quis ſit Samaritanus & Saluator noſter.*
2. *Quem ſanarit ac ſanarit.*
3. *E quanto malo eripuerit.*
4. *Quanto labore ſaluauerit.*
5. *Quid nobis contulerit.*

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. *Luc. 10.*

NEmo, arbitror Audit. vnquam ſanè mentis homo in quæſtionē vocauit, vtrum amandi ſint liberatores & ſeruatores vitæ. Id enim tam perſpicuum & naturæ lumine clarum eſt, ut vel bruta eaque effera animalia æquum & iuſtum eſſe intelligere videantur. Notiſſimum eſt quod Gellius lib. 5. cap. 14. refert de Leone qui Androdum, medicum ſuum ob extractam è pede ſpinam & curatum pedem, mirè adamauit & venationibus toto aluit triennio, & poſt Romæ inter beſtias ſeruauit in theatro; atque, ut ſcribit Seneca teſtis oculatus lib. 2. de benef. cap. 19. protexit ab impetu beſtiarum. Nec minùs notum illud, quod Demetrius Phyſicus tradit apud Plin. l. 8. c. 17. de Panthera, quæ ereptori catulorum ſuorum, qui in foueam inciderant) poſt varias blanditias, comitem ſe adiunxit reciproci amori & gratitudinis loco, imò & tutricem per reliquam ſylvæ viam. Nec minùs fide caret quod Palladius

Palladius in hiſt. Lauſ. c. 20. tradit de hyænâ, quæ Macario Alexandrino, quòd ſancti illius viri ope catulus ejus cæcus viſum recepiſſet, pellem ovinam pro munere detulerit. Quibus gratitudinis officiis quid hæc animalia niſi amorem ſuum oſtendere voluerunt erga ſervatores ſuos? Non eſt igitur hac de re movenda quæſtio. Quid ergo Audit. interrogaréne aliquis, ne dicam dubitare, poterit, an Servator noſter Chriſtus toto corde diligendus ſit; cùm de ſuis priuatis & exiguis ſeruatoribus id aſſerant animalia bruta & ferocia? Spinâ peccati nos læſeramus, Chriſtus ſanauit nos. In foveam damnationis incideramus, eripuit nos. Cæcitatem incurreramus, curauit nos. Solùm ergo ſupereſt, vt præ oculis nobis ponatur Seruator noſter; eo enim conſpecto non dubito, quin omnes in amplexum & amorem ejus toto pectore ruituri ſimus, quod nunc facere conabimur.

Hodierna parabola, ſi quid vſpiam in toto Euangelio, deſcribit ac depingit Seruatorem noſtrum eiuſque beneficia in Samaritano. Nam

I. Cogita, quis Samaritanus & Salvator

I. Quis eſt Samaritanus & Saluator noſter? Chriſtus Dei filius, qui amore noſtri, videns nos à dæmonibus vndique vulneratos jacere, de cœleſti Ieruſalem deſcendit in hunc mundum, velut in vaſtam & latrociniis infamem ſylvam, certiſſimo vitæ ſuæ periculo. Hic eſt enim qui olim Patriarchæ Iacob apparens ſcalæ innixus: *Et cuſtos tuus; quocunque perrexeris*; Gen. 28 Samaritanus autem idem eſt, quod *cuſtos*. Idem tacitè conceſſit Ipſe Dominus Ioan. 9. cùm per contumeliam vocatus Samaritanus, nihil ad id reſpondit. Hic ergo non miſit Angelum nec hominem, nec aliam creaturam, ſed ipſe aduenit; ipſe noſter *cuſtos*, Medicus & Salvator eſſe voluit. Pro re magnâ recenſetur ab Hiſtoricis, quod Alexander M. Lyſimachi vulnus ſanguine ſtillans; detracto ſibi de capite diademate ipſemet obligârit, apud Sabell. l. 7. En. 4. At vulnus id Alexander ex equo deſcendens; gladio ſuo in fronte Lyſimachi ipſe (licet imprudenter) fecerat. Quantò plus eſt hoc, quod Dei filius homini, ſeruo ſuo, ſuapte culpâ læſo, vulnera obligare voluerit; detracto ſibi gloriæ ſuæ diademate & ſerui formam indutus? Quis talem ac tantum Medicum non poſſit non ſummè amare ſimul & admirari? Multum profectò fuit; & magnum diuinæ bonitatis argumentum, quod Raphaël Archangelus vnus è ſeptem, qui ſemper in conſpectu Dei ſtant, è cœlo juſſu Dei venerit inſtar viatoris in domum Tobiæ, vt ipſi viſum reſtitueret & filium ejus ab immani piſce liberaret, duceret ac reduceret veluti cuſtos ac pædagogus ejus. Hoc enim vbi audijt Tobias cum ſuis in tantam admirationem raptus eſt, vt Scripura dicat: *Cùm hac audiſſent turbati ſunt, & trementes ceciderunt ſuper terram in faciem ſuam: & proſtrati per horas tres* (quaſi in deliquium vel ecſtaſin rapti præ ſtupore) *in faciem, benedixerunt Deum, & exurgentes narraverunt omnia mirabilia ejus*. Tob. 12. Et meritò quidem hoc. Sed quantò plus eſt ipſum Angelorum Dominum & Creatorem ad nos ſanandos è cœlo in terram ſerui & viatoris habitu deſcendiſſe? Nunquid non multò plus quàm ſi omnes Angelorum Chori ad nos deſcendiſſent? Quis ergo tantum beneficium non agnoſcat? tantum benefactorem non ex toto corde omnibus viribus ſuis amet? Quid enim magis ad amorem provocat, quàm beneficia, quàm amor?

II. Quem ſanarit ac ſalvarit.

II. Quem ſanavit ac ſaluauit? ſeruum ſuum viliſſimum, qui ipſi Domino & Salvatori ſuo rebellis fuit ipſúmque ſpreuit magis, quàm Judæi Samaritanos: ſeruum temerarium, qui ſuapte culpâ deſcendit de viſione pacis & gratiâ Dei incidítque in latrones dum ſe latronibus illis tartareis miſcuit, à quibus ita malè acceptus fuit: hominem miſerrimum; ab omnibus deſertum, ferarum morſibus expoſitum, mortis filium. Quid in nobis erat, vt ſic nos Dei filius amaret & ad nos ſaluandos deſcenderet? Si iuxta Senecam l. 2. de irâ c. 27. (vbi ait: *Nimis nos ſuſpicamus, ſi digni nobis videamur propter quos tanta moveantur*) ſi inquam, indigni ſumus propter quos tantâ moles (cœli ſcilicet) moveatur; quomodo digni, vt Deus ipſe propter nos moueat ſe de throno ſuo? vt naturam noſtram indutus deſcendat de cœlo? Erat potiùs cur nos abijceret, quia nos illum abjeceramus, quoties peccatum commiſeramus. Nónne Saüli ait Samuel: *Propterea quòd abjeciſti ſermonem Domini, abjecit te Dominus?* 1. Reg. 15. Et ita quidem contigit Adæ primùm: nam quia abjecit ſermonem Dei, ejectus eſt è paradiſo excidítque è gratiâ Dei. Nihilominus Dei filius hunc ejectum, hoſtem patris ſui adeóque & ſuum, è cœlo proſcriptum colligit & ſeruauit, ſicut filia Pharaonis Moyſen, de ſententiâ patris in flumen abjectum ac mergendum. Quanquam Moyſes filiam Pharaonis non offenderat: homo autem & Deum patrem & filium ejus offendit. Jam verò *vix pro juſto quis moritur*, ait Apoſtolus ad Rom. 5. Chriſtus autem pro injuſtis & rebellibus ſibi hominibus mortuus eſt. Igitur hunc liberatorem ſuum non amabit homo? Siquis aulicus Regi familiariſſimus, malo ſpiritu agitatus, ſtricto gladio adoriretur Regem; vt eum confoderet, verùm per imprudentiam ſeipſum grauiter læderet, ideóque conijceretur in vincula: Rex verò intrans carcerem, ipſum vinctum liberaret, nec ſolùm vitâ ſed etiã priſtinâ gratiâ & familiaritate donaret; quomodo aulicus ille Regem hunc non amare poſſet? Simile aliquid Adrianus Imp. deſignauit, quando Tarracone hyemans, dum ſeorſum à ſuis inambularet, ſeruum in ſe ſtricto gladio irruentem vix cohibuit, quoad miniſtri trepido affuerunt. Cognitâ enim hominis inſaniâ, non modò non ſupplicio affecit vllo, ſed Medicis quoque curandum tradidit. Sabell. l. 4. Enn. 7. At non adeò hoc mirandum, quia homo homini & quidem inſano pepercit ac benefecit. Quantum verò illud eſt, quòd Dei filius ſeruo ſanæ mentis ſic exorbitanti, ſic opitulatus eſt!

III. E quanto malo eripuerit.

III. E quanto malo eum eripuit? Miſer iſte qui in latrones incidit, omnibus ſuis ſpoliatus inſuper & vulneribus conciſus. ac denique ab omnibus deſertus fuit; itaque in ſummâ cala-

Digitized by Google

mitate nil niſi acerbam mortem expectabat. Verùm mors hæc corporis tantùm & temporalis erat, vti & ſpolia ac vulnera illa. At homo per peccatũ in calamitates incidit, quæ animam ejus petebant & ad æternitatẽ ſpectabant. Contraxit enim ægritudinem, in quâ magis jacere quàm ſtare aut ambulare, noxia quàm ſalutaria cupit: pronus ad malum, difficilis ad bonum. Quantò excellentior eſt vita illa ſempiterna, omnibus bonis affluens, quàm hæc momentanea tot calamitatibus obnoxia? At homo per peccatum originale nec non actuale. 1. ſpoliatus eſt gratiâ Dei, iuſtitiâ originali, virtutibus ſupernaturalibus velut veſtibus animæ pulcherrimis: deinde habitaculo paradiſi, dominio in quæcumque animalia, immortalitate, Dei amicitiâ, vitâ beatâ.

2. Tripart. in hac Dõ. c. 5. 2. Vulneratus eſt grauiſſimè in intellectu, voluntate & memoriâ; & ſemimortuus factus eſt per peccatũ, quod eſt prima animæ mors. Quando enim cogitas boni aliquid de Paſſione Domini noſtri, de judicio Dei, de inferno aut cœleſti regno, non commoueris, licet hæc valde magna ſunt & efficacia ad hominem commouendum ad amorem, timorem & pia deſideria: ſed quando cogitas de fœdâ, luxuriâ, aut injuriâ tibi factâ, aut aliquando temporali lucro, quod ſpectas; ſubitò inflãmaris, & mutaris ad res ſordidas, ad iracundiam & varia deſideria. Item ſiquis pauperum ad te venit, qui à te petat eleëmoſynam, confeſtim turbaris, timens ne ipſe pauper fias; cogitando mox de neceſſitatibus vxoris tuæ & filiorum: ſed ſi inutiles facias ſumptus in ſympoſia, veſtimenta ſplendida, &c. non turbaris neque huiuſmodi cogitationibus vel minimo timore percelleris. Item, ſi in concione commotus paululùm, & non nihil ad vitam in melius commutandam excitatus fuiſti, infernalis gehennæ metu, vbi primò domum veneris, animum mutas, atque oblitus auditorum rurſum vadis ad ſocios antiquos, cum illis agis & mundana pertractas: verùm ſi iniuria aliqua tibi facta eſt, non tam citò illius obliuiſceris, ſed illud nocte dieque cogitas & reuoluis, quibus te medijs ab eâdem vindicare poſſis. Atque ita ſemivivus es & ſemimortuus: viuendo ſc. in malo, quod illicò ſentis; moriendo in bono quod minimè ſentis: Ita diſcurrit noſter Coſterus ſuper hodiernum Evangelium.

3. 3. Deſertus eſt ab omnibus; quia à nullâ creaturâ juvari poterat, multò minùs per ſeipſum aſſurgere. Pertranſit Sacerdos & Leuita, h. e. Lex & Prophetæ, nec ſanare poterant miſerum. Fuit ergo in eo ſtatu, in quo languidus ad piſcinam, qui dicebat: *Hominem non habeo, qui me mittat in piſcinam.* Ioa. 5. Quid aget miſer in tali ſtatu? nónne cogitabit: O ſiquis veniret & opem mihi ferret! quàm ego eum colere, quàm amare vellem! Et en adeſt Samaritanus noſter Chriſtus, qui hoc nobis præſtitit. Quis non amet hunc Salvatorem? Rudolphus Haſpurgenſis Jmp. Iacobum Mullerum Tigurinum maiore benevolentia, quàm principes; pari, quâ fratres proſequebatur. Mirantibus hanc inſolentiam vniuerſis, memorem ſe eſſe dixit beneficij à Iacobo accepti, quod illius fortitudine atque fide, cùm contra Baronẽ Regenſpergium pugnans, multis vulneribus affectus, à ſuis pleriſq; deſertus fuiſſet, illius operâ equo impoſitus & ex hoſtium manibus ereptus eſſet. Stumfius in Chron. Quid verò noſter Samaritanus Chriſtus? nónne ipſe nos vulneribus conciſos & deſertos, nec nõ equo gratiæ deiectos, iterum in eum reſtituit ac de manu hoſtium liberauit? Quàm ergo eum proſequi omni amore & obſervantiâ debemus!

IV. Quanto ſuo labore eripuit? Samaritanus quidẽ ex equo ſuo deſcendit & poſtquam vinum & oleum in afflicti vulnera infudit, ægrum in eo collocauit, ipſe pedes ſecutus eſt. Aliquid hoc laboris fuit: ſed pluris conſtitit Chriſto ſalus noſtra. Non enim vinum & oleum; ſed ſudorem & ſanguinem ſuum tot cruciatibus in nos fudit, vt vitam etiam effunderet. Vidit enim Chriſtus vulnera noſtra tam gravia & periculoſa eſſe, vt niſi ſanguine ipſius curari non poſſent. Quia igitur ſalutem noſtram pluſquam vitam ſuam amauit, ſanguinem pro eâ dedit. Pelicani amorem erga pullos ſuos tantum eſſe ferunt, vt accenſo à Venatoribus circum eos igne, ipſe procurrens alis ſuis ignem extinguere conetur, licet interim aduratur & præda fiat, cùm aliàs animalia cætera, etiam ferociſſima ignem refugiant. Aldrov. l. 19. Ornithol. c. 2. Pier. in hierogl. Vidit Chriſtus circa nos accenſum vndique ignem gehennæ, qui peccatoribus debebatur. Hunc ergo vt extingueret, en quid fecit? prodiit in manus inimicorum ſuorum & ſe ipſis excarnificandum dedit, vt tormentis ſuis, noſtra deleret. Bene proinde in pſ. 101. cuius titulus eſt, *oratio pauperis*, ait Chriſtus: *Similis factus ſum pelicano ſolitudinis.* Magnus amor Arſinoës Reginæ fuit, quæ corpus ſuum cædendum gladiis ſicariorum pro duobus filiis ad ſe confugientibus obtulit, vt ibid. refert Aldrov. At quantò maior Chriſti, qui variis & exquiſitiſſimis tormentis, & acerbiſſimis ludibriis ſe pro nobis, ſervis ſuis, non pro filiis obtulit! Magnus amor Antonij Mariæ erga parentem Robertum fuit; videns enim patrem Venetorum exercitum contra Maximilianum Imper. ducentem, à Germanis circumdatum, in confertiſſimam hoſtium aciem ſe iniecit, ſortiſſimeque pugnans aciem ſubmouit, patrique ſe recipiendi facultatem præbuit: ipſe interim in hoſtium poteſtatem venit. Bembus l. 1. hiſt. Venetæ. Quantò maior in nos Chriſti amor, qui per alapas, ſputa, flagella, ſpinas, crucem, opprobria, mortem ipſam acerbiſſimam penetrauit ad nos tartareis hoſtibus circumdatos: & nos quidem liberauit, ipſe verò mortis præda factus eſt? Ipſe ergo de equo gloriæ ſuæ deſcendit in ignominiam & confuſionem crucis: de ſinu paternarum deliciarum in dolores mortis: de ſummo cœli throno in ſepulchrum. Ipſe nos jumento ſuo impoſuit, cùm peccata noſtra, h. e. pœnas eis debitas, in ſe ſuſcepit & in corpore ſuo portauit ſuper lignum. Quis amore tanti liberatoris non colliqueſcat? Creſcit verò hic amoris ſtimulus, cùm conſideramus quanto amore hoc Chriſtus fecerit. Tanto nimirum vt paratus eſſet, vel pro vnico homine hæc omnia perferre: nec ſolùm 20 ferè horis, vti fecit, ſed vſque ad diem judicij. Tanto, vt præ deſiderio patiendi, carnifices

IV. Quanto labore ſalvarit.

ſuos

ſuos præuenerit, ipſeque ſponte in Oliveto ſanguinem è ſuis venis, non tam anxietate (quanquam & hæc adfuit) quàm animi fortitudine & ardore patiendi vndique effuderit. Tanto, vt ſuam paſſionem, quamuis diriſſimam, non paſſionem, ſed *calicem*, appellârit, quaſi ſitenti ipſi ſalutem noſtram gratiſſimus hauſtus foret. Rurſum, licet ea 20. ferè horis, vt dixi, duraret, *horam* tantùm vnam appellat. Tanto, vt hæc omnia gratis fecerit, nihil à nobis remunerationis expectans. Quid ſi enim ipſi dare poſſemus, à quo omnia accepimus? Quis autem alius militat proprijs ſtipendijs? Et quis noſtrûm facilè greſſum pro altero facit, nullâ prorſus ſpe mercedis?

V. Quid nobis contulerit. V. Quid prætereà nobis contulit: Miſerum Samaritanus duxit in ſtabulum ſeu hoſpitium, & curam ejus, egit: commendauit quoque ſtabulario & dedit ei groſſos 2. promiſit inſuper plenam mercedem curæ ſuæ. Chriſtus duxit nos ad Eccleſiam ſuam & commendauit paſtoribus. Dedit nobis theſaurum meritorum ſuorum, quibus recuperare ſanitatem, quoties eam læſimus, poſſimus: item paſtoribus denarios duos, poteſtatem ſolvendi & poteſtatem ligandi: item Verbi Dei & Sacramentorum diſpenſationem. Dedit nobis dona Spiritus S. Dedit & corpus ſuum in Euchariſtiâ. Dedit & paſtoribus reditus ac prouentus, cæteris protectionem ſuam & precum exauditionem; denique vitam æternam, ita vt jam ditiores ſimus, quàm eramus ante lapſum.

Quid igitur adhuc requirimus ad hoc, vt Chriſtum Samaritanum noſtrum ex toto corde amemus? Iure Apoſtolus dixit: *Siquis non amat Dominum noſtrum IESVM Chriſtum, ſit anathema, Maranatha.* h. e. *Dominus venit.* 1. Cor. vlt. quaſi dicat: ſit ille reprobatus & eiectus è fidelium & electorum cœtu: *Dominus* enim *venit* & properat ad judicium, in quo tam ingratum hominem judicabit & damnabit. Huc etiam ſpectat, quod in hod. parabolâ Dominus ſubiunxit dicens: *Quodcunque ſupererogaveris, ego cùm rediero, reddam tibi*; ſcilicet in die judicij. Veniet ergo Dominus & mercedem reddet ijs, qui ipſum dilexerint: nec non tormenta ijs, qui poſt tanta beneficia non amârint.

THEMA QVARTVM.

Ratio diligendi proximum, exemplo Samaritani.

1. *Condole & juva.*
2. *Ægris & miſeris miniſtra, & ad proximi miſerias te demitte.*
3. *In gratiam proximi aliquid tibi detrahe.*
4. *Da proximo vtilia.*
5. *Alliga ejus vulnera.*
6. *Supporta debiliorem.*

Vade & tu fac ſimiliter. *Luc.* 10.

QVando hodiernum Samaritanum conſidero, videre mihi videor, id quod Salomon Prov. 30. ait: *Stellio manibus nititur & moratur in ædibus Regum.* Stellio (Sterneyder) eſt animalculum ſimile lacertę, ſtellulis collucens, quod pedunculis ſe affigens, muros facilè aſcendit, & ad quæuis palatia etiam altiſſima irrepit, cætera quidem horridum & exoſum hominibus. De quo S. Gregorius l. 6. moral. c. 5. ait: *Plerunque aves, quas ad volatum penna ſublevat, in vepribus reſident: & ſtellio, qui ad volatum pennas non habet, nitens manibus Regis ædificium tenet: quia nimirum ſæpè ingenioſi quique dum negligentiâ torpent, in pravis actionibus remanent; & ſimplices quos ingenii penna non adjuvat, ad obtinenda æterni Regis mœnia virtus operationis levat. Stellio ergo qui manibus nititur, in regis ædibus moratur, quia illò ſimplex per intentionem recti operis peruenit quò ingenioſus minimè pervenit.* An non videtur auis fuiſſe Legiſperitus vir ingenio & doctrinâ præditus, & tamen interim viam cœli ignorans, nec proximum ſuum agnoſcens? Stellio contrà Samaritanus, qui exoſus Iudæis, rudis, ſimplex, proximum & agnouit & juvit, adeoque viam cœli invenit? Quare Audit. vt ad cœli regiam aſcendamus, non egemus alis ſcientiæ, ſed duabus duntaxat illis manibus, amoris Dei & proximi, quas nemo non habere poteſt. Quis autem non vult aſcendere in cœlum? ſequamur ergo Stellionem, ſequamur Samaritanum, & ab hoc diſcamus proximum diligere.

I. Videns ſaucium Samaritanus miſericordiâ motus eſt ſuper eum, neque ſolùm in corde motus eſt, ſed facto etiam opitulatus eſt. Ergo qui proximum amat, dolenti condolere debet, nec ſolùm condolere, ſed & juvare, vti & membra faciunt, ipſeq; Chriſtus docuit, quando caput pro membris clamauit: *Saule, Saule, quid me perſequeris?* Qui etiam velut verus Samaritanus quoties miſerum aliquem vidit, non ſolùm miſericordiâ ſuper eum motus eſt, ſed & facto ipſo opem ei tulit. Miſericordia mouetur ſuper viduam, & filium reſuſcitat; miſeretur ſuper turbam & panes ei multiplicat. Idem nobis commendat diſcipulus ejus dilectus 1. Ioan. 3. *Filioli mei non diligamus verbo vel linguâ ſed opere & veritate.* Et quid mirum? ſentiunt hoc & faciunt bruta animalia. Nam & aues cùm maria tranſvolant laſſatas è numero ſuo ſublevant, & *lento volatu aërem prouocantes, leves aurarum flatus excitant* (ait Euſebius Emiſſenus hom. de eo: *Arundinem quaſſatam*) & *cervi maria tranatantes ſubleuant ſe inuicem*, vt ibid. refert. Idem paſſim videre eſt in alijs beſtijs, quo modo vnâ offensâ & opem clamoribus quaſi inuocante, cæteræ ejuſdem ſpeciei concurrant, vt vociferanti opem ferat. Naturam ergo exuiſſe videntur, qui fratribus in neceſſitate poſitis non compatiuntur, & cùm poſſunt non ſuccurrunt. Sanè ſi nobis arboris ſolia duntaxat oſtenderent, fructus non darent, nequaquam cum eis contenti eſſemus. Quare Chriſtus eſuriens cùm in ficu quæſiſſet fructum & ſolia tantùm reperiſſet, eam maledixit atque areſecit. Pari modo *ſi frater & ſoror nudi ſint*, inquit S. Iacobus c. 2. *& indigeant victu quotidiano, dicat autem aliquis ex vobis illis: Ite in pace, calefacimini & ſaturamini, non dederitis autē eis, quæ neceſſaria*

I. Condole, juua.

Fabri Auctarium in Dominic.

Digitized by Google

ria ſunt corpori, quid proderit? Scribit ſanè B. Petrus Damiani Epiſtol. 10. libr. 1. ad Alexandrum Papam ſuo tempore contegiſſe, vt dum duo conuicanei ad ligna cædenda exirent, trabalis ſerpens, iſque biceps eis obuians collum in eos attolleret. Illorum ergo alter ſecuri caput vnum ſerpenti amputauit: verùm elapſo è manibus ferro ſerpens caput alterum attollens virum corripuit & in ſpecum ſuam trahere incepit. Correptus miſer ſocij opem implorat, vt vel ſecurim ſuam ipſe adijciat, quâ ſe defendat. Verùm is monſtri horrore conſternatus fugam arripuit; & ſocium trahi paſſus eſt. Cujus rei cùm pœnituiſſet, à Sacerdotibus ei injunctum fuit auxilium, in quo etiam in Italiam tempore Damiani venit; vt videtur ex Africâ, quæ ſemper aliquod novi adfert.

II. Ægris & miſeris miniſtra, & ad proximi miſerias te demitte.

II. Appropiauit miſerò quod etiam Samaritanus noſter Chriſtus fecit, qui cum ægris ferè ſemper verſabatur, piſcinam probaticam ægris plenam obambulabat, leproſos tangebat aliorumque affecta membra actu ſanabat. Sic ergo qui proximum amat, paupertatem, ſordes & vlcera morboſque ejus non averſatur, nec avertit vultum, vt faciunt delicati; ſed aſſociat ſe illis, ſordes abſtergit, vlcera palpat ac fouet vti fecit S. Ludouicus Franciæ Rex, S. Eliſabetha, alijque, qui hoſpitalia adierunt, ægris miniſtrarunt, ſordes eorum abſterſerunt, vlcera purgarunt &c. Spirituali dilectione idem faciunt, qui vt lucrentur aut ſolentur proximum, ad ejuſdem ſe miſerias demittunt, vti fecit Eremicola ille; qui cum fratre ad ciuitatem, vt ſuos labores venderet, profectus, vbi audiit fratrem à ſe diuiſum inciſſe in fornicationem, adiit illum dicens: *Reuertamur ad cellam noſtram. Reſpondente altero: Non venio, quia cùm diſceſſiſſes à me, incurri in tentationem & fornicatus ſum. Ille autem volens eum lucrari, cœpit dicere: Quia & mihi contigit; quando ſeparatus ſum à te; ſed eamus & ſimul pœnitentiam agamus cum omni labore, & Deus ignoſcet nobis peccatoribus. Qui cùm veniſſent ad cellam, retulerunt ſenibus quod eis contigerat & dederunt eis mandata, qualiter pœnitentiam agerent. Ille tamen vnus non pro ſe, ſed pro illo alio fratre pœnitentiam agebat, tanquam ſi ipſe peccaſſet. Videns autem Deus laborem & charitatem eius, intra paucos dies manifeſtavit vni de ſenibus, quod pro multâ charitate illius fratris, qui non peccauerat, indulſerat alteri, qui fornicatus eſt.* Ruffinus l. 3. n. 12. apud Roſweid. l. 5. libello 5.

III. In gratiam proximi aliquid tibi detrahe.

III. De iumento ſuo deſcendit; in quod poſteà miſerum impoſuit. Ita Samaritanus noſter Chriſtus fecit, qui de throno gloriæ ſuæ ad ægrum genus hominum in terram, deſcendit: ad hæc quacunque tandem vocatus ad ægrotorum domos deſcendit. *Non Ieroſolymis deſidens*, inquit S. Chryſoſtomus orat 5. aduerſus Iudæos, *vocauit ad ſe ægrotos, ſed obambulabat ciuitates ac vicos, geminos curans morbos; tum animi, tum corporis: attamen poterat eodem loco ſedens omnes ad ſe attrahere, non tamen hoc fecit, nobis præbens exemplum, vt obambulemus & quæramus eos, qui pereunt. An non vides Medicos quoque hoc ipſum facere? Non cogunt ægrotos lecto decumbentes ad ipſorum ædes deferri, ſed ipſi accurrunt.* Secutus exemplum Chriſti eſt Alphonſus Rex Arragoniæ, qui vt aliàs diximus, videns aſinum pauperis, onere depreſſum ac luto infixum, equo deſiliit & vnà cum paupere aſinum extraxit, Rex à pectore ruſticus à caudâ aſinum ſubleuans. Rurſum cùm Puteolos obſideret & cadauer viri Genuenſis è triremi hoſtium eiectum littorique appulſum videret, celeriter equo deſiliit, iiſque qui aderant, omnibus deſilire iuſſis, aliis negotium dat vt terram effodiant, aliis vt nudum corpus obuoluant: ipſe verò crucem ligneam ſuâ manu fabricatus humati ipſius capiti affixit. Panorm. l. 1. c. 25. & 14. Secutus & S. Godefridus Epiſcopus Ambianenſis, qui cùm leproſi ad eius ædes crepitaculis pulſarent, nihilque in culinâ, quod eis daretur eſſet præter grandem vnum ſalmonem, quem œconomus ipſi parârat ad cœnam: mox ipſe piſcem in humeros ſuſtulit, & ad pedes leproſorum detulit, vt in eius vita Nicolaus Monachus Sueſſion. apud Lipel. 8. Nou. Videant hîc diuites, qui nihil prorſus ſuæ menſæ, luxui ac ſplendori volunt detrahere, vt pauperibus quid largiantur. Quales illi Amos 6. *Qui dormitis in lectis eburneis & laſciuitis in ſtratis veſtris, &c. Bibentes vinum in phialis & optimo vnguento delibuti, & nihil patiebantur ſuper contritione Ioſeph*; quibus minatur tranſmigrationem ſpirituali dilectione hoc faciunt, qui in gratiam proximi aliquid de rigore etiam & conſuetudine vitæ ſuæ relaxant ac remittunt, vti Sanctus Bernardus, abſtinentiæ præcipuus Magiſter, qui cùm aliquando venientibus hoſpitibus extra ordinem cœnâſſet, idque diſcipuli crimini darent, *Non ego*, inquit, *ſed charitas bibit edítq;.* Æn. Syluius in Comment. Panorm. l. 2. n. 60. Pari modo ſiquis peregrinus laſſus & ſamelicus præ pudore in die jeiunij cibum ſumere nollet, niſi exemplo tuo provocatus, charitas dictaret, vt cum illo ederes; quia charitas maior eſt aliis quibuſcunque virtutibus.

IV. Infudit oleum & vinum in ſauciati vulnera. Idem Samaritanus noſter Chriſtus fecit, dum non ſolùm eſurientes cibo pauit, ægrotos ſanauit, ignorantes docuit, vti hîc Legiſperitum iſtum, ſed etiam ſanguinem ſuum in vulnera noſtra effudit eaque perſanauit. Hunc ergo in modum proximo impendenda eſt charitas. 1. corporaliter, ſi æger aut miſer eſt, infundendum vinum & oleum, h. e. danda non quæcunque eleemoſyna, ſed quâ juuetur & ſubleuetur proximus, vinum quo reficiatur; oleum quo ſanetur. Quid enim prodeſt dare eis viliſſima quæque & vetuſtate penè corrupta?

2. Spiritualiter per correctionem ſanandus eſt; alioquin enim quomodo amatur, ſi cùm ſanari poſſit non ſanatur? Verùm correctio illa prudens & moderata eſſe debet, in ingenuis oleum lenitatis: in duris & peruicacibus vinum acrimoniæ: communiter vtrumque ſuauiter commixtum. *Vrat, non exurat; corrigat, non perdat correctio*, inquit S. Ambroſius ſer. 18. Cæterùm primò oleum, deinde adhibendum vinum vt vult S. Bernardus ſerm. 44. in Cantica: *Fruſtrato enim*, inquit, *ſuauium oleo monito-*

rum,

Digitized by Google

rum, oportebit ſanè vti mordacioribus medicamentis & vinum compunctionis infundere, duris videlicet cum eo increpationibus atque invectionibus agere, & ſi cauſa requirit, & duritia tanta eſt, etiam cenſura Eccleſiaſtica baculo percellere contemptorem. Sic ille. Hinc Lucas dum præmittit oleum vino, inſinuat priùs oleum poſteà vinum ſauciu infuſum. Sic & Apoſtolus 2. Tim. 4. *Inſta opportunè, importunè. Argue,* (id eſt, argumentis conuince) *obſecra, increpa.* En vbique lenitas præponitur auſteritati.

V. Alliga ejus vulnera.

V. Alligauit vulnera ejus. Idem fecit Samaritanus noſter Chriſtus, qui non ſolùm docuit modos & rationes peccata vitandi & ſanandi, ſed & pharmaca ſacramentorum nobis confecit ac reliquit, quibus velut emplaſtris vulnera animæ inflicta ſanaremus. Idem faciet proximo ſuo corporaliter quidem, qui eum docuerit artem aut induſtriam aliquam, quâ fugere pauperiem & honeſtè ſe ſuſtentare queat, vti faciunt Ludimagiſtri & artium quarumcunque Magiſtri, qui pauperes & derelictos pueros colligunt ac docent artes ſuas. Spiritualiter verò qui non ſolùm errantem, vt diximus, arguet, ſed qui etiam informabit, quomodò peccata fugere & commiſſa diluere habituſque vitioſos exuere queat. Notum illud, quod S. Auguſtinus de quodam refert, qui cùm in puteum incidiſſet, aliuſque ſuperveniens ſortem ejus defleret rogans: Quomodo huc miſer decidiſti? reſpondit: *Quid rogas aut refert, quomodo inciderim? age potiùs vt me educas.* Refert Beyerl. in apopht. Sic prudens Medicus non ſolùm indicat cauſam morbi, ſed remedia etiam præſcribit, quibus valetudinem recuperemus.

VI. Supporta debiliorem

VI. Impoſuit illum in jumentum ſuum, ipſe pedes cum comitatus eſt, non abſque ſuo periculo. Quid ſi enim latrones & ipſum iuvaſiſſent, quomodo pedes effugiſſet? Idem fecit Chriſtus Samaritanus noſter, qui infirmos diſcipulorum ac impolitos mores patienter ſuſtinuit, ijs comedentibus iejunavit, ijs dormientibus vigilauit; denique cùm pro peccatis noſtris ſatisfacere non poſſemus, ipſe ea in ſe ſuſtulit ac portauit ſuper lignum in corpore ſuo. Sic ergo amor proximi requirit, vt fortior ſupportet debiliorem. Idem Elephantes etiam facere docuit natura; cùm enim pugnandum eſt, adultiores & fortiores ducunt agmen ac pugnam ineunt, juniores retrò ponunt, adeòque ſeniores pro junioribus periculo vitam exponunt. Hunc in modum præcipit amor, pro bono proximi incommoda aliqua ſubire. adeoque temporalem etiam vitam ponere pro alterius animæ ſalute, quando ea aliter ſeruari nequit. Ita enim docet S. Ioannes ep. 1. c. 3. *In hoc cognovimus charitatem DEI: quoniam ille animam ſuam pro nobis poſuit: & nos debemus pro fratribus animas ponere,* quando ſcilicet de ſalute æternâ pereclitantur. Id enim dictat ordo charitatis, qui jubet animam corpori, æternitatem tempori præferre. Ita S. Paulus pro fratribus animam poſuit: S. Sebaſtianus vitam ſuam expoſuit morti & martyrio, vt SS. Marcum. & Marcellianum ex tentatione parentum nutantes in fide confirmaret. Ita & Perſa ille Puſices, vt Ananiam in cæde trepidantem animaret. In vitâ S. Simeonis 21. Apr. Lipel. S. Vitalis videns Vrſicinum Medicum ad ſupplicium ductum titubare, voce ſuâ corroborauit. vnde & ipſe tantus martyrioque affectus fuit. S. Martinus cùm arborem pinum, ſano Gentilium proximam, excidere pararet, Gentiles verò id nullâ ratione permittere vellet, niſi cæſam & cadentem arborem brachijs ſuis vellent excipere, ſpopondit lubens, & ſtans infra arborem, iamiam in ſe cadentem præcibus in partem alteram deflexit, vt in ejus vitâ. Porrò vitam ſuam temporalem pro alterius vitâ etiam temporali generaliter quidem nemo tenetur exponere; laudabiliter tamen faciet, qui amore virtutis vel ad aliorum exemplum expoſuerit. Cujus exemplum præbet Alphonſus ſuprad. Rex, qui cùm naufragos auxilium implorantes vidiſſet, ſuos cohortatus, vt opem ferrent, illi verò timerent ob exortam tempeſtatem, ipſe navim ſoluit, dicens: *Satius eſt vnà cum focijs viris fortiſſimis occumbere, quam illos videre ante oculos extrema pati.* Panorm. l. 2. Geſt. ejus. Docuit hoc & Chriſtus, qui Lazarum ad vitam reuocaturus, trepidantibus diſcipulis, cum periculo vitæ in Iudæam redijt. Ioan. 11.

Fabri auctarium in Dominic.

VII. Duc ad virtutem & præi exemplo.

VII. Duxit in ſtabulum & curam ejus egit eundemque ſtabulario commendauit. Idem Samaritanus noſter Chriſtus præſtitit, tum quando exemplo ſuo ad omnem virtutem nos præiuit; tum quando per Baptiſmum in Eccleſiam induxit & paſtoribus animarum commendauit, Idem præcipit amor proximi, vt eum non quomodocunque, ſed efficaciter juuemus & perfectam ejus curam habeamus. Quid enim prodeſt pauperi, qui laborat febri, ſi fragmentum panis tribuas aridum & durum, quod vix cani domeſtico dares? Duc eum in domum tuam, repone in lectum, medicinam adhibe & voca Medicum, juxta id Iſa. 58. *Frange eſurienti panem tuũ* (tuum, quem tu comedis, non quem canes edunt) *& egenos vagosq; induc in domum tuam: cum videris nudum, operi eum.* Spiritualiter verò, vt proximum errantem non ſolùm dirigas conſilio, ſed ducas etiam bono exemplo ad virtutis viam. Quid enim ſi bene aliquem doceas, malè autem viuas? nónne vnâ manu ædificas, alterâ verò deſtruis? Non ita Job. dixit: *Oculus fui cæco & pes claudo.* c. 29. direxit ergo cæcum verbo, ac duxit claudum exemplo. *Qui verbo alium docet ſed facto non ducit, ſimilis eſt homini, qui monſtrat alteri viam ad S. Iacobum, ſed ipſemet eò non vadit;* aiebat B. Ægidius S. Franciſci ſocius.

Hunc igitur in modum ſit vnuſquiſque noſtrûm Samaritanus, h. e. cuſtos proximi ſui & curam illius habeat, quia ſcriptum eſt Eccleſiaſtici 17. *Mandavit illis* (Deus) *vnicuique de proximo ſuo.* Non ſimus inſtar Caini, qui dicebat Deo nequiter: *Num cuſtos fratris mei ſum ego?* Omninò, mi Cain, cuſtos illius eſſe debebas; ſic enim cum ſtellione, irrepere in palatium cœli poteras & gehennam euitare.

THEMA QVINTVM.

Oleum conſolationis infunditur plagis afflictorum.

1. *Cogitet afflictus caſtigari ſe à Deo, Patre amantiſſimo.*
2. *Cogitet afflictionem eſſe medicinam ſuam.*
3. *Cogitet afflictionem ſuam eſſe minus malum impatientiâ.*
4. *Cogitet ſe Deum habere ſpectatorem.*
5. *Cogitet mercedem incomparabilem patientiæ paratam.*

Appropinquans alligavit vulnera ejus, infundens oleũ & vinũ *Luc* 10.

QVid ſibi velint vinum & oleum in ſauciati vulnera à Samaritano infuſum, pulchrè nobis exponit S. Gregorius 20. moral. c. 8. *Vinum* inquit: *adhibitur & oleum, vt per vinum mordeantur vulnera, per oleum foueantur: quatenus vnusquiſque qui ſanandis vulneribus præeſt, in vino morſum diſtrictionis adhibebat, in oleo mollitiem pietatis: per vinum mundentur putrida, per oleum ſananda foveantur. Miſcenda eſt ergo lenitas cum ſeueritate, faciendumq́, quoddam ex vtraque temperamentum, vt neque multâ aſperitate exulcerentur ſubditi, neque nimia benignitate ſoluantur. Hæc nimirũ illa tabernaculi Arca ſignificat, in quâ cum tabulis virga ſimul ac manna eſt: quia cùm ſcriptura ſacra ſcientiæ eſt in boni rectoris pectore, ſi eſt virga diſtrictionis, ſit & manna dulcedinis.* Ex quo Doctore habemus, oleum conſolationis adhibendum inprimis vulneribus afflictorum & errantium, cum aliquâ tamen ſeueritate. Nos jam alibi de correctione agentes, vinum errantibus infudimus: nunc oleum conſolationis afflictis infundamus.

I. Cogitet afflictus caſtigari ſe a Deo, patre amantiſſimo.

I. Cogita affligi & flagellari te à Deo patre, tui amantiſſimo, non ab hoſte, non à carnifice, tametſi flagellum ipſum forſan hoſtis & inimicus tuus vel etiam carnifex eſt. Hi enim inſtrumenta ſunt, à Deo patre eleuata ad te caſtigandum; juxta id Pſalmi 88. *Exaltâſti dexteram deprimentium eum.* Leuiùs autem fert plagas filius à patre, quàm à carnifice inflictas, quis neſcit? Amariſſimum fructum fert abſynthium, radicem tamen habet dulciſſimam, præſertim id quod in Ponto naſcitur, teſte Plinio l. 27. c. 7. Itaque licet paupertas, morbus, perſecutio, exilium, bellum, carcer, acerbos tibi fructus gignat, ſcito tamen eos à dulciſſimâ prodire radice, ſcilicet à paternâ Dei manu. Indicaturus hoc Deus Judæis, ob peccata puniendis, porrexit Ezechieli librum ſcriptum intus & foris, in quo ſcriptæ erant *lamentationes, carmen & væ.* h. e. minæ grauis caſtigationis. Ezech. 2. qui tamen liber cùm ex mandato Dei comeſtus à Propheta eſſet, factus eſt in ore ejus vt mel dulcis. c. 3. Vnde hæc dulcedo ex libro tam funeſto, nil aliud continente præter lamentationes & væ? A manu Dei, quæ porrexit librum iſtum, vt ait Iſidorus, Clarius & alij. Dulces enim fiunt labores, dum à manu Dei prouenire cogitantur: quâ de causâ etiam lapides S. Stephano dulces fuerunt, craticula Laurentio, carbones Tiburtio &c. quod & Chriſtus Dominus exemplo ſuo firmauit, quando Petro paſſionem ipſius impedire conanti in monte Oliueti dixit: *Calicem, quem dedit mihi pater, non vis vt bibam illum?* Ioa. 18. q. d. calix bonus & acceptabilis, quem porrigit pater filio: nequaquam amarus aut abominabilis; cur igitur non bibam illum?

II. Cogitet afflictionem eſſe medicinam ſuam.

II. Cogita afflictionem eſſe medicinam tuam. Diximus abſynthium prodire ex radice dulci, nunc addendum, abſynthio etiam illuminari oculos & viſum acui, vt ſcribit Aretas in c. 8. Apoc. Idem verò & afflictio præſtat; monſtrat enim homini infirmitatem propriam qui ſe æneum & infractum reputabat; reducit eidem in mentem admiſſa olim peccata quaſi propter illa patiatur: vti fratribus Ioſephi, qui in anguſtijs poſiti poſt annos 20. & ampliùs recordati demum ſunt & ſe mutuò redarguerunt ſceleris ſui; in fratrem admiſſi. Gen. 42. Neque ſolùm oſtendit ſed etiam ſanat peccata, ſi cum pœnitudine & patientiâ ſuſtineatur; quo modo pluuia ſanat rimas & quaſi vulnera terræ, nimiâ ſiccitate ſciſſæ & hiantis; vt ait Eccleſiaſticus c. 35. *Speciosa miſericordia Domini in die tribulationis, ſicut nubes pluuia in tempore ſiccitatis.* Pluuia arenti terræ quaſi emplaſtrum eſt impoſitum, quæ etſi terram verberat, interim tamen ſanat. Præter hoc in poſterum reddit cautiorem & continet in officio, vti pædagogus puerum naturâ petulantem; quod teſtatur his verbis D. Chryſoſtomus hom. 62. ad pop. *Magnum eſt bonum tribulatio, & hoc ex noſtris diſcimus filijs; nam abſque tribulatione nihil diſcerent vtile: nos autem plus illis afflictionis indigemus. Si enim illic paſſionibus quieſcentibus illos maniunt, multò magis nos & præſertim tantis detentos: ſed nos potiùs pædagogos oportebit habere. A puerulis enim nunquam magna committuntur peccata, à nobis verò magna nimis: pædagogus autem noſter tribulatio.* Certè eo pædagogo refrænatum ſe Apoſtolus dixit ab elatione mentis, 2. Cor. 12. *Ne magnitudo revelationum extollat me, datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ.* ſiue is eſſet corporis aliqua infirmitas, vt multi volunt, ſiue aliæ tribulationes, ſiue carnis tentatio, vt alijs. *Hic monitor*, ait S. Hieronymus ep. 25. ad Paulam de obitu Bleſillæ, *Paulo datus eſt ad premendam ſuperbiam, vti in curru triumphali triumphanti datur monitor ſuggerens: Hominem te eſſe memento.* Quare vt optimè monet S. Gregorius 3. p. paſtor. admon. 12. *admonendi ſunt ægri, vt conſiderent quanti ſit momenti moleſtia corporalis, quæ & admiſſa peccata diluit, & ea quæ admitti poterant, compeſcit.* Propterea S. Paulus, licet ter rogâſſet Dominum, vt auferretur ab eo ſtimulus ille, non tamen exauditus fuit; *vt intelligat homo* (inquit S. Auguſtinus in id Pſ. 21. v. 3. *& non ad inſipientiam mihi) medicum eſſe Deum, & tribulationem medicamentum eſſe ad ſalutem, non pœnam ad damnationem. Sub medicamento poſitus vreris, ſecaris, clamas: non audit medicus ad voluntatem, ſed audit ad ſanitatem.*

III. Cogitet afflictionem ſuã eſſe minus malum impatiẽtiã.

III. Cogita afflictionem tuam minus malum eſſe impatientiâ, quam incurris excutiendo afflictionem. Afflictio enim non niſi corpus premit; impatientia verò animam jugulat; de

duobus

Digitized by Google

duobus igitur malis minus eligendum. S. Andronicus martyr cùm à Maximo Ciliciæ præſide vrgeretur ad deſerendum Chriſtum, eo dicente: *Antequam exterminetur corpur tuum, miſer audi me*; reſpondit: *Melius eſt, vt corpus meum pereat quàm anima.* In ejus actis apud Sur. 11. Octob. Veriſſimè & ſapientiſſimè; corpus enim in hac vitâ nec tam diu, nec tam dira poteſt pati ſicut anima. Jam ſi per impatientiam excutere coneris afflictionem, tuam; corpus non ſalvabis, & inſuper animam ſauciabis. Moyſes vbi proiecit virgam ſuam in terram, verſa eſt in colubrum. Exo. 4. ita ſi abijcere velis tribulationis tuæ virgam, vertetur tibi in colubrum; & necabit animam tuam, quæ alioquin corpori tantùm moleſtiam attuliſſet. Coluber, quia vmbras colit (inde enim nomen accepit) Diabolum repræſentat, qui & ipſe *ſub vmbra dormit*; (Iob 40.) cùm tenebrarum princeps ſit. Suaue igitur Dei jugum excutit, & grauiſſimum Diaboli incurrit, qui virgam correctionis repellit per impatientiam: *Quomodo ſi fugiat vir à facie leonis, & occurrat ei vrſus: & ingrediatur domum & innitatur manu ſuâ ſuper parietem, & mordeat eum coluber*; inquit Amos cap. 5. Vbi S. Hieronymus: *His nominibus videntur mihi ſignificari vel diverſa ſupplicia vel ipſe Diabolus, qui rectè & leo & vrſus & coluber appellatur*: nimirum leo in vitâ, vrſus in morte, coluber in gehennâ, vbi damnatos mordebit, vt ibi notat Hieronymus. Quò etiam ſenſu optimè dixit Eccleſiaſticus c. 25. *Non eſt caput nequius ſuper caput colubri.* Leo proſtratis parcit, vrſus in morientes ſæuit, coluber mortuos rodit ac depaſcit. Qui fugit patientiam, incurrit impatientiam, & ex hac gehennam. Quis igitur ex his tribus malis, minimum non eligere malit, præ maiori altero & tertio omnium maximo? In vitâ S. Sulpitij cognomentò Pij, Bituricenſis Epiſcopi, legimus furem quendam in cellam viri ſancti penuariam noctu irrepſiſſe. Cognouit id Epiſcopus diuinâ reuelatione, & miſit vnum è ſuis, vt furem inde educeret. Abijt is adiuncto ſocio & furem inuenit, qui tamen anguillæ inſtar ex eorum manibus mirâ lubricitate elapſus eſt, ſed cùm effugij locum non reperiret, in puteum 80. ferè cubitorum altum inſilire maluit, quàm ſe captiuum dare. Apud Sur 17. Ian. Quis hunc non inſaniſſe dicat? Nónne enim præſtabat ad viri ſancti genua cadere & gratiam implorare, quàm in tale præcipitium ruere? Nihilo magis ſapiunt, qui in calamitate poſiti malunt in gehennæ puteum per impatientiam ſe præcipitare, quàm ad Dei flagellum ſuſtinendum humiliter proſternere.

IV. Cogitet ſe Deū habere ſpectatorem.

IV. Cogita te ſpectatorem habere Deum, qui te quaſi in theatro cum beſtijs pugnantem ſpectat magnâ ſuâ voluptate & deſiderio victoriæ tuæ; quemadmodum de ſe ſuiſque ſimilibus teſtatur Apoſtolus 1. Cor. 4. *Spectaculum facti ſumus mundo & Angelis & hominibus.* Hujuſmodi ſpectaculum Deus ſibi, Angelis & hominibus exhibuit in Iobo, quem ad luctamen tradidit Satanæ, ita tamen vt animam ejus non læderet, h. e. ne illum occideret; ſeu vt Caſſianus collat. 7. cap. 12. Didymus & Olympiodorus cenſent, ne ſtuporem menti ejus induceret; quia luctantem cum dæmone veluti cum leone cernere & victorem præmiare intendebat; quomodo Principes ſpectando luctantes cum beſtijs ſe recreant. Intellexit hoc & Seneca, qui in l. de prouidentiâ c. 2. ſcribit: *Spectant Dij magnos viros colluctantes cum aliquâ calamitate. Nobis interdum voluptati eſt, ſi adoleſcens conſtantis animi irruentem feram venabulo excepit, ſi leonis incurſum interritus pertulit. Tantoq; ſpectaculum eſt gratius quantò id honeſtius fecit. Non ſunt iſta, quæ poſſunt Deorum in ſe vultum convertere, ſed puerilia & oblectamenta humanæ levitatis. Ecce ſpectaculum dignum, ad quod reſpiciat intentus operi ſuo Deus. Ecce par Deo dignus vir fortis cum malâ fortunâ compoſitus, vtique ſi & provocavit. Non video, inquam, quid habeat in terris Iupiter pulchrius, ſi convertere animum velit, quàm vt ſpectet Catonem, iam partibus non ſemel fractis, ſtantem nihilominùs inter ruinas publicas erectum.* Hæc ille more gentilium ex rationis dictamine, & quidem verè atque appoſitè ad Jobi certamen & aliorum, qui in afflictione ſunt, juſtorum; qui ſi ſtupore aliquo capti aut phrænesi efferati paterentur aliquid, non maiorem Deo voluptatem afferrent, quàm ſi fera venabulo traijceretur. At ſi pleno rationis & libertatis vſu fortiter decertent cum calamitatibus; tum demùm ad ſpectandum ſe prouocant & delectant Deum: quo modo S. Stephanus ſuâ fortitudine dimicans cum tot maleuolis & doctis Judæis prouocauit ipſum Chriſtum Dominum, ad ſpectandum è cœlo ejus certamen. Notum ſatis arbitror quod de Ephebo Alexandri M. ſcribit Valerius Max. l. 3. cap. 3. Is enim cùm ſacrificanti Regi aſſiſteret, & carbone ardente, è thuribulo in brachium ejus delapſo, ita vreretur, vt aduſti corporis ejus nidor ad circumſtantium nares perueniret, preſſit tamen ſilentio dolorem, ne vel ſacrificium Regis impediret, vel aures edito gemitu aſpergeret. Quâ pueri patientiâ Rex adeò delectatus eſt, vt ſolito diutiùs ſacrificaret, quò virtute juvenis animum ſuum paſceret. Quid ergo non ferat homo, vt Regis cœlorum oculos ſuâ fortitudine, ſuâ patientiâ oblectet, ſi hoc tulit puer ob morituri Regis gratiam & inſpectantem oculum?

V. Cogitet mercedem incomparabilem patientiæ paratam.

V. Cogita mercedem incomparabilem patientiæ tuæ paratam, De hac loquitur Eccleſiaſticus c. 1. v. 29. *Vſque in tempus ſuſtinebit patiens & poſteà redditio jucunditatis.* Quibus verbis alludit ad arbores, quæ in hyeme patiuntur gelu, niues, ventos auſteros; vnde & ſpoliantur folijs ac fructibus, indeque quaſi caneſcunt & moriuntur: verùm tunc introrſum vires ſuas recipiunt, vt omnis calor cogatur in radicem, quâ è terrâ humorem ſugant; itaque radix fœtâ & grauida, in vere radijs Solis quaſi viuificata germinat, & in lætas frondes, flores, fructus erumpit. Ita omninò patiens in adverſis quaſi in hyeme, introrſum per patientiam ſe recipit in animæ penetralia, ibique vires ſuccumque patientiæ & aliarum virtutum colligit, quæ poſteà in vere alterius vitæ parient ei meritos lætitiæ & gloriæ fructus. Porrò ſicut hyems quarta anni pars brevis eſt reſpectu cæterarum trium

partium, veris, æſtatis, autumni, quæ ſuâ amœnitate hyemem multo fœnore compenſant & quaſi ſepeliunt, ita alterius ſæculi vita, omni amœnitate & dulcedine refertiſſima abſorbebit omnes hujus vitæ tribulationes, nimioque lucro beatitudinis compenſabit. Seruit huic declarationi verſio Vatabli, qui cit. Eccleſiaſtici textûs poſteriora verba ſic vertit : *Et poſtea exorietur et lætitia* ; alludens ad ſementem, quæ in terram abijcitur, ſepelitur & pedibus ruſticorum calcatur, poſteà in vere aut æſtate exotitur cum virore & lætitiâ, magno quoque cum fœnore: quâ ſimulitudine vſus S. Ionas Martyr permiſit ſibi à Tyranno digitos omnes abſcindi pro Chriſto & in terram abijci, velut ſementem, apud Sur. 29. Martij vt alibi recenſuimus. Hujuſmodi ſemen erat Ioſeph, deiectus primò à fratribus in ciſternam, poſteà ab hero in carcerem, vbi cùm triennio quaſi ſepultus fuiſſet poſteà ſummâ cum gloriâ extractus & regio currui impoſitus fuit. Vnde perquam appoſitè benedicens ipſi pater dixit : *Filius accreſcens Ioſeph, filius accreſcens*. Gen. 49. *Crevit enim* inquit Rupertus, *in terra paupertatis ſua & magnus vehementer eſt effectus, vt ipſemet dixit : Creſcere me fecit Deus in terrâ paupertatis mea* Gen. 14. *In terrâ*, inquit, *paupertatis* ; quia pauper & ſpoliatus velut ſemen proiectus eſt in ciſternam & lacum, quaſi in argum, vt ibi creſceret. Hujuſmodi granum fieri & eſſe deſiderauit S. Godefridus Comes Cappenbergenſis, qui cùm abdicato ſæculo & Comitatu ſuo, ordini S. Norberti ſeſe addixiſſet, variasque à Friderico Comite Arnſpergio ſocero ſuo perſecutiones & injurias, grauiores inſuper minas pateretur, multis aſtantium, ob tanti viri reuerentiam lachrymas continere non valentibus, vit Dei conſcientiæ vallo munitus, omnem furoris illius impetum ſecurus irridebat ; vocatoque demum vno ex familiaribus ſuis ait : *Fortè infelix iſte me captivare diſponit, tu verò Norberto dicito, quatenus etiamſi incarceratus fuero, ne quem pro mei abſolutione laborem vel exiguum impendat. Ego enim pro lege Dei mei non ſolùm incarcerari, ſed etiam in carcere mori utinam condignus inveniar. Ego in carcere Deum meum deprecabor ; in carcere miſericordiam & miſerationis ejus alacriter preſtolabor. Opto ſiquidem, vt quemadmodum ſcopa vſu detrita noviſſimè flammis injicitur, ſic corpus meum Chriſti exhauſtum ſervitio, tribulationis demum igne conſummetur.* Ita habet ejus vita 13. Ian. Ad extremum cogita pœnas inferni perpetuas. *Quis enim*, inquit S. Auguſtinus in Pſ. 68. *non bibat tribulationis temporalis poculum, metuens ignem gehennarum? & quis non contemnat dulcedinem ſæculi, inhians dulcedini vitæ æternæ?*

DOMINICA XIII. POST PENTECOSTEN

THEMATA.

I. Mediâ viâ quomodo incedendum.
II. Lepra peccati quàm deteſtabilis.
III. Leprâ puniti, maximè vitandi.
IV. Tribulationis magna aliquot bona.
V. Gloria Deo danda, gratitudine, peccati confeſſioni, veritatis enunciatione, ſui abiectione.

THEMA PRIMVM.

Mediâ viâ quomodo incedendum.

I. In fortuna bonis mediocritatem elige.
II. In fortuna proſpera & adverſa, nec erigere, nec concide.
III. In via ſalutis inter ſpem & metum.
IV. In via virtutis.
V. In juſtitia diſtributiva, ſine reſpectu perſonarum.
VI. In juſtitia commutativa ſine magis & minus.
VII. In juſtitia Chriſtiana.

Cùm iret Ieſus in Ieruſalem, tranſibat per mediam Samariam & Galilæam *Luc.* 17.

ANte octiduum demonſtrauit nobis Chriſtus viam ad cœlum, amorem Dei & proximi : *Hoc fac & vives*, inquit. Hodie rurſum aliam nobis oſtendit viam ad vitam æternam, *auream* videlicet *mediocritatem*. Iturus enim in Ieruſalem, tranſit non per fines, ſed per medium Samariç & Galilææ. Et cur, niſi vt doceat mediâ virtutis viâ ad cæleſtem Ieroſolymam, *pacis* veræ *viſionem*, eſſe perueniendum? Videtur hoc Iſaias c. 30. nobis prædixiſſe; ſic enim ait: *Erunt oculi tui videntes præceptorem tuum*. Quem præceptorem; vtique illum, cui in hod. Euangelio occlamant leproſi: *Ieſu præceptor miſerere noſtri*. Pergit porrò: *Et aures tua audient verbum poſt tergum monentis: Hæc eſt via, ambulate in eâ, non declinetis neque ad dextram neque ad ſiniſtram.* Quis hic poſt tergum monens, niſi Chriſtus Dominus diſcipulos ſuos præcedens in Jeruſalem, & dum per mediam Samariam & Galilæam incedit, hoc ipſo, non quidem verbo, ſed facto monens, mediâ virtutis viâ incedendum eſſe, & non declinandum neque ad dextram neque ad ſiniſtram, ſi tendere velimus in cœleſtem Ieruſalem? Verùm dicet aliquis : Quæ eſt illa via media, quæ ad vitam ducit? Audiamus.

I. Si fieri poteſt, in fortunæ bonis, medio tutiſſimus ibis. Id enim petijt Salomon Prov. 30. *Duo rogavi te, ne deneges mihi antequam moriar; Mendicitatem & divitias ne dederis mihi : tribue tantum victus meo neceſſaria ; ne fortè ſatiatus illiciar ad negandum & dicam: Quis eſt Dominus? aut neceſſitate compulſus furer & periurem nomen Domini Dei mei.* Id explanans S. Chryſoſtomus hom. 14. de auaritiâ ait : *Si quando onus eſt iuſto gravius, demergis cymbam ; ſurſum cùm eſt moderatum*

I. In fortunæ bonis mediocritatem elige.

tum, proſpero fertur curſu. Idem vſuvenit in noſtris ædibibus. Cùm vltrà quàm vſus poſtulat, congeris pecunias, exiguus venti procella & quiuis rerum inexpectatarum incurſus demergit cymbam. At ſi tantùm reponas, quantum poſtulat neceſſitas, etiamſi vehemens turbo ingruat, facile percurris vndas. Econtrà ſi vacua omninò ſit nauis, nec ſaburrâ prægrauetur, & à fluctibns iactetur & abripitur vel euertitur: ita & egentes rebus neceſſarijs, agitantur curis, vnde ad furta & mendacia, vel proſtituendum corpus (quod plurimis pauperculis puellis contingit) facilè abripiuntur. Hanc auream mediocritatem precatus eſt S. Franciſcus hoſpiti ſuo in villâ Tyli, propè Aluerniæ montem; poſtquam ab eo beneuolè, exceptus eſt hoſpitio, ita videlicet vt ejus domui nec diuitiæ, nec paupertas à Deô daretur, ſed victus tantùm neceſſarius: Id quod vſque hodie in eâ domo perſeuerare ſcribitur à Luca Wadd ngo in Annal. Minor. an. 1215. ita vt hoſpes ille, quicunque ſit, nunquam ad pauperiem redigatur, ſed nec diuitias acquirat; vnde id hoſpitium *domus S. Franciſci* appellatur. Quare cui hæc fortuna contigit, is Deo gratias agat, & aliam non deſideret. Ita egit Jacob qui Gen. 28 ait: *Si dederis mihi* (Deus) *panem ad veſcendum & veſtimentum ad induendum, erit mihi Dominus in Deum, & lapis iſte, quem erexi in titulum, vocabitur Domus Dei, cunctorumq́; quæ dederis mihi, decimas offeram tibi.* h. e. cultu & denotione ſingulari eum colam, erigam ei templum & dabo ei decimas. Ecce plus non petit, quàm victum & veſtitum; quibus & Apoſtolus jubet nos contentos eſſe 1. Tim. 6. *Habentes alimenta & quibus tegamur, his contenti ſimus.* Vidit hoc & Plato Dial. 3. de legibus, vbi ſic philoſophatur: *In quocunque hominum cætu nec inopia nec divitiæ ſunt, huic juſtiſſimi mores aderunt,*

II. In fortunâ proſperâ & aduerſa, nec erige te nec concide.

II. In fortunâ ipſâ inter proſpera & aduerſa; vt ne extollamur proſperâ, nec deprimamur aduersâ: ne efferamur, ſi honoremur: nec animum deſpondeamus, aut ab officio deſiſtamus, ſi deſpiciamur; juxta id Apoſtoli 2. Cor 6. *Exhibeamus non ſicut Dei miniſtros, per arma juſtitiæ à dextris & à ſiniſtris.* h. e. in proſperis & aduerſis. In vtriſque eſt periculum, ſi ad alterum declinantes, à medio excedamus; nam *cadent à latere tuo* (ſiniſtro) *mille & decem millia à dextris tuis.* Pſalm. 90. Aod Hebræorum Judex ambidexter fecit ſibi gladium ancipitem, & ſiniſtrâ vtens tanquam dextrâ, dum ſalutat Eglon, Regem Moab, pugione eum confecit. Iudic. 3. Eglon hic (latinè *Vitulus*) diabolum, carnem aut mundum notat: contra hunc pugnare dextrâ & ſiniſtrâ debemus, ita vt nec inſoleſcamus in proſperis, ſi à dextra nos impugnet: nec deſperemus in aduerſis, ſi à ſiniſtrâ. Sic pugnare ſciebat Apoſtolus, qui ait: *Scio & abundare, ſcio & penuriam pati.* ad Philip. 4. Sic pugnauit, & dæmonem vicit Job, qui inter opes & ſecundas res fuit pater pauperum: in paupertate & afflictione patiens & Deum benedicens,

III. In vita ſalutis inter ſpem & metum.

III. In viâ ſalutis, inter ſpem & metum; ne de ſalute diffidamus, declinando ad ſiniſtram: neque præſumamus, declinando ad dextram. Gen. 12. legimus Abraham fixiſſe tabernaculum ſuum inter *Bethel*, (id eſt, *domum Dei*) & *Hai.* (id eſt, *abyſſum ſeu vitam vallium*) Ab occidente habuit Bethel, ab oriente Hai. Ita Chriſtianus, qui ad ſalutem tendit, habitet inter ſpem vitæ æternæ, & inter metum abyſſi ſeu vallis damnatorum. In anxietatis occaſu ſperet bene de ſalute: in præſumptionis oriente timeat abyſſum, juxta id Eccleſiaſtici 2. *Qui timetis Dominum: ſperate in illum.* Ratio eſt, quam dat S. Gregorius PP. in ep. ad Gregoriam Cubiculariam Auguſtæ, cupientem certificari de ſalute ſuâ: *quia mater negligentiæ ſolet eſſe ſecuritas: habere ergo in hac vita non debes ſecuritatem, per quam negligens reddaris. Scriptum eſt enim: Beatus vir, qui ſemper eſt pavidus &c.* Viciſſim & nimia puſillanimitas mater eſt ignauiæ; quis enim quærat, quod deſperat? Æquè deliquerunt Hebræi, quando iam deſperantes de ingreſſu terræ promiſſæ, abiecerunt animum progrediendi, volueruntque regredi in Ægyptum: ac quando iam obcæcati temerè cœperunt aſcendere montem ad inuadendos & exturbandos Chananæos. Num. 14. Nam ob illam puſillanimitatem morte puniti ſunt à Deo: & ob hanc temeritatem ac præſumptionem cæſi ſunt à Chananæis in monte exiſtentibus, & adrepentes Hebræos facilè deturbantibus.

IV. In via virtutis.

IV. In viâ virtutis, quæ non in extremis, ſed in medio eſt. *Virtutes in medio ſunt, & nimietas omnis in vitio eſt,* ait S. Hieronymus in cap. 10. Eccleſiaſtæ. Circa annum Domini 1017. in regione Aquitaniæ juxta maritima, ante ſolennitatem D. Ioa. Baptiſtæ tribus diebus de cœlo pluit ſanguis; qui cadens ſupra carnem hominis, aut ſupra lapidem non poterat lauari: ſi verò ſupra lignum caderet, lauabatur. Cauſſin. l. 1. ſymb. c. 26. Caro humana nimis mollis, lapides nimis duri ſunt: lignum medio modo ſe habet; nec nimis molle nec nimis durum eſt, ſic ſe habet virtus. Qui nimis molles & remiſſi, rurſum qui nimis duri & ſtricti ſunt, vtrique maculam peccati contrahunt, non verò qui medium tenent. Exempli gratiâ: Qui nimiùm edendo ſaginat carnem: & qui nimium abſtinendo debilitat, vt facere officium nequeat: vterq; labem ſibi adſpergit. Vnde quidam macilentus obuians obeſo cùm dixiſſet: *Videris mihi habere faciem euntis ad infernum,* obeſus ei reſpondit: *Et tu videris mihi habere faciem euntis ad infernum.* Rurſum ſiquis nimis ſplendidè ſe veſtit, vel nimis ſordidè, quàm ipſum deceat: in vtraque macula hæret. Hinc Diogenes cùm videret Rhodios adoleſcentes pretioſis magnificiſque veſtibus amictos, cum riſu inquit: *Hoc nihil eſt præter faſtum.* Deinde cùm incideret in Lacedæmonios vilibus & ſordidis tunicis amictos: *Hic,* inquit, *alius faſtus eſt.* Ælian. l. 9. var. hiſt. c. 34. Hinc illud S. Hieronymi: *Pullas æquè vt candidas deuita.* Similiter qui nimiùm cupidus pecuniæ, aliena ad ſe rapit, & qui nimiùm prodigus ſua diſſipat, vterque maculam habet. Genuenſi cuidam prodigo decoctori dixit fœnerator: *Quando tot facultates abligurire*

vite

vire deſines? Cui prodigus reſpondit: *Quando tu rapere alienas deſines*? Pontan. in Att. Bellar. p. 3. ſynt. 3.

V. In juſtitiâ distributiuâ, ſine reſpectu perſonarum.

V. In iuſtitiâ deſtributiuâ, quæ requirit æquitatem & medium, reſpuit dexteram & ſiniſtram. Hinc iuſtitia pingitur velut virgo cæca, habens bilancem in manu, neutram in partem declinantem, ſed in æquilibrio poſitam, quâ cuiuſque ius appendit. Non igitur reſpiciat perſonam, nec recedat ab æquo Iudex, ſiue amore amicorum, ad dexteram; ſiue odio inimicorum, ad ſiniſtram. Non declinet ad dexteram, vt faueat diuiti: nec ad ſiniſtram, vt pauperi, contra ius & ſas, iuxta id Exod. 23. *Pauperis quoque non miſereberis in iudicio*. Qui domum ædificaturus, fundamenta fodit, nec arenæ molli, nec duro lapidi parcit, vt ſolum excauet, alioquin domus corruet. Similiter qui vineam plantare in monte vult, tam magnas quàm paruas arbores excidit. Sic agat Iudex, non parcat magnis, nec paruis, vt ius violet. Vnde Ieremiæ c. 1. dicitur: *Ecce conſtitui te hodie ſuper gentes & ſuper regna; vt euellas & deſtruas & diſperdas & diſſipes, & ædifices & plantes*. Quod ſibi dictum Magiſtratus intelligant, ſi vineam reip. plantare & conſeruare ſimulque domum ſibi in cœlo ædificare volunt.

VI. In juſtitiâ commutatiuâ, ſine magis & minùs.

VI. In iuſtitia commutatiuâ, quæ & ipſa extrema auerſatur, magis ſcilicet & minus: medium verò, æquitatem amat. Vult enim vt iuſto pretio, pondere, numero, menſurâ omnia commutentur: omnem exceſſum damnat. Vult vt non cariùs externis vendantur merces, quàm ciuibus, ſimplicibus quàm naſutis, diuitibus quàm pauperibus. Vult vt non viliùs emamus; & cariùs quàm ſas eſt, vendamus. Verùm dæmon ab hoc arcto tramite extrahere ad extrema homines ſatagit, præſertim in nundinis. Refert B. Vincentius Ord. S. Dominici in Dom. 4. Advent. Conc. 4. Dæmonem aliquando S. Dominico oranti appropinquâſſe & tripudiando ceciniſſe hanc cantilenam: *Magis & minùs, magis & minùs*. Cùm autem fuiſſet adiuratus à S. Dominico, vt diceret, quid ſibi hoc vellet; reſpondit, quòd quidquid ipſi lucrantur in hoc mundo, totum fiat per maius & minus. Medium autem eſt quod placet Deo, & diſplicet diabolo. Non dubito circuire dæmonem per nundinas & emporia & hanc cantilenam mercatoribus occinere, vt præterito medio eant ad dexteram vel ſiniſtram, & per magis & minùs violent juſtitiam.

VII. In juſtitiâ Chriſtianâ.

VII. In juſtitiâ Chriſtianâ de quâ Eccleſiaſtes c. 7. *Noli eſſe iuſtus multùm*. Videbitur aliquis ſibi prorſus innocens, nec mereri, quæ immittuntur ſibi à DEO, flagella. Alius fortè nimiùm ſe abijciet & omnium ſcelerum reum dicet, ſupra veritatem. Neuter bene agit: medium ergo tenendum. Nota eſt fabula de eo, qui in ponte vectigal ob vitium ſcabiei poſtulatum dare noluit, quaſi vitio careret, pileo ſpoliatus, apparuit etiam alopeciâ laborans (**grindig**): ad terram proſtratus, etiam herniosus. apud Gilb. Cognat. l. 1. Narrat.

Quare vigilandum eſt vobis Audit. vt in omnibus vijs veſtris medium teneatis; quia *aduerſarius veſter diabolus tanquam leo rugiens circuit, quærens quem deuoret*. Nemo pedem vnum efferat è medio virtutis. Vaccæ illæ quas iunxerunt plauſtro Philiſthæi, ad educendam Arcam, *ibant in directum, per viam, quæ ducit Bethſames, & itinere vno gradiebantur, pergentes & mugientes non declinabant neq; ad dextram neque ad ſiniſtram*. 1. Reg. 6. Quid hoc indicabat, niſi quòd etiam ſimplices & illiterati eſſent ſuaue Chriſti iugum tracturi, & itinere recto, non declinantes ſiue ad dextram ſiue ad ſiniſtram, ſed per mediam viam peruenturi in Bethſames, id eſt, in domum Solis, Chriſti glorioſi? Ergo imitemur vel has vaccas, nec ſimus rudiores iumentis: pergamus recto itinere per virtutis viam. Ita ſanè monet Sapiens Prov. 4. *Ne declines ad dexteram, neque ad ſiniſtram: auerte pedem tuum à malo*. Ad dexteram declinat, qui in proſperis extollitur; ad ſiniſtram verò, qui deijcitur in aduerſis. Ad dexteram declinat, qui nimirùm præfidit; ad ſiniſtram, qui deſperat. Ad dexteram declinat, qui rem ſuam prodigit; ad ſiniſtram, qui per ſas & neſas auget. Ad dexteram diſcedit, qui violat iuſtitiam amore amicorum; ad ſiniſtram, qui odio inimicorum. Rurſum S. Auguſtinus l. 2. de peccat. mer. c. 35. *Ne declines*, inquit, *in dexteram, ſuperbâ præſumptione iuſtitiæ: nec in ſiniſtram, ſecurâ delectatione peccati*. Prætereà S. Greg. Nazianzenus orat. 26. *Æquè inutiles ſunt iners ac ſupina ſegnities, imperitus feruor: ille ad bonum minimè accedens, hic autem vlteriùs cadens*: ille per ſiniſtram, hic per dextram in peccatum incidens. Denique ne declines ad dexteram, *ne tibi de virtutibus blandiaris, & dextris ſucceſſibus ac ſpiritualibus extollaris: nec deflectens ad ſiniſtrum tramitem virtutum, ſecundùm Apoſtolum, gloriam tibi ex eis in tuâ confuſione conquiras*; ait Caſſianus l. 11. de Inſtit. renunc. c. 4. Hæc ſi obſeruemus, auertemus pedes noſtros à malo, & per mediam Samariam & Galilæam ibimus cum Saluatore noſtro ad cœleſtem Ieroſolymam.

THEMA SECVNDVM.

Lepra peccati deteſtabilis.

1. *Quia fœtidiſſima.*
2. *Quia diro lauacro indiguit.*
3. *Quia crudeli abraſione opus habuit*
4. *Quia immolatione filij Dei eguit.*
5. *Quia in ignem æternum eijcitur.*

Cùm ingrederetur in quoddam Caſtellum, occurrerunt ei decem viri leproſi. *Luc. 17.*

NIhil certius ac notius quàm lepram eſſe typū peccati in S. litteris Vt enim nullus eſt mor-

morbus tam infamis & horridus vt lepra (ideò enim *mors ciuilis* appellatur; quia ab hominum conſuetudine excludit: quam ob cauſam decem iſti à longè ſtant) ita nil fœdius & infamius peccato, quod hominem à Deo & cœleſti curiâ ſeparat. Verùm ſicut vmbra corpore, typus ipſâ re incomparabiliter minus quid eſt; ita lepra peccato. Teſtem adduco S. Ludouicum Regem Galliæ, qui ex Seneſchalco Campaniæ quærens: mallétne leprâ infici an peccato, cùm is reſponderet: Peccato; acriter eum perſtringens: *Toto cælo erras*, inquit, *Ecqua lepra peccato fœdior; quod etiam poſt mortem affligit? Tu itaque ſi me amas, eam mentem mutato.* Ionuil. in ejus vitâ c. 94. Vnde verò iſtud, dices, poſſumus oſtendere? Ex horribili & difficillimâ curâ, quæ huic lepræ fuit adhibita; vti nunc audiemus,

Ex ijs, quæ leproſis mundandis præcepta dedit Deus, non difficulter intelligimus peccati enormitatem ac fœditatem.

I. Quia fœtidiſſima.

I. Primò enim debebant ſeparari extra caſtra & os veſte vel panno tegere, ob halitum peſtilentem & fœtidum, quo alios offendere & inficere poterant. Leuit. 13. Quantus ſit peccati ſœtor & quàm abominabilis horror coram Deo, colligimus ex eo, quod in angelis prauis deprehenſum mox tam dirè caſtigarit, vt eos è cælo in tartarum deiecerit. Quin etiam in Reuelat. S. Brigittæ l. 4. c. 7. aiunt Dæmones coram Deo: *Plus dicimus: ſi res illa, quam præ omnibus diligis, quæ eſt virgo, quæ te genuit & quæ nunquam peccavit, ſi, inquam, illa peccaſſet mortaliter & ſine contritione divinâ mortua fuiſſet; ſic diligis iuſtitiam, quòd anima ejus nunquam obtineret cælum, ſed eſſet nobiſcum in inferno*, O abominandam lepram, quæ adeo ſœtet coram Deo! Si enim primarij aulæ præpoſiti à Rege propter aliquod delictum traditi ſunt carnifici, quomodo non tremant inferiores adeoque tota aula? Si tam fortes angeli rudentibus inferni de cœlo detracti & ad infernum alligati ſunt, quomodo non trement imbecilles homines? Non dubitauit Deus tertiam partem ſtellarum extinguere ob peccatum: quis non timeat in terrâ poſitus? Deinde Adam, tantâ conſideratione poſt tot creaturas, ipſius gratiâ conditas, à DEO creatus, totque ornatus bonis, è loco tam ſpecioſo, in exilium tam dirum, tot calamitatibus plenum, poſt vnum peccatum eiectus eſt cum omnibus ſuis poſteris. Quis inde non conijciat quantum malum ſit & quàm abominanda lepra peccatum? Aſpice confluxum plurimorum miſerorum, cæcorum, claudorum, leproſorum, epilepticorum, paralyticorum &c. aſpice vaſtatas incendijs, rapinis, bellis regiones: aſpice erecta paſſim vbique patibula, rotas, rogos, cataſtas, eculeos, cruces, cippos, infames lapides è curijs pendentes, carceres &c. omnia hæc partim fructus, partim inſtrumenta ſunt ad caſtigandum peccatum excogitata. *Ignis, grando, fames & mors omnia hæc ad vindictam creata ſunt: beſtiarum dentes & ſcorpij & ſerpentes & romphæa vindicans in exterminium impiorum*, ait Eccleſiaſticus c. 39, Quid quòd etiam fœtorem peccati Sancti quidam ſenſibiliter perceperunt, vt vel inde intelligeremus, quantum coram DEO fœteant. Refert Cyrillus Monachus in vitâ S. Euthymij, fuiſſe aliquando obuiam factum S. Euthymio virum, qui ſolâ mentis cogitatione turpe aliquid verſaret, & tamen tam Auernalem ſpiritum auramque peſtilentem afflaret, vt ille graui odore percuſſus, à dæmone ſe inſeſſum arbitraretur. Hoc vir in viro ſenſit. Fuerunt & fæminæ tam ſagaces. Scribit Raimundus Catharinam Senis natam, vſque adeò pios ab impijs diſtinxiſſe, vt impudicæ ſecum loquentis mulieris horrendum fœtorem tolerare non potens, nares obturare coacta ſit. Cùm verò Raimundus, qui illi à confeſſionibus erat, geſtum hunc admiraretur, reſpondit Catharina, ſe ni hoc feciſſet, præ nauſeâ & animæ illius exhalatâ peſte ſœtoreque, fuiſſe vomituram. His accedit, S. Brigitta vidua, quæ aliquando Ieroſolymis Romam reuerſa, adijt ædes Domini Latini de Vrſinis, *cumq; in eas ingreſſa eſſet manu ad nares admotâ, nihil loquebatur. Sciſcitanti illi ab ejus confeſſario, quid id ſibi vellet, quòd nihil loquens, manum naribus applicaret, reſponſum eſt: Te non tam recto animo conſtitutum invenit, atque tum eras, cùm à te recederet. Admiratus Dominus Latinus: Ecquid ait, deſignavi? Verum quidem eſt habuiſſe me litem cum quibuſdam ſubditis meis. Ibat quandoque S. Brigitta Romæ cum filiâ ſuâ Catharinâ & Petro Confeſſario, & Magno Capellano ad ædes Iordani de Marino volens inviſere ejuſdem Iordani vxorem. Quâ præſente tantum ex actibus ſuis ſenſit fœtorem, vt vix ferre poſſet. Admirante eâ cauſam non mediocriter è Magno, quem diximus, & è Petro Confeſſario ejus percontante, quid hoc ſibi vellet, ille reſpondit: Noveris pro certo, quandocunque coram ea quiſpiam mortifero peccato obnoxius ſtat aut loquitur fraudulenter, aut quo Deus offendatur, illam mox ſentire immodicum ſulphuris fœtorem.* In ejus vitâ apud Sur. 23. Julij c. 19.

II. Quia diro lauacro indiguit.

II. Debebant emundandi lauare veſtes & corpus, Leuit. 14. At Deus peccatoribus à peccato abluendis longè aliud balneum olim parauit, diluuium videlicet. Vbi enim in hominibus inualuit peccati lepra, adeo vt corrumperet vniuerſam terram, & homo quaſi non homo, ſed caro & brutum fieret, (Gen. 6.) lauit Deus terram diluvio, & demerſit homines; non pepercit infantibus, nec beſtijs innocuis, non audiuit lamenta ſerò pœnitentium, non miſerabiles vagitus infantium, non horridos beſtiarum clamores. Vnde Chryſoſtomus hom. 22. in Gen. ait: *Iſtam pœnam communem ferunt, vt pœnæ gravitatem addiſcatis. Et ſicut ab initio cùm peccáſſet protoplaſtus, terra maledictionem accepit: ſic & nunc cùm abolendus eſſet homo, bruta quoque cladis ſocia fiunt.* Sed cur reptilia & volatilia deleta ſunt, non aquatilia, reſpondet Liranus, quia peccata non ſunt facta in aquis, ſed in terrâ vnde paſcuntur reptilia & volatilia. Denique nec infantibus parſum. Dicebat pater & mater: moriamur Domine nos, ſed viuant ſaltem liberi noſtri: *Ego ſum qui peccavi, iſti verò oves ſunt, quid fecerunt?* Moriamur ſaltem aliâ

non

non tam diræ merſionis morte. Nihil impetrarunt: *moriendum eſt*; dicebat Auguſtus Imp. ad Peruſinos ciues morti adiudicatos, ſupplicium deprecantes: pereundum vobis in aquis eſt; vt ſordes lepræ veſtræ tales eſſe intelligatis, quæ non niſi tam vaſto & miſerabili balneo poſſint abſtergi.

III. Quia crudeli abraſione opus habuit.

III. Delebant emundandis abradi omnes pili corporis, barba & ſupercilia. At Deus peccatores longè aliter raſit. Vbi enim rurſum emerſit peccatum, abraſit Deus in Pentapoli quatuor ciuitatibus, Sodomæ, Gomorrhæ, Adamæ, Seboim; omnem decorem, omneſque incolas, per ſulphureum incendium cælo demiſſum: fecitque è paradiſo terræ lacum horridum, fœtidum, mortuum mare, vbi nec piſcis viuere, nec propè quis degere ad 5. leucas poteſt, quodque perpetuum fumum & nebulam in modum camini infernalis exhalat, vt ſcribit Borcardus, teſtis oculatus, in deſcript. terræ S. Confirmat Sapiens Sap. 10. dicens: *In teſtimonium nequitiæ* (Pentapolitanorum) *fumigabunda conſtat terra, deſerta. Conſtat*, id eſt, conſtanter ſtat. Et quia nec ſic oppreſſum eſt omninò peccatum, ſed ſuccreuit denuò; ideò propter illud vaſtabitur ante judicij diem mundus igne conflagrationis, qui omnem ejus decorem & venuſtatem abradet; omniaque in cinerem rediget, vti teſtatur idem Sapiens Sap. 5. dicens: *Ad eremum perducet omnem terram iniquitas illorum* (impiorum) *& malignitas euertet ſedes potentium.* Eandem ob cauſam; ob peccata ſcilicet abradit DEVS ſæpè fruges terræ per ſiccitatem, grandinem; pruinam, vt teſtatur D. Baſilius hom. 8. in diuites auaros: vaſtat bello & peſte regiones, vt inſtar ſolitudinis horridæ & incultæ iaceant; quia cùm in uſum hominum omnia creâ-rit, quando ipſi non reddunt Deo, quæ Dei ſunt, ſubtrahit eis Deus; quæ pro ipſis creauit; ideò cùm peccaſſet Adam terram propter eum maledixit: *Maledicta terra in opere tuo.* Propter domum Achab ſceleratam inhibuit pluvias toto triennio & ſex menſibus 3. Reg. 17. propter Hebræorum Idololatriam *prohibitæ ſunt ſtillæ pluviarum & ſerotinum imber non fuit*, Ier. 3.

Trip in hac Dō.C.4.G.

Trip.Dom. 24.poſt. Pē. C.3.E.

IV. Quia immolatione filij Dei eguit.

IV. Debebant offerri duo paſſeres: eorum vnus mactari & immolari ejuſque ſanguine aſpergi mundandus: alter eo tinctus dimitti liber. At Deus pro emundatione peccatoris, (en tibi; qualem paſſerem!) filium ſuum occidit. De ſe enim Chriſtus dicit Pſ. 101. ſecundùm Auguſtinum & Gregorium: *Factus ſum ſicut paſſer ſolitarius in tecto*; qui ſolus in cruce exaltatus & velut vilis paſſer ſpretus, nos redemit. Duo illi paſſeres ſignificant duas Chriſti naturas, quarum vna humana, mortem omnium terribiliſſimam ſubire debuit; altera diuina, licet impaſſibilis, ſanguine tamen alterius tingi, & vnà cum ipsâ crucem aſcendere & conſpui, illudi, blaſphemari; quò remedium pararetur lepræ hominis curandæ. Quis autem hic non obſtupeſcat? Qualis enim morbus eſſe debet, qui non niſi ſanguine filij Dei curari poteſt? Certè ſi aliter curari potuiſſet; tam diro ac pretioſo pharmaco Medicus cœleſtis vſus non fuiſſet. Qualis & quàm pertinax morbus ſit lepra vel inde conſtare poteſt, quòd pauci vel omninò nulli Medici reperiantur, qui eum ſanare poſſint. Fuere tamen in Ægypto Medici; qui eum ſanguine humano curari poſſe aſſererent & verè etiam curarent; ſi Plinio credamus l. 26. c. 2. qui id remedium Regibus Ægypti, ſi in eos lepra incidiſſet, conſuetum; populis tamen funebre fuiſſe ait; quòd humano ſanguine temperari eis balneum deberet. Incidit idem malum in Conſtantinum M. Imp. cumque Medicorum conſilio infantes pauperum vndique à matrum vberibus abrepti eſſent ad necem; vt eorum ſanguine tale balneum pararetur; Imperator audiens matrum & infantum lamenta; cruento lauacro abſtinuit, dicens præſtare ſe ſolum eo fædo morbo intabeſcere; quàm tantam infantium multitudinem cum incertâ ſpe ſalutis crudeliſſima internecione deleri. Vt in vitâ S. Sylveſtri Pap. refert Baron. & alij. Iam verò lepra peccati tantum malum eſt; vt neque ſanguine humano; ſed diuino duntaxat filij Dei potuerit ſanari. Fieri fortè poteſt, vt ſubditi necentur pro ſeruando Imperatore, ſed quis capiat necandum eſſe Imperatorem; vt ſubditi ſeruentur? Et quidem Conſtantinus motus vagitu paruulorum pepercit illis: ſed Deus pater auditis etiam filij ſui lamentis in monte Olïueti & ipsâ cruce (*Deus meus, Deus meus; vt quid dereliquiſti me?*) non eſt dimotus à ſententiâ, vt vitam condonaret filio; quando homines leproſi non aliter ſanari niſi ejus ſanguine poterant.

V. Quia in ignem æternū eijcitur.

V. Leproſi ablegabantur, vt dixi; in ſolitudinem, ac niſi convaluiſſent, in perpetuum nemo eos aditu, congreſſu, colloquio dignabatur, nemo non velut peſtem fugiebat. *Omni tempore, quo leproſus eſt immundus, ſolus habitabit extra caſtra*, ait lex Leuit. 13. Solus habitabit, remotus à dulci hominum conuerſatione, leproſus inter leproſos ſordidos & fœtentes, veſtibus diſciſſis, capite nudo, ore contecto, ſordidum ſe clamans. At Deus peccatorem incorrigibilem in ſolitudinem longè miſeriorem & diuturniorem exturbat; ſcilicet in ignem æternum. Siquis enim à peccato non fuerit hîc mundatus, extra cœlorum caſtra eliminabitur; ad leproſorium inferni extorris à cœli ciuibus; ſocius dæmonum & furciferorum corpore horrido & ærumnoſo, æſtui infernali expoſitus, priuatus omni poteſtate auxilij implorandi, perpetuis remorſibus ſeipſum redarguens & lancinans. Ac licet ipſe Rex Ozias, vel ſoror Moyſis tales eſſent, hâc pœnâ mulctandi forent. Quantum ergo peccati malum, quod etiam illos, qui aliquando Deo amiciſſimi fuerunt in tantum malorum barathrum deijcit? Itaque propter peccatum privat Deus hominem bono infinito & punit malo infinito, ita vt in æternum non audiat ejus preces, lachrymas & lamenta, nec vel minimùm commiſereatur. Certè ſi infernus nil aliud eſſet quàm leproſorium plenum leproſis & inter eos æternùm commorandum eſſet; nonnè ſatis horrendum videretur & velis remiſque fugiendum?

At

At ſicut peccatum infinities grandius malum eſt leprâ, ſic infernus leproſorio.

Iam ergo ſi monere Deus potuit Deut. 24. *Obſerva diligenter, ne incurras plagam lepræ*, quomodo ego non monere poſſum omnes Chriſtianos: Obſervate diligenter ne incurratis plagam peccati? Lepram enim incurrere temporale malum eſt, vtcumque tolerabile: nec in noſtrâ poteſtate: at peccati lepra æterna eſt; niſi hîc expietur, & noſtræ poteſtatis eſt illam evitare. Cavete ergo quantis poteſtis conatibus malum hoc. Vel ſi incurriſtis, currite quamprimum & *oſtendite vos Sacerdotibus. Occurrerunt* hod. leproſi, non obviârunt Chriſto: currite vos ad Confeſſarium; non expectate donec obviet vobis; vt ſic in viâ vitæ hujus mundemini & detis gloriam Deo.

THEMA TERTIVM.

Leprâ qui puniti, maximè vitandi.

I. Giezi ob Simoniam.
II. Ozias Rex ob ſacrilegium.
III. Maria ſoror Moyſis ob murmur & rebellionem.
IV. Regio Gallicia ob Arianam hæreſin.
V. Duo quidam leprâ pleni ob perjuria & juramẽta.

Occurrerunt ei decem viri leproſi.

Luc. 17.

IVre quis interroget, quam ob cauſam inter Hebræos olim tot leproſi fuerint. Etenim in hod. Evangelio decem occurrunt Chriſto, & alibi in SS. litteris crebrò inueniuntur, nec non certæ leges illis præſcribuntur; id quod in nationibus alijs rarum valde eſt. Ad hoc reſpondent inprimis Medici, regiones calidas, ſaxoſas & ſalſas, caloribus & algoribus inæqualiter impetitas, qualis eſt Judæa, lepræ obnoxias eſſe. Quam cauſam fuiſſe ait Cornelius à Lapid. in c. 13. Leuit. cur tempore belli ſacri tot Belgæ, Franci, Germani ex Judæâ domum redeuntes, leproſi reuerſi ſint, ideoque tot vbique erecta ipſis fuerint leproſoria (non admiſſis in ciuitates) quæ etiamnum extant. Reſpondeo deinde Deum in veteri lege multoties in homines immiſiſſe lepram ad eorum caſtigationẽ & flagellum, ob certa quædam, & grauiora ferè peccata, vti ex V. T. liquet; quod tamen ſubinde, tametſi non ita frequenter, præſtitit etiam in nouâ lege. Cùm ergo lepra fœdus omninò morbus ſit, non niſi ob grauia peccata quibuſdam inflictus, videamus quos comprehenderit, vt inde non tam lepram, quàm eius cauſam, peccata ſc. fugiamus & euitemus.

I. Giezi ob Simoniam. I. Giezi, ſeruus Eliſæi ob Simoniam, quam commiſit accipiendo argentũ & veſtes à Naaman Syro, ob beneficium curationis ab Eliſæo, hero ipſi impenſum. 4. Reg. 5. *Accepiſti argentum* inquit ipſi, Eliſæus, *& accepiſti veſtes* &c. *ſed & lepra Naaman adhærebit tibi & ſemini tuo vſque in*

Fabri Auctarium in Dominic.

ſempiternum. Et egreſſus eſt ab eo leproſus quaſi nix. Juſta fuit hæc punitio; qui enim ſpirituale beneficium ab hero exhibitum, cum pecuniariâ mercede commaculauit; heroque ſuo ſanctiſſimo notam auaritiæ inuſſit; meritò in carne ſuâ maculam lepræ fœdiſſimam accepit. Fuit hæc ejus plaga, pharmacum alijs poſteris contra ſimoniam, vti S. Hilarioni; qui cùm legionem dæmonum à quodam obſeſſo; nomine Oriono, ejeciſſet, curatus non poſt multum temporis venit ad ejus monaſterium, plurimam quaſi gratiam redditurus, dona efferens. Cui Sanctus: *Non legiſti*, inquit, *quid Giezi, quid Simon paßi ſunt, quorum alter accepit pretium, alter obtulit; vt ille venderet gratiam Spiritus ſancti, hic mercaretur? Cumq́, Orionus flens diceret: accipe & da pauperibus; reſpondit: Tu melius poteſt tua diſtribuere, qui per vrbes ambulas & noſti pauperes. Ergo qui mea reliqui, cur aliena appetam? Nemo melius erogat, quàm qui ſibi nihil reſervat.* Ita refert S. Hieronymus in ejus vitâ. S. Dominicus, dictus loricatus, *cùm eſſet in ſæculo clericus;* ait B. Petrus Damiani ep. 19. ad Alexand. 2. Pp. l. 1. Epiſt. *quia tunc ſimoniaca vigebat hæreſis, vt presbyter fieret, à parentibus ejus data eſt Epiſcopo hircina pellis aluta; ſed quia, ſicut ait Apoſtolus, diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, hac vna beati viri culpa, multorum poſt bonorum probatur extitiſſe materia. Nam hoc pauore perterritus, contempſit ſæculum, induit Monachum, arduumq́, mox eremitica vita tanquam bellator intrepidus, arripuit inſtitutum.* Porrò ſicut leproſi ab hominum conſortio excluduntur: ſic etiam ſimoniaci ab Eccleſiæ ſeparantur Sacramentis, vti idem Damianus ſcribit l. 2. ep. 2. Multò adhuc ſeueriùs l. 8. ep. 11. ad ciues Florentinos his verbis: *Anathematizamus itaque, & irrecuparabiliter condemnamus Simoniacam hæreſim, primam omnium hæreſum ex imis diaboli viſceribus erumpentem, ſeſeq́, adverſus naſcentis Eccleſiæ regulam exitialiter extollentem. Quæ nimirum adhuc ex ipſo diaboli felle progreditur, & in perditionis filios peſtilentißimè derivatur. Cujus ſcilicet auctori per Petrum dicitur: In felle amaritudinis, & in obligatione peccati video te eſſe. Quia verò fel columba non habet, Spiritus autem ſanctus in columbæ ſpecie ſuper Dominum venit; iſq́, amaritudine fellis intumuit, columbini ſpiritus capax eſſe non potuit. Quapropter omnes hujus nefandæ hæreſeos, peſte corruptos, hæreticos eſſe indubitanter aſſerimus: eoſq́, damnabiles atq́, à ſuis arcendos honoribus, juxta ſacrorum Canonum ſententias judicamus.* Et infrà, *Conſtitutum in Romano, ſanctæ memoriæ Nicolao præſidente, Concilio, vt deinceps quicunque ſe pateretur à ſimoniaco provehi, nil penitus ex eâ deberet promotione lucrari, & ſic miniſtrandi jura deponeret, tanquam ſi hæc nullatenus percepiſſet. Hac itaque ratione jam non modò ſimoniacos reprobamus, ſed etiam per eos exhibita ſacramenta contemnimus.* Sic B. Dam.

II. Ozias Rex ob ſacrilegium, quo incenſum adolere præſumens, leprâ in pœnâ temeritatis illicò tactus & è templo ac regno ejectus eſt 2. Par. 7. Habitauit ergo in ſeparatâ domo vſque ad mortem: ſepultus quoque extra ſepulchrum Regũ; quaſi etiam oſſa mortuorum ab eo con- II. Ozias Rex ob ſacrilegium.

taminari refugerent. Iure autem ſic punitus eſt, quia cùm eam templi partem, quam ſolis ſacerdotibus ingredi licebat (vbi altare erat thymiamatis) ingredi auſus ſit, ita plexus eſt, vt leprâ prohibente iam nec ad regiam ſuam, & communem hominum conuerſationem ingredi poſſet: & quia ad regiam dignitatem vſurpauit ſacerdotalem, vtrâque priuatus eſt; & quia ex ſacro thymiamate gloriam ſibi quæſiuit, fœdam lepræ maculam ſibi aſperſit. Sed multo fœdior labes Epiſcopo cuidam Aretino, nomine Arnaldo, adhæſit, qui (vt paulò ante laudatus Petrus Damiani lib. 2. Epiſt. 15. ad Deſiderium Card. ſcribit) cùm monaſterio cuidam ſui juris calicem aurem abſtuliſſet & abalienâſſet, viſus eſt cuidam è fratribus in lacu horrido merſus ad ceruicem vſque, potari aureo illo calice, aquâ feruidâ & bulliente è ſartagine infusâ. Cumque is auditâ hac viſione adhuc moras traheret in reſtituendo calice, repentinis doloribus oppreſſus mori ſe clamauit, adeoque etiam mortuus eſt. Cui non abſimile eſt, quod in Chronico Caſſinenſi l. 2. c. 62. legitur de Pandulfo, Principe Capuano, qui per Adelgiſium ſacra quædam paramanta cum aureo calice, Caſſinenſi Monaſterio S. Benedicti pignoris loco abſtulit per vim. Nam & Adelgiſius paralyſi & epilepſiâ tactus corruit & fœdum præſentibus ſpectaculum dedit, & Princeps inde non emendatus, poſt obitum viſus eſt à venatore in cœnum profundiſſimum à duobus Æthiopibus demergi, & extractus rurſum immergi, propter illum, vt aiebat, calicem. Quare caueat ſibi quiſque ab Eccleſiæ rapinis; quia lepra ſunt, juſta etiam bona coinquinans.

III. Maria ſoror Moyſis ob murmur & rebellionem.

III. Maria ſoror Moyſis ob murmur & rebellionem contra Moyſen fratrem. Num. 12. quæ & propterea à caſtris ſeparata eſt; & jure quidem, vt, quæ fratri ſe ſanctiſſimo comparare auſa eſt, fœdà lepræ maculâ vndique ſe conſperſam cerneret; & quæ juxta ducem populi ſtare præſumpſerat, iam ne cum populo quidem conſiſtere poſſet; ſed exclusâ communi habitatione, foris ſola degeret abominabilis. Propter hoc præcepit Deus Iſraëli Deut. 24. *Obſerva diligenter ne incurras plagam lepra, ſed* (vt eam euites) *facies quacumque te docuerint ſacerdotes &c. Mementote qua fecerit Dominus Deus veſter Maria &c.* Ad murmurationem Mariæ nubes receſſit à tabernaculo, & mox lepra inuaſit eam: ſimiliter cùm ſubditi erigunt ſe contra Superiores, recedit ab eis diuinum præſidium, & ipſi fiunt exoſi atque abominabiles Deo & hominibus, Quâ de causâ Moyſes ex Dei mandato dixit ad turbam: *Recedite à tabernaculis hominum impiorum* (Core, Datan & Abiron, rebellium & obmurmurantium) *& nolite tangere qua ad eos pertinent, ne involvamini in peccatis eorum.* Num. 16. Quemadmodum enim lepra contagione ſuâ facilè alios inficit: ita & rebellio & murmuratio quærit ſibi adhærentes, & non difficilè inuenit ſecumque trahit. Lepra Mariæ dicitur fuiſſe *candens quaſi nix.* Sed vnde generata eſt hæc nix? Ex Æthiopiſſâ, Moyſis conjuge; cujus causâ obmurmurauit fratri Maria. Atqui in Æthiopiâ nix non colligitur, teſte Franc. Aluarez de rebus Æthiop. c. 159. vtpote calidâ nimis regione. Ergo inde malum Mariæ partum, vbi nulla mali cauſa erat, nulla, inquam, cauſa murmurandi contra Superiorem à DEO conſtitutum; id quod cogitare deberent, qui Magiſtratui ſe opponunt. *Quid eſt enim Aaron*, ait Moyſes ad rebelles illos, *vt murmuretis contra eum?* Num. 16. q. d. quid cauſæ contra illum habetis, cùm ipſe non ingeſſerit ſe, ſed à Deo vocatus ſit ad munus ſuum? Fruſtrà etiam contra ſtimulum calcitrant, quia vt equus calcitrans ſeſſorem ſe pungentem non tangit, ſed acriùs ipſe tangitur & ſtimulatur: ita & obmurmurans non tam ſuperiorem quàm ſeipſum lædit. Ideò ad Saulum Chriſtus: *Durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare.* Act. 9. Leproſus ita deformatur in vultu & aſpectu, vt vix agnoſcatur & iam alius à ſe eſſe videatur: ita & rebellio atque inobedientia hominem adeò fœdat, vt etiam creaturæ irrationales eum velut dominum ſuum non agnoſcant, ſed contra eum inſurgant, vti expertus eſt Adam poſtquam Deo rebellis factus eſt; & Propheta ille, quem ob prævaricationem mandati diuini, leo adortus eſt atque occidit, 3. Reg 13. *Quemadmodum enim canis*, inquit D. Chryſoſtomus in Pſ. 3. *aut qualibet fera, quam homo beneficij cicuravit, ſibiq́; in omnibus obſequentem reddidit, ſi vultum ſimulet alienum, aut proprium mutet aut obſcuret, fuligine puta aut cœno, aut colore non proprio; non minùs illum allatrat, morſuq́; appetit domeſticus canis, aut lacerat manſuefactus leo quàm ſi eſſet alienus: ſic quia Propheta iſte per inobedientiam vultum fuligine fœdaverat, non agnovit leo tanquam dominum ſuum, atque ideò tanquam alienum interfecit. Longè aliter ſe habuere leones cum Daniele.* Leones ergo alios Prophetas agnouerunt & venerati ſunt, illum inuaſit & occidit leo; quia aliam induerat faciem, Deo non parendo. Senſit hoc idem Saporius Conſtantis Imp. in Armeniâ præfectus, qui rebbellans domino ſuo, cùm ad prælium ſe pararet atque exerceret contra Nicephorum, à Conſtante contra ſe miſſum; dum equo ſuo vectus portam ciuitatis egreditur & equum virgá percutit, equus ſaltum faciens, ſeſſoris heri caput in portam ita alliſit, vt deiectum planè extinxerit. Baron. anno 667. Quin etiam ipſa terra murmurantes illos, quos diximus, Core, Datan & Abiron non ſuſtinens, hiatu abſorbuit.

IV. Regio Galliciæ ob Arianam hæreſin.

IV. Regio Galliciæ, quæ ob Arianam hæreſin plus quàm aliæ prouinciæ, lepræ plagâ vexata, ad præſentiam verò reliquiarum S. Martini (tametſi non niſi abiuratâ priùs hæreſi) liberata eſt ab eâdem lue, *nec vnquam vſq; nunc lepra morbus ſuper aliquem appuruit*, inquit & refert S. Gregorius Turonenſis l. 1. mirac. S. Martini cap. 11. Iure etiam hæreſis plagâ lepræ caſtigata eſt, cùm ipſæ lepræ ſimillima (vti docet S. Auguſtinus l. 2. Quæſt Euang. to. 4.) totum hominem deformem & abominabilem reddat. Nam inprimis lepra, vt ait Auicenna, *eſt cancer quidam vniverſalis*, totum hominem peruadens; part

Hæreſis lepra. 1.

modo

modo de hæreticis ait Apoſtolus 2. ad Thimoth. 2. *ſermo eorum vt cancer ſerpit.* Serpit partim in ipſo homine, quem de vno errore in alium, (quia ſemel à regiâ viâ deflexit) pejorem & fœdiorem deuoluit: partim extra hominem dum ab vno tranſit ad alium, & occupat breui tempore integram ciuitatem & regionem. Quâ de causâ S. Hieronymus in c. 5. ad Gal. dixit: *Scintilla ſtatim vt apparuerit, extinguenda eſt, & fermentum à maſſa vicinâ remouendū: ſecandæ putrida carnes, & ſcabioſum animal à caulis ovium repellendum; nec tota domus maſſa, corpus & pecora ardeant, corrumpantur, putreſcant, intereant. Arius in Alexandriâ vna ſcintilla fuit, ſed quia non ſtatim oppreſſa eſt, totum orbem eius flamma populata eſt.* Lepra ſimiles facit noctuæ dum oculos & aures in rotundam efformat figuram: hereſis quoque acuit oculos, ſed ad falſitatem inueſtigandam & veritatem tegendam. Siquidem obſcuris ſcripturæ locis ſe tueri conantur, clara autem ſugiunt hæretici. Quare S. Ambroſius in Malach. *Nolo te,* inquit, *imitatorem eſſe noctua, quæ licet per noctem vigilet, per diem tamen pigra vel caca eſt, qua grandibus oculis tenebrarum caligines diligit, ſplendorem Solis horreſcit; mirum enim in medum illuminatur obſcuritate, luce cacatur. Iſtud animal hæreticorum figura eſt atque Gentilium, qui tenebras amplectuntur diaboli, lucem Salvatoris horreſcunt, & grandibus diſputationū oculis cernunt vana, non reſpiciunt ſempiterna.* Adhæc
3. lepra faciem immutat, ita vt depilatione & tuberibus ſuperciliorū ſimiarum faciem repræſentet; quemadmodum & hæreſis monſtroſum efficit hominem, & abſurdis dogmatibus cum ratione pugnantibus ita evertit, vt ſimia potiùs quàm homo eſſe videatur, omnium ſe moribus & erroribus accōmodans, vt patet in noſtri ſæculi hæreſibus conflatis ex pluriū errorum dogmatibus quæ & fictam ſanctitatē vti ſimiæ præſeferunt, & imitantur orthodoxos. Lepra vocē
4. efficit, raucam & ſonorem; hereſis perpetuò clamat, tumultus excitat, & prouocat ad ſcripturam, quam tamen raucâ & peruersâ linguâ exponit ac deprauat. Adhæc anhelitum & blaſ-
5. phemias exaltat & effundit in SS. PP. Pontifices, Beatos, Deiparam, ipſumque Deum: fœtores præterea & verborum latrinas, vti videre eſt in Luthero, Caluino, alijſque noſtri ſæculi
6. hæreſiarchis eorumque ſectatoribus. Lepra reddit candidum, velut nivem, vt audiuimus, cùm tamen in cute lateat putredo: hæreſis etiam cygni inſtar foris alba, intus nigra. De-
7. nique omnis hæreſis deſinit in fœtorem gulæ & libidinis, qui extremus illorum finis eſt, vnicè quæſitus ac deſideratus. Solus lepræ morbus excludit homines eâ lue tactos à communitate: ſola etiam hæreſis excludit hominem ab Eccleſiâ & fidelium communione. Quis ergo lepram hanc non velis remiſſque fugiat?

V. Duo quidā leprâ pleni ob perjuria & juramenta.

V. Duo quidam elephantiaco pleni morbo ob perjuria & juramenta, qui venerunt ad S. Auxentium Abbatem, vt ab eo ſanarentur; quibus ipſe: *Noſtis* inquit, *fratres, quâ de causâ ira Domini in vos deſæuiat? Vos frequenter leuiſſimis de cauſis ſacroſanctum illius nomen in vanum ſumitis: juratis ac pejeratis: ideoq; juſto illius judicio præſens hæc calamitas vos premit. Sed jam tandem peccatum veſtrum agnoſcite, vt ſanitatem conſequamini.* Oleo igitur benedicto eos perunxit & ſanitati reſtituit. Metaphraſtes apud Sur. & Lipel. 14. Febr. Meritò iſti fœdiſſimâ lepræ maculâ aſperſi ſunt, quia ſanctiſſimū Dei nomen irreuerente & temerariâ contaminârunt linguâ, quantum in ipſis erat fœdè. Vnde Eccleſiaſt. 23. dicitur: *Vir multum jurans implebitur iniquitate,* (putà periurijs, blaſphemijs, injuſtitijs.) *& non diſcedet à domo illius plaga.* Et mox: *Et ſi in vacuum juraverit, non juſtificabitur: replebitur enim retributione domus illius.* q. d: ſicut Dei nomen in vanum jurando labefecit: Ita & ipſe labefactabitur. Vel, *ſicut jurans caret reverentiâ erga Deum: ita mala careant reverentia erga domum, ſed irreverenter & temerè domum intrent, vt temerè Deum ille jurabat,* inquit Palacius in eum locum. Adhæc qui crebò jurat, ſeipſum multis peccatis quaſi leprâ replet & contaminat, dum ſæpè pejerat, vel irreuerenter jurat. Turcarum ſuperſtitioſi quidam religioſi ſunt, qui pro viliſſimâ pecuniâ ſeipſos ſcindunt vulnerantque, vt toto corpore conciſi, quaſi leproſi appareant: ſic qui crebrò jurant, totâ animâ ſe cruentant, & quaſi lepram induunt, Vnde S. Chryſoſt. hom. 14. ad pop. ait: *Vtinam mihi liceret frequenter jurantium animas exuere, & ipſorum oculis ſubjicere vulnera & cicatrices quas quotidie capiunt à juramentis. Nec admonitionis aut conſilij indigeremus: quoniam vulnerum aſpectus omni ſermone potentior, hac improba conſuetudini etiam plurimùm adhærētes à malitia abducere poſſet.* Grauiter etiam minatur Deus vanè & præſertim falsò jurantibus, Zach. 5. cùm oſtendit Prophetæ *falcem* (ita habent 70. vbi nos, *volumen*) volantem; cujus longitudo, 20. latitudo 10. cubitorum erat, addens: *Hac eſt maledictio, quæ egreditur ſuper faciem omnis terra; quia omnis fur, ſicut ibi ſcriptum eſt, & omnis jurans ex hoc ſimiliter iudicabitur.* Quid ſibi hæc falx velit, diſcere poſſumus ex B. Petro Damian. ep. 10. ad Moricum Legum Doctorem lib. 8. Epiſtolarum. *Quiſquis,* inquit, *iuſiurandum pejerans violat, Chriſti ſe corpore, quaſi per quoddam abſciſsionis diſsidium ſeparat, & à redemptionis humanæ myſterijs alienat. Nam cùm hoc ex more dicatur ab illo qui iurat: hoc faciam, vel certè nō faciam, ſic me Deus adiuvet: & iſtud ſecundùm Evangelium, hoc cum Deo interpoſitâ conditone paciſcitur; vt ſi promiſſa non impleat, à Deo vel ſancto Evangelio vlteriùs non iuvetur. Et ſicut tunc, cùm initiatus eſt Chriſto, per Catechiſmum ſacerdotalis officij abrenunciaverat diabolo & pompis eius; ita velut retrogradus ac transfuga, ſic Deo & Evangelio eius abrenunciat, vt in eum quaſi ſua quodam conventionis fœdere, de cætero non confidat. Et ſicut Laban inter ſe, & Iacob acervum lapidum poſuit, & interclusit alterutrum præcavendo meatum, ſic iſte quodammodò inter ſe, & Deum ponit, mentiendo periurium.* Idemque paulò inferiùs confirmat hoc exemplo. *Vir in Peruſino territorio nuper ad extrema deveniens, duobus liberis ſuis, totidemq; filiabus patrimonium ſuum proportione legavit; vt erciſcūda hæreditatis maribus quidem relinqueret beſ-*

ſem; fœmineus verò ſexus ſuccederet in trientem. Poſt cujus obitum vnus quoque filiorum ejus defunctus eſt; ſuperſtes verò frater parum putans, quia res defuncti fratris cum ſororibus non diuiſiſſe, ſed vt in earum quoque portiunculam controuerſia calumniam moueret, adjecit. Quantò nimirum eſt aucta poſſeſſio, tantò magis eſt poſſidentis inflammata cupido. Quid plura? Fit forenſe judicium, diverſarum partium allegatores accedunt, cauſidici perſtrepunt, mouetur queſtio, calumnia litis intenditur, ab obſiſtentibus intentio remouetur. Tandem inter partes alterutrâ deliberatione conuenit, vt presbyter quidam, qui viri contra germanos fautor erat, ſe defuncti patris interfuiſſe judicio perhibeat, juſiurandum daret, ſicq́; deciſionis calculum cauſa ſuſciperet, omnemq́; controuerſiam vnius hominis teſtimonium conſopiret. Cumq́; presbyter pro viro contra fœminas juraturus accederet, jamq́; manum libro, qui propoſitus fuerat, applicaret; ſubitò terribilis ſerpens ex eâ, quæ ſupereminebat arbore corruit, librumq́; complexus, ſpiris ſquamoſi corporis circumcinxit. Mirantur omnes attoniti & quodam quaſi prodigio ſtupefacti, præſertim presbyter ipſi diriguit, & juſiurandum, quod non veritati; ſed humanæ gratiæ deuouerent, abjurauit. Sic igitur antiquus hoſtis, qui virus ſua malitia cordi presbyteri, ut contra veritatem juvaret, infudit, adeſſe ſe huic juramento per familiarē ſibi beſtiam viſibiliter demonſtrauit. Illatū quoq; patruus, qui rem quidem nouerat, ſed pro fauore viri, veritatis teſtimonium ſupprimebat, mox vt à judicio receſſit, ſimul cum eo, cui inſidebat equo, in præcipitium decidit: quem ſibi ſubſtratū beſtia toto corpore penè vſque ad mortem vehementer alliſit. Vt divina diſpoſitio patenter oſtenderet, quia qui conſtantiâ ſpiritus pro veritate ſtare noluerat, etiā corpore non immeritò cecidiſſet. Quibus addi poteſt, quod in vitâ S. Eduardi Regis Angliæ ſcribit Ealredus apud Sur. 5. Ian. de Godwino Comite, qui de morte fratris Regis ſe purgaturus apud Regē: *Scio ego Rex,* inquit, *ſcio adhuc de morte fratris tui tuus me accuſat animus, nec eis eſtimas diſcredendum, qui me vel eius vel tuum vocat proditorem. Sed ſecretorum omnium conſcius Deus judicet & ſic buccellam hanc quam manu teneo, guttur meum faciat pertranſire, & fratris tui nece mihi conſcius exiſto. Cumq́; vir beatus buccellam manu benedicens ſignaſſet, miſer ille eam ori inferens, vſque in medium gutturis pertraxit. Tentat interiùs trahere, nec valet; tentat emittere, ſed firmiùs haſit. Mox meatus, quibus ducebatur ſpiritus, occluduntur, vertuntur oculi, brachia rigeſcunt. Intuetur infœliciter morientem Rex, & vltionem in eum ſentiens proceſſiſſe divinam, adſtantes alloquitur, dicens: Extrahite canem iſtum. Et factum eſt ita.* Sed ad extremum audiamus S. Chryſoſtomum falcem illam Zachariæ nobis exponentem, hom. 27. ad pop. *Falx,* inquit *Zacharias, volans erat longitudine cubitorum viginti, latitudine cubitorum decem. Volans velociſſimum vltionis incurſum ſignificat juramenta ſequentium. Multorum verò cubitorum latitudo & longitudo vehementiam indicat & magnitudinem malorum. At ex cœlo volare ex ſuperno tribunali ſententiam ferri. Falcata verò forma inevitabilem ſupplicij ſortem. Sicut enim quocunque falx incurrerit, non ſolùm ſecum arripit, verùm & caput amputat: itidem & pœna jurantibus ingruens eſt difficillima, nec priùs abſiſteret, quam quod ſuum eſt, obiret: quòd ſi jurantes evadimus, ne confidamus: ad noſtrum enim malum hoc fit. Nam quid cenſetis? quot poſt Ananiam & Sapphiram eadem quæ illi, ſunt auſi? quomodo igitur eadem non ſunt paſſi? Non quoniam ipſis ignotum ſit, ſed quoniam maiori differuntur malo. Multa namque perpetrantes nec dantes pœnas, terreri magis ac timere debent: augebuntur enim eis ſupplicia propter impunitatem & Dei longanimitatem, &c. Recordamini fratrum Ioſeph, fratrem ſuum vendiderunt, jugulare tentárunt: vel potius ipsâ promptitudine jugulavere. Deceperunt, contriſtárunt ſenem, nihil pluribus poſt annis paſſi ſunt, tandem verò in extremum periculum inciderunt, & hujus reminiſcuntur criminis. Hoc itaque valde ſapienter efficitur. Nam audi quid dicant, Et meritò: in peccato enim ſumus de fratre noſtro. Itidem & tu cùm aliquid acciderit, dicas: Etiam in peccato ſumus, quoniam Chriſtum non audimus, quoniam juravimus, juramentorum frequentia & perjuria ſuper caput meum venerunt: Confitere: nam illi quoque confeſſi ſunt & ſalui facti. Quid enim & ſi non ſtatim ingruit vltio? Nam & Achab propter Naboth, non ſtatim poſt peccatum paſſus eſt ea quæ pertulit: quare autem hoc fit? Dat tibi temporis præfinitionem, vt ablui poſſis: cùm verò perſeveraveris tunc demum pœnam infligit.* Sic ille.

THEMA QVARTVM.

Tribulationis magna aliquot bona

I. Compellit recurrere ad Deum.
II. Humilem facit.
III. Cogit orare.
IV. Docet obedire.
V. Cogit inire pacem & familiaritatem cum humilibus & miſeris.
VI. Trahit ad ſe divinum auxilium.

Occurrerunt ei decem viri leproſi.

Luc. 17.

MIrum quid de virgine quâdam, Angadriſinâ ſcribit Marulus l. 5. c. 4. Hæc à patre deſponſata Ausberto cuidam, Wandegiſili Comitis Palatini domeſtico, pro tutandâ virginitate à Deo precibus impetrauit, vt lepram incurreret. Quâ in ipsâ deprehensâ, exhorruit eam ſponſus & repudiauit, quam priùs adamârat. Itaque virgo voti compos facta, religionem profeſſa, & rurſum à Deo ſanata eſt; quo palam fieret, ideò factam fuiſſe leproſam, ne fieret corruptâ. Mirum, inquam, hoc videbitur vobis Audit. quòd ſibi lepram aliquis, morbum tam abominabilem, poſtulet à Deo. Et tamen vti huic virgini optata fuit lepra, quia & ſalutaris: ita & leproſis in hod. Euangelio vtilis ſanè fuit; dum ejus beneficio ad Chriſtum ejuſque cognitionem adducti ſunt. Quod de leprâ dico, de quocunque tribulationis flagello intellectum volo. Grauiter quidem audiunt aures noſtræ ſonitum flagelli ſeu tribulationis, & vel ipsâ voce terrentur. Verùm

hæc

hac ratione etiam flagella damnanda & averruncanda eſſent quæ triticũ è paleis excutiunt bacilli, qui puluerem è veſtibus, potiones Medicorum & iuſtrumenta chirurgorũ, quæ morbos & vulnera curant: ſpinæ denique ex hortis quæ odoriferas gignunt roſas. Hujuſmodi autem ſunt lepra & morbi alij, ac quæcunque tribulationes; quæ in ſe quidem aſperæ & horridæ, fructus tamen optatiſſimos producunt; vti vel ex his leproſis colligemus.

I. Compellit recurrere ad Deum.

I. Leproſi iſti Chriſto occurrerunt, vt medelam ab eo quærerent. En tibi fructum primum fœdæ illius lepræ, & cujuſcunque tribulationis, quæ compellit hominem ſive peccatis ſive miſerijs alijs onuſtũ recurrere ad Deũ. Quando enim viri iſti, præſertim Samaritanus, illorum vnus, ad Chriſtum ejusque cognitionem & fidem veniſſent, tanto præſertim deſiderio & curſu, niſi lepra eos impuliſſet? Plurimi quidem alij ad Chriſtum veniebant, vt eũ vel audirent vel viderent: nulli tamen maiori conatu & deſiderio, quàm qui graui aliquâ infirmitate vexabantur. Hæmorrhoiſſa in confertâ turbâ ſe intruſit, vt finbriam ejus tangeret Chananæa pro filio orans ter repulſam paſſa, non deſtitit à præcibus: cæcus ille clamans, tacere juſſus, multò magis clamabat: paralyticus à quatuor bajulis per tecti tegulas deponitur ad ejus pedes: Centurio pro ſeruo charo mittit legationes: Regulus multò itinere ad Chriſtũ properat & pro filio ægro ſolicitè & inſtanter rogat: pater alius pro filio energumenò orat cum lachrymis: deniq; leproſi hodierni currunt ad eum. En igitur quàm verum illud D. Gregorij. *Mala, nos hic premunt, ad Deum ire compellunt!* Quemadmodum ergo ad cœnam illã magnam Luc. 14. nulli venerunt niſi tantùm pauperes & debiles, & cæci & claudi, ac qui denique compulſi ſunt intrare: ita ferè contingit, vt pauciſſimi veniant ad Chriſtum ejusque cœleſtem cœnam, niſi qui paupertate aut infirmitate alijsque ſimilibus plagis compelluntur. Hi ſunt ſerui illi & imitatores muti, qui longè efficacius vocant homines ad cœnam illam, quàm omnes Concionatores ſuis clamoribus. Quanti Concionatores fuêre Moyſes & Aaron? plus tamen effecére culices & ranæ apud Pharaonem, vt dimitteret populum, quàm illorum orationes, clamores & obiurgationes. Quantus & quàm eloquens Propheta fuit Iſaias? hic tamen Manaſſen Regem ſceleratum revocare ad pœnitentiam non potuit; potuere vincula Babylonica, quibus Manaſſes aggrauatus fuit. Vnde benè idem Iſaias c. 26. ait: *Domine in anguſtiâ requiſierunt te: in tribulatione murmuris doctrina tua eis.* Hebr. *malmad* quod & *doctrinam* & *ſtimulum* ſignificat. Ait ergo homines pleroſque ſicut pecora ſtumulari tribulatione debere, ita vt benè ſentiant & caro eorum murmuret; ſicque in anguſtiâ poſitos reuerti ad Deum. Sicut enim fortes & efferatæ beſtiæ, vt Elephantes, flagellis & eſurie ſolùm edomari queunt: ita homines ſuperbi & libertini; quorum doctrina & diſciplina non eſt niſi ſtimulus, quo docentur aſini. Memini leonem Monachij anno 1604. ad pugnam cum alijs beſtijs committendum, non alia ratione in caueam ligneam, quâ educeretur in certaminis locum, impelli potuiſſe, niſi fame penè confectum, dum non alia ei data fuit eſca, niſi quæ caueæ imponebatur. Simili modo Carolus M. Hunnos in montibus Budæ obſeſſos, non niſi fame opreſſos coëgit, vt ſe dederent & Chriſtianam fidem amplecterentur, apud Bonfin. l. 1. dec. 9. De ceruis compertum eſt, quòd à canibus diu agitati, aut jaculo confixi, tandem ad venatores & homines ſe recipiant: velut apud ipſos humanitatem reperturi & gratiã: ſic quoque effrænes homines vix aliâ ratione ad Deum reducuntur, niſi agitentur canibus tribulationum & jaculis plagarum; quibus ſe agitatum & confixum fatetur Dauid Pſ. 31. dicens: *Converſus ſum in ærumnâ meâ, dum configitur ſpina.* Et tum ſubdit: *Confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatẽ peccati mei.* Sic denique filius prodigus, poſtquam à fame, frigore, nuditate, velut à canibus probè exagitatus fuit, tum demum dixit: *Surgam & ibo ad patrem meum* Luc. 16.

II. Humilem facit.

II. Steterunt à longè. En tibi fructum alterum, humilitatem. Cùm enim ex lege ſeparati eſſe ab hominibus deberent, ne quem inficerent; indignaſſe rati ſunt, qui propè ad Chriſtũ accederent. Eadem lepræ plagâ mirè depreſſit Oziam Regem Juda, cùm ſuperbiâ elatus ſacerdotale munus inuaſit, adolens incenſum ſuper altare thymiamatis, nec parens dehortantibus, ſed minas potiùs intentans. Mox enim tetigit eum lepra & deformauit in fronte; vnde è templo, tum pudore, tum vi legis ductus, diſcedere coactus eſt (quod & fecit celeriter præ terrore;) reſignare quoque muneri regio & totâ reliquâ vitâ habitare in priuatâ domo velut leproſus; nec non extra regium tumulum ſepultus eſt. 4. Reg. 15. & 2. Par. 26. Quo modo lepra ſuperciliosum Oziam, ſic etiam Mariam depreſſit, Moyſis ſororem, & ipſam ſuperbiâ inflatam contra fratrẽ Moyſen & vxorẽ ejus Æthiopiſſam. Num. 12. Dum enim fratri ſe equare, velut ipſa quoque Prophetiſſa, & vxori ejus præferre conatur, leprâ à Deo percutitur, & ſeparatur extra caſtra. Atque ne in ſimilem factũ abriperetur aliquando Moyſes, mirabili oſtento Devs illum præmunivit, Juſſit vt imponeret manum in ſinum, & extraheret: extraxit & lepram reperit. Exod. 4. Cauſã dat Theodoretus q. 10. in Exod. dicens: *Sic Deus legiſlatorem Moyſen admonuit, ne de ſe altè ſentiret, quòd per leproſam manum natura ſua cognoſceret imbecilitatem.* Habuit certè Moyſes manum Thaumaturgam, prodigia operantem. Ne igitur oſcularetur manum ſuam, & ſibi ea adſcriberet, leproſam illi reddit Devs; monens fieri poſſe, vt leproſus fiat à populo eijciendus. Perſuaſerant adulatores Alexandro Magno eum Jouis filium eſſe; qui honore delectatus, talem ſe jactabat. At vbi in obſidione cujuſdam vrbis, muros circumiens, ictu ſagittæ in crure læſus, cruorem aſpiceret & dolorem ſentiret; ibi alas demittere ac dicere: *Omnes quidem iurant me Iouis filium*

eſſe ſed vulnus hoc mehominem eſſe clamat. Seneca ep. 60. ad Lucil. Ad Gades ſons eſt (teſte Strab. l. 3. Plin. l. 2. c. 97.) qui cùm vicini maris æſtus maximus eſt, tũ decreſcit. Mare tribulationes in SS. literis ſignificat, quia eas crebrò cauſat ſuis tempeſtatibus; & quia amarũ eſt. Quando igitur tribulationes creſcunt, & tentationes feruescunt, decreſcit & deprimit ſe homo per humilitatẽ; quo modo Dauid ſæuiente contra ſe Saüle, depreſſit cor ſuum, *canem* ſe appellando: *quem perſequeris Rex Iſraël? canem mortuum perſequeris.* 1. Reg. 24. Erigunt ſe quamplurimi confiſi ſuis viribus & honoribus, quamdiu nil aduerſi patiuntur. At vbi in calamitatem v. g. in morbum incidunt, videntque ſe nec florente ætate, nec opibus, nechonoribus aut amicis quidquam juvari poſſe, tum demum ſe humiliant & Deo manus dant. Idem per myſterium docuit Angelus Iacob, quo cum luctabatur. Gen. 32. Cùm enim ſuperare eum non poſſet, ſecuit nervum femoris ejus, vt debilitarentur vires? Et cur? ne Iacob qui viderat ſe Angelo quodammodò præualere, ſibi de robore ſuo nimiùm placens, ſuperbiret; vt ait Theodoretus. Senſit enim ex femoris ictu ſe nõ modò ab Angelo vinci, ſed & facilè occidi potuiſſe. Pari modo cum Deo multi pertinaces diu multumque luctantur, nec vllis Dei beneficijs vinci ſe patiuntur. Quid igitur Deus? venit cum flagello aliquo, & humiliat eos, vt ſuam infirmitatem agnoſcant.

III. Cogit orare

III. Leuauerunt vocem dientes: *Ieſu præceptor miſerere noſtri.* En fructum alium, feruentem orationem. Communis ferè hominum querela eſt quòd ad orandum tardos & pertæſos, in ipsâ oratione tepidos ſe & diſtractos ſentiant. Quæ cauſa? tribulatio deeſt, quæ illos excitet. Vnde S. Auguſtinus in Pſ. 49. ad verba: *Invoca me in die tribulationis. Ad hoc,* inquit, *permiſi diem tribulationis tibi fieri, quia fortè ſi non tribulareris, non invocares me. Cùm tribularis autem, invocas me: cùm invocas me, eximam te; cùm eximam te, glorificabis me, vt iam non diſcedas à me. Obtorpuerat quidem* (Dauid) *& friguerat à fervore orationis, & dixit: Tribulationẽ & dolorem inveni, & nomen Domini invocavi. Inveni tribulationem tanquã aliquid vtile, putruerat labe peccatorum ſuorum, iam ſine ſenſu remanſerat, invenit tribulationem tanquam vſtionem & ſectionem.* S. Chryſoſtomus hom. 5. de incomprehenſ. Dei naturâ, rem ita pulchrè explicat: *Orationem, dico,* inquit, *non tenuem illam & deſidioſam, ſed eam, quæ intenta ex animo dolente & corde contrito proficiſcatur. Hæc enim eſt, quæ in cœlum ſcandere valeat. Et quemadmodum aqua, dum per plana & amplia ſpatia fertur; non in altum exurgit, ſed tenuem ſeſe latè quaquaverſus expandit: cùm autem manu artificũ ſubtùs colligente ſtringenteque, coacta fuerit in anguſtum, iam inde ſolicita omni telo velociùs ſe in excelſum iaculatur petitque regionem ſupernam: Sic mens humana dum otioſa & liberior, quàm expedit, degit, diffunditur lateque diffluit, cùm autem rerũ euentu aſperiori, caſuque ſubtùs coarctante adverſo ſolicitetur, iam agiliùs ſe extrudit, & intentas dilucidasque orationes mittit in excelſum. Atque vt intelligas eas potiſſimùm orationes poſſe exaudiri, quæ preſſo afflictoque animo redduntur, audi quid Propheta referat: Ad Dominum cùm tribularer, clamavi, & exaudiuit me.* Sic ille. Idem videmus in vicino nobis Muræ flumine, quod dum infra montes conſtringitur, cum impetu fluit & viuax eſt: at vbi ſe infra Græcium in planitiem diffundit, languidè pergit & tabeſcit. Hunc in modum feruenter orare edoctus fuit Dauid, quando latitans in ſpeluncâ, 1. Reg. 24. perquiſitus à Saüle cum 3000. militibus ad necem fuit. Saüle enim intrante ſpeluncam illam, in quâ ipſe latebat, cœpit ardenter orare & recitare Pſalmum 56. vt præſert ejus titulus. In quo inter alia ſic ait; *Clamabo ad Deum altiſſimum, Deum qui benefecit mihi: Miſit de cælo & liberavit me.* Feruens ergo ejus oratio, mox audita fuit. Sed quomodo? *Miſit de cælo,* inquit. Quid? Chaldæus Paraphraſtes explicat ita: *Præcepit araneæ vt ordiretur telam ad defenſionem meam,* in ore ſcilicet ſpeluncæ inferioris, in qua latebat Dauid; ne ſuſpicari poſſet Saul, inibi eum latere: quo modo S. Fælicem Nolanum defendit Devs inter duos anguſtos parietes, per araneæ telam. Vidit igitur Dauid ſe præcisè vnius araneæ telam pro latebrâ habere. Vehementiùs ergo cœpit inſtare orationi in tali periculo. Eadem tribulatio ad feruenter orandum compulit Hebræos in Ægypto iam dilatatos & inde in Dei cultu & oratione tepentes. Miſit enim eis Pharaonem, durum exactorem, qui ignauos operibus luti premeret & pro mercede flagellis oneraret. In hac tribulatione poſiti altiùs extulêre vocem; nam *ingemiſcentes propter opera vociferati ſunt: aſcenditque clamor eorum ad Deum ab operibus.* Exo. 2. In quem locum Caietanus ait: *Clamor tanta fuit vis, vt aſcenderet ad Deum ab operibus. Afflictio ſiquidem tam crudelis ſervitutis vires præbuit clamori ad perveniendum ad aures Dei.* Sic & Ionas in ventre ceti demum feruenter orare didicit: *Clamavi de tribulatione meâ ad Dominũ, & exaudivit me.* Ion. 2.

IV. Docet obedire.

IV. Iuſſi ire ad ſacerdotes & oſtendere ſe, iuerunt, cæcâ quâdam obedientiâ nondum ſanati. En parendi promptiudinem, quartum lepræ fructum. Difficile eſt hominibus captivare intellectum & frangere caput ſuum, ſubijcere voluntatem ſuam aliorum imperio. Tribulatio id docet. Docuit ſanè, & quidem lepra, potentem illum Principem militiæ regis Syriæ, Naamanem, obedire pauperi Eliſæo. Qui rogatus ab eo, vt ſuis precibus lepram ei abſtergeret, non deſcendit ad eum, ſed tantummodò per internuntium jubet eum lauare ſepties in Jordane. Indignè hoc primùm accepit Pinceps alti ſpiritus & reditum in patriam parabat. Sed quid ageret? lepra cruciabat ſimul & fœdabat: cum eâ domum redeat? Ergo ſamuli monent vt viro Dei obediat. Paret & exuit veſtes, deſcenditque in Iordanem ſepties, vti mandatum fuerat, & ſanatur, non ſolùm corpore, ſed & animo; dum verum Deum agnoſcit & colere incipit. 4. Reg. 5. Si non fuiſſet lepra, nunquam Princeps iſte ad humilem Eliſæum veniſſet, nec veri Dei cul-

tum

tum amplexus fuiſſet. Bonus ille Loth audijt quidem Angelorum bonum conſilium; vt fugiens de Sodomis in monte ſe ſaluaret. Verùm ipſe aſcenſum metuens, ad pedem montis potiùs manere in vrbe Segor voluit. Cæterùm vbi reſpiciens vidit igneam pluuiam & incendium depopulans vicinas civitates; mutato conſilio ex Segor profugit in montem; quem priùs fruſtrà ſuaſerat Angelus. Gen. 19. Audiunt multi Dei vocationem & Angeli inſpirationes bonas, vt relicto mundo; ſocietate prauâ, officio periculoſo; ſaluent animam ſuã in monte religionis, alióve ſecuriore ſtatu, ſed fruſtrà. Tribulatio tandem cogit. Videmus paſſim bruta animantia ab hominibus edoceri, vt per omnia eis obediant & variè ludere diſcant, vti ſimias; quandoque etiam feroces beſtias, vrſos, tigrides; leones. Et quâ ratione ſub jugum coguntur; libertatis tam amantia? ſame & flagello. Imple ea pabulo, nihil addiſcent nec tibi obedient: & ſi priùs paruerunt; mox redibunt ad ingenium, nec curabunt tuum imperium. Pari modo calamitas reddit homines morigeros & ad virtutes addiſcendas paratos. Abſit magiſtra illa: nullam curabunt vel admittent diſciplinam. Ita teſtatus Iſaias c. 26. *Cùm feceras* (Domine) *judicia tua in terra, juſtitiam diſcent habitatores orbis. Miſereamur impio; & non diſcet juſtitiam.*

V. Cogit inire pacẽ & familiaritatẽ cum humilibus & miſeris.

V. Pacificè inter ſe vixerunt cùm alij eſſent Judæi, alij (vel ſaltem vnus) Samaritani. Scimus Samaritanos planè exoſos fuiſſe Judæis, vt nec menſâ nec vaſe vllo cum eis communi vti vellent: leprâ hos inter ſe compoſuit, vt depoſito mutuo odio; benè inter ſe conuenirent. *Morbi communicatio*; ait Euthymius in hunc locum, *coadunauit.* Soror Moyſis Maria facilè tulit iuxta ſe Æthiopiſſam, Moyſis vxorem, poſtquam ipſa lepram incurrit. Incidant in eandem foueam homo & lupus, vel lupus cum ove, aut vulpes cum anſere: videbis inter eos bellum ceſſare & pacem regnare. Cur? quia ambo in afflictione ſunt, Pincerna Pharaonis dum in ſuo officio & gratiâ Regis eſſet, nihili æſtimavit Ioſephum, velut ſeruum vilem, vti colligitur ex eo, quòd reſtitutus ſuo gradui, per integrum biennium, etiam poſt acceptum beneficium, ipſius oblitus ſit. At vbi commiſſo in Regem delicto compactus eſt in compedes & carcerem Ioſephi aliorumque vinctorum, ibi (vt ſolent miſeriarum ſocij confabulari) ait Ioſephus l. 2. Antiq. c. 3. *Familiaritatem cum Ioſepho contraxit, & quia prudentem exiſtimavit, viſum ſomnium ei expoſuit, orans vt indicaret ſi quod ſubeſſet, præſagium, deplorans ſuum infortunium.* Ecce par calamitas ſancit familiaritatem & quidem ſalutarem inter Regium & nobiliſſimum Officialem, & objectum mancipium, id quod proſperitas nunquam effeciſſet.

VI. Trahit ad ſe diuinum auxilium.

VI. Denique Chriſtum Dominum ſuo clamore ſtatim permouerunt, vt medelam eis afferret, Mox enim audiunt: *Ite, oſtendite vos ſacerdotibus*, q. d. ſalua res eſt, jam ſanaui, pergite tantùm ad lepræ Judices, Neque dubitandum Chriſtum ex deſtinato obuiaſſe his leproſis; vt eorum miſeriæ miſericordiam impenderet, adeoque ipſum potiùs occurriſſe leproſis; quàm leproſos Chriſto. Eſt enim inter hominis juſti miſeriam & DEI miſericordiam quædam ſympathia; qualis inter magnetem & ferrum: quâ ſicut magnes ferrum, ita miſeria & afflictio trahit ad ſe Dei miſericordiam; teſte S. Chryſoſtomo, qui in ea verba Pſalmi 9. *Adjutor in oportunitatibus, in tribulatione*; ſcribit: *Opportunitatem hic dicit afflictionem. Quâ de re? quòd ſit mater ſtudij ſapientiæ & maximè diuinum attrahat auxilium.* Et mox: *Tunc autem maximè ſentimus auxlium, quando verſamur in afflictionibus.* Sanè leproſorũ tametſi ab hominum conſortio ſeparati ſunt, DEVS curam gerit, vt habeant vnde viuant. Senex quidem in Vitis PP. ad 60. annos leproſus, cùm ei pro ſuſtentatione offeretur pecunia, reſpuit eam dicens: *Tu poſt 60. annos vis auferre nutritorem meum? totidem enim annis Deus me ſuſtentauit.* Referunt ipſi leproſi minùs ſe cruciari leprâ, ſi ex pane non proprio, ſed mendicato viuant. Mendicatus autem panis ex ſententiâ S. Franciſci, eſt *panis Dei.* Quare vti leproſi Deum nutritorem habent: ita afflicti omnes ad Deum recurrentes, ipſum habent auxiliatorem. Vult DEVS, vt leproſi ſtipem mendicato quærant; vult etiam vt afflicti opem ab ipſo poſtulent. *Ego feci, & ego feram*, ait Iſa. 46. Ego feci vt eſſent leproſi & miſeri; ego eiſdem opem feram, & ſupportabo illos gratiâ meâ.

Verùm ſi Deum ad ſe trahere volunt, adamantem non admittant, cordis ſcilicet duritiem. Nam qui adamantis inſtar flagellis non cedunt, ſed incudis admodum potiùs indurantur vti Pharao; Dei iram ad ſe trahunt, juxta id Zach. 7. *Cor ſuum poſuerunt vt adamantem, ne audirent legem &c. & facta eſt indignatio magna in Domino exercituum.*

THEMA QVINTVM.

Gloria Deo danda gratitudine, peccati confeſſione, veritatis enunciatione, ſui abjectione.

I. Datur gloria Deo gratitudine.
II. Peccatorum confeſſione.
III. Veritatis conteſtatione.
IV. Sui Abjectione & demiſſione.

Non eſt inventus qui rediret & daret gloriam Deo. *Luc.* 17.

MAgno vtique myſterio requiſiuit olim Deus cenſum à Judæis per ſingula eorum capita, quoties vrgente causâ numerandus erat populus, dimidium ſicli, qui valebat noſtros 20. cruciferos. Exod. 30. *Dabunt ſinguli pretium*, inquit: *pro animabus ſuis Domino, & non erit plaga in eis cùm fuerint recenſiti.* Cur verò ſuas plagas redimere debebant cenſu pecuniario? Ad quid pecunia DEO? Nimirum

illi populo omnia in figuris contigebant, quæ nos Chriſtiani impleremus in ſpiritu & veritate. Cenſus igitur ille ſecundùm D. Cyrillum aliud non denotabat niſi Dei cultum, ſeu gloriam & honorem, Deo per omnia debitum; quem omnes & ſinguli Creatori ſuo perſoluere & poſſunt & debent, ſiue pauperes ſiue diuites. Hunc cenſum requiſiuit Dominus in hod. Euangelio à decem leproſis, nec dedit niſi vnus, ſubtraxére ſe ceteri, jure ſanè meritò propterea notati: *Non eſt inventus, qui rediret & daret gloriam Deo, niſi hic alienigena.* Nos igitur Auditores ne & ipſi hanc cenſuram incurramus aut peiores alias plagas, demus operam vt hunc cenſum Deo exactiſſimè perſoluamus. Qua verò ratione dari gloria Deo poſſit & debeat, docebunt nos Sacræ litteræ, vti nunc audiemus.

I. Datur gloria Deo gratitudine.

I. Gratitudine, vti audimus à Chriſto Domino in hod. Euangelio. Dant enim Deo gloriam, qui agnoſcunt ſe bona ſua habere à Deo, adeoque cum gratiarum actione eidem accepta ferunt, quod Samaritanus quidem fecit, reliqui nouem non fecerunt. Vnum hoc à nobis exigit tributum Devs pro omnibus donis ſuis, vt gloriam ei demus, gratias agendo; quod adeò juſtum & æquum eſt, vt non modò Gentiles & alienigenæ, qualis erat hic Samaritanus, ſed etiam beſtiæ faciendum eſſe agnoſcant, & verò etiam faciant. Iuſtiſſima ſanè fuit illa Dei petitio, quâ exegit fructus annuos à vineæ ſuæ cultoribus, miſſis ad hoc primò ſeruis, deinde proprio filio ſuo. Matth. 21. At verò quid ingrati illi reſponderunt cuculi? *Hic eſt hæres*, inquiunt, *venite occidamus eum, & habebimus hæreditatem eius.* Quod verbum adeò turpe & deteſtandum erat, vt ipſimet improbi & ingrati Scribę & Phariſæi (qui eâ parabolâ notabantur) ſententiam in agricolas illos adeoque in ſcipſos tulerint: *Malos malè perdet* (Dominus vineæ) *& vineam ſuam locabit alijs agricolis.* Merentur ergo ingrati, qui gratiarum actionem velut cenſum ſeu tributum domino ſuo ſubtrahunt, priuari bonis & beneficijs acceptis: quòd ſi inſuper pro bono malum reddant, malè etiam perire. Quis verò neſcit aut negare auſit mundum hunc totum & quæ in eo ſunt, propter nos homines eſſe creata? & quo grauiore ſub onere, quàm vt reddamus Deo noſtro debitum gratitudinis tributum? vt laudemus benefactorem? Certè parentem noſtrum Adam jure merito eiectum fuiſſe è paradiſo, quòd tot tantiſque Dei beneficijs nihil retuliſſe gratitudinis legatur, cenſet Rupertus lib. 2. c. 39. Creatus enim à Deo erat ad imaginem ipſius & Imperator mundi conſtitutus, nec tamen in gratiarum actionem protumpere auditur. Poſitus eſt, in paradiſum, locum deliciarum pleniſſimum; & adhuc mutus eſt. Datur ei adiutorium ſimile ei, necdum laudes Deo canit. *Qui ergo gratiam* Dei *non agnovit*, ait Rupertus, *non mirum, quod ad hoc pertinet, vt & peccaret & peccatum ſuum non agnoſceret, quia res vicina eſt; eodem quippe intuitu & ſuum malefactum & divinum erga ſe cognoſcit homo beneficium.*

Iam verò ſi exterminari ex hoc mundo digni ſunt, qui Deo cenſum gratitudinis non reddunt, quia merebuntur illi, qui præterea, vt Iudæi illi, iniurias pro beneficijs rependunt? Malos malè perdet, dixerunt in ſeipſos Iudæi, quod & experti ſunt, quando à Tito exciſi à patriâ & per orbem poſteà diſperſi ſunt, quia Dei filium, ad ſe pro exigendis frugibus miſſum, eiecerunt extra vineam & crucifixerunt. Viderint ergo qui Deo pro acceptis beneficijs mala rependunt, & creaturis ſibi ad hilaritatem & ſalutem impenſis impiè abutuntur ad iniuriam Creatoris. Julianus Imp. Apoſtata, vt Ioan. Bodinus refert, habuit in inſignibus ſuis ſuæ peruerſitati ſymbolum non abſimile, aquilam, quæ ſagittis, de ſuiſmet pennis concinnatis, configeretur; indicaturus commune eſſe Jmperatoribus, vt ab ijs euerterentur, quos ad nimios honores euexiſſent. Quàm verè ſeipſum tetigit, qui Dei beneficio ad imperium euectus, poſteà à fide deficiens Deum impugnare ipſiſmet Chriſtianorum libris, quibus priùs ad fidem informatus erat, cœpit! Vtinam verò non plures etiam Chriſtiani hunc Apoſtatam ſequerentur! quod tamen faciunt illi, qui eâ, quam ad benedicendum acceperunt à Deo linguâ Devm blaſphemant, & quidem per ſalutaria, ſibi ad ſalutem parata, ſacramenta & Chriſti vulnera. Faciunt, qui vino & ſimilibus creaturis ad reficiendum & exhilarandum animum datis, abutuntur ad belluinam ingurgitationem & ebrietatem. Faciunt alij plurimi, qui dona & talenta ſibi à Deo credita conuertunt in ſpicula, quibus in Devm pugnent. Ex vnius ingrati hujuſmodi ſupplicio aliorum pœnas colligamus, aliquando ſubeundas. Ioas Rex Ieruſalem ipſis in cunis ſeruatus à cæde & tyrannide Athaliæ, clamque enutritus, poſteà à Ioiada Pontifice adhuc puerulus in regiam ſedem euectus, ad extremum pro mercede, filium Ioiadæ, Zachariam, quòd contra Idolorum cultum prædicâſſet, lapidibus peti atque interfici juſſit: *Et non eſt recordatus Ioas Rex, miſericordiæ, quam fecerat pater illius ſecum, ſed interfecit filium eius.* 2. Par. 24. De quo tam immani Regis omnium ingratiſſimi parricidio ita ſcribit Genebrardus in Chr. l. 1. anno 3327. *Zacharias filius Ioiadæ in ipſo templo occiſus eſt. Hujus ſanguis vſque ad adventum Nabuchodonoſoris inſtar ollæ bullientis, quaſi vltionem depoſcens, ferbuiſſe traditur. Nec id impunè tulit Rex, nam & ipſe occiſus eſt à duobus ſervis. Ex quo autem Ioas Zachariam occidit, ceſſârunt* Dei *in templo polluto reſponſa & oracula ex Debir, ſecretiore parte templi in quâ erat propitiatorium, & ex Ephod, ornamento Pontificio, vt ſcribit D. Epiphanius.* Ita Genebr. Neque hæc Dei vltio diutiùs, quàm ad finem anni dilata fuit, vt cit. Paral. loco habetur. Serui autem, à quibus occiſus eſt, erant, vt Liranus aſſerit, duo, vnus Ammonita, alter Moabita, ambo eximijs beneficijs à Rege priùs condecorati, vt ita ingratus herus ab ingratis necaretur ſeruis. Sed illud maximè notandum, quòd

ſanguis

Digitized by Google

ſanguis Prophetæ ebulliens videtur euocâſſe Regem Nabuchodonoſorem, ad puniendum ſcelus ingratitudinis, in regnum ipſius. Ebullit adhuc ſanguis Chriſti & vindictam petit contra ingratos Chriſtianos, qui ipſius ſacratiſſimâ paſſione & ſanctiſſimis ſacramentis ingratiſſimi abutuntur, & feruebit vſque ad judicij diem.

II. Peccatorum confeſſione. 1. II. Peccatorum confeſſione; quemadmodum dixit Ioſue, quando Achan furti reum, ad fatendam culpam adhortatus eſt: *Fili mi, da gloriam Domino Deo Iſraël, & confitere atque indica mihi, quid feceris, ne abſcondas.* Ioſ. 7. quia nimirum DEVS vti peccantium culpis offenditur, ita pœnitentium confeſſionibus glorificatur. Primò quia ſic profitemur nobis adſcribenda eſſe peccata noſtra, non DEO vti blaſphemi quidam hæretici docent. Dicimus itaque in confeſſione: *Mea culpa*, non tua Domine: *mihi confuſio, tibi autem honor & gloria.* Ita Daniel cap. 9. confitetur: *Tibi Domine juſtitia, nobis autem confuſio faciei.* h. e. juſtè nos punis, & meritò nos erubeſcimus ob peccata noſtra. Hoc pacto reddendam DEO gloriam cenſuere Philiſthæi, quando in expiationem irreuerentiæ ſuæ, in Arcam DEI commiſſæ, obtulerunt ei anos muteſque aureos, & quidem ex conſilio ſuorum ſacerdotum dicentium: *Facietis ſimilitudinem anorum veſtrorum & ſimilitudines murium, & dabitis Deo Iſrael gloriam.* 1. Reg. 6. Eo enim dono fatebantur ſuum delictum, DEI verò juſtitiam & potentiam. Immundæ beſtiolæ, vt vermes, ranæ, ſerpentes, mures, dum ſpirant & viuunt, odioſæ ſunt & nauſeam mouent; at ex auro conflatæ & gemmis diſtinctæ in delicijs habentur: ita peccata dum patrantur & adhuc in animâ viuunt, abominatio ſunt DEO: eadem verò mactata & accuſata in confeſſione deliciæ ei fiunt.

2. 2. Quia ſic teſtamur Chriſti, Medici noſtri, potentiam, ſapientiam, bonitatem & miſericordiam; vt quia omnia noſtra vulnera, quotcunque & qualiacunque ſint, ſanare poſſit & paratus ſit. Ita enim S. Auguſtinus in Pſ. 94. *Quare maximè pertinet ad laudem Dei, quoniam confiteris peccata tua? Quia tantò ampliùs laudatur Medicus, quantò plus deſperatur ægrotus. Cōfitere itaque peccata tua: tanto enim maior eſt laus ignoſcētis, quātò maior exaggeratio eſt peccata confitentis.* Dum Martha fratris defuncti putredinem & fœtorem expoſuit, hoc ipſo Chriſti potentiam extulit; ſiquidem etiam quatriduanum & iam fætentem ſe excitaturum promiſit & excitauit. Ita quò magis in confeſſione accuſamus iniquitatem noſtram, eò magis prædicamus noſtri Medici bonitatem, oſtendimus *Dei miſericordiam ſuperexaltare judicium*, & ſuperare ejus juſtitiam; quia confitendo ad miſericordiam eum inflectimus, tametſi ejus iuſtitia delictis infenſa vindictam expoſcat.

3. 3. Quia in confeſſione pro Dei amore nobis ipſis iraſcimur, pieque nos affligimus confitendo errata noſtra, hoſteſque Dei teterrimos; peccata, inquam, quaſi captiuos factos ad Dei pedes adducimus, proſternimus, accuſamus & traducimus. Fidelis vtique ſervus & amans domini ſui eſt, qui non dubitat prodere & traducere hoſtes ejus, vt occidantur & pereant. Ita Mardochæus, quanti æſtimaret honorem Regis ſui Aſſueri, ſatis ſuperque oſtendit, dum ei prodidit inſidiatores vitæ ejus, Eunuchos duos. Eſth. 6. Atquî hoc pœnitens agit, dum peccata ſua prodit in confeſſione adeoque etiam punit, confundit & traducit Dei amore, quem offenderunt, & quantum in ſe erat, delere voluerunt. Profectò illuſtrius in Deum fidei & amoris ſignum eſt, ſi ego mea delicta, meas proditiones & inſidias, meipſum proditorem patefaciam, quem ſi aliena deferam; quia longè difficilius eſt ſeipſum confundere & punire, quàm alium. Id verò ago in confeſſione. Vnde S. Ambroſius in Pſ. 118. ſerm. 4. ait: *Qui ſua delicta non tacuit, videtur in ſe doluiſſe, quod fecit: in Diabolo prodidiſſe quod ſuaſit* &c. Sic ergo pœnitens honorem Deo ablatum per peccatum, reſtituit per confeſſionem, quo modo Judas reſtituit honorem (bonâ ſaltem ex parte) Chriſto, cùm 30. argenteos retulit, confitendo ſuum delictum & Chriſti innocentiam; quoad hoc bene inchoans pœnitentiam, ſed in deſperatione malè finiens.

4. Quia imaginem Dei vitijs emortuam reuocat ad vitam omniqúe cœno deterſo reddit nitidam Deoqúe gratam. Vnde S. Gregorius Nazianz. ad Vital. *Peccati vel ſola confeſſio*, inquit, *hominibus ſæpè ſaluti fuit, acerbiſſimiſq́ lachrymis graves noxas abluit, animamq́ vitio terram obſcœnamq́ purgavit.* Quis autem neget ad gloriam Imperatoris cedere, ſiquis ejus ſtatuam in foro ſtantem & luto vel vetuſtate fædatam expurget & priſtino nitori reſtituat? Eandem Dei imaginem ſubtrahit confeſſio incendio gehennæ; quomodo igitur non Deum honorificat? Certè Metellus ille Pontifex Ro. quia Palladium ſeu Palladis ſimulachrum antiquiſſimum conflagrante templo Veſtæ ſubtraxit ab incendio, maximum inde conſecutus eſt decus & honorem, ita vt ſolus curru vehi in Capitolium poſſet, quòd honori Palladis ſuo periculo conſuluiſſet & damno, viſu nimirum amiſſo, teſte Plinio l. 7. cap. 44. Cur non etiam cenſeatur Deum magno honore afficere, qui ejus imaginem, ſeipſum eripit à gehennâ, dum ſe accuſat in confeſſione? Vnde Pacianus in paræn. ad pœnit. *Gehennam*, inquit, *recordemini, quàm vobis confeſſio extinguit.*

III. Veritatis conteſtatione. III. Veritatis conteſtatione. Hoc ſenſu Phariſæi dum examinarent cæcum natum, à Chriſto illuminatum, & compellerent ad rei veritatem enunciandam dixerunt ei: *Da gloriam Deo. Nos ſcimus quia hic homo peccator eſt.* Ioan. 9. h. e. veritatem edicito, à quonam ſanatus ſis. Ergo qui veritati reddit teſtimonium, præſertim cùm ea per violentiam impugnatur & opprimitur, Deum honorificat. 1. quia talis Dei præſentis reuerentia ductus, indignum reputat coram ipſo, qui eſt ipſa veritas & cognitor omnium cordium, mentiri aut veritatem ſupprimere. Vnde Gloſſa eo loco ait: *Dare gloriam Deo eſt veritatem de aliquo quaſi Deo præſente dicere.* Qui enim mentiri audet, non videtur

Digitized by Google

videtur agnoſcereDeum cordium cognitorem, intima omnia penetrantem & peruidentem; vti econtrà qui mentiri metuit, Dei oculum corda inſpicientem reuereri dignoſcitur. Hanc vtique ob cauſam Ananias & Sapphira morte ſubitâ, & forſan (vti S. Auguſtinus ſer. 27. de verb. Apoſtoli, & S. Baſilius ſer. 1. de Inſtit. Monach. putant) etiam æternâ plexi ſunt, quia à S. Petro interrogati, mentiri Deo, cordium ſcilicet inſpectori auſi ſunt, quaſi nimirum Deus de ipſorum impoſturâ nihil omninò ſciret. Act. 5. Vnde Eccleſiaſtici 15. dicitur: *Viri mendaces non erunt ejus* (ſapientiæ increatæ omnia cognoſcentis) *memores*; quia de illâ non cogitant, ait Liranus.

2. 2. Quia DEVS amator eſt veritatis, imò ipſa veritas; qui ergo veritatem propugnat & mendacium odit ac impugnat, Dei militem ſe oſtendit pro gloriâ Domini ſui ſtrenuè certantem. *Non amat falſum auctor veritatis*; inquit Tertullianus l. de ſpectac. cap. 23. *adulterium eſt apud illum omne, quod fingitur.* Propterea Eleazarus ille etiam fingere cibi à lege vetiti comeſtionem noluit: *Nam*, inquit, *etſi in præſenti tempore ſupplicijs hominum eripiar, ſed manum omnipotentis nec vivus nec defunctus effugiam.* 2. Mach. 6. Ob eandem cauſam Ionas nautis interrogantibus quid feciſſet, quòd ipſius causâ tam ſæua tempeſtas orta eſſet, dixit eis omnem veritatem, & confeſſus eſt peccatum ſuum; vt habetur Ion. 1. v. 10. Sed quam ob cauſam homo Hebræus & Propheta confitetur nautis barbaris & Gentilibus ſuam culpam? Audiatur ipſe Ionas ad eos loquens: *Hebræus ego ſum, & Dominum Deum cœli ego timeo, qui fecit mare & aridam.* atque ideò, vt ſequitur, veritatem premere non eſt auſus, ſed liberè enunciare coactus eſt quia ſeruus Dei, qui eſt ipſa veritas, & veritatis amator erat. Congruit nomen parentis ejus, *Amathi*, h.e. *veritas*; quia Ionas vti *filius veritatis*, ita ob timorem Dei, amator quoque erat. Talem igitur qui ſe eſſe oſtendit vtique Deum glorificat, velut fontem veritatis & hoſtem mendacij.

3. 3. Quia veritas eſt ſecundùm naturam, mendacium contra naturam. Qui autem ſecundùm naturæ ordinem & requiſita agit, Deum naturæ auctorem honorificat & collaudat: qui verò contra naturam agit, Dei ordinationi reſiſtit & opus ejus inuertere conatur. Aues dum cantant, canes dum latrant, boues dum mugiunt, homines dum humanâ voce loquuntur, Dei opus & ſapientiam celebrant: quòd ſi aues latrarent aut obmuteſcerent, homines latrare conarentur vel mugire, canes aut boues loqui vel cantare, naturæ ordinem & pulchritudinem vitiarent, adeoque etiam auctorem ejus arguerent. Iam, vt vel ipſe agnouit & docuit Ariſtoteles 4. Eth. c. 7. veritas naturæ humanæ per ſe congruit, mendacium verò non magis quàm latrare, mugire, mordere, quod brutis ſolùm conuenit. Hinc eſt quòd veritatem loqui, nullius ferè laboris ſit, permagni verò mentiri; quia illud ſecundùm naturam, hoc contra naturam humanam eſt. Sunt artes, quæ ob difficultatem requirunt multum temporis, donec addiſcantur: aliæ faciliores, quaſi à naturâ ipsâ edoctæ, nullo negotio diſcuntur. Hujus generis eſt veritas, quam eloquendam naturâ ipsâ comparati & quodammodò nati ſumus: illius verò mendacium, quod cùm naturæ aduerſetur & lucem fugiat, colorari fuco veritatis debet, multoque tempore eget. Veritas merces ſuas, ſicut in ſe ſunt, depromit venditque ſynceras & veras. Mendacium, quia falſas & inutiles vendit, fingere eas ad ſpeciem veritatis & fucare vel occultare debet, ne falſitas deprehendatur. Hinc. Ier. 9. v. 5. de mendacibus dicitur: *Docuerunt linguam ſuam loqui mendacium.* Quod explicans D. Gregorius 12. mor. c. 21. *Alius*, inquit, *relictâ veritate mentiri deliberat, ut audientem animum fallat. Sed quantus labor eſt, ſolicitè cuſtodire, ne ipſa ejus fallacia deprehendi queat? Ponit quippe ante oculos, quid à veritatem ſcientibus reſpondere poßit, & cum magno cogitatu pertractat quomodo per argumenta falſitatis documenta veritatis exuperet. Hinc inde ſe circumtegit & contra hoc vbi deprehendi potuerit, veritati ſimilem reſponſionem quærit, qui ſi velit verum dicere, vtique ſine labore potuiſſet. Plana quippe veritatis via, & grave eſt iter mendacij. Vnde & per Prophetam dicitur: Docuerunt linguam ſuam loqui mendacium.* Sic Gregorius.

IV. Sui abiectione & demiſſione, quâ omnia noſtra DEO, non nobis adſcribimus. In hunc ſenſum Ieremias prædicat Judæis c. 13. v. 15. & 16. *Audite & auribus percipite: Nolite elevari, quia Dominus locutus eſt. Date Domino Deo veſtro gloriam antequam contenebreſcat &c.* h. e. veſtram infirmitatem & debilitatem agnoſcite & in me ſolo auxilium aduerſus Chaldæos ponite & quærite. Qui ergo fatetur ſe abſque Deo nihil eſſe, nihil poſſe: cum Deo omnia eſſe & poſſe; quia ſua bona omnia Deo adſcribit, is dat gloriam Deo. Hoc præſcribens Eccleſiaſticus c. 3. v. 20. & 21. ait: *Quantò magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo invenies gratiam; Quoniam magna potentia Dei ſolius, & ab humilibus honoratur.* Superbi ſua bona ſibi, humiles ſua Deo accepta referunt: vnde illi gloriam Deo rapiunt, iſti adferunt. Bene Lactantius l. 6. Inſtit. c. vlt. ait: *Summus colendi Dei ritus eſt, ex ore juſti hominis ad Deum directa laudatio, quæ tamen ipſa vt Deo ſit accepta, humilitate opus eſt.* Hujuſmodi cultûs exemplum & normam præbuêre inprimis 24. illi ſeniores, qui *procidebant ante ſedentem in throno & adorabant viventem in ſæcula ſæculorum, & mittebant coronas ſuas ante thronum* Apoc. 4. hoc ſubiectionis ritu omnia ſua bona Deo adſcribentes. Præclariùs adhuc exhibuit B. Virgo quando cecinit: *Magnificat anima mea Dominum.* Vnde verò glorificat Deum? ſuâ humilitate omnes ſuas gratias ipſi adſcribendo: *Quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ* &c.

IV. Sui abiectione & demiſſione.

Simili modo DEO, non ſibi, gloriam dedêre illi, qui ob eximias virtutes ſuas electi ad ſummas dignitates, non niſi profundiſſimâ humilitate eas adierunt, vti S. Leo Pap. IX. qui electus ad ſummum Pontificatum ſumpto habitu peregrini è Germaniâ Romam

pedes

pedes iuit, per ipſam verò Romam nudis omninò pedibus ad ſedem ſuam intrauit S. Petrus Cæleſtinus ad eandem electus dignitatem, humili aſello vectus Romam perrexit. S. Otto Bombergenſis & S. Norbertus Magdeburgenſis Epiſcopi, vterque ſimili ritu ad occupandas ſuas ſedes abeuntes, vbi primò conſpexerunt eas dè procul, detractis ſibi calceis nudipedes vrbem & ædes ſuas ingreſſi ſunt. Quid hi aliud ſibi voluêre, niſi quod 24. illi ſeniores; jactare ſc. coronas ſuas ad pedes Chriſti Domini? Quid aliud niſi dicere: *Non nobis Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam?*

DOMINICA XIV. POST PENTECOSTEN

THEMATA.

I. Volatilia cœli quàm variè ſeruiant homini, mirâ DEI prouidentiâ.
II. Prouidentia DEI elucet in cornix.
III. Homo qualis ſit, lilia oſtendunt.
IV. Lilia ſeu flores Deum nobis monſtrant.
V. Seruitus divitiarum quàm miſera.

THEMA PRIMVM.

Volatilia cœli quàm variè ſeruiāt homini, mirâ Dei prouidentiâ.

I. Volatilia alunt nos.
II. Veſtiunt & ornant nos, fouent, & calefaciunt.
III. Defendunt, monent, dirigunt.
IV. Recreant & oblectant nos.
V. Docent nos & inſtruunt.
VI. Caſtigant malè agentes.

Reſpicite volatilia cœli. *Matth. 6.*

Creaturæ conſiderandæ velut miniſtri noſtri.

NOn eodem modo & oculos aſpexit Raphaëlem tam ſenior quàm junior Tobias, quando illū primò ad ſe euocarunt in itineris ducem; & quando eum ſecundò ex itinere reducem viderunt. In priore enim congreſſu contemplati eum ſunt, velut mercenarium, ex magno tamen genere natum: in poſteriore verò intellexerunt eſſe Angelum, à Deo ſibi miſſum ad ſuum miniſterium; vnde & in terram proſtrati atque in ſtuporem rapti, Deum laudaverunt, pro tam ſingulari beneficio. Videmur nos eodem modo aſpicere creaturas, quo modo Raphaëlē vterq; Tobias; conſideramus enim illas velut Dei opera, magnifica & miranda, tanto opifice digna; ſed hoc nequaquam ſufficit; conſiderandæ enim ſunt velut ſervi quidam Dei, in miniſterium noſtrum miſſi, à quibus grandia bona quotidie accipimus, quaſi ab ipſius manu & beneficentia. Quod ſi à nobis fieret, vtique in faciem & ipſi caderemus, Deumque in creaturis ſuis & agnoſceremus & toto corde laudaremus. Hoc eſt, quod inſinuat in hodierno Evangelio Dominus, cùm nos cœli volucres contemplari jubet: *Reſpicite volatilia cœli*, h. e. iterum aſpicite & meliùs conſiderate quaſi Angelos quoſdam è cœlo vobis miſſos, & videte quanta vobis bona per ea Deus conferet; id quod hic faciemus.

I. Volatilia alunt nos.

I. Alunt nos carnibus, pullis & quædam etiam ouis ſuis; & cibo quidē ſapido, delicato, grato, ſalubri, vario & varijs anni temporibus ſubminiſtrato. Magnum certè fuit beneficium Hebræis à Deo impenſum, cùm innumerabilē coturnicium copiam in eorum caſtra immiſit, bis intra 40. annos, Exod 16 primo egreſſionis anno, & Num. 11. anno ſecundo. Ac alias & plures alias aues ſingulis annis ad nos mittit, & quidem ex remotiſſimis terris adducit; ita vt penè ſingulis menſibus alias & alias ſubmittat, ne faſtidium pariant, ſed appetitum potiùs excitent nunc coturnices, nunc fringillas, nunc parices & alaudas, nunc ficedulas, nunc merulas & turdos, nunc perdices & attagenes, præter eas, quæ in domibus cicures aluntur & toto anno haberi poſſunt, vti ſunt gallinæ, anſeres, anates, columbæ: & quæ montes & ſylvas ſtabili manſione incolunt, vrogalli, montani galli, perdices, phaſides &c. quæ deliciæ ſunt nobilium: & alicubi in tantâ copiâ, vt penè in nauſeam vertantur, vti perdices in Bohemiâ, Poloniâ & alijs locis. Ac licet his capiendis labor ac induſtria requiratur, ea ipſa tamen hominibus & jucunda ſimul & vtilis eſt. Quibuſdam etiam in locis, vbi victus eſt penuria, Deus prouidit ſylueſtres quaſdam aues adeò ſtolidas, vt capi ſe vltrò permittant, nec vlli ſe periculo prolis tuendæ causâ exponant. Hujuſmodi compertæ ſunt ab Americo Veſpuccio in Inſula quadam Auſtrali vltra Æquinoctialem Africæ, quæ tantâ copiâ nauigium oppleuerant, vt manibus ſe comprehendi nullo negotio permiſerint, apud Maiol. to. 1. canic. coll. 6. Ludouicus quoq; Barthema de reb. Æthiop. cap. 3. ſcribit in promontorio bonæ ſpei aues, quantæ anates ſunt, adeò ſimplici à naturâ ingenio eſſe, vt accedentes homines fixo obtutu aſpiciant, ſeque capi permittant, quin & captæ ſibi gratulentur. Simillimas in nouâ Cemblâ deprehenderunt & ad victum ſuum conquiſiverunt, qui ſuperiore ſæculo è Flandriâ ad mare glaciale enauigârunt; qui & eò loci è ſolis ferè eorum ouis, quæ incubantes interim aues non difficilè auferri ſibi patiebantur, vitam tolerabant, præter hæc ipſæ jam captæ venantur nobis anes alias, & vel robore ſternunt, vel cantu in retia alliciunt. Verùm, incredibile quiddam & monſtro ſimile, ait Ariſtoteles l. de admirandis c. 113. dicunt ijs, qui non videerunt anteà in eâ parte Thraciæ, quæ eſt ſupra Amphipolim: nam vbi pueri ex plagis locisque proximis exeunt ad aucupium, accipitres etiam

etiam ſumere ad aucupandum aiunt hoc pacto; vbi in opportunum locum peruenerint magnâ voce exclamantes vocant accipitres nomine; qui vbi puerorum vocem perceperunt; ad frutices accedentes obſtrepunt; vbi pueri baculis percutientes aues deprehendunt. Illud verò quod omnibus eſt admirabile, cùm ipſi accipitres aliquam auiculam ceperint, aucupantibus deijciunt : ac pueri ex vniuerſâ prædâ partem accipitri aliquam exponentes diſcedunt. Eadem habet Plinius l. 10.c.8. Ælian.l.2.animal. c. 42. Quàm multi etiam homines aucupio ſe ſuſtentant! Quot ſunt qui beneficio calami ab auibus accepti, non tantùm ſeſe alunt, ſed etiam ad honores aſſurgunt! Quis ergo hîc non videt Dei munificentiam & paternam prouidentiam erga mortales omnes, tam malos quàm bonos? Nam ſi de ſeruis Dei loquamur, prouidit eis ſæpè auium miniſterio cibos per miraculum; vti Eliæ panem & carnes, Paulo & Antonio panem per coruos. S. Cuthberto Epiſcopo piſcem per aquilam : qui proinde ad ſocium aiebat: *Diſce filiole Dei fidem ſemper, & ſpem habere in Domino : quia nunquam fame perijt, qui Deo fideliter ſervit*, apud Ven. Bedam. Denique multi ægroti, cùm iam aliud nihil ſumere poſſunt, auiculam deſiderant, & ſæpè eo cibi genere vires reſumunt, vti contigit S. Anſelmo & Petro Caniſio, mirâ Dei prouidentiâ, quemadmodum alibi recenſuimus.

II. Veſtiunt & ornant nos, fouent & calefaciunt

II. Veſtiunt & ornant corpora humana, fouent & calefaciunt. Cernimus enim paſſim militum & nobilium galeros ſtruthionum plumis exornatos : Principum verò alijs maioris pretij, vti ardearum ſelectis quibuſdam, aliarumq; peregrinarum auium rarioribus & decore præſtantibus. Nobiles matronæ è ſtruthionum plumis flabella ſibi parant, quibus aërem temperent æſtiuis in caloribus. Legimus paſſim Indos, Braſilios & ſimiles barbaras nationes è variarum auium pennis varij coloris ſpecioſiſſimis ſubligacula & coronas ſibi contexere, iiſque velut veſtitu honoratiſſimo gaudere ac triumphare. Diximus etiam alibi Principem Germanum è capitellis carduelium integrum pelliceum geſtâſſe ſuffultum. Pelle & plumis cygnorum pectoralibus multi vtuntur ad fouendum calore ſtomachum. Plurimi plumis auium replent ſuas culcitras & puluinaria, vt commodiùs ſedeant. Plerique omnes denique nónne in plumis anſerum ſeſe calefaciunt & ſomnum capeſſunt, magno fragilis naturæ humanæ commodo & beneficio in frigidis præſertim regionibus? Parua, dicet aliquis, & vulgaria ſunt iſta. Verùm quæro ego : quis facilè lectum ſuum plumaceum commutaret cum ſtramineo, tametſi multum auri adderetur? imò quibus nobilium adoleſcentum aut puellarum perſuaderi poteſt, ut plumas & criſtas capiti ſuo detrahant & valere jubeant? Auro non commutabunt, ſcio. Et vnde illis, rogo, tam gratus hic ornatus? nónne ab auibus? Et quando pro eo gratias aliquando egerunt Deo?

III. Defendunt, monent, dirigunt.

III. Defendunt nos, monent & dirigunt multipliciter. 1. enim aliæ deuorant muſcas, ne nimiùm multiplicentur atq; infeſtent homines & pecora, vti hirundines & veſpertiliones aliæque aliæ vermiculos, vt paſſeres & cornices : aliæ ſerpentes & bufones, ranas ſimiliaq; inſecta, vti ciconiæ, ibides & pauones : aliæ cadauera brutorum ne auram inficiant, vti corui, picæ & hujuſmodi : aliæ minores auiculas, ne nimiùm multiplicentur, vt aquilæ & accipitres; aliæ mures agreſtes, vti milui. Serpentum in Ægypto maxima eſt copia; quare Devs prouidit ei ibides, ciconiâ maiores, quæ eos depabulentur. In Theſſalia etiam tanta ſerpentum abundantia eſt, vt niſi à ciconijs (quæ illic plurimæ & ſacræ ſunt ob beneficium) perimerentur; indigenas migrare oporteret. Plin. l. 10. c. 23. Aues dictæ Seleucides ad montem Caſium nunquam conſpiciuntur incolis, niſi cùm illarum præſidio eſt opus aduerſus locuſtas vaſtantes fruges; nec vnde veniant, quove abeant, cognitum, Cauſſin. l. 6. Symb. c. 31. De iiſdem S. Baſilius hom. 8. hexam. *Quonam pacto, inquit, tibi militias exercituſq; locuſtæ terribiles enarravero, quæ velut agmine facto, ſub vnâ teſſerâ in ſublime vniverſa ſimul elata, caſtris toto latè poſitis agro, non antea ſanè fructus depaſcitur, quàm ipſi ſit à Deo conceſſum atque mandatum, vt ſeleucis avis eam inſequatur, remedium cladis, edendi ſine fine vorandiq; facultatem obtinens, inſatiabilem à Creatore naturam ſortitus, quò tanta divino beneficio pernicies è medio perbrevi tempore tolli poſſit?*

2. Aliæ nobis vigilant, vti anſeres, qui minimos quoſque ſtrepitus aduerſantium & obſeruant & clamoribus produnt; deinde galli gallinacei, qui horarum fluxus & diuturnæ noctis vigilias ſpatiaq; cantu annunciant paganis, quia ferè horologijs carent. In Noruegiâ horologij aues vicem implent, cùm totis tribus menſibus Sol non videatur, neque crepuſcula aut dilucula agnoſci poſſint; cornices enim conticeſcunt interdiu, deinde canentes conſuetos Solis occaſus indicant: atque ita incolæ horas eundi cubitum intelligunt. Quirinus in naufragio, apud Maiol. to. 1. canic. coll. 6. Aliæ complures de imminentibus pluvijs & tempeſtatibus nos monent. Rurſum ſunt, quæ de periculo nos monent, vti hirundines, quæ cùm domo migrant, breuî ruituram nunciant, teſte Solino Polyhiſt. c. 15. paſſeres cùm à regione migrant, peſtem imminentem vnâ cum ipſis fugiendam, vulgò indicare feruntur; quod etiam de vulturibus aſſerit Laurentius Jubertus l. de peſte c. 5. Vbi illi hærent, peſtis abeſt. 2.

3. Aliæ magnetis loco nauigantibus ſunt, teſte Pli. l. 6. c. 22. *In mari Taprobana, inquit, ſiderũ in navigando nulla obſervatio, ſeptentrio nõ cernitur; ſed volucres ſecũ vehunt, emittẽtes ſæpiùs, meatumq; earũ terras petentiũ comitantur. Nobis diligentior notitia Claudij principatu contigit, Legatis etiam ex Inſula advectis* Quid de miraculoſis dicam obſequijs? S. Medardum puerum in agro aquila contra copioſum imbrem defendit, alas ſupra ipſum pendula expandens, vt in ejus vitâ apud Sur. Aliæ quatuor aquilæ corpus S. Staniſlai à laniatu ferarum cuſtodierunt : coruus S. Vincentij corpus, vt in eorum actis. 3.

IV. Recreant & oblectant nos,

IV. Recreant & oblectant nos adeoque à quamplurimis triſtitiam & melancholiam pellunt.

Digitized by Google

1. lunt. 1. cantu ſuo naturali, vario & mirifico, quem exhibent partim in ſyluis gratis, partim in caueis incluſæ pro pabulo ſibi exhibito. Quid auté cantu jucundius? Inter vocum tot centenas ſpecies, ſingulæ diuerſas habent, vt ex voce ſolâ quamprimum agnoſcantur. *Alia vocibus tantùm ſtrepunt*, ait S. Ambroſius l. 5. Hexam. c. 14. *alia canoro delectant ſuaviq́; modulamine. Quædam ex naturâ, alia ex inſtitutione diverſarum vocum obloquuntur diſcrimine, vt hominem putes locutum, cùm locuta ſit avis. Quàm dulcis merularum, quàm expreſſa vox pſittaci eſt?* Videmus paſſim in ædibus magnatum pſittacos & ſimiles aues loquaces ad eorum oblectationem, magno pretio emptas. Legatus Regis Catholici Genuæ pſittacum habuit, qui Litanias B. V. ad amuſſim decantaret, vti refert noſter Biſciola to. 2. Horar. ſubſec. l. 15. c. 2. Aſcanius Cardinalis Romæ alium, qui ſymbolum Apoſtolicum ſine errore recitaret, apud Cæl. l. 3. antiq. lect. c. 32. Memini me vidiſſe & audiſſe alium in ædibus vnius Ducis Bauariæ, qui Antiphonam Salue Regina caneret, ſicut à pueris audierat, qui pani emendicando in plateis id cantabant. Quid nó corui, picæ, graculi, ſturni & ſimiles effari didicerunt? quas nugas, riſus, cachinnos, ludos, non edere maximo Principum aliorumque oblectamenta? Deniq; pennas ſuas ad chordas citharæ & muſicorum inſtrumentorum pulſandas in plecta dant, vt homines lætificent.

2. Pennarum varietate & pulchritudine.
2. Quis enim neſcit multâ pecuniâ vendi peregrinas aues ſolummodò ad ſpectaculum? Hinc in aulis Principum videre eſt coruos Indicos, anates Turcicas, grues, picas Braſilicas ingenti & ſerrato roſtro armatas, ſtruthiones altiſſimos, aquilas nigras & albas, phaſides, pauos, gallos Indicos, onocrotalos & hujuſmodi, quorum aſpectu & ipſi ſe & hoſpites ſuos recreant, nec non diuitias & maieſtatem ſuam oſtentant.

3. 3. Varijs ſuis obſequijs, ad quæ vel edoctæ ſunt, vel ipſæ ſenſim cicures factæ aſſueuerunt. Videmus acanthides manibus puerorum tractari, cardueles ſibimet cibum & potum in ſitulis vtrinque pendulis quaſi è puteo haurire, imò & ſitulas iam exhauſtas iterum aquæ immergere, & impletas trahere, vti vidiſſe ſe refert Lud. Granatenſis Introd. in ſymb. l. 1. c. 14 & paſſim videre eſt. Quanta Principum oblectatio eſt in aucupio auium prædacium! quanta aliorum in coturnicum, alaudarum, anatum, turdorum, paricum & ſimilium! Præter hæc viris ſanctis mira ſæpè obſequia ſupra naturam exhibebant, vti falco, qui S. Franciſcum manè ſtato tempore ad preces excitabat, canens ad feneſtram ejus; & ſi ſanctus infirmaretur tardiùs ſolito clamans, vt infirmo parceret, in ejus vitâ S. Bonauent. Cygnus S. Hugoni Lincolnienſi Epiſcopo ex ordine Carthuſianorum quæ non amoris officia præſtitit? Is enim vt refert auctor vitæ apud Sur. 17. Nov. *familiarē ſe nulli exhibebat, niſi ſoli Epiſcopo, de cujus manu, cùm primùm veniſſet illuc, ſtatim micas accepit. Caput etiam cum collo longo in ejus manicā ſatis amplam, quaſi in aquam immerſit: die noctuq́; apud Fabri auctarium in Domin.*

eum manſit, diligenter eum cuſtodiens & defendens. Cùm autem Epiſcopus abſcederet, mox avis regia in ſtagnū recurrit. Adventum etiam viri ſancti triduo aut quatriduo ante prænuntiare conſuevit, volando, clamitando, cæteriſq́; geſtibus inſolitis; adeò vt famuli ſibi invicem dicerent: Præparemus ſingula: Epiſcopus mox aderit. Vltimo tamen adventu eius ante mortem, ſolito more non occurrit: imò per miniſtros vix potuit adduci. Et cùm adducta fuiſſet, nullam lætitiæ aut familiaritatis exhibuit ſignificationem: ſed capite pendulo ægram ſe ſimulans, mœſta redibat. Manſit autem poſt obitum viri Dei in eodem caſtro annis multis. Nec potuit vacare myſterio, quod avis candida, imminens mortis periculum cātu nuncians, viro innocenti, pio ac puro, mortiſq́; minas nil formidanti, non abſque nutu divino transmiſſa eſt. Sancti enim mortem habent in deſiderio & vitam in patientiâ. Ita apud Sur.

V. Docent nos & inſtruunt. Ac 1. in Dei Creatoris cognitione, oſtendunt enim ſuâ va- V. Docent
rietate, decore, cantûs dulcedine, induſtriâ &c. nos & inſtruunt.
Dei potentiam, ſapientiam, bonitatem, proui- 1.
dentiā erga minima etiam animalcula, qui ſin- In Dei cognitione.
gulis ad conſequendos ſuos fines ſua media & vires præbuit, quibus cibum ſibi parare, ſpeciem ſuam conſeruare, nidos extruere, contra hoſtes ſe defendere, proles educare morbos curare, tempora obſeruare, & loca habitationi ſuæ cōmoda quærere atq; inueſtigare noſſent. Quis nō miretur è crocodili dentibus auem nutriri, dum hiantis os ingreſſa, eos ſcalpit & expurgat? Platalea cùm piſces amet, nec tamen capere ſciat, quid agit? inſidiatur alijs auibus, quæ ſe in aquis mergunt piſceſque extrahunt, illarum capita mordicùs ita premit, donec captum piſcem ipſi dimittant. Cic. l. 2. de nat. Deor. Plin. l. 10. c. 40.

2. Docent laudare Deum & orare quotidie, 2.
manè præſertim & veſpere. Quâ de re audia- In Dei
mus S. Ambroſium in ſerm. ad pop. tempore laude.
Quadrag. qui incipit: *Satis abundè. Nonne videmus mitiſſimas aves, cùm illuceſcentem diem aurora producit, in quibuſdam nidorum cubiculis variâ dulcedine perſonare, & id ſtudiosè agere priùs quàm procedāt, vt Creatorem ſuum, quia loquelâ non poſſunt, ſuavitate demulceant: & quemadmodum vnaquaque earum, quoniam confeſſione nequit, modulis prodat obſequium, ita vt videatur ſibi devotiùs gratias agere, quæ dulciùs perſonavit: hoc etiam peracto diei curſu ſimiliter facere? Quid ergo ſibi vult iſta certis temporibus diſpoſita cantilena & jugis intentio, niſi gratiarum quædam ſit immoderata confeſſio? Paſtori enim ſuo avis innoxia, quia ſermone non poteſt, ſuavitate blanditur. Habent enim & aves paſtorem ſuum, ſicut ait Dominus, Reſpicite volatilia cœli, quoniam non ſeminant neque metunt, & pater veſter, qui in cœlis eſt paſcit illa. At quibus tandem cibis paſcuntur aves? Viliſſimis ſcilicet & terrenis. Aves ergo propter viles eſcas gratias agunt, tu pretioſiſſimis epulis paſceris & ingratus es? Quis igitur non erubeſcat ſenſum hominis habens ſine pſalmorum celebritate diem claudere, cùm ipſa aves ad gratificandum pſalterij ſuavitate perſultent, & ejus gloriam non verſuum dulcedine perſonate, cujus laudem volucres modulatâ cantilenâ pronuntiant? Imitare ergo*

Digitized by Google

frater minutiſſimas auis, manè & veſpere Creatori gratias referendo, & ſi es devotior, imitare luſciniam, cui quoniam ad dicendas laudes; dies ſola non ſufficit; nocturna ſpatia pervigilis cantilenâ decurrit. Et tu igitur laudibus tuis diem vincens, operi tuo adde nocturna curricula, & inſomnem ſuſcepti laboris induſtriam ſerie pſalterij conſolare. Non deſunt etiam qui ſcribant (vt alibi diximus) quid alaudas ſepties in die more clericorum; laudes Deo dicere aiunt.

3. In fiduciâ habendâ. 3. Excitant nos ad fiduciam in Devm; vti monet Chriſtus in hod. Euang.; ſi tamen vti addit, quæramus ante omnia regnum cœlorũ & faciamus Dei juſtitiam: quemadmodum & aues faciunt, juxta omnem Dei voluntatem; quod obſeruat idem S. Ambroſius in Pſ. *Beati immaculati* lit: 19 v. 1. *Volatilia cœli,* inquit: *non ſerunt neque metunt, & DEVS paſcit illa, quia juſtitias Domini cuſtodiunt nihil ſibi proprium vendicando, ſed ligno fructifero, quod Domini judicio communem ad eſcam datum eſt famem levare contenta. Ex his igitur nos cognoſcimus quam divina ſubſidia providentiæ hominibus non deeſſent, ſi DEI juſtitiam ſervare vellemus. Qui alit aues, non aleret homines, quos ad imaginem & ſimilitudinem ſui fecit? Nonne pluris ſumus illis? Naturæ prærogativâ pluris ſumus, ſed inferiores devotionis gratiâ, & prævaricationis injuſtitiâ.* Videmus inter alia ſummam auium temperantiam; in cibo, potu, ſumno, concubitu, prolium educatione &c. vt ibid. obſeruat Ambr. quàm in hominibus rarò videmus. Aliæ in ſpecie inſignia probitatis pietatisq; exempla præſeferunt: Quis enim ita cupidinis Venerisq; retibus irretitus eſt, quem non inſigne illud in porphyrione adulterij odium reuocet ad pudicitiam? Quæ obſecro fœmina tam impudica eſt, quæ viſa turturis caſtitate, vitam eam nefariam ac belluinam non prorſus deteſtatur? Auis ea non niſi vni jungitur marito, conjugium nunquam deſerit, imò ne morte quidem à ſe dirempti mariti, quoad viuit, quem ſolitario gemitu teſtatur, torum violat. Quis erga parentes adeò durus & immanis eſt, qui ciconiæ, aut meropis, pellicanive pietate erga parentes conſpectâ, impietatem cum pietate commutare non cogitet? Quē non moueat hirundinis, accipitrisq; in ſui generis auibus ſepeliendis amor? Quis adeò in ſuos inhumanus illiberalisq; eſt, quem oſſifragæ benignitas in pullos aquilæ non faciat paulò humaniorem? Erubeſcant ſanè illi, qui parentibus ſuis pietatis beneficium negant, & ad cornicis exemplar ſeſe conferant, quæ pullos ſuos in juuẽtute omni ſedulitate paſcit, ejuſdem officij in ſenectute ab ijs talionem receptura.

4. In perſeuerantiâ. 4. Docent in bono perſeuerantiam; quod egregio exemplo oſtendit Dionyſius Carthuſianus in Opuſc. Exhortat. ad Nouitios: *Olim* inquit, *in domum noſtram, quæ juxta inferius Traiectum eſt, vir magnarum opum & qui in ſeculo multâ fuerat claritate conſpicuus ingreſſus, habitum ordinemq; ſuſcepit. Verùm (vt Iſaias ait) qui receſſit à malo, prædæ patuit, invidia Diaboli agitatus, qui prædam ſuam ad ſe revocare curabat, multis & magnis cœpit tentationibus fatigari. Cogitabat nempe quas divitias quasq; delicias dudum habuerat, & quibus fuerat honoribus ſublimatus; & hæc cogitans de vomitu penſitabat. Cumq; tã in id mentem nõ ſatis ſanam impuliſſet, vt recederet, tali ſigno eſt ab amentia revocatus. Habebat nempe de voluntate Prioris aviculã arte canentem in cellâ ſuâ, cum quâ ludere ſolitus, ſuas temperabat anguſtias. Inſtãte igitur die, quo abire decreverat, acceptã aviculã emiſit è cauea, ad quam apertis cellæ feneſtris loquitur dicens: Vola (inquit) vola, & liberè nunc, quò volueris, perge. Perge, inquam. Nam mox ego te conſequar, eam cupiens libertatem, quâ te nunc ipſe donavi. Mirũ dictu, avicula indomitum animal & omnis ſemper clauſuræ impatiens, licet omnia paterent; & ſub modo aere locaretur, divino, vt puto, inſtinctu colligata nuſquam tenebat aufugere, nuſquam voluit de cellâ commigare. Ille cùm ſagacis eſſet ingenij, ſignum hoc DEI muneri adſcribens, paſſus eſt ſe ab irrationabili animante doceri, intelligens multò magis illum oportere nuſquam avelare, nec vana libertate potiri, nec inſtar vxoris Loth ad fumigantem Sodomam oculos retorquere. Manſit igitur ſtabilis & perſeverans; pluris faciens gazis Ægyptiorum, improperium Chriſti.*

5. Docent poſt lapſum quærere medicinam, 5. quæ eſt pœnitentia; ſiquidem ipſæ morbis ſuis In pœnitentiâ agendâ. medelas requirunt, accipiter herbam hieraciũ; hirundo chelidoniam; ciconia origanum, aquila ætiten, circus cichorium; miluus rhamnum, vpupa adiantum, turdus myrti ramum, pauo radicem lini, ardea canchrum; palumbes, graculi, merulæ, perdices ramum lauri: columbæ & turtures helxinem herbam, anates & anſeres ſideriten, grues iuncum paluſtrem, coruus occiſum chamæleontem; vti recenſet Aldrou. prolegom. in Ornitholog. Quare Tertulianus lib. de pœnit. ait: *Cur ceſſas aggredi, quod ſcias mederi tibi? muta quidem animæ & irrationales medicinas ſibi divinitùs attributas agnoſcunt.* Ex mox: *Hirundo ſi excæcaverit pullos, novit illos rurſus oculare de ſuâ chelidoniâ. Peccator reſtituendo ſibi inſtitutam à Domino exomologeſin ſciens, illam præteribit?*

Denique artes plurimas ab auibus edocti ſumus: œconomiam à picâ & cuculo, in futurum ſibi proſpicientibus & commeatum reponentibus: politiam à gruibus & apibus, regem vnum ſequentibus: architectonicam ab hirundinibus, militarem à gruibus, in orbem conglobatis & contra aquilam pugnantibus: nauticam à miluis, flexu caudæ velut temone volatum dirigentibus: medicinam ab Ibibus, clyſtere aluum proluentibus ſibiq́ue ita medẽtibus: aſtronomiam ab hirundinibus, turturibus, coturnicibus, ciconijs, quæ ſtatis anni temporibus veniunt & abeunt: muſicam à philomelis alijsque.

VI. Caſtigant denique ſubinde præuaricantes ſingulari ſupplicio, vt intelligant, quâ VI. Caſtigant malè agentes. in re deliquerint. Prouerb. 30. filios immorigeros deuouet Salomon coruis. *Oculum qui ſubſannat patrem,* inquit, *effodiant eum corvi.* Et cur, niſi quia corui ad extremum deuorant parentes ſuos, filij ingrati erga parẽtes ſuos? Scimus etiam è libro Exodi, ciniphes, muſcas & locuſtas, parua quidem volatilia, ſed maximo detrimento immiſſa fuiſſe in Ægyptum, ad punien-

niendam Pharaonis pertinaciam. S. Meinardũ Eremitam apud Heluetios duo latrones occiderunt circa Caroli M. tempora, quos Tigurum vſque cerui inſecuti perpetuò infeſtarunt morſibusque appetierunt, donec eo argumento proditi & comprehenſi ad rogum damnati ſunt. Vt in ejus vitâ apud Sur. 21. Ian. Saracenus quidam cum Monachũ capite truncâſſet à prægrandi aue in ſublime abreptus, indeq; in petram dejectus & confractus eſt, vt ſcribit Pet. Sanchez in regno Dei l. 8. c. 8. Vidimus alibi injuſtitiam cauponis, qui vinum aquâ corruperat, à miluo, qui ejus à prorâ nauis rapuit marſupium, meritò mulctatũ, ex Greg. Turon. de Glor. Confeſſ. c. vl. Deniq; vbi Antichriſtus poſtremis temporibus in tartarum deturbatus fuerit, tunc Angelus Domini conuocabit omnes aues ad deuorandos Antichriſtianos, Apoc. 19. v. 17. *Venite*, dicet, *& cõgregamini ad cœnam magnam DEI, vt manducetis carnes Regum, & carnes tribunorum, & carnes fortium & carnes equorum & ſedentium in ipſis, & carnes liberorum & ſervorũ & puſillorum & magnorum.* Qui enim auium aliarumq; creaturarum miniſterio ad ſua peccata abuſi ſunt, jure ab iiſdem ſuis mancipijs vltionem ſentiant.

His ergò conſideratis, alio iam oculo aſpicere nos docet volatilia cæli, tamquam DEI ſeruos ſcilicet, in miniſterium noſtrum à Creatore noſtro quaſi de cœlo miſſos &c.

THEMA SECVNDVM.

Prouidentia Dei elucet in coruis.

I. In eorum alimoniâ.
II. In eorum vita conſervanda.
III. In docilitate.
IV. In eorum partu.

Reſpicite volatilia cœli; quoniam non ſerunt neque metunt, neq; congregant in horrea; & pater veſter cœleſtis paſcit illa. *Mat. 6.*

QValia ſunt hæc volatilia, à quibus diſcere jubemur, Audit. diuinam prouidentiam, & in DEVM confidentiam? Matthæus vniuerſim dicit, *volatilia*; quaſi omnia & ſingula; quia omnia à DEO paſcuntur tametſi nec ſerunt nec metunt. Sanctus tamen Lucas in ſpecie coruos nominat à Chriſto nobis propoſitos. Ita enim ait cap. 12. *Conſiderate corvos, quia non ſeminant neque metũt, quibus non eſt cellarium neque horreum, & DEVS paſcit illos.* Et quidem S. Hieronymus in pſ. 146. ait: *Si de auibus cœli in vniverſũ diceret; cur nõ magis aquilas aut vultures nominavit?* Igitur præ cæteris auibus coruos nobis Chriſtus conſiderandos præbuit, indeq; prouidentiam DEI & noſtram in illum fiduciam diſcendam. Et fortaſſis ideò omni hominum generi, vrbibus & pagis attribuit has aues quotidie aſpectabiles, vt ab illis diſceremus omnes miram DEI prouidentiam. Eamus ergò & conſideremus illos.

I. Elucet DEI prouidentia in coruorum alimoniâ. Nam 1. licet eos reputemus aues planè inutiles, quia in cibum hominis non veniunt; nec gratum ei cantum exhibent, nec venationem, vti aues aliæ: adhæc inſauſtæ, & funeſti coloris ſunt & cadauera ſectantur: rurſum obliuioſæ prolium ſuarum, quarum gratiâ pluræque ad nidos ſuos non redeunt, vt ſcribit Plinius: imò & benefactorum ſuorum, vt patet in coruo à Noë dimiſſo, qui hoſpitis & hoſpitij ſui, in quo liberaliter fuit habitus minimè recordatus, reuerſus non eſt ad ferendum reſponſum; imò & ſuiipſorum; non enim ſibi congregant annonam, ſicut formicæ pro hyeme; qui & cibum iam comprehenſum quaſi oblitæ, facilè ex ore cadere ſinunt: deniq; voraciſſimæ ſimul & furaciſſimæ ſunt: nihilominus tamen his omnibus non obſtantibus. DEO de ipſis cura eſt, ita vt nullius obliuiſcatur & vel per vnum diem cibum eis ſubtrahat. Certè nemo noſtrûm paſſeres aut hirundines, aut coruos (niſi fortè edoctos) domi ſuæ aleret; DEVS autem paſcit illos, quia nouit ad quid proſint. I. In eorum alimonia. 1.

2. Deinde paſcit eos non minori prouidentiâ, 1. præparando & quaſi condiendo eis cibum ad guſtum & ſaporem, vnde dixit Iob c. 38. *Quis præparat corvo cibum?* q. d. vſque ad delicias? Deinde ſuggerendo varium & multiplicem; non ſolùm fructus arborum omnis generis, ſed ſemina etiam, vermes, carnes, panem & quibus ferè veſcuntur homines. Adhæc ne aucto nimis eorum numero fortè alimenta deeſſent, diſtribuit eos per loca ſingula, pro locorum fertilitate, ita vt *locis arctioribus & vbi non ſatis cibi pluribus ſit, duo tantùm incolant: & ſuos pullos cùm iam volandi poteſtas eſt, primum nido ejiciant, deinde regione totâ expellant*, ait Ariſtoteles lib. 9. de animal. cap. 31. in vrbibus & frequentioribus pagis plures reperiuntur, quia & plus pabuli habent: paruis in vicis non ſupra duo paria; vbi ſectantur aratores, velut diuites eleemoſynarios, à quibus erutos ex agris colligunt vermiculos: capiunt eiecta cadauera, vti pauperes ea, quæ velut parum vtilia diuites abijciunt, durum panem, laceras veſtes, acidum vinum, quæ tamen vti pauperibus ſunt deliciæ, ita coruis pabula illa. 2.

3. In ſpecie tamen obſeruat & miratur ſcriptura S. providentiam DEI erga pullos corvorum, qui in nido poſiti cùm plumeſcunt, initiò albicantes pennas acquirunt, ideoq; velut degeneres & alieni à parentibus non agnoſci, ſed deſeri dicuntur. Quis ergò tunc illos alit? S. Chryſoſtomus hom. in Eliam ait: *Expoſitis ad aërem, vtpote à parentibus neglectis, obuolitant animalia quædam, divina providentia ſuppeditata: quæ captantes illi creſcunt & aluntur.* D. Hieronymus in Pſ. 146. *Philoſophi dicunt*, inquit, *quòd de rore vivant pulli corvorum.* Plinius ait innaſci eorum nidis vermiculos, vnde aluntur. Quidquid ſit, propter hanc alimoniam inuocare dicuntur DEVM, quod ab eo ſolo expectent 3.

Pectent cibum,cui tunc ſoli curæ ſunt. Iob 38. *Quis præparat corvo eſcam, quando pulli eius clamant ad Deum, vagantes, eò quòd non habeant cibos?* Et Pſ. 146. *Qui dat iumentis eſcam illorum, & pullis corvorum invocantibus eum.*

Iam ergo ſi Deus his volucribus tam abiectis, inutilibus, obliuioſis, voracibus, cibum ſuppeditat tantâ conſtantiâ, certitudine, copiâ, ſapientiâ & prouidentiâ; quis non laudet ametque Deum? quis non in eum confidat? Si enim non obliviſcitur eorum, qui etiam ſuorum benefactorum obliuiſcuntur; quomodo obliuiſcetur eorum qui grati ſunt & memores iuſti, vtiles reip; virtutum decore ornati? Si ſolem ſuum oriri facit ſuper malos & pluit ſuper iniuſtos, quantò magis pluet ſuper bonos & iuſtos? Atque huc potiſſimùm tendit argumentum Chriſti: ſi enim paſcit tales aues tali prouidentiâ, quid nos diffidimus homines? Non otiantur quidem corui; ſed partim clamoribus, partim induſtriâ quærunt ſibi victum, ſed ſine ſolicitudine, nec ſibi annonam cumulant, ſicuti formicæ, quas idcircò S. Franciſcus ob nimiam eorum prouidendi in futurum induſtriam quodammodo exoſas habebat.

II. In eorum vitâ conſeruandâ. I.

II. In eorum vitâ & valerudine conſeruandâ. Æſtiuo enim tempore, cùm maximè calor viget, ante ficuum maturitatem, ſitientes licet, abſtinent à potu; quia tunc laborant profluuio ventris: ideoque ficis tantùm vtuntur; vt teſtantur omnes ferè Phyſiologi. Deinde cùm venenatum quid comederint mederi ſibi nôrunt herbâ coracio; ab illis denominatâ, teſte Ariſtotele in mirabilibus.

Ergo corui abſtinere ſolent etiam in ſiti, & appetitum refrænare, cùm potum ſibi noxium ſciunt; quid igitur excuſationis affeřet homo, qui tametſi ſciat ſibi nocere potum immoderatum aut potentem, nequaquam tamen ſe continet? Corui abſtinentiam pulchrè imitatus fuit Dauid 2. Regum 23. cùm deſideraſſet aquam de ciſternâ Bethlehem. Eam enim, cùm à tribus viris præſenti vitæ periculo allata eſſet, effudit, ne videretur eorum ſanguinem bibere. Similiter Alexander M. cum ſitiente exercitu ſoli allata eſſet aqua, noluit bibere, ne militum patientiam frangeret. Curt. l. 7. Iam verò potus nimius frangit vires animæ & corporis; quomodo igitur homo coruo imprudentior, non ſe vincit vt abſtineat?

2. 2. Deinde nouit coruus quærere ſibi pharmacum, ſi fortè cibo valetudinem offendit: eccur igitur homo gulâ & ebrietate læſus remedium ſibi non quærit? Illud verò non eſt ſola confeſſio, quæ habitus non euellit, ſed in futurum etiam cautela. Præuidet coruus damnũ, quod ſibi afferet potus, hauſtus in profluuio: cogita tu damnum, quod afferet tibi ebrietas, aliàs ad iram & libidinem procliui.

Denique ſi nil aliud nos abſterreret, ſolum Chriſti Domini ſerium præceptũ Luc. 21. ſufficeret: *Attendite vobis ne fortè graventur corda veſtra in crapulâ & ebrietate & curis huius vitæ, & ſuperveniat in vos repentina dies illa. Tanquã laqueus enim ſuperveniet in omnes.* q. d. ſicut aues dum incautè pabulo, ab aucupe ſibi inſidioſè propoſito, ſe ingurgitant, repentè laqueo capiuntur: ſic eueniet ebrioſis. Iam verò nónne corui ad præceptum Dei abſtinebant à cibis, ſibi etiam gratiſſimis, & in magnâ quidem fame, tempore Eliæ? 3. Reg. 17. Ibi enim dicitur Deus præcepiſſe coruis, vt paſcerent Eliam: & tulerũt illi ſingulis diebus manè panem & carnes: quas, niſi obſtitiſſet Dei præceptum, vtique in viâ centies ipſi deuoraſſent. Iam ergo corui obediunt Deo & abſtinent famelici à tam grato cibo; & homo dicat: Non poſſum abſtinere.

III. In eorum docilitate. Quis enim credat eorum, qui alioquin vix emeretur obolo, Ita inſtitui poſſe vt 20000. florenis ematur? At hoc factum eſſe magni auctores referunt, Ælianus, Plinius, Perottus & alij. Cùm enim Auguſtus Imp. ex Actiacâ victoriâ Romam ingrederetur victor, occurrit ei inter gratulantes quidam coruum tenens, quem docuerat proferre hæc verba: *Ave Cæſar Victor Imperator.* Miratus Cæſar tam officioſam auem, viginti eam millibus emit: multaſque præterea ſimiles comparauit. Quo exemplo motus pauper ſutor, inſtituere quoque ipſe aggreſſus eſt coruum ad parem ſalutationem, ſed impendio exhauſtus ad auem non reſpondentem dicere ſolebat: *Opera & impenſa perijt*; ſeu vt Ælianus refert: *Oleum & operam perdidi.* Cœpit tamen coruus aliquando optatam ſalutationem exprimere, quã fortè editâ, dum Auguſtus tranſiret reſpondeietque: *Satis talium ſalutatorũ habeo domi*; ſuperfuit coruo memoria vt & illâ, quibus dominum querentem ſolebat audire, verba ſubiungeret: *Opera & impenſa perijt.* Ad quod ſubridens Cæſar, emi auem iuſſit, quanti nullam aliam emerat. Geſn. ex Perotto. De alio ſcribit Plinius lib. 10. c. 4. qui ex nido pullus in officinam ſutoris deuolarat & maturè aſſuefactus ſermoni, omnibus matutinis euolans in roſtra, in forum verſus, Tiberium, dein Germanicum & Druſum Cæſares nominatim, mox tranſeuntem populum Rom. ſalutabat, poſteà ad tabernam remeans. Qui poſteà à mancipe occiſus, à populo Rom. ſuper humeros duorum Æthiopum in conſtrato lecto præcedente tibicine, & coronis omnium generum, ad rogum elatus fuit, manceps verò regione pulſus, mox & interemptus. III. In docilitate.

Iam ſi hoc in coruo poteſt Dei prouidentia, quid non poterit facietque in homine, ſi bene inſtitutus fuerit? Quid homo rudis & omni diſciplinâ deſtitutus niſi inutilis coruus, ad vorandum & conquirendum ſagax, nec aliud ſciens niſi ſuum *Cras*? At ſi à teneris inſtituatur, quantus euadet quantique à mundo æſtimabitur & Principibus, ſi nimirum latinis litteris boniſque artibus imbuatur; & Imperatores ſalutare & obſequio ſuo ſublevare poſſit? Verùm vti corui pullos iam plumatos è nido expellunt: ita parentes liberos citò à ſe depellere & aliorum diſciplinæ etiam in exterâ regione ſubijcere debent, vt tales euadant.

Id

Id fecêre Iſaac & Rebecca, quando filium ſuum Iacob miſerunt in Meſopotamiam ad ſeruiendum, maximo ejus bono; nam & in itinere viam cœli in ſcalâ didicit, & in domo Laban ab Angelo inſtructus eſt, quomodo gregem ouium copioſum ſibi comparare ac ditari poſſet, vt colligitur ex Gen. 31. v. 11. Vnde ipſemet pòſt miratus dixit: *In baculo meo* (id eſt, pauperculus) *tranſiui Iordanem iſtũ, & nunc cum duabus turmis regredior.* Gen. 32. ſic nimirum filij, ſi Angelorum, id eſt, bonorũ Magiſtrorum diſciplinæ commendentur, cum duabus turmis reuertentur, edocti viam cœli, & ſimul artes liberales, quibus magni etiam in mundo & divites euadent. Quàm multi paſſim ſunt, qui domi ex vaſis ligneis & figulinis comedere buccellam ſuam debuiſſent, qui per inſtitutionem bonam in litteris & bonis moribus euaſerunt magni Conſiliarij Principum, Barones quoq; & Comites, comeduntque nunc & bibunt ex auro & argento? quorum mors communem luctũ creat reipublicæ? quorum nomina clarent etiam poſt mortem?

IV. In eor partu. IV. In eorum partu. Patiunt enim ſemper ante vernum tempus, Martio menſe, quia metuunt tonitrua, vtpote ſibi noxia, quæ ejus oua perdunt, teſte Alb. M. Quanta hæc prouidẽtia coruo à Deo collata! Et quid docet nos, niſi vt ſimiliter opera bona pariamus, foueamus & excludamus ante mortis tempeſtatem, vbi propter horrenda tonitrua difficillimum erit bene operari? Ita monet Eccleſiaſticus c. 18. *Ante judicium para juſtitiam tibi.* Moxq; id declarans, addit. *Ante languorem adhibe medicinam, & ante judicium interroga te ipſum, & in cõſpectu Dei invenies propitiationem.* Ante morbum medicina optima eſt, diæta & temperantia: ſic Chriſtiano ante diem mortis & judicij ſui optima prouiſio, facere bene & abſtinere à malo. Vt ergo ſanus facilè ſe conſeruat, ſeruando diætam: ægrotus verò difficulter ſanatũt: ſanus facilè operari bene, æger difficulter poteſt: ita operandum bene ante mortis tempeſtatem? Quid enim agent reprobi in câ calamitate, cùm audient tonitruum illud à Medicis: Moriendum eſt. Quale illud: Vxor, chari liberi, amici, mundus deſerendus eſt? Quale illud: Ad tribunal Dei eundum eſt? Quale illud: Ad æternitatem ſeu fæliciſſimam ſeu miſerrimam migrandum eſt? Cujus oua, vota & deſideria pia, non frangantur hac tempeſtate? Vidit hoc Eliu amicus Iob, qui in l Iob. c. 36. ait de improbis: *Morietur in tempeſtate anima eorum.* Moriuntur in tempeſtate, qui naufragio in vndis pereunt, & hi quomodo tunc cogitare de ſalute & bonis operibus poſſunt? Moriuntur in tempeſtate, qui velut poma immatura à tempeſtate & ventorum vi violenter abripiuntur: cuiuſmodi poma abijciuntur vt inutilia vel dantur porcis: quales ſunt qui nihildum pararũt bonorum operum, ſed habuerũt dies vacuos, ducendo eos in bonis. Poma matura nullâ difficultate ſequuntur manum carpentem & menſam dominorum exornant: ita qui pleni dierum & meritorum hinc diſcedunt, manu Domini ſuauiter decerpuntur & ad menſam ejus deferuntur.

Omnium ſententia corui ſagaciſſimi ſunt in præſentiendis ac præſagiendis tempeſtatibus, quas & certis vocibus prænuntiant, ſibique cõſulunt, denſas inuolando arbores. Quid igitur? *Miluus in cælo cognovit tempus ſuum: turtur & hirundo & ciconia cuſtodierunt tempus adventus ſui: populus autem meus non cognovit judicium Domini*; ait Ieremias c. 8. addamus nos & coruum. Videmus nos tendere ad ſenectam, aliquos pedem iam in ſepulchro habere: videmus paſſim juuenes æquè mori ac ſenes: & tamen non conſulimus ſaluti noſtræ. Conſiderate ergo coruos.

THEMA III.

Homo qualis ſit, lilia oſtendunt.

I. *Oſtendunt quid hominis vita.*
II. *Quid ſit nobilitas, honor, dignitas.*
III. *Quid ſit forma & pulchritudo corporis & veſtium ſplendor.*
IV. *Quid ſint opes ac divitiæ.*

Conſiderate lilia agri. *Matth.* 6.

GEn. 24. legimus Iſaacum, dum expectaret è Meſopotamiâ deſponſatam ſibi Rebeccam, exijſſe in agrum ad meditandum. Dumque in eo opere ſe exercet, venit in occurſum ejus Rebecca. S. Ambroſius l. de Iſaac cap. 1. & 3. ait hoc idem eſſe ſapientis, qui ad ſpirituale cum Chriſto connubium aſpirat, vt ſubinde de corporis curâ exeat animamque eleuet per meditationem, hoc eſt, hominem ſe cognoſcat. Hoc verò vbi meliùs diſcet niſi in agro ſeu campo, conſiderando flores, quò nos remittit Chriſtus in hod. Euangelio dicens: *Conſiderate lilia agri?* Quoniam igitur & nos expectamus ſponſam cœleſtem, gloriã videlicet, exeamus hodie in agrũ, & meditemur aliquid ex libello florum, vt diſcamus quales ſimus, & quî viuere debeamus.

I. Docent quid ſit vita hominis; flos nimirum vnus. Ita Pſ. 102. dicitur: *Homo ſicut fœnum dies ejus, tanquam flos agri ſic efflorebit.* 1. Florum vita breuis eſt, durans vno vix menſe: ita & vita hominis. Ac ſicut lilium non floret toto tempore quo in agro eſt, ſed vno alteróve die; poſteà elanguet: ſic homo non per omnem ætatẽ floret, vigore, ſpecie, opibus, delicijs, honoribus; ſed modico valde tempore. In infantiâ & pueritiâ debilis eſt, inſipiens, pauper: & talis iterum euadit in ſenectâ. Vnde Jacob dies vitæ appellat *parvos & malos*, paucos ſcilicet: detractis ijs, quibus quaſi non viuebat, in ærumnis & calamitatibus. Gen. 47.
I. Oſtendunt quid ſit hominis vita. Flos ſc. 1.

2. Florum vita inſtabilis & varia eſt: initio enim clauſi ſunt & nodi, poſteà ſe aperiunt & rident quaſi, denique languent, corrugantur, concidunt & tabeſcunt, coloremque mutant: ſic & vita hominis varia eſt, iam pulchra, mox deformis: iam vegeta, mox debilis: iam fælix, mox infælix: iam læta, mox triſtis. Et 2.

Digitized by Google

ſicut flores à vento perpetuò ferè mouentur, ſic homines à fortunæ caſibus.

3. 3. Florum agri vita incerta eſt; ſæpè enim demetuntur in pabulum pecoris, priuſquam efflorefcant, vel calcantur aut depaſcuntur; cùm tamen flores hortorum expectentur, donec deflorefcant. Sic ſe habet vita hominum: neſcit finem ſuum; vnde dicitur de exercitu Sennacherib, vnâ nocte deleto: *Facti ſunt velut fœnum agri, & virens herba tectorum, quæ areſacta eſt antequam veniret ad maturitatem.* 4. Reg. 19. Ita enim multi in ipſo flore juuentutis, poſtquã exteras nationes viderunt & linguas didicerunt, poſtquam ſtudia ſua abſoluerunt, demetuntur ſalce mortis & ſpem parentum fallunt.

4. 4. Florum vita fragilis eſt; Sole & gelu exuruntur, vento exſufflantur vel franguntur, carptæ manibus tabeſcunt, tandem per ſe concidunt nullo demetente. Et quid fugacius vitâ hominis? Vnde ſequitur in Pſ. cit. *Quoniam ſpiritus pertranſibit in illo, & non ſubſiſtet.* Aura peſtifera necat homines quantumuis robuſtos, Sol vulnerat, hauſtus aquæ frigidæ lædit. Quinimò quotidie ſenſim emoriuntur; vnde bene *fœnum* appellantur: *Si ergo fœnum agri quod hodie eſt*, &c. Hinc populi Romani Duces ſingularium centuriarum, manipulum fœni conto affixum præferebant, Romulo inſtitutore; inde milites manipularij dicti. Plut. in Romulo. Sic verificatum Dei verbum: *In quacumque die comederis, morte morieris.* Quînam ergo fieri poteſt, vt homines mortis ſuæ obliuiſcantur & delicientur in his perituris rebus, ſaltent, rideant, ludant, dum gladius & falx mortis ipſis impendet? dum meſſor à tergo ſtat? Quis non potiùs ad æternitatem attendat, ſpreto iſto puncto.

III. Quid ſit nobilitas, honor, dignitas. I.

II. Quid ſit nobilitas, honor & dignitas: flos nimirum, mox futurus fœnum, & ſimilis infimæ ſorti. Vnde Iſaias clamare juſſus cap. 40. *Omnis caro fœnum, & omnis gloria ejus quaſi flos agri. Exſiccatum eſt fœnum & cecidit flos.* Secundùm Sanchez & alios ibi, loquitur de Chaldæis, qui tum potentiâ & viribus præcellebant & dominabantur orbi; conſolans Judæos ne ſuâ liberatione ex eorum captiuitate dubitent: ſiquidem Chaldæi licet tam potentes non niſi fœnum & flos ſint. Dum in agro vel horto virent flores, magna inter eos cernitur differentia colorum, odorum, virtutum, magnitudinis. At vbi demeſſi ſunt & arruerunt, omnes fiunt pares, & promiſcuè imponuntur curtui & comeduntur à pecoribus. Nõ videntur hoc audire nobiles & magnates, ideò clamandum eſt in aures eorum: *Omnis caro fœnum, omnis, omnis.* Flores ergo nobiles & ignobiles licet dum florent, multum inter ſe diſcrepent, in ortu tamen & occaſu ſuo ſibi mutuò ſunt ſimillimi; nullo prorſus colore, nullo præditi decore; ſic nobilium & ignobilium eadem naſcendi & moriendi eſt conditio. Qui igitur nunc juxta ſe ferre ignobilem non vult, expectet parumper: veniet tempus cùm in ſepulchro vel oſſium congerie placidiſſimè eum feret.

2. Adhæc flores quò nobiliores, teneriores & amœniores, eò & fragiliores ſunt, ac læduntur citiùs: atque, vt Plinius ait l. 16. c. 15. *magnâ (vt palam eſt), hominum admonitione, quæ ſpectatiſſimè florent, celerrimè marceſcunt, velut roſa, lilia, violæ, cùm alia durent.* Sic quò altiori in gradu dignitatis ſunt homines, eò breuioris æui communiter; ſæpiùs item ægrotant magnates, quàm plebei, & citiùs moriuntur. Patet experientiâ in ſummis inprimis Pontificibus, quorum plerique paucis annis regnant, adeò vt nullus annos Petri, 25. ſc. adhuc attigerit: quãdoque etiam duo vel tres intra vnum annum ſederint. Vnde in eorum inauguratione inter alias cæremonias ſtupa coram eis accenditur occiniturque: *Sic tranſit gloria mundi.* Item: *Beatiſſime Pater, annos Petri non videbis.* Nec multò diuturnior vita Imperatorũ fuit, quorum tres aliquando anno Chriſti 71. ſuceſſiuè regnârunt: Galba, Otho, Vitellius. Hinc, vt arbitror Rom. Imperatoribus, cùm inaugurantur, pomum aureum in manus datur, vt memores ſint fragilitatis vitæ & imperij ſui, quod pomi inſtar citò putreſcit, juxta id Iob 9. *Dies mei pertranſierunt quaſi naues poma portantes.* Similiter Saul alijque Reges Hebræorum ex lenticulâ olei inungebantur 1. Reg. 10. & 4 Reg. 9. Lenticula autem eſt paruum vaſculum, ad ſimilitudinem lentis (ein Salbenhornle) factum, indicans paruum & breue fore eorum imperium, vti de Saul explicat S. Gregorius M. in locum illum 1. Reg. 10.

III. Quid ſit forma & pulchritudo corporis.

III. Quid ſit forma & pulchritudo, nec nõ veſtium ſplendor: flos nimirum agri fragiliſſimus. Teſtatur hoc etiam Iob c. 14. *Quaſi flos egreditur, & cõteritur, & fugit velut vmbra.* Vmbra quò ſit major, eò nocti & fini ſuo eſt propinquior: ſic qui ſpectatiſſimè florent, celerrimè marceſcunt, magnâ hominum admonitione, ait Plinius ſupracit. Hujus miſeriæ experimento edoctus Job, cùm priùs tres filias repẽtè perdidiſſet, ruinâ domus obtritas; & poſt tribulationem accepiſſet tres alias, tam ſpecioſas, vt ſimiles eis non reperirentur in terrâ; (Iob vlt.) ne de formâ inſoleſcerent, impoſuit eis nomina rerum admodum fugacium: primam vocauit *Diem*, ſecundam *Caſiam*, (Zimmet-Bluem) tertiã *Cornuſtibiũ*, (Anſtrich Hornle) Quid die vnâ fugacius? quid caſiâ, odoriſero frutice, qui ab vno verme roditur? quid cornuſtibio ſeu pigmento, quod flatu vno vel aurâ perit? Hinc etiam fœminæ multæ, formæ elegantioris, à plantis nomen acceperunt, vti *Thamar*, id eſt, *palmæ*; *Eſther* dicta *Edeſſa*, id eſt, *myrtus*: *Suſanna*, id eſt, *liliũ*: & nobilis illa puella (Act. 12.) in domo Ioannis Marci, *Rode* dicta, id eſt, roſæ frutex: vt admoneantur omnes, quàm labilis & fugax ſit forma corporis, quæ, ſicut flores vnicâ pruinâ exuruntur, ſic & ipſa fugit. Hederam Ionæ, vnicus vermiculus exedit vnâ nocte; vnde in Hebr. de illâ dicitur. *Filia noctis fuit, & filia noctis perijt.* Ex floribus ergo & lilijs diſcant ſpecioſi non efferre ſe aut placere ſibi, ſed timere potiùs & humiliari. An. Domini 1560. in Ciuitate Hiſp. Granatâ, puella quędam peruenuſtum cariophyllorum faſciculum

culum, ab amatore miſſum, vt in vaſculū aquâ plenum indidit. Inde quoties ad orandum ſe conferret, diabolus menti ejus faſciculum ingerebat. Indicat illa hoc Cōfeſſario, qui mandat abijci faſciculum, velut illecebram turpitudinis. Promittit puella, ſed domi pulchritudine florum deuicta, poſt luctam vſque in multam noctem protractam, parcit tam decoris floribus; poſtridie evigilans primam cogitationem de cariophyllis ſuis ſuſcepit; ſed en dum mox à lecto oculos ad eos conuertit, ita aridos fœdoſque videt, quaſi igne peruſti viderentur. Hac fugacitate florū conſpectâ omnem è corde ſuo inordinatum amorem & memoriā ſimul amatoris expulit. Refert P. Franc. Sacchinus in Lainio. Diſce hinc & tu Chriſtiane ſpernere venuſtatem. Addo, veſtium ſplendorem ne tantum quidem eſſe, quantus eſt liliorum, teſte ipſo Domino noſtro. Itaque quis amare vel magni æſtimare queat veſtium pulchritudinē, quæ ſi vel Salomonis ſit, floris decorem non adæquat? Nam 1. florea ornatum habent viuum, à propriâ naturâ: Salomon & Salomonici mortuum & ſæpè fucatū, ab alijs creaturis emendicatū: ſericum à bombycibus, laneas veſtes ab ovibus, pelliceas à lupis, vulpibus, martibus, muſtelis: calceos à pellibus boum vel equorum, chirothecas à canibus aut ouibus; goſſipium ab arboribus, induſia à lino, pileum à lutrarumpilis. 2. Florum ornatus nihilo eis conſtat ſeu pretio ſeu labore: nec grauat aut conſtringit eos, vti ſolent veſtes. 3. Florum decor tam varius eſt, vt nemo tot varietates veſtium excogitare queat. 4. Flores odorem ex ſe natiuum varium & gratioſiſſimum ſpirant: nullum omninò veſtes, aut nō niſi fueatum & fictum habent. Jam ſi pudor affecti fuerūt magni Pharaonis, quòd omnibus ſuis artibus cyniphes ſeu culices efficere non poſſent. Exod. 8. quomodo non pudet ſuperbos vanæ ſuæ induſtriæ in corpore comendo & poliendo, quâ nec vnius floris adæquare pulchritudinem queunt? Certè in quibuſdam Italiæ ciuitatibus conſuetudo apud nobiles inualuit, vt quia faſtum plebeiorum ſuperare non poterant, vilioribus ſe veſtirent, boneſtis tamen, vti camelotto, vt inde noſcerētur. Cur non ergo & alij vilioribus ſe veſtiunt, ſiquidem vnius floris decorem vincere nequeunt?

Et veſtium ſplendor.

IV. Quid ſint opes ac divitiæ.

IV. Quid ſint opes ac divitiæ; flores ſcilicet & lilia agri, quod teſtatur S. Jacobus c. 1. *Dives ſicut flos fœni tranſibit. Exortus eſt enim Sol cum ardore & areſecit fœnum, & flos ejus decidit, & decor vultus e us deperyt: ita & dives in itineribus ſuis marceſcet.*

1. Primò enim ſicut flores ardore Solis, gelu, attrectatione facilè pereunt: ita & diuitiæ pereunt ſæpè incendio, naufragio, rapinâ. Refert Lipſius lib. 2. de Conſtantiâ, Belgam quēdam Tulipam vnam (rarum tunc eo loci florem) ab alio mille aureis emere voluiſſe, alterum dare noluiſſe, ſperantem ex vnâ illâ plures alias; ſed en ſequente nocte à ſorice exeſa eſt & perijt; ſicque dum ſperatur majus lucrū, ſimul omne perit. Quàm multi congerunt opes, frumentum, vinum, merces alias quæ, dum lucri augmentum ſperatur, pereunt! Frumentum vermes gignit & auolat: vinum degenerat & aceſcit: aurum rapitur: domus cōflagrat.

2. 2. Flores fœni ſeu gramen dum vireſcit, dulce eſt: cùm matureſcit, amareſcit. Vnde Cato ſuaſit: *Fœnum ne ſerò ſeces.* Sic opes in hac vitâ dulces, at in morte cùm relinqui debent, amaræ fiunt. Hinc Eccleſiaſticus cap. 41. exclamat: *O mors quàm amara eſt memoria tua homini pacem habenti in ſubſtantijs ſuis!* Noli ergo ſerò ſecare hoc fœnum, quando ſcilicet moriens cum amaritudine relinquere opus debes, ſed maturè eas bene & vtiliter expende; vt de hoc gaudeas in morte.

3. 3. Flores fœni oculos implent, ventres hominum non ſaturant; ita opes non ſatiant ſtomachum diuitis, ſed ferè oculos tantum. Avarus numerat pecunias, ponderat aurum, expendere non audet: ſed alijs theſaurizat. Conſtans 2. Imp. cum exercitu Romam veniens, ſpecie amici, quaſi ſedem more antiquorum ibi poſiturus; verùm octiduo vrbem deprædatus eſt & quidquid ferè in vrbe ornatus fuit, abſtulit. Inde cum præda in Siciliam ſecedens, in balneo interfectus, & omnis ejus præda à Saracenis Panormum tendentibus direpta & in Africam delata eſt. Cuſpinian. & Fulgoſ. l. 9. cap. 4. Bene ergo Eccleſiaſtes cap. 6. *Eſt & aliud malum, quod vidi ſub Sole & quidem frequēs apud homines: Vir cui Deus dedit diuitias & ſubſtantiam, &c. nec tribuit ei poteſtatem Deus, vt comedat ex eo, ſed homo extraneus vorabit illud.*

Quando igitur vidimus & didicimus ex paruo florum enchiridio, quinam & quales ſimus, exeamus cum Iſaaco crebrò in agrum & meditemur in hoc libello; inde fiet, vt nos ipſos agnoſcentes, vitam quàm optimè componamus, fietque abſque dubio vt in iſtâ exercitatione perſeuerantibus occurrat nobis ſponſa noſtra, cœleſtis gloria.

THEMA QVARTVM.

Lilia ſeu flores Deū nobis oſtēdūt.

I. *Oſtendunt Dei potentiam.*
II. *Oſtendunt Dei ſapientiam.*
III. *Oſtendunt Dei pulchritudinem.*
IV. *Oſtendunt Dei bonitatem.*
V. *Oſtendunt paternam Dei prouidentiam.*

Conſiderate lilia agri. *Mat.* 6.

DVo ſunt potiſſimùm homini Chriſtiano ſcitu neceſſaria, teſte Auguſtino libro 2. Soliloq. cap. 1. dicente: *Deus meus ſemper idem. Nouerim te, nouerim me.* Confirmat hoc idem Seraphicus P. Franciſcus, ſic orare ſolitus: *Domine quis es tu? & quis ſum ego?* Denique vtrumque expoſuit ipſe Chriſtus Dominus, quando S. Catharinæ Senenſi (vt in ejus vitâ cap. 22. apud Sur. 29. April.) apparens dixit: Si

Si noſti filia, quis ſum ego, & qua tu? beata eris. Ego ſum, qui ſum: tu es qua non es. Duas has notitias, diuinæ Majeſtatis & noſtræ vilitatis vnde nos petemus? Non procul eundum eſt, ad Euangelium hod. recurremus: *Conſiderate lilia agri.* Hæc nos vtrumque docent, nôſſe Deum & noſipſos. Hoc ſecundum alibi oſtendimus, nunc oſtendemus primum.

I. Oſtendunt Dei potentiam. 1.

I. Oſtendunt Dei potentiam. 1. dum è tam paruo & vili ſemine videmus tantam florum amœnitatem breui tempore prodire, imò ferè è nihilo; quis enim ſerit flores agrorum & camporum? quis excolit? nulla certè humana manus. Vbi eorum ſemina? quomodo per hiemem conſeruantur, quando omnia extincta & mortua jacere videntur? Et tamẽ vere incunte cateruatim protuberant, quaſi è ſepulchro reſurgerent: aut de nouo crearentur. Sic nimirum Deus vno verbo omnia è nihilo fecit.

2. 2. Dum ex vno eodemque fundo, vnâ eâdemque pluuiâ tam diverſa florum varietas, in odore, colore, quantitate, furmâ, virtute progignitur. Hinc enim apparet, quomodo in Deo contineantur eminenter omnes res creatæ & creabiles in infinitum: ſicuti in vnâ ſimpliciſſimâ terrâ per vnam ſimplicem pluuiam rigatâ continetur vis ſeminalis progignendi omnis generis flores & plantas. Quis non ſtuperet, ſi ex vnico dolio videret educi omnis generis vina, quæ in toto mundo habentur prout quiſque voluiſſet? At Deus en tale vas, vt ſic dicam, tale cellarium & penus eſt, vnde, omnes creaturæ, quæ ſunt & creari poſſunt, nullo negotio, in momento, nullo labore per ipſius potentiam educi poſſunt & depromi.

3. 3. Eminent flores ſupra gramen, vt conſpicui ſint & ornent terram, quemadmodum ſtellæ cœlum: neque lædantur à vermiculis: & vt quaſi in perticâ erecti monſtrent ſe hominibus: & tamen interim ſuſtinent infracti omnes tempeſtates, fragilique ſtylo firmiter inſiſtunt. Stylum habent cortice munitum & ita firmum, vt & tempeſtates ferre queant & ventis cedere. Multi eorum, præſertim nobiliores, Soli ſe obuertunt & cum eo ſe gyrant, eo occidente ſe claudunt, oriente aperiunt; quia inde vires & vitam accipiunt. Quem in modum dicebat Alphonſus Rex Arrag. aulici & populus accommodant ſe Principibus ſuis, à quibus fortunam ſuam expectant. Sic ergo docent nos conformare mentem & voluntatem noſtrã per omnia cũ divinâ. Vti enim flores à ſole: ita nos à Deo & multò magis depẽdemus.

II. Oſtendunt Dei ſapientiam.

II. Oſtendunt Dei ſapientiam. 1. Dum videmus tantam florum varietatem in odore, colore, figurâ, virtute. Tametſi enim alijs quoque in creaturis mirè ludit auctor naturæ, maximè tamen in floribus. Quantus luſus in tulipis ſolis? ſunt omnium colorum ſtriati, geſtrimbt/radiati, geſtrãdt/punctati, gedipfelt/variegati, geſprengt/&c. Alij formam calicis, alij patinæ, alij calcaris, alij calcei, alij oris leonini, alij pilei turcici, alij coronæ imperialis, alij gladij, alij ſtellæ, alij gemmæ formam referunt. Nemo adhuc inuentus eſt, qui omnes florum ſpecies, quæ in mundo ſunt, indagârit, licet varias terras peragrârit. Et hæc tanta varietas ab vnico intellectu diuino ſimul & ſemel in momento, nullo labore excogitata & facta eſt. Qualis illa mens? qualis ſapientia?

2. Si conſideremus ipſum florum artificiũ. Jungamus omnium hominũ, quotquot in mũdo ſunt, ſapientiam; & faciant mihi florem vnum, lilium vnum, quale eſt naturale; non poterunt. Vnde ſanctus Ambroſius lib. 8. hexam. c. 11. ait *Conſiderate lilia agri, quantus ſit candor in folijs, quemadmodum ſtipata ipſa folia ab imo ad ſummum videantur aſſurgere vt ſcyphi exprimant formam, aut auri quadam ſpecies intus refulgeat: qua tamen vallo in circuitu floris obſepta nulli pateat injuria. Siquis hunc florem decerpat & ſua ſoluat in folia, qua tanti eſt manus artificis, qua poſſit lilij ſpeciem reformare? Quis tantus imitator natura, vt florem hunc redintegrare praſumat?* ſic ille. Imò ſiquis ab vno flore vel vnum ſolium decerpat, quis erit tam peritus artifex, qui aliud huic ſimile facere poſſit? qui eorum ſolia agglutinare & diſponere? 2.

3. Si tria, quæ potiſſima in lilio ſunt, conſideremus, virtutem medicinálem, candorem, & odorem: veſtigium SS. Trinitatis non obſcurè intuebimur. Virtus medica, Patris potentiã: Candor, Filij ſapientiam qui eſt *candor lucis aterna & ſpeculum ſine macula Dei Majeſtatis & imago bonitatis illius.* Sap. 7. Odor, amorem Spiritus S. repræſentat. Quid de flore granadillo, paucos ante annos ex orbe nouo allato dicam? Nónne is coronam Chriſti ſpineam tribus clauis implexam: nónne quinque vulnera, lanceam & flagella affabrè repræſentat, vt meritò flos Paſſionis Domini appelletur? 3.

III. Oſtendunt Dei pulchritudinem. Quanta enim vel in lilio vno cernitur amœnitas? In eo duplex colore & duplex odore eſt, argenteus color in folijs, aureus in ſtaminibus croceis: alius odor foliorum, alius & ſtaminum. Quãta & in floribus alijs, vti cariophyllis, tulipis, roſis, elegantia & pulchritudo? quis pictor penicillo aſſequi eam poteſt? Quis artifex fingendo? Sanè teſtimonio Domini nec Salomon in omni gloriâ ſuâ adęquare ornatũ lilij potuit. Qualis ergo & quantus erit decor & ornatus Creatoris, ſi tantus eſt vnius viliſſimæ creaturæ? Si enim videres in aulâ Regis lixas culinarios vel ſtabularios, auro, ſerico, gemmis ornatos ac veſtitos incedere, nónne prudenter argueres millies ſplendidiorem fore ipſius Regis ornatum? Si ergo fœnũ quod hodie eſt, & cras in clibanũ mittitur, Deus ſic veſtit, quis erit ipſius veſtitus? Et ſi pauimentum carceris in angulo palatij conſtitutum pretioſis lapidibus ſtratum cerneres, quid conjecturæ faceres, de ipsâ Regis aulâ & conclaui? Qui enim tantam finxit pulchritudinem, quomodo non pulcherrimus erit ſupra quàm cogitari poteſt? *Qui finxit oculum, non conſiderat?* ait Dauid Pſalm. 93. non habebit oculos, qui alijs dat & effingit oculos? Non erit pulcherrimus, qui omnem finxit pulchritudinem? Vnde & Pſalm. 49. ait: *Pulchritudo agri mecum eſt.* Sicut regia veſtis non ſolum continet in ſe

III. Oſtendunt Dei pulchritudinẽ.

aurum

aurum, gemmas, ſericum, ex quibus confecta eſt, ſed etiam per eminentiam, quidquid in Nobilium, Comitum, Principum vilioribus veſtibus nitet. Flores, quos oſtendit nobis Deus, ſunt quaſi fruſtula minuta à ſartoribus deciſa è pannis ſericis, vnde fiunt Agni Dei, quos mirantur paruuli. Quid ſi ipſam veſtem ſericam vel auream viderent!

IV. Oſtendunt Dei bonitatem. IV. Oſtendunt Dei bonitatem. Primò enim quanta bona confert Deus in florem vnum? Quàm pulchrè eum veſtit, munit, tuetur, alit, dotat odore & vi medicâ? Quid ab eo igitur non ſperet homo? Neque enim flos agnoſcit factorem ſuum, nec gratias ipſi agere poteſt: nihilominus tamen à Deo ſic ornatur. Sanct. Franciſcus cùm in itinere obuias haberet aues variorum colorum vnà cantantes, inter eas conſidens, ſic eas affatus eſt: *Sorores aves, multis nominibus Creator veſter vobis eſt laudãdus. Vos enim plumis veſtijt, vobis pennas & alas impertijt ad volandum, vobis hæc pura liquentis aëris ſpatia cõceßit, voſq́; a deo liberaliter ſine veſtra ſolicitudine paſcit ac nutrit.* Adhæc auiculæ colla tendere, alis geſtire & cantillando gaudium ac gratitudinem ſuam oſtendere. Vt in ejus vitâ Sanct. Bonauent. Jdem dicere floribus poterat vir ſanctus. Quanto verò maiora bona largitus eſt Deus homini! & quid non parauit in cœlo!

2. 2. Flores non in alimentum, nec vt plurimùm ſaltem in medicamentum, ſed tantùm in oblectamentum homini à Deo dati ſunt; quàm bonus igitur Deus! Quemadmodum enim ipſe non ſolum habet eſſe, ſed beatum omnibuſque bonis affluens eſſe: ita voluit dare homini non ſolùm vitam & quæ ad eam neceſſaria ſunt, ſed etiam quæ jucunda & delectabilia ſunt; vt non ſolùm viuere, ſed hilariter & jucundè vivere poſſet. Si quis ab amico in hoſpitium exceptus videret ſibi non modò conclave, menſam, lectum, offerri; ſed præterea omnia ad ornatum & delectationem ſpectantia: conclave ornari tapetibus, pauimentum ſterni floribus, menſam inſtrui cupedijs, adhiberi muſicos, lectum ornari ſtragulis, apponi vittam & crepidas, odoriferum ſpargi ſuffitum, vocari ad conuerſationem amicos, &c. quis hunc amicum non amaret? non prædicaret? Hæc nobis Deus præſtitit. Mundum hunc pulcherrimum & vaſtiſſimum in palatium conceſſit: nubibus ornavit & cœli luminaribus aureis: terram inſtravit viridi, veluti oculis gratiſſimo graminis arborumq́ue colore: menſam omni ciborum apparatus ex auibus, piſcibus, feris, pecoribus herbis, frugibus inſtruxit: in muſicos dedit auiculas, & quadrupedum voces varias: florum & herbarum balſami, aliarumq́ue rerum odores, aromata & infinita alia ciborum condimenta: vina & liquores alios diuerſiſſimos, generoſiſſimos: ad recreationem canes venaticos, aues prædatorias, &c. Quomodo igitur tantum benefactorem non poſſumus non amare, laudare & benedicere?

3. 3. Flores non omnes ſimul eodem tempore, ſed ſucceſſiuè, nunc hos, nunc alios ſubminiſtrat, vt per totam æſtatem; & in locis calidis (vti in Ægypto, Neapoli & Genua Italiæ, Hiſpaniâ & Africâ) per totum annum habeant flores, alios & alios. Quin & in terras noſtras ſubinde noui & priùs incogniti nobis adſeruntur, vt ita benigniſſimus Deus exilij hujus tædium hac varietate nobis alleuiet. Quanta eſt hæc Dei bonitas! Non ſolùm nouos & nouos fructus, aues, piſces, pecora pro cibo in ſingulos ferè menſes, imò ſeptimanas, homini prouidit, ſed etiam noua oblectamenta oculorum & narium! Quemadmodum enim Aſſuerus in conuiuio illo ſuo, quod exhibuit ſubditis ſuis, inter alia etiam ordinauit, vt alijs & alijs vaſis ſibi inferrentur in conuiuarum menſas, quo varietas vaſorum acueret appetitum & pelleret faſtidium. Eſth. c. 1. Ita etiam Deus prouidit nobis ſeruis ſuis alios & alios flores, in quibus eorum odorem, decorem & virtutes nobis proponit ad oblectandum animum & tædium ſugandum.

4. Prouidit hæc non ſolùm bonis & juſtis, ſed etiã malis & injuſtis; imò his potiſſimùm, vt per beneficia trahat eos ad ſui agnitionem & amorem. Vnde Dominus non quæuis lilia, ſed lilia agri vult nos conſiderare, quomodo veſtiantur & muniantur. Quis autem neſcit lilia eſſe zizania? zizania deſignare homines malos? Si ergo tales qui ſunt inſtar fœni, quod hodie floret & cras in clibanum gehennæ mittitur, Deus ſic veſtit: quis cogitare poterit, quæ præparavit Deus diligentibus ſe? Si Nerones, Caligulas, Heliogabalos, Decios, Domitianos in hoc ſæculo tam benignè habuit; quid faciet ſervis & amicis ſuis? 4.

5. Oſtendunt Dei providentiam paternam erga homines inprimis. Primò enim ſi Deus flores, qui hodie ſunt, & cras demetuntur, ita veſtit coloribus & odoribus, nutrit tempeſtatibus, conſervat & propagat, cur non præſtabit id hominibus, qui ipſum agnoſcunt, ad imaginem ejus facti ſunt, eiq́ue gratias agere ac ſervire poſſunt? Deinde ſi dat nobis flores & ſimilia, quæ ad delectationem duntaxat faciunt: quantò magis dabit ea, quæ ad neceſſitatem ſpectant? Si enim in domo amici videres tibi conclave ornari tapetibus, pauimentum ſterni floribus, ſpargi odores, adduci Muſicos; num de cibo & potu ac lecto tibi parando dubitare poſſes? Non vult quidem Deus nos otiari, ſed ſine anxietate in ipſum confidere. Ita enim lilia, tametſi & ipſa non otiantur, ſed ſuccum terræ ad ſe trahunt & per membra ſua diſpertiunt: interim tamen abſque ſolicitudine ſunt. Atque hic eſt primarius ſcopus ad quem collimat Chriſtus hac liliorum ſimilitudine, ne videlicet anxij & diffidentes efficiamur de Dei erga nos prouidentiâ. Quare meo judicio non parum errant, qui de vini & frumenti prouentu tam ſoliciti, perpetuò accuſant iam hanc iam illam tempeſtatem, quaſi iam actum ſit de vindemiâ aut meſſe. Inprimis enim neſcimus nos, quæ tempeſtates & quando conducant frugibus: Deus nouit, & quidem exactiſſimè. V. Oſtendunt paternam Dei prouidentiam

Subtiles

Subtiles artifices, ait Rob. Holcot in lib. Sap. *multum indignantur & meritò, quando corripiũtur & inſtruuntur ab inſciis & ignaris artis ſuæ.* Deinde Deus paterfamilias noſter, nos domeſtici ejus ſumus, & ipſius gratiâ viuimus. Iure autem doleret paterfamilias, ſi domeſtici ejus conquererentur & murmurarent iam de pane, iam de vino, iam de veſtitu; non placito, non ſufficiente. Sic nefrendes ſeu porcelli grunniunt contra matrem, quando non dat eis lac ad libitum. Bene Philo l. de Specialib. legib. ad fin ait: *Ille rerum parens & conditor, cujus nullum opus eſt ſupervacaneum, dentes non vt cætera membra naſcenti ſtatim addidit, ne infantem lacte nutriendum gravarent inutiliter, & fontes vberum, per quos alimenta derivãtur, vexarent inter ſugendum. Innaturale enim illud judicavit, creaturaq; indignum rationali; hinc quod animalibus conceſſit naſcentibus, ab illis ademit, & voluit ſine dentibus naſci, ne ingrati vbera ferirent.* Ex hujus igitur ſapientis ſententiâ, diuinæ prouidentiæ vbera dentibus quaſi vexant ac morſicant, qui contra eam murmurant.

Conſiderauimus ergo lilia, & perſpeximus in illis Creatorem noſtrum potentiſſimum, ſapientiſſimum, pulcherrimum, optimum, prouidentiſſimum. Supereſt iam vt nos credamus in tam potentem, admiremur tam ſapientem, laudemus tam decorum, amemus tam bonum & liberalem, gratiarum actione proſequamur tam prouidentem, Patrem ac Dominum noſtrum. Cui ſit honor & gloria.

THEMA V.

Seruitus diuitiarum quàm miſera.

I. Viliſſimo munere occupatur.
II. Perpetuò vrgetur vt plus laboret.
III. Exiguo & vili cibo paſcitur.
IV. Non ſibi ſed alijs laborat.
V. Sapè etiam vapulat, vel probris oneratur.

Non poteſtis Deo ſeruire & mammonæ. *Matth.* 6,

FInxerunt veteres ſimiam à circulatoré hac ratione captam & in ſeruitutem redactam. Monſtrauit ei circulator catenulam; quâ viſâ petijt ſimia eam ſibi donari. Donat circulator ejuſque collo circumligat velut torquem auream. Sic miſera dum in hac ſpecie ſibi placet, capitur & in ſeruitutem redigitur. Mammona hic circulator, ſeu Dæmon ipſe eſt. Monſtrat hic hominibus catenam aurei ſplendoris, nobilium inſigne, aurum & argentum. Allecti hac ſpecie homines, torque hac condecorari volunt: ſed dum eam accipiunt, laqueum in collo ſentiunt & in miſeram ſeruitutem miſeri trahuntur. Putantur quidem iſti & appellantur domini, ſed reuerà ſerui ſunt ſuarum diuitiarum. Id enim teſtatur Chriſtus in hod. Euangelio, cùm ait neminem poſſe *ſervire Deo* ſimul *& mammonæ*. Ergo qui diuitias amant ſeruiunt mammonæ? ſerui igitur illius ſunt. Sũt certè, nec fæliciores Hebræis, cùm ſeruirent in Ægypto, vt videbimus.

I. Quid faciendum incumbit ſeruo? Sordidiſſima quæque opera: ſtabulum curandum, calcei purgandi, fimo currus onerandus & ſimilia. Sic Hebræi in Ægypto operibus luti occupati fuère à Pharaone. Et quid aurum & argentum niſi lutum purificatum & lucidiores terræ glebæ? Itaque ſeruorum tantùm & ſeruilium ingeniorum eſt aurum & argentum ſitire & tractare. Ac ſicut Hebræi in opere illo collutulârunt manus ac pedes: ita & diuites inquinant animas ſuas ſordibus peccatorum. Sanè Habacuc capite 2. appellat divitias *denſum lutum*. Paulus ad Philipp. 3. *ſtercora*. Qui lateres faciunt, terram rubram primò quærere & eruere, tum pedibus ſubigere debent, pòſt manibus tractare & in formam redigere; tum in fornacem lateres reponere ac conſtringere, denique igne ſubiecto coquere. Sic auari primò vndiq; circumeunt, vt pecuniam aut merces conquirant, merces vt vendant, bona verba dare, aut etiam aſtu vti neceſſe eſt: pecunia accepta inſpicienda, & ſi aurum ſit, ponderanda eſt. Tum fit ſeparatio monetarum deteriorum & meliorum: illæ ad quotidianas expenſas deſtinantur, hæ in caſſam reponuntur & quaſi in carcerem compinguntur. Alphonſus Candiæ Dux apud Catalaunos ſcrinia varia aureis argenteiſque nummis variarum regionum impleuit, ita compactis & malleo cuneatis, vt eximi nullâ vi manûs poſſent. Hoſpites ergo deriſionis gratiâ inuitabat, vt aurum & argentum quale vellent, in quamcunque regionem ituri, inde acciperent: ſic deluſit ſimul hoſpites & opes ſuas oſtentauit. Valla libro 3. hiſtor. Quinimò ſic ſeipſum miſer deluſit, dum tam vili labori ſeſe occupauit & nummorum vſu priuauit.

I. Viliſſimo munere occupatur. — *Trip. Tom. 16. poſt. Pent. C. 4. B*

II. Perpetuò vrgetur & ſtimulatur, vt plus labori faciat, manè citiùs ſurgat, veſperè ſeriùs decumbat; & ſi vel paululùm otio vacet, increpatur. Ita præfecti operarum inſtiterunt Hebræis in Ægypto ſeruientibus Pharaoni *Vacatis otio*, dicebant: *ite ergo & operamini: paleæ non dabuntur vobis & reddetis conſuetum numerũ laterum.* Exod. 5. ſicque eis duplicârunt labores, dum coëgerunt vltra penſum laterum etiam paleas conquirere. Simili tyrannide diuitiæ imperant homini, vt plures ſemper opes conquirat, nauiget, equitet, vigilet, cogitet, &c. quia quò quis plus habet, eò incipit plus poſſe habere, ſibique partis iam opibus comparare; quæ enim procul poſita ſunt vel difficilia acquiſitu, minùs deſiderantur: quæ verò ad manum ſunt, & poſſeſſâ iam pecuniâ parabilia, magis auidè quæruntur. Adhæc ſicut arca nequit impleri ſcientiâ: ſic animus nequit ſatiari aut impleri auro. Pyrrhus Epirotarum Rex ſuo non contentus regno, Romanis bellum inferre cogitabat, cui Cineas Legatus id diſſuaſurus: Et quid agimus, inquit, victis

II. Perpetuò vrgetur, vt plus laboret.

victis Romanis? Italiâ, ait Rex, totâ potiemur. Et quid tum agemus? infert Cineas. Poſt Italiam Siciliam capiemus. Eâ captâ quid porrò? Africam nobis adiungemus. Quid inſuper? Græciam & Macedoniam inuademus. Et quid faciemus his omnibus occupatis? ait Cineas. Tunc bone vir, inquit, in otio viuemus, compotabimus totis diebus; & mutuis colloquijs nos oblectabimus. At Cineas: Et cur hoc iam non facimus; cùm omnia nobis ad manu ſint, vt poſſimus iam in otio degere, compotare; & confabulari? ſuaſit; ſed non perſuaſit. Plut. in Pyrrho. Sic ſtultus ille, cùm iam eſſet diues. (Luc. 12.) poſſetque frui bonis ſuis, videns vberes agri ſui fructus, vult deſtruere horrea & maiora facere: & tum dicere animæ ſuæ: *Anima habes multa bona poſita in annos plurimos: requieſce, comede, bibe, epulare.*

III. Exiguo & vili cibo paſcitur.

III. Exiguo & vili cibo paſcitur; nec diu ad menſam ſedere permittitur; ſurgere mox & labores repetere jubetur. Idem experti in Ægypto Hebræi; qui cæpis, allijs & porris ac cucumeribus ſe victitâſſe aiunt. Olim ſeruis polentam molentibus pauſicape ad collum inſerebatur, ne, dum molebant, polentam comederent; apud Iul. Pollucem onomaſt. lib. 7. c. 4. Quid aliud ſeruus eſuriens; niſi diues inter opes ſatiare ventrem nõ audens? Hoc enim ei prohibent ipſæ diuitiæ. Audite Eccleſiaſten c. 6. *Eſt & aliud malum, quod vidi ſub Sole, & quidem frequens apud homines: Vir, cui dedit Deus divitias & ſubſtantiam & honorem & nihil deeſt animæ ſuæ ex omnibus quæ deſiderat: nec tribuit ei poteſtatem Deus vt comedat ex eo.* Cujus exemplum recenſet Sanctus Ambroſius in lib. de Naboth. cap. 4. *Novi ego divitem*, inquit, *in agrum proficiſcentem panes breviores vrbe delatos numerare ſolere, vt pro numero panum æſtimaretur; quot dies in agro futurus eſſet. Nolebat obſignatum aperire horreum, ne quid de condito minueretur.* (Similem non procul à Narniâ, Vmbriæ ciuitate, fontem deſcribit Leander in Vmbriâ; nunquam ſcaturientem, niſi cum annonæ penuria propediem futura eſt) *Panis vnus ſingulis diebus deputabatur, qui tenacem vix ſatiare poſſet. Comperi etiam viri fidem, ſi quando ei ouum eſſet appoſitum, queri quòd pullus eſſet occiſus. Hoc ideò ſcribo, vt cognoſcatur vindicem eſſe Dei juſtitiam, quæ lacbrymas pauperũ noſtro vlciſcatur ieiunio.* Sic ille. Fœdius eſt, quod Poggius Florentinus, Apoſtolicæ ſedis Secretarius in diſputatione de auaritiâ narrat de quodam, qui cùm maximas congeſſiſſet diuitias, filij autem adoleſcentes domi ſumptuoſiùs cænitarent inter ſymphonias & cantus, magno dolore tacitus hæc ferens, ſemel tandem excitatus perſtrepentium conuiuarum vocibus ſummâ cum anxietate prodijt tanquam è carcere è cauernulâ ſuâ inſulatus coruino vultu ac ſubrancido, vix conſpiciens lucem ac deſuper contemplans diſcumbentes, magna voce appellauit diſpenſatorem, & *Eu*, inquit, *poſtquam filij bona hæc meo ſudore parta comeſſationibus ac delicijs conſumere pergunt, ego quoque mihimet volo indulgere & dare me voluptati. Mihi acta eſt ætas? illi de ſe viderint? perdant omnia, vt libet, profligemus dum res ſuppetit, eme lactucam mihi, vt nos etiam conviuemur.* O prodigum Apicium! imò ô ſordidum Euclionem!

IV. Non ſibi ſed alijs laborat.

IV. Non ſibi ſed hero ſuo laborat & lucratur: ſicut Hebræi in Ægypto non ſibi ſed Pharaoni laborabant, lateteſque coquebant. Ita & auari cogitant diu noctuque, vigilant, nauigant, currunt, laborant, non tam ſibi quàm alijs: ſimiles felibus Libycis, hos enim Gymneſiæ, populi in Hiſpaniâ, cuniculorum infeſtâ multitudine vexati, cùm ex Africâ ad capiendos cuniculos attuliſſent, non niſi ore obligato id foramina cuniculorum immittebant: quò fiebat vt prædam excuterent aut vnguibus lacerarent, minimè tamen vorare poſſent. Strabo libro 3. Sic Dæmon deludit auaros; quos inſtigat ad capiendas opes, quas tamen ipſis non concedit, ſed alienis donat. Similes Midæ Regi Phrygiæ ditiſſimo, qui vt multas pecunias corrogaret, cibis etiam parciſſimè fruebatur, omniaque propè victui neceſſaria vendebat & in aurum conuertebat. Hinc illi aures aſininæ pingebantur, quòd aſinorum inſtar pretioſa humeris geſtaret obſonia, non ſibi ſed alijs: ipſe interim labruſcis rapiſque victitaret: vel, vt Plutarchus de cupid. diuit. ſcribit, inſtar aſini balneatoris *ligna & malleolos identidem adportaret, fumo* interim *ſemper oppletus in nullam lavacri, caloris munditiaq; partem veniret.* Quod etiam expreſſit Eccleſiaſtes loco ſupracitat, cùm addidit: *Sed homo extraneus vorabit illud:* Quod exponens Chald. Paraphraſis: *Etenim*, inquit, *vxor eius tradetur viro alieno, qui hæreditabit eas & comedet ipſas* (diuitias) *Omnis hujus rei cauſa peccata ſua illi fuerunt, quòd non fecerit ex illis quidquam boni, &c.* Minatur etiam ijs verbis diuiti ſubitam mortem, quâ præpeditus non poterit facere teſtamentum, ſicque fiet vt adulteraneos deuoluatur aut diripiatur; hæreditas. Nota eſt punitio auari (in vitâ Sancti Spiridionis Epiſcopi Trimithuntis) qui frumentum in horreo occluſit, nec pauperibus ex eo quidquam communicare voluit; cujus horreum poſtero die illuuione aquarum deiectum in prædam ceſſit pauperibus, duodecimo Octobris apud Surium.

V. Sæpè etiam vapulat, vel probris oneratur.

V. Sæpè & leui de cauſa vapulat vel probris oneratur ab hero. Sic Hebræi, operum præfecti, in Ægypto ad finem diei flagris cædebantur. Idem contingit auaris. Nam inprimis *divitias qui habent*, inquit B. Proſper lib. 2. de vitâ contempl. capite 13. *ſine labore non quærunt, ſine difficultate non inveniunt, ſine curâ non ſervant, ſine noxiâ delectatione non poßident, ſine dolore non perdunt.* Exemplum habemus in Achab, qui, cùm ejus oculos verberaret vinea Naboth, proiecit ſe in lectulum & auertit faciem ad parietem, noluitque cibum ſumere, ita vt ægrotare quaſi cœperit; quia non poterat habere eam. 3. Reg. 21. Quo exemplo recenſito, ſubijcit

Digitized by Google

ijcit aliud ſanctus Chryſoſtomus homil. de auaritiâ tom. 5. *Siccitas quondam occuparat ciuitatem noſtram, & videre erat cælum factum aneum & mortem omnium grauiſſimam in dies expectari Deumq́; inuocari, vt metu illo liberaret: cujus benignitate præter omnem ſpem multa & immenſa pluuia ſupernè decidet. Omnibus igitur celebritatem & feſtum diem agentibus, quippe qui ab ipſis portis mortis reuerterentur, diues quidam triſtis deiecto animo mærore mortuus obambulabat. Cumq́; multi enim cauſam rogarent, ne continere quidem intus potuit, ſed cum tyrannide acerbi iſtius morbi pungeretur, cauſam in medium protulit. Decies enim mille, inquit, frumenti menſuris deinceps quid faciam, non habeo. Quid ais? Quod non omnes perierint, vt tu aurum accumules? &c.* Scimus quo adegit Iudam auaritia, ad Chriſti ſcilicet proditionem, & inde ad laqueum; ab hoc in gehennam, & ſeruitutem tartaream. Quod accidit etiam auaro illi, qui theſaurum ſub tecto occultauerat. Superuenit enim prodigus quidam, qui decoctâ ſuâ ſubſtantiâ & deſperatis rebus dum eodem loco laqueum trabi aptat, vitam ſibi erepturus, ecce theſaurum illum reperit, relictaque reſte lætus abijt. Auarus poſteà rediens cùm theſaurum non inueniſſet, laqueum à prodigo in trabe relictum, præ mœrore & deſperatione collo ſuo aptat, ſibique gulam frangit. Refert ex Platonis epigrammate ad Phylargyros Laërtius & Auſonius. Cui ſimillimum eſt quod refert Valentinus Leüchtius in Viridario regio lib. 4. p. 2. cap. 23. de auaro, qui ne cogeretur mutuum dare indigentibus, defodit ruri aurum ſuum, quò dicere poſſet, ſe nec obolum in domo ſuâ habere, quod etiam reſpondit patrino ſuo liberorum mole preſſo adeò, vt actus in deſperationem ſit. Qui cùm laqueum ramo arboris alligâſſet, ſed altiùs quàm attingi collo poſſet; quæſiuit lapidem, cui inſiſteret, eo reperto & ſublato deprehendit ibi quid defoſſum eſſe, & inuenit theſaurum patrini ſui; eo ergo onuſtus valedixit arbori & reuerſus domum lætus, inde cum ſuis vixit. Auarus poſtea requiſiturus aurum ſuum, cùm ablatum cerneret, præ animi mœrore deſperans, laqueum, quem pauper in arbore reliquerat, ſuo collo induit, juſtiſſimâ Dei vindictâ.

Veriſſimè igitur Apoſtolus 1. ad Timot. 6. dixit: *Qui nolunt diuites fieri, incidunt in tentationem & in laqueum Diaboli.* Et S. Chryſoſtomus hom. 2. ad pop. *Auarus cuſtos eſt, non dominus: pecuniarum ſeruus non poſſeſſor, Facilius enim alicui ex proprijs carnibus, quàm ex defoſſo auro communicaret.* A quâ turpi ſeruitute cuſtodiat benignus Deus.

DOMINICA XV· POST PENTECOSTEN.

THEMATA.

I. Documenta quædã ex hod. Euangelio.
II. Vera pænitentia indicia.
III. Ciuitas pulchra quænam.
IV. Cæmeterium ſchola virtutis.
V. Omnibus, etiam juſtis, in timore Domini ſemper viuendum: ſtimuli ad hoc.

THEMA PRIMVM.

Documenta quædã ex hod. Euan.

I. Iuuenes moriuntur æquè ac ſenes.
II. Filij quandoque moriuntur ante parentes.
III. Amici plerique viuentium, non morientium.
IV. Iuuenes ferè ad interitum, niſi frænentur tendunt.
V. Mundus expellit & negligit defunctos.
VI. Defuncti non plangendi immoderatè.

Ecce defunctus efferebatur, filius vnicus matris ſuæ. *Luc.* 7.

HIſtoriam hod. Euangelij videtur mihi in ſpiritu præuidiſſe Salomon, quando ita ſcripſit Prou. 8. verſ. 1. & ſeq. *Nunquid non ſapientia clamitat & prudentia dat vocem ſuam? In ſummis excelſiſq́; verticibus ſupra viam in medijs ſemitis ſtãs juxta portas ciuitatis, in ipſis foribus loquitur, dicẽs: O viri, ad vos clamito, & vox mea ad filios hominũ: Intelligite paruuli aſtutiam & inſipientes animaduertite. Audite quoniam de rebus magnis locutura ſum: & aperientur labia mea, vt recta prædicem, &c.* Vbi verò legimus ſapientiam Dei, quæ eſt filius ejus, Dominus noſter, prædicâſſe in mediâ ſemitâ juxta portas ciuitatis, in ipſis foribus, niſi in hod. Euangelio? Ibi enim cùm defuncto obuiauit eumque à morte ſuſcitauit ad portã ciuitatis Naim prædicauit, pauca quidem verbo, multa verò facto; quæ hîc inquiremus.

I. Ecce tibi juuenes moriuntur æquè ac ſenes, quia *ecce defunctus efferebatur, filius vnicus matris ſuæ.* Videtur hoc, quod ait Lucas, etiam dixiſſe Chriſtus ſuis diſcipulis & turbæ ſequẽti: Ecce juuenis vnus defunctus effertur: ſi non verbo, certè facto, quia ex compoſito rem ita diſpoſuit, vt huic funeri obuiaret. Ait igitur: ecce vobis juuenem defunctum. Sed quid hîc noui nunciat? Scimus enim juuenes etiam morti eſſe obnoxios. Scimus certè, ſed hoc quod omnes ſcimus, juuenes non recogitant, nec ſibi contingere poſſe expendunt. Nullus enim ipſorũ ſe in juuentute moriturum exiſti- I. Iuuenes moriuntur æquè ac ſenes.

mat, omnes ſibi longam & quaſi termino carentem metam præfigunt. Porrò non vnam ob cauſam expellit ſæpè Deus juuenes ex hac
1. Cur? vitâ. 1. Quando videt eos peſtes futuros Reip. Areopagitæ damnârunt aliquando puerum quòd cornicum oculos crudeliter confixiſſet; inde enim colligebant futurum eum aliquâdo crudelem & immanem, teſte Quintiliano l. 5. c. 9. Idem ſæpè Deus facit, vti legimus Pſ. 57: *Priuſquam intelligerent ſpinæ veſtræ rhamnum ſicut viventes, ſic in ira abſorbet eos.* Ita abſorbuit Anaſtaſium Imp. Eutychianum, dum Iuſtini, Iuſtiniani & aliorum Catholicorum nobilium mortem machinantem fulmine occidit. Sic expediuit alios plurimos. Si enim ficus ſterilis, fruſtra terram occupans, jubetur protinus exterminari. Luc. 13. quantò magis pernicioſa? Et hoc ipſum tamen fit in bonum reproborum, ne grauiùs peccent & plus damnationis habeant.

Quando ſunt immorigeri, vti filij Heli; Ophni & Phinees, 1. Reg 4. Qui enim promiſit in Decalogo filijs morigeris vitam longæuã;
2. ſine dubio minatus eſt immorigeris breuem. Exemplo eſt præter illos Heli filios, rebellis ille Abſalon, quem miro modo (ſolus vtique Deus) quercui implicuit, vt periret. Vnde D. Chryſoſtomus hom. de Abſalone tom. 1. *Adeſt* inquit, *arbor in campo, ramorum telis ornata: quæ te excipiat fugientem, properantem rapiat; patris injuriam in parricidam defendat. Adeſt, inquam, arbor, quæ nec patrem, vt tibi parcatur, audivit & juſſa Dei inſtanter implere contendit.*

3. 3. Quando ex præſumptione in juuentute peruersè viuunt quaſi in ſenio pœnitentiam acturi, de quibus D. Cyrillus Alexandr. orat. de exitu animæ ait: Q*ui dicunt: Peccemus in iuventute, & in ſenectute ad meliorem ſenſum redibimus, ij à dæmonibus illuduntur ac deridentur; quoniam qui vltrò peccant, eis ad ſanitatem redire non datur, ſed in juuentute mortis falce demetuntur, vt Amon, Iſraelitarum Rex.* 4. Reg. 21. Amon iſte filius fuit Manaſſis, Regis Judę, 22. annorum cùm regnare cœpiſſet, & quia imitatus eſt vitia parentis adhuc juuenis, non pœnitentis ſenis, poſt duos annos regni à ſeruis ſuis extinctus eſt. De quo ſcribit Glycas 2. p. annal. quod talem ſecum cogitationem voluerit: *Pater meus à puero multa ſcelera fecit, in ſenectâ pœnitentiam egit. Quamobrem & ipſe hac in ætate pro animi libidine me geram & deinceps ad Dominum me convertam. Hac igitur de causâ Deus pœnitentiam illius non expectauit, quando patris calamitatibus nullo modo factus eſt melior.*

II. Filij quandoque moriuntur ante parentes. II. Ecce tibi filium, mortuum ante matrem ſuam. Graviter hoc affligit parentes, ſi ſepelire cogantur filios ſuos, in quibus ipſi ſe victuros ſperabant. Ideò Ægiptij qui tot anteà plagis percuſſi vix aut parum indoluerant, cæde primogenitorum ſuorum tandem conſternati dimiſerunt Hebræos, vt refert Joſephus 2. Antiq. cap. 13. *Fiebant veniamq; petebãt Ægiptij pro eo quòd ita afflixerunt eos.* Vnde Sanctus Baſilius Archiepiſcopus Seleuciæ orat. in laudem Eliſæi & Sunamit. introducit viduam hod. Euangelij ſic loquentẽ miſerabiliter: *Eu illum, qui me lachrymis proſequi debebat, ipſa priùs lachrymo: quem decebat mihi ſepulchrum parare, eum ipſa nunc ſepeliam. Non ampliùs tuis amplexibus fruar, non ampliùs tuis ſuauiſſimis oculis recreabor. Par erat matrem, priùs quam filium à morte rapi: hic enim eſt naturæ ordo, vt filij parentes præmittant. Sed quoniam ordinem pervertiſti, ſaltem celeriter Deus hoc mihi largiatur vt ad eos, qui mortui ſunt, me quoque adjungat, &c.*

Fabri auctarium in Domin.

Primus qui legitur in SS. litteris mortuus ante parentes ſuos (morte naturali, non violentâ) eſt Aran, qui mortuus eſt ante Thare patrem ſuum; frater Abrahami, trecentis ferè annis poſt diluuium. Geneſ. 11. vnde ſatis colligitur, priùs id nec ſolitum nec viſum fuiſſe. Cauſam prælaturæ filij morti videtur dediſſe Thare parens ſuâ idololatriâ. Sunt verò qui tradunt eum ſtatuas & Idola ex arte figulinâ finxiſſe, adeoque anſam filio præbuiſſe Idola adorandi. Itaque quia Deum verum commutauit in Idolum & vas figulinum contra omne naturæ dictamen, meruit etiam præter naturæ ordinem priuari filio ſuo, vt moreretur ante patrem. Et quid mirum, ſi poſterioribus ſæculis creberrimè id fiat, cùm videamus vndique paſſim peruerti naturæ ordinem etiam ab hominibus tam parentibus quàm filijs? Circa annum Sal. 458. quo Litaniæ à Mamerto Epiſcopo inſtituebantur, animalia cicuria in ſolitudine fugere, è contra è ſyluis feræ in medias vrbes ſe inſerebant. Similis quædam morum commutatio apparet noſtro ſeculo. Inſpiciamus hæc noſtra tempora. Nõnne videmus juuenes, quin & viros nobiles degenerare in fæminas, dum verè æquè longos capillos geſtant ac mulieres? Scimus Apoſtolum ex naturæ dictamine dixiſſe, *quod vir quidem ſi comam nutriat, ignominia eſt illi.* 1. Corinth. 11. quia hoc eſt ſignum animi mollis & effæminati (niſi fiat valetudinis aut frigoris causâ) & tamen eò deventum, vt jam capilli juvenum æquè in humeros vſque defluant, ac mulierum: imò hæ dum eos ligant & complicant, magis virilem comam habent. Palliola quoque juvenum ſunt ita breuiuſcula, vti olim erant fæminarum: fæminæ viciſſim nobiles incedunt palijs longioribus, quæ olim erant virorum. Plumæ ſtruthionum olim ornabant galeros duntaxat militum; nunc vndique circumvolitant in capitibus fæminarum. Ocreæ & calcaria nuſquam viſebantur olim niſi in equitibus; (ad quid enim proſunt pediti?) jam qui equis carent; ocreas ſaltem & calcaria ſe habere demonſtrant, cùm pedibus incedunt. Olim homines interdiu negotia ſua tractabant & convivia peragebant, noctu quieſcebant: nunc plerique nobiles noctu inſtituunt convivia & expediunt ſua negotia, interdiu verò dormiunt; quod & olim faciebat peruerſiſſimus Heliogabalus, ſed Gentilis Imperator, orbis portentum. Veſtitus verò nunc qualis? fæmineus in virilem, virilis in fæmineum magnâ ex parte commu-

tatus cernitur contra id Deuter. 22. verſ. 5. *Nõ induetur mulier veſte virili, nec vir vtetur veſte fœmineâ.* Taceo collaria, calligas & calceos toties immutatos, & ad portentum compoſitos. Bene & verè vaticinatus eſt Sanctus Chryſoſtomus (poſtquam exagitâſſet nona & inſolita calceorum ornamenta) de noſtris temporibus homil. 50. in Matth. *Non erant*, inquit, *talia veterũ ornamẽta & indumenta, ſed viris probè convenientia. Quare ipſe timeo, ne tempus veniat, in quo adoleſcentes apud nos veſtibus atq; calceamentis ſine pudore aliquo mulierũ vtantur.* Et miramur adhuc, ſi videamus ſæpiſſimè mori filios ante parentes? æſtatem quandoq; converti in hyemem, hyemem quaſi in æſtatem? vinum & frumentum flagellari à grandine & frigore? Eccleſiam Catholicam ſuccumbere ſuis hoſtibus? Principes potentiſſimos deprimi à prædonibus? plures noſtrates vinci ab exteris paucioribus? Nos invertimus bonos mores, ideò Deus & natura invertit ſuum ordinem.

III. Amici plerique viuentium, non morientium

III. Ecce tibi amicos, quouſque tibi aſſiſtant & obſequia ſua deferant! vſque dum claudis oculos: ibi diffugiunt & te ſolum relinquunt. Quem enim, dic ſodes, comitantur ciues in hac pompâ funebri? juuenemne foras elatum? non hoc aſſerit Euangeliſta; ſed ita ſcribit: *Et hæc vidua erat, & turba civitatis multa cum illâ.* Ergo viduam comitabantur, adhuc viuentem, non filium ejus defunctum: in gratiam viduæ venerunt, non amore defuncti. Ita nimirum amici hujus ſæculi non niſi viuentes colunt: & ſi multum præſtant vſque ad ſepulchrum eos comitantur, vlteriùs non curant. Ita planè accidit Franciſco Cotinio, Comiti de Redondo, Indiæ Proregi, qui cùm elatus eſſet mortuus ingenti comitatu & depoſitus ad ſepulchrum, tum ecce declaratur & publicatur alius Prorex, defuncti ſucceſſor, Ioannes Mendoza ipſi præſens funeri. Quid actum? Omnes qui Cotinium fuerant comitati ad ſepulchrum, eo derelicto ad nouum ſe conuertunt Proregem & congratulatum veniunt comitanturque in civitatem, nec remanſit ad ſepulchrum niſi vnicum vile mancipium, quod defunctum inhumaret. Refert noſter Frater Sacchinus in tom. 2. Annal. Soc. De talibuss amicis ait Eccleſiaſticus capite 6. verſ. 10. *Eſt amicus ſocius menſæ, & non permanebit in die neceſſitatis.* Et verſ. 8. *Eſt amicus ſecundum tempus ſuum, & non permanebit in die tribulationis.* cùm tamen hæc fides magis debeatur afflicto, quàm bene habenti. Plutarch. in Opuſc. de diſcret. comparat pediculis tales amicos: *Pediculi*, inquit, *diſcedunt à morientibus, & corpora relinquunt ſimul atque ſanguis extinctus fuerit, quo nutriri ſolent: aſſentatores autem videas nec attingere prorſus res aridas ac frigidas: nobilibus ac potentibus imminent, hiſq; aluntur; ſed iiſdem rebus commutatis ſtatim avolant*, Tales inprimis fuêre cives: Ieroſolymitani, qui introëuntem triumphali pompâ Chriſtum cum applauſu excipiunt; eductum verò cum latronibus negauerunt & deſeruerunt. Tales & ciues erant Panormitani, qui conciuem ſuam Agatham, Chriſti causâ comprehenſam & ex vrbe eductam deduxére aliquantiſper; verùm dum in viâ diſſolutam fortè calcei corrigiam virgo alligabat, omnes retrò conuerſi, ad ſua diſceſſerunt: itaque ad eos redarguendos impetrauit, vt eò loci ſubitò enaſceretur olea ſterilis: ſiue quia olea tam hyeme quàm æſtate retinet ſuum virorem, quem Panormitani in hyeme aduerſitatis ibi perdiderant; ſiue quia Chriſtianos quidem, ſed ſteriles ſe oſtenderant, Non erant tales amici Ionathas & David; neuter enim in adverſis alterum deſeruit. Ionathas pro Davide ſtetit contra patrem, etiam in exilium acto: David non deſeruit Ionatham etiam in prælio cæſum, ſed lachrymis ei parentauit ac ieiunio, viroſque dilaudauit, qui eum ſepelierant.

IV. Iuvenes ferè ad interitum niſi frenentur tendũt.

IV. Ecce tibi juvenes ad ſepulchrum & perditionem properantes, & niſi tangantur manu Dei, curſum illum ſuum nequaquam ſiſtentes. Fuiſſet vtique juvenis hic in ſepulchrum depoſitus ibique in putredinem converſus, niſi Chriſtus Dominus ipſi obvians, feretrum ejus tetigiſſet & ſtare feciſſet: ita plurimi alij juvenes dum ardori juvenili liberiùs indulgent, quaſi veredarijs & concitatis equis feruntur ad infernum, ſecundùm id Ierem. 8. *Omnes converſi ſunt ad curſum ſuum, quaſi equus impetu vadens ad prælium*, Quid igitur Deus? occurrit ſubinde illis & tangit eos periculoſo morbo, egeſtate, carcere & vinculis, aut alio vitæ diſcrimine; de quo tactu loquitur Job cap. 19. *Miſeremini mei, quia manus Domini tetigit me* Et Deus Exod. 11. *Adhuc vnâ plagâ tangam Pharaonem.* Tacti hac ratione gradum figunt & in ſeipſos revertuntur cum prodigo illo filio, egeſtate tacto, & dicunt: *Surgam & ibo ad patrem meum*: cum Manaſſe in carcerem detruſo vinculis onerato orare incipiunt: *Peccavi ſuper numerum arenæ maris: multiplicata ſunt iniquitates meæ Domine, multiplicata ſunt iniquitates meæ, & nõ ſum dignus intueri & aſpicere altitudinem cœli, &c.* cum Iona in ventre ceti: *Clamavi de tribulatione meâ ad Dominum.* Ioan. 2. Hæc tribulatio frænum eſt, quo coercet Deus equos illos à curſu ſuo; quod eis precatur David Pſalm. 31. *Nolite fieri ſicut equus & mulus quibus non eſt intellectus; in chamo & fræno maxillas eorum conſtringe.* Celtiberi equos ſuos in campo ſtare ſolos cogunt, infixo in eorum dorſa clavo, quem in extremo loro appenſum gerunt, vt alibi notavi: Deus quoque libertinis illis clavum vexationis alicujus adigit in carnem vel animum ipſorum, & tum inhibent curſum ſuum. Talpa Ariſtotele atteſtante, dum vivit, cæca eſt; morti proxima oculos aperit: formica etiam tunc primum alas induit, cùm morti appropinquat, vti refert Cardanus lib. 9. de ſubtilit. ita qui in proſperâ valetudine, velut cæci in hoc mundo oberrant, & velut talpæ terram perfodientes, omnia prata percurrunt ac devaſtant; velut formicæ toti in congregandis

opibus

opibus ſe fatigant, &c. tanguntur interdum aduerſâ valetudine & aporopinquant ad portas mortis: ibi aperiunt oculos, agnoſcunt mundi vanitatem & errores ſuos, ibi cœlum cogitant & alios pœnitentiæ ad evolandum parare incipiunt: tametſi quandoque tardè nimis. Sed neque omnibus ita occurrit Chriſtus, vti huic adoleſcenti, vt perverſum illorum curſum inhibeat; idcirco Dominus non dixit: Dico vobis adoleſcentes: ſurgite, ſed, *adoleſcens tibi dico: ſurge. Tibi*, propter lachrymas matris tuæ: *tibi*, propter ædificationem populi circumſtantis: *tibi*, qx ſingulari privilegio, quia mihi occurriſti. Hæ occaſiones non ſemper ad manum ſunt; vnde nec tales gratiæ omnibus contingunt.

V.
Mundus expellit & negligit defunctos.

V. Ecce tibi mundum, quorſum ablegat homines defunctos? quos viventes coluit, amauit, honerauit: mortuos expellit & foras in terram eijcit & ſepelit, velut carcinomata. Hoc nimirum retribuit ſuis cultoribus, hanc mercedem dat; ferè ad eum modum, quo ditiores vſurpant poma aurea, quæ priùs applicant naribus, odorantur & contemplantur, poſteà ad menſam exprimunt in cibos, & vbi eorum ſuccum hausêre, eijciunt per feneſtras. Ita enim ſectatores ſuos mundus primò admiratur, extollit, amat, veneratur: ad extremum tamen morientes deplumat, nudat, ſpoliat: ſpoliatos domo eijcit effertque in ſepulchrum, & ſi multum præſtat, eouſque comitatur: defoſſos verò deſerit & æternâ oblivione ſepelit; neque enim eos à morte præſervat aut præſervare poteſt, multò minùs reſuſcitare. Quis jam tali domino ſerviat? Quàm bonum eſt viciſſim ſervire Chriſto Domino, qui inprimis ſectatores ſuos, etſi per mortem nudatos rebus fluxis, diuites tamen educit bonis veris & ſpiritualibus, quæ comitantur pios vſque ad ſepulchrum alteramque vitam. Deinde morti imperat & defunctos ſuos reſuſcitat ad vitam interminabilem. Illi igitur ſunt, qui ſtruunt ædificium ſuper arenam, quod inundationis tempore totum ſubruitur, ſternitur, abripitur; iſti verò ſunt, qui ædificant ſupra petram, quorum domus ſtabit, etiamſi torrens mortis in eam incurrat, quia ſupra virtutes & Dei gratiam fundata eſt. Sed ſubit hîc admiratio, cur cadauera quidem homines è ciuitatibus eijciant & foris in terrâ ſepeliant: peccatores verò perverſos, peſſimâ famâ notatos, adeoque cadaueribus longè potentiores non eijciant, ſed foveant? Dicent illi à cadaveribus periculum imminere civitati, ne fœtore ſuo auram inficiant indeque peſtem inferant. At nónne ex perverſis & infamibus hominibus peſtis longè gravior adeoque peſtilentior imminet alijs civibus, qui circum illos degunt? Quàm facilè enim vnus improbus pervertit alios plures? Miratur hoc D. Chryſoſt. in Pſalm. 5. ſcribens, qui etiam hinc concludit non tolerandos in communitate, qui ſcandaloſa, turpia & cadaveroſa verba ex ore ſuo depromunt. *Si enim mortua*, inquit, *corpora extra vrbem ſepelimus: multo magis eos, qui verba mortua, & qui talia* (cædes & rapinas) *proferunt, & ne tegere aut obumbrare quidem volunt, longè amandare oportet. Huiuſmodi enim ora ſunt communis ciuitatis pernicies.*

VI.
Defuncti non plangendi immoderatè.

VI. Ecce tibi defunctos non plangendos immoderatè, quorum reſurrectio ad gloriam ſperatur. Ita enim monet Dominus, dum ad viduam ait: *Noli flere*; & quaſi rationem reddens, quare non eſſet defunctus ille deplorandus, acceſſit & tetigit loculum dicens: *Adoleſcens tibi dico ſurge*, quia ſcilicet ab ipſo brevi eſſet ad vitam revocandus. Vnde Sanctus Ambroſius in hunc locum ait: *Flere prohibetur eum, cui reſurrectio debebatur.* Non eſt tamē condemnandus ſuſceptus pro mortuis luctus, ſi ſit moderatus; magis tamen probandus pius ſuccurſus, quo à pœnis, ſi quas incurrerunt, eripiantur, vti docet Sanctus Chryſoſtomus homil. 41. in 1. ad Corinth. *Niti*, inquit, *decet, vt iuuetur* (defunctus) *non lachrymis, ſed prece, ſupplicationibus, eleëmoſynis, oblationibus. Non eſt temerè hoc excogitatum, nec fruſtrà memoriam mortuorum inter ſacra myſteria celebramus aut accedimus, pro iſtis agnum illum innocentem & peccata mundi tollentem deprecantes, ſed vt hîs conſolatio aliqua ſit.* Exemplo hoc confirmat Thomas Cantipratanus libro 2. Apum cap. 53. *Avia mea*, inquit, *filium primogenitum habuit indole inſigni, & decore præcipuum quo mortuo inconſolabiliter doluit, dumq; ſic filiū lamentaretur, apparuerunt ei juuenes in viâ quadam, vt viſum eſt ei, cum ingenti gaudio gradientes: eumq; memor filij eum inter illos non eſſe videret, & fleret, ecce poſt alios filium lento gradu ſubſequentem agnovit: cui mater cum graui dolore dixit: Et quid eſt fili, quòd ſolus & non cum alijs graderis retardatus? Cui ille in toga laterali magnum aquæ pondus oſtendens: Ecce*, inquit, *mater, lachrymæ, quas pro me inaniter effudiſti, quarum pondere ab aliorum proſecutione retardor. Ad Deum ergo lachrymas commutabis; & in præſentia ſacrificia Corporis Chriſti cum eleëmoſynis pauperum pro me cor pium & devotum effundas, & tunc liberabor ab incommodo, quo nunc gravor.* Ex quâ hiſtoriâ diſcimus, non tam lachrymis, quàm piorum operum ſuffragijs parentandum eſſe defunctis; quod etiam confirmatur exemplo Sanctæ Lidwigis, quæ cùm mortem Petronillæ, neptis ſuæ acerbiùs fleviſſet, Domino diſplicuit, & in pœnam immoderatæ triſtitiæ ſolitâ conſolatione divinâ ad dimidium ferè annum ſpoliata fuit; vnde edocta poſteà cautiùs ſe geſſit in morte patris, luctum & dolorem prudenter moderando: vt in ejus vitâ Jo. Brugmannus lib. 2. cap. 10. apud Sur. 14. April. Audiant hoc mulieres, in quas D. Chryſoſt. hom. 28 in 1. ad Corint. invehitur: *Quæ tam ſtultè*, inquit, *afficiuntur, vt infideles luctus magnitudine ſuperent.* Rectiùs lugendum ſuadet idem S. Pater, quando propinqui cadūt in peccatum, & in eo moriuntur. *Luge, plora peccatorem*, inquit homil. 21. in Acta Apoſtol. *& ego deducam lachrymas & ego magis quàm tu:*

Digitized by Google

quanto & majore ſupplicio obnoxius ille, & ego plorabo tali animo. Non te autem ſolum oportet plorare, ſed & civitatem totam & omnes occurrentes, tanquam eos, qui ducuntur ad mortem. Verè mors illa mala eſt, mors peccatorum &c. Certè Heli ſummus ſacerdos non ad nuntium de filiorum cæde, ſed de Arcæ captivitate examinatus eſt, corruit & expiravit, 1. Reg. 4. majus damnum reputans Arcæ amiſſionem, quàm mortem filiorum, ſimul etiam docens, magis deplorandam eſſe jacturam boni ſpiritualis, quàm corporalis, adeoque etiam animæ vnius in captivitatem Dæmonis abductæ, quàm integri exercitûs deleti. Hinc illud Sapientis Eccleſi. cap. 22. verſ. 13. *Luctus mortui ſeptem dies: fatui autem & impij, omnes dies vitæ illorum.* q. d. corporis funeri ſufficit modicus luctus: funeri animæ, in peccatis mortuæ, non ſufficit tota vita. Ita Sanctus Auguſtinus ſer. 13. de Sanctis (ad fin tom. 10.) *Non in te ſunt viſcera miſerationis, vt plangas corpus, à quo diceſſit anima; & non plangas animam à quâ receſſit Deus?* Ad illam mortem igitur ſpectat, quod ait Chriſtus in hodierno Evangelio ad viduam: *Noli flere:* ad hanc verò, quod dixit ad mulieres eductus ad Caluariæ montem: *Flete ſuper vos ipſas & ſuper filios veſtros: quia veniet dies, &c.*

THEMA II.

Veræ pœnitentiæ indicia.

I. Si à peccatorum lecto ſurgat.
II. Si incipiat loqui & ſe accuſare.
III. Si ambulet ad Chriſtum

Reſedit, qui erat mortuus, & cœpit loqui, & dedit illum matri ſuæ. *Luc. 7.*

DEfunctus hic adoleſcens ſecundũ Gloſſã ord. & V. Bedam *ſignificat hominem lethali criminum funere ſoporatum,* (ait Beda) *eandemq́, inſuper animæ mortem non cordis adhuc cubili tegentem, ſed ad multorum notitiam per locutionis operiſve indicium quaſi per ſua civitatis oſtia propalantem.* Notum ergo & publicum peccatorem indicat: verùm ſicut mortuus, vt credatur verè ad vitam reſuſcitaturus, ſigna vitæ oſtendere debet: ita & peccator publicus per certa pœnitentiæ indicia, fidem alijs faciat, de verâ & ſyncerâ ſuâ pœnitentiâ. Conatus fuit Simon ille Magus adoleſcentem, Neronis propinquum, magis carminibus à morte ad vitam ſuſcitare; & jam videbatur agitare caput adoleſcens: verùm Sanct. Petrus, qui tunc præſens erat vitæ indicia expoſcit: *Si reſuſcitatus eſt,* inquit, *ſurgat, ambulet, fabuletur.* Quorum nihil exhibere poterat defunctus; apud Egeſippum lib. 3. Excid. Ieroſol. cap. 2. At verò hod. adoleſcens à Chriſto ſuſcitatus omnia hæc ſigna ad amuſſim demonſtrat. Erexit ſe & reſedit, locutus eſt, ambulavit ad CHRISTVM ſuſcitatorem ſuum, deinde ad matrem ſuam. Quare & ego Audit. tum denique certus ero & perſuaſum mihi habebo, peccatorem à morte animæ ſeu peccatis, ad vitam gratiæ reſurrexiſſe, ſi per ſimilia indicia ſe vivere oſtendat: ſi mentem in DEVM erigat, ſi verbis Deum alloquatur, ſi opere & converſatione ambulet ad Deum. Hæc igitur nunc inveſtigemus

I. Si erigat ſe è lecto peccatorum & reſideat, mentemque ſurſum erigens 1. agnoſcat miſerum & periculoſum ſtatum, in quo priùs jacuit alto ſopitus ſomno, agnoſcat iniquitatem ſuam; quod vti omninò neceſſarium, ita indicium eſt animi pœnitentis. Ioſeph Patriarcha tum demum aperuit ſe fratribus ſuis & exhibuit gratiam fraternam, imò verè paternam, poſtquam illi pœnitentiæ ſuæ de patrato in eum ſcelere vitæque in melius commutatæ varia præbuêre teſtimonia. Gen. 45. Similiter & Deus non offert ſuam peccatori gratiam, niſi ipſe priùs agnoſcat ſuos lapſus eorumque fœditatem ac grauitatem. Ita inprimis Sanctus Ambroſius in Epiſtola ad lapſam quandam: *Pœnitentia ſic agitur: Si tibi ante oculos ponas de quantâ gloriâ rueris, & de quo libro vitâ nomen tuum deletum ſit, & ſi te jam credas prope ipſas poſitam tenebras exteriores, vbi erit fletus oculorum & ſtridor dentium ſine fine. Ergo hæc tu tecum cogitans & mente retractans, proprij facti tu ipſe judex eſto crudelior.* In hunc finem vult D. Gregorius Nyſſenus in vitâ Moyſis factas à Deo & indutas Adamo & Evæ tunicas pelliceas, vt earum aſpectu peccati ſui memores intelligerent ſe, qui ad divinam aſpirârunt ſimilitudinem, ſuperbiendo induiſſe belluinam: ſicque diſponerentur ad pœnitentiam. Quin & ipſimet protoplaſti ſuæ tranſgreſſionis videntur ſemetipſos voluiſſe admonere, quando ſibi ex folijs ficûs, vtique illius, de quâ fructum decerpſerant vetitum, fecerunt perizomata: vt eorum aſpectu agnoſcerent delictum ſuum & per hoc cum Deo in gratiam redirent. Quando enim peccator ſibi incipit diſplicere, ibi Deo placere incipit. Imò Sanct. Chryſoſtomus homl. 9. in Epiſt. ad Hebr. putat hoc initio facto rem quaſi jam confectam eſſe. *Si enim hoc eſſet,* inquit (ſi nimirum veniremus) *omnia perficeremus: Sicut enim januam ingreſſus, jam intus eſt: ſic qui propria cogitat mala, etiam ad curationem eorum vtique veniet. Si autem dicat, peccator ſum, non autem à peccatorum ſuorum ſpecies deſcendat, dicens; quia hoc & hoc peccaui, nunquam ceſſabit, ſemper quidem confitens, correctionis verò curam nunquã faciens. Si enim principium poſueritis, vtique etiam cætera conſequentur, &c.* Idem confirmat hom. 41. ad pop. *Si nos peccati non recordemur, Deus ipſius non obliviſcetur: ſi nos eius meminerimus, Deus obliviſcetur: à nobis ipſis vltionem ſumamus, nos ipſos accuſemus, ita placabimus judicem.* Illuſtre exemplum præbuit hac in re Thaiſis illa pœnitens, quæ triennio incluſa, cùm egredi juberetur à Paphnutio Abbate, qui ex viſione Pauli Abb. cognouerat

I. Si à peccatorum lecto ſurgat.

remiſſa

remiſſa ipſi peccata, reſpondit ei: *Teſtor Deum, quia ex quo hîc ingreſſa ſum, omnia peccata mea velut ſarcinam ſtatui ante oculos meos, & non diſceſſerunt peccata mea ab oculis meis, ſed flebam ſemper illa conſpiciens.* Cui Paphnutius: *Non propter pœnitentiam tuam* (quâ ſcilicet corpus afflixiſti in cellâ) *remiſſa tibi Deus, ſed quia bonum cogitationem ſemper habuiſti in animo.* apud Roſweid. in Vit. Pp. l. 1. Nam, vt ait D. Chryſoſtomus ſerm. de pœnitent. *Sicut ignis, qui in ſpinas inciderit, facilè ipſas abſumit: ita cogitatio, quæ continuè in ſe ipſa omnia verſat peccata, quæ à juventute fecit vſque ad ſenectutem, ea exuit.* Porrò hanc recordationem & agnitionem peccatorum, dolor & deteſtatio comitari debet, vt iam quod homo priùs malè amauit, odio proſequatur: quo modo Hebræi abiectis Dijs alienis, Baalim & Aſtaroth, conuenerunt in Maſphat, hauſeruntque aquam & effuderunt in conſpectu Domini 1. Regum 7. Maſphat *ſpeculationem* ſeu *judicium* ſignificat; & bene ad propoſitum: qui enim ſua ſcelera verè ſpeculando cognoſcit, neceſſe eſt, vt ea rectè judicando condemnet. Quare ſi peccâtor ita abijciat peccata, ſicut illi abiecerunt Idola, & poſteà effuderunt aquam in ſignum execrationis (ita ſentit Dionyſius Carthuſ.) vt ſicut aqua effundebatur: ita ſanguis eorum, qui ad Idololatriam redirent, effunderetur; ſatis luculentum dabit indicium veræ & ſynceræ pœnitentiæ. Ratio eſt, quia dolor & deteſtatio eſt antidotum peccati, confectum ex ipſo peccato: ſicut theriaca ex viperæ veneno, oleum ſcorpionis ex ipſo ſcorpione, delent eorum venena. Vnde D. Chryſoſtomus homil. 5. ad pop. *Triſtitia tantùm facta eſt propter peccatum, à quo nata, ideò vt tinea ipſum corrodit & conſumit.* Vbi igitur vti cœperis hoc pharmaco, ibi ſignum das pœnitentiæ.

II. Si incipiat loqui & ſe accuſare.

II. Si incipiat loqui & fateri atque accuſare peccata ſua. Tunc enim quando incipit humiliter ſe accuſare, Deus incipit illum miſericorditer excuſare. Hac ratione ſtrauit ſibi viam ad veniam Lamech; quando patrato homicidio conuocauit duas vxores ſuas & dixit eis: *Occidi virum in vulnus meum, & adoleſcentulum in liverem meum.* Geneſ. 4. Hinc enim iam è lapſu cœpit erigi; imò vt Diodorus in Catenâ veterum Pp. Græcorum, eo loco ait: *elapſus judicium eſt, neque de pœnis agitur, propterea quod ingenuè peccâſſe fatetur. Cumq; ipſe ſibi calculum tuliſſet damnationis, abſolutionem meruit à Deo.* Hujuſmodi indicium dedit Dauid, quando redargutus à Nathan ſemet accuſauit: *Peccavi Domino*; & nullo modo excuſauit, multò minus negauit; propterea mox audijt à Nathan: *Dominus quoque tranſtulit peccatum tuum.* 2. Reg. 12. Similiter quando ob numeratum populum dolens dixit, *Peccavi valde in hoc facto, ſed deprecor Domine vt transferas iniquitatem ſervi tui; quia ſtultè egi nimis,* 2. Regum 24. Tale & Hebræi quando abiectis Idolis, hauſerunt atque effuderunt aquam dicentes: *Peccavimus Domino.* 1. Reg. 7. Hoc etiam videntur ſibi voluiſſe duæ filiæ Lóth. quando, filijs ſuis ex inceſtu genitis, nomen alteri Moab, hæc, *ex patre meo*: alteri Ammon, h. e. *filius generis mei*; indiderunt Geneſ. 19. Cùm enim ex ſententiâ D. Auguſtini lib. 22. contra Fauſtum cap. 42. grauiter deliquerint, videntur pœnitentiæ vi adductæ ſua peccata in filijs accuſare & traducere voluiſſe, indeque veniam obtinuiſſe. Vim hanc accuſationis propriæ ad delenda peccata deſignauit, juxta D. Ambroſium lib. 4. in Luc. cap. 5. piſcis ille, qui primò ad hamum Petri aſcendit & didrachma in ore geſtauit. Eccur enim non in viſceribus, ſed in ore id geſtauit? Reſpondet ad hoc Ambroſius: *Non otiosè in ore piſcis inventum: ex ore enim tuo juſtificaberis. Etenim pretium immortalitatis eſt nobis noſtra confeſſio. Ore enim confeſſio fit ad ſalutem.* Sic ille. Propria igitur peccati accuſatio præſertim in Sacramento pœnitentiæ quaſi didrachma & pretium eſt, hominem exſoluens à tributo, quod alioquin diuinæ juſtitiæ pendere deberet. Unde S. Chryſoſtomus in Pſalm. 140. verſ. 4. peccati confeſſionem appellat *delicti ſolutionem. Cùm ſciret Diabolus,* inquit, *peccati confeſſionem eſſe peccati ſolutionem, perſuadet animæ, vt ſit egregiè impudens,* ad excuſandas ſcilicet excuſationes in peccatis, vt eo pſalmo dicitur: de quibus ſubdit Chryſoſtomus: *Hæc eſt via præcipua interitus, quando vel ipſa, quæ peccavit anima excuſſo timore excogitat excuſationes & prætextus quoſdam ad ignaviam; vel etiam quando cùm quiſpiam adulteravit, volens alius ejus compunctionem excutere, dicit: Nunquid tu cauſa es? Cauſa eſt cupiditas.* Quemadmodum ergo peccati excuſatio via eſt ad interitum, ita accuſatio via ad ſalutem. Ratio eſt, quia *ex abundantiâ cordis os loquitur*: quando igitur homo peccatum ſuum accuſat, manifeſtum præbet indicium, ſe in animo id deteſtari. Quare ſicut euomere crudos & noxios eibos, qui ſtomachum onerabant, ſignum eſt purgationis & ſecuturæ mox ſanitatis: ita peccati accuſatio ſignum eſt ſalutaris pœnitentiæ, & obtentæ vel mox obtinendæ remiſſionis. Econtrà peccatum negare, excuſare, occultare, extenuare, ſignum eſt impœnitentis, in peccatis morituri. Eua quidem & Cain, mater & filius, lethale crimen incurrerunt; hîc tamen æternum ſubijt ſupplicium, illa euaſit: rationem diſcriminis dat Ambroſius l. de paradiſo cap. 14. *Ideò,* inquit, *non deſperata mulier, quæ non reticuit Deo, ſed magis confeſſa peccatum eſt, quam medicinalis ſecuta ſententia eſt. Cain quia voluit crimen negare, indignus judicatus eſt, qui puniretur in peccato, &c. Ideò accuſatori Diabolo ejus accuſatio reſervata eſt.* Peccauit Saul, peccavit & Dauid: ſed ille gratiam non inuenit, quia peccatum ſuum excuſauit: hic inuenit, quia ſuum accuſauit.

III. Si ambulet, & quidem ad Chriſtum; ad quem etiam mox venerabundum acceſſiſſe hunc adoleſcentem, ſatis ex eo colligitur, quòd dederit eum Dominus matri ſuæ; non poteſt autem dare quis, quod priùs ipſe non habuit. Itaque ſe Chriſto donaſſe videtur III. Si ambulet ad Chriſtum.

adoleſcens, velut alteri patri & vitæ ſuæ datori. Qui præter interna, externa quoque pœnitentiæ argumenta præſefert, iam cenſetur ambulare ſecundùm animam, & quidem ad Chriſtum; viuere ergo ſe in Dei gratia oſtendit. Tale indicium pœnitentiæ ſuæ, & quidem veræ (vt ſentit D. Hieronymus in epitaphio Fabiolæ, & Sanct. Auguſtinus in ſerm. 58.) præbuit Achab Rex, quando denunciatâ ſibi mortis ſententiâ, *ſcidit veſtimenta ſua & operuit cilicio carnem ſuam, ieiunauitq, dormiens in ſacco & ambulavit demiſſo capite.* Mox enim Deus quaſi placatus ad Eliam dixit: *Nónne vidiſti humiliatum Achab coram me? quia igitur humiliatus eſt mei causâ, non inducam malum in diebus eius.* 3. Reg. 21. Fuit igitur hic lugentis habitus ſignum veræ pœnitentiæ, quia fuit ſignum animi coram Deo ſe demittentis & maieſtatem ejus reuerentis; vnde D. Hieronymus ep. 46. ad Ruſticum, ita legit textum illum: *Quoniam reveritus eſt Achab faciem meam.* Deus enim ſicut offenditur ſuperbiâ, ita placatur humilitate, quæ reſtituit ei gloriam ſuam, quam alteri non dabit. Et notandum eſt, quòd Deus ex illo ipſo pœnitentis habitu conatur perſuadere Eliæ, vt & ipſe parci velit Regi, velut iam ex animo pœnitenti. Idem indicium præbuere Niniuitæ, cùm induti ſaccis, cinere ſe conſperſerunt & jeiunauerunt, &c. ſic enim Dei iram ſedârunt. Eâ namque cineris aſperſio, ne exhibere ſe velut mortuos volebant, vt qui nec poſſint nec velint ſe opponere Deo ſibi irato.

Eodem ſpectat pudor, quem vultus demiſſione peccator teſtatur, indicat enim ſe indignum eſſe, qui faciem ad Deum ac cœlum leuet; quod eſt quaſi ſupplicium ſponte aſſumptum ad puniendum & eluendum peccatum. Eo indicio demonſtrauit ſuam pœnitentiam Publicanus, & in oratione ſuâ Manaſſes, nec non filius prodigus dicentes, quòd jam non eſſent digni qui cœlum aſpicerent. Ruben etiam primogenitus Iacob ob inceſtum ſuum pœnitens & confuſus fatetur in libello, qui Teſtamentum 12. Patriarchar. inſcribitur & habetur in Biblioth. Pp. to. 3. *Vſque ad mortem noſtri non habebam fiduciam aſpiciendi in faciem Iacob vel loquendi alicui fratrum propter opprobria: & uſque nunc cruciat me conſcientia mea de peccato meo. Ex tunc igitur cuſtoditus ſum & non peccaui.* Econtrà non erubeſcere de peccato, impœnitentis ſignum eſt, juxta id Ierem. 3. verſ. 3. *Frons mulieris meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere.* Vnde Sanct. Gregorius in Pſalm. 1. pænitent. ait: *Illud verum eſt aperta deſperationis indicium, ſi verecundia non ſequatur peccatum.* De illis Ezechielis cap. 2. dicitur: *Filij durâ facie & indomabili corde.* h. e. impudentes, quia *non erubeſcebant neque illos pudebat ſcelerum*, vt ait Theodoretus.

Ad eundem habitum ſpectant lachrymæ, quæ & ipſæ luculentum pœnitentiæ ſunt indicium. Indicium enim ſunt amoris erga Deum, quem dolent eſſe offenſum. Ita enim Iudæi ex lachrymis Chriſti ſuper morte Lazari fuſis colligebant ejus in ipſum amorem: *Ecce quomodo amabat eum!* Ioan. 11. Ad amorem enim ſpectat, dilecti damna ſentire ac pro eis dolere. Sunt autem peccata quædam damna Dei, quo modo in eum cadere poſſunt; quia ipſum inuadunt & è gloriâ ac poſſeſſione ſuâ quaſi exturbatum volunt. Rurſum vti ex ſanguinis effuſione hominem agnoſcimus grauiter vulneratum: & eò grauiùs, quò plus effudit ſanguinis: ita è fluxu lachrymarum, quæ ſunt quidam animæ ſanguis, cognoſcimus animam peccatoris valdè ſauciatam, & hoc ob amorem offenſi ſummi boni ſui. Propterea Sanct. Gregorius Nazianzen. tr. 2. de Bapt. dixit; *Pœnitentes recipio, ſi lachrymis rigatos videro.* Tanta enim eſt inter animam & corpus connexio, vt nequeat facilè animi dolor ita claudi interiùs, quin aliquo modo erumpat exteriùs: ſicut nec ſtrepitus ita contineri in ſuperiori parte domûs, quin redundet in partem inferiorem. Talia pœnitentiæ indicia dedere Dauid, Magdalena, Petrus alijque pœnitentes. Sanè de Magdalenâ & Petro lachrymas profundentibus, nihil legimus, quod dixerint: ſolæ amborum lachrymæ teſtes ſufficientiſſimi fuére pœnitentiæ ipſorum: Vnde Sanct. Ambroſius in Lucam ait: *Lachrymas Petri lego, ſatisfactionem,* (h. e. excuſationem) *non lego*, quia ſcilicet ipſius lachrymæ ſatisfactio propriè dicta (non excuſatio) & peccati expiatio fuerunt. Vnde ibidem ait Ambroſius: *Lachrymæ lavant delictum, quod voce pudor eſt confiteri. Lachrymæ veniam non poſtulant, ſed merentur.* De congruo intellige, vt loquuntur Theologi, non de condigno.

Denique eò pertinent quæcunque afflictiones pœnitentiæ causâ ſuſceptæ; quæ omnes ducunt peccatorem ad Chriſtum, eique reconciliant, ac proinde nequaquam vanum pœnitentiæ ſunt indicium. Talis fuit afflictio Iobi, qui ad leuiſſima licet expianda peccata vexationem ſibi à Dæmone irrogatam auxit aliâ ſpontaneâ ſedendo foris in ſterquilinio, cùm vtique domum haberet, in quâ ſine dubio commodiùs & abſque pudore ſuis conſulere miſerijs poſſet, vt expendit D. Thomas. Talis Dauidis Regis, quando fugere Abſalonem habitu pœnitentis pedibus incedens maluit, quàm intra munitiones ſe tueri & armis defendere; donec ita placato Domino exercitum conſcribere cogeretur: rurſum quãdo ob peccatum ſuum & filij deſperatam valetudinem pronus in terrâ jacuit jeiunus, &c. Omnia hæc & ſimilia opera pœnalia ſyncerræ pœnitentiæ non inania ſunt argumenta, præſertim quando quis agnoſcit parum adhuc & nihil eſſe, quidquid pro peccatis ſuis patitur & agit, proinde ad maiora alia & quæcunque tandem ſupplicia ſuſtinenda paratus; adeoque non modò non deprecatur pœnam, ſed minùs eſſe intelligit, quidquid tandem patitur; dicens cum Hebræis illis Judic. 10. *Peccavimus: redde tu nobis, quidquid tibi placet: tantùm nunc libera nos.* quando cum Ionâ dicit: *Si propter me orta eſt*

hæc

hæc tempeſtas, mittite me in mare. Ion. 1. & cũ Dauide: *Ego ſum qui peccaui: vertatur obſecro manus tua contra me.* 2. Reg. 24. Hi ſunt paſſus, quibus ad Chriſtum itur & vera pœnitentia demonſtratur, quos etiam in parabolâ filij prodigi non obſcurè oſtendit Chriſtus, quando aſſerit eum in ſe reuerſum dixiſſe: *Surgam & ibo ad patrem meum & dicam: Pater peccaui in cælum & coram te.* In verbo *Surgam* habemus agnitionem & deteſtationem peccatorum: in verbo *ibo ad patrem*, habemus externas corporis afflictiones: in verbo *Dicam*, habemus propriam accuſationem. Quiſquis ergo potentia reſipiſcentiæ & ſuæ cũ Deo reconciliationis incidia quærit, his veſtigijs inſiſtat: Surgat, fabuletur, ambulet cum Romano illo adoleſcente: vel cum hodierno reſideat, loquatur, & ad Chriſtum vadat.

THEMA III.

Ciuitas pulchra quænam.

I. *Quæ ſpecioſas habet turres, h. e. Magiſtratus bonos.*
II. *Quæ curiam habet magnificam, h. e. iuſtitiam bene adminiſtratam.*
III. *Quæ domos habet ornatas, h. e. honeſtos incolas.*
IV. *Quæ domos habet pulchro ordine conſtructas, h. e. legum obſeruantiam.*
V. *Quæ plateas habet amplas, h. e. pacem & concordiam.*
VI. *Quæ plateas habet mundas, h. e. ſi ſua quiſq; non aliena curet.*
VII. *Quæ habet vicos ſtratos, & complanatos, h. e. liberos à ſcandalo.*
VIII. *Quæ templum habet nitidum, h. e. cultam pietatem.*

Ibat Ieſus in civitatem, quæ vocatur Naim. *Luc. 7.*

Ita vſus jam obtinuit, vt cùm laudare ciuitatem aliquam volumus, à pulchritudine laudemus. Si quam enim laudes à magnitudine, non ſatis laudaſti: ſi à loci ſitu & amœnitate, necdum extuliſti: ſi à diuitijs, parum adhuc dixiſti: ſi à monumentis, necdum ſatis laudâſti. Pulchritudinem & decorem ejus prædicare debes, vt dignis eam laudibus celebres. Hujuſmodi fuiſſe videtur Naim, de quâ in hod. Euangelio; ſiquidem vocabulum pulchræ ciuitatis ſortita eſt (Naim autem hebr. idem eſt quod *pulchra*, ſeu *pulchritudo*) vtique ab ipſius pulchrâ ſtructurâ, turrium ædiumque decore & ſimilium ornamentorum. Commendari etiam noſtra ciuitas poteſt à præcellentiâ Metropolitanâ, munitione, ab excelſo Archiducali Regimine, ab almâ ſtudiorum Vniuerſitate, à ſitu & amœnitate loci. Nondum tamen ſatis videor eam laudâſſe, niſi etiam pulchram, niſi *Naim* dicam. Sed qui talem appellem, ſi pulchritudine non excellit! Video modum. Audit, ſi nimirum pulchra & ornata ſit bonis moribus. Pulchritudo hæc moralis nullâ comparatione ſuperat alteram artificialem. Illam autem habere, ſi velit, poteſt. Itaque vt velit, laboremus. Pulchra ergo ciuitas eſt.

I. Quæ ſpecioſas habet turres h. e. Magiſtratus bonos.

I. Quæ ſpecioſas habet turres. Per has iure merito intelligo ciuium capita & Magiſtratus, qui præ cæteris ement & in conſpectu omnium ſunt, quemadmodum & turres ſupra ciuium domos extant. Sic appellantur Iſa. 30. *Erunt ſuper omnem montem excelſum eleuatum riui currentium aquarum in die interfectionis multorũ, cùm ceciderint turres.* Vbi per turres intelligit Principes & capita Gentilium, quæ dum ſtarent, continebant adhuc gentiliſmum in flore & vigore; vbi verò ea proſtrata ſunt ſub Conſtantino M. tunc vnà cum illis cecidêre Gentiles reliqui, & cepit prorumpere Euangelium velut riuus aquarum & irrigare totum orbem. Quamdiu turres ſtant; tamdiu ciuitatem defendere poſſunt; ſi ruant, eam ſubruent. Hinc Deus Heli ſacerdoti dat ſignum ruituræ familiæ ſuæ, ruinam duorum primogenitorum ſuorum, Ophni & Phinees, velut turrium familiæ 1. Reg. 2. v. 34. Tanti nimirum eſt exemplum Principum & Magiſtratus, vt ſecum aut ſternat aut conſeruet ſubditos. Hinc Carolus V. Imp. vrbes obiens, ſolebat in ijs requirere tria P. Ecquis videlicet in vrbe eſſet Prætor, Paſtor, Præceptor. Ex his enim tribus capitibus dijudicabat ciues. Et quidem conuenienter SS. litteris, Sic enim Eccleſiaſtici 10. dicitur: *Qualis rector eſt ciuitatis, tales & inhabitantes in eâ.* Quemadmodũ enim is, qui per compendiũ vult inſpicere totam ciuitatem ejuſque ſitum ac formam, aſcendit vnam ciuitatis turrim: inde totam luſtrat: ſic Carolus V. è tribus illis P. quaſi è totidem turribus ſtatim deprehendit, quæ pietas, quæ politia in ciuibus, quæ in juuentute eſſet diſciplina. Probat hoc Plutarchus tr. de his, qui ſerò à Num. pun. exemplo herbæ, quæ eryngium (Brachdiſtel) dicitur. Hæc enim ſi in capræ vnius os immittatur, grex totus ſiſtit, donec à caprario ei eximatur. Sic etiam ſi ſuperiores ſeſe Deo ſiſtant, grex totus ſiſtet ſe & quidquid ipſi præſtiterint, ſubditi imitabuntur. Conſentit Ieremias cap. 21. dicens: *Quia ſtultè egerunt paſtores, propterea nõ intellexerunt, & omnis grex eorum diſperſus eſt.* Hebr. *quia vt bruta effecti ſunt paſtores.* Quid mirum ſi bruto paſtore præeunte brutus grex ſequatur? Exempla quærimus? Philippus Macedo, peſſimus rei ſuæ diſpenſator extitit; ſic & ſui omnes. Athæneo auctore l. 4. cap. 20. Nero libidini deditus, noctu lupanaria obibat, idem imitati ſunt ſubditi; itaque *in modum capta civitatis nox agebatur*; vt Tacitus lib. 13. Annal. Idem videre erat in Saul 1. Reg. 15. in Manaſſe 4. Reg. 21. 2. Paral. 33. *Rex Ioas*, inquit Ioſephus lib. 9. Antiq. cap. 8. *à priſtinâ religionis curâ facilè deſciuit, moxque & Principes populi conſimilem in modum deprauati ſunt, adeò vt nihil antiquius haberent, quàm iuris & juſtitia contemptum.*

II. Quæ curâ habet magnificam h. e. juſtitiam bene adminiſtratam.

II. Quæ Curiam habet magnificam in medio ciuitatis, veluti in corde poſitam, vt omnibus pari celeritate poſſit adeſſe periculis, & ab omnibus adiri totamque ciuitatem inſpi-

 cere,

cere. Curia domus juſtitiæ eſt, quæ tunc ciuitatem condecorat, quando omnibus ex æquo ſine perſonarum acceptione adminiſtratur. Repræſentauit hoc Calanus Philoſophus Alexandro M. in corio ſicco: illi enim in limitibus dum inſiſteret, ſubſiliebat; dum verò in medio id calcabat, totum conquieſcebat. Plut. in Alex. Non quieſcet ciuitas, nec acquieſcet Magiſtratui, niſi in medio is conſtitutus, jus ex æquo omnibus dicat. Id injunxit DEVS judicibus Deut. 1. dicens: *Nulla erit diſtantia perſonarum: ita paruum audietis vt magnum: nec accipietis cuiuſquam perſonam, quia Dei iudicium eſt.* h. e. Dei vices geritis, qui æquiſſimus cùm ſit, non reſpicit perſonam. Cujus ſanè vices exactè geſſit Hebræorum Iudex Samuel, quando ab eo juſſu vngere in Regem è filijs Iſai magis idoneum omnes ſibi ſiſti, nullo excepto voluit, vt omnium talenta exploraret, nec aliquis conqueri poſſet, ſe non eſſe viſum & auditum adeoq; injuſtè reprobatum; cumque illi primùm adducerentur ſeniores per ordinem, omnes repudiavit, & natu minimum Davidem, quem Iſai neglexerat ipſe digniorem viderat, vnxit in Regem, & quidē *in medio fratrum eius* vt habetur 1. Reg. 16. Cauſam dat S. Gregorius in eum locum: *vt vnctum & medium ſe eſſe ſemper arbitretur. Videat ſe medium & communis conditionis hominem, vt pares ſibi eſſe eos, quibus eminet recognoſcat. In medio itaque vngitur, vt ſit humilis & ſublimis, ſublimis in ordine, humilis in æſtimatione. In medio item vngitur, vt ſe priuato amore non diligat, ſed ex omni, quod præeminet, lucra aliorū quærat.* ſic ille. Talis Rex Salvator noſter fuit (cujus typus fuit Dauid) tam ob cauſam ferè in medio ſemper inuentus qui (ne procul eamus) cùm abijſſet Capharnaum ad ſanandum Centurionis ſeruum, ſtatim inde perrexit Naim ad ſolandam viduam & reſtituendū ei filium, Non ſic Phariſæi, qui adulteram quidem in flagitio deprehenſam adduxerunt ad Chriſtum, vt eam condemnaret; non item adulterum, Ioan. 8. cùm tamen & ipſe deprehenſus vtique ſit, ſi illa deprehenſa fuit.

III. Quæ domos habet ornatas h. e. honeſtos incolas.

III. Quæ domos habet ornatas & ſplendidas. Tales in genere morum ſunt, quæ honeſtos habent incolas, nullâ infamiæ labe notatos, Scimus ſanè ſub V. T. repertas fuiſſe domos certâ quadā leprâ infectas, quā vel ex aëris infectione, vel ex ipſo leproſorum contagio contrahebant, vel certè ex Dei punitione, immiſſo aliquo verme aut qualitate corroſiuâ. Leuit. 14. Quare juſſit DEVS erui lapides illos, in quibus erat lepra, ne totam domum inficerent, & proijci extra ciuitatem in locum immundum. Quòd ſi poſtmodum reverſa eſſet in eam lepra, domum totam deſtrui & lapides ac ligna proijci extra oppidum. Quid hæc lepra, niſi morum corruptio in quorundam ædibus, quales ſunt luſoriæ, amatoriæ & ſimiles? *infelices illæ domus ſunt, quæ nihil differunt à theatris* inquit S. Gaudentius tr. 1. de Evāg. lect. Vna hujuſmodi infamis domus plures alias inficit, nec non toti ciuitati affricabat ſuam infamiam, ſicut toti domui vnus infamis incola. Et dicite, quæſo, cur hod. vidua dilectiſſimum filium effert in ſepulchrum extra civitatem, quemadmodum & nos faciamus cum defunctis noſtris, etiam dilectiſſimis? cur domi non retinemus, niſi quia fœtore ſuo inficerent domos noſtras adeoque nos quoque ſecum perderēt.? At quid hæretici, adulteri, raptores, meretrices, ſcortatores, blaſphemi, ebrioſi & ſimiles niſi cadavera. Hinc rectè S. Petrus Epiſcopus Alexandr. præcepit presbyteris, ne in communionem reciperent Arium, *quem Deo mortuum eſſe ſciret*, vt dicitur in Breviario 26. Nov. Idem de ſimilibus judicium.

IV. Quæ domos habet pulchro ordine conſtructas h. e. legum obſeruantiam.

IV. Quæ domos habet non promiſcuo, ſed diſtincto ordine conſtructas & in ſuas claſſes diſtributas. Hæ domorum claſſes juris ordinem ſignificat & legum obſervantiam, non exiguum civitatis decus & firmamentū, juxta id Eccleſiaſtici 10. *Principatus ſenſati* (Gr. *ordinatus*) *ſtabilis erit*, Ordinem porrò maximam bene conſtitutæ ciuitatis laudem eſſe teſtatur Plato de legibus dial. 6. *Ordinis ac legis*, inquit, *cum ciuitas particeps eſt, omnia bene facta ſunt.* Probat id exemplo Xenophontis Stobęus ſer. 12. *Quemadmodum*, inquit, *lapides, lateres, ligna & tegula inordinatè quidem projecta, ad nihil vtilia ſunt: cùm verò ordinantur deorſū ac ſurſum, neq; putreſiunt, neque fluunt ac teſta; in medio autem lateres & ligna, tunc domus bene conſtructa dicitur. Si in bello licet multos habeamus milites, parum tamen efficient, niſi juxta arma & munimēta copoṛis, & ordinem collocet.* Par ratio de ciuitate. Si enim ciues nullo inter ſe ordine nec iiſdem legibus viuant; ſi nullà ſit diſtinctio officiorum, ſtatuum, temporum, locorum negotiorum & laborum: nulla inter ſuperiores & ſubditos, ſenes & iuuenes, dominos & ſeruos, ciues & exteros, doctos & rudes: rurſum ſi legum non habeatur ratio: ſi nihil ſuo loco & tempore fiat: ſi in vnâ domo ſeruentur ſtata ieiunia, feſtiuæ vacationes à laboribus, in alia nō ſeruentur: ſi vna domus hanc, alia aliā religionem ſeu potiùs ſectam teneat, quale erit chaos? quæ inter eos confidentia? quæ concordiæ ſtabilitas? Nónne tunc ea civitas ſimilis erit domui collapſę & diſſolutę, quę nec ſpeciem quidem domus habeat? Itaque tu (Clerice) ſupplex ora: tu (Prætor) protege: tuque (opifex) labora, & ſic de cæteris.

V. Quæ plateas habet amplas h. e. pacem & concordiam.

V. Quæ plateas habet latas, vt ſine compreſſione faciſcēdent viam quibuſcunque tranſeuntibus. Largæ hæ plateæ pacem & concordiam denotant ciuitati pernecceſſariā, vt pulchra dici poſſit; quæ ideò *civitas*, quaſi *civium vnitas* dicta eſt, vt Honorius Auguſtodun. tr. 2. ſcribit. Olim, vt ſcribit S. Gregorius lib. 19. mor. c. 13. *mos veterū fuit, vt ſeniores in portâ cōſiſterent & cauſas introëuntium judicarent, quatenus tātò eſſet pacificus vrbis populus, quātò ad hanc diſcordes ingredi non liceret.* Debebant ergo Iudæi, ſiquid litis haberent, priùs id deponere ad portam ciuitatis, quàm illam ingrederentur. Multo æquiori jure ſeruaretur hoc à Chriſtianis, qui in Chriſto baptizati *Chriſtum induerunt*, vt ait Apoſtolus ad Gal. 3. addens: *non eſt Iudæus nec Græcus; non eſt ſervus nec liber;*

nõ eſt maſculus nec fœmina: omnes enim vos vnum eſtis in Chriſto Ieſu. Et ſanè ex hac animorum vnione laudat Eccleſiam Chriſtianam Pſalmiſta Pſ. 86. his verbis: *Glorioſa dicta ſunt de te civitas Dei.* Sed vnde? ſubdit: *Ecce alienigenæ & populus Æthiopum hi fuerunt illic.* q. d. En Eccleſiam conſtantem ex varijs nationibus, albis & nigris, Principibus & ſervis, doctis & rudibus. Addit: *Nunquid Sion dicet: homo & homo* (h. e. plures homines) *natus eſt in eâ?* q. d. num in tantâ diverſitate diviſio eſt inter eos, inter hominem & hominem: & non potiùs vnitas & vnus homo & vna anima? Et tales quidem erant Chriſtiani, in monte illo Sion, per adventum Spiritus S. ita conglutinati, vt fierent *cor unum & anima vna.* Act. 2. & 4. Tale quid videntur præſtitiſſe cives Naim, vt meritò *pulchra & glorioſa* etiam dici queat; nam qui portabant mortuum, Chriſto tangente feretrum, ſimul vnanimes ſteterũt. Quòd ſi faciant etiam cives, quoties Magiſtratus vel nutu manu aliquid jubet, merebitur & ipſorum civitas dici *pulchra & glorioſa.* Sanè Plato Dial. 5. talem civitatem fore beatam omniq́ue gaudio cumulatam ait; ſed non niſi à Dijs incoli eam putabunt. Talem Ageſilaus mœnibus non egere dixit, eò quòd vnico civium pro mœnibus ſit; qualis erat Sparta.

VI. Quæ plateas habet mundas, h. e. ſi ſua quiſq; non aliena curet.

VI. Quæ plateas habet mundas, atq; vt tales cõſervet, ſtatis temporibus expurgat. Faciet autem hoc ſi jubeat vnumquemq; verrere præ foribus ſuis. Secundùm mores iſtud fiet, non minimâ civitatis laude; ſi cives non curioſè rimentur aut inveſtigent aliorum acta, ſed ad ſua attendant. Maxima in quibuſdam civitatibus moleſtiâ eſt; quòd vix paſſũ aliquis facere poſſit, quẽ vicini nõ examinent, quò tendat & quid velit; ſeipſos interim negligant, ſimiles illi Lamiæ, apud Plut. de curioſitate, quæ cùm foras iret, fictitios oculos accipiebat, quibus omnia in foro curioſiſſimè luſtrabat eoſdem verò domum rediens, ad fores appendebat, vel in vaſculo reponebat. Dudum hoc inhibuit Hebræis Devs, cùm mandavit Deut. 24. *Cùm repetes à proximo tuo rem aliquam, quã debet tibi; non ingredieris domum eius, vt pignus auferas; ſed ſtabis foris, & ille tibi profert, quod habuerit*, ne videlicet alterius domum curioſiùs perluſtres. Quòd ſi nec pro pignore alienam intrare domum licuit Judæis, quomodo liceat Chriſtianis, nullâ prorsùs ſuadente causâ, rimari aliorum domos vel negotia? Verrat vnuſquiſque præ foribus ſuis, & expurget propriam mentem, ac relinquat alios. Moyſi præcepit Devs, vt mitteret manum in ſinum ſuum; quod vbi is fecit, extraxit leproſam inſtar nivis. Exod. 4. quò nimirum humilitatis ſuæ monumentum haberet in manu thaumaturgâ, ſecundùm Theodoretum. Idẽ faciat vnuſquiſque & ſatis lepræ in ſe ipſo deprehendet; vnde humiliter de ſeipſo, de alijs melius ſentiat.

VII. Quæ habet vicos ſtratos & complanatos, h. e. liberos à ſcandalis.

VII. Quæ habet vias atque vicos ſtratos lapidibus & quidem bellè complanatos. Vitiant civitatem ſcabræ & aſperæ viæ; multò magis ſcandala & publica peccata, in quibus velut in lapidibus homines impingũt. Hæc enim ſunt illa zizania, quæ evellere voluerunt Angeli, ſed dilati ſunt ad tempus; ad extremum verò mittentur, *vt colligant de regno Dei;* (Eccleſia) *omnia ſcandala.* Matth. 13. homines videlicet, ſcandala præbentes. Angeli hi Magiſtratus denotant, qui, cùm zizania dignoſcuntur à tritico, nequaquam prohibentur ea evellere; ſed tenentur potiùs. Vt viæ civitatis bene ſtratæ ſint, neceſſe eſt lapides altiùs extantes deprimere, depreſſos verò erigere. Sic in civitate illi, qui offendiculo ſunt alijs, deprimendi ſunt: ij verò qui inculpatè in humili loco degunt, producendi & honoribus evehendi. Quæ duo Democritus ſola & vnica Numina credidit, *Pœnam* ſcilicet & *Beneficium.* Eadem Pius IV. Pp. in ſymbolo ſuo geſſit ſub imagine lauri & virgæ; præmio ſcilicet & pœnâ. Cauſſin. l. 2. ſymb. c. 2. His enim duobus medijs conſervantur civitates; ſicut econtrà dixit Antiſthenes philoſophus, tunc perire civitates, quando honorum & malorum nullum diſcrimen habetur.

Lapides nimiùm depreſſi ſunt illi, qui cùm ad Magiſtratus gerendos digni & idonei ſint, minimè producuntur aut promoventur: nimiùm verò elevati ſunt, qui licet indigniſſimi & ineptiſſimi ſint, ad eos tamen evecti ſunt; quod videre erat in Oppido Piſtorienſi, Italiæ; vbi prope horam diei tertiam ſpectantibus multis aſinus tribunal publicum aſcendit & rugitum edidit, dans omen, vti creditum, Terentium arte piſtorem, ex humili genere præfectum vrbis futurum, vti refert Marcellinus Ammianus l. 27. c. 2.

VIII. Quæ templum habet nitidum, h. e. cultam pietatem

VIII. Quæ ad extremum templum habet nitidum & piè adornatum. Et quid illud niſi pietatem & Dei cultum ac timorem repræſentat? Sine templo ejuſmodi nulla civitas pulchra dici meretur, quantumcunque alioquin ornata ſit; quinimò popina vel caupona potiùs erit, qualem ſe Maroneæ deprehenſurum etiam velatis oculis dixit Stratonicus Citthariſta, potans cum ſocijs. Aiebat enim ſi per civitatem oculis tectis quacunque tandem duceretur, cognitурum ſe, quo in loco civitatis eſſet. Opertis deinde oculis deductus & interrogatus, vbinam eſſet? in cauponâ, reſpondit; tanquam caupona foret tota civitas. Athenæus l. 8. Dipnoſoph. Sine Dei cultu quid niſi Maronea & temulenta civitas erit vrbs quæcunque? Non fuiſſe talem civitatem Naim colligimus ex fine hod. Evangelij, in quo legimus: *Accepit autem omnes timor & magnificabant Deũ dicẽtes: Quia Propheta magnus ſurrexit in nobis, & quia Deus viſitavit plebem ſuam.* Pulchra imò pulcherrima fuit Ieroſolyma, quamdiu in eâ templi reverentia & cultus Dei inviolatè conſervatus ſtetit. At vbi templum profanare & in emporium ac tandem in propugnaculum bellicum convertere Iudæi cœperunt; tum vrbs defloruit & everſa eſt. Salomon, qui templum extruxit, dum in eo verũ Deum coluit, pacem & proſperitatem habuit; at vbi phana Gentilium ſuis vxoribus ſtruere incepit, rebelliones & clades accepit. Templa igitur ſunt munimenta vrbiũ, vel Cicerone Gentili teſte, qui

qui l.3.de nat.Deor. ait Romanis: *Diligentiore vrbem religione, quàm ipſis mœnibus cingitis.* Hinc Thren. 2. dicitur: *Repulit Dominus altare ſuum, maledixit ſanctificationi ſuæ, tradidit in manu inimici muros turrium ejus.*

Atque hac ratione, quâ diximus, ſi ciuitas noſtra conſtituta ſit, verè pulchra & Naim, adeoq́ue omni laude digna erit, magis quàm quæcunque aliæ ciuitates, quæ à lapidibus & lignis, à fabris & pictoribus pulchritudinem ſuam accipiunt. Teſtatur id S. Chryſoſtomus hom. 17. ad pop. Antioch. his verbis: *Diſce quid tandem ſit civitatis dignitas, & tunc manifeſtè ſcis quòd ſi habitatores ipſam non prodiderint, auferre poterit alius nemo civitatis dignitatem: Non quòd metropolis ſit, neque quòd habeat ædificiorum magnitudinem & ornatum; neque quòd multas habeat columnas & porticus & deambulationes, neque quòd ante alias civitates prædicetur: ſed inhabitantium virtus & pietas, hæc eſt dignitas & ornatus & tutela civitatis, ita vt ſi hoc deſit, omnium ſit vilisſima licet infinitum ab Imperatore conſequatur honorem*, ſic ille. Cum Chryſoſtomo conſentit examuſſim Marcus Aurelius Imp. qui aiebat, *Vrbes & Reſpublicas gloriari debere non pulchritudine turrium, murorum, domorum aut platearum, ſed virtute præditorum civium.* Talis ergo ſi fuerit noſtra civitas, verè Naim, pulchra & glorioſa erit; tunc ad eam venit Chriſtus eamq́ue conſolabitur, defendet & beabit.

THEMA VI.

Cœmeterium ſchola virtutis.

I. Docet quis & quantus ſis.
II. Demonſtrat juvenes æquè mori ac ſenes.
III. Oſtendit pares omnes in ſepulchro futuros.
IV. Pacem & concordiam inter diſcordes facit.
V. Oſtendit quid ſit caro adeò blandè habita & amata.
VI. Oſtendit ſementem reſurrectionis noſtræ.

Ecce defunctus efferebatur.
Luc. 7.

DOminicâ ſuperiore exiuimus in agrū & ſpectauimus *lilia agri*, pulchra & odorifera: hodie in agrum rurſum euocamur, priori tamen multùm diſſimilem, minimè odoriferum, minimeq́ue pulchrum. Ecce enim è Naim effertur adoleſcens, & quorſum? vtique in cœmeterium; quod nos Germ. *agrum Dei* vocamus, **ein Gotts acker.** Hic (nî fallor) ager erat, in quem egreſſus fuit Iſaac, cùm exſpectaret ſponſam ſuam, ad meditandum ſcilicet res ſanctas & cœleſtes, qualis certè eſt mortis meditatio. Atque hæc eſt optima adoleſcentum ſchola, ad quam emitti, vel etiam cum hodierno adoleſcente efferri deberent, vt in ſcholâ mortis diſcerent bene viuere. Et ſanè eò miſit DEVS Jeremiam & cum eo nos. Jerem. 19. cùm aſt: *Egredere in vallem filij Ennom*, (quod ſignificat, *Ecce illi*) Septuag. vertunt *Polyandrum*, h. e. ad congeriem cadauerum virorum, ſeu ad cœmeterium. Sed quo fine? *Et conteres lagunculam in oculis virorum, qui ibunt tecum; & dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum: ſic conteram populum iſtum & civitatem iſtam, ſicut conteritur vas figuli, quod nō poteſt vltrà inſtaurari: & in Topheth ſepelientur.* Quod de illâ ciuitate dictum, hoc de noſtrâ intelligemus: omnes enim velut lagunculæ à morte conteremur & in *agro Dei* ſepeliemur. Egrediamur igitur cum Jeremia ad ſcholam iſtam, & diſcamus bene viuere, vt poſſimus bene mori.

I. Vide & diſce hac in ſchola quis & quantus ſis; terra videlicet, in quam reſolueris, & quidem tantilla, quanta eſt 6. aut 7. palmorum. Audimus quidem crebrò dictum eſſe à DEO patri noſtro Adamo: *Terra es & in terram ibis.* Id tamen cæci mortales plurimi quaſi credere non videntur, dum adeò inſoleſcunt, & ſupra alios homines ſeſe extollunt; donec veniant ad ſcholam iſtam, vbi planè conuincuntur, quòd non niſi terra ſint, quia in eam reſoluuntur. Magnâ cæcitate laborabant Babylonij vnà cum Rege ſuo, qui Idolum quoddam Beli pro numine adorabant; quod Strabo l. 16. ſcribit fuiſſe ſtatuam auream longitudine pedum 40. mille Babyloniorum talentorum pondere; cui dicatus ex auro erat crater mille & 200. talentorum, vti refert Diodorus. Hoc fuiſſe Idolum ſatis probabile cenſet Pererius Dan. vlt. De hoc Rex ad Danielem: *Non videtur tibi Bel eſſe vivens Deus?* An nō vides quanta comedat & bibat quotidie? Verùm Daniel *arridens: Ne erres Rex*, inquit; *iſte enim eſt intrinſecus luteus & forinſecus æreus.* Poſteà accepta à Rege poteſtate deſtruxit Belum, & oſtendit id, quod dixerat, Belū eſſe luteum; addens *Ecce quem colebatis!* Græcè: *Ecce numina veſtra!* quod tam de Belo, quàm de Dracone, dixiſſe credendum, vt advertit ibi Cornelius. Simili cæcitate laborant adhuc quamplurimi, qui ad externum tantūmodò ſplendorem attendentes, putant ſe vel alios, totos eſſe aureos, quaſi Deos aliquos; nihil luteum, nihil commune cum hominibus habentes, cùm reverà toti lutei ſint, extra veſtimenta, quæ forinſecus gerunt. Id ſi non creditis venite ad cœmeterium, & oſtendite mihi ex illis aliud quid reliquum, præter pulverem & lutum. Tali cæcitate laboravit Antiochus ille impius, Iudæorum perſecutor, qui minabatur Ieroſolymæ ſe eam converſurum in congeriem ſepulchri. Quare vt eò properaret, juſſit agitari currum ſuum; qui dum magno impetu trahitur, *contigit illum impetu euntem de curru cadere & gravi corporis colliſione membra vexari. Itaq; qui ſibi videbatur etiā fluctibus maris imperare, ſupra humanum modum ſuperbiâ repletus, & montiū altitudines in ſtaterâ appendere, nunc humiliatus ad terram in geſtatorio portabatur*, &c. vt dicitur 2. Mach. 9. Inde vermibus ſcatens & horrendum ſœtens miſerè conſumptus eſt. Vidit hoc, ſed meliore reſipiſcentiâ Philippus Imp. qui ex equo lapſus in Hippodromo, & reſurgens locum quo in arenâ iacuerat, cer-

I. Docet quis & quantus ſis.

pens

Digitized by Google

nens dixit: *Ecce quàm exigua arena nos capiat, qui totius orbis dominium ſtultè affectamus!* Maiol. to. 4. coll. 4.

II. Demõſtrat juuenes æquè mori ac ſenes.

II. Vide hîc & diſce mori non modò ſenes, ſed & juuenes, pueros atque infantes. Inſpice ſepulchra: videbis parua & magna, & totidẽ ferè parua quot maiora. Lege Epitaphia, quot ibi reperies, qui vitæ curſum ſuum vix inchoârunt aut dimidiarunt, & abrepti ſunt! Daniel cùm diſperſo in pauimentum phani cinere, deprehendiſſet non Jdolum Beli, de quo ante diximus, ſed ſacrificulos eorumque vxores & liberos noctu deuorare, quæ apponi ſolebant Belo, eſculenta, oſtendit Regi veſtigia eorum, cineri impreſſa dicens: *Ecce pavimentum, animaduerte cujus veſtigia ſint hæc. Et dixit Rèx: Video veſtigia virorum & mulierũ & infantium.* Dan. 14. Videntur quidam juuenes & robuſti viri dum in ſphæriſteris, choreis & conuiuijs ludunt, ſaltant, potitant, eſſe Dij quidam immortales. Verum aſpice cœmeterium cineribus conſtratum: videbis certè ibi veſtigia & ſepulchra tam juuenum, quàm ſenum, pari ferè numero & facilitate extinctorum: in quorum numerum venit etiam adoleſcens, qui in hod. Evangelio elatus eſt. Non vtiq; ſine causâ & graui documento dedit Samuel Saüli inter alia hoc indicium regiæ dignitatis ſibi conferendæ; quòd in reditu ad ſepulchrum Rachel inventurus eſſet duos viros à quibus de inuentione aſinarum ſuarum certior redderetur. 1. Reg. 10. Voluit enim admonere deſignatum Regem humanæ fragilitatis, ex ſepulchro Rachel, magnæ ejus matris (erat enim Saül de tribu Beniamin, cujus mater erat Rachel) quæ mortua fuit in ipſo itinere, verno tempore & juxta Ephratam (id quod inculcat Iacob filio ſuo Joſepho Gen. 48.) vt metuerent juuenes & cum ipſis Saül, ne & ipſi ſimili fato tollantur, in itinere ad regiam vel aliam quamvis dignitatem, verno etiam florentis juuentutis tempore: juxta, non intra Ephratam h. e. *frugiferam* virorum ac ſenum ætatem. Idem alia ſimilitudine proponit Iſaias c. 24. his verbis: *Quomodo ſi pauca oliuæ, quæ remanſerunt, excutiantur ex oleâ & racemi, cùm fuerit finita vindemia.* Olivæ decutiuntur ex oleâ, quãdo adhuc acerbæ & immaturatæ ſunt contra verò botri ex vite non colliguntur, niſi quando maturi ſunt. Sic nimirum tollit cæca mors non ætate maturos tantùm, ſenes; ſed & immaturos juuenes.

III. Oſtendit pares omnes in ſepulchro futuros.

III. Vide & diſce hîc nihil jam diſcriminis eſſe inter nòbilem & ignobilem, diuitem & pauperem, doctum & indoctum; vt proinde nemo debeat alterum contemnere, vel ſupra alium ſe extollere; cùm cœmeterium oſtendat nos omnes eſſe pares, æquè anguſto claudi tumulo, æquè computreſcere, æquè fœtere & à vermibus depaſci. Pulchrè S. Ambroſius l. de Naboth c. 1. *Ceſpes anguſtus*, inquit, *æquè & pauperi abundat & diuiti: & terra, quæ viuens non cepit affectum, totum jam diuitem capit.* Bene etiã Alphonſus Rex Arragonum interrogatus: *Quænam res Principes ac privatos, divites ac pauperes æquaret*: Cinis, reſpondit. Panormit. lib. 4. de geſtis ejuſdem. Didicit hoc ipſum magno ſuo bono noſter B. Franciſcus Borgias, quando adhuc Gandiæ Dux vidit Auguſtæ ſpecioſiſſimæ, (Caroli V. conjugis) Iſabellæ funus, poſt aliquot dies, fœtore & horrore plenum; quodque exiguus tumulus ſceptra, coronas ac regiam majeſtatem exciperet clauderetque. Inde enim ſæculo valedicere & Deo ſeruire ſtatuit, aſſerens: *Auguſta mors mihi vitam attulit.* Ribad. l. 1. vitæ c. 9. Simile ſpectaculum deſcribit S. Auguſtinus ſer. 48. ad fratres in Eremo in hunc modum: *Cùm eſſemus* (ego ſcilicet & mater) *apud Oſtia Tiberina, matre charitatis ſociati, expectantes temporis tranquillitatem causâ remeandi ad Africam, & gratia illius, cui terra & mare obediunt, compulſi à Pontiano præfecto viro clariſſimo, qui de Roma ad nos videndũ venerat, cum eodem iterum reverſi ſumus ad intuendũ diligentiùs magnifica ædificia & opera paganorum. Et ductus ſum cum cæteris ad videndum cadaver Cæſaris in ſepulchro, & vidi quòd omnino eſſet livido colore ornatum, putredine circumdatũ, ventrem eius diruptum, & vermium per illum catervas tranſeuntes proſpexi. Duo quoque famelici in foueis oculorum paſcebantur, crines ejus non adhærebant capiti, dentes eius apparebant labijs cõſumptis, & reuelatum erat narium fundamentum. Et intuens matrem Chriſtianiſſimam, dixi: Vbinam eſt Cæſaris corpus præclarũ, vbi magnitudo diuitiarum, vbi apparatus deliciarum, vbi multitudo dominorum, vbi caterva Baronum, vbi acies militũ, vbi canes venatici, vbi equi veloces, vbi aves cantantes, vel thalamus pictus, vbi lectus eburneus, vbi torus regalis, vbi thronus imperialis, vbi mutatoria veſtimentorum, vbi capilli ſolares, vbi facies decora. Vbi omnia quæ ſub cœlo ſunt? Te namq; verebantur homines, te timebant Principes, te colebant vrbes, te timebant omnes. Vbi nam quæſo ſunt hæc omnia, à quo receſſit tanta jactantia? Quò iuit tua magnificentia? Et reſpondit mater pietate plena: Fili omnia ſibi pariter defecerunt, quando defecit ſpiritus ejus, & dereliquerunt eum captivatũ in ſepulchro trium brachiorum plenum fœtore & putredine. Eia ergo fideles Chriſti conſiderate quid jam ſumus.* Et paulò antè: *Euntes vos ô juuenes & potentes ad ſepulchra patrum veſtrorum, conſiderate quid fuerunt & quid ſint. Monumenta aperiamus eorum & videamus quis dominus & quis ſeruus, quis pulcher, quis turpis, quis rectus, quis curuus inter eos fuerit. Aperiamus oculos corporis & mentis, & noſtram grandem miſeriam frequenter non pigeat conſiderare. Intremus ſepulchra & quid inveniemus vel quæ? Nam ſi reſpeximus inveniemus mortuorum capita, renes & ventrem. Verum & indubitanter verum, mihi experto credite, quia in capitibus inuenietis bufones ſaltantes generatos ex cerebro. In renibus ſerpentes generatos, in lumbis ambulantes. In ventre vermes ſcaturientes generatos ex viſceribus. Ecce quid ſumus & quid iam erimus, ecce id quod reſoluimur.* Bene igitur Gregorius Nyſſenus orat. 2. de beatit. monet adeunda crebrò cœmeteria velut officinam modeſtiæ & humilitatis.

IV. Pacem & concordiã inte diſcordes facit.

IV. Vide & diſce quanta ibi ſit pax & concordia inter omnes ſepultos, etiam eos, qui priùs dum viverent, inter ſe capitales inimicitias

micitias gerebant, nec in vnâ domo, minùs in eâdem menſâ ſe mutuo tolerabant. Ibi namque in eodem cœmeterio, in eodem tumulo, in eodem oſſuario, ſummâ pace omnes cohærent. Quis hoc efficere potuiſſet, dum illi in viuis eſſent? mors id effecit. Hinc Seneca l. 3. de irâ c.43. *Quid ſervo*, inquit, *quid domino, quid Regi, quid clienti tuo iraſceris? Suſtine paulùm: Venit ecce mors, quæ nos pares faciat.* Anno 1609. Baronis Warthonis Angli filius natu maior, in luſu Ioannem Stuardum, Angliæ Regis cognatum, mendacij redarguit, ideoque à Stuardo colaphum accepit. Inde ad duellum prope Londinum egreſſi, ambo ſe mutuis vulneribus confoderunt: poſteà juſſu Regis in eodem ſepulchro humati ſunt. Refert Emmanuel de Metteren. l.29. hiſt. Belg. En qui ob vnam alapam & vnam contumeliam ſimul ſtare in vaſto Angliæ regno non potuerunt, poſteà in anguſto vno tumulo ſummâ tranquillitate perſiſtunt vſque ad diem judicij. Idem contigit Alberto Auſtriaco & Adolpho Naſſouio, dimicantibus pro imperio, poſteà Baſileæ ſepultis in eodem loco, vix palmo inter ſe diſtantibus: vt dixi alibi ex Gerardo de Roo l. 2. hiſt. Auſtr. Apum examina quandoque inter ſe integra contendunt: ſed iniectu pulueris dirimuntur; teſte Virgilio in Georg. Duo dimicâſſe viſa ſunt illarum examina in oppido Plure, Vallis Telinæ, paulò ante vrbis oppreſſionem. anno 1618. quæ vbi vtrinque mortuæ conciderunt, vnà cum oppido, montis ruinâ oppreſſa ſunt. Sic profectò qui in vitâ nullis artibus permoueri poſſunt, vt depoſito mutuo odio, pacem amplectantur, tandem in ſepulchro cùm eis puluis terræ inijcietur, conuenire inter ſe incipient. De quo intelligere poſſumus quod Pſal. 48. dicitur: *Sicut oves in inferno* (in ſepulchro intelligunt Hebræi) *poſiti ſunt: mors depaſcet eos*; vel vt legit Auguſtinus: *mors paſtor eſt iis.* Iacent ergo defuncti velut oues in cœmeterio ſub paſtore morte: qui in ouili Eccleſiæ ſub paſtore Chriſto conuenire noluerũt; atque vtinam non jaceant ſimul in inferno feriori!

Trip. 5. Dom. poſt Pent. C. 5. E

V. Oſtendit quid ſit caro adeò blandè habita & amata.

V. Vide & diſce quidnã ſit caro illa, quam adeò hîc amant, & ad inſaniam vſque depereunt miſeri mortales. Vide cadauera, vide nudatâ & vermibus exeſa oſſa, vide capillos caluarijs detractos. Hæccine eſt illa Jezabel quæ paulò ante tam formoſa ſe ornauit & ſtibio depinxit? Nihil ne ex tantâ pulchritudine reliquum præter hæc oſſa? Vbi frons, oculi, genæ? vbi potentia & maieſtas regia? Hæc cogita & vide, num hæc oſſa poſſis amare: *Nihil enim*, ait S. Gregorius 26. mor. cap. 29. *ſic ad edomandum deſiderium carnalium appetituum valet, quàm vt vnuſquiſq; hoc, quod viuum diligit, quale ſit mortuũ penſet.* Confirmat hoc B. Petr. Damiani ep. 26. l.6. Epiſt. hac narratione: *Novi fratrem in Chriſto*, inquit, *qui diſtrictam hanc mentis ſuæ regulam jugi ac pervigili ſervat intuitu, vt quotieſcunq; libidinis ſuggeſtio ſubrepit, mox cogitationi ſuæ velut expeditus ad proficiſcẽdum dicat: Eamus*, inquit *ad circam illicò omnia cœmeteria ac ſepulturas imaginando perluſtrans, putreſcentiũ virus ſaniemq; cadauerum ſcatentes quoq; vermes & fœtentium ius carminum curioſo rimatur intuitu: cumq; conſiderat, quia olim carnes illæ in ſua viriditate florentes his ſubiacuêre moleſtijs, corpus etiã ſuũ paulò pòſt futurũ non ambigit, quod illas eſſe iam cernit.* Retractus à libidine, ad quam explendam iam pergebat, Elias Eremicola eſt, dum in via abſorptus, quaſi ab hiatu terræ vidit in ſepulchris corpora mortuorum putrida & fœtentia, auditque à reuerendâ ſpecie viro: *Ecce iſtud mulieris eſt, iſtud viri, iſtud pueri: fruere iam vt vis.* Qui præ nimio fœtore & horrore corruit, poſt erectus & correctus redijt in cellam ſuam. Pratum ſpirit. c. 19. Ignis incendium terræ iniectu facilè ſopitur, & faciliùs quàm aquâ: in Mileſiâ quoque herba eſt, teſte Solino c. 32. quæ accenſa ardet, nec aliter extinguitur quàm iniecto puluere. Ergo qui huiuſmodi ardorem ſentit, eat ad cœmeterium & inijciat ſibi puluerem (ſaltem cogitatione) quem cernit in ſepulchris: ita ſopiet ignem.

VI. Oſtendit ſementem reſurrectionis noſtræ.

VI. Denique in hoc agro vide noſtram ſementem & ſpem meſſis noſtræ, non tam ſepultam, quàm depoſitam. Hic eſt enim agér ille ſanguinis Chriſti in ſepulturam peregrinorum. Ager, inquam, figuli illius cœleſtis, qui è luto finxit nos, & per mortem frangit atque diſſipat: denique in die reſurrectionis iterum refinget & *reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ*, vti in domo figuli per figuram oſtendit Jeremiæ c. 18. in hoc agro corpus *ſeminatur in corruptione, ſurget in incorruptione: ſeminatur in ignobilitate, ſurget in gloriâ: ſeminatur in infirmitate, ſurget in virtute: ſeminatur corpus animale ſurget corpus ſpirituale.* 1. Corinth. 15. Quare vti ſemine ſparſus ager ſpes eſt agricolarum: ita cœmeterium ſpes eſt Chriſtianorum. Spes dixi, nondum res: quia ſicut timet agricola interim dum ſperat, ne in agro fruges pereant: ita jure merito timemus etiam nos reſurrectionis noſtræ meſſi, ne ſpem noſtram fallat, quia ſcriptum eſt: *Spes impij tanquam lanugo* (vti eſt flos ſicci cardui) *quæ à vento tollitur.* Sap. 5.

Multa ex agro ſemina deuorantur à volucribus, vt docet parabola Euangelica Matth. 13. Multa etiam corpora ſepultorum in cœmeterio diripientur in die judicij à ſtygijs illis coruis. Multæ in agris fruges grandine feriuntur: & multi ſepultorũ in agro illo ſancto percutientur fulmine Judicis. Quid igitur agendum vt ſpes noſtra in agro hoc irrita non fiat vtique tales nos eſſe oportet, quales ſepeliri Chriſtus voluit in agro ſuo Haceldama, empto in ſepulturam peregrinorum. Peregrini igitur ſimus in hoc mundo, quales expetit S. Petrus ep. 1. c. 2. cùm ait: *Obſecro vos tanquã advenas & peregrinos, abſtinere vos à carnalibus deſiderijs, quæ militant adverſus animam.* Si viuamus in hoc mundo ſicut peregrini in alieno ſolo, tunc meſſis noſtra in ſaluo erit, non eſt quod timeamus metuendam illam diem. Sanè Artemidorus Oneirocrit. lib. 1. c. 46. aſſerit terræ motum omnibus iniuriam denotare, præterquam peregrinis. Pari ratione

ne dies illa terræ motûs peregrinis nil nocebit: alijs verò omnibus qui terræ hujus cives & amatores fuerint, afferet interitum.

THEMA QVINTVM

Omnibus, etiam juſtis, in timore Domini ſemper viuendum: ſtimuli ad hoc.

I. Incertitudo ſalutis noſtræ.
II. Scandala & laquei paßim obvij.
III. Dei oculus omnia noſtra inſpiciens.
IV. Dei judicis potentia, ſapientia, juſtitia.
V. Vltimus cum morte conflictus.

Accepit autem omnes timor. *Luc. 7.*

EXploraturus Gedeon, quinam è ſuo populo apti ad militiam, qui inepti forent, duxit eum DEI monitu ad fontẽ *Harad* aquatum: vbi ex diverſo bibentium modo non difficilè intellexit, qui idonei ad prælium, qui inidonei eſſent. Judic. 7. Pari prorſus judicio poſſumus deprehendere, quinam apti ad regnum cœlorum, quinam inepti ſint; & quidem ad fontem Harad, h. e. *metus & pavoris* (id ſonat *Harad*, vt obſervat Bened. Arias Judic. 7.) Qui enim in timore DEI degunt, aptos ſe ad cœli regnum: qui ſine timore, ineptos oſtendunt. Teſtem adhibeo Sapientem Prov. 14. vbi ait: *Sapiens timet & declinat à malo: ſtultus tranſilit & confidit.* In quem locum V. Beda *Sicut ſtulti*, inquit, *eſt de ſuâ alacritate confidere torrentem rapidum vel voraginem latiorem ſaltu velle tranſilire, ſapientis autem ad planũ vel pontem divertere: qui peccatum, quantum valet, declinat, timens ne involvatur malis, ſapiens eſt; ſtultus autem ille, qui contemptim peccat, blandiens ſibi.* Porrò vt ſalutaris ille timor nobis ingeneretur, adeoque in numero ſapientum & electorum nos conſtituat, prægnantes ejus timoris ſtimulos aliquot videamus & nobis injiciamus.

I. Incertitudo ſalutis noſtræ.

I. Primus eſt incertitudo ſalutis noſtræ. Neſcimus enim inprimis, vtrùm in Dei gratiâ ſimus, atque vt hoc ſciremus, ignoramus præterea, vtrùm in eâ perſeveraturi ſimus. Ita enim monet Apoſtolus 1. Cor. 10. *Qui ſtat, videat, ne cadat.* Et ad Philipp. 2. *Cum timore & tremore ſalutem veſtram operamini.* Similiter Ioannes epiſtol. 2. *Videte ne perdatis, quæ operati eſtis.* Et Apoc. 3. *Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam.* Quæ ſanè non vulgarem nobis incutere metum debent, cùm hinc dependeat ſalus noſtra, vel perditio æterna corporis & animæ. Navigantes ſemper in metu ſunt, quamdiu ſunt in mari, tametſi vitam & fortunas ſuas ſolùm temporales perdere poſſunt; quantò magis timemus nos, qui dum vivimus, de æternâ ſalute periclitamur? Quare *ficut mercatores inter navigandũ*, inquit S. Macarius ſenior hom. 43. *etſi ventum propitium & mare tranquillum nacti ſint, necdum ad portum pervenerint, metuunt ne quo modo repentè contrario vento excitato æſtuet mare & navis periclitetur: ſic & Chriſtiani licet habeant in ſe proſperum ventum S. Spiritus, adhuc tamen formidant, ne ventus adverſariæ poteſtatis inſurgat, qui ſlet & tempeſtatẽ fluctusq́; moveat animis eorum.* S. Chryſoſtomus hom. 8. in Ep. ad Philip. expendens id Apoſtoli ad Philip. 2. *Cum metu & tremore ſalutem veſtram operamini*, ait: *Artifex etiamſi peritus ſit & valde artificioſus, cum timore tamen & tremore ſtat metuens ne ab ædificio decidat: & tu credidiſti, multa bona paraſti, in ſublime aſcendiſti, cautè teipſum continebis & cum timore ſtabis, oculumq́; vigilantem habebis, ne inde decidas. Sunt enim multæ nequitiæ ſpirituales, quæ te dejicere conantur.* Non fuit in populo Hebræorum dignior imperio, quàm Saul, & tamen ille è Dei amicitiâ lapſus & reprobatus eſt. Non erat vir ita ſecundùm cor Dei, vti erat David, & tamen ille Dei gratiâ excidit, non vno ſed duplici lapſu tametſi in gratiam poſtliminiò redijt. Non erat ſapientior quiſquam Salomone, & tamen & ipſe ad extremum dementatus graviſſimè lapſus eſt: incertum, an reſipuerit. Ecce inter tres primos Hebræorum Reges, primus initio regni, ſecundus in medio, tertius in fine gratiâ Dei excidit, cùm prius eſſent omnes dilecti à Deo & virtutibus præcellentes. Quis ergo ſibi non metuat? Vnde S. Hieronymus ep. ad Salviam ſcribit: *Si David amicus Domini, & Salomon amabilis ejus, victi ſunt quaſi homines, vt & ruinæ nobis ad cautionem, & pœnitudinis ad ſalutem exempla præberent: quis in lubricâ viâ lapſum non metuat?* Quinimò quo virtuoſior quis eſt, eò magis habet quod timeat. Ita enim S. Gregorius M. l. 6. moral. cap. 24. *Anchora cordis*, inquit, *eſt pondus timoris, & ſicut maioribus & ditioribus navibus maiori anchora opus eſt: ita quò juſtior homo, maiore timore eget.* Hinc bene de S. Simeone dixit S. Lucas c. 2. *Simeon juſtus & timoratus.* Quia enim juſtus erat, anchoram timoris annexam habere juſtitiæ ſuæ debuit. Vnde Galfridus in eum locum: *Ne mireris*, inquit, *ſi timuerit juſtus, & in quo Spiritus S. erat. Non enim erat vacuus coram latrone viator, & quomodo non timeret? Theſaurum habebat magnum in vaſe fictili, & timoratum fuiſſe miraris? Tua credo ſecuritas aut de inopiâ aut de ignorantiâ eſt. At non deeſt, quod poßit auferre: aut deeſſe iam putas, qui poßit auferre. Time igitur vel ob hoc ipſum, quòd te invenis non timentem.* Sic ille.

II. Scandala & laquei paſſim obvij.

II. Secundus eſt ſcandala & laquei paſſim vndique tenſi quos inter ambulare & non capi difficillimum eſt. Audiemus certè Iſaiam nobis occinentem cap. 24. *Formido & fovea & laqueus ſuper te, qui habitator es terræ. Et erit: Qui fugerit à facie formidinis, cadet in foveam: & qui ſe explicaverit de foveâ, tenebitur laqueo.* q. d. ſicut feræ in ſylvis à venatoribus, ita homines in hoc mundo agitantur & capiuntur à dæmonibus. Si feræ terriculamentum (funiculum pennis volubilibus inſtructum) fugiant, cadunt in foveas, inde ſic emergant, incidunt in

incurrunt in canes; inde in ſclopetarios. Sic ferè contingit hominibus, dum fugiunt laqueum vnum, incidunt in alium. Quæris ſolitudinem ? incurris deſolationem : fugis ſolitudinem ? incidis in perverſos ſocios ; fugis iſtos ? pateris obtrectatores : triumphas de iſtis ? invadet te vana gloria, vt advertit S. Leo ſer. 8. de Epiph. *Hæc*, inquit, *Sanctis cauſa eſt tremēdi ac metuendi, ne ipſis operibus pietatis elati deſerantur ope gratiæ, & remaneant in infirmitate naturæ.* Omnes hos laqueos vidit S. Cyprianus lib. de mortalit. *Quid aliud*, inquit, *in mundo quàm pugna adverſus Diabolum quotidie geritur? quàm adverſus iacula ejus & tela conflictationibus aſſiduis dimicatur? Cum avaritiâ nobis, cū impudicitiâ, cum irâ, cum ambitione congreſſio eſt; cum carnalibus vitijs, cum illecebris ſecularibus aſſidua & moleſta luctatio eſt: obſeſſa mens hominis & vndique Diaboli infeſtatione vallata vix occurrit ſingulis, vix reſiſtit. Si avaritia proſtrata eſt, exurgit libido: ſi libido compreſſa eſt, ſuccedit ambitio: ſi ambitio contempta eſt, ira exaſperat, inflat ſuperbia, vinolentia invitat.* Notum eſt S. Antonio oſtenſum à DEO mundum laqueis plenum vndique vſque ad cœlos, ita vt exclamaret: *Domine quis evadet laqueos iſtos?* Quâ etiam de re audiamus Euſebium Emiſſenum hom. 4. ad Monachos: *Nemo*, inquit, *de præteritis ſecurus ſit: Tanti laquei obiecti ſunt ante pedes animæ noſtræ, tā innumeri hoſtes obſervant & cuſtodiunt iter noſtrum, tanta foveæ & tanta prærupta, tantæ rerum difficultates interiacent inter nos & finem noſtrum: via ipſa, quæ per ſe ardua & arcta eſt, tantis ſpiritualium latronum inſidijs obſidetur, tantos nos ſcopulos tantosq; fluctus tranſire neceſſe eſt, & videte, antequam anchoram optato in littore collocemus, & putamus nos de præteritis eſſe ſecuros, & ſine quotidianâ curâ, & ſine quotidiano timore & tremore diem noſtrum tranſigere debere? Quis tranſiens ſuper alicujus profundi fluminis per arctiſſimi pontis anguſtias, etiam maiorem partem inoffenſo tranſmiſerit pede, iam periculum evaſiſſe ſe credat, cùm vltimo pontis ſpatio ſi paululùm titubaverit, caſum quem in medio ſpatio timebat, incurrit? Sic nos etiamſi magna pars vitæ iſtius proſperè videatur fuiſſe tranſacta, non ideò fiduciam præſumamus, cùm adhuc periculum pars extrema minetur. Quis in acie poſitus ante finem certaminis, aut ante victoria ſententiam arma deponat?* Itaque continuò in acie nobis ſtandum, nec arma deponenda ſunt, quia vno debellato hoſte, ſuccedit alius, hoc ſubacto tertius: quod nunciavit Regi Syriæ Benadad, Achab Rex Iſraël verbis illis *Ne glorietur accinctus æquè ac diſcinctus.* 3. Reg 20 Vbi gloſſa ordinaria ait: *Providendum eſt ſervis DET ne ſecundùm exemplum Achab perniciosâ ſervitute ſibi blandiantur, quamdiu hoſtis vivit, ne dum ſe quaſi victores arbitrantur, per fraudem Diaboli pacem promittentis citiùs illudantur.*

III. Dei oculus omina noſtra inſpiciens. III. Tertius eſt DEI oculus, omnia noſtra, quæ agitamus, inſpectans & obſervans. Hunc proponit nobis S. Chryſoſtomus hom. 8. in Epi. ad Philipp. ita ſcribens: *Quomodo comparabitur iſte timor? ſi cogitaverimus DEVM vbique præſentem eſſet, audire omnia, omnia videre, etiam quæ in corde ſunt, & in profundo animi. Dic mihi: ſi tibi ſemper proximè Principem ſtandum eſſet, non cum timore adſtares? Quando comedis cogita præſentem eſſe DEVM; adeſt enim. Ququdo dormiturus es, quando iraſceris, quando rapis, quando deliciaris & quidquid tandem feceris, cogita adeſſe D E V M; & nunquam in riſum incides, nunquam ad iram accenderis. Si cogitationem iſtam ſemper habueris, ſemper in timore eris ac tremore, tanquam ſi propè Regem adſtes.* Audimus igitur ex Chryſoſtomo aſtandum nobis ſemper eſſe in conſpectu Dei; ſed & hinc exoritur cauſa formidandi. Audimus enim Iſa. 58. reprehendi eos, qui *appropinquare Deo volunt*. Sunt autem illi, qui de Dei bonitate nimiùm præſumunt: ſicut econtrà nimiùm à DEO ſe elongant, qui ejus bonitati ſtultè diffidunt. Scitè Alexander M. interrogatus, quomodo ad Principem accedendum eſſet; reſpondit: *Tanquam ad ignem, vt neque ad eū nimis propè accedas, ne comburaris, neque procul nimis abſcedas, ne frigeſcas:* refert Ianſenius apud Octau. de Tuſo in cap. 13. Eccleſiaſtici v. 13. Pari ratione videtur eam ad DEVM nec propè nimis accedendum, nec procul abſcedendum. Si de ejus clementiâ nimium præfidamus, certè nos comburemus: ſi diffidamus, gratiæ ejus calore deſtituemur & frigebimus. De nimiâ cum Principe familiaritate ait Eccleſiaſticus c. 9. *Si acceſſeris ad illum, noli aliquid committere* (græcè, *delinquere*) *ne auferat vitam tuam. Communionem mortis ſcito: quoniam in medio laqueorum ingredieris.* Quem locum explicans S. Auguſtinus in Pſ. 141. *Ignoras*, inquit, *quia in medio laqueorum ingredieris? ait Scriptura. Quid eſt in medio laqueorum? in viâ Chriſti. Et hinc laquei, & hinc laquei: laquei à dextris & laquei à ſiniſtris. Laquei à dextris, proſperitas ſæculi; laquei à ſiniſtris, adverſitas ſæculi, laquei à dextris promiſſiones; laquei à ſiniſtris terrores. Tu in medio laqueorum ingredere, à viâ noli diſcedere, nec promiſſio te capiat, nec terror elidat.* Vt ergo periculum eſt in proſperis, periculum & in adverſis: ita periculoſum eſt de Deo nimiùm ſibi promittere, & nimiùm diffidere. Quid igitur factu opus? Medium tenendum: ex parte bene in Deo ſperandum, ex parte non parum timendum; id quod in duobus Samſonis parentibus mirè expreſſum eſt; cùm pater quidem Angelo conſpecto ſibi metuens diceret: *Morte moriemur, quia vidimus Deum*; mater verò confidens reſponderet: *Si Dominus nos vellet occidere, de manibus noſtris holocauſtum & libamenta non ſuſcepiſſet.* Iudic. 13. *Quid eſt*, inquit D. Gregorius 6. mor. c. 25. *quòd ad viſionem Angeli vir eſt timidus, mulier audax; niſi quòd quando cœleſtia nobis monſtrantur: ſpiritus quidem pavore ſe concutit, ſed tamen ſpes præſumit?* Iam verò & hic exurgit timor, quia neſcimus vtrùm medium hoc conſtanter teneamus.

IV. Quartus, Dei Judicis noſtri invincibilis potentia, infallibilis ſapientia, inviolabilis juſtitia. VI. Dei ludicis potentia, ſapictia juſtitia. *Quis verò non timeat Iudicem potentiſſimum, ſapientiſſimum & juſtiſſimum?* inquit

inquit S Innocentius 3.l.3. de contempt. mundi c.15. Quis reſiſtet potentiſſimo? Quis eludet ſapientiſſimũ? quis pervertet juſtiſſimum? Ipſe inprimis nemini delinquenti parcit, qui non pepercit Angelis prævaricantibus; nec ſervis ſuis integerrimis, Moyſi & Aaroni; quos vel ob vnum non admodum grave delictum morti adjudicavit. Deinde propter vnius peccatum totam ſæpè poſteritatem punit, vti ſobolem Adami vniverſam ob peccatũ parentum: alios ſæpè vſque ad quartam generationem; Judæorum gentem ob peccatum parentum, qui Chriſtum occiderunt, vſque ad finem mundi. Vnde ait Exo.20. *Ego ſum Dominus Deus tuus fortis, Zelotes, viſitans iniquitatem in filios, in tertiã & quartam generationem eorum, qui oderunt me.* 3. propter vnum lethale peccatum punit in æternum, & quidem duplici pœnâ, privationis ſummi boni & deiectionis in ignem inextinguibilem. 4. Venialia etiam peccata punit igne purgatorij acerbiſſimo: & ſæpè in hac vitâ morte violentâ, vt patet in vxore Loth, Oza, Propheta ſeducto alijſque. S. Hieronymus in Ep. 22. ad Euſtoch. fatetur ſe ob nimium Ciceronianæ lectionis ſtudium dirè in ſomnio, juſſu Chriſti flagellatum. S Catharina Senenſis ob levem in oratione diſtractionem tam acriter à Chriſto reprehenſa fuit, vt diceret malle ſe coram toto mundo confundi, quàm ſimilem confuſionem ſuſtinere. Hinc Sancti quique conſtanter timuerunt Deum vel leviſſimè offẽdere; vti S. Iob, qui c.9. ait *Verebar omnia opera mea, ſciens quòd non parceres delinquenti.* S. Hilariõ moriens timebat Dei tribunal, poſt vitam tam auſterè tamque innocenter actam per 70. ferè annos. S. Agathon moriens ſibi & operibus ſuis metuebat, *quia alia judicia Dei, alia hominum*, dicebat. Ratio eſt, quia nos non videmus fundum cordis noſtri, & neſcimus an in eo vitium aliquod nobis occultum lateat, quo Deo diſpliceamus: an opera noſtra, quæ reputamus bona, vitientur ex aliquo capite: *judicia autem Dei abyſſus multa*; vnde fieri poteſt vt gratiam ſuam ob levia etiam peccata ſenſim nobis ſubtrahat, noſque infirmitati noſtræ relinquat. Hinc juſtis omnibus timendi cauſa exiſtit; ob quam S. Auguſtinus de S. matre ſuâ Monicâ, poſtquam ejus virtutes dilaudaſſet, ait: *Væ etiam laudabili vita hominum, ſi remotâ miſericordiâ diſcutias eã.* l. 9. Confeſſ. 13. Quod Auguſtini dictum citans S. Gregorius l.29. moral. c.9. ait: *Væ miſeris nobis, qui de electione noſtrâ nullam adhuc Dei vocem cognovimus & iam in otio torpemus. Væ etiam laudabili vita hominum, ſi remotâ pietate judicemur: quia diſtrictè diſcuſſa ante oculos judicis, vnde ſe maximè placere ſuſpicatur, obruitur.* Hinc illud Davidis Pſalm 140. *Non intres in judicium cum ſervo tuo.*

V. Vltimus cum morte conflictus.

V. Quintus & vltimus conflictus, quẽ cum morte aliquando & forſan brevî inire cogemur. Qui navi vectus prævidet locum alicubi periculoſum ſibi tranſeundum, v. g. Euripum in Danubio, vel Scyllam & Charybdin in Siculo mari; toto prævio tempore timet & ſubinde interrogat: Quando deveniemus ad ſuſpectum illum tranſitum? quantum adhinc abeſt? ô ſi illum ſuperâſſemus &c.! Eodem in timore cõtinuò verſantur, qui velut capitis rei in carceribus detinentur. Quantumvis enim in illo commodè habeantur & lautè tractentur, timorem tamen pellere nequeunt dum ſupplicij ſui diem præ oculis ſemper habent. Non ita pridem vnus è captiuis civitatis noſtræ, morti adjudicatus, cùm patre quodam noſtro admoneretur, ne audito funeſto mortis nuncio puſillanimis fieret; reſpondit ille, ſe pro tempore ſatis cordatum eſſe, ſolùm metuere vltimæ horæ ſuæ, quâ ſupplicio afficiendus eſſet. Crediderim hoc equidem; ſed hæc ipſa hora eſt, quæ formidine replevit totum illud tempus, quo in vinculis tenebatur. Eccur verò nõ & alij omnes ſalutari mortis timore totam vitam ſuam condiant, cùm ſciant ſtatutum eſſe omnibus hominibus ſemel mori & poſt hoc judicium? ad Hebr.9. Quid enim refert vtrum ex carcere, an ex domo noſtrâ ad judiciũ extrahamur? Et ſi ſancti etiam viri horam illam tranſitûs ſui ſemper timuerunt, peccatores non timebunt? Ven. ille Abbas Elias dicere ſolebat: *Ego tres res timeo: Vnam, quando anima mea egreſſura eſt de corpore: altã, quando occurſurus ſũ DEO: tertiam, quando adverſum me proferenda eſt ſententia.* apud Roſweid. in Vit. Pp. l.5. libello 3. S. Hieronymus, qui timore gehennæ ſeipſum in aſperum ſolitudinis carcerem condemnâbat, ſcribit de ſe in Ep.5. ad Florentium: *Ego diebus ac noctibus operior cum tremore, reddere noviſſimum quadrantem, quoad mihi dicatur: Hieronyme veni foras.* B. Arſenius moriens interrogatus, cur poſt vitam innocentiſſimam centum & viginti annis peractam metueret imminente morte? reſpondit: *Reverà hic metus quo me videtis affici, nunquam à me receſſit, ex quo factus ſum Monachus.* Metaphr. in vita. De quo & ſanctæ memoriæ Theophilus Archiepiſcopus, cùm moriturus eſſet, dixit: *Beatus es, Abba Arſeni, quia ſemper hanc horam ob oculos habuiſti*, apud Roſweid. loco cit. Et quid mirum? Horruit aſina Balaami cùm vidiſſet in anguſtijs duarum maceriarum Angelum, ſtantem evaginato gladio & auertit ſe ab itinere, Num.22. quid mirum ſi homo rationale animal conſtitutus in anguſtijs hujus & alterius vitæ timeat prævidens Angelum, ſeu Cuſtodem, ſeu Michaëlem, ſtricto ad judicium gladio, ſeſe expectantem, ſive ad ſalutem ſive ad perditionem? Hinc S. Auguſtinus, vir tam integer & ſanctus licet, in l. Medit. c.39. vltimum illum conflictũ præcogitans: *Væ mihi miſero*, inquit, *cùm venerit dies judicij, & aperti fuerint libri conſcientiarum, cùm dicetur de me: Ecce homo & opera ejus. Quid faciam tunc Domine Deus meus, cùm cæli revelabunt iniquitatem meam & adverſum me terra conſurget? Ecce nihil reſpondere potero, ſed demiſſo capite præ confuſione coram te ſtabo trepidus & confuſus.* Remedium huic pavori volumus? ſemper paveamus. Ita enim Sapiens Prov.28. ait: *Beatus homo qui ſemper eſt pavidus.*

DOMINICA XVI. POST PENTECOSTEN.

THEMATA.

I. Quomodo obſervandi dies feſtivi.
II. Quid faciendum diebus Dominicis.
III. Ebrietas vſquequaque mala & ſtulta.
IV. Cogitationes malæ ad inquiſitionem trahuntur.
V. Ratio comparandi ſibi humilitatem.

THEMA PRIMVM.

Quomodo obſervandi dies feſtivi.

I. Intrandum in domum conſcientiæ.
II. Sumendum animæ pabulum.
III. Extrahendus à puteo peccator.
IV. Iuvandi pauperes eleemoſynâ.
V. Abſtinendum à ſervilibus operibus.
VI. Colloquia de rebus pijs inſtituenda.

Et ipſi obſeruabant eum. *Luc.* 14.

DVplicis conditionis obſervatores habuit Chriſtus Dominus in ſuis verbis & actionibus, benevolos & malevolos. Illi erant ejus diſcipuli, & fideles quidam alij, qui Chriſtum obſeruabant, vt verba ejus cordi ſuo imprimerent, & facta imitarentur. Iſti erant Legiſperiti ferè, Scribæ & Phariſæi, qui Dominum obſeruabant, vt invenirent quod culparent & ad tribunalia deferrent. Nos etiam, Auditores, dum feſtivos dies colimus, habemus obſervatores, & duplicis etiam generis: Angelos beatos, vt pium noſtrum cultum laudibus concelebrent & Deo repræſentent: & Angelos reprobatos, vt neglectũ cultûs divini & ſacrorum dierum contemptum memoriæ commendent, quò tandem prævaricatores in judicio accuſent. Quæ cùm ita ſint, habemus certè omnes, cur attendamus nobis in hoc ſacro cultu. Quâ in re ne erremus & malevolorum obſervatorum ludibrium fiamus, non video quid ſecurius quidq́ue melius agamus, quàm ſi obſervemus cum pijs & fidelibus, quid egerit Chriſtus Dominus in hod. Evangelij Sabbato; id enim ſi & nos imitari voluerimus, non dubium quin bene, quin piè & laudabiliter feſta noſtra celebraturi ſimus. Ad magiſtri igitur noſtri cœleſtis actiones attendamus.

I. Intrandum in domum cõſcientiæ. I. Chriſtus intravit in domum Principis Phariſæorum. Domus vniuſcuiuſque conſcientia eſt in quâ quiſque latet, ſibi ſoli cognitus. In hanc ergo & nos intremus feſtis diebus, & ſcrutemur internam noſtram familiam, quo loco omnia ſint, quàm compoſita, quàm integra. Hoc vtique voluit DEVS, quando Exod. 16. præcepit: *Maneat vnuſquiſque apud ſemetipſum: nullus egrediatur de loco ſuo die ſeptimo.* Quomodo apud ſemetipſum, niſi in domo conſcientiæ ſuæ? Multi cum prodigo filio totâ ſeptimanâ vagantur in regione longinquâ & exterâ, extra domum ſuam, imò extra ſemetipſos; ergo ſaltem die ſeptimo revertantur cum eodem ad ſeipſos. Ille *in ſe reverſus* dixit: *Surgam & ibo ad patrem meum.* Luc. 15. *Bene in ſe revertitur,* inquit ibi Gloſſa, *qui à ſe receſſit.* Theophylactus exponit: *à ſua exteriore evagatione rediens.* Totis ſex diebus vagantur multi foris, in parando victu, lucro, delicijs, curis, ſolicitudinibus, vt liberis & conjugi, carni & mundo ſerviant, ſeipſos interim negligunt. Quare ſaltem die ſeptimo ſeu feſtivo redeant ad ſe & cogitent vbi ſint, quàm longè à DEO receſſerint, à quo & quem in finem creati ſint; quantum ab eo deviârint, quomodo in gratiam cum DEO patre ſuo recipi poſſint &c. Ad formicam nos ablegat Sapiens Prov. 6. *Vade ad formicam, ô piger,* inquit, *& conſidera vias ejus & diſce ſapientiam.* Quid verò agunt formicæ? hoc inter alia, quòd ſingulis diebus prodeunt ad labores, ſed interlunio ceſſant, nec è domo egrediuntur, teſte Plinio l. 18. c. 29. & l. 30. c. 11. Quid verò agunt die interluni? Putantur opera ſua interna & domeſtica luſtrare, circumire & inſtaurare, vt ſcribit Aldrovandus lib. de Inſectis: quo modo ſcilicet DEVS etiam; poſt perfecta ſex dierum opera, *vidit cuncta, quæ fecerat.* Gen. 2. Ergo ſi hoc formicæ, non faciat & homo? non intret ſemel in hebdomade propriam ſuam domum, vt eam perluſtret, reſarciat & inſtauret? Auguſtus Cæſar, cui plura quàm vlli vnquam obveniſſe fœliciter tradunt, non deſinebat quietem ſibi precari, & vacationem à Rep. petere: identidemq́ue repetebat, ſe victurum ſibi. Sueton. Iacob etiam cùm ſervijſſet ſocero ſuo Laban annis 14. veniam abeundi ad ſua verbis illis petijt: *Tu ſcis quomodo ſervierim tibi: juſtum eſt igitur vt aliquando provideam domui meæ.* Gen. 30. Cui, quæſo, plerique ſeruiunt totis ſex diebus? Mundo ejuſq́ue curis ac negotijs; multi etiam carni & ipſi Dæmoni. Nónne igitur juſtum eſt, vt ſaltem die ſeptimo vel quocumque feſtivo provideant domui ſuæ & animæ propriæ ſaluti? *Quid enim,* inquit Salvianus l. 3. ad Eccleſiam Cath. *ſive tam ſtultum, ſive tam perditum, quàm vt aliquis de ſuo non ſibi conſulat? quàm infidelis eſt, quàm inſipiens, qui vt alium divitem faciat, animam ſuam ipſe condemnat?* Intravit autem Dominus in domum Phariſæi, vtique hypocritæ (quales plerique erant Phariſæi) & quid in eâ invenit? fictos amicos, in-

vidos,

Digitized by Google

vidos, ambitioſos, primos expetentes accubitus. Tu ſi ingrediaris domum mentis tuæ, forſan invenies etiam hoſpites hujuſmodi: Phariſæum inquam,& ſepulchrum dealbatum, foris candidum,intus plenum oſſibus mortuorum: pomum foris ridens & rubicundum, intùs gemens & verme exeſum. Aperi hoc ſepulchrum:ſcinde pomum, & ſtude noſſe teipſum, in die ſaltem feſto.

II. Sumendum animæ pabulum.

II. Intravit manducare panem. Hæc Chriſti intentio dirigit nos ad pabulum animæ præbendum in feſtis diebus. Quodnam verò illud? Panis verbi Dei & S. Euchariſtiæ. Prior ille quàm neceſſarius adeoque frequentandus ſit, oſtendunt panes illi propoſitionis duodecim veteris Teſtamenti, propoſiti in duabus menſis: qui per ſingula ſabbata cum recentibus commutari debebant; quia ſcilicet intra 7. dierum ſpatium priores aridi fiebant & ad eſum inidonei. Levit. 24. Idem verò contingit verbo Dei, niſi crebrò ac, ſi fieri poteſt, ſingulis ſabbatis noſtris audiatur: perit enim è memoriâ & æſtimatione noſtrâ, niſi crebrò inculcetur ac renovetur, vt expertum ſe lamentatur David Pſalm. 101. *Percuſſus ſum vt fœnum, & aruit cor meum, quia oblitus ſum comedere panem meum*; veritatem ſcilicet doctrinæ cœleſtis, vt exponit Bellarminus ibi. Dum enim Sol proſperitatis affulget, facilè obliviſcimur Dei & ſalutis noſtræ; inde vt fœnum areſcimus. Panis ergo verbi Dei vires reparare & virorem animæ debet. Vnde S. Greg. Nazianz. in orat. de Nativit. Domini ait: *Proh quot mihi feſtos dies ſingula Chriſti myſteria ſuppeditāt! Quorum omnium vnum hoc caput eſt, atque vnus hic ſcopus, ſcilicet mea perfectio & inſtauratio.* Panis alter in alterâ menſâ propoſitus, eſt S. Euchariſtia; quæ cùm ſit lignum vitæ noſtræ ſpiritualis, ſæpiùs etiam eſt deguſtanda, non ſecus ac lignum vitæ (quia vim habebat finitam ac limitatam) vt immortalitatem homini tribuere poſſet, ſæpiùs delibandum erat, vt deficientes ſenſim vires repararet. Et quidem olim Chriſtiani per aliquot ſæcula ſingulis Dominicis diebus ſacro illo epulo reficere ſe ſolebant: quia verò fervor ille & fames ſpiritualis paulatim in hominibus defecit,& panis ille *panis Angelorum*(Hebr. *Abarim*, fortium) eſt, ſummâ animi puritate præditorum (quemadmodum & panes propoſitionis non niſi in menſâ puriſſimâ, & vt vult Abulenſis, aureâ ponebantur) idcircò ejus loco ſaltem ſpiritualis communio in ſacrâ miſſâ ſingulis percipienda foret; videlicet per fidem, deſiderium & humilitatem, quâ ſacro illo epulo ſummè quidem deſiderato ſeſe indignos reputent, ideoque extra menſam ad pedes Domini cum Magdalenâ ponant vel cum Syrophænisſà ſub menſâ ſeſe collocent, veluti catellos, qui vel micas ſolùm ab eâ menſâ expectent: vel cum Zachæo ex arbore fidei Chriſtum aſpiciant, contenti ejus intuitu, quem ob ſuam vilitatem & impuritatem invitare & ſuſcipere non audeant in domum ſuam: vel cum Centurione dicant:

Fabri auctarium in Domini.

Domine non ſum dignus: vt intres ſub tectum meum.

III. Extrahendus è puteo peccator.

III. Priuſquam Dominus manducaret panem, diſſeruit cum Judæis, & bovem aut aſinum collapſos fortè in puteum extrahendos aſſeruit, etiam die ſabbati. Ergo ingreſſuri templum, ad ſacras illas, quas diximus, menſas, priùs elaborent, vt aſinum & bovem, qui aliud nihil ſunt, quàm ſtupidus & improvidus peccator, extrahant è peccati, imò & inferni, cui obnoxius ſit, puteo & barathro. Stupidior bove & aſino peccator eſt, quia bruta illa non inſiliunt in puteos,ſed impelluntur ſolùm, aut caſu illabuntur, indeque eluctari totis viribus conantur: extracta non reincidunt, ſed impoſterum ſibi cavent. At peccator ſuâ ſponte inſilit in puteum: deinde non laborat, vt quamprimùm extrahatur: denique nec cavet ſibi à relapſibus; tametſi novit facile & pronum eſſet labi in peccati puteum, ſed difficillimum egredi. Ergo licet ſtatim ac quis lapſus in peccatum eſt, omnem movere lapidem debeat, vt quamprimum reſurgat; quia tamen pauci ad ſalutem ſuā tam attenti ſunt, ſaltem die Dominico primum hunc laborem ſuſcipiant,vt funem confeſſionis vel ſaltē contritionis apprehendant, eoque ſeſe extrahant. Dies Dominicus, dies reſurrectionis eſt, in quo Dominus noſter cum multis Sanctis redivivus è ſepulchro prodijt. Nemo ergo die reſurrectionis maneat in ſepulchro. Hinc ſolemnis die Dominico ex antiquâ conſuetudine ſtare ad orandum, quaſi Deo per pœnitentiam iam reconciliati & in gratiam recepti. Dies ille Solis eſt, & quod Sol inter planetas 7. hoc ille inter ſeptem hebdomadæ dies: non ergo admittit tenebras, non fert peccatores. Conſuetum fuit Hebræis faciem perungere (ſabbatinis maximè diebus) pretioſo aliquo & odorifero liquore, quò nimirum in calidâ regione ſudorem,& qui inde oritur fœtorem abſtergerent,vt patet ex l. Ruth. c. 3. v. 3. l. Judith 10. v. 3. 2. Reg. 12. v. 20. Luc. 7. v. 46. Quanto magis fatagendum Chriſtianis, vt peccati fœtorē, quem per ſeptimanam contrahunt, die feſto abluant vnguento pœnitentiæ, cùm ad Dei conſpectum ſub S. Miſsâ accedunt?

IV. Iuvandi pauperes eleemoſynâ.

IV. Vidit ante ſe hydropicum ad ingreſſum domûs, & ſanavit eum. Videmus etiam nos feſtivis maximè diebus præ foribus Eccleſiæ variè afflictos, miſeros, egenos; hos ſanare poteſtis vos, qui eſtis divites. Quomodo ſanare? Da vinum hydropico, & ſanabis ejus hydropem,ſeu aquæ appetentiam: non enim appetet aquam, qui habuerit bonum vinum. Da eleemoſynam largam pauperi; & ſanabis ejus pauperiem:da afflicto conſolationem,& obliviſcetur ad tempus miſeriæ ſuæ. Non habuit Chriſtus, quod daret, aurum & argentum; dedit aliquid melius (& communiter in ſabbatis)ſanitatem & gratiam ſuam; tu ſaltem da quod minus eſt panem aut pecuniā;imò quòd ditior & potentior es, eò ditiorem da eleëmoſynam, ſi imitari Chriſtum cupis. Quæ enim maior eleëmoſyna, quàm impertire ægro ſanitatem; quam impertit Chriſtus? Hinc Tobias ſenior

juniori : *Quomodo potueris*, inquit, *ita eſto miſericors. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue.* Tob. 4. A magnâ arbore multos expectamus fructus, paucos à paruâ. Magna arbor fuit, quæ dixit : *Ego autem ſicut oliva fructifera in domo Domini.* Pſalmo 51. In quem locum S. Chryſoſtomus hom. 32. in Ep. ad Hebr. *Non ſufficit*, inquit, *olivam eſſe, ſed opus eſt eam eſſe frugiferam. Sunt enim miſericordes, ſed modica per totum annum tribuentes, aut per ſingulas ſeptimanas, aut ſi quando fortunâ progrediuntur; iſti olivæ quidem ſunt, ſed non fructiferæ* &c. Deinde Chriſtus non rogatus, ſanitatem hydropico contulit, quia is forſan propter diem Sabbati coram Iudæis alijs petere eam non eſt auſus. Sed enim Chriſtus ex ſolo ejus aſpectu, & ventre aquis tumido ſtatim intellexit, quid miſer ſibi vellet, qui rogare nō auderet. Ita Chriſtianus non expectet preces pauperum & fractorum; ipſa eorum miſeria opem implorat; fortiùs quàm vox. Hinc Pſa. 40. dicitur: *Beatus qui intelligit ſuper egenum & pauperem* h.e. qui ex aſpectu eorū mox intelligit, quid velint: *Nō enim eſt perfecta miſericordia*, ait S. Auguſtinus l. 50. homilia. hom. 39 *quæ precibus extorquetur; ſed ſi tacet mendicus, loquitur pallor in facie, pede laſſus, feſſus & eliſus; nuſquam ſuſpectus.* Decet autem tunc inprimis, cùm Eccleſiam fideles ingrediuntur ad exorandum Deum, exaudire priùs orantes pauperes, in quibus latet Chriſtus; ne audiant illud Prov. 21. *Qui obturat aurem ſuam ad clamorem pauperis; & ipſe clamabit, & nō exaudietur.* Scimus etiam aſperum Dei verbū Deut. 23. dictarum in immiſericordes, his verbis; *Ammonites & Moabites etiam poſt decimam generationem non intrabunt Eccleſiam Domini in æternum; quia noluerunt vobis occurrere cum pane & aqua in via, quando egreſſi eſtis de Ægypto.* Quidam volūt excludi eos ab ingreſſu templi, alij à municipio Judæorum; vtrumque gravis pœna & ſimul ignominia erat. Ex quo diſcat Chriſtianus ſe indignum fieri ingreſſu Eccleſiæ; ſi pauperes ante eam iacentes, cùm poteſt, non juvat pane ſaltem & aquâ.

V. Abſtinendum à ſervilibus operibus.

V. Interrogavit: *Si licet Sabbato curare?* Clarum erat curam ægri non eſſe contra legem Sabbati; ne tamen Judæis ſcandalum qualicunque modo præberet, voluit eorum ſaltem tacitum conſenſum priùs requirere: docens hâc cautelâ ne nimis faciles ſimus in declarando tertio Decalogi præcepto ex proprio judicio; & ſpernendis etiam levibus ejus transgreſſionibus, ſi ſcandalum præſertim inde oriri queat. Atque hoc ni fallor eſt, quod Iſa. 58. dixit Devs: *Si averteris à Sabbato pedem tuum* (h.e. longum iter non feceris, vltra mille paſſus ſcilicet) *& vocaveris ſabbatum delicatum* &c. *cibabo te hereditate Iacob patris tui.* Cibi delicati magnâ diligentiâ coquendi ſunt; quia parvos etiam errores coquorum oſtendunt, vnde & vitiantur. Hujuſmodi cibus eſt caro ferina, quâ delectabatur Iſaac; & quia talem cibum, ferinæ ſaltem ſimillimum (ex duobus ſcilicet hœdis partes delicatiores) & ad guſtum ejus paratum obtulit ei Iacob, impetravit ab eo benedictionem de rore cœli & pinguedine terræ. Gen. 27. Delicatus dies eſt Sabbati dies è ſeptem Deo ſegregatus; in quo ipſe ſuas delicias quærit inter homines; delicatè igitur & ad guſtum ejus celebrandus eſt, vt cœleſtibus ſimul & terrenis bonis benedicere eos dignetur. Docent hanc delicatam Sabbati obſervationem vel ipſa bruta animalia, vti ſcribit & teſtatur curioſus Palæſtinæ inveſtigator Adricomius in deſcript. terræ S. voce *Engaddi.* Fontem eſſe in Ægypto ait, in quo Deipara puerum Ieſum laverit, cùm in Ægyptum fugiſſet; ideò fontem Ieſu appellatum; ex eo irrigari hortum balſami: & quia ejus aqua ad hoc inſufficiens eſt, ex alio puteo in eundem fontem aqua deducitur, beneficio rotæ à 4. bobus: *Mirum dictu*, inquit, *Veruntamen à meridie Sabbati vſque ad auroram diei Lunæ, boves nullo verbere impelli poſſunt, vt in protrahendâ aquâ laborent: quod eſt fidei noſtræ teſtimonium celebre.* Mater S. Petri Cœleſtini Pp. *ad Dei Sanctos devotiſſima* (ait Petr. de Vitriaco Card. Cameracenſis in vitâ S. Petri Cœleſt. apud Surium 19. Maij) *eorum feſtivitates magno cum honore colebat: in feſto tamen decollationis B. Ioan. Baptiſtæ, quia ſequenti die panem facere opus erat, ſero illo fermentum diſponere volens, cœpit cum timore aquam in farinam mittere. Et ecce tota farinæ maſſa ſubitò viſa eſt vermibus ſcatere. Tunc illa tremens & in terram cadens, à Deo veniam precatur, & ſtatim farina in ſtatum priſtinum revertitur.*

VI. Colloquia de rebus pijs inſtituenda.

VI. In convivio inſperſit pios ſermones de humiliore loco eligendo, de invitandis pauperibus, de convivio cœleſti, propoſitâ parabolâ cœnæ magnæ. Docet ergo dies feſtos tranſigere honeſtâ converſatione ac colloquijs pijs, etiam ſub menſâ; hoc enim eſt Sabbatum ſanctificare, ſacra in eo tractare, concionem ruminare, libros ſpirituales legere, pias hiſtorias recenſere, ſanctorum geſta enarrare, templa viſitare, veſperas adire & ſimilia. In hujus rei commonitionem præcepit Devs Num. 28. vt in Sabbato præter quotidianum & juge vnius agni ſacrificium, manè immolarentur alij duo, adeoque tres agni; quo ſciremus Devm in feſtivis diebus triplo magis laudandum ac colendum, quàm in alijs: ſanctis nimirum cogitationibus ac meditationibus, deinde pijs colloquijs, denique bonis operibus. Sacri enim dies ſacris actibus celebrandi: nec minùs delinquere videntur, qui vanis & illicitis operibus eos violant, quàm ſi aleas aut chartas luſorias ad altare offerrent; neque enim minùs ſacri ſunt dies, Deo dicati, quàm templa aut altaria. Quid verò de his S. Chryſoſtomus? *Nonnulli*, ait ſer. 8. de reſurrectione, *ex fratrum noſtrorum numero feſtivos ſe eſſe dubitant, niſi gulæ, niſi ventri, niſi luxuriæ ſatisfecerint. Dicendum nobis cum libertate eſt. Non eſt hoc, fratres, feſtivitatem colere DEI, ſed conquinare. Vultis ergo ſcire, quid ſit hominem feſtivum eſſe? imitamini in aliquo illos, qui primi hac feſtivitate vſi ſunt, dico ſanctos DEI: quorum ſemper fuerunt, vt legimus, dies ſobrij, noctes pudicæ, ſanctæ vigiliæ, ſopor caſtus, actus probi, converſatio*

verſatio honeſta, vita ſibi ex omni parte conſentiēs. Neque illos ſequamur, quorum, vt ait Apoſtolus, finis & interitus, quorum DEVS venter eſt & gloria in confuſione. Iſti enim cùm ſinum ſuum implere bonis operibus in ſacris diebus deberent, implent ſinum Diaboli malis operibus, non ſecus ac Turcicus ille ſacrificulus, qui in convivio dum ſuam longam manicam varijs implere cupedijs ex menſâ ſubreptis, laboravit, ad extremum deprehendit ſe non ſuâ ſed proximè ſibi aſſidentis manicam incautè apprehendiſſe atque impleviſſe. In Legatione Busbequij. Non ita nos Auditores, non repleamus ſuccum Dæmonis noſtris tranſgreſſionibus, vnde ipſe depromat accuſationum tela, quibus nos configat atque confundat, nec paſcimus ipſius ſtomachum fame & inediâ noſtrarum animarum. Obſerva ille nos & diligenter notat, quidquid contra decorum agimus in feſtis, vt nos actis noſtris jugulet. Dirigamus oculos noſtros, non ad ſolum accuſatorem, ſed ad ſpectatores quoque Angelos ſanctos, qui ad hoc obſervant nos, vt pios feſtorum cultores adjuvent in terris; & celebrent in cœlis.

THEMA II.

Quid faciendum ſit diebus Dominicis.

I. Abſtinendum à peccatis, & ab illis reſurgendū.
II. Superſedendum negotijs & curis ſæcularibus.
III. Danda liberaliùs eleēmoſyna.
IV. Audiendum Dei verbum.
V. Sacra miſſa audienda.

Si licet Sabbato curare? *Luc.* 14.

SÆpiùs Chriſtus in Sabbatis curare morbos conſueuit, quodque notandum, vltrò omnes & à nemine rogatus. Ita hic Luc. 14. hydropicum. Ita Luc. 13. mulierem incuruam. Ita Luc. 6. hominem habentem manum aridam. Rurſum Ioa. 9. cæcum natum. Et Ioan. 5. languidum ad piſcinam. Quam ob rem Judæi ipſum perſequebantur & ad necem quærebant velut legis tranſgreſſorem; cùm tamen miracula non niſi opera pietatis, & Dei potiùs quàm hominis eſſent. Quare Chriſtus nihil eos moratos, Sabbatum curatione morborum cohoneſtare voluit. Sed cur? vt indicaret in Sabbatis curandas eſſe animas. Ob curam enim animarum, curam adhibuit corporum. *Et quæ faciebat corporaliter, etiam ſpiritualiter volebat intelligi*, ait S. Auguſtinus, ſer. 44. de verbis Dom. Voluit proinde docere diem Dominicum debere proprium eſſe diem curæ, non corporum, ſed animorum. Videndum ergo quomodo Feſtivis diebus animi curandi.

Quinque homines reperio in Evangelio curatos à Chriſto in Sabbato; qui ſanè non obſcurè indicant quinque curas animæ adhibendas diebus Dominicis ſeu Feſtivis.

I. In hod. Evangelio hydropicum curavit. Quem verò is deſignat niſi peccatorem? de eo namque Iob 15. dicitur; *Abominabilis & inutilis homo, qui bibit quaſi aquam iniquitatem*, h. e. peccata tam liberè perpetrat, ac ſi nullâ prorſus pœna luenda eſſent, ſicut aqua nullo pretio bibitur. Sed corrigenda eſt hæc bibicitas ſaltem in Sabbato: ceſſandum à peccatis, quia ſcriptum eſt: *Obſerua diem Sabbati, vt ſanctifices eum*, Deut. 5. ſanctis ſcilicet operibus colas, nec peccatis inquines; hinc vel ipſi improbi Judæi Chriſtum in die Feſto capere non ſunt auſi: *Non in die Feſto*, aiebant. Eſt enim dies ille *Dominicus* appellatus, quia ejus ſervitio deputatus. Quare ſiquis in peccatum lapſus eſt, curet ſacro illo die iterum reſurgere per pœnitentiam; & ſi non per confeſſionem, ſaltem per contritionem. Hoc enim eſt, quod innuit parabola Chriſti de aſino in puteum lapſo: per quem intelligit ad litteram hydropicum; myſticè peccatorem. Quid enim imprudens peccator niſi bos & aſinus in puteum inferni lapſus? Dies Dominica dies reſurrectionis eſt, in quâ nec Chriſtus manere in ſepulchro voluit, ſed ſummo mane reſurgere. Vnde & nos in ejus memoriam ſtamus eo die ad orationem, quo & olim Chriſtiani velut DEO reconciliati & ſtabant & communicabant. Adhæc Sabbatum inſtitutum eſt propter quietem tam ſeruorum, quàm jumentorum, aſini & bouis. Deut. 5. At quomodo aſinus quieſcet in puteo? quomodo anima tua in ſtatu peccati letiferi? Erue igitur illam vt in die quietis inveniat quietem. Si enim S. Hieronymus adv. Vigilant. ait: *Quando iratus fuero & aliquid mali in animo meo cogitavero, & me nocturnum phantaſma deluſerit, Baſilicas martyrum intrare non audeo: ita totus & corpore & animo contremiſco*; tu quomodo audebis cum gravi & certo peccato ingredi domum DEI?

I. Abſtinendum à peccatis, & ab illis reſurgendum.

II. Lucæ 13. Mulierem inclinatam, quæ omninò ſurſum aſpicere non poterat, erexit die Sabbati. Quis talis? Reſpondet S. Gregorius hom. 31. in Evang. *Peccator dum deſideria inferiora ſequitur, à mentis ſuæ rectitudine curvatur.* q. d. homo curis & negotijs ſæcularibus gravatus, qui eo quaſi pondere incuruatus totâ ſeptimanâ terram duntaxat aſpicit & terrena quærit, pro victu, veſtitu, familiâ, conjuge, liberis ſolicitus. Hic ergo in Sabbato noſtro erigere ſe debet & cœlum potiùs ac divina quàm terram & ſæcularia contemplari. Idem typicè mandatum Exo. 16. cùm Iudæis prohibuit DEVS in Sabbato manna colligere (quod inclinato corpore fieri vtique debuit) nec permiſit foras exire; ſed manere vnumquemque apud ſemetipſum juſſit. Sic feciſſe primos Chriſtianos patet ex antiquorum PP. decretis. 1. S. Gregorius M. in ep. ad quendam (apud Ioa. Diac. l. 4. vitæ c. 51.) ait: *Dominico die à laboribus ceſſandum eſt atque omnimodò orationibus inſiſtendum, vt ſiquid negligentia per ſex dies agitur, per diem reſurrectionis Dominicæ precibus expietur.* Nota id *omnimodò*

II. Superſedēdum negotijs & curis ſæcularibus

durch auſz gantz vnd gar. 2. S. Innocentius Pp. ep. 1. ad Decentium cap. 7. ait: *Niſi tantùm hymnis & pſalmis & canticis ſpiritualibus dies illa tranſigatur.* Recolebant ergo Dei beneficia in Dominicâ die, præſertim precepta; quæ ſunt maxima & plurima. 3. S. Chryſoſtomus hom. 5. in Matth. ait: *Legem hanc nobis ſtatuamus immobilem, nec nobis tantùm, ſed conjugibus etiam liberiſq́ noſtris, vt vnum hunc totius hebdomadis diem, quo ad audiendum concurritur, totum in eorum, quæ dicuntur, meditationem ponamus.* 4. S. Hieronymus cum ſocijs Romæ ſolebat diebus Dominicis Baſilicas martyrum viſitare, vt ipſe ſcribit lib. 12. in Ezech. cap. 40. vnde colligitur id alij quoque tunc conſuetum fuiſſe. Denique ſiquis maximè neceſſarium animæ erigendæ ad Deum, & curandæ, eſt examen vitæ per hebdomadam actæ, & ſtatûs animæ, num quâ parte lacerata ſit, quorſum curſum dirigat, quid elapſis diebus lucri vel jacturæ fecerit &c. Sanè in Palatinatu inferiori Caluiniſtarum opificum famulæ cernentes per Calvini ſpiritum feſta abrogata, quibus olim proprias veſtes reſarcire poterant, adeòque ſe jam dominis ſuis totâ ſeptimanâ cogi laborare, impetrârunt à Magiſtratu diem vacationis in hebdomade, Mercurij videlicet, in quo poſſent reſarcire proprias veſtes, appellâruntque das Flickfeſt / vt refert Tympius in Menſâ Theologophil. Si hoc iſti pro ſuis lacernulis; cur tu non in die ſaltem Dominico reſarcis damna & vitia animæ tuæ? totis enim reliquis ſex diebus corpori ferè ſoli attendis: animæ tuæ curæ nihil ferè tribuis.

III. Danda liberalius eleëmoſyna.

III. Lucæ 6. curauit hominem qui habebat manum aridam, dicens: *Extende manum tuam.* Quis verò hic? Audiamus S. Chryſoſtomum hom. 15. ſuper epiſtol. ad Hebræos: *Manus non faciens eleëmoſynam arida eſt.* Extendenda eſt hæc manus maximè in Sabbatis ſeu Dominicis diebus. Id enim Apoſtolorũ tempore conſuetum fuit, vt patet ex 1. Cor. 16. vbi petit Apoſtolus, vt prima Sabbati, id eſt, Dominico die vnuſquiſq; ſeponat aliquid pro collectâ in pauperes Chriſtianos faciendâ. Vbi notandum illud: *vnuſquiſque veſtrûm apud ſe ſeponat*, omnes includere, neminem excipere. Qui mos cùm poſt annos 300. & ampliùs exoleuiſſet, S. Chryſoſtomus pro eo rurſum inſtaurando pulchram orationem habuit de eleëmoſ. & collationibus. Meritò verò Apoſtolus id juſſit fieri die Dominico, vt ibi S. Chryſoſtomus expendit; quia in eo & nos pauperes plurima à Deo beneficia accepimus, In eo creati & per reſurrectionem Chriſti reſuſcitati & immortales facti ſumus, in eo Spiritum S. accepimus &c. Cujus rei typus etiam fuerunt panes propoſitionis per ſingula Sabbata proponi in mẽſâ ante Sanctum Sanctorum, & inſtaurari ſoliti, Levit. 24. in quo indicaretur nos per eleëmoſynam intrare in domum Dei debere, quia per illã etiam ad cœlũ itur. Hinc pauperes maximè in Dominicis & Feſtiuis diebus fores tẽpli obſident, quaſi Chriſti ſatellites, vt illorum beneficio ad Chriſtum quæramus aditum. D. Hieronymus ex Evangelio Nazarenorum ait hominem illum, cujus manus arida fuit, fuiſſe cæmentarium, qui proinde pro victu ſibi parando maximè manu illâ opus haberet. Et quâ re magis indigent divites, quàm manu liberali & in pauperes extensâ, quâ ſibi gratiam parent & ædificent in cœlo tabernacula? Sanè D. Gregorius l. 4. dial. c. 30. ſcribit de S. Deuſdedit, qui ſutoria arte ſe ſuſtentabat, & quidquid lucri victui ſupererat, die ſabbati ad S. Petri templum portabat, pauperibus diſtribuens, quòd in ſpiritu quidam viderit ſplendidum ei in cœlo ædificari palatium, operarios verò die Sabbati tantùm in eo ædificio laborare; quod vtique notabat eius eleëmoſynas, quas die Sabbati conſueverat erogare, eſſe lateres & cæmentum, pauperes verò cæmentarios, qui in cœlo ipſi ſtruerent æternum tabernaculum.

IV. Audiendũ Dei verbũ.

IV. Ioannis 6. Cæcum natum curavit, ponendo lutum ſuper oculos ejus, & mittendo eum ad natatoriam Siloë. Quis hic cæcus? Reſpondet ad eum locum S. Auguſtinus tr. 44. in Ioan. *Genus humanum eſt ille cæcus. Hæc enim cæcitas contingit in primo homine per peccatum.* Homo igitur quivis natus in ignorantiâ rerum omnium, cæcus iſte eſt. Hic in Sabbatis illuminari debet per verbi Dei frequentem auditum, quem deſignat lutum, factum è ſputo & terrâ: ſputum Dei verbum, terra prædicatorẽ notat. Cœpit mos concionandi die Dominico ab Apoſtolis, Act. 20. vbi *vnâ*, h. e. primâ Sabbati, ſeu Dominica die Paulus diſputabat & concionabatur ante fractionem panis. Item Act. 13. *Voces Prophetarum, quæ per omne ſabbatum leguntur.* Idem præcipit S. Clemens in Conſtit. Apoſt. c. 50. dicens: *Qui enim apud Dominum excuſare poterit, quia eo die* (Dominico) *ad audiendum Dei verbum ſalutare non convenit?* Idipſum ante 14 ſæcula fuiſſe more receptum teſtatur S. Iuſtinus apol. 2. ad Ant. auctor antiquiſſimus. S. Auguſtinus l. Confeſſ. c. 3. narrat ſe omnibus Dominicis diebus conveniſſe ad S. Ambroſium concionantem. Idẽ oſtendunt ipſius & aliorum ſermones habiti in Dominicis & Feſtis. Porrò non fecit Eccleſia præceptum de audiendâ in feſtivis diebus concione; quia non omnes æquè indigent. Nihilominùs tamen ipſa Eccleſiæ conſuetudo, conciones pleriſque in locis ſemper habentis, vim quandã legis habere videtur. Certè multo tempore negligendam non eſſe, docet Chriſtus, qui non vult agnoſcere eos, qui verbum Dei non audiunt.

V. Sacra Miſſa audienda.

V. Ioannis 5. languentem ſanavit ad piſcinã; quem juſſit ſurgere, tollere lectum ſuum & ambulare. Quis hic homo niſi quivis ad bene operandũ debilis? Piſcina verò *probatica* ſeu *ovilis* S. miſſam aptè deſignat, in quam Angelus magni conſilij Chriſtus deſcendit movens aquam, id eſt, paſſionẽ ſuam in memoriam nobis refricans & quodammodo renouans: Habet ea quoq; rubentes ex hoſtiâ Chriſti aquas: vti habuit piſcina ex immolatorum pecorum ſanguine. Hic ergo roboratur languidis ac ſanatur. Miſſa enim homini dat robur & benedictionem

ctionem ad cæteras actiones peragendas, præſertim ſi in eâ ſpiritualiter communicat, per meditationem illius myſterij. Si olim aſpectus ſerpentis in haſtili propoſiti ſanare potuit Hebræos à ſerpentibus admorſos: cur non & ſacrificium Miſſæ, Chriſtum pro nobis crucifixum & immolatum continens ac repræſentans ſanare queat languores noſtros? Sanè antiqui Chriſtiani ſingulis ſaltē Dominicis diebus reipſa de ſacrificio communicabant. Poſteà præceptum vt ſaltem ei adeſſent & ſpiritualiter communicarent per fidem ac deſideriū atque humilitatem, quâ ſe velut catelli infra menſam ponerent & indignos pane filiorum judicarent, ſicut Chananæa, & Centurio, qui ſuam domum indignam reputabat, in quam Chriſtus diverteret: & ſicut Magdalena, quæ in domo Phariſæi non convivio adſedit, ſed ad pedes Domini ſe poſuit. Sed quid de antiquis dico? Recentes & neophytos in Paraquariâ, Indiæ Occidentalis provinciâ, contemplemur. Scribit inde Nicolaus Duran de anno 1626. & 1627. in hunc modum: *Puerulus, nondum decimum ætatis annum attingens, Dominico die à ſacro Miſſæ officio abfuerat. Quam noxam toti ſua ætati iuuſtam æquales minimè ferentes, puerile ſuum in foro tribunal ſtatuunt; quò vbi omnes confluxere, ibi reum in medio ſiſtunt atq; eum proſe quiſque conſputant, variasq; in eum calumnias coniiciunt, Dæmonis eum filium appellantes: deniq; verberibus ac pugnis non leviter oneratum dimittunt: rogantibusq; adultis, quæ tanta eſſet in foro cauſa tumultus? Alij puerum inferno vriundū; alij Dæmonis mancipium ſe ex cœtu ſuo proſcripſiſſe reſpondent; quippe qui verò die (ita Dominicum appellāt) miſſam fuiſſet auſus omittere.* Atque iſtud illi, qui non ita pridem fuerunt Antropophagi, feri & barbari. Quis jam non exclamet & dicat, quod ad Ezechielem dixit olim Deus c. 43. *Oſtende domui Iſraël templum & confundantur ab iniquitatibus ſuis.* Videte Eccleſiam antiquam, quo fervore frequentârint rem divinam: videte & recentem in Orbe novo, quâ in æſtimatione eam habeant, quamque ejus neglectum puniant in Feſtivis diebus. Porrò tanta eſt huius myſterij vtilitas ac neceſſitas, vt Eccleſia præceperit ſingulis etiam laicis audire miſſam Feſtivis diebus jam à Concilio Agathenſi c. 47. celebrato anno 506.

Quærunt multi; præſtétne concionem audire an miſſam? Quibus reſpondet Staniſl. Hoſius in Confeſſ. fidei Cath. c. 39. *Sacrēne præſtat, an facere voluntatē Domini?* In concione diſcimus viā cœli: in miſsâ vires accipimus, vt in eâ ambulemus. Vnū ergo oportet facere, & alterum non negligere. Quare S. Chryſoſt. de incomprech. Dei natu. in eos graviter invehitur, qui concione auditâ, non expectant miſſam.

Ergo Audit. quando hæc talia à Chriſto in Sabbato facta eſſe ſcimus, ſupereſt vt ea tanquā monita noſtra amplectamur. Satis enim hinc colligimus voluiſſe Chriſtum Dominum, vt diem Sabbati in curam animæ impendamus, prædictis quinque modis. Nec mirum; nam & Ethnici aliqui prudentiores naturæ ductu dies Feſtos ſibi delegerunt pro animarū morbis perſanendis. Sic enim de ſe Plut. ſcribit l. de non iraſcendo: *Hunc accommodaui hu animū meum, quaſi non minus ſit pium, vt Feſtos dies primùm ab irâ tranquillos aliquot, quaſi ſiccos & abſtemios tranſigerem, tanquam ferias agerem ſobrietatis & mellis libamina facerem.* Nónne hic & ſimiles accuſare poterunt Chriſtianos aliquos in judicio? Porrò nos Audit. quidquid contrà ogganniant mundus in dæmones, non ſinamus nos impediri à bonis hiſce operibus: quemadmodum & Chriſtus non ceſſavit curare in ſabbato ægros, licet nôſſet id diſplicere Judæis, ſtultis & impijs. Quinimò in odium illorum magis magiſque ſtudeamus vacare pijs illis actionibus; quemadmodum & Chriſtus Judæis ſe oppoſuit eorumq; cæcitatem deſtinatâ operâ confutavit frequentibus miraculis Sabbatum condecorando. Videte voſmetipſos varijs ægritudinibus obnoxios & vel in Sabbato eos curate. *Miſerere animæ tuæ placens Deo*; ait Eccleſiaſticus c. 30. Noli curare, quòd diſpliceas mundo & diabolo, modò placeas Deo. Quare ſi per hebdomadem aridam habuiſti manum, extende eam in Sabbato. Si priùs inclinatus ad terram fuiſti, jam erige te ad cœlum. Si priùs hydropicus & in puteo vitiorum merſus, eluctare in die Sabbati. Si priùs cæcus, curre ad natatoriam Siloë, vt lumen recipias. Si priùs debilis, curre ad piſcinam. Vidit Chriſtus in hod. Evangelio hydropicum coram ſe, ventre diſtento tumidum, toto corpore lividum, miſerum & miſerabilem, vnde miſertus ipſius curavit eum. Tu verò, quæſo, vide teipſum, non minùs ſed magis miſerum, & miſerere animæ tuæ; ſic ſperare poterimus nos de iſto temporali Sabbato tranſituros ad cœleſte & æternum.

THEMA III.

Ebrietas vſquequaque mala ac ſtulta.

I. *Honeſta non eſt.*
II. *Vtilis non eſt.*
III. *Neque jucundum quid habet.*

Cujus veſtrûm aſinus aut bos in puteum cadet? *Luc.* 14.

Stupida ferè animalia tantùm, qualis bos & aſinus, in puteos cadere ſolent; reliqua non facilè, quæ ſolertiâ aliquâ prædita ſunt; quod ſapienter indicat Dominus, dum in hod. Evangelio non niſi de aſino & boue lapſis in puteum, format argumentum. Porrò ebrietatem S. Auguſtinus non vno in loco (ſer. 231. de temp. & ſer. 33. ad fratres) optimè appellat *puteum inferni*; quia facilis in eū lapſus, ſed difficilis exitus. At verò quinam illi ſunt, qui in hunc puteum cadunt? Boues ferè & aſini tantùm, ſtulti, inquam, & ſtupidi, quales ferè rudis plebs & qui carnis mancipia ſunt. Hinc optimè advertit S. Ambroſius l. de Heliâ cap. 5. bonum illum Lothum, quando inebria-

inebriatus fuit, manſiſſe in ſpeluncâ; vt habetur Gen. 19. v. 30. *Convenit ebrietati*, inquit, *ſolitudinis locus, ferarum magis latibulis, quàm humanis aptio domicilys*. Ergo beſtiæ & bruta ſunt, non homines, qui in puteum ebrietatis incidunt. Quid enim ebrietate pernicioſius? quid moleſtius? quid fœdius & inhoneſtius? Quomodo non bruta ſunt, qui hoc tantum malum, omni ex parte cane pejùs fugiendum, conſectari non timent? Videre vultis? audite.

I. Honeſta non eſt.

I. Honeſta nullo modo eſt. Quæ enim laus eſt, inſignem potatorem eſſe? Perſuadent quidem id ſibi aliquid: ſed aſini ſolùm & boves: qui ſapiunt, non credunt. Æn. Syluium audiamus. Is l. 1. Comment. ſcribit: *Leonardus Felſecbius nobilis eques, cùm in Lipſienſem civitatem perveniſſet in quâ Saxones liberales artes ediſcunt, percunctareturq́; ſobrinus ſuus, qui tum forte illic ſtudy cauſâ degebat, quidnam & quantum profeciſſet? Homo qui nôſſet eum & coadjutor ejus eſſet: Optimè, inquit, ſe habet amicus tuus. Nam inter mille & quingētos, qui adſumus ſcholares, hic vnus bibendi palmam obtinet. Neque ingrata ſeſe homo nunciâſſe putavit. Eſt enim mos apud Saxones dum conviviunt, hos primo loco ponere, qui plus adbiberint, eumq́; ludum ad æquales hauſtus compotationem vocant.* Sed quis prudens hoc non probro potiùs quàm laudi ducit? Quid enim non turpitudinis effert homini ebrietas? Audiatur hac de re D. Chryſoſtomus, aliter longè ſentiens quàm lurcones illi. *Quid ebrio turpius?* ait aureum illud os hom. 27. in Acta. *Ridiculus eſt famulis, ridiculus eſt hoſtibus, miſerabilis apud amicos, omnium deteſtatione dignus. Beſtia eſt magis quàm homo.* Idem S. Pater hom. 29. in Gen. ebrium ſic deſcribit: *Iacet ibi ridiculus omnibus & vxori & puerĩ & famulis. Amici enim ſuam ignominiã cogitantes ſeſe abſcondunt & confundũtur, inimici autẽ oblectantur & irrident & execrantur, quaſi hac dicentes verba: Hunccine oportebat vivere? & huncine oportebat ſpirare aerem? O pecus! O porcũ!* ſic ille. Neq. hæc immeritò Quæ enim gloria eſt, hominem exuere & beſtiam induere? Quis etiam maximis promiſſis perſuadeat honeſto viro vt vel ad duas treſve horas beſtiæ formã aſſumat, & inſtar belluę inſaniat coram alijs honeſtis hominibus? Quanta ignominia fuit, quâ plexus eſt ſuperbus Rex Nabuchodonoſor, dũ per annos 7. in ſylvis oberrare, mugire & fœnũ comedere bovis inſtar coactus eſt! Et hoc, quod ipſi immanis pœna fuit, homo ingenuus vltrò aſſumat? Nuper in Mexico, Indiæ Occidentalis Metropoli, Indus quidam vino deditus, pœnitentiæ beneficio à vinolentiâ ad ſobrietatem revocatus eſt, poſtquã candidum adoleſcentem per quietem vidit qui eum prehensâ manu ad compotatorum cætum duxit: vbi animadvertit potantium vultus primo quoque poculo immutari, & paulatim magis ac magis, quo plus illi haurirent, deformes, tandemq́ue planè ſimiles Dæmonibus fieri. Quo aſpectu territus & à temulentis adeò obſterritus eſt, vt exinde in abſtinentiæ amorem & obſervantiam mirè incaluerit. Refert noſter Biſciola to. 2. Hor. ſubſeciu. l. 1. c. 13. ex annuis anni 1585. Idem prorſus cerneret in alijs potatoribus, qui illuminatos haberet oculos. Quanquam quid opus? Eant ebrij vel ad ſpeculũ, ſeq́ue intueantur: nónne totos ſeſe alios ac penè in belluas commutatos videbunt? Hinc fertur Plato ſuos diſcipulos admonere ſolitus, vt ſe fortè ebrios in ſpeculo contuerentur; fore enim ex viſâ ſui imagine, vt tam deforme vitium caveant Fulg. l. 7. c. 1. Eodem fine Lacedæmones, proponebant filiis ſuis temulentos ſervos, vt eorum fœdo ſpectaculo correcti à vinolentiâ adhorrerent. Plut. de Inſt. Lacon. Clem. Alexandr. l. 3. pædag. c. 8.

II. Vtilis non eſt.
1. Non animæ.

II. Vtilis non eſt, quod facilè oſtendo. Vel enim animæ, vel corpori, vel externis bonis prodeſt. Non ſanè animæ, quam perdit, teſte Apoſtolo 1. Cor. 6. *Nolite errare: neq; fornicary, neq; Idolis ſervientes, neq; adulteri, neq; fures, neque avari, neq; ebrioſi, neq; maledici, neq; rapaces regnum Dei poßidebunt.* Ecce quantis ſceleribus conſociat ebrietatem! Quod expendens Auguſtinus ſer. 231. ait: *Quicunq; ebrioſus pœnitentiam de ipſa non egerit, ſed vſq; ad mortem ſuã in ipſa ebrietate permanſerit, in æternum profectò peribit; quia non mentitur Spiritus S. per Apoſtolum dicens: Neque ebrioſi regnum Dei poßidebunt.* Et pauló pòſt, ebrietatem vocat *inferni puteum*, in quem ſenſim ſe demittit, qui pocula poculis addit vſque ad ebrietatem. Quodq́ue magis miſerandum & in hoc peccato ſpeciale eſt, tales ſi in ebrietate moriãtur, nequeunt ſaluti ſuæ conſulere, quod tamen alioquin in momento fieri poſſet per actum contritionis. Parum ergo aut nihil ſperandum de talium ſalute. Vnde in Cap. *Audivimus*. de relig. & Vener. Sanctorum dicitur: *Vix pro talibus inebriatibus pereuntibus Eccleſia permittit orare.* Æn. Syluius Comment. in Panorm lib. 1. ſcribit: *Alexander, qui ex Ducibus Maroniæ erat, egregius bibulus, cùm mortẽ obyſſet apud Viennam, diemq́; illi triceſimam in templo D. Stephani Canonici celebrarent, ſacerdos qui ſitibũdus cellam vinariam præpoſitura intraverat, vidiſſe ſe inter dolia deambulantem aſſeruit, & ad Eccleſiam reverſus, cùm orantes adhuc compresbyteros inveniſſet: Quid hic Alexandro inferias, inquit, agitis? Ille in ſuo templo latus agit bibitq́;, vos hic ſiti areſcitis.* Non inane hoc oſtentũ fuit, nihil illi profuiſſe preces Eccleſiæ, qui inferias ſuas in cellâ potiùs vinaria, quàm in Eccleſia celebrârit, velut ſitim infernalem extinguere ibi quærens. Trip. Do. 6. poſt Pent. O. 3. G.

1. Non corpori.

Corpori quàm obſit, manifeſtius eſt, quàm vt probatione indigeat. Vnde enim plerique morbi, & contra eos ſuſtinenda remedia, niſi ex intemperantiâ vini? Nuæ ſi alicui, non dico inferrem, ſed imprecarer tantùm, nónne me is pro capitali ſuo hoſte haberet? Verè enim Anaxarchus Philoſophus aiebat: *Siquis diviti imprecaretur manus & pedes inutiles, eum ægrè id laturum; cùm tamen id malum ſibimet accerſant divites, ſe beatos putant.* Stob. Ser. 28. Si cui podagram & chiragram, hecticam aut calculum, vertiginem & tremorem aut paralyſin membrorum imprecarer, quàm gratiam mihi ageret? At verò has miſerias & alias longè plures ſibi ipſis parant bibuli. *Quoties*, inquit

S. Aug.

S. Aug. ſer. 231. de temp. *nimium potum accipiunt, tanquam in paralyſin reſoluti: dum ſuis pedibus ambulare non poſſunt, fœdiſſima latera aliorum manibus portantur ad lectum.*

3. Non fortunæ bonis. I. Fortunæ bona abſumit & ad pauperiem redigit: pretioſum inſuper tempus, quo quàm plurima alia lucra corporalia & ſpiritualia cumulari poſſent, peſſimè conſumit: quod damnum majus illo eſt. Vnde canit quidam: *Damna fleo rerum, ſed plus fleo damna dierum. Rex poterit rebus ſuccurrere, nemo diebus.* Cum Hugutio Fagiolanus præſtans alioqui Dux, voraciſſimus tamen & bibaciſſimus, ſplendidum conviuium ageret, admonitus Piſanos & Lucenſes ad arma capeſſenda excitari & rebellionem cogitare, cùm ocyùs exurgens eam ſedare potuiſſet, hæſit tamen in convivio. Itaque vrbem vtramque vno die amiſit. Vnde in eum luſit Petrus Nauus, quòd jam ſenex nec jam dentibus inſtructus duas vrbes vno prandio abſumpſerit. Refert F. Petrarcha & alij. Bene ergo Sapiens Prov. 12. v. 11. dixit: *Qui ſuavis eſt in vini demorationibus, in ſuis munitionibus relinquit contumeliam.* Sic Baltaſar ſuâ comparatione, dû ſedet in convivio, nihil ſolicitus de hoſte vrbem obſidente, Babylonem ſimul & vitam perdidit. Dan. 5.

Trip. vbi ſupra E.

III. Neque jucundum quid habet. 1. Sed moleſtiam parit. III. Sed fortitan jucunda eſt. Quid? nihil eâ moleſtius, nihil turbulentius. 1. quia ſuperfluus potus non jam ſapit ampliùs, ſed nauſeam patit potiùs & faſtidium, neque illum ſaporem habet, quem in ſiti habuit. Hinc Anacharſis Scytha dixit vitem gignere tres botros, *primum ſanitatis, alterum voluptatis, tertium mœroris.* Vel vt alij referunt: *primum voluptatis, ſecundum ebrietatis, tertium moleſtiæ*; ſentiens vini potum quò longior & productior eſt, fieri deteriorem. Solemus nos Germani dicere proverbio de illis, qui inuiti & nauſeantes compelluntur edere: **Mußeſſe iſt ein ſchwære pein**: h. e. coactam comeſtionem eſſe tormentum. Quid ni etiam coacta potatio tormenti inſtar eſt? Hinc optimè S. Chryſoſtomus in Ep. ad Rom. hom. 9. ait: *Qui vino ſe obruunt, quaſtionem tolerantibus, miſerabiliores ſunt.* Vt enim illi, qui torturæ ſubijciuntur, coguntur edicere quæ nolunt: ita ebrioſi cogunt ſeipſos vel etiam cogi ſe patiuntur ad bibendum quod nauſeant. 2. quia crapula primò quidem ſenſus ſopit, poſteà verò caput contundit, denique vomitum maximo cum dolore & nauſeâ, quaſi naturali conſequentiâ, prouocat. Vnde S. Chryſoſtomus hom. 17. ad pop. *Qua namque latitia,* inquit, *non eſſe in ſemetipſo ſuumetroſq; pati dolores & omnia ſe circumferentia ſpectare, vertiginéq; detineri?* Similiter S. Iſidorus Peluſiota l. 1. epiſt. *Vinum,* ait: *ſi intempeſtivè largiuſq; hauriatur, vlciſcitur injuriam & pœnas exigit, à quibus injurioſe fuit exceptum, riſum, ignominiam, opprobriumq; adeò & verbera iiſdem propinans.* Scimus ex l. Judicum c. 4. quâ ratione Jahel animoſa mulier lacte priùs ſuaviter quidem potârit & planè conſopierit æſtuantē Siſaram Ducem Chananæorum; moxque conſopitum, adacto per tempora clavo, terræ affixerit, non vtique vno, ſed multis validis ictibus.

2. Caput contundit.

Jahelis interpretamentum eſt, *qui vel qua aſcendit,* vel *profuit;* vt eo loco ait Serarius q. 17. & bene ebrietatem ſeu vinolentiam notat; hæc enim eſt *qua aſcendit,* & quæ propinata toties audit benedictionem illam, *proſit.* Propinat ergo hæc ebrioſis dulce vini lac; ſed vbi eos implevit adeoque conſopiuit, tum eorum caput multis poculis contundit, ac denique per frequentes ebrietates ita terræ & potandi conſuetudini affigit, vt tandem exuere eam nequeant. Conſonat huic rei, quod Iſaiâ c. 28. de ebrioſis legimus ex Hebræo: *Concuſſi* vel *malleati ſunt à vino* vbi vulgata legit: *pra vino neſcierunt;* vti obſeruat Oleaſter, qui & addit: *videntur enim ebrij crebris potationibus malleare ſe.* O miſerum te, qui ad talem hoſpitem divertis.

3. Morbos affert varios, eorumque remedia ſæpè morbis intolerabiliora, quibus vita immaturè ipſis abrumpitur. Non opus hæc oſtendere, cùm experientiâ conſtent. *Ebrietas,* inquit S. Baſilius hom. de ebrietate & luxu, *roboris corruptio, ſenectus immatura, brevis temporis mors.* Inſinuant hoc etiam vel ipſi helluones apud Iſaiam c. 22. v. 13. cùm aiunt: *Comedamus & bibamus, cras enim moriemur.* Quomodo cras? quomodo tam citò? quia nimirum intelligebant ſuâ ingluuiem & bibacitatem mortis celeritate brevi terminandam. Erit fortè qui tale nihil expertus eſt, ſed inter ſuas delicias & pergræcationes ſanus ſemper & vegetus fuit. At non ideò is fælicior eſt, imò longè infælicior; quia ſi poſt tot exceſſus ſuos *non flagellatur cum hominibus* (alijs) *flagellabitur aliquando cum dæmonibus,* vt ait S. Bernardus in declamatione ſuâ. *In terrâ Auſtria,* ait Æn. Sylvius Cōment. l. 4. in Panorm. *cùm obyſſet vnus ex primoribus annos natus 93. qui vitam inter voluptates illecebraſq; nullâ vnquam valetudine offenſam duxiſſet, ignotaq; illi omnes calamitas, omnis mœſtitia fuiſſet, idq; Friderico Cæſari narraretur. Et hinc, inquit ille, immortales animas cenſere licet. Nam ſi Deus eſt, qui hunc mundum gubernat, vt Philoſophi & Theologi docent, eumq; juſtum eſſe nemo negat, profectò alia loca ſunt, ad qua poſt mortem anima migrant, ibiq; pro factis aut mercedem aut pœnam accipiunt. Nam neque hic bonis ſua pramia, neque malis ſua ſupplicia reddi videmus.* 3. Morbos gignit.

Quando igitur ebrietas nihil omninò boni neque honeſti, neque vtilis, neque jucunda habet, quis ad eam ſectandam permoueri ſe patiatur? imò quia contraria omnia habet, adeoque fœda, noxia & dolorifica eſt, quis ab eâ non abhorreat? Quàm rarò bos aut aſinus incidunt in puteum, quia nimirum nôrunt cavere ſua pericula? & hoc non ſciat homo? *Interroga jumenta,* ait Job cap. 12. *& docebunt te*

THEMA

THEMA QVARTVM.

Cogitationes malæ ad inquiſitionem trahuntur.

I. *Habent aliquid de Arianiſmo.*
II. *Habent aliquid de Calviniſmo.*
III. *Habent aliquid de Lutheraniſmo.*
IV. *Habent aliquid de Iudaiſmo.*
V. *Habent aliquid de Turciſmo.*
VI. *Habent & de Gentiliſmo aliquid.*

Reſpondens ad illos dixit. *Luc.* 14.

POlíticorum quidem dictum & axioma eſt, liberas eſſe à vectigalibus cogitationes, **Die Gedancken ſeynd zollfrey** / quia ſcilicet à juribus humanis minimè curantur. Hoc tamen dictũ ego nuſquam legi in SS. litteris. Imò deprehendo prorſus contrarium, vti Prov. 16. *Spirituum ponderator eſt Dominus.* Et Sap. 1. *Renũ illius teſtis eſt Deus & cordis illius ſcrutator.* Et mox: *in cogitationibus impij interrogatio erit.* Græcè habetur, *ἐξέτασις, h. e. inquiſitio.* Ergo cogitationes ad *Inquiſitionem* pertinent. Notum verò eſt ad eam non trahi niſi fidei Catholicæ hoſtes, hæreticos & qui à fide defecerunt ad Judæos, Turcas, Gentiles. Num igitur tales erunt cogitationes malæ? Certè non abſimiles. Vnde Chriſtus in hod. Evang. pravas Phariſæorum cogitationes quaſi ad Inquiſitionem trahit dum ad eas reſpondens, manifeſtat & redarguit eas, idque non ſemel, ſed iteratò. Videamus igitur, quid commune habeant cum Eccleſiæ hoſtibus, ſacræ Inquiſitionis reis.

I. Habent aliquid de Arianiſmo.

I. Habere videntur aliquid de Arianiſmo; quia Arianiſmus eſt ſubtilis hæreſis, quæ facilè hominem decipit, dum Chriſtum Deo Patri quidem ſimilem, non tamen æqualem eſſe arguatur. Vnde adjectione vnius litteræ *Iota* ad vocem homouſion deceperunt Ariani Latinos in Concilio Ariminenſi, vt admitterent Chriſtum eſſe Patri ὁμοιούσιον, pro ὁμοούσιον: Latinis doli ſubtilitatem tunc non advertentibus. Rurſum volunt dicendum eſſe: *Gloria Patri per filium*; non, *Gloria Patri & filio.* Sic ergo & cogitationes malæ ſubtilem malignitatem habent, quia occultæ ſunt & intus in corde coquuntur. Vnde Judæi & Phariſæi inprimis nõ videntur eas curâſſe, ideò à Chriſto ſæpiùs redarguit. Et Joſephus l. 12. Antiq. c. 13. excuſat Antiochũ à ſacrilegio, quòd voluerit tantùm ſpoliare, non actu ſpoliârit templum Dianæ. Adhuc etiã plebeij aliqui videntur cogitationes malas pro peccato non habere, dum rarò vel nunquam eas confitentur, vti ſuſpiciones, judicia temeraria, contemptus, intentiones malas. Imò viri boni ac docti ſæpè laborant in deprehendendis illis. vnde rectè tineæ comparantur, quæ inadvertentet corrodit veſtem. *Tinea damnum facit*, ait S. Gregorius l. 11. mor. c. 25. *& ſonitũ non facit: ita iniquorũ mentes, quia damna ſua conſiderare negligunt, integritatẽ quaſi neſcientes perdunt.* De quibus dici id Iſa. 50. poteſt: *Tinea comedit eos.* Rurſum comparantur capillis, quia vt illi de capite, ita hæ de intellectu prodeunt; & uti capillus admodum ſubtilis eſt, & ſæpè dum non videtur, inadvertẽter in cibo ſumitur, morbumque edenti gignit: ita & cogitatio difficilè deprehenditur & facilè nimis in cor admittitur, gravi tamen damno. Certè S. Job cætera ſatis certus de honeſtate filiorum & filiarum ſuarum in verbis & operibus, ſolis eorum cogitationibus timuit & pro ijs ſacrificium obtulit per ſingulos dies. Dicebat enim: *Ne fortè peccaverint & benedixerint Deo in cordibus ſuis.* Job 1.

II. Habent aliquid de Calviniſmo

II. Habent aliquid de Calviniſmo, quia vt illi ſub pallio Lutheraniſmi tectè & inadvertenter irrepſerunt in Imperium cum ſuâ blandiloquentiâ & hypocriſi, ſicque traxerunt ad ſe vel potiùs deuorârunt ſectas Lutheranorum: ſic cogitationes malę ſub ſpecie innocentiæ irrepunt in animam, & paulatim ſerpunt, eamq; totam occupant. Dido ex Ægypto profuga veniens in Africam non plus terræ ſibi à Rege Hiarbâ venundari petijt, quàm corium ceruinum vel (vt alij) bubulum caperet; poſteà id in minutas corrigias diviſit eoque magnam agri partem cinxit, ibique Carthaginem extruxit. Virgil. Æn. 4. Sic quidam in fabula manubrium tantùm à ſylvâ petijt eoque poſteà ſylvam excidit. *Manubrium Diaboli eſt hominis voluntas, quâ animam ejus exſcindit*, ait Abbas Achilles. Eſt & cogitatio. Hæc enim primò petit tantùm habitare in phantaſiâ, quaſi in limine, per ſuggeſtionem: poſteà ingreditur in appetitum ſenſitiuum per delectationem, quaſi in ſuburbium. Pòſt inſinuat ſe in intellectum per inhæſionem & moram cum conniuentiâ, quaſi in ciuitatem, denique irrepit etiam in voluntatem per conſenſum directum & poſitiuum, quaſi in ipſam regiam. Vnde ad opus tandem procedens omnia devaſtat. Quia igitur furtim & blandè ingreditur, maximè ipſi attendendum eſt. Hinc rectè primæ cogitationes malæ furunculis aſſimilantur, qui per parva irrepunt foramina, magnam tamen in domo ſpoliationem faciunt, & majoribus furibus oſtiũ aperiunt. Quare mox capiendæ & ſtrangulandæ ſunt; ne ipſæ nos ſtrangulent, ſicut contingit Alcameni pyratæ, qui cùm Caium Cæſarem cepiſſet eique joco ſuſpendium minatus eſſet, dimiſſo Cæſare, poſteà ab eo captus & ſuſpenſus eſt. Sic enim niſi tu jugules cogitationem malam, ab ipsâ jugulaberis. Vnde S. Chryſoſtomus hom. 4. in Gen. ait. *Iuſti primam quamque malã cogitationem ſtrangulant, improbi autem excipiunt eandem atque alunt.* Excipiunt, inquit, & alunt, ſed ſuo damno, vti Ægyptius ille aſpidem in domo ſuâ, quæ dum alitur innocua quidem, catulum interim parit, à quo filius hoſpitis necatur, apud Plin. l. 10. c. 74. Ità nimirum cogitatio primò quidem ante conſenſum innocua, paulatim conſenſum elicit, quò hominem necat.

III. Habent aliquid de Lutheraniſmo.

III. Habent aliquid de Lutheraniſmo: quia Lutherani ſemel in Rom. Imperium admiſſi, vſque ad Concilium convocandum poſteà

Digitized by Google

poſteà nequiverunt ampliùs ejici; ſed conati potiùs ſunt ejicere Catholicos: ita & cogitationes malæ ſemel in cor admiſſæ & per delectationem deguſtatæ, difficulter repelluntur, teſte S. Greg. l. 4. mor. dicente: *Facile eſt perverſa opera vitare, ſed nimis difficile eſt ab illicita cogitatione mentem corrigere.* Nodus in craſſo fune non difficilè ſoluitur: at in capillo vel filo ſerico magnâ difficultate. S. Auguſt. ſer. vl. ad fratres in Eremio ait: *Sicut veſtimentum candidum ſi fuerit ſanguine aſperſum, ſi mox fuerit lotũ, candorem ſuũ recipit, ſi autem inſederit & incoxerit macula, vix lavatur: ſic & mens humana ſi ſurgentem cogitationem mox deleuerit, poterit ſuum retinere candorem: ſi autem diutius reſidere permiſerit, vix cum magno labore purgatur.* Additq; hanc eſſe primã victoriam certaminis noſtri occulti quam Deus & Angeli ſpectãt. Sunt inſtar impudentum canum qui ſemel paſti nequeunt repelli: & per vnũ oſtiũ ejecti redeunt per alterum; at ſi mox ad primum ingreſſum repellantur, fugiunt, nec facilè revertuntur. Hinc adeò laborãrunt etiam viri ſanctiſſimi vt malas cogitationes vel modicum delibatas è corde excluderent. S. Benedict. ſpecie fœminæ quã aliquando viderat, tentatus à Dæmone, in vepres & vrticas ſe projecit in iiſque volutavit. S. Franciſ. carnis tentatione apprehenſus, poſtquam ſe flagellis acriter cæcidit, in niuem nudus ſe projecit & in eâ ſe volutavit.

IV. Habent aliquid de Iudaiſmo. Trip. Dom. 18. poſt Pent. C. 5. E. n. 3.

IV. Habent aliquid de Iudaiſmo. Quemadmodum enim Iudæi ſuas ſynagogas implẽt clamoribus, quaſi arderent, ac nemo facilè alterum intelligit: ita cogitationes malæ turbant animum quantumvis antea collectum, ita vt homo neſciat quid & cum quo loquatur. Sixtus Philoſo. aiebat: *Bona mens* (bona cogitãs) *eſt chorus Dei: mala mens* (mala cogitans) *eſt chorus Dæmonum.* Hunc chorum perdit mala cogitatio, non ſecus ac cœleſtes Angelorũ choros vna Luciferi cogitatio turbavit omnemq; eorum harmoniam peſſundedit; ea ſcilicet: *in cœlum aſcendam.* Hinc enim homo retinetur ne audiat concionẽ, ne intelligat lectionem libri pij, ne advertat animam ad propriam orationẽ; contra id Eccleſiaſtici 32. *Ne impedias muſicam.* Adhæc ſicut Iudæi fœtere perhibentur ſuoque fœtore nauſeam Chriſtianis pariunt: ita cogitationes malæ fœtent coram Deo, tametſi latent homines. Exemplum refert Ioannes Abbas apud Ruffinum Aquileienſ. presbyterum in vitâ Ioannis Anachoretæ 27. Martij apud Surium de Eremicolâ Thebaidis, qui primo colludens cum turpi cogitatione, reperit panem in menſâ ſordidiorem ſolito, quem priùs ſemper ſapidiſſimum, mundiſſimumque repererat. Poſt triduum creſcente cogitatione ad delectationem vſque (quaſi accumberet menſæ ejus pellex) ſordidiſſimum quaſi à canibus & muribus arroſum & inſipidiſſimum. Tandem omninò à cogitationibus malis occupatus & velut à barbaricâ cohorte cinctus, vt ait author, manus dedit & ad ſæculum redire conſtituit cellamque deſeruit, voluit nimirũ Deus ipſi inſinuate fœtorem cogitationũ ejus in fœtore panum.

Fabri auctarium in Domin.

V. Habent aliquid de Turciſmo.

V. Habent aliquid de Turciſmo, quia vti Turcæ in auxilium vocati omnimodam vaſtitatem inducunt, mactant & perdunt omnia: ita cogitationes malæ, ſi vſque ad cordis caſtellum admittantur, totum hominem evertunt. Atque hinc corrupta eſt terra coram Deo & repleta eſt iniquitate. Gen. 6. ante diluvium ſcilicet. *Videns enim Deus*, ait Moyſes, *quòd multa malitia hominum eſſet in terra & cuncta cogitatio cordis intenta eſſet ad malum omni tempore: Delebo, inquit, hominem quem creavi à facie terræ.* Quantam ſtragem edidit in domo Ludovici Severi Bavariæ Ducis vnica cogitatio falſæ ſuſpicionis! Cùm enim is Donawerdæ reſidentiam ſuam haberet pro tempore tamen ad Rhenum militiâ detineretur; conjux eius Maria Brabantina, innocens ac pia fœmina binas literas miſit, alteras marito nigrâ, alteras Henrico Ruchoni equitum ductori rubrâ cerâ obſignatas, tabellarius per errorem has poſteriores Ludovico tradit. Quibus ille perlectis amatoria agi, malè tamen ſuſpicatus, confeſtim cum paucis Donawerdam contendit maximis itineribus, diu noctuque diſſimulatâ irâ. Vbi domum venit, furore plenus mox ſatellitẽ præ foribus excubantem obtruncavit; domo conſcenſâ Helicam virginem Brennebergenſem confodit; præfectam Gynecæi de turri præcipitavit velut ambas rei conſcias: poſtero die conjugem indictâ causâ, fruſtrà ſuam innocentiam conteſtantem, capite plecti jubet. Anno 1256. cujus rei gratiâ cum ſequenti nocte occiſorum manibus exagitaretur, præ timore ac tremore repentè totus incanuit, cùm adhuc juvenis eſſet. Raderus in Bavariâ ſancta; Aventinus lib. 7. Annal. Boiorum. Cuſpin. in Cæſar. Ecce quantam in vnâ domo ſtragem fecit ſuſpicioſa cogitatio.

VI. Habent & de Gentiliſmo aliquid.

VI. Habent aliquid de Ethniciſmo; quia vt Ethnici Idolum, hoc eſt, imaginarium & fictitium Deum contemplando adorabant, indeque exultabant, interim verum Deum offendebant: ita cogitationes malæ falſam & imaginariam pulchritudinem alicuius peccati aſpiciunt, indeque ſtultâ delectatione ſe paſcunt: interim verum & ſummum bonum amittunt, ac pro illâ fictâ ſuavitate vendunt. Certè ſanctus Nilus in aſcetico ait: *Omnis turpis cogitatio, quæ in animo figitur, ſculptile eſt abſconditum, quod pudor vetat in medium proferri.* Quàm ſtultus foret ille, qui pro brevi ſpectaculo alicuius comœdiæ vel ludi expenderet totam ſubſtantiam ſuam? Hoc faciunt illi, qui vnâ fœdâ cogitatione delectati perdunt regnum cœlorum. Exemplum refert Raulinus Ord. Cluniac. Theol. profeſſor in itinerario paradiſi ſermone 11. de pœnit. de Domicellâ viduâ, quæ pietati & liberalitati dedita magni fiebat apud Epiſcopum, confeſſarium ſuum. Verùm miſera ſemel vnum è famulis ſuis fixiùs intuita, ſolâ voluntate in turpem conſenſit voluptatem: quam tamen quoniam opere non compleſſet, negligendam putavit. Vnde ne inſtante quidem morte (cùm tamen maximè eam remorderet conſcientia) præ pudore auſa crimen fateri, ex-

tincta eſt, & in ipſo Epiſcopi ſacello pro virtutis opinione honorificè ſepulta. Sed cùm Præſul proximâ nocte preces perſoluturus eò ingreditur, videntur illi ardere omnia, progreſſus videt in ſepulchro mulieris corpus ferreæ crati impoſitum, ſubijcientibus ignem dæmonibus, huc illucque illud verſantibus, Epiſcopus cùm eam agnoviſſet, ſtupens cauſam ejus ſupplicij rogat. Cui illa ideò ſe damnatam ait, quod voluntatem tantùm peccandi cum famulo ſuo aliquando habuiſſet, idque confiteri erubuiſſet. Quis hîc non obſtupeſcat! Et quid dixiſſe putamus inferos cùm cauſam damnationis ejus intellexerunt? O ſtultarum omnium ſtultiſſimam, dixiſſe puto: nos talia ſectati ſumus, quæ in mundo aliquid ſunt & pretio æſtimantur, vti voluptates, opes, honores &c. Tua autem delectatio quid erat? *Guſtans guſtavi parum mellis & en morior*, ait Ionathas, ob paululum mellis delibatum. Tua delectatio quid niſi gutta mellis erat? & hanc tu pro æternæ mortis ſupplicijs emiſti? Quis vnquam adeò deſipuit?

Quare Audit. aperite oculos & cavete vobis à malis cogitationibus. Non ſunt liberæ à telonijs, vti mundus putat, nimis carè computantur, nimis dirè plectuntur.

THEMA QVINTVM.

Ratio comparandi ſibi humilitaté.

1. *Cogita naturæ tuæ vilitatem.*
2. *Cogita peccata tua præterita.*
3. *Cogita non eſſe tua quæ habes.*
4. *Cogita te ab alijs longè excelli.*
5. *Cogita DEI maieſtatem.*

Vade, recumbe in noviſſimo loco. *Luc.* 14.

BEatus Dei ſeruus, Simeon Stylites, cùm adhuc in ſæculo conſtitutus, ſeruiendi Deo cupidus, in templo SS. Martyrum propinquo, Deum rogâſſet, vt ſibi rectum pietatis iter oſtenderet, ſomno oppreſſus eſt, in quo videbatur fundamenta ſibi effodere. *Dum hæc agerem*, inquit, *vocem adſtantis cujuſdam audio, altius effodi opus eſſe dicentis. Cujus ego imperio obſecutus, iuſto opere tandē, vt mihi videbatur, peractâ me ad otium referebam: cùm rurſus ille mihi adhuc effodiendum eſſe dicit. Cùm hæc autem quater fieri imperâſſet: Satis, inquit, nunc autem ſi ædificium perfici cupis, indefeſſè tibi laborandum eſt: nā abſque aſſiduo labore fieri quidquam non poteſt.* Ita refert Theodoretus, Epiſcopus Cyrenſis apud Surium 5. Ianuarij. Viſio verò iſta nihil aliud juveni Chriſti athletæ denunciabat, quàm ſi perfectum virtutum ædificium ſtruere ſibi vellet, profundum humilitatis ponendum eſſe fundamentum. Id quod beatus Simeon egregiè perfecit. Cæterùm huic Sancto nihil ſingulare, ſed quod nos omnes tangit, hac viſione præſcriptum eſt: opus nimirum eſſe, vt ſi inter beatos cælites in Dei menſâ cōſedere deſideramus, in nouiſſimo loco recumbamus, adeoque tantò profundiùs fodiamus fundamentum, quò altiùs extruere cupimus ſanctitatis ædificium. Ita enim clarè ſanctus Auguſtinus ſermone 10. de verb. Domini ait: *Magnus eſſe vis? à minimo incipe. Cogitas magnam fabricam conſtruere celſitudinis? de fundamento priùs cogita humilitatis. Et quantam quiſque vult & diſponit ſuperimponere molem ædificij, quantò erit majus ædificium, tantò altius fodit fundamentum.* Hoc idem eſt, quod docet in hodierno Evangelio Dominus, dum jubet nos occupare locum nouiſſimum, ſi deſideramus aſcendere ad ſummum. At verò non omnes habent neceſſaria inſtrumenta, palas & ligones, quibus hanc virtutum omnium baſim in corde ſuo fodiant, ea igitur hîc, ſaltem aliqua ſuppeditabimus.

I. Cogita mi homo, tuæ naturæ vilitatem I. Cogita naturæ tuæ vilitatem.
& fragilitatem. Et inprimis vide originem
tuā, quæ nonniſi terra eſt. De Primiſlao Bohe-
morum Rege ſcribit Æneas Syluius in hiſtor. 1.
Bohem. ipſum ex homine ruſtico ad regni gubernacula euectum, qui dum inauguraretur, ſagum ruſticanum juſſit expromi, idemque, vt ſuæ originis memor, cum demiſſione imperaret, ſeruauit vſque ad obitum, apud Cauſſin. lib. 3. ſymb. 47. Hoc age & tu quiſquis es ad honorem, doctrinæ vel virtutis culmen aliquod euectus: pone in conſpectu tuo terram, de qua ortus es; vel etiam primam tui originem, cùm effuſus es in hanc terrā; & criſtas vtique demittes. Demiſit certè Dauid ad regiū euectus thronum, quando originem ſuam expendit 2 Regum 7. dicens: *Quis ego ſum Domine DEVS, & quæ domus mea, quia adduxiſti me huc uſque?* In quæ verba Diuus Chryſoſtomus homiliâ in eundem textum tomo 1. ait: *Noverat ſe paſtorem eſſe ouium & non genere nobilitatum. Sed quando factus eſt nobilis, agnovit ſe ex nihilo fuiſſe ſublevatum: & quia non eſt oblitus quis natus erat, perſeveravit in culmine regali. Invenit gratiam vt & regnum perciperet, & inimico perſequenti ſe Sauli, malum pro malo non redderet. Videtis quanta culmina procedunt de radice humilitatis, quàm vberem fructum DEO offert.*

Cogita præterea hominem poſtremum in- 2.
ter omnes creaturas conditum, vt agnoſceret ſe viliſſimum, quo modo in paterna domo filius natu minimus, omniū eſt deſpectiſſimus. Adhæc eſſe conditum eodem planè die, quo condidit Deus jumenta, reptilia & beſtias, Geneſ. 1. num. 24. vt ſciremus nos à beſtijs, ſublatâ rationali animâ, nihil planè diſtare, ſed ijſdem ſordibus, fœtoribus & miſerijs, quibus illæ obnoxiæ ſunt, ſubiectos eſſe. Denique factum eſſe è puluere & luto, velut vaſa figuli: *Ne ignorādo homo*, inquit Diuus Chryſoſtomus hom. l. 12. in Gen. *quomodo cōſtitutus ſit, magnus ſibi videatur & præſcriptos ſibi limites tranſeat. Nā cùm cogitaverimus, vnde conſtitutionis ſuæ initium natura noſtra ſuſceperit; etiā ſi ſexcenties ſupercilia ſurrigamus, ea deprimemus & humiliabimur,*

mur,

mur, & ſuſtantia noſtra qualitatem perpendentes, modeſtiam diſcemus. Hoc medium adhibuit Abraham, quando ad ſamiliare Dei colloquium evectus, ne inde ſuperbiret dixit: *Loquar ad Dominum meum cum ſim pulvis & cinis.* Gen. 18. In quem locum ſanctus Chryſoſtomus: *Quoniam,* inquit, *non habebat peccata, quæ diceret: ſed vndique bonis operibus fulgebat, circumcurſãs & nihil contra ſe inveniens, ad naturam ipſam cõfugit, & quoniam terra nomen videtur quodammodò honeſtum eſſe, cinis addidit.* homil. 23. in 2. ad Corinth.

3. Cogita & fragilitatem tuam, quâ hodie ſi ſtas, cras fortaſſe cades, & perdes ea omnia, quæ te in ſublime tollunt. Vnde monet nos Apoſtolus ad Rom. 11. *Tu fide ſtas, noli altum ſapere, ſed time.* Quærit ſuper hoc loco S. Baſilius in regulis brevior. interrog. 56. *Quis eſt altum ſapiens?* Reſpondetque: *Sanè meâ quidem ſententiâ, is altum ſapiens dicendus eſt, qui ipſe ſeipſum extollit, qui propter rectè facta ſua magnificè de ſeipſo ſentit ſeſeq; effert, more illius Phariſæi, & non cum humilibus ſentit.* At quis neſcit Phariſæum in ipſo templo, vbi alij gratiam Dei acquirere ſolent, gratiã perdidiſſe? & quidem non ludendo, non bibendo, non otiãdo, ſed orando quia malè & cum faſtu oravit, de ſtatu gratiæ lapſum eſſe? Quis ergò ſibi non metuat? Neroni poculum manu tenenti & jã bibituro fulmen excuſſit poculũ, teſte Philoſtrato lib. 4. cap. 14. Ita qui jam cœli fores manu apprehendunt, quaſi mox intraturi, cadere adhuc & excludi, Deique indignatione fulminari poſſunt, ſi de virtutibus aut donis ſuis vanè ſe extollant. Quis ergò non humiliter de ſe ſentiat, quantuſcumque ſit?

II. Cogita peccata tua præterita.

II. Cogita peccata tua præterita quale pondus pænarum tibi exſolvendarum poſt ſe trahant. Cur putatis Deum exhibuiſſe ſignum Moyſi, inaugurando Legiſlatori & populi Duci. in manu ejus leproſũ, è ſinu educta? Exod. 4. Cauſam exponit Theodoretus in Exod. q. 20. *Moyſen,* inquit, *admonuit, non ſuperbire debere, ſed agnoſcere naturam, cum recordatione dextra leprâ priùs infecta* Vt nimirum Legiſlatorẽ admoneret ne elatè de ſe ſentiret, ſed per leproſam manũ naturæ ſuæ imbecillitatem agnoſceret ac memoriâ teneret; vt quando manus eius miracula faceret, recordaretur fuiſſe priùs leproſam; ſorſitan & peccaminoſam, quando manu ſuà obtruncauit Ægyptium contra juris ordinem, adeoque cum peccato, vti ſentit Diuus Auguſtinus lib. 22. contra Fauſtum cap. 70. & Occumenius in Epiſt. Judæ. Ergò & tu quicumque es, ſi fortaſſe manu, aut ingenio, aut virtute tuâ mira operaris, noli inde extolli; ſed cogita manum, intellectum & voluntatem tuam fuiſſe aliquando leproſam, peccatis contaminatam. Hinc quidam ex antiquis Patribus interrogatus, quomodo poſſet anima humilitatem adipiſci, reſpondit. *Si ſua, non alterim peccata conſiderit;* apud Roſweid. lib. 3. vitæ PP. Idem ſuadet Beatus Petrus Damiani Abbati Deſiderio, R. E. Cardinali epiſt. 11. lib. 2. *Noli frater,* inquit, *quod plerique faciunt, tantummodò ſiquid eſt in te virtutis Fabri auctarium in Domini.*

attendere, vt vitia quaſi poſt tergum poſita negligas judicare. Imitare naturalis in pauone diuerſitatis exemplum. Qui nimirum pullinos & velut ignobiles pedes præ oculis ſemper habet, inſignem verò caudæ pulchritudinem poſt ſe ſpectabilem præbet videt in pedibus ruſticum aliquid, quod deſpiciat: ignorat in cauda, quod eum mirabilem reddat. In promptu eſt vnde ſe debeat in humilitate deprimere: poſt tergum geris, vnde valeat quaſi præ cæteris auibus ſuperbire: Te quoque quodammodò quod in te virtutis eſt, lateat; ſi quid verò vitioſum & correctionis eſt indignum, ab aſpectus tui judicio non recedat. Hoc certè, ſi quis alius, egit S. Paulus, qui etſi inter Apoſtolos plurimum laboràſſet, nomine tamen Apoſtoli indignum ſe judicavit, propter antegreſſa ſua infidelitate peccata. Ita enim ſcribit 1. Corinth. 15. *Ego enim ſum minimus Apoſtolorum, qui non ſum dignus vocari Appſtolus, quia Eccleſiam Dei perſecutus ſum.* Vbi S. Chryſoſtomus homil. 38. *Quamquam,* inquit, *tranſacta erant iſta omnia, ſed nentiquam fueras eorum oblitus.*

III. Cogita non eſſe tua quæ habes.

III. Cogita non eſſe tua, ſed aliena quæ habes bona. Hoc medium tibi præbet Apoſtolus 1. ad Timoth. 6. cùm Dei dona nobis cõmiſſa appellat *depoſita. O Timothee depoſitum cuſtodi*, inquit. Quis autem ob depoſitum apud ſe theſaurum ſuperbit? Audiamus D. Macarium ſancti Antonij diſcipulum, homil. 15. ſic loquentem: *Quemadmodum ſi Rex apud quendam egenum, theſaurum ſuum deponat, is qui accipit cuſtodiendum, non reputat illum vt ſuum, ſed vbique fatetur inopiam ſuam, nec audet diſpergere quidpiam ex alieno theſauro, ſemper hoc habens in animo quod non ſolùm theſaurus eſt alienus, ſed quod Rex & vir ſumma potentia depoſuit illũ apud ſe, qui quando volet à ſe repetet: eiuſdẽ debent eſſe ſententiæ, qui gratiã Dei ſunt adepti, nempe vt humiliter de ſe ſentiant & mendicitatem ſuam confiteantur. Quemadmodũ enim mendicus, qui theſaurum à Rege depoſitum accepit, ſi de alieno theſauro confidens tamquam de proprijs operibus extollatur & ſuperbiam cor ejus concipiat, aufert ab eo Rex theſaurum ſuum, & qui loco depoſiti illũ acceperat talis manet, qualis erat anteà, nempe mendicus: ita qui gratiâ Dei ſunt præditi, ſi efferentur; & ſuperbiam eorum corda cõcipiant, tollet ab eis Dominus gratiam ſuam, & tunc remanent y qui priùs erant, antequam à Domino gratiam accepiſſent.* Accedit quòd ea, quæ hoc depoſito, ſeu talentis à Deo nobis traditis, lucramur non tam noſtrâ quàm ipſius ope & induſtriâ lucramur. Ipſe enim dat gratiam, quæ ad vim merendi extollat opera noſtra: ipſe ad merendum nos excitare & cũ merentibus cooperari debet, non ſolùm concurſu illo generali, quo cum omnibus creaturis operatur, ſed quodam auxilio ſpeciali & ſupetnaturali concurrente vnâ cum voluntate noſtrâ, liberè operante. Vnde Iſaias cap. 6. v. 12. dixit: *Omnia opera noſtra operatus es nobis.* Et ſponſa, poma, quæ in arboribus ejus creverunt, omnia adſcribit ſponſo ſuo, velut plantatori arborum & horti ſui primario. *Veniat,* inquit, *dilectus meus in hortũ ſuum, & comedat fructum pomorum ſuorum.* Canticorum 5. v. 1. Hortus iſte eſt anima juſti, diverſis virtutum ſtir-

 pibus

pibus ab eodem ſponſo conſitus: poma autem ſunt virtutum opera, quibus ſponſus mirificè paſcitur & delectatur. Ita explicat ſanctus Gregorius: *In hortum*, inquid, *dilectus venit & fructum comedit, quando Chriſtus mentes viſitat, & bonorum operum delectatione ſe ſatiat.* Non extollitur hortulanus, quod arborem nobilium pomorum fertilem ſuâ manu ſeverit aut plantârit. Quid enim laudis habet, ſemen ſpargere, aut palmitem in terram depangere? Sol omnia reliqua facit vnâ cum pluviâ alijsque tempeſtatibus. Ita parùm omninò eſt, quod de ſuo depromit homo, cùm opus bonum perficit. Vnde igitur ſuperbiat? Accedit quod incertum nobis ſit, an poma illa integra & ſana & non vermiculoſa ſint, Deoque diſpliceant. Vnde idem Apoſtolus 1. Corinthiorum 4. dicit: *Nihil mihi conſcius ſum, ſed non in hoc iuſtificatus ſum.* Rationem dat Idiota in contemplat. de morte num. 2. *Quamvis enim*, inquit, *mihi certò conſtet, quia fidem habeo, per quã credo, nemini tamen nec de ſe nec de alio certò conſtat quod fidem habeat, per quam credat in DEVM formatum charitate, &c.* Jam ſi neſcimus an charitatem Dei poſſideamus, conſequenter etiam neſcimus an opera noſtra in Deo & charitate facta adeoque Deo grata ſint. Vnde ergò extolli poſſumus?

IV. Cogitate ab alijs longè excelli.

IV. Cogita eas dotes, quibus tu excellis, in alijs quamplurimis eſſe longè excellentiores, & ſi non eaſdem, certè alias nobiliores. Ex infirmitate & cæcitate tuâ provenit, ſi tuas ſolùm dotes, & non alienas perſpicis: quemadmodum de Antycirone memorat Ariſtoteles, quando ob visûs imbecillitatem ſemetipſum tantùm vidiſſet, quia viſuales oculorum radij in medio aëre ob debilitatem confracti in ipſum reſiliebant, eaque ratione propriam ei imaginem per reflexum objiciebant. Sic enim qui de ſuis dotibus ſuperbiunt, ſe duntaxat conſiderant & in alijs nihil excellens aut laude dignum aſpiciunt. Si videres tibi alios innumeros majoribus longè coruſcare donorum & virtutum radijs, quàm tu fulgeas; vtique ſicut ſtellæ coram Sole radios tuos abſconderes & nihil te eſſe diceres. Ita ſanctus Antonius, cùm hæc in mentem ejus cogitatio incidiſſet, nullum vltra ſe perfectum Monachum in Eremo conſediſſe; per noctem ei revelatum eſt, eſſe alium vlterius multò meliorem: ad quem viſendum deberet proficiſci. Manè igitur facto perrexit in deſertum, cumque tertiâ die inveniſſet in ſpeluncâ ſanctum Paulum Eremitam ejusque angelicam vitam, reverſus domum ad fratres ſuos: *Va mihi*, inquit, *peccatori, qui falſi Monachi nomen fero. Vidi Eliam, vidi Ioannem in deſerto & verè vidi Paulum in paradiſo.* Ita S. Hieronymus in eius vitâ. Idem Antonius ne de eximiâ ſuâ ſanctitate ſe efferret, ſedens in cellâ audivit vocem: *Antoni, necdum perveniſti ad menſuram coriarij, qui eſt in Alexandriâ.* Illuc igitur pergens, invenit coriarium, & hoc vnum ab eo audijt: *Manè ſurgens dico, quòd omnis hæc civitas à minore vſque ad majorem ingrediatur in regnũ DEI propter juſtitias ſuas: ego autem propter mea peccata pœnam ingrediar ſempiternam.* Cui Antonius: *In veritate fili, ego necdum verbi tui aſſumpſi menſuram.* Ruffinus l. 3. n. 129. Similiter magno illi Macario Abbati, eodem auctore n. 97. apud Roſweid. revelatum, necdum perveniſſe eum ad perfectionem duarum mulierum, quæ in proximâ habitarent civitate. Eas igitur vbi indagavit, audivit ſimul habitantes mutuo inter ſe conſenſu firmato nullũ vnquam ſæculare verbum locutas. Idem cùm vidiſſet alibi Monachos, ſeverioris diſciplinæ quàm ipſe foret, ſeipſum redarguens: *Vidi Monachos*, inquit, *& ego non ſum Monachus.* Idipſum aut ſimillimum quid haud dubiè diceremus, ſi aliorum dotes & virtutes vel coram intueremur, vel mente ſaltem voueremus.

V. Cogita Dei majeſtatem

V. Cogita Dei majeſtatem, & nihil eſſe te invenies. Verè enim S. Bernardus lib. 5. de Conſid. cap. 6. ait: *Si vidiſti hoc tam ſingulare, tam ſummum eſſe, nónne in comparatione huius quidquid hoc non eſt, iudicas potius non eſſe, quàm eſſe?* Certè Angeli ſupremi leguntur in conſpectu Dei ſubmittere alas ſuas & velare facies ſuas. Ezec. 1. *quia Sanctorum mentes*, inquit ibi S. Gregorius, *cùm Creatoris ſui potentiam intentâ contemplatione conſiderant, vileſcunt eorũ animo virtutes, quas habent, & tantò fiunt apud ſe humiliores quantò illud altum eſt, quod ſuper Angelos ſonat.* Sic Abraham in conſortio ſermonis cum Deo ad ſuum nihilum deſcendit & cinerem ſe ac pulverẽ agnoſcit. *Sancti namq; omnes*, inquit D. Gregorius 18. Mor. c. 35. *quando in Dei viſione proficiunt, quãtò magis divinitatis interna conſpiciunt, tantò magis ſe nihil eſſe cognoſcunt. Nuſquam quippe legitur, quod Abraham cinerem & pulverem ſe eſſe profeſſus ſit, niſi cum habere Dei meruit collocutionem. Vbi enim, ad immutabilem contemplandũ ſuper ſe raptus eſt, impletus tanta contemplationis potentiâ, dum videret illũ, nihil ſe eſſe niſi pulverem vidit.* Quis verò jam ſe Abrahamo comparare auſit? Et ſi ipſe pulvis coram Deo: quid nos? Jam ſi attendamus illam Dei majeſtatem ſeſe humiliâſſe vſque ad noſtram infirmitatem, eamq; in carne humanâ & habitu viatoris pauperis occultâſſe per 33. annos, nec non ad contemptus & irriſiones ipſamque crucem demiſiſſe; quis obſecro coram ipſo erogere ſe queat? *Prorſus deteſtanda*, ait beatus Laurentius Iuſtinianus de humilitate capite 2. *& miſerabilis præſumptio eſt audire & oculis fidei conſpicere DEVM ſuum mitem & humilem; & velle ſectari honores, appetere dignitates, & alijs præeſſe deſiderare.*

DOMINICA XVII. POST PENTECOSTEN.

THEMATA.

I. Quomodo ex toto corde diligẽdus Deus.
II. Diligendus Deus ob beneficia in nos collata.
III. Chriſtus ſimillimus patri ſuo Davidi.
IV. Quales ſe filij parentibus exhibere debeant, ad exemplar Chriſti.
V. Præceptũ diligendi proximum qui implendum.

THEMA PRIMVM.

Quomodo ex toto corde Deus diligendus.

1. *Vt nihil æquè ac Deum,multo minùs aliquid ſupra eum amemus.*
2. *Vt pro eo omnia dare velimus.*
3. *Vt omnia ejus præcepta ſervare velimus.*
4. *Vt leniores etiam offenſas caveamus.*
5. *Vt totam noſtram ſpem in Deo collocemus.*

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. *Matth. 22.*

MIrabilis contentio coram Salomone agitata deſcribitur 3. Reg. 3. inter duas mulieres, eodem in cubili cum infantibus ſuis dormientes; quarum vna in ſomno oppreſſit filium ſuum mortuumque clam cum alterius vivente commutauit. Cumque hæc repeteret filium, illa verò negaret, ſed ſuum eſſe contenderet, juſſit Salomon Iudex gladium afferri ad diſſecandum infantem viuum, de quo erat contentio, vt pars infanti vni, pars alteri daretur. Quod vbi audivit ea,quæ verè mater infantis erat, ſervari infantem jubet:altera nequaquam, ſed dividendum eſſe clamat. Ex quo non hæc, ſed illa deprehenſa eſt eſſe mater. Non abſimilis contentio eſt inter Chriſtum Deum ac Dominum noſtrum, & inter Cacodæmonem de corde & amore hominis. Chriſtus qui nos genuit per baptiſmum in ſanguine ſuo, repetit cor noſtrũ velut ſuũ fœtum: Dæmon qui non genuit, ſed oppreſſit hominem ſuâ ſuggeſtione, contendere non veretur,ſibi id deberi. Cumque id nullo jure ad ſe rapere queat, petit ad extremum; quod impudẽs illa mulier: *Nec mihi,nec tibi, ſed dividatur.* Contendit,inquã, Satanas,vt qui totũ hominis cor ad ſe trahere facilè nequit, ſaltem in quamplurimis, vt vel ejus partem obtineat. Contra impudentem iſtum humani generis hoſtem,præcipit in hod. Evang Chriſtus ſeriò & inculcat nobis mandatum patris ſui: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.* q. d. vide vt totum cor & amorẽ tuum Deo tuo impendas ac ne diuidi patiaris, vt partem Satanæ vel minimam concedas. Quod quâ ratione facere quiſque debeat, videamus.

Fabri auctarium in Domin.

I. Vt nihil æquè ac Deum,multò minùs aliquid ſupra Deum amet, ſed ipſum ſolum reliqua propter ipſum Magnus nimis eſt Deus,qui & jure ſuo poſſidet cor noſtrum vnde amorem ejus reciprocũ requirit nec corrivalem admittit. Vnde Exod. 20. ait: *Ego ſum Dominus Deus tuus,fortis zelotes*; ſeu vt Deut. 5. repetit *æmulator*, quia ſcilicet hominis animam tantoperè amet, vt non ſinat eam impunè fornicari, ſeu alteri creaturæ adhærere: quemadmodum & vir zelotypus amans valdè conjugem, alterum ei amaſium minimè concedit; ac ſiquem talẽ deprehendat, inultum non dimittit. Dux quidam Oppauiæ cùm vxori, quam ex Lituania acceperat, obuiã iuiſſet & hujuſmodi adoleſcentem corrivalẽ in comitatu ejus deprehendiſſet, parum aderat, quin eum canibus dilaniandũ obijceret, teſte Æn. Sylu. l. 4. Commen. in Panor. Multo maiorem Deus animarũ zelum habet, quas non ſolùm condidit, ſed & ſanguine ſuo reparavit ſibique deſpondit. Hinc illis adulterantibus jure merito iraſcitur S. Iac. c. 4. *Adulteri neſcitis,quod amicitia hujus mundi inimica eſt Dei? Quicumque ergo voluerit amicus hujus ſæculi fieri inimicus Dei cõſtituitur.* Adulteros appellat, qui deſerto Chriſto ſponſo ſuo (de quo Apoſt. 2. Cor. 11. ait: *Deſpondi vos vni viro virginẽ caſtã exhibere Chriſto*) perfidi adhærent per amorem mundo & creaturis, ſicque Dei inimici fiunt, qui ſponſæ eſſe deberent. Idẽ exprobravit Elias Hebræis, alienos Deos ſectantibus 3. Reg. 18. *Vſquequò claudicatis in duas partes? Si Dominus eſt Deus, ſequimini eum: ſi autem Baal, ſequimini illũ*, juſſitque apprehendi & occidi 450. Prophetas Baal. Pari in causâ Samuel exhortans populum Hebræũ 1. Reg. 7. ait: *Si in toto corde veſtro revertimini ad Deũ, auferte Deos alienos de medio veſtri Baalim & Aſtaroth: & præparate corda veſtra Domino, & ſeruite ei ſoli.* Ecce totum cor vult habere Deus, & ſeruiri ipſi ſoli. Nihil verò minus faciunt, qui alteri creaturæ præter Deũ adhærent per amorẽ, quàm fecerint Hebræi ad Idola deflectentes; niſi quod illi abijciãt ſolam charitatem Dei, hi verò etiam fidem eliminârint. Quærit S. Auguſt. lib. 1. de conſenſu Evang. c. 17. cur Romani Chriſtũ (ad petitionem Tiberij Cæſaris) in Deorum ſuorũ numerum admittere voluerint, *Nam*, inquit, *coluerũt aliarum gentium Deos, quas Romanum ſubiecit Imperium, præſertim cùm eorum ſententia eſſet, omnes Deos colendos eſſe ſapienti.* Et reſpondit ib. c. 18. *Nihil reſtat, vt dicam, niſi quia* (Chriſtus) *ſolum ſe coli voluerit.* Totum enim affectum, totam animam poſtulat, omnem cultum & amorem ſibi vni depoſcit, neque aliorum Deorum communionem admittit. Qui creaturam aliquam plus aut æquè amat ac Deum. Idolum ei adjungit in corde ſuo; hinc igitur pugna & contentio oritur in conſcientia, in quâ Deus velut legitimus ſponſus & inhabitator illicò indignatus & quaſi obmurmurat, reprehenditque ſponſam

I. Vt nihil æquè ac Deũ multò minùs aliquid ſupra eum amemus.

donec hoſtem ejiciat: ac niſi ea id quamprimũ faciat,plagas ei accumulat: *quem enim diligit Dominus caſtigat.* Hebr. 12. Non patiebatur in eodem vtero levis & ſanctus Iacob, hirſutum & flagitioſum Eſau: nec Chriſtus ſanctus ſanctorum tolerat in corde noſtro, imò potiùs ſuo, tam carò à ſe empto,hircum illum Satanicum. Videant ergò quid agant,quantum adulterium committant,& quantâ injuriâ Chriſtum ſponſum ſuum onerent, qui cor ſuum alteri quàm ipſi impendunt. Procul ab hoc ſcelere,tunc ſaltem fuit David,quando dixit pſal.72. *Quid mihi eſt in cælo? & à te quid volui ſuper terrã?* ſeu vt ex Heb.legi poteſt: *Tecum non volui ſociũ ſuper te.* Ecce neque in cœlo aliquid extra Deũ eſſe proteſtatur, cui amorem ſuum vellet impendere,multò minùs in terra. Si ergo neque Angeli, nec cæleſtes deliciæ dignæ ſũt,quæ admittantur in conclave cordis noſtri,vt pari amore cũ Chriſto diligãtur: quomodo res terrenæ in cor admitti poſſunt? Sed audiamus S. Chryſ.in hũc Matth locum hom.42.ſcribentem *Quid eſt*, inquit, *diligere Deũ ex toto corde? Id eſt,vt cor tuum non ſit inclinatum ad vllius rei dilectionem ampliùs quàm ad Dei: nec delecteris in aliquâ ſpecie mundi ampliùs quàm in Deo; nõ in honoribus,non in auro vel argento, non in poſſeſſionibus aut vineis,non in animalibus aut mancipijs, non in ornamentis aut veſtibus,non in filijs aut parentibus,aut amicis;ſed hæc omnia exiſtimes tibi eſſe in Deo,vt præ his omnibus Deum amet. Si autem in aliquo horum amor tui cordis fuerit occupatus, iam ex toto corde non amas Deũ: pro quanta enim parte cor tuũ fuerit ad aliquam rem amandam inclinatũ,pro tantâ parte minus eſt ad Deum. Ecce ſi vir habeat vxorẽ,quomodo cognoſcitur vxoris plena dilectio? Vxor neminem debet ſapientiorem reputare,quàm virum ſuum: etſi ſit alter ſapientior,tamen illa ſapientiorem eſſe alterum intelligere non debet. Vxor neminem fortiorem debet putare,quàm virũ ſuum: etſi alter fortior ſit, tamen illa intelligere non debet alterum fortiorem. Vxor neminem formoſiorem debet putare,quàm virum ſuum: etſi ſit alter formoſior,tamen corã oculis ejus alter formoſior apparere non debet. Perfectũ enim odium & perfectus amor judiciũ verũ non cognoſcit: vt puta,ſi perfectè odias aliquem qualiacũq; fuerint apud illũ,omnia tibi diſplicent,ſive quæ dicit,ſive quæ agit: etſi verè bona ſũt,tamen tibi mala videntur. Sic & ſi perfectè aliquem amas, quæcumq; ſunt apud eũ placent tibi, ſive quæ loquitur ſive quæ agit: etſi mala ſunt,tamen tibi bona videntur. Ergò & vxor ſi videns aliquem, dixerit, quàm ſapiens vir! vtinã vir meus talis eſſet! iã amor ejus minus habet de perfecto amore: & pro quãtâ parte amplius aliquid laudaverit in altero viro quàm in ſuo; tantò dilectio ejus minor eſt ad virũ ſuum. Sic ergò & omnis anima Chriſtiana, quæ ſponſa eſt Chriſti,ita diligere debet Deũ; vt nihil ſit in mũdo, quod ampliùs amet,quàm eum aut in tantum. Pro quãtâ autem parte plus aliquid amaverit,pro tantâ parte minus amat Deum.*

II. Vt pro eo omnia dare velimus.

II. Vt pro eo retinendo omnia potiùs dare & amittere, etiam cor ipſum, h. e. chariſſima quæque, ipſam etiam animam & vitam velimus,quàm ipſi valedicere,Deus talis margarita eſt,quæ totius mũdi, & ſi infiniti eſſent mũdi, omniũ pretia longiſſimè excedit; quid mirum ergò,ſi quandoque petat omnia noſtra demus ad cõparandã illam? Propterea Dominus dixit Mat.10. *Qui amat patrem aut matrem plusquam me,non eſt me dignus: Et qui amat filium aut filiam ſuper me,nõ eſt me dignus. Et qui nõ accipit crucem ſuam* (ecce etiã cor & vitam requirit) *& ſequitur me,non eſt me dignus.* Qui hoc modo Deum non diligit,non toto corde diligit; quia non eſt paratus ad offerendũ totum cor in holocauſtũ Deo,qui partem illius ſibi reſervat. Templum Salomonis vndique tectum auro fuit,etiam pavimentũ domûs & porticus & oſtia, *nihilq; erat in templo,quod non auro tegeretur.* 3. Reg. 6. Sic etiam ornatũ vndique charitate debet eſſe cor noſtrum,quod eſt templũ Dei,ita vt nihil poſſideat,quod amore Dei perdere nõ velit. Scimus enim Achabum Regẽ vnicâ corporis parte tectum armis non fuiſſe,& ibi tamen ſagittâ vulneratum atque enectũ fuiſſe 3. Reg. vlt. Quando igitur parẽtes Deo vocanti,v.g. ad religionem filium vnũ,parati quidẽ ſunt dare vnum, ſed non iſtum: non amant toto corde Deum. Quando quis ait omnia ſe toleraturũ,ſed hanc vel illam injuriã ferre non poſſe,nõ amat Deum toto corde. Quando quis Dei amore paratus eſt bona ſua perdere,& carcerem etiam intrare,ſed nõ vult dare vitã: nõ amat ex tot corde. Abrahamum aſpicite. Iubetur is à Deo immolare filium ſuum,non Iſmaëlem illum ancillæ filiũ, ſed dilectiſſimum ſuũ & vnicum Iſaacum. Nõ putatis ipſum vitam potiùs ſuam quàm filium hunc fuiſſe daturum? Et tamen abſque vllâ excuſatione aut morâ parat ſe ad mactandũ filiũ Gen.22. Paulũ conſiderate. Pergens is Ieroſolymã,vbi Spiritus S. ei prædixerat,multa amore Chriſti toleranda; & Agabus Proph. vinciendum ac ligandũ,diſcipuli verò profuſis lachrymis retinere eũ cuperẽt,ipſe: *Quid facitis*, inquit, *flentes & affligentes cor meũ? Ego enim non ſolùm alligari ſed & mori in Ieruſalẽ paratus ſum propter nomen Domini Ieſu.* Act.21. Videte Magdalenam amore Chriſti ebriam,loquentẽ juxta ſepulchrum: *Si tu ſuſtuliſti eum,dicito mihi vbi poſuiſti eum: & ego eum tollam.* Joan. 20. In quem locum Origen.hom.10. in diverſ.ait: *O Maria, ſi corpus Ieſu fortè poſitum eſt in atrio Principis ſacerdotum,in quo Princeps Apoſtol. calefaciebat ſe ad ignem,quid factura es? Ego eum tollam,ô mirabilis mulieris audacia? ô mulier non mulier? Et ſi ancilla oſtiaria interrogaverit te, quid factura es? Ego eum tollam,ô ineffabilis hujus mulieris amor! nullum locum excipit,nullum anteponit,ſine timore dicit,abſolutè promittit: Dicito mihi vbi poſuiſti eũ,& ego eum tollam.* Toto igitur corde diligebat Chriſtũ,ad omnia probra & tormenta pro amore ejus parata. Neq; hoc durum nimis alicui videatur. Quid enim non faciunt homines propter eos,quos vehementer amant! nónne Sichẽ ille,Principis filius, Dinæ amore ſe circumcidi paſſus eſt? Gen. 34. Quid igitur non faciat,quid non patiatur homo amore Dei?

III. Vt omnia ejus præ[illegible] pta [illegible] velim[illegible]

III. Vt omnia ejus præcepta,à maximo ad minimum velis ſervare,nullo excepto. Id eſſe toto corde Deum diligere,colligitur ex c.12. Deut. vbi dicitur: *Si ergò obedieritis mãdatis meis*

vt

vt diligatis Dominum Deum veſtrum, & ſerviatis ei in toto corde veſtro, & in totâ animâ veſtrâ &c. Et paulò poſt explicans, addit: *Si cuſtodieritis mandata mea & feceritis ea, vt diligatis Dominũ Deum veſtrum, & ambuletis in omnibus vijs ejus.* Hoc igitur eſt ſervire Deo in toto corde, ambulare in omnibus vijs ejus. Erraverunt in hoc Phariſæi, qui ſufficere putabant, ſi major pars Legis ſeruaretur: & Rabbini aliqui exiſtimantes eos, qui plus bonorum quàm malorũ operum haberent, poſſe ſalvari. Itẽ Chriſtiani aliqui tempore S. Auguſt. in Enchi. 75. qui per ſolam eleëmoſynam ſperabant ſalutẽ, licet mãdata non ſervâſſent. Contra hos enim S. Iacobus c. 2. ait: *Quicumq; totam legem ſervaverit, offendat autem in vno, factus eſt omnium reus,* quia nimirum Deus corde toto ſibi vult ſeruiri & integro. Hominis cor ſimile eſt tunicæ Chriſti inconſutili, cuius vna ſciſſura totam diſſolvebat, quia *deſuper erat contexta per totũ.* Scimus certè Saülem incurriſſe Dei irã & reprobationẽ à ſceptro regio, quo cum miſſus eſſet à Deo ad internecione delendum Amalec, 1. Reg. 15. pepercerit melioribus, nec omnia delêrit, quæ anathemati Deus ſubjecerat. Quidquid Dei præceptis vetatur, anathemati ſubjectum eſt & Chriſtiano evitandum; alioquin Dei irã incurret & reprobabitur, perindè ac ſi nullum evitâſſet. Taxatur etiã à Scripturâ Iehu Rex qui ad præceptum Dei delevit quidem domum Achab & Idololatriam Baal de Iſraël, veruntamen ipſe non dereliquit vitulos aureos, quos erexerat Ieroboam in Dan & Betheli, vnde de eo dicitur: *Porrò Iehu non cuſtodivit vt ambularet in lege Domini Dei Iſraël in toto corde ſuo.* Quamobrem? nónne omnem domum Achab 70 ejus filios, & 47. fratres Ochoziæ, propinquos domus Achab & omnes ſacerdotes Baal occidit? Ita eſt, ſed in vno defecit, *non enim receſſit à peccatis Ieroboam*; ait ſacer textus 4. Reg. 10. Itaq; ſolos illos vitulos reliquit; in quibus & ipſe poſt impegit. Idem videre eſt in Herode, qui ad inſtantiam Joannis, *Multa faciebat* Mar. 6. verùm pellicem ſuam amovere noluit: cuius rei causâ æquè damnatus eſt, ac ſi nihil eorum feciſſet, quæ ſuggeſſerat Ioannes. Benè igitur Petrus Chryſol. ſer. 94. ait: *Ama Deum & ama totum, vt poſſis õnia ſine labore vincere peccata.*

IV. Vt leviores etiam offenſas evitemus.

IV. Vt minores etiam offenſas ſeu veniales ſaltem eas, quæ deliberatè committuntur, omni ſtudio evitet. Qui enim perfectè amat, etiã in minimis offendere amatum refugit, nec cũ ejus inimico quidquam commune vult habere. Vnde Prov. 7. dicitur: *Fili ſerva legem meam quaſi pupillam oculi tui.* Quis autem neſcit oculũ turbari & vexari vel à minimo pulviſculo? Ideò Deus *pupillã oculi*, ait S. Ambro l. 6. Hex. c. 4. *tutiſſimo quodã naturæ vallo munire dignatus eſt; quia innocentia & integritas* (deſignata per pupillã) *levi ſorde aſperſa violatur & gratia ſua munus amittit, & ideò perſpiciendum eſt, ne quis tã pulvis erroris oblimet aut vlla vexet feſtuca peccati.* Vexatur enim & turbatur etiam oculus conſcientiæ ſeu cor à parvis peccatis, deliberatâ voluntate admiſſis; vti ſenſit David, quando oram duntaxat chlamydis abſciderat Saüli Regi: *Percuſſit enim cor ſuũ David* (hoc eſt Davidem, vt habent 70. 1. Reg. 24.) *eò quod abſcidiſſet oram chlamydis Saül.* Taceo quod particula cordis permiſſa inimico, ſenſim ei aditum parat ad totum diripiendum, ſicut parum ligni datum ſecuri à ſylvâ & effictum in manubrium, totam poſteà ſylvam excidit. Hæc cauſa eſt, cur Moyſes Pharaoni ad extremum ſe reſolventi: *Ite, ſacrificate Domino: oves tamen veſtræ & armenta remaneant,* reſpondit: *Cuncti greges pergent nobiſcum: non remanebit ex eis vngula.* Exo. 10. Quærit etiam Dæmon, ſi totum aut dimidium obtinere nequit hominem, vt ſaltem ungulam ſeu minimam cordis ejus partẽ apud ſe retineat; ſciens ſe per vngulam ſenſim ad ſe trahere totũ cor poſſe: ſicuti Hebræi ſi pecora ſua in Ægypto reliquiſſent, facillimè eò pedem retuliſſent: qui etiam cùm nihil jam prorſus in eâ haberent, eò tamen reverti deſiderabant. Scimus ſæpè ingentes cervos vnicâ vngulâ laqueo implexâ retineri; multò magis infirmas aviculas: ſic & *qui ſpernit modica, paulatim decidet.* Eccleſiaſt. 19. Ex toto igitur corde, & ex totâ virtute diligunt Deũ, *qui gnaviter & ſtrenuè omnem* (quantum poſſunt) *defectũ & imperfectionem cavent*, ait D. Thomas opuſc. 61. c. 23. Denique S. Aug. in Soliloq. c. 19. ſic loquitur: *Minùs te amat, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat.*

V. Vt totam noſtram ſpem in Deo collocemus.

V. Vt totam ſuam ſpem & fiduciam in Deo collocet, non in ſeipſo vel aliâ creaturâ. *Vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum,* ait Dominus Matth. 6. conſequenter & ſpes tua. In quo ergò quis fiduciam ſuam ponit, in eo reponit & cor ſuũ. Iam verò quis eſt ſpes noſtra, quis theſaurus niſi Deus? Solus ille nos ditare & juvare omnibusq; cumulare bonis poteſt ac vult; ad ipſum igitur ſolum apponere cor noſtrum debemus. Injuriam ipſi faciunt, qui in creaturâ tamquã in Deo, aut magis quàm in Deo cõfidit; quaſi vilis & fragilis creatura plus poſſit quàm Creator. In hunc ſenſũ S. Chryſoſt. cit. ho. 21. in hunc Mat. text. ſcribit: *Qui putat incantationes aliquid poſſe, aut auguria aliquid intelligere, aut divinationes aliquid nunciare, nõ ille in totâ animâ diligit Deum. Quis autem diligit Deum? qui omne bonum credit eſſe Deum, & extra Deum non credit eſſe bonum.* Ergò qui magos & ariolos currunt vel mittunt, cùm infirmantur, non ſanè amant Deum ex toto corde, ſed partem ſaltẽ ſpei & cordis ſui ponunt in virtute Dæmonis, cryſtalli, magici carminis aut amuleti. De quibus queritur Deus Oſ. 4. *populus meus in ligno ſuo interrogavit & baculus ejus annunciavit ei.* Per baculum Chaldæ. Rup. & Lir. intelligũt Idola lignea. Iſidorus pſeudoprophetas, quibus velut baculis & ſcipionibus innitebatur populus: Hieronymus & alij, baculum divinatorium: quales erant ſagittæ Nabuchodonoſoris Ezechielis 21. è quibus in altum jactis conjectabat, quam civitatem aggredi deberet. Baculi hujuſmodi ſunt arioli & veridicæ; qui cũ ſint rudes & ſtupidi velut baculi futura vel occulta annunciare audẽt, neſcio tamen an ſtupidiores ijs, à quibus interrogãtur, certè vtriq; pari injuriâ & quidẽ in tolerandâ efficiũt Deũ

Digitized by Google

THEMA QVARTVM.

Cogitationes malæ ad inquiſitionem trahuntur.

I. Habent aliquid de Arianiſmo.
II. Habent aliquid de Calviniſmo.
III. Habent aliquid de Lutheraniſmo.
IV. Habent aliquid de Iudaiſmo.
V. Habent aliquid de Turciſmo.
VI. Habent & de Gentiliſmo aliquid.

Reſpondens ad illos dixit. *Luc.* 14.

POliticorum quidem dictum & axioma eſt, liberas eſſe à vectigalibus cogitationes, **die Gedancken ſeynd zollfrey** / quia ſcilicet à juribus humanis minimè curantur. Hoc tamen dictũ ego nuſquam legi in SS. litteris. Imò deprehendo prorſus contrarium, vti Prov. 16. *Spirituum ponderator eſt Dominus.* Et Sap. 1. *Renũ illius teſtis eſt Deus & cordis illius ſcrutator.* Et mox: *in cogitationibus impij interrogatio erit.* Græcè habetur, *ἐξέτασις, h. e. inquiſitio.* Ergo cogitationes ad *Inquiſitionem* pertinent. Notum verò eſt ad eam non trahi niſi fidei Catholicæ hoſtes, hæreticos & qui à fide defecerunt ad Judæos, Turcas, Gentiles. Num igitur tales erunt cogitationes malæ? Certè non abſimiles. Vnde Chriſtus in hod. Evang. pravas Phariſæorum cogitationes quaſi ad Inquiſitionem trahit dum ad eas reſpondens, manifeſtat & redarguit eas, idque non ſemel, ſed iteratò. Videamus igitur, quid commune habeant cum Eccleſiæ hoſtibus, ſacræ Inquiſitionis reis.

I. Habent aliquid de Arianiſmo. I. Habere videntur aliquid de Arianiſmo; quia Arianiſmus eſt ſubtilis hæreſis, quæ facilè hominem decipit, dum Chriſtum Deo Patri quidem ſimilem, non tamen æqualem eſſe arguatur. Vnde adjectione vnius litteræ *Iota* ad vocem homouſion deceperunt Ariani Latinos in Concilio Ariminenſi, vt admitterent Chriſtum eſſe Patri ὁμοιούσιον, pro ὁμοούσιον: Latinis doli ſubtilitatem tunc non advertentibus. Rurſum volunt dicendum eſſe: *Gloria Patri per filium*; non, *Gloria Patri & filio.* Sic ergo & cogitationes malæ ſubtilem malignitatem habent, quia occultæ ſunt & intus in corde coquuntur. Vnde Judæi & Phariſæi inprimis nõ videntur eas curâſſe, ideò à Chriſto ſæpiùs redarguit. Et Joſephus l. 12. Antiq. c. 13. excuſat Antiochũ à ſacrilegio, quòd voluerit tantùm ſpoliare, non actu ſpoliârit templum Dianæ. Adhuc etiã plebeij aliqui videntur cogitationes malas pro peccato non habere, dum rarò vel nunquam eas confitentur, vti ſuſpiciones, judicia temeraria, contemptus, intentiones malas. Imò viri boni ac docti ſæpè laborant in deprehendendis illis. vnde rectè tineæ comparantur, quæ inadvertenter corrodit veſtem. *Tinea damnum facit*, ait S. Gregorius l. 11. mor. c. 25. *& ſomtũ non facit: ita iniquorũ mentes, quia damna ſua conſiderare negligunt, integritatẽ quaſi neſcientes perdunt.* De quibus dici id Iſa. 50. poteſt: *Tinea comedit eos.* Rurſum comparantur capillis, quia vt illi de capite, ita hæ de intellectu prodeunt; & uti capillus admodum ſubtilis eſt, & ſæpè dum non videtur, inadvertẽter in cibo ſumitur, morbumque edenti gignit: ita & cogitatio difficilè deprehenditur & facilè nimis in cor admittitur, gravi tamen damno. Certè S. Job cætera ſatis certus de honeſtate filiorum & filiarum ſuarum in verbis & operibus, ſolis eorum cogitationibus timuit & pro ijs ſacrificium obtulit per ſingulos dies. Dicebat enim: *Ne fortè peccaverint & benedixerint Deo in cordibus ſuis.* Job 1.

II. Habent aliquid de Calviniſmo. II. Habent aliquid de Calviniſmo, quia vt illi ſub pallio Lutheraniſmi tectè & inadvertenter irrepſerunt in Imperium cum ſuâ blandiloquentiâ & hypocriſi, ſicque traxerunt ad ſe vel potiùs deuorârunt ſectas Lutheranorum: ſic cogitationes malę ſub ſpecie innocentiæ irrepunt in animam, & paulatim ſerpunt, eamq; totam occupant. Dido ex Ægypto profuga veniens in Africam non plus terræ ſibi à Rege Hiarbâ venundari petijt, quàm corium ceruinum vel (vt alij) bubulum caperet; poſteà id in minutas corrigias diviſit eoque magnam agri partem cinxit, ibique Carthaginem extruxit. Virgil. Æn. 4. Sic quidam in ſabula manubrium tantùm à ſylvâ petijt eoque poſteà ſylvam excidit. *Manubrium Diaboli eſt hominis voluntas, quâ animam ejus exſcindit*, ait Abbas Achilles. Eſt & cogitatio. Hæc enim primò petit tantùm habitare in phantaſiâ, quaſi in limine, per ſuggeſtionem: poſteà ingreditur in appetitum ſenſitiuum per delectationem, quaſi in ſuburbium. Pòſt inſinuat ſe in intellectum per inhæſionem & moram cum conniuentiâ, quaſi in ciuitatem, denique irrepit etiam in voluntatem per conſenſum directum & poſitiuum, quaſi in ipſam regiam. Vnde ad opus tandem procedens omnia devaſtat. Quia igitur furtim & blandè ingreditur, maximè ipſi attendendum eſt. Hinc rectè primæ cogitationes malæ furunculis aſſimilantur, qui per parva irrepunt foramina, magnam tamen in domo ſpoliationem faciunt, & majoribus furibus oſtiũ aperiunt. Quare mox capiendæ & ſtrangulandæ ſunt; ne ipſæ nos ſtrangulent, ſicut contingit Alcameni pyratæ, qui cùm Caium Cæſarem cepiſſet eique joco ſuſpendium minatus eſſet, dimiſſo Cæſare, poſteà ab eo captus & ſuſpenſus eſt. Sic enim niſi tu jugules cogitationem malam, ab ipsâ jugulaberis. Vnde S. Chryſoſtomus hom. 4. in Gen. ait. *Iuſti primam quamque malã cogitationem ſtrangulant, improbi autem excipiunt eandem atque alunt.* Excipiunt, inquit, & alunt, ſed ſuo damno, vti Ægyptius ille aſpidem in domo ſuâ, quæ dum alitur innocua quidem, catulum interim parit, à quo filius hoſpitis necatur, apud Plin. l. 10. c. 74. Ità nimirum cogitatio primò quidem ante conſenſum innocua, paulatim conſenſum elicit, quo hominem necat.

III. Habent aliquid de Lutheraniſmo. III. Habent aliquid de Lutheraniſmo: quia Lutherani ſemel in Rom. Imperium admiſſi, vſque ad Concilium convocandum poſteà

Digitized by Google

poſteà nequiuerunt ampliùs ejici; ſed conati potiùs ſunt ejicere Catholicos: ita & cogitationes malæ ſemel in cor admiſſæ & per delectationem deguſtatæ, difficulter repelluntur, teſte S. Greg. l. 4. mor. dicente: *Facile eſt perverſa opera vitare, ſed nimis difficile eſt ab illicita cogitatione mentem corrigere.* Nodus in craſſo fune non difficilè ſoluitur; at in capillo vel filo ſerico magnâ difficultate. S. Auguſt. ſer. vI. ad fratres in Eremio ait: *Sicut veſtimentum candidum ſi fuerit ſanguine aſperſum, ſi mox fuerit lotũ, candorem ſuũ recipit, ſi autem inſederit & incoxerit macula, vix lauatur: ſic & mens humana ſi ſurgentem cogitationem mox deleuerit, poterit ſuum retinere candorem: ſi autem diutius reſidere permiſerit, vix cum magno labore purgatur.* Additq; hanc eſſe primã victoriam certaminis noſtri occulti quam Deus & Angeli ſpectãt. Sunt inſtar inpudentum canum qui ſemel paſti nequeunt repelli: & per vnũ oſtiũ ejecti redeunt per alterum; at ſi mox ad primum ingreſſum repellantur, fugiunt, nec facilè revertuntur. Hinc adeò laborarunt etiam viri ſanctiſſimi vt malas cogitationes vel modicum delibatas è corde excluderent. S. Benedict. ſpecie fœminę quã aliquando viderat, tentatus à Dæmone, in vepres & vrticas ſe projecit in iiſque volutavit. S. Franciſ. carnis tentatione apprehenſus, poſtquam ſe flagellis acriter cæcidit, in niuem nudus ſe projecit & in eâ ſe volutavit.

IV. Habent aliquid de Iudaiſmo. Trip. Dom. 18. poſt Pent. C. 5. E. n. 3.

IV. Habent aliquid de Iudaiſmo. Quemadmodum enim Iudæi ſuas ſynagogas implẽt clamoribus, quaſi arderent, ac nemo facilè alterum intelligit: ita cogitationes malæ turbant animum quantumvis antea collectum, ita vt homo neſciat quid & cum quo loquatur. Sixtus Philoſo. aiebat: *Bona mens* (bona cogitãs) *eſt chorus Dei: mala mens* (mala cogitans) *eſt chorus Dæmonum.* Hunc chorum perdit mala cogitatio, non ſecus ac cœleſtes Angelorũ choros vna Luciferi cogitatio turbavit omnemq; eorum harmoniam peſſundedit; ea ſcilicet: *In cœlum aſcendam.* Hinc enim homo retinetur ne audiat concionẽ, ne intelligat lectionem libri pij, ne advertat animam ad propriam orationẽ; contra id Eccleſiaſtici 32. *Ne impedias muſicam.* Adhæc ſicut Iudæi fœtere perhibentur ſuoque fœtore nauſeam Chriſtianis pariunt: ita cogitationes malæ fœtent coram Deo, tametſi latent homines. Exemplum refert Ioannes Abbas apud Ruffinum Aquileienſ. presbyterum in vitâ Ioannis Anachoretæ 27. Martij apud Surium de Eremicolâ Thebaidis, qui primo colludens cum turpi cogitatione, reperit panem in menſâ ſordidiorem ſolito, quem prius ſemper ſapidiſſimum, mundiſſimumque repererat. Poſt triduum creſcente cogitatione ad delectationem vſque (quaſi accumberet menſæ ejus pellex) ſordidiſſimum quaſi à canibus & muribus arroſum & inſipidiſſimum. Tandem omninò à cogitationibus malis occupatus & velut à barbaricâ cohorte cinctus, vt ait author, manus dedit & ad ſæculum redire conſtituit cellamque deſeruit, voluit nimirũ Deus ipſi inſinuare fœtorem cogitationũ ejus in fœtore panum.

V. Habent aliquid de Turciſmo.

V. Habent aliquid de Turciſmo, quia vti Turcæ in auxilium vocati omnimodam vaſtitatem inducunt, mactant & perdunt omnia: ita cogitationes malę, ſi vſque ad cordis caſtellum admittantur, totum hominem evertunt. Atque hinc corrupta eſt terra coram Deo & repleta eſt iniquitate. Gen. 6. ante diluuium ſcilicet. *Videns enim Deus*, ait Moyſes, *quòd multa malitia hominum eſſet in terra & cuncta cogitatio cordis intenta eſſet ad malum omni tempore: Delebo, inquit, hominem quem creavi à facie terræ.* Quantam ſtragem edidit in domo Ludovici Severi Bavariæ Ducis vnica cogitatio falſæ ſuſpicionis! Cùm enim is Donawerdæ reſidentiam ſuam haberet pro tempore tamen ad Rhenum militiâ detineretur, conjux eius Maria Brabantina, innocens ac pia fæmina binas literas miſit, alteras marito nigrâ, alteras Henrico Ruchoni equitum ductori rubrâ cerâ obſignatas, tabellarius per errorem has poſteriores Ludovico tradit. Quibus ille perlectis amatoria agi, malè tamen ſuſpicatus, confeſtim cum paucis Donawerdam contendit maximis itineribus, diu noctuque diſſimulatâ irâ. Vbi domum venit, furore plenus mox ſatellitẽ præ foribus excubantem obtruncavit; domo conſensâ Helicam virginem Brennebergenſem confodit; præfectam Gynecæi de turri præcipitavit velut ambas rei conſcias: poſtero die conjugem indictâ causâ, fruſtrà ſuam innocentiam conteſtantem, capite plecti jubet. Anno 1256. cujus rei gratiâ cum ſequenti nocte occiſorum manibus exagitaretur, præ timore ac tremore repentè totus incanuit, cùm adhuc juvenis eſſet. Raderus in Bauariâ ſancta; Avẽtinus lib. 7. Annal. Boiorum. Cuſpin. in Cæſar. Ecce quantam in vnâ domo ſtragem fecit ſuſpicioſa cogitatio.

VI. Habent & de Gentiliſmo aliquid.

VI. Habent aliquid de Ethniciſmo; quia vt Ethnici Idolum, hoc eſt, imaginarium & fictitium Deum contemplando adorabant, indeque exultabant, interim verum Deum offendebant: ita cogitationes malæ falſam & imaginariam pulchritudinem alicuius peccati aſpiciunt, indeque ſtultâ delectatione ſe paſcunt: interim verum & ſummum bonum amittunt, ac pro illâ fictâ ſuavitate vendunt. Certè ſanctus Nilus in aſcetico ait: *Omnis turpis cogitatio, quæ in animo figitur, ſculptile eſt abſconditum, quod pudor vetat in medium proferri.* Quàm ſtultus foret ille, qui pro brevi ſpectaculo alicuius comœdiæ vel ludi expenderet totam ſubſtantiam ſuam? Hoc faciunt illi, qui vnâ fœdâ cogitatione delectati perdunt regnum cœlorum. Exemplum refert Raulinus Ord. Cluniac. Theol. profeſſor in itinerario paradiſi ſermone 11. de pœnit. de Domicellâ viduâ, quæ pietati & liberalitati dedita magni fiebat apud Epiſcopum, confeſſarium ſuum. Verùm miſera ſemel vnum è famulis ſuis fixiùs intuita, ſolâ voluntate in turpem conſenſit voluptatem: quam tamen quoniam opere non compleſſet, negligendam putavit. Vnde ne inſtante quidem morte (cùm tamen maximè eam remorderet conſcientia) præ pudore auſa crimen fateri, ex-

tincta eſt, & in ipſo Epiſcopi ſacello pro virtutis opinione honorificè ſepulta. Sed cùm Præſul proximâ nocte preces perſoluturus eò ingreditur, videntur illi ardere omnia, progreſſus videt in ſepulchro mulieris corpus ferreæ crati impoſitum, ſubijcientibus ignem dæmonibus, huc illucque illud verſantibus, Epiſcopus cùm eam agnoviſſet, ſtupens cauſam ejus ſupplicij rogat. Cui illa ideò ſe damnatam ait, quod voluntatem tantùm peccandi cum famulo ſuo aliquando habuiſſet, idque confiteri erubuiſſet. Quis hîc non obſtupeſcat! Et quid dixiſſe putamus inferos cùm cauſam damnationis ejus intellexerunt? O ſtultarum omnium ſtultiſſimam, dixiſſe puto: nos talia ſectati ſumus, quæ in mundo aliquid ſunt & pretio æſtimantur, vti voluptates, opes, honores &c. Tua autem delectatio quid erat? *Guſtans guſtavi parum mellis & en morior*, ait Ionathas, ob paululum mellis delibatum. Tua delectatio quid niſi gutta mellis erat? & hanc tu pro æternæ mortis ſupplicijs emiſti? Quis vnquam adeò deſipuit?

Quare Audit. aperite oculos & cavete vobis à malis cogitationibus. Non ſunt liberæ à telonijs, vti mundus putat, nimis carè computantur, nimis dirè plectuntur.

THEMA QVINTVM.

Ratio comparandi ſibi humilitaté.

1. *Cogita naturæ tuæ vilitatem.*
2. *Cogita peccata tua præterita.*
3. *Cogita non eſſe tua quæ habes.*
4. *Cogita te ab alijs longè excelli.*
5. *Cogita DEI maieſtatem.*

Vade, recumbe in noviſſimo loco.

Luc. 14.

BEatus Dei ſeruus, Simeon Stylites, cùm adhuc in ſæculo conſtitutus, ſeruiendi Deo cupidus, in templo SS. Martyrum propinquo, Deum rogâſſet, vt ſibi rectum pietatis iter oſtenderet, ſomno oppreſſus eſt, in quo videbatur fundamenta ſibi effodere. *Dum hæc agerem*, inquit, *vocem adſtantis cujuſdam audio, altius effodi opus eſſe dicentis. Cujus ego imperio obſecutus, iuſto operi:re tandẽ, vt mihi videbatur, peractâ me ad otium referebam: cùm rurſus ille mihi adhuc effodiendum eſſe dicit. Cùm hæc autem quater fieri imperâſſet: Satis, inquit, nunc autem ſi ædificium perfici cupis, indeſeſſè tibi laborandum eſt: nã abſque aſſiduo labore fieri quidquam non poteſt.* Ita refert Theodoretus, Epiſcopus Cyrenſis apud Surium 5. Ianuarij. Viſio verò iſta nihil aliud juveni Chriſti athletæ denunciabat, quàm ſi perfectum virtutum ædificium ſtruere ſibi vellet, profundum humilitatis ponendum eſſe fundamentum. Id quod beatus Simeon egregiè perfecit. Cæterùm huic Sancto nihil ſingulare, ſed quod nos omnes tangit, hac viſione præſcriptum eſt: opus nimirum eſſe, vt ſi inter beatos cælites in Dei menſâ cõſedere deſideramus, in nouiſſimo loco recumbamus, adeoque tantò profundiùs fodiamus fundamentum, quò altiùs extruere cupimus ſanctitatis ædificium. Ita enim clarè ſanctus Auguſtinus ſermone 10. de verb. Domini ait: *Magnus eſſe vis? à minimo incipe. Cogitas magnam fabricam conſtruere celſitudinis? de fundamento priùs cogita humilitatis. Et quantam quiſque vult & diſponit superimponere molem ædificij, quantò erit majus ædificium, tantò altius fodit fundamentum.* Hoc idem eſt, quod docet in hodierno Evangelio Dominus, dum jubet nos occupare locum nouiſſimum, ſi deſideramus aſcendere ad ſummum. At verò non omnes habent neceſſaria inſtrumenta, palas & ligones, quibus hanc virtutum omnium baſim in corde ſuo fodiant, ea igitur hîc, ſaltem aliqua ſuppeditabimus.

I. Cogita mi homo, tuæ naturæ vilitatem & fragilitatem. Et inprimis vide originem tuã, quæ nonniſi terra eſt. De Primiſlao Bohemorum Rege ſcribit Æneas Syluius in hiſtor. Bohem. ipſum ex homine ruſtico ad regni gubernacula euectum, qui dum inauguraretur, ſagum ruſticanum juſſit expromi, idemque, vt ſuæ originis memor, cum demiſſione imperaret, ſeruauit vſque ad obitum, apud Cauſſin. lib. 3. ſymb. 47. Hoc age & tu quiſquis es ad honorem, doctrinæ vel virtutis culmen aliquod euectus: pone in conſpectu tuo terram, de qua ortus es; vel etiam primam tui originem, cùm effuſus es in hanc terrã; & criſtas vtique demittes. Demiſit certè Dauid ad regiũ euectus thronum, quando originem ſuam expendit 2 Regum 7. dicens: *Quis ego ſum Domine DEVS, & quæ domus mea, quia adduxiſti me hucuſque?* In quæ verba Diuus Chryſoſtomus homiliâ in eundem textum tomo 1. ait: *Noverat ſe paſtorem eſſe ouium & non genere nobilitatum. Sed quando factus eſt nobilis, agnovit ſe ex nihilo fuiſſe ſublevatum: & quia non eſt oblitus quis natus erat, perſeveravit in culmine regali. Invenit gratiam vt & regnum perciperet, & inimico perſequenti ſe Sauli, malum pro malo non redderet. Videtis quanta culmina procedunt de radice humilitatis, quàm vberem fructum DEO offert.*

I. Cogita naturæ tuæ vilitatem.

1.

2.

Cogita præterea hominem poſtremum inter omnes creaturas conditum, vt agnoſceret ſe viliſſimum, quo modo in paterna domo filius natu minimus, omniũ eſt deſpectiſſimus. Adhæc eſſe conditum eodem planè die, quo condidit Deus jumenta, reptilia & beſtias, Geneſ. 1. num. 24. vt ſciremus nos à beſtijs, ſublatâ rationali animâ, nihil planè diſtare, ſed iiſdem ſordibus, fœtoribus & miſerijs, quibus illæ obnoxiæ ſunt, ſubiectos eſſe. Denique factum eſſe è puluere & luto, velut vaſa figuli: *Ne ignorãdo homo*, inquit Diuus Chryſoſtomus hom. l. 12. in Gen. *quomodo cõſtitutus ſit, magnus ſibi videatur & præſcriptos ſibi limites tranſeat. Nã cùm cogitaverimus, vnde conſtitutionis ſuæ initium natura noſtra ſuſceperit; etiã ſi ſexcenties ſupercilia ſurrigamus, ea deprimemus & humiliabimur,*

Digitized by Google

mur, & ſuſtantia noſtra qualitatem perpendentes, modeſtiam diſcemus. Hoc medium adhibuit Abraham, quando ad familiare Dei colloquium evectus, ne inde ſuperbiret dixit: *Loquar ad Dominum meum cum ſim pulvis & cinis.* Gen. 18. In quem locum ſanctus Chryſoſtomus: *Quoniam,* inquit, *non habebat peccata, quæ diceret: ſed vndique bonis operibus fulgebat, circumcurſans & nihil contra ſe inveniens, ad naturam ipſam cõfugit, & quoniam terra nomen videtur quodammodò honeſtum eſſe, cinis addidit.* homil. 23. in 2. ad Corinth.

3. Cogita & fragilitatem tuam, quâ hodie ſi ſtas, cras fortaſſe cades, & perdes ea omnia, quæ te in ſublime tollunt. Vnde monet nos Apoſtolus ad Rom. 11. *Tu fide ſtas, noli altum ſapere, ſed time.* Quærit ſuper hoc loco S. Baſilius in regulis brevior. interrog. 56. *Quis eſt altum ſapiens?* Reſpondetque: *Sanè mea quidem ſententiâ, is altum ſapiens dicendus eſt, qui ipſe ſeipſum extollit, qui propter rectè facta ſua magnificè de ſeipſo ſentit ſeſeq; effere, more illius Phariſæi, & non cum humilibus ſentit.* At quis neſcit Phariſæum in ipſo templo, vbi alij gratiam Dei acquirere ſolent, gratiã perdidiſſe? & quidem non ludendo, non bibendo, non otiãdo, ſed orando quia malè & cum faſtu oravit, de ſtatu gratiæ lapſum eſſe? Quis ergò ſibi non metuat? Neroni poculum manu tenenti & jã bibituro fulmen excuſſit poculũ, teſte Philoſtrato lib. 4. cap. 14. Ita qui jam cœli fores manu apprehendunt, quaſi mox intraturi, cadere adhuc & excludi, Deique indignatione fulminari poſſunt, ſi de virtutibus aut donis ſuis vanè ſe extollant. Quis ergò non humiliter de ſe ſentiat, quantuſcumque ſit?

II. Cogita peccata tua præterita.

II. Cogita peccata tua præterita quale pondus pænarum tibi exſolvendarum poſt ſe trahant. Cur putatis Deum exhibuiſſe ſignum Moyſi, inaugurando Legiſlatori & populi Duci, in manu ejus leproſũ, è ſinu educta? Exod. 4. Cauſam exponit Theodoretus in Exod. q. 20. *Moyſen,* inquit, *admonuit, non ſuperbire debere, ſed agnoſcere naturam, cum recordatione dextra leprâ priùs infecta.* Vt nimirum Legiſlatorẽ admoneret ne elatè de ſe ſentiret, ſed per leproſam manũ naturæ ſuæ imbecillitatem agnoſceret ac memoriâ teneret; vt quando manus eius miracula faceret, recordaretur fuiſſe priùs leproſam; forſitan & peccaminoſam, quando manu ſuâ obtruncauit Ægyptium contra juris ordinem, adeoque cum peccato, vti ſentit Diuus Auguſtinus lib. 22. contra Fauſtum cap. 70. & Occumenius in Epiſt. Judæ. Ergò & tu quicumque es, ſi fortaſſe manu, aut ingenio, aut virtute tuâ mira operaris, noli inde extolli; ſed cogita manum, intellectum & voluntatem tuam fuiſſe aliquando leproſam, peccatis contaminatam. Hinc quidam ex antiquis Patribus interrogatus, quomodo poſſet anima humilitatem adipiſci, reſpondit: *Si ſua, non alterius peccata conſideret;* apud Roſweid. lib. 3. vitæ PP. Idem ſuadet Beatus Petrus Damiani Abbati Deſiderio, R.E. Cardinali epiſt. 11. lib. 2. *Noli frater,* inquit, *quod plerique faciunt, tantummodò ſiquid eſt in te virtutis attendere, vt vitia quaſi poſt tergum poſita negligas judicare. Imitare naturalis in pavone diverſitatis exemplum. Qui nimirum pullinos & velut ignobiles pedes præ oculis ſemper habet, inſignem verò caudæ pulchritudinem poſt ſe ſpectabilem præbet vidit in pedibus ruſticum aliquid, quod deſpiciat: ignorat in cauda, quod eum mirabilem reddat. In promptu eſt vnde ſe debeat in humilitate deprimere: poſt tergum gerit, vnde valeat quaſi præ cæteris avibus ſuperbire: Te quoque quodammodò quod in te virtutis eſt, lateat; ſi quid verò vitioſum & correctionis eſt indignum, ab aſpectus tui judicio non recedat.* Hoc certè, ſi quis alius, egit S. Paulus, qui etſi inter Apoſtolos plurimum laboràſſet, nomine tamen Apoſtoli indignum ſe judicavit, propter antegreſſa ſua infidelitate peccata. Ita enim ſcribit 1. Corinth. 15. *Ego enim ſum minimus Apoſtolorum, qui non ſum dignus vocari Apoſtolus, quia Eccleſiam Dei perſecutus ſum.* Vbi S. Chryſoſtomus homil. 38. *Quamquam,* inquit, *tranſacta erant iſta omnia, ſed nuntiquam fuerat eorum oblitus.*

III. Cogita non eſſe tua quæ habes.

III. Cogita non eſſe tua, ſed aliena quæ habes bona. Hoc medium tibi præbet Apoſtolus 1. ad Timoth. 6. cùm Dei dona nobis cõmiſſa appellat *depoſita. O Timothee depoſitum cuſtodi,* inquit. Quis autem ob depoſitum apud ſe theſaurum ſuperbit? Audiamus D. Macarium ſancti Antonij diſcipulum, homil. 15. ſic loquentem: *Quemadmodum ſi Rex apud quendam egenum, theſaurum ſuum deponat, is qui accipit cuſtodiendum, non reputat illum vt ſuum, ſed vbique fatetur inopiam ſuam, nec audet diſpergere quidpiam ex alieno theſauro, ſemper hoc habens in animo quod non ſolùm theſaurus eſt alienus, ſed quod Rex & vir ſummæ potentiæ depoſuit illũ apud ſe, qui quando volet à ſe repetet: eiuſdẽ debent eſſe ſententia, qui gratiã Dei ſunt adepti, nempe vt humiliter de ſe ſentiant & mendicitatem ſuam confiteantur. Quemadmodũ enim mendicus, qui theſaurum à Rege depoſitum accepit, ſi de alieno theſauro confidens tamquam de proprijs operibus extollatur & ſuperbiam cor ejus concipiat, aufert ab eo Rex theſaurum ſuum, & qui loco depoſiti illũ acceperat talis manet, qualis erat anteà, nempe mendicus: ita qui gratiâ Dei ſunt præditi, ſi efferentur; & ſuperbiam eorum corda cõcipiant, tollet ab eis Dominus gratiam ſuam, & tunc remanent vt qui priùs erant, antequam à Domino gratiam accepiſſent.* Accedit quòd ea, quæ hoc depoſito, ſeu talentis à Deo nobis traditis, lucramur non tam noſtrâ quàm ipſius ope & induſtriâ lucramur. Ipſe enim dat gratiam, quæ ad vim merendi extollat opera noſtra: ipſe ad merendum nos excitare & cũ merentibus cooperari debet, non ſolùm concurſu illo generali, quo cum omnibus creaturis operatur, ſed quodam auxilio ſpeciali & ſupernaturali concurrente vnâ cum voluntate noſtrâ, liberè operante. Vnde Iſaias cap. 6. v. 12. dixit: *Omnia opera noſtra operatus es nobis.* Et ſponſa, poma, quæ in arboribus ejus creverunt, omnia adſcribit ſponſo ſuo, velut plantatori arborum & horti ſui primario. *Veniat,* inquit, *dilectus meus in hortũ ſuum, & comedat fructum pomorum ſuorum.* Canticorum 5. v. 1. Hortus iſte eſt anima juſti, diverſis virtutum ſtir-

pibus ab eodem ſponſo conſitus: poma autem ſunt virtutum opera, quibus ſponſus mirificè paſcitur & delectatur. Ita explicat ſanctus Gregorius: *In hortum*, inquid, *dilectus venit & fructum comedit, quando Chriſtus mentes viſitat & bonorum operum delectatione ſe ſatiat.* Non extollitur hortulanus, quod arborem nobilium pomorum fertilem ſuâ manu ſeverit aut plantârit. Quid enim laudis habet, ſemen ſpargere, aut palmitem in terram depangere? Sol omnia reliqua facit vnâ cum pluvia alijsque tempeſtatibus. Ita parùm omninò eſt, quod de ſuo depromit homo, cùm opus bonum perficit. Vnde igitur ſuperbiat? Accedit quod incertum nobis ſit, an poma illa integra & ſana & non vermiculoſa ſint, Deoque diſpliceant. Vnde idem Apoſtolus 1. Corinthiorum 4. dicit: *Nihil mihi conſcius ſum, ſed non in hoc iuſtificatus ſum.* Rationem dat Idiota in contemplat. de morte num. 2. *Quamvis enim*, inquit, *mihi certò conſtet, quia fidem habeo, per quã credo, nemini tamen nec de ſe nec de alio certò conſtat quod fidem habeat, per quam credat in DEVM formatum charitate, &c.* Jam ſi neſcimus an charitatem Dei poſſideamus, conſequenter etiam neſcimus an opera noſtra in Deo & charitate facta adeoque Deo grata ſint. Vnde ergò extolli poſſumus?

IV. Cogitare ab alijs longè excelli.

IV. Cogita eas dotes, quibus tu excellis, in alijs quamplurimis eſſe longè excellentiores, & ſi non eaſdem, certè alias nobiliores. Ex infirmitate & cæcitate tuâ provenit, ſi tuas ſolùm dotes, & non alienas perſpicis: quemadmodum de Antycirone memorat Ariſtoteles, quando ob visûs imbecillitatem ſemetipſum tantùm vidiſſet, quia viſuales oculorum radij in medio aëre ob debilitatem confracti in ipſum reſiliebant, eaque ratione propriam ei imaginem per reflexum obijciebant. Sic enim qui de ſuis dotibus ſuperbiunt, ſe duntaxat conſiderant & in alijs nihil excellens aut laude dignum aſpiciunt. Si videres tibi alios innumeros majoribus longè coruſcare donorum & virtutum radijs, quàm tu fulgeas; vtique ſicut ſtellæ coram Sole radios tuos abſconderes & nihil te eſſe diceres. Ita ſanctus Antonius, cùm hæc in mentem ejus cogitatio incidiſſet, nullum vltra ſe perfectum Monachum in Eremo conſediſſe; per noctem ei revelatum eſt, eſſe alium vlterius multò meliorem: ad quem viſendum deberet proficiſci. Manè igitur facto perrexit in deſertum, cumque tertiâ die inveniſſet in ſpeluncâ ſanctum Paulum Eremitam ejusque angelicam vitam, reverſus domum ad fratres ſuos: *Væ mihi*, inquit, *peccatori, qui falſi Monachi nomen fero. Vidi Eliam, vidi Ioannem in deſerto & verè vidi Paulum in paradiſo.* Ita S. Hieronymus in eius vitâ. Idem Antonius ne de eximiâ ſuâ ſanctitate ſe efferret, ſedens in cellâ audivit vocem: *Antoni, necdum perveniſti ad menſuram coriary, qui eſt in Alexandriâ.* Illuc igitur pergens, invenit coriarium, & hoc vnum ab eo audijt: *Manè ſurgens dico, quòd omnis hæc civitas à minore vſque ad majorem ingrediatur in regnũ DEI propter juſtitias ſuas: ego autem propter mea peccata pœnam ingrediar ſempiternam.* Cui Antonius: *In veritate fili, ego necdum verbi tui aſſumpſi menſuram.* Ruffinus l. 3. n. 129. Similiter magno illi Macario Abbati, eodem auctore n. 97. apud Roſweid. revelatum, necdum perveniſſe eum ad perfectionem duarum mulierum, quæ in proximâ habitarent civitate. Eas igitur vbi indagavit, audivit ſimul habitantes mutuo inter ſe conſenſu firmato nullũ vnquam ſæculare verbum locutas. Idem cùm vidiſſet alibi Monachos, ſeverioris diſciplinæ quàm ipſe foret, ſeipſum redarguens: *Vidi Monachos*, inquit, *& ego non ſum Monachus.* Idipſum aut ſimillimum quid haud dubiè diceremus, ſi aliorum dotes & virtutes vel coram intueremur, vel mente ſaltem voueremus.

V. Cogita Dei majeſtatem

V. Cogita Dei majeſtatem, & nihil eſſe te invenies. Verè enim S. Bernardus lib. 5. de Conſid. cap. 6. ait: *Si vidiſti hoc tam ſingulare, tam ſummum eſſe, nónne in comparatione huius quidquid hoc non eſt, iudicas potius non eſſe, quàm eſſe?* Certè Angeli ſupremi leguntur in conſpectu Dei ſubmittere alas ſuas & velare facies ſuas. Ezec. 1. *quia Sanctorum mentes*, inquit ibi S. Gregorius, *cùm Creatoris ſui potentiam intentâ contemplatione conſiderant, vileſcunt eorũ animo virtutes, quas habent, & tantò ſiunt apud ſe humiliores quantò illud altum eſt, quod ſuper Angelos ſonat.* Sic Abraham in conſortio ſermonis cum Deo ad ſuum nihilum deſcendit & cinerem ſe ac pulverẽ agnoſcit. *Sancti namq; omnes*, inquit D. Gregorius 18. Mor. c. 33. *quando in Dei viſione proficiunt, quãtò magis divinitatis interna conſpiciunt, tantò magis ſe nihil eſſe cognoſcunt. Nuſquam quippe legitur, quod Abraham cinerem & pulverem ſe eſſe profeſſus ſit, niſi cum habere Dei meruit collocutionem. Vbi enim, ad immutabilem contemplandũ ſuper ſe raptus eſt, impletus tanta contemplationis potentiâ, dum videret illũ, nihil ſe eſſe niſi pulverem vidit.* Quis verò jam ſe Abrahamo comparare auſit? Et ſi ipſe pulvis coram Deo: quid nos? Jam ſi attendamus illam Dei majeſtatem ſeſe humiliâſſe vſque ad noſtram infirmitatem, eamq; in carne humanâ & habitu viatoris pauperis occultâſſe per 33. annos, nec non ad contemptus & irriſiones ipſamque crucem demiſiſſe; quis obſecro coram ipſo erogere ſe queat? *Prorſus deteſtanda*, ait beatus Laurentius Iuſtinianus de humilitate capite 2. *& miſerabilis præſumptio eſt audire & oculis fidei conſpicere DEVM ſuum mitem & humilem; & velle ſectari honores, appetere dignitates, & alijs præeſſe deſiderare.*

DOMINICA XVII. POST PENTECOSTEN.

THEMATA.

I. Quomodo ex toto corde diligẽdus Deus.
II. Diligendus Deus ob beneficia in nos collata.
III. Chriſtus ſimillimus patri ſuo Davidi.
IV. Quales ſe filij parentibus exhibere debeant, ad exemplar Chriſti.
V. Præceptũ diligendi proximum qui implendum.

THEMA PRIMVM.

Quomodo ex toto corde Deus diligendus.

1. *Vt nihil æquè ac Deum, multo minùs aliquid ſupra eum amemus.*
2. *Vt pro eo omnia dare velimus.*
3. *Vt omnia ejus præcepta ſervare velimus.*
4. *Vt leuiores etiam offenſas euitemus.*
5. *Vt totam noſtram ſpem in Deo collocemus.*

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. *Matth. 22.*

Mirabilis contentio coram Salomone agitata deſcribitur 3. Reg. 3. inter duas mulieres, eodem in cubili cum infantibus ſuis dormientes; quarum vna in ſomno oppreſſit filium ſuum mortuumque clam cum alterius vivente commutauit. Cumque hæc repetetet filium, illa verò negaret, ſed ſuum eſſe contenderet, juſſit Salomon Iudex gladium afferri ad diſſecandum infantem viuum, de quo erat contentio, vt pars infanti vni, pars alteri daretur. Quod vbi audivit ea, quæ verè mater infantis erat, ſervari iofantem jubet: altera nequaquam, ſed dividendum eſſe clamat. Ex quo non hæc, ſed illa deprehenſa eſt eſſe mater. Non abſimilis contentio eſt inter Chriſtum Deum ac Dominum noſtrum, & inter Cacodæmonem de corde & amore hominis. Chriſtus qui nos genuit per baptiſmum in ſanguine ſuo, repetit cor noſtrũ velut ſuũ fœtum: Dæmon qui non genuit, ſed oppreſſit hominem ſuâ ſuggeſtione, contendere non veretur, ſibi id deberi. Cumque id nullo jure ad ſe rapere queat, petit ad extremum; quod impudẽs illa mulier: *Nec mihi, nec tibi, ſed dividatur.* Contendit, inquã, Satanas, vt qui totũ hominis cor ad ſe trahere facilè nequit, ſaltem in quamplurimis, vt vel ejus partem obtineat. Contra impudentem iſtum humani generis hoſtem, præcipit in hod. Evang Chriſtus ſeriò & inculcat nobis mandatum patris ſui: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.* q. d. vide vt totum cor & amorẽ tuum Deo tuo impendas ac ne diuidi patiaris, vt partem Satanæ vel minimam concedas. Quod quâ ratione facere quiſque debeat, videamus.

I. Vt nihil æquè ac Deum, multò minùs aliquid ſupra Deum amet, ſed ipſum ſolum reliqua propter ipſum Magnus nimis eſt Deus, qui & jure ſuo poſſidet cor noſtrum vnde amorem ejus reciprocũ requirit nec corrivalem admittit. Vnde Exod. 20. ait: *Ego ſum Dominus Deus tuus, fortis zelotes*; ſeu vt Deut. 5. repetit *æmulator*, quia ſcilicet hominis animam tantoperè amet, vt non ſinat eam impunè fornicari, ſeu alteri creaturæ adhærere: quemadmodum & vir zelotypus amans valdè conjugem, alterum ei amaſium minimè concedit; ac ſiquem talẽ deprehendat, inultum non dimittit. Dux quidam Oppauiæ cùm vxori, quam ex Lituania acceperat, obuiã iuiſſet & hujuſmodi adoleſcentem corrivalẽ in comitatu ejus deprehendiſſet, parum aderat, quin eum canibus dilaniandũ objiceret, teſte Æn. Sylu. l. 4. Commen. in Panor. Multo maiorem Deus animarũ zelum habet, quas non ſolùm condidit, ſed & ſanguine ſuo reparavit ſibique deſpondit. Hinc illis adulterantibus jure merito iraſcitur S. Iac. c. 4. *Adulteri neſcitis, quod amicitia hujus mundi inimica eſt Dei? Quicumque ergo voluerit amicus hujus ſæculi fieri inimicus Dei cõſtituitur.* Adulteros appellat, qui deſerto Chriſto ſponſo ſuo (de quo Apoſt. 2. Cor. 11. ait: *Deſpondi vos vni viro virginẽ caſtã exhibere Chriſto*) perfidi adhærent per amorem mundo & creaturis, ſicque Dei inimici fiunt, qui ſponſæ eſſe deberent. Idẽ exprobravit Elias Hebræis, alienos Deos ſectantibus 3. Reg. 18. *Vſquequò claudicatis in duas partes? Si Dominus eſt Deus, ſequimini eum: ſi autem Baal, ſequimini illũ*, juſſitque apprehendi & occidi 450. Prophetas Baal. Pari in causâ Samuel exhortans populum Hebræũ 1. Reg. 7. ait: *Si in toto corde veſtro revertimini ad Deũ, auferte Deos alienos de medio veſtri Baalim & Aſtaroth: & præparate corda veſtra Domino, & ſeruite ei ſoli.* Ecce totum cor vult habere Deus, & ſeruiri ipſi ſoli. Nihil verò minus faciunt, qui alteri creaturæ præter Deũ adhærent per amorẽ, quàm fecerint Hebræi ad Idola deflectentes; niſi quod illi abjiciãt ſolam charitatem Dei, hi verò etiam fidem eliminàrint. Quærit S. Auguſt. lib. 1. de conſenſu Evang. c. 17. cur Romani Chriſtũ (ad petitionem Tiberij Cæſaris) in Deorum ſuorũ numerum admittere voluerint, *Nam*, inqoit, *coluerũt aliarum gentium Deos, quas Romanum ſubiecit Imperium, præſertim cùm eorum ſententia eſſet, omnes Deos colendos eſſe ſapienti.* Et reſpondit ib. c. 18. *Nihil reſtat, vt dicam, niſi quia* (Chriſtus) *ſolum ſe coli voluerit.* Totum enim affectum, totam animam poſtulat, omnem cultum & amorem ſibi vni depoſcit, neque aliorum Deorum communionem admittit. Qui creaturam aliquam plus aut æquè amat ac Deum, Idolum ei adjungit in corde ſuo; hinc igitur pugna & contentio oritur in conſcientia, in quâ Deus velut legitimus ſponſus & inhabitator illicò indignatur & quaſi obmurmurat, reprehenditque ſponſam

I. Vt nihil æquè ac Deũ multò minùs aliquid ſupra eum amemus.

donec hoſtem ejiciat: ac niſi ea id quamprimũ faciat,plagas ei accumulat: *quem enim diligit Dominus caſtigat.* Hebr. 12. Non patiebatur in eodem vtero leuis & ſanctus Iacob, hirſutum & flagitioſum Eſau: nec Chriſtus ſanctus ſanctorum tolerat in corde noſtro, imò potiùs ſuo, tam carò à ſe empto, hircum illum Satanicum. Videant ergò quid agant, quantum adulterium committant, & quantâ injuriâ Chriſtum ſponſum ſuum onerent, qui cor ſuum alteri quàm ipſi impendunt. Procul ab hoc ſcelere, tunc ſaltem fuit David, quando dixit pſal. 73. *Quid mihi eſt in cœlo? & à te quid volui ſuper terrã?* ſeu vt ex Heb. legi poteſt: *Tecum non volui ſociũ ſuper te.* Ecce neque in cœlo aliquid extra Deũ eſſe proteſtatur, cui amorem ſuum vellet impendere, multò minus in terra. Si ergo neque Angeli, nec cæleſtes deliciæ dignæ ſũt, quæ admittantur in conclave cordis noſtri, vt pari amore cũ Chriſto diligãtur: quomodo res terrenæ in cor admitti poſſunt? Sed audiamus S. Chryſ. in hũc Matth locum hom. 42. ſcribentem *Quid eſt,* inquit, *diligere Deũ ex toto corde? Id eſt, vt cor tuum non ſit inclinatum ad vllius rei dilectionem ampliùs quàm ad Dei: nec delecteris in aliquâ ſpecie mundi ampliùs quàm in Deo; nõ in honoribus, non in auro vel argento, non in poſſeſſionibus aut vineis, non in animalibus aut mancipijs, non in ornamentis aut veſtibus, non in filijs aut parentibus, aut amicis, ſed hæc omnia exiſtimes tibi eſſe in Deo, vt præ his omnibus Deum ames. Si autem in aliquo horum amor tui cordis fuerit occupatus, iam ex toto corde non amas Deũ: pro quanta enim parte cor tuũ fuerit ad aliquam rem amandam inclinatũ, pro tantâ parte minus eſt ad Deum. Ecce ſi vir habeat vxorẽ, quomodo cognoſcitur vxoris plena dilectio? Vxor neminem debet ſapientiorem reputare, quàm virum ſuum: etſi ſit alter ſapientior, tamen illa ſapientiorem eſſe alterum intelligere non debet. Vxor neminem fortiorem debet putare, quàm virũ ſuum: etſi alter fortior ſit, tamen illa intelligere non debet alterum fortiorem. Vxor neminem formoſiorem debet putare, quàm virum ſuum: etſi ſit alter formoſior, tamen corã oculis ejus alter formoſior apparere non debet. Perfectũ enim odium & perfectus amor judiciũ rerũ non cognoſcit: vt puta, ſi perfectè odias aliquem qualiacũq́, fuerint apud illũ, omnia tibi diſplicent, ſive quæ dicit, ſive quæ agit: etſi verè bona ſũt, tamen tibi mala videntur. Sic & ſi perfectè aliquem amas, quæcumq́, ſunt apud eũ placent tibi, ſive quæ loquitur ſive quæ agit: etſi mala ſunt, tamen tibi bona videntur. Ergò & vxor ſi videns aliquem, dixerit, quàm ſapiens vir! vtinã vir meus talis eſſet! iã amor ejus minus habet de perfecto amore: & pro quãtâ parte ampliùs aliquid laudaverit in altero viro quàm in ſuo; tantò dilectio ejus minor eſt ad virũ ſuum. Sic ergò & omnis anima Chriſtiana, quæ ſponſa eſt Chriſti, ita diligere debet Deũ; vt nihil ſit in mũdo, quod ampliùs amet, quàm tum aut in tantum. Pro quãtâ autem parte plus aliquid amaverit, pro tantâ parte minus amat Deum.*

II. Vt pro eo omnia dare velimus.

II. Vt pro eo retinendo omnia potiùs dare & amittere, etiam cor ipſum, h. e. chariſſima quæque, ipſam etiam animam & vitam velimus, quàm ipſi valedicere, Deus talis margarita eſt, quæ totius mũdi, & ſi infinitĩ eſſent mũdi, omniũ pretia longiſſimè excedit; quid mirum ergò, ſi quandoque petat omnia noſtra demus ad cõparandã illam? Propterea Dominus dixit Mat. 10. *Qui amat patrem aut matrem pluſquam me, non eſt me dignus: Et qui amat filium aut filiam ſuper me, nõ eſt me dignus. Et qui nõ accipit crucem ſuam* (ecce etiã cor & vitam requirit) *& ſequitur me, non eſt me dignus.* Qui hoc modo Deum non diligit, non toto corde diligit; quia non eſt paratus ad offerendũ totum cor in holocauſtũ Deo, qui partem illius ſibi reſervat. Templum Salomonis vndique tectum auro fuit, etiam pavimentũ domûs & porticus & oſtia, *nihilq́, erat in templo, quod non auro tegeretur.* 3. Reg. 6. Sic etiam ornatũ vndique charitate debet eſſe cor noſtrum, quod eſt templũ Dei, ita vt nihil poſſideat, quod amore Dei perdere nõ velit. Scimus enim Achabum Regẽ vnicâ corporis parte tectum armis non fuiſſe, & ibi tamen ſagittâ vulneratum atque enectũ fuiſſe 3. Reg. vlt. Quando igitur parẽtes Deo vocanti, v.g. ad religionem filium vnũ, parati quidẽ ſunt dare vnum, ſed non iſtum: non amant toto corde Deum. Quando quis ait omnia ſe toleraturũ, ſed hanc vel illam injuriã ferre non poſſe, nõ amat Deum toto corde. Quando quis Dei amore paratus eſt bona ſua perdere, & carcerem etiam intrare, ſed nõ vult dare vitã: nõ amat ex tot corde. Abrahamum aſpicite. Iubetur is à Deo immolare filium ſuum, non Iſmaëlem illum ancillæ filiũ, ſed dilectiſſimum ſuũ & vnicum Iſaacum. Nõ putatis ipſum vitam potiùs ſuam quàm filium hunc fuiſſe daturum? Et tamen abſque vllâ excuſatione aut morâ parat ſe ad mactandũ filiũ Gen. 22. Paulũ conſiderate. Pergens is Ieroſolymã, vbi Spiritus S. ei prædixerat, multa amore Chriſti toleranda; & Agabus Proph. vinciendum ac ligandũ, diſcipuli verò profuſis lachrymis retinere eũ cuperẽt, ipſe: *Quid facitis,* inquit, *flentes & affligentes cor meũ? Ego enim non ſolùm alligari ſed & mori in Ieruſalẽ paratus ſum propter nomen Domini Ieſu.* Act. 21. Videte Magdalenam amore Chriſti ebriam, loquentẽ juxta ſepulchrum: *Si tu ſuſtuliſti eum, dicito mihi vbi poſuiſti eum: & ego eum tollam* Joan. 20. In quem locum Origen. hom. 10. in diverſ. ait: *O Maria, ſi corpus Ieſu fortè poſitum eſt in atrio Principis ſacerdotum, in quo Princeps Apoſtol. calefaciebat ſe ad ignem, quid factura es? Ego eum tollam, ô mirabilis mulieris audacia? ô mulier non mulier? Et ſi ancilla oſtiaria interrogaverit te, quid factura es? Ego eum tollam, ô ineffabilis hujus mulieris amor! nullum locum excipit, nullum anteponit, ſine timore dicit, abſolutè promittit: Dicito mihi vbi poſuiſti eũ, & ego eum tollam.* Toto igitur corde diligebat Chriſtũ, ad omnia probra & tormenta pro amore ejus parata. Neq́; hoc durum nimis alicui videatur. Quid enim non faciunt homines propter eos, quos vehementer amant! nónne Sichẽ ille, Principis filius, Dinæ amore ſe circumcidi paſſus eſt? Gen. 34. Quid igitur non faciat, quid non patiatur homo amore Dei?

III. Vt omnia ejus [illegible] pta [illegible] velim[illegible]

III. Vt omnia ejus præcepta, à maximo ad minimum velis ſervare, nullo exempto. Id eſſe toto corde Deum diligere, colligitur ex c. 12. Deut. vbi dicitur: *Si ergò obedieritis mãdatis meis*

vt

vt diligatis Dominum Deum veſtrum, & ſerviatis ei in toto corde veſtro, & in totâ animâ veſtrâ &c. Et paulò poſt explicans, addit: *Si cuſtodieritis mandata mea & feceritis ea, vt diligatis Dominũ Deum veſtrum, & ambuletis in omnibus vijs ejus.* Hoc igitur eſt ſervire Deo in toto corde, ambulare in omnibus vijs ejus. Erraverunt in hoc Phariſæi, qui ſufficere putabant, ſi major pars Legis ſeruaretur: & Rabbini aliqui exiſtimantes eos, qui plus bonorum quàm malorũ operum haberent, poſſe ſalvari. Itẽ Chriſtiani aliqui tempore S. Auguſt. in Enchi. 75. qui per ſolam eleëmoſynam ſperabant ſalutẽ, licet mãdata non ſervâſſent. Contra hos enim S. Iacobus c. 2. ait: *Quicunq; totam legem ſervaverit, offendat autem in vno, factus eſt omnium reus*, quia nimirum Deus corde toto ſibi vult ſeruiri & integro. Hominis cor ſimile eſt tunicæ Chriſti inconſutili, cuius vna ſciſſura totam diſſolvebat, quia *deſuper erat contexta per totũ.* Scimus certè Saülem incurriſſe Dei irã & reprobationẽ à ſceptro regio, quo cum miſſus eſſet à Deo ad internecione delendum Amalec, 1. Reg. 15. pepercerit melioribus, nec omnia delêrit, quæ anathemati Deus ſubjecerat. Quidquid Dei præceptis vetatur, anathemati ſubjectum eſt & Chriſtiano evitandum; alioquin Dei irã incurret & reprobabitur, perindè ac ſi nullum evitâſſet. Taxatur etiã à Scripturâ Iehu Rex qui ad præceptum Dei delevit quidem domum Achab & Idololatriam Baal de Iſraël, veruntamen ipſe non dereliquit vitulos aureos, quos erexerat Ieroboam in Dan & Betheli, vnde de eo dicitur: *Porrò Iehu non cuſtodivit vt ambularet in lege Domini Dei Iſraël in toto corde ſuo.* Quamobrem? nónne omnem domum Achab 70. ejus filios, & 47. fratres Ochoziæ, propinquos domus Achab & omnes ſacerdotes Baal occidit? Ita eſt, ſed in vno defecit, *non enim receſſit à peccatis Ieroboam*; ait ſacer textus 4. Reg. 10. Itaq; ſolos illos vitulos reliquit; in quibus & ipſe poſt impegit. Idem videre eſt in Herode, qui ad inſtantiam Joannis, *Multa faciebat* Mar. 6. verùm pellicem ſuam amovere noluit: cuius rei causâ æquè damnatus eſt, ac ſi nihil eorum feciſſet, quæ ſuggeſſerat Ioannes. Benè igitur Petrus Chryſol. ſer. 94. ait: *Ama Deum & ama totus, vt poſſis õnia ſine labore vincere peccata.*

IV.
Vt leviores etiam offenſas evitemus.

IV. Vt minores etiam offenſas ſeu veniales ſaltem eas, quæ deliberatè committuntur, omni ſtudio evitet. Qui enim perfectè amat, etiã in minimis offendere amatum refugit, nec cũ ejus inimico quidquam commune vult habere. Vnde Prov. 7. dicitur: *Fili ſerva legem meam quaſi pupillam oculi tui.* Quis autem neſcit oculũ turbari & vexari vel à minimo pulviſculo? Ideò Deus *pupillã oculi*, ait S. Ambro l. 6. Hex. c. 4. *tutiſſimo quodã naturæ vallo munire dignatus eſt; quia innocentia & integritas* (deſignata per pupillã) *levi ſorde aſperſa violatur & gratia ſua munus amittit, & ideò perſpiciendum eſt, ne quis eã pulvis erroris oblimet aut vlla vexet feſtuca peccati.* Vexatur enim & turbatur etiam oculus conſcientiæ ſeu cor à parvis peccatis, deliberatâ voluntate admiſſis; vti ſenſit David, quando oram duntaxat chlamydis abſciderat Saüli Regi: *Percuſſit* enim *cor ſuũ David* (hoc eſt Davidem, vt habent 70. 1. Reg. 24.) *eò quod abſcidiſſet oram chlamydis Saül.* Taceo quod particula cordis permiſſa inimico, ſenſim ei aditum parat ad totum diripiendum, ſicut parum ligni datum ſecuri à ſylvâ & effictum in manubrium, totam poſteà ſylvam excidit. Hæc cauſa eſt, cur Moyſes Pharaoni ad extremum ſe reſolventi: *Ite, ſacrificate Domino: oves tamen veſtræ & armenta remaneant*, reſpondit: *Cuncti greges pergent nobiſcum: non remanebit ex eis vngula.* Exo. 10. Quærit etiam Dæmon, ſi totum aut dimidium obtinere nequit hominem, vt ſaltem ungulam ſeu minimam cordis eius partẽ apud ſe retineat; ſciens ſe per vngulam ſenſim ad ſe trahere totũ cor poſſe: ſicuti Hebræi ſi pecora ſua in Ægypto reliquiſſent, facillimè eò pedem retuliſſent: qui etiam cùm nihil jam prorſus in eâ haberent, eò tamen reverti deſiderabant. Scimus ſæpè ingentes cervos vnicâ vngulâ laqueo implexâ retineri; multò magis infirmas aviculas: ſic & *qui ſpernit modica, paulatim decidet.* Eccleſiaſt. 19. Ex toto igitur corde, & ex totâ virtute diligunt Deũ, *qui graviter & ſtrennè omnem* (quantum poſſunt) *defectũ & imperfectionem cavent*, ait D. Thomas opuſc. 61. c. 23. Denique S. Aug. in Soliloq. c. 19. ſic loquitur: *Minùs te amat, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat.*

V.
Vt totam noſtram ſpem in Deo collocemus.

V. Vt totam ſuam ſpem & fiduciam in Deo collocet, non in ſeipſo vel aliâ creaturâ. *Vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum*, ait Dominus Matth. 6. conſequenter & ſpes tua. In quo ergò quis fiduciam ſuam ponit, in eo reponit & cor ſuũ. Iam verò quis eſt ſpes noſtra, quis theſaurus niſi Deus? Solus ille nos ditare & juvare omnibusq; cumulare bonis poteſt ac vult; ad ipſum igitur ſolum apponere cor noſtrum debemus. Injuriam ipſi faciunt, qui in creaturâ tamquã in Deo, aut magis quàm in Deo cõfidit; quaſi vilis & fragilis creatura plus poſſit quàm Creator. In hunc ſensũ S. Chryſoſt. cit. ho. 21. in hunc Mat. text. ſcribit: *Qui putat incantationes aliquid poſſe, aut anguria aliquid intelligere, aut divinationes aliquid nunciare, nõ ille in totâ animâ diligit Deum. Quis autem diligit Deum? qui omne bonum credit eſſe Deum, & extra Deum non credit eſſe bonum.* Ergò qui magos & ariolos currunt vel mittunt, cùm infirmantur, non ſanè amant Deum ex toto corde, ſed partem ſaltẽ ſpei & cordis ſui ponunt in virtute Dæmonis, cryſtalli, magici carminis aut amuleti. De quibus queritur Deus Oſ. 4. *populus meus in ligno ſuo interrogavit & baculus ejus annunciavit ei.* Per baculum Chaldæ. Rup. & Lir. intelligũt Idola lignea. Iſidorus pſeudoprophetas, quibus velut baculis & ſcipionibus innitebatur populus: Hieronymus & alij, baculum divinatorium: quales erant ſagittæ Nabuchodonoſoris Ezechielis 21. è quibus in altum jactis conjectabat, quam civitatem aggredi deberet. Baculi hujuſmodi ſunt arioli & veridicæ; qui cũ ſint rudes & ſtupidi velut baculi futura vel occulta annunciare audẽr, neſcio tamen an ſtupidiores ijs, à quibus interrogãtur, certè vtriq; pari injuriâ & quidẽ intolerandâ efficiũt Deũ

 His

His adnumero eos, qui in Deo parum fiduciæ ponentes, ſperant æquè vel magis in divitijs ſuis. Scimus Ananiam & Saphiram morte ſubitaneâ plexos eſſe, quod cùm pretium agri ſui devoviſſent Eccleſiæ, partem ſibi reſervaſſent, vt humanâ prudentiâ ſibi in tempore neceſſitatis, v.g. fugæ, perſecutionis, ſenectutis, conſulerent, Deo diffidentes. Act. 5. Diviſerunt iſti cor ſuum, & partem eius in Deo, partem in ſuo peculiolo poſuerunt: ſicq; vtrumq; (vt timendum & ſentit S. Auguſt. ſer. 27. de Verb. Apoſtoli, & S. Baſil. ſer. 1. de Inſt. Monach.) perdiderunt. Non ergo in fluxis & fluentibus divitijs ſed in Deo immutabili cor ponendum eſt, vbi nec ærugo id conſumit, nec tinea devorat, nec furores effodiunt. Videat jam quiſq; ne vel ipſa dividat, vel dividi patiatur cor ſuum, vel minimam ejus partem Dæmoni permittat; econtrà laboret omnibus viribus, vt ex toto corde diligat Deum, diabolica vitet contagia, & ſolum Deum purâ mente ſectetur.

THEMA SECVNDVM.

Diligendus Deus ob beneficia in nos collata.

1. *Ob bona, quibus nos cumulat, communia.*
2. *Ob mala bona, à quibus nos liberavit, vel præſervat.*

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. *Matth.* 22.

SÆpiùs admonemur, vt diligamus Dominum Deum, ex toto corde noſtro. Sed videor mihi audire aliquos ad hoc ſubmurmurãtes: Quomodo tam ardenter diligamus Deum, quem oculis non cernimus? Quæ enim ſenſibus non apprehendimus, languidè appetimus: quia abſentibus objectis tenuiter movemur. Verum quidem eſt hoc: non videmus Deum, nec alio ſenſu percipimus; ejus tamen beneficia plus ſatis experimur & quotidie percipimus, imò ſingulis momentis. At hoc ſat ſuperq; movere debet nos ad diligendum Deum, & quidẽ ex toto corde. Quid enim, quæſo, fuit, quod Rebeccam promoveret ad amorem Iſaaci tam potentem, vt petita in ſponſam, aſſenſum mox præberet, quem tamen numquã viderat? Quid amorem ejus adeo exacuit, vt ſpretâ paternâ domo, ne decem quidem diebus detineri in eâ vellet, ſed continuò ad ſponſum adduci deſideraret? Id enim teſtatur S. Scriptura Gen. 24. Vtiq; nil aliud, niſi pretioſa donaria, inaures & armillæ aureæ, veſtes ornatiſſimæ, vaſa aurea & argentea, quæ miſerat ei ſponſus, necdũ ab eâ viſus. Poſſunt igitur eximia dona & beneficia hominem pertrahere in amorem donatoris, tametſi non conſpecti: & quidem in ardentem, quo ſpretis omnibus alijs cupiat eſſe & manere cum benefactore ſuo. Et ſi hoc potuére in Rebecca pauca & exigua dona: quomodo non trahant nos in amorem Dei, magnifica ipſius & continua beneficia, quibus fruimur quotidie? Hoc ergo vt efficiam, ea nunc obiter inſpiciemus.

Duo omninò ſunt beneficiorum genera: bonis cumulare & à malis eripere vel præſervare: vtraque varijs modis à Deo ſibi collata vnuſquiſque deprehendet.

I. Primam ſedem obtinent beneficia generalia, toti humano generi conceſſa, quando propter id hunc mundum & omnia quæ in eo ſunt, ad ipſius obſequium creavit. Quàm amaremus Regem, qui nobis regium palatium donâſſet, omnibus rebus, quæ ad Principem ſpectant, inſtructiſſimum? Hoc palatium mundus eſt, nobis à Deo ſtructum. Hujus 1. Laqueare cœlum ſtellatum & quaſi fornicatum, quàm pulchrum & gratioſum eſt! quàm amplum & firmum eſt! Varia ſiderum diſpoſitio & mutatio plures eorum cœlos indicat. Quis verò eſt domo, vt propter eũ tot & tantæ machinæ, atque vt putatur, ab Angelis ipſis tam conſtanter & regulariter gytẽtur? 2. Pavimentum vndique gramine quaſi tapete pulcherrimo inſtratum. 1. vt moliùs & nitidiùs homo ambularet. 2. vt in eo pernoctans molliùs cubaret. 3. vt viridi colore velut oculis gratiſſimo & ſaluberrimo viſum recrearet & conſervaret. 4. vt fruges arborum in id decidentes mundiùs ſervarentur, nec adeò quaſſarentur. 5. vt pluviæ incidentes diutiùs hærerent & à terrâ imbiberentur. Ad honorandũ Chriſtum Judæi terram veſtibus ſtraverunt, nos herbis, gramine, floribus inſternimus. Nobis idem Deus præſtitit. Quis eum non laudet, ſummè & amet? 3. Pro lumine diurno Solem dedit, vnum omnibus terræ populis ſufficientẽ pulcherrimum, vaſtiſſimum, efficaciſſimum, celerrimum, medium cœli ſic abliquè ſecantẽ, vt omnibus luceret omniaque vegetaret & ſuâ obliquitate varia anni tempora ſibi ſuaviter & vtiliter ſuccedentia efficeret. Suo etiam occaſu noctem pro quiete & ſomno capeſſendo efficit: horas, dies, menſes & annos diſtinguit ac numerabiles facit. Diem hominum victui & laboribus noctem feris ad prædandum dedit, ne vel hominibus nocerẽt, vel ab ijs impedirentur. 4. Pro ſomno & noctis triſtitiâ tẽperandâ lucernã Lunæ, quaſi nocturnũ lumen accendit, quod ſomnum non prohiberet, rurſũ vt viatoribus aliquid luminis impertiret & afflatu ſuo terras ſaturaret corporaque impleret. 5. Pro aulęis ſuſpendit in aëre quaſi in pariete nubes, lucidas, obſcuras; tũ vt Solis æſtum arcerent ac temperarent, tum vt imbres terræ afferrẽt & infunderent. 6. Pro lavatorio pluvias diſtillat guttatim, quibus corpora refrigeret & aërem, fontes & flumina perennet, potum animantibus det & terram riget: ita ſcilicet vt ſenſim terræ inſidẽtes ſenſim imbibentur, quarum loco per hyemem dat nivem ſicut lanam, quaſi carminatam, ne vivẽtia opprimat. 7. Scopæ in hoc palatio venti ſunt: vt aërem ventilando expurgent ac ſalubrem reddant: nubes adducant & abducant, inutilem terrę humorẽ abſumant. Per eoſdem navigia impellit & horum beneficio commercia per vniverſum orbem rerum omnium facit.

I. Ob bona, quibus nos cumulat communia.

Mundum pro palatio dedit.

1. Laqueare.

2. Pauimentũ.

3. Lumẽ diei.

4. Lucernam nocti.

5. Tapetes.

6. Lauatoriũ.

7. Scopas.

Iam

2. Creaturas in ſervos. Trip. Dom. 11. C. 7. D. Iam ſeruos hujus aulæ videamus 1. promi
& condi ſunt tria elementa, aër, aqua, terra.
Aër aues, terra quadrupedia, fruges & vinum:
aqua potum & piſes ſubminiſtrat. Hi promi
1. Promos & condos. inprimis non omnia ſimul eodem tempore ſed
ſucceſſiuè, nunc hæc nunc alia, itemque alia
& alia ſuppeditant, tum vt copia nauſeam non
pareret: tum vt varietas faſtidium pelleret, tum
vt homines ſemper aliquid jucundæ operationis
haberent. Aër nunc has, nunc alias aues:
terra nunc has nunc illas feras ad victum commodas:
fruges alias poſt alias: aqua ſingulis ferè
menſibus alios piſces offert. Quodq; mirum
eſt, licet innumerabiles capiantur, v.g. piſces &
aues, nullus tamen in illis ſpeciebus defectus
advertitur, v. g. in turdis, alaudis, fringillis,
paris; neq; nimia multiplicatio in illis, quæ non
capiuntur, v. g. in corvis, picis, paſſeribus, hirundinibus.
Deinde hi promi interdum condi
fiunt & victum nobis ſubtrahunt ad tempus,
tum vt intelligamus panem à Deo petendum
eſſe, ipſumq; adeò timendũ; tum ne ijs ad
voluptatem abutamur; tum ne copiâ vileſcant
& nauſeam creent; tum vt in penuriâ cõmodè
vendi poſſint. 2. Ignem pro coquo, calefactore
2. & nocturnâ lucernâ dedit; qui cùm valdè ne-
Coquum & ceſſarius ſit, facilè proinde parabilis eſt, ex cha-
calefactoré. lybe & ſilice, ſpeculo &c. maximè etiam ſecũ-
dus, ſeipſum multiplicans & augens è minimis
ſcintillis. 3. pro cuſtodibus domorum & cor-
3. porum noſtrorum canes dedit, totâ ferè nocte
Cuſtodes latrantes nec non interdiu excubantes, noſtraq;
domorum. cuſtodientes. Rurſum ad venationem variam
canes varios dedit, pro muribus & ſoricibus
capiendis feles: pro muſcis araneas. 4. pro ho-
4. Horologiũ rologio & excitatoribus gallos gallinaceos,
& excitatores. qui poſt medium noctis horarum ſpatia ſuo
cantu proderent, & conciſiore ſono vi-
ciniorem & viciniorem diem annuncia-
rent, quod mirandum proponit Iobo Deus:
Quis dedit intelligentiam? Iob 38. v. 36. 5. pro
5. Operarios. operarijs & laboratoribus jumenta quæ nos &
onera noſtra veherent & portarent, vti equos,
aſinos, boves, camelos, elephantes. 6. pro ſar-
6. Sartores & ſutores. toribus & ſutoribus ad nos veſtiendos, ferarũ
variarum pelles, & coria, lanam, bombycem,
goſſipium, linum, canabim. 7. pro medicis &
7. Medicos & pharmacopolas pharmacopolis, tot ſpecies herbarum, thermas
acidulas &c. 8. Ad noſtram delectationem om-
nibus ſenſibus providit varia obiecta, quæ eos
8. recreent. Viſui tot genera florum, auicularum
Delectationes varias. varijs coloribus diſtinctarũ, adeoque viliſſima
etiam inſecta, vt papiliones, locuſtas varijs &
ſpecioſiſſimis alis & corpuſculis veſtitos, ita vt
Salomonis gloriam ſuperent. Auditui auium
cantus, voces pecorum, inſtrumenta muſica.
Guſtui tot ciborum & potuum genera. Olfa-
ctui thus, balſamum myrrham, flores. 9. Pro
inſtructoribus dedit penè omnes creaturas ad
9. Inſtructores. ſectandas virtutes, vitia fugienda. Multas, vt
futura nobis prænuntient, velut tẽpeſtates, præ-
lia &c. 10. Pro exercitio virtutum & pro pec-
10. Cenſores. catorum vindictâ dedit alia ferocia & venena-
ta animalia, alia moleſta & vexantia, vti muſ-
cas, culices, pulices. Illa vt intelligamus à quã-
tâ dignitate per peccatum exciderimus: hæc, vt
ſciamus in quantam vilitatem infirmitatemque
deciderimus, qui nec contra minutiſſimas be-
ſtiolas defendere ſat nos poſſumus. Videmus
ergò ex hoc capite quantum obligemur ad a-
mandum Deum. Vnde S. Auguſt. 10. Confeſſ.
c. 18. ait: *Cælum & terra & omnia, quæ in eis ſũt;
ecce omnia mihi dicunt, vt te amem, nec ceſſant dicere
omnibus, ita vt ſint inexcuſabiles.* Neque minus
hoc beneficiũ æſtimandum, quia pluribus
commune eſt. Pauper enim nõ minùs agit gra-
tias largitori magnæ eleemoſynæ, quia & alij
parem ab illo acceperunt: neque æger ſanatus
Medico, quia & alij ab eo ſanati ſunt: neq; tu
liberali hoſpiti tuo, quia & alij ab eo excepti
fuére lauto conuiuio.

Sed deſcendamus iam ad particularia bona. Ob bona particularia & privata.
Ac 1. cogita bona, quæ præ alijs acceperis à
Deo. S. Franciſc. (vt in ejus vitâ ſcribit S. Bo-
navent.) auiculis ad ſe aduolantibus talẽ ali-
quando concionem habuit: *Fratres mei volucres* 1.
*multum debetis laudare Creatorẽ veſtrum, qui plu-
mis vos induit & pennas tribuit ad volandum, puri-
tatem conceſſit aëris, & ſine veſtrâ ſolicitudine vos
gubernat. Cùm autem ea hæc & ſimilia loqueretur,
auicula modo mirabili geſtientes cœperunt ex-
tendere colla, protendere alas, aperire roſtra, & in
illum attente reſpicere.* At verò aves Deum, vti
nõ noverunt, ita nec laudare vel amare poſſunt
& quantula ſunt illa, quæ auibus donata ſunt?
Vos verò qui Deũ agnoſcitis, & propter quos
Deus non ſolùm aves, ſed omnia creauit, om-
niaq; vobis ſubdidit, quãto ampliùs quàm aui-
culæ, Deũ laudare & amare debetis? 1. Dedit 1.
plerisq; veſtes integras & honeſtas, multis ſeri-
cas & prætioſas deniq; frigori arcendo ſufficiẽ-
tes. Quàm multos paſſim videmus centonibus
indutos ſordere vermiculis, fœtere, frigere, à
cõgreſſu & quandoq; etiam à conſpectu homi-
num arceri! 2. Menſam quoque honeſtam ac 2.
ſufficientem, multis opiparam, nullo penè eo-
rum labore paratam. Quàm multi viciſſim vix
habent quod rodant, qui panem mendicant,
nec niſi durum ac nigrum accipiunt! quot
alij in ſudore vultûs ſui vix tenuem victum
ſibi parare poſſunt! 3. Corpus integrum, 3.
vegetum ac ſanum; cùm alij multi videantur
miſeri, cæci, claudi, vel alijs defectibus ac mor-
bis obnoxij. 4. Domum inhabitandam cõmo- 4.
dam, multis ſplendidam atq; omnibus delicijs
refertam. Quàm multi alij coguntur ſub dio
morari ac pernoctare, vel in miſericulis tugu-
rijs vitam tolerare! 5. Libertatem velut alas, ad 5.
evolandum qui volunt & agendum quidquid
placet; cũ multi alij vel in vinculis detenti, vel
ſervituti addicti, certo loco affixi ſint vel mor-
bo detenti. 6. Præterea lumen rationis, quâ 6.
ad imaginem Dei facti ſunt, habent. Quàm
miſeri econtrâ qui rationis vſu privati, in ma-
niam inciderunt! quod brutum eſt tam infæ-
lix, vti mente captus homo?

II. Secundam ſedem obtinent mala, à qui- II. Ob mala, à quibus liberat vel præſeruat.
bus erepti & præſervati Dei ope ſumus. In
vitâ S. Franciſci Xaverij ſcribit Turſelli. l. 1.
c. 9. Secretarium Legati Luſitani in itinere ex
equo in profundum niviũ acervũ loco præci-
piti, cui ſubiectus erat profundus torrẽs colla-
pſum

pſum cùm nemo ex comitum numero opem lapſo ferre auderet ob ruinæ in præceps periculum,ſolus Xaverius ad eum deſcendit,cumque periculo exemit. Ob quam cauſam mirè dilexit eum ſemper Secretarius, nec aliter quã vitæ & ſalutis ſuæ parentem appellavit. Cogitate Aud. an non & vos dum vivitis, varia in pericula ſubinde incideritis, & à quo erepti ſitis. Vnus forſan incidit in periculoſum morbũ nec ſemel quidem,& inde ereptus eſt. Alius in aquas & extractus eſt. Alius in prędones & eluctatus eſt. Alius in periculoſo duello ſervatus eſt. Alius ab incendio & colliſione corporis, maleficijs maleficorum &c. Et à quo ereptus ? nónne Dei ope, qui miſit ei Angelum, vel Medicum vel alium opitulatorẽ? Sed quid de lapſu animæ longè graviore? Quoties labũtur heu pleriq; in peccata gravia, quæ gehennam promerentur ? & quoties inde erepti ſint ope Canfeſſariorum, imò Dei potiùs? Quoties denique præſervati à lapſibus alijsq; gravibus periculis ! Et cujus niſi Dei auxilio? Nónne igitur obligatiſſimos nos ſentimus ad amandũ toto corde Deum velut vitæ & ſalutis noſtræ toties auctorem & parentẽ? David certè poſtquam ſenex ruminavit è quantis malis, periculis & hoſtibus,Dei ope liberatus eſſet, compoſuit pſalmum 17.cujus titulus eſt: *In finem pueto Domini David,qui locutus eſt Domino verba Cãtici hujus in diequâ eripuit eum Dominus de manu omniũ inimicorum ſuorum*(ſcilicet Philiſthinorũ, Iebuſæorum, Ammonitarum, Abſalonis & aliorum) *& de manu Saul*, & ſic canere incipit: *Diligã te Domine fortitudo mea. Dominus firmamentum meũ & refugiũ meum & liberator meus.* Quid aliud nos faciamus, qui è tot periculis Dei ope liberati ſumus,niſi vt cum Davide exclamemus toto pectoris affectu: *Diligam te Domine fortitudo mea* ! Fieri igitur poteſt vt quis hæc omnia cogitans in Dei amorẽ non inardeſcat redametq; eum, à quo ſic amatus eſt ? Fit certè & nimis cõmuniter. Hinc enim Alphonſ. Arragonũ ſapientiſſimus ac pijſſimus Rex,cùm quidam viri docti laudarent dictũ Hecatonis & Senecæ, *Si vis amari ama*;hoc dictũ in ſolo Deo fallere aiebat: *Quis enim*, inquit, *aut certiùs aut flagrantiùs diligit,quàm qui homines fecit vtq; hominum causâ omnia fecit ? Cùmq; id ita eſſe nemo vivus ambigat,quis tamen eſt,qui mutuâ charitate Deũ cõplectatur? Imò verò quid mirabilius aut potiùs deteſtabilius eſt,cùm aut hunc aut illum hominem amantibus nobis interdum in officio nõ reſpondeatur,Deũ verò amãtibus certiſſima ſit illius charitas,nec charitas ſolùm, ſed amoris merces perpetua lux & ſempiterna tranquillitas , nihilominùs obdurati perſiſtimus nec amantem redamamus ;quod ego arbitror nobis evenire ob nullam aut certè exiguam in Deum fidem. Dum enim bonis hiſce præſentibus atq; voluptatibus delinimur & obcæcamur, cæleſtia,quæ non videntur,neq; tanguntur,nõ modò non curamus,ſed nec omninò futura confidimus ; vt aquis admodum ſitiens audiat aquam limpidam & puram procul eſſe: ſed vicinam & propinquam potiùs bibat, licet turbidam & lutulentam.*

At verò, quæſo te, ſi pauper & eſuriens in domum opulenti admittereris , qui te hodie per famulos ſuos paſceret , omnemque humanitatem exhiberet, licet eum toto anno nõ videres, nónne in amorem ejus toto corde raperetis, ejuſque conſpectum deſiderares , vt ei gratias ageres ? Quot enim ſerviunt Regibus, qui Regem numquam vident,nihilominùs vitam pro eo ponunt aut ponere parati ſunt ; qui ejus ſtipendijs liberaliter ſuſtentantur ? Ergò curramus in odorem Dei &c.

THEMA TERTIVM.

Chriſtus ſimillimus Patri ſuo Davidi.

1. *In vultu & natalibus.*
2. *In virtutibus & converſatione.*
3. *In perſecutionibus.*
4. *In prælijs & victorijs.*
5. *In Regni adminiſtratione.*

Quid vobis videtur de Chriſto? cujus filius eſt ? dicunt ei; David. *Matth.* 22.

SÆpiùs audimus in ſacro Evangelio Chriſtum appellari *filium David*. Quæ verò cauſa eſt quod Davidis, ſolius, non item Abrahæ, Salomonis aut alterius de ſuis progenitoribus filius vocetur. Ita enim non à Phariſæis ſolũ in hoc Evang. ſed ab alijs etiam Iudæis & ab ipſis pueris clamantibus , *Hoſanna filio David*, Matthæi 21. & à Gentili Chananeâ orante: *Miſerere mei Domine fili David.* Matthæi 15. quin & ab ipſis cæcis appellabatur : *Fili David,miſerere mei*,Lucæ 18. Scio quidem à Matthæo capite 1. appellatum etiam *filium Abraham*, quia & ipſi æquè ac Davidi ſpecialis de Chriſto promiſſio facta eſt ; non tamen vulgo ſic appellabatur ; ſed præcisè *filius David*, Quæ hujus rei cauſa ? Placet ea quam dant ſanctus Chryſoſtomus, Theophylactus & Euthymius ; quia ſcilicet promiſſio Davidi de Chriſto ex ejus poſteris naſcituro facta, erat recentior, ſpecialior & honorificentior, velut filij Regis, nihilominùs tamen exiſtimo potiorem aut non inferiorem cauſam eſſe, quia Chriſto David fuit quàm ſimillimus,adeoq; vir ſecundum cor ejus. Audimus ſæpè filium qui patri quàm ſimillimus eſt, ſolum inter fratres appellari *patris filium*, eò quòd exactiùs quàm cæteri, vultu ſimul & moribus patrem repræſentet. Videre id in Chriſto erat,qui in vitâ & converſatione ſuâ magis Davidem, quàm alios progenitores ſuos exprimebat, quaſi genuinus & ſimillimus patri filius. Quod cùm ad inſtructionem noſtram ſerviat, vt & ipſi adnitamur Chriſto,Parenti noſtro, conformare vitam noſtram, nunc meliùs expendemus.

I. In vultu & natalibus 1. David erat adoleſcens rufus, pulcher aſpectu & decorâ facie. I. In vultu & natalibus.
Chriſtus ſimiliter *ſpecioſus formâ præ filijs hominum*, Deinde, *Igneum quiddam atque ſydereum radiabat ex oculis ejus & divinitatis majeſtas relucebat in facie ejus*,inquit Hieron. in Matth. 21. & 9. Vnde ſolo ſui aſpectu trahere ad ſe homines & conſolari poterat. 2.

2. Da

Digitized by Google

2. David ex tribu Iuda & civitate Bethlehem oriundus, adolevit inter pecora velut puer paſtoritius, eratque natu minimus inter fratres ſuos; quibus tamen omnibus prælatus, in Regem à Samuele eſt vnctus. Chriſtus etiam è tribu Iuda & in Bethlehem natus inter bovem & aſinum à paſtoribus viſitatus, adolevit in obſcurâ domunculâ, arte ſabrili ſe exercens: erat deinde inter diſcipulos ſuos velut miniſter & noviſſimus. Atque ita ab humili Davidis ſede ad regiam dignitatem in cœlũ evectus, omnium Dominus & Rex ſactus eſt, vti indicavit Angelus: *Dabit ei Dominus ſedem David patris ejus*, Luc. 1. Sedem David priùs humilem, poſtea ſublimem.

Nos ſi pari modo veri Davidis filij & Chriſti fratres eſſe volumus, ab humilitate incipiamus. Docuerunt hoc mira inventione Carinthij, qui non inaugurabant Ducem ſuum, niſi is priùs agreſti habitu, paſtoralem baculum tenens, à dextrâ macilento bove nigro, à ſiniſtrâ equo deſormi ſtipatus paſtorem magis quàm Principem agens à primario quodam ruſtico lapidi inſidente, peteret principatum, & ab eodem primò obiurgatus, quiſnam eſſet, cur tam ſuperbè incederet, vellétne eſſe æquus Iudex, &c. ictum vnum, ſed blandum ad malam acciperet, frigidamque ruſticano illatam pileo biberet: vt refert Æn. Sylvius in deſcript. Europæ, cap. 20. Sic nimirum Deus neminem in cœlo creat principem, qui non potiùs hic bene depreſſus fuerit & noverit ſeipſum hominem, ruſticanum, pauperem, nudum, &c. Certè ipſemet Rex gloriæ Chriſtus non priùs intravit in gloriam ſuam, quàm infami crucis cathedrâ conſcensâ, inter duos latrones velut inter bovem macilentum & ſcabioſum equum, acetum è ſpongiâ delibaret. Quid mirum ſi hoc ſervi cogantur ſuſtinere, quod ſuſtinuit Dominus?

II. In virtutibus & converſatione. — 1. In miſericordiâ.

II. In virtutibus & converſatione. Inter complures ei ſimillimus ſuit 1. in bonitate & miſericordiâ. David cùm eſſet in exilio ad ſpeluncam Odollam, convenerunt ad eum omnes, qui erant in anguſtiâ conſtituti & oppreſſi ære alieno, & amaro animo, & ſactus eſt eorum princeps. 1. Reg. 22. Ita ad Chriſtum in hoc exilio degentem, venerunt omnes afflicti, infirmi, & qui peccatis obnoxij cupiebant abſolvi: Chriſtus velut eorum Princeps omnes in ſuam gratiã recepit, omnes miſerias & mœrores eorũ abſterſit, commune omnium aſylum. vnde ipſe exclamavit: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis & ego reficiam vos.* Tales etiam ſimus fratribus noſtris, vt ſimus filij David & fratres Chriſti.

2. In manſuetudine.

2. In manſuetudine. David calumniatorem ſuum Semei, lapides cum probris in ipſum iaculantem non modò nullâ appetijt vindictâ, verùm etiam defendit à milite ſuo, qui caput ei amputare volebat. 2. Reg. 16. Saülem item quando ab eo ad necem quærebatur, deprehenſum, cùm occidere poſſet, noluit, ſed maluit eum fugere, imò defendit bis à furore militum ſuorum, ne eum interficerent. 1. Reg. 24. & 26. Deniquè hoſtium ſuorum, Saulis; Abneris, Abſalonis aliorumque mortem acerrimè deplanxit. Chriſtus duos diſcipulos Boanerges, qui perdere optabant Samaritanos inciviles & inhumanos, cohibuit ac confregit: *Neſcitis cujus ſpiritûs eſtis*, Luc. 9. Idem *cum clamore valido & lachrymis* interitum inimicorum ſuorum deploravit; cùm ante paſſionem ſuam ſuper aſello ingrederetur Ieroſolymam; adhæc in ipsâ Cruce pro inimicis & crucifixoribus ſuis oravit; cumque cœlum & elementa ſeſe iam armâſſent ad vindictam de illis ſumendam & terrâ os ſuum aperiret ad eos deglutiendos, ipſe eã repreſſit ſuâ oratione, quomodo de Davide dicitur: *Confregit David viros ſuos ſermonibus & non permiſit eos, vt conſurgerent in Saül* 1. Regum 24. Et quemadmodum Saül ex manſuetudine Davidis ſibi exhibitâ cognovit ipſum poſt ſe certiſſimè regnaturum; ita centurio ex manſuetudine (vt videtur) Chriſti agnovit ipſum eſſe Dei filium. Nos ergò ſi filij Davidis & fratres Chriſti eſſe volumus, manſuetudine excellamus. Ipſe enim Chriſtus dixit: *Diligite inimicos veſtros, &c. vt ſitis filij patris veſtri, qui in cælis eſt.*

III. In perſecutionibus.

III. In perſecutionibus. David habuit hoſtem continuum, Saülem, dominum ſuum, ex merâ invidiâ; quòd ei præferretur virtutibus, prævaleret exiſtimatione, creſceret gloriâ, & Rex Iſrael aliquando inaugurandus videretur. Deinde habuit hoſtem, proprium filium Abſalonem; quem fugiens aſcendit per montem Oliveti mœrore plenus & luctu: quique tandem ex arbore pendulus interijt, in pœnam ſui ſceleris. Chriſtus hoſtem habuit continuũ, Synagogam ſeu Principes ejus, Pontifices, Scribas & Phariſæos; qui invidebant ei virtutes & miracula, quæ ipſi facere nequibant; quòd omnium ore celebraretur & omnes penè eum ſequerentur; quodque timerent ne Rex ipſorum fieret. Et quemadmodum David Saulem, ita Chriſtus etiam Iudæorum Principes fugere coactus fuit. Habuit adverſantem etiam ſibi Iudam, filium quaſi ſuum, qui & inſtar Abſalonis Chriſto necem, dum ipſe aſcenderet in montem Oliveti triſtis vſque ad mortem, machinatus eſt, ac denique in arbore pendulus effudit viſcera ſua.

Nos ſi filij etiam Davidis & fratres Chriſti eſſe volumus, perſecutiones quaſlibet vndequaque veniant, æquo animo toleremus & de hoc gratulemur nobis.

IV. In prælijs & victorijs.

IV. In prælijs & victoris. Pugnavit contra vrſum & leonem David, quibus raptas oves è faucibus eripuit, vitamque ſimul extorſit, ſuffocando eos. Obtulit ſe vnus & ſolus ad difficillimum illud certamen cum Goliatho, in quo nõ niſi baculo & quinque lapidibus armatus procedens, victor evaſit & vniverſum populum ſuum liberavit, ſibique filiam Regis ſponſam promeruit. Pugnavit etiam Chriſtus contra dæmones, è quorum velut vrſorum dẽtibus extraxit paſſim homines obſeſſos, percutiens invaſores verbo & imperio, nec ſinens eos loqui; ſed maximè contra Principem dæmoniorum potentiſſimum, cùm ſolus ipſe ſuâ paſſione & morte, crucis baculo & quinque

acco-

Digitized by Google

acceptis vulneribus Goliathum illum vicit, hoſtem humani generis, liberavitque illud à poteſtate illius : quod nemo alius præſtare poterat. Ibi poſuit animam ſuam pro nobis, ſicut David pro ſuo populo : hic quidem animi præparatione ; Chriſtus vitæ amiſſione. David Goliatho proprio ejus gladio caput amputavit: Chriſtus Dæmonem ligno ſtravit, quo ille in paradiſo hominem proſtraverat.

Nos ſi filij Davidis veri & Chriſti fratres eſſe volumus, pugnare etiam debemus; *non adverſus carnem & ſanguinem, ſed adverſus Principes & poteſtates tenebrarum harum: adverſus ſpiritualia nequitia*, & peccata: alioquin non coronabitur, niſi qui certaverit. Cumprimis verò adlaborandum nobis eſt, vt Goliathum, id eſt, primarium noſtrum hoſtem ſeu vitium principale expugnemus; hoc enim devicto, reliqua viciſſe reputabimur; certè ſuperabimus non magnâ difficultate.

V. In regni adminiſtratione.

V. In regni adminiſtratione, quæ conſiſtit in clementia & juſtitiâ. David in proprijs injurijs ignoſcendis, clementiſſimus fuit, in alienis & Dei præſertim injurijs vlciſcendis ſeveriſſimus. Vnde 2. Reg. 23. vocatur *tenerrimus ligni vermiculus*. Eo nihil mollius eſt, cùm tangitur, nihil durius, cùm tangit; ſiquidem duriſſima quæque ligna ſuo roſtello perforat. David primò quidem injurias patienter toleravit, ſed tamen ad extremum contra pervicaces ſeveriſſimè vltus eſt; vti patet in Ammonitis, quos tribulis & carpentis ſerratis contrivit. 2. Reg. 12. Denique morte inſtante æquum ſe præbuit Iudicem, mandans Salomoni, vt præmio afficeret fideles ejus ſervos, filios Bercellai : ſupplicio contra puniret reos, Joab & Semei. 3. Reg. 2. Sic etiam Chriſtus in proprijs injurijs patientiſſimus, in alienis & patris ſui imprimis (vt cùm nundinatores ejecit flagello è templo) ſeveriſſimus. Patientiſſimè tulit probra impiorum in ſua paſſione, ſed poſtea in excidio Ieroſolymæ terribilis vltor fuit: & talem ſe omnibus oſtendet in die judicij, cujus typum præmiſit in Cruce, cùm pœnitenti latroni paradiſum promiſit, impœnitẽtem & blaſphemantem perire paſſus eſt, terræque motu crucem ejus à ſuâ auulſit. Quid faciet in die judicij cùm inimicos ſuos ponet in ſcabellum pedum ſuorũ (quod ex pſalmi Prophetiâ in hod. Evangelio Iudæis inſinuavit) vti Sapores Perſarum Rex Valerianum Imperatorem : Tamerlanes Rex Tartarorum, Baiazetem Jmperatorem Turcarum? Nos vt Chriſti fratres ſimus, proprias injurias patienter toleremus: alienas verò & Dei præſertim acriter vindicemus.

THEMA QVARTVM.

Ad exemplar Chriſti quales ſe parentibus exhibere filij debeant.

1. *Imitari bonos parentes debent.*
2. *Parentes honorare debent.*
3. *Defendere eos tenentur.*
4. *Obedire eis debent.*
5. *Servire eis debent.*

Si ergo David vocat eum Dominum, quomodo filius ejus eſt? *Matth.* 22.

DVo quidem ſomnia ſatis odioſa habuit ac recenſuit patri innocentiſſimus puer Joſeph, ſed ob vnum tantùm reprehenſus eſt à patre. Geneſ. 37. Somniarat primò fraternos vndecim manipulos caput ſubmittere ſuo manipulo; idque recenſet fratribus; ſed nihil ad hoc pater aſperum locutus eſt. Somniat ſecundò ſeſe adorari viſum à Sole, Lunâ & ſtellis rurſum vndecim. Audijt hoc pater, & quod erat, mens præſagijt, ſomniare filium aliquod imperium in patrem & matrem. Itaque de hoc filium redarguit : *Quid ſibi vult hoc ſomnium, quod vidiſti? Num ego & mater tua & fratres tui adorabimus te ſuper terrã?* quaſi diceret, itáne tu filius meus, cogitas te futurum aliquando meum & matris tuæ dominum? Tu enim ſi meus es filius, quomodo eris dominus meus? Simili argumento confutavit Dominus in hod. Evangelio Scribas & Phariſæos : Si Chriſtum vocat David dominum ſuum, quomodo filius ejus eſt? q. d. Duo hæc inter ſe non bene conveniunt, vt idem ſit patris filius & ſimul ejus dominus. Filius colere parentem, defendere, ſequi, juvare debet : dominus ipſe coli, defendi, præmitti, juvari & ſublevari vult à ſubditis. Malè igitur ſonat, quando filius vult eſſe parentis dominus. Quomodo enim, ſi dominus, filius ejus eſt? Id quod nunc accuratiùs paulò expendemus.

I. Imitari bonos parentes debent.

I. Qui non imitatur parentem ſuum *quomodo filius ejus eſt*? Videmus enim vt plurimum filios ſectari mores parentum. Vnde D. Chryſoſtomus homil. 45. in Matthæum. *Vt regula eſt humanæ naturæ*, inquit, *vt omnis homo naſcatur duos oculos habens & quinos digitos: alioquin tamẽ vt manifeſtentur opera Dei, naſcitur homo ſex digitos habens. Sic & homo extra regulã naturæ rarò procedit, vt diſſimilis naſcatur parentibus filius.* Quod ſi aliquando contingat, vt parentum mores reprobi ſint, laborandum filijs eſt, ne illorum vitia imbibant : referantque naturam piſcium, qui licet in ſalſo mari degant, nihil tamen inde amaritudinis contrahunt. Quã de re S. Bernardus laudat S. Malachiam in ejus vitâ ſcribens: *De natali barbarie traxit nihil, non magis quàm de ſale materno piſces maris*: malos ſcilicet parentum mores minimè ſectatus. Cæterùm in virtutibus niſi imitetur parentem filius: quo jure filius ejus erit? Quare ſanctus Chryſtomus in ſermone de Zachæo tomo 2. ait : *ſi filij Abrahæ*, inquit Chriſtus, *eſſetis, facta patris veſtri faceretis. Non poteſt eſſe filius, quem diverſi ſeparãt mores, ſi Abrahæ es filius, imple paternos affectus. Quæ fecit, comple: quæ docuit, exerce: quæ docuit, imitare. Vnde tibi filij nomen imponis quem nec actus nec natura commendat? quem nec fides nec genus probat? quem nec mores nec proſapia indicat? quem paterna monita factus diſſidentibus*

Digitized by Google

tibus ſeparant? Apes ex boum capitibus naſci dicuntur: hinc aliquid in viſceribus gerunt, quod caput bouis refert, vti ſcribit Aldrovandus. Ita omninò decet, vt veri parentum filij eorumdem robur, induſtriam, virtutem, ſtudiū pro viribus imitentur & viſceribus ſuis inſculpant. Quod adeò natura dictat, vt videre ſit etiam in infantibus, parentum veſtigia magnâ vi ſectantibus. In vitâ S. Arethæ Martyris infans quinquennis matrē Chriſtianam in rogum inijci videns, è Tyranni manu admorſo ejus genu ſe liberans, poſt matrem cucurrit & in rogum inſilijt, apud Sur. 24. Oct. Alius matrem ſuam boum neruis cędi conſpicatus, è manibus tenentium eluctatur, facies eorum vnguibus lacerans, latera pedibus tundens, elapſuſque ad matrem currit, comprehenſus ad ſaxum alliditur. In vitâ S. Iulittæ apud Sur. 16. Iunij. Iam contemplemur Chriſtum DEI filium, quàm in ſuis actionibus & virtutibus repræſentârit Patrem ſuum æternum. Hîc inprimis Ioan. 9. dixit: *Me oportet operari opera ejus, qui miſit me.* Et Ioa. 10. *Si non facio opera patris mei, nolite credere mihi.* Quâ potētiâ olim pater è luto fecit hominem, ex aëre manna, ex aquâ ſanguinem: eadem ipſe refecit fractos, luto illuminavit cæcum; aërem convertit in panem, aquam in vnum, panem & vinum in corpus & ſanguinem ſuum. Quâ potentiâ pater congregavit coturnices in caſtra Hebræorum; eâ filius coëgit piſces in Petri retia. Quâ potentiâ pater quæcunque voluit fecit, dixit & facta ſunt: eadem quoque filius quidquid ipſi placuit, dicendo mox effecit. Pater vidit omnia, quæ fecit & omnia erant bona: de filio ait populus: *Omnia bene fecit.* Eadem ſapientiâ, quâ pater omnia nouit, peccatum Adami & Caini eis patefecit: Saram clam ridentem, populum erecto in caſtri vitulo peccantem Moyſi denunciavit &c. eâ filius omnia cognovit; cogitationes hominum, conſilia Judæorum, mortem Lazari abſentis, peccata Samaritanæ, aſinam in caſtello cùm pullo religatam, Nathanaelē ſub ficu abſentem, hominem in civitate amphorā aquæ baiulantem, Zachæum ex nomine &c. Eâdem bonitate, quâ pater aperit manum ſuā & implet omne animal benedictione, quâ tolerat impios & Solem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos: filius etiam *pertranſijt* mundū *benefaciendo & ſanando omnes oppreſſos*: cibauit bonos & malos, proditorem æquè ac Ioannem in ſuâ menſâ tolerauit, vti & rudes diſcipulorum mores: effudit Spiritum S. & gratiam ſuam in Gentiles & Judæos, ſanauit amicos & inimicos, inter quos eſt Malchus; orauit tam pro iſtis, quàm pro illis. Eâdem clementiâ, quâ pater eduxit è peccato Adamū cum ſuâ ſobole, dans ſatisfactorem filium; quâ remiſit peccatum vituli adoratoribus ad preces Moyſis: recipit in gratiam Dauidem & alios pœnitentes: filius quoq; indulſit omnibus peccatoribus, peccata ſua agnoſcentibus: Magdalenam admiſit, adulteram dimiſit, publicanos recepit. Eâdem miſericordiâ, quâ pater afflictionem Hebræorum in Ægypto vidit, & miſſo Saluatore Moyſe ſuſtulit: filius etiam videns turbas habentes: paſtorem dixit: *Miſereor ſuper turbam*, providitque eis panem: vti & diſcipulis piſcantibus. Ex his intelligimus quàm verum & genuinum Dei patri filium ſe Chriſtus exhibuerit. Videant iam filij, an & ipſi pijs & ſanctis ſuis parentibus ſimiles ſe demonſtrent: alioquin enim audient: *Quomodo filius ejus eſt?* Quæ verò hæc ignominia filiorum? quæ crux parentum, degeneres habere filios? Quantum exiſtimatis vulnus inflictum eſſe optimo & integerrimo Samueli, quando audire debuit à populo ſuo in faciem ſibi dici: *Ecce tu ſenuiſti & filij tui non ambulant in vijs tuis: conſtitue nobis Regem?* 1. Reg. 8. Quantum dedecus filiorum, repelli ab hæreditariâ paternæ dignitatis ſucceſſione, ob difformem vitæ rationem? ob ſcelera & flagitia non ſolū à parente non tradita, ſed damnata & reprobata? Quanta ignominia fuit Scipionis, quando ei propinqui velut optimi patris Africani, filio degeneri annulum, in quo caput Africani ſculptum erat, detraxerunt? *Dij boni*, exclamat ſuper hoc Valerius M. l. 3. c. 5. *quas tenebras è quo fulmine naſci paſſi eſtis.*

II. Parentes honorare debent.

II. Qui non honorat parentem ſuum, *quomodo filius ejus eſt?* Certè per Malachiam c. 1. ait Deus: *Filius honorat patrē: ſi ergò pater ego ſum, vbi eſt honor meus?* Filius, inquam, verus & non degener; agnoſcit enim parentem quaſi creatorem aliquem ſuum, à quo vitam acceperit. Vnde DEVS filijs præcepit: *Honora patrem tuū & matrem* Deut. 5. *Iuſtū enim eſt, vt filij reverentiam exhibeant eis, per quos ſunt*, inquit Diuus Ambroſius in Ep. ad Eph. c. 6. Et *quia eſſe habemus ab eis*, ait Diuus Thomas in Opuſc. *debemus magis revereri quàm dominos, à quibus ſolùm res.* Hâc de causâ vbique gentium vſus obtinuit, vt filij parentes non proprio eorum nomine, v. g. Zachariam aut Annam, ſed *patris* & *matris* homine ſolummodò compellent. Vnde Philo lib. 3. de vitâ Moyſis: *Ne mortalium quidem*, inquit, *parentum nomina proferunt ij, quibus cordi eſt pietas, ſed omiſſis proprijs, honoris gratiâ vtuntur naturalibus, patrem appellantes matremq;, atque ita profitentur accepta immēſa beneficia ſimulq; ſuam gratitudinem.* Exemplar hujus debiti exactiſſimè perſoluti videamus in Chriſto. Hîc enim de ſe inprimis ait: *Ego honorifico patrem meū.* Joan 8. id quod in omni ſuâ actione fecit, attribuendo ſua opera patri cœleſti & ad ejus gloriam omnia referendo; quam ob cauſam dictum eſſe de eo Cant. 5. *Manus ejus tornatiles aureæ, plenæ hyacinthis* (qui colorem cœli referebant) cenſet Eucherius l. 3. in lib. Regum; *quia ad gloriam patris vniverſa, quæ Chriſtus fecit, retulit.* Idque indicat ipſe Joan. 5. cùm ait: *Non poteſt filius facere à ſe quidquam, niſi quod viderit patrem facientem*, quia nimirum memor erat ex patre ſe habere, quæ ageret & quod eſſet. *Conteſtatam de ſe poteſtatem*, ait S. Hilarius in pſal. 138. *per reverentiæ honorem eius omnia meminerat confitenda, ſubiecit, non ſibi adimens, quod ſimilia patri poſſet, ſed eū per quem ſimilia poſſet, oſtendens* Eâdem de causâ dixit Ioann. 3. *Sic DEVS dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret.* Quem loquendi

modum admiratur Rupertus l. 3. Comment. in Ioan. *Cùm dicere poſſet*, inquit, *Tantus ego ſum, vt credentem in me totũ poſſim redimere mundum: tantâ, inquit, dilectione DEVS dilexit mundum &c.* Ex eodem reuerentiæ fonte prodijt verbum illud Ioan. 7. *Mea doctrina non eſt mea, ſed ejus qui miſic me.* Ex eodem emanârunt humillimæ ejus preces, quas ad patrem proſtratus in faciem ſuam effudit in monte Oliveti & alibi. Diſcite hinc filij, quid obſeruantiæ debeatis veſtris parentibus, & judicate an filius dicendus ſit, qui eos non dico inhonorat, ſed etiam non honorat. Beatus Petrus Damiani Card. ſcribit ad Albertum, virum clariſſimum; qui vxoris amore nullum matri ſuæ ius dominij in domeſticâ rei familiaris ordinatione concedebat, in hunc modum: *Perpende quanta crudelitatis ſit, illos deſpiciendo contemnere, per quos habes & ipſum eſſe e quantuque dignum ſit te genitoribus tuis humilitate ſubmitti, quibus & naturalis eſſentia ſubſtantiam debes: & quod ab illis te non ambigis puerum percepiſſe, quãtopere debeas nunc grata vice ſenibus redhibere. Vnde ſcriptum eſt: Fili ſuſcipe ſenectam patris tui, & nẽ contriſtes eum in vitâ illius: & ſi defecerit ſenſu, veniam da, & ne ſpernas eum in tuâ virtute. Sed fortè dices: mater mea me frequenter exaſperat, dum verbis meum & vxoris meæ cor perturbat: non poſſumus tot injuriarum probra perferre, nõ valemus auſteritatẽ eius & ſevera correptionis moleſtias tolerare. Sed in hoc tibi copioſior merces acquiritur, ſi dum contumeliam ſuſcipis, gratiam reddis. & dum conviciorum ſale conſpergeris, humilitate blandiris. Hinc enim ſcriptum eſt. Eleemoſyna patris non erit in oblivione, nam pro peccato matris reſtituetur tibi bonum. Cùm igitur pro peccato matris bonum reſtituitur, cur ſatiens, vel injuſtè delinquens, non æquanimiter perferatur? Terribile certè eſt quod Scriptura dicit: Quàm malæ famæ eſt, qui relinquit patrem, & eſt maledictus à Deo, qui exaſperat matrem. Porrò qui parentes inhonorat, quoniam divinitus abdicatur, nunquid nõ & in hac vitâ confunditur? Sed audi Scripturam: Gloria, inquit, hominis ex honore patris ſui: & dedecus filij pater ſine honore. Sed dum veterum congerimus teſtimonia Scripturarũ, etiã novi caſûs apponere non gravemur exemplum; vt ſaltem oſtẽſa divina juſtitia vindicta perterreat quos mandatorũ cæleſtium vincula non refrænant.*

Pridie nempe poſt veſperã, ex ore illius Alexandri Venerab. Papæ me contigit audire, quod refero. Ardericus, inquit, quidam Mediolanenſis vrbis indigena, dum vxore ductâ, celebraret nuptiale convivium, conqueſtus eſt opipator conſperſum epulis defeciſſe pigmentum. Cumq; hujus rei calumniam ſponſus in matrem, non ſine quodam jurgij tumore devolveret: & cur hanc pateretur inopiam iratus, & contumax inquiſiſſet; mater autem ſe ſufficienter exhibuiſſe miniſtris hanc ſpeciem ècõtrario reſponderet, ille, tandem iracundiæ felle permotus, manus inferre non timuit, eiq; protervus ac furiosè veſaniens, alapam irreverenter incuſſit. Sed, ô divina juſtitia! iracundiam noſtram vindicans, ſed non irata; in furentis animi rabiem ſæviens, ſed quieta; vlciſcens impacata mentis inſaniam, ſed tranquilla. Vnde Salomon: Tu autem, inquit, Dominator virtutis cum tranquillitate judicas: & cum magnâ reverentiâ diſponis nos. Eandem ſanè percuſſoris maxillam, hoc eſt, ſiniſtram, repente languor invaſit, cumque nimis vexare doloribus cœpit. Cumque languor in dies perniciosiùs ingraveſceret, acerrimis dolorum ſtimulis hominem intolerabiliter fatigaret, mugitibus ac ſtridoribus eiulare compelleret; tandem mater, quæ privignum ſenſerat in percuſſura, recognovit filium in naturâ, & non duritiem, vt ille meruerat, novercalem; ſed maternorum viſcerum exhibet pietatem. Iam nempe tumeſcentis mandibulæ caro turpiter computruerat, iam virus ac ſanies per concauam vulneris fiſtulam diſtillabat. Cumq; miſerè hominem hinc inde percelleret, & exhalantis corruptelâ putredinis, & intimi vis doloris; pœnitebat initi connubii & alterum fortè virum iam metuebat vxori: & quam cernebat noviter nuptam, iam quodammodo quaſi biviram deputabat. Addit tamen vir beatus, filium matris precibus ad Eccleſiam beati Martyris Nazarij fuſis iterum ſanatum eſſe. Hæc ille vir ſanctus & fide digniſſimus ex ore ſanctiſſimi.

III. Defendere eos tenentur.

III. Qui parentis vitam aut honorem non defendit, *quomodo filius ejus eſt*? Cùm enim filius pars quædam ſit parentum, eorum vitam & honorem ita tueri debet ac proprium, quod ſi facere negligat, *quomodo filius* erit? Filios certè parentis ſeſe oſtenderunt Sem & Iaphet, qui ebrij & nudati patris Noë verenda membra auerſo incedentes vultu operuere pallio, magnam propterea laudem patriſque benedictionem meriti. Gen. 9. Præclarum etiam hujus pietatis recenſet exemplum Abdias in vitâ S. Andreæ Apoſt. de juvene quodam, Soſtrato appellato, qui à propriâ matre ad immane flagitium ſolicitatus, & quod eidem imperanti peccatum nollet parere, falsò accuſatus, quaſi ipſe vim inferre matri attentâſſet; decrevit apud ſe nihil prorſus obtendere in ſui defenſionem, ne matris impietatem manifeſtare cogeretur: paſſurumque potiùs quoduis tormenti genus, quàm matris dedecus. Qui tamen ob impiæ & impuræ matris delationem iam ad mortem condemnatus, S. Andreæ precibus ad Deum fuſis fuit liberatus innocenſq; declaratus, matre à fulmine ictâ in carbonis ſpeciem combuſtâ. Pari in parentes pietate motus videtur fuiſſe Samſon, quando occurrentem ſibi leonem invaſit & dilaniavit; cùm ab eo ſibi nequaquam timeret. Quia enim parentes ejus exiguo præibant interuallo, nocere illis leo poterat; ergò parentum vitam vt tueretur, vulnera & morſus à leone ſibi infigendos ſprevit, adeoq; in leonem velut in hœdum inſilijt. Iudic. 14. Verùm intueamur Chriſtum an etiam quoad hoc filium ſe patris ſui præbuerit. Certè cùm in templo deprehendiſſet nundinatores, facto flagello eos corripuit eiecitque, cauſam addens: *Auferte iſta hinc & nolite facere domum patris mei, domum negotiationis.* Joa. 2. Certè proprias injurias nũquam vltus fuit, ad patris verò injuriam iram exerit, & tantæ multitudinis furori ſeſe obijcit, nihil penſi habens, quod inde necis inſidias ſibi ſtructuri

ꝭturi eſſent. Diſcite hinc filij tueri honorem & vitam parentum, ſi vocari & eſſe filij vultis: Quid verò de illis dicendum, qui parentes ſuos inſamia aſpergunt, aut alijs injurijs cùm dedecore eorum afficiunt? Num filios dicemus? *Serpentes* potiùs & *genimina viperarum* appellandi ſunt, quemadmodum & Iudæi à Ioãnc compellati ſunt, & jure; quia parentem & Creatorem ſuum impij occiderunt; vti viperarum proles. Horum anteſignanus fuit impius ille Cham; qui patris Noë nuditatem deriſit & fratribus aſpiciendum ac deridẽdum propoſuit: propterea à patre meritò maledictus. Gen. 9. Huic accenſendus non iniuriâ venit Alphon. VI. Hiſp. Rex; qui matrem Theraſiam captam, carceri incluſit & compedibus adſtrinxit. Sed quemadmodum Noanæ maledictionem fulmen Chamo inflictum fuit; ita materna maledictio ferijt Alphonſum. Dixit enim: *Quia crura mea vinculis alligâſti, & mihi abſtuliſti honorem à patre relictum, Deum precor vt ſis captiuus, vt ego ſum: demum crura fracta conſpicias: ſicut mea ferro vinxiſti.* Paulò pòſt id contigit, quando Alphonſo per portam civitatis exeũte ad prælium, tibia ejus vectis ferro involuta pariter & rupta; ille verò in prælio victus captusq́; eſt. Rod. Sanctius in hiſt. Hiſ. p. 1. c. 14. *Honora ergò patrem*, ait S. Ambr. l. de benedic. Patriarchâ: *vt benedicat te, honoret pius patrem propter gratiam, ingratus propter timorem. Et ſi pauper eſt & non habet divitiarũ copias, quas relinquat filijs, habet tamen vltimæ benedictionis hæreditatem &c.* Et paulò ante: *Ideò hanc parentibus gratiam* (benedicendi filios) *donavit Deus, vt filiorum pietas provocetur.*

IV. Obedire eis debent.

IV. Qui parenti morem non gerit; *quomodo filius ejus eſt?* Quia enim filij ab ineunte ætate rudes, adeoque à parentibus edocendi ac dirigendi ſunt, vtique eis parere debent. Vnde Apoſtolus ad Ephe. 6. ait: *Filij obedite parentibus veſtris in Domino; hoc enim juſtum eſt.* Egregium & omni ævo memorandum huius obedientiæ exemplum fuit Iſaac; quando ſe à patre ad mortem innocens duci, ligari atque in ſtruem immolandum poni permiſit; nihil omninò contradicens: quaſi nihil graue & acerbum cenſeret quod à patre ſuſciperet. Verùm hic vmbra tantùm Chriſti obedientis fuit, qui omnis obedientiæ prototypon Ioa. 6. ait: *Deſcendi de cælo; non vt faciam voluntatem meam, ſed voluntatem ejus qui miſit me;* quiq́; factus eſt patri ſuo *obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis.* Quam ob cauſam primi illi Chriſtiani in oratione ſuâ appellant eum *puerum*. Act. 4. *Convenerunt adverſus ſanctum puerum IESVM.* Quia nim. totâ vitâ velut puer paruulus aut ſeruus domeſticus patri morem geſſit. Aſpicite filij in exemplum hoc, & iudicate quid à vobis requiratur: ſi ipſe Dei filius morigerum ſe patri inſtar pueri exibuit. Erravit igitur, ſed paterno ex amore David, quando rebellem ſuũ Abſalonem *puerum* appellavit 2. Reg. 18. dicens: *Servate mihi puerum Abſalon.* Rurſum: *Eſtnè pax puero Abſalon?* Nõ enim puer ſed corroboratâ peruicaciâ & durâ ceruice rebellis erat, ideoq́; in duro robore ſeu quercu tẽtus & ſuſpenſus eſt. Sperabat nimirum bonus pater Abſalonem fore puerum, ſibi aliquando ceſſurum, & conabatur excuſare ipſius delictum: ſed refractarium & quercinum invenit: propterea etiam ſub cumulo lapidum tumulatus, jamq́; enectus quodammodò lapidatus fuit; iuxta legem Deut. 21. in contumaces filios latã; quia ſuâ pervicaciâ in lapidem induruerat. Non ergò filij; ſed lapides & quercus potiùs appellari debent, qui parentum juſſa ſpernunt: quemadmodum & Auguſtus Cæſar immorigeras ſuas proles, carcinomata duntaxat non filios vocabat. Et videre cupitis tale carcinoma recens punitum? Id offert P. Bened. Fernandius in cap. 49. Gen. *Narravit fortè pia quadam mulier*, inquit, *illa tunc eâdem horâ cucurriſſe ad inhumanum procul dubio ſpectaculum; & quiritanti fœmina opem tuliſſe, quam filius furioſus adoleſcens matris objurgationem non ferens, diſtricto gladio impetiuit; & niſi fortè re ſupina præ metu cecidiſſet, pectore ipſo tranſuerberâſſet: heus tu; inquam, bona mulier, obſerva; obſecro: iſte & citò & ſine confeſſione, & violenter morietur. Hoc enim mihi præſagit animus, & DEI teſtimonia; & quotidiana experientia perſuadent. Quid tum poſteà? eiuſdem diei in fauſtâ illâ quidem nocte, cùm infelix ad meretricem ingredi tentaret; ab altero ſui ſimili gladium diſtrictũ ore ipſo accepit; amputatâq́; linguâ, quâ matrem injurijs & convicijs dehoneſtaverat, transfoſſoq́; vlteriùs occipite procubuit abſque vllo pœnitentiæ ſigno, indeq́; in tumulum ſublatum, atque in inferno (vt credere par eſt) conſepultum, exemplo atque horrori fuit filijs ne parentibus ingratos ſe, inurbanos atque inhumanos, quorum in promptu vindex omnipotens adeſt, vllo modo exhibeant.*

V. Servire eis debent.

V. Qui parenti ſuo vicem non reddit, ſerviendo, aſſiſtendo; conſulendo patienti aliquam neceſſitatem, *quomodo filius eius eſt?* Accipiunt filij à parentibus præter vitam & inſtitutionem etiam nutrimentum; multo eorum ſudore comparatum; quare obligantur eis, vt præ ſenio repueraſcentibus & debilitatis viciſſim inſeruiant ac neceſſaria adminiſtrent; quod ſi facere negligant, quomodo eorum filij appellari poſſunt? quomodo non potiùs filij alieni & belluini? Audiant Eccleſiaſticũ capite 7. ſic loquentem: *Honora patrem tuum & gemitum matris tuæ ne obliuiſcaris. Memento quod niſi per illos natus non fuiſſes; & retribue illis, quomodo & illi tibi:* tribuerunt ſcilicet victum & ſuſtentationem, vt exponit Hugo & Carthuſianus. Quemadmodum enim vapores à terrâ in ſublimem accendentes auram, ibi condenſantur, & in pluviam reſoluti rurſum deſcendunt, eamque irrigant ac fœcundant: ita docet filios, quia parentum opera è luto extracti, bonis & honoribus aucti atque ſublimati ſunt; iterum quanti quanti ſunt, ad eorum neceſſitates & miſerias ſublevandas ſe demittere, adeoque quod acceperunt dependere! Id quod egregiè præſtitit Joſeph, qui *cùm ſomniâſſet, quod Sol & Luna & ſtellæ adorarent eum, ſedulum tamen obſequium deferebat patri*, ait D. Ambroſius l. 1. de Officijs., cap. 17.

Quæ cauſa eſt cur parentes doleant tanto-

Digitized by Google

perè mortem filiorum, niſi quia in illis ſpem & ſolatium, adeoque *baculum ſenectutis* ſuæ (vti vocabat Anna filium Tobiam. Tob. 5.) amittunt? Hinc illa lamentatio Annæ ob dimiſſum filium in exteram regionem. Cogitẽt jam filij, quod ſi & ipſi perdidiſſent parentes in tenerâ ætate ſuâ, perdidiſſent etiam baculum iuventutis ſuæ. Quam ob cauſam Iſaac luxit mortem matris ſuæ toto triennio, donec acceptâ coniuge luctum illum ſponſæ amore temperatet. Gen. 24. Qui mos & apud Sinas hodieq; obſervatur, vti refert Nicol. Trigautius de expedit. Chriſt. ad Sinas l. 1. c. 7. *Inviolabili conſuetudine receptũ eſt*, inquit, *vt luctus patris aut matris in trienniũ protrahatur. Cujus rei cauſã reddunt hanc, et ſuis parentibus, qui priùs ætatis triennio ẽos vlnis geſtaverãt tantoq; labore educaverant, vicem rependant*. Ecce batbari iſti agnoſcunt beneficia parentum; quid reſpondebunt ad hoc filij, qui mortem parentum optãt & ſuâ ingratitudine accelerant, adeoq; adhuc viventes in luctum impellunt? Hinc filij appellandi, & non potiùs ſemen Chanaan & filij ſcelerati? Qui enim filij ſunt, amant vtiq; parentes ſuos: ſi amant, non deſerunt, ſed eripiũt è miſerijs. Hinc duæ illæ ſorores, Martha & Maria, nihil aliud Chtiſto nunciant de fratre ſuo Lazaro, quàm *Ecce quem amas, infirmatur*. Ioa. 11. *Sufficit vt noverit*, ait in eum locum tr. 40. in Ioa. S. Auguſt. *non enim amas, & deſeris*. Pari tatione dico: ſi filius es, amas parentem: ſi amas; non deſeris. Econtrà ſi deſeris in calamitate poſitum, *quomodò filius eius es*?

THEMA QVARTVM.

Præceptum diligendi proximum quî implendum.

I. *Quis diligendus.*
II. *Quomodo diligendus.*
III. *Quibus officijs & obſequijs.*

Secundum autem eſt ſimile huic: Diliges proximum tuum ſicut teipſum *Matth. 22.*

QVinquaginta aureorum debitorem quẽdam ferunt à creditore ſuo in judicium pertractum, à Judice interrogatum eſſe, cur rationem perſolvendi ſe non invenire in pauperie ſuâ. Tum Iudex: Ego docebo te, ait, modum & rationem ſolvendi, quod debes. Ad hoc reſpondit debitor: Certè domine magno me beneficio afficietis, ſi hoc me docueritis; debeo enim & alijs plura, quæ ſolvendo non ſum. Duobus modis docemus homines, verbis & verberibus; & videtur iſte debitor non poſteriore, ſed priore modo doceri voluiſſe; quâ viâ & ratione ſcilicet ſatisfacere creditoribus ſuis poſſet, cùm tamen Iudex alterum modum & verbera minatus ſit; nec inſtruere ſed cogere vellet. Debitores ſumus nos, Auditores, vnuſquiſque proximo ſuo. Ita enim teſtatur Apoſtolus ad Roman. 13. dicens: *Nemmem quidem debeatis, niſi vt invicem diligatis*. Grande eſt hoc debitum & quidem indiſſolubile, ita vt quantumcumque diſſoluamus, ſemper adhuc debeamus. Vnde S. Auguſtinus ep. 62. ad Cæleſtinum ſcribens: *Semper debeo charitatem, quæ ſola etiam reddita detinet debitorem*. Et infra: *Quam recipio, adhuc repeto: quam reddo, adhuc debeo*. Hoc igitut debito quâ ratione nos libetabimus? verbiſne an verberibus doceri modum volumus? Poſteriorem hunc non expedit eligere; quis enim ferat manum verberantis DEI, ad quem clamat Iob: *Manum tuam longè fac à me*. c. 12. Itaque cum debitore illo alterum eligamus, vt verbis edoceri potiùs velimus, quâ ratione huic debito noſtro ſatisfacere queamus; quod nunc diſcemus.

I. *Diliges proximũ tuum*. Proximus eſt homo I.
quilibet, quia ejuſdem naturæ particeps, ejuſ- Quis diligendus.
dem Dei patris filius & cœli cohæres. Itaque 1.
præceptum hoc primò extendere ſe ad omnes Omnes.
homines debet; quia ratio diligendi eſt vna omnium, quâ diligũtur proximi propter Deũ, cuius creaturæ & ſervi ſunt omnes & ſinguli; præſertim Chriſtiani, qui propterea ſub initium naſcentis Eccleſiæ velut per antonomaſiam *fratres* dicebantur, vti patet ex 1. Ioa. 5. vbi ait: *Qui ſcit fratrem ſuum peccare peccatũ non ad mortem, petat, & dabitur ei vita*. In quem locum D. Auguſtinus libro 1. de ſermone Domini in monte ca. 45. *Fratres*, inquit, *Chriſtianos ſignificare multis divinarum ſcripturarũ documentis probari poteſt. Sed manifeſtiſſimum eſt illud quod Apoſtolus ita ponit: Sanctificata eſt mulier infidelis in fratre* (vbi vulgata legit, *per virum fidelem*) 1. Corinth. 7. Et paulò ante verſ. 12. *Siquis frater vxorem habet infidelem*. Et paulò poſt nũ. 25. *Non ſervituti ſubjectus eſt frater aut ſoror*: h. e. Chriſtianus aut Chriſtiana. Itaque & alienigenas Chriſtiani appellabant fratres: vnde ſequitur pari amore complectendos eſſe omnes, quia omnes membra vnius corporis Eccleſiæ & capitis Chriſti ſunt. Hoc modo Philippenſes, imò fideles omnes diligebat Apoſtolus: ita enim ad Philippen. 1. ait: *Teſtis mihi eſt Deus, quomodo capiam omnes vos in viſceribus IESV Chriſti*. Ita & Theſſalonicenſes ſe invicem amabant, teſte eodem Apoſtolo 2. ad Theſſal. 1. cùm ait: *Supercreſcit fides veſtra & abundat vnjuſcuiuſque veſtrûm in invicem*. In quem locum ſanctus Chryſoſtomus homilia 2. ait: *Vide charitatem: Non alium quidem dilexerunt, alium verò minus, ſed æqua erat erga quoſuis dilectio. Hoc enim, inquit, cùm dixit: mutua omnium veſtrûm cujuſque in alterum charitas. Erat enim æquivalens velut vnius corporis. Nam & nunc apud multos invenimus dilectionem eſſe; at ita illa ipſa dilectio diſſidij cauſa ſit. Quando enim bini vel terni coniungimur, & duo quidem vel tres vel quatuor vehementer colligantur, à reliquis verò noſipſos avellimus, dum ad iſtos refugium habemus, de iſtis omnia præſumimus, illud charitatis eſt diviſio, non charitas. Nam dic mihi: Si oculus omnem providentiam & curam, quam pro vniverſo corpore habet, in ſolam manum derivaret*,

naret, ac reliquis membris omnibus contemptis, vni iſti intenderet, an non totum perderet? Abſque dubio. Ita & vos, ſi charitatem, quam in vniverſam Eccleſiam extendere debemus, in vnum & alterum coarctaveritis, & nobis ipſis & illis totiq; Eccleſiæ perniciem inferemus. Iſta namque non ſunt charitatis, ſed diſſidij, ſchiſmata nempe & ruptura hiulca. Nam ſi ex integro homine divulſam aliquam portionem ceperis, atque ipſum quidem ſchiſma ſibiipſi vnitum, continuum & conglutinatum fuerit, nihilominùs etiam hoc pacto ſchiſma eſt, propterea quod reliquo corpori coadunatũ non eſt. Quid enim prodeſt quod aliquem vehementer amas? Humana eſt iſta dilectio. Si verò non eſt humana, ſed propter DEVM illum diligis, dilige omnes. Huic aliã rationem adjungit Divus Baſilius de Inſtit. Mon. ſermone 2. *Quemadmodum DEVS promiſcuè omnibus lumen impartitur, ſic imitatores DEI charitatem ipſorum radium æqualiter communicare omnibus debent; quandoquidem vbi deliquium patitur charitas, eò prorſus ejus loco odium ſuccedit.* Huc forſan reſpexit DEVS, cùm præcepit Exo. 20. *Non ædificabis altare de ſectis lapidibus.* Secti enim lapides ſunt, qui in ſchiſmata diviſi, vni præ altero adhærent, vt exponit Iſid. Quod ſi tamen hæc lex ita declarata nimis alicui videtur auſtera, arripiat, ſi velit, eam amoris & affectionis, ſeu Agapis & Diatheſis diſtinctionem, quam Ab. Joſeph. vſurpat apud Caſſi. colla. 17. c. 14. amorem nim. omnibus impendendum, affectionem verò paucis: his duntaxat, qui vel parilitate morum vel virtutum ſocietate connexi ſunt.

2. Etiam mali & ingrati. 2. Extendit ſe etiam ad malos & ingratos. Neque enim Chriſtianus ſuam vtilitatem, ſed proximi indulgentiam & in ipſo DEVM quaſi indigentem intueri debet, quem diligit propter DEVM. Mercenaria illa dilectio Ethnicorum eſt, non Chriſtianorum. Horum enim eſt imitari DEVM & patrem ſuum cœleſtem, *qui Solem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper juſtos & injuſtos.* Non quia nos boni, ſed quia ipſe bonus eſt, effundit nos hæc beneficia; cui ex noſtrâ gratitudine nihil accedit: quemadmodum & Sol nihil acquirit, ſi admittantur à nobis ejus radij: nihil deperdit, ſi excludantur. Vnde S. Chryſoſt. hom. 30. in 2. ad Cor. c. 13. *Si Sol, qui creatura eſt,* ait, *non eget noſtris oculis, & licet nemo ipſum videat, manet tamen in ſuâ claritate: nos autem qui radijs illius fruimur, vtilitatem percipimus: multò magis de DEO ſic loqui convenit.* Vt ergò Sol non ob ſuam, ſed ob noſtram vtilitatem radios ſuos nobis communicat: ſic etiam nos gratis oportet proximos diligere: qualeſcunque illi ſint. Quinimò ſubinde præſtat malis benefacere quàm bonis, ne pejores, ſed meliores fiant. Id egregiè intellexit præſtititq; Abbas Achilles, *ad quem venerunt aliquando tres ſenes, & vnus ex eis habebat opinionem malã. Dicit autem ei vnus de ſenibus: Abba, fac mihi vnam ſagenam ad piſcandum. Et ille dixit: Non facio. Et alius dixit ei: Fac nobis, vt habeamus memoriam tui in Monaſterio noſtro. Et ille reſpondit: non mihi vacat. Dixit ei tertius, qui habebat malã opinionem: mihi fac ſagenam, vt habeam de manibus tuis benedictionem Abba. Et ille ſtatim reſpondit ei: ego tibi faciam. Dixerunt autem ei ſecretò duo priores, quibus non acquieverat: Quomodo fit, quia nobis rogantibus noluiſti facere, & huic dixiſti: Ego tibi faciam? Reſpondet eis ſenex: Vobis ideò dixi: Non facio, quia non mihi vacat, & non contriſtabimini; huic autem ſi nõ fecero, dicturus eſt, quia de opinione meâ, quæ mala eſt, audivit ſenex & ideò noluit facere ſagenam, & ſtatim incidebamus funem ad ſedandum animum ejus, ne triſtitiâ abſorberetur hujuſmodi.* Roſweid. in Vit. PP. l. 5. libello 10.

3. Extendit etiam ſe vſque ad inimicos, juxta legem Chriſtianorum, quia licet ipſi propter ſe forſan indigni ſint, qui diliguntur; DEVS tamen propter quem diligi jubentur, omninò digniſſimus eſt. Preſtitit hoc adhuc in veteri lege Samuel qui pro populo, à quo repudiatus fuerat, orare perrexit, dicens: *Abſit à me hoc peccatum in Dominum, vt ceſſem orare pro vobis.* 1. Regum 12. Eccur verò, *niſi quia vir ſanctus ad charitatis verticem ſublimatus non ſolùm diligebat amicos, ſed ipſos etiam amplectebatur inimicos? Legis quidem veteris* (quæ amicos tãtum diligere præcipiebat) *mandato inſtructus; ſed nova gratia fulgoribus illuſtratus, licentiam vetuſtatis Evangelicâ perfectione reprehendit*, ait in eum locum S. Gregorius. Magnum quidem hoc charitatis exemplum, ſed in viro religoſo & prophetâ: ſub veteri lege ratũ; quod tamen in novâ lege frequẽs & paſſim reperire eſt etiam in ſæcularibus, & qui ad vindictam promptiores ſunt, juvenibus; cujuſmodi erat non ita pridem Oliſſipone quidam, vti refert P. Bened Fernandius in cap. 33. Gen. ſect. 8. in hunc modum: *Nuper Oliſſipone (in quâ ſcribimus) in rixâ publicâ vnus adoleſcens alteri deformem inflixit alapã: læſus gladio vindictam expetens nocere tamen haud potuit inimico. Cumq; id per multos dies gliſcente irâ moliretur: Ecce tibi ad oram Tagi ſeu potiùs in littore maris aliquãdo deambulans videt prope ſcapham, quæ ab alio ad vrbem iniquo tempore ferebatur, ſubitò fluctuare atq; inimicum adoleſcentem à quo fuerat offenſus cùm alijs vectoribus in pelagus ruere præcipitẽ. Accurrit ergo ex ripâ, & miſerũ, quia jam ſemel hauſtus gurgite rurſus emerſerat penè moribũdus, cervicibus apprehenſũ tenuit, atq; incolumem in arenâ conſtituit, ſibi quidem gratulans, Deoq; habens gratiam, quòd tam pulchram divinitus occaſionem invenerit bene merendi de inimico, vitamq; illi largiendi, cui mortem modis omnibus expetierat, tunc maximè cùm facilè poſſet illam inferre. O verè generoſum hominis animum, ſed ô verè Chriſtianum ingenium divinoq; perſimile.* Certè talem ſub veteri lege charitatem non quæſiviſſet Saül. *Quis enim*, inquit 1. Reg. 24. v. 20. *cùm invenerit inimicum ſuum, & dimittet eum in viâ bonâ?*

II. Quomodo diligendus. 1. Verè & ſyncerè. II. *Diliges eum ſicut teipſum.* Quâ ratione? eam explicat Apoſtolus ad Rom. 12. cùm inprimis ait: *Dilectio ſine ſimulitudine*, h. e. ſit vera & ſincera; ita vt quod proximo fit, tibi fieri exiſtimes. Doceris hoc ab ipſo Deo tuo, qui dixit Zac. 2. *Qui tetigerit vos* (ſervos meos) *tangit pupillam oculi mei.* Se igitur offendi cenſet Deus, & quidem acriter, cùm offenduntur ejus ſervi. Rurſum quando miſit ſervos ſuos ad agrico-

las, vt acciperent *fructus ejus.* Matthæi 21. indicat manifeſtè ſalutem agricolarum eſſe fructus ipſius: cùm tamen agricolarum magis ſit. Diſcis idem à Chriſto Domino, qui inuentâ ove dixit: *Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam.* Luc. 15. Oviculæ igitur reductionem & vitam à lupis ſervatam ſuum reputat gaudium. Idem quando Saulus perſequebatur Chriſtianos, clamat de cœlo: *Cur me perſequeris?* Act. 9. Denique in die judicij dicet Electis: *Eſurivi & dediſtis mihi manducare* &c. quaſi cibus pauperi datus tantundem ipſi ſaporis exhibuerit, ac ſi ab ipſo ſumptus fuiſſet.

2. Affectuosè. 2. Dilige eum affectuosè, velut filium aut fratrem, vti ſubdit Apoſtolus ibidem: *charitate fraternitatis invicem diligentes* (Græcè φιλόστοργοι, h.e. *impenſi & affectuoſi amatores* ſitis) *honore invicem prævenientes.* In quorum locũ S. Chryſoſt. hom. 21. in ep. ad Rom. ait: *Dicit* (Apoſtolos) *alius in aliũ dilectione propenſi, h.e. ferventer dilige. Noli in hoc conſiſtere, vt diligaris ab alio, ſed tu potiùs erga alium prior diligendo proſili. Vnde & ſubdit; Honore alius aliũ præcedentes. Hac quippe ratione & naſcitur dilectio, & nata perdurat.* Ita ſe dilexére mutuò Paulus Eremita & Antonius, cùm alter alteri ceſſit honorem, vt panem à corvo ſibi allatum frangeret, vti refert S. Hieronymus in vitâ S. Pauli. Simile charitatis certamen inter duos recenſet S. Chryſoſt. ho. 30. ad pop. *Erat quidem locus,* inquit, *theſaurum habens abſconditum, Cum hoc neſciret dominus, locum alienavit. Qui emerat, cùm perfoderet, vt agrum plantaret & excoleret, repoſitũ invenit theſaurum: cumq́; veniſſet ad venditorem vt theſaurum reciperet cogebat: locũ enim ſe dicebat emiſſe, non theſaurum. Viciſſim ille reſpuebat donum, dicens: Locum vendidi, nec vllum in eum jus habeo. In quæſtionem venerant, vnus quidem dare volens, alter verò contendens ne reciperet. Et quendam convenientes virum, diſceptabant, & poſteà dicebant ei: Cui debet attribui theſaurus, ille verò ſententiã non protulit, dixit enim ſe quæſtionem ſoluturum, & ſe poſſeſſorem futurum. Cumq́; ſponte conceſſiſſent, innumera poſtmodum mala ſuſtinuit, & quod meritò illi ab eo deceſſiſſent, ipsâ re didicit.* Quale hoc certamen, Auditores? Quis hoc tempore inter Chriſtianos talem ac tantam inveniat charitatem? talem beneuolentiam? talem rerum temporalium contemptum? Sed cur hoc miramur? Nónne DEVS quoque ita nos dilexit, vt prior iniret gratiam nobiſcum & mitteret nobis filium ſuum, cùm adhuc inimici eſſemus? *Quoniam ipſe prior dilexit nos,* ait Joannes ep. 1. cap. 4.

3. Fortiter. 3. Dilige eum fortiter, vt pro ejus bono jacturæ propriæ aut diſcrimini te exponere non pertimeſcas. Idem indicit Apoſtolus loco cit. cùm ſubdit: *Spiritu ferventes* (in dilectione fraternâ) quaſi igne inflammati. Ita Abraham dilexit Loth nepotem ſuum, quando audiens eum abduci captum, cum 318. vernaculis ſuis perſecutus eſt integrum quatuor Regum exercitum, inuaſit & cecîdit, quaſi leo quidem ignem ſpirãs. Ge. 14. *Sic amabat nepotem,* inquit D. Ambr. l. 1. de Abraham c. 3. *vt pro eo nec belli declinaret periculum.* Idem, à patruo nim edoctus, præſtitit Loth, quando Angelos (nondũ ſibi cognitos) in plateâ magno ſuo periculo pernoctare volentes, *compulit oppidò, vt diverterent ad eum,* Gen 19. vbi D. Ambroſius cit. c. 6. *Ille quidem inter quos habitaret, ſciebat; tamen domum ſuam offerebat periculis, quibus auferret hoſpites.* Si hoc duo illi viri ſub veteri præſtitere lege, non faciant Chriſtiani ſub novâ, gratiæ auxilij plenâ & exuberante?

4. Sedulò & feſtinanter, vti ſubijcit etiam Apoſtolus: *Solicitudine non pigri.* Non expecta donec proximus jam malo ſuo liberatus vel deſperatus eſt; ſed præveni ejus periculum aut miſeriam. Documento ſimul & exemplo præivit in hoc Dominus noſter, qui vbi primũ aliquem cum miſeriâ conflictantem vidit, ſtatim in ſpem erexit, etiam antequam eriperet. Ita paralyticum illum, qui coram ſe depoſito dixit: *Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.* Matth. 9. Ita Iairum, cui à ſpe filiæ ſuſcitandę penè jam dejecto: *Noli timere,* inquit, *crede tãtùm, & ſalva erit.* Ibid. Ita Centurionem: *Veniã & curabo eum.* Matth. 8. Ita viduam filij defuncti: *Noli flere.* Luc. 8. Ita eſurientes: *Facite illos diſcumbere.* Luc. 9. Ita adulteram: *Qui ſine peccato eſt veſtrûm, primus in illam lapidem mittat.* Jo. 8. Ita hydropicum: *Si licet ſabbato curare?* Luc. 8. Ita languidum ad piſcinam: *Vis ſanus fieri?* Joan. 5. Ita Martham ſororem Lazari: *Reſurget frater tuus.* Joan. 11. Neminem ergo paſſus eſt diu natare & cum fluctibus inter vndas dimicare, quin illicò animârit & ſpe ſalutis roborârit. Hunc ergò charitatis Doctorem imitare Chriſtiane, & ſi non mox opem ferre potes, ſaltem poteris ſolatium. Inſignis Chriſti imitator fuit S. Antidius Epiſ. Turon. qui (vt refert Sigeber. in Chron. Marulus l. 3. c. 7.) cũ à Dæmonibus tripudiantibus intellexiſſet, eorum machinatione Pontificem Zoſimum in peccatum fuiſſe inductum, eorum vni præcepit in nomine Domini, vt quamprimum ab eo Romam deveheretur, quo lapſum reuocare ad pœnitentiam poſſet: negotiumq́ue fæliciter confecit. 4. Sedulò & feſtinanter.

5. Gratis & ſponte, non propriæ vtilitatis causâ, quod indicat Apoſtolus, cùm addit: *Domino ſervientes,* q. d. non ab homine, quem amore proſequimini, ſed à DEO, cujus gratiâ illum amatis, mercedem expectate. Hoc commendat nobis Dominus, cùm ait: *Hoc eſt præceptum meum, vt diligatis invicem ſicut dilexi vos.* Joan. 15. Atquî nónne gratuito & ſpontaneo amore ipſe nos complexus eſt? Quid enim nos ipſi dedimus aut dare poſſumus, pro tot tantiſq́ue beneficijs? Simili charitate eripuit Abraham nepotem ſuum Loth è manibus Barbarorum. *Aſſumpſit enim vernaculos,* inquit S. Chryſoſtomus homilia 35. in Gen. & *qui cum Loth educati erant, vt vltionem ſponte & benevolè facerent, vtpote ſerui pro ſuo domino certantes: vt quemadmodum Dux, ita & milites, non furore ſed amore ad bellum incenderentur.* Fac hoc & tu Chriſtiane: ama proximum tuum, non vt paſtor pecorum, qui pabulum eis dat, vt lanam & pellem detrahat. 5. Gratis & ſponte.

III. *Omnia quæcumque vultis vt faciant vobis ho-*

III. Quibus officijs & obſequijs.

homines, & vos facite illis, ait Dominus Matthæi 7. explicans præceptum dilectionis proximi affirmatiuum. Et rurſum : *Quod ab alio oderis fieri tibi vide ne tu aliquando feceris*, ait ſenior Tobias filio, Tob. 4. explicans pręceptum negatiuum. *Ea enim eſt regula dilectionis*, ait ſanctus Auguſtinus de verâ relig. c. 46. *vt quæ homo vult ſibi bona provenire, & proximo velit : & quæ ſibi accidere mala non vult, & illi nolit.* Prius illud declarat Diuus Chryſoſtomus homil. 13. ad popul. *Non opus*, inquit, *multis ſermonibus, aut prolixis legibus, nec varia doctrina : voluntas tua ſit lex. Vis beneficium capere? confer beneficium alteri : vis miſericordiam conſequi ? miſerere proximi : vis laudari? lauda alium : vis amari ? ama: vis partibus primis potiri ? cede priùs alteri: tu ſis judex, tu ſis legis tuæ legiſlator.* Ergò vt pauca declaremus,

1. Subleuandus.

1. Subleuandus eſt in miſeriâ proximus & juvandus : quo modo etiam piſces ſcari vno, eorum hamum glutiente eique adhærente, cæteri funem morſibus conficiunt, vt ſocium liberent, teſte Æliano libro 1. capite 4. vel quo modo *Medici*, inquit ſanctus Chryſoſtomus orat. 5. aduerſus Judæos, *præſcribunt ac præcipiunt hominibus, quæ poſſint illorum ſanitatem tueri, omnemq; morbum excludere. Cæterum vbi neglexerunt præſcripta, & in valetudinem aduerſam inciderunt, non negligunt eos ipſi, ſed tunc maximè multam adhibent ſolicitudinem, quo illos morbo leuent.* Ac licet hoc ſæpè laborioſum ac difficile ſit, amore tamen proximi deuorandum eſt; quia idipſum nobis fieri deſideramus, præterea etiam proprij boni gratiâ, verbi gratiâ valetudinis recuperandę multa ſuſtinemus à Medicis vel Chirurgis. Hinc Plutarchus dixit : *Amor docet muſicam.* In Muſicâ nunc eleuatur vox ad ſummum, nunc deprimitur ad imum: ita qui amat, nunc dilecti cauſâ ad ſublimia aſſurgit opera & difficilia patranda : nunc demittit ſe ad infima quæque : quo modo Chriſtus noſtræ ſalutis & inſtructionis cauſâ, nunc opera miraculoſa patrabat, ringentibus etiam & obſtrepentibus aduerſarijs: nunc ad Iudæ pedes ſeſe abijciebat; nunc mortuos ſuſcitabat, poſtea mortem ipſe ſubijt.

2. Tolerādus.

2. Tolerandus eſt patienter in ſuis defectibus & miſerijs, cùm juvari & ſanari nequit, juxta id Apoſtoli ad Gal. 6. *Alter alterius onera portate.* Quod imprimis S. Baſilius in pſal. 33. declarat ſimilitudine oſſium, corporis humani. Ea enim *ingenita ſibi vi*, inquit, *præterea carnis mollitiem ſuffulciunt & preſſim contrahunt: ita demum ſunt in Eccleſia quidam, qui poſſint ſua ipſorum conſtanti fortitudine debilium fulcire ac ferre imbecillitatem &c.* Deinde ſanctus Auguſtinus in illa Apoſtoli verba homilia 22. exemplo ceruorum, qui fretum tranatantes grauia ſua cornibus capita per vices & ordinem imponunt dorſis prænatantium. Sic ait ; *itam fratris tui tunc portabis, cùm tu adverſus eum non iraſceris ; vt rurſus eo tempore, quo te ira præoccupaverit, illi te tranquillitate ſua ſupportet.* Idque declarat exemplo Chriſti, qui *ſine peccato cum eſſet, peccata noſtra ſuſcepit, non attendens ſua ſed noſtra: ita & nos libenter ad ejus imitationem invicem onera noſtra portemus.*

3. Defendendus.

3. Defendendus eſt contra obtrectatores & fama ejus tuenda. Ita Sapiens Prou. 10. ait: *Vniverſa delicta operit charitas.* Quem locum etiam citat S. Petrus ep. 1. cap. 4. *Ante omnia mutuam in vobiſmetipſis charitatē continuam habentes: quia charitas operit multitudinem peccatorum.* Quâ ratione Conſtantinus M. peccata ſacerdotum ſuo paludamento operire paratus erat. Præclarè hoc Chriſtus fecit, quando locuturus cum Samaritanâ, omnes ſuos diſcipulos in civitatem miſit, ſolus ipſe ad puteum remanſit. Eccur verò omnes, cùm vnus aut alter ſufficeret ? Reſpondet Salmeron in eum locum ; quia Chriſtus Dominus ſua Samaritanæ peccata obiecturus erat. Iuſſit ergò diſcipulos recedere, *vt pudori ejus ſolitudine cōſultū eſſet, & vt liberius poſſet ejus flagitia detegere atq; arguere: ac vt nos inde diſcamus proximū ſecretè primū atq; ſalubriter corrigere.* Eadē charitate Iudam proditorē Ioanni quidem (ſubmiſsâ tamen voce) indicauit, cæteris tamen diſcipulis nullo indicio prodidit; quo famæ ejus conſuleret, licet iam deſperati, ſoli proditori ſpeculum propoſuit in quo ſeipſum cerneret.

4. Corrigendus, cùm errat.

4. Corrigendus eſt cùm errat. *Reprehenſio enim eſt velut quædam chirurgia animæ*, inquit Clemens Alexandr. l. 1. Pædag. cap. 6. Audiamus D. Auguſtinum epiſt. 1. ad Bonifaciū: *Moleſtus eſt Medicus furenti phrenetico, & pater indiſciplinato filio; ille ligando, iſte cædendo, ſed ambo diligendo. Si autem iſtos negligant & perire permittant, iſta potiùs manſuetudo falſa, crudelitas eſt, &c.* Demades orator cùm vidiſſet Philippū Regem largiùs potum, cum amicis ſaltaſſe per mediam captiuorum turbam, eiſque petulanter exprobrâſſe ſuam calamitatem, liberè dixit: *Cum ô Rex fortuna tibi Agamemnonis perſonā induerit nō pudet te factis agere Therſiten?* Ea admonitio adeò Regi profuit, vt exinde aliùs à ſe factus, totum vitæ genus in melius commutârit. Plut. in Apopht. Reg.

5. Nullâ in re lædendus.

5. Deniq; nulla in re lædēdus eſt, quia & nos lædi ab alijs nolumus. Porrò huic rationi accedit etiam illa, quod proximus etiam D E I imago ſit. Quis autem neſcit pro reo læſæ maieſtatis haberi, qui Cæſaris imaginē violat aut lapidat? Quod cùm feciſſent Antiocheni aliqui grauiter mulctati ſunt. Ex quo argumentatur D. Chryſoſt. ho. 3. ad pop. Antioch. nō minùs pœnâ dignos eſſe illos, qui proximū offendūt. *Quot*, inquit, *Dei imagines non tantum dejecerant, ſed & conculcaverant ? Cùm enim reū angas, cùm diſpolies, cùm trahas, cùm dejicias, D E I imaginem conculcas. Si verò dicas, quod non eſt ejuſdem ſubſtantiæ homo cum DEO: quid tum? neque enim æs ſtatua ejuſdem eſt cum Rege ſubſtantiæ; ſed tamē hanc auſi lædere pœnas dederunt: ſic & in hominibus, etſi non ejuſdem cum DEO ſubſtantiæ ſint homines, ſicut neque reverà ſunt : veruntamen imago vocati ſunt, & propter appellationem ipſos honorem recipere oportebat.* Sic Chryſoſtomus, qui hom. 42. in Matth. ait: *Sicut in imagine ſuâ Rex honoratur vel contemnitur: ſic & DEVS in homine vel diligitur vel oditur.*

Vidimus rationem, quâ reddere proximis noſtris debitum oporteat. Supereſt nunc vt hanc doctrinam effectui mandetis; ne aliquandò ad judicium tracti ob non perſolutum debitum, à Iudice audiatis: Docebo te perſolvere; quando dicet: *Diſcedite à me maledicti &c.* quamdiu *enim non feciſtis vni de minoribus his, nec mihi feciſtis.*

DOMINICA XVIII. POST PENTECOSTEN.

THEMATA.

I. Quanam civitas felix cenſenda.
II. Bona civitatis requiſita.
III. Digni pœnitentiæ fructus.
IV. Deum omni præſentem præ oculis ſemper habendum.
V. Cur expediat nos incertos eſſe de gratiâ & ſalute noſtrâ.

THEMA PRIMVM.

Quænam civitas fælix cenſenda.

I. Ea, in quâ magiſtratum non licet gerere malis.
II. In quâ reprehenſio magis timetur, quàm lex.
III. In quâ cætera ſunt æqualia, virtuti tamen quàm vitio potior conditio deferatur.
IV. In quâ legem omnes ſicuti tyrannum metuunt.
V. In qua etiam non læſi vindicant injurias læſorū.
VI. In qua neque divites nimis neq; pauperes ſunt cives.

Venit in civitatem ſuam. *Matth. 9.*

Magna eſſe paret gloria & laus illius civitatis, quæ in hod. Evangelio appellatur *Civitas Chriſti*, dicente Matthæo: *Venit in civitatem ſuam:* & videntur aliquę civitates contendere inter ſe de hoc honoris titulo Bethlehemitæ volent ſuam eſſe hanc civitatem; quia Chriſtus ibi natus eſt; pro quibus ſtat Sedulius presb. Nazareni reclamabunt, ſuam eſſe hanc vrbem; quia ibi Chriſtus educatus eſt, quibus patrocinatur ſanctus Hieronymus. Sed inſtabunt Capharnatæ, & ſuæ civitati gloriam hanc adſcribent; quia ibi Chriſtus diu habitavit & prædicavit, plurimaq; operatus eſt miracula; pro quibus eſt Chryſoſtomus, & plerique alij, quibus favet ſanctus Marcus cap. 2. qui paralyticum, de quo hodie, Capharnai ſanatum aſſerit. Iam ergò dicent aliqui: O fælicem civitatem, quæ Chriſti appellari civitas meruit! O beatos cives, quibuſcum Dei filius tamdiu habitavit! ô ſanctam civitatem in cœlum extollendam! Sed videant hi, an ſatis cautè hæc loquantur. Dicent enim aliqui Chriſto in die judicij; *Manducavimus coram te & bibimus, & in plateis noſtris docuiſti.* quibus reſpondebit: *Neſcio vos: unde; diſcedite à me omnes operarij iniquitatis.* Lucæ 13. Quin & de hac ipsâ Capharnao expreſsè ait Matthæi 11. *Et tu Capharnaum, qua vſque ad cælum exaltata es, vſque ad infernum demergeris; quia ſi in Sodomis facta fuiſſent virtutes, quæ facta ſunt in te, fortè manſiſſent vſque in hanc diem.* Non ergò civitates inde mox fælices reputandæ ſunt; quia Chriſtum habent intra muros ſuos, ejuſque veram fidem, verbum & ſacramenta, niſi habeant & virtutes à Chriſto edoctas, pietatem & ſanctitatem; quod hic requiremus,

Convenerunt aliquando in convivio ſeptē Sapientes, vti refert Plutarchus in convivio, quæſtionem agitantes; quænam civitas ſeu reſpublica eſſet feliciſſima; cui reſponderunt ſinguli bene & ſapienter.

I. Reſpondet Pittacus *eam eſſe feliciſſimam civitatem ſeu Remp. in qua Magiſtratum gerere non licet malis, licet bonis.* Huic ſententiæ adſtipulatur etiam Iſocrates in Areopagit. oratione ſeu de vetere Athenienſium Republic. vbi fælicitatem civitatis ponit in bonis gubernatoribus. *Ecquis omnium ignorat*, inquit, *felicitatem, neque magnificis murorum ſtructuris, neque civium numeroſa multitudine vel quæri contineri, ſed ſapientibus ac moderatis Reip. gubernatoribus; Eſt enim anima civitatis nihil aliud quàm adminiſtratio illius, quæ non minor eſt quàm in corpore anima, &c. Hanc oportet & leges & oratores & privatos homines eſſe ſimiles, & ſic vnumquemque agere, prout illam ſit nactus* Veriſſimè enim ſapiens Eccleſiaſt. 10. v. 2. ait: *Secundum Iudicem populi, ſic miniſtri ejus: & qualis eſt Rector civitatis, tales & inhabitantes in ea.* Eodem modo Cicero li. offic. *Quales in Rep. Principes fuerint, tales erūt & cives.* Soli confertur Magiſtratus civitatis, quia vt inter planetas Sol medius emicat præ cæteris aliaſq; ſtellas illuminat, ita & Magiſtratus ſubditos. Iam vt flores & herbæ quædam ad Solis motum & ſe convertunt: ſic populares in Magiſtratuum mores feruntur. Econtra ſi Sol inficiatur, & ſtellæ, herbæ, floreſque, imò & homines pereant neceſſe eſt. Vnde Apoc. 16. v. 8. dicitur: *Quartus Angelus effudit phialam ſuam in Solem, & æſtuaverunt homines æſtu magno & blaſphemaverunt nomen Dei.* Compertum hoc in Davide Rege fuit qui cum adulterio & homicidio ſplendorem ſuum obſcuráſſet, blaſphemare fecit populū. 2. Reg. 12. ſtultè nim. conquerentem, quod velut ignarus talem eis dediſſet Regem. Docet idem Eccleſiaſtes c. 10. ver. 16. *Væ tibi terra*, inquit, *cujus Rex puer eſt, & cujus Principes manè comedunt.* h. e. voluptatibus ſe dant & poſt ingurgitationum conſilia tractant. Quod egregiè etiam monet D. Auguſtin. ſer. 14. ad fratres in Eremo tomo 10. I. Ea in quam Magiſtratū non licet gerere malis.

Non puer, inquit, *nō inſenſatus vobis praeſſe debet, ſed annoſus, prudens, caſtus; vt ſal & lux mundi cunctis appareat. Talis juſtitiā nō poterit ignorare. Tunc enim Regnum Romanorū pacificè tamdiu perſeveravit, quādiu ſapiētes regere permiſerunt: cūq; juſtitiam ignorantes acceptores perſonarum facti ſunt, ſic juſtitiam perdentes, dominium orbis terrarum perdiderunt.* Perdiderunt alij populi & civitates, ſuam etiam exiſtimationem propter ineptos Judices & gubernatores. Laborat adhuc ſama Piſtorienſis civitatis in Hetruriâ, Italiæ Prouinciâ, propter hominem rudem, arte piſtorem, nomine Terentium, ex humili loco ad Præfecturam vrbis euectum; vt quemadmodum videtur, Piſtorium, Italicè *Piſtoia*, inde appellata ſit memorabili præcedenti omine, quando in eâ vrbe ſub horam diei tertiam ſpectantibus multis aſinus excelſum tribunal aſcendit atque inde ruditum vſque adeò compoſitum edidit, vt populum accurrentem alloqui & quædam dicere velle videretur, teſte Ammiano Marcellino l. 27. vaticinans ſuo ruditu vrbem accepturam aſinum pro Præfecto. Laborat etiam adhuc ſama quorundam civitatum, quaſi fures prius in furcam agere, poſteà eorum cauſam examinare ſolerēt, vti ſcribit Æn. Sylu. in Deſcripit. Europæ c. 20. & alij, cùm tamen id fortè ſemel tantùm ab inepto quodam Iudice vel rudi Magiſtratu actum ſit.

II. In quâ reprehenſio magis timeretur quàm lex.

II. Cleobulus dixit eam eſſe fælicem, & facilè officium facturam, *in quâ cives reprehenſionem magis metuant, quàm legem.* Tales enim verecundiâ magis & honeſtatis amore velut ingenuos duci indicium eſt, quàm coactione. Oves ſe demonſtrant, quæ vno paſtoris ſibilo ad gregem revocantur; non hircos aut porcos, qui clamoribus obiurgari & verberari debent. Hujuſmodi etiam ſubditos habere Chriſtus in Eccleſiâ vult: oves ſcilicet, quæ vocem & ſibilum ejus audiant; non hircos, qui rectâ non incedunt, & in præcipitia aſcendunt, grege & paſtore neglecto, ac proinde paſtori multas gignunt moleſtias, quod & Magiſtratui faciunt ſubditi duræ cervicis. Vnicus hircus in grege ouium plus fatigat opilionem, quàm centum oves. Ita vnus inſolens homo in communitate plus affligit Magiſtratum quàm tota communitas, vt dicebat beatus Iordanus Generalis Ord. S. Dominici apud Sur. 13. Febr. Vnus Judas Chriſtum plus turbavit, quàm omnes alij diſcipuli; vti videre erat in cœnâ factâ ad Bethaniam, quando murmurans contra Magdalenam, traxit ſuaſu aut exemplo ſuo in ſententiam ſuam & alios diſcipulos. Ioa. 12. vt indicat D. Auguſt. l. 2. de conſenſu Evang. c. 79. Rurſum in cænâ vltimâ, cùm ejus præſentia ad menſam Euchariſticam Dominum turbavit. Ioan. 13. Nimirum hircus fuit, qui nullas Magiſtri reprehenſiones curavit.

III. In quâ cætera ſint æqualia, virtuti tamen quàm vitio potior conditio deferatur.

III. Anacharſis eam laudauit, *in quâ omnia æqualia habeātur, virtuti tamen potior, vitio deterior conditi deferatur.* Cui conſonat, quod Solon aliàs pronunciavit: *illā civitatem optimè habitari, in quâ viros bonos affici honoribus: contra autē improbos pœnis, mos fuerit.* Eadem fuit aliorum ſapientum ſentētia. Lycurgus duabus rebus cōtineri Remp. aiebat, *præmio & pœnâ.* Socrates eam civitatem ritè gubernari, *in quâ invitantur boni præmijs, injuſti dāt pœnās.* Lyſander eā Rempub. maximè probabat, *in quâ fortibus viris ac meticuloſis congrua vtriſque redduntur.* Hinc Democrit. apud Pli. lib. 2. c. 7. duos tantùm Deos, quibus omnia regerentur, ponebat, *pœnam & beneficentiam.* His adſtipulantur ſacræ litteræ, in quibus legimus Deut. 27. Moyſen promulgâſſe per ſacerdotes legem Dei inter duos montes: Garizim & Hebal, quorū ille fertilis & amœnus, hic verò ſterilis & inamœnus erat: ita vt converſi primum ad mortem Garizim amœnum, recitarent plurimas (ad 28.) benedictiones & fauores divinos, ijs, qui legem ſeruaturi erant promiſſis: & rurſum converſi ad Hebal inamœnum, totidem exponerent plagas & maledictiones, prævaricatoribus legis decretas. Nimirum efficacior ratio ad inculcandas populo leges non eſt, quàm *præmium & pœna*, quod etiam in brutis animantibus obſeruari dixit Xenophon in Oeconom. quæ duabus rebus adduci ad obtemperandum dixit, ſcilicet delinimento, ſi ſit generoſius, vt equus: & plagis, ſi ſit contumacius aut hebetius, vt aſinus. Ita homines duri & viles pœnis, generoſi præmijs ad officium incitandi ſunt. *Nihil enim non*, ait Liuius dec. 1. l. 4. *aggreſſuri ſunt homines ſi magna conantibus magna præmia proponantur.* Viciſſim vbi nulla meritorum & demeritorum ratio habetur, nemo eſt, qui ad præclarā opera manum admouere velit: vbi eadem merces datur vomenti in plateas, & purganti eas.

IV. Bias dixit eum popularem Reip. ſtatum eſſe optimum, *in quo legem vniverſi tanquam tyrannum metuunt.* Convenit hoc cū eo, quod ſcribit Moyſes Deut. 33. *In dexterâ Dei ignea lex*, quia ſcilicet cum ignibus & terrore data fuit velut tyrannus & vindex tranſgreſſorum; quod idem Solon dixit: eam civitatem optimè gubernari adeoque fælicem eſſe, in quâ cives Magiſtratûs legibus obediunt. Iuſtum eſt vt ſubditi legibus, quæ ſunt quaſi mænia (vti Heraclitus) & quaſi Medicus in civitate (vti dixit Philo libr. de Ioſepho) nec non Magiſtratui, qui eſt animata quædam lex, obediant; ſed & Magiſtratus DEI ſe ſubijcere legibus, imò & ſuis, debet, ſi ad nutum ſibi obtemperantes optat habere cives. Iniquum enim eſt alteri prohibere, quod ipſe non vitas: vel à ſubdito exigere, quod ipſe nolis præſtare. Quâ in re fœdè deliquit Saül, qui poſtquam magos & ariolos de terrâ Iſrael abſtulerat, ipſe Pythoniſſam adijt, vt ejus opera Samuel ſuſcitatus futura ſibi nunciaret. 1. Regum 28. Nec non Iehu Rex, qui occidit Idololatras & edicto prohibuit, poſtea manus ſupplices ad vitulos aureos extendit. 4. Reg. 10. Hujus farinæ etiam fuit Sibarita ille pædagogus, qui *cum puer, quem ducebat, per viam in foſsā incidiſſet, & ſuſtuliſſet; vehementiſſimè eum objurgavit: ipſe verò ridiculè rapto, quod inventum erat, devoravit*, vti ſcribit Ælianus lib. 14. var. hiſt.

hiſtor. cap. 20. Nec aliter Judex ille paganus; qui cùm vicinus ei nunciâſſet, taurum ſuum inſilijſſe in hortum eius, & proſtraviſſe eius vaccam; pretium vaccæ à vicino mox exegit; at cùm vicinus lapſum linguæ cauſatus, ſuam vaccam ab ipſius tauro occiſam diceret, pretium ei Iudex negavit; *hanc eſſe aliam rem* aſſerens; teſte Gilb. Cognat. l. 1. Narrat. Non ita Samüel ille; Hebræorum Iudex, qui abdicato munere ſeipſum populi iudicio ſubmiſit, ſatisfacturum omnibus, ſi quem læſiſſet aut gravâſſet, aut munera ad pervertendum iudicium à quoquam accepiſſet. 1. Reg. 12. Qui & obiens provincias, tres potiſſimum elegit civitates in quibus cauſas audiret & jus diceret: *Bethel, Meſphat & Galgalam*, 1. Reg. 7. *Bethel*, h. e. *domum Dei*, vt non ſuam, ſed Dei perſonam agere ſe nôſſet; ipſius quaſi œconomus: *Maſphat* h. e. *ſpeculum*, vt in ſubitorum mores & cauſas ſedulâ ſpeculatione inquireret: *Galgalam*, h. e. *rotam* ſeu *revelutionem*; vt hoc ipſum jus, quod alijs dicere ſoleret, ad ſeipſum revolveret: iiſdē legibus vtens; quibus alios ligaret.

Affine eſt Biantis reſponſo; quod adjecit Chilo; aſſerens eam Remp. fore fælicem, *in quâ maximè leges, minimè Oratores audiuntur*, requirens tales Iudices, qui non ad ſpecioſam cauſarum actionem, ſed ad juſtam attendant.

V. In quâ etiam non læſi vindicant injurias læſorum.

V. Solon fæliciſſimam dixit Remp. *in quâ iniuria auctorem non minùs illæſi, quàm qui læſus eſt, in jus rapiunt & puniunt.* Idem cecinit Menander; quibus conſonat Apoſt. doctrina ad Phil. 2. *per viſcera miſericordiæ*, eos rogātis: *Implete gaudium meum, vt idem ſapiatis, &c. non quæ ſua ſunt, ſinguli conſiderantes, ſed quæ aliorum.* Id quod duobus modis intelligi poteſt. 1. in ſenſu collectivo, vt tam aliorum: h. e. totius communitatis commoda quæramus, vel incōmoda avertamus; quàm propria. Quod ſanè æquiſſimum & Reip. neceſſarium eſt, ſi ſtare diu & beata eſſe cupiat. Quid enim prodeſt vni in privato domus angulo bene habere, deliciari, abūdare; ſi totius domus imminentem ruinam non avertit? nónne ipsâ corruente & ipſe ruet vel opprimetur? Vnde Cæſar in orat. ad ſuos legat. & Cent. *Privatim quidem*, inquit, *neme omnium ita poteſt lætis rebus vti, vt nō idem cum Rep. corruente pereat: at Reſp. ſi proſpere ſucceſſu vtatur etiam privatorū omnium poteſt calamitates ſublevare.* Et Salvia l. 3. de providentiâ: *Quæ rogo inſania eſt & quæ cæcitas, vt egeſtuosâ & mendicante republicâ divitias poſſe credant ſtare privatas?* Sanè Job cùm in calamitate poſitus, ſui oblitus, oravit pro amicis ſuis, Deo licet infenſis, inde à Deo ereptus eſt & recepit omnia duplicia, vti inſinuatur c. 42. libri Iob: *Dominus quoq; converſus eſt ad pœnitentiam Iob, cùm oraret ille pro amicis ſuis.* Econtra Ionas, quando contra vaticinium ſuum vidit Deum parcere ciuitati Ninive; ideoque ruituram exiſtimationem ſuā tamquam vanus vates fuiſſet, grande periculū ſubverſionis ſuę adijt. *Quoniam propriam vtilitatem quæſivit*, inquit D. Chryſoſt. hom. 79. ad pop. *& periclitatus eſt: & ciuitas quidem ſtabat, ipſe verò ſubmergebatur.*

2. Diſtributivè, vt non tam propria, quàm aliena etiam ſingulorū commoda vel incommoda in rebus temporalibus ſpectemus; quod quidem non præcepti, ſed conſilij & charitatis eſt. Fœlix ea civitas, quæ tales habet incolas. Senſit id Romana, quamdiu Valens & Valentianus fratres, ita inter ſe diuiſū gerebant imperium, vt vterque collegæ nomine magis quàm ſuo gauderent; ſubditis hinc inde lætitiâ affluentibus: vt ait Themiſtius orat. 9. Docuit hoc etiam Dominus noſter, quando dæmones, *Tu es filius Dei*, clamantes à ſui laude & manifeſtatione compeſcuit; *ne ejuſmodi vociferatione Scribarum & Phariſæorum iram magis excitarent, eorumq; invidiam vehementius accenderent*; inquit Victor Antiochenus Mar. 3. Fecit hoc & Moyſes; qui fratrum iniurias velut ſuas ſenſit. Exod. c. 2.

VI. In quâ neque diuites nimis, neque pauperes ſunt cives.

VI. Tales eam ciuitatem prædicavit fœlicem, *in quâ neque diuites nimis, neque pauperes ſint cives.* Convenit & hoc cum voto Salomonis, qui Prou. 30. duo à Deo poſtulauit: *Mendicitatem & divitias ne dederis mihi: tribue tātùm victui meo neceſſaria: ne fortè ſatiatus illiciar ad negandum & dicam: Quis eſt Dominus? aut egeſtate compulſus furer & perjurē nomen Dei mei.* Quibus verbis periculum vtriuſque extremi indicat. Divitiæ enim intumeſcere faciunt hominem; & contemnere non modò homines pauperiores; ſed & ipſum Deum; cùm in ſuis operibus velut in Deo quodam omnipotenti ſtultè confidant iuxta id Oſ. 12. *Dives effectus ſum: inveni idolum mihi.* Aues quò plus plumarū habent, eò plùs in altum evolant; vt patet in aquilis & accipitribus. Divitiæ tales plumæ ſūt; vnde Ezech. 7. vocatur ſuperbus ille Nabuchodonoſor, qui ſe ob divitias & pompam ſuā contra Deum extulit, *aquila grandis magnarum alarum, plena plumis & varietate.* Atque hinc Apoſtolus 1. Tim. 6. mandat Timotheo: *Divitibus hujus ſæculi præcipe non ſublime ſapere, nec ſperare in incerto divitiarum.* Nam *ſicut vermis pomo: ita divitijs ſuperbia innaſcitur*, ait S. Anſelmus. Et S. Auguſtinus ſer. 5. de ver. Dom. *Omne pomum habet ſuum vermem, &c. Vermis divitiarum ſuperbia eſt.* Hinc etiā alterum oritur malum Reip. maximè noxium, quod idem Salomon Prov. 13. ait: *Inter ſuperbos ſemper iurgia ſunt*, quia, vt S. Auguſtinus ep. 120. ad Honoratum ait: *Superbia odit omne conſortium.* Iuſti & ſancti viri fuére Abraham & Loth, quia tamen præ diuites erant, cohabitare ſimul non poterant, orto inter ſervos eorum iurgio, in ipſos etiam dominos facilè derivando. Geneſis 13. Vnde Plato l. 3. de legibus: *In quocumque* inquit, *hominum cœtu nec inopia nec divitiæ ſunt, huic juſtiſſimi mores aderunt: neque enim ibi contumelia aut injuria locum habet.* Exemplo eſt Spartana civitas, à quâ Lycurgus ſuſtulit opes & inopiam & quamdiu civium ſuorum oculos à contemplandis Aſiæ delicijs & faſtu retraxit tamdiu fœlix fuit: infœlix eſſe cœpit, vbi opes & delicias admiſit. Val. Max. l. 23. c. 1.

Viciſſim nimia paupertas civium ſuas etiam habet difficultates. Compellit enim (vt advertit Salomon) quodammodò ad furta, & inde conſequentia periuria, quibus furta teguntur

tur. Hinc Seneca paupertatem appellat *furti matrem*; & docet experientia ferè pauperes tantùm ad patibula duci, qui vrgente egeſtate ad furta & latrocinia ſeſe converterunt.

Hæ ſunt ſapientum, licet Gentilium ſana & ſalutaria placita, rectæ rationi & ſacris etiam litteris ádmodum conſormia; quæ ſi obſeruarent cives, ne illi gloriari poſſent de fælici ſtatu ſuę civitatis; magis quàm Capharnaum, ſolo Chriſti inhabitantis titulo. Quid enim profuit, talem ac tantum habere civem, ſi non audijt monentem? quid profuit aliquando ad cœlum vſque exaltatam fuiſſe, ſi inde demerſa eſt vſque ad infernum? Pari ratione quid emolumenti civitati noſtræ accedet, ſi habeat ſpecioſa templa, multa monaſteria & religioſos, multas conciones, multa eruditorũ conſilia &c. ſi Chriſtum non imitetur? ſi audiat bona & agat peſſima? videat pietatem, ſed non ſectetur? *Beatus populus*, non cujus Dominus inhabitator, ſed *cujus Dominus DEVS ejus.* Pſal. 143.

THEMA SECVNDVM.

Bonæ civitatis requiſita.

I. Horologium regulatum; fides catholica.
II. Ædes ſacra: pietas & devotio.
III. Schola: verbi Dei audiendi aviditas.
IV. Forum: mutua charitas & auxilium.
V. Curia: obſeruantia legum & juſtitia.

Venit in civitatem ſuam. *Matth. 9.*

NOn eſt exigua laus Capharnaitarum, quòd ipſorum Civitas vocetur *Civitas Chriſti*, ex eo quòd in ipsâ Chriſtus inhabitare, teſte Matth. c. 4. vti & hod. miraculum patrare, teſte D. Marco. c. 2. dignatus ſit. Sed hinc multò magis creſcit laus Capharnaitarũ, quòd prę cęteris ipſi Chriſtum magno in honore apud ſe habuerint, ac velut patrem ſuum coluerint: quemadmodum colligimus ex Evangelio. Gloriantur alię civitates ædificijs, alię decore, aliæ munitione, aliæ ſede Principis, nobilitate aliæ. Sed parva ſunt iſta, niſi etiam ſint & dici poſſint *Civitates Chriſti*. Civitas noſtra Græcium gloriari multis prærogativis poteſt, quòd Styriæ Metropolis; ſedes Auſtriacorum Archiducum: munita fortalitlo, ornata magnâ nobilitate, condecorata Academiâ; ſed parua hæc omnia erunt, niſi ſimul ſit & appellari queat *Civitas Chriſti*. Quare videndum reſtat, vt inveſtigemus quid ad hoc requiri poſſit, vt talis eſſe & dici queat. Quod nunc moliemur. Sapienter quidam auctor politicus dixit: Quinque res declarant civitatem benè aut malè habere: *Ædes precum, Curia, Schola, Forum, Horologium*. Sed hæc ille politicè adornatum civitatis politicum requirit. Nos hæc ipſa myſticè ad ſpiritualem ornatum derivabimus.

I. Horologium regulatum condecorat Civitatem. Vnde Carolus V. Imperator vrbes ingrediens, horologium aſpicere ſolebat, & inde civium mores colligere, num ad honeſtatis normam eſſent compoſiti. Multum etiam cõfert civitati horologium juſtum, vt patet. Hoc verò myſticè fidem notat; quemadmodum enim horologium regit actiones hominum, monet quando ſurgendum, ſtudendũ, laborandum, edendum &c. Sic fides dirigit actiones Chriſtianorum. Rurſum ſicut horologium conſtare omnibus ſuis partibus debet, ita vt ſi vel vnicus dens rotæ deſit, totum horologium fallat: ſic etiam fides omnes articulos fidei ab Eccleſiâ propoſitos complectitur; & ſi vel vnum reijcias, tota fides cadit. Porrò horologium civitatis 1. decet eſſe vnicum, idque juſtum, vel ſi plura ſunt, omnia concordare; alioquin in civitate magna fiet confuſio. Neſcient liberi quando ſurgere & ad ſcholam ire; ſerui, quando pecora ad paſtum exigere; ancillæ quando cibos parare; operarij, quando ad labores ire debeant. Sic decet in civitate vnam eſſe fidem eamq; rectam, alioquin magna erit animorum confuſio, diſſenſio, diffidentia; nec convenient Iacob & Eſau in eodem matris vtero, ſed colluctabuntur inter ſe; quia vt S. Hierony. in cap. 10. Matth. ait: *Nullus eſt inter eos affectus, fidus, quorum diverſa eſt fides.* **Wo kein gleicher Glauben iſt/da auch kein recht Vertrawen iſt.** Porrò vnam fuiſſe fidẽ Capharnaitarum, qui portârunt ægrum, indicat Matth. cum ait: *Videns fidem illorum*; fidem, inquam, non fides: Rectam fuiſſe convincit approbatio Chriſti. 2. Decet horologium ſonare ſimul & indicare horas; vt ab eis audiatur, à quibus videri nequit. Ita fidem oportet eſſe non ſpeculatiuam tantùm & mortuam ſed practicam, viuam, operantem per charitatem: ita vt vita & mors Chriſtianorum conſonent cum fide eorum. Et talis etiam elucet in Capharnaitis, quia non ſolùm credebant ægrum à Chriſto ſanandum, ſed etiam geſtârunt ad Salvatorem magnâ charitate. Vnde dicitur: *Videns fidem illorum.* Videri debet fides, operans videlicet per charitatem; non latere ſolùm in corde; juxta id ſancti Iacobi 2. *Oſtende mihi fidem tuam ſine operibus & ego oſtendam tibi ex operibus fidem meam.*

I. Horologiũ regulatum: fides Catholica.

1.

Trip. Dom. 13. poſt Pent. C. 6. C. 3.

II. Ædes ſacra, ſi auguſta, ornata, munda ſit, indicat enim pium ac devotum eſſe civitatis populum. Quare Carolus V. Imperator civitates peragans ſolebat reſpicere poſt horologium etiam templum & plateas, indeque colligebat, quales eſſent cives. Myſticè templum pietatem ac devotionem civium notat: maximum illorum decus. Et hoc habuiſſe etiam Capharnaitas indicat Matth. ad finem Evangelij illis verbis: *Videntes autem turbæ timuerunt & glorificaverunt Deum, qui dedit talem poteſtatem hominibus.* Primò timuerunt, tum quia viderunt ſuas etiam cogitationes Chriſto perſpectas fuiſſe, ab eo deprehenſas, adeoque ipſum eſſe Cardiognoſten; tum quia audierunt eum ſummâ & divinâ poteſtate peccata remittere; tum quia cognoverunt

II. Ædes ſacra: pietas & devotio.

1.

eſſe

eſſe vitæ & mortis dominum, qui vti mox ægros ſanare, ita ſanos vtique multo facilius frangere mox & necare poſſet. Et hæc ipſa ſunt, quæ Dei timorem & reuerentiam in nobis excitare debent, quia omnia videt, omnia poteſt. Excitauit hæc cogitatio in ciuibus vrbis Sichar non fidem ſolùm in Chriſtū, ſed etiam magnam reuerentiam atq; amorem; ita vt in ciuitatem ſuā ipſum cū honore introducerent ſecumq; retinere cuperent; quia audierunt mentis arcana conciui ſuæ Plotinę omnia reuelâſſe. Ioa 4. Hæc ergò beata ciuitas erit, quæ Devm ſemper præ oculis habet & Chriſtum deſiderat. Luna tamdiu ſplendet quamdiu Solem aſpicit: vbi interiectâ terrâ eum aſpicere deſinit, tum obſcuratur; ita ciuitas florebit, quamdiu Devm præ oculis habebit: deflorescet, cùm non habebit. 2. Glorificauerunt Devm, qui per Chriſtum ſuſtulit ægritudinem corporis & animi pariter in paralytico. Beata erit & ciuitas, quæ agnoſcit prædicatque Dei beneficia, & in ſpecie quòd habeat Dei ſeruos, qui poteſtatem acceperunt à Deo, ſanandi hominū ægritudines ſpirituales. Paralytici ſunt peccatores, qui ne vnum quidem greſſum ſuis præciſè viribus facere ad cœlum poſſunt. Sacerdotes poteſtatem, quâ eos ſanent habent. Hi ſunt ſtabularij illi, quos conſtituit Dominus in parabolâ Samaritani, vt curam ægrorum haberent; quibus etiam ad hoc agendum contulit binos denarios, ſpiritualia & corporalia ſubſidia, ne ſuccumbant oneri. *Quàm bonus Iſraël Devs!*

III. Schola verbi Dei audiendi auiditas.

III. Schola. Plurimum etiam commodi confert ciuitati ſchola bene conſtituta. Nos per eam hîc intelligimus prædicationem verbi Dei; ibi ſchola noſtra eſt, quæ ſi à ciuibus frequentetur, maxima eis bona afferet. Frequentârunt certè Capharnaitæ, qui inprimis auidè expectabant aduentantem Chriſtum, teſte Lucâ c.8. *Erant omnes expectantes eum*, reducem ſcilicet ex mari; deinde vbi intrauit ciuitatem & domum, conuenerunt ad eum multi (grecè habetur: *ſtatim congregati ſunt ita vt nō caperet ad ianuam, & loquebatur eis verbum*. Mar. 2. Quod etiam inde patet, quia præ multitudine populi non poterat inferri æger in domum, niſi per tegulas. Ciuitas ergò Chriſti erit, quæ auidè Dei verbum eſurit & audit, teſte Domino Ioa. 8. *Qui ex Deo eſt, verba Dei audit*. Ratio eſt, quia qui cœli ciues ſunt, cœleſtes cibos deſiderant: qui ex Deo nati ſunt & Devm quærunt, nôrunt ſe ex verbo Dei viuere tanquam ex cibo mentis; inde velut ex materno lacte confortari & creſcere in gratiâ & virtutibus. Nullâ re citiùs animaduertitur, vtrum quis ſanus an æger ſit, quàm ſi cibum appetat vel reſpuat. Vnde S. Chryſoſtomus hom. 14. in Geneſ. *Vt eſurire ſignum eſt valetudinis in corpore: ſic amare diuina eloquia iudiciū maximum ſanitatis in animâ.* Qui nauigare in Indias volunt, acum nauticam ſecum gerunt, & diligenter ac crebrò aſpiciunt, quò iter ſuum dirigant; alioquin multoties & grauiſſimè aberraturi. Qui ad cœlum nauigare volunt, verbum Dei ſedulò audiunt, quia illud inſtar acûs nauticę rectè dirigit nos ad cęlum. Ciuitas illa bene gubernabitur, quæ ſæpè ſenatum cogit, & quid agendum ſit in quauis re deliberat. Senatus animæ Concio eſt, vbi auditur quid agendum ſit cuique. Quemadmodum ergò ciuitas peſſimè gubernatur, quę vix ſemel aut iterum ſenatum in anno cogit: ita peribit ille, qui verbum Dei nunquam conſulit. Porrò vt primores maximè decet intereſſe ſenatui: ita etiam capita ciuitatis maximè indigent verbi Dei pabulo.

IV. Forum, mutua charitas & auxiliū.

IV. Forum. Hoc ſi varijs mercibus ſit repletum, ſi merces juſto pretio vendantur, ſi varia ibi ſint commercia; ſignum eſt ciuitatis benè conſtitutæ. Myſticum forum eſt commercium mutui auxilij, cùm alter alteri neceſſaria communicat & habens dat non habenti. Fuit hoc inter Capharnaitas. Cùm enim paralyticus ille nec manum, nec pedem mouere poſſet; quo ad Chriſtum medicum cœleſtem adreperet; ecce quatuor cives pedes ac manus ſuas ei communicant eumque ad Chriſtum geſtant, cumque præ multitudine inferre in domum nequirent, aſcendunt in tectum, & attollunt ægrum, non certè ſine difficultate; & perfracto tecto ad pedes Chriſti deponunt vtique cum ſupplici inſinuatione precum. Adhæc ille etiam, cujus erat domus illa, neutiquam reclamat aut obluctatur, quod ſibi tectum perforetur. Denique qui infra ſtabant circa domum, neque ipſi objurgant tecti perruptores, quod tegulas in ſe deijciant, quod factum eſſe probabile eſt. Tale commercium ciuitatis Chriſti, vbi alter alerius onera portat, diues pauperem, doctus indoctum, robuſtus debilem, ſanus ægrotum, videns cæcum, ſapiens errantem. Atque hoc ſibi voluit illa Græcorum fabula de cæco portante claudum, vt ambo ſibi victum comparare poſſent. Quid enim hi duo agant, in vaſtâ præſertim ſylva, niſi cæcus claudum geſtet, claudus cæcum dirigat? ſic claudus acquirit pedes, cæcus acquirit oculos. Claudi ſunt pauperes, quia ſuſtentaculo vitæ carent. Cæci ſunt diuites, qui bonis ſuis immerſi, cælum in diuitijs quærunt. ſed aberrant & grauiter ſæpè velut cæci in viâ cœli impingunt. Quid igitur facto opus? ſubleuet diues pauperem, & pauper ſuis precibus, vel etiam ſuâ doctrinâ (quod faciunt religioſi maximè) diuitem ad cælum dirigat. Sic Apoſtolus 2. Cor. 8. monet diuites Corinthios, vt ſuis eleemoſynis ſuſtentent pauperes Ieroſolymitanos. *Veſtra abundantia*, inquit, *illorum inopiā ſuppleat, vt etiam illorum abundantia* (in pietate, meritis, fide, oratione) *veſtra inopiæ ſit ſupplementum, vt fiat æqualitas.* Abundat pauperes meritis, orationibus, doctrinâ, ſi religioſi ſint, egent viciſſim corporalibus adiumētis. Abundant his diuites, & egent illis: faciant ergò commercium, ſic fiet æqualitas. Talis ciuis erat Job, qui c. 29. ait: *Oculus fui cæco, & pes claudo*, ſic pauper diuitem, diues baiulabit pauperem & ambo peruenient ad Chriſtum in cœlum.

V. Curia: obſeruantia legum & juſtitiæ.

V. Curia. Hæc ſi bono Magiſtratu prædita ſit, vtique maximum Ciuitati commodum

dum ſimul & ornamentũ erit. At nos per Curiam intelligemus cuſtodiam ſeu obſervantiã Juſtitiæ & diſciplinę. Huius zelatores ſe oſtendunt etiam Magiſtratus Capharnaitarũ, dum rati Chriſtum loqui blaſphemiam, (vbi in facto quidem errârunt) mox in animo conturbantur & indignabundi intra ſe dicunt: *Quid hic ſic loquitur? Hic blaſphemat.* Hoſtes ergo ſe blaſphemiæ & divini honoris zelatores demonſtrant, & quoad hoc quidem bene; quod etiam civitatis eſt honorem Dei defendere, & contumeliã caſtigare. Fecit hoc in cœlo Michaël, exturbãdo blaſphemum Luciferum. Fecit in Cruce latro, ſocium, nec non obliquè Judęos, Chriſtum blaſphemantes, reprehendendo. Par ferè ratio eſt in alijs peccatis. Quando verò Magiſtratus, qui ex officio debet, non corrigit publica peccata, tum eripit ei Deus gladium & punit ipſemet ſubditos vnà cum Magiſtratu. Sunt in Appoloniâ oues Soli ſacræ, quas noctu viri fortunâ ſplendidi cuſtodierant. Porrò Euenius aliquis ſuas pro more in cuſtodiâ pecoris vices obiens, lupum ingredi in ouile, & ſexaginta oues ſuâ incuriâ deuorari paſſus eſt: quãobrem iudicio ciuitatis damnatus, oculis orbatus eſt auct. Herodot. l. 9. Animæ fidelium oues non Soli, ſed Deo ſacræ ſunt. Quiſquis igitur harum ouium cuſtos poſitus, officio ſuo deeſt, & lupos in eas intrantes, ſceleratos, in quam, caſtigare intermittit; videat quid mereatur: perdere nimirum oculos, quibus aſpicere Dei gloriam, ſi vigilâſſet, poterat.

Stultus huiuſmodi & cæcus paſtor fuit Sedecias, Iudæorum Rex, qui adeò in regno ſuo inualeſcere ſceleratos permiſit, vt de eo Iſaias dixerit c. 1. *Omne caput languidum & omne cor mærens: à plantâ pedis vſque ad verticẽ non eſt in eo ſanitas.* Et enim ſub ipſo, vti 2. Par. vlt. refertur: *vniuerſi principes ſacerdotũ & populus prævaricati ſunt uniquè iuxta vniuerſas abominationes gentium, & polluerunt domũ Domini* &c. quin & *nũcios Dei ſubſannabãt*; quemadmodum & ipſe Rex *non erubuit faciem Ieremiæ.* Quid igitur Deus cũ paſtore iſto? Tradidit eum in manus Nabuchodonoſor Regis, qui poſt quam eius filius occidit in conſpectu patris, eruit ipſi oculos & captiuum abduxit in Babylonem. Sic impletum fuit vaticinium Ieremiæ c. 1. ad ipſum directum: *Virgã vigilantem ego video.* Quia enim ipſe Rex vigilare noluit ſuper ſcelera populi ſui, vigilauit virga Dei ſuper ipſum Regem, & oculis, quibus lupos obſeruare debebat, eum ſpoliauit.

THEMA TERTIVM.

Digni pœnitentiæ fructus.

I. Fuga peccati & occaſionum peccandi.
II. Punitio dimiſſarum culparum.
III. Compenſatio operum malorum per bona.

Surge, tolle lectũ tuum & vade in domum tuam. *Matth. 9.*

Fabri auctarium in Domin.

AVdimus in hod. Euangelio dimiſſa fuiſſe, peccata homini paralytico, ſed quid eſt, quòd eidem iniungit Dominus, vt tollat lectum ſuum geſtetque in domũ ſuam? Si de litterâ loquamur, præcepit hoc ei Dominus, vt teſtatum faceret, verè & integrè ſanatum eſſe paralyticum, adeoque priſtinis viribus plenè reſtitutum, ne æmuli eius Phariſæi calumniandi cauſam haberent. Sed ſi myſticam cauſam requiramus, eam exponit S. Bernardus in ſer. de 4. modis orandi, quæ videtur fuiſſe, vt hoc iuſſu Dominus quaſi digito nobis oſtenderet fructus pœnitentiæ, quos requirit à pœnitente, cui dimiſſa ſunt peccata; non minori iure, quàm quo hortulanus requirit fructus ab arbore, quam plantauit; quos etiam requiſiuit à ſuis pœnitentibus Ioannes Baptiſta Luc. 3. diens: *Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ.* Hoc igitur deſignans ait Dominus paralytico: *Surge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam.* In quæ verba loco cit. Bernardus: *Et tu ergo ſi iã ſurgis deſiderio ſupernorum: ſi grabbatum tollis corpus ſcilicet à terrenis eleuãs voluptatibus, vt iam non feratur anima cõcupiſcentijs eius, ſed magis ipſa, vt dignũ eſt, regat illud & ferat quò non vult: ſi demum ambulas, quæ retro ſunt obliuiſcens, & ad ea, quæ ante ſũt, te extendens deſiderio & propoſito proficiẽdi, curatũ te eſſe non dubites.* Ex fructibus enim cognoſcitur arbor. Quæ explicatio non abludit meâ ſententiâ à doctrinâ D. Thomæ Aquin. qui in c. 3. Matth. triplices pœnitentiæ fructus dignos proponit; quorum vnus eſt, *vt homo fugiat peccata & peccãdi occaſiões; alter vt puniat in ſe quod commiſit, & hoc iudicio ſacerdotis; tertius, vt tantũ ſtudeat ad bene agendum, quantũ ſtuduit ad peccãdum.* Primus continetur in verbo, *Surge*, ſecundus in verbo, *tolle lectum tuũ*: tertius in verbo, *vade in domum tuam.* Quæ omnia nunc paulò fuſiùs declarabimus.

I. *Surge.* Quid hoc aliud quàm dicere: Surge à peccatorum lecto, in quo iacuiſti? fuge in poſterum à peccatis, & peccandi occaſionibus: quàm dicere: *Induite nouum hominem, qui ſecundùm Deũ creatus eſt in juſtitia & ſanctitate veritatis. Propter quod deponentes mendaciũ, loquimini veritatem* &c. *Qui furabatur, iam non furetur* &c.? ad Eph. 4. Iacuit priùs miſer ille paralyticus pronus in terrâ, poſteà ad vocem Domini erexit ſe, cœlo vtique vicinior, & à terrâ remotior factus. Idem fac tu, ſi per pœnitentiam à languore tuo ſanatus es; erige te in pedes, ſiſte te paratum & expeditum ad faciendam Dei voluntatem & ambulandum in viâ Domini: quo modo currus, aurigæ imperitiâ euerſus, poſteà rurſum erectus ſtat ſuper rotas ſuas, ad progreſſum iam paratus. Deſere priorem ſitum, ita vt ſi priùs terram & terrena adamâſti, nunc relictis illis cœlum & cœleſtia deſideres ac quæras: quo modo Jordanis aquæ ad pręſentiã Arcę, ceſſârunt fluere deorſum in mare mortuum, & ſtantes erexerunt ſe verſus cœlũ, adinſtar alicujus montis. Denique ſi priùs capite in terram verſo ambulaſti, iam erecto ad cœlum vertice ambula rectus, non vt arbores, ſed vt homines;

I. Fuga peccati & occaſionum peccandi.

id quod eſt ſe convertere. Huic pœnitentiæ dignum fructum ita explicat D. Chryſoſtomus hom. 21. ad pop. *Quod oporteat pœnituiſſe & à prioribus deſtitiſſe malis, & ſic ad gratiam accedere, audi quid Ioannes dicat, quid verò ſummus Apoſtolorum baptizari debentibus. Ille nempe dicit: Facite fructum pœnitentiæ: & ne incipiatis dicere intra vos: Patrem habemus Abraham. Hic autem interrogantibus rurſus aiebat: Pœnitentiam agite & baptizetur vnuſquiſq; veſtrũ in nomine Domini Ieſu Chriſti. Pœnitentiam agens autem non ampliùs eadem attingat negotia, quorum pœnituit. Proptereaq; jubemur dicere: Abrenuncio tibi Satana, ne ampliùs ad ipſum revertamur. Sicut igitur in pictoribus accidit & nunc fiat. Etenim illi tabulas proponentes & albas circumducentes lineas, regias depingentes imagines: priuſquam colorum viriditatem ſuperinducant, cum omni libertate hæc quidem delent, hæc verò repingunt, & errata corrigentes; & malè ſe habentia tranſponentes: poſtquam verò iam colorem induxerint, non ampliùs libertatem habent rurſum delendi & depingendi: quoniam imagines pulchritudini nocerent, & ſine culpâ fieri non poſſet: Hoc tu quoque fac, puta animam tibi eſſe imaginem. Priuſquam igitur ſuperveniat vera ſpiritûs tinctura, malè inſitas tibi conſuetudines dele, ſive jurare, ſive mentiri, ſive contumelias inferre, ſive turpia loqui, ſive ridicula facere ſolitus es; ſive quid aliud huiuſmodi non licitum faciendi conſuetudinem habeas, erue conſuetudinem, ne poſt baptiſma rurſum ad ipſam regrediaris.* Hunc pœnitentiæ fructum vidit Deus in Ninivitis, *quia converſi ſunt de viâ ſuâ malâ & miſertus eſt*. Ion. 3. In quem locum idem S. Chryſoſtomus hom. 3. ad pop. *Cernis*, ait, *quòd non iejunium periculo eripuit, ſed vitæ mutatio DEVM barbaris placatum & benevolum reddidit? Hæc dixi, non vt ieiunium contemnamus, ſed vt ieiunium honoremus: honor enim ieiunij eſt non ciborum abſtinentia, ſed peccatorum fuga.* Viciſſim, vt idem ep. 5. ad Theodorum lapſum ait: *Corrumpit pœnitentiam, iterum ijſdem malis inſtitiſſe. Nam vnus eſt, ait ſcriptura, qui extruit & alter qui demolitur: quid lucri accidit præter laborem? Expiatur quis à tactis mortui, & iterum attingit ſumus: quid emolumenti huic ex lavacro? Haud ſecus homo, qui ieiunat de peccatis ſcilicet ſuis & pergit, tandemq; denuò committit, quis hujus preces exaudiet?* ſic ille. Conſentit ei antiquiſſimus Tertullianus l. de pœnit. c. 2. *Vbi emendatio nulla*, inquit, *pœnitentia neceſſariò vana; quia caret fructu ſuo, cui eam Deus ſevit, id eſt, hominis ſaluti.* Neque ſolum fugere priſtina peccata neceſſe eſt, ſed peccandi etiam occaſiones, vt ex S. Thoma audivimus, ſi fructum pœnitentiæ facere velimus. Inſinuatum hoc Iudæis, quin & nobis; quando de muliere alienigenâ ſeu Gentili, quæ nubere volebat Hebræo, præceptum hoc à Deo latum eſt: *Radet cæſariem & circumcidet vngues & deponet veſtem, in qua capta eſt*. Deut. 21. v. 12. Mulier hæc Gentilis Hebræo nupta, ſignificat animam à peccatis ad Deum converſam, vt exponit Liranus in moral. & Rabanus; quæ vt Chriſto vniatur, non modò radere debet cæſariem, h. e. vitia præterita deponere, ſed etiam vngues præcidere, id eſt, peccandi occaſiones, quæ velut vngues facilè iterum nocere & vulnerare poſſunt, tollere. Itaque verò pœnitens eijciat è domo aut fugiat pellicem, ſocioſque malos, comburat libros vetitos, carmina magica, aleas &c. Quod hac etiam ſimilitudine declarat S. Chryſoſtomus l. 1. de compunct. cordis: *Sicut in corporibus & fiſtulis*, inquit, *niſi priùs influentem humorem ſiſtat, & vulnus tergat, quotquot impoſuerit medicamina, mali fonte non obſtructo, incaſſum omnia facit Medicus: ita nos niſi occaſionem quaſi mali fontē caverimus*. Fructum hunc edidit Petrus, quando ignito peccato ſuo egreſſus eſt foras è palatio Herodis & pravâ ſocietate, à quâ in peccatum fuerat inductus. Matth. 26.

II. *Tolle lectum tuum* q. d. porta iam tu onus, à quo priùs portabaris: & ſi priùs in lecto tuo ſuaviter quieſcebas, nunc laboribus preme humeros & carnem tuam, juxta id Apoc. 18. *Quantum glorificavit ſe & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum.* Typum hujus fructûs inſinuavit Deus in veteri lege, quando præcepit, vt offerens hoſtiam ſacerdoti non ſolùm pectus, ſed etiam armum offerret, Levit. 7. Pectus indicabat, neceſſe eſſe, vt pœnitens ſacerdoti per confuſionem pectus ſuum aperiat: armus verò, dexter, vt humeros etiam ſuos & quidem fortes ad ferendam ſibi pœnitentiam à ſacerdote caſtigandis ſuis peccatis injunctam, ſupponat. Ita dicitur Ezech. 16. *Ergo & tu porta confeſſionem tuam, qua viciſti ſorores tuas in peccatis ſuis* &c. Septuaginta vertunt: *Et tu ſuſtine tormentum tuum. Portat autem tormentum ſuum*, ait S. Hieronymus in eum locum. *qui propriâ torquetur conſcientiâ & iſto ſæculo ſuſtinet propriâ voluntate cruciatum, æterna tormenta ſuſtineat.* Modum verò & rationem præſcribit Suſannæ virgini lapſæ in Ep. 22. ad Suſan. to 9. *Inprimis omnis cura vitæ hujus intermittenda eſt tibi, quaſi mortuam te exiſtima ſicut es, quomodo poſſis reviviſcere, cogita. Deinde lugubris accipienda eſt tibi veſtis, & mens & membra ſingula dignâ caſtigatione punienda. Amputentur crines, qui occaſionem luxuriæ præſtiterunt. Defluant oculis lachrymæ, qui maſculum non ſimpliciter aſpexerunt. Palleſcat facies, quæ quondam erubuit impudicè. Totum denique corpus injurijs & iejunijs marceſcens cinere aſperſum & cilicio perhorreſcat, quia malè ſibi de pulchritudine placuit* &c. Et in Ep. 27. ad Euſtoch. in tale exemplum pœnitentiæ adducit S. Paulam, quæ cùm moneretur ab eo, vt parceret oculis à lachrymis, reſpondit: *Turpanda eſt facies, quam contra DEI præceptum purpuriſſo & ceruſſâ & ſtibio ſæpè depinxi. Affligēdũ corpus, quod multis ſæpè vacavit delicijs. Longus riſus perpeti compenſandus eſt fletu. Mollia linteamina & ſerica pretioſiſſima aſperitate cilicij commutando. Quæ viro & ſæculo placui, nũc Chriſto placere deſidero.* Ita B. Paula; imitata Magdalenam, quæ inſtrumenta laſciviæ, nempe oculos, capillos, odores, in inſtrumenta convertit pœnitentiæ. *Quod*

II. Punitio dimiſſarum culparum.

ſibi

ſibi turpiter exhibuerat, inquit D. Gregorius hom 13. in Euang. *hoc iam DEO laudabiliter offerebat. Oculis terrena concupierat: ſed hos tam per pœnitentiam conterens flebat. Capillos ad compoſitionem vultûs exhibuerat: ſed jam Capillis lachrymas tergebat. Ore ſuperba dixerat, ſed pedes Domini oſculans, hoc in Redemptoris ſui veſtigia figebat. Quot ergo in ſe habuit oblectamenta, tot de ſe inuenit holocauſta.* Itaque in holocauſtum DEO immolavit membra, quæ mundo priùs ſervierant, vt eo quaſi ſupplicio punirentur ſimul & DEO ſacrarentur. Bethſamitæ vbi receperunt Arcam, priùs à Philiſthæis captam, & pòſt in plauſtro à duabus vaccis ad ſe relatam, combuſſerunt plauſtrum vnà cum vaccis iu holocauſtum Domino 1. Reg. 6. ne plauſtrum & boves, quæ ſacræ rei deſervierant, deinceps rebus profanis deſervirẽt. Magdalena verò membra ſua obtulit in holocauſtum Domino, ne profanis & impuris rebus ampliùs ſervirent. Eandem peccatricem imitandam proponit S. Chryſoſtomus in oratione de B. Philogonio, tom. 3. ita ſcribens: *Etenim per qua deceperat homines, per eadem paravit remedia pœnitentia: per qua avocarat oculos intemperantium, per hac emiſit lachrymas: per capillos arte compoſitos multos illexerat ad peccatum, per eoſdem pedes abſterſit IESV. Vnguendo multos ineſcarat, per hoc pedes illius lavit. Proinde & tu quibus rebus provocaſti DEVM, per has rurſum facito propitium: provocaſti illum pecuniarum rapinâ, per eaſdem illum reconcilia, quumq; & rapta reſtitueris illis, quos injuriâ affeceras, & alia inſuper addideris, dicito juxta Zachæum: Redde, ſi quid rapui, quadruplum. Provocaſti lingua maledicentia, multis contumelia affectis, viciſſim linguâ placato, puras emittens preces, benedicens maledicentibus, laudans vituperantes, gratias agens injuriam inferentibus.* Eandem pœnitentem imitatus eſt B. Arſenius, ex Imperatorum inſtructore Eremita, qui dum plecteret ſportas ex palmorum folijs, *mittebat aquam in peluim, vt infunderentur palmæ, & cùm fœteret brumoſa aqua odore, non permittebat, vt aliam aquam mutarent, ſed ſuper illam fœtidam aliam addebat aquam, vt ſemper fœteret. Interrogabant autem fratres eum dicentes: Cur non permittis pater, vt aqua mutetur, ſed peſſimo fœtore tota cella tua repleatur? Reſpondens autem B. ſenior ait: Quoniam propter thymiamata & muſcata & alia diverſa, quibus in ſæculari converſatione ſine intermiſſione fruebar, oportet nunc me, dum in hoc corpore ſum, ſuſtinere iſtiuſmodi fœtorem, vt in die judicij de illo gehennæ inenarrabili fœtore liberet me Dominus & non cum illo divite, qui epulabatur in iſto mundo delicioſè & ſplendidè condemnetur anima mea.* Ita de ipſo narrat Abbas Daniel apud Roſweidum in vitâ PP. lib. 3. Beatus quoque Sabas Abbas cùm aliquando pomi ſpecie illectus, & ab appetitu victus ex arbore id decerpſiſſet: in pœnam erroris abjecit & deinceps totâ vitâ pomis abſtinuit. Vt in ejus vitâ Cyrillus apud Sur. 5. Decemb. In hunc etiam ſenſum traxit B. Edildrida Angliæ Regis filia, poſteà Abbatiſſa, corporis infirmitatem ſibi inflictam, colli ſci-

Fabri auctarium in Domin.

licet tumorem, quo multum etſi doleret, tamen delectabatur, ſolita dicere: *Scio certiſſimè quia meritò in collo pondus languoris porto, in quo juuenculam memini me ſupervacua monilium pondera portaſſe; & credo quòd ideò me ſuperna pietas dolore colli voluit gravari, vt ſic abſolvat à reatu ſupervacuæ levitatis, dum mihi nunc pro auro & margaritis de collo rubor tumoris ardorque promineat.* Ita ſcribit V. Beda libro 4. Hiſtor. Angl. cap. 19.

III. *Vade in domum tuam* q. d. qui priùs iacuiſti, nunc ambula, & redi eò, vnde exportatus fuiſti. Pœnitenti etiam dicitur, *vt tantùm ſtudeat nunc ad bene agendum, quantum ſtuduit ad peccandum*, ait D. Thomas cit. Redeat per bona opera eò, vnde profugit per peccata, ad domum ſuam ad conſcientiam ſuam, ad Eccleſiam, ad cœlum. *Eſt enim*, vt ait Clemens Alexandrin. libro 4. ſtrom. *ſufficiens homini purgatio, perfecta firmaq; & ſtabilis pœnitẽtia, ſi cum de præteritis nos damnauerimus actionibus, anteriùs procedamus, poſteà intelligentes, & mentem immerſam ſuſtollentes tam ab ijs, quæ per ſenſum delectãt, quàm à prioribus delictis.* Clariùs idem exponit Sanct. Chryſoſtomus hom. 10. in Matth. *Agamus*, inquit, *pœnitentiam, pœnitentiam verò dico, non ſolùm vt à malis prioribus deſiſtamus, verùm etiam vt bonorum operum fructibus impleamur. Facite*, inquit, *fructus dignos pœnitentia. Quo autem modo fructificare poterimus? Si vtique peccatis adverſa faciamus: v. g. aliena rapuiſti? incipe jam propria donare. Longo es tempore fornicatus? à legitimo quoque vſu ſuſpendere cõiugij, ac perpetuam continentiam ſæpiùs paucorũ dierum caſtitate meditare. Injuriam vel opere cuiquam vel ſermone feciſti? refer benedictionis verba conviciijs: & percutientes te nunc officijs, nunc etiam beneficijs placare cõtende. Neque enim vulnerato ſufficit ad ſalutem tantummodò ſpicula de corpore evellere, ſed etiam remedia adhibere vulneribus. Delicijs auteà & temulentia diffluebas? jejunio & aqua potu verumq; compenſa, ve detrimentum, quod inde accepiſti, auferas. Vidiſti impudicis alienum decorem oculis? fœminam jam omninò non videat, maiore tactûs cautione poſt vulnera.* Egregiũ hujus fructus ſpecimen edidit David, quando aquam ex ciſternâ Bethlehem tam deſideratam ſibique demum magnâ difficultate allatam non bibit, ſed effudit & libavit Domino 2. Reg. 23. Cuius rei rationem exponit D. Gregorius in Regiſtro l. 9. epiſtol. 39. *David*, inquit, *qui alienam vxorem tulerat, & pro ſua culpa valde fuerat flagellatus, aquam bibere longè pòſt Bethlehemitica ciſterna voluit; quam cùm ei fortiſſimi milites attuliſſent, eam effundendo Domino libavit; licebat enim bibere, ſi voluiſſet: ſed quia illicita ſe feciſſe meminerat, laudabiliter abſtinebat: & qui priùs pro culpa ſua morientium militum ſanguinem fundi non timuit, poſtmodum ſi aquam biberet, etiã viventium militum ſanguinẽ ſe infudiſſe judicavit.* Neque hoc ſolùm præſtitit, ſed etiam quia ſuo peccato aliquos ſcãdalizãrat, ſeu (vt 2. Reg. 12. dicitur) *blaſphemare nomen Dei* fecerat, laboravit, vt verbo & exemplo ſcandalum illud tolleret & ſeductos reduceret; ideò enim in Pſalmo 50. pœnitentiali

III. Compenſatio operum malorum per bona.

ait: *Docebo iniquos vias tuas & impij ad te cõvertentur.* Quod etiam feciſſe ejus filium, Salomonem, aliqui exiſtimant, qui in ſignum pœnitentiæ ſcriptum ab eo Eccleſiaſten volunt, ad erudiendos eos, qui fortè ipſius exemplo malo perverſi fuerant. Ita correxerunt errores ſuos ſequente pœnitentiâ S. Marcellinus PP. ſiſtendo ſe ſupplicem Concilio; poſteà tribunali Imperatoris; ante quem negarat fidem ex timore: & inprimis S. Petrus; qui trinam ſuam negationem emendavit trinâ confeſſione: *Domine tu ſcis, quia amo te.* Ita qui pro publicis ſuis peccatis publicas egêre pœnitentias, vti Theodoſius ſenior Imp. ob cædem Theſſalonicenſium: Henricus II. Angliæ Rex ob cedem S. Thomæ Cantuarien. Epiſcopi: Otto Imp. iunior ob cædem Creſcentij ſenatoris, *pœnitentiæ causâ nudis pedibus de Romanâ vrbe, ſic vſque in Garganum montem ad S. Michaëlis petrexit Eccleſiam. Per totam etiam Quadrageſimam in Claſſenſi monaſterio B. Apollinaris, paucis ſibi adhærentibus manſit. Vbi jejunio & pſalmodiæ, prout valebat, intentus, cilicio ad carnem indutus auratâ deſuper purpurâ tegebatur. Lecto inſuper fulgentibus pallijs ſtracto, ipſe in ſtorea, de papyris cõfecta, tenera delicati corporis membra terrebat. Promiſit denique B. Romualdo, quòd imperium relinquens, monachicum ſuſciperet habitum; & cui innumeri mortales erant obnoxij, jam ipſe pauperculo fratri cœpit eſſe ſubiectus*; vti refert B. Petrus Damiani in vitâ S. Romualdi. His adijciamus Philippum Comitem Namurcenſem, de quo ita ſcribit Cæſarius l. 2. hiſt. & mirac. c. 18 *Ante hoc triennium defunctus eſt Philippus Comes Namurcenſis, vir potens & nobilis, filius Baldwini Comitis Flandriæ: antequam moreretur, tantam ei contulit Dominus in infirmitate contritionem, vt talis contritio nõ eſſet viſa in aliquo homine noſtris temporibus: quatuor Abbatibus ordinis noſtri ſimul & ſæpè confeſſionem ſuã facere conſuevit, ita tantum ſe accuſans, tantum plãgens, vt omnes ad lachrymas provocaret. Nec ei iſta ſufficiebat, quin laqueum collo ſuo mijceret, rogaretq; confeſſores ſuos, vt ſe traherent in plateam, dicens: Sicut canis vixi, dignum eſt, vt moriar ſicut canis: filias fratris ſui Baldwini Comitis, qui factus fuerat Rex Greciæ, tradiderat Regi Franciæ, cujus filiam duxerat vxorem: quidam dixerunt, quia vendiderit eas, de quo facto plurimum dolebat. Deportari ſe fecerat in pauperrimam domum civitatis ſuæ, in quâ pauper ſpiritu migravit ad Dominum. Volens autem prius Dominus tantam ei remunerare contritionem, miraculis eum glorificare dignatus eſt, tamquam dilectum confeſſorem: ſepultus in Eccleſia S. Albani Martyris; in quâ ipſe inſtituerat conventum Canonicorum; de ſuis juſtis reditibus eis ſtipendia adhuc ſanus ordinans, tantis vſque hodie ſignis coruſcat, vt de remotis regionibus infirmi advenientes, ad eius tumbam ſanitatem recipiãt, ipſamq; terram circa ſepulchrum effodientes, ſecum pro benedictione deportent.* Taceo alios quãplurimos. Vnum id addo; niſi iſtiuſmodi fructus ſequantur pœnitentiam, ſuſpectam eam videri, ne falſa & ficta ſit. Si enim vivit arbor cur non producit fructus? Si verè ſanatus eſt paralyticus, cur non è lecto ſurgit & ambulat?

Quid prodeſt (inquit V. Beda in verba Iſaiæ *Lavamini, mundi eſtote*) *ſpinis purgare agrum tuum, ſi non etiam aratro ſcindens eum & ſeres ſemen, vnde gaudeas in futuro? Ita & qui deſerit peccata, & ea non plangit pœnitendo nec bonum poſteà facere conſueſcit, numquid fructuoſum eſt peccata deſerere & bona facere?* Econtrà *tribunal Iudicis æterni ſecurus aſpicit, quiſquis reatûs ſui conſcius dignâ eum modò placare pœnitentiâ contendit*, Inquit S. Gregorius M. in ep. ad Andream Epiſcopum Tarentinum.

THEMA QVARTVM.

Deum omnipræſentem præ oculis ſemper habentem.

I. *Quia etiam Deus ſemper nos contemplatur.*
II. *Quia nos aſpicit, vt teſtis, cenſor & judex.*
III. *Quia eius bonitate fruimur continuò.*
IV. *Quia etiam hominum oculos reveremur in noſtris actionibus.*
V. *Quia ſine eo fræno in omnia ſcelera facilè ruimus.*

Videntes autem turbæ timuerunt & glorificaverunt Deum. *Mat. 9.*

DVplicem audimus fructum quem in turba fecit Chriſtus per hodiernum miraculum: *timuerunt* enim; ecce primus: *& glorificaverunt Deum*; ecce ſecundus. Et quidem jure merito glorificaverunt Deum, qui filium ſuum JESVM tanto miraculo glorificârat & mundo demonſtrârat, ſimulque miſero paralytico integram ſanitatem reſtituerat. Sed quãobrem timuerunt? Quia nimirum Chriſtus non ſolùm ſanavit paralyticum, ſed etiam circumſtantes Scribas ab errore revocavit. Videtunt enim illi cogitationes ſuas peſſimas quibus Chriſtum judicabant blaſphemum, ipſi perſpectas, ſeque in ijs deprehenſos eſſe, & hinc meritò timuerunt. Quis enim in occulto peccans non metuit inſpectorem? Hinc Samaritana illa, cùm peccata ſua Chriſto nota eſſe audijt, relictâ hydriâ, fugit. Ioan. 5. Atque hoc eſt Audit. quod etiam nobis omnibus jure meritiſſimo timorem incutere debet, quòd nimirum ſciamus Deum omnipræſentem, conſcium & inſpectorem eſſe noſtrarum actionum. Quam ob cauſam ſacræ litteræ toties nos monent, vt DEVM Cardiognoſten præ oculis ſemper habeamus; vti Gen. 17. *Ambula coram me & eſto perfectus.* Et Deut. 8. *Recorderis Domini Dei tui.* Et Prov. 3. *In omnibus vijs tuis; cogita illũ & ipſe diriget greſſus tuos.* Idem commendavit Tobias filio ſuo: *Omnibus diebus vitæ tuæ in mente habeto Deũ.* Tob. 4. Idipſum pij majores noſtri filijs ſuis inculcabant & inculcãt hodieque Germana illa vulgatiſſima voce: **Haſt Gott vor Augen.** Inculcant inquã SS. litteræ

& paren-

parentes, ſed tamen, heu dolor! tam ſalutare documentum vix vlli perſuadent. Si enim perſuaderent, nemo facilè peccaret. Peccandi autem nec finis eſt nec modus. Quid igitur nos. Producamus argumenta, quæ nobis id perſuadeant

I. Quia etiam Deus ſemper nos contemplatur.

I. Quia ipſe Deus etiam ſemper nos contemplatur ſingulari quadam ratione, & numerat omnes greſſus noſtros, vt mores componat. Ita enim David ait Pſ. 31. *Intellectum tibi dabo & inſtruam te in viâ hac, quâ gradieris.* Quænam hæc inſtructio Domine? *Firmabo ſuper te oculos meos*, hoc eſt, fixo firmoque oculo te ſemper aſpiciam. Et quid vis tibi hoc tam curioſo aſpectu? Hoc nim. *Nolite fieri ſicut equus & mulus, quibus nō eſt intellectus. In camo & fræno maxillas eorum conſtringe.* Eſt ergò Dei oculus doctrina noſtra & fręnū ne exorbitemus, ſed in viâ mandatorum Dei jugiter ambulemus, adeoq́ue velut homines, non vt pecora vivamus. Non enim ita nos intuetur, ſicut pecora aut creaturas alias; ſed ſicut pater filium, ſicut Magiſter diſcipulum, vel ſicut teſtudines quædam maximæ oua ſua quę ſolis aſpectu fovent, Plinio auct. l. 9. c. 10. Et ſtruthiones, ſecundum Cælium l. 10. c. 5. Suo enim continuo aſpectu Deus continere nos in officio vult, ſovere & perficere, juxta id Gen. 17. *Ambula corā me & eſto perfectus.* Decet proinde vt nos quoque ad ipſum aſpiciamus & dicamus: *Domine quid me vis facere?* Docet vt nos viciſſim firmemus in Deum oculos noſtros, ejuſque memoriam non deponamus ſaltem diu, qui noſtri nunquam obliviſcitur. Ita enim S. Auguſtinus in prædicta Pſalmi verba ait: *Non à te auferā oculos meos, quia & tu non auferes à me oculos tuos.* Quis enim pauper cùm à divite benignè aſpicitur, nónne viciſſim in eum reſpicit, vt ſubſidium aliquod paupertatis ſuæ ab eo accipiat? Jam verò *in omni loco contemplantur oculi Domini bonos & malos*, ait Sapiens Prou. 15. Si nobis de cœlo loqueretur Deus, vtique ad vocem ejus aures arrigeremus. Jam verò dum nos adeò impensè contemplatur, nutu oculorum ſuorum nobis quaſi loquitur, vt ad ipſum attendamus. Ita Chriſtus reſpexit Petrum in domo Caiphæ, nutu oculorū inſinuavit ei lapſum ſuum perſuaſitq́ue pœnitentiam, quaſi diceret, ecce ego pro te judicor & ducor ad mortem, & tu mei obliviſceris, meq́; notū tibi eſſe inficiaris? Hoc planè argumento vtitur etiam Sponſus, cum ſui iugem memoriam requirit à Sponsâ, Canticorum c. 8. dicens: *Pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum, vt ſignaculū ſuper brachium tuum.* q. d. ſemper mei ſcis memor, vt exponit Beda, S. Bern. ſer. 5. in Cant & alij. Signaculum enim ſeu ſigillum continet in ſe imaginē ſibi inciſam priùs, quàm ceræ imprimatur. Vbi impreſſum eſt, ceram ſibi ſimilem reddit. Ait itaque Sponſus ſe in mente ſuâ jamdudum habere impreſſam noſtrî imaginem & memoriam, cupere tantùm, vt nos viciſſim ipſius memoriam imprimamus & cordi & brachio noſtro, h. e. tam cogitationum quàm operibus, ſeu internis & externis actionibus. Quæ ſanè petitio æquiſſima eſt. *Quid enim eſt homo, quod memor es ejus?* ait David. Miratur hanc gratiam Daniel innocentiſſimus in lacu leonum, acceptâ à Deo per Prophetam eſcâ: *Recordatus es mei Deus!* q. d. Quāta hæc dignatio, vt Dominus cœli & terrę mei abjectiſſimi vermiculi memor ſit! Dan. vlt. Deus igitur abſque vlla ceſſatione memor noſtri eſt: & nos memores Dei non erimus?

II. Quia nos aſpicit, vt teſtis, cēſor & Iudex.

II. Quia nos contemplatur non ſolùm vt ſpeculator, ſed etiam vt teſtis, cenſor & Iudex, ſuo tempore facta noſtra pro merito cuiuſque remuneraturus aut puniturus. Ita enim Sap. 1. dicitur: *Renum illius* (maledici) *teſtis eſt Deus*, & Jerem. 29. *Ego ſum Iudex & teſtis, dicit Dominus.* In humanis non permittitur vt idem ſit teſtis & judex, quia non daretur reo locus defenſionis ac remiſſionis contra iniquum judicem. At verò Deus idem & teſtis & judex eſt; nemo igitur reus contra eum ſe defendere aut ſperare remiſſionem poteſt. Non eodem modo ſuſtinemus oculos ſuperiorum noſtrorum, & eorum; quibus ſubjecti non ſumus. Hos enim parum aut nihil curamus, illos verò multò maximè. Patet in ſeveris parentibus, dominis & Magiſtratibus, quorum liberi, ſervi & ſubditi ſæpè ſæpiùs reſpectant, num ab illis videantur, vtpotè pœnas daturi, ſi deliquerint. Ita legimus Gen. 31. Laban inito fœdere cum genero ſuo Jacob, ne affligeret aliquādo filias eius, erexiſſe tumulum & appellâſſe *tumulum teſtis*, Dei videlicet, quē ſolum in teſtem vocabat dicens: *Si afflixeris filias meas & ſi introduxeris alias vxores ſuper eas: nullus ſermonis noſtri teſtis eſt abſq́; Deo, qui præſens reſpicit:* Quomodo nullus teſtis? nónne ſervi vtriuſq́; & Labani & Iacobi aderant huic fœderi? Ita quidem; ſed nimirum Laban nullum alium teſtem admodum curabat aut à genero curandum exiſtimabat, præter Deum, qui ſimul teſtis eſt & judex: vnde addidit: *Intueatur & judicet Dominus*, q. d. ſit teſtis & judex. Hebræi addunt: *& ſpecula.* Appellavit ergò tumulum illum tumulum teſtis & ſpeculam; alludēs ad ſpeculas, quæ eriguntur in vineis, vt inde ſpeculatores obſervent prædones vinearum (qui dum prædantur inprimunt ſpeciem ſuam oculis ſpeculatorum) & inſequantur ac corripiant. Hujuſmodi *ſpeculator adſtat deſuper* Deus, *qui nos diebus omnibus actusq́; noſtros proſpicit*: ac ſiquid delinquamus, quaſi ſpecie impreſsâ inſcribimus oculo ejus, vt ſuo tempore iudicet. Magna hinc exiſtit cauſa attendendi nobis, vt qui ſcimus oculo Dei inſcribi omnia geſta noſtra. Beſtiæ aliquæ attendant, vt obliterent greſſus ſuos, ne à venatoribus deprehendantur. Leones cauda delent veſtigia ſua: lepores varijs ſaltibus ſua turbant ante cubilia: vrſi averſo corpore in ſua ingrediuntur. Quid faciat homo, qui veſtigia ſua poſt ſe relinquit vbique, imò imprimit & inſcribit oculo Dei? Quid agat, niſi vt Dei oculum ſemper obſervet, ac proinde caveat eum offendere; ſiquidem veſtigia ſua delere nō poteſt? Sultè hac in re laborârunt Gentiles aliqui, teſte D. Cyrillo Hieroſol. cateche. 4. Nam *alij quidem Solem ponebant Deum, vt occidente Sole, noctu tempore ſine DEO*

Digitized by Google

eſſent ; alij verò Lunam,vt in die Deum non haberent. Sed fruſtrà erant : Dei oculus nunquam occidit. Vnde Auguſtinus ſer. 46. de Verb. Dom. *Ipſe*,ait, *timendus eſt in publico, ipſe in ſecreto. Procedis? Videris. Lucerna ardet? Videt te. In cubile intras? Videt te.* In vitâ S. Lutgardis ſcribit Thomas Cantiprat. apud Sur. 16. Junij hanc hiſtoriolam. *Admiſerat quidam peccatũ loco abditiſſimo, atque id ſacerdoti revelare verebatur: Non diu pòſt quidam ſub peregrini ſpecie rogabat illum,vt pro obtinendâ veniâ peccati illius,quod præcipuè ipſum angeret, ſibi caput lavaret. Fecit ; vt erat rogatus, & ecce in vertice illius oculum cernit lucidiſſimum,exclamatq; ,ô hominem contra naturæ morem in vertice oculatum ! Dixit autem peregrinus: Hic oculus te in abſcõdito peccantẽ vidit, quem nulla poſſunt ſcelera latere. His dictis ab oculis admirantis euanuit.* Bene S. Auguſt. in Soliloq. *Ad quod tendo cùm operor; quidquid cogito, in quocumque delector, tu vides , oculi tui vident & conſiderant, ſignas, attendis, notas, ſcribis in libro tuo ſive bonum ſive malum.*

III. Quia ejus bonitate liberalitate & miſericordiâ fruimur continuò. III. Quia ejus bonitate fruimur continuò. III. Quia ejus bonitate, liberalitate & miſericordiâ fruimur continuò. Vnde Pſ. 122. dicitur: *Ecce ſicut oculi ſervorum in manibus dominorum ſuorum; ſicut oculi ancillæ in manibus dominæ ſuæ: ita oculi noſtri ad Dominum Deum noſtrum, donec miſereatur noſtri.* Quia enim ſervi & ancillæ exſpectant ab heris victum , amictum, auxilium, præſidium, mercedem ; hinc ad eorum nutus & imperia iugiter aſpiciunt & mores ſuas componũt. Quin & catelli, qui ab heris ſuis victum præſtolantur , ad eos propetuò reſpectant. Cynocephalus , quia vires ſuas à Lunâ recipere creditur, crebrò eam aſpicere & quaſi adorare dicitur. Denique magnes etiam ad polarem ſtellam pertinaciſſimè ſe convertit reſpicitque ; quia, vt videtur , ab eâ vigorem ſuum accipit. Iam verò nos nónne toti quanti à Deo dependemus? nónne ejus beneficijs omni momento fruimur? Vnde enim nobis vita, reſpiratio, victus, veſtitus, præſidiũ, pax, ſecuritas, ſanitas, opes, honores, commoda omnia, niſi à Deo? Bene igitur S. Gregorius Nazianz. orat. 1. de Theolog. dixit: *Non tam ſæpè ſpiritũ ducere , quàm Dei meminiſſe debemus : imò ſi hoc poteſt , aliud nihil quàm hoc faciendum.* Sicut enim ad refrigerandum cor caloremque naturalem temperandum perpetuâ egemus reſpiratione : ita ad reſtinguendum concupiſcentiæ ardorem, qui vires animæ noſtræ iugiter atterit & rodit , nec non ad fovendam vitam ac valetudinem noſtram continuò ad Deum recurſu per orationem indigemus. Accedit S. Bernardus qui in Medit. c. 6. ait: *Sicut nullum eſt momentũ, quo homo non vtatur vel fruatur Dei bonitate & miſericordiâ: ſic nullum debet eſſe momentũ, quo eum præſentem non habeat in memoriâ.* Et mox: *Illũ ſemper ante oculos habere debemus, per quem ſumus, vivimus & ſapimus. Ipſum namq; vt eſſemus, habemus auctorem : ipſum etiã vt ſapiamus, debemus habere Doctorem: & vt beati ſimus, ſuavitatis largitorem.* Quis non videt mendicos magnâ intentione attollere oculos ad feneſtras divitum , vnde ſibi panes & pecuniæ deijciuntur? Et vnde nobis panes , pecuniæ, veſtes omniaque alia niſi à Deo , dante è cœlo pluuias & Solem , auram , ventos & quæ ex iſtis proveniunt bona? Neque enim puto fore aliquem tam ſtupidum aut ingratum ; vt non Deo , ſed ſibi ſuæque induſtriæ aut fortunæ hæc talia adſcribat. Nimis enim is cæcus foret ac Dei iram non minùs in ſe prouocaret, quàm prouocauit Saül, quando partâ ab Amalec victoriâ, *venit in Carmelum & erexit ſibi fornicem triumphalem.* 1. Reg. 15. *Sibi* , inquit Liranus, *non Deo*: quaſi ipſe victoriæ hujus auctor fuiſſet ; cùm potiùs Deus fuerit , qui tradidit in manus Amalec. Quare adeò offendit Deum , vt Samuel ei diceret : *Scidit Dominus regnum Iſraël à te hodie & tradidit illud proximo tuo meliori te. Porrò triumphator in Iſraël non parcet & pœnitudine non flectetur.* Quod verò tantùm ſcelus , quod Deus condonare non vult? Quia ſcilicet Deum triumphatorem præ oculis non habuit, vt ipſi gloriam daret & victoriam adſcriberet, ſed ſibi potiùs fornicem triumphalem erigeret , id quod indicauit Samuel , dum Deum *triumphatorem Iſraël* appellat; q.d. non tibi ô Saül, ſed Deo Iſraël fornix triumphalis erigendus erat , quia ipſe triumphavit. Quod quidem fecit Moyſes , cùm & ipſe priùs Amalec cæcidiſſet: ædificauit enim altare & vocauit nomen eius: *Dominus exaltatio mea*. q.d. Dominus in hoc prælio victor & exaltator meus fuit. Ex. 17. Iure igitur merito poſtulat à nobis Deus, vt ſiue ante ſiue poſt accepta beneficia in eum reſpiciamus, velut in datorem bonorum omnium; quo modo Petrus claudum ſanaturus ad ſpecioſam portam templi, priùs ei dixit: *Reſpice in nos* Act. 3. vt intelligeret, quid à quo accepturus eſſet , & beneficio gratum ſeſe exhiberet.

IV. Quia ſolemus in actionibus noſtris homines revereri & illorum oculos obſeruare. IV. Quia etiã hominum oculos reveremur in noſtris actionibus. Quantò igitur magis docet ut DEVM præſentẽ reuereamur? Et verò non mediocris eſſet Deo hęc injuria , ſi ipſius præſentiam minùs æſtimaremus, quàm v ius viliſſimi hominis. Quâ de re S. Anſelmus : *Cùm quid turpe facis , qui me ſpectante rubeſ : cur ſpectante Deo non magis ipſe rubes?* Sanctus verò Chryſoſtomus hom. 12. in Ep. 1. ad Cor. ait : *In ſceleribus Deo contempto , homines formidamus , & homine præſente nemo ſcortaretur, ſed licet majorem in modum libidine flagraret, affectus tamen violentia pudore hominem vinceretur. Cùm autem Deus videat , non modò adulterantur, non modò ſcortantur , verùm & alia lõgè graviora & auſi ſunt & audẽt. Nónne hoc vel ſolum ſatis eſſet , quo cœlitùs innumeris pętamur fulminibus? Sed quid ego adulterium, quid fornicationem commemoro? Multò namque his minora in hominũ conſpectu facere formidamus, Dei autem minimè. Hinc omnia orta ſunt mala , quod ſcilicet in rebus turpibus non Deum ſed homines timemus.* Videtur hoc errore laboràſſe in juvenili ætate Moyſes , quando necem machinans Ægypto, *circumſpexit huc atque illuc, & vbi nullum adeſſe vidit, percuſſum abſcondit ſabulo.* Exo. 2. Ad quid enim circũſpexit, ſi non malè egit? Videtur, inquam , erràſſe , vti ſenſit Auguſtinus & quidam alij. Alij tamen excuſant fa-

ctum

ctum (vti inſinuatur Act.7.) & dicunt vitandi ſcandali & ſeditionis cauſâ Moyſen adhibuiſſe illam cautelam. Itaque typum ſaltem exhibet ſtultiſſimorum peccatorum, qui omnem adhibent diligentiam, ne peccare videantur ab hominibus; nihil verò penſi aut cogitationis habent, quòd à Deo judice videantur. Dictum aliquando Alexandro M. fuit. Indum quendam ſagittâ arcu emiſsâ ſingulis ictibus medium annulum petere. Igitur acceſſitum Rex juſſit; vt ſe præſente id ageret. Is autem adeò obſtinatum; ne id ageret, ſe præbuit, vt iratus Alexander morte eum damnarit. Cùm ad ſupplicium duceretur, interrogatus cur non ſagittâſſet? vereri ſe, reſpondit, ne ſi coram Rege aberrâſſet, peritiæ opinionem amitteret. Fulgoſ. l.8.c.15. Ecce verentur homines in præſentiâ morituri Regis, per errorem non culpabilem, perdere famam ſuã, & potiùs mori volunt; quis iam non omni ſupplicio dignos judicet eos, qui in conſpectu Regis Regum minimè verentur deuiare à præceptis ejus, & turpiſſimos quoſque errores committere?

V. Quia ſine eo fræno in omnia ſcelera facilè ruimus.

V. Quia ſine eo fræno in omnium vitiorum barathrum facilè devolvimur; illo verò adhibito vix errare, minùs perire poſſumus. Quod eſt frænum equo petulanti, & anchora navi in pelago, hoc eſt practica cogitatio divinæ præſentiæ. Sine fræno ferox equus quorſum ducet hominem, niſi ad lapſum & præcipitia? ſine anchorâ navis in tempeſtate quorſũ niſi in ſcopulos & naufragia? Fræno equus, anchorâ navis compeſcitur. Aufer Dei præſentiam à conſpectu hominum, quid erit? Illud nimirum quod Pſ. 10 dicitur: *Non eſt Deus in conſpectu ejus, inquinatæ ſunt viæ illius in omni tempore* Denique quod eſt oſtiarius domui. hoc eſt conſideratio divinæ præſentiæ homini. Filium Saülis, nomine Isboſeth, dormientem in lectulo ſuo ſub meridiem, duo viri Baana & Rechab domum eius ingreſſi; dum oſtiaria obdormiviſſet; percuſſerunt in inguine & interfecerunt in lectulo ſuo 2. Reg. 4. Oſtiaria obdormit, cùm Dei timor oculos à præſentiâ divinâ claudit; interim ingrediuntur animæ hoſtes, & facilè eam conficiunt, quaſi in inguine, h. e. in parte maximè lethali, vbi mox extinguitur. Contingit verò illi, qui mulierem oſtio præpoſuit, mollem videlicet & debilem nimis cuſtodiam, dum non firmiter ac fortiter Dei præſentiam menti impreſſit. Dormit miſera anima, dum præſentiæ divinæ oblita, in vitia ſe proijcit & voluptates vetitas. Verè *Isboſeth*, h. e. *vir confuſionis*; quia in meridie indubitatæ ſcientiæ, qua noverat ex fide & tot alijs teſtimonijs Deũ ſibi peccanti adeſſe, nihilominùs in peccata ruit & in illis obdormivit. Sic ferè exponit S. Gregorius l.11.mo.c.36. Hujuſmodi *vir confuſionis* factus eſt & Samſon, quãdo in ſinu mulieris clauſit lumina ſua & obdormivit. Tũc enim omne robur perdidit vnà cum capillo ſuo, ad reſiſtendũ Philiſtheis; vnde mox ligatus & in captivitatẽ abductus eſt ab eis; opprobrium factus non ſui tantùm, ſed totius populi Hebræorum. Iudic. 16. Talis denique mulier *confuſionis* facta fuit Theodora illa Alexandrina, matrona primùm honeſtiſſima & caſtiſſima, procacis adoleſcentis crebris muneribus fruſtrà tentata. Quin etiam: *Erubeſco*, dicebat, *vel ipſum Solem tãti flagitij teſtem habere.* Quod quidem verbum vna ex lenis, cum alijs artibus, tum magica hanc in rem probè inſtructa, excipiens. *Sed hoc*, inquit, *fiat poſt Solis occaſũ, quò nec mortalium quiſquã, nec Sol huius rei teſtis ſit.* Adhibuit deinde cuncta amoris fomẽta ac ſenſim inter verba pudiciſſimæ matronæ animam libidine inflammavit perpulitque, vt cęcâ mente in medias amoris flammas ſeſe pręcipitẽ daret. Sed vix perpetrato facinore, cùm abſtersâ caligine, ſplendor veritatis ad mentem rediret; acerrimo doloris ſenſu compuncta cruciari animo, & amara admodùm duci pœnitentia, fœditatis ignominiam, ad quam ex caſtitatis honore tranſijſſet; calido lachrymarum fonte deplorare: hæc & ſimilia effari: *O me miſeram, ô me infelicem! Quis mihi tribuat, vt vel in inferno abſcondas me Domine, donec pertranſeat furor tuus! ô peccati fœtor, ô deformitas, quæ ante tam ſpecioſa, tam blanda apparebas! quid faciam, quò me vertam? ô breuis voluptas, quàm acerbos tu mihi dolores vno momento peperiſti?* Et talibus quidem lamentis peccati fœtorem & deformitatem Theodora abſtergebat. Conjux autem cauſæ tantarum lachrymarum & mœroris ignarus, eã modis omnibus à triſtitiâ & fletu, ad gaudium & hilaritatem revocare conabatur. Sed internus ille conſcientiæ vermis, nullo blandientis mundi gaudio foras elici, nullâ hilaritate deleri poterat. Nam licet illa epulas inter & falſa mundi gaudia lætitiam vultu ſimularet, peccati tamẽ prurigo, peſſimi inſtar vlceris interiora aſſiduò depaſcebat, ſtimulabatque vt convenientem ſuo dolori medicinam maturè exquireret. Nec jam facies aſſiduo fletu fœdata, mariti aſpectum diutiùs ſuſtinebat. Itaque virilem induens habitum ad ſacrarum fæminarum cœnobium cucurrit; vbi mox afferri ſibi Evangeliorum librum petijt; vt inde certior fieret, an ipſius delictum Deo patuiſſet. Illum ergò quamprimùm aperuit, in ea verba incidit: *Quod ſcripſi, ſcripſi.* E quibus ſtatim collegit, peccatum in Dei libro inſcriptum adeoque ei perſpectiſſimum eſſe. Quare ſub ementito habitu perpetuæ ſe pœnitentiæ, & viliſſimo Monaſterij cujuſdam miniſterio tota vita addixit. Ita ferè Lipel. & Surius ex Metaphra. 11. Sept.

THEMA QVINTVM.

Cur expediat nos incertos eſſe de gratiâ & ſalute noſtrâ.

I. *Ne in procuranda ſalute noſtra torpeamus.*
II. *Vt major fiat poſteà noſtra exaltatio de periculis ſuperatis.*
III. *Vt merita noſtra augeamus.*
IV. *Ne extollamur & præſumamus de nobis.*
V. *Vt ſecuriores de ſalute noſtâ fiamus.*

Videntes autem turbæ timuerunt & glorificaverunt Deum. *Mat.* 9.

PRænobilis, pia & de ſalute ſuâ ſollicita quædam domina, nomine Gregoria, Cubicularia Imperatricis, petijt per epiſtolam à S. Gregorio M. vt certam ſeſe redderet de remiſſione peccatorum, & quòd in Dei gratia eſſet. Cui reſpondit Sanctiſſimus Pontifex (lib. 6. ep. 22.) *Quòd dulcedo tua in ſuis epiſtolis ſubjunxit importunam ſe mihi exiſtere, quouſque ſcribam mihi eſſe revelatum, quia peccata tua dimiſſa ſint; rem & difficilem & inutilem poſtulaſti. Difficilem quidem, quia ego indignus ſum, cui revelatio fieri debeat: inutilem verò, quia ſecura de peccatis tuis fieri non debes, niſi cùm in die vita tua vltimo plangere eadem peccata minimè valebis. Quæ dices quouſque veniat, ſemper ſuſpecta, ſemper trepida, metuere culpas debes, atque eas quotidianis fletibus lavare.* Deinde exemplo S. Pauli confirmat, dicens: *Certè Paulus Apoſtolus jam ad tertium cælum aſcenderat, in paradiſum quoque ductus fuerat, arcana verba audierat, quæ homini loqui non liceret; & tamen adhuc trepidans dicebat: Caſtigo corpus meum & ſervituti ſubijcio, ne fortè alijs prædicans ipſe reprobus efficiar. Adhuc timet, qui jam ad cælum ducitur; & jam timere non vult, qui adhuc in terrâ converſatur?* Ita S. iſte Doctor, non ſolius Gregoriæ, ſed noſtrû etiam omnium compeſcens deſiderium; ne cupiamus ſcire, quod non expedit nobis, an de gratiâ Dei & ſalute noſtrâ certitudinem habeamus. Nihil enim in hac re ſecurius, quàm quod in hod. Evangelio legimus de turbis *Timuerunt & glorificaverunt* DEVM. Timeamus etiam nos, & ob hunc ipſum timorem nobis ſalutarem, glorificemus DEVM; quod vt ſpero, facietis Audit. ſi cauſas perceperitis, cur hanc certitudinem abſconderit nobis DEVS.

I. *Ne in procurandâ ſalute noſtra torpeamus.*

I. Primam huius rei cauſam tangit S. Gregorius in Epiſtolâ præcitatâ, cùm ſubdit: *Perpende dulciſſima filia, quia mater negligentiæ ſolet eſſe ſecuritas: habere ergo in hac vitâ non debes ſecuritatem, per quam negligens reddaris. Scriptum eſt enim: Beatus vir, qui ſemper eſt pavidus.* Cui conſentit D. Auguſtinus in lib. de perſeverantiâ cap. 8. cùm ait: *Vtile eſt omnibus vel penè omnibus, vt quales futuri ſint, ſcire non poſſint, vt quiſque dum neſcit an ſit in bono perſeveraturus, & humiliter & ſolicitè Dei gratiam imploret, cum eâq; caſum cavere & in gratiâ perſeverare ſatagat.* Nimia ſecuritas ſæpè multos perdidit; vti inprimis Baltaſarem cum totâ aulâ & vrbe ſuâ Babylone. Erat enim Babylon inprimis vrbs vaſtiſſima & frequentiſſima, vt propterea ab Iſaiâ c. 13. v. 11. *orbis terra* vocetur. Erat in loco paluſtri habēs muros altitudine ducentorum, latitudine 50 cubitorum, ambitu 480. ſtadiorum, vt ſcribit, Oroſius l. 2. c. 9. Alluebat eam Euphrates, cujus latitudo eſt pluſquã ad duo ſtadia, & profunditas tanta, vt nec duo viri alter ſuper alterum ſtantes ſuper aquam emineant, vt ait Xenophon l. 7. Propugnatores erãt innumeri. His omnibus Baltaſar confiſus ſprevit hoſtilē Cyri exercitum, vrbem obſidentem, & quaſi inexpugnabilis inſtituit convivium ſuis magnatibus & indulſit genio, vt oſtenderet ſe Perſas non timere nec curare. Interim tamen Cyrus rationem adinuenit flumen divertendi & in partes ſecandi, vt facilè id tranaret & conſcēdere muros poſſet. Sic occubuit Baltaſar, & civitas capta eſt, dum in vtramque aurē quaſi inuicta dormit. Dan. 5. Ita ſi non omnibus, ſaltem pleriſque contingere, ſi nôſſent ſe in DEI gratiâ eſſe: darent ſeſe otio, indulgerent quieti, vacarent ſuis commoditatibus, contra hoſtes non vigilarent, quaſi inexpugnabiles forent; & hoc ipſo præda hoſtibus fierent. Optimè Tertullianus l. 2. contra Marcionem c. 13. *Legimus*, inquit, *mali viam latam & multò frequentiorem. Nónne omnes illaberentur, ſi nihil in illa timeretur? Horremus terribiles minas Creatoris, & vix à malo avellimur, Quid ſi nihil minaretur?* ſic ille.

II. *Vt major ſiat poſteà noſtra exultatio, de periculis ſuperatis.*

II. Alteram tangit idem S. Gregorius, cùm cit. Epiſtolæ hoc adjecit: *Rurſus ſcriptum eſt: Servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore. In pauco ergo huius vitæ tempore mentem veſtram neceſſe eſt, vt tremor teneat, quatenus per ſecuritatis gaudium ſine fine poſtmodum exultet.* Optimè Scriptura Pſal. 2. tremori ſubnectit exultationem; quia quo maius præceſſit periculum, v. g. in naufragio aut prælio, indeque natus timor, eò maius ſequitur gaudium, cùm evaſum eſt periculum; id quod ſequenti narratione declarari ex Juſti Lipſij Monitis polit. lib. 2. cap. 12. num. 12. poteſt. Erat Eginhartus in aulâ Carolo M. ab epiſtolis; vir, vt illo ævo, doctus & prudens. At quid non facit cæcus amor? in filiam domini ſui exarſit, ipſa in eum viciſſim; quid facerent? Reſtrinxerunt (vt ſolent amantes) furtiuâ ſui copiâ & congreſſu: quia aliquandiu latuit, donec hiemante quadam nocte, cum in ſecretiore cubiculo Eginhartus fuiſſet, & ſub ipſam lucem exire vellet, videt multam nivem cecidiſſe. Hæret & timet, ne à veſtigijs deprehendatur vir in gynecæo fuiſſe. Conſilio & aſtu ſubvenit amica, & illum in humeros ſublatum & pendentem, dulce onus tulit. Ecce ô ſortem miſeram; æquam tamē. Videt id fortè ex ſuperiore domûs parte auram captans Carolus, diſſimulat, donec pleno die Principum fieret conventus. Hic rem narrat rogatque (at nomina ſuppreſſit) qua pœna famulus, qui ſic in dominum, & filia, quæ in patrem peccaſſet, digni? cur illi: Mortis. Tum vtrumque vocat, & coram ſe ſiſtit. En, inquit, hi ſunt qui peccaverunt. Tu Eginharte, tu filia, qui hoc auſi eſtis? (nec negandi erat locus; patrem, ac dominum, inſpectorem, accuſatorem, judicem & vindicem habebant.) Quid meruiſtis? Mortem, inquiunt illi. At Carolus: Tamen mitem tu patrem, tu Dominum videte. Ignoſcimus lege hac, quam dicam. Eginharte, hanc tuam latricem duces vxorem: concordes eſtote, & mutuû deinceps inter vos ſerte. Dixerat. Illi à ſummo metu in gaudium inex-

inexpectatum tranſlati, grates agunt, & gratulationes futuri connubij accipiunt. Simili ferè modo in DEVM omnes delinquimus. Ait ipſe: *Ego Dominus, hoc eſt nomen meum, gloriam meam alteri non dabo.* Iſa. 42. verſ. 8. Et tamen quis auſit dicere, ſe DEO gloriam ſuam non rapuiſſe aliquando? Quoties creaturam vnam ipſius legi anteponimus vel etiam æquiparamus, plus aut ſaltem æquè eam diligendo, eique adhærendo, toties Deo gloriam ſuam quaſi filiam dilectiſſimam temerè abripimus. *Si dixerimus*, Inquit Ioannes ep. 1. c. 1. *quoniam peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt.* Quid igitur? nónne metuendi cauſam habemus velut læſæ diuinæ majeſtatis rei? Quando igitur in hoc ſalutari timore conſtituti laboramus vt diluamus peccata noſtra, interim ſemper pavidi, an ſatis placaverimus DEVM à nobis offenſum, tandem cùm ad finem vitæ audiemus Dei placati vocem, in filios & amicos ſuos nos aſſerentem, tantò major erit noſtra exultatio, quantò major in nobis pæceſſerit trepidatio. Quamobrem ſubdit Ioannes: *Si confiteamur peccata noſtra, fidelis eſt & juſtus, vt remittat nobis peccata noſtra, & emundet nos ab omni iniquitate* Quod cùm in hâc vitâ obtinuiſſe nos confidimus, ſed non abſque formidine; ſummâ cum exultatione ad finem vitæ audiemus; quod etiam expectabat David dicens: *Auditui meo dabis gaudium & lætitiam & exultabunt oſſa humiliata.* Pſ. 50. Tali gaudio perfuſa fuit Galla, ancilla Dei, filia Symmachi Conſulis & Patricij Rom. quæ viro viduata, Dei & pauperum ſervitio ſe mancipavit, cancri inſuper vlcere in mamillâ percuſſa eſt. Quæ dum nocte aliquâ B. Petrum Apoſtolum coram ſe aſſiſtere videret, vnâ de ſalute ſuâ ſolicitâ, hanc ei quæſtionem propoſuit: *Quid eſt Domine mi? dimiſſa ſunt mihi peccata mea?* Cui ille inclinato capite annuit dicens: *Dimiſſa, veni.* Itaque gaudio plena retulit Abbatiſſæ quod vidit, & tertio pòſt die obijt. Refert S. Gregorius 4. Dial. cap. 13.

III. Vt merita noſtra augeamus.

III. Tertiam indicat idem S. Gregorius, dum ait: *Semper trepida metuere culpas debes, atque eas quotidianis fletibus lavare.* Facite enim hic ſalutaris timor; vt dum neſcimus an ſufficienti lytro peccata noſtra redimerimus, præ ſolicitudine plus ſemper lachrymarum & pœnitentiæ adijciamus; atque ita ſupra debitum augeamus in cœlo noſtra merita; adeóque ſtudeamus magis ac magis in virtutum ſtudio continuò proficere. Hâc ratione ſolent parentes celare filios peculiolum; quod induſtriâ ſuâ parârunt, vt nova ei lucra adijcere laborent; quaſi nihil adhuc eſſet quidquid acquiſierunt. Ita S. Antonius Abbas ſuos in Chriſto filios adhortans aiebat: *Hodie vos religioſum ſtudium arripuiſſe arbitremini: & quaſi cæpta voluntatis fortitudo ſuccreſcit.* Athan. in ejus vitâ. S. Franciſcus quoque ſuos his verbis: *Fratres vſque nunc parum profecimus; incipiamus nunc ſeruire DEO: redeamus ad humilitatis & novitatis primordia* Bonav. in vitâ. Ipſe Paulus ſcribit ad Philip. 3. *Ego me non arbitror comprehendiſſe. Vnum autem:* (ſcilicet neceſſarium eſt) *quæ quidem retrò ſunt, obliviſcens: ad ea, quæ ſunt priora, extendens meipſum.* Curſores enim quamdiu neſciunt, vtrum ipſi palmam alijs curſu præerepturi ſint, tamdiu intendunt vires & prævertere alios conantur; quantis poſſunt viribus & aſtutijs: at vbi ſe jam multo ſuperâſſe alios ſpatio vident, tum ignauiæ ſe dant, & quaſi pedetentim incedendo palmam expectant. Non vult Deus vt vllo tempore ignaviæ nos demus, ſed jubet id, quod Eccleſiaſtes cap. 9. *Quodcumque poteſt manus tua, inſtanter operare.* Hoc vt agámus, obvelat vultus noſtros, ita vt neſciamus quantos in curſu noſtro progreſſus fecerimus, quàm propè à metâ abſimus; vt nunquam deficiamus, ſed novas ſemper ad currendum vires aſſumamus. Pulchrum hujus rei typum exhibuit Ioſeph, quando factus Ægypti Princeps diſſimulavit, ſe nôſſe fratres, & ſeverum potiùs ſe, quàm blandum exhibuit, vt hâc viâ timorem eis incuteret, & admiſſum in ſe crimen in memoriam revocaret, quò ſeipſos redarguerent, & culpam partim deflerent, partim etiam exſolverent, vario ſibi incuſſo metu. Vnde S. Auguſtinus ſer. 28: de temp. ait: *Credendum eſt quòd Ioſeph ideò fratres ſuos tantis tribulationibus fatigaverit, vt illos ad confeſſionẽ criminis & ad medicamenta pœnitentiæ provocaret. Denique cum ingenti dolore dixerunt ſe meritò pati illa, quia peccâſſent in fratrem ſuum, videntes anguſtiam ejus. Et quia ſciebat Ioſeph, quòd fratribus ſuis parricidij crimen ſine grandi pœnitentiâ indulgeri non poſſet, & ſemel & ſecundò & tertiò illos medicabili tribulatione tanquam ſpirituali igne decoxit, vt non ſe vindicaret, ſed vt illos corrigeret & de tã gravi crimine liberaret. Denique priùs quàm peccatum dicerent ſuum, & crimen quod admiſerant, mutuâ inter ſe caſtigatione conſumerent, nec agnoſcendum eis ſe dedit, nec pacis oſculum eis indulſit. Cùm verò illos pro peccato quod in ſe admiſerant, humiliter videret afflictos, deoſculatus eſt ſingulos & per ſingulos flevit* &c. Prorſus hũc in modum voluit Deus vt ſerui eius ipſum nõ agnoſcerent, amicúſne illorum an inimicus eſſet; quo peccata ſua, ſiue magna, ſiue parua, aliquando in eum admiſſa penitiùs introſpicerent, acriùs deflerent, & iteratis pœnitentiæ operibus fortiùs delerent; quod alioquin minimè facerent, ſi mox hilarem vultum & amicum ſe eis oſtenderet: quemadmodum & Ioſephi fratres nunquam ita crimen ſuum agnoviſſent, minùs expiaſſent, nihil vultum fratris ſibi ignoti reueriti fuiſſent.

IV. Quartam indicat idem Sanctus cùm in cit. epiſtola ſcribit: *Adhuc timet* (Paulus) *qui iam ad cœlum ducitur, & tami timere non vult, qui adhuc in terrâ converſatur?* Si enim Deus Paulo, iam ad tertium cœlum elevato tamque illuminato affixit pondus hoc timoris, ne ſupra alios extolleretur & nimirum de ſe præſumeret: quantò magis id neceſſarium homini fragili & cæcutienti, qui DEUM & ſeipſum parum agnocit? Iam verò dum neſcit homo, odio an amore dignus ſit, humiliter de ſe ſentire cogitur: dumque neſcit an alij

IV. Ne extollamur, & præſumamus de nobis.

etiam

etiam Deo gratiores ſint, quàm ipſe, jam neminem deſpicere poteſt. Nimia præfidentia & ſecuritas de Dei amicitiâ in interitũ traxit Heronem Eremitam, meritis cæteroquî magnum, vt ſeipſum in profundum puteum daret præcipitem; quaſi nihil adverſus caſus ei nocere poſſet, vnde ſemivivus extractus perſtitit adhuc in perſuaſione ſuâ, apud Roſweid. l. 4. Vit. PP. Cui ſeni quendam non abſimilem ſcribit Hieronymus Majorica (in annuis Goënſibus de anno 1610.) Indum itidem ſenẽ, qui poſt confeſſionem magnis contritionis indicijs peractã, totus hilaris factus, ſtulto laudatori, quòd ſalutem ſuam jam in tuto poſuiſſet, certus de cœleſti præmio, proinde ſe jam DEO per vltroneam mortem totum conſecraret, ne à gratia ampliùs excideret &c. ſic eum paraturum ſibi immortale nomen, faciles aures præbuit, ſpecioſo ſeductus conſilio, ſeque in profundiſſimum puteum injecit, atque ita procul dubio corpore & animo perijt.

Expedijt etiam hic timor, ne alter alteri ſe præferret, & proximũ cõtemneret: dum incerti ſumus, vter altero juſtior & Deo gratior ſit. Magnæ ſanctitatis & auſteritatis fuit S. Paphnutius Eremita, qui cùm vitam duxiſſet quaſi angelicam, & ſcire cuperet, cui ſanctorum ſimilis eſſet, aſſiſtens ei Angelus dixit eum non ſanctiorem eſſe quodam ſymphoniaco ſeu fidicine, qui in vicino pago canendi arte victum ſibi quæreret. Stupefactus hâc novitate adijt fidicinem, & in illo deprehẽdit talia duo virtutum heroicarum opera (quibus virginis DEO ſacratæ pudicitiam inter latrones defenderat: & pauperem familiam trecẽtis ſolidis è ſervitute redemirat) qualia ipſe nunquam ſe patrâſſe faſſus. Itaque hoc præcepto ferventiùs deinceps in virtutum ſtudia incubuit: poſteaque rurſum deſideravit, parem ſibi oſtendi; audivitque iterum vocem parem ejus meritis eſſe primarium quendam ruſticum in proximo vico. Et hunc igitur quæſivit, eoque invento deprehendit ipſum per 30. annos cum vxore ſuâ conſervâſſe caſtitatem, & alijs pietatis ac miſericordiæ operibus addictiſſimum, ſibi reverà non imparem eſſe. Exhinc ergò perſiſtebat in jejunijs & orationibus ſemetipſum ad majora & perfectiora extendens. Inde rurſus orabat Dominum, vt ſibi oſtenderet, cui ſimilis haberetur inter homines. Iterum ei vox divina reſpondit dicens: Similis es negotianti ei, quem videris ad te venientem. Mox occurrit ei negotiator Alexandrinus, qui decẽ legiminum ſaccos pueris ſuis impoſitos ad monaſterium hominis Dei deferebat: & hunc ergo ſibi non imparem reperit. Poſt quæ cùm jam vir ſanctus laboribus ſuis finem imponeret, Angelus Dei ad ipſum: *Veni jam beindicte & ingredere ea, qua tibi debẽtur æterna tabernacula. Ecce enim adſũnt Propheta, qui te in ſuum ſuſcipient cherũ. Hoc autem tibi priùs idcircò nõ revelari, ne fortè elatus damnum aliquod laboris incurreres.* Refert Ruffinus Aquileien. apud Roſw. l. 2. Vit PP.

V. Quintam ex illis Gregorij verbis: *Quia ſecura de peccatis tuis fieri non debes*, poſſumus deſumere. Quò minùs enim ſecuros nos de peccatorũ remiſſione eſſe cogitamus, eò ſecuriores erimus. Quâ ratione? inquis. Quia quò magis lubricam advertis eſſe viam, eò cautiùs pedem figis: ſicque dum magis lapſum times, minùs incurras, quia magis tibi attendis. Nónne arcta via eſt, quæ ducit ad vitam? Atquî hæc illa via eſt, quæ cum timore peragitur. Ita enim viam arctam explicat S. Chryſoſtomus hom. 1. de Reſurrect. *Propterea*, inquit, *Chriſtus ſtrictam & anguſtã eam vocavit. Neque enim vivere licẽter & abſq. metu fas eſt.* Duo latrones juxta Chriſtum pendebant: vnius arctâ viâ cum Chriſto in paradiſum ivit; quia metum timuit: alter latâ viâ ad gehennam abijt; quia non timuit. Ita enim ille ad illũ: *Neque tu times Deum?* Vnde S. Chryſoſtomus in Pſ. 127. de converſo latrone ait: *Quoniam exiguo tempore, vt oportuit, Chriſtum timuit, beatus factus eſt dicente eo: Neque tu times Deum? Nullum enim eſt malum, quod non extinguat Dei metus.* Et S. Bernardus ſer. 15. in Pſ. *Qui habitat*, ait: *Timor maxima ſpei eſt materia quia timor eſt donum Dei dirigens nos ad ſalutem.* Hinc Eccleſiaſtici 2. dicitur: *qui timetis Deum, ſperate in illum.* Optimè in hunc ſenſum poſſumus exponere, quod ait Sponſa Cãt. 2. v. 6. *Læva eius ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.* Quæ enim eſt læva Chriſti ſponſi, niſi quæ minatur maledictionem hœdis, qui in judicio ſtabunt ad eius lævam? Quę illius dextera, niſi quę promittit ovibus benedictionẽ, ſtatuendis ad eius dexteram? Itaque ſiniſtra Spõſi timorem gehennæ, dextera ſpem glorię haud dubiè deſignat. Quid igitur Sponſa? quid anima Deo devota? Ponam lævam eius ſub capite meo, timorem Sponſi mei, condemnaturi impios, ſedulò ruminabo & menti meæ imprimam; id enim ſi fecero, dextera eius amplexabitur me; quia inde in ſpem erigor, tribuendæ mihi gloriæ. Rem exemplo confirmat S. Gregorius l. 4. Dial. c. 46. vbi ait: *Plerumque de culpis minimis ipſe ſolus pavor egredientes juſtorum animas purgat, ſicut narrari de quodam ſancto viro mecũ frequenter audiſti; qui ad mortem veniens vehementer timuit, ſed poſt mortem diſcipulis in ſtola candida apparuit, & quam præclarè ſit ſuſceptus, indicavit.* Si præcisè pavor mortis in extrema luctà abſtergere poteſt leuiores culpas, quid non poterit continuus pavor judicij divini?

V. Vt ſecuriores de ſalute noſtra ſiamus.

Quare Audit. timeamus cum hodiernâ plebe & glorificemus Deum. Glorificemus, inquam, quia in timore ſuo vivere nos voluit, vt per illum via arcta ad gloriam veniamus. Interim in hoc timore ſemper degamus, juxta conſilium Sapientis Prov. 23. *In timore Domini eſto totâ die: quia habebis ſpem in noviſſimo.*

DOMI-

DOMINICA XIX. POST PENTECOSTEN.

THEMATA.

I. Nuptiæ Chriſti triplices: cum naturâ humanâ, cum Eccleſiâ, cum animâ fideli.

II. Beatitudo cæleſtis ſimilis nuptijs.

III. Quinam potiſſimùm cæleſtes nuptias negligant.

IV. Deum vbique præſentem eſſe, rerum omnium inſpectorem.

V. Documenta ex parabolâ.

THEMA PRIMVM.

Nuptiæ Chriſti triplices: cum naturâ humanâ, cum Eccleſiâ, cum animâ fideli.

I. Cum natura humana.
II. Cum eccleſia.
III. Cum anima cujuſque fideli.

Simile factum eſt regnum cœlorum homini Regi, qui fecit nuptias filio ſuo. *Matth. 22.*

SPonſum quidem audivimus filium Regis factum in hod. Evangelio; ſed quæ ejus ſponſa? Non vnam aſſignant Patres, qui hanc parabolam exponunt, ſed trifariam. Alij naturam humanam, quam ſibi Dei filius vnivit & quaſi deſpondit in vtero matris ſuæ. Alij Eccleſiam, quam in cruce ſibi copulavit. Alij animam cujuſque fidelis, quam ſibi deſpõdet in baptiſmo; & poſt lapſum in pœnitentiâ. Conſonat huic triplici Chriſti deſponſationi trina illa promiſſio ſponſalium apud Oſeam c. 2. facta à Deo dicente: *Sponſabo te mihi in ſempiternum: & ſponſabo te mihi in juſtitia & judicio & in miſericordia & miſerationibus. Et ſponſabo te mihi in fide: & ſcies quia ego Dominus.* Triplicata hæc deſponſatio triplicem indicat ſponſã, quam ſibi deſpondit Chriſtus, & partim adhuc deſpondet celebratque cum eis nuptias planè admirandas, de quibus hîc agemus.

I. Cum naturâ humanâ. I. Nuptias contraxit cum naturâ humanâ, quando eam ſibi vnivit Dei filius in hypoſtaſi ſuâ divinâ. Et de hac intelligit hodiernam parabolam S. Gregorius hom. 38. in Evang. *Cùm humanã naturã*, inquit, *Verbum divinum aſſumpſit, tunc pater filio nuptias fecit, quãdo hũc in vtero Virginis humana natura conjunxit.* Et S. Auguſtinus in l. 50. homiliarum hom. 32. *Ipſe*, inquit, *qui tanquam ſponſus proceſſit de thalamo ſuo, de vtero ſcilicet Virginali, vbi ſancta nuptia facta ſunt.* Verum non communi, ſed novo & miro modo, in nuptijs enim hominum (vt advertit etiã S. Gregorius) duæ ſolent cõjungi perſonę, in his autẽ non duę perſonę, ſed duę naturę in vnâ tantùm perſonâ ſunt copulatæ. Harum internuncius & quaſi paranymphus fuit Gabriel Archangelus, conſenſum virgini perſuadens, vt de immaculato & virgineo vtero ſuo ſponſam DEI filio traderet, carnem ſuam.

Admirandæ fuerunt hæ nuptiæ; 1. quia Admiranda ſponſus erat ſummę & divinę maieſtatis, ſponſa verò erat infimæ conditionis & ſummę miſerię, infinito interuallo à ſponſi dignitate disiuncta. Tametſi enim caro, quam à Virgine acceptam induit, pura ab omni labe erat, miſerijs tamen alijs, quas patiuntur homines, ſubiecta & obnoxia fuit, infirmitati, paupertati, mortalitati: quemadmodum & ipſa natura in alijs hominibus (extra Deiparam) fœda & abominabilis eſt ob peccatum originale. Solent homines plerumq; nuptias ambire vel ob ſponſæ pulchritudinem, vel ob divitias, vel ob nobilitatem. Nihil horum erat in naturâ humanâ, quam copulavit ſibi Dei filius; quinimò ſecundùm ſe deformis, paupercula & ignobilis erat; qualis Æthiopiſſa, quam duxit Moyſes in figuram horum ſponſalium; Exo. 2. Miratur id S. Bernardus ſer. 1. de Epiphan. *Quid tantoperè*, inquit, *declarat ejus miſericordiã, quàm quòd ipſam ſuſcepit miſeriam? Quid ita pietate plenam, quàm quòd Dei Verbum propter nos factum eſt fœnum?* Sed nimirum Dei filius ſciebat rationem reddendi ſponſam ſuam pulchram, divitem ac nobilem.

2. Quia miranda vnio facta eſt in his nuptijs. In alijs quidem nuptijs fiunt *duo*, hoc eſt, duæ perſonæ conjunctæ in carne vnâ: at hîc non duæ perſonæ, ſed duæ naturæ, humana & divina, conjunguntur in perſonâ vnâ, divinâ ſcilicet, quæ velut gigas fortiſſimus ſuſtinet humanam in ſuâ hypoſtaſi, vt bene in pſ. 18. appelletur primò *ſpõſus*, deinde *gigas*: *Ipſe tanquam ſponſus procedens de thalamo ſuo, exultavit vt gigas ad currendam viam.* Vnde etiam factum vt perſona Verbi ab vtraque naturâ communicationem acciperet idiomatum, & diceretur DEVS homo, immortalis & mortalis, immenſus & paruus &c. Quâ de re Damaſcenus lib. 3. fidei orthod. c. 4. ait: *Cùm de perſona verba facimus; ſive ab vtraq; parte ſimul, ſive ab altera duntaxat, eam appellemus, vtriuſque natura proprietates ipſi imponimus. Etenim Chriſtus (qua vox vtrumque complectitur) & DEVS, & homo dicitur, & creatus & increatus, & paſſibilis & impaſſibilis. At cum ab vna parte filius DEI, & DEVS nuncupatur, coniuncta natura, id eſt, carnis proprietates recipit. Nam, & DEVS paſſibilis nominatur, & Dominus gloria in crucem actus, non quà DEVS eſt, ſed quà idem etiam homo eſt. Eodemque modo cùm homo, & filius hominis appellatur, divina eſſentia proprietates atque ornamenta ſuſcipit. Puer enim auo omni antiquior dicitur, & homo principij expers, non id quidẽ quà ratione puer, & homo eſt: ſed quà DEVS omni auo prior, ad extremum puer factus eſt. Atque hîc communi-*

municationis modus eſt : vtraque videlicet natura proprietates ſuas cū altera communicante, propterea quod vnam, & eadem perſonam conſtituunt, mutuoq́; in ſe immeant.

3. 3. Quia nexus factus planè indiſſolubilis. Aliorum matrimoniorum nodum mors præſcidit : at non item nodum Verbi divini cum nuturâ humanâ, tam quoad corpus, quàm quoad animam. Quamvis enim mors ſeparârit animam Chriſti à corpore ad triduum, à Verbo tamen divino nec animam nec corpus potuit ſeiungere. Quod enim Verbum ſemel aſſumpſit, nunquam dimiſit.

4. 4. Quia perfectio & conſummatio hujus matrimonij contra naturæ ordinem facta eſt in paſſione & morte Chriſti, adeoque in lecto crucis, quando dixit : *Conſummatum eſt.* Tunc enim factus eſt *pater futuri ſæculi*, meruitque accipere prolem lectiſſimam & copioſiſſimam, Eccleſiam vniverſam, de qua Iſaias c. 53. dixit : *Si poſuerit pro peccato animam ſuam, videbit ſemen longævū.* Hoc ſemen ſeu hanc prolem peperit ei ſponſa, caro humana, poſtquam ipſe è latere effudit ſanguinem & aquam; quò alluſiſſe videtur Iſaias cap. 60. quando dixit: *Filij tui de longè venient, & filiæ tuæ de latere ſurgent.* Cujus rei typus à DEO præmiſſus eſt in paradiſo, quando è latere dormientis Adami ſponſa ejus Eva formata fuit : ſic enim per mortem Chriſti Eccleſia redempta, nata & inſtituta, formata & ſanctificata eſt. Videmus hinc quantùm obligati ſimus inprimis DEO Patri, qui has nuptias fecit filio ſuo cum ſponſâ tam abiectâ, ductus amore ejus merè gratuito, juxta id Domini: *Sic DEVS dilexit mūdum, vt filium ſuum vnigenitum daret.* Ioa. 3. Deinde filio ejus, Domino noſtro, qui tam vilem ſponſam non repudiavit, ſed per acerbiſſimam mortem ſuam ad vitam gratiæ & gloriæ regeneravit. Verè igitur *Ben-noni* & *filij doloris* ſumus, qui doloribus oppreſſimus ac planè enecavimus noſtrum parentem. Sed & Virgini Deiparæ plurimùm obligati ſumus, quæ ad matrimoniū hoc contrahendum, carnem ſuam immaculatam velut ſponſam conſentiendo dedit, quando dixit, *Fiat mihi ſecundum verbum tuum*, quæ ſi conſenſum non dediſſet, nuptiæ iſtę celebratæ non fuiſſent.

II. Cum Eccleſiâ. II. Nuptias celebravit cum Eccleſiâ, quam ſibi deſpondit in cruce Dei filius. Et de his intelligunt potiſſimùm & pleriqne hanc parabolā. *Facite nuptias*, inquit eo loco S. Hieronymus, *Deus Chriſto & Eccleſiæ, quæ tam ex Iudæis quàm Gentibus congregata eſt.* De hac ſponſa loquitur Ioānes Baptiſta Ioā. 3. cùm de Chriſto ait: *Qui habet ſponſā ſponſus eſt.* Et Apoſtolus ad Ep. 5. *Sacramentum hoc magnum eſt; ego autem dico in Chriſto & in Eccleſia.* Contractæ fuerunt hæ nuptiæ & ratæ habitæ in cruce: cōſummabuntur & perficientur in die Judicij, quando eam (in electis videlicet) è terrâ elevabit & introducet in cœleſtem ſuum thalamum. Paranymphus harum nuptiarum fuit Ioannes Bapt. quādo ſuis teſtimonijs, baptiſmo & concionibus Judęos ad Chriſtum ejuſque fidem amplectēdam diſpoſuit ac præparavit.

Stupendæ etiam ſunt hæ nuptiæ, 1. quia in his ſponſus nobiliſſimus ſponſam accepit, non ſolùm vilem & ignobilem, ſed etiam fœdam & abominabilem peccatis ingentibus & innumeris inquinatam; cujus typum geſſit Rebecca, quando camelo vecta ad ſponſum ſuum Iſaac adducta fuit, Gen. 24. vt advertit S. Ambroſius l. 1. de Abraham c. 9. *Cùm veheretur*, inquit, *camelo, venit ad ſponſum, eò quòd populus nationum belluina quadā horridus meritorum deformitate, qui forma ſua nullum haberet decorem, fidem eſſet atque conſenſum Eccleſiæ recepturus.* Et quemadmodum Rebecca conſpecto Iſaac ſponſo ſuo *tollens citò pallium, operuit ſe*: ita & Eccleſia, *pallio*, inquit, D. Gregorius l. 1. moral. c. 14. *ſe operire curavit, quia viſo Domino infirmitatis ſuæ actiones erubuit.* nec immeritò; erat enim priùs, quàm à ſponſo ablueretur. turpis ac deformis; vti exponit ſanctus Chryſoſtomus hom. 20. in Ep. ad Eph. *Vis* inquit, *audire ejus deformitatem? Audi Paulum dicentem : Eratis enim aliquando tenebræ* (ad Epheſ. 5.) *Quid eſt atrius tenebris? tamen tanquam pro ſpecioſa, tanquam pro dilecta, tanquam pro admiranda, ita ſeipſum tradidit pro deformi. Hoc mirans dicebat Apoſtolus : Vix enim pro juſto quis moritur.* (ad Rom 5.) *Et cùm talem accepiſſet, eam ornat & lavat.* Typus ejus erat etiam Moyſis vxor, Num. 12. quæ cùm Æthiopiſſa foret, nigra & deformis, vocabatur tamen *Sephora*, hoc eſt, *pulchra*, vt vertit Chaldæus & advertit S. Hieronymus; quemadmodum & Eccleſia *nigra* vocatur *& formoſa*, Cant. 1. quia priùs nigra & deformis erat, poſteà à ſponſo effecta eſt formoſa

2. Quia emit eam ſanguine ſuo. Mos olim fuit apud Hebræos, imò & Gentiles, vt ſponſi emerent ſponſas tum à parentibus, tum ab ipſiſmet. Ita David emit Michol, filiam Saülis, centum præputijs Philiſthæorum adeoque cum certamine & periculo vitę ſuę. 2. Reg. 3. Iacob Rachelem ſeruitio 7. annorum, Geneſ. 29. Oſee fornicariam ſibi emit in vxorem quindecim argenteis, Oſe. 3. Saxones & Burgundiones trecentis ſolidis comparabant ſibi vxores à parentibus, vt ibi Ribera ſcribit. Chriſtus, DEI filius non certamine, nō ſervitio præciſè, multò minùs pecuniâ emit ſponſam ſuam, Eccleſiam, ſed pretioſo ſanguine ſuo: adeoque ſeipſum tradidit pro eâ; nec vnâ ſanguinis profuſione contentus, plures etiam obtulit, vſque dum nihil ampliùs ſanguinis haberet. Quis hîc non obſtupeſcat? 2.

3. Quis amore ſponſæ ſuæ, vt eam ſibi devinciret ac deſponderet; mira egit & ab eâ perpeſſus eſt. Solent, qui ſponſas ambiunt, earum amore reciprocum quærere & extimulare varijs obſequijs, blandis alloquijs, pretioſis muneribus; ſubinde ſuas opes ſplendido veſtitu ipſis demonſtrare : denique ab eis illatas etiam injurias patienter ſuſtinere. Omnia hæc Chriſtus & fecit & pertulit, vt amorem ſponſæ ſibi conciliaret. Circuivit vndique ſynagogas Iudæorum, & in ijs verba fecit, cœleſtia & ſuaviſſima; verba vitæ æternæ; ita vt *mirarentur in verbis gratiæ, quæ procedebant de ore ejus* 3.

ſus. Adhæc dedit ſponſæ munera, quando turbas pauit optimis & ſapidiſſimis panibus, ſanavit omnis generis morbos, ſuſcitavit mortuos, remiſit peccata, innumera edidit miracula. Deinde ab ipſâ pertulit omnis generis injurias, alapas, ſputa, flagella, accepit coronam ſpineam, affigi ſe in crucem & ibi derideri atque occidi ab ea paſſus eſt: imò hæc omnia quaſi munera ſponſæ accepit, & *propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem*, ad Hebr. 12. Denique pro hac tam injuria & ingrata ſponſa, de ſalute periclitante in cruce oravit, & ad eam amplexandam ſua brachia expandit, ad exoſculandam moriens caput inclinavit. Magnum & mirum ſuum amorem oſtendit Catharina Henrici VIII. Anglorum Regis legitima conjunx per ſummum nefas ab eo repudiata, quando iam morti proxima non ſolùm remiſit ei ſummam illam injuriam, ſed inſuper litteris ad eum datis teſtata eſt ſe ipſi per amorem adeò nihilominùs adhærere, vt eum omnibus rebus creatis longiſſimè anteferret, apud Florimund. lib. 6. de ortu hæreſ. At quanto maior eſt Chriſti amor erga ingratam ſponſam ſuam, dum pro ipsâ orat, ad eamque brachia ſua extendit, dum ab ea occidi ſe & crucifigi patitur!

4. Quia ſua omnia adeoque ſeipſum etiam ſponſæ communicavit; ſua merita, virtutum exempla, ſapientiam cœleſtem, orationes, labores, paſſiones, ipſum denique nomen ſuum, vt à *Chriſto*, ſeu *vncto*, appellaremur *Chriſtiani*; quo modo & vxores à viris ſuis paſſim mutuare ſolent nomina; vt olim Caia à Caio, Cornelia à Cornelio, Sulamitis à Salomone. Seruus ille Abrahami, Eliezer, nuptiarum inter Iſaac & Rebeccâ procurator & paranymphus, inito fœdere nuptiali, ſtatim munera novæ ſponſæ cõtulit: *prolatis vaſis argenteis & aureis*, ait textus, *ac veſtibus, dedit ea Rebeccæ pro munere*, Gen. 24. vtique in figuram liberalitatis Chriſti, quâ ſponſam ſuam Eccleſiã ditaturus erat, vti docet ſanctus Ambroſius lib. 1. de Abraham cap. 9. *Vbi*, inquit, *ſponſata eſt Eccleſia, accepit vaſa aurea & argentea, in quibus eſt theſaurus fidei*; quaſi ſuam Eccleſiam Chriſtus non videretur ſatis amare, niſi etiã locupletem faceret. Denique ſeipſum ſponſæ ſuæ in cibum dedit, vt, quàm intimè poſſet, ei conjungeretur & familiariſſimè converſaretur tacito quodam colloquio, quali S. Ludovicus Franciæ Rex & B. Ægidius S. Franciſci ſocius mutuo aſpectu inter ſe mirificè quaſi Angelico colloquio, ſine omni voce, ſuaviſſimè tamen converſati & recreati ſunt, vt habetur in vita B. Ægidij. Sic planè in S. communione *inter verbum & animã*, inquit ſanctus Bernardus ſerm. 45. in Cant. *ac ſi inter duos vicinos familiaris admodũ celebratur cõfabulatio. Cedit faſtus, vbi cõvaleſcit affectus. Adeſt dilectus, amovetur Magiſter, Rex diſparet, dignitas exuitur, reverentia ponitur. Verbum & anima habent linguas ſuas, quibus ſe alterutrũ alloquantur. Verbi lingua, dignationis favor: animæ lingua, devotionis fervor.* Conjugum denique aliorum amor & beneficentia ſæpè parum durat; at Chriſti Domini erga Eccleſiam charitas & largitas finem neſcit, & in die judicij primùm ſeſe exeret, cùm veniet ſponſus in decore ſuo, aſſumpturus ſponſam in regnum ſuum; vt indicat parabola illa de adventu ſponſi Matth. 25.

III. Cum anima cujuſque fideli.

III. Nuptias contraxit cum animâ cujuſque fideli, quando eam ſibi deſpondit in baptiſmo per fidem & charitatem. Et de his loquitur Apoſtolus 2. Cor. 11. cùm ait: *Deſpõdi enim vos vni viro, virginem caſtam exhibere Chriſto*. Verùm ſponſa iſta non ſemper Chriſto adhæret duplici illo nexu, fidei & charitatis, ſed in quibuſdam fidelibus (qui ſcilicet in ſtatu peccati ſũt) nexu fidei ſolius. Quemadmodum enim in V. T. Abraham habuit Saram in primariã vxorem, & dominam familiæ, valde dilectam: & Agar in ſecundariam & ancillam familiæ, parum dilectam: ita etiam Chriſtus habet quaſdam animas ſibi deſponſas per fidem & charitatem, quæ velut primariæ ſponſæ & dominæ per dilectionem ipſi adhærent: alias verò ſibi deſponſas per ſolam fidem, quæ velut ancillæ non diliguntur. Filius Saræ hæres fuit ſtabilium bonorum patris ſui: filius autem Agar non accepit niſi quædam mobilia bona & munera à parente. Ita qui per fidem & gratiam Chriſto adhærent, hæredes regni ejus cœleſtis ſunt: qui verò per fidem tantùm, temporalia ſolùm accipiunt bona.

Miræ etiã. 1.

Admirandæ etiam ſunt hæ nuptiæ. 1. Quiâ filij Dei cum vili & miſera creatura atque ancillâ ſuâ. Ne tamen ob hanc tantam diſparitatem diffidium aliquod oriretur, ſponſus exinanivit ſemetipſum & ſerui formam induit, vt ſine diffidentiâ ſponſa ipſi velut pari adhæreret, Adhæc ejus vilitatem ſuâ nobilitate condecoravit, ejus paupertatem ſuis opibus ditavit.

2.

Vnde 2. ſponſus animæ ſibi deſponſæ omnia ſua communia facit: potentiam vt in ipſo omnia poſſit: ſapientiam & honorem ipſum etiam patrem, vt filia Dei appelletur & cohæres ſponſi. Hinc paſſim in Canticis bona ſua ipſi communicare legitur, vti Cant. 2. *Flores apparuerũt in terra noſtra*. h. e. in terra mea & ſpõſæ meæ. Vnde Bernardus ſer. 59. in Cant. *In terra*, inquit, *noſtra, non planè principatum ſonat vox iſta, ſed conſortium, ſed familiaritatem: tanquam ſponſus hoc dicit, non tanquam Dominus.*

3.

3. Conjugium hoc & amor ex parte ſponſi perpetuus & indiſſolubilis eſt, quamdiu eum ſponſa non repudiârit. Audiamus Auguſtinum in pſ. 90. *Non timeat ſponſa*, inquit, *ne deſeratur à ſponſo, non dimittit pignus ſuũ. Quod pignus dedit? Sanguinem ſuũ fudit. Quod pignus dedit? Spiritum S. ſuum miſit. Talia pignora dimittet ille ſponſus? Si non amaret, talia pignora nõ daret.* Poteſt quidem ſponſa ſponſum à ſe repellere; quod agit, *ſi ſuſceperit in cubile animæ ſuæ adulterum Diabolũ: ſi ſpiritus iræ, ſi invidiæ, ſi ſuperbiæ, ſi impudicitiæ ingreſſus fuerit ad animã & receperit eum, &c. meretricata eſt cum eo*, inquit Origenes hom. 12. in Levit. c. 2. Verùm nihilominùs modò ad ſponſum redeat, & culpam deprecetur, mox ab eo in priſtinum amorem & gratiam recipitur; quod ſanè inter homines rarum eſt. Hinc eam Thren. 1. appellari in eo ſtatu non viduam, ſed *quaſi viduam*, ait S. Paſchaſius lib. 1. in Lament. Ierem. *Quia* inquit, *etſi ab ſponſo deſpicitur,*

tur, ſponſalitatis tamen ejus iura manent, vt ſi rediеris, prioraq́; dilectionis opera impleveris, ſponſū ſaltem per pœnitentiā, immortalitatemq́; recipiat. Quin imò ſponſus fugitiuam & adulteram ſponſam inſequitur, & ad ſe retrahere totis viribus & multis precibus conatur. Vnde Cantic. 4. ad oſtium hujuſmodi ſponſæ per noctem ſtans & pulſans ait; *Aperi mihi ſoror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea; quia caput meū plenum eſt rore, & cincinni mei guttis noctiū.* q.d. frigore crucior & pluuiâ perfundor amore tui, donec rurſum ad me redeas. Hinc etiā nō vxorem ſed *ſponſam* eam appellat, quòd amor ejus erga ipſam ſemper recens ſit & feruens; qui in vxore tandem tepeſcit. *Sororem* verò, quia caſtè amat; vt advertit S. Bernardus cap. 3. de paſſ. Domini.

4. 4. Ex hoc caſtiſſimo conjugio, ſponſa etſi in ſe vilis & ignobilis nobiliſſimas gignit proles, quas deſcribit Origenes hom. 20. in 25. Num. cùm ait: *Dum igitur anima adhæret ſponſo ſuo, & audit verbū ejus, & ipſum complectitur, ſine dubio ab ipſo ſemē ſuſcipit & ſicut ille dixit* (Iſaias c. 26) *De timore tuo Domine in vtero cōcepi & parturivi & ſpiritū ſalutis tuæ feci ſuper terrā. Inde naſcetur generoſa progenies, inde juſtitia, inde patientia, inde manſuetudo & charitas, atq́; omniū virtutum proles veneranda ſuccedet.* Deinde viciſſim fœdas proles, quas anima adultera cōcipit è Diabolo, explicat dicēs: *Quod ſi infælix anima divini Verbi dereliquerit ſancta connubia, & in adulterinos ſe complexus diaboli tradiderit, generabit ſine dubio etiam inde filios, ſed illos, de quibus ſcriptum eſt* (Sap. 3.) *Filij autem adulterorum imperfecti erunt, & ex iniquo cōcubitu ſemen exterminabitur. Omnia ergo peccata filij ſunt adulterij & filij fornicationis.* ſic ille.

5. 5. Copulatur ſponſus animæ ſanctiſſimâ vnione, quando ad cor ejus ingreditur in ſacra communione, vbi fiunt quaſi duo in carne vnâ, & communicat ſponſus ſpiritum & virtutes ſuas piè communicanti animæ; juxta id Salvatoris Joan. 6. *Qui manducat meam carnem & bibit meum ſanguinem, in me manet & ego in eo.* Ita docet B. Laurentius Iuſtinianus de triūpho Chriſti agone cap. 2. *Dominus Ieſus ſponſa ſua,* inquit, *pro amoris pignore proque fœdere maritali, corporis & ſanguinis ſui ſacramenta conceſſit, vt non ſolùm in ſpiritu, verùm etiam duo eſſent in carne vna.*

Cùm igitur ita ſe res habeat, cogitet iā anima fidelis, quid & quantum debeat Chriſto ſpōſo ſuo. *Vnde enim tibi ô humana anima,* inquit S. Bernardus ſerm. 2. Dom. 1. poſt Epiph, *Vnde tibi hoc? Vnde tam inæſtimabilis gloria, vt ejus ſpōſa merearis eſſe, in quē deſiderāt Angeli proſpicere? Vnde tibi hoc, vt ipſe ſit ſpōſus tuus, cujus pulchritudinem Sol & Luna mirantur, ad cujus nutū vniverſa mutantur? Quid retribues Domino pro omnibus, quæ retribuit tibi, vt ſis ſocia menſa, ſocia regni & ſocia thalami, vt introducat te Rex in cubiculum ſuū? Vide quibus brachijs vicaria charitatis redamandus & amplectendus ſit, qui tanti te æſtimavit, imò qui tanti te fecit. Deſere ſæculares affectus, ſæculares mores dediſce, conſuetudines noxias obliviſcere. Quid enim putas? nónne ſtat Angelus Domini, qui ſecet te medium, ſi fortè (quod avertat ipſe) alterum admiſeris amatorem?* Denique nuptiale conuiuiū in memoriam ei revocans: *Iam enim,* inquit, *deſponſata illi, iā nuptiarū prandium celebratur, nam cœna quidem in cœlo paratur, ſed ibi vinum non deficiet; inebriabimur enim ibi ab vbertate domûs Dei, & torrente voluptatis ejus potabimur.*

THEMA SECVNDVM.

Beatitudo cœleſtis ſimilis Nuptijs.

1. *Ibi invitati omnes ſunt honorati.*
2. *Ibi gratioſa perſonarum varietas eſt.*
3. *Ibi erunt omnis generis oblectamenta.*
4. *Ibi & thorra.*

Simile eſt regnum cœlorum Regi, qui fecit nuptias filio ſuo.

Matth. 22.

VEnio Audit. invitaturus vos ad nuptias, eaſque pluſquam regias, vtpote cœleſtes. Id verò mihi præcepit in hod. Evangelio Rex cœli & terræ Deus, quando miſit ſeruos ſuos, vt vocarent invitatos ad nuptias. Invitati eſtis vos iam dudū in baptiſmo, & condixiſtis omnes, quòd velitis comparere. Iā nuptiæ in cœlo initium ſumpſerunt, vos adhuc expectamini. Nemo ergo ſit, qui ſe excuſet; nil enim iſtis nuptijs excogitari poteſt amabilius aut deſiderabilius. Tauri pingues & altilia omnis generis, omniaque parata ſunt, venite ad nuptias. Audite Joannem Apoc. 19. *Gaudeamus & exultemus, quia venerunt nuptiæ agni & vxor ejus præparavit ſe.* Et mox; *Beati qui ad cœnā nuptiarū Agni vocati ſunt.* Quinimò, beati magis, qui ad cœnam illam veniunt. Quod vt fiat delineabimus vobis priùs nuptias illas.

I. In nuptijs invitati omnes ſunt perſonæ ſelectæ, & 1. omnes amici inter ſe: nullus inimicus, ita & in cœli nuptijs. Vnde clamat Joannes Apoc. vlt. *Foris canes* h. e. litigioſi & invidi &c. Hinc Lucifer è cœleſtibus nuptijs eiectus, quia rixas orſus fuerat. In convivijs alijs ſæpè rixæ oriuntur, quia non omnes ſunt veri inter ſe amici: idem in mundo videre eſt. Multi Reges ampliſſima & opulentiſſima regna poſſident, ſed ijs parum frui queunt; quia ab inimicis infeſtantur. Multi in convivijs lætari non poſſunt, quia vident adeſſe aliquos ſibi infenſos, aut criticos. Nihil tale in cœlo timendum. Vnde civitas illa Apoc. 21. dicitur *aurum mundum, ſimile vitro mundo*; quia *vnuſquiſque tunc erit conſpicabilis alteri, ſicut nunc eſſe nō poteſt conſpicabilis ſibi,* ait S. Gregorius 18. mor. c. 27. Et S. Bernardus in ſerm. de triplici gen. bon. *Non metuam ſuſpiciones, non timebo conſilia, quia civitas illa juxta Ioannem, puriſſimo vitro ſimilis erit, vt ſicut per vitrum luciđiſſimè cernimur,*

I. Ibi invitati omnes ſunt honorati.

1. Omnes amici.

ſic

ſic aliorum conſcientias clariſſimè videamus.

2. Veſtiti nuptialiter. 2. Omnes ſunt veſtiti nuptialiter ac ſplendidè (quod in alijs convivijs non ſemper fit) ſic & in cœlo. Vnde in Evangelio hod. eiectus eſt è convivio, qui nuptiali ornatu caruit. Qualis autem veſtis beatorum ſit, exponit Ioannes Apoc. 19. cùm ait: *Vxor ejus præparavit ſe, & datum eſt illi vt cooperiat ſe byſſino ſplendenti. Byſſinum enim juſtificationes Sanctorum ſunt.* Byſſus eſt linū tenuiſſimum (Schlair leinwath) vt patet Exo. 29. v. 28. & ſignificat puriſſimā & innocentiſſimam beatorum ſtolam, quæ per multas tribulationes pertranſierit, quemadmodum linum, antequam in veſtem tranſeat, macerari modis varijs in aquis & fornace adeóque tranſire per aquam & ignem: tūdi item, & carminari, filari, elixari rurſum, texi ac denique rurſum aquis crebrò perfundi debet, ſicque purius ſemper ac candidius evadit. Hinc S. Longinus Centurio, qui ad Crucem Chriſti converſus fuit. Judæorum molimine ad necē quæſitus & inventus, jamque ad martyrium à lictoribus ducendus, converſus ad famulum: *Citò*, inquit, *candidam mihi adfer veſtem. Decet enim ad nuptias vocatum nuptiali & ſplendida ornatum veſte incedere*, Metaphr. in vitâ apud Lipel. 15. Martij. Candida hæc veſtis innocentia eſt; quia *niſi efficiamini ſicut parvuli, non intrabitis in regnū cælorum.* Matth. 18. Ideò baptizati candidis induuntur, vt ſciant cum innocentiâ ſibi in cœlum ingrediendum.

3. Coronâ inſigni. 3. Omnes coronam nuptialem geſtant in capite, quam accipiunt à ſponſis. Similiter & Beati. Ita enim Sap. 5. dicitur de illis *Accipient regnum decoris & diadema ſpeciei* (h. e. ſpecioſum) *de manu Domini.* Diadema à circumligando dictum, coronam ſignificat. Et hæc in beatis eſt ſecuriſſima æternitas, quæ inſtar coronæ finem neſcit; vnde antiquis circulus & corona, æternitatis typus erant, teſte Pierio l. 39. Nulla talis fælicitas ſeu corona reperitur in mundo, quia omnia finem habent, quem vbi mundani cogitant, omne gaudium turbant! & quemadmodum corona de floribus citò flaceſcit: ſic & mundi gaudium. Corona beatorum eſt *corona vitæ*, Apoc. 2. *Corona immarceſcibilis* 1. Petr. 6. *incorrupta*, 1. Cor 9. Gaudium mundi minuitur paulatim conſuetudine; at in cœlo creſcit ſemper, vt oſtendit ſanctus Chryſoſtomus hom 6. in c. 4. ep. ad Hebr. Corona florum ſi revolvatur, ad eoſdem flores reditur. Sed non ita in coronâ Beatorum; ſemper enim novi flores prodibunt ex ejus floribus.

4. Sponſæ Chriſti. 4. Omnes ſunt propinqui ſponſi. In nuptijs cœleſtibus omnes cōviviæ ſunt Chriſti ſponſæ particulares, vti Eccleſia eſt vniverſalis. Ipſi in baptiſmo deſponſati ſumus; interim vſque ad nuptias illas quaſi in ſponſalibus degimus, & fidem noſtram ei probamus: nuptias in cœlo demum celebrabimus. Ibi intimâ cum Chriſto & arctiſſimâ vnione perfruemur, vt cum ipſo quaſi vnum cor & anima ſimus, & quidquid Chriſtus habet, ipſi quoque poſſideamus. Quid hac re maius excogitari poteſt? Paulus in paradiſum raptus, nondum beatus erat, & tamen ita abſorptus in Deum fuit, vt neſciret, an in corpore an extra corpus fuerit. 2. Cor. 12. Petrus in monte Thabor decorem ſponſi ſolum aſpexit, & mox extra ſe poſitus neſciebat, quid loqueretur. Quid erit ita vnitum eſſe Chriſto, vti ſponſam ſponſo.

II. In nuptijs gratioſa quædam perſonarum varietas cernitur. Adeſt inprimis ſponſus ipſe, qui licet totius conuiuij nuptialis caput & cauſa ſit, ſolet tamen alijs ſedentibus menſas obire, vt videat, quid cui deſit, omniaque eis non neceſſaria ſolùm, ſed quæ ad hillaritatem etiam & decorem ſpectant, ſuppedit, omniſque ſuo alloquio exhilaret. Idem faciet ſuo modo Chriſtus ſponſus in cœlo. De ſe enim dixit Luc. 12. *Amen dico vobis quòd præcinget ſe & faciet illos diſcumbere & tranſiens miniſtrabit illis.* Vult dicere: Ego ſponſus ita honorabo conuiuas meos, quaſi non ſerui, ſed domini mei forent. (Ratio eſt, quia ſimul ſponſæ Chriſti ſunt vt ſuprà diximus; ſolet autem ſpōſus inſeruire ſponſæ ſuæ,) deinde adero omnibus ac ſuppeditabo eis ſemper alia & alia deliciarum fercula, nec patiar vt quid alicui deſit: quod ab ipſo deſiderari queat. II. Ibi gratioſa perſonarum varietas eſt, 1. Spōſus ipſe

a. Sunt ibi paranymphi in præcipuo honore, qui ſponſam adducunt ſponſo. Et hi in cœlo erunt, quicūnque alios ſeu doctrinâ, ſeu conſilio, ſeu exemplo ad Chriſtum adduxerunt: vti Apoſtoli prouincias, quos ad finem perduxerunt, Epiſcopi diœceſes, Abbates cætus ſuos, parentes filios; vti S. Symphoroſa & S. Fælicitas, quæ 7 filios ſuos ad martyrium roborarunt. 2. Paranymphi.

3. Sunt & virgines quæ geſtant & diſtribuunt coronas. Et hæ in cœlo ſunt, qui præter communem omnibus gloriam, etiam aureolas meruerunt, virginitatis, doctrinæ, martyrij; quibus etiam recreant alios beatos. Huiuſmodi ſunt S. Joannes Baptiſta & alter Euangeliſta S. Stephanus, S. Catharina &c. 3. Virgines coronariæ.

4. Sunt alij juuenes, alij viri. Iſti ſua quique dona offerunt ſponſis: juuenes ab hoc exempti ſunt. Ita in cœlo adulti ſua quique merita Chriſto præſentant: Infantes quia id facere nequeunt, gratis ex Chriſti meritis ad convivið admittuntur. Adhæc alij paruuli ſunt, alij magni. Paruuli veſtes paruulas habent, magni magnas: æquè tamen vtrique nuptiales conuiuæ ſunt, licet impari conditione; quia magni plus honorantur; cùm paruuli maioris ſeu veſtis ſeu honoris capaces non ſunt. Sic erit in cœlo. Licet vnus altero plus gloriæ accidentalis habeat, alter minus: hic tamen illi non inuidebit, ſed ſuâ ſorte contentus quiſque erit; quia majoris capax non erit. Qui maiora dona offerunt, priore loco ſedent; poſteriore, qui minora; nec hi tamen illis inuident locum & honorem eminentiorem. Sic erit in beatis. 4. Iuuenes & viri.

5. Denique in nuptijs adſūt ſæpè Magnatum Legati, qui loco dominorum ſuorum gaudēt nuptiali conuiuio. Nec iſti cœleſtibus nuptijs deſunt. Quinam verò illi? Vtique non alij, quàm qui loco aliorum pietatis ſtudia frequentant. Solent multi dicere: Non vacat mihi adire templum, audire concionem, adeſſe 5. Legati aliqui.

Digitized by Google

ſupplicationi; mitto tamen loco meo conjugem meam, liberos, vel ſervos meos. Ecce tibi legatos, qui haud dubiè etiam ad cœleſtes nuptias intrabunt loco delegantium, quorum ipſi vices obierunt in virtutum exercitijs.

III. Ibi erunt omnis generis oblectamenta. III. In nuptijs adhibentur omnis generis oblectamenta. Oblectantur oculi in aſpectu perſonarum, veſtitu ſplendido comparentium, & vaſorum aureorũ, argenteorum, quibus adferuntur vina, vel quæ donantur ſponſis, in ordine miniſtrorum, varijs ſpectaculis, menſæ apparatu, &c. Oblectantur aures muſicis inſtrumẽtis ac cantoribus. Oblectatur guſtus in varijs ciborum & vinorum pretioſorum generibus. Oblectatur olfactus in odoribus florũ, vnguentis pretioſis, aquis odoratis, ſuffitu ſuave olenti. Tactus in recubitu & ſalutationibus. Sic & in cœlo Beati omniũ virium tam animæ quàm corporis oblectamenta habebũt. Et hæc ſunt tauri & altilia ſaginata; h. e. deliciæ gratiſſimæ ad cuiuſque guſtum ſactæ. Recreabuntur oculi è cœli ipſius ſplendore, deinde ex aſpectu Chriſti & beatorum omnium: denique ex aſpectu proprij corporis, fulgentis ſupra Solem; præſertim in ijs partibus & membris, in quibus aliquid peculiare pro Deo paſſi ſunt. In vitâ S. Walpurgæ refertur, eius cubiculum, cùm ipſi à Cuſtode lumen in tenebris negaretur, cœleſti lumine mirifico adeò illuſtratum fuiſſe, vt omnes ſtupore propemodum oppreſſi accurrerent 1. Maij apud Sur. Quid erit ergo ſplendor corporum glorioſorum?

Recreabuntur aures mutuo alloquio, nec non Angelorum ac Beatorum omnium ſymphoniâ admirabili. Scimus è S. Franciſci vitâ vnum cytharæ tactum, ab Angelo editum, ita mẽtem Franciſci dulcedine permulſiſſe, vt putaret ſe in illud ſæculum migrâſſe. B. Chriſtina obſertis januis per templum obambulans tãtæ ſuavitatis promebat melodias, vt angelicæ potiùs quàm humanæ viderentur. Omniũ enim muſicorum inſtrumentorum harmoniam, mortalium omnium voces cantus ille vincebat; quamquam longè adhuc ſuavior harmonia audiebatur inter eius pectus & guttur, cùm illa mente exceſſiſſet; ita vt nemo mortalium eam vllâ arte imitari poſſet, vt in eius vitâ. 23. Junij Sur. Quid erunt audire beatos illos totamque diverſos? quid Angelos beatorum laudes decantantes?

Recreabuntur nares odore mirifico ex ipſis beatorum corporibus prodeunte. Cæteri quoque ſenſus ſuis proportionatis delectationibus perfundentur, adeò vt omnes mundi hujus deliciæ quantumcumque augeantur, reſpectu cœleſtium, non niſi gutta, imò ne gutta quidem reſpectu oceani ſint; quia inferioris ordinis ſunt.

IV. Ibi & choreæ. IV. At nónne etiam choreæ in nuptijs inſtituuntur? nunquid ergo & in cœlo? Facilè hoc conceſſerim; id enim inſinuatur pſal. 149. *Laudent nomen ejus in choro*, h. e. in tripudio, vt aliqui explicant. Et mox: *Exultabunt Sancti in gloriâ, lætabuntur in cubilibus ſuis.* Vbi Hebr. *alats*, ſignificat trepudiare. Et Sap. 3. *Fulgebunt juſti & tanquam ſcintillæ in arundineto diſcurrẽt.*

1. Animæ cũ corpore. Tripudium hoc erit 1. animæ cũ corpore; quę ibi mirifico amore ſibi invicem gratulabũtur: anima corpori, quòd ſibi obediens fuerit: corpus animæ, quòd ab ea bene gubernatum. Hic quidem inter ſe mutuò ſæpiùs contendunt: anima ſurſum, caro petit deorſum ire: illa prorſum, hæc retrorſum tendit; ibi verò pulcherrimè ſecum convenient, & de mutuis obſequijs ſibi congaudebunt. Gratioſè hoc deſcripſit & ſenſit in ſe B. Chriſtina, virgo mirabilis de oppido S. Trudonis, quæ obijt anno Domini 1224. Hæc enim poſtquam annis aliquot corpus ſuum pro defunctis in purgatorio diris & miris modis afflixiſſet, *ingreſſa templum ibi corã altari haud aliter atq; ſaccum quemdam aridis oſſibus plenũ ſeſe humi adjecit, graviterq; ingemiſcens & crebriùs pugnis pectus & corpus verberans, ita dicebat: O miſerum & miſerabile corpus, quamdiu me miſeram cruciabis? quouſque tandem me retardabis à Chriſti conſpectu? Quando tandem miſſã me facias, vt anima poßit libera reverti & evolare ad Creatorem ſuum? Væ tibi corpus miſerrimũ, & væ mihi, quòd conjuncta ſum tibi. Hæc & id genus alia dicens, tundebat pectus ſuum. At rurſum corporis partes agens dicebat ſpiritui: O anima miſera, cur adeò me affligis? ecquidnam te retinet intra me, aut quidnam eſt in me, quod te delectet? Cur non pateris redire in terram, vnde ſumptum ſum, vt illic quieſcam, donec in noviſſimo magni judicij die tibi reſtituor? Quare non proficiſceris ad requiem tuã, vt potioribus fruaris bonis in illis ſedibus ſempiternis? Hæc dicens, ducebat alta ſuſpiria, & anhelo pectore lachrymas fundebat. Deinde paululùm quieſcens & cũ ſilentio & ſanctâ meditatione in Deum ſyncerius incaleſcens, in dulciſsimum riſum ſolvebatur: apprehenſoq; pedes manibus ſuis cũ ingenti affectu oſculabatur plantas ſuas, ita dicens: O mihi ſuaviſsimum & fœliciſsimum corpus, cur ita te verberavi? cur ego his te convicijs proſcidi? An non mihi morigerum te præbuiſti ad quævis rectè facta & bona opera, quæ Deo authore facienda ſuſcepi? Tu certè cruciatus & labores placidiſsimè ac patientiſsimè tolerasti, quos ſpiritus à te exigebat: rurſusq; oſcula repetens dicebat: Age nũc comiter, ſuſtine optimum mihiq; gratißimum corpus meum: aderit propediem finis laboris tui: jam in pulvere quieſces, jam dormitabis paululùm: ac demùm canente tubâ reſurges omnis corruptionis expers, rurſusq; animæ ſociaberis in illis gaudijs ſempiternis quam in hâc vitâ mœroris & doloris ſociã habuiſti. Talibus verbis & oſculis blanditer demulcens corpus ſuum, poſt horam in illud, quod diximus, admirabile jubilum prorupit, tantaq; in homine interiori jucunditate complebatur, vt corpus eius rumpi videretur. Revera mirabilis Deus in ſanctis ſuis, & in Chriſtina ſua, vt ita dicã, ſuper omnẽ admirationem mirabilis.* Ita Thomas Cãtip. in eius vitâ.

2. Superiorũ cũ ſuis ſubditis &c. 2. Superiores cum ſubditis, parentes cum liberis, magiſtri cum diſcipulis, heri cum ſervis, quos per ſeveriorem diſciplinam ad frugem perduxérunt atque ſalvârunt. Vnde qui priùs eorum ductum & diſciplinam velut ſibi adverſam ægrè ſequebantur, poſteà videntes eius fructum, ſibi gratulabuntur eiſque gratias agent; quo modo credendum eſt Lothum & filias

filias,qui priùs ægrè ſequebantur Angelos ductores poſtea vbi retrò audierunt ſtrepitum igneæ pluuiæ, cum iiſdem ſaltando & currendo profugiſſe,Gen. 19. Sic Magiſter diſcipulum. quē priùs ſtimulare & objurgare ſolebat, quaſi ei infenſus videretur, tandē producit in theatrum & præmio condecorat; ducit in cathedram ſummo cum honore & gaudio, eique lauream Magiſtralem vel Doctoralem imponit. Tunc demum amari incipit à diſcipulo. Denique omnes omninò beati exultabunt continuò præ gaudio, quod euaſerint laqueos mundi & naufragia hujus vitæ, ſintque jam in portu & ſecurà ſtatione æternæ felicitatis. Quod inprimis SS. illi martyres Gereon & ſocij teſtati ſunt Coloniæ, cùm S. Euergiſſus Archiepiſcopus Colon. eorum templum ingrediens dixit: *Exultabunt Sancti in gloriâ*, reſponderunt enim: *Lætabuntur in cubilibus ſuis.* Vt in ejus vita.

Iam dicite Audit. an tales aliquando nuptias aut videritis, aut ſperare in hoc mūdo poſſitis? nullibi certè niſi in cœlo. Ad has vos invitamini: Beati ſi omnibus impedimentis neglectis eas adieritis: infelices, ſi ſpreveritis. Ad ſpectacula & comœdias, ac ſplendida convivia, ad choreas celebres auidè currunt homines. Et quid hæc puerilia & momentanea? En tibi in cœlo ſpectacula, convivia, choreas perpetuas, omnis generis delicijs & gaudijs pleniſſimas. Venite ergo ad nuptias.

THEMA TERTIVM.

Quinam potiſſimùm cœleſtes nuptias negligant.

1. *Qui nuptias illas ſpernunt.*
2. *Qui terrenis bonis nimio amore adhærent.*
3. *Qui ſe nimiùm implicant varijs negotijs.*
4. *Qui non credunt verbo Dei.*

Illi autem neglexerunt & abierunt, alius in villam ſuam, alius verò ad negotiationem ſuam.
Matth. 22.

INterrogo vos Audit. Quis non jure doleret, imò & indignaretur, ſi lautiſſimum convivium amicis appâraſſet ijque condixiſſent, tempore verò convivij audiret omnes quæſitis varijs prætextibus convivium reſpuere, ita vt cogeretur obuios quoſque pauperes vocari? Scimus ſanè Reginam Vaſthi ab Aſſuero repudiatam, quòd ad convivium vocata non comparuiſſet, Eſth. 1. Legimus etiā in Dubrauio l. 7. Bohemicæ hiſt. Vdalricū Bohemiæ Principē à Syba Verſouicenſi Dynaſtâ ad cōvivium invitatum, & cùm is abnueret, ſubornatum à Syba inſidiatorem, qui eum ſagittâ venenatâ occideret. Ferijt ſagitta capillos & tranſijt juxta aurem ejus in vicinum murum. Contingit verò hoc ipſi Domino Deo, qui nobis apparavit pluſquam regium in cœlo convivium. Et condiximus in baptiſmo, nos comparituros. Et tamen ecce plerique omnes fidem fallunt: ita vt cogatur Dominus mittere ad exitus viarum & introducere pauperes & vagos. Hæcnè feret Deus? non vibrabit arcum ſuū? Vibravit certè, & ſonus ejus tranſijt juxta aures noſtras, cùm audivimus in Evangelio: *Rex autem cùm audiſſet iratus eſt & miſſis exercitibus ſuis perdidit homicidas illos & civitatem illorū ſuccendit.* Quæ verò cauſa eſſe poteſt, quòd ad tam opiparum convivium venire nolint homines? Audiamus

I. Aliqui neglexerunt; qui nuptias illas non magni æſtimârunt, vel non magnoperè ad ſe pertinere exiſtimârunt, vel aliorum exemplo ducti emanſerunt. Simili ratione multi ſalutem ſuam negligunt; quia non æſtimant bona cœleſtia, vel quia contemptores cœli alios ſequuntur, ſimiles filijs Iacob, qui cùm altero jam anno penuriam paterentur, non tamen cirumſpiciebant nec providebant ſibi de annonâ. Gen. 42. Vnde ejus pater: *Quare negligitis?* (Hebr. *vt quid vos ipſi aſpicitis?*) *audivi quòd triticū venundetur in Ægypto; deſcendite & emite nobis neceſſaria, vt poſſimus vivere & non conſumamur inopiâ.* Quid magis neceſſarium quàm annona in futurum ſæculum, vt vitemus æternam illam famem inferni? Et tamen ſæpè alter alterum aſpicit, quid hic vel ille agat, de propriâ ſalute parum ſolicitus. Crediderim filios Jacob creſcente penuriâ miſerè vitam toleràſſe, furfures comediſſe & glandes &c. hiſque vtcumque refectos, meliora non inveſtigâſſe. Sic mundi amatores ſiliquis hujus ſæculi contenti, cœlum non quærunt. Sed nihil eſt hîc quod nos ſatiet; horreum cœli quærendum, ſi ſaturari volumus. *Satiabor cùm apparuerit gloria tua*, ait Pſalmo 16. Confundentur iſti ab apibus & formicis alijſque beſtijs, quæ provident ſibi annonam in futurum, & ne vnum quidem diem ſerenum negligunt, quin laborent & commeatum parent. Vnde Salomon Prou. 6. ait: *Vade ad formicam ô piger & diſce ſapientiam, quæ cùm non habeat ducem ac præceptorem, nec principem, parat in æſtate cibum ſibi & congregat in meſſe quod comedat.* In quem locum Sanctus Hieronymus ſcribit: *Si tantillū animal principe carens & rationis expers naturâ duce ſibi providet in poſterū, multò magis tu ad imaginem DEI conditus, ad videndam ejus gloriam vocatus, doctorum magiſterio adiutus, ipſum conditorem habens ducem, debes in præſenti bonorum operum fructus congregare quibus in æternū vivas in futuro. Hæc etenim vita in eo meſſi comparatur & æſtati, quòd nūc inter ardores tentationū tempus eſt colligendi futurorum merita præmiorum: at dies iudicij hyemis ſimilis rigoribus; quia tunc nimirum nulla relinquitur facultas pro vitâ laborandi: ſed tantum cogitat quiſque horreo propria actionis, quod recondidit, proferre. Vnde Dominus præcipit dicens: Orate vt non fiat fuga veſtra hyeme.* Sic Hieronymus. Quid? nónne omnes hoc tempore occupantur in colligendis frugibus &

I. Qui nuptias illas ſpernunt.

vindemijs, pro futurâ hyeme? At verò conſiderandum eſt, quia æternitati vivimus immortales, etiam illi providendum eſſe. Ridebimur alioquin; ſicut cicadam à formicâ fabulantur deriſam; quando in hyeme annonam petijt, dicente eâ: *Aeſtate cantaſti; hyeme nunc ſalta.* Quàm putatis doluiſſe Ægyptios agricolas, qui in ſeptem annos fertilitatis nihil ſibi repoſuerunt; venientibus ſterilitatis annis? ô nos inſipientes; dicebant; qui non audivimus prædictionem Ioſeph, nec ſecuti ſumus exemplũ ejus recondentis ſibi in futurum annonam! Ecce jam experimus annos ſterilitatis, de quibus nos monuerat &c. Et quemadmodum illi ſeipſos tandem vendere Pharaoni in ſeruitutem coacti ſunt: ita ignavi illi vendentur Cacodæmoni in ergaſtulum gehennæ.

II. Qui terrenis bonis nimio amore adhærent.

II. Alius abijt in villam ſuam. Sub tali prætextu nuptias cœli negligunt, qui terrenis bonis nimiùm adhærent. Et 1. dũ vilibus & quaſi villanis innati ſordibus meliora & ſuperna nõ capiunt nec cupiunt. Ita ruſticus ille, qui à Gregorio Pp. XIII. primâ vice lautis epulis more aulico tractatus, cùm interrogaretur, quînam habitus eſſet? malè; reſpondit. Poſtero die more ruſticano vilibus & ruralibus cibis appoſitis, optimè ſe paſtum reſpondit. At hoc agricolæ dicunt. Nos Chriſtiani ſcire debemus meliora & cœleſtia nobis parata eſſe. Hodiernum enim Evangelium ad delicatiſſimas epulas nos vocat, ad tauros & altilia, id eſt, ad optimas & optatiſſima quæque; addens omnia parata eſſe; quia in cœleſti convivio nihil deeſt; id quod requirit appetitus humanus, alioquin inſatiabilis. Idipſũ Iſaias c. 25. prædixit: *Faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc convivĩu pinguium, convivium vindemiæ, pinguium medullatorum, vindemia defæcatæ, & præcipitabit mortem in ſempiternum.* Ad has epulas omni dulcedine plenas invitamur Chriſtiani.

1. Trip Do. 5. poſt Pent. C. 8. E.

2.

2. Dum præſentia etſi modica præferunt futuris, licet immenſis. Villa dat quidem parata bona, modica tamen, quotidie ſc. aliquid, oua, pullos, lac, vitulos, fænum, frumentum; aula dat futura & poſt annos ſeruitio diuturno impenſos, ſed dat magna. Quare ſicut multi villam potiùs, quàm aulam amant: ſic & terrã potiùs quàm cœlum; quia hoc in futurũ promittit: illa jam dat. Tales filij Ruben & Gad, Num. 52. qui vicini jã terræ promiſſæ, cùm haberent pecora multa & viderent terræ fertilitatem citra Iordanem, & paſcua vberrima, noluerunt traijcere fluuium, ad querendam ſibi ſedẽ. Qui propterea à Moyſe acriter reprehenſi ſunt: *Nunquid fratres veſtri ibunt ad pugnam & vos hic ſedebitis?* Iure longè maiori increpandi ſunt, qui hujus vitæ modicum bonum immenſo anteponunt vitæ alterius. Pecorum eſt hoc, non hominum, præſentia tantùm quærere; de quibus Oſeas c. 10. ait: *Ephraim vitula docta diligere trituram;* quia mauult ſcilicet triturare quàm arare, cùm in triturâ poſſit ſimul vorare, in araturâ non item, ſed debeat expectare meſſem. Non idem ſenſus eſt agricolarum, qui ſpe futuræ meſſis libenter etiam arant. Deinde nónne omnes fratres noſtri, Beati, cœlum expugnare & Iordanem traijcere debuerunt? Et quàm multi alij Chriſtiani viri, mulieres; parui, magni, religioſi, ſæculares contendunt ad cœlum? Nónne contra fidem baptiſmi agimus, ſi in terra remanere velimus? Denique nónne videmus, quàm vicini ſimus terræ promiſſæ? quàm vicinus mortis ſeu Iordanis tranſitus?

III. Qui ſe nimiùm implicant varijs negotijs.

III Alius diſceſſit ad negotiationem ſuam Hoc prætextu retinentur à cœlo, qui nimiùm implicant ſe negotijs, varijs & varijs; vnde nunquam ſe extricare & tempus nanciſci queunt ad audiendum ſacrũ, ad confitendum, communicandum, orandum. Similes Hebræis, Pharaoni ſervientibus, à quo oppreſſi operibus luti & laterum & conquirendarum palearum, vix tempus reſpirandi habebant; vnde non audierunt Moyſen evocantem eos in terram promiſſam, vt habetur Exo. 6. Sentiunt hoc plurimi; qui non poſſunt ſe expedire à ſuis negotiationibus, commercijs, ædificijs, litibus, ſeruitijs, vt vacent Deo & rebus pijs ac ſaluti ſuæ: quemadmodum & Salomon ſeſe occupavit in extruendis palatijs, hortis, piſcinis, vineis, navigijs in Tarſum miſſis pro ſimijs, pavonibus, dentibus eburneis, auro & argento: curam animæ ſuæ interim neglexit. Sed nónne hi deſipiunt, dum puerilibus ſe negotijs dedunt, & negotiorum omnium maximum negligunt? *Nemo militans DEO,* ait Apoſtolus 2. Tim. 2. *implicat ſe negotijs ſæcularibus;* miles enim non opificium, non mercaturam, non ſtudium tractat, ſed militiam. Vnum eſt negotium maximum, animæ ſalvandæ, de quo 1. ad Theſſalon 4. dicitur: *Veſtrum negotium agatis.* Similes ſunt iſti pueris, de quibus S. Chryſoſtomus hom. 80. in Joan. ait: *Pueri magna non deſiderant, vilia ſolent admirari, currus, equos, aurigas, rotas luto factas, hoc aſpectu delectantur. Quod ſi Regem in curru aureo ſedentem & mulos albos junctos & eximiũ cultum viderit, ne reſpiciunt quidem. Tales nonnulli nunc viri reperiuntur, nulla his cæleſtium cura, ſed ad lutea tanquã pueri obſtupeſcunt & terrenis divitijs blandiuntur, & gloriã & voluptates hujus ſæculi magni pendũt, quæ ita puerilia ſũt vt illa. Quæ verò & vitæ & gloriæ & requietis cauſa ſũt, non curant, ſed vt pueri his privati deflent, illa autẽ ne deſiderare quidem nôrunt: ita & multi in ætate provecta. Ideò, inquit. Nolite pueri fieri ſenſibus.* Sic Chryſoſtomus. Nimirum vt infantes illi, qui in carcere nati & educati ſunt, nihil eorum, quæ in mundo ſunt, magni æſtimant aut deſiderant, quia nihil norunt niſi ea quæ in ergaſtulo ſunt, ita miſeri iſti in his mundi tenebris enutriti, quia cœlum non conſiderant, nil niſi terram cogitant & amant.

IV. Qui non credũt verbo Dei.

IV. Alij tenuerunt ſervos Regis & contumelijs affectos occiderunt. Hæc impudentia illorum eſt, qui non credunt verbo Dei, vocanti eos ad nuptias cœli, neque ejus præconibus, ſed calumniantur inanibus eos minis ludere & terrere homines; quales ſunt athei & pſeudopolitici, qui nullam aut certè modicam fidem habent; quo modo Ægyptij illi, qui

monente

monente Moyſe, vt caverent, ſibi & pecoribus ſuis eaque in ſecura loca reducerent quòd omnia quæ in agris manerent, grandine perimenda eſſent, neglexerunt ac ſpreverunt verbum hoc; vnde & grandine perierunt vnà cum pecoribus. Exod. 9. Imò & ipſi Hebræi *pro nihilo habuerunt terrã deſiderabilem, non crediderunt verbo ejus*. pſal. 105. quòd videlicet eſſet terra tam bona & fertilis. Ægyptij quia pluuiam à cœlo non expectant, ſed inundationem dumtaxat à Nilo, quando Sol perambulat ſignum Leonis; ideò cœlum non curant, ſed præciſè ad Nilum attendunt. Vnde de illis Seneca lib. 4. nat. quæſt. c. 2. ait: *Nemo aratorum cœlum aſpicit*. econtrà Leonem amant & vndique capita leonum ficta canalibus affigunt, teſte Cauſſino in Symb. Ita mundi amatores, quia de terrâ tantùm ſuam fælicitatem expectant, cœlum nihil curant; quia vitam alteram non credunt; hinc cœlum non aſpiciunt: ad Nilum tantùm attendunt, ad reditus & proventus ſuos annuos, ad agros & vineas, ad greges & armenta, ad prædia & arces, ad mercaturas & induſtrias ſuas: colunt ſolum Leonem, Principem, opulentum amicum & fautorem ſuum, ſicut meretrix illa Oſe. 2. *Vadam poſt amatores meos, qui dant panes mihi & aquas meas, lanam meã & linum meum & potum meum*. An non talis fuit ille Nobilis apud P. Ierem. Drexelium l. 1. de cœlo c. 8. qui in convivio ſedens dixit: *Si mihi Deus facultates meas ac voluptates eâ lege tranſcriberet, vt in annos mille meo arbitratu liceret ijs frui, ego me hercle ſuum Deo cœlum non inviderem. Cantarem liberè. Cœlũ cœli Domino, terram autem dedit filijs hominum. Vita mihi voluptuaria ad mille annos extenſa pro cœlo forct*. Bene in hunc exclamat Auctor, *ô agricolam! ô ſcrofipaſcum! imò ô porcum ſcrofam! Haccine oris Chriſtiani vox?* Atheorum hæc vox eſt, & eorum, qui animam vnà cum corpore extingui ſibi perſuadent, nullamque alterius vitæ beatitudinem eſſe ſibi imaginantur. Quid faciamus talibus, qui nullam ſacris litteris fidem habent? Quæramus rationes alias, quibus eos conuincamus, vel ſaltem ad abſurda deducamus.

Animæ immortalitas comprobatur.

Imprimis deprehendimus in anima illimitatam & inſatiabilem cognoſcendi & appetendi vim, etiam eorum, quæ nullum habent ad commoda corporis ordinem, 1. ſed quæ merè ſpiritualia & æterna ſunt, quibus etiam potiſſimùm delectatut & gaudet. Non ita bruta animantia, quæ nihil nôrunt aut appetunt, nullâque re delectantur aut dolent, niſi quatenus ea corpus bene aut malè afficit. Hinc patet animam hominis, ex natura ſua corporalia omnis tranſcendere adeoque ſpiritualem & immortalem eſſe. 2. Adhæc ſapientiſſimus ille Rex Arragonum Alphonſus *maximum argumentũ immortalitatis ſibi videri dicebat, quòd corpus in hac vita decreſcere videmus, ac per omnia membra ſua quaſi fines & terminos habere: animos verò quantò magis ad annos accederent, tantò magis intelligentia, virtute & ſapientia creſcere*; vti ſcribit Panormit. l. 4. geſtorum ejus num. 37. Rurſum deprehendimus innatũ nobis immortalitatis & beatitudinis perfectæ inſatiabilem appetitum. Hinc nemo non quærit ſibi nomen & famam immortalem: hinc poſteris ſcribunt libros, erigunt ſibi monumenta in ſtructuris, Epitaphijs: hinc appetitus liberorum & poſteritatis, in qua poſt mortem etiam vivant. Hic autem appetitus à Deo & naturâ eſt, cùm innatus ſit, ſicut cani appetitus venandi feras, allatrandi exteros & fures, cato comprehendendi mures, accipitri capiẽdi aues, &c. Nihil autem à Deo fruſtrà factum; igitur appetitus hic expleri immortalitate debet. Adhæc plurimi, etſi mortem corporis horreant, fluxam tamen hanc vitam parui æſtimant, ponendo eam pro laude, famâ, libertate, vitando dedecore, virtutis pulchritudine, vt vitam alteram beatiorem conſequantur vel ſaltem immortalem ſui memoriam poſteris relinquant. Argumentum igitur hoc eſt, ſuper eſſe animo humano talem vitam.

4.

4. Prætereà ſi anima hominis vnà cum corpore interit, ſequetur ſummum hominis bonũ eſſe in corporis commodis & hujus vitæ voluptatibus carnalibus; eritque veriſſima illa peruerſorum ſententia: *Comedamus & bibamus, cras enim moriemur*. Iſa. 22. Itaque ſapient illi & quidem ſoli, qui ventri & abdomini ſeruiunt, ebrietati & ſcortationi vacant & in omnia vitiorum genera ſe proijciunt vitamque porcorum viuunt. Qui etiam beatiores erunt, qui fuerint ſceleratiores, carni videlicet ejuſque delicijs magis mancipati; infæliciores contra erunt qui virtutibus & pietati & ſapientiæ ſtudent; quia illi ad finem & ſummum bonum ſuum propiùs, quàm iſti accedunt. Nec ſolùm beatiores, ſed & laudabiliores erunt, quia laude dignum eſt ſectari ſummum bonum, eoque in tempore frui. At quis neſcit iſtud contra omnium hominum ſenſum & opinionẽ eſſe? Quis enim vnquam magis laudavit vitia quàm virtutes? vitam Epicuream quàm Chriſtianam & religioſam? Quis improbos & peruerſos laudibus celebrare, ne dicam præferre ſanctis viris, auſus eſt?

5.

Quinto ex illa vaniſſima opinione ſequitur peiorem eſſe conditionem hominum quàm beſtiarum, quarum tamen ille dominus eſt. Natura enim humana innumeris ſubeſt ærumnis, quarum expers eſt beluina. Aſſiduè enim cruciatur curis & ſolicitudinibus, exagitatur timoribus & inprimis metu mortis, quam bruta nequaquam apprehendunt: tabeſcit invidiâ, conficitur mœrore, cruciatur deſiderijs, vritur aliena proſperitate. Taceopaupertatem, ſervitutem, exilia, carceres, morbos omnis generis, labores, inſaniam, bonorum iacturam aliaque innumera mala, à quibus bruta exempta ſunt. Quinimò melius foret & congruentius naturæ, hominem numquam extitiſſe, quàm accepiſſe animum tot miſerijs & morti ſimul obnoxium; cùm bona, quæ homo in corpore percipit, nequaquam æquare mala, quæ experitur, poſſint.

6.

Sextò ſequitur nullam prorſus vllius virtutis aut honeſtatis habendam eſſe rationem, cùm nihil inde ſperari commodi, nullus laboris fructus queat. Itaque perinde erit furari ac dare eleemoſynas, occidere & ſeruare hominem,

nem, mentiri & vera loqui. Licebit ad conſequendam voluptatem velut vltimum finem peierare, rapere, mactare, adulterari &c. denique nullum foret peccatum, adeoque nec plecti à Magiſtratu poſſent improbi. Quis autem adeò atheus & inſanus eſt, vt hæc dogmata probet? Quis neſcit plurimùm referre, vtrùm quis inſanus hominem occidat; an alter, qui eſt ſanæ mentis? illum pœnâ dignum, hunc commiſeratione duntaxat eſſe? quis neſcit puniendà & culpanda ſcelera, virtutes commendandas & præmiandas?

7. Septimò ſequetur nullũ eſſe Deum, nullamque ejus providentiã. Si enim Deus eſt, vtique juſtus eſt & proinde bonos remunerabitur, malos condemnabit. At verò id fieri in hâc vitâ communiter non videmus, ſed contrarium potiùs; impios exaltari, honorari, deliciari, dominari: pios deprimi, ſperni, affligi, ſubigi. Ergo concedenda eſt altera vita, in quâ cuique tribuatur, quod meretur & ſuum eſt.

8. Octavò figmentum illud eliditur ex conſcientiæ flagello, quo impij cæduntur, & adeò quandoque vt ferre illud nequeant, & vitam potiùs ſibi abrumpant. Hinc conantur quidam varijs modis remorſum illum opprimere, vix tamen vnquã poſſunt, niſi planè obſtupefiant. Hic verò certiſſimum futuri judicij præſagium èſt & vindictæ, quæ ſceleratos poſt hanc vitam manet.

Denique vt alia plurima taceam, quæ doctè in hanc ſententiam proponit noſter Leſſius in tract. de animæ immortalit. Si cũ corpore extinguitur anima, nulla prorſus politia ſtare poſſet. Quis enim ſibi metuet audere omnia ſcelera, necare ipſos Reges & Magiſtratus & quoſcunq; ſibi adverſantes, ſi nihil eum manet præter extinctionẽ ſuã? Peream ego, dicet impius, modò & iſte pereat. Pauperes, ærumnoſi, afflicti, oppreſſi necabunt proles ſuas, imò & ſeipſos; quis enim non malit citò & ſemel mori, quàm diu in tormento & miſeriâ vivere? At pauperibus ſublatis mundus intereat neceſſe eſt, vt alibi oſtendimus. Abominemur igitur & execremur illos, qui talia ſentire vel loqui non erubeſcunt. Recedamus quoque ab illis, qui ob vaniſſimos prætextus à cœli nuptijs ſe excludunt. Pereant illi, ſi ita volunt, ſed pereant ſine nobis, qui fidem Chriſto in baptiſmo dedimus, nos omnibus poſthabitis ad has nuptias acceſſuros, ad quas vocati ſumus &c.

THEMA QVARTVM.

Deum vbique præſentem eſſe rerũ omnium inſpectorem.

1. *Teſtatur id ſacra Scriptura.*
2. *Oſtenditur exemplis.*
3. *Oſtenditur ex ratione.*
4. *Confirmatur ex lumine naturæ.*
5. *Confirmatur ex Gentilium placitis.*

Intravit autem Rex, vt videret diſcumbentes. *Matth.* 22.

MIrum Audit. quomodo homo ille non inſtructus veſte nuptiali auſus ſit intrare ad convivium nuptiarum. Quis enim vadens ad nuptias, non ornatiorem ſumit veſtem? non invenio cauſam aliam, niſi quia forſan putavit; ſe à Rege non videndum in confertâ multitudine, ſuique quaſi vnius hominis rationem non habendam, quâ in re magnoperè ſe erràſſe ſuo malo expertus eſt. Communis eſt hic error penè omnium peccantium, & quidem pernicioſus. Dicite enim mihi; quid eſt, quod non vnus, ſed innumeri mortales in Eccleſiâ militante, non unâ alteràve horâ, ſed totis diebus, menſibus, annis verſari coram oculis cœleſtis illius Regis, ſordidi & peccatis contaminati audent? Non invenio aliam cauſam; niſi quia ſe & ipſi latére poſſe exiſtimant, nec videri in tanta hominum multitudine à Rege illo, tam procul à nobis, vti videtur, exiſtente. Sed decipiuntur miſeri; ac licet non ſtatim objurgentur & eijciantur; fiet tamen id ſuo tempore, niſi reſipiſcant. Hinc igitur monet Eccleſiaſticus c. 16. *Non dicas: à DEO abſcondar, & ex ſummo quis mei memorabitur? In populo magno non agnoſcar. Quæ eſt enim anima mea in tam immenſa creatura?* quo modo videlicet diſcipuli in magna & frequenti ſchola garrientes: fures in conferta turba burſas præſcindentes latere vtcunque poſſunt. Non ſic coram oculis Dei, qui ad ſingulos ita attendit vti ad omnes; quia *ecce cœli cœlorum,* addit ibi Eccleſiaſticus, *abyſſus & vniverſa terra & quæ in eis ſunt, in conſpectu illius cõmovebuntur,* quia totus mundus coram eo nõ eſt niſi atomus vnus. *Ecce gentes quaſi ſtilla ſitulæ & momentum ſtateræ reputatæ ſunt: ecce inſulæ quaſi pulvis exiguus &c.* Iſa. 40. Facilè igitur quidquid in vniverſo mundo eſt, vno intuitu contueri & penetrare poteſt. Quæ res, vt magis & potentiùs cordi noſtro imprimatur, confirmanda eſt argumentis pluribus.

I. Teſtatur id paſſim S. Scriptura clariſſimis verbis; vti Ier. 23. *Putáſne DEVS è vicino ego ſum, dicit Dominus, & non DEVS de longè? ſi occultabitur vir in abſconditis: & ego non videbo eum, dicit Dominus! numquid non cælum & terram ego impleo, dicit Dominus?* q.d. nolite cogitare, quòd ego, quaſi in cœlo ſub nubibus lateam & longiſſimè abſens circa cardines cœli perambulem, nec ſciam, quæ in terra fiunt; vti dicunt impij aliqui, Iob 22. *Quid novit DEVS? & per caliginem judicat. Nubes latibulum ejus, nec noſtra conſiderat, & circa cardines cæli perambulat.* Ego enim è cœlo velut altiſſima ſpecula omnia inferiora intueor. Similiter loquitur Eccleſiaſticus 23. *Omnis homo, qui tranſgreditur lectũ ſuum, contemnens in animam ſuam & dicens: Quis me videt? Tenebræ circumdant me, & parietes cooperiunt me, & nemo circumſpicit me, quem vereor? Delictorum meorũ non memorabitur Altiſſimus. Et nõ intelligit, quoniã omnia videt oculus illius. Et nõ* I. Teſtatur id S. Scriptura.

cognovit

cognovit, quoniam oculi Domini multò plus (Græcè: *decies millies*) *lucidiores ſunt ſuper Solem, circumſpicientes omnes vias hominum, & profundum abyſſi & hominum corda intuentes in abſconditas partes.* Sol non aſpicit oppoſitum nobis terræ hemiſphærium, nec profundum maris, nec quæ in terrâ latent, multò minùs quæ in corde hominis; ea omnia tamen Deus videt & omninò penetrat. Idem inculcat Eccleſiaſtici 16. v. 16. & ſeq. Concinit David Pſalm. 138. *Quò ibo à ſpiritu tuo quò à facie tuâ fugiam? ſi aſcendero in cœlum, tu illic es: ſi deſcendero in infernum, ades: ſi ſumpſero pennas meas diluculo; & habitavero in extremis maris; etenim illuc manus tua deducet me.* Eodem modo loquitur Amos 9. *Si deſcenderint vſq; ad infernũ, inde manus mea educet eos: & ſi aſcenderint vſq; ad cœlum, inde detraham eos. Et ſi abſconditi fuerint in vertice Carmeli, inde ſcrutans auferam eos: & ſi celaverint ſe ab oculis meis in profundo maris, ibi mandabo ſerpenti & mordebit eos, &c.* Scribit Herodotus l. 4. Perſarum Regis Darij exercitum in expeditione Scythicâ rerum inopiâ laborâſſe, eoque intellecto tres Scytharũ Reges, Scopaſin, Taxacin & Indathyrſum miſiſſe ad eum caduceatorem cum muneribus, ave, mure, ranâ, & quinque ſagittis. Voluerunt autem eo munere, vti Gobrias Perſis interpretatus eſt, illis denũciare hoc: *ô Perſæ niſi vt aues ſubvoletis in cœlum, vel vt mures ſubeatis terram, vel vt ranæ inſiliatis in paludes, non remeabitis eò vnde veniſtis, his nimirum ſagittis conficiendi.* Demonſtravit id eventus, cùm Darius turpi fugâ conſulere ſibi debuit. Magnum ergo timorem incuſſit hæc denunciatio Dario, Regi potentiſſimo licet. Qualem non incutiat Dei denunciatio, quem nec in cœlum evolantes, nec terram ſubeuntes, nec in mare deſilientes poſſumus effugere? Accedit Job, qui etiam omnes vias & paſſus noſtros à Deo in numerato haberi ait c. 3. *Obſervaſti omnes ſemitas meas & veſtigia pedum meorum conſideraſti.* Ad inſtar ſcilicet Venatorum, qui ferarum ſemitas & veſtigia obſervant, vt eas capiant & mactent. Et cap. 14. *Tu quidem greſſus meos dinumerâſti*, moxque explicans eos greſſus, addit: *ſignaſti quaſi in ſacculo delicta mea.* Ad inſtar ſcilicet pecuniæ, quæ in diverſis ſacculis repoſita inſcriptum habet numerum; ad tempus quidem colligata, ſed ſuo tempore depromenda. Plus addit Dominus Matth. 10. *Veſtri autem capilli capitis omnes numerati ſunt.* In quem locum Sanctus Auguſtinus ſerm. 6. de verbis Domini: *Quantò magis mores noſtri*, inquit, *cui ſic noti ſunt capilli noſtri?* Ponderabat Abſalon capillos capitis ſui ſemel in anno 2. Reg. 14. ſed non ponderabat, minùs numerabat capillos cordis ſui, peccata ſua; idcircò perijt, quia numeravit Deus. Numeravit etiam regnum Baltaſaris & complevit illud, tradendo eum gladio Cyri, Dan. 5. Numeremus nos delicta noſtra & ponderemus, ne id Deus faciat cum confuſione & interitu noſtro.

II. Oſtenditur exemplis. II. Poteſt eadem veritas oſtendi varijs exemplis. Quando Adam peccavit in paradiſo vnà cum Evâ, quis præter illos adfuit? Et nónne Deus mox deprehendit illum, etiam abſconſum & indicavit ei peccatum ſuum? Gen. 3. Cain fratrem interfecit, & *cadavere eius abdito, rem clam fore putabat*, ait Ioſephus l. 1. Antiq. c. 3. Verùm Deus, *Ecce vox ſanguinis fratris tui*, inquit, *clamat ad me de terrâ*. Gen. 4. q. d. ſanguis & cadaver eius ſtat coram me vltionem petens. Fugere etiam à Deo conabatur Ionas, quando inſcendens navim navigavit in Tharſis, & deſcendit in interiora navis; quaſi Dei conſpectum hoc modo fugiturus, ſaltem eo fine, vt ne à tam longè diſſito loco revocaretur in Niniven. At verò immiſsâ tempeſtate, & jactâ ſorte mox deprehenſus eſt, & in mare projectus. *Ecce fugitiuum Dei*, ait Sanctus Gregorius 6. moral. cap. 13. *tempeſtas invenit, ſors ligat; mare ſuſcipit, bellua includit; & quia auctori ſuo obedire renititur, ad locum, quo miſſus fuerat, ſuo reus carcere portatur.* Qui ergo Deum fugere cupiunt, non quidem effugiunt, ſed de attributo in attributum Dei, à clemente fugiunt ad iratum: ſicut Ionas ad navim, tribus tantùm digitis à morte diſtantem, ad procelloſum mare, ad immanem belluam, à clementiſſimo Deo fugit. Denique Achan, ex toto Hebræorum populo vnicus fur fuit, qui furtum ſuum in terrâ abſcondit, tamen viſus eſt & proditus. Ioſ. 7. Quis igitur à Dei oculo tutus erit; quando hic vnus in tanta multitudine nõ latuit? Quid quod etiam Deus ſæpiſſimè ſanctis etiam ſeruis ſuis perſpicaciam hanc conceſſit, vt longè diſtantia cernerent atque audirent, ac ſi præſentia illis forent? Mutarât habitum vxor Jeroboami, vt aliam ſe ſimularet, vadens ad Ahiam Prophetam, interrogatura de valetudine filij. Sed Propheta, licet præ ſenio cæcutiens, è ſonitu pedum mox eam deprehendit, à Deo primùm edoctus, & dixit: *Ingredere vxor Ieroboam; quare aliam te ſimulas?* 3. Reg. 14. Ergo & qui mentiuntur ac ſe trãsformant in alios, patent ſervo Dei & non patebunt ipſi Deo? Cucurrit Giezi, ſervus Eliſæi, poſt Naaman Syrum, & emunxit dolo munera, mẽtiens inſuper domino ſuo, ſe non iviſſe quoquam. At quid ipſi Eliſæus? *Nónne cor meum in præſenti erat, quando reverſus eſt homo de curru ſuo in occurſum tui?* 4. reg. 5. Simile eſt quod de S. Martino refert Gregorius Turon. l. 2. Hiſt. Franc. c. 2. Cùm enim Brictius eius diſcipulus abſentem procul Martinum, delirum appellâſſet, poſteà Martinus placidâ voce eũ compellans; *Num ego Bricti delirus tibi videor?* Cumque ille turpiter cõfuſus, dixiſſe id ſe negaret: *Nónne aures meæ*, ait Martinus, *ori tuo adhærebant, cùm hæc eminùs loquereris?* S. Anſelmus in lectulo jacens, dum ſecum meditatur, quomodo Prophetæ viderint abſentia & futura, repentè illuminatus videt per medios dormitorij & Oratorij muros fratres ſuos Monachos in templo occupatos pro apparatu Matutinorum: alios altare adornantes, alios luminaria accendentes, alium campanæ funem apprehendentem ad pulſandum. Vt in eius vitâ. Ecce cor Eliſæi, & aures Martini & oculi Anſelmi adſunt longè abſentibus, intra muros converſantibus, malè & benè operantibus; quaſi coram agen-

agentibus;quid igitur?non aderunt aures oculique Dei ? Quid enim Deus (à Græco *θεάομαι* quod eſt ; *video*) niſi *videns* & omnia contemplans ? Et quid mundus niſi mare vitreum coram Deo? Apoc. 15. v. 2. Vt ergo vitrum pellucidum omnia demonſtrat, quæ intus latent: ita Deo omnia manifeſta ſunt.

III. Oſtenditur ex ratione. III. Idem oſtenditur ex ratione, quæ convincit Deum neceſſariò eſſe immenſum, adeoque vbiuis locorũ. Nam 1. ſi non eſſet immenſus, poſſet eo aliquid maius & patientius magiſque in omnem partem expanſum excogitari ac dari; vnde Deus non eſſet. Rursũ poſſet aliquid eſſe extra Deum, quod ab eo non foveretur ac conſervaretur; quod eſſe nequit. Adhæc ſi non eſſet vbique & immenſus, poſſet loco moveri & incipere eſſe in ſpatio, vbi nunc nõ eſt: ſicut mũdus poſſet loco moveri per inane ad quodvis punctum & deſerere hunc locum. Denique cùm ſit infinitus entitate, debet etiam infinitus eſſe extẽſione. Sicut enim quantitas ſeu extẽſio ſequitur entitatem rei: ita modus extenſionis modũ entitatis. Entitas Dei neſcit modum ſeu terminum, ergo & extenſio. Ita ferè Leſſius l. 2. de perfectionibus diuinis c. 8.

Aliud argumentum ſuppeditat Pſalmiſta Pſalmo 63. canens: *Dixerunt* (impij) *non videbit Dominus, nec intelliget Deus Iacob. Intelligite inſipientes in populo, & ſtulti aliquãdo ſapite: Qui plantavit aurem, non audiet? aut qui finxit oculum, non conſiderat?* q.d. fecitne Deus opus aliquod quod ſupra ipſum eſſet? potéſtne ignorare opus ſuum? potéſtne alijs dare, quod eminentiùs nõ habet? Fecit huc, quod B. Petrus Damiani opuſ. 3. cap. 21. ſcribit: *Lynx tam incomparabile viſûs acumen habet, vt non modò quolibet corpus ſolidũ, ſed & lapideos parietes penetret. Quod nimirũ hoc modo probatur, quia ſi lynx ex vnâ parietis parte conſiſtit, caro verò altrinſecùs ponitur, tanquã nihil interſit, ad eã protinus inhiat atq; vt ſibi præbeatur, anhelat. Si ergò mutum pecus tam ocvax intuitûs acumen habet, humana mentis intima Deus omnipotens quãtò profundiùs videt?* ſic ille. Quidquid de hoc ſit, conſtat lynces accutiſſimũ viſum habere, ita vt *lyncei oculi* in prouerbium tranſierit. Potuit igitur Deus talem viſum dare bruto animali, & ipſe acutiorem non habebit centies millies?

IV. Confirmatur ex lumine naturæ. IV. Idipſum confirmatur ex naturæ lumine. 1. Nemo, cùm Deum orat, dubitat exaudiri à Deo preces ſuas; alioquin enim fruſtra & ſtultè oraremus. At omnibus hominibus à naturâ inſitum eſt, vt Deum in neceſſitate invocent. Ita enim & Gentiles illi naturæ, qui vehebant Jonam, *invocaverunt vnuſquiſque Deum ſuum*: Jon. 1. Et illi ſacerdotes Baal. 3. Reg. 18. *clamârunt ad Deum ſuum: tranſiliebat quoque altare, & incidebant ſe lanceolis*; proinde non ſolùm audiri ſe, ſed videri à Deo ſuo credebant; decepti in hoc ſolo, quòd falſum & fictitium Deum invocarint. Jam ſi natura hominibus perſuadet, audiri eorum præces à Deo; quis dubitare poteſt, ſe ab eodem videri? Sanè viſus multò longiùs ſe extendit, quàm auditus, ſi de humanis loquamur ſenſibus: non ergo difficilius eſt Deo videre homines, quàm audire, etiam ſubmiſſâ ac preſſâ voce orantes. Accuſat igitur & convincit ſeipſum homo ſi in oratione quidem ſe componat ad modeſtiam & pietatem, extra orationem verò fræna laxet impudentiæ & leuitati. Nunquid enim Deus videt nos orantes ſolùm, & non peccantes? Num in mõtibus adeſt tantùm, & non in vallibus & campeſtribus, vti credebant Syri? 3. Reg. 20. Solâ ergo philautiâ decepti, putamus nos latere; cùm malè: patere verò, cùm bene agimus.

Rurſum naturale eſt hominibus calamitate aliquâ preſſis, vt in cælum ſuſcipiant, opem à Deo præſtolantes. Ita Suſanna illa iniquè accuſata *flens ſuſpexit in cælum*. Dan. 13. Similiter S. Stephanus inter iniquiſſimos Iudices intendit in cœlum. Act. 7. Itaque in tribulatione poſita credimus nos Deo eſſe conſpicuos, & auxilium ab eo expectamus; cur non item alijs temporibus dum in proſperitate & voluptatibus degimus? Sed nimirum in proſperis & lætis toti in lætitiam & voluptatem effuſi omnia alia obliviſcimur: in adverſis demum nos colligimus & ad cor redeuntes, vndique auxilia conquerimus, ſicque ad Deum recurrimus; non aliter ac dum ægrotare incipimus, Medicos vocamus & imploramus; quorum, dum valemus, planè obliviſcimur.

V. Confirmatur ex Gẽtiliũ placitis. V. Idem ſtabilitur ex Gentilibus, qui & ipſi Dijs ſuis omnia ſua patere crediderunt, tametſi in hoc errârunt, quod cùm capere non poſſent, quomodo vnus Deus omnia videret & gubernaret, poſuerunt plures Deos; alium, qui cœlo; alium, qui terræ; alium, qui mari & aquis; alium, qui ſylvis præeſſet &c. Teſtatur hoc de ipſis S. Paulus Act. 17. illis verbis: *Sicut & quidem veſtrorum Poëtarum dixerunt.* Virgilius 4. Georg. Deum namq; *ire per omnes terras tractusq; maris cælumq; profundum &c.* Et Eclogâ 1. dixit: *Iovis omnia plena* eſſe. Aratus quem citat Paulus: *Comita numine magno Conciliumq; virum complet, pelagusq; profundum. Et pelagi portus, fruimur Iove & vtitur omnes &c.* Plato & ex eo Virgilius 6. Æn. Deum eſſe animam mundi dixerunt: *ſpiritus intus alit &c.* Lucanus l. 2. *Iupiter eſt quodcunq; vides, quocũq; moveris.* Ennius quoque apud Ciceronẽ l. 2. de nat. Deorũ. *Thales Mileſius*, ait Cicero l. 3. de lege, *qui ſapientiſſimus inter ſeptem fuit, dicebat homines exiſtimare oportere Deos omnia cernere & deorũ omnia eſſe plena; & ita fore omnes meliores.* Idem Thales interrogatus, poſſétne homo clã Deo crimen patrare? reſpondit: *ne cogitans quidem*; apud Laert. l. 1. Heraclitus eis, qui ad ſe inviſendi gratiâ veniebant, nec ingredi volebant quòd in casâ furnariâ eſſet: *Ingredimini*, aiebat, *quia nec huic loco Dij deſunt immortales*, refert Ariſtoteles de partibus anim. capite vltimo. Plinus libro 2. capite 7. dixit: *DEVS totus eſt ſenſus, totus viſus, totus auditus, totus animæ, totus animi, totus ſui.* Senec. epiſtola 41. *Propè eſt à te DEVS*, ait: *& cùm eſt, intus eſt. Sacer intra nos ſpiritus ſedet.* Ægyptij Deum pinxerunt, ſpecie oculi baculo ſeu ſceptro inſiſtentis. Sceptro eius vniverſale imperium, oculo eius vniuerſalem circumſpectationem & omni-

& omniſcientiam denotantes ; apud Pier. in hierogl. l. 33.

Quando igitur hæc veritas tot firmatur teſtibus, quis jam niſi planè inſanus audeat cõtradicere? Et ſi id nobis perſuademus, quî tandem fit, vt Deum omnia implentem omniaque cernentem præ oculis non habeamus, ſed adeò liberè vivamus, ac ſi longiſſimè abeſſet? Sanè qui in hodier. Evangelio deprehenſus eſt ſordidus in conſpectu Regis, cauſam temeritatis ſuæ reddere nõ potuit ſed obmutuit. Quid reſpondebunt Deo, qui ante ejus conſpectum degere in peccatorum ſordibus non verentur? vtique & ipſi obmuteſcere debebunt. Nimirum ſicut, infantes rationis vſu carentes, ſi manu faciem tegant, adeoque alios non videant, nec ſe videri exiſtimant: Et ſicut Struthio caput abdens ſub frondibus, totum ſe latêre putans, facilè in manus venatorũ incidit: ita miſeri iſti ratione deſtitnti, dum ipſi Deum non vident, ſe quoque ipſi clam eſſe putant, ſicque in cacodæmonum manus veniunt. *Quid tã ſtolidum*, ait S. Ambroſ. l. 1. offic. c. 14. *quàm putaté quò à DEVM quidquam prætereat? Si enim radius Solis fundit lumen ſuper terram, & in ea, quæ clauſa ſunt, ſe inſerit: quomodo nõ poteſt intellegibilis DEI ſplendor in cogitationes hominum & corda ſemet, quæ ipſe creavit, inſerere?* Deinde cauſã hujus ſtoliditatis afferens: *Nolunt*, ait, *ſupra ſe eſſe judicem, quem nihil fallat. Nolunt ei dare occultorũ ſcientiam, qui metuunt occulta ſua prodi.* Si impij & Athei, quò libetiùs peccẽt, negant eſſe Deũ. *Dixit inſipiens in corde ſuo: nõ eſt DEVS. Corrupti ſunt & abominabiles facti ſunt in ſtudijs ſuis.* pſ. 13. Sic inſani hæretici, ne Eccleſiæ præceptis ſubijcere ſe cogantur, dicunt Papam eſſe Antichriſtum. Sic libidine æſtuantes & inſanientes duo illi ſenes *everterunt ſenſum ſuum & declinaverunt oculos ſuos vt non viderent cœlũ.* Dan. 13. Viciſſim ſapientes ſunt, qui Deum præ oculis ſemper habent & præſentem cogitant, juxta id Eccleſiaſti. c. 2. *Oculi ſapientis in capite ejus, ſtultus in tenebris ambulat.* Caput noſtrum Deus eſt: illuc convertendi ſunt oculi: alioquin velut ſtulti in tenebris ambulamus, ſi à Deo præſente oculos deflectamus. Et quid talibus continget aliud, niſi quod ſordido illi, qui in hod. Evangelio nuptijs ſe miſcuit, ideoque velut filius tenebrarum tenebraſque amans, miſſus eſt in tenebras exteriores? Quod à nobis avertat Deus.

THEMA QVINTVM.

Documenta ex parabola.

1. *Dei bonitas & juſtitia longè alia eſt quàm humana.*
2. *Ira Dei cum miſericordia conjuncta.*
3. *Mortis memoria coërcet homines.*
4. *Filij ſibi ipſis nuptias non faciant.*
5. *Pauperes ferè ſunt qui ad cæleſtes nuptias veniunt.*
6. *Multi vocati, pauci electi,*
7. *Deus hîc longanimis, ibi ſeverus.*

Intravit autem Rex, vt videret diſcumbentes. *Matth.* 22.

SOlent ad ſpectandas nuptias homines confluere, ſpectare & obſeruare, quæ ibi ſint perſonæ, quomodo veſtitæ, quo ordine incedant, quid agant, quid loquantur, nullo plerumque fructu, ſed maiote damno, vel ſaltem inutili curioſitate. Proponuntur nobis in hod. Evangelio nuptiæ regales, filij Dei cum Eccleſiâ: nuptiæ planè admirandæ, quales nunquam viſæ? ad quas contemplandas prodijt ipſe Rex cæli & terræ, Spõſi filij Pater, *vt videret diſcumbentes*, Eamus igitur & nos ad ſpectaculum iſtud, non ſicut Rex intravit, vt judicaret diſcumbentes: ſed vt ſpectatores, non curioſi ſed induſtrij: vt videamus & audiamus, quę ibi geruntur, ad colligendum fructum: quo modo argumentoſæ apes circumuolant de floribus in flores, vt melle conquiſito ſavum ſibi conficiant.

I. Dei bonitas & juſtitia lõgè alia eſt quàm humana.

I. Videmus Dei bonitatem & juſtitiam longè tranſcendere bonitatem & juſtitiam hominum, juxta id Iſa. 55. *Sicut exaltantur cæli à terra, ſic exaltata ſunt viæ meæ à vijs veſtris, & cogitationes meæ à cogitationibus veſtris.* Aſpicite bonitatem & benignitatem Dei, Vocat ad nuptias filij ſui omnis generis homines, divites & pauperes: & vocat ſæpiùs: rogat inſuper vt veniant; denique de triuio abripit obuios & ignotos quoſque, bonos & malos. Quis Rex inter homines hoc vnquam faceret? Sed aſpicite & juſtitiam. Cùm inter invitatos vnus deprehenſus eſſet abſque veſte nuptiali, ligatis manibus & pedibus eiectus eſt in tenebras exteriores. Quis vnquam Rex mortalis ita deſęuiret in hominem, qui nuptias ſuas ſine ornatu acceſſiſſet? Quantum ergo Dei cogitationes & opera ſuperant humanas cogitationes & operationes? Bene David pſalm. 100. ait: *Miſericordiam & judicium cantabo tibi Domine.* Et pſ. 18. appellat Dei filium *ſponſum* ſimul & *gigantem: ipſe tanquam ſponſus procedẽs de thalamo ſuo: exultavit vt gigas ad currendã viam.* Quid ſponſo gratioſius? quid gigante horribilius? vtrumque Deo competit; quod explicans ſanctus Auguſtinus ſerm. 12. de Temp. *Ad hoc*, ait, *ſponſus proceſſit de thalamo ſuo, exultavit vt gigas ad currendam viam, amabilis & terribilis: ſeverus & ſerenus: pulcher bonis, aſper malis.* Eundem pſalmo 41. depingit David primò velut *ſponſum ſpecioſum formâ præ filijs hominũ*, addens: *diffuſa eſt gratia in labijs tuis*; paulò verò pòſt accingit eum gladio & armat ſagittis acutis: *Accingere gladio tuo ſuper femur tuum potentiſſime. Sagittæ tuæ acutæ; populi ſub te cadent &c.* Interim tamen homines plerique Deum tam bonum & tam juſtum minùs curant æſtimantque, quàm hominem Iudicem aut Regem quemcunque; ſpernunt enim Dei vocationes, filij ejus cœleſtes nuptias negligunt & viliſſimis ſuis negotiationibus poſthabent, denique ſeruos ejus vulnerant & occidunt. Quid mirum ſi etiam Dei judicia & ſupplicia ſeveriora ſint in illos? Solemus ſubinde

Digitized by Google

inde dicere puero petulanti: Quare es tam improbus? neſcis quàm auſterum habeas patrem? Idem nobis de DEO in hod. Evangelio dicitur. Audimus quàm tremendo & horrifico fragore detonuerit in hominem non veſtitũ nuptialibus; & nihilominus quàm multi ſedent in Eccleſiâ inter ſanctos & innocentes, edũnt, bibunt cum illis, fruuntur DEI verbo & ſacramentis; interim tamen hærent in ſuis ſordibus & in illis obſordeſcunt, nec timent DEVM tam ſeverum!

II. Ita Dei cũ miſericordia conjuncta.

II. Videmus iram DEI cum miſericordiâ conjunctam, juxta id Tob. 2. *Cùm iratus fueris, miſericordiam facies.* Etenim cùm invitati ſprevissent Regis conuiuium, & ſervos indignè accepiſſent, Rex vbi id audijt, *iratus miſſis exercitibus perdidit homicidas illos.* Ergo priùs collegit miſitque exercitum, vt ſubditi adventantis rumorem audire, ſibique conſulere ac legationem ad Regem expedire poſſent petereque ea, quæ pacis ſunt; tametſi id non fecerint. Exercitus DEI ſunt variæ, quas in vita reprobis immittit, plagæ, vt per eas emendentur; bellum, peſtis, fames, grando, pruina, ſiccitas, inundationes, locuſtarum agmina &c. His admonet rebelles, vt fugiant à facie arcûs, & ſupplicio gehennæ. Qui fundâ iaculatur, priùs lapidem gyrat, & gyrando terret admonetque hoſtem, vt ab ictu ſib caueat: donec ita qui ſclopo in eum iaculatur; priùs enim ſternit hoſtem, quàm audiatur ſtrepitus, Iudices humani clam invadunt reos, & citiùs abripiunt ad pœnas, quàm obſeruentur; quia ſupplicium ab eis ſumere volunt, non pœnitentiam exigere. DEVS primò minatur & inuadit leuiore plagâ malos, tanquam fundibularius vt David, qui fundâ inſtructus exijt ad prælium contra Goliathum 1. Reg. 17. (typus Chriſti Domini pugnantis cum hujus mundi principe) quia ſalvare eos deſiderat juxta id Ezech. 18. *nolo mortem morientis.*

III. Mortis memoria coërcet homines.

III. Videmus mortis ſpeculum & memoriam optimum eſſe medium ad coërcendos à peccatis & pertrahendos ad frugem homines. Etenim poſtquam Rex iratus exemplum vindictæ ſtatuit in reprobos, qui ſervos eius contumelijs affectos occiderant; poſtquam eos perdidit & civitatẽ eorum ſuccendit, alij, qui poſteà vocati ſunt, ne omni tergiverſatione venerunt ad nuptias; boni & mali; quia procul dubio inaudierunt, quid actũ eſſet cum ijs, qui nuptias ſpreverunt. Poſſumus hoc etiam diſcere ex mãdato invitantis Regis: *Ite ad exitus viarũ & quoſcũq; inveneritis, vocate ad nuptias.* Exitus viarũ propriè illarum termini & fines ſunt. Homines dum peccant, ad initium ſolummodò viarum & actionum ſuarum attendunt, non ad exitum & finem, qui eſt mors & ſupliciũ, ad quæ pergunt. Initium dulce, ſed finis amarus eſt. Nõ potuit Pharao adduci plagis, vt dimitteret populum Hebræorum: at vbi vidit necẽ primogenitorum, adeoque domos vndique impletas cadaueribus, *ſurrexit nocte, vocatiſq; Moyſe & Aaron nocte: Surgite & egredimini à populo meo.* Exo. 12. Vbi P. Cornelius: *Veriſimile eſt,* inquit, *ipſum etiam Pharaonẽ tantâ ſtrage perculſũ, timentemq; peiora ſurrexiſſe, vt Moſen adiret, quem ſuaviter quieſcentem domi ſua inveniens, vocando excitarit, dixeritq;: Surgite, egredimini.* Terruit etiam mortis nuncium obſtinatum illũ Saulem, qui cùm ad initium viæ ſolùm, & belli ſui, nõ ad finem attendens, exploraret à Samuele jam defuncto ſucceſſum belli, ad finem directus eſt, audijtque ab eo: *Cras tu & filij tui mecum eritis.* Quo audito conſternatus, *cecidit porrectus in terram.* 1. Reg. 28. Mors eum proſtrauit, quem priùs nulla Samuelis monita poterant proſternere. Mors ergo prædicator, omnium efficaciſſimus eſt; quod etiam fatetur S. Chryſoſtomus hom. 43. in Acta Apoſt. vbi c. 20. legimus ſub concione Pauli Eutychum, adoleſcentem ſomno obrutum cecidiſſe de cænaculo & mortuum eſſet; eoque caſu Paulum concionem ſoluiſſe. Eccur verò ſoluit, cùm plura, adhuc dicenda haberet? quia, vt ait Chryſoſtomus, *pro Doctore caſus fuit,* q. d. mors velut optimus Concionator ſuppleuit id, quod dicturus erat Paulus. Sic etiam reor rebellium perditionem & civitatis exuſtionem poſtremis invitatis fuiſſe pro Doctore, vt aliorum ſupplicio eruditi, ad nuptias, convolarint.

IV. Filij ſibi ipſis nuptias non faciãt.

IV. Videmus non filium Regis ſibi ipſi ſed patrem filio nuptias feciſſe. Quid autem hoc, niſi documentum filijs, vt ne pro libitu & affectu ſuo inconſultis parentibus facilè ſibi ſponſas, aut filiæ ſponſos quærant, Si enim Regis filius non niſi ex patris conſilio & molimine nuptias celebravit; ſi ipſe DEI filius non niſi ex voluntate & beneplacito patris accepit ſibi ſponſam, naturam humanam & Eccleſiam, nónne temeritatis & irreverentiæ arguũtur filij & filiæ, qui paſſim inſcijs ac fortaſſe reſiſtentibus atque lamentantibus parentibus conjugia ſibi, non prout ratio, ſed cæca libido dictat, moliuntur? Tametſi verò parentes liberos ſuos ad has vel illas nuptias (quæ cùm miſerã & ſolicitam ſervitutem contineant, liberas eſſe vult Eccleſia) compellere non debent, poſſunt tamẽ ijs meliùs hac in re conſulere, quàm filij ſibi ipſis: habent etiam jus aliquod & patriam poteſtatem, vt in re tam gravi filios ſuos dirigant, obliganturque filij parentes rationabiliter invitos non offendere. Inculcavit hoc Raphaël Tobiæ, ſicut ex græcâ verſione citat S. Proſper in l. de vocatione Gentium: *Memor eſto,* inquit, *mandatorum patris tui, quoniam præcepit tibi accipere debere vxorem de genere patris tui.* non ex Gentilibus, inter quos tunc degebat. Paruitque Angelo Tobias; quemadmodũ & Iſaac patri ſuo Abraham, accipiẽdo in vxorem eam, quam ex DEI providentia pater ipſi deſignâſſet. Gen. 24. *Ita enim* (inquit ibi Rupertus) *iuventutis petulantiam ſupergreſſus eſt, vt illam expectaret coniugem, quam DEVS daret, non quam concupiſcentibus oculis ipſe cũ dote magna rapuiſſet.* Sed & parentes hinc docentur providere ſuis filijs, præſertim filiabus nuptias in tempore, & quidem honeſtas ac tales, quæ omni impuritate careant; quales erant convivæ hod. Regis in quibus vel vnicus impurus, veſtitu nuptiali carens, minimè toleratus, ſed eiectus fuit.

V. Audi-

V. Pauperes ferè ſunt, qui ad cœleſtes nuptias veniunt.

V. Audimus ferè eos ſolùm ad nuptias veniſſe; qui in viis publicis paſſim obuij erant, quales certè ſunt pauperes: diuites verò, qui villas poſſidebant & negotiationibus vacabant, eas reſpuiſſe vel ſaltem per ignauiam neglexiſſe. Conſonat hoc cum eo, quod Sanctus Iacobus cap.2. ait: *Nónne Deus eligit pauperes in hoc mundo, diuites in fide & hæredes regni, quod repromiſit Deus diligentibus ſe?* Vocauit ſanè in hodierno Euanegl:o & quidem primo loco diuites; quia pluribus bonis vallauit, pluribus beneficiis prævenit, vt facilè ad nuptias filij ſui, ſi vellent, accedere poſſent. Contulit eis indolem bonam, inſtitutionem à teneris bonam, opes copioſas, ne de victu ſoliciti à diuino cultu retraherētur, & vt ijs cælum mercari ſibi poſſēt & ſimilia: quibus ſanè carent pauperes. Verùm culpa ipſorum, quæ adiumenta ſalutis ſunt, impedimenta eis fiunt, & contingit, quod equo vel tauro pingui, qui altarem ſuum calcibus vel cornibus impetunt, iuxta id Deuter.32. *Incraſſatus eſt dilectus, & recalcitravit: incraſſatus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem ſuum*; cùm econtra macilenti boues & equi facilè patiantur ſeſe attrectari & quocumque verbis dici contingit illis, quod arboribus, quæ frugibus, cùm onuſtæ ſunt, ad terram ſe inclinant, interim hoc ipſo direptioni ſe exponunt & in prædam alijs cedunt. Contingit, quod & Lunæ, quæ quò plenior fit, eò longiùs recedit à fonte luminis ſui, Sole. Habent igitur qui multa poſſident & negociantur, cur ſibi attendant, ne in laqueos incidant, in quorum medio incedunt.

VI. Multi vocati, pauci electi.

VI. Audimus tremendam Chriſti ſententiam: *Multi ſunt vocati, pauci verò electi.* Quod ex eo colligimus, quia ex iis, qui primo loco inuitati erant, nullus omninò ad nuptias venit: ſimiliter ex iis, qui ſecundâ vice vocati: ex illis verò, qui in tertiâ miſſione venerunt, vnus adhuc repertus fuit, conuiuio indignus. Itaque ſecundum hæc vix tertia pars hominum, qui ad fidem vocati ſunt, ſaluanda videbitur. Neque tamen huius rei cauſa Deo adſcribenda, ſed hominibus refractariis, quia *nolebant venire.* Poterant ſanè, ſi voluiſſent, vim aliquam adhibere & terrena cœleſtibus poſtponere; quare ſi pereunt, ſic voluerunt. Per ſuam libertatem & peccati voluptatem lapſus eſt Adam parens, & cum eo nos, de monte gratiæ & iuſtitiæ originalis in vallem miſeriæ & concupiſcentiæ. Eò non reditur niſi per aſcenſum: non aſcenditur, niſi vi adhibitâ, cum ſudore & labore, per cupiditatum refrænationem, per crucem & mortificationem: contraria enim contrariis curantur. Hinc ergo non mirandū, ſi pauci ſint electi; quia pauci laborare, pauci volūt luctari. Cedit interim ea paucitas ad maiorē Dei gloriā, nec non electorum, quia Dei regnum adeoque Deum ipſum tanti æſtimarunt, vt pro eo conſequēdo nullos labores reſpuerent. *Eos enim expectat gloria*, ait Sanctus Iſidorus l. 2. de ſummo bono, cap.39. *quibus fuerunt laborioſa certamina.* Quæ ipſa vincentium raritas in Deo gloriam redundat. Non eſt honor Candidatis, ſi Academia quàm plurimos ad honorum gradus euehat, Magiſtros & Doctores creet, præmiis & muneribus mediocri ſolùm litteraturâ præditos afficiat: ſed ſi paucos & inſigniter eruditos; alioquin horum gloriæ illi officerent. Cernimus vbique nobiliores creaturas eſſe rariores & hinc chariores. Raræ ſunt aurifodinæ, raræ gemmæ, rari vniones, rari balſami, raræ phaſides & porphyriones, raræ vnicornes, & quæcunque in pretio habentur. Virtus res pretioſa eſt, quæ à paucis emitur. Vitium res vilis eſt, quæ paſſim diripitur. Sibi imputent, qui ad vitium potiùs quàm ad virtutē adiecerūt animum: peccati ſervitutem prætulerunt cæli regno. Nihil non regnandi cauſa agendum & ferendum eſt. Carolus IX. Francorum Rex dum in Regem vngeretur; anxia erat mater, ne per ætatem (nam vix annum decimum exceſſerat) non eſſet ſufficiens cæremonijs omnibus, quæ tam ſolemni actu adhibentur, ſufferendis. At: *feram*, inquit ille, *nec recuſabo hunc laborem, quoties ſe regna offerent.* Annal. Franc in Apopht. Chriſti. Laur. Beyrl. Potuit hic puerulus laborem hunc pro terreno regno capeſſendo ſine moleſtia ſuſtinere, & non poſſit homo maturus pati aliquid amplius pro cæleſti regno? ô nos delicatos! ô molles & infantes!

VII. Deus hic longanimis, ibi ſeuerus.

VII. Audimus denique Sponſi patrem initio quidem appellari *hominem Regem*; dum ad nuptias invitaret; poſteà verò *Regem* præcisè, cùm reprobum puniret, vti advertit Sanctus Hieronymus in hodierno Evangelio. *Quando invitabat ad nuptias*, inquit, *& agebat opera clementiæ, hominis nomen appoſitum eſt: nunc autem quando ad vltionem venit, homo ſiletur & Rex tantùm dicitur.* Certè pater ſponſi *hominem Regem* ſe oſtendit, quando à primis invitatis ignominiosè rejectus ſeſe continuit, ne eos plecteret; rurſum quando alij, ſecundo loco vocati, nuptias neglexerunt: tacuit & diſſimulavit; at quando intellexit quoſdam manus ſeruis ſuis intuliſſe violentas: tum exſurrexit & perdidit homicidas civitatemque eorum ſuccendit, adeoque ſeſe Regem, non hominem oſtendit. Sic plerumque agit Dominus cum hominibus ſibi reſiſtentibus. Mandat, remandat, expectat, reexpectat, *modicùm ibi, modicùm ibi.* Verùm vbi nihil ſe proficere videt, tum induit faciem aliam & non ampliùs hominem, ſeu humanum ſe oſtendit, ſed Regem, ſed vltorem. *In loquelâ enim labij*, ait Iſaias c.28. *& linguâ alterâ loquetur ad populum iſtum.* Quod potiſſimùm faciet in die judicij, vbi ſe non tam hominum, quàm Regem & Iudicem mundo declarabit. Tacet hîc & ſilet, dum à reprobis offenditur, ibi *vt parturiens* loquetur, Jſai. 42.

DOMINICA VIGESIMA POST PENTECOSTEN.

THEMATA.

I. Regulus puſillus in fide, ſpe & charitate.
II. Regulus Evangelicus non abſimilis regulo auicula.
III. Quâ ratione Deus vbique præſens ſit & concipi à nobis queat.
IV. Cur aſtrologi interdum vera prænuncient.
V. Amor impurus periculoſa & peßima febris.

THEMA PRIMVM.

Regulus puſillus in fide, ſpe & charitate.

1. *Paruus in fide.*
2. *Paruus in ſpe.*
3. *Paruus in charitate.*

Erat quidam Regulus.
Ioan. 4.

CÆlius Rhodiginus lib. 24. cap. 6. refert de Regilliano quodam in Illyria militum Duce, contigiſſe, vt apud eum cœnarent milites; Adfuit autem & Valerius Tribunus, à quo illata quæſtio, vndenam crederetur Regilliani nomen productum. Aderat fortè ſcholaſticus, qui grammatico more inflectere orſus eſt. *Rex Regis Regi, vnde Regillianus.* Succlamatū continuò à militibus: *Rex ergo eſſe poteſt? Et regere igitur nos poteſt? Et à Deo inditum hoc nomen?* Quid amplius? Cùm poſtridie publico ſe commiſiſſet, à Principibus Imperator eſt conſalutatus. Habemus & nos Andit. in hodierno Evangelio Regulum, ſeu Regillianum, paruum ſcilicet Regem, ſed à Rege & regendo denominatum, Rex igitur eſſe poterat & ſanè evaſit, vbi in fide, ſpe & charitate crevit, & Chriſtianus factus domum ſuam totam ad fidem Chriſti adduxit. Timeo, ne quàm plurimi reguli adhuc ſimus puſilli in virtutibus. Sed non deſpondeamus animos: Reges fieri poſſumus, ſi evacuemus, quæ ſunt paruuli. Jtaque & Reguli hujus & noſtram parvitatem conſideremus.

Paruus ſtaturâ miles, paruas habet ocreas, paruum ſagum, paruum clypeum, paruum gladium, paruam galeam, parvam loricam. Sic etiam noſter regulus, antequam Rex fieret, parvum habuit fidei clypeum, paruam ſpei galeā, paruam charitatis loricam.

I. Paruus in ſpe. I. Exiguum habuit fidei ſcutum (ſic appellatur fides ab Apoſtolo ad Ep. 6. *In omnibus ſumētes ſcutum fidei, in quo poßitis omnia tela nequißimi ignea extinguere.*) Oculū ſiniſtrum tegit ſcutum, dextro locum dat: ſic & fides oculū naturalis prudētiæ, qui humana ratione fulcitus, velat: ei qui divina auctoritate nititur, locū dat. Scutum hoc in Regulo paruum & infirmum fuit. 1. quia non niſi viſo Chriſti miraculo crediturus erat, vt indicat ei Dominus verbis illis: *Niſi ſigna & prodigia videritis, non creditis.* Videtur enim arguere illum exemplo Samaritanorū civitatis Sichar, à qua paulò ante diſceſſerat. Illi enim cùm eſſent ſemigentiles, ſola Chriſti doctrina contenti, nullo viſo miraculo, in eum crediderunt; at Regulus hic (vt colligunt Maldonatus & Ianſenius ex ejus modica fide & reprehenſione) Iudęus erat, nec tamen crediturus niſi per ſigna erat. Deinde non dubitandū, audiſſe eum in Capharnao, vnde venerat, multa de miraculis Chriſti ibi iam & alibi patratis: eâ tamen famâ nō contentus aliud requiſivit miraculum, illudque coram videre voluit. Reprehenduntur ergo hîc in Regulo Chriſtiani. 1. Illi, qui non contenti ijs, quæ quotidie audiunt & legunt, miraculis & magnalibus Dei, nova requirunt eaque non tam credere, quàm corā aſpicere volūt, ſimiles Phariſæis, qui poſt tāta Chriſti miracula dicebāt: *Magiſter volumus à te ſignum videre.* Quibus reſpondet Chriſtus: *Generatio mala & adultera ſignū quærit: & ſignū non dabitur ei, niſi ſignū Iona Prophetæ.* Mat. 21. Adulteri appellantur iſti, quia à maiorum, qui ſine iſtis ſignis fideliſſimè crediderūt, veſtigijs & fide recedunt: condemnandi aliquādo à Ninivitis & maioribus ſuis, nec non à civibus Sichar, qui ſine miraculis crediderunt. Mali, quia etiam ſigna alia eluderent ac ridērent, ſi darentur illis: vt qui Chriſti reſurrectionem eludere conati ſunt. 2. Illi, qui ſeruare ea detrectant, quæ aliqui non Chriſtiani vel Acatholici ſeruant, v. g. Turcæ, qui Mahumetis legē mordicùs obſervant, jeiunia ſua colunt, menſæ orationes longas præmittunt, à vino abſtinent: ſimiliter Judæi, qui ritus ſuos pertinaciter retinent, pauperes ſuos alunt nec mendicare patiuntur, ſabbatum ſtrictè ſeruant: rurſum Anabaptiſtæ, qui injurias patienter ferunt, juramenta vana cavent, &c denique agricolę & mendici, qui Deo pro exiguis bonis piè ſeruiunt & gratias agūt, cùm non faciant hoc nobiles & divites. S. Antonius per deſertum iter faciens, obuiam habuit Faunū ſeu Satyrū, quem cùm audiſſet de Chriſto loquentem & preces pro ſe petentē, baculo ſuo terrā percutiēs, dixit: *Væ tibi Alexandria, væ tibi civitas meretrix. Quid nunc dictura es? Beſtiæ Chriſtū loquūtur, & tu pro Deo portēta veneraris!* vti refert S. Hieronymus in vita S. Pauli Erem. Hunc in modum ad convincendos quamplurimos Chriſtianos in die judicij, non producet Chriſtus Apoſtolos, qui amore ipſius ſua omnia reliquerūt: non Martyres, qui pro ipſo ſanguinē fuderunt: non Eremicolas, qui in perpetua abſtinentia & vitæ auſteritate vixerunt; ſed Reginā Saba, ſed Ninivitas, ſed S. Homobonū civem Cremonenſem, qui in mercatura tā ſanctè vixit, vt primo ſtatim anno poſt mortem in ſanctorū album adſcribi mereretur: S. Iſidorum, qui in

agri-

agricultura? S. Lydvvinam, quæ in continuis morborum doloribus, S. Seruolum, qui in mendicitate & paralyſi ſanctiſſimè Deo ſeruierunt.

2. a. Quia requiſiuit Chriſti præſentiam, ad ſanandum filium, quaſi neceſſariam. Vnde ei Chriſtus: *Niſi ſigna & prodigia videritis, non creditis*. q.d. Quia non credis, me abſente poſſe mederi filio tuo, debeo (vt video) abſentem ſanare, vt me meamque illiminatam potentiam plenè cognoſcas. Meruit etiam ex hoc capite reprehendi; ſiquidem Centurio ille Gentilis agnouit Chriſti præſentiam ſeruo ſuo curando non eſſe neceſſariam, ſed *tantùm dic verbo*, inquit *& ſanabitur puer meus*. Quod tamẽ Regulus hic, qui velut Iudæus, vt diximus, plus lucis habere debebat, non credidit. Reprehenduntur hîc cum illo qui non credunt, (ſaltem practicè, dum non cogitant Deum vbique ſibi ſemper præſentem adeſſe, ſiue lateant, ſiue pateant, ſiue in templo, ſiue extra templum ſint. Hinc noctu clam & extra templum audent, quæ interdiu, palam & in templo non auderent. Sic audiemus ſequenti Dominica ſeruum egreſſum à conſpectu domini ſui ſæuiſſe in conſeruum, ſuffocando & incarcerando eum propter leuiſſimum debitum, quod ſanè in præſentia domini ſui, cui millies plus debuerat ſacere, auſus non fuiſſet. Quem imitantur plurimi, qui quaſi egreſſi à conſpectu Dei, memoria præſentiæ depoſita, quoduis malum audent. Seducta fuit hac ratione mulier quædam Alexandrina, Theodo-

Fuſius hoc ſup. Dom. 18.

ra nomine, apud Metephraſten & Sur 11. Sept. quæ cum eſſet forma præſtanti, tentata à iuvene, àcriter reſtitit, iudicij & gehennæ timorem conſtanter ei ingerens: *Quin etiam erubeſco*, dicebat, *vel ipſũ Solem habere teſtem tanti flagitij*. Audiens hoc lena quædam: *Sed* hoc, inquit, *à te fiat poſt Solis occaſũ & nullus erit, qui te cognoſcat, neq; futurus eſt vllus omninò teſtis apud Deũ & homines*. Vulnerata eſt hoc dicto mulier facilè nimis credula, adeoq; ſeducta, quòd noctu ſcelus Deũ latere audiiſſet. Poſteà verò vbi deceptam audijt, & Deum omnia coram intueri agnouit, acerrimo dolore correpta, profugit à marito & virilem habitum mentita, inter Monachos ſeueriſſimam egit pœnitentiam, ſub Zenone Imp. Audiant hi Deum Ierem. 23. loquentem: *Putáſne Deus è vicino ego, & non Deus de longè? Si occultabitur vir in abſcondito, & ego eũ non videbo! dicit Dominus? Numquid non cœlũ & terrã ego impleo, dicit Dominus?* Audiant Eccleſiaſticũ cap. etiam 23. *Oculi Domini multò plùs lucidiores ſuper Solem circumſpicientes omnes vias hominum & profundũ, abyſſi & hominum corda intuentes*. Alterũ ſemper hemiſpherium, & quæ intra terram ſunt, Solis obtutum latent: Dei oculus omnia penetrat.

II. Parcus in ſpe.

II. Exiguam habuit galeam ſpei. Galeæ nomine appellatur ſpes ab Apoſtolo 1. Theſſal. 5. *Induti ſimus loricam fidei & charitatis & galeam, ſpem ſalutis*. Vt enim galea caput munit, facitque vt quoſuis ictus ſine dolore ac penè ſine ſenſu ſuſtinere poſſit, ita ſpes ſalutis munit hominem, vt omnia dura atque aduerſa contemnant.

Parua hæc in Regulo fuit, quia valde inſtanter petijt, citò Chriſtus vt deſcenderet ad filium ſanandum, dum is adhuc ſpiraret: quaſi mortuum non putaret ab eo reſuſcitandum. Non oſtendit ſe in hoc genuinum filium Abrahæ, qui iuſſus mactare filium ſuum, mox ad opus ſe accinxit, *arbitrans, quia & à mortuis ſuſcitare potens eſt Deus*. Heb. 11. Ad locum enim ſacrificij pergens ait ad tumulos: *Expectate hîc cum aſino, ego autem & puer illuc vſq; properantes, poſtquàm adoraverimus, revertemur ad vos*. Gen. 22. At quomodo revertimini, ſi puer occidẽdus eſt nimirum, quia ſperavit à morte reſuſcitandum, vt promiſſio Dei in ipſo impleretur. *Vnde & in parabolam eum accepit*, addit Apoſtolus, h.e. exemplum ſpei in Deum, omnibus poſteris datũ.

Regulum ſequuntur & cum ipſo reprehendi merentur 1. qui de aliquorum perverſorum emendatione deſperant; vnde eos omninò deſerunt ac monere ſuperſedent velut incorrigibiles. Qui tamen ſcire debent poſſe Deum & mortuos, hoc eſt, peccatores etiam conclamatos ac depoſitos ad vitam gratiæ revocare. Si enim & agricolæ nôrunt amygdala amara in dulcia commutare, vti & mala punica acida in dulcia, pinguem ex pinu cuneum per mediã medullam arboris adigendo, vt ſcribit S. Baſilius in reg. fuſioribus reſp. 10. Hexam. homil. 9. cur non ſciat Deus cor hominis mutare? Sanctus Bernardus obviavit aliquando ſicario, ducto ad ſuppliciũ ex mandato Theobaldi Comitis. Petijt ergo reũ vitâ donari. Cui Comes fruſtrà rogari, quod homo eſſet perditus, iam ſæpiùs mortem commeritus & vitâ donatus, nec tamen emendatus. At Bernardus: *Ego eum diuturno ſupplicio conficiã, tu mihi eum dona*. Vix conſenſit Comes, quòd incorrigibilem omninoque deſperatum diceret. At S. Bernardus incluſit eum in monaſterio ſubinſtructumque induit habitu monaſtico; qui & pluribus annis in eo piè & laudabiliter vixit. Refert Platus de ſtatu relig. l. 2. cap. 12. Sic impletum & impletur adhuc ſæpiſſimè, quod promiſſum Iſai. 55. *pro ſaliunca aſcendet abies, & pro vrtica creſcet myrtus*, videlicet, *cùm juſtorũ mentes à prurigine ardore vitiorum ad cogitationum temperiem (myrtus enim temperativa fertur virtutis) trãquillitatemque perveniunt, dum iam terrena non appetunt, dum flammas carnis deſiderijs cæleſtibus extingunt*, ait Sanctus Gregorius 18. moral. cap. 12.

Similes illi 1.

a. Qui rem pro deſperato habent, quando Deus, non illicò de afflictione eos liberat, ſed permittit eò redigi, vt actũ de ſe & rebus ſuis putent. 2. Hi audiant Chryſoſtomum homil. 4. ad popul. *Poteſt*, inquit, *Deus omnia gravia hâc ipſâ die ſolvere: ſed donec nos purgatos videat, donec videat factam converſionem & pœnitentiam firmã & inconcuſſam, non diſſoluit tribulationem. Etenim aurifex donec aurũ bene purgatũ viderit, de cõflatorio non extrahit: ſic & Deus nõ abducit hanc nubem, donec nos penitùs emendaverit*. Quin etiam *ſi occiderit me, in ipſo ſperabo*, ait Iob cap. 13. Fuit quidam Romæ vir opulentiſſimus, qui magnifico inſtructo cõvivio, quidquid vaſorũ aureorum & argenteorũ tollebatur de menſa, in præterfluentem Tiberim iactari juſſit. O prodigũ, inquies, & maleſanum hominem! Verum nedum judica. Præparari priùs in Tiberi retia,

juſſit, quibus omnia proiecta exciperentur, & poſteà ad littus retraherentur. Hadrian. Junius lib. 4. animadverſ. c. 8. Sic ludit ſæpè nobiſcum Deus. Aufert conjugem, liberos, famam, opes, fruges, valetudinem, vitam denique. Verùm ſi in ipſum ſperemus, nihil nobis petit. Excipit enim omnia & reſtituet nobis vel hic vel meliore loco. Sic egit cum Iobo, cui abſtulit omnia, ſed poſteà reddidit duplicia. Sic cum Iona, Ioſepho, Davide, &c.

III Paruus in charitate. III. Paruam etiam habuit loricam charitatis. Lorica appellatur charitas cit. c. 5. ad Theſſ. 1. *Induti loricam charitatis.* Quia vt lorcia totũ corpus, ita charitas defendit & munit totam animam. Lorica ſeu thorax (vt eſt in Græc.) duas habet partes, quarum vna ſuperiorem, altera inferiorem corporis partem tuetur. Charitas quoque duplex eſt, erga Deum ſcilicet, & proximum. Vtraquę in Regulo defectum aliquem habebat.

1. Prima erga Deum, quia non niſi premente calamitate, morbo ſcilicet filij, venit ad Chriſtum, quem priùs in vicino, Capharnai videlicet, habuit præſentẽ, nec tamen requiſiuit. Tales ſunt qui non niſi imminente naufragio, peſte, morbo currunt ad Confeſſarium & pœnitentiam; ſimiles Elephanti illi, Hannibali vocato, cæterorum ductori, qui juſſus tranſuadare fluuiũ primus, reſpuit. Quare Magiſter vulnus ei gladio inflixit, & fugiens fluuium tranare cœpit. Elephas viſo ſanguine exacerbatus ſugientem inſectatus eſt, ſicque fluuium intrans, cæteros ad ſequendum provocavit, apud Pier. lib. 2. hierogl. Iubet Deus peccatores traijcere fluuium pœnitentiæ & contendere ad cælum, ſed plerumque ſurdis canit, quia pœnitentiam & pietatem horrent. Quid igitur? Infligit illis plagam vnam: *Multiplicata ſunt infirmitates eorum, poſtea acceleraverunt.* Pſalm. 15.

2. 2. Erga proximum, videlicet erga filium, cujus quidem corporalem ſalutem, ſolicitus quærebat, ſpiritualem tamen non curabat, niſi poſtquam converſus eſt ad Chriſtum. Huic perquam ſimilis imprimis plerique ſunt parentes, qui ferè tantùm opes & honores ac opulẽta conjugia quærunt ſuis liberis, de inſtitutione eorum parum ſoliciti. Perinde illi agunt, ac ſi veſtibus eos ornent: morbos verò & pſoras & vulnera eorum negligant, vel ſi ſauciato filio, priùs ruptá veſtem quàm vulnus curent. Jſaac Iacobo filio ſuo benedictionẽ impertiens, primò rorem cæli, deinde pinguedinem terrę precatus eſt. Gen. 28. *Prima promiſſio caleſtis eſt roris, ſecũda terrena opimitatis,* inquit Tertullianus l. 3. contra Marc. c. vlt. Contrà filio Eſau, qui bonis terrenis abundaturus erat, priùs terræ pinguedinem, poſteà rorem cæli precatur. Qui ergo bene filijs cupiunt, priùs eis proſpiciant de bonis ſpiritualibus quàm de corporalibus. Jta Tob. c. 4. poſtquam filium ad virtutem per multa documenta inſtituiſſet, ad finem demũ indicavit ei decẽ argenti talenta depoſita, vnde ſibi victum pararet. Idem fecére inſigniores Patres V. T. Iacob, Moyſes, Joſue, Samuel, David, ac denique Salvator noſter poſt vltimam cœnam, qui ſuos inſtituerunt ſalutaribus documentis, de terrenis nihil curarunt, vel non niſi parum & in ordine ad Deum. Deinde conſanguinei alij, qui ægrotorum corpora potiùs ac priùs curare ſatagunt, quàm animas. Curritur ad Medicos & Pharmacopolas, de Confeſſario non curatur, niſi cùm æger ferè deſperatus eſt: contra praxin Chriſti, qui priùs peccata paralytico dimiſit quàm conferret ſanitatem, & in hodierno Evangelio priùs incredulitatem patris, quàm morbũ filij ſanavit: contra Capitul. *Cùm infirmitas,* de pœnit. & remiſſ. vbi Medicis præcipitur, vt jubeant ægros ante omnia advocare Medicos animarum, *ſi enim ſic curritur propter lucrum paucorum dierum (quia & vſque in ſenectam pauci dies) quomodo non currendum eſt pro vitâ æternâ?* inquit Sanctus Auguſtinus homil. 37. lib. 50. homil.

Verùm Audit. talis aliquando Regulus fuit. Regulus, inquam, fuit, paruum fidei ſcutũ, paruam ſpei galeam, paruam charitatis loricam habuit, ſed vbi ad Chriſtum converſus plenè in eum credidit, vtique Rex factus eſt, & non ſolùm fide, ſed & ſpe & charitate crevit. Nos ergo ſimiliter, ſi prius Reguli fuimus, in his tribus virtutibus, cuivis homini neceſſarijs, puſilli, demus operam vt Reges ſiamus: ſi ſecuti ſumus puſillum, ſequamur & magnum. *Cùm eſſem paruulus,* ait Apoſtolus 1. Corinth. 13. *loquebar vt paruulus, ſapiebam vt paruulus, cogitabam vt paruulus. Quando autem factus ſum vir, evacuavi quæ erant paruuli.*

THEMA SECVNDVM.

Regulus Evangelicus non abſimilis regulo auiculæ.

1. *Quia tempore adverſitatis ad Chriſtum venit.*
2. *Quia orat in tribulatione.*
3. *Quia vicit Chriſtum ſuâ oratione.*
4. *Quia per diſcurſum ſeipſum ad fidem convertit & promovit.*
5. *Quia convertit ſe ad domum ſuam.*

Erat quidam Regulus.
Ioan. 4.

NOn conſentiunt Doctores, quam ob cauſam pater infirmi filij, de quo in hodierno Evangelio ſermo eſt, Regulus appelletur. S. Hieronymus hanc affert, quòd fuerit de aulâ regiâ ſeu palatinus. S. Chryſoſtomus, quòd *de regio eſſet genere, aut aliâ principatûs dignitate fũgeretur.* Origenes, quòd fortè eſſet de familiâ Tiberij Cæſaris, exercens pro eo aliquod officiũ in Judæâ. Cardin. Baronius in Annalibus, quod videatur Princeps fuiſſe & dominus Capharnai Nonnus, quòd vir regius, regens exercitum. Verùm quidquid de his ſit, ego rectè ſic appellatum dico quia auiculæ illi, quam Latini *regulum* vel etiã *regaliolum*, Germani ſimiliter **ein Königle/** vulgò **ein Zaunſchlipfferle/** (quòd ſepes amet & tranſmeare ſoleat) appellant, perſimilis reperiatur. Cum hac enim convenit nomine imprimis: deinde in menſurâ

ſurâ : quid enim regulus niſi paruus Rex ? & quæ ex omnibus avibus regulo minor eſt? Videamus ergo num & aliæ huius aviculæ proprietates Regulo noſtro quadrent.

I. Quia tempore adverſitatis ad Chriſtũ venit.

I. Regulus ſeu regaliolus per æſtatem non in vrbibus ſed in ſylvis cõſpicitur, at in hyeme ad civitates migrat; vti refert Aldrov. lib. 17. Ornithol. c. 1. Æſtas proſperitatis, hyems adverſitatis tẽpus ſignificat, juxta id Zachar. 14. *In die illa* (calamitatis) *non erit lux* (clara eſt æſtiva) *ſed frigus & gelu*. Regulus quamdiu bene habebat, nec aliquâ calamitate tangebatur, adeoque æſtiva ſerenitate gaudebat, non acceſſit ad Chriſtum, ſed morabatur in Capharnao, quos ſignificat *agrum delectationis* vel *jucunditatis*, aut *villam pulchritudinis*; at vbi eum tribulationis hyemis invaſit, vbi morbus filij lethalis in anguſtias conjecit, ibi deſerit ſuum Capharnaum, & ſupplex ad Chriſtum venit in Canam Galileæ, medelam filio & ſolatium ſibi quærens. Sæpiùs obſervatum eſt leones, quando caſu aliquo ſpinam pedi infixerunt, homini ſe poſternere & opẽ ejus implorare. Ita Plinius l. 8. c. 6. ſcribit: *Mẽtor Syracuſanus in Syria leone obvio, ſuppliciter volutante attonitus pavore, cùm refugienti vndiq́; fera opponeret ſeſe, & veſtigia lamberet adulanti ſimilis, animadvertit in pede ejus tumorem vulnuſq́; & extractâ ſpinâ liberavit cruciatu*. Fuit Regulus hic, dum bene haberet, quaſi leunculus in ſylva (ſic Judæorum Principes appellãtur *leones rugientes*, quia ſuperbè dominabantur, Sophon. 3. & Rex Joachim appellatur *leunculus in ſylva*, Ezech. 19.) nihil curans Chriſtum, licet in Capharnao priùs commorãtem, at vbi chariſſimo in filio pati & affligi cœpit, ibi ad medicum accurrit, & coram eo ſe proſternit; auxilium efflagitans. Hoc medio etiam S. Gregorius M. vtendum ſuaſit contra paganos ruſticos perſiſtẽtes in ſuâ infidelitate. Ita enim ſcribit l. 3. Epiſt. 26. Ind. 12. ad Epiſcopum Sardiniæ: *Iam verò ſi ruſticus tanta fuerit perfidia & obſtinationis inventus, vt Deum venire minimè conſentiat: tanto penſionis onere gravandus eſt, vt ipſâ exactionis ſua pœnâ compellatur ad rectitudinem feſtinare*. Multò difficiliùs convertuntur & ad frugem perducuntur Principes & nobiles, quàm agricolæ, quemadmodum & regulus avicula difficulter capitur, teſte Ariſtotele l. 9. hiſtor. animal. c. 11. Quare eos morbis plerumque invadit Deus, vt cum Regulo Evangelico ad Chriſtum vel compulſi veniãt. Hinc de Jezabele, h. e. nobili quadam ſed hæreticâ muliere ſcribit Sanctus Joannes ex ore Chriſti ad Epiſcopum Thyatiræ: *Non vult pœnitere à fornicatione ſuâ. Ecce mittam eam in lectum*, hoc eſt, percutiam eam morbo; vt optimè Aretas & Pannon. explicant. Apocal. 2. Solent etiam reguli, vt dixi, ad hominem proximè advolare, quaſi mox capiendi: at ſi manu eos apprehendere tentes, in momento fugiunt. Idem videmus in magnatibus. Amant ſecum habere viros religioſos, à quibus tamen corrigi ſe non patiuntur.

II. Quia orat in tribulatione.

II. Regulus avis muſica eſt & cantat tempore magni & ſicci frigoris in hyeme, vti conſtat, & ſcribit Alb. M. apud Aldrov. Regulus etiam noſter, qui in æſtu proſperitatis fortè nihil cantavit, nunc cantat in bruma tribulationis, & quid? *Domine deſcende* (in domũ meam) *priuſquam moriatur filius meus*. Muſica quædam cantilena eſt oratio, quando vox orantis concordat cum attentio ad Deum animo, elevatis quoque manibus & poſitos humi genibus. Qui tam bene canit, Deum facilè placebit & ab hoſte tutus erit. *Sicut* enim *fures*, inquit, Climachus de diſcretione Græc. 26. *cùm arma Regis alique in loco poſita viderint non illuc facilè aſcẽdunt: ita & qui cordi orationem conjunxit, nõ fortuitò ab intellectualibus latronibus violari poterit*. Quo facit id pſ. 79. *In die tribulationis meæ Deũ exquiſivi manibus meis nocte contra eum & non ſũ deceptus*. Pſalterium Illyricum legit: *& non ſum captus ab aucupe*. Bene ergo ſperandum eſt de illo, qui per orationẽ Deo proſternit, vti indicat Dominus, loquens Ananiæ, qui timuit adire Saulum, velut lupum & Chriſtianorum hoſtem: *Quære*, inquit, *in domo Iuda Saulum nomine, Tarſenſem: ecce enim orat* Act. 9. *Orat, igitur ne time*; ait in eum locum S. Chryſoſt. hom. 20. in Act. Viciſſim *quemadmodũ civitas*, inquit idẽ Chryſoſt. l. 2. de orat. *qua murus cincta non eſt, facilè venit in poteſtatem hoſtium: ſic & animã non munitam precibus, Diabolus facilè in ſuam redigit ditionem, nec multo negotio omni ſcelere implet*. Et rurſum: *Si teipſum oratione deſtitueris, proinde feceris, ac ſi piſcem ex aquis extraxeris. Vt enim piſcis vita eſt aqua: ita tibi deprecatio*. Perfectior hæc oratio in tribulatione erit, ſi cum laude & gratiarum actione conjuncta fuerit. At quis, inquies, cantare & gratias agere in calamitate queat? Cantat certè regulus gelidiſſimâ in brumâ: Diogenes etiam ille philoſophus in adverſis caſibus altâ voce cantillabat, vt refert Stobæus ſer. 106. qui tamen nihil mercedis ex illis ſperabat; non gaudeat Chriſtianus, qui ex patientiâ tribulationis maxima ſibi præmia in cœlo parata novit? Certè Sanctus Franciſcus hyemali in bruma per ſyluam penè nudus incedens hilari voce & linguâ Franciſcâ laudes Deo canebat, interim à latronibus tentus, verberibus mulctatus, & in foveam nivibus oppletam deiectus, vbi emerſit, altiore & hilariore voce perſonare Dei laudes cœpit, vt in ejus vita S. Bonaventura. Dicebat enim: *Tanta eſt gloria, quam expecto, vt me omnis morbus, omnis mortificatio, omnis pœna delectet*.

III. Quia vicit Chriſtum ſua oratione.

III. Regulus licet minimo ſit corpuſculo, contra aquilam tamen pugnare conatur, vt refert Ariſtoteles lib. 9. hiſtor. cap. 11. Plinius & alij apud Aldrou. & hinc regulum dictum volunt, quaſi aquilæ, auium Regis, æmulum, imò & victricem. Fabulantur enim regulum de imperio cum auibus contendiſſe, vt pro rege haberetur illa, quæ ſublimi volatu alias ſuperaret: cumque id facilè præſtaret, regulus, qui ſub alis ejus latebat, inſedit aquilæ capiti, inde ſe victricem aſſerens Plutar. de ger. reip. præceptis & Aldrou. loco citat. Aquilæ comparat Chriſtum Sanctus Maximus homil. 2. de Pentecoſte; quia Rex omniũ ſeculorũ immortalis. Cum hoc certare conatus eſt Regulus Evangelicus, dum ejus præſentiam, & quidem

celerem ad impertiendã filio ſanitatem requirit. Reſiſtit ei Chriſtus dicens: *Niſi ſigna & prodigia videritis, non creditis.* q. d. nónne ſat multa miracula vidiſti? debeóne tibi noua facere, quæ tuipſe videas? Nõ eſt hoc quod quæro, videtur dicere Regulus; ſed vt filium meum ſanes. At quid opus meâ præſentiâ, replicat quaſi Dominus: cùm abſens poſſim ſanare filium tuum? At ille: hoc ego nõ capio, quare deſcende priùs quàm moriatur filius meus. Itaque ſuâ inſtantiâ Dominũ quaſi compellit dicere: *Vade, filius tuus viuit.* Videtur hæc lucta ſimilis illi, quâ cũ Angelo aliquando luctabatur Iacob Geneſ. 32. Tenuit Iacob Angelum, debilis fortiſſimũ, ſed ille neruum Iacobo incidit; peruicit tamen Iacob, nec dimiſit Angelum, donec benedictionẽ ab eo obtineret. Benedixit igitur ei Angelus, ſed & nomen ei mutauit: *Nequaquam*, inquit, *Iacob appellabitur nomen tuum, ſed Iſraël.* Potentiſſimus erat Chriſtus; infirmus autẽ Regulus, ſua tamen precandi inſtantia, licet ab eo ictus & de fidei imbecillitate redargutus, efficit vt benediceret ei Dominus: *Vade, filius tuus viuit:* ſed vnà nomen etiam mutaret, faciendo ex infideli Chriſtianum. Vnde qui priùs à Ioanne vocabatur *Regulus*, poſteà iam credens appellatur *homo*: *Credidit homo ſermoni, quem dixit ei Ieſus, & ibat.* Homo iam ratione vtens efficitur, qui priùs puſillus & Regulus erat. Qua ex re diſcimus orationes infirmorum, qualis erat huius reguli, etiam imperfectas, non incaſsùm fũdi, ſed impetrare aliquid. *Nam*, ait Diuus Cyrillus Alexand. lib. 3. in Ioan. cap. 34. *quemadmodum ploratu neceſſaria ſibi alimenta infantes flagitant, & hac modo mater ad fouendos filios ſuos prouocatur: ſic conqueſtuoſus obiurgationiſque plenus clamor ad Deum, ſi ab infirmis adhuc & infantibus inhabitu virtutis ſit, petitionis locum retinet.* Confirmat hanc ſententiã, quod in vitæ S. Lutgardis Virginis ſcribit Thomas Cantiprat. apud. Surium 16. Iun. Illa etenim *dicendis precibus canonicis ſiue horarijs ſummoperè in id incumbebat, vt non ſolùm malas, ſed etiam bonas cogitationes à ſe excluderet, & quod in mortali corpore impoſſibile eſt, ijs ſolis, quæ diceret, animam occuparet. Sed cùm id efficere non poſſet, grande inde in eius pectore exiſtebant ſcrupuli, & tamquam nihil dixiſſet, cœpit ſingulas preces horarias bis terque repetere. Adeò verò hæc res animam eius afflixit, vt nullus amicorum poſſet eam conſolari. Fiebant autem ab amicis ad Deum preces pro illâ, vt eam Dominus his ſcrupulis liberaret. Et ecce præter omnium expectationem, inſtar Amos Prophetæ induit Dominus opilionem oniculas ſequentem, & poſuit verbum in ore eius. Ille mox relictis ouibus, planè rudis, ac tredecim milliaria conficiens venit in Aquiriam: accerſitaque Lutgarde, cæteris audientibus dixit: Hæc dicit Dominus: Nullo deinceps in dicendis precibus dolore aut ſcrupulo angaris. Placent Deo preces tuæ, & grata ſunt in conſpectu meo. His dictis, ille repentè aufugit, nec dabatur opportunitas, quiſnam eſſet, inquirendi, aut aliquid prætereà cognoſcendi. At poſteà tamen, quis eſſet, reſcitum eſt. Dominus quoque per ſeipſum dixit Lutgardi: Nihil poſthac formides ego hunc in te ſupplebo defectum. Tum illa vtrobiq; Dominum locutum eſſe ſentiens, tranquillitati ſe dedit, nec vllum poſteà eâ in re inordinatum ſcrupulum paſſa eſt.* Eadem Sancta vt ibidem refertur verſu illo latino, *Deus in adjutorium meum intẽde*, quem non intelligebat, & ſimilibus vidit à ſe procul dæmones fugari, maximo cum horrore. Neque hoc adeò mirandum, quia, vt B. Jordanus Ord. S. Dominici 2. Generalis ad hoc reſpondit: *Gemma tantundem valet in manu ignorantis ejus pretium, quantum in manu cognoſcentis*; apud Sur. 26. Febr.

IV. Quia per diſcurſum ſeipſum ad fidem promouit, & convertit.

IV. Regulus hoc admirandum habet, quod expertum ſe ſcribit Alberto M. nẽpe ſi deplumatus in veru parvo id ignem apponatur, ſeipſum volvere, adeoque aſſare cernitur. Jdem ſcribit Scaliger l. 2. de cauſ. plant. qui hanc cauſam reddit, quòd ea aviculæ pars, quæ igni obverſa adeoque aſſata eſt, aſcendat: ea verò, quæ non eſt aſſa, velut gravior deſcendat. Neque hoc abludit à noſtro Regulo: ipſe enim cùm jam in Chriſtum, ſaltem in Prophetam credere cœpiſſet, adeoque ad amplectandam fidem diſpoſitus ex parte fuiſſet; in via, dum à ſervis audit filium ſanatum, vt inveſtigaret, vnde hoc beneficium filio proueniſſet, horam indagavit, atque vbi intellexit eam planè fuiſſe, quâ Chriſtus ei dixerat filium eius vivere, inde collegit eum non dumtaxat prophetam, ſed auctorem collatæ ſanitatis fuiſſe, adeoque eſſe Deum omnipotentem, qui vitæ & mortis haberet imperium; nec non promiſſum Meſſiam. Seipſum ergo per diſcurſũ (vnà cum divina gratia) perfecit in fide, adeoque vertit & convertit, vt ex integro aſſatus factus jam fidelis, gratiſſimum Chriſto cibum ſeipſum præſtaret. Habent in hoc Regulo, quod imitentur Chriſtiani, in ſua ad Deum converſione. Si enim ipſi placere & gratus fieri cibus volunt ad ignem amoris divini ſeipſos aſſare, vertere & revertere debent, reflectendo ſe. 1. ad accepta ab eo beneficia quotidiana & innumera, à nativitate ſuâ vſque in hanc diem, vti monet Deus Jſai. 46. *Redite prævaricatores ad cor: recordamini prioris ſæculi, quoniam ego ſum Deus*, q. d. convertite vos ad priora tempora (**denckhet zu ruckh**) quòd ego vos creaverim, educaverim, è ſervitute Ægypti eripuerim, per deſertum humeris meis velut aquila pullos ſuos ſuper alis ſuis, portaverim, in terram lacte & melle manentem induxerim, &c. & quid vos mihi rependeritis pro tantis beneficijs: quid mihi debeatis. Non minora, ſed majora longè ſunt, quæ nos Chriſtiani à Deo beneficia accepimus. Regulus noſter vnico reſtitutæ filio ſanitatis beneficio motus credidit & ad Chriſtum ſe convertit, eiuſque cultui ſe addixit: ſimiliter etiam S. Cuthbertus, adhuc puer (poſteà Lindisfarnenſis Epiſcopus) ex vnius genu tumore laborans & claudicãs, cùm ab Angelo, ſpecie equitis illuſtris, edoctus fuiſſet rationem ſanandi pedis, ſanatuſque eſſet, tã inſpirato beneficio ſtimulatus ſe totum divino amori & cultui conſecravit, vt in eius vitâ 20. Martij apud Lipel. & Sur. quid non agendum nobis, qui tot tantiſque gratijs præventi à Deo ſumus? Nónne vos nuperrimè impleviſtis horrea frumento, & cellaria veſtra vino? reflectite vos parum (**denckhet zu ruckh**) cum regulo;

gulo: Vnde vobis hæc bona: Et cum Hebræis: *Manhu? quid eſt hoc* I vnde hic panis & hoc vinum! nónne è cœlo & Deo? Certè diſcipuli Chriſti, quando guſtârunt optimum vinum ex aqua ſibi factum, crediderunt novo fervore in Chriſtum Ioan. 2. Cur non & vos mentem in Deum tollitis? 2. Ad ingratitudinem ſuam, & innumeras injurias pro tot bonis Deo repenſas. Exprobravit hoc inprimis Sauli Regi, tranſgreſſori mandati Dei, Samuel 1. Reg 15. *Nónne cùm parvulus eſſes in oculis tuis*, inquit, *caput in tribus Iſraël factus es, vnxitq́, te Dominus in Regem ſuper Iſraël* &c.? *Quare ergo nō audiſti vocem Domini, ſed verſus ad prædam es & feciſti malum in oculis Domini*? Similiter & Davidi, adulter & homicidæ exprobrat per Nathan Deus acceptos favores: *Ego vnxi te Regem ſuper Iſraël & erui te de manu Saul, & dedi tibi domū domini tui* &c. *& ſi parva ſunt iſta, adjiciam tibi multò majora. Quare ergo contempſiſti verbū Domini, vt faceres malum in conſpectu meo*? quæ tibi ſcilicet promiſi, ſtabilitatem Regni in prole, Meſſiam è domo tua naſciturum &c. 2. Reg. 12. Recogitet vnuſquiſque; quæ & ipſe, mala Deo retribuit pro tantis ejus bonis: legat in pauimento & pulvere deſcripta ſua peccata, cū Scribis & Phariſæis illis Ioan. 8. & videat an non ipſe quoque præ confuſione ſubducere ſe ab oculis Dei debeat.

V. Quia convertit ſecum domum ſuam.

V. Regulus dum in veruculo affixus ad ignem ſeſe verſat, vertit conſequenter & veru ſecum, cui affixus eſt. Regulus etiam noſter non ſe ſolum vertit, quando ad Chriſtum ſe convertit, ſed vnà ſecum totam domum ſuam, cui & ipſe ſuo modo affixus erat; *Credidit* enim *ipſe, & domus ejus tota*; & hæc cujus inſtinctu & imperio, niſi ſui patris familias? Diſcāt ergo ab hoc Regulo familiarum reguli, & juxta ſuam fidem ac pietatem reforment & inſtituant domos ſuas. Præiverunt illis exemplo ſuo Cornelius Act. 10. Lydia purpuraria. Act. 16. & ibid. cuſtos carceris Criſpus. Archiſynagogus Act. 18. qui vnà cùm ſuis familijs ſuſceperunt fidē, trahētes eas ductu ſuo. Idē in vita S. Sebaſtiani legitur 20. Ian. apud Surium de Chromatio Præfecto, qui fidei manus dās pertraxit ad eandem 1400. ſeruos ſuos; poſtquam is divino etiam beneficio, vti filius Reguli, à gravi infirmitate convaluit. Sequantur, ergo hos & alij patres familias, ac 1. convertant, quantum fieri poteſt, ad fidem & Dei timorem ſuos domeſticos; eos verò, qui peſtes quædam in domo ſunt, expellant cum Davide Pſ. 100. *Non adhæſit mihi cor pravum* &c. & cū Abrahamo eijciant ancillam, quæ domum perturbat aut levitate ſua inficit. 2. expurgent domos ſuas à bonis injuſtè partis, vnà cum Zachæo iam converſo: *Si quid aliquem defraudavi, reddo*: ſimplum ſaltem, ſi non quadruplum; quia alioquin qui aliena poſſidet, *ædificabit ſicut tinea domum*, inquit Job c. 27. tinea autem domum, quam inhabitat, lignum ſc. aut veſtem, perdit ac corrodit: ita bona injuſta devorant domum, in qua hoſpitantur. 3. averruncent imagines obſcœnas cum Rege Ezechia, qui confregit ſerpentem æneum, quod ſcandalo eſſet Hebræis, ita vt adolerent ei incenſū. 4. Rex. 18. Scimus Levit. 14. v. 40. præceptum fuiſſe Hebræis, vt lapides infectos domus leproſæ eruerent & proijcerent extra civitatem, lapideſque alios ſanos reponerent; ne alioquin tota domus leprâ inficeretur. Quid hoc? Albertus ſermon. in Domin. 3. Advent. id explicat: *Lepram*, inquit, *habens in domo, qui in thalamis ſuis depingi faciunt imagines laſcivas quaſi chorizātes & ſeſe mutuò amplexantes; qui etiam cortinas hujuſmodi imaginum ſuſpenderint ad parietes ſuos*. Eruant hos lapides qui verè ad Chriſtum converſi ſunt. 4. Tollant & vulcano donent libros hæreticos, obſcœnos & magicos, exemplo illius Mathematici, de quo Sanctus Auguſtinus in Pſalm. 16. ait: *Portat ſecum codices incendendos; per quos fuerat incendendus; vt illis in ignem miſſis, ipſe in refrigeriū tranſeat*. Baalis aræ ſunt libri hujuſmodi, in quibus ſe ſuaque immolant Satanæ lectores. Audiant illi B. Thomam Archiepiſcopum Valentinum concione 1. in Domini c. 1. Quadrag. *Lectio*, inquit, *prophana librorum, quibus tātum gaudet levitas humana, deſtruit mores juvenū, inclinat ad vitia & vanum amorem, facit carneos & mundanos. Non debet quiſpiam tolerare hujuſmodi libros in domo ſua, neque permittere quòd filius vel filia legat ipſos*. Boni paſtoris, optimum monitum. Hos ſequimini Audit. & in primis Regulum noſtrum, vt de vobis quoque dici queat: *Credidit ipſe & domus ejus tota*.

THEMA TERTIVM.

Quâ ratione Deus vbique præſens ſit & concipi à nobis queat.

1. *Eſt vbique præſens.*
2. *Omnia intuetur.*
3. *Vbique operatur.*

Niſi ſigna & prodigia videritis, non creditis. *Ioan.* 4.

Videntur verba iſta reprehenſionem cōtinere, & modicam vel nullam Reguli fidem arguere. Cauſam explicat Sanctus Gregorius in homil. 28. quæ eſt in hoc Evangelium: *Popoſcit namque*, inquit, *vt deſcenderet & ſanaret filium ejus. Corporalem ergo: Domini præſentiam quærebat, qui per ſpiritum nuſquam deerat. Minùs itaque in illum credidit, quem non putavit ſalutem poſſe dare, niſi præſens eſſet & corpore. Si enim perfectè crediſſet, procul dubio ſciret, quia non eſſet locus, vbi non eſſet Deus*, &c. ſic ille. Non ſolius Reguli, ſed multorum etiā Chriſtianorum eſt hic error, dum Deum vbivis locorum, adeoque etiam ſibi præſentem adeſſe, licet fortè ſpeculativè, credunt, tamen practicè negant; dum adeò diſſolutè viuunt, ac ſi Deum à ſe quàm longiſſimè abeſſe exiſtimarent. Nimirum ſenſuales homines toti ſenſibus inhærentes; quia ipſi Deum præſentē non vident, ideò ad præſentiam ejus, fide licet creditam, minimè attendunt. Non capiebat Regulus quomodo abſentem filium Chriſtus ſanare poſſet: divinitatis

ejuſs immenſitatem minimè percipiens. Non capiunt etiam multi alij, quâ ratione Deus ſit in omni loco, adeoque vbivis præſens; idcircò hoc quadantenùs conabimur explicare.

Theologorum dictum eſt: *Enter, præſenter, Deus eſt, & vbique potenter.* Quod explicat D. Thomas 1.p.q.8.ar.3.exemplo Regis, qui primò eſt per eſſentiam in ea regni ſui parte, in qua habitat, ſtat, ſedet vel cubat. Secundò per præſentiam in ea, in qua oculis proprijs contemplatur ea, quæ fiunt, v. g. in theatro vel vel conclavi ſuo. Tertiò per potentiam in toto ſuo regno, quia nimirum per illud totum ipſis actio & gubernatio ſaltem interventu miniſtrorum diffunditur. Omnibus his modis Deus eſt vbique, longè tamen perfectiùs! Primò per eſſentiam, non aliquem duntaxat determinatum locum, ſed omnia implens. Secundò per præſentiam, quia non videt ſolùm ea, quæ in cœlo aut in vno aliquo loco fiunt, ſed omnia quæ in cœlo & in terra & vbivis locorum contingit. Denique per potentiam qni nō ſolùm per Angelos aliaſque creaturas, ſed etiam per ſeipſum omnia operatur, quæcunque fiunt. Omnia cōplexus eſt S. Auguſtinus, cùm in Epiſtola ad Fortunatianum ſcripſit: *Deus totus oculus eſt, totùs manus eſt, totus pes eſt: Totus oculus eſt, quia omnia videt: totus manus eſt, quia omnia operatur: totus pes eſt, quia vbique eſt.*

I. Eſt vbique præſens. I. Igitur totus eſt pes, h.e. vbique præſens per eſſentiam ſuam adeſt, omniaque implet. Quod 1. ſic deſcribitur Iſa. 66. *Hæc dicit Dominus: Cœlum ſedes mea, terra autem ſcabellum pedū meorū.* More humano loquens indicat ſe cœlum & terram non modò implere, ſed etiam longè vlteriùs per immenſa vacui ſpatia excedere, ita vt cœlū ſit ei quaſi thronns tantùm; in quo glotiam & magnificentiam ſuam Angelis & beatis omnibus oſtendit: terra autem velut infima mundi pars, non niſi inſtar parvi ſcabelli, quod vno pede evertere & quacunq; verſare queat. Quare juxta hanc deſcriptionem omner homines & quidquid ſupra terrā eſt, quaſi ante pedes Dei & circa ejus ſcabellum iacent in ejus conſpectu, ſicuti diſcipuli ad pedes ſui Magiſtri circumſedentes, in quos ipſe ſemper oculū figit, vno intuitu omnes contemplans & circumſpiciens: nec non garrientes & petulantes obſervans ſuoque libello inſcribēs, vt ſuo tempore puniat. Cogitemus igitur terram hujuſmodi ſcabellum, mundum totum ſcholam eſſe, noſque ad pedes Dei velut diſcipulos ejus ſedere. Quis iam inſolens eſſe audebit? 2. Ieremiæ c.23. *Nunquid non cœlum & terram ego impleo? dicit Dominus*, q. d. audétne aliquis homo

2. meam immenſitatem in dubium revocare? Sed quâ ratione implet? Sicut lux Solis, vbi non impeditur, totum pervadit aërem, & lucidum ac perſpicuū reddit: ita multo perfectiùs Deus penetrat & implet totum vniverſum. Sol non per ſe, ſed per lumen à ſe productum virtute lucis ſuæ pervadit aërē: corpora etiam denſa pervadere non poteſt: Deus autem qui eſt ſua ipſe virtus, & quidē potens, per ſeipſum omnia permea ac penetrat non ſecus ac ſi cōcipiatur corpus Solis eſſe tam vaſtū, vt circumdet & in ſe includat ac penetret, quidquid In cœlo & ſub cœlo eſt. S. Auguſtinus l.7. Conf.c. 5. ſic rem concipiebat: *Conſtituebam in conſpectu ſpiritus mei vniverſam creaturam, quidquid in ea cernere poſſumus ſicut eſt terra & mare, & aër & ſidera, & arbores & animalia mortalia, & quidquid ea non videmus, ſicut firmamentum cœli, inſuper & omnes angelos, & cuncta ſpiritualia ejus, ſed etiam ipſa quaſi corpora eſſent, locis & locu ordinavit imaginatio mea, & feci vnam maſſam grandem diſtinctā generibus, corporum creaturarum tuarum, ſive quæ vera corpora, ſive quæ ipſe pro ſpiritibus finxeram, & eam feci grandem, non quantum erat, quod ſcire non poteram, ſed quantum libuit vndique verſum ſanè finitam. Te autem ex omni parte ambientem eam, & penetrantem, ſed vſquequaq; infinitum, tāquam ſi mare eſſet vbique, & vndique per immenſa ſpatia infinitum ſolum mare, & haberet intra ſe ſpongiam quamlibet magnam ſed finitam, tamen plena eſſet vndique ſpongia illa ex omni ſua parte ex immenſo mari, ſic creaturam tuam finitā te infinito plenam putabam & dicebam: Ecce Deus & ecce, quæ creant Deus, & bonus eſt Deus, atque his validiſſimè longiſſimeque præſtantior, ſed tamen bonū bona creavit, & ecce quomodo ambit atque implet ea.* Quare ſicuti piſces innatantes mari ambiuntur vndique mari, (tametſi non penetrantur;) ita homines aliaque creaturæ in Deo ſunt & moventur, & inſuper à Deo etiam penetrantur; ſicuti aït S. Paulus Act. 17. *In ipſo vivimus, movemur & ſumus.*

3. Iſa. 40. dicitur: *Quis menſus eſt palmo aquas & pugillo cælos ponderavit?* q.d. quis niſi Deus continet in manu ſua terrarum orbem, & in pugillo ſuo cœlos? Quare ſicut Imperator in globo aureo, quem manu geſtat, totum orbem ſibi ſubiectum & gubernandum repræſentat: ita Deus cœlum & terram quaſi pilam aut pomum vnum manu ſuâ comprehendit, inſpicit, regit & in immenſum excedit. Tali formâ S. Benedictus in oratione totum mundum quaſi parvum globum in radijs Solis collectum, & in eo SS. Angelos cum anima S. Germani Epiſcopi Capuani ad cœlū euntes videt. Quærenti, quomodo id fieri potuerit, reſpondit: quia *videnti Deū anguſta eſt omnis creatura.* Refert S. Gregorius l. 2. Dial. c.35. Gerit igitur Deus totum mundum in manu ſua quaſi globum luminoſum & perſpicuum, in quo vno intuitu aſpicit, quidquid in ipſo eſt & ſit; neq; ſolum geſtat, ſed & ſuâ eſſentiâ penetrat & ambit, ſicut ignis ferrum, quod ignivit, imò magis intimè.

II. Eſt totus oculus, quia omnia contuetur quidem accuratiſſimè omnia penetrans & pervidens, tam futura & præterita, quàm præſentia. Ita inprimis Apoſtolus Hebr. 4. ait: *Non eſt vlla creatura inviſibilis in conſpectu ejus: omnia autē nuda & aperta ſunt oculis ejus* In quem locū S. Chryſoſtomus ſcribit: *ſicut enim cùm pecudes occiderit quis, & ex carnibus detraxerit pelles, omnia interiora revelātur & aperta ſūt oculis noſtris; ſic & Deo aperta ſubiacēt omnia*, Metaphorā deſumpſit à verbo græco τραχηλίζω, quo vtitur Apoſtolus, & ſignificatur vel excoriatio, vt intellexit Chryſoſtomus, vel diſſectio & de- II. Omnia intuetur.

nudatio

nudatio inteſtinorum, vti Gagneius; vt intelligamus nihil coram Deo abſcondi, vel includi poſſe, quod ei non pateat. Iudæi in obſidione Jeroſolymæ ſub Tito, cùm ex vrbe fugitivi ſpoliarētur auro à militibus Romanis, hoc excogitarunt, vt aurum devorarent & ſic cū âuro effugerēt, teſte Ioſepho l.6.de bello c. 15. Verùm deprehenſi à militibus, per medios ventres ſęcti ſunt, aurumq; inde extractū. Vult ergo dicere Apoſtolus. Etſi in viſcera ſua intima abſcondat quis peccata ſua: tamē ea videt Deus, cùm omnes conſcientiæ nudæ & apertæ ſunt. Quare ſicut Acacius Berrhœæ in Syria Epiſcopus ædes ſuas omni, etiā ſomni & cibi tempore, omnibus patere voluit, vt nihil niſi quod honeſtū eſt, ageret vel meditaretur, veritus ſēper adventantium turbam, (teſte Nicephoro l. 12.c.47.) ita decet cogitare nos, quaſi in domo ſemper aperta & omnibus pervia habitemus, omniaque noſtra ſcrinia ſemper ſint patula Dei oculo, omnia conclavia, cubilia, triclinia. Idem affirmat Job c. 7.dicens: *Oculi tui in me, & non ſubſiſtam.* q. d. nullibi poſſum effugere oculos tuos, vbicunque ſim, adeò nuſquam tutus à conſpectu tuo ſubſiſtam. Fiunt arte pictorum tales hominū facies, quæ ex omni parte aſtantes aſpiciunt, vel in eos arcum intendunt, ſive illi ex oppoſito ſive à latere ſtent. Hujuſmodi facies eum Deus, cujus oculi & ſagittæ ſemper in nos collimant, vbicunque ſtemus. Vnde monet S. Auguſtinus ſerm.46.de verbis Domini: *Ipſe timēdus eſt in publico: ipſe in ſecreto. Procedis? videris: Intras? videris. Lucerna ardet? videt te. Lucerna extincta eſt, videt te. In cubile intras? videt te. In corde verſaris? videt te. Ipſum time, cui cura eſt, vt videat te, & vel timēdo caſtus eſto: aut ſi peccare vis; quære vbi te non videat, & fac quod vis.* Julius Druſus deſideravit ſibi talem domum ſtrui, in quam omnes vicini liberum proſpectum haberent, adeoque oculis ſuis cernerent, quidquid ipſe domi ageret. apud Lycoſt in Apopht. Talem domum nos omnes inhabitamus; licet enim vicini neſciant, quæ domi & in latebris agamus, videt tamen Deus, cui totus mundus quaſi vna domus patula eſt. Domitianus Imp. tempore ſuſpecti periculi appropinquante ſollicitior in dies, porticuum, in quibus ſpatiari conſueverat, parietes ſphengite lapide ſpeculari diſtinxit: è cujus ſplendore per imagines, quidquid à tergo fieret, provideret. auct. Suet. in Domit. c. 14. Deo totus ex ſphengite mundus eſt: in ipſo quocunque te vertas, cerneris à Deo; cernuntur etiam quæ in corde geris, quò ſphengites non pertingit: Neque ideò nos non videri credamus, quòd nos Deum non videamus. Ad hoc enim reſpondet Sponſa Cant. 2. *En ipſe ſtat poſt parietem noſtrum, proſpiciens per cancellos.* In quæ verba S. Bernardus: *Præſto eſt,* inquit, *oculus cui omnia patent, etſi nō patet ipſe. Vereor aſpectū exploratoris illius, qui poſt parietem ſtat, quem pro acumine viſus capreæ aſſimulavit ſcriptura: hunc ego vereor occultū occultorum exploratorem.* Reperimus quandoque Imperatores per cancellos inſpexiſſe reos, vt non viſi eos viderent; quò ſpectavit Anaſtaſius, qui de S. Martino Pp. agens, ait in judicium raptum, *in ſolarium diſpoſitionis,* vbi Imperator per cancellos eum aſpiceret. Hunc in modum Deus quaſi per cancellos omnia noſtra videt, tametſi non videatur.

III. Totus eſt manus quia omnia, quæ fiunt, ipſe operatur cum cauſis ſecundis: non ſicut Rex per miniſtros ſuos, ſed ſeipſo in omnia influens, (*operatur omnia in omnibus,* 1.Cor. 12.) & reipſa præſens; quia id exigit ejus immenſitas. Ipſe etiam ſicut omnia fecit, ita & conſervare continuo ſuo influxu debet, ſicut Sol radios, arbor fructus, ramos & folia ſua. Ita inprimis S. Paulus Act. 17. *Ipſe dat omnibus* (vivētibus) *vitā & inſpirationem & omnia.* Ipſe cū Sole & elemētis omnibusq; agentibus concurrit adeò, vt ſine ipſo nihil fiat. Hinc Minutius Felix in Octavio reſpondens Gētilibus objicientibus quòd Deū colamus, quem non videmus, ait: *imò ex hoc Deū credimus, quòd eum ſentire poſſumus, videre non poſſumus. In operibus enim ejus & in mundi omnibus virtutem ejus ſemper præſentem aſpicimus, cùm tonat, fulgurat, fulminat, cùm ſerenat.* Adhæc vt ait S. Auguſtinus l.4. de Geneſi ad lit. cap. 12. *Creatoris potentia & virtus cauſa ſubſiſtendi eſt omni creaturæ: quæ virtus ab eis, quæ creata ſunt, regendis ſi aliquando ceſſaret, ſimul & illorum ceſſaret ſpecies omniſque creatura concideret.* Quare ſicut Magiſter manum pueri ducens, vnà cum ipſo ſcribit, quidquid puer ſcribit: ita Deus vnà cum agentibus naturalibus concurſu ſuo communi agit, quidquid ipſi agunt; quo ſublato nihil illa poterunt: multoque minùs in actionibus ſupernaturalibus. Iam ergo non difficilè Dei omnipræſentiam concipere & imprimere nobis poterimus, ſi cum omnibus agentibus manum ejus inviſibiliter extenſam & ipſis cooperantem cogitemus. Certè ſi vir potens hoſpitio nos excipiat, & famulorum ſuorum interventu omnia nobis ſuppeditet, quidquid neceſſarium ac percommodum eſt; alio conclave, alio cibos, alio menſam apparante, alio miniſtrante, alio accinente, ludente alio, munera offerente alio &c. omnia obſequia non tam famulis, quàm ipſorum domino adſcribemus, eique identidem gratias agemus; beneficia cordi imprimemus; tametſi ipſe dominus cum famulis hæc agentibus nihil collaboret, ſed imperet tantùm ac ſinum liberalitatis ſuæ aperiat. Quantò magis id ageremus & quidem in ſingulis obſequiis, ſi etiam ipſe Dominus vnà cum famulis ſuis nobis ſerviret, coqueret, menſam pararet, pedes lavaret, lectum ſterneret, veſtes exueret, manè nos excitaret, lumen afferret, canendo & ludendo recrearet! At hoc modo Deus cum ſuis creaturis, quæcunque tandem nobis ſerviunt vnà ſemper ſervit, cooperatur & collaborat, licet abſque labore, quo modo etiam Sol operatur cum ſublunaribus agentibus abſque vlla moleſtia aut labore. Cùm ſapit cibus & potus, cùm fovet veſtis, cùm illuminat Sol, calefacit ignis, refrigerat aër, lavat aqua, portat terra & fert fruges, recreāt animalia, exhilarant flores &c. omnia hæc Deus ſimul cū cauſis ſecūdis agit, velut manuductor earū. Nō igitur Soli aut elemētis, nō animalibus, arboribus aut floribus gratiā benefi-

cio-

III. Vbique operatur.

ciorum memoriam, ſed Deo debemus, & quidem toties, quoties ab eo aliquid accipimus quod omnibus momentis fit; ita vt bene dixerit S. Aug. l. de dig. condit: *Sicut nullum eſt temporis momentũ, in quo nõ fruatur homo Dei bonitate: ita nullum eſſe debet, quo illum non habeat & meditetur præſentem.* Perſæ, qui Solem omnium rerum datorem & moderatorem credebant, varijs modis ejus memoriam ſibi inculcabant. Manè ad ortum Solis ſurgere Reges jubebantur, coronam quoque radijs quaſi ſolaribus cinctam geſtabant; ignem Soli cognatum præferri ſibi curabant Ægyptij, quia Nili inundantiam (à qua ſola agrorum fertilitatem & frugum proventum, vtpote pluuijs deſtituti, expectabant) ſigno leonis, cùm id Sol percurrit, adſcribebant, paſſim leonum rictus in fontibus inſculpebant, ad beneficij memoriam, quod ex leonis ſidere percipere ſe credebant. Denique Hebræi, quia non vanè ſed veriſſimè ſibi perſuadebant, ſe omnia alimenta à Dei manu percipere quoties in menſa nouus cibus aut nouus potus afferebatur, toties nova gratiarum actione eum excipiebant. Cùm enim melius vinum apponebatur dicebant: *Benedictus ſis tu Domine Deus noſter, qui bonus es & benignè facis omnibus.* Et hanc benedictionem vocant, *benigni & benefactoris.* Cùm aromata afferrentur: *Benedictus ſis Domine Deus noſter Rex mũdi, creator arborum aromaticarum*, quam appellant *conſummati convivij*: Ad fructus arborum: *Benedictus ſis Domine Deus, qui creas fructus arborum*, Ad obſonia: *Benedictus ſis Domine Deus noſter, qui creas genera ciborum*, quam appellant *obſonij.* Ad ſpecies aromaticas: *Benedictus ſis Domine Deus noſter Rex mundi, creator arborum aromaticarum*, quam appellant *Benedictionem deliciarũ.* Denique nullos cibos ſumebant, quin per ſingulos reflecterent ſe ad datorem Deum, vt refert Conelius in 1. Tim. 4. vbi inſinuat Apoſtolus idẽ factitaſſe primos Chriſtianos, ex Hebræis converſos. Idipſum ſi non modò in cibo, ſed etiam in alijs beneficijs à Deo collatis ſive naturalibus ſive ſupernaturalibus imitaremur, citò ad magnam perfectionem graderemur. Hæc enim eſt vita SS. Angelorum, qui in omnibus actionibus ſuis ſemper in Deum aſpiciunt, ideoque nunquam errare poſſunt. Quod ſi Regina Saba de ſervis Salomonis dicere potuit: *Beati ſervi tui, qui ſtant coram te ſemper & audiunt ſapientiam tuam.* 3. Reg. 10. multò veriùs id dicetur de ſervis Dei, qui dictâ ratione ſemper coram Deo ſtant. Hac viâ ad perfectionem aſcendit Enoch, qui cum Deo ambulans ſublatus eſt: Abraham, ambulans coram Deo, Elias & Eliſæus, quibus ſolemne erat dicere: *Vivit Dominus, in cujus conſpectu ſto.* De S. Abel ſcribit Ioſephus l. 1. Antiq. cap. 3. eum juſtitiam coluiſſe, quòd in omnibus actionibus ſuis Deum præſentem reputârit. Moyſes, quia *inviſibilem Deũ tanquam viſibilem ſuſtinuit*, vt loquitur Apoſtolus ad Hebr. 11. v. 26. meruit à facie ad faciem cum Deo loqui, ſicut amicus cũ amico loquitur, vt eſt Exod. 33. v. 37. Dorotheus Abbas diſcipulo ſuo Doſitheo hoc præceptum dedit: *Nunquam cordi tuo Deus excidat: cogita ſemper Deũ tibi præſentem & te coram illo ſtare.* Fecit ille vt juſſus erat, & infra quinquenniũ è nobili milite & diſſoluto juvene perfectus ſanctus evaſit Monachus, vt refert ipſe Dorotheus. Idem conſecutus eſt Joſephus Anchieta Societatis noſtræ Thaumaturgus, beneficio hujus exercitij, ambulando coram Deo, vt eſt in ejus vita.

Denique *amor Dei*, ait Richardus de S. Victore de Græc. char. c. 3. *rebus his pro ſpeculo vtitur, & in omne, quod cernit, ſui amatoris reſultat ſibi memoria.* Amemus igitur Deum, & in omnibus creaturis inveniemus eum non magna difficultate. Invenit eum certè Regulus in repentina filij ſui ſanitate, quando audivit eum ſanatum eadem hora, qua Chriſtum audijt dicentem: *Filius tuus vivit.* Quis enim eum impulit ad quærendum horam, niſi amor Chriſti Medici ſui, vt ei gratum ſe præberet? Ex hoc deprehendit eum eſſe omnipotentem & vbivis præſentem adeoque verum Deum. Hinc ipſe ſe ſuamque domum totam ejus amori & ſeruitio addixit. Quem & nos imitemur &c.

THEMA QVARTVM.

Cur Aſtrologi interdum vera prænuncient.

1. *Caſu ſæpè fit.*
2. *Ex levitate conſulentium.*
3. *Ex ſagacitate conjectorum.*
4. *Dei permiſſione.*
5. *Dæmonum ope.*

Niſi ſigna & prodigia videritis, non creditis. *Ioan.* 4.

HVmani generis hoſtem apparuiſſe aliquando B. Dominico & ſaltando cantilaſſe: *Magis & minus, magis & minus*: forſan audiviſtis, vti refert B. Vincentius in ſer. Dom. 4. Advẽt. Quid autem ſibi voluit, niſi quod vtroque delectetur hominum exceſſu, ſi nimis multum faciant, & ſi nimis parum. Hoc etſi non in omnibus locum habeat, habet tamen in multis, vti inprimis in credulitate, ſi nulli credamus, etſi omnibus credamus: ſi omnia credamus, etſi nihil credamus: Sanè in hodierno Evangelio redarguit Dominus Regulum ejuſque ſimiles de modica nimis fide, præter ſapientiam & verbum Dei etiam miracula requirebant: *Niſi ſigna & prodigia videritis, non creditis*: Alibi verò monet, ne facilè nimis credamus, pſeudoprophetis videlicet: *Si quis vobis dixerit: Ecce hic eſt Chriſtus, aut illic: nolite credere.* Matth. 24. Non ergo quibuſcumque nec facilè nimis credendum. In quo exceſſu delinquunt multi hoc tempore, qui varijs impoſtoribus, Aſtrologis, inquam, judiciarijs, ſtultè & temerè credunt, ex aſtrorum ſitu & concurſu futuros eventus ſibi denunciantibus. Saltat & cantillat ſuper his Diabolus gratiſſimam ad tibiam; quos hic dehortandos cenſui.

In primis licet ſubinde vera nuncient, audiendi tamen non ſunt, quia Deut. 13. præcepit Deus: *Etiã ſi dixerint vobis & ita evenerit, ne credatis*

datis eis. Olim etiam augures & aruſpices (vti modò Zingari & veridicæ) quandoque vera nunciabant, nunquam tamen à cordatis impetrare potuerunt, vt ijs fidem adhiberent. Quare ſi aſtrologos iſtos audire vellemus, quia interdum vera dicunt, eadem lege reducere augures poſſemus & aruſpices. Deinde licet interdum prædictioni reſpondeat eventus, multò tamen ſæpiùs fallit & aberrat, adeò, vt licet vana ſit ars illa, carens fundamento, debeant tamen aſtrologi ſubinde vera dicere, nec poſſint ſemper mentiri, tametſi maximè vellent. Verùm ob raritatem rei, vel ob eventum inopinatum, vel etiam opera dæmonis fit, vt firmiùs imprimamus memoriæ, & ſæpiùs recenſeamus talia prognoſtica, quando ſemel vera dixerunt quàm cùm toties falſa: ſicut cùm ſemel aut iterum aliquid in via ambulantes invenimus, quàm cùm toties ambulantes nihil invenimus. Sic aves illas oſtentamus, quas iaculis confiximus, ſed non numeramus eas, à quibus multò crebriùs aberrauimus, Ponat aliquis in Calendario contraria ijs, quæ prædicunt; non minus frequenter vera dicet, vt expertus eſt Picus Mirãdulanus, qui ex 130. diebus ſeptem tantùm deprehendit reſpondiſſe prædictioni cujuſdam Prognoſtici, 3. Cui falſas prædictiones alijs cauſis, veras tantùm ſuæ Aſtrologiæ adſcribunt? Cur cauſam reddere neſciunt quando aberrarunt? Si enim principia artis ſuæ adhibuerunt, vtique non errabunt. Si autem errant, debent oſtendete cauſam erroris, quòd nimirum hoc vel illo principio nõ rectè ſint vſi; quod facere nequeunt. Quare ſi ex Aſtrologia poſſunt dicere, cur hoc vel illud contigerit hìc aut ibi: debebunt ex eadem dicere, cur hoc vel illud non contigerit; quia cõtrariorum eadem eſt ſcientia. Ita ſartor non tantùm novit cauſam, quare hæc vel illa veſtis bene facta ſit; ſed etiam cur hæc aut illa malè. Denique eventus illi rari ſuam veritatem ab Aſtrologia non deſumunt, ſed aliude, vt iam dicemus.

I. Caſu ſæpè fit.

I. Caſu & fortunâ aliqua, quæ prædicunt, evenire cenſent viri graviſſimi. Cum enim tam multa quotidie mentiantur, mirum non eſt ſi interdum verum dicant: ſed mirandum potiùs eſſet, ſi in tam multarum rerũ prædictione nihil vmquam veri dicerent. Sic pueri quando velatis oculis fuſte armati procedunt vt gallũ fune alligatũ mactent, aut ollam fictilem conterant, vt plurimùm aberrant aliquando tamen ſcopum tangunt, ſi diu præſertim ludum protrahant. *Quis enim eſt*, inquit Tullius, *qui totum diem iaculans non aliquando collimet*? Sic quandoque accidit vt reverà eveniat id, quod quis ſomniavit: quàm id raro tamen? Et ſiquidem evenit, tunc miramur & narramus alijs: at non eveniat, nèc miramur nec curamus alijs recenſere. Contingit interdum ſuem roſtro ſuo literam vnam, v.g. C. efformare in luto, num ideò dicemus ſuem eſſe ſcribam? Cùm igitur interdum aliqua contingant, plurima autem non contingant, ſignum eſt caſu contingere. Iam ſi vel ſemel mentienti fidem ampliùs non habemus, cur habemus Aſtrologis toties fallẽtibus, Certè S. Auguſtinus dicit, ſi vel vnũ in S. ſcripturâ eſſet mendaciũ, aut ſi Eccleſia vel ſemel mentiretur ſe nec illi nec huic fidem adhibiturum; atqui Aſtrologi plerumque mentiuntur. Audiamus Ciceronem l. 2. de divinat. *Quotidie refellũtur Chaldæi. Quàm multa ego Pompeio, quàm multa Craſſo, quã multa huic ipſi Cæſari dicta memini; neminem eorum niſi ſenectute, niſi domi, niſi cũ claritate eſſe moriturum, vt mihi permirũ videatur quendam extare qui etiam nunc credat iis, quorum prædicta videat quotidie re & eventu refelli*. Vnde Platonem ſolitum mirari ait, *quod aruſpex vidẽs aruſpicem non rideret*; dum nimirum ſtultis hominibus ita imponunt. Similiter Seneca in libello de morte Claudij, refert Aſtrologos ſingulis annis imò ferè menſibus pronuntiaſſe mortem Claudio, quæ tamen annos 24. eos deluſerit.

II. Ex levitate conſulentium.

II. Levitate conſulentium putantur ſæpè vera prædicere. Spes enim magni boni aut metus magni mali facit, vt præ expectatione evẽtus nimiùm tribuamus etiam fictis ſponſionibus: ſicut ebrijs, quæ ſtant, moneri videntur. Eas etiam mali aut boni opiniones accendere ſolent Genethliaci, vt fortiùs impellamur ad bona proſequenda, opes, dignitates, ampla patrimonia, principum ſavorem: mala ſugienda, egeſtatem, exilia, carceres, morbos, mortem: quando ſperamus illa proſperè ceſſura, timemus hæc ventura. In illorum ſpe animum aſſumimus, in horũ metu dimittimus. Sic ferè etiam filij, prout eis parentes inſtillant deſideria, vt hic fiat Epiſcopus, hic Doctor, hic militiæ Dux, hic mercator, hic aulicus, apprehendunt, quæ promittuntur, & ſuſcipiunt cogitationes, diu noctuque ſtimulantes animum, quoad aſſequantur, id quod ſperant. Contrà quibus denunciatur infauſtus rei exitus, illi deſpondent animum, quaſi conclamati, & ſic incidunt in miſerias ſibi denunciatas. Exempla habemus ex Livio, in Rom. exercitu, cui cùm auguria & auſpicia ſecretò inſpecta infauſtũ belli exitũ minarentur auſpices & Duces, ne militem in arma euntem funeſto nuncio conſternarent, verſis in contrariam partem auſpicijs, omnia fauſta & triumphalia portendi & à Dijs promitti mentiti ſunt: quo mendacio vtiliter decepti milites, alacriter præliũ inierunt & fortiter pugnantes, hoſtes, quos auguria victores nunciabant, vicerunt. Contrà verò cum Nicias Dux claſſis Athenienſium, incognita ſibi Lunæ defectione, portendi ratus claſſis naufragium, ſi ea nocte portum egrederetur: dum ſtulto metu occupatus diſceſſum differt, à Syracuſanis cum tota claſſe captus eſt.

III. Sagacitate Coniectorum.

III. Sagacitate Coniectorum. Qui enim ingenio valent & prudentia, perſpectis, cujuſque temperamento, corporis habitu, ingenio, conſilijs, opibus, ſtudio, animi propenſione, inſtitutione vitæ, genere, conſuetudine, familia, domo, patria, parentibus, vxore, liberis, dignitate, munere, poteſtate, &c. quadam ſolertia & rerum vſu multa prævident futura. In hunc finem multi tales peragrant varias regiones, vt nationum & hominum mores & rumores varios expiſcentur.

Sic

Sic præſagijt cladem Romani exercitus Hannibal & victoriam Afris, perſpectâ imperitiâ & temeritate Varronis & Flaminij. Rom. Coſſ. atque Impp. Deinde generatim & indefinitè pleraque enunciare ſolent : v. g. pollicentur alicui honorem & dignitatem, cui prædictioni conciliant fidem, ſive quis ſacerdotio inauguretur, ſive à principe honoretur, ſive laurea doctorali donetur, ſive vrbi præficiatur, &c. Alteri minantur periculum imminere: & quidquid tandem infortunati ei contingit, id contendunt ab aſtris fuiſſe portentum. Adhæc varijs conditionibus involvunt prædictione more Zingarorum, v. g. reperies theſaurum, ſi terram foderis : habebis liberos, ſi vxorem fœcundam duxeris: fies Epiſcopus, ſi in litteris excellueris: convaleſces è morbo; ſi Medicum bonum habueris eique obſecũdaveris, ſed quæ hæc aſtrologia ? Denique vtuntur terminis obſcuris, ſymbolicis & æquivocis.

IV. Dei permiſſione.

IV. Dei permiſſione, qua fit quandoque, vt conſulti aſtrologi etiam neſcientes enuncient quædam, velut aſina Balaam, quæ ex illorum demerito contingent: vel vt quæ falſa alioquin conſulentibus dixerunt, verificentur in pœnã conſulentium; vel vt per tales prædictiones illudantur & decipiãtur atque in graviores laqueos incidant, vt docet S. Auguſtinus lib. 2. de doctr. Chriſt. cap. 22. & 23. quo modo C. Caligula monitus ab aſtrologo vt à Caſſio caveret : ea de cauſa Caſſium Longinum Aſiæ proconſulem, virum præclariſſimum, è medio ſuſtulit; poſteà à Cherea tribuno, qui alio nomine Caſſius nuncupabatur, occiſus eſt. Ita Saul Pythoniſſæ ope ſpiritum Samuelis evocans, audijt ſe cras apud inferos futurum: forſan in pœnam illius noxiæ curioſitatis, quam ipſemet prohibuerat alijs. Piſanus Archiepiſcopus, quia de ſuo exitu aſtrologos conſuluit, in pœnam ſuæ curioſitatis expertus eſt, quòd ei prædixerunt, ſcilicet ſuſpendium. Quis hoc de tanto viro crederet? factum tamen eſt, nam in ſeditione à factioſis è Palatinis Florentiæ ædibus ſuſpenſus eſt; vt habẽt Annales Florentini. Huc referri poteſt Petrus Leõtinus Spoletanus Medicus celeberrimus, idemque aſtrologus, qui amici ſæpiùs ſibi ab aquis imminere necem prædixit. Quare aquas & navigationes omnes quantum potuit, fugit, ideoque Venetias & Paduam deſeruit ac Spoletum conceſſit. Inde evocatus Florentiam vt Laurentium Medicen curaret, cùm contempto morbo Laurentium morti expoſuiſſet, eo defuncto infamiæ metu ad inſaniam actus juxta Caregium, Villam in puteum ſe præcipitavit, vel vt aliqui ſuſpicabãtur, à Petro Laurentij filio præcipitatus eſt. Iouius Elogio 35. Non dubium, quin ex Dei vindicta, ſive ſponte, ſive ab alio iniectus ſit; quòd aſtris ſtultam fidem habuiſſet.

V. Dæmonum ope.

V. Dæmonum ſuggeſtione & opera, quibuſcum magnam habent familiaritatem, vnde malefici & Aſtrologi in jure ſimul copulantur. Atque hanc ob cauſam vult S. Auguſtinus l. 2. de Gen. ad lit. & lib. 5. de civit. cap. 7. magis cavendos Aſtrologos, quia ſatis clarum ſit indicium eos pactum aliquod habere cũ Dæmone.

Poteſt autem Dæmon aliqua prædicere, quæ quidem facta & nuper primùm ſunt, alijſque nondum cõſtant: item quæ ipſe Dei permiſſione machinari cogitat : rurſum quæ probabiliter ſe hominibus perſuaſurum exiſtimat. Novit enim ſagaciter & multa experientia hominum inclinationes & ingenia, quibus laqueis capi aut ineſcari queant : item ex ſignis, litteris, verbis, negotiationibus hominum ſagaciter cognoſcit ſæpè occultas eorum cogitationes. Hos verò Genethliacos communiter eſſe dæmonum diſcipulos colligi poteſt. 1. quia plerumque ſunt hæretici. Catholicis enim prohibetur hoc ſtudium ab Eccleſia. 2. quia plerumque vitæ inquinatæ ſunt, & diſciplinam Chriſtianam ac pietatem contemnunt. 3. quia fugiunt conſpectum & converſationem hominum, rarò converſantur in publico, ferè in abdito & procul arbitris viuunt. Denique multi de iſtis capti, coacti pœnis faſſi id ſunt: omnes ferè ob irritas & inanes pleraſque prædictiones infames ſunt, & mendaces habentur. Dæmon etiam libenter ſe immiſcet ijs, qui altiora ſe ſcrutantur. Vtuntur quoque terminis peregrinis, quemadmodum & magi, vt Allilage, Almugea, Rabut, Jeſaltael, &c. Addo & hoc, nihil prorſus boni, ſed plurimum damni adferre prædictiones illas. Vel enim bona ſunt quæ nunciant, vel mala. Si mala, vel ſunt falſa, & tunc miſer eris, ſaltem fruſtrà timendo : ſi vera, bis miſer eris; ea expectando, velut Tantalus ſaxum ſibi apud inferos quaſi in ſe ruiturum, quoties bibere vellet, perpetuò impendens; (apud Athen. lib. 7. cap. 3.) & ea tandem ſentiendo. Si bona, vel mentiuntur, & tunc miſer fruſtrà expectas : vel non mentiuntur, & tunc ſpes te cruciabit.

Vidimus iam vnde interdum ea contingant, quæ prædicuntur ab Aſtrologis. Sed quid eſt, quòd multi præſertim magnates, vni potiùs Aſtrologo impoſtori, quàm tot alijs auctoritatibus contrarium docentibus & mandantibus credant? Damnat illos Scriptura, Eccleſia & Canones, SS. Patres, maximè Ambroſius & Auguſtinus, jura civilia, Theologi, Juris-conſulti, Philoſophi, ipſi aliquot Aſtrologi; vti Henricus Cornelius, qui ait *hanc artem non eſſe aliud quàm ſuperſtitioſorum hominum fallacem coniecturam; qui ob multi temporis vſum de rebus incertis ſcientiam fecerunt, in qua emungenda pecuniæ gratiâ decipiunt imperitos, & ipſi ſimul decipiuntur.* Nimirũ permittit Deus vt decipiantur à deceptoribus; quia ſic volunt, vti Achab à pſeudoprophetis 3. Reg. vlt. Quibus S. Auguſtinus in Pſ. 61. occinit illud Pſalm. 4. *Filij hominum vſquequò gravi corde, vt quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium?*

THE-

THEMA QVINTVM.

Amor impurus periculòſa & peſſima febris.

I. Vehementer animum incendit.
II. Honeſtatem detrahit & infamiâ aſpergit.
III. Ad inſaniam rapit.
IV. Nihil eo inſtabilius.
V. Tollit omnem guſtum rerum Cœleſtium.
VI. Ad interitum amantem trahit & in fœdiſſima ſcelera.

Heri horâ ſeptimâ reliquit eum febris. *Ioan.* 4.

COmmunis quidem morbus, & qui ferè ſperni ſolet, febris eſt: hoc ipſo tamen, quia ſpernitur, ſatis periculoſus eſt & ſępè exitioſus. Vidit hoc in filio ſuo Regulus hodiernus, qui non quæſivit Medicum fabricanti filio, niſi quando jam ferè deſperatus erat: ac niſi omnipotentem Medicum acceſſiſſet, filium ſebri extinctum domi reperiſſet. Febris animi concupiſcentia eſt & amor venereus, ſimilem in homine ardorem & tremorem membrorum efficiẽs, qualem febris cauſat, nec diſſimile periculum, intereà tamen parũ æſtimatur, parum evitatur aut curatur à quamplurimis: hoc ipſo igitur cenſendus eſt magis periculoſus, quia non cenſentur pernicioſus. Quibus apponendus eſt Laurentius Juſtinianus, Patriarcha, qui cap. 2. de continentiâ ait: *Temporalium amor brevis, amarus & periculoſus eſt. Temporalium amor animæ mors eſt.* Hunc igitur vt caveamus, eum nunc deſcribamus.

I. Vehementer animum incendit.

I. Febris hominem inflammat & quaſi in igne coquit, vnde & ſitim cauſat ardentiſſimam, obvia quæque etiam ſordiſſimam haurientem: ita etiam amor impurus, quod inprimis teſtatur S. Auguſtinus in Pſalm. 121. *Amor immundus*, inquit, *inflammat animam & ad terrena cõcupiſcenda & pericula ſectanda vocat perituram, & in ima præcipitat atq; in profunda demergit.* Ex hâc infami flammâ oritur ardor inexplicabilis, ad extrema quæque amantem impellens, donec fruatur concupitis deſiderijs. Quod imprimis cernere eſt in Amnone, Davidis filio, qui adeò deperijt propriam ſororem, vt ejus potiundæ gratia macie conficeretur & langorem incurreret, ac poſtremò tyrannica vi reluctantem opprimeret. 2. Reg. 13. Cui nõ abſimile eſt, quod refert Valerius M. lib. 5. cap. 7. de Antiocho, Seleuci Regis filio, qui amore novercæ ad vltimam corporis tabem redactus non convaluit, donec Medici induſtriâ è venarum pulſu deprehensâ morbi radice, novercæ infandis amoribus potitus eſt. Magis adhuc ſtupendum, quod legitur in vitâ B. Vincentij Ord. Prædicat. apud Sur. 5. Aprilis de fœminâ Valentiâ, quæ impuro viri ſancti amore æſtuabat integro anno, adeò vt tandem, aliter cùm non poſſet ejus colloquio frui, moribundam ſe ſimularat, quò vel hâc ratione evocatio ad ſe aperiret morbum animi ſui, pelliceretque eum in nefandum ſcelus quod tamẽ execratus Vincentius, mox Dei vindicta punijt, tradens impudentem fœminam Diabolo torquendam, donec à viro caſtiſſimo, qui in medio ignis non eſt æſtuatus, tandem liberaretur. Tantus igitur tamque impetuoſus eſt hîc fœdus ardor, vt infãda ad ſui extinctionem excogitet, ac planè hominẽ conficiat & comburat, adeoque verè de illo dixerit Job c. 31. v. 12. *Ignis eſt vſq; ad perditionem devorans & omnia eradicans germina*, q. d. omnia obſtacula perrumpens, donec ad amatum perveniat. Quis tam ſævo incendio ſe committere nõ cohorreat? Audimus apud Plautum in Ciſtel. 201. lamentari quendam in eo incendio verbis illis: *Iactor, crucior, agitor, ſtimulor, verſor in amoris rotâ. Examinor, feror, differor, diſtrahor.* En quos cruciatus effert impurus & profanus amor. In rotam agit miſeros. Denique Nonnus lib. 42. Dionyſ. dicere non dubitavit: *Non poteſt extinguere ſitim amoris totus fluctus oceani.* Ergo ſicut ad incẽdium domûs reſtinguendum omnia perrumpuntur oſtia & repagula, perfringuntur tecta, diruuntur domus, poſtulatur aqua: ita amoris furor nihil non audet & attentat, vt ardorem ſuum extinguat. Quod in Joſephi dominâ apparuit; dum tam importunè tamque impudenter juvenem ſolicitavit. Gen. 39.

II. Honeſtatem detrahit & infamiâ aſpergit.

II. Febris homini ſpeciem & pulchritudinem aufert, pallidum, exſuccum, horridum & deformem reddit: & impurus amor honeſtatem amanti detrahit, infamiâ aſpergit & impudentiâ deformat. Quod inprimis videre eſt in Samſone, qui per amorem mulieris perdidit omne robur ac libertatem, quin & oculos & honorem ſuum. Vnde Divus Baſilius orat. 5. de jejunio, ait: *Cùm ſe amori meretricio dediſſet, robur omne penitus amiſerat oculisq; captus ludibrio erat pueris.* Deinde in Salomone, qui regia licet dignitate & tantâ ſapientiâ præditus ſervituti amaſiarum fœdiſſimæ ſe ſubjecit, vt pro libidine earum, quidquid peterent, cõcedere & ſubminiſtrare cogeretur, etiãſi injuſta, impia & indecora præciperent. *Ex luxuriâ* enim (ait Sanctus Thomas lib. de regim. princ. lib. 3. cap. 8.) *factus eſt Salomon abominabilis populo ſuo in tantum, vt ſervi ejus rebellarent ei.* Vnde Eccleſiaſt. 47. ei dicitur: *Inclinâſti femora tua mulieribus: poteſtatem habuiſti in corpore tuo:* (Gr. *in poteſtatem redactus es corporis, tui* q. d. feciſti te mancipium carnis tuę æquè ac mulierum) *dediſti maculam in gloriâ tuâ.* Et hoc in ſenili ætate, cùm omnium ſententia, *turpe ſenilis amor* ſit. Sed nimirum amor iſte quem corripit, excæcat, ne turpitudinem ſuam videat: quo modo excæcavit duos illos ſenes, amore Suſannę captos; *vt non viderent cœlum neq; recordarentur judiciorum juſtorũ.* Dan. 13. Vnde eorum vni Daniel ait: *Species decepit te & concupiſcentia ſubvertit cor tuum:* ita vt neſcirent ſub quâ arbore Suſannam vidiſſent. Deſignata eſt hæc talium cæcitas in nefandis illis & impuriſſimis Sodomitis, qui ob ſuam beſtialem impudicitiam cæcitate percuſſi ſunt ab Angelis, ne oſtium domûs Loth invenire poſ-

Digitized by Google

poſſent. Ita enim excæcantur impuri amantes, vt cœli aditum & viam reperire, quamdiu in ſuo luto hærent, nequeant; ſiquidem hic amor mentem planè abſorbet & in brutum convertit. Quare ex eorum cordibus non niſi craſſiſſimi fumi fœdiſſimarum voluptatum perpetuò exhalant & rationem obnubilant: quemadmodum è mari mortuo teter aſcendit fumus & aërem obſcurat; ita vt juſtiſſimâ Dei vindictâ Sodomitarum terra in fœtentem illum lacum converſa ſit, quia & ipſorum corda tales lacunę erant. *Quemadmodum exhalationes*, inquit Clemens Alex. lib. 2. ſtrom. *quæ è terra & lacunis ac voraginibus oriũtur, conſtantur in caliginem & nimboſam vertiginem: ita etiam carnalium cupiditatum vapores malam animæ induũt habitudinem, voluptatis ſpectra animæ repræſentantes & ante eam effundentes. Intelligenti itaque luci tenebras offundunt, attrahente anima vapores, qui oriũtur ex cupiditate & perpetuitate voluptatum condenſante vitiorum vertigines.* Quamobrem fœdus hic amor appellatur *vlcus* à D. Ambroſio: *fœtor* à D. Bernardo: *cloaca* ab Auguſtino.

III. Ad inſaniam rapit.

III. Febris in delirium ſæpè rapit hominẽ, ita vt ridicula & ſtulta planè loquatur. Non aliter impurus amor inſana excogitat conſilia, quibus conſequatur finem ſuum, inſana loquitur, inſana molitur & agit. Nónne deliravit præ amore Sichem, quando vt raptam à ſe Dinam retinere poſſet circumcidi ſe paſſus eſt? Gen. 34. Nónne etiam Samſon, quando captus amore Dalilæ toties repoſuit caput in ejus ſinum toties ab ea repulſus? nónne quando manifeſtæ proditrici aperuit arcanum ſuũ, quò perderet vires ſuas & hoſtibus traderetur? Judic. 16. Et quid videtur vobis de Galeacio illo Mantuano, qui Papiæ hybernans, cùm puella, quam vnicè amabat, in ponte obvia ei dixiſſet: *Quin tu belliſſime amator, qui tantum tibi armatus in acie places, è ponte in amnem amoris mei gratia deſilis?* concitato repente equo deſilijt in fluuium, vnde ipſe equo exanimato vix natando emerſit. Pontan. lib. 1. c. 25. de fortit. Quanta hæc amentia ad ſtultam amicæ vocem committere ſe præſentiſſimo vitæ & ſalutis æternæ diſcrimini? Sed quid mirum? Amor enim hominem rapit extra ſe, & in corde amati conſtituit, vt jam non ad ſeipſum, ſed ad voluntatem ſolius dilecti attendat. Rapuit certè & quidem ad inſaniam vſque Henricum, Comitem Palatinum, qui cùm vxoris Adelheidis conſenſu habitum monaſticum aſſumpſiſſet, poſtea ejuſdem amore ad ſæculum retractus in furorem & amentiam incidit, in quâ propriam, quam ſic adamarat, conjugem arreptâ ſecuri capite truncavit, inde foras egreſſus, plauſu manuum & cachinno, quod egerat, indicavit. In vita S. Annonis Sur. 4. Decemb.

IV. Nihil eo inſtabilius.

IV. Febris & mutabilis eſt: nunc à frigore incipit & in calorem deſinit: nunc à calore in frigus: modò tertiana, modò quotidiana fit: nunc citiùs, nunc ſeriùs advenit. Nihil etiam inſtabilius amore turpi: nunc fervet, nunc languet: mox in odium vertitur. Quod antiqui indicarũt, cùm alatum pinxerunt. Ita enim S. Iſidorus Peluſiota lib. 2. epiſt. 234. *Corporum*, inquit, *amorem ob eam cauſam pictores cum facibus & pennis depingunt: quia nunc libidinem inflammat, nunc rurſus ob ſaturitatẽ avolat.* Cauſam edit S. Gregorius Nazianz. orat. de S. Baſilio: *Corporum ſiquidem amores*, ait, *quia res fluxas ſibi proponunt, fluunt quoque ipſi nõ ſecus ac veris flores. Nec flamma conſumpta materia remanet, ſed vnà cũ ea extinguitur: nec libido marceſcente fomite ſubſiſtit.* Fundatur enim hic amor vel forma corporis, vel in largitionibus & muneribus, vel in amore reciproco, & ſimilibus, quæ cum vento mutantur & evaneſcunt. Ardet quãdiu ætas floret, vel robur viget, vel ſpecies vernat, vel ad ſummum vita perſiſtit, hujuſmodi enim fomite alitur: quo abſumpto vel fugiente, fugit ipſe pariter. Exemplum hujus inconſtantiæ videre eſt in Amnon, qui, vt diximus, deperibat adeò ſororem, vt ejus gratiâ ægrotaret: vbi tamen eam inſana violẽtia compreſſit: *exoſam habuit odio magno nimis, ita vt majus eſſet odium, quo oderat eam, amore, quo antè dilexerat.* 2. Reg. 13. Plurima alia exempla paſſim recenſentur, vt quod Seneca in Medeâ refert. Illa enim Iaſonem amaſium inſano priùs amore complexa, poſteà adeò exoſum habuit; vt omnes ejus filios ipſo inſpectante nec impedire valente, occiderit. Idem ſuis amaſijs, & inter eos proprio filio rependit Semiramis: & priore ſæculo Henricus VIII. Angliæ Rex, qui ſuam Annam Bolenam, quam priùs adeò deperibat, vt repudiatâ legitimâ conjuge per fas & nefas duxerit, poſteà velut ſuſpectam de alieno amore capite truncari pręcepit. Florim: l. 6. Cujus rei vlterior ratio eſt, quia impurus non amat in amata perſona niſi ſuam voluptatẽ & commodum: perſonam non amat, vnde facili ex causâ etiã odio haberc incipit, ſive quia eam novit ſceleris ſui complicẽ, indeq; metuit ſibi & pudori ſuo, ſive quia à conſciẽtia redarguitur & quantùm in eo ſcopulo impegerit ſeq; ipſum læſerit cogitat. Prætereà amaſiam, quam polluit, reddit vilem atque infamem, vnde velut ſcortum abiectiſſimũ repellit: quo modo poma aurea, poſtquam expreſſo ſucco ſpoliata ſunt, abijciuntur per feneſtram in plateas,

V. Tollit omnem guſtum rerum cæleſtium.

V. Febris guſtũ vitiat, ita vt dulcia & mellea videãtur ipſi amara, eò quòd pravo humore infectus ſit. Ita profanus amor tollit animæ guſtum amoris Dei & rerum divinarum, deſipiunt ei cõciones, lectiones ſpirituales, pia colloquia, monita ſalutaria. Et quid mirum? Amor terrę & amor cœli ſe mutuò excludunt, nec in vnâ ſede morãtur Dagon & Arca fœderis, & Diabolus & Deus. Quòd autẽ impurus amor Dæmonem habeat paredrum ex vita diſcimus ſancti Martini, cui aliquando cùm ſiſteretur puella, quam invaſerat Diabolus, magicis ſolicitatus artibus vnius adoleſcentis, qui puellæ pudicitiam expugnare conabatur: interrogavit Martinus Dæmonem, cur non potiùs ſceleratum amatorem quàm innocentem puellam arripuiſſet. Cui ille: *Quia juvenis habet collegam meum, amoris Dæmonem*, quaſi non

ſi non minùs dæmoniacus ſit, qui profanum amorem, quàm qui Dæmonem inſeſſorem patiatur. Non dubito mendacem alioquin Diabolum viro tam ſancto veritatem edicere coactum eſſe. Iam vbi pia deſideria, vbi ſanctæ cogitationes, vbi guſtus rerum divinarum ſtare in pectore poteſt, quod amore carnis occupatum eſt, quod mephitim libidinis exhalat? Egregiè hoc oſtendit D. Baſilius in c. 1. Iſaiæ v. 7. ſuper id: *regionem veſtram coram vobis alieni devorant*; oſtendens fieri id ab impuro amore. *Fit hoc*, inquit, *per quã facilè circa animã humanam. Vide enim mihi tu juvenem quempiam à puero in ſplendida byſſo intra ædes educatum, alacriter & ſtudioſè ad orationes prodeuntem, nullũ tranſmittentem beneficentiæ officiũ, æterni illius judicij memorem, jugiter acquieſcentẽ ſermoni doctrinæ, talem deniq; mihi conſidera in fornicationem prolapſum. Quonam pacto poſt abolitionem prioris continentiæ, poſt deſolationem tantorum fructuum, deinceps miſerabilem illum è proximo conſequitur omnimoda everſio priorum laborũ? Iſthac conſcientia admiſſi facinoris non iam eum comitatur, vt ſe conferat ad orationis locum, quòd nequaquam perſtitit in officio ordineque fidelium. Excidit enim. Nõ item in tractus conſiſtit eorum, qui in arcano receſſu deflent. Illum enim ſuppudet. Fit hinc ad orationem cunctantior. His qui cauſam exquirunt, commentitias nectit excuſationes. Reſpõdet ſe vrgeri ab vno aliquo, quare non tã opperior horam compunctionis, & ob hoc ante orationem fidelium ſe ſubducit, vt ne deprehendatur ejus ſimulatio. Deinde ſenſim cõtracta conſuetudine illius menti ſe inſerit meditatio, vt ab arrepto propoſito deficiat, deniq; ad omnimodã perditionem per varios errorũ anfractus adducitur.*

VI. Ad interitum amantem trahit & infœdiſſima ſcelera.

VI. Febris ſi invaleſcat nimis, præſertim recidiua, tandem conficit hominem & in ſepulchrum eijcit, quod iam iã factura erat filio Reguli, niſi Chriſtus interveniſſet ſuo auxilio. Amor etiã carnalis, ſi fræna ei laxentur, ducet hominem in fœdiſſimas turpitudinis cloacas, fornicationes, adulteria, inceſtus & præpoſteras libidines: quo modo Eva carnali amore Adamum complexa proſtravit in peccatum, exiliũ & mortem. Ne enim ſola periret, traxit in ruinam etiam maritum. Idem faciunt amaſiæ ſuis amatoribus. Vnde Beatus Petrus Chryſologus epiſt. 55. comparat eas viperis, quæ compari ſuo in congreſſu caput mordicùs amputare feruntur. *Vos viperæ vitioſæ*, inquit, *quæ præ impatientis ardore libidinis Chriſtum, qui caput* (Chriſtianorũ & Eccleſiæ) *eſt, veſtris amatoribus detruncatis.* Quod agunt dum amatũ in flagitium trahunt; quod non amare, ſed angue peius odiſſe eſt. Ita perdidit Samſonem ſua illa Dalila, quẽ proinde appoſitè *viperam* appellat S. Ephrem tract. de judic. & retrib. cùm ait: *Concupiſcentia ſtrenuũ atq; invictum illum Nazaræum Samſonem captiuũ ſumpſit, qui poſtquam concupivit cum vipera habitare, illicò capilli Nazaræo defluxere oculiſque ſuis privatus, miſerabilis atq; ridiculus omnibus ſubitò eſt demonſtratus.* Quod ſi hoc non faciat Dalila & amaſia facit ipſa concupiſcentia & impurus amor, qui in Holoferne invaleſcens erga Juditham, caput ei ademit: vti & Sichem juveni illi, quia illicito amore ergo Dinam inflammatus in gladios fratrũ ejus incurrit, vitam: Salomoni mentem, ſapientiam, gloriam, opes, regni partem maximam, ipſum denique Deum. Nec deſunt recentiora exempla, eaque ferè quotidiana. Nobilis quidam nomine Wolfenſchies à Rozeberg coëgerat in Heluetia vxorem cujuſdam agricolæ, Conradi ex Bomgarten, vt vas ſibi balnearium præpararet, eoque parato vna ſecum in lavacrum conſideret: ſed fugit illa & marito è ſyluâ redeunti rem geſtam nunciavit: qui ſtatim cum ſecuri adfuit & nobilem in ipſo balneo trucidavit, & impunè quidem. Refert Ioſias Simlerus l. 1. de rep. Heluet. Recentius deſideramus? *In Auſtria anno* 1591. *Nobilis quidam impuro eoque magno & furoris proximo diſtinebatur amore, vt nullum ejus neque humanis neque divinis admonitis faceret finem: ita vt ſanè cõpleta igne torrebãtur tota præcordia: hac ratione furere deſiit, terrore divinitùs incuſſo. Levicula correptus febri cùm iaceret noctu lecto affixus, ante ſe videre viſus rhedam flammiferam, ſubiectumque equum flagrantem igne: tum rhedarius, informe mõſtrum, tetrumque atque ipſo (vtar verbo ipſius) malo Dæmone truculentius, quò nil terribilius mortalium timori eſt. Quid ceſſas, inquit? quin conſcendis currũ dignum pro meritis tuis? horruit miſer ſubito pavore defixus, tandem recepto animo corripit gladium proximum lecto; vibratque, vt ſubveniatur interim magna voce domeſticos inclamans: trepidi accurrũt famuli domuſque tota ſopore diſcuſſo: quin etiã excitis vicini nonnulli quærentes clamoris cauſã, dein prætexentes impoſitũ fuiſſe auribus oculiſque formidinis allevãda. Verùm cùm fremeret adhuc eſſe in cõſpectu nec finiretur metus, inſinuaret ſe potiùs in pectora aliorũ, intempeſta licet nocte veniſſet ad Collegiũ mittuntur duo, qui aqua luſtrali, crucis ſigno, & in cera cõſecrata imagine agni timorẽ tantiſper leniunt, dũ affirmaret æger Dæmonem abſceſſiſſe in præſens minaci vultu, ſævaq; ita manifeſtũ, detectis deinde peccatis turpi perinde amore quàm triſti animũ terrore liberavit.* Ita Bencius in Annal. Soc. noſtræ Delr. diſp. q. mag. l. 6. c. 2. ſ. 3. q. 3.

Quando igitur vidimus quàm pernicioſa ac periculoſa febris ſit amor venereus, supereſt, Audit. vt contra morbum iſtũ ſedulò nos armemus. *Cave ſpecies*, ait S. Baſilius admonit. ad fil. ſpirit. *per quas plurimos cernis periiſſe: quæſo ne bibas poculũ, vnde multos perſpicis interiiſſe. Ne percipias cibum, quem edi in aliorum perniciem videris: ne incedas iter, quo naufragium perpeſſi ſunt plurimi: devita laqueos, per quos captos cæteros ſenſeris.* Deuitavit certè Rex Gentilis, Abimelech, quãdo Iſaaco quidem abſtulit Rebeccam conjugẽ, exiſtimans eſſe ſororem eius, non tamen eam attigit, ſed amori frænum iniecit, donec liberàne an conjugata eſſet, agnoſceret: edoctus nimirum plaga prædeceſſoris (fortè patris) ſui, qui ob Saram Abrahæ abſtractam, multis & gravibus calamitatibus vnà cum aulâ ſuâ flagellatus fuit (Gen. 12.) non eſt auſus ſimile adire periculum: ſed intactam remiſit conjugem ſuo marito Gen. 26. Cùm ergo tam grandia tamque frequentia ſint amantium pericula & exitia, quis erit tam audax, impudens & amens, vt ſe in tam præſens & grave

conijciat diſcrimen? Seneca ep. 51. *Voluptates, ait, præcipuè exturba & inuiſiſſimas habe; latronum more, quos Philetas AEgyptij vocant. In hoc nos amplectuntur, vt ſtrangulent.* Feruntur alicubi ſtatuę virginũ ſpecie eſſe, quæ dum captis reos expanſis amplexantur brachijs, repentè iterum clauſis comprimunt atque enecant. Huiuſmodi ſunt voluptates, vult dicere Seneca, talis eſt impurus amor, amplectitur vt ſtrangulet. Fugite igitur has virgines, fugite hos philetas.

DOMINICA VIGESIMA PRIMA POST PENTECOSTEN.

THEMATA.

I. A vindictâ inferendâ quæ retrahere debeant hominem.
II. Infantes & inſipientes eſſe, qui injurias non remittunt.
III. Deum præſentem præ oculo non habere quàm malum.
IV. Digniſſimæ quæ juventur animæ Purgatorij.
V. Documenta Evangelica.

THEMA PRIMVM.

A vindictâ inferendâ quæ retrahere debeant hominem.

I. Dei prohibentis vox.
II. Dei exemplum.
III. Dei vindicta.
IV. Honor quem inde reportas.
V. Damnum quod incurris.
VI. Theſaurus quem acquiris.

Sic & pater meus cœleſtis faciet vobis, ſi non remiſeritis vnuſquiſq; fratri ſuo ex cordibus veſtris.
Matth. 18.

IVſtinianus II. Imp. cùm ad Trebellium Bulgarorum Regem fugeret in navi, obortâ tempeſtate, in præſentiſſimum naufragij & ſubmerſionis incidit periculum. Sed cùm à quodam comitē itineris moneretur, vt Deo Opt. Max. promitteret omnes iniurias inimicis ſe condonaturum, nec ab vllo pœnas exacturum, à quo læſus eſſet, acquieuit Imperator & promiſit; adeoque etiam periculum, ſedatâ tempeſtate, euaſit, & Bulgarorum inſuper operâ imperio reſtitutus eſt. Verùm perfidus & ingratus homo non præſtitit quod promiſit; ideoque tandem meritas pœnas dedit, quàndo captus à Philippico ſecuri vſâ cum filio Tiberio percuſſus eſt. Refert Zonaras & ex eo Cuſpinianus. Verſamur etiam nos Audit. quamdiu in hoc mundo degimus, in continua tempeſtate & periculo ſalutis noſtræ æternæ; cùm omnes debitores Dei ſimus, interim verò neſciamus an pro ijs ſatisfecerimus. Quid igitur hic conſilij? Vnum ſuggerit nobis in hod. Euangelio Dominus, vt promittamus Deo, quòd omnes omninò iniurias omnibus inimicis noſtris remittere velimus, nec in minimo vindicare. Votum iſtud Deo adeò placebit, vt & ipſe nobis omnia debita noſtra condonaturus ſit. Teſtatur enim in hod. Euangelio, quales nos exhibuerimus erga inimicos noſtros, talem ſe futurum etiam erga nos. Voueamus igitur hoc quotquot ſumus. Ad hoc verò præſtandum votum non vna illa, ſed complures aliæ ſtimulant rationes, quas nunc audiemus.

I. Dei inhibentis vox. Clamat is de cœlo, *Mea eſt vltio, & ego retribuam.* Deut. 32. Et tu vindictam tibi arrogas? Quando canis tuus in obuium tibi hominem feroci incurſat impetu, & tu vnicâ voce eum obiurgas; nónne illicò curſum inhibet? nónne deponit jubam, & poſitâ ferociâ mitis ad te reuertitur? Eccur igitur homo non ita obediat Deo, vindictam prohibenti, & parcere iubenti: Vide canem talem, Laban, hominem Gentilem & aſpero ingenio. Audiens hic fugiſſe generum & ſeruum ſuum Iacob cum omni ſua ſubſtantia, perſecutus eſt eum 7. diebus, maxima cum furia vindictam in eum parans Gen. 31. Sed intereà dicentem ſibi in ſomnis audit Deum: *Caue ne quidquam aſperè loquaris contra Iacob*; & ecce ferox iſte moloſſus mox deponit iram, & *qui tanto impetu* ait D. Chriſoſt. ho. 57. in Gen. *comprehendere Iacob & pœnam ſuga de eo ſumere volebat: non ſolùm nihil aſperum & durum aduerſus eum loquitur; ſed ſicut pater filium compellans, ita blandis verbis conuenit: Quid feciſti? Vide quanta mutatio! vide quomodo is, qui vt beſtia inſaniebat, ouium imitatur manſuetudinem?* Quod ergo barbarus hic & irâ æſtuans homo potuit præſtare, tu non poteris Chriſtiane? Sed videamus & Chriſtianum, & quidem Rom. Imp. potentiſſimum, Ottonem III. Tractus hic erat à maleuolis in odiũ atrox Hereberti Archiepiſcopi Colō. eò quòd inter alia vir ſanctus vocatus ab Imperatore, maxima febri detentus non veniſſet. Concitatus ergo inuidorum maximè ſtimulis ad iram Imperator, excuſatione fidem non hàbens, cum furore reſpondit: *Si ad me dedignatur venire ipſe eum, quia ægrotat, habeo viſitare*; atque cum hac iracundia mox furibũdus Coloniam contendit. Verùm ipſa nocte, qua Coloniam ingreſſus, cùm ſopori ſe dediſſet, videt in ſomnis quendam quaſi venerabilem virum, Pontificali veſte ornatum, qui ſic eum allocutus eſt: *Caue ô Imperator ne poſthac amplius*

I. Dei prohibentis vox.

ampliùs pecces in conſeruum meum Herebertum, Scito illum DEO eſſe acceptum, in quem ſiquid admiſeris, tu ſine dubio portabis judicium. Quid multa? Manè facto eùm Herebertum advocaſſet *exſurrexit & virum DEI amplexatus eſt; ſe ab invidis ſeductũ & in odium ipſius impulſũ faſſus. Cœlũ pro te clamat, inquit, indulge ergo, precor te, quòd in te malignatus ſum: quia peccatum meũ cognoſco, nec ampliùs addã adverſari tuæ ſanctitati. Quibus dictis ſemel iterũ tertiò Pontificem oſculatus eſt.* Ita Rupertus Abbas Tuitien. in ejus vita. Potuit verbũ Præſulis in ſomnis conſpecti adeò convertere Imperatorem è leone quaſi in agnum, & non poſſit DEI ipſius mandatum emollire cor Chriſtiani, vt parcat fratri ſuo?

II. Dei Exemplum. II. DEI exemplum. Nónne enim ipſe tolerat injurias noſtras? & illas quamdiu plerumque? & quoties ac quàm facilè remittit? cogitatione David ſeſe continuit, ne vindictam ſumeret de exprobatore Semei, vti indicat pſalm. 38. *Cùm cõſiſteret peccator adverſũ me, obmutui, & ſilui à bonis, &* (h.e. quia) *dolor meus renovatus eſt.* q. d. ſilui ad injurias mihi factas & contumelias objectas, quia dolui de injurijs Deo à me illatis. Ita exponit S. Chryſoſtomus: *Cùm,* inquit, *maledictis me inceſſeret Semei, peccatum à me commiſſum revocavi in memoriam, conſiderans quòd propter ipſum maledictis appetor & punior, & regiâ expulſus fugâ cogar meæ ſaluti conſulere.* Cogita & tu, mi homo, longè plures & graviores injurias DEO à te irrogatas, quàm ab inimicis tuis tibi ſunt illatæ, vel etiam inferri poſſunt: cogita tẽ ipſi debitorem eſſe decem millium talentorum, inimicum verò tibi forſan centum denariorum. Ex eodem fonte videtur fluxiſſe indulgentia illa Davidis, quâ inceſtum Amnonis & rebellionem Abſalonis filiorum, quaſi diſſimulando ſuſtinuit, nec, cùm poſſet, acriùs quid in eos ſtatuit. Conſiderabat enim bonùs Rex ſe non minori injuria offendiſſe Deum, quàm offenſus eſſet à filijs, eorumque inſolentiam & improbitatem ſibi decretam in ſupplicium & pœnã ſuorum peccatorum: hinc partim erubeſcentia, partim proprij peccati conſcientia tentus, diſſimulare & ſuſtinere potiùs quàm vindicare voluit paria ſuis ſcelera. Accedit quòd his ipſis injurijs, quibus nos afficimur, centies millies magis afficiatur Deus, cujus honor tangitur, cùm imago ejus violatur Id videre eſt in Samuele 1. Reg. 8. quẽ ſibi à Deo datum Judicem eùm tandem repudiaſſent, & pro eo Regem ſibi poſtulaſſent, non doluit hoc Samuel, ſenſit autem Deus, ad ipſum loquens: *Non te abiecerunt, ſed me.* q. d. hæc injuria me tangit, qui regnavi ſuper populum, tibi parum aut nihil obeſt, qui meus duntaxat vicarius eras. Quando igitur hoc ego fero, expectans vltionis tempus, vel populi reſipiſcentiam, cur tu id non feras?

III. Dei vindicta. III. Dei vindicta, quæ vigilat pro nobis, & imminet oppreſſoribus vel calumniatoribus noſtris, multò acrior, quàm poſſit eſſe propria. Expertus hoc eſt ſeruus à conſervo ſuo in hod. Evangelio tentus: qui nunquàm ſic de ipſo vindicare ſe potuiſſet, ſicut vindicavit Dominus, mittendo eum in carceres perpetuos, & tradendo tortoribus. *Quando decem millia talenta debebat,* ait in illum locum D. Chryſoſtomus, *non vocavit eum nequam, neque eſt convitiatus, ſed miſertus: quando autem contra ſeruum ingratus eſt effectus, tunc dicitur: Serve nequã.* Satis ſuperque erat hæc Dei vltio prophetæ Zachariæ, quando à Rege Joas ingratiſſimo per ſummam injuriam lapidibus oppreſſus fuit. Nihil aliud enim dum inter lapides moreretur, pro defenſione ſua fecit aut dixit, quàm: *Videat Dominus & requirat* 1. Par. 24 permittẽs vindictã Deo, qui certè vidit & requiſivit: Nam anno evoluto adduxit Syrus copias, permodicas quidem, ſed quas armavit Dei vltio eâ fortitudine vt infinitam conciderent multitudinem & interficerent cunctos principes populi, quorum conſilio Joas oppreſſerat Zachariam. Cùm autem regni templique theſauris vitam ſuam à Syris redemiſſet Joas, nõ tamẽ diu illius vſurâ gaviſus eſt, nam à proprijs ſeruis ægrotus in lecto interemptus eſt, *in vltionem ſanguinis filij Iotada,* Zachariæ ſc. vt ait ſacer textus. Ad eam Zachariæ vocem videtur alluſiſſe Chriſtus, quando Samaritanus & Dæmoniacus à Judęis Ieroſolymis appellatus, reſpondit: *Ego non quæro gloriam meam, eſt qui quærat & judicet.* Ioan. 8. v. 50. Gloriam igitur & vindictam injurię ſuę, quam ipſe ſtatim poterat quærere, quærendam commiſit patri ſuo. Quãtò potiori jure id faciendum nobis, ad quos non ſpectat vltio: *Deus* enim *vltionum Dominus, Deus vltionum liberè egit;* dicitur Pſ. 93. q. d. Ille prout libet, valet vindictam ſumere: nobis hoc non licet, neq; ſi liceret, poſſemus ſicut libet. Iam verò quamdiu expectat Chriſtus tempus vindictæ ſuæ? quamdiu tolerat injurias ſuas? *Tu autem ô Chriſtiane,* ait S. Auguſtinus ſer. 2. de S. Stephano, *quæris vindicari de adverſario tuo; qui tibi forſitan injuriã fecit, æſtuas, furis, anhelas, feſtinas vindicari; attende Chriſtum medicum ægritudinis tuæ, attende redemptorẽ animæ tuæ: propter te pependit in ligno, & nõdum eſt vindicatus, & tu vis vindicari, & nõ vis tantum ac talem magiſtrum imitari? ideò pati voluit, vt tibi patientia ſua demõſtraret exemplum.* Paraverat quidem Deus pater iam vindictam in hoſtes filij ſui, quando eo in crucem acto terram concuſſit, lapides diffidit, Solem obſcuravit, ſed precibus filij rogantis; *Pater dimitte illis,* diſtulit vindictam, juxta parabolam cultoris vineę, qui pro ſterili ficu oravit: *Domine dimitte illã & hoc anno, &c. ſin autem, in futurũ ſuccides eam;* ex parte in excidio temporali per Romanos, plenè verò in excidio æterno per ſeipſum in die judicij. Nim. Deus non tam ſuas proprias quàm ſeruorum ſuorum injurias feſtinat vlciſci, quaſi grauiùs illas ferat quàm ſuas. Ita enim Luc. 18. dixit Dominus: *Deus nõ faciet vindictam electorum ſuorum, clamantium ad ſe die ac nocte & patientiã habebit in illis? Dico vobis quia citò faciet vindictã illorum.* Luc. 18. Clamant electi, non vocibus, vt vindictam poſtulẽt, quin potiùs orãt pro ſuis inimicis: ſed clamant eorum injuriæ, clamant vulnera, clamat ſanguis, calumniæ, ſpoliationes, verbera,

vincula : & hoc die ac nocte : *citò* igitur *faciet* Dominus *vindictam.* Quoties hoc deprehendimus in geſtis Sanctorum ? Sanctus Martinus ab obvijs militibus cæditur ad necem ferè, & ille tacet:ſed illicò eorum equi velut ſaxei cōſiſtunt, donec culpam deprecentur. Alius eum ferire conatur, ſed mox reſupinus in terram ruit. Maledicus in Sanctum Anſelmum, ſtatim equo excutitur & in terram ſternitur. Faber illudēs ſanctitati S. Thomę Aquinatis, protinùs ab eius mulâ calcibus in os percutitur. Illuſor B. Bernardini tegularius, mox è tecto decidit. Qui equum D. Thomæ Cantuarien. Epiſc. caudâ truncarunt, caudas equinas acceperunt & ad poſteros ſuos propagarunt. Prætereo infinita alia. Vnum hoc addo : non modò electorum injurias, ſed etiam reproborū Deum inultas non ferre. Scimus enim ſeptuplam vltionem ſtatutam ab eo fuiſſe in illos, qui occiderunt Cainum parricidam: & qui necaret Lamechum, itidem homicidam, ſeptuagies ſepties fuiſſe puniendum. Gen. 4. Sed cur gravior de Lamecho quàm de Caino decernitur vindicta ? Quia nim. Lamech ſcelus ſuum luctu & lachrymis diluit. *Quia facinoris eum pœnitnit, illum nunquam : miſericordiam Dei imploravit, ille abiecit*, inquit Lipomanus ibi. Quādo ergò Dei vindicta pro nobis adeò vigilat contrà obtrectatores noſtros; ad quid nos vindictā quærimus? *Cùm nos ipſos vlciſcimur, Deus nos non defendit: cùm autem ipſi concedimus, plus quàm expectamus, efficitur*, ait D. Chryſoſtomus hom. 52. ad pop.

IV. Honor, quẽ inde reportas. IV. Honor, quem reportas. 1. Virum te oſtendes, qui non moveatur leni aura, quales laudat Apoſtolus ad Philip. 2. in ſuſtinendis
1. Ethnicorum injurijs invictos: *Sitis ſimplices filij Dei, ſine reprehenſione in medio nationis pravæ & perverſæ, inter quos lucetis ſicut luminaria in mundo.* In quem locum ſanctus Anſelmus. *Vult*, inquit, *vt Chriſtiani ſint quaſi ſtellæ quæ in cælo fixæ non curant terrena, ſed tota intendunt, vt ſuos curſus & motus peragant, lucemq; ſpargant mundo.* Magis ad propoſitum noſtrum ſanctus Auguſtinus in Pſalm. 93. *Quanta*, ait, *de ipſis luminaribus fingunt homines & patienter ferunt ? quomodò iuſti patienter debent ferre omnes etiam de ſe falſas criminationes ? Hoc ipſum quod jam dudum dixi : quia illa ſtella Mercurij eſt, & illa ſtella Saturni, & illa ſtella Iovis eſt : convitia ſunt ſtellis. Quid illa, cùm audiunt tanta convitia ! Nunquid moventur aut non exercent curſus ſuos? Sic & homo, qui in natione perversâ & tortuosâ habet verbum Dei, ſicut luminare eſt fulgens in ſæculo.* Cœleſtes igitur ſe oſtendunt eſſe, qui injurias contemnunt, imò & divinos, ſiquidem hoc Deo proprium eſſe, teſtatur ipſemet Oſeæ 11. cùm ait: *Non faciam furorem iræ meæ: nō convertar vt diſperdam Ephraim: quoniā Deus ego & non homo.* q. d. nequaquam ego ſimilis in vindicta ſum hominibus. Homo offēſæ vindictam machinatur, ego reconciliationem : homo punit vt perdat, ego vt emendem : homo paſſione & irâ movetur, ego ratione & juſtitiâ moveor : homo reputat ſibi dedecus, ſi prior reconciliationem poſtulet: ego hoc mihi honori duco. Obſervandum etiam in Hebręo haberi, quia *El*, h. e. *fortis ego ſum.* Ergò fortium eſt injurias remittere; quia Deus fortis eſt. Fallitur proinde & fallit mundus, quando ignoſcere, timidorum : vlciſci, fortium & ſtrenuorum eſſe dictitat.

2. Juſtum te oſtendes & immunem ab eo vitio, quod tibi objicitur. Audiamus teſtem S. Chryſoſtomum hom. 12. in Ep. ad Rom. *Quū quidam te injuriâ affecit neque finem facit de te apud quoſvis obloquendi: tum demum laudatio obloquente, apud eos qui tibi recitant, quæ ex illo audierunt, hàc certè ratione, ſi illum vlciſci volueris, poteris de eo pœnas ſumere ; etenim qui rem exaudient, vt ſenſu etiam maximè careant, te ſolum collaudabunt; illum contra, vtpote, quamvis noxiâ ferâ deteriorem, odio habebunt, quòd ille quidem nullâ provocatus injuriâ, moleſtus tibi fuit, tu è diverſo vel malè ab illo habitus, beneficium pro injuriâ repoſuiſti; ſic fiet, vt perficias ſanè quæ in te ille maledicta conjecerit, ea omnia vt futilia eſſe videantur. Siquidem qui ſugillatur mordeturq;, is quum proptereà dolet, palàm facit criminationis objectæ conſcium ſe eſſe : qui verò ridet, is profectò riſu ipſo apud eos, qui rei teſtes conſcij ſunt, ſeipſum omni ſuſpicione liberat.* Huic accedit ſanctus Ambroſius lib. 2. de interpellat. in Job 3. *Tacere*, inquit, *debet qui recognoſcit objectum, ne vulnus exaſperet & ſcindatur cicatrix : tacere & qui non recognoſcit; audit enim alterius, non ſuum crimen : quod ſi referat, ſuum facit: ſi tacet, retorquet, & conviciantem vulnerat.* Exempla hujus fortitudinis affert ſanctus Chryſoſt. hom. 62. ad pop. Annam ab Heli ſacerdote & æmulâ muliere contumelioſè habitam : Publicanum à Phariſæo, Miphiboſethum à ſervo, accuſatos & comtemptim habitos : Magdalenam Phariſęi probro petitam, & adjungit : *Si verò mulieres & meretrices & Publicani philoſophabantur & hoc ante gratiam : quâ ſumus digni veniâ, qui poſt tantam gratiam efficimur beſtijs feriores, mordentes & calcitrantes?*

V. Damnum, quod incurris, ſi teipſum vindices; ſi quidem te graviùs, quàm inimicum lędis. Falcones, quando in ardeam toto feruntur impetu, ſæpè in ipsâ, quam perſequuntur, prædâ, ſeipſos confingunt enecantque. Solet enim ardea, cùm ferri in ſe deſuper falconem videt, acutum ſuum roſtrum abdere ſub alâ & hoſti invadenti ex occulto objicere : vnde improvidus falco in eo ſe transfigit, ardeâ remanente illæsâ, vti refert Aldrovandus in Ornithol. Idem ſæpenumerò contingit iracundis vindictam molientibus, vt ipſi ſe conficiant. Wenceſlaus VI. Imp. dum ob leve verbum pugionem evaginat & ſtringit in pincernam ſuum, eum confoſſurus, incidit in paralyſin & terræ alliditur, indeq; brevî extinguitur, vt alibi ex Dubravio diximus. Megarenſes effractis caveis immiſerunt aliquando leones in ſuos hoſtes : verùm ſuo interitu; nam leones in ſuos converſi cives miſerabili ſpectaculo eos laniarunt. Pier. lib. 1. c. 8. Ita prorſus tela vltionis, quæ in inimicum evibramus, in nos ipſos revertuntur, & ſauciant animas noſtras: quo modo acuti ſudes in digitos V. Damnum quod incurris.

SS. Cri-

SS. Criſpini & Criſpiniani infixi reſilierunt velut jacula erinacei in eos, qui infixerant. In eorum actis, 25. Octobr. apud Sur. *Non impellamus ergo*, inquit S. Chryſoſtomus in hod. Evangelium hom. 62. in Matth. *adverſus pectora noſtra mucronem: numquam enim tantum tibi doloris afferre alius poterit, quantum ipſe tibi, ſi recordatus ira queras, & adverſus teipſum ſententiam Iudicis attrahas.*

VI. Theſaurus quem acquiris.

VI. Viciſſim verò ſi condonemus inimicis injurias, redundabit ab ipſis in ſinum noſtrum incomparabilis theſaurus gratiarum & remiſſionis peccatorum noſtrorum. Recenſet Jeremias, cap. 41. quâ ratione Iſmahel, quidam de regio ſemine, in dolo ceperit 80. viros pergentes in domum Domini & ferentes munera; quos cùm occidere cœpiſſet, decem inter eos reperti ſunt, qui dixerunt ad Iſmahel: *Nolite occidere nos; quia habemus theſauros in agro, frumenti & hordei & olei & mellis.* Quo audito ceſſavit & non interfecit eos, promiſſi ſe theſauri. Offeretur nobis ingens theſaurus, ſi parcamus inimicis: Dei gratia & impunitas omnium ſcelerum; quis hac tanta promiſſione non moveatur ad parcendum? Quod ſi verò parcere minimè voluerimus, tempus ipſum tandem ſepeliet & obliterabit acceptas injurias, & quidem nullo noſtro lucro, vt bene obſervat Diuus Chryſoſtomus homil. 52. ad popul. *Quod tempus facit*, ait, *hoc propter Dei legem aut tempus facere non ſuſtines? Et ſine mercede potiùs, quàm cum mercede vis tibi vitium extingui? Nec enim ſi per tempus hoc tibi fiat, erit tibi quidquam ampliùs, ſed multa potiùs pœna: quoniam quod tempus efficit, hoc facere Dei lex non perſuaſit.* Viderunt hoc, quicunque vera ſapientia præditi & Chriſti doctrina bene imbuti fuere, ideoque non ſolùm inimicis quaſcumque tandem injurias liberaliſſimè remisêre, ſed inſuper etiam beneficia non vulgaria impertivêre, quibus theſaurum illum ſibi compararent. Alexander Patriarcha Hieroſolymitanus, *cùm illi quidam ex notarys ſuis furatus eſſet aurum, & metu perterritus fugiens in Thebaidem Ægypti, incidiſſet vagus & errans in latrones ac ductus eſſet ab eis captiuus ad extremas Ægypti partes, hoc comperto Diuus Alexander redemit eum vinctum ac captiuum 85. numiſmatibus. Quo reverſo ita piè miſericorditerq; vſus eſt, vt quidã ex vrbis habitatoribus dixerit aliquando: Nihil eſſet vtiliùs quàm in Alexãdrum peccare.* Ita habet Pratum ſpirit. cap. 34. Sixtus III. Papa Baſſum, à quo, cùm eligeretur in Pontificẽ, injuſtè accuſatus fuerat, paulò pòſt mortuum, linteaminibus involvit & aromatibus conditum ad Sanctum Petrum ſepelivit, vti refert Platina in Sixto III. Alius quidam à convicaneo ſuo in rixa exoculatus, poſtea eidem in monaſterio conſtituto tota vita ſua miniſtravit cum omni ſedulitate; quod refert Beatus Petrus Dam. l. 6. Epiſt. ep. 30.

Audivimus quanto jure ſtatuendum nobis, in injurias vindicemus, ſed potiùs liberaliter remittamus inimicis. Statuet igitur hoc vnuſquiſque apud ſe & coram DEO, ſi ſalutem ſuam amat. Videat tamen & hoc, ne fidem Deo fallat cum perfido Juſtiniano, & propterea pœnas det. Audimus in hodierno Evangelio quid actum ſit cum vltore ſervo: audimus & dicentem Dominum: *Sic & pater meus cœleſtis faciet vobis, niſi remiſeritis. &c.*

THEMA SECVNDVM.

Infantes & inſipientes eſſe, qui iniurias non remittunt.

I. *Quia ob rem levem commoventur ad iracundiã.*
II. *Quia in res ſæpè innoxias ſæviunt.*
III. *Quia invadunt ſæpè benefactores ſuos.*
IV. *Quia dum alios feriunt, ſeipſos graviùs lædũt.*

Ille autem noluit, ſed abiicit & miſit eum in carcerem, donec redderet debitum. *Mat.* 18.

VEriſſimè Iſaias cap. 55. dixit in perſonã Dei: *Sicut exaltantur cœli à terrá, ſic exaltata ſunt via mea à vijs veſtris, & cogitationes meæ à cogitationibus veſtris.* Homines enim vulgò illos magni æſtimãt, reputantque viros fortes ac ſtrenuos, qui nihil injuriæ tolerat, ſed vindicare ſe de inimicis & vim vi repellere audent: eos verò, qui injurias ferunt, condonãt aut diſſimulant, ſpernunt velut infantes & imbelles. Sed quid ad hoc eos DEI? Prorſus è cõtrario, magnos aſſerit eos, qui ſuſtinent injurias: parvos autem & infantes, imò & ſtultos, qui ſufferre nolunt. Ita enim per os Davidis Pſalm. 63. ait ille iſtorum telis: *Sagitta paruulorum facta ſunt plagæ eorum.* Saülis videlicet, Semei & aliorum Davidis inimicorum. Quærebat Saül Davidem ad necem omni ſuo conatu, quaſi in eo perimendo gloriam adepturus, & vir ſtrenuus evaſurus: ſed perdidit hoc conatu & gloriam & vitam ſuam. Viciſſim verò David dum eius injurias patienter ſuſtinuit, & regnum eius adeptus eſt & gloriam immmortalem. Aſſentitur huic DEI ſententiæ Eliphaz apud Jobum cap. 5. dicens: *Verè ſtultum interfecit iracundia, & paruulum occidit invidia.* Stulti ergò & paruuli ſunt, qui iram in inimicos exerunt. Hoc vt mentibus hominum imprimat Chriſtus Dominus noſter, proponit nobis in hodierno Evangelio, inprimis virum fortem, hominem regem, qui debitori ſuo ingens debitum ſupplicanti remiſit: deinde ſtultum & infantem, ſeruum eius, qui leviſſimum æs alienum remittere conſervo noluit, ſed crudeliter extorſit, vt ab iſto exhorreamus, & illum imitemur.

Non in vno tantùm paruulum & infantem, imò ſtultum ſe oſtendit ſeruus iſte nequam. Primò, quia ob leviſſimum debitum centum denariorum iratus fuit & invaſit debitorem. Deinde, quia compati potiùs debuit ipſius inopiæ, quàm iraſci. Denique quia per hoc ſibi

plus obfuit, quàm profuit; retractus ad pœnas. Idem in infantibus & ſtultis obſeruare eſt. Nam

I. Quia ob rem levem commouentur ad iracundiam.

I. Ob rem leviſſimam commoventur ad irā & indignationem, ploratum & clamorem; quin etiam ad verbera, quantùm valent, infligenda. Vnde ſanctus Chryſoſtomus hom. 52. ad pop. ait: *Siquis contumeliam inferat, lugemus & contrahimur: ſiquis diripiat, idem patimur, illorum more paruulorum infantum, quos aſtutiores coætanei pro nihilo irritant, ſed ex minimis contriſtantes occaſionibus; verumtamen & illos ſi ægrè ferre viderint, mordere pergūt: ſi verò videntes, abſiſtūt. At nō & his ſtolidiores ſumus: pro quibus oportebat ridere, pro his lamentamur. Propterea ſupplico, puerilem hanc omittentes ſententiā, cælos petamus. Nō etenim eſſe viros vult Chriſtus perfectos. Itidem & Paulus præcepit dicens: Fratres nolite eſſe paruuli ſenſibus &c.* ſic ille. Idē videre eſt in parvis animalculis, vti obſeruat Seneca l. 2. de ira c. 34. *Puſilli hominis,* inquit, *& miſeri eſt repetere mordentem, vt mures & formicæ: ad quas ſi manū admoveris, ora convertunt. Imbecilla ſe lædi putant, ſi tanguntur.* Non ſic magna animalia, vt equi, boves, elephantes, moloſſi. Vnde idem ca. 32. *Ille magnus & nobilis eſt, qui more magnæ feræ latratus minutorum canū ſecurus exaudit.* Vidit enim à paruis parum aut nihil ſibi noceri poſſe. Hujus conditionis erat David, qui inter opprobria & lapides Semei ſecurus & immotus tranſijt: Saulis quoque inſidias fortiter ſuſtinuit, nec ſe vlciſci, cùm poſſet, voluit; vnde & *canem mortuum,* qui nihil ſentiat, ſe appellavit: *Quem perſequeris Rex Iſraël? quem perſequeris? canem mortuum ſequeris.* 1. Regum 24. Viciſſim puſilli & infantes cenſendi ſunt ſerui ejus, qui vltionem ei ſuadebant, adeoque etiam parabant: non ſecus atque in hodierno Evanglio,

Trip. hac Dom. C. 1. C.

Rex quidem debitum condonat reo, ſeruus autem minimè Regium itaque & virile eſt injurias remittere, ſeruile verò & puerile vlciſci. Patuit idipſum in Conſtantino Magno Imper. & miniſtris ejus; qui cū ipſi tuliſſent ſtatuā ejus à quibuſdā lapidibus petitam, & monerent ad ſupplicium de reis petendum, faciē manu palpans, nihil ſe in fronte paſſum aſſeruit: nec in auctores contumeliæ inquiri voluit, teſte S. Chryſoſt. hom. 20. ad popul. Frāciſco primo Frāciæ Regi officiales nunciarunt, aliquos ejus ſubditos malè de ipſo loqui, & murmurare, quòd exactionibus populum gravaret, proinde puniendos velut reos læſæ maieſtatis. At non ita Rex; ſed ſubridens ait; *Attamen promittendum cenſeo, vt poßint homines pro nummis ſuis murmurare.* **Man muſs dannoch die Leut vmb jhr Gelt inurzen laſſen.** Ioannes Boterus in dict. memorat.

Adhæc dum tam facilè ad vindictam proſiliunt, puſillos ſe oſtendunt, vt qui paſſiones ſuas cohibere neſciunt; ad inſtar puerulorum, qui feroci equo inſidentes quaquaversùm abripiuntur; cùm viribus ad retinendum equum careant. Quis autem talem puerum pro inſigni equite haberet? *Etenim iræ imperium ferre,* inquit S. Chryſoſtomus hom. 45. in Acta Apoſt. *puerilis animi eſt: imperare autem fortitudinis fuerit.* Potuit Alexander Magnus ferocē illū Bucephalum edomare, ſed non potuit iram ſuam, quando à Clyto, ſibi alioquin amiciſſimo, audivit deteri laudes ſuas, ſed iræ mancipatus, haſtâ eum appetijt & confodit à convivio. Cujus immoderati facinoris adeò paulò pòſt eum puduit, vt haſtā extractam in ſe retorſerit, ſeipſum confecturus, ne tanto dedecori ſuperſtes viveret. Curt. l. 8. cap. 4.

II. Quia in res ſæpè innoxias ſæuiunt.

II. Iram ſæpè exerunt in res innoxias, verbi gratia in virgam, quâ cæſi ſunt: vel in cultrum, quo ſeipſos læſerunt. Ita qui injurias ſuas vltum eunt, ſæviunt in eos, qui authores injuriæ non ſunt. Prodit enim injuria illata, inprimis ſæpè à perturbata mente injuriantis: cui potiùs compatiendum quàm iraſcendum eſt, non ſecus ac ſi mente captus ſe gladio invadat. Hadrianum Imper. Tarracone hyemantem, dum ſeorſim obambularet, quidam furioſus ſtricto invaſit gladio, quem ille vix continuit, donec trepidanti miniſtri affuerunt. Tum verò compertâ hominis amentiâ, non modò nullo eum affecit ſupplicio, ſed Medici etiam curandum dedit. Sabell. lib. 4. En 7. Quid aliud eſt adverſarius tuus, niſi irâ, odio aut invidiâ cæcatus, adeoque mentis inops? Ergo compaſſione, non mulctatione dignus, ne dum inſanum punis, & ipſi inſano ſimilis fias; vt obſervat Sanctus Chryſoſtomus ſerm. de manſuet. *Si ipſe,* inquit, *ab ira vinceris, ſtudens inimicū pari inſania vlciſci, nullus vnquam irarū pugnarumq́; eris finis, ſed ſemper qui inſaniunt & rabidi ſūt, vincere alios contumelijs & verberibus cogitant.* Continget igitur talibus, quod duobus illis fatuis, vrbano & peregrino, quorum vterque in more habuit tranſeuntes ſcipione tangere; qui dum ſe mutuò contingunt, & quidem ſemper fortius, ad verbera devenerunt, nec ab ijs ceſſarunt, donec planè delaſſati & tuberibus pleni ab invicem diſtracti ſunt, vti alibi retulimus ex Att. Bellarijs Pontani. Nihilo enim magis ſapiunt, qui convitia convitijs, verbera verberibus, injurias injurijs compenſare ſtudent. Velut enim inſani ſine omni cauſa ſe invicem percutiunt. Sæpè etiā prodit à proprio peccato, quod inimico gladium præbuit contra nos ipſos. Hoc ſenſu dixerūt Hebræi Moyſi & Aaroni. Exod. 5. *Fœtere feciſtis odorem noſtrum coram Pharaone & præbuiſtis ei gladium, quo occideret nos.* hoc eſt, irritaſtis Pharaonem veſtrâ importunâ poſtulatione, vt magis in nos furere cœperit. Malè quidē hoc ingrati illi dicunt; benè tamen ac verè dicere nos poſſumus, præbuiſſe nos Deo gladium, qui eſt inimicus noſter, in proprium noſtrum jugulum, dum ejus iram excitavimus & contra nos armavimus per peccata noſtra, nondū expiata. Marius vnus è 30. Tyrannis à milite quodā interemptus narratur apud Trebellium Pollionem, qui adoriens eum dixerit: *Hic eſt gladius, quem ipſe feciſti.* Marius enim ante imperium faber ferrarius fuerat, ejuſque militis opera in fabrili officina vſus. Hujuſmodi miles eſt inimicus noſter, qui non alio gladio, quàm quem ipſi cudimus, nos adoritur. Quando ergo tale quid contingit, reflectamus nos parumper, an forſan ipſi nos dexteram inimici

mici noſtri armaverimus aliquando; quemadmodum fecere fratres Ioſephi; quando acuta eius lingua (*Exploratores eſtis: Per ſalutẽ Pharaonis exploratores eſtis: Immunita terræ huius conſiderare veniſtis*) quaſi gladio impetiti, locuti ſunt ad inuicem: *Meritò hæc patimur, quia peccauimus in fratrem noſtrum, videntes anguſtiã animæ illius, dum deprecaretur nos, & non audiuimus*: idcirco venit ſuper nos iſta tribulatio. Gen. 42. q. d. Nos hunc gladiũ fecimus: nos huius principis linguam. ita exacuimus, quando fratrem noſtrum *ſomniatorem* appellauimus; nos aures eius obſtruximus, vt non admittat preces & defenſionem noſtram; quia & ipſum nos precantem non audiuimus: nos carceri iam includimur, quia in ciſternam incluſimus fratrem noſtrum. Hæc autem ex Dei intentione ad ipſos caſtigandos accidiſſe indicat ipſe Ioſeph, cùm ait: *Non veſtro conſilio, ſed Dei voluntate huc miſſus ſum*, Gen. 45.

III. Quia invadunt ſæpè benefactores ſuos.

III. Infantes in ira quandoque feriunt eos, à quibus foventur, aluntur & geſtantur pædagogos, matres & nutrices ſuas; & contingit aliquando vt infans aciculam matri in pectus dum eam manu ferit, intruderet, adeóque occideret, vt refertur in Theatro tragico Martin. Zeileri. Habemus quidẽ pro hoſtibus eos, qui perſequuntur & calumniantur nos, cùm revera potiùs amici, pædagogi & nutricij noſtri appellandi ſint.

Nam 1. excutiunt à nobis & expiãt peccata noſtra; quam ob cauſam Dauid, cùm à Semei lapidibus & calumnijs peteretur, ſe immotum ei præbuit, quaſi excutiendum à ſordibus aut pulveribus, quibus veſtem ſuam inquinaſſet. 2. Reg. 16. Vnde & dixit Pſ. 38. *Obmutui & non aperui os meum: quoniam tu feciſti; amoue à me plagas tuas.* Vbi Theodoretus: *Te permittẽte* inquit, *inimicus perbacchatus eſt, & ille quidem ſimilis erat flagello: tu verò per illud caſtigationem afferebas, propterea ſilens flagella accepi, illum quidem deſpiciens, te verò in me animaduertentem perſpiciens.*

2. 2. Promovens in via ſalutis, ſicut lorum aut virga equum quemadmodum de eodem Semei, Dauidis quaſi virga, diſſerit idem Theodoretus cit. loco. *Et iſte quidem*, inquit, *lorum Dei & virga. Non video lorum, ſed video eum, qui me flagro cedit. Meis iniquitatibus aſcribo calamitates. Non tango virgam, ne eum irritem, qui percutit.*

3. 3. Sanant vulnera animarum noſtrarum, veluti canes vulnera carnis, dum ea delingunt; & velut ſanguiſugæ, dum ſanguinem noſtrum hauriunt. *Medicus planè*, inquit B Petrus Damiani Card. Ep. ad Dominicum Loricatum, l. 6. Ep. ep. 31. *ſanguiſogas tumentibus ægroti mẽbris apponit; viruſque ſimul cũ ſanguine ab intimis viſceribus ſorbere permittit: diuerſa tamen intentionis eſt medicus & hirudo. Illa ſiquidem nil aliud geſtit, niſi vt ſanguinem bibat: iſte ad hoc tendit, vt languidus conualeſcat. Illa ſatiatur & moritur: ægrotus autem dũ perdit ſanguinem, recuperat ſanitatem &c. Quid igitur mirũ ſi Deus omnipotens, qui eſt medicus animarum, ſic nos occulta ſui moderaminis arte diſponit, vt ex alienis vulneribus nobis medicamenta conficiat; quatenus dum nobis hoſtile vulnus infligitur, ex eo potiſſimum ſalutis antidotum procuretur?*

4. Ditant nos etiam meritis; quo modo Ægyptij Hebræos, dum eos afflixerunt. Etenim *Filij Iſraël*, inquit ſanctus Ambroſius lib. de manſionibus, *dederunt paleas* (Ægyptijs) *& receperunt farinam; dederunt lutum, & receperunt argentum; dederunt lateres, & receperunt aurum.* Ditati ſunt ergo Hebræi perſecutorum ſuorum opibus; juxta id Zachariæ: *Salutem ex inimicis noſtris, & de manu omnium, qui oderunt nos.* Luc. 1. Vnde qui ſeipſum vindicat, theſaurum in cœlo perdit, vti intellexit David Pſalm. 7. dicens: *Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidã meritò ab inimicis meis inanis.* hoc eſt, continget mihi, & meritò quidem, vt amittam theſaurum, quem in manu iam habebam. Vacuus & irremuneratus abibo, *ſi dimiſi hoſtes meos vacuos*, (vti legit ex Hebr. Sanctus Hieronymus) & indonatos, Ergo vt *apes*, inquit Vrbanus IV. PP. in Pſalm. 50. *etſi inferant punctionis dolorem, amantur tamen, quia melius dulcedinem adminiſtrant: ſic perſecutores meos Domine amare volo, & punctiones, quas mihi amaris conatibus inferunt, contribulato ſpiritu tolerare; vt melliта jucunditas ſubſequatur.* 4.

IV. Quia dum alios feriunt, ſeipſos graviùs lædunt.

IV. Dum alios ferire volunt, ſæpè magis ipſis nocent; quia neſciunt arma tractare, vel ictum in tenella manu ſua magis ſentiunt icentes, quàm icti. Idem contingit ijs, qui ſeipſos vindicant: graviùs in animo vulnerant ſe, quàm adverſarios: quemadmodum & apes, dum ſpiculum homini infigunt; ipſæ enim amiſſo ſpiculo pereunt; plaga autem modico luto mox ſanatur; quod videtur inſinuaſſe David Pſalm. 117. cùm ait de inimicis ſuis: *Circumdederunt me ſicut apes.* Nequit enim apis aculeum exerere ſine viſcerum eruptione, teſte Ariſtotele lib. 3. animal. cap. 12. Plin. l. 11. cap. 18. Accedit ſanctus Chryſoſtomus in Pſalm. 7. *Si contumelia*, inquit, *affecerit* (inimicus) *magno animo & fortiter feramus; ſeipſum enim, non te affecit injuria: & ſi percuſſerit, ne dextram contra tendas. Ipſe eſt enim qui verberatur: te quidem manu, ſed ſe irâ pulſans, & ſibi malam apud omnes opinionem concilians. Siquis enim furens veſtem tuam laceravit, quemnam dixeris malè pati? téne, qui paſſus es: an illum, qui malè fecit? Clarum eſt; quod illum.* Et inferius: *Fecit aliquis injuriam? enſe ſeipſum confodit. Non enim malè affectum eſſe, ſed malè affeciſſe, hoc verò eſt malè pati.* Illatæ injuriæ revolvuntur in caput authoris; quo modo lapis ab Agricolao Præfecto miſſus in martyrem, reverſus in os iaculantis fœdè id contrivit, in vita 4. Martyrum militum ſub Licinio 9. Martij. Flammæ, lapides, ſagittæ, immiſſæ in SS. Coſmam & Damianum rediere in auctores eoſque graviter læſere 27. Sept. apud Sur. Veriſſimum ergo id Eccleſiaſtici cap. 28. *Qui vindicari vult, à Domino inveniet vindictam.* Galli gallinacei, quos Indiacos vocamus oderunt veſtitum rubrum &

roſtris

roſtris eum impetunt atque inſectantur. Quare ante paucos annos puer quidam rubris indutus duxit poſt ſe illorum gregem ex Auſtria Ratisbonam vſque, ſolo coloris odio ipſum ſequentes; vbi is Comitiorum tempore eos vendidit, jaculandos ad culinam. Pergunt etiam ad macellum Dæmonis, qui odio æſtuantes, proximum inſectantur vt vindictam ſumant. Fuit ſanè ſimili amentiâ plenus, qui anno 1560. ex Luſitania in Indiam per tot maris pericula navigavit, ea ſola de cauſa, vt inimicum ſuum in India interficeret; quem tamen ibi P. Arboreda de Societate noſtra, Dei nutu deprehenſum ad ſaniorem mentem reduxit: vt eſt in 2. tom. Annalium Societatis noſtræ. Quorſum hic iviſſet, ſi in mari periiſſet? nónne ad infernum? Sic enim Ezechiel 32. dicitur: *Deſcenderunt ad infernum cum armis ſuis*. Bene ergo ſanctus Chryſoſtomus hom. 41 in Acta Apoſtol. *Melius*, inquit, *eſſe, viperam vel ſerpentem in corde poſitam eſſe; quàm iram vel invidiam. Nam illæ quidem ſtatim nos liberarent: hæc autem manet ſemper, dentes fortiter infigens, immiſſoſque veneno peſſimarum cogitationum exercitus producit.* Neque ſolùm animam ita ſauciat vindictæ appetitus, ſed prætereà etiam medelæ aditum præcludit. Cæteri enim peccatores, etſi in peccati ſtatu mereri nihil poſſunt, neque ſatisfacere Deo, orare tamen poſſunt & impetrare tandem veniam. At vindictæ cupidus nec orare quidem poteſt, cùm oratio fiat ei in peccatum. Vnde Eccleſiaſticus citato loco ſubdit: *Peccata illius ſeruans ſeruabit* (Devs) hoc eſt, non remittet. Eccur hoc? Audi rationem mox ſubiectam: *Relinque proximo tuo nocenti te: & tunc deprecâti tibi peccata ſoluentur. Homo homini reſeruat iram, & à Deo quærit medelam? In hominem ſimilem ſibi non habet miſericordiã, & de peccatis ſuis deprecatur? Ipſe cùm caro ſit reſeruat iram: & propitiationem petit à Deo? Quis exorabit pro delictis illius?* Certè ſeruus nequam in hod. Evangelio, poſtquam adeò tyrannicè inuaſit conſeruũ, ideoque ad pœnam retractus eſt, non eſt auſus gratiam iteratò petere à Rege ſuo quia repulſam timuit, qui conſeruo roganti repulſã dederat. Quiſquis ergo Deum vult habere *multũ ad ignoſcendum* ſibi, ſit etiam ipſe multus ad ignoſcendum proximo.

Videmus quanto in errore ſint, qui pro viris fortibus habent homines vindictam ſpirantes: pro pueris verò & effæminatis eos, qui iniurias condonant. Contrarium Devs aſſerit: Mũdus ergo fallitur & fallit; quem vos ſpernite velut ſtultũ & infantem. *Nolite pueri effici ſenſibus*, ait Apoſtolus 1. Cor. 14. *ſed malitiâ paruuli eſtote. Senſibus autem perfectior eſto.*

THEMA TERTIVM.

Devm præſentem præ oculis non habere quàm malum.

I. Hinc tranſgredimur legem Dei.
II. Hinc tam tepidè oramus.
III. Hinc tam incanti, & leves ſumus in moribus.
IV. Hinc inſoleſcimus & laudibus delectamur.
V. Hinc multi hypocritæ.
VI. Hinc timemus in periculis,
VII. Hinc languemus in bene operando.

Egreſſus autem ſeruus ille, invenit vnum de conſeruis ſuis. *Mat.* 18.

IVre miretur aliquis quomodo fieri potuerit, vt ſeruus ille paulò antè à domino ſuo dimiſſus condonato omni debito, tam crudelis eſſet in conſeruum, vt obtorto collo ſuffocaret procidentem ac rogantẽ, nec non ſolutionem promittentẽ minimè audierit, ſed in carcerẽ detruſerit. Quæ verò hujus ſævitiæ cauſa? Nulla ſanè alia, niſi quam indicat Matthęus illis verbis: *Egreſſus autem ſeruus ille*. Nam ſi præſente domino ſuo conſeruum reperiſſet, num putatis, Audit. tam durè & tyrannicè illum invaſiſſet? Minimè gentium. Oculus enim domini vtique inhibuiſſet tantam crudelitatem. At vbi è conſpectu heri ſui egreſſus, reperit conſeruum, domino abſente, ibi abiecto omni pudore & humanitate induit leonem, & dentes atque vngues iniecit in conſeruũ. Rectè hoc advertit Theophylactus eo loco. *Nullus enim*, inquit, *qui in Deo manet, compaſſionis expers eſt: ſed ille egreſſus erat, & à Deo nunc alienus erat.* Idem prorſus accidit, quando à Dei conſpectu egrediuntur homines, non cogitando ipſum præſentem vbique ſibi adeſſe, tunc enim quaſi extra Dei oculum poſiti nihil nõ audẽt, quantumuis iniquum & abſurdum. Egreſſus eſt foras Judas à cœnâ & conſpectu Chriſti, & prodidit Magiſtrum ſuum. Denique ipſe Satan nõ niſi vbi egreſſus eſt, à facie Domini (Iob 1.) vexare cœpit Jobum. Patet igitur quàm malũ ac periculoſum ſit egredi à cõſpectu Dei, ejuſque omnipræſentis memoriam deponere; id quod hîc pluribus oſtendemus.

I. Vnde obſecro, contingit, vt mandata Dei, quæ ipſe *mãdavit cuſtodiri nimis*. (Pſal. 118.) ſub interminatione ignis ęterni, audeamus pręvaricari? Cauſa non eſt alia, niſi quia nòn verſamur mente & cogitatione noſtra in conſpectu præſentis Dei. *Oblitus eſt Iſraël factoris ſui*, ait Oſeas c. 8. *& ædificavit delubra*. Quomodo delubra falſis Dijs in cõſpectu veri Dei? quia nimirum oblitus fuit veri Dei præſentis & omnia inſpicientis. Figuratè id expreſſum à Maria, ſorore Moyſis, quę apparuit leproſa, quando? quando Deus ab ea abijt, nubes quoque receſſit, quæ erat ſuper tabernaculũ. Mox enim ſequitur: *Et ecce Maria apparuit candens leprâ, quaſi nix*. Num. 12. Nubes erat monumentum Dei præſen-

I. Hinc tranſgredimur legem Dei.

prçſentis, tolle hoc memoriale, & lepra peccati invadet te. Piſces ſubterranei, atri & venenati ſunt, vt in Ana Bœoticæ Hiſp. flumine, & in ſeptentrionalibus terræ civitatibus apud Olaum M. in deſcript. Aquil. gent. quia lucem Solis nō aſpiciunt. Ne dubita & illos peccatis infectos eſſe, qui præſentiam Solis æterni præ oculis non habent. Id enim expreſsè ait Pſ. 9. David : *Non eſt Deus in conſpectu ejus, inquinata ſūt viæ illius in omni tempore.* Exemplo eſt Adam, qui ſi Deum ſibi ſemper adeſſe cogitaſſet, nunquam peccâſſet. Id ex eo oſtenditur, quia ſe abſcondit, cùm Deum viſibili forma adventantem ſenſit. Si ergo patrato iam peccato coram eo apparere non eſt auſus, multò minùs eo præſente peccatum admiſiſſet; adeoque non peccaſſet, ſi omni præſentem cogitaſſet. Interrogemus duos illos Judices ſenes, pudicitiæ Suſannæ inſidiatores : Quomodo adulterij ſcelus attentare potuiſtis, quod in alijs condemnaſtis? Quia *oſtia pomarij clauſa ſunt*, aiunt, *& nemo nos videt.* Dan. 3. At nónne Deus aderat voſque videbat? Ita profectò, ſed ad hoc non attendebant ; DEI immemores erant: attendit verò Suſanna, quæ dixit: *Melius eſt mihi abſq; opere incidere in manus veſtras, quàm peccare in conſpectu Domini.* q.d. conſpectus Dei nullo modo permittit, tale ſcelus vt admittā. Abſterruit hoc freno à peccato mulierem impudicam S. Ephrem, & aliam ſanctus Paphnutius, vt in vitis PP. videre eſt & vulgò ferè notum. Econtrà qui Deum inſpectorem cogitant, mandata Dei omnia ſedulò obſervant. Ita David Pſal. 118. *Servavi mandata tua & teſtimonia tua, quia omnes viæ meæ in conſpectu tuo.* Hinc Enoch Deo placuit & vivens tranſlatus eſt, quia *cū Deo ambulavit.* Gen. 5. Zacharias & Eliſabeth juſti ambo, quia *incedentes erant ante DEVM in omnibus mandatis.* Luc. 1.

II. Hinc tam tepidè oramus.

II. Quare in oratione noſtra tam tepidi, vagi & diſtracti ſumus ? Quia Deum orantibus adeſſe & aurem admovere non cogitamus. Teſtis eſt præcit. Baſilius interrog. 21. *Quæ cauſa eſt*, inquit, *cur animus temerè evagetur & varijs cogitationibus repleatur?* Et reſpondet: *Quòd Deum adeſſe non credit, qui ſcrutetur corda & renes. Si enim hoc crederet, prorſus illud faceret, quod dictum eſt Pſalm. 7. Providebam Dominum in conſpectu meo ſemper, quoniā à dexteris eſt mihi.* Et interrog. 201. *Quomodo quis aſſequi poſſit*, ait, *ne inter orandum mente diſtrahatur? Nimirum ſi certò credat DEVM ſe ante oculos habere. Si enim Principem aliquis aut Præſidem intuens & cum eo loquens, oculos ab eo dimovere non ſolet, quî non credibilius eſt intentam mentem habiturū illum, qui DEO preces adhibeat, in eum, qui ſcrutatur corda & renes?* Certè Primatum, qui coram Imp. Turcarum ſtant, nemo ſe movet, nemo muſſitat, nemo tuſſit, nemo circumſpicit aut oculum à Principe avertit, teſte oculato Busbequio Ferdinandi Imperatoris Oratore in Epiſtola. Quî igitur, putatis, coram Deo adſtandum erit ? Videamus Abrahamum in monte Moria iniunctum ſibi ſacrificium peragentem & ſimul orantem : (ſic enim ipſe dixerat : *Poſtquam adoraverimus, revertemur ad vos.*) Tam intentus ad orationem & ſacrificium ſuum fuit, vt nihil aliud audire vel cernere videretur. A tergo habuit arietem, cornibus hærentem inter vepres, nec tamen vidit vel audivit eum, niſi poſtquam voce Angeli perculſus, *levavit oculos ſuos*, quaſi priùs nunquam circumſpexiſſet. Adhæc repetito nomine revocatur ab Angelo : *Abraham, Abraham* ; quaſi primam appellationem, intentus nimiùm operi pio, non audiviſſet ; & proinde iterum appellandus fuiſſet. Ita enim ſanctus Chryſoſtomus in eum locum hom. 47. *Bene & hîc*, inquit, *geminatione vſus eſt, vt ſuperetur impetus juſti, & quaſi per vocē detineatur, dextera iā tēdens ad pueri cædem.* Deniq; ſummo ſilentio totā hāc tragœdiā luſit, nihil omninò interloquens. Quæ cauſa virum iſtum tam intentum operi fecit vt à ſenſibus omnibus quaſi abalienaret? Nimirum vidit Deum huic ſpectaculo præſentem adeſſe omniaque intueri. Idcircò enim nomen montis apellavit: *Dominus videt.* Gen. 22. Ac proptereà ne in oratione & ſacrificio ſuo túrbaretur, reliquit ad pedem montis aſinam & pueros ſuos, ſoluſque aſcendit in montem vnà cū filio. Hunc igitur in modum decet nos orare cum Abrahamo, vt explicat S. Bernardus in eū locum? *Intentiones, cogitationes, voluntates, affectiones & omnia interiora mea venite aſcendamus in mentem, vbi Dominus videt vel videtur. Curæ, ſolicitudines, anxietates, pœnæ, ſervitutes, expectate me hîc cum aſino, corpore iſto, donec ego cum puero, ratione ſcilicet & intelligentia vſque illuc properantes, revertamur ad vos.*

III. Hinc tam incauti & leves ſumus in moribus.

III. Vnde, quæſo, tam incauti & diſſoluti, tamque leves & petulantes ſumus in noſtris moribus vitæque converſatione, niſi quia ad Deum nos aſpicientem & præſentem minimè attendimus ? *Ambula coram me*, ait Dominus Abrahæ Gen. 17. *& eſto perfectus.* 70. vertunt : *eſto irreprehenſibilis* in actionibus tuis omnibus. Nam, vt in eum locum Caietanus ait ; *Nullum maius frænum, nulla efficacior ratio componēdi geſtus, motus, verba & actiones hominis, quàm ambulare ante faciem Principis.* Epicurus philoſophus ad amicum quendam : *Sic fac*, inquit, *tanquam ſpectet Epicurus.* M. Cicero etiam vt componeret mores fratris ſui Quinti Ciceronis, ad eum ſcribit: *Id faciliimè facies, ſi me, cui ſemper vnicè magis placere voluiſti, tecum eſſe ſemper putabis, & omnibus his rebus, quas dices & facies, intereſſe.* Seneca denique ad Lælium: *Aliquorum te authoritate cuſtodi, ſive Cato ille ſit, ſive Scipio, aut Lælius, aut cujus interventu perditi quique homines ſupprimerent vitia.* Multum hoc in Ethnicis ; ſed altius conſilium eſt, cogitare ſemper præſentem Deum, Nam in hoc nil opus vlla fictione, cùm reverà ſemper præſens nobis adſit. Deinde ipſe videt non ſolum exteriora, ſed etiam interiora noſtra. Denique tanquam cenſor & Iudex actuum noſtrorum, redditurus aliquando cuique ſecundum geſta ſua. Quare ſi imaginaria viri gravis præſentia componere mores noſtros poteſt, non

com-

componet vera ipſius Dei? Sanctus Bernardinus, Senenſis adhuc adoleſcens tantæ apud coævos literarùm ſtudioſos, ob vitæ modeſtiam & graves mores authoritatis erat, vt ſi fortè illi inter ſe de rebus parum honeſtis ſermones miſcerent, viſo Bernardino, mox dicerent: *Faceſſant hi ſermones, ecce enim Bernardinus adeſt*, vt in ejus vita Sur. 20. Maij. Lepidus Triumvir deductus à Magiſtratibus in nemoroſum hoſpitium minaciter cum ijs poſtero die expoſtulavit, ſomnum ademptum ſibi volucrum concentu. Ac illi Draconem in longiſſima membrana depictum circumdedere loco, eoque terrore aves tum ſiluiſſe narratur, & poſteà cognitum ita poſſe compeſci. Refert Plinius lib. 35. c. 11. Et nos ergo, quoties audimus loquentes aliquos de rebus impudicis & ſimilibus, cogitemus nos circumdari vndiq; à Deo omnipræſente, qui in improbos ſermones aliquando animaduertet inſtar Draconis.

IV.
Hinc inſoleſcimus & laudibus delectamur.

IV. Vnde fit, vt ſuperbiat homo & laudibus delectetur humanis? Quia coram Deo ſe verſari non advertit. Si enim hoc adverteret, vtique non hominibus ſed Deo ſpectatori cuperet placere; vti etiam docet Sanctus Baſilius in reg. brevior. inter. 34. vbi querens: *Quomodo quis poſſit captãda laudu humana vitiũ declinare?* ſic reſpondet; *Si ſibi certò perſuaſerit vbiq; Deum adeſſe; ſiquidem nemo eſt qui cùm in oculis domini ſit, cùm illius dedecore, conſervo ſuo malit gratioſus eſſe, quàm illi.* Scimus quid præterito ſæculo evenerit Annæ Boloniæ, Henrici VIII. Anglię Regis putatæ conjugi, revera autem pellici, quando Grenuici in publico ſpectaculo & Regis ipſius præſentia ſudarium vni equitũ, amoris gratia, adjecit. Jd enim vbi conſpexit Rex, arguens ſe à ſua deſpici & amatori alteri poſtponi, Annam in diceſſu, priuſquàm rediret domum corripi & in captivitatem abduci, breviq́ue poſt decollari juſſit. Florimund. de Ortu hær. l. 6. cap 4. Quis igitur audebit in cõſpectu Dei captare hominum laudes & applauſum? Quis cupiet hominibus placere potiùs quàm Deo? quomodo id impunè feret? Bene id expendit Abraham, quando ad præceptum Dei immolaturus filium (facto ſanè pluſquam heroico, cui totus orbis in theatrum & creturæ vniverſæ ad ſpectaculũ & applauſum vix ſufficerent) de nocte ſurrexit & re nemini indicatâ, dimiſſiſque ſervis, ſolus cum filio montem altiſſimum & nemini tritum aut perculſtũ, aſcendit, ibiq́ue ad opus virtutis planè ſtupendum ſe accinxit. Nimirum cogitavit id, de quo monti nomen dedit; *Dominus videt*, ſeu *Dominus videbit*. Hoc ipſi ſatis ſuperq́ue erat, quòd Dominus videret, cui ſoli placere ſatagebat. Geneſ. 22.

V.
Hinc multi hypocritæ

V. Vnde, quæſo, in mundo exiſtunt hypocritæ, quid aliud præſeferunt, aliud in corde gerunt? Quid nimirum Deum pręſentẽ & cordium inſpectorem non conſiderant. Ad quid enim malitiam ſuam in corde tegũt, niſi vt lateant? Et ſi cor ſuum Deo patere intelligerent quomodo alios ſe fingere poſſent? Scimus vxorem Ieroboami, alieno veſtitu conſilium ab Ahia Propheta exquirẽtem, vbi detecta eſt à Propheta. (dicente: *Vxor Ieroboam, quare aliã te ſimulas*) non potuiſſe ampliùs ſeipſam negare. 3. Regum 14. nimirùm enim impudẽs fuiſſet, ſi jam deprehenſa adhuc aliam ſe ſimulaſſet; & prætereà fruſtrà laborâſſet: Quis autem fruſtrà laboret, vt ſe alium fingat? Sanè mulier illa, curata à fluxu ſanguinis; vbi ſe à Chriſto deprehenſam advertit, *& vidit quia non latuit*, (ait Lucas cap. 8.) mox ſe ſponte prodidit, & *dixit omnem veritatem*, Marci 5. *Cum veſtieris te coccino, cùm ornata fueris monili aureo, & pinxeris ſtibio oculos tuos, fruſtrà componeris*, ait Dominus Jerem 4. Quid enim prodeſt furi, ſi ab aulâ totâ neſciatur, à ſolo interim Rege in furto deprehẽdatur? Relicta aliquando aperta fuit theſauri theca S. Eduardi Regis Angliæ à Cubiculario Hugolino: quod advertens quidam, clã ingreſſus, magnum auri pondus iteratis vicibus inde ſublegit & abijt. Cumq́ue tertio pedẽ inferret, tum Rex: *Sufficiat tibi ablatũ, apage hinc quantocyus, ne ſuperveniens Hugolinus te videat ac puniat.* Vt in ejus vitâ 5. Ianuar. Quis hîc non credat furem iſtũ penè exanimatum eſſe? Qui ſi Regem, licet ſolum, inſpectorem ſciviſſet, num illi quidquam furatus eſſet? Sic impingunt hypocritæ: modò Hugolinus non videat, modò homines lateat, Deum inſpectorem non cogitant. Et quantum erit eorum dedecus, cùm aliquando à Rege illo oculatiſſimo detegentur & corripientur. Dicit hypocrita: *Quis me videt? tenebræ circumdant & me parietes cooperiunt &c: & non cognovit, quoniam oculi Domini multò plus lucidiores ſunt ſuper Solem, circũſpicientes omnes vias hominum &c.* Eccleſiaſtici 23. Hominum oculos fallere poteſt, Dei oculos nõ poteſt. Venit aliquando ad Ælium Adrianum Imp. caneſcens quidam; petẽs neſcio quid; negavit Jmperator. Ille paulò pòſt decepturus Adrianũ redijt, ſed infecto & fucato capite, eandem petitionem repetens: Cui Jmperator aſtum deprehendens: *Iam hoc patri tuo negavi*, inquit. Refert Spartianus. Fruſtrà eſtis hypocritæ, ſi ementita veſtrâ virtute & ſanctitate cœlum à Deo expetitis: jam hoc immunditiæ veſtræ negabit: videt enim fucum veſtrum.

VI.
Hinc timemus in periculis.

VI. Vnde fit vt in periculis ſeu magnis ſeu paruis tam ſimus timidi & effęminati, puſillanimes & deiecti? quia Deum nobis præſentem adeſſe nõ cogitamus. Patet in diſcipulis Chriſti, qui dum ſoli abſque Chriſto navigarent, nocte ferè tota & fluctus inſurgentes naviculam obruerent, inſuper phantaſma ſe videre (Chriſtus erat) exiſtimarent, conſternati ſunt, & exclamaverunt præ timore. At quamprimũ Chriſtus dixit: *Habete fiduciam ego ſum*; omnis pavor eis ademptus eſt Matth. 14. & Ioan. 6. Rationem dat D. Cyrillus cap. 23. *Cedit enim*, inquit, *omnis perturbatio cunctaq; pericula deſinũt cùm Chriſtus adſit.* Nec mirum, ſi enim nauclerum illũ in tempeſtate trepidantem & ſcaphæ curſum retrò vertere ſtatuentem, animavit Julius Cæſar eâ voce: *Ne timeas Cæſarem vehis & fortunam ejus*; apud Plutarch. in Cæſare; quantò magis animari debet Chriſtianus in periculis, dum cogitat ipſum Deum ſecum eſſe?

Id

Id certè cogitabat David, in omnibus ſuis periculis, vt patet ex Pſal. 22. vbi ait: *Et ſi ambulavero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es.*

VII. Hinc languemus in bene operando.

VII. Quæ cauſa denique eſt, cur ad bene operandũ tam languidi & ignavi ſimus? Quia ad Deum operum remuneratorem præſentem non attendimus. Quis enim neſcit operarios in ſui domini, milites in ſui Ducis præſentia extimulari ad laborem & pugnam? Patet in Juda Machabęo & commilitonũ: *proſtraverũt* enim, cum Nicanore Tyranno dimicantes, *non minus* 35000 *præſentiâ Dei mirificè delectati.* 2. Mach. 15. Vnde S. Baſilius in Reg. brevior interrog. 37. quærit: *Qui piger eſt ad mandatum, quomodo is ita poterit excitari? Nempe ſi ei perſuaſũ ſit vbique Dominũ Deum adeſſe & omnia cernere, & commemorationem illã veram eſſe, quæ facta eſt adverſus pigrũ, & ſimiliter contrà ſpem magnæ futuræ mercedis ab illo, qui per Paulũ pollicitus eſt, accepturũ vnumquemq́; propriam mercedem ſecundũ laborem ſuum.* Hac ratione etiam Sponſos revocavit ad ſe fugientem Sulamitidem, ſeu animam fidelẽ; & incitavit torpidam ad labores denuò reſumendos & fervorem nouum, ſolo ſuo aſpectu. Cant. 6. & 7. Cùm enim diſcedenti clamaſſet: *Revertere, revertere Sulamitis, revertere, revertere, vt intueamur te.* (Scholiaſtes: *Intuebimur in te quaſi in ſpectaculum*) mox ſubdit: *Quid videbis in Sulamite niſi choros caſtrorum?* q. d. Iam choreas ducit & pæana canit confortata aſpectu meo, vt ibi advertit Janſenius. Ita milites inſpectãte Duce, pugiles coram Principe non tam pugnate quàm choreas ducere videntur: vrget enim præſentia Turni, Virg. 9. Æneid.

Quando igitur tantum obeſt è conſpectu Dei egredi, viciſſim adeò prodeſt, in conſpectu ejus continuò verſari, non imitemur ſeruũ illum malũ, non fugiamus cum Sulamite à conſpectu ſponſi noſtri: vel ſi aliquando fugimus iterum redeamus, vt & ipſi coram eo non iam laboremus in virtutum ſtudio, ſed potiùs ſaltemus, vt digni fiamus; qui proſtremò inter electos omnes ducamus in cœlo choros caſtrorum interminabiles.

THEMA QVARTVM:

Digniſſimę quę iuventur, animę purgatorii.

1. *Quia ſunt in ſtatu valde calamitoſo.*
2. *Quia ſeipſas juvare nequeunt.*
3. *Quia ſunt ſanctæ & cœli heredes.*
4. *Quia fratres & ſorores noſtræ.*
5. *Quia ob ſolos pœnæ reatus captivæ detinentur.*

Miſit eum in carcerem, donec redderet debitum. Mat. 18.

Cogor Audit. mendicare à vobis hodie largam eleemoſynam. Sunt enim in quodã carcere teterrimo detenti quamplurimi Chriſtiani, propter quædam debita non adeò magna conſtricti. Sunt autem omnes nobiles & maximæ familiæ; quin etiam ſunt propinqui & amici veſtri. In eo verò carcere dirè cruciantur, nec inde poſſunt egredi vt aliorum opem implorent, vnde ſolùm expectant aliquos, qui vltrò ad eos veniant opem laturi, vel per alios quid tranſmittant. Horum ego nomine vobis nunc ſupplico Audit. Scire vultis, qui ſint iſti? Sunt animæ fideles, in purgatorio detentæ, ob quædam debita contracta & nedum perſoluta. Sunt hæ omnes, nobiles, quia filij Dei, cæleſtis regni hæredes: ſunt & propinqui & amici veſtri. Carcer illorum eſt non ille, in quem ſeruus nequam coniectus eſt, numquã emerſurus (hic enim infernum notat) ſed ille, in quem hod. Euangelium aſſerit coniectum eſſe ſeruum à conſeruo, pro 100. denariorum debito. Ibi à ſevero Iudice Deo, durè ſanè habentur, nec exire permittuntur, donec ſoluant nouiſſimum quadrantem: niſi vos Chriſtiani illis ſuccurratis, Ergo aperite viſcera miſericordiæ veſtræ: ſed audite primùm, quæ dicam.

Digniſſimæ ſunt hæ animæ, quibus ſuccurratis; quibuſcumque poteſtis modis;

I. Quia ſunt in ſtatu calamitoſo ſuprà quàm dici poteſt; duabus grauiſſimis pœnis, damni & ſenſus cruciatæ. Illa excludit hęredes à delicioſiſſimo regno jam ſibi parato & adjudicato: è parentis amãtiſſimi aula & aſpectu, vti Abſalonem à conſpectu parentis; quo in exilio mori potiùs quàm vivere optabat 2. Regũ 14. Excludit à ſuaviſſimo beatorum conſortio è jucundiſſimo cœli ſpectaculo & continet in tenebris. — I. Quia ſunt in ſtatu valde calamitoſo.

Hæc affligit eas graviùs quàm quævis pœnæ SS. Martyrum, vel maleficorũ, ſupplicijs addictorum, ſecundùm D. Aug. tract. 4. de verâ & falsâ pœnit. c. 17. S. Gregor. in 3. Pſ. pœnit. Bedam, Anſelmum, Bernardum, Thomam Aquinat. qui addit etiã Chriſti patientis cruciatibus eam atrociorem eſſe. 3. p. q. 46. a. 6. ad 3. Siquidem de communi ſententia ignis purgatorij nõ differt ſpecie ab igne tartareo; qui agit non virtute naturali, ſed vt inſtrumentũ Dei. Iam autem eò gravius ferit flagellum, quo fortior eſt qui flagellat. Aſinæ maxilla in manu Samſonis occidit mille viros; quæ in manu alterius nũquam potuiſſet vel canem vnum mactare. Flagellum de funiculis factum in manu Chriſti ejecit oues & boues ac vendẽtes omnes è templo, quod in manu alterius vix puerum terruiſſet. Vnde Deuter. 32. ait Deus: *Cũ acuero vt fulgur gladium meum, gladius meus devorabit carnes.* Quis neſcit quanta vis ſit fulminis? omnia penetrat; ſternit, lacerat, liquefacit: ſic Dei gladius.

Accedunt teſtimonia tum eorum, qui pœnas viderunt, tum qui experti ſunt. Cuidam apud S. Antoninũ 1. p. tit. 3. cap. 5. §. 1. vna hora in pœnis purgatorij lõgior viſa eſt aliquot annis; vnde & reditum ad vitam impetrauit, cupiens hic morbis excruciari quibuſcumque quantocumque tempore. Alius quidam redivivus in Monaſterio Abbatiſſæ Milburgæ, (vt ſcribit S. Bonifacius Archiepiſcopus S. Martyr in Epiſt. ad Eadburgam Abbatiſſam; quæ eſt 21. Epiſtola (vidit in purgatorio animas velut in lacu ſulphureo ardente demerſas, quaſdam

vſque ad talos, alias ad genua, alias ad vmbilicum, alias vſque ad ſellas; inde tandem emergere purificatas, vt habetur in Bibiloth. SS. PP. tom. 8.

II. Quia ſeipſas juvare nequeunt.

II. Quia adeò incluſæ & vinctæ ſunt, vt ſeipſas juvare & è carcere illo liberare nequeant. Neque enim pro ſe iam operari poſſunt: quia venit illis nox, de qua Chriſtus dixit Ioan. 9. *Venit nox, quando nemo poteſt operari*. Sunt enim in termino. Neque ad nos vociferari, multò minùs exire poſſunt, vt implorēt opem. Rariſſimè permittitur vni aut alteri, vt viuis appareat & ſuffragia petat; & hoc propter alias etiam, quæ non emittuntur, vt vna omnium loco mortalium opem flagitet, ſicuti interdum è Turcarum vinculis aliqui ad nos mittuntur, pro liberatione plurium. Nemo neſcit potiùs ſuccurrendum eſſe pauperibus, qui mendicare vel non audent ob pudorem, vel non poſſunt ob infirmitatem. Nónne Capharnaitæ hominem paralyticum; quia propriis viribus ad Chriſtum venire nequibat portarũt & effractis tegulis ſubmiſerunt per ipſum tectũ? Marci 2. Quid? Grues ſolēt laſſatas in volatu ac debiles viæ comites alis ſuſtinere, donec vires ex quiete recuperent; vt referunt naturales hiſtorici, apud Aldrou. lib. 20. cap. 5. Ciconiæ parentes ſuos implumes fouēt & ſuccollant, teſte S. Baſilio homil. 8. Hexam. Delaſſatæ ac deplumatæ ſunt purgantes animæ: ſuis viribus euolare ad cœlum è vinculis illis nequeunt: inſuper & cæcæ ſunt, dum neſciunt, quouſque carcere illo detinendæ ſint. Et non præſtemus illis, quod bruta faciunt brutis?

III. Quia ſunt ſanctæ & cœli hæredes.

III. Quia non ſunt vilis aut ſeruilis conditionis, ſed omnes nobiliſſimæ, omnes ſanctæ & innocentes, omnes filij & filiæ Dei, hæredes regni cæleſtis, tametſi nunc in egeſtate, miſeria & vinculis ſunt. Qui autem talibus non compatiatur? Refert B. Petrus Damiani Epiſt ad Beatricem Duciſſam, quæ eſt 14. lib. 7. Guillam Marchioniſſam iter per Italiam facientem vidiſſe in tranſitu Baſilicam, quam cùm audiſſet appellari vulgò *ad S. Mariã pauperem indignata nimis & quaſi nauſeando faſtidiens: Abſit, inquit, abſit, vt eam vocemus pauperem, quæ cæleſtis gloriæ genuit largitorē. Abſit, inquam vt in terrâ pauperis ſit digna vocabulo, quæ ſuper Angelos elevata divitias poßidet immortales in cœlo. Acprotinus intulit. Eſtne mei juris hic vlla poſſeßio?* Cui reſponſũ: *Eſt, quod haberet ibi villã in novem manſiones diviſã. Hanc, ait continuò jure Eccleſia iſta poſſideat, eamq́, de cætero nemo pauperem appellare præſumat*, ſic ille. Animæ purgantes filij Dei ſunt, & tamen dum in purgatorio ſunt, pauperes imò pauperrimæ ſunt. Vnde appellantur vulgò, **Die arme Chriſtglaubige Seelen**, pauperes animæ fideles. At quis ferat filios Dei eſſe & vocari pauperes? quis non indignetur? quis ex paupertate non continuò eos eripere contendat? Certũ etiam, quò quis probior eſt, eò digniorem beneficio eſſe eoque meliùs id collocari: ſicut ſemē in meliorem terram iactum, maiorem fructum adfert. Atqui animæ illæ omnes ſanctæ ſunt, digniſſimæ igitur omni auxilio; quæ etiam ſuo tempore fructum ferenti dabunt centuplum.

IV. Quia fratres & ſorores noſtræ.

IV. Quia inſuper fratres & ſorores noſtræ ſunt. vnde appellamus eas, **die liben Chriſtglaubighen Seelen**. Quando Maria ſoror Moyſis, leprâ ob murmuratione̅ percuſſa fuit, ideoque ſeparata extra caſtra in locum ſolitarium quaſi in leproſorium ſeptem diebus, *populus non eſt motus de loco illo, donec reuocata eſt Maria* Num. 12. quaſi non ceſſarint pro ea orare, donec ſanatam reciperent, velut ſuæ gentis fæminam, ducis ſui ſororem fratres & ſorores ob admiſſa quædam delicta in purgatorium relegatæ ſũt. Quid agamus nos? dimittamus illos? abſit, ſed ſtemus ſimul nec moueamus pedem, donec omnibus tentatis modis eos liberemus. Alioquin confundent nos vel ipſæ beſtiæ. Refert Lud. Granatēſis Introd. in ſymb: canem in quodã Monaſterio ſui ordinis alteri ſuo commilitoni, præ foribus monaſterij iacenti infirmo, panem ex monaſterio raptum attuliſſe & ad os depoſuiſſe. Quis plus homo faceret? Piſces marini, ob ſimilitudinem cuculli, Monachi dicti, in Noruegiæ oceano, ſiquem ſuorũ captũ & captiuum abduci vident, tantum circa nauigium edunt ſtrepitum ac tumultum, quaſi nauim euerſuri, vt non priùs diſcedant, quàm captiuus dimittatur, teſte Olao lib. 21. cap. 1. Eccur ergo nos id non faciamus fratribus & ſororibus noſtris, captiuis in purgatorio? Gratus erit Deo, ne dubitemus, ſtrepitus & tumultus noſter, ſi per pia opera vim ei inferamus imò hoc maximè quærit. Denique audiamus S. Auguſtinum ſer. 44. ad fratres in Eremo: *Clamat porcus & cũ eo clamare nõ ceſſant alij. Cadit aſinus & omnes eum ſubleuare feſtinant. Sed clamat in tormentis fidelis & non eſt qui reſpondeat: Ecce inhumanitas veſtra, fratres.* Sic Auguſtinus.

V. Quia ob ſolos pœnæ reatus captiuæ detinentur.

V. Quia ob nulla ſcelera, quibus iam inquinatæ ſint, (dimiſſa enim ſunt) ibi detinentur, ſed ob reatus pœnæ tantùm, ſeu quædam debita peccatis contracta, nondum perſoluta. Non ergo patiuntur vt malefici, ſed vt debitores. Adhæc multæ animæ ob res, noſtro judicio, leviſſimas in purgatorio detinētur, adeoque non talenta, vti ſeruus nequam in hod. Evangelio, ſed denarios dumtaxat aliquot, venialium offenſarum debent Vitalina virgo religioſa, quòd ſextâ feriâ, quâ Chriſtus paſſus, caput abluere ſolita eſſet, S. Martino reſpondit ſe in purgatorio detineri, teſte S. Gregorio Turon. in Glor. Confeſſ. cap. 5. Furſeus ob acceptam veſtem à moriente reprobo, apud Bedam, & Sur. 16. Iuuar. Ereboldus ob lac ex pecuniâ pauperum emptum, in vitâ Sancti Arnulphi 15. Auguſt. Quidam religioſus juvenis Ord. Sancti Dominici ob novos ſoccos abſque neceſſitate acceptos, apud Gerard. de Fracheto in vitis PP. Prædicat. Quare opus non eſt, vt omnibus nos ſpoliemus bonis, quibus illos liberemus; ſed ſatis erit partem operum, quæ facimus, ipſis offerre. Sunt enim in quovis opere ſatisfactorio tria commoda, meritum, ſatisfactio & impetratio. Primum nobis ſemper manet, reliqua duo alijs poſſumus applicare, quæ ſi defunctis aliiſve dederimus, refundet nobis Deus centuplum; ſicut

B. Ger-

Digitized by Google

B. Gertrudi virgini hanc ipſam ob cauſam anxiæ condonavit Deus in compenſationem charitatis ſuæ, quâ omnia ſua opera erogarat in defunctos, omnes pœnas, promiſitque effecturum ſe, vt omnes animæ ab ea liberatæ morienti aſſiſterent eamque in cœlum comitarentur.

Sed quomodo dicetis, eripiemus eas ex illo carcere? Quatuor modi occurunt, quibus redimi quis è carcere poſſit. 1. per munera demulcendo ſibi Principem. 2. per preces & libellum ſupplicem. 3. per redemptionem nummariam. 4. per tranſlationē pœnæ in alterum, qui eam in ſe ſuſcipiat. Iiſdem quatuor modis redimi poſſe animas purgatorij ſcribit S. Gregorius M. in Epiſt. ad Bonifacium. Sacrificium miſſæ, quo velut munere gratiſſimo Deum placamus: oratione & interceſſione commembrorum: eleëmoſynis, quibus redimantur pœnæ: jejunio, quo in alterum transferantur. Quæ omnia ſatis clarè proponit nobis S. Scriptura.

1. 1. Sacrificium pro defunctis militibus ſuis offerri curavit Jeroſolymis Judas Machabeus 2. Mach. 12. Ex quo loco colligit S. Auguſtinus lib. de curâ pro mortuis c. 1. multò magis juvari animas ſacrificio corporis Chriſti, ſi in veteri lege juvabantur ſacrificio pecorum. In illo enim mittimus Deo Patri filium ſuū, velut munus acceptiſſimum, quo juſtitiam eius placemus ac rigorem temperemus. Sanè Pilatus reconciliavit ſibi Herodem, quando miſit ei Chriſtum, quem videre cupiebat, ad judicandum: & non placebimus Deum, ſi mittamus ei filium vnicè dilectum in miſſæ ſacrificio, vt in eo ſibi complaceat? Exemplum de ſorore S. Malachiæ Epiſcopi refert B. Bernardus in eius vitâ, audiſſe illum in ſomno eam foris ſtantem per 30. dies nihil guſtaſſe. Re expenſâ reperit ſe totidem diebus pro ea non ſacrificaſſe. Ergò rurſum pergit pro ea libare, & paulò pòſt videt eam ad limen Eccleſiæ perveniſſe, non tamen intrare poſſe. Pergit iterum & videt eam in Eccleſiam intraſſe, ſed altare contingere non audere veſte ſub candidâ. Demum videt etiam in veſte candidiſſimâ aggregari cætui candidatorum. *Vides lector*, inquit Bernardus, *quantum valeat deprecatio juſti aſſidua! nónne tibi videtur Malachia oratio vicem quodammodò effractoris exhibuiſſe cœleſtibus portis, quando peccatrix mulier fraternis obtinuit armis, quod ſuis meritis negabatur!*

2. 2. Oratio. De hac loco cit. dicitur: *Sancta & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſolvantur.* Sed de hac nos alibi diximus.

Trip. in die Anim. C. 6.

3. 3. Eleëmoſyna. De qua Tobias filio cap. 4. *Panem tuum & vinum tuum ſuper ſepulturam juſti conſtitue*; ſcilicet in eleëmoſynam pauperum & ſacerdotū. Duplex hæc eleëmoſyna eſt, quia & pauperes alit, & animas purgantes redimit.

4. Jejunium & alia mortificationis opera, vti peregrinationes, cilicia, vigiliæ, genuflexiones, lachrymæ, &c. De hoc habemus exemplum Davidis, qui pro defuncto Saül jejunavit vſque ad veſperam. 2. Reg. 1. pro Abner. 2. Reg. 3. Virorum Iabes Galaad, qui pro Saül 7. diebus 1. Reg. vlt.

Hæc cùm ita ſint, quis tam durus tamque inhumanis erit, vt captivis illis non ſubvenire velit? quis non veſtes de collo detrahat, ſuperfluas ad minimum, vt ijs venditis eos redimat? S. Xaverius cùm in India Neophytorum Collegiū inſtituiſſet, nec haberet vnde eos aleret, ſcripſit ad Catharinam Luſitaniæ Reginam, rogans vt pecuniam, quæ Reginæ ſoccorum & crepidarum nomine annuatim ex Orapiſcaria Indiæ penderetur, donaret illi Collegio in bonum & inſtitutionem Neophytorum, addens, *non alios fore ſoccos aut crepidas aptiores, quibus ipſa ſcāderet in cœlum, quàm pueros Orapiſcaria Chriſtianos eorumque inſtitutiones.* Mox illa rem probavit ſuumque illud tributū Neophytorum Magiſtris volens ac lubens conceſſit l. 2. Vitæ c. 1. Turſel. Habetis & vos pleriq; multa ſuperflua, quibus carere & plurimum opis præſtare animabus purgatorij poteſtis. Ad quid vobis plumæ in pileis, tot annuli in digitis? armillæ in brachijs? inaures in auribus? quid roſæ in calceis? quantò certiùs & ſecuriùs portabunt vos ad cœlum animæ purgatorij, quàm veſtimenta illa! quantò pulchriori ornatu cœlum ingrediemini, ſi onuſti animabus ex igne ereptis fueritis; quàm ſi in ſplendido veſtitu Chriſto Iudici obvietis! Feſtinate igitur & currite in auxilium afflictarum: abripite è collo ornatum, qui vos gravat magis quàm juvat, & injicite in purgatorium, vt ijs velut funibus extrahatis parentes, fratres, ſorores & propinquos veſtros; his enim & ipſi ſuo tempore trahent vos ad cœlum.

THEMA QVINTVM.

Documenta Evangelica.

1. *Non abutendum Dei bonitate.*
2. *Corripiendi errantes cum ſpiritu lenitatis.*
3. *Injuria remittendæ.*
4. *Vltio non quærenda.*
5. *Diſciplina etiam in rebus proſperis ſervanda.*

Simile eſt regnum cœlorum homini Regi. *Matth.* 18.

FRequens eſt Salvator noſter in parabolis proponendis, vt per elapſas aliquot Dominicas nuper audivimus: nec ſine magnis rationibus. Eæ ſiquidem tres animæ noſtræ potentias, intellectum, voluntatem, memoriam, vehementer adjuvant. Intellectum luſtrant, *vt quod per ſimplex præceptum*, inquit D. Hieronymus in hod. Evangelium, *teneri ab auditoribus non poteſt, per ſimilitudinem exemplaq; teneatur.* Hinc difficiles doctrinas explicamus aliquo ſimili, quaſi imagine depicta. Voluntatem movent, quia fortiter perſuadent & intellectum convincunt, dum ad oculum rem de-

monſtrant. Memoriam corroborant quia ſpecies intelligibiles ſenſibilibus affixa fortiùs imprimuntur & fideliùs retinentur. Quare ſicut margarita filo ſerico colligantur, vt ſimul cuſtodiantur; & tum brachio appenduntur, vt ſemper in conſpectu ſint: ita Chriſtus ſua documenta, quæ Matth. 7. margaritis comparavit, parabolis, quaſi ſortibus alligavit filis, vt memoriæ noſtræ firmiùs inhæreant, & quaſi ob oculos ſemper obverſentur: quâ ratione etiam præcepit olim Hebræis, vt fimbrias in veſtibus gererent, quarum aſpectu memores eſſent mandatorum Dei. Num. 15. Hujuſmodi margaritas aliquot hod. parabolæ affixas nunc contemplemur.

I. Non abutendû Dei bonitate.

I. *Ne dixeris: peccavi, & quid mihi accidit triſte? Altiſſimus enim eſt patiens redditor.* Eccleſiaſtici 5. Videmus enim hoc in hod. Evangelio, vbi initio quidem Dominus clementiſſimè remiſit immenſum ſeruo debitum, at vbi is clementiâ hâc abuſus eſt, terribilẽ ejus iram ſenſit. *Altiſſimus* igitur *eſt patiens redditor*, ait S. Gregorius hom. 13. in Evang. *quia peccata hominũ patitur & reddit: nã quos diu vt convertantur, tolerat, nõ converſos duriùs damnat.* Ira Dei eſt velut amnes quidem, qui per aliquantum terræ ſpatiũ recondunt ſe ſub terram (quod in pluribus locis Nilus facit) ſed alio loco iterum irrumpũt maiore impetu & fragore, ita loquitur Amos c. 8. *Iuravit Dominus in ſuperbiam Iacobi ſi oblitus fuero vſque in finem omnia opera eorũ*, &c. *Et aſcendit quaſi flumen vniverſus & aefluet quaſi rivus Ægypti*, ſcilicet Nilus, qui repentè ſe effundit per vniverſam Ægyptum & omnes ſæpè vaſtat fruges. Expertus eſt hanc dilatam, ſed nõ ablatam Dei iram Marchio Miſnenſis, Henricus, qui cùm ob Eccleſiæ bona vſurpata redargutus à S. Bennone Epiſcopo Miſnenſi, venerabili ſeni duram inflixiſſet alapam, audijt ab eo, futurum, vt poſt annum admiſſi ſceleris pœnas daret. *Nec dicto fides abfuit. Circumacto enim anno cùm dies vltionis dicta ad veſperum iam inclinaſſet, Marchio qui corde duro facinoris tanti nedum vllam egerat pœnitentiam, verum etiam ludibrio habens viri ſancti præſagium, ad Cõſiliarios ſuos converſus, (& velut Dictator Cæſar Spurinã olim aruſpicem irridens) En, inquit, dies quem atrũ nobis Benno futurũ interminatus fuerat, ſine noxa adeſt, (non conſideratus veniſſe quidem diem ſed nondum prateriſſe.) Itaq; adhuc loquens, ſubitò mentabili Dei judicio nõ placido, vt antea, ſed torvo terribilique vultu eum adorientem, pœnaſque poſcentem videre viſus eſt: (erat enim paulò antea vita functus) ſuos igitur, vt ſuppetias illi ferrent, quoniam divus Benno eum impeteret, fruſtrà precatus, in genua concidens, ſubitaneâ morte perijſſe dicitur.* Ita habetur in vita S. Bennonis apud Sur. 16. Iun.

II. Corripiendi errantes cum ſpiritu lenitatis.

II. *Vos qui ſpirituales eſtis, corripite* (errantẽ) *in ſpiritu lenitatis*, ad Galat. 6. Diſcimus hoc ex ſupplicio ſerui nequam, qui cùm ira & violentia debitorem ſuum invaſit, tenuit & ſuffocavit, ac propterea revocatus à ſuo domino, traditus eſt tortoribus. In hujus rei figuram volunt aliqui morte punitum Moyſen cum Aarone fratre, quòd non juxta præceptum Domini: *Loquimini ad petram, & dabit vobis aquas*; eam allocutus eſſet, ſed virgâ percuſſiſſet, & quidem bis. Num. 20. quaſi diſpliceat Deo auſtera caſtigatio, & placeat moderata *in ſpiritu lenitatis*, verborum potiùs quàm verberum; niſi neceſſitas aliud exigat. *Medicum aiunt*, (ita ſcribit Seneca l. 3. de ira c. 36.) *cùm Regis filiam curare deberet, nec ſine ferro poſſet, dum tumentem mammam leniter fovet, ſcalpellum ſpongiâ tectũ induxiſſe. Repugnaſſet puella remedio palam admoto: eadem quia non expectavit, dolorem tulit*, &c. Quẽadmodum hic Medicus ſcalpellum ſpongiâ texit, ſic manſuetudine, lenitate, laude tegenda quaſi eſt correptio, præſertim magnatũm. Idem ſuadet S. Gregorius 3. p. paſtor. c. 18. *Cõſiderandum*, inquit, *quòd elatos plerumque vtiliùs corripimus, ſi eorum correptionibus quædam laudum fomenta miſceamus* &c. *Nam & equos indomitos blanda manu priùs tangimus vt eos nobis pleniùs poſtmodum etiam per flagella ſubigamus. Et amaro pigmentorum poculo mellis dulcedo adiungitur, ne ea quæ ſaluti profutura eſt, in ipſo guſtu aſpera amaritudo ſentiatur* &c. Hoc eſt, quod advertit etiã monuitq; Paryſatis Cyri & Artaxerxis mater, aſſerens ei, *qui principes correcturus eſſet, vtendũ eſſe verbis byſſinis!* Plut. in apopht. Quod inprimis obſervavit Nathan, quando Regẽ David de admiſſo adulterio & homicidio redarguere aggreſſus eſt, involvens reprehenſionem parabolæ velut ſcalpellum ſpongiæ, aut ferulã byſſo.

Idem obſervandum videtur cum duris & præfractis ingeniis: ait enim Eccleſiaſticus c. 18. *Non incendas carbones peccatorum, arguens eos.* Qui enim tales non ſuo tempore & loco, nec debito modo corrigit, magis plerumque ad iram ſuſcitat, & in peius impellit. Cautem in Harpatæ regione reperiri ait Plinius l. 2. c. 45. ejus naturæ, vt licet ingens ſit, vno tamen ſi impellatur digito, moveatur illicò: eandem ſi vtraque manu totis viribus vrgeas, non modò non impelles, ſed retrocedere potiùs re infecta cogeris. Sic præduri, ſuperbi & efferati ſæpè blando verbo facilè permoventur: acriùs verò objurgati magis ſe opponunt & efferãtur. Vnde S. Ambroſius ſer. 18. ait: *Vrat non exurat: corrigat, non perdat correctio.*

III *Relinque proximo tuo nocenti te, & tunc deprecãti tibi peccata ſoluentur.* Eccleſiaſtici 28. Gr. h. e. remitte, injuriam ſcilicet. Docemur hoc à Rege, cui remiſit ſeruo debitũ, ipſi planè inſolubile. Hócne tibi difficile eſt? Cogita imprimis illum, cui remittis, eſſe proximum tuũ, qui poſſit fieri amicus & benefactor tuus, quomodo Samaritanus factus eſt Hebræo, à latronibus cõciſo, proximus & amiciſſimus. Cogita deinde videri ſæpè inimicũ, qui velut amicus plurimùm tibi prodeſt, *Phalereus*, ait Plin. l. 7. c. 50. *deploratus à Medicis vomica morbo, cùm mortẽ in acie quæreret, vulnerato pectore medicinã invenit ex hoſte.* Ita multoties qui te vulnerat, aperit vlcus & apoſtema tuũ, vnde prodit ſanies, quæ te enecaſſet, niſi prodijſſet *Cunipertus Lõgobardorũ Rex ad cõvivium S. Io. Epiſc. Bergomatẽ fortè adhibuerat. Cùm ſermonẽ vterq; lõgiùs produxiſſet, Io. aſſentatione vitiorum adjutrice procul amota,*

III. Injuriæ remittendæ.

1.

neſcio

Neſcio quid liberiùs ad cōprimendas, & reſtinguendas regias cupiditates protulit, id ei ſi demiſſè & leniter ac remotis arbitris, qua inerat viro naturalis ingenij dexteritas, factum eſſe ferunt: tamen Regis animum, cujus aures veritati minùs patebant, tunc offenſum eſt. Quare vt Ioannis admonitiones ſine vllo motu ac tumultu vindicaret, equum indomitũ & effrænatũ ſterni jubet. Is ſæpè inſidentem, aut invitum lōgiùs extulerat aut prioribus pedibus ſe erigendo excuſſerat aut calcitrando ſuper caput effuderat. Sed in hunc elatus Ioannes, re adeò mãſueto & obedienti vſus eſt, vt & incitatum ſuſtineret, & arbitratu ſuo flecteret ac moderaretur. Ea re à Rege perſpecta, ſocius in admirationem verſus eſt, & nō modò equo Ioannem donavit, ſed poſteà præcipuo in honore habuit. Poſſumus ergò ſi remittamus injurias, ſalutem haurire ex inimicis noſtris; ſi tamen vti monuit Dominus, remiſerimus ex cordibus noſtris, verè & ſyncerè, nec cōditionatè ſicut ille infirmus, qui dixit ſe ignoſcere inimico, ſi mori ſe contingat: non ignoſcere, ſi vita ſuperſtes ſit. Talis enim venenũ adhuc in pectore foveret, quo modo Tacho miles Haraldi IV. Danorum Regis coactus à Regē pomum è capite filij ſagittâ excutere, fecit quidem imperata, ſed duas alias ſagittas ſibi reſervavit, vt primi jaculi errorem, reliquis duobus in ipſo Rege vindicaret. Saxo lib. 10.

IV. Vltio non quærenda.

IV. *Non quæras vltionem, nec memor eris injuria civium tuorum.* Levit. 19. v. 18. Præbet huic doctrinæ cauſam ſeruus ille nequam, qui violenter opprimens conſeruum ob exiguum debitum, graviſſimè impegit, dum ad dimiſſum revocatus debitum, carceri mancipatus & tortoribus eſt traditus; vltionem igitur invenit, dum vltionem quæſivit, ſed longè ſæviorem, quàm de conſervo ſumpſit. Verè igitur dictum Eccleſiaſtici 28. *Qui vindicari vult, à Domino inveniet vindictam.* Mirum quid in Actis SS. Criſpini & Criſpiniani legitur: Rictiovarum Galliarum Præſidem mandaſſe, vt Martyribus ſudes inter vngues digitorum & carnem infigerentur; quod vbi fecere lictores, martyres in horrendo illo cruciatu Deum invocarunt, & mox acutæ ſudes ex illorum digitis reſiliere velut ſagittæ in miniſtros, qui infixerant, & alios quidem vulnerarunt, alios etiã enecarunt. Apud Sur. 25. Oct. Sic omninò accedit quibuſcumque alijs, qui ſeipſos vindicãt privatâ auctoritate; tela enim quæ in alios jaculantur, in ipſos reſiliunt & graviori longè vulnere eorũ animas cruentant, mortali nimirum crimine: cùm ſuos inimicos non lædant niſi in corpore, fama vel fortuna. Hoc advertit S. Lambertus Abbas, & Epiſcopus Trajectẽſis, qui inſidijs inimicorum (Dadonis Pipini R. familiaris & ſatellitum) petitus ad necẽ, audito invadentium ſtrepitu, gladium quidem initiò manu ſuâ corripuit, ſeſe defenſurus; verùm memor Evãgelicæ doctrinæ, mox abjecit, & Domino cõmittens ſuam defenſionem oravit: *Eripe me de inimicis meis Deus meus.* Sic ſe in victimã Deo obtulit ſicarijs. Nec vindictã Deus diſtulit. Dado enim paulò pòſt terra lue correptus per os ejecit viſcera ſua: corpus in Moſã projectum eſt. Qui telo emiſſo ſanctum occiderat, in duello cum fratre congreſſus vnà cùm ipſo peremptus eſt: reliqui intra annum penè omnes extincti ſunt. Ita Godeſchalcus in eius vitâ apud Sur. 17. Sept. Nõ eſt igitur, non eſt hâc incedendum viâ, ſi vltionem appetas, aliâ eundum eſt, & quâ aliâ, niſi diſſimulando & Deo committendo injuriam, qui vindictam faciet manu longè potentiore. Si tamen & ipſe te vlciſci omninò volueris, tacendo & ridendo poteris. Docet te hoc Ambroſius l. 2. de interpellat. in Job cap. 3. *Tacere debet, qui recognoſcit objectum, ne vulnus exaſperet,* &c. *audit enim alterius non ſuum crimen: quòd ſi referat, ſuum facit: ſi tacet, retorquet & convitiantem vulnerat.* Et S. Chryſoſtomus hom. 12. in Epiſt. ad Rom. *Nihil tam eos, à quibus lædimur, vrere ſolet, quàm injuriæ illatio riſu excepta.*

V. Diſciplina etiam in rebus proſperis ſervanda.

V. *Diſciplinam in pace conſervate filij.* Ita hortatur Eccleſiaſticus cap. 4. v. 17. Pax apud Hebræos proſperitatem ſignificat & fœlicem rerum ſucceſſum. Vult ergò dicere: Diſciplinam meã ſervate non tantùm in adverſis, ſed etiam in proſperis; hæc enim ſolent alioquin mentem diſſolvere, quod apparet in hod. Evangelio, vbi grandis ille debitor tamdiu modeſtus & demiſſus fuit, quamdiu obæratus & debitorũ pondere preſſus fuit; aſt vbi domini ſui liberalitate, hoc onere ſublevatus, nemini quidquam debuit, adeoque pacem ab exactore conſecutus eſt, ibi mox oblitus priſtinæ calamitatis inſoleſcere & in conſeruum ferociter cœpit: quod profectò non feciſſet, ſi æri adhuc alieno obſtrictus fuiſſet. Videte enim quorsũ miſer ille impulſus ſit à pace & ſecũdis rebus! Proſpera nocent.

1. In faſtum & arrogantiam, quia ſeruus conſeruum ita objurgat, ſicut ipſe objurgatus fuerat ab hero ſuo, imò longè faſtuoſiùs; quaſi ipſe dominus, non conſeruus illius eſſet. Patuit hoc & in Agar, ſecundaria Abrahæ conjuge, quæ cùm vidit ſe concepiſſe, deſpexit conſortem & dominam ſuam, Saram videlicet ſterilem. Gen. 16. *Non enim,* inquit Origenes in catenâ Græcâ *cujuſvis eſt meliorem benè ferre fortunã; aut ex humili evecti non ſuperbire.* Verùm quemadmodum ſeruus à ſecundâ fortunâ iterum ob inſolentiam dejectus eſt in calamitatem & carcerem perpetuum: ita etiã Agar ſuę inſolẽtiæ pœnas dedit, ejecta è domo Abrahę. 1.

2. In contemptum heri & oblivionem accepti priùs beneficij, dum nequaquam meminit ſe paulò antem eâdem calamitate fuiſſe, in quâ conſeruũ reperit. Idem videre erat in Hebræis, qui dum in Ægypto durâ premerentur ſervitute, Deum verum conſtanter coluerunt; (vt oſtendit Barradius, Pererius, & alij) at poſtquam à gravi illo jugo erepti, de cœlo in deſerto paſti, ab Angelo deducti & hoſtibus metuendi fuerunt, tum primùm erexerunt vitulum & excuſſerũt ſuave Dei jugum. Ac proptereà quando inducti ſunt in terram promiſſionis, non ſtatim omnes hoſtes circumvicinos ſuſtulit eis Deus, ſed plurimos reſervavit, qui ſubinde eos bello vexarent (vt patet ex l. Joſ. & Iudic.) vt labiles & inconſtantes in officio contineret & ab Idololatria averteret. Prævidit etiã Joſeph pincernã, cui prædixerat 2.

reſtitutionem in ſuum gradum, facilè immemorem futurum accepti beneficij; *ideò ſecundè*, ait S. Ambroſ. lib. 1. de Joſeph. cap. 6. *reppulit* (ſui ſcilicet memoriam illis verbis: *Memento mei cùm bene tibi fuerit, & facias mecū miſericordiam*, &c. Gen. 40.) *quia ſciebat non recordaturū, quòd evaſiſſet injuriam, cùm potentiam accepiſſet*. Et l. 2. de interpell. in Iob cap. 5. *Magna illecebra delinquendi eſt rerum affluentia ſecundarum: ſupinat, extollit, oblivionem auctoris infundit*, &c.

3. 3. In amentiam & cæcitatem; ſiquidem conſervum in carcerem compegit, donec ſolveret debitū. Stulte! quomodo vinctus lucretur, quod liber non potuit, ad æs diſſolvendum? Res ergò ſecundæ oculos homini cæcant. Idcircò Iſaias c. 28. dixit: *Sola vexatio intellectum dabit auditui*, quaſi intellectus in proſperitate amittatur, in adverſitate recuperetur. Quod exemplo Davidis & Salomonis confirmat S. Bernardus l. 2. de conſider. c. 12. *Sapiens* inquit, *David, ſapiens Salomon fuit: ſed blandientibus nimis ſecūdis rebus, alter ex parte, alter ex toto deſipuit. Magnus, qui incidens in adverſa nō excidit vel parum à ſapientia: nec minor cui præſens fœlicitas, ſi arriſit, non irriſit. Quanquam faciliùs invenias, qui ſapientiam retinuerunt, cōtrariâ ſibi fortunâ, quam qui propitiâ non perdiderunt.* Ita poſteà & alij Hebræi propter res nimiùm proſperas devoluti ſunt ad inſaniſſimam Idololatriam. Vnde in eorum perſona ait Oſeas c. 12. *Dives effectus ſum, inveni Idolum mihi.*

4. In ferociam belluinam, dum violenter hominem invadit & inſtar lupi in gula corripit ac ſuffocat. Quò etiam ſpectat quod de Hebræorum populo rebus proſperis ſaginato Moyſes dixit: Deuter. 32. *Incraſſatus eſt dilectus, & recalcitravit*, quaſi optima fortuna hominem mutet in belluam, vt qui non jam armis, ſed calcibus Deum & homines aggrediatur. Simile eſt quod Oſeas c. 4. ait de eodem populo: *Sicut vacca laſciviens declinavit Iſraël.* Verùm *proſperitas ſtultorum perdet eos*, ait Salomon Prov. 1. Quemadmodum enim vaccæ & boves ſaginati ducuntur ad macellum: ita qui ex proſperis efferantur & inſoleſcunt, trahuntur ad gehennam. Vnde D. Gregorius lib. 6. moral. c. 3. *Quaſi*, inquit, *per amœna prata in carcerem pervenit, qui per præſentis vitæ proſpera ad interitum tendit.* Ita ad carcerem ineluctabilem ductus eſt ſervus nequam per obtentā indulgentiam. Quare miſericors Deus electis ſuis adverſa magis immittit, quàm ſecunda. *Solent enim nonnulli viatores, cùm amœna fortaſſe in itinere prata conſpiciunt, pergendi moras innectere, & à cœpti itineris rectitudine declinare, eorumq; greſſus tardet pulchritudo itineris, dum delectat. Electis ergò ſuis Dominus hujus mundi iter aſperum facit, ne dum quiſque vitæ præſentis requie, quaſi amœnitate viæ paſcatur, magis eum diu pergere, quàm citiùs pervenire delectet, ne dum oblectatur in viâ, obliviſcatur quod deſiderabat in patriâ*, inquit D. Gregorius lib. 13. moral. cap. 24.

DOMINICA VIGESIMA SECVNDA POST PENTECOSTEN.

THEMATA.

I. *Deo gloriam, proximo charitatem, nobis confuſionem deberi.*
II. *Quare Deus cor ſeu amorem ſui exigat à nobis.*
III. *Lingua quàm cuſtodienda.*
IV. *Veritatem libenter audiendam eſſe.*
V. *Qui potiſſimum Deum periculosè tentent.*
VI. *Adducuntur aliqui ad ſpeculum ad ſeipſos intuendos.*

THEMA PRIMVM.

Deo gloriam, proximo charitatē, nobis confuſionem deberi.

1. *Deo debemus gloriam.*
2. *Proximo charitatem.*
3. *Nobis confuſionem.*

Reddite ergò quæ ſunt Cæſaris, Cæſari: & quæ ſunt Dei, Deo.

SÆpiùs inculcatur nobis in hodiernâ & præcedente Dominicâ odioſum illud verbum: *Redde, redde, redde*. Audivimus ante octiduum Regem à ſervo exigentem rationes & debitum ſibi reddi jubentem. Similiter & ſervum occlamantem conſervo: *redde quod debes*. Rurſum ab irato Rege ſervum tormentis ſubjectum, quoadusque redderet vniverſum debitum. Hodie rurſum audimus Chriſtum dicentem: *Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari: & quæ ſunt Dei, Deo*. Itáne verbum hoc tam exoſum ad nos omnes ſpectat? Ita eſt, Audit. ad nos omnes ſpectat, omnes enim debitores ſumus, concluſi in hoc mundo, veluti in turri quadam, quæ obæratorum dicitur, **ein Schuldthurn**, vnde non priùs dimittimur, quàm diſſoluta fuerint omnia noſtra debita. Quænam verò illa debita? dicetis. Audite magnum debitorem, latronem in cruce converſum, ea vobis exponentem, imò & reddentem, Lucæ 23. *Neque tu times Deum; qui in eâdem damnatione es?* En charitatem reddit proximo: *Et nos quidem juſtè, nam digna factis recipimus*. En confuſionem & accuſationem reddit ſibi. *Hic verò nihil mali geſſit*. En gloriam reddit Deo. Cùm enim tribus obligemur, Deo, proximo, nobiſipſis; latro hic juſtiſſimus ſimul & illuminatiſſimus vnicuique reddit ſuum, Deo gloriam, proximo dilectionem, ſibi confuſionem. Quid mirū ſi perſolutis hiſce debitis è carcere huius mundi dimiſſus & in

Latro in cruce docet, quid debeamus Deo, proximo, & nobis.

& in paradiſum admiſſus eſt? nos ergo debita hæc noſtra nunc inſpiciamus.

I. Deo debemus gloriam.

I. Deo gloriam demus. Ita mandat ipſe Deus. Iſa. 24. dicens: *Ego Dominus: hoc eſt nomen meum gloriam meam alteri non dabo.* Et Ierem. c. 31. *Date Domino Deo veſtro gloriã, antequã obtenebreſcat.* Dauid etiã Pſ. 113. *Non nobis Domine, non nobis: ſed nomini tuo gloriam.* Denique Apoſtolus. 1. Tim. 1. *Soli Deo honor & gloria*, inquit Et iure, quia ab ipſo & per ipſum habemus omnia. Sed quâ ratione gloria ei danda? 1. omnia bona, quæ habemus & accipimus & vnquam accepturi ſumus, ipſi adſcribendo. Hoc vnum enim tributum, hunc cenſum exigit à nobis, vt eius beneficia nobis impertita ipſi accepta feramus, & (quod largitori homini facere ſolemus) dantis manum oſculemur, non noſtram vt docet S. Bernardus ſer. 3. in Cant. *Accipiendo donũ, oſculare manũ, hoc eſt, non tibi, ſed nomini eius da gloriã.* Id quod adeò cautè obſeruauit Iob, vt dira ſibi imprecetur, ſi in hoc deliquiſſet: *Si oſculatus ſum manum meam ore meo* l c. 31. Furtũ cõmittet famulus, ſi quæ ad herũ ſpectãt, in ſuis retineat manibus: nihilominus in Deũ peccabit, qui bona ab eo accepta ſibi adſcribet; vti idem S. Bernardus ſer. 13. in Cant. ſcribit: *Quidquid, ait, fauoris captas, quod ad Deum non retuleris ipſi furaris.* Et ſer. 83. *Quid nequius ſervo vſurpãte gloriam domini ſui? nonne fur eſt & latro?* Hoc ipſum S. Franciſcus mirè ſuis inculcabat, atque inter alia illud documentum dabat: *Quãdo ſervus Dei orans viſitabitur diuinitùs, dicere debet: Iſtam conſolationem mihi peccatori & indigno de cælo miſiſti Domine, & ego illã tua cõmitto cuſtodia, quia theſauri tui me ſentio eſſe latronẽ* dũ ſcilicet eius gloriã tibi ſuffuror & mihi adſcribo? vti refert S. Bonauentura in ejus vitâ cap. 10. Deprehẽſus huius furti reus Herodes Agrippa, quando in argentea miri artificij veſte ad populum perorans & Deum ſe conſalutari paſſus, gloriã Deo non dedit, ſed ſibi tacitè arrogauit, adeoq; repentè ab Angelo (malo, vt videtur Jo. Lorino in c. 12, Act.) velut à carnifice percuſſus eſt. Ioſephus l. 19. Antiq. c. 7. addit bubonẽ, dum id ageret Herodes, ſupra caput eius in fune extenſo (connopæi forſan) ſediſſe, calamitatis nuncium: procul dubio is fuit Diabolus, qui eum percuſſit; in nocturno auiũ & olei (quod in templis ardere ſolet) prædone, oſtendens Herodẽ diuinæ gloriæ furẽ meritò puniri à conſimili fure. Econtra diligenter cauit ſibi à furto hoc Propheta. Eliſæus, qui rogatus à Naamã, vt ſanaret eius leprã, miſit nunciũ dicens: *Vade & lavare ſepties in Iordane.* Hoc autem *ſibi mandavit per nuncium*, ait Liranus eo loco (4. Reg. 5.) *vt Dei potentia magis attribueretur miraculum, eò quòd Propheta nõ locutus fuit cum eo, nec eũ tetigit ſicut credebat Naaman, credens quòd in ipſo Propheta eſſet aliqua virtus curandi ipſum.* Sic nimirum juſti omnem à ſe gloriam repellunt & in Deum transferunt.

Damus eã. 1. Omnia bona ipſi adſcribendo.

2. Magnalia & beneficia eius prædicando.

2. Dei magnalia & beneficia ad ipſius gloriam manifeſtando. Nam, vt ait Stephanus Põtifex apud Rheginonem in Chrõ. anno. D. 753. *ſicut nemo ſe debet jactare de ſuis meritis: ſic non debent opera Dei, quæ in illo per ſuos ſanctos fiũt, ſine ſuis meritis ſileri; ſed prædicari, ſicut Angelus admonet Tobiam*, ijs ſcilicet verbis: *Sacramentum Regis abſcondere bonum eſt, opera autem Dei revelare honorificum.* Tob. 12. Quod verbo docuit Raphaël, idem egit facto & agunt Angeli cæteri, quid ad hoc potiſſimum, vt laudes Dei celebrent, creati ſunt, vt patet ex Apocalypſi Ioannis, vbi crebrò inducuntur laudes Deo canentes & clamantes: *Sedenti in throno & Agno, benedictio & honor & gloria.* Apocalypſis 5. Proximi poſt hos facti ſunt homines, vt & ipſi vnà cum Angelis magnalia Dei prædicent, vt docet Eccleſiaſt. cap. 17. *Poſuit oculum ſuum ſuper corda illorum* (hominum) *oſtendere illis magnalia operum ſuorũ, vt nomen ſanctificationis collaudent*, q. d. vnà cum Angelis laudes Deo concinant; ideò Deus ſuâ ſcientiâ quaſi oculo fulgidiſſimo illuſtravit corda hominum, rerum tam ſupernaturalium quàm naturalium cognitione plurimâ; quin etiã creaturas alias, ratione carentes ad hoc creauit, vt ſuò modo & ipſæ gloriam Dei manifeſtent, juxta id Pſalm. 18. *Cæli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annunciat Firmamentum*, vt ita ex triplici creaturarum ordine fiat integra harmonia ſeu Muſica, quæ in trium conſonantia vocum, baſi ſeu infima, tertia ſeu media, quinta ſeu ſumma conſiſtit. Infimam canunt creaturæ irrationales, mediam homines, ſupremam Angeli. Scimus quidem Chriſtum communiter præcepiſſe ijs, quos ſanaverat, vt nemini id dicerent ad exemplum humilitatis, mens tamen eius erat, vt beneficia accepta diuulgarent, tum ad hominum ſalutem, tum ad Dei gloriam. Vnde dæmoniaci illi extra Iudæam conſtituto præcepit: *Redi domum tuam & narra quanta tibi fecit Deus.* Lucæ 8. Quod & ipſe fecit, non tantùm in domo aut civitate ſuâ, ſed in omni regione, vt habet Marcus capite 5. Idq́ue Eccleſia etiam facere conſuevit jam ab antiquo, quando notarios conſtituit, vt acta Martyrum conſcriberent; vt ex Concilio Carthaginenſi 4. patet: miracula diligenter adnotavit vulgavitq́ue, & beneficia accepta recitare conſuevit in populo, vt teſtatur Sanctus Auguſtinus 27. de Civitate capite 8. Denique à Chriſto taxantur novem leproſi propter hunc neglectum Lucæ 18. *Non eſt inventus, qui rediret & daret gloriam Deo, niſi hic alienigena.*

3. Omnia opera ad ejus gloriã faciendo.

3. Omnia opera noſtra ad Dei gloriam facienda. Hoc non vno loco inculcat Apoſt. vti ad Coloſſ. 3. *Omne quodcumque facitis, in verbo aut opere, omnia in nomine Domini Ieſu Chriſti*, &c. Et 1. Cor. 10. *Sive manducatis, ſive bibitis, ſive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.* Vbi Theodoretus ita: *Omnia comprehendit; & ſedere & ambulare & diſſerere & miſereri & docere: vnus ſit ei ſcopus, Dei gloria.* Pulchrè nos hoc ipſum docuit Magdalena, Matthæi 26. quando in domo Simonis non aliunde quàm à capite vnctionem incipiens, effudit vnguentum in caput Chriſti, velut in membrum corporis primarium (Caput enim coronamus, non manus, non pedes, non alia membra;

quia à capite omnis vita hominis.) Chriſtus autem caput noſtrum eſt, cui omnis honor debetur, & à quo omnia. Quid vnguentum pretioſum niſi opus bonũ? Igitur hoc in caput Chriſti, hoc eſt, ad gloriam ejus inchoãdum & peragendum, *quia niſi à capite*, (inquit Paſchaſius ad eum Matthæi locũ) *vnguentum hoc defluxerit, nihil in corpore prodeſſe poteſt. Si autem omnia quæcunq; gerimus ad laudem Dei proficiunt & ad Chriſti gloriam quodlibet opus refertur, tunc vnguento pretioſo vngimus caput Chriſti.* Fuit hòc opus tam præclarum, vt Chriſtus edixerit id in toto mundo prædicandum. Nec immeritò, ſiquidem *mulier hæc*, inquit S. Hilarius eo can. 29. *omnem curam corporis ſui, & totum pretioſa mentis affectum in honorem Dei laudemq; transfudit.*

II. Proximo charitatem.

II. Proximo charitatem debemus: vti inprimis teſtatur Apoſtolus ad Rom. 13. vbi cùm dixiſſet: *Reddite ergo omnibus debita, cui tributũ, tributum: cui vectigal, vectigal: cui timorem, timorem: cui honorem, honorem*, immediatè ſubdit: *nemini quidquã debeatis, niſi vt invicem diligatis.* Sed cur vult Apoſtolus alia debita reddi, dilectionẽ verò proximo deberi. Itáne debitores tantùm, nõ perſolutores hujus debiti eſſe debemus? nequaquam, ſed vult dicere, à cæteris quidẽ debitis quæ ſunt juſtitiæ, nos liberari, quãdo reddimus, quod debemus, æs alienum, agrum, veſtẽ: at verò à debito charitatis, tametſi eã proximo perſoluamus & impendamus, minimè liberari, ſed manere ad huc obnoxios, ad hoc ipſũ debitum denuò reddendum. *Semper debeo charitatem*, ait S. Aug. ep. 62. *quæ ſola etiã reddita ſemper detinet debitorem. Redditur enim cùm impenditur; debetur autem etiãſi reddita fuerit, quia nullũ eſt tempus, quando impendenda iam non ſit, nec cùm redditur, amittitur, ſed potiùs reddendo multiplicatur. Habendo enim redditur, non carendo. Et cùm reddi non poſſit, niſi habeatur, nec haberi poteſt, niſi reddatur, imò etiã cùm redditur ab homine, creſcit in homine, & tantò maior acquiritur, quantò pluribus redditur.* Sic Aug. Rationem explicat vlteriùs eo loco Theodoretus his verbis: *Nõ vt dilectionis debitũ nõ exſoluamus (oportet enim id ante omnia exſoluere) ſed vt in ipſa ſolutione id augeamuſ. Redditio enim debita multiplicat, ardentiorem enim dilectionem efficit.*

1. Omni tempore.

Debet ergo hæc dilectio ſe extendere 1. ad omne tempus vitæ noſtræ, vt ſemper obligati ſimus ad diligendum proximum, quod egregiè inprimis præſtitit Samuel populo ſuo rebelli, qui, ipſo rejecto, Regẽ ſibi poſtularat. Cùm enim ad redarguendum hoc delictũ Deus terribilem immiſiſſet procellam, perculſus populus recurrit ad Samuelem & dixit: *Ora pro ſervis tuis ad Dominum Deum tuum, vt non moriamur*; & Reſpondit Samuel: *Abſit à me hoc peccatum in Dominum, vt ceſſem orare pro vobis, & docebo viam bonam & rectam.* 1. Reg. 12. Agnoſcit igitur Samuel adhuc ſe obligatum ad impendendã populo, licet refractario, charitatem, & quidẽ ſub peccato, quia adhuc erat pater quaſi ſpiritualis ſui populi, ipſeq; populus tunc in magno periculo verſabatur. David etiam nõ depoſuit affectum ſuum paternum erga rebellem filium: quando ab ipſo armata manu impetitus mandavit ſuis Ducibus in ipſum emiſſis: *Servate mihi puerum Abſalon.* 2. Reg. 18. *Puerũ* appellat, vt ſcelus ejus elevet, quaſi errore lapſi puerili, quin & pro occiſo mori exoptauit. Itaq; ab egentibus & miſeris, in gravi præſertim neceſſitate conſtitutis nunquam ſubtrahenda manus eſt, quia nunquam ceſſat obligatio charitatis.

2. Omni generi hominum.

2. Extendere ſe debet ad omne genus hominum, vt monet Apoſtolus ad Gal. 61. *Ergo dum tempus habemus*, ait, *operemur bonũ ad omnes, maximè autẽ ad domeſticos fidei.* h. e. Chriſtianos. Itaq; amicis duntaxat gratis ac notis, civibus, cognatis, ſed inimicis etiam: & ingratis & ignotis & peregrinis & alienis charitas impertiẽda eſt; neq; ſolùm Chriſtianis, ſed etiã infidelibus, ex verbo Apoſtoli: & merito quia hoc ipſo, quo quis homo eſt, dilectione proſequendus eſt. Sic enim brutæ animantes ſuam amant ſpeciem & gaudent ſocietate, ac multoties ſe juvant invicem, homines id nõ facient? Quare S. Ambroſius l. 3. Offic. c. 7. eos ex feris redarguens: *Feræ*, inquit, *non excludunt feras, & homo excludit hominem; illa etiã conformem ſui generis adjuuãt, homo impugnat, qui nihil à ſe alienum debet credere quidquid humani eſt.* Quæ maior eſſe diſtãtia poteſt, quàm quæ erat inter latronem & Chriſtũ? Ille tamen fidenter appellare. Chriſtum auſus pro regni conſortio, ait: *Domine memento mei, cùm veneris in regnum tuũ.* Vnde tibi latro tanta audacia, vt Rex cœlorum tui meminiſſe, & locum tibi dare in regno ſuo debeat? Quo titulo aut jure dignitatem tam excelſam petis? Tantáne ſunt benemerita & heroica facta tua? Nequaquam reſpondebit. Quid ergo? éſne ipſi ſanguine junctus? Minimè gentium, dicet. An forſan tuus amicus & familiaris erat? nec hoc, reſpondebit. Quid igitur eſt, quod te tam audacem reddit? Nihil aliud, reſpondebit, niſi quia video ipſum hominem eſſe, mei ſimilẽ, & conſortem crucis. Hanc cauſam adfert Cyrillus Ieroſolymit. Catech. 13. ex latronis perſona inquiens: *Non dico, vt operum meorũ memineris, hæc enim metuo: ſed omnis homo afficitur ad comitem ſuum, ſimul tecum eo ad mortem, memineris comitis tui.* Similiter Ven. Drogo de ſacra. Dom. paſſ. *Imaginis tua Deus miſerere, ſed in quo te agnoſcã miſereri? In eo, quòd imaginem meam in te video, ſimilem & tandem mecum miſeriam pati. Quid ergo reſtat, niſi vt ſperem de tanta miſericordia?* Neque Chriſtus tanta petentẽ repulit, nec dixit: Quid filio Dei cum latrone? quid Latroni cum paradiſo? ſed precantem mox exaudijt.

3. Omne genus obſequiorum.

3. Extendere ad omne genus obſequij, quo proximus indiguerit: ad opera miſericordiæ corporalia & ſpiritualia, aliaque charitatis officia, in quantum quiſque poteſt. Latro in cruce converſus nihil minùs erat quàm prædicator, hic tamen vbi vidit peccare ſocium in perſonam Chriſti, prædicatoris officio aſſumpto, illum redarguit, & prius quidem, quàm pro ſalute ſua oret. Neque ab eo abſtinuit propterea, quòd ipſe veritatis Magiſter proximè adeſſet & taceret ad opprobrium ſibi illatum, vnde S. Chryſoſtomus hom. de cruce & latr. *Et Magiſter*, inquit, *pendebat in cruce: & ſanis perſuaſioni-*

bus alium invitabat ad vitã. Simili modo Samaritanus ille Luc. 10. Medicus non fuit, non tamen intermiſit medici officium infundens miſero oleum & vinum.

III. Nobis confuſionem debemus.
Nobis confuſionem.

III. Nobis confuſionem debemus. Id fatetur inprimis Baruch c. 1. ita precationem ſuam inchoans: *Domino Deo noſtro iuſtitia, nobis autem cõfuſio faciei noſtræ; ſicut eſt hac dies.* Deinde Daniel ſimiliter orãs; *Tibi Domine iuſtitia, nobis autem cõfuſio faciei; ſicut eſt hodie,* h. e. ſicut in captivitate ob peccata noſtra cõſtituti experimur.

1.
Quia peccando eam commeruimus.

Confuſio ergò 1. Judæis debetur quòd peccatis ſuis cõmoverint è terrâ ſuâ abduci in captivitatem Babylonicam: compedes eorum teſtimonium ferebant, quòd dereliquiſſent & offendiſſent graviter Deum ſuum ſicuti captivos accuſant & confundunt in carceribus. Reflectat ſe vnuſquiſque ad priorem vitam ſuam & delicta juventutis ſuæ, & videat, an non & ipſe aliquando Dæmonis cõpedibus irretitus fuerit in anima. *Que fructum habuiſtis tunc, in quo nunc erubeſcitis?* ait Apoſto. ad Rom. 6. q. d. ad quid profuit vobis ſub Gentiliũ infidelitate impudicitia, ebrioſitas, cupiditas, iracũdia &c. niſi vt jam pudeat vos talium ſcelerũ & turpitudinũ? Cogitet hoc ipſum quilibet de ſe, & confundetur in ſeipſo? Mediolanenſes cùm aliquando Fridericum Imp. graviter offendiſſent, ipſeque poſteà rebellem ciuitatem vi armata occupaſſet, veniam precaturi, ipſum in Curia accedũt: inprimis Clerus omnis, & quicunque fuerant Eccleſiaſtici ordinis miniſtri cum Archiepiſcopo ſuo prælatis crucibus, nudis pedibus, humili habitu: deinde cõſules & majores civitatis, item abiectâ veſte, pedibus nudis, exortos ſuper cervices gladios ferentes. Radevicus lib. 3. c. 42. Tibi, ô peccator, ſimilis, imò maior debetur confuſio, quia Deum offendiſti.

2.
Quia redire in eius gratiam tardamus.

2. Quod in captivitate illa tamdiu detinerentur vſque ad 70. ſcilicet annum; adeoque conſeneſcerent, quod indicant, cùm aiunt: *ſicut eſt hac dies,* &c. *ſicut eſt hodie.* Quamquam hoc non tam illis probroſum erat, qui vi retinebantur; quàm ijs, qui poſteà data à Cyro redeundi in patriam poteſtate, redire noluerunt, ſed in Babylone remanſerunt, partim ob coëmptos fũdos, partim ob connubia cũ Gentilibus inita, cives Babylonis facti; quæ non exigua eorum ignominia fuit. At longè ignominioſius eſt remanere in captivitate Dæmonis, in eaque conſeneſcere, cùm facilè exire queas. *Dixit quidam iocans,* inquit Plutarchus tr. de vitioſo pudore, *omnes Aſia incolas vni ſeruire homini, ideò quòd vnicã ſyllabã,* Non, *pronunciare nequirent. At qui improbè vrgentur ad peccandũ pudoris metu, ij etiam ſi nihil dicant, ſaltem ſublato ſupercilio oculisve in terram defixis multa poſſunt adverſa ipſis & abſurda euitare miniſteria.* Sic ille. Pudor certè eſt vltrò & merâ libidine ſe captiuũ Dæmoni facere, multò verò magis captiuũ perſiſtere, eò quòd vnicam ſyllabam *non*, h. e. non volo eſſe mancipium, nequeat peccator aut potiùs nolit pronunciare, amore alicuius momentanei & imaginarij boni. Et quæ tandem eſt ſtultitia, quæque ignominia, poſtquam pœnitentiæ beneficio captiuitatem illam evaſimus, paulò pòſt ad eandem tam facilè reverti & arctiori carceri ſeſe includere?

3.
Quia etiam opera bona ſæpè inquinamus.

3. Quòd ipſorum purificationes, cæremoniæ & ſacrificia, quibus ſe ſanctificare conabãtur, inanes & vacuæ à fide & charitate nec nõ vana gloria, hypocriſi & ſimilibus ſordibus aſperſa & inquinata eſſent; vti fatentur Iſa. 64. *Facti ſumus immundi omnes; quaſi pannus menſtruata vniverſa juſtitia noſtra.* Nõ equidem eſt par ratio de operibus juſtorum; quæ in fide & charitate fiunt, vti paralogizant hæretici: debetur tamen ex alio capite nobis confuſio; primò quòd opera noſtra bona varijs defectibus ſæpè inquinemus, vti vanâ gloriâ, indiſcretione, tepiditate & languore, murmuratione &c. Quæ nihilo minor confuſio eſt, quàm celeberrimi illius pictoris Zeuxis, qui cùm ſibi applauderet, quòd uvas à puero geſtatas tam exactè pinxiſſet, vt aves aduolarent ad carpendum illas: poſteà ſe reflectens, ſibi iratus & confuſus eſt, quòd geſtantem uvas puerum malè pinxiſſet; ſi enim ad vivum elaboraſſet, aves aſpectu pueri abſterritæ fuiſſent. Plin. lib. 34. cap. 19. Sic multoties pingimus, opus quidem in ſe bonum, ſed diſcretionem, feruorem vel humilitatem, quæ vanæ gloriæ volucres arceat, vel non appingimus, vel malè exprimimus. Plus igitur vituperij quàm laudis meremur. Deinde ſi vnâ aut alterâ virtute inſtructi ſumus; alijs pluribus caremus: vel ſi vnâ feruemus, in alijs tepeſcimus, velut imperitus ille pictor, qui præter cupreſſum nil ferè pingere noverat, vnde à naufrago rogatus, vt naufragium ejus pingeret, quæſiuit num de cupreſſo adijci vellet aliquid. Habet quis ſcientiam vnam, illam vbique iactat, loquitur, extollit; cùm in alijs nihil ſciat. Habet virtutem vnam, v. g. temperãtiam aut caſtitatem, iam ſe perfectum æſtimat, licet plurimos alios nævos habeat. Denique quàm parũ eſt, quod agimus aut patimur pro tanta, quam in cœlo expectamus, gloria? non pudeat operarios pro maxima mercede ſegniter operari, & quidem maximo Regi? Quoties non ipſi objurgamus & confundimus opifices & artifices, quãdo pro neglecto opere, pro rudi pictura, pro malè ſartæ veſte magnã exigunt mercedem? Non pudeat te, dicimus, pro re tantilla, tam neglectim facta tantam petere pecuniam? Cur ergo non eâdem menſurâ metimur noſmetipſos? Quomodo non erubeſcimus, qui pro immenſâ & immarceſcibili corona tã parũ ſuſtinemus? Quàm enim tepidi in orationibus, quàm laxi in iejunijs, quàm parci in dandis eleemoſynis, quàm duri in confeſſione, quàm frigidi in S. communione ſumus? Confundamur igitur & præ confuſione abſcondamus nos vnà cum Publicano, non audeamus oculos elevare in cœlum.

Atque hæc ſunt debita, ad quæ obligamur, quæ ſi cum latrone illo pœnitente perſolverimus, ſpes eſt nos cum eodem ex ergaſtulo huius mundi eripiendos & in paradiſum ad libertatem filiorum Dei fore admittendos.

THE-

THEMA SECVNDVM.

Quare Deus cor ſeu amorem ſui exigat à nobis,

1. *Quia id exigit honor Deo debitus.*
2. *Quia prior nos amavit.*
3. *Quia noſtra indigentia id requirit.*
4. *Quia id requirit languor noſtri exilij.*
5. *Quia amor Dei neceſſarius eſt pellendo amori mundi.*

Reddite ergo quæ ſunt Dei, Deo: *Matth.* 22.

MYſterio non caret, quod in veteri lege Deus præcepit c. 7. Levitici, vt ex hoſtijs pacificis ſolum pectuſculum daretur Aaroni, ſummo ſacerdoti. Ita enim ibi legitur: *Pectuſculum autem erit Aaron.* Neque difficilis apparet myſterij explanatio; amorem enim qui ſub pectore & in corde ſedem ſuam habet, exegiſſe Deus videtur, deſignatus per Aaronem, ſummum ſacerdotem. Hoc enim ita explicat Salomon, quando in perſonâ Dei loquens Prov. 23. ait: *Prabe fili cor tuum mihi.* Non vtique cor carneum, ſed myſticum, quod eſt amor in Deum elevandus, quo modo etiam pectuſculum ab offerente elevandum erat in altum, ideò *pectuſculum elevationis* dictum. Ita ſapientem intellexit S. Bernardus, vir à Deo edoctus magis quàm ab hominibus, qui in epiſtola ad quendam poſtulantem: quid à nobis requirat Deus, reſpondit: *Cor noſtrum nihil dignius producere poteſt, quàm vt ei ſe reſtituat, à quo factum eſt; & hoc à nobis Dominus expetit dicens: Fili da mihi cor tuũ. Tunc ſiquidem cor hominũ Deo datur, quãdo omnis cogitatio terminatur in eum, gyrat & circumflectitur ſuper eũ, & nihil vult penitus poſſidere præter eũ, ſicq́; colligato ſibi animo eum diligit, vt ſine ipſo amarus ſit omnis amor.* Jã verò dicet aliquis: Quæ cauſa eſt cur Deus à nobis diligi velit? quid enim hoc ei prodeſt? vel ad quid nos juvat? Cauſas igitur inquiramus.

I. Quia id exigit honor Deo debitus.

I. Quia id exigit honor eius, & gloria ipſi debita. Si enim agnoſcimus Deum velut ſummum bonum, adeoque tanti facimus, vt par eſt, impoſſibile eſt quin amemus & quidem ſuper omnia. Quòd ſi non diligamus eum, ſignum eſt, quod nec æſtimamus, adeoque etiam ſpernamus. Hoc verò ſumma Dei eſſet injuria. A natura nobis inſitum eſt, appetere id quod bonum eſt, adeoq; & amare: eoq; aliqui, magis, quò id meliùs eſt. Quare ſicut populi vt Albani & Babytaces, qui aurũ nec æſtimant, nec amant, ſed in terrã defodiunt & abijciunt, hoc ipſo ſpernere cenſentur: ita qui non amat Deum, nullo in honore & pretio habet; ac proinde ſpernit eum. Quo majore indicio poterant Judæi mundo demonſtrare, quòd pro nihilo haberent Chriſtum Dominum, quàm cùm oblatam ſibi à Pilato eius redemptionẽ, acceptare noluerunt, ſed eo neglecto, petierunt potiùs Barabbam ſibi condonari? Nónne hoc erat ſpernere Chriſtum, gratis ſibi oblatũ reijcere & repudiare? inſuper viliſſimum homuncionem ipſi præferre? Videat ergo quid agat, qui Deum non amat: pro nihilo enim habet. Videat qui præ ipſo creaturam aliquam amat: viliſſimum enim vermiculum ipſi præponit. Quantùm ſenſiſſe debuit Chriſtus, ſe minoris æſtimari, quàm homicidam vnum? Et quanta Dei injuria eſt, ipſum non æſtimari à ſuis creaturis, & infimo loco haberi? Hinc jam intelligimus, quàm rectè dixerit per Iſaiam c. 1. Deus: *Filios enutrivi & exaltavi: ipſi autem ſpreverunt me.* Hoc ipſo enim quo ſic amantem non redamarunt, certè ſpreverunt: & dũ eo neglecto Idola coluerunt, ipſum viliori pretio æſtimarunt, quàm ſit lignum aut lapis. Hinc conſequenter etiam intelligimus, quanto jure dixerit Apoſtolus 1. Cor. vlt. *Siquis non amat Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, anathema ſit.* Qui enim non amat Dei filiũ, hoc ipſo ſpernit: ergò ſit anathema, velut Numinis contemptor.

II. Quia prior nos amavit. Ergo viciſſim amãdus

II. Quia id requirit amor quo prior nos amavit amatque adhuc continuò, dum tot beneficijs cumulat & benedictionibus prævenit. Jam verò tanto eius amori ſatisfacere meliùs nõ poſſumus, niſi amore reciproco. 1. quia amoris hæc natura eſt, vt non velit compenſari niſi amore. Omnia alia debita poſſunt diſſolvi pretio alterius generis, vt ſiquis mihi veſtem faciat, non requirit vt viciſſim veſtem ipſi conficiam: ſi mihi domum fabricet, non petit vt & ipſe domum aliquam ſtruam: ſi pro me iter faciat, non eſt opus vt pro ipſo aliud iter faciam; ſed ſufficit ei, ſi pecuniam, aut quid aliud pecuniâ æſtimabile dem: ſolus amor petit reciprocum amorem, nullâ aliâ re contentus. Quando igitur Deus adeò nos amavit, vt ad imaginem ſuam crearit, & mundum propter nos: filium quoque ſuum dederit & cum illo omnia; quid huic amori aliud niſi amorem rependamus? 2. quia præter amorem nihil habemus, quod æquè noſtrum ſit. Cæteris omnibus quæ habemus, ſpoliari etiã inviti poſſumus, vti pecuniâ, famâ, vitâ, corpore: ſolo amore, quem ſolum liberè poſſumus exhibere, ſpoliare nos nemo poteſt; vnde ex hoc capite ſolus verè noſter dici poteſt. Eo igitur vnico veluti quodam pretio compenſare Dei amorem aliquatenùs valemus. Vnde S. Bernardus ſer. 83. in Cãt. ait: *Solus eſt amor ex omnibus animæ motibus, ſenſibus atque affectibus, in quo poteſt creatura, etſi nõ ex æquo, reſpondere auctori vel de ſimili mutuam rependere vicem, v. g. ſi mihi iraſcatur Deus, nũ illi ſimiliter rediraſcãr? Non vtiq́; ſed pavebo, ſed contremiſcam, ſed veniã deprecabor &c.*

III. Quia noſtra indigentia id requirit.

III. Quia id requirit noſtra indigentia, qui ſine Dei amore nihil ſumus; per amorem Dei beati evadimus. Ita S. Bernardus loco cit. *Deus* inquit, *nõ ad aliud amat, niſi vt ametur; ſciens ipſo amore beatos, qui ſe amaverunt.* Conſonat D. Hilarius in Pſ. 2. *Amari ſe à nobis exigit, ait, non vtiq́; amoris in ſe noſtri fructum aliquem ſui cauſa ipſe percipiẽs, ſed amore ipſo potiùs, qui eũ amabimus, profuturo Nã amari ſe ſibiq́; nos obſequi, idcircò à nobis expetit, vt digni beatitudinis ſuæ ac bonitatis munere per meritũ amoris ſui & obſequij judicemur. Bonitatis autem vſus, vt ſplendor Solis, vt lumen*

lumen ignis, vt odor ſucci, non prabentis proficit, ſed viventi. Sic ille. Accedit D. Auguſtinus ſer. 39. de temp. *Sectamini charitatem,* inquit, *ſine qua dives pauper eſt, & cum qua pauper dives eſt.* Idē tr. 5. in Ep. Ioa. quęrit cur negotiator ille Evãgelicus, qui plures inquirebat margaritas, inventâ vnâ pretioſâ contentus emerit eam. Matth. 13. Et reſpondit: *Hac eſt charitas, ſine qua nihil tibi prodeſt, quodcunq; habueris: quam ſi ſolã habeas, ſufficit tibi.* Verũ vnde ſufficit? Ad hoc reſpõdit. S. Clemens Pp. in Ep. ad Iacobũ, quia *omne bonum ipſa per ſe, ſi in vobis fuerit charitas, vos facere docebit. Velut frugi apicula per omnes virtutũ flores circumvolat, earũq; ſuccũ melleũ in amantis animã comportat.* Origenes in cit. Mat. 13. locũ ſcribit margaritas conchis incluſas ducẽ vnum inſtar apum habere, cæteris grandiorem. qui totũ agmẽ ducit: *eo capto,* inquit, *ferũt nullo negotio capi huic ſubditum agmen, quippe nulla iam ſubſiſtente ex toto grege, ſed vnaquaq; ceu loro vincta ſequẽte gregis ducem* Ita prorſus charitas dux & regina omnium virtutũ eſt, qua habita nullo negotio ſequuntur & comparantur omnes virtutes: ea deſiderata nulla verè poſſidetur aut acquiritur: cum ea ditiſſimi, ſine ea pauperrimi ſumus. Vnde Apoſtolus 1. Cor. 13. ait: *Si linguis hominum loquar & Angelorum,* &c. *charitatem autem non habeam, nihil ſum, nihil mihi prodeſt.* Econtrà qui eam habet omnia habet, quia vt ibid. ait: *Charitas patiens eſt, benigna eſt,* &c. Optimè & ſuccinctè S. Auguſt. ſer. 39. cit: *Charitas in adverſitatibus tolerat, in proſperitatibus temperat, in duris paßionibus fortis, in bonis operibus hilaris, in tentatione tutißima, in hoſpitalitate latißima, inter veros fratres latißima, inter falſos patiẽtißima, in Abel per ſacrificiũ grata, in Noë per diluviũ ſecura, in Abraha peregrinationibus fideliſsima, in Moyſe inter injurias leniſsima, in David tribulationibus manſuetißima, in tribus pueris blandos ignes innocenter expectat, in Machabais forges ignes fortiter ſuffert, caſta in Suſanna erga virum, in Anna poſt virum, in Maria prater virum, libera in Paulo ad arguendum, humilis in Petro ad obediendum, humana in Chriſtianis ad confitendum, divina in Chriſto ad ignoſcendum.* Ita S. Auguſtinus.

IV.
Quia id requirit languor noſtri exilij.

IV. Quia id deſiderat exilij hujus, in quo degimus, languor & amaritudo. Quid enim mundus niſi vallis lachrymarum & miſeriarũ pelagus? Quare vt id alacriùs & ſuaviùs traijciamus, amore opus habemus. Quidquid aggrediamur, tametſi laboris minimi, ſi abſque amore aggredimur, cum faſtidio agimus, neglectè & perfunctoriè: ſi verò amor nos accendat, etiam ſi aſperum & laborioſum ſit, dulce nobis & jucundum ſit. Vnde Apoſt. 1. Cor. 13. v. 5. ait: *Charitas non eſt faſtidioſa;* vti legit S. Chryſoſtomus. Patet in Jacob Patriarcha, cui ſeptẽ anni ſeruitutis videbantur pauci dies præ amore Rachelis, ſibi deſponſæ Gen. 29. Qua de re S. Chryſoſtomus hom. 33. in 1. Corinth. ita ſcribit: *Iacob nónne pro mercede cognato ſeruit annis bis ſeptem? an non prater ſeruitutem videri etiã dignus fuit, qui ita ſibi pateretur imponi? Nũquid igitur commotus eſt riſu, nũ turpe putavit, quòd homo liber & educatus ingenuè ſeruilia negotia obiret atq; id quidem apud cognatos; vel maximè enim mordere ſolet, ſi quis apud notos indigna patiatur: Minimè verò hunc quidem. Qua cauſa? Charitas; qua tempus quoque cùm longum eſſet, reddit breve: erant illi,* inquit, *inſtar paucorum dierum: tantum aberat, vt dolore aut verecundia ob eam ſeruitutem afficeretur.* Iam ſi amor puellæ ſibi in ſponſam promiſſæ potuit Jacobo tam aſperos labores melle condire, quid non poterit amor Dei, boni infiniti, immenſi, inexhauſti, interminabilis, ſummi? Agnovit certè hoc ſponſa, quæ labores amore ſponſi ſuſceptos non myrrhæ faſcem, ſed *faſciculum* duntaxat appellavit. Cant. 1. *Faſciculus myrrha dilectus meus mihi.* Ita locum explicat S. Bernardus ſer. 43. in Cant. *Non faſcem,* inquit, *ſed faſciculum dilectum dicit; quòd leve pra amore ipſius ducat, quidquid laboris immineat & doloris.* Addit tamen ſponſa, *mihi;* quia amanti ſolùm talis eſt. Experiuntur matres; quæ dum filios ſuos educant, omnes eorum ſordes vagitus & clamores ferunt, omnes deniq; mœſtitias eorum amore deuorant. Videmus & in animantibus miram matrum ſolicitudinem pro ſobole eorum ſuſcipi, nullo eorum tædio; quia nim. *vbi amor eſt, labor non eſt,* ait S. Auguſtinus in cap. 21. Ioan. Quare qui ærumnas & labores hujus vitæ leves ſibi reddere cupit, Deum amet. Quemadmodum enim Moyſes beneficio ligni, à Deo ſibi oſtẽſi, aquas amaras cõvertit in dulces. Exo. 15. Et Eliſæus herbas itidem amarulentas & noxias per iniectam farinam ſalubres & comeſtiles 4. Reg. 4. ita Dei dilectio miſerijs noſtris aſperſa eas dulces & amabiles efficit. Vnde S. Bernardus ſer. de converſ. ad Clericos c. 30. ait: *Nulla eſt tanta amaritudo quam non prophetica farina dulcoret: quam non ſapidam reddat ſapientia, lignum vita.* Tolle amorem Dei è mũdo, qui gemitus, quæ lamenta, quæ murmura, quæ rebelliones, imò & deſperationes paſſim vbique audientur & cernentur? Amor Dei hæc omnia ſopit. Rurſũ qui Dei legem obſeruatu facilem & jucundam reddere vult, amet Deum. Sexcentas & tredecim leges Judæi habuêre, vti numerat Oleaſter in c. 3. Gen. Et tamen ait David Pſam. 118. *Viã mandatorum tuorum cucurri.* Et ibid. non ſemel loquitur de ijs, quaſi ea mandata fuerint lex vnica. Cauſam dat Oleaſter, quia idem David ibid. dixit: *Dilexi legem tuam Domine.*

V.
Quia amor Dei neceſſarius eſt pellendo amori mundi.

V. Quia hoc antidotum neceſſarium erat amori mundi noxio, qui cùm in ſenſus noſtros influat, potenter ad ſe trahit homines, inficit & decipit, niſi alio contrario amore compeſcatur & elidatur. Vt enim clauus clavo, ita amor amore pellitur, debilior fortiore. *Novimus certè,* inquit Plutarchus in ſer. de amore hum. *ancillas herorũ refugere conſuetudinem, & Reginas à privatis faſtidiri, ſi quando amorem in animo dominum acceperunt. Nam ſicut Roma ferunt deſignato illo eximio dictatore, Magiſtratum eiurare cateros, qui aliquem obtinent: ita quorumcũq; amore ſtatim dominus fuerit, à cateris dominis & rectoribus manumißi & liberati, vt ſerui templis cõſecrati vitã agũt.* Patet hoc in tot SS. martyribus & virginibus, quia amore Dei occupati reſpuerunt nuptias Regum & Reginarum, malueruntque potiùs tormentis excarnificari,

quàm

quàm illorum amores admittere. Vnde D. Bernardus ſer. 6. de aſcenſione, amorem diſcipulorũ Chriſti erga Magiſtrum comparat virgæ Moyſis converſæ in ſerpentem, qui ſerpentes Magorum Ægypti omnes pariter deuorauit; adeò vt repudiato mundanarum rerum amore dicerẽt:: *Ecce nos relinquimus omnia & ſecuti ſumus te.* Et quemadmodum ventus roris flans ardorem fornacis Babylonicæ reſtinxit tribus pueris, Dan. 13. ita amor Dei elidit concupiſcentiam rerum mundanarum. Tolle è mundo amorem Dei, quantùm (prôh Deus!) inualeſcet incendium terrenarum & carnalium cupiditatum? Quis finis erit auaritiæ? quis termini luxuriæ? quis continebit intra fines ambitionem & ſuperbiam? quis coërcebit amorem ſui vitioſum? quis incumbet bonorum operum ſtudio? At vigente in hominibus Dei amore, corruunt peccata, & aſſurgunt virtutes. Quot enim amore Dei continẽt ſe à flagitiis, alioquin mox ruituri ob tentationem? Quàm multi rogati amore Dei pro eleemoſyna vel ſubſidio alio, ſtatim poſtulata faciunt, nunquam aliàs facturi? Eſt ergo Dei dilectio frænum peccatorum, & ſtimulus virtutum. Vnde S. Ambroſius lib. de Iſaac & anima dixit: *Sicut mors eſt finis peccatorũ, ita & charitas: quoniam qui diligit Deum, peccare deſinit.* Hinc etiam illud boni ſequitur, vt homo Deum amans omnia ſua ſtudia, curas & cogitationes ad ipſum conuertat, à mundo verò abſtrahat. Vbi enim eſt dilectus, ibi eſt etiam qui diligit. Vnde Theodoretus orat. de charitate to. 2. ait: *Qui Deum amat, alia omnia deſpiciens & eum ſolum, qui amatur, reſpiciens, illius curã & ſuã in eum charitatẽ cæteris præfert omnibus illa ſolũ, & dicens & faciẽs & cogitãs quæ ei, quem amat, placent & grata ſunt, & abhorret omnia, quæcumque ille prohibet.* Exemplũ præbet Ioſeph, qui mente, oculis & obſequiis totius in vterinũ fratrem ſuum, Beniaminũ defixus fuit. Illũ præ fratribus cæteris aſpexit & amplexatus eſt, præ cæteris honorauit trãſmiſſis epulis, præ cæteris ad ſe retraxit ingeſto clã ſchypho ſuo. *Morale eſt enim*, inquit S. Ambr. in l. de Ioſeph, *vt quos diligimus, eos videamus præ cæteris, & quos animi intentio habet priores, eos obtutus offendat oculorũ.* Idem videre erat in Magdalena, quę amore Chriſti ſaucia, nihil aliud cogitabat, loquabatur, aſpiciebat, quærebat, plorabat, niſi Magiſtrũ ſuũ, Chriſtũ. Fuit pictor quidã, Andocides Cycicenus, piſciũ amantiſſimus, ideoque in omnes aquarum pictutas inſerebat piſces, adeò vt & circa Scyllam, quam depinxerat, vbi nulli piſces ſunt, multos piſces addiderit. Athen. lib. 8. Ita nimirum qui Deum amant, vbique eum præ oculis habent & cogitatione volvunt, & ſermonibus inſpergunt, & operibus ſuis adhibent; quod inprimis fecit S. Paulus, qui nomen Iesu in ſingulis periodis adeoque ſuperfluè repetit & eructat, quaſi nil aliud in corde habuiſſet. Illũ ſecutus D. Bernardus ſer. 15. in Cant ait: *Si ſcribas, non ſapit mihi, niſi legero ibi* Ieſum. *Si diſputes aut conferas, non ſapit mihi, niſi ſonuerit ibi* Ieſus. Ieſus *mel in ore, in aure melos, in corde iubilus.* Pauli imitator etiã ait S. Julianus Anachoreta, qui teſte S. Ephrẽ, vbicunque in ſuis libris reperit nomẽ Dei aut Domini, aut Ieſu Chriſti vel Salvatoris, lachrymis id rigauit adeò frequenter, vt ea tandem omnia è libris planè delerentur; qui etiam cauſam rogatus aiebat: *Non irrigatur cor meum, niſi plorem coram Domino Deo meo.* apud Sur, 9. Julii.

Atque iſti ſunt qui pectuſcula ſua eleuarũt in cœlum, qui corda ſua prębuerunt Deo, dum omnem ſuum amorem, curas, cogitationes & labores ad ipſum conuerterunt, in ipſum terminarunt, ſuper ipſum gyrarunt, nihilque poſſidere præter ipſum voluerunt, quos & nos pro modulo noſtro ſequamur.

THEMA TERTIVM.

Lingua quàm cautè cuſtodienda.

1. *Id exigit natura.*
2. *Exigit honor & exiſtimatio hominis.*
3. *Requirit lingua petulantia.*
4. *Exigit lingua labilitas.*
5. *Exigit verbi irreuocabilitas.*
6. *Suadet fructus ingens, ſi bene regatur: damnum ſi male.*

Abeuntes Phariſæi conſilium inierunt, vt caperent Iesum in ſermone. *Matth.* 22.

PVgnarunt aliquando inter ſe Hæbræi tribus Galaad contra Ephraim. Iudic. 12. cũque Galaaditæ fugaſſent Ephraimitas, obſederunt vada Iordanis, per quæ illi domum reuerſuri erant, atque aduentantes illos coëgerunt pronunciare vocabulum *Schibboleth*, Quod cùm illi malè pronuntiarent dicendo dialecto patria, *Sebboleth*: pro Ephraimitis agniti, mox in ipſo Iordanis tranſitu iugulati ſunt ſicque ceciderunt 42000. Simillimo dolo vtuntur dæmones contra nos, qui variis modis nos impugnant, lingua tamen potiſſimùm nos perdunt, velut in tranſitu quodam, omnibus communi. Idem quoque tentarũt in hod. Euangelio Phariſæi cum Chriſto; quem enim in vita & doctrina capere non poterant, conabantur ad extremum capere in ſermone. Qua in re oſtenderunt ſe progeniem dæmonis eſſe; qui etiam S. Jobo, cùm omnia membra afflixiſſet, ſolam linguam intactam reliquit, teſte ipſo Job c. 19. (*Derelicta ſũt tantummodo labia circa dentes meos,*) ſperant ſe per illam capere poſſe Jobum & ad blaſphemandum impellere, vt aduertit S. Hieronymus in eum locum. Quare Audit. vehementer nobis omni ſtudio attendendum eſt ad linguam noſtram. Non enim minùs inſidiatur nobis Dæmon, quàm S. Jobo aut Phariſæi olim Chriſto Domino.

I. Exigit hoc natura, quæ linguam homini dedit. 1. non niſi vnicam, cùm alia ferè omnia membra dederit duplicia: duos pedes, duas manus, duas aures, duos oculos, duos narium meatus, vnum ad cerebrum, alterum ad oſtendentem, duas genas. Eccur verò, niſi vt homo nôrit

I. Id exigit natura. 1.

notit ratè, parcè adeoque cautè loquendum eſſe, vti docet S. Baſilius l. de vera virgin. adeoque bis audiendum antequam ſemel loquatur?

2. Conſtituit illam in medio capitis, velut in tutiſſima cuſtodia rationis, ſicut captiui in militia cuſtodiuntur in medio caſtrorum, (corpori guardia,) quod indicat Iacobus cap. 3. cùm ait: *Lingua conſtituitur in membris.*

3. Conſtrinxit eam & concluſit duplici oſtio, dentium & labiorum: quemadmodum ciuitas munita pluribus oſtijs obſeratur, vt, qui egredi noctu volunt, vel ingredi, per plures portas, priùs à cuſtodibus reſerandas, tranſire debeant. Et tamen quaſi natura adhuc parum feciſſet, præcipit inſuper Eccleſiaſticus c. 25. *Ori tuo facito oſtia & ſeras.* Et prius quidem oſtium totum oſſeum & dentatum eſt, vt illicò mordeat linguam, ſi longiùs exſpatiari velit; alterum carneum labiorum, vt compreſſam nec halitum quidem admittat vel emittat.

4. Denique alligata eſt, velut canis ad oſtium domus in catena, ne longiùs prorumpat, & obuium quemque inuadit. Vnde *Linguam à ligando* dictã volunt, Varro & alij; quod inſtar canis ferocis ori velut caueæ alligata ſit, ne temerè in obuios erumpat morſumq; infligat.

II. Exigit honor & exiſtimatio hominis. Multum valet ad permouendum hominem honor ipſius, cùm de illo agitur. Wan einem ſein Ehr daran gelegen iſt. Iam verò ex vſu linguæ pendet honor hominis. Ipſa enim eſt index mentis, proditque hominem, qualis intus ſit; ſicut index officinam, hedera cauponem, forfex ſartorem, calceus ligneus ſutorem. Vnde Socrates adoleſcentem è ſermone cogniturus, dixit: *Loquere adoleſcens, vt te videam.* Similiter & Medici ex lingua porrecta bonam vel malam corporis arguũt valetudinem. Hinc Eccleſiaſtici 20. dicitur: *Sapiens in verbis producet ſeipſũ.* Et viciſſim Iſa 32. *Stultus fatua loquetur.* Quomodo enim artifices de ſuis tantùm artibus diſcurrunt, Philoſophi de Philoſophicis, Theologi de Theologicis, & inde agnoſcuntur, cuius profeſſionis ſint: ſic lingua prodit hominis animum. Ioſephus hiſtoricus ille Hebræus, Galileæ præfectus cùm populum à ſeditione cohiberet, omnibuſque gratiſſimus eſſet, inuidorum calumnijs circumuentus à Ionatha (miſſo à Pontificibus Ieroſolymitanis) ſpecie colloquij euocabatur, reuerà autem vt à militibus deſtitutus interficeretur. Ille militi, qui Epiſtolam attulerat, 20. drachmas numerari iuſſit, pro quibus cùm is gratias egiſſet, facile deprehendit iuuenis ingenium turpi lucro deditũ: & ad bibendũ incitauit, pro cyatho vini quolibet drachmam ſe numeraturum pollicitus. Qua ſpe illectus, mero copioſè hauſto, ſuapte ſponte inſidias aduerſum Ioſephum adornatas detexit. Refert ipſe Ioſephus in ſua vita. Iã verò quis arcana ſua facilè aliis reuelat? quis temerè demonſtrat aliis omnia ſua, quæ domi habet? Quis non occultare ſtudet vitia ſua? Quàm laborant aliqui, donec in confuſione Medico licet ſuo ſeipſos aperiant? Quis cum aliis ludens oſtendit colluſoribus chartas ſuas?

II. Exigit honor & exiſtimatio hominis.

Quæ ciuitas mõſtrat hoſti loca immunita, per quæ capi poteſt? Denique vt nullum aliud damnum ex incauta lingua ſequatur, prodit ea ſaltem mentis inanitatem ac ſtultitiam, vel ad minimùm leuitatem. *Vanus ſermo vanæ conſciẽtiæ eſt index,* ait S. Bernardus de interiori domo c. 43. Quando Chriſtus dicit Iudæis Ioa. 8. *Quò ego vado, vos non poteſtis venire;* reſponderũt illi ex malitia: *Nunquid interficiet ſeipſum?* Quibus Chriſtus: *Vos de deorſum eſtis, ego de ſupernis ſum,* q. d. vos hoc veſtro ſermone peruerſam & terrenam veſtram mentem proditis: vos eſſe vermes & ſcarabæos, imò filios gehennæ, mihi, qui de cælo ſum, contrarios. Quare ſicut Petro Chriſtum neganti dictum: *Loquela tua manifeſtum te facit:* te ſcilicet Galilæum eſſe: ita lingua terrena & reproba oſtendit hominem ad terram & reprobos ſpectare.

III. Exigit linguæ ipſius peſtiferum virus & nocendi vis, niſi coerceatur cauteque cuſtodiatur. Quod enim eſt ſerpenti venenum, apro dentes, cornua tauro, calces equo, roſtrum aquilæ, aculeus api, hoc eſt homini lingua. Hinc Hebræis dicitur *Laſon*, quod eſt diminutiuum à *Lais*, quod eſt *leo*, adeoque *leunculũ* ſignificat. Et ſic appellatur ab Eccleſiaſtico c. 28, lingua maledica: *Immittetur in illos* (impios) *quaſi leo, quaſi pardus lædit illos.* Et certè in Scriptura S. comparatur ferè ſemper cum rebus immaniſſimis, cum igne, gladio, arcu & ſagittis, laqueis, veneno, ſepulchro fœtido, nouacula acuta &c. Quis autem neſcit arcus, venena, acutos gladios, nouaculas cautè tractandas? 1. *Lingua ignis eſt.* Iac. 3. quia vehementer vrit & cruciat, magis quàm tormenta. Vnde S. Ambroſius l. 2. de Interpell. Iob ait: *Nihil ſic mordet, vt durior ſermo. Multi cũ vicerint adhibita tormenta, ſermonum duritiam nõ ſuſtinuerunt.* Multi ergo in perſecutione, qui tormentis non ceſſerunt, ad verborum iniurias ſuccubuerunt. Et Dauid, *qui in Saulem tantam oſtendit lenitatem & patientiam, Nabalem tamen tentat occidere auditis conuiciis & contumeliis*, inquit Theodoretus quæſt. 54. in 1. Reg. 25. 2. Gladius, *Lingua eorum gladius acutus.* Pſalm. 56. quia maius in animâ, quàm gladius in corpore vulnus aperit. Vnde S. Aug. tr. 10. in Ep. 1. Ioan. ait: *Maior eſt machæra linguæ quàm ferri.* 3. Arcus & ſagitta, Ierem. 9. *Extenderunt linguam ſuam quaſi arcum mendacij*, quia etiam procul exiſtentes ferit, & ſæpe doloſè; dum in alium collineare videtur, alium tangit. 4. Laqueus, Eccleſiaſtici 51. *Liberaſti me à laqueo linguæ iniquæ;* quia capit & illaqueat non alios tantùm calumnijs, ſed ipſum etiam loquentem ſæpe. 5. Venenum. Iac. 3. *Lingua inquietum malum, plenum veneno mortifero.* Et Pſal. 36. *Acuerunt linguas ſuas, ſicut ſerpentis: venenum aſpidum ſub labijs eorum*, quia non tãtò proximi famam & audientis animam & multorum corpora lædit, excitando rixas & odia; ſerpendo celeriter per totum reip. corpus. 6. *Sepulchrum patens eſt guttur eorum.* Pſalm. 5. quia ſæpe tetrum odorem obſcœnorum verborum, virulentum halitum calumniarum, conuitiorum, detractionum emittit. Item inſtar ſepulchri proximũ crebrò

III. Requirit linguæ petulantia

1. Eſt ignis

2. Eſt gladius.

3. Eſt arcus.

4. Laqueus.

5. Venenum

6. Sepulchrum patens.

dùm facilè vno alterove iactu magnę opes perduntur, & ipſæ ſæpe veſtes, vt iam honeſtè apparere non poſſit, qui perdidit: ſic vno alterove verbo proditur ſæpe ac perditur tota exiſtimatio.

Media ad coercendam linguam. 1. Quid igitur faciendum ne capiamur linguâ noſtrâ? Primò non præpoperè loquendum, ſed conſideratè. Quod docet in hod. Euangelio Chriſtus, qui non ſtatim reſpondit quæſtioni Phariſæorum, ſed priùs oſtendi ſibi numiſma petiit, vt ex illius inſpectione reſponſum deſumeret. Sic ferox equus ſemper in fræno tenendus, non laxandum ei lorum. Dauid linguam ſuam *calamum* appellat Pſ. 44. *Lingua mea calamus ſcribæ*, id eſt, *loquentis velocitatem cũ ſcribentis maturitate coniungo*, inquit in eum locum S. Ambroſius epiſt. 45. quæ enim ſcribuntur, cum maiore mora & conſideratione promuntur, quàm quæ dicuntur; vnde ſolidiora magiſque compoſita ſunt. Deinde quia ex nobis ſolis non ſufficimus ad frænandam linguam vt numquam labatur, in tanta lubricitate totque lapſus occaſionibus, (vt indicat S. Iacobus cap. 3.) rogandus Deus frequenter cum Dauide, Pſ. 140. *Pone Domine cuſtodiam ori meo & oſtium circumſtantiæ labiis meis*. Et Pſ. 50. *Domine labia mea aperies*. Et cum Eſther c. 14. *Tribue ſermonem compoſitum in ore meo*. Quid enim agat infans aut æger ſedens in equo ferocienti, niſi vt robuſti viri opem imploret, qui equum ducat ac contineat? Gubernator hic non niſi Deus eſt. *Domini eſt gubernare linguam*, ait Sapiens Prou. 16. Quomodo ſcilicet Deus, Noe in arcã ingreſſo clauſit de foris oſtium Gen. 7. bitumine ſcilicet vel pice contra aquas oblinens. Quis enim alius hoc feciſſet, Noe intus incluſo? *Pone* ergo, *pone Domine cuſtodiam ori meo*; vt non niſi ea, quæ ad ſalutem noſtram & gloriam tuam ſunt, loquamur. Amen.

THEMA QVARTVM.

Veritatem libenter audiendam eſſe.

1. *Quia pulchra eſt.*
2. *Quia illuminat.*
3. *Quia condecorat & ornat.*
4. *Quia arguet ſui oſorem*
5. *Quia promouet ad veros honores.*

Magiſter ſcimus quia verax es & viam Dei in veritate doces.
Matth. 2.

NOn exigua laus Chriſti Domini fuit, quòd vel ab inuidis Iudęis *Magiſter verax & Doctor veritatis* diceretur. Quo etiam nomine commendatur à Ioſepho Iudæo l. 18. Antiquit. cap. 9. *Erat*, inquit, *Doctor omnium eorum, qui libenter audiunt quæ vera ſunt*. In ipſius etiam figuram Exod. 28. ſummus Pontifex in pectore geſtare debebat duo illa verba, *Vrim & Thummim*, h.e. *doctrina & veritas*. At verò non ſemper æquè grata eſt veritas audientibus. Aſpero enim veſtitu, rugoſa fronte, vultu ſerio incedit ſicut & Chriſtus in hod. Euangelio, cùm Iudæos arguit: *Quid me tentatis hypocritæ!* Rurſum: *Reddite, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari*. Deſiderabant illi audire prohibentem tributa dari Cæſari, vt poſſent eum accuſare: alij vt immunes fierent à cenſu Cæſareo: ſed audiunt contrarium; quia veritatis Doctor erat. Huius vos diſcipulos eſſe volo Audit. ita vt veritatem, tametſi ſæpe ingratam, libenter audiatis. Ægyptiorum Iudices, quia veritatem maximè audire & propugnare tenebantur, collo appenſam gerebant imaginem ex ſapphiro, cui nomen erat *Veritas*, vt ſcribit Ælianus l. 14. c. 34. quod nimirum ea per ſapphirum bellè deſignaretur. Hanc ergo imaginem vobis appendam Chriſtiani: quia veritas maximum Chriſtianorum decus eſt, tamquam veritatis à Chriſto traditæ ſtudioſorum; quia pulchrum, ſalutare, glorioſum.

I. Sapphirus pulcherrima gemma eſt cærulei (olim ſaltem, vt antiqui teſtantur) coloris, punctis aureis quaſi ſtellis interlucentibus decorata, adeoque cœli figuram referens, vt referunt Plinius & Iſidorus. Cœlo quid lucidius, quid pulchrius, quid inexpugnabilius? Sic veritas tam pulchra & limpida eſt, vt etiam maleuolorum oculos perſtringat & vincat: tam fortis vt etiam hoſtes ſuos aſſentiri ſibi cogat. Patet exemplis etiam Ethnicorum. Caius Caligula peruerſus, impudens ac truculentus homo, cùm modò inſtar feminæ fœmineo, modò Deorum cultu ornatus prodiret, aliquando in altiſſimo throno ſedens tamquam Deus, vidit ſutorem Gallum ſe ridentem. Rogans ergo, quid ſibi de ipſo videretur; audiit: *ipſius cultum videri ſibi magnum deliramentum*. Conuictus hac veritate lucidiſſima, correptionem æquo animo tulit ac ſutori ignouit auct. Xiphil. in Calig. Amaſis cùm potationibus vocans multa paſſim ſuffuraretur, & ad oracula adductus, ab vno velut reus accuſatus, ab altero velut innocens abſolutus eſſet, pòſt Rex Ægypti factus munera miſit oraculo veraci, nulla verò mendaci: illud coluit vt verax, hoc ſpreuit vt mendax. Herodot. lib. 2. Tam pulchra igitur eſt veritas & tanta eius vis vt nec impiis diſplicere queat, ſed eorum calculo potiùs approbetur. Quod etiam patuit in Philiſthæis, qui Arcæ Iudaicæ potentiam & ſanctitatem, ſui verò Dagonis inanitatem ac debilitatem ingenuè confiteri compulſi ſunt. 1. Reg. 5. *Dura eſt manus eius ſuper nos*, aiunt, *& ſuper Dagon Deum noſtrum*. Certè etiam Pilatus quando audit Chriſtum dicentem, ſe veritatis eſſe præconem, ſtatim hanc de eo tulit ſententiam ad populum; *Ego nullam in eo inuenio cauſam*. Ioan. 18. quaſi ipſum veritatis nomen hominem Ethnicum & impium perculerit. Vnde Rupertus Abbas in eum locum ſcribit: *Veritatis nomen amabile eſt, & honorabile illud eſt: humana ſponte natura conſentit: & licet ſignificatum eius nequiſſimi nebulones oderint, tamen ipſum eius nomen nulli vnquam deteſtari licuit. Itaque victus & deficiens dicit ei Pilatus: Quid eſt veritas?* I. Quia pulchra eſt.

II. Sapphirus *viſum acuit*, ait Gregorius Nyſſenus orat. 14. in Cant. Sic omninò veritas inſtillata aperit tibi oculos & videre tuos II. Quia illuminat.

næuos facit. Solem amamus, quia oſtendit nobis res ſicut in ſe ſunt: atqui veritas Solis inſtar monſtrat teipſum tibi, qualis es. Certè ſi graui morbo laborares, non velles Medicum diſſimulatione vti aut ſilentio, vel obſcuris verbis morbum diſſimulare, ſed morbi vim, cauſas malitiæ & radicem indicare, vt cauere tibi in poſterum & conſulere ſanitati poſſes. Hinc Ariſtoteles æger Medico dixiſſe fertur: *Ne me cures ſicut bubulcum aut foſſorem, ſed morbi cauſam ediſſere, tunc parebo.* Cælius l. 21. antiq. lect. c. 9. ex Ælian. l. 9. De vrſo ſcribunt, vltrò cum caput inſerere in aluearium apum, vt illarum aculeis confixus, capiti ſuo debili & malis humoribus obnoxio medeatur. Plin. lib. 8. cap. 36. Hunc in modum Principes aliqui, quos nemo facilè, quemadmodum nec vrſos, curare audet, mutato habitu miſcuerunt ſe ſuis ſubditis, vt ab illis ſaltem redarguti ſuos defectus intelligere & emendare poſſent. Sic egit Ludouicus 1. Rex Vngariæ, qui ne plebs ab officialibus iniquius premeretur exactionibus & iniuriis, diſſimulato habitu per vicos & caſtella ibat; ibique eorum, nec non ſuos defectus à ſubditis explorabat. Bonfin. lib. 10. dec. 2. Sic etiã Fridericus ſenior Dux Auſtriæ ſæpè mutata veſte ſolus inter agreſtes verſatus eſt, cum quibus diurna mercede & arans & alia quæuis munia faciens ruris, & de ſeipſo & de purpuratis ſuis confabulari conſueuerat. Rogatus cur id faceret: *Neq; enim de me*, inquit, *alio modo verum audire poſſum.* Æneas Sylu. l. 3. Comment. in Panorm. Iam ſi hi tanti tanto labore & ſui abiectione veritatem ſibi venati ſunt, quis non apprehendat obuiis vlnis ſibi obuiantem? Quod ſi eam quis audire & cognoſcere cupiat, audiat verbum Dei, vel legat ſacras ſcripturas. Pro inſigni munere miſit Bonifacius V. Pp. Edelburgæ Reginæ Angliæ, ſpeculum argenteum; auct. V. Beda l. 2. hiſt. Angl. anno Domini 625. quia tales perſonæ ſtudioſè indagant, ſi quos habent næuos aut maculas, vt emendent. Vis huiuſmodi ſpeculum? Verbum Dei conſule. Eò nos remittit S. Iſidorus Peluſiota l. 2. ep. 155. cùm ait: *Spirituale ſpeculum, hoc eſt, ſacras ſcripturas, in quibus & proborum virorum hiſtoria, & ſalutares leges à Deo poſitæ continentur, perpetuò in manibus habendum eſſe. Hoc enim ſpeculum nõ modò deformitatẽ oſtendit; ſed etiam ſi velimus, in incredibilem quandam pulchritudinem immutat.*

III. Quia cõ decorat & ornat. III. Sapphirus ornamentum erat ſummorum Pontificum, nec nõ Regum, & vt diximus Iudicum apud Ægyptios, vnde & in magna veneratione erat, *gemma gemmarum* dicta, vti refert P. Cornelius in cap. 21. Apocal. Pari modo veritas in aures & animum admiſſa, hominem nequaquam obſcurat, ſed magis elucidat & ornat gloria & exiſtimatione. Audiamus Sapientem Prouerb. 25. *Inauris aurea*, inquit, *& margaritum fulgens, qui arguit ſapientẽ & aurem obedientem.* Inauris etſi inſerta perforat aurem & nonnihil vulnerat, ornat tamen, non dedecorat; vnde olim nobilitatis inſigne erat, teſte Rhodigino l. 3. cap. 25. ita etiam veritas inſtillata auribus & admiſſa aliquantum ferit, non tamen infamiâ ſed honore potiùs afficit. Ita docet Sanctus Chryſoſtomus homil. 10. in Acta Apoſtol. *Non eſt confuſio*, inquit, *ab alio corrigi, imò confuſio eſt repellere corrigentes, & in damnũ propria ſalutis hoc facere. Et tu quidem, ſi veſtem induaris inuerſam, permittis te à puero admoneri, & non confunderis ab illo diſcens, quamuis certè in hoc magna cõfuſio, &c. Et ornantem quidem te fers ſeruulum & calceantem, ornantem autem animam non fers.* Celebrantur ſanè & laudantur vſque hodie magnates illi, qui veridicos increpantes ſe libenter & demiſſè audierunt; vti inprimis Moyſes, qui à Iethro redargutus, non modò id dedecori ſibi non duxit, ſed aurem monenti libens dedit, idque ſua ipſius manu litteris conſignauit & poſteris enarrauit. Exod. 18. Nihil etiam honoris detraxit Pontifici Heli admonitio Samuelis pueri: nec Sancto Petro reprehenſio Pauli: quin potiùs augmentum dedit. Theodoſius Imp. quem ob cædem Theſſalonicenſium præcipiti ſententia imperatam, litteris primo grauiter reprehendit Sanctus Ambroſius, deinde templo prohibuit ac communione, omnia libenter & demiſſè tulit, ſuam in domum ſe includens, donec publicâ pœnitentiâ ſatisfaceret. Eundem aliquando ad chorum & altare oblationis cauſâ prodeuntem & in choro hærentem exire ad ſedes plebium idem iuſſit Ambroſius, quòd chorus non pro ſecularibus, ſed pro clericis factus eſſet. Cui etiam mox paruit. Quas ob cauſas Ambroſius eum in oratione funebri magnoperè commendat: *Dilexi virum*, inquit, *qui magis arguentem quàm adulantem probaret; ſtrauit omne quo videbatur inſigne regium. Defleuit in Eccleſiâ publicè peccatum ſuum, quod ei aliorum fraude obrepſerat, gemitu & lachrymis orauit veniam. Quod priuati erubeſcunt, non erubuit Imperator, publicè agere pœnitentiam, neque nullus poſteà dies fuit, quo non illum doleret errorem.* Nónne hæc eſt laus magna Imperatoris.

IV. Sapphirus veneno reſiſtit & araneæ iunctus eam occidit, vt Dioſcorides refert. IV. Quia arguet ſibi oſtentu. Quid verò aranea niſi venatorem muſcarum ſtultæ adulationis & textorem ſubtilis & fragiliſſimæ telæ mendaciorum ſignificat? Ergo veritas repulſa & excluſa mendacij amantem aliquando grauiter ſauciabit, arguet & necabit: cùm is aduertet quantum ſibi obfuerit non audiuiſſe veritatem, ſed adulatores potiùs, & captaſſe inanes muſcas. Continget his, quod apud Hollandos cuidam, *qui in conuiuio igni propinquior accubuit: ita vt veſtis eius vnà aduretur. Id animaduertens è conuiuis quidam: Habeo, inquit, quod tibi nunciem. Tum alter: ſi quid, ait, triſtius eſt, nolo audire in conuiuio, vbi conuenit feſtiua lætaq; eſſe omnia. Non eſt, inquit, admodum lætum. Mox alter: Poſt conuiuium, ait, ſeria. Vbi cenatum eſſet hilariter. Nunc, inquit, dicito quidquid voles. Oſtendit illi veſtẽ à tergo enormiter aduſtam. Ibi ſtomachari cœpit, quòd non admonuiſſet in tempore. Volebã, inquit, at tu vetabas.* Eraſ. in Adag. Sic enim multi correptiones pro re ſeria non habent, & quia triſtes ſunt, eas refugiunt, ſed in morte demum videbũt laceratam animã ſuam, & dolebũt ſe clauſiſſe aures ſuis veridicis. Crœſus Lydorum Rex opibus & fortunis inſolens

cum

cum à Solone audiſſet neminem mortalium ante mortem beatum dici debere, Solonem tamquam ſtultum hominem, qui præſentem fælicitatem parui nimis feciſſet, in exilium expulit. Mox expeditione contra Cyrum Perſarum Regem ſuſcepta, cùm ſe hominem non eſſe recordaretur, captus regnoque exutus, pyræque vt cremaretur impoſitus iamque flãmâ correptus Solonis veridici ſui recordatus, ter ipſum alta voce inclamauit: *O Solon, ô Solon, o Solon!* Herod. lib. 1. Quo audito rogus iuſſu Cyri extinctus, cauſaque intellecta liber dimiſſus eſt. Hunc in modum punget aliquando veritas inferno & mactabit araneas, id eſt, improbos, qui venatione aranearum, mendaciorum & adulationum delectati, veritatem audire reſpuerũt, dicentque cum inferis illis Sap. 5. *Ergo errauimus à via veritatis, & iuſtitiæ lumen nõ illuxit nobis, & Sol intelligentiæ non eſt ortus nobis.* q. d. nemo nos admonuit futuræ calamitatis, quam nunc experimur: nemo correxit. Sed quid dicitis miſeri? Itáne viam nõ vidiſtis? vel ſaltem diſcere à tot indicibus non potuiſtis? tot concionatoribus, confeſſariis, libris? Itáne lumen ſacræ Scripturæ non vidiſtis? Solem iuſtitiæ Chriſtum non nouiſtis? Nimirum ſicut in vitâ: ita & nunc in inferno mendaciũ amatis ac loquimini. Nouiſtis vtique ſed audire & intueri noluiſtis: oculos & aures clauſiſtis. Dicite igitur potiùs ac veriùs: Sciuimus viam, habuimus indices, ſed non audiuimus eos. Vidimus lumen concionum, Solem Chriſtum eiuſque Euangelium, ſed aſpicere noluimus.

V. Quis promouet ad veros honores.

V. Sapphirus à Rom. Pontifice mittitur recens creatis Cardinalibus, eoſque inaugurat & quodammodò deſponſat Eccleſiæ tamquam eius ſenatores ſicut annulus Epiſcopum deſponſat ſuæ Diœceſi, vti refert Cornelius in cap. 21. Apoc. verſ. 19. Veritas etiã adamata & libenti animo accepta promouet ad veram libertatem & cæleſtes honores. Quod imprimis indicauit Dominus Ioan. 8. cùm ad fideles ſuos dixit: *Si vos manſeritis in ſermone meo, verè diſcipuli mei eritis, & cognoſcetis veritatem, & veritas liberabit vos.* Gr. ἐλευθερώσει; hoc eſt liberos & ingenuos conſtituet vos. Liberos à ſeruitute peccati, concupiſcentiæ & ipſius mortis, à quâ vos ſuſcitabit ad vitam immortalem & beatam, ad quam & deducit. Idem confirmat Sapiens Prou. 15. v. 31. *Auris quæ audit increpationes vitæ,* inquit, *in medio ſapientium commorabitur.* Increpationes vitæ appellat veritatem ſeu doctrinam ſaluificam, quam docuit Chriſtus Dominus; quæ & exaltat audientes, vt veri Chriſti diſcipuli & doctores etiam aliorum fiant. Vnde V. Beda in eum locum ait: *Diſcipulus, qui increpationibus docentium obedienter annuit, plerumque proficiendo ad cathedram vſque Doctoris aſcendit. Denique Paulus, qui increpationi ſui Conditoris humiliter ſeſe ſubſtrauit, ad ſedem poſtmodum Apoſtolicæ dignitatis ſublimiter peruenit.* Huic accedit ſanctus Chryſoſt. hom. 4. de patient. Iob. *Si quis correctus,* inquit, *generosè tulerit correctionem, audit à Deo, Exurge; veluti cùm ad Hieruſalem dixit: Exurge Hieruſalem, quæ bibiſti de calice iræ.* Iſa. 51. Calix ille fuit captiuitas Iudæorum in Babylone, qua vbi caſtigati per 70. annos fuére, rurſum erepti & reducti ſunt in patriam, vbi ruinas templi & Ieroſolymæ inſtaurarunt. Ita & quicumque doctrinam veritatis ad correctionem ſuam humiliter audiunt ac ſuſcipiunt, ij velut ciues cœleſtes & ingenui, digni beatorum conſortio, ad cœleſtem euehentur Ieroſolymam.

Quare Audit. vt illorum purpuratorum & ſapientum numero accenſeri mereamur, ſimus ex eorum numero, qui veritatem libenter audiunt: pendeat hic ſapphirus & doctrina veritatis ſemper in collo noſtro, ponamus hoc ſignaculum ſemper cor noſtrum & ſuper brachium noſtrum, & diligamus veritatem corde & opere. Non obmurmuremus & recalcitremus, quando reprehendimur, imò & caſtigamur: ſed potiùs velut donum cæleſte cum omni reuerentia veritatem excipiamus, iuxta monitum B. Ioan. Climachi: *Omnes dei obiurgationes quaſi aquam vitalem bibe.*

THEMA QVINTVM.

Qui potiſſimùm Deum periculoè tentent.

1. *Qui ſine omni reuerentia Deum adorant, Dei bonitatem tentant.*
2. *Qui Dei ſapientiam eludere conantur, vt hypocritæ, eius ſapientiam tentant.*
3. *Qui Deo diffidunt eius prouidentiam tentant.*
4. *Qui peccatis addunt peccata, tentant Dei longanimitatem.*
5. *Qui per miraculum aliquid petunt, tentant Dei potentiam, & quo nimis præſumunt.*

Quid me tentatis hypocritæ? *Matth. 22.*

Videntur verba illa Domini: *Quid me tentatis hypocritæ?* præſeferre bilem aliquam & motum iracundiæ, quod etiam indicat Auctor imperfecti, dum in ea ſcribit: *Vtilior enim eſt Deus iratus, quàm homo propitius.* (Quanquã ira & paſſiones aliæ in Chriſto non ita fuerunt, vti ſunt in nobis; quia ex imperio rationis Chriſtus eas aſſumpſit & depoſuit cùm voluit: vnde non paſſiones, ſed propaſſiones fuiſſe in Chriſto docent Theologi cum D. Thoma 3. p. q. 15. art. 4.) Verùm cur iraſcitur Phariſæis Chriſtus tentatus ab illis qui vel ipſi ſatanæ, cũ ab eo tentaretur, non fuit iratus? Matth. 4. Non enim increpando, ſed ſcripturas opponendo ipſi occurrit, dicens: *Scriptum eſt: Non in ſolo pane viuit homo. Scriptum eſt: Non tentabis Dominum Deum. Scriptum eſt: Dominum Deum tuum adorabis.* Nónne potiùs tentatori Satanæ debuit iraſci, quàm tentantibus Phariſæis? Non arbitror Audit. Satanas proſcriptus eſt, & ex proſcriptione ſua factus eſt tentator; inde hoc nomine gaudet, è diametro contrarius Deo, qui *intentator malorum eſt, neminemque tentat,* teſte Iacobo cap. 1. Iam verò nónne indignũ & flagris etiam caſtigandum, ſi homi-

nes Satanam potiùs quàm Deum imitentur adeoque Deum tentent? Iure igitur merito increpantur Phariſæi, quòd illo ſuo facto filios ſe Diaboli, non Dei demonſtrarint. Quare Audit. graue delictum eſt, & planè Diabolicum, Deum tentare, quod cupio vos omnes non minus quàm ipſum Satanam fugere. Sed dicetis forſan: Quis noſtrum eſt, qui hoc audeat facere? vel quomodo id contingit? Hoc nunc audiemus.

I. Qui ſine omni reuerentia Deum adorant, Dei bonitatem tentant.

I. Tentant Dei bonitatem & clementiam eaque abutuntur, qui ſine omni reuerentia ipſum adorant. Tales enim non videntur agnoſcere Dei bonitatem & potentiam, quâ velit ac poſſit poſtulata dare, & miſeris opitulari: velut ſi quis à ſtatua Idoli mendicet; quod feciſſe ferunt Diogenem. Contra quos Eccleſiaſticus c. 18. ait: *Ante orationem præpara animam tuã, & noli eſſe quaſi homo, qui tentat Deum.* Qui mendicat, paratum ſe præbere ad accipiendum debet, manum aut ſinum expandere; non vultũ auertere aut dorſum obuertere: non iocari, non ridere, alioquin nihil expectare, nec egere reputabitur, ſed illudere ei à quo petit. Id verò aut ſimillimum quid agit, qui ſine præparatione, h.e. ſine conſideratione diuinæ maieſtatis ſuæque indigentiæ, adeoque ſine reuerentia Deum orat, vt docet D. Thomas 2.2.q.97.art. 3. ad. 2: ac ſi meſſem expectet ab agro, quem priùs non arauit nec ſemente conſperſit. Qui enim eleemoſynam vel donum à diuite expectat, per humilitatẽ & reuerentiam ad flectendum diuitem ſe diſponere debet, ſicut qui metere vult, priùs agrum colat neceſſe eſt. Quomodo verò ſe diſponet, qui ſine præuia cogitatione, ſine fine, ſine reuerentia orat, nónne Deum tentat & quodammodo illudit, ſicut milites illi, qui genu flexo Chriſtum ſpinis coronatum, velut ludicrum Regem, à quo nil ſperarent, adorabant & ſalutabant? Matth. 27. Tales fuere illi 25. viri, quos oſtendit Deus per viſionem Ezechieli, ſtantes in templo & dorſa habentes contra templum Domini, hoc eſt; contra ſanctum ſanctorum & Arcam Domini, ſpectantes ad orientem more Gentilium. Ezech. 8. Quam ſanè *abominationem peſſimam* appellat ibi Deus, additque: *Numquid leue eſt hoc domui Iuda, vt facerent abominationes iſtas, quas fecerunt hic: quia replentes terram iniquitate conuerſi ſunt ad irritandum me?* Hi ergo nõ exorant, ſed irritant Deum & faces ei ſuggerunt ad iraſcendum ac puniendum ipſos; quo modo Aman, quia pro vita ſua ſupplicaturus Reginæ, non adhibuit debitam cæremoniam, ſed corruit ſuper lectulum eius, (ſecundum Athanaſianam ſynopſin, etiam genua Reginæ apprehendit) Regis iram in ſe magis concitauit; ita vt oratio eius fieret in peccatum & in laqueum; ipſeque Rex indignaretur dicens: *Etiam Reginã vult opprimere, me præſente in domo mea!* ſtatimque iuberet eum ſuſpendi in altiſſimo patibulo. Eſth. 7. Videant igitur quid agant, qui ad orandum Deum ſine omni deuotione aut pia cogitatione corruunt, velut equi ad quietem; ne & ipſi pios iræ quàm gratiæ reportent. Senſere id Moniales quædam in vita S. Lutgardis quæ vt ſcribit Thomas Cantipratanus in eius vita apud Sur. 16. Iunij, *ſæpe reprehenderat moniales in valetudinario manentes quòd parũ attentè perſoluerent preces Canonicas diuinitùs inſtitutas. Cùm autẽ dimidio ante obitum ſuum anno, nõ videret diuina maieſtate & reuerentia dignã in ſororibus emendationem, ait: Scio equidem, quòd poſt deceſſum meum culpam hanc manus Domini in ſororibus vindicabit: & tunc memores verborum meorum, caſtigata cum multa humilitate ſe corrigent, & Dominus mox retrahet manũ ſuam, quam tam extenderat ad vltionem. Quàm autẽ veraci ſpiritu hæc illa prædixerit, res ipſa neminem ſinit ambigere. Nam vbi illa exceſſit è vita, confeſtim dira peſtis inuaſit in illud monaſteriũ, & breuiſſimo temporis interuallo quatuor decim probatiſſimæ ſorores extinctæ ſunt. Ego verò eodem tempore illuc veni; & duas carne ac ſpiritu ſorores, vno eodemque momento animã reddentes, oblato pro eis ſacrificio, in vno tumulo ſepeliri. Cùm ſe autẽ infirmæ ſorores in valetudinario in dicendis canonicis precibus correxiſſent, Domino manum ſuam retrahente, peſtis illa potius ſopita eſt.* Sic Cantiprat.

II. Qui Dei ſapientiã eludere conantur, vt hypocritæ, eius ſapientiã tentant.

II. Dei ſapientiam ac ſcientiam, qui an eius oculos & ſapientiam latere aliquid poſſit, periculum faciunt, dolos excogitando, vel ſe alios fingendo, vti ſolent hypocritæ; quales erant in hod. Euangelio Phariſæi & Herodiani qui Chriſti amicos ſe ſimulabant, cum eſſent inimici & ſanguinem eius ſitirent: copioſam inſuper quæſtionem proponebant, vt in ſermone eum caperent, quibus ait Dominus: *Quid me tentatis hypocritæ?* Quod idem fecerũt ſæpiùs Phariſæi, vti Matth. 16. verſ. 1. & 19. verſ. 3. Luc. 10. verſ. 25. Quibus non abſimiles ſunt, qui foris ſe iuſtos & pios fingunt, cùm in corde reprobi ſint, rurſum qui in confeſſione tecti, peccata grauiora abſcondunt; & qui ficta puritate ad ſacram communionem accedunt. Omnes illi Deum quaſi cæcum aut cæcutientem fallere conantur, adeoque eius ſapientiam grauiſſima iniuria tentant. Inſtar enim muliercularum, quæ, vt ait S. Gregorius Nazianzenus orat. in fun. patris, *natiua pulchritudine carentes, ad colores confugiunt, theatriceq;, vt ſic loquar, compta ac ornata ſunt ob venuſtatẽ inuenuſta atque ob fœditatem deformiores*; vt ſuo illo fuco incautis & ſtultis iuuenibus imponant. Verùm Deo non imponent. Si enim viri ſancti tales fucos deprehenderunt, non deprehendet Deus? Deprehendit Ahias propheta vxorem Ieroboami, quæ mutato veſtitu aliam ſe finxerat, dicens ei: *Ingredere vxor Ieroboam: quare aliam te ſimulas?* 3. Reg. 14. Deprehendit S. Benedictus Spatharium Totilæ Regis, qui Regem habitu mentitus, ipſius ſanctitatem exploraturus à Rege miſſus fuerat; mox enim audiit à ſancto: *Depone fili, quod geris, nam tuum non eſt.* Vt in Breuiario. Neque minùs iſti quàm priores illi tentatores iram Dei in ſe prouocant. Id enim teſtatur amicus Iobi Eliu: dicens: *Simulatores & callidi prouocant iram Dei, neque clamabunt, cùm vincti fuerint: morietur in tempeſtate anima eorum.* Iob. 36. Quæ ſanè terribilis ſententia indicat eiuſmodi ſimulatores æter-

nùm

nũ perituros. *Cognoſci enim peccatores refugiunt*, ait enim Gregorius Magn. *quia ſancti opinione animum ferebantur, licet eos ad extremum iam flagella feriant, quamuis duci ad æterna ſupplicia non ignorent; tales tamen cupiunt apud humanum iudicio remanere, quales ſe ſtuduerant ſemper oſtendere. Deprehenſi ergo etiã flagello percuſsionis extremæ, quia confeſsionem puram vel afflicti exercere negligunt, quaſi vincti clamare contemnunt.* Moriuntur verò in tempeſtate, hoc eſt, morte violenta, nec non conſcientiæ ſtimulo & honoris vani appetitu inter ſe confligentibus, ipſumque in deſperationem quaſi redigentibus. Potuit procax vxor Putipharis marito perſuadere ſe eſſe puram & integram, Ioſephum verò turpem & adulterum, caſtitati eius inſidiatum fuiſſe: verùm Deus laruam ipſi detraxit, & Ioſephi integritatem aperuit, quando eum ad primam regni dignitatem & currum triumphalem euexit, quod cùm ipſa vidit, in triumpho ſcilicet vectum Ioſephum, impatientia muliebri furens (vt tradunt Hebræi teſte Fernandez in cap. Geneſ. 41.) mortem ſibi ipſi laqueo conſciuit.

III. Qui Deo diffidunt, eius prouidentiam tenteant.

III. Dei prouidentiam, qui in anguſtia vel defectu qualicumque de eius auxilio & ope diffidunt, & deſperabundè loquuntur, quemadmodum Hebræi in deſerto ob defectum aquæ iurgati contra Moyſen: *Da nobis aquam, vt bibamus.* Quibus Reſpondet Moyſes: *Quid iurgamini contra me? cur tentatis Dominum?* Quã ob cauſam Moyſes *vocauit nomen loci illius: Tentatio, propter iurgium filiorum Iſrael, & quia tentauerunt Dominum dicentes: Eſtne Dominus in nobis, an non?* Exod. 17. Fuit ergo tam graue hoc peccatum illorum, vt nomen loco daret, & ſæpiſſimè in ſcriptura ex illo nomine eis exprobraretur: quo modo in fragmenta ollæ, quam confregit canis, os eius impingitur: vti fit Deuter. 6. Pſalm. 77. & 94. & 105. Porrò non dubitarunt illi Deum ſibi adeſſe ſua diuinitatis immenſitate; ſed an adeſſet ſua prouidentia & paterna cura, quaſi dicat, numquid nos Deus adiuuat? eſtne nobiſcum, an deſeruit nos? Dei bonitatem in dubium reuocantes & experiri cupientes per miraculum, cùm tamen eam priùs toties experti eſſent. Grauis eſt hæc Dei prouidentiſſimi tentatio: *Quis enim operator*, ait Sanctus Ambroſius l. 1. de offic. cap. 13. *negligit operis ſui curam? quis deſerit ac deſtituit, quod ipſe condendum putauit? non curare ergo quod feceris, ſumma inclementia eſt.* Verùm illa diffidentia populi dumtaxat fuit, contigitque anno migrationis ſecundo. Magis mirum illud, quòd anno 40. in ſimilem, diffidentiam lapſi etiam ſint ipſe Moyſes & Aaron, in ſimili aquæ penuria ad Cades, numer. 20. Vbi cùm rurſum murmuraret populus, & Moyſes iuberetur à Deo petram percutere, ad eliciendam aquam, diffidenter locutus eſt: *Num de petra hac vobis aquam poterimus eiicere?* non quaſi dubitarent, an id Deus poſſet facere, quod jam pridem experti erant? ſed an populo tum ingrato, rebelli & incredulo tantum beneficium eſſet exhibiturus quod indicauit Moyſes verbis illis: *Audite rebelles & increduli: Num de petra hac, &c.* Fuit ergo hæc Moyſis, & Aaronis (tacitè idem ſentientis) diffidentia, & Dei tentatio non lethalis, ſed venialis tantùm; quia Deus abſolutè promiſerat aquam, quod ipſi ſub conditione tantùm vel ironicè dictum putabant. Et tamen in eo adeò Deus offenſus eſt, vt in expiationem illius peccati, ambos morte mulctârit, & ingreſſu terræ promiſſæ, cuius gratia totum illud iter ſusceptum erat, priuarit: *Quia non credidiſtis*, inquit, *mihi, vt ſanctificaretis me coram filiis Iſrael, non introducetis hos populos in terram, quam dabo eis*, quaſi dicat, quia me tentaſtis, an mea bonitate ſuperarem populi iniquitatem, & ampliùs vellem benefacere, quàm populus malefacere, non introducetis, &c. Quam pœnam in Moyſe tanto Dei amico & thaumaturgo, conſiderans Sanctus Baſilius in procem. l. Ethic. *Vere, vt eſt apud Apoſtolum*, inquit, *rigidam Dei ſeueritatem video vereq́; illud dictum eſſe perſuadeo mihi: Si iuſtus vix ſaluabitur, impius & peccator vbi parebunt?* Quantò grauiùs igitur offendunt illi Deum, qui confidentiam in Deum omninò amittunt, adeoque deſperabundè de ipſo loqui audent, quaſi iam actum eſſet cum diuino auxilio. Nec non & illi, qui in tribulationibus conſtituti plus præſidij ponunt in hominibus quàm in Deo! Grauiter id exprobrauit Iudith (Iud. cap. 8.) Oziæ & Bethuliæ ciuibus, qui obſeſſi ab Holoferne conſtituerunt ſe ei tradere, ſi intra quinque dies non veniret eis adiutoriũ. *Quod eſt verbum, hoc*, inquit, *& qui eſtis vos, qui tentatis Dominum? non eſt iſte ſermo, qui miſericordiam prouocet, ſed potiùs qui irã excitet & furorem accendat.* Tentauerũt illi Deũ, quia experiri voluerunt, an poſſet ac vellet intra id quod ipſi definierant, ſpatium eos iuuare, & poſuerunt quinque dies pro termino, addito iuramento ſe vltra eos non expectaturos auxilium, quod erat Deo tempus & modũ miſerationis ponere. Temerariũ id eſt: *Etenim aurifex*, ait S. Chryſoſtomus. hom. 4. ad popul. *donec aurum bene purgatũ videat, de conflatorio non extrahit: ſic & Deus nõ abducit hanc* (tribulationis) *nubem donec nos penitus emendauerit. Qui enim tentationem permiſit, ipſe nouit & tentationis ſoluendæ tempus. Et ſicut citharœdus neque neruũ intendit, vt non abrumpat: neque remittit vltra modum ne harmonia concentum lædat: ſic & Deus agit, neque in remiſſione continua, nec in longa tribulatione noſtrã conſtituit animam; ſecundùm ſuam prudentiam vtrumque faciens.* Sic ille. Denique Saul, quia Deo diffiſus conſuluit Pythoniſſam de futuro euentu, à Deo interfectus dicitur 1. Paral. 10. quia ſcilicet datus in reprobum ſenſum & derelictus eſt à Deo, vnde in proprium gladium incumbens ſibi vitam eripuit 1. Regum vlt.

IV. Qui peccatis addunt peccata tentant Dei longanimitatem.

IV. Dei patientiam & longanimitatem, qui peccatis addunt peccata, & in eadem toties recidunt in iiſque perſeuerant. Quales imprimis illi apud Malac. 3. *Qui ædificati ſunt facientes impietatem, & tentauerunt Deũ, & ſalui facti ſunt*, hoc eſt, aucti ſunt prolibus, opibus, honoribus, ideoque ſcelera ſceleribus addiderunt ad hoc, vt experirentur an eſſet numen ſcelerum vindex; ſicque tentauerunt Deum prouocando quaſi ad bilem, vt viderent an ſe vindicaturus

eſſet; quæ ſanè extrema eſt peruerſitas. Eodem ſpectant Hebræi in deſerto peregrinantes, de quibus dicitur Num. 14. *Tentauerunt me iã per decem vices*, hoc eſt, ſæpenumerò. Et Pſalm. 77. v. 56. *Tentauerunt & exacerbauerunt Deum excelſum & teſtimonia eius non cuſtodierunt.* Ludunt hi impudentiſſimè cum Deo, velut qui canem tamdiu vexant, donec ad latratum ac denique ad morſum concitent, hoc enim eſt *exacerbare aliquem*, quaſi contendere velint cum Deo, an ipſe plus ignoſcere, quàm ipſi peccare: ipſi diutiùs expectare reſipiſcentes, quàm ipſi immorari in nequitiâ ſuâ velint. Sic tentârunt aliquando Datis & Artaphernes, Darij Perſarum Regis Duces, Græcos ad quos miſére legatos, vrbium facturi periculum, & terram atque aquam ab iis poſtulantes. Et Inſulares quidem aſſenſerunt: ſed Athenienſes legatos proſcripſerunt. Verùm quid Lacedæmonij? & terram & aquam ſe daturos polliciti, coniecerunt Legatos in puteum: ſic aquam eis dederunt: iniectos porrò terrâ obruerunt: ſic terram quoque præbuerunt; ita ſe, quod poſtulatum fuiſſet, præſtitiſſe teſtati. Suidas in Verbo Datis. Hunc in modum peccatores inueterati ludunt cum Deo: petunt terram & aquam: aquam deliciarum & voluptatum, vt iis ſe proluere & pro libitu innatare queant, terram, vt indiſſoluta ſua vita terram ſemper incolere nullo mortis metu queant. At non patietur Deus ita ſe deludi, ſed dabit eis terram & aquam: terram in ſepulchrum, iuxta id Pſalm. 48. *Sepulchra eorum domus illorum in æternum. & aquam* gehennæ *intolerabilem.* Pſal. 123. Ita minatur huiuſmodi ludionibus Deus. Iſai. 28. Cùm enim ipſi dixiſſent Deo: *Manda remãda, expecta reexpecta: modicũ ibi, modicum ibi*, ipſe minatur eis Chaldæos à quibus puniantur, *vt vadant & cadant retrorſum, & conterantur, illaqueentur & capiantur.*

V. Qui per miraculũ aliquid petunt, tentant Dei potẽtiam & qui nimis præſumũt.

V. Dei potentiam & virtutem, qui per miraculum aliquid petunt, quod via naturali obtinere poſſunt: vti & qui ſe abſque neceſſitate manifeſtis ac grauibus periculis committunt, præfidentes de diuino auxilio. Eò impellere Chriſtum conabatur Satan; quando dixit. *Si filius Dei es mitte te deorſũ.* Cui Dominus: *non tentabis Dominum Deum.* Matth. 4. Simile in periculum conijcere parabant Iudaizantes Chriſtiani eos, qui ex Gentiliſmo conuerſi erant, vt nimirum vnà cum ſuaui Chriſti iugo portarent etiam graue iugum legis Moſaicæ, quibus proinde Petrus dixit: *Quid tentatis Deum imponere iugum ſuper ceruices diſcipulorum, quod neque patres noſtri, neque nos portare potuimus?* Act. 16.

1. Hac ratione tentant Deum & miraculum petunt qui finem conſequi volunt non adhibitis mediis: paſci quaſi Angelorum manibus, cùm laborare nolint: ſimiles ſtultæ illi fœminæ Anabaptiſticæ, quæ cùm paupercula eſſet, ſciola tamen Bibliorum afflata fanatico ſpiritu, vicinos plurimos ad conuiuium inuitauit, cui nihil ipſa ciborum parauerat, præſentibus iam hoſpitibus & famem ſaturare cupientibus, fruſtrà cælum inuocauit, vt cibos ſibi deplueret, ſicque cum deriſu hoſpites ieiunos domum remiſit, apud Florin. de hæreſ. Orig. l. 2. cap. 4. Eam imitantur; qui cælum ſibi promittunt & conuiuium Chriſti, cùm nihil ad id bonorum operum parent.

Tentant, qui præſentes & periculoſas peccandi occaſiones adeunt ac frequentant, interim ſe à lapſu immunes fore per Dei auxilium ſperant; quod aliud non videtur, quàm miraculum expectare, teſte Salomone Prou. 6. qui dixit: *Numquid poteſt homo abſcondere ignem in ſinu ſuo, vt veſtimenta illius non ardeant? aut ambulare ſuper prunas, vt nõ comburantur plantæ eius? Sic qui ingreditur ad mulierem proximi ſui, non erit mundus cùm tetigerit eam.* At nónne Deum tentaret, qui ignem ſinu geſtare illæsâ veſte præſumeret, aut pedibus calcare plantis non aduſtis? Neque ſolùm, qui ad mulierem non ſuam ingreditur, ſed etiam *fouet ignem in ſinu ſuo*, ait Baſilius (in Catena Græcorum, ſiue Magnus, ſiue alius quidam) *illigatq; in eo, qui immũdum ſermonem auidè haurit, aut fœdam cogitationẽ in corde ſuo immorari ſinit.* Par ratio de aliis propinquis peccandi occaſionibus. Certè S. Bernardus ſerm. 65. in Cantic. pro miraculo habet, *cum fœmina ſemper eſſe, & non cognoſcere fœminã*, & plus eſſe quàm mortuũ ſuſcitare. Inde Monachus ille matrem etiam vetulam per aquas tranſportaturus, pallio inuoluit manus, ne eas quoquo modo adureret, in vitis PP. Roſweid. l. 5. lib. 4. 2.

Tentant, qui poſt vitam malè & diſſolutè peractam expectant beatam mortem. Miraculum temerè peteret, qui in aſino caudam pauonis requireret: idem faceret, qui poſt vitam malam ſperaret bonam mortem. Arbores dum cæduntur, in eam cadunt partem, in quam priùs propendebant; & miraculum crederetur, ſi in contrariam partem caderent, quale obtinuit precibus Sanctus Martinus, ad Gentilium conuerſionem. Pari modo propè miraculum foret, ſi quis tota penè vita ad læuam venturi Iudicis Chriſti propendens, caderet ad dexteram eius: viuenſque cum hœdis, moreretur cum ouibus. Vni tantùm latroni, non vtrique, dixit Chriſtus: *Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiſo.* Tibi, inquit, non vobis, nec aliis, niſi rariſſimè. Qualem priùs in aula cæſariem geſtauit Abſalon, talem etiam habuit in prælio & periodo vitæ ſuæ, liberam ſcilicet & volitantem; cùm debuiſſet eam potiùs galea tunc operire. Sed nimirum galeæ non erat aſſuetus, ideò ex capillo ſuſpenſus hæſit. 3.

Satis, opinor, vidimus, quinam illi ſint, qui tentant Deum. Supereſt, vt tam graue peccatum toto pectore fugiamus: ne, quod abſit, Satanæ potiùs quàm Dei imitatores & filij efficiamur.

HET

THEMA SEXTVM.

Adducuntur aliqui ad ſpeculum ad ſeipſos intuendos.

I. Vir puerilis.
II. Mulier ebrioſa.
III. Senex impudicus.
IV. Puer loquaculus.
V. Nobilis ignauus.
VI. Chriſtianus frigidus.
VII. Homo crudelis

Cuius eſt hæc imago? *Matth.* 22.

SOcratis præceptum erat, ait Plutarchus l. de coniug. præceptis, *adoleſcentes, ſi in ſpeculum intueantur, turpis forma vitium debere morum virtute corrigere: formoſos adhibere diligentiã, ne pulchritudinem prauitate morum contaminent. Sic matrona etiam, in manibus ſpeculum vbi erit, ſic ſecum loquatur, ſi deformis eſt: Quid eſſem ſi deforet pudicitia? ſin elegante forma: quanti ſiam, ſi accedat pudicitia?* Ad ſpeculum nos remittere videtur in hod. Euangelio Dominus, cùm ait: *Cuius eſt hac imago?* non literali quidem, myſtico tamen ſenſu vt in ſua imagine ſeipſum quiſque aſpiciat, & an ei, quam præfefert, ætati, conditioni, ſtatui conformem ſe exhibeat: ac ſiquidem id præſtet, ſeipſum magis perficiat: ſin minùs, emendet. Hoc igitur nunc agemus & aliquos in genere ad ſpeculum adducemus, vt ſeipſos contemplentur.

I. Vir pue-rilis. I. Vir puerilis inſpice in ſpeculo & dic: *Cuius eſt hac imago?* Nónne pueri magis quàm viri? Videas quandoque viros non virilia tractantes, ſed puerilia planè & ludicra, virum minimè decentia, qualis erat prodigioſum illud monſtrum orbis, Caius Caligula Imp. qui ſubinde fæmineo ſe veſtiebat & prodibat habitu, ſubinde Deorum cultu, cum omnium deriſione. Idem aliquãdo nocte intempeſta Principes ſenatus in palatium conuocauit, quaſi de grauiſſimis rebus cum illis conſultaturus; iis tamen, vbi ſe ſtiterunt, nihil ſerij propoſuit; ſed ſaltationem inſtituit. Suet. O virum! ô Cæſarem! imò ô puerum! ô ſtultum! Certè ſiquid eſt quod dedeceat viros, ſaltus & chorea eſt. Sed neque alia nugamenta viris conueniunt, quod vel pueri notant. S. Malachias adhuc puer excitus aliquando opinione cuiuſdam Magiſtri famoſi in liberalibus artibus, adiit illum causâ diſcendi. *Intrans verò domum vidit virũ ludentem ſubulâ, crebriſque ſulcantem tractibus neſcio quo notabili modo parietẽ. Eo ſolo viſu offenſus puer ſerius, quòd leuitatem redoleret reſiliuit ab eo, ac deinceps illũ nec videre curauit.* ſcribit in eius vita S. Bernardus. Ita nimirũ pueri, facilè obſeruant, quæ à viris fieri vident, indeq; ſæpenumerò peruertũtur aut offendũtur. Intueantur ergo ſe in ſpeculo viri, vt nihil indecorũ virili barba faciant, quod & ipſis dedecus & aliis offendiculum ſit.

II. Mulier ebrioſa. Mulier ebrioſa, *cuius eſt hac imago?* Monſtri alicuius horridi potiùs quàm mulieris. Audiamus de hoc D. Chryſoſtomum hom. 45. ad pop. *Nihil muliere deliciis deditâ turpius, ebriâ fœdius nihil, ipſius aſpectus flos deletur, oculorum tranquillitas & manſuetudo turbatur, quaſi nebula quadã radios ſubeunte ſolares. Opus illiberale ac ſeruile omnique plenũ ignauia. Quàm eſt iniucunda, fætens, vinum olens putrefactum, mulier carnium corruptarum ſuccum eructans, grauata nec ſurgere valẽs, plus æquo rubens, oſcitatione plena multaq; caligine?* Et hom. 71. *Quid ebria turpius muliere, quæ temere circumfertur.* D. Hieronymus in reg. Monial. c. 31. ebrietatem in fœmina *ſacrilegium* appellat, forſan ob legem Romuli, quæ ſic habet: *Si vinum biberit (vxor) domi, vt adulteram puniunto.* quia ſcilicet ex vinoſitate facilis eſt in adulterium prolapſus. Quare Plinius l. 14. c. 13. tales mulieres eo ipſo necari poſſe ſcribit. Cauſa eſt, quoniam ebrietas mentem excutit, & pudorem, qui eſt frænum mulierum. Equo verò petulanti ſi frænum detraxeris quid ab eo non metuendum erit? quis facilè eum retrahet? Hinc Anna illa coniunx Elcanæ, cùm ab Heli de ebrietate, licet immeritò, redarguta fuiſſet, reſpondit: *Ne reputes ancillam tuam, quaſi vnam de filiabus Belial.* 1. Reg. 1. indicans mulieres ebrioſas, aliud non eſſe quàm filias Belial, h. e. abſque jugo ſeu abſque fræno, quæ nulla honeſtatis habita ratione ad omnem laſciuiam & impudicitiam facilè rapiantur.

III. Senex impudice, inſpice te in ſpeculo & vide *cuius eſt hac imago?* Quãta enim deformitas ſit ſenex amorum ſectator, vel Ethnici videre; inter quos Ouidius canit: *Turpe ſenex miles, turpe ſenilis amor.* Et Seneca l. 2. controu. cont. 7. *Senex amãs,* inquit, *ſenex ebrius, circumdatus ſertis delibutus vnguentis, & in præteritos annos vltrò ſe agens; & validis in voluptatibus, quaſi iuuenis exultans, nonne portentum eſt? luxurioſus adoleſcens peccat; ſenex autem luxurioſus inſanit.* Certè Sara indecorum reputauit conjuges in ſenio iam conſtitutas maritali officio defungi: *Poſtquam conſenui,* inquit, *& dominus meus vetulus eſt, voluptati operam dabo?* Gen. 18. Quàm igitur fœdum & abſurdum erit ſenem alienis etiam implicari amoribus & in carne bene emortua quærere carnis voluptates? Vnde S. Chryſoſtomus hom. 7. in Ep. ad Hebr. *Quomodo*, inquit, *non eſt abſurdum & ſupra veniam, quod fit, vt ſenex in taberna ſedeat, ſenex ad circum feſtinet, ſenex ad theatrum aſcendat, inſtar pueri currens cum plebe? Verè confuſio eſt & irriſio: vt canitie quidem ornetur extrinſecus, intrinſecus autẽ animum habeat puerilem: & ſiquidem vituperauerit illum iuuenis, ſtatim canos in medium profert: tu illos reuerere primus: ſi verò tu eis nõ exhibes reuerentiã iam ſenex quomodo iuuenem tuos canes reuereri deſideras? &c.* Ita Chryſoſtomus. Profectò ingens fuit confuſio duorum illorum ſenum, de quibus Daniel 13. legimus, non ſolùm quia Suſannæ pudicitiæ inſidiati ſunt, ſed etiam quia à Daniele iuuene in nequitia deprehenſi & ſupplicio adiudicati, denique arborum indicio proditi ſunt. III. Senex impudicus.

IV. Puer loquacule dicito: *cuius eſt hac imago?* Deprehendit aliquando Zeno Citticus philoſophus ex Citto Cypriæ ciuitate oriundus, puerum ſupra ætatem curioſiùs quædam ſciſcitantem, cui quidem nihil reſpondit ſed duxit eum ad ſpeculum, iubens vt in eo ſe contemplaretur, & videret, an ipſius IV. Puer loquaculus

vultui

vultui conuenirent tales quæſtiones. Videant ergo pueri & adoleſcentuli ne præpopera loquacitate ſuam prodant inanitatem & ſtultitiam, nec doceant ſeniores, quæ diſcere ab eis debent. Silentium & verecundia angelicum eorum vultũ ornat: garrulitas dehoneſtat; quia non meliùs loqui nôrunt, quàm infantuli ambulare, cùm eorum lingua careat prudentiâ & rerum experientiâ. Angeli non voce ſed nutibus loquuntur: idem ſi fecerint pueri, decus ſibi angelicum comparabunt? dedecus viciſſim incautâ loquacitate. In maris Caſpij inſulis auis reperitur anſeris magnitudine, pennarum varietate facile pulcherrima, dorſo vehementer rubro, ventre viridi, collo albo & diſſeminatis maculis croceis diſtincto, duos cubitos alto, capite gracili & roſtro nigro: voce ſola turpis, quam ranis ſimilem emittit. Ælian. lib. 17. c. 39. Exprimit hæc auis adoleſcentulos formâ quidem decoros, ſed voce & garrulitate abſonos, oreque nigro & inculto deformes. Vulgò etiam pauones dicuntur habere veſtem Angeli & vocem Diaboli. Idem dici de illis poteſt adoleſcentulis, qui formâ quidem & vultu Angelos, ſermone verò obſcœno & impudenti cacodæmones referunt.

V. Nobilis ignauus. V. Nobilis ignaue & vitiis deſeruiens contẽplare te in ſpeculo & dic: *Cuius eſt hæc imago?* Nónne agnoſces id, quod Ioannes ſcribit Epiſcopo Sardicenſi: *Nomen habes quòd viuas, & mortuus es.* Apoc. 3. Vnde enim nobiles dicti, niſi quia ex virtute & heroicis actis factis ſũt *noſcibiles?* Iam verò ſi nihil virtutis præſeferant, adeoque vitæ ignauia vel etiam vitiis obſcurent nomen ſuum, quomodo vel quales erunt nobiles? Nónne ſuopte vocabulo facem quaſi ſplendentem ſibi præferunt, quæ ipſorum prodat ignobilitatem? In plebeiis quidem hominibus plurima notantur vitia ſed ea non ita emicant, quo modo & in minoribus ſtellis nullæ apparent maculæ, nec fit eclipſis, quia nobis apparent paruæ: at verò in perſonis nobilitate & dignitate cõſpicuis, parui etiam næui ab omnibus obſeruantur, ſugillantur & carpuntur, qua ratione in magnis illis luminaribus, Sole & Luna, nemo non aduertit luminis defectum, quando eclipſantur, quin & maculas aliquas in illis apparentes: quibus addit Plinius l. 8. c. 54. etiam à brutis quibuſdam animantibus ſentiri eclipſes. *Splendidi* apud veteres vocabantur Nobiles; vnde ſplendor natalium & generis nomẽ ſortitus, teſte Liuio dec. 1. l. 4. Tacito in vita agricolæ. Valer. Max. l. 8. cap. 1. Splendere igitur debent radiis virtutum, niſi velut obſcuratus Sol prodigium eſſe velint. Solent ferè nobiles præferre in ſuis inſignibus beluas virtute & robore prçſtantes, vti leones, gryphes, tigrides, pantheras, aquilas, cygnos, &c. quaſi eorum maiores non minori virtute & fortitudine claruiſſent, adeoque & ipſi clarerent. Verùm dicant, quæſo, cuius erit imago, ſi talia iactent & in ſuis inſignibus robora oſtendant, interim in animis ſuis gerant lepores, ſimias, vulpes, &c.

VI. Chriſtianus frigidus. VI. Chriſtiane frigide, *cuius eſt hæc imago?* Nam & tu nomen habes quòd viuas, & interim mortuus es. Nomen geris Chriſti & hominis cæleſtis, ciuis non huius mundi, ſed alterius ſæculi, & interim à cælo auerſus, terram dumtaxat ſpectas & terrena bona. Quale monſtrum foret homo adeò incuruus, vt pecudis inſtar, capite in terram verſo ambularet? Talis eſt Chriſtianus, in terrena bona conuerſus, & à cæleſtibus alienus. Eius typus erat mulier illa, Luc. 13. ita inclinata, *vt omninò ſurſum aſpicere non poſſet.* De quâ S. Gregorius hom. 31. in Euang. *Recta,* ait, *ſtat anima, cùm ſuperna deſiderat, & nequaquã flectitur ad ima. Sed maligni ſpiritus, cùm hanc in ſuâ rectitudine ſtare conſpiciant, per eã tranſire non poſſunt. Tranſire namque eorum eſt, immunda illa deſideria ſpargere.* Dicunt ergo (Iſa. 51. *Dixerunt animæ tuæ: Incuruare, vt tranſeamus, & poſuiſti vt terram corpus tuum & quaſi viam tranſeuntibus.*) *Incuruare, vt tranſeamus, &c.* Et mox. *Nos ergo viam malignis in nobis ſpiritibus damus, cùm terrena concupiſcimus, cùm ad temporalia appetẽda curuamur. Pudeat ergo terrena cõcupiſcere, & dorſa mentiũ aſcendentibus aduerſariis præbere.* Sic Gregorius: ex quo debemus Chriſtianum ad terram propenſum, iumentum eſſe dæmonis, non Chriſti. Ligna curua molem non ferunt ſibi impoſitam, ſed citiùs franguntur: recta ferunt & magis ſolidantur. Chriſtianus etiam ad terram curuatus, perditioni proximus, tandem corruet: ſtabit viciſſim, qui Chriſtum quærit & cælum. Chriſtianus ſola fide ſtans, & charitate non ſuffultus, dimidius homo & monſtrum eſt: qui fidem & charitatem poſſidet, perfectus homo eſt.

VII. Homo crudelis. VII. Homo crudelis, teipſum contemplare; *Cuius eſt hæc imago?* hominis an leonis, aut alterius ſimilis feræ? Homo animal manſuetum, ſociale & amicabile ex natura ſua eſt: quid igitur eſt homo durus, immiſericors, crudelis, niſi efferata beſtia? lupus, leo, vrſus? Huiuſmodi vnum aſpicite: Otho Antonius; Montis Ferrati Comes atque Vrbinatium Princeps, puerum, quem in cubilis miniſterio habebat, reſinato linteo atque ſulphure perfuſo inuolutum viuum in candelę morem combuſſit; quod hora, quam ei præfixerat, ſe non excitaſſet. auct. Fulgoſ. l. 9. cap. 2. Itane hominem hunc dicemus, & non tigridem potiùs aut dæmonem? Diſplicet etiam Deo, nec videtur carere culpâ veniali ea in homine crudelitas, quàm exerit in bruta, vti refert noſter P. Leſſius apud P. Tannerum 2. 2. diſput. 4. de Iuſtit. q. 8. dub. 3. qui & hoc crudelitatis exemplum refert ibi. *A prudentibus & expertis audiui, Deũ ſubinde talia crudelitatis genera grauibus pœnis in hac vitâ vindicare, vt cum Patrum memoria quodã loco ex ſola petulantia ab incõdita plebe bos viuus excoriatus fuit, qui deinde per totum oppidũ liberè diſcurrere permiſſus fuit, ſenſim enim deinceps felicitas & florẽtiſſimus oppidi ſtatus degenerare varijſq; miſeriis affligi cœpit.* Quid igitur erit ſæuitia nõ humana, ſed ferina in hominẽ ab homine effuſa? quam pœnam non merebitur? Pœnam crudelitatis in Tuſciæ Comite, Hildeprando, tametſi (vt videtur) expiato, adeoque in purgatorio ſolum detento viſam à Rainerio deſcribit B. Petrus Damiani epiſt. 7. lib. 4. Epiſt. Poſitus enim in tetro piceo & ſulphureo flumine dixit ad presbyterum:

Ego ſum infeliciſſimus ille Comes Hildeprandus, cui pœnitentiā licet infructuoſam imponere cōſueueras. Cui presbyter ait: Et quomodo tu Comes Hildeprandus es, cùm ſis tam obeſi & mutilati corporis vt non humanam ſpeciem, ſed taxi potiùs videaris habere effigiem? Cui Comes: Tot, inquit, ſupplicijs atteror, tot nouis & exquiſitis quotidie pœnis affligor, vt non mirum ſit, quòd corporis mei forma depereat: ſed quòd aliquatenus vel eſſentia ipſa ſubſiſtat. Tanta ſcilicet crudelitatu fui dū in corpore vixi, vt nūc ſanctis omnibus odio habear, & ita me iuſta eorum ſeueritas vnanimiter deſpicit, quòd nullus illorum adhuc pro me apud diuinam clementiam interceſſit. Nimirum quia non humanam, ſed ferinam potiùs ſæuitiam & taxi mordacitatem viuens præ ſe tulit, hinc talem quoque ſpeciem mortuus expreſſit.

DOMINICA VIGESIMA TERTIA POST PENTECOSTEN.

THEMATA.

I. *Fœdo luxuriæ morbo remedia depromuntur.*
II. *Inanis gloria grandis ignominia.*
III. *Peccator ſimilis mortuo.*
IV. *Qui mortui mortuos ſuos ſepeliant.*
V. *Cura parentum erga filios qualis eſſe debeat.*
VI. *Purgatorij animæ iuvandæ.*

THEMA PRIMVM.

Fœdo luxuriæ morbo remedia depromuntur.

I. *Fuga.*
II. *Senſuum cuſtodia.*
III. *Sobrietas.*
IV. *Laborum exercitatio.*
V. *Mortis recordatio.*
VI. *Precatio aſſidua.*
VII. *Dignus & frequens S. Communionis vſus.*

Ecce mulier quæ ſanguinis fluxum patiebatur duodecim annis. *Matth. 9.*

MVlieris huius morbus quid myſticè deſignet, exponit V. Beda in cap. 5. Marci. & Haymo Epiſcopus Halberſtad. in hodiernum Euangelium, dum aiunt fluxum ſanguinis denotare *ſuperfluitatem libidinis in carnali ardore libidinoſo.* Ratio nō vna eſt. Ex eodē inprimis impuritatis fonte manat ſanguis & ſemen; fluxus vterque fædus eſt; ſed prior cum dolore ſine peccato, poſterior cum voluptate ſed peccaminoſa: tantò fœdior altero, quantò abominabilius eſt peccatum defectu naturali. Denique vterque morbus difficilem admittit curam. Bona illa mulier omne ſuum peculium in Medicos expendit, nec tamen meliùs habuit, ſed deteriùs, vti teſtatur Marcus cap. 5. Libido etiam tale vitium eſt, quod difficilè ſanatur. Nihilominus tamen, quia prorſus incurabile non eſt, remedia inueniuntur, quæ ſi debitè adhibentur, expugnare illud poſſunt, non ſecus ac veſtimentum Chriſti ſtitit fontem ſanguinis laboranti fœminæ. Ea igitur nunc depromamus.

I. Fuga.] I. Præcipuum, ſolidiſſimum atque omnium efficaciſſimum omnium ſententia eſt *fuga.* Quod inprimis indicat Apoſtolus. 1. Corint. 6. cùm ait: *Fugite fornicationem.* Quem locum adducens S. Auguſtinus ſerm. 250. de temp. *Cùm Apoſtolus,* inquit, *omnibus vitiis prædicauerit reſiſtēdum, dum contra libidinem loqueretur, non dixit: Reſiſtite, ſed fugite fornicationē. Ac ſic contra reliqua vitia, Deo auxiliante, debemus in præſenti reſiſtere, libidinem fugiendo ſuperare.* Rationē exponit S. Thomas 2. 2. q. 35. art. 1. ad 4. quia, experientia teſte, tantò magis homo libidine incenditur, quantò magis particularia de ea conſiderat. Nimis enim vehemens & acre eſt hoc vitium, maximo cum impetu & furore carnem inuadens inſtar furioſæ belluæ. Quare ſicut fugere eiuſmodi feram non eſt dedecoris, ſed rationis, ita & fugere libidinis occaſiones atque incurſus. Quemadmodum enim Ioſue per inſidias expugnaturus vrbem Hai, fugam primò arripuit, poſtea ex inſidiis eam cepit, Ioſ. 8. magnâ ſuâ gloriâ: ita & in hoc caſtitatis certamine glorioſa eſt, vt exponit in eum locum Origenes homil. 8. *Iſta,* inquit, *fuga eſt, quæ habet ſalutem: iſta fuga virtutis eſt: iſta fuga beatitudinem confert.* Neque verò iuuenes primi in eâ fugâ, ſed ſenes fuerunt, in fronte exercitûs, vt ibi dicitur: *ne viri robuſti turpe putarent fugere: ſed ſenum auctoritate regerentur,* inquit Caietanus. Minus malum eſt fugâ ſalutem ſibi parare, quàm in pugnâ perire: quemadmodum quidam noſtri temporis miles, Piccininus nuncupatus, dixit: *Minus malum eſt dici: Piciminus hic ſe à bello ſubtraxit, quàm hic victus iacuit.* Qui cum homine ſordibus oppleto luctatur, quamuis eum proſternat, immunditiam tamen contrahit ex illius contactu: ita qui cum luxuriæ vitio reſiſtendo pugnat, mentem ſuam cogitationibus ſaltem immundis aliquatenùs collutulat: quamuis illud ſuperet. Præſtat igitur leporem & columbam eſſe in hoc certamine, quàm leonem & accipitrem: qui ex captâ prædâ cruenta reportant membra, ora vel roſtra. Vicit hac pugnandi induſtriâ & quidem glorioſè, caſtiſſimus ille Ioſeph, tot laudibus affectus à SS. Patribus. Geneſ. 39. Fugiendæ igitur in primis impuræ ſocietates & loca ſuſpecta. Bellici tormenti vſum habent Gothi, quod *Blidam* vocant. Eo ſundæ inſtar grauiſſima pōdera emittuntur. Tradunt olim in obſidione vrbis Calarmenſis anum Gotham in tormenti fundam quietis captandæ gratiâ ſe collocaſſe, & incautè ſoluto obice per aërem in hoſtilem vrbem

bem emiſſam, miro euentu in fœni ſtruem decidiſſe, & in multos annos ſupervixiſſe. Olaus l. 21. cap. 34. Septent. regionum. Vbi cubas, vbi ſedes adoleſcens, quando inter puellas & lenas recumbis & diſcumbis? In huiuſmodi tormento & Blidâ te incautè collocas, vbi leuiſſimo impulſu excutieris in hoſtilem vrbem, in ergaſtulum Dæmonis, vnde ſalies in gehennam: neque in molle fœnum decides, ſed in ignem æternum.

II. Senſuum cuſtodia.

II. Senſuum cuſtodia, præſertim oculorum. Hoc præſcribit inprimis Eccleſiaſticus c. 9. dicēs: *Ne reſpicias mulierē multiuolam, ne fortè incidas in laqueos illius. Cū ſaltatrice ne aſſiduus ſis: nec audias illā, ne fortè pereas in efficacia illius. Virginē ne conſpicias, ne fortè ſcandalizeris in decore eius.* Nam vt ait B. Nilus Abbas orat. 2. de luxuriâ: *Mulierū aſpectus ſagitta veneno illita, quæ ferit animum & venenum immittit, & quò diutiùs manet, eò magis vulnus cōputreſcit, atque huic vulneri nulli ad declinandū apti clypei reperiuntur.* Teſtes ſunt illi *filij Dei*, hoc eſt, filij Seth, ob iuſtitiam, temperantiam & ſanctitatem celebres, in quibus proinde Dei imago clarè relucebat, qui demum, vt dicitur Gen. 6. *videntes filias hominum, quod eſſent pulchræ, acceperunt ſibi ex omnibus, quas elegerant*, & commiſerunt talia ſcelera, quæ vt eluerentur, diluuio opus erat. Teſtis etiam Dauid, & ipſe ſanctiſſimus, qui hac ſagittâ vulneratus fuit. *Vt enim ignis* (inquit D. Chryſoſt. hom. 3. de verb. Iſaiæ: *Vidi Dominum*) *vbi fœnum aliquod aut culmum corripuerit, nihil moratur, ſed ſimul vt attigit materiam, lucidam accendit flammam: itidem & ignis concupiſcentiæ quæ eſt in nobis, ſimul atque per oculorum intuitum, elegantem ac venuſtam attigerit formam protinùs exurit animum, &c.* Hinc edoctus Iob pepigit fœdus cum oculis ſuis, vt ne cogitaret quidem de virgine Iob 31. Singularis etiam in hac cautelâ fuit S. Hugo Epiſcopus Gratianopolitanus, qui etſi per 52. annos crebrò fœminarum nobilium confeſſiones exciperet, ita tamen oculos ab eis auertebat, vt nullam de facie, ſi fortè obuiaret, agnoſceret. Cumque aliquando præpotens aliqua fucatam faciem in mutuo colloquio inſolenter oſtentaſſet, interrogatus poſteà de hoc, quare eam non arguiſſet, reſpondit, ſe eius faciem minimè vidiſſe. In vita 1. April. ad Sur. Par ratio eſt de colloquio & maximè de contactu, vbi maximum cernitur periculum. *Viret herba quæ aquis propinqua eſt: libidinis affectus in muliebri colloquio*, ait B. Nilus orat. de fornicatione. Et D. Ambroſius l. 1. de pœnit. c. 15. *Verba*, inquit, *petulantis mulieris cupiditatū retia ſunt, manus eius amoris nodus eſt.* Rarum & ferè inauditatum eſt, quod ſcribit B. Petrus Damiani l. 2. Epiſt. ep. 18. ad Deſiderium Card. *In quodā monte Orientis*, inquit, *lapides ſunt igniferi, qui maſculus & fœmina nuncupantur, & dicuntur pyroboli. Qui nimirum cùm à ſe inuicem procul ſunt, non accenduntur: ſi verò fœmina appropinquauerit maſculo, protinùs ex eis ignis egreditur; ita vt omnia, quæ circa montē ſunt, flammis vaporantibus exurantur. Ab ipſis ergo lapidibus edocemur, vt ſi conſumi libidinis incendio nolumus, muliebris aſpectus ſpeciem declinemus; ne de conſpectâ formâ flamma proſiliat, quæ in nobis non montis ſed mentis frutcta peruadat.*

III. Sobrietas.

III. Sobrietas, ſeu ebrietatis fuga. Hoc remedium exhibet Apoſtolus ad Epheſ. 5. v. 18. *Nolite*, inquit, *inebriari vino, in quo eſt luxuria.* Cauſā aſſignat D. Hieronymus ep. 83. ad Oceanum: *quia venter mero æſtuans citò deſpumat in libidines.* Et D. Baſilius l. de vera virginit. *Ecce*, inquit (Iob cap. 40.) *virtus eius in lumbis eius, & poteſtas eius in vmbilico ventris. Ventre enim diſtento epulis, neceſſe eſt ea, quæ ſub ipſo ſūt, membra ex humoris redundantia in profūdo ſeruentis ad propria & naturalia officia moueri. Quippe ſuperior venter ſuppetit illis incentiuā libidinis.* Et S. Gregorius Nazianzenus in ſententiis: *Sic naturâ comparatum eſt, vt immodicam ſocietatem libido comitetur: Vt influens materia flammæ vires addit: ita vinum languentem libidinem excitat.* Quare Cyrillus Alexandrinus in Leuit. l. 7. luxuriā appellat *primogenitam ebrietatis filiam.* Exempla adducit S. Hieronymus in epiſt. cit. Noë n & Lothū. *Noe*, inquit, *ad vnius horæ ebrietatē nudat femora ſua, quæ per ſexcentos annos ſobrietate contexerat. Loth per temulentiā neſciens libidine miſcet inceſtū, & quem Sodoma non vicit, vina vicerunt.* Quare qui libidinem coërcere cupit, crapulam deuitet. Feſtiuè Albertus Mag. ſerm. in Domin. 1. Quadrag. ait: *Caſtellanus fame ſubactus caſtrum tradit ad libitum impugnantis: ſic luxuria per famem domita corpus ad libitum hominis & rationis tradit.* Nabuzardam Princeps coquorum Nabuchodonoſoris deſtruxit muros Ieruſalem, vti legimus 4. Regum 25. Ergo viciſſim ſobrietas deſtruet muros Babylonis, & impudicitiæ. Pulcherrimum huius rei exemplum refert Fab. Iuſtinianus in cap. 4. Tobiæ ex ſpeculo Exempl. diſtinct. 10. ex. 14. de quadam ſpecioſa, & nobili muliere, quæ abſente marito à quàm plurimis deſiderata & tentata diu caſtiſſimè reſtitit; reportatis tamen victoriis audacior effecta liberior cum viueret, non multò pòſt miſerè quendam, Dogmarum nomine, iuris vtriuſque Doctorem turpiter adamare cœpit, cumque vehementi æſtu concupiſcentiæ ageretur neſciretque modum, quo conceptam explere poſſet libidinem, fronte eum meretrici à miſſis nuntiis, ipſius fingens ſe egere operâ, ad ſe introducit, adulterumque detexit amorem. At continentiſſimus cùm eſſet Dogmarus miſerabile ducens tantum ſuæ ciuitatis decus, tam indebitis amoris procellis agitari, vt & ſeipſum ab illa expediret: & illius ſimul mederetur infirmitati, ſe finxit per annum vouiſſe pane tantùm & aqua ieiunaturum, ob neſcio quam ſeditionem, à qua mirè ſe ereptum dicebat: quo non expleto ſe neque illi, neque alij mulieri ex voto ſatisfacere poſſe dixit. At, inquit, cùm nō niſi ſexaginta mei ieiunij dies ſuperſint, quos etiam iuxta formā voti per aliam ſupplere perſonam valeo, ſi tu me amas, dimidiam eorū partem pro me ieiunandam ſume, his enim diebus expletis, ſimul erimus. Quam conditionem mulier, amoris impatiens, cùm promptè excepiſſet, ieiunium cœpit; à quo ita poſt paucos dies debilitata eſt, vt ad ſe rediens, vehementer doluerit de concepto & mente patrato ſcelere,

cumque

eumque etiam ſimul cognouiſſet, ieiunium ad medicinam ſibi à prudenti viro datum, hæc ad eum accerſitum verba fecit: *Gratias tibi ago ſapientiſſime virorũ, qui & honori meo & pudori prouidiſti; vale, & me tibi debitricem teneto, quia tuo conſilio deferbuit ardor, & marito reuertẽti me caſtã ſeruaſti.* Quomodo enim fame ferociores equi domantur; ita caro noſtra, quæ impinguata recalcitrat, ieiuniis domita manſueſcit. *Si iumento inſideres,* inquit Auguſtinus, *ſi equo vtereris, qui geſtiendo te poſſet præcipitare, nonne, vt ſecurus iter faceres cibaria ferocienti ſubtraheres, & fame domares quem fræno non poſſes? Caro mea iumentum meum eſt, iter ago in Ieruſalem, plerumque me rapit, & de via conatur excludere, via autem mea Chriſtus eſt, ita exultantem non cohibeo ieiunio?* Hæc Auguſtinus in tract. de vtilit. ieiunij tom. 9.

IV. Labor & exercitatio. IV. Labor & exercitatio honeſta ac continua. Hoc remedium ſuadet D. Hieronymus imprimis ep. 4. ad Ruſticum ſcribens: *Si tibi ipſi attendere à libidine optas, ſemper aliquid boni operis facito, vt te Diabolus inueniat occupatum.* Apoſtolus quidem monet ad Eph. 4. *Nolite locum dare Diabolo.* Quis verò magis locũ ei præbet, quàm otioſus? Hinc enim fratres in Ægypto tam addicti erant laboribus in vita eremitica; quia dicebant laborantẽ Monachum vno dæmone pulſari, otiantem verò innumeris, apud Caſſian. lib. 10. Inſtit. cap. 22. Labor itaq; murus eſt ciuitatem animæ cuſtodiens ab incurſu dæmonũ; otium perforat murum & præbet illis aditum. Præbuit certè in Sodomitis; vt teſtatur Ezechiel c. 16. vbi inter alios libidinis eius fomites *otium* recenſet. Præbuit in Dauide, qui *eo tempore, quo ſolent Reges ad bella procedere, remanſit in Ieruſalẽ, cumque ſurgeret de ſtrato ſuo poſt meridiẽ & deambularet in ſolario domus regiæ, vidit mulierem &c.* 2. Reg. 11. Sic lapſus eſt in adulterium: cuius prima radix fuit otiũ & deſidia eo tempore, quo ad bellum procedendum erat; quòd ſi perrexiſſet Dauid, non habuiſſet ſpatium cogitandi de muliere. Milites antiqui non nutricbant barbam, ne per illam in conflictu apprehenſi ab hoſte tenerentur & cæderentur. Promiſſam hanc barbam otium parit, quâ Dæmon non difficilè apprehendit hominem & ſternit in libidinem. Deſine exercere agrum, ſtatim videbis exuberantem in ſpinas & vrticas aliaſque inutiles herbas, tametſi nihil in eo ſemines. Trade te ipſum otio, & mox deprehendes agmen immenſum peſſimarum cogitationum & cupidinum. Verſa & vexa teipſum laboribus; & euaneſcent lolia illa. *Erat quidam frater, in eremo*, inquit Ruffinus Aquileienſis presbyter, apud Roſweid. in Vit. PP. l. 3. n. 85. *habitabat autem in loco, qui dicebatur Cellia, & impugnabant eũ dæmones in paſſione fornicationis. Cogitauit autem apud ſemetipſum dicens: Quia forſitã oportet me magis in opere manuũ laborare vt extinguatur carnalis ſenſus meus. Erat autem idem frater arte figulus. Exurgens autẽ fecit in luto; & plaſmauit quaſi figuram mulieris, & dixit cogitationibus ſuis: Ecce vxor tua, neceſſarium eſt ergo vt ſuper cõſuetudinem addas in opere manuum tuarum; & poſt aliquantos dies iterum ſimiliter fecit ex luto, & plaſmauit quaſi filiam ſibi, & dixit cogitationibus ſuis: Ecce generauit vxor tua filiam neceſſarium eſt ergo vt magis magiſque ampliùs exerceas opera manuum, vt poſſis paſcere & veſtire & te & vxorem & filiam tuam, & ita præ nimio labore macerauit corpus ſuum, vt non præualeret iam ſupportare tantum laborem. Tunc dixit cogitationibus ſuis: Quia ſi non præuales nimium iſtum ſuſtinere laborem neque mulierem requiras. Videns autem Deus feruens propoſitum mentis eius pro certamine caſtitatis, abſtulit ab eo moleſtiam impugnationis dæmonum. Et glorificauit Deum ſuper magnitudine gratiæ eius.*

V. Mortis recordatio. V. Mortis recordatio. Hanc ſuggerit nobis D. Baſilius hom. 11. in Hexam. ita ſcribens: *Cogites velim mẽbra hæc tua quæ nunc velut ſubſultãt ardore libidinis, poſt aliquantum deſitura eſſe, ipſis nimirum diſſolutis membris & in terrã reſolutis. Fac naturæ memineris, & ecce omnis illa ad improbitatẽ ſectandam, affectio peſſumiit. Iugis hæc cogitatio ſalutare quoddam amuletũ eſt, aduerſus quodcumque peccatum.* Pluribus hanc medicinam alibi probauimus, ſolùm id nunc dicemus, quod ſcribit S. Iſidorus Pelusiota lib. 2. Epiſt. epheſ. 53. in hunc modum: *Cùm aliquando iuuenis quidam ad libidinem propenſus ac mulierum ſeruus pulcherrimã virginem conſpexiſſet, eiuſque amore captus fuiſſet, atque quò cupiditate ſua frueretur, nullã nõ machinam mouiſſet, illa principiò quidem eius poſtulatum repudiauit. Nam & nobilis & caſta erat, ſeque & animam & corpus ab omni libidine intactã ſeruaturam eſſe Chriſto promiſerat. Vt autem certior facta eſt eũ propterea furore ac rabie præcipitem agi, rationem excogitauit, per quam & pudicitiam ſuã incolumem retineret & ipſius ignẽ extingueret. Attonſo enim, vel, vt rectiùs loquar, abraſo vniuerſo crinium ornatu & elegãtia facieque ſuâ cinere aquâ permixto delibutâ, eũ ad ſe acciuit, eique cùm ingreſſus eſt, dixit: Tune hanc deformitatem amas? Ille verò tamquã ex furore reuocatus, non modò libidinis ignẽ extinxit, verùm etiã ingentis poſtea caſtitatis amore flagrauit.* Benè ad hoc propoſitum S. Gregorius lib. 26. moral. cap. 29. ait. *Nihil ſic ad edomandum deſiderium appetituum carnalium valet, quàm vt vnuſquiſque hoc, quod viuũ diligit, quale ſit mortuũ penſet.* Quod vtique fecerunt illi, qui Iezabelem Reginam priùs tam florentem poſteà à canibus deuoratam dixerunt: *Haccine eſt illa Iezabel?* Illa tam ſuperba, ornandi corporis tam ſtudioſa, quam modò pictis ſtibio oculis & capite mitra redimito vidimus, quæ toti regno ipſique Regi imperabat? 4. Reg. 9. Vidit hoc etiam ipſe Rom. Seneca, qui alicubi ſcripſit: *Libidinis initia continebit, qui exitum cogitabit.*

VI. Precatio aſſidua. VI. Precatio feruens & aſſidua. Hanc medicinam indicat Salomon Sap. 8. cùm ait: *Vt ſciui quoniam aliter non poſſem eſſe continens, niſi Deus det: adij Dominum & deprecatus ſum illum ex totis præcordiis meis.* Quamquam enim ad omnia vitia expugnanda & virtutes comparandas indigemus Dei auxilio, adeoque & oratione, maximè tamẽ ad vincendam libidinem, (quia potentiſſimus hoſtis eſt, planè hominem excæcans) & acquirendam caſtitatem, Angelis cognatam, hominibus quaſi peregrinam. Itaque oratio & quidem feruens hanc impetrare poterit, præſertim ſi amori Dei coniuncta ſit. *Amor enim amorẽ excludit, & ignis ſpiritus ignem,*

inquit Ioan. Climachus, quemadmodum & aqua frigida frigus è membris extrahit. Certè Ioſeph amore domini ſui, qui omnia ſua ei crediderat, excuſſit amorem impurum dominæ ſuæ. Gen. 39. Quis enim amans Deum, poſſit ei præferre vilem voluptatem? quis deſtruere eius imaginem? Quòd ſi etiam lachrymæ ex hoc amoris fonte profluant, tantò fortior erit precatio. Ita enim B. Laurentius Iuſtinianus hom. 1. de pœnit. ſcribit: *Vitium libidinis, quod membra inceſtat, lachrymarum vbertas extirpat.* Et Hugo Victorinus l. de carn. nuptiis vit. *Duobus modis*, inquit, *ignis extinguitur, ſcilicet dum ſubtrahũtur ligna, vel aſpergitur aqua. Sic luxuria flumina, dũ ſubtrahũtur carnis incentiua, vel dũ mens irrigatur lachrymarũ affluentiâ, ſuffocatur ne noceat.* Egregium huius rei exemplum refert S. Odo 2. Abbas Cluniacenſis de S. Geraldo Comite Aureliacenſi adhuc iuuene, cui humani generis hoſtis *quandam iuuenculam eius oculis ingeſſit. Qui dum in eâ colorẽ nitidula cutis incautus attenderet, mox in delectatione illius molleſcere cœpit. O ſi protinus intellectu conſpexiſſet, quid ſub cute lateret! quia nimirum nihil carnis pulchrum eſt, niſi fucus pellis. Auertit ille oculos, ſed ſpecies per ipſos cordi impreſſa remanſit. Itaque augebatur, illiciebatur & cæco igni adurebatur. Tandem victus mittit ad patrem puellæ, quiſe nunciat nocte venturum. Sequutus ille nuncium, violenter ad interitum animæ feſtinabat. Interim verò ſicut ſolent captiui inter vincula, priſtinæ libertatis gementes memorati, ſuſpirat Geraldus & conſuetã diuinæ dilectionis dulcedinem recolebat. Et licet agro affectu, rogabat Deum, ne ſe illa tentatio penitus abſorberet. Venitur ad condictum, intrat hoſpitium puella, quia frigus erat, ſtetit in facie iuxta focum. Geraldum verò iam diuina gratia reſpexerat, cui tam deformis eadem puella mox viſa eſt; vt non crederet eam eſſe quam viderat, donec pater eius ipſam eſſe aſſereret. At ille intelligens id non ſine diuino nutu fieri quod eadem iuuencula non eandem venuſtatem in eius oculis haberet, mox ad Chriſti miſericordiam ſe recolligit, & profundè ſuſpirans concitus equum aſcendit, & nil cunctatus gratias agens Deo, raptim abire properauit. Nimius algor frigoris tum fortè ingruerat, cui ſe totâ nocte torreri permiſit, vt ſcilicet praua delectationis teporem glacialis aſperitas puniret. Iubet autem protinùs patri, vt hanc nuptui traderet. Quam & libertate donauit, & quoddam prædiolum iure teſtamentario conceſſit.* Apud Surium 18. Nou.

VII. Dignus & frequens S. Communionis vſus.

VII. Dignus & frequens S. communionis vſus. Nihil profuere Hæmorrhoiſſæ medicinæ aliæ, profuit tactus Chriſti. Ergo ſi forſan prædicta remedia nihil dum effecerunt, adhibeatur hoc poſtremum, quo Chriſtum in Euchariſtiâ, cum omni reuerentia & humilitate tangimus. *Quòd ſi ſolo tactu Chriſti, (vt in hac muliere) corrupta redintegrantur; quomodo non viuemus & manducamus?* ait D. Cyrillus Alexandr. lib. 4. in Ioan. cap. 14. Eſt enim, *ibi vinum germinans virgines*, Zach. 9. Meritò de hoc intelligimus, quod S. Ambroſius de Chriſto ſcribit in cap. 5. Lucæ: *Nouum medicamentum nouus magiſter adinuenit. Non de terra non pullulat, imprudens eſt omnis creatura huius cõfectionis. Venite omnes, qui variis peccatorum varias paſſiones; vtimini peregrino medicamento, quo venenum ſerpentis excluditur*; illius nimirum ſerpentis, qui ſuo afflatu carnis incendium in primis parentibus eorumque ſobole excitauit. Selenus amnis vim habere dicitur, extinguendi cupiditatem carnis & amorẽ, teſte Pauſania in Attic. Longè nobilior Seleno fons eſt S. Euchariſtia, qui, vt ait ſanctus Chryſoſtomus (apud Corn. in illum textum) *impuri amoris flammas reſtinguit & regiam in nobis reformat imaginem.*

Vidimus non deeſſe remedia huic morbo, quamquam difficillimo. Supereſt nunc, vt præſcriptis vtantur medicinis; qui medela indigent, culpâ alioquin ſuâ, ſi pereant, peribunt. Audient enim alioquin illud Ier. 8. *Numquid reſina non eſt in Galaad? aut Medicus non eſt ibi? quare igitur non eſt obducta cicatrix filiæ populi mei?*

THEMA SECVNDVM.

Inanis gloria grandis ignominia.

1. *Quia ludibrio dæmonum hominem exponit.*
2. *Seruum facit ambitioſum.*
3. *Hominis inanitatem oſtendit.*
4. *Stultitiam ambitioſi prodit.*
5. *Exploditur ab hominibus.*
6. *A Deo deſpicitur ac deprimitur.*

Exiit fama hæc in vniuerſam terram illam.
Matth. 9.

PRofundum Apoſtoli Pauli dictum, eſt 1. Cor. 1. *Quæ ſtulta ſunt mundi, elegit Deus, vt confundat ſapientes.* Sapientes huius mundi vt famam ſibi comparent, ſtruunt ædificia & affigunt eis nomina atque inſignia ſua, adſciſcunt magnificos titulos, ducunt pompas, adornant ludos & ſpectacula, typis vulgant ſtemmata ſua; & tamen per hæc omnia parum aut nihil efficiunt, quo modo Annon ille Carthaginenſis, qui ad diuulgandum nomen ſuum & diuinos ſibi comparandos honores coëmit plurimas aues docuitque cantilenam illam: *Annon eſt Deus*; ſpe tamen deluſus, & potiùs deriſus eſt, quando emiſſæ aues & vnà cum libertate ad conſuetum victum reuerſæ, cecinerunt non quod Annon, ſed quod natura eos docuerat; vti refert Ælianus lib. 14. var. hiſt. c. 30. Aliam viam iniit Chriſtus, & quidem contrariam, quam mundus ſtultam reputat: magnifica enim opera & miracula ſua occultari iuſſit; vti hodiernum illud excitatæ à mortuis puellæ. *Præcepit illis vehementer*, inquit D. Marcus cap. 5. *vt nemo id ſciret.* Et tamen interius factum hoc Chriſti vbique diuulgatum eſt. *Exijt fama hæc*, inquit Matthæus, *in vniuerſam terram illam.* Deſipit ergo mundus, quando per inanem gloriam comparare ſibi famam & honorem quærit; cùm eo modo perdat & extinguat potiùs, id quod hîc oſtendere conabimur.

I. Quia ludibrio dæmonum hominem exponit.

I. Vitium iſtud hominem ludibrio dæmonum exponit. Illi enim quando armis ſuis vincere nos nequeunt noſtris nos inuadunt, conuertendo opera noſtra bona in tela & retia ad ſternendum & capiendum nos, dum iis dilaudatis ad inanem gloriam euehunt. *Vitiorum auctor Dæmon*, inquit B. Fulgentius ep. 5. ad Probam cap. 15. *in eo quod non poteſt vincere vitijs ſuis, vincit virtutibus alienis: armis, quibus eliditur, ſurgit; & virtute, quâ deiicitur, deiicit: laudat, quâ ſe proſpicit ſuperari, virtutem, vt victus poſſit captiuare innocentem.* Hinc ipſum aggreſſus Chriſtum, cùm ſe aliis armis nihil in eo tentando proficere cerneret, ad eius laudes recurrit, clamans: *Scio quis ſis: Sãctus Dei.* Marci 1. Verùm à Chriſto repulſus & tacere iuſſus eſt. Mirum diabolici huius ludibrij ſpecimen recenſet Climachus gr. 21. *Notauit*, inquit, *quidam ex his, qui videre acutiùs poterant, narrauitque quod viderat, Cũ ſederem, inquit, in cœtu quodã, aduenientes ad me, cenodoxia & ſuperbia dæmones iuxta me ex vtraq; parte ſederunt, & vnus ex his quidem digito ſuo illo nouiſſimo pulſauit latus meum, hortans vt aliquid quod ad contemplationẽ pertineret, ſiue opus quodlibet in deſerto à me geſtũ loquerer. Quem cùm à me expuliſſem dicens: Conuertantur retrorſũ & erubeſcant, qui mala cogitant mihi; protinus is qui à ſiniſtris erat ad aurẽ mihi dixit: Eya bene feciſti, magnuſque effectus es, quippe qui imprudentiſſimã matrẽ meam viceris. Ad quẽ ego ritè ſequentes verſus aſſumens, dixi: Auertantur ſtatim erubeſcentes, qui dicunt mihi: Eya bene feciſti. Eundem ego cùm interrogaſſem quomodo inanis gloria ſit ſuperbiæ mater, ita reſpondit: Laudes, inquit, animam eleuant & inflant; porrò cùm anima ad elationem venerit, iam tunc illam ſuperbia aſſumens in cœlum vſque attollit, & vſque ad abyſſos deiicit.* Ludunt ergo cum ambitioſo dæmones, vti pueri cum pilâ, in altum eam proiiciunt, vt ad manum decidens fortiùs percutiatur & procul elidatur. Ludunt vti vulpes ludere cum veſpis ſolet; caudam enim ſuam hirſutam in veſparias cellas immergit, & vbi veſpæ magno numero ei, velut vlturæ ſuis aculeis iniuriam, adhæſerint, ad terram vel parietem allidit: ita veſpas necat; & poſteà earum fauum deuorat impunè, vti refert Ælianus lib. 4. hiſt. anim. c. 39. Inſidiatur etiam dæmon bonorum operum fauis. At exerimus aculeos? ſtrenuè pugnamus contra exurgentem elationem? Tum illi: Euge! belle! acclamat iam viciſti, iam ſanctus es. Cui ſi adhæreamus, tum allidit nos, & ſurripit fauum noſtrum. Aggreſſus eſt hac cauda Simeonem Stylitam in columna ſtantem & parum abſuit quin iam iam adhæſurum caudæ ad terram allideret. Etenim vt Antonius eius diſcipulus ſcribit in eius vita cap. 6. transformauit ſe in angelum lucis *fulgens in ſplendore cũ equis igneis, & currus igneus apparuit iuxta columnam, vbi ſtabat beatus Simeon, illuxitque cũ fulgore & ſplendore quaſi ſpecie Angeli fulgens. Et dixit Diabolus blandis ſermonibus: Simeon audi verba mea, quæ tibi Dominus mandauit. Miſit me Angelum ſuum cum curru igneo & equis igneis, vt rapiam te, quomodo rapuit Eliam. Tempus tuum iam eſt: Et tu ſimiliter aſcende iam mecum in currũ, quia Dominus cœli & terræ tranſmiſit hunc, aſcendamus*

Fabri Auctarium in Dominic.

pariter in cœlos, vt videant te Angeli, & Archangeli cum Maria matre Domini, cum Apoſtolis & Martyribus, Confeſſoribus & Prophetis: quia gaudent videre te, vt ores Dominum, qui te fecit ad imaginem ſuam. Et iam locutus ſum tibi, ne tardes aſcendere. Simeon completa oratione dixit: Domine vis rapere me peccatorem in cœlum? Et eleuans dextrum pedem, vt aſcenderet in currum leuauit dexteram manum & fecit ſignaculum Chriſti. Cùm ſignum crucis feciſſet, continuò Diabolus nuſquam comparuit, &c.

II. Seruum facit ambitioſum.

II. Seruum facit ambitioſũ, qui cupiebat fieri dominus, quod teſtatur inprimis Philo l. de Ioſeph. *Nam*, inquit, *qui aurã populi captans concionaturus locum ſuperiorem aſcendit, ſicut venalitius ſeruus fit ex ingenuo propter honores, quos videtur accipere, addicens ſe innumeris dominis.* Solebant enim vænales ſerui in locũ altiorẽ aſcendere, vt omnibus conſpicui eſſent & emptores allicerent: quod ipſum etiam agit, qui gloriam hominum aucupatur: vænalis eſt, emptorẽ expectat, cui ſe pro vana laude vendat. Imò S. Chryſoſtomus hom. 45. ad pop. mancipiis viliorem aſſerit. *Non poteſt*, inquit, *gloriæ ſeruus homo, non omnium ſeruus eſſe, & ipſis ſeruilior mancipiis. Non enim talia noſtris præcipimus ſeruis, qualia captiuus ſuis illa: turpia & dedecore plena negotio loqui facit & pati: & maximè cùm obſequentes viderit imperia magis intendit. Fugiamus itaq; fugiamus hanc ſeruitutem.* ſic ille: Certè qui ſectatur gloriam alios laudare priùs & extollere eiſq; blandiri, nonnullos præter dignitatem colere debent ac ſolent, vt viciſſim extollantur & æſtimentur; ſeipſos deprimere infra alios ſolent, vt aliis præferantur: ad infimum ſe locũ ponunt, vt inde ad ſummũ eueхantur. Quare ſeruile hoc vitium ad infideles tantùm ſpectat, qui præter humanam iſtam & inanem gloriam, aliam, quæ à Deo eſt, veram & ſolidam neſciebãt, adeoque nec quærebant: vnde honeſtiſſimi quique Ethnicorum & vanæ gloriæ aucupio continere ſe non poterant. Teſtis eſt Chryſ. hom. 27. in Ioan. *Da mihi*, inquit, *apud Gentiles aliquem omnibus affectibus & malitia liberũ, non inuenies. Nã qui apud eos magni habentur, & pecuniæ & ventri, vt aiunt, dominãtur maximè autem hominum gloriæ ſeruierunt.* Vnde *eum, qui honoris hîc collati appetens eſt*, ait Gregorius Nyſſenus de ſcop. Chriſt. *Dominus inter infideles recenſet*, Ioan. 5. dicẽs: *Quomodo vos poteſtis credere, qui gloriã ab inuicẽ accipitis, & gloriã, quæ à ſolo Deo eſt, non quæritis?* Talis inter Ethnicos fuit Plinius ille, cæteroquin homo moderatis valde moribus, qui lib. 9. Epiſt. ſcribit: *Ego celebritate nominis mei gaudere non debeo: Ego verò gaudeo & gaudere me dico. Et cur? quia neſcio quis alteri dixerit: Vides hunc? Plinius eſt.* ô viliſſima mancipia!

III. Hominis inanitatẽ oſtendit.

III. Inanitatem hominis oſtendit & miſeram nuditatem dum vile honoris palliolũ quærit ad ſe contegendum; quod ita oſtendit Dorotheus de humilitate doctr. 2. *Vt indutus quis purpurâ & ſerico, ſi ei iniiciatur lacerna immunda, declinat illam & fugit, ne indumentũ pretioſũ commaculet. Sic viri ſancti virtutes præclariſſimas induti humanam gloriã deuitant, ne ab ea dehoneſtentur. Qui autẽ gloriæ cupidi ſũt, hi mihi ſimiles nudo videntur, qui vſquequaq; circuit vt lacernã vllã inueniat, vel aliud quidpiã, quo poſſit nuditatẽ ſuã tegere. Ita*

virtute ſpoliatus, humanā gloriam, quâ ſe obumbret, ſectatur. Hoc tamen inani tegumento non plus condecoratur, quàm ſi aſellus aureis phaleris adornetur, & propter eà generoſo equo ſe æquare aut etiam præferre vellet, vti dixit Iſidorus orat. de humilit. to. 1. Nemo enim ideò melior, nobilior aut ſapientior fit, quia talis reputatur, & ſi ipſe talem ſe exiſtimat, hoc ipſo ſe inanem prodit. Agricolis placent ſpicæ ad terram inclinatæ: quæ enim in altum ſeſe erigunt, vacuas ſe demonſtrant. Qui ſtudiorum causâ Athenas nauigabant, primum ſapientes; deinde Philoſophos ſeu ſapientiæ ſtudioſos; demum vbi profecerunt, idiotas & ignaros ſe appellabant, referente Meandro apud Plut. l. de profectu morum. Par ratio de virtute & aliis dotibus; qui enim ijs reuerà eſt præditus nihil aut parum ſe habere agnoſcit: qui verò adhuc tyrunculus parum aut nihil earum poſſidet, diuitem ſe reputat. Tales erant Corinthij illi ad quos ſcribit Apoſtolus 1. Cor. 4. *Iam ſaturati eſtis, iam diuites facti eſtis.* Per ironiam loquitur, vt Chryſoſtomus, Anſelmus & alij intelligunt & vult dicere: Iam doctores facti eſtis, cùm vix tyrones & diſcipuli ſitis veræ ſapientiæ Chriſtianæ: iam diuites virtutibus vobis videmini, cùm nondum exueritis veſtram paupertatem.

IV. Stultitiã ambitioſi prodit.

IV. Stultitiam ambitioſi prodit. Quod imprimis ſanctus Bernardus ſerm. de natiuit. Ioan. Baptiſtæ ita oſtendit: *Stultus*, inquit, *vt Luna mutatur. Quia enim ſplēdet Luna ſine feruore modò plena, modò exigua, modò nulla videtur. Mutuatum ſiquidem lumen numquam in eodem permanet ſtatu, ſed creſcit, deficit, extenuatur, adnibilatur & penitùs non comparet. Sic ſic qui conſcientias ſuas in alienis labiis poſuerunt, modò magni, modò parui ſunt, modò nulli, ſecundùm quod adulantium linguis vel vituperare placuerit vel laudare.* Et ſerm. 13. in Cant. *Stultus ſum ſi ciſtella labiorum tuorum conſcientiam meam credidero, & cœpero eā mendicare abs te, cùm habere voluero. Nōne nempe in tuo arbitrio eſt probare me vel improbare, prout volueris? Sed ſi retineo penes me ipſe fideliùs ſeruo mihi, &c.* Idem ex alio capite oſtendit D. Chryſoſtomus hom. 19. in Matth. *Cum ſtoliditatis eſt*, inquit, *vt* (homo) *ad ſpectandas virtutes eius rege properante, illū quidem relinquat ac negligat, ab egenis verò atque mēdicis ſpectari velit, ab eiſque potiùs laudem requirat?* Habes hîc fortaſſe centum aut etiam plures tui ſpectatores, ſed quid hi reſpectu Angelorum & Beatorū in cœlo? Quid reſpectu Dei ipſius, niſi egeni & mendici! *Non vides*, ait idem Chryſoſtomus hom. 5. in Gen. *in equorum ludis, quomodo hi, qui equos agitant, non aduertunt plauſum populi aſſidentis, nec voluptatem ex eo plauſu capiunt, ſed in vnum Regem in medio ſedentem oculos intendūt, ac ad nutum eius attendentes totam multitudinem deſpiciunt?* Eandem ſtultitiam ex alio fonte depromit Paſchaſius lib. 4. in cap. 6. Matth. *Dic quaſo*, inquit, *quis vmquam agricola, quamuis ruſticus ideò colit agrū, & ſeminauit tantùm vt videatur ab his, qui tranſeunt? Vel quis vmquam, niſi ſtultus ſit, finem laboris ſui collocat in aſpectu hominum, vt nihil ex eo aliud requirat?* At hoc agit is, qui vanam gloriam ſectatur in operibus ſuis.

V. Exploditur ab hominibus.

V. Exploditur ab hominibus; qui tametſi coram quidem ad placitum loquantur ambitioſo, à tergo tamen illudunt; non ſecus atque aues illæ garrulæ, quæ Annoni, dum eius domicilio & pabulo gaudebant, nomen eius decantabant; at vbi foras euolarunt, non iam Annonis nomen, ſed quam à natura didicerant, cantilenam repetebant. Solet enim id hominum genus, quod altiora cogitat, exoſum eſſe aliis, qui minimè æquis oculis aſpiciunt ſui ſimiles aut inferiores ſupra ſeſe euolantes. *Cùm enim genus humanum contentioſum ſit*, inquit D. Chryſoſtomus hom. 18. in Matth. *nullum magis oppugnat, quàm elatos, arrogantes ac inanis gloriæ ſeruos.* Ambitio enim inuidiam parit, inuidia iram & indignationem in eum, qui eundem honorem ambit, ne eum ſibi præripiat. Hinc inter ipſos Chriſti diſcipulos orta eſt contentio, cùm illorum duo peterent à Chriſto eminentiorem locum; *audientes* enim *decem*, inquit Matthæus cap. 20. *indignati ſunt de duobus fratribus.* Quærit Caietanus ingenioſè, cur indignati ſint de duobus fratribus, non de eorum matre, quæ pro filiis perorabat, & acutè reſpondet: *Quia*, inquit, *non agrè ferūt peccatū aut ignorantiā, ſed poſtponi.* q.d. non attendebant ad eorum ignorantiam & ambitionem, ſed ad ſuam ignominiam & depreſſionem, quàm ex filiis potiùs, quàm ex matre, prouenturam ſibi timebant. Eadem de cauſa ambitioſi aliorum incurrunt odium, indignationem & contemptum, quia per illos ſe viliores fieri exiſtimant & illis poſtponi. *Sicut luxurioſus*, inquit D. Chryſoſtomus hom. 63. in Matth. *à perfruenda voluptate per affectionem & perturbationem impeditur, cùm qui valde laſciui muliebreſque ſunt, eos veluti mancipia mulieres cōtemnant, nec ipſis tamquā viris vmquam vti dignantur, ſed colaphis cadentes, atq; deſpuētes huc atq; illuc circumducentes ac omnia imperantes, ſolūmodò irrident atq; illudūt: ſic eo qui plurimū ſibi arrogat & inanis cupiditate gloriæ furit, ac magnū quēdā atq; ſublimē ſeipſū arbitratur, nihil profectò deſectius. Cū enim genus humanū cōtentioſum ſit, nullū magis oppugnat, quā elatos, arrogātes ac inanis gloriæ ſeruos*

VI. A Deo deſpicitur ac deprimitur.

VI. A Deo deſpicitur ac deprimitur. Ita enim Prou. 8. ait æterna Dei Sapiētia *Arrogantiam & ſuperbiā & viam prauam & os bilingue deteſtor.* Et Iſa. 13. *Arrogantiam fortium humiliabo.* Huiuſmodi fortis & inanis gloriæ venator fuit Balſaſar, qui cùm mille optimatibus ſuis inſtruxiſſet regium conuiuium, *præcepit iam temulentus, vt afferrentur ad menſam vaſa aurea & argētea, quæ aſportauerat Nabuchodonoſor pater eius, de templo, quod fuit in Ieruſalem, vt biberent in eis Rex & optimates eius, vxoreſque eius & concubinæ eius.* Dan. 5. Sed quo fine iſtud egit? vtiq; oſtēſurus gloriā & potentiam ſuā in ſpoliis templi Iudæorum, quos ſibi iam ſubiectos haberet, vaniſſimam inde laudem captans. Sed enim mòx deprimitur hæc inſolentia, trium digitorum triumque verborum ſcriptura, interitum regni & Regis ſimul ei denunçiante. Cauſā explicat ei Daniel eodem capite: *Tu quoq; Balſaſar non humiliaſti cor tuum, cùm ſcires hæc omnia* (quomodo ſcilicet pater eius depreſſus eſſet ad ſuperbiā, & ad beſtias ſyluæ damnatus) *ſed aduerſum*

dominato-

dominatorem cœli eleuatus es, & vaſa domus eius allata ſunt coram te, &c. *Porrò Deum, qui habet flatum tuum in manu ſua, & omnes vias tuas, nō glorificaſti.* Quid actum? Eadem nocte, durante adhuc conuiuio, Cyrus occupauit Babylonem, & interfecit Balſaſarem, occupauitque regnum eius. Vnde illudit ipſi Iſaias c. 14. dicens *Detracta eſt ad inferos ſuperbia tua, concidit cadauer tuum: ſubter te ſternetur tinea, & operimentū tuum erunt vermes.* Et infrà: *Proiectus es de ſepulchro tuo* (h. e. excluſus Regum ſepulchro) *quaſi ſtirps inutilis pollutus & obuolutus cum his, qui interfecti ſunt gladio, & deſcenderūt ad fundamenta laci quaſi cadauer putridum.* In foueam ſcilicet vnà cum aliis gladio Cyri cæſis proiectus. En quàm potenter potens iſte depreſſus eſt propter vanam illam inſolentiam & iactantiam in proferendis ſacris ſpoliis! Quis non metuat ſibi ab inani gloria? Sed recentius eiuſdem vitij ſupplicium intueamur. Carocus Wandalorum Rex cum magna multitudine Germaniam peruagatus, aſſenſu Germanorum traiecto Rheno Gallias inuaſit, & vaſtata per gyrum patria, indigenas grauiter afflixit. Ei mater, deteſtabilis mulier a cuius nutu pendebat, tale dedit conſilium: Fili, ſi nomen quæris æternum, omnia ædificia, quæ cæteri Reges & Principes conſtruxerunt, deſtrue, & homines, quibus illi pepercerunt, occide: Tu enim neque pulchriora poteris ædificia conſtruere; quàm dudum illi conſtruxerunt, neque pietate, modeſtia ſiue clementia, illis parcendo, quos viceris, nomen tibi facere glorioſum. Impiæ genitricis malo vſus conſilio Carocus, Rheno tranſmiſſo Moguntiam vrbem Ciſthenanam cum habitatoribus cunctis deleuit, incendit ac funditus deſtruxit. Deinde Wormatiam, poſteà Spiram ſimili furore aggreſſus, interfectis ciuibus cunctis quos reperit, ſubuertit. Inde mouens Treuirorum antiquiſſimam vrbem Ciſmoſellanam obſedit, cepit, & vix paulum à clade Francorū reſpirantem deſtruxit. A Treuiris monuit ad metenſem, quam cepit, ſubuertit, cunctis habitatoribus eius necatis. Inde progreſſus interiorē Galliam intrauit, & poſt multarum vrbium deſolationes, Arelatenſem poſtremò ciuitatem obſedit, vbi à milite quodam nomine Marcio captus, & vinculis conſtrictus per omnes ciuitates, quas deuaſtauerat, eſt circumductus cum ludibrio, & vitam nimis impiam digna morte finiuit. Ex libro 1. Compendij Ann. Ioan. Trithemij. En igitur quàm verè dixit Sophar in l. Iob c. 20. *hoc ſcio à principio, ex quo poſitus eſt homo ſuper terram, quod laus impiorum breuis ſit, & gaudium hypocritæ ad inſtar puncti. Si aſcēderit vſque ad cœlum ſuperbia eius, & caput eius nubes tetigerit: quaſi ſterquilinium in fine perdetur, & qui eum viderint, dicent: Vbi eſt? Velut ſomnium auolans non inuenietur, tranſiet ſicut viſio nocturna.* Rectè & appoſitè; quid enim vanæ gloriæ plauſus in corde ambitioſi niſi ſomnium & viſio nocturna? Refert Ariſtoteles in l. de mirab. auſcult. n. 10. in Abydo, inſanum quendam hominem ingreſſū in theatrum vacuum, multoſque dies illic diligenter, tanquam in eo eſſent hiſtriones, applauſiſſe & acclamaſſe admirabundum. Cæterùm mente recepta dixiſſe, *nunquā ſe vixiſſe ſuauiùs.* Habetis in hoc inſano viuam ambitioſorum imaginem, qui ingreſſi in hoc mundi theatrum, ex inani hominum laude, admiratione, plauſu ſibi applaudunt & congratulantur; ſicque miſeri licet & omni virtute atque excellentia deſtituti imaginantur ſe, neſcio quos ſapientes & heroes eſſe, vitamque beatam ducere, quaſi in cœlo conſtituti, cùm interim ſint *miſeri & miſerabiles, & pauperes & cæci & nudi.* Apoc. 3.

Quiſquis ergo veram, ſolidam & ſtabilem aſſequi vult gloriam, non ineat hanc viam; quam fruſtrà & cum ludibrio tentauit ſtultus Annon; ſed eam potiùs teneat, quàm Dei Sapientia, Chriſtus, nobis hodie monſtrauit: virtutes ſuas occultet earumque venenum inanem gloriam fugiat.

THEMA TERTIVM.

peccator ſimilis mortuo.

1. *Quia ſenſu caret.*
2. *Quia caret omni vitali operatione.*
3. *Quia perdit ruborem, & pallorem contrahit ac deformitatem.*
4. *Quia ſanniem & fœtorem infamia immittit.*
5. *Quia ſenſim putreſcit & ſepelitur.*

Filia mea modò defuncta eſt.
Matth. 9.

NOn immeritò quis dubitet de filia Iairi, viuáne adhuc, an defuncta fuerit, cùm ad eam Chriſtus vocaretur. In Matthæo enim pater ait: *Filia mea modò defuncta eſt.* In Marco verò: *Filia mea in extremis eſt*, ergò adhuc viua erat. Rurſum in via occurrit quidam & ait: *Quia mortua eſt filia.* Quo audito Chriſtus: *Salua erit*, inquit. Denique in ipſa Iairi domo plāgunt puellam tibicines, velut mortuam: Chriſtus verò: *non eſt mortua*, inquit, *ſed dormit.* Quid hoc ſibi vult? Non eſt difficilis reſponſio. Viuebat adhuc puella, cùm Chriſtus vocaretur; ſed paulò poſt defuncta eſt: vel quam extremè laborantem domi pater reliquerat, ſuſpicabatur iam extinctam. Porrò quæ aliis mortua erat, Chriſto dormiebat, qui eam mox ſuſcitaturus erat. Senſu morali deſignat hæc puella quemcumque peccatorem: de quo etiam meritò quis dubitet, viuuſne an mortuus ſit. Etenim mundus eum viuere putat: econtrà Chriſtus Dominus mortuum teſtatur Apoc. 3. nuncians Epiſcopo Sardicenſi: *Nomē habes quòd viuas, & mortuus es.* Viuebat enim mundo, ſed mortuus erat Deo: habens vitam naturæ, carens vita gratiæ. Quod etiā diſcimus ex Apoſtolo, qui 1. ad Timoth. 5. ait; *Vidua, quæ in deliciis eſt, viuens mortua eſt*; ſecundùm animam videlicet. Deinde ex S. Auguſtino, qui in l. de 10. precept. & plagis ait de peccatoribus: *Mortui ambulant, & viuentes portant funera ſua. Viuere quidem videntur in corpore, ſed mortui probantur in corde.* Porrò nunc videamus, an & qua ratione peccatores mortuis ſint ſimiles.

I. Mortuus omni ſenſu caret, adeoque inſtar ſtipitis & trunci, quomodocumque tunda- I. Quia ſenſu caret.

tur, trahatur, cædatur, nihil mouetur. Ita fere peccator, maximè dum delinquit & cùm in peccato inueteraſcit. Delectatio enim peccati obtundit illi ſenſum & quaſi abſorbet, vt ad nihil aliud aduertere animũ poſſit. Vnde apud Sapientem Prou. 23. ita loquitur: *Verberarunt me, ſed non dolui: traxerunt me, ſed ego non ſenſi.* In quem locum S. Gregorius 3. p. paſtor. admonit. 33. ait: *Mẽs quippe à curâ ſuæ ſolicitudinis dormiens verberatur & nõ dolet; quia ſicut imminẽtia mala nõ proſpicit: ſic nec quæ perpetrauerit, agnoſcit Trahitur & nequaquam ſentit; quia per illecebras vitiorum ducitur, nec tamen ad ſui cuſtodiã ſuſcitatur.* Sicut enim ebrius nihil verberum ſentit, nihil curat, nihil cauet, velut homo emotæ mentis: niſi poſtmodum excuſſa demum ebrietate: ita & peccator, dum voluptatis vinum bibit non curat reprehenſiones, non timet Deum, non cauet infernũ, nec minas aut promiſſa Dei æſtimat; niſi poſtquam vel reſipiſcit, vel in gehennam ruit. Reperiuntur piſces glacie concreti, qui nec ſentiunt, nec mouentur, priuſquam in patinas coniecti elixentur; ait Theophraſtus apud Athen. l. 8. Simillimi his piſcibus ſunt ſtupidi peccatores, qui non aduertunt vbi ſint, quid agant, quid periculi ſibi immineat, donec vel igne pœnitentiæ tacti euigilẽt, vel vrantur igne ſtygio. Similis ſtupor occupauerat Dauidem, quando in peccatum lapſus eſt & per nouem menſes in eo obdormiuit. Oblitus enim fuit Dei ſui, beneficiorum tam multiplicium ab eo acceptorum, nec non promiſſionum ſibi factarum, deneque præceptorum Dei; *Non occides, non mæchaberis*: neque aduertit Deum vbique præſentem, ſceleri ſuo aſſiſtentem, omniaque cernentem ac poſtremò iudicantem. E quo ſuo lethargo non euigilauit, niſi poſtquam voce Prophetæ obiurgatoria, quaſi malleo percuſſus eſt, dicente: *Quare ergo contemſiſti verbũ Domini vt faceres malum in conſpectu meo?* 2. Reg. 15. Quantus ſtupor eſſe debuit in Ozia Rege, dum officium ſacerdotum vſurpans, non aduertit terræ motum intereà exortum, (vt habet traditio Hebræorum apud Hug. Card. ad 4. Reg. 15. v. 5.) nec Solis inſolitum fulgorem, ſacerdotum reprehenſionem, dicentium id munus non eſſe Regis, ſed ſacerdotis? 2. Par. 26. Quantus ſtupor Iudæorũ, qui tot ſignis & prodigiis patiente Chriſto viſis, nihil planè commoti ſunt, vt errorem ſuum agnoſcerent, lapidibus & petris duriores? Bene de his dicitur Pſ. 118. *Coagulatũ eſt ſicut lac cor eorum.* Chald. *obduratus eſt ſicut lac.* Sed quomodo ſicut lac? quia lac facilè quidem tractatur & varias formas ſuſcipit, ſolùm tamen inter omnes humores cœli imaginem non refert, quoniam terrenũ eſt. Talis eſt ergo peccator alias omnes cogitationes in cor admittit, ſolis cæleſtibus exceptis: quo modo ſeniores illi duo improbi *euerterunt ſenſum ſuum & declinauerunt oculos ſuos, vt non viderent cælum neque recordarentur iudiciorum iuſtorum.* Dan. 13. *Quomodo*, inquit D. Chryſoſtomus hom. 11. in 1. ad Cor. *latrones & murorum effoſſores, quando volunt aliquid pretioſum rapere, lucerna extincta hoc agunt: ita etiam in peccantibus facit corrupta ratio.*

II. Mortuus homo nullas habet vitales operationes, non loquitur, non audit, non videt, non ambulat, non canit, neque ludit &c. Idem videre eſt in homine peccatore. Cæcus eſt, quia non videt quem & quantum offenderit, nec periculum in quo verſatur. Vnde queritur de illo per Iſaiam c. 24. *Quis cæcus, niſi qui vanundatus eſt?* ſcilicet ſub peccato. *Nec enim facerent mala*, inquit D. Chryſoſtomus hom. 53. Op. imperf. *ſi cogitarent Deum aut intelligere, aut videre quæ faciunt.* Cæcus eſt, quia nõ videt imminentem ſibi diuinæ iuſtitiæ gladium. *Quanti ſunt peccatores*, ait idem Chryſoſtomus hom. 2. in Pſ. 50. *& ſecuri degunt! quanti rapiunt & non volunt intelligere, quoniam iniquè agunt? quanti deuaſtãt viduas & diripiũt pupillorũ facultates! quanti circumueniunt aliena matrimonia! quanti tribulãt orphanos & agnoſcere nolunt ſuperuenturã ſibi calamitatem!* Fatetur hoc de ſeipſo Dauid in peccato adhuc exiſtente, Pſalm. 39. *Comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui vt viderem.* Surdus eſt, quia nõ audit bonas inſpirationes, correctiones & inſtructiones, vt cit. Iſaiæ cap. teſtatur Deus: *Quis ſurdus, niſi ad quem nuncios meos miſi?* Fatetur ipſemet epulo in flãmis inferorum, qui petiit ad 5. fratres ſuos mitti aliquẽ ex mortuis, eò quòd Moyſen & Prophetas non eſſent audituri. Luc. 16. Nam *ſicut ipſe fuerat affectus*, inquit ibi Chryſoſtomus, *ſic opinionem habet & de fratribus ſuis.* Exemplo ſunt Hebræi illi, qui tam pertinaciter petierunt ſibi Regem, cumque eis Samuel prædixiſſet mala inde prouentura, duriſſimas conditiones & iniquiſſimas leges à Rege, quem petebant, ſibi imponendas, illi planè ſurdi: *Nequaquam* inquiunt, *Rex enim ſuper nos.* 1. Regum 8.

Mutus quoque eſt, quia non audet aperire ſuos defectus, ſed abſcondit quantum poteſt, adeò vt tormentis etiam adigi ſæpe nequeat, ad indicanda ſua ſcelera. Experitur hanc difficultatem in confeſſione, in qua ſe multi ſtrangulant per annos etiam complures, donec ſemet vincant ad oris apertionem. Denique nihil planè agere ad merendum aliquid in cœlo poteſt.

III. Quia perdit ruborem, & pallorem contrahit ac deformitatem.

III. Mortuus rubicundum & roſeum in vultu colorem exuit, & pallorem induit, fitque deformis & abominabilis. Non ſecus etiam peccator hilaritatem mentis, quæ eſt facies quaſi ſerena, perdit, & triſtitiam incurrit, ob remorſum conſcientiæ. Vnde ſub typo Ieroſolymæ lamentatur eum Ieremias cap. 1. dicens: *Egreſſus eſt à filia Sion omnis decor vultus eius.* ad literam, omnis ornatus templi, ſacerdotij, domorum, &c. quando vaſtata eſt & in captiuitatem abducta à Chaldæis. Senſu myſtico idem contingit animæ, quando à peccato inuaditur; ſpoliatur enim Dei gratiâ, pace conſcientiæ, ſpe gloriæ, virtutum ornatu, & abducitur captiua in ſeruitutem Dæmonis. Quamdiu hedera illa, ſeu (vt vertunt 70.) cucurbita viruit ac floruit ſuper Iona, tamdiu exultabat Ionas & quidem *lætitia magna*, vt dicitur Ion. 4. verùm vbi vermis radicem plantæ corroſit, illicò defloruit atque

exarui

exaruit; & Ionas incidit in triſtitiã tantò maiorem, quantò maior fuerat lætitia antegreſſa. Virens illa hedera & florens cucurbita ſtatum gratiæ denotat, qui cor lætitiâ replet, & quaſi conuiuio exhilarat: at vbi vermis peccati ſtatum illum euertit; tum omne illud gaudium vertitur in mærorem. Quod niſi in ſe expertus fuiſſet Dauid, quando in peccatum lapſus eſt, vtique non oraſſet: *Redde mihi lætitiam ſalutaris tui*. Non peteret ſibi reſtitui lætitiam, niſi per peccatum incidiſſet in mœſtitiam. Adhæc ruborem exuit, quando iam peccare ſæpiùs ntiam publicè non erubeſcit: iuxta id Ierem. 3. *Frons mulieris meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere*. Quemadmodum enim veſtis vbi crebrò induitur & quotidiana fit, nullo ampliùs in honore habetur; & quouis etiam ſordido loco, qui eam geſtat, conſidet: ita *impios cùm in profundum venerit peccatorum, contemnit*, ait Sapiens Prou. 18. Quod explicans D. Chryſoſtomus homil. 21. in Geneſ. ait: *Graue eſt capi laqueis Diaboli. Anima enim poſteà quaſi in retibus comprehenſa trahitur: & ſicut ſus in luti volutabro oblectatur: ſic & iſta à malâ conſuetudine obruta ne ſentit quidem peccatorum fœtorem*. Nimirum ſicut is, qui allium comedit, eius fœtorem non ſentit: ſentiunt tamen alij circumſtantes: ita & peccator inueteratus malorum non offenditur ſuis ſordibus, licet offendantur alij.

IV. Quia ſaniem & fœtorem infamiæ emittit.

IV. Mortuus homo ſaniem emittit & fœtorem exhalat non poſt multos dies. Vnde Martha de ſuo fratre dicebat: *Domine iam fœtet, quatriduanus eſt enim*. Ioan. 11. Similiter & peccator fœtorem infamiæ ſpargit, præſertim ſi diutiùs in peccatis ſuis hæreat & obſordeſcat, iamque peccare non erubeſcat. Vnde dixit Sapiens Sap. 1. *Qui loquitur iniqua non poteſt latere*. Multum laborauit Dauid, vt velaret peccatum ſuum, fruſtrà tamen fuit. Reuelatum eſt enim Nathan Prophetæ, ab eoque reprehenſum. 2. Regum 12. Cain etiam occultauit fratrem à ſe occiſum, vt ſcribit Ioſephus: ſed occiſi ſanguis clamauit ad Deum. Geneſ. 4. Abſconderat Achan furtum ſuum in medio tabernaculi: ſed euentus pugnæ ſiniſter reum demonſtrauit. Ioſ. 7. Amnon in occulto compreſſerat ſororem omnibus eiectis: ipſe tamen vix patrato ſcelere cauſam ſuæ manifeſtationi dedit, dum vitiatam ſororem eiecit, ipſi deinde lugubri habitu flagitium fratris prodidit. 2. Regum 13. Inceſtus quoque Ruben patrem minimè latuit. Geneſ. 35. & tandem ab eo caſtigatus eſt. Geneſ. 49. Duos illos ſenes, Suſannæ inſidiatores, ipſæ mutæ arbores prodiderunt, dum vnus dixit eam ſibi viſam ſub pino, alter ſub ſchino. Dan. 13. Idolorum ſacrificulos, qui Regem dementarant, deuoratis à ſe cibis, Belo ſuo appoſitis, cinis pauimenti prodidit, & ad ſupplicium impulit. Daniel. 14. Verè itaque dixit Habacuc cap. 2. *Peccauit anima tua: quia lapis de pariete clamabit, & lignum, quod inter iuncturas ædificiorum eſt, reſpondebit*. Quid quod ipſe etiam Satan, qui inſtigat homines ad peccatum, ſæpe eos prodidit? Vnde non vanè quidem expoſuit rationem, cur S. Antonio appingeretur procellus ad oram veſtimenti eius, & campanula in manu ſancti. Dicebat enim Dæmonem ſuaſurum homini peccatum promittere, quod admiſſum ſub talari eius veſte grauiter tecturus ſit: poſteaquam verò perpetratum eſt, campanulam pulſare, & ſcelus publicare. Quid autem ſequi peccatum ſeu publicum ſeu publicatum, quid è fœda illa ſanie gigni niſi fœtor & infamiæ & confuſionis poteſt? Hinc virtutis ſtudioſi & honeſti omnes nares occludunt: hinc talem peccatorem fugiunt, ne ex eius commercio & ipſi fœtorem contrahant. Certè Sanctus Martinus ipſius Cæſaris, Maximi, conuerſationem & menſam fugit, quòd Imperatores duos, vnum vitâ, alterum regno ſpoliaſſet. Quin etiam leones duo, quos habebat cicures Macarius Roman. Anachoreta, ab eo receſſerunt, poſtquam in peccatum admittendum conſenſum aliquando dederat. In vitis Pp. lib. 1.

V. Quia ſenſim putreſcit & ſequitur.

V. Mortuus homo obrigeſcit & ſenſim putreſcit, denique in eſcam vermibus datur. Idem contingit peccatori, niſi mox reſipiſcat: nã in peccato obfirmatur, indeque deuoluitur ab vno peccato ad aliud, & quaſi vile mancipium vænundatur peccatis. Patet in Abſalone, qui de ſuperbia in homicidium, inde in ambitionem, ex hoc in rebellionem abreptus eſt; vt oſtendit Diuus Chryſoſtomus homil. de Abſalone: *Semper*, inquit, *ſcelera, dum non reſecantur, increſcunt & in augmentum facinoris proſilitur, quoties impunitâ ſecuritate peccatur. Dũ enim in abſalon fratris occiſi facinus non vindicatur, in parricidium Patris recidiuũ facinus iteratur*. Qui proinde non immeritò capillis ſuis arbori implexis hæſit & tribus lanceis transfixus fuit; quia peccatis ſuis quaſi capillis funem ſibi texuerat, peccatis adiiciendo peccata. Vnde talibus væ dixit Iſaias cap. 5. *Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis & quaſi vinculum plauſtri peccatũ*. In quę verba Sãctus Chryſoſtomus ſcribit: *Cùm quiſpiam peccauit, niſi ſtatim ſe retinecet, & peccatum agnoſcat, in aliud rurſus labitur. Ad hunc ergo modum cum Cain trucidata fratre nefarium ſcelus perpetraſſet, comes mendacium habuit tanquam funiculum annexum: ſic etiam Hebræorũ populus ſedit manducare & bibere, & ſurrexerunt ludere, atque peccata peccatis adnectentes vitulum fecerunt, atque ſimulachris cultum adhibuerunt, ſic denique Iudas etiam cùm auaritia laboraret, proditor quoque etiã Magiſtri ſui extitit, ac poſtremè laqueo ſibi vitam eripuit*. Hinc peccator eò tandem deuenit; vt mancipium fiat peccatorum ſuorum, ita vt tot dominos habeat, quot peccata; ſiquidem nulli ampliùs opponere ſe audet; adeoque eſt inſtar aſini illius, cui inſedit Saluator noſter, qui non vnius ſed plurium fuiſſe dominorum dicitur. Luc. 19. v. 29. Quemadmodum etiam Roma olim Gentilis, *cum pene omnibus dominaretur gentibus, omnium gentium ſeruiebat erroribus, magnam ſibi videbatur aſſumpſiſſe religionem, quia nullam reſpuebat falſitatem*, ait S. Leo ſer. 1. in natali Apoſtolorum Petri & Pauli: ita peccator inueteratus etſi in mundo dominetur omnibus, omnibus interim ſeruit peccatis. Huiuſmodi aſinus fuit Rex Achab, tractus à ſua Iezabele & Pſeudoprophetis ad quæcun-

que ſcelera, ad colenda Idola, & rapienda bona aliena, ad occidendum innocentem Naboth, ad concitandum iniquum bellum: ad perſequendos & in carcerem tradendos Dei Prophetas, &c. Quam ob cauſam dicitur *venundatus ſub peccato*. 3. Regum 22, quaſi in mancipiū venditus peccatis, vt iam non ſibi, ſed ipſis per omnia obedire & ſeruire cogeretur. Nec prætereundum, quòd ad ſoluendum aſinum duos ablegauit Dominus diſcipulos: Cur enim vnus fei tam difficili nō ſufficiebat: Nimirum indicatum exiſtimo, admodum difficile eſſe ſoluere à peccatis & ad Chriſtum adducere peccatorem, tot vitiis quaſi dominis ſeruientem. Quod inprimis confirmat factum Chriſti Domini, qui non niſi lachrymis profuſis & adhibito clamore quatriduanum & fœtentem è ſepulchro ſuſcitauit Lazarum. Confirmat actum Eliç, qui incubuit ſuper cadauer pueri & tribus vicibus expandit ſe ſuper illud. 3. Reg. 17. Patuit in Achab, de quo diximus, quem neque Elias ſuis increpationibus, neque Michæas ſuo vaticinio, neque Deus plagâ famis retrahere à peccato valuit, & videre eſt in aliis quoque cœno peccatorum immerſis.

Quæ cùm ita ſint, quid eſt hoc, quòd miſeri mortales non abhorreant à peccatis? Quis enim non horret mortem? quis vellet inter mortuos vitam agere? Et tamen vita peccatorum, vt vidimus, non tam vita eſt, quàm mors. Ergo qui in tali ſtatu eſt, eat ad fontem vitæ Chriſtum, oret vt dignetur manum ſuam imponere ſuper animam in peccato mortuam & reuocare eam ad vitam, &c.

THEMA QVARTVM.

Qui mortui mortuos ſepeliant.

1. *Qui collaudant aliorum facta mala.*
2. *Qui propinatis poculis ſe inuicem inebriant.*
3. *Qui filiorum deprauatos mores fouent & diſſimulant.*
4. *Qui morientes propinquos negligunt monere, vt ſaluti ſuæ conſulant.*
5. *Qui conuerſionem meditantes à propoſito retrahunt.*

Cùm vidiſſet tibicines & turbam tumultuantem, dicebat; Recedite. *Matth, 9.*

TRaiecturus aliquando Chriſtus mare Tiberiadis, ait ad quendam: *Sequere me*. Ille autem dixit: *Domine permitte mihi primùm ire & ſepelire patrem meum*. *Dixitq́, ei Ieſus: ſine vt mortui ſepeliant mortuos ſuos: tu autē vade & annuntia regnū Dei*. Luc. 9. Quid eſt quod audimus? Vbi locorum, quæſo, mortui ſepeliunt mortuos ſuos? Vbi eſt illa regio? vbi natio? vbi locus? Ni fallor in hodierno Euangelio deprehendo locum iſtum. Ibi enim inuenio mortuum, puellam ſcilicet: inuenio etiam mortuos, qui eam ſepeliunt, tibicines videlicet & turbam tumultuantem, quæ eam plangit velut conclamatam & iam depoſitam. Hic ergo mortui ſecundùm animam, ſepeliunt mortuam ſecundùm corpus. Neque hoc ſolùm in Capharnao (vbi hoc accidit) ſed contingit in aliis etiam ſæpe locis; atque vtinam non & in noſtra ciuitate. Quod tamen euenire non difficile reperiemus.

I. Numquámne audiſtis vel vidiſtis Magnatum dicta vel acta iniqua, ſtulta, turpia col laudari vel approbari à miniſtris, aulicis, paraſitis, aſſentatoribus, amicis? Imò nil frequentius; quotuſquiſque enim eſt, qui non ad placitum loquatur iis, à quibus multùm ſperat & dependet, tametſi illi grauiter errent. Quadringenti erant viri pſeudoprophetici, qui Achabo Regi prurienti ad concitandum bellum locuti ſunt placentia, approbando eius propoſitum, quorum vnus fecit ſibi cornua ferrea, dicens Regi: *His ventilabis Syriam*; qui tamen omnes ſuo peſtilenti afflatu Regem intoxicârunt atque in ruinam corporis & animæ impulerunt: vnicus tantùm Michæas repertus eſt, qui regis voluntatem malam improbare, ipſumque dehortari auſus eſt. 3. Reg. 22. Timent enim plerique magnatibus diſplicere, placere potiùs volunt; quidquid tandem ipſis contingat. At verò in huiuſmodi caſu nónne mortui ſepeliunt mortuos ſuos? Delinquunt enim magnates tale quid agendo, ſicque ſecundùm animam reuerà mortui ſunt: factum approbant fautores, itaque in errore eos confirmant, adeoque mortuos illos omninò ſepeliunt. Contra hos inuehitur Dominus Ezech. 13. dicens: *Ipſe ædificabat parietem, illi autem liniebant eum luto abſque paleis*. In quem locum S. Gregorius l. 17. moral. cap. 4. ait: *Aedificare contra ſe parietem, eſt contra ſe quempiam obſtacula peccati conſtruere, ſed parietem liniunt, qui peccata perpetrantibus adulantur, vt quæ illi peruersè agentes ædificant, illi adulātes quaſi nitidum reddant*. Si quis architectus domum tuam rimas agentem adeoque ruinam minantem, pilis non ſolidaret ac fulciret vel inſtaurandam ſuaderet, ſed ſolùm modò incruſtaret, & rimas obſtrueret, ipſaſque dealbaret: nónne is te breuî ſepelire in domo tua vellet, cùm nimirùm ea ſuper te collapſura ſit? nihil aliud agunt illi, qui iniqua aliorum dicta vel acta comprobant: rimas enim domûs tuæ, hoc eſt, graues errores, nitore approbationis obducunt, vt te in peccato confirment; ſicque illi Deo iam mortui, te quoque mortuum prorſus obruunt ac ſepeliunt. Vnde idem S. Gregorius l. 4. moral. cap. 25. ait: *Mortui mortuos ſepeliunt, cùm peccatores peccatorē fauoribus premūt.* (dum ei in peccatis fauent & adulando ea fouent.) *Quid eſt enim aliud peccare, quàm occumbere, & ſepelire quàm abſcondere? ſed qui peccantem laudibus proſequuntur, extinctum ſub verborum ſuorum aggere abſcondunt.* Vnde addit tales velut ſepultos vix vnquā à peccatis reſurgere. Exemplo eſt imprimis Herodes Agrippa Act. 12. qui cùm pompâ & faſtu regio ſederet perorans, populus ei acclamabat: *Dei voces & non hominis. Hanc impiam adulationem*, inquit Ioſephus l. 19. Antiq. cap. vlt. *ille nec caſtigauit, nec repulit: pauloq́, poſt ſuſpiciens vidit ſupra caput bubonē funi*

I. Qui collaudant aliorum facta mala.

extento

extento inſidentem: moxq́; vt ſenſit hunc eſſe calamitatis nuntium, qui olim fælicitatis fuerat, ex intimis præcordiis indoluit. Secuta ſunt ventris tormina ſtatim in principio vehementia. Conuerſis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille veſtrâ appellatione Deus vitã relinquere iubeor, fatali neceſſitate coarguente veſtrum mendacium: & quem immortalem ſalutâſtis, ad mortem rapior. S. Lucas Act. 12. ait eum ab Angelo Domini percuſſum & conſumptum à vermibus expiraſſe. Quis hic non videt Agrippam animo mortuum à mortuo quoque populo in ſepulchrum eſſe deiectum? Rectè ſanè bubo mortem ei nuntiauit; is enim, cùm fœda & fœtida auis auiumque perſecutor ſit, ab omnibus auibus impetitur & exagitatur. At Agrippa fœdus Apoſtolorum perſecutor (vt qui Iacobum gladio occidit, Petrum in carcere poſitum ſimiliter necare conſtituit) à ſtultâ plebe dilaudatus & in faſtu ſuo obfirmatus fuit. Simile exemplum habemus in aulicis & conſiliariis Regis Aſſueri, qui cùm Reginam, vt ſe in conuiuio demonſtraret hoſpitibus, vocaſſet, illaque venire (ob legem Perſicam, quæ ab alienis videri vxores prohibebat, vt Ioſephus l. 11. Antiq cap. 6.) recuſaret, iratus & nimio furore ſuccenſus eſt. Interrogauit ergo conſiliarios ſuos, quidnam de Reginæ contumacia ſtatuere deberet. Eorum primus Mamuchan iam perſpecta Regis, licet iniuſta, indignatione, ſtatim Regis cantilenam cecinit: *Regis iuſta eſt indignatio*; quem & reliqui ſecuti iudicarunt, Vaſthi Reginam à Regio thoro repudiandam & exauthorandam eſſe. Eſth. 1. Simili modo Henricus VIII. Angliæ Rex peruerſiſſimus, cùm iam ſuſpectus de inceſtu, interrogaſſet quendam conſiliarium ſuum, quale & quantum ſcelus eſſet, ſi quis matrem & filiam cognoſceret; reſpondit ille: *nõ maius, quàm ſi quis gallinam eiusq́; pullum deuoraret*. Florimund. l. 1. de ortu hæreſ. Sander. l. 1. de ſchiſm. Angl. Bene Pipinus Galliæ Rex, Caroli Magni Pater huiuſmodi conſiliarios appellabat inferni ſeu Diaboli canonicos, qui canunt: *Placebo Domino*: à qua Clerici veſperas inchoant, cùm quis mortuus deponendus eſt in ſepulchrum.

II. Qui propinatis poculis ſe inuicem inebriant.

II. Non vidiſtis ſæpiùs potatores in popinis vel etiam in conuiuiis euſque poculis certantes, donec alter alterum inebriet ac planè conſopiat? Imò verò nihil crebrius. Atqui in hoc certamine & ingurgitatione, nónne mortui ſepeliũt mortuos ſuos? Quis enim nõ videt ebrios mortuis ſimiliores eſſe, quã viuentibus? S. Auguſtinus non ſemel ebrietatem appellat *puteum & foueam inferni*, vti ſerm. 231. de tem. & 33. ad fratres in Eremo. In hanc foueã profundam dimittunt ſe paulatim potatores, dum alter alterum ad potandum & demũ ad ingurgitandum prouocat; non ſecus ac Ioſephum puerum frater eius Ruben *fune riligatum demiſit ſenſim in puteũ*, vt ait Ioſeph. Antiq. l. 2. c. 3. At Ioſeph quidem innocens & lachrymans in puteum illum demiſſus eſt; potatores verò (& ipſi inter ſe compotationis fratres, Zechbrüder) cum iubilo ſeipſos, alter alterũ demittunt ſenſim, vt dixi, poculis poculis addẽdo, vt vix ipſi aduertant. Quodq́; peſſimum eſt *ebrietas quaſi inferni puteus*, ait Auguſtinus ſer. 231. de temp. *quoſcumque ſuſceperit, niſi digna ſubuenerit pœnitentia & emendatio fuerit ſubſecuta, ita fortiter ſibi vendicat, vt eoſdẽ ipſos de inferni tenebroſo puteo ad charitatis vel ſobrietatis lucem ſine pœnitentia redire non permittat.* Sunt ergo quaſi iã ſepulti, quorũ reſurrectio deſperata eſt, quia qui aſſueuit ebrietati, vix vnquã abſtinere poteſt. Talibus proinde cõtingit, quod olim Spartanorũ Duci, Leonidæ, duobus millibus militum, quibus cum Perſis conflicturis, priùs inſtructo prandio dixit Leonidas: *Prandete hic commilitones tanquam apud inferos cœnaturi.* Quod & accidit eo prælio occiſis. Diod. l. 11. Sic inquam, ebrioſi; dum ſe inuicem poculis mactant, ita prandent, quaſi apud inferos cœnaturi: ſic ſe inuicem ſepeliunt. Pulchrè hoc illorum prælium potatorium expreſſit Nahum cap. 1. his verbis, *Sicut ſpinæ ſe inuicem complectuntur: ſic conuiuium eorum pariter potantium.* 70. legunt: *ſicut ſmilax planum implicata comedentur*: vel (vt Romana editio habet) *quaſi voluola circumdata.* ſmilax ſeu voluola eſt frutex ſimilis hederæ, arborem ſuis ramis quaſi brachiis ſtrictiſſimè amplectens, interim tamen ſenſim exſugens atque exhauriens, ita vt tandẽ cõcidens etiam voluolam interimat: Ita nimirum potatores partim velut ſpinæ ſe inuicem complectuntur, vt diſſolui, niſi quis pungi ab iis velit, vix poſſint: partim velut hederę aut voluolæ, dum ſe tam arctè comprehendunt donec planè viribus exhauſtis & alter alterum ad terram trahat, ſimulque tandem corruat. Exemplum de duobus heluonibus & quidem genere nobilibus, qui inter ſe pacti ſunt, vt qui prior è poculis ſurgeret, à Diabolo raperetur, tandem cùm neuter alteri cedere vellet, ambo à dæmone, fractâ gulà, extincti ſunt. Apeldorni in pago Veluæ in Germania, puto me alibi recenſuiſſe ex Michaële ab Iſſelt. Anno 1584. & Petro Thyræo de locis infeſtis p. 1. c. 19.

III. Qui filiorum deprauatos mores fouent & diſſimulãt

III. Nunquámne accidit, vt parentes liberorum ſuorũ deprauatos mores videant, minimè tamen corrigant, ſed ne eos contriſtent, potiùs diſſimulent? Sanè tales reperiri non paucos oſtendunt peruerſi multorum filiorum mores. At dum hoc agunt parentes, ipſi ſuos filios mortui mortuos ſepeliunt, dum in malitia cõfirmant, ratos id honeſtum aut tolerabile ſaltem eſſe, quod non corrigunt parentes. Deliquerunt hac in re etiam optimi cæteroqui parentes, qui dum vitæ liberorum temporali ex inordinato amore parcere voluerunt in mortẽ eos non modò temporalem, ſed æternam etiam impegerunt, adeoq́ue planè in inferno ſepelierunt. Dauid ſanè grauiſſimum ſcelus inceſtus diſſimulauit in filio ſuo Amnon, quem ob compreſſam ſororem, cùm ex lege teneretur eum punire & quidem pœnâ mortis, vt docet Abulenſis 2. Regum 13. q. 10. non tamen punijt, ne contriſtaret ſpiritum eius quoniam amabat eum, velut primogenitum. 2. Regum 13. Sed quod pater non corripuit, Deus puniuit, tradendo Amnonem gladio Abſalonis, à quo temulentus interfici iuſſus eſt, ſicque bonus Dauid ſepeliuit primogenitum ſuum. Sed nec

abſa-

Abſalonem parricidam, qui fugâ ſibi conſuluerat eo, quo debebat, conatu perſecutus eſt, quare Deus tradidit illum Ioab, poſt auctum rebellione parricidium, vt ab eo tribus lanceis confoderetur, adeoq́ue corpore & animo periret. Obſeruat S. Ambroſius ſerm. 17. in Pſ. 118. rebellionem illam Abſalonis, quâ patrem perſecutus fuit, ſanè ſceleratiſſimam, ab ipſo Dauide fuiſſe extenuatam, dũ præcipiens Ioabo dixit: *Seruate mihi puerum Abſalon*: puerum appellando (qui tamen vir iam maturus erat) quaſi ex ignorantia patri rebellaſſet. Ita nimirũ parentes ſæpe tegunt aut ſaltem eleuant vitia filiorum dicendo, eſſe pueros, delinquere ex ignorantia, &c. ex quo eorum vitia ſenſim corroborantur, & fiunt flagitia. Sic Appelles vt Antigonum Regem luſcum ſine offenſa eius pingeret; pinxit obliquum, vt alterius oculi vitium abſconderet. Plin. 35. c. 10. Deliquit etiam in hoc vir alioquin bonus & ſummus ſacerdos Heli, qui, dum filiorum ſuorum grauia delicta pro æquitate non puniuit, impegit eos in gladium hoſtilem, quo ſimul vno die ceciderunt, & mortis ſuæ nuncio parentem ſecum proſtrauerunt, morte ſubita extinctum præ mœrore. 1. Regum 4. Itaque hîc ſepeliuit mortuus mortuos ſuos.

IV. Qui morientis propinquos negligunt monere, vt ſaluti ſuæ conſulant.

IV. Nunquamne contingit, vt propinqui morientium, non modò de periculo eos non admoneant, ſed benè potiùs de recuperanda valetudine ſperare iubeant, ideoq́ue nec laborent, vt Confeſſarius ad eos vocetur, aut ſacrum viaticum afferatur; vnde fit vt miſeri decũbentes à morte obruantur & ſine ſacramentis hinc diſcedant? Quoties hoc experimur? At quid iſti agunt? nónne & ipſi, Deo mortui, mortuos ſuos ſepeliunt, & vt metuendum, in inferno? Mortui, inquam, Deo tales ſunt, quia morientium ſalutem extremo periculo committunt, ſiue ex carnali amore, ſiue contemptu periculi, ſiue (quod valde frequens eſt) ex amore proprio; ne videlicet ſi moribundo aduocetur Confeſſarius, ipſis aliquid decedat de ea, quam ſperant, hæreditate: ſi v.g. moriens pro remediis animæ ſuæ pia legata faciat, &c. Quis huiuſmodi propinquos non pares Iudæ dicat, qui vili argento Dominum ſuum vendidit ad mortem? Cadit in hos probrum, quod obiicit quibuſdam aliis Deus Oſe. 4. dicens: *Peccata populi mei comedent*, hoc eſt, comedere ſolent. *At cur peccata populi comedunt, niſi quia peccata delinquentium fouent, ne temporalia ſtipendia amittant?* ait Sãctus Gregor. hom. 17. in Euang. Permittunt ergo ægros ſuos mori in peccatis, ne quod comedant, ipſis deſit, ſicq́ue, peccatis & perditione morientium, victum ſibi parant. Quanta hæc crudelitas? Fecêre hoc Henrico VIII. Angliæ Regi, qui cùm ſentirent vltimum ſibi inſtare diem, memorq́ue peccatorum ſuorum cogitaret quâ ratione Eccleſiæ ſe reconciliaret, adfuêre primates Regni, hæreſi peruerſi, qui Regi ſcrupulum exemerunt, metuentes vtique ne cum Regis pœnitẽtia ipſi prædas ſuas perderent, & ſolum vertere alienaque reſtituere cogerentur: Florimund. l. 6. de ortu hæreſ. Addit Oſeas, ſeu per ipſum Dominus: *Et ad iniquitatem eorum ſubleuabunt animas eorum*, hoc eſt, ſubleuant peccata eorum ad ipſorum interitum, dicentes fore ipſos beatos in cœlo, Deum fore propitium peccatis eorum, &c. Haymo & alij explicant. Sic nimirum ſacrificuli in Tophet faciebant ſtrepitum, pulſantes tympanum, dum filij parentum cremarentur ab Idolo, ne illorum gemitus & lamenta audirentur à parentibus, mentientes eorum animas rapi ad Deos; vt ſæpiùs alibi diximus.

V. Qui conuerſionẽ meditantes à propoſito retrahunt.

V. Quandoque etiam accidit, vt aliquid flagitioſæ vitæ pertæſus, conuerſionem meditetur & vitiis ac mũdo etiam valedicere cogitet; ibi mox inueniet partim eius ſocios, partim propinquos, qui ipſum retinere & à propoſito abſterrere totis viribus conabuntur. Alij proponent ſæcularis vitæ delicias; ſimiles illis tibicinibus, qui in hodierno Euangelio mortuæ puellæ leſſum accinebant, Matth. 9. Dicent enim præſtare frui bonis præſentibus, quàm ali ſpe futurorum: Der habich ſey beſſer als der hettich: Alij obiicient dulciſſimos parentes, quibus contraire vel valedicere nimis durum & crudele ſit, crudeliores ipſi, qui vt à Deo viuo ſeparent filios hominum, alligare eos conantur parentibus morituris, ad initar barbarorum; qui teſte Clemente Alex. in exhort. ad Græcos, viuos homines alligabant cadaueribus, donec vnà cum ipſis putreſcerent. Alij eis aditum ad pœnitentiam præcludent, quaſi actum ſit de iis; ſimiles illi, qui Archiſynagogo in via nũtiauit: *Quia filia tua mortua eſt, quid vltra vexas Magiſtrum?* Marci 5. Alij omnẽ ei operam & ſubſidium ad conceptum opus ſubtrahent eumq́ue ad deſperationem redigent; ſimiles illis ſacerdotibus, qui Iudæ pœnitentiâ ducto & turpe lucrũ reſtituenti dixerũt: *Quid ad nos? tu videris*: viam ei ad laqueum parãtes. Omnes iſti ſecundũ animam mortui, quid aliud agunt, niſi quòd mortuos ſepeliant.

Ad extremum quis recenſeat quoties in hoc miſero ſæculo idem contingat? Quoties enim vnus alterum in errorem inducit? quoties aſtu ſupplantat? quoties vi opprimit? quoties prauo conſilio peruertit? quoties blanditiis decipit? omnes iſti velut mortui mortuos ſepeliunt; & quemadmodũ tempore diluuij innatãtes in eo homines ſe inuicem merſerunt, dum alter alterũ arripiens depreſſit: ita fit in mundo. Vnuſquiſq; ſua commoda quærit, quorumcumque tandem detrimento & interitu id fiat, nihil penſi habet: & quemadmodum feræ in ſyluis ſe inuicẽ venantur, leporem vulpes, vulpem lupus, lupum tigris, tigridem leo: ita etiam homines mundo addicti. Vnde Mich. 7. dicitur: *Omnes in ſãguine inſidiantur, vir fratrem ſuum ad mortem venatur.*

Quare videat vnuſquiſque & diligenter circumſpiciat, quâ viâ in hac ſylvâ ambulet. Qui in tecto religionis eſt non deſcendat tollere aliquid de domo ſuâ; ſed dimittat mortuos ſepelire mortuos ſuos. Qui verò infra tectum in hac mundi ſylva eſt, caueat ſibi à feris: fugiat veſpillones, qui ſibi ſimiles ſepeliũt: dicet illis: *Recedite, non eſt mortua* anima mea, ſed dormit Chriſto, qui facili negotio eam ſuſcitabit duobus verbis: *Talitha cumi*: hoc eſt, *puella ſurge.*

THE-

THEMA QVINTVM.

Cura parentum erga filios qualis eſſe debeat.

I. *Delicta filiorum corrigant.*
II. *Non nimis blandè habeant.*
III. *Neque nimis aſperè tractent, maximè ingenioſos.*
IV. *Arceant à prauis ſociis.*
V. *Pari amore omnes complectantur.*
VI. *Cautè & prudenter deſpondeant.*

Veni, impone manum tuam ſuper eam, & viuet. *Matth.* 9.

COmmunis parentum querela eſt de peruerſis filiorum moribus, ita vt quandoque eos domo ſuâ expellant, hæreditate priuent, ſuos eſſe negent, imò diris etiam deuoueant ac peroptent demerſiſſe eos in primo, vt aiunt, balneo. Quæ huius rei cauſa? ad hoc reſpondet D. Chryſoſtomus l. 3. aduerſ. vitup. vitæ monaſt. *Nulla alia ratione*, inquit, *peruerſi vt ſint filij contingit, niſi quòd eorum parentes circa vitæ præſentis commoda aquo amplius incumbūt, & ferè dixerim, inſaniunt. Cùm enim iſta ſolummodò inquirunt, nihilq; illis præferendum cenſent, & ſuā pariter & liberorum animam negligere coguntur. Hos ergo patres parricidis immaniores dixerim: illi etiam corpus ab anima ſeparant, iſti & corpus & animam æternis ignibus tradunt.* Hinc tanti Doctoris ſententiam confirmare ex eo poſſumus, quòd paſſim quidem in Euangelio parentes reperimus, qui pro vita & valetudine ſuorum liberorum valde erant ſoliciti, vti Archiſynagogus in hodierno Euangelio pro moriturâ aut iam mortua filia: alibi Regulus pro febricitante filio: alibi Chananæa pro obſeſsâ filiâ: alibi mater alia pro filiis exaltandis ad dextram & ſiniſtram Chriſti in regno temporali: alibi pater quidam adfert obſeſſum à dæmone filium & cum lachrymis opem ei implorat. Marc. 9. Omnes iſti ſolicitì pro vita temporali ſuorum erant liberorum, ſed vbi reperitur aliquis, qui ad Chriſtum venerit precaturus eum pro ſalute filiorū æterna? Ne vnū quidem reperio. Quid mirum igitur eſt, ſi peruertantur filii, quibus nihil veri & ſolidi boni quærunt parentes, ſed mera temporalia, fluxa & inania, quibus ipſi filij læduntur & euertuntur? Quare videamus qualem de ſuis filiis habere curam parentes debeant. Vos attendite.

I. Filiorum peccata corrigant; alioquin ipſis
I. Delicta filiorum corrigant. adſcribenda. Quod inprimis teſtatur Origenes in cap. 1. Iob. *Omnia, quæ deliquerint filij*, inquit, *de parentibus requirentur, qui non erudierint neque corripuerint filios ſuos.* Hinc puella, quæ virginitatem ſuam prodidiſſet, iubebatur in lege veteri eiici extra fores patriæ domûs & lapidibus obrui, (Deuter. 22. v. 21.) atque, vt vult Oleaſter, *ad domum ſeu oſtium parentum, vt parentes de cætero maiori cura & ſtudio puellas ſuas cuſtodirent, ne talem confuſionem ſubire paterentur.* Certè etiam apud Lacones, cùm duo fratres inter ſe rixas haberent, parentes mulctabantur, quòd filiorum diſſidium toleraſſent. Plut. in Lacon. Nec aliter Deus egit cum Heli ſacerdote, cuius filij, cùm deliquiſſent, non ad ipſos, ſed ad patrem miſit Prophetam, qui eum corriperet, atque inter alia diceret: *Quare calce abiecistis* (vel vt Abulenſ. & alij legunt, *abiecisti*) *victimam meam & munera mea?* 1. Regum. 2. Nō legitur hoc feciſſe Heli, ſed præciſè filij eius, & tamen etiam ipſi ſacrilegium impingitur, quia in ſuis filiis id diſſimulauit. Vnde abulenſis in eum locum q. 25. ait: *Conqueritur hic Deus de Heli, tamquā ipſe feciſſet iniquitatem iſtam: ipſe tamen non peccabat, ſed filij ſui, quia tamen ipſe permiſit, dicitur ipſe feciſſe.* Porro ſicut redarguit & tandem etiam morte ſubita puniit hunc parentem Deus, ob filiorum ſcelera non caſtigata: ita econtrà benedixit Abrahamum, & ſingulari fauore, proſecutus eſt, vt diceret: *Num celare potero Abraham, quæ geſturus ſum, cùm futurus ſit in gentem magnam & robuſtiſſimam, & benedicendæ ſint in illo omnes nationes terræ?* Geneſ. 18. Vnde verò tanta erga Abrahamum Dei familiaritas & beneuolentia? Id ſequentia indicant verba: *Scio enim*, inquit, *quòd præcepturus ſit filiis ſuis, & domui ſuæ poſt ſe, vt cuſtodiant viam Domini, & faciant iudicium & iuſtitiam*, &c. En vnde benedictio venit parentibus? ex diſciplinâ filiorum & ſanctâ inſtitutione.

II. Non nimis blandè habeant, ne ad ni- II. Non nimis blandè habeant.
miam viuendi licentiam prorumpant & inſoleſcant. Oues quidem deſiderant manè egredi ad paſcua, vt herbis matutino rore ſtillantibus, dulcibus & melleis, ſe ſaturent: at ſi illis veſcantur, nimiâ pinguedine mortem incurrunt. Prudens igitur paſtor non ſeducit eas ad mellea illa paſcua, ſed abducit ad montoſa & arida. Idem agant parentes, ne in ipſos cadat, quod in l. Iob. cap. 21. dicitur: *Egrediuntur quaſi greges paruuli eorum* (Hebr. *emiſerunt quaſi pecudes paruulos ſuos*) *& infantes eorum exultant luſibus*, &c. *ducunt in bonis dies ſuos & in puncto ad inferna deſcendunt.* En quò deducant parentes ſuos filios nimiis blanditiis? ad inferni barathrum. In huiuſmodi præcipitium impulit filium Papinium, equitem Rom. nimia matris indulgentia & mollior educatio; de qua ſcribit Cornel. Tacitus l. 6. Annal. *Iiſdem diebus*, inquit, *Sextus Papinius conſulari familia, repentinum & informem exitum delegit iacto in præceps corpore: cauſa ad mortem referebatur, quæ pridem repudiata* (cùm ſcilicet prouocaſſet filium ad inceſtum) *adſentationibus atque luxu pepuliſſet iuuenem ad ea, quorum effugium non niſi morte inueniret.* Hoc nimirum eſt filios amare, ad præcipitium impellere. Sed quid actum matri? *Igitur accuſata in ſenatu* (pergit Tacitus) *quamquam ad genua patrum aduolueretur luctumq; communem & magis imbecillum tali ſuper caſu fœminarum animum, aliaq; in eundem dolorem mœſta & miſeranda diu ferret, vrbe tamen in decem annos prohibita eſt*, &c. Legimus 3. Regum c. 3. infantem in lecto à matre dormiente oppreſſum fuiſſe, vtique ex nimio & ſtulto matris amore, quæ filiolum vbique ſecum, etiam in lecto habere voluit.

Aſ

At nihilominùs deſipiunt etiam alij parentes, qui nimiis blanditiis ſouent ſuos liberos & quaſi in lectulo deliciarùm ſecum detinent; neque ablegare à ſe volunt, vt alibi durioribus aſſueſcant & ſub diſciplina ſint. Diſcant illi vel à Struthione rationem amandi filios. Is enim ponit oua in arena & permittit exclndēda Solis radiis. Crudele hoc eſſe dixeris, quemadmodum & Deus dixit de illo ad Iob. cap. 39. *Struthio derelinquit oua in terra*, &c. *duratur ad filios, quaſi non ſint ſui*. Verùm haud credendum tantam ei duritiam à natura inſitam eſſe, vt perdat ſuam ſobolem. Quin potius id agit in bonum ipſius. Nam ſi ouis ſuis incubaret, vti reliquæ ſolent aues, graui nimis corporis ſui mole ea aut confringeret, aut nimio calore diſſolueret. Quod ergo crudelitas putatur, pietas eſt potiùs. Ita nimirum parentes tunc reuerà amant filios ſuos, quando à lacte & blanditiis domeſticis auellunt & à ſe ablegant, vt ab aliis educentur in rigore diſciplinæ & timore Dei. Id olim fecére & Perſæ, qui liberos ſuos non priùs aſpiciebant, quàm ſeptimum impleſſent annum, quo paruulorum amiſſionem æquiore animo ſuſtinerent ait Valerius Max. l. 2. cap. 1. Fecére olim & Galli, qui liberos ſuos niſi cùm adoleuerint, vt munus militiæ ſuſtinere poſſint, palam ad ſe venire non patiuntur, &c. ait. Iulius Cæſar l. 6. de bello Gallico. Non ita nunc parentes; qui potiùs imitantur Berigones, animalia Indica, buxei coloris, & vulpis magnitudine, è quorum aluo duo dependent vbera, quaſi manticæ, quibus perpetuo ſuctu adhærent quaſi affixi catuli, donec ad paſtum per ſe egredi valeant, vt ſcribit noſter Maffeius in hiſtor. Ind. l. 2.

III. Neque nimis aſperè tractent. maximè ingenuos.

III. Neque dure nimis tractent, ingenuos præſertim. Præcipit hoc Apoſtolus ad Epheſ. 6. *Et vos patres* inquit. *nolite ad iracundiā prouocare filios veſtros: ſed educate illos in diſciplinâ*, Nō ergo nimia aſperitate, nimis verberibus aut oneribus premendi ſunt, vt vel irritentur ad peruicaciam vel ad deſperationem impellantur. Draco marinus ſi manu dextra attrahatur, violenter reſiſtit & enititur; ſiniſtram ſi inijcias, cedit & capi ſe permittit. Ælian. l. 5. cap. 36. Fortiorem ſcimus eſſe dextram, ſiniſtram debiliorē. Ingenui & bonæ indolis pueri leniore diſciplina facilè quà volueris, ducentur; ſeueriori obſiſtent & iugum excutient: itaque ſiniſtra potiùs quàm dextra apprehendendi ſunt. Cameli, ſi feſſi longo itinere ſubſiſtant, verberibus ad progreſſum ſtimulari nolunt, neque à camelariis ſolent; ſed muſica & modulatione ad pergendum excitantur. Maiol. coll. 7. canic. Leonem etiam cicurantes nec nimiùm cædere debent: nec nimium blandiri. Philoſtr. in vitâ Apollonij l. 7. cap. 13.

Denique murænæ plaga vna per ferulam accepta, torpeſcunt & perſtant: pluribus efferantur & irâ accenduntur. Cauſſin. l. 8. Sic generoſi animi ſeueritate nimia obdureſcunt: blanditiis efferuntur & inſoleſcunt. Medium ergo tenendum. Optimè hanc artem tractandi teneram ætatem docuit Abbatem quendam S. Anſelmus, quod hic referemus ex eius vita 21. April. apud Surium; Accidit vt Abbas quidam religione clarus ad Anſelmum veniret, ac inter alia de pueris in clauſtro nutritis verba conferret, queſtus de eorundem contumacia ac duritie, addens, eos poſt multa inflicta verbera non modò non meliores, ſed ſemper deteriores fieri, cui Anſelmus poſt varias doctrinas hæc addit: *Vidiſtis vnquam aurificem ex lamina auri vel argenti, ſolis percuſſionibus imaginem ſpecioſam formaſſe? Non puto, quid tunc? Quatenus aptam formā ex lamina aptet, nunc eam ſuo inſtrumento leniter premit & percutit, nunc diſcreto leuamine leniùs leuat & format. Sic & vos ſi cupitis pueros veſtros ornatis moribus eſſe, neceſſe eſt, vt cum depreſſionibus verberum impendatis eis paternæ pietatis & manſuetudinis leuamen atque ſubſidiū. Ad hæc Abbas: Quod leuamen? quod ſubſidium? Ad graues & maturos mores illos conſtringere laboramus.* Cui ille: *Bene quidem. Et panis & quiſque ſolidus cibus vtilis & bonus eſt eo vti valenti. Verùm ſubtracto lacte ciba inde lactentem infantem, & videbis eū magis ex hoc ſtrangulari quàm recreari. Cur hoc? Dicere nolo, quoniam claret. Attamen hoc tenete: quia ſicut fragile & forte corpus pro ſua qualitate habet cibum ſuum, ita fragilis & fortis anima habet pro ſui menſura victum ſuum. Fortis anima delectatur & paſcitur ſolido cibo, patientia ſcilicet in tribulationibus, nō concupiſcere aliena, percutienti vnā maxillam, præbere alteram, orare pro inimicis, odientes diligere, & multa in hunc modum. Fragilis autem adhuc in Dei ſeruitio tenero lacte indiget, manſuetudine videlicet aliorum, benignitate, miſericordia, hilari aduocatione, charitatiuâ ſupportatione & pluribus huiuſmodi. Si taliter veſtris & fortibus & infirmis vos coaptatis, per Dei gratiam omnes, quantum veſtra refert, Deo acquiretis. His Abbas auditis, ingemuit.*

IV. Arceant à prauis ſociis.

IV. Arceant eos à prauis ſociis, quibus alioquin ſimiles fient. Bene Diodorus l. 52. *De ſceleratorum familiaritate*, inquit, *atque conſortio ſcriptū accepimus, quem ſociis flagitioſis delectari cōſpexerim, eū qualis ſit, haud percunctari perrexerim, cùm eum ſodalibus eſſe ſimilem minimè dubitauerim.* Patuit in filio Salomonis, Roboamo, qui quoniam cum peruerſis adoleſcentibus à teneris educatus fuit, eorum conſilio æquè ac exemplo prauo euerſus eſt, ita vt mirum ſit ſapientiſſimum Salomonem permiſiſſe filium in ſpem regni natum talibus conuiuere. Nihilo magis ſapuit Seſoſtris Rex Ægypti, qui quotquot infantes in tota Ægypto, eodem quo filius die naſcerentur, adſciri iubebat, & cum filio pariter educari: nullo habito delectu, & in eo ſtatu, vbi nullius ingenium & indoles poſſet cognoſci. Econtrà de hoc ſolicitus fuit Iſai, quando filiū Dauidem miſit in caſtra exploratum, quibuſcum commilitonibus verſarentur ipſius filij in iiſdem militantes: *Curre in caſtra*, inquit, *& fratres tuos viſitabis, ſi rectè agant: & cū quibus ordinati ſunt diſce*. 1. Regū 17. Sciuit enim inter milites periculoſam eſſe conuerſationem, plurimoſque peruerſos, quorum conuictus alios euertat. Sedulum etiam parentem ſe in hoc exhibuit Thare, quando Abraham filium ſuum, Loth nepotem & Saram nurum ſuam eduxit de Vr Chaldæorum, & migrauit cum illis in Chanaan. Geneſ. 11. quia nimirum Chaldæi

erant

etant Idololatræ & peſſima gens, à qua, vt ſcribit Ioſephus & S. Auguſtinus 16. de ciuit. cap. 13. multas afflictiones paſſus erat Abraham, eò quòd nollet adorare Vr. h. e. ignem, quem colebant. Quid? nonne videmus bruta animalia, canes, feles, nec non & aues, cùm inſidias ſtrui catulis, vel pullis ſuis aduertunt, mordicùs comprehenſos aliò deferre in tutiora loca? Et non efferat pater filius ex igne prauæ ſocietatis & inſidiis Diaboli? Canes marini cùm inſidias timent catulis ſuis, recipiunt eos in vterum ſuum: vbi timor abiit, iterum depromunt. Glaucus item piſcis, ore eos excipit, & poſteà iterum euomit. Ælian. l. 1. c. 17. Et permittant parentes prædam cacodæmonum fieri filius ſuos? Audiant illi S. Chryſoſtomum hom. 9. in 1. ad Timoth. *Magnum*, inquit, *habemus pretioſumque depoſitũ filios: ingenti illos ſeruemus cura, ne fur id nobis aſtutus auferat. Vt fũdus ſit optimus, cuncta molimur: & agaſonem & mulionem inquirimus: caterum quod nobis omnium chariſſimum eſt omninò negligimus: maior nobis poſſeſſionum cura eſt quàm filiorum, quorum illa gratiá comparantur.*

V. Pari amore omnes complectantur.

V. Pari amore omnes complectantur, pari victu & veſtitu ſibi mutuò deuinciant, niſi ratio peculiaris moneat vnum alteri præferendum. Cauſa eſt, quia alioquin ſementem odij & diſcordiæ inter eos ſpargunt, vti ſenſit Iacob, quando Ioſephum plùs quàm cæteros amauit filios & pulchriùs veſtiuit; inde enim *fratres oderant eum, nec quidquã poterant ei pacificè loqui.* Gen. 37. Quod expendens D. Ambroſius in lib. de Ioſeph. cap. 2. ſcribit: *Inſtruimur* (eo exemplo) *qualis eſſe debeat affectus parentum filiorumque gratia. Amare liberos dulce, & impenſiùs amare prædulce eſt: ſed frequenter amor ipſe patrum niſi moderationẽ teneat, nocet liberis. ſi autem nimia indulgentia dilectum reſoluat, aut prælatio vnius cæteros ab affectu germanitatis auertat.* Solent enim tales filij prærogatiua amoris abuti, & præterea incidunt in fratrum odium & inuidiam. Vnde pergit Ambroſius: *Plus acquiritur filio, cui fratrum amor acquiritur. Hæc præclarior munificentia patrum, hæc ditior hæreditas liberorũ. Iungat liberos æqualis gratia, quos iunxit æqualis natura.* Huiuſmodi patrem ſe exhibuit liberis ſuis Iob, qui offerebat holocauſta pro ſingulis, vnde & omnes velut vna anima ſe mutuò diligebant & per ordinem ad conuiuia inuitabant, vt habetur Iob 1. Quamobrem appoſitè dixit cap. 29. *In circuitu meo pueri mei.* Ipſe enim velut centrum in medio eorum conſtitutus, pari ab omnibus diſtantiâ, pari omnes amore proſequebatur. Quamquam notandum etiam eſt parentibus, quod loco cit. etiam ſubdit Ambroſius: *Sed nec libertatem poſſumus auferre parentibus, ne eos plùs diligant, quos plùs credunt mereri, nec filiis reſecare debemus ſtudium plus placendi.* Idque exemplo Iacob, præferentis Ioſephum cæteris fratribus, ob virtutum eius præcellentiam, confirmat quod & alij parentes facere poſſunt, vt meliores præmio afficiant, & deteriores partim caſtigent, partim ad virtutis amorem & melioris æmulationem fratris extimulent.

VI. Cautè & prudente deſpondeant.

VI. Cautè & prudenter coniugio eos alligent. Imprimis de filiabus ita loquitur Eccleſiaſticus c. 7. verſ. 27. *Trade filiam & grande opus feceris, & homini ſenſato da illam.* Multi vel amore filiarum ducti, vel pecuniarum, quas in dotem ægrè exponunt, filias à nuptiis arcent; contra quos Eccleſiaſticus: *Trade Filiam*, inquit. Niſi illa Chriſto conſecrare virginitatem ſuam velit, intellige. Nam fœminæ, *aut murus* (monaſterium) *aut maritus*, dici ſolet. Tradant verò in tempore, ne nimis diu dilatas coniiciant in periculum. Vnde leges ſtatuerunt poſſe filiam nubere inconſulto patre, ſi nuptias eius diſtulerit ad 25. annum. Palmas ſuadet Plinius l. 12. cap. 22. eſſe colligendas paulò antequam incipiant matureſcere; nimis enim maturæ nigreſcunt & veſcentes inebriant. Et Solinus cap. 45. *Sitim ſedat, ſi priùs quàm maturuerit decerpatur: nam ſi matura ſumatur, ſenſum intercipit, greſſum præpedit; linguam retardat, obſeſſique officiis mentis & corporis imitatur ebrietatem*, idem obſeruare decet parentes cum filiabis, quarum ſtatura aſſimilatur palmæ, Cant. 7. *Statura tua aſſimilata eſt palmæ.* Symmachus legit, *ætas tua.* De ætatis igitur annis loqui videtur, dum ſponſam matrimonio aptam deſcribit Salomon.

Deinde: *ſenſato da illam*, inquit. Neque enim diuitiæ aut fugacia alia boni, ſed mens & virtus coniugis futuri conſideranda eſt; iuxta id Themiſtoclis: *Malo virum, qui pecuniâ indigeat, quàm pecuniam, quæ viro.* apud Val. Max. lib. 7. Sedulus & vigilans pater in hoc negotio fuit Abraham, quando iuramento adegit ſeruum ſuum, ne acciperet filio ſuo vxorem de filiabus Chananæorum. Gen. 24. Chananæi enim à maledicto Chanaan prognati erant; qui *maledictionis hæreditatem tranſmiſit in ſuos, vt cognoſcamus fidem & quandam hæreditatem de authoris proſapiâ in his requirendam, quos nobis volumus adiungere*, inquit S. Ambroſius lib. 1. de Abraham cap. vlt. Qualem igitur quæſiuit & accepit ſponſam Iſaaco ſeruus ille? Quam poſt factam orationem Deus illi oſtendit, quamque in colloquio deprehendit virtutibus præſtantem, liberalem, induſtriam, benignam, humilem: quæ aquæ hauſtum poſtulata celeriter obtulit hydriam: quin & camelis eius aquam ſe hauſturam ſpopondit exhibuitque. Grauiter igitur errant, qui ad iudicium oculorum tantùm coniuges ſibi deligunt, quemadmodum & Samſon malè ſibi conſuluit, dum relictis gentis ſuæ puellis, Philiſthæam ſibi elegit, *quia placuit oculis meis*, inquit Iudic. 14. Sed ô Samſon tempus erit, cùm ea, quæ placuit oculis tuis, eruet tibi oculos tuos per manus Inimicorum tuorum. Videant ergo iuuenes, quas ſibi accipiant; videant parentes, quas filiis ſuis quærant. Denique vt querelæ parentum de liberis ſuis ceſſent, ſint ipſi ſoliciti de illorum animabus potiùs quàm corporibus.

THEMA SEXTVM.

Purgatorij animæ iuuandæ.

1. *Quia ſunt filij Dei.*
2. *Quia ſeipſas iuuare nequeunt.*
3. *Quia neceſſitudine nobis iunctæ.*
4. *Quia duplex Dei beneficium omni comparatione maius conferemus eis.*
5. *Quia Deo hoc opus valde placet.*

Filia mea modò defuncta eſt : ſed veni , impone manum tuam ſuper eam, & viuet. *Matth. 9.*

REm miram valde Demetrius Phyſicus narrat : Pantheram, cuius proles in foueam ceciderant, publicâ in viâ hominem expectâſſe, & verò etiam reperiſſe ac pede leniter prehenſum ad foueam adduxiſſe educendis catulis, apud Plinium lib. 8. cap. 17. Feram hanc imitatus eſt Princeps Iairus, qui in hod. Euangelio acceſſit ad Chriſtum, vt eum ſecum duceret in domum ſuam, ad extrahendam è mortis foueâ filiam, in quâ inciderat. Secutus eſt Dominus & attraxit puellã è lecto mortis & doloris. Poſſumus & nos, ſi volumus, ſuffragiis noſtris manum extendere ad piorum animas, in foueam purgatorij lapſas, eaſque à doloris acerbiſſimi lecto eripere ac cælo inſerere. Quis tam durus erit, vt hoc eis præſtare nolit? Quod tamen vt à nobis efficaciùs fiat, audiamus incitamenta.

I. Quia ſũt filij Dei. I. Quia animæ illæ purgantes ſunt filij Regis Regum, valde ipſi dilecti, quia ſunt in ſtatu gratiæ confirmatæ, certiſſimi hæredes cæli. Deuenerunt quidem illæ nunc ad ſtatum paupertatis, ſed interim domi ſuæ ingentes opes poſſident & magnæ ſunt in cœlo. Cùm Dux Venetus in F. Aſcenſionis mare ſibi deſpondet, proiecto in mare pretioſo annulo, adſunt vrinatores, qui in profundum maris deſiliunt, & annulum illum quærunt. Cur proiectam in purgatorium animam non quæramus & nos, pretioſiorem omni gemmâ? Rembertus Epiſcopus Bremenſis cùm aliquando in partes Sclauorum propè Sleſwicum, vbi Eccleſiam recens conuerſorum habebat, veniſſet, ingentem Chriſtianorum multitudinem catenarum vinculis conſtrictam vidit: inter quos virgo Deo ſacra motibus corporis ad reuerentiam compoſitis tam genuflectendo, quàm caput crebrò inclinando, honorem illi exhibuit, quaſi miſericordiam eminùs implorans, ſimulque teſtimonium fidei & religionis ſuæ dare volens, voce altiùs ſublatâ Pſalmos, ſicut in choro conſueuerat, cantare cœpit. Epiſcopus eam ob rem motus commiſeratione, præces ad Deum fudit pro ſalute eius, moxque catenarum vincula non ſine barbarorum ingenti admiratione dirupta de collo eius ceciderunt. Non potuit tamen hoc miraculum puellam è manibus barbarorum liberare. Quare complura diuerſi generis pretia Epiſcopus pro eâ obtulit: quibus omnibus repudiaris, equum eius pro redemptione poſtularunt, quem ille lubens & gaudens cum omnibus ornamentis repentè deſiliens tradidit, virginemque eo pacto è captiuitate redemit, ac liberam quà vellet ire, dimiſit, Sur. ex M. S. eius vitâ 8. Februar. Tales ſũt animæ purgantes, ſponſæ Deo dicatæ ac dilectæ. Detinentur illæ nunc captiuæ & ſupplices ad vos tendunt manus; vobis flectunt genua, vobis inclinant capita, vobis cantant: *Miſeremini mei ſaltem vos amici mei.* Et quomodo non tangimini commiſeratione? Veſtris precibus, eleemoſynis earum catenas rumpere, eaſque redimere poteſtis & cœlo inſerere: nec valde magno pretio: equum pro hominibus dare, carni veſtræ aliquid detrahite, per ieiunium, peregrinationem, orationem, eleemoſynam, & redemiſtis illos. Miror Audit. quod ad corpora quidem fidelium piè & honorificè ſepelienda ſatis ſuperque attenti ſimus. Ibi nobiles equum in funere ducunt & pro defuncto equite offerunt, neque id reprehendo, ſed cur non multò magis pro animabus eorum in æternam quietem collocandis ſoliciti ſunt? Submerſorum corpora quærimus ſub aquis, vt honeſtè tumulemus cadauera; occiſorum Tobias quæſiuit in plateis & menſà relictâ ſepeliuit cum periculo capitis. Longè maius ſtudium adhibendum foret pro eripiendis è purgatorio animabus: quia anima plus eſt quàm corpus.

II. Quia ſeipſas iuuare nequeunt. II. Quia ſeipſas iuuare nequeunt, vtpote in termino viæ iam conſtitutæ, adeoque in nocte, cùm non licet iam operari, nec mereri aliquid, neque excurrere datur ad implorandam opem noſtram, neque inuocare aliquem. Debitores ſunt pluribus nominibus obærati, nihil interim æris habent, nec lucrari quidquam poſſunt, nec mutuum accipere: creditorem inſuper habent, qui nihil eis remittit, niſi in pelle, vt dici ſolet, luant, quidquid debent, nullâ conceſsâ dilatione. Similes ſunt languido illi; qui ad piſcinam iacens annis 38. paralyticus, hominem non habuit, qui cùm mitteret in piſcinam, nec ipſe ſe iuuare poterat, vt prior intraret. Ioan. 5. Similes ſunt Lazaro mendico iacenti ad fores diuitis, qui ingredi non valebat, vt vel micas peteret. Luc. 16. Similes ſunt ſeptem illis Regibus, qui amputatis pedum manuumque ſummitatibus colligebant ciborum reliquias ſub menſâ Adonibezec. Iud. 1. Velut enim catelli ſub menſâ expectant à nobis, quod pro ipſorum ſolatio in purgatorium deiiciamus. Ergo ſicuti pater pro filia, quia ipſa vel defuncta vel in agone poſita venire & pro ſe orare non poterat, venit ad Chriſtum & orat: ſic quia animæ illæ pro ſe orare nequeunt, nos autem poſſumus, decet vt pro ipſis Chriſtum adeamus. Languidi illius Chriſtus miſertus eſt, ipſumque ſanauit, licet non rogatus. Lazari canes miſerti ſunt & venientes linxerunt vlcera eius, Adonibezec verò quia Regum illorum miſertus non fuit, talionem ſubiit; vnde à propria conſcientia conuictus dixit: *Sicut feci, ita reddidit mihi Deus.* Timendũ ne qui animas illas negligunt, & ipſi negligantur; cùm in purgatorio fuerint. Multi enim quod dare ſolẽt canibus, non dant pauperibus pro ſuis parentibus

aut

aut amicis. Quid magnum largiri reliquias menſæ pro defunctis? Tibi quidem parum, defunctis verò multum eſt.

III. Quia neceſſitudine nobis iunctæ.

III. Quia ſunt nobis magna neceſſitudine iunctæ. Sunt enim fratres & ſorores noſtræ, cohæredes cœli; aliqui etiam parentes & benefactores noſtri, quibus partim ex iuſtitia, partim ex gratitudine obligamur. Videmus ipſa bruta animalia ſibi inuicem opem ferre; cùm eorum vnum patitur. In quadrupedibus Elephantes, cùm illorum aliquis in foueam ceciderit, cæteri conglomerantur & deuoluunt aggeres ac ramos, vt delapſus emergere poſſit. Plin. l. 8. c. 8. In volatilibus viſus eſt accipiter accipitrẽ præ ſenio cœcum allato cibo paſcere, teſte Alberto M. de anim. In piſcibus ſcari cõſortem hamo comprehenſum liberare nituntur, funem dentibus conficiendo: & ſi in naſſam inciderit, extrahendo. Ælian. de anim. l. 1. cap. 4. In reptilibus formicæ mortuos ſuos ſepeliunt.

Denique in ipſo homine membra omnia læſo vni ſuppetias ferunt, & ſi v. g. pedi ſpina infixa hæret, totum corpus inflectitur, oculi ſpinam quærunt, manus inuentam extrahunt. Iam verò nónne omnes fratres ſumus, & vnius corporis mẽbra? Tametſi enim defuncti in gratiâ fideles ſecundũ corpus à nobis præciſi ſunt, ſecundùm animam tamen adhuc Eccleſiæ adhærent, per fidem, ſpem & charitatem. Cùm ergo illi patiantur, quomodo non & nos compatimur ac ſuccurrimus eiſdem? Certè Iudas frater Ioſephi, non difficilè perſuaſit fratribus, licet odio Ioſephi plenis, vt eum è ciſterna extraherent, vnico illo argumẽto: *Frater enim & caro noſtra eſt*. Acquieuerunt enim mox ſermoni eius. Gen. 37. Animæ purgantes caro noſtra & fratres noſtri ſunt; non igitur deſeramus eos in ciſterna purgatorij: niſi grauem illum remorſum cum Ioſephi fratribus velimus experiri; *Meritò hæc patimur* &c. Gen. 42. Maximè verò obligamur parentibus, benefactoribus, & quorum bona relicta poſſidemus. Si enim æquum fuit vt pater ſalutem quæreret filiæ, multò magis filij tenentur procurare ſalutem parentum. Docet hoc naturæ lumen etiam Gentiles; è quibus filia vna matrem incluſam & ad inediam damnatam multo tempore lacte ſuo per feneſtram aluit, apud Plin. l. 7. cap. 38. Chriſtiana alia Catholica, cùm Caluiniſtæ in Gallia magnam Catholicorum edidiſſent cædem, in qua & ipſius pater iacuit, per medios hoſtium cuneos irruit, & patrem ſuum quæſiuit, eumque adhuc ſpirantem repertum humeris ſuis extulit & curauit, vt dixi alibi. Veſtri parentes in purgatorij carcere miſerrimè concluſi ſunt, in ſtrage cæſorum iacent & opem veſtram expectant: quomodo non oſtia & repagula omnia illius carceris, quomodo non acies obſtantium perrumpitis, vt ad eos penetretis & patientibus ſuccurratis?

Trip. in F. S. Nicolai C. 5. D.

IV. Quia duplex beneficium omni cõparatione

IV. Quia duplex idemque ingens beneficium conferre illis poſſumus, ſi manum porrigamus; nã eripiemus ex grauiſſimis purgatorij cruciatibus, & euehemus ad immẽſa cœli gaudia. Quemadmodum enim pater huius puellæ, duplici nomine ei pater fuit, quia bis eam genuit, priùs per naturã, poſteriùs per orationem & pietatem, quærendo ei vitæ reparatorem: ſic poſſumus & nos, ſi velimus, animas purgantes iterum gignere & quidem cœlo, vt viuant in æternum, ſimulque à triſti & luctuosâ morte eripere, adeoque ipſarum parentes fieri. Sanè Ioſeph à Pharaone pro patre habitus & dilectus fuit, vti teſtatur ipſe Gen. 45. *Fecit me quaſi patrem Pharaonis*. Propterea quòd ipſi totique eius regno prouiderit de annona pro futura fame, quæ totum alioqui regnum euertiſſet; multò igitur veriùs pater fiet animabus illis, qui eas à tormentis maximis eripuerit vitæque beatæ tranſcripſerit. Ita patrem appellabant animæ quamplurimæ S. Nicolaum Tolentinatem cùm eius opem implorarunt. Cùm enim à quodam defuncto, olim ſibi noto, rogaretur vt miſſam pro eo diceret, ille verò cauſaretur quòd poſtera die Dominica ſummum ſacrum de eadem cantare deberet, ait Spiritus: *Veni venerande Pater & vide num te deceat precibus tantæ tamque miſeræ multitudinis, à quâ miſſus ſum, aſſenſum negare, neque miſeram tam inhumaniter repellere*. Duxit ergo illum ad alteram Eremi partem paruamque iuxta Piſas planitiem, vbi promiſcui ſexus, ætatis & ordinis innumera multitudo lachrymabili voce preces & miſſas præſertim eius flagitabat: *Miſerere Pater, miſerere turbæ auxiliũ tuũ expectantis*. Itaque altero ſubſtituto, tota illa hebdomada pro defunctis celebrauit. Quâ tranſactâ prædicta anima Auximienſis gratias ei pro liberatione egit, magnamque illius multitudinis partem è pœnis ereptam dixit. Sur. 10. Septemb. Secretarius ille Legati Luſitaniæ Regis è fouea niuibus referta à Fran. Xauerio nõ ſine præſenti vitæ diſcrimine ereptus, eum poſteà non aliter ac vitæ ſuæ parentem coluit. In vita S. Xauerij l. 1. c. 9. Pari amore quin imò longè maiore complectentur animæ illæ ſuos auxiliatores, quorum opera euadunt foueam purgatorij.

mai n cõ- feremus cr.

V. Quia Deo hoc opus valde placet.

V. Quia Deo hæc animarum redemptio maximè placet. Colligitur ex eo quòd Chriſtus tam promptè & expeditè ſecutus ſit Archiſynagogum ad vitam filiæ reſtituendam. Colligitur ex eo quòd interdum ablegat vnam è purgatorio animam ad flagitandam viuorum opem, vt inde accendamur ad iuuandas alias: quo modo Turcæ mittunt ſubinde captiuos aliquos Chriſtianos in patriam, vt lytrum redemptionis colligant, indeque alij incitentur ad redimendos alios. Petro Ziano Venetorum Duce Taruiſini anno D. 1214. ſuaue ludicrum commenti ſunt, vt caſtellum media vrbe peregrinis pellibus valde pretioſis, purpureiſque ſtragulis murorum loco muniretur. vbi ingenuæ virgines, quibus locum tuendum deſtinarant, pro galeis coronas aureas haberent, pro brachiorum tegumentis armillas & ditiſſima monilia: Adoleſcentes virginibus æquales arcem oppugnarent; miſſilia poma eſſent muſcatæ nuces, roſæ, lilia, aliique flores in pilarum ſpeciem conglobati, ſubitæ adhæc roſaceæ aquæ ſparſiones, variaque alia adornamentorum exquiſita genera. Sabell. l. 8.

Ennead. 1. Bernard. Scardeon. alij. Huiuſmodi ſpectaculum ſed ſerium inſtituit nobis Deus: Animas purgantes, ingenuas & decoras, purgatorij caſtello à nobis oppugnando, incluſas proponit, non vt haſtis & ſclopetis, ſed raſoriorum globulis; eleemoſynis, ieiuniis, ſacrificiis caſtellum oppugnemus, & nobiles illas animas inde eripiamus. Viciſſim verò humani generis & ſalutis noſtræ hoſtibus pugna hæc vehementer diſplicet. Ipſi enim ſunt quaſi fidicines & tibicines illi, qui in domo Iairi puellam velut iam mortuam & deſperatam concinunt & conclamant; quia animabus illis cælum, vnde ipſi exciderunt, inuident, adeoque eas, vel omninò extingui vel ſaltem à cælo arceri deſiderant: ac licet nihil habeant quod in purgatorio quærant; illud tamen ſeruare & animabus illic detentis inſultare non immeritò putantur. Sic enim ſcribit Beatus Petrus Damiani in vita S. Odilonis Abb. Cluniacenſ. viſum Eremitæ cuidam in Sicilia, locum vbi animæ purgarentur, auditaque dæmonum lamenta & ploratus, conquerentium aduerſus eos, qui animas illas frequenter eriperent, maximè qui de Cluniacenſi monaſterio eſſent. Monuit itaque dici Cluniacenſibus vt huic operi vehementer inſiſterent, quo & dæmonibus dolorem gignerent & gloriam beatificam animabus. Quod vbi factum, S. Odilo Abbas ibid. diem anniuerſarium animabus fidelium, proximum poſt omnium SS. Feſtum inſtituit, in Pſalmis, eleemoſynis & miſſarum ſolemniis peragendum.

Quando igitur hoc certamen Deo tam acceptum, Diabolo tam luctuoſum, nobis tam glorioſum, animabus tam ſalutare eſt, expediamus arma, inchoëmus pugnam, expugnemus purgatorium, eripiamus ſanctas illas animas, &c.

DOMINICA VIGESIMA QVARTA POST PENTECOSTEN.

THEMATA.

I. *Dies Iudicij inſtar fulguris.*
II. *Iudicium terribile reprobis vnde?*
III. *Electi ſimiles aquilis.*
IV. *Amari fructus ficûs vetita, ſeu peccati.*
V. *Documenta ex ficu ad Iudicij diem pertinentia.*

THEMA PRIMVM.

Dies Iudicij inſtar fulguris.

I. *Quia inexpectatus.*
II. *Quia ſubitus ac repentinus.*
III. *Quia manifeſtiſſimus.*
IV. *Quia terribilis.*

Sicut fulgur exit ab oriente & paret vſque ad occidentem: ita erit & aduentus filij hominis, *Matth.* 24.

DE S. CEADDA Mercorum Epiſcopo Anglicano ſcribit Ven. Beda l. 4. hiſt. Angl. cap. 3. eum fulgurante ac tonante cælo ſolitum recordari diei Iudicij, confugere ad Eccleſiam, nec priùs ab oratione ceſſare, quàm ipſa tempeſtas deſineret. Dicebat enim; *Leo rugit, quis non timebit? per hoc enim nos monemur, vt arcum Dei tenſum precibus retundamus, & conſcientiâ inſpectâ paratos nos ſiſtamus ad reddendam Iudici rationem.* Item; *Repræſentat nobis extremi iudicij ſeueritatē, vt animos noſtros à ſcelere deterreat.* Audimus in hodierno Euangelio Chriſtum in Iudicij die aduenturum ſicut fulgur, & quidem ingens, quod paret per vniuerſum orbem, ab oriente vſque in occidentem. Quis hoc tremendum fulgur non maximoperè timebit? Sicut enim edito fulgure mox ſequitur tonitru, ſæpe armatum fulmine: quoque maius fuit fulgur, eò terribilius præſagimus tonitru: ita poſt illud fulgur ingens, quid niſi ingens expectandum erit tonitru & fulmen? Certè impij ſe modis omnibus abſcondere conabuntur, adeò vt dicturi ſint montibus & petris, *Cadite ſuper nos. Et collibus: Operite nos, & abſcondite nos à facie ſedentis ſuper thronum & ab irâ agni.* Apocal. 6. Quare cùm hoc fulgur nobis prædicat Chriſtus, quid ſupereſt niſi vt ad Deum per pœnitentiam & orationem fugiamus? Leo namque rugit: quis non pauebit? Quod vt fiat, fulgur illud accuratiùs expendamus.

I. Aduentus Chriſti ſicut fulgur erit: quia inexpectatus, nullo præuio præcone aut nuncio veniet, quemadmodum & fulgur. Tonitrua quidem communiter prænuntiantur à prægreſſo fulgure, ſed fulgura non item; inexpectata veniunt, quandoque etiam ſereno cælo. Sic & aduentus Chriſti. Erunt enim tūc homines plerique carnales & infideles, vt teſtatur S. Petrus ep. 2. c. 3. *Venient in nouiſſimis diebus* (ſub finē mūdi, tēpore Anti-Chriſti, inquit S. Auguſt. 20. de Ciuit. c. 18.) *in deceptione illuſores, iuxta proprias cōcupiſcentias ambulantes, dicentes: Vbi eſt promiſſio aut aduentus eius? Ex quo enim Patres dormierunt omnia ſic perſeuerāt ab initio creaturæ.* Tales erant iam olim Gnoſtici primis Eccleſiæ tēporibus, qui irridebāt & negabāt diē iudicij, ſicq; hominibus perſuadebant, vt impunè vacarēt Veneri & ventri. Quos hoc tēpore imitātur Libertini & Politici, ſequenturq; plurimi circa finē mundi. Sed errāt in ſuo argumēto. Nō omnia ſic perſeuerāt in mūdo cōſtanter, vt ipſi aſſerunt. Videmus enim mundū ex contrariis cōſtare, inter ſe cōtinuò pugnātibus; adeoq; violēter quaſi & per miraculū conſeruari. Videmus etiā Rom. imperiū quod eſt vltima Monarchia è quatuor deſcriptis à Daniele, ſenſim deficere, fidē ad fines terræ propagari, ſibi deficere: Eccleſiæ fabricā velut Arcā Noe paulatim abſolui, ſimile proinde (ſed ignis) diluuium breui expectandum. I. Quia inexpectatus.

pectandum. Adhæc ſicut creaturæ à Deo initium acceperunt: ita & præſtitutum finem accipient. Denique ſicut per diluuium Deus perdidit ſemel mundum; ita demum perdit illum per ignem, vt argumentatur ibi S. Petrus. Erit ergo aduentus ille ipſis inexpectatus, ſicut tempore Noë fuit dies diluuij, vti & clariſſimè prædixit Dominus Matth. 24. *Sicut in diebus Noe ita erit & aduentus filij hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluuiũ comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes, vſque ad eum diem, quo intrauit Noe in Arcam. & non cognouerũt donec venit diluuium & tulit omnes: ita erit & aduentus filij hominis.* Deridebant etiam homines Noen, dum arcam frabricaret, quaſi vanè ſibi metuentem: ac licet fama diluuij inuehendi innoteſceret, adeò vt paſſim ideæ & ſpecies illius in æs inciderentur, *Illi tamen corridebant & ſubſannabãt omnia*, vt Beroſus antiquus author ſcribit. Ad extremum tamen ſe deceptos viderunt, & menſe Maio, quo vireſcentes ſegetes, ridentes campos, florentes arbores, magnam vbique meſſem & prouentum frugum promittentes aſpiciebant, & nil niſi læta cogitabant, edentes & bibentes, diluuium aduenit. Sic ad finem mundi contingit incredulis & peruerſis. Subdit ibidem Dominus ſimilitudinẽ furis noctu domum expilantis: & ſerui pergræcantis ac cõſeruos percutientis; quem inſperatè veniens Dominus corripit, ſicut ſcholæ Magiſter, poſtquam per occultum foramen inſpexit diu diſcipulos tumultuantes, ludentes, potantes, pugnantes, ſaltantes: repente aperit ianuam & & ingreditur ac caſtigat illos.

II. Quia ſubitus ac repentinus. II. Quia ſubitus ac repentinus. Fulgur enim in momento paret ac ſimul omnia colluſtrat tonitru paulatim reboat ac protruditur. Non erit hac in parte ſimilis Chriſti aduentus diluuio. Pluit enim 40. diebus; & ſic paulatim creuit aqua, primùm vſque ad talos, tùm vſque ad genua, tandem vſque ad collum, vt homines haberent ſpatium pœnitentiæ, vel ſi vellent aliqui, fugere ad arcam Noe poſſent. Non ſic veniet Chriſtus, ſed repente ſicut fulgur, vt ſciamus, eo tempore non eſſe ampliùs locum fugæ aut pœnitentiæ, ſed tempus eſſe iuſtitiæ. Quandò hoſtis cum exercitu terram aliquam inuadit, non ita ſimul venit, vt non ſit locus aliquis fugæ, quia copiæ aliæ præcedunt, aliæ ſubſequuntur, & rumor aduentantis hoſtis plerumque homines præmonet. Sic Romani non ſtatim circumdederunt Ieroſolymam ſub Veſpaſiano, ſed erat ſpatium ac locus fugæ, donec muro vndique cingerentur. At Chriſtus cùm aduenerit, ſimul omnes ita obruet, cinget atque includet, vt nec vnus fugere aut euadere poſſit. Quantus igitur terror impios occupabit?

III. Quia manifeſtiſſimus. III. Quia manifeſtiſſimus, omnia abſcondita reuelans & protrahens in lucem; quo modo fulgur in nocte circumquaque illuſtrat & ſpectanda exhibet, quæ in tenebris latuerunt, præſertim in Braſiliâ, vbi coruſcationes adeò excellunt, vt Solem ipſum ſuperare videantur & quandoque hominibus videndi vim eripiant, vt ſcribit Ioſephus Acoſta anno 1560. de Braſil. Sic apparuit Chriſtus B. Lutgardi inſtar fulguris adeò coruſcantis, vt niſi mox iterũ ſubtractus fuiſſet eius aſpectus, ferri nullo modo ab ea potuiſſet, (vt in eius vitâ Thomas Cantiprat. 16. Iunij apud Sur.) ſicque vt ex fulgore Chriſti noſſe ac diſcernere Sanctos, qui cum eo aderant, poſſet. Multò magis in die iudicij Chriſtus fulgebit, quando illuminabit omnium oculos & corda, vt omnium acta pateſcant. Ergo ſicut viatores à viâ noctu aberrantes, ad coruſcationem deprehendunt, quàm longè aberrarint; ita videbunt reprobi in illa luminis claritate errores ſuos, ac dicent lugubri voce: *Ergo errauimus à viâ veritatis.* Sap. 5. Exprobrauit Hebræis Deus, quòd ab ipſo deflectentes iuerint in vallem Gehennon ad immolandos filios ſuos Idolo Moloch: *Vide vias tuas in conualle. Scito quid feceris, curſor leuis explicans vias ſuas* Ier. 2. Qui de nocte diſcurret, paſſim in has vel illas domos, ſiue vt furetur, ſiue vt adulteretur; manè facto ſæpe deprehenditur ex veſtigiis, niui aut luto impreſſis. In præſenti tempore peccatores quaſi noctu graſſantur & neſciunt ſe relinquere veſtigia ſua, ſaltem in Dei mente: itaque dies Domini eos deprehẽder: quo modo ſacrificuli fuere deprehenſi è veſtigiis cineri, quem Daniel ſparſerat in templo, impreſſis, velut impoſtores & fures epularum, Belo appoſitarum. Dan. 14.

IV. Quia terribilis. IV. Quia terribilis. Solet enim fulgur homines terrere, adeò vt pauidi nomen IESV ſalutare inuocent & frontem cruce ſignent, aut vultum obtegant ac ſe abſcondant, præſertim improbi, qualis C. Caligula & Anaſtaſius Impp. quorum ille tonante & fulgurante cælo caput obuoluebat & ſub ſtrato ſe abſcondebat: hic verò de conclaui in conclaue & de loco in locum migrabat. teſte Sueton. & Zonarâ lib. 3. quia nimirum ſæpe defert ſecum fulmen, quo & homines & obuia quæque ſternit atque extinguit. Ita aduentus Chriſti terribilis erit impiis, quia ſecum vehit fulmen illud tremendum: *Ite maledicti*, in eos eiaculandum. Terror ille venturi Iudicis augebitur ex hoc 1. quòd is, 1. qui improbos damnabit, fuerit eorum pater amantiſſimus ac ſummus benefactor, qui tamen in capitalem hoſtem mutatus abijciet eos à conſpectu ſuo in ſupplicium æternum. Quid enim ſentiat filius, qui à proprio parẽte ſibi ob flagitia irato, ſupplicium inferri videt? *Manus tuæ fecerunt me*, inquit Deo Iob cap. 10. *& plaſmauerunt me totum in circuitu, & ſic repente præcipitas me?* q. d. quidquid in me eſt, opus & artificium tuum eſt, & ſic repentè me totum abiicis ac conteris in bonis corporis ac fortunæ, ac ſolam miſeram mihi relinquis vitam?

2. Quòd ſit actor ſeu pars læſa ſimul & Iudex. 2. Alij enim Iudices, qui à reo læſi non ſunt, ſedatè & remiſsè nec ſine commiſeratione contra reum procedunt ac ſupplicia inferunt, quia ipſi ab eo læſi non ſunt. At ſiquis Iudex à reo in bonis aut perſona ſua grauiter ſit læſus, ſine commiſeratione, velut vrſa raptis catulis contra eum procedet. Vnde Saul ne in manus Philiſthæorum, quos armis ſæpe

inſeſtarat, incideret & ab ijs illuderetur, ipſe gladio ſuo incubuit & violentam mortem elegit. 1. Reg. 31.

3. 3. Quòd inflexibilis, nec prece deliniri, nec pretio corrumpi poſſit. De ipſo enim ſcribitur Pſ. 2. *Reges eos in virga ferrea, & tanquā vas figuli confringes eos.* Virga lignea facilè flectitur, ſi in apice quid appendas: & tales ſæpe ſunt virgæ Iudicum humanorum, facilè ſe flectunt ſi in apice marſupium auro graue affigas: ſed non ita virga Chriſti Iudicis, quia ferrea eſt. Similiter vas à vietore vel cuprario aurifabro factum ſi frangatur, reparari poteſt: at non vas figulinum. Ita irreparabilis eſt, quem abiicit ac confringit Chriſti Iudicis ſententia.

4. 4. Quòd ſtrictiſſimus, minima etiam ponderet, cogitationes, intentiones, verba otioſa, nedum facta; iuxta id Prouerb. 16. *Spirituum ponderator eſt Dominus*, id eſt, cogitationum, intentionum, leuiſſimorum peccatorum: imò & eorum hominum, qui ſpirituales apparent.

5. 5. Æquiſſimus, ſine omni acceptione perſonarum. Ideò tempus illud appellatur *nox*, Matth. 25. *Mediâ nocte clamor factus eſt: Ecce ſponſus venit*, quia in nocte nullus agnoſcitur, nullius habetur ratio, nulli fiditur, de die non item, vbi amicus ſalutatur & notus, ignoti & inimici non ſalutantur: nobilibus aperitur caput, non plebeiis.

6. 6. Potentiſſimus & ſupremus, à quo nemo fugere, nemo appellare, cui nemo reſiſtere poteſt. Sicut enim oues congregat paſtor in caulam; ſic ille in vallem Ioſaphat congregabit homines.

Iure igitur merito ac ſapienter aduentum ſuum Chriſtus fulguri comparauit. Sed iam quid nos faciemus, quomodo nos armare contra fulgur hoc poterimus? Certè Plinius lib. 2. cap. 54. ſcribit non percuti à fulmine qui fulmen priùs viderunt. Quidquid de hoc ſit, non dubito aſſerere, nos à fulminante Chriſto tunc ſecuros fore, ſi quaſi iam fulminantem ſedula meditatione nunc præuideamus ac tonantem audiamus, vti fecit S. Ceadda, qui idcircò meruit ab Angelis de die obitus ſui præmoneri à quibus die ſeptimo prædicto ad ſe redeuntibus deductus eſt ad cœlum.

THEMA SECVNDVM.

Iudicium terribile reprobis vnde?

1. *Quia timebunt prodire in conſpectum iudicis quem ſpreuerunt.*
2. *Quia trement coram iuſtis quos hic oderant.*
3. *Quia metuent confuſionem publicam.*
4. *Quia horrebunt reſumere corpora ſua.*

Erit enim tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi, vſque modò, neque fiet.

Matth. 24.

NEſcio an hod. Euangelium magis metuenda quàm optanda nuntiet. Nam imprimis aſſerit fore in die iudicij tribulationem, qualis numquā fuit; eundem verò diem paulò pòſt comparat verno tempori & ficui. Modò comparat eum fulguri; & quis à fulgure non terretur? modò corpori emortuo, ad quod depaſcendum congregantur aquilæ; quid autem illis gratius? Quid ergo annuntiat Dominus in hod. Euang.? Nimirū diem omnium triſtiſſimum & ſimul omniū lætiſſimū. Erit enim dies illa mira & ſtupenda; in qua nemo damnatorū volet exire de inferno & nemo beatorū remanere in cælo. Quid loquimur? Quid hoc rei? Percipite, tam triſtis & terribilis erit inferis, vt malint in inferno manere, quàm adhuc diem conuenire: tam lætus & plauſibilis beatis vt è cœlo velint egredi & adeſſe huic diei. Huius igitur tam admirandæ rei cauſas inueſtigemus; & nunc quidem dicti prioris, cur ad diem iudicij metuant conuenire reprobi. Poſterioris cauſas indagabimus poſt octiduum.

I. Quia reprobi timebunt prodire in conſpectum Iudicis, quem ſpreuerunt. Quàm dirum ſit tradi hoſti ſuo capitali, colligere poſſumus ex facto Saulis Regis, qui ne traderetur incircumciſis Philiſthæis, hoſtibus ſuis infenſiſſimis, turpiter illudendus petiit ab armigero ſuo interfici, quòd cùm non obtineret, ipſe gladio ſuo incubuit: grauius morte reputans, tradi hoſtibus & ab eis illudi, tametſi vitâ donaretur 1. Reg. 31. Puer etiam ille Ægyptius, derelictus à domino compellatuſque à Dauide vt duceret eum ad locum, vbi dominus eius cum cæteris prædonibus lateret, aſſenſum quidem dedit, ſed priùs iuramēto Dauidem aſtrinxit, ne traderet eum domino ſuo: *Iura mihi per Deū, ne tradas me in manu domini mei.* 1. Reg. 30. Sed cur vitā ſibi nō paciſcitur. Nimirū à Dauide occidi maluit, quàm poſt proditionem tradi domino ſuo. Anno 1574. Tartarorum Dux Suierceuius cùm Palatinum Moldauiæ, à quo poteſtatem tranſitus acceperat, eius ditionem depopulatus grauiter offendiſſet, captus à Koſakis ſexies duplicato ære vitam ſuam redimere voluit, modò Palatino non traderetur, ſed cùm non audiretur, redditus Palatino, ab eius peditatu in fruſta membratim diſcerptus eſt. Beyrl. in Chron. Iam ſi adeò tremendum eſt incidere in manus hoſtium, multò magis *horrendum eſt incidere in manus Dei viuentis*, Heb. 10. toties præſertim in perſona & tam grauiter offenſi. Colligitur id ex eo 1. quod Prophetæ aſſerunt, impoſſibile quaſi fore, vt coram eo ſtent rei. Nahum cap. 1. *Ante faciem indignationis eius quis ſtabit?* Et Malach. 3. *Quis poterit cogitare diem aduentus eius, & quis ſtabit ad videndum eum?* Sanè ſi cohors militum armatorum corruit ante Chriſtum, cùm in forma ſerui placidè

I. Quia timebunt prodire in conſpectū Iudicis, quem ſpreuerūt

eos

eos allocutus dixit? *Ego ſum*, quid ibi fiet, cùm iratus obiurgabit eos: *Ego ſum*, quem confixiſtis, ſpreuiſtis, &c. ? Diſcamus id exemplo fratrum Ioſephi, quem vendiderunt; qui cùm ab eo audiſſent: *Ego ſum Ioſeph frater veſter, quaſi* fulmine percuſſi non poterant ei reſpondere *nimio terrore perterriti.* Geneſ. 45. Deinde ex Apocal. 6. Vbi legimus eos dicturos montibus & petris: *Cadite ſuper nos & abſcondite nos à facie ſedentis ſuper thronum & ab ira agni.* Quid terribilius quàm opprimi ruinâ montis? Hæc tamen ruina magnum eis ſolatium foret. neque dicunt, opprimite, ſed *abſcondite nos*, quaſi parati ſint geſtare illud pondus montium potiùs, quàm videre Iudicem. Sed cur timent ſibi ab ira agni? quid enim mitius agno? quid minùs iraſcitur? Nimirum exprobationem agni illius timent, dicturi illis. Ego pro vobis victima factus & immolatus ſum: ego vos lanâ meritorũ meorum contexi & veſtiui: ego vos lacte doctrinæ cæleſtis potaui: ego vobis carnem etiam meam in eſcam dedi. Quid vos? rependiſtis malum pro bono: mea inſuper manſuetudine & patientia abuſi eſtis: agnus eram, nec tamen ad me reuerti voluiſtis, &c. Hæc exprobratio omni ira intolerabilior erit. Sed nihil obtinent à montibus & petris: produci in lucem debent. Id quod indicat Dominus Luc. 19. in parabolâ ciuium, qui oderant Regem ſuum & nolebãt enim regnare ſuper ſe. *Illos* inquit, *qui noluerunt me regnare ſuper ſe; adducite huc & interficite ante me.* Gr. *mactate* vel *iugulate*, velut hoſtias in oculis meis, vt videlicet eorum interitu meos quaſi oculos paſcam. O ſi hoc cogitaremus, nos ſcilicet in eius manum tradendos & coram eo plectendos, in quem adeò deliquimus; quàm cauti eſſemus!

II. Quia tremunt coram iuſtis, quos hic oderant.

II. Quia trement & tabeſcent, cùm videbunt iuſtos, quos hîc oderant & perſecuti fuerant, in gloria iuxta Chriſtum ſtare. *Hoc planè*, (inquit S. Bernardus ſer. 8. in Pſal. *Qui habitat*) *eis graue tormentum & magnus quidam malorum cumulus erit, fortè enim quodcumq́; ſolatium videretur eorũ, quos tam malitiosè impugnauerint, & tormentis ſuis vel conſcientiam latere, vel ipſos ſaltem declinare poſſe conſpectus.* De Eudocia, quæ ob eximias animi dotes ex humili ſtirpe, Imperatoris Theodoſij coniux facta erat, ſcribit Raderus in Aulâ S. Theodoſij fratres eius duos, qui ipſam ab hæreditate depulerant, ſororis exaltatione conſternatos fugam arripuiſſe in remotam regionem: quòd ne vultum quidem ſororis, quam offenderant, ferre potuiſſent. Quid erit videre electos, quos odiſti; quos occidiſti aut perſecutus es? videre, inquam, in tanta gloria? Audi ſtridentes impios: *Hi ſunt quos aliquando habuimus in deriſum, &c. Ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei?* Sapient. 5. Idcircò Sanctus Bernardus loco citato ſentit priùs electos accepturos ſententiam ſuam quàm reprobos, priuſque in cœlum aſſumendos, vt illi inde magis crucientur. *Priùs*, inquit, *benedicti vocabuntur in regnum, quàm maledicti in caminum deijciantur ignis æterni, quò videlicet acriùs doleant, videntes quid amiſerint.* Et mox: *Vnde enim impij tanto animi furore tabeſcerent niſi in regnum ſuum ſumma beatitudinis coram ſeſe vidiſſent alios introduci, & tunc demum in illos ſeſe fætores, in illos horrores, in illos æterni incendij cruciatus, in illas denique immortalis mortis miſerias gemerent eſſe damnatos?* Tremendũ huius rei ſpecimẽ exhibuit Deus in Luxurio apud Tarracinas præſide, qui SS. Iulianum & Cæſarium mortis ſententiá damnauit, vt ambo ſacco incluſi, in mare præcipitarentur. Eâ ſententiâ latâ, cùm poſt triduum ad ſupplicium ducerentur. Beatus Cæſatius ad Luxurium conuerſus: *Nos quidem*, inquit, *aqua tamquam filios ex ſe renatos ſuſcipiet: Te verò, Luxuri, hodie coluber inuadet deuorabitq́;, vt omnibus huius regionis incolis innoteſcat, Dominum ſanguinis ſeruorum ſuorum vindicem eſſe.* Deinde miſſi in ſaccum Iulianus & Cæſarius felici agone certamen peregerunt. Luxurius verò iuxta Diaconi vaticinium eodem die iuſtas ſcelerum ſuorum pœnas luit. Cùm enim eques ad villam ſuam ſolus properaret & arborem quandam preteriret, ſerpens quidam ex ea inter collum & tunicam eius prolapſus, protinùs morſu venenario ventrem diſrupit, & ad præcordia vſque penetrauit. Totus igitur intumeſcens humi voluebatur miſer; & priuſquam animam efflaret; vidit Angelos ſpallentes & corpora Sanctorum, quos necarat, ex vndis exportantes: quæ Euſebius Chriſti ſeruus deinde collegit, noctuque ſepeliuit apud Tarracinas.

III. Quia metuent confuſionem publicam.

III. Quia timebunt confuſionem publicam in manifeſtatione ſcelerum ſuorum coram toto mundo. Clarum eſt, quantùm conentur homines tegere ſuas turpitudines coram hominibus, & patet 1. exemplo Dauidis, qui ſuum adulterium quo non ſtudio & conatu occultare molitus eſt? Iuſſit Vriam intrare ad ſuam coniugẽ. Cùm non paréret, inebriauit eum, vt vel ſic iret. Irrito & hoc conatu iuſſit eum occidi. Ecce Rex quàm timet militem vnum ſubditum ſuum I Ius gladij habebat, & timet confundi coram ſubditis. Quid ſi coram toto mundo? Ideircò audit: *Tu feciſti abſconditè, ego autẽ faciã verbũ illud in conſpectu omnis Iſrael & in conſpectu ſolis.* 2. Reg. 12. Idq́ue factum, quando exulanti exprobrauit ſcelus Semei *maledictione peſſimâ*, vti Dauid eam appellat 3. Reg. c. 2. Hebr. habetur maledictione *nimreſeth*: Quam vocem vt expendit S. Hieronymus in queſt. Heb. ſic expendunt Hebræi, vt ſingulæ litteræ ſingula probra contineant. *Nun* quaſi *Norph*, id eſt, adulter. *Mem*, quaſi *Moabita*, ex Ruth, ſcilicet Gentili natus, *Roſch*, quaſi *Roſeach*, id eſt, homicida. *Sade* quaſi *faruat*, id eſt, leproſus & eiectus cum leproſis, *Tau*, quaſi *mebah*, id eſt, abominabilis. Hoc probro, inquiunt, affecit eum Semei in præſentia populi eius & in conſpectu ſolis. Sic pudefient impij in iudicio, & vno quaſi vocabulo, vno intuitu perſtringentur omnia eorum ſcelera. Notũ eſt ex Plutarch. in Antonio, quid molita ſit Cleopatra Ægypti Regina, ne ab Auguſto Cæſare Romam in triumphum duceretur. Etenim ſibi primò ſicâ vulnera in pectore inflixit, vt ſe perimeret. Tum Medico vſa eſt ad tabem ſibi inferendam. Denique aſpidem in ficorum corbe abſconditam intulit,

eiſque ſe necandam obtulit. Itaque Auguſtus ſaltem imaginem eius in triumphum duxit. Et quid erat Reginam in triumphum duci? non enim velut hoſtis, ſed veluti præda nobiliſſima producta fuiſſet. Timuit enim, aliis de cauſis, quia erat mulier peſſima, inceſtuoſa, parricida, &c. Quid quòd vel imago ſui confuſionem intolerabilem parit? vti Prælato cuidam, qui à Michaële Angelo, ob inſpectam curioſè ipſius picturam inter inferos depictus, pati id non potuit, quin adito Pontifice deleri imaginem ſuam poſtularet? Iam ergo quid erit, quæſo, in perſona coram toto mundo pudefieri? Sic enim 2. Corinth. 3. dicitur: *Omnes nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti*. Græc. habetur, *pellucidos nos fieri oportet*. Quare ſicut cryſtallus aut vitrum obiectum Soli; quidquid intus continet, pleniſſimè oſtendit: ſic conſcientiæ hominum obiectæ Iudici Chriſto, omnia ſua arcana prodent. Quanta igitur confuſio erit improbis, ſi in ipſis appareant tot ſcelera, vno quaſi intuitu, vna voce contenta? Nónne Scribæ & Phariſæi, quando eorum peccata ſcripſit Chriſtus in terram (Ioan. 8.) ſenſim omnes ſe ſubduxerunt, vt ne vnus quidem remaneret? Et tamen ſolus Chriſtus eorum crimina tunc nôrat. At hic nemo ſe ſubducere poterit cunctaque cunctorum cunctis arcana patebunt. Quare S. Gregorius l. 7. moral. cap. 14. illam confuſionem ipſa gehennâ grauiorem exiſtimauit: *Tunc omnis ante oculos culpa reducitur, & mens ſuper gehenna ſuo grauius igne cruciatur*, ait.

IV. Quia horrebunt aſſumere corpora ſua rediuiua, vtpote ignita, horrida, miſera & deformia in quibus incipient vnà cum animâ duplicatam pœnam ignis ſentire ac nouum quaſi infernum. Martyribus aliquot prepararunt Tyranni æneum taurum ignitum; in quem ingredi debuerunt, vti S. Euſtachio cum vxore & liberis. Tale erit corpus aſſumendum à damnato. Cogitate iam quo vultu aſpiciet id anima? Quomodo ſibi inuicem maledicent & culpam mutuo impingent? Corpus animæ, quòd ab ea malè gubernatum: anima corpori, quòd ab eo ſeducta & ad peccatum illecta ſit.

IV. Quia horrebũt reſumere corpora ſua.

Nec immeritò; quia in hoc ſæculo ſimul etiam deliquerunt. Cùm anima per ſuperbiam ſe extulit aliiſque prætulit, ſtatim corpus ſe exornare, inflare, durè alios alloqui, deſpicere cœpit. Cùm anima odium in aliquem concepit, ſtatim corpus ſe armare, inflammare, conuitiari, cædere. Econtra cùm caro ſe oblectauit gulâ, anima ex eadem patella comedebat. Cùm caro furabatur, anima furtum palliabat, negabat. Sic infælices illi coniuges, qui hîc peccatorum dulcedinem ſimul exhauſerunt & in malo ſtrenuè conſenſerunt, ſibi inuicem maledicent. Refert Iudicum hiſtoria cap. 16. Samſonem captum à Philiſthæis & exoculatum, abductum eſſe in vrbem Gazam, remotiſſimam & celeberrimam omnium. Sed cur in hanc potiùs quàm in aliam? Reſpondet in eum locum ſcribens Nicolaus Serarius admodum congruenter; quia in ea vrbe primò aſpexiſſe meretricem & ad eam intraſſe ſcribitur ibid. poſteà quoque portam vrbis abſtuliſſe, ſicque maximo dedecore vrbem & ciues affeciſſe. Quare vt vindictam ſumerẽt Philiſtæi de hoſte ſuo capitali, veroſimillimum eſt, eos ipſum per eandem portam induxiſſe multis cum exprobrationibus, vt ſi vir eſſet, iam portam deſtrueret; inſultaſſe etiã ob vim vrbi illatam. Rurſum ante meretricis illius ædes duxiſſe, vt ſannabundi dicerent: En amicæ tuæ domus Samſon. En ſtat præ foribus te expectans comptiſſima, ornatiſſima. Vide eam ſi potes. O quàm renidens facies eius! quàm belli ocelli! Quid oculos auertis? Cur illam corrupiſti? Nunc ergo iure aſpicere nequis, quia malè aſpexiſti, &c. Probabile etiam impuliſſe eos meretricem, vt Samſoni ſuo cæco illuderet, eumque cauillaretur. Sic ni fallor illudent cacodæmones animæ damnatæ, cùm adducent eam ab inferis ad corpus reſumendum, omni horrore plenum & abominandum. En, dicent, ſponſa tua, quam adeò deperiſti, fouiſti, coluiſti. Iungere nunc ipſi & cum ea deliciare. Quid olim in eius gratiam non feciſti? quid non tolerasti? Igitur & nunc habita cum ea, patere cum ea, cuba cum ea in ardoribus ſempiternis. *Subter vos ſternetur tinea & operimentum veſtrum erunt vermes*. Iſai. 14. Ibi cum miſero & cæco Samſone ſerò aperient oculos mentis, quos hîc clauſerunt: ibi intelligent Chriſti monitum, quod hîc capere noluerunt: *Qui amat animam ſuam, perdet eam: & qui perdiderit animam ſuam, in vitam æternam cuſtodit eam.*

Quid ergo ſupereſt Audit. Id vtique, vt nobis attendamus, & quod Ieremias cap. 15. iterum iterumque monet Hebræos in Babylone poſitos: *Fugite de medio Babylonis & ſaluet vnuſquiſque animam ſuam*; quia ſcilicet repente & de nocte improuiſò expugnãda & occupanda eſſet à Perſis, & obuij quique in ea mactandi. Certè ſi reuelaret Deus hanc vrbem improuiſò aliquando ab hoſte obruendam, nemo non ſingulis verè noctibus timeret ſibique prouideret. Si diceret quis Propheta alicui domum ipſius ex inopinato & derepente collapſuram aut incendio corripiendam, næ is ſingulis noctibus imò ſingulis horis in expectatione imminentis mali trepidaret, quin & vigilaret. Hoc igitur eſt, quod agendum nobis, ne repente ſuperueniat in nos dies illa; *tanquam laqueus enim ſuperueniet in omnes, qui ſedent ſuper faciem omnis terræ*, ait Dominus. Luc. 21.

THEMA TERTIVM.

Electi ſimiles Aquilis.

1. *Animo in cœlo degunt.*
2. *S. Euchariſtia corroborati viuunt.*
3. *Valde afficiuntur erga V. Euchariſtiam.*
4. *In tribulatione ſunt patientes.*
5. *Renouant ſubinde ſpiritum ſuum.*
6. *Ferunt libenter & diſſimulant iniurias.*

Vbi

Vbicumque fuerit corpus, ibi congregabuntur & aquilæ. *Matth. 24.*

QVando magna tribulatione circumſepti ſumus; optamus nobis pennas, vt auolare poſſimus. Ita enim video optaſſe Dauidem in ſuâ tribulatione Pſal. 54. *Timor & tremor venerunt ſuper me & contexerunt me tenebræ. Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo & requieſcam?* Verùm quia columba volans ſatis tuta non eſt, hinc Apoc. 12. quando prædicitur deſcenſurus vltimis temporibus diabolus *habens iram magnam*, vt perſequatur mulierem, h. e. Eccleſiam electorũ, adiungitur, dandas eſſe mulieri alas duas aquilæ magnæ, quibus euolet in deſertum & ſeruet ſe à dracone. Hoc idem tẽpus longè mœſtiſſimum audiuimus prędici nobis in hod. Euangelio, tempus, inquam, iudicij, in quo omnes comparebimus. Quid igitur optandum nobis? Alæ aquilarum, vt eo temporis articulo ad Chriſtum euolare, ibique aſylum reperire poſſimus. Hoc enim indicat Chriſtus in hod. Euangelio, cùm ait ad ipſum Iudicem congregandos eſſe electos ſicut aquilæ congregantur ad corpus ſeu pabulum. Ibi circa Chriſtum ſecuri circumvolabunt, & quemadmodum aquila fulmine non tangitur, ita ipſi quoque ſententia damnationis minimè ferientur. Quod etiam prædicit Iſaias cap. 40. *Aſſument pennas vt aquilæ, volabunt & non deficient, &c.* Verùm ſi in die illo ad Chriſtum congregari ſicut aquilæ optamus, neceſſe eſt, vt nunc ſicut aquilæ viuamus. Id enim inſinuat Chriſtus, quando electos ſuos comparauit Aquilis. Quod nunc videbimus.

I. Animo in cælo degunt.

I. Aquila in alto nidum habet, in alto ferè degit, inde terram & quæ in terra ſunt omnia deſpicit ac contemnit, in alto prædam ſuam quærit, ad terram raro deſcendit, neque ei diu adhæret. Ita iuſti tametſi corpore in terra, animo tamen in cœlo fixi ſunt; vnde omnia terrena pro nihilo habent & aſpiciunt velut res minimas: equos velut mures, homines velut vermiculos, h. e. aurũ velut lutum, &c. ſicut qui de altiſſimo monte aut turri in ſubiectam planitiem vel vrbem deſpiciunt. Ita enim Apoſtolus ad Philip. 3. poſtquam deſcripſiſſet reprobos, *quorum Deus venter eſt, & gloria in confuſione, qui terram ſapiunt*, Subdit: *noſtra etiam conuerſatio in cælis eſt.* q. d. reprobi conuerſantur & loquuntur de rebus puerilibus, de puppis, nucibus imagunculis, caſulis ex luto factis, quæ derident viri. Ruſtici confabulantur de ſuis bobus & porcis, de gallinis & columbis, de tuguriis & pratis ſuis, quæ derident ac ſpernunt Doctores, aulici & principes: ſic mundana omnia ſpernunt ac rident electi, qui mente in cælo fixi ſunt. Hinc Maximilianus II. appinxit ſuo ſymbolo aquilam in nubibus volantem, humi verò coronam, gladium, haſtam, mundum cum lemmate? *Nil humana moror, dum ſuper aſtra feror*. Cauſſin. in parab. hiſt. lib. 6. cap. 20. Sunt electi in hoc mundo ſicut Angelus Raphael in domo Tobiæ & itinere ipſius. *Videbar quidem, inquit, vobiſcum manducare & bibere, ſed ego cibo inuiſibili & potu, qui ab hominibus videri non poteſt, vtor.* Tob. 12. Comedebat ergo & bibebat cum hominibus, ſed abſque guſtu & delectatione; cibum porrò & potum ori iniectum mox in aerem reſoluebat. Cibus eius Dei contemplatio erat, cœleſtem ipſi delectationem afferens, & terrenam omnem excludens, nihilique faciens; Sic electi nullam veram in terrenis bonis delectationem ſentiunt; ſed reſoluunt ea mox in auram dum ea fluxa & inania leuiique aura ſutiliora eſſe cogitant ac contemnunt, Talis Angelus ipſe Tobias ſenior erat, qui cęteris omnibus currentibus ad vitulos aureos, quos erexerat Ieroboam, *ipſe ſolus pergebat in Ieruſalem ad templum Domini*, vt adoraret Deũ Iſrael. Tob. 1. Nihil curauit vitulos vitâ carẽtes (imò capita tantùm vitulina) quia conuerſatio eius cum Deo & templo erat, vbi ſpeciem aliquã cœli vidit & cœleſtia audiuit. Talis aquila & Angelus fuit etiam ſanctus Paulus, vt diximus, de quo ſanctus Gregorius 31. moral. c. 19. *Videamus*, ait, *aquilam nidum ſibi in arduis conſtituentem, qui ait: Noſtra conuerſatio in cælis eſt.* Et rurſũ: *Qui conreſuſcitauit & conſedere fecit nos in cæleſtibus. In arduis habet nidũ; quia profectò in ſupernis figit conſilium. Non vult mentẽ in ima deijcere, non vult per abiectionem conuerſationis humanæ in infimis habitare.* Et addit hoc eſſe ſpeciale indicium electorũ *quòd ſic ſciunt præſentis vitæ iter carpere, vt per ſpei certitudinem nouerint iam ſe ad alta perueniſſe, quatenus cuncta, quæ præterfluunt, ſub ſe eſſe videant, atque omne, quod in hoc mundo eminet, amore æternitatis calcent.*

II. S. Euchariſtiâ corroborati viuunt.

II. Aquila nido ſuo infert lapidem, ab ipſa *Aetitem* appellatũ, ſiue vt eo muniat nidum ac firmet contra tempeſtates, vt volunt aliqui, vel contra venenata animalia, vt ſcribit Sanctus Hieronymus in Iſa. cap. 65. ſiue vt eius refrigerio temperet æſtum ſuum natiuum, quo alioquin oua combureret, vt vult Aldrou. lib. 1. Ornith. & alij: Ætites ille alium lapillum intra ſe gerit, qui ſonum edit & auditur, at non videtur: repræſentat ergo Chriſtum, (qui ſeipſum lapidem à Iudæis reprobatum appellauit) in Euchariſtia contentum, vbi quidem non videtur, ſed auditu fidei percipitur, dum audimus: *Caro mea verè eſt cibus.* Vidit Chriſtus Dominus lapidem hunc cordi noſtro in quo nidum quaſi ſuum habet, valde neceſſarium eſſe; non ſecus ac corpori neceſſarius eſt panis naturalis; tum quia valde infirmi & inſtabiles ſumus, vt per eius vſum in gratia ſtabiliamur; vnde figuratus fuit pane, quo Elias bis confortatus ambulauit 40. diebus vſque ad montem Horeb. 3. Reg. 19. Ille ſubcinericius, id eſt, ſine fermẽto celeriter in teſta ſub cineribus coctus fuit. Panis Euchariſtiæ etiã celerrimè paucis verbis cum commemoratione mortis Domini conficitur ſine fermento. Tum quia multa nobis inſidiantur venenata animalia, mundus, dæmon, caro. Tum quia æſtu concupiſcentiæ ob vitiatam peccato originali naturam laboramus, quem reſtinguit hic ſacer ætites. Vnde ſanctus Bernardus ſerm. in Cœna Domini

mini ait: *Si quis veſtrûm, fratres, non ita ſæpe ſentit iracundiæ motus aut inuidiæ aut aliorum huiuſmodi, gratias agat corpori Domini; nã virtus ſacramenti operatur in eo.* Maximè verò reſiſtit concupiſcẽtiæ carnis. *Sedat enim*, inquit S. Cyrillus Alexandrinus l. 4. in Ioan. cap. 17. *Cùm in nobis maneat Chriſtus, ſæuientem membrorum noſtrorum legem: pietatem corroborat, perturbationes animi extinguit, &c.* Et quid mirum, ſi aqua ignem, ſi virginea & temperatiſſima Chriſti caro extinguat æſtum carnis? Obſeruarunt noſtri patres, qui Laureti degunt, miram in vrbe & vicinia domûs Lauretanæ deprehendi pudicitiam & caſtitatem, teſte Bened. Fernandio noſtro in cap. 29. Geneſ. ſect. 11. Si ergo ædes Chriſti diffundit à ſe caſtitatem in viciniam, quid non faciet eius ſanctiſſima caro.

III. Valde afficiuntur erga V. Euchariſtiam.

III. Aquila ad prædam magno fertur impetu. Vnde maxima feſtinatio deſcribitur per volatum aquilæ ad eſcam, vti Iob 9. *Sicut aquila volans ad eſcam.* Et Habacuc cap. 1. dicitur de Chaldæorum aduentu ad deprædandos Iudæos: *Volabunt quaſi aquila feſtinans ad comedendum.* Inde etiam Chaldæi illi in vexillis ſuis aquilas depictas gerebant. Prǫda & eſca noſtra nobiliſſima & ſaniſſima maximeque neceſſaria eſt, quã diximus, Corpus Domini. Ad hoc electi veniunt magna cum auiditate & celeritate, etiam quando exponitur tantùm ad venerationem & adorationem: nôrunt enim ipſum eſſe vnicum theſaurum & ſolatium ſuum. Quòd ſi milites, vt Chaldæi illi, tanta cupiditate aduolarunt ad Iudæos deſpoliandos, cùm id periculo non careret, nos non decebit ad Chriſtum, qui theſauris omnibus pleniſſimus eſt, nec non ad largiendum paratiſſimus, totis viribus contendere? Præda temporalis diu retineri nequit: Deum quis nobis eripiet?

Eſt hæc etiam non vulgaris nota, quæ diſtinguit electos à reprobis; ſi nimirum velut boni & legitimi filij libenter ſint cum parente. Quando Saul in Regem à Deo electus fuit & in domum ſuam rediit, ibi apparuit diſcrimen inter bonos & malos eius ſubditos. 1. Reg. 10. *Pars* enim *exercitus, quorum tetigerat Deus corda, abijt cum eo. Filij verò Belial dixerunt: Num ſaluare nos poterit iſte? Et deſpexerunt eum & non attulerũt ei munera.* Quia ſcilicet à Saule velut homine obſcuro & ruſticano nihil magni, aut regij expectabant. Quænam illa pars exercitûs? *Viri fortes*, exponit ex Hebr. *bachail*, id eſt, *robur*, Caietanus. Viri ergo ſtrenui, à Deo moti, electi ſunt; quales illi qui Paulo & Barnabæ *crediderunt, quotquot erant præordinati ad vitam æternam.* Act. 13. Quinã viri *Belial? exleges & abſque iugo* (hoc enim ſonat *Belial*) qui ſignificant reprobos. Pari modo magnum præiudicium eſt electos eſſe, qui valde afficiuntur erga Vener. Sacramentum, idque comitantur & requirunt; reprobos verò, qui id non curant nec venerantur. Quales plerumque ſunt viri exleges, diuites & potentes, qui omne iugum reſpuunt, nullius imperium admittunt aut metuunt. Quibus dicere Chriſtus poſſet, quod Dalila Samſoni dixit: *Quomodo dicis quòd amas me, cùm animus tuus non ſit mecum?* Iudic. 16.

IV. In tribulatione ſunt patientes.

IV. Aquilæ pulli adhuc teneri vngue parentis in aëre ſuſpenſi in Solem intendere coguntur, ac ſi cuius oculi lachrymarint aut à Solis aſpectu deflexerint, is abiicitur & occiditur velut ſpurius: qui vero immotus rectà intueri Solem aduertitur pro genuino agnoſcitur atque educatur. Cauſam dat Plinius lib. 10. cap. 3. quòd aquilæ facilè ſe aliis auibus vti vulturibus miſceant, vnde prodeunt ſæpe adulterini & ſpurij fœtus, qui Solis radios non ferunt. Itaque *cæleſtis ignis*, inquit Ælianus, *eſt incorruptus index generis aquilini.* Ignis & radius ſolaris, qui electos probat & diſcernit à reprobis, eſt tribulatio. In tribulatione electi ſunt immoti, nec auertunt ſe à Deo vllatenus: reprobi lachrymantur, auertunt vultum à Deo, lamentantur, indignantur, murmurant ac tantùm deſperant. Ignis fornacis Chaldaicæ combuſſit Chaldæos, tres pueros non læſit, ſed lætiores & clariores fecit, quo modo ignis aurum purificat, ſcoriam & paleam conſumit. *Socrates cùm in Comœdiâ taxaretur, ridebat: Polyagrus verò ſeipſum ſtrangulabat*, inquit Ælianus l. 5. var. hiſt. cap. 8. Sedent propè ſe vulpes & aquila: iaculare in eos ſclopeto, mox vulpes in foueam ſe recipiet, aquila in altum auolabit. Immittat Deus telum alicuius in probum & improbum: ille Deum laudabit, hic blaſphemabit, aut certè murmurabit. Sederunt in vna domo Iob & vxor eius, eiaculatur in eos Satan tormentum tribulationis: Iob velut aquilæ genuina proles ad Dei laudem & benedictionem euolat: vxor in foueam murmurationis & indignationis ſe proripit, mortem viro imprecans, Deo maledictum.

V. Renouãt ſubinde ſpiritum.

V. Aquila renouat ſe ac reparat vires, ſiue excutiendo pennas veteres & acquirendo nouas, vt ſcribit S. Hieronymus in Iſa. ſiue roſtri aduncitatem ad petram elidendo, vt vult S. Auguſtinus in Pſalm. 102. Habent hoc & electi, vt langueſcentem & inueteratum ſpiritum ſubinde rurſum innouent atque inſtaurent. Quemadmodum enim auis niſi aſſiduâ alarum agitatione & nouis ſemper conatibus ſe in altum libret, paulatim decidet: ita mens noſtra pondere carnis grauata ſenſim cadit & deficit, niſi nouis propoſitis ſubinde attollatur. Priorem aquilæ renouationem quotidie faciendam electis per examen conſcientiæ opinor, in quo cum aquila ad tribunal Dei euolent, ibique ad conſpectum Solis defectus & fœditates ſuas conſiderent; tum in fontem lachrymarum & compunctionis ſeſe demittant, ſicque excuſſis peccatorum plumis in nidum lectuli ſui deuoluent. Poſteriorem ſępiùs in anno, ac, ſi fieri queat, ſingulis ſaltem menſibus aut feſtis præcipuis, in quibus os percutiendum ad tribunal Confeſſarij per confeſſionem, ſicque præparandum atque aperiendum ad ſanctam dignamque communionem. Videtur nobis Deus menſtruam Lunæ renouationem non in temporum tantùm diſtinctionem, ſed in documentum etiam dediſſe, vt ſicut ipſa ſe & vnà ſecum plurima ſublunaria ſingulis menſibus renouat, ita nos quoque animum noſtrum renouaremus. Scimus enim vnà cum Luna creſcere

ſcere & decreſcere affluxum maris, humores in arboribus, imò & hominibus. Cynocephalus cùm decreſcente Lunâ ſenſim hebetatur ac deficit viribus & oculis: cum renouatâ & creſcente iterum inſtauratur, eamque erigendo pedes anteriores adorare fertur, vt refert Pierius lib.6. hierogl. c. 46. Formicæ ſingulis menſibus ſemel, interlunio ſcilicet, ceſſant à conſueto opere, nec è cauernis egrediuntur, quaſi aſtrologiæ peritæ ſint; putanturque tunc opera ſua inſpicere & recenſere, vt ſcribunt Ælianus lib. 1. c. 22. Ariſtoteles in hiſt. animal. cap. 38. Elephantes in Mauritania ſingulis Lunis nouis deſcendunt in fluuium ſeque aquis purificant, nec non Lunam ſalutant & quodammodo adorant, teſte Plinio, Dione, Solino. Eſt & piſcis, qui inter natandũ Lunæ figuram efficit, & cum Luna creſcente impletur, decreſcente marceſcit, exſiccatur & interit; ideò *Luna* appellatur, apud Ælian. l. 15. cap. 4. Hebræi quoque olim Calendas ſeu Feſtum Neomeniæ celebrabant cum ſacrificiis, Num. 28. & cum tubæ ſonitu (Pſ. 8. *Buccinate in Neomenia tuba*,) vt fauſtum menſis decurſum à Deo, qui per Lunam velut per viciniſſimum ſidus plurima in ſublunaribus operatur, impetrarent. Quin & hodieque aſcendunt in turriculas Synagogarum, & inde annunciant per tubæ ſonitum Feſtum illud. Adhæc principes familiarum & præfecti per ſingulos menſes intrare ad Regem Dauidem & miniſtrare debuerunt, 1. Par. 27. Denique apud Romanos etiam in Calendis confluebat populus in vrbem, & plebs in Capitolium conuocabatur à Pontifice Idolorum, vt diſcerent, quid per menſem agendũ eſſet. Macrob. l. 1. Saturn. apud Corn. in Num. c. 28. Omnia hæc quid niſi ſtimuli ſunt, vt & ipſi renouemus ſingulis ſaltem menſibus langueſcentes animos noſtros.

VI. Ferunt libenter & diſſimulant iniurias.

VI. Aquila pſittacorum & cornicum inſultus atque obtrectationes generosè fert & contemnit, ſurſum euolando & earum lapſus infra ſe intuendo. Ælian. l. 5. c. 2. Quin & patitur ab iis, cùm eſt imbecillior, ſeſe deplumari; at meminit iniuriæ dataque poſteà occaſione obuias perimit. Alb. M. l. 8. animal. c. 2. Pari modo electi ſuſtinent quidem hîc, nec illibenter, reproborum iniurias & calumnias, quia Deo eas commendant, quin & ignoſcunt facilè. Verùm in die iudicij, cùm glorificato corpore & animo, cœleſtes induent vires ad ſeſe vlciſcendũ & *faciendam vindictam in nationibus, & increpationes in populis, ad alligandos reges eorũ in compedibus & nobiles eorum in manicis ferreis*, (Pſal. 149.) iuxta Chriſtum in alto velut aquilæ circumuolabunt, & roſtro accuſationis inimicos ſuos percutient. Sic Eſther iniurias & machinationes Amanis contra ſe & gentem ſuam tacens ad tempus ſuſtinuit, donec Rex ad conuiuium eius venit. Poſteà in menſa ſua coram Rege hoſtem gentis ſuæ capitalem aggreſſa eſt & percuſſit illa exprobratione: *Hoſtis & inimicus noſter peſſimus iſte eſt Aman.* Quâ voce ita eum perculit, vt miſer vultum Regis & Reginæ ferre non poſſet, Rex verò continuò ſuſpendi eum iuberet. Eſth. 7. Hunc in modum electi ferunt quidem in præſenti tempore probra & iniurias impiorum; at vbi Rex & ſponſus eorum Chriſtus, venerit in die Iudicij, quando electi ad ipſum congregabuntur velut aquilæ ad corpus, tunc inuadent inimicos ſuos *& facient in eis iudicium conſcriptum. Gloria hæc eſt omnibus Sanctis eius.*

THEMA QVARTVM.

Amari fructus ficus vetitæ ſeu peccati.

1. *Animi perturbatio ac deſpoliatio.*
2. *Vita præciſio & immatura mors.*
3. *Mors mala & terribilis.*
4. *Iudicium Dei tremendum.*
5. *Damnatio.*

Ab arbore fici diſcite parabolam. *Matth.* 24.

OSeas propheta, vt miſerum reipublicæ Hebraicæ ſtatum depingeret, iuſſus eſt à Deo in vxorem accipere fornicariam vnam. Parens illo edicto perquam duro, accepit Gomer, filiam Debelaim, vt habetur Oſeæ. 1. malo ſcilicet omine, ſed ad propoſitum finem valde idoneo. Etenim *Gomer conſumptionẽ* vel *corruptionem* ſignificat: mater eius *Debelaim, duas ficuum maſſas.* Ergo corruptionem accepit, filiam ficuum. Infauſtum ſanè coniugium. Audiamus Vatablũ eo loco: *Gomer*, ait, *ſignificat conſumptionem, & Debelaim palatas duas, quibus animi & corporis voluptates intelliguntur, quæ pariunt conſumptionem & interitũ, iuxta illud Apoſtoli: Qui ſeminat in carne, de carne metet corruptionem*, ad Gal. 6. Hoc infælix coniugium iniere cum ficu primi noſtri parentes, cum voluptate, inquam, carnis & meſſuerunt corruptionem. Hoc ipſum vſque hodie cõtrahunt innumeri alij filij Adæ, & nil illud metunt niſi corruptionem. Ergo vt peſſimam hanc arborem illis prohibeamus, examinabimus eius fructus, ſanè amaros & peſtilentes.

Quinque ficus inuenio admodum ſuſpectas in SS. litteris, qui totidem peſtilentes & amariſſimos fructus peccatori ſucceſſiuè ferunt. Qui ſunt

I. Animi perturbatio ac deſpoliatio.

I. Animi perturbatio ac deſpoliatio. Hanc tulit protoplaſtis eorumque poſteris arbor illa vetita, quæ probabiliter putatur fuiſſe ficus à Theodoreto, Procopio, Iſidoro Peluſiota, Gennadio, Barcepha; quia mox ab eſu foliis ſe ficus texerunt primi parentes, vt habetur Gen. 3. v. 7. quaſi ab eadem arbore, vnde comederant, velut proxima ea decerpſerint; quæ alioquin etiam fructus dulciſſimos & præ omnibus aliis deſideratiſſimos gignebat. Statim enim viderunt ſe eſſe nudos & de ſua nuditate vehementer erubuerunt; deinde etiam trepidarunt, metuentes ſibi nõ ſolùm à Deo vindice, verùm etiam à feris beſtiis, quarum imperium iam perdiderant; qua de cauſa ſe abſconderunt & fugerunt; deniq; à verme conſcientiæ eos lancinante, vehementer cruciati ſunt, quem videtur auxiſſe ſerpẽs, qui, vt colligitur ex S. textu (aderat enim protoplaſtis, etiã fugitiuis cùm à Deo male-

maledicoretur) fugientes inſecutus eſt, vt velut reos proderet atque accuſaret. Addunt Hebræi DD. eum in arborem irrepſiſſe & inde ſibilis ac ſatanico plauſu eos deriſiſſe ac prodidiſſe. Deus bone, quid hoc rei? Itáne Imperator mundi Adam, totius terræ dominus, vnicus terræ incola, tantâ pollens ſapientiâ & imperio, erubeſcit, timet, fugit, ſeque abſcondit? Hi nimirum fructus ſunt, qui peccatum perpetratum immediatè conſequuntur. Pudor inprimis, de quo Apoſtolus ad Rom. 6. ait: *Quem fructum habuiſtis tunc in illis, in quibus nũc erubeſcitis?* ad inſtar ſcilicet temulenti, qui in temulentiâ beſtiales mores præ ſe tulit, poſteà vbi edormiit crapulam, ridetur & erubeſcit. Habet enim hoc peccatum, vt pudorem homini mox iniiciat, quo minùs apparere coram viris honeſtis, præſertim dominis ſuis, audeat: quod vel in beſtiis cernimus, quæ poſt damnum aliquod datum, fugiunt & demittunt vultum vel abſcondunt ſe. Hinc precatus eſt Abner Azaëlem, vt deſiſteret a ſui perſecutione, ne cogeretur ipſum confodere; & poſteà non poſſet ampliùs leuara faciem ſuam ad Ioab fratrem eius. 2. Reg. 2. Phlais, S. Sabæ diſcipulis, cùm in fornicationem lapſus eſſet, & ob id vidiſſet aſinum ſuum à leone, priùs cicure, deuoratum, fugam arripuit, non audens apparere ampliùs coram Abbate ſuo. In vita S. Sabæ Sur. 5. Dec.

2. Deinde timor iudicij diuini, qui poſt primos parentes occupauit etiam filium eorum, (Cain, poſtquam in fratrem occidit:) ita vt nullibi tutus conſiſtere poſſet; ideoque, vt Hebræi volunt, in ſyluis habitaret, poſteà verò ciuitatem extrueret, & muro ſe includeret. Occupauit etiam Moyſem poſt factam Ægyptij cædem, in quâ iuxta D. Auguſtinum l. 22. contra Fauſtum cap. 76. culpam aliquam contraxit, adeò vt aulam Pharaonis, in qua velut Princeps & nepos Regis habitus fuerat, deſeruit & fugerit in Madian, & oues ibi pauerit per 40. annos in ſeruitutis miſeriis & ærumnis. Exod. 2. Waltherus de Eſcenbach, nobiliſſimæ familiæ in aulâ Alberti I. Imper. cædis eius complex, fugit in Wittenbergiam, ibique loco obſcuriſſimo per 35. annos bubulcum agens latuit, ac moriens primùm Confeſſario aperuit, quis eſſet. Gerard. de Roo l. 2. Auſtr. Chron. Quòd ſi adeò timetur judicium humanum, quid erit reum eſſe iudicij diuini?

3. Adhæc remorſus conſcientiæ, qui eam, velut ſerpens protoplaſtos, vel vti canis furem ſequitur & perpetuò allatrat, turbatq; triſti clamore mentem priùs pacatã. Vnde de ipſa dici poteſt, quod de euerſâ pulchrâ Babylone dicitur, Iſai. 13. *Reſpondebunt ibi vlulæ in ædibus eius, & Sirenes* (Chald. *dracones*: Septuag. *ericij*) *in delubris voluptatis*. Sic enim in corde peccatoris diruto non audiuntur niſi vlulę & dracones; vbi priùs, dum peccaret, ſuauiter canebant voluptatum Sirenes: ſentiuntur ſpinæ ericij vndique pungentes: in corde, inquam, quod prius erat quaſi paradiſus voluptatis ob mentis tranquillitatem: adeoque templum Dei fit delubrum Dæmonum. Quibus accedunt folia ficûs aſpera & carnem fricantia, quæ ſignificant difficultatem & aſperitatem pœnitentiæ, quam ſubire coguntur peccatores, non ſine horrore & renitentia. Quemadmodum enim hamus à piſce facilè deglutitur, ſed non facilè iterum euomitur; cùm inteſtinis adhęreat: ita & peccatum facilè admittitur, ſed non tam facilè per confeſſionem expuitur & per ſatisfactionem expiatur. Labore hîc opus eſt.

II. Vitæ pręciſio & immaturę mortis comminatio. Colligere hunc fructum ex illa ficu poſſumus, quam ob ſterilitatem trium annorũ excidi iuſſit herus, eò quòd terram fruſtra occuparet; quamquam vineæ cultor pro eâ rogans promiſit, quòd circa eam fodere & ſtercora mittere vellet; quo ad frugem reduceretur Luc. 13. Fodit ille circa peccatorem, quando percutit eum morbo aliquo lethali vel admodum periculoſo, quaſi iam foueam ſepulchri parans excidendæ inutili arbori, vt quæ fruſtra terram occupet, & melioribus aliis ſcandalo ſit atque oneri. Vidit aliquando Diogenes puerum diu valde in crucem iaculantem; de quo eum corripiens dixit: *Caue ne tandem ſcopũ tangas*, hoc eſt, ne in crucem, quam iaculis petis, agaris, Lycoſt. in Apophr. Idem nequaquam temerè dici poteſt iis, qui peccatorum iaculis Chriſtum crucifixum impetunt, ne breuî ſcopum tangant, & ipſi in crucem ægritudinis acti, exſcindantur ex hoc mundo, velut ſteriles arbores. Solet enim Deus inutilia eiuſmodi ligna ferè ante maturam ætatem tollere è medio, quemadmodum Pſal. 45. dicitur: *Viri ſanguinum & doloſi non dimidiabunt dies ſuos.* Quod inter alios expertus eſt Anaſtaſius Imp. cui in ſomnio apparuit vir terribili ſpecie, librum oſtendens, in quo ſcriptum erat: *En ob peruerſitatem tuam quatuordecim tibi annos vitæ deleo*; vt vt refert Cedrenus & Zonaras quęſt. 3. qui ita rẽ eueniſſe, & fulmine ictum Imper. periiſſe ſcribunt. Cain quoque ſtirpem ſuam non niſi ad ſeptimam generationem extendit, quæ in diluuio tota periit. Denique mittit circũ eum ſtercora, hoc eſt, *malorũ quæ facit, abominationem ad animam reducit*, inquit, ibi gloſſa. Non aduertunt peccatores fœtorem peccati, niſi in morte primum, cùm ad rationes vocantur. Perdiderat aliquando Saul aſinas ſuas, & quærebat hinc inde 1. Regum 10. cui Samuel reſpõdit obuiaturos ei in via prope ſepulchrum Rachel duos viros qui dicturi ſint inuentas eſſe aſinas, atque ita accidit. Cur ad ſepulchrum nunciantur inuentæ aſinæ, quę diu valde quęſitæ, non poterant inueniri! Nimirum quando ad ſepulchrum appropinquant peccatores, tum primùm intelligunt, vbi ſint ipſorum aſinæ ſtolidæ, videlicet tranſgreſſiones & iniquitates; quas dum bene valent, non poſſunt inuenire, nec volunt intelligere, vtpote deliciis immerſi indeque excæcati; quod etiam Dauid aliquando in ſe expertus fuit, cùm diceret: *Comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui vt viderem.* Pſalm. 39. eorum ſcilicet fœditatem & enormitatem, Sanè quod Sauli myſtico ſenſu prædixit Samuel, id poſteà cum ſepulchro & morti propinquus eſſet, reipſa expertus eſt. Nam cùm ad extremum vitæ eius Philiſthæi maxi-

II. Vitæ præciſio & immatura mortis.

mum

mum exercitum contra eum duxiſſent, *timuit & expauit cor eius nimis*. Quare per Pythoniſſam euocauit Samuelem è limbo; qui prædixit ei cladem, & inter alia: *cras tu & filij tui mecum eritis* h. e. Moriemini. Quo audito Saul ſtatim cecidit porrectus in terram; quaſi toto corpore obriguiſſet ad tam triſte nuncium. 1. Reg. 18. Inuenit etiam aſinas ſuas prope ſepulchrum impius ille Antiochus, qui moribundus dixit: *Nunc reminiſcor malorum, quæ feci in Ieruſalem; vnde & abſtuli omnia ſpolia, aurea & argentea, quæ erant in ea.* &c. 1. Mach. 6.

III. Miſera & terribilis.

III. Mors terribilis, de qua dicitur Pſal. 33. *mors peccatorum peſſima.* Exhibet, vel oſtendit potiùs, hunc amarum fructũ ficus illa, de qua Apoc. 6. ait Ioannes: *Stellæ ceciderunt de cælo ſuper terrã ſicut ficus emittit groſſos ſuos, cùm à vento magno mouetur.* Ad literam prædicit vltimis temporibus diem Iudicij præceſſuros varios ignes, quaſi cometas & ſtellas ex aere in terram lapſuros, quemadmodum ad vehementem ventum excutiuntur & decidunt ficus immaturæ ab arbore. Simile quid contingit peccatoribus in morte, quando concuſſi à vehementi lethalis morbi violentiâ excutiuntur velut arbores & ſpoliantur omnibus laborum ſuorum fructibus, quos velut immaturos vix adhuc delibarunt. Tunc ergo deſtituuntur omnibus huius vitæ commodis, non curantur ampliùs ab amicis, quibuſcum vixêre in bonis dies ſuos, non ſapiunt ampliùs conuiuia & deſideratæ olim cupediæ, deſeruntur ſæpe etiam à domeſticis, paulatim membra emoriuntur, vox faucibus hæret, oculi franguntur, artus obrigeſcunt, anima ſenſim fugit. Mœſtum ac lugendum ſpecimen huius expoliationis propoſuit Deus hominibus in Aarone, quem ob vnum non graue peccatum iuſſit ſanum & vegetum mori anno 40. ab egreſſu Ægypti, adeóque jam in faucibus terræ promiſſæ conſtitutum. Num. 20. vbi ait Dominus Moyſi: *Pergat Aarõ ad populos ſuos* (h. e. ad plures ſeu mortuos) *non enim intrabit terram, quam dedi filiis Iſrael, eò quòd incredulus fuerit ori meo, ad aquas contradictionis. Tolle Aaron & filiũ eius cum eo, & duces eos in montem Hor. Cumque nudaueris patrem veſte ſua, indues ea Eleazarum filium eius. Aaron colligetur & morietur ibi.* Habemus hîc funeſtum & lugubre ſpectaculum, quale editur ab Epiſcopo, cùm quem capitis reum ſacerdotem degradare ſolet. Ibi enim indutum priùs omnibus paramentis ſacris, & ornatu ſacerdotali producit in medium: deinde aufert ipſi è manu calicem ſacrum, abripit galerum, expoliat eum caſulâ: ſtolâ, manipulo, cingulo, veſte alba & ſuperhumerali, radit coronam capitis ac digitos, S. chriſmate perunctos, poſteà repulſum à ſe tradit plectendum poteſtati ſæculari. Non diſſimilem tragœdiam luſit ex diuini iudicij ſententia Moyſes cum fratre ſuo. Induit eum primò ornatu Põtificali (vti colligitur ex S. textu) & adduxit in montem Hor cum filio; vbi cœpit eum expoliare ſuis ornamentis, baculo inprimis paſtorali, deinde tiara, tum aurea lamina, poſt Rationali & 12. gemmis, tunica hyacinthina, Ephod, cingulo, podere, eaque inducere filio eius: tum ducere Aaronem ad feretrum ipſi præparatum, vt ibi in conſpectu fratris, filij & præſentium recumberet atque obiret. Triſtiſſimum hoc ſpectaculum excitauit vnum, nec, vt dixi, graue peccatum, alicuius diffidentiæ in diuinam bonitatem erga populum ingratum. Quamquam Aaron hanc pœnitentiam lubenti & parato animo ſuſcepit; id quod rarum eſt in peruerſis: qui & ipſi in extremis vident ſe conſimili modo expoliari omnibus quæ in mundo habebant ac diligebant, coniuge & liberis, fratribus & ſororibus, conſanguineis & amicis, diuitiis & deliciis, fundis & poſſeſſionibus, poteſtate & honoribus, pretioſo ornatu & famulatu, vſura huius lucis, totius corporis viribus: videntt alios quos neſciunt, gauiſuros ſuis bonis, quæ ipſi ſibi pararant &c. Quid tunc ſentient miſeri, cum his omnibus vltimum vale-dicendum & aliò migrandum erit? in terram incognitam & horrore plenam: nec redeundi ſpes ſupererit? Luxit valde populus Hebræorum, quando poſt admiſſam in vitulo aureo Idololatriam iuſſus eſt à Deo in qualemcumque pœnam, deponere ornatum ſuum & pretioſas veſtes, ſtareque ſic nudatus. Exod. 33. potuit tamen paulò poſt reſumere cultum à ſe depoſitum, vti & reſumpſit. At hoc non licebit morienti, præſertim peccatori; nam iuſti his, quæ non amarunt, libenter ſe expoliant, vtpote pro illis accepturi in reſurrectione veſtem gloriæ & immortalitatis vnà cum ſummo bono, quâ tamen ſpe carebunt miſerrimi peccatores.

IV. Iudicium Dei tremendum.

IV. Iudicium Dei tremendum. Deprehendimus hunc fructum perquam ſanè acerbum in ficu illa, ſub qua Nathanaelem ſolum conſtitutum, & loquentem cum Philippo, vidit & audiuit Chriſtus, tametſi abſens Ioan 1. Adductum enim à Philippo appellat verum Iſraelitam, in quo dolus non ſit. Ad hoc Nathanael: *Vnde me noſti?* quem ſcilicet vidiſti nunquam? Cui Dominus: *Priuſquam te Philippus vocaret, & cùm eſſes ſub ficu, vidi te.* q. d. Dùm ſolus ageres ſub ficu; ratus à nemine te videri, vidi quid ibi ageres, hoc nimirum, & iſtud, & illud: rurſus cùm te Philippus vocaret, audiui te loquentem ac dicentem: *A Nazareth poteſt aliquid boni eſſe?* Hic attonitus Nathanael præ ſtupore exclamat? *Rabbi tu es filius Dei, tu es Rex Iſrael.* En tibi fructum ficus. Vocabit ſuo tempore peccatorem Chriſtus teſtis oculatus, & recenſebit ei omnia quæcumque in vita egit, cum omnibus circumſtantiis, ita vt reus inficiari nequeat, nec excuſare poſſit, ſed exclamare potiùs cogatur: *Tu es filius Dei*, tu omnia nôſti, quia vt intelligo; omnia coram vidiſti. *Nullus iam*, ait, S. Baſilius ſer. de vera virginit. *vel negationi vel defenſioni erit locus, quãdo ipſa cernẽtur opera in ſuo auctore conſpicua. Nõ enim confusè aut ſũmatim & indigeſtè res ipſæ cernentur: ſed ſingula per partes, vt ſeſe habeant, veluti in picturâ noſcentur. Exempli cauſa, quomodo ad patrandum quiſque adulteriũ properans è lecto ſurrexit: quibus paſſibus incedens vſus eſt, quo motu corporis lentiore ac concitatiore: quem habitũ, dũ progrederetur aſſumpſit:*

& quà ex parte irrumpens, vxorem alienã violauit: quo item ordine huic mulier ad nefarium opus ſe ſubſtrauit. Hæc, inquam, omnia velut in tabula per partes diligenter expreſſa cernentur. Neque ea ſolùm, qui in apertum opus prorupere, verùm etiã quæ ſine effectu operis in animi tabula inſcripta fuerunt cogitationes. Sic Baſilius. Fruſtrà fuerunt perizomata Adamo & Euæ quæ fecerunt ſibi ad velandum pudorem ſuum: fruſtra etiam peccatori erunt in illa die excuſationum velamina. Vnde S. Bernardus ſer. de verbis Habacuc ait: *Heu me quàm vile operimentum quæris miſera anima quàm inutile quæris operimentum! Folia enim ſunt, quæ intexis, folia, inquam, quæ nihil tibi caloris præbeant, nil habeant ſoliditatis: orto denique Sole areſcent & ventus vrens diſperget illa, tu verò nuda & miſera remanebis &c.*

V. Damnatio. V. Damnatio. Huius typum nobis præbet ficus alia fructibus deſtituta, ideoque Domini execratione mox areſacta. Matth. 21. Cùm enim ex Bethania rediret Dominus in ciuitatem Ieroſolymam manè, eſuriit, & ad ficum ſecus viam conſtitutam venit, quærens fructum in ea, & nihil inuenit, niſi folia tantùm. Itaque maledixit ei dicens: *Nunquam ex te fructus naſcatur in ſempiternum: & areſacta eſt cõtinuò ficulnea.* Bethania ordinarium Chriſti hoſpitium, cœlum non incommodè ſignificat. Inde redibit aliquando tum in vniuerſali, tum in particulari cuiuſque iudicio, vt fructum ab hominibus exigat bonorum operum. Væ illis, qui vt ficus illa, non niſi folia verborum & fidei habuerint, ſolidis autem virtutum fructibus caruerint. Quemadmodum enim ficulnea illa, quamprimum maledicta fuit, omnem humorem perdidit, indeque omni virore & foliorum ornatu deſtituta, nec alium in finem niſi ad ignem deſtinata fuit: ita & peccator per tremendam illam & decretoriam Chriſti Iudicis ſententiam, omnem illicò humorem bonorum, gratiæ & naturæ, adeoque omnem ornatum & ſpem omnem perdet, nec ad alium finem, niſi ad fouendum ignem æternum deputabitur. Et hoc fiet arbori, quæ non fecerit fructum bonum, quæ (vt Matth. 25. Dominus explicat) famelicos non pauit, nudos non operuit, infirmos non viſitauit &c. quid igitur putatis, fiet arbori, quæ non dico nullos, ſed malos & peſtilentes fructus tulit? quæ pauperes oppreſſit, ſeminudos ſpoliauit, infirmos cæcidit &c. Vnde S. Gregorius 3. parte Paſtor. c. 2 t. ait: *Quanta damnatione plectendi ſunt, qui rapiunt aliena, ſi tãta animaduerſione feriuntur, qui ſua indiſcretè tenuerunt?* Sed quid ſibi vult illud *in ſempiternum*? Nam licet nõ malediceretur ficus, ea tamen non ſtaret in ſempiternum; eccur ergo addicitur ſterilitati ſempiternæ? Videmus hîc non tam arborem quàm peccatorem peti ea maledictione, quæ illam alteram *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum*, ſignificabat. Stabit igitur ficus illa in æterna ſterilitate, ſine omni ſpe recuperandi viroris ſtabit in ſempiterno opprobrio: ſtabit in ſempiterno incendio. ô ſempiternum! ô maledictio!

Trip. Dom. 22. poſt. Pét. C. 2. F.

T H E M A Q V I N T V M.

Documenta ex ficu ad iudicij diem pertinentia.

1. *Vita iuſtorum hîc abſcondita eſt.*
2. *Ibi oſtendet quiſque opera ſua, quæ hîc occultat.*
3. *Sancti paulatim magis in Eccleſia deficiunt.*
4. *Appropinquat dies iudicij.*
5. *Politici & libertini qui non credunt diem iudicij, vix corriguntur.*

Ab arbore autem fici diſcite parabolam. *Matth.* 24.

Cur in prima & vltima Dominica Euangelium de iudicio.

ABſoluimus hodierna Dominica, velut vltima poſt Pentecoſten, annum Eccleſiaſticum: proximè ſequenti verò, prima Aduentus, rurſum inchoabimus. Quid verò ſibi vult, quòd Eccleſia in vtraque die Euangelium nobis prælegat de tremendo Dei iudicio, & hoc ſub parabola ficulneæ vtrobique inculcatæ? Mea ſententia prima illa, & vltima iſta Eccleſiaſtici anni Dominica primum & vltimum ſeculi diem videtur indicare, vtrumque ſupplicio ac iudicio deſtinatum. In primo mundi die iudicati & puniti ſunt Angeli mali: in vltimo iudicabuntur & punientur homines mali. Ita docet Rupertus Abbas lib. 9. de operibus Spiritus ſancti cap. 2. exponens verba illa Geneſis: *Diuiſit lucem à tenebris.* hoc eſt, bonos Angelos à malis ſeperauit: vbi ſubdit: *Conſideremus admirabilem operum Dei diſpoſitionem, qui quaſi adituum terribilem poſuit Timorem ad cuſtodiendum introitum & exitum operum ſuorum: vt quiſquis ad cognoſcendum Deum ingreditur: & in introitu inueniat, cur valde timeat, & in exitu audiat cur multò maximè contremiſcat.* Porrò hoc iudicium ac ſupplicium per ficulneæ parabolam explanare voluit Dominus, vt ſalutari illo timore correpti efficiamur bonæ arbores & ficus, bonorum operum fructus nunquam non ferentes, vt in die iudicij eos explicare & coram toto mundo oſtendere poſſimus. Nunc eam videamus.

I. Vita iuſtorum hic abſcondita eſt.

I. Ficus licet arbor nobiliſſima, tempore hyemali virtutum ac dulcedinem ſuam abſconditam & intra ſe concluſam gerit: apparet enim viliſſimum lignum, quod ſtramine contegitur aut ſub terra ſepelitur in frigidis regionibus, in calidis verò negligitur; at verò ineunte vere folia ſua expandit & dulciſſimos fructus ſuos confert hominibus, Regumque menſas ornat. Sic etiam iuſti eorumq; virtus latet in hoc ſæculo, adeò vt ab iniuſtis parum aut nihil differre videantur, comedũt, bibunt, dormiunt, veſtiuntur, ambulant vt illi; niſi quòd iniuſtis nõ parum infæliciores reputantur, dum modico & viliori victu degũt, malè veſtiuntur, duriùs cubant, minùs dormiunt, ſæpe in ſqualore, paupertate & contemptu, quaſi in ſtramine aut ſepulchro viuunt; vnde eorum viuendi ratio ab iniuſtis reputatur inſania & finis inhonorus, vti Sap. 5. dicunt: *Vitam illorum æſtimabamus inſaniam & finem illorum ſine honore.*

At verò in die iudicij demonſtrabunt vigorem & ſanctitatem ſuam dulceſque virtutum fructus ſuos, tunc virore ſuo gratiæ & gloriæ conſpicui audient ab iniuſtis: *Ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei, & inter Sanctos ſors illorũ eſt!* vt ibidem ſubdunt. Hoc eſt quod Apoſtolus ad Coloſſ. 3. dixit: *Mortui eſtis & vita veſtra abſcondita eſt cũ Christo in Deo, Cùm Chriſtus apparuerit, vita veſtra: tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria.* Bene autem Apoſtolus ait vitam iuſtorum hic abſconditam eſſe cum Chriſto. Chriſtus enim duplicem vitam ſeu duplex regnum habuit, vnum ligneum & felleum, alterum aureum & melleum. De priore dicitur Pſalm. 95. v. 10. *Dominus regnabit in ligno*; quando ſcilicet factus pro nobis *maledictum*, è ligno crucis throno ius orbi dixit. De poſteriore dicitur pſ. 92. *Dominus regnauit, decorem indutus eſt*; quando nimirum reſurrexit, in cœlum aſcendit, indeque ad iudicium deſcendet. Pari modo iuſti nunc in ligno & felle viuunt, interim tamẽ per gratiam regnant: at in die iudicij regnabunt in decore. *In venatum iit* (ita ſcribit noſter Ieremias Drexelius lib. 2. de cœlo c. 17.) *Maximilianus II. Imperator, ſequi debuit ex more ſuum dominum argentea ſupellex. Cùm autẽ viæ impeditiores occurrerent, in iis inſuper erraretur, argentum menſarũ ſtato tẽpore haberi nõ potuit. Ideircò Cæſari ſcutellis partim teſteis, partim ligneis cibi fuerunt inferendi, cum præfatione, argenteas patinas breui adfore; vellet tantiſper ligneis non indignari. Idem hic monẽdi ſumus. Regnũ Chriſti nunc ligneum toleremus, ſuccedet aureum. Si ſuſtinebimus, & conregnabimus.*

II. *Arboribus reliquis*, inquit Plinius lib. 16. cap. 26. *ſub folio pomum, vt protegatur, exceptâ fico, cui folium maximum vmbratiſſimumque. & ideo ſupra id pomum.* In hac vitâ iuſti & iniuſti tegũt velut arbores reliquæ, (præter ficum) opera & acta ſua? iuſti folio humilitatis, vt à vana gloria protegant: iniuſti vt à pudore & infamia, vel etiam vltricis iuſtitiæ gladio ſua tueantur, folio nequitiæ, hypocriſis, ſimulationis, fraudum, aut tenebrarum, in quibus latenter delinquunt, furantur, vulnerant, occidunt, mœchantur, fornicantur. At verò inchoante vita altera in iudicij die, tam hi quàm illi gerent fructus operum ſuorum quo modo fici, non iam infra foliorum vmbras, ſed ſupra folium in aperto, vt toti mundo clara & conſpicua fiant. Hoc eſt, quod Lucæ 12. Dominus ait: *Nihil opertum, quod non reueletur; neque abſconditum, quod non ſciatur. Quæ in tenebris dixiſtis, in lumine dicentur: & quod in aurem locuti eſtis in cubiculis, prædicabitur in tectis.* q. d. Calumniantur quidem vos & acta veſtra Iudæi quemadmodum & mea, quaſi opera Luciferi & Beelzebub patrata, adeoque diabolica aut ſtulta; verùm Deus tandem in die illa prodet veſtram innocentiam, pietatem, religionem aliaque opera bona, velut in Deo facta. Vnde venerabilis Beda eum locum explicans: *Ne æmulamini ſimulatores,* inquit, *quia veniet profectò tempus, in quo & veſtra virtus omnibus, & eorum reueletur hypocriſis.* Hoc eſt, quod Pſalm. 49. minatur iniuſtis Deus: *Arguam te & ſtatuam contra faciem tuã.* De quo Sanctus Bernardus in Declam. ſuper *Ecce nos*

II. Ibi oſtendit quiſque opera ſua quæ hic occultat.

reliq. ait: *Quid illud confuſionis erit, quid miſeriæ, quid doloris, quando diſſipatis foliis & diſperſis vniuerſa nudabitur turpitudo, nudabitur ignominia, ſanies apparebit?* Idem perdixit impro[bæ] ciuitati Niniue, per Nahum cap. 3. *Reuelabo pudenda tua in facie tua, & oſtendam gentibus nuditatẽ tuam & regnis ignominiam tuam*, q. d. reuelabo ſcelera & abominationes tuas, quas veſte nequitiæ aurata tegebas & exponam eas deriſui toti mundo, vt te abominentur, & mille diris deuoueant. Adhæc peccata, quæ quis in confeſſione tegit folio pudoris vel excuſationis (vti primi noſtri parentes in peccato deprehenſi), aut malitiæ, vel culpabilis etiam obliuionis, in die iudicij geret ſupra folium & oſtendet toti mundo cuius exemplum, in particulari iudicio exhibitum, refertur in vita Sancti Guidonis Abb. Pompoſienſis apud Surium vlt. Martij his verbis: *Eodem tempore alius frater, qui Bertholdus dicebatur, cùm propinquus morti tardè admodum animã efflaret conſcientiaque ſtimulis pungeretur, benignitate Dei & precibus S. Guidonis ſibi redditus eſt. Rogantibus autẽ fratribus quid ſub iis tam diuturnis mortis angoribus vidiſſet: Vidi, ait dæmones aduerſũ me ſæuientes & peccatũ quoddã mihi obiicientes: Cùm enim in ſæculo degerem, non niſi vnam didici incantationem, quã vſus ſui, ſed ea iam planè etiam ex animo exciderat. Hanc ſolam illam mihi procaces ſpiritus horrendum in modum obiecerunt; ſed virtute Chriſti, atque orationibus ſanctiſſimi Patris Guidonis veſtriſque profligati, triſtes abſceſſerunt. Deinde acceptâ pœnitentiâ in pace perpetuâ illicò quieuit.* Latuit huius peccatum, ſub folio obliuionis: & tamen proditum fuit obſtititque eius ſaluti: quia ſc. vincibilis, vt videtur erat: ſiue ea craſſa fuerit, quâ peccatum ſuum non æſtimauit: ſiue affectata, quâ inueſtigare noluit. Viciſſim iuſti opera ſua: quæ nunc mali calumniantur, quæque ipſi ex humilitate tegunt, tunc oſtendent mundo velut ſancta & in Deo facta adeoque laude digniſſima. In cuius rei confirmationem edidit Deus ſpecimina aliquot cum quibuſdam iuſtis in hac vita. Qua de re ſanctus Chryſoſtomus in prædictam Domini ſententiam homilia vigeſimaquinta Op. imperf. *Moyſes, ait, fuit celatus in Ægypto, dictus eſt filius Aegyptiæ. Quaſi homicida fugatus eſt, quaſi mercenarius contemptibilis, ouiũ factus eſt paſtor. Nunquam eſt manifeſtata ſanctitas eius, nunquam eſt coronata innocentia eius. Ecce qui paſtor ouium fuerat irrationabilium, factus eſt Dux populi glorioſi. Qui quaſi homicida ex Aegypto egreſſus poſteà ingreſſus eſt iudex ſanctorũ, iam non filius Aegyptiæ, ſed quaſi filius Dei. Perdidit beneficium ſuum Aegyptus, nõ potuit bene nutriendo facere ſuũ, qui melius naſcendo fuerat alienus. Qui Pharaonem Regem quaſi captiuus anteà timuerat poſteà illum decẽ plagis, quaſi ſeruum obnoxium caſtigauit, quia nihil eſt opertũ, quod nõ reueletur. Ioſeph celatus eſt in Aegypto, quaſi adulter accuſatus eſt, caſtitatis cuſtos fidelis. Nunquid non eſt manifeſtata innocentia eius? Qui quaſi maleficus in carcere fuerat, quaſi Propheta eductus eſt. In vnius pueri vindicta totus mundus flagellatus eſt. Et quem ſacerdos Putiphar primum quaſi adulterum vxoris ſuæ condemnauerat, poſtea glorioſum generum in cubiculum ſuum*

locat. Abſconditi fuerunt & tres pueri in Babylonia, & quaſi conteptores Regis ſunt accuſati pro crimine, ad quorum interitum iuſſum eſt, vt caminus accenderetur ſepties ampliùs quam ſolebat: non quia ad comburendam carnis naturam tantum incendium neceſſarium erat; ſed quia tantum inſanientis Regis iracundia ſuggerebat. Et quid ignis in ſuo camino, furoris ſpiritu percuſſus corrigit? Et perdito ſua virtutis calore, ſpecie ſola ardebat, vt incorruptibilem integritatem eorum correptus ignis oſtenderet, & ardentiorem fidem eorum ardens flamma oſtentaret, ipſa natura ſua clamans, non in voce: quia nihil occultum, quod non ſciatur. Sed vos ſuſtinete Trip.Do. 3.Aduent. D.3.B. *introitum iniurioſum, vt habeatis exitum glorioſum.* At horum iuſtorum innocentia & virtus in hac vita paucis tantùm in futuræ illius manifeſtationis, toti mundo exhibendæ, prælndium oſtenſa fuit, in die verò iudicij patebit toti mundo virtus piorum.

III. Sancti paulatim magis in Eccleſia deficiunt.

III. *Ficus ſeriùs folium naſcitur quàm pomum*, inquit Plinius loco cit. Arbores cæteræ priùs protrudunt folia, poſteà fructus ſuos: ficus contrà priùs fructum, quàm folia. Quid hoc ſignificat? Fructus in SS litteris opera bona, folia verò verba ſignificant, ficus arbor totam Chriſti Eccleſiam. Hæc ergo præmittit fructus, gignens viros ſanctitate conſpicuos, mundo contra vitia luctanti (luctatorum enim cibus olim erant ficus teſte Plin. l. 13. c. 7.) ſalubres, Chriſto agonothetæ noſtro dulces & acceptos. At verò paulatim effœta euadit ficus illa, & ad finem mundi non gignet ferè niſi folia ſeu homines, qui inanes ſanctitate, ſolo nomine Chriſtiani erunt. Id videtur indicaſſe Chriſtus quando ad finem vitæ ſuæ mortalis, triduo ante mortem ſuam maledixit ficui, quæ non habuit niſi folia, cùm in ea fructum quæreret, eaque maledictione eam areſecit. Matth. 21. Denotauit ea ficus Eccleſiam extremis temporibus ſterilem futuram, & ſola profeſſione Chriſtianos (pleroſque ſaltem) habituram, vti ſcribit Origenes in eum Matthæi locum tract. 16. *Eſurit*, inquit, *IESVS ſemper in iuſtis, volens manducare fructum Spiritus S. in eis: & ſunt eius eſca, vt ita dicam, ficus, quas eſuriens edit, id eſt, charitas eius, qui eam fructificauit, qui primus fructus eſt ſpiritus ſancti, & gaudium, & pax; & patientia, & reliqua. Quæ quidem quamdiu fructificamus, non areſcimus. Si autem venienti domino & quærenti huiuſmodi fructum vt manducet in nobis, non exhibuerimus, dicet ad nos: Nunquam ex vobis fructus naſcatur in ſempiternum. Et vide, quoniam ſecus viam erat ficus, quæ folia tantùm habuit ſine fructu: Sic enim & terra, quæ ſecus viam eſt, licet fuerit ſeminata, nullum fructum producit, diripientibus volucribus ſemina ſeminata. Quamdiu ergo non venit IESVS ad aliquam ficum, nec quærit fructum eius, ſed patienter agit, & ſuſtinet ſi fortè proferat fructum, non exſiccatur. Si autem venerit eſuriens, & fructum requirens & inuentus fuerit aliquis nihil iuſtitiæ habens, niſi profeſſionem tantummodo fidei, quod eſt folia ſine fructu, mox exſiccatur, etiam hoc ipſum quod videtur fidelis amittens. Et eſt multos in Eccleſia videre tales, qui multo tempore portauerunt fidei nomen, oſtendentes tantummodo quia viuant, omninò autem ſunt ſicci. Quos quia non fructificabant, videmus recedentes à verbo Dei ad plenum, & ſiccos.* Accedit manifeſtum Chriſti teſtimonium Matth. 24. vbi de vltimis temporibus loquens, ait: *Quoniam abundauit iniquitas, refrigeſcet charitas multorum.* Certè refrigeſcet, quoniam tunc hyems erit, quam ſequetur ver reſurrectionis & alterius vitæ, per ficum germinantem deſcriptũ. Idem atteſtatur Apoſtolus 2. Tim. 3. *In nouiſſimis diebus*, inquit *inſtabunt tempora periculoſa, & erunt homines ſeipſos amantes &c. habentes ſpeciem quidem pietatis* (Ecce tibi folia ficus) *virtutem autem eius abnegantes*, (en defectum fructuum.) Et certè apparet iam Eccleſiam ad hanc ſterilitatem propè acceſſiſſe, quæ tot iam alit filios, ſola profeſſione Chriſtianos & veriùs politicos, ſpeciem quidem pietatis habentes, virtute autem carentes. Sed quid hæc arbor expectet niſi id, quod euenit ficui, foliis veſtitæ, fructibus nudatæ? vt videlicet à Chriſto maledicta, folia etiam abiiciat, & virorem omnem perdat atque exareſcat? Videmur iam ſentire ex parte maledictionem illam, dum Eccleſiam tot bellis inteſtinis exagitari & exhauriri ab ipſis membris ſuis cernimus.

IV. *Admirabilis eſt pomi huius* (ficus) *feſtinatio, vnius in cunctis ad maturitatẽ properantis arte natura*, inquit Plinius lib. 15. cap. 18. Appropinquat etiam magna feſtinatione dies iudicij, vt paſſim in ſcripturis legimus, vt Deut. 32. v. 35. *Iuxta eſt dies perditionis & adeſſe feſtinãt tempora.* Iacobi 5. v. 9. *Ecce iudex ante ianuã aſſiſtit.* Apoc. 22. *Ecce venio citò, & merces mea mecum eſt, dare vnicuique ſecundum opera ſua.* Quod inprimis verum eſt de iudicij vltimo die, qui magnis paſſibus appropinquare non dubitatur, variis ex argumentis; deinde veriſſimum de particulari cuiuſque iudicio, quod non aliter cuique ac vniuerſale illud timendum eſt. Nam *in quo quemque inuenerit ſuus nouiſſimus dies quoniã qualis in die iſto quiſque moritur, talis in die illo iudicabitur*: inquit ſanctus Auguſtinus Epiſt. 80. ad Heſychium; concluditque: *Vigilare debet omnis Chriſtianus, ne imparatũ inueniat eum Domini aduentus: imparatum autem inueniet ille dies, quem imparatum inuenerit ſuæ vitæ huius vltimus dies.* Notent hoc illi, qui iudicij diem longè à ſe abeſſe autumant, atque idcircò liberiùs peccant: tã propè enim adeſt eis; quàm propè adeſſe mors poteſt. Degebant aliquando Romani in magna ſecuritate cùm nonniſi Carthaginenſes ſentirent hoſtes, longiùs remotos, tota ſcil. latitudine maris mediterranei. Veriùs Cato ſapientiſſimus *perniciali odio Carthaginis flagrans*, inquit Plinius l. 15. c. 18. *nepotumque ſecuritatis anxius, cùm clamaret omni Senatu Carthaginem delendã, attulit quodã die in curiam præcocẽ ex eâ prouincia ficũ; oſtendenſq́; patribus: interrogo vos, inquit, quãdo hoc pomum demptũ putatis ex arbore? Cùm inter omnes recens eſſe conſtaret: At qui tertium, inquit, ante diem ſcitote decerptum Carthagine: tam propè à muris habemus hoſtẽ; ſtatimq́; ſumptum eſt Punicũ tertiũ bellum, quo Carthago deleta eſt.* ſic ille. Idem cum Romanis illis ſentiunt multi iuuenes; longè ſe videlicet diſtare à mortis ſpiculis; vaſto

IV. Appropinquat dies iudicij.

anno-

annorum ſpatio; non vident, quòd vti mare mediterraneũ nauibus percurri intra triduum potuit, ſic etiam mors ad ipſos breuiſſimo temporis ſpatio adnauigare queat. Non latuit hæc res ſtrenuum illum ducem, Simonem Machabæum, qui *ædificauit ſuper ſepulchrũ patris ſui & fratrum ſuorum ædificium altum viſu, & circumpoſuit columnas magnas, & ſuper columnas arma ad memoriam æternam: & iuxta arma naues ſculptas, quæ viderentur ab omnibus nauigantibus mare.* 1. Machab 13. verſ. 28. & 29. Cum regiæ maieſtatis inſignibus naues coniunxit, vt vitæ humanæ fugacitatem atque inprimis fratrum ſuorum præmaturam mortem, quaſi nauigio obreptorum, omnibus huius mundi mare ſulcantibus, conſiderandam proponeret. Non latuit etiam hoc Iobũ qui dixit: *Dies mei pertranſierunt quaſi naues poma ferentes.* Et quàm celeriter hæ naues volant? Qui prudenter loquuntur, triduum ſolent appellare curſum vitæ ſuæ communi illa parœmia: Die drey Tag / die ich noch leb. Eodem modo Chriſtus Luc. 13. *Dicite*, inquit, *vulpi illi* (denuncianti ſibi vitæ periculum & inſidias) *Ecce eijcio dæmonia & ſanitates perficio hodie & cras, & tertia die conſumor.* h. e. modico tempore, poſt tres menſes. Porrò hanc præmaturam mortis obreptionem timere inprimis debent, qui dies ſuos malè & otioſè tranſigunt. Quemadmodum enim ficus, quæ non matureſcunt, nec dulceſcunt, ex arbore excutiendæ ſunt, ne arbor deprauetur aut exareſcat (vti obſeruat Columella l. 3.) ita ex hac vita exturbari ſolent morte immatura, qui deprauatè viuunt, ne aliis oneri ſimul & nocumento ſint; quod multa experientia vel ipſe ego didici; & ſatis indicat Dominus in parabola illa ficus, quæ triennio ſterilis exſcindi iuſſa eſt, quòd terram fruſtrà occuparet. Luc. 13. Idque etiam Gentiles experti ſunt, vt ex Martiale colligimus, qui cecinit: *Immodicis breuis eſt ætas & rara ſenectus.* Quin etiam diem iudicij citiùs opinione hominum & rerum natura ob ſcelera mortalium aduenturum, & finem mundo imponendum, indicat. S. Ioannes Apoc. 6. cùm vltima illa tempora comparat ficui, quæ *emittit groſſos ſuos* (Græc. ὀλύνθους h. e. ficus immaturas) *cùm à vento magno mouetur*, non ſecus ac in diluuio factum, vt obſeruat Cornelius in Apoc. 6, v. 3. ex Hieron. Chryſoſt. & Hugone, qui ſentiunt præfixo diluuij termino, ſcil. 120. annorum, ob peccata hominum demptos 20. fuiſſe

V. Politici & libertini qui non credunt diem Iudicij, vix corriguntur.

V. *In ficu mirabiles ſunt etiam abortus, qui nunquam matureſcunt*, inquit Plinius lib. 19. cap. 25. Abortus ſunt fœtus imperfecti, qui ad maturitatem non perueniunt, & deſignant improbos ac peruerſos iudicio & voluntate, qui omnes Dei minas ſpernunt, eludunt ac derident quaſi inanes: adeoque nec Iudicij diem metuunt; de quibus S. Petrus ep. 2. cap. 3. vaticinatur: *Venient in nouiſſimis diebus indeceptione illuſores, iuxta proprias concupiſcentias ambulantes, dicentes: Vbi eſt promiſſio aut aduentus eius, ex quo enim Patres dormierunt, omnia ſic perſeuerant ab initio creaturæ.* Quinam verò iſti, niſi libertini & politici planè Athei, qui ſuis immerſi voluptatibus Chriſti ad iudicium aduentum nec credunt nec timent, quemadmodum nec animæ immortalitatem? Abortiui iſti, quia peruerſum habent iudicium & mentem voluptatibus abſorptam, vix vnquam matureſcunt, nunquam corriguntur; vt de ipſis dictum videatur Prou. 27. *Si contuderis ſtultum* (excæcatum, induratum, incredulum) *in pila quaſi ptiſanas* (h. e. hordeum decorticatum, Septuag. vertunt maſſas ficuum) *feriente deſuper pilo, nõ auferetur ab eo ſtultitia eius.* Solebant veteres ficus viles & fatuas in maſſas contundere in vſum mancipiorum, quæ tamen ex contuſione nihilo meliores aut dulciores euadebant, tales ſunt libertini illi: etiamſi tundantur in concionibus & confeſſionalibus, nihilo tamen meliores fiunt. Quis enim hos tales argumentis conuincat, qui fidem & Euangelium derident; quo fræno carnis petulantia coercebitur, ſi iudicium & ſupplicium aliquando ſubeundum non credatur? Clamat quidem impiorum conſcientia, perpetuò ſibi metuens eoſque accuſans: clamat ipſa ratio, quæ ſi Deũ admittat, mundi rectorem, vti ſanè debet; negare non poteſt fore eum æquum, adeoque vindicem bonorum & malorum, quod cùm in hac vita ſæpiſſimè non fiat, vtique in altera expectandum eſt. Clamant idem vndique SS. litteræ. Verùm his clamoribus libertini aures obſtruunt, quò ſuis deſideriis carnalibus & voluptatibus indulgeant: quâ ratione *Epiſcopatus amiſſi dolore ſuccenſus Nouatianus ſchiſma cõpoſuit*, ait S. Ambroſius lib. 1. de pœn. c. 15. & Paulus Samoſatenus amore cuiuſdam mulierculæ defecit à fide; *vt mulieri cuidam*, inquit S. Chryſoſtomus hom. 7. in Ioan. *rem gratam faceret, ſalutem ſuam inquiunt contempſiſſe.* Alij quidam æternitatem pœnarum inferni negarũt, vt ſuis perditis moribus hanc pollicerētur impunitatem; vti ſcribit S. Auguſtinus lib. 21. de ciuit. cap. 18. iſti igitur abortus ſũt in ficu Eccleſiæ, abortiui Chriſtiani, qui cùm ſpem maturitatis non præbeant, quorſum niſi in tenebras abiiciendi erunt? Ibi demum ſapere, ſerò tamen nimis incipient, & cùm epulone illo oculos eleuabunt, iudicium & gehennam credent: quemadmodum ſenſit & confeſſus eſt præcipuus quidam vir anonymus, peruerſæ admodum vitæ vxorem habẽs deuotam, vt refertur à noſtro Ioan. Buſæo tr. de ruſtic. regim. c. 1. & Guil. Pepino tr. de Confeſſ. c. 22. in ſpeculo Exempl. diſt. 9. ex 88. quæ *cùm hortaretur eum ad confeſſionẽ, dicebat: Non poſſum confiteri, quia timeo quod grauis pœnitentia dabitur mihi. Cui vxor, Et quomodo ſuſtinere poteris pœnas inferni quæ grauiores ſunt, quàm aliqua pœna huius mundi? Cui ipſe: putas quòd infernus ſit, aut pœna aliqua, aut diabolus aut vita alia poſt vitam hanc? Sacerdotes enim iſta inuenerunt vt timeantur. Quæ videns, quod nihil profiteret circa eum dimiſit in pace. Quadam nocte cùm iaceret in ſtrato ſuo, dæmones venientes & accipientes ipſũ de loco ſuo, ad infernum portauerunt. Vxor autem ſua videns hoc, quia ſancta mulier erat, orauit Deum, vt ſibi reuelaret ſtatum viri ſui. Et ecce manè ſurgens corpus viri inuenit quaſi titionem denigratum, & in manu litteram in qua ſcriptum erat, Iam certificatus ſum, quia infernus eſt, & timor, quem habui ad agendam pœnitentiam, me illuc deportauit.*

IN FESTO

DEDICATIONIS.

THEMATA.

I. *Zachæus in puſillo corpore magnus.*
II. *Quare Chriſtus ſemetipſum inuitauerit in domum Zachæi.*
III. *Zachæus quia purus, iure merito Dedicationis Feſto intereſt, imò præeſt.*
IV. *Qua via Zachæus ſalutem & eximiam ſanctitatem conſecutus ſit.*
V. *Cur celebretur templi Dedicatio annua.*
VI. *Antiqua Maiorum noſtrorum Eccleſia longè pulchrior hodierna.*

THEMA PRIMVM.

Zachæus in puſillo corpore magnus.

1. *Quia ſtultæ plebis ſannas & iudicia contempſit.*
2. *Quia probis & calumniis nihil motus fuit.*
3. *Quia confiteri ſe peccatorem non refugit.*
4. *Quia è laqueis diaboli viriliter eluctatus eſt reſtituendo ablata.*
5. *Quia magnam dare eleemoſynam auſus eſt.*

Ecce vir nomine Zachæus.

Luc. 19.

ERit forſan aliquis, qui cogitabit ſecum verba Sancti Lucæ non ſatis cohærere; dum Zachæum primò appellat virum: *Ecce vir nomine Zachæus*; paulò pòſt verò ſubdit eum *ſtaturâ puſillum* fuiſſe, ita vt in terrâ ſtans Chriſtum præ turbâ videre non poſſet, ideoque in arborem aſcendere coactus ſit. Qualis iſte vir eſt; dicet quis, qui ſtaturâ tam puſillus eſt? maſculi appellari ſolent, non viri, qui ſtaturâ puſilli ſunt. Sed huic reſpondendum eſt virum non à corporis ſtaturâ; ſed à vi & virtute denominari. Licet ergo Zachæus ſtaturâ paruus fuerit, vigore tamen animi ac virtute magnus; adeoque vir fuit; idque ſæpiſſimè contingit in aliis. Paruus admodum corpore fuit Sabinus ille miles Romanus & exilis habitudine, vt ne militem quidem crederes, qui ſe ex omni exercitu obtulit Tito Imper. ad ſcandendos Ieroſolymæ muros, præ omnibus; ſed anima quædam heroica in anguſtiore corpore habitabat vt ſcribit Ioſephus, l. 7. de bello cap. 41. Talis ergo & Zachæus erat, corpore paruus quidem, animo verò tam magnus, vt ſimilis ei non eſſet inter omnes Ierichuntinos. Quod hîc pluribus expendemus.

I. Virum eſſe aſſero, qui ſtultæ plebis ſannas & iudicia ſpernit. Sic teſtatur Seneca l. 2. de ira cap. 32. *Ille*, inquit, *magnus & nobilis eſt, qui more magnæ feræ latratum minutorum canum ſecurus obaudit.* En vobis virum hac in re Zachæum, qui vt videre & noſſe de facie Chriſtum, de quo tanta dici inaudierat, poſſet, non dubitauit, diues licet & Publicanorum Princeps, alios præcurrere & in arborem irrepere puerorum inſtar, vt deſiderio ſuo frueretur. Factum hoc eſt VIRI, qui ſpretis conciuium deriſionibus, non ſine difficultate in Chriſti notitiam ſe inſinuat. Sicomorus ficum fatuam ſignificat, & crucem, quæ gentibus ſtultitia eſt, repræſentat. Hanc à parte rei aſcendit Ioſeph & Nicodemus, viri duo primarij, quando Chriſtum deponere de Cruce non erubuerunt. Conſcendit ſuo modo Conſtantinus Mag. quando ad honorem duodecim Apoſtolorum, duodecim cophinos terræ in dorſo ſuo efferens è fundamento effoſſo pro ſtructura templi Sancti Petri: Heraclius, quando Crucem ſanctam à Perſis receptam, ſuis extulit humeris in montem Caluariæ. S. Eduardus Angliæ Rex, quando claudum amore Chriſti in humeros ſublatum geſtauit de palatio in templum Sancti Petri. Sanctus Stephanus Vngar. Rex, quando pauperibus eleemoſynam deſtribuit cum euulſione barbæ ſuæ. Rudolphus Habſpurgicus Comes, cùm Vener. Sacramentum equo deſidiens & pedibus ſubſecutus eſt, ſacerdote in equum ſublato. Carolus V. cùm in æſtu magno idem Venerab. Sacramentum per Auguſtanam vrbem circumgeſtatum detecto capite comitatus. Qui omnes propter hos heroicos religionis actus maximè celebrantur. Quibus accedat Thomas Morus, Crucem in proceſſione præferens, & ad Miſſam publicè miniſtrans. Atque hæc eſt proba viri Deum amantis. Diogenes cuidam, qui ſe eius diſciplinæ tradere cupiebat, dicenti: *Impera mihi Diogenes*; dedit fruſtum caſei portandum. Quod cùm ille detrectans fugeret, poſtea ei obuians: *En*, inquit *noſtram amicitiam parum caſei diremit.* Burſon. & Laërt. l. 6. Chriſti etiam diſcipuli & viri ſancti ex humilitate comprobantur & contemptu ſui, fuga honoris & laudis: ſicut econtrà ſi videris aliquem, dum negligitur, poſtponitur vel irridetur, dare ſenſû doloris vel indignationis, deiicere vultum, naſum contrahere, frontem rugare, ſcito hunc non eſſe ſanctum nec magnum, etiamſi miracula faceret, aiebat S. Thomas Aquinas.

Marginal notes: I. Qui ſtultæ plebis ſannas & iudicia contempſit. — 1. — Trip. in F. SS. Petri & Pauli C. 7. C. D.

II. Vir

II. Quia probris & calumniis nihil motus fuit.

II. Vir eſt, qui non mouetur probris & calumniis, quo modo aquila, rex auium, non mouetur cornicum & pſittacorum inſultatoriis vocibus. Et hîc Zachæus virum ſeſe præſtitit, quando obmurmurantibus ſibi æmulis & peccata obiicientibus, ne verbo quidem reſpondit ſed ſpreto illorum conuitio ad Chriſtum conuerſus ait: *Ecce dimidiũ bonorum meorum do pauperibus, &c.* Vide maſculum animum.
1. Primò enim ad calumniam ciuium, nihil ipſis, à quibus pungitur, reſpondet; ſed contemnit iniuriam, ad inſtar magnatum beſtiarum, quæ tangi ſe non ægrè patiuntur, vt equi, boues, elephantes, cameli, muli, moloſſi. Vnde Seneca lib. 2. de ira cap. 34. ait: *Puſilli hominis & miſeri eſt, repetere mordentem, vt mures & formica, ad quos ſi manum admoueris ora conuertunt. Imbecilla ſe lædi putant cùm tanguntur.* Tange formicam, murem, vermem, auiculam, mox impetent te morſu; non ſic magna pecora, oues, capræ, boues, cameli, equi, aſini; qui & iniurias & verbera patiuntur. Quando Paulus in Melita Inſula inuaſus & admorſus à vipera, non intumuit, ſed abſque noxa & tumore beſtiam excuſſit, mirati Gentiles, pro Deo ipſum habuerunt. Act. 28. Morderi iniuriâ & non intumeſcere itâ, ſed iniuriantem ſpernere, magna & pluſquam humana res eſt, ac penè dixerim, diuina. Magnus ergo eſt, qui cum Zachæo ſtomachum ſtruthiocameli habet; & omnes iniurias diſſimulare & concoquere nouit. Quin & hoc pacto glorioſam ſui de inimico vindictam capit. Cur enim lædit te inimicus, niſi vt tu doleas? ſi ergo tu non doleas ob offenſam acceptam, dolebit inimicus, quòd operam perdiderit.

2. Retundit & eneruat prorſus iniuriam acceptam, velut iniquiſſimam & in ſe confictam contrario virtutis ſuæ ſpecimine. Peccatorum ciues arguunt, h. e. fraudatorem ſeu raptorem, quales ferè erant tunc Publicani. Sed en ille nec verbo nec verbere, ſed contrario iuſtitiæ & liberalitatis actu excutit ictum & ſe defendit. *Ecce* (q. d. modò) *dimidium bonorum meorum do pauperibus.* q. d. Quomodo me accuſatis, quòd aliena rapiam, qui etiam mea do pauperibus? Hoc tempore plerique calumniâ aliquâ tacti, ferro & gladio ſe oſtendere volunt viros probos atque integros. Sed quid gladio cum probitate? Etſi is hoſtem occidat, num ideò vitio carebit? minimè. Sed ſi auarus & raptor appellatus, liberalem ſe demonſtret & iuſtum, quemadmodum fecit Zachæus, tunc vicit & hoſtem falſitatis arguit atque conuicit. Si heluo vocatus, temperantem & ſobrium ſe exhibeat, tunc calumniatorem mendacij reum oſtendit.

III. Quia cõfiteri ſe peccatorẽ non refugit.

III. Vir eſt, qui hoſtem, cùm pugnandum eſt, quantumuis magnum & vaſtum aggredi non timet. Iether filius Gedeonis iuſſus à patre interficere duos Reges Madian captos, Zebee & Salmana, non eduxit gladium; quia cùm adhuc puer, h. e. adoleſcens eſſet, timuit viros corpore vaſtos, itaque Gedeon ipſe eos interfecit. Iudic. 9. Adeſdum Zachæe, debes & tu inuadere hoſtem longè te maiorem, Dæmonem. Accuſaris enim à conciuibus de publicis peccatis & iniuſtitia. Audes negare? Teſtes in promptu ſunt. Fateberis coram omnibus? quæ te manebit confuſio? En virum Zachæum. Fatetur culpam, tametſi tunc confeſſio nondum obligabat; etiam priuata, & promittit ſatisfactionem. Si primo ictu ſtrauit Dæmonem, dum fecit confeſſionem. Quàm multi ſunt, qui cùm venitur ad tribunal Confeſſarij, pueros ſe oſtendunt, dum gladium educere, ſeque accuſare non audent! Verè pueri, quia fictum hoſtem timent; qualis Abbati Theodoſio apparuit, in Prato ſpirituali cap. 66. Dæmon ſcilicet in ſpecie Gigantis. Iuſſus enim ab Angelo pugnam cum illo inchoare ſolùm, ſpe angelici ſuccurſus, mox ad primum ictum monſtrum in fugam egit. Idem eueniret pœnitentibus omnibus modò gladium educerent. Fecit hoc Zachæus, & ſponte quidem; vnde & mox triumphauit.

IV. Quia è laqueis Diaboli viriliter eluctatus eſt, reſtituendo ablata.

IV. Vir eſt, qui ex hoſtium laqueis generoſè eluctatur, vti fecit Samſon, quando ruptis funibus è Philiſthinorum manibus ſe liberauit, Iudic. 15. Fortis Dæmonis laqueus eſt, onus reſtituendi aliena, manus conſtringens. Multi in hoc maſculi & puſilli ſunt, nec abrumpere laqueos Dæmonis volũt, ſimiles columbæ aut palumbi, quæ in tecto vel ramo ſedens, dum præ timore auolare non audet, ſed deliberat, iaculo configitur. De quibus Oſe. 7. dicitur: *Factus eſt Ephraim ſicut columba ſeducta, non habens cor.* Seducta planè à Dæmone, quaſi ignominia ſit reſtituere, cùm ſit potiùs laude dignũ & actus iuſtitiæ. Videamus hîc Zachæum, an virum ſe præſtiterit. *Siquid aliquem defraudaui*, inquit, *reddo quadruplum.* Virilis planè & generoſa reſolutio. Sed cur quadruplum? Conſiderauit, opinor, Zachæus quadruplex damnum, quod inferre ſolet iniuſtitia proximo. 1. iniuriam, vſurpando rem alienam. 2. lucrum ceſſans proximo ex re ablata. 3. indignationem, cui cauſam dedit. 4. lachrymas & querelas, quas prouocauit in ſpoliatis; vti obiecit S. Hedwiges coniugi Vladiſlao, Poloniæ Regi, promittenti reſtitutionem ſpoliatis dicens: *Pignora quidem agricolis reddetis: cæterùm lachrymas quis reddet?* Cromerus lib. 15. Adhæc Zachæus, *reddo* ait, non reddam, mox ſe reſtituturũ indicans. Difficile eſt hoc multis: promittunt enim in confeſſione ſe quidem reſtitutionem facturos; ſed vix aliquando faciunt, dum varios prętextus quærunt & impedimenta ſuperare nolunt. Difficilis res eſt reſtitutio. Quemadmodum enim cibi grati licet noxij facilè & auidè deuorantur, ſed non ſine dolore & difficultate euomuntur; ſimiliter vti piſces facilè quidem in ſagenam intrant, ſed egrediuntur difficillimè? quia ad ingreſſum oſtium eſt amplum, ad egreſſum verò anguſtum: ita & aliena facilè ingrediuntur in burſam auari, ſed difficilè reuertuntur. Timeant, qui moras in reſtitutione trahunt vſque ad mortem, quando iam reſtituere nequibunt, ne in ſagenam Dæmonis nimis facilè ingrediãtur, ſed exire nõ poſſint ampliùs. Multi nobiles, vt ſplendidè viuant, maxima debita contrahunt, quæ nec in vita ſoluere curant, nec in morte poſſunt: vnde magno ſalutis ſuæ pe-

riculo diſcedunt ex hoc mundi hoſpitio, non ſalutato hoſpite. Zachæo meritò adiungo Carolum V. Imper. qui capto Franciſco I. Galliæ Rege, ſæpiùs dicebat: *Etſi totum Franciæ regnum debellaſſem, redderem illud Regi, modò id, quod meum eſt, mihi relinqueret.* Auct. vitæ eiuſdem.

V. Quia magnam dare eleemoſynam auſus eſt

V. Vir eſt, qui magna eleuare pondera poteſt. Qualis etiam Samſon fuit, qui portas vrbis Gazæ ſuſtulit & in montem aſportauit. Iudic. 16. Potuit hoc Zachæus, qui non parua & maſcula ſed virili manu liberaliſſimam dedit eleemoſynam in compenſationem iniuſtitiæ ſuę. *Ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus.* Accuſauit Iudas Magdalenam, quod 300. denariorum vnguentum effuderit ſuper caput eius, quaſi nimis prodigam, ſed Chriſtus tantum abeſt, vt prodigalitatem eius argueret, vt etiam parcitatem excuſaret, eò quòd plus non habuerit: *Quod habuit hæc, fecit*, inquit Marci 14. quaſi dicat, prodigalitatem eius accuſas, parcitatem potius carpere debebas, ſed excuſo eam, quia plus quod daret, non habuit, vt notat Caietan. opuſc. queſt. 1. Quod pauperibus damus, Deo damus, largè igitur dandum. Siniτæ in Deos ſuos parci admodum ſunt, de porcino capite dant imas auriculas, reliquorum altilium vngues, vini guttas aliquot in aram ſimulachro effundunt: cæteras dapes ipſi cum tripudio abſumunt. Maffeius lib. 6. Ind. hiſtor. Ita ferè auari peſſima quæque & viliſſima dant pauperibus. Pumiliones ſunt & infantiles manus habent; quia non audent plenam manum marſupio inferre, vt largam dent eleemoſynam: duos dumtaxat digitos & hos timidè immergunt. Virilem manum habuit Sanctus Oſwaldus Angliæ Rex: qui cum Epiſcopo Lindisfarn. Sancto Aidano in menſa ſedens, vbi audiuit multos pauperes foris expectare eleemoſynam, iuſſit è menſa dapes efferri pauperibus, ſimulque diſcum argenteum, in quo appoſitæ erant, frangi & diſtribui illis. Ergo Aidanus apprehendens manum eius ait: *Numquam inueteraſcat hæc manus.* Quod & factum, nam occiſo ipſo in prælio, reliquum eius corpus putredinem ſenſit, manus verò illa ſemper integra & incorrupta manſit. Refert Ven. Beda lib. 3. hiſt. Angl. Nō aliter egit & hic Aidanus eod. lib. Nam cùm S. Oſwaldo, Oſwinus frater in regno ſucceſſiſſet, & S. Aidano equum ſpecioſum pretioſumque, ne pedes cogeretur incedere, donaſſet, paulò poſt Aidanus cùm pauperi eleemoſynam petenti obuiaſſet, deſiliens, equum, ita vt erat ſtratus magnificè, donauit. Audiit hoc Oſwinus & ingreſſuro ad prandium ait: *Quid voluiſti Domine Antiſtes, vt hunc equum, quem tibi pro ſingulari dono dedi, pauperi dares? numquid non habui viliores equos aliaq́, munera, quæ pauperibus ſufficerent?* Cui Epiſcopus, *Quid loqueris Rex? Numquid iſte filius equi charior tibi eſt quàm ille filius Dei?* Mouit hoc verbum Regem, vt daret ſancto poteſtatem de ſuo etiam theſauro exponendi in pauperes, quantum vellet. Bene ergo S. Chryſoſt. hom. 37. ad popul. ait: *Non dare, ſed cum copiâ dare, eleemoſyna eſt.*

Vidimus quanto iure Zachæus licet corpore puſillus, vir tamen appellatus ſit. Talis igitur & nos ſimus. Philiſthæi certè quādo audierunt Hebræos ex aduecta Arca ſua ad pugnam contra ſe animatos, ipſi quoque ſeſe inuicem ad reſiſtendum excitârunt, dicentes. *Eſtote viri, Philiſthæi.* 1. Regum 4. Audiuimus nos Zachæum in præſentia Chriſti præbentem ſeſe virum: ſumanus & nos animos, ipſius exemplo: *Eſtote viri, ô Chriſtiani*, in patientia diriſionum, in contemptu calumniarum, in expugnando Dæmone, in eiiciendo Mammonâ, in præſtandis eleemoſynis, vt & de vobis dici queat: *Ecce vir, nomine Zachæus*, nomine Petrus, nomine Paulus, nomine Ioannes, &c.

THEMA SECVNDVM.

Quare Chriſtus ſeipſum inuitauerit in Zachæi domum.

1. *Quia ſciebat vberem hoſpitij ſui mercedem.*
2. *Quia viderat affectum & promptam Zachæi voluntatem.*
3. *Quia ingreſſus Chriſti ad nos, ad ſalutem conſequendam nobis neceſſarius eſt.*
4. *Quia vidit morbum Zachæi valde periculoſum.*

Zachææ feſtinans deſcende, quia hodie in domo tua oportet me manere. *Luc.* 19.

Mirari aliquis poſſet, quam ob cauſam Chriſtus Dominus ad Zachæi domum potenti voce ſeipſum inuitarit, non expectata Zachæi inuitatione, neque precibus. Id enim aliàs numquam legitur feciſſe, ſed vel ab inuitantibus rogatus eſſe; vel certè ipſemet priùs humaniter rogaſſe, vt in cœna vltima. Adhæc parum ciuile vulgò reputatur, ſi quis ad menſam alterius ſeipſum inuitet; niſi fortè ſint amici intimi aut valde familiares; quod ſanè hic non erat; ſiquidem Zachæus fraudator & ſycophanta (vt Græcè habetur) erat, & Chriſtum non nouerat, quem videre ſaltem cupiebat. Magnæ igitur huius rei cauſæ eſſe debent, quas hîc inquiremus.

I. Primam adfert S. Ambroſius lib. 8. in Lucam: *Se non inuitatus inuitat*, inquit, *ſciebat enim vberem hoſpitij ſui eſſe mercedem.* Bene poſſunt Principes diuertere quocumque & ad quoſcumque volunt; quia hoſpitij mercedem liberaliter ſoluere conſueſcunt. Bene poterat Conrardus II. Imper. in venatione diuertere ad Gulielmum Plebanum in Cazenhauſen, ſeque inuitare ad cœnandum & pernoctandum in eius domo (neque id graue erat parocho quia ſpes erat tantum hoſpitem teſſeram hoſpitalem munificè perſoluturum) quòd & fecit, creando eum Epiſcopum Monaſterienſem, teſte Cranzio Metrop. lib. 2. cap. 29. Nouerat vtique iam ex fama Zachæus, quanta beneficia Chriſtus paſſim aliis elargitus eſſet, etiam immeritis; quid ergo non ſperare à tanto hoſpite pote-

I. Quia ſciebat vberem hoſpitij ſui mercedem.

poterat? Neque ſpe ſua deluſus eſt; nam & ſalus domui eius facta eſt, & ipſe poſteà à Sancto Petro Epiſcopus Cæſareæ Palæſtinæ ordinatus eſt; vti refert Sanctus Clemens lib. 1. & 3. de cognit. Sic & Elias minimè inuitatus tempore famis ad Sarepthanam venit, vt eius menſâ frueretur: ac licet ipſa proteſtaretur ſe non habere niſi pugillum farinæ, quo ſuam & filij ſui ſuſtentaret vitam, petijt nihilominus, vt priùs ſibi ex ea panem coqueret, *Mihi primùm*, inquit, *fac de ipſâ fariunlâ panem*. Quod nō ſolùm inurbanum, ſed etiam inhumanum & crudele apparebat: exigere nimirum panem à viduâ, ipſius & filij vitæ extremè neceſſarium. Id tamen non mouit Prophetam: præuiderat enim farinam viduę in mercedem eleemoſynæ adeò cumulandam vt nunquam deficeret, quoad pluuia cælitus data fames ceſſaret. 3. Regum. 17. Poſſunt itaque pauperes audacter mendicare à diuitibus, quia largè eis retribuet Deus, vt dicebat S. Franciſcus, cùm ſuos mendicatum mitteret.

II. Quia viderat affectum & promptā Zachæi voluntatem.

II. Secundam addit Sanctus Ambroſius loco citato. *Sed tamen*, inquit, *etſi nondum vocem inuitantis audierat, iam viderat affectum.* Viderat ſe Zachæi humili deſiderio iam inuitatum, dicentis intra ſe: O fælicem noſtram terram & nationem, quæ talem ac tantum nacta eſt Prophetam! O ſi hunc ſanctiſſimum virum videre ſaltem poſſem? O ſi vel digito vno fimbriam eius tangere? Quàm beatus ille, ad quem hodie diuertes! fælix illa domus tanto digna hoſpite. Ad me enim diuerſurum tantū abeſt, vt credere poſſim, vt ad infimum quemque dimiſſurus ſe potiùs ſit; & ſatisfactum mihi exiſtimem, ſi vel tranſeuntem aſpicere queam. Hæc enim demiſſio potentiſſimum erat vinculum, quo Chriſtum ad ſe non tam inuitauit, quàm intrare compulit. Solent enim pluuiæ in valles potiſſimùm deſcendere, non in præaltos montes. *Ad quem reſpiciam*, ait Dominus Iſai. 66. *niſi ad pauperculum?* ſeu *humilem*, vti vertit. Vatablus. Eadem demiſſione traxit ad ſe Dominum Centurio, dum ſe indignum proteſtatus eſt, cuius tectum is ſubiret. Matth. 8. Deſcendit enim ad eum, cùm ab illo prohiberetur, (licet eius legati rem aliter proponentes, deſcenſum eius peterent:) non deſcendit ad domum Reguli, cùm ab eo rogaretur; quia hic ſe dignum, ille verò indignum tanto hoſpite iudicabat. Ludouicus XI. Galliarum Rex dono acceperat decem millia coronatorum, (quoties autem Principibus obtigit noua pecunia, venantur omnes officiarij & captant aliquam prædæ partem, quod non fugiebat Ludouicum.) Quum igitur ea pecunia exprompta eſſet in menſa, Rex quò magis irritaret ſpem omnium, ſic loquutus eſt circumſtantibus: Quid? an non videor vobis Rex opulentus? vbi collocabimus tantam pecuniæ vim? Donatitia eſt, donari viciſſim conuenit. Vbi nunc ſunt amici, quibus pro ſuis in me officiis debeo? Adſint nunc, priuſquam effluat hic theſaurus. Ad hanc vocem accurrēre permulti; nemo non ſibi ſperabat aliquid. Rex quum vidiſſet aliquem maximè inhiantem & iam oculis deuorantem pecuniam, ad eum conuerſus: Amice, inquit, quid tu narras? Ille commemorabat ſe diu aluiſſe falcones regios ſumma fide, nec ſine grauibus impendiis: alius aliud adferebat: ſuum quiſque officium verbis, quantum poterat exaggerabat, idque non ſine mendaciis. Rex omnes benignè audiebat, & ſingulorum orationem comprobabat. Hæc conſultatio dilata eſt in longum tempus, quo diutiùs ſpe metuque torqueret omnes. Adſtabat inter hos primos Cancellarius, nam & hunc iuſſerat acciri. Is cæteris prudentior, non prædicabat officia ſua ſed agebat ſpectatorem fabulæ. Ad hunc tandem conuerſus Rex: Quid, inquit, narrat meus Cancellarius? Solus ille nihil petit, nec prædicat ſua officia? Ego, inquit Cancellarius, plus accepi à benignitate regia quàm promeruerim, nec vllâ de re magis ſolicitus ſum, quàm vt regiæ in me munificentiæ reſpondeam: tantum abeſt, vt velim flagitare plura. Tum Rex: Vnus igitur, inquit, omnium non eges pecuniâ? Ne egerem, inquit alter, iam tua præſtitit benignitas. Ibi Rex verſus ad alios: Næ ego ſum, inquit, Regum omnium magnificentiſſimus, qui tam opulentum habeam Cancellarium. Hic magis accenſa ſpes eſt omnibus, futurum, vt pecunia cæteris diſtribueretur: quandoquidem ille nihil ambiebat. Ad hunc modum, vbi ſatis diu luſiſſet Rex, coëgit Cancellarium, vt totam eam ſummam domum auferret. Mox verſus ad cæteros iam mœſtos: Vobis, inquit, erit alia expectanda occaſio. Refert Maiolus tom. 1. Dierum Canicul. Probabile eſt Primores vrbis Iericho priùs laboraſſe & ſua merita prædicaſſe, quò Chriſtum in domos ſuas præ cæteris pertraherent; verùm Zachæi humilitas præponderauit omnibus. O magna humilitatis potentia! Simili demiſſione & modeſtia latro ille bonus deuinxit ſibi Chriſtum & obtinuit ab eo paradiſi communionem, quando ſuam vilitatem conſiderans, nihil aliud ab eo præter ſui memoriam petiit: vt vel poſt aliqua ſæcula qualemcumque gratiam ab eo reciperet. Hac ergo ratione quiſquis ſe indignum Dei donis æſtimat, hoc ipſo dignus fit.

III. Quia ingreſſus Chriſti ad nos, ad ſalutem conſequēdam nobis neceſſarius eſt.

III. Tertiam affert S. Petrus Chryſologus ſerm. de Zachæo 54. *Quia cuius domum*, inquit, *non intrauerit Chriſtus, ille ad diuinam non perueniet manſionem: & cuius hic ad menſam non ſederit Chriſtus, ille caleſtem non accumbet ad menſam.* Intrat domum noſtram & inhabitat Chriſtus per gratiam: quod omninò neceſſarium eſt, ſi intrare velimus ipſius regnum beatiſſimum. Iam verò vt per gratiam ad nos intret, præuenire nos ſuâ clementiâ & gratiæ auxilio adeoque excitaret, itaque ſeipſum quodammodò inuitare debet. Vnde Apoc. 3. ſcribit Epiſcopo Loadiceæ: *Ego ſto ad oſtiū & pulſo: ſi quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum & cœnabo cum illo.* Pulſat per gratiam excitantem, quæ eſt ſupernaturale auxilium torpentem & quaſi dormientem voluntatem excitans, vt proſequatur bonum quod ei offertur.

Qui, cùm admiſſus fuerit per conſenſum, oſtium quaſi reſerantem, tunc intrat & inhabitat cor hominis per gratiam ſanctificantem. Non exiſſet de incendio Sodomæ Loth, ſed amore patriæ amœniſſimæ inibi hæſiſſet, niſi Angeli manu iniectâ eum eduxiſſent. Gen. 19. Non Euigilaſſet è ſomno Petrus, vinctus in carcere, niſi eum Angelus percuſſo latere excitaſſet. Act. 12. Numquam prodigus filius ad patrem rediiſſet, niſi fame & frigore pulſatus fuiſſet. Sic etiam peccator creaturarum amore & peccatorum vinculis perpetuò adhæreret, niſi eum Dei gratia præueniens inde extraheret. Neque Zachæus Chriſtum in domum ſuam ſuſcepiſſet niſi benigniſſimus Dominus ſeipſum inuitaſſet. Horrendum igitur eſt in peccatum cadere; quandoquidem per teipſum nequis reſurgere. Pulſus verò ille interdum remiſſus, interdum valde potens eſt, quem indicat verbum illud, *Oportet*. Quia enim diuites, qualis erat Zachæus, plerumque in ſuis opibus profundè indormiunt, ſeriâ excitatione indigent. Ideò Dominus Zachæo: *Hodie in domo tua oportet me manere*, quaſi dicat, hodie me hoſpitem domi tuæ habebis: niſi valde inciuilis eſſe, & famam tuam proſtituere meque confundere velis. Hac tamen adeò potenti & ſpeciali gratia non omnes vocat: ſed *quibus vult miſeretur* in hunc modum. Adhæc non omni tempore peccatorem excitat, ſed cùm ipſi placet, ideò quamprimum, vbi pulſum eius audierimus, aperiendum ei cordis oſtium: metuendum alioquin, ne fortè pulſus ille ſit poſtremus. Sanè niſi Zachæus primæ vocationi mox aures aperuiſſet, vtique periiſſet, quia Dominus per Iericho non erat ampliùs tranſiturus. Hoc ergo quiuis cogitet. Quid ſi hæc mea vocatio & exercitatio ſit vltima? Actum de me tunc erit, niſi mox paruero.

IV. Quia vidit morbum Zachæi valdè periculoſum.

IV. Quartam eſſe reor; quia vidit Dominus morbum Zachæi admodum periculoſum, qui Medici præſentiâ & curâ egeret. Ideò inſtar Medici ægrotum ſponte accedit; quaſi ei dicens: Potio tibi ſumenda, vomitorium procurandum eſt; quo iniqua bona expuas, vt vitam ſerues: ſcindi & vri debes; quare mea præſentia tibi neceſſaria eſt: niſi perire velis. Laboraret; vt colligitur ex Euangelio, Zachęus auaritiâ & iniuſtitiâ: quarum illa non niſi eleemoſynarum largitione, hæc verò alienorum bonorum reſtitutione curari poteſt. Itaque Chriſtus ſuam præſentiam velut medicam potionem Zachæo vidit eſſe neceſſariam, quâ maligni illi humores eiicerentur & curarentur. Quod & actum fęliciter, dum Zachęus à potione ſumptâ ſtatim humores illos expuens: *Ecce*, inquit, *dimidium bonorum meorum do pauperibus*. (En ſanatam auaritiam) *& ſi quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum*. (En ſanatam iniuſtitiam.) Hinc igitur ait Dominus: *In domo tua oportet me manere*, quaſi alia via curari non poſſet. Multi exiſtimant ſe auaritiam curare non poſſe precibus: iniuſtitiam eleemoſynis, piis legatis, templorum dotationibus, &c. conſcientiam grauis alicuius peccati ſopire conantur peregrinationibus & ſimilibus. Similes illi Achęo ſtulto, qui ollam fictilem capiti dormiturus ſubiiciens, cùm duram nimis deprehendiſſet, plumis repleuit: apud Euſtachium Odyſſ. 10. Verùm nihil efficiunt: potionem medicam, illi morbo congruam, ſuſcipere oportet: ita eis ſalus fiet. Fugiunt quidem ægri ſæpè Medicum & medicinas velut ſibi noxias & contrarias: nolunt vri & ſcindi, ſed vbi his medicamentis adhibitis tandem conualuerunt, tum gratias agunt Medico: quo modo Arcadius Imper. cùm in pueritia cæſus ſemel fuiſſet ab Arſenio Præceptore grauiter quidem tulit, ita vt necem machinaretur Magiſtro: at verò in adulta ætate beneficium agnouit eique gratias egit. In vita Sancti Arſenij apud Sur. 19. Iulij. Quiſquis igitur ſapit, quiſquis domui ſuæ ſalutem exoptat, Medicum ſalutis libenter admittat, etiam importunum & minimè inuitatum; quin & gratias agat, & quotidie oret, vt noſtras etiam rebelles ad ſe compellat voluntates.

THEMA TERTIVM.

Zachæus quia purus, iure merito Dedicationis Feſto intereſt, imò præeſt.

1. *Quia purgauit domum ſuam à ſordibus.*
2. *Purgauit eam ab iniuſtitia.*
3. *Expiauit & ab aliis peccatis.*

Hodie ſalus domui huic facta eſt *Luc.* 19.

AVdiuntur interdum aliqui parum modeſtè iocari in Beatum Zachæum, quaſi amet intereſſe feſtiuis Dedicationum diebus, adeò vt ſine ipſo nulla celebrari Dedicatio queat; Zachæus muſʒ bey allen Kirchweyhen ſeyn; quia nim. Euangelium huius feſti ipſum proponit, veluti Chriſti hoſpitem & domus ſuæ reformatorem. At verò hoc quàm ſapienter fiat, diſcere non ab Hebræis ſolùm, ſed à Gentilibus etiam poſſumus. Solebant Hebræi feſtiuis ſuis conuiuiis aliquem præponere Architriclinum, qui, vt ſcribit Sanctus Gaudentius, & ex eo Baronius, eſſet vnus è ſacerdotibus, moribus & vitâ grauis, qui non modò menſæ ſed & diſciplinæ curam durante conuiuio haberet, ne quis exorbitaret. Idem apud Gentiles receptum fuiſſe ſcribit Varro lib. 20. & Macrobius 5. Saturn. cap. 1. qui præfectum illum, *conuiuij dominum & Modimperatorem* vocant; alij, vt Cornel. Tacitus, *Regem conuiuij*, alij *Sympoſiarchum*. Huiuſmodi Architriclinum vidit Eccleſia eſſe neceſſarium Dedicationis feſto, quod inprimis lautiore epulo & publicis aliis gaudiis celebrari ſolet.

Dedit

Dedit igitur nobis Zachæum, cuius vel ipſum vocabulum, quod *purus* ſonat dignum oſtendit, qui huic Feſtiuitati præſit, adeoq́ue eam, vti & domos noſtras ab omni impuritate expurget, quemadmodum ipſe ſuſcepto Chriſto Domino hoſpite expurgauit ſuam.

I. Quia purgauit domum ſuam à iurgiis.

I. Zachæus expurgauit inprimis domum ſuam à iurgiis & contentionibus. Cùm enim eius conciues obiecissent ipſi peccata ſua, murmurantes quòd ad hominem peccatorem Chriſtus diuertiſſet: nihil eis reſpondit, ſed præcisè ad Chriſtum dixit: *Domine, ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus, & ſi quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum*, hoc reſponſo ciuium murmur & gliſcentem contentionem ſopiuit adeoq́ue os eis obſtruxit. Frequentia ſunt in Dedicationum diebus iurgia & rixæ, præſertim inter ruſticos. Quâ de causâ olim Germani dicebant: Dem Bawren ſoll man ihre Kirchweyh allein laſſen; eò quòd ſine iurgiis vix hoc feſtum tranſigant; puriſſima Dedicationis ſolemnitas magnoperè turbatur eiuſmodi diſcordiis. Quare expurganda eſt, & quo meliore modo, niſi quo Zachæus vſus eſt? Arguunt te aliqui quòd ſis ebrioſus: ipſum te redargue, ſobrium te monſtrando. Alius calumniatur te auarum & Euclionem eſſe; retunde tu ictum, & oſtende te liberalem, in egenos miſericordem. Sic omnem dilues calumniam & delebis maculam, longè efficaciùs, quàm ſi pugnis aut contumeliis te ipſum vlciſcaris. Sanctum Athanaſium accuſarunt quidam eius æmuli, Ariani, quòd Arſenio lectori amputaſſet manum. Quâ ratione Athanaſius ſeſe defendit? non retundendo calumniam; nec in accuſatores retorquendo aut viciſſim alias eiaculando: ſed produxit Arſenium in Concilium, iuſſitque eum depromere ambas manus ſuas, ſanas & illæſas; ſic confudit inimicos potentiſſimo argumento, vt in eius viſâ. Pari modo tu conueniens calumniatores tuos, ſi teipſum ſtitecis, non qualem te calumniantur, ſed planè contrarium.

II. Purgauit eam ab iniuſtitia.

II. Expurgauit domum ſuam à bonis iniuſtè partis, quæ adeò quidem ſunt immunda, vt etiam iuſta maculent, ſi eis miſceantur. Ita enim Sanctus Chryſoſtomus homil. 57. in Matth. *Quod iuſtis*, inquit, *laboribus collectum argentum eſt, propter hos iniquos fœtus plerumque contaminas, quaſi quis fœcundum cogat vterum ſcorpionem parere.* Qui noxium aliquid in ſtomacho gerit, expurgare illum debet: qui crudum & indigeſtibile quid comedit, euomat neceſſe eſt: talia ſunt bona aliena, digeri non poſſunt, ſed perpetuò conſcientiam grauant, rodunt & lancinant, donec reſtituantur, ſicq́ue domus emundetur. In vita Abbatis Copris ſcribit Palladius Epiſcopus Hellenop. eum inter alia hoc recenſuiſſe: *Cùm eſſet mihi aliquando hortus in agro propinquo propter eam, quæ ad nos veniebat, fraternitatem, & quidam pauper eũ operaretur, ingreſſus eſt quidam Gentilis, vt furaretur olera: vbi verò ea furatus receſſiſſet, eaq; tribus horis non potuiſſet coquere, ſed manſiſſent in lebete, qualia acceperat, vtpote quòd aqua minimè caleſieret, vir ſe colligens, accepta olera ad nos detulit, rogans vt à nobis condonaretur erratum, & vt fieret Chriſtianus; quod etiam factum eſt.* Quod huic Gentili cum furtiuis oleribus euenit, hoc euenit & aliis, quicumque res alienas in domos ſuas inferũt; quia non poſſunt eas concoquere in ſua conſcientia; velut enim caro cruda ſtomachum ſemper onerant, donec reuomantur. Hac de causâ expurgatam etiam voluit & ſeruauit Tobias domum ſuam, tametſi planè cæcus. Cùm enim audiſſet in domo ſua vocem balantis hœdi, dixit ad ſuos; *Videte ne fortè furtiuus ſit: reddite eum dominis ſuis, quia non licet nobis aut edere ex furto aliquid aut contingere.* Tob. 2. Qua de re Sanctus Auguſtinus ſermon. 18. de verb. Dom. *Clamabat*, inquit, *Tobias propter hædum ne de furto eſſet, nolebat ſonum furti audire in domo ſuâ.* Similiter Sanctulus ille apud Sanctũ Gregor. lib. 3. dial. cap. 37. cùm in ſumma inopia operariis Eccleſiæ panem quem daret, non haberet, caſu reperit panem iuſtę magnitudinis in furno, in quo vicinæ mulieres pridie panem coxerant, eo tamen vti priùs noluit, quàm ad vicinas illas delato, vnde certior fieret, nullius fuiſſe, ſed diuino beneficio ſibi obiectum eſſe, adeò in extrema etiam neceſſitate alienum tollere noluit. Nec mirum, nam *qui malo ſuo deſiderio extrinſecùs furantur, Dei iudicio intrinſecus grandinantur*, ait Diuus Auguſtinus poſt ſerm. de diuer. frag. 2. cap. 7. Et mox: *Quid ergo tibi prodeſt, ſi vbi homo non videt furaris; & vbi Deus videt, grandinaris?* Solent communiter in Dedicationibus inſtitui nundinationes, imò ipſæ iam paſſim in nundinas tranſierunt. At vbi plures iniuſtitias inuenies, quàm in mercimoniis? Iure igitur merito Zachęi fit memoria in feſtis Dedicationum, vt intelligamus iuſtitię habendam rationem, cauendam iniuſtitiam.

II. Expiauit etiam ab aliis peccatis, quando eam totam ſuo exemplo reformauit, & fide imbutam Chriſto conciliauit; ſiquidem Dominus ait, domui eius ſalutem à Deo factam, vnde colligitur poſteà ſeu monito ſeu exemplo Zachæi omnes eius domeſticos fuiſſe conuerſos. Itaque Zachæus mox Epiſcopus quodammodò in domo ſua factus eſt; id quod patribus familias iniungit etiam Sanctus Auguſtinus ſerm. 51. de Sanctis, cùm ità eos alloquitur: *Agite vicem noſtram in domibus veſtris. Epiſcopus inde appellatus eſt, quia ſuperintendit, quia intendendo curat. Vnuſquiſque ergo in domo ſua, ſi caput eſt domui ſuæ, debet ad eum pertinere Epiſcopatûs officium, quomodo ſui credant, ne aliqui ipſorum in hæreſin incurrant, ne vxor, ne filius, ne filia, ne ipſe ſeruus, quia tanti eſt emptus. Minimos veſtros nolite contemnere, domeſticorum veſtrorum ſalutem omni vigilantiâ procurate.* Et paulò ſuperiùs: *Cùm reprehenditur Chriſtus, defendite: murmuratoribus reſpondete, blaſphematores corripite*, &c. Porrò triplex Epiſcopi officium indicat pedum, quod eſt baculus paſtoralis, infrà in cuſpidem deſinens,

III. Expiauit & ab aliis peccatis.

Paterfamilias ſit domus ſuæ Epiſcopus.

ſuprà

ſuprà verò in vncum: cuſpide enim pungere & expellere incorrigibiles debet, baculo impellere pigros ad labores, vnco trahere languidos ad pietatem. Sic ergo & paterfamilias velut domui ſuæ Epiſcopus 1. expellat è domo
1. ſua præfractos & ſcandaloſos, aliiſque grauibus vitiis addictos: exemplo Dauidis, qui dicebat: *Non habitabit in medio domus meæ, qui facit ſuperbiam: qui loquitur iniqua,* &c. Pſalm. 100. & Sancti Elzearij Comitis qui nolebat quemquam peccato mortali implicitũ pane ſuo veſci: & mox expellebat; qui graue aliquod admiſiſſent; vnde domus eius inſtar templi ſancta fuit. 2. impellat ſuos ad labores & curet ne in otio degant: Vti curabat Sanctus Carolus
2. Borromæus, qui in ampla licet familia ita ſuis partiebatur labores eoſque vtiles, vt nemo vel quadrantem horæ haberet liberum & otioſum; præibatque illis exemplo, ita ſe continuis atterens laboribus, vt penè enecaret; vt teſtatur Archiepiſcopus Valentinus in litteris ad eum datis, in lib. 8. cap. 21. 3. Tra-
3. hat ſuo exemplo ad pietatem & cultum diuinum, ad templi ingreſſum, frequentem confeſſionem ac communionem: nec non orationem domi faciendam, cùm pulſu campanæ admonentur, &c. Quemadmodum & Iacob ſuos præceſſit in Bethel: *Surgite & aſcendamus*, inquit, *in Bethel, vt faciamus ibi Altare Deo.* Geneſ. 35. Non ait: Surgite & aſcendite: quo modo etiam Iulius Cæſar non ſolebat dicere militibus ſuis, Ite milites, ſed venite commilitones. *Surgite & aſcendamus*, inquit.

Sit ergo Zachæus, h.e. puritas in domo.

Conſonat his, quæ diximus, ipſum Zachæi vocabulum, quod *purum* ſignificat. Si quid enim eſt familiæ neceſſarium, ſi quid honorificum & conueniens, puritas eſt, tam quæ externum, quàm quæ internum concernit hominem. Sit ergo Zachæus ſeu puritas. 1. in corde & intentione, vt ſint omnes domeſtici candidi & ſynceri in fide erga Deum & homines.

1. In corde & intentione.

Sacerdotes Ægyptiorum, ſi vel vnum pilum in boue nigrum vidiſſent, immundum cenſebant, nec immolabant Diis ſuis. Herod. lib. 11. Ita requirit Deus à nobis cor ex omni parte candidum; requirit & paterfamilias à ſuis domeſticis; quod inprimis exemplo, deinde etiam mandato ſuo commendauit ſuis Dauid, qui Pſalm. 100. dixit: *Perambulabam in innocentia cordis mei in medio domus meæ. Non proponebam ante oculos meos rem iniuſtam: facientes præuaricationes odiui. Non adhæſit mihi cor prauum, declinantem à me malignum, non cognoſcebam,* &c.

2. In verbis & ſermone.

2. In verbis & ſermone: quod etiam obſeruauit Dauid in cit. Pſalmo addens: *Qui loquitur iniqua, non direxit in conſpectu oculorum meorum*, hoc eſt, non placuit, ſed diſplicuit mihi. Rurſum, *detrahentem ſecretò proximo ſuo hunc perſequebar.* Hac de re audiamus Sanctum Auguſtinum ſerm. 215. de temp. ita ad ſuos perorantem: *Ante omnia*, inquit, *vbicumque fueritis, ſiue in domo, ſiue in itinere, ſiue in conuiuio, ſiue in conſeſſu, verba turpia & luxurioſa nolite ex ore veſtro proferre, ſed magis vicinos & proximos veſtros iugiter admonete, vt ſemper quod bonũ eſt & honeſtum loqui ſtudeant, ne forte detrahendo, malè loquendo, & in ſanctis feſtiuitatibus choros ducendo, cantica luxurioſa & turpia proferendo de lingua ſua vnde debuerant Deum laudare, inde ſibi vulnera videantur infligere.*

3. In oculis & auribus.

3. In oculis & auribus, quod etiam tangit Dauid Pſalm. cit. cùm addit: *Non proponebam ante oculos meos rem iniuſtam.* Hieronymus & Anacletus legunt: *verbum Belial.* Igitur & aures ab impuris verbis cuſtodiant & oculos, ne aſpiciant res turpes & obſcœnas, adeoque pater-familias ne patiatur in ſuis ædibus imagines impuras. Commemorat Proſper Aquitanicus prædict. lib. 6. ſuo tempore puellam quandam Chriſtianam, cùm Carthagine in balneis quoddam Veneris ſimulachrum minùs pudicè intuita eſſet, ſeque eidem aſſimilaſſet, à Diabolo mox obſeſſam fuiſſe, qui gutturis meatus occuparit, vt circiter 80. diebus nec cibum traiicere nec potum valeret.

4. In victu.

4. In victu & veſtitu. In victu, ne promiſcuè ſedeant viri cum mulieribus, ſed diſtinctè & ſeparatim. Si enim eam honeſtatem Gentiles obſeruarunt (vti Perſæ lib. Eſth. cap. 1. vbi Rex alibi conuiuium viris, Regina alibi inſtruxit mulieribus. Macedones apud Herodot. lib. 5. Iuſtin. lib. 7. Græci, teſte Cicerone act. 3. in Verrem) nónne turpe erit, ſi non ſeruent Chriſtiani? Non audiunt Eccleſiaſticum cap. 9. monentem: *Cum alienâ muliere ne ſedeas omninò, ne accumbas cum ea ſuper cubitum?* Quid enim? *Numquam ſecurus cum theſauro latro tenetur incluſus, nec intra vnam caueam habitans cum lupo tutus eſt agnus*, ait Sanctus Cyprianus de ſingular. Cleric.

Et veſtitu.

In veſtitu, vt ſit purus à luxu & omni faſtu, verecundiam præſeferens, iuxta regulam Sancti Chryſoſtomi homil. 12. in Epiſt. ad Coloſſ. *Orna ſponſam non aureis ornamentis, ſed manſuetudine & pudore, & conſuetis veſtibus. Pro quouis mundo aureo & implicaturis, & intexturis, induet pudorem & verecundiam*, &c. Aſpicite ſorores duas, Nunilonem & Alodiam; pro Chriſti fide in Hiſpaniâ anno Domini 851. gladio obtruncatas. Illarum prior cùm gladium lictoris in mandibulam delatum excepiſſet, & ex ictu corruent crura paululùm nudaſſet, ſoror Alodia, mox accurrit, & cum omnium admiratione quod nudatum erat, obtexit? tanta illis erat verecundia & cura honeſtatis, ſub ipſo lictoris gladio; auctore Maldonato apud Sur. & Lipel. 23. Octobr. Quis hoc pudoris ſpeculo non confundat fœminas noſtri ſæculi nobiliores, quæ intolerabili ſtultitiâ denudant, quod tegendum eſt? Certè Dauid in domo tales Veneres non tolerauit, quod ex præcitat. Pſalmo intelligimus, vbi ait: *Superbo oculo & inſatiabili corde, cum hoc non edebam.* Et rurſum: *Non habitabit in medio domus meæ, qui facit ſuperbiam.* Quis autem facit ſuperbiam,

biam, niſi qui indies nouos veſtiendi modos & ſtultitias excogitat?

Non ergo fruſtra, Audit. non fruſtra nobis datur ab Eccleſia Zachæus ad Baſilicas dedicandas earumque encœnia quotannis celebranda. Magnopere neceſſaria eſt huius Architriclini & Modimperatoris præſentia: quo abſente verum erit, quod ſcribit Sanctus Auguſtinus ſermone 36. de verb. Domini: *Sæculi lætitia eſt impunita nequitia*, & Eccleſiæ Dedicatio erit non tam DEI quàm Diaboli recreatio. Viciſſim vbi Zachæus feſtiuitati huic præfuerit, dicere licebit de veſtris etiam domibus, quod de domo Zachæi dixit Chriſtus Dominus: *Hodie huic domui ſalus à DEO facta eſt.*

THEMA QVARTVM.

Quâ viâ Zachæus ſalutem & eximiam ſanctitatem conſecutus ſit.

1. Ardenti deſiderio.
2. Induſtria & labore.
3. Prompta obedientia.
4. Patientia & iniuria diſſimulatione.
5. Humilitate & ſui contemptu.
6. Contemptu bonorum temporalium.

Hodie huic domui ſalus à Deo facta eſt. Luc. 19.

MIrum aliquando prodigium accidiſſe ſcribit Hieronymus Cardanus lib. 15. rerum variar. capite 78. dum aridæ ſcopæ in palatio effloruerunt ſub Impp. Valentiniano & Valente: ſignificaſſe verò ait humilium exaltationem, quâ ex infimâ ſorte aliqui beneuolentia Imperatorum ad ſummos eueherentur honores. Simile quoddam prodigium videtur accidiſſe in domo Zachæi, in qua publicanus, ab omnibus contemptus, nec melior ab Hebræis quàm detritæ ſcopæ æſtimatus, ſubitò effloruit, & poſt virtutum dotes fructum inſuper nobiliſſimum protulit, ſalutem ſibi & domui ſuæ, & quod inde conſecutum eſt, decus magnæ ſanctitatis, demumque Epiſcopalis dignitas, ad quam poſteà à Sancto Petro Cæſareæ Palæſtinæ euectus eſt. Quis aliquando vidit tale portentum? E publicano pauperem Euangelicum, ex hoc Epiſcopum & Eccleſiæ lumen? Videamus igitur nunc, qui ſint illi flores ex his egreſſi ſcopis, vt pro modulo noſtro imitari eos poſſimus. Qua via ergo parauit ſibi ſalutem?

I. Ardenti deſiderio Chriſtum videndi, quo ductus præcurrit & aſcendit in ſycomorum, & commeruit non videre duntaxat Chriſtum, ſed & hoſpitem habere. Qui magno virtutis tenetur deſiderio, dimidium

I. Ardenti deſiderio.

quaſi facti habet. Ita enim Sapient. 6. dicitur: *Concupiſcite ſermones meos & diligite illos, & habebitis diſciplinam.* Græc. *erudiemini.* Vnde Lactantius diuin. Inſtitut. libro 1. capite 20. dixit: *Quid eſt aliud colere virtutem, niſi eam comprehendere animo ac tenere? quod vnuſquiſque ſimul ac cœpit velle, conſequitur.* Impoſſibile exiſtimabat Saül Dauidem cædere poſſe centum Philiſthæos, & pro filiæ dote eorum præputia afferre, verùm Dauidi, qui magno regiæ filiæ deſiderio tenebatur, facilè id erit; itaque poſt paucos dies attulit non centum ſed ducenta præputia. 1. Regum 19. Nihilo difficiliùs conſequemur virtutem & ipſam perfectionem; ſi magno ardeamus earum deſiderio. *Is enim Domini noſtri mos eſt*, ait Diuus Chryſoſtomus homiliâ 4. in Geneſ. *vt quoties videt animam aliquam multo deſiderio promptitudineque intenta ſpiritualibus inhiantem, liberaliter illam gratiâ & opulentia ſuis donis locupletet.* Videre id erat in Sancto Antonio de Padua, qui adhuc iuuenis cùm audiſſet aduectos quinque Martyres à Marrochio, pro fide Chriſti à Saracenis interfectos, maximo & ipſe martyrij deſiderio inflammatus dixit: *Vtinam & mihi liceat pro Chriſti nomine flexo poplite carnificis ictum accipere*; indeque à PP. Franciſcanis inſtanter petijt recipi in eorum ordinem, modò ipſum ad Saracenos poſteà mittere vellent, vbi pro Chriſto ſanguinem fundere poſſet. Cumque habitum ſuſciperet, quidam Canonicorum regularium, in quorum cœtu priùs vixerat, ei inſultans ait: *Eas, eas, forſitan ſanctus eris.* Ad quem ille conuerſus humili voce dixit: *Cùm me in ſanctos relatum audieris, profectò DEVM laudabis.* Poſthæc inſtitit potenter voti ſui vt particeps fieret; & impetrauit quidem diſceſſum à fratribus; ſed DEVS illum ad bonum plurimorum fidelium reduxit, & quò ille aſpirarat, ad miram ſanctitatem perduxit. Ita in eius vita 13. Iunij apud Surium.

II. Induſtria & labore, quo in arborem conſcendit non ſine difficultate, vt quod ſtaturæ deerat ad videndum Chriſtum, beneficio arboris conſequeretur: vti factum. Labor hic quidem exiguus reputari poteſt, ei tamen poſteà plures alios & grauiores accerſiuit, quibus conſecutus eſt, vt aſſecla Sancti Petri & Epiſcopus Cæſareæ Palæſtinæ fieret, ab ipſo ordinatus, vt narrat Sanctus Clemens libr. 2. & 3. Recognit. En tibi ex publicano, homine rudi, quid effecit labor? Nihil igitur eſt, quod labor improbus non vincat, non acquirat. Sanctus Iſidorus cùm puer eſſet, adeò hebeti fuit ingenio, vt nihil planè caperet, ac proinde de litterarum ſtudio deſerendo cogitaret. Qua in cogitatione cùm mœſtus iuxta puteum ſtaret, intuitus ſulcos, quos in duro lapide crebræ ſitularum tractationes effecerant, ſecum ita diſcurrit: Si hoc in lapide facere potuit frequentia, quid ni etiam continuo labore poterit expoliri ingenium meum? Sic reſumpto

II. Induſtria & labore.

animo conſtanter incubuit in litteras, & adeò doctus euaſit, vt Archiepiſcopus Hiſpalenſis fieret, nec parem in doctrina & eloquentia haberet æuum illud. Ita habetur in eius vita. Seuerus Sulpitius ſcribit Dial. 1. capite 7. ſe in Eremo deprehendiſſe ſenem quendam Monachum, qui *bouem vnum habebat, cuius bouis erat totus labor: impulſa rotali machina aquam producere; nam mille aut ampliùs pedum profundum putei ferebatur. Hortus & illic erat multis oleribus copioſus. Id quidem contra naturam eremi, vbi omnia arentia, exuſta Solis ardoribus, nullius vnquam ſeminis vel exiguam radicem ferunt. Verùm hoc ſancto illi labor cum pecude communis, & propria præſtabat induſtria: frequens enim irrigatio aqua tantam pinguedinem arenis dabat, vt mirum in modum virere atque fructificare hortuli illius olera videremus. Ex his ergo vnà cum domino ſuo bos ille viuebat: nobis quoque ex eâ copiâ cœnam ſanctus ille dedit.* Sic nimirum dura etiam ingenia & ſteriles animæ excoli induſtriâ & labore ſedulo poſſunt, vt attingant ſanctitatem & ſapientiam. Vnde dicebat alius quidam ſenex: *Propterea non promouemur, quia neſcimus menſuras noſtras, neque patientiam habemus in opere quod cœpimus, ſed ſine labore volumus virtutem poßidere.* apud Roſweid lib. 5. Vit. PP. libello 7.

III. Prompta obedientia. III. Prompta obedientia, quia deſcendere ex arbore iuſſus, feſtinans deſcendit, & inuitantem ſeſe IESVM gaudens ſuſcepit. Miratur hoc Sanctus Chryſoſtomus homil. de Zachæo: *Audi mirabile*, inquit, *nondum didicit & obedit, nempe Saluator iuſtitiæ radijs nequitiæ caliginem fugauit.* Magnum etiam eſt huius virtutis meritum; & facilis inde ad ſanctitatem gradus: quin imò Sanctus Bernardus in ſerm. de diuerſ. Quomodo voluntas noſtra ſubijci diuinæ debeat, ait: *Totius perfectionis ſumma videtur in eo conſiſtere, ſi voluntas noſtra diuinæ ſubiecta ſit voluntati.* Et ſenex quidam moribundus, apud Caſſianum libro 5. de Inſtitut. Cœnob. capite 28. à fratribus rogatus, qua potiſſimùm die ad perfectionis culmen peruenire poſſent, ingemiſcens hoc vnum reſpondit: *Ego nunquam meam feci voluntatem.* Et quid mirum? Per obedientiam enim DEO per omnia exhibitam redimus ad eum ſtatum, in quo conditus fuit Adam; cui & creaturæ aliæ tam diu paruerunt, quàm diu ipſe paruit DEO: cuius ſubiectioni vbi ſe ſubtraxit, ſubtraxere etiam ſe creaturæ aliæ imperio ipſius. Vnde Caſſianus, quem diximus libro 4. Inſtitut. capite 8. ait de Thebanis fratribus: *Multis experimentis edocti tradunt Monachum & maximè iuniores, ne voluptatem quidem concupiſcentiæ ſuæ refrenare poſſe, niſi priùs mortificare per obedientiam ſuas didicerit voluntates.* Clarè idipſum Sanctus Auguſtinus in Pſalm. 143. docet, cùm ait: *Seruus tu ei, qui fecit te, vt tibi ſeruiat, quod eſt factum propter te. Si autem contemnis tu ſeruire DEO, nunquam efficies, vt tibi ſeruiat caro. Qui non obtemperas Domino, torqueris à ſeruo.* Poteſt hoc exemplis compluribus demonſtrari. Elſtanus quidam religioſus ad imperium ſui Abbatis manum immiſit in bullientem aquam, indeque carnis portionem illæſus planè extraxit. In vita Sancti Ethewoldi apud Lipel. 1. Auguſt. Sanctus Eucherius Lugdunenſis Epiſcopus iuſſus à Sancto Cæſario Epiſcopo Arelatenſi erigere mulierem contractam & quadrupedis inſtar ambulantem, paruit tandem, poſt obſequium diu ex humilitate detrectatum, & ſtatim eam erexit, ſanitatique reſtituit. In vita Sancti Cæſarij apud eumdem 27. Auguſt. Quòd ſi antiquioribus addere recentiora licet, addamus ex ſocietate noſtra Conſaluum Eſquiuelium, qui ad mandatum Superioris crocitantes tacere gallinas iuſſit, & mox impetrauit, refert Sacchinus in Lainio lib. 8. num. 136. Iacobus Guerrierius ſimplex & rectus coadiutor miſſus à Rectore in templum ad exorandam pluuiam in ſummâ ſiccitate, iuit, orauit & obtinuit. Reuerſus ad ſuperiorem: *Ecce*, inquit, *Pater, feci obedientiam: habetis aliud, quod mandetis?* Refert P. Hieronym. Maiorica in Annuis Goënſ. ann. 1620. fol. 195. Atque hæc non quidem infallibilia, maxima tamen ſunt argumenta magnæ perfectionis & ſanctitatis, conceſſa obedientiæ, quam non ſoli religioſi præſtare DEO poſſunt, ſed & alij quicumque, ſi ſuis morem gerere Confeſſarijs & patribus ſpiritualibus, eorumque directione vitam inſtituere velint: vti fecit Sancta Eliſabetha tum coniugata, tum vidua, Conrado moderatori ſuæ conſcientiæ, ex voto in omnibus parens adinſtar religioſæ; quod, vt maximæ perfectionis opus, ab alijs non requiro.

IV. Patientiæ & iniuriæ diſſimulatione. IV. Patientia & diſſimulatione iniuriæ ſibi illatæ à conciuibus, qui publica infamia peccatoris ei notam inurunt, murmurantes *quòd ad hominem peccatorem* (Chriſtus) *diuertiſſet.* Quid enim ad hanc calumniam Zachæus? ne verbum quidem, ſed ad Chriſtum conuerſus, corrigit errorem ſuum, paratus ad refundendum, ſiquem defraudaſſet. Pupugit nim. inuidorum oculos tantus Zachæi hoſpes, tametſi non ab ipſo inuitatus, ſed inuitans ſemetipſum. Chryſopraſius lapis eſt, qui lucente Sole pallet, pallente viciſſim & tenebris obuoluto ſplendidiſſimè lucet. Iſidor. libro 16. Origen. capit 13. Ita ſolent inuidi in luce alienæ fælicitatis contabeſcere, in tenebris aduerſitatis lucere & exultare. Sed hoc ipſum fuit vtile Zachæo, dum ſpreto æmulorum obloquio, non ſe defendit, ſed Chriſto cognoſcendam detulit cauſam; qui vti Zachæum defendit, appellando eum *filium Abrahæ*, verum ſe & genuinum: ita ſolet etiam tueri eos, qui iniurias ſibi illatas ipſi commendant. Inter plurimos alios ſic defendit Sanctum Stephanum Regem Vngariæ, bello aſperrimo ab Imperatore Conrado laceſſitum: mittendo nuncium (vtique Angelum) ad Imperatoris Duces, qui referre pedem eos iuberet, cui, velut ab Imperatore ſuo miſſus fuiſſet, morem gerentes illicò receſſerunt.

eſſerunt. In vita 20. Auguſti. S. Wenceſlaum. Bohemiæ Ducem duello ab Radiſlao Principe impetitum, adiungendo ei Angelum, qui terreret aduerſarium clamando: *Ne feri*. In vita 28. Septemb. S. Goarem Preſbyterum calumnijs inuidorum circumuentum, aperiendo os infantis & parentes ſuos denunciantis, Goarem liberantis, apud Sur. 6. Iulij. Profuit autem hæc calumnia Zachæo, quia patientiam eius extimulauit atque exercuit. Viderunt antiqui Anachoretæ hanc eſſe facilem & percommodam acquirendæ ſanctitatis viam, iniuriarum patientiam. Vnde Abbas Ioannes dixit: *Porta cæli eſt iniuriarum perpeſſio, & patres noſtri per multas iniurias in ea gratulantes ingreſſi ſunt*. Roſvveid. lib. 6. Vit. PP. libello 4. Alius roganti, qua via cœlo potiri poſſet, reſpondit: *potes conuitia pati?* perinde quaſi caput ſalutis in manſuetudine & patientia contemptûs & deſpicientiæ conſiſteret, iuxta id Saluatoris: *In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras*. Luc. 21. Idem libro 3. Ratio eſt, quia patiens dominatur animo ſuo, eumque regit & flectit quocumque vult. Vnde Sanctus Gregorius libro 5. Moral. capite 13. ait: *Quid eſt animas poſſidere, niſi perfectè in omnibus viuere cunctiſque mentis motibus ex virtutis arce dominari? Qui igitur patientiam tenet, animam poſſidet, quia inde contra aduerſa fortis efficitur: vnde ſibi & ſetpſum vincendo dominatur*. Similia ſcribit homilia 35. in Euangelia, vbi adfert exemplum Stephani Abbatis, *qui reddebat contumelijs gratias, damnum putabat lucrum, aduerſarios æſtimabat adiutores*. Huius ergo virtutis exercitio ad tantam peruenit ſanctitatem, vt in eius morte viſi ſint Angeli, qui animam eius in cœlum ducerent.

V. Humilitate & ſui deſpicientia dum nequaquam cogitauit Chriſtum ad ſe, velut ad Publicanum, vnquam diuerſurum; vnde nec cum primoribus ciuitatis Chriſtum ingredientem excipere, aut inuitare in domum ſuam auſus eſt. Sat multum ipſi erat, ſi videre eum dignus foret, vnde nec erubuit, inſtar vnius pueri aut vilis homuncionis in arborem conſcendere. Denique non inficiatur ſe peccatorem & fraudulentum aliquando fuiſſe, ſed ingenuè potiùs fatetur. Hæc igitur modeſtia diſpoſuit eum facilè ad capeſſendas alias virtutes: qua ratione pueri quia humiles ſunt, non difficilè ſequuntur manum dirigentis: & tabula raſa omnes recipit characteres & figuras. Vnde Diuus Auguſtinus libro 16. de ciuit. capite quarto. *Tutam*, inquit, *veramque ad cœlum viam molitur humilitas, ſurſum leuans cor ad Dominum, non contra Dominum*. Humilitas enim ſcala eſt, per quam ad ſublimitatem aſcendere oportet. *Hæc eſt via*, inquit Sanctus Bernardus ſermone 2. de Aſcenſ. *& non eſt alia præter ipſam: qui aliter vadit, cadit potius, quàm aſcendit: quia ſola humilitas, quæ exaltat: ſola quæ ducit ad vitam*. Hac via Sanctus Franciſcus peruenit ad eximiam, qua claruit, ſanctitatem, & euectus eſt in cœlis ad ſummum Angelorum ordinem, collocatus inter Seraphinos, vti reuelauit DEVS, teſte D. Bonauentura in eius vita. Non eſt prætereundum quod in huius rei confirmationem legimus in vita B. Alcuini Abb. qui fuit præceptor Caroli Magni apud Sur. 17. Maij. *Rex ſiquidem magnus Imperatorque, tam Carolus potens orationis gratia vnaque deſiderata collocutionis mutua cum Albino, ſepulchrum Sancti Martini ſuis cum filijs Carolo, Pipino ac Ludouico viſitare ſtuduit; quo in loco tenens manum Albini ait ſecretè: Domine Magiſter, quem de his filijs meis videtur tibi in iſto honore, quem indigno quamquam dedit mihi DEVS, habere me ſucceſſorem? At ille vultum in Ludouicum dirigens nouiſſimum illorum, ſed humilitate clariſſimum; ob quam à multis deſpicabilis notabatur, ait: Habebis Ludouicum humilem ſucceſſorem eximium: Hoc tunc ſolus audiuit Carolus. Sed cùm eoſdem Reges erecta ceruice, & Ludouicum humilè poſt orationis gratia in Eccleſia Sancti Stephani incidere cerneret ſedens in loco, quo ſepeliri volebat; inſit ſibi adſiſtentibus: Cernitis Ludouicum fratribus ſuis humiliorem? Certè videbitis hunc patris celſiſſimum ſucceſſorem. Nec non cùm poſt communionem corporis Chriſti, & ſanguinis manu propria eis miſceret, ijſdem Ludouicus humilitate clariſſimus præ omnibus, Patri ſancto ſe inclinans eius oſculatus eſt manum. Tunc vir domini adſiſtenti ſibi ait Sigulfo: Omnis qui ſe exaltat, humiliabitur, & qui ſe humiliat, exaltabitur, certè iſtum poſt patrem Francia gaudebit habere Imperatorem: Hæc nos iam factum & vidimus & gaudemus. Depoſiti ſunt qui videbantur cedri & exaltata eſt oliua fructificans in domo Domini*. Fuit ſanè Zachæus inter Publicanos diues, adeoque magni nominis; ſed quoniam ex eo culmine ſeſe deiecit ad imum humilitatis; meruit proinde rurſum aſſurgere ad ſummam dignitatem: quomodo aqua, quæ ex alto cadit, iterum aſcendit ad priorem altitudinem.

VI. Contemptu bonorum temporalium, quibus videtur prorſus ſe abdicaſſe, dum dimidium pauperibus, dimidium reſtitutioni addixit. Miratur hoc Venerabilis Beda in hunc locum: *Ecce*, inquit, *camelus depoſita ſarcina per foramen acus tranſit, id eſt, relicto diuitiarum amore benedictionem Dominicæ ſuſceptionis accipit*. Vidit nimirum Zachæus eos, qui diuitias congregant, non tam ſibi laborare quàm alijs; adeoque ſimiles eſſe *balneatoris aſino, qui ligna & malleoles intidem apportans, in nullam lauacri, caloris munditiæque partem venit*, ſed fumo ſemper oblitus incedit, vt Plutarchus lib. de cupidit. diuin. ait. Vidit ſimiles eſſe cani, qui *quidquid accipit, protinus integrum deuorat & ſemper ad ſpem futuri hiat, quod auaro euenit, cui quidquid expectanti fortuna proijcit, ſine vlla voluptate dimittens, ſtatim ad rapinam alterius erigitur*, inquit Seneca ep. 53. Vidit diuitias eſſe compedes, qui curſum ad lucrandum impediunt brauium. *Quemadmodum*, inquit Diuus Chryſoſtomus homil. 6. in Epiſt. ad Titum, *eos qui nudi effugiunt, nemo facilè tenere poteſt; qui vero veſtimenta poſt ſe trahit,*

V. Humilitate & ſui contemptu.

VI. Contemptu bonorum temporalium.

eum quilibet citò apprehendit: eâdem ratione & diues & pauper exiſtimandus eſt. Nam ille quidem, etſi capiatur, diffugere facillimè poterit; hic autem etſi non teneatur, ſuis compedibus irretitur. Vidit denique diuites cum gibbo diuitiarum ſuarum per anguſtam cœli portam non faciliùs intraturos, quàm camelum per foramen acûs. Certè etiam Samuelis filij; quia poſt auaritiam declinârunt, ad imperium, poſt parentem aſſumpti non ſunt, econtrà Saul, quia pecunias non amauit, (vti colligi poteſt ex eo, quod 1. Regum 9. legimus puerum quidem ipſius pecunias ad iter ſecum accepiſſe, ipſum verò minimè) in Regem electus eſt. Dignus igitur imperio, dignus Epiſcopali dignitate, dignus regno cœlorum factus eſt Zachæus, quando terrena illa impedimenta procul à ſe remouit.

Atque hi ſunt flores ſuauiſſimi & pulcherrimi ex detritis illis & abiectis ſcopis, ad miraculum exorti, prænuncij illius veris amœniſſimi, quod in altero expectant ſæculo omnes electi: quibus & nos coniungi poterimus cum Zachæo, ſi heroicos eius actus imitari ſtuduerimus.

THEMA QVINTVM.

Cur celebretur Templi Dedicatio annua.

I. *Vt DEO gratias agamus nos pro ipſius domo.*
II. *Vt refricemus nobis in memoriam Eccleſiæ fundationem.*
III. *Vt meminerimus nos eſſe templa viua.*
IV. *Vt recogitemus quanta in veneratione templa ſunt habenda.*

Hodie huic domui ſalus à Deo facta eſt. *Luc.* 19.

NOn parum impudentes fuerunt Phariſæi eorumque aſſeclæ, quòd murmurare auſi ſint contra Chriſtum Dominum, quòd in Zachæi domum diuertiſſet, eamque ſuâ præſentiâ condecoraſſet atque benedixiſſet. Sed multò impudentior Lutherus, qui non ſolùm murmurauit quòd introducto in templum Domino noſtro, per eius conſecrationem, feſtum diem agamus, ſed inſuper conatus eſt extrahere Chriſtum è domo noſtrâ eiuſque feſtum abrogare. Ita enim ſcribit in lib. ad nobilit. Germ. vbi ait: *Ante omnia dedicationes funditus extirpari deberent, cùm nihil aliud ſint quàm taberna, nundina, & aleatorum luſorumque ſcenæ.* Et in die Dedicationis Poſtillæ domeſticæ ridet Dedicationis templi ritus ab Epiſcopo adhiberi ſolitos, appellat ſtultitiam & Idololatriam, monetque Magiſtratum, vt omnes Dedicationes aboleat. Verùm quemadmodum Phariſæi nihil obtinuerunt apud Chriſtum & Zachæum: ita nec Lutherus non tantùm apud nos, ſed etiam apud ſuos, imò apud ſeipſum, quia & ipſe ſermones habuit in Dedicationibus. Neque ſana ratio ſuadet, propter aliquos feſti abuſus, quos non probamus, rem diuinam aboleamus. Et quemadmodum Zachæus fortiter reſtitit ſuis æmulis Chriſtumque hoſpitem ſibi eripi non eſt paſſus: ita & nos conſtanter reſiſtemus aduerſarijs noſtris, neque patiemur nobis tolli feſtum hoc, tam piè inſtitutum, ob tantas rationes, nunc explicandas.

I. Vt Deo gratias agamus pro ipſius domo.

I. Vt ſingulis annis ſemel ſaltem Deo gratias agamus, quòd domum illam ſibi elegerit, in qua inter nos habitare dignatus eſt peculiari modo; per præſentiam realem Chriſti filij ſui. Si enim publica lætitiæ ſigna edimus, cùm præclarum & ſumptuoſum aliquod ædificium ad finem perductum eſt, cur non magis ob extructam domum Dei? Hebræi poſt reditum è Babylone reſtaurato muro Ieroſolymæ fecerunt eius dedicationem ſolemnem. 2. Eſdræ 12. Romani feſtum diem, *Septimontium* appellatum, celebrarunt ſingulis annis, quòd eo die ſeptimus mons vrbi adiectus, ſicque vrbs concluſa & perfecta fuerit. Atqui templa vrbium complementa & munimina ſunt. Eſt enim templum inprimis aula Regis noſtri, vnde *Baſilica* appellatur, vbi quotidianum & magis fauorabilem aditum atque audientiam apud eum habere, vbi eius itam ſacrificijs placare eique ſeruitium noſtrum exhibere poſſumus. Eſt noſtra Curia, vbi Dei voluntatem & directionem pro concione audimus. Eſt noſtrum aſylum, ad quod in neceſſitatibus noſtris confugiamus, quale Moyſi & Aaroni erat tabernaculum, cùm populus eos lapidare vellet. Certè in vrbium occupatione ad templum omnes confugere ſolent, vt ibi ſalutem quærant; quam & plurimi in eo impetrant, etiam ab hoſtibus. Eſt commune noſtrum balneum, vbi partim per baptiſmum, partim per pœnitentiam abluimur à peccatis.

II. Vt refricemus nobis in memoriã Eccleſiæ fundationem.

II. Vt refricemus nobis in memoriam beneficium dedicatæ Eccleſiæ vniuerſalis, ex Iudaica mutatæ in Chriſtianam: cuius, typus ſunt noſtra templa. Synagoga ſterilis ſimul & ſpinoſus ager erat, vbi plurimæ leges & difficillimæ, egena ſacramenta, vmbra tantùm, & pœnæ graues tranſgreſſoribus poſitæ. Gratias igitur immortales Deo debemus, qui Eccleſiam nobis plantauit: ſed quia eius plantatio etiam difficilis fuit, & per 300. perſecutionum annos plurimo Chriſtianorum ſanguine rigari debuit, ſicque tandem adoleuit, vt omnia alia regna magnitudine & fœlicitate longè ſuperaret, hinc iure merito ſingulis annis triumphum Dedicationis eius agimus: & in ſignum victoriæ labarum de turri ſuſpendimus, more eorum, qui ciuitate expugnata vexillum in mœni-

mœribus erigunt. Quemadmodum enim Hebræi ideò templi ſui encœnia annuatim celebrabant, quia partim maximis impenſis, partim ſummis difficultatibus extructum erat: ſic nos Eccleſiæ noſtræ, quia impenſâ ſanguinis Chriſti empta, & inter perſecutiones Tyrannorum, plurimo ſanguine martyrum ædificata eſt. Atque hoc eſt, quod Epiſcopus in Dedicatione templi ſuis cæremoniis indicat: Figit ibi vexillum Crucis, in ſignum debellatæ Idololatriæ. Accendit 12. lumina coram totidem crucibus, quia 12. Apoſtoli mundum illuſtrarunt Chriſtique vexillum per orbem erexerunt. Ter circuit Eccleſiam, templum aſpergendo aquâ benedictâ & ter pulſat fores Eccleſiæ; quia per 300. annos Chriſtus mundum circuiuit & aſperſit partim baptiſmo, partim verbo Dei, partim ſanguine Martyrum: pulſans eum miraculis, prædicatione, ſanctitate, donec poſt 390. annos ſub Conſtantino ſe aperuit Chriſto. Deſcribit Alphabetum Græcum & Latinum per totam Eccleſiam & ab Oriente ad Occidentem, quia Euangelium potiſſimum duabus illis linguis prædicatum ab Oriente in Occidentem: Cruces inunguntur in parietibus; quia & tunc Crux honorari & ſuauis fieri gerentibus cœpit. Reliquiæ in Altari conduntur: quia ſancti non ampliùs occidi, ſed coli & honorari cœpti. Tunc ergo ſub Conſtantino vexillum ſuum erexit Eccleſia, tunc claudebantur delubra Idolorum, aperiebantur & ſtruebantur templa Chriſtianorum; contra Idola & Idololatras in theatris conclamatum, &c.

III. Vt meminerimus nos eſſe templa viua.

III. Vt recordemur nos poſſe templa viua, Deo in baptiſmo initiata & conſecrata; vbi perfuſi aqua benedictâ, ſignati Cruce, vncti oleo, lumine (quaſi illo gloriæ armati, Sacramentum Deo præſtitimus, Dæmoni abrenuntiauimus, veſte candida induti. Hoc enim quia meminiſſe non poſſumus, per externam Templi Dedicationem annuam in memoriam nobis refricat Eccleſia, quaſi dicens id Apoſtoli: 1. Corinth. 3. *Neſcitis, quia templum DEI eſtis, & ſpiritus DEI habitat in vobis? Si quis autem templum DEI violauerit, diſperdet illum DEVS. Templum enim DEI ſanctum eſt, quod eſtis vos.* Et capite 6. *An neſcitis quoniam membra veſtra templum ſunt Spiritus ſancti, qui in vobis eſt?* Et rurſum 2. Corinth. 6. *Vos eſtis Templum DEI viui.* Quare inprimis monemur crebrò Deo gratias agere pro beneficio baptiſmi, quo ex delubro dæmonum horrido & obſcuro templum Dei ſpecioſum & lucidum effecti ſumus, è ſpelunca latronum domus Dei, ex *Iebus*, id eſt, *conculcatione*, *Ieruſalem*, id eſt, *viſio pacis*. Quid enim eſt glorioſius quàm Templum Dei fieri? Nónne multò plus quàm totius mundi Imperatorem? Sanctus Ambroſius refert Theodoſium ſeniorem dixiſſe, magis ſe gaudere, quod Chriſtianus, quàm quòd Imperator eſſet. Sanctus Ludouicus IX. Galliarum Rex nullo ſe alio titulo condecorari optabat, quàm ſi appellaretur Ludouicus Poſſiacus,

Fabri auctarium de Sanctis.

quòd in eo loco, qui Poſſiacum appellatur, baptizatus primam & maximam victoriam de Diabolo per baptiſmum obtinuiſſet. Ægidius Corozettus de dict. & fact. mem. Eſt ergo templi Dedicatio anniuerſaria, quaſi dies noſter natalis annus, in quo ſingulariter lætari ob ſecundam noſtram natiuitatem debemus, multò magis quàm ob primam, qua nati ſumus in peccato ad miſerias, vti docet Sanctus Bernardus ſermon. 1. de Dedicatione. Deinde quàm diligentiſſimè curemus, ne polluamus peccatis maximè carnalibus, impudicitia & ingluuie, corpora noſtra; *ſi quis enim templum DEI violauerit, diſperdet illum DEVS*, ait Apoſtolus: Quot exemplis oſtendere poſſem grauiſſimè punitos, qui templum materiale polluerunt! Nónne filij Heli, quòd cùm mulieribus in veſtibulo templi peccarent, ambo in prælio vno die occiſi ſunt? 1. Regum 2. Nónne Antiochus, qui templis abutebatur ad ſtabula equorum, vermibus corroſus miſerè perijt? 2. Machab. 9. Quid ergo meretur is, qui ſpirituale templum violat? & quidem alienum? *Non enim eſtis veſtri, ſed empti eſtis pretio magno*, ait Apoſtolus 1. Corinth. 6. Et paulò antè: *Tollens ergo membra Chriſti, faciam membra meretricis? abſit.* Peius, id eſt, quàm ſi è templo faceres ſphæriſterium aut tabernam vel etiam cloacam. Denique quia templa Dei ſumus, non tam exteriùs quàm interiùs nos ornare debemus. Templa Idolorum foris nitida & ſpecioſa erant, intus horrida & obſcura, non niſi vnum tripodem vel turpem ſimiam, canem aut catum in Altari ſedentem monſtrabant, quales multi nûc Chriſtiani, foris ornati, intus fœdi. Non ſint huiuſmodi templa Dei & pij Chriſtiani: *Omnis gloria filia Regis ab intus*, dicitur Pſalm. 44.

IV. Vt recogitemus quanta in veneratione templa ſint habenda.

IV. Vt in memoriam reuocemus, quanta in veneratione habere templa oporteat. Videtur enim Eccleſia ſingulis Dedicationibus annuis dicere id Iacob Patriarchæ, Geneſ. 28. *Quàm terribilis eſt locus iſte? Non eſt hîc aliud niſi domus DEI & porta cœli.* Aſpice Crucem & vexillum; ipſa tibi dicunt: Sacer eſt hic locus, non profanus. Inprimis ergò ſciamus domum hanc non eſſe meam aut tuam, ſed alienam & ipſius Dei. (1.) In ſua domo quiſque agit, quod placet: in aliena verò componit ſe ad modeſtiam, ſilentium, quietem: nihil turbat, nihil imperat. Certè Beatus Petrus Damiani in Epiſt. ad Epiſcopum Biſontinum ait: *Diſtrictè prohibendum eſt, non modò Clericis, ſed & laicis vtriuſque ſexus, vt niſi ſicut mos eſt, inter nocturni lectiones officij, aliàs dum diuinis hymnis inſiſtitur, nemo ſedeat, niſi corporis eum valetudo compellat.* lib. 3. Epiſt. ep. 8. Vnde in Italia nullæ ſedes in templis, niſi ad Concionem mobiles. 2. Eſſe domum ſacram, non profanam, adeoque non licere hîc dormire, comedere, ambulare, fabulari. Hinc Apoſtolus 1. Corinth. 11. vetat in Eccleſia comeſſari & conuiuium etiam pauperibus inſtituere: *Numquid domos non habetis ad manducandum & bibendum? aut Eccleſiam DEI contemnitis?* Chriſtus ipſe oues, boues & colum-

 bas,

bus, quæ in atrio templi, licet in ordine ad ſacrificium, vendebantur, ibi non eſt paſſus, ſed vnà cum mercatoribus expulit duabus vicibus, initiò prædicationis ſuæ & in fine: vt honorem templo habendum probè eis inculcaret. Quid ſi ibi reperiſſet ebrioſos, impudicos, & quidem in ipſo ſacerdotum loco? Ideò nec ſinebat vt quis vas aliquod per templum ferret; hoc eſt, per eximium templi atrium, quod erat Gentilium; quamuis onera portantibus tranſitus ille compendium quoddam eſſet in ſuperiorem vrbem ſeu regiam Salomonis, vt docet P. Cornel. Marci 11. ex Villalpando. Quantò minùs hoc tuliſſet in ipſo templo.

3. 3. Eſſe domum terribilem ijs, qui indigna & inhoneſta ibidem perpetrant. Principes & Reges in veſtibulo palatij ſui pingi curant brachium, cui ſecuris imminet, indicans illis, qui tumultum aut rixam ibi excitarent, manum abſcindendam. Ad portam ciuitatis, in qua reſident, malum erigunt, è qua manus portenſa gladium ſtringit; eodem fine: gladio ſcilicet feriendum, qui gladium ibi ſtrinxiſſet. Principes ergo ſæculi immunes volunt domos ſuas à tumultibus & ſanguine: & non magis DEVS domum ſuam? Certè Dauidi, quia concepit illicitam Bethſabeæ concupiſcentiam domi ſuæ, in qua Arca DEI tunc erat, iratus DEVS ait per Nathan: *Quare contempſiſti verbum Domini, vt faceres malum in conſpectu meo?* (in domo ſcilicet Arcæ.) *Quamobrem non recedet gladius de domo tuâ vſque in ſempiternum.* 2. Regum 12. Proinde de hoc poſteà pœnitens ait: *Et malum coram te feci.* Pſalm. 50. Quid erit in templo noſtro, vbi non Arca, ſed Chriſtus ipſe præſens eſt, delinquere? Miratur S. Chryſoſtomus homil. 74. in Matth. in impudicos oculos per templum euagantes non ſulmina vndique vibrari, non funditus omnia euerti. *Verùm DEVS cùm longanimis & miſericors ſit, vt in pœnitentiam te adducat, iram ſuam interea retinet*, inquit.

Sed nec minore veneratione tranſigendus Dedicationis feſtus dies, neque inſumendus eſt in gulam, ludos & ſaltus, quemadmodum fit alicubi, maximè inter ruſticos, non exiguo hæreticorum ſcandalo. Sicut enim locus ſacer profanatur rebus profanis: ita dies quoque. Non prohibetur quidem hilarius epulum, quando etiam Salomon tot millibus hoſtiarum mactatis excepit lautiore epulo populum, exemplo patris ſui Dauidis, vt ſcribit Ioſephus lib. 8. antiquit. cap. 2. ſiſtendum tamen eſt intra terminos ſobrietatis & honeſtatis: Quare ne ſcandalum hæreticis demus, & ne Chriſtum à feſto & domo noſtra iterum expellamus, dignè & piè locum hunc diemque colamus, quò Chriſtus nobiſcum maneat, & quod Zachæi domui dixit, etiam noſtræ dicat: *Huic domui, huic ciuitati ſalus facta eſt.*

THEMA SEXTVM.

Antiqua Eccleſia longè pulchrior hodierna.

I. Domus illorum ſancta erant.
II. Prælati ſanctiores.
III. Charitas inter fideles.
IV. Hoſpitalitas maior.
V. Pœnitentia ſeueriores.
VI. Euchariſtia vſus frequentior.
VII. Maius virtutum ſtudium.

Huic domui ſalus à Deo facta eſt.

Luc. 19.

LIbro 1. Eſdræ capite 3. narratur, qua ratione Hebræi reuerſi poſt 70. annos è captiuitate Babylonica Ieroſolymam, inſtaurarint templum, priùs à Gentilibus deſtructum. Fundato igitur & erecto templo *omnis populus vociferabatur clamore magno in laudando Dominum, eò quòd fundatum eſſet templum Domini.* Porrò *multi*, hoc eſt, iuniores quidem vociferabantur præ lætitia, ob maieſtatem templi; ſeniores verò, qui viderant templum priùs, à Salomone extructum, cùm hoc poſterius aſpicerent, flebant voce magnâ. Cauſam dat Lyranus, quòd iuniores, qui prioris templi ſplendorem non viderant, iſtud mirarentur & ſuſpicerent: ſeniores verò, qui prius illud longè auguſtius conſpexerant, ſecundum hoc quaſi pro nihilo haberent, ideoque flerent, quòd primi illius magnificentiam in hoc minimè viderent. Lætamur etiam nos magnoperè & DEO laudes canimus, quando Eccleſiam ciuitatis & prouinciæ noſtræ, quæ ante annos 50. ab hæreſi vaſtata & deformata ac ferè collapſa fuerat, nunc intra paucos annos videmus reſtauratam & nitentem Catholica fide & pietate. Nec immeritò quidem. Verùm ſi antiqui Chriſtiani, qui Eccleſiæ primitiuæ & antiquæ maieſtatem aſpexerunt, iam hîc adeſſent, & Eccleſiæ noſtræ præſentis ſtatum cum illo ſuo compararent, flerent abſque dubio potiùs quàm gauderent, conſiderantes quòd recentis huius nitor ad nitorem veteris illius minimè aſſurrexerit, ſed nihil penè reſpectu illius ſit. Multùm fortè videtur eſſe, quod dico; ſed oſtendam vobis parum me dixiſſe.

I. Eccleſia antiqua longè auguſtior hac recentiore erat, & ſpatioſior. Qua ratione? I. Domus
Quia tunc ſingulæ Chriſtianorum domus ſin- illorum
gulæ quaſi Eccleſiæ erant. Vnde Paulus do- ſanctæ
mos illorum ſæpè appellat *Eccleſias*. Et Sanctus erant.
Chryſoſtomus homiliâ 36. in 1. Corinth. ait: *Tum domus Eccleſiæ erant, nũc verò Eccleſiæ domus; imò domo qualibet profana magis.* Viuebant enim domi tam ſanctè pieque atque ſi in templo forent, DEVM ſemper præ oculis habentes.

Quia

Quia enim perſecutionis tempore templa non habebant, in domibus priuatis ad rem diuinam conueniebant, ubi certa conclauia: ſeparata in ſacellorum morem pulchrè adornabant, ibique rem diuinam faciebant. Deſcribit talem domum & ſacellum Lucianus in Philopat. cùm ait: *Critiam quendam in talem domum per multas ſcalas inductum, deueniſſe tandem in domum aurato faſtigio inſignem, vbi Chriſtiani conuentum agebant in faciem inclinati & palleſcentes &c.* Romæ ſub terra plurimos paſſim cuniculos effoderunt, & ſpeluncas ſubterraneas, vbi conuenientes ſacramenta accipiebant & DEI verbum audiebant, non ſine continuo vitæ periculo; tum ob inſidiantes Gentiles; tum ob ruinarum metum, & antræ incluſæ inſalubritatem.. Quid de feruore adeundi templa dicam? Sub Hunerico Rege Ariano in Africâ prohibitum erat Catholicis, ne templa Catholica adirent ad rem diuinam, & ſtatuti ab Arianis in omnibus Eccleſiæ porticibus tortores, qui viros fœminaſque in Eccleſiam ingredi volentes malè mulctarunt paliſque dentatis in capita iactis & in capillos implicatis raptarunt tanta plerumque crudelitate, vt auulſâ à capite pelle, ſæpè lacerati domum abirent. Neque tamen ea ſæuitia Catholicorum conſtantiam & pietatem in adeundis templis infringere potuit, teſte Victore Vticenſi in perſecut. Wandal. lib. 2.

Quid de pietate in templis? Vulgò didicimus: **Die alten Chriſten hatten finſtere Kirchen vnd liechte Hertzen. Jetzt haben wir liechte Kirchen vnd finſtere Hertzen.** Et quidem obſcura templa habebant, vt magis collecti in orando eſſent ac deuoti, nec oculis tam facilè euagari poſſent. Ingreſſuri templum gladios deponebant, vti ſe quoque feciſſe fatetur Imperator Theodoſius in Concilio Epheſino. Adhæc manus etiam lauabant, vt teſtatur Sanctus Chryſoſtomus homiliâ 72. in Ioan. *Ingreſſuri templum manus lauamus.* Rurſum limen ianuæ templi oſculantur, teſte Sancto Chryſoſtomo in 2. Corinth. homil. 29. *Veſtibulum & ingreſſum templi oſculamur*, inquit. Et homil. 30. *Non vides quomodo huius templi limen intrantes oſculantur? quomodo quidam genuflexi baſient?* In eodem fabulari aut dormire non licebat. Vnde *quidam ex Diaconis*, ait Sanctus Clemens libro 8. Conſtitut. Apoſt. capite 11. *in templo inambulabant contemplantes viros & mulieres, ne quis fieret ſtrepitus, ne quis nutum faceret aut muſſitaret aut dormitaret.* Sub Sancto Baſilio Epiſcopo Cæſarienſi Valens Imper. Arianus Baſilio & Catholicis iratus die Epiphaniæ cum vniuerſa ſatellitum manu ingreſſus, vt Eccleſiam turbaret, vbi pſalmodiam audijt & populi multitudinem ſumma cum veneratione compoſitam, Eccleſiæ ornatum, Epiſcopum ad aram velut ſtatuam, in oratione erectum ſtantem; ſtupore & vertigine correptus eſt, ac niſi ſuorum manibus ſuſtentatus fuiſſet, in terram corruiſſet, vt ſcribit Sanctus Gregorius Nazianz. orat. funeb. in laude Baſilij; Iam ſi antiqui illi Chriſtiani adeſſent & viderent noſtrum languorem & aliorum etiam leuitatem in templis, nunquid non lachrymarentur? Vbi enim nunc illa reuerentia erga ſacras ædes? vbi timor & horror ſacri loci?

II. Prælati ſanctiores.

II. Erant olim columnæ templi longè firmiores ac ſpecioſiores, quàm ſint modò. Prælati, inquam, & paſtores (quos Apoſtolus ad Galat. 2. *columnas* vocat) quia legimus in Sanctorum actis paſſim Diœceſium primos quoſque Epiſcopos, Abbatiarum Abbates fuiſſe ſanctos; quod tamen de poſterioribus non adeò multis legimus. Diſcurrerunt illi per inuia & deuia luſtrantes greges ſuos, & verbi DEI pabulo impigrè confortantes, nulli parcentes labori; in cuius rei ſymbolum pedo Abbatum velum ſiue ſudariolum, quo ſudorem itineris & concionum labore prouocatum detergebant, appendi ſolet, vt officij ſui & antiqui animarum zeli memores ſint Prælati ſequaces. Lamentatus eſt ſuo iam tempore Sanctus Bonifacius Germaniæ Apoſtolus, quòd olim fuiſſent in Eccleſia calices SS. lignei, & ſacerdotes aurei; ſuo tempore verò ſacerdotes eſſent lignei & calices aurei. Quod ſanè magis in hæc tempora quadrat. Videmus ſæpè nitere ſacerdotes in veſtibus, ſplendere in menſa & ſupellectili, ſordere verò eorum templa & vaſa ſacra. Quod ſe in domo diuitis Epiſcopi deprehendiſſe lamentatur Cardinalis Bellarmin. libro 2. Gemit. col. 5. in menſa enim omnia nitida, in templo verò tam ſordida, vt dubitarit an in paramentis illis miſſam celebrare deberet. Correctus eſt iam magna ex parte Clerus & hæc negligentia? ſed ad primum illum nitorem nondum redacta.

III. Charitas inter fideles. Simile.

III. Fornix erat firmior; charitas videlicet; nam ſicut in fornice lateres ſe inuicem ſuſtentant calce connexi, ſicque firmiter conſiſtunt: ita charitas conglutinat conſolidatque Chriſtianos. Fuit ea tanta, vt ſe inuicem *fratres* & *ſorores* appellarent; & Gentiles mirarentur, quòd magis ſe mutuò diligerent, quàm fratres naturales. Vnde dicebant: *Videte vt ſe inuicem diligant & vt pro alterutro mori parati ſint.* Et: *Omnia indiſcreta ſunt apud nos præter vxores*, ait Tertullianus in Apol. capite 39. Porrò erga detentos fidei cauſa in carceribus tanta erat charitas, vt pecunia corruptis cuſtodibus ad eos penetrarent, neceſſaria eis præberent, & inſeruirent, vincula oſcularentur, & ſi poſſent pecuniâ eos redimerent: adeò vt Sanctus Cyprianus ep. 5. moneat ſuos, vt hac in re ſibi temperent, ne inuidia illis concitetur & introitus omninò negetur: & Sanctus Auguſtinus in Breuiario coll. dici 3. cap. 12. ſcribat, quoſdam Pſeudomartyres lucri gratiâ inter veros martyres ſe conieciſſe, vt pecunijs ditarentur, vel lautiùs ibi viuerent. Quantâ curâ rapiebant & redimebant martyrum corpora, vt honorificè ſepelirent! S. Cyprianus pro Chriſtianis è

Numidia à Barbaris abductis centum millia nummorum ab Eccleſia collegit & pro eorum redemptione miſit, vt teſtatur epiſt. 60. Sub Gratiano, Valentino & Theodoſio Imper. tam effuſa erat largitas Chriſtianorum erga pauperes, vt plurimos alliceret ad mendicandum, validos etiam. Qua de cauſa Edictũ ab Impp. prodijt contra validos mendicantes Baron. ann. 382.

Neque ſolùm erga ſuos, ſed etiam erga Gentiles hanc exercebant charitatem, vt patet primum ex Euſebio libro ſeptimo, capite 17. & Dionyſij Epiſcopi Alexandrini litteris, quando Alexandriæ peſte correptis, non tantùm Chriſtianis, ſed etiam Gentilibus omni ſubſidio adfuerunt & miniſtrarunt; vnde peſte ab ipſis contracta vitam libenter amiſerunt, cùm econtrà Ethnici ſuos iam ægrotare incipientes extruderent ex ædibus, in plateas ſemiuiuos eijcerent, cadauera inſepulta canibus lanianda relinquerent. Iulianus Imper. Apoſtata in Epiſt. ad Arſacen Epiſcopum, iubet erigi hoſpitalia & Xenodochia in ſubſidium pauperum, eò quòd Chriſtiani ſuis opibus ſuſtentarent, non ſolùm ſuos, ſed etiam Gentilium pauperes, Apud Baron. ann. 362.

Tripart. Dom. 6. poſt Epiph. C. 4. B.

IV. Hoſpitalitas maior.

IV. Portæ anguſtiores & amplio res h. e. hoſpitalitas longè maior. Ea enim in primitiua Eccleſia omnibus præcepta erat; quia verò videntes id Gentiles & ipſi ſe inſinuabant & hoſpitia apud Chriſtianos quærebant, ſimulantes ſe Chriſtianos, ideò excogitata eſt à Chriſtianis *conteſſeratio*, de qua Tertullian. lib. de præſcrip. Erat autem certum ſignum, è quo aduenæ noſcebantur eſſe Chriſtiani. Cumque id ab hæreticis & Gentilibus doloſè adulteratum eſſet, à Catholicis ſæpè mutatum eſt, tandemque in Concilio Nicæno eius loco litteræ quatuor π. υ. α. π. id eſt, πατήρ, υἱὸς, ἅγιον πνεῦμα, conſtitutæ, quæ dicebantur *Formatæ*. Hoſpitibus pedes lauabant, & pro facultate neceſſaria apponebant. Dimiſſos à ſe ad certum ſpatium deducebant & ad alios dirigebant. Lucianus in Philopatro deſcribit quendam impoſtorem Gentilem, Peregrinum nomine, ex Inſula Paro, qui cùm videret nullam gentem peregrinos ita libenter excipere & humaniter tractare, ſicut Chriſtianos, ad eos venit & Chriſtianæ religionis ſe cupidiſſimum aſſeruit. Dedit nomen; baptizatus, & Magiſtrum ac Doctorem fidei profeſſus, quin etiam operatus eſt, vt pietatis cauſa in carcerem truderetur. Vbi à Chriſtianis multæ ipſi & opes & cibi mittebantur. Dimiſſus tandem à Præſide & auro ſuffarcinatus in patriam redijt. Quid quòd anno adhuc 1020. Burkardus Epiſcopus Wormat. iuſſit inquiri à parochis, an eſſent aliqui parochiani, qui venientibus peregrinis Chriſtianis hoſpitium negarent. Vnde colligitur eam hoſpitalitatem ad ea tempora duraſſe.

Tripart. Fer. 2. Paſchæ E.

V. Pœnitẽtiæ ſeueriores.

V. Confeſſionalia maiora. h. e. pœnitentiæ iniunctæ longè ſeueriores. Publica in primis ſatisfactio pro publicis peccatis agenda fuit, vt Philippo Imperat. ob dolo circumuentum Gordianum: Fabiolæ ob virum alterum ductum, poſt diuortium primi. Theodoſio ob cædem Theſſalonicenſem: Henrico II. Angliæ Regi ob cædem Sancti Thomæ Cantuarienſ. Epiſcopi; ita vt inter pœnitentes ſtare extra Eccleſiam, vel intus proſterni & plagas accipere deberent. Diu etiam in Eccleſia ad annos 300. viguit conſuetudo, vt poſt priuatam confeſſionem, publica peccata, publicè in Eccleſia ab ipſis pœnitentibus recitare ad ſui confuſionem deberent. Qui mos ob iuſtas cauſas à Sancto Chryſoſtomo ſublatus eſt. Accipiebant tum Chriſtiani libenter à Confeſſarijs pro vno graui peccato 5. 7. 15. 20. annorum pœnitentias, quibus certos per hebdomadem dies in pane & aqua, humicubatione, vigilijs & cilicio tolerarent; quandoque etiam perpetuas. In Concilio Toletano legimus Epiſcopum quendam Bracarenſem o, Potamium, tactu fœmineo pollutum ſeipſum ſponte in ergaſtulo 9. menſibus concluſiſſe ibique pœnituiſſe, inſuper Concilio peccatum ſuum prodidiſſe, pœnitentiamque ab illo perpetuam exercendo ſe in vilibus miniſterijs libenter accepiſſe; dicente nihilominus Concilio, mitiùs eum eo actum eſſe. In Canonibus pœnitent. iniungitur periuro 40. dierum, falſa menſura vtenti 30. dierum ieiunium in pane & aqua. Blaſphemo in DEVM aut Beatam Virginem ſeptem Dominicis ſtatio extra Eccleſiam, & totidem ferijs ſextis ieiunium in pane & aqua. Vltima Dominica ad fores Eccleſiæ ſine pallio funem in collo gerat. Fornicarius & adulter 7. annis pœnitentiam agat &c. Hinc naſcebatur incredibilis morum innocentia & peccatorum ingens horror, præſertim caſtitas, ad ſtuporem Gentilium. Teſtis S. Blandina in tormentis: *Chriſtiana ſum & nihil apud nos mali committitur*, apud Euſeb.

VI. Altaria ſacratiora h. e. Euchariſtiæ ſumptio longè frequentior. Tempore Apoſtolorum quotidie communicabant. Actor. 2. *Erant perſeuerantes in communicatione fractionis panis.* Durauit ea conſuetudo imò præceptum in primitiua Eccleſia diu. Anacletus Pp. in epiſt. ſua 1. ait. *Peractâ conſecratione omnes communicent; qui noluerint, Eccleſiaſticis careant liminibus: ſic enim & Apoſtoli ſtatuerunt & S. Romana tenet Eccleſia.* Poſteà inualuit conſuetudo ter aut quater in ſeptimana communicandi: tum ſemel tantùm die Dominico. Poſthæc decreſcente feruore Fabianus Pp. indulſit, vt ſaltem ter in anno omnes communicarent, ſcilicet in Paſchate, Pentecoſte & natali Domini. Denique magis refrigeſcente charitate Innocentius III. iuſſit, vt minimùm ſemel in anno, ſcilicet in Paſchate; vti refert D. Thomas 3. part. quæſt. 80. art. 10. Feruor & deſiderium erga ſacrum illud epulum tantum erat, vt ſine eo martyrium ſe ſuſtinere non poſſe crede-

VI. Euchariſtiæ vſus frequentior.

rent

rent. Vnde ſacerdotes rabiem Tyrannorum pro nihilo habentes, intimos carceres penetrarunt, vt confeſſores ibi detentos, verbo & miſſæ celebratione ſacroque illo viatico munirent, teſte Sancto Cypriano in Ep. ad Presbyt. & Diaco. Ante communionem dabant ſibi oſculum pacis viri viris, fœminæ fœminis &c.

VII. Maius virtutum ſtudium.

VII. Imagines pulchriores, virtutum ſcilicet exempla. Orationi non de die ſolùm, ſed noctu etiam addicti erant, ita vt in vigilijs Sanctorum & ſtationibus pernoctarent orando. Plinius Secundus præfectus Bythiniæ in Ep. ad Traianum ſcribit Chriſtianos ſtato die ante lucem conuenire carmenque quali DEO dicere ſecum inuicem, ſeque ſacramento non in ſcelus aliquod obſtringere, ſed ne furta, ne adulteria, ne latrocinia committerent: ne fidem fallerent, ne depoſitum appellati abnegarent. Deuotio & corporis compoſitio tanta in illis erat, vt Gentiles vel ea ſolùm viſa conuerterentur aliquando, vti Aſia adhuc peccatrix vidēs orantem Sanctum Narciſſum, Albanus Anglus Clericum domi ſuæ hoſpitem Menſæ orationem præmittebant. Vnde tertull. Apol. 39. *Non potiùs diſcumbitur, quàm oratio ad DEVM prægustetur.* Et mox: *Æquè oratio conuiuium dirimit.* Adhæc hymnos ſacros poſt menſam cantabant. Hymnus *Gloria Patri* &c. etiam à ruſticis cantabatur, teſte Sancto Baſilio libr. de Spiritu ſancto cap. 7. & 29. Ruſtici arantes, metentes, vindemiantes paſſim cantabant *Alleluia*; & *Hæc eſt dies, quam fecit Dominus* &c. teſte Hieronymo ad Mercellum. Denique maiores noſtri ſuat precatorias coronas ſecum ferebant ad templum, vti antiquæ monſtrant picturæ. Ad eleemoſynas faciendas liberaliſſimi erant, ita vt iuxta præceptum Apoſtoli 1. Corinth. 16. ſinguli aliquid ſeponerent die Dominico pro collecta in pauperes, pupillos, viduas, carcere detentos, exules, Eccleſiæ miniſtros (qui inde copioſiſſimè alebantur teſte Tertullian. Apol. 39.) facienda. Qui mos per annos 300. durans, cùm tempore Sancti Chryſoſtomi in deſuetudinem veniſſet, orationem habuit ad populum, vt inſtauraretur. Si quando aliqui Chriſtiani abducti eſſent, faciebant collectas, vt eos redimerent (vt ſupradict.) Ieiunia eorum ſtrictiſſima erant. Teſtatur Lucianus in Philopatro, ſolitos Chriſtianos in Quadrageſima ſic ieiunare, vt aliqui 10. Soles ſine cibo transfigerent. Alexandriæ ſub Sancto Marco in aqua, pane, ſale & hyſſopo ieiunabant. Euſeb. libro ſecundo, capite 17. Abſtinebant non à carne ſolùm, ſed ouis etiam & lacticinijs, vino quoque, & multi etiam à piſcibus, vt patet ex Sanctis Epiphanio in compendio, Baſilio ſermon. de ieiun. Hieronymo in Ep. ad Euſtochium. Comedebant primùm veſperi in ieiunijs, teſte Sancto Bernardo ſermone tertio de Quadrag. *Adueniente ieiunio*, ait Sanctus Chryſoſtomus homiliā 6. ad popul. *etſi nullus quis exhortetur & inſuetæ crucient & cogant vinum delibare, vel aliud quid ieiunij lege non conceſſum degustare, omnia quis malles pati, quàm prohibitum contingere nutrimentum.* Tempore Quadrageſimæ cùm Iulianus non niſi cibos vetitos venum proponi permitteret, quidvis aliud viliſſimum edere maluerunt, quàm ijs ſe contaminare. Refert Nectarius orat. de S. Theodoro. Tempore Iuſtiniani Imp. cùm neceſſitatis cauſa carnes in Quadrageſima proponerentur venales, nemo eas emebat aut edebat, mortem præeligebant. Niceph. libro 17. cap. 32.

Sed heu quàm nunc frigida ſunt Chriſtianorum ieiunia! quàm omnis alia pietas tepida & languida! Videtur mihi iam poſſe dici, quod hoſpes ille Nolanus dixit Cenſori Romano, ad reformandas vrbes à Senatu Rom. miſſo, de quo Tympius in ſpec. Magiſt. ſig. 50. ita ſcribit. *Venit aliquando Cenſor Romanus Nolam, Campaniæ vrbem, regionem illam pro more viſitaturus. Sed quia æſtas erat regioq; æſtuoſiſſima, nemo tunc in publicum prodibat. Hoſpiti ergo, apud quem diuerterat: Amice,* inquit, *ego ſum Cenſor à Senatu Roman. ad regionem hanc viſitandam miſſus, itaque feſtinus abito; omneſque populi bonos huc ad me vocato: ſunt enim nonnulla ſacri ſenatus nomine illis dicenda. Hoſpes ad ſepulchra abit mortuorum, qui illic erant humati, & clara voce: Heus,* inquit, *boni viri venite mecum: vocat enim vos Cenſor Romanus. Cenſor neminem venire videns, iterum iubet hoſpitem illos accerſere. Is ad ſepulchra denuò reuerſus mortuus ait: Adeſte boni viri! vocat enim vos Cenſor Romanorum. In hunc modum & iiſdem verbis tertiùm quoque fuère vocati. Cùm autem iterum ac tertium accerſiti non venirent pertæſus ac indignatus Cenſor inquit hoſpiti: Quandoquidem iuſſu meo boni viri nolunt venire, illuc ibo, itaque mecum progreſſus mihi illos monſtra. Grauem enim meretur animaduerſionem quicunque Senatus dicto non eſt audiens. Hoſpes pauperculus Cenſorem manu prehenſum ad ſepulchra ducit, ad quæ dudum abierat & mortuos denuò clarâ voce compellans: Ecce,* inquit, *boni viri, adeſt Cenſor Romanus vos allocuturus. Cenſor indignatus & excandeſcens: quid agis,* inquit, *hoſpes? ego te viuos vocatum miſi, tu verò mortuos vocas. Cui hoſpes: Si prudens es Cenſor Romane, haud mirum tibi videbitur quæ feci, omnes quippe boni viri huius regionis iam olim ſunt mortui & in his monumentis ſepulti: iuſto quippe DEI iudicio factum eſt, vt intra terræ ſinum quieſcant illi, quorum commercio non digna erat; quo frueretur Reſp.* Non multum aberrabit qui hoc idem noſtris temporibus dixerit, multò minus, qui ſecuturis & præſertim extremis.

Vbi enim nunc ſunt boni illi Chriſtiani; qui tanto feruore rem diuinam quærebant? Iam olim ſunt mortui & in monumentis ſepulti. Vbi illi boni Chriſtiani, qui tantâ cum reuerentiâ in templis verſabantur? Iam olim ſunt mortui & iacent in cæmeterio. Vbi illi Sancti Prælati & Epiſcopi

orbis

orbis miracula & portenta? Iam dudum abiêre & in ſepulchris iacent. Vbi illi boni fideles, qui ſua omnibus pauperibus & peregrinis communia faciebant, ſola futurorum ſpe contenti? Ah, iam dudum vixêre, niſi in ſepulchris inueniri poſſunt. Vbi pœnitentes illi totis menſibus & annis ſeſe affligantes pro vnico delicto? Fuerunt olim & non ſunt. Vbi illi ſacræ menſæ tam frequentes conuuæ & deuoti veneratores? Iam olim ſepulti ſunt. Vbi illa virtutum ſpecula, & vitæ ſanctimonia lucentia candelabra? Iam olim defuncti ſunt & dormiunt in ſepulchris. Ergo quia vidimus longè nos abeſſe ab auita antiquorum Chriſtianorum pietate, excitemus noſmetipſos, vt quàm proximè ſaltem ad maiores noſtros accedamus, ſi quod iure mirandum eſt, æquare eos non valemus. Simus ſaltem parentum noſtrorum non degeneres filij: ita vt qui extra Chriſti Eccleſiam in tenebris ſuis degunt, nos aſpicientes cogantur profiteri, quod de Chriſtianis vaticinatus eſt Iſaias capite 61. *Ipſi ſunt ſemen, cui benedixit Dominus.*

F I N I S.

Omnia ad maiorem Dei Deiparæque gloriam.

ANT 1742762

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

G 16.